

THE
CHOWKHAMBA SANSKRIT SERIES
Studies Vol. XIII.

DICTIONARY,
ENGLISH AND SANSKRIT,

BY
SIR M. MONIER WILLIAMS, M. A., K. C. I. E.
PROFESSOR AT THE EAST-INDIA COLLEGE, HAILEYBURY,
FORMERLY RODEN SANSKRIT SCHOLAR IN THE UNIVERSITY OF OXFORD.

THE
CHOWKHAMBA SANSKRIT SERIES OFFICE
Post Box No. 8, VARANASI-1 (INDIA)

**Publishers,
The Chowkhamba Sanskrit Series Office,
Post Box 8, Varanasi-1 (India)
Phone. No. 3145.**

Price, Rs. 45-00

PUBLISHER'S NOTE.

This famous work of Sir Monier-Williams occupies the most prominent place among all the English-Sanskrit Dictionaries published so far. Its indispensability and importance is amply evinced by the fact that its reprints, too, are now becoming out-of-print. It is not only a simple Dictionary giving just the Sanskrit equivalents for English words, but is a veritable treasure-house of information on etymological study of Sanskrit words along with their various derivative forms. Therefore it is an indispensable and unique reference work for all the English speaking Sanskrit scholars.

Also, with the achievement of independence and acceptance of Hindi as our National Language, the question of coining not only Hindi equivalents for English words, but equivalents in other Indian Languages also, has been seriously occupying the attention of both Scholars and Administrators. It is an admitted fact that the most fertile source from which Indian Languages can draw for the enhancement of their vocabularies is Sanskrit. It is therefore natural for everyone to look at Sanskrit, which is the fountain-head of almost all the Indian Languages, as the major source for deriving their words. For this purpose, the present Dictionary of Sir Monier-Williams is of invaluable and inevitable help.

Therefore we have decided to reprint it so that it may not go out-of-print again. Our present edition has been brought out on good durable paper, and is printed very neatly. All possible care has been taken to ensure complete correctness of the Text.

We hope that the Scholars and Students will encourage us by patronizing this effort.

DICTIONARY, ENGLISH AND SANSKRIT,

BY

MONIER WILLIAMS. M. A.,

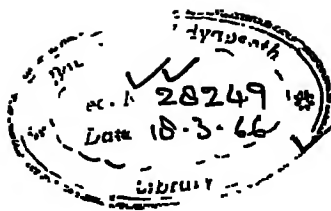
PROFESSOR AT THE EAST-INDIA COLLEGE, HAILEYBURY,

FORMERLY BODEN SANSKRIT SCHOLAR IN THE UNIVERSITY OF OXFORD.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE
OF THE
HONOURABLE EAST-INDIA COMPANY.

LONDON:
W^M. H. ALLEN AND CO.,
BOOKSELLERS TO THE HONOURABLE EAST-INDIA COMPANY,
7 LEADENHALL STREET.

1851.

TO

JOHN SHEPHERD, ESQ., CHAIRMAN,

SIR JAMES WEIR HOGG, BART., M. P., DEPUTY CHAIRMAN,

WILLIAM WIGRAM, ESQ.,
SIR ROBERT CAMPBELL, BART.,
JOHN LOCH, ESQ.,
CHARLES MILLS, ESQ.,
JOHN PETTY MUSPRATT, ESQ.,
HENRY ALEXANDER, ESQ.,
LIEUT.-GEN. SIR J^S. L. LUSHINGTON, G. C. B.,
HENRY SHANK, ESQ.,
JOHN COTTON, ESQ.,
SIR HENRY WILLOCK, K. L. S.,
MARTIN TUCKER SMITH, ESQ., M. P.,

LIEUT.-COL. WILLIAM HENRY SYKES,
WILLIAM HENRY C. PLOWDEN, ESQ., M. P.,
ELLIOT MACNAGHTEN, ESQ.,
MAJOR JAMES OLIPHANT,
JOHN CLARMONT WHITEMAN, ESQ.,
THE HON. WILLIAM H. L. MELVILLE,
MAJOR-GEN. JAMES CAULFIELD, C. B.,
WILLIAM JOSEPH EASTWICK, ESQ.,
HENRY THOBY PRINSEP, ESQ.,
WILLIAM DENT, ESQ.,
JOHN H. ASTELL, ESQ.,

DIRECTORS

FOR MANAGING THE AFFAIRS

OF

THE HONOURABLE EAST-INDIA COMPANY,

THIS DICTIONARY

IS RESPECTFULLY DEDICATED,

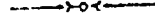
BY THEIR OBLIGED AND OBEDIENT SERVANT,

MONIER WILLIAMS.

CONTRACTIONS.

<i>s.</i> — for substantive.	<i>nom.</i> — for nominal verb.	<i>indec.</i> — for indeclinable.
<i>a.</i> — adjective.	<i>impers.</i> — impersonal.	<i>in comp.</i> — in composition.
<i>pron.</i> — pronoun.	<i>irreg.</i> — irregular.	<i>nom. c.</i> — nominative case.
<i>adv.</i> — adverb.	<i>def.</i> — definite.	<i>acc. c.</i> — accusative case.
<i>prep.</i> — preposition.	<i>pres.</i> — present.	<i>Inst.</i> } — instrumental case.
<i>v. a.</i> — verb active.	<i>pret.</i> — preterite.	<i>instrum.</i> }
<i>v. n.</i> — verb neuter.	<i>par.</i> — parasmaipada.	<i>dat. c.</i> — dative case.
<i>p. p.</i> — passive participle	<i>ātm.</i> — ātmanepada.	<i>abl. c.</i> — ablative case.
<i>part.</i> — participle.	<i>m.</i> — masculine gender.	<i>gen. c.</i> — genitive case.
<i>c.</i> — conjugation or class.	<i>f.</i> — feminine.	<i>loc. c.</i> — locative case.
<i>caus.</i> — causal form.	<i>n.</i> — neuter.	<i>conj.</i> — conjunction.
<i>pass.</i> — passive form.	<i>sing.</i> — singular number.	<i>interj.</i> — interjection.
<i>des.</i> — desiderative form.	<i>du.</i> — dual.	<i>exclam.</i> — exclamation.
<i>freq.</i> — frequentative form.	<i>pl.</i> — plural.	

PREFACE.

ROGER ASCHAM, in bearing testimony to the classical proficiency of his illustrious pupils, Edward and Elizabeth, said of them, that they not only understood, but composed in Latin, skilfully and with ease. Such an assertion, made three centuries since by the great preceptor of the age, leads to the inference, that, even in that early period, the value of composition as a criterion of scholarship was duly appreciated. It would be needless to quote the more express statements of scholars and linguists of modern times, in proof of the estimation in which this accomplishment is now held as a test of sound proficiency. It is sufficient to know, that in these days of intellectual progress and competition, no classical examination is considered effectual in which a prominent place is not assigned to composition. Indeed, an increasingly high standard of excellence in this branch of education is now demanded by all collegiate tribunals.

In unison with these opinions, the framers of the Statutes of the East-India College have provided, that no student shall be pronounced qualified for Indian service until he can make an intelligible translation from an English passage into the Oriental languages in which he has been instructed. And if this requirement has been wisely made, as a test of scholarship in the spoken dialects, much more has it so been made in regard to Sanskrit, the classical language of India, which bears a far closer relation to those dialects than Greek and Latin bear to the living languages of Europe. If at our Universities and Colleges, where are educated many who are destined to fill the highest offices in our home government, the composition of Latin prose is demanded of all candidates for degrees, with much more reason may Sanskrit composition be made an essential at this Institution, where are trained the whole body of civilians to whom the government of our Indian Empire is to be intrusted.

Nevertheless, it must be admitted that a student can hardly be expected to practice composition and translation in a difficult language, if the usual aids are not placed at his disposal. That such aids have not hitherto been made available in Sanskrit has been owing to the great difficulty of compiling a good English and Sanskrit Dictionary. Reverse Dictionaries are sufficiently within the reach of the student of Greek and Latin. In truth, the time that has been spent in investigating these languages, during many centuries, by a succession of learned men, each improving upon the results of his predecessor's labours, has led to the production of such a variety of dictionaries, phrase-books, and vocabularies, that the work of Greek and Latin lexicography, in the present day, has become a mere process of sifting and digesting the mass of existing materials. Yet, even in these languages, so great has been the difficulty of compiling a good Reverse Dictionary, that, after numerous incomplete attempts, it has only been within recent years that any really valuable English-Greek or English-Latin Dictionary has been published.

With reference to some of the spoken languages of the East, much has been done to facilitate translation and composition. In Hindustani, it will scarcely be necessary to allude to the labours of that eminent scholar, Dr. Gilchrist, and in more recent times to the works of Mr. Shakespear and Dr. Duncan Forbes. In Bengali, great assistance is afforded to the student by the copious English-Bengali Dictionary of Ram Comul Sen; in Marathi, still greater, by the admirable English and Marathi Dictionary of Major Candy; in Telugu, by that of Mr. Morris; in Carnataca, or Canarese, by that of Mr. Reeve. In Persian and Arabic, the Dictionary of Professor Johnson, now passing through the press, will offer to the student a complete Persian, Arabic, and English Lexicon; but, although Reversed Dictionaries of English and Persian are procurable, a good lexicon in this form remains yet to be compiled. The English and Persian Dictionaries, or rather Vocabularies, of Meninski and Wilkins, are proofs of how little assistance is rendered to the student, in translating European ideas and phrases, by a mere supplementary vocabulary which is a reversed counterpart of the preceding lexicon. In most of the other spoken dialects of India such vocabularies exist, and are, without doubt, useful aids in the absence of more complete works. But in Sanskrit, nothing of this description, deserving of notice, has hitherto been effected. The Sanskrit and English Dictionary of Professor H. H. Wilson is, indeed, too well known as one of the best lexicons in any language to require comment in this place; and if the labours of that eminent Orientalist had been directed to the composition of an English and Sanskrit Dictionary, the student would long since have enjoyed the advantage of an aid to composition, far more effective than that which the present work can supply.

Such as it is, however, this Volume appears before the public as the result of the first attempt that has yet been made to meet a want, which the experience of every day renders increasingly felt. For it is not too much to allege, that the great development

of the study of Sanskrit, during late years, has caused the absence of a Reverse Dictionary to be recognised as a want by many very different and very important members of the community, both at home and abroad; by students and civilians, by scholars and philologists, by chaplains and missionaries; by all those zealous men who have devoted themselves to the social, religious, and intellectual improvement of the natives of our Indian Empire.

With missionaries, and other philanthropists and scholars, whose aim has been to communicate scriptural and scientific truth to the learned natives, through the medium of their classical language, and to the uneducated, through their vernacular tongues, the absence of an aid to composition has doubtless enhanced the difficulties by which their labours have been retarded. It will be sufficient to mention the well-known names of Dr. Carey and Dr. Yates, whose translations of parts of the Bible are valued by all promoters of the cause of Christianity in the East; of Dr. Mill, formerly Principal of Bishop's College at Calcutta, whose history of Christ in Sanskrit dialogue is still more acceptable to the natives of India, from its adaptation to their own system of teaching; of Mr. John Muir, whose zeal for the welfare of the Hindus has been displayed by carrying out and improving the system of Dr. Mill, in numerous excellent tracts; and lastly, of Dr. James Ballantyne, the energetic Principal of the college at Benares, whose Sanskrit lectures on the elements of general knowledge, and other scholarlike writings, prove him to be eminently fitted for the post to which he has been appointed.

The labours of these, and many other able and devoted men, are based upon the theory, that if the natives of India are to be effectively imbued with the principles of truth, whether religious or scientific, it must be through the medium of the only language through which they will be disposed to accept such information. Proficiency in English may be deemed indispensable to the liberal education of a native, but the attempt to make English the sole vehicle of instilling sound ideas respecting religion and philosophy, is not likely to be successful. The learned natives will be averse to receive any new truths which are not imparted by means of the language which they are accustomed to regard as the channel of all truth; and the more uneducated classes are found to be incapable of comprehending new ideas, excepting through their vernacular tongues. And since it is found that no vernacular tongue is adequate to express the ideas of religion and science, without borrowing its terms from the Sanskrit, the utility of an English and Sanskrit Dictionary will be recognised by all who have to compose in these dialects, whether in Hindi, Bengali, Uriya, Telugu, Canarese, Tamil, Malayalam, or Marathi.

Among philological scholars, whether in Europe or the East, the need of a complete compendium of synonymous words and vocables, in a language which is the key to the solution of every problem in comparative philology, is too obvious to require demonstration.

With respect to the civil servants of India, there can be no doubt that the want of a Reverse Sanskrit Dictionary has contributed to render unpopular the study of a language which must force itself, however distastefully, on their observation, by the influence which it exercises on the spoken dialects of India—an influence far greater than that of Latin on English, Italian or French. But it is by the candidates for the civil service who are educated at the East-India College that this want has been chiefly acknowledged. Here it has seriously affected the popularity of a study which, above all others, ought to be cultivated, if on no other grounds, at least on the score of its adapting itself, more than any other, to the condition of students, who, being ignorant of their precise destination in India, are undergoing that course of general training which is best suited to fit them for the special requirements of particular localities.

Such is the want, then, which the Compiler of this dictionary has attempted to supply. But not even his firm persuasion of its magnitude could have emboldened him to address himself to a task of so much difficulty, had he not been liberally encouraged by the Honourable Directors of the East-India Company, whom he has the honour to serve. The public does not require to be informed, that it is the desire of those generous Rulers to win the attachment of their Indian subjects, by furthering every undertaking which aims at improving the knowledge of their languages and literature. A long enumeration might be made of dictionaries, vocabularies, and important publications, which have issued, and are now issuing, from the press, under the patronage of the Honourable Court. The present is but one out of numerous instances in which the authors of long and laborious works have had to record their gratitude for the countenance thus wisely extended.

It will not be necessary for the Compiler to dwell on the many difficulties he has had to encounter in pursuing his solitary labours, unassisted by the native Pandits and transcribers, who lighten the toil of the lexicographer in India. Those who understand what it is to be a pioneer in any work of lexicography, to be, as it were, the first to break and clear the ground over an untrodden field of inquiry, will doubtless, in their candour, appreciate at its full value the labour he has undergone in carrying this Volume to its completion. They will also be prepared to expect inequality in the execution, especially of the earlier pages, and many defects and inconsistencies throughout the whole body of the dictionary, agreeably to the inevitable law of expansion and improvement to which such a work must be subject in its progress through the press. No apology need, therefore, be made for these imperfections. But a brief account of the method in which, during nearly eight years, the Compiler has prosecuted his labours would seem to be expected of him, and is, in fact, rendered necessary by the entire novelty of his work.

He commenced by transcribing carefully, and then arranging in alphabetical order, all the English words, with their Sanskrit synonyms, contained in the Kosha of Amara

Sinha, edited by the late Mr. Colebrooke. His next step was, to have copied, on nearly two thousand pages of large folio paper, with suitable intervals, all the English words in Riddle's English-Latin Dictionary, known to be very useful in Latin composition. Having thus prepared a kind of thesaurus, or repository for the collection of words and phrases, he proceeded to insert therein, in their proper places, all the words of the Amara Kosha, above referred to, as well as all those contained in the Hitopadesa, the Selections from the Mahabharata, edited by Professor Johnson, the Meghaduta, the Anthology of Professor Lassen, and all the roots, with some of the examples, comprised in that most learned and admirable compilation, the Radices Linguae Sanskritae of Professor Westergaard.

A sound and solid foundation of useful household words being thus laid, the Compiler commenced reversing the second edition of Professor Wilson's Sanskrit and English Dictionary, incorporating in his thesaurus all the new words as they occurred, and omitting only those which represented ideas or things having no approximate equivalent in English. This was a process of much time and labour, requiring a very attentive perusal of the dictionary, accompanied by much transcribing, collating, arranging and inserting of words and phrases. It might be hastily inferred, that having accomplished thus much, considerable advance had been made towards the completion of the work; and if the object of the Compiler had been to compose a good vocabulary, reversing the senses of the words in the Sanskrit and English Dictionary, and nothing more, such would have been the case. But a complete dictionary, which was intended to offer an effectual help to the student in practising translation, was not merely to be compiled by collecting words and reversing meanings. It was to be continuously composed with a thoughtful consideration of the best Sanskrit equivalents for modern expressions and idioms, and a careful disposition, under each English word, of its several equivalents, in their proper order, and in their proper connection with its several shades of meaning. In fact, the real business of writing the Dictionary had now to be commenced. Having procured the latest edition of Webster's English Dictionary, in which are contained all the words of Todd's edition of Dr. Johnson, with many modern additions, as well as all the participles and adverbs, the Author proceeded to translate it systematically into Sanskrit, either gathering his materials from his own collection of classical words, or assisting his memory by suggestions from the Bengali Lexicon of Ram Comul Sen, and omitting only those expressions which seemed obsolete or obsolescent, or of which no classical equivalent could be found or suggested.

Having thus progressed as far as the letter C, and the exigency of the case seeming to require the speedy appearance of the work, even at the risk of incompleteness, the printing of it was commenced, the Compiler feeling confident that, by great diligence, he might keep in advance of the press. It was not till some progress had

been made that the inexpediency of this step was manifested by various omissions, which, though overlooked in the manuscript, became gradually apparent in the printed pages of the work. As soon as this discovery was made, one of two courses remained to be pursued, either to cancel the earlier pages of the work, or to supply their deficiencies by an Appendix. The latter of these courses was adopted, and the process of printing was first suspended, and then retarded until, by a more extensive course of reading and research, the stock of classical materials was enlarged. To effect this, the Compiler undertook a second and more minute perusal of Professor Wilson's Sanskrit and English Dictionary, and noted numerous words and terms which had before escaped his observation. He also reversed the Sanskrit part of the excellent English and Marathi Dictionary of Captain Molesworth, collecting from this source many valuable words, and much useful information. He then read through the Code of Manu, and the Commentary of Kulluka Bhatta, with the view of obtaining therefrom a store of choice phrases and idioms. And lastly, he studied attentively, with the same object the plays of Kalidasa, and parts of the Raghuvansa, Ramayana, Mahabharata, and Bhatti Kavya. He moreover extracted some good words from the Glossarium Sanskritum of Professor Bopp, and made extracts also from some modern Sanskrit writings and translations of the Scriptures. Without detracting from the acknowledged merit of these translations, he believes that little value is to be accorded to suggestions adopted from a source which is not classical.

But he avails himself of this opportunity of gratefully acknowledging his obligation to his friend and colleague, Professor Johnson, for furnishing him with a list of words, collected by him in the course of his reading, chiefly from the following standard classical works :—The Text of Manu, with the Commentary of Kulluka; the two law-treatises of Jimutavahana, called Dayabhaga and Mitakshara; the Vikramorvasi, Sakuntala, Mrichchhakati, Malatimadhava, Mudrarakshasa, Ratnavali, Uttararamacharitra and the Rajatarangini, published by Capt. Troyer.

Having enriched his store of materials with words and phrases from these approved sources, the composition and printing of his Dictionary was gradually advanced to the end of the letter H. At this point a copy of Major Candy's English and Marathi Dictionary came first to hand. Had an impression of this work been received earlier, it would have saved the Compiler the time and labour consumed by him in reversing Captain Molesworth's Marathi and English Dictionary, a task which he had not completed, until three hundred pages of his own work had been printed off, and excluded from any improvement derivable from this source.

It is however, right to acknowledge, that the Dictionary of Major Candy, although it often furnished little more than a repetition of what the Compiler had himself collected, either from the Sanskrit or Marathi Lexicons, provided him with numerous addi-

tional words, and much useful information, upon Hindu mythology and science the value of which cannot be too highly estimated. Indeed, it would be difficult to make mention of Major Candy's work excepting in the highest terms of praise. By these aids and with the addition of some happy renderings of scientific terms from Dr. Ballantyne's Lectures, and of some classical words from the Appendix to the late Dr. Yates' abridgment of Professor Wilson's Sanskrit Dictionary, the remainder of the present work, from the letter I to the end, was composed and printed in a comparatively short period.

The foregoing statement is the best apology for any want of uniformity discoverable in the plan of this Volume. A general uniformity, sufficient, it is hoped, for all the purposes of reference, has been sustained throughout. But perfect unity is hard to be maintained, at least in the first edition of a laborious work, compiled by gradual accretion from an increasing store of materials, and liable in its growth to occasional improvement and expansion.

If consistency has been sacrificed, it has only been in cases where improvements were admissible without endangering facility of reference, which should be the paramount consideration. For the convenience, therefore, of all consulters of the Dictionary, the use of too many symbols or abbreviations has been avoided. Whenever a substantive or adjective is followed by the parts of speech in connexion with it, or a verb by its participles and participial adjectives, and whenever, under each of these heads, separate gradations of meaning occur, the student will find the different meanings exhibited at full under the first word, and repeated at full under the others, the same relative order being generally preserved. For example, let him turn to the words Nobility, Noble, Nobly. Under the substantive Nobility, the first meaning given is, 'antiquity of family;' the second, 'greatness of mind;' the third, 'distinction;' the fourth, 'magnificence.' Under the adjective, instead of referring back to the substantive by symbols, as in some other dictionaries, the meanings have been repeated thus: 'of ancient family,' 'great in mind,' 'distinguished,' 'magnificent;' and similarly under the adverb, thus; 'with nobleness of birth,' 'with greatness of mind,' &c. The better to effect this clear exhibition of successive meanings, close printing has been employed and no needless blanks admitted; so that the spaces occupied by the words Nobility, Noble, and Nobly, is not so large, in comparison to the number of equivalents given, as the spaces occupied by the same words in the Marathi Dictionary. If the order of the meanings has not always been preserved, it is because the object has been, under each word, to dispose the gradations of senses according to what appeared to be the ratio of their commonness.

On the other hand, many, meanings which appeared unusual or obsolete have been omitted; and under some words references have been made to preceding or succeeding parts of the Dictionary; but in all such cases a few of the commonest equivalents

are generally given, of which the student can avail himself if disposed to follow out the reference. Thus under the word Vigilant, two meanings are given, viz. 'wakeful,' and 'wary.' In connexion with the first of these, a few of the commonest Sanskrit words are specified, but for a fuller enumeration the student must consult the word Wakeful itself. So also in connexion with the sense 'wary,' after mentioning the most useful equivalents, the student is referred back to the word Circumspect, for a more complete list. And in cases where no direct reference is made, as under the substantive, Vigilance, the student will infer that the word 'wakefulness,' in brackets, is intended not only to exhibit the variation of meaning, but also to direct his attention to the quarter of the Dictionary where additional synonyms may be found.

If objection be raised to the multiplication of Sanskrit equivalents under each English word, and the several meanings of which it is susceptible, the Compiler may state, in explanation, that in striving to render his work as complete as possible, he has been forced, at the risk of surplusage, into a copious enumeration of words and significant terms. Whenever it has been possible to give a complete list of synonymous Sanskrit words, it has been done. At the same time, the attempt has been made to dispose the words in the order of their usefulness. Indeed, for the simple purposes of prose composition or translation it will be advisable that the student should choose the Sanskrit word standing first in the list, or at least should make his selection from the first few equivalents enumerated; excepting in the case of such comprehensive terms as Sun, Moon, Earth, Fire, Water, &c., where the number of Sanskrit words is so great that the selection may be fairly made from the first few lines. The remaining equivalents given under such examples would, in any other language, be regarded as epithets rather than words, and would probably be restricted to poetical composition. And in fact, as regards their adaptation to plain Sanskrit prose, it will be better for the student so to treat them.

It should be observed, notwithstanding, that no distinction is rightly to be made, in an English and Sanskrit Dictionary, between strictly prose and strictly poetical terms. Sanskrit is peculiarly the language of poetry, Nearly the whole of its immense and wonderful literature is poetical; and the little prose that exists makes free use of poetical expressions. In fact, the commonest names for some of the most ordinary objects are proofs that a rich poetical vein runs throughout the language. Thus, one of the common words for 'earth' is, 'repository of wealth,' वसुधा; for the sea, 'receptacle of water,' जलनिधि; for a cloud, 'water-giver,' जलदः, or 'water-holder,' जलधरः; for fire, 'purifier,' पावकः; for the moon, 'lord of the night,' निशापतिः; for the sun, 'generator,' सविता; for a good man, 'mine of merit,' गुणाकरः, or 'ocean of merit,' गुणसागरः. And if the remaining equivalents under each of these heads were examined, many of them would be found to possess a still more poetical character. In proof of which the reader is referred to the words, Sun, Moon, Cloud, as they stand in the pages of the Dictionary.

Again, the English verb 'to kill,' may be rendered in Sanskrit either by the use of the simple root हन्, or by वधं कृ, 'to make killing,' or by प्राणहत्यां कृ, 'to make destruction of life,' or by पञ्चभूतं गम्, in the causal form, 'to cause to go the state of the five elements,' or by लोकान्तरं गम्, 'to cause to go to the other world.' All these expressions are legitimate, whatever be the form of composition; but the student, in writing prose, will do well to adopt those which come first in order.

Under the head of natural objects, and the terms of religion, literature, mythology, science, and social life, the copious enumeration of equivalent words and significant phrases will be valued, not only by the student of Sanskrit and its various cognate languages, but also by many of those learned and zealous men who are seeking to promote a sympathy between Hindus and Europeans, by diffusing amongst the latter a correct knowledge of Oriental customs, habits of thought, religious tenets, and ceremonial observances. It has been the desire of the Compiler to make this Volume not only a thesaurus of synonyms and phrases, but a repository of much useful information in connexion with such subjects. In illustration of this, the reader may turn to the words Water, Fire, Hand, Lotus, Vishnu, Siva, Indra, Veda, Scripture, Rite, Sacrament, Manes, School, Marriage, Measure, Planet, &c.

The significant expressions collected under such words will, it is hoped, facilitate inquiry into the manners and customs of the Hindus, their mythological fictions, and the state of their scientific knowledge. Naturalists, also, may be expected to appreciate a collection of terms, the analysis of which throw light on some particulars connected with botany and zoology. A comparison of the number of Sanskrit equivalents brought together under some of these heads might, at least, be a guide to the comparative value or utility of certain animals, plants, and minerals. In illustration, the reader may compare the words Elephant, Horse, Cow, Wolf, Frog, Camel, Lotus, Sandal, Mango, Musk, Myrobalan, Pyrites, Coal, Copper, Lead, Iron, Vitriol, &c.

It is not unlikely, however, that under some heads an exception may be taken to the number of Sanskrit equivalents enumerated: as, for example, under the various scarcely-distinguishable shades of meaning belonging to numerous common nouns, adjectives, and verbs: or again, under the head of many English words of which no precise Sanskrit representative could be offered. In the first of these cases the impossibility of observing the proper medium, at least in the first edition of a work like the present, has led the Compiler to prefer erring on the side of excess rather than on that of deficiency. In the other case, where the great disparity between Hindu and European habits of thought and condition prevented the exhibition of any classical equivalent, the Compiler has been forced, almost against his will, to occasional redundancy, by the pliancy and malleability, so to speak, of Sanskrit, and its amazing power of ex-

pressing exotic ideas by the employment of an infinite variety of compound words. As examples, the reader may take Cannon, Canon, Cameraobscura, Certificate, Episcopacy, To Farm, Laymen, Lay, To Lease, Navy, Parliament, Penitentiary, Phrenology, Rubric, Sail, Sabbatarian, Steam-engine, Steam-boat, &c.

In rendering such words, respect has been paid to the learned Hindus in their study of English. The comprehension of European ideas by the educated natives is as necessary to reciprocal sympathy as the comprehension of Hindu ideas by ourselves.

In the rendering of the verbs some difficulty has been experienced. It is usual in an English Dictionary to prefix to the verb the infinitive sign 'to'. Consistently with this, in Greek and Latin, and some other Reversed Dictionaries, the infinitive of the equivalent verb is generally exhibited. But in Sanskrit the infinitive is a form of the verb very limited in its application, resembling, in some respects, the Latin supines in *um* and *u*. It has therefore been thought more proper to exhibit the root in the first place, specifying the infinitive, with the third person singular of the present tense, between brackets. The student will thus bear in mind, that the root is not to be regarded as representing the infinitive, or indeed any part of the verb, excepting the general idea expressed by it.

Another source of difficulty was, the limitation in regard to the number of roots properly available in Sanskrit for the formation of legitimate verbs, supported by classical authority. It is well known that in this language there are about 1900 roots, or elementary sounds, which are generally monosyllabic. These are the imaginary sources of both nouns and verbs, and are the representatives of the simple ideas contained in them. Thus the root गम् represents the idea of 'going'; अद्, of 'eating'; युज्, of 'joining'; कृ, of 'making'. As a matter of convenience, grammarians have connected these roots more directly with verbs than nouns; and their theory is, that every root may serve as the basis on which to construct five distinct forms of verbs: First, a Primitive verb; second, a Causal; third, a Passive; fourth, a Desiderative; and fifth, a Frequentative. So, also, from every noun certain verbs, called Nominals, may theoretically be derived, and, not unfrequently, are so derived. It might reasonably be imagined that, amongst a collection of 1900 roots, each capable of five fold multiplication, besides innumerable nominals, there would be little difficulty in finding equivalents for any form of English verb that might present itself. But it will be found, on examination, that nearly two-thirds of these 1900 roots do not occur in this Dictionary in any form, excepting in that of the nouns to which they give origin. It will be observed, too, that of these, certain particular roots, such as कृ, भू, दा, गम्, ह, या, ज्ञा, स्था, वृत्, अस्, नी, ह, युज्, वृ, recur perpetually, and, in aid of prepositions and other affixes, are applied to the expression of the most varied and opposite ideas.

In explanation, the Compiler thinks it proper to state, that he has been careful to follow only classical usage in the admission of verbs into his Dictionary; and that no verb has been so admitted unless a good example of its use could be adduced, either from the pages of Westergaard or other authentic sources. Rather than violate this rule, he has constantly been obliged to employ a noun with the auxiliaries कृ, गम, &c., or a participle with the auxiliaries भू and अस्, in place of a direct verb.

In every case it is allowable thus to employ the auxiliaries, in the absence of legitimate verbs; and even should such verbs be available, the student may, if he please, still take the noun, participle, or adjective and combine them with the auxiliaries, in place of using the more direct form. Thus, under the verb 'to resent,' he may either directly employ the roots कुप्, कुष्, रुप्, in the conjugations specified, or he may combine the equivalents given under the substantive with the auxiliaries, thus मन्थुं कृ, क्रोधं कृ, कोपं कृ, रोषं गम; or under the adjective, thus, समन्थुः -न्थुः -न्थु भू, जातमन्थुः -न्थुः -न्थु भू or अस्. Again, under the verb 'to perish,' he may either directly make use of the roots मृ or नश् in the passive form, or he may substitute नाशं गम, नष्टः -ष्टा एं भू, &c.

In the specification of roots, the third person singular of the present tense has been chosen for exhibition in brackets in conjunction with the infinitive, as being the best guide to the conjugational form of the verb; whilst the infinitive furnishes a mark for the formation of some of the most useful non-conjugational forms. At the same time the conjugation or class of the verb is indicated by a figure; and if the verb is to be conjugated in the causal, passive, desiderative, or frequentative form, or as a nominal, it is so specified. But as the causal form is identical with that of the tenth conjugation, it has sometimes been more convenient to designate causal verbs as belonging to that conjugation.

When a root is compounded with prepositions, these are not repeated in the bracket, that the student may more readily perceive the simple form of the root, but a small hyphen is used, to show that the preposition cannot be dispensed with in conjugating the verb.

If a root occur more than once under the same verb, it has not been thought necessary to repeat the present tense and infinitive in connexion with it. Indeed, under some verbs towards the end of the Dictionary, these forms are omitted altogether, as indicated by frequently notified under the synonymous expressions, to which a reference is made. Thus, under the verb 'To Part,' v. α., the student must refer to the terms, Disunite, Divide, Separate, for any particulars relating to

In regard to participles, this Dictionary will be so copious that here also an exception may perhaps be taken to the n

explanation is to be sought in the genius of the Sanskrit language, which abounds in participles to an extent wholly unparalleled in any other language, living or dead. These participles are often idiomatically substituted for the tenses of the verb itself. They are constantly employed in place of the past and future tenses, especially of passive verbs; so that an example of a passive tense is of rare occurrence, excepting in the form of the third person singular or plural of the present and imperative.

If therefore the student desire to write idiomatic Sanskrit, he must make free use of the participles in this Dictionary, especially of the passive past participle. This latter is the most useful derivative in the language, and should be abundantly employed in translation and composition. It corresponds with the Latin participle in *tus*, and, like it, often supplies the place of the past tense. Thus, in translating the phrase, 'he reproved his own son,' the student might employ the simple root, thus, स स्वपुत्रम् अनिन्दत्, or he might idiomatically use the passive participle, thus, तेन स्वपुत्रो निन्दितः, the agent being placed in the instrumental case, and the participle agreeing with the object.

With respect to the rendering of nouns in this dictionary, it will be proper to state, that the system of Amara Sinha has been followed, in exhibiting substantives and adjectives in their nominative case rather than in their crude state. Whenever the crude form differs from the nominative more than in rejecting the final visarga or anuswara, it has been indicated by giving the final of the crude in brackets. Thus, under the word Fire, अग्निः being the nominative case, the final of the crude is ascertained by rejecting the visarga, thus अग्नि. Similarly अनलः becomes अनल in the crude form; तेजः becomes तेजस्; कृष्णवर्मा becomes कृष्णवर्त्मन्; हुतभुक् becomes हुतभुज्; तनूनपात् becomes तनूनपाद्; आश्रयध्वंसी becomes आश्रयध्वंसिन्; दमुनाः becomes दमुनस्; जुहुवान् becomes जुहुवत्; अर्चिष्मान् becomes अर्चिष्मत्.

It is necessary to be thus particular in exhibiting the crude form as distinct from the nominative case, both as a guide to the declension of the noun, which must always depend on the final of the crude, and because the crude state is that which is employed in the formation of compound words. In all such words, with but few exceptions, the last number of the compound alone admits of declension, and the preceding word or words require to be placed in the crude form, this form admitting of a plural as well as singular acceptance. For an explanation of compound words the Student must of course consult his grammar; but it will not be out of place to remark here, that in a language which, like Sanskrit, abounds in compounds more than any other language in the world, it will not be possible for him to compose idiomatically until he has made himself conversant with the principles of their formation.

Under adjectives the nominative case in three genders has generally been given, and the final of the crude state exhibited when necessary, as in substantives. The genders are not specified, as the student will himself take for granted that साधुः -धुः -धी -धु,

meaning 'good,' stands for the nominative case of the adjective in its three genders; साधुः being the nominative of the masculine form, साधुः being also the nominative of the feminine form, साध्वी of a second feminine form, and साधु of the neuter form; the crude state being साधु. Similarly भद्रः-द्रा-द्रं, stands for भद्रः the nominative of the masculine, भद्रा of the feminine, भद्रं of the neuter, the crude being भद्र; सारवान्-वती-वत् (त्) for सारवान् the nominative of the masculine, सारवती of the feminine, and सारवत् of the neuter, the last standing also for the crude form. Again, सुकृती-तिनी-ति (त्) is for सुकृती the nominative of the masculine, सुकृतिनी of the feminine, सुकृति of the neuter, the crude form being सुकृतिन्.

When, however, under one head a variety of similar adjectives are enumerated, it has not been deemed necessary in all cases to give the nominative case in more than the masculine form; but the addition of the sign, &c. indicates that the student must himself supply the other forms thus : दृष्टः &c., stands for दृष्टः-ष्टा-ष्टं. Similarly, धनवान् &c., for धनवान्-वती-वत् (त्), धनी &c., for धनी-निनी-नि (त्), and महारमा &c., for महारमा-रमा-रम् (त्).

In the case of compound adjectives formed from neuter substantives, whose crude form ends in उम् or इस्, such as उत्पलचक्षुस्, 'lotus-eyed;' दीर्घायुस्, 'long-lived;' निराशुस्, 'unblesed;' शुचिरोचिस्, 'clear-shining;' the nominative case in the three genders has been exhibited thus, उत्पलचक्षुः-क्षुः-क्षुः (स्), दीर्घायुः-युः-युः (स्), निराशुः-शुः-शुः (स्), शुचिरोचीः &c.

In some cases, however, as in the case of दीर्घायुस्, where a masculine noun आयुः exists as well as a neuter आयुस्, the nominative case of the compound adjective is susceptible of two forms, दीर्घायुः and दीर्घायुः. Some notice of this point seems to be required, as it appears to have been overlooked, if not erroneously explained, by the generality of European scholars. That the Compiler's view is correct, may be shown by a reference to Professor Wilson's Dictionary, under the words सजुस् or सजुप्, आशुस्, उत्पलचक्षुस्, शुचिरोचिस्; by referring also to the declension of सजुप्, and आशुस्, in Professor Wilson's Grammar, p. 68; and by the analogy of compound adjectives, like महामनाः-नाः-नः, 'high-minded,' derived from a neuter substantive ending in अस्.

The exhibition, in all cases, of the nominative case of nouns, whether substantive or adjective, has prevented the necessity of specifying the gender of substantives ending in अः, like देवः, 'a god,' which are invariably masculine; or of substantives ending in अं, like दानं, 'a gift,' which are invariably neuter; or of those ending in आ and ई, like माला, 'a garland,' and देवी, 'a goddess,' which are always feminine. The gender of all such substantives will be taken for granted. The student might also have been left to infer for himself the gender of substantives ending in तिः in the nominative, like मतिः, 'the mind,' which are feminine, and of substantives ending in धिः, derivatives from the root धा, like सन्धिः, 'peace,' which are masculine. But since, in these instances, some slight occasional variation might occur, it has been thought ~~it~~ to notify the gender of substantives in these cases as well as in every other.

The Compiler has now only the grateful duty to discharge of expressing his further obligation to Professor Johnson, for his invaluable assistance in correcting the greater number of the proof-sheets of this work. Nor does he think it just to conclude without some tribute of acknowledgment to the Printer, Mr. Watts, for the accuracy and clearness with which the typography has been executed.

EAST-INDIA COLLEGE, HAILEYBURY,
November 5th, 1851.

DICTIONARY,
ENGLISH AND SANSKRIT,

ENGLISH AND SANSKRIT DICTIONARY.

A

A. As an indefinite article before nouns singular, for the most part not expressed in Sanskrit; as, 'a lion,' सिंहः; (One) एकः-का-कं.—(Some, a certain) कश्चित्; as, 'a certain man,' कश्चित् पुरुषः.—(Each, every) expressed by प्रति or अनु, before the acc. neut.; as, 'a day,' 'each day,' प्रतिदिनं or अनुदिनं. When 'a' comes before a participle, after a verb of motion, it is expressed by the dat. c.; as, 'he went a hunting,' मृगयायै गतः; or by अर्थे preceded by the crude form of a noun; as, मृगयायै गतः; or by the infinitive; as, मृगयां कर्तुं गतः.

ABAST, *adv.* (Towards the stern of the ship) नावः पश्चिमभागं प्रति.

To ABANDON, *v. a.* त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्त्यज्; हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, विहा, प्रहा, अपाहा; उत्सृज् (c. 6. -सृजति, -सृष्टुं), क्षतिसृज्, व्यपसृज्; उञ्ज् (c. 6. उञ्जति, उञ्जितुं), प्रोञ्ज्.

ABANDONED, *p. p.* त्यक्तः-क्ता-क्ते, परित्यक्तः-क्ता-क्ते, उत्सृक्तः-क्ता-क्ते, हीनः-ना-ने, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रोञ्जितः-ता-ते, समुञ्जितः-ता-ते, रहितः-ता-ते, विरहितः-ता-ते, विसर्जितः-ता-ते, विनाकृतः-ता-ते.—(Reprobate) पापात्मा-त्मा-त्मा (न्), पापमतिः-ति-ति.

ABANDONMENT, *s.* त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, विरहः, प्रोञ्जनं.—(Of worldly connexions) सन्त्यासः.

To ABASE *v. a.* स्वस्थानाद् अपकृप् (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति, -क्रष्टुं), स्वस्थानाद् भृशं in caus. (भृशयति, भृशयितुं) or निपत् in caus. (-पातयति, -पातयितुं).

ABASED, *p. p.* भग्नदर्पः-धौ-धै, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, पराभूतः-ता-ते, अभिभूतः-ता-ते.

ABASEMENT, *s.* (The act of bringing low) अपकर्षः-धै, अभिभवः.—(A low state), अपकृष्टता, -त्वं, अपकीर्तिः *f.*

To ABASH, *v. a.* लज् in caus. (लजयति, लजयितुं), ही in caus. (हेपयति, हेपयितुं), चप् in caus. (चपयति, चपयितुं).

ABASHED, *p. p.* लज्जितः-ता-ते, चपितः-ता-ते, व्रीडितः-ता-ते, हीपरिगतः-ता-ते.

To ABATE, *v. a.* (To diminish) हृस् in caus. (ह्रासयति, ह्रासयितुं), कन् (nom. कनयति, कनयितुं), लप् (nom. लघयति, लघयितुं), शम् in caus. (शमयति, शमयितुं).—(To let down the price in selling) मूल्यं न्यूनीकृ.—(To depress) अवसद् in caus. (-सादयति, -यितुं).

To ABATE, *v. n.* (To grow less) क्षि in pass. (क्षीयते), हृस् (c. 1. ह्रसति, ह्रसितुं).—(To subside) शम् (c. 4. शाम्यति, शामितुं), उपशम्, प्रशम्.

ABATED, *p. p.* (Subsided) उपशान्तः-न्ता-न्तं, प्रशान्तः-न्ता-न्तं.

ABBESS, *s.* विहारस्य or मठस्य or आश्रमस्य प्रधाना स्त्री.

ABBAY, *s.* विहारः, धर्म्मचारिणां मठः.

ABBOT, *s.* विहारस्य प्रधानपुरुषः, मठाध्यक्षः, गुरुः.

To ABBREVIATE, *v. a.* (To shorten by contraction) संदृ (c. 1. -हरति, -हर्तुं), सङ्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति, -क्षेप्ति), हृस् in caus. (ह्रासयति, ह्रासयितुं).

ABL

ABBREVIATURE, *s.* सङ्क्षेपः, -पणं, सनसर्गं, सङ्ग्रहः.

To ABDICATE, *v. a.* (To resign an office) राज्यं or अधिकारं or पदं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).

ABDICATION, *s.* राज्यत्यागः, अधिकारत्यागः, पदत्यागः.

ABDOMEN, *s.* वस्तिः *m.*, उदरं, कुक्षिः *m.*

ABDOMINAL, *a.* वास्त्यः-यी-यं, उदरकः-का-कं, कौक्षः-क्षी-क्षं.

ABERRATION, *s.* विभ्रमः, भ्रान्तिः, भ्रंशः, व्युत्तिः *f.*, पथभ्रंशः, उन्मादगमनं.

To ABET, *v. a.* (To encourage) प्रोत्सह् in caus. (-साहयति, -साहयितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति, -वर्त्तयितुं).—(To help) उपकृ (c. 8. -करोति, -कर्तुं), उर्पचर् (c. 1. -चरति, -चरितुं), उपकारं or साहाय्यं कृ.

ABETTOR, *s.* प्रोत्साहकः, प्रवर्त्तकः, उपकारकः.

ABEYANCE, *s.* अपेक्षा, विलम्बः.

To ABHOR, *v. a.* गर्ह् (c. 1. गर्हेते, गर्हितुं), चाप् in des (वीभत्सते, वीभत्सितुं), घृणां कृ, द्विप् (c. 2. द्वेष्टि, द्वेष्टुं), प्रद्विप्.

ABHORRENCE, *s.* वीभत्सः, -त्वं, गर्हेयं, घृणा, अरुचिः *f.*

ABHORRENT, *a.* (Struck with abhorrence) वीभत्सान्वितः-ता-तं.—(Inconsistent with) विरुद्धः-द्धा-द्धं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, असङ्गतः-ता-तं, असंस्थितः-ता-तं, विपरीतः-ता-तं.

To ABIDE, *v. n.* (To dwell) वस् (c. 1. वसति, वस्तुं).—(To remain) स्या (c. 1. तिष्ठति -ते, स्यातुं), वृत् (c. 1. वर्त्तते, वर्त्तितुं).

To ABIDE, *v. a.* (To wait for, expect) प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते, -ईक्षितुं), उद्दृश् (c. 1. -पश्यति, -दृष्टुं), प्रतिपाल् (c. 10. -पालयति, -पालयितुं).—(To bear, support) सह् (c. 1. सहते, सोढुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), तिज् in des. (तितिक्षते, तितिक्षितुं).—(To abide by one's promise) प्रतिज्ञातं पाल्.

ABIDING, *a.* स्थायी-यिनी-यि (न्), वर्त्ती-र्व्तिनी-र्व्ति (न्), वृत्तिमान्-मती-मत् (न्).

ABILITY, *s.* शक्तिः *f.*, शक्ता, चलं, सामर्थ्यं.—(Skill) कुशलता, प्रवीणता. 'To the utmost of one's ability,' यथाशक्ति *ind.*, यावच्छक्यं, सक्षियत्वेः, यथासामर्थ्यं.

ABJECT, *a.* कृपणः-णा-णं, अधमः-मा-मं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, नीचः-चा-चं, अवगर्हितः-ता-तं.—(Without hope) निराशः-शा-शं.

ABJECTLY, *adv.* कृपणं, कर्षण्येन, निकृष्टं, नीचतया, अधमप्रकारेण.

ABJECTNESS OR ABJECTION, *s.* कर्षण्यं, अधमत्वं, अपकृष्टता, निकृष्टता.

ABJURATION, *s.* (Renouncing with oath) शपथेन त्यागः.

To ABJURE, *v. a.* (To renounce with oath) शपथेन त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).—(To renounce) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं), परित्यज्.

ABLATIVE CASE, अपादानं, पञ्चमी विभक्तिः.

ABLE, *a.* (Of power sufficient) समर्थः-धौ-धै, क्षमः-मा-मं, शक्तः-क्ता-क्ते.—(Powerful) प्रबलः-ला-लं, चलवान्-वती-वत् (न्), शक्तिमान्-मती-मत् (न्).

To be ABLE, *v. n.* शक् (c. 5. शक्नोति, c. 4. शक्वति -ते, शक्नुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), उत्सह् (c. 1. -सहते-सोढुं) with inf.; प्रभू (c. 1. -भवति-भवितुं) with dat.; as, 'they are able to destroy the world,' प्रभवन्ति क्षयाय जगतः.

ABL

- ABLE-BODIED, *a.* प्रबलशरीरः-रा-रं, प्रबलकायः-या-यं, दृढाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.
- ABLUTION, *s.* स्नानं, मञ्जनं, धावनं.
- ABNEGATION, *s.* निह्वयः, अपह्वयः, प्रत्याख्यानं.
- ABODE, *s.* (Place of residence) गृहं, वेश्म *n.* (नं), आगत्यन्, निवासः, निलयः, -यन्, आलयः.—(Continuance in a place) वसतिः, अवस्थानं.
- To ABOLISH, *v. a.* (To annul) लोपं कृ, निरर्थकं-कां-कं कृ.—(To destroy) नश् in caus. (नाशयति, नाशयितुं), विनश्; सद् in caus. (सादयति, सादयितुं), उत्सद्, प्रोत्सद्; उद्धृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं).
- ABOLISHED, *p. p.* लुप्तः-प्ता-प्तं.
- ABOLITION, *s.* (Act of annulling) लोपः.—(Destruction) विनाशः, उद्धरणं, उच्छेदः.
- ABOMINABLE, *a.* गर्हणीयः-या-यं, द्वेष्यः-प्या-प्यं, घृणाहः-हो-हं.
- ABOMINABLY, *adv.* गर्ह्यप्रकारेण, गर्हितं.
- To ABOMINATE, *v. a.* गर्हे (c. 1. गर्हेति, गर्हयितुं), चाप् in des. (चोभत्सते चोभत्सितुं).
- ABOMINATED, *p. p.* गर्हितः-ता-तं.
- ABOMINATION, *s.* (Detestation) चोभत्सः, गर्हो, गर्हणं.—(An abominated thing, the object of detestation) गर्हितं, चशुद्धद्रव्यं.
- ABORTION, *s.* गर्भसावः, अकालप्रसवः.
- ABORTIVE, *a.* (Producing abortion) गर्भसावी-विनी-वि (नं).—(Brought forth prematurely) गर्भसत्तः-स्ता-स्तं, अपूर्णकालः-ला-लं.—(That does not succeed) निष्फलः-ला-लं, मोयः-या-यं, यथैः-धा-धं.
- To ABOUND, *v. n.* (Followed by with or in) सद् in pass. (-क्रोयते) with inst. c.; पृ in pass. (पूर्यते), चाप् with inst. c.—(To be in great plenty) बहुलीभू (c. 1. -भवति, -भवितुं).
- ABOUNDING IN, *चाद्यः-द्या-द्यं*, सद्गोः-गो-गं, चितः-ता-तं, निचयो-यिनी-यि (नं), संवलितः-ता-तं.
- ABOUT, *prep.* (Encircling) परि prefixed.—(Near to, in time) प्रति.—(In number) देशीय affixed; as, 'about twelve years old,' द्वादशवर्षदेशीयः; नूनाधिकं.—(Concerning, relating to) प्रति, प्रतीत्य, उद्दिश्य.—(On account of) हेतोरे, हेतौ, अर्थे, अर्थे, कृते, निमित्ते, कारणत्, with the crude form, or sometimes the gen. c. of the preceding noun.—(Engaged in any thing) व्यापृतः, निष्ठितः, निरतः, with loc. c.—(Close to one's person) पार्श्वतस् *ind.*, निकटे समीपं.
- ABOUT, *adv.* (Circularly) परितस् *ind.*, समितस् *ind.*—(Nearly) प्रायशस् or प्रायस् *ind.*—(Here and there) इतस्तत् *ind.*, सद्यतस् *ind.*—(To be about to do any thing) expressed by उद्यतः, 'prepared,' with the infin.; as, 'about to kill,' हनुम् उद्यतः; or by the act. part. of the 2d fut.; as, गमिष्यन्, 'about to go,' रधिष्यमाणः, 'about to increase'; or, by the desid. adj.; as, जिगमिषुः, 'about to go,' मुमुक्षुः, 'about to die.'
- ABOVE, *prep. or adv.* (Higher in place) अधि or अभि prefixed; उपरि, उपरिष्ठात्, ऊर्ध्वं.—(More in quantity) अधिकं, उत्तरं.—(Higher in rank) उत्तरः-रा-रं, विजिष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं.—(Superior to, beyond) सति; as, 'above man's power,' सति मानुषं.—(Above all, especially) विप्रेक्षतस् *ind.*, प्राधान्यतस् *ind.*
- To be ABOVE, *v. n.* (To excel) अभिभू (c. 1. -भवति-भवितुं), प्रभू,

ABS

- अतिभू; विशिप् in pass. (-शिष्यते).—(To be higher) ऊर्ध्वं स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्).
- ABOVE-GROUND, *a.* (Not in the grave, still existing) वज्रैमानः-ना-नं, जीवन्-वन्ती-वत् (नं).
- ABOVE-MENTIONED, *a.* पूर्वोक्तः-क्ता-क्तं, पूर्वोदितः-ता-तं, प्रागुक्तः-क्ता-क्तं.
- ABREAST, *adv.* पार्श्वोपार्श्वे.
- To ABRIDGE, *v. a.* संहृ (c. 1. -हरति-ते-हर्तुं) उपमह; सद्भिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं).—(To shorten) हृस् in caus. (ह्रासयति, ह्रासयितुं).—(To deprive of, cut off) उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), वियुन् in caus. (-योजयति-योजयितुं).
- ABRIDGMENT, *s.* प्र ग्राह्यः, सङ्क्षेपः, -पणं, सनसन्, सङ्ग्रहः, समाहारः, समाहृतः *f.*
- ABROAD, *adv.* (In another country) विदेशे loc. c.—(At large, unconfined) निविष्टः.—(Out of the house) वहिस्.—(In all directions) सद्यन्, इतस्तत् *ind.*—(Sojourn abroad in a foreign country) प्रवसनं.—(A sojourner abroad) प्रवासी (नं), प्रेषितः.
- To ABRIDGE, *v. a.* लोपं कृ.
- ABROGATED, *p. p.* लुप्तः-प्ता-प्तं.
- ABROGATION, *s.* लोपः, लोपकरणं.
- ABRUPT, *a.* (Broken, craggy) भग्नः-ग्ना-ग्नं, भिन्नः-न्ना-न्नं, रुधः-धा-धं.—(Sudden) आकस्मिकः-की-कं.—(Unconnected) असम्बन्धः-न्धा-न्धं.
- ABRUPTLY, *adv.* (Hastily) सहसा, अकस्मात्, ऋटिति.
- ABSCISS, *s.* विद्रुधि; *m.*, ध्रुवसम्पूर्णे; स्फोटः.
- To ABSCOND, *v. n.* (To hide one's self) आत्मानं गुह् (c. 1. गूहति-ते, गोहृ), निगुह; गुप्तः-प्ता-प्तं or प्रच्छन्नः-न्ना-न्नं भू.—(To disappear) अन्तर्धा in pass. (-धीयते).—(To escape privately) पलाय् (c. 1. पलायते-यितुं), निष्पत् (c. 1. -पतति-पतितुं), व्यपसृप् (c. 1. -सर्पति-सर्पितुं).
- ABSENCE, *s.* अभावः, परोक्षं, अनुपस्थितिः *f.*, अनुपस्थानं, अविषयः, असन्निधिः *m.*—(Absence from) विरहः, वियोगः.—(Of mind) अमनोयोगः, अन्यमानसत्वं, समाधिः *m.*—(In one's absence) परोक्षे.
- ABSENT, *a.* (Not present) अवज्ञमानः-ना-नं, अविद्यमानः-ना-नं, परोक्षः-धा-धं, स्थानान्तरङ्गतः-ता-तं, अनुपस्थितः-ता-तं, अनुपस्थायी-यिनी-यि (नं), असमद्यः-धा-धं, अत्रत्यः-धा-धं.—(Abroad) प्रेषितः-ता-तं.—(Absorbed in meditation) समाहितः-ता-तं.—(Thinking of something else) अन्यमानसः-सो-सं or -मनाः-नाः-नः (स्), शून्यहृदयः-या-यं.
- To be ABSENT, *v. n.* अन्यत्र, or स्थानान्तरे, or असाद्यात् वृत् (c. 1. वज्रैते, वज्रितुं) or अस् (c. 2. अस्ति).
- ABSENTEE, *s.* प्रेषितः, प्रवासी *m.* (नं), अदेशस्थः.
- ABSOLUTE, *a.* (Complete) सम्पूर्णेः-र्था-र्थं, समाप्तः-प्ता-प्तं, समयः-या-यं, पथ्योक्तः-प्ता-प्तं.—(Not relative, simple) मात्रकः-क्ता-क्तं, केवलः-ला-लं.—(Sovereign, paramount) परमः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं.—(An absolute king) अधिराजः, सम्राट् (नं).
- ABSOLUTELY, *adv.* (Entirely) सद्देशस्, केवलं.
- ABSOLUTION, *s.* पापमोचनं, पापक्षमा, निष्कृतिः *f.*, क्षमा, मुक्तिः *f.*
- To ABSOLVE, *v. a.* (To acquit of a crime) पापात् मुच् (c. 6. मुञ्चति-ते, मोक्तुं), विमुच्, or in caus. (मोचयति-यितुं), पापं क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्ते), अपराधं क्षम्; 'he is absolved from crime,' दुष्कृतात् पूयते.
- ABSOLVED, *p. p.* पापमुक्तः-क्ता-क्तं.

TO ABSORB, v. a. निषा (c. 1. -पिबति, -पातुं), उपा; शुप् in caus. (शोषयति -यितुं), उच्छुप्, उपशुप्; ग्रस् (c. 1. ग्रसते, ग्रसितुं), उपग्रस्.
ABSORBED, p. p. (Absorbed in any occupation) निरतः -ता -तं, निविष्टः -ष्टा -ष्टे, परायणः -णा -णं, आसक्तः -क्ता -क्तं.—(In meditation) समाहितः -ता -तं, एकाग्रः -ग्रा -ग्रं; (Drunk in) निपीतः -ता -तं, ग्रस्तः -स्ता -स्तं.

ABSORPTION, निषानं, शोषणं, ग्रसनं.

TO ABSTAIN, v. n. निवृत् (c. 1. -वर्जते -वर्जितुं) with abl.; as, 'he abstains from eating flesh,' निषर्जते मांसभक्षणार्त्तं; वृज् in caus. (वर्जयति -यितुं), परिवृज्, विवृज् with acc.

ABSTEMIOUS, a. अत्याहारो -रिणी -रि (न्), अभोजो -जिनी -जि (न्), मिताशनः -ना -नं, मितभुक् m. f. n. (ज्), परिमिताहारः -रा -रं, नियताहारः -रा -रं, यताहारः -रा -रं, लघ्वाशी -शिनी -शि (न्), लघ्वाहारः -रा -रं.

ABSTEMIOUSNESS, s. आहारपरित्यागः, अत्याहारिन्.

ABSTINENCE, s. (Abstaining from food) उपवासः, अभोजनं.—(Restraint of the passions) जितेन्द्रियत्वं, संयमनं, संयामः.—(Forbearance from any thing) निवृत्तिः f., दान्तिः, f.

ABSTINENT, a. (Temperate) जितेन्द्रियः -या -यं, निवृत्तरागः -गा -गं, संयमी -मिनी -मि (न्), संयतात्मा -त्मा -त्मा (न्).—(Fasting) उपवासी -सिनी -सि (न्).

TO ABSTRACT, v. a. अपट्ट (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), व्यपट्ट; अपकृप् (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृष्टुं), अपाकृप्, अपकृप्, व्यपकृप्; आदा (c. 3. -दत्ते -दातुं), उपादा, अभादा.—(To reduce to an epitome) सङ्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), संह.

ABSTRACT, a. विभिनः -न्ना -न्नं, विपुक्तः -क्ता -क्तं, विविक्तः -क्ता -क्तं, पृथक्कृतः -ता -तं, केवलः -ला -लं.—(From material objects) विषयविविक्तः -क्ता -क्तं, विषयापकृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Metaphysical) आन्वीक्षिकः -की -कं.—(Abstracted in mind) समाहितः -ता -तं, अनन्यमनाः -ना -नः (म्).

ABSTRACT, s. (An epitome) सङ्ग्रहः, प्रत्याहारः, सङ्क्षेपः, सारः, वस्तु n. वस्तुमात्रं.—(An abstract noun) भाववाचकः.

ABSTRACTEDLY, ABSTRACTLY, adv. विविक्तं, विविक्तप्रकारेण.—(Simply) केवलं, मात्रं.

ABSTRACTION, s. (Taking away) प्रत्याहारः, उपादानं.—(Separation) विवेकः, विभेदः, पार्थक्यं, पृथक्करणं.—(From material objects) विषयविविक्तत्वं.—(Of the mind) समाधिः m., एकाग्रता.

ABSTRUSE, a. (Hidden) गूढः -ढा -ढं, शुभ्रः -भा -भं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं.—(Remote from apprehension, obscure) निगूढः -ढा -ढं, निगूढार्थः -र्था -र्थं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, बोधागम्यः -म्या -म्यं, कठिनः -ना -नं.

ABSTRUSE, a. अनर्थकः -का -कं, न्यायविरुद्धः -द्धा -द्धं, विचारविरुद्धः -द्ध -द्धं, अन्यायी -यिनी -यि (न्).

ABSURDITY, s. (That which is absurd) मृषार्थकं, अनर्थकं, शशविषाणं, शशगृहं, गगनकुसुमं, गगनपुष्पं.

ABSURDNESS, s. आनर्थक्यं, अन्यायत्वं, अयाथार्थ्यं.

ABSURDLY, adv. अन्यायतस् ind., आनर्थक्येन, अविचारेण.

ABUNDANCE, s. बाहुल्यं, बहुत्वं, प्रचुरत्वं.

ABUNDANT, a. बहुः -हुः or -ह्री-हु, बहुलः -ला -लं, प्रचुरः -रा -रं, भूरिः -रिः -रि, विपुलः -ला -लं, समधिकः -का -कं.

ABUNDANTLY, adv. बहुशस् ind., भूरिशस् ind., भूयस् ind., अनेकशस् ind.

TO ABUSE, v. a. (Make ill use of). वृषा or मृषा or अन्यायतः प्रयुज् (c. 7. -युज्ते -योजुं), or in caus. (-योजयति -यितुं), कदर्थीकृ, व्यर्थीकृ.

वृषाकृ.—(Revile) कुम् (c. 10. कुत्सयति -यितुं), अभिक्ता, आधिष् (c. 6. -धिषति -धेयुं), परिधिष्, आकुम् (c. 1. क्रोशति -क्रोष्टुं), समाकुम्, तिरस्कु (c. 8. -करोति, -कुरुते -कुरुं), अपवद् (c. 1. -वदते -वदितुं), अवगुम् (c. 6. गुरते, -गुरितुं), with dat. or loc.; शप् (c. 1. शपति, c. 4. शर्षति शर्षुं), अभिशप्, परिशप्; आधर, in caus. (-धारयति -यितुं), मुखरीकृ, अतिदू (c. 2. -द्वीति -वर्जुं)—(To abuse in return) प्रत्याकुम्.

ABUSE, s. पारुष्यं, अभिवादः, तिरस्कारः, परिभाषणं, आक्रोशः, विक्रोशनं, अपक्रोशः, निन्दा, मौख्यं, उपालम्भः, जुगुप्सा, म्लनं, चाक्पारुष्यं, वादोपः, खलोक्तिः f., निर्भर्त्सनं, दुस्त्रालापः, दुर्द्वेषः n. (स्), पक्षपचनं, पक्षपोक्तिः f.; (Ill use) कुप्रयोगः, कुव्यवहारः, दुर्व्यवहारः, कदर्थीकरणं.

ABUSED, p. p. (Badly employed) कु प्रयुक्तः -क्ता -क्तं.—(Reviled) आधिष्मः -मा -मं, आकुष्टः -ष्टा -ष्टं.

ABUSIVE, a. निन्दकः -का -कं, पक्षः -पा -पं, मुखरः -रा -रं, आक्रोशकः -की -कं, दुर्द्वेषः -दा -दं, कुत्सावादी -दिनी -दि (न्), वादुष्टः -ष्टा -ष्टं.

ANYSS, s. अगापदरी f., अगाधरन्ध्रं, अतलम्पशीखातं, गम्भीररन्ध्रं, नरक्तः.

ACADEMY, s. पाठशाला, विद्यालयः, विद्याभ्यासस्थानं.

TO ACCEDE, v. n. (To be added to) मिल् (c. 1. मिलति, मेलितुं), सनि (c. 2. -एति -एतुं), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(To assent) अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सम्मतिं कृ.

TO ACCELERATE, v. a. त्वर् in caus. (त्वरयति -यितुं), सन्त्वर, प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

ACCENT, s. (The sound of a syllable) स्वरः.—(The manner of speaking) उच्चारणं.—(The mark of a syllable) उच्चारणचिह्नं. स्वरचिह्नं.—(Acute accent) उदात्तः.

TO ACCENT, v. a. (To pronounce with a proper accent) सूत्रानुसारतः or सूत्रानुरूपम् उच्च् in caus. (-चारयति -यितुं) or स्वरोच्चारणं कृ.

ACCENTED, p. p. स्वरितः -ता -तं, उदात्तः -त्ता -त्तं.

TO ACCENTUATE, v. a. स्वरस्य उपरि उच्चारणचिह्नं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

TO ACCEPT, v. a. ग्रह (c. 9. गृह्णाति, गृह्णाते, ग्रहीतुं), प्रतिग्रहं सङ्ग्रहं, उपसङ्ग्रहं; आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते, -दातुं), प्रतीप् (c. 6. -इच्छति -ष्टुं), स्वीकृ (c. 8. -करोति कर्तुं).

ACCEPTABLE, a. गृह्यः -ह्या -ह्यं, ग्रहणीयः -या -यं, आदेयः -या -यं, उपादेयः -या -यं, समादेयः -या -यं.—(Agreeable) रमणीयः -या -यं, मनोरमः -मा -मं, प्रियः -या -यं.

ACCEPTABLENESS, s. ग्राह्यत्वं, रमणीयत्वं, प्रियता.

ACCEPTANCE, s. प्रतिग्रहः, परियग्रहः, आदानं, स्वीकरणं.—(Acceptance of money) धनादानं.

ACCEPTATION, s. (Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, आशयः.

ACCEPTED, p. p. गृहीतः -ता -तं, आदत्तः -त्ता -त्तं.

ACCESS, s. (The way by which any thing may be approached) आगमः, अभिगमः, उपगमः.—(Increase, addition) वृद्धिः f., उपचयः.

ACCESSARY or -ORY, a. (Co-operator) सहकारी -रिणी -रि (न्).—(To a crime) पापसहायः.

ACCESSIBLE, a. अभिगम्यः -म्या -म्यं, गम्यः -म्या -म्यं, सुगमः -मा -मं, -लभ्यः -भ्या -भ्यं, सुलभः -भा -भं, सुलोपसर्प्यः -र्षी -र्षं.

ACCESSION, s. (Increase by something added) आगमः, वृद्धिः f. उपचयः.—(Accession of wealth) धनागमः.—(The act of joining one's self to) उपगमः, अभिगमनं, मिलनं, उपस्थितिः f.—(Accession to a throne) राज्यप्राप्तिः f.

ACCESSORY, a. (Additional) अधिकः -का -कं.—(Associated with) सहितः -ता -तं, or सम्मिलितः -ता -तं, or संयुक्तः -क्ता -क्तं.

ACCIDENCE, *s.* (Rudiments of grammar) व्याकरणरम्भः, व्याकरणस्य आदिप्रकरणग्रन्थः.

ACCIDENT, *s.* (A casualty, chance) सङ्घतिः *f.*, दैवयोगः, दैवगतिः *f.*, दैवात् or अकस्मात् सङ्घतं, दैवघटनं or -ना, अतिवर्जनं, अशुभदयः.—(Unfortunate accident) आपद *f.*, विपद *f.*—(A non-essential quality) अमकृतिः *f.*, असहजो गुणः.—(By accident) अकस्मात्, दैवात्, दैवेन, दैवगत्या.

ACCIDENTAL, *a.* (Casual) द्वैवायत्तः-ज्ञा-ज्ञं, आपातिकः-की-कं, साङ्घातिकः-की-कं, आकस्मिकः-की-कं.—(Non-essential) अमकृतः-ता-तं, असनवायी-नियनी-निय (न).

ACCIDENTALLY, *adv.* दैवात्, अकस्मात्, सङ्घात्या, दैवयोगेन.

ACCLAMATION or ACCLAIM, *s.* प्रशङ्कः, धन्यवादः, जयशब्दः, प्रशंसाशब्दः, सम्मतिप्रशङ्कः, साराविणः.

ACCLIVITY, *s.* उत्तङ्गः, स्थानं क्रमशः उन्नम्यं.

To ACCOMMODATE, *v. a.* (To adapt, adjust) युञ् in caus. (योजयति -यितुं), सन्धा (c. 3.-दधाति-धातुं), समाधा.—(To settle a difference) सन्धा, समाप् in caus. (-आपयति -यितुं).—(To supply with conveniences) सोपकारद्वयार्थि उपकृप् (c. 10.-कल्पयति -यितुं), युञ् in caus. समायुञ्.

ACCOMMODATION, *s.* (Supplying of conveniences) सोपकारद्वयोपकल्पनं.—(Convenience) उपकरणं.—(Mutual accommodation) प्रत्युपकारः.—(Adaptation) संयोजनं, सन्धानं.

ACCOMPANIED, *p. p.* सहितः-ता-तं, संयुतः-ता-तं, सहायवान्-वती-वत्, परिवारितः-ता-तं, मनेतः-ता-तं. As applied to two persons द्वितीय or सहाय may be used; as, 'Nakula accompanied by Sahadēva,' नकुलः सहदेवद्वितीयः; 'accompanied by Uma,' उनासहायः. Sometimes स is prefixed with this sense; as, 'accompanied by his ministers,' ससन्धिवः.

To ACCOMPANY, *v. a.* (As a companion) अनुया (c. 2.-याति-यातुं), समनुया, सन्धि (c. 2.-यति-यतुं), परिवृ in caus. (-वारयति -यितुं), सहायोभू.—(To join with) युञ् (c. 7. युनक्ति, योज्, c. 10. योजयति -यितुं), संयुञ्.

ACCOMPLICE, *s.* (In crime) पापसहायः, पापसम्मिताः, कुसहायः.—(Co-adjutor) सहकारी *m.* (न).—(Adherent) अनुपङ्गी *m.* (न).

To ACCOMPLISH, *v. a.* सिष् or साप् in caus. (साधयति -यितुं) संसाप् -समाप् in caus. (-आपयति -यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं) समाप् (c. 1.-चरति-चरितुं), निर्वृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), समास्या (c. 1. तिष्ठति-ते-स्थातुं), अनुया, आस्या, कृ (c. 8. करोति, कर्तुं) सङ्घः.

ACCOMPLISHABLE, साध्यः-ध्या-ध्यं, साधनीयः-या-यं, सम्पादनीयः-या-यं. ACCOMPLISHED, सिद्धः-द्ध-द्धं, निर्वृत्तः-त्ता-तं, निम्पन्नः-त्ता-तं, सम्पन्नः-चा-चं, कृताधीभूतः-ता-तं.—(Clever) गुणवान्-व्रती-वत् (न), गुणी-णिनी-नि (न). निपुणः-णा-णं.

ACCOMPLISHMENT, *s.* सिद्धिः *f.*, समाप्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, आसाधनं, निर्वृत्ताहः, राद्धिः *f.*, निर्वर्तिनः *f.*—(Of one's object) कृतकृत्यता, कृतार्थता, स्वाधिमिद्धिः *f.*—(The condition of an accomplished man) गुणिता, सम्पूर्णभावः, निपुणता.—(Embellishment) परिष्कारः.

To ACCORD, *v. n.* (To agree, suit) युञ् in pass. (युज्यते), अनुरूपः-पा-पं, or सदृशः-जा-जं, or तुल्यः-त्वा-त्वं असं.—(To be of the same opinion) एकचिन्तभू, समतः-ता-तं भू.

ACCORD, *s.* (Concurrence) सम्मतिः *f.*, ऐकमत्यं, एकचिन्तता, समता, समवाक्यं, स्वीकरणं.—(In music) एकतालः.—(Of one's own

accord) स्वयं, कामतस् *ind.*, कामहेतुकः-की-कं.—(With one accord) एकचिन्तभूय.

ACCORDANCE, *s.* (Conformity) अनुसारः, अनुरूपता, सादृश्यं.

ACCORDING, *prep.* (According to) यथा, अनुरूपं, अनुसारतस् *ind.* अनुरूपेण, अनुसारेण, अनु prefixed; 'according to seniority,' अनुज्येष्ठं; 'according to one's desire,' यथेष्टं, यथाभिमतं; 'according to one's power,' यथाशक्ति *ind.*

ACCORDINGLY, *adv.* तथैव, तदनुसारतस् *ind.*, तदनुरूपेण.

To ACCOST, *v. a.* अभिभाष् (c. 1.-भाषते-भाषितुं), आभाष्, समाभाष्, अभिभा (c. 3.-दधाति-धातुं), आमन् (c. 10.-मन्त्रयति-ते-यितुं), समामन्.

ACCOSTED, *p. p.* अभिहितः-ता-तं, अभिभाषितः-ता-तं.

ACCOUNT, *s.* (A computation) गणितं, विगणनं, गणना-नं, सङ्गणनं, लेखा.—(Value, estimation) मूल्यं, अर्थः, सम्मानः.—(Great value) बहुमतिः.—(Narrative, explanation) कथा, कथनं, उपाख्यानं, यथातथं, यथास्थितं; 'on this account,' अतस् *ind.*, अनेन हेतुना, इति हेतोः; 'on what account?' केन हेतुना or केन कारयेण; 'on account of,' हेतोः, हेतौ, अर्थं or अर्थं, कृते, निमित्ते, कारणात् with the crude form; or expressed by simply putting the noun in the abl. c.; as, 'on account of anger,' क्रोधात्; or by the indec. part. of उद्दिश्य; as, 'on which account,' यदुद्दिश्य.

To ACCOUNT, *v. a.* (To esteem) मन् (c. 4. मन्यते, मनुं, or caus. मानयति -यितुं), मम्मन् in caus.; ज्ञा (c. 9. जानाति, जानीते, ज्ञातुं).—(To reckon, compute) गण् (c. 10. गणयति -यितुं), विगण्, सङ्गण् (c. 2.-ख्याति-ख्यातुं).—(To give an account or relation) कप् (c. 10. कथयति -यितुं), आख्या, निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं).

ACCOUNTABLE, *a.* परानुयोगाधीनः-ना-नं, अनुसन्धेयः-या-यं, अनुसन्धानायतः-त्ता-तं, आह्वानाधीनः-ना-नं, यो निक्षेपं or न्यासं प्रतिपादयितुम् अर्हति.

ACCOUNTANT, *s.* गणकः, लेखकः, लिपिकारः, मसिपण्यः.

ACCOUNT-BOOK, *s.* गणनापुस्तकं.

To ACCOUNT, *v. a.* नह् (c. 4. नहति-ते-नहुं), सवह्, पिनह्, सज्जोक् (c. 8. -करोति-कर्तुं).

ACCOUNTED, सवहः-द्धा-द्धं, पिनहः-द्धा-द्धं, सज्जः-ज्जा-ज्जं, सज्जितः-ता-तं.

ACCOUNTREMENT, *s.* सन्नाहः, सज्जा, परिधानं, अलङ्कारः.

To ACCRUE, *v. n.* (To be added) प्रतिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), मिल् (c. 1. मिलति, नेलितुं), प्राप् in pass. (-आप्यते).—(To arise as profit) उत्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), जन् (c. 4. जायते, जनितुं), सन्नन्.

To ACCUMULATE, *v. a.* चि (c. 5. चिनोति, चेतुं), सच्चि, समाचि, प्रचि, राशीकृ, एकच कृ.

To ACCUMULATE, *v. n.* उपचि in pass. (-चोयते), वृप् (c. 1. वर्धते, वर्धितुं), राशीभू.

ACCUMULATED, *p. p.* उपचितः-ता-तं, सच्चितः-ता-तं, समाचितः-ता-तं, राशीकृतः-ता-तं, वर्द्धितः-ता-तं.

ACCUMULATION, *s.* सच्चयः, समुदायः, सम्पत्तिः *f.*, सङ्घातः, सवयः, खोयः, राशीकरणं.

ACCURACY, *s.* यापार्थ्यं, तथ्यं, यापातथ्यं, सम्यक्त्वं, शुद्धत्वं, सत्यता.—(Nicety) सूक्ष्मत्वं.

ACCURATE, *a.* यथार्थः-धा-धं, सत्यः-त्वा-त्वं, तथ्यः-य्या-य्यं, चृतः-ता-तं, समन्नसः-सा-सं, यापार्थिकः-की-कं.

ACCURATELY, *adv.* यथार्थं, सम्यक्, चृतं, सत्यं, सन्नस, सूक्ष्मेन.

ACCURSED, *p. p.* अभिशप्तः -मा -मं, शापग्रस्तः -स्ता -स्तं, आक्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, आक्रोशनीयः -या -यं, अवगर्हितः -ता -तं.
 ACCUSATION, *s.* अभियोगः, दोषकल्पनं, अपवादः.—(False) अभिशंसनं, अभिशापः.
 ACCUSATIVE, *a.* (Case) कर्म *n.* (न्), द्वितीया विभक्तिः.
 To ACCUSE, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), अभियोगं कृ, अधिदिष्ट् (c. 6. -द्विषति -क्षेप्तुं), अपवद् (c. 1. -यदति -यदितुं), दोषकल्पनं कृ, परिशप् (c. 1. -शपति -शप्तुं), अभिशप्.—(To be accused), अभियुज् in pass. (-युज्यते).
 ACCUSED, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, अभिशप्तः -मा -मं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं.
 ACCUSER, *s.* अभियोगी *m.* (न्), अभियोक्ता *m.* (न्), अपवादकः, परिवादकः.
 To ACCUSTOM, *v. a.* अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अभ्यासं or व्यवहारं कृ, शिक्ष् in caus. (शिक्षयति -यितुं).—(To be accustomed) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं भू.
 ACCUSTOMARY, *a.* आचारिकः -की -कं, आचरितः -ता -तं, व्यावहारिकः -की -कं, व्यवहारानुरूपः -पा -पं, स्वाभाविकः -की -कं.
 ACCUSTOMED, *p. p.* अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, शिक्षितः -ता -तं.
 ACE, *s.* (On cards or dice) मुद्राविशेषः.—(Within an ace, all but) प्रायस्, यत्किञ्चिन् नूनं, ईषदूनं.—'All but dead,' मृतकल्पः.
 ACERBITY, *s.* कटुता, अम्लता, शुक्ता.—(Sharpness of temper) स्वाभाविकदुता, अरुनुदत्वं.
 ACHE, *s.* वेदनं -ना, पीडा, चया.—(Headache) शिरोवेदना.—(Toothache) दन्तवेदना.
 To ACHE, *v. n.* पीड् in pass. (पीड्यते), यप् (c. 1. यपते, यपितुं).
 To ACHIEVE, *v. a.* (To perform, finish) समाप् in caus. (-सापयति -यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), सिप् in caus. (साधयति -यितुं).—(To obtain) प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), समाप्. सम्प्राप्.
 ACHIEVEMENT, *s.* (A noble exploit) प्रशंसनीयकर्म *n.* (न्), चेष्टितं, चरितं.—(In heraldry) पदचिह्नं.
 ACID, *a.* अम्लः -म्ला -मं, शुक्रः -क्ता -क्तं, शौक्लः -क्तो -क्तं, शौक्लिकः -की -कं.
 ACID, *s.* अम्लः, शुक्लः.
 ACIDITY, *s.* अम्लता -त्वं, अम्लभावः, शुक्लता.—(Of stomach) अम्लपित्तः.
 To ACIDULATE, *v. a.* अम्लीकृ; अम्ल्य (nom. अम्लयति -यितुं).
 ACIDULATED, *p. p.* अम्लीकृतः -क्ता -क्तं, अम्लीकृतः -ता -तं.
 To ACKNOWLEDGE, *v. a.* अभिज्ञा (c. 1. -जानाति -जानीते -ज्ञातुं), प्रत्यभिज्ञा, समभिज्ञा, प्रतिज्ञा; स्वीकृ, अङ्गीकृ, अनुभाप् (c. 1. -भापते -भापितुं).
 ACKNOWLEDGMENT, *s.* स्वीकारः, अङ्गीकारः, प्रत्यभिज्ञानं.—(Of a fault) स्वपापस्वीकारः.
 ACORN, *s.* प्रसिद्धवृक्षस्य फलं.
 To ACQUAINT, *v. a.* ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा; वृष् in caus. (वोधयति -यितुं), प्रवृष्, प्रतिवृष्, अववृष्, निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं).
 ACQUAINTANCE, *s.* परिचयः.—(Knowledge) ज्ञानं, परिज्ञानं.—(An acquaintance, friend) मित्रं, संसर्गी *m.* (न्), विभावः.—(Familiarity) संसर्गः, संस्तवः.
 ACQUAINTED, परिचितः -ता -तं, संस्तुतः -ता -तं.—(Known) ज्ञातः -ता -तं.
 To ACQUIESCE, *v. n.* तुप् (c. 4. तुपति तोष्टुं), सनुप् with inst. or loc.—(In an opinion) सम्मतिं कृ.—(To assent) अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं).
 ACQUIESCENCE, *s.* तुष्टिः *f.*, परितोषः, सन्तोषः, सम्मतिः *f.*, अनुमतिः *f.*, शान्तिः *f.*—(Submission) ह्यान्तिः *f.*
 ACQUIRABLE, *a.* प्राप्यः -प्या -प्यं, लभ्यः -भ्या -भ्यं.

To ACQUIRE, *v. a.* अर्ज् (c. 1. अर्जति अर्जितुं), उपाज्, लभ् (c. 1. लभते लभुं), उपलभ्, प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), अवाप्; प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), अश् (c. 5. अश्नुते, अश्नुतुं), उपाश् समश्; आविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), समाविश्.
 ACQUIRED, *p. p.* प्राप्तः -मा -मं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, आपन्नः -न्ता -न्तं, अर्जितः -ता -तं, उपाजितः -ता -तं.
 ACQUISITION OR ACQUIREMENT, *s.* लाभः, लब्धिः *f.*, अर्जनं, प्राप्तिः *f.*, अवाप्तः *f.*, सम्प्राप्तिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, ग्रहणं.—(The thing gained) आगमः.—(Acquirement of knowledge) विद्याप्राप्तिः *f.*, विद्यार्जनं, विद्यागमः.—(Acquisition of property) धनार्जनं.—(Various acquirement) विप्रतिपत्तिः *f.*
 To ACQUIT, *v. a.* पापात् मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), विमुच्, or in caus. (मोचयति -यितुं), शुप् in caus. (शोषयति -यितुं), निस्तु in caus. (-तारयति -यितुं).
 ACQUITTAL, *s.* शुद्धिः *f.*, शोधनं, मुक्तिः *f.*, मोक्षः.
 ACQUITTANCE, *s.* निस्तारः, आनृण्यं, निष्कृतिः *f.*
 ACQUITTED, *p. p.* शुद्धः -द्धा -द्धं, मुक्तः -क्ता -क्तं.
 ACRID, ACRIMONIOUS, *a.* कटुः -टुः or -ट्टी -ट्टु, उग्रः -या -यं, अरुनुदः -दा -दं, प्रखरः -रा -रं.
 ACRIMONY, *s.* कटुता, उग्रत्वं, प्राखर्यं.—(Of temper) स्वाभाविकदुता.
 ACROSS, *adv.* (To the other side) पारं, तोरानरं; as, 'across the sea,' समुद्रपारं.—(Transversely) व्यत्यस्तं.—(With hands across) व्यत्यस्तपाणिना.
 ACROSTIC, *s.* श्लोकविशेषः.
 To ACT, *v. n.* चेष्ट् (c. 1. चेष्टते, चेष्टितुं), विचेष्ट्, सखेष्ट्, कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), विष्ठां (c. 3. -दधाति -धातुं).—(To conduct one's self) व्यवहृ (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), आचर् (c. 1. -चरति -चरितुं).—(As a stage-player) नट् (c. 1. नटति, नटितुं).
 To ACT, *v. a.* (To feign by action) नट् (c. 10. नाटयति -यितुं); as, 'Acting the sentiment of love, शृङ्गारभावं नाटयन्ती; रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनयं कृ. The sense of acting a part may be expressed by nominal verbs; as, 'he acts the king,' रानायते.—(To assume disguise) छस्येष्टुं कृ.
 ACT, *s.* (A deed) कर्म *n.* (न्), कार्यं, चेष्टितं, क्रिया, कृतं, कृत्यं, विचेष्टितं.—(Of a play) अङ्कः, अङ्कः.—(A decree) व्यवस्था.
 ACTION, *s.* कर्म *n.* (न्), क्रिया, कृत्या, चेष्टा, विचेष्टितं, प्रवृत्तिः *f.*, विधानं.—(Agency, operation) कारणं.—(The action of the wind) वाताहतः *f.*—(Gesticulation) इङ्गितं, अङ्गहारः, अङ्गविशेषः.—(An action in law) अभियोगः, अर्थः.—(Fight, battle) युद्धं, सङ्ग्रामः, समरः, संयुगः.
 ACTIONABLE, *a.* (In law) अभियोग्यः -ज्या -ज्यं, व्यवहार्यः -य्या -य्यं, व्यवहर्त्तव्यः -य्या -य्यं.
 ACTIVE, *a.* (Engaged in action) उद्योगी -गिनी -गि (न्), प्रयत्नवान् -वतो -वत् (न्); उद्युक्तः -क्ता -क्तं, कर्मोद्युक्तः -क्ता -क्तं, अनलसः -सा -सं, संयत्नः -न्ता -न्तं, व्यवसायी -यिनी -यि (न्), कर्मी -र्मिणी -र्मि (न्), सौत्साहः -हा -हं, सोद्योगः -गा -गं, कर्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं.—(Nimble) तीक्ष्णकर्मी -र्मी -र्मि (न्), आशुकारि -रिणी -रि (न्), लघु-युः-यु, त्वरितः -ता -तं, सत्वरः -रा -रं, अतन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.—(Having motion) गत्वरः -रा -रं.—(Active voice) परस्मैपदं, कर्तृवाच्यः.—(A verb in the active voice) कर्त्तरि वाच्यं, सकर्मकक्रिया.—(Fond of manly exercise) व्यायामशीलः -ला -लं, व्यायामी -मिनी -मि (न्).

ACT

ACTIVITY, *s.* कर्मोद्योगः, सयत्नता, व्यवसायः, प्रवृत्तिः *f.* प्रवर्तनं.—(Manly exercise) व्यायामः.—(Active life) प्रवृत्तिः *f.*—(With activity) प्रयत्नतम् *ind*

ACTOR, *s.* (Stage-player) नटः, नर्तकः, कुशीलयः, चारणः, रङ्गजीवकः, रङ्गजीवः, अभिनेता *m.* (नृ), शैलाली *m.* (नृ), कृशाश्वी *m.* (नृ).—(He that acts or does) कारी *m.* (नृ), कारकः, कारः.

ACTRESS, *s.* नर्तकी, नटी, चारणदाराः *pl.*

ACTUAL, *a.* (True, real) तथ्यः-थ्या-थ्यं, वास्तवः-चा-व, वास्तविकः-की-कं, सत्यः-त्या-त्यं, विद्यमानः-ता-तं.

ACTUALLY, *adv.* वस्तुतस् *ind.*, अर्थात् *ind.*, कार्यतस् *ind.*, कार्यवत्.

ACTUARY, *s.* लेखकः, व्यवस्थापकः.

ACUMEN, *s.* (Quickness of intellect) बुद्धिसूक्ष्मता, मतिप्रकर्षः, विदग्धता, कुशाग्रीयमतिर्त्वं.

ACUMINATED, तीक्ष्णः-या-यं, संशुमान्-मती-मत् (नृ).

ACUTE, *a.* (In intellect) सूक्ष्मबुद्धिः-द्धिः-द्धि, विदग्धः-ग्धा-ग्धं, कुशाग्रीयमतिः-ति-ति.—(Not blunt) तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, तीव्रः-व्रा-व्रं.—(Acute pain) तीव्रवेदना.

ACUTELY, *adv.* तीव्रं, तीक्ष्णं, सूक्ष्मतया.

ACUTENESS, *s.* (Of intellect) बुद्धिसूक्ष्मता, विदग्धता, वेदग्ध्यं.—(Sharpness) तैक्ष्ण्यं, तेजः *m.* (सु), तीव्रता.

ADAGE, *s.* सूत्रं, वचनं, प्राचीनपुरुषवचनं.

ADAGIO, *adv.* शनैः-शनैः, मन्दं-मन्दं.

ADAGIO, *s.* स्वरमात्रं.

ADAMANT, *s.* वज्रः or -जं, अभेद्यप्रसूतः.—(Diamond) हीरकः, हीरं, अचिकं, वरारकं.

ADAMANTINE, *a.* वज्रमयः-यी-यं, वज्रः-ज्रा-जं.

TO ADAPT, *v. a.* युज् in caus. (योजयति-यितुं), सन्धा (c. 3. -धत्ते-धातुं).—(To be adapted) युज् in pass. (युज्यते).

ADAPTABLE, *a.* योग्यः-ग्या-ग्यं, योक्तव्यः-व्या-व्यं, संयोजनीयः-या-यं.

ADAPTED, *p. p.* युक्तः-क्ता-क्तं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, पर्याप्तः-प्ता-प्तं, सम्भाष्यः-व्या-व्यं.

TO ADD, *v. a.* (One thing to another) अन्यद् अन्येन संयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं) or समायुज्; धा (c. 3. दधाति-धातुं), समाधिप् (c. 6. -धिपति-धेत्तुं), उपर्युपरि धा, समाचि (c. 5. -चिनोति-चेत्तुं).—(To add together, cast up) परिसङ्ग्राह्य (c. 2. -स्याति-स्यातुं), परिगण् (c. 10. -गणयति-यितुं).

ADDER, *s.* सर्पविशेषः.

TO ADDICT, *v. a.* (One's self to any thing) आसन्न in pass (-सज्यते or -सज्जते-संजुं) with loc.; भज् (c. 1. भजति-तं, भुंक्ते), आसेव् (c. 1. -सेवते, -सेवितुं), निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं), निरतः-ता-तं or आसक्तः-क्ता-क्तं भू.

ADDICTED, *p. p.* सक्तः-क्ता-क्तं, आसक्तः-क्ता-क्तं, प्रसक्तः-क्ता-क्तं, निविष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रनुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रवणः-णा-णं.

ADDICTION, सक्तिः *f.*, आसक्तिः *f.*, रक्तिः *f.*, उपसेवनं, निवेशः.

ADDITION, *s.* संयोजनं, सनायोगः, समाधेयः.—(The state of being additional) आधिक्यं.—(In arithmetic) सङ्कलितं, परिसंख्या, परिगणनं.—(The thing added) अनुवन्धः.

ADDITIONAL, *a.* अधिकः-का-कं, अधिकतरः-रा-रं.

ADDLE, *a.* असम्पूर्णः-शा-शं, नष्टः-ष्टा-ष्टं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं.

TO ADDRESS, *v. a.* (By words) आमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयते-यितुं), समामन्त्र्, अभिभाष् (c. 1. -भाषते-भाषितुं), आभाष्, समाभाष्, प्रतिभाष्, अभिवद्

ADJ

(c. 1. -वदति-ते-वदितुं, c. 10. -वादयति-ते-यितुं), अभिवच् (c. 2. -यक्ति-यक्ते), आलप् (c. 1. -लपति-लपितुं), निगद् (c. 1. -गदति-गदितुं).—(By name) सम्बोधनं कृ, नाम ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(To address a letter, &c., to any one) पत्रसंज्ञा कृ.

ADDRESS, *s.* सम्बोधनं, अभिवाद्, वाचनं, वचनं, वाच्यारम्भः.—(By name) नामग्रहः.—(Courtship) भावकरणं.—(Dexterity) नेपुण्यं चतुरता.—(Direction of a letter) पत्रसंज्ञा, पत्रादेशः.

ADDRESSED, *p. p.* सम्बोधितः-ता-तं, अभिहितः-ता-तं, सम्भाषितः-ता-तं.

TO ADDUCE, उपन्यस् (c. 4. -चन्यति-चनितुं), उपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), आनी, साक्षात् कृ.

ADDUCED, *p. p.* उपन्यस्तः-न्ता-स्तं, उपनीतः-ता-तं, आनीतः-ता-तं.

ADEPT, *s.* अभिज्ञः, षट्, निपुणः, प्रवीणः.

ADEQUACY, *s.* सामर्थ्यं, पर्याप्तिः *f.*, क्षमता, योग्यत्वं.

ADEQUATE, *a.* पर्याप्तः-प्ता-प्तं, द्युमः-मा-मं, समर्थः-धी-धं, प्रतिबलः-ला-लं, तुल्यः-त्या-त्यं, समानः-ना-नं, योग्यः-ग्या-ग्यं.

TO ADHERE, *v. n.* संज् in pass. (सज्यते or सज्जते) अनुसंज्, आसंज्, प्रसंज्, संसंज् with loc.; संलग्नः-ग्ना-ग्नं, or अनुलग्नः-ग्ना-ग्नं, or संयुक्तः-क्ता-क्तं, or अवलम्बो-म्बिनी-म्बि, or वृदावलम्बो-म्बिनी-म्बि चस्; अनुवन् (c. 9. -वप्नाति-वन्तुं) in pass. (-वप्यते), ली (c. 4. लीयते-लेत्तुं), पृ in caus. (पारयति-यितुं).—'He adheres to his promise,' प्रतिज्ञातं पालयति.

ADHERENCE, *s.* आसङ्गः, अनुपङ्गः, आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, निपेयनं.—(To a pursuit) परायणः, त्वरायणं.

ADHERENT, *s.* अनुपङ्गी *m.* (नृ), अनुगतः, अनुगामी *m.* (नृ), सहायः, सहचरः.—(Follower of the same party) एकपक्षा, पक्षकः, सपक्षः, पार्थिकः.

ADHESION, *s.* अनुलग्नता, संलग्नत्वं, संसक्तिः *f.*

ADHESIVE, *a.* अनुलग्नशीलः-ला-लं, संलग्नशीलः-ला-लं, अनुपङ्गिकः-की-कं.

ADIEU, *s.* आमन्त्रणं, आमन्त्रनं, प्रस्थानकाले आमन्त्रण.—(To bid adieu) आमन्त्र् (c. 6. -पृच्छते-प्रष्टुं), आमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयते-यितुं) अनुमन्त्र्.

ADJACENT, *a.* समीपः-पा-पं, आसन्नः-न्ता-न्नं, निकटः-टा-टं, सन्नद्धः-द्धा-द्धं, सन्निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, संसक्तः-क्ता-क्तं, पार्थिव्यः-स्या-स्यं.

ADJECTIVE, *s.* गुणवाचकः, शब्दविशेषणं.

TO ADJOIN, *v. a.* आयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं) समायुज् संयुज्.

TO ADJOIN, *v. n.* समीपः-पा-पं स्या (c. 1. तिष्ठति-स्यातुं), निकटे स्या, समीपवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति-ञस्.

ADJOINING. See ADJACENT.

TO ADJOURN, *v. a.* निरूपितकालपर्यन्तं आर्यं तज् (c. 1. तजति-तक्तुं).

ADJOURNMENT, *s.* निरूपितकालपर्यन्तं कार्यत्यागः.

ADIPOUS, *a.* मेदस्ती-स्तिनी-स्ति (नृ), वसायुक्तः-क्ता-क्तं.

TO ADJUDGE, *v. a.* (To cause one of the parties to give up the thing controverted) दा in caus. (दापयति-यितुं).—(To decree judicially) तोर् (c. 10. तोरयति-यितुं), निर्णीते-तां-तं कृ, निष्पन्नं-न्नां-न्नं कृ, विचारं कृ, पार् (c. 10. पारयति-यितुं).

ADJUDGED, *p. p.* दापितः-ता-तं, तोरितः-ता-तं, विचारितः-ता-तं.

ADJUDICATION, *s.* दापनं, तोरणं, विचारणं.

ADJUNCT, *a.* संयुक्तः-क्ता-क्तं, सहितः-ता-तं, सम्मिलितः-ता-तं.

ADJUNCT, *s.* (An indicatory affix to verbs) अनुवन्धः.

ADJUNCTION, (The act of adjoining) संयोजनं, सम्मिलनं.

ADJURATION, *s.* (The act of proffering an oath) शापनं.—(The form of oath proffered) शपथव्यवस्था.

To ADJURE, *v. a.* (To put upon oath) शप् in caus. (शापयति -यितुं).—(To charge earnestly) शपथेन समादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं).

To ADJUST, *v. a.* समाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धा, संविधा; आयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं or in caus. -योजयति -यितुं), समायुज्; प्रतिस्थाप् in caus. (-साधयति -यितुं) तुल्यं -त्यां -त्यं कृ.

ADJUSTED, *p. p.* समाहितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, आयोजितः -ता -तं.

ADJUSTMENT, *s.* समाधानं, सन्धानं, विधानं, समायोगः.

ADJUTANT, *s.* (A helper) सहायः, उपकारकः, सहकारी *m.* (नं), साहाय्यकारी *m.* (नं).—(In the army) सैन्यपदविशेषः.

ADMENSURATION, *s.* परिमाणं, मापनं, परिमाणविद्या.

To ADMINISTER, *v. a.* (Give, afford, supply) दा (c. 3. ददाति दातुं), उपपद् in caus. (-पादयति -यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति -यितुं).—(To conduct) निर्वह् in caus. (-वाहयति -यितुं), निर्वृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रवृत्; आवस् (c. 1. -वसति -वस्तुं).—(Justice, punishment, &c.) प्रणी (c. 1. -नयति -नेतुं), सम्प्रणी; प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

ADMINISTERED, *p. p.* (As justice) प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं.

ADMINISTRATION, *s.* (The act of administering an office) प्रणयनं, कर्मनिर्वाहः, राज्यपुरा.—(Those to whom the care of public affairs is committed) सचिवाः *pl.*; 'ministers of action,' कर्मसचिवाः *pl.*; 'ministers of counsel,' धीसचिवाः *pl.*—(The ministerial office) साचिच्यं, मन्त्रित्वं.—(Act of administering medicine, &c.) भेषजप्रयोगः.

ADMINISTRATOR, *s.* (One entrusted with the care of the effects of a deceased man) मृतद्रव्यनिरूपणाधिकृतः, प्रेतजनद्रव्यरक्षकः.—(One that conducts any thing) प्रणेता *m.* (नृ), सम्प्रणेता *m.* (नृ), प्रवर्त्तयिता *m.* (नृ), प्रवर्त्तकः.

ADMIRABLE, *a.* आश्चर्यः -या -यं, प्रशंसनीयः -या -यं, अद्भुतः -ता -तं, अनुपमः -मा -मं, सुन्दरः -रा -री -रं.

ADMIRABLY, *adv.* आश्चर्यप्रकारेण, प्रशंसनीयप्रकारेण, अद्भुतं.

ADMIRAL, *s.* जलयोधाधिपतिः, वृहन्नौसमूहाधिपतिः, जलयोधाध्यक्षः.

ADMIRALSHIP, *s.* वृहन्नौसमूहाधिपत्यं, जलयोधाधिपतित्वं.

ADMIRALTY, *s.* (The officers appointed to administer naval affairs) सामुद्रकार्याधिकृतः सचिवसमाजः, जलपुङ्गवव्यवस्थानिरूपणे नियुक्तः समाजः.

ADMIRATION, *s.* प्रशंसा, आधा.—(Wonder) विस्मयः, आश्चर्यं, चमत्कारः.

To ADMIRE, *v. n.* प्रशंस् (c. 1. -शंसति -शंसितुं), आध् (c. 1. आधाते आधितुं).—(To regard with wonder) विस्मयेन दृश् (c. 1. पश्यति दृष्टुं) or अपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं).—(To regard with love) स्नेहेन or अनुरागेण स्नेहय.

ADMIRER, *s.* (The person who admires) विस्मयी *m.* (नं), आधकः, प्रशंसकः.—(A lover) कामी *m.* (नं), अनुरागवान् *m.* (नं), प्रणयी *m.* (नं), स्नेही *m.* (नं).

ADMISSIBLE, *a.* ग्राह्यः -ह्या -हं, आदेयः -या -यं, उपादेयः -या -यं, प्रगृह्यः -ह्या -हं, स्वीकरणीयः -या -यं.

ADMISSION, *s.* (The act of admitting) प्रवेशनं.—(Admittance, entry) प्रवेशः.—(Allowing an argument) वाक्यग्रहणं, स्वीकारः, अनुदा, अङ्गीकरणं.

To ADMIT, *v. a.* प्रविश् in caus. (-वेशयति -यितुं), निविश्, आविश्.—

(Allow, approve of) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति -ह्णाते ग्रहीतुं), अनुग्रह्, स्वीकारं कृ, अङ्गीकृ.

ADMITTANCE, *s.* (Entry) प्रवेशः.—(Allowance) वाक्यस्वीकारः, ग्रहणं.

ADMITTED, *p. p.* प्रवेशितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं.

To ADMIN, *v. a.* मिश्र् (c. 10. मिश्रयति -यितुं), विमिश्र्, सम्मिश्रं -त्रां -त्रं कृ, मिश्रणं कृ, संयोगं कृ.

ADMINED, *p. p.* मिश्रितः -ता -तं, सम्मिश्रितः -ता -तं.

ADMINITION, *s.* मिश्रणं, सम्पर्कः, सादृश्यं.

To ADMONISH, *v. a.* प्रदिश् in caus. (-देशयति -यितुं), उपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रत्यादिश्, प्रतुप् or ससुप् in caus. (-बोधयति -यितुं), समादिह् in caus. (-वेदयति -यितुं), शिक्ष् in caus. (शिक्षयति -यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), मन्त्र् (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), निदृश् in caus. (-दर्शयति -यितुं), अनुयोगं कृ.

ADMONISHED, *p. p.* प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, बोधितः -ता -तं.

ADMONISHER, *s.* उपदेशकः, प्रत्यादेशकः, प्रबोधकः, अनुयोगकारी *m.* (नं), अनुयोजकः, शिक्षादाता *m.* (नृ), शिक्षकः.

ADMONITION, *s.* उपदेशः, प्रत्यादेशः, मन्त्रणं, प्रबोधनं, प्रबोधः, शिक्षा, अनुयोगः.

ADMONITORY, *a.* उपदेशकः -का -कं, शिक्षकः -का -कं, बोधकः -री रं, अनुज्ञापकः -का -कं.

ADO, *s.* (Trouble) दुःखं, कष्टं, श्रमः.—(Bustle, tumult) तुमुलं, कलहः, कोलाहलः.

ADOLESCENCE OR ADOLESCENCY, *s.* यौवनं, कीमारं, यौवनावस्था.

To ADOPT, *v. a.* (As a child) कृत्रिमपुत्रं कृ, पोष्यपुत्रं कृ.—(To assume) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति -ह्णाते, ग्रहीतुं), आत्मसात्कृ.

ADOPTED, *p. p.* गृहीतः -ता -तं, आत्मसात्कृतः -ता -तं; 'an adopted son,' पोष्यपुत्रः, कृत्रिमपुत्रः, दत्तकपुत्रः, दत्तिमपुत्रः.—(Not natural) कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं.

ADOPTER, *s.* (Of a child) कृत्रिमपुत्रकारी, पोष्यपुत्रकारी (नं).

ADOPTION, *s.* (Of a child) कृत्रिमपुत्रकरणं, पोष्यपुत्रकरणं.—(Assumption) ग्रहणं, आत्मसात्करणं.

ADORABLY, *a.* पूज्यः -ज्या -ज्यं, अर्चनीयः -या -यं, भगवान् -वती -वत् (त्).

ADORATION, *s.* पूजा, अर्चा, अभ्यर्चनं, भजनं, नमस्कारः, नमस्सा.

To ADORE, *v. a.* नमस् (nom. नमस्यति -स्यितुं), पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), अर्चै (c. 1. अर्चति, अर्चितुं), अभ्यर्चै, समर्चै, नमस्कृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कुरुं), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं), वरिवस् (nom. वरिवस्यति -स्यितुं).

ADORED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, नमस्कृतः -ता -तं, अर्चितः -ता -तं.

ADORER, *s.* पूजकः, अर्चकः, भक्तः, नमस्कृता *m.* (नृ).

To ADORN, *v. a.* भूप् (c. 1. भूयति, भूयितुं), c. 10. भूषयति -यितुं, विभूप्, अलङ्कृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कुरुं), परिष्कृ, समलङ्कृ; शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं), उपशुभ्; मण्ड् (c. 10. मण्डयति -यितुं).

ADORNED, *p. p.* अलङ्कृतः -ता -तं, भूषितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, मण्डितः -ता -तं.

ADORNING, *s.* अलङ्कारः, अलङ्किया, भूषणं.

ADRIFT, *adv.* इतस्ततः प्रवमानः -ना -नं.

ADROIT, *a.* निपुणः -णा -णं, दक्षः -द्या -द्यं, चतुरः -रा -रं, लघुः -घुः -घु.

ADROITLY, *adv.* सदाह्यं, चतुरं, नैपुण्येन.

ADROITNESS, *s.* नैपुण्यं, दाह्यं, चातुर्यं, लापवं.

ADRY, *a.* शुष्कः -ष्का -ष्कं, तृपितः -ता -तं, तृपातः -ता -तं.

ADULATION, *s.* अतिप्रशंसा, मिथ्याप्रशंसा, चाटुकारः, चाटुक्तिः *f.* आधा अनुनयः, स्तुतिः *f.*

ADULATORY, *s.* अतिप्रशंसकः -का -कं, अतिप्रशंसायुक्तः -क्ता -क्तं, द्यापान्वितः -ता -तं, अनुनयी -यिनी -यि (न्).
 ADULT, *s.* प्रौढः -दा -दं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, उद्गतः -ता -तं, मानुषप्रामः -न्ना -न्नं, दृढितः -ता -तं.
 To ADULTERATE, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), मिथ् (c. 10. मिथयति -यितुं), अशुद्धीकृ, अपवित्रीकृ.
 ADULTERATE OF ADULTERATED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, अशुद्धीकृतः -क्ता -तं, मिथः -आ -थं, संसृष्टरूपः -पो -पं.
 ADULTERATION, *s.* दूषणं, अशुद्धीकरणं, मिथ्यणं.
 ADULTERER, *s.* पारदारिकः, परदारगामी *m.* (न्), व्यभिचारी *m.* (न्).
 पारजायिकः
 ADULTERESS, *s.* चण्चकी *f.*, व्यभिचारिणी, अभिसारिका *f.*
 ADULTERINE, *s.* जारजः,
 ADULTEROUS, *s.* व्यभिचारी -रिणी -रि (न्).—(Corrupt) दुष्टः -ष्टा -ष्टं, अशुद्धः -द्धा -द्धं.
 ADULTERY, *s.* पारदार्यं, परदारगमनं, परकलत्राभिगमनं, भार्यातिव्रमः, व्यभिचारः—(To commit adultery) युच्चर् (c. 1. -चरति -चरितुं), परस्त्रिया सह स्म् (c. 1. रमते रन्तुं).
 To ADUMBRATE, *v. c.* पाण्डुलेख्यं कृ, पाण्डुलिपिं कृ, प्रतिक्षायां कृ, चित्रारम्भं कृ.
 ADUMBRATION, *s.* प्रतिक्षया, प्रतिविम्बं.—(The act of adumbrating) प्रतिक्षयाकरणं, पाण्डुलेख्यकरणं.—(Sketch) पाण्डुलेख्यं, पाण्डुलिपिः *f.*, चित्रारम्भः.
 ADUNCITY, *s.* चक्रता, जैट्यं, विनिवृत्ता, अनुवृत्ता.
 To ADVANCE, *v. n.* प्रया (c. 2. -याति -यातुं), प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते -स्थातुं), चल (c. 1. चलति चलितुं), प्रचल्, प्रम् (c. 1. -सरति -सन्तुं), प्रसृप् (c. 1. -सर्पति -सन्तुं or -सर्पितुं), क्रम् (c. 1. क्रमते, क्रमितुं).—(To improve) वृष् (c. 1. वर्धते वर्धितुं).
 To ADVANCE, *v. a.* जानी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रणी, अग्रे नी, पुरस्कृ; 'to advance an army,' चलं पुरस्कृन्तुं.—(To aggrandize) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं).—(To accelerate) त्वर् in caus. (त्वरयति -यितुं).—(To pay beforehand) प्राग् विहितकालात् मूलं दा.
 ADVANCE, *s.* प्रगमनं, प्रयाणं, अग्रगमनं, अग्रसरणं.—(Improvement) आगमः, वर्धनं, क्रमशो वृद्धिः *f.*, उत्तरोत्तरवर्धनं.
 ADVANCED, *p. p.* (Brought forward) जानीतः -ता -तं, वर्धितः -ता -तं.—(In knowledge) कृतागमः -मा -मं.—(In life) गतायुः -युः -युः (स् or प्), प्रवयाः -याः -यः (स्).
 ADVANCEMENT, *s.* प्रगमनं.—(Promotion) वर्धनं, समुन्नतिः *f.*, उत्ततिः *f.*, उच्चपदप्राप्तिः *f.*—(In knowledge) विद्यागमः.
 ADVANTAGE, *s.* (Gain, profit) फलं, लाभः, अर्थः.—(Superiority over) प्राधान्यं, आधिक्यं.—(Opportunity) अवसरः, अवकाशः; 'for one's own advantage,' आत्मविबुद्धये dat. c.; 'dressed to advantage,' सुवेशी -शिनी -शि (न्).
 To ADVANTAGE *v. a.* उपकृ (c. 8. -करोति -कन्तुं), उपचर् (c. 1. -चरति -चरितुं), उपग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), फलं or लाभं दा (c. 3. ददाति दातुं).
 ADVANTAGEOUS, *a.* फलो -लिनी -लि (न्), फलदः -दा -दं, सफलः -ला -लं, अवशीलः -ला -लं, अर्थयुक्तः -क्ता -क्तं, अर्थकरः -रा or -री -रं, लाभनीयः -या -यं.
 ADVANTAGEOUSLY, *adv.* (Profitably) लाभेन, सफलं, सलाभं, सार्धं.—(Conveniently) सावकाशं.

ADVANTAGEOUSNESS, *s.* सफलत्वं, लाभता, फलित्वं.
 ADVENT, *s.* आगमनं.—(Of Christ) सूडगमनं.
 ADVENTITIOUS, *a.* आगमकः -का or -की -कं, आहार्यः -र्या -र्यं; 'adventitious beauty,' आहार्यशोभा.
 ADVENTURE, *s.* खरिचं, वृत्तान्तः, चेष्टितं, चरितं, घटनं, दैवघटनं.
 To ADVENTURE, *v. n.* (To try the chance) सन्दिग्धकर्म देवायत्तं or देवाधीनं कृ.—(To attempt with daring) साहसेन व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं).
 ADVENTURER, *s.* सन्दिग्धकर्मरतः, सन्दिग्धकार्यप्रवृत्तः, कठिनकर्मव्यवसायी *m.* (न्)
 ADVENTUROUS, *a.* (Inclined to adventure) साहसिकः -की -कं, निर्भयः -या -यं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं.—(Dangerous) भययुक्तः -क्ता -क्तं, भयावहः -हा -हं, सन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं.
 ADVENTUROUSLY, *adv.* साहसेन, धृष्टं, प्रगल्भं, निर्भयं.
 ADVERB, *s.* क्रियाविशेषणं, अव्ययशब्दः.
 ADVERBIAL, *a.* क्रियाविशेषकः -क्ता -कं, अव्ययः -या -यं, क्रियाविशेषण-सम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).
 ADVERBIALY, *adv.* क्रियाविशेषणवत्, अव्ययभावे.
 ADVERSARY, *s.* वैरी *m.* (न्), शत्रुः *m.*, खरिः *m.*, विपक्षः, सपक्षः.
 ADVERSE, *a.* प्रतिकूलः -ला -लं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, वैरी -रिणी -रि (न्), प्रतिपः -पा -पं, प्रतिपाती -तिनी -ति (न्), विपक्षः -क्षा -क्षं.
 ADVERSITY, *s.* विपत् *f.* (-रु), आपत् *f.* (-रु), विपत्तिः *f.*, विपत्कालः अवयवः.
 To ADVERT, *v. n.* (To attend to, regard) मनः समाधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), मनो युज् (c. 7. युनक्ति योक्तुं), c. 10. योजयति -यितुं, आलक्ष् (c. 10. -लक्षयति -यितुं), समीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), अवेष्; अनुद्श (c. 1. -पश्यति -द्रष्टुं), अवधानं or मनोयोगं कृ.
 ADVERTISEMENT, *s.* अवधानं, मनोयोगः, अवेषा.
 To ADVERTISE, *v. a.* (To inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा; निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), समाविद्; वृष् in caus. (वोधयति -यितुं); सूच (c. 10. सूचयति -यितुं).—(Give notice, publish) प्रकाश् in caus. (-काशयति -यितुं), विकास्; विपुष् in caus. (-वोधयति -यितुं); संवादपत्रेण प्रकाश्.
 ADVERTISEMENT, *s.* (Instruction) सूचनं, बोधनं, प्रबोधनं, उपदेशः.—(Intelligence) संवादः, समाचारः.—(By public paper) संवादपत्रं.
 ADVERTISER, *s.* (He that gives intelligence) संवादकः, ज्ञापकः, प्रकाशकः.—(The paper in which advertisements are published) समाचारपत्रं.
 ADVICE, *s.* उपदेशः or -शनं, मन्त्रः, आदेशः, मन्त्रणं -या, आमर्शः, प्रत्यवमर्शः, बोधनं.—(Intelligence) संवादः, समाचारः.
 ADVICE-BOAT, *s.* संवादवाहिनी नौः or नौका.
 ADVISABLE, *a.* (Prudent) उचितः -ता -तं, योग्यः -ग्धा -ग्धं, युक्तः -क्ता -क्तं.—(Open to advice) उपदेश्यः -व्या -यं. उपदेश्याही -हिणी -हि (न्).
 To ADVISE, *v. a.* (To give counsel) उपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), शिक्ष् in caus. (शिक्षयति -यितुं), अनुशास् (c. 2. -शास्ति -शासितुं).—(To inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), वृष् in caus. (वोधयति -यितुं).
 To ADVISE, *v. n.* (To consult) मन्त् (c. 10. मन्त्रयते -यितुं).—(To deliberate) विचर् in caus. (-चारयति -यितुं).
 ADVISED, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Informed) ज्ञापितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं

ADVISEDLY, *adv.* (Prudently) मन्त्रतस् *ind.*, चवधानतस् *ind.*, चवधानपुरःसरं, सावधानं.—(Purposely) ज्ञानतस् *ind.*, अभिप्रायेण.
ADVISER, *s.* उपदेशकः, उपदेश *m.* (पृ), उपदेशी *m.* (न), आदेशी *m.* (न)
नन्ती *m.* (न).—(Counsellor) समाप्तः, सचिवः, मन्त्रा *m.* (न).

ADVOCATE, *s.* (A pleader in law) उत्तरवादी *m.* (न), परार्थं प्रतिवादी *m.* (न), प्रतिनिधिः *m.*—(Any defender) प्रतिपालकः, रक्षकः, आश्रयः.

TO ADVOCATE, *v. a.* परार्थं वद (c. 1. वदति वदितुं), प्रतिनिधिः अस्; रक्ष (c. 1. रक्षति रक्षितुं), परिरक्ष, अभिरक्ष; प्रतिपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं).

ADVOWEE, *s.* (He that has the right of advowson) धर्माध्यापने यो ऽयं नियोजितुम् अर्हति.

ADVOWSON, *s.* (A right to present to a benefice) धर्माध्यापने नियोजनाधिकारः.

ADZE, *s.* तक्षणी, कुठारिका, वासिः *m.* -सो *f.*

AERIAL, *a.* (Belonging to the air) आकाशीयः -या -यं, वायवः -वी -वं, वैहायसः -सी -सं.—(Produced in the air) आकाशजः -जा -जं, वायुजः -जा -जं.—(Inhabiting the air) वायुगः -गा -गं, आकाशस्थः -स्या -स्यं, खेचरः -रा -रं, नभःस्थः -स्या -स्यं.—(Lofty) उच्चः -च्चा -च्चं.

AERIE, *s.* (A hawk's nest) श्येननीडः, शकुनिनीडः.

AEROLOGY, *s.* आकाशविद्या, वायुविद्या.

AERONAUT, *s.* आकाशगामी *m.* (न), आकाशचरः.

ÆTHER, *s.* आकाशः, वायुः *m.*, नभः *n.* (स्), विहायः *n.* (स्).

AFAR, *adv.* (At a great distance) दूरं, दूरं, अतिदूरं, दूरतस् *ind.*—(To a great distance) दूरपर्यन्तं.—(From afar) दूरतस्, दूरान्.—(Afar off) दूरस्थः -स्या -स्यं.

AFFABILITY, *a.* मृदुशीलत्वं, सुशीलत्वं, अभिगम्यता, चादृक्त्विः *f.*, कोमलत्वं, मृदुता.

AFFABLE, *a.* मृदुशीलः -ला -लं, कोमलस्वभावः -वा -वं, सुशीलः -ला -लं, अभिगम्यः -म्या -म्यं, मृदुः -द्वी -दु, चादुवादी -दिनी -दि (न), प्रियवादी -दिनी -दि (न).

AFFABLY, *adv.* मृदु, मृदुवचनेन, चादृक्त्वा, मृदुतया, मृदुजनवत्.

AFFAIR, *s.* कार्यं, कर्म्म *n.* (न), व्यापारः, विषयः, अर्थः.

TO AFFECT, *v. a.* (Aim at) सेव् (c. 1. सेवते सेवितुं), उपसेव् निषेव्; समाचर् (c. 1. -चरति -चरितुं); भज् (c. 1. भजते, भज्नुं).—(Operate upon) चिक् (c. 8. -करोति -कर्त्तुं); उपहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं); चल् in caus. (चालयति -यितुं).—(To move with grief, &c.) शोकोपहतं -तां -तं कृ; 'to affect with joy,' हर्षाकुलं -लां -लं कृ.—(To pretend) छस or छलं कृ; मिथ्या वद्; 'to affect to befriend a person,' मिथ्योपचारं कृ.—(To think one's self) मन् (c. 10. मानयते); 'one who affects learning,' परित्तमन्मन्.

AFFECTATION, *s.* सहृद्धारः, वैलक्ष्यं, मानित्वं; महापरिद्वितो ऽहम् इति चतिसुन्दरी अहम् इति बुद्धिर् व्यवहारो वा; 'affectation of learning,' परित्तमन्मन्मन्.—(A branch of feminine action) अवहित्यं, न्या, विलासः, हावः.—(False pretence) उपधा, छलं, छस *n.* (न).

AFFECTED, *part. a.* (Pretended) कृत्रिमः -मा -मं; मिथ्या prefixed, as, मिथ्योपचारः, 'affected kindness.'—(Full of affectation) सवैलक्ष्यः -स्या -स्यं, सहृद्दारी -रिणी -रि (न), मानी -निनी -नि (न), विलासवान् -वतो -यत्.—(Affected by, disturbed by) उपहतः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, यस्तः -स्ता -स्तं, रञ्जितः -ता -तं.

AFFECTEDLY, *adv.* वैलक्ष्येण, माहृद्गरेण, प्रहृद्गरेण.

AFFECTING, *a.* हृदयङ्गमः -मा -मं, मर्मभेदी -दिनी -दि (न).

AFFECTION, *s.* स्नेहः *m.*, प्रियता *f.*, अनुरक्तिः *f.*, अनुरागः, प्रणयः, प्रेमा *m.* or -म *n.* (-मन्), हाहं, प्रणयः.—(Passion of any kind) रागः, भावः, रसः.—(Of the mind) मनसो भावः.—(Of the body) शरीरस्य भावः.—(Parental) वात्सल्यं; 'I have great affection for him' तेन सह मम महान् स्नेहः or तस्मिन् अनुरागवान् अस्मि.

AFFECTIONATE, *a.* स्नेही -हिनी -हि (न), स्निग्धः -ग्या -ग्यं, स्नेहशीलः -ला -लं, सुदृढतमः -मा -मं, अनुरागी -गिणी -गि (न), प्रीतिमान् -मती -मत् (न), वात्सलः -ला -लं, हितः -ता -तं, प्रणयी -यिणी -यि (न), सप्रणयः -या -यं, जातहाहं -हा -हं.

AFFECTIONATELY, *adv.* स्नेहेन, प्रीत्या, प्रीतिपूर्वम्, स्नेहपुरःसरं, सानुरागं.

AFFIANCE, *s.* (A marriage-contract) वाग्दानं, विवाहसम्बन्धः.—(Trust, confidence) विश्वासः, प्रत्ययः, श्रद्धा, आस्था.

TO AFFIANCE, *v. a.* (To betroth) वाग्दानं कृ, विवाहनियमं कृ.—(To confide) विश्वास् (c. 2. -श्वासति -श्वासितुं).

AFFIANCED, *p. p.* वाग्दत्तः -त्ता -तं.

AFFIDAVIT, *s.* शपथपत्रं.—(To make affidavit) तथेति or नेति शपथेन वृ (c. 2. ब्रवीति वक्तुं), शपथं शप् (c. 1. शपति शप्तुं).

AFFILIATION, *s.* कृत्रिमपुत्रकरणं, पोष्यपुत्रग्रहणं.

AFFINITY, *s.* सम्बन्धः, सम्पर्कः, योगः, ज्ञातित्वं, वन्धुता.

TO AFFIRM, *v. n.* (Opposed to deny) तथेति वृ (c. 2. ब्रवीति, वृते वक्तुं).—(Maintain, declare positively) दाद्वेन वद् (c. 1. वदति वदितुं).—(Ratify) स्थिरीकृ, दृढीकृ, निश्चितं -तां -तं कृ, संस्तम्भ् (c. 5. -स्तम्भेति, c. 9. -स्तम्भाति -स्तम्भितुं), प्रमाणीकृ.

AFFIRMATION, *s.* (Declaring positively) दृढीकृतिः *f.*, वचनं, दृढवचनं.—(Argumentative statement) पक्षः.—(Confirmation) प्रमाणीकरणं, निश्चयः, दृढीकरणं, स्थिरीकरणं.—(False) विप्रलापः.

AFFIRMATIVE, *a.* (That which affirms) वादी -दिनी -दि (न), निश्चायकः -का -कं.—(Favourable to the argument) पक्षानुकूलः -ला -लं.

TO AFFIX, *v. a.* अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्ध्नुं), निबन्ध्, सम्बन्ध्; छंयुज् (c. 7. -युनक्ति, c. 10. -योजयति -यितुं), आयुज्, उपयुज्.

AFFIX, *s.* (Grammatical) अनुबन्धः, प्रयोगः, आसक्तिः *f.*

TO AFFLICT, *v. a.* क्लिश् (c. 9. क्लिश्नाति क्लेशितुं or क्लेशुं), पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड्, उपपीड्, परिपीड्; यप् in caus. (यययति -यितुं), आयप् in caus. (यासयति -यितुं).—(To be afflicted with disease) रोगेण पीड् in pass. (पीड्यते) or वाप् in pass.

AFFLICTED, *p. p.* व्यसनक्तिः -क्ता -क्तं, दुर्गतः -ता -तं, आपन्नस्तः -स्ता -स्तं, आपन्नः -न्ता -न्तं.—(Afflicted with) पीडितः -ता -तं, आतुरः -रा -रं, आक्षतः in composition; 'afflicted with disease,' रोगपीडितः -ता -तं.

AFFLICTION, *s.* क्लेशः, शोकः, दुःखं, कष्टं, व्यथा, पीडा, विडम्बना.

AFFLICTIVE, *a.* क्लेशकः -का -कं, क्लेशी -शिनी -शि (न), दुःखकरः -री -रं, व्यथाकरः -री -रं.

AFFLUENCE OR -ENCY, *s.* धनवाहुल्यं, धनसम्पत्तिः, धनित्वं, समृद्धिः *f.*, समृद्धता.—(The act of flowing to any one place) एकस्थानं प्रति प्रवाहः.

AFFLUENT, *a.* महांधनः -ना -नं, बहुधनः -ना -नं, धनी -निनी -नि (न), धनवान् -वती -वत् (न), समृद्धः -द्धा -द्धं, वसुमान् -मती -मत् (न), धनाढ्यः -द्धा -द्धं.—(Flowing to any one place) एकस्थानं प्रति प्रवाहकः -का -कं.

AFFLUX OR AFFLUXION, *s.* एकस्थानं प्रति स्रोतसां प्रवाहः.

TO AFFORD, *v. a.* (Give) दा (c. 3. ददाति, c. 1. यच्छति दातुं), प्रादा, अभिदा, प्रदा; उपपद in caus. (-पादयति -यितुं).—(To be able to

AFF

- bear expenses) व्ययं कर्तुं समर्थः -धा -थं अस् or शक् (c. 8. शक्नोति शक्ते), or व्ययम् उपकृप् (c. 1. -कृत्यते -कृत्यितुं or -कृत्युं).
- To AFFRANCHISE, *v. a.* मुच् (c. 10. मोचयति -यितुं, c. 6. मुचति मोक्षे), विमुच्; मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमुक्ष.
- AFFRAY, *s.* सङ्ग्रामः, समरः, संयुगः, युद्धं, कलहः, डिम्बः, डमरः, डामरः.
- To AFFRIGHT, *v. a.* त्रस् in caus. (त्रासयति -यितुं), वित्रस्; भी in caus. (भाययति or भीमयति -ते -यितुं), उड्विज् in caus. (-चेजयति -यितुं).
- AFFRIGHT, *s.* त्रासः, सन्त्रासः, साध्यसं, भयं.
- AFFRIGHTEDLY, *adv.* सत्रासं, समर्थं, सन्त्रासेन.
- AFFRONT, *s.* अपमानं, विप्रमयं, क्षेपः, अवज्ञानं, पर्षणं, तिरस्कारः.
- To AFFRONT, *v. a.* (Offer open insult) साक्षात्, or सम्मुखं, or प्रतिमुखं, or मुखमुखि, or प्रत्यक्षं अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), तिरस्कृ (c. 8. -करोति -कर्तुं), आघाट् in caus. (-घाटयति -यितुं), अधिधिप् (c. 6. -धिपति -धेप्ते), अधिधिप्, परिधिप्.
- AFFRONTED, *p. p.* अपमानितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, तिरस्कृतः -ता -तं, अधिधिप्तः -मा -मं.
- AFFRONTER, *s.* साक्षात् or प्रतिमुखम् अपमानकः, अवज्ञानकर्त्ता *m.* (३).
- AFFRONTIVE, *a.* अपमानकः -का -कं, अपमानोपेतः -ता -तं, अवज्ञानयुक्तः -क्ता -क्तं.
- AFFUSION, *s.* आसेकः, आसेचनं, अभिषेकः.
- To AFFY, *v. a.* (Betroth) वाग्दानं कृ, प्रतिज्ञापत्रेण विवाहसम्बन्धं कृ, नियमपत्रेण विवाहप्रतिज्ञां कृ.
- AFFLOAT, *adv.* (Floating) प्रवमानः -ना -नं, प्रवः -वा -वं.
- AFOOT, *adv.* (On foot) पादं, पदेन. - (Going on foot) पादगः -गा -गं. - (In action, or use) प्रचलः -ला -लं, प्रचलितः -ता -तं, प्रचरितः -ता -तं. - (Set on foot) चारम् -आ -अं, उद्यतः -ता -तं.
- AFORE, *prep.* (In front) प्रतिमुखं, अभिमुखं, सम्मुखं, अग्रे, पुरम्, पुरतस्, साक्षात्. - (In former time) पूर्वकाले, गतकाले, पूर्वं, पूर्वसमये, पुरा.
- AFORESAID, *p. p.* पूर्वोक्तः -क्ता -क्तं, पूर्वोदितः -ता -तं, प्रागुक्तः -क्ता -क्तं.
- AFORETIME, *adv.* पूर्वकाले, गतकाले, पुरा, पूर्वं.
- AFRAID, *a.* भीतः -ता -तं, भयान्वितः -ता -तं, शङ्कान्वितः -ता -तं; 'to be afraid of,' भी (c. 3. विभेति भेत्ते), with abl. or gen.; as, 'he is afraid of the dog,' कुक्कुरात् or कुक्कुरस्य विभेति. So also त्रस् (c. 4. त्रस्यति त्रसितुं), उड्विज् (c. 6. -विजते -विजितुं).
- AFRESH, *adv.* पुनर्, पुनरपि, नूतनं, अभिनवं, प्रतिनवं.
- ART, *s.* (The part of a ship towards the stern) नावः पश्चिमभागः.
- ART, *adv.* (Towards the stern of a ship) नावः पश्चिमभागं प्रति, नावः पश्चाद्भागं प्रति.
- ARTER, *prep.* अनु or पश्चात् prefixed; as, 'to go after,' अनुगन्तुं; 'to run after,' पश्चात् भावितुं. - (Of time) पश्चात्, परं, अनन्तरं, ऊर्ध्वं, अर्धोत् with abl. - (According to) अनु, अनुरूपं, अनुसारतस्, अनुरूपेण, अनुसारेण; 'after that,' तदनन्तरं, or तदनन्तरं, or तस्मात् परं, or अत ऊर्ध्वं; 'after one another,' अनुपूर्वशस्; 'a century after,' वर्षशते गते; 'after eating,' भोजनानन्तरं or भोजनात् परं; 'after the rising of the sun,' सूर्योदयाद् ऊर्ध्वं; 'after a few days,' दिनेषु गच्छन्तु. Sometimes 'after' is expressed by the indec. part.; as, 'after ascending the tree the nests were destroyed,' वृक्षम् आरुह्य नीडा भग्नाः, or even by पूर्वकं; as, 'after laying down a stake,' पणस्यापनपूर्वकं; or by repeating the word in such phrases as, 'he waters tree after tree,' वृक्षं वृक्षं सिन्धति.

AGE

- ARTER, *adv.* (In after time) परं, परकाले, आगामिकाले, उत्तरकाले. - (Following after another) पश्चात्. - (Subsequently) परस्तात्, उत्तरच, उत्तरतस् *ind.*
- AFTER-AGES, *s.* उत्तरकालः, परकालः, आगामिकालः, भाविकालः. - (Descendants) पुत्रपौत्राः *m. pl.*
- AFTER ALL, अनन्तम् *ind.*, अन्ते, परं, शेपे, अवशेषे.
- AFTER-BIRTH, *s.* गर्भपरिस्त्रवः.
- AFTER-COMER, *s.* उत्तरागामी *m.* (नं), परम् उपतिष्ठति यः, उत्तरकाले जीयति यः.
- AFTER-CROP, *s.* शस्यस्य द्वितीयसङ्ग्रहः or द्वितीयोत्पत्तिः *f.*, फलस्य द्वितीयसङ्ग्रहः.
- AFTER-DINNER, *s.* भोजनानन्तरं, भोजनात् परं, भोजनोत्तरं.
- AFTER-ENDEAVOUR, *s.* उत्तरोद्योगः, द्वितीययत्नः.
- AFTER-GAME, *s.* उत्तरोपायः.
- AFTER-GRASS or AFTER-MATH, *s.* द्वितीयतृणं, द्वितीयतृणोत्पत्तिः *f.*
- AFTER-INQUIRY, *s.* उत्तरानुमन्थनं, उत्तरनिश्चासा.
- AFTER-LIFE, *s.* जीवनावशेषः.
- AFTERNOON, *s.* अपराह्नः, पराह्नः, वैकालः, विकालः. - (Relating to the afternoon) आपराह्निकः -को -कं, वैकालिकः -को -कं.
- AFTER-PAINS, *s.* अनुतापः, उत्तरव्याथा. - (At childbirth) प्रसवानन्तरं वेदना.
- AFTER-STATE, *s.* परावस्था, उत्तरावस्था, भाव्यवस्था.
- AFTER-TASTE, *s.* उत्तरसादः, अनुसादः.
- AFTER-THOUGHT, *s.* अनुचोपः, उत्तरचिन्ता, कार्यान्तरं विचारणं.
- AFTER-TIMES, *s.* उत्तरकालः, परकालः, आगामिकालः. - (Descendants) पुत्रपौत्राः *m. pl.*
- AFTERWARDS, *s.* पश्चात् *ind.*, तत्पश्चात्, तदनन्तरं, अनन्तरं, ततः परं, परं *ind.*, अपरं, परस्तात्, उत्तरतस्, ततस्.
- AGAIN, *adv.* पुनर्, पुनरपि, भूयस् *ind.* - (Moreover) अन्वच, किञ्च, इतरन् *indec.* - (On the other hand) अन्यपक्षे, पुनर्. - (Repeatedly) मुहुस्, पुनःपुनर्, असकृत्, भूयस्, वारंवारं. - (Further, in argument) अग्रे. - (As much again) द्विगुणः -या -यं. - (Back again, as *re* in English or Latin) प्रति. - (In return for) प्रति.
- AGAINST, *prep.* प्रति, अभि. - (Opposed to) विरुद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिकूलः -ला -लं, विपक्षः -क्षा -क्षं. - (Over against) अभिमुखं, प्रतिमुखं, सम्मुखं; 'against the wind,' प्रतिवातं, वाताभिमुखं; 'against the stream,' प्रतिस्रोतस् *ind.* 'Against' may be expressed by अर्थे or अर्थं, in such phrases as 'one should store up money against misfortune,' आपदर्थं धनं रक्षेत्.
- AGAINST, *adv.* जृम्भमाणः -या -यं, विस्मयोन्मुन्नयनः -ना -नं, मुन्नलोचनः -ना -नं.
- AGARIC, *s.* वृक्षरुहः छत्राकविशेषः, तरुलोही, जीपपीयच्छत्राकविशेषः.
- AGASTYA, *s.* (A celebrated Saint, son of Mitra and Varuna, and regent of the star Canopus) अगस्त्यः, मैत्रावाह्निः.
- AGATE, *s.* रत्नविशेषः, नानावर्णः प्रस्तरविशेषः, नानाचायान्वितः प्रस्तरविशेषः.
- AGE, *s.* (Period) युगं, कालः, समयः. - (Life) आयुः *n.* (स्), जीवितकालः. वयः *n.* (स्). - (Age of the world) कल्पः. - (Old age) वृद्धत्वं, यादृक्, वृद्धभावः; 'a youth who has come of age,' व्यवहारप्राप्तः, व्यवहारतः; 'a son twenty years of age,' विंशतिवर्षीयः पुत्रः; 'of the same age,' समानवयस्कः -स्ता -स्तं.
- AGE, *a.* वृद्धः -द्धा -द्धं, जोषः -ष्ठा -ष्ठं, प्राचीनः -ना -नं, वयोगतः -ता -तं, आयुषः -यो -यं.

AGENCY, *s.* (State of an agent) कर्तृत्वं, कर्तृकत्वं.—(Operation) कारणत्वं, हेतुता, कारणं; 'human agency,' पौरुषेयत्वं.—(Office of a deputy) नियोगिपदं, नियोगित्वं.

AGENT, *s.* (Doer) कर्त्ता *m.* (घृ), कर्त्तृकः, कारः, कारकः, करः in comp.—(A deputy) नियोगी *m.* (नृ), प्रतिपुरुषः, कार्याधीशः, प्रतिनिधिः *m.*—(That which has the power of operating) हेतुकः, हेतुः *m.*, कारणं, साधनं.

To AGGLOMERATE, *v. a.* सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाचि, उपचि; समाधिष्प (c. 6. -धिषति -धेयुं); राशीकृ; पुञ्जं कृ, एकत्र कृ.

AGGLOMERATED, *p. p.* सञ्चितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, राशीकृतः -ता -तं.

To AGGLUTINATE, *v. n.* संधिष्प in caus. (-धेयति -यितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), संलग्नं -ग्नं -ग्नं कृ.

To AGGRANDISE, *v. a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, एष् in caus. (रथयति -यितुं), आषे (caus. -प्राययति -यितुं), स्फाप् in caus. स्फाययति -यितुं), प्रचुरीकृ, स्फीतीकृ, तन् (c. 8. तनोति तनितुं).

AGGRANDISEMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्द्धनं, विवृद्धिः *f.*, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.* उपचयः, स्फातिः *f.*, अभ्युदयः; 'for one's own aggrandisement,' आत्मविवृद्धये *dat. c.* or आत्मोदयाय *dat. c.*

To AGGRAVATE, *v. a.* (To increase) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), अधिक् -क्तां -क्ते कृ, अतिरिक्तं -क्तां -क्ते कृ, गरम् (nom. गरयति) — (To irritate, provoke) प्रकुप् in caus. (-कोपयति -यितुं), प्रपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं).

AGGRAVATED, *p. p.* (Increased) वर्धितः -ता -तं. — (Provoked) प्रकोपितः -ता -तं.

AGGRAVATION, *s.* (Act of irritating) प्रकोपणं, पीडनं, पीडाकरणं. (Act of increasing) संवर्द्धनं, वर्द्धनं, उद्दीपनं.—(Aggravating circumstance) अनुपशयः, आधिक्यं.

AGGREGATE, *s.* समूहः, सङ्घः, सन्निपातः, समवायः, सङ्ग्रहः, राशिः *m.*, पुञ्जः.

To AGGREGATE, *v. a.* समाधिष्प (c. 6. -धिषति -धेयुं), सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाचि, उपचि; समूहं कृ, राशीकृ, एकत्र कृ.

AGGREGATED, *p. p.* सञ्चितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, राशीकृतः -ता -तं, समवायी -यिनी -यि (न).

AGGREGATION, *s.* (The act of aggregating) समाहारः -हरणं, राशीकरणं, सङ्घयनं, सङ्ग्रहणं. — (A sum, collection) समूहः, सन्निपातः, सङ्ग्रहः.

To AGGRESS, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रमितुं), अतिक्रम्; लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं). — (To be the first to injure) हिंसारम्भं or लङ्घनारम्भं कृ.

AGGRESSION, *s.* आक्रमः -मणं, अतिक्रमः, लङ्घनं.—(The first act of injury) हिंसारम्भः, अपकारारम्भः, प्रथमापकारः, आक्रमारम्भः.

AGGRESSOR, *s.* आक्रामकः, अतिक्रामकः, द्रोही *m.* (नृ), प्रथमापकारकरः, प्रथमां हिंसां करोति यः.

AGGRIEVANCE, *s.* (Wrong endured) हिंसा, अपकारः, द्रोहः, श्लेशः, दुःखं, व्यथा.

To AGGRIEVE, *v. a.* दुःस् (c. 10. दुःखयति -यितुं), शुच् in caus. (शोचयति -यितुं), क्लिञ्ज (c. 9. क्लिञ्जति क्लेष्टुं), व्यच् in caus. (व्यथयति -यितुं), अर्द् in caus. (-अर्दयति -यितुं), समर्द्, हिंस् (c. 1. हिंसति, c. 7. हिंसति, हिंसितुं).

AGHAST, *a. a.* विस्मयाकुलः -ला -लं, भयव्याकुलः -ला -लं, भयमोहितः -ता -तं, साध्वसोपहतः -ता -तं.

AGILE, *a.* लघुः -पुः -पु, त्वरितः -ता -तं, चञ्चलः -ला -लं, द्रुतस्वभावः -चा -चं, लघुशरीरः -रा -रं.

AGILITY, *s.* लघुता, द्रुतत्वं, चञ्चलत्वं, लघुशरीरता.

AGILLOCHUM, *s.* (Aloe-wood) अगुरुः *m.*, -रु *n.*, अगुरुकाष्ठं.

AGISTMENT, *s.* निरूपितमूल्येन सर्वसामान्यद्येने पश्चादिप्रतिपालनं.—(Bankment) सेतुः *m.*

AGITABLE, *a.* द्योभणीयः -या -यं, मन्यनीयः -या -यं, चालनीयः -या -यं.

To AGITATE, *v. a.* क्षुभ् in caus. (द्योभयति -यितुं), विक्षुभ्; पू (c. 5. पूनोति, c. 9. पूनाति धयितुं or धोतुं), आधू; मन्य् (c. 1. मन्यति, c. 9. मप्राति मन्यितुं), प्रमन्य्; हल् in caus. (हल्लयति or ह्वालयति -यितुं); गाह् (c. 1. गाहते गाहितुं or गाह्ते); लुद् (c. 1. लोडति लोडितुं or caus. लोडयति), चालुद्, समालुद्, परिलुद्, विलुद्, संलुद्.—(To be agitated) क्षुभ् (c. 4. क्षुभयति द्योभितुं); विहल् (c. 1. -हलति -हलितुं).

AGITATED, *p. p.* क्षुब्धः -आ -यं, धृतः -ता -तं, आकुलितः -ता -तं, प्रमयितः -ता -तं, उद्धानः -न्ता -नं, सम्भानः -न्ता -नं, विहलः -ला -लं, विदुरः -रा -रं, लुलितः -ता -तं, कातरः -रा -रं, पारिप्रवः -चा -चं, विक्रयः -चा -चं.

AGITATION, *s.* द्योभः, मन्यनं, उन्मन्यनं, चालोदनं, विपुवनं, दवयुः.—(Of mind, &c.) व्याकुलत्वं, उत्कम्पः.—(Discussion) वादानुवादः, विचारणं.

AGITATOR, *s.* (He who agitates) द्योभकः, उन्मन्यकः, मयनकारी *m.* (नृ). — (Manager of affairs) कार्याधीशः, कार्याधिष्ठाता *m.* (नृ), नायकः.

AGNAIL, *s.* नखरोगः, चिपं, नखम्यचः.

AGNATE, *a.* (Allied to) सम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), सम्पत्नीयः -या -यं.

AGNATION, *s.* (Relationship) ज्ञातित्वं, वन्धुत्वं, सम्बन्धः, सम्पर्कः.

AGO, AGONE, *adv.* पुरा, पूर्वे, पूर्वेकाले, गतकाले, पुरस्तात्.

AGOG, *adv.* कुतूहली -लिनी -लि (नृ), कौतुकाकुलः -ला -लं, अन्यथावृत्तिः -न्ति -न्ति.

AGOING, *part.* चलः -ला -लं, प्रचलः -ला -लं, प्रचलितः -ता -तं, प्रचरितः -ता -तं.

To AGONISE, *v. n.* व्यप् (c. 1. व्ययते व्यथितुं), परितप् in pass. (-तप्यते), सनप्.

AGONY, *s.* तीव्रवेदना, अतिव्यथा, व्यथा, अन्तस्तापः, विधापा, दुःखदुःखं, यत्नं.

AGRARIAN, *a.* क्षेत्रविषयकः -का -कं, क्षेत्रिकः -क्नी -कं, भूमिविषयकः -का -कं.

To AGREE, *v. n.* (Be in concord) सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सम्मतः -ता -तं भू.—(Assent to) स्वीकृ, अङ्गीकृ, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अभिमन्; अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अनुवद् (c. 1. -वदति -वदितुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं), उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं). — (Settle by stipulation) सन्धा (c. 3. -धत्ते -धातुं), संविदा नित्यद्वं -चां -चं कृ.—(Be of the same mind) एकचित्तोभू, एकमतः -ता -तं भू.—(Be consistent or suitable) युज् in pass. (युज्यते).

To AGREE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), सम्मतं -तां -तं or संविदितं -तां -तं कृ.

AGREEABLE, *a.* (Pleasant) रम्यः -म्या -म्यं, काम्यः -म्या -म्यं, सुभगः -गा -गं, अभिमतः -ता -तं, मनोहः -ह्य- -हं, सन्तोषकः -का -कं, तुष्टिकरः -री -रं. — (Suitable, comfortable) अनुरूपः -प्रा -पं, उपयुक्तः -क्ता -क्ते, योग्यः -ग्या -ग्यं, सदृशः -शी -शं, तुल्यः -त्या -त्यं. — (To be agreeable, please) रुच् (c. 1. रोचते, रोचितुं).

AGREEABLENESS, *s.* (Consistency with) योग्यता, उपयुक्तता, अनुरूपता, सदृश्यं.—(The quality of pleasing) रम्यत्वं, काम्यत्वं, अभिमतता. — (Resemblance) तुल्यता, सदृशता.

AGREEABLY, *adv.* सुखं, अभिमतं, सुभगं, यथाभिमतं, यथासुखं.—(According to) अनुरूपं, अनुसारत् *ind.*, योगतस् *ind.*—(Agreeably to one's nature) सत्त्वानुरूपं.

AGREED, *p. p.* संविदितः -ता -तं, सम्मतः -ता -तं, उपगतः -ता -तं, अभ्युपेतः -ता -तं, अभ्युपगतः -ता -तं, स्वीकृतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं; 'he has agreed to a separation,' भेदम् उपगतः.

AGREEMENT, *s.* (Compact) संविद् *f.*, प्रतिज्ञानं, नियमः, संस्कारः, सङ्गतीकारः, उपगमः, समयः, अभ्युपगमः, सङ्केतः, संवादः, व्यवस्था.—(Making an agreement) समयकारः.—(Breaking an agreement) समयभेदः.—(Concord) सम्मतिः *f.*, एकचित्तता, अनुवादः, ऐक्यं.—(Resemblance) सदृशता, अनुरूपता, सादृश्यं, तुल्यत्वं.

AGRICULTURE, *s.* कृषिः *f.*, कषेणं, हलभृतिः *f.*, वैश्वक्रिया, वैश्ववृत्तिः *f.* (The science) कृषिविद्या.

AGRICULTURIST, *s.* कर्षकः, धेवानोवः, कृषकः, धेविकः, धेवो *m.* (नं), कृषिविद्याज्ञः.—(A man of the third class) वैश्यः, विद् (शं).

AGROUND, *adv.* उत्तोरस् *ind.*, तटस्थः -स्या -स्यं, सैकतस्थः -स्या -स्यं, पुलिनस्थः -स्या -स्यं.

AGUE, *s.* कम्पज्वरः.—(A tertian ague) तृतीयकः, तृतीयकज्वरः.—(A quartan) चतुर्थकः.

AGUE-FIT, *s.* कम्पज्वराक्रमः.

AGUISE, *a.* कम्पज्वरशीलः -ला -लं, कम्पज्वरसंभावः -वा -यं.

AH, *interj.* आ, आस्, हन्, हा, अहो, अहह.

AHEAD, *adv.* अग्रे, अग्रतस् *ind.*, पुरस् *ind.*, पुरतस् *ind.*—(Head-long) अधोमुखं.

AJAR, *adv.* अर्धविवृतः -ता -तं, अर्धद्विद्वितः -ता -तं.

AID, *s.* साहाय्यं. उपकारः, उपकृतं, साहित्यं, शरणं, उपग्रहः.—(An assistant) सहायः, उपकारकः, उत्तरसाधकः.

To AID, *v. a.* उपकृ (c. 8. -करोति -कन्ति), उपचर (c. 1. -चरति -चरन्ति), उपग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीते), साहाय्यं कृ, अभिरक्ष् (c. 1. -रक्षति -रक्षन्ति).

AIDED, *p. p.* उपकृतः -ता -तं, कृतोपकारः -रा -रं.

AIDE-DE-CAMP, *s.* परिधिस्थः, सेनापतिसहायः, सेनापत्याज्ञावहः.

AIDER, *s.* सहायः, साहाय्यकज्ञेता *m.* (ज्ञे), उपकारकः.

AIDLESS, *a.* साहाय्यरहितः -ता -तं, उपकारहीनः -ना -नं, असहायः -सा -यं.

To AIL, *v. a.* (To give pain) पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं).—(To be ailing) ईषद्रोगेण or धुद्रोगेण, पीड् in pass. (पीड्यते).

AIL OF AILMENT, *s.* ईषद्रोगः, ईषद्व्याधिः *m.*, धुद्रोगः, धुद्रुव्याधिः *m.*

AILING, *a.* रोगी-गिणी -गि (नं), धुद्रोगपीडितः -ता -तं, व्याधितः -ता -तं.

To AIM, *v. a.* and *n.* (As at a mark) अभिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उद्दिश्य (c. 6. -दिशति -देष्टुं) with acc.; as, 'aiming at him,' तमुद्दिश्य; लक्ष्यीकृ.—(Endeavour after) आप् in des. (ईप्सति ईप्सितुं), अभ्याप्; सेव् (c. 1. सेवते सेवितुं), उपसेव् निपेव्; समाचर् (c. 1. -चरति -चरितुं); काङ्क्ष् (c. 1. काङ्क्षति. काङ्क्षितुं), आकाङ्क्ष्, अनुकाङ्क्ष्.—(To direct the weapon) अभिसन्धा, लक्ष्यं प्रति सस्त्रं धिप् (c. 6. धिपति, धेम्).

AIM, *s.* (The point to which a missive weapon is thrown) लक्षं, लक्ष्यं, पाणलक्ष्यं, शरत्थं.—(The direction of the weapon) सन्धानं.—(A purpose, design) अभिप्रायः, चिकीर्षितं, आशयः, आङ्गना, आन्धा.—(Conjecture) अनुमानं.

AIMLESS, *a.* असन्धानः -ना -नं, सन्धानरहितः -ता -तं, अलक्ष्यः -स्या -स्यं.

AIR, *s.* आकाशः, वायुः *m.*, नभः *n.* (स्), विहायः *n.* (स्), समीरणः, समिरः.—(Air in motion) वायुः, वातः, समीरणः.—(In music) तालः, मूर्च्छना, निशारुहः.—(Appearance) रूपं, आकाङ्क्ष, आकृतिः *f.*—(Gesture, mien) गतिः *f.*, वदनं, रीतिः *f.*—(Manner) विधिः *m.*,

प्रकारः, रूपं.—(Scent, vapour) वातः, वाप्यः, गन्धः; 'aloft in air,' विहायसा *ind.*; 'to build castles in the air,' गगनकुसुमानि कृ.

To AIR, *v. a.* (To expose to the air) वायुव्याप्यं -प्यो -प्यं कृ.—(To dry) शुष्प् in caus. (शोषयति -यितुं), शुष्कीकृ, निजैलं -लां -लं कृ.

AIR-BALLOON, *s.* आकाशयानं, योमयानं, आकाशवर्त्मना गमनार्थं विमानं.

AIR-BLADDER, *s.* (Anv cuticle filled with air) वायुकोपः, अनिल-पूरिता नाडिः.

AIR-BORN, *a.* वायुजः -जा -जं, आकाशनः -जा -जं.

AIR-GUN, *s.* शरादिमासनाथं वायुपूरितं यन्त्रं.

AIR-HOLE, *s.* वातायनं, गयाधः, जालं, वायुच्छिद्रं, वायुपथः.

AIRING, *s.* वायुसेवनं, विहारः, वायुहेतोः परिष्कारः.

AIR-PUMP, *s.* वायुप्रक्षेपको नालः.

AIR-SHAFT, *s.* आकरे वायुगमनार्थं पथः or छिद्रं.

AIRY, *a.* (Composed of air) वायुमयः -यो -यं, आकाशीयः -या -यं, वैहायसः -सो -सं.—(Open to the air) वायुव्याप्यः -प्या -प्यं.—(Wanting reality, vain, empty) शून्यः -न्या -न्यं, लघुः -घुः -घ्यो -घु, अवास्तवः -वो -वं, असारः -रा -रं, चञ्चलः -ला -लं, वायुसमः -मा -मं.

AISLE, *s.* (A path in a church) पूजाशालाभ्यन्तरे पथः.

AKIN, *a.* (Allied by blood, used of persons) स्वगोत्रजः -जा -जं, स्वनातीयः -या -यं.—(Used of things) ससन्धी -न्धनी -न्धि (नं), सम्मन्धीयः -या -यं.

ALABASTER, *s.* श्वेतप्रस्तरविशेषः.

ALACK, *interj.* (Alas!) कष्टं, आस्, हा, हन्, अहह, हाहा, हाहो.

ALACRITY, *s.* लापवं, चञ्चलत्वं, सोद्यमत्वं, शीघ्रत्वं, अविलम्बत्वं, क्षिप्रता.

ALAMODE, *adv.* व्यवहारानुरूपं, रीत्यनुसारेण.

ALARM, *s.* (Fright) त्रासः, भयं, साध्वसं, शङ्का, भयप्रस्तावः.—(A cry by which soldiers are summoned to arms) सान्नहर्निकं, युद्धाय योधाह्वानं.—(Alarm-cry in general) भयध्वनिः *m.*

To ALARM, *v. a.* भी in caus. (भाययति -यितुं or भीषयति -ते), त्रस् in caus. (त्रासयति -यितुं), वित्रस्, सन्त्रस् in caus.

ALARMED, *p. p.* भीतः -ता -तं, भयाङ्गः -ङ्गो -ङ्गं, चकितः -ता -तं, शङ्कितः -ता -तं, भीषितः -ता -तं.

ALARM-BELL, *s.* भयसूचका घण्टा, शवोर जागमनसमये घण्टे या घण्टा.

ALARMING, *a.* भयङ्करः -रा -रं, भयानकः -का -कं, त्रासजनकः -का -कं. भयदः -दा -दं.

ALARMIST, *s.* भयोत्पादकः, भयकारकः.

ALARM-POST, *s.* भयसमये सैन्यसमागमार्थं निरूपितस्थानं.

ALARUM, *s.* सान्नहर्निकं, भयध्वनिः *m.*, निरूपितसमये निद्रालसं प्रयोषयति या घटी.

ALAS, *interj.* कष्टं, आ, आस्, हा, हन्, अहह, अहोवत्.

ALB, *s.* (A white garment worn by priests) धर्माध्यापकेर् भूतः श्वेतवस्त्रविशेषः.

ALBATROSS, समुद्रीयपक्षिविशेषः, दक्षिणसमुद्रसेवी पक्षी.

ALBEIT, *adv.* तथापि, यद्यपि.

ALBION, *s.* श्वेतद्वीपः.

ALBUGINEOUS, *a.* अरुद्रशुक्रांशोपमः -सा -सं.

ALBUGO, *s.* शुक्रं, चक्षुरोगः, शुक्रमण्डलरोगः.

ALBUM, *s.* विशिष्टचित्राविलिखितं पुस्तकं.

ALCHYMICAL, *a.* रसायनविद्याविषयकः -का -कं, रसायनजः -जा -जं.

ALCHYMIST, *s.* रसज्ञः, रसायनविद्याज्ञः, रससिद्धः.

ALCHYMY, *s.* रसायनविद्या, रसायनं, रससिद्धिः *f.*

ALCOHOL, *s.* मद्यसारः.—(Impalpable powder) मूक्षभ्रम *n.* (न).
 ALCOVE, *s.* कुञ्जः, कुञ्जकुटीरः, पर्णशाला, पल्लवशाला, निभृतस्थानं.
 ALDER, *s.* वृषविशेषः.
 ALDERMAN, *s.* पुराध्यक्षः, नगरस्य प्रधानपुरुषः, मान्यपदस्थः, पौरजनः, वृद्धः, वृद्धजनः, गुरुजनः.
 ALDERMANLY, *adv.* वृद्धजनयत् *ind.*, गुरुजनयत् *ind.*, गुरुजनप्रकारेण.
 ALE, *s.* यवसुरं, यवनिर्मितो मद्यविशेषः.
 ALE-HOUSE, *s.* यवसुरालयः, यवसुरस्थानं.
 ALE-HOUSE-KEEPER, *s.* यवसुरविक्रयी *m.* (न), शोषिकः.
 ALEMIC, *s.* चक्रः, चक्रयन्त्रं, काचयन्त्रं, मुपा, द्रवद्रव्यसारनिर्हाराय मुपा.
 ALERT, *a.* त्वरितः—ता-तं, क्षिप्रः—गा-गं, उद्यमी—मिनी-मि (न), उद्योगी—मिनी-मि (न), स्वचरितः—ता-तं, अतन्द्रः—द्रा-द्रं.
 ALERTNESS, *s.* क्षिप्रता, अतन्द्रता, सत्वरता, सोद्योगत्वं.
 ALGEBRA, *s.* बीजगणितं, गणनाविद्या.
 ALGEBRAICAL, *a.* बीजगणितविषयकः—का-कं, गणनाविद्यासम्बन्धी—न्धिनी—न्धि (न).
 ALGID, *a.* शीतः—ता-तं, शीतलः—ला-लं, शिशिरः—रा-रं, हिमवान्—यती-यत् (न).
 ALIEN, *s.* (A foreigner) विदेशी *m.* (न), विदेशीयः, भिन्नजातीयः.
 ALIEN, *a.* अन्वदेशीयः—या-यं, विदेशीयः—या-यं, पारस्वः—व्या-व्यं.—(Estranged from) विरक्तः—क्ता-कं.—(Adverse to) विरुद्धः—द्वा-दं, विपरीतः—ता-तं, भिन्नः—ना-नं.
 ALIENABLE, *a.* विच्छेदनीयः—या-यं, विभेद्यः—द्या-दं.—(Alienable property) पराधीनं कर्तुं शक्यते यद् द्रव्यं.
 To ALIENATE, *v. a.* (To withdraw the affections) विरद् in caus. (—रद्भवति—यितुं).—(To transfer property) द्रव्याधिकारित्वं पराधीनं or परवशं कृ, or परस्वत्वे प्रतिपद् in caus. (—पादयति—यितुं).
 ALIENATE, *a.* विभक्तः—न्ना-नं, विरक्तः—क्ता-कं, विच्छिन्नः—न्ना-नं, पराधीनः—ना-नं.
 ALIENATED, *p. p.* विरक्तः—क्ता-कं. See ALIENATE.
 ALIENATION, *s.* (Coldness of affection) विरागः, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं.—(Transferring of property) स्वस्वत्वत्यागानन्तरं परस्वत्वापदानं.
 To ALIGHT, *v. n.* अवतृ (c. 1. —तरति—तरितुं—तरोतुं), उपविश (c. 6. —विशति—वेष्टुं), निपतृ (c. 1. —पतति—पतितुं).
 ALIGHTED, *p. p.* अवतीर्यः—श्री-शं, उपविष्टः—ष्टा-ष्टं, निपतितः—ता-तं.
 ALIKE, *a.* सदृशः—शी-शं, तुल्यः—त्या-त्यं, समानः—ना-नं, एकप्रकारः—रा-रं, तुल्यरूपः—यी-यं, तुल्यकृतिः—तिः ति.
 ALIMENT, *s.* आहारः, भोजनं, भक्ष्यं, भोज्यं, अन्नं, खाद्यं, पोष्टिकं.
 ALIMENTAL or ALIMENTARY, *a.* पोष्टिकः—की-कं, पोषकः—का-कं, पुष्टिदः—दा-दं, प्रतिपालकः—का-कं, भरणशीलः—ला-लं.
 ALIMENTARINESS, *s.* पोषकत्वं, प्रतिपालकत्वं, भस्मा *m.* (न), भरणशीलता.
 ALIMENTATION, *s.* पोषणं, भरणं, प्रतिपालनं, पुष्टिः *f.*
 ALIMONY, *s.* स्त्रीपुरुषविभेदसमये यो धनस्य न्यायांशो भार्यायै दीयते.
 ALIVE, *a.* जीवन्—यती-यत् (न), वर्त्तमानः—ना-नं, सजीवः—या-यं, सचेतनः—ना-नं, सायुष्मान्—मती-मत् (न).—(Cheerful, sprightly) त्वरितः—ता-तं, अतन्द्रः—न्द्रा-न्द्रं, चञ्चलः—ला-लं.
 ALKALI, *s.* सज्जिका, सज्जिः *f.*, धारः, सज्जिकाधारः, यवधारः, गोग-याही *m.* (न).
 ALKALINE, *a.* धारस्वभावः—या-यं, धारविशिष्टः—ष्टा-ष्टं, सज्जियुक्तः—क्ता-कं.
 ALL, *a.* सर्वः—धा-धं, विश्वः—व्या-व्यं, कृत्स्नः—त्वा-त्यं, निखिलः—ला-लं, अखिलः—ला-लं, समस्तः—स्ता-स्तं, सकलः—ला-लं.

ALL, *s.* (The whole) सर्वं, काल्पितं, काल्पितं, साकल्यं; 'In all, altogether,' सर्वशम्, साकल्येन, कृत्वशम्; 'not at all,' न कथञ्चन, न मनाक्; 'at all times,' सर्वदा; 'all but,' प्रायम् *ind.*, प्रायशम्, ईषहून—ना-नं; 'all of a sudden,' अकस्मात्; 'all I can,' यथा-शक्ति *ind.*, यथाफलं, यथासामर्थ्यं; 'all around,' सर्वतः, समन्ततः, परितः, चतुर्दिक्षु; 'by all means,' सर्वथा; 'all at once,' युगपत् *ind.*, 'most of all,' भूयिष्ठं, विशेषतः; 'all hail,' नमस् *ind.*
 ALL-ATONING, *a.* सर्वपापनाशकः—का-कं, सर्वपापशोधकः—का-कं.
 ALL-BEARING, *a.* सर्वसहः—हा-हं.—(Omniparous) सर्वप्रगयी—विनी—वि (न).
 ALL-CONQUERING, *a.* सर्वजयी—विनी—वि (न), सर्वदमनः—ना-नं, सर्व-न्दमः—मा-मं.
 ALL-GLORIOUS, *a.* सर्वतेजोमयः—यी-यं, सर्वप्रतापवान्—यती-यत् (न).
 ALL-KNOWING, *a.* सर्वज्ञः—ज्ञा-ज्ञं, सर्ववेदी—दिनी—दि (न).
 ALL-LOVING, *a.* सर्वप्रियः—या-यं, सर्वहितैषी—पिणी—पि (न).
 ALL-MATURING, *a.* सर्वपाचकः—का-कं, सर्वपाचनशीलः—ला-लं.
 ALL-PENETRATING, *a.* सर्वभेदकः—का-कं, सर्वप्रवेशकः—का-कं.
 ALL-PERVADING, सर्वगतः—ता-तं, सर्वव्यापी—पिनी—पि (न), सर्वव्याप्य—गा-गं.
 ALL-SEEING, *a.* सर्वदर्शी—शिनी—शि (न), सर्वद्रष्टा—द्री—दृ (दृ).
 ALL-SUFFICIENCY, *n.* सर्वशक्तिता, सर्वसामर्थ्यं.
 ALL-SUFFICIENT, सर्वसमर्थः—धा-धं, सर्वशक्तिमान्—मती-मत् (न).
 ALL-WISE, *a.* सर्वज्ञः—ज्ञा-ज्ञं, सर्वविद् *m. f. n.*, सर्ववेदी—दिनी—दि (न).
 सर्वज्ञानमयः—यी-यं.
 To ALLAY, *v. a.* (To mitigate) शम् in caus. (शमयति—यितुं), प्रशम् उपशम्; शान्त् or मान्त् (c. 10. शान्तयति—यितुं) अभिशान्त् परि-शान्त्; तुप् in caus. (तोषयति—यितुं).—(To mix one metal with another) धातुं धातुना मिश्र (c. 10. मिश्रयति—यितुं); सुवर्णं रूपं वा कुपेन मिश्र.
 ALLAY or ALLAYMENT, *s.* (Mitigation) शान्तिः *f.*, प्रशमनं, प्रशान्तिः *f.*, सान्त्वनं; 'allayment of fear,' भयोपशमः; 'allayment of hunger,' क्षुत्प्रतीकारः.—(Mixture of base metal) कुप्यसाम्यकः.
 ALLAYER, *p. p.* प्रशान्तः—न्ता-नं, उपशान्तः—न्ता-नं, प्रशमितः—ता-तं.
 ALLAYER, *s.* शमकः, शान्तिकरः, शान्तिकर्ता *m.* (न), शान्तिदः.
 ALLEGATION, *s.* (Affirmation) चयनं, अभियोगः, पारम्, अभिधानं.—(False allegation) मिथ्याभिज्ञानं.—(Excuse, plea) छद्म *n.* (न), उपदेशः, व्यपदेशः.
 To ALLEG, *v. a.* (To affirm, declare) वद् (c. 1. वदति, वदितुं), तथेति हू (c. 2. त्रयीति हूते पङ्क्तुं).—(To plead as an excuse) छद्म कृ व्यपदिश (c. 6. दिशति—देष्टुं), मिथ्या वद्.
 ALLEGABLE, *a.* चयनीयः—या-यं, पदनीयः—या-यं, कथनीयः—या-यं.
 ALLEGIANCE, *s.* भक्तिः *f.*, अनुरागः, पशुभूतत्वं, सपीनत्वं.
 ALLEGIAN, *a.* भक्तिमान्—मती-मत् (न), अनुरागी—गिणी—गि (न).
 ALLEGORICAL, *a.* रूपकमयः—यी-यं, दृष्टान्तरूपः—पो-पं, लाक्षणिकः—की-कं.
 ALLEGORICALLY, *adv.* दृष्टान्तरूपेण *ind.*, लाक्षणिकप्रकारेण, रूपकक्रमेण.
 To ALLEGORISE, *v. a.* दृष्टान्तीकृ, दृष्टान्तम् (nom. दृष्टान्तयति—यितुं), लाक्षणिकप्रकारेण वद् (c. 1. वदति, वदितुं).
 ALLEGORY, *s.* रूपकं, दृष्टान्तः, उदाहरणं, लाक्षणिकवाक्यं, युक्तिः *f.*
 ALLEGRO, *adv.* त्वरितं, क्षिप्रं, शीघ्रं.
 To ALLEViate, *v. a.* शम् in caus. (शमयति—यितुं), प्रशम्, उपशम्; शान्त् or सान्त् (c. 10. सान्तयति—यितुं), अभिशान्त्, उपसान्त्, परिशान्त्—लप् (nom. लपयति—यितुं), उद् (c. 1. हरति—ते-हं), लप्कृ.

ALLEVIA TED, *p. p.* प्रशमितः -ता -तं. प्रशान्तः -न्ता -न्तं, उपशान्तः -न्ता -न्तं, लघुकृतः -ता -तं.
 ALLEVATION, *s.* शान्तिः *f.*, प्रशमनं, प्रशान्तिः, उपशमः, लघुकरणं, लापयं.
 ALLEVATION, *a.* (Giving alleviation) शान्तिदः -दा -दं, शान्तिकरः -रा -रं, शमकः -कः, -कं.
 ALLEY, *s.* (A narrow passage) सङ्कटपथः, सप्ताथपथः, सङ्कुचितवीथिः *f.*
 —(A walk in a garden) उद्यानपथः.
 ALLIANCE, *s.* (League) सन्धिः *m.*, साहित्यं, संयोगः, साहं, सहायता, हेतुः—(Relation by marriage, &c.) ससन्धिः, ज्ञातिसम्पर्कः; 'offensive and defensive alliance,' परस्पररोपकारः.
 ALLIED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, सहितः -ता -तं, ससन्धः -द्धा -द्धं, संयुक्तः -क्ता -क्तं.
 To ALLIGATE, *v. a.* ससन्ध् (c. 9. -वद्वाति -वन्तुं or caus. -वन्धयति -यितुं) अनुवन्ध्, आवन्ध्.
 ALLIGATION, *s.* (Tying together) सन्धानं, ससन्धनं, संयोजनं.—(Rule in arithmetic) सन्धिप्रवृत्त्याणां मूल्यं निरूपयति यो गणनाविधिः, अर्थसंख्यापनं.
 ALLIGATOR, *s.* नक्रः, ग्राहः, कुम्भीरः.
 ALLITERATION, *s.* अनुप्रासः.
 ALLODIAL, *a.* अनधीनः -ता -तं, अनायत्तः -त्ता -त्तं, स्वाधीनः -ता -तं.
 To ALLOO, *v. a.* (Set on by crying alloo) हे हे इत्यादिशब्दैः कुङ्कुरान् प्रमुद् (caus. -चोदयति -यितुं).
 To ALLOT, *v. a.* (Distribute by lot) विभज् (c. 1. -भजति -ते -भजते), प्रविभज्; व्यस् (c. 10. -अंशयति -यितुं), अंश् (c. 10. -अंशयति -यितुं), विव्यस् (c. 4. -अंशयति -अंशयितुं), व्यस्; कृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), परिकृप्—(To grant) प्रदा (c. 3. -ददाति -दातुं).
 ALLOTMENT, *s.* (Distributing by lot) विभागः, अंशनं, विभागकल्पना.—(The portion granted) अंशः, भागः, विभागः.
 To ALLOW, *v. a.* अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अभ्यनुज्ञा; अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सह् (c. 1. -सहते सोदुं), विपह्, अनुमुद् (c. 1. -मोदते -मोदितुं)—(To admit an argument) ग्रह् (c. 9. -गृह्णाति ग्रहीतुं)—(To allow wages) वजैनं दा or अनुदा (c. 3. -ददाति -दातुं)—(To abate) उद्धारं कृ, नूनीकृ.
 ALLOWABLE, *a.* धर्म्यः -म्यो -म्यं, अनुज्ञेयः -या -यं, अनुज्ञातव्यः -व्या -व्यं, स्वीकरणीयः -या -यं, अनुज्ञायोग्यः -ग्या -ग्यं, दातव्यः -व्या -व्यं.—(Admissible) ग्राह्यः -ह्या -ह्यं, गृह्यः -ह्या -ह्यं, प्रगृह्यः -ह्या -ह्यं.
 ALLOWANCE, *s.* अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*—(Stipulated pay) वजैनं, वेतनं, निरूपितमूल्यं, परिमितमूल्यं.—(Abatement) उद्धारः, न्यूनीकरणं.
 ALLOWED, *p. p.* अनुज्ञातः -ता -तं, अभ्यनुज्ञातः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं.
 ALLOY, *s.* अपद्रव्यं, कुप्यं, कूटस्वर्णं, अत्यमूल्यको धातुः, हृमणं, दोषः, मलं.
 (Abatement, impairment) न्यूनता, क्षयः, विग्रहः.
 ALLOYED, *p. p.* हृमितः -ता -तं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं.
 To ALLUDE, *v. n.* (Hint at) उद्दिष्ट् (c. 6. -दिशति -दिष्टुं), समुद्दिष्ट्, सूच् (c. 10. -सूचयति -यितुं), इङ्गं or इङ्गितं or सङ्केतं कृ, स्मृ in caus. (स्मारयति -यितुं), प्रवृप् in caus. (-बोधयति -यितुं).
 ALLUDED, *p. p.* उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, सूचितः -ता -तं, स्मृतः -ता -तं.
 To ALLURE, *v. a.* आकृप् (c. 1. -कषयति or c. 6. -कृपति -कृष्टुं), समाकृप्; प्रलुभ् in caus. (-लोभयति -यितुं).
 ALLURED, *p. p.* आकृतः -ष्टा -ष्टं or आकर्षितः -ता -तं प्रलोभितः -ता -तं.
 ALLUREMENT, *s.* प्रलोभनं, आकर्षणं, विलोभनं, वचनं भोगः.
 ALLURING, *a.* आकर्षकः -का -कं, आकर्षी -पिषी -पि (न्), प्रलोभकः -का -कं, वचकः -का -कं.

ALLURINGLY, *adv.* प्रलोभनपूर्वकं, प्रलोभनेन, आकर्षकप्रकारेण.
 ALLUSION, *s.* (Hint) इङ्गं, इङ्गितं, सङ्केतः, आकारः.—(Allusion to) उद्देशः, सूचनं.—(In allusion to) उद्दिश्य, समुद्दिश्य.
 ALLUSIVE, *a.* उद्देशकः -का -कं, सूचकः -का -कं.
 ALLUVION, *s.* पुलिनं, नदीरयेण or जलप्रवाहेण समानीता मृत्तिका.
 ALLUVIOUS, *a.* नदीरयेण समानीतः -ता -तं, पुलिनमयः -यो -यं.
 ALLY, *s.* सहायः, सहकारी *m.* (न्), नित्रं, मृदद् *m.*, परस्पररोपकारी *m.* (न्), ससन्धी *m.* (न्).
 To ALLY, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), ससन्ध् (caus. -वन्धयति -यितुं), संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), संधिप् in caus. (-व्रेषयति -यितुं).
 ALMANAC, *s.* पत्रिका, पत्रिः *f.*
 ALMANAC-MAKER, *s.* पत्रिकारः, पत्रिकारचक्रः.
 ALMIGHTINESS, *s.* सर्वशक्तिमत्त्वं, सर्वसामर्थ्यं.
 ALMIGHTY, *a.* सर्वशक्तिमान् -मती -मत् (न्), सर्वसमर्थः -धा -धं, सर्वशक् *m. f. n.*, अमितैजाः -जाः -जः (न्).
 ALMOND, *s.* पारसीकजनैर् वादामिन् अभिधीयते यत् फलं.
 ALMONER, *s.* दानधर्मे नियुक्तः, भिक्षावितरणे अधिकृतः, दरिद्रेषु यद् धनं दातव्यं तद्वितरणे अधिकृतः.
 ALMONRY, *s.* दानधर्मे नियुक्तस्य गृहं, भिक्षावितरणशाला.
 ALMOST, *adv.* प्रायस्, प्रायशस्, भूयिष्ठं, ईषदूनः -ना -नं, कत्यः affixed.
 —(Somewhat less) ईषदूनं, यद् कित्तिन न्यूनं; 'almost four,' उपचतुराः *m. pl.*; 'almost every person,' प्रायः सर्वजनः; 'almost dead,' समुत्तुः or मृतप्रायः or मृतकत्यः; 'almost finished,' समाप्तभू-यिष्ठः; 'seven days being almost ended,' सप्तसु दिनेषु समाप्तकल्पेषु.
 ALMS, *s.* भैक्षं, भैक्ष्यं, भिक्षा, भिक्षादानं, दानं; 'to beg alms,' भिष् (c. 1. -भिद्यते भिद्यितुं), भैक्ष्यं चर् (c. 1. -चरति, चरितुं), भिक्षाटनं कृ.
 ALMS-BOX, *s.* भिक्षापात्रं, दानापात्रः.
 ALMS-GIVER, *s.* भिक्षादाना *m.* (न्), दरिद्रपोषकः.
 ALMS-GIVING, *s.* दानधर्मः, दानकार्यं, भिक्षादानं, दरिद्रपोषणं.
 ALMS-HOUSE, *s.* दरिद्रपोषणशाला, भिक्षावितरणशाला.
 ALMS-MAN, *s.* भिक्षाचरः, भिक्षुकः, भिक्षाशी *m.* (न्), भिक्षोपजीवी *m.* (न्).
 ALOE, *s.* (The plant) कुमारी, सहा, स्थूलदला.—(A precious wood) अगुरुः, अगुरुकाष्ठं.
 ALOFT, *adv.* उड्डं, उपरि, उपरिष्ठात्, उच्चं.—(In air) विहायसा.
 ALONE, *a.* एकात्मः -ना -नं, एकः -का -कं, एकाकी -किनी -कि (न्), निभृतः -ता -तं, केवलः -ला -लं, केवली -लिनी -लि (न्), अद्वितीयः -या -यं.—(Only) केवलं, मात्रं.
 ALONG, *prep.* (At length, all along the side of) अनु prefixed to the acc. c. neuter; as, 'along the Ganges,' अनुगङ्गः; 'along the bank,' अनुकल्हं.—(Forward) अग्रे, पुरस् *ind.*, पुरस्तात्.—(Along with) सह, सहितं, सहितः -ता -तं.—(All along, from first to last) प्रथमावधेः प्रभृति शेषपर्यन्तं, सर्वत्र.—(Along-side) पार्श्वतस् *ind.*
 ALOOF, *adv.* दूरे, कियदूरे, ईषदूरे, अन्तरे, निभृतं, पृथक्.—(Standing aloof) दूरस्थः.
 ALOUD, *adv.* प्रकाशं, उच्चैस् *ind.*, उच्चैस्, प्रोच्चैस्, उच्चैःखरेण, महानादेन, उच्चैस्तमाम् *ind.*, मुक्तकारणं.
 ALPHABET, *s.* वर्णमाला, वर्णक्रमः, अक्षरविन्यासः, वर्णसङ्घटनः.
 ALPHABETICAL, *a.* वर्णक्रमानुसारी-रिणी-रि (न्), वर्णमालाश्रेणानुरूपः-पा-यं.
 ALPHABETICALLY, *adv.* वर्णक्रमानुसारतस् *ind.*, वर्णमालाश्रेणानुरूपं.
 ALREADY, *adv.* (Some time ago) तत्पूर्वं, पूर्वं, पुरा, पूर्वकाले, प्राग् वर्तमानकालात्.—(At the present time) तत्काले, सम्प्रति, तत्काले.

Also, *adv.* च, चैव, अपिच, एवं, अपरन्त, पुनरपि, पुनश्च.—(In like manner) तद्वत् *ind.*, तद्विधे, तत्प्रकारे.

ALTAR, *s.* चैत्रं, आयातनं, वेदि: *m.* or -दी *f.*, चयनं, यज्ञवेदिः, स्वयिदलं.

To ALTER, *v. a.* अन्यथा कृ, अन्यरूपं -पां -पं कृ, अन्यप्रकारं -रां -रं कृ, विपर्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति -वर्त्तुं).—(To alter for the worse) विकृ (c. 8. -कुरुते -कर्त्तुं), विरुप् (c. 10. -रूपयति -वर्त्तुं).

To ALTER, *v. n.* अन्यथा or अन्यरूपः -पा -पं or अन्यप्रकारः -रा -रं भू.—(For the worse) विकृ (c. 8. -कुरुते).—(To alter in mind and feelings) विमनीभू.

ALTERABLE, *a.* विकार्यः -र्या -र्यं, अन्यथा करणीयः -या -यं, विकारशीलः -ला -लं, परीवर्त्तनीयः -या -यं, परिणामयोग्यः -ग्या -ग्यं.

ALTERAGE, *s.* (The fostering of a child) बालकपोषणं, पुत्रप्रतिपालनं.

ALTERATION, *s.* विकारः, विक्रिया, विकृतिः *f.*, परिणामः, परीवर्त्तनं, अन्यथाभावः, वैकृत्यं.

ALTERNATIVE, *a.* विकारी-रिणी-रि (न), परिवर्त्तकः -का -कं, परिणामकारः -रा -रं.

To ALTERCATE, *v. n.* विवाद (c. 1. -वदते -वदितुं), व्यपक्रुष् (c. 1. क्रोशति -क्रोष्टुं).

ALTERCATION, *s.* विप्रलापः, व्यपक्रोशनं, व्यावभाषी *f.*, वादानुवादः, विवादः, उत्तरप्रत्युत्तरं, वाचविरोधः, वाग्युद्धं, वाक्पक्षं.

ALTERED, *p. p.* विकृतः -ता -तं, वैकृतः -ता -तं, अन्यरूपः -पा -पं, अन्यथा कृतः -ता -तं, कृतविक्रियः -या -यं.—(In mind) विमनीकृतः -ता -तं.

ALTERNATE, ALTERNATELY, *adv.* विपर्ययेण, वारं वारं, अन्योन्यं, परस्परतस्, परस्पराम्, परिवृत्तः, 'alternate sleeping and waking,' पर्यायशयनं.

To ALTERNATE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति -वर्त्तुं), विदृ (c. 1. -हरति -हर्त्तुं).

To ALTERNATE, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं).

ALTERNATION, *s.* विपर्ययः, पर्यायः, परिवर्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*—(Alternation of employment or duty) कर्मविपर्ययः.

ALTERNATIVE, विकल्पः, अनुकल्पः, पाथिकः, पथः, वाग्यः.—(In grammar) विभाषा *f.*

ALTHOUGH, *conj.* यद्यपि. 'Although' is sometimes expressed by the potential mood of the verb; as, 'although it be not,' न भवेत्.—(Notwithstanding) तथापि, किन्तु.

ALTHILOQUENCE, *s.* गदितवाक्यं, सादोषोक्तिः *f.*

ALTISONANT, *a.* उच्चैःस्वरकारी-रिणी-रि (न), महास्वनः -ना -नं.

ALTIVOLANT, *a.* उच्चैर् उड्डोयमानः -ता -तं, उच्चैर् उड्डोयः -ता -नं.

ALTITUDE, *s.* उच्चत्वं, उच्चितिः *f.*, उच्छ्रायः, उन्नतता, उत्तरेषः.—(Superiority) प्रधानत्वं.

ALTOGETHER, *adv.* सर्वथा, सर्वतस् *ind.*, सम्यक्. अशेषतस् *ind.*, अशेषेण, कृत्स्नशस् *ind.*, अखिलेन, साकल्येन, कात्पर्येन.—(Conjunctly) समं, एकचित्तीभूय *ind.*, सहितः -ता -तं, संहतः -ता -तं.

ALUM, *s.* स्फटी, लवणविशेषः.

ALUMINOUS, *a.* स्फटीमयः -यी -यं, स्फटीसन्नन्धी-न्धिनी-न्धि (न).

ALWAYS, *adv.* सर्वदा, सदा, सततम्, नित्यदा, अनिश्च, अनवरतं, निरन्तरं, सर्वदशणे.

AMAIN, *adv.* (Violently) प्रसभं, प्रसन्न, बलात्, बलवत् *ind.*—(With impetuosity) सवेगं, वेगतस् *ind.*, जवेन.

AMALGAM, *s.* कांस्यं.

To AMALGAMATE, *v. n.* पारेण धातून् मिश्र (c. 10. मिश्रयति -वर्त्तुं).—

(To unite together) संयुज् (c. 10. -योजयति -वर्त्तुं), संधिप् in caus. (-य्रेययति -वर्त्तुं), संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), एकीकृ.

AMALGAMATION, *s.* (Of metals) धातुमिश्रणं, योगः.—(Junction) संश्लेषः, संयोजनं.

AMASUENSIS, *s.* लेखकः, लिपिकारः, यद् अन्येन कथितं तद्वेखकः.

AMARANTH, *s.* अम्रानः, अम्रानपुष्पं.

AMARANTINE, *a.* अम्रानी -निनी -नि (न), अम्रानयान् -यती -यत् (त), अम्रानपुष्पयुक्तः -क्ता -क्तं.

AMARITUDE, *s.* तिक्तता, -त्वं, कटुता.

To AMASS, *v. a.* सधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), उपचि, सम्भृ (c. 1. -भरति -ते -भर्त्तुं), समाधिप् (c. 6. -धिपति -धेर्त्तुं), एकत्र कृ, राशीकृ.

AMASSED, *p. p.* सधितः -ता -तं, उपधितः -ता -तं, सम्भृतः -ता -तं. राशीकृतः -ता -तं.

AMASSMENT, *s.* सधयः, पुन्नः, समुच्चयः, संहतिः *f.*, घोषः, समुदायः, राशीकरणं.

AMATEUR, *s.* काचिद् विद्यां सेच्छातः or आत्मविनोदार्थं सेवते यः.—(In music) गन्धर्वविद्यामियः, गन्धर्वविद्याकामः.

AMATORY, *a.* कामी -मिनी -मि (न), चेही -हिनी -हि (न), प्रीतिमान् -मती -मत् (त), अनुरागी -गिणी -गि (न), प्रेमशीलः -ला -लं, शृङ्गारी -रिणी -रि (न), रसिकः -का -कं.

To AMAZE, *v. a.* विस्मि in caus. (-स्माययति -ते -वर्त्तुं), आकुलीकृ, व्याकुलीकृ, विस्मयाकुलं -लां -लं or साश्चर्यं -र्यी -र्यं or व्यस्तं -स्तां -स्तं कृ.

AMAZE, *s.* विस्मयः, आश्चर्यः, चमत्कारः.—(Confusion) आकुलत्वं व्याकुलता.

AMAZED, *p. p.* विस्मितः -ता -तं, चमत्कृतः -ता -तं, मोहितः -ता -तं, व्याकुलितः -ता -तं, आकुलीकृतः -ता -तं, व्याकुलमनः -नाः -नः (स्).

AMAZEDLY, *adv.* सविस्मयं, साश्चर्यं, विस्मयेन, चमत्कारेण.

AMAZEMENT, *s.* विस्मयः, आश्चर्यत्वं, अद्भुतं, व्याकुलता, कातरता.

AMAZING, *part. a.* (Astonishing) विस्मयकारी-रिणी-रि (न), विचित्र. -त्रा -त्रं, अद्भुतः -ता -तं, चमत्कारी-रिणी-रि (न).—(Excessive) अतिरिक्तः -क्ता -क्तं; 'amazing power,' अतिशक्तिः *f.*

AMAZINGLY, *adv.* अद्भुतं, विचित्रं, विचित्रप्रकारेण.—(Excessively) निर्भरं, अतीव, अतिरिक्तं, अतिशयं; 'amazingly covetous,' अतिलुब्धः.

AMAZON, *s.* स्वस्तनचेदनपूर्यकं रणे विक्रमं दर्शयित्वा या स्त्रीजातिः प्राङ्गालीनपुस्तकेषु प्रशस्यते.

AMBAGES, *s.* यन्त्रोक्तिः *f.*, यन्त्रभणितं.

AMBASSADOR, *s.* दूतः, सन्देशहरः, राजदूतः, राजचारः, सत्तो *m.* (न).

AMBASSAGE, *s.* दूत्यं, दौत्यं, दूतमेरणं.

AMBER, *s.* नृणमणिः *m.*, नृणग्राही *m.* (न), शूकापुटः.

AMBER, *a.* नृणमणिमयः -यी -यं, शूकापुटरूपः -पी -पं.

AMBERGRIS, *s.* क्षीपपविशेषः.

AMBER-TREE, *s.* सुरान्ध्रवृक्षविशेषः.

AMBIDEXTER OR AMBIDEXTROUS, *a.* (Having equally the use of both hands) सयसाची -चिनी -चि (न), उभयहस्तकुशलः -ला -लं.

(Equally ready to act on both sides) द्विपक्षपाती *m.* (न).

AMBIENT, *a.* वेष्टकः -का -कं, परिवेष्टकः -का -कं, व्यापकः -का -कं.

AMBIGUITY, AMBIGUOUSNESS, *s.* द्वार्थः, सन्दिग्धार्थः, सन्देहार्थः, अस्पष्टार्थः, अस्पष्टता, यन्त्रोक्तिः *f.*, यन्त्रता.

AMBIGUOUS, *a.* द्वार्थः -र्या -र्यं, सन्दिग्धार्थः -र्या -र्यं, अस्पष्टार्थः -र्या -र्यं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अव्यक्तः -क्ता -क्तं, यन्त्रः -क्ता -क्तं.

AMBIGUOUSLY, *adv.* द्वार्थतस् *ind.*, अस्पष्टं, अव्यक्तं, यन्त्रोक्ता, सन्दिग्धप्रकारेण

AMBIT, *s.* मण्डलं, वेष्टनं, यन्त्रालं.

AMBITION, *s.* कीर्त्तिस्पृहा, अभिरुचिः *f.*, ऐश्वर्याकाङ्क्षा, उत्कृष्टपदवाञ्छा, राज्यलोभः.
 AMBITIOUS, *s.* कीर्त्तिप्रेप्सुः -प्सुः -प्सु, यशस्कावः -मा -मं, यशस्काम्यन् -म्यतो -म्यत् (त्), आनिगीप्सुः -प्सुः -प्सु, उत्कृष्टपदप्रेप्सुः -प्सुः -प्सु, अभिरुचिमान् -मती -मत् (त्), ऐश्वर्यप्रेप्सुः -प्सुः -प्सु, अभिप्रेतः -ता -तं.
 AMBITIOUSLY, *adv.* कीर्त्तिस्पृहातस् *ind.*, ऐश्वर्याकाङ्क्षया, उत्कृष्टपदवाञ्छया, अभिरुच्या.
 To AMBLE, *v. n.* सुन्दरगता चल् (c. 1. चलति चलितुं), सुन्दरप्रकारेण मु (c. 1. प्रयते प्रीतुं) or धोर (c. 1. धोरति धोरितुं).
 AMBLE, *s.* स्रष्टव्य गतिविशेषः, भ्रुतः, धोरितं, सुन्दरगतिः *f.*
 AMBLER, *s.* धोरितशीलः, सुन्दरगतियायी *m.* (न्).
 AMBROSIA, *s.* अमृतं, त्रिदशाहारः, पीयूषं, देवाद्यं, परमाद्यं.
 To AMBULATE, *v. a.* विचर् (c. 1. -चरति -चरितुं). क्त्वं in freq. (चक्रन्मते), परिक्त्वं (c. 4. -क्रान्यति क्रान्तिं), इतस्ततश् चर्.
 AMBULATION, *s.* परिक्रमः, इतस्ततो भ्रमणं.
 AMBUSCADE, AMBUSH, *s.* (A place where persons lie in wait) पराक्रमणार्थं निभृतस्थानं.—(The liers in wait) सैन्यं निभृते स्थापितं.
 To AMELIORATE, *v. a.* भद्रतरं -रा -रं, or श्रेयांसं -यसी -यः or संहारं -रां -रं, or साध्यांसं -यसी -यः कृ.
 AMELIORATION, *s.* श्रेयस्त्वं, भद्रतरता, श्रेयता, श्रेष्ठ्यं, वृद्धिः *f.*
 AMEN, *adv.* तथास्तु, एवमस्तु.
 AMENABLE, *a.* अभियोग्यग्राहनाधीनः -ना -नं, परानुयोगाधीनः -ना -नं, अनुसन्धेयः -या -यं.
 To AMEND, *v. a.* (To correct) शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), परिशुष् विशुष्, संशुष्; समाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं).—(To amend one's life, leave wickedness) शपात् निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), पापं त्यक्त्वा धर्मम् आचर् (c. 1. -चरति -चरितुं), or साधून् आचारान् आस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), विमतीसारं कृ.
 To AMEND, *v. n.* (As the life or manners) शुष् (c. 4. शुष्यति शोषुं), विशुष्, संशुष्, समाधा in pass. (-धीयते), भद्रतरं -रा -रं भू, साधुः -धुः or सवी -यु भू.—(As a disease) शम् (c. 4. शाम्यति शमितुं) उपशम्.
 AMENDED, *p. p.* शोषितः -ता -तं, संशुद्धः -द्धा -द्धं.—(Ceased from evil) निवृत्तपापः -या -यं.
 AMENDMENT, *s.* शोषनं, संशुद्धिः *f.*, प्रतिस्माधानं, समाधानं, विप्रतीसारः, श्रेयस्त्वं, श्रेयता, श्रेष्ठ्यं.—(Of life) आचारशोधनं, दोषशोधनं.—(Of a disease) उपशमः, स्वास्थ्यं.
 AMENDS, *s.* निस्तारः, निष्कृतिः *f.*, पारितोषिकं, शोधनं, संशुद्धिः *f.*
 AMENITY, *s.* रम्यता, प्रियाता, अभिरामत्वं, सुनन्दता.
 To AMERCE, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं) with two accusatives.
 AMERCED, *p. p.* दण्डितः -ता -तं, सप्तितः -ता -तं.
 AMERCEMENT, *s.* दण्डः, पनादण्डः.—(Loss) हानिः *f.*, क्षयः, क्षपचयः.
 AMETHYST, *s.* गणितिशेषः, नीलवर्णः शस्त्रप्रभेदः, मदीयसिन्धुः.
 AMIABLE, *a.* सुशीलः -ला -लं, सुमियः -या -यं, सुशीलवान् -यतो -यत् (त्), प्रीतिमान् -मतो -मत् (त्), प्रियदर्शनः -ना -नं, चेहाहेः -है -है, प्रियद्वारः -रा -रं.—(Pleasant) रमणीयः -या -यं.
 AMIABLENESS, *s.* सुशीलत्वं, सद्भावः, प्रियता, प्रियभावपुङ्गुता, प्रियभावुकता.
 AMIABLY, *adv.* सुशीलजनवत्, सुप्रियं, प्रीतिपूर्वकं, प्रीत्या.
 AMICABLE, *a.* मैत्र्यः -ची -चं, हितः -ता -तं, साख्यः -या -यं, सेहशीलः -ला -लं.
 AMICABLENESS, *s.* मित्रत्वं, साख्यं, सौहार्दं, सहायता, अनुकूलता.
 AMID, AMIDST, *prep.* मध्ये, अन्तरेण, अन्तरे, अन्तरा, अभ्यन्तरे.

AMISS, *adj.* दोषी -पिणी -पि (न्), अपराधी -पिनी -पि (न्), अनुचितः -ता -तं, अयुक्तः -क्ता -क्तं. *adv.* दुष्टं, दोषेण, अपराधतस्, अनुचितं, अयुक्तं.
 AMITY, *s.* मैत्र्यं, साख्यं, वन्द्यता, ऐश्वर्यं.—(Between nations) सन्धिः *m.*
 AMMONIAC, *s.* (Gum ammoniac) निर्यासप्रकारः.—(Sal ammoniac) लवणप्रकारः.
 AMMUNITION, *s.* युद्धोपकरणं, युद्धमज्जा.
 AMNESTY, *s.* राजक्षमा, दोषक्षमा, दोषविस्मरणव्यवस्था.
 AMONG, AMONGST, *prep.* मध्ये, अभ्यन्तरे, अन्तरे, अन्तरेण, अन्तरा, अन्तः.
 AMOROUS, *a.* कामी -मिनी -मि (न्), प्रकामः -मा -मं, कामुकः -का -कं, मन्मथी -पिनी -पि (न्), शृङ्गारी -रिणी -रि (न्), रसिकः -का -कं, प्रेमशीलः -ला -लं, कामाक्रान्तः -न्ता -नं.
 AMOROUSLY, *adv.* कामेन, कामतस् *ind.*, रसिकभावेन, प्रीतिपूर्वकं.
 To AMOUNT, *v. n.* उपपि in pass. (-धीयते), सखि, समुदि in pass. (-ईयते), सङ्ख्या in pass. (-स्यायते); 'amounting to', संख्यकः -का -कं.
 AMOUNT, *s.* परिमाणं, सङ्ख्या, समुदायः, उपचायः, सारः, अर्थः; 'money to the amount of a lac', लक्षसंख्यानि पदानि.—(Value, price) मूल्यं.
 AMPHIBIOUS, *a.* भूजलचरः -रा -रं, स्थलजलचरः -रा -रं, जलवायुगः -गा -गं, द्विपागतिः -तिः -ति, स्थलेशयः.
 AMPHITHEATRE, *s.* अर्धचन्द्राकारो रङ्गः, अर्धचन्द्रलाकारो रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, रङ्गाङ्गणं.
 AMPLE, *a.* विशालः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, विसृतः -ता -तं, बृहन् -हती -हत् (त्), प्रचुरः -रा -रं, बहुलः -ला -लं, यथेष्टः -ष्टा -ष्टं.
 AMPLENESS, *s.* विशालता, विपुलता, विसृष्टता, बृहत्त्वं, प्राचुर्यं.
 AMPLIFICATION, *s.* विस्तारत्वं, विस्तरः, वृद्धिः *f.*, वद्धनं.—(In rhetoric) अत्युक्तिः *f.*
 To AMPLIFY, AMPLIFICATE, *v. a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्; विसृ (c. 5. -सृणोति, c. 9. -सृणति -स्रति, -स्रोति, caus. -स्तारयति), आष्ये in caus. (-प्राययति -यितुं), समाष्ये; तन् (c. 8. तनोति तनितुं).
 AMPLITUDE, *s.* (Extent) विसृष्टता, विस्तारः, विपुलता.—(Greatness) बृहत्त्वं, महत्त्वं, महिमा *m.* (न्).—(Capacity) चापारशक्तिः, सामर्थ्यं.—(Abundance) प्रचुरत्वं, सम्पूर्यत्वं, बहुत्वं.
 AMPLY, *adv.* विस्तरेण, विस्तरात् *ind.*, विपुलं, यथेष्टं.
 To AMPUTATE, *v. a.* अङ्गं छिद् (c. 7. छिनत्ति छेत्तुं), कृ (c. 9. लुनाति -नोते लयितुं), निकृत् (c. 6. -कृनति -कनितुं), अङ्गच्छेदनं कृ.
 AMPUTATED, *p. p.* छिन्नः -न्ना -न्नं, लूनः -ना -नं, कृन्नः -न्ना -न्नं.
 AMPUTATION, *s.* छेदः, अङ्गच्छेदनं, कननं, अङ्गकननं.
 AMULET, *s.* कपचः, रक्षा, रोगनिवारणार्थं किञ्चिद् द्रव्यं or लोपपं.
 To AMUSE, *v. a.* नन्द् in caus. (नन्दयति -यितुं), अभिनन्द्, प्रतिनन्द्; रम् in caus. (रमयति -यितुं), विनन्द् in caus. (नोदयति -यितुं).—(To amuse one's self) विलस् (c. 1. -लसति -लसितुं).
 AMUSED, *p. p.* विनोदितः -ता -तं, अभिनन्दितः -ता -तं.
 AMUSEMENT, *s.* विनोदः, परोहासः, क्रोडा, केलिः *f.*, खेला, विलासः, आह्लादः, नर्म्म *n.* (न्), कौतुकं, कुतूहलं.
 AMUSER, *s.* विनोदयिता *m.* (न्), नन्दकः.
 AN. See A.
 ANABAPTISM, *s.* पुनर्जलसंस्कारः, पुनर्मेज्जनं.
 ANABAPTIST, *s.* पुनर्जलसंस्कारमतवाल्छी, पुनर्जलसंस्कारमतं धारयन्.
 ANACHRONISM, *s.* कालगणनाभ्रमः.
 ANAGRAM, नामाक्षरपरिवर्त्तनात् सार्थवाक्यरचनं यथा देवराजः ई वेद जारः.
 ANALOGICAL OR ANALOGOUS, सङ्घन्वी -न्यनी -न्यि (न्); सङ्घन्यकः -का -कं, सदृशः -शी -शं, उपमः -या मं, अनु रूपः -पा -पं, समानः -ना -नं,

अनुगुणः-शा-खं, तुल्यः-त्या-त्यं, सम्पत्की-किंशी-किं (न्), आनुपङ्गिकः-की-कं, तुल्यरूपः-पा-पी-पं.

ANALOGICALLY, *adv.* सादृश्येन, औपम्येन, सामान्यतस् *ind.*, सादृश्यतस् *ind.*

ANALOGY, *s.* सन्न्यः, सादृश्यं, औपम्यं, सम्पत्की, सामान्यं, समानभावः, उपमितिः.

ANALYSIS, *s.* उपोद्घातः, पृथक्करणं, विच्छेदः, व्यवच्छेदः, परिच्छेदः, विभेदः, विभागः, विवेचनं, विवेकः, द्रावणं, व्याकारः.—(The essence of any thing) सारः, वस्तु *n.*

TO ANALYZE, *v. a.* उपोद्घातं कृ, किञ्चिन् समस्तद्रव्यं पृथक्, or खण्डशस् कृ, or भागशस् कृ, विविक्तं-क्तां-क्तं or विभिनं-वीं-वं कृ, व्याकृ, विभज् (c. 1. -भजति -ते-भजते), विच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेद्), द्रु in caus. (द्रावयति-यितुं), द्रवीकृ.

ANARCHICAL, *a.* अराजकः-का-कं, अनिश्चरः-रा-रं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, राजनीतिरहितः-ता-तं, अशासितः-ता-तं, अस्थिरः-रा-रं, अव्यवस्थितः-ता-तं.

ANARCHY, *s.* अराज्यं, अशासनं, प्रभुत्वरहितं, शासनहीनत्वं, अनधीनता, अनिश्चरता.

ANATHEMA, *s.* शापः, अभिशापः, परिशापः, आक्रोशः, अवक्रोशः.

TO ANATHEMATIZE, *v. a.* शप् (c. 1. शपति, c. 4. शपति, शप्ते), अभिशप्; आनुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोशते).

ANATOMICAL, *a.* व्यवच्छेदविद्यासन्न्यः-का-कं, व्यवच्छेदविद्यानुरूपः-पा-पं.

ANATOMICALLY, *adv.* व्यवच्छेदविद्यानुरूपं, विशसनविद्याक्रमेण, व्यवच्छेदविद्यावत्.

TO ANATOMISE, *v. a.* शरीरं व्यवच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेद्), विच्छिद्, सन्धिद्; विशस् (c. 1. -शसति -शसितुं), खण्डशस् कृ, पृथक्कृ.—(To lay open distinctly) विवृ (c. 5. -वृणोति, -वरितुं or -वरीतुं), अपवृ; प्रकटीकृ, व्याख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं).

ANATOMISED, *p. p.* व्यवच्छिन्नः-न्ना-न्नं, विशसितः-ता-तं, पृथक्कृतः-ता-तं.

ANATOMIST, *s.* व्यवच्छेदविद्याज्ञः, व्यवच्छेदकः, विशसिता *m.* (तृ).

ANATOMY, *s.* शरीरव्यवच्छेदविद्या, विशसनविद्या, विशसनं.—(Division of any thing) विच्छेदः, विभेदः, पृथक्करणं.

ANCESTOR, *s.* पूर्वपुरुषः.—(Ancestors) पूर्वजाः *m. pl.*, पितरः *m. pl.*, पितृलोकः.

ANCESTRAL, *a.* पित्र्यः-त्र्या-त्र्यं, पितृकः-का-कं, कौलिकः-क्ली-क्ले, पैत्रः-त्री-त्रं, पैत्रिकः-की-कं.

ANCESTRY, *s.* पितरः *m. pl.*, पूर्वजाः *m. pl.*, पितृसामान्यं, पितृश्रेणी *f.*, पितृपितामहादि *n.*—(Birth, the honour of descent) वंशः, अन्वयः, कुलमध्यादा.

ANCHOR, *s.* नौवन्धनकोलः, लोहमयं यन्त्रं येन नौका बध्यते or स्थिरीक्रियते.—(A post for mooring vessels) लूपकः.

TO ANCHOR, *v. a.* लोहपन्थेण नावं बन्ध् (c. 9. बध्नाति बन्धुं) or स्थिरीकृ.

ANCHORAGE, *s.* स्थानं नौवन्धनयोग्यं.—(The duty paid for anchoring) नौकावन्धनानन्तरं यत् शुल्कं नौकारुद्वैर् दीयते.

ANCHORITE, *s.* वनवासी *m.* (न्), यती *m.* (न्), यतिः *m.*, तपस्वी *m.* (न्), सन्ध्यासी *m.* (न्), वनी *m.* (न्).—(Brahman of the 3d order) वानप्रस्थः, गृहस्थाश्रमत्यागी *m.* (न्).

ANCHOVY, *s.* छुद्रमत्स्यविशेषः.

ANCIENT, *a.* पुराणः-शा or -शी-खं, पुरातनः-नी-नं, प्राक्कालीनः-ना-नं, पौराणः-शी-खं, प्राक्तनः-नी-नं, वृद्धः-द्धा-द्धं, प्राचीनः-ना-नं, पूर्वकालीनः-ना-नं, चिरन्तनः-नी-नं.

ANCIENT, *s.* वृद्धः, प्राचीनपुरुषः, पूर्वकालीनलोकः.—(The flag of a ship) नावो ध्वजः or पताका.—(Flag-bearer) पताकी *m.* (न्).

ANCIENTLY, *adv.* पूर्वकाले, गतकाले, पुरा, पूर्वं.

ANCIENTNESS, *s.* प्राचीनता, पुरातनत्वं, प्राक्कालीनता, वृद्धत्वं.

ANCIENTS, *s.* पूर्वजाः *m. pl.*, प्राचीनपुरुषाः *m. pl.*, पूर्वकालीनमनुष्याः *m. pl.*

AND, *conj.* च placed after the word which it connects with another. In many cases 'and' may be omitted in Sanskrit, and the connection expressed by the use of the indeclinable participle; as, 'the beasts assembled and informed the lion,' पशुभिर्निमित्ता सिंहो विज्ञतः.—(Moreover) अपिच, किञ्च, अपरं, अन्यच्च.—(And then) अथ.

ANDANTE, *s.* धनं, तत्त्वं, विलम्बितं, स्पष्टं.

ANDIRON, *s.* लोहनिर्मितः शूलाधारः.

ANDROGYNAL OR ANDROGYNOUS, *a.* द्विलिङ्गविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

ANECDOTE, *s.* उपकथा, उपाख्यानं.

ANENT, *prep.* (Concerning) प्रति, उद्दिश्य *ind.*, प्रतीक्ष्य *ind.*, विषयकः-का-कं.

ANEURISM, *s.* नाडिस्फातिः *f.*, नाडीनारक्तप्रवाहकाणाम् अतिशयस्फातिः.

ANEW, *adv.* (Over again) पुनर्, पुनःपुनर्, पुनरपि.—(Newly) नूतनं, प्रतिनवं.

ANGEL, *s.* ईश्वरदूतः, देवदूतः, ईश्वरप्रेषः, स्वर्गी *m.* (न्), परमेश्वरप्रेरितः, स्वर्गीयदूतः, स्वर्गदूतः, दिव्यदूतः.

ANGELICAL, ANGELIC, *a.* ईश्वरदूतोपमः-मा-मं, दिव्यः-व्या-व्यं, देवरूपी-पिणी-पि (न्), स्वर्गीयः-या-यं.

ANGELICALLY, *adv.* ईश्वरदूतवत्, स्वर्गीयजनवत्, दिव्यप्रकारेण.

ANGER, *s.* क्रोधः, कोपः, अमर्षः, रोषः, चेतोविकारः; 'my anger is appeased,' मम क्रोधः शाम्यति; 'through anger,' कोपात्.—(Smart of a sore) व्रणवेदना.

TO ANGER, *v. a.* कुप् in caus. (कोपयति-यितुं), प्रकुप्, सकुप्; क्रुप् in caus. (क्रोधयति-यितुं).

ANGLE, *s.* यक्षः, कोणः, द्विभुजः.—(Apparatus to take fish) मत्स्यवेधनोपकरणं.

TO ANGLE, *v. a.* वडिशेन मत्स्यान् जलाद् उद्धृ (c. 1. -हरति -ते-हर्तुं), वडिश (nom. वडिशयति), मत्स्यवेधनेन मीनान् व्यध् (c. 4. विध्यति व्यधुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं).

ANGLE-ROD OR ANGLING-ROD, *s.* मत्स्यग्रहणार्थं दण्डः.

ANGLER, *s.* मत्स्यवेधकः, मत्स्यवन्धो *m.* (न्), यो वडिशेन मत्स्यान् गृह्णाति.

ANGLING, *s.* वडिशेन मत्स्यवेधनं, मत्स्यवन्धनं.

ANGLING-LINE, *s.* मत्स्यग्रहणार्थं सूत्रं or रज्जुः *m.*

ANGRILY, *adv.* सकोपं, सरोपं, सामर्षं, कोपेण, क्रोधात्.

ANGRY, *a.* क्रुद्धः-द्धा-द्धं, क्रोधी-धिनी-धि (न्), कोपो-पिनी-पि (न्), जातामर्षः-पी-पिं, रुष्टः-ष्टा-ष्टं, क्रोधाक्रान्तः-न्ता-न्तं, सामर्षः-पी-पिं, कृतकोपः-पा-पं, कृतक्रुधः-धा-धं, आगतमन्युः-न्युः-न्युः, सरोपः-पा-पं, रोषणः-शा-खं, सकोपः-पा-पं, समन्युः-न्युः-न्युः.—(To be angry) क्रुध् (c. 4. क्रुध्यति क्रोद्धुं), अनुक्रुध्, समभिक्रुध्, संक्रुध्, अभिसंक्रुध्; रुप् (c. 4. रुषति रोपितुं), कुप् (c. 4. कुपति कोपितुं), प्रकुप्, सकुप् with dative; असूस् (असूयति-ते, असूयितुं) with acc.

ANGUISH, *s.* परितपः, वेदना, तीव्रवेदना, त्रेशः, पीडा, दुःखं, आधिः *m.*, मनस्तापः, परिवेदनं, विवाधा, कृच्छ्रं, कष्टं, तोदः.

ANGULAR OR ANGULOUS, *a.* साष्टः-सा-सं, कोणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, असवान्-वती-वत् (त्), असोपेतः-ता-तं.

ANHILATION, *s.* उच्छ्वसनं, निःश्वसनं.—(Palpitation) हृदयकम्पनं.

ANIMADVERSION, *s.* (Reproof) अनुयोगः, निन्दा, उपालम्भः. घृणा.

(Infliction of punishment) दण्डयोगः.—(Observation) चर्चा, निरीक्षणं, अन्वेषणं.

To ANIMADVERT, *v. n.* (To pass censure on) प्रतिनिन्द (c. 1. -निन्दति -निन्दितुं), उपालम् (c. 1. -लभते -लभ्युं).—(To punish) दण्डं प्रणी (c. 1. -नयति -नेतुं), दण्ड (c. 10. दण्डयति -यितुं).—(To make observation) निरीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), चर्चा कृ.

ANIMADVERTED, *p. p.* प्रतिनिन्दितः-ता-तं.—(Punished) दण्डितः-ता-तं.

ANIMADVERTER, *s.* प्रतिनिन्दकः, दण्डप्रणेता *m.* (नृ), अनुयोगी *m.* (नृ).

ANIMAL, *s.* जन्तुः *m.*, प्राणी *m.* (नृ), चेतनः, जीवी *m.* (नृ), जन्तुः *m.*, जन्मी *m.* (नृ), शरीरी *m.* (नृ).—(Beast) पशुः *m.*, तिष्येद् *m.* (-ञ्).

ANIMAL, *a.* जीवी-विनी-वि (नृ), प्राणी-णिनी-णि (नृ), चेतनः-ना-नं, चेतनावान्-वती-वत् (नृ).—(Animal food) मांसाहारः.

ANIMALCULE, *s.* छुद्रजीवी *m.* (नृ), छुद्रजन्तुः *m.*

To ANIMATE, *v. a.* जीव् in caus. (जीवयति -यितुं), प्राण् in caus. (-जानयति -यितुं), आश्वस् in caus. (-आश्वसयति -यितुं), समाश्वस्, विश्वस्, परिविश्वस् in caus.; उत्वा in caus. (उत्वापयति -यितुं), उद्युज् in caus. (-योजयति -यितुं), प्रोत्सह् in caus. (-साहयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं).

ANIMATE, ANIMATED, *part. a.* (Inspirited) आश्वसितः-ता-तं, उद्युक्तः-क्ता-क्ते, उत्तेजितः-ता-तं.—(Living) चेतनः-ना-नं, प्राणी-णिनी-णि (नृ).—(Vivacious) प्रमुत्तवदनः-ना-नं, दृष्टदृढयः-या-यं, रसिकः-का-कं, सारवान्-वती-वत् (नृ).

ANIMATION, *s.* (The act of enlivening) आश्वसनं, उत्तेजनं.—(The state of being enlivened, vivacity) प्रमुत्तता, दृष्टता.

ANIMATOR, *s.* आश्वसकः, जीवदः, प्राणदः, प्रोत्साहकः.

ANIMOSITY, *s.* वैरं, द्वेषः, विरोधः, मात्सर्यं.

ANISE, *s.* छत्रा, सालेयः, श्रोतशिवः, मधुरिका, मिश्री, मिथेया.

ANKER, *s.* रसानां परिमाणविशेषः.

ANKLE, *s.* गुल्फः-त्वं, घुटिका or घटिका, घुटिः *f.*, चरणग्रन्थिः *f.*

ANKLED, *a.* गुल्फयुक्तः-क्ता-क्ते, गुल्फसन्ध्या-न्ध्या-न्धि (नृ).

ANKLET, *s.* नूपुरः, पादाङ्गदं, मञ्जीरं, पादकटकः.

ANNALIST, *s.* क्रमानुसारेण चरित्ररचकः, चरित्रलेखकः, पुरावृत्तरचकः, आख्यानरचकः, वृत्तान्तलेखकः, आख्यानसङ्ग्रहकः.

To ANNALIZE, *v. a.* चरित्राणि or पुरावृत्तकथा रच् (c. 10. रचयति -यितुं).

ANNALS, *s.* क्रमानुसारेण सङ्गृहीत इतिहासः, पुरावृत्तं, पुरावृत्तकथा, चरित्राख्यानं, वृत्तान्तविवरणं.

ANNATES, *s.* प्रथमफलं, नवशस्यं.—(Sacrifice of first-fruits) आग्रायणं.

To ANNEAL, *v. n.* रङ्गस्विकरीकरणमिन्ने काचं तप् (c. 1. तपति तप्तं or caus. तापयति -यितुं).

ANNEALING, *s.* यत् काचस्य तपनं रङ्गस्विकरीकरणाय क्रियते.

To ANNEA, *v. a.* अनुबन्ध् (c. 9. -वध्नाति -वध्नुं), आधन्ध्; संयुज् in caus. (-योजयति -यितुं), उपाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), आधा; उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं).

ANNEXED, *p. p.* संयोजितः-ता-तं, उपाहितः-ता-तं, अनुबद्धः-द्धा-द्धं.

ANNEXATION, *s.* अनुबन्धनं, उपस्थापनं, संयोगः, संयोजनं, उपधानं.

ANNEXMENT, *s.* (The act of annexing). See the last.—(The thing annexed) अनुबन्धः, उपाहितः, संयुक्तभागः.

To ANNIHILATE, *v. a.* नश् in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्; प्रली in caus. (-लापयति or -लापयति -यितुं), उद्ध (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), उच्छिद् (c. 7. -ठिनति -ठेत्तुं), लोपे कृ.

ANNIHILATED, *p. p.* उच्छिन्नः-न्ना-न्नं, विनाशितः-ता-तं.

ANNIHILATION, *s.* नाशः, ध्वयः, प्रलयः, विनाशः, अभावः, समुच्छेदः. लोपः, निर्भावः, प्रलीनता.

ANNIVERSARY, *s.* दिवसः केनापि तद्विशेषेण कारणेन वत्सरे वत्सरे प्रसिद्धः प्रतिवार्षिकः-वत्सवः, वत्सरे वत्सरे सेवितो महोत्सवः.

ANNIVERSARY, *a.* सांवत्सरिकः-क्वी-क्वं, सांवत्सरः-री-रं, प्रतिवार्षिकः-का-कं. To ANNOTATE, *v. n.* टीकां or भाषं लिख् (c. 6. लिखति लेखितुं) or रच् (c. 10. रचयति -यितुं).

ANNOTATION, *s.* टीका, भाषं, टिप्पणी *f.*

ANNOTATOR, *s.* टीकालेखकः, भाष्यकरः, भाष्यकृत्.

To ANNOUNCE, *v. a.* आख्या (c. 2. -ख्याति -ते -ख्यातुं), समाख्या; ख्य in caus. (ख्यापयति -यितुं), आख्या in caus.; विधुप् (c. 1. -घोषति -घोषितुं or c. 10. घोषयति -यितुं), विद् in caus. (वेदयति -यितुं), निविद्, आविद्, समाविद्, विनिविद्, सन्निविद्; विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं).

ANNOUNCED, *p. p.* प्रकाशितः-ता-तं, निवेदितः-ता-तं, आवेदितः-ता-तं, अवधुष्टः-ष्टा-ष्टं, आख्यातः-ता-तं, परिकीर्तितः-ता-तं.

ANNOUNCEMENT, *s.* ख्यापनं, विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, निवेदनं, वियोगणं.—(News) सन्देशः, समाचारः, संवादः.

ANNOUNCER, *s.* आख्यायकः, विज्ञापकः, वियोगकः, सन्देशहरः.

To ANNOY, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड्, उपपीड्, प्रपीड्, प्रतिपीड्, सम्पीड्; तप् in caus. (तापयति -यितुं), सन्नप्, परितप्; क्रिष् (c. 9. क्रिष्यति -यितुं), अर्द् in caus. (अर्दयति -यितुं), समर्द्, वाप् (c. 1. वापते, वापितुं).

ANNOYANCE, *s.* व्यथा, क्रेशः, विडम्बना, दुःखं, पीडा, वाधा.—(The act of annoying) पीडनं.—(A source of annoyance) कण्टकः, -कं.

ANNOYED, *p. p.* क्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, परिक्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, सव्यथः-था-थं, व्यथितः-ता-तं.

ANNOYER, *s.* क्रेशकः, दुःखकरः, व्यथाकरः.

ANNOYING, *a.* क्रेशी-णिनी-णि (नृ), क्रेशकः-का-कं, दुःखकरः-री-रं.

ANNUAL, *a.* वार्षिकः-क्वी-क्वं, आन्धिकः-क्वी-क्वं, सांवत्सरः-री-रं, वैषकः-का-कं, समीनः-ना-नं.—(Lasting only for a year) एकवर्षजीवी-विनी-वि (नृ); 'an annual plant' चोपधिः *f.*

ANNUALLY, *adv.* प्रतिवर्षं, प्रतिवत्सरं, वत्सरे वत्सरे, वत्सरक्रमेण.

ANNUITY, *s.* वार्षिकं or सांवत्सरिकं वेतनं or वत्तनं, यन् निरूपितमूल्यं वत्सरे वत्सरे कस्मैचिद् दीयते.

To ANNUL, *v. a.* लोपे कृ, निरर्थकं-कां-कं कृ, विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं).

ANNULAR, *a.* मण्डलाकारः-रा-रं, वलयाकारः-रा-रं, वलयाकृतिः-ति-ति, अङ्गुरीयाकारः-रा-रं.

ANNULET, *s.* छुद्रवलयः, छुद्राङ्गुरीयः, -वं.

ANNULMENT, *s.* लोपः, नाशः, विनाशः.

To ANNUMERATE, *v. a.* संख्यां संख्यया संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्तुं).

ANNUMERATION, *s.* संख्या संख्यया संयोजनं.

ANNUNCIATION, *s.* प्रत्यदेशः, घोषणं, -था, ख्यापनं, विज्ञापनं.

ANODYNE, *a.* शूलघ्नः-घ्नी-घ्ने, वेदनाशान्तकः-क्वी-क्वं, पीडाशमकः-का-कं.

ANODYNE, *s.* शूलघ्नं, वेदनाशान्तकं.

To ANOINT, *v. a.* लिप् (c. 6. लिम्पति -ते लेम्पुं), अनुलिप्, आलिप्, समालिप्, उपलिप्, विलिप्; अञ्ज् (c. 7. अञ्जति अञ्जितुं) or caus. (अञ्जयति -यितुं), समालम् (c. 1. -लभते -लभ्युं).—(To consecrate by unction) अभिषिच् (c. 6. -सिञ्चति -सेञ्जुं).

ANOINTED, *p. p.* लिप्तः-प्ता-प्ते, अभिषिक्तः-क्ता-क्ते, दिग्धः-ग्धा-ग्धं, अनुलिप्तः-प्ता-प्ते, अभ्यक्तः-क्ता-क्ते, कृताभिषेकः-का-कं.

ANOINTING, *s.* अभिषेचकः, लेपकः, अञ्जनकज्ञा *m.* (नृ).

ANONING, *s.* अभिषेकः, -चनं, विलेपनं, समालम्भः, ण्यभ्रनं, अभ्रनं.
ANOMALOUS, *a.* विधिविरुद्धः -ज्ञा -ज्ञं, विधिहीनः -ना -नं, विधायः -मो -मं,
नियमविरुद्धः -ज्ञा -ज्ञं, अविधिः -धि -धि.

ANOMALOUSLY, *adv.* अविधानतस् *ind.*, अविविधतस् *ind.*, अनियमतस् *ind.*

ANOMALY, *s.* अविधिः *m.*, अविविधानं, विधिविरुद्धता, अनियमः.

ANON, *adv.* (Quickly, soon) शीघ्रं, सपदि, भ्रष्टिति.—(Now and then) कदापि, कदाचित्.

ANONYMOUS, *a.* अनामकः -का -कं, नामहीनः -ना -नं, सन्तारहितः -ता -तं.

ANONYMOUSLY, *adv.* नामव्यतिरेकेण, संज्ञाव्यतिरेकेण, संज्ञा विना.

ANOTHER, *a.* अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, परः -रा -रं, अपरः -रा -रं,
परकीयः -या -यं, अन्यदीयः -या -यं. Another is often expressed
by *अन्तर* in composition; as, 'another place,' स्थानान्तरं;
'along with another king,' राजान्तरेण सह. 'In another
place,' अन्यत्र; 'in another manner,' अन्यथा; 'at another
time,' अन्यदा; 'one after another,' अनुपूर्वशस् *ind.*, प्रत्येकं
एकैकशस्; 'a defect in another,' परस्त्रिंशः; 'another's wife,'
परदारः; 'another man's goods,' परद्रव्यं, परस्त्रं; 'another's
right,' परस्त्रत्वं; 'another day,' अन्यमिन् दिवसे, अन्येद्युः (स्).

To ANSWER, *v. n.* (To speak in reply) प्रतिवच् (c. 2. -वक्ति -वक्तुं),
प्रतिभाष् (c. 1. -भाषते -भाषितुं), प्रतिवद् (c. 1. -वदति -ने -वदितुं), प्रतिवृ
(c. 2. -व्रवीति -वक्तुं), व्याहृ (c. 1. -हरति -ने -हर्तुं), प्रतिभाष् (c. 1.
-भणति -भणितुं), प्रतिजल् (c. 1. -जल्पति -जल्पितुं).—(To correspond,
to suit) युज् in pass. (युज्यते), अनुरूपः -पा -पं or तुल्यरूपः -पा -पं
or सदृशः -शी -शं अस्.—(To succeed) सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं),
संसिप् (c. 4. -सिष्यति -सेष्टुं).—(To be accountable for) प्रतिभूः or
प्रतिनिधिः अस्, लग्नकं दा (c. 3. ददाति दातुं).

ANSWER, *s.* प्रतिवचनं, प्रतिवाक्यं, प्रतिवाक् *f.* (च्), उत्तरं, प्रत्युत्तरं,
प्रत्युक्तिः *f.*, प्रतिवाणिः *f.*—(Refutation of a charge) वाच्यसंगटनं,
वाच्यपातः.

ANSWERABLE, *a.* प्रतिवाक्यः -क्या -क्यं.—(Responsible) परानुयोगाधीनः
-ना -नं, पराङ्मानाधीनः -ना -नं, अभियोक्तव्यः -प्या -प्यं, येन प्रत्युत्तरं
दातव्यं सः, यो लग्नकं दातुम् अर्हति.—(Corresponding to) योग्यः
-ग्या -ग्यं, अनुरूपः -पा -पं, अनुसारी -रिणी -रि (न्).

ANSWERED, *p. p.* प्रत्युक्तः -क्ता -क्तं, प्रतिभाषितः -ता -तं, प्रतिभणितः -ता -तं.

ANT, *s.* पिपीलिका, पुत्तिका.

ANT-BEAR, *s.* पिपीलिकाखादको जन्तुविशेषः.

ANT-HILL, *s.* पत्तिका, -कं, कृमिशैलः, कूलकः, भूश्रवाः *m.* (म्), दक्षीकूटं,
वामलूरः, स्तम्भकः, मृत्तिकाकूटं.

ANTAGONIST, *s.* विरोधी *m.* (न्), विपक्षः. वैरी *m.* (न्), शत्रुः *m.*, अभि-
योक्ता *m.* (क्त्), पर्यवस्थाता *m.* (तृ), प्रतिवन्धकः.

ANTAGONISTIC, *a.* विरोधी-धिनी-धि(न्), विपक्षः -क्षा -क्षं, विपरीतः -ता -तं.

ANTALGIC, *a.* वेदनाशमकः -का -कं, शूलघ्नः -घ्नी -घ्नं, शोकापनुदः -दा -दं.

ANTARCTIC, *adj.* दक्षिणकेन्द्रीयः -या -यं.—(The south pole) दक्षिण-
केन्द्रं, कुमेरुः *m.*

ANTICEDENT, *a.* पूर्वगतः -ता -तं, अग्रगतः -ता -तं, अग्रगामी-मिनी-मि (न्).

ANTECEDENTLY, *adv.* पूर्व, अग्रे, पूर्वतस्, अग्रतस्.

ANTEDILUVIAN, *a.* प्राग् भूतसम्भवाद् विद्यमानः -ना -नं, प्राग् जलाप्राव-
नाद् वर्तमानः -ना -नं.

ANTELOPE, *s.* मृगः, हरिणः, रेखेयः, कुरङ्गः -ङ्गकः, -ङ्गमः.

ANTEMERIDIAN, *a.* पूर्वोह्रतनः -नी -नं.

ANTEMUNDANE, *a.* प्राग् जगत्सृष्टेर् वर्तमानः -ना -नं.

ANTEPAST, *s.* पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वभोजनं, पूर्वज्ञानं, अग्रग्रहणं.

ANTEPENULTIMATE, *s.* उपधायाः पूर्व विद्यते यद् अक्षरं, पूर्वोपांतः.

ANTERIOR, *a.* प्राक्तनः -नी -नं, पूर्वः -घ्नी -घ्नं, अग्रः -ग्रा -ग्रं.

ANTHEM, *s.* ईश्वरस्तवात्मकं गीतं, ईश्वरस्तुतिरूपकं गानं.

ANTHONY'S FIRE, *s.* उददः, रोगविशेषः.

ANTHROPOPHAGI, *s.* नृजग्थाः *m. pl.*, पाषाणसांशजिनः *m. pl.*, क्रव्याजिनः
m. pl., अश्रपाः *m. pl.*, राक्षसाः *m. pl.*

ANTIBILIOUS, *a.* पित्तघ्नः -घ्नी -घ्नं.

ANTIC, *a.* (Buffoon-like) भगदोषमः -मा -मं.—(Odd, unnatural)

अपरूपः -पा -पं, विरूपः -पा -पं, असङ्गतः -ता -तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं.

ANTIC, *s.* (A buffoon) भगदः, भगदकरः.—(An odd gesture) अस-
ङ्गतप्रकारेण हस्तादिविधेयः, विरूपो-द्भवविधेयः.

ANTI-CHAMBER, *s.* उपशालाः

To ANTICIPATE, *v. a.* (Before the time) पूर्वतस् यद् (c. 9. गृह्णाति
ग्रहीतुं), प्रवेद्य (c. 1. -ईद्यते -ईद्यितुं).—(To foretaste) पूर्वस्वादं कृ,
अग्रतस् अनुभू (c. 1. -भवति -भविष्यति), पूर्वं ज्ञा (c. 9. जानाति ज्ञातुं) or
भुज् (c. 7. भुज्ति, भुंक्ते, भोक्ते), उद्गृह् (c. 1. उपगृह्यति उद्गृह्ये), प्रदृश्.

ANTICIPATED, *p. p.* पूर्वभुक्तः -क्ता -क्तं, पूर्वतस् अनुभूतः -ता -तं, प्रदृष्टः -ष्टा
-ष्टं, प्रवेद्यतः -ता -तं, सन्दृष्टः -ष्टा -ष्टं, चित्रकलितः -ता -तं, पुरस्कृतः -ता -तं.

ANTICIPATION, *s.* पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वभोजनं, पूर्वज्ञानं, प्रवेक्षणं.

ANTIDOTAL, *a.* विपनाशी -शिनी -शि (न्), विपघाती -तिनी -ति (न्),
विषघ्नः -घ्नी -घ्नं, गरमः -घ्नी -घ्नं.

ANTIDOTE, *s.* विपनाशनं, प्रतिविषं.—(Dealer in) विपवैद्यः, जातुलिकः.

ANTIFEBRILE, *a.* ज्वरघ्नः -घ्नी -घ्नं, ज्वरनाशकः -का -कं, ज्वरानकः -का -कं.

ANTIMONY, *s.* सोतोन्ननं, सोवीरं, कापोतान्ननं, यामुनं.—(Made of anti-
mony) सोतोन्ननमयः -वी -यं.

ANTIPATHY, *s.* सहजो विरोधः, द्वन्द्वभावः, विपत्तिः *f.*, वैरिता, शत्रुता,
विमतिः *f.*, अनिच्छा.

ANTIPHLEGMATIC, *a.* कफनाशनः -नी -नं, ऊफाघ्नः -घ्नी -घ्नं, क्षेप्सघ्नः -घ्नी -घ्नं.

ANTIPHONY, *s.* प्रतिगानं, परस्परगीतिः *f.*, प्रतिध्वनिः *f.*

ANTIPODIS, *s.* भूमण्डलस्य विपरीतभागे वर्त्तिनः; अन्यतरस्मिन् भूगोलभागे
वर्त्तिनः परस्परान् अभिमुखपादतला जनाः.

ANTIQUARIAN, *a.* प्राक्कालीनः -ना -नं, पूर्वकालीनः -ना -नं, प्राक्तनः -नी -नं.

ANTIQUARY, ANTIQUARIAN, *s.* प्राक्कालीनविषयेषु पण्डितः, पुरातनद्र-
व्यानुसन्धायी *m.* (न्).

ANTIQUE, *a.* (Ancient) पुराणः -गा or -गी -गं, पुरातनः -नी -नं,
प्राक्तनः -नी -नं, पूर्वकालीनः -ना -नं, चिरन्तनः -नी -नं.—(Old-
fashioned) अप्रचलः -ला -लं, अपरूपः -पा -पं.

ANTIQUE, *s.* प्राचीनद्रव्यं, प्राक्कालीनविषयः.

ANTIQUITY, *s.* (Old-times) प्राक्कालं, पूर्वकालं, गतकालं.—(The an-
cients) प्राचीनपुरुषाः *m. pl.*—(Ancientness) पुरातनत्वं, प्राचीनत्वं.

ANTISEPTIC, *a.* पूतिघ्नः -घ्नी -घ्नं, पूतिनिवारकः -का -कं, पूतिनाशकः -का -कं.

ANTISTIES, *s.* प्रधानपुरोहितः, धर्माध्यक्षः.

ANTITHESIS, *s.* अर्थान्तरन्यासः, अर्थविपरीतं, विकल्पः, प्रतिपक्षता, विरोधः.

ANTITYPE, *s.* प्रतिमूर्त्या प्रदर्शिता मूर्तिः *f.*, मूलमूर्तिः *f.*, पस्तु *n.*, चादृशीः.

ANTLER, *s.* मृगशृङ्गं, मृगशृङ्गशाखा, मृगविषाणं.

ANTLERED, *a.* शृङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (न्), विषाणी -णिनी -णि (न्).

ANUS, गुदं, पायुः *m.*, मैत्रः, अपातं.

ANVIL, *s.* सूक्ष्मी *f.*, शूष्मिः *m.*, स्तूणा, लोहप्रतिमा.

ANXIETY, *s.* चिन्ता, चिन्तोद्वेगः, औत्सुक्यं, मनोदुःखं, मनस्तापः, चिन्तवेदनी,
आधिः *m.*, व्यग्रता, उद्वेगः -जनं, उन्हायः, चिन्ताभारः, मानसी व्यथा.

ANXIOUS, *a.* (Solicitous) उद्दिग्गः-गता-गन्, उद्दिग्गमनाः-नाः-नः (स्), चिन्तापरः-रा-रं, चयः-या-यं, उत्तमः-मा-मं, उत्सुकः-का-कं, विपुः-रा-रं, समनुः-सु-सु.—(Eagerly endeavouring) सयत्नः-ला-लं.—(Desirous of) ईप्सुः-सुः-सु, इक्षुः-क्षुः-क्षु; 'anxious to see,' दर्शनेप्सुः; 'anxious to do,' कर्तुंकामः-ना-मं.—(To be anxious) उत्सुकाय् (nom. उत्सुकायते).

ANXIOUSLY, *adv.* चैत्सुक्येन, उद्देगेन, मनोदुःखेन, चिन्ताया, सोद्वेगं, सयत्नं.

ANY, *a.* कश्चित् *m.* काचित् *f.* किञ्चित् *n.*, को-पि *m.* कापि *f.* किमपि *n.*, कश्चन *m.* काचन *f.* किञ्चन *n.*; 'any thing,' किञ्चित्, किमपि; 'any where,' क्वचित्, क्वापि, कुत्रचित्, कुत्रापि; 'any longer,' पुनर्; 'any how,' कथञ्चन, कथञ्चित्, यथातथा; 'at any time,' कदाचित्, कर्हिचित्; 'any further,' दूरतरं; 'any one soever,' यः कश्चित्.

AORTA, *s.* हृत्पिण्डवामकोपनिर्गता रक्तप्रवाहका बृहन्नाडी.

APACE, *adv.* सत्वरं, शीघ्रं, क्षिप्रं, सहसा, द्रुतं, सवेगं.

APART, *adv.* Often expressed by the prep. नि; पृथक्, विरलं, प्रवि-रलं, प्रगतः-ता-तं, उज्जम्भः-म्भा-भ्यं; 'having the knees apart,' प्रगतजानुः-नुः-नु.—(Privately) एकान्ते, एकान्तस् *ind.*, निभूतं, रहसि, विविक्तं, विजने.—(At a distance) दूरे, त्र्यम्बूरे.—(Aside, to one's self) स्वगतं, विजने, जनान्तिकं.

APARTMENT, *s.* शाला, कोष्ठः, आवासः, आगारः, गृहं.—(The inner apartments) अन्तःपुरं, अन्तर्गृहं.

APATHETIC, *a.* वीतरागः-गा-गं, निःसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निःस्पृहः-हा-हं, निरौहः-हा-हं, निरपेक्षः-क्ष-क्षं.

APATHY, *s.* विरागः, वैराग्यं, निरौहता, नाश्रं, मान्द्यं.

APE, *s.* वानरः, अपुष्टः कपिः *m.*, प्रवङ्गः.—(Imitator) अनुकारी *m.* (नृ).

TO APE, *v. a.* वानरवत् or कपिवत् अनुकृ (c. 8. -करोति -कर्तुं).

APEPSY, *s.* अजीर्णं, आमयावित्तं, तीक्ष्णाग्निः *m.*

APERIENT, *a.* रेषकः-को-कं.—(An aperient medicine) रेषकः.

APERTURE, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, द्वारं, पथः.—(Act of opening) व्यादानं.

APETALOUS, *a.* दलहीनः-ना-नं, पुष्पपत्ररहितः-ता-तं, निष्पत्रः-त्रा-त्रं.

APEX, *s.* शिखा, शिखरं, अग्रं, चूडा, शिरः *n.* (स्).

APHORISM, *s.* सूत्रं, वचनं, तत्त्वं, उपदेशवाक्यं, आदेशः.

APHRODISIAC, *a.* (Exciting passion) वाञ्छीकरः-रा-रं, कामाग्नि-दीपनः-ना-नं.

APIARY, *s.* करण्डः, छत्रकः, मधुमक्षिकारक्षणस्थानं, मधुकरस्थानं.

APIECE, *adv.* प्रत्येकं, एकैकशस् *ind.*, एकशस् *ind.*, एकतस् *ind.*, एकैकं, पृथक् पृथक्, विभागशस् *ind.*

APISH, *a.* कापेयः-यी-यं, कपिस्वभावः-वा-वं, वानरोपमः-मा-मं.—(Imitative) अनुकारशीलः-ला-लं.

APISHNESS, *s.* कापेयं, वानरता, अनुकारशीलता.

APITPAT, *adv.* पटपटा *ind.*

APOCALYPSE, *s.* प्रकाशितं भविष्यद्वाक्यं, प्रकाशनं, विवृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं.

APOCRYPHA, *s.* धर्मग्रन्थानां मध्ये गणितः सन्दिग्धप्रमाणो ग्रन्थः.

APOCRYPHAL, *a.* (Of uncertain authority) सन्दिग्धप्रमाणः-शा-शं, असिद्धप्रमाणः-शा-शं.

APOLOGETIC, APOLOGETICAL, *a.* व्यपदेशकः-का-कं, पक्षपाती-तिनीति (नृ), प्रतिवादकः-का-कं, क्षान्तिकः-को-कं.

APOLOGIST, *s.* (For another) पक्षपातकत्ता *m.* (ऋ), पररक्षायं वादी *m.* (नृ), प्रतिवादी *m.* (नृ), उत्तरवादी *m.*—(For one's self) व्यपदेशा *m.* (-ष्ट), द्रष्टकारी, स्वदोषस्वीकारा *m.* (नृ), प्रत्यवस्कन्दकारी *m.* (नृ).

APOLOGISE, *v. n.* (To state some plea) व्यपदिश् (c. 6. -दिशति

-देष्टुं), द्रष्ट or व्यपदेशं or प्रत्यवस्कन्दं कृ.—(To acknowledge one's fault) स्वदोषस्य स्वीकारं कृ.—(To apologise for another) पक्षपातं कृ, पररक्षार्थं प्रतिवद् (c. 1. -वदति -वदितुं).

APOLOGUE, *s.* उपकथा, हितोपदेशकं उपाख्यानं, नीतिवाक्यं.

APOLOGY, *s.* व्यपदेशः, अपदेशः, उपदेशः, प्रतिवादः, उत्तरं, द्रष्ट *n.* (नृ), प्रत्यवस्कन्दः, स्वदोषस्वीकारः, द्रष्टकरणं.—(For another) पक्षपातः, पररक्षार्थं प्रतिवादः.

APOPHLEGMATIC, *a.* कफनाशनः-नी-नं, कफघ्नः-घ्नी-घं, श्लेष्मघ्नः-घ्नी-घं.

APOPHTHEGM, *s.* सूत्रं, नीतिवाक्यं, वचनं, आदेशः.

APOPLECTICAL, APOPLECTIC, *a.* (Relating to apoplexy) अङ्गवि-कृतिविषयः-या-यं.—(Inclined to apoplexy) अङ्गविकृतिशीलः-ला-लं.

APOPLEXY, *s.* अङ्गविकृतिः *f.*

APOSTACY, *s.* स्वधर्मीत्यागः, स्वधर्मीच्युतिः *f.*, अवहारः, स्वधर्मीभंशः, भयत्नं, स्वजातीयधर्मीत्यागानन्तरं परधर्मीभ्रमः.

APOSTATE, *s.* स्वधर्मीत्यागी *m.* (नृ), स्वजातीयव्यवहारभ्रष्टः, आत्मधर्मीच्युतः, अन्यशास्त्रः, स्वजातीयधर्मी तज्ज्ञा परधर्मीभ्रष्टः.

TO APOSTATIZE, *v. n.* स्वधर्मात् or स्वजातीयव्यवहाराद् भंशं (c. 4. भश्यति, c. 1. भंशते भंशितुं) or च्यु (c. 1. च्यवते च्युतुं), विच्युः; स्वजातीयधर्मी तज्ज्ञा परधर्मी चाश्रि (c. 1. -श्रयति -श्रयितुं).

APOSTEME, APOSTHUME, *s.* श्रयपुः, विद्रुधिः *m.*, शोफः, स्फोटः, पूयस-मूर्णः, स्फोटः.

APOSTLE, *s.* ईश्वरप्रेरितः, ईश्वरदूतः, ईश्वराज्ञावहः, प्रेरितः.

APOSTLESHIP, *s.* ईश्वरप्रेरितत्वं, ईश्वरदीप्त्यं, प्रेरितत्वं.

APOSTOLICAL, APOSTOLIC, *a.* (Enjoined by an apostle) ईश्वर-प्रेरितेनादिष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Relating to the Apostles) ईश्वरप्रेरितस-सन्धी-न्धनी-न्धि (नृ).

APOSTROPHE, *s.* ससोधनं, वाक्यालङ्कारविशेषः.

TO APOSTROPHISE, *v. a.* ससोधनं कृ, ससोधनेन आमन्त्रं (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं).

APOSTUME, *s.* पूयसमूर्णः, स्फोटः, विद्रुधिः *m.*

APOTHECARY, *s.* विक्रयार्थं औषधपेश्वरः, भेषजविक्रेता *m.* (नृ), औषधवि-क्रेता *m.* (नृ), अगदद्वारः.

APOTHEGM, *s.* See APOPHTHEGM.

APOTHEOSIS, *s.* देवत्वं, ब्रह्मत्वं, ब्रह्मनिर्वाणं, देवगणितत्वं.

TO APPAL, *v. a.* भी in caus. (भाययति or भीषयति -यितुं), त्रस् in caus. (त्रासयति -यितुं), वित्रस्, सन्त्रस्; उद्दिग् in caus. (-वेजयति -यितुं), व्याकुलीकृ.

APPALLED, *p. p.* भयविभ्रुतः-ता-तं, भयसंहृष्टरोमां-मा-मं (नृ), शङ्कितः-ता-तं, सन्त्रस्तः-स्ता-स्तं, व्याकुलीकृतः-ता-तं.

APPARATUS, *s.* उपकरणं, सज्जा, यन्त्रं, सामग्र्यं, सामग्री *f.*—(Military apparatus) शस्त्रोपकरणं.

APPAREL, *s.* वेशः, वस्त्रं, परिधानं, परिच्छदः, अस्त्रं, आभरणं, संव्यानं.

TO APPAREL, *v. a.* वस्त्रं (nom. वस्त्रयति -यितुं), आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं); वेष्ट् (c. 1. वेष्टते, वेष्टितुं), वस् in caus. (वासयति -यितुं), प्रवस्; प्रवृ (c. 5. -वृणोति, -वरितुं or -वरोतुं), संवे (c. 1. -व्ययति -व्यातुं).—(To apparel one's self) वस् (c. 2. वस्ते, वस्तितुं).

APPARELLED, *p. p.* आच्छादितः-ता-तं, प्रच्छादितः-ता-तं, परिच्छन्नः-न्ना-न्नं, वस्त्रवेष्टितः-ता-तं, संवीतः-ता-तं.

APPARENT, *a.* व्यक्तः-क्ता-क्तं, अभिव्यक्तः-क्ता-क्तं, प्रत्यक्तः-क्ता-क्तं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, स्फुटः-टा-टं, प्रेक्षणीयः-या-यं, प्रेक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं.—(Not real) अवास्तवः-वी-वे; 'apparent praise,' *i. e.*

'not real,' व्याजस्तुतिः *f.*, मिथ्याप्रशंसा; 'heir-apparent,' सुवराजः.
—(To make apparent) प्रादुर्भू, आविष्कृत, प्रत्यक्षीकृत, स्पष्टीकृत, प्रकटीकृत.

APPARENTLY, *adv.* प्रादुर्भू *ind.*, साक्षात् *ind.*, आविस्, प्रत्यक्षतः, स्पष्टं.

APPARITION, *s.* (Appearance, form) आभासः, आभा, छाया, आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं.—(Spectre, walking spirit) रात्रिचरः, भ्रेतनरः, भ्रेतः, वेतालः.

APPARITOR, *s.* यष्टिधरः, प्रेषजनः, राजदूतः.

APPEACHMENT, *s.* अभियोगः, अपवादः.

To APPEAL, *v. n.* परावर्त्तं प्राप्ते (c. 10. -अर्थयते -यितुं); यत् कार्यं अवप्राद्विवाकेन तीरितं or निर्णीतं तस्यापि पुनर्विचारम् उत्तमप्राद्वि-
वाकसाक्षात् प्राप्ते.—(To call another as witness) साक्षिणं कृ, आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ते -ह्वयितुं).

APPEAL, *s.* परावर्त्यव्यवहारः, पुनराह्वानं, पुनर्विचारप्रार्थना, उत्तमप्राद्वि-
वाकसाक्षात् आह्वानं.—(The calling upon any one as witness or judge) आह्वानं.

To APPEAR, *v. n.* (To become visible) दृश् in pass. (दृश्यते), अभिदृश्, प्रतिदृश्; प्रभू (c. 1. -भवति -भविष्यति), सम्भू, प्रकाश (c. 1. -काशते -काशितुं), सम्प्रकाश, सद्भाश, उदि (c. 1. उदयति -यितुं), अभ्युदि, उचर (c. 1. -चरति -चरितुं).—(Show one's self) आत्मानं दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं), दर्शनं दा.—(To seem) प्रतिभा (c. 2. -भाति -भातुं), सम्प्रभा, निर्भा, आभा; लघ् in pass. (लघ्यते).—(To be evident) प्रकाश, प्रादुर्भू (c. 1. -भवति -भविष्यति), आनिर्भू; प्रादुरस् (c. 2. -अस्ति); 'you appear dismayed,' विस्मित इव प्रतिभासि.

APPEARANCE, *s.* (Coming into sight) दर्शनं, सन्दर्शनं.—(Entry into a place or company) उपस्थितिः *f.*, प्रवेशनं.—(The thing seen) रूपं, आकृतिः *f.*, मूर्तिः *f.*, आकारः.—(Semblance, not reality) छाया, आभासः, आभा, अवस्तुता.—(Presence, mien) रूपं, अवस्था, भावः, आकारः.—(Probability) अनुमेयत्वं, अनुभवनीयत्वं.

To APPEASE, *v. a.* शम् in caus. (शमयति -यितुं), उपशम्, प्रशम्; सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्, उप-
सान्त्; तुप् in caus. (तोषयति -यितुं), परितुप्, सन्तुप्; प्रसद् in caus. (-सादयति -यितुं), अभिप्रसद्, सम्प्रसद्; सुस्विरं -रां -रं कृ; परिमृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), परामृश्, अनुनी (c. 1. -नयति -ते -नेतुं).—(To be ap-
peased) शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), उपशम्; प्रसद् (c. 1. -सोदति -सत्तुं).

APPEASED, *p. p.* शान्तः -न्ता -न्तं, शमितः -ता -तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, आरा-
पितः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं, प्रसन्नः -न्ता -न्तं, प्रसादितः -ता -तं.

APPEASING, *s.* शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*, आराधनं, प्रसादनं.

APPELLANT, *s.* उत्तमप्राद्विवाकसाक्षात् परावर्त्तप्रार्थकः, परावर्त्तप्रार्थयिता
m. (तृ), पुनराह्वानकर्त्ता *m.* (तृ), आह्वानकर्त्ता *m.* (तृ), आवेदकः.

APPELLATE, *s.* पुनराह्वानं, उत्तमप्राद्विवाकसाक्षात् आह्वानं, प्रत्यर्थी *m.* (नृ).

APPELLATION, *s.* नामधेयं, नाम *n.* (नृ), आख्या, संज्ञा, अभिधानं, अभिधा, अभिख्या, आह्वानं.

APPELLATIVE, *a.* अभिधापिकः -का -कं, अभिधानीयकः -का -कं.—
(Common) सामान्यः -न्ता -न्तं, साधारणः -ता -तं.

APPELLEE, *s.* आह्वानं, अभियुक्तः, प्रत्यर्थी *m.* (नृ).

To APPEND, *v. a.* अनुबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं or caus. -बन्धयति -यितुं),
आवन्ध; उपाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), आधा; अवलम्ब in
caus. (-लम्बयति -यितुं).

APPENDAGE, *s.* अनुबन्धः, सम्बन्धः, उपाहितं, शेषांशः, उपाहितभागः.

APPENDANT, *adj.* अनुबन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), सम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ).

अपलम्बी -न्धनी -न्धि (नृ).

APPENDIX, *s.* परिशिष्टं, उपग्रन्थः, शेषग्रन्थः.

To APPERTAIN, *v. n.* (To belong to one's self) आत्मसात् or
आत्माधीनः -ना -नं, or साधीनः -ना -नं, or स्वकीयः -या -यं अस्.—
(To belong, in general) सम्बन्ध in pass. (-बन्धते). The sense
of 'appertaining' may often be expressed by the root
अस् or विद् with the gen. case: as, 'money appertains to
me,' मम धनं विद्यते.

APPERTAINING, *p.* सम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), अनुबन्धी -न्धनी -न्धि (नृ).

APPERTENANCE, *s.* अनुबन्धः, सम्बन्धः, उपकरणं, सामग्री.

APPETENCY, *s.* कामः, लोभः, अभिलाषः, वाप्ता, इच्छा.

APPETITE, *s.* (Desire) कामः, लोभः, रागः, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*,
अतिवाप्ता, अतिशयलोभः, अभिलाषः, इच्छा.—(Hunger) दुग्धा,
क्षुधा, आहारादिवाप्ता, भक्ष्यार्द्रं.—(The digestive faculty caus-
ing appetite) अग्निः *m.*, वह्निः *m.*, अग्निवृद्धिः *f.*—(One who
has no appetite for food) अग्निरहितः.

APPETITIVE, *a.* कामुकः -का -कं, अभिलाषुकः -का -कं, इच्छुकः -का -कं.

To APPLAUD, *v. a.* प्रशंस (c. 1. -शंसति -शंसितुं), अभिप्रशंस; प्रतिनन्द
(c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), प्रणतेन प्रशंस, प्रशंसां कृ, आषां कृ.—(By
clapping the hands) करतालेन प्रशंस.

APPLAUDEE, *s.* प्रशंसकः, स्तायकः, आषाकृत्ता *m.* (तृ).

APPLAUSE, *s.* (Loudly expressed) प्रणदः, जयशब्दः, धन्यवादः,
प्रशंसाशब्दः, साराविणं, भुजनिःखनः, शब्दोऽनुवागमः.—(Praise) आषा,
प्रशंसा, स्तुतिः *f.*

APPLAUSIVE, *a.* प्रशंसकः -का -कं, स्तुतिमयः -यी -यं, आषान्वितः -ता -तं.

APPLE, *s.* (A kind of fruit) फलप्रभेदः.—(Pupil of the eye)
नयनतारा, कनीनिका, चक्षुर्गोलकः.

APPLIANCE, *s.* (The means applied) उपायः, अभ्युपायः, उपकरणं,
सामग्री.—(The act of applying) योगः, अर्पणं.

APPLICABILITY, *s.* योग्यता, प्रयोज्यत्वं, सामन्त्र्यं, साङ्गत्वं.

APPLICABLE, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, प्रयोज्यः -च्या -च्यं, प्रयोज्यः -ज्या -ज्यं,
उपयोग्यः -ग्या -ग्यं, व्यवहरणीयः -या -यं, अर्पणीयः -या -यं, अर्प्यः
-र्प्या -र्प्यं, संयोजनीयः -या -यं, व्यापी -पिनी -पि (नृ), समन्त्रसः -सा -सं.

APPLICATION, *s.* (Of one thing to another) योगः, अर्पणं, न्यसनं.
—(Attention to) आसक्तिः *f.*, अनुष्ठानं, योगः, प्रवेशः, व्यसनं.—
(Use) उपयोगः, प्रयोगः, प्रयोजनं.—(Application of mind, study)

मनःप्रवेशः, अभिनिवेशः, प्रवेशः, अभ्यसनं, अभ्यासः, विद्याभ्यासः, अध्य-
वसायः, अभियुक्तता, मनोयोगः.—(Petition) याज्ञा, प्रार्थना, निवेदनपत्रं.

APPLIED, *p. p.* प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, अर्पितः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः
-ता -तं, निवेशितः -ता -तं.

APPLIER, *s.* उपेता *m.* (नृ), प्रयोजकः.

To APPLY, *v. a.* (One thing on another) संयुज् (c. 10. -योजयति
-यितुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विन्यस्; चृ in caus. (अर्थयति
-यितुं), सङ्गम् in caus. (-गमयति -यितुं), प्रविष् in caus. (-वेशयति
-यितुं), निविष्, संलग्नीकृ.—(To make use of) प्रयुज् (c. 7.
-युज्कति -युज्ते -युज्ते), उपयुज्.—(To attend to) आस्था (c. 1. -तिष्ठति
-ते -स्थानुं), समास्था, अनुष्ठा.—(To have recourse to, solicit)
प्रयाच् (c. 1. -याचति -याचितुं), अभियाच्, आत्रि (c. 1. -अयति -ते
-अयितुं), प्राप्ते (c. 10. -अर्थयति -ते -यितुं).—(To make effort, study)
अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), यत् (c. 1. यतते. यतितुं), प्रयत्.

To APPLY, *v. n.* (Suit, fit) युज् in pass. (युज्यते). संयुज्. उपपद्

(c. 4. -पद्यते-पद्यते), सङ्गतः -ता-तं भू.—(Have recourse as a petitioner) कार्यसिद्धिनिमित्ते अन्यम् चात्रि (c. 1. -अयति-ते-अयितुं), अर्थे (c. 10. अर्थयते-यितुं), प्रार्थे.

To APPOINT, v. a. निधा (c. 3. -दधाति-धातुं), स्वा in caus. (स्वापयति-यितुं), अवस्था, प्रस्था; युज् (c. 10. योजयति-यितुं).—(To appoint over any office) अधिक् (c. 8. -करोति-कुरुते-कुरुते), प्रकृ; नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), c. 7. -युनक्ति-योक्ते), with acc. of the pers. and loc. of the thing; अभिपिच् (c. 6. -सिञ्चति-सेञ्चे), with two acc. or with acc. and loc.; समादिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), व्यादिश्.—(To make an appointment) समयं कृ, समयाकृ.

APPOINTED, p. p. स्थापितः -ता-तं, प्रस्थापितः -ता-तं, नियोजितः -ता-तं, नियतः -ता-तं, विहितः -ता-तं, नियुक्तः -क्ता-क्ते, व्यवस्थितः -ता-तं.—(To any office) अधिभूतः -ता-तं, व्यापृतः -ता-तं, वाच्यः -क्ता-क्ते.—(An appointed duty) नियोगः.—(An appointed time) कालावधिः m.—(Agreed upon) कृतसङ्केतः -ता-तं.—(As to time) कृतकालः -ला-ले, कृतावधिः -धि-धि.

APPOINTMENT, s. नियोगः, -जनः, नियुक्तिः f., प्रस्थापनं, निरूपणं, कल्पनं.—(Engagement) समयः, प्रवृत्तिः f.—(Breaking an appointment) समयभेदः, समयव्यभिचारः.—(Stipulation) समयः, नियमः, सङ्केतः.—(Order) आज्ञा.—(Decree) नियमः, विधिः m.—(Office) अधिकारः, पदं.—(Equipment, furniture) सज्जा, उपकरणं, सामग्री.—(Allowance) वक्षेत्, निरूपितमूल्यं.—(Assignment) अभिसारः.

To APPORTION, v. n. विभज् (c. 1. -भजति-ते-भजते), प्रविभज्, संविभज्; अंश (c. 10. अंशयति-यितुं), व्यंश; विन्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

APPORTIONMENT, s. विभागः, संविभागः, अंशानं, परिकल्पनं, विन्यासः. APPOSITE, a. योग्यः -ग्या-ग्ये, युक्तः -क्ता-क्ते, उपयुक्तः -क्ता-क्ते, सङ्गतः -ता-तं, हृदयङ्गमः -मा-मे, यथायथं -था-थं, यथाहं -हं-हं.

APPPOSITELY, adv. स्थाने, यथाहितम् ind., यथायथं, सङ्गतप्रकारेण.

To APPRAISE, v. a. (Set a price on) अर्थं संस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), मूल्यं निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं) or व्यवसो, (c. 4. -स्थति-सातुं), मूल्यनिर्णयं कृ, मूल्यं निश्चितं कृ.

APPRAISER, s. अर्थसंस्थापकः, मूल्यनिरूपकः, मूल्यविज्ञापकः.

APPRAISING, s. अर्थसंस्थापनं, मूल्यनिरूपणं, मूल्यविज्ञापनं.

To APPRECIATE, v. a. मूल्यं or अर्थं or गुणगुणं or भद्राभद्रतां or सारासारां विज्ञा (c. 9. -जानाति-नीते-ज्ञातुं), or निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं), or निश्चितं कृ or विविच् (c. 7. -विनाकि-वेन्ते); 'one who knows how to appreciate,' गुणज्ञः, गुणगुणज्ञः, गुणग्राही m. (न्), मर्मज्ञः.

APPRECIATION, s. मूल्यविज्ञानं, गुणगुणज्ञानं, भद्राभद्रनिरूपणं, दोषादोष-बोधः, विज्ञानं.

To APPREHEND, v. a. (Lay hold on) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति-हृणाते ग्रहीतुं), परिग्रह्, सङ्ग्रह्; परामृश (c. 6. -मृशति-मृशते), धृ (c. 1. धरति धृष्टुं).—(Seize in order for trial) आसिप् (c. 1. -सेधति-सेधते); ग्रह्, धृ, आक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमति-क्रमितुं).—(By the mind) उपलभ् (c. 1. -लभते-लभते), जह् (c. 1. ऊहते ऊहितुं); अनुमा (c. 2. -माति-मातुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति-गच्छते), अवबुध् (c. 4. -बुध्यते-बुध्यते).—(To fear) श्रद्ध् (c. 1. श्रद्धते श्रद्धितुं) आश्रद्ध्; भी (c. 3. विभेति भेतुं).

APPREHENDED, p. p. (Understood) उपलब्धः -भा-भे, अवगतः -ता-तं.—(Arrested) आसिद्धः -द्धो-द्धं.

APPREHENSIBLE, ग्राह्यः -ह्या-ह्ये, धीगम्यः -म्या-म्ये, उपलब्धः -भा-भ्ये.

APPREHENSION, s. (Fear) भयं, शङ्का, जाणङ्का, सन्देहः.—(Opinion)

मतिः f., बुद्धिः f., बोधः.—(Seizure) ग्रहणं, आक्रमणं, धरणं.—(Arrest) आसेधः.—(Conception) उपलब्धिः f., मेधा, अनुभवः, अनुमानं, अवगमः, अनुबोधः, उपलम्भः.

APPREHENSIVE, a. शङ्कितः -ता-तं, शङ्की-ङ्कीनी-ङ्कि (न्), शङ्कान्वितः -ता-तं, कृतभयः -या-यं.

APPRENTICE, s. शिष्यविद्याशिष्यः, शिष्यः, निरूपितकालपर्यन्तं शिष्यविद्याशिष्यायै नियमपत्रेण स्थापितः or धृतः सेवकः.

To APPRENTICE, v. a. आविहितकालात् शिष्यविद्याशिष्यायै नियमपत्रेण शिष्यं or सेवकं स्वा in caus. (स्थापयति-यितुं).

APPRENTICESHIP, s. शिष्यविद्याशिष्यावधिः m., शिष्यशिष्यासमयः, सेवा-कालः, दास्यकालः.

To APPRIZE, v. a. ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), विज्ञा; विद् in caus. (वेदयति-यितुं), निविद्, समाविद्; वृप् in caus. (बोधयति-यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं).

APPRIZED, p. p. विज्ञापितः -ता-तं, अनुज्ञापितः -ता-तं, विज्ञप्तः -प्ता-प्ते, सन्दिष्टः -ष्टा-ष्टं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा-ष्टं, बोधितः -ता-तं.

To APPROACH, v. n. (Draw near to) अधिगम् (c. 1. -गच्छति-गच्छते), आगम्, अभिगम्, अभ्यागम्, उपागम्, उपगम्, समुपगम्; या (c. 2. याति पातुं), अभिया, आया, उपाया, प्रत्याया, समाया, उपया, मनुपया; उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-ते-स्थातुं), अृ (c. 1. -चृच्छति-चृच्छते), अभ्यु; अभिवृत् (c. 1. -वृत्ते-वृत्तितुं), उपावृत्, प्रतिवृत्, उपवृत्; समभ्यागा used only in the 3d pret.; as, 'he approached,' समभ्यागात्. र, i. e. इ with आ (c. 2. ऐति, ऐतुं), अभ्ये, उपे, अभी (अभ्येति). उपसृप् (c. 1. -सर्पति-सर्पते), समुपसृप्; आक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), उपक्रम्; आव्रज् (c. 1. -व्रजति-व्रजितुं), प्रतिव्रज्, अभिपट् (c. 4. -पद्यते-पद्यते), समापट्, समुपपट्, प्रतिपट्; अंह (c. 1. -अंहते-अंहितुं).

To APPROACH, v. a. उपस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), समीपं स्वा in caus.; समीपं या (c. 3. -दधाति-पद्यते-धातुं), निकटे धा; सङ्गम in caus. (-गमयति-यितुं).

APPROACH, s. आगमः, अभिगमनं, आगमनं, उपगमः, उपस्थितिः f., उपमन्नता.

APPROACHABLE, a. आगम्यः -म्या-म्ये, उपगम्यः -म्या-म्ये, उपसाध्यः -क्षा-क्षं.

APPROACHED, p. p. अभिगतः -ता-तं, उपगतः -ता-तं, उपस्थितः -ता-तं, अभ्यासगतः -ता-तं, प्रत्युपस्थितः -ता-तं.

APPROACHING, a. (Near at hand) उपस्थितः -ता-तं, समुपस्थितः -ता-तं, आसन्नः -न्ना-न्ने.

APPROBATION, s. सम्मतिः f. or -तं, अनुमतिः f. or -तं, प्रशंसा, प्रसादः, मनःसन्तोषः, ग्रहणं.

To APPROPRIATE, v. a. (To consign to some particular use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्ते, caus. -योजयति-यितुं), उपयुज्, विनियुज्.—(To claim to one's self by an exclusive right) स्वीकृ, स्वयमिति or मनेति वद् (c. 1. वदति वदितुं), स्वकीयं -यां-यं or आत्मीयं -यां-यं or स्वाधीनं -नां-नं or आत्मधीनं -नां-नं or आत्ममात् कृ, स्वस्वत्वं वृप् in caus. (बोधयति-यितुं), or ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं).

APPROPRIATE, a. (Suited to the occasion) प्रस्तावसदृशः -शी-शं.—(Belonging peculiarly) आत्मनीनः -ता-तं, स्वकीयः -या-यं, मत्तन्वी -न्यनी-न्य (न्), सत्तन्वकः -का-कं, विशेषकः -का-कं, जनीनः -ता-तं.—(Suitable) युक्तः -क्ता-क्ते, योग्यः -ग्या-ग्ये, सङ्गतः -ता-तं, उपयोगी-गिनी-गि (न्).

APPROPRIATED, p. p. (Made one's own) आत्मसाकृतः -ता-तं.

APPROPRIATELY, adv. युक्तं, यथायोग्यं, यथोचितं, यथातथा. स्थाने.

APPROPRIATENESS, *s.* (Fitness of application) युक्तता, योग्यत्वं, चौचित्यं, उपयुक्तता, सामञ्जस्यं, सङ्गतता.

APPROPRIATION, *s.* (The application of something to a particular purpose) उपयोगः, प्रयोगः, विनियोगः.—(Claiming any thing as peculiar) आत्मग्रहणं, स्वत्ववोधनं, आत्मसात्करणं.

APPROVAL, *s.* अनुमतिः *f.*, सम्मतिः *f.*, अनुमदः, सम्मतः, प्रशंसा.

To APPROVE, *v. a.* अनुमन् (c. 4. -नन्त्ये -मन्तुं), सम्मन्; प्रशंस (c. 1. -शंसति -शंसितुं), रुच्, in caus. (रोचयति -यितुं), अनुरुच्; 'that is approved by me,' तन् मया प्रशस्यते or तन् मत् रोचते. प्रतिनन् (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), अनुरुप् (c. 4. -रुध्यते -रोदुं).—(To prove, show) प्रमाणीकृ, प्रमाण (nom. प्रमाणीयति -यितुं), विभू in caus. (-भावयति -यितुं).

APPROVED, *p. p.* सम्मतः -ता-तं, अभिमतः -ता-तं, मतः -ता-तं, पदभिमतः -ता-तं, प्रशस्त -स्ता-स्तं, शिष्टः -ष्टा-ष्टं.—(Tried) परीक्षितः -ता-तं. —(Of tried probity) उपपाशुचिः -चिः -चि.

To APPROXIMATE, *v. n.* उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते-स्यातुं), समीपं or निकटं वृत् (c. 1. वर्त्तते वर्त्तितुं), or स्था, उपागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगम्, समुपगम्, अभिगम्.—(To belie) तुल्यः -त्या-त्यं or सदृशः -शी-शं चस्.

To APPROXIMATE, *v. a.* नेद् (nom. नेदयति -यितुं), उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), समीपं स्था in caus., उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), सङ्गम् in caus. (-गमयति -यितुं).

APPROXIMATE, *a.* समीपः -पा-पं, आसन्नः -न्ना-न्नं, सन्निकृष्टः -ष्टा-ष्टं, उपस्थापी -यिनी-यि (न्).

APPROXIMATED, *p. p.* उपस्थापितः -ता-तं, उपनीतः -ता-तं, उपनतः -ता-तं, उपसन्नः -न्ना-न्नं, कृतसन्निधानः -ना-नं.

APPROXIMATION, *s.* (Approach) उपगमः, समुपगमः, समीपगमनं, संहतता -त्वं, उपस्थितिः *f.*, उपस्थानं, समुपस्था.—(Nearness) निकट्यं, सामीप्यं, सान्निध्यं, सन्निधानं.

APPULSE, *s.* आघातः, आघातनं, प्रतिहननं, प्रतिघातः.

APPURTENANCE, *s.* See APPERTENANCE.

APRICOT, *s.* फलविशेषः.

APRIL, *s.* चैत्रः, चैत्रिकः, मघः, वैशाखः, माघवः, राघः.

APRON, *s.* मलनिवारणार्थं स्त्रीभिर् भूतम् आच्छादनं.

APPROPOS, *adv.* स्थाने, यथायोग्यं, यथावसरं, यथावकाशं.

APSIS, *s.* (In astronomy) मन्दोच्चः.

APT, *a.* (Fit) उपयुक्तः -क्ता-क्तं, योग्यः -ग्या-ग्यं, युक्तः -क्ता-क्तं, आप्तः मा-मं.—(Having a tendency to) expressed by शीलः in composition; as, 'disposed to piety,' धर्मीशीलः -ला-लं, or by the affix आलु; as, 'apt to sleep,' शयालुः -लुः -लु, or by the desiderative adjective; as, 'apt to do,' चिकीर्षुः -र्षुः -र्षु; 'apt to fall,' पिपतिषुः -पुः -पु.—(Skilful) कुशलः -ला-लं, दक्षः -क्षा-क्षं, पटुः -टुः -टु, अभिन्नः -न्ना-न्नं.—(Ready, quick) त्वरितः -ता-तं, उद्युक्तः -क्ता-क्तं.

APTITUDE, *s.* (Fitness) योग्यता, पात्रता or -त्वं, उपयोगिता, आप्तिः *f.*—(Tendency) शीलत्वं, -ता, अभिप्रायः, आशयः.—(Disposition) शीलः, स्वभावः, भावः, रीतिः *f.*

APPLY, *adv.* यथायोग्यं, योगतस् *ind.*, स्थाने.—(Skilfully) दाक्ष्येण, चातुर्येण, सपाटवं.

APTESS, *s.* (Fitness) योग्यता.—(Skill) कुशलता, पाटवं, विदग्धता, चातुर्यं.—(Ability) शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं.

AQUATIC, *a.* (Inhabiting the water) जलेचरः -रा-रं, जलजः -जा-जं,

वारिजः -जा-जं, वारिचरः -रा-रं, असुचरः -रा-रं, असुजः -जा-जं, आम्भसिकः -की-कं, जलोद्भवः -वा-वं, जलभूः -भू-भु.—(Growing in the water) जम्भोरूहः, जलरूहः.—(Watery) जौदकः -की-कं, जौदः -प्पा-प्यं; 'an aquatic animal,' जलजन्तुः *m.*

AQUEDUCT, *s.* जलमार्गः, जलपथः, जलनिर्गमः, जलप्रणाली.

AQUEOUS, *a.* जम्भयः -यी-यं, सजलः -ला-लं, जलसः -सा-सं, जलपः -पा-पं.

AQUEOUSNESS, *s.* सजलता, जौदकत्वं, जलपता.

AQUILINE, *a.* (Resembling an eagle) उक्लेशरूपः -पा-पं, गृमाकारः -रा-रं.—(Hooked) चक्रः -क्रा-क्रं, कुञ्चितः -ता-तं, वृजिनः -ना-नं; 'having an aquiline nose,' प्रलसपोणः.

ARABIA, *s.* यवनः, यवनदेशः.

ARABIAN, *a.* यवनसन्ध्या -न्धनी-न्धि (न्), यवनदेशीयः -या-यं; 'an Arabian,' यवनदेशजः.

ARABLE, *a.* कृषियोग्यः -ग्या-ग्यं, कर्षणीयः -या-यं, फालकृष्टः -ष्टा-ष्टं.

ARATION, *s.* कृषिः *f.*, कर्षिः *f.*, कर्षणं, हलहतिः *f.*

ARBITER, *s.* प्रमाणपुरुषः, मध्यस्थः, निर्णेतृ *m.* (तृ), विचारकर्त्ता *m.* (तृ).

ARBITRABLE, *a.* निर्णयः -या-यं, विचारणीयः -या-यं.

ARBITRARILY, *adv.* स्वेच्छया, स्वेच्छातस् *ind.*, स्वकामतस् *ind.*

ARBITRARY, *a.* (Following the will) कामकारी -रिणी -रि (न्), यथाकामी -मिनी -मि (न्), स्वतन्त्रः -न्ता-न्तं, स्वच्छन्दः -न्दा-न्दं, स्वाधीनः -ना-नं, अनायत्तः -न्ता-न्तं, खेरवृत्तः -न्ता-न्तं.—(Capricious) चपलः -ला-लं.—(Tyrannical) क्रूरचरितः -ता-तं.—(Depending on no rule) अप्रतिष्ठितः -ता-तं.

To ARBITRATE, *v. n., v. a.* विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), निर्णो (c. 1. -नयति -ते-नेतुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), निश्चयं or विचारं or निर्णयं or परिच्छेदं कृ.

ARBITRATED, *p. p.* निर्णेतः -ता-तं, तीरितः -ता-तं, निश्चितः -ता-तं, कृतनिश्चयः -या-यं.

ARBITRATION, *s.* (Determination) निर्णयः, विचारः, -रणं, निश्चयः, परिच्छेदः.—(Mediation) माध्यस्थ्यं.

ARBITRATOR, *s.* प्रमाणपुरुषः, स्वयः, मध्यस्थः, निर्णेतृ *m.* (तृ), निश्चायकः, विचारकः.

ARBOROUS, *a.* वार्धः -र्ध्नी-र्धं, वार्धः -र्ध्नी-र्धं, वृक्षसन्ध्या -न्धनी-न्धि (न्).

ARBOUR, *s.* लतागृहं, कुम्भः, निकुम्भः, पर्यशाला, मण्डपः -पं, कुटुम्भकः, खम्बरः.

ARC, *s.* (Segment of a circle) खण्डमण्डलं, वृत्तखण्डं, गोलखण्डं.—(Arched gateway) तोरणः.

ARCADE, *s.* (Garden-walk) वृक्षैर् आच्छादित उद्यानपथः.—(A street arched over) इष्टकानिर्मित तोरणकारपटला वीथिः, or धनुराकारेण पटलेन आवृता वीथिः.

ARCH, *s.* (Part of a circle) खण्डमण्डलं, वृत्तखण्डं, गोलखण्डं.—(Arched gateway) तोरणः-खं.—(The arched roof of a house) खोदकशीर्षं.—(Vault of heaven) रमगोलः, नभोमण्डलं.

ARCH, *a.* (Sly, waggish) क्रोडाशीलः -ला-लं, रसिकः -का-कं, लोलापाङ्गः -ङ्ग-ङ्गं, विदग्धः -ग्या-ग्यं.—(Chief) प्रधानः -ना-नं, मुख्यः -ख्या-ख्यं, उत्तमः -मा-मं, श्रेष्ठः -ष्टा-ष्टं.

To ARCH, *v. a.* (To make in the form of an arch) मण्डलीकं, गोलोक् तोरणरूपेण निर्मा (c. 2. -माति, c. 4. -मापते -मातुं) or कृ in caus. (कारयति -यितुं), तोरणकारपटलेन आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं).—(To build an arch) तोरणं निर्मा.

ARCHANGEL, *s.* ईश्वरदूतानां मध्ये मुख्यदूतः or प्रधानदूतः, ईश्वरदूताधिपता *m.* (तृ).

ARCHBISHOP, *s.* धर्माध्यक्षाणां मध्ये प्रधानो or मुख्यो धर्माध्यक्षः.
 ARCHDEACON, *s.* (The bishop's vicegerent) धर्माध्यक्षसहायः, धर्माध्यक्षोपकारकः.
 ARCHAIOLOGY or ARCHÆOLOGY, *s.* प्राक्षालीनव्यवहारविषयं वाच्यं, पुरा-तनशास्त्रं.
 ARCHED, *p. p.* मण्डलीकृतः -ता-तं, गोलीकृतः -ता-तं, तोरणाकारः -रा-रं, कुचितः -ता-तं.
 ARCHER, *s.* धनुर्धरः, धन्वी *m.* (नं), धन्वा *m.* (नं), धनुष्मान् *m.* (-न्), धानुष्कः, धनुर्धारी *m.* (नं), श्वासाः, श्मुधरः, कायडीरः, निपङ्गुनी *m.*, अस्त्री *m.*
 ARCHERY, *s.* धनुर्विद्या, शराभ्यासः, उपासनं, शरापातः, वाणनोद्योगः—(Skilled in) कृतहस्तः, सुप्रयोगविशिवः, कृतपुङ्गवः.
 ARCHETYPE, *s.* मूलं, मूलमूर्तिः *f.*, आदर्शः, मूल्यांशरीरं.
 ARCHITECT, *s.* स्थापितः *m.*, गृहादिनिर्माणाविद्याज्ञः, गृहनिर्माणाध्यक्षः, निर्माता *m.* (नं).
 ARCHITECTURAL, *a.* निर्माणाविद्यासम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नं).
 ARCHITECTURE, *s.* निर्माणाविद्या, निर्माणाशिल्पं, गृहादिनिर्माणाशिल्पं.
 ARCHITRAVE, *s.* गृहस्य यो भागः स्तम्भाभ्यां अवलम्बते or निवेश्यते.
 ARCHIVES, *s.* प्राक्षालीनग्रन्थसङ्ग्रहागारः—(Ancient records) इतिहासः, पुरावृत्तं.
 ARCHNESS, *s.* चिद्रथता, वैदग्ध्यं, रसित्वं.
 ARCHWISE, *adv.* तोरणरूपेण, छद्ममण्डलाकारेण, तोरणवत्; धनुराकारेण.
 ARCTIC, *a.* उत्तरः -रा-रं, उदीचीनः -ना-नं, उत्तरकेन्द्रीयः -या-यं, चित्रशिखरग्रन्थस्थितो भूगोलभागः.
 ARDENCY, *s.* उत्साहः, उत्साहः, उग्रता, व्यग्रता, कौतूहलं, उत्सुकता.
 ARDENT, *a.* (Hot) उत्तमः -मा-मं, प्रचण्डः -यडा-यडं.—(Eager) कुतूहली-लिनी-लि (नं), उत्सुकः -का-कं, अतीव्रः -च्छा-च्छं, व्यग्रः -या-यं, उत्साही-हिनी-हि (नं).—(Affectionate) अनुरागी-गिणी-गि (नं).
 ARDENTLY, *adv.* उत्साहेन, कौतूहलेन, औत्सुक्येन, सानुरागं.
 ARDOUR, *s.* उत्साहः, आसक्तिः *f.*, उग्रता, व्यग्रता, कौतूहलं, औत्सुक्यं, वत्साहः.—(Of affection) अनुरागः.
 ARDUOUS, *a.* (Lofty) उच्चः -चा-चं, प्रांशुः -शुः-शु, सारोहणदुर्गम्यः -म्या-म्यं.—(Difficult) दुष्करः -रा-रं, सुदुष्करः -रा-रं, अतिदुष्करः -रा-रं, कठिनः -ना-नं, दुर्गम्यः -म्या-म्यं, दुःसाध्यः -ध्या-ध्यं, दुश्चरः -रा-रं.
 ARDUOUSNESS, *s.* उच्चता, उच्चता.—(Difficulty) कठिनता, कठिन्यं.
 AREA, *s.* अङ्गणं, प्राङ्गणं, सम्मनारस्थानं.
 ARENA, *s.* रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, मञ्चम्, अक्षवाटः.
 ARGENT, *a.* रूपः -प्पा-प्यं, रौप्यः -प्पी-प्यं, राजतः -ती-तं.
 ARGILLOUS, *a.* मृण्मयः -यी-यं, मार्तिकः -की-कं, चिक्कणमृत्तिकाभयः -यी-यं.
 To ARGUE, *v. n.* (To reason) विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं), वितर्कं, विवेचनं कृ.—(To dispute) विवद् (c. 1. -वदते -वदितुं), वादानुवादं or उत्तरप्रत्युत्तरं कृ.
 To ARGUE, *v. a.* (To prove by argument) प्रमाणं, (nom. प्रमा-णयति -यितुं), प्रमाणाकृ, प्रमाणेन or तर्केण or विचारेण सिद्धीकृ; सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं).—(To charge with, as a crime) दोषारोपं कृ, अपवद् (c. 1. -वदति -वदितुं), अपविष्प (c. 6. -विषयति -यितुं).
 ARGUER, *s.* तर्कौ *m.* (नं), विवादी *m.* (नं), विचारकः, प्रतिवादी *m.* (नं), न्यायी *m.* (नं).
 ARGUMENT, *s.* (A reason stated) पक्षः, प्रमाणं, हेतुः *m.*, कारणं, वितर्कः, न्यायः; 'a false argument,' पक्षाभासः; 'a different side of the argument,' पक्षान्तरः.—(Controversy) वादानुवादः, वादयुद्धं, वाक्कलहं, विचारः, वितर्कः, विवादः, वितर्का.—(The subject of any

work) विषयः.—(Table of contents) अनुक्रमणिका, निर्देशः.
 ARGUMENTATION, *s.* वितर्केण, विचारणं, न्यायः.
 ARGUMENTATIVE, *a.* (Consisting of argument) तार्किकः -की-कं वितर्की-कीणी-कीं (नं), विवादी -दिनी-दि (नं), न्यायी-यिनी-यि (नं), विचारी-रिणी-रि (नं).—(Disposed to controversy) वि-वादशीलः -ला-लं, विवादाधी-धिनी-धि (नं), विवादप्रियः -या-यं.
 ARGUMENTATIVELY, *adv.* सवितर्के, वादानुवादपूर्वकं, वितर्केपूर्वकं न्यायवत्.
 ARID, *a.* शुष्कः -ष्का-ष्कं, शोषितः -ता-तं, परिशुष्कः -ष्का-ष्कं; 'arid soil,' मरुः *m.*, मरुस्थली, धन्वा *m.* (नं).
 ARIDITY, *s.* शुष्कता, -त्वं, शोषः, शोषणं, परिशोषः.
 ARIGHT, *adv.* युक्तं, चतुर्, यथातथं, यथोचितं, यथायोग्यं, सन्धकं, यथाहं.
 To ARISE, *v. n.* (To stand up) उत्था for उत्था (c. 1. -तिष्ठति -ते-चातुं).—(To have origin) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), समुत्पद्; उचर् (c. 1. -चरति -चरितुं), उदि (c. 1. -उपयति -यितुं), अभ्युदि, समुदि; प्रभू (c. 1. -भवति -भवितुं), सम्भू, आभिर्भू, प्रादुर्भू; प्रवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), प्रमृ (c. 1. -मरति -मर्तुं), उद्भा (c. 2. -भाति -भातुं), निर्भा; आत्मानं दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं), जन् (c. 4. जायते जनिर्तुं), अभिजन्, उपजन्, सन्नन्.—(From death) प्रतिसन्नन्, समुत्था.
 ARISEN, *p. p.* उत्पितः -ता-तं, सन्नतः -ता-तं, जातः -ता-तं, जनितः -ता-तं, उत्पन्नः -न्ना-न्नं, समुत्पन्नः -न्ना-न्नं, विनिःसृतः -ता-तं, जन्म-न्या-न्यं.
 ARISTOCRACY, *s.* (A form of government) कुलीनजननाधिष्ठितं राज्यं, कुलीनवर्गप्रमुखं राज्यं, कुलीनवर्गप्रभुत्वं.—(The persons of whom it is composed) कुलीनजनाः, कुलीनवर्गः.
 ARISTOCRATICAL, *a.* कुलीनः -ना-नं, कुलीनकः -का-कं, कौलेयः -यी-यं, कुलीनवर्गयोग्यः -ग्या-ग्यं, उत्कृष्टः -ष्टा-ष्टं.
 ARISTOCRATICALLY, *adv.* कुलीनजनवत्, राजन्यवत्, कुलीनकप्रकारेण.
 ARITHMETIC, *s.* गणनाविद्या, गणितं, पाटीगणितं, अङ्कविद्या, परिपाटिः *f.* -टी, परिकर्म्म *n.* (नं); 'the eight rules of arithmetic,' परिकर्म्माष्टकं.
 ARITHMETICAL, *a.* गणनाविद्यानुरूपः -पा-पं, अङ्कविद्यानुसारी-रिणी-रि (नं).
 ARITHMETICIAN, *s.* गणनाविद्याज्ञः, गणनाशास्त्रपरिदत्तः, अङ्कविद्यारः, गणकः.
 ARK, *s.* (A vessel, ship) नौः, नौका, पोतः, तरणी, वृहन्नौका.—(A chest) साधारः, कोपः, पेटिका, पेटः -टा-टी.
 ARM, *s.* (Of the body) बाहुः *m. f.*, भुजः or -जा *f.*, दोषा *f.*, दोः *m.* (-स्), प्रवेष्टः.—(Of a tree) शाखा, उपशाखा.—(Of the sea) समुद्रवङ्कः.—(Of a river) वक्रं, वङ्कः, नदीवङ्कः, नदीवक्रं, पुटभेदः.—(Power, might) चलं, शक्तिः *f.*; 'a dominion acquired by one's own arm,' स्वभुजोपाज्जितं राज्यं.—(The upper arm) प्रगण्डः.
 To ARM, *v. a.* सन्नहं (c. 4. -नहति -नहुं), सज्जीकृ, अस्त्रैः or शस्त्रैः सज्जीकृ, or युज् in caus. (योजयति -यितुं), or सनायुज्.—(To arm one's self, put on one's arms) नहं (c. 4. नहते नहुं), सन्नहं.—(To put on armour) वर्म्मं (nom. वर्म्मयति -यितुं or संवर्म्मयति).
 ARMADA, *s.* वृहन्नौकासमूहः, समुद्रयुद्धाय सज्जीकृतो वृहन्नौकासमूहः.
 ARMADILLO, *s.* पुणः, कवचाकारचर्मधारी विलवासी छुद्रजन्तुः.
 ARMAMENT, *s.* सैनिकः, युद्धाय सज्जीकृतं चलं, योद्धुसज्जनं.
 ARMED, *p. p.* सज्जः -ज्जा-ज्जं, वर्म्मितः -ता-तं, सन्नहः -द्धा-द्धं, अभिसन्नहः -द्धा-द्धं, सायुधः -धा-धं, कृतास्त्रः -ला-लं, शस्त्री-स्त्रिणी-स्त्रि (नं).—(Having a weapon in the hand) शस्त्रवाणिः -णि-निह.
 ARM-HOLE, *s.* कक्षाः, बाहुनलं, भुजकोटरः, कक्षस्थानं, दोर्मूलं.
 ARMISTICE, *s.* किञ्चित्कालपर्यन्तं युद्धनिवर्त्तनं, सन्धिः *m.*, धना.
 ARMLESS, *a.* (Without an arm) अभुजः -जा-जं.—(Without weapons) अस्त्रहीनः -ना-नं, अशस्त्रः -स्त्रा-स्त्रं.

ARMLET, s. (Bracelet) बल्यः or यं, केयूरः, स्रग्भट्टः—(A) little arm)
धुद्रुवाहुः *m.*, उपशाखा.

ARMORIAL, a. कावचिकः-क्री-कं, आयुधिकः-का-कं, आयुधीयः-या-यं.
—(Belonging to the escutcheon of a family) कुलचिह्नसम्बन्धी
-न्यनी-न्य (न).

ARMORY, s. आयुधगारः, शस्त्रागारः, सस्त्रागारः—(A collection of
arms) शस्त्रसंहतिः *f.*, शस्त्रसमूहः.

ARMOUR, s. वस्त्रे *n.* (न), लोहेवस्त्रे *n.* (न), तनुचं, तनुवाचं, कवचः or
-चं, वारवाणः, कसुकाः, त्वक्कं, दंशनं, सत्राहः, देहावरणं, युद्धास्त्रं, तनुधारः,
सज्जा—(Chain-armour) चालिका, चालप्रायाः; 'arrayed in ar-
mour,' घर्मितः-ता-तं, कवची-चिनी-चि (न).

ARMOUR-BEARER, s. सास्रहानिकः, वस्त्रवाहकः.

ARMOURER, s. सस्त्रकारकः, शस्त्रकारः, शस्त्रमानः, सस्त्रनिर्माणशिल्पिनः,
सज्जाकर्त्ता *m.* (नै), असिधायकः.

ARM-PIT, s. कंधः, बाहुमूलं, भुजकोटरः, दोर्मूलं.

ARMS, s. अस्त्रं, शस्त्रं, आयुधः, युद्धास्त्रं, शस्त्रास्त्रं—(War in gene-
ral) विग्रहः, समरः, रणः, युद्धं, सङ्ग्रामः—(State of hostility)
युद्धावस्था, रणसमयः; 'dexterity in arms,' अस्त्रलापयः; 'the
taking up of arms,' अस्त्रग्रहणं, युद्धे प्रवृत्तिः, अस्त्रधारणं; 'pas-
sage of arms,' अस्त्रशिखा, शस्त्राभ्यासः; 'a brother in arms,'
सहयुद्धा *m.* (न).—(The ensigns armorial of a family) कुली-
नपदसूचकचिह्नं, कुलचिह्नं.

ARMY, s. सेना *f.*, सैन्यं, चलं, वाहिनी, चमूः *f.*, दलः or -खंडं, अनीकं,
पक्षं, ध्वनिनी, यूहः, योधसमूहः, पृतना, वरुचिनी.—(A complete
army) सद्योहिणी, चतुरङ्गः—(In motion) प्रचक्रं.

AROMA, s. गन्धः, वासः, आनोदः, भूपः, परिमलः.

AROMATIC, a. सुगन्धीयः-या-यं, गन्धी-न्यनी-न्य (न), तिक्तः-क्ता-क्तं,
सुरभिः-ता-तं, सुवासितः-ता-तं, भूषितः-ता-तं.

AROMATICS, s. उपस्कराः *m. pl.*, सुगन्धिद्रव्याणि *n. pl.*, सुगन्धानि *n. pl.*

To AROMATISE, v. a. वास् (c. 10. वासयति-यितुं), भूष् (c. 1. भूषयति, भूषितुं).

AROUND, adv. (Circularly) परितः, अभितः—(On every side)
समन्ततः, सद्यंतः, विश्रंतः, समन्तात्.

AROUND, prep. परि, अभि.

To AROUSE, v. a. (To excite) उत्सह in caus. (साहयति-यितुं),
मोत्सह, उत्था for उत्था in caus. (उत्थापयति-यितुं), उद्बुध् in caus.
(चोद्यति-यितुं), प्रबुध्—(To wake from sleep) जागृ in caus.
(जागरयति-यितुं), प्रबुध् in caus., निद्रां भञ्ज (c. 7. भनक्ति भंजुं).

AROUSSED, p. p. मोत्साहितः-ता-तं.—(Awaked) प्रयोधितः-ता-तं,
प्रबुद्धः-क्ता-क्तं, निद्राभञ्जः-क्ता-क्तं.

To ARRAIGN, v. a. (To set in order) विरच् (c. 10. रचयति-यितुं),
खस्थाने स्था in caus. (स्थापयति-यितुं).—(To accuse) अभियोगं कृ,
आहे (c. 1. ह्ययति-हातुं), अपवद् (c. 1. वदति-वदितुं), अभिशप्
(c. 1. शपति-शप्तुं).

ARRAIGNED, p. p. अभियुक्तः-क्ता-क्तं, आहूतः-ता-तं, अभिशप्तः-ता-तं.

ARRAIGNMENT, s. अभियोगः, आह्वानं, अपवादः.

To ARRANGE, v. a. रच् (c. 10. रचयति-यितुं), विरच्; विधा (c. 3.
-दधाति-धातुं), संविधा; क्रमेण or यथाक्रमं स्था in caus. (स्थापयति-
यितुं), ग्रन्थ् (c. 1. ग्रन्थति, c. 9. ग्रन्थाति, ग्रन्थितुं).

ARRANGED, p. p. विरचितः-ता-तं, ग्रथितः-ता-तं, विन्यस्तः-क्ता-क्तं,
विहितः-ता-तं, प्रतिविहितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, यूढः-क्ता-क्तं;
'well-arranged,' सुघटितः-ता-तं.

ARRANGEMENT, s. विन्यासः, पथ्यायः, प्रतिविधानं, यूहनं, यूढिः *f.*,
रचना, विरचनं, ग्रन्थनं, -ना, व्यवस्थापनं, अनुसन्धानं, क्रमेण स्थापनं,
परिपाटिः *f.*—(The state of being in order) क्रमः.

ARRANGER, s. विरचकः, उपायकः, उपेता *m.* (नै), प्यासः.

ARRANT, a. (Bad in a high degree) अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं, अतिनिकृष्टः
-ष्टा-ष्टं, अतिकुत्सितः-ता-तं.—(Excessive) अत्यन्तः-ता-तं.

ARRAS, s. नानावर्णानि चित्रितवस्त्राणि.

ARRAY, s. (Of battle) यूहः, or -हनं, यूढिः *f.*, चलविन्यासः; 'to
draw up in battle array,' यूह (c. 1. -ऊहते-ऊहितुं).—(Order)
क्रमः, श्रेणी, पङ्क्तिः *f.*, रचना.—(Dress) साभरणं, भूषणं, परिच्छदः.

To ARRAY, v. a. (To put in order) क्रमेण or यूहेन रच् (c. 10.
रचयति-यितुं), विरच् or स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), or व्यवस्था;
or विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), or सज्जीकृ.—(To dress) वस्त्रम्
आवद् (c. 10. -दादयति-यितुं), संये (c. 1. -चयति-य्यातुं), भूष् (c. 10.
भूषयति-यितुं); चलङ्क, परिच्छ्.

ARREAR, s. चण्डशेषं, चण्डशेषांशः, चण्डस्य अशोधितो भागः, चण्डस्य
शोधनीयो भागः.

ARRIST, s. असेधः, परणं, ग्रहणं, निरोधः, ग्रन्थनं.—(Stop) निवारणं.
To ARRIST, v. a. (As a bailiff) आसिप् (c. 1. -सेधति-सेद्धुं), निरुप् (c. 7.
-रुणद्धि-रोद्धुं), चण्डहेतोः or दोषहेतोः रणलेखेन or रानाज्ञया वन्
(c. 9. चण्णाति-चण्णुं), or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or पृ (c. 1. धरति,
धर्तुं).—(Stop, bring to a stand) स्तम्भ् in caus. (स्तम्भयति-यितुं),
विष्टम्भ् (c. 5. -स्तम्भोति, c. 9. -स्तम्भाति-स्तम्भितुं), निप् in caus. (-चार-
यति-यितुं).

ARRESTED, p. p. आसिद्धः-क्ता-क्तं, धृतः-ता-तं, चद्धः-क्ता-क्तं, निरुद्धः-क्ता-क्तं.

ARRIVAL, s. आगमनं, अभिगमनं, उपस्थितिः *f.*, उपयातं, आयाः.

To ARRIVE, v. n. आगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अभिगम्, उपगम्; उपस्था
(c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), सम्प्राप्, जवाप्,
अनुसम्प्राप्, उपसम्प्राप्, आया (c. 2. -याति-यातुं), अभिया, उपाया, समाया.
ARRIVED, p. p. आगतः-ता-तं, समायातः-ता-तं, उपस्थितः-ता-तं,
प्राप्तः-ता-तं.

ARROGANCE, s. गर्वः, धर्मे, धर्मः, मानः, अभिमानः, मदः, सवल्लेपः, अह-
ङ्कारः, प्रागल्भ्यं, प्रगल्भता, आदोषः, पित्रसमुच्चितः, औद्धत्यं, प्रतिभ्रमं.

ARROGANTLY, adv. सगर्वे, सधर्मे, सादोषं, गर्धं, धर्मेण, प्रगल्भं.

ARROGANT, a. प्रगल्भः-ल्भा-ल्लं, गर्धेय-ध्विणी-ध्वि (न), अतिगर्धितः
-ता-तं, सगर्धेय-ध्वेय-ध्वेयं, मानी-निनी-नि (न), मदोद्धतः-ता-तं, अह-
ङ्कारी-रिखी-रि (न), आलम्बायी-यिनी-यि (न), प्रधर्षितः-ता-तं,
अवल्लभः-भा-भं, उद्धतः-ता-तं, प्रतिभ्रामुखः-खी-खं.—(To be ar-
rogant) प्रगल्भ् (c. 1. -गल्भते-गल्भितुं), दृप् (c. 4. दृप्ति, दृष्टुं) द्रुण्.

To ARROGATE, v. a. (To claim proudly) गर्धपूषकं or सगर्धं or
अनर्हत् or अपर्मेत् or मिथ्या ग्रह् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं), अभिग्रह्,
परिग्रह्; or लभ् (c. 1. लभते लभुं), or आदा (c. 3. -ददाति-दातुं),
or अभ्यनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-ज्ञातुं), or आत्मीय-यां-यं कृ or स्वीकृ;
मृपा or मिथ्या ग्रह्; उपधां कृ, ध्वनीकृ.

ARROGATION, s. सगर्धग्रहणं, अनर्हग्रहणं, अभिग्रहणं, अन्यायग्रहणं, मि-
थ्याग्रहणं, ध्वनीकरणं, उपधा.

ARROW, s. शरः, वाणः, इपुः *m.*, शायकः, कार्खं, शल्मं, विपाटः,
विश्रिखः, पृषत्कः, पत्रो *m.* (न), भल्लः, नाराचः, प्रक्षेडनः, अजिघगः,
खगः, आशुगः, मार्गणः, कलसः, रोषः; 'arrow-head,' वाणारं;
'arrow-shaft,' शरकार्खं; 'a shower of arrows,' शरश्लेषः, शरचपै.

ARROWY, a. (Consisting of arrows) वाणी-यिनी-यि (न), वाणवान्

-वती -वत् (न्).—(Arrow-shaped) बाणाकारः -रा -रं.
 ARSENAL, *s.* आयुधगारं, आयुधगृहं, शस्त्रागारं, जस्त्रागारं, युद्धभाण्डागारं.
 —(A collection of arms) शस्त्रसंहतिः, शस्त्रसमूहं.
 ARSENIC, *s.* मनःशिला, शिला, मनोगुमा, नागजिह्वा, नैपाली, कुनटी.
 ARSON, *s.* आगारदाहः, गृहदाहापराधः.
 ART, *s.* शिल्पं, शिल्पविद्या, कला, व्यवसायः, कर्म *n.* (न्).—(Invention) कल्पनं, -ना.—(Science) विद्या.—(Skill) निपुणता, पाण्डित्यं, दक्षता, युक्तिः *f.*, शिष्टाशक्तिः *f.*—(Cunning) विदग्धता, वैदग्ध्यं, माया.
 ARTERY, *s.* नाडी, नाडिः *f.*, कण्ठरा, नाली, नालिः *f.*, सिपा, रक्तवाही *m.* (न्).
 ARTERIAL, *a.* नाडीसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), रक्तवाही -हिनी -हि (न्).
 ARTFUL, *a.* (Performed with art) शिल्पेन or पाण्डित्येन कृतः -ता -तं.
 —(Skillful) शिष्टितः -ता -तं, निपुणः -या -यं, पटुः -टुः -ट्टी -ट्टु.—
 (Cunning) उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, छलान्वितः -ता -तं, मायी -यिनी -यि (न्).
 ARTFULLY, *adv.* पाण्डित्येन, नैपुण्येन, सपाटवं, वैदग्ध्येन, छलेन.
 ARTFULNESS, *s.* (Skill) पाण्डित्यं, निपुणता, चातुर्यं, दक्षता, पटुता.—
 (Cunning) विदग्धता, वैदग्ध्यं, शठता.
 ARTHURIC, *a.* (Gouty) वातकी -किनी -कि (न्).—(Relating to the joints) ग्रन्थिलः -ला -लं.
 ARTICHOKE, *s.* शाकविशेषः.
 ARTICLE, *s.* (Part of speech) वाक्यार्थनिर्णायकोऽव्ययशब्दः.—(A particular part of any complex thing) अंशः, भागः, पदं, विषयः.—
 (Thing) द्रव्यं, वस्तु *n.*, विषयः.—(Apparatus) सामग्री *f.*—(Terms, stipulation) नियमपत्रं, समयः; 'articles of peace,' सन्धिसमयः.—
 —(A point of time) दण्डः, समयः, वेला.
 To ARTICLE, *v. n.* समयं कृ, नियमपत्रेण स्थिरं कृ, सङ्गृह्यते (c. 1. -पट्टते -पट्टितुं).
 ARTICULAR, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, ग्रन्थिसम्बन्धकः -का -कं.
 ARTICULATE, *a.* (Distinct) व्यक्तः -क्ता -क्तं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं.
 To ARTICULATE, *v. a.* (To utter words distinctly) स्पष्टं or व्यक्तं उच्चार्य in caus. (-चारयति -यितुं), or उद्गारं (c. 10. -इरयति -यितुं, c. 1. -इरति -इरितुं), or उदाह (c. 1. -हरति -हरितुं).—(To joint) ग्रन्थं (c. 1. ग्रन्थति, c. 9. ग्रन्थति ग्रन्थितुं)
 ARTICULATED, *p. p.* (Uttered) उच्चारितः -ता -तं.—(Jointed) ग्रन्थितः -ता -तं, सन्धितः -ता -तं.
 ARTICULATION, *s.* (Of words) उच्चारणं, उदाहरणं.—(The juncture of bones) ग्रन्थिः *m.*, अस्थिसन्धिसंस्थानं, सन्धिः *m.*
 ARTIFICE, *s.* (Stratagem, contrivance) उपायः, चमत् *n.* (न्), छलं, व्यपदेशः, कपटः -टं, कौशलं.
 ARTIFICER, *s.* (An artist) शिल्पकारः, शिल्पी *m.* (न्), कर्मकारः, कर्म्मकारः, कारुः *m.*—(Maker) कर्त्ता *m.* (न्), निर्माता *m.* (न्).—
 (Contriver) उपेता *m.* (न्), उपायज्ञः.
 ARTIFICIAL, *a.* शिल्पिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं, काल्पनिकः -की -कं, प्रतियलपृष्टः -ष्टी -ष्टं.—(Made by art) कल्पितः -ता -तं, शिल्पनिर्मितः -ता -तं; 'an artificial lake,' क्रीडासरः *n.* (स्).
 ARTIFICIALLY, *adv.* शिल्पेन, कृत्रिमप्रकारेण, शिल्पिकप्रकारेण.
 ARTILLERY, *s.* सैन्यस्त्रं, युद्धास्त्रं, आग्नेयानि अस्त्राणि *n. pl.*
 ARTISAN, *s.* शिल्पी *m.* (न्), शिल्पकारः, कर्मकारः, कारुः.
 ARTIST, *s.* शिल्पी *m.* (न्).—(A skillful man) पण्डितः, निपुणः, पटुः.—
 (Painter) चित्रकारः.
 ARTLESS, *a.* (Without fraud) समायः -या -यं, समाधिकः -की -कं, अपटुहीनः -ना -नं, दक्षिणः -या -यं, सरलः -ला -लं, शुद्धमतिः -तिः

ति, छलरहितः -ता -तं, निर्व्याजः -जा -जं.—(Void of art) अपटुः -टुः -ट्टु, चदधः -धा -धं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.
 ARTLESSLY, *adv.* छलव्यतिरेकेण, मायां विना, अपटव्यतिरेकेण, समायया, दाक्षिण्येन.
 ARTLESSNESS, *s.* समाया, सरलता, दाक्षिण्यं.
 ARUNDINEOUS, *a.* वेवकः -की -कं, वेवकीयः -या -यं, नडकीयः -या -यं, वेतस्वान् -खती -खत् (न्), वेववान् -वती -वत् (न्).
 As, *conj.* (In the same manner with something else) यथा.—
 (Like) इव; वत् affixed; 'to act as a fool,' मूर्खवत् कृ.—(In the manner that) यथा, यद्वात्, यत्प्रकारेण, रूपेण; 'they did as he commanded,' तस्य यथानिदेशं चक्रुः.—(According as) अनु-
 रूपेण, अनुसारेण.—(So as) यथा तथा.—(While, at the same time) यावत्, यत्तनये, यत्काले.—(Because that) यतः.—(As many as, as much as) यावान् -वती -वत् (न्), यावत्तस्यकः -का -कं or यत्तस्यकः, यति ind.—(As long as, as far as) यावत्, आ prefixed with the abl. c.; as, 'as far as the ocean,' आसमुद्रान्; 'as long as the vow lasted,' आसमापनाद् ब्रतस्य.—
 Sometimes पर्यन्तं or चन्तं are affixed with the sense, 'as far as'; as, 'the land as far as the ocean,' सागरपर्यन्तं पृथिवी, or सागरान्ता पृथिवी.—(As soon as) यदा; मात्रात् affixed; 'as soon as he had spoken,' कथनमात्रात्.—(As well as) यथा.—(As yet) अद्य यावत्, अद्यपर्यन्तं, अद्यापि, एतत् कालं यावत्.—
 (As how) यथा.—(Equally with) तुल्यरूपेण, समं.—(As if, as though) इव, प्रायस्.—(As to, with reference to) प्रति, प्रतीत्य, उद्दिश्य.—(As high as) दम्भे, मात्रं; as, 'water as high as the knees,' जानुदमं जलं.
 To ASCEND, *v. n.* (Rise up) उदि (c. 1. -अयति -एतुं), अभ्युदि, समुदि, आक्रमं (c. 1. -क्रमते -क्रमितुं), ऊर्ध्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उपरि गम्, उच्चैर् व्रज् (c. 1. व्रजति, व्रजितुं).
 To ASCEND, *v. a.* (Mount upon) आरोहं (c. 1. -रोहति -रोटुं), अपिरुहं, अभिरुहं, अधारुहं, उपरुहं, प्रारुहं, समारुहं; अधिक्रमं (c. 1. -क्रामति, c. 4. क्राम्यति -क्रमितुं).
 ASCENDABLE, *a.* आरोहणीयः -या -यं, अधिरोहणीयः -या -यं, आक्रमणीयः -या -यं.
 ASCENDANT, *a.* (Rising upwards) ऊर्ध्वगः -गा -गं, अधिरोही -हिणी -हि (न्).—(Superior) उत्तमः -मा -मं, प्रचलः -ला -लं, प्रधानः -ना -नं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु.
 ASCENDANT, *s.* (Height, Elevation) ऊर्ध्वत्वं, उचता, उच्छ्रायः, उन्नतता.—
 (Superiority, influence) प्रधानता, प्रभुत्वं.—(In astronomy) लग्नं, नाक्षत्रिकी.
 ASCENDANCY, *s.* (Influence, power) प्राधान्यं, प्रभुत्वं, प्रावत्वं, प्राभवं, प्रभूता, गौरवं.
 ASCENDED, *p. p.* आरोहः -टा -टं, अधिरुहः -टा -टं, ऊर्ध्वगतः -ता -तं, उपरिगतः -ता -तं.
 ASCENSION, *s.* आरोहणं, ऊर्ध्वगतिः *f.*, ऊर्ध्वगमनं.—(To heaven) स्वर्गारोहणं.
 ASCENSION-DAY, *s.* स्वर्गस्य स्वर्गारोहणदिवसः.
 ASCENT, *s.* आरोहणं, ऊर्ध्वगतिः *f.*, उन्नतः, समुन्नतः, समुन्नतः, उदयः, समुदयः, उपातः, उद्गमनं, समुत्थानं.—(The way by which one rises) आरोहणपथः, सोपानं, अधिरोहणी; 'difficult of ascent,' दुरारोहः -हा -हं.
 To ASCERTAIN, *v. a.* (Find out) ज्ञा (c. 9. जानाति -नीते, ज्ञानुं), विज्ञा;

ज्ञा in desid. (जिज्ञासते-सितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विद् (c. 2. वेत्ति, वेदितुं).—(Determine) निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), निर्णी (c. 1. -णयति -ते -येतुं), व्यसो (c. 4. -स्यति -सातुं), स्थिरीकृत; 'that is ascertained,' निर्णीयते तत्.

ASCERTAINABLE, *a.* निरूपणीयः-या-यं, निर्धारणीयः-या-यं, निर्णयः-या-यं.
ASCERTAINED, *p. p.* निरूपितः-ता-तं, निश्चितः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं, निर्धारितः-ता-तं.

ASCERTAINMENT, *s.* निश्चयः, निर्णयः, अवगमः, निर्धारणं.

ASCETIC, *s.* चानमस्यः, तपस्वी *m.* (नृ), योगी *m.* (नृ), तापसः, यतिः *m.*, यती *m.* (नृ), वैरागी *m.* (नृ), वैरद्विजः, मुनिः, सत्यासी *m.*, पारिकाङ्क्षी *m.*

ASCETICISM, *s.* वैराग्यं, सत्यासः.

ASCITIOUS, *a.* अमृतः-ता-तं, अन्नवायी-यिनी-यि (नृ), आरोपितः-ता-तं.

ASCLEPIAS, *s.* (Moon-plant) सोगः.—(A drinker of its juice) सोमपः, सोमपाः *m.*

ASCRIBABLE, *a.* आरोपणीयः-या-यं, अभिसत्तन्त्रीयः-या-यं, दातव्यः-व्या-यं.
To ASCRIBE, (an action, cause, quality, &c., to anybody) कस्मै कारणं गुणं वा इत्यादि कस्मिंश्चित् or कस्मैचिद् आरोह in caus. (-रोपयति -यितुं), or अध्याहृद्, or अभिसत्तन् (c. 9. -वप्ताति -वन्तुं), or सत्तन्; or दा (c. 3. ददाति -दातुं).—(To ascribe a fault) दोषारोपणं, or दोषप्रसङ्गं, or दोषकल्पनं कृ.

ASCRPTION, *s.* आरोपः-पणं, अध्यारोपः, अभिसत्तन्त्र्यनं, सत्तन्त्र्यनं, प्रसङ्गः.
ASH, *s.* चन्यपादपविशेषः.

ASHAMED, *a.* हीणः-या-यं, हानः-ता-तं, लज्जितः-ता-तं, व्रीडितः-ता-तं, लज्जमानः-ना-नं, लज्जावान्-पती-यत् (नृ), त्रपितः-ता-तं, त्रपमाणः-या-यं, त्रपान्वितः-ता-तं.—(To be ashamed) लज्ज (c. 6. लज्जते, लज्जितुं), विलज्ज, संलज्ज; व्रीड (c. 4. व्रीडति, व्रीडितुं); त्रप् (c. 1. त्रपते, त्रपितुं), अपत्रप्, व्यपत्रप्; व्री (c. 3. जिह्तेति, ह्तेतुं), with abl. or gen. of the thing of which one is ashamed. To be ashamed of any thing, may be expressed by किञ्चिद् लज्जास्पदं ज्ञा.—(To make ashamed) व्री in caus. ह्तेपयति -यितुं.

ASH-COLOURED, *a.* भस्मवर्णः-शा-यं, पांशुवर्णः-शा-यं, पाशुदः-रुदः-रुदः.

ASHEN, *a.* पूष्टोक्तपादपनिर्मितः-ता-तं or -मयः-मयी-मयं.

ASHES, *s.* भस्म *n.* (नृ), भस्मितं, भूतिः *f.*, पांशुः *m.*, अर्धद्वै; 'to reduce to ashes,' भस्मसात् कृ; 'reducing to ashes,' भस्मीकरणं; 'reduced to ashes,' भस्मसात्कृतः-ता-तं, भस्मीभूतः-ता-तं.

ASH-WEDNESDAY, *s.* चत्वारिंशद्दिनपर्यन्तं महोपवासस्य प्रथमदिवसः.

ASHORE, *adv.* उत्तोरस् *ind.*, तीरे, तटे, वेलायां, तटस्थः-स्या-स्यं.

ASHY, *a.* भासनः-नी-नं, पांशुवर्णः-शा-यं.—(Turned into ashes) भस्मीकृतः-ता-तं, भस्मलिप्तः-मा-मं.

ASIDE, *adv.* (On one side) एकपार्श्वं.—(To another side) अन्यपार्श्वं.—(By the side) पार्श्वतस् *ind.*—(In private, in concealment) निभूते, एकान्ते.—(In stage language) स्वगतं, आत्मगतं, अपवाये, विजने, जनान्तिकं

ASININE, *a.* गृहीभयः-या-यं, खरसत्तन्त्र्यः-का-कं.

To ASK, *v. a.* (To beg, request) याच् (c. 1. याचति -ते, याचितुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्, संयाच्, अर्थे (c. 10. अर्थयते -यितुं), अभ्यर्थे, प्रार्थे, सम्प्रार्थे; भिद् (c. 1. भिद्यते, भिद्यितुं).—(To ask a question, inquire) प्रच्छ (c. 6. पृच्छति प्रष्टुं), अनुप्रच्छ, समनुप्रच्छ, परिप्रच्छ; ज्ञा in desid. (जिज्ञासते, जिज्ञासितुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-युक्तुं).

ASKED, *p. p.* अर्धितः-ता-तं, प्रार्थितः-ता-तं, अभ्यर्धितः-ता-तं, याचितः

-ता-तं, प्रयाचितः-ता-तं.—(Questioned) पृष्टः-ष्टा-ष्टं, अनुयुक्तः-क्ता-क्तं.
ASKANCY, ASKAUNCE, ASKAUNTE, *adv.* साचि *ind.*, तिरस् *ind.*, तिर्यक् *ind.*, तिरश्चीनः-ना-नं.—(Looking askance) साचिविलोकी-किनी-क्ति (नृ), लोलापाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अपाङ्गदर्शी-शिनी-शि (नृ).

ASKER, *s.* (Petitioner) प्रार्थकः, याचकः, अर्थी *m.* (नृ).—(Inquirer) प्रष्टा *m.* (पृ).

ASKEW, *adv.* तिरस्, साचि, तिर्यक्, तिरश्चीनः-ना-नं, साचीकृतः-ता-तं.

ASKING, *s.* याज्ञा, याचना, अर्थना, प्रार्थनं-ना, अभ्यर्थना, अभिशक्तिः *f.*—(Questioning) प्रच्छना, जिज्ञासा.

ASLANT, *adv.* आवर्ज्य *ind.*, तिर्यक् *ind.*, वक्रं, जिघं, अनृनु, कुटिलं.

ASLEEP, *a.* मुप्तः-मा-मं, निद्राणः-या-यं, शयितः-ता-तं, प्रमुप्तः-मा-मं. निद्रितः-ता-तं, शयानः-ना-नं, निद्रालसः-सा-सं.—(Fast asleep) सुमुप्तः-मा-मं.—(To fall asleep) स्वप् (c. 2. स्वपति, स्वपितुं), प्रस्वप्.

ASLOPE, *adv.* (Declivous) प्रवणः-या-यं.—(With declivity) प्रवणं, प्रवणप्रकारेण.

ASOCA, *s.* (Flower) अशोकः, वधूलः.

ASP, ASPIC, *s.* अतिविषालुः, शुद्रसर्पप्रभेदः.

ASPARAGUS, *s.* शतमूली, एकमूला, बहुसुता, अमोरः *f.*, शतावरी, अहरेः.

ASPECT, *s.* (Appearance, look) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*, आभा. मूर्तिः *f.*—(Countenance) चदनं.—(State) अवस्था, दशा.—(Act of beholding) आलोचनं, दर्शनं, निरीक्षणं.—(Relation) सम्पर्कः, सत्तन्त्र्यः.—(Situation) अवस्थानं.—(Disposition of a planet) दशा.

ASPEN, *s.* स्फुरितपत्रशीलो वृक्षविशेषः.

ASPEN, *a.* (Like the aspen-tree) पूष्टोक्तवृक्षोपमः-मा-मं.—(Made of the aspen) पूष्टोक्तवृक्षनिर्मितः-ता-तं.

ASPERITY, *s.* (Unevenness of surface) रुद्धता, असमानत्वं, वैषम्यं. (Of temper) कर्कशत्वं, अरुन्दत्वं, स्वभावकटुता.—(Sharpness) तेह्यं, तीव्रता.

To ASPERSE, *v. a.* (To sprinkle) सिच् (c. 6. सिञ्चति-ते, सेक्तुं), निमिष्, संसिष्, उच्च (c. 1. उच्चति, उच्चितुं), अभ्युष्, प्रोष्, समुष्.—(To calumniate) अवधिष् (c. 6. -धिपति -ध्तेतुं), अपधिष्पः कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), कलङ्कं कृ, परिवद् (c. 1. -वदति -वदितुं), अपवद्; अभिशप् (c. 1. -शपति -ते -शप्तुं).

ASPERSED, *p. p.* (Sprinkled) सिक्तः-क्ता-क्तं, प्रोक्षितः-ता-तं.—(Calumniated) अवधिप्तः-मा-मं, कलङ्कितः-ता-तं.

ASPERSER, *s.* कलङ्ककरः, परिवादकः, अपवादकः, अवक्षेपकः.

ASPERSION, *s.* (Sprinkling) सेकः, सेचनं, निषेकः, प्रोक्षणं, द्योतः. प्राचारः.—(Calumny) अपवादः, कलङ्कः, अवक्षेपः, क्षेपः, गुणनिन्दा.

ASPIRANT, *s.* अर्थी *m.* (नृ), प्रार्थयिता *m.* (नृ), आकाङ्क्षी *m.* (नृ). कुतूहली *m.* (नृ), अभिलाषुकः.

ASPIRATE, *s.* महाप्राणः, महाप्राणसूचकं चिह्नं.—(The soft aspirate) अभिनिष्ठानं, अत्यप्राणः.

To ASPIRATE, *v. n.* महाप्राणेन उच्चर् in caus. (-चारयति -यितुं).

ASPIRATED, *p. p.* महाप्राणेन उच्चरितः-ता-तं.

ASPIRATION, *s.* (An ardent wish) आकाङ्क्षा, लालसा, महाकाङ्क्षा, कौतूहलं, स्पृहा, अभिरुचिः *f.*, अभिलाषः.—(Pronunciation with a full breath) महाप्राणेन उचारणं, महाप्राणः.

To ASPIRE TO OR AFTER, *v. n.* अभिरुच् in caus. (-रोचयति -यितुं), अभिलप् (c. 1. -लपति -लपितुं), अभिकाङ्क्ष (c. 1. -काङ्क्षति -काङ्क्षितुं), आकाङ्क्ष; अभ्याप् in desid. (-ईप्सति -ईप्सितुं), स्पृह (c. 10. स्पृहयति -यितुं), उपजीव् (c. 1. -जीवति -जीवितुं).

Ass, s. गह्वरः m. -भी f., सरः, रासभः m. -भी f., पक्षीवान् m. (नं), चालेयः.
 -(A stupid fellow) मन्दबुद्धिः, दुर्मेति.-(Skin of an ass) गह्वरभोजनं.
 ASSA-FETIDA, s. सहस्रवेधि n. (नं), रामटे, जतुकं, चाह्वीकं, हिङ्गुः m.
 To ASSAIL, v. a. चाक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रमितुं), अभियुज्
 (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योज्), चासद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्,
 अभिद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), आविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), अभिधाव्
 (c. 1. -धावति -ते -धावितुं), प्रतियुष् (c. 4. -युष्यते -योष्टुं), अभिशस् (c. 1.
 -शसति -शसितुं).-(To storm) चास्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), चवस्कन्द.
 ASSAILABLE, चाक्रमणीयः -या -यं, अभियोज्यः -ज्या -ज्यं, चासादनीयः -या -यं.
 ASSAILANT, s. चाक्रमिता m. (नं), चाक्रामकः, चापातकः, अभियोक्ता m.
 (नं), अभिधाता m. (नं).
 ASSAILED, p. p. चाक्रान्तः -न्ता -न्तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, उपद्रुतः -ता -तं.
 ASSASSIN, s. पातकः, हन्ता m. (नं), नृपातकः, चधकः, चधोद्यतः.
 To ASSASSINATE, v. a. निभृत् or छलेन or गोपनेन हन् (c. 2. हन्ति
 हन्तुं), or in caus. (पातयति -यितुं), or मृ in caus. (मारयति -यितुं).
 ASSASSINATION, s. छलेन or गोपनेन हननं, नृहत्या, पातनं, प्राणान्तिकं,
 चधः, मारणं.
 ASSASSINATOR, s. निभृत् or छलेन हन्ति यो पातकः.
 ASSAULT, s. अभियोगः, चाक्रमणं, अवगोरणं, अभ्यापातः, चापातः, उप-
 पातः.-(Storm) चवस्कन्दः -न्दनं.-(Violence) प्रसभं, साहसं,
 प्रमायः, चलात्कारः.
 To ASSAULT, v. a. चाक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रमितुं), चासद्
 (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्; अभिद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), समाद्रु,
 उपद्रु, समुद्रु, चवगुर (c. 6. -गुरते or -ति, -गुरितुं), अभिधाव् (c. 1.
 -धावति -ते -धावितुं).-(To storm) चास्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं),
 चवस्कन्द, लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं).
 ASSAULTED, p. p. अभियुक्तः -क्ता -क्तं, चाक्रान्तः -न्ता -न्तं.-(By storm)
 चवस्कन्दितः -ता -तं.
 ASSAY, s. परीक्षा, प्रमाणीकरणं, उपधा.-(Touchstone) निकपः.-(
 Of coin) नाणकपरीक्षा.-(First attempt) चारम्भः, प्रवृत्तिः f.
 To ASSAY, v. a. परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते
 जिज्ञासितुं).-(Endeavour) यत् (c. 1. यतते, यतितुं), व्यवसो (c. 4.
 -स्यति -सातुं), चेष्ट् (c. 1. चेष्टते, चेष्टितुं).
 ASSAYER, s. (An officer of the mint) नाणकपरीक्षी m. (नं), धातु-
 वादी m. (नं), धातुपरीक्षकः, परीक्षकः.
 ASSEMBLAGE, s. समूहः, सङ्घातः, समाहारः, समुच्चयः, समवायः, वृन्दः, चयः,
 सङ्घयः, समुदयः, गणः, श्लेषः, संहतिः f., संहारः, सन्निपातः, सङ्घः,
 जह्णिणी, साहित्यं, ग्रामः in composition; 'an assemblage of
 people,' पुरुषसमवायः, जनसमागमः, जननिचयः; 'of princes,'
 रानकः; 'the assemblage of the organs,' इन्द्रियग्रामः.
 To ASSEMBLE, v. n. सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागम्; समे (root इ
 with सम् and चा, c. 2. समेति समेतुं), समथे; एकत्र मिल् (c. 6.
 मिलति -ते, मिलितुं), समावृत् (c. 1. -वर्धते -वर्धितुं), सन्निपत् (c. 1. -पतति
 -पतितुं), समूहीभू.
 To ASSEMBLY, v. a. सङ्गम् in caus. (-गमयति -यितुं), समाह् (c. 1. -हरति
 ते -हर्तुं), उपसंहः, सन्निपत् in caus. (-पातयति -यितुं), एकत्र कृ, समूहीकृ.
 ASSEMBLED, p. p. मिलितः -ता -तं, समेतः -ता -तं, समागतः -ता -तं, समु-
 पागतः -ता -तं, संहतः -ता -तं, समूढः -ढा -ढं, समवेतः -ता -तं.
 ASSEMBLING, s. मिलनं, सङ्गमः, समागमः, समागतिः f.
 ASSEMBLY, s. समा, सङ्घः n. (स्), समज्या, समाजः, परिषद् f., समागमः,
 संसद् f., गोष्ठी f., समूहः, मेलकः, मेलः, सन्निवेशः; 'an assembly

of lords or nobles,' शिष्टसभा.-(A collection) समाहारः, समुच्चयः.
 सन्निपातः, समुदयः, समवायः, संहारः, समूहः.-(A party) पंक्तिः f.
 ASSEMBLY-ROOM, s. समागमस्थानं, सभाशाला, इन्द्रकं.
 ASSENT, s. सम्मतिः f., अनुमतिः f., सम्मतं, अनुज्ञा, प्रतिग्रहः, परियहः,
 स्वीकारः, अङ्गीकारः, प्रतिश्रयः, समनुज्ञानं, अनुवादः.
 To ASSENT, v. n. अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यति
 -ते -मन्तुं), सम्मन्, प्रतिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -गृह्णाते -ग्रहीतुं), स्वीकृ,
 अङ्गीकृ, उरीकृ, सम्प्रतीप् (c. 6. -इच्छति -यष्टु).
 ASSENTATION, s. स्वीकरणं, चाटुकारः, अनुरोधः, अनुवृत्तिः f.
 ASSENTED, p. p. अनुमतः -ता -तं, सम्मतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं,
 प्रतिश्रुतः -ता -तं, समनुज्ञातः -ता -तं.
 ASSETER, s. अनुमन्ता m. (नं), अनुवादकः, अनुज्ञाता m. (नं), स्वीकर्ता m. (नं).
 To ASSERT, v. a. (To maintain) दाद्वेन वद् (c. 1. वदति, वदितुं).-(
 To affirm) वद्, तथेति वृ (c. 2. व्रवीति, व्रूते, वक्तुं).-(To claim)
 ममेति वद्, स्वीकृ, स्वस्वत्वं ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं).
 ASSERTION, s. (The act of asserting) वचनं, उक्तिः f.-(The po-
 sition advanced) वचनं, वाक्यं, उक्तवाक्यं.-(The first part of
 an argument) प्रतिज्ञा, पूर्वपक्षः, पक्षः.
 To ASSESS, v. a. राजस्वं or करं or शुल्कं दा in caus. (दापयति -यितुं),
 or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), or चवद् in caus. (-हारयति -यितुं),
 or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), or निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं).
 ASSESSMENT, s. करग्रहणं, शुल्कग्रहणं, राजस्वग्रहणं.-(The sum levied)
 करः, शुल्कः, शुल्कं, राजस्वं.
 ASSESSOR, s. (One who sits by) सभ्यः, सभासद् m., उपासिता m. (नं),
 उपासीनः.-(Tax-gatherer) करग्रहः, शुल्कग्राही m. (नं), राज-
 स्वनिरूपकः.
 ASSETS, s. मृतजनस्य च्छणशोधनार्थं अवशिष्टधनं.-(Goods) सधेः, विभवः,
 सम्पत्तिः f.
 To ASSEVER, ASSEVERATE, v. a. स्वैर्येण, or दाद्वेन, or शपथेन, or
 शपथपूर्वकं वद् (c. 1. वदति, वदितुं), or वृ (c. 2. व्रवीति, व्रूते, वक्तुं).
 ASSEVERATION, s. शपथपूर्वकं वचनं, स्थिरवचनं, दृढवचनं.
 ASSIDUITY, s. उद्योगः, उद्यमः, जयमनः, व्यवसायः, प्रसक्तिः f., मनोयोगः,
 चेष्टा, यत्नः, मनोनिवेशः, प्रवेष्टा, परायणः, प्रयासः.
 ASSIDUOUS, a. उद्योगी -गिनी -गि (नं), सोद्योगः -गा -गं, व्यवसायी -यिनी
 -यि (नं), परायणः -णा -णं, प्रयत्नवान् -वती -वत् (नं), प्रसक्तः -क्ता -क्तं,
 प्रसितः -ता -तं.
 ASSIDUOUSLY, adv. प्रयत्नतः, यत्नतः, व्यवसायेन, उद्योगेन, जविरतं, प्रसक्तं.
 ASSIGNABLE, a. प्रकल्पनीयः -या -यं, निर्देष्टव्यः -व्या -यं, चारोपणीयः -या -यं.
 To ASSIGN, v. a. (Mark out) निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), विधा (c. 3.
 -दधाति -धातुं), निर्णी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं),
 निर्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिश्.-(Appoint) नियुज् (c. 7.
 -युनक्ति -युक्ते -योक्ते), स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), व्यवस्था.-(Make
 over property) द्रव्यं or धनं सम् in caus. (-सर्वयति -यितुं), or दा
 in caus. (दापयति -यितुं); निवच्यं कृ.-(Attribute) चारुद् in
 caus. (-रोपयति -यितुं).-(He assigns a reason) स हेतुम् चाह.
 ASSIGNATION, s. (An appointment to meet another) अभिसारः,
 सङ्केतः, प्रज्ञातिः f., समागमनियमः.-(Going to an assignation)
 अभिसारी -रिणी -रि (नं).-(Place of assignation) सङ्केतस्थानं.-(
 A making over property to another) द्रव्यसमर्पणं, धनसमर्पणं,
 निवच्यदानं.
 ASSIGNED, p. p. निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, चादिष्टः -ष्टा -ष्टं, नियमितः -ता -तं,

नियोजितः -ता-तं, समर्पितः -ता-तं, दापितः -ता-तं, व्यवस्थापितः -ता-तं, प्रकल्पितः -ता-तं, आरोपितः -ता-तं.

ASSIGNEE, *s.* नियोगी *m.* (नं), कार्येषु नियुक्तः, प्रतिनिधिः, प्रतिपुरुषः.
ASSIGNMENT, *s.* (Of goods) नियन्त्रणं, समर्पणं.—(Appointment) नियोजनं.

To ASSIMILATE, *v. a.* (To bring to a likeness) समीकृ, तुल्यीकृ.—
(To perform the act of converting food to nourishment)
जीर्णेषूक्तं समीकृ, परिणामं कृ.

ASSIMILATION, *s.* (The act of) समीकरणं, तुल्यीकरणं.—(The state of) समता, समानता, तुल्यता, साम्यं.—(Of food) परिणामः, परिणतत्वं, विपाकः, परिपक्वता.—(Of fractions) भागजातिः *f.*

To ASSIMULATE, *v. a.* छलं (nom. छलयति -यितुं), छस or कपटं कृ.

ASSIMULATION, *s.* छलनं, कपटः -टं, छस *n.* (नं).

To ASSIST, *v. a.* उपकृ (c. 8.-करोति -कुरुं), उपचर (c. 1.-चरति -चरितुं), उपग्रह (c. 9.-गृह्णाति -ग्रहीतुं), अभिरक्ष (c. 1.-रक्षति -रक्षितुं), उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, पक्षपातं कृ.

ASSISTANCE, *s.* उपकारः, उपकारिता, उपकृतं, साहाय्यं, साहित्यं, उपग्रहः, अनुग्रहः, पक्षपातः.

ASSISTANT, *s.* उपकारी *m.* (नं), उपकारकः, साहाय्यकर्त्ता *m.* (नं), सहायः, उत्तरसाधकः.

ASSISTED, *p. p.* उपकृतः -ता-तं, कृतोपकारः -रा-रं, उपचरितः -ता-तं.

ASSIZE, *s.* (A court of justice) दोषादोषविचारसभा, दण्डयोगसभा, दण्डप्रणयनसभा.—(Market rate, measure) सापेक्षिकः, अर्धपलावलं, परिमाणं, मानं.

To ASSIZE, *v. a.* (To fix the rate of any thing) अर्थं संख्या in caus. (-स्थापयति -यितुं), अर्धपलावलं or द्रव्यादिमूल्यं or परिमाणं निरूप्य (c. 10.-रूपयति -यितुं), or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं).

ASSIZER, *s.* अर्धसंस्थापकः, मूल्यनिरूपकः, विक्रेयद्रव्यादिपरिमाणनिरूपकः.

ASSOCIATE, *s.* (A partner, confederate) सहायः, सङ्गो *m.* (नं), अनुसङ्गो *m.* (नं), उत्सङ्गो *m.* (नं), सहकारी *m.* (नं), सङ्गः *m.* (-जुस्), सहवासी *m.* (नं).—(A companion, equal) चरस्यः.

To ASSOCIATE, *v. a.* संयुज् (c. 7.-युनक्ति -योज्, c. 10.-योजयति -यितुं), सङ्गम् in caus. (-गमयति -यितुं), सन्त्यु in caus. (-पन्थयति -यितुं), संस्थिम् in caus. (-स्थेयति -यितुं).

To ASSOCIATE WITH, *v. n.* संवस् (c. 1.-वसति -वस्तुं), सह वस्; सहितः -ता-तं भू, मिल् (c. 6. मिलति -ते, मेलितुं), सम्मिल्; सह गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), सहवासं कृ.—(Not to be associated with) अपाङ्केयः -या-यं.

ASSOCIATED, *p. p.* संयुक्तः -क्ता-क्तं, संस्थितः -ष्टा-ष्टं, सहितः -ता-तं, सहितः, -ता-तं, सहगतः -ता-तं, सङ्गातवान् -वती -वत् (त्), उत्सङ्गितः -ता-तं.

ASSOCIATION, *s.* संयोगः, साहित्यं, साहाय्यं, साह्यं, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, संसर्गः, सहायता or -त्वं, साहचर्यं, समागमः, सङ्गातः, आसङ्गः, सङ्गः, संश्लेषः.—(Evil association) असत्संसर्गः.—(Set, club) पङ्क्तिः *f.*—(Partnership) समांशिता.

To ASSORT, *v. a.* यथाक्रमं or क्रमेण स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), विधा (c. 3.-दधाति -धातुं), संविधा; रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच; ग्रन्थ् (c. 1. ग्रन्थति, c. 9. ग्रन्थति, ग्रन्थितुं), पृथक् पृथक् स्या in caus. or कृ.

ASSORTED, *p. p.* विरचितः -ता-तं, व्युदः -दा-दं, विन्यस्तः -स्ता-स्तं.

ASSORTMENT, *s.* विरचनं, पृथक्करणं, विन्यासः, प्रतिविधानं, ग्रन्थनं -ना, व्यूहनं, व्युदिः *f.*, परिपाटिः *f.*—(A mass of things assorted) सञ्चयः, सङ्गातः, चृन्दं, श्लेषः.

To ASSUAGE, *v. a.* शम् in caus. (शमयति -यितुं), उपशम्, प्रशम्; सान्त्

or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्, पटिशान्त्; तुप् in caus. (तोषयति -यितुं), परितुप्.

To ASSUAGE, *v. n.* शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), उपशम्, प्रशम्; तुप् (c. 4. तुष्यति, तोष्टुं).

ASSUAGED, *p. p.* शान्तः -न्ता-न्तं, प्रशमितः -ता-तं, प्रशान्तः -न्ता-न्तं.

ASSUAGEMENT, *s.* प्रशमनं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, सान्त्वनं.

ASSUASIVE, *a.* शान्तिकः -की-कं, शमकः -का-कं, शान्तिदः -दा-दं.

To ASSUME, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), परियह्, प्रतियह्; लभ् (c. 1. लभते, लभुं).—(To arrogate) अथम्येत् or मिथ्या ग्रह् or आत्मसात्कृ; परम्येत् ग्रह्; 'he assumes the king,' राजायते.—(To suppose something granted) अग्रमाणीकृत्य or अग्रमाणतस् or निष्प्रमाणेन पद् (c. 1. पदति, पदितुं), अनुमतं -तां-तं ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं).

ASSUMED, *p. p.* गृहीतः -ता-तं, आदत्तः -न्ता-न्तं.—(Not natural) कृतकः -का-कं.

ASSUMPTION, *s.* (The act of taking) ग्रहणं, आदानं, प्रतिग्रहः, परियहः, आत्मसात्करणं; 'false assumption,' मिथ्याग्रहणं.—(The supposition of any thing granted) निष्प्रमाणेन or अग्रमाणतस् ग्रहणं, प्रमाणयतिरेकेण कस्यपिन् मतस्य भारणं; 'on the assumption,' न्यायात्.—(The thing supposed) प्रतिज्ञा, प्रमेयं, उपन्यासः.—(Of a disguise) वेशपाखणं, विडम्बनं.

ASSURANCE, *s.* (Certain expectation) विश्वासः, प्रत्ययः, प्रत्याशा, निश्चयः, दृढः प्रत्ययः.—(Want of modesty) धार्ष्ट्यं, प्रगल्भता, साहसं, निर्लज्जता.—(Reason for confidence) विश्वासकारणं, प्रत्ययहेतुः.—(Insurance, assurance of safety) योगक्षेमः, अभयवाद् *f.* (च्), अहार्यत्वं.

To ASSURE, *v. a.* स्थिरीकृ, दृढीकृ, संस्तम्भ् (c. 5.-स्तम्भेति, c. 9.-स्तम्भाति, -स्तम्भितुं, or caus. -स्तम्भयति -यितुं), विश्वासं दा, प्रमाणं दा, असन्दिग्धं -ग्धं-ग्धं कृ, सुनिश्चितं -तां-तं कृ.—(To affirm) दाद्वेन पद् (c. 1. पदति).

ASSURED, *p. p.* (Certain) स्थिरः -रा-रं, दृढः -दा-दं, सुनिश्चितः -ता-तं, असन्दिग्धः -ग्धा-ग्धं, असंशयः -या-यं.

ASSUREDLY, *adv.* निश्चितं, सुनिश्चितं, असंशयं, निःसन्देहेन, नूनं, एवं, खलु, किल, सुतरां.

ASTERISK, *s.* नक्षत्राकारश्चिह्नविशेषः.

ASTERISM, *s.* नक्षत्रं, चूषः, तारा, तारकः, ज्योतिषी, दाद्यायिणी.

ASTERISK, *adv.* नावः पश्चद्भागं or पश्चिमभागं प्रति.

ASTHMA, *s.* दुःश्वासः, दुःश्वासनं, श्वासरोगः.

ASTHMATICAL, ASTHMATIC, *a.* दुःश्वासशीलः -ला-लं, श्वासरोगपीडितः -ता-तं.

To ASTONISH, *v. a.* विस्मि in caus. (-स्माययति -ते -यितुं), व्याकुलीकृ, आकुलीकृ, चमत्कारं or विस्मयं जन् in caus. (जनयति -यितुं), चमत्कृ.

ASTONISHED, *p. p.* विस्मितः -ता-तं, विस्मयान्वितः -ता-तं, विस्मयाकुलः -ला-लं, चमत्कृतः -ता-तं, विलङ्घः -घा-घं.—(To be astonished) विस्मि (c. 1. रमयते -स्तेतुं), आश्चर्यं ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or नन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

ASTONISHING, *a.* आश्चर्यः -य्या-यं, अद्भुतः -ता-तं, विचित्रः -न्ता-न्तं.

ASTONISHMENT, *s.* विस्मयः, आश्चर्यत्वं, चमत्कारः, व्याकुलता.—(With astonishment) साश्चर्यं, सविस्मयं.—(Matter of astonishment) विस्मयहेतुः *m.*, विस्मयकारणं, अद्भुतं.

To ASTOUND, *v. a.* मुह् in caus. (मोहयति -यितुं), व्यामुह, व्याकुलीकृ, विस्मयाकुलं -लां-लं कृ.

ASTOUNDED, *p. p.* विस्मयाकुलः -ला-लं, मोहितः -ता-तं, आकुलीकृतः -ता-तं.

ASTRAL, *a.* सार्द्धः-धौ-धौ, तारकी-किनी-कि (न्), तारकितः-ता-तं.
 ASTRAY, *adv.* उत्पद्यं, पथभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, विमार्गगामी-मिनी-मि (न्), विप-
 यगामी-मिनी-मि (न्), भ्रान्तः-न्ता-न्तं.—(To lead astray) उत्पद्यं
 नी (c. 1. नयति, नेतुं).
 ASTRIDE, *adv.* (To stand with the legs apart) पादौ पृथक् कृत्वा
 or प्रगतनङ्गः-ङ्गा-ङ्गं स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्).
 To ASTRINGE, *v. a.* सङ्कुचं (c. 1. -कोचति, c. 6. -कुचति -कोचितुं);
 कषाय (nom. कषायति -यितुं).
 ASTRINGENCY, *s.* सङ्कोचनं, कषायः-यं, तुवरः-रं.
 ASTRINGENT, *a.* कषायः-या-यं, सङ्कोचनशीलः-ला-लं, रुघः-घा-घं,
 तुवरः-रा-रं, ग्राही-हिणी-हि (न्), विरुधः-णी-णं.
 ASTROLOGER, *s.* गणकः, ज्योतिषिकः, दैवज्ञः, मौहूर्तः, मौहूर्तिकः, दैव-
 लेखकः, कात्तानिकः, ज्योतिःशास्त्रानुरूपं भावि विषयकः or भावि-
 कषकः or भाविज्योक्तिकः *m.* (ज्ञे), सांत्तरः, ज्ञानी *m.* (न्).
 ASTROLOGICAL, *a.* ज्योतिषः-पो-यं, ज्योतिर्विद्याविषयः-या-यं, नाक्षत्रः-त्री-त्रं.
 ASTROLOGICALLY, *adv.* ज्योतिर्विद्यानुसारम्, ज्योतिःशास्त्रानुरूपं, ज्योतिः-
 शास्त्रवत्.
 ASTROLOGY, *s.* नक्षत्रविद्या, ज्योतिषं, दैवप्रश्नः, दैवप्रश्नः, ज्योतिःशास्त्रमूला
 भाविज्योक्तिकविद्या; ज्योतिःशास्त्रज्ञानात् or -ज्ञानेन भाविकषनविद्या.
 ASTRONOMER, *s.* ज्योतिःशास्त्रज्ञः, ज्योतिर्विद्, ज्योतिषः, ज्योतिषिकः,
 राशिग्रहनक्षत्रादिगणितज्ञः, ग्रहनक्षत्रादिविद्याज्ञः.
 ASTRONOMICAL, *a.* ज्योतिषः-पी-यं, ज्योतिःशास्त्रविषयः-या-यं, नाक्ष-
 त्रिकः-की-कं.
 ASTRONOMICALLY, *adv.* ज्योतिःशास्त्रानुसारम्, ज्योतिःशास्त्रानुरूपं, ज्यो-
 तिःशास्त्रवत्.
 ASTRONOMY, *s.* ज्योतिःशास्त्रं, ज्योतिर्विद्या, राशिग्रहनक्षत्रादिविद्या, ज्योतिषं,
 खगोलविद्या.
 ASTUTE, *u.* विदग्धः-ग्धा-ग्धं, सत्याजः-जा-जं, चतुरः-रा-रं.
 ASUNDER, *adv.* विरलं, पृथक्, प्रगतः-ता-तं, विगतः-ता-तं.—‘Asun-
 der’ may often be expressed by the prep. चि; as, ‘cut
 asunder,’ चित्त्वः.
 ASWINS, (Nāsatya and Dasra, the twin sons of the Sun by
 the constellation Āśvinī, physicians of heaven) अश्विनौ *du.*,
 स्वधौ *du.*, नासत्यौ *du.*, दस्यौ *du.*, अश्विनीसुतौ *du.*, आश्विन्यौ *du.*
 ASYLE, ASYLUM, *s.* आश्रयः, आश्रयः, श्रयणं, संश्रयः, गतिः *f.*, प्रतिश्रयः,
 विषयः.—(To seek asylum with) आश्रि (c. 1. -श्रयति -ते-श्रयितुं),
 उपाश्रि, समुपाश्रि, संश्रि.
 At, *prep.* expressed by आ or अभि prefixed to roots, as, ‘to
 arrive at,’ आगम्, अभिगम्.—Before names of towns, ex-
 pressed by the loc. c.; as, ‘at Ayodhyā,’ अयोध्यायां. At
 home,’ स्वगृहे, स्वस्थाने; ‘at night,’ रात्रौ; ‘at evening,’
 आसन्ध्यं; ‘at this time,’ तत्काले, तत्क्षणे; ‘at the moment,’
 सपदि; ‘at present,’ वर्तमाने काले, अयुना, सम्प्रति; ‘at first,’
 प्रथमतः, पूर्वे; ‘at last,’ अनन्तरं, शेपे; ‘at least,’ तावत्; ‘at
 all,’ कथञ्चन, मनाक्; ‘at the sight,’ आदर्शनात्; ‘at ease,’
 यथासुखं, सुखेन; ‘at large,’ निर्विघ्नं; ‘at the price,’ मूल्येन;
 ‘at once,’ युगलम्, एकदा, एककाले.—‘At,’ may often be ex-
 pressed by the indec. part., as, ‘at the sight of that,’ तद् दृष्ट्वा;
 or by the loc. c., as, ‘at their arrival,’ तेषु आगतेषु;
 or by the abl. c., as, ‘at his bidding,’ तस्य निदेशात्; or
 by the instr. c., as, ‘at the king’s command,’ राजाज्ञया.

AT-HAND, *adv.* उपस्थितः-ता-तं, आसन्नः-न्ता-न्तं; ‘to be at hand,’
 उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते-स्थातुं), प्रस्तुपस्था.
 ATHEISM, *s.* नास्तिकता, नास्तिक्यं, देवनिन्दा, परलोकाभावबुद्धिः.
 ATHEIST, *s.* नास्तिकः, देवनिन्दकः, अनोश्चरवादी *m.* (न्), नास्तिकमते स्थितः.
 ATHLETICAL, *a.* (Given to atheism) नास्तिकवृत्तिः-न्ति-न्ति, देव-
 निन्दकः-का-कं.
 ATHIRST, *a.* तृषार्तः-तृ-तृ, तृषितः-ता-तं, पिपासुः-सु-सु.
 ATHLETE, *s.* मल्लयोद्धा *m.* (ङ्), मल्लः, भल्लः.
 ATHLETIC, *a.* (Belonging to wrestling) मल्लयुद्धसम्बन्धः-का-कं.—
 (Strong) दाहुरीरः-रा-रं, मल्लः-ल्ला-लं, व्यायामी-मिनी-मि (न्),
 व्यायामशीलः-ला-लं, यूढोरस्कः-स्का-स्कं, पृथुशरीरः-रा-रं, पलवान्-
 वती-वत् (न्).—(Athletic exercise) व्यायामः.
 ATHWART, *prep.* कोणकोणि, विपरीतं, विलोमं, व्यसं, प्रतिकूलं;
 ‘athwart the way,’ प्रतिमार्गं; ‘athwart the stream,’ प्रतिधौतस्;
 ‘athwart the river,’ नदीपारं, नदीतीरान्तरं.
 ATLANTIC, *a.* महासमुद्राणां मध्ये य एटलन्टिकति अभिधीयते महासमुद्रः.
 ATLAS, *s.* भूगोलस्य यत् किञ्चिद् देशसमुद्रनगरादि विद्यते तदाकारनामदि-
 मुद्रितः पत्रसमूहः.
 ATMOSPHERE, *s.* आकाशः, नभः *n.* (स्), गगणं, अभं, अनरीधं, वायुवर्त
n. (न्), विहायसः-सं, मण्डलं, शून्यं, शून्यत्वं, चाग्रं.
 ATMOSPHERICAL, *a.* आकाशीयः-या-यं, अनरीधः-धी-धं, वायवः-वी-
 -वं, वैहायसः-सी-सं, विहायसीयः-या-यं.
 ATOM, *s.* परमाणुः *m.*, अणुः *m.*, कणः, लवः, लेशः, कणिका, सूक्ष्मः.
 ATOMICAL, *a.* (Consisting of atoms) आणकः-की-कं, अणकः-का-
 -कं, परमाणुमयः-यी-यं.—(Minute) सूक्ष्मः-स्मा-स्मं.—(Relating
 to atoms) अणुविषयः-या-यं, परमाणुसम्बन्धः-का-कं.
 AT-ONCE, एकदा, युगपत्, एकपदे, एककाले.
 To ATONE, *v. a.* (To expiate, answer for) प्रायश्चित्तं कृ, निष्कृतिं
 कृ, प्रायश्चित्तेन पापं परिशुष्य in caus. (-शोधयति -यितुं), or यापात्
 मुच (c. 6. मुचति मोक्षं); पापक्षमां. सिष्य in caus. (साधयति -यितुं).—
 (To reconcile) सन्ध्या (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुनी (c. 1. -नयति
 -नेतुं), प्रशम् in caus. (-शमयति -यितुं).
 To ATONE, *v. n.* (To agree) सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं).—(To stand
 as an equivalent) प्रायश्चित्तः or प्रतिनिधिः or प्रतिभूः भू.
 ATONEMENT, *s.* प्रायश्चित्तं, निष्कृतिः *f.*, पापक्षमासाधनं, पापनाशः,
 अग्निष्टुत् *f.*—(One who atones) प्रायश्चित्तकारी *m.* (न्), निष्कृतिकर्त्ता
m. (ङ्), पापक्षमासाधकः.
 ATONIC, *a.* अग्निनाशकः-का-कं, अग्नेजनी-स्विनी-स्वि (न्).
 ATRABILARIOUS, *a.* कालपित्तसमूहः-शौ-शै, दुर्ननाः-नाः-नः (स्).
 ATRAMENTOUS, *a.* मसिवर्णः-शौ-शै, कृष्णवर्णः-शौ-शै.
 ATROCIOUS, *a.* अतिपापी-पिनी-पि (न्), अतिदोषी-पिणी-पि (न्),
 अतिपातकी-किनी-कि (न्), अतिपापिष्ठः-ष्टा-ष्टं, अत्यन्तदुराचारः-रा-
 -रं, दुर्वृत्तः-न्ता-न्तं, दारुणः-या-यं.
 ATROCITY, ATROCIOUSNESS, *s.* अतिपातकं, अतिपापं, अतिदोषः, अतिदुष्टता.
 ATROPHY, *s.* क्षयः, क्षयरोगः, शरीरशोषणं, अग्न्यभावः, अजीर्णता.
 To ATTACH, *v. a.* (To fix to one’s interests, win over) सञ्ज in
 caus. (सञ्जयति -यितुं), अनुसृज् in caus. (-रञ्जयति -यितुं).—(To
 connect) सञ्जन् (c. 9. -यज्जाति -वर्द्धं).—(To seize) आसेषं कृ; धृ
 (c. 1. धरति, धर्तुं), आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).—(To attribute)
 आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं).—(To be attached) आसृज् in
 pass. (-सञ्जते), अनुसृज् in pass. (-रञ्जते).—(To be connected)

ससम् in pass. (-व्यते).

ATTACHED, *p. p.* अनुसक्तः -क्ता -क्तं, आसक्तः -क्ता -क्तं, संसक्तः -क्ता -क्तं, प्रसक्तः -क्ता -क्तं, लग्नः -गना -गनं, लगितः -ता -तं, भक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिमान् -मती -मत् (त्), अविरक्तः -क्ता -क्तं, सहितः -ता -तं, अनुरागवान् -वती -वत् (त्), सानुरागः -गा -गं.

ATTACHMENT, *s.* आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, अनुरागः, अनुरक्तिः *f.*, रक्तिः *f.* रुद्धः, आसङ्गः, प्रसङ्गः, भक्तिः *f.*, चित्तासङ्गः, सम्प्रीतिः *f.*, परायणः, तुरायणः.

To ATTACK, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रमितुं), उपक्रम्, उपाक्रम्, अभिक्रम्; आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), आस्कन्द् (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं); आयुष् (c. 4. -युष्यते -योद्धुं), प्रतियुष्, युष् in caus. (योधयति -यितुं), अभिद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), उपद्रु, समाद्रु, अभिधाव् (c. 1. -धावति -ते -धावितुं), अभिप्रया (c. 2. -याति -यातुं).

ATTACK, *s.* अभियोगः, अभिग्रहः, अभिग्रसः, आक्रमः, अवस्कन्दः, अभिमर्द्दः.

ATTACKED, *p. p.* अभियुक्तः -क्ता -क्तं, आक्रान्तः -न्ता -न्तं, आसादितः -ता -तं.

To ATTAIN, *v. a.* प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), सम्प्राप्; लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं), गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), with acc., अधिगम्; या (c. 2. याति, यातुं), आया; इ (c. 2. इति, इतुं), अभी (अभ्येति); च् (c. 1. च्छति, च्छितुं), चश् (c. 5. च्छते, च्छितुं), उपाश्, समश्; स्पृश् (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं), आविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

ATTAINABLE, *a.* प्राप्यः -प्या -प्यं, प्रापणीयः -या -यं, गम्यः -म्या -म्यं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, समासाद्यः -द्या -द्यं, सुलभः -भा -भं, साध्यः -ध्या -ध्यं.

ATTAINER, *s.* (The conviction of a crime) आपर्षणः.—(Taint, sully of character) कलङ्कः, अपयशः *n.* (स्), अपकीर्तिः *f.*

ATTAINED, *p. p.* प्राप्तः -प्ता -प्तं, लब्धः -भ्या -भ्यं, अधिगतः -ता -तं,

ATTAINMENT, *s.* लाभः, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, अवाप्तिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, अर्जनं, उपार्जनं; 'attainment of knowledge,' विद्यागमः.

To ATTAINT, *v. a.* (To corrupt, disgrace) दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), कलङ्क कृ.—(To convict) आपृष् (c. 10. -पृषयति -यितुं), आपर्षणं कृ.

ATTAINTED, *p. p.* (Convicted) आपर्षितः -ता -तं.—(Corrupted) दूषितः -ता -तं..

To ATTEMPT, *v. a.* (To mingle in just proportions) यथांशतस् मिश्र् (c. 10. मिश्रयति -यितुं) or संयुज् in caus. (-योजयति -यितुं); द्रवोक्.—(To soften, mollify) श्म in caus. (श्मयति -यितुं), सद् (nom. सद्यति -यितुं), स्निग्धोक्.—(To regulate) नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं).

To ATTEMPT, *v. a.* (To try) यत् (c. 1. यतते, यतितुं), उपक्रम् (c. 1. -क्रमते -क्रमितुं), आरम् (c. 1. -रभते -रभ्युं), समारम्; उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), प्रवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तितुं), पट् (c. 1. पठते, पठितुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), चेष्ट् (c. 1. चेष्टते, चेष्टितुं), उद्योगं कृ.—(To attack) आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रमितुं).

ATTEMPT, *s.* समुद्यमः, उद्यमः, आरम्भः, उपक्रमः, उद्योगः, प्रवृत्तिः *f.*, चेष्टा, ग्रहः, साधनं, व्यापारः.—(Attack) आक्रमः.

ATTEMPTED, *p. p.* आरम्भः -भ्या -भ्यं, अध्ववसायितः -ता -तं, समुद्यतः -ता -तं.

ATTEMPTER, *s.* आरम्भकः, प्रवर्त्तकः, उपक्रमिता *m.* (त्), आक्रमकः.

To ATTEND, *v. a.* (To listen to) श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं), आश्रु, उपश्रु; आकर्ण् (c. 10. -कर्णयति -यितुं).—(To fix the attention upon) अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), प्रणिधा, समाधा; मनो युज् (c. 7. युनक्ति, योक्तुं), सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं).—(To wait upon) श्रु in desid. (शुश्रूषते, शुश्रूषितुं), आश्रु, प्रतिश्रु; सेव्, उपसेव्; उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते -स्थातुं), पश्येपस्था, उपचर् (c. 1. -चरति -चरितुं), परिचर्,

उपाचर्; परिविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), उपास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं).—(To accompany) अनुया (c. 2. -याति -यातुं), परिवृ in caus. (-वारयति -यितुं).—(To stay for) प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं).

To ATTEND, *v. n.* (To be attentive) अवधा in pass. (-धीयते); 'let attention be paid,' अवधीयतां.—(To delay) विलस् (c. 1. -लसते -लसितुं).

ATTENDANCE, *s.* शुश्रूषा, परिचर्या, उपासनं, उपचारः, सेवा, उपसेवा, अनुगमनं.

ATTENDANT, *a.* सहगामी -मिनी -मि (न्), सहचारी -रिणी -रि (न्).

ATTENDANT, *s.* सेवकः, परिचरः, सहचारी *m.* (न्), अनुयायी *m.* (न्), अनुसारी *m.* (न्), अनुचरः, पारिपदः, परिधिस्थः.—(Train of attendants) परिवारः, परिवहः.—(Of Siva) प्रमथः.

ATTENDED, *p. p.* (Accompanied) सहितः -ता -तं, समेतः -ता -तं, परिवारितः -ता -तं, परिवृतः -ता -तं, वृतः -ता -तं, समन्वितः -ता -तं.—(Attended to) अनुष्ठितः -ता -तं. When only two persons are referred to, द्वितीय or सहाय may be used; as, 'attended by Indrasena,' इन्द्रसेनद्वितीयः -या -यं or इन्द्रसेनसहायः -या -यं; 'attended by servants,' सप्रेष्यः -प्या -प्यं.

ATTENT, *a.* निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अवहितः -ता -तं, आहितः -ता -तं.

ATTENTION, *s.* अवधानं, अवधानता, अवेक्षा, अन्यवेक्षा, अपेक्षा, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, मनोनिधानं, मनःप्रवेशः, निविष्टचित्तता, मनोयोगः, आसक्तिः *f.*, अनुरागः, अप्रमादः.—(To a pursuit) परायणः, अनुष्ठानं, सेवनं, उपसेवा.—(To discourse) कथानुरागः.—(To one object) एकाग्रता.

ATTENTIVE, *a.* सावधानः -ना -नं, अवहितः -ता -तं, दत्तावधानः -ना -नं, कृतावधानः -ना -नं, अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, आसक्तः -क्ता -क्तं, आसक्तचित्तः -क्ता -क्तं, आश्रवः -वा -वं, समाहितः -ता -तं, प्रमादरहितः -ता -तं, यत्नवान् -वती -वत् (त्), प्रसितः -ता -तं, अप्रमत्तः -क्ता -क्तं.—(Closely attentive) अनन्यमनाः -ना -नः (स्), एकाग्रः -ग्रा -ग्रं, अनन्यवृत्तिः -त्तिः -त्ति, एकतानः -ना -नं, एकाग्रः -ना -नं.

ATTENTIVELY, *adv.* सावधानं, अवधानात्, अवहितं, मनःप्रवेशेन, प्रमादव्यतिरेकेण.

To ATTENUATE, *v. a.* क्रृष् (nom. क्रृषयति -यितुं), तनूक्, क्षि in caus. (क्षययति -यितुं), ह्रस्व (nom. ह्रस्वयति -यितुं), सूक्ष्मीकृ.

ATTENUATED, *p. p.* कृशः -शा -शं, प्रकृशितः -ता -तं, परिकृशः -शा -शं, तनुः -नुः -न्वी -नु, क्षीणः -णा -णं, शीथः -थी -थं, क्षामः -मा -मं.—(In body) कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, शुष्काङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

ATTENUATION, *s.* काश्यं, क्षामता, शीथता.—(Of body) कृशाङ्गत्वं, शरीरशोषणं.

To ATTEST, *v. a.* (To bear witness of) साक्ष्यं or साक्षितां दा (c. 3. ददाति, दातुं), साक्ष्येण or साक्षिणा or प्रत्यक्षदर्शनेन प्रमाणं दा, or प्रमाणीकृ, or दिश् (c. 6. दिशति दिष्टुं).—(To call to witness) जाहे (c. 1. -हयति -ते -ह्यातुं), साक्ष्यं कृ.

ATTEST, ATTESTATION, *s.* साक्ष्यं, साक्षिता, प्रमाणं, दृढोक्तिः, प्रत्यक्षप्रमाणं.

ATTIC, *s.* (Upper room) चट्टः, क्षीमः, शिरोगृहं.

To ATTIRE, *v. a.* (To attire one's self) वस् (c. 2. वस्ते, वसितुं).—(To clothe) वेष्ट् (c. 1. वेष्टते, वेष्टितुं), वस्त्र (nom. वस्त्रयति -यितुं), आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), संवे (c. 1. -ध्ययति -ध्यातुं).—(To adorn) परिष्कृ (c. 8. -करोति -कर्त्तुं), अलङ्कृ, संस्कृ; भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं).

ATTIRE, *s.* वस्त्रं, वेश्म, परिधानं, परिच्छदः, आभरणं, भूषणं, लघर,

ATT

संयानं, अलङ्कारः, परिष्कारः.
ATTIRED, *p. p.* साक्षादितः -ता -तं, प्रत्यादितः -ता -तं, परिच्छिन्नः -ता -तं, संवीतः -ता -तं, प्रावृतः -ता -तं, अलङ्कृतः -ता -तं, परिष्कृतः -ता -तं.
ATTITUDE, *s.* स्थानं, भावः, अवस्था, स्थितिः *f.*, आकारः, रूपं, वृत्तिः *f.*, भूमिः *f.*
ATTORNEY, *s.* परकार्यसाधकः, परकार्यसम्पादकः, प्रतिपुरुषः, प्रतिहस्तः.
To ATTRACT, *v. a.* आकृष्य (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृष्टुं), समाकृष्य, प्रतिकृष्य, समुपकृष्य; अभिमण्णी (c. 1. -खयति -खेतुं).—(To beguile) मुह्य in caus. (मोहयति -यितुं), विमुह्य, सम्मुह्य; प्रलुभ्य in caus. (-लोभयति -यितुं), विलुभ्य.
ATTRACTED, *p. p.* आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकर्षितः -ता -तं, प्रलोभितः -ता -तं, विलोभितः -ता -तं, मोहितः -ता -तं.
ATTRACTION, *s.* आकर्षणः -णं, आकृष्टिः *f.*, क्षत्तिकर्षणं.—(Allurement) प्रलोभनं, विलोभनं; 'desire to blend,' वियविषा.
ATTRACTIVE, *a.* आकर्षकः -की -कं, कर्मकः -का कं, मनोहरः -रा -रं, आकर्षणशीलः -ला -लं, चित्रापहारी -रिणी -रि (न).—(Beguiling) मोहो -हिनी -हि (न), प्रलोभकः -का -कं.—(Winning friends) मित्रयुः -युः -यु.
ATTRIBUTABLE, *a.* आरोपणीयः -या -यं, अध्यारोपणीयः -या -यं, अभिसंख्यनीयः -या -यं.
To ATTRIBUTE, *v. n.* (As an action, quality, &c., to any one) कर्म गुणं वा इत्यादि कस्मिंश्चित् or कस्मैचिद् चारुह in caus. (-रोपयति -यितुं), अध्यारुह्य or अभिसंख्यन् (c. 9. -वप्नाति -वप्नुं) or सख्यन्, or दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(To attribute a fault) दोषा-रोपणं or दोषकल्पनं or दोषप्रसङ्गं कृ.
ATTRIBUTE, *s.* गुणः, विशेषः, विशेषणं, संज्ञाविषयः.
ATTRIBUTIVE, *a.* वाच्यः -च्या -च्यं, विशेषकः -का -कं, विशेषणः -या -यं.
ATTRITION, *s.* (The act of wearing things by rubbing one against another) घर्षणं, सम्मर्दः -हर्दनं, घेपणं, क्षयः, क्षीयन्.—(Grief for sin) भयमूलः पश्चात्तापः, अनुतापः, सन्तापः.
To ATTUNE, *v. a.* (To make any thing musical) सुस्वरं -रां -रं कृ, तालोपेतं -तां -तं कृ.—(To tune one thing to another) गीतवा-दिवादि तुल्यस्वरं कृ, गीतवादिवादीनाम् एकतालं कृ, तैर्यैचिकं कृ, नानाध्वनौनां तूय्यदीनाम् ऐवं कृ.
AUBURN, *a.* श्यावः -वा -वं, कपिशः -शा -शं, पारदुवर्णः -या -यं.
AUCTION, *s.* वर्द्धमानमूल्येन नानाद्रव्यविक्रयः, चोमणपूयकं नानाद्रव्यविक्रयः.—(Auction-room) द्रव्यविक्रयगृहं.
AUCTIONEER, *s.* विक्रेता *m.* (नृ), विक्रयिकः, विक्रयी *m.* (नृ), यो पोष-णपूयकं विक्रेयाणि द्रव्याणि विक्रीणाति.
AUDACIOUS, *a.* प्रगल्भः -ल्भा -लभं, गल्भः -ल्भा -लभं, पृष्टः -ष्टा -ष्टं, साहसिकः -की -कं, निर्लेजः -ज्जा -ज्जं, प्रतिभानवान् -वती -वत् (नृ), निर्भयः -या -यं; 'to be audacious,' धृम् (c. 5. धृष्णोति, धर्षितुं).
AUDACIOUSLY, *adv.* प्रगल्भेन, साहसेन, निर्भयेन, धाष्टेन, लज्जां विना.
AUDACIOUSNESS, AUDACITY, *s.* प्रगल्भता, धाष्ट्यं, धृष्टता, साहसेन, निर्लेजत्वं, प्रतिभानं.
AUDIBLE, *a.* श्राव्यः -व्या -व्यं, श्रोतव्यः -व्या -व्यं, कर्णगोचरः -रा -रं, कर्णश्रवः -वा -वं, श्रावणाहिः -ही -हं, श्रवणयोग्यः -ग्या -ग्यं, श्रोत्रप्राप्तः -त्ता -त्तं.
AUDIBLY, *adv.* श्राव्यप्रकारेण, कर्णगोचरं.
AUDIENCE, *s.* (The act of hearing) श्रवणं, आकर्षणं, निश्चयनं.—(Liberty of speaking to or seeing a superior) राजदर्शनं, दर्शनं; 'he is come begging an audience,' दर्शनार्थम् आगतोऽस्ति.

AUR

—(An auditory, hearers) श्रोतारः *m. pl.* (नृ), सभा, सभासदः *m. pl.*, सदः *n.* (स्), परिषद् *f.*, प्रेक्षकाः *m. pl.*—(Audience-chamber) दर्शनशाला, दर्शनगृहं.
AUDIT, *s.* गणितशोधनं, गणितशुद्धीकरणं, गुणनी, विगणनं, अनुसन्धानं, अनुयोगः, परोक्षणं.
To AUDIT, *v. a.* गणितानि शुष्य in caus. (शोधयति -यितुं), or शुद्धीकृ or अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -पसे -धातुं), or अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं) or परोक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं); गुणनी कृ, विगणनं कृ.
AUDITED, *p. p.* शुद्धीकृतः -ता -तं, शोधितः -ता -तं, विगणितः -ता -तं.
AUDITOR, *s.* श्रोता *m.* (नृ).—(One employed to take an account) गणितशोधकः, अनुसन्धायी *m.* (नृ), गुणकः.
AUDITORY, *s.* (A collection of hearers) श्रोतारः *m. pl.*, सभासदः *m. pl.*, सभा, सदः *n.* (स्), परिषद् *f.*—(A lecture room) पाठशाला, श्रवणशाला.
AUGER, *s.* चास्फेदनी, वेपनिका, चाविषः.
AUGHT, *s.* क्विचित्, किमपि, किञ्चन.
To AUGMENT, *v. a.* वृष्य in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्य, परिवृष्य; एष्य in caus. (एषयति -यितुं), समेष्य; प्रचुरीकृ; चाप्ये in caus. (-प्रापयति -यितुं), समाप्ये.
To AUGMENT, *v. n.* वृष्य (c. 1. वर्धते, वर्धितुं), अभिवृष्य, प्रवृष्य, विवृष्य; ऋष्य (c. 5. ऋप्नोति, c. 4. ऋष्यति, ऋषितुं), समृष्य; उपचि in pass. (-चीयते), ये (c. 1. प्यायते, प्यातुं), वृह्य in caus. (वृहयति -यितुं), उपवृह्य, समुपवृह्य.
AUGMENT, *s.* वृद्धिः *f.*—(In grammar) चामोक्तिः *f.*
AUGMENTATION, *s.* (The act) वर्द्धनं.—(The state) वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, ऋद्धिः *f.*, उपचयः, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*
AUGMENTED, *p. p.* संवर्द्धितः -ता -तं, वृद्धः -द्धा -द्धं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, उपचितः -ता -तं, प्रचुरीकृतः -ता -तं, समेधितः -ता -तं.
AUGUR, *s.* शकुनपरीक्षकः, अजन्मज्ञः, पूर्वचिह्ननिरोधकः, पूर्वलक्षणज्ञः, पक्षिगतिहस्तरेखादिलक्षणात् शुभाशुभदर्शकः, भूकम्पाद्युत्पत्तपक्षिगतिच-द्युःस्फन्ददिनिमित्तफलकथकः.
To AUGUR, *v. n.* भूकम्पाद्युत्पत्तपक्षिगतिचद्युःस्फन्दादिनिमित्तफलकथनेन शुभाशुभं or मङ्गलामङ्गलं or अद्यश्चीनं प्रदृश् in caus. (-दर्शयति -यितुं); शकुनानि or पूर्वलक्षणानि परोक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं).—(To conjecture) अनुमा (c. 2. -माति -मातुं), शङ्क् (c. 1. शङ्कते, शङ्कितुं).
AUGURED, *p. p.* (Foreshewn) प्रदर्शितः -ता -तं.—(Inferred) अनुमितः -ता -तं.
AUGURY, *s.* (The act of prognosticating) पक्षिगतिहस्तरेखाचद्युःस्फ-न्दादिलक्षणात् शुभाशुभदर्शनं or भविष्यदनुमानं, शकुनपरीक्षणं, पूर्वल-क्षणज्ञानं.—(An omen) शकुनं, अजन्मं, पूर्वचिह्नं, पूर्वलक्षणं.
AUGUST, *a.* रेखरः -री -रं, ऐशिकः -की -कं, प्रतापवान् -वती -वत् (नृ), महामहिमा -मा -म (नृ), अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिमहान् -हती -हत् (नृ), राजयोग्यः -ग्या -ग्यं.
AUGUST, *s.* श्रावणः, नभाः *m.* (स्), भाद्रः, नभस्सः, प्रोक्षपदः.
AUGUSTNESS, *s.* महाप्रतापः, अतिमहत्त्वं, अत्युत्कृष्टता, प्रतापः.
AUNT, *s.* (By the mother's side) मातुली, -ला, -लानी.—(Fa-ther's sister) पितृसखा *f.* (नृ).
AURICLE, *s.* (The external ear) कर्णशृङ्गुली *f.*, कर्णवर्हिभागः.—(Of the heart) हृद्गुल्फभूत कर्णाकारः कोपः.
AURICULAR, *a.* (Relating to the ear) कर्णः -णी -यं, कर्णिकः -की -कं, श्रावणः -णी -यं, श्रोतः -तो -तं.—(Told in the ear, secret) उपकथं

or कर्णे जपितः-ता-तं or जप्यः-या-यं, सुगुप्तः-मा-मं.—(Within the sense of hearing) कर्णेगोचर-रा-रं.

AURORA, *s.* (The dawn) अरुणः, दिवसमुखं, अहर्मुखं, उषः, पूर्वसन्ध्या.

AUSPICE, *s.* (An omen drawn from birds) शुक्रं, निमित्तं, पक्षि-गतिप्रयुक्तं पूर्वलक्ष्यं, पूर्वचिह्नं—(Favour, protection) आश्रयः, अनुग्रहः.

AUSPICIOUS, *a.* शुभः-भा-भं, कल्याणः-शी-शं, शुक्र-री-रं, शिपङ्क-रा-रं, भद्रः-द्रा-द्रं, मङ्गल्यः-त्या-त्यं, माङ्गलिकः-की-कं, शर्मवान्-वती-वत् (तु), शुभकर-रा-रं, धेमेकर-रा-रं, तिष्यः-या-यं.—(Prosperous) सौभाग्यवान्-वती-वत् (तु), श्रीयुक्त-क्ता-क्तं, धेमेवान्-वती-वत् (तु).—(Favourable) प्रसन्नः-जा-जं, अनुग्राही-हिणी-हि (तु); 'an auspicious moment,' शुभलग्नः, लग्नवेला.

AUSPICIOUSLY, *adv.* दिव्या-शुभलग्ने, शुभधरे, सौभाग्येन, कौशलेन, धेमेण.

AUSPICIOUSNESS, *s.* कल्याणं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कौशल्यं, धेमः.

AUSTER, *a.* निष्ठुर-रा-रं, कर्कश-शा-शी, कठिनः-ना-नं, उग्रः-या-यं, कटुमतिः-ति-ति, कठोर-रा-रं, निर्दयः-या-यं.—(In taste) शुक्र-क्ता-क्तं.

AUSTERELY, *adv.* निष्ठुरं, कठिनेन, कठोरं, नैपुण्येण, उग्रं.

AUSTERENESS, AUSTERITY, *s.* (Severity) कर्कश्यं, कठिन्यं, कठिनता, उग्रता, निष्ठुरता, नैपुण्यं, कठोरता, कटुता.—(Penance) तपः *n.* (तु), कृच्छ्रः; 'patient of austerities,' तपःकेशसहः; 'to practise austerities,' तप in pass. (तप्यते), सन्नपः; तपस्य (nom. तपस्यति).

AUSTRAL, *a.* (Southern) दक्षिणः-शा-शं, अषाढीनः-ना-नं,

AUTHENTICAL, AUTHENTIC, *a.* सिद्धप्रमाणः-शा-शं, अखण्डप्रमाणः-शा-शं, प्रामाणिकः-की-कं, प्रमाणयुक्तः-क्ता-क्तं, आतः-मा-मं.—(Real, genuine) वास्तवः-वी-वं, वास्तविकः-की-कं, निर्यलीकः-का-कं, निर्वीर्यः-ना-नं, अकृत्रिमः-मा-मं, अकल्पितः-ता-तं, मूलिकः-की-कं, सार-रा-रं, तथ्यः-या-यं, सत्यः-त्या-त्यं.

AUTHENTICALLY, *adv.* प्रमाणतः *ind.*, प्रमाणानुरूपेण, वस्तुतः, तत्त्वतः, निर्यलीकं, सारतः.

To AUTHENTICATE, *v. a.* प्रमाणीकृतं, प्रमाण (nom. प्रमाणयति-यितुं), सत्याकृतं.

AUTHENTICITY, *s.* प्रामाण्यं, प्रमाणत्वं, वास्तवता, निर्यलीकता, अकृत्रिमता, मौल्यता, सारता, सत्यता.

AUTHOR, *s.* (The first beginner of any thing) प्रयोजकः, प्रवर्तकः, चारम्भकः, आदिकर्ता *m.* (तु).—(The effector) साधकः, उत्पादकः, सम्पादकः, जनकः, कर्त्ता *m.* (तु), कारकः, निर्वाहकः.—(A writer) निबन्धा *m.* (न्यु), ग्रन्थकारः, ग्रन्थकर्त्ता *m.* (तु), रचकः.

To AUTHORISE, *v. a.* (To establish by authority) प्रमाणीकृतं, प्रमाणेन सिद्धीकृतं or स्थिरीकृतं or संस्था in caus. (स्थापयति-यितुं), सप्रमाणं-शां-शं कृतं, प्रमाणवत्-वती-वत् कृतं.—(To give authority to any one) नियुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं), अधिकारित्वं दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(To permit) अनुज्ञा (c. 9. -जानाति-नीते-ज्ञातुं), अनुमत् (c. 4. -मन्यते-मनुं).

AUTHORISED, *p. p.* प्रमाणीकृतः-ता-तं, सप्रमाणः-शा-शं, नियुक्तः-क्ता-क्तं, अधिकृतः-ता-तं, नियोगी-गिनी-गि (तु), विधीयमानः-ना-नं.—(Permitted) अनुज्ञातः-ता-तं, अनुमतः-ता-तं.

AUTHORITATIVE, *a.* प्रामाणिकः-की-कं, प्रमाणधारी-रिणी-रि (तु), वैधिकः-की-कं, आचारिकः-की-कं, शासनानुरूपः-या-यं.

AUTHORITATIVELY, *adv.* प्रमाणतः *ind.*, प्रमाणानुसारेण, विधिवत्, आचारानुरूपं, शासनतः.

AUTHORITY, *s.* (Weight of testimony, credit) प्रमाणं, प्रामाण्यं.—(Power, influence, control) शक्ति *f.*, प्रभावः, यशः.—(Domi-

nion) रेण्वर्थं, राज्यं, प्रभुत्वं.—(Weight) गुरुत्वं, गौरवं.—(Credibility) श्रद्धेयता.—(Legal power, title) अधिकारित्वं, अधिकारः, आधिपत्यं, नियोगः, कर्त्तृत्वं, प्रभुत्वं.—(A received text) आश्रयचनं, निर्देशनं.—(Testimony) साक्ष्यं.—(A person invested with legal powers) अधिकारी *m.* (तु), नियोगी *m.* (तु), प्रभुः *m.*—(An authority, a guide) निर्देश *m.* (तु); 'of little authority,' अल्प-प्रमाणः-शा-शं, अल्पप्रभावः-या-यं; 'by his authority,' तस्य आश्रया.

AUTHORSHIP, *s.* नियन्त्रित्वं, ग्रन्थकर्त्तृत्वं, कर्त्तृत्वं.

AUTO-BIOGRAPHY, *s.* आत्मवृत्तान्तरचनं, आत्मचरित्रचनं.

AUTOCRACY, *s.* साम्राज्यं, आधिपत्यं, राजाधिपत्यं, स्वाधिपत्यं, स्वाधीनता.

AUTOCRAT, *a.* सम्राट् *m.* (तु), अधिराजः, राजाधिराजः.

AUTOCRATICAL, *a.* साम्राज्ययोग्यः-या-यं, स्वाधीनः-ना-नं.

AUTOGRAPH, *s.* स्वहस्तलिखितं, स्वहस्ताक्षरं, स्वहस्तलेखः, स्वहस्तलिपिः *f.*

AUTOMATON, *s.* स्वयं चलति यद् यत्नं, स्वयन्प्रज्ञा मूर्तिः.

AUTUMN, *s.* शरद् *f.*, शरदा, शरत्कालं, श्रावणावधिः *m.*, वर्षावसानः.

AUTUMNAL, *a.* शरत्कालीनः-ना-नं, शरदीयः-या-यं, शरदः-री-रं, शरदी-दिनी-दि (तु).—(Produced in autumn) शरदिनः-जा-जं, शरदुद्भवः-या-यं.

AUXILIARY, *s.* सहायः, सहकारी *m.* (तु), उपकारकः, उपकारी *m.* (तु), उत्तरसाधकः.

AUXILIARY, *a.* उपकारकः-का-कं or -री-रिणी-रि (तु), सहकारी-रिणी-रि (तु), उत्तरसाधकः-क्ता-क्तं.—(Auxiliary verb) गौणक्रिया.

To AVAIL, *v. a.* (To assist) उपकृ (c. 8. -करोति कर्त्तुं), हितं कृ, साहाय्यं कृ, अनुग्रहं (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं).—(To avail one's self of) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), उपयुज्.

To AVAIL, *v. n.* (To be of use) सोपकार-रा-रं or सफलः-ला-लं भू or सस्, हिताय or फलाय or लभाय भू.

AVAIL, *s.* (Use) प्रयोजनं, उपयोगः.—(Profit) फलं, हितं, लाभः, सामर्थ्यं, अर्थः.—(Aid) उपकारः.

AVAILABLE, *a.* (To be used) प्रयोज्यः-ज्या-ज्यं, उपयोजनीयः-या-यं, प्रयोगी-गिनी-गि (तु).—(Profitable) सफलः-ला-लं, अर्थकर-री-रं.

AVANT-GUARD, *s.* सेनामुखं, ध्वजनीमुखं, खण्डूदा *m.* (तु), नासीरं, अग्रगृहः, प्रथमपङ्क्तिः *f.*

AVARICE, *s.* लोभः, अतिक्रान्ति, लालसा, निषृद्धा.—(Desire of wealth) अर्थकामः, वित्तेहा, पनतृष्णा, धनलोभः.

AVARICIOUS, *a.* लोभी-भिनी-भि (तु), लुभः-आ-अं, लोभवान्-वती-वत् (तु), कृपणः-शा-शं, अर्थपर-रा-रं, अर्थलुभः-आ-अं, पनलुभः-आ-अं, धनार्थी-र्थिनी-र्थि (तु), लिम्बुः-म्बुः-म्बु, नितम्बः-चा-चं.

AVARICIOUSNESS, *s.* कृपणत्वं, कर्षण्यं, लुभता, धनलुभता, अतिलोभः.

AVARICIOUSLY, *adv.* लोभेन, लोभात्, सलोभं, कर्षणेन, कृपणं, अतिक्रान्त्या.

AVANT, *interj.* अवैहि, अपसर, हृष्टम् अपसर.

To AVENGE, *v. a.* प्रतिकृ (c. 8. -करोति-कुरुते-कर्त्तुं), परिष्कृ, प्रतिहिंस (c. 1. -हिंसति, c. 7. -हिनस्ति-हिंसितुं), प्रतीकारं or प्रतिहिंसां कृ.—(To punish) दण्ड (c. 10. -दण्डयति-यितुं).—(To wipe out a grudge) वैरं शुष् in caus. (शोधयति-यितुं).

AVENGED, *p. p.* प्रतिकृतः-ता-तं, प्रतीहिंसितः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, निर्वीर्यितः-ता-तं.—(Wiped out as a grudge) शोधितः-ता-तं.—(Punished) दण्डितः-ता-तं.

AVENGEMENT, *s.* प्रतीकारः, प्रतिक्रिया, प्रतिहिंसा, निर्वीर्यता, वैरशुद्धिः *f.*

AVENGER, *s.* प्रतिहिंसकः, प्रतिहन्ता *m.* (तु), प्रतीकारकर्त्ता *m.* (तु), वैरशोधकः.

AVENUE, *s.* (An approach) पथः, आगमः, द्वारः.—(An alley of

AVE

- trees) तरुपक्षि *f.*, मगें उभयतो रोपिता वृक्षश्रेणी.
- TO AVER**, *v. a.* श्रापयेन or दियेन or दावेन वद् (c. 1. वदति, वदितुं).
- AVERAGE**, *s.* (Mean proportion) मध्यस्थता, मध्यत्वं, मध्यं, मध्यमावस्था, सम.
- AVERTMENT**, *s.* दृढवाक्यं, दृढवचनं, दृढोक्तिः *f.*, स्थिरवचनं.
- AVERSE**, *a.* विरक्तः-क्ता-क्तं, प्रतिकूलः-ला-लं, विपरीतः-ता-तं, विमतः-ता-तं, विमनीभूतः-ता-तं. द्वेषो-पिथो-पि (न्), वैरो-रिथो-रि (न्).—(To be averse) विरज् in pass. (रज्यते), अपावृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), प्रतीप (nom. प्रतीपायते).—(Averting the face) परावृत्तः-खो-खं, विमुखः-खो-खं.
- AVERSELY**, *adv.* निष्कामं, प्रतिकूलं, विपरीतं, विरक्तं, विरह्या.
- AVERSENESS, AVERSION**, *s.* वैरज्यं, विरक्तिः *f.*, नियतः, प्रतिकूलता, विमतिः *f.*, परावृत्तता, वैमुख्यं, वैपरीत्यं, अप्रियता, अप्रीतिः *f.*, द्वेषता: 'aversion to business.' कार्यप्रहेषः.
- TO AVERT**, *v. a.* अपवृत् in caus. (चर्त्तयति-यितुं), व्यावृत्, निवृत्, विनिवृत्, निवृ in caus. (चारयति-यितुं), प्रतिवृ, चपानुद् (c. 6. -नुदति-नोदुं), व्यपानुद्, विमुक्षीकृ.
- AVERTED**, *p. p.* (Having the face averted) परावृत्तः-खो-खं, विमुखः-खो-खं, विमुखीकृतः-ता-तं, विमुखी-खिनी-खि (न्), पराचोतः-ना-नं.—(Kept off) निवारितः-ता-तं, व्यावृत्तः-क्ता-क्तं.
- AVIARY**, *s.* विडङ्गः, पञ्जरं, पिञ्जरं, चोतंसः, कपोतपालिका, पक्षिशाला, कुलायिका.
- AVIDITY**, *s.* अतिद्युधा, गृध्रता, गर्हः, अतिस्पृहा, कीदृहलं, लालसा, अतिलोभः.
- AVOCATION**, *s.* (Calling aside, withdrawing) अपकर्षणं, आकर्षः, अपहरणं.—(Business that calls aside) कार्यं, कर्म *n.* (न्), विकर्म *n.* (न्), व्यापारः, व्यवसायः.
- TO AVOID**, *v. a.* युज् in caus. (वर्जयति-यितुं), परिवृज्, विवृज्; परिहृ (c. 1. -हृति-ते-हृत्ते); प्रोञ्ज् (c. 6. -वञ्जति-वञ्जितुं); हा (c. 3. -हति, हातुं); तज् (c. 1. -तनति, तज्ते).
- AVOIDABLE**, *a.* (To be avoided) परिहरणीयः-या-यं, परिहर्त्तव्यः-व्या-यं, परित्याज्यः-ज्या-ज्यं, हेयः-या-यं, हातव्यः-व्या-यं, तान्यः-ज्या-ज्यं.
- AVOIDANCE**, *s.* त्यागः, परित्यागः, परिहारः, परिहरणं, प्रतिहरणं, यर्जनं, प्रोञ्जनं.
- AVOIDED**, *p. p.* परिहृतः-ता-तं, तज्क्तः-क्ता-क्तं, परित्यक्तः-क्ता-क्तं, विवाञ्जितः-ता-तं, प्रोञ्जितः-ता-तं.
- TO AVOUCH**, *v. a.* (To affirm) दावेन or स्वैच्छेन or श्रापयेन वद् (c. 1. वदति, वदितुं).—(To vindicate, assert any thing in favour of another) परार्थं प्रतिवद्.
- TO AVOW**, *v. a.* (To confess) खोक्, अङ्गीकृ, उरीकृ, अनुभाप् (c. 1. -भापते-भापितुं).—(To declare openly) प्रकाशं or व्यक्तं वद् (c. 1. वदति, वदितुं).
- AVOWED**, *p. p.* खोक्तः-ता-तं, अङ्गीकृतः-ता-तं, व्यक्तोदितः-ता-तं.
- AVOWEDLY**, *adv.* प्रकाशं, व्यक्तं, प्रकटं, सगृहं.
- TO AWAKE**, *v. a.* अपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते-ईक्षितुं), उदीय्, प्रतीय्; प्रतिपाल् (c. 10. -पालयति-यितुं), उद्गृज् (c. 1. -परयति-उद्गृह्), अपेक्षां कृ.
- TO AWAKE**, *AWAKEN, *v. a.* जागृ in caus. (जागरयति-यितुं), बुध् in caus. (बोधयति-यितुं), प्रबुध्, प्रतिबुध्, विबुध्; निद्रां भञ्ज् (c. 7. -भनक्ति, भञ्जुं), निद्राभञ्ज् कृ.—(To incite) उत्था in caus. (उत्थायति-यितुं), उत्तह in caus. (साहयति-यितुं), प्रोत्तह; उत्तिज् (c. 10. -तेनयति-यितुं).*
- TO AWAKE**, *v. n.* जागृ (c. 2. जागर्ति, जागरितुं), प्रजागृ; उष् (c. 4. बुध्यते, बोदुं), अनुबुध्, प्रबुध्, प्रतिबुध्, विबुध्, प्रतिबुध्.
- AWAKE**, *a.* जागरः-रा-रं, प्रबुधः-द्धा-द्धं, प्रतिबुधः-द्धा-द्धं, विप्रबुधः-

AYE

- द्धा-द्धं, प्रजागरः-रा-रं, उत्तिज्-द्धा-द्धं; 'that which keeps one awake at night.' राविजागरदः.
- AWAKENED**, *p. p.* जागरितः-ता-तं, प्रबोधितः-ता-तं, निद्राभञ्जः-द्धा-द्धं.
- AWAKENING**, *s.* प्रबोधनं, प्रबोधः, निद्राभञ्जनं.
- TO AWARD**, *v. a.* दा in caus. (दाययति-यितुं), तोर् (c. 10. तोरयति-यितुं).
- AWARD**, *s.* (Judgment, sentence) विचारः, निर्णयः, निष्पत्तिः *f.*, तोरणं, समाधानं, दण्डः, आज्ञा.
- AWARDED**, *p. p.* दायितः-ता-तं, तोरितः-ता-तं.
- AWARDER**, *s.* विचारकः, निर्णेतृ *m.* (न्), दायकः.
- AWARE**, *a.* (Excited to consciousness) विज्ञापितः-ता-तं. बोधितः-ता-तं.—(Knowing) वेदो-दिनी-दि (न्), ज्ञः-ज्ञा-ज्ञं in comp.—(Vigilant, attentive) सावधानः-ना-नं, जागरः-रा-रं, -री-रिखी-रि (न्); 'he is aware,' वेत्ति, जानाति.
- AWAY**, *a. and adv.* expressed by the preposition अप.—(Absent) परोक्षः-द्या-द्यं, स्थानान्तरङ्गतः-ता-तं, अनुपस्थितः-ता-तं, अविद्यमानः-ना-नं.—(Far away) दूरस्थः-स्था-स्थं, दूरस्थायी-यिनी-यि (न्).—(Come along) यातु.—(Begone!) सप्रेहि, अपसर, हूम्; 'away with this fear,' अलम् अनया शङ्कया.
- AWES**, *s.* आदरः, सम्भ्रमः, विस्मयः, त्रासः, घातङ्कः, आदरप्रभुं भयं.—(To stand in awe of) भी (c. 3. विभेति, भेतुं), वज् (c. 4. वस्यति, वसितुं) with abl., आदृ (c. 6. -द्रियते) with acc.
- TO AWE**, *v. a.* (To strike terror into) भी in caus. (भाययति or भीषयति-यितुं), वज् in caus. (त्रासयति-यितुं), व्याकुलोक्, जाकुलोक्, सम्भ्रमेण उपहन् (c. 2. -हति-हन्तुं).
- AWESTRUCK**, *a.* सम्भ्रान्तः-ता-तं, विस्मयाकुलः-ला-लं, भयविभूतः-ता-तं.
- AWFUL**, *a.* योरः-रा-रं, दाह्यः-द्या-द्यं, भैरवः-वा-वं, भीषणः-द्या-द्यं, भयहृष्टः-रा-रं, भयानकः-का-कं.—(Worshipful) आदरणीयः-या-यं, आदृत्यः-त्या-त्यं, पूज्यः-ज्या-ज्यं.
- AWFULLY**, *adv.* दाह्यं, योरं, यथा सम्भ्रम उत्पद्यते तथा.
- AWFULNESS**, *s.* योरता, दाह्यता, भीषणं, भैरवं, भीषं.
- AWHILE**, *adv.* क्षिपत्कालं, किञ्चित्कालं, अल्पकालं, इत्यत्कालं, मुहुर्क्षं, द्युषं, यत्किञ्चित्समयं.
- AWKWARD**, *a.* (Clumsy, unskilful) अदक्षः-द्या-द्यं, अनामः-ता-तं, अपटुः-टु-टु, अधिमः-मा-मं, अविकः-हा-हं, अकृती-तिनी-ति (न्).—(Inelegant) विरुपः-पो-पं, स्थूलः-ला-लं.
- AWKWARDLY**, *adv.* अपटु, अदक्षं, अधिमं, अनारं.
- AWKWARDNESS**, *s.* (Unskilfulness) अपाटवं, अपटुता, अदक्षत्वं, अधिप्रत्वं.—(Inelegance) स्थूलता, वैरुपं.
- AWL**, *s.* सारः, चर्मप्रवेदिका, आविधः, वेधनिका.
- AWN**, *s.* (A beard of corn) शूकः-कं, शस्यशूकं, किंशारः *m.*
- AWNING**, *s.* वितानं, वितानकं, आच्छादनं, उल्लोचः.
- AWRY**, *adv.* तिरस्, सापि, तिर्यक्, कुटिलं, निबं, अनुज्.—(Perversely) विपरीतं, प्रतिकूलं, विलोभं.
- AXE**, *s.* टङ्कः, कुटारः, परशुः *m.*, परश्वधः, खिदिः *f.*, वृक्षभिद् *f.*, वृक्षभेदी *m.* (न्), खपितिः *m.*
- AXIOM**, *s.* तत्त्वं, सूत्रं, सिद्धान्तः, आदेशः, चचनं.
- AXIOMATIC**, *a.* सोचः-ओ-चं, सिद्धान्ती-निनी-नि (न्).
- AXIS**, *s.* अक्षः, मुखः, मेरु *m.*
- AXLE, AXLE-TREE**, *s.* सद्यारं, अक्षदन्तः.
- AX**, *adv.* तथेति, एवं, हूम्, क्षाम्.
- AXE**, *adv.* सदैव, सदा, नित्यं, नित्यदा, शाश्वतं, अनन्तं, शाश्वतीः समाः.

AZURE, *a.* नीलः-ला-लं, नीलवर्णः, -ला-लं, आकाशवर्णः-ला-लं.

B.

To BAA, *v. n.* उ (c. 1. चवते, जोतुं), नेमवत् or उरभयवत् शब्दं कृ.

To BABLE, *v. n.* (To prattle like a child) बालवत् जल् (c. 1. जलति, जलितुं).—(To talk idly) जल्.—(To tell secrets) रहस्यं प्रकाशं in caus. (काशयति-यितुं) or विख्या, in caus. (व्यापयति-यितुं), रहस्यमेदं कृ.

BABBLE OR BABBLED, *s.* जल्य, जल्यनं वायदूकता, बालवचनं, आख्यायिका.

BABBLER, *s.* वाचाळः, जल्यकः, उपजल्यी *m.* (नृ), वाचाटः, जल्यकाः, वायदूकः.

BABE, BABY, *s.* बालः-ला, बालकः, शिशुः *m.*, शायकः.—(At the breast) स्तनन्ययः, स्तनपाः *m.* (पा), धीरपः.

BABE, *s.* (Confusion) सङ्घट्टः, साङ्घट्टं, तुमुलं, कोलाहलः, कालकोलः.

BABOON, *s.* चानरः, कपिः, मर्कटः, प्रवङ्गः, प्रवगः, शारामृगः, चलीमुखः.

BABYHOOD, *s.* बाल्यं, बालकत्वं, बालभाषः, शिशवं.

BABYISH, *a.* बालकीयः-या-यं, बालिशः-शा-शं, बालेयः-यी-यं.

BACCHANALIAN, *s.* पानरतः, पानप्रसक्तः, मद्यपीतः, मद्यप्रियः, सम्योतिरतः.

BACHELOR, *s.* (A man unmarried) अपविवाहितः, अकृतदारः, अकृतदारसङ्ग्रहः, अकृतविवाहः.—(One who takes his first degree) विद्यालये पूर्वपदप्राप्तः.

BACK, *s.* पृष्ठं, विग्रहावरः; 'to turn the back, avert the face,' परावृत्तः-ली-लं or पराचीनः-ना-नं भू; 'to turn back, away from,' अपवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), विनिवृत्, अपावृत्, निवृत्; 'turned back,' विपरिवर्त्तितः-ता-तं; 'at one's back, behind the back,' पृष्ठतः; 'behind one's back, in one's absence,' परोक्षे.—(The hinder part) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः, पृष्ठं, नितसः; 'the back of the hand,' करपृष्ठं.

BACK, *adv.* (To the place whence one came) commonly expressed by प्रति prefixed; as, 'to go back,' प्रतिगम्; 'come back,' प्रत्यावृत्तः-त्ता-तं, पुनरागतः-ता-तं; 'brought back,' प्रत्यानीतः-ता-तं.—(Backward from the present station) expressed by परा, प्रति, or पश्चात् prefixed; as, 'to bent back,' पराहन्, प्रत्याहन्.—(Again) expressed by पुनर्, प्रति, or अनु prefixed; as, 'to give back,' प्रतिदा.—(Kept back) निगृहीतः-ता-तं, निवारितः-ता-तं; 'in the back-ground,' दूरस्थः-स्था-स्थं, निभूतः.

To BACK, *v. a.* (To mount a horse) सारुह् (c. 1. -रोहति-रोहते), अधिरुह्, समारुह्.—(To support, justify) रध् (c. 1. रधति, रधितुं), अभिरध्, संरध्; पद्यपातं कृ, उपकृ, अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति-गृहीतुं).—

(To impel backwards) पराणुद् (c. 6. -णुदति-णोतुं), विपरीतं प्रणुद्.

To BACK, *v. n.* (To go backwards) अपक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति, -क्रमितुं), व्यपक्रम्, परावृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं).

To BACKBITE, *v. a.* पृष्ठमांसं खाद् (c. 1. खादति, खादितुं).—(To slander) परिवद् (c. 1. -वदति-ते-वदितुं), अपवद्.

BACKBITER, *s.* पृष्ठमांसादः, परोक्षे अपवादकः, परिववादकः, पिशुनः.

BACKBITING, *s.* परिववादः, अपवादः, पिशुनवाक्यं.

BACKBONE, *s.* कशेरुका, पृष्ठवंशः, पृष्ठस्थि *n.*, रोटकः.

BACKDOOR, *s.* पश्चाद्द्वारं, अन्तर्द्वारं, उपद्वारं, प्रच्छन्नं, पद्यकः, खड्गिका.

BACKGAMMON, *s.* चर्मपट्टिकाक्रीडा.—(Backgammon-board) चर्मपट्टिका, अष्टापदं, चमः.

BACKROOM, *s.* अन्तर्गृहं, अन्तःशाला, उपरोपकं, उपशाला.

BACKSIDE, *s.* (The hinder part of any thing) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः, अपरोक्षः.—(The hinder part of any animal) नितसः, पृष्ठं.

To BACKSLIDE, *v. n.* स्वपन्मात् परिभ्रंश् (c. 4. -भ्रमयति-भ्रंशितुं) or चु (c. 1. च्यते, चोतुं), स्वपन्मं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).

BACKSLIDER, *s.* धर्मच्युतः, धर्मभटः, स्वपन्मागामी *m.* (नृ), उन्मार्गगामी *m.* (नृ), चान्यशासकः.

BACKSTAIRS, *s.* उपसोपानं, अन्तःसोपानं, पद्यसोपानं, प्रच्छन्नसोपानं.

BACKWARD or BACKWARDS, *adv.* Expressed by परा or प्रति prefixed; पश्चात्, प्रतीपं, विपरीतं, चयकटं; 'to walk backwards and forwards,' गतागतानि or प्रतिगतागतं or गमनागमने or यातायातं कृ.

BACKWARD, *a.* (Unwilling) प्रतीपः-पा-पं, अनिच्छः-च्छा-च्छं, अस्मत्तः-ता-तं, अनिच्छकः-का-कं.—(Sluggish) मन्दः-न्दा-न्दं, अलघः-सा-सं, विलसी-सिनी-सि (नृ).—(Dull of apprehension) मन्दमतिः-तिः-ति.—(Late, after its time) अतीतकालः-ला-लं, अतिज्ञानकालः-ला-लं, दीर्घकालीनः-ना-नं, दीर्घपक्षः-क्षा-क्षं, दीर्घपक्षशीलः-ला-लं.

BACKWARDNESS, *s.* (Unwillingness) अनिच्छा, अस्वीकारः, असम्मतिः *f.*—(Sluggishness) चालस्यं, नान्यं, विलसत्वं.—(Dulness) मन्दमतिता.—(Lateness) दीर्घकालीनता, अतीतकालत्वं, दीर्घता, दीर्घपक्षता.

BACON, *s.* चर्बुरं, शूकरस्य शुष्कमांसं.

BAD, *a.* (Vicious, corrupt) पापः-पा-पं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, अधमः-मा-मं. नीचः-चा-चं, खलः-ला-लं, कुत्सितः-ता-तं, कदर्थ्यः-थ्यी-थ्यं.—(Not good) अधमः-द्रा-द्रं, असाधुः-धु-धु, अपात्मिकः-की-कं, असारः-रा-रं, असन्-सती-सत् (नृ).—(Worthless) निर्गुणः-णा-णं.—(Hurtful, unwholesome) हिंसः-सा-सं, अहितः-ता-तं, अपय्यः-थ्या-थ्यं, रुजाकरः-रा-रं.—(Sick) रोगी-गिणी-गि (नृ), व्याधितः-ता-तं.—(Sick of) आतुष्टः-रा-रं, आसिः-सी-सि in comp.—(Unfortunate) विपन्नः-न्ना-नं, दुर्गतः-ता-तं. 'Bad,' as a general word, is often expressed by दुर्, कु, कर्, or sometimes by वि or अय prefixed; as, 'a bad road,' दुर्गमः, कुपथं, कदम्बा *m.* (नृ), विमार्गः; 'a bad man,' दुर्जनः, दुराचारः; 'bad weather,' दुर्दिनं; 'bad food,' कदन्नं; 'bad thing,' अपद्रव्यं; 'bad conduct,' दुर्धर्मः, कुकर्म *n.* (नृ), अपकर्म *n.* (नृ); 'bad policy,' अनितीति *f.*

BADGE, *s.* चिह्नं, लिङ्गं, पञ्चनं, लक्ष्यं.—(Badge of rank) पदचिह्नं, पदसूचकं चिह्नं.

BADGER, *s.* गन्धेवासी जनुविशेषः.

BADINAGE, *s.* लघुवाक्यं, लघुक्ति *f.*, हास्यवाक्यं, नर्म *n.* (नृ), दृष्टरी.

BADLY, *adv.* दुष्ट, दुष्टं, अधमं. Often expressed by दुर्, कु, अप prefixed; as, 'badly managed,' दुर्णीतः-ता-तं; 'badly shaped,' कुलपः-पी-पं; 'badly-behaved,' दुःशीलः, कुशीलः; 'badly done,' दुष्कृतः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं.

BADNESS, *s.* दुष्टता, दोषवं, निर्गुणत्वं, नीचता, अधमता, कदर्थ्यत्वं.—(Of character) दुरात्मता, दुराचारत्वं.

To Baffle, *v. a.* (To make ineffectual) मोघीकृ, निष्फल् (nom. निष्फलयति-यितुं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), व्यथीकृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), मुषा कृ, वृषा कृ.—(To defeat) पराभू (c. 1. -भवति-भवितुं), पराजि (c. 1. -जयति-ते-जेतुं).

BAFFLED, *p. p.* प्रतिहतः-ता-तं, मोघाशः-शा-शं, मनोहतः-ता-तं, प्रति-

BAG

- बड्डः -डा -डं, भग्नोद्यमः -ना -नं, खड्डितः -ता -तं, खड्डिताशंसः -सा -सं, पराजितः -ता -तं.
- BAG, *s.* शाण्डपुटः -डै, सूतः, स्योतः, कोपः, आधारः.
- To BAG, *v. a.* (To put into a bag) शाण्डपुटे or सूते or कोपे निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निविश in caus. (-वेशयति -यितुं).—(To make tumid) श्वि in caus. (आपयति -यितुं).
- To BAG, *v. n.* (To swell out like a bag) सूतवत् लब्ध (c. 1. लब्धते, लब्धितुं), प्रलब्ध, or पू in pass. (पूर्यते), or श्वि (c. 1. श्वयति, श्वयितुं).
- BAGATILLE, *s.* खलसविषयः, अल्पमूल्यद्रव्यं, धुद्रुद्रव्यं, धुद्रुविषयः.
- BAGGAGE, *s.* (The furniture of an army) सामग्रौ -ग्रं, भारः, उपकरणं, परिच्छदः.—(A worthless woman) पुंथली *f.*, वेण्या, पन्थकी.
- BAGNIO, *s.* (A house for bathing) स्नानागारः, गात्रमाञ्जनशाला.—(A brothel) वेण्यालयः.
- BAIL, *s.* (Security for one's appearance) दर्शनप्रतिभूः *m.*, दर्शनप्रतिभायं, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.*, प्रतिभायं, पारिभायं, लग्नकः, न्याकः, अन्वाधिः *m.*, बन्धकः, नृणमन्त्रणः.—(The person who gives the security) प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.*, लग्नकदायी *m.* (नं).
- To BAIL, *v. a.* (To give bail for another) प्रतिनिधिः or प्रतिभूः भू, लग्नकं दा (c. 3. ददाति, दातुं).
- BAILEY, *a.* यो लग्नकं दत्त्वा मोक्षं शक्नते or शक्नः.
- BAILEY, *s.* (An officer who arrests) खासेद्दा *m.* (ड्ड), खासेधकज्ञै *m.* (ड्डे), ग्राहकः, यष्टियः, दखनायकः.—(A steward) काव्याधीशः.
- BAILMENT, *s.* आक्षेपः.
- BAIRN, *s.* बालः, बालकः, शिशुः *m.*
- To BAIT, *v. a.* (To put meat on a hook to tempt animals) मत्स्यादिग्रहणार्थं वड्डिषे आमिमादि निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), or निविश in caus. (-वेशयति -यितुं).—(To give food to horses on the road) मध्ययाने यथादिना वाहनानि भुज् in caus. (भोजयति -यितुं), यानध्रान्तानि वाहनानि विध्रम् in caus. (-ध्रामयति -यितुं).—(To incite dogs to attack a bull) वृपभम् आक्रमितुं कुक्कुरान् प्रबुद्ध in caus. (-बोधयति -यितुं).
- To BAIT, *v. n.* (To stop on the road for refreshment) मध्ययाने भोजनार्थं विध्रम् (c. 4. -ध्रामयति -ध्रामितुं).
- BAIT, *s.* मत्स्यग्रहणार्थं यद् आमिषं वड्डिषे निवेश्यते.—(Temptation) प्रलोभनं.
- BAIZL, *s.* शार्णं, कचलः, कर्णामयो वस्त्रविशेषः.
- To BAKE, *v. a.* आपाके or कन्दौ or चुत्तौ पक् (c. 1. पचति, पक्नुं) or तप् (c. 1. तपति, तप्नुं, c. 10. तापयति -यितुं) or भज्ज् (c. 6. भृज्जति, भृज्नुं), कान्दवीकृ.
- To BAKE, *v. n.* (To be heated) तप् in pass. (तप्यते), पक् in pass. (पच्यते).
- BAKED, *p. p.* कान्दवः -वा -वं, उख्यः -ख्या -क्यं, कन्दुपक्क -क्का -क्के.
- BAKEHOUSE, *s.* आपाकः, कन्दुः *m. f.*, पूषागारं, पूषशाला.
- BAKE-MEATS, *s.* कान्दवं, कान्दवात्रं, उख्यं, पक्कावं, आपूपिकं, शाण्डकुलिकं.
- BAKER, *s.* आपूपिकः, कान्दविकः, मोदककृत्, भक्षकाटः.
- BAKING, *s.* कन्दुपचनं, चुक्षिपचनं, पचनं, तपनं, तापनं.
- BALANCE, *s.* (Scales) तुला, मापनः, मापनदण्डं, तौलं, तौलदण्डं.—(The act of comparing two things in the mind) विवेचनं, विकल्पनं, विगणनं, उपमानं.—(That which is wanting to make two parts of an account even) अवशेषः, शेषं, शेषभागः, अधिकांशः, न्यूनशः.—(Equipoise) तुल्यता, भारतुल्यता.

BAL

- To BALANCE, *v. a.* (To weigh in a balance) तुल् (nom. तुलयति -यितुं), तुल् (c. 10. तुलयति).—(In the mind) विकृप् in caus. (-कल्पयति -यितुं), विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं).—(To equipoise) समीकृ, तुल्यभारं -रं -रं कृ.—(To regulate an account) शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), समीकृ, अपनयनं कृ, विगणनं कृ.
- To BALANCE, *v. n.* (To hesitate, fluctuate) दोल (nom. दोलायते -यितुं), विकृप् (c. 1. -कल्पते -कल्पितुं).—(To be equipollent) समीभू, तुल्यीभू.
- BALANCED, *p. p.* तुलितः -ता -तं, समीकृतः -ता -तं, तुल्यभारः -रा -रं.—(As an account) शोधितः -ता -तं, अपनीतः -ता -तं, विगणितः -ता -तं.
- BALARÁMA, *s.* (A celebrated demigod, half-brother to Krishná, and the third of the Rámas; and considered to be the eighth avatár of Vishnú) पलरामः, चलदेवः, रामः.—As elder brother of Krishná सच्चुतायनः.—(As armed with a plough-share) हलायुधः, हलभृत् *m.*, हली *m.* (नं), सीरपाणिः, सङ्कषेणः.—(As carrying a pestle-like club) मुसली *m.* (नं).—(As having the palm for a banner) तालध्वजः, तालाङ्कः.—(As diverting the stream of the Yamuná) कालिन्दीभेदनः.—(As dressed in blue) नीलास्रटः.—(As husband of Revatí) रेवतीरमणः.—(As killer of a certain demon) प्रलस्रटः.—(As guardian of Káma) कामपालः.
- BALCONY, *s.* वरयडः, इन्द्रकोपः, प्रदीपः -वं, निष्काशः, वितर्दिः *f.* or -वै.
- BALD, *a.* (Without hair) मुखः -यडा -यडं, मुखितः -ता -तं, अकेशः -शा -शं, विकेशः -शी -शं, केशहीनः -ना -नं.—(Without natural covering) अनावृतः -ता -तं, विपृतः -ता -तं, नग्नः -गना -गनं.—(Unadorned, inelegant) असंस्कृतः -ता -तं, अपरिष्कृतः -ता -तं, असम्भ्यः -भ्या -भ्यं.—(As style) अलङ्कारहीनः -ना -नं, अयध्ननः -ना -नं.
- BALDERDASH, *s.* (Any thing jumbled together) प्रकीर्णकं.—(Nonsense) अनर्थकवाक्यं, अलस्यवचनं, वृथाकथा.
- BALDNESS, *s.* नीरवर्णः, मुखडता, अकेशत्वः.—(Inelegance) असम्भ्यता.
- BALD-PATED, *a.* मुखितशिखाः -राः -रः (नं), मुखमलकः -का -कं. नग्नमलकः -का -कं.
- BALDRICK, *s.* (A girdle) मेखला, काची.—(The zodiac) राशिचक्रं, राशिमखलं, लग्नमखलं, ज्योतिषचक्रं.
- BALL, *s.* भाण्डकं, भार्डं, द्रव्यकूर्चं, पोदलिका, द्रव्यपोदली, भारः.
- To BALL, *v. a.* (To make up into a bale) भार्डं कृ, द्रव्याणि कूर्चीकृ. (To bale out water) अम्ब्रिणा or द्रोण्या जलम् उन्धिष् (c. 6. -धिपति -धेनुं) or उच्चुल् (c. 10. -तोलयति -यितुं).
- BALFUL, *a.* (Full of misery) क्लेशी -शिनी -शि (नं), दुःखी -खिनी -खि (नं), सशोकः -का -कं, शोकान्वितः -ता -तं.—(Destructive) नाशी -शिनी -शि (नं), आपायिकः -कौ -कं, प्राणहृत् -रा -रं, क्लेशकः -कौ -कं, हिंसः -सा -सं.
- BALEFULLY, *adv.* सशोकं, सक्लेशं, दुःखेन, यथा हिंसा जायते तथा.
- BALING-VESSEL, *s.* सेकपादं, सेचनं, सेक्कं, अग्नि *n.*, अग्निः *f.*, सञ्चुसेचनी, द्रोणिः *f.*, -शी, अवगादः, काष्ठकुहालः, काशावुवाहिनी *f.*
- BALK, *s.* (A ridge of land left unploughed) सेतुः *m.*
- To BALK, *v. a.* (To frustrate, disappoint) खड् (c. 10. खड्डयति -यितुं), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), वृथा कृ, मुषा कृ, भगनाशं -शां -शं कृ, मोषाशं -शां -शं कृ, व्यधीकृ, मोषीकृ, वष् in caus. (वचयति -यितुं).
- BALKED, *p. p.* प्रतिहतः -ता -तं, भग्नोद्यमः -ना -नं, खड्डितः -ता -तं, वधितः -ता -तं, परिवधितः -ता -तं, विप्रलम्बः -आ -अं.

BALKH, *s.* (The country) बाह्लिकः.

BALL, *s.* (Any thing round) गोलः -लं, मखलं, परिमखलं, गोलकः, घट्टलः, निपः, पिण्डः.—(The ball of the earth) भूगोलः, भूमखलं.—(For playing) कन्दुकः, गुहः, गेयुः *m.*, गेयुकः, गिरि *m.*—(A dancing party) सहनैने, नृत्यमंडपः.—(A ball of thread) सूत्रकोपः.—(Ball of the eye) अक्षिगोलः.—(Ball-room) नृत्यस्थानं, रङ्गशाला, वासकणी *f.*

To BALL, *v. a.* (To make into a ball) घट्टलीकृ, गोलीकृ.

BALLAD, *s.* (A song) गीतं, गानं, गीतिः *f.*, सङ्गीतं.

BALLAD-SINGER, *s.* गायकः, गाथाकारः, गायकः, गाता *m.* (नृ).

BALLAST, *s.* नाव सभोभगे स्थापितो भारः, पोतस्थिरीकरणाय तदभोभगे यत् प्रस्तरपालुकादि द्रव्यं निवेश्यते, स्थैर्यद्रव्यं.

To BALLAST, *v. a.* नौकायाः स्थिरीकरणाय तदभोभगे भारं स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), स्थिरीकृ.

BALLOON, *s.* आकाशयानं, योमयानं, आकाशपल्लवा गमनायै विमानं.

BALLOT, *s.* (A ball or ticket used in voting) गुटिका, गुलिका, काकिनी *f.*, कपडिका, स्वीकृतास्वीकृतपत्रं.—(The act of voting by ballot) गुटिकां निभृतं पातयित्वा स्वीकृतास्वीकृतज्ञापनं or मतमतसूचनं.

To BALLOT, *v. n.* स्वीकृतास्वीकृतज्ञापनाय गुटिकां निभृतं पत् in caus. (पातयति -यितुं).

BALM, *s.* (The juice of a shrub) गुग्गुलुः *m.*—(That which alleviates) प्रशमनं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, वेदनाशान्तिः *f.*

BALMY, *a.* (Having the qualities of balm) पृथ्वीरूपधरसोपेतः -ता -तं.—(Soothing) उपशमकः -का -कं, उपशायी -यिनी -यि (नृ).—(Fragrant) सौगन्धिकः -की -कं, सुगन्धिः -भिः -भि.

BALSAM, *s.* (Ointment, unguent) विलेपः, विलेपनं. उपदेहः, अम्बुघ्ननं.

BALSAMIC, *a.* (Unctuous) स्निग्धः -ग्रा -ग्रं, मेदुरः -रा -रं, प्रमेदितः -ता -तं, पिच्छणः -शा -शं, खेही -हिनी -हि (नृ), मृदुः -ह्री -दु.

BALUSTRADE, *s.* पङ्क्तिरमेण रचितः धुद्रस्तम्भसमूहः, धुद्रस्तम्भश्रेणी.

BAMBOO, *s.* वेणुः, वंशः, वेतसः, त्वक्सारः, शतपद्मी *m.* (नृ), मस्करः, तृणध्वजः, यवफलः, तेजनाः, कम्मीरः.—(When rattling) कोपकः.

To BAMBOOZLE, *v. a.* (To cheat) यच्च in caus. (यचयते -यितुं), परिचयः, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यं), विप्रलभ्, चल् (c. 10. -चलयति -यितुं).

BAMBOOZLED, *p. p.* वचितः -ता -तं, प्रलभ्यः -आ -अं, विप्रलभ्यः -आ -अं.

BAMBOOZLER, *s.* यचकः, चली *m.* (नृ), धूर्तः, कूटकः, कितयः, प्रतारकः.

BAN, *s.* (Public notice of any thing) घोषणं -शा, घोषणापत्रं, उक्तीर्जनं, समाचारः.—(A curse) शापः, अभिशापः, आक्रोशः; 'under a ban,' शापयस्तः -स्ता -स्तं.—(Interdiction) निषेधः, प्रतिषेधः, धारणं, विरोधः.

To BAN, *v. a.* (To curse) शाप् (c. 1. -शपति -ते, c. 4. -शपयति, शप्), -अभिशाप्, परिशाप्.

BANANA, *s.* कदली, नृत्यसारा, गुच्छमला, वारणवुषा, रम्भा, मोचा, काशीला.

BAND, *s.* (That which binds) बन्धनं or -नी or -नः.—(Bond) पाशः, शुक्लं.—(Union or connection) सङ्घनः, संयोगः.—(A company of persons) पङ्क्तिः *f.*, समूहः, श्रेणी, समागमः.—(Of musical instruments) वाद्यभारुदं, वाद्यवगणः, न्यूयः.—(A company of soldiers) गुच्छः, सैनिकः.

To BAND, *v. a.* संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), एकत्र कृ.

To BAND, *v. n.* एकत्र मिल् (c. 6. -मिलति, -मेलितुं), सम्मिल्.

BANDAGE, *s.* पट्टः, पन्थनं, पट्टकः, आवेष्टनं, कवलिका.—(Securing with bandages in surgery) अनुवेष्टितं.

BANDBOX, *s.* यत् किञ्चित्पुवस्तं स्त्रीलोकेन भृतं तदाधानयोग्यः सम्मुटकः

or जापाट.

BANDIT, *s.* परिपन्थी *m.* (नृ), दस्युः, प्रसस्यपीठ, चीठ, चिसवकारी *m.* (नृ), सारथिकज्ञः.

To BANDY, *v. a.* (To toss to and fro) इतस्ततः or इतथेतः धिप् (c. 6. -धिपति, धेयुं).—(To give and take reciprocally) निने (c. 1. -मयते -मातुं), विनिने, परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

BANDY-LEGGED, *a.* प्रतुः -तुः -तु, प्रगतनानुः -नुः -नु, विरलनानुः -नुः -नु.

BANE, *s.* (Poison) विषं, गट -रं, हलाहलः.—(Ruin) नाशः, विनाशः, क्षयः, हृष्यं.—(Causing ruin) हूमकः.

BANEFUL, *a.* (Poisonous) विषघट -रा -रं, गंरली -लिनी -लि (नृ). विषान्वितः -ता -तं, विषतुल्यः -त्या -त्यं.—(Destructive) नाशी -शनी -शि (नृ). विनाशकः -का -कं, क्षात्यिकः -की -कं, हूमकः -का -कं, हिंसः -सा -सं.

BANEFULNESS, *s.* विषालुता, नाशित्वं, हिंसता, सगरता.

To BANG, *v. a.* (To beat, thump) तद् (c. 10. -ताडयति -यितुं), प्रह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), तुद् (c. 6. -तुदति -तोतुं), आनुद्.

BANG, *s.* जापाटः, अभिघातः, प्रहाटः, मुष्टिघातः, करापातः.

To BANISH, *v. a.* (To another country) विषप् in caus. (-वासयति -यितुं), निर्विप्, प्रवप्, विप्रवप्, प्रवज् in caus. (-व्रजयति -यितुं), देशान्तराकृ.—(To drive away) निराकृ (c. 8. -करोति -कर्तुं), यहिष्कृ or यहिः कृ, निःसृ, in caus. (-सारयति -यितुं), उतृ; अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोतुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

BANISHED, *p. p.* प्रवासितः -ता -तं, विवासितः -ता -तं, निःसारितः -ता -तं, यहिष्कृतः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, निःकासितः -ता -तं, अयकृतः -या -यं.

BANISHMENT, *s.* (The act) प्रवासनं, विवासनं, निर्वासनं, प्रव्रजनं, निःसारणं, निरसनं, अपनोदनं, निराकरणं.—(The state) प्रवासः, विवासः.

BANISTER, *s.* सोपाने उभयतः स्थापिता धुद्रस्तम्भपङ्क्तिः.

BANK, *s.* (Of a river) तीरं, तटं -टः, कूलं, प्रतीरं, कच्छः, रोधः *n.* (स्); 'the opposite bank,' पारं, तीरान्तरं; 'the near bank,' अवारं.—(Any heap) चयः, कूलं, पिण्डनः, यमः; 'sand-bank,' सैकतं.—(A place where money is laid up) धनागारं, मुद्रागारं, निधिधननागारं, टङ्कागारं.

To BANK, *v. a.* (To inclose with a bank) कूलेन or यमेण परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं).—(To lay up money in a bank) धनागारे धनं निधिप् (c. 6. -धिपति -धेयुं) or न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), कुसीदिकं निकटे धनं स्या in caus. (स्थापयति -यितुं).

BANK-BILL, BANK-NOTE, *s.* सानृक्षप्रतिज्ञापनं or चणुशोधनप्रतिज्ञापनं यद्दर्शनाद् मुद्रागारे निधिधनं प्रतिदीयते, निधिधनविनिमयेन यत् प्रतिज्ञापनं प्रचलीकृत्यते.

BANKER, *s.* (Keeper of a bank) धनागारपतिः *m.*, मुद्रागारपतिः.—(Trader in money) कुसीदिकः, कलोपनीवी *m.* (नृ).

BANKRUPT, *s.* परिधीयः, चणुशोधनाय अक्षमः चणु (नृ) or अक्षमः or चणुवान् (नृ), असमर्थैश्चोपनः, अज्ञानानृष्यः, गतविभवः, सर्वैश्चयुतः, निर्धनः, हतसम्पदः.

BANKRUPTCY, *s.* परिधीयता, चणुशोधनाशक्तिः *f.*, चणुमोक्षासामर्थ्यं, निर्धनता.

BANNER, *s.* पताका, ध्वजः or -नं, केतनं, ध्वजनी *f.*, ध्वजपटः.

BANNS, *s.* (Of marriage) विवाहघोषणा, विवाहघोषणपत्रं

BANQUET, *s.* उत्सवः, सम्भोजनं, स्वादसम्भोजनं.

To BANQUET, *v. a.* स्वाद्वैः or मिष्टान्नैः or भोजनविशेषैः or सविशेषान्नैः भुज् in caus. (भोजयति -यितुं) or सन्नुप् in caus. (-तोषयति -यितुं)

BAN

or संघर्ष in caus. (नर्हयति-यितुं) or तृप् in caus. (नर्हयति-यितुं).
To BANQUET, v. n. उत्सवं कृ, विशिष्टाभोजनं or खाद्वनं or भोजनविशेषान्
or सविशेषात् भुञ्ज (c. 7. भुञ्जि, भोज्यं), विशिष्टरूपेण आहारं कृ, आत्म-
भरि-रि-रि अस्.

BANQUETER, s. उत्सवकर्त्ता m. (कृ), विशिष्टाभोजन m. (कृ), खाद्वनस-
नोपितः, खाद्वनभक्षकः.

BANQUETING, s. उत्सवकरणं, विशिष्टाभोजनं, खाद्वनखादनं.

To BANTER, v. a. अवहृस् (c. 1. हसति-हसितुं), अपहृस्, विहृस् with
acc.; अवधिष् (c. 6. धिषति-धिषितुं), भस्ति (c. 10. भस्ति-यते-ति-यितुं),
निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं).

BANTERER, s. अवधेयकः, धेयकः, निन्दकः, परिहासयेदी m. (नृ).

BANTLING, s. बालः, -ला, बालकः, शिशुः m.

BANYAN-TREE, s. बटः, जम्बू, पकैटी.

BAPTISM, s. मज्जनं, बलसंस्कारः, अवगाहनं.

BAPTISMAL, a. मज्जनसंस्थान-स्थान-स्थित (नृ), बलसंस्कारविषयः -या-यं.

BAPTIST, s. मज्जयिता m. (नृ), अवगाहकः, बलसंस्कारकर्त्ता m. (कृ).

BAPTISTERY, s. मज्जनस्थानं, अवगाहनस्थानं, बलसंस्कारकरणस्थानं.

To BAPTIZE, v. a. मज्ज in caus. (मज्जयति-यितुं), निमज्ज, अवगाह in
caus. (गाहयति-यितुं), बलसंस्कारं कृ.

BAR, s. (Of a door) अगलं.—(Of a cage) शलाका.—(Any ob-
stacle) विघ्नः, अवरोधः-धकः, व्याघातः, प्रतिघ्नः, बाधकः, प्रतिवन्धः,
प्रसृष्टः.—(A sand-bank) सैकतः.—(The place where criminals
are tried) धर्मसभा, विचारस्थानं.—(A solid mass of metal)
लोहपिण्डः-पण्डः, कुशी.—(In music) तालनियामका रेखा.—(In a
tavern) शुकपात्रेण मद्यक्रेतृप्रतिवेद्यनरैः स्थापितम् अवरोधकं तत्र च
तन्मध्ये विगृह्यते विन्यते.

To BAR, v. a. (To fasten with a bar) अगलेन वन्स् (c. 9. वज्राति,
वहुं).—(To hinder) वृ in caus. (वारयति-यितुं), निवृ, प्रतिवृ;
प्रतिरुप् (c. 7. रुणद्धि-रोद्धुं), निरुप्, विरुप्, प्रतिवन्स्.—(To shut
out from) निराकृ, निरस् (c. 4. अस्ति-असितुं).—(To exclude)
वहिष्कृ, निराकृ.—(To prohibit) प्रतिषिप् (c. 1. सेषति-सेष्टुं),
निषिप्; अन्तःस्था (c. 2. स्थाति-स्थातुं).

BARB, s. (A species of horse brought from Barbary) विदेश-
जातीयः मुतनकायविशिष्टः तुराग्रभेदः.—(A crooked point) फलं,
कण्ठः, शलाघः, शरफलं.—(Armour for horses) प्रसरः, प्रधरः,
अधतनुर्ध, अधसज्जा.

BARBACAN, s. प्राकारोपनगरपाने निर्मितं दुर्गं.

BARBARIAN, s. हेच्छः, हेच्छजातिः m., शयः, किरातः, क्षुधुनः, पुलिन्दः.
—(An uncivilized man) असभ्यलोकः, पुरुषपशुः.—(A foreigner)
विदेशी m. (नृ).—(A cruel tyrant) निर्दयः.—(The country of
barbarians) प्रत्यन्तः.

BARBARIAN, BARBARIC, a. (Belonging to barbarians) हेच्छी-स्थित
-स्थित (नृ). विदेशी-स्थित-स्थित (नृ), वैदेशिकः -की-कं.—(Uncivil-
ized) असभ्यः-भ्या-भ्यं, असंस्कृतः-ता-तं, अशिष्टः-श-शं.

BARBARISM, s. (In grammar) हेच्छितः.—(Savageness of manners)
क्रूरता, क्रूरप्राज्ञता, हेच्छित्वं, पशुता, दुराचारत्वं.

BARBARTY, s. (Cruelty) निहृता, निर्दयत्वं, क्रूरता.—(Of manners)
असभ्यता, क्रूरप्राज्ञता.

BARBAROUS, a. (Foreign) हेच्छीयः-या-यं, वैदेशिकः-की-कं.—(Sa-
vage in manners) क्रूरप्राज्ञ-रा-रं, कुशीलः-ला-लं, दुराचार-
-रा-रं, अशिष्टः-श-शं, शौचापद-दी-दी.—(Cruel) निहृ-रा-रं,
38

BAR

निर्दयः-या-यं, क्रूर-रा-रं.

BARBAROUSLY, adv. हेच्छयन्, असभ्यलोकयन्, पशुयन्, प्रापदयन्.—
(Cruelly) निर्दयं, निहृ, अतिक्रूरतया.

BARBED, a. कर्ण-स्थित-स्थित (नृ), फलयुक्त-का-कं, लोहाग्रयुक्त-का-कं.
—(Mailed) चर्मितः-ता-तं, कवची-चिनी-चि (नृ), परिदंशितः-ता-तं.

BARBEL, s. नादियमस्यविशेषः.

BARBER, s. नापितः, क्षुरी m. (नृ), मुखदी m. (नृ), द्यौरिकः, अनावसायी
m. (नृ), दिवाकीर्तिः m.; 'a barber's business,' नापित्वं.

BARBS, s. pl. (A disease of horses) अश्वीमरोगविशेषः.

BARD, s. मागयः, वन्दी m. (नृ), मयुकः.—(Poet) कविः m., काव्यशास्त्रज्ञः.

BARDICK, a. मागयसंस्थान-स्थित-स्थित (नृ), काव्यशास्त्रसंस्थान-स्थित-स्थित-या-यं.

BARE, a. (Naked) नग्नः-गना-गनं.—(Without ornament) अश्रुपितः
-ता-तं, अनलङ्कृतः-ता-तं, असंस्कृतः-ता-तं.—(Unclothed) विपन्नः
-स्ता-स्तं.—(Uncovered) अनावृतः-ता-तं, विपृतः-ता-तं, अपवृतः
-ता-तं.—(Mere) केवलः-ला-लं, मात्रकः-का-कं, मात्रं.—(Thread-
bare, worn) क्षीरः-क्षा-क्षं; 'the bare ground,' केवला भूमिः,
पृथिवीतलं, भूतलं.

To BARE, v. a. (To strip, uncover) नगनीकृ; अक्षीकृ; उच्छृ (c. 10.
-छादयति-यितुं), विवृ (c. 5. वृणोति-वरितुं-वरीतुं).

BARRED, p. p. नगनीकृतः-ता-तं, अक्षीकृतः-ता-तं, विवृतः-ता-तं.

BARFACED, a. (Shameless) निर्लेजः-ज्जा-ज्जं, लज्जाहीनः-ना-नं,
धृष्टः-धा-धं.

BARFACEDNESS, s. निर्लेजत्वं, धृष्टता, धार्ष्ट्यं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, वैयार्यं.

BARFOOT, a. नग्नपादः-दा-दं, शून्यपादः-दा-दं, पादुकाहीनः-ना-नं.

BARHEADED, a. नग्नशिखाः-रा-रं (नृ), शून्यमस्तकः-का-कं, अना-
वृत्तशिखाः-रा-रं (नृ).

BARELY, adv. (Merely) मात्रं, केवलं.—(Hardly) कष्टं, कष्टेन, क्लेशेण.
—(Nakedly)—नग्नं, शून्यं, आच्छादनव्यतिरेकेण.—(Without or-
nament) अलङ्कारव्यतिरेकेण, भूयणं विना.

BARENESS, s. (Nakedness) नग्नत्वं, शून्यता, रिक्ता.—(Leanness,
poverty) क्षीणता, दरिद्रता, दैन्यं.

BARGAIN, s. (A contract, agreement) समयः, नियमः, संविद् f.,
उपगमः, अभ्युपगमः, संघटनः, आधवः, समाधिः m., उद्देशः.—(Con-
tract concerning the price of a thing sold) पणः, विपणः,
क्रयनियमः, क्रयविक्रयनियमः, क्रयपत्रं.

To BARGAIN, v. n. पण (c. 1. पणते, पणितुं or पणायति-यितुं), पणं कृ,
सद्द् (c. 1. -यद्दते-यद्दितुं), समयाकृ, नियमीकृ, क्रयविक्रयनियमं कृ.

BARGAINED, p. p. पणितः-ता-तं, पणायितः-ता-तं, सद्दितः-ता-तं.

BARGE, s. तरालुः m., तरानुः m., वहिर्वा.—(Pleasure-boat) केलिनौका.

BARGE MAN, s. नाविकः, पोतवाहः, पृथ्वीकनौकाकण्टारः, तरिकः.

BARK, s. वल्कलः-लं, वल्कं, लव् f. (नृ), लव, क्षत्री f., शल्कं, शल्कलं;
'bark of a tree,' तरुत्वक् f. (नृ).—(Made of bark) लव्द्ययः
-यी-यं, तरुत्वक्निर्मितः-ता-तं, वल्कलः-ला-लं.—(Garment of)
वल्कलः.—(A small ship) पोतः, क्षुद्रनौका.

To BARK, v. a. (To strip trees of their bark) लव् (nom. लवयति
-यितुं), वल् (nom. वल्कयति-यितुं), लव् (c. 1. लवति, लवितुं),
वल्कम् वल्क्यम् (c. 1. -क्यति-क्यते) or निष्कृम्.—(To enclose, as
bark) वल्कलवत् परिवेष्ट (c. 1. वेष्टते-वेष्टितुं).

To BARK, v. n. भव् (c. 1. भयति, भयितुं), बुद्ध (c. 1. बुद्धति, बुद्धितुं),
c. 10. बुद्धयति-यितुं), रे (c. 1. रायति, रातुं).—(To revile) आक्षुष
(c. 1. -क्षुषति-क्षुषितुं), मुखरीकृ.

BARKER, s. भयकः.—(Reviler) आक्रोशकः.

BARKING, s. (Of dogs) भयं, चुङ्कनं, रायणं, रुतं.

BARKY, a. चात्कः—त्की—त्कं, चात्कालः—ली—लं, त्वद्भयः—यी—यं.

BARLERIA, s. (A flower) बाणा, आर्त्तगलः, कुरवकः, सहचरी, द्युतः.

BARLEY, s. यवः, यवकः, तीक्ष्णशूकः, प्रवेष्टः, शितशूकः; 'unripe barley,' तोक्नः, यावकः, कुल्मार्थः; 'barley-meat,' यवघोदः; 'barley-water,' उदमन्यः; 'made of barley,' यवमयः—यी—यं; 'sown with barley,' ययः—य्या—यं.

BARLEY-BROTII, s. यवसुरं, यवनिर्मितं पानीयं, यवरत्नः.

BARLEY-CORN, s. यवः, तिर्यग्ययोदरं.

BARLEY-MOW, s. लूनययसङ्ग्रहस्थानं, यवे लूने सति तत्तज्जयनस्थानं.

BARLEY-SUGAR, s. यवरसङ्क्रान्त, इक्षुसारः, माक्षिकशर्करा, शुक्रोपला.

BARM, s. सुरामरुदः, मद्यमरुदः, कारोन्नरः, कारोन्नमः, अभिषयः.

BARN, s. कुशूलः, शस्यभारुदं, भारुदगारः, धान्यागारः, धान्यकोशकं, धान्यसङ्ग्रहस्थानं.

BARNACLE, s. (A kind of shell-fish) नौकाकाष्ठजः शस्त्रकविशेषः.—(An instrument to hold a horse by the nose) पाशविशेषो येन तुरङ्गो मुखदेशे ग्रियमाणोऽश्वचिकित्सनेन चिकित्सितुं शक्यते.—(A kind of bird) हंसजातीयः पक्षिमभेदः.

BAROMETER, s. आकाशतोहनयन्तं, आकाशपरिमाणाद्यं पारदपूरिता काच-नाली.

BARON, s. क्रमागतानां कुलीनपदानां मध्ये षट्प्रभेदः, अधिपतिः *m.* स्वामी *m.* (नृ).—(Baron of beef) गोपृष्ठं, उभयपाश्वीवपट्टाभ्यां गोनामं.

BARONESS, s. वक्ष्यमाणकुलीनपदस्वित्तस्य पुरुषस्य पत्नी or भार्या.

BARONET, s. क्रमागतानां कुलीनपदानां मध्ये चत्वारपदं यस्य तः.

BARONIAL, a. पृथीककुलीनपदसञ्चयी—न्यनी—न्य (नृ).

BARONY, s. पृथीककुलीनपदसञ्चयीयम् अधिपत्यं or स्वाम्यं.

BARRACK, s. सैन्यागारः, सैन्यालयः, अयुक्तसमये सैन्यनिवासस्थानं, सैन्यावासः.

To BARRACK, v. a. सैन्यान् सैन्यागारे पृषक् पृषक् स्या in caus. (स्थापयति—यितुं), or यस् in caus. (वासयति—यितुं).

BARRED, p. p. विरुद्धः—दा—दं, प्रतिवद्धः—दा—दं, निषिद्धः—दा—दं, पाधितः—ता—तं.

BARREL, s. (A small cask) दीर्घगोलाकारं काष्ठनिर्मितं पात्रं or भारुदं.—(A cylinder, as of a gun) नादिः—दी *f.* नाली or—ला.

To BARREL, v. a. (To put in a barrel) पृथीकपात्रे निषिष् in caus. (वेशयति—यितुं).

BARREN, a. (Not prolific) वन्यः—न्या—न्यं, असुती—तिनी—ति (नृ), अप्रसवी—विनी—वि (नृ), प्रनारहितः—ता—तं.—Unfruitful) निष्फलः—ला—लं, अफलः—ला—लं, अवकेशी—शिनी—शि (नृ), शुष्कः—प्ता—प्तं, —(Useless) व्यर्थः—यौ—यं, अनर्थकः—का—कं, मोघः—पा—यं.—(Empty) शून्यः—न्या—न्यं, रिक्तः—क्ता—क्तं; 'a barren woman,' वन्या, अप्रसूता; 'a barren soil,' मरुस्थलं or—ली.

BARRENNESS, s. वन्यता, निष्फलता, वैयर्थ्यं, शुष्कता, शून्यता.—(In a female) वन्यात्वं.

BARRICADE OF BARRICADO, s. प्राचीरं, प्राकारः, वमः—मं, अवरोधकं, पथावरोधः.

To BARRICADE OF BARRICADO, v. a. and n. रुध् (c. 7. रुध्दि, रोद्धुं), प्रतिरुध्, संरुध्; प्रतिवन्ध् (c. 9. वमति—वद्धुं); प्राचीरेण पथम् अवरोध्.

BARRIER, s. (A barricade) प्राकारः, प्राचीरं, परिकटं, वमः.—(An obstacle) विमः, प्रतिवन्धः, अवरोधकं, प्रतिरोधः, प्रतिवन्धः, सप्तपनं. प्रबुद्धः.—(A boundary) सीमा, पथ्यन्तं, परिसीमा.

BARRISTER, s. उच्चपादी *m.* (नृ), परार्थं पादी *m.* (नृ), प्रतिपादी *m.*

(नृ), परार्थं वादानुवादकज्ञे *m.* (नृ), मन्त्री *m.* (नृ), मन्त्रकृत्, व्यवस्था-निष्पन्नः, व्यवहारपण्डितः, स्मृतिशास्त्रज्ञः, धीसचिवः.

BARROW, s. (A kind of vehicle) हस्तप्रचालितं वाहनं or यानं.—(A hog) शूकरः.—(A mound) मृत्तिकापिण्डः *f.* उन्नतभूभागः.

To BARTER, v. n. (To trade) भागद्विनिमयेन वाणिज्यं कृ.

To BARTER, v. a. (To exchange one article for another) निमे (c. 1. मयते—मातुं), विमे, विनिमे, भागद्विनिमयं कृ, परिवृत् in caus. (वस्रयति—यितुं), भागद्वं प्रति भागद्वं दा (c. 3. ददाति, दातुं); 'capable of being bartered,' परिवर्तनीयः—या—यं.

BARTER, s. भागद्विनिमयः, निमेयः, नेमेयः, विमयः, विनिमयः, चेमेयः, प्रतिदानं, परिदानं, परिपुष्टिः *f.* परीचित्रः, परिचित्रः, निमया, व्यतिहारः; 'any thing obtained by barter,' आपानियकं.—(Rule of barter in arithmetic) भागद्वप्रतिभागद्वकः.

BARTON, s. (A poultry-yard) रागकुलुटादिरक्षणार्थं घृतिः.

BASALT, s. लोहसदृश अतिदृढः कृष्णवर्णः मत्सरविशेषः.

BASALTIC, s. पृथीकप्रसरमयानी—न्यनी—न्य (नृ).

BASE, a. (Mean, vile) नीचः—ता—तं, अधमः—मा—मं, निकृष्टः—मा—मं, अपकृष्टः—दा—दं, रलः—ला—लं, प्रनार्यः—यौ—यं, निर्गुणः—शा—यं, दुष्टः—दा—दं, तुच्छः—त्ता—तं, नपम्यः—न्या—न्यं, कदर्थ्यः—यौ—यं, हीनः—ना—नं, कुत्सितः—ता—तं; 'a base man,' कापुरुषः.—(Of mean parentage) सकुलः—ला—लं, प्रकुलोन्—ना—नं.—(Of mean spirit) कृपणः—मा—मं, दुष्टभावः—या—यं; 'base metal,' जुष्यं.

BASE OF NOSE, a. (As sound) गम्भीरः—रा—रं, धीरः—रा—रं.—(A base sound) मन्त्रः.

BASE, s. (The bottom of any thing) अधोभागः, मूलं, तलं, उपग्रन्थः, उपानं.—(In geometry) मूला *m.* (नृ), भूमिः *f.*—(Base of a pillar) उपग्रन्थः, स्तम्भस्य अधोभागः.—(Base of a tree) तरुतलं.—(Foundation of a house) भित्तिमूलं, षोढः.

BASE-HORN, a. पिहीनयोनः—निः—नि, विजातः—ता—तं, कलुषयोनिनः—ता—तं, हीनजातिः—तिः—ति.—(Bastard) शारजः, कुष्टः.

BASE-MINDED, a. दुष्टमतिः—तिः—ति, दुष्टचेताः—ता—तः (स्).

BASED, p. p. (Founded) मूलः—ला—लं in comp.; 'based on knowledge,' ज्ञानमूलः—ला—लं.

BASILESS, a. निर्मूलः—ला—लं, अमूलः—ला—लं.

BASILY, adv. अपकृष्टं, निकृष्टं, नीचतया, सदैवं, दुष्टनयनं, अधमप्रकारेण, कार्येण.

BASMENT, s. (Foundation of a house) गृहस्य भित्तिमूलं, वास्तु *n.*, षोढः.

BASINESS, s. (Meanness) नीचता, दुष्टता, निकृष्टता, दैन्यं, कदर्थ्यत्वं, अनार्यता, खलता.—(Of birth) हीनजातिता, वैजात्यं.—(Of Sound) गम्भीर्यं.—(Of metal) मूलं, कुपत्यं.

BASHAW, s. तर्कीयदेशे स्यातिविशेषः, सेनानीः *m.*, सेनापतिः *m.*, अधिपतिः *m.*

BASHFUL, a. हीनान्—मती—मत् (नृ), लज्जावान्—यती—यत् (नृ), अपत्रपिणुः—युः—यु, चपितः—ता—तं, त्रयापुक्तः—क्ता—क्तं, शीघ्रितः—ता—तं, शालीनः—ना—नं.—(Timorous) भीरुः—रुः—रु.

BASHFULLY, adv. लज्जया, सत्रयं, सवीर्यं.—(Timorously) सचक्रितं, सभयं.

BASHFULNESS, s. हीः *f.*, लज्जा, त्रयः—गा, अपत्रया, वीडा, वीर्यं, शालीनत्वं, मन्दार्थः.—(Timidity) भीरुता.

BASIL, s. (A plant) तुलसी, मरुपकः, समोरणः, प्रस्यपुष्पः, फणिभक्तः, पलीसः, जम्बीरः, कठिन्नरः, कुदेरकः, अर्जकः.

BASILICA, s. (The middle vein of the arm) बाहुमध्यस्था वृहन्नादिः.

BASILICK, s. वृहन्पूजाशाला.

BAS

- BASILISK, s.** (A kind of serpent) चटुसुक्त सपैभेदः.
- BASIN, s.** तडागः, जलाशयः, जलाधारः, खातं. See Bason.
- BASIS, s.** (Foundation of any thing) मूलं, अयोभागः, उपग्रन्थः, तलं.—(Basis of a pillar) स्तम्भस्य अधोभागः.—(The ground-work of any thing) मूलं, वस्तु *n.*, योनिः *m.*; 'prosperity has virtue for its basis,' धर्ममूला सम्पत्तिः; 'the basis or material of cloth,' वस्त्रयोनिः.
- To BASK, v. n.** सूर्यपतेर्यं or सूर्यतेजः सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं), प्रतिदूष्यं शो (c. 2. शेते, शयितुं) or संविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं).
- BASKET, s.** पिठकः, वेदकः, पेदा, डलकं, डलकः, करण्डः, मञ्जूषा, कण्डोलः; 'basket-maker,' वैणवः, वेदलकारः; 'basket-work,' वेदलं.
- BASON OR BASIN, s.** (Reservoir) तडागः, जलाशयः, वेशनाः, पत्थलः-लं, चत्तसट *n.* (स्), खातं, क्रीडासट *n.* (स्).—(Round the foot of a tree) आलवालं, आवालं, आवायः.—(Vessel to hold water) ट्रोणी, पानं, भाण्डं, जलाधारः, काष्ठामुवाहिनी.—(Harbour) खातं, पोतवन्धनस्थानं.—(Scale of a balance) तुलापटः.
- BASS, a.** (In music.) See Base.
- BASS, s.** (Mt) कटः, वृणपूली, तलाची, पादपाशी.
- BASSO-RELIEVO OR BASS-RELIEF s.** प्रतिछाया, प्रतिचन्द्रः, उच्चैःप्रकारेण तक्षिता चित्रलेखा.
- BASSOON, s.** शुभिरविशेषः, शुभिरवाद्यप्रभेदः.
- BASTARD, s.** झारनः, असतीसुतः, कुष्टः-खडी *m.* (न), उपस्त्रीजातः, दासीपुत्रः, कौलदेवः, कौलदेवः, पन्थुलः, पान्थकिनेयः.—(Born after the death of a husband) गोलकः.
- BASTARD, a.** (Illegitimate) विजनिताः-ता-तं, विजातः-ता-तं.—(Spurious) कृत्रिमः-भा-नं, कलितः-ता-तं.
- BASTARDY, s.** झारजातता, झारजनं, कुशापस्था, उपस्त्रीजातदशा.
- To BASTE, v. a.** (To beat with a stick) लघुतेन or गद्या तद् (c. 10. ताडयति-यितुं), or प्रह (c. 1. -हरति-हर्तुं), or अभिहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), or हुद् (c. 6. तुदति, तोडुं).—(To sprinkle meat that is roasting) पच्यमानं or शूलाकृतं मांसं घृतेन सिक् (c. 6. सिचति, सेक्नुं).—(To sew) सीव् (c. 4. सीयति, सेयितुं).
- BASTILE, s.** प्रकारयुक्तं कारागारं, दुर्गं, दुर्गपरिगतं परिरक्षाप्राचीरादि.
- BASTINADE OR BASTINADO, s.** लघुतेन ताडनं, दण्डाघातः, गदाप्रहारः.
- BASTING, s.** दण्डाघातनं, लघुपटातनं, गदाप्रहरणं, अभिघातः, ताडनं.
- BASTION, s.** वज्रः-प्रं, दुर्गवहिःपार्थं राक्षीकृता भूक्षिका or उपचितो वज्रः.
- BAT, s.** जतुका, जतुका, अजिनपत्रा, चर्मचटका, चर्मचट्टी, भङ्गारी.—(A club) गुलिकाक्रीडायां गुलिकाप्रयोदायं यष्टिः *m.* or गदा or लघुदः.
- BAT-FOWLER, s.** रात्रिकाले जतुकादिव्याधः or पक्षिग्राहकः.
- BAT-FOWLING, s.** प्रदीपकाले or रात्रिसमये पक्षिग्रहणं.
- BATCH, s.** (A number of things) गणः, सङ्घः, सङ्घातः.—(A single baking) आपूर्णिकं, पैथिकं, शाष्कुलिकं, यतिपट्टकपूर्णादि एककाले पच्यते.
- BACHELOR, s.** अविवाहितः, अकृतदारः, अकृतविवाहः.
- To BATE, v. a.** न्यूनीकृ, अस्तीकृ, ह्स् in caus. (ह्रासयति-यितुं), कन् (nom. कनयति-यितुं), लप् (nom. लययति-यितुं), शम् in caus. (शनयति-यितुं), उच्चारं कृ.
- To BATE, v. n.** धि in pass. (ह्रायते), न्यूनीभू, अस्तीभू, ह्स् (c. 1. ह्रसति, ह्रसितुं), शम् (c. 4. शास्यति, शासितुं).
- BATEFUL, a.** कलहकारी-रिणी-रि (न), विवादशीलः-ला-लं.
- BATEMENT, s.** न्यूनीकरणं, अस्तीकरणं, न्यूनाता, उच्चारः, उच्चारणं.
- BATH, s.** स्नानकुक्षं, स्नानागारं, स्नानशाला, स्नानागारः, स्नानागहनस्थानं.

BAT

- To BATHE, v. a.** स्ना in caus. (स्नाययति-यितुं), धाव् (c. 1. भावति. पायितुं or caus. धावयति-यितुं), प्रपाय् in caus., धल (c. 10. धालयति-यितुं), प्रधाल्, निमज् in caus. (-मज्जयति-यितुं), धाम् in caus. (-धाययति-यितुं).
- To BATHE, v. n.** स्ना (c. 2. स्नाति, स्नातुं), निमज् (c. 6. -मज्जति-मज्जितुं), स्नग्गाह् (c. 1. -गाहते-गाहितुं-गाह्), धाम् (c. 1. -झयते-झोतुं), अभिपेदं कृ.—(With one's clothes on) सचेलः स्ना.
- BATHED, p. p.** स्नातः-ता-तं, कृतस्नानः-ना-नं, स्नग्गाहितः-ता-तं, स्नग्गाहः-ता-तं, स्नातः-ता-तं, निमज्जः-गना-गनं, योतः-ता-तं, जलशुषिः-चिः-चि.
- BATHER, s.** स्नायी *m.* (न), कृतस्नानः, स्नाता *m.* (न), स्नायकः, निमज्जनकृ.
- BATHING, s.** (Act of) स्नानं, मज्जनं, निमज्जनं, स्नायनः, स्नायनः, स्नग्गाहनं, अभिपेकः.—(Religious bathing) स्नानं, अभिपेकः, सूना.—(Relating to bathing) स्नानीयः-या-यं.—(Bathing-gown) स्नानवस्त्रं.
- BATHOS, s.** वाक्कुलक्षारविशेषः, गम्भीरता, गम्भीर्यं, नीचता.
- BATING, prep.** यज्जयित्वा, यज्जं, च्यते, अयास्य, यतिरिक्तं, यतिरेकेण.
- BATLET, s.** पक्ष्याग्रने रजकः प्रयुक्तं चतुष्कोणः काष्ठमुष्टकः.
- BATOON, s.** दण्डः, गदा, लघुदः, यष्टिः *m.*, वेवं.
- BATTALION, s.** याहिनी, सैन्यदलं, गुल्मः, यूहः, सेनामुखं.
- BATTLE, s.** यः कश्चिद् व्यस्यो रानविद्यालये अनेवासिना क्रियते तद्व्ययनापचं.
- To BATTEN, v. a.** (To make fat) स्ने in caus. (स्नाययति-यितुं), स्नग्ग् in caus. (स्नग्गयति-यितुं), संवृष् in caus. (-वर्षयति-यितुं), वृष् in caus. (वर्षयति-यितुं), पोर्न-नां-नं कृ.—(To fertilize) समल (nom. समलयति-यितुं).
- To BATTEN, v. n.** (To grow fat) स्ने (c. 1. प्यायते, प्यातुं), स्नग्ग् (c. 1. स्नग्गयते, स्नग्गयितुं), संवृष् (c. 1. -वर्षते-वर्षितुं), स्नातम्भटि-टि-रि or उदम्भटि-टि-रि च्स्.
- To BATTER, v. a.** (To shatter) मृद् (c. 9. मृदति, मर्दितुं), चपमृद्, प्रमृद्, चूर्ण (c. 10. चूर्णयति-यितुं), प्रचूर्ण, मृद् (c. 9. मृदति, मर्दितुं or मर्षितुं), विमृद्, पिद् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निमिद्, प्रतिपिद्; चूर्णीकृ, भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्गुं), प्रभङ्ग; तद् (c. 10. ताडयति-यितुं), हुद् (c. 6. तुदति, तोडुं).
- BATTERED, p. p.** मृदितः-ता-तं, मर्दितः-ता-तं, विमृष्टः-ता-तं, चूर्णितः-ता-तं, भग्नः-गना-गनं, ताडितः-ता-तं, निमिष्टः-ता-तं.
- BATTERING-RAM, s.** दुर्गभित्तिमर्दने or नगरप्राचीरभङ्गने यूहकालीनयोधैः प्रयुक्तो नेपथ्यकाकाराद्यो वृहद्वज्रः.
- BATTERY, s.** (The act of battering) मर्दनं, सेपणं, भङ्गनं, स्नायतनं.—(In law) दण्डपादव्यं.—(A line of cannon) युद्धयन्त्रश्रेणी.
- BATTLE, s.** युद्धं, रणः, रणं, सङ्ग्रामः, सनट्-रं, विग्रहः, संयुगः, आहवः, स्नायोनं, प्रयुद्धं, प्रयनं, संख्यं, सङ्गट्, कलहः, प्रयातः, प्रायातः, समायातः, मृधं, सम्परायः-यकं, साम्परायिकं, युत् *f.* (य्), कलिः *m.*, सम्परायः, प्रविदारणं, समुदायः, समिह् *f.*, समितिः, समीकं, जन्मं, संयत् *f.*, संस्कोदः, अभिसम्प्रातः, अभ्यामर्दः, अभ्यागमः, आनिः *f.*—(Close fight) नियुद्धं, वाहुयुद्धं.—(Mingled fight) तुमुलं, रणसङ्कुलं.—(Battle-cry) सिंहनादः, छेडितं; 'field of battle,' रणभूमिः *f.*
- To BATTLE, v. n.** युष् (c. 4. युध्यते, योडुं), कलह् (nom. कलहायते); 'to desire battle,' युष् in des. (युयुत्सते) रणकाम्यं (nom. रणकाम्यति).
- BATTLE-ARRAY, s.** सैन्यबृहद्, सैन्यविन्यासः, बलविन्यासः, युधिः *f.*, योद्धश्रेणी.
- BATTLE-AXE, s.** परश्वजः, परशुः *m.*—(Armed with) पारश्वधिकः.
- BATTLEDOOR, s.** गुलिकाक्रीडायां दण्डो यैवरा गुलिका प्रयुज्यते or स्नाह्वयते,

कन्दुकमहरणार्थं यष्टिः.

BATTLE-FIELD, *s.* रणभूमिः *f.*, आयोधनं, रणः, रणाङ्गणं, रणानिरं, मल्लभूः *f.*, मल्लभूमिः *f.*, रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*

BATTLEMENT, *s.* भित्तिः *f.*, चिद्रयुक्तं प्राकारः, वाखादिप्रवेशार्थं प्राकारचिद्रं.

BATTOLOGIST, *s.* येन निरर्थका पुनरुक्तिः कियते सः, निरर्थकपत्र *m.* (कृ).

BATTOLOGY, *s.* निरर्थका पुनरुक्तिः or मुहुर्भाषा, निरर्थकवाक्यं.

BAVIN, *s.* इन्धनयोग्यं शुष्ककाष्ठखण्डं, शुष्ककाष्ठं.

BAWBLE, *s.* अत्यमूल्यकम् आभरणं or कङ्कणं, अत्यर्थं मोटाद्रव्यं, कङ्कणं, किङ्किणी, कदर्थद्रव्यं.

BAWD, *s.* कुट्टनी, कुट्टिनी, दूती, चुन्दी, शम्भली, घटदासी, वेश्याचार्यः *m.*

BAWDILY, *adv.* अशुद्धं, लम्पटयत्, वैयात्वेन, गहितं, गहप्रकारेण.

BAWDINESS, *s.* अवाच्यता, गह्यता, अनयं, वैयात्वं, लम्पटता.

BAWDY, *s.* कुट्टनीकम् *n.* (नं), वेश्याकम् *n.* (नं), दूतीकार्थं.

BAWDY, *a.* अवाच्यः -चा -चं, अवलम्ब्यः -च्या -च्यं, अकथ्यः -च्या -च्यं, गहितः -ता -तं, गह्यः -ह्य -ह्यं, नीचः -चा -चं, अधमः -मा -मं, अशुद्धः -द्धा -द्धं, अविनीतः -ता -तं.

BAWDY-HOUSE, *s.* वेश्याजनसमाश्रयः, वेश्यागृहं, वेश्याश्रयः, गणिकागृहं, वेशः.

To BAWL, *v. n.* उल्लुङ्ग (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), प्रकुञ्ज, विकुञ्ज, नद् (c. 1. नदति, नदितुं), प्रणह, पिनह; उहुम् (c. 10. -घोषयति -यितुं), चित्कारं कृ; चीत् शब्दं कृ, रस् (c. 1. रसति, रसितुं).

BAWLER, *s.* उल्लोष्ट *m.* (-ष्टृ), चित्कोष्ट *m.* (-ष्टृ), घोषका, उहोषका.

BAWLING, *s.* चित्कोशनं, उल्लोशनं, घोषणं, चित्कारशब्दः, रासः.

BAY, *s.* (An opening of the sea into the land) खलातं, खातं, पुटभेदः, समुद्रवङ्कः, वङ्कः, वङ्कः—(An honorary garland) श्यामवृद्धनिर्मिता मानसूचका माला.—(An opening in a wall) गृहाधः; 'to stand at bay,' शङ्खं प्रति or शत्रुप्रतिमुखं or अभिमुखं or मुखामुखि स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं).

BAY, *a.* (Colour) पिङ्गलः -ला -लं, पिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.—(A bay horse) वकनाहः, कियाहः.

To BAY, *v. n.* रै (c. 1. रायति, रातुं), भम् (c. 1. भयति, भयितुं).

BAY-SALT, *s.* समुद्रलवणं, सिन्धुलवणं, सामुद्रं, सैन्धवं, वसिरं, अक्षीयं.

BAY-TREE, *s.* श्यामवृद्धो यस्य पत्राणि मानसूचकहाररूपेण प्रयुज्यन्ते.

BAY-WINDOW, *s.* पुटाकारो गयाधः, भित्तिवहिल्लो गृहाधः, पुटरूपपातायनं.

BAYONET, *s.* या लोहगुलिकाप्रक्षेपणे अधुनातनयोद्धभिः प्रयुज्यते नादिस् तदये चट्टा कृपाणी or छुरिका.

BAZAR, *s.* पथ्यवोची, पथ्यशाला, आपणः, हट्टः, क्रयारोहः.

BELLUM, *s.* गुग्गुलुः *m.*, कुम्भं, उल्लूखलकं, सध्रसहः, कौशिकः, पुरः, कक्षोलः, कोलकं, कोशफलं.

To BE, *v. n.* (To be in some state) अस् (c. 2. अस्ति), आस् (c. 2. आस्ते).—(To enter into some state) भू (c. 1. भवति, भवितुं).—(To exist) अस्, वृत् (c. 1. वर्तते, वर्तितुं), विद् in pass. (विद्यते), जन् in pass. (जायते).—(To be in or at) वृत्, स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं); 'be it so,' एवम् असु. The verb 'to be' is often expressed by the use of the passive form of the Sanskrit verb, and is not unfrequently omitted altogether.

BEACH, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रकूलं, समुद्रतटं, वेला.

BEACHED, *a.* समुद्रतीरस्थः -स्था -स्थं, उच्चरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

BEACHY, *a.* तीरविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, तटयुक्तः -क्ता -क्तं, कूलमयः -यी -यं.

BEACON, *s.* आकाशदीपः, उन्नतभूभागे स्थापिता शत्रोरं आगमनसमये जाज्वल्यमाना महोल्का, समुद्रगामिनां पथदर्शनायै उच्चोन्नतं चिह्नं.

BEAD, *s.* (Little globular body) गुलिका, गुटिका, गुली, बहूलः.

—(A string of beads) माला, हारः.—(A rosary of beads) जपमाला.

BEADLE, *s.* गद्दाटः, यष्टिपरः, रागदूतः, दण्डपरः, दण्डी *m.* (नं), दण्डहस्तः.

BEADROLL, *s.* ये लोका जपे कथयितव्याम् तत्परिसंख्या.

BEADSMAN, *s.* परार्थं or अन्यनिमित्ते जपकरणे नियुक्ता जनः.

BEAGLE, *s.* शशाखेटकः कुङ्कुमभेदः, शशाखेटे शिथितो मृगयथा *m.* (नं).

BEAK, *s.* (Of a bird) चक्षुः *f.*, चक्षुः *f.*, चोटी -टिः *f.*, मुखः, तुष्टिः *m.*, तुष्टः.—(Of a ship) पिप्पलमयं चक्षुरूपेण तथितं नौकार्यं.

BEAKED, *a.* चक्षुमान् -मती -मत् (नं), चक्षुरूपः -पी -पं, चक्षुर्विशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

BEAM, *s.* (Piece of timber) स्तूपा, दीर्घकाष्ठं, काष्ठं, वृहत्काष्ठं, नासा, यष्टिः *m.*—(Main support of a house) वेश्मस्तूपा.—(Ray of light) रश्मिः *m.*, मरीचिः *m. f.*, किरणः, चञ्चुः *m.*—(Part of a balance) तुलाधारः, तुलादण्डः.—(Pole of a carriage) भू *f.* (पुरं), कुर्यः.—(Part of a weaver's loom) वायदण्डः, वापदण्डः.

To BEAM, *v. n.* (To emit rays of light) स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं), चञ्चु (nom. चञ्चुयति -यितुं), किरण (nom. किरणायते -यितुं), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), वर्जस् (nom. वर्जयते -यितुं).

BEAMLESS, *a.* रश्मिहीनः -ना -नं, निस्तेजाः -जाः -जः (स्), निष्प्रभः -भा -भं.

BEAMY, *a.* (Radiant) चञ्चुमान् -मती -मत् (नं), चञ्चुलः -ला -लं, किरणमयः -यी -यं, मरीचिमाली -लिनी -लि (नं), प्रभावान् -यती -यत् (नं), देदीप्यमानः -ना -नं.

BEAN, *s.* शिचिकः, शिसा, मुद्गः, माषः.

BEAR, *s.* च्यः, भल्लकः, भल्लुकः, भल्लः, भानुकः, अच्यः, अच्यभल्लः.—(The Great Bear, constellation) पित्रिशिखरिदनः *m. pl.*

To BEAR, *v. a.* (Carry) वह (c. 1. वहति -ते, वोढुं), सह (c. 1. सहते, सोढुं); 'he bore his mother on his back,' मातरं पृष्ठेन अवहत्; 'he is borne on a horse,' अश्वेन उह्यते or अश्वेन सचरति.—(Support) भृ (c. 1. भरति -ते, c. 3. विभर्तिर् भर्तुं), धृ (c. 1. धरति -ते, धर्तुं or in caus. धारयति -यितुं), आलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं).—(Suffer, endure) सह, विपह, धम् (c. 1. धमते, धानुं), सह्यस्; तिज् in des. (तित्तिष्यते -यितुं), मृप् (c. 4. मृष्यति -ते, मर्यितुं, c. 10. मर्ययति -यितुं); 'that is not to be borne,' न सह्यं तत्.—(Permit) अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं).—(Admit) ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(Produce) उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन् in caus. (जनयति -यितुं).—(Bring forth) सु (c. 1. सवति, c. 2. सौति, सोतुं), प्रसु; प्रजन् (c. 4. -जायते -जनिषु) or जन् in caus.—(Bear in mind) अनुस्मृ (c. 1. -स्मरति -स्मर्तुं), अनुचिन् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं).—(Bear witness) साक्ष्यं दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(Keep afloat) सु in caus. (आवयति -यितुं).—(Bear fruit) फल (फलति, फलितुं).—(Possess) भू, या, धृ in caus.—(Bear up) उद्दह.—(Bear away) अपवह.—(Bear down) निपत् in caus. (-पातयति -यितुं).—(Be capable of) उत्सह् with inf.—(Bear on, incite) प्रोत्सह in caus. (-साहयति -यितुं).—(Bear the blame) दोषं स्वीकृ; 'I will bear the blame,' दोषो मयि वर्तिस्यते.—(Bear one's self, behave) वृत् (c. 1. वर्तते, वर्तितुं), काचिद् वृत्तिम् अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).—(Bear malice) दूह (c. 1. दूहति, दूहीतुं). When this verb occurs in phrases such as, 'to bear company,' 'to bear aid,' 'to bear resemblance,' see 'to ACCOMPANY,' 'to AID,' 'to RESEMBLE.'

To BEAR, *v. n.* (To be patient) सह (c. 1. सहते, सोढुं), सोद् (nom. सोदयते -यितुं).—(To wait patiently) विलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं).—(To be fruitful) फल (c. 1. फलति, फलितुं), फलं दा (c. 3. ददाति).

- दातुं), समरुः-ला-लं भू.—(To be situated towards) प्रतिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-स्यातुं), दिश्यः-इया-इयं अस्; as, 'bearing towards the east,' पूर्वदिश्यः.—(To bear up) मनःस्थैर्यं कृ.
- BEARD, *s.* शमथु *n.*, मासुरी, मुखनं रोम *n.* (नं), मुखरोम *n.*—(Of corn) शस्यशूकं, शूकं, किंशारुः *m.*—(Barb of an arrow) फलं, कर्णैः.
- TO BEARD, *v. a.* (To take by the beard) अवज्ञानात् परमथु सङ्गृह् (c. 9.-गृह्णाति-ग्रहीतुं).—(To insult to the face) मुखरीकृ, प्रतिमुखं or प्रत्यक्षे अवज्ञा (c. 9.-ज्ञानाति-ज्ञातुं), अवधिप् (c. 6.-धिपति-क्षेपुं).
- BEARDED, *a.* (Having a beard) सशमथुः-थुः-थु, शमथुमान्-मती-मत् (नं), शमथुलः-ला-लं.—(As corn) शूकयान्-वती-वत् (नं); 'bearded corn,' शूकपार्श्वः.—(As an arrow) कर्णै-र्णिनी-र्णि (नं).—(A bearded dart) प्रासः, कुनः.—(Insulted) अवज्ञातः-ता-तं.
- BEARDLESS, *a.* शमथुहीनः-ना-नं.—(A stripling) अप्रामप्यवहारः, वटुः, माणवकः.
- BEARER, *s.* वाहकः, वाही *m.* (नं).—(Of burdens) भारवाहः-हनः, भारहारः, धुरन्धरः; 'one who carries out the dead,' प्रेतनिर्हारकः; 'letter-bearer,' पत्रवाहः; 'bearer of news,' सन्देशहारः.
- BEARING, *s.* (The relative situation of a place) दिश्यं, दिक् *f.* (शु), अवस्थानं, अवस्थितिः *f.*, स्थानं.—(Behaviour) वृत्तिः *f.*, दर्शनं, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, भावः, चरितं.
- BEARISH, *a.* च्यवशीलः-ला-लं, भल्लकसभावः-वा-वं, अग्रिष्टः-ष्टा-ष्टं.
- BEAST, *s.* पशुः *m.*, जगुः *m.*, त्रिव्यङ्ग (च).—(Four-footed beast) चतुष्पात् *m. f. n.* (द्व).—(Beast of prey) आपदः.—(Of burden) धुरीणः, धुरीणः, धुर्यः, भारवाहनः.—(Applied to a man) पुरुषपशुः *m.*, दुराचारः.
- BEASTLINESS, *s.* पशुता-नं, पशुवं, पशुशीलता, जमनुयता.
- BEASTLY, *a.* पशुवं-वी-वं, पशुशीलः-ला-लं, पशुव्यवहारः-रा-रं, जमानुषः-यी-यं.
- BEASTLY, *adv.* पशुवत्, पशुव्यवहारानुसारेण, मानुषाचारविरुद्धं.
- BEAT, *s.* आघातः, घातः, प्रहारः, घातः.—(Of the pulse or heart) स्पन्दनं, स्फुरणं, धिप्यन्दः; 'at the beat of the drum,' साहतेनु पट्टेयु.
- TO BEAT, *v. a.* तद् (c. 10. ताडयति-यितुं), पितद्; हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं), निहन्, अभिहन्; ग्रह् (c. 1.-हरति-ते-हन्तुं), तुद् (c. 6. तुदति, तोडुं), आतुद्, वितुद्.—(With a stick) वेत्ताघातं कृ.—(To conquer, excel) पराजि (c. 1.-जयति-ते-जेतुं), विजि; अभिभू (c. 1.-भवति-भविष्यति), क्षती (c. 2. क्षतेति, क्षेतुं).—(To mix by beating) आलुद् (c. 1.-लोडति-लोडितुं), मन्प् (c. 1. मपति, मपितुं).—(To bruise) चूल् (c. 10. चूर्णयति-यितुं), मृद् (c. 9. मृद्वाति, मृदितुं).—(To beat off, beat back) प्रतिहन् (c. 2.-हन्ति-हन्तुं).—(To beat down) निपत् in caus. (-पातयति-यितुं).—(To beat down the price) मूलं न्युनीकृ or ह्स् in caus. (हासयति-यितुं).—(To flap the wings) पक्षास्फालं कृ, पक्षौ चल् in caus. (चालयति-यितुं).—(To rouse game by striking the bushes) मृगासमये यथा मृगाः स्वस्थानानि त्रननि तथा कोलाहलेन गुल्मादिताडनं कृ, मृगान्पश्ये यथा मृगो नित्राश्रयान् पलायते तथा गुल्मादीन् तद्.
- TO BEAT, *v. n.* (To palpitate) स्पन्द् (c. 1. स्पन्दते, स्पन्दितुं), परित्यन्दः कम्प् (c. 1. कम्पते, कम्पितुं), स्फूर् (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं).
- BEATEN, *part. a.* आहतं ता-तं, ताडितः-ता-तं.—(Conquered) पराजितः-ता-तं; 'beaten by the waves,' उन्नतः-ङ्गा-ङ्गं.—(One that deserves to be beaten) कृष्यः-इया-इयं, कृषाहः-है-है.
- BEATER, *s.* तडयिता *m.* (नं), ताडकः, घाती *m.* (नं).—(A gold-beater)

- मुहुरादिनां यः सुवर्णम् अतिशयेन मूलीकारोति स्वर्णकारिषोपः; स्वर्णयन्त्रकृत्.—(An instrument for comminuting) मुहुरः.
- BEATIFIC or BEATIFIC, *a.* अपवर्गदः-दा-दं, परमसुखापहः-हा-है, परमानन्दकरः-री-रं.
- BEATIFICATION, *s.* अनुकसाधुननः स्वर्गं or अपवर्गं or सिद्धिं प्राप्तवान् इति योपपापत्रेण महापन्मोष्यसकाशाद् विज्ञापनं, स्वर्गीयलोकमध्ये आरोपणं.
- BEATIFIED, *p. p.* गृहीतापवर्गः-गा-गं, स्वर्गप्राप्तः-मा-मं, स्वर्गारोपितः-ता-तं.
- TO BEATIFY, *v. a.* (To make happy) सुप् (c. 10. सुखयति-यितुं), परमसुखं or परमानन्दं दा (c. 3. ददाति-दातुं).—(To proclaim publicly that a person is received into heaven) अनुकसाधुननः स्वर्गं or सिद्धिं प्राप्तवान् इति महापन्मोष्यस्याप्योपपापत्रेण प्रचर् in caus. (-चारयति-यितुं); स्वर्गीयलोकमध्ये आहर् in caus. (-रूपयति-यितुं).
- BEATING, *s.* ताडनं, आघातः, घातः, द्यदः.—(With a stick) वेत्ताघातः.—(Throbbing) स्पन्दनं, स्फुरणं.
- BEATITUDE, *s.* मुक्तिः *f.*, मोक्षः, निर्धारः, सिद्धिः *f.*, अपवर्गः, स्वर्गप्राप्तिः *f.*, परमागतिः *f.*, श्रेयः *n.* (स्) or निःश्रेयः, जयता, कैवल्यं.—(Felicity) परमसुखं, परमानन्दः, श्रेयस्वं, सुखं.—(Desirous of) मुमुक्षुः.
- BEAU, *s.* सुवेशी *m.* (नं), सुवेशः, सुवस्त्रपरिच्छन्नः, दर्शनीयमानो *m.* (नं).
- BEAU-MONDE, *s.* नृसंगीतसादृशभोजनमद्यपानसुवस्त्रपरिधानादिभोगतत्परो लोकः, भोगसक्तो लोकः.
- BEAUTEOUS or BEAUTIFUL, *a.* चारुः-ध्वी-रु, सुन्दरः-रा-री-रं, रुचिरः-रा-रं, सुदृश्यः-इया-इयं, शोभनः-ता-तं, कान्तः-ता-तं, वामः-मा-मं, रूपवान्-वती-वत् (नं), रूपी-पिणी-पि (नं), सुरूपः-यी-यं, मनोरमः-मा-मं, मनोहः-हा-है, लावण्यवान्-वती-वत् (नं), साधुः-धु-ध्वी-धु, सौम्यः-म्या-म्यं, श्रीयुक्तः-क्ता-क्तं, सुमुखः-खी-खं, अभिरामः-मा-मं, सुपमः-मा-मं, पेशलः-ला-लं, रुच्यः-च्या-च्यं, मधुः-धु-धु, मधुलः-ला-लं, वृन्दा-रा-रं. Often expressed by सु; as, 'a beautiful day,' सुदिनं. 'A beautiful woman,' रूपवती, प्रमदा; 'to be beautiful,' शुभं (c. 1. शोभते, शोभितुं).
- BEAUTEOUSLY or BEAUTIFULLY, *adv.* साधु, सुन्दरं, रुचिरं, सुगु, सुन्दरप्रकारेण, सु prefixed; as, 'beautifully dressed,' सुवेशी-शिनी-शि (नं).
- BEAUTEOUSNESS, *s.* कान्तता, अभिरामता, वामता, रूपवत्वं, रमणीयता, सुगुता.
- BEAUTIFIED, *p. p.* शोभितः-ता-तं, उपशोभितः-ता-तं, कृतशोभः-भा-भं.
- BEAUTIFIER, *s.* शोभकृत्, शोभकः, शोभयिता *m.* (नं), भूषणः.
- TO BEAUTIFY, *v. a.* शुभं in caus. (शोभयति-यितुं), उपशुभं, अलङ्कृ, परिष्कृ, भूषं (c. 10. भूषयति-यितुं), विभूषं.
- BEAUTY, *s.* सौन्दर्यं, चारुता, शोभा, कानिः *f.*, रूपं, लावण्यं, रूपलावण्यं, श्रीः, आभा, अभिरामा, धृतिः *f.*, अविः *f.*, मन्त्रिमा *m.* (नं), सुपमा.
- BEAUTY-SPOT, *s.* तिलकः-कं, सौन्दर्यवर्धकं चिह्नं, कानिदायकम् चङ्गं.
- BEAVER, *s.* (An animal) स्पलनलपरननुप्रभेदो यल्लोमनिर्मितं शिरस्त्रम् अधुनातनननैर् धियते.—(A hat) पृष्ठोक्तननुलोमनिर्मितं शिरस्त्रं or शिरस्त्राणं.—(Part of a helmet) शिरस्त्राणस्य यो भागश्चिचुकदेशं or मुखस्य अधोभागं प्रच्छादयति.
- BECAFICO, *s.* अस्त्रीरद्राधादिसादको विदेशीयपक्षिभेदः, अस्त्रीरप्रतुदः.
- TO BECALM, *v. a.* (To still the elements) निश्चिंतं-ता-तं कृ, वासुं निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), निस्तरङ्गं-ङ्गा-ङ्गं कृ.—(To quiet) श्म् in caus. (श्मयति-यितुं), उपशम्, प्रशम्.
- BECALMED, *p. p.* निश्चितः-ता-तं, निर्वेगः-गा-गं, निस्तरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.
- BECAME, the preterite of 'become;' which see. Sometimes expressed by जातः-ता-तं.

BECAUSE, conj. यतस्, यत्, येन, यस्मात्, इति हेतोः, यतोहेतोः, हि.
'Because' may be often expressed by the abl. or inst. c. of the abstract noun; as, 'because it had no deepness of earth,' मृदत्वात्; 'because he was a just man,' सज्जनत्वात्; 'because he was a friend,' मित्रतया. It may even be expressed by इति; thus, 'I am come, because a servant ought to be present at the fitting occasion,' अनुनीचिना मामकाले साक्षिण्यं कर्तव्यम् इति आगतोऽस्मि.

BECAUSE OF, prep. (By reason of) हेतोः, हेतो, कारणात्.—(For the sake of) अर्थे, अर्थे, कृते, निमित्ते affixed to a crude noun; 'because of that,' अनेन हेतुना, इति हेतोः. 'Because of' is often expressed by the abl. c. of the noun; as, 'because of their unbelief,' तेषाम् अपिश्वासात्.

BECK, s. सङ्केतः, इङ्गितं.—(With the hand) करसङ्केतः.

To BECKON, r. n. शिरसा or हस्तेन सङ्केतं or इङ्गितं दा (c. 3. ददाति, दातुं) or कृ.—(To summon with a sign) इङ्गितेन समाह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वतुं).

To BECOME, v. n. भू (c. 1. भवति, भवितुं), सम्भू; सम्बद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), प्रतिपद्, पृत् (c. 1. पश्यते, पश्यितुं), संपृत्, जन् (c. 1. जायते), सन्नन्. The pass. part. of जन् (जात) is often used in the sense 'become.' आह in caus. (-हारयति-यितुं) with acc.

To BECOME, v. a. (Suit) युज् in pass. (युज्यते), उपपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) with loc.

BECOMING, a. युक्तः-क्ता-क्तं, योग्यः-ग्या-ग्यं, यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, उपपितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, समन्वितः-सा-तं.

BECOMINGLY, adv. यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं, यथाहं, यथापदं, यथापयं, योगतस्.

BECOMINGNESS, s. युक्तता, औचित्यं, योग्यता, उपयुक्त्यं, सामन्वित्यं, उपपत्तिः f., यापातय्यं.

BED, s. शय्या, शयनं, पर्यङ्कः, तल्यः, खट्वा, संस्तरः, पत्यङ्कः, स्तरिमा m. (नं), शयनीयं, मचः, मचकः, प्रस्तरः, आस्तरणं.—(To go to bed) शो (c. 2. शेते, शयितुं); 'gone to bed,' शय्यागतः, खट्वा-टा-टं.—(To make a bed) शय्यां प्रस्तुतीकृ or उपस्तु (c. 5. -स्तुति-स्तुति-स्तुति), आस्तु.—(To lie down in bed) शय्याम् अधिशो.—(Channel of a river) गर्भः, नदीमध्यं, नदीवहनपथः, नदीरयपथः.—(Garden-bed) स्थलं, उद्याने पुष्पोत्पन्नियोग्य ईपद्वयोर्भूभागः.—(Marriage) विवाहः.—(A layer) फलकः.

To BED, v. a. (To place in a bed) खट्वां आरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं).—(To cohabit with) उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).

To BEDABBLE OR BEDASH, v. a. सिच् (c. 6. सिचति, सेकुं), अवसिच्, संसिच्, अवकु (c. 6. -किरति-किरितुं-करोतुं), प्रोद्य् (c. 1. -उद्यति-उद्यितुं).

To BEDAGGLE OR BEDASH, v. a. कर्हमेन or पश्येन or मलेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेभुं) or दुप् in caus. (दूयति-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति-यितुं).

To BEDAUR, v. v. लिप् (c. 6. लिम्पति, लेभुं), आलिप्, उपलिप्, अञ्ज (c. 1. अन्तर्जि, अञ्जुं) or in caus. (अञ्जयति-यितुं).

To BEDAZZLE, v. a. अतिशयतेजसा दूषिम् उपहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).

BEDCHAMBER, s. शयनागारः, शयनगृहं, स्वप्ननिकेतनं, निद्राशाला, विश्रामशाला, चासगृहं, वासागारं.

BEDCLOTHES, s. pl. शय्यास्तरणं, शय्यावरणं, खट्वासध्वनि यस्त्रादिद्रव्यं, उच्चरम्बदः, मन्दुरा.

BEDDING, s. शय्या, शय्योपकरणं, आस्तरणं, योरपट्टी, खट्वासामग्री.

To BEDDICK, r. a. भूय् (c. 10. भूययति-यितुं), विभूय्, मयद् (c. 10. मयडयति-यितुं), अलङ्कृ, परिष्कृ, शुभ् in caus. (शोभयति-यितुं).

BEDICKED, p. p. भूयितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, मयडितः-ता-तं.

To BEDDIE, v. a. शिशिरेण or नीहारेण झिद् in caus. (झेदयति-यितुं) or अवसिच् (c. 6. -सिचति-सेकुं) or प्रोद्य् (c. 1. -उद्यति-उद्यितुं) or आङ्गीकृ.

BEDDIED, p. p. झिद्-घा-घं, आङ्गी-घ्रा-घं, प्रोद्यितः-ता-तं, तिमितः-ता-तं.

BEDFELLOW, s. सहशायी m.-यिनो f. (नं), एकखट्वाशायी m.-यिनो f. (नं).

BED-HANGINGS, s. मशहरी, चतुष्पत्नी, शय्यातिरस्तरिणी.

To BEDIM, r. a. तिमिर् (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरीकृ, मलिनीकृ.

To BEDIZEN, v. a. भूय् (c. 10. भूययति-यितुं), विभूय्, परिभूय्, अलङ्कृ, परिष्कृ.

BEDIZENED, p. p. भूयितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, शोभितः-ता-तं.

BEDLAM, s. उन्मत्तानाम् आरोग्यशाला, यातुलागारं, यातुललोकालयः.

BEDLAM, a. उन्मत्तः-त्ता-तं, उन्मादः-दा-दं, यातुलः-ला-लं.

BEDLAMITE, s. उन्मत्तः, उन्मादी m. (नं), यातुलः, मत्तः.

BED-MAKER, s. राजविद्यालये या स्त्री or यो जनो न्नेवासिनां शय्यास्तरणं करोति; शयनकल्पिका, शय्यां कल्पयति या परिचारिका.

BEDPOST, s. खट्वासम्भः, खट्वादयः, शयनस्थूणा.

BEDRID OR BEDRIDDEN, a. शयनाद् उत्पातुम् अधमः; अतिजीर्णः-शी-र्यं, अतिवृद्धः-द्वा-दं.

BEDROOM, s. शयनगृहं, स्वप्ननिकेतनं, शयनागारः, निद्राशाला, विश्रामशाला.

BEDSIDE, s. शय्यापार्श्वः, खट्वापार्श्वः, शयनोपान्तं, खट्वासमीपं.

BEDSTEAD, s. पर्यङ्कः, खट्वा, मचः, मचकः, पत्यङ्कः, तल्यः.

BEDTIME, s. शयनकालः, स्वप्नकालः, निद्राकालः, शय्यागमनसमयः, विश्रामकालः.

BEE, s. मधुकटः-कारी m. (नं), अलिः m., मधुकृत् m., मधुपायी m. (नं), मधुपः, मधुमधिका, मधुलिद् m. (हं), भृङ्गः, पुष्पान्धयः, पुष्पलिद् m. (हं), पटपदः, हिरेण्ड, भमरः, मधुव्रतः, सरपा.

BEECH, s. भृङ्गनातीयो वन्यवृक्षप्रभेदः.

BEECHEN, a. पृथ्वीवृक्षकाष्ठमयः-यो-यं.

BEE-EATER, s. मधुमधिकाकाष्ठकः पक्षिप्रभेदः.

BEEF, s. गोमांसं; 'roast beef,' शूलिकगोमांसं; 'boiled beef,' शृतगोमांसं.

BEEF-EATER, s. राजपरिचरः-परिचारकः, राजोपासकः.

BEE-GARDEN, s. मधुमधिकापालनस्थानं, मधुकरपालनोद्यानं.

BEE-HIVE, s. मधुकोषः, करण्डः, चक्रकः, मधुमधिकापाठः.

BEE-MASTER, s. मधुमधिकापालकः, मधुकरपक्षकः.

BEE-SWAX, s. मधुच्छिष्टं, मधुनं, शिक्चं, शिक्चकं.

BEER, s. यवसुरं, यवनघं, यवरसः, यवनिर्मितं पानीयं.

BEER-HOUSE, s. यवसुरविक्रयस्थानं, यवसुरगृहं, आपानं, पानगोष्ठिका.

BEE, s. (A plant) पालङ्गः, पालङ्गशाकः.

BEETLE, s. भमरप्रभेदः, भृङ्गप्रभेदः, परोष्णी, पिङ्गकपिशितः.—(A mallet) मुहुरः.

To BEETLE, v. n. वहिर् लस् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलस्.

BEETLE-BROWED, a. ललटाभोगगिण्डिः-रा-रं, प्रलललाटः-टा-टं.

BEETLE, s. (Oxen) गावः m. pl., गोकुलं.

To BEFALL, v. n. पद् (c. 1. पठते, पठितुं), निपत् (c. 1. -पतति-पतितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), सम्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), उपपत्, सम्भू (c. 1. -भवति-भवितुं).

BEFALLEN, p. p. आपतितः-ता-तं, उपस्थितः-ता-तं, सम्प्राप्तिभूतः-ता-तं, समापन्नः-त्ता-तं, उपपन्नः-त्ता-तं, पठितः-ता-तं, पुष्ता-ता-तं.

To BEFIT, v. a. युज् in pass. (युज्यते), उपयद् (c. 1. -पद्यते-पद्युं) with loc.

BEFITTING, *a.* योग्यः-ग्या-ग्ये, यथायोग्यः-ग्या-ग्ये, यथोचितः-ता-ते.
To BEFOOL, *v. a.* भुङ् in caus. (भोहयति-यितुं), व्याभुङ्, विप्रभुङ्, भुं
in caus. (भ्रमयति-यितुं), यब् in caus. (यब्धयति-ते-यितुं).

BEFORE, *prep. and adv.* प्र, अभि prefixed.—(In the front of, not behind) अये, अयतस्, पुरस्, पुरतस्, पुरस्तात्, अभितस्, प्रतिमुखं, अभिमुखं; 'going before, पुरोगः-गा-गे, जयेत्-रा-रे; 'before the fire,' अग्निनि.—(In the presence of) साक्षात्, प्रत्यये, अये, समर्थं, प्रतिमुखं; 'he took them before the king,' तान् राज-समीपम् आनीतवान्.—(In the sight of, before the face) समर्थं, प्रत्यर्थं, प्रत्यक्षत्, साक्षात्, सम्मुखं; 'before many persons,' बहु-जनसमर्थं.—(Earlier in time, sooner than) प्राक्, पूर्वं, with the abl. c.; अये; 'before offering the cakes,' पित्रदानात् पूर्वं; 'before the appointed time,' निरूपितसमयात् पूर्वं or प्राग् वि-हितकालात्; 'he knows your necessities before you ask,' यत् तव प्रयोजनं तद् याज्यात् पूर्वं जानाति; 'before dinner,' भो-नानात् पूर्वं; 'before the event,' प्राग् घटनात्; 'before me,' मध्ये.—(In time past) पुरा, पूर्वं, पूर्वकाले.—(As yet, hitherto) अद्य यावत्, अद्यपर्यन्तं, यतः कालं यावत्, अद्यापि.—(Already) तत्पूर्वं, प्राग् वक्ष्यमानकालात्; 'before mentioned,' पूर्वोक्तः-क्ता-क्ते, प्रागुक्तः-क्ता-क्ते, पूर्वोदितः-ता-ते; 'the day before yesterday,' अपरेद्युः 'before and after,' पूर्वोत्तरं.

BEFOREHAND, *adv.* पूर्वं, अये, पूर्वं, अयतस्, पूर्वतः; 'determining beforehand,' अग्रनिर्णयः; 'to taste beforehand,' पूर्वखादनं कृ.

BEFORE-TIME, *adv.* पुरा, पूर्वं, पूर्वकाले, गतकाले.
To BEFOUL, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), दुष् in caus. (दुष्-यति-यितुं), कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), आचिल (nom. आचिल-यति-यितुं), समलं-लं-लं कृ.

To BEFRIEND, *v. a.* मित्र (nom. मित्रोयते-यितुं), उपकृ (c. 8. -करोति -कुरुते-कुरुं), अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), साहाय्यं कृ.

BEFRIENDED, *p. p.* कृतोपकारः-रा-रे, उपकृतः-ता-ते, अनुगृहीतः-ता-ते.

To BEG, *v. a.* (To ask) अये (c. 10. अयेयते-यितुं), आचये, प्राचै, सम्प्राचै, याच (c. 1. याचति-ते, याचिषुं), अभियाच, प्रयाच, सम्प्रयाच, संयाच.—(To ask alms) भिक्षु (c. 1. भिक्षते, भिक्षिषुं).—(To beg as a favour) वृ (c. 9. वृणीते, वरितुं, वरीतुं) or in caus. (वारयति-यितुं) with 2 acc. समद् in caus. (सादयते-यितुं).—(To beg for pardon) क्षम् in caus. (क्षमयति-यितुं) with acc. of the pers.
To BEG, *v. n.* भिक्षु (c. 1. भिक्षते, भिक्षिषुं), भैक्षं चर् (c. 1. चरति, चरितुं), भिक्षाटनं कृ.

To BEGET, *v. a.* जन् in caus. (जनयति-यितुं), विजन्, सजन्, प्रजु (c. 2. -जुते, c. 4. -जुयते-जुतुं).—(To produce, cause) उत्पद् in caus. (उत्पादयति-यितुं).—(To create) सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं).

BEGGETTER, *s.* जनकः, जननः, जनयिता *m.* (नृ), जनिता *m.* (नृ), जन्मदः, सुतो *m.* (नृ), उत्पादकः.

BEGGAR, *s.* (One who lives on alms) भिक्षुः *m.*, भिक्षुकः-र्क *f.*, भिक्षोपनीवी *m.* (नृ), भिक्षाचरः, दरिद्रः.—(A petitioner) प्रार्थकः, अर्थी *m.* (नृ)-धिनी *f.*, प्रार्थयिता *m.* (नृ), याचकः, याचनकः, मार्गिकः-एकः, घनीयकः.—(In ragged garments) कपेटो *m.* (नृ).

To BEGGAR, *v. a.* दरिद्रीकृ, सदैवं हृ (c. 1. हरति, हरुं), घनाद् भृश् in caus. (भृश्यति-यितुं).

BEGGARED, *a.* दरिद्रता-ता-ते, घनघुतः-ता-ते, हृतसर्वस्वः-स्ता-स्ते, परिधीयः-था-थे, गतवित्तः-स्ता-स्ते, नष्टार्थः-थे-थे, गतविषयः-था-थे,

गतलक्ष्मीकः-का-कं, गतधोक्तः-का-कं; 'he is beggared,' भ्रमणायते.
BEGGARLY, *a.* (Indigent) दरिद्रः-द्रा-द्रं, निर्धनः-ना-ने, दुर्गतः-ना-ने, कृपणः-था-थं, दीनः-ना-ने.—(Mean) तुच्छः-च्छा-च्छे, नीचः-चा-चे, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टे.

BEGGARLY, *adv.* कृपणं, कार्पण्येन, दीनं, नीचप्रकारेण.

BEGGARY, *s.* (Indigence) दरिद्रता, दरिद्रं-द्रं, निर्धनता, परिधीयता, कार्पण्यं, अधिता, दीनता.

BEGGED, *p. p.* प्रार्थितः-ता-ते, याचितः-ता-ते, भिक्षितः-ता-ते.

BEGGING, (Act of) *s.* भिक्षा, भिक्षाटनं, भिक्षाचर्या, अर्थेना, अर्थयचना, याचना, याज्या, प्रार्थनं-ना, चर्चना, अभिज्ञातिः *f.*

To BEGIN, *v. a. and n.* आरम्भ (c. 1. -रभते-रभुं), आरम्भम्, प्रारम्भ, समाारम्भ, प्रारम्भ (c. 1. -रभते-रभुं), उपारम्भ, समुपारम्भ, प्रवृत्त (c. 1. -वृत्ते-वृत्ति-यितुं); प्रवृत्त, सम्प्रवृत्त; प्रवृत्त (c. 2. -वृत्ति-वृत्ति-यितुं); 'he began to cut,' चेद्गुं प्रवृत्तः.

BEGINNER, *s.* (One who begins) आरम्भा *m.* (नृ), आरम्भकः, उप-प्रारम्भा *m.* (नृ), उपप्रारम्भिता *m.* (नृ), उपप्रारम्भकारो *m.* (नृ).—(A novice) नवसाधकः, नूतनशिष्यः, प्राथमकालिकः.

BEGINNING, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समाारम्भः, प्रारम्भः *f.*, आदिः *m.* उपप्रारम्भः, प्रारम्भः, उद्गातः, उपोद्गातः, आरम्भादानं.—(Origin, source) मूलं, योनिः *m. f.*, उद्भवः, प्रभवः, गर्भः, जन्म *n.* (नृ).—(Rudiments) आरम्भः.—(Elementary property) कारणगुणः; 'without beginning,' अनाद्यः-द्या-द्ये 'from beginning to end,' आद्यन्तं. सामप्रयानात् शेषं यावत्; 'beginning, middle, and end,' आदि-म-ध्यायसानं; 'beginning with,' आदि, आद्य affixed.

To BEGIRD, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-वेष्टिषुं), अवलम्ब (c. 7. -लम्बते-लोडुं).

BEGIRT, *p. p.* परिवेष्टितः-ता-ते, परिगतः-ता-ते, वलम्बितः-ता-ते, आवृतः-ता-ते; 'begirt with the sea,' समुद्रनेत्रलः-ला-ले.

BEGONE, *interj.* अवेहि, अपसर, दूरम् अपसर.

BEGOTTEN, *p. p.* जनिता-ता-ते, उत्पादितः-ता-ते, प्रसूतः-ता-ते.

To BEGREASE, *v. a.* चसया or चेहेन or तैलेन or घृतेन लिप् (c. 6. लिप्सति-लेतुं), सिग्पोष्टु.

To BEGRIME, *v. a.* मलेन दुष् in caus. (दुष्मयति-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं).

BEGRIMED, *p. p.* मलदूषितः-ता-ते, कलुषितः-ता-ते, कलङ्कितः-ता-ते.

To BEGRUDGE, *v. a.* स्मृद् (c. 10. स्मृदयति-यितुं), असूय (nom. असूयति-यितुं).

To BEGUILE, *v. a.* भुङ् in caus. (भोहयति-यितुं), विप्रभुङ्, व्याभुङ्, यब् in caus. (यब्धयते-यितुं), परिचय्, प्रवय्, भृश् in caus. (भ्रमयति-यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), विप्रलभ्, आकृप् (c. 1. -कर्षति-कर्षु-कर्षिषुं).—(To beguile the time) विनुद् in caus. (नोदयति-यितुं).

BEGUILED, *p. p.* मोहितः-ता-ते, विमोहितः-ता-ते, फिचितः-ता-ते, विप्रलभः-भा-भं, विवृष्टः-ष्टा-ष्टे, प्रपथितः-ता-ते, प्रलोभितः-ता-ते, विलोभितः-ता-ते, प्रतारितः-ता-ते.

BEGUN, *p. p.* आरम्भः-भा-भं, प्रारम्भः-भा-भं, उपप्रारम्भः-भा-भं.

BEHALF, *s.* (In behalf of) अर्थे, अर्थे, हेतोः, हेती, कारणात्, निमित्ते, कृते, generally affixed to the crude of a noun; 'on my behalf,' मत्कृते or मदर्थे; 'on behalf of (his) son,' पुत्रहेतोः.—(Favour) अनुग्रहः, प्रसादः.

To BEHAVE, *v. n.* चर् (c. 1. चरति, चरितुं), आचर्, समाचर्, वृत् (c. 1.

वक्षते, वक्षितुं); sometimes वृत्ति is added; as, 'in whatever way you behave towards them,' यां वृत्तिं तेषु वक्षते. वृत्तिम् अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-स्यात्), व्यवह (c. 1. -हरति-हर्तुं).—Well-behaved) सदाचारयुक्त-ज्ञा-क्तं सदाचारवान्-वती-वत् (न).

BEHAVIOUR, *s.* वृत्तिः *f.*, वृत्तं, आचारः, रीतिः *f.*, व्यवहारः, चरित्रं, चरितं, आचरणं, गतिः *f.*, चेष्टितं, स्थितिः *f.*

To BEHEAD, *v. a.* शिरः or मस्तकं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेदुं), विमस्तक (nom. विमस्तकयति-यितुं).

BEHEADED, *p. p.* विमस्तकितः-ति-तं, छिन्नमस्तः-स्ता-स्तं, -स्तकः-का-क्तं.

BEHEADING (act of) *s.* शीर्षच्छेदः.—(Worthy of) शीर्षच्छेद्यः-द्या-द्यं.

BEHELD, *p. p.* आलोकितः-ता-तं, दृष्टः-ष्टा-ष्टं, आलोचितः-ता-तं, ईक्षितः-ता-तं. ईक्षमाणः-या-यं.

BEHEST, *s.* आज्ञा, आदेशः, निर्देशः, निदेशः, ज्ञासनं, पक्षं.

BEHIND, *prep. or adv.* पश्चात्, अनु prefixed.—(Behind the back, at the back of) पृष्ठतः; 'following behind,' अनुगामी-मिनी-मि (न).—(Below, inferior) अपस्तात्, अपस्तात्.—(Posterior) अवस्तस्, अवस्तात्.—(At a distance) दूरतस्, दूरे.—(The hinder part) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पृष्ठं, नितसः.

BEHINDHAND, *adv.* अतीतकालः-ला-लं, विलसी-सिनी-सि (न), दीर्घकालीनः-ना-नं.—(Surpassed by another) अतिज्ञानः-ज्ञा-नं.

To BEHOLD, *v. a.* दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अभिदृश्, विदृश्, सन्दृश्; ईक्ष् (c. 1. ईक्षते, ईक्षितुं), समीक्ष्, यीक्ष्, अभियीक्ष्, प्रेक्ष्, अभिप्रेक्ष्, सम्प्रेक्ष्, उदीक्ष्, अवेष्, अन्वीक्ष्, अवलोक् (c. 10. -लोकयति-लु-गु, c. 1. -लोकते-लोकितुं), आलोक्, समालोक्, विलोक्, लक्ष् (c. 10. लक्षयति-ते-यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, उपलक्ष्, संलक्ष्; आलोच् (c. 10. -लोकयति-यितुं).

BEHOLD, *interj.* पश्य, प्रेक्षस्व.

To be BEHOLDEN, *v. n.* कृतोपकारस्मरणेन पराधीनः-ना-नं or परायत्तः-ज्ञा-ज्ञं भू, प्राप्तोपकारहेतोर् पदः-द्वा-द्वं or निषदः-द्वा-द्वं भू or अस्, कृतोपकारं ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), प्रत्युपकारः करणीय इति ज्ञा, आप्राप्तोपकारसौधात् परवर्णं ज्ञा.

BEHOLDER, *s.* प्रेक्षकः, द्रष्टा *m.* (पुं), प्रेक्षमाणः. दर्शी *m.* (न), पश्यन् *m.* (न).

BEHOOF, *s.* अर्घ्यः, फलं, लाभः, वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, फलोदयः.

BEHOVEFUL, *a.* यथोचितः-ता-तं, योग्यः-ग्या-ग्यं, अर्थकरः-री-रं.

It BEHOVES, *v. imp.* Expressed by the future passive participle; as, 'it behoves you to marry the damsel,' त्वया कन्या वोढव्या; or by the potential mood, as, त्वं कन्यां वहे; or by the use of the verb अर्ह (c. 1. अर्हति), as त्वं कन्यां वोढुम् अर्हसि; 'to act as it behoves one,' यथोचितं कृ.

BEING, *s.* (A being) भूतं, सत्त्वः.—(A sentient being) प्राणी *m.* (न), प्राणभूत *m. f. n.*, शरीरी *m.* (न), देही *m.* (न), जन्तुः *m.*, जन्तुः *m.*, चेतनः, जन्मी *m.* (न).—(Existence) प्राणधारणं, धनुधारणं, निश्च-सनप्रवृत्तनं, सम्भवः, अस्ति *ind.*, वृत्तिः *f.*, सत्त्वं.—(Particular state) भावः, अवस्था, दशा, वृत्तिः *f.*—(Supreme Being) परमेश्वरः.—(Pres. part.) सन् सती सत् (न), वक्षमानः-ना-नं.

BEING THAT, *conj.* (Since) यतस्, यस्मात्, येन, इति हेतोः, यतोहेतोः. 'Being,' is often expressed by the loc. c. of सत्, as, 'the man being gone,' पुरुषे गते सति; 'it being so,' एवं सति, तथात्वे, स्वप्नभूता. 'Being' may also be expressed by the abl. c. of the abstract noun in such phrases as 'he being a good man,' सज्जनत्वात्.

BE IT SO, एवमस्तु, तथास्तु, भवतु, चत्वेवं.

To BELABOUR, *v. a.* तद् (c. 10. ताडयति-यितुं), हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं), अभिहन्, अभ्याहन्, समाहन्; ग्रह (c. 1. -हरति-हर्तुं).—(With a stick) चेचापातं कृ.

To BELAY, *v. a.* (Block up) प्रतिरूप् (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं), उपरूप्.

To BELCH, *v. a.* उद्धम् (c. 1. -वमति-वमितुं), उहृ (c. 6. -गिरति-गिरितुं-गरीतुं).

BELCH, BELCHING, *s.* उद्धमः, उद्धमनं, उतारः, उन्निरणं.

BELDAM, *s.* वृद्धा स्त्री, जरिणी, जरपरिणता स्त्री, कुट्टिनी, कुरुपी.

To BELAGUER, *v. a.* (To besiege) रूप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), अवरूप्. उपरूप्; परिवेष्ट् (c. 1. -चेष्टते-चेष्टितुं).

BELAGUERED, *p. p.* परिवेष्टितः-ता-तं, उपरुद्धः-द्धा-द्धं, बाधितः-ता-तं.

BELFOUNDER, *s.* परदाकारो *m.* (न), परदानिर्माणकज्ञो *m.* (न), कांस्याकारः.

BELFRY, *s.* परदातादनयोग्यं प्रासादशृङ्गं, परदास्थानं, परदाशाला.

To BELIE, *v. a.* (To counterfeit, imitate) छल् (c. 10. छलयति-यितुं), छस or छसवेशं कृ, अनुकृ (c. 8. -करोति-कर्तुं).—(To charge any one with falsehood, to argue) अनुतं or असत्तं or मिथ्यावादं कस्मैचिद् चारुह in caus. (-रोपयति-यितुं), पिशुन (nom. पिशुनयति-यितुं).—(To calumniate) परिवह् (c. 1. -वदति-वदितुं), अपवह्, कलङ्कं कृ, मिथ्याभियोगं कृ.

BELIEF, *s.* (Credence) प्रत्ययः, विश्वासः, विश्वासः, प्रमाणं.—(Religious belief) अर्थ-द्वा, भक्ति *f.*, विश्वासः.—(Opinion) मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, चोपः.—(The thing believed in, tenet) मतः; 'my belief is,' मन्ये.

BELIEVABLE, *a.* विश्वास्यः-स्या-स्यं, अद्वेयः-या-यं, विश्वासयोग्यः-ग्या-ग्यं.

To BELIEVE, *v. a.* (To give credit to) प्रती (c. 2. प्रत्येति, प्रत्येतुं), प्रत्ययीकृ.—(To have religious belief in) विश्वस् (c. 2. -श्रसिति-श्रसितुं) with loc. c.

To BELIEVE, *v. n.* (To exercise religious faith) अद्वा (c. 3. -दधाति-धातुं), विश्वासं कृ, प्रत्ययं कृ.—(To believe in, hold as an object of faith) विश्वम् (c. 2. -श्रसिति-श्रसितुं) with loc. c.—(To think) मन (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

BELIEVED, *p. p.* विश्वसितः-ता-तं, विश्वस्तः-स्ता-स्तं, प्रतीतः-ता-तं.

BELIEVER, *s.* अद्धान्वितः; ऋस्तिकः, प्रत्ययी *m.* (न), विश्वासी *m.* (न).

BELIEVING, *a.* अद्धानः-ना-नं, अद्धानुः-लु-लु, आद्धानः-द्वा-द्वं, अद्धान-वान्-वती-वत् (न), ज्ञातविश्वासः-सा-सं, विश्वासी-सिनी-सि (न), प्रत्ययी-यिनी-यि (न).

BELIKE, *adv.* अपिनाम, किंस्वित्, किल, स्यात्.

BELL, *s.* यवदा, पखिका, घनं.—(Linking ornaments) किङ्किणी; 'to ring a bell,' यवदां हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं) or तद् (c. 10. ताडयति-यितुं) or वद् in caus. (वादयति-यितुं); 'bell-shaped,' यवदाकारः-रा-रं.

BELL-CLAPPER, *s.* यवदावादकः, यवदाकोणः, यवदाभ्यन्तरे लक्षमान इतस्ततो दोलायमानस् तद्वादनयोग्यो लवङ्गाकारः कोणः; यवदाभ्यन्तरे लग्नः स्थूल-शिरस्को मुमलाकार आयसकोलो येन इतस्ततो लोलमाना यवदा चाद्यते.

BELLE, *s.* सुन्दरी *f.*, सुरूपी *f.*, रूपवती *f.*, सुवेशिनी *f.*, ममदा.

BELLES-LETTERS, *s.* अलङ्कारविद्या, रसविद्या, रसिका विद्या, वाङ्मयं.

BELLIGERENT, *a.* युध्यमानः-ना-नं, रणशीलः-ला-लं, युद्धुः-लु-लु.

BELLIPOTENT, *a.* रणवीरः-रा-रं, विजयी-मिणी-मि (न), महावीर्यः-व्या-व्यं.

BELL-METAL, *s.* कांस्यं, यवदाशब्दं, घोषः, तावद्वै, घोरघुम्पः, पीतलोहं.

To BELLOW, *v. n.* गर्ज् (c. 1. गर्जति, गर्जितुं), नर्ह (c. 1. नर्हति, नर्हितुं), विनर्ह, रस् (c. 1. रसति, रसितुं), रु (c. 2. रीति, रवितुं), विरु, संरु; रद् (c. 1. रदति, रदितुं), गज् (c. 1. गजति, गजितुं), हम्भ (nom. हम्भायते-यितुं).

- BELLOWED, *p. p.* गर्जितः -ता-तं, नर्दितः -ता-तं, प्रगर्जितः -ता-तं.
 BELLOWING, *s.* गर्जनं, नादः, रुतं, नर्दनं, नर्दितं.
 BELLows, *s.* भस्त्रा *f.*, भस्त्री, भस्त्रिका, चर्मप्रसेवकः -पिका, यजनं, दूतिः *f.*
 BELL-RINGER, *s.* यस्त्राताडः -टका, यस्त्रापादकः, यस्त्रापादयिता *m.* (नृ).
 BELLUINE, *a.* पाशयः -वी -वं, पशुशीलः -ला -लं, अमानुषः -यी -यं.
 BELLY, *s.* उदरं, नडरं -रा, कुक्षिः *m.*, पिचिखडः, पिचखडः, तुन्दं, तुन्दि *n.*
 To BELLY or BELLY-OUT, *v. n.* (To swell out, bulge out) उदरवत्
 or उदररूपेण लम् (c. 1. लघते, लघितुं) or घृ in pass. (पूयते).
 BELLY-ACHE, *s.* उदरपेदना, उदरामयः.
 BELLY-BAND, *s.* उदरबाणं, उदरदाम *n.* (नृ), अवसक्तिका.
 BELLY-BOUND, *a.* आनद्धः -द्धा -द्धं, निपद्धः -द्धा -द्धं, यद्धोदर -रा -रं.
 BELLY-FULL, *s.* उदरपूरणं, पिचिखडपूरणं, नडरपूरणं.
 BELLY-GOD, *s.* उदरभारि *m.*, कुक्षिभारि *m.*, औदरिकः, उदरकामुकः,
 आत्मभारि *n.*
 BELLY-WORMS, *s. pl.* उदरापेहः, मीवा, कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*
 BELMAN, *s.* घोषकः, यस्त्रापादकः, यस्त्राताडनपूषकं घोषणकज्ञो *m.*, घैषोपिकः.
 To BELONG, *v. n.* (To be one's own property) आत्मीयः -या -यं
 or स्वकीयः -या -यं or स्वाधीनः -ना -नं असु. But the sense of
 'belonging' is more usually expressed by the use of the
 roots असु or पू or पित् with the gen. c.; as, 'money be-
 longs to me,' मम धनं विद्यते or अस्ति. (To have relation
 to) सन्न्य in pass. (-यन्ते).—(i. e. be fit, or becoming) युज् in
 pass. (युज्यते); 'this belongs to me,' i. e. 'this is my busi-
 ness,' मम अयं व्यापारः.
 BELONGING, *part.* सन्न्यो -न्यतो -न्य (नृ), सन्न्यकः -का -कं.
 BELOVED, *a.* प्रियः -या -यं, सुप्रियः -या -यं, हृदिनः -ता-तं, इष्टः -ष्टा -ष्टं,
 अमीष्टः -ष्टा -ष्टं, इष्टतमः -मा -मं, प्रेष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रीतः -ता-तं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं,
 वल्लभः -भा -भं, अमीषितः -ता-तं. (Dear as one's life) असुसमः
 -मा -मं, प्राणैर् मतीयान् -यसी -यः (नृ).
 Below, *prep.* (Under in place) अधस्, अधस्तात्, तले, नीचे, अधोऽधस्;
 'below the bed,' खट्वातले or खट्वाधः. (Inferior, beneath)
 अधर-रा-रं, अधःस्था-स्था-स्थं, अधरतस्, अधरस्तात्, अधरेण, अधरात्,
 अधरतस्, अधरस्तात्. (Unworthy of) असोऽयः -या -यं, अनर्हः
 -हो -हं. (Subject to) अधीनः -ना -नं. (Less than) कनः -ना -नं;
 'below two years of age,' कनद्विवायैकः or अग्रातद्वितीयवयैः.
 Below, *adv.* अधस्, नीचे, नीचकैस्, अधःस्थाने, अधोभागे, अधःस्थः -स्था
 -स्थं. (On earth, as opposed to heaven) इहलोके, इह. (In
 hell) अधोलोके, अधोभुवने.
 BELROPE, *s.* यस्त्राट्कुः *m.*, यस्त्रासूत्रं, अपुनाननगृहेषु यस्त्रापादने प्रयुक्तं सूत्रं.
 BELT, *s.* मेखला, काची, कटिसूत्रं, शृङ्खलं -लां, रसना.
 To BELT, *v. a.* मेखलारूपेण परिदेष्टुं (c. 1. -येष्टे -येष्टुं).
 BELWITHER, *s.* यो मेपशु चरन् चरन् कल्लवृणां पटलं यादयति एवम्-
 कारेण च मेपशुषु एकत्र करोति सः; मेपशुचायगः, मेपशुषुषः.
 To BEMANGLE, *v. a.* ग्रथ् (c. 6. वृथति, वृथितुं, वृथुं), प्रग्रथ्, सखडशः
 कृ, खण्डं खण्डं कृ, शकलोकृ, व्यवदित् (c. 7. -दिनति -वेष्टुं).
 To BEMIRE, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुष-
 यति -यितुं), पक्केन or मलेन दुग् in caus. (दूषयति -यितुं).
 BEMIRLED, *p. p.* मलदूषितः -ता-तं, मलपक्को -द्विनी -द्वि (नृ).
 To BEMOAN, *v. a.* विलप् (c. 1. -लपति -लपितुं), अनुशुचि (c. 1. -शोचति
 -शोचितुं), परिदेष्टुं (c. 1. -देष्टे -देष्टुं), लप् in freq. (लालप्यते).
 BEMOANING, *s.* विलपनं, विलापः, परिदेवनं, क्लन्दितं, अनुशोचनं, रोदनं.

- BENCH, *s.* दीर्घासनं, दीर्घपीठं, आसनं, फलकः -कं; 'carpenter's
 bench,' उद्गनः. (Seat of justice) धर्मोसनं, विचारसनं.
 BENCHER, *s.* विचारकज्ञौ संसर्गे ज्येष्ठः or उच्चमपदप्राप्तः, सभ्यः, सभासद् *m.*
 —(Judge) प्राडिवाकः.
 To BEND, *v. a.* (To bow, inflect) नम् in caus. (नामयति -यितुं),
 अवनम्, आनम्; नद्योक्. (To make crooked) यक्रोक्, निद्र (nom.
 निद्रयति -यितुं), अश् (c. 1. अश्नति, अश्नितुं). (To direct towards)
 आवृन् in caus. (-यनयति -यितुं). (To bend a bow) धनुर् विन्मुर्
 in caus. (-स्त्रयति -यितुं) or आनम् (c. 1. -यन्ति -यन्तुं). (To bend
 the brow) भ्रूभङ्गं कृ. (To bend the mind) मनः प्रविशु in caus.
 (-पेक्षयति -यितुं). (To subdue) यशोक्.
 To BEND, *v. n.* (To be incurvated) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अवनम्,
 आनम्; नद्योभू, यक्रोभू. (To jut over) प्रणतः -ता-तं अश्; प्रलम्
 (c. 1. -लघते -लघितुं). (To be bent or resolved on) कृतनिश्चयः
 -या -यं or दृढनिश्चयः -या -यं or सुनिश्चितः -ता-तं अश्. (To be
 submissive) आनतः -ता-तं or ययः -यया -ययं भू.
 BEND, *s.* (Incurvation) नतिः *f.*, यक्रता, निद्रता, यक्रिमा *m.* (नृ),
 कुचनं, अयकुचनं, भङ्गी. (Bend of a river) यक्रं यक्रः, पुटभेदः, भङ्गपट.
 BENEATH, *prep.* (Lower in place) अधस्, अधस्तात्, तले, नीचे,
 अधोऽधस्, अधस्तात्, अधरतस्, अधरात्; 'beneath the tree,'
 वृक्षतले or वृक्षस्याधस्तात्; 'the water beneath the earth,'
 परस्था अधःस्थं तोयं. (Inferior) अधर-रा-रं, अधरतस्, अधरस्तात्.
 —(Unbecoming) असोऽयः -या -यं, अनर्हः -हो -हं.
 BENEATH, *adv.* अधस्, नीचे, अधःस्थाने, नीचस्थाने, अधःस्था-स्था-स्थं;
 'the earth beneath,' नीचस्था पृथिवी.
 BENEDICTION, *s.* आशीः *f.* (नृ), आशीर्वचनं, आशीर्वादः, अस्ति *ind.*
 धन्यवादः. (Praise) स्तवः, स्तुतिः *f.* (The advantage confer-
 red) मङ्गलं, धन्यत्वं, यट.
 BENEDICTORY, *a.* सौयस्तिकः -को -कं, अस्तिमान् -मती -मत् (नृ), माङ्गलिकः
 -को -कं.
 BENEFACTION, *s.* उपकारः, उपकृतं, उपकारकत्वं, हितं, प्रसादः.
 BENEFACITOR, *s.* हितकरः, उपकृता *m.* (नृ), उपकारकः, उपकारी *m.*
 (नृ), उपकारकटः, कृतोपकारः, प्रियकृत्, प्रियकारः, परवान्धापूरकः.
 BENEFATRIS, *s.* हितकरी, उपकारिणी, उपकृती, प्रियकारी.
 BENEFICE, *s.* धर्माध्यापकवृत्तिः *f.*, धर्मशिक्षकवृत्तिः *f.*, धर्माध्यापकप्रतिपत्तिः *f.*
 BENEFICENCY, *s.* परोपकारकत्वं, परोपकारः, उपकारशीलता, दानशीलता.
 दया, कृपा, स्थूललक्ष्यत्वं, सागशीलता, सागिता.
 BENEFICENT, *a.* परोपकारकः -का -कं, परोपकारी -रिणी -रि (नृ), उप-
 कारशीलः -ला -लं, उपकारयः -रा -रं, हितकरः -री -रं, दानशीलः -ला
 -लं, सागशीलः -ला -लं, स्थूललक्ष्यः -स्था-स्थं, प्रियकारः -री -रं, प्रियकृ-
 री -रं, दयाकरः -रा -रं.
 BENEFICENTLY, *adv.* हितकरवत्, प्रियकरवत्, पदान्यवत्, स्थूललक्ष्यतया,
 दयापूर्वम्.
 BENEFICIAL, *a.* हितः -ता-तं, फलवान् -यती -यत् (नृ), सफलः -ला -लं,
 सोपकारः -रा -रं, हितवान् -यती -यत् (नृ), अर्थकरः -री -रं, उपकारकः
 -का -कं, उपकारी -रिणी -रि (नृ), लाभवान् -यती -यत् (नृ), लाभजनकः
 -का -कं, अर्थजनकः -का -कं. (Medicinally wholesome) पयः
 -य्या -य्यं, औषधीयः -या -यं.
 BENEFACTUALLY, *adv.* सोपकारं, सफलं, सलाभं, साधं, फलाय, लाभाय.
 BENEFICIARY, *a.* पराधीनः -ना -नं, पराश्रितः -ता-तं, परतनः -न्ता -न्तं.
 —(One who holds a benefice) धर्माध्यापनवृत्तिभागी *m.* (नृ).

BENEFIT, s. (Favour conferred) हितं, उपकारः, उपकृतं, उपकारफलं -ता, अनुग्रहः, प्रसादः, मङ्गलं.—(Advantage, profit) फलं, लाभः, अर्थः; 'for the public benefit,' प्रजापथं.

To BENEFIT, v. a. उपकृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कुरु) with loc. or acc. c., हितं कृ, अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपकर् (c. 1. -परति -परितुं), फलं or लाभं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

To BENEFIT, v. n. उपकारं or फलं or लाभं or हितं प्राप् (c. 5. -प्सामोति -प्सामुं).

BENEFITTED, p. p. उपकृतः-ता-तं, कृतोपकारः-रा-रं, कृतलाभः-भा-भं.

BENEVOLENCE, s. परहितेच्छा, हितेच्छा, प्रेम n. (नं), दयालुत्वं, परोपकारशीलता, हितकाम्या, सीनयं, परवान्छापूर्वकं, दया, कृपा.

BENEVOLENT, a. हितकामः-भा-भं, परहितेपी-पिणी-पि (नं), परोपकारशीलः-ला-लं, हितप्रेषुः-सु-सु, प्रियेपी-पिणी-पि (नं), परहितः-ता-तं, उपकारपरः-रा-रं, दयालुः-लु-लु, सुशीलः-ला-लं, मुददयः-या-यं.

BENEVOLENTLY, adv. सुशीलपत्, प्रेसा, प्रियं, दयापूर्वकं, सद्भावान्, कृपया.

BENGAL, s. (The country) बङ्गः.—(Belonging to it) बाङ्गः-ज्जी-ज्जं.

To BENIGHT, v. a. तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), तमसा प्रच्छद् in caus. (-च्छादयति -यितुं).

BENIGHTED, p. p. निशाक्रान्तः-न्ता-नं, रात्रिस्तः-स्ता-स्तं, तमोवृतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं, सन्तमसः-सा-सं, तमसाच्छन्नः-चा-चं.

BENIGN, BENIGNANT, a. प्रियः-या-यं, हितः-ता-तं, प्रीतः-ता-तं, दयाशीलः-ला-लं, दयालुः-लु-लु, सुशीलः-ला-लं, कृपालुः-लु-लु, मृदुः-दु-दु, प्रेमपरः-रा-रं.

BENIGNITY, s. प्रियता, प्रेम n. (नं), प्रीतिः f., चेहः, दया, कृपा, कृपालुत्वं, मृदुता, मार्दवं, दयालुत्वं, अनुग्रहः.—(Wholesomeness) पथ्यता.

BENIGNLY, adv. प्रियं, प्रीत्या, दयापूर्वकं, कृपया, सद्भावान्, प्रसादान्.

BENISON, s. आशीः f. (स), आशीर्वचनं, स्वस्ति ind., धन्यवादः.

BENJAMIN, s. कालानुसार्यं, शैलनिय्यामः, शिलारसः, शिलानं, यस्तान्नी.

BENT, s. (Curvature) नतिः f., चक्रता, नसत्वं, नियता, यक्रिमा m. (नं), कुचनं.—(Declivity) प्रवणः, पातुकः.—(Inclination) शीलः, भावः, स्वाभावः, प्रकृतिः f., याच्ना, इच्छा.—(Determination) निश्चयः.—(Purpose) चिकीर्षितं, अभिप्रायः.—(Application of mind) मनःप्रवेशः.—(A kind of grass) दुर्घा, शकुलाद्यकः.

BENT, p. p. नतः-ता-तं, नातितः-ता-तं, खानतः-ता-तं, प्रणतः-ता-तं, नचः-चा-चं, परिणतः-ता-तं, भुग्नः-ग्ना-ग्नं, खयभुग्नः-ग्ना-ग्नं, विभुग्नः-ग्ना-ग्नं, रुग्नः-ग्ना-ग्नं, यक्रिमः-भा-भं, प्रवणः-या-यं, प्रहः-हा-हं, कुचितः-ता-तं, आकुचितः-ता-तं, खयायः-या-यं.

To BENUMB, v. a. जडोकृ, मुह in caus. (मोहयति -यितुं), स्तम्भ् (c. 5. स्तम्भोति, c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं).

BENUMBED, p. p. शीताकुलः-ला-लं, जडोकृतः-ता-तं, जडोभूतः-ता-तं, स्तम्भितः-ता-तं, सुमत्तव् m. f. n. (च्).

BENZON, s. कालानुसार्यं, अश्मपुष्पं, शीतशिवं; वृद्धं, शैलं, यस्तान्नी, शिलानं, शिलाभवं, शैलनिय्यामः.

To BEPAINT, v. a. चित्र (c. 10. चित्रयति -यितुं), रञ्ज in caus. (रञ्जयति -यितुं).

To BEPISS, v. a. अपमृश् (c. 10. -मृषयति -यितुं).

To BEQUEATH, v. a. प्राग् मरणात् or मरणात् पूर्व or आसत्वे मरणकाले नियमपत्रेण स्वरिक्यं दयादादिभ्यः प्रदा (c. 1. -यच्छति -दातुं) or प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं) or सगृ in caus. (-सर्पयति -यितुं).

BEQUEATHED, p. p. रिक्पहारिने प्रदत्तः-त्ता-तं or प्रदत्तः-त्ता-तं or प्रतिपादितः-ता-तं.

BEQUEST, s. मुमुषुदानं, उत्तरदानं, आसत्वे मरणकाले दयादादिभ्यो रिक्पप्रदानं.

To BEREAVE, v. a. वियुज् in caus. (-योजयति -यितुं), विप्रयुज् with abl. or inst. c., अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), भंश् in caus. (भंशयति -यितुं).—(To be bereaved) हर in pass. (होयते), परिहा in pass. with inst. c., भंश् (c. 4. भंशयति, भंशितुं) with abl. c., वियुज् in pass. (-युज्यते).

BEREAVED OR BEREFT, a. हीनः-ना-नं, रहितः-ता-तं, वर्जितः-ता-तं, हतः-ता-तं, अपहतः-ता-तं, परित्यक्तः-क्ता-क्तं, वियुक्तः-क्ता-क्तं; 'bereft of money,' धनहीनः-ना-नं; 'bereft of one's all,' हतसर्वस्वः; 'bereft of life,' हतजीवितः-ता-तं. Often expressed by गत in the first member of a compound; as, 'bereft of feeling,' गतचेतनः-ना-नं.

BEREAVEMENT, s. हानिः f., वियोगः, विप्रयोगः, अपहारः, अपचयः.

BERGAMOT, s. फलभेदः, सुगन्धविशिष्टो नियोसविशेषः.

To BERRHIME, v. a. उपगोतं-तां-तं कृ, कवि (nom. कव्यति).

BERRY, s. योनपूर्णं गुटिकाकारं द्रुमफलं, गुटिका, गुली.

BERYL, s. गोमेदः, गोमेदकः-कं.

To BISCATTER, v. a. अपवृ (c. 6. -किरति -कितुं, करीतुं), पर्यवृ.

To BISECH, v. a. प्रार्थ् (c. 10. -अर्चयेते -यितुं), अर्पय्, सम्प्रार्थ्; पिनयेन प्रार्थ्, विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), याप् (c. 1. याचति -ने, याचितुं), अभियाप्, प्रयाप्, सम्प्रयाप्; प्रहृ in caus. (-सादयते -यितुं).

BISSECHED, p. p. पिनयेन प्रार्थितः-ता-तं, अर्पयितः-ता-तं, याचितः-ता-तं.

BISSECHER, s. प्रार्थकः, प्रार्थयिता m. (नं), अर्थी m. (नं), याचकः.

To BISEM, v. a. युज् in pass. (युज्यते), उपपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) with loc. c.

BISEMELY, a. युक्त-क्ता-क्तं, योग्यः-ग्या-ग्यं, यथोचितः-ता-तं.

To BESIEGE, v. a. (To besiege) रूप् (c. 7. रूपडि, रोडुं), उपरूप्, आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं).—(To surround) परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं), उपवेष्ट्, संवेष्ट्; परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ते -स्थातुं), पर्युपस्था.—(To embarrass) आकुलीकृ, याप् (c. 1. याचते, याचितुं), परिक्रिष् (c. 9. -क्रिणोति -क्रिष्टुं).

BESIEGE, p. p. रुद्धः-द्धा-द्धं, उपरुद्धः-द्धा-द्धं, वेष्टितः-ता-तं, परिवेष्टितः-ता-तं, आक्रान्तः-न्ता-नं, परिगतः-ता-तं, अभिपरिष्ठातः-ता-तं, याधितः-ता-तं, परीतः-ता-तं, अभिपरीतः-ता-तं.

To BESHREW, v. a. दुर्भाग्यं or समङ्गलं प्राप् (c. 10. -अर्चयेते -यितुं), पिङ्ग. **BESIDE or BESIDIS, prep.** (At the side of) पार्श्वे, पार्श्वेत्, निकटे, समीपे, सन्निधाने, अभितः; 'beside the river,' नदीतीरे, नदीसमीपे.—(Over and above) अधिक्, व्यतिरिक्तं, अन्तरेण, मुक्ता.—(Except) च्युते with abl. or acc., विना with inst. or acc.—(Beside one's self) हतज्ञानः-ना-नं, उपहतबुद्धिः-द्धिः-द्धि, उन्नतः-त्ता-तं.

BESIDE or BESIDIS, adv. अपरत्र, अपरं, अन्यत्र, अपिच, किञ्च, अधिकान्तु, अधिक्; 'are there any here besides?' किम् अत्र अपरे सन्ति.

To BESIEGE, v. a. रूप् (c. 7. रूपडि, रोडुं), अपरूप्, उपरूप्, परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं), आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), याप् (c. 1. याचते, याचितुं).

BESIEGED, part. a. रुद्धः-द्धा-द्धं, परिवेष्टितः-ता-तं, याधितः-ता-तं.

BESIEGER, s. अपरोधकः, रोधी m. (नं), अपरोधी m. (नं), वेष्टकः, याचकः.

To BESLAVE, v. a. यशोकृ, दासोकृ, करदोकृ, दम् in caus. (दमयति -यितुं).

To BESMEAR, v. a. लिप् (c. 6. लिम्यति -ते -लेहं), जालिप्, समालिप्, उपलिप्, अञ् (c. 7. अनक्ति, संक्तुं), or caus. (अञ्जयति -यितुं), दिह् (c. 2. देमि, देम्युं), प्रदिह्.

BESMEARED, p. p. लिप्तः-प्ता-प्तं, विलिप्तः-प्ता-प्तं, उपलिप्तः-प्ता-प्तं, अम्पक्तः-क्ता-क्तं, दिग्धः-ग्धा-ग्धं; 'besmeared with blood,' रक्ताक्तः-क्ता-क्तं, शोणितः-क्ता-क्तं, शोणितोद्यितः-ता-तं.

BESOM, *s.* मार्गनी, सम्मार्गनी, शोधनी, विमार्गः, जहनी, समूहनी.
 To BESORT, *v. a.* युज् in pass. (युज्यते), उपपद् (c. 4. -यधते -यधुं)
 To BESOT, *v. a.* मुह् in caus. (मोहयति -यितुं), जदीकृ, मूदीकृ.
 BESOTTED, *p. p.* मूढपेताः -ताः -तः (स्), मूढबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मूढात्मा -त्मा
 -त्मा (न्), प्रमूढसङ्गः -ङ्गा -ङ्ग, मोहितः -ता -तः, जदीकृतः -ता -तः.
 BESOTTEDNESS, *s.* मोहः, सम्मोहः, मूढता, जडता, गडिमा *m.* (न्).
 To BESPANGLE, *v. a.* नद्यचाकरिर् भूषणैर् अनुय्यम् (c. 4. -वियति -यधुं)
 or शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं), उपशुभ्.
 To BESPATTER, *v. a.* पट्टेन or मलेन सिक् (c. 6. सिञ्चति -ते, सेङ्गुं), अयसिक्
 or अयक् (c. 6. -किरति -करितुं -करीतुं), अभ्ययक् or उद्य (c. 1. उद्यति
 उद्यितुं), मोघ्; मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलूप (nom. कलुपयति
 -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं).
 BESPATTERED, *p. p.* मलदूषितः -ता -तः, कलङ्कितः -ता -तः, कलुपितः -ता -तः.
 To BESPEAK, *v. a.* (To order beforehand) प्रत्या (c. 2. -प्याति
 -प्यातुं), पूर्वदेशं कृ; अग्रनिवेदनं कृ; मम पूर्वभुक्तिं स्यादिति यद् (c. 1.
 वदति, वदितुं).—(To betoken, indicate) सूच्य (c. 10. सूचयति -यितुं),
 प्रदिश्य (c. 6. -दिशति -दिशुं).—(To forebode) अग्रनिवेदनं कृ, प्रदृग्
 in caus. (-दृश्यति -यितुं).
 To BESPICKLE, *v. a.* चिक् (c. 10. चिचयति -यितुं), शयलीकृ, कर्धुरीकृ.
 To BESPIE, *v. a.* निशीव् (c. 1. -शीयति -शेयितुं), अग्रनिशीव्.
 BESPOKEN, *p. p.* प्रत्यातः -ता -तः, पूर्वदिष्टः -ष्टा -ष्टं, अग्रनिवेदितः -ता -तः.
 —(Any commodity bespoken) प्रत्यातभागः.
 BESPREAD, *p. p.* आसीर्यः -र्या -र्यं, आवृतः -ता -तः, परिच्छन्नः -न्ना -न्नं.
 To BESPRINKLE, *v. a.* सिक् (c. 6. सिञ्चति -ते, सेङ्गुं), अयसिक्, निषिक्,
 संसिक्, अयक् (c. 6. -किरति -करितुं -करीतुं), अभ्ययक्, पंथयक्, समयक्,
 उद्य (c. 1. उद्यति, उद्यितुं), अभ्युद्य्, मोघ्; झिद् in caus. (झिदयति -यितुं).
 BESPRINKLED, *p. p.* सिक्तः -क्ता -क्तं, उद्यितः -ता -तः, मोघितः -ता -तः.
 BEST (superl. of good), *a.* सर्वोत्तमः -मा -मं, सर्वोत्तमः -ष्टा -ष्टं, परमः -मा -मं, अनुत्तमः
 -मा -मं, सत्तमः -मा -मं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वश्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, परमः -मा -मं, पर
 -रा -रं, भद्रतमः -मा -मं, जहैतमः -मा -मं, प्रवरः -रा -रं, प्रशस्तः -क्ता
 -क्ता, अग्रिमः -मा -मं, पराष्टः -ष्टा -ष्टं; 'which is the best of these?'
 एतेषां को भद्रतमः; 'best beloved,' इष्टतमः -मा -मं. Any thing
 the best of its kind may sometimes be expressed by रत्नं.
 BEST (superl. of well), *adv.* उत्तमं, श्रेष्ठं, सत्तमं, श्रेष्ठतम्.
 BESTAINED, *p. p.* कलङ्कितः -ता -तः, दूषितः -ता -तः, परिमलितः -ता -तः.
 To BESTEAD, *v. a.* (To profit) फलाय or लाभाय भू or अश्.
 BESTIAL, *a.* पाशवः -यो -यं, पशुशीलः -ला -लं, पशुव्यवहार -रा -रं,
 पशुसदृशः -शी -शं, अमानुषः -मी -मं, क्रूरचारः -रा -रं.
 BESTIALITY, *s.* पशुता -त्वं, पशुशीलता, अमानुषता, क्रूरचारत्वं, पशुगमनं.
 To BESTIALIZE, *v. a.* पशुकृ, पशुसदृशं -शी -शं कृ.
 BESTIALLY, *adv.* पशुवत्, पशुरूपेण, पशुव्यवहारानुसारम्, मानुषाचारविरुद्धं.
 To BESTIR ONE'S SELF, *v. r.* चेद् (c. 1. चेदते, चेदितुं), विचेद्, आत्मानं
 चेद् in caus. (वेद्यति -यितुं), यत् (c. 1. यतते, यतितुं), प्रयत्, यद्
 (c. 1. पठते, पठितुं), व्यवसे (c. 1. -स्यति -सातुं), उद्यमं or उत्साहं कृ.
 To BESTOW, *v. a.* (To give) दा (c. 3. ददाति, c. 1. यच्छति, दातुं), प्रदा,
 अभिदा, अनुदा, यितुं (c. 1. -तरति -तरितुं -तरीतुं), प्रतिपद् in caus.
 (-पादयति -यितुं), उपपद्; निधिप् (c. 6. -धिपति -धेयुं); उपाक्.—
 (To apply, lay out) प्रयुज् (c. 7. -युज्ति -युजे -योक्ते), उपयुज्; निधा
 (c. 3. -दधाति -धातुं).—(To give in marriage) कन्या प्रदा.
 To BESTOW ONE'S SELF, *v. r.* (Attend to) सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं),
 उपसेव्; चास्या (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), मनो निविश् in caus. (-वेश-

यति -यितुं).
 BISTOWED, *p. p.* दत्तः -क्ता -क्तं, प्रदत्तः -क्ता -क्तं, प्रप्तः -क्ता -क्तं, निहितः
 -ता -तः, विद्याणितः -ता -तः, प्रतिपादितः -ता -तः, निधिप्तः -ता -तः,
 यितोक्तः -क्ता -क्तं.
 BISTOWER, *s.* दाता *m.* (तृ), प्रदाता *m.* (तृ), प्रदः or दः in comp.
 BISTRAUGHT, *p. p.* चिन्ताकुलः -ला -लं, व्यसः -या -यं, उपहतबुद्धिः -द्धिः -द्धि.
 To BISTREW, *v. a.* चाल् (c. 5. -च्योति -स्तितुं -स्तरीतुं).
 To BISTRIDI, *v. a.* (A horse) पादौ or गद्वे पृषङ्गत्वा अश्वम् चारुह्
 (c. 1. -रोहति -रोदुं), अघिरुह्, अघ्यारुह्; अघिक् (c. 1. -क्तामति
 -क्तामि); 'bestriding a horse,' अघ्यारुहः.
 To BISTUD, *v. a.* गच्छादिभूषणैर् अनुय्यम् (c. 4. -वियति -यधुं) or रच्य
 (c. 10. रचयति -यितुं).
 BISTUDDED, *p. p.* अनुविद्धः -द्धा -द्धं, राचितः -ता -तः, प्रयुक्तः -मा -मं.
 BET, *s.* (Wager) यणः, प्रतिज्ञा, आधिक्यणः.
 To BET, *v. n.* पण्य (c. 1. पण्यते, पण्यितुं), विपण्य; दिक् (c. 4. दीपयति, दापयति).
 To BETAKE ONESELF, *v. r.* आश्रि (c. 1. -श्रयति -ने -श्रयितुं), अभिश्रि.
 उपाश्रि, संश्रि, समुपाश्रि.
 BETEL, *s.* (Nut) तासूलं, पूगं, उद्वेगं, पूगफलं.—(The plant) तासूली,
 तासूलपत्री, नागपत्नी.—(A seller of it) तासूलिकः.—(Relating
 to it) तासूली-लिनी-लि (न्).—(Betel box) पूगपात्रं, तासूलपेटिका.
 —(Betel-bearer) तासूलवाहकः, तासूलदः, यागगुलिः *m.*
 To BETHINK ONE'S SELF, *v. r.* अनुचिन् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), सन्दिन्,
 अनुय्ये (c. 1. -व्यायति -व्यातुं), विमृज् (c. 6. -मृजात -मृजुं -मृजुं), अनुय्य
 (c. 4. -युज्यते -योदुं), अनुस्मृ (c. 1. -स्मरति -स्मनुं).
 To BETHUMP, *v. a.* तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रह (c. 1. -हरति -हृनुं).
 To BETIDE, *v. n.* सम्भू (c. 1. -भवति -भवितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं),
 निषत् (c. 1. -पतति -पतितुं), सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), यद् (c. 1.
 पठते, पठितुं); 'may good betide you,' भद्रं ते भूयात्; 'woe
 betide you,' अग्रग्राहले or अनीयनिसे or अकरुणिले भूयात्.
 BETIMIS, *adv.* प्रभाते, सकालं, प्रातर, सुधे, प्रसूये, समया, समये, उप-
 युक्तसमये, चेलायां.
 To BETOKEN, *v. a.* सूच्य (c. 10. सूचयति -यितुं), प्रदिश्य (c. 6. -दिशति
 -दिशुं), सन्दिश्य; अभिदृश्य in caus. (-दृश्यति -यितुं).—(To foreshew)
 प्रदृश्य in caus.; 'betokening,' सूचकः -का -कं, याचकः -का -कं.
 To BETOSS, *v. a.* क्षुभ् in caus. (क्षोभयति -यितुं), धिक् (c. 6. धिपति, धेयुं).
 To BETRAY, *v. a.* परहस्तेषु or शत्रुकरेषु or शत्रुपाणिषु or अन्येषां करेषु
 सम् in caus. (-अययति -यितुं), परादा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रदा, यन्
 (c. 10. यज्यते -यितुं), विद्यासपातं or विद्यासभङ्गं कृ, खयद् (c. 10.
 खडयति -यितुं), शत्रोरायनं -न्ना -न्नं कृ.—(To shew, discover) सूच्य
 (c. 10. सूचयति -यितुं); दृश्य in caus. (दृश्यति -यितुं), पिशुन (nom.
 पिशुनयति -यितुं), पक्ताकृ, प्रकटीकृ.—(To betray secrets) गोप्यानि
 प्रकाश्य in caus. (-काशयति -यितुं), मन्त्रभेदं कृ.
 BETRAYED, *p. p.* शत्रुहस्तार्पितः -ता -तः, खिन्नः -ता -तः, परादत्तः -क्ता -क्तं.
 BETRAYER, *s.* परहस्तार्पकः, यजकः, विद्यासपातकः, प्रदाता *m.* (तृ).
 To BETRIM, *v. a.* भूय् (c. 10. भूययति -यितुं), धलङ्क, परिष्कृ.
 To BETROTH, *v. a.* वाग्दानं कृ, नियमपत्रेण विवाहप्रतिज्ञां कृ, प्रतिज्ञापत्रेण
 विवाहसम्बन्धं कृ.
 BETROTHEN, *p. p.* वाग्दत्तः -क्ता -क्तं, प्रदत्तः -क्ता -क्तं, प्रप्तः -क्ता -क्तं, प्रति-
 ज्ञाविवाहितः -ता -तः.—(Woman) वाग्दत्ता, प्रज्ञा.
 BETROTHENING, *s.* वाग्दानं, कन्याप्रदानं.
 To BETRUST, *v. a.* परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), नियुज् in caus. (-योजयति

-यितुं), सम in caus. (-सर्वयति -यितुं).

BETTER, (compar. of good) *a.* भद्रतरः -रा -रं, श्रेयान् -यसी -यः (स्), श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, गरीयान् -यसी -यः (स्), प्रशस्तः -स्ता -स्तं, सहैश्वर्यः -रा -रं, साधोयान् -यसी -यः (स्), ज्ञायान् -यसी -यः (स्).

BETTER (compar. of well) *adv.* चरं, प्रशस्तं, श्रेयस्, भद्रतरं, भद्रतरप्रकारेण, श्रेष्ठं.—(More) अधिकं, अधिकतरं, अतिरिक्तं.—(The better, the superiority) श्रेष्ठता, श्रेयस्त्वं, प्रधानता, प्रमुखत्वं.—(To get the better) अभिभू, अतिरिच् in pass. (-रिच्यते).

TO BETTER, *v. a.* भद्रतरं -रा -रं कृ, श्रेयांसं -यसी -यः कृ.—(To advance) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, परिवृष्, एष् in caus. (स्थयति -यितुं), अनेष्.—(To surpass) अतिरिच् in pass. (-रिच्यते), अभिभू.

BETTERS, *s. pl.* (Superiors) श्रेष्ठाः *m. pl.*, प्रधानपुरुषाः *m. pl.*, उच्च-मपुरुषाः *m. pl.*

BITTING, *s.* पणनं, पणकरणं यणापैयं, आधिकपणकरणं, प्रतिज्ञानं.

BETTOR, *s.* पणकर्त्ता *m.* (द्वै), पणकः, पणापैक

BUTTY, *s.* द्वारकपादभिभञ्जे सन्धिचौरिः प्रयुक्तं लोहयन्त्रं.

BETWEEN OR BETWIXT, *prep.* मध्ये, सम्मन्तरे, अन्तरेण, अन्तरे, अन्तरं, अन्तरा, मध्यतस्, मध्यस्थाने; 'the mediator between God and man,' ईश्वरस्य भाग्यपाशाब्ध मध्ये मध्यस्थः. Between is sometimes expressed by the gen. or inst. c.; as, 'there is a great difference between a master and a servant,' सेव्यसेवकयोर् महदन्तरं; 'great is the difference between thee and the ocean,' त्वया समुद्रेण च महदन्तरं; 'I will put enmity between thee and the woman,' त्वया नार्या च वैरितां जनिष्यामि; 'I am in a strait betwixt two,' उभाभ्यां संकुचितोऽस्मि; 'they parted the paternal inheritance between them,' दास्यं पित्र्यं वरस्वर्यं व्यभजन.

BIVER, *s.* माध्यन्दिनभोजनानन्तरं प्रायात्रिभोजनात् तत्कालान्तरे लब्धाहारः or सङ्काशानं.

BEVERAGE, *s.* पानीयं, पेयं, पानं, पयः *n.* (स्).—(Of the gods) समृतं.

BEVY, *s.* गणः, सङ्घः, समवायः, यूयं, कुलं; 'a bevy of young lasses,' तरुणोगणः.

TO BEWAIL, *v. a. and n.* विलप् (c. 1. -लपति -लपितुं), शुब् (c. 1. -शोचति, -शोचितुं), अनुशुब्, परिदेव् (c. 1. -देवति -ते -देवितुं); 'to grieve exceedingly,' शुब् in freq. (शोशुच्यते), परिशुब् in freq., लप् in freq. (लालप्यते).

BEMILABLE, *a.* शोच्यः -च्या -च्यं, शोचनीयः -या -यं, विलपनीयः -या -यं.

BEMILING, *s.* विलपनं, विलापः, परिदेवनं, अनुशोचनं, क्रन्दनं.

TO BEWARE, *v. n.* सवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), सावधानः -ना -नं भू, सवधानं कृ.—(Abstain from, avoid) परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), वृज् in caus. (वर्जयति -यितुं), विवृज्, परिवृज्; 'beware of men,' मानु-मेयोऽवधत्तः 'beware of too great avarice,' अतिलोभात् साव-धानो भव; 'beware lest any one deceive you,' सावधाना भवत कोऽपि गुप्तान् न भ्रमयेत्.

TO BEWEEP, *v. a.* रुह् (c. 2. -रोदति, -रोदितुं), अनुशुब् (c. 1. -शोचति, -शोचितुं).

TO BEWET, *v. a.* झिह् in caus. (जिह्वयति -यितुं), सिच् (c. 5. -सिचति, -सिक्तुं).

TO BEWILDER, *v. a.* मुह् in caus. (मोहयति -यितुं), व्यामुह्, परिमुह्, विप्रमुह्; आकुलं कृ, व्याकुलं कृ, त्रिभन् in caus. (-भ्रमयति -यितुं), सम्भन्.

BEWILDERED, *p. p.* आकुलः -ला -लं, व्याकुलः -ला -लं, आकुलितः -ता -तं, आकुलीकृतः -ता -तं, सम्भ्रान्तः -न्ता -न्तं, कातरः -रा -रं, व्यथः -या -यं

मोहितः -ता -तं, मुग्धः -ग्धा -ग्धं, विमूढः -ढा -ढं, विमुग्धः -ग्धा -ग्धं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, परिविह्वलः -ला -लं.

BEWILDERMENT, *s.* व्याकुलता, आकुलत्वं, व्यग्रता, पैङ्गव्यं, सम्भ्रमः, कातरता.

TO BEWITCH, *v. a.* मन्त्रद्वारा वशीकृ or मुह् in caus. (मोहयति -यितुं).

मोहं कृ, अभिमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयति -यितुं).—(To captivate) मनो हृ (c. 1. -हरति, -हर्तुं).

BEWITCHED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, वशीकृतः -ता -तं, अभिमन्त्रितः -ता -तं.

BEWITCHER, *s.* मोहकः, मोहनः, मायी *m.* (न्), वशीकर्त्ता *m.* (न्), मायाकृत.

BEWITCHMENT, *s.* वशीक्रिया, वशिः *m.*, वशिता, वशीकरणं, मोहनं, परिमोहनं, विमोहनं, सम्मोहः, मोहः, माया, काम्येणत्वं.

BEWITCHING, *a.* मोहो-हिनी-हि (न्), मोहनः -नी -नं, मनोहारी -रिणी -रि (न्), मनोहरः -रा -रं, प्रलोभकः -का -कं, आकर्षकः -की -कं, मायी -यिनी -यि (न्).

BEWITCHINGLY, *adv.* यथा मनो हियते or वशीक्रियते तथा, मनोहरप्र-कारेण, यथा मोहो जायते तथा, मायया, प्रलोभनाय.

TO BEWRAY, *v. a.* (To betray) परदा (c. 3. -हदाति -दातुं), प्रदाः शत्रुहस्तेषु सम in caus. (-सर्वयति -यितुं).—(To indicate) सूच् (c. 10. -सूचयति -यितुं), पिशुन (nor. -पिशुनयति -यितुं).

Beyond, *prep. and adv.* अति prefixed.—(On the farther side) पारं, पारे; 'beyond the sea,' समुद्रपारं; 'from beyond,' पाराद्; 'to go beyond,' अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिचर् (c. 1. -चरति -चरितुं).—(In front) अग्रे.—(Superior to) अतिरेकी -किणी -कि (न्), विशिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(More than) अधिकं, or expressed by अति prefixed; as, 'beyond mortal strength,' अतिमानुषः -या -यं; 'beyond's one's power,' अतिशक्तिः; 'beyond mea- sure,' अतिशयं, अतीव; 'passed beyond the range of sight,' चक्षुर्विषयम् अतिक्रान्तः.—(At a distance) दूरे.

BEZIL OR BEZIL, *s.* रत्नाधारयोग्योः क्षुरीयकभागः, क्षुरीयकस्य यत्स्थानं मणिः सच्यते or प्रणिधीयते तद्.

BHAVANI, *s.* (The wife of the god Śiva, and the goddess of destruction; called Bhavāni in her amiable form) भवानी उमा, महादेवी, देवी.—(The pure one) गौरी.—(As terrible in form and irascible in temper) दुर्गा, काली, चण्डी, चण्डिका.—(As daughter of Himāla, the sovereign of the snowy mountains) पार्वती, हैमवती.—(As wife of Śiva) शिवा, ईश्वरी, रुद्राणी, सद्योणी, मृदानी.—(The all-auspicious) सर्वमङ्गला.—(The mother) अक्षिका.—(As the performer of austerities) कात्यायनी, जपणी.

BIAS LATENT, *a.* द्विकोणः -णा -णं, द्वायकः -का -कं, नोणद्वयविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

BIAS, *s.* (Inclination) भावः, शीलः, शीलत्वं, याप्ता, स्वभावः, इच्छा, अभिलाषः, मङ्गल्यः, रुचिः, चिकीषा, स्मृहा, अभिप्रायः.—(Inclination to go on one side) पक्षे गमनच्छा.—(Partiality) पक्षपातः, पक्षपातिता, साचीकृतं.—(That which biasses, or induces to act) प्रवर्तः -र्तकः, प्रणोदः, प्रोत्साहः -हकः, प्रयोजकः.

TO BIAS, *v. a.* प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), आवृज् in caus. (-वर्जयति -यितुं); साचीकृ; प्रणुद् (c. 6. -णुदति -णुदुं), आकृप् (c. 1. -कर्पति -कर्पुं), चेष्ट in caus. (चेष्टयति -यितुं), प्रोत्साह in caus. (-साहयति -यितुं), आकृ in caus. (-कारयति -यितुं), पक्षपातीकृ.

BIASSED, *p. p.* प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं, प्रणोदितः -ता -तं, साचीकृतः -ता -तं, आकृतः -ष्टा -ष्टं.—(In favour of a side) पक्षोद्गाही *m.* (न्).

BIB, *s.* बालकस्य वक्षस्वलादादनयोग्यं क्षीमीनिमित्तं उत्तरोपवर्त्त.
BIBBLY, *s.* सुरापी *m.* (न). सुरापः, मद्यपायी *m.* (न), पानपटः, मद्यपाः *m.*
BIBBLY, *s.* धर्मपुस्तकं. ईश्वरवाक्यप्रकाशको ग्रन्थः.
BIBBLY, *a.* धर्मपुस्तकविषयः-या-यं, धर्मपुस्तकसम्बन्धः-का-कं.
BIBLIOGRAPHY, *s.* ग्रन्थविद्या, ग्रन्थविद्यानुसन्धनं.
BIBLIOMANI, *s.* प्राचीनपुस्तकप्रापणे व्यग्रता, दुर्लभग्रन्थान्वेषणे व्यग्रता.
BIBLIOTHECA, *s.* पाठार्थं सुरक्षितो ग्रन्थसमूहः. विद्यानुसन्धनार्थं ग्रन्थकुटी.
BIBULOUS, *a.* जलगोपकः-का-कं, जलनियानशीलः-ला-लं.
BICAPSLAR, *a.* बीजकोशो द्विधीकृतो यस्य. द्विधाभूतबीजकोशः-शा-शं.
BICIPAL, *a.* द्विमुखः-द्वी-द्वं. द्विशोपकः-का-कं, द्विशिरः-रा-रं (न).
TO BICKER, *v. n.* (To skirmish) डिखाहव कृः कलह (nom. कलहायते -यितुं), कलहं कृ- (To wrangle) विवद (c. 1. -वदते -वदितुं), वाग्पुडं कृ- (To quiver स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं).
BICKLING, *s.* कलहः, विप्रलापः, विवादः, झुंडं, वाग्पुडं- (Petty warfare) डिप्रः. डिखाहवः.
BICKER, *s.* मूत्राकारामयुकः शुर्मिभागः, कर्मकारसेवितं लोहयन्त्रं.
BICKER, *n.* द्विमुखः-द्वी-द्वं. शुद्धयविशिष्टः-श-शं.
TO BID, *v. n.* (To invite) निमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति -ने-यितुं), आह्व (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं - To command) आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), प्रे (c. 10. प्रेरयति -यितुं), आदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिश- (To offer a price अनुकमूल्यं दित्तानीति or दातुमिच्छानीति वद् (c. 1. -वदति, -वदितुं) or व्या in caus. (-व्यापयति -यितुं) or युष् (c. 10. -युषयति -यितुं) or अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं). (To bid welcome) स्वागतमिति वद- (To bid adieu) सामन्त्र (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं), अनुपमन्त्रः आमन्त्र (c. 6. -पृच्छते -प्रष्टुं). (To bid defiance) आह्व, समाह्व.
HIDDEN, *p. p.* (Commi. d. d. d.) आज्ञातः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं, चोदितः-ता-तं, देशितः-ता-तं. आदिष्टः-श-शं. (Invited) निमन्त्रितः-ता-तं, केतितः-ता-तं, आहूतः-ता-तं.
BIDDIL, *s.* क्रोता *m.* (नृ. ज्ञायकः. मृन्मदितुः *m.* प्रकाशप्रत्ययसमये अनुकमूल्यं दित्तानीति or दास्यामीति व्यापयति यो जनः.
BIDDING, *s.* (Commi. d. d. d.) आज्ञा. प्रेरणं, आदेशः, निर्देशः, शासनं- (Offer of a price) मृन्मदित्तान्यापनं, अनुकमूल्यं दित्तानीति व्यापनं, मृत्प्रदित्तान्यापनं.
TO BIDE, *v. n.* and *n.* (To remain) स्था (c. 1. तिष्ठति -ने, स्थातुं), वृत् (c. 1. -वर्त्तते, -वर्त्तितुं), यम (c. 1. -वसति, -वसुं). (To expect) प्रतीक्ष (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), उदृश् (c. 1. -पश्यति -दृष्टुं). (To endure) सह (c. 1. -सहते. सोदुं), मृष् (c. 4. -मृष्यति, -मृषितुं).
BIDENTAL, *a.* द्विदन्त-दन्ती-दन्त (नृ). द्विदन्तः-दन्ती-दन्त, द्विदन्तः-दा-दं.
BIENNIAL, *a.* द्वैवार्षिकः-बी-कं, द्विवर्षः-बी-कं, द्विवर्षीयः-या-यं, द्विवर्षमात्रस्यायौ-यिनी-यि (नृ). वार्षिकमात्रस्यायौ *m.* (नृ).
BIEH, *s.* शिविका, शिववाहनं, शिवयानं, कटा, सट्टिः *m.*, खाटः, चारुटः, प्रेतवाहनसाधनं खट्वादि.
BIBLING, *s.* पेयः-यं, पीयूषः-यं, प्रसवानन्तरं प्रथमगोदुग्धं.
BIFID, *a.* द्विखण्डकृतः-ता-तं, द्विधीकृतः-ता-तं.
BIFOLD, *a.* द्विगुणः-या-यं, द्वैधः-यी-यं, द्विप्रकाश-रा-रं.
BIFORMED, *a.* द्विरूपः-या-यी-यं, द्विरूपिमान्-मती-मत् (नृ).
BIFURCATED, *s.* द्वयः-या-यं, अग्रद्वयविशिष्टः-श-शं.
BIG, *a.* स्थूलः-ला-लं, बृहन्-हन्ती-हन् (नृ), विपुलः-ला-लं. (Big-bodied) बृहन्कायः-या-यं, महाकायः-या-यं, महाद्वयः-द्वी-द्वं. (A pregnant woman) गर्भिणी, गर्भवती. (Bombastic) गद्वितः-ता

-तं. (Teeming with) सद्गुलः-ला-लं, सद्गुलीः-ली-लीं, आकीर्णः-ली-लीं, पूर्यः-ली-लीं. (As big as) परिमाण or परिमित, or मात्र affixed; as, 'as big as an egg,' अण्डपरिमाणः-या-यं; 'as big as a grain of mustard,' सर्वपरिमितः-ता-तं; 'as big as a man,' पुरुषमात्रः-ता-तं.
BIGAMIST, *s.* द्विभार्यः. द्विपत्नीस्वामी *m.* (नृ). एककाले विवाहद्वयकृता *m.* (नृ).
BIGAMY, *s.* एककाले द्विविवाहकरणं, द्विपत्नीयारिजं.
BIG-BELLIED, *a.* पृष्ठदृष्ट-रा-रं, स्थूलदृष्ट-रा-रं, लघुदृष्ट-रा-रं, बृहन्मुखः-द्वि-द्वि, पिच्छिदृष्टः-ला-लं, वृद्धनाभिः-भि-भि, तुन्दवान्-वती-वत् (नृ).
BIG-BONED, *a.* बृहदस्थिमान्-मती-मत् (नृ), बृहद्वयः-द्वी-द्वं.
BIGIN, *s.* बालकयोग्यं शिरोवेष्टनं, बालशिरस्कं. (A pot) पत्रं, चापाट.
BIGNESS, *s.* स्थूलता, स्थूल्यं, बृहत्त्वं, विपुलता. (Size, comparative bulk) परिमाणः; 'of the bigness of an egg,' अण्डपरिमाणः-या-यं.
BIGNONIA, *s.* पाटलिः *m.* f. -ला. समोपा, काचस्थाली, फलेरुहा, कुवेरायौ.
BIGOT, *s.* समतथारणे व्यग्रः, विचारणां विना or अविचार्य पक्षपाती *m.* (नृ), निर्वैचर्यशीलः, अग्रचित्तः.
BIGOTED, *a.* अविचार्य समते स्थितः-ता-तं, समतथारणे व्यग्रः-या-यं. समतेनिष्ठितः-ता-तं, साचीकृतः-ता-तं, समतथारणी-विशयी-विश (नृ).
BIGOTRY, *s.* विचारणां विना समते व्यवस्थितिः *f.* or अतिनिवेशः or अतिनिर्वैचर्यः, साचीकृतः.
BIG-SWOLN, *a.* अतिस्फीतः-ता-तं, उच्चूनः-ना-नं, प्रवृद्धः-द्वी-द्वं.
BIG-UMDERED, *a.* पीनोष्णी *f.*, पीनरक्तनी *f.*, पीनस्तनधारिणी *f.*
BILBO, *s.* कृपाणः, खड्गः, निस्त्रिशः, अस्त्रिः *m.*
BILL, *s.* पिच्छं, मायुः *m.*, भानकं, पलागिनः *m.*
BILE, *s.* (A boil) स्फोटः, स्फोटकः, विस्फोटः.
TO BILGE, *v. n.* (To spring a leak) नौकातले or नौकापाथे दाहस्फोटनप्रसूक्तं गलं गृहीत्वा मज्ज (c. 6. मज्जति, मज्जितुं).
BILIARY, *a.* पेशः-बी-कं, पित्तसञ्चयी-न्विनी-न्वि (नृ).
BILINGUOUS, *a.* द्विनिष्ठः-द्वी-द्वं, द्विभाषावादी-दिनी-दि (नृ).
BILIOUS, *a.* पित्तलः-ला-लं, पेशः-बी-कं, पेशिकः-बी-कं.
TO BILK, *v. a.* वद् in caus. (वचयति -ने-यितुं), परिचद्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), विप्रलभ्.
BILL, *s.* (Beak of a bird) चबुः *f.*, तुखः, तुखिः *m.*, मुखः. (A kind of hatchet) दारं, सखः. (An act of parliament) व्यवस्था. (A written paper of any kind) पर्च, लेखः-खा, लेख्यं. (An account of money) विक्रयपत्रं. (An advertisement) घोषणापत्रं. (In law) भाषापादं, पृष्ठपक्षपादः, अभियोगपत्रं.
TO BILL, *v. n.* (To kiss, embrace) चुस् (c. 1. चुषति, चुषितुं), निस् (c. 2. निस्ते, निस्सितुं), आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -लिङ्गितुं), परिशिखा कृ.
BILLET, *s.* (A note) पर्च, लेखः, लेख्यं. (A ticket) निदर्शनपत्रं, चिट्ठं. (A log of wood) काष्ठखण्डं, काष्ठं.
TO BILLET, *v. a.* निदर्शनपत्रेण सैन्यान् आवासस्थानं प्रकुप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं); सैन्यान् वद् in caus. (वासयति -यितुं).
BILLIARDS, *s. pl.* इदानीन्तनमनैः सेवितं गुलिकाक्रीडा.
BILLION, *s.* खड्गः. (A million millions) नियुतनियुतानि शतं.
BILLOW, *s.* उर्मिः *m.* f., महोर्मिः *m.* f., भद्रः, तरङ्गः, उल्लोलः, पयो-राशिः *f.*, वारिपशिः *f.*, कल्लोलः, सर्गलः.
TO BILLOW, *v. n.* तरङ्ग (nom. तरङ्गायते), तरङ्गरूपेण प्रलुह (c. 1. -लुहति -लुहितुं), महावेलयाम् प्रवृष् (c. 1. -वर्षते -वर्षितुं).
BILLOW-BEATEN, *a.* तरङ्गोद्धातः-ता-तं, तरङ्गविभक्तः-ता-तं, उल्लुङ्घितः-द्वी-द्वं.

BILLOWY, *a.* कर्मिमान् -मती-मत् (न्), तरङ्गितः -ता-तं, महापेलः -ला-लं, महातरङ्गः -ङ्गा-ङ्गं, प्रलोठितः -ता-तं.

BILL-STICKER, *s.* योपयापत्राणि राजमार्गादिषु जनसङ्घीर्षस्थानेषु स्थापयति यः.

BIN, *s.* धान्यकोष्ठकं, कुशूलः, पिटः.

BINARY, *a.* द्वैधः -धी-धं, द्विगुणः -था-थं.

TO BIND, *v. a.* (To tie) बन्ध् (c. 9. यप्नाति, यन्धुं), निबन्ध्, योक्तु (nom. योजयति -यितुं), यन्ध् (c. 10. यन्तयति -यितुं), संयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं). —(To fasten to any thing, fasten on) आबन्ध्, अनुबन्ध्, आकम् (c. 1. -कचते -कचितुं), पिनद्धं -द्धां -द्धं कृ. —(To tie together) सन्धन्, संधिम् in caus. (-धेययति -यितुं), ग्रन्ध् (c. 9. ग्रप्नाति, ग्रधेत्) or caus. ग्रन्धयति -यितुं, संह (c. 1. -हरति -हर्तुं). —(To unite) संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते or caus. -योजयति -यितुं). —(To connect closely) सन्धन्, संधिम् in caus.; 'my life is bound up in his,' मम प्राणा अस्म्य प्राणैर् यद्धाः सन्ति. —(To constrain, compel) धृ (c. 1. धरति, धर्तुं). —(To bind one's self by a promise) प्रतिज्ञा (c. 9. -ज्ञानीते -ज्ञातुं), सम्प्रतिज्ञा; 'to bind one's self over to appear,' दर्शनप्रतिज्ञायां दा. —(To be bound, obliged) expressed by the fut. pass. part.; as, 'he is bound to marry the damsel,' तेन कन्या योढव्या, or by the root अर्ह, as, कन्यां योढुम् अर्हति. —(To bind books) ग्रन्थपत्राणि चर्मैदिना द्यादयित्वा सन्धन्. —(To make costive) आनद्धं -द्धां -द्धं कृ, नियद्धं -द्धां -द्धं कृ. —(To secure with bandages) अनुयोजितं कृ, धातानि यन्ध्.

BINDER, *s.* ग्रन्थपत्राणि चर्मैदिना सन्धन्ता *m.* (नृ).

BINDING, *s.* (A bandage) बन्धनं, दाम *n.* (नृ), उद्धानं, पट्टः. —(Of a book) ग्रन्थपत्राच्छादनं.

BINDWEED, *s.* क्षीरविदारो, महाश्वेता, विदारो, इक्षुगन्धो! कृष्णगन्धिका, क्रोष्टी, श्यामा.

BINOCULAR, *a.* द्विनयनः -नी-नं, द्विनेत्रः -त्रा-त्रं, चक्षुर्द्वयविशिष्टः -ष्टा-ष्टं.

BINOMIAL, *a.* (In algebra) द्विपदः -दा-दं.

BIOGRAPHER, *s.* शिष्टसमाचाररचकः, शिष्टजनचरित्ररचकः, मृतजनपरिचरित्रव्यवस्था *m.* (नृ).

BIOGRAPHICAL, *a.* शिष्टसमाचारसम्बन्धकः -का-कं, शिष्टजनचरित्रविषयः -या-यं.

BIOGRAPHY, *s.* (The act of writing it) शिष्टजनचरित्ररचना, शिष्टसमाचाररचना. —(The book) शिष्टजनचरित्रग्रन्थः, शिष्टसमाचारः.

BIPARTITE, *a.* द्वैधः -धी-धं, द्वैधीकृतः -तां-तं.

BIPARTITION, *s.* द्वैधीकरणं, द्विधाकरणं, द्वैधीभावः.

BIPED, *a.* द्विपादः -दा-दं, द्विपदः -दा-दं, द्विपाद् -पतो-पत्.

BIPEDAL, *a.* द्विपादपरिमाणः -था-थं, द्विपादवान् -वतो-वत् (नृ).

BIPENNATED, *a.* द्विपक्ष -पक्ष-पक्षं, पक्षद्वयविशिष्टः -ष्टा-ष्टं.

BIRCH OR BIRCH-TREE, *s.* भूर्जः, भूर्जपत्रः, कथचपत्रं, चर्मो *m.* (नृ), मृदुच्छदः, मृदुत्वचः, विश्वा, शुङ्गी, महौषधं, अरुणा, प्रतिविषा.

BIRCHEN, *a.* भूर्जमयः -यो-यं, भूर्जननिर्मितः -ता-तं.

BIRD, *s.* पक्षी *m.* (नृ), प्रक्षिणी *f.*, खगः, विहगः, विहङ्गः -ङ्गमः, पतागः, पयवी *m.* (नृ), पात्री *m.* (नृ), विहायाः *m.* (स्), गरुत्मान् *m.* (नृ), नीडनः, नीडोद्भवः, द्विजः, अयहनः, नगैकाः *m.* (स्), पक्ष्याहनः, शकुनिः *m.* -नः, विकिरः, विकिरः, वानी *m.* (नृ), पतन् *m.* (नृ), शकुनः, नभसङ्गमः, पत्ररथः, विः *m.*, वी, पित्तन् *m.* (नृ).

TO BIRD, *v. n.* (To catch birds) पक्षिणो ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, गृहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), or बन्ध् (c. 9. यप्नाति, यन्धुं), शकुन (nom. शकुनयति -यितुं).

BIRDCAGE, *s.* पन्नरं, पिन्नरं, वीतंसः, कुलायिका, पक्षिशाला, शालारं.

BIRDCALL, *s.* पक्षिप्रलोभनार्थं शाकुनिकैर् वादितं पक्षिरायानुकारिणी वंजो.

BIRD-CATCHER, *s.* शाकुनिकः, व्याधः, जालिकः, ज्ञीयान्तकः, वागुरिकः.

BIRD-FANCY, *s.* पक्षिपोषकः, पक्षिपालकः, पक्षिप्रियः.

BIRDING, *s.* (Catching birds) पक्षिग्रहणं, पक्षिबन्धनं. जयैनम्याता

BIRDIRY, *a.* पक्षिमन्त्रिभः -भा-भं, पक्षिसदृशः -शी-शं, पक्षिनिभः -भा-भं

BIRDLIKE, *s.* अतिशयाननं उदपेयं येन लिमासु तरुशाखासु पक्षिणो चक्ष्यन्ते

BIRD'S-EYE-VIEW, *s.* यादृशं डीयमानेन पक्षिणा क्रियत तादृशं दर्शनं उच्चैःस्थानाद् अवलोकनं.

BIRD'S-NEST, *s.* नीडः -डं, कुलायः, पक्षिशाला.

BIRTH, *s.* जन्म *n.* (नृ), जातिः *f.*, जननं, जनिमा *m.* (नृ), उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, भवः, जनुः *n.* (स्). —(The act of bringing forth) प्रसवनं, प्रसवः, उत्पादनं, प्रसूतिः *f.* —(Extraction, lineage) वंशः, कुलं, अन्वयः, जातिः *f.* —(Rise, origin) योनिः *m.* *f.*, मूलं, उद्भवः. —(Rank, high birth) कुलीनता, कीलीनः; 'of good birth. कुलीनः -ना-नं, कुलकः -का-कं, कीलेयः -यी-यं, सुजन्मा -न्मा-न्न (नृ), महाकुलप्रसूतः -ता-तं, महाकुलः -ला-लं; 'pride of birth. कुलभिमानः; 'blind from birth,' जन्मान्यः -न्या-न्यं, ज्ञान्यः -न्या-न्यं. —(To give birth to) सु (c. 1. सयति, c. 2. सौति, सौतं) प्रसु, जन् in caus. (जनयति -यितुं), सन्नन्.

BIRTHDAY, *s.* जन्मदिनोत्सवः, जन्मदिवसः, जन्मतिथिः *m.*, जन्मदिनं.

BIRTHPLACE, *s.* जन्मभूमिः *f.*, जन्मस्थानं, जन्मदेशः.

BIRTHRIGHT, *s.* ज्येष्ठत्वं, ज्येष्ठ्यं, ज्येष्ठाधिकारः, ज्येष्ठभागः, पैतृकं.

BISCUIT, *s.* पिष्टकः, पूयः, अपूपः, सुकान्दयो गोधूमादिचूर्णमयः पिष्टकः

TO BISSEXT, *v. a.* द्वैधीकृ, द्विभागीकृ, द्विखण्डोक्तृ, द्विधा कृ or छिद (c. 7. छिनत्ति, छेदुं) or कृत् (c. 6. कृन्तति, कर्त्तुं).

BISSEXTED, *p. p.* द्वैधीकृतः -ता-तं, द्विखण्डोक्तः -ता-तं, द्विधा छिन्नः -त्रा-त्रं

BISSEXTION, *s.* द्विधाकरणं, द्वैधीकरणं.

BISHOP, *s.* धर्माधिपतिः *m.*, धर्माध्यक्षः.

BISHOP, *s.* (A beverage) मद्यनागरङ्गरसादिनिर्मितं पानीयं.

BISHOPRIC, *s.* धर्माधिपतिपदं, धर्माध्यक्षाधिकारः

BISMUTH, *s.* अतिदृढः शुक्लवर्णो विदेशीयधातुप्रभेदः.

BISON, *s.* अरख्यवृषभप्रभेदः.

BISSEXTILE, *s.* चतुर्थः संवत्सरो यस्मिन् अधिदिवसो नियेष्यते.

BIT, *s.* (Part of a bridle) खलीनः, कयिका -कं, वला, मुखयन्त्राणं लङ्घनी. —(A piece) खण्डं, भागः, भिन्नं, भिन्नं, भिन्निः *f.*; 'in bits, खण्डशस्, भागशस्, खण्डं खण्डं. —(A mouthful, morsel) पिष्टः -खं ग्रासः; 'a tit bit,' खाड्वं, भोजनविशेषः; 'not a bit,' न मनामपि न किञ्चिदपि, न मूल्समपि; 'a bit bigger,' किञ्चित्पूलातरं

TO BIT, *v. a.* खलीन (nom. खलीनयति -यितुं), अश्वमुखं खलीनेन यन्ध् (c. 10. यन्तयति -यितुं).

BITE, *s.* शुनो, कुङ्कुरी, सरमा, कुलाद्युता. —(A name of reproach) चन्धकी.

TO BITE, *v. a.* दंश् (c. 1. दशति, दंष्टुं), चिदंश्; 'to bite the lips,' दशनच्छदं or दन्तान् सन्दंश्. —(To gnaw) चर्च (c. 1. चर्चति, चर्चितुं); 'to bite the nails,' नखान् खाद् (c. 1. खादति, खादितुं). —(To pain by cold) शीतान् -शै-शै कृ. —(To rail at) अवधिष्य (c. 6. -धिष्यति -धिष्युं). —(To vex) योद् (c. 10. योडयति -यितुं). —(To defraud) वन (c. 10. वचयति -ते-यितुं).

BIT, *s.* दंशः, दंशनं, दन्तापातः; 'the mark of the teeth,' दशनाङ्कः.

BITER, *s.* दंशकः, खादिता *m.* (नृ), दंष्टा *m.* (पृ), वचकः.

BITING, *a.* दंशकः -का-कं, दंशेत् -रा-रं, योडाकटः -रा-रं.

BIT

- BITTEN**, *p. p.* दष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्दष्टः-ष्टा-ष्टं, दंशितः-ता-तं.
- BITTER**, *c.* तिक्तः-क्ता-क्ते, तिक्तादः-दा-दं, तिक्तरसः-सा-सं.—(Pungent) कटुः-दुः-द्वी-दु, तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, तिग्मः-ग्मा-ग्मं.—(Grievous) उग्रः-ग्रा-ग्रं, आत्ययिकः-की-के.—(Cruel, severe) 'कठोरः-रा-रं, निष्ठुरः-रा-रं, पीडाकरः-रा-रं.—(Malicious) मत्सरः-रा-रं, पिशुनः-ना-नं.
- BITTERGOURD**, *s.* इन्द्रवारुणिका, अरुणा.
- BITTERLY**, *adv.* उग्रं, निष्ठुरं, उग्रतया; 'one who grieves bitterly,' उग्रशोकः-का-कं.
- BITTERN**, *s.* क्रोधनातीयः पक्षिभेदः, क्रौंचः, कृडः, कलिकः.
- BITTERNESS**, *s.* तिक्तः, तिक्त्वं, तिक्तरसः.—(Pungency) कटुता, तिग्मता, तीक्ष्णता.—(Malice) असूया, मात्सर्यं.—(Severity) उग्रत्वं-ता, निष्ठुरता, कठोरता.—(Sorrow) शोकः, उग्रशोकः, दुःखं.
- BITUMEN**, *s.* शिलाजतु *n.*, अश्मजतुकं, शिलादद्रुः *m.*, गिरिपुष्पकं, शैलं, शैलनिष्पन्नः.
- BITUMINOUS**, *a.* शिलाजतुमयः-यी-यं, शिलाजतुगुणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.
- BIVALVE**, *a.* द्विकपादः-दा-दं, द्विकोपः-पा-पं.—(Bivalve shell) कसुः *m.*, शसुः *m.*, शसुकः-का, जलशुक्तिः *f.*, पद्मखण्डकः.
- BIVOUC**, *s.* (A guard at night) चौरासनं.
- TO BLAB**, *v. n. and a.* रहस्यं प्रकाशय in caus. (-काशयति-यितुं), रहस्यभेदं कृ.
- BLAB, BLABBER**, *s.* रहस्यभेदकः, रहस्यप्रकाशकः, वाचालः, वावदूकः, जल्पकः.
- BLABBER-LIPPED**, *a.* स्फुलोष्ठः-ष्टा-ष्टं, लचौष्ठः-ष्टा-ष्टं.
- BLACK**, *a.* कृष्णः-ष्णा-ष्णं, श्यामः-मा-मं, मलः-ला-लं, कालः-ला-लं, कालकः-का-कं, काष्ठीः-ष्ठी-ष्ठीं, असितः-ता-तं, नीलः-ली-लं, मेचकः-का-कं, ध्यातः-मा-मं.—(Dark) तमसो-खिनो-खि (*n.*), तिमिरः-रा-रं, अन्धकारयुक्तः-क्ता-क्ते, निम्नः-भा-भं.—(Horrible) घोरः-रा-रं, दारुणः-या-यं.—(Cloudy of countenance) झानवदनः-ना-नं.—(Black with crime) कृष्णकल्मा-म्मा-म्मे (*n.*)—(White and black) सितासितः-ता-तं.
- BLACK**, *s.* (The colour) कृष्णः, कृष्णवर्णः.—(A blackamoor) कृष्णदेहः, श्यामाङ्गः; 'black clothes,' नीलवस्त्रं, नीलास्त्रं; 'clothed in black,' नीलवस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, नीलास्त्रः-रा-रं, श्यामवस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं.—(Lamp-black) दोषकट्टं, कञ्जलं.
- TO BLACK**, *v. a.* कृष्ण (nom. कृष्णायते-यितुं), कृष्णीकृ.
- BLACKAMOR**, *s.* श्यामाङ्गः, श्यामदेहः, कृष्णदेहः, कृष्णाङ्गः.
- BLACKBERRY**, *s.* कृष्णवर्णं कण्टकगुल्मफलं, शृगालकण्टकफलं.
- BLACKBEETLE**, *s.* भ्रमरः, भृङ्गः, अलिः *m.*
- BLACKBIRD**, *s.* कृष्णवर्णो मधुरराविविशिष्टः पक्षिभेदः.
- TO BLACKEN**, *v. a.* कृष्णीकृ, कृष्ण (nom. कृष्णायते-यितुं), श्याम (nom. श्यामयति-यितुं), श्यामीकृ.—(To darken) तिमिरयति-यितुं.
- TO BLACKEN**, *v. n.* श्याम (nom. श्यामायते), नील (nom. नीलायते).
- BLACKENED**, *p. p.* कृष्णीकृतः-ता-तं, श्यामितः-ता-तं, कृष्णीभूतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं, सन्तप्तः-सा-सं.
- BLACKEYED**, *a.* असितनयनः-नी-नं, कृष्णनयनः-नी-नं, नीलाक्षः-क्षी-क्षं.
- BLACKGUARD**, *s.* अपमाचारः, दुष्टैतः, दुराचारः, कृष्णकल्मा *m.* (*n.*), दुष्टः.
- BLACKING**, *s.* पादुकाञ्जनं, मसिः *f.*-सी, काली.
- BLACKISH**, *a.* ईषकृष्णः-ष्णा-ष्णं, ईषकालः-ला-लं, आकालः-ला-लं.
- BLACKLEAD**, *s.* सौसकभेदो येन तूलिकायां निवेशितेन कृष्णरेखा क्रियते.
- BLACKLY**, *adv.* कृष्णवर्णेन, कृष्णं, दारुणं, अतिदुष्टतया.

BLA

- BLACK-MOUTHED**, *a.* दुर्मुखः-खो-खं, मुखरः-रा-रं, वाग्दुष्टः-ष्टा-ष्टं.
- BLACKNESS**, *s.* कृष्णता-त्वं, कृष्णमा *m.* (*n.*), कालिमा *m.* (*n.*), श्यामत्वं, नीलिमा *m.* (*n.*)—(Darkness) तमः *n.* (*s.*), तमिरं, तिमिरं, अन्धकारः—(Horribleness) घोरता, दारुणता.—(Atrocity) अतिदुष्टता.
- BLACKPUDDING**, *s.* अशुनातनजनखादितम् असम्भान्यादिपूरितं शूकरपुरीतम्.
- BLACKSMITH**, *s.* लोहकारः, प्लाकारः, कर्मकारः, अयस्कारः, कम्मीरः, प्योकारः.
- BLADDER**, *s.* वस्तिः *m. f.* मूत्राशयः, तिलकं, झोम *n.* (*n.*), झोमं.
- BLADE**, *s.* (The sharp part of a weapon) फलं, पत्रं, फलकः-कं, धारा, परत्रः, पुष्करं; 'the blade of a sword,' अक्षिपत्रं.—(Spire of grass) काण्डं, दलः-लं, चक्रुः, तृणदलं, तृणकाण्डं, किसलः, कुशः.—(Of the shoulder) चंशः, स्कन्धास्थि *n.*, भुजशिरः *n.* (*s.*).
- BLADED**, *a.* काण्डवान्-वती-वत् (*n.*), मञ्जरितः-ता-तं, दलवान्-वती-वत् (*n.*).
- BLAIN**, *s.* विस्फोटः, स्फोटः, स्फोटकः, ग्रन्थं, घटी, चरटी.
- BLAMABLE**, *a.* निन्दनीयः-या-यं, निन्द्यः-न्द्या-न्दं, निन्दाहः-हो-हं, दोषी-पिणी-पि (*n.*), अपराधी-धिनी-धि (*n.*), अपराधः-धा-धं, सापराधः-धा-धं, गर्हितः-ता-तं, दूष्यः-ष्या-ष्यं, गर्वः-हो-हं, वाच्यः-च्या-च्यं.
- BLAMABLENESS**, *s.* निन्द्यता, निन्दाहत्वं, अपराधिता-त्वं, दोषित्वं.
- BLAMABLY**, *adv.* सापराधं, अपराधेन, निन्द्यप्रकारेण, यथा दोषो जायते तथा.
- TO BLAME**, *v. a.* (To lay the blame) दोषम् आरूढ in caus. (-रोपयति-यितुं), दोषीकृ.—(To censure) निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रणिन्द, प्रतिनिन्द, विनिन्द; तिरस्कु; कुम् (c. 10. कुत्सयति-ते-यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते-सितुं), उपालम् (c. 1. -लभते-लभ्यं), गहू (c. 1. गहते, गर्हितुं), c. 10. गहयते-यितुं), विगहू, परिगहू; 'he casts the blame on him,' तस्मिन् दोषं धिपति.
- BLAME**, *s.* (Censure) निन्दा, परोवादः, अपवादः, आक्षेपः, घृणा, तिरस्कारः, गहो, परिभाषणं, जुगुप्सा, कलङ्कः, कुत्सा, निषेदः, खवणः, उपालम्भः, उपक्रोशः.—(Fault) दोषः, अपराधः, वचनीयता, वाच्यता, —(Imputation of a fault) दोषारोपः; 'I am not to blame,' नाहम् अपराधः, or सापराधः, or निन्दाहः.
- BLAMED**, *p. p.* निन्दितः-ता-तं, जुगुप्सितः-ता-तं, गर्हितः-ता-तं, तिरस्कृतः-ता-तं, धिक्कृतः-ता-तं, उपालम्भः-मा-मं, खवरीणः-या-यं.
- BLAMELESS**, *a.* निर्दोषः-या-यं, निरपराधः-धा-धं, अनिन्द्यः-न्द्या-न्दं, अनिन्दितः-ता-तं, अनेनाः-ना-नः (*s.*), अविगर्हितः-ता-तं, अनपः-या-यं.
- BLAMELESSLY**, *adv.* अपराधं विना, दोषव्यतिरेकेण, निरपराधं, अनपं, अनिन्द्यप्रकारेण.
- BLAMELESSNESS**, *s.* अनिन्द्यता, निर्दोषता, निरपराधता, शुद्धत्वं.
- BLAMER**, *s.* निन्दकः, दोषारोपकः, परिवादकः, निन्दाकत्ता *m.* (*n.*), कलङ्ककरः.
- BLAMEWORTHY**, *a.* निन्दाहः-हो-हं, निन्दनीयः-या-यं.
- TO BLANCH**, *v. a.* (To whiten) शुक्लीकृ, धवलीकृ.—(To peel such things as have husks) निस्तुप (nom. -तुपयति-यितुं), तुपीकृ, त्वच् (nom. त्वचयति-यितुं), त्वचं निष्कृम् (c. 1. -कर्मति-कृष्टुं), त्वत्-परिपुटनं कृ.
- BLAND**, *a.* मृदुः-द्वो-दु, खिद्यः-या-यं, मसुणः-या-यं, मेदुर-रा-रं, चिह्नः-या-यं, कामलः-ला-लं, सोमलः-ला-लं.—(In speech) प्रियम्बदः-दा-दं.
- BLANDATION**, *s.* चाटुक्तिः *f.*, चाटुकारः, कोमलत्वं.
- TO BLANDISH**, *v. a.* (To caress, flatter) शान्त् or सान्त् (c. 10. सान्वयति-यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्, प्रियं वद् (c. 1. वदति, वदितुं).
- BLANDISHMENT**, *s.* (Gesture of love) ललितं, हावः, विलासः, विभ्रनः.—(Soft words) प्रियवाक्, चाटुक्तिः *f.*, चाटुः *m.*

BLANK, *a.* (Empty, not written upon) शून्यः-न्या-न्यं, रिक्तः-क्ता-क्तं, लेखाशून्यः-न्या-न्यं, अलिखितः-ता-तं.—(White) शुक्लः-क्ता-क्तं.—(Pale, depressed) पावुः-शुः-शु, विषण्णवदनः-ना-नं, ज्ञानवदनः-ना-नं, विषण्णः-शा-शं.—(Confused) विस्मृतः-ता-तं, विलुप्तः-द्या-द्यं, आकुलः-ला-लं.—(Without rhyme) अनुप्रासहीनः-ना-नं, अमित्राक्षरः-रा-रं, यमकहीनः-ना-नं, छन्दोरहितः-ता-तं.

BLANK, *s.* (A void space) शून्यं, रिक्तं, शून्यत्वं-ता, रिक्तता, शून्यस्थानं.—(A paper without writing) लेखाशून्यं पत्रं.—(In a lottery) माद्वत्परहिता or लाभरहिता गुटिका, दीर्भाग्यं.

To BLANK, *v. a.* शून्यीकृतं, ज्ञानीकृतं, आकुलीकृतं, विस्मयाकुलं-लां-लं कृतं. BLANKET, *s.* कसलः, रक्षकः, कणायुः *m.*, सहसरोम *n.* (नं), मेघकसलः, माशुकः, कुतपः.—(Covered with a blanket) कासलः-लो-लं, कसलाच्छादितः-ता-तं.

To BLANKET, *v. a.* कसलेन आच्छाद (c. 10. -च्छादयति-यितुं).

To BLASPHEM, *v. a.* परमेश्वरं निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं) or अवमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं) or अभिशप् (c. 1. -शपति-शप्तुं) or आकुश (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं). ईश्वरनिन्दां कृतं, पापखड्गोपकपां कप (c. 10. कपयति-यितुं).

BLASPHEM, *s.* ईश्वरनिन्दकः, ईश्वराभिशापकः, ईश्वरायमानकृतं, पापखड्गः, गर्ववादी *m.* (नं).

BLASPHEMOUS, *a.* ईश्वरनिन्दकः-का-कं, ईश्वरायमानकरः-रौ-रं, पापखड्गीयः-या-यं.

BLASPHEMOUSLY, *adv.* ईश्वरनिन्दापूर्वकं, ईश्वरनिन्दाक्रमेण, पापखड्गयत्.

BLASPHEMY, *s.* ईश्वरनिन्दा, ईश्वरायमानं, ईश्वराभिशापः, देयनिन्दा, पापखड्गता.

BLAST, *s.* (A gust of wind) वातः, वायुवेगः, वायुगुल्फः, वातरूपः, निर्घातः, प्रभञ्जनः, व्योममुद्गरः.—(Puff) श्वासः.—(Of a horn) शङ्खप्रानं.—(Blight) विनाशः, व्यापातः, धयः.

To BLAST, *v. a.* (To ruin, destroy) विनष्टं in caus. (-नाशयति-यितुं), क्षि in caus. क्षययति-यितुं, विहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).—(To make to wither, m. in caus. (मारयति-यितुं), ज्ञानीकृतं, विशृ in caus. (-शारयति-यितुं).

BLASTED, *p. p.* विनाशितः-ता-तं, मारितः-ता-तं, परिह्वानः-ना-नं, विशीर्यः-शै-शै.—(By lightning) विद्युद्वतः-ता-तं.

BLASTER, *s.* विनाशकः, मारकः, नाशयिता *m.* (नं), विपाती *m.* (नं), विशारङ्गकृतं.

BLAZE, *s.* ज्वालः-ला, ज्वलः, ज्वलका, ज्वालाग्निः *m.*, उल्का; 'a blaze of light,' रश्मिनालं, चञ्चुनालं.—(Publication) प्रकाशनं, प्रकटीकरणं, प्रचारणं.

To BLAZE, *v. n.* ज्वल् (c. 1. ज्वलति, ज्वलितुं), प्रज्वल्, सम्प्रज्वल्, or in freq. (जाज्वल्यते), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), आदीप्, प्रदीप् or in freq. (देदीप्यते).

To BLAZE ABROAD, *v. a.* प्रकाशं in caus. (-काशयति-यितुं), विकाशं, प्रचर in caus. (-चारयति-यितुं), विद्युप् (c. 10. -द्योयति-यितुं), विख्या in caus. (-ख्यापयति-यितुं), प्रकटीकृतं.

BLAZING, *a.* ज्वाली-लिनी-लि (नं), ज्वालः-लां-लं, ज्वालन्-लनी-लन् (नं), उज्ज्वलः-ला-लं, जाज्वल्यमानः-ना-नं, ज्वलितः-ता-तं, प्रज्वलितः-ता-तं, उज्ज्वलः-खा-खं, प्रदीप्तः-ता-तं.

To BLAZE, *v. a.* (To draw coats of arms) कुलीनपदचिह्नानि लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).—(To explain coats of arms) चित्रगतानि कुलीनपदचिह्नानि व्याख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं).—(To deck) भूष् (c. 10. भूषयति-यितुं), परिभूष्, परिभूष्कृतं.—(To celebrate) प्रख्या, विख्या.—(To display, publish) प्रकाशं in caus. (-काशयति-यितुं).

प्रचर in caus. (-चारयति-यितुं).

To BLEACH, *v. a.* धाव् (c. 1. धावति, धावितुं, c. 10. धावयति-यितुं), पस्ताणि वायुव्याप्यानि कृत्वा शुक्लीकृतं or धवलीकृतं or निर्विण्णं (c. 3. -नेनेकि-नेक्कं).

To BLEACH, *v. n.* वायुव्यापकत्वाद् धवलीभू or शुक्लीभू.

BLEACHED, *p. p.* धातः-ता-तं, धवलितः-ता-तं, शुक्लीकृतः-ता-तं, धवलीकृतः-ता-तं, धवलीभूतः-ता-तं, वीतरागः-गा-तं; 'bleached silk,' धातकीशेयं, पत्राणि; 'a pair of bleached clothes, उदमनीयं.

BLEACHER, *s.* धावकः, पस्त्रधावकः, वस्त्रनिर्णेतकः.

BLEAK, *a.* (Cold) शीतलः-ला-लं, शिशिरः-रा-रं, हिमः-मा-मं, हेमन्तः-नी-नं, -निकः-की-कं, हिमशीतलः-ला-लं.—(Exposed to the weather) अभावकाशिकः-की-कं, शीतापकाशिकः-की-कं.—(Cheerless) निरानन्दः-न्दा-न्दं.

BLEAKNESS, *s.* शीतता, शीतलता, शैत्यं, हिमता, शीतापकाशिकत्वम्.

To BLEAR, *v. a.* चुञ्चोक्तं, तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं).

BLEAREDNESS, *s.* (Having bleared eyes) चुञ्चत्वं, पिञ्चत्वं, क्रिन्नाद्यता.

BLEAR-EYED, *a.* क्रिन्नाद्यः-द्या-द्यं, चुञ्च-ञ्चो-ञ्चं, चिञ्च-ञ्चो-ञ्चं, पिञ्च-ञ्चो-ञ्चं.

To BLEAT, *v. n.* उ (c. 1. उचते, ओतुं), मेपरुतं कृतं, अवियत् शब्दं कृतं.

BLEATING, *s.* मेपरुतं, मेपरायः, मेपशब्दः, उरभनातः.

To BLEED, *v. n.* रक्तं or श्रोणिर्गतं सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं), प्रसृ or मुच (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), प्रमुचः 'the wound bleeds,' घातं श्रोणिर्गतं स्रवति.

To BLEED, *v. a.* रक्तं or श्रोणिर्गतं सु in caus. (सावयति-यितुं) or मुच in caus. (मोचयति-यितुं) or मोष्ट (c. 10. मोष्टयति-यितुं) or अवसिञ्च (c. 6. -सिञ्चति-सेक्कं).

BLEEDER, *s.* रक्तसावकः, असृक्छाया *m.* (नं), रक्तमोचकः, सिराव्यपनकृतं, रक्तव्यमेषकः.

BLEEDING, *s.* (Venesection) रक्तप्रायः, असृक्छायाः, रक्तमोक्षणं, असृग्निमोक्षणं, मिरामोक्षणः, सिराव्यपः, रक्तव्यमेषनं.

To BLEMISH, *v. a.* मलिनं (nom. मलिनयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), दुष् in caus. (दूषयति-यितुं), अपयशः कृतं, सदोषं-पां-पं कृतं.

BLEMISH, *s.* दोषः, कलङ्कः, छिद्रं, कलुषं, अपयं, आगः *n.* (स्).—(Loss of reputation) अपयशः *n.* (स्), अव्ययानि *f.*, अवकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, वाच्यता.—(Without blemish) जनयः-या-यं, निर्विद्वदः-द्रा-द्रं.

BLEMISHED, *p. p.* कलङ्कितः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, दोषवान्-यती-यत् (नं), सदोषः-या-यं, कलुषितः-ता-तं.

To BLEND, *v. n.* सहसा सङ्गोचं कृतं, मीलं (c. 1. मीलति, मीलितुं), निमिलं.

To BLEND, *v. a.* मिश्रं (c. 10. मिश्रयति-यितुं), सम्मिश्रं, मिश्रीकृतं, सम्मृष् (c. 7. -पृणक्ति-पयितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), संधिप् in caus. -ध्रेषयति-यितुं, एकीकृतं, एकत्र कृतं, व्यतिकरं कृतं.—(To be mingled) सङ्ग in pass. (-कीर्यते), मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिलं.

BLENDED, *p. p.* मिश्रितः-ता-तं, मिश्रीकृतः-ता-तं, सम्मिश्रः-था-थं, व्यामिश्रः-था-थं, सम्मृक्तः-क्ता-क्तं, साधिरः-द्या-द्यं, सङ्कीर्णः-शै-शै, मिलितः-ता-तं, एकीकृतः-ता-तं, करसितः-ता-तं, संसृष्टः-द्या-द्यं, सन्निपतितः-ता-तं, संयतितः-ता-तं.

To BLISS, *v. a.* (To pronounce a blessing) आशिषं दा (c. 3. ददाति, दातुं), or वद् (c. 1. वदति, वदितुं), or गद् (c. 1. गदति, गदितुं), or आशीष् (c. 1. -शीसते-शीसितुं), धन्यवादं कृतं, कुशलं यद्.—(To make happy) सुखं (c. 10. सुखयति-यितुं), सुखिनं-खिनीं-खि कृतं, धन्यं-न्यां-न्यं कृतं, मङ्गलं-लां-लं कृतं, कुशलं-लां-लं कृतं.—(To glorify, give thanks) कश्चिद् धन्यं यद्, कस्यचिद् गुणान् यद् or कृतं (c. 10. कीर्तयति-यितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तौतुं); 'God bless you!' स्वस्ति,

BIT

BITTER, *p. p.* दहः-हा-हं, सन्दहः-हा-हं, दंजितः-ता-तं.
BITTER, *c.* तिक्तः-क्ता-क्तं, तिक्तखादः-दा-दं, तिक्तरसः-मा-मं.—(Pungent) कटुः-दुः-द्वी-दु, तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, तिग्मः-ग्मा-ग्मं.—(Grievous) उग्रः-या-यं, स्यायिकः-की-कं.—(Cruel, severe) 'कठोर-रा-रं, निष्ठुर-रा-रं, पीडाकर-रा-रं.—(Malicious) मत्सर-रा-रं, विभुनः-ना-नं.
BITTERGOURD, *s.* इन्द्रवारुणिका, चरुणा.
BITTERLY, *adv.* उग्रं, निष्ठुरं, उग्रतया; 'one who grieves bitterly,' उग्रशोकः-का-कं.
BITTERN, *s.* क्रीडनातीयः पक्षिभेदः, क्रीडः, क्लृप्तः, कलिकः.
BITTERNESS, *s.* तिक्तः, तिक्त्वं, तिक्तरसः.—(Pungency) कटुता, तिग्मता, तीक्ष्णता.—(Malice) असूया, मात्सर्यं.—(Severity) उग्रत्वं-ता, निष्ठुरता, कठोरता.—(Sorrow) शोकः, उग्रशोकः, दुःखं.
BITUMEN, *s.* शिलानतु *n.*, अश्मनतुक्, शिलादद्रुः *m.*, गिरिपुष्पकं, शैलं, शैलनिष्पासः.
BITUMINOUS, *a.* शिलानतुमयः-यो-यं, शिलानतुगुणविशिष्टः-हा-हं.
BIVALVE, *a.* द्विकपाटः-हा-हं, द्विकोपः-या-यं.—(Bivalve shell) कसुः *zi.*, शसुः *m.*, शसुकः-का, मलशुक्ति *f.*, पद्मशुक्तः.
BIVOCAL, *s.* (A guard at night) बीरासनं.
To BLAB, *v. n. and a.* रहस्यं प्रक्या in caus. (काशयति-यितुं), रहस्यभेदं कृ.
BLAB, BLABBER, *s.* रहस्यभेदकः, रहस्यप्रकाशकः, याबालः, यापदूकः, मलकः.
BLABBER-LIPPED, *a.* स्त्रोत्रः-हा-हं, लवीरः-हा-हं.
BLACK, *a.* कृष्णः-ष्णा-ष्णं, श्यामः-मा-मं, मलः-ला-लं, कालः-ला-लं, कालकः-का-कं, काष्ठीः-ष्ठी-ष्ठीं, अमिश्रः-ता-तं, नीलः-ली-लं, मेघकः-का-कं, धामः-मा-मं.—(Dark) तमलो-खनी-खि (न), तिमिर-रा-रं, अन्धकारयुक्तः-क्ता-क्तं, निम्बः-भा-भं.—(Horrible) पोटा-रा-रं, दारुणः-या-यं.—(Cloudy of countenance) हान-वदनः-ना-नं.—(Black with crime) कृष्णकर्मो-म्मा-म्मे (न).—(White and black) सिताक्षितः-ता-तं.
BLACK, *s.* (The colour) कृष्णः, कृष्णवर्णः.—(A blackamoor) कृष्ण-देहः श्यामाङ्गः; 'black clothes,' नीलवस्त्रं, नीलावरः; 'clothed in black,' नीलवस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, नीलावर-रा-रं, श्यामवस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं.—(Lamp-black) रोपकिट्टं, कञ्जलं.
To BLACK, *v. a.* कृष्ण (nom. कृष्णायते-यितुं), कृष्णीकृ.
BLACKAMOR, *s.* श्यामाङ्गः, श्यामदेहः, कृष्णदेहः, कृष्णाङ्गः.
BLACKBERRY, *s.* कृष्णवर्णं कण्टकगुल्मफलं, शृंगालकण्टकफलं.
BLACKBEETLE, *s.* भ्रमरः, भृङ्गः, अलिः *m.*
BLACKBIRD, *s.* कृष्णवर्णी मधुररात्रिपक्षिः पक्षिभेदः.
To BLACKEN, *v. a.* कृष्णीकृ, कृष्ण (nom. कृष्णायते-यितुं), श्याम (nom. श्यामयति-यितुं), श्यामीकृ.—(To darken) तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं).
To BLACKEN, *v. n.* श्याम (nom. श्यामायते), नील (nom. नीलायते).
BLACKENED, *p. p.* कृष्णीकृतः-ता-तं, श्यामितः-ता-तं, कृष्णीभूतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं, सन्मलः-सा-सं.
BLACKENED, *a.* अक्षितनयनः-नी-नं, कृष्णनयनः-नी-नं, नीलाक्षः-क्षी-क्षं.
BLACKGUARD, *s.* अपमानार्थः, दुर्वैतः, दुष्टाचारः, कृष्णकर्मो *m.* (न), दुष्टः.
BLACKING, *s.* पादुकाञ्जनं, मसिः-सी, कालो.
BLACKISH, *a.* ईषकृष्णः-ष्णा-ष्णं, ईषकालः-ला-लं, साकालः-ला-लं.
BLACKLEAD, *s.* सोसकप्रभेदे येन तूलिकायां निवेशितेन कृष्णरेखा क्रियते.
BLACKLY, *adv.* कृष्णवर्णेन, कृष्णं, दारुणं, अतिदुष्टतया.

BLA

BLACK-MOUTHED, *a.* दुर्मुखः-खी-खं, मुत्तः-रा-रं, चादुष्टः-हा-हं.
BLACKNESS, *s.* कृष्णता-त्वं, कृष्णमा *m.* (न), कालिमा *m.* (न), श्यामत्वं, नीलिमा *m.* (न).—(Darkness) तमः *n.* (न), तमिरं, तिमिरं, अन्ध-कारः.—(Horribleness) घोरता, दारुणता.—(Atrocity) अतिदुष्टता.
BLACKPUDDING, *s.* सपुनातनजनसादितम् असूयायादियुक्तं शूकरपुरीतम्.
BLACKSMITH, *s.* लोहकारः, व्याकारः, कर्मकारः, अयस्कारः, कर्मकारः, व्योकारः.
BLADDER, *s.* वस्तिः *m. f.* मूत्राशयः, तिलकं, झोम *n.* (न), झोमं.
BLADE, *s.* (The sharp part of a weapon) फलं, पत्रं, फलकः-कं, पारा, परस्त्रः, मुष्करः; 'the blade of a sword,' अक्षिपत्रं.—(Spire of grass) काण्डं, दलः-लं, गद्गदः, गृध्रदलं, गृध्रकाण्डं, किसलः, कुशः.—(Of the shoulder) चङ्गा, स्कन्धास्थि *n.*, भुमिशिष्ट *n.* (न).
BLADED, *a.* काण्डवान्-वती-वत् (न), मल्लरितः-ता-तं, दलवान्-वती-वत् (न).
BLAIN, *s.* विस्फोटः, स्फोटः, स्फोटकः, द्रव्यं, वटो, वटो.
BLAMABLE, *a.* निन्दनीयः-या-यं, निन्दा-न्धा-न्धं, निन्दाहं-हो-हं, दोषी-यिषी-यि (न), अपराधी-धिनी-धि (न), अपराधः-धा-हं, सापराधः-था-थं, गर्हितः-ता-तं, दूष्यः-प्पा-यं, गदयः-दो-दं, वाप्यः-प्पा-यं.
BLAMABLENESS, *s.* निन्द्यता, निन्दाहेतुं, अपराधिता-त्वं, दोषित्वं.
BLAMABLY, *adv.* सापराधं, अपराधेन, निन्द्यप्रकारेण, यथा दोषो जायते तथा.
To BLAME, *v. a.* (To lay the blame) दोषम् चारु in caus. (रोपयति-यितुं), दोषीकृ.—(To censure) निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रणिन्द, प्रतिनिन्द, विनिन्द; तिरस्कृ; कुम् (c. 10. कुत्सयति-ते-यितुं), गृप् in des. (गृगृह्यते-यितुं), उपालम् (c. 1. लभते-लभं), गृह् (c. 1. गृह्ते, गृह्तेतुं, c. 10. गृह्यते-यितुं), विगृह्, परिगृह्; 'he casts the blame on him,' तस्मिन् दोषं धियति.
BLAME, *s.* (Censure) निन्दा, परीवादः, अपवादः, प्राक्षेपः, यूपा, तिर-स्कारः, गद्गा, परिभाषणं, जुगुप्सा, कलङ्कः, कुत्ता, निषादः, अवर्यः, उपालम्भः, उपप्लोशः.—(Fault) दोषः, अपराधः, वचनीयता, वाच्यता, —(Imputation of a fault) दोषारोपः; 'I am not to blame,' नाहम् अपराधः, or सापराधः, or निन्दाहं.
BLAMED, *p. p.* निन्दितः-ता-तं, मुगृह्यितः-ता-तं, गर्हितः-ता-तं, तिर-स्कृतः-ता-तं, धिक्कृतः-ता-तं, उपालम्भः-मा-मं, अवर्यः-रा-रं.
BLAMELESS, *a.* निर्दोषः-या-यं, निरपराधः-या-यं, अनिन्दा-न्धा-न्धं, अनिन्दितः-ता-तं, अनेनाः-ना-नः (न), अधिगर्हितः-ता-तं, अनयः-या-यं.
BLAMELESSLY, *adv.* अपराधं विना, दोषव्यतिरेकेण, निरपराधं, अनयं, अनिन्द्यप्रकारेण.
BLAMELESSNESS, *s.* अनिन्द्यता, निर्दोषता, निरपराधता, शुद्धत्वं.
BLAMER, *s.* निन्दकः, दोषारोपकः, परिवादकः, निन्दाकर्मो *m.* (न), कलङ्ककरः.
BLAMEWORTHY, *a.* निन्दाहं-हो-हं, निन्दनीयः-या-यं.
To BLANCH, *v. a.* (To whiten) शुक्लीकृ, धवलीकृ.—(To peel such things as have husks) निलुप (nom. नुपयति-यितुं), नुपीकृ, त्वच् (nom. त्वपयति-यितुं), त्वच् निष्कृप् (c. 1. कर्षति-कर्षुं), त्वन्-परिपुटनं कृ.
BLAND, *a.* मृदुः-द्वी-दु, क्षिणः-ष्वा-ष्वां, मधुनः-या-यं, मेदुट-रा-रं, पिष्टनः-या-यं, कामलः-ला-लं, सोमलः-ला-लं.—(In speech) प्रियव्यदः-दा-दं.
BLANDATION, *s.* चादृकि *f.*, चादुकाटः, कोमलत्वं.
To BLANDISH, *v. a.* (To caress, flatter) शान्त्य् or शान्त्य् (c. 10. शान्तयति-यितुं), अभिशान्त्य्, परिशान्त्य्, प्रियं वद् (c. 1. वदति, वदितुं).
BLANDISHMENT, *s.* (Gesture of love) ललितं, हासः, विलासः, विभ्रमः.—(Soft words) प्रियवाक्यं, चादृकि *f.*, चादुः *m.*

BLANK, *a.* (Empty, not written upon) शून्यः-न्या-न्यं, रिक्तः-क्ता-क्तं, लेखाशून्यः-न्या-न्यं, अलिखितः-ता-तं.—(White) शुक्लः-क्ला-क्तं.—(Pale, depressed) पाखुः-खुः-खुः, विवर्णवदनः-ना-नं, झानवदनः-ना-नं, विषणः-या-यं.—(Confused) विस्मृतः-ता-तं, विलुब्धः-धा-धं, आकुलः-ला-लं.—(Without rhyme) अनुप्रासहीनः-ना-नं, अमिवाद्यः-रा-रं, यमकहीनः-ना-नं, छन्दोरहितः-ता-तं.

BLANK, *s.* (A void space) शून्यं, रिक्तं, शून्यत्वं-ता, रिक्तता, शून्यस्थानं.—(A paper without writing) लेखाशून्यं पत्रं.—(In a lottery) माद्वत्यरहिता or लाभरहिता गुटिका, दौभाग्यं.

To BLANK, *v. a.* शून्यीकृतं, झानीकृतं, आकुलीकृतं, विस्मयाकुलं-लां-लं कृतं.

BLANKET, *s.* कसलः, रक्षकः, कणायुः *m.*, सहस्रोम *n.* (नं), मेपकचलः, साशूकः, कुतपः.—(Covered with a blanket) कासलः-ली-लं, कचलाच्छादितः-ता-तं.

To BLANKET, *v. a.* कसलेन आच्छादं (c. 10. -च्छादयति-यितुं).

To BLASPHEME, *v. a.* परमेश्वरं निन्दं (c. 1. निन्दति, निन्दितुं) or अश्वमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं) or अमिश्रणं (c. 1. -श्रपति-श्रप्ति) or आकुशं (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं). ईश्वरनिन्दां कृतं, पापखडीयकणां कृतं (c. 10. कथयति-यितुं).

BLASPHEMER, *s.* ईश्वरनिन्दकः. ईश्वराभिशापकः, ईश्वरावमानकृतः, पापखडः, गद्दवादी *m.* (नं).

BLASPHEMOUS, *a.* ईश्वरनिन्दकः-का-कं, ईश्वरावमानकरः-रो-रं, पापखडीयः-या-यं.

BLASPHEMOUSLY, *adv.* ईश्वरनिन्दापूर्वकं, ईश्वरनिन्दक्रमेण, पापखडयत्.

BLASPHEMY, *s.* ईश्वरनिन्दा, ईश्वरावमानः, ईश्वराभिशापः, देवनिन्दा, पापखडा.

BLAST, *s.* (A gust of wind; वातः, वायुवेगः, वायुगुल्लः, वातरूपः, निर्घातः, प्रभञ्जनः, व्योममुद्गरः.—(Puff) श्वासः.—(Of a horn) शङ्खम्भानं.—(Blight) विनाशः, व्याधातः, धयः.

To BLAST, *v. a.* (To ruin, destroy) विनश्य in caus. (-नाशयति-यितुं), विह in caus. क्षययति-यितुं, विहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).—(To make to wither. मृ in caus. मारयति-यितुं), झानीकृतं, विशृ in caus. (-शारयति-यितुं).

BLASTED, *p. p.* विनाशितः-ता-तं, मारितः-ता-तं, परिह्वानः-ना-नं, विशीर्यः-या-यं.—(By lightning) विद्युद्धतः-ता-तं.

BLASTER, *s.* विनाशकः, मारकः, नाशयिता *m.* (नं), विधाता *m.* (नं), विशारणकृतः.

BLAZE, *s.* ज्वालः-ला. ज्वलः, ज्वलका, ज्वालाग्निः *m.*, उल्का; 'a blaze of light' रश्मिज्वालं, चञ्चुज्वालं.—(Publication) प्रकाशनं, प्रकटीकरणं, प्रचारणं.

To BLAZE, *v. n.* ज्वलं (c. 1. ज्वलति, ज्वलितुं), प्रज्वलं, सम्प्रज्वलं, or in freq. (जाज्वल्यते), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), आदीप्, प्रदीप् or in freq. (देदीप्यते).

To BLAZE ABROAD, *v. a.* प्रकाशं in caus. (-काशयति-यितुं), विकासं, प्रचर in caus. (-चारयति-यितुं), विघुषं (c. 10. -घोषयति-यितुं), विख्या in caus. (-ख्यायति-यितुं), प्रकटीकृतं.

BLAZING, *a.* ज्वाली-लिनी-लि (नं), ज्वालः-ली-लं, ज्वालन्-लन्ती-लन्ती (नं), उज्ज्वलः-ला-लं, जाज्वल्यमानः-ना-नं, ज्वलितः-ता-तं, प्रज्वलितः-ता-तं, उज्ज्वलः-ला-लं, प्रदीप्तः-ता-तं.

To BLAZON, *v. a.* (To draw coats of arms) कुलीनपदचिह्नानि लिखं (c. 6. लिखति, लेखितुं).—(To explain coats of arms) चित्रागतानि कुलीनपदचिह्नानि व्याख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं).—(To deck) भूषं (c. 10. भूषयति-यितुं), परिभूषं, परिभूषं.—(To celebrate) प्रख्या, विख्या.—(To display, publish) प्रकाशं in caus. (-काशयति-यितुं).

प्रचर in caus. (-चारयति-यितुं).

To BLEACH, *v. a.* धाव् (c. 1. धावति, धावितुं, c. 10. धावयति-यितुं). वस्त्राणि वायुव्याप्यानि कृत्वा शुक्लीकृतं or धवलीकृतं or निर्वर्णं (c. 3. -नेनेति-नेन्तुं).

To BLEACH, *v. n.* वायुव्यापकत्वाद् धवलीभू or शुक्लीभू.

BLEACHED, *p. p.* धीतः-ता-तं, धवलितः-ता-तं, शुक्लीकृतः-ता-तं, धवलीकृतः-ता-तं, धवलीभूतः-ता-तं. वीतरागः-गा-गं: 'bleached silk,' धीतकौशेयं. पत्रौघं; 'a pair of bleached clothes,' उन्नमनीयं.

BLEACHER, *s.* धावकः. वस्त्रधावकः, वस्त्रनिर्वर्णकः.

BLEAK, *a.* (Cold) शीतलः-ला-लं, शिशिरः-रा-रं. हिमः-मा-मं, हिमनः-नी-नं, -नितकः-की-कं, हिमशीतलः-ला-लं.—(Exposed to the weather) अभावकाशिकः-को-कं, शीतावकाशिकः-को-कं.—(Cheerless) निरानन्दः-न्दा-न्दं.

BLEAKNESS, *s.* शीतता, शीतलता, शैत्यं, हिमता, शीतावकाशिकत्वं.

To BLEAR, *v. a.* चुञ्चोक्तं, तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं).

BLEAREDNESS, *s.* (Having bleary eyes) चुञ्चत्वं, पिञ्चत्वं, क्रिन्नाद्यता

BLEAR-ED, *a.* क्रिन्नाद्यः-धा-धं, चुञ्चः-ञी-ञं, चिञ्चः-ञा-ञं, पिञ्चः-ञी-ञं.

To BLEAT, *v. n.* उ (c. 1. अव्यते, व्योतुं), मेपरुतं कृतं, अव्ययत् शब्दं कृतं.

BLEATING, *s.* मेपरुतं, मेपरावः, मेपशब्दः, उरभनादः.

To BLEED, *v. n.* रक्तं or शोणितं मु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं), प्रसृ or मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं), प्रमुचः 'the wound bleeds,' घातं शोणितं स्रवति.

To BLEED, *v. a.* रक्तं or शोणितं मु in caus. (सावयति-यितुं) or मुच in caus. (मोचयति-यितुं) or मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं) or अव्यसिच (c. 6. -सिचति-सेक्तुं).

BLEEDER, *s.* रक्तसावकः, असृक्ध्रावी *m.* (नं), रक्तमोचकः, सिरायधनकृतः, रक्तमोचकः.

BLEEDING, *s.* (Venesection) रक्तध्रावः, असृक्ध्रावः, रक्तमोक्षणं, असृग्निमोक्षणं, सिरामोक्षः, सिरायधः, रक्तमोचनं.

To BLEMISH, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), दुष् in caus. (दुषयति-यितुं), अपयशः कृतं, सदोषं-पां-पं कृतं.

BLEMISH, *s.* दोषः, कलङ्कः, छिद्रं, कलुषं, अर्थं, आगः *n.* (स्).—(Loss of reputation) अपयशः *n.* (स्), अख्यातिः *f.*, अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, वाच्यता.—(Without blemish) अनयः-या-यं, निश्चिद्रः-द्रा-द्रं.

BLEMISHED, *p. p.* कलङ्कितः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, दोषवान्-वती-वत् (नं), सदोषः-पा-पं, कलुषितः-ता-तं.

To BLEND, *v. n.* सहसा सङ्कोचं कृतं, मीलं (c. 1. मीलति, मीलितुं), निमीलं.

To BLEND, *v. a.* मिश्रं (c. 10. मिश्रयति-यितुं), सम्मिश्रं, मिश्रीकृतं, सम्मृचं (c. 7. -पृणक्ति-पर्वितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), संघिप् in caus. -घेययति-यितुं, एकीकृतं, एकच कृतं, व्यतिकरं कृतं.—(To be mingled) सङ्ग in pass. (-कीर्यते), मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिलं.

BLENDED, *p. p.* मिश्रितः-ता-तं, मिश्रीकृतः-ता-तं, सम्मिश्रः-धा-धं, व्यामिश्रः-धा-धं, सम्मृक्तः-क्ता-क्तं, आघिष्टः-ष्टा-ष्टं, सङ्कीर्यः-या-यं. मिलितः-ता-तं, एकीकृतः-ता-तं, करचितः-ता-तं, संसृष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्धिपतितः-ता-तं, संवलितः-ता-तं.

To BLESS, *v. a.* (To pronounce a blessing) आशिषं दा (c. 3. ददाति, दातुं), or वद् (c. 1. वदति, वदितुं), or गद् (c. 1. गदति, गदितुं), or आशीस् (c. 1. -शीस्ते-शीसितुं), धन्यवादं कृतं, कुशलं वद्.—(To make happy) सुखं (c. 10. सुखयति-यितुं), सुखिनं-खिनो-खि कृतं, धन्यं-न्यां-न्यं कृतं, मङ्गलं-लां-लं कृतं, कुशलं-लां-लं कृतं.—(To glorify, give thanks) कश्चिद् धन्यं वद्, कस्यचिद् गुणान् वद् or कृतं (c. 10. कीर्तयति-यितुं), सु (c. 2. स्तौति, स्तौतुं); 'God bless you!' स्वस्ति,

- मङ्गलं भूयान्, शुभं भूयान्.
BLISSFUL, *a.* धन्यः-न्या-न्यं, मङ्गलः-ला-लं, कुशलः-ला-लं, प्राप्तमङ्गलः-ला-लं, कृतमङ्गलः-ला-लं, कल्याणः-णी-यं, भोगवान्-वती-वत् (नं), परमसुखभागी-गिनी-गि (नं), सुखी-विनी-वि (नं).—(In the joys of heaven) प्राप्तः-गौ-गौ, सिद्धः-झा-झं.
BLISSFULNESS, *s.* धन्यत्वं, मङ्गलत्वं, कौशल्यं, कल्याणं, परमसुखं, परमानन्दः, सन्नतिः *f.*—(In heaven) सिद्धिः *f.*, स्वर्गगतिः *f.*, परमपदं, परम्पदं, परमागतिः *f.*, स्वपदः.
BLESSER, *s.* आशीर्वादी *m.* (नं) आशीसिता *m.* (नृ), धन्यवादकृत् *m.*, कुशलदायी *m.* (नं).
BLESSING, *s.* (Benediction) आशीः *f.* (नं), आशीर्वादः, धन्यवादः, आशीर्वाचनं, कुशलवादः, कुशलं.—(A benefit received) वरः, हिन्, कुशलं, उपकृतं, धन्यत्वं; 'wishing blessing,' आशीर्षुः-सुः-सु.
BLIGHT, *s.* नाशः, क्षयः, विनाशः, व्याधातः, आपातः, दूषणं, कलङ्कः, विषं.
TO BLIGHT, *v. n.* दूष in caus. (दूषयति-यितुं), नष्ट in caus. (नाशयति-यितुं), विनष्ट, क्षि in caus. (क्षययति-यितुं) मृ in caus. (मार्गयति-यितुं), ध्वान्, विध्वंसि-णी-यं कृ, विफलोत्.
BLIGHTED, *p. p.* दूषितः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, मारितः-ता-तं.
BLIND, *a.* अन्धः-न्या-न्यं, अन्धकः-का-कं, अचक्षुः-ष्टः-ष्टु (नं), विचक्षुः-ष्टः-ष्टु (नं), गताक्षः-क्षा-क्षं, अनयः-द्या-द्यं, नेत्रेन्द्रियविकलः-ला-लं, अदृक् *m.* (ज्ञं).—(Blind from birth) ज्ञानन्धः-न्या न्यं, ज्ञानान्धः-न्या-न्यं.—(Blind of one eye) कायः-था-थं.—(Hard to find, private) अदृश्यः-श्या-शयं, निभूतः-ता-तं; 'a blind well,' अन्धकूपः.—(Dark) तमसी-सिनी-सि (नं).—(Ignorant) हतज्ञानः-ता-तं, अज्ञः-ज्ञा-तं, दुर्बुद्धिः-द्धिः-द्धि.
TO BLIND, *v. a.* अन्धीकृ, तिमिरीकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं).
BLIND, *s.* (Screen to hinder the sight) निरस्तरिणी, व्यपधा, धानं.—(Something to mislead) द्रष्टव्य *n.* (नं), कपटः, कपटवेशः, द्रष्टव्यः.
BLINDLED, *p. p.* अन्धीकृतः-ता-तं, अन्धीभूतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं.—(By sin) पापतिमिरः-रा-रं.
TO BLINDFOLD, *v. a.* वस्त्रेण नयने or दृष्टौ बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्), or अवबन्ध् (c. 7. -रुण्णि-रोद्ध्), or विरुन्ध्, or आवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-वरोत्), वस्त्रेण नयने आवृ (c. 10. -द्यायति-यितुं).
BLINDFOLD, *a.* पलायकनयनः-नी-नं, अवबद्धदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, बद्धनेत्रः-त्री-त्रं.
BLINDLY, *adv.* अन्धवत्, अनालोचितं, अविचार्यं, असमीक्ष्य, अविचिन्त्य, सहसा.
BLIND-MAN'S-BUFF, *s.* बालानाम् क्रोडाविशेषो यस्मिन् एकतमो वस्त्रवस्त्र-नयनः or अवबद्धदृष्टिः इतरान् इतस्ततः पलायमानान् निपृणयामुपायति.
BLINDNESS, *s.* अन्धता-तं, तिमिरं.—(Ignorance) अज्ञानं, आवरणं, दुर्बुद्धित्वं, मोहः.
TO BLINK, *v. n.* मील (c. 1. मीलति, मीलितुं), निमील् or in caus. (निमीलयति-यितुं), निमिष् (c. 6. -मिपति-मिपितुं).
BLINK, *s.* निमेषः, निमिषः, मीलितं, दृष्टिनिपातः, अर्धवीक्षणं.
BLINKING, *s.* मीलनं, निमीलनं, निमिषः, *part.* निमीलन्-लनी-लन् (नं).
BLISS, *s.* परमसुखं, परमाह्लादः, परमानन्दः, प्रहर्षः, सुखं, शम्भे *n.* (नं), प्रह्लादः, अलनमयः, धन्यता, कल्याणं.—(Celestial life) स्वपदः, मोक्षः, सिद्धिः *f.*, मुक्तिः *f.*, स्वर्गगतिः *f.*, परमपदं, परम्पदं.
BLISSFUL, *a.* परमसुखः-यो-यं, आनन्दमयः-यो-यं, परमाह्लादवान्-वती-वत् (नं), सुखी-विनी-वि (नं), धन्यः-न्या-न्यं, आनन्दः-न्द-न्दं, प्रमोदी-दिनी-दि (नं).
BLISSFULLY, *adv.* परमसुखेन, परमाह्लादेन, परमानन्दपूर्वकं, आनन्दं.

- BLISSLESS**, *a.* सुखहीनः-ना-नं, आह्लादरहितः-ता-तं, निरानन्दः-न्दा-न्दं.
BLISTER, *s.* त्वक्स्फोटः, स्फोटः, स्फोटकः, विस्फोटः, शोफः, ग्रन्थं.—(On the foot) पादस्फोटः, स्फुटिः *f.*, विषादिका.—(A blistering plaster) त्वक्स्फोटोत्पादक उपनाहः.
TO BLISTER, *v. a.* त्वक्स्फोटम् उत्पन्न in caus. (-पादयति-यितुं).
TO BLISTER, *v. n.* ग्रन्थरूपेण श्लि (c. 1. श्लिपति, श्लिपितुं) or स्फुट् (c. 1. स्फोटते, स्फोटितुं).
BLISTERED, *p. p.* ग्रन्थी-णिनी-णि (नं), शूनः-ना-नं, स्फातः-ता-तं.
BLITHE, **BLITHESOME**, *a.* हर्षः-ष्ट-ष्टं, हर्षमानसः-सी-सं, प्रहर्षः-ष्ट-ष्टं, प्रसन्नः-ज्ञा-ज्ञं, आनन्दो-न्दिनी-न्दि (नं), आह्लादी-दिनी-दि (नं), प्रमोदी-दिनी-दि (नं), पुलकितः-ता-तं, उन्मादितः-ता-तं, मुदामितः-ता-तं, प्रसन्नवदनः-नी-नं.
BLITHELY, *adv.* सहर्षं, हर्षमनसा, प्रहर्षं, प्रहर्षेण, प्रह्लादेन, आनन्दं.
BLITHENESS, **BLITHESOMENESS**, *s.* प्रहर्षः, हर्षः, प्रहर्षता, प्रसन्नता, आह्लादः, आनन्दः.
TO BLOAT, *v. n.* मांसघ्राहरेण सन्तोष संगृहीतः or पोनीतः or स्थूलः, स्फाय in caus. (स्फाययति-यितुं), श्लि in caus. (श्लिपयति-यितुं), जायि in caus. (-जाययति-यितुं).
TO BLOAT, *v. n.* मांसघ्राहरेण संगृहीतः or पोनीतः or स्थूलः, स्फाय (c. 1. स्फायते, स्फायितुं), श्लि (c. 1. श्लिपति, श्लिपितुं), संश्लि, जायि (c. 1. -जायते-यातुं).
BLOATED, *p. p.* शूनः-ना-नं, मांसोपभोगमग्नः-ना-नं, प्रोच्चनः-ना-नं, पोनीतः-ना-नं, स्फातः-ता-तं, स्फातः-ता-तं, प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, स्थूलभूतः-ता-तं.
BLOATEDNESS, *s.* शूनता, स्थूलता, स्फातिः *f.*, स्फोतिः *f.*, पोनीता.
BLOBBY-LIPPED, *a.* स्थूलोष्ठः-ष्ट-ष्टं, लोष्ठः-ष्ट-ष्टं.
BLOCK, *s.* (Of wood) स्थूलकाष्ठं, काष्ठं, काष्ठखण्डं.—(Any mass) पिण्डः-रुद्धं.—(A massy body) स्थूलद्रव्यं, भारः, स्थूला.—(Of stone) शिला.—(Obstruction) अवरोधः-धकं, विरोधः, प्रतिघ्नः, विघ्नः, प्रवृद्धः, पिण्डः.—(A washerman's block) फलकः.
TO BLOCK UP, *v. n.* प्रतिरुध् (c. 7. -रुण्णि-रोद्ध्), उपरुध्, निरुध्, संरुध्, सन्ध् (c. 9. सन्धति, सन्धितुं) or caus. सन्धयति-यितुं, अपिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), पिधा, बाध् (c. 1. बाधते, बाधितुं), आवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-वरोत्), प्रतिबन्ध् (c. 2. -बध्नाति-बन्ध्).
BLOCKADE, *s.* अवरोधः, रोधः, रोधनं, वेधनं, परिवेधनं, चिरारोधः.
TO BLOCKADE, *v. a.* रुध् (c. 7. रुण्णि, रोद्ध्), उपरुध्, संरुध्, निरुध्, प्रतिरुध्, विरुध्; परिवेध् (c. 1. -वेधते-वेधितुं), बाध् (c. 1. बाधते, बाधितुं).
BLOCKADED, *p. p.* रुद्धः-द्धा-द्धं, परिवेधितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं.
BLOCKED UP, *p. p.* प्रतिरुद्धः-द्धा-द्धं, रुद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिघ्नः-घ्ना-घं, सन्धः-घ्ना-घं, सन्धायः-था-थं, बारितः-ता-तं, विघ्नितः-ता-तं.
BLOCKHEAD, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, मन्दबुद्धिः *m.*, मूर्खः, मूढः, दुर्बुद्धिः *m.*, बध्नेरः.
BLOOD, *s.* अमृक् *n.* (जं), लोहितं, रक्तं, रुधिरं, शोणितं, द्यतनं, असः; 'to lose blood, रक्तं मुच्' (c. 6. मुचति, मुच्यते); 'to flow with blood,' रक्तं मु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं).—(Kindred, lineage) कुलं, वंशः, अन्तानः, गोत्रं, गोष्ठी; 'of whole blood,' सोदरः, सहोदरः, सोदर्यः, समा-नोदर्यः, सगर्भः, सनाभिः *m.*, एकशरीरः; 'of half blood,' भिन्नोदरः.—(Murder) वधः, नृहत्या, यातनं, मारणं.
TO BLOOD, *v. n.* (To stain with blood) अमृजा or शोणितेन लिप् (c. 6. लिपयति, लेप्ति), श्लिपि or अश्लि (c. 7. अश्लिपति, अश्लिपितुं) or मलिन (nom. मलिनयति-यितुं).—(To let blood) रक्तं or शोणितं मु in caus. (श्लिपयति-यितुं) or मुच in caus. (मोचयति-यितुं).

BLOOD-SPOTTED, *n.* रक्तमलिनः -ना -नं, शोणितोद्यतः -ता -तं.
 BLOOD-DRINKING, *n.* रक्तपः -पा -यं, रक्तपायी -यिनी -यि (न्) or रुधिरपायी, शोणितपः -पा -यं, असृक्पः -क्पा.
 BLOODHOUND, *s.* अतिशूरो मृगव्यकुलभेदः स च प्राणवलेन मृगस्थानं नयति.
 BLOODILY, *adv.* निर्धामया, क्रूरं, निमुरं, निधुष्येण, निर्दयं.
 BLOODINESS, *s.* रक्तपूर्णता.—(Disposition to kill) निर्धामसा.
 BLOODLESS, *a.* नीरक्तः -क्ता -क्तं, रक्तहीनः -ना -नं, निःशोणितः -ता -तं.
 BLOODLETTER, *s.* रक्तसाधकः, असृक्प्रावी *m.* (न्), रक्तमोचकः, सिरावेधकः.
 BLOODSHED, *s.* रक्तपातः, असृक्पातः, यधः, नृहत्या, रिपुहत्या.
 BLOODSHEDDER, *s.* रक्तपातकः, निर्धामसुः *m.*, यातकः, हन्ता *m.* (न्) or निहन्ता, यधोद्यतः.
 BLOODSHOT, *a.* रक्तपूर्णाः -शो -शं, शोणिताभ्युतः -ता -तं.—(Redness of the vessels of the eye) रक्तभिष्यन्दः; 'having bloodshot eyes,' रक्तदृष्टः -शा -शं.
 BLOOD-STAINED, *a.* असृग्मिलः -भा -भं, शोणितारक्तः -क्ता -क्तं, रक्तारक्तः -क्ता -क्तं, शोणितोद्यतः -ता -तं, रक्तमलिनः -ना -नं.
 BLOODSUCKER, *s.* शोणितपः, रक्तपायी *m.* (न्) or रुधिरपायी, असृक्पः.—(A leech) जलौका, रक्तपा *f.*, जलौकाः *m.* (स्).
 BLOODTHIRSTY, *a.* रक्तपिपासुः -सुः -सु, शोणितप्रियः -या -यं, निर्धामसुः -सुः -सु, क्रूरः -रा -रं, यधोद्यतः -ता -तं.
 BLOODVESSEL, *s.* असृग्महा *f.*, नाडिः *f.*, रक्तप्रवाहकनाडिः *f.*, शिरा, रक्तवाही *m.* (न्).
 BLOOM, *a.* रक्तमयः -यी -यं, शोणितमयः -यी -यं, रक्तारक्तः -क्ता -क्तं.—(Murderous) मारालकः -का -कं, क्रूरः -रा -रं.
 BLOODY-FLUX, *s.* रक्तातीसारः, रक्तपित्तः, अधोक्षपित्तं, सारणः, प्रवाहिका.
 BLOODY-MINDED, *a.* मारालकः -का -कं, निर्धामसुः -सुः -सु, क्रूरचेताः -ता -तः (स्).
 BLOODY-RED, *a.* रक्तवर्णः -शो -शं, लोहितवर्णः -शो -शं.
 BLOOM, *s.* (A blossom) पुष्पं, कुसुमं, पल्लवः, मुकुलः -लं.—(Fresh-colour) नववर्णः.—(In a state of bloom) अदृष्टपरिणामः.—(Bloom of youth) नवयौवनं, अद्यतयौवनं; 'in the bloom of youth,' प्रौढयौवनः -ना -नं.
 To BLOOM, *v. n.* फुल (c. 1. फुलति, फुलितुं), पुष्प (c. 1. पुष्पति, पुष्पितुं), कुसुम (nom. कुसुमयति -यितुं), विकस् (c. 1. -कसति -कसितुं).—(To flourish) च्छु (c. 5. च्छुमति, च्छुमितुं), समृध्; रध् (c. 1. रधते, रधितुं), वृध् (c. 1. वधते, वधितुं).
 BLOOMING, *a.* फुलवान् -वती -वत् (न्), प्रफुल्लः -ल्ला -ल्लं, विकसन् -सन्ती -सत् (न्), स्फुटन् -टन्ती -टत् (न्), विकाशी -शिनी -सि (न्).—(Flourishing) घडेमानः -ना -नं, समृद्धः -द्धा -द्धं, उदयो -यिनी -यि (न्).
 BLOSSOM, *s.* पुष्पं, कुसुमं, पल्लवः, मुकुलः -लं, धारकः, प्रसवः.
 To BLOSSOM, *v. n.* फुल (c. 1. फुलति, फुलितुं), कुसुम (nom. कुसुमयति -यितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं, c. 1. स्फोटति, स्फोटितुं), पुष्प (c. 4. पुष्पति, पुष्पितुं), विकस् (c. 1. -कसति -कसितुं).
 BLOSSOMING, *a.* फुलवान् -वती -वत् (न्), पुष्पितः -ता -तं, पुष्पवान् -वती -वत् (न्), कुसुमितः -ता -तं, कुसुमवान् -वती -वत् (न्), स्फुटितपुष्पः -भ्या -भ्यं.
 To BLOT, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलिनोक्ता, लिप् (c. 6. लिप्यति, लेप्ति), दुप् in caus. (दुपयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), कृष्णोक्ता.—(To make indistinct) अस्पष्टोक्ता.
 To BLOT OUT, *v. a.* (To efface, destroy) विनश् in caus. (नाशयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्ति), उद्ध (c. 1. -हरति -हर्ति), विलुप् in caus. (लोपयति -यितुं).—(To erase) व्यामृप् (c. 1. -मर्षति -मर्षितुं), लोपं कृ.

Blot, *s.* (Erasure) लोपः, व्यामर्षः.—(Spot, stain) कलङ्कः, अपकलङ्कः. कलुषं, मलं, दोषः.—(Disgrace) अपकीर्तिः *f.*, अपयशः *n.* (स्), अकीर्तिः *f.*.
 Blotch, *s.* किलासं, सिम्प *n.* (न्), स्फोटः, विस्फोटः, व्रणं, कच्छपिका.
 To blotch, *v. a.* किलासीकृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं).
 Blotchy, *a.* किलासी -सिनी -सि (न्), सिम्पलः -ला -लं, सिम्पवान् -वती -वत् (न्).
 Blotted, *p. p.* मलिनितः -ता -तं, दूषितः -ता -तं, कलङ्कितः -ता -तं.
 Blotting-paper, *s.* मसीशोपकः, मसीशोपणयोग्यं पत्रं.
 Blow, *s.* (A stroke) प्रहारः, आघातः, अभिघातः, घातः, पातः, पातनं. दण्डः, हतिः *f.*, आहतिः *f.*—(A blow with the fist) मुष्टिपातः; 'a blow which reduces to powder,' निमेषः.—(Blossoming of flowers) फुलतिः *f.*, फुलतिः *f.*, स्फुटनं, विकाशः.—(The act of a fly which infects meat by depositing eggs) मद्यकया अण्डप्रसवेन खाद्यमांसदूषणं.
 To blow, *v. n.* (As the wind) वा (c. 2. वाति, वातुं), प्रवा.—(To breathe) श्वस् (c. 2. श्वसति, श्वसितुं), उज्ज्वस्, श्वासप्रश्वासं कृ.—(To pant) कृच्छ्रेण श्वस्, विनिश्चस्, दुःश्वासं कृ, यष्टिप्राणः -शा -शं भू.—(As a flower) फुल (c. 1. फुलति, फुलितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), पुष्प (c. 4. पुष्पति, पुष्पितुं).
 To blow, *v. a.* घ्ना (c. 1. धमति, घ्नातुं), समाम्ना, प्रम्ना, उपम्ना; 'he blew his horn,' शङ्खं दध्नी; 'fire blown by the wind,' वायुना घ्नायमानो-ग्निः.—(To blow away) अपम्ना, विष्मा.—(To blow out) निर्वो in caus. (वापयति -यितुं).—(To blow upon) चीन् (c. 10. चीनयति -यितुं), अनुचीन्, उद्धीन्, उपवीन्; 'blown upon by sacred breezes,' पुण्यैर्वायुभिर् अनुवीनितः.—(To puff upon, to cool) फुत् कृ, फूकारं कृ.—(To blow the nose) नासिकं घ्ना.—(One who blows his nose) नासिकान्धः.
 Blowing, *part.* (As a flower) स्फुटन् -टन्ती -टत् (न्), विकाशी -शिनी -शि (न्), फुलवान् -वती -वत् (न्).—(The act) फुलतिः *f.*, स्फुटनं, प्रस्फोटनं, विकाशः.
 Blown, *p. p.* (As a flower) फुलः -ल्ला -ल्लं, उफुल्लः -ल्ला -ल्लं, प्रफुल्लः -ल्ला -ल्लं, स्फुटः -टा -टं, व्याकोशः -शा -शं, विकसितः -ता -तं, विकचः -चा -चं, प्रस्फुटः -टा -टं.—(Inflated) साम्नातः -ता -तं.
 Blow-pipe, *s.* नाडिः *f.*—(One who uses it) नाडिन्धमः.
 Blowzy, *a.* आतपदग्धवदनः -नी -नं, सूक्ष्मेतनसा विकृतवर्णः -शो -शं.
 Blubber, *s.* तिमिमेदः *n.* (स्), तिमिवसा, तिमिलं, वृहत्तीमिमेदः *n.* (स्).
 To blubber, *v. n.* यथा गखी श्रयत् तथा रुह (c. 2. रोदिति, रोदितुं) अतिशयक्रन्दनाद् उज्ज्वलमुखो भू.
 Bludgeon, *s.* लघुदण्डः, परिचः, परिघातनं, गदा.—(Armed with) लघुदण्डस्तः.
 Blue, *s.* (The colour) नीलः, नीलवर्णः.
 Blue, *a.* नीलः -ला -लं, नीलवर्णः -शो -शं, श्यामः -मा -मं.
 To blue, *v. a.* नीलीकृ.—(To become blue) नील (nom. नीलायते).
 Bluebottle, *s.* नीलशरीरः स्त्रूलमश्विकामेदः, वध्रेणा.
 Blue-eyed, *a.* नीलनयनः -नी -नं, नीलाक्षः -क्षी -क्षं.
 Blueness, *s.* नैत्यं, नीलता -त्वं, श्यामता.
 Bluff, *a.* (Big) स्त्रूलः -ला -लं.—(Harsh) रुधः -धा -धं, परुषः -पा -पं, उग्रः -ग्रा -ग्रं, कर्कशः -शा -शं.—(Not pointed) घनाग्रः -ग्रा -ग्रं.—(Exposed to wind) घातावकाशिकः -की -क.
 Bluffness, *s.* रुधता, कर्कशं, परुषत्वं, घनत्वं.
 Bluish, *a.* आनीलः -ला -लं, ईपनीलः -ला -लं, ईपरमानः -मा -मं.

To BLUNDER, *v. n.* प्रमह् (c. 1. -माद्यति -मदिहति), स्पल् (c. 1. स्वलति. स्वलिहति), भम् (c. 1. भ्रमति, c. 1. भ्राम्यति, भ्रमिहति), अनवधानं कृ.
BLUNDER, *s.* प्रमादः, स्वलिहति, स्वलनं-दोषः, भ्रमः, कर्मदोषः, अनवधानं, अगुहं.
BLUNDERBUSS, *s.* अनेकशो लोहगुलिकाप्रक्षेपणी विगालमुखविशिष्टा नादिः *f.*
BLUNDERER, *s.* प्रमादी *m.* (नं). प्रमादकर्ता *m.* (हं). दोषकर्ता *m.* (हं).
स्वलनशीलः
BLUNDERING, *a.* प्रमादी-दिनी-दि (नं). प्रमत्तः-न्ना-न्तं, स्वलन्मतिः-तिः-ति. अनवधानः-ना-नं. दोपी-पिणी-पि (नं).
BLUNDERINGLY, *adv.* प्रमादेन, प्रमाद्यतस्, स्वलनपूर्व, अनवधानेन, अवधानं विना.
BLUNT, *a.* (Not sharp) अतीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, अतीक्ष्णः-न्ना-न्तं, अप्रसरः-रा-रं, धाराहीनः-ना-नं.—(Thick, obtuse) घनः-ना-नं. स्थूलः-ला-लं.—(Dull of understanding) मन्दमतिः-तिः-ति. अविदग्धः-ग्धा-ग्धं.—(Rough) रुधः-धा-धं. परुषः-पा-पं. कर्कशः-शा-शं, अमृदुयः-खा-खं.
To BLUNT, *v. a.* यनीकृ धाराम् अतीक्ष्णां कृ, विरुग्धारं-रा-रं कृ, रुग्नीकृ, विरुग्नीकृ, स्थूलीकृ.—(To lessen) अल्पीकृ, न्यूनीकृ. श्रम in caus. (श्रमयति-यितुं), ह्रस्व in caus. (ह्रस्वयति-यितुं): 'one who blunts desire.' कामायसायिता *m.* (हं).
BLUNTED, *p. p.* यनीकृतः-ता-तं, विरुग्धारः-रा-रं, विरुग्धः-ग्ना-न्तं.
BLUNTLY, *adv.* पारुष्येण, कर्कशयेन, कर्कशवाक्येन, परुषोक्त्या, सपारुष्यं.
BLUNTISS, *s.* अतीक्ष्णता, धाराहीनता, घनत्वं, रुधता, स्थूलता.—(Of intellect) मन्दमतिता, अविदग्धता, बुद्धिमान्धं.—(Of manner) पारुष्यं, रुधता, कर्कशत्वं, कर्कश्यं.
BLUR, *s.* कलङ्कः, दोषः, कलुषं, मलं.
To BLUR, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), लिप् (c. 6. लिम्पति, लेहं), दुष् in caus. (दूषयति-यितुं), कलुष (nom. कलुषयति-यितुं)
BLURRED, *p. p.* मलिनितः-ता-तं, परिमलितः-ता-तं, कलुषितः-ता-तं.
To BLURT, *v. a.* असमीक्ष्य or अविमृश्य or अविचार्य or प्रमादेन वद् (c. 1. वदति, वदिहति). जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पिहति).
To BLUSH, *v. n.* लज्ज (c. 6. लज्जते, लज्जिहति), विलज्ज. संलज्ज. व्रीड (c. 4. व्रीडति, व्रीडिहति). चप् (c. 1. चपते, चपिहति), ह्री (c. 3. निहेति, हेहिहति): 'to blush at any thing.' ह्री with abl. or gen. c.—(To become red) चरुणीम्, ईषदरुणीम्, लोहित (nom. लोहितायते).—(In the face) लोहिताननः-नी-नं भू.
To BLUSH, *v. a.* (To make red) चरुणीकृ, चरुण (nom. चरुणयति-यितुं).
BLUSH, *s.* कपोलरामः.—(Colour in the face resulting from shame) लज्जाप्रयुक्तं वदनरक्तत्वं, व्रीडाजनितो मुखारुणिता *m.* (नं).—('Bashfulness') लज्जा. ह्री *f.* व्रीडा, त्रयाः 'full of blushes,' ह्रीपरिगतः-ता-तं.—(To put to the blush) ह्री in caus. (ह्रीपयति-यितुं). 'put to the blush,' ह्रीपितः-ता-तं.—(At the first blush or aspect) प्रथमदर्शने, आदावेव.
To BLUSTER, *v. n.* (To roar) गर्जे (c. 1. गर्जति, गर्जिहति).—(To be tumultuous) तुमुलं कृ. मुखरीम्, शब्द (nom. शब्दायते).—(To be violent) भृश (nom. भृशायते).—(To bully) तर्ज (c. 1. तर्जति, तर्जिहति), मुखरीकृ, भर्त्से (c. 10. भर्त्सयति-यितुं).
BLUSTERING, *s.* शूरमन्त्रः, भर्त्सनकारः, कलहकारः, दाम्भिकः, विकृत्यो *m.* (नं).
BLUSTERINGLY, *s.* गर्जनं, गर्जितं, तुमुलं, कोलाहलः, भर्त्सनं, विकृत्यं.
BLUSTEROUSLY, *adv.* गर्जनकारो-रिणी-रि (नं), महात्मनः-ना-नं, मुखरः-रा-रं.

BOA-CONSTRUCTOR, *s.* (A snake) अन्नगरः, वाहसः, शयुः *m.* बोदः.
BOAR, *s.* वराहः. शूकरः. दंष्ट्री *m.* (नं), स्थूलनासः, धृषुस्त्वः. कोलः. किरः. दृढलोमा *m.* (नं), चक्रदंष्ट्रः; 'wild boar,' चन्नशूकरः.
BOARD, *s.* (A plank) फलकः -कं, दीर्घकाष्ठं.—(A table) भोजनाधारः. फलकः, भोजनासनं, मद्यः.—(Food) भोजनं, आहारः, भूतिः *f.*, अन्नलं. 'board and clothing,' यासाच्छादनं; 'board and lodging,' यासावासी *du.*—(A council) सभा; 'the members of it,' सभासदः *m. pl.*—(The deck of a ship) नौकापृष्ठं, पोतपृष्ठं. नौकातलं. नौकाफलकं, पोतास्तरणं; 'on board,' नौकारूढः -दा -दं.—(A board for playing draughts, &c.) अष्टापदं, शारिफलं. नयपीठी.
To BOARD, *v. a.* (To enter a ship by force) नावं चलात or चलेन or प्रसस्य आरूढ् (c. 1. -रोहति -रोहं) or अधिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमिहति) or आक्रम् or अवयु (c. 1. -अवयते -अवयं).—(To lay with boards) फलक (nom. फलकयति-यितुं), फलकैः or दीर्घकाष्ठैः or काष्ठफलकेन आसृ (c. 2. -सृणोति -सृणिहति -सृरोहं).—(To diet another at a settled rate) निरूपितमूलेन खगृहे अन्नेवासिनं भुज् in caus. (भोजयति-यितुं) or भृ (c. 3. विभर्त्से, भर्त्से).
To BOARD, *v. n.* (To diet with another at a settled rate) निरूपितधनं दद्या or निरूपितमूलेन परगृहे भोजनशयनादि कृ or अन्नेवासी भू.
BOARDER, *s.* (One who diets with another) निरूपितमूलेन परगृहे भोजनशयनादिकर्त्ता *m.* (हं), सहभोजी *m.* (नं), सहभोजा *m.* (हं), पीतः.—(A pupil at a boarding-school) अन्नेवासी *m.* (नं).
BOARDING-SCHOOL, *s.* यस्मिन् विद्यालये अन्नेवासिनः शिक्षकगृहे भोजनशयनादि कुर्वन्ति सः.
BOARD-WALK, *s.* भोजनक्रयार्थं वेतनं, अन्नक्रयार्थं यन्नं. भोजनान् प्रति वेतनं.
BOAST, *v. a.* वाराहः-ही-हं. शूकरः-री-रं, असत्यः-भ्या-भ्यं.
To BOAST, *v. n.* आत्मानं द्याप् (c. 1. द्यापते, द्यापिहति), काप् (c. 1. कथते, कथिहति), विकत्य with inst. of the thing of which boast is made, दम्भं कृ, परिकृत् (c. 10. -कीर्त्तयति-यितुं), दृप् (c. 4. दृषति, दृष्टं), गर्ह्य (c. 1. गर्हति, गर्हिहति).
BOAST, NOASTING, *s.* आत्मघाया, विकत्या, विकत्यनं, परिकीर्त्तनं, सह-कारोक्तिः *f.*, शूरमानं. दम्भः, दधेकरणं, दधेः. गर्हः, अभिमानं, आहोपु-रुषिका. अहमहमिका.
BOASTED, *p. p.* द्यापितः-ता-तं, परिकीर्त्तितः-ता-तं.
BOASTER, *s.* आत्मघायी *m.* (नं), विकत्यो *m.* (नं), -न्यनी *f.*, -न्यनः. उपजाली *m.* (नं), दम्भी *m.* (नं), शूरमन्त्रः, शूरमानी *m.* (नं).
BOASTFUL, *a.* दाम्भिकः-की-कं. दम्भी-भिमनी-भिमि (नं), गर्हितः-ता-तं. गर्ह्यपूर्यः-शा-शं, विकत्यनः-ना-नं. अवलिप्तः-न्ना-न्तं. याचालः-ला-लं.
BOASTFULLY, *adv.* गर्ह्येण, दम्भेन, सदर्थं. मगर्ह्यं, सदम्भं, विकत्यनपूर्व.
BOASTLESS, *a.* दम्भहीनः-ना-नं. अगर्ह्यः-ह्या-ह्यं. अभिमानरहितः-ता-तं.
BOAT, *s.* नौः *f.* नौका, पोतः. तरौ. तरणी, तरयटः. उदुपः.
BOATFUL, *s.* नौकापूर्य, पोतपूर्य.
BOATLOAD, *s.* नौकाभारः. पोतभारः.
BOATMAN, *s.* नाविकः, पोतवाहः. नियामः. नौकाण्डः. औदुपिकः.
BOATSWAIN, *s.* मुख्यनाविकः, प्रधाननाविकः. नाविकः. कर्त्तृपादः. निया-माधिपता *m.* (हं).
To BOB, *v. a.* (To crop) ह्रस्व in caus. (ह्रस्वयति-यितुं).—(To bent) तट in caus. (ताडयति-यितुं).
To BOB, *v. n.* (To play backwards and forwards) इतलतो लुट्

(c. 6. लुठति, लुठितुं) or स्फुट् (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं) or प्रेह् (c. 1. मेहति, मेहितुं), दोल (nom. दोलायते -यितुं), चञ् (c. 1. चञ्चति, चञ्चितुं), चञ्चल (nom. चञ्चलायते).

BOB, s. (Ear-ring) कुण्डलं, कर्णिका.—(A blow) प्रहारः, आघातः.

BOBBIN, s. कपालनालिका, सूत्रगण्डिका, तनुकीलः.

BOBTAIL, s. चित्रबालधारी m. (नं), ह्रस्वपुच्छी m. (नं), कर्णितलाङ्गुली m. (नं).

BOBTAILLED, a. चित्रबालः -ला -लं, ह्रस्वपुच्छः -च्छा -च्छं, कर्णितलाङ्गुलः -ला -लं.

BORWIG, s. शिरोरुहहीनैर् भूतं परकीयकृमकेशनिर्मितं शिरस्ते.

TO BODE, v. a. शुभाशुभं or मङ्गलामङ्गलं प्रदृश in caus. (-दर्शयति -यितुं), इष्टानिष्टं चाविह in caus. (-वेदयति -यितुं) or सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), पूर्वलिङ्गं or पूर्वचिह्नं or पूर्वलिङ्गं वा (c. 3. ददाति, दातुं), निपातं or विनिपातं शंस (c. 1. शंसति, शंसितुं).

BODIMENT, s. पूर्वलिङ्गं, पूर्वचिह्नं, पूर्वलिङ्गं, चिह्नं, शुभाशुभलक्षणं, शुभाशुभचिह्नं, शकुनं, उपातः, अनन्यं, निमित्तं, उपसर्गः, उपलिङ्गः, भाविसूचकं चिह्नं.

BODICE, s. चोलः -ली, अङ्गिका, चेलिका, कञ्चुलिका, कूपासकाः -कं.

BODIED, a. शरीरी -रिणी -रि (नं), देही -हिनी -हि (नं), अङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं).

BODILESS, a. अशरीरः -रा -रं or -री -रिणी -रि (नं), अनङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अङ्गहीनः -ना -नं, निराकारः -रा -रं, अमूर्तः -मूर्ता -मूर्तं, व्यङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

BODILY, a. शारीरिकः -की -कं, दैहिकः -की -कं, शरीरजः -जा -जं, कायिकः -की -कं, अङ्गकः -का -की -कं, आङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.—(Bodily hardship) कायक्लेशः, देहक्लेशः, कृच्छं.

BODILY, adv. शरीरतः, सङ्गैः, सशरीरं, सकार्यं, साङ्गं.—(In a mass) साकल्येन.—(United with the body) शरीरसंयुक्तः -क्ता -क्तं, शरीर-सम्पृक्तः -क्ता -क्तं.

BODKIN, s. सूचिविशेषः, सूचिः -ची, सूचिनी.—(A dagger) डुरिका, शङ्कुः m.—(Instrument for piercing) आविषः, वेपनिका.—(For the hair) केशरचनायोग्यः कीलविशेषः.

BODY, s. (As opposed to the immaterial substance of an animal) शरीरं, देहः, कायः, गात्रं, मूर्तिः f., अङ्गं, घणुः n. (स्), कलेवरं, घनं n. (नं), विग्रहः, संहननं, तनुः f. -नूः f., करणं; 'a dead body,' मृतशरीरं, शवः, कणपः; 'a little body,' शरीरकं.—(Substance) मूर्तिः f.; 'the body of cloth,' वस्त्रयोनिः m.—(A person) पुरुषः, जनः, मनुष्यः, लोकः.—(A collective mass) समूहः, समवायः, सङ्घातः, समुदायः, गण्डलं, सङ्घः, वृन्दं, निघटः, श्लोघः; 'a body of men,' जनसमूहः; 'a body of water,' पयोराशिः m., वारिराशिः m.; 'in a body,' सङ्घशब्दः, सङ्घन्यः, समूहः.—(A society of men) संसर्गः, समागमः, पङ्क्तिः f.—(A corporate body) श्रेणी.—(A collegiate or religious body) आश्रमः.—(Strength) बलं.—(The main part) प्रधानभागः; 'body of a tree,' प्रकाशः, स्तम्भः; 'the body or interior of a building,' प्रासादात्मकं, अन्तर्गृहं, अन्तर्भवनं, भवनोदरं, भवनगर्भः.—(A body of troops) गुल्मः, सैन्यदलं, सैनिकः; 'a body of reserve,' प्रतिग्रहः; 'body to body,' अङ्गाङ्गि.

BODY-CLOTHES, s. (Of horses) आस्रटः, पय्येयणं, अश्वानां गात्रवस्त्रं.

TO BODY-FORTH, v. n. रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), निर्मा (c. 2. माति -मातुं).

BODY-GUARD, s. परिचरः, परिधिस्थः, अनुचरः, परिवारः.

BOG, s. अनूपः, अनूपभूः f., कच्छः, कच्छभूः f., पङ्कः, कर्हमः, पङ्ककर्मदः.

BOG-TROTTER, s. अनूपवासी m. (नं), कच्छभूमिवासी m. (नं), कच्छदे-
शस्थायी m. (नं).

TO BOGGLE, v. n. (To hesitate) शङ्क (c. 1. शङ्कते, शङ्कितुं), विशङ्क,

अभिशङ्क, आशङ्क, सन्दिह (c. 2. -देहिष -देहिषु), दोल (nom. दोलायते -यितुं), आन्दोल, विलस् (c. 1. -लञ्जते -लञ्जितुं), विकृप् (c. 1. -कल्पते -कल्पितुं).

BOGGLER, s. सन्दिग्धमतिः, शङ्कितमतिः, संशयिता m. (नं), संशयालुः, शङ्काशीलः.
BOGGY, a. अनूपः -पा -पं, आनूपः -पी -पं, पङ्किलः -ला -लं, कर्हमः -मी -मं, कच्छः -च्छा -च्छं.

TO BOIL, v. n. (To be effervescent) केन् (nom. केनायते -यितुं), फुत् कृ.—(To boil over) उत्तेजनं कृ.—(To be cooked by boiling) कृष् in pass. (कृष्यते), आ in pass. (आयते), पच् in pass. (पच्यते).—(To be hot) तप् in pass. (तप्यते).

TO BOIL, v. a. कृष् (c. 1. कृषति, कृषितुं), स्वात्सां पच्, आ (c. 2. आति, आतुं) or caus. अययति -यितुं, तप् in caus. (तापयति -यितुं).

BOIL, s. ब्रधं -शः, तनुब्रधः, विस्फोटः, स्फोटः, स्फोटकः, पिठकः -का, ना-
लीब्रधः, गडः, पोटिकः; 'blind boil,' अन्वालयनी.

BOILED, p. p. कृषितः -ता -तं, आणः -शा -शं, शृतः -ता -तं, अपितः -ता -तं.
—(In a caldron) पैटर -री -रं, स्वालीपङ्कः -ङ्गा -ङ्गं, उष्यः -ख्या -ख्यं;
'boiled rice,' भक्षं.

BOILER, s. स्थाली, चूनीपं, पिष्टपचनं, पिठरः -रं, उखा, कन्दुः m. f.

BOISTEROUS, a. (Stormy) वातवान् -वती -वत् (नं), वातलः -ला -लं, गर्जनकारी -रिणी -रि (नं); 'a boisterous wind,' प्रचण्डपवनः.—
(Violent) प्रचण्डः -खडा -खडं, उच्चण्डः -खडा -खडं, रोपणः -शा -शं, साहसिकः -की -कं.—(Turbulent) कलहकारी -रिणी -रि (नं).—(Noisy) शब्दकारी -रिणी -रि (नं) or तुमुलकारी.—(Laughing violently) अट्टहासी -सिनी -सि (नं).

BOISTEROUSLY, adv. प्रचण्डं, प्रचण्डतया, महारोपेण, महाशब्देन, कोलाहलेन.

BOISTEROUSNESS, s. वातलत्वं, प्रचण्डता, साहसित्वं, सरोपता.

BOLD, a. (Bravo) शूरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, निर्भयः -या -यं, निर्विशङ्कः -ङ्का -ङ्कं.—(Daring, audacious) साहसी -सिनी -सि (नं), प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, प्रतिभान्वितः -ता -तं.—(Impudent) निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनिभृतः -ता -तं, प्रतिभानवान् -वती -वत् (नं); 'to be bold,' धृप् (c. 5. धृष्यति, धृषितुं).

TO BOLDEN, v. a. निर्भयं -यां -यं कृ, अभयं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

BOLD-FACED, a. प्रतिभामुखः -खी -खं, निर्लज्जमुखः -खी -खं, निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं.

BOLDLY, adv. शूरवत्, साहसेन, प्रागल्भ्येन, निर्भयं, भयं विना; 'to speak boldly,' जल् (c. 1. जल्पति, जल्पितुं).

BOLDNESS, s. (Courage) शौर्यं, शूरता, वीरता, निर्भयत्वं, अद्योभः.—
(Daringness) प्रागल्भ्यं, प्रगल्भता, साहसं, प्रतिभानं.—(Impudence) निर्लज्जत्वं, धाष्ट्यं, धृष्टता.

BOLL, s. (Trunk of a tree) स्तम्भः, प्रकाशः, स्थायुः m.

BOLL, s. नाडिः -डी f., नाली, काण्डः -खडं.

TO BOLL, v. n. अतसीवत् स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं) or विकस् (c. 1. -कसति -कसितुं) or शस्ययुक्तः -क्ता -क्तं भू.

BOLSTER, s. उपधानं, उपधानीयं, उच्चोपकं, उपवर्हः, गभोलिकः.—(Ban-
dage) पट्टः वन्धनं.—(A prop, support) उपस्तम्भः, उपग्रहः, आलसः.

TO BOLSTER UP, v. a. (To support) संस्तम्भ् (c. 5. स्तम्भति, c. 9. स्तम्भति, स्तम्भितुं) or caus. स्तम्भयति -यितुं, उपस्तम्भ्, विष्टम्भ्; धृ (c. 1. धरति, धृतुं) or caus. धारयति -यितुं, आलस् (c. 1. -लञ्जते -लञ्जितुं), समवलस्.

BOLT, s. (Of a door) अर्गलं, तालकं, कीलः, तालयन्त्रं, द्वारयन्त्रं, अणलं.
—(A dart) सृगः, शूलः -लं, शल्पः, शङ्कुः m., प्रासः, शटः.—(Thun-
der-bolt) वज्रं, कुलिशं, अशनिः m. f.

- To BOLT, v. a.* (To shut with a bolt) अर्गलेन or तालकेन द्वारं पिषा (c. 3. -दधाति -धातुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).—(To sift) चालनेन पू (c. 9. पुनाति, पविर्तुं) or शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), तिततना चल् in caus. (चालयति -यितुं).—(To blurt out) अविचाय्ये बद् (c. 1. वदति, वदितुं), जल् (c. 1. जल्यति, जल्यितुं).
- To BOLT OUT, v. n.* अकस्मात् or ऋदति निर्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or निःसृ (c. 1. -सरति -सर्जुं), निष्पत् (c. 1. -पतति -पतितुं), विनिष्पत्, अभिनिष्पत्.
- BOLTED, p. p.** अर्गलेन बद्धः -डा -दं, कीलितः -ता -तं.
- BOLTER, s.** (A sieve) चालनं -नी, तिततवः *m.* -तव *n.*
- BOLTHEAD, s.** चक्रः, चक्रयन्त्रं, काचचक्रयन्त्रं.
- BOLTING-HOUSE, s.** शस्यचालनस्थानं, शस्यपवनस्थानं.
- BOLTSPLIT OR BOWSPRIT, s.** नौकाग्रभागे स्थापितो महाकूपकावलङ्घिताधराग्रो वहिर्मेखतः क्षुद्रकूपकः, पोताग्रवहिःप्रलको मुखवृक्षकः.
- BOLUS, s.** गुली, गुटिका, रोगिभिर् नगरणीय औषधीयगोलः.
- BOMB, s.** पुरमहेने प्रयुक्तोऽग्न्यस्त्रविशेषः स च अनाजैर्लनवलेन वज्रनिष्पेतुत्स्यश्चेन विदोषो भूत्वा सहस्रखण्डशः पतति.
- To BOMB OR BOMBARD, v. a.* पृथक्केन अग्न्यस्त्रेण पुरं मृद् (c. 9. मृद्वति, मर्दिर्तुं) or प्रमृद् or विमृद् or अविमृद्.
- BOMBARDIER, s.** पृथक्केन अग्न्यस्त्रेण पुरमर्ही *m.* (नृ) or नगरविमर्ही *m.*
- BOMBARDMENT, s.** प्रागुक्तेन अग्न्यस्त्रेण पुरमर्हं or नगरविमर्हं.
- BOMBASIN, s.** दुर्कूलं, वन्युमरणसमये शोकसूचकः सूक्ष्मकौशाक्षरविशेषः.
- BOMBAST, s.** गर्हितवाक्यं, दर्पवाक्यं, असारवाक्यं, फल्गुवाक्यं, अतिशयोक्तिः *f.*
- BOMBASTICAL, a.** अतिगर्हितः -ता -तं, दर्पप्रातः -ता -तं, निरर्चकः -का -कं, फल्गुः -लुगः -लुगः, असारः -रा -रं.
- BOMBYX, s.** तनुकोटः, कोपकारः, कोशकारकः.
- BONA FIDE, a.** अर्थतः, तत्त्वतः, वस्तुतः, निर्वीजं, निर्वैलीकं.
- BOND, s.** बन्धनं, बन्धः, पाशः, आवन्धः.—(A written contract) प्रतिज्ञापत्रकं, पत्रं, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यं, करणं, काचनकी *m.* (नृ).—(Union, tie) सन्धिः *m.*, श्रेयः, संहतिः *f.*, संसक्तिः *f.*—(Connection) संयोगः, सङ्ख्यः.—(Captivity) बन्धनं.—(That which binds, obligation) नियमः, अवश्यकता.
- BONDAGE, s.** बन्धित्वं, दासत्वं, बन्धनं, प्रतिबन्धनं, परप्रेष्यत्वं.
- BONDSMAN, s.** दासी, दासिका, चेटी, किङ्करी.
- BONDSMAN, s.** दासः, त्रोटदासः, किङ्करः, चेटी.
- BONE, s. अस्थि *n.*, अस्थिकं, कुल्यं, हड्डी, कीकसं; 'backbone,' पृष्ठास्थि *n.***
- To BONE, v. a.* निरस्त्रीकृतं, अस्तीनि निष्कृम् (c. 1. -कर्षति -क्रष्टुं).
- BONE-ACHE, s. अस्थिवेदना, अस्थिब्यापा.**
- BONED, a.** (Bony) अस्थिमान् -मती -मत् (नृ).—(Having the bones extracted) निरस्थिः -स्थिः स्थिः.
- BONELISS, a.** अनस्थिः -स्थिः -स्थि, अस्थिहीनः -ना -नं, अस्थिरहितः -ता -तं.
- To BONESIT, v. n.* बुडितास्थि or भिन्नास्थि स्वस्य or सुस्य कृ or स्वस्थाने पुनः संस्था in caus. (—स्थापयति -यितुं) or पुनः संस्था (c. 3. -दधाति -धातुं), करपादादिचोटनं or अस्थिभङ्गं समाधा or कित् in des. (चिकित्सति -त्सितुं).
- BONESETTER, s.** बुडितास्थि स्वस्य करोति यो वैद्यः, बुडितास्थिसमापाता *m.* (नृ), भगनास्थिचिकित्सकः.
- BONFIRE, s.** उत्सवकाले or उद्घर्षसमये समिद्धोऽर्धसूचनार्थं महाज्वालोग्निः, ज्योतिः *m.*
- BON-MOT, s.** रमयवाक्यं, परिहासवाक्यं, नम्य *n.* (नृ), श्रेयवाक्यं, द्वाध्यावाक्यं, उट्टरी.
- BONNET, s.** स्त्रालोकभूतं शिरस्कं or शिरस्कं or शिरोवेष्टनं or मस्तकाभरणं.

- BONNILLASS, s.** सुन्दरी, रूपवती, प्रमदा, सुमुखी, मुग्धा, सुरूपी.
- BONNILY, adv.** हृष्टवत्, हृष्टपुष्टवत्, सुष्टु, सुन्दरं, रमणीयप्रकारेण, साधु.
- BONNY, a.** (Pretty) सुन्दरः -री -रं, रूपवान् -वती -वत् (नृ), सुख्यः -पी -पं, सुदृश्यः -श्या -श्यं, चारुः -द्वी -रु.—(Cheerful) हृष्टः -ष्टा -ष्टं, हृष्टहृदयः -या -यं.—(Plump) हृष्टपुष्टः -ष्टा -ष्टं, सुललितः -ता -तं.
- BONY, a.** (Having bones) अस्थिमान् -मती -मत् (नृ).—(Strong) दृढाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.—(Made of bone) अस्थिनयः -यी -यं.—(Full of bones) अस्थिपूर्णः -र्णा -र्णं.
- BOOBY, s.** नन्दबुद्धिः *m.*, दुर्मेतिः *m.*, दुर्बुद्धिः *m.*, मूढः, मूर्खः, स्खलपीः *m.*—(A kind of bird) वक्रः.
- BOOK, s.** पुस्तकं -की, ग्रन्थः, पत्रं, पत्रिका, पुस्तं -स्त्री; 'a book of science,' शास्त्रं. This last may be used in connexion with some other word to limit its application; as, 'a book on law,' धर्मशास्त्रं; 'a poetical book,' काव्यशास्त्रं.—(A manuscript, written book) लेख्यं, लिखितं.
- To BOOK, v. a.* ग्रन्थे or पुस्तके or लेख्ये संमारुह् in caus. (—रोपयति -यितुं) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं); 'booked, committed to writing,' लेख्यारुहः -डा -दं.
- BOOKBINDER, s.** चर्मोदिना ग्रन्थपत्रसंस्था *m.* (नृ), ग्रन्थाच्छादनकृत्.
- BOOKCASE, s.** ग्रन्थकुटी, ग्रन्थकोष्ठः, ग्रन्थभारदं, ग्रन्थाधारः.
- BOOKISH, a. ग्रन्थी-न्यनी-न्य (नृ), पुस्तकी-किनी-कि (नृ), शास्त्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.**
- BOOKKEEPER, s. गणनाध्यक्षः, ग्रन्थसमारोपणकृत्, गणितलेखकः.**
- BOOKMATE, s.** सहाध्यायी *m.* (नृ).
- BOOKSELLER, s.** ग्रन्थविक्रेता *m.* (नृ), ग्रन्थविक्रयी *m.* (नृ), पुस्तकविक्रेता *m.* (नृ).
- BOOKWORM, s.** 'ग्रन्थखादकः कीटः.—(Too closely given to books) ग्रन्थी *m.* (नृ), ग्रन्थासक्तः, ग्रन्थपरः, शास्त्रगराडः, ग्रन्थचुसकः.
- BOOM, s.** (A long pole) वातवसनप्रसारणार्थं दीर्घयष्टिः or दण्डः.—(A bar of wood laid across a harbour) पारवन्धनीकाप्रवेशनिवारणार्थं पोतबन्धनखाते स्थापितम् अवरोधक.
- To BOOM, v. n.* जम्बिवत् प्रलुट् (c. 1. लोटति -लोडितुं) or उच्चल् (c. 1. -छलते -छलितुं) or पातोत्पातं कृ.
- BOON, s.** चरः, प्रसादः, दानं, प्रदानं, वरदानं, उपकृतं, हितं, अनुग्रहः; 'granting boons,' वरदः -दा -दं.
- BOON, a.** (Gay) हृष्टः -ष्टा -ष्टं, हृष्टहृदयः -या -यं, हासी -सिनी -सि (नृ).—(Boon-companion) सहपायी *m.* (नृ).
- BOOR, s.** ग्रामी *m.* (नृ), ग्राम्यजनः, ग्रामवासी *m.* (नृ), ग्रामिकः, क्षेत्रिकः, वृषलः.
- BOORISH, a.** ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामीयः -या -यं, ग्रामिकः -की -कं, क्षेत्रिकः -की -कं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्राकृतः -ता -तं, असद्गतः -ता -तं.
- BOORISHLY, adv.** ग्राम्यजनवत्, वृषलवत्, असभ्यजनवत्, असभ्यं, अशिष्टं, असद्गतप्रकारेण.
- BOORISHNESS, s.** ग्राम्यत्वं -ता, असभ्यता, अशिष्टता, असद्गतिः *f.*, वृषलत्वं.
- BOOT, s.** पादुका *f.*, पादूः *f.*, उपानत *f.* (इ), पद्मदा *f.*, पद्मङ्गी, अनुपदीना, जहाजार्थं, पादचं, पादरक्षणं, पादरपः.—(Profit) फलं, लाभः, अर्थः.
- To BOOT, v. a.* (To profit) फलाय or लाभाय भू, फलं or लाभं दा (c. 3. ददाति, दातुं), उपकृ (c. 8. -करोति -कर्तुं).
- To BOOT, v. n.* (To put on boots) पादुके अधिरुह् (c. 1. -रोहति -रोडुं) or आरुह् or परिधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं).
- BOOT-TRAIL, s.** पादुकानां चर्मशिथिलीकरणयोग्यं जहाजकृति काष्ठयन्त्रं.
- BOOTED, a.** सपादुकः -का -कं, उपानतपादः -दा -दं, पादुकारुहः -डा -दं.
- BOOTH, s.** मण्डपः -पं, पटमण्डपः, दूष्यं, औपकाया.
- BOOTLESS, s.** निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, व्यर्थः -धा -धं, निष्फलः

-ला -लं, विफलः -ला -लं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, अनामिकः -पा -पं.
 BOOTMAKER, *s.* पादुकाकारः, पादुकाकृतः, पत्रदाकृतः, पत्रदाकारः, पादूकृत् *m.*
 BOOTY, *s.* लोभं, लोभं or -तं, लुभं.—(In cattle) गोग्रहः.
 BOPEEP, *s.* पितृपुत्रकयोः क्रोडाविशेषो यत्र पिता चालविनोदार्थं सन्तस्त इव
 स्वमुखगोपनं कृत्वा पश्चात् सन्तासनाथम् अकस्माद् चालकमुखनिरीक्षणं
 करोति.
 BORACHIO, *s.* सुराभाजनं, मद्यभाजनं, कुतूः *f.*—(Drun kard) पानरतः.
 BORABLE, *a.* वेध्यः -घ्या -घ्यं, व्यध्यः -घ्या -घ्यं, छिद्रणीयः -या -यं.
 BORAGE, *s.* खिलरुहं औषधिप्रभेदः.
 BORAX, *s.* रसशोधनः, लोहद्रावी *m.* (नं), लोहक्षेपणः, विट्, धातुमारिणी.
 BORDILL, *s.* वेश्याजनसमाश्रयः, वेश्यागृहं, गणिकागृहं, वेश्याश्रयः.
 BORDER, *s.* (Of a river, &c.) तीरं, कूलं, तटं, कच्छः, कच्छान्तः—
 (Edge of any thing) प्रान्तः, अन्तः -न्तं, उपान्तः, समन्तः, पर्यन्तः,
 सीमा, उत्तङ्गः, धारः—(Frontier) समन्तः, सामन्तः, पर्यन्तः, सीमा;
 'dwelling on the border,' सामन्तवासी -सिनी -सि (नं), पर्यन्तस्थः
 -स्था -स्थं; 'the border of a wood,' वनान्तः; 'of a city,'
 नगरोपान्तः; 'along the border,' प्रान्ततः—(Of a garment)
 अञ्चलः, यस्ताञ्चलं—(A garden-bed) स्थलं.
 To BORDER, *v. a.* (To surround with a border) प्रान्तं (nom.)
 प्रान्तयति -यितुं, समन्तं (nom. समन्तयति -यितुं), पर्यन्तं कृ.
 To BORDER UPON, *v. n.* प्रान्ततः or पर्यन्ते or निकटे or समीपं स्या
 (c. 1. तिष्ठति, स्यात्) or वृत् (c. 1. वर्तते, वर्तितुं) or वस् (c. 1. वसति,
 यस्तु), स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं)—(To approach nearly to, re-
 semble) क्लृप्ता -क्लृप्ता -क्लृप्ता in comp., सद्गृहः -शी -शं अस्.
 BORDERED, *p. p.* प्रान्तितः -ता -तं, समर्थितः -दा -दं, चलयितः -ता -तं.
 BORDERER, *s.* सामन्तवासी *m.* (नं), सीमावासी *m.* (नं), निकटवर्ती *m.*
 (नं), समीपवासी *m.* (नं), प्रतिवासी -सिनी -सि (नं).
 BORDERING, *a.* प्रत्यन्तः -न्ता -न्तं, सामन्तः -न्ता -न्तं, पर्यन्तस्थः -स्था -स्थं.
 BORE, *s.* (Hole made by boring) छिद्रं, रन्ध्रं—(The instrument
 of boring) वेधनी, वेधनिका—(Diameter of a hole) सुपिरं,
 शुपिरं, छिद्रं, व्यासं, छिद्रव्यासं—(A swelling tide) वानं.
 To BORE, *v. a.* व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यधुं), छिद्रं (c. 10. छिद्रयति -यितुं),
 शुपिरीकृ.
 BOREAL, *a.* उत्तरः -रा -रं, उद्ग-दीची -दक् (च्), उदीचीनः -ना -नं.
 BOREAS, *s.* उत्तरवायुः *m.*, उदीचीनवातः.
 BORED, *p. p.* (Pierced) विद्धः -द्धा -द्धं, छिद्रितः -ता -तं, शुपिरः -रा -रं;
 'having the ears bored,' छिद्रकर्णः -र्णा -र्णं.
 BORER, *s.* वेधकः, छिद्रकर्ता—(An instrument) वेधनी, वेधनिका.
 To be BORN, *v. pass.* जन् (c. 4. जायते, जनिष्यते), अभिजन्, सन्नन्,
 उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), प्रसु in pass. (-स्यते), सम्भू (c. 1. -भवति
 -भवितुं).
 BORN, *p. p.* जातः -ता -तं, जनितः -ता -तं, उपजातः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ता -न्तं,
 उत्पादितः -ता -तं, सम्भूतः -ता -तं, प्रसूतः -ता -तं, प्रभवः -चा -वं, कृतजन्मा
 -न्मा -न्म (नं), उत्पतितः -ता -तं; 'born blind,' जातन्मः; 'a born
 slave,' गन्धेदासः.
 BORNE, *p. p.* सोढः -ढा -ढं, ऊढः -ढा -ढं, धान्तः -न्ता -न्तं; 'easy to
 be borne,' सुसहः -हा -हं, सुवहः -हा -हं; 'grass borne along
 by the wind,' वाताप्रेरिततृणं; 'it is borne on the shoulder,'
 स्तन्धेन समुसृतं.
 BOROUGH, *s.* नगरं -री, पुरं -री, प्रजाप्रतिनिधिसभायां सामाजिकजनप्रे-
 खाधिकारयुक्ता नगरी.

To BORROW, *v. a.* चृणं ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), चृणं प्राप्य (c. 10.
 -स्रथयते -ति -यितुं), याच् (c. 1. याचति, याचितुं), चृणं परिचाच्,
 निरूपितकालपर्यन्तं परद्रव्यप्रयोगं प्राप्य.
 BORROW, *s.* (The thing borrowed) याचितकं, प्रतिदेयं.
 BORROWER, *s.* चृणग्राही *m.* (नं), चृणग्रहः, चृणप्राथकः, चृणप्राथयिता
m. (तुं), याचकः, चृणयाचकः.
 BORROWING, *s.* चृणग्रहः -हणं, चृणयाचना, याचना, चृणप्राथनं.
 BOSKY, *a.* तरुगुल्मावृतः -ता -तं, वार्धः -क्षी -क्षं.
 BOSOM, *s.* उरः *n.* (स्), क्रोडं -डा, अक्षः, वत्सं, वक्षः *n.* (स्), वक्षस्थलं,
 भुजानरं—(Female breast) स्तनः, स्तनौ *m. du.*, कुचः, कुचतटं,
 वक्षोरुहः, वक्षोजं, उरसिजः, उरसिरुहः, स्तनकुट्टमलं—(The heart)
 हृदयं, अन्तःकरणं, चित्तं, मनः *n.* (स्), मर्म *n.* (नं)—(A secret
 receptacle) गर्भः.
 BOSS, *s.* गरुडः, उच्चैःप्रकारेण खचित अलङ्कारः, पिरडः.
 BOSSED OR BOSSY, *a.* गरुडखचितः -ता -तं, गरुडानुविद्धः -द्धा -द्धं.
 BOTANIC, BOTANICAL, *a.* उद्भिद्विद्याविषयः -या -यं, वृक्षादिविद्यासम्बन्धकः
 -का -कं.
 BOTANIST, *s.* उद्भिद्विद्याज्ञः, वृक्षादिविद्यातत्त्वज्ञः, वृक्षादिशास्त्रपरिज्ञः.
 BOTANY, *s.* उद्भिद्विद्या, औषधिविद्या, वृक्षलतातृणादिविद्या, वृक्षापुर्वेदः.
 BOTCH, *s.* दद्रुः *m.*, पाम *n.* -ना *f.* (नं), द्रणः, सिध्मं, कच्छः *f.*, त्वक्पुष्पं.
 —(Flaw) दोषः, छिद्रं—(A patch) कन्धा, कर्पटः.
 To BOTCH, *v. a.* (To patch old clothes) जीर्णवस्त्राणि or चौरवस्त्राणि
 सिक् (c. 4. सीयति, सेवितुं) or सूच्या सन्धा (c. 3. -धत्ते -धातुं)—(To
 mark with stains) मलिनं (nom. मलिनयति -यितुं)—(To spoil)
 दुष् in caus. (दूषयति -यितुं).
 BOTCHER, *s.* जीर्णवस्त्रसूचिकः, चौरवस्त्रभेदकः, कर्पटवस्त्रभेदी *m.* (नं).
 BOTCHY, *a.* पामनः -ना -नं, दद्रुणः -णा -णं, कच्छुरः -रा -रं, सिध्मलः -ला -लं.
 द्रणमयः -यी -यं, मली -लिनी -लि (नं), सदोषः -पा -पं.
 BOTH, *a.* उभौ *m. du.*, उभयः -या -यं, द्वयं; 'on both sides,' उभयतः,
 उभयत्र; 'in both ways,' उभयथा; 'for both objects,' उभयार्थं;
 'both hands,' हस्तद्वयं.
 BOTH, *conj.* (And) च -च—(As well as) तथा. 'Both' may be
 expressed by the use of the indeclinable participle; as,
 'he both labours and suffers reproach,' परिश्रम्य निन्दं भुङ्क्ते.
 To BOTHER, *v. a.* क्लिप् (c. 9. क्लिप्नति, क्लिष्टुं), पीड् (c. 10. पीडयति
 -यितुं), अभिपीड्, प्रपीड्, वाप् (c. 1. वाधते, वाधितुं), व्यप् (c. 10.
 व्यथयति -यितुं).
 BOTHERED, *p. p.* क्लेशितः -ता -तं, पीडितः -ता -तं, व्यथितः -ता -तं.
 BOTTLE, *s.* काचकूपी, कूपी, कुतूः *f.*, काचपात्रं, काचभाजनं, सुराभाजनं,
 मद्यभाजनं, पुटग्रीवः.
 To BOTTLE, *v. a.* काचकूप्यां or कुत्वा निविश in caus. (-वेशयति -यितुं).
 —(To bottle wine, &c.) कूपीं or कुतूं मद्येन पू in caus. (पूरयति -यितुं).
 BOTTLED, *a.* (Big-bellied) लघोदरः -रा -रं—(As wine) कूपीनि-
 वेशितः -ता -तं.
 BOTTLESCREW, *s.* कुतूमध्ये or काचकूपीमध्ये यत् छिद्रप्रतिबन्धकं तरुव-
 द्भिर्मितं द्रव्यं विद्यते तदाकर्षणयोग्यं परिवर्तकयन्त्रं or कुटिलयन्त्रं.
 BOTTOM, *s.* (The lowest part of any thing) अधोभागः, तलं,
 अधःस्थानं, अधोवशः; 'the bottom of a tree,' वृक्षतलं—(Low
 ground) दरीभूः *f.*, दरी, निम्नभूमिः *f.*, प्रानरं, उपतलका, शैलोपशयं
 —(Dregs) मलं, खलः, किट्टं, शेषं, अवशेषं—(Foundation) मूलं
 To BOTTOM, *v. n.* (To rest upon) अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं)

- समालम्ब. Sometimes expressed by मूल in comp.; as, 'all actions are bottomed upon money,' धनमूलः क्रियाः स्रष्टाः.
- BOTTOMLESS, *a.* अतलस्थः - शैल - शैल, तलहीनः - ना - नं, अगाधः - धा - धं.
- BOUGIE, *s.* (Wax taper) सिक्कनयो दीपः, बौगी.
- BOUGH, *s.* शाखा, विटपः, तरुविटपः, लता.
- BOUGHT, *p. p.* क्रतः - ता - तं, क्रयक्रतः - ता - तं.
- To BOUNCE, *v. n.* (To make a sudden noise) स्खन् (c. 1. स्खनति, स्खनितुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति, ध्वनितुं), क्खन् (c. 1. क्खनति, क्खनितुं).—(To spring against with great force) प्रस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्दितुं), प्रपन् (c. 1. -पतति -पतितुं), अभिप्रु (c. 1. -अप्रते -प्रोतुं).—(To spring, leap) झु, उल्लु.—(To boast, bully) विक्रान् (c. 1. -क्रान्ते -क्रान्तितुं), तर्ज्ज (c. 1. तर्ज्जति, तर्ज्जितुं).
- BOUNCER, *s.* (A sudden noise) ध्वनिः *m.*, क्खन्, क्खनितं.—(A sudden blow) रकपाताभिघातः, अकस्मादाघातः.—(A boast, threat) विक्रान्तं - त्या, भर्त्सितं.
- BOUNCE, *s.* (A boaster, bully) विक्रायी *m.* (नं), शूरमन्यः, भर्त्सकः, दाभिन्का.
- BOUND, *s.* (A limit) अन्तः - न्तं, समन्तः, पर्यन्तं, प्रान्तः, सीमा, परिसीमा, अवधिः *m.*, मर्यादा; 'without bounds,' अनन्तः - ना - न्तं, अत्यन्तः - ना - न्तं.—(A leap) अवः, अवन्तं, मुतं.—(Rebound) प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, उत्पन्नः, उत्पन्नं.
- To BOUND, *v. a.* (To limit) प्रान्त (nom. प्रान्तयति - यितुं), समन्तः, समर्यादं - दां - दं कृ, पर्यन्तं कृ.—(To restrain) नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).
- To BOUND, *v. n.* झु (c. 1. अवते, ओतुं), वल् (c. 1. वलति, वलितुं), आवलत्.—(To rebound) उल्लु, उत्पत् (c. 1. -पतति -पतितुं).
- BOUND, *p. p.* चडः - डा - दं, निचडः - डा - दं, निचन्चितः - ता - तं, सन्ध्यातः - ता - तं, सन्ध्यातः - ता - तं, सन्ध्यातः - ता - तं, मृतः - ता - तं, मूर्च्छा - र्छा - र्छं, उद्धितः - ता - तं, सितः - ता - तं.—(In leather) चर्मोवनद्धः - डा - दं, चर्मोवन्धितः - ता - तं; 'dignity is bound up with (dependent on) riches,' गौरवं धननिबन्धितं or धनप्रतिष्ठितं or धनसम्बद्धं.
- BOUND FOR, *part. a.* जिगमिषुः - पुः - पु, प्रस्थितः - ता - तं, प्रयातः - ता - तं, प्रयास्यन् - स्थनी - स्थत् (नं).
- BOUNDARY, *s.* सीमा *f.* - ना *m.* (नं) or परिसीमा, पर्यन्तं, अन्तः - न्तं, समन्तः, प्रान्तः, चलयः, अवधिः *m.*, मर्यादा, परिसरः, उपकरदं.—(On the boundary) पर्यन्तस्थः - स्था - स्थं; 'boundary tree,' सीमावृक्षः; 'boundary mark,' सीमालिङ्गः, सीमाचिह्नं, स्थलसीमा *m.* (नं).
- BOUNDED, *p. p.* प्रान्तितः - ता - तं, समर्यादः - दा - दं, चलयितः - ता - तं.
- BOUNDEN, *a.* चडः - डा - दं, निचडः - डा - दं; 'a bounden duty,' अवश्यकता, कर्तव्यता, नियमः.
- BOUNDING-STONE, *s.* बालानां क्रोडाग्रसरः.
- BOUNDLESS, *a.* अनन्तः - ना - न्तं, अभितः - ता - तं, अपरिमितः - ता - तं, अप्रमेयः - या - यं, अमेयः - या - यं, अत्यन्तः - ना - न्तं; 'of boundless glory,' अभिततेजाः - जाः - जः (नं).
- BOUNDLESSNESS, *s.* अनन्तता, अनन्त्यं, अत्यन्तता, अप्रमेयता, अमेयत्वं.
- BOUNTEOUS, BOUNTIFUL, *a.* दानशीलः - ला - लं, वदान्यः - न्या - न्यं, बहुप्रदः - दा - दं, चतिदाता - त्री - त्री (नं), त्यागशीलः - ला - लं, दायकः - का - कं, स्मृललक्ष्यः - ल्या - ल्यं, उदारः - रा - रं, दयालुः - लुः - लु, मुकहस्तः - स्ता - स्तं, अकृपायः - गा - रं.
- BOUNTEOUSLY, BOUNTIFULLY, *adv.* वदान्यवत्, वदान्यतया, उदारवत्, स्मृललक्ष्यतया, चतिदानेन, चतिदायेन, दयापूर्वकं, अकार्षणेन.

- BOUNTEOUSNESS, BOUNTIFULNESS, *s.* दानशीलत्वं, स्मृललक्ष्यत्वं, चतिदानं, त्यागशीलता, त्यागिता, चतिसर्जनं, वदान्यता, मुकहस्तत्वं, अकार्षण्यं, दयालुत्वं.
- BOUNTY, *s.* (Favour) अनुग्रहः, दया, कृपा, प्रसादः.—(Generosity) वदान्यता, त्यागशीलता, दयालुत्वं.—(Gift) दानं, प्रदानं, स्वेच्छया दानं; 'king's bounty,' राजवर्जनं.
- BOUQUET, *s.* कुसुमस्तवकः, स्तवकः, पुष्पगुच्छः, गुच्छः, सनाली, गुलुन्दः.
- To BOURGEON, *v. n.* स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), चक्रुर (nom. चक्रुरयति - यितुं).
- BOURN, *s.* अन्तः - न्तं, पर्यन्तं, समन्तः, अवधिः *m.*, मर्यादा, सीमा.
- To BOUSE, *v. n.* चतिशयेन सुरापानं or मद्यपानं कृ.
- BOUSY, *a.* मद्यपीतः - ता - तं, पानप्रसक्तः - क्त - क्तं, धीयः - वा - वं.
- BOUT, *s.* (A turn) वारः, वासरः; 'at one bout,' एकवारः.—(A drinking bout) सन्धीतिः *f.*
- Bow, *s.* (Salutation) नमस् *ind.*, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, नमस्कारः.—(A rainbow) इन्द्रायुधं, शक्रधनुः *n.* (स्), इन्द्रचापः.—(A knot) ग्रन्थिः *m.*, पाशः.—(Of a ship) पोताग्रं, नौकाग्रं, नावोऽग्रभागः, मङ्गः.
- Bow, *s.* (A weapon) धनुः *m.*, -नुः *n.* (स्), -नु *n.*, धन्या *m.*, -न्य *n.* (नं), चापः, शरासनं, कर्णिकं, इष्यासः, कोदण्डः or -ण्डं, शरावापः; 'middle of the bow,' लस्तकः, यनुर्मध्यं.—(For playing stringed instruments) कोणः, शारिका, परिवादः.—(Bow of Arjuna) गायत्रीयः.—(Of Karṇa) कालपृष्ठः.—(Of Śiva) पिनाकः, अजगवं.
- To BOW, *v. a.* (To bend) नम् in caus. (नामयति or नमयति - यितुं) or नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), प्रणम्, अभिनम्, विनम्, अवनम्, खानम्; कुञ्च (c. 1. कुञ्चति, कुञ्चितुं), नचीकृ, प्रहीकृ, भुग्नोक्—(To bow the head) शिरसा प्रणम्.
- To BOW, *v. n.* नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), प्रणम्, अभिनम्, विनम्, नचीभू; 'bowing the body,' प्रणम्य कायं; 'bowing the head,' प्रणम्य शिरसा, प्रहीभू.—(To submit, yield) खम् (c. 1. खमते, खमितुं, खन्तुं), अभ्युपे (-उपैति -उपैतुं).
- BOW-BENT, *a.* धनुराकृतिः - तिः - ति, कुटिलः - ला - लं, वक्रः - क्त - क्तं.
- BOWED, *p. p.* नतः - ता - तं, नामितः - ता - तं, खानतः - ता - तं, अवनतः - ता - तं, पखितः - ता - तं, प्रणतः - ता - तं, खवनतः - ता - तं, नयः - द्या - दं, नम्रमूर्तिः - र्तिः - र्ति, प्रहः - डा - दं, प्रहीकृतः - ता - तं.
- BOWELS, *s.* अन्त्रं *n. sing.*, अन्त्राणि *n. pl.*, नाड्यः *f. pl.*, कोष्ठः *m. sing.*—(Compassion) कृपा, दया.—(The inner part) अभ्यन्तरं, गर्भः, विलं, विवरं.
- BOWLER, *s.* कुञ्जः, निकुञ्जः, मञ्जरीकुञ्जः, लतानिर्मितं मन्दिरं, कुञ्जकुटीरः, मण्डपः, भ्नाटः, बहुरं, कुटङ्गकः.—(Cottage) कुटीरः. पणशाला.—(Anchor) नौकाया अग्रभागे स्थापितोऽनुशाकारो लोहवन्धः.
- To BOWER, *v. a.* परिवेष् (c. 1. -वेष्टे -वेष्टितुं), परिच्छद् (c. 10. -छादयति - यितुं).
- BOWERY, *a.* कुञ्जवान् - वती - वत् (नं), लतावृतः - ता - तं, लतापरिच्छन्नः - न्न - न्नं.
- BOWL, *s.* (A vessel for liquids) पात्रं, भाजनं, कंसः - सं, शरावः, पुटकः.—(A ball) गुलिका.—(The bowl, poison) विषं.
- To BOWL, *v. n.* गुलिकान् आवृत् in caus. (-वृत्ति - यितुं).—(To play at bowls) गुलिकाभिः क्रोड् (c. 1. क्रोडति, क्रोडितुं).
- BOWLER, *s.* गुलिकावर्जनकृत्, गुलिकावर्जकः, गुलिकाक्रोडाकृत्.
- BOW-LEGGED, *a.* प्रभुः - भुः - भु, प्रगतजानुः - नुः - नु, विरलजानुः - नुः - नु.
- BOWLING-GREEN, *a.* गुलिकाक्रोडायोग्यं समस्थलं or समस्थलीकृतं भूभागः.
- BOWMAN, *s.* धनवी *m.* (नं), धनुष्मान् *m.* (नं), धानुष्कः, धनुर्धारी *m.* (नं), धनुर्धरः, धनुर्धृत् *m.*, इष्यासः, इषुधः, काण्डोरः, काण्डवान् *m.* (नं),

- निपङ्गुली *m.* (नं), अस्त्री *m.* (नं), शङ्खिनी *m.* (नं).
 BOWSHOT, *s.* बाणगोचरं, शरगोचरं, धनुःक्षेपणं, शरैकक्षेपः.
 BOWSPRIT, *s.* पोताग्रवहःप्रलसो गुणवृक्षकः. See BOLTSPLIT.
 BOWSTRING, *s.* ज्ञ्या, गुणः, धनुर्गुणः, मोर्धनी, भारवं, शिञ्जिनी, तावरं, पतङ्गिका.
 BOW-WINDOW, *s.* धनुराकृति वातापनं, धनुराकारो गवाक्षः, प्रयोधः.
 BOWYER, *s.* धनुर्धरः, धनुर्धर *m.*, धन्यो *m.* (नं), धनुष्मान् *m.* (नं).
 BOX, *s.* (A kind of tree) अतिदृढो वृक्षप्रभेदः.—(A case to hold any thing) भाखं, समुद्रः, (समुद्रकः), मुद्राधारः, साधारः, पाचं, भाजनं, समुद्रः, पेठिका, वासनं.—(For spectators) प्रेक्षागारः.—(A blow) मुष्पापातः, मुष्पिप्रहारः, मुष्पिपातः, पाणिपातः, करापातः, क्रीला, सापातः, प्रहारः, बाहुप्रहरणं.
 To BOX, *v. n.* (To fight with the fist) मज्जयुद्धं कृ, मुष्पा युष् (c. 4. युष्यते, योद्धुं), मुष्पीमुष्पि or बाहुवाहव युष्.
 To BOX, *v. a.* (To strike with the fist) मुष्पा अभिहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), निहन्, or तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or प्रह (c. 1. -हरति -हन्तुं).—(To enclose in a box) समुद्रके or भाखे निविशु in caus. (वेशयति -यितुं) or निषा (c. 3. -दधाति -यानुं).
 BOXEN, *a.* पृष्टीकृतवृक्षकाश्निर्मितः -ता -तं.
 BOXER, *s.* मज्जयोधः, भक्तः, मज्जः, पाणिपातः, बाहुप्रहरणः, बाहुयोधो *m.* (नं), रङ्गावतारी *m.* (नं).
 BOXING, *s.* मोष्टा, मज्जयुद्धं, मुष्पिपातः, पाणिपातः, बाहुयुद्धं, बाहुप्रहरणं. —(Boxing-match) मज्जयात्रा.
 BOY, *s.* कुमारः -रकाः, वालः, वालकः, पुत्रः, पुत्रकः, अप्रामय्यवहारः.—(A word of contempt for a young man) माखवः, माखवकः; 'multitude of boys,' माखवं.
 BOYHOOD, *s.* वालकत्वं, वाल्यं, शैशवं, शिशुत्वं, कौमारं, केशोरं, माखवं.
 BOYISH, *a.* वालिशः -शा -शं, वालेयः -या -यं, वालकोयः -या -यं, वालक-शीलः -ला -लं, कौमारः -री -रं, शिशुयोग्यः -ग्या -ग्यं, माखवीयः -खा -खं.
 BOYISHLY, *adv.* वालरूपेण, वालकवत्, शिशुवत्, कुमारवत्, वालिशप्रकारेण.
 BOYISHNESS, *s.* वालिश्यं, वालेयत्वं, वालकत्वं, कुमारशीलत्वं, शिशुशीलता.
 BRABBLE, *s.* कलहः, च्यवक्रोशनं, विवादः, वाग्गुह्यं, विप्रलापः, द्वन्द्वं.
 To BRABBLE, *v. n.* कलह (nom. कलहायते -यितुं), च्यवक्रुष् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं).
 To BRACE, *v. a.* वन्धु (c. 9. चम्भाति, चन्धुं), योन्न (nom. योन्नयति -यितुं). —(To strain up, tighten) सन्नचिन्धु, संस्तम्भु (c. 9. -स्तम्भाति -स्तम्भितुं), दृढ (nom. दृढयति -यितुं).
 BRACE, *s.* (A pair) युगं, युग्मं, युगलं, द्वयं, यमलं, यामलं.—(Bandage) वन्धनं, वन्धः.—(Strap) चर्मवन्धः -वन्धनं.—(Of a coach) रथालसि चर्मवन्धादि.—(Of a ship) नौकासन्नन्धी रज्जुविशेषः.
 BRACELET, *s.* बलयः -यं, कङ्कणं, करंभूषणं, अङ्गदं, हस्तसूचं, वालकः, कसुः *m.*, आवापकः, पारिहाय्यः, कटकः.
 BRACHIAL, *a.* बाहुसन्नन्धी -न्धनी -न्धि (नं).
 BRACHYGRAPHY, *s.* सङ्क्षिप्तलिखनविद्या, सङ्क्षिप्ताक्षरलिखनं, सङ्क्षेपलेखनविद्या.
 BRACKET, *s.* नागदन्तः -न्तकः, नागः, हस्तिदन्तः, गजदन्तः, सालेयः.
 BRACKISH, *a.* क्षाररसयुक्तः -क्ता -क्तं, ईप्सवणः -खा -खं, क्षारसंमृष्टः -ष्टा -ष्टं.
 BRACKISHNESS, *s.* क्षारः, क्षारत्वं, क्षाररसः.
 BRAD, *s.* लोहमयः कौलविशेषः, सुद्रुशङ्कुः *m.*
 To BRAG, *v. n.* कात्यु (c. 1. कात्यते, कतिचतुं), विकत्यु, क्षाप् (c. 1. क्षापते, क्षापितुं), with inst. of the thing, आत्मानं क्षाप्.
 BRAG, *s.* अहङ्कारोक्तिः *f.*, विकत्या -त्यनं, दम्भः, आहोपुरुषिका, अहमह-

- मिका, आत्मश्लाघा, गर्हितवाक्यं, शूरमानं, परिकीर्तनं.
 BRAGGART, BRAGGADOCIO, BRAGGER, *s.* शूरमन्यः, शूरमानी *m.* (नं), पिशङ्गोशूरः, उपजन्त्यो *m.* (नं), विकत्यो *m.* (नं), अवलिप्तः, अहङ्कारी *m.* (नं), अहङ्कारपूर्णाः, आत्मश्लाघी *m.* (नं).
 BRAGGINGLY, *adv.* अहङ्कारेण, साहङ्कारं, विकत्यया, आत्मश्लाघापूर्व, दम्भात्.
 BRAHMA, *s.* (The first deity of the Hindu triad, the Creator of the world, Providence) ब्रह्मा *m.* (नं), वेधाः *m.* (स्), विधिः *m.*, विरिचिः *m.*, दुहिणः.—(As creator of the world) स्रष्टा *m.* (पृ), विश्वसृक्-द (नं).—(Born in the lotus which sprung from the navel of Vishnu) नाभिजः, नाभिभूः *m.*, अज्जजः, अज्जयोनिः, पद्मगर्भः, पद्मभूः *m.*, पद्मासनः, कमलासनः.—(The self-existent) स्वयम्भूः *m.*, आत्मभूः *m.*—(Born from the golden egg) हिरण्यगर्भः.—(As elder of the deities) सुरज्येष्ठः.—(The four-faced one) चतुर्मुखः, चतुराननः.—(The great father and lord of all) पितामहः, प्रजापतिः *m.*, लोकेशः.—(Supporter of all) धाता *m.* (नं), विधाता *m.* (नं).—(Exalted in heaven) परमेष्ठः-धी *m.* (नं).
 BRAHMIN OR BRAHMAN, *s.* ब्राह्मणः, विप्रः, वाडवः.—(As the first-born among mortals) अग्रजन्मा *m.* (नं).—(As receiving second birth at his investiture with the sacred thread) द्विजः, द्विजातिः *m.*, द्विजन्मा *m.* (नं).—(As learned in the Vedas) श्रोत्रियः.—(As a deity upon earth) भूदेवः, भूमिदेवः.—(As born from the mouth of Brahmā) मुखजः.—(A Brahmin by birth but not by duties) ब्राह्मणद्वयः.—(The wife of a Brahmin) ब्राह्मणी.—(The condition of a Brahmin) ब्राह्मण्यं, ब्राह्मणता.
 BRAHMINICAL, *a.* ब्राह्मः-क्षी-क्षं, ब्राह्मणजातीयः-या-यं; 'the brahminical caste,' ब्राह्मणजातिः *f.*
 BRAHMINICIDE, *s.* ब्रह्महत्या, ब्राह्मणवधः.—(One who kills a Brahmin) ब्रह्महा *m.* (नं).
 To BRAID, *v. a.* वेणीकृ, वेणिरूपेण केशान् रचु (c. 10. रचयति -यितुं) or ग्रन्थु (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थयति, ग्रन्थितुं) or केशसंस्कारं कृ.—(Weave, interweave) वे (c. 1. चयति, वातुं), ग्रन्थु, उत्खचु (c. 10. -खचयति -यितुं).
 BRAID, *s.* (Of hair) वेणिः-शी *f.*, प्रवेणिः, कवचः-री, धम्मिल्लः, केशवेशः, केशगर्भः.—(A knot) ग्रन्थिः *m.*, जन्धः.
 BRAIDED, *p. p.* वेणीभूतः-ता-तं, ग्रन्थितः-ता-तं, कवचः-री-रं.
 BRAIN, *s.* मस्तिष्कं or -रुक्, गोर्धं, मस्तकधेहः.—(Intellect) वृद्धिः *f.*, 'मतिः' *f.*, धीः *f.*
 To BRAIN, *v. a.* मस्तकं निष्पिष्य मस्तिष्कं वहिःकृत्य हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं).
 BRAINISH, *a.* मदोन्मत्तः-त्ता-तं, मदोन्मत्तः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं.
 BRAINLESS, *a.* मस्तिष्कहीनः-ना-नं, निर्वृद्धिः-द्धिः-द्धि, दुर्मेतिः-तिः-ति.
 BRAINPAN, *s.* कपालः-लं, मस्तकः-कं, कर्पूरः, शिरोस्थि *m.*, मुखदः, करोटः, शीर्षकं.
 BRAINSICK, *a.* मूढबुद्धिः-द्धिः-द्धि, विभ्रान्तशीलः-ला-लं, चञ्चलमतिः-तिः-ति.
 BRAINSICKNESS, *s.* मूढता, चञ्चलत्वं, चपलत्वं, प्रामाद्यं, प्रमादित्वं.
 BRAKE, *s.* (A thicket of brambles) कण्टकगहनं, गुन्मगहनं, भ्रष्टः-दं.—(A snaffle) खलीनः-नं, मुख्यवर्णः.—(That which moves a military engine) युद्धयन्त्रवाहनं, युद्धयन्त्रचालनसाधनं.
 BRAMBLE, *s.* कण्टकगुन्मः, कण्टकसमूहः, शृगालकोलिः *m.*, शृगालकण्टकः, गोक्षुरः.
 BRAMBLY, *a.* शृगालकण्टकावृतः-ता-तं, कण्टकी-किनी-कि (नं).
 BRAMIN, *s.* See BRAHMIN.

BRAN, s. हुपः -पा, धान्यकल्लं, धान्यत्वक् f. (च), वुमं.

BRANCH, s. शाखा, लता, विटपः, तरुविटपः, तरुमुनः, कादः, विस्तारः; 'a large branch,' स्तम्भशाखा, शाला.—(Of a river) कुसरित् f., उपनदी, उपसरित्, अस्मनदी, नदीवङ्कः, वङ्गः f., प्रखालः -ली.—(A section, subdivision) शाखा, अङ्गः, सर्गः, परिच्छेदः, विच्छेदः, अङ्गस्तम्भः; 'a branch of the Vedas,' वेदाङ्गः.—(Offspring) कुलसन्ततिः f., कुलसन्तानः, अपत्यं, प्रवरं.

To BRANCH, v. n. शाखा (nom. शाखायते), लता (nom. लतायते), शाखारूपेण विस्तृ in pass. (-स्तोयते) or भिन्नभू or विभिद् in pass. (-भिद्यते) or विच्छिद् in pass. (-च्छिद्यते).—(To speak diffusely) विस्तरशस् or सुविस्तरं वद् (c. 1. वदति, वदितुं).

To BRANCH, v. a. शाखावत् पृथक् or विभिद् (c. 7. -भिनति -भेत्तुं).

BRANCHLESS, a. शाखाहीनः -ना -नं, विटपरहितः -ता -तं, अविन्नः -न्ना -नं.

BRANCHY, a. शाखी -खिनी -खि (न), शाख्यः -ख्या -ख्यं, विस्तीर्णशाखः -खा -खं, कादरीः -रा -रं, विस्तीर्णः -शी -शं, विस्तारपुङ्कः -क्का -क्कं, विभिन्नः -न्ना -नं.

BRAND, s. (A burning stick) उल्ला, दग्धकाष्ठं, तज्ज्वाष्टं.—(A mark of infamy) अपकीर्तिचिह्नं, अभिशस्ताङ्कः, चङ्कः, चङ्कनं.

To BRAND, v. a. अपमानचिह्नेन चङ्क (c. 10. चङ्कयति -यितुं), तमलोहेन चिह् (c. 10. चिहयति -यितुं), अभिशस्ताङ्कं कृ.

BRANDED, p. p. अपमानचिह्नाङ्कितः -ता -तं, अभिशस्ताङ्कचिह्नितः -ता -तं, कृताङ्कः -क्का -क्कं; 'branded with infamy,' दुर्नानग्रस्तः -स्ता -स्तं.

To BRANDISH, v. a. भ्र् in caus. (भ्रमयति or भ्रामयति -यितुं); 'they brandished their pikes,' शूलानि भ्रमयन्तः; विपृ (c. 5. -पृनोति -यितुं), उच्चल् in caus. (-चालयति -यितुं), व्याप्य (c. 4. -वियति -यितुं).

BRANDISHED, p. p. उद्गन्तः -न्ता -न्तं, अवपृतः -ता -तं, उच्चालितः -ता -तं.

BRANDLING, s. कृमिभेदः स च मत्स्यप्रलोभाय कटाचिद् वडिशे निवेश्यते.

BRANDY, s. नद्यगुग्गु, नद्यासवं, सुरा, आसवं, शीघ्रः m., वारुणी.

BRANGLE, s. (Squabble) व्यावक्रोशी, व्यवक्रोशनं, उच्चैर्भाषणं, कलहः, -विप्रलापः.

BRANNY, a. तुपाकृतिः -ति -ति, तुपमयः -यी -यं, धान्यत्वङ्मयः -यी -यं.

BRASIER or BRAZIER, s. (Worker in brass) ताम्रकारः, कांस्यकारः, कान्तमयी m. (न).—(A pan to hold coals) अङ्गुरशकटी, अङ्गुरपात्रं.

BRASIERY, s. कुम्भशाला, सन्धानी.

BRASS, s. रीतिः f., रेत्यं, आर, ताम्रं, कांस्यं -स्यकं, पित्रलं, पीतलोहं, पीतलं -लकं, आरकूटः -टं.—(Impudence) निर्लेज्जता, धार्धं, प्रगल्भता.

BRASSY, a. रेत्यः -र्यो -र्यं, कांस्यमयः -यी -यं, पित्रलगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

BRAT, s. शिशुः m., बालकः, बालः, पुत्रकः, शावकः.

BRAVADO, s. विक्रम, अहङ्कारवाच्यं, आत्मश्लाघा, आहोपुरुषिका, अहमहमिका.

BRAVE, a. शूरः -रा -रं, वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, पराक्रान्तः -न्ता -नं, विक्रान्तः -न्ता -नं, निर्भयः -या -यं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं, साहसिकः -की -कं, उद्भूतः -ता -तं.—(Excellent) मायुः -धुः -धु, उत्तमः -मा -मं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं.—(Noble) उदारः -रा -रं.

BRAVE, s. (A bully) शूरस्मन्यः, दम्भी m. (न).—(Defiance) समाह्वानं, क्रूरनं, आस्पदं.

To BRAVE, v. a. (To menace) भर्त्से (c. 10. भर्त्सयते -यितुं), अभिभर्त्से, अवभर्त्से, परिभर्त्से, तर्जे (c. 1. तर्जति, तर्जितुं).—(To challenge) आह्वे (c. 1. -ह्वयते -ह्वयितुं), समाह्वे, क्रन्दनं कृ, स्वर्पे (c. 1. स्वर्पते, स्वर्पितुं).

To BRAVE, v. n. (To carry a boasting appearance) दाम्बिकवद् वृत् (c. 1. वृत्तेते, वृत्तितुं) or चर् (c. 1. चरति, चरितुं), धृप् (c. 5. धृष्यति, धृष्यितुं), दृप् (c. 4. दृष्यति, दृष्टुं).

BRAVED, p. p. (Challenged) आहूतः -ता -तं, समाहूतः -ता -तं.

BRAVELY, adv. (In a brave manner) सवीर्यं, शूरवत्, वीरवत्, अभीतवत्, सपराक्रमं, शौर्य्यं, निर्भयं, प्रसभं.—(Excellently) सापु, प्रशस्तं, सु prefixed.

BRAVERY, s. शूरा, शौर्य्यं, वीरता, वीर्य्यं, पराक्रमः, विक्रमः, कार्ष्ण्यराहित्यं; 'to show bravery in battle,' पराक्रमं (c. 1. -क्रमति -क्रमितुं), विक्रमं.—(Bravado, boast) विक्रावा, आस्पदं.—(Magnificence) प्रतापः, तेजः n. (स्).

BRAVINGLY, adv. दाम्बिकवत्, सद्भवं, आह्वानपूर्वकं, समाह्वानक्रमेण.

BRAVO, interj. सापु.—(A murderer) पातकः, दस्युः m., आततायी m. (न).

To BRAWL, v. n. व्यवकुशं (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), कलहं (nom. कलहायते -यितुं), वेर (nom. वेरायते -यितुं), विवट (c. 1. -वदति -वदितुं), विप्रलप् (c. 1. -लपति -लपितुं).

BRAWL, s. कलहः, व्यवक्रोशः, व्यावक्रोशी, आक्रोशः, उच्चैर्भाषणं, उच्चैर्पुष्टं, व्यावभाषी, विवादः, वाग्बुद्धं, विप्रलापः, झङ्गं, संवादः.

BRAWLER, s. कलहकारः -री m. (न), कलहप्रियः, विरोधी m. (न), कलिप्रियः, युयुत्सुः m.

BRAWN, s. (The flesh of a boar) शूकरमांसं.—(The muscular part of the body) स्नायुः f., ससा.—(The arm) बाहुः m.—(A boar) शूकरः, बराहः.

BRAWNINESS, s. मांसलत्वं, दृढाङ्गता, शरीरदृढता, दृढिमा m. (न).

BRAWNY, a. मांसलः -ला -लं, चायुमान् -मती -मत् (न), दृढाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

To BRAY, v. a. (To pound) चूर्णे (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्णे, विचूर्णे, पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निष्पिप्, विनिष्पिप्, उन्विप्.

To BRAY, v. n. (Like an ass) गर्हभवद् रु (c. 2. रीति, रचितुं) or चित्कारं कृ or नद् (c. 1. नदति, नदितुं).

BRAY, s. खरनादः, गर्हभनादः, गर्हभरावः, चित्कारः, खरपादः, नादः.

BRAYER, s. (One that brays like an ass) खरनादी m. (न), नादी m. (न), चित्कारकृत्.—(One that pounds) चूर्णकः, निष्पेष्टा m. (ष्टुं), पेष्टरः. To BRAZEN, v. n. धृप् (c. 5. धृष्यति, धृष्यितुं), अभिभर्त्से (c. 10. -भर्त्सयते -यितुं).

BRAZEN, a. रेत्यः -र्यो -र्यं, पित्रलगुणमयः -यी -यं, ताम्रिकः -की -कं.—(Impudent) निर्लेज्जः -ज्जा -ज्जं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं.

BRAZEN-FACED, a. निर्लेज्जमुखः -खी -खं, लज्जाहीनः -ना नं, स्वत्यवोदः -डा -डं.

BRAZENNESS, s. रेत्यत्वं.—(Impudence) निर्लेज्जता, धृष्टता, प्रगल्भता.

BRAZIER, s. ताम्रकारः, कांस्यकारः. See BRASIER.

BREACH, s. भङ्गः, भेदः, छेदः, खण्डः, रन्ध्रं, छिद्रं.—(The act of breaking) भङ्गनं, भेदनं, खण्डनं.—(A gap in a wall) सन्धिः m., गृहरन्ध्रं, खानिकं, सुरङ्ग, कुञ्जच्छेदः.—(Violation) अतिक्रान्तः, लङ्घनं, उल्लङ्घनं.—(Violation of a law) व्यवस्थातिक्रमः, व्यवस्थालङ्घनं.—(Breach of promise) प्रतिज्ञाभङ्गः.—(Breach of confidence) विश्वासभङ्गः.—(Separation of friendship) सुहृद्वेदः, विरोधः, विच्छेदः.

BREAD, s. अणूपः, पूषः, पिष्टकः, कान्त्यं, अणुपः.—(Food in general) अन्नं, आहारः, भोजनं.

BREAD-CORN, s. गोधूमः, सुमनाः m. (स्), सुमनः, शस्यं, धान्यं, चापुषं.

BREAD-FRUIT, s. पनसः, पनसनालिका, कण्टकफलः, कण्टकफलः.

BREADTH, s. पृष्ठता, पार्श्वं, प्रथिमा m. (न), विशालता, विपुलता, विस्तारः, विस्तीर्णता, परिसरः, प्रस्थः, विर्ततिः f., चायाम्, चायतनं, पाटः.

To BREAK, v. a. (Burst or part asunder by force) भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्गितुं), निभङ्ग, विनिभङ्ग, प्रभङ्गः, भिद् (c. 7. भिनति, भेत्तुं), खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), परिखण्ड, विद् in caus. (-दारयति -यितुं), स्फुट (c. 10. स्फोटयति -यितुं), रुज् (c. 6. रुजति, रोत्तुं), अवरुज्, आरुज्,

समारुन्; धुद् (c. 7. धुण्ति, धोन्ते), प्रधुद्; शकलीकृ, दल् in caus. (दालयति -यितुं), विदल्.—(Penetrate, break through) यप् (c. 4. विधायति, यहुं), निभिद्, चिद् (c. 10. चिद्रयति -यितुं).—(Crush) मूद् (c. 9. मूत्राति, मीह्ते), पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं).—(Break or sink the spirit) मनो खयद् or हन् (c. 2. हन्ति, हन्ते) or प्रतिहन्, भग्नाशं -शो-शं कृ, आशाविभिन्नं-सां-वं कृ, खण्डिताशंसं-सां-सं कृ.—(Tame) दम् in caus. (दमयति -यितुं or c. 4. दाम्यति, दमितुं), प्रदम्; चिनी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(Make bankrupt) परिघोखं-खां-खं कृ, निषे-नीकृ.—(Overcome) पराजि (c. 1. -जयति -ते -जेतुं).—(Break down, destroy) अवभञ्ज, प्रभञ्ज, चिनश् in caus. (-नाशयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -चेष्टुं).—(Violate a promise) संविद् व्यतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), विसंवद् (c. 1. -वदति -वदितुं), विसंविद् (c. 2. -वेत्ति -वेदितुं).—(Infringe a law) व्ययस्याम् व्यतिक्रम् or व्यतिक्रम् or लङ् (c. 1. लङ्गते, लङ्गितुं, c. 10. लङ्गयति -यितुं), उल्लङ्घ, विलङ्घ, or सतिचर् (c. 1. -चरति -चरितुं) or लुप् in caus. (लोपयति -यितुं).—(Break a vow) व्रतं लुप् in caus.—(Interrupt) लुप्, विलुप्, विमलुप् in caus., उच्छिद्, विच्छिद्, प्रतिहन्, चनरि (c. 2. -रति -रन्ते).—(Break intelligence) प्रथमसंवादं कृ, प्रथमाख्यानं कृ.—(Break the heart) दलद्दयं-यां-यं कृ, भग्नान्तःकरणं-खां-खं कृ.—(Break into a house) सन्धिं कृ, कुट्रं चिद्.—(Break a bone) सस्यि भञ्ज or भिद्.—(Make to cease) निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).—(Separate) विपुन् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-योजुं).—(Break off, re-linquinsh) त्वन् (c. 1. त्वजति, त्वङ्ते).—(Reform a bad habit) दोषखण्डनं कृ.—(Dissolve friendship) सोद्वयं भिद्.—(Break one's sleep) निद्रां भञ्ज, निद्राभङ्गं कृ.—(Break one's fast) पारखं कृ, प्रातर्भोजनं कृ, उपवासानन्तरं प्रथमाहारं कृ.—(Break wind) पर्द् (c. 1. पर्देते, पर्दितुं), गुदखं कृ.

To BREAK, v. n. (Part in two) भञ्ज in pass. (भञ्ज्यते), भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, विच्छिद् in pass. (-च्छिद्यते), बुद् (c. 4. बुद्ध्यति, बुदितुं), विद् in pass. (-दीर्यते), स्फुद् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), शकलीभू.—(Dawn) प्रभा (c. 2. -भाति -भातुं), उप् (c. 1. जोषति, जोषितुं or उच्छति, उच्छितुं), युप्, समुप्.—(Open as a sore) यूप् (c. 1. पूर्यते, पूर्यितुं), पूयनं कृ, पङ्क-क्षा-क्षं भू.—(Become bankrupt) परिघोखः-खा-खं भू.—(Decline, decay) जृ (Q. A. जीर्यति, जरितुं, जरीतुं), षि in pass. (षीर्यते), षै (c. 1. षायति, षातुं), ध्वस् (c. 1. ध्वंसते, ध्वंसितुं), सद् (c. 1. सीदति, सद्ते), विनश् (c. 4. -नश्यति -नशितुं-नष्टुं), विश् in pass. (-शीर्यते).—(Part friendship) विरञ्ज in pass. (-रञ्ज्यते).—(Break in, force one's way in) बलान् or प्रसस्य प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), आपत्, (c. 1. -पतति -पतितुं), अभिपत्, अवलुप् (c. 6. -लुम्यति -लोम्युं).—(Break forth) प्रपत् (c. 1. -पतति -पतितुं), निप्यत्.—(Break loose) प्रमुच् in pass. (-मुच्यते), विप्रमुच्.—(Break off, desist suddenly) अकस्माद् विरम् (c. 1. -रसति -रन्ते) or निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं).—(Break out, arise suddenly) अकस्माद् उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) or जन् (c. 4. जायते, जन्तुं) or दृश् in pass. (दृश्यते) or प्रभू.—(Break up) विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्ते), निवृत्.—(Break forth, as fire) प्रचल (c. 1. -चलति -ते -चलितुं).—(Break, as waves) भङ्गरूपेण प्रलुद् (c. 1. -लोलति -लोलितुं).

BREAK, s. (Interruption) विच्छेदः, चेदः, अनारायः.—(Cessation) विरामः, विरतिः, निर्वृतिः, निवृतिः, उपशमः, क्षयः.—(Opening of the day) अरुणोदयः, प्रभातं, उदयः, दिवसमुखं, उषः; 'at break

of day,' प्रभाते, प्रातःकाले; 'breaking a blood-vessel,' उरोद्यतं.

BREAKER, s. (One who breaks) भङ्गा m. (कृ), भङ्गकः, भङ्गकरः, भेदकः, भेदी m. (नृ), विदारकः.—(Destroyer) नाशकः.—(A wave breaking over a sandbank) सैकतसूचको भङ्गः, भङ्गिः, भङ्गिः, तरलायितः, लहरिः, वल्लोलः, तरङ्गः.

BREAKFAST, s. प्रातर्भोजनं, प्रातराशः, कल्पवृक्षः, कल्पवृक्षिः, प्रथमाहारः.

To BREAKFAST, v. n. प्रातर्भोजनं or प्रातराशं कृ, प्रथमाहारं कृ.

BREAKFASTED, p. p. प्रातराशितः -ता -तं.

BREAKING, s. भङ्गः, भङ्गनं, भेदः, भेदनं, खण्डनं, शकलीकरणं, विदारणं.

—(Breaking down) प्रभङ्गः.—(Breaking a vow) व्रतलोपनं.

BREAM, s. पृषुशरीरो मत्स्यभेदः.

BREAST, s. वधः n. (स्), उरः n. (स्), वधस्स्थलं or वधःस्थलं, क्लोडं -डा, चक्षुः, वत्सं, भुजान्तरं, हृदयस्थानं.—(Female breast) स्तनः, स्तनी m. du., स्तनकुट्टमलं, कुचः, कुचतटं, वधोरुहः, वधोजं, उरसिजः, उरोजः.—(Heart) हृदयं, अन्तःकरणं, मनः n. (स्), चिह्नं, मर्म्मे n. (नृ).

BREAST-BONE, s. वधोस्त्रि n., उरोस्त्रि n.

BREAST-HIGH, a. वधोदमः -मा -मं, वधोदेशपर्यन्तः -न्ता -नं.

BREAST-PLATE, s. कवचं, उरस्ताखं, वधस्ताखं, उर्यच्छदः, आयसी, नागोदरं, वाणवारः.

BREASTWORK, s. वधोदेशपर्यन्तं दुर्गप्राचीरं, वधःसमानः प्राकारः.

BREATH, s. प्राणः, श्वासः, श्वासितं, चक्षुः m.—(Inspiration and expiration) श्वासप्रश्वासं, श्वासनिःश्वासं.—(Pause, respite) उच्छ्वासः, विरामः, उपशमः.—(Out of breath) उच्छ्वासन् -सन्ती -सती -सत् (नृ), उच्छ्वासितः -ता -तं, यष्टिप्राणः -खा -खं.—(Holding one's breath) श्वासप्रश्वासधारणं.—(Breeze, moving air) खश्वासः, मृदुवातः, मन्दानिलः, अनिलः, समीरणः.

To BREATHE, v. n. श्वास् (c. 2. श्वासति, श्वासितुं), श्वाश्वस्, उच्छ्वास्, प्राण् (c. 2. प्राणिति, प्राणितुं).—(To inspire and expire) श्वासप्रश्वासं कृ, श्वासनिःश्वासं कृ.—(To live) जीव् (c. 1. जीवति, जीवितुं).—(To take breath, recover breath) प्रत्याश्वस्.

To BREATHE, v. a. (To inspire) श्वास् (c. 2. श्वासति, श्वासितुं).—(To breathe forth, expire) निःश्वास्, प्रश्वास्.—(To exhale) प्रवा (c. 2. -वाति -वातुं).

BREATHING, s. श्वासः, श्वासप्रश्वासं, प्राणः, श्वासितं.—(Ardent wish) आकाङ्क्षा, स्पृहा, लालसा. Part. प्राणन् -खन्ती -खन् (नृ), श्वासन् -सन्ती -सन्ती -सत् (नृ), असुमान् -मती -मत् (नृ), प्राणभृन् m. f. n.—(Breathing through the nose) नासिकन्यमः.—(Accent) प्राण-सूचकं चिह्नं; 'the hard breathing,' महाम्राणः; 'the soft breathing,' अभिनिष्ठानं.

BREATHING-HOLE, s. वातायनं, वायुच्छिद्रं, वायुपथः, गवाक्षः, जालं.

BREATHING-TIME, s. उच्छ्वासः, विग्रामः, विरामः, उपशमः, निर्वृतिः, निवृतिः.

BREATHLESS, a. (Without breath, lifeless) प्राणहीनः -ना -नं.

अप्राणः -खा -खं, व्यसुः -सुः -सु, निरुच्छ्वासः -सा -सं, विचेतनः -ना -नं.

—(Panting for breath) उच्छ्वासन् -सन्ती -सत् (नृ), उच्छ्वासितः -ता -तं.

नष्टश्वासः -सा -सं, यष्टिप्राणः -खा -खं.—(Dead) मृतः -ता -तं.—(Half dead) मृतकल्पः -त्वा -त्वं.

BRED, p. p. (Born) जातः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं.—(Produced) जनितः

-ता -तं, उत्पादितः -ता -तं.—(Reared, educated) पुष्टः -ष्टा -ष्टं,

शिष्यितः -ता -तं, गृहीतविद्यः -द्या -द्यं, विनीतः -ता -तं; 'well-bred,'

सुविनीतः -ता -तं; 'ill-bred,' अनीतः -ता -तं, अविनीतः -ता -तं,

अविनयः -या -यं, दुराचारः -रा -रं, दुःशीलः -ला -लं.

- BREECH, *s.* (The back part of any thing) पश्चाद्भागः, पश्चिमो भागः, पश्चाद्देशः, अपोद्देशः.—(Of an animal) नितम्बः. स्किचो *f. du.*, कटिदेशः, कटोरकः, कटिमोयः.—(Of a cannon) यस्माद् जनार्णिनयलेन लोहगोले निःसार्यते तस्य युद्धयन्तस्य पश्चाद्भागः.
- BRECHIES, *s.* कञ्चुकः, पुंभिर्भूतं कटिवस्त्रं, पुरुषस्य कटिवस्त्रं, कटिज-
झादिपरिधानं, कटोपटः, शाटकः.
- To BREED, *v. a.* (To procreate, give birth to) सु (c. 1. सवति, c. 2. सौति, सोतुं), प्रसू, प्रजनं (c. 4. -भायते -जनितुं) or जन् in caus. (जनयति -यितुं), सज्जन्; वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं).—(To be pregnant) गर्भवती or गर्भिणी or सज्जातगर्भा भू.—(To cause, produce) जन् in caus., उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).—(To rear) पुष् (c. 9. पुष्पाति, c. 1. पोषति or in caus. पोषयति -यितुं), पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्.—(To educate) शिक्ष् (i.e. des. of शक्) in caus. (शिक्षयति -यितुं), विनी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(To contrive, plot) षट् (c. 1. षटते, षटितुं).
- To BREED, *v. n.* (To have birth) जन् (c. 4. जायते), उपजन्, अभिजन्; उत्पद् (c. 4. -पद्यते).—(To increase) वृष् (c. 1. वर्धते, वर्धितुं), पुष् (c. 4. पुष्पाति, पोष्टुं).
- BREED, *s.* (Race, family) वंशः, कुलं, जातिः *f.*, सन्तानः, सन्ततिः *f.*, सन्तयः.—(Offspring) सप्तमं, प्रजा; 'a horse of a good breed,' साजानेयः, भूमिपद्यः. भूमिरद्यकः.—(Number of animals born at once) शावकगणः, यः शावकगण एककाले डिप्ता उत्पद्यते or प्रसूयते.
- BREEDBATE, *s.* कलहकारः, विवादार्थी *m.* (नृ), कलिप्रियः, कलहप्रियः.
- BREEDER, *s.* (A producer) जनकः, प्रजनिष्ठाः, उत्पादकः, सुतो *m.* (नृ).—(A prolific female) सुतिनी, स्रवस्था, प्रसवित्री, प्रजायिनी, जननी.—(A rearer) पोषकः, पोष्टा *m.* (वृ), पोषयिता *m.* (नृ), विनेता *m.* (नृ).
- BREEDING, *s.* (Rearing) पोषः -पणं, पालनं.—(Education) शिक्षा, विनयः.—(Good manners) विनयः, सभ्यता, सुशीलता; 'a man of breeding,' सुविनीतः.
- BREESE, *s.* देशः, देशकः, वनमधिका, गोमधिका.
- BREEZE, *s.* मृदुवातः, मन्दानिलः, अनिलः, मारुतः, मरुत् *m.*, वायुः *m.*, सुवायुः *m.*, चारवायुः *m.*, पवनः, खद्यासः, समोरणः, समोरः, मन्दस-
मोरणः; 'soft breezes,' सुखस्पर्शाः *m. pl.*
- BREEZY, *a.* (Windy) वातलः -ला -लं, वातवान् -वती -वत् (नृ), वायवः -वी -वं.—(Fanned by the breezes) वायुभिः or मन्दानिलैर् अनुवीजितः -ता -तं or उपवीजितः or उद्बीज्यमानः -ना -नं.
- BRETHREN, *s.* (Plur. of brother) भ्रातरः *m. pl.*, समानोदयः.—(Of the same race) वान्धवाः *m. pl.*, सजातयः *m. pl.*, समानजातयः.—(Associates) संसर्गिणः *m. pl.*, सङ्गिनः *m. pl.*—(Spiritual brethren) एकगुरवः *m. pl.*, सतीर्थ्याः *m. pl.*
- BREVET, *s.* अधिकवर्त्तनं विना श्रेष्ठपदमात्रमतिपत्तिः *f.*, अधिकवेतनपत्रिकेण ज्येष्ठस्यातिमात्रप्राप्तिः *f.*, पदमात्रवृद्धिः *f.*
- BREVIARY, *s.* (A compendium) सङ्ग्रहः, संहिता.—(Of prayers) प्राचीनासङ्ग्रहः, प्राचीनासंहिता.
- BREVIATE, *s.* सङ्ग्रहः, संहिता, संहारः, प्रत्याहारः.
- BREVITY, *s.* सङ्क्षेपः -पणं, सङ्क्षिप्तिः *f.*, सङ्क्षिप्तत्वं, समस्तत्वं, उपसङ्क्षेपः, सङ्ग्रहः -हणं, समसनं, समासः, परिमितता, संहारः, समाहारः, अत्यल्पं.
- To BRILW, *v. a.* (To make beer) यवसुरं पक् (c. 1. पचति, पक्ते) or छप् (c. 1. छपति, छपितुं), यवजमद्यं कृ.—(To mingle) मिष् (c. 10. मिश्रयति -यितुं).—(To contrive) षट् (c. 1. षटते, षटितुं), षचिन्

- (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), परिचिन्.
- BREWAGE, *s.* नानासम्भिद्रव्यनिमित्तं पानीयं, निष्कायः, सन्निपातः, प्रकीर्णकः.
- BREWER, *s.* यवसुररूपिता *m.* (नृ), यवसुरपाचकः.
- BREWERY OR BREWHOUSE, *s.* यवसुरपचनस्थानं, यवसुररूपनस्थानं.
- BREWING, *s.* यवसुरपचनं, यत्किञ्चिद् यवसुरम् एककाले पच्यते.
- BREWS, *s.* यूपरूपितः पिष्टकः or सूपः.
- BRIBE, *s.* उत्क्रोचः -चा -चकः, उपप्रदानं, उपायनं, सम्प्रापनं, कोशलिकं, पारितोषिकं; 'the receiver of a bribe,' उत्क्रोचकः, उत्क्रोचदाता *m.* (नृ), उत्क्रोचग्राहकः.
- To BRIBE, *v. a.* उत्क्रोचं दा (c. 3. ददाति, दातुं) or उपप्रदा, पायक-
मैसम्मादनार्थम् उपायनं दा.
- BRIBER, *s.* उत्क्रोचदाता *m.* (नृ), उत्क्रोचदायी *m.* (नृ), उपप्रदाता *m.* (नृ),
- BRIBERY, *s.* उत्क्रोचस्य दानदानापरारथः.—(Giving bribes) उत्क्रोचदानं, उत्क्रोचचर्या.—(Receiving bribes) उत्क्रोचग्रह -हणं.
- BRICK, *s.* इष्टका, इष्टिका, सुपा; 'burnt brick,' पक्केष्टका, भ्रानकं; 'a brick-house,' इष्टकागृहं, सुपाभवनं; 'brick-built,' इष्टकानि-
मित्तः -ता -तं; 'a pile of bricks,' इष्टकाराशिः *f.*
- To BRICK, *v. a.* इष्टकान्यासं कृ, इष्टकान्यासं कृत्वा निष्ठा (c. 2. -माति -मातुं).
- BRICK-BAT, *s.* इष्टकाशकलं, इष्टकाखण्डं, भिन्नेष्टका, भग्नेष्टकाशकलं.
- BRICK-DUST, *s.* इष्टकाचूर्णं, इष्टकाक्षोदः, इष्टकाक्षोदितं.
- BRICK-KILN, *s.* पाकपुटी, चापाकः, इष्टकापचनस्थानं, पवनं.
- BRICKLAYER, *s.* लेपकः, लेपी *m.* (नृ), लेपकृत् *m.*, मलेपकः, सुपाजीवी *m.* (नृ), अट्टालिकाकारः, पलगराजः.
- BRICKMAKER, *s.* इष्टकाकारी *m.* (नृ), इष्टकाकृत्, इष्टकाकारः, सुपाकृत्.
- BRICKWORK, *s.* इष्टकान्यासः, सुपास्यासः, इष्टकानिष्ठा, इष्टकानिर्मितं यत्किञ्चिद् भवनादि.
- BRIDAL, *s.* विवाहोत्सवः, विवाहपद्धि *n.* (नृ), विवाहः, विवाहकर्म *n.* (नृ) or उद्वाहकर्म.
- BRIDAL, *a.* वैवाहिकः -की -कं, उद्वाहिकः -का -कं, विवाहयोग्यः -ग्या -ग्यं, पाणिग्रहणिकः -की -कं; 'bridal clothes,' आनन्दपटं.
- BRIDE, *s.* नवोदा, नवभार्या, नववधूः *f.*, नवपत्नी, कटा, नवकारिका, नववरिका, पाणिगृहीता, सुवासिनी; 'one who chooses her own husband,' स्वयंवर.
- BRIDE-BED, *s.* विवाहशय्या, नवोदाशयनं, आनन्दशय्या, कटावोदोर् नवशयनं.
- BRIDE-CAKE, *s.* विवाहोत्सवकाले गृहाभ्यागतैः खादनीयः पिष्टकः or सूपः, आनन्दपिष्टकः.
- BRIDEGROOM, *s.* वरः, वोढा *m.* (-ट्ट), परिखेता *m.* (नृ), पाणिग्राहः, विवाहोद्यतः.
- BRIDEMAID, *s.* (Attendant on the bride) जन्मा.
- BRIDEMAN, *s.* (Attendant on the bridegroom) जन्म.
- BRIDEWELL, *s.* निग्रहगृहं, निग्रहागारं, दण्डप्रणयनगृहं, कारागारं, कारा-
वेश्म *n.* (नृ).
- BRIDGE, *s.* सेतुः *m.*, पिण्डलः, पिण्डिलः, धरणः, संवरः, ससरः.—(Foot-
bridge) सङ्क्रमः.—(A bridge of boats) नौसेतुः *m.*—(Of the nose) नासावंशः.—(Of a musical instrument) तन्त्रालसः, तन्त्रधारणार्थं काष्ठखण्डं.
- To BRIDGE, *v. a.* (Connect by a bridge) सेतुना बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).
- BRIDLE, *s.* पागा, रश्मिः *m.*, वला, दन्तालिका.—(Restraint) संयमः, यमः, यन्त्रणं, निग्रहः.
- To BRIDLE, *v. a.* रश्मिभिर्यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं).—(To restrain) यम्, नियम्, संयम्, निग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), वशीकृ.

BRIDLEHAND, *s.* अथावदस्य यो हस्तो वागां सङ्गृह्णाति or धरति.

BRIEF, *a.* (Concise) सङ्क्षिप्तः -भा -मं, साक्षेपिकः -को -कं, सामासिकः -जी-कं, परिमितः -ता -तं, सङ्गृहीतः -ता -तं. —(Not long, as time, &c.)

अचिरः -रा -रं, अल्पः -त्वा -त्वं, अल्पदालः -ला -लं. —(Contracted) सङ्क्षिप्तः -ता -तं, संक्षेपः -ता -तं, ह्रस्वः -स्वा -स्वं; 'in a brief space of time,' अचिरं, अचिरात्, न चिरं; 'for a brief space,' अल्पमात्रं.

BRIEF, *s.* (Writing of any kind) पत्रं. —(An epitome) सङ्ग्रहः; सङ्क्षेपः, संहातः. —(A writ) आज्ञापनं. —(A writing explaining the case) निवेदनपत्रं, अथैतदज्ञापकं पत्रं.

BRIEFLY, *adv.* (Concise) सङ्क्षेपेण, सङ्क्षेपात्, सङ्क्षेपतः, समासतः, अचिरात्, न विस्तरेण, परिमितप्रकारेण. —(Quickly) अपिरेण, धीमं, आशु, अचिरात्.

BRIEFNESS, *s.* सङ्क्षिप्तिः *f.*, सङ्क्षिप्तत्वं, सङ्क्षेपः, उपसङ्क्षेपः, समासत्वं, समासः, समसनं, संहातः, परिमितता, अल्पत्वं -ता. —(Of life) आयुस्त्वत्वं.

BRIER OR BRIAR, *s.* गोक्षुरः, कण्टकगुल्मः, शृगालकण्टकः, शृगालकोलिः *m.* BRIERY, *a.* कण्टकी -किनी -कि (न्), कण्टकितः -ता -तं, शृगालकण्टकायुतः -ता -तं.

BRIG, *s.* कूपकद्वयविशिष्टः सामुद्रपोतप्रभेदः.

BRIGADE, *s.* प्यूहः, चमू *f.*, गुल्मः, पाहिनी, सेनदलं, सेनामूयं.

To BRIGADE, *v. a.* याहिनीं प्यूह (c. 1. -जहते -जहिन्), प्यूहीक.

BRIGADIER, *s.* याहिनीपतिः *m.*, गुल्माधिपतिः *m.*, चमूपतिः *m.*, प्यूहाध्यक्षः, सेनप्यूहपतिः *m.*

BRIGAND, *s.* दस्युः *m.*, प्रसस्योरः, अपहारकः, साहसिकः, चोरः, लोभजीवी *m.* (न्).

BRIGANTINE, *s.* सामुद्रदस्युभिः प्रयुक्तो लघुनीकाविशेषः.

BRIGHT, *a.* दीप्तिमान् -मती -मत् (त्), दीप्तः -भा -मं, द्युतिमान् -मती -मत् (त्), प्रभावान् -यती -यत् (त्), सुप्रभः -भा -मं, यद्यस्ती -स्तिनी -स्ति (न्), द्योती -तिनी -ति (न्), द्योतनः -ना -नं, शोभी -भिनी -भि (न्), शोभनः -ना -नं, रुचिरः -रा -रं, तेजोमयः -यी -यं, तेजसः -सो -सं, उज्ज्वलः -ला -लं, प्रतिभानवान् -यती -यत् (त्); 'having bright eyes,' दीप्ताक्षः -क्षी -क्षं, दीप्तलोपनः -ना -नं. —(Clear) विशदः -दा -दं, विमलः -ला -लं, निर्मलः -ला -लं, स्वच्छः -च्छा -च्छं, शुचिः -चिः -चि. —(Illustrious) कीर्तिमान् -मती -मत् (त्), विद्युतः -ता -तं, महायशः -शाः -शः (स्). —(Acute) सूक्ष्मबुद्धिः -द्धिः -द्धि, निपुणमतिः -तिः -ति.

To BRIGHTEN, *v. a.* (To make to shine, &c.) द्युत् in caus. (द्योतयति -यितुं), भास् in caus. (भासयति -यितुं), प्रभास्, वद्भास्, भान् in caus. (भानयति -यितुं), विरान् in caus. (-रानयति -यितुं), प्रकाश् in caus. (-काशयति -यितुं), विमल (nom. विमलयति -यितुं).

To BRIGHTEN, *v. n.* (To become bright) दीप्तीभू, विमलीभू. —(To be bright) शुभ् (c. 1. शोभते, शोभिन्), रुच् (c. 1. रोपते, रोपितुं), द्युत् (c. 1. द्योतते, द्योतिन्), भान् (c. 1. भानते, भानितुं); भास् (c. 1. भासते, भासितुं), रान् (c. 1. रानति -ते, रानितुं), विरान्, काश् (c. 1. काशते, काशितुं), चकास् (c. 2. चकास्ति, चकासितुं), शुचि (nom. शुचीयते -यितुं). —(To become bright as the sky) गततोयदः -दा -दं भू.

BRIGHTLY, *adv.* तेजसा, दीप्ता, द्युता, कान्ता, दीप्तप्रकारेण, विमलं.

BRIGHTNESS, *s.* द्युतिः *f.*, द्युतिमत्त्वं, दीप्तिः *f.*, दीप्तिमत्त्वं, दीप्तिता, ज्योतिः *n.* (स्), रुचिः *f.*, प्रभा, उज्ज्वलता, अचिः *f.*, कान्तिः *f.*, तेजः *n.* (स्), शोभा. —(Acuteness) बुद्धिसूक्ष्मत्वं, निपुण्यं, मतिप्रकर्षः. —(Beauty) सौन्दर्यं.

BRILLIANCY, *s.* दीप्तिः *f.*, प्रभा, कान्तिमत्त्वं, द्युतिः *f.*, अचिः *f.*, तेजः *n.* (स्), भाजिष्णुता.

BRILLIANT, *s.* अतिदीप्तिमान् बहुकणविशिष्टो यज्ञभेदः भिन्नच्छायाो हीरविशेषः.

BRILLIANT, *a.* प्रभावान् -यती -यत् (त्), दीप्तिमान् -मती -मत् (त्), देदीप्मानः -ना -नं, दीप्तः -भा -मं, कान्तिमान् -मती -मत् (त्), रोचिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, तेजस्वी -स्विनी -स्वि (न्), तेजोमयः -यी -यं, द्योतमानः -ना -नं, प्रकाशमानः -ना -नं, उज्ज्वलः -ला -लं.

BRILLIANTLY, *adv.* प्रभया, अतिकान्त्या, चम्प्या, तेजसा, दीप्तिपूर्वम्.

BRIM, *s.* (Edge of any thing) धारः -रा, प्रान्तः, अन्तः -न्तं, उपान्तं, पर्यन्तं, उत्सङ्गः. —(Edge of a vessel) कर्णः, धारः, मुखं. —(Margin of a river) तीरं, तटः, तटं, कच्छः. —(Border of a cloth, &c.) अचलः; 'up to the brim,' आकर्णं, धारपर्यन्तं, आमुखात्.

To BRIM, *v. a.* आकर्णं पार्श्वं पू in caus. (पूरयति -यितुं), पार्श्वप्रावं कृ.

BRIMFUL, *a.* आकर्णं or धारपर्यन्तं पूर्यः -शी -शं, एकान्तपूर्यः -शी -शं.

BRIMMER, *s.* आकर्णं or धारपर्यन्तं or मुखपर्यन्तं पूरितं पार्श्वं, अतिपूर्णं भाजनं.

BRIMSTONE, *s.* गन्धकः, गन्धाश्मा *m.* (न्), गन्धमोदनं, कृष्णगन्धः, शुल्फादि *m.*

BRIMSTONY, *a.* गन्धकमयः -यी -यं, गन्धकपूर्णः -शी -शं, गन्धकविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

BRINDED OR BRINDLED, *a.* शयलः -ला -लं, चित्राङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, चित्रः -त्रा -त्रं, चित्रितः -ता -तं, नानावर्णः -शी -शं, रेखाङ्कितः -ता -तं.

BRINDLE, *s.* शयलत्वं, शयलभावः, चित्राङ्गत्वं, चित्रता.

BRINE, *s.* लवणोदं, लवणगलं. —(The briny deep) लवणासुराशिः. —(Tears) वाप्यः, अश्रु *n.*, नयनसलिलं.

BRINE-PIT, *s.* लवणजलपूर्णं खातं or कुण्डं, लवणोदकूपः.

To BRING, *v. a.* (Fetch from another place) आनी (c. 1. -नयति -ते -नेतुं), उपानी, आह (c. 1. -हरति -हर्तुं). —(Carry to a place)

नी, आयह् (c. 1. -यहति -योदुं), उपयह्, संयह्. —(Cause to come)

आगम् in caus. (-गमयति -यितुं), प्राप् in caus. (-आपयति -यितुं),

उपयह् in caus. (-पादयति -यितुं). —(Reduce to a particular

state) गम् in caus., कृ; 'brought to misery,' कृच्छ्रगतः -ता -तं;

'brought low,' अत्योक्तः -ता -तं, अस्तङ्गमितः -ता -तं. —(Induce)

अनुनी, उपागम् in caus., प्रोसह् in caus. (-साहयति -यितुं), आकृप्

(c. 1. -कर्षति -कर्षुं). —(Bring about) यद् (c. 1. यदते, यदितुं), सिप्

in caus. (साधयति -यितुं), संसिप्, सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं),

उपयह्. —(Bring back) प्रयानी, प्रतिपद् in caus., प्रय् in caus.

(अक्षेपयति -यितुं). —(Bring down, humble) अपकृप्, अभिभू (c. 1.

-भयति -भयितुं); 'having his pride brought down,' आह्वगर्ह्यः,

भग्नदयः. —(Bring forth, give birth to) मु (c. 1. सवति, c. 2.

सीति, सीतुं), प्रसु; प्रनन् (c. 4. -जायते -जनिन्), जन् in caus. (जनयति

-यितुं), उत्पद् in caus.; 'act of bringing forth,' प्रसवः. —

(Bring forward) प्रणी, अभिप्रणी, आनी, उपनी, अग्रे नी, पुरस्कृ,

प्रगम् in caus., सम्प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), प्रसु in caus.

(-सारयति -यितुं); 'brought forward as an example,' उपन्यस्तः

-स्ता -स्तं. —(Bring in) प्रविष् in caus. (-वेशयति -यितुं), निविष्,

उपन्यस् (c. 4. -अस्यति, असितुं). —(Bring on) आयह्, उत्पद् in caus.

(-पादयति -यितुं); 'that would bring on death,' तन्मृत्युम् आचहेत्;

'bringing happiness,' सुखायहः -हा -हं. —(Bring out) प्रकाश्

in caus. (-काशयति -यितुं), प्रचर् in caus. (-चारयति -यितुं), प्रकटीकृ,

दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं). —(Bring together) समानी, एकत्र

नी or कृ, सम्पृ (c. 1. -अरति -अर्तुं). —(Bring under) अपकृप्,

अभिभू, दम् in caus. (दमयति -यितुं), वशीकृ. —(Bring up) विनी,

पुप् in caus. (पोषयति -यितुं), वृष् in caus. (वर्षयति -यितुं). —(Bring

to an end) निर्वह् in caus. (-ग्राहयति -यितुं), निर्वृत् in caus.

(-वर्त्तयति -यितुं), समाप् in caus. (-आपयति -यितुं), सिप् in caus. —

(Bring to light) प्रकाश् in caus., स्पष्टीकृ. —(Bring to pass).

See Bring about.—(Bring word) निविद् in caus. (वेदयति -यितुं), चाक्षीम् or संवादम् साक्षा (c. 2. -स्याति -स्यातुं), संबद् in caus. (वादयति -यितुं).—(Bring an action against) अभिपुन् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विवादस्पदीकृ.

BRINGER, *s.* चानेता *m.* (तृ), उपानेता *m.* (तृ), सावहः in comp.

BRINISH or BRINY, *a.* लवणः -खा -खं, लावणः -यी -यं, धाररसः -सा -सं.

BRINISHNESS, *s.* लावण्यं, लवणत्वं, धारता, धाररसः.

BRINK, *s.* (Of a river) तीरं, कूलं, तटं, कच्छः.—(Of any thing) प्रान्तः, अन्तः -न्तं, उपान्तं, पथ्यन्तं, धारः -रा.—(Of a precipice) उत्सङ्गः, शैलकटकः.

BRISK, *a.* लघुः -युः -यु, त्वरितः -ता -तं, अविलसः -ता -सं, धिप्रः -प्रा -प्रं, शतन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, प्रफुल्लः -त्ता -त्तं.—(Powerful, spirituous) प्रवलः -ला -लं, तीव्रः -व्रा -व्रं, तैजसः -सी -सं, सारवान् -वती -वत् (तृ), सौरिकः -को -कः; 'a brisk shower,' धारासम्पातः.

BRISKET, *s.* पशोर् वक्षः *n.* (स्), or उरः *n.* (स्), or वक्षस्वल्.

BRISKLY, *adv.* त्वरितं, धिप्रं, सत्वरं, प्रयत्नतः, सारतः, अविलसितं, जतन्द्रितं, वलवत्.

BRISKNESS, *s.* लावण्यं, धिप्रत्वं, शीघ्रता, अविलसता.—(Vigour) तेजः *n.* (स्), सारता, सत्वं, तीव्रता.

BRISTLE, *s.* शूकः -कं, दृढलोम *n.* (न्), स्तम्भरोम *n.* (न्), रोम *n.* (न्), सूचिः *f.*—(Of a hog) शूकरलोम. *n.* (न्).

To BRISTLE, *v. n.* शूकवत् or शूकरलोमवद् द्वप् (c. 4. द्वपति, हविषितुं) or पुलकितः -ता -तं or उन्नतः -ता -तं or उन्नतः -ता -तं भू or सन्धीभू; शूक (nom. शूकायते), पुलक (nom. पुलकायते); 'the hairs of his skin bristled up,' तस्य रोमाण्य् अद्वपन्.

BRISTLING, *part.* द्वपितः -ता -तं, द्वष्टः -ष्टा -ष्टं, पुलकितः -ता -तं, पुलकी -किनी -कि (न्), दनुर् -रा -रं; 'bristling hairs,' द्वपितानि रोमाणि.

BRISTLY, *a.* शूकी -किनी -कि (न्), शूकवान् -वती -वत् (तृ), सूचीरोमा -मा -म (न्), दृढलोमा -मा -म (न्), स्तम्भरोमा -मा -म (न्).

BRITAIN, *s.* (The white island) श्वेतद्वीपः.

BRITISH, *a.* यूरोक्तेः शससन्धी -न्धनी -न्धि (न्).

BRITTLE, *a.* भङ्गुर -रा -रं, भिदुर -रा -रं, भिदेलिम् -मा -मं, सुखभेद्यः -द्या -द्यं, भेद्यः -द्या -द्यं, खड्गनीयः -या -यं, सुभङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, कोमलः -ला -लं.

BRITTLENESS, *s.* भङ्गुरता -त्वं, सुभङ्गता, भिदुरत्वं, खड्गनीयता, भेद्यता, कोमलता.

BRIZE, *s.* देशः, देशकः, वनमक्षिका, गोमक्षिका.

BROACH, *s.* (A spit) शूलः, शलाका, शाल्यं, शङ्कुः *m.*—(An ornament). *See* BROOCH.

To BROACH, *v. a.* (To spit) शूलं (c. 1. शूलति, शूलितुं), शलाकृ.—(To tap a vessel) मद्यादिप्रावणार्थं सुराभाजने छिद्रं कृ, मद्यादिमोचनार्थं भासं छिद्रं (c. 10. छिद्रयति -यितुं).—(To open) विवृ (c. 5. -वृणोति -वृणितुं -वरोति), अपावृ, उद्घट् (c. 10. -घटयति -यितुं).—(To give out, utter) उच्चर् in caus. (-चारयति -यितुं), प्रचर्, प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), प्रचलोकृ.

BROAD, *a.* (Wide, large) पृषुः -युः -यु, विशालः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, प्रस्थः -स्था -स्व.—(Spacious, expanded) विस्तारी -शी -शं, विततः -ता -तं.—(Coarse) असम्यः -भ्या -भ्यं, अपरिष्कृतः -ता -तं, पशुदः -द्धा -द्धं.—(Indelicate) अवाच्यः -च्या -च्यं, गहिताः -ता -तं; 'to make broad,' प्रप् (nom. प्रपयति -यितुं); 'broad-waisted,' पृषुमय्यः -य्या -य्यं.

BROAD-AWAKE, *a.* प्रजागरः -रा -रं, प्रबुद्धः -द्धा -द्धं, उन्निद्रः -द्रा -द्रं.

BROAD-BREASTED, *a.* प्योदरस्तः -स्ता -स्तं, उरस्तान् -स्तती -स्तत् (तृ),

उरस्तिलः -ला -लं.

BROAD-BRIMMED, *a.* पृषुधारः -रा -रं, विशालाचलः -ला -लं, विपुलधारः -रा -रं.

BROAD-CLOTH, *s.* अणुनातनजनैर् भूतं मेपलोमनिर्मितं सूक्ष्मवस्त्रं.

To BROADEN, *v. n.* प्रप् (c. 1. प्रपते, प्रपितुं), विप्रप्, विसृ in pass. (-स्तार्यते).

BROADNESS, *s.* पृषुता, पार्थवं, प्रथिमा -न् (न्), विशालता, विस्तारः, 'विस्तारिता, विपुलता, प्रस्थता, परिसरः, पाटः.—(Coarseness) असम्यता, पशुदता, अवाच्यत्वं, गहिता.

BROAD-SHOULDERED, *a.* पृषुस्तन्यः -न्या -न्यं, अंसलः -ला -लं, पृषुवाहुः -हुः -हु.

BROADSIDE, *s.* नौपाश्वः -श्व, नौकापाश्वः, पोतपाश्वः.—(Volley of shot) सानुद्रपुद्गसमये ये लोहगोलका एककाले नौकापाश्वान् प्रक्षिप्यन्ते.

BROADSWORD, *s.* पृषुपत्रः खड्गविशेषः, पृषुफलकविशिष्टः कृपाणः.

BROCADE, *s.* सुवर्णरूपतनुस्मृतं दुकूलं, कार्मिकवस्त्रं, नानावर्णकौशाकरं.

BROCADED, *a.* चित्रदुकूलाखरः -रा -रं, नानावर्णदुकूलालङ्कृतः -ता -तं.

BROCADE, BROKAGE, or BROKERAGE, *s.* (The profit gotten by promoting bargains) शुल्कः -ल्लं, पारितोषिकं, क्षेत्रविक्रेत्रोर्मध्ये पणसम्पादकेन गृहीतं शुल्कं or मूल्यं, परकार्यनिर्वाहणात् प्रति निरूपितप्रतिफलं, पणप्रयोजनकारितोषिकं.—(The trade of dealing in old things) जीर्णद्वय्याणां रूपविक्रयः.—(The transaction of business for other men) परस्व कृते पणाया or पणसम्पादनं, परकार्यनिर्वाहः.

BROCOLI, *s.* शाकप्रभेदः, हरितकभेदः, शिषुः *m.*, पोतको.

BROCKET, *s.* द्विवर्णेषु ताम्रतनुविशिष्टो हरिणप्रभेदः.

BROGUE, *s.* भ्रष्टभाषा, प्राकृतभाषा, अपशब्दः, अशुद्धोच्चारणं, असम्यव्याहरणं, म्लेच्छभाषा.—(A kind of shoe) चर्मपादुकाविशेषः.

To BROIDER, *v. a.* सूच्या पुष्पाद्यलङ्कारान् सिप् (c. 4. सीयति, सेवितुं) or निषिप्, or चिच् (c. 10. चित्रयति -यितुं) or लिच् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

BROIDERY, *s.* सूचिकर्म *n.* (न्), सूचिता, सूच्या पुष्पाद्यलङ्कारसोवनं.

BROIL, *s.* (A quarrel) कलहः, द्वन्द्वं, विरोधः, व्यवक्रोशनं, कलिः *m.*, तुमुलं; 'to raise broils,' कलह (nom. कलहायते).

To BROIL, *v. a.* भञ्ज् (c. 6. भृजति, भृष्टुं), भृन् (c. 1. भर्जते, भर्जितुं), चृञ्ज् (c. 1. चृञ्जते, चृञ्जितुं).

To BROIL, *v. n.* (To be hot) तप् in pass. (तप्यते), पच् in pass. (पच्यते).

BROILED, *p. p.* भर्जितः -ता -तं, भृष्टः -ष्टा -ष्टं, तप्तः -ता -तं.

To BROKE, *v. n.* पणं or परकार्याणि सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं) or सिप् in caus. (साधयति -यितुं); परार्थे पणं (c. 1. पणते, पणितुं) or पणापति -यितुं).

BROKEN, *p. p.* भग्नः -गता -गन्, भिन्नः -त्ता -त्तं, खण्डितः -ता -तं, रुग्णः -गता -गन्, विदीर्णः -शी -शं, शकलीकृतः -ता -तं, विषष्टितः -ता -तं, जुडितः -ता -तं.—(Trained) विनीतः -ता -तं, दमितः -ता -तं.

BROKEN-HEARTED, *a.* भग्नहृदयः -या -यं, दलहृदयः -या -यं, विदीर्णहृदयः -या -यं, भग्नान्तःकरणः -या -यं, शोकाकुलः -ला -लं, भगनाशः -शा -शं.

BROKEN-KNEED, *a.* भग्नजानुः -नुः -नु, भिन्नजानुः -नुः -नु.

BROKEN-WINDED, *a.* नष्टप्रासः -सा -सं, नष्टप्राणः -या -यं, अधिप्राणः -या -यं.

BROKER, *s.* निरूपितशुल्केन or निरूपितपारितोषिकेण परार्थं क्रेता विक्रेता वा or परार्थं व्यवसायी *m.* (न्) or रूपविक्रयप्रयोजकः or परकार्यनिर्वाहकः or परकार्यसम्पादकः, पटकः.—(A dealer in old things) जीर्णद्वय्यरूपविक्रयिकः, जीर्णपरिच्छिदरूपविक्रयी *m.* (न्).

BROKERAGE, *s.* *See* BROCADE.

BRONCHIAL, *a.* कण्ठ्यः -खट्वा -खट्वं, कण्ठससन्धीयः -या -यं, त्रैवेयः -यी -यं.

BRONZE, *s.* कांस्यं, पिप्पलं, ताव्यं, रीतिः *f.*, रेत्यं, चारः.

To BRONZE, *v. a.* पिप्पलीकृ, ताम्रसात्, पिप्पलरूपेण कठिनीकृ.

BRONZED, *p. p.* ताम्रसात्कृतः -ता -तं, रेत्यः -यी -यं, कांस्यतुल्यः -त्या -त्यं.

BROOCH, s. (A kind of ornament) वस्त्राचलसङ्ग्रहणयोग्यो वक्षस्स्थले भूतः सुवर्णकीलः, उरसि कीलितः सूक्ष्मसुवर्णशङ्कुपुल्लालङ्कारो यद्गारेण वस्त्राचलद्वयं संलग्नीकृतं, उरोमणिः, वक्षोभूषणं.

To brood, v. n. (To sit on eggs) कुलायनिलायं or नीडनिलायं कृ, कुलायं निली (c. 4. -लीयते -लेतुं), अण्डप्रसवानन्तरम् आपाद्विशावको-त्पत्तेर् नीडं निली; अण्डानाम् उपरि उपविश (c. 6. -विशति -वेष्टे).

To brood-over, v. a. पिनाकुलीभू, पिनाप्यग्रः-ग्रा-ग्रं भू, अवसन्नेन मनसापिन्तु (c. 10. पिन्तयति -पिन्तुं), यथा महद्दुःखं जायते तथा सुचिरं पिन्तु.

Brood, s. (A hatch) शावकगणः, यः शावकगण एककाले दिसाद् उत्पद्यते. —(Offspring) प्रजा, अपत्यं, सन्तानः.

Brooding, s. (The act of sitting on eggs) कुलायनिलायः.

Broody, a. कुलायनिलायी -यिनी -यि (नृ).

Brook, s. अल्पनदी, अल्पसरित् *f.*, कुसरित् *f.*, क्षुद्रसरित् *f.*, अल्पस्रोतः *n.* (स्). **To brook, v. a. and v. n.** सह (c. 1. सहते, सोढुं), विषह्, धम् (c. 1. धमते, धनुं), सहम्; तिज् in des. (तिजिष्यते -धितुं), मृप् (c. 4. मृष्यति -ते, मषितुं, c. 10. मषयति -यितुं).

Brooklime, s. नदीकूलप्रियः or कच्छरुहो नीलपुष्पविशिष्टः खण्डिभेदः.

Broom, s. (For cleaning) मार्जनी, सम्मार्जनी, शोधनी *f.*, विमार्गः, ऊहनी, समूहनी. —(A shrub) मृगप्रभेदस् तस्य च द्युद्रविटपा मार्जनीनिम्भाणे कदापि प्रयुज्यन्ते.

Broomstaff, s. मार्जनीदण्डः, शोधनीदण्डः, विमार्गवटिः *m.*

Broth, s. जूपं, यूपं, सूपः, निष्क्रायः.

Brothel, s. वेश्याजनसमाश्रयः, गणिकागृहं, वेश्याश्रयः, वेश्यागृहं, वेश्यालयः, वेश्यावेशम *n.* (नृ), केलिगृहं.

Brother, s. भाता *m.* (नृ). —(Of whole blood) सोदरः, सहोदरः, सोदर्यः, समानोदर्यः, सगर्भः, सगर्भ्यः, सनाभिः *m.*, स्वयोनिः *m.*, सहजः. —(Of half blood) भिन्नोदरः. —(Half-brother, step-mother's son) वैमात्रेयः, विमातृजः. —(Brother in law, husband's brother) देवा *m.* (नृ), देवरः. —(Wife's brother) श्यालः. —(Brother's wife) भ्रातृजाया, प्रजायती. —(Brother and sister) भ्रातृभगिन्यौ *m. du.*, भ्रातरी *m. du.* —(Any one closely united) चन्पुः *m.*, चान्चवः, सजातिः *m.*, समानगोत्रः, सहायः, सहकारी *m.* (नृ), संसर्गी *m.* (नृ); 'a brother in arms,' सहयुध्वा *m.* (नृ).

Brotherhood, s. भ्रातृत्वं, सौभ्रातृ. —(Association) संसर्गित्वं, समांशिता, सहकारिता, साहचर्यं, साहित्यं, चन्पुता, संसर्गः.

Brotherless, a. अभातृकः -का -कं, भातृहीनः -ना -नं.

Brotherly, a. भ्रातृकः -का -कं, भावीयः -या -यं, भ्रातृसन्निभः -भा -भं.

Brotherly, adv. भ्रातृवत्, सोदरवत्, भ्रातृरूपेण, भ्रातृकप्रकारेण.

Brought, p. p. नीतः -ता -तं, आनीतः -ता -तं, उपानीतः -ता -तं, आदृतः -ता -तं. —(Brought forth) प्रसूतः -ता -तं, उतः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं. —(Brought up) गृहीतविद्यः -द्या -द्यं, लब्धविद्यः -द्या -द्यं, विनीतः -ता -तं, वर्धितः -ता -तं.

Brow, s. (The forehead) ललाटं, मूढा *m.* (नृ), गोपिः *m.* —(The countenance) वदनं, मुखं, आननं. —(The arch of hair over the eye) भूः *f.*, भूलता. —(The edge of any high place) शैलकटकः, गिरिमूढा *m.* (नृ), उत्सङ्गः, नितम्बः, गिरिपृष्ठं.

To browbeat, v. a. भूभङ्गेन or सभूभङ्गे or सभुकुटीमुखं or कटाक्षेण or सदर्थं निरीक्ष (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं); 'brow-beaten,' कटाक्षितः -ता -तं.

Browbound, a. किरीटी -टिनी -टि (नृ), किरीटधारी -रिणी -रि (नृ).

Brown, a. श्यावः -या -यं, कपिशः -शा -शं, कपिलः -ला -लं, पिङ्गलः -ला -लं, पिशङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, तांसः -ञी -ञं, ताम्रवर्णः -श्री -शं. —

(Browned, made brown) कपिशितः -ता -तं.

Brownish, a. ईषत्कपिशः -शा -शं, ईषत्पिङ्गलः -ला -लं, चाताम्रः -ञी -ञं.

Brownness, s. कपिशः, कपिशवर्णः, पिङ्गलता, श्यावः, ताम्रवर्णः.

Brownstudy, s. समाधानं, अन्तर्धानं, अन्यमनस्कत्वं, चिन्ताप्यग्रभायः, चिन्ताकुलता.

Browse, s. किसलः -लं, किसलयं, नवपल्लवं, पल्लवं, गवादनं, छागादनं, छागादिभक्षणीयं नवशाखागुल्मादि.

To browse, v. n. छागादिवत् किसलशारादि भक्ष (c. 1. भक्षति, भक्षितुं) or खात् (c. 1. खादति, खादितुं), चर् (c. 1. चरति, चरितुं).

Browsick, a. विषण्वदनः -नी -नं, अधोमुखः -खी -खं, नतमूढा -ढा -ढं (नृ).

Browsing, s. नवकिसलयं, नवपल्लवं, नवतृणं, यवसः, शाडूलं, पत्रयौगनं, मृगभोजनीयं नयाकुरलतादि.

Bruise, s. द्यतं, परिद्यतं, चघ्नीला, प्रहारद्यतं, प्रहारान्तिः *f.*; प्रहारः, चापातः.

To bruise, v. a. (Hurt by a blow) प्रहारेण हिंस (c. 7. हिनस्ति, हिंसितुं) or द्यतं कृ, or द्यत् (c. 8. द्यशोति, द्यशितुं), चघ्नीलां कृ. —(Reduce to powder, crush) चूर्ण (c. 10. चूर्णयति -यितुं), मृद् (c. 9. मृद्नाति, मर्दितुं), अवमृद्, विमृद्, चूर्णीकृ.

Bruised, p. p. प्रहारान्तिः -न्ति -न्तं, द्यतः -ता -तं, परिद्यतः -ता -तं, विद्यतः -ता -तं, चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः -ता -तं, मर्दितः -ता -तं.

Bruiser, s. (Boxer) कक्षः, मल्लयोधः, पाणिपातः, बाहुप्रहरणः, बाहुयोधी *m.* (नृ).

Bruit, s. (Noise) शब्दः, ध्वनिः *m.* —(Rumour) प्रवादः, जनप्रवादः, समाचारः, संवादः, किंवदन्ती, वाक्ता.

To bruit, v. a. घुप् in caus. (घोषयति -यितुं), आपुप्, विघुप्, ख्या in caus. (ख्यायति -यितुं), चाख्या, प्रकाश् in caus. (-काशयति -यितुं).

Brumal, a. हेमन्तः -न्ती -न्तं, -मन्तिकः -की -कं, शीतकालीनः -ना -नं.

Brunette, s. श्यामा, श्यामला, श्यावाङ्गी, ताम्रमुखी, कपिशमुखी.

Brunt, s. (Attack) आक्रमः, अभिक्रमः, प्रपमाक्रमः, सङ्घट्टः, अभिमर्दः, चलात्कारः. —(Blow) चापातः, प्रहारः, समापातः.

Brush, s. आपर्पणी, निर्पर्पणकः, मार्जनी, शूकरलोममयी मार्जनी, शोधनी, विमार्गः, कूर्चः, कूर्चकं. —(Painter's brush) ईपिका, तूलिका, वस्त्रिका, लेख्यचूर्णिका. —(Tail of a fox) लोमशालः. —(A rude encounter) सङ्घट्टः, समापातः, चलात्कारः.

To brush, v. a. (To rub or clean with a brush) मृज् (c. 2. मर्ष्टि, मर्ष्टुं, c. 1. मार्जति, मार्जितुं), अपमृज्, प्रमृज्, परिमृज्, अवमृज्, सम्मृज्, आपृप् (c. 1. -घर्षति -घर्षितुं), आपर्पणीद्वारेण शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), प्रधल् (c. 10. -धालयति -यितुं). —(To strike lightly) घृप्, लघु or लापयेन तद् (c. 10. ताडयति -यितुं).

To brush, v. n. (To brush by, pass hastily by) लघुगत्या अतिक्रम्य परस्वत् घृप् (c. 1. -घर्षति -घर्षितुं). —(To brush off, hasten off) अपधाव् (c. 1. -धावति -धावितुं). —(To skim lightly, glide) विसृप् (c. 1. स्रपति -स्रप्ते -स्रप्ते).

Brushed, p. p. आपर्पितः -ता -तं, मार्जितः -ता -तं, आपादृतः -ता -तं.

Brusher, s. मार्जनीकृत्, आपर्पणकृत्, प्रधालकः, मार्जनीद्वारा शोधनकृत्.

Brush-maker, s. मार्जनीकारः, आपर्पणीकारः.

Brushwood, s. जङ्गलः, गुल्मः, भाटः -टं, कुशदः, प्रस्तारः, इन्धनं.

Brushy, a. लोमशः -शा -शं, दृढलोमा -मा -म (नृ), स्तम्बलोमा -मा -म (नृ).

Brutal, a. (Like a brute) शौवापदः -दी -दं, पशुशीलः -ला -लं. पशुव्यवहारः -रा -रं, पशुसदृशः -शी -शं, अमानुषः -पी -पं. —(Cruel) निहयः -या -यं, क्रूरः -रा -रं, क्रूरचारः -रा -रं, निष्ठुरः -रा -रं.

Brutality, s. पशुत्वं -ता, तिथ्येकं, पशुशीलता, अमानुषता, क्रूरचारता.

To brutalize, v. a. पशूकृ, पशुशीलं -लां -लं कृ, शौवापदीकृ.

BRUTALLY, *adv.* पशुवत्, पशुवत्पेक्ष, पशुव्यवहारानुसारेण, चतुर्भुजैश्च, निर्दयं.
 BRUTE, *s.* पशुः *m.*, जन्तुः *m.*, तिर्यङ् (ज), प्राणी *m.* (न).—(A savage)
 पुरुषपशुः *m.*, दुराचारः, दुर्वृत्तः, क्रूरपरा, असमाननः.
 BRUTE, *a.* (Irrational) अज्ञानी-निनी-नि (न), जघानः-ज्ञा-ज्ञं.—
 (Savage) क्रूरकर्मशाली-लिनी-लि (न), असंयः-भ्या-भ्यं.—(Sense-
 less) विचेतनः-ना-नं, विनृतात्मा-न्ता-नन (न).—(Bestial) शीवापदः-
 दी-दं, पाशवः-वी-वं.
 BRUTISH, *a.* पशुसदृशः-शी-शं, जडः-डा-डं, मूढः-दा-दं. See BRUTAL.
 BRUTISHLY, *adv.* पशुवत्, जडवत्, मूढवत्. See BRUTALLY.
 BRUTISHNESS, *s.* पशुत्वं, जडता, मूढता, क्रौर्यं, दुराचारात्ता, नेष्ट्यं.
 BRYONY, *s.* तुलसीकेरी, रक्तफला, विषिका, पीलुपर्णी.
 BUBBLE, *s.* बुद्बुदः, जलबुद्बुदः, डिस्का, स्फारः, गडगः, फेनारं.—(Any
 thing unreal, a trifle) अवस्तु *n.*, असारवस्तु *n.*, स्वल्पविषयः.—
 (A cheat) वञ्चकः, कपटी *m.* (न).
 To BUBBLE, *v. n.* बुद्बुद (nom. बुद्बुदायते-यितुं), फेन (nom. फेनायते-
 यितुं), उत्तेजनं कृ.
 To BUBBLE, *v. a.* (To cheat) वञ्च in caus. (वञ्चयते-यितुं), प्रलभ्
 (c. 1. -लभते-लभुं), विप्रलभ्, छल (c. 10. छलयति-यितुं).
 BUBBY, *s.* स्तनः, स्तनकुटमलं, कुचः, वधोर्ध्वं नरसिञ्जः.
 BUBO, *s.* घृमः, उपदंशः, स्फोटः, विस्फोटः.
 BUCCANIER or BUCCANEER, *s.* अमेरिकादेशीयः समुद्रयात्री दस्युविशेषः.
 BUCK, *s.* (Male of the deer) पुमृगः; 'male of the rabbit,'
 पुंशकः; 'male of the goat,' पुंमृगः.—(Liquor in which
 clothes are washed) वस्त्रपावनायं जलं.—(Clothes washed in
 that liquor) पूँक्षोक्तनलपावितं वस्त्रं.—(A fop) दर्शनीयमानी *m.* (न),
 सुवेशी *m.* (न), रूपगङ्गितः.
 To BUCK, *v. a.* (To wash clothes) वस्त्राणि धाव् (c. 1. धावति, धावितुं)
 or प्रधुव् (c. 10. -धालयति-यितुं).
 BUCK-BASKET, *s.* तटिः *f.*, पेडा, पेटकः, पेडा, पिटकः.
 BUCKET, *s.* सेज्ज, पात्रं, द्रोणी, सेकपात्रं, सेचनं-नी.—(Bucket of a
 well) नीरोत्तोलनपात्रं, उद्घाटनं, घटीयन्त्रं.
 BUCKLE, *s.* द्रव्यद्वयसंलग्नीकरणार्थं कौल्युक्तं धातुमयचक्रं, वस्त्राचलपाद-
 कावन्धनादिसङ्ग्रहणार्थं मध्यस्थकौलविशिष्टः कुडुपविशेषः, उपानद्वन्द्वन-
 कुडुपः, कुडुपः, निदर्शनमुद्रा.—(A curl, crisp) अलकः, ककैटालः
 To BUCKLE, *v. a.* पूँक्षोक्तकुडुपद्वारेण बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or संलग्नीकृ
 To BUCKLE TO, *v. n.* (To a business) आस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं),
 अनुधा; सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं), परायणः-या-यं or आसक्तः-क्ता-
 -क्ते भू.—(To engage in close fight) निमुञ्चं कृ, बाहुयुद्धं कृ.
 BUCKLER, *s.* चर्म *n.* (न), फलकः-कं.—(Armed with) फलकपाणिः,
 फलकी *m.* (न).
 BUCKRAM, *s.* दृढवस्त्रविशेषः, स्तम्भधौमपटविशेषः, स्तम्भीकृतवस्त्रं, स्थूलपटं,
 स्थूलशाटिः *m.*, पटी.—(Stiff, formal) कठिनः-ना-नं, दृढः-दा-दं.
 BUCKSKIN, *a.* मृगाजिनमयः-यी-यं, मृगचर्मनिर्मितः-ता-तं.
 BUCKTHORN, *s.* रेचकफलदायी वृक्षप्रभेदः.
 BUCKWHEAT, *s.* शस्यशेवचह ओषधिप्रभेदः.
 BUCOLICS, *s. pl.* गोमेपादविषयं गीतं, पशुपालनादिविषयकं काव्यं.
 BUD, *s.* मुकुलः-लं, कुटमलः-लं, कुङ्कुलः, जालकं, धारकः, कलिका,
 प्ररोहः, अङ्कुरः, पत्रवः-वं, कोपः, कोरकः-ञं, मुकुलोज्ज्वलः.
 To BUD, *v. n.* स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), फुल (c. 1. फुलति, फुलितुं),
 विकस् (c. 1. -कसति-कसितुं), अङ्कुर (nom. अङ्कुरयति-यितुं).
 BUDD, *p. p.* स्फुटितः-ता-तं, विकसितः-ता-तं, व्याकोशः-शा-शं,
 68

बुद्बुदलितः-ता-तं, अङ्कुरितः-ता-तं, प्रस्फुटः-दा-दं, फुलवान्-वती-वत् (न).
 BUDDING, *a.* उद्भिज्जः-ज्जा-ज्जं, प्ररोही-हिणी-हि (न), फुलवान्-वती-वत् (न).
 BUDDHA, *s.* (The name applied to the ninth incarnation of
 Vishnu, and to the founder of the Buddhist religion)
 बुद्धः, शाक्यमुनिः *m.*, शाक्यसिंहः, गौतमः, मुनिः *m.*, मुनीन्द्रः, शास्ता *m.*
 (स्तु), श्रीपतिः, सद्धार्थसिद्धः, श्रोत्रोदनिः *m.*, अकैवन्तुः *m.*, मायदेवीमुनिः.
 To BUDGE, *v. n.* चल (c. 1. चलति, चलितुं), प्रचल्; जपम् (c. 1.
 -सरति-सञ्चुं).
 BUDGET, *s.* (Bag) शाखपुटः, पुटः, कोपः, दूतिः *f.*, जाधारः, स्यूतः.—
 (Stock, store) कोपः, सान्द्र्यं, सङ्ग्रहः, सञ्चयः.—(The statement
 made by the chancellor of the exchequer) कोशाधीशेन
 प्रजाप्रतिनिधिरभाषान् आगामिसंघत्तरं प्रत्यु जायव्यययोर्दं शासनपत्रं.
 BUFF, *s.* (Leather made of the skin of the buffalo) महिषचर्म
n. (न), महिषाजिनं.—(A light yellow colour) ईषत्पीतः, पारदुवर्णः.
 BUFFALO, *s.* महिषः-यो *f.*, कासरः, गवयः, लुलायः, बाहद्विपत् *m.* (न), सैरिभः.
 BUFFET, *s.* (A blow) मुष्पापातः, मुष्टिपातः, करापातः, पाणिपातः,
 बाहुप्रहरणं, चपेटापातः, चपेटिका.—(A cupboard) कुञ्जलः, कोष्ठः.
 To BUFFET, *v. a.* मुष्टिना or पाणिना or चपेटेन हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं)
 or प्रहृ (c. 1. -हरति-हन्तुं) or तद् (c. 2. ताडयति-यितुं).
 BUFFER, *s.* प्रहन्ता *m.* (न), पाणिपातः, बाहुप्रहरणः, करापातकृत्.
 BUFTOON, *s.* भयः, वैहासिकः, विह्वलकः, परिहासवेदी *m.* (न), नर्म्मसचिवः.
 BUFTOONERY, *s.* भासः, वैहासिककर्म *n.* (न), विहासः, हास्यं, परिहासः,
 नर्म्म *n.* (न).
 BÜG, *s.* मत्तुणः, उकुणः, उकुणः, चोकरः, उहंशः, किटिभः, तत्त्वकीटः.
 BUGBEAR, *s.* भयानकं or सन्दासजनकं यत्किञ्चित्, भयहेतु *n.*, वासदायी
 -यिनी-यि (न), वासकरः-री-रं.
 BUGGY, *a.* (Full of bugs) मत्तुणपूर्णः-शै-शं, समत्तुणः-या-यं.
 BUGLE, *s.* शङ्खः-हं, मृगम्यशङ्खः, व्याधवादिनं शृङ्गं or विषाणं.
 BUGLOSS, *s.* खिलरुह ओषधिप्रभेदः, गोविह्वः.
 To BUILD, *v. a.* निर्मा (c. 2. -माति-मातुं or in caus. -मापयति-यितुं
 or c. 4. -मीयते), निचि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), कृ in caus. (कारयति-
 यितुं); 'to build castles in the air,' गगणकुसुमानि कृ.
 To BUILD UPON, *v. a.* (To rely upon) अवलम्ब् (c. 1. -लसते-लसितुं),
 समालम्ब्, संघ्रि (c. 1. -ग्रयति-ने-ग्रयितुं), समाघ्रि, उपाघ्रि.
 BUILDER, *s.* निर्माता *m.* (न), निर्माणकज्ञी *m.* (न), कारकः, निचेता *m.*
 (न), विषायकः.—(Of houses) स्वपतिः *m.*, गृहकारकः, गृहकारी *m.* (न).
 BUILDING, *s.* (The act of building) निर्माणं, निर्माणपणं, निचयनं,
 गृहकरणं.—(The fabric built) प्रासादः, गृहं, भवनं, हर्म्यं.
 BUILT, *p. p.* निर्मितः-ता-तं, कारितः-ता-तं, निचितः-ता-तं.
 BULB, *s.* कन्दः-न्दं, गोलमूलं, स्थूलकन्दः, वृहत्कन्दः.
 BULBOUS, *a.* कन्दो-न्दनी-न्दि (न), गोलमूलविशिष्टः-दा-दं, कन्दाकृतिः-ति-ति.
 To BULGE, *v. n.* (To founder) दाहस्फोटनात् पोतपार्थं जलं गृहीत्वा
 मञ्ज् (c. 6. मञ्जति, मञ्जितुं).—(To bag down, jut out) पुटस्फेण
 लम्ब् (c. 1. लसते लसितुं), वहिल्लम्ब्.
 BULK, *s.* (Bigness) स्थूलता, स्वील्यं, वृहत्वं, परिमाणं, स्थूलाकारता.—
 (The greatest part of a thing) प्रधानभागः, अधिकभागः, वृहत्-
 रभागः.—(Part of a building jutting out) वहिल्लसो हर्म्यभागः.
 BULKHEAD, *s.* नौकाभ्यन्तरे पाश्चात्पार्थि स्थापिता काष्ठमयी भित्तिः.
 BULKINESS, *s.* स्थूलता, वृहत्वं, स्थूलकायता. See BULK.
 BULKY, *a.* स्थूलः-ला-लं, वृहन्-हती-हन् (न), महाकायः-या-यं,
 महाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, स्थूलकायः-यी-यं, वृहदङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, स्थूलाकारः-रा-रं.

BULL, *s.* वृषभः, वृषः, पुङ्गवः, च्चुपभः, गौः *m.* (गौ), पत्नीपदः, उद्या *m.* (नृ), सौमेयः, गोनाथः, ककुसान् (नृ), जनद्वान् *m.* (-ङ्गु), भद्रः; 'a cow which is fit for the bull,' कात्या, उपसर्था; 'one which has gone to the bull,' वृषभेण आक्रान्ता, सन्धिनी; 'one which is bulling,' सन्धिनी, वृषस्यन्ती.—(A letter published by the pope) महाधर्माध्यक्षेण प्रकाशितम् आशापत्रं.—(A blunder) स्खलितं, प्रमादः, पादोपः.

BULLAGE, *s.* अक्षरसपिशिष्टः फलप्रभेदः.

BULL-BAITING, *s.* कुङ्कुर्वृषभयोर् युद्धं यत्र मनुष्याः प्रीडयन् वृषभम् आक्रामितुं कुङ्कुरान् प्रयोदयन्ति.

BULL-DOG, *s.* वृषभान्नमया शिथिलो नृतिशयमूर्खमापो वृहन्मुखः कुङ्कुप्रभेदः.

BULLET, *s.* अणुनातनयोद्धिभिः सेविता सीसकगुलिका या नगरनिपलेन नाडिचिद्राहं धतिदूरे निःसार्यते, दूरवेपिनी गुलिका, सीसकगुलिका.

BULLETIN, *s.* राजाज्ञया प्रचारितं समाचारपत्रं, राजकीयचिकित्सकैः प्रकाशितं रोगान्निर्णीयतेः शरीरस्थितिरापनपत्रं.

BULL-FINCH, *s.* वागनुकरणशीलः घुङ्गुप्रधिभेदः.

BULL-HEAD, *s.* स्तूलमुखिः *m.*, स्तूलधीः *m.*, दुर्बुद्धिः *m.*, मूढः, मूर्खः, गडः.

BULLION, *s.* हिरण्यं, रूप्यं, अमुद्रितं सुवर्णं रूप्यं वा, कोशः.

BULLITION, *s.* (The act or state of boiling) क्षपनं, द्रव्यः, वत्तेपनं.

BULLOCK, *s.* नातोद्यः, वृषभः, वृषः, पुङ्गवः, अभिनववयस्को वृषभः.

BULL'S EYE, *s.* (A kind of window) गवाघः.

BULLY, *s.* (A blustering coward) शूरमन्यः, दम्भी *m.* (नृ), दाम्बिकः, कुम्भः, पिटः, पिण्डोद्गारः, भर्त्सनकारी *m.* (नृ), तर्जनकृत्, अलहकारः.

To BULLY, *v. a.* भर्त्से (c. 10. भर्त्सयति -ते -यितुं), तर्ज् (c. 1. तर्जति, तर्जितुं), तिरस्कृ, धुस्तीकृ.

BULRUSH, *s.* पद्महीनो द्वीपप्रभेदः, नलः, शरः.

BULWARK, *s.* यत्र, प्राकाः, प्राचीरं, दुर्गं, परिकूटः.—(Shelter, protection) आश्रयः, संश्रयः, शरणं, आलसः, उपस्तम्भः.

BUM, *s.* नितसः, स्फिफी *f. du.*, कटिमोचः.

BOMBAILIFF, *s.* ग्राहकः, आसेहा *m.* (ङ्), आसेपकज्ञा *m.* (ङ्), राजपुरुषः.

BOMBARD, *s.* See BOMB, BOMBARD.

BUMBLE-BEE, *s.* ध्वनमोदी *m.* (नृ).

BUMP, *s.* (A swelling) स्फोटः, विस्फोटः, प्रपथुः *m.*, शोफः, शोपः, गडः, गडका, आभोगः.

To BUMP, *v. a.* (To strike) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), तुड् (c. 6. तुदति, तोडुं), हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं), प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं).

To BUMP, *v. n.* (To swell) थि (c. 1. थयति, थयितुं).—(To make a noise) आस्फोटनं कृ.

BUMPER, *s.* आकर्षणं or धारपथ्येन पूरितं पात्रं, अतिपूथं भाननं.

BUMPKIN, *s.* ग्राम्यननः, ग्रामिकः, ग्रामेवासी *m.* (नृ), वृषलः, जानपदः, प्राकृतजनः.

BUNCH, *s.* (A hard lump) पिण्डः -यडं, गडः, गडका.—(A cluster) गुच्छः, गुच्छकः, स्रवकः; 'a bunch of grapes,' द्राक्षास्रवकः.—(A number of things tied together) कूचः, पोद्दली.—(A knot, a tuft) ग्रन्थिः *m.*, चूडा, शेखरः.

To BUNCH OUT, *v. n.* पिण्डोद्भू, पिण्डाकार -रा -रं अस्, प्रलस् (c. 1. -लसते -लसितुं).

BUNCHY, *a.* पिण्डाकार -रा -रं, स्रवकमयः -यी -यं, गुच्छाकार -रा -रं.

BUNDLE, *s.* कूचः, कूचः, भारः, वृत्तकृ -डः, गुच्छः, गुच्छकः, पोदलिका, पोद्दली, चोटिका; 'a bundle of goods,' भारकः; 'bundle off,' दूरम् अपसर, जयैहि.

To BUNDLE UP, *v. a.* कूचं कृ, कूचीकृ, गुच्छीकृ, पोदलिकां कृ.

BUNDLED UP, *p. p.* कृतकूचः -का -कं, कृतपोदलिका -का -कं, कृतगुच्छः -का -कं.

BUNG, *s.* पात्रमध्ये चिद्रप्रतिपत्त्यकं तत्त्वद्विर्मितं द्रव्यं, यवसुरभानने चिद्रापरिपनार्थं काष्ठखण्डं, भास्वचिद्रतम्भनकाष्ठं, पात्रचिद्रपिधानं.

To BUNG, *v. n.* चिद्रं or रन्ध्रं or पारं पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or प्रतिपन् (c. 9. -चम्राति -चन्तुं) or निरुध् (c. 7. -रुणद्धि -रोडुं) or सम् in caus. (सम्भवति -यितुं).

BUNG-HOLE, *s.* पात्रचिद्रं, पात्ररन्ध्रं, पात्रधारा, भास्वशुपिरं, यवसुरभाननचिद्रं.

To BUNGLE, *v. n.* प्रमाद्यतस् or अदक्षप्रकारेण or अनार्थं क्वचित् कार्यं निर्धह् in caus. (-याहयति -यितुं), ग्राह् (c. 4. -माधति -मदितुं), खल् (c. 1. खर -ः, खलितुं), भम् (c. 4. भाम्यति, भमितुं), दोषं कृ.

BUNGLE, *s.* प्रमादः, दोषः, भगः, दुर्णयः, चिद्रं, खलनं, खलितं.

BUNGLED, *p. p.* दुर्णीतः -ता -तं, दुर्पठितः -ता -तं, दूषितः -ता -तं.

BUNGLER, *s.* सकृतो *m.* (नृ), अनामः, अनिपुणः, अदक्षः, अपटुः *m.*, प्रमादी *m.* (नृ), खललन्तिः *m.*

BUNGLINGLY, *adv.* प्रमाद्यतस्, प्रमादेन, अनार्थं, अदक्षतया, सदोषं, खलनेन.

BUNN, *s.* निद्रापथः, पिष्टकः, पिष्टः, गोधूमपूर्णमिद्रावादिनिर्मितः पिष्टकः.

BUNT, *s.* पुटः, पुटकं, क्रमशो पित्तीर्यमाणं रन्ध्रं, क्रमशो विवारः.

BUNTER, *s.* कुस्त्रितकर्मजीविनी, वृषली, पन्थली, दुष्टा.

BUNTING, *s.* पताकानिर्माणयोग्यो or ध्वजवसनकरणयोग्यो विरलपटाविशेषः, ध्वजपटः, केतुपसनः.

BUOY, *s.* समुद्रगाथां पदार्थानां or प्रवृत्तसेकतशिलादिभयस्थानसूचनां गलोपरि प्रमानं काष्ठखण्डं.—(For mooring vessels) कूपकः.

To BUOY UP, *v. a.* (To keep afloat) उन्नज् in caus. (-अजयति -यितुं), जु in caus. (आवयति -यितुं), उत्थ् in caus. (-यातयति -यितुं).—(To bear up, support) पु in caus. (धारयति -यितुं), सन्ध्, अभिपृ, स्तम्भ् in caus. (स्तम्भवति -यितुं), उत्तम्भ्, संस्तम्भ्, खालस् (c. 1. -लसते -लसितुं).

BUOYANCY, *s.* प्रयनशीलता, उत्पतिष्णता, लघुता, लापयं, लघिमा *m.* (नृ).

BUOYANT, *a.* प्रयनशीलः -ला -लं, तरणशीलः -ला -लं, लघुः -पु -पु, उत्पतिष्णः -प्पु -प्पु.

BUR, *s.* अङ्कुशाक 'त्रोमपिशिष्टो यत्नानुपन्यनशीलो यस्माद्युद्गुल्मससन्धी दलपिण्डः.

BURDEN, *s.* भारः, पुरा, पूः (पुर्) *f.*—(Something grievous) पीडाकर -रा -रं; 'burden-bearing,' भारवाहनः -ना -नं, पुरन्धर -रा -रं. भारग्रहः -हा -हं, पुर्वहः -हा -हं, भारहर -रा -रं.—(Beast of burden) भारवाहनः, पुरीणः, पुरीयः, पुथ्यः, धीरेयः -यी -यं.—(Of a song) धुयका, कथितपदं, आवर्तनीयश्लोकः, परिवर्तकश्लोकः.

To BURDEN, *v. a.* भारं न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) with loc. c. or दा (c. 3. ददाति, दातुं); 'to lay a burden on the shoulder,' भारं स्तब्धे न्यस् or निविष् in caus. (-वेशयति -यितुं) or सम् in caus. (-अपेयति -यितुं).

BURDENED, *p. p.* भारवान् -यती -यत् (नृ), भारी -रिणी -रि (नृ), पुरीणः -या -यं, भारक्रान्तः -न्ता -नं, भारग्रस्तः -स्ता -सं, भारयुक्तः -क्ता -क्तं.

BURDENSOME, *a.* (Troublesome to be borne) दुर्भर -रा -रं, दुःसहः -हा -हं, दुर्वहः -हा -हं, दुरुहः -हा -हं.—(Grievous, oppressive) पीडाकर -रा -रं, कष्टकर -रा -रं, दुःखी -खिनी -खि (नृ).

BURDOCK, *s.* पूर्वोक्तदलपिण्डविशिष्टः घुद्गुल्मप्रभेदः.

BUREAU, *s.* (A chest, receptacle) खगारं, खापाट, निधानं, गोपनस्थानं, भास्वगारं.—(An office for writing, &c.) लेखस्थानं, ग्रन्थकुटी.

BURG or BURGH, *s.* महासभायां प्रतिनिधिप्रेतखाधिकारयुक्ता नगरी, कथं: -ई, नगरं-री, पुरं-री.

BURGESS, *s.* (A citizen) यौरजनः, नगरजनः, यौरः, नगरस्थः.—(A representative of a city) नगरप्रतिनिधिः *m.*, नगरप्रतिभूः *m.*, नगरजनप्रतिनिधिः *m.*, प्रनाप्रतिनिधिः *m.*

BURGHIER, *s.* नगरजनाधिकारभोगी *m.*(नृ), प्रधाननगरजनः, मुख्ययौरजनः, नगरसभासदः *m.*

BURGHESHIP, *s.* नगरजनाधिकारः, नगरजनपदं, नगरसभासदधिकारः.

BURGLAR, *s.* भित्तिचोरः, कुञ्जच्छेदी *m.* (नृ), कपाटघ्नः, गृहभङ्गकृत्, गृहभङ्गकृत्, सन्धिचोरः, भारुचोरः, बन्दिचोरः, घन्दीकाटः, बन्दिघाहः, खानिलः, कुनभलः, सुरङ्गाहिः *m.*, सुरङ्गाकृत्.

BURGLARY, *s.* गृहभङ्गः, गृहभङ्गापरपः, कुञ्जच्छेदः, भित्तिपीयं.

BURGO MASTER, *s.* नगरपतिता *m.* (नृ), नगराध्यक्षः, पुराध्यक्षः, प्रधान-नगरजनः, मुख्ययौरजनः, नगरव्यवहारपु नियुक्तः, नगरपतिता, पुरा-धिकारी *m.* (नृ).

BURIAL, *s.* भूमिखननं, निखननं, भूमौ निखननं, श्मशाने स्थापनं, श्मशान-न्यापनं, भूमिसमर्पणं, प्रेतनिर्होतः.—(Funeral rites) प्रेतकर्म *n.* (नृ), प्रेतकार्यं, मृतकसत्कर्म *n.* (नृ), सत्क्रिया.

BURIAL-GROUND, *s.* श्मशानं, प्रेतवनं, पितृवनं, प्रेतगृहं, मृतशरीरस्थानं.

BURIED, *p. p.* निखातः-ता-तं, भूमिनिखातः-ता-तं, श्मशानशायी-यिनी-यि (नृ), श्मशानस्थापितः-ता-तं, श्मशानसमर्पितः-ता-तं.

BURIER, *s.* प्रेतनिर्होतः, प्रेतहारः, मृतयाः *m.*, शववाहकः.

BURINE, *s.* तथ्ययन्त्रं, तथ्यणी, तद्गः, ग्रन्थनः, शैलभित्तिः *f.*

To BURL, *v. a.* लोहसन्दंशद्वारा or तुरीद्वारा निष्प्रवाणपटं खण्णीकृ.

BURLESQUE, *a.* परिहासकर-रा-रं, हास्यः-स्या-स्यं, हास्यजनकः-का-कं, प्रहासी-सिनी-सि (नृ), अपहास्यः-स्या-स्यं, हासोत्पादकः-का-कं, नमैदः-दा-दं.

BURLESQUE, *s.* भासं, परिहासः, परीहासः, प्रहासः, प्रहसितं, उपहासः, अपहासः, नमै *n.* (नृ), टट्टरी, परिहासवाक्यं, उत्प्रासनं.

To BURLESQUE, *v. a.* अपहस् (c. 1. -हसति-हसितुं), अपहस्, प्रहस्, उपहस्, उपहासास्पदं कृ.

BURLINESS, *s.* स्फुलता, स्फुल्यं, वृहलं, स्फुलशरीरता, वृहदङ्गलं.

BURLY, *a.* स्फुलः-ला-लं, स्फुलशरीर-रा-रं, वृहलकः-यी-यं, महाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, वृहदङ्गः-ङ्गी-ङ्गं.

BURN, *s.* अग्निकृतं यतः, अग्निद्यतः, ज्वालयः, संखरः, दाहः, अग्निदाहः.

To BURN, *v. a.* दह् (c. 1. दहति, दग्धुं), अनुदह, आदह, निदह, निदह, परिदह, प्रदह, सम्प्रदह; तप् (c. 1. तपति, तप्तुं) or in caus. (तापयति-यितुं), सन्नप् in caus., ँप् (c. 1. जोपति, जोपितुं), दीप् in caus. (दीपयति-यितुं), आदीप्, उद्दीप्, उपदीप्, प्रदीप्, सन्दीप्; सन्धुष् in caus. (-धुषयति-यितुं); खल् in caus. (खालयति-यितुं), प्रखल्, मुप् (c. 1. जोपति, जोपितुं).

To BURN, *v. n.* दह् (c. 4. दधति, दग्धुं or in pass. दधते), सम्प्रिदह, दीप् (c. 4. दीपते, दीपितुं), आदीप्, प्रदीप्, सम्प्रदीप्, विदीप्, सन्दीप्, तप् in pass. (तपते or c. 1. तपति, तप्तुं), प्रतप्, खल् (c. 1. खलति, खलितुं), प्रखल्, सन्धुष् (c. 1. धुषते-धुषितुं); 'to be inflamed with passion, &c.' दह् in pass. (दधते); 'with anger,' कोप-दीप्तः-मा-मं भू; 'to burn after,' वल्क्यद् (c. 1. कथ्यते-कथितुं), अभिकाह् (c. 1. काहति-काहितुं).

BURNABLE, *a.* दहनोप-या-यं, दाह्यः-सो-सं, दग्धः-य्या-यं, खलनीयः-या-यं, दीपनीयः-या-यं, तपनीयः-या-यं.

BURNER, *s.* दाहकः, दग्धा *m.* (गृ), दाहनकृत्, अग्निदः, तापकः, दीपकः.

BURNET, *s.* अनुपद्येचरुहः दुद्रुगुलप्रभेदः.

BURNING, *s.* दाहः, दाहनं, खलनं, दीपनं, तापः, ओषः, ओषः.

BURNING, *a.* दाहकः-का-कं, तापकः-का-कं, दीपनः-ना-नं, नैदायः-यी-यं, ज्वाली-लिनी-लि (नृ).—(That is on fire) दहमानः-ना-नं, दहन्-दहन्ती-दहत् (नृ), खलन्-खलन्ती-खल् (नृ), दाहवान्-वती-वत् (नृ).—(Vehement) तेजसः-सी-सं, चरुदः-रुदा-रुदं.

BURNING-GLASS, *s.* सूर्यतेजःसंघर्दनायै तद्दृशुसङ्ग्रहणयोग्ये काचपत्रे, दीप्तोपलः, अकाशमा *m.* (नृ).

To BURNISH, *v. a.* तिग् in caus. (तेजयति-यितुं), निष्टप् in caus. (निष्ठापयति-यितुं), कानिं दा (c. 3. ददाति, दातुं), परिष्कृ, निशो (c. 4. -शयति-शातुं).

BURNISHED, *part.* तेजितः-ता-तं, तेजसः-सी-सं, सुनिष्ठः-मा-मं, निर्णीतः-ता-तं, प्रष्टः-ष्टा-ष्टं, निशातः-ता-तं, निशितः-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं.

BURNISHER, *s.* तेजकः, धावकः, मार्जनकृत्, कान्तिदायकः.

BURNISHING, *s.* तेजनं, मार्जनं, परिष्कारः, धातलं.

BURNT, *a. and part.* दग्धः-ग्धा-ग्धं, अग्निदग्धः-ग्धा-ग्धं, मुष्टः-ष्टा-ष्टं, विमुष्टः-ष्टा-ष्टं, मुष्टः-ष्टा-ष्टं, जलितः-ता-तं, तप्तः-ता-तं, सन्नप्तः-ता-तं; उपितः-ता-तं; 'burnt up,' वृक्षतः-मा-मं; 'burnt as a sacrifice,' चपटकृतः-ता-तं; 'burnt brick,' पक्वका.

BURNT-OFFERING, *s.* होमः, चपटकाटः, वैतानिकं, वैतानं.

BURB, *s.* (Lobe of the ear) कर्णललाटा, पालिका, कर्णपालिका.

BURROW, *s.* (Hole) गर्तः, विवरं, चिह्नं, खातं, श्रभं.

To BURROW, *v. n.* गर्तं or विवरं कृ, गर्तं वस् (c. 1. वसति, वसुं).

BURROWING, *a.* चिह्नवासी-सिनी-सि (नृ), गर्तवासी-सिनी-सि (नृ).

BURBAR, *s.* विद्यालये धनाधिकारी *m.* (नृ), धनाध्यक्षः, कोपाध्यक्षः.

BURBARSHIP, *s.* अर्थीधिकाटः, धनाधिकाटः, धनाध्यक्षाधिकाटः, कोपाध्यक्षपदं.

BURBARY, *s.* विद्यालये धनगृहं, धनागाटः, कोपः, धनकोषकं.

BURSE, *s.* पणिकसमागमचत्वरं, श्रेष्ठचत्वरं, पणायशाला, निगमस्थानं.

To BURST, *v. a.* भिद् (c. 7. भिनक्ति, भङ्गुं or caus. भेदयति-यितुं), विभिद्, निभिद्, भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं), प्रभञ्ज्, विभञ्ज्, खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), स्फुट् (c. 10. स्फोटयति-यितुं), दृ in caus. (दारयति-यितुं), विद्, अवद्, शकलीकृ, खण्डशः कृ, चिदल् in caus. (-दलयति-यितुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोप्ति), अवलुप्.

To BURST, *v. n.* भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, निभिद्; भञ्ज् in pass. (भन्यते), प्रभञ्ज्, विभञ्ज्, स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), c. 1. स्फोटते, स्फोटितुं, विद् in pass. (-दीप्यते), अवद्, चिदल् (c. 1. -दलति-दलितुं), चिश् in pass. (-शीर्यते), परिष्कृ.—(To burst in pieces) शकलीभू, खण्डशो भिद् in pass. or भञ्ज् in pass.—(To burst forth, break out) प्रपत् (c. 1. -पतति-पतितुं).—(As seeds) प्रोद्भिद्.

BURST, *s.* (Sudden rending) स्फोटनं, स्फुटनं, अकस्माद् भञ्जनं, भङ्गः, विभङ्गः, भेदनं, भेदः.—(Of laughter) प्रहसनं, प्रहसितं, अतिहसितं, अट्टहासः.—(Of light) ज्वाला.

BURST, *p. p.* स्फुटः-दा-दं, स्फुटितः-ता-तं, विदोषः-शो-शं, विभग्नः-ना-नं, विपटितः-ता-तं, विदलितः-ता-तं, भिन्नः-ता-तं, विभिन्नः-ता-तं.—(Diseased with hernia) सन्धुषितोडितः-ता-तं.

BURTHEN, *s.* भारः, घुरा. See BURDEN.

To BURY, *v. a.* श्मशाने or भूमौ स्था in caus. (स्थापयति-यितुं) or निषा (c. 3. -दधाति-धातुं) or निंसन् (c. 1. -खनति-खनितुं or -खातुं), निह् (c. 1. -हरति-ते-हर्तुं).

BURYING, *s.* भूमिखननं, निखननं, श्मशाने स्थापनं, भूमिसमर्पणं, प्रेतनिर्होतः.

BURYING-GROUND, *s.* श्मशानं, म्रेतयनं, म्रेतगृहं, पितृपनं, मृतशरीरस्थानं.
 BUSH, *s.* गुल्मः, धुपः, खसः, लुपः, मुसुदः, मृदिः *m.*—(A bough of a tree fixed at the door of a tavern) चत्र सुरादि पित्रोयते इति योमणार्थं द्वारोपरि स्थापिता तरुशारा; सुराध्वजः—(Tail of a fox) लोगशापुच्छं.

BUSHEL, *s.* (A measure) द्रोणः-खं, चाटकाः.

BUSHY, *a.* (Full of bushes) गुल्मी-खिनी-खि (न), तरुगुल्मापृतः-ता-तं—(Thick) यनः-ना-नं, निविष्टः-दा-टं, चपरिलः-ला-लं.
 —(Formed like a bush) गुल्माकारः-रा-रं.

BUSINESS, *s.* कार्यरहितः-ता-तं, शून्यः-न्या-न्यं, निष्कर्मता-म्मा-म्मे (न).

BUSILY, *adv.* अनलसं, चतन्द्रितं, मनःप्रवेशेन, अभिनिवेशेन, औत्सुध्येन.
 —(Inquisitively) चर्चया.

BUSINESS, *s.* (Affair) कर्म *n.* (न), कार्यं, चर्चः—(Employment) व्यापारः, व्यवसायः, व्यवहारः, कार्योद्योगः, नियोगः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्तनं, चरितं, सत्तन्त्रः—(Something to be done) कृत्यं, कर्त्तव्यं, कार्यं—(Object) विषयः, चर्चः, प्रयोजनं—(A point, case) चर्चः, पदं—(Means of livelihood, profession) वृत्तिः *f.*, वर्तनं, जीविका, आजीवनार्थं—(Point, matter of discussion) स्थलं; 'a man of business, one who knows the proper ways of acting,' क्रियाविधिः, जाय्ये कुशलः, दृष्टकर्म *m.* (न); 'what business have I with that?' को-पी मे तेन.

BUSK, *s.* पेलिकासमीकरणे स्त्रीमनेः प्रयुक्तं शृङ्गलोहादिनिर्मितः फलक-विशेषः.

BUSKIN, *s.* (A half-boot) चर्द्धनङ्गापरिमाणः पादुकाविशेषः, पचडा, अनुपदीना, उपानह *f.* (ह)—(A high-heeled shoe worn by ancient actors) उच्चपाणीयुक्ता गौरवसूचकः पृष्ठकालीननटैर् भूतः पादुकाविशेषः.

BUSKINED, *p. p.* पृष्ठोक्तपादुकावृतः-टा-टं, सपादुकः-का-कं.

BUSS, *s.* चुसनं, परिशिष्टा, निमित्तकं.

To BUSS, *v. a.* चुस् (c. 1. चुसति, चुसितुं), निस् (c. 2. निस्ते, निस्सितुं).

BUST, *s.* मस्तकाग्रामभृति यक्षस्थलपर्यन्तम् अर्द्धशरीरप्रतिमा, कर्द्धकायप्रतिमा.

BUSTARD, *s.* चारख्यपक्षिमधेदः.

To BUSTLE, *v. n.* चेष्ट (c. 1. चेष्टते, चेष्टितुं), आत्मानं चेष्ट in caus. (चेष्टयति-यितुं), व्यसो (c. 4. स्यति-सातुं), कार्यव्यग्रत्वाद् इतस्ततो धाव् (c. 1. पावति, पावितुं).

BUSTLE, *s.* (Hurry, confusion) सम्भ्रमः, पैक्यं, विप्रयः, त्वरा, व्यथता, जाकुलनं, व्यस्तता—(Tumult) तुमुलं, कोलाहलः.

BUSTLER, *s.* व्यवसायी *m.* (न), चेष्टाशीलः, सचेष्टः, तीक्ष्णकर्म *m.* (न).

BUSY, *a.* व्यापारी-रिणी-रि (न), व्यापृतः-ता-तं, व्यवसायी-यिनी-यि (न), कर्मी-र्मिणी-र्मि (न), कर्मोद्युक्त-क्ता-क्तं, कार्योद्युक्त-क्ता-क्तं, कार्यनिविष्टः-ष्टा-ष्टं, कर्मिष्ठः-ष्टा-ष्टं, कार्यी-यिणी-यि (न), कार्य-यान्-यती-यत् (न), सचेष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रयत्नयान्-यती-यत् (न), सोत्साहः-हा-हं, सोद्योगः-गा-गं, प्रवृत्तः-त्ता-त्तं, चतन्द्रितः-ता-तं, अनलसः-सा-सं, कार्यनिमग्नः-ग्ना-ग्नं—(Meddling) परकार्य-वधाशीलः-ला-लं.

To BUSY, *v. a.* (To employ) व्यापृ in caus. (व्यापारयति-यितुं), कार्यं नियुज् in caus. (योजयति-यितुं, c. 7. युनक्ति-योक्तुं) or अधिक.

BUSYBODY, *s.* परकार्यचर्चकः, पराधिकारचर्चकः, चिद्रान्नेपी *m.* (न).

BUT, *conj.* (As an adversative) किन्तु, तु, परन्तु, पुनर्, अपवा—(Except) च्छते with abl., विना with acc. or inst., अन्यः with abl.; as, 'any one but the father,' पितुर् अन्यः—(But for, without) व्यतिरेकेण, अन्तरेण, विना; as, 'but for sin every

thing flourishes,' पापं विना मर्धं फलति.—(But yet, howbeit) तपापि.—(Only) केवलं, मात्रं.—(All but) अत्योनः-ना-नी, ईषदूनः-ना-नं; 'next but one,' एकान्तर-रा-रं.—(If it were not, unless) यदि न.—(Moreover) किञ्च, अपरञ्च, अधिकान्.—(On the other hand) पुनर्.—(Otherwise than) अन्यथा with abl. 'But' may often be omitted in Sanskrit, or expressed by another form of sentence; as, 'he will not gain his end but by doing that,' तद् अकृत्वा प्राप्तो न भविष्यति; 'I do not doubt but I am to blame,' सापराधो-स्मि इति न संशयः; 'but a short time since,' न पितात्; 'there is none but fears him,' सर्वे तस्माद् विभ्यति; 'she does nothing but grieve,' सा निरन्तरं शोषति; "who but a child weeps," को रोदितुं चयालिङ्गः.

BUTCHER, *s.* (Seller of meat) मांसविक्रयी *m.* (न), मांसिकः, शीनिकः, सीनिकः, शूनायान् *m.* (न), सूनी *m.* (न), पशुमारणपृष्ठकं मांसविक्रयनीवी *m.* (न), मांसविहायकः—(Butcher's meat) सीनं, पातस्थानभयं मांसं.

To BUTCHER, *v. a.* हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं), निहन्, or in caus. (पातयति-यितुं), मृ in caus. (मारयति-यितुं), चप् (defective, usually found in the 3d pret. चपपीत् and fut. चपिष्यति-ते), पिशस् (c. 1. शसति-शसितुं), निस्द् in caus. (नूदयति-यितुं), चभिस्द्, चिनिस्द्.

BUTCHERY, *s.* यपः, हननं, निहननं, पातनं, निमूदनं, पिशसनं—(The place where animals are killed) शूना, मृना, पपस्थानं, पपस्थली. पप्यभूमिः *f.*, पातस्थानं, पशुमारणस्थानं.

BUTE, *s.* (A plant) किशुकः, पलाशः, पातपोषः, पथः.

BUT-END, *s.* घनार्ध, स्थूलाग्रं, चतोष्णाग्रं—(Hilt) तरुः *m.*

BUTLER, *s.* पानपात्रवाहकः, मद्यरक्षकः, मद्यगाराधिकृतः.

BUTMENT, *s.* उभयतस् तोरणमूलोत्तम्भकः सेतुहर्न्यादिभागः.

BUTT, *s.* (For shooting at) लक्ष्यं, लक्ष्यं, शरव्यं, पेय्यं, व्ययः, प्रतिकायः, दृष्टिगुणः—(Aim, end) अभिप्रायः, आशयः, उद्देशः, चिकीर्षितं—(Object of jest) उपहासस्थानं, परिहासास्पदं, हास्यभूमिः *f.*—(A cask) पात्रं, भाखंडं, सुराभाननं.

To BUTT, *v. n.* (To strike with the head like horned animals) शृङ्गिण्यत् or भेपादियत् शिरसा आहन् (c. 2. हन्ति-हन्तुं).

BUTTER, *s.* नवनीतं, घीरसारः, दधिनं, दधिसारः, किलाटः-टी, मन्थनं, नयोद्धतं—(Clarified butter or ghee) घृतं, हविः *n.* (स्), सविः *n.* (स्), पुरोडाशः, आज्यं—(Of yesterday's milk) ह्येयद्भवानं.

To BUTTER, *v. a.* नवनीतेन लिप् (c. 6 लिम्पति, लेप्ते) or चम्प (c. 7. अनक्ति, संक्ते).

BUTTER-BUMP, *s.* क्रीचजातीयः पक्षिभेदः, क्रीचः, पक्षभेदः.

BUTTER-CUP, BUTTER-FLOWER, *s.* पीतपुष्पभेदः स प पसन्नसमये ययसमये प्ररोहति.

BUTTERED, *p. p.* नवनीताक्त-क्ता-क्तं, घृताक्त-क्ता-क्तं, घृताभ्यक्त-क्ता-क्तं.

BUTTERFLY, *s.* पित्रपतङ्गः, पित्राङ्गः पतङ्गभेदः, आपन्नपणः कीटभेदः, कीटोद्भवश्च पित्रपतङ्गः, सपद्यः कीटः.

BUTTERIS, *s.* (An instrument for paring the hoof of a horse) अश्वखुरतक्षययोग्या कर्त्तरिका, तुरगशफकर्त्तनायं यन्त्रविशेषः.

BUTTER-KNIFE, *s.* कुन्तलिका, घृतकुन्तलिका, नवनीतकर्त्तरिका.

BUTTER-MAN, *s.* नवनीतविक्रयी *m.* (न), नवनीतविक्रयनीवी *m.* (न), घृतविक्रेता *m.* (न).

BUTTER-MILK, *s.* दग्धाहृतं, तर्कं, प्रमथितं, अरिष्टं, कालशेयं, गोरसः, कटुटं.

BUT

BUTTER-PRINT, *s.* नवनीताङ्कनयोग्या काष्ठमयी मुद्रा.
BUTTER-TEETH, *s.* मुखप्रभागे बृहन्नाडयै, सम्मुखस्यौ चेदकदन्तौ.
BUTTERY, *a.* नवनीतगुणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, घृतमयः-यो-यं.
BUTTERY, *s.* (The room where provisions are laid up) खाल-
 द्रव्यागारं, विद्यालये घृतनवनीतयवसुरादिकोष्ठकं, कुशुला, अन्नकोष्ठकं.
BUTTOCK, *s.* स्त्रिकी *f. du.* (स्त्रिक), नितम्बः, कटिप्रोथः.
BUTTON, *s.* (Catch by which clothes are fastened) गल्लः, पुंसे
 वस्त्राचलद्वयसङ्गृहणार्थं गुलिका.—(Bud) मुकुलं, कुटुम्बलं, पल्लवः.
To BUTTON, *v. a.* (To dress) संये (c. 1. -ययति-य्यातुं), वेष्ट् (c. 1.
 वेष्टते, वेष्टितुं).—(To fasten with buttons) पूछोक्ताखेन सङ्गृह् (c. 9.
 -गृह्णाति-ग्रहीतुं) or संलग्नीक- or चम्प् (c. 9. चम्राति, चन्दुं).
To BUTTON, *v. n.* (To bud) गल्लकारमुकुलवत् स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं).
BUTTON-HOLE, *s.* गल्लपादः, गल्लचिह्नं, गुलिकाग्रहणयोग्यं चिह्नं, शिखरं.
BUTTON-MAKER, *s.* गल्लकृत्, गल्लकारी *m.* (नृ), गुलिकाकारः.
BUTRESS, *s.* धर्मः, भवनस्य महिपालः, भिद्युत्तम्भनार्थं धर्मः or प्राकारः.
 —(Prop, support) उपलम्भः, खालः, उपमः, आश्रयः, चापादः.
To BUTRESS, *v. a.* (To prop) पूछोक्ताग्रहण उचम्प् (c. 9. उचम्पति, उचम्पितुं).
BUXOM, *a.* (Gay, lively) हृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रहसितवदनः-ना-नं, महासी-
 -सिनी-सि (नृ), प्रमुञ्जयदनः-ना-नं, आनन्दी-न्दनी-न्द (नृ), सरसः-
 -सा-सं.—(Wanton) ललितः-ता-तं, विलासी-सिनी-सि (नृ).
BUXOMLY, *adv.* आनन्दं, सहर्षं, ललितं, सविलासतां, सरसतां, लीलां.
BUXOMNESS, *s.* (Wantonness) ललित्यं, सविलासता, सरसता, लीला.
To BUX, *v. a.* स्त्री (c. 9. स्त्रीयति-यति, स्त्रीते), उपस्त्री, सङ्ग्री, मूलं दद्या
 लम् (c. 1. लभते, लभ्युं) or प्राप् (c. 5. -प्राप्ति, -प्राप्ति).
BUYER, *s.* क्रेता *m.* (नृ), क्रयि *m.* (नृ), क्रयकः, क्रयिकः.—(Buyer and
 seller) क्रयविक्रयी *m.* (नृ).
BUYING, *s.* क्रयः.—(Buying and selling) क्रयविक्रयः.
To BUZZ, *v. n.* रु (c. 2. रौति, रविर्तुं), गुञ्ज् (c. 1. गुञ्जति, गुञ्जितुं), रण्
 (c. 1. रणति, रणितुं), रणरणं कृ.
BUZZ, **BUZZING**, *s.* गुञ्जनं, गुञ्जितं, कलः, कलकलः, मर्मटः, रणकारः,
 कलरवः, कलसरः; *part.* गुञ्जन्-ञ्जन्ती-ञ्जत् (नृ), रणन्-रणनी-रणत् (नृ).
BUZZARD, *s.* अपकृष्टनाभिः श्वेनभेदः, श्वेनकः.—(A blockhead) खूलुथीः
m., मन्दमतिः *मृ.*, मूर्खः.
By, *prep.* (By the side of) expressed by उप prefixed; as,
 'he sits by me,' माम् उपसि; 'a tank by a well,' उपकूपनलाश्रयः.
 —(Beside, denoting passage) expressed by चति prefixed;
 as, 'he passes by me,' माम् चसेति.—(Denoting the agent,
 instrument, cause, means or manner) expressed by the
 instr. case; as, 'by him,' 'by that,' 'on that account,'
 'by that means,' 'in that manner,' may all be expressed
 by तेन. In modern Sanskrit the instrument and agent
 are often expressed by ह्यार or ह्यारेण and कर्तृक; as, 'to
 hit with a stick,' काष्ठद्वारा or काष्ठद्वारेण तद्; 'sacrifices by
 sugars,' च्युपिकर्तृकयज्ञाः. 'By,' in some of these senses, may
 often be expressed by the indec. part; 'a man may be
 happy by doing penance,' तपस् तप्ता सुखी भवेत्.—(According
 to) अनुरूपं, अनुसारेण; 'by rule,' विधिवत्, विधितः, यथाविधि.
 —(As soon as, not later than) मध्ये; as, 'by next year,'
 आगामिवत्सरमध्ये.—(The quantity at one time) expressed by
 the affix शम्; as, 'by thousands,' सहस्रशम्; 'by twos and
 threes,' द्विशम् त्रिशम्; 'by companies,' पंक्तिभिः.—(Successive

CAB

action) expressed by प्रति or अनु, or by repeating the
 word; as, 'man by man,' प्रतिपुरुषं; 'day by day,' प्रतिदिवसं
 or अनुदिवसं or दिवसे दिवसे.—(By himself, alone) एकानातस्,
 निभृतं, रहसि, रहोभूतः-ता-तं.—(In swearing or adjuring)
 expressed by the instr. c.; as, 'swear not at all, neither
 by heaven, nor by earth,' कनपि शपथं ना-कारेण न पृथिव्या
 न; 'by name,' नामा, नामतस्, नामयेयतस्; 'by force,' चलात्,
 चलाकारेण, प्रसह; 'by chance,' दैवात्; 'by day,' दिवा.
By, *adv.* (Near) निकटे, समीपे, अतिके, अभितस्, चारात्.—(By the
 side) पार्श्वतस्, पार्श्वे.—(Passing by) expressed by the prep.
 चति; as, 'he passes by,' चतिक्रानति.—(In presence) सन्निधाने,
 साक्षात्, समे, समर्थे, सम्मुखे.
By, *s.* (Something not the direct object of regard) expressed,
 when in composition, by उप; as, 'a duty by the by,' *i. e.*
 'a secondary duty,' उपधर्मः.
By and by, *adv.* अनन्तरं, अद्यान्तरे, न चिरेण, अचिरेण, अचिरात्.
By the by, or by the way, *adv.* (Exclusively of the subject
 in hand) प्रस्तुतम् अनन्तरेण, प्रस्तुतविषयव्यतिरेकेण.—(Besides, more-
 over) किञ्च, अपरञ्च, अन्यच्च.—(In reference to that) तदुद्दिश्य.
By-degrees, *adv.* क्रानशस्, क्राने क्राने, पदे पदे, प्रतिपदं.
By-concernment, *s.* उपविषयः, अप्रधानकार्यं.
By-end, *s.* सहितं, साधैः, आत्मविवृद्धिः *f.*, आत्मोदयः.
By-gone, *a.* अतिक्रान्तः-न्ता-नं, अतीतः-ता-तं, गतः-ता-तं, पुरातीतः-ता-तं.
By-lane, by-street, by-road, *s.* उपमार्गः, उपपथः, उपरथ्या, उपप्र-
 तोली, गूढमार्गः.
By-law, *s.* उपधर्मः, उपव्यवस्था, उपविधिः *m.*, अनुव्यवस्था.
By-name, *s.* उपाधिः *m.*, उपनाम *n.* (नृ).
By-path, *s.* उपमार्गः, उपपथः, उपपथः, गूढपथः.
By-room, *s.* उपरोषकं, उपशाला, उपकोष्ठः, अनगृहं, कथानरं.
By-stander, *s.* पार्श्वस्थः, समीपस्थः, निकटस्थः, तत्स्थः, समीपपक्षी *m.*
 (नृ), उपस्थायी *m.* (नृ).—(At a sacrifice) सदस्यः, विधिदर्शी *m.* (नृ).
By-west, *a.* (Westward, to the west of) पश्चिमदिश्यः-इया-इयं.
By-word, *s.* उपकथा, उपवाक्यं.—(Subject of scorn) निरस्तावपिपयः,
 उपकथनविषयः, अपवादविषयः, उपहासस्थानं, उपहासास्पदं, उपहासभूमिः *f.*

C.

CABAL, *s.* (An union of a few persons in some secret de-
 sign) गोपनीयकार्यसाधनार्थं कतिपयजनसंसर्गः or पंक्तिः *f.*—(In-
 trigue) कुमन्त्रणा, कुविचारणा, कुपरामर्शः, कुपुक्तिः *f.*, कुसंसर्गः.
To CABAL, *v. n.* गोपनीयकर्मसम्पादनार्थं सुनिभृतं सम्मिल् (c. 6. -मिलति
 -मेलितुं) or सह गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं) or संयुज् in pass. -युज्यते
 or सङ्गृह् (c. 1. -यङ्गते-यङ्गितुं) or संसर्गं कृ.
CABALA, *s.* (A secret science) निगूढविद्या, निगूढशास्त्रं, गूढशास्त्रं,
 गुह्यविद्या, परमगहनविद्या.
CABALIST, *s.* (One skilled in occult sciences) निगूढविद्याज्ञः,
 निगूढशास्त्रज्ञः.
CABALISTICAL, *a.* (Having an occult meaning) निगूढार्थः-धै-धै,
 अतिगुह्यार्थः-धै-धै, परमगहनः-ना-नं, गूढः-ष्टा-ष्टं, गुह्यः-सा-सं,
 रहस्यः-स्या-स्यं.
CABALISTICALLY, *adv.* अतिगुह्यं, निगूढं, सरहस्यं, परमगहनप्रकारेण.
CABALLER, *s.* कुमन्त्रणकृत्, कुमन्त्री *m.* (नृ), भेष्ठा *m.* (नृ), भेदकः,

रानद्रोही *m.* (न.).

CABBAGE, *s.* (A pot-herb) शाकप्रभेदः, शाकं, हरितकं, शूरणं, शियुः *m.* —(Any thing stolen) मूषितं, मुष्टं, अपहारः, लोभं, लोभं.

To CABBAGE, *v. n.* (To steal in cutting clothes) सूचिकपट्टं पट्ट-
रुद्धं अपवृत्तिं चुर (c. 10. चोरयति-यितुं) or मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं).

CABBAGE-TREE, *s.* (A species of palm) तालजातीयो वृक्षप्रभेदः,
उच्चतरः *m.*

CABIN, *s.* (A small room) कुटिः *f.*, कुटी, कोष्ठः, शालिका, शाला,
स्थलं.—(A chamber in a ship) नौकाभ्यन्तरे कुटिः or कोष्ठः or
कक्षः or वेश *n.* (न.).—(A cottage) कुटीरः, वेश *n.* (न.), कुट्टिमः,
पणेशाला.—(A tent) पटकुटिः *f.*, पटवेश *n.* (न.), मण्डपः.

To CABIN, *v. n.* (To live in a cabin) कुटीरे वस (c. 1. वसति, वसुं).

CABIN-BOY, *s.* नौकाहटानां परिचारकः or सेवकः or प्रेम्पः.

CABINET, *s.* (Private room) कक्षः, उपरोपकं, कक्षान्तरं, सन्तःशाला.
—(Private council of the state) प्रधानमन्त्रिणां गूढसभा, धीसचि-
वानां सभा, शिष्टसभा, गूढमन्त्रणं, गूढभाषितं; 'a cabinet-minister,'
मुख्यमन्त्री *m.* (न.), प्रधानमन्त्री *m.*, गूढमन्त्री *m.*—(A place in which
rare things are kept) विशिष्टाधारः, दुर्लभद्रव्याधारः, रत्नकोष्ठः,
रत्नाधारः, रत्नपात्रं, रत्नभाण्डं.—(A kind of box) समुद्रः, समुद्रकः,
समुद्रः.

CABINET-MAKER, *s.* रत्नाधारकृत्, रत्नभाण्डकृत्, समुद्रकारः, समुद्रकृत्.

CABLE, *s.* नौरज्जुः *m.*, नीयन्धनरज्जुः *m.*, शाणरज्जुः, नीयन्धनार्थं स्पूलरज्जुः
or महारज्जुः, नौकाया महागुणः or दृढगुणः.

CABLED, *a.* रज्जुना or गुणेन बद्धः-द्धा-द्धं, रज्जुबद्धः-द्धा-द्धं.

CABRIOLET, *s.* चक्रद्वययुक्तः सपिणानो रपविशेषः, कर्णीरपः, हयनं.

CACHECTICAL, *a.* दोषत्रयपीडितः-ता-तं, दुष्टशरीरः-रा-रं, अस्वस्थः-स्था-स्थं.

CACHEXY, *s.* शरीरदोषः. रक्तदूषणं. दोषत्रयं, शरीरस्य अस्वास्थ्यं.

CACHINATION, *s.* अट्टहासः, आचुरितं, अवचुरितं, प्रहासः, प्रहसनं.

CAKLE or CACKLING, *s.* कूजनं, हंसनादः, हंसरुतं, कुकुटीशब्दः.—
(Making a cackle) हंसनादी-दिनी-दि (न.).—(Idle talk) जल्पनं,
आलस्यवचनं, वृथाकथा, असंसदं.

To CACKLE, *v. n.* कूज (c. 1. कूजति, कूजितुं), हंसनादं कृ, हंसयत् or
कुकुटीयत् शब्दं कृ.

CACKLER, *s.* हंसरूपेण नादी *m.* (न.), कूजकः, कूजनकृत्.—(A tell-
tale) जल्पकः, वाचालः, रहस्यभेदकः.

CACOCYMY, *s.* शरीरविकारः, रक्तविकारः, शरीरदोषः, दोषत्रयं.

CACODÆMON, *s.* अपदेवता, पिशाचः, वेतालः, भूतः, दैत्यः.

CACOPHONY, *s.* विस्वरपदं, अपरवः, अवक्षणः, कष्टपदं, कटुश्रुतिः *f.*

CADAVEROUS, *a.* मृतशरीरोपमः-मा-मं, शवसमर्थः-शा-शं.

CADE, *s.* (A barrel) दीर्घगोलाकारः काष्ठमयो भाण्डविशेषः.

CADE, *a.* कोमलः-ला-लं, सुकुमारः-री-रं, गृह्यकः-का-कं.

To CADE, *v. a.* कोमलतया or कोमलप्रकारेण मुष् (c. 9. पुष्णाति, c. 1.
पोषति, पोषितुं) or संवृष् in caus. (-वर्धयति-यितुं).

CADENCE, *s.* (Fall, state of sinking) पातः, पतनं, अवपातः, चुतिः *f.*
—(Modulation of the voice, tone) स्वरः, कलः, स्वनः, निःस्वनः,
निहादः, विरावः, क्लृणः, विरिभः, छन्दः *n.* (स्).

CADENT, *a.* (Falling down) पातुकः-का-कं, पतयालुः-लुः-लु.

CADET, *s.* अनुजः, अवरजः, जघन्यजः, कनिष्ठः.—(A young volun-
teer) युद्धकर्मशिष्यार्थं वेतनं विना क्षत्रियधर्मम् आचरति यो कुलीनयुवा.

CADGER, *s.* विपरी *m.* (न.), प्रापणिकः, आपणिकः, अश्वजननीतादि-
विक्रयिकः.

CADI, *s.* तर्कीयदेशे प्राद्विकाः, धर्माध्यक्षः, दण्डनायकः, न्यायाधिपतिः.

CADUCITY, *s.* पातुकता, पतयालुत्वं, पतनशीलता, सद्यःपातित्वं, अस्थिरता.

CASURA, *s.* विच्छिन्निः *f.*, विच्छेदः, अवच्छेदः, विरामः.

CAG, *s.* (A barrel) दीर्घगोलाकृतिः काष्ठनिर्मितः पात्रविशेषः.

CAGE, *s.* पन्नरं, पन्नरं, वीतसः, कुलायिका, पक्षिशाला, शालारं.—(A
prison) कारा, कारागारं, कारावेश *n.* (न.), वन्दनगृहं.

To CAGE, *v. a.* पन्नरे or कारागारे निरुष् (c. 7. रुणद्धि-रोद्धुं) or
अवरुष् or वन्द (c. 9. वग्राति, वन्दुं).

To CAJOLE, *v. a.* (To flatter, wheedle) शान्त् or सान्त् (c. 10.
शान्त्वयति, सान्त्वयति-यितुं), लल् in caus. (लालयति-यितुं).—
(With intent to overreach) वच् in caus. (वचयते-यितुं), परिवच्,
प्रलम् (c. 1. -लभते-लभुं), विप्रलम्, छल् (c. 10. छलयति-यितुं).

CAJOLE, *p. p.* लालितः-ता-तं, मधुरैर्वचोभिः संलापितः-ता-तं, वक्षितः
-ता-तं, विप्रलम्-म्-म्, प्रतारितः-ता-तं.

CAJOLER, *s.* (Coaxer) लालनकृत् *m.*, पादुकारः.—(Deceiver) वक्षकः,
प्रतारकः, कूटकः, कूटकारः, कपटिकः.

CAJOLERY, *s.* (Coaxing) लालनं, पादुक्तिः *f.*—(Overreaching) छलं,
वचनं, प्रतारणं, कूटता, कपटः, प्यानः.

CAITIFF, *s.* दुर्बलः, दुरात्मा *m.* (न.), नराधमः, खलः, धूर्तः, शठः.

CAITIFF, *a.* दुर्बलः-त्ता-त्तं, खलः-ला-लं, शठः-ठा-ठं, अधमः-मा-मं.

CAIRN, *s.* प्रत्तरचितिः *f.*, पापाणचितिः *f.*, शिलाराशिः *m.*, पापाणोत्करः.

CAKE, *s.* पूषः, अपूपः, पिष्टकः, पोलिका, करम्भः.—(A mass of any
thing) पिष्टः.

To CAKE, *v. n.* पिष्टभी, पिष्ट (nom. पिष्टयते), पिष्टकरूपेण घनीभू.

CAKED, *p. p.* पिष्टितः-ता-तं, पिष्टभीतः-ता-तं, घनीकृतः-ता-तं.

CALABASH, *s.* वृहदलावृप्रभेदः, अलावृ *f.*, विसिका.

CALAMANCO, *s.* ऊर्ध्वानिर्मितः पटविशेषः, ऊर्ध्वमयस्तं.

CALAMINE, *s.* शिलानुसम्भायो भूमिविशेषो यत्संस्पर्शेण ताम्रं पिप्पलः सम्पद्यते.

CALAMITOUS, *a.* व्यसनी-निनी-नि (न.), आत्ययिकः-की-कं, विपन्नः

-त्ता-त्तं, विपद्युक्तः-क्ता-क्तं, आपद्ग्रस्तः-स्ता-स्तं, दुर्गतः-ता-तं, विपुः

-रा-रं, दैवोपहतः-ता-तं, उपाकृतः-ता-तं, दुःखी-खिनी-खि (न.), क्लेशी

-शिनी-शि (न.), क्षीत्यातिकः-की-कं, शोकपूर्णः-शी-शं, व्यपाकरः-रा-रं.

CALAMITY, *s.* विपद् *f.*, आपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, व्यसनं, व्यापद् *f.*, विप्रवः,

उपप्रवः, दुष्टटना, दीर्घतं, दुर्दैवं, दीर्घार्थं, दुःखं, क्लेशः.—(From
heaven) विनिपातः, उत्पातः, विनिहतः.

CALAMUS, *s.* सुगन्धिवेतसप्रभेदः, वेतः, वेणुः *m.*, वंशः, नडः, नलः.

CALASH, *s.* (A pleasure-carriage) क्रीडारथः, पुष्परथः, केलिरथः.

CALCARIOUS, *a.* शर्करिकः-का-कं, शर्करीयः-यी-यं, शर्करावान्-वती
-वत् (न.).

CALCEATED, *p. p.* सपादुकः-का-कं, पादुकारुढः-ढा-ढं, उपानयुक्तः-क्ता-क्तं.

CALCEDONY, *s.* (A kind of opal) शिवधातुः *m.*, गोमेदसन्निभः.

To CALCINATE or CALCINE, *v. a.* भस्मीकृ, ज्ञातव्यं कृ, प्रतीवापं कृ.

CALCINATION, *s.* भस्मीकरणं, ज्ञातव्यं, प्रतीवापः.—(Apparatus for)
पातालः.

CALCINED, *p. p.* भस्मीकृतः-ता-तं, भस्मीभूतः-ता-तं.

CALCULABLE, *a.* गणनीयः-या-यं, विगण्यः-ख्या-ख्यं, संख्येयः-या-यं.

To CALCULATE, *v. n.* गण् (c. 10. गणयति-यितुं), विगण्, प्रगण्, संख्या
(c. 2. -ख्याति-ते-ख्यातुं), परिसंख्या, सम्परिख्या, कल् (c. 10. कलयति-
यितुं), सङ्कल्.

CALCULATED, *p. p.* गणितः-ता-तं, विगणितः-ता-तं, परिगणितः-ता-तं,
राशितः-ता-तं, चित्तकलितः-ता-तं.—(Adapted, suited) युक्तः-क्ता

-कं, उपयुक्तः-कः-कं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, पर्याप्तः-मा-मं.
CALCULATION, *s.* (The act) गणनं *n.* -ना, विगणनं, सहजानं, परिस-
हजानं, गुणनं.—(The result) गणितं.

CALCULATOR, *s.* गणकः, विगणकः, गणनकृत्, गुणकः, गुणकाट, सहजाकृत्.
CALCULOUS, *a.* शार्कट-री-रं, चाशिमकः-को-कं, जर्मट-रा-रं, चाशनः
-नी-नं, चश्मनयः-यो-यं, शिलानयः-यो-यं.

CALCULUS, *s.* (Stone in the bladder) चश्मरी, चश्मरीट, शर्करा, मूत्रकृच्छ्रं.

CALDRON, *s.* पिण्डः, उखा, खाली, उदखाली, पिष्टपचनं, कन्दुः *m.* कटाहः.

CALECHE, *s.* क्रोडारथः, पुष्परथः, कैलिरथः.

CALEFACTION, *s.* तपनं, तापनं, प्रतापनं, दाहनं, सिद्धकरणं.

CALEFACTORY, *a.* तापकः-का-कं, तापनः-नी-नं, तापकट-री-रं.

TO CALEFY, *v. n.* (To be heated) तप् (c. 1. तपति, तप्ते), प्रतप्.

CALENDAR, *s.* (Almanack) पञ्जिका, पञ्जी, पञ्जिका, तिथितत्त्वपत्रं.

CALENDER, *s.* (A hot-press) वस्त्रक्षिणीकरणाथं or पटक्षिणीकरणाथं
or वस्त्रमार्जनार्थं चक्रपत्नं.

TO CALENDER, *v. a.* (To dress cloth) पृष्ठोक्तपन्नेषु वस्त्रं or पटं क्षिणीकृ
or चक्षणीकृ or मृन् (c. 2. माटि, माटुं), प्रमृन्.

CALENDS, *s.* मासस्य प्रथमदिनं, शुक्लपक्षस्य प्रथमदिवसः, अष्टम्यदिनं, प्रतिपद्
f., पक्षातिः *f.*

CALENTURE, *s.* समुद्रयात्रिणां व्याधिप्रवेदस् तद्भोगप्रसक्तः पोतवाहः शल्यघेवन्
इति घृष्टा समुद्रमये खालानं प्रक्षिपति.

CALF, *s.* गोवत्सः, बत्सः, वम्कयः, शकुन्करि *m.* -री *f.*, दोषकः.—(New-
born) तथैः, तथैकः.—(A herd of calves) बत्सकं.—(The thick
part of the leg) जङ्घायाः स्थूलभागः or नांसलभागः, जङ्घापिच्छः,
जङ्घामध्ये, नांसपिच्छाङ्गः.—(A dolt) स्थूलबुद्धिः, जडः.

CALIBRE, *s.* (Bore of a gun, &c.) चिह्नं, यन्त्रचिह्नं, सुपिरं, शुपिरं, व्यासं,
चिह्नव्यासं, विलारः, चिह्नविलारः *f.*—(Size, measure) परिमाणं, मात्रा.
—(Sort, kind) प्रकारः.

CALICE, *s.* कंसः, पात्रं, भाजनं, पुटकं.

CALICO, *s.* कार्पासं, नानावर्णमूर्तिमुद्रितः कार्पासपटः, चित्रितकार्पासं.

CALID, *a.* उष्णः-ष्णा-ष्णं, तप्तः-ता-तं, नैदायः-यी-यं.

CALIDITY, *s.* तापः, उष्णता, यन्त्रैः, निदायः, अग्निशिरता.

CALIGATION, *s.* अन्धकारः, तिमिरं, तमः *n.* (सु), तमिषं, नेयतिमिरं.

CALIGINOUS, *a.* तमसी-खिनी-खि (न), अन्धकारयुक्तः-कः-कं, तमोयुतः-ता-तं.

CALIGRAPHY, *s.* चारुलेखनं, शुभलेखनं, सुलेखनं, चारुलेखनशिल्पं.

CALIX, *s.* पुष्पगर्भः, पुष्पकोषः, पुष्पाधारः, कुसुमपुटी, उपदलं, पुष्पसम्बन्धी
दलमयो वहिःकोषः or पुटः, पुष्पधारको दलपुटः.

TO CALX, *v. a.* नीकातले दारुस्फोटनप्रयुक्तानि चिह्नानि शण्डसूत्रादिना
निरूप्य (c. 7. -रूप्य-रूप्यं) or पिपा (c. 3. -पिपाति-पिपति).

CALKER, *s.* नीकातले शण्डसूत्रादिना चिह्नारोपी *m.* (न) or चिह्नप्रतिपन्नकः.

CALL, *s.* (Summon) आह्वानं, आहूतिः *f.*, आह्वयः, आकरणं.—(Invi-
tation) निमन्त्रणं.—(Address by name) सञ्चोधनं, नामग्रहः.—
(Impulse) वेगः.—(Divine vocation) प्रसादेशः, आकाशवाणी,
ईश्वराह्वानं.—(Requisition, obligation) प्रयोजनं, अवश्यकता.—
(Claim, demand) अभियोगः.—(Authority) अधिकारः.—(A vis-
it) अभिगमः, अभ्यागमः, समायः.—(Challenge) आहूतिः *f.*—(A
calling over the names of the members of parliament)
महासभायां प्रत्येकप्रत्येकनिर्णयनार्थम् एकैकशः प्रतिनिधिनान्वाहरणं.

TO CALL, *v. a.* (Name, denominate) अभिधा (c. 3. -दधाति-धातु),
आख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातु), प्रचक्ष्य (c. 2. -चक्षे), कृन् (c. 10. कर्त्तव्यति-
यितुं), मन्कृन्, नाम कृ; 'they called his name Rama,' तस्य नाम

राम इति चक्षुः; 'to call upon by name,' सञ्चोधनं कृ; 'to be
called,' अभिधा in pass. (-धीयते), ख्या in pass. (ख्यायते).—(Sum-
mon) आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वयति).—(Invite) निमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति-
यितुं), आमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति-यितुं).—(Convoke) समाह्वे, आह्वे, सङ्घट्ट (c. 10. -घट्टयति-यितुं).
—(Appeal to, invoke) ह्वे, आह्वे, उपह्वे.—(Call forth, put in
action, excite) प्रोत्तह in caus. (-साह्वयति-यितुं), उद्युन् in caus.
(-योनयति-यितुं), चेष्ट in caus. (चेष्टयति-यितुं).—(Call back, re-
voke) निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं),
प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं).—(Call for, require) अह्वे (c. 1. अह्वेति,
अह्वेति), प्राप्ये (c. 10. -अप्ययते-यितुं), याच् (c. 1. याचति, याचति);
'this matter calls for deliberation,' अथ विचारये प्रयोजनं.—
(Call in, as coin) मुद्रामप्रचलनं निवृत्, मुद्रामप्रचल्ये निवृत् in caus.
(-चारयति-यितुं).—(Call over names) प्रत्येकप्रत्येकनिर्णयनार्थं नामानि
एकैकश उदाह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वयति) or परिसंख्या or वच् in caus.
(वाचयति-यितुं).—(Call out, exclaim) उक्तुश्च (c. 1. -क्रोशति-क्रोशति),
प्रकृश्च, विस्तृश्च, उच्चैःखरे युष् (c. 10. चोषयति-यितुं), उद्युन्, चित्कारं कृ,
चोक्तुः.—(Call out, challenge) आह्वे, उपह्वे.—(Call to witness)
साक्षिणं कृ or आह्वे.—(Call to mind) स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मरति).—
(Call to account) अनुयुन् (c. 7. -युक्ते-युक्ते), अभियुन्, अनुसन्धा
(c. 3. -दधाति-धातु), निवर्त्त-वर्त्त-वर्त्त कृ.—(Call up, from sleep)
जागृ in caus. (जागरयति-यितुं), प्रबुध् in caus. (-बोधयति-यितुं).—
(Address) आमन्त्र, आलप्य (c. 1. -लपति-लपति); 'by name,' नाम
ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(Call upon, implore) प्राप्ये (c. 10.
-अप्ययते-यितुं), विनयेन प्राप्ये.—(To visit) अभिगम्य (c. 1. -गच्छति-
गच्छति), अभ्यागम्य, अभिगम्य in caus. (-चारयति-यितुं).

CALLED, *p. p.* (Named) प्रोक्तः-कः-कं, अभिहितः-ता-तं, उदाहृतः-ता-
तं, परिकीर्तितः-ता-तं, स्मृतः-ता-तं, शब्दितः-ता-तं, श्रुतः-ता-तं.
The following are used in composition only : नामा-मा-मं,
अभिधानः-ना-नं, आख्यः-ख्या-ख्यं, आह्वः-ह्व-ह्वं, आह्वयः-या-यं,
नामयेयः-या-यं; thus, 'a lake called blue-lotus,' नीलोत्पलनाम
or नीलोत्पलाभिधानं सट.—(Summoned, invited) आह्वतः-ता-तं,
निमन्त्रितः-ता-तं.

CALLING, *s.* (Inviting) आह्वानं, हूतिः *f.*, ह्वः, निमन्त्रणं.—(Address-
ing by name) सञ्चोधनं, नामग्रहः.—(Giving name) नामकरणं.

—(Profession, employment) वृत्तिः *f.*, जीविका, उपजीविका,
व्यापारः, व्यवसायः.—(Divine vocation) प्रसादेशः, आकाशवाणी.

CALLOSITY, *s.* (Induration of the skin) कटुः, कियः, त्वक्काठिन्यं,
त्वग्घनता, त्वग्दृढता, तनुकूपघनता.

CALLOUS, *a.* कठिनः-ना-नं, दृढः-दा-दं, घनः-ना-नं, घनीकृतः-ता-तं.
—(Hard-hearted) कठिनहृदयः-या-यं.—(Insensible, unfeeling)

विचेतनः-ना-नं, कर्कशः-शा-शं, निर्हयः-या-यं, कृपाहीनः-ना-नं.
—(Shameless) निर्लेजः-ज्या-ज्यं.

CALLOUSLY, *adv.* काठिन्येन, सकर्कश्यं, दाढ्येन, निर्हयं, लज्जां विना.

CALLOUSNESS, *s.* (Hardness) कठिनता, काठिन्यं, कर्कश्यं, दृढता,
दाढी, दृढिमा *m.* (न).—(Insensibility, want of feeling) अचेतन्यं,
हृदयकाठिन्यं, निर्हयता, निर्लेजता.

CALLOW, *a.* पक्षहीनः-ना-नं, अजातपक्षः-धा-धं, अजातपक्षः-यो-यं,
अनुपपन्नपक्षः-धा-धं, गरुडहितः-ता-तं, जगन्देहः-दा-दं, अकृतहीनः-
ना-नं.

CALM, *s.* (Freedom from wind and waves) निर्वीतः, वायुनिवृत्तिः *f.*,
निर्धनता, निस्तरुता.—(Quiet, repose) शान्तिः *f.*, शमः, प्रशान्तिः *f.*

विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, प्रसन्नता, प्रसादः.

CALM, *a.* (Free from wind and waves) निर्वानः -ता -तं, गतानिलः -ला -लं, निवृत्तवायुः -युः -यु, निर्वेगः -गा -गं, निस्तरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.—(Quiet, composed in mind) शान्तः -न्ता -न्तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, विश्रान्तः -न्ता -न्तं, प्रसन्नः -न्ता -न्तं, अय्याकुलः -ला -लं, निराकुलः -ला -लं, समाहितः -ता -तं, प्रशान्तात्मा -त्मा -न्त (न्), स्थिरमतिः -तिः -ति, शान्तचेताः -ताः -तः (स्), अन्तर्वेगहीनः -ना -नं, असम्भ्रमः -मा -मं, अनुग्रहः -ग्रा -ग्रं.—(In countenance) प्रसन्नमुखी -खिनी -खि (न्).

To CALM, *v. a.* शम् in caus. (शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, तृप् in caus. (तोषयति -यितुं), परितुप्, प्रसद् in caus. (-सादयति -यितुं), अभिप्रसद्, शान्त् or सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्; 'to be calm,' शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रसद् (c. 1. 6. -तीदति -सन्तुं), सम्प्रसद्; 'the sea became calm,' प्रससाद् सागरः; 'my mind is calm,' अन्तरात्मा प्रसीदति.

CALMED, *p. p.* शमितः -ता -तं, प्रशमितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं.

CALMER, *s.* शमकः, शान्तिकर्ता *m.* (स्त्री), शान्तिकरः, शान्तिदः, तुष्टिकरः.

CALMLY, *adv.* शान्त्या, शान्तं, मनःप्रसादेन, असम्भ्रमः, प्रशान्तचेतसा.

CALMNESS, *s.* शान्तता, प्रशान्तता, शान्तिः *f.*, विश्रान्तता, प्रसादः, निराकुलता, अय्याकुलता, स्थिरता, असम्भ्रमः.—(Of the sea) निर्वान्तं.

CALOMEL, *s.* पदकृतः शोधितः or ऊर्ध्वपातितः पारदः स च चिकित्सकेरु नानाव्याधिप्रतिकाराय रोगान्तेषु प्रयुज्यते.

CALORIFIC, *a.* तापकरः -री -रं, तापजनकः -का -कं, निदायकरः -री -रं.

CALOTTE, *s.* धर्माचार्यैर् भूतं शरावाकृति मस्तकाभरणं or शिरोवेष्टनं.

CALTROP, *s.* विग्रहसमये शत्रोर् अश्वसुरवेधनार्थं रणभूमौ न्यस्तं शूलत्रययुक्तं लोहयन्त्रं.—(The plant) गोक्षुरः -रकः, गोसुरः -रकः.

To CALVE, *v. n.* चत्स or तथं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन् in caus. (जनयति -यितुं) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं); 'a cow that calves often,' बहुसूतिः *f.*, चिरसूता, चक्रयणी; 'cows calve every year,' प्रतिवर्षं प्रसूयन्ते गावः; 'a cow that has lately calved,' नवसूतिका; 'calving of a cow,' गोप्रसवः.

To CALUMNIATE, *v. a.* परिवद् (c. 1. -वदति -वदितुं), अपवद्, निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), मिथ्या अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्तुं), अभिशप् (c. 1. -शपति -शप्तुं), अभिशप् (c. 1. -शंसति -शंसितुं), अवधिष् (c. 6. -धिषति -धिष्टुं), आक्षर in caus. (-क्षारयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), परगुणान् अपवद्.

CALUMNIATED, *p. p.* अभिशस्तः -स्ता -स्तं, मिथ्याभिशस्तः -स्ता -स्तं, मिथ्याभियुक्तः -क्ता -क्तं, आक्षारितः -ता -तं, क्षारितः -ता -तं, कलङ्कितः -ता -तं.

CALUMNIATOR, *s.* परिवादी *m.* (न्) -दकः, पिशुनः, अभिशस्तकः, अभिशापकः, मिथ्याभियोगी *m.* (न्), अभ्यसूयकः, निन्दकः, गुणघाती *m.* (न्), गुणपवादकः, कलङ्ककरः, कुवादः.

CALUMNIOUS, *a.* पिशुनः -ना -नं, असूयकः -का -कं, अभ्यसूयकः -का -कं, वाग्दुष्टः -ष्टा -ष्टं, कलङ्ककरः -री -रं, कलङ्कमयः -यो -यं, कलङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (न्).

CALUMNIOUSLY, *adv.* परिवादेन, सापवादं, गुणपवादेन, असूयया, सकलङ्कं, वैशुन्येन, पिशुनवचनेन, निन्दापूर्वकं, सामूयं.

CALUMNY, *s.* परिवादः, अपवादः, असूया *f.* -यनं, असूयः *m.*, अभ्यसूया, पिशुनवचनं, पिशुनवाक्यं, वैशुन्यं, अभिशंसनं, मिथ्याभिशंसनं, अभिशपनं, अभिशापः, आक्षारः -रणं, कलङ्कः, गुणपवादः, वाग्दोषः, मिथ्याभियोगः, निन्दा, परदोषवादः, अलीकप्रवादः.

CALX, *s.* चूर्णं, भस्म *n.* (न्).—(Of brass) रीतिपुष्पं, रीतिका, पुष्पकोटु *n.*, पौष्पकं, कुसुमाघ्ननं.

CALYCLE, *s.* धुद्रमुकुलं, धुद्रकुदमलं, नवजालकं.

CÁMADEVA, *s.* See KÁMADEVA.

CAMBIST, *s.* हुशिकतापत्रकपविश्रयजीवी *m.* (न्).

CAMBRIC, *s.* धंशुकं, दुकूलं, बुलीनस्त्रीलोकन भूतः सूक्ष्मधौमपटविशेषः.

CAMEL, *s.* उष्ट्रः, क्रमेलः, क्रमेलकः, महाङ्गः, गयः, चण्णिवहः, शरभः, द्विकुक्षुद् *m.*, दीर्घग्रीवः; 'a young camel,' करभः; 'a flock of camels,' क्षीष्टकं.

CAMELEON, *s.* सरटः, सरटुः *m.*, प्रतिसूर्यः, कृकलासः, कृकवाकुः *m.*

CAMELOPARD, *s.* तरघुरूपेण चित्रित उष्ट्रजातीयो दीर्घग्रीवो जन्तुप्रभेदः.

CAMELOT, *s.* (A stuff made of camel's hair, &c.) उष्ट्रलोमादिनिर्मितं वस्त्रं.

CAMELO, *s.* तद्यितुं शक्यो द्विवर्णप्रस्तरविशेषः, तद्यणीयस्वधमः कसुविशेषः.

CAMERA-OBSCURA, *s.* सान्धकारकुटोपटलनिवेशितश् चाधुपयन्तविशेषो यद्गारेण अन्तरस्थेयतफलके प्रतिविमिता वहिःस्या विषया दृश्य भवन्ति.

CAMERATED, *a.* (Arched) तोरणाकारपटलयुक्तः -क्ता -क्तं, तोरणीकृतः -ता -तं.

CAMISADO, *s.* सीमिकं, सीमिकचपः, नैशाक्रमः, नैशाभिक्रमः, रात्रिपुष्टं, रात्री or अन्धकारे अभियोगः or अवस्कन्दः.

CAMOYS or CAMOUS, *a.* (Flat, said of the nose) चिपिटः -टा -टं, चिकिनः -ना -नं, अवभटः -टा -टं.

CAMP, *s.* वाहिनीनिवेशः, निवेशः, शिविरं, कटकः, मन्दिरं, स्तम्भावारः, चलस्थितिः *f.*, पटकः; 'camp-follower,' सेनाचरः.

To CAMP, *v. n.* (To pitch a camp, to lodge in a camp) निविश (c. 6. -विशते -वेष्टुं), सैन्यं निविश in caus. (-वेशयति -यितुं), शिविरे वस् (c. 1. वसति, वस्तुं).

CAMPAIGN, *s.* (A level open tract of ground) समभूमिः *f.*, समस्थलं, तरुगुल्परहितः समो भूभागः, निर्वनभूमिः.—(The time for which any army keeps the field) अभियेणकालः, युद्धकालः, रणधेये वर्धनकालः, पत्तरमये यत्कालपर्यन्तं सैन्या रणधेये युयुत्सवो विचरन्ति.

CAMPANIFORM, *a.* (As a flower) पद्मदाकारः -रा -रं, पद्मदाकृतिः -तिः -ति.

CAMPESTRAL, *a.* क्षेत्रिकः -की -कं, कैदारः -री -रं, जाङ्गलः -ली -लं.

CAMPHOR or CAMPHIRE, *s.* कर्पूरः -रं, चन्दः, सोमः, सोमसंज्ञं, सिताभः, ताराभः, सुधांशुः *m.*, पनसारः, हिमयालुका.

CAMPHORATED, *a.* कर्पूरसंस्पृष्टः -ष्टा -ष्टं, कर्पूरीयः -या -यं.

CAN, *s.* कंसः, कांस्यः, चापपकुम्भः, लौहकुण्डः, धातुमयपात्रं, भाजनं.

To CAN, *v. n.* (To be able) शक् (c. 5. शक्नोति, c. 4. शक्वति, शक्नुं), समर्थः -था -थं अस्, धम् (c. 1. धमते, धन्तुं), प्रभू (c. 1. -भवति -भवितुं).

CANAILE, *s.* अन्त्याः *m. pl.*, अन्त्यजातीयः *m. pl.*, अन्त्यजाः *m. pl.*, प्राकृतमनुष्याः *m. pl.*, अधमजातीयः *m. pl.*, खलाः *m. pl.*, हीनवर्णाः *m. pl.*, पूषजनाः *m. pl.*, इतरजनाः *m. pl.*

CANAL, *s.* कुल्या, उपकुल्या, खातं, प्रणालः -ली, खलः, जलनिर्गमः, सारणिः *f.*, कृत्रिमा सरित्.

CANARY-BIRD, *s.* उन्तालरुतविशिष्टः पीतवर्णी विजातीयः क्षुद्रपक्षी.

To CANCEL, *v. a.* (To annul, obliterate) लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम्नुं), लोपं कृ, उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेष्टुं), अपमृज् (c. 2. -माष्टि -माष्टुं), निर्मृज्, यामृज्, परिमृज्, उड् (c. 1. -हरति -हर्षुं).—(To mark a writing with cross lines) लिखितलोपसूचनार्थं व्यस्तरेखाद्वयेन पत्रं चिह्नं (c. 10. चिह्नयति -यितुं).

CANCELLED, *p. p.* व्यस्तरेखाचिह्नितः -ता -तं.

CANCELLED, *p. p.* लुप्तः -मा -मं, उच्छिन्नः -न्ता -न्तं, यामृष्टः -ष्टा -ष्टं.

CANCER, *s.* (A sore) विद्रुधिः *m.*, व्रणः, गलितक्षतं, नालीव्रणः, तनुव्रणः, उपदंशः, विस्फोटः, नाडी.—(The sign of the summer

CAN

- solstice) कर्कटः, कर्कः, कर्कटराशिः *m.*; 'stars in cancer,' पुष्यः, सिध्यः, तिष्यः.—(A crab-fish) कुलीरः, कर्कटः.
To CANCERATE, *v. n.* (To become a cancer) व्रणोभू, विद्रुषोभू, व्रण (nom. व्रणयते).
 CANCEROUS, *a.* विद्रुषिगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विद्रुषीयः -या -यं.
 CANCRINE, *a.* कर्कटीयः -या -यं, कुलीरसन्धी -न्धनी -न्धि (न).
 CANDENT, *a.* प्रचरदः -यदा -रदं, अत्युष्णः -ष्णा -ष्णं, अत्यन्ततमः -त्ता -तं.
 CANDID, *a.* (Fair, upright) सरलः -ला -लं, दक्षिणः -णा -यं, उदारः -रा -रं, अवक्रः -क्रा -क्रं, सजिजः -जा -यं, शुद्धमतिः -तिः -ति, च्युतः -जुः -जु, अगूढभावः -वा -यं, विमलात्मा -त्मा -त्मा (न), निर्व्यलीकः -का -कं.—(Pure) शुचिः -चिः -चि, विमलः -ला -लं, निर्मलः -ला -लं.—(White) शुक्लः -क्ला -क्लं.
 CANDIDATE, *s.* अर्धो *m.* (न), प्रार्थकः, याचकः, प्रत्याशी *m.* (न), पदान्नेपो *m.* (न), अभियोक्ता *m.* (न).
 CANDIDLY, *adv.* सरलं, दाक्षिण्येन, सजिजं, धर्मेत्सु, समपया, निर्व्यलीकं, निर्व्याजं, कपटं विना, मायाव्यतिरेकेण.
 CANDIDNESS, *s.* सरलता, सारत्यं, दाक्षिण्यं, शुचिता, च्युता, आर्जनं, सजिजता, निर्व्यलीकता, समपया.
 CANDIED, *a.* यनीभूतः -ता -तं.—(Sugar) खरदमोदकः, माद्यकशर्करा, उपला, दृढगात्रिका.
To CANDIFY, *v. a.* शुक्लीकृ, धवलीकृ, धवल (nom. धवलयति -यितुं).
 CANDLE, *s.* दीपः -पकः, दीपिका, प्रदीपः, चर्त्री, चर्त्रिः *f.*, दशाक्षरः, शिखी *m.* (न), कञ्जुलध्वजः.
 CANDLEHOLDER, *s.* दीपधारो *m.* (न), दीपधारः, प्रदीपभृत्, दीपहस्तः.
 CANDLELIGHT, *s.* दीपद्युतिः *f.*, प्रदीपद्युतिः, दीपप्रभा, चर्त्रीदीप्तिः *f.*
 CANDLIMAS, *s.* मरियम्नामिकायाः कन्यायाः शुचिन्तम् उद्दिश्य महोत्सवो यस्य सेवनकाले भूतिप्रदीपाः समिष्टा भवन्ति.
 CANDLISTICK, *s.* दीपधारः, दीपपादपः, प्रदीपपादपः, दीपवृक्षः, चर्त्रीधारः, शिखातरुः *m.*, शिखावृक्षः, कौमुदीवृक्षः, कञ्जुलरोपकः.
 CANDLISTUFF, *s.* दीपिकानिर्मालाधर्मं तैलवसादि द्रव्यं, पसा, तैलं, खेहः.
 CANDOUR, *s.* सरलता, दाक्षिण्यं, शुचिता, समपया, च्युता, सत्यता, मयवा-दित्वं, विमलात्मा, मनोनिर्मलत्वं, निर्व्यलीकता, औदात्यं, सुशीलता.
To CANDY, *v. a.* (To form into congelations) खरदोदकं, खरदमोदकाकारं -रं -रं or उपलाकारं कृ, यनीकृ or सान्द्रोदकं or संहतीकृ, इये in caus. (इयायति -यितुं).
To CANDY, *v. n.* (To grow congealed) खरदोभू, खरदमोदकवद् यनीभू or सान्द्रोभू, उपलाकारः -रा -रं भू, इये (c. 1. इयायते, इयातुं).
 CANDY, *s.* (Sugar) खरदमोदकः, खरदः, उपला, शुक्लोपला, माद्यकशर्करा, शर्करा, दृढगात्रिका.
 CANE, *s.* वेतसः, वेणुः *m.*, वेत्रः, वेत्रे, चंशः, कोचकः, यानीरः; made of cane, 'वेणुयः' -यो -यं, वेत्रकः -की -कं, वेदलः -ली -लं; 'a worker in cane,' वेणुच्छेदनजीवी *m.* (न), वेदलकारः; 'a blow with a cane,' वेत्रापातः, वेत्रेण आघातः.—(A stick) यष्टिः *m. f.*, दण्डः; 'a cane stick,' वेणुयौ यष्टिः.—(Sugar-cane) दण्डः *m.*, दण्डयष्टिः *m.*, दण्डदण्डः.—(Cane-chair) वेत्रासनं.
To CANE, *v. a.* (To beat with a cane) दण्डेन or वेत्रेण or यष्टिना हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं) or तट् (c. 1. ताडयति -यितुं), वेत्रापातं कृ.
 CANICULAR, *a.* (Belonging to the dog-star) कुफुराख्यनक्षत्रसन्धी -न्धनी -न्धि (न).
 CANINE, *a.* कुकुरसमन्वयः -का -कं, कुकुरीयः -या -यं, जीवः -वी -यं.
 CANISTER, *s.* (A basket) डब्रकः, करदः.—(A tin-box) चापुपपात्रं

CAN

- CANKER, *s.* (A corroding sore) गलितघातं, विद्रुषिः *m.*, नालीव्रणः.—(A worm that destroys fruits) फलनाशकः कीटः.—(Any thing that corrupts or corrodes) कलङ्कः, विषं, दूषकः, गरः.—(Corrosion, consuming) दूषणं, विलयः, विलयनं, घयः, नाशः, विनाशः.—(Virulence) विषालुता, सगरता.
To CANKER, *v. a.* (To corrupt, corrode) दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), विलो in caus. (-लाययति -यितुं), विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं), घि in caus. (घययति -यितुं), मृ in caus. (मारयति -यितुं).
To CANKER, *v. m.* (To grow corrupt) दुष् (c. 4. दुष्यति, दोषुं), प्रदुष्, विलो (c. 4. -लीयते -लेतुं), विषसम्पर्कात् or विषसंसर्गात् घी in pass. (घीयते), गल् (c. 1. गलति, गलितुं), विगल्.
 CANKER-BIT, *a.* विषाक्तदन्तेन दष्टः -ष्टा -ष्टं or दंशितः -ता -तं.
 CANKERED, *p. p.* कलङ्कितः -ता -तं, दूषितः -ता -तं, विषाक्तः -क्ता -क्लं, गरली -लिनी -लि (न).—(In disposition) प्रतोपः -पा -यं, दुःशीलः -ला -लं, विषहृदयः -या -यं.
 CANNABINE, *a.* शाणः -यो -यं, भाङ्गीनः -ना -नं, शाणसूत्रमयः -यो -यं.
 CANNIBAL, *s.* पुरुषादः, नृजगधः, नरभुक् *m.* (न), मनुष्यभोजो *m.* (न), अन्नपः, पिशिताशः, क्रव्याशी *m.* (न), चामर्मांसाशी *m.* (न), राक्षसः.
 CANNIBALISM, *s.* नृजगधत्वं, क्रव्याशिता, मनुष्यभोजित्वं.
 CANNON, *s.* अन्तरिग्नपलेन लोहगुलिकाप्रक्षेपणं युद्धयन्त्रं, बृहत्तोलप्रक्षेपणं सुपरिपक्वं, गोलासनं, गुलिप्रक्षेपणी बृहत्तोलनादिः *f.*
To CANNONADE, *v. a.* पृथीक्तेन यन्त्रेण मृद् (c. 9. मृदति, मर्दितुं) or प्रमृद्.
 CANNON-BALL, *s.* रणगुलिः *f.*, रणगोलः, गुलिः *f.* -ली, अयोगुदः, पृथी-क्त्वृहन्नदः प्रक्षेपणीयो लोहगोलकः, दूरवेपिनी गुलिका, आग्नेयास्त्रं.
 CANNONEER, *s.* पृथीक्तेयन्त्रेण मर्दो *m.* (न) or विमर्दो, रणगुलिप्रक्षेपकः, रणगोलासः, आग्नेयास्त्रप्रक्षेपकः.
 CANOE, *s.* वृक्षस्य खातस्कन्धनिर्मिता क्षुद्रनौका, लघुनौका.
 CANON, *s.* (A rule, a law) विधिः *m.*, नियमः, सूत्रं, व्यवस्था, शास्त्रं, रीतिः *f.*—(Ecclesiastical law) धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रं, धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रेण व्यवस्थापिता धर्मसंहिता, धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रेण स्मृतिशास्त्रं, धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रेण धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रं, धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रेण धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रं.—(The received books of Holy Scripture) धर्ममूलं, धर्मपुस्तकसंहिता, धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रं.—(A dignitary of a Cathedral) महापूजाशालासन्धीयमते गुरुः or सभासद्, महाभजनप्रासादे प्रधानपुरोहितः, महापूजाशालायां मुख्यधर्माध्यापकः.
 CANONIES, *s.* पृथीक्तेपुरोहितव्यवहारानुसारिणी स्त्री or नारी.
 CANONICAL, *a.* वैधिकः -की -कं, नैयमिकः -की -कं, शास्त्रीयः -या -यं, धर्मशास्त्रीयः -या -यं, रीत्यनुसारी -रिणी -रि (न), व्यावहारिकः -की -कं, धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रः -पा -यं.
 CANONICALLY, *adv.* विधिवत्, शास्त्रवत्, विधितः, शास्त्रतः, विधिपूर्वकं, रीतिपूर्वकं, नियमपूर्वकं, यथाविधि, यथाशास्त्रं, धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रेण, धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रेण धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रेण.
 CANONICALS, *s. pl.* धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्राधिकं यस्मादि, पुरोहितवेशः, धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रः.
 CANONIST, *s.* धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रज्ञः, पुरोहितव्यवहारपरिचितः, धर्मोद्दिष्टधर्मशास्त्रज्ञः.
 CANONIZATION, *s.* सिद्धानाम् मध्ये आरोपणं, अनुकसाधुजनः सिद्धिं प्राप्तवान् इति घोषणापत्रेण विज्ञापनं.
To CANONIZE, *v. a.* सिद्धलोकमध्ये आरोहं in caus. (-रोपयति -यितुं), अनुकसाधुजनः सिद्धानां मध्ये विमलनीयं इति घोषणापत्रेण विज्ञापनं in caus. (-ज्ञापयति -यितुं).
 CANONIZED, *p. p.* सिद्धलोकारोपितः -ता -तं, सिद्धानां मध्ये संख्यातः -ता -तं.

CANONRY OR CANONSHIP, *s.* पृथोक्तपुरोहितससन्न्य पदं OR वर्जनं.
 CANOPIED, *p. p.* वितानीकृतः -ता -तं, वितानाच्छादितः -ता -तं.
 CANOPY, *s.* वितानं -नकं, चन्द्रातपः, उल्लोचः, आच्छादनं, पिधानं, यवधा.
 To CANOPY, *v. a.* वितानीकृतं, चन्द्रातपेन आच्छादं (c. 10. -च्छादयति -यितुं).
 CANOROUS, *a.* सुस्वरः -रा -रं, सुचारुस्वनः -ना -नं, स्वरयुक्तः -न्ता -न्तं.
 CANT, *s.* (A technical form of speaking) परिभाषा, लाक्षणिकवाक्यं, कल्पितवाक्यं, कल्पितसंज्ञा, रचितवाक्यं.—(A corrupt dialect) भ्रष्टभाषा, अपभाषा, कुभाषा, अपशब्दः.—(A whining pretension to goodness) अन्नदुष्टस्य धर्मध्वनीकरणार्थं सद्वाक्यमात्रं, साधुवाङ्मयं, दम्भोक्तिः *f.*, दाम्भिकवचनं, धर्मापदेशकवाक्यं, निःसत्यवाक्यं, वैलक्षण्यवचनं, वाक्छलं, छान्दिकवचनं.
 To CANT, *v. n.* (To talk in technical language) परिभाषा (c. 1. -भाषते -भाषितुं), लाक्षणिकवाक्यं OR रचितवाक्यं वद् (c. 1. वदति, वदितुं). —(To speak hypocritically) धर्मध्वनीकरणार्थं OR धर्मापदेशमात्रात् सज्जन इव वद्, दम्भार्थं स्वयवहारविरुद्धं सद्वाक्यमात्रं वद्.
 CANTATION, *s.* (The act of singing) गानं, गीतिः *f.*, गीतं, गानकरणं.
 CANTEEN, *s.* सैन्यानां प्रस्थानकाले मद्यशुद्धादिधारणयोग्यं त्रापुभारादं.
 CANTER, *s.* (Pace of a horse) अर्द्धपुलायितं, अर्द्धवलिगतं, विक्रान्तिः *f.* —(A canting hypocrite) दम्भार्थं वादी *m.* (न), वाङ्मयत्रेण धार्मिकः, दाम्भिकः, छद्मतापसः, धर्मध्वनी *m.* (न), आर्यलिङ्गी *m.* (न), साधुमन्यः.
 To CANTER, *v. n.* अर्द्धपुलायितेन OR अर्द्धवलिगतेन चलं (c. 1. चलति, चलितुं).
 CANTHARIDES, *s. pl.* त्वक्स्फोटोत्पादका विदेशीयमधिकाग्रमेदाः.
 CANTHUS, *s.* (Corner of the eye) अपाङ्गं-ङ्गकं, नयनोपान्तः, नेत्रपर्यन्तः.
 CANTICLE, *s.* उपगीतं, उपगानं, ईपद्गीतं, काव्यचन्द्रः.—(Book of the Bible) सुलेमान्नामा राजा रचितं धर्मग्रन्थानां मध्ये गणितं गीतं.
 CANTLE OF CANTLET, *s.* (A piece) खण्डं, भिन्नं, भागः, विभागः, शकलं.
 CANTO, *s.* अध्यायः, संगीः, पद्ये *n.* (न), परिच्छेदः, विच्छेदः, स्कन्धः, खण्डः -खण्डं, उच्छ्वासः, काण्डः, परिवर्त्तः.
 CANTON, *s.* मण्डलं, उपमण्डलं, चक्रं, भूप्रदेशः, भूमिभागः, भूभागः, देशः.
 To CANTON, *v. n.* (To divide into parts) खण्डशस् OR भागशस् OR खण्डं खण्डं विभजं (c. 1. -भजति -भक्तुं) OR परिक्रूप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) OR व्यंशं (c. 10. -अंशयति -यितुं).—(To canton a town for soldiers) नगरे स्वं स्वम् आवासं सैन्यानां कूपं (c. 10. कल्पयति -यितुं).
 CANTONMENT, *s.* सैन्यावासः, नगरे पृथक् पृथक् परिकल्पितं सैन्यनिवासस्थानं.—(Camp) कटकः, शिविरं.
 CANVASS, *s.* (A coarse cloth) श्राणं, शरावस्त्रं, पटः, पटी, स्थूलपट्टं, स्थूलश्राटिः *m.*—(Sails of a ship) वातवसनं.—(Solicitation upon an election) अनुकपदप्रेषया परसम्मतप्रार्थनं.
 To CANVASS, *v. a.* (To sift, examine) परीष्टं (c. 1. -ईष्टते -ईष्टितुं), निरूपं (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्ध्या (c. 3. -दधाति -धातुं).—(To debate) विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं), वितर्कं.
 To CANVASS, *v. n.* (To solicit votes) अनुकपदप्रेषया परेषां सम्मतं OR आश्रयं OR आग्रहं OR अनुपालनं OR संवर्द्धनं प्रार्थं (c. 10. -अर्थयते -यितुं).
 CANVASSER, *s.* प्रार्थकः, अर्थी *m.* (न), अनुकपदप्रेषुः *m.*, पराश्रयप्रार्थकः.
 CANY, *a.* वेतस्वान् -स्वती -स्वत् (न), वैत्रकः -की -कं, वैदलः -ली -लं, वैणवः -वी -वं.
 CANZONET, *s.* (A little song) उपगीतं, उपगानं, गीतकः, ईपद्गीतं.
 CAP, *s.* शिरोवेष्टः-ष्टनं, शिरस्कं, शिरस्तं, शिरस्ताणं, शिरोवस्त्रं, मस्तकाभरणं.
 To CAP, *v. n.* (To take off the cap in salutation) मस्तकम् उच्छाद्य OR शिरस्कम् उन्नम्य अभिवद् (c. 10. -वादयति -ते -यितुं); अभिवादनार्थं

शिरस्कम् अवतृ in caus. (-तारयति -यितुं), OR अवमुचं (c. 6. -मुञ्चति -मोक्तुं).
 To CAP, *v. a.* (To cover) पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सपिधानं -ना -नं कृ; 'to cap verses,' प्रतिमालां कृ.
 CAPABILITY, *s.* शक्यत्वं, शक्तिः *f.*, शक्ता, सामर्थ्यं, समर्थता, क्षमता, उपयोगिता, योग्यता, युक्तिः *f.*, पात्रता, सामन्त्र्यं; 'of acting,' क्रियाशक्तिः *f.*
 CAPABLE, *a.* (Having powers equal to any thing) क्षमः -मा -मं, समर्थः -चा -चं, शक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उचितः -ता -तं; 'capable of building a house,' गृहकरणे शक्तः; 'capable of a journey,' अथ्वनि क्षमः; 'capable of toils,' ज्ञेयानाम् उचितः; 'capable of being done,' शक्यः -क्या -क्यं; 'to be capable of,' शक् (c. 5. शक्नोति OR pass. शक्यते), क्षम (c. 1. क्षमते), उत्सह (c. 1. -सहते) with inf.; क्लृप् (c. 1. कल्पते), उपकृप्; 'I am not capable of leaving thee,' त्वाम् उत्सहं नोत्सहे; 'he is rendered capable of immortality,' अमृतत्वाय कल्पते.—(Qualified, competent) उपयुक्तः -क्ता -क्तं, पात्रिकः -का -कं.—(A competent person) पात्रं, सत्पात्रं.—(One endowed with good qualities, intelligent) गुणवान् -वती -वत् (न), बुद्धिमान् -मती -मत् (न), कृती -तिनी -ति (न). —(Capable of holding) धारणक्षमः -मा -मं, आदानयोग्यः -ग्या -ग्यं.
 CAPACIOUS, *a.* विशालः -ला -लं, विस्तीर्णः -णी -णं, विस्तृतः -ता -तं, पृथुः -धुः -धु, विवृतः -ता -तं, विपुलः -ला -लं, उरुः -रुः -रु, प्रसृतः -ता -तं, प्रस्यः -स्या -स्यं.
 CAPACIOUSNESS, *s.* विशालता, विस्तीर्णता, पृथुता, परिसरः, उरुत्वं.
 To CAPACITATE, *v. a.* क्षमीकृतं, उपयुक्तं -क्तां -क्तं कृ, उपयोगित्वं दा (c. 3. ददाति, दातुं).
 CAPACITY, *s.* (Size) परिमाणं.—(Power of holding) धारणशक्तिः *f.* कोष्ठः.—(Room) प्रसरः, विस्तृतिः *f.*, विभारः.—(Power of the mind) धीशक्तिः *f.*, बुद्धिपात्रता.—(Power, ability, fitness) शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, वलं, योग्यता, उपयुक्तता, उपयोगित्वं, पात्रता; 'according to one's capacity,' यथाशक्ति, यथासामर्थ्यं, यथावलं; 'beyond one's capacity,' अतिशक्ति.—(State, profession) भावः, दशा. अवस्था, वृत्तिः *f.*
 CAP-À-PÊRÉ OR CAP-À-PHÉ, अङ्गप्रत्यङ्गं, मस्तकाभरणं पादपर्यन्तं, सङ्घातं.
 —(Completely armed) संवर्म्मितः -ता -तं.
 CAPARISON, *s.* (Of a horse or elephant) आस्तरः -रणं, परिष्टोमः. वरणं, जयनं, सज्जा, अश्वसज्जा, अश्वपरिधानं, प्रखरः.
 To CAPARISON, *v. a.* परिष्टोमं OR आस्तरं परिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सज्जीकृतं.
 CAPARISONED, *p. p.* परिष्टोमभूषितः -ता -तं, सज्जितः -ता -तं, जयनयुक्तः *m. f. n.* (न).
 CAPCASE, *s.* लघुवस्त्राधारः, भारदं, समुद्रः -तकः, समुद्रः.
 CAPE, *s.* (Promontory) अन्तरीपः -पं, नासारूपेण समुद्रमध्ये प्रलक्षो भूमिभागः, समुद्रमध्ये उदग्रा गिरिनासिका, स्थलाभोगः.—(Neck-piece of a cloak) ग्रीवाप्रच्छदः, स्कन्धप्रच्छदः, स्कन्धमावरणं, उन्नतप्रच्छदः.—(A small cloak) अरन्तिपर्यन्तं लसमानः छुद्रमावारः.
 CAPER, *s.* (A jump) झुतं, प्रवः, कम्पः, वलिगतं, उल्फालः, लङ्घनं, नर्तनं.—(A kind of pickle) सन्धितविशेषः.
 To CAPER, *v. n.* झु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), नृत् (c. 1. नृत्यति, नर्तितुं), वल्गु (c. 1. वल्गति, वल्गितुं), उत्पत् (c. 1. -पतति -पतितुं).
 CAPILLAMENT, *s.* केशरः, केशरः, पक्ष *n.* (न). किञ्चलः. किञ्चलः.
 CAPILLARY, *a.* (Resembling hair) केशोपमः -मा -मं, केशिकः -को -कं. केशरी -रिणी -रि (न).—(Minute) सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, कणीकः -का -कं.
 CAPILLARY, *s.* सूक्ष्मतृणाकारदलविशिष्ट ओषधिभेदः.—(Vein) मूलमनादिः -

CAP

- CAPITAL, a.** (Relating to the head) मस्तकसन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).
—(Chief, principal) परमः -मा -मं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, उत्तमः -मा -मं, अग्र्यः -ग्या -ग्यं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्रधानः in comp.
—(Criminal in the highest degree, worthy of death) महापातकी -किनी -क्ति (न्), चपाहः -हो -हं, चपदशब्दः -शब्दा -शब्दं; 'a capital crime,' महापातकं, महापापं.—(A capital city) पुरोत्तमः, see the next.—(Capital punishment) चपदशब्दं, उत्तमसाहसं, प्राणहननं, प्राणदण्डः.—(Capital stock) मूलद्रव्यं.
- CAPITAL, s.** (In money, &c.) मूलं, मूलधनं, मूलद्रव्यं, नीची -विः f., परिपणं.—(A capital city) राजधानं -नी, स्कन्धवारः, कर्षटः -टं, खर्षटः -टं.—(A large letter) वृहदक्षरं, महाक्षरं.—(Top of a pillar) रश्मिर्मा, स्तम्भाग्रं, स्तम्भशृङ्गं.
- CAPITALIST, s.** कोटीश्वरः, मूलधनाढ्यः, धनाढ्यः, धनवान् m. (न्), कोषवान् m. (न्), सधनः, पित्रवान् m. (न्).
- CAPITALLY, adv.** उत्तमसाहसेन, प्राणदण्डेन, परमं, उत्तमप्रकारेण.
- CAPITATION, s.** मस्तकसंख्या, शरीरगणना, व्यक्तिः परिसंख्या, प्रत्येकं or एकशस् or एकतस् or एकैकशस् or पृथक् पृथक् संख्यां or परिगणना.
- CAPITOL, s.** रोमनगरे पूजितस्य युपितराख्यस्य खादिदेवस्य प्रासादः.
- CAPITULAR, s.** (The statutes of the chapter of a cathedral) महाभजनप्रासादे सधर्मसभाद्विर् विहिता व्यवस्थासंहिता.—(A member of the chapter) महाभजनप्रासादे सभासद् m., महापूजाशालासन्धी-यमठे सभासद्.
- CAPITULAR, a.** पृथोक्तमध्यवस्थासन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).
- To CAPITULATE, v. n.** (To surrender on certain stipulations) समयं or नियमं कृत्वा शत्रुवशे or शत्रुसत्वे or शत्रोरधिकारे परादा (c. 3. -ददाति -दातुं) or प्रदा, or सम्यदा or समु in caus. (-चर्षयति -चर्षितुं) or शत्रोरपीनः -ना -नं भू or शत्रोर् चशीभू.—(To draw up any thing in heads) मार्गेण नियन्त्रं (c. 9. -पग्राति -पगृह्णु) or रच् (c. 10. रचयति -यितुं), सम्यवच् (c. 2. -वक्ति -वक्तुं), समासतस् or सङ्क्षेपतस् लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).
- CAPITULATION, s.** (Surrendering on certain stipulations) नियम-पूर्वकं परादानं or सम्यदानं or प्रदानं or समर्पणं.—(Reduction to heads) मार्गेण नियन्त्रं or रचना, समासतो लिखनं.
- CAPITULATOR, s.** नियमपूर्वकं परादाता m. (न्) or सम्यदाता m. (न्), समयकर्त्ता m. (न्).
- CAP-MAKER, s.** शिरस्तकारो m. (न्), शिरोवेष्टनकृत्, नस्तकाभरणविक्रेता m. (न्).
- CAPON, s.** चित्रवृषणः कुक्कुटः, वृषणहीणः कृकवाकुः m.
- CAPOT, s.** पिकेटाख्यायां क्रीडायां सर्वधूतपत्राणां निर्णयः or स्वीकरणं.
- To CAPOT, v. a.** पृथोक्तक्रीडायां सर्वधूतपत्राणि निर्णि (c. 1. -जयति -जेतुं) or स्वीकृ.
- CAPOUCH, s.** (A monk's hood) सन्ध्यासिभिर् भृतं शिरःपिधानं.
- CAPRICE, s.** मनोलील्यं, लील्यं, चापल्यं, निर्वन्धः, अस्वर्गः m., असङ्ग्रहः, खादिः f.
- CAPRICIOUS, a.** चपलः -ला -लं, चञ्चलः -ला -लं, लोलः -ला -लं, अस्थिरः -रा -रं, सङ्कुलः -का -कं, चञ्चलद्वयः -या -यं, लोलचेताः -ताः -तः (स्), चलचित्तः -त्ता -त्तं, चपलात्मकः -का -कं, प्रकृतितरलः -ला -लं, नैकभावाश्रयः -या -यं, असदायः -या -यं.
- CAPRICIOUSLY, adv.** मनोलीलेन, चापत्येन, चाञ्चल्येन, लोलचेतसा.
- CAPRICIOUSNESS, s.** चापत्यं, चपलता, चाञ्चल्यं, चञ्चलता, अस्थिरता, चलता हृदयचाञ्चल्यं, चलचित्तता, चिन्ततरलता.
- CAPRICORN, s.** (Sign of the zodiac) मकरराशिः m., मकरः.

CAR

- CAPRIOLE, s.** सञ्चयुतं, तुरङ्गपत्नितं, सञ्चस्य गतिविशेषः.
- CAPSTAN, s.** गुरुभाराकर्षणार्थं यष्टिभिः सञ्चारितं चक्रयन्त्रं.
- CAPSULAR, CAPSULARY, a.** बीजकोशाकारः -रा -रं, पुटाकारः -रा -रं.
- CAPSULATED, a.** कोशस्थः -स्था -स्थं, कोशपरिगतः -ता -तं.
- CAPSULE, s.** बीजकोशः, बीजगुतिः f., कोषः, पुटः, सिंहा.
- CAPTAIN, s.** (In the army) सेनाधिपतिः m., सेनाध्यक्षः, यूहपतिः m., युद्धपतिः, योधमुख्यः, दण्डनायकः, सेनानीः m.—(Of a ship) नौकाधिपतिः m., नौकापिशाता m. (न्), पोताध्यक्षः, नीपतिः.—(Any chief) मुखरः, नायकः, नेता m. (न्), पुरोगः -गमः, अग्रगः.
- CAPTAINSHIP, s.** सेनाधिपतिपदं, नौकाध्यक्षाधिकारः, नेतृत्वं, मुखरत्वं.
- CAPTATION, s.** (Courting favour) लोकरत्ननं, लोकानुरत्ननं, लोकसेवनं, लोकप्रशंसासेवनं, जनप्रसादलिप्सा.
- CAPTION, s.** (Seizure of person) आसेधः.—(Overreaching) प्रलम्भः, प्रतारणं, ऋलं.
- CAPTIOUS, a.** (Candorous) चिद्रान्वेषो -पिणी -पि (न्), चिद्रानुसारं -रिणी -रि (न्), पृणी -णिनी -णि (न्), दोषग्राही -हिणी -हि (न्), विवादशीलः -ला -लं, उद्वाहशीलः -ला -लं.—(Fallacious, insidious) मोही -हिनी -हि (न्), भान्तिकरः -री -रं.
- CAPTIOUSLY, adv.** विवादार्थं, विवादमात्रवान्ध्या, चिद्रान्वेषिपत्, उद्वाहशीलत्वात्, पृण्या.
- CAPTIOUSNESS, s.** चिद्रान्वेषिता, विवादशीलता, पृण्या, दोषग्राहिता, उद्वाहशीलता.
- To CAPTIVATE, v. a.** (To bring into bondage) वशीकृ, चन्द्रीकृ, दासीकृ, करदीकृ, दम् in caus. (दमयति -यितुं).—(To charm) वशीकृ, चिन्ने or मनो ह् (c. 1. हरति, हर्षति) or अपद, हृदयं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), मुह् in caus. (मोहयति -यितुं).
- CAPTIVATED, p. p.** वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः -ता -तं, वशतापन्नः -न्ना -न्नं.
- CAPTIVATING, a.** मनोहरः -रा -रं, चित्रहारी -रिणी -रि (न्), चित्रापहारी -रिणी -रि (न्), हृदयग्राही -रिणी -रि (न्), मोहनः -ना -नी -नं, मोही -हिनी -हि (न्).
- CAPTIVATION, s.** वशीकरणं, ग्रहणं, चन्दनं, दासीकरणं, चन्द्रीकरणं.
- CAPTIVE, a.** चन्द्रीकृतः -ता -तं, दासीभूतः -ता -तं, शत्रुभूतः -ता -तं, शत्रुवशः -शा -शं, शत्रुयस्तः -स्ता -स्तं, कारास्थितः -ता -तं, कारागुप्तः -प्ता -प्तं, ग्रहणः -खा -यं.
- CAPTIVE, s.** चन्द्रीः f., चन्द्री, शत्रुभूतः, कारास्थः, कारागुप्तः, ग्रहणः, उपग्रहः, प्रग्रहः, करदः, कवरकी; 'taken alive,' जीवग्राहः.—(Slave) दासः; 'to take captive,' चन्द्रीकृ, दासीकृ.—(One charmed by beauty, &c.) वशीभूतः, मोहितः.
- CAPTIVITY, s.** चन्दनं, चन्द्रीभावः, कारागोपनं, पशित्वं, वश्यता, शत्रुवशिता.—(Servitude) दासत्वं, दास्यं, दासभावः.
- CAPTOR, s.** चन्द्रीकर्त्ता m. (न्), ग्राहकः, जेत m. (न्), लोभकृत्.
- CAPTURE, s.** (The act of taking) ग्रहणं; 'capture of a fort,' दुर्गलङ्घनं, दुर्गभङ्गः.—(The prize taken) लोभं, लोचं; 'capture of cattle,' गोग्रहः.
- To CAPTURE, v. a.** ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) चन्द्रीकृ, दासीकृ, करदीकृ; 'to capture a fort,' दुर्गं भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भञ्जु) or लब्ध् (c. 10. लब्धयति -यितुं).
- CAPUCHIN, s.** रोमीयमतस्यः सन्ध्यासिविशेषः.
- CAPUT MORTUUM, s.** मलं, खलं, किट्टं, कल्लं, विनीयः, शेषं.
- CAR, s.** रथः, चक्रपानं, गन्ती, गन्तीरथः, शकटः; 'of the gods,' विमानः -नं; 'war-car,' स्यन्दनः, शताङ्गः; 'pleasure-car,' क्रीडारथः,

पुष्परथः; 'a covered car,' कलीरथः, हयनं, प्रवहणं; 'multitude of cars,' रथा, रथकट्या; 'car-maker,' रथकारः.

CARABINE OR CARBINE, *s.* (A short gun used by the light horse) सङ्गमसमये अद्यावदेभूता सीसकगोलकप्रक्षेपणी पादुपरिमाणालोहनादिः.

CARABINEER, *s.* पृथ्वीक्षेत्रास्त्रधारी हयारूढः, पृथ्वीक्षेत्रास्त्रभृत्.

CARACK, *s.* (A large ship of burthen) भारवाहिनी बृहतीका.

CARACOLE, *s.* तिर्य्यक्भुजं, तिर्य्यग्यस्त्रितं, चक्रगतिः *f.*, कुटिलगतिः, अक्षेचन्द्राकारा नुस्त्रगतिः.

To CARACOLE, *v. a.* तिर्य्यक् भु (c. 1. प्रवृत्ते, मोतुं) or चल् (c. 1. वसति, चलिनुं), अक्षेचन्द्राकारगत्या or अक्षेचन्द्राकारगत्या चल् (c. 1. चलति, चलिनुं).

CARAT, CARACT, *s.* (A weight of four grains) रत्निकाद्वयसम उन्माविशेषः.—(Manner of expressing the fineness of gold) सख्यकारभाषायां सुवर्णनिष्ठाव्यपिकः शब्दः.

CARAVAN, *s.* सार्वः, पथिकराजतिः *f.*, यात्रा, यात्रिकसङ्घः, सार्वपादसमूहः, समध्वगनियहः.

CARAVANSARY, *s.* पथिकाश्रयः, पथिकावासस्थानं, सार्वपादानाम उद्धारस्थानं, उपकारी.

CARAWAY OR CARWAY, *s.* अजसादा, द्युद्रवीजप्रभेदः स च पिष्टकापूपादिना कदापि संसृज्यते.

CARBONADO, *s.* भर्जनायं द्वित्रमांसं or व्ययद्वित्रमांसं, भर्जनयोग्यं विनिकृष्टमांसं.

To CARBONADO, *v. a.* भर्जनायं मांसं व्ययद्वि (c. 7. -द्वित्रन्ति -चेतुं) or विनिकृत् (c. 6. -कृन्ति -कृन्ति) or विशस् (c. 1. -शसति -शसितुं).

CARBUNCLE, *s.* (Swelling) व्रणः -रं, विस्फोटः, स्फोटः. गट्टः.—(Jewel) पद्मरत्नं, सप्रेमणिः.

CARBUNCLED, *a.* (Having swellings) व्रणी -णिनी -णि (न्).—(Set with the jewel) पद्मरत्नमयः -यी -यं, सप्रेमणिकरचितः -ता -तं.

CARCANET, *s.* (A chain or necklace of jewels) रत्नावलिः *f.*, मणिमाला, मुक्तावली.

CARCASS, *s.* (A dead body) शवः -वं, मृतशरीरं, मृताङ्गं, मृतकं, कुणपः -वं.—(The remains, ruins) शेषभागः, जीर्णभागः.

CARCILAGE, *s.* (Prison fees) काराव्ययशुल्कं, कारारक्षकेण गृहीतं शुल्कं.

CARCERAL, *a.* कारासद्वन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), घन्धनालयसद्वन्धकः -का -कं.

CARD, *s.* (A painted paper used in games of chance) क्रीडापत्रं, द्यूतपत्रं, चित्रितद्यूतपत्रं.—(The paper on which the points of the compass are marked under the needle) दिग्विदिग्दिहन्तं पत्रं.—(The instrument for combing wool, flax, &c.) कर्णो-शृणादिमानैनाथं लोहद्वानुक्तं यन्त्रं, कर्णोमानैनी, कर्णानिधेययन्त्रं.

To CARD, *v. a.* (To comb wool) पृथ्वीक्षेत्रान्तेण कर्णो सम्मृन् (c. 2. -मार्ष्टि -मार्ष्टुं) or निर्वृम् (c. 1. -वर्षति -वर्षितुं).

CARDAMOM, *s.* (Large) एला; एलीका, पृष्ठीका, चन्द्रवाला, निष्कुटिः *f.*, बहुला.—(Small) तुत्पा, त्रिपुटा, कुटिः *f.*, कोरङ्गी, कुंघिका.

CARDEE, *s.* (One that cards wool) कर्णोमानैकः, कर्णानिधेययन्त्रकः.—(One that plays much at cards) द्यूतपत्रक्रीडासक्तः.

CARDIACAL, CARDIAC, *a.* तेजस्कटः -री -रं, दीपनः -ना -नं, अग्निदः -दा -दं.

CARDINAL, *a.* (Chief) परमः -मा -मं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, उत्तमः -मा -मं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यं, प्रधानः in comp.

CARDINAL, *s.* रोमनगरे महापन्थीव्यवसाने सभासदः, रोमीयमतधारिणं मध्ये धर्म्मोपपतिः *m.*

CARDINALATE OR CARDINALSHIP, *s.* पृथ्वीक्षेत्रमोपपतेः पदं or अधिकाटः.

CARDINAL-POINT, *s.* उत्तरदिक्, पूर्वदिक्, पश्चिमदिक्, दक्षिणदिक् *f.* (श).

CARDMATCH, *s.* (Game at cards) द्यूतपत्रक्रीडा, चित्रितपत्रद्यूतं.

CARE, *s.* (Anxiety) चिन्ता, चिन्तोद्देगः, चिन्तवेदना, मनोदुःखं, मनस्तापः, साधिः *m.*, चर्षा, क्षौत्सुयं, उद्देगः -जनं, चिन्ताभाटः, मानसी व्यथा; 'cares of this world,' सांसारिकी चिन्ता.—(Diligence, pains) प्रयत्नः, यत्नः, व्यवसायः, साध्या; 'with care,' प्रयत्नतस्.—(Regard, attention) अवेद्या, अवेद्या, मनःप्रवेशः, मनोयोगः.—(Caution, heed) अवधानं, अग्रमादः; 'to take care,' अवधा (c. 3. -यत्ते -यानुं), सावधानः -ना -नं भू.—(Heed, in order to protection) गुप्तिः *f.*, रक्षणं, रक्षा, पालनं; 'to take care of, protect,' रक्ष् (c. 1. रक्षति, रक्षितुं), पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), गुप् (c. 1. गोपायति, गोपुं).—(The object of care) रक्षणीयः -या -यं, अवेद्याभूतिः *f.*—(Care and management) योगक्षेमः.

To CARE, *v. n.* (To care for, concern one's self about) अवेद्य् (c. 1. -ईद्यते -ईद्यितुं), अवेद्य, चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), अनुचिन्त, सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं), भन् (c. 1. भजति -ते, भङ्गुं), मनो या (c. 3. द्याति, धातुं) with loc.

CARE-CRAZED, *a.* चिन्ताव्याकुलः -ला -लं, चिन्ताकुलः -ला -लं, चिन्ताव्ययः -या -यं.

To CAREEN, *v. a.* (To calk) दारुनीर्णत्वाद् दारुस्फोटनाद् वा नौकां पाशे पर्य्यस्य चिद्राणि पिषा (c. 3. -द्याति -यानुं).

CAREER, *s.* (A race-ground) धावनस्थानं, चर्यास्थानं.—(A race) चर्या, मार्गः, पथलाभार्थं धावनं.—(Course of action, &c.) गतिः *f.*, मार्गः, क्रियाप्रसङ्गः, प्रसरः, पर्यायः, क्रमः, रीतिः *f.*, गमनं, चलनं; 'in full career, at full speed,' परमवेगेन, सप्रभं, सध्वेगेन.

To CAREER, *v. n.* परमवेगेन धाव् (c. 1. धावति -वितुं), त्वर् (c. 1. त्वरते -रितुं).

CAREFUL, *a.* (Heedful, attentive) सावधानः -ना -नं, अवहितः -ता -तं, कृतावधानः -ना -नं, अग्रमन्नः -न्ना -न्नं, अग्रमादो -दिनी -दि (न्), सयत्नः -न्ना -लं, यत्नवान् -यती -यत् (न्), प्रयत्नवान् -यती -यत्.—(Anxious, full of care) चिन्तावान् -यती -यत् (न्), सचिन्तः -न्ना -नं, उत्सुकः -का -कं, व्यग्रः -या -यं.

CAREFULLY, *adv.* सावधानं, सयत्नं, प्रयत्नतस्, यत्नतस्, प्रयत्नेन, प्रयत्नात्, यत्नात्, प्रमादं चिन्ता, अग्रमन्नं, प्रमादव्यतिरेकेण.

CAREFULNESS, *s.* अवधानता, सावधानता, सयत्नता, अग्रमादः, अग्रमादित्वं.

CARELESS, *a.* प्रमत्तः -न्ना -न्नं, प्रमादो -दिनी -दि (न्), प्रमादवान् -यती -यत् (न्), अनवहितः -ता -तं, अनवधानः -ना -नं, निरपेक्षः -द्या -द्यं, असावधानः -ना -नं, असमीक्ष्यकारी -रिणी -रि (न्).—(To be careless of) प्रमाद (c. 4. -भाद्यति -मदितुं) with abl.; 'he is careless of his own interest,' सहितान् प्रमाद्यति.

CARELESSLY, *adv.* प्रमादेन, प्रमाद्यतस्, प्रमादं, निरपेक्षं, अनपेक्षया, अवधानं चिन्ता, अनवधानेन.—(Implying absence of restraint) निर्यन्तखं.

CARELESSNESS, *s.* अनवधानं -नता, असावधानता, प्रमाद्यं, प्रमादः, अनपेक्षा.

To CARESS, *v. a.* चालिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -लिङ्गितुं), समालिङ्ग, भन् (c. 1. भजते, भङ्गुं), खञ्ज् (c. 1. खनते, खंङ्गुं), परिप्यञ्ज्; क्रीडीकृ; परिमृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), परिस्पर् (c. 1. -स्पर्ते -स्पर्त्तुं), प्रेम कृ.

CARESS, *s.* चालिङ्गितं -ङ्गनं, परिप्यङ्गः, ललितं, क्रीडीकृतिः *f.*, अङ्गपाली, अङ्गपालिः *m.*, परिस्पर्.

CARISSED, *p. p.* चालिङ्गितः -ता -तं, क्रीडीकृतः -ता -तं, परिमृष्टः -ष्टा -ष्टं, परिस्पर्तः -स्पर्ता -स्पर्तं, उपमृष्टः -मृष्टा -मृष्टं.

CARET, *s.* इह किंचिद् अधिकं विस्मृतं वा निवेशयितव्यम् इति सूचनार्थं हंसपादाकृति चिह्नं.

CARGO, *s.* नौकाभारः, पोतभारः, चैतिकं, पोतस्वद्वयं, पोतस्वं भाण्डं.
 CARICATURE, *s.* विकृताकारत्वाद् हास्यजनकं प्रतिमानं or उपमानं, हास्य-
 प्रतिमानं, हास्योपमानं, हास्यचित्रं, विकृतचित्रं, हास्यप्रकारेण or चित्ति-
 शयेन चित्रितम् आलेख्यं.
 To CARICATURE, *v. a.* आकारं or मूर्तिं विकृत्य or साचीकृत्य हास्यप्रकारेण
 चित्रं (c. 10. चित्रयति -यितुं) or आलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं), हास्य-
 प्रतिमानं कृ, मूर्तिविकारपूर्वकं प्रतिमूर्तिं चित्रे लिखित्वा हास्यभूमिं कृ.
 CARICATURED, *p. p.* हास्यप्रकारेण चित्रलिखितः -ता -तं, अङ्गविकारपूर्वकम्
 आलिखितः -ता -तं.
 CARICATURIST, *s.* हास्यप्रकारेण उपमाता *m.* (नृ), हास्यप्रतिमानकृत्, हास्य-
 चित्रकज्ञा *m.* (नृ), विकृतप्रतिमानकृत्, यो मूर्तिम् चित्रे विकृत्य प्रतिमूर्तिं
 हास्यास्पदं करोति.
 CARRIES OF CARIOSITY, *s.* अस्त्रिगलितत्वं, अस्त्रिपूयनं, अस्त्रिव्यसनं, अस्त्रिपाकः,
 अस्त्रिद्योपः, अस्त्रिशोपः.—(Of the teeth) दन्तव्यसनं.
 CARIOUS, *a.* गलितः -ता -तं, पूयपूर्णः -शो -शं, क्षीणः -शा -शं, पूतिगन्धः
 -न्धा -न्धं.
 To CARK, *v. n.* (To be anxious) चिन्ताप्याकुलः -ला -लं or चिन्ताव्यग्रः
 -या -यं अस्, उत्सुक (nom. उत्सुकयते).
 CARLE, *s.* दुर्वृत्तः, दुराचारः, अपमाचारः, कुशीलः, असभ्यः, निकृष्टः.
 CARMAN, *s.* रचिकः, रचो *m.* (नृ), रचवाहकः, चातुरिकः, सारथिः *m.*
 CARMELITE, *s.* (Belonging to the order of Carmelites) रोमीय-
 मतधारी सत्त्वासिचिषेयः.
 CARMINATIVE, *a.* वातघ्नः -घ्ना -घ्नं, वायुघ्नः -घ्ना -घ्नं, वायुनाशी -शिनी -शि
 (नृ), रोचकः -का -कं, रुचकः -का -कं, अग्निदः -दा -दं, स्वेदजनकः -का -कं.
 CARMINE, *s.* जतुसवर्णो रत्नरङ्गः, सिन्दूरोपमः or ओद्गुप्सुसवर्णो रङ्गः,
 जतुजरङ्गः, रत्नरङ्गः *m.*
 CARNAGE, *s.* संहारः, विशासनं, बधः, हत्या, घातनं, निहननं, निपटनं.
 CARNAL, *a.* (Fleshly, bodily) शारीरिकः -की -कं, शरीरजः -जा -जं,
 दैहिकः -की -कं, कायिकः -की -कं, वायुपिकः -की -कं.—(Worldly)
 सांसारिकः -की -कं, लौकिकः -की -कं, ऐहिकः -की -कं, ऐहलौकिकः
 -की -कं.—(Sensual) विषयी -यिणी -यि (नृ), विषयासक्तः -क्ता -क्तं,
 विषयसङ्गो -ङ्गी -ङ्गि (नृ), विषयानुरागी -गिणी -गि (नृ), विषयोपसेवी
 -विनी -वि (नृ), कामासक्तः -क्ता -क्तं, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, कामुकः -का -कं;
 'carnal desire,' कामः; 'carnal connexion,' अङ्गसङ्गः, सङ्गुहणं.
 CARNALITY, *s.* विषयासक्तिः *f.*, विषयोपसेवा, विषयकामः, कामासक्तिः,
 विषयसङ्गः, शारीरिकविषयेषु अनुरागः, सङ्गः, कामिता.
 CARNALLY, *adv.* शारीरिकरीतिमतेण, सांसारिकरीत्यनुसारान्, विषयसङ्गान्,
 कामुकवत्; 'to know carnally,' भञ्ज् (c. 1. भजते, भञ्जुं).
 CARNATION, *s.* (Flesh colour) मांसवर्णः.—(The flower) मांसवर्ण-
 विशिष्टः पुष्पप्रभेदः.
 CARNELIAN or CORNELIAN, *s.* मांसवर्णः प्रस्तरविशेषः.
 CARNEOUS, *a.* मांसलः -ला -लं, मांसजालः -ला -लं, मांसगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 To CARNITY, *v. n. and a.* मांसोभू, मांससाधू, मांससृज्.
 CARNIVAL, *s.* (The feast held before Lent) वसन्तसमये प्राञ्जहोप-
 वासाद् रोमीयमतधारिभिः सेवितो महोत्सवः, दोलोत्सवः, होलाका.
 CARNIVOROUS, *a.* क्रत्यादः -दा -दं, क्रत्यभुक् *m. f. n.* (नृ), क्रत्यभोजनः -ना
 -नं, मांसाशी -शिनी -शि (नृ), मांसभक्षः -ष्टा -ष्टं, आमिपाशी -शनी
 -शि (नृ) or पिशिताशी, आममांसभक्षी -क्षिणी -क्षि (नृ).
 CARNOSITY, *s.* अश्लेष्मः, गरदः, मेदोयन्त्रिः *m.*, अश्लेष्मः *n.* (स्), दुग्धमांसं,
 मांसवृद्धिः *f.*
 CAROB-BEAN, *s.* सिद्धाप्रभेदः, सिद्धिका, शिष्टा.

CAROCHE, *s.* क्रीडारथः, पुष्परथः, रथः, प्रवहणं, चातुरं.
 CAROL, *s.* (A song of joy) हर्षगीतं, हर्षगानं, आनन्दगीतं, जयगीतं
 जयशब्दः, आह्लादसूचकं गीतं.—(A song of devotion) स्तवगीतं,
 भक्तिगीतं, गीतं, स्तुतिः *f.*, स्तोत्रं, गायनं, खेलिः *f.*, सङ्गीतं.
 To CAROL, *v. n.* गै (c. 1. गायति, गातुं), सुध (nom. सुधायते); 'to ce-
 lebrate in song, &c.' उपगै, स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), उपवीण (nom.
 उपवीणयति -यितुं).
 CAROTID, *s.* (Two arteries) हृत्पिण्डाद् रक्तप्रवाहकं वृहन्नाडिद्वयं, कण्ठ . . यं.
 To CAROUSE, *v. n.* (To drink largely) अतिशयेन पा (c. 1. पिबति,
 पातुं) or सम्पा, अतिशयसम्प्रीत्या धीयः -या -यं भू, उत्सवं कृ.
 CAROUSE or CAROUSAL, *s.* सम्प्रीतिः *f.*, अतिपानं, अतिशयसम्प्रीतिः *f.*, उत्सवः.
 CAROUSE, *s.* पानप्रसक्तः, पानरतः, सम्प्रीतिरतः, मद्यपीतः, अतिपायी *m.* (नृ).
 CARP, *s.* (A fish) शफरी, सफरी, मोषी, मोष्टः, रोहितः.
 To CARP AT, *v. n.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रतिनिन्द, गर्ह (c. 1. गर्हते,
 गर्हितुं, c. 10. गर्हयति -ते -यितुं), अधिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), अवधिषिप्.
 दोषीकृ, दोषं or छिद्रम् अन्विष्य (c. 6. -च्छति -क्षितुं), असूय (nom.
 असूयति -यितुं).
 CARPENTER, *s.* तक्षकः, तक्ष *m.* (नृ), सूत्रधारः, त्वष्टा *m.* (पृ), काष्ठतक्षकः.
 काष्ठतद् (क्ष), तक्ष *m.* (पृ), स्वपातिः *m.*, वट्टिकः *m.*, रचकारः; 'car-
 penter's bench,' उद्गनः.
 CARPENTRY, *s.* त्वष्टिः *f.*, तक्षणं, काष्ठतक्षणं, सूत्रधारकर्म *r.* (नृ), तक्षकक्रिया.
 CARPER, *s.* दोषग्राही *m.* (नृ), दोषकषकः, छिद्रान्वेषी *m.* (नृ), दोषैकदृक्
m. (नृ), घृणी *m.* (नृ), पापदर्शी *m.* (नृ), गुणपाती *m.* (नृ), निन्दकः.
 चिवादर्शीलः, विवादप्रियः.
 CARPET, *s.* आस्तरणं, पादपाशी, कुपा, कुपा, चित्रितवस्त्रं, पुष्पालङ्कृतवस्त्रं,
 आसनवस्त्रं; 'a carpet of grass,' रक्षास्तरणं; 'brought on the
 carpet,' प्रस्तुतः -ता -तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रतिज्ञातः -ता -तं.
 To CARPET, *v. a.* चित्रितवस्त्रादिना आसृ or आसृ (c. 5. -सृणोति, c. 9.
 -सृणाति -सृरितुं -सृरितुं).
 CARPING, *a.* दोषग्राही-हिणी-हि (नृ), घृणी-णिनी-णि (नृ), निन्दकः -का -कं.
 CARPING, *s.* (Cavil) निन्दा, गर्हा-हर्षणं, घृणा, अपवादः, दोषकषनं,
 दोषप्रसङ्गः, दोषीकरणं, छिद्रान्वेषः, असूया, जुगुप्सा, क्षुत्तीया, आक्षेपः, उद्ग्राहः.
 CARPINGLY, *adv.* निन्दया, घृणया, असूयया, विवादशीलत्वात्, जुगुप्साया,
 सापवादं.
 CARRIAGE, *s.* वाहनं, यानं, रथः, गन्त्री, चातुरं, वाहः, प्रवहणं, चक्रुरः;
 'travelling-carriage,' अश्वरथः, पुष्परथः; 'bullock-carriage,'
 वृषभयानं; 'one who has a carriage,' रचो *m.* (नृ), रचिकः;
 'riding in a carriage,' रथावरोहो -होणी -हि (नृ); 'carriage-road,' रथ्या;
 'carriage-horse,' रथ्यः, प्रवहणवाजी *m.* (नृ); 'bottom of a
 carriage,' अनुकर्म.—(Framework of a gun) युद्धयन्त्रवाहनं.—
 (Behaviour) गतिः *f.*, चरितं, आचारः, चलनं, व्यवहारः.—(Ma-
 nagement) नयः, प्रणयनं.
 CARRIED, *p. p.* कटः -टा -दं, भूतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, आहतः -ता -तं,
 सञ्चारितः -ता -तं; 'grass carried along by the wind,' चातमेरितं तृणं.
 CARRIER, *s.* वाहकः, वाही *m.* (नृ).—(One who lives by carrying
 goods) भारवाहनजीवी *m.* (नृ).—(Carrier of news) सन्देशहृ-
 —(Pigeon) पत्रवाहकः कपीतः.
 CARRION, *s.* पतितमांसं, मृतं, मृतकं, अखाद्यमांसं, अखाद्यं, अमेध्यकुण्डपः.
 CARROT, *s.* गजरे, पीतकन्दं, शिखामूलं, खादुमूलं, पिण्डमूलं.
 CARROTINESS, *s.* रक्तत्वं, पिण्डलत्वं.—(Of hair) केशरक्तत्वं, केशपिण्डलता.

CARROT, *a.* रक्तः-ज्ञा-ज्ञ, पिङ्गलः-ला-लं, गर्जरवर्णः-श्री-शं.—(Carrot hairy) पिङ्गलकेशी-शिनी-शि(न्) or रक्तकेशी, यूषिकाकेशः-श्री-शं.
 To CARRY, *v. a.* (Convey, transport) वह् (c. 1. वहति-ते, वोहं), जावह्, उपवह्, संवह्, जानी (c. 1. -नयति-नेतुं), हृ in caus. (तारयति-यितुं) गम् in caus. (गमयति-यितुं); 'he is carried on horse-back,' अश्वेन उज्जते or अश्वेन सञ्चरति.—(Bear as a burden) वह्, गवह्, उवह्; भृ (c. 3. धिमति, भंङ्ग), हृ (c. 1. हरति, हंङ्ग); 'he carried his son on his back,' पुत्रम् उपवहत् पृष्ठेन.—(Gain, carry a cause) साय् in caus. (साधयति-यितुं); 'to carry a fortress,' दुर्गं लह् (c. 10. लहयति-यितुं) or भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भंङ्ग); 'to carry one's point,' अभिमतसिद्धिं कृ, प्रतिज्ञापूर्वकं कृ.—(Carry about) परिवह्, पर्यानी.—(Carry away) अपवह्, अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), व्यपनी, अपोह् (c. 1. -ऊहते-ऊहितुं), व्यपोह्; 'to carry away with one,' सगुपादा (c. 3. -ददाति-दातुं).—(Carry back) प्रत्यानी, प्रतिनी.—(Carry forth) निह्.—(Carry off) अपवह्, अपनी, हृ, अपह्, व्यपह्, अपकृ (c. 8. -करोति-कुरुते-कंङ्ग), कल् (c. 10. कालयति-यितुं).—(Carry on) कृ, प्रणी, सम्प्रणी, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(To carry on war) विग्रह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), सङ्ग्रामं कृ, युद्धं कृ.—(Carry out, effect) निर्वह् in caus. (-वाहयति-यितुं), सम्पह् in caus. (-पादयति-यितुं), निष्पह्.—(Carry letters) पत्राणि वह् or हृ.—(Carry arms) शस्त्राणि ग्रह् (c. 9. -गृह्णाति, ग्रहीतुं), भृ or धृ. सैनिकवृत्तिम् आस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं).
 To CARRY ONE'S SELF, *v. n.* (Behave) चर् (c. 1. चरति, चरितुं), आचर्, वृत् (c. 1. वृत्ते, वर्त्तितुं), व्यवहृ (c. 1. -हरति-हंङ्ग).
 CART, *s.* शकटः, गन्ती, गन्तीरथः, चक्रपथानं, वाहनं, सनः *n.* (स्), पातुरं.
 To CART, *v. a.* (To carry in a cart) शकटेन वह् (c. 1. वहति, वोहं).—(To place in a cart) शकटे आरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं) or निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं).
 CARTE-BLANCHE, *s.* अलिखितपत्रं, लिखनशून्यं पत्रं.—(Permission to act as one pleases) सेच्छातः or सेच्छया कर्तुम् अनुमतिः or अनुज्ञा.
 CARTED, *a.* शकटारुढः-डा-टं, शकटारोपितः-ता-तं, शकटनिवेशितः-ता-तं.
 CARTEL, *s.* (A paper containing a challenge) द्वन्द्वयुद्धार्थं or नियुद्धार्थम् आह्वानपत्रं.—(Compact for exchange of prisoners) सङ्ग्रामसमये परस्परं चन्द्रीकृतानां योधानां परिवर्त्तनार्थं नियमपत्रं.
 CARTER, *s.* शाकटिकः, शकटवाहकः, गन्तीवाहकः, पातुरिकः.
 CART-HORSE, *s.* शाकटः, शकटवाजी *m.* (न्), शकटवाहनः, धुयीः, धुरीणः.
 CARTHUSIAN, *s.* रोमीयमतधारी सत्यासिविशेषः.
 CARTICEYA. See KARTIKEYA.
 CARTILAGE, *s.* तस्त्रास्थि *n.*, सन्धिचन्धनं, उपास्थि *n.*, कोमलास्थि *n.*
 CARTILAGINOUS, *a.* तस्त्रास्थिमयः-यी-यं, तस्त्रास्थिविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.
 CART-LOAD, *s.* शाकटं, शाकटीनः, शाकटो भारः, आचितः-तं, शलाटः.
 CARTOON, *s.* पटे लिखितश्चित्रारम्भः, कार्यासंगतश्चित्रारम्भः, चित्रितपटं.
 CARTOUCH, *s.* (A box for charges) वस्त्रमात्रचूर्णकोपधारणयोग्यः सम्पुटकः.—(A case filled with balls fired from a mortar) अनेकगुलिकागमो युद्धयन्त्रात् प्रक्षेपणीयः काष्ठदिमयः सम्पुटः.
 CARTRIDGE, *s.* आग्नेयचूर्णकोपः, चूर्णगुलिकाकोशः; यौ चूर्णगोलकौ एकवारे युद्धनाडी निवेशयितव्यौ तयोः पूर्णम् आवेष्टनं.
 CART-RUT, *s.* शकटचक्रचिह्नं, चक्राङ्गं, चक्रचिह्नं, चक्रपदवी, चक्रपद्धतिः *f.*
 CARTULARY, *s.* आगमपत्रं, पांशुपत्रं, पट्टोलिका, पञ्जिका.
 CART-WAY, *s.* रथ्या, रथमार्गः, शकटमार्गः, शकटपथः, गन्तीमार्गः.
 CART-WRIGHT, *s.* रथकारः, शकटकारः, गन्तीकारकः, चक्रकारः.

To CARVE, *v. a.* (To cut) कृत् (c. 6. कृन्नति, कर्त्तितुं), विकृत्, चिद् (c. 7. चिन्नति, चिन्तुं).—(To cut meat) भोजनकाले परपरिवेषणार्थं खाद्यमांसादि निकृत् or व्यचिद्, मांसादि परिविप् or परिविश् in caus. (-वेपयति-यितुं).—(To engrave) तक्ष् (c. 1. तक्षति, c. 5. तक्षति, तक्षितुं), त्वष् (c. 1. त्वक्षति, त्वक्षितुं), रेखादिना अलङ्कृ or मुद्राङ्क, मुद्र (nom. मुद्रयति-यितुं).—(To apportion) क्लृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिक्लृप्, विभज् (c. 1. -भजति-भङ्ग).
 CARVED, *p. p.* निकृत्तः-क्षा-क्षं, व्यचिन्नः-क्षा-क्षं, तष्टः-ष्टा-ष्टं, परिकल्पितः-ता-तं.
 CARVER, *s.* (A sculptor) तक्षकः, तष्टा *m.* (ष्ट), त्वष्टा *m.* (ष्ट), मुद्राकरः.—(One who cuts meat at a table) भोजनकाले परपरिवेषणार्थं खाद्यमांसव्यचिद्, परिवेषकः, परिवेशकः.—(One that apportion) परिकल्पकः, विभागकल्पयिता *m.* (न्).
 CARVING, *s.* (Sculpture, engraving) तक्षणं, तक्षणकर्म *n.* (न्).—(Cutting up meat) खाद्यमांसादिव्यचिद्.—(Distributing) परिकल्पनं, विभागकल्पना.—(Carved wood, &c.) तष्टकाष्टं, नानारेखा-अलङ्कृतं काष्ठादि.
 CARUNCLE, *s.* (A fleshy protuberance) अधिमांसः, मांसविस्फोटः, गरुडः, त्वक्पुष्पं, मांसवृद्धिः *f.*
 CASCADE, *s.* निकरः-री, मरुः, वारिप्रवाहः, प्रपातः, सरः-री, प्रप्रवहं, म्हा.
 CASE, *s.* (A covering, sheath) आच्छादनं, कोशः, कोपः, पुटः, पटलं, आवेष्टनं, आवरणं, पिधानं, व्यवधानं, तिरोधानं.—(A box) भारुडं, आभारः, सम्पुटः, समुत्तः, पिधानं; 'a case for books,' ग्रन्थभारुडं, ग्रन्थाभारः; 'a case for razors,' द्युरभारुडं.—(State of the case, matter) अर्थः, वृत्तान्तः, विषयः.—(Point, question) स्थलं, पदं, अधिकरणं.—(A position advanced) पंथाः, प्रतिज्ञा.—(Condition) अवस्था, दशा, भावः, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*—(State of the body) शरीरस्थितिः *f.*—(Contingence, occurrence) सङ्घटितः *f.*, सङ्घटनं, वृत्तं.—(Inflection of nouns) विभक्तिः *f.*, व्यक्तिः *f.*; 'the true state of the case,' अर्थतत्त्वं; 'case in point,' दृष्टान्तः; 'in both cases,' उभयथा, पक्षद्वये; 'in certain cases,' क्वचित्; 'this being the case,' एवं सति, तथा सति; 'in case, if it should happen,' यदि, चेत्, यदि सम्भवेत्, एवं सति; 'upon the supposition,' पक्षे.
 To CASE, *v. a.* (To put in a case) भारुडे or आपारे निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं).—(To cover) पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), आच्छद् (c. 10. -च्छादयति-यितुं).
 To CASEHARDEN, *v. a.* वास्तवत् or वर्द्धिर्भागे दृढीकृ or कठिनीकृ.
 CASEMATE, *s.* वप्रस्य पार्श्वभागाभ्यन्तरे तोरणाकारा प्रस्तरनिर्मिता गुप्तिः.
 CASEMENT, *s.* जालं-लिका, गवाक्षः, वातायनं, गवाक्षजालं, आकाशजननी *m.* (न्).
 CASEWORM, *s.* कोपकारः, कोशकारः-रकः, कोशस्थः.
 CASH, *s.* टङ्कः, टङ्ककः, मुद्रा, नाणकं, धनं.
 CASH-KEEPER or CASHIER, *s.* टङ्करक्षकः, टङ्काधीशः, टङ्काधिकृतः.
 To CASHIER, *v. a.* पदात् or अधिकाराद् भञ्ज् in caus. (भञ्जयति-यितुं), प्रभंश्, or निपत् in caus. (-पातयति-यितुं) or अवरुद् in caus. (-रोपयति-यितुं) or अपम् in caus. (-सारयति-यितुं) or विसृज् in caus. (-सर्जयति-यितुं), or च्यु in caus. (व्यावयति-यितुं).
 CASHIERED, *p. p.* व्युत्ताधिकारः-रा-रं, भ्रष्टाधिकारः-रा-रं, पदात्मभंशितः-ता-तं, अधिकारात्मभंशितः-ता-तं or निराकृतः-ता-तं or अवरोपितः-ता-तं, अवसृष्टः-ष्टा-ष्टं.

CAS

- CASING, *s.* छादनं, आच्छादनं, पटलं, पुटः, कोपः, कोशः, आवरणं.
 CASK, *s.* भाण्डं, भाजनं, दीर्घगोलाकृति काष्ठमयभाण्डं.
 CASKET, *s.* सम्पुटः-टकाः, समुद्रः, स्थलिका, पेटिका, पेटकः, करण्डः; 'of jewels,' रत्नभाण्डं.
 CASQUE, *s.* शिरस्त्राणं, शिरस्कं, शीर्षरथं, शीर्षस्थं.
 TO CASSATE, *v. a.* (Invalidate) सखद् (c. 10. सखदयति-यितुं) मोषीकृ, अपरीकृ.
 CASSIA, *s.* (A plant) प्रपुलादः, खड्गजः, दद्रुमः, चक्रवर्धकः, शिखः—(Woody cassia) त्वक्पत्रं, उल्कटं, भृङ्गः—(Bark) गन्धवल्कलं, गुडत्वक्, सुरसं.
 CASSIOWARY, *s.* वृहत्कायः प्रतुम्भेदः, अतिमहान् पक्षिप्रभेदः.
 CASSOCK, *s.* (Part of a priest's dress) अधुनातनपुरोहितैर् भृतं परिधानं or जनारीय or उपसंयानं.
 TO CAST, *v. a.* (Throw) धिप् (c. 6. धिपति, धेनुं), प्रधिप्, चस् (c. 4. चस्यति, असितुं), प्रास्, मुच् (c. 6. मुषति, मोक्षुं), प्रमुच्, मुज् (c. 6. मुजति, सृष्टुं), ईर् (c. 10. ईरयति-यितुं), उदोर्, पत् in caus. (पातयति-यितुं); 'to cast one's self at another's feet,' परस्व पादयोः पत् (c. 1. पतति, पतितुं); 'into prison,' कारायां प्रविश् in caus. (वेशयति-यितुं) or चन्च् (c. 9. चन्चति, चन्द्रे) (Compute) विगल् (c. 10. गलयति-यितुं), संस्था (c. 2. -स्थाति-स्थातुं), कल् (c. 10. कलयति-यितुं).—(Cast in a law-suit) साप् in caus. (सापयति-यितुं), दा in caus. (दापयति-यितुं).—(Condemn) दोषीकृ, दोषिणं-थीं-पि कृ. (Found as metals) लोहादि द्रावयित्वा or विलाप्य सन्धा (c. 3. -दधाति-पातुं).—(Consider, weigh) विचिन् (c. 10. -चिन्तयति-यितुं), विचर् in caus. (चार्यति-यितुं), विगल्—(Shed, moult) निर्मुच् (c. 6. -मुषति-मोक्षुं), पत् in caus. (पातयति-यितुं).—(Cast away) अपास्, व्युदस्, प्रास्, प्रधिप्, अपव्यष् (c. 4. -विध्यति-ते-व्यधुं), परित्यज् (c. 1. -त्यजति-त्यक्तुं).—(Cast down) पत् in caus. निपत्, विनिपत्, अपपत्, अवधिप्, पय्येस्, अयःधिप्, निधिप्—(Cast forth, emit) उदोर्, मुच्, प्रमुच्, निरस्, उत्तृज्, उद् (c. 6. -गिरति-गरितुं-गरीतुं), उडम् (c. 1. -वमति-वमितुं).—(Cast off) अवमुच्, अपास्, प्रतिधिप्, विधिप्, पराकृ (c. 8. -करोति-कर्तुं), अपाहा (c. 3. -महाति-हातुं), निरुद् (c. 6. -खुदति-खोतुं).—(Cast out, expel) निरस्, वहिःधिप्, वहिर्निधिप्, वहिष्कृ, निराकृ, निर्या in caus. (यापयति-यितुं), निःसृ in caus. (सारयति-यितुं), भृश् in caus. (भृशयति-यितुं), अपानुद्, निष्कस् in caus. (कासयति-यितुं).—(Cast the eye, glance) दृष्टिं पत् in caus., ईषहृषेति कृ. (Cast lots) गुटिकां पत् in caus.
 CAST, *p. p.* धिप्तः-मा-मं, अस्तः-स्ता-स्तं, प्रास्तः-स्ता-स्तं, ईरितः-ता-तं, पातितः-ता-तं, नुक्तः-न्ना-न्नं, नुतः-न्ना-न्नं. (Cast off) अपास्तः-स्ता-स्तं, समाधिप्तः-मा-मं. (Cast in a law-suit) साधितः-ता-तं, दापितः-ता-तं.
 CAST, *s.* (A throw) धोपः, धोपणं, असनं, पातनं; 'cast of a stick,' यष्टिपातः—(Oblique direction of the eye) दृष्टित्येक्षं, दृष्टि-विधोपः; 'having a cast in the eye,' तिर्यग्दृष्टिः *m.*, दूरितेक्षयः, केकराक्षः—(Mould) संस्कारः, संयानः, रूपं, आकारः, संस्थानं, मूर्तिः *f.*
 CASTANETS, *s.* करद्विः *m.*, एकताली, एकवर्णी, करताली.
 CASTAWAY, *s.* त्राज्यः, अग्राह्यः, अग्रहणीयः, उत्थक्तः, महापातकी *m.* (न), अपाक्ष्यः.
 CASTLE, *s.* यणैः, वर्गैः, कुलं, जातिः *f.*; 'of low caste,' विवर्णैः, नीचः, प्राकृतः, हीनजातिः *m. f.*, निकृष्टजातिः *m. f.*; 'of good caste,' सुवर्णैः, वर्णश्रेष्ठः, उन्नतजातिः; 'of mixed caste,' सङ्कीर्णैः; 'loss of caste,' जातिभङ्गः—(Outcaste) जातिहीनः-ता-नं, वर्णहीनः, अपसदः, आशङ्कः.
 62

CAT

- CASTELLAN, *s.* दुर्गाधिपतिः *m.*, दुर्गाधिकारी *m.* (न), दुर्गाध्यक्षः, कोटिपालः.
 CASTELLATED, *s.* (Formed like a castle) दुर्गाकारः-रा-रं, कुटाकृ...-ति-ति.
 CASTLER, *s.* (A thrower) धोपकः, धोमा *m.* (नृ), अस्तिता *m.* (नृ), प्रास—(A calculator) गणकः, गणयिता *m.* (नृ).
 TO CASTIGATE, *v. a.* दयद् (c. 10. दयदयति-यितुं), तद् (c. 10. ताडयति-यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शास्तिनुं or caus. शासयति-यितुं), अनुशाम्.
 CASTIGATION, *s.* दयडः, साहसं, शिष्टिः *f.*, अनुशासनं, ताडः, ताडनं, निग्रहः.
 CASTIGATORY, *a.* दायदः-यडी-यडं, साहसिकः-को-कं, प्रायश्चित्तिकः-को-कं.
 CASTING-HOUSE, *s.* सन्धानी, लोहादिद्रावणस्थानं, धातुविलयनशाला, कुम्पशाला.
 CASTING-NET, *s.* धोपणिः *f.*-णी, हस्तेन प्रक्षेपणीयं सद्योत्तोलनीयं लघुनालं.
 CASTLE, *s.* दुर्गं, कुटः, कूटः, कोटः, कोटि *f.*—(Castle in the air) गगनकुसुमं, अनपेकवासना, अनपेकभावना, मनोरथसृष्टिः *f.*
 CASTLING, *s.* गर्भपतिः, गर्भयुतः, गर्भभटः.
 CASTOR, *s.* (A beaver) जलजन्तुविशेषः, जलमार्जारविशेषः—(A hat) पृथ्वीकृतजलजन्तुलोमनिर्मितम् अधुनातनपुष्पिर् भृतं शिरस्कं शिरस्कं.
 CASTOR-OIL, *s.* सरसज्जैलं, सरससरसः, रुबुतैलं, चमरज्जैलं.
 CASTRATION, *s.* शिथिरनिवेशनविद्या, कटकनिवेशनं, कटकसमावासः, रचना.
 TO CASTRATE, *v. a.* वृषणी वल्कृत् (c. 6. -कृन्ति-कर्त्तुं) or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), वृषणद्वयं उत्पद् in caus. (पाटयति-यितुं).
 CASTRATED, *p. p.* छिन्नवृषणः-शा-थं, छिन्नमुष्कः-ष्का-ष्कं, मुष्कशून्यः-न्या-न्यं.
 CASTRATION, *s.* वृषणछेदः, वृषणोत्कर्षनं, मुष्कछेदनं, वृषणोत्पादनं.
 CASTREL, *s.* श्येनः, कपोतादि *m.*, श्येनजातीयः पक्षिप्रभेदः.
 CASTRENSIAN, *a.* शिथिरसन्धो-न्धनी-न्धि (नृ), सैनिकः-को-कं.
 CASUAL, *a.* सागनुकः-का-कं, साकस्मिकः-को-कं, सापतिकः-को-कं, देवायतः-न्ना-न्नं, दैविकः-को-कं, अकारणः-यडा-यडं, अदृष्टः-ष्टा-ष्टं, अचिन्तितः-ता-तं, अतर्कितः-ता-तं, नैमित्तिकः-को-कं.
 CASUALLY, *adv.* अकस्मात्, देवात्, सागनुकप्रकारेण, अचिन्तितं, अतर्कितं.
 CASUALNESS, *s.* साकस्मिकत्वं, सागनुकत्वं, देवायतता, देवाधीनता.
 CASUALTY, *s.* सङ्घातः-तं, अकस्मात्सङ्घातः, दैवघातः *f.*, दैवयोगः, दैवघटनं, सागनुः *m.*, अतिवर्त्तनं—(Unseen danger) अदृष्टं.
 CASUIST, *s.* धर्माधर्मविचारकः, धर्माधर्मविषये विवादी *m.* (नृ) or वादानुवादविद्याज्ञः, धर्माधर्मोपदेशकः, कार्याकार्यनिर्णयविदग्धः.
 CASUISTICAL, *a.* धर्माधर्मविचारणाविषयः-या-यं, धर्माधर्मोपदेशसन्धो-न्धनी-न्धि (नृ).
 CASUISTRY, *s.* धर्माधर्मविचारणविद्या, धर्माधर्मविषये वादानुवादविद्या, कार्याकार्यनिर्णयः, धर्माधर्मोपदेशः, इदं कर्त्तव्यं इदम् अकर्त्तव्यं इति विवेचनविद्या.
 CAT, *s.* मार्जारः, विडालः, खोतुः *m.*, कुन्दमः, मूषकारातिः *m.*, आखुभुक् *m.* (नृ), वृषदंशकः, पयस्यः, व्यामासः, दीमाधः.
 CAT-O'-NINE-TAILS, *s.* नववलिस्त्रयुक्ता कक्षा, नववल्गुयुक्ता ताडनी, नवप्रतिष्कशयुक्ता चर्मयष्टिः.
 CATACHRESIS, *s.* कुव्यञ्जकविशेषः यथा कर्णभ्यां पीयते सुरुपी शब्द इति.
 CATAclysm, *s.* भूतसम्प्रवः, आग्रावः, जलाग्रावनं, पृथिवीप्रावः.
 CATAcombs, *s.* भूगो खाताः शवगोपनयोग्या गूढमागः, अन्तर्भौमप्रशानं.
 CATALECTICK, *a.* न्यूनकाव्यर-रा-रं, छन्दोविशेषः.
 CATALEPSIS, *s.* ग्रहामयः, अपस्मारः, भ्रमरं, भूतविक्रया, चन्द्रविकृतिः *f.*
 CATALOGUE, *s.* परिसंख्या, अनुक्रमणिका, परिगणना, रत्नैकशः परिसंख्या, सङ्ग्रहः, सूचिः *f.*; 'of names,' नामावलिः *f.*

CATAMENIA, *s.* चतुः *m.*, चार्जिवं, रजः *n.* (स्), पुष्यं, योनिरघ्ननं.
 CATAPHIRACT, *s.* संवर्धितः or सध्वंसनाहयुक्त अधारुढः सैनिकः.
 CATAPLASM, *s.* उत्कारिका, लेपः, प्रलेपः, उपनाहः.
 CATAPULT, *s.* पृथ्वीकालीनयोद्धुमिः प्रस्तरप्रक्षेपणे प्रयुक्तो युद्धयन्त्रविशेषः.
 CATARACT, *s.* निर्भरः-री, भरः, चारिप्रवाहः, प्रपातः, सरः-री, प्रप्रवणं, उच्चदेशात् तोयपतनं.—(Disease of the eye) मन्थः, लिङ्गनाशः, शुक्रः, नेत्रपटलं.
 CATARRH, *s.* पीनसः, प्रतिश्यायः, काशः-सः, छेप्मा *m.* (न्), कफः.—(Having one) पीनसो *m.* (न्), काशी *m.* (न्).
 CATARRHIAL, *a.* पीनसी-सिनी-सि (न्), काशी-शिनी-शि (न्), कफो-फिनी-फि (न्), छेप्मलः-ला-लं, पीनसससन्धो-न्धनी-न्ध (न्).
 CATASTROPHE, *s.* (Of a drama) निष्ठा, निर्घटनं.—(Conclusion) परिणामः, निर्घातः, निर्वृत्तिः *f.*—(Event) सङ्घतिः *f.*—(Misfortune) आपद् *f.*, विपद् *f.* दुर्गतिः *f.*
 CAT-CALL, *s.* रङ्गे प्रेषकाणाम् चमसादवाचको विस्तरवाद्यविशेषः.
 To CATCH, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), धृ (c. 1. परति, धृं), लभ् (c. 1. लभते, लभ्यं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुते).—(Lay hold with the hand) सङ्गृह्, परिग्रह्, परामृश (c. 6. -मृशति-मृशते), अवलम्ब (c. 1. -लम्बते-लम्बितुं).—(Receive suddenly) अकस्माद् ग्रह् or लभ् or प्राप्; 'to catch cold,' पीनसग्रस्तः-स्ता-स्तं भू, पीनसोपहतः-ता-तं भू; 'to catch a distemper,' सम्प्लेतात् or संसर्गाद् रोगग्रस्तः-स्ता-स्तं भू; 'to catch fire,' अकस्माद् दह् in pass. (दह्यते) or दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), लम्पदाहः-हा-हं भू, अग्निदीप्तः-भा-भं भू, अग्निं ग्रह्.—(Ensnare, entrap) ग्रह्, धृ, चन्प् (c. 9. चामाति, चन्दुं), प्रलम्ब in caus. (लोभयति-यितुं), चन्प् in caus. (चष्यते-यितुं); 'to catch fish,' मत्स्यान् धृं or ग्रहीतुं.—(Come upon unexpectedly) अकस्माद् आसद् (c. 10. -सादयति-यितुं) or समासद् or प्राप्; 'caught out in a fault,' दृष्टदोषः-पा-पं, 'I caught him in the act of stealing,' चोरयन्मेव तम् आसादयं or उपातिष्ठ.—(Allure) प्रलम्ब in caus., आकृप् (c. 1. -कृषति-कृष्टुं).—(Catch up, snatch, seize) दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), अपहृ, हन्वा अपनी.—(To spread as contagion) सध्वर (c. 1. -चरति-चरितुं).
 CATCH, *s.* (Seizure) ग्रहणं, ग्रहः, सङ्गृहणं, सङ्ग्राहः, धरणं, हरणं.—(Any thing that catches) ग्राहकः-कं, ग्रहः, धरः; 'a latch,' तालकं; 'a clasp,' कुडुपः.—(Prize, advantage) लाभः, प्राप्तिः *f.*, लोभः, फलं.—(A song sung in succession) पय्यायगीतं, परस्परगीतं, परिवर्तकगीतं.
 CATCHER, *s.* ग्राहकः, वागुरिकः, जालिकः, लुब्धकः.—(That in which fish, &c. are caught, a snare for animals) मत्स्यपानी, मृगचन्धिनी, वागुरा, जालं.
 CATCHING, *a.* (Contagious) सञ्चारकः-का-कं, सञ्चारी-रिणी-रि (न्), सम्पर्कीयः-या-यं, त्वाचः-चो-चं.
 CATCHPOLE, *s.* आसेढा *m.* (द्ध), आसेधकत्री *m.* (द्ध), ग्राहकः, यष्टिधरः.
 CATCHWORD, *s.* मुद्राकरभाषायां परपत्रगः शब्दः.
 CATECHETICAL, *a.* प्रश्नोत्तरिकः-को-कं, प्रश्नोत्तरमयः-यो-यं, प्रश्नोत्तरविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, सप्रश्नोत्तरः-रा-रं.
 CATECHETICALLY, *adv.* प्रश्नोत्तरक्रमेण, सप्रश्नोत्तरं, प्रश्नोत्तरद्वारेण.
 To CATECHISE, *v. a.* प्रश्नोत्तरद्वारेण or प्रश्नोत्तरक्रमेण उपदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं) or शिक्ष in caus. (शिक्षयति-यितुं) or अधी in caus. (अध्यापयति-यितुं).—(To interrogate) प्रच्छ (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं), परीच्छ (c. 1. -ईच्छते-ईच्छितुं).

CATECHISING, *s.* प्रश्नोत्तरद्वारेण शिक्षा or उपदेशः or अध्यापनं, परीक्षा.
 CATECHISM, *s.* (Form of question and answer) प्रश्नोत्तरं, कथोप-कथनं, उत्तरप्रत्युत्तरं, प्रश्नोत्तरविधिः *m.*, प्रश्नोत्तररीतिः *f.*, सप्रश्नोत्तरः पाठः.
 CATECHIST OR CATECHISER, *s.* प्रश्नोत्तरद्वारेण or प्रश्नोत्तरक्रमेण or प्रश्नोत्तरविधिना उपदेशकः or शिक्षकः or अध्यापकः or पाठकः.
 CATECHUMEN, *s.* नवछात्रः, नवशिष्यः, नवाधीयानः, प्राथमकल्पिकः.
 CATEGORICAL, *a.* एकार्थः-धा-धं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, सुस्पष्टः-क्ता-क्तं, अवक्रः-क्ता-क्तं, स्पष्टः-धा-धं, स्पष्टार्थः-धा-धं, वाचकः-का-कं, नियतः-ता-तं, पर्याप्तः-प्ता-प्तं, अव्यञ्जनः-ना-नं.
 CATEGORICALLY, *adv.* एकार्थं, सुस्पष्टं, स्पष्टं, स्पष्टार्थं, अवक्रं, वाचकतया.
 CATEGORY, *s.* पदार्थः, समानाधिकरणं, समानपदं, समानवर्गः, पदं.—(Of individual application) अण्व्याप्यवृत्तिः *f.*
 CATENARIAN, *a.* शृङ्खलाकारः-रा-रं, शृङ्खलसन्धो-न्धनी-न्ध (न्).
 CATENATION, *s.* शृङ्खलता, शृङ्खलत्वं, पर्यायः, ससन्धः.
 To CATER, *v. a.* भोजनादि परिकूप (c. 10. -कल्पयति-यितुं) or उपकूप or सम्भृ (c. 1. -भरति, c. 3. -विभक्ति-भर्तुं) or युज् in caus. (योजयति-यितुं).
 CATERER, *s.* भोजनाधिकारी *m.* (न्), भोजनाधिकृतः, भोजनाधिष्ठाता *m.* (न्), अन्नादिपरिकल्पकः.
 CATERPILLAR, *s.* वृश्चिकः, शूककोटः, कोशवासी *m.* (न्), कोपकारी *m.* (न्).
 To CATERVAUL, *v. n.* मत्तविडालवद् रु (c. 2. रीति, रवितुं), मेनाद् कृ.
 CATERVAULING, *s.* मत्तविडालरुतं, मत्तमाज्जारचिक्ता, कर्कशरावः, मेनाद्.
 CATS, *s. pl.* स्वाह्वं, पिशिशान्नं, भोजनविशेषाः *m. pl.*, मिष्टान्नं.
 CAT-GUT, *s.* विडालादिपुरीतविम्बिता तन्वीः, जनुनाडिमयं सूतं, तन्तुः *m.*
 CATHARTIC, *s.* रेचकः, रेचनं, विरेकः, विरेचनं, उदरशोधनं.
 CATHARTICAL, *a.* रेचकः-को-कं, विरेचकः-को-कं, अधोभागहरः-रा-रं, अतिसारी-रिणी-रि (न्), शोधकः-का-कं.
 CATHEDRAL, *s.* महापूजाशाला, महाभजनभवनं, महामण्डपः, महामन्दिरं, महाधर्माध्यक्षाधिष्ठिता पूजाशाला.
 CATHEDRAL, *a.* महाधर्माध्यक्षमठसन्धो-न्धनी-न्ध (न्), महापूजाशालासन्धो-न्धनी-यः-या-यं.
 CATHETER, *s.* सूत्रकच्छुपीडितानां मेहमोचनार्थं मूत्रमार्गनिवेशयितव्या चक्रनाडिः.
 CATHOLIC, *a.* सामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसामान्यः-न्या-न्यं, सा ररणः-शा-शं, सर्वसाधारणः-शा-शं, सार्धः-धी-धं, सार्धविकः-को-कं, सर्वेयः-या-यं, सार्धलौकिकः-को-कं, सार्धजनिकः-को-कं, सर्वजनोनः-ना-नं.
 CATHOLIC, *s.* सर्वसाधारणमतस्यः, सर्वसामान्यमतधारी *m.* (न्).—(Roman Catholic) रोमीयमतधारी *m.* (न्).
 CATHOLICISM, *s.* साधारण्यं, सामान्यं, सर्वसाधारण्यं, सर्वसामान्यं.
 CATHOLICON, *s.* सर्वसाधारण्यभेजं, सर्वसम्मतभेजं.
 CATKINS, *s.* तरुशाखातो लक्षमाना विडालपुष्पाकारा हरितपुष्पश्रेणी.
 CATLING, *s.* अस्त्रचिकित्सकैर् अङ्गच्छेदेन प्रयुक्तः कर्त्तरिकाविशेषः.
 CATOPTICAL, *a.* वक्ष्यमाणचाक्षुपविद्याङ्गसन्धो-न्धनी-न्ध (न्).
 CATOPTICS, *s.* चाक्षुपविद्यायाः प्रतिविम्बविषयकम् अङ्गं.
 CATTLE, *s.* गायः *m. pl.*, गोपनं, गोकुलं; 'cattle for draught,' पुरीणः, धुयेः; 'fit for any draught,' सर्वपुरीणः, सर्वपुरावहः; 'rich in cattle,' गोमान्-मती-मत् (न्), गोमी-मिनी-मि (न्); 'capture of cattle,' गोग्रहः; 'cattle-keeper,' गोपालः, पशुपालः; 'the keeping of cattle,' पाशुपाल्यं.
 CAVALCADE, *s.* आश्विकयात्रा, सादिनां or अश्वारोहिणां यात्रा or श्रेणी.
 CAVALIER, *s.* सादी *m.* (न्), अश्ववारः, आश्विकः, अश्वारुढः, अश्वारोही *m.* (न्), अश्ववहः, हयारुढः, तुरगी *m.* (न्), तुरङ्गी *m.* (न्).
 CAVALIERLY, *adv.* (Disdainfully) सायमानं, अवमानेन. सदर्पं. सगर्भं.

सावलेपं, सावहेलं.—(To treat cavalierly) चयमन् (c. 4. -मन्ते -मन्तुं), चवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञानुं), कदपीक, लघुकृ.

CAVALRY, s. छात्रं, छात्रिकं, छात्रीयं, छात्राः m. pl., छात्रारोहाः m. pl., छात्रारोहं सेनाङ्गं, छात्रारुढाः m. pl., छात्रारोहिणः m. pl., हयारुढाः m. pl., छात्रवहाः m. pl., सादिनः m. pl., तुरङ्गिणः m. pl., तुरङ्गयायिनः m. pl.

To CAVATE, v. a. (To hollow) खन् (c. 1. खनति, खनिन्तुं, खातुं), गुप्तिरकृ.

CAVATION, s. गृहगतं खातं, गृहस्थापत्तात् खाता गुप्तिः.

CAUDATED, a. पुच्छी -च्छिनी -च्छि (न्), लाङ्गुली -लिनी -लि (न्).

CAUDLE, s. प्रसूताभिरु खाद्यं मद्यादिसम्पत्तिं पानीयं.

CAVE OR CAVERN, s. विलं, विवरं, कन्दर -रा, गह्वरं, गह्वरं -रौ, रन्ध्रं, गुहा, गुहागृहं, निर्हेरिः m., दरौ f., शैलरन्ध्रं.—(Excavation) खातं, देवखातं, देवखातविलं.

CAVEAT, s. सावधानो भव इति विज्ञापनं, निषेधः, निषेधपत्रं.

CAVERNED, a. (Full of caverns) गह्वरी -रिणी -रि (न्).—(Excavated) खातः -ता -तं.—(Inhabiting caverns) गह्वरवासी -सिनी -सि (न्) or -भाक् (न्), विलवासी -सिनी -सि (न्).

CAVESSON, s. अश्वदमने प्रयुक्तं नासायन्त्रं.

CAUGHT, p. p. गृहीतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, प्राप्तः -प्ता -प्ता, लब्धः -लब्धः, बद्धः -द्वा -द्धं; 'caught in a net' जालबद्धः -द्वा -द्धं; 'caught hold of' सङ्गृहीतः -ता -तं, अवलसितः -ता -तं; 'caught out in a crime' दृष्टदोषः -पा -पं; 'caught by a glance' कटाक्षमुष्टः -ष्टा -ष्टं.

CAVIAR, s. लवणादिसन्ध्यातं गृहन्मत्स्याण्डं, लवणाक्तं मीनारण्डं.

To CAVIL, v. a. मिथ्या विवादं (c. 1. -वदते -वदितुं) or निन्द (c. 1. निन्दति -निन्दितुं), वाक्कं खण्डं (c. 10. खण्डयति -यितुं), दोषं or छिद्रम् अन्विष्य (c. 6. -इच्छति -रपितुं) or गृह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), विप्रलम्प (c. 1. -लपति -लपितुं), दोषीकृ.

CAVIL, s. मिथ्याविवादः, विवादः, उद्वाहः, मिथ्योद्वाहः, दोषग्राहः, दोषकल्पनं, दोषप्रसङ्गः, छिद्रान्वेषः, मिथ्यापत्तिः f., मिथ्यावितर्कः, विप्रलम्पः, वाक्च-खण्डनं, वाक्चविरोधः, अपवादः, वाग्युद्धं, वितर्का, विप्रतिपत्तिः f.

CAVILLER, s. विवादशीलः, उद्वाहशीलः, मिथ्याविवादी m. (न्), उद्वाहमन्त्रः.

CAVILLING, a. दोषग्राही -हिणी -हि (न्), विवादी -दिनी -दि (न्), छिद्रान्वेषी -पिणी -पि (न्), छिद्रानुसारी -रिणी -रि (न्), घृणी -णिनी -णि (न्), निन्दकः -का -कं, अपवादकः -का -कं, विसंवादी -दिनी -दि (न्).

CAVILLINGLY, adv. मिथ्याविवादपूर्वकं, विवादशीलत्वात्, छिद्रान्वेषित्वत्.

CAVITY, s. गह्वरं, छिद्रं, विवरं, खातं, विलं, रन्ध्रं, कोष्ठः, कुहरं, अवधः, अवधिः m.

CAUL, s. (Covering for the head) शिरोवेष्टनं.—(Integument of the bowels) अन्त्रावेष्टनं, पुरीतदावेष्टनं.—(Membrane encompassing the head of a new-born child) सद्यो योजिजातस्य बालकस्य मस्तकावेष्टकः कोशविशेषः, गर्भवेष्टनं, गर्भाशयः.

CAULIFEROUS, a. प्रकाण्डविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, काण्डवान् -वती -वत् (न्), मन्त्ररितः -ता -तं.

CAULIFLOWER, s. शाकप्रभेदः, हरितकः, शिथुः m.

CAUSABLE, a. उत्पादनीयः -या -यं, उत्पादयितुं शक्यः -क्का -क्यं.

CAUSAL, a. कारणिकः -की -कं, हेतुकः -का -कं, हेतुकः -की -कं.—(Causal verb) प्रेरणं.

CAUSALITY OF CAUSATION, s. कारणत्वं -ता, हेतुता -त्वं, निमित्तत्वं, प्रयोजककर्मत्वं.

CAUSATIVE, a. उत्पादकः -का -कं, जनकः -का -कं, जनयिता -त्री -त्र (न्).

CAUSE, s. (That which effects, motive, reason) कारणं, हेतुः m., निमित्तं -त्तकं, निदानं, प्रयोजनं, निवन्धनं, करणं, उपाधिः m.—(Origin) प्रभवः, उद्भवः, सम्भवः, योनिः f., बीजं, वैजिकं, मूलं;

'without cause,' अकस्मात्; 'for this cause,' अनेन हेतुना, तदर्थं, तस्य हेतोः; 'primary cause,' साधवोजनं, सादिकारणं; 'a good cause,' सन्निमित्तं; 'cause and effect,' कार्यकारणं.—(The person who effects) उत्पादकः, कारकः, कर्त्ता m. (न्), प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः.—(Subject of litigation) रथः; 'one who has lost his cause,' साधितः.—(Occasion) प्रयोजनं, कारणं, स्थानं, अवसरः.—(Side, party) पक्षः; 'one's own cause,' जालपक्षः.

To CAUSE, v. a. जनं in caus. (जनयति -यितुं), वन्तुं in caus. (-पादयति -यितुं), कृ (α. 8. करोति, कर्तुं), साध् in caus. (साधयति -यितुं), निमित्त (nom. निमित्तायते). Sometimes भू is used with the dat. c.; as, 'that will cause my destruction,' तन्म विनाशाय भविष्यति : or even the dative alone may be used; as, तन्म विनाशाय. Sometimes a phrase like the following may be found; 'I was not the cause of this deed,' इदं कर्म न मत्त्वामिकं or मत्कर्तृकं.

CAUSED, p. p. कारितः -ता -तं, कृतः -ता -तं, जनितः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, कारणभूतः -ता -तं, उद्भवः -चा -वं or प्रभवः -चा -वं in comp.; as, 'caused by the wind,' अनिलोद्भवः -चा -वं.

CAUSELESS, a. निष्कारणः -खा -खं, निर्निमित्तः -न्ता -न्तं, अनिमित्तः -न्ता -न्तं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, अहेतुकः -का -कं, अनिदानः -ना -नं, हेतुशून्यः -न्ता -न्यं; 'causeless state,' विलक्षणं.

CAUSELESSLY, adv. निष्प्रयोजनं, अकारणं, अकारणात्, निष्कारणं, अनिमित्ततः, निर्निमित्तं, असति प्रयोजने, हेतुना विना, हेतुं विना.

CAUSER, s. कारकः, कर्त्ता m. (न्), कर्त्ता, कारकः, उत्पादकः, जनकः, जनयिता m. (न्), प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः.

CAUSEWAY, s. सेतुः m., सेतुबन्धः, पाली, पिराडलः, पिराडलः, धरणः, संवरं.

CAUSTIC, a. (Burning, corrosive) दाहकः -का -कं, चरुनुदः -दा -दं, चरुष्करः -रा -रं, क्षयकरः -री -रं, तिग्मः -ग्मा -गं.—(Biting, satirical) चरुनुदः -दा -दं, दंशकः -रा -रं, मर्मभेदी -दिनी -दि (न्), मर्मस्पर्क m. f. n. (श्).

CAUSTICITY, s. चरुनुदत्वं -ता, चरुष्कत्वं -ता.

CAUTELOUS, a. (Cunning, wily) विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विचक्षणः -खा -खं.

CAUTERIZATION, s. दाहः, दाहनं, उपप्लेण or तमलोहेन or तिग्मीपथ-प्रयोगेण मांसदाहनं, धारकर्म n. (न्), कृष्णकर्म, धारापथं.

To CAUTERIZE, v. a. दह in caus. (दाहयति -यितुं), तमलोहेन or उपप्लेण or तिग्मीपथप्रयोगेण मांसं दह, धारम् च in caus. (धारेयति -यितुं).

CAUTERY, s. (Actual) दाहः, उपप्लेण, तमलोहेन मांसदाहः, धारः.—(Potential) दाहः, क्षीपणीयारुनुदद्रव्यप्रयोगेण मांसदाहः.

CAUTION, s. (Prudent care) अवधानं -नता, सावधानता, समीक्षा -क्षणं, प्रसमीक्षा, अवेष्टा, अन्ववेष्टा, अपेक्षा, अप्रमादः, चिन्ता, कार्यचिन्ता, विवेचनं, चेतना, आशङ्का, आशङ्काशीलता.—(Warning) प्रत्यादेशः, अवपेहि or सावधानो भव इति विज्ञापनं, सन्देशः.—(Security) प्रातिभायं, पारिभायं, बन्धकः, साधिः m.

To CAUTION AGAINST, v. a. प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), सन्दिश; अवपेहि or अवधत्स्व or सावधानो भव इति विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं); 'he cautioned his sons against evil company,' असत्संज्ञात् सावधाना भवत or अवधत् इति पुत्रान् प्रत्यादिशत्.

CAUTIONARY, a. (Containing a security) सवन्धकः -का -कं, सपारि-भायः -या -यं.—(Containing a warning) प्रत्यादेशकः -का -कं.

CAUTIONED, p. p. प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

CAUTIOUS, a. सावधानः -ना -नं, कृतावधानः -ना -नं, अवहितः -ता -तं

स्वयहितः -ता -तं, अग्रमत्तः -ता -तं, अग्रमादी -दिनी -दि (न्), समीक्ष्य-
कारी -रिणी -रि (न्), विमृश्यकारी -रिणी -रि (न्), आशङ्काशीलः
-ला -लं, कार्यचिन्तकः -का -कं, युधः -धा -धं.

CAUTIOUSLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, अवहितं, अग्रमादेन, अव्ययया, साशङ्कं.

CAUTIOUSNESS, *s.* अवधानता, सावधानता, अग्रमत्तता, अग्रमादित्वं.

To CAW, *v. n.* काकवद् रु (c. 2. रैति, रवितुं), कै (c. 1. कायति, कातुं),
द्रांश्च (c. 1. द्रांश्चति, द्रांश्चितुं), घ्मांश्च (c. 1. घ्मांश्चति -घ्मांश्चितुं).

CAYENNE, *s.* मरीचगुणोपेतः सुतिमो रक्तवर्ण उपस्करविशेषः.

To CEASE, *v. n.* (To be at an end) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्,
निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), निवृत्, विनिवृत्, शम् (c. 4. शाम्यति,
शमितुं), अप्रया (c. 2. -याति -यातुं), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विच्छिद्
in pass. (-च्छिते), विप्रम् (c. 4. -आम्यति -आमितुं).—(To desist
from) विरम् or निवृत् with abl. c.; 'he ceases from wicked-
ness,' पापाद् विरमति.

To CEASE, *v. a.* (To put a stop to) निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं),
निवृत्, विरम् in caus. (-रमयति -यितुं), उपरम्, शम् in caus. (शमयति
-यितुं).

CEASED, *p. p.* विरतः -ता -तं, उपरतः -ता -तं, अवरतः -ता -तं, व्युपरतः
-ता -तं, निवृत्तः -त्ता -त्तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, शान्तः -न्ता -न्तं, विगताः
-ता -तं, विप्रान्तः -न्ता -न्तं, विच्छिन्नः -त्ता -त्तं, निरस्तः -न्ता -न्तं; 'one
whose fever has ceased,' विगतज्वरः or गतज्वरः or वीतज्वरः or
शान्तज्वरः; 'one who has ceased from desire after worldly
objects,' उपरतविषयाभिलाषः -या -यं.

CEASELESS, *a.* अविरतः -ता -तं, अनवरतः -ता -तं, निरन्तरः -रा -रं,
अनिवृत्तः -त्ता -त्तं, अविप्रान्तः -न्ता -न्तं, नित्यः -त्या -त्यं.

CEASELESSLY, *adv.* अविरतं, अनवरतं, निरन्तरं, नित्यं.

CEASING, *s.* विरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, अवरतिः *f.*, उपरामः -रमः -रतिः *f.*, आरतिः *f.*

CECITY, *s.* अन्धता -त्वं, तिमिरः, अदृष्टिः *f.*, दृष्टिहीनता.

CECUTIENSY, *s.* दृष्टिवैकल्यं, नेत्रेन्द्रियवैकल्यं, नाकुलान्धं, कुदृष्टिः *f.*

CEDAR, *s.* देवदारुः *m.* -रु *n.*, चारः *n.* (स्), चारस्तरुः *m.*

To CEDE, *v. a.* (To give up) उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), विसृज्, वितृ
(c. 1. -तरति -तरितुं -तरोतुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, अनुदा
(c. 3. -ददाति -दातुं), अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), प्रोत्सृ in caus.
(-सारयति -यितुं).—(To go over) अभ्युपे (c. 2. अभ्युपेति, अभ्युपेत्), वशीभू.

CEDED, *p. p.* उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, विसर्जितः -ता -तं, प्रोत्सारितः -ता -तं, वितीर्थः
-र्था -र्थं, त्यक्तः -क्ता -क्तं.

CEDRINE OR CEDARN, *a.* देवदारुसन्धौयः -यो -यं, देवदारुसन्धौयः -या -यं.

To CEIL, *v. a.* अन्तःपटलेन च्छद् (c. 10. छादयति -यितुं), आच्छद्.

CEILING, *s.* अन्तःपटलः, अन्तःछादं -दनं, अन्तराच्छादनं, पटलः, चालः.

CELANDINE, *s.* अरुण्वारनित्योसविशिष्टः पीतपुष्पं क्षोपधिभेदः, बहुदुग्धिका.

CELATURE, *s.* तद्यर्थं, तद्यर्थकम् *n.* (न्), नानारेखादिना अलङ्करणविद्या.

To CELEBRATE, *v. a.* प्रशंस् (c. 1. -शंसति -शंसितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं),
विख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं), कृत् (c. 10. कीर्त्तयति -यितुं), ज्ञाप (c. 1.
ज्ञापते, ज्ञापितुं), वद् (c. 1. वन्दते -न्दितुं), पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), आश्रु
in caus. (-आश्रयति -यितुं), प्रप् in caus. (प्रथयति -यितुं), प्रकाश् in
caus. (-काशयति -यितुं), अनुवर्त्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं).—(To per-
form solemnly) सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं), विधिवत् कृ, यथाविधि
अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं) or सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं) or
निर्द्दह् in caus. (-याहयति -यितुं) or पाठ् (c. 10. पालयति -यितुं) or
आचर् (c. 1. -चरति -चरितुं) or पृ (c. 10. पारयति -यितुं).—(To cele-
brate on the lyre) उपवीण (nom. -वीणयति -यितुं).

CELEBRATED, *a.* विद्युतः -ता -तं, ख्यातः -ता -तं, विख्यातः -ता -तं, प्रथितः
-ता -तं, प्रसिद्धः -द्वा -द्धं, कीर्त्तिमान् -मती -मत् (त्), कीर्त्तितः -ता -तं.
स्तुतः -त्ता -त्तं, अनुवर्त्तितः -ता -तं, लम्बशब्दः -च्चा -च्छं, यशस्वी -स्विनी
-स्वि (न्), यशस्वान् -स्वती -स्वत् (त्), प्रतीतः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं,
विज्ञः -त्ता -त्तं.—(In song) उपगीतः -ता -तं, उपगीयमानः -ता -तं;
'to be celebrated,' प्रशंस् in pass. (-शंस्यते), विष्णु in pass.
(-श्रूयते), प्रप् (c. 1. प्रपते, प्रथितुं); 'by mention,' अतिपद् in
pass. (पठ्यते), परिपद्.—(As a festival) अभ्युदितः -ता -तं.

CELEBRATION, *s.* (Solemn performance) सेवनं, निषेवनं, विधिवत्
पालनं or अनुष्ठानं or साचरणं, अभ्युदयः.—(Praise) स्तुतिः *f.*, स्तवः,
वर्णना, प्रशंसा, पूजा, कीर्त्तनं, उत्कीर्त्तनं, ज्ञाया.

CELEBRITY, *s.* (Fame) कीर्त्तिः *f.*, यशः *n.* (स्), ख्यातिः *f.*, मुख्यातिः *f.*,
विद्युतिः *f.*, प्रसिद्धिः *f.*, प्रकीर्त्तिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रविख्यातिः *f.*,
प्रतिख्यातिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, विश्रावः, प्रया, सम्प्रया, प्रथितिः *f.*, प्रतिष्ठा;
'conferring celebrity,' यशस्करः -री -रं, कीर्त्तिकरः -री -रं.

CELERITY, *s.* शीघ्रता, वेगः, जवः, त्वरा, रभसः, तूर्तिः *m.*, आशुगमनं.

CELERY, *s.* अन्नोदाजातीयः शाकप्रभेदः.

CELESTIAL, *a.* (Relating to heaven, or the sky, divine) स्वर्गीयः
-या -यं, दिव्यः -व्या -व्यं, दिविजः -जा -जं, दिविष्टः -ष्टा -ष्टं, देवः -वी -वं,
देवकीयः -या -यं, देवाहः -हो -हं, सौरः -री -रं, आनारीक्षः -क्षी -क्षं,
वैहायसः -सो -सं, विहायसीयः -या -यं, नभःस्थः -स्था -स्थं; 'clothed
in celestial raiment,' दिव्यवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं; 'celestial nymph,'
स्वर्वेश्या.—(Excellent) परमः -मा -मं, उत्तमः -मा -मं.

CELIBACY OR CELIBATE, *s.* अविवाहः, अनुवाहः, अपरिणयनं, अपाणि-
ग्रहणं, अविवाहावस्था, अकृतविवाहत्वं; 'living in celibacy,'
अविवाहितः.

CELL, *s.* (A small cavity) विलं, छिद्रं, रन्ध्रं, कूपः, कुहरं.—(A small
apartment) कुटी, कक्षः.—(In a prison) कारागारे कुटी or कक्षः
or उपरोधकं, अवरोधनशालिका, गुमिः *f.*—(A cottage) कुटीरः.—
(The habitation of a religious person) मठः, आश्रमः.

CELLAR, *s.* गुमिः *f.*, भूतिकोळः, अवटः -टिः *m.*, गृहहले or गृहस्थाधस्ताद्
भूमौ खातो मद्यादिकोषः.

CELLARIST, *s.* धर्मचारिणं मठे मद्यादिरक्षकः or भोजनाधिकारी *m.* (न्).

CELLULAR, *a.* सूक्ष्मकूपविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, सूक्ष्मरन्ध्रपूरः -शीत -शीतं, मधुकोपाकारः
-रा -रं.

CELSITUDE, *s.* उच्चता, जर्द्धत्वं, उच्च्यः, उत्सेधः, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः.

CEMENT, *s.* (The matter with which two bodies are made
to cohere, as mortar) सुधा, लेपः, विलेपः, संलग्नीकरणार्थम् अति-
श्यानद्रव्यं.—(Bond of union) बन्धनं, सन्नन्धः, आवन्धः, सन्धिः *m.*

To CEMENT, *v. a.* संलग्नीकृ, संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योज्), c. 10. -योजयति
-यितुं), संश्लिप् in caus. (-श्लेपयति -यितुं), सन्नन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं),
सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं).

CEMENTATION, *s.* संलग्नीकरणं, संयोजनं, संयोगः, सन्धानं, संश्लेषः.

CEMENTED, *p. p.* संलग्नीकृतः -ता -तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, संश्लिष्टः -ष्टा -ष्टं,
सन्नद्धः -द्वा -द्धं, सन्धितः -ता -तं.

CEMETERY, *s.* श्मशानं, प्रेतवनं, पितृवनं, पितृकाननं, पितृवसतिः *f.*, शवसानं,
शतानकं, रुद्राक्रोडः.

CENATORY, *a.* रात्रिभोजनसन्धौ -न्धनी -न्धि (न्), नक्तभोजनविषयकः
-का -कं.

CENOTAPH, *s.* शून्यचैतवं, चैतवं, चित्तं, स्थानान्तरे निखातं मृतजनमुद्दिश्य
स्मरणचैतवं.

CEN

- CENSE, *s.* कर, राजकर, राजस्व, शुल्क.—(Rank) पदं.
 CENSER, *s.* धूपधारः, धूपपात्र.—(Fire-pan) जट्टारधानिका.
 CENSOR, *s.* नीतिशास्त्रा *m.* (स्तु), धर्माध्यक्षः, धर्माधिकारी *m.* (नृ), व्यवहारद्रष्टा *m.* (पृ), आचारोपद्रष्टा *m.* (पृ), कष्टकोद्धर्ता *m.* (नृ), दण्डप्रणेता *m.* (नृ), दोषनिग्रहीता *m.* (नृ), पापनिग्रहकृत्.
 CENSORIAN, *a.* नीतिशिष्टिसम्बन्धी-न्यनी-न्यि (नृ) or आचारदर्शनसम्बन्धी.
 CENSORIOUS, *a.* निन्दकः—का-कं, घृणी-घिनी-घि (नृ), दोषग्राही-हिणी-हि (नृ), गुणघाती-तिनी-ति (नृ), अपवादकः—का-कं,—दो-दिनी-दि (नृ), सापवादः—दा-दं, कुवादः—दा-दं, कुवदः—दा-दं, पापदर्शी-शिनी-शि (नृ), निन्दाशीलः—ला-लं, छिद्रान्वेषी-पिणी-पि (नृ), छिद्रानुसारी-रिणी-रि (नृ), कुत्तावादो-दिनी-दि (नृ) or अगुणवादी, कुचरः—रा-रं, दोषैकदृक् *m.f.n.*, पुरोभागी-गिनी-गि (नृ).
 CENSORIOUSLY, *adv.* घृणया, सापवादं, निन्दापूर्वकं, जुगुप्सया, अपवादशीलत्वात्, छिद्रान्वेषित्वात्.
 CENSORIOUSNESS, *s.* निन्दकता, अपवादशीलत्वं, छिद्रान्वेषः, परदोषकीर्त्तनं.
 CENSORSHIP, *s.* नीतिशास्त्रपदं, आचारद्रष्टृपदं, धर्माधिकारः,—करणं.
 CENSURABLE, *a.* निन्द्यः—न्या-न्यं, निन्दनीयः—या-यं, निन्द्यः—है-है, वचनीयः—या-यं, वाच्यः—या-यं, गहैः—है-है, गहैणीयः—या-यं, विगहैः—है-है, दोषी-पिणी-पि (नृ), अपराधी-धिनी-धि (नृ).
 CENSURABLENESS, *s.* निन्द्यता, वाच्यता, वचनीयता, सापराधता.
 CENSURE, *s.* निन्दा, अपवादः, परीवादः, जुगुप्सा-मननं, उपक्रोशः, परिभाषणं, तिरस्कारः, घृणा, उपालम्भः, आक्षेपः, गहैः, गहैणं, कुत्ता, निषादः, अवयवः, अन्नैः, चृतीया.
 To CENSURE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रणिन्द, प्रतिनिन्द, विनिन्द; प्रत्यादिश (c. 6. दिशति-देष्टुं), परिवद (c. 1. वदति-वदितुं), अपवाद, गहै (c. 1. गहैते, गहैतुं, c. 10. गहैयति-ते-पितुं), विगहै, परिगहै; तिरस्कु; कुन् (c. 10. कुत्सयति-यितुं), अभिकुन्, गुप् in des. (जुगुप्सते-पितुं), असूय (nom. असूयति-यितुं), उपालम्भ (c. 1. लभते-लभ्युं), दोषीकृ, धिक्.
 CENSURED, *p. p.* निन्दितः—ता-तं, जुगुप्सितः—ता-तं, तिरस्कृतः—ता-तं, विगहितः—ता-तं, निभर्त्तितः—ता-तं, धिक्कृतः—ता-तं, अवरीणः—या-यं, उपालम्भः—या-यं.
 CENSURER, *s.* निन्दकः, अपवादकः, अपवादी *m.* (नृ), परिवादी *m.* (नृ), निन्दाकृत्.
 CENT, *s.* शतं; 'five per cent.,' शते विंशभागः, पञ्चकं शतं, पञ्चोत्तरं; 'two per cent.,' द्विकं शतं.
 CENTAUR, *s.* जनुविशेषो यस्य पूर्वभागः पुरुषाकारः पश्चिमभागश्च अश्वाकृतिः, पूर्वकालीनकविभिः कल्पितो नरोर्ध्वकायो वाज्यधःकायो जनुविशेषः, अद्येन अष्टो षडैन पुरुषो जनुः, राजसः, दैत्यः.
 CENTAURY, *s.* तिरस्वाद चोद्वपुष्पसवयं औपधिप्रभेदः.
 CENTENARIAN, *s.* (One a hundred years of age) शतायुः *m.* (नृ), शतवर्षः.
 CENTENARY, *a.* शतकः—का-कं, शतकः—को-कं, शतयः—त्या-नं.
 CENTENARY, *s.* शतकः, शतं; 'a centenary of years,' वर्षशतं, अष्टशतं, शतवर्षः.
 CENTENIAL, *a.* शतवर्षः—धा-धं, शताब्दः—न्दा-नं, शतवत्सरः—रा-रं.
 CENTESIMAL, *a.* शततमः—नी-नं.—(Hundredth part) शतभागमध्ये एकभागः.
 CENTIFOLIOUS, *a.* शतपत्रः—त्री-चं, शतपत्रः—त्री-चं, शतच्छदः—दा-दं.
 CENTIPEDE, *s.* शतपदी *f.*, शतपाद *f.*, शतपादिका, पृथिका, वृश्चिका, कर्गजलीका—काः (म).
 CENTO, *s.* (A poem formed by scraps) प्रकीर्णकाव्यं, खण्डकाव्यं, नाना-

CER

- ग्रन्थसङ्ग्रहीतं काव्यं.—(A collection of a hundred stanzas) शतकः.
 CENTRAL or CENTRICAL, *a.* मध्यः—धा-धं, मध्यनः—ना-नं, मध्यलीयः—या-यं, मध्यस्थः—स्या-स्यं, मध्यस्वायो-यिनी-यि (नृ), गर्भस्थः—स्या-स्यं, मध्यवर्ती—हिनी-हि (नृ).
 CENTRALITY, *s.* मध्यत्वं, मध्यस्याता-त्वं, मध्यनत्वं.
 CENTRE, *s.* (The middle, interior) मध्यं, मध्यः, मध्यस्थानं, मध्यस्थलं, गर्भः, उदरं, अभ्यन्तरं, हृदयं; 'in the centre,' मध्ये, अभ्यन्तरे.—(Of a circle) केन्द्रं, चतुष्टयं.
 To CENTRE, *v. n.* (To rest on) अवलम्ब (c. 1. लब्धते-लब्धितुं), समालम्ब, संघि (c. 1. अयति-अयितुं).—(To meet together in one point) मध्यस्थानं or एकस्थानं प्रति समि (c. 2. समेति, समेतुं), एकत्र समागम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं) or सम्मिल (c. 6. मिलति-मेलितुं).
 CENTRICALLY, *adv.* मध्यतः, मध्यं प्रति, मध्ये, मध्यस्थाने, मध्यमुद्दिश्य.
 CENTRIFUGAL, *a.* केन्द्रापङ्क्तिगमिपुः—पुः-पु, मध्यापङ्क्तिगमिपुः—पुः-पु.
 CENTRIPETAL, *a.* केन्द्रजिगमिपुः—पुः-पु, केन्द्राभिपिपतिपुः—पुः-पु, मध्यं प्रति पतयालुः—लुः-लु or पातुकः—का-कं.
 CENTUPLE, *s.* शतगुणः—या-यं, शतधा *ind.*
 To CENTUPPLICATE, *v. a.* शतगुणं—यां-यं कृ, शतगुणीकृ, शतधा कृ.
 To CENTURIATE, *v. a.* शतभागशः कृ, शतखण्डशः कृ, शतधा कृ, शतखण्डीकृ.
 CENTURION, *s.* शतसेनापतिः *m.*, शतयोधमुख्यः, शतसेन्याधिपतिः *m.*
 CENTURY, *s.* (Space of a hundred years) वर्षशतं, शतवर्षं, वत्सरशतं, अष्टशतं.—(A hundred) शतं, शतकः.
 CEPHALALGY, *s.* शिरोवेदना, शीर्षवेदना, शिरःपीडा, शिराङ्घ्रिः *f.*, शिरोरोगः.
 CEPHALIC, *a.* मस्तकपथ्यः—ध्या-ध्यं, मस्तिष्करोगमग्नः—मो-मं.
 CERASTES, *s.* शृङ्गविशिष्टः सर्पप्रभेदः, विषाणो व्यालः, शृङ्गरी.
 CERATE, *s.* सिक्वादिनिर्मितः or सिक्वतैलादिमयः घृतशमक उपनाहः.
 CERATED, *a.* सिक्वाकृतः—क्ता-क्तं, सिक्वमयः—यो-यं, सिक्वानुलिप्तः—मा-मं.
 To CERE, *v. a.* सिक्वयेन लिप् (c. 6. लिप्सति, लेप्तुं) or चर्च्च (c. 7. चर्चति, चर्च्छुं).
 CEREBRAL, *a.* मस्तिष्कसम्बन्धकः—का-कं; 'a cerebral letter,' मूर्धन्यं.
 CEREBRUM, *s.* मस्तिष्कं, मस्तिष्कः, गोर्धं, मस्तकवेष्टः.
 CERECLOTH or CEREMENT, *s.* सिक्वाकृतं वस्त्रं, शववस्त्रं.
 CEREMONIAL, *s.* व्यवहारः, आचारः, रीतिः *f.*, विधिः *m.*, विधानं, नियमः. कृत्यं, नित्यकृत्यं, आह्निकाचारः, संस्कारः, क्रियाविधिः *m.*, शास्त्रविधानं.—(Sacrificial) यज्ञकर्म *n.* (नृ), विधियज्ञः, इष्टि *f.*
 CEREMONIAL, *a.* वैधिकः—को-कं, वैधः—धी-धं, नैपमिकः—को-कं, आचारिकः—को-कं, व्यावहारिकः—को-कं, ऐष्टिकः—को-कं, पौष्टिकः—को-कं.
 CEREMONIOUS, *a.* अतिशयेन आदरकृत्, अतिशयेन आदृतः—ता-तं or सम्भाचारसेवी-विनी-वि (नृ), अतिसम्यः—भ्या-भ्यं or अत्यल्लिकृत्, एकान्तसम्यः—भ्या-भ्यं, सम्यग्मन्यः—न्या-न्यं, एकान्तप्रथितः—ता-तं, एकान्तप्रणयि-यिनी-यि (नृ), अतिसमादरकृत्, अत्यादृतः—ता-तं, अतिसमाजनकृत्, अत्यनन्दनकृत्, अत्यनुनयी-यिनी-यि (नृ).
 CEREMONIOUSNESS, *s.* (The use of too much ceremony) अत्यादरः, अतिशयेन शिष्टाचारानुष्ठानं, or सम्भाचारसेवनं, अतिसौजन्यं, अतिप्रश्रयः, अत्यनुनयः, अतिसमाजनं, अतिसमादरः, अत्यनन्दनं.
 CEREMONIOUSLY, *adv.* एकान्तादरपूर्वकं, अतिसमादरेण, अतिप्रश्रयेण, सातिशयसमाजनं.
 CEREMONY, *s.* (Rite) विधिः *m.*, नियमः, संस्कारः, विधानं, कृत्यं, नित्यकृत्यं, कर्म *n.* (नृ), नित्यकर्म *n.* (नृ), क्रिया, आह्निकाचारः, दीक्षा; 'engaged in ceremonies,' दीक्षितः; 'occasional ceremony,' नैमित्तिककर्म *n.* (नृ); 'marriage ceremony,' विवाहविधिः *m.*—(Form of civility) शिष्टाचारविधिः *m.*, सम्भाचारविधिः *m.*, सौजन्यरीतिः *f.*

CERTAIN, *a.* (Sure) भुवः -या -यं, अवश्यकः -का -कं, सुनिश्चितः -ता -तं.
—(Not admitting doubt) असन्दिग्धः -ग्या -ग्यं, असंशयः -या -यं,
निःसन्दिग्धः -ग्या -ग्यं, निःसन्देहः -हा -हं, निःसंशयः -या -यं; 'it is
certain,' सत्र न संशयः.—(Settled, determined, resolved)
निश्चितः -ता -तं, कृतनिश्चयः -या -यं, निष्पन्नः -जा -जं, नियतः -ता -तं;
'as to time,' कृतकालः -ला -लं.—(Regular) नित्यः -त्वा -हं.—
(Infallible) समोपः -या -यं.—(Particular) सविशेषः -या -यं.—
(Some) कश्चित् काचित् किञ्चित्, कोऽपि कापि किमपि, कश्चन
काचन किञ्चन; 'some few,' कतिचित् *ind.*, कतिपयः -या -यं,
कियान् -यती -यत् (तु); 'a certain person,' कश्चित्; 'a cer-
tain lion,' कश्चित् सिंहः, or in more modern Sanscrit एकः
सिंहः; 'certain people,' कतिपयलोकाः; 'certain teachers,'
कियानो-ध्यापकाः; 'on a certain time,' एकदा, कदाचित्, विशेषकाले.
CERTAINLY, *adv.* अवश्यं, निश्चितं, सुनिश्चितं, असंशयं, भुवं, नूनं, खलु, किल,
नाम, तच्चतस्, संशयं विना, सत्र न संशयः, कः सन्देहः, कोऽत्र सन्देहः.
CERTAINNESS, OR CERTAINTY, OR CERTITUDE, *s.* निश्चयः, निश्चयः,
नैश्चित्यं, अवश्यकता, दृढप्रमाणं, भुवत्वं, असन्दिग्धता; 'certainties,'
भुवाणि.
CERTIFICATE, *s.* प्रमाणपत्रं, अभिज्ञानपत्रं, निरूपणपत्रं, निश्चयपत्रं, सत्याप-
नपत्रं, निदर्शनपत्रं, आगमपत्रं, निरुद्धता *m.* (तु).
To CERTIFY, *v. a.* (To inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा.
—(To bear testimony, give proof) प्रमाणीकृ, सप्रमाणं -यां -यं
कृ, दृढीकृ, स्थिरीकृ, सत्याकृ, प्रमाणपत्रेण or अभिज्ञानपत्रेण निरूप्यं कृ.
CERVICAL, *a.* श्रेयः -यो -यं, श्रेयः -यो -यं, कण्ठः -खण्डा -खण्डं.
CERULEAN, *a.* नीलः -ला -लं, नीलवर्णः -खा -खं, आकाशवर्णः -खा -खं.
CERUMEN, *s.* (Ear-wax) कर्णमलः -लं, तोक्मं, कर्णगुप्फः, कर्णविद् (पु).
CERUSE, *s.* (White lead) श्वेतपुष्पं, शुक्लवर्णः सोसकविशेषः.
CESARIAN, *a.* (Operation) गर्भोच्छेदनं, भूयोत्कर्षनं.
CESS, *s.* (A sum levied) करः, शुल्कः -ल्लं, राजस्वः.—(The act of
assessing) करग्रहणं, शुल्कग्रहणं.
To CESS, *v. a.* (To assess) करं or शुल्कं or राजस्वं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति.
ग्रहीतुं) or दा in caus. (दापयति -यितुं).
CESSATION, *s.* विरतिः *f.*, विरामः, अवरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, वि-
निवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निवृत्तनं, निवृत्तनं, विच्छेदः, उपशमः, अपशमः, धयः;
'cessation of arms,' अवहारः.—(Without cessation) अविरतं,
अनवरतं, निरन्तरं; 'cessation of affliction,' स्नेहच्छेदः.
CESSANT, *s.* समुत्पन्नो वर्धमानप्रभृति सद्य यावत् करं न दत्तवान् इति
ज्ञापनार्थं लेख्यं.
CESSIBLE, *a.* त्याज्यः -ज्या -ज्यं, प्रदेयः -या -यं, विसर्जनीयः -या -यं.
CESSION, *s.* त्यागः, परित्यागः, प्रदानं, वितरणं, विसर्जनं, समर्पणं.
CESSMENT, *s.* करग्रहणं, शुल्कग्रहणं, राजस्वग्रहणं, करदापनं.
CESSOR, *s.* नियतधर्मनिरपेक्षत्वात् or करदानमन्दादस्त्वात् पृथोक्तलेख्यद्वारेण
अभियोक्तव्यः.
CESTUS, *s.* रतिखेला, रतिरसना, रतिकलापः.
CETACEOUS, *a.* तिमिजातीयः -या -यं, मीनरजातीयः -या -यं.
CEYLON, *s.* (The island) सिंहलद्वीपः, सिंहलं, लङ्का.
CHAD, *s.* पाठीनः, महुरः, शृङ्गी *f.*
To CHAFE, *v. a.* (To rub, make hot by rubbing) घृप् (c. 1.
घर्षति, घर्षितुं), आघृप्, निघृप्, संवाहं कृ, घर्षणेन तप् in caus. (तापयति
-यितुं).—(To irritate) तप् in caus., परितप्, चाप् (c. 1. चापते,
चापितुं).—(To make angry) क्रुप् in caus. (क्रोषयति -यितुं), प्रक्रुप्,

रुप् in caus. (रोषयति -यितुं).
To CHAFE, *v. n.* तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सनत्, दुर्मेनस् (nom.
दुर्मेनायते), क्लिप् (c. 4. क्लिप्यते, क्लिपितुं), कुप् (c. 4. कुप्यति -ते, कोपितुं),
प्रक्रुप्, रुप् (c. 4. रूप्यति, रोपितुं), क्रुप् (c. 4. क्रुप्यति, क्रोडुं), मनु (nom.
मनूयति); 'chafing,' आतप्यमानः -ना -नं.
CHAFF, *s.* प्रकोपः, उज्ञापः, परितापः, मनस्तापः, क्रेशः, रोषः, मनुः *m.*, समर्षः,
CHAFER, *s.* पिङ्गशरीरो ध्वनमोदो भ्रमरप्रभेदः.
CHAFF, *s.* चुसं, चुपं, तुपः -पा, तुच्चं, तुच्छपात्यकं, धान्यकल्लं, कटङ्गरः,
निष्पायः.—(Freed from the chaff) निसुपः -पा -यं.
To CHAFFER, *v. a.* पण्य (c. 1. पणते, पणितुं or पणायति -यितुं), पणं कृ,
पणीकृ, विपणीकृ, कुत्सितप्रकारेण पणायं कृ or क्रयविक्रयं कृ.
CHAFFERN, *s.* उदस्थाली, स्थाली, पिठरः, उरता.
CHAFFINCH, *s.* चुसप्रियः घुद्रपक्षिप्रभेदः.
CHAFFLESS, *a.* निसुपः -पा -यं, चुसहीनः -ना -नं, तुपरहितः -ता -तं.
CHAFFY, *a.* तुपमयः -यो -यं, तुपोषणः -मा -मं, लपुः -पुः -पु.
CHAFING-DISH, *s.* अङ्गारपानिका, अङ्गारशकटी *f.*, अङ्गारिः *f.* -रिणी, कटाहः.
CHAGRIN, *s.* क्रेशः, मनुः *m.*, शोकः, विद्वसना, व्यथा, असन्तोषः.
To CHAGRIN, *v. a.* दुःस् (c. 10. दुःसयति -यितुं), क्लिप् (c. 9. क्लिप्यति,
क्लिपितुं), प्यप् in caus. (व्यपयति -यितुं), तप् in caus. (तापयति -यितुं),
सनत्, परितप्, शुप् in caus. (शोचयति -यितुं).
CHAGRINED, *p. p.* आगतमनुः -नुः -नु, सव्यपः -चा -यं, दुःखितः -ता -तं,
उद्विग्नः -गना -गनं.
CHAIN, *s.* शृङ्खलः -ला -लं, रासः.—(Fetter) लोहपन्थनं, लोहपन्थं, निगडः -डं,
चन्थनं, पाशः; 'a gold chain,' कनकसूत्रं.—(A series) श्रेणी, पर्यायः,
पंक्तिः *f.*, अनुक्रमः, माला; 'a chain of causes,' कारणमाला.
To CHAIN, *v. a.* शृङ्खलया or निगडेन चन्थ् (c. 9. चन्थति, चन्थुं), शृङ्खल
(nom. शृङ्खलयति -यितुं), निगड (nom. निगडयति -यितुं).
CHAINED, *p. p.* शृङ्खलितः -ता -तं, निगडितः -ता -तं, शृङ्खलावद्धः -द्धा -द्धं.
CHAIN-PUMP, *s.* शृङ्खलासंचारितं जलोत्थोलनयन्त्रं or घटीयन्त्रं.
CHAIN-SHOT, *s.* शृङ्खलावद्धं युद्धयन्त्रात् प्रक्षेपणीयं लोहगोलद्वयं.
CHAIN-WORK, *s.* शृङ्खलकर्म *n.* (तु), शृङ्खलारूपेण निर्मितं यत् किञ्चिद्
चिरलकर्म.
CHAIR, *s.* पीठं, आसनं, विष्टरः, विस्तरः, संवेशः.—(Wheel-chair) पथं.
CHAIRMAN, *s.* सभापतिः *m.*, सभाधिकृतः, गोष्ठीपतिः, श्रेष्ठी *m.* (तु),
प्रामाणिकः.—(One whose profession it is to carry a chair)
प्रचहणिकः.
CHAISE, *s.* यानविशेषः, रथः, क्रोडारथः, पुष्परथः, वाहनं.
CHALCOGRAPHY, *s.* तावफलके or पित्तलफलके लिखनविद्या.
CHALDRON, *s.* पिठरः, उरता, स्थाली, उदस्थाली, पिष्टपचन.
CHALICE, *s.* कंसः, पात्रं, भाजनं, शरायः, यज्ञपात्रं, यज्ञभाजनं.
CHALK, *s.* कठिनी, राटिनी, कठिका, खटिका, खडिका, चूर्णः -थं, श्वेत-
धातुः *m.*, शुक्लधातुः, चूर्णलेखा, पायुर्मृत् *f.*, शिलाधातुः, सितोपलः, पाकशुद्धा,
यवलमृत्तिका.—(Red chalk) गैरेयं, अर्थं, गिरिजं, अश्मजं, शिलाजतु *n.*
To CHALK, *v. a.* (To mark with chalk) कठिन्या चिह् (c. 10.
चिह्नयति -यितुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लिखितुं).
CHALK-CUTTER, *s.* कठिनीखनकः, कठिनीखनिता *m.* (तु), शुक्लधातुखनकः.
CHALKY, *a.* कठिनीमयः -यो -यं, श्वेतधातुपूर्णः -खा -खं, कठिनीसंमृष्टः -ष्टा -ष्टं.
To CHALLENGE, *v. a.* आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ते -ह्वानुं), उपाह्वे, समाह्वे;
द्वन्द्वयुद्धार्थं or नियुद्धार्थम् आह्वे; स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते, स्पर्धितुं), आक्रन्द
(c. 1. -क्रन्दति -क्रन्दितुं), प्रत्यर्धे (c. 10. -अर्थयति -यितुं).—(To accuse)
अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं).—(To claim as one's own due)

- आत्मसात्, स्वीकृतं, मम देयं or महं दातव्यानां ज्ञापयित्वा ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or in des. (निष्ठाति -स्थितं).
- CHALLENGE, *s.* आह्वानं, समाह्वयः-ह्वानं, योषसंरावः, क्रान्तिः, अभियोगः.
—(A writing containing a challenge) युद्धाह्वानपत्रं, द्वन्द्वयुद्धार्थम् आह्वानपत्रं.
- CHALLENGED, *p. p.* आहूतः-ता-तं, समाहूतः-ता-तं, कृताह्वानः-ता-तं.
- CHALLENGER, *s.* आह्वानकर्त्ता *m.* (नृ), समाह्वानकृत्, समाह्वता *m.* (नृ), अभियोक्ता *m.* (नृ).
- CHALLENGING, *s.* (Act of) आह्वानं, हूतिः *f.*, हवः, क्रान्तिः, स्पृष्टा.
- CHALYBEATE, *a.* अयःसंस्पृष्टः-ष्टा-ष्टं, लोहव्याप्तः-ता-तं, लोहगुणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, लोहपटितः-ता-तं; 'a chalybeate pill,' अयोगुदः.
- CHAMADE, *s.* युद्धे पराजयसूचकं or सम्प्रदानसूचकं पटहाडनं.
- CHAMBER, *s.* कोष्ठः, प्रकोष्ठः, शाला, शालिका, आगारः-रं, गृहं, स्थलं, आवासः, वासभवनं, कक्षः, कुटी, कुटिः *f.*; 'bed-chamber,' शयनागारः, स्वप्निकेतनं, शयनशाला, शय्यावेश्म *n.* (नृ); 'an inner chamber,' उपरोधकं, कक्षान्तरं; 'an upper chamber,' उपरिस्थः प्रकोष्ठः; चन्द्रशालिका, शिरोगृहं.—(A cavity) कोष्ठः, गन्धः, विलं, कुहरं.
- To CHAMBER, *v. n.* लम्पटवत् स्त्रियो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अभिगम्, लम्पटाचारः-रा-रं अस्.
- CHAMBERING, *s.* स्त्रीगमनं, नार्यभिगमनं, स्त्रीसेवा, नारीप्रसङ्गः, लम्पटता.
- CHAMBERLAIN, *s.* शयनाधिकृतः, अन्तःपुरवर्त्ती *m.* (नृ), अन्तर्पेशिकः, कञ्चुकी *m.* (नृ), स्वापत्यः, वस्त्रगृहाधीशः, द्वाःस्थितदशकः, वन्द्युलः.
- CHAMBERMAID, *s.* शयनशालायां शय्यादिपरिकल्पिका परिचारिका or दासी.
- CHAMELEON, *s.* सरटः, सरटुः, प्रतिमूर्त्यः, कुलाहकः. See CAMELEON.
- To CHAMFER, *v. a.* सत्त्वस्य परितः सीताकारा रेखा लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).
- CHAMFER or CHAMFRET, *s.* सत्त्वस्य परितो लिखिता सीताकारा रेखा, सत्त्वरेखा, सत्त्वसीता.
- CHAMOIS, *s.* चातप्रमोयः, वनद्यागजातीयो गिरिप्रियो महावेगो जन्तुभेदः.
- CHAMOMILE, *s.* अतिरिक्तस्वविशिष्टः सुगन्ध जोषधिभेदः.
- To CHAMP, *v. a.* चर्चं (c. 1. चर्चति, चर्चितुं), दंश् (c. 1. दंशति, दंष्टुं), परिदंश्, दन्तपक्षं कृ; 'to champ the bit,' खलीनं परिदंश्.
- CHAMPAIGN, *s.* समभूमिः *f.*, समभूभागः, समस्थलं-ली, समप्रदेशः, निर्वहनभूमिः *f.*
- CHAMPAKA, *s.* (A plant) चम्पकः, चाम्पेयः, हेमपुष्पकः, स्थिरगन्धः, स्थिरपुष्पः.—(Its flower) गन्धफली.
- CHAMPIGNON, *s.* द्रव्याभेदः, द्रवाकं, उच्छिलोन्मं, शिलोन्मं.
- CHAMPION, *s.* (A warrior) भटः, सुभटः, वीरः, प्रवीरः, योद्धा *m.* (नृ), प्रयुयुत्तुः *m.*, विज्जान्तः, गखोरः, नासोरः.—(A defender) रक्षकः, रक्षिता *m.* (नृ), परिरक्षी *m.* (नृ).
- CHANCE, *s.* दैव्यं, दैवयोगः, दैवगतिः *f.*, घटना, दैवघटना, सङ्गतिः *f.*, अकस्मात्सङ्गतिः, आगन्तुः *m.*, अतिवर्त्तनं.—(Unfortunate chance) विषद्, आपद्; 'a game of chance,' अद्यादिक्रीडा, घृतं; 'trusting too much to chance,' दैवपरः, दैवापन्नः, दैवचिन्तकः; 'by chance,' अकस्मात्, दैवात्, दैववशात्, घटनया, अनपेक्षं, प्रमादेन.—(State of doubt) संशयः; 'committed to chance,' संशयस्थः-स्था-स्थं.
- To CHANCE, *v. n.* अकस्मात् सम्भू (c. 1. भवति-भवितुं) or सम्पृ (c. 4. पद्यते-पद्युं) or समापृ or उपस्था (c. 1. तिष्ठति-स्थातुं) or समुपस्था, or आपत् (c. 1. पतति-पतितुं).
- CHANCEL, *s.* पूजाशालायाः पूर्वेदिश्यो महापवित्रत्वाद् व्यवधानेन अवरुद्धो भागः, मन्दिरस्य प्राचीनभागः.

- CHANCELLOR, *s.* महाप्राङ्गिकाकः, प्रधानधर्माध्यक्षः, महाविचारकः, महा-ज्ञासनकर्त्ता *m.* (नृ).—(Chancellor of the Exchequer) कोशाधीशः.—(Of the University) राजविद्यालयाधिपतिः *m.*
- CHANCELLORSHIP, *s.* महाप्राङ्गिकाकत्वं, प्रधानधर्माध्यक्षस्य पदं or अधिकाः.
- CHANCE-MEDLEY, *s.* डिस्साह्वे अनिच्छातो नृहत्या or मनुष्यमारणं.
- CHANCER, *s.* विद्रुधिः *m.*, उपदेशः, गलितधर्तः. See CANCER.
- CHANCERY, *s.* दण्डनैर्दुष्यैश्चमका महाविचारणसभा, महाविचारस्थानं, धर्मी-ग्रतानियामकः सभाविशेषः.
- CHÁNDÁLA, *s.* (An outcaste or man of a degraded tribe) चाण्डालः, चण्डालः, मातङ्गः, निपादः, दिवाकोचिः, ध्रुपवः, जनङ्गमः, अन्नेवासी, पुच्छसः, श्रवः.
- CHANDLIER, *s.* दीपवृक्षः, दीपपादपः, शिखातरुः, शिखावृक्षः, दीपाधारः.
- CHANDLER, *s.* (A huckster) चाण्डावहः, वैवधिकः, विवधिकः; 'a corn-chandler,' धान्यमायः.—(One who makes or sells candles) दीपिकाकृत्, दीपविक्रेता *m.* (नृ).
- To CHANGE, *v. a.* विकृ (c. 8. -करोति -कुरुते), अन्यरूपं-पी-पं कृ, भिन्नरूपं-पी-पं कृ, विपर्यस्तं (c. 4. -अस्यति, असितुं).—(To barter) विने (c. 1. -मयते-मातुं), विने, विनिने, परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति -वितुं); 'he changes beans for sesamum-seed,' तिलेभ्यः प्रति मापान् ददाति.—(To change the mind) अन्यमानसीभू, विपरीतं विद्वा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं).—(To change a note) हुण्डिकापत्रं सुव-रूपेण दिभिः परिवृत्.—(To change gold for coin of less value) सुवरीरूपादिकं कुम्पनाणकपणकपदेदिभिः परिवृत्.—(To change one's clothes) वासांसि अवतार्य or विहाय or अवमुच्य अपराणि परिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).
- To CHANGE, *v. n.* विकृ (c. 8. -कुरुते), विकृतीभू, अन्यभा भू, अन्यरूपः-पी-पं भू, भिन्नरूपः-पी-पं भू, विकृताकारः-रा-रं भू; 'the mouse was changed into a cat,' मूषिको विडालः कृतः.—(To change in mind) विमनीभू.—(To change one's evil course) पापाद् विनिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं) or निवृत्.
- CHANGE, *s.* विकारः, विकृतिः *f.*, विक्रिया, वैकृत्यं, परिणामः, विपरिणामः, विपर्ययः, परिवर्त्तः, अन्यभाभावः.—(Vicissitude) आवृत्तिः *f.*, परिवृत्तिः *f.*; 'of the seasons,' ऋतूपर्यायः.—(Variety) वैचित्र्यं, विभेदः.—(Reformation) निवर्त्तनं.—(Small money) अल्पसारं धनं यथा कुम्पनाणकपणकपदेकादि, अल्पार्थमुद्रा, छुद्रमुद्रा.—(Place where merchants meet) यणिकसमागमचत्वरं, यणिकचत्वरं.—(Of the moon) अमावसी, प्रतिपत्, चन्द्रपरिवर्त्तः, पक्षेस्तान्तिः *m.*; 'of mind,' बुद्धिभेदः.
- CHANGEABLE, *a.* (Possible to be changed) विकार्यः-य्यी-य्यं.—(Fickle) अस्थायी-यिनी-यि (नृ), अस्थिरः-रा-रं, अपरिः-रा-रं, चलः-ला-लं, चलचिन्तः-ता-तं, चपलः-ला-लं, सङ्कुलः-का-कं, नैकभावाश्रयः-या-यं, प्रकृतितरलः-ला-लं, अन्यमनाः-ता-तं (नृ), अन्यमानसः-सी-सं.—(Inconstant) अनित्यः-ता-तं.
- CHANGEABLENESS, *s.* अस्थिरता, अस्थिर्यं, चलचिन्तता, चञ्चलत्वं, चापत्यं.
- CHANGED, *p. p.* विकारितः-ता-तं, विकृतः-ता-तं, वैकृतः-ता-तं, कृत-विक्रिया-या-यं, अन्यरूपः-पी-पं, परिणतरूपः-पी-पं, विपर्यस्तः-स्ता-स्तं, विकृताकारः-रा-रं.—(In feelings) विमनीकृतः-ता-तं, विमनीभूतः-ता-तं.
- CHANGELING, *s.* कुलोन्पुत्रेण परिवर्त्तितो धात्रीपुत्रः; वेतालेन सुरुपबालकम् अपहृत्य तस्य स्थाने उपसर्जितः कुरुपबालक इति केचिन् मन्यन्ते; उपसर्जितपुत्रः, उपकल्पितपुत्रः, कृत्रिमपुत्रः, पुत्रप्रतिनिधिः *m.*
- CHANGELING, *s.* हुण्डिकापत्रसुवरीरूपादिपरिवर्त्तकः.

CHANNEL, *s.* (A strait) सङ्कटं.—(The bed of a river) नदीभारः, नदीपात्रं, गर्भः, नदीगर्भः.—(A long excavation, a canal) कुत्वा, उपकुत्वा, खातं, नालः, प्रणालः.—(A narrow passage) सङ्कीर्णपथः.—(Furrow of a pillar) स्तम्भरेखा, स्तम्भसीता.—(A stream) चोतः *n.* (स्).
 To CHANNEL, *v. a.* खन् (c. 1. खनति, खनितुं, खातुं), उत्खन्, कुत्वाः कृ, सीताः कृ.

To CHANT, *v. n.* गे (c. 1. गायति, गातुं), गनै, जगै, सुन्न (nom. मुन्नायते), यद् (c. 1. पठति, पठितुं).

CHANT, *s.* गीतं, गेयं, गानं, गाथा, सेलिः *f.*, स्तोत्रं.

CHANTED, *p. p.* गीतः-ता-तं, परितोतः-ता-तं, पठितः-ता-तं.

CHANTER, *s.* उद्गाता *m.* (नृ), गायकः, गेष्णुः, गापिकः, सुन्नयुः *m.*

CHANTICLEER, *s.* उपाकलः, कुमुदः, कृकवाकः, यामपोयः.

CHAOS, *s.* महाभूतादिसाङ्कर्यं, प्राग्जगत्पट्टेर्जलादिभूतानाम् अस्तव्यस्तता, एकार्थवः.—(Confusion) सङ्करः, साङ्कर्यं, संक्षोभः, व्यस्तता, अस्तव्यस्तता.

CHAOTIC, *a.* सङ्करीकृतः-ता-तं, अस्तव्यस्तः-स्ता-स्तं, अथरोत्तरः-रा-रं, सङ्कीर्णः-खा-खं, सङ्कुलः-ला-लं, एकार्थवीभूतः-ता-तं, अस्तव्यस्तः-स्ता-स्तं, अलक्षणः-खा-खं.

To CHAP, *v. n.* (To break into gapings from the effect of cold) शीतोपहतत्वात् बुद् (c. 4. बुध्यति, बुटितुं) or विदल् (c. 1. -दलति -दलितुं) or विभिद् in pass. (-भिद्यते) or विद् in pass. (-दीर्यते) or चिद् in pass. (-चिद्यते) or स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं).

CHAP, *s.* (Cleft, chink) बुटितं, बुटिः *f.* -टी, चिद्, रन्त्रं, गर्भः, भित्तिः *f.*; 'in the feet' पाददारी, अलसः.—(A person, a fellow, contemptuously) माणवः-वकः, मनुष्यकः, नागरः.

CHAPE, *s.* (The catch of any thing by which it is held) चन्पनी, चन्पनकीलकः, सङ्ग्रहणं दन्तकः, ग्रहणी, रक्षणी, चालानं.

CHAPEL, *s.* (Shrine) देवागारः, देवतागारः, देवायतनं, देवालयं.—(A small place of worship subject to a church) महामन्दिरापीना धुद्रपूजाशाला, अग्रपानमन्दिरं.—(Of ease) दूरस्थेः सेवितं धुद्रभजनभवनं.

CHAPELRY, *s.* धुद्रमन्दिराधिकारः, पृथ्वीपूजाशालापीनी भूमिभागः.

CHAPERON, *s.* नृत्यगीतादिसमाजे अनूढाम् तरुणीम् उपास्ते या मध्यमवयस्ता भाविनी or कुलीना स्त्री.

To CHAPERON, *v. a.* नृत्यगीतादिसमाजे अनूढां तरुणीं युवतिगणं वा उपास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं) or उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), or उपचर् (c. 1. -चरति -चरितुं).

CHAPFALLEN, *a.* झानपदनः-नी-नं, मलिनमुखः-खी-खं, हाताशः-शा-शं.

CHAPITER, *s.* स्तम्भशीर्षं, स्तम्भमस्तकः, स्तम्भशृङ्गं, जर्द्धस्तम्भः, स्तम्भस्य जर्द्धभागः.

CHAPLAIN, *s.* पुरोहितः, कुलाचार्यः, चृत्विक् *m.* (नृ), कुलगुरुः *m.*, कुलविप्रः.

CHAPLAINSHIP, *s.* पौरोहित्यं, पुरोहितपदं, कुलाचार्यपदं, आर्क्षिज्यं.

CHAPLET, *s.* माला, माल्यं, सक् *f.* (नृ), दाम *n.* (नृ), कुसुमागतंसकं, निर्युहः, आपीडः, पीडा; 'chaplet-maker,' मालाकारः, मालिकः; 'chaplets worn in different positions,' गर्भकः, प्रभृकं, ललामकं, मालचं, वैकृष्टकं, आपीडः, शेषरः.

CHAPMAN, *s.* आपणिकः, विपणी *m.* (नृ), क्रयिकः, विक्रयिकः.

CHAPPED, *p. p.* बुटितः-ता-तं, बुटितवान्-वती-यत् (नृ), विदलितः-ता-तं, विभिन्नः-ता-तं, विदीर्यः-खा-खं, छिन्नः-ता-तं.

CHAPS, *s. pl.* (The mouth of a beast of prey) आस्यं, मुखं, चदनं, हनुः *m.*—(Entrance of a channel) सङ्कटमुखं, सङ्कटप्रवेशः.

CHAPTER, *s.* (Division) अध्यायः, अध्यायः, सर्गः, पद्यं *n.* (नृ), परिच्छेदः, विच्छेदः, काण्डः-खण्डः, खण्डः-खण्डः, स्कन्धः, उच्छ्वासः, आश्वासः, प्रकरणं, लेखकः.

—(An assembly of canons) महामन्दिरे प्रधानपुरोहितानां सभा.

To CHAR, *v. a.* (To burn wood to a cinder) चङ्गारसाकृ, चङ्गारीकृ, चङ्गार (nom. चङ्गारयति -यितुं); ईपहृ (c. 1. -दहति -दधु).

To CHAR, *v. n.* (To work at other's houses by the day) गृहसम्मार्जने उदकवाहने इत्यादिकुत्सितकर्मणि एकदिनमात्रं यावद् व्यापृता भू or नियुज् in pass. (-युज्यते).

CHAR-WOMAN, *s.* गृहसम्मार्जने उदकवाहने इत्यादिकुत्सितकर्मणि एकदिनमात्रं नियुक्ता or व्यापृता चेटो, प्रत्यहं भूतिं गृह्णाति या कर्मिकरी, दिनिकाचेटो, दिनिकाप्रेषा, प्रेषा, सैरिन्नी.

CHARACTER, *s.* (Disposition) शीलः-लं, शीलत्वं-ता, स्वभावः, वृत्तिः *f.*, स्वरूपं, स्वाभिप्रायः, चारित्र्यं.—(Property, peculiarity) भावः, गुणः, विशेषः.—(Natural character) स्वभावः, निसर्गः, प्रकृतिः *f.*—(Mark) लक्षणं, चिह्नं, अभिज्ञानं.—(Letter) चक्षरं, वर्णः-खं.—(Handwriting) सहस्राक्षरं.—(Personage in a drama) भूमिका.—(Reputation, honour) मर्यादा, कीर्तिः *f.*, यशः *n.* (स्).—(Dignity) गौरवं

CHARACTERISTIC, *a.* लाक्षणिकः-की-कं, लाक्षण्यः-ख्या-ख्यं, विशेषकः-का-कं, विशेषणः-खा-खं, स्वाभाविकः-की-कं, गुणवाचकः-का-कं.

CHARACTERISTIC, *s.* लक्षणं, विशेषलक्षणं, संलक्षणं, लिङ्गं, चिह्नं, विशेषः-पणं, अभिज्ञानं, संज्ञा, गुणः, उपाधिः *m.*, स्वधर्मः, स्वभावः; 'generic property,' समानाधिकरणं; 'specific property,' जातित्वं.

CHARACTERISTICALLY, *adv.* विशेषतः, सविशेषं, लक्षणतः.

To CHARACTERIZE, *v. a.* लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), संलक्ष्, उपलक्ष्; विशिप् in caus. (-शेषयति -यितुं), चिह् (c. 10. चिहयति -यितुं).—(To give an account of the personal qualities) गुणदोषान् व्याख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं).

CHARACTERIZED, *p. p.* विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, विशेषितः-ता-तं, सविशेषः-पा-पं-पणः-खा-खं, लक्षितः-ता-तं, संलक्षितः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-तं, कृतलक्षणः-खा-खं, लिङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (नृ).

CHARADE, *s.* सद्यतोभट्टः, वडमानः, प्रवद्विका, पद्यविरचिता प्रज्ञदूती यथा किंस्विच्छीघ्रतरं वायोः किंस्विद्दुहतरं तृणात् मनः शीघ्रतरं वाताच्चिन्ता बहुतरा तृणादिति.

CHARCOAL, *s.* चङ्गारः-रं, निधापकः, दग्धकाष्ठं, दग्धेयं.

To CHARGE, *v. a.* (Accuse) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते), अभिशप् (c. 1. -शपति -शप्ते), अभिशप् (c. 1. -शंसति -शंसितुं), अधिधिप् (c. 6. -धिपति -धेप्ते).—(Impute a crime to any one) दोषं कस्मिंश्चिद् आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं).—(Enjoin, exhort) आदिष् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिष्, प्रत्यादिष्, निर्दिष्, उपदिष्; आज्ञा in caus. -ज्ञापयति -यितुं).—(Intrust) निधिप्, न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), सम् in caus. (-अर्पयति -यितुं).—(Impose as a task) नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-युक्ते, c. 10. -योजयति -यितुं).—(Attack) अभिद्रु (c. 1. -द्रुयति -द्रोतुं); आस्कन्द् (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्ते), आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रान्ति), अभिधाप् (c. 1. -धावति -ने-धावितुं).—(Burden, load) भारं न्यस्, or निविष् in caus. (-वेशयति -यितुं) or आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), पृ (c. 10. पूरयति -यितुं) with inst. c.—(Ask a price) मूल्यं प्राप् (c. 10. -अर्थयति -ति -यितुं).

CHARGE, *s.* (Care, custody) गुप्तिः *f.*, रक्षा, रक्षणं; 'to take charge of,' रक्ष् (c. 1. रक्षति, रक्षितुं), अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं).—(Trust) निक्षेपः, उपनिक्षेपः, न्यासः, उपन्यासः, उपनिधिः *m.*; 'to give in charge,' निधिप् (c. 6. -धिपति -धेप्ते), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-युक्ते).—(Commission, office, task.

duty) नियोगः, अधिकाः, भारः, व्रतं, धर्मः.—(Mandate, command) आदेशः, आज्ञा, शासनं.—(Exhortation) प्रत्यादेशः, उपदेशः.—(Accusation) अभियोगः, अभिशापः, अभिशंसनं, अपवादः.—(Imputation) दोषारोपः, दोषकल्पनं; 'to lay a crime to any one's charge,' दोषं कस्मिंश्चित् चारुह् in caus. (—रोपयति—यितुं).—(Onset, attack) संशरणं, आक्रमणः, अभ्यवस्त्रणः, उपपातः, अभिजनः, आक्रमः; 'charge sounded by musical instruments,' आटसरः.—(Burden) भारः, धरा.—(Charge of a gun) यशुर्यगुलिकादिकम् एकवारे युद्धनाडी निवेशयितव्यं.—(Expense) व्ययः.—(Price) मूल्यं, चर्यः.

CHARGEABLE, *a.* (Liable to be accused) अभियोज्यः—या—यं, अभियोज्यः—ज्या—ज्यं.—(Imputable) आरोपणीयः—या—यं.—(Causing expense) व्ययकारी—रिणी—रि (न्).

CHARGED, *p. p.* (Loaded) पुद्गलः—हा—हं, धुरीणः—णा—धं, धुरीणः—या—यं, भारवान्—वती—वत् (त्), भारक्रान्तः—न्ता—न्तं, अभिपूः—णी—यं, गभैः—भै—भै in comp.; as, 'a cloud charged with water,' अभ्योमयी जलदः.—(Accused) अभियुक्तः—क्ता—क्तं, अभिशप्तः—स्ता—स्तं.—(Injoined) समादिष्टः—ष्टा—ष्टं, प्रत्यादिष्टः—ष्टा—ष्टं.—(Made to pay) दायितः—ता—तं.—(Imputed) आरोपितः—ता—तं.

CHARGER, *s.* (Large dish) बृहत्पात्रं, पात्रं, भाजनं.—(War-horse) वारकीरः, योधरः, युद्धाश्वः, युद्धवाजी *m.* (न्).

CHARILY, *adv.* परिमितप्रकारेण, मितप्रकारेण, परिमितं, समुक्तहस्तेन, अल्पशः.

CHARIOT, *s.* रथः, शस्त्रवाहनं, गन्ती, गन्तीरथः; 'of war,' स्यन्दनः, शताश्वः; 'of the gods,' विमानः—नं; 'covered chariot,' कर्णीरथः, हयनं; 'pleasure-chariot,' क्रीडारथः; 'chariot-race,' रथचर्या; 'chariot-horse,' रथ्यः; 'warrior mounted on a chariot,' स्यन्दनारोहः, रथारूढः, रथी *m.* (न्).

CHARIOTEER, *s.* सूतः, यन्ता *m.* (न्), नियन्ता (न्), अधिरथः, रथवाहकः, सादिः *m.*, सारथिः *m.*, चातुरिकः, प्राजिता *m.* (न्), द्युता *m.* (न्), सव्येष्टा *m.* (न्), दक्षिणस्थः, प्रवेता *m.* (न्).

CHARITABLE, *a.* (Kind in giving alms and assisting the poor) कृपणवत्सलः—ला—लं, दरिद्रवत्सलः—ला—लं, दीनवत्सलः—ला—लं, करुणात्मकः—का—कं, दानशीलः—ला—लं, दरिद्रोपकारी—रिणी—रि (न्) or परोपकारी, जनदाता—त्री—तृ (न्) or भिक्षादाता, दयालुः—लुः—लुः, दरिद्रपोषा—ष्टी—ष्टृ (ष्टृ), दरिद्रपालकः—का—कं, सद्भूतानुकम्पकः—का—कं, धर्मात्मा—त्मा—त्त (न्).—(Kind in judging of others) परदोषसहनः—ना—नं, अनसूयकः—का—कं, अमत्सरः—रा—रं.

CHARITABLY, *adv.* दरिद्रोपकारशीलत्वात्, दयाया, सदयं, दयालुवत्, दीनवत्सलवत्, दरिद्रपोषवत्, सानुकम्पं.—(Without malignity) अनसूयाया, अमत्सरं, परदोषसहनवत्.

CHARITY, *s.* (Kindness to the poor, liberality) दरिद्रोपकारः, दरिद्रपालनं, दरिद्रपोषणं, दया, करुण्यं, दयालुत्वं, दानशीलता, कृपा, सुकरं, भूषणं.—(Almsgiving) भिक्षादानं, दानं, दानधर्मः.—(Alms) भिक्षा, भैक्षं, भिक्षान्नं, पुण्यं, पुण्यकं; 'for charity,' पुण्यार्थं.—(Christian charity, love) प्रेम *n.* (न्), सद्भूतानुकम्पः, सद्भूतप्रणिनः, प्रति प्रेम.

CHARLATAN, *s.* मिथ्याचिकित्सकः, दुष्टचिकित्सकः, छत्रवैद्यः, आयुर्वेदानभिज्ञः.—(Deceiver) छली *m.* (न्), मायी *m.* (न्), कपटी *m.* (न्).

CHARLATANICAL, *a.* आर्यवेदविरुद्धः—द्धा—द्धं, मिथ्याचिकित्सासम्बन्धीयः—या—यं, कापटिकः—की—कं, छत्रिकः—की—कं, दाम्भिकः—की—कं.

CHARLATANRY, *s.* मिथ्याचिकित्सा, दुष्टचिकित्सा, आयुर्वेदानभिज्ञता, छलं, कपटः—टं, छत्र *n.* (न्), दम्भः, प्रतारणं, वचनं, वाक्छलं.

CHARLES'S WAIN, *s.* सन्तर्पणः *m. pl.*, पिचविशिशिखिनः *m. pl.*, शकटाकृति नद्यचं.

CHARLOCK, *s.* शस्त्रवेद्यप्ररोही पीतपुष्पविशिष्ट चोपनिषेदः.

CHARM, *s.* (Words having mystic power) मन्त्रः, अभिचारमन्त्रः.—(Charm, amulet) कवचः—चं, संवदनं—ना, गारुडः; 'subduing by charms, &c.' वशक्रिया, अभिचारः, संवदनं—ना; 'under the influence of a charm,' अनुमन्त्रितः—ता—तं, अभिमन्त्रितः—ता—तं.—(Something of power to charm or allure) प्रलोभनं, विलोभनं.—(Beauty) सुगता, शोभा, कान्तिः *f.*, शोः, सौन्दर्यं.

To CHARM, *v. a.* (To enchant) मन्त्रद्वारेण वशीकृ or मुह् in caus. (मोहयति—यितुं), अभिमन्त्र् (c. 10.—मन्त्रयते—यितुं), अनुमन्त्र्, अभिचर् (c. 10.—चारयति—यितुं).—(To rejoice the mind) मनो ह्व (c. 1. हरति, हर्तुं) or रन् in caus. (रमयति—यितुं), हृप् in caus. (हर्षयति—यितुं).—(To allure) प्रलुभ् in caus. (लोभयति—यितुं).

CHARMED, *p. p.* (With joy) हृत्मानसः—सो—सं, हृष्टमानसः—सो—सं, प्रह्लादितः—ता—तं, उत्सासितः—ता—तं.—(By incantations, &c.) अभिमन्त्रितः—ता—तं, अनुमन्त्रितः—ता—तं, अभिचारितः—ता—तं, वशः—शा—शं, वशीभूतः—ता—तं, वशीकृतः—ता—तं, वशातापन्नः—न्ता—न्तं, मोहितः—ता—तं, आकृष्टः—ष्टा—ष्टं.

CHARMER, *s.* (A dealer in charms) गारुडिकः, जादुलिकः.—(An enchanter) अभिचारो *m.* (न्), रिणी *f.*, मायो *m.* (न्), यिनी *f.*, मायाकारः, मोही *m.* (न्), हिनी *f.*—(Word of endearment applied to a woman) प्रिया, वत्सा, मुग्धा.

CHARMING, *a.* मनोहरः—रा—रं, मनोरमः—मा—मं, रम्यः—म्या—म्यं, रमणीयः—या—यं, कमनीयः—या—यं, सुभगः—गा—गं, कान्तः—न्ता—न्तं, मोदकः—का—कं, हर्षकरः—री—रं, विचित्रः—त्रा—त्रं, सश्रीकः—का—कं, आकर्षकः—का—कं, आकृष्टवान्—वती—वत् (त्), अस्येचनकः—का—कं; 'a charming woman,' मुग्धा, प्रमदा.

CHARMINGLY, *adv.* मनोरमं, रमणीयप्रकारेण, रम्यं, रमणीयतया, विचित्रं, सुभगं, यथा मनो ह्रियते तथा, मनोहरप्रकारेण.

CHARMINGNESS, *s.* रम्यत्वं, रमणीयता, कमनीयता, मनोहरत्वं, सश्रीकता.

CHARNEL-HOUSE, *s.* श्वास्थिस्थानं, अस्थिसन्धयस्थानं, श्मशानं, श्वास्थिगृहं.

CHARRED, *p. p.* अङ्गारितः—ता—तं, अङ्गारसात्कृतः—ता—तं, अङ्गदग्धः—ग्धा—ग्यं.

CHART, *s.* वेलालेख्यं, वेलापटः, समुद्रयात्रिणां पथदर्शनाथं नदीसमुद्रवेला-सैकादिभिर् अङ्कितं पत्रं, समुद्रद्वीपादीनाम् आलेख्यं, नौकारुढानां पथदर्शकं पत्रं.

CHARTER, *s.* शासनं, शासनपत्रं, राजाज्ञापत्रं, प्रामाणिकपत्रं, धर्मकीलः, पट्टः.—(Privilege) अधिकारः.

CHARTERED, *p. p.* राजादिसकाशात् शासनपत्रेण अधिकारयुक्तः—क्ता—क्तं.

CHARY, *a.* परिमितः—ता—तं, मितः—ता—तं, समुक्तहस्तः—स्ता—स्तं, सावधानः—ना—नं, अवहितः—ता—तं, विचक्षणः—णा—यं.

To CHASE, *v. a.* (To hunt) मृगं (c. 10. मृगयते—यितुं), मृगयां कृ, आखिद् (c. 1.—खेटति—खेटितुं), परिकल् (c. 10.—कालयति—यितुं).—(To pursue) अनुधाव् (c. 1.—धावति—धावितुं), पश्चाद्वाव्, अभिधाव्, अनुसृ (c. 1.—सरति—सर्तुं), अन्विम् (c. 4.—इष्यति—इषितुं), अनुष्ठा (c. 1.—तिष्ठति—ष्ठितुं), अनुवृत् (c. 1.—वर्तते—वर्तितुं), पश्चाद्वृत्.—(To drive away) निरस् (c. 4.—अस्यति—असितुं), अपास्; निराकृ; अपानुद् (c. 6.—नुदति—नोदुं), दृ in caus. (द्रावयति—यितुं).—(To chase gold and silver vessels) राजतानि भाषानि रेखादिना अलङ्क or उपस्कृ.

CHASE, *s.* (Hunting) मृगयं, मृगया *f.*, खेटः—टं, आखेटः, आधोदनं, पापङ्गिः *f.*, आच्छोदनं, पराधिः *f.*; 'he went to the chase,' भृगयायै गतः or मृगयां कर्तुं गतः.—(The game hunted) जाङ्गलं.—(Pur-

suit, running after) अनुधावनं, अभिधावनं, पश्चाद्धानं, अनुसरणं, अन्वेषणं, मृगणं.—(Open ground fit for hunting) मृगययोः निश्चिनभूमिभागः, जाङ्गलभूमिः.

CHASED, *p. p.* अनुधावितः -ता -तं, मृगितः -ता -तं, द्रापितः -ता -तं.

CHASER, *s.* मृगयुः *m.*, आखेटकः, अनुधावकः, अनुसारी *m.* (नं), द्रापकः, पश्चाद्धानकः.

CHASM, *s.* छिद्रं, अयटः -दिः *m.*, विपरं, विलं, रन्ध्रं, दरौ, गर्भः, कुहरं, शुषिरं, रोकं, पिरोकं, पिद्रं, टङ्गः, भङ्गः, भर्करा, रोषं, रुहकं.

CHASTE, *a.* अलम्पटः -टा -टं, यतनेपुनः -ना -नं, सद्गुणः -त्ता -तं, अकामः -मा -मं, अपाशुलः -ला -लं, यतेन्द्रियः -या -यं, नितेन्द्रियः -या -यं, निष्कामः -मा -मं, ऊर्ध्वरेताः -ताः -तः (स्), अयसनी -निनी -नि (नं), धर्मेपारी -रिणी -रि (नं), संयतोपस्यः -स्या -स्यं, अयभिपारी -रिणी -रि (नं); 'a chaste wife,' पतिव्रता, साध्वी, सती *f.*, अयभिपारिणी, कुलपुत्रः; 'most chaste,' महासती; 'a chaste woman,' कुलस्त्री, कुलपालिका.—(Pure, correct, as language, &c.) शुद्धः -द्वा -द्वं, विशुद्धः -द्वा -द्वं, शुषिः -धिः -धि, निर्मलः -ला -लं.

CHASTELY, *adv.* निष्कामं, उपस्पन्निग्रहेण, इन्द्रियसंयमेन, शुद्धं, शुषि.

To CHASTEN OR CHASTISE, *v. a.* शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, दक्ष् (c. 10. दक्षयति -यितुं), वियत् (c. 10. -यातयति -यितुं), दशं प्रणी (c. 1. -णयति -येतुं).

CHASTISED, *p. p.* शाितः -ष्टा -ष्टं, शासितः -ता -तं, दक्षितः -ता -तं, तादितः -ता -तं, दुःखितः -ता -तं.

CHASTISEMENT, *s.* शिष्टिः *f.*, शास्तिः *f.*, दक्षः, साहसं, अनुशामनं, नियहः.—(Of a pupil) शिष्यशिष्टिः *f.*

CHASTISER, *s.* शासिता *m.* (नं), शास्ता *m.* (नं), दक्षप्रणेता *m.* (नं), साहसकृत्.

CHASTITY, *s.* उपस्पन्निग्रहः, उपस्पसंयमः, इन्द्रियनियहः, नितेन्द्रियत्वं, यतेन्द्रियत्वं, निष्कामता, ब्रह्मचर्यं.—(In a woman) सतीत्वं, साध्वीत्वं, पतिव्रतं, कुलपुत्रत्वं; 'a sage of perfect chastity,' ऊर्ध्वमन्यो *m.* (नं).

To CHAT, *v. n.* संलाप (c. 1. -लपति -लपितुं), कथोपकथनं कृ, वृषाकथां कृ, आलस्यवचनं कृ, सम्भाष (c. 1. -भाषते -भाषितुं).

CHAT, *s.* कथोपकथनं, संलापः, वृषाकथा, अनर्थककथा, सम्भाषः, सद्गुणः, कथायोगः, सम्प्रयदनं, आलस्यवचनं.

CHATELLANY, *s.* दुर्गाधिकाराधीनं भूमिखण्डलं, दुर्गाधीनो भूमिप्रदेशः.

CHATTER, *s. pl.* अस्वावरणं, द्रव्यं, विषयः, सामग्री -ज्यं.

To CHATTER, *v. n.* (To talk idly) जल् (c. 1. जलति, जलितुं), प्रलप् (c. 1. -लपति -लपितुं, c. 10. -लापयति -यितुं), विलप्, कथोपकथनं कृ, वृषाकथां कृ.—(To make a noise as a jay, &c.) किकि or चटचट or पिन् शब्दं कृ. चटचट (nom. चटचटायते), कै c. 1. (कायति, कातुं), कून् (c. 1. कूनति, कूनितुं).—(To make a noise by colliding the teeth) कटकट (nom. कटकटायति -यितुं), दन्तैर् दन्तान् निष्पिप् (c. 7. -पिनष्टि -येतुं).

CHATTER OR CHATTER NO, *s.* (Idle prate) वृषाकथा, प्रलापः, विप्रलापः, विलपनं, जलनं, प्रजलः, वाक्चापत्यं, अतिकथा, इतिकथा, निरर्थककथा, कलना.—(Noise of a jay, &c.) चटचट *ind.*, रुक् *f.* (प्), किकि शब्दः, चिन् शब्दः.

CHATTERER, *s.* जलकः, जलकः, उपजल्यो *m.* (नं), वाचालः, गायनः, वावदूकः.

CHATTY, *a.* संलापो -पिनी -पि (नं) or प्रलापी, कथोपकथनकृत् *m. f. n.*

CHAUNT, *s.* See CHANT.

To CHAW, *v. a.* चर्वे (c. 1. चर्वति, चर्वितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं).

CHAWDRON, *s.* अन्तः, पुरीतत् *m. n.*, नाडिः *f.*, -डो, घननी.

CHEAP, *a.* अत्यमूल्यः -त्या -त्यं, अत्यार्थः -धा -धं, सुमूल्यः -त्या -त्यं, सुलभः -भा -भं, अत्यमूल्येन क्रेयः -या -यं or लभ्यः -भ्या -भ्यं, नूनः -ना -नं. To CHEAPEN, *v. a.* (To bid for, attempt to purchase) अमुकमूल्यं दित्तामीति यद् (c. 1. यदति -दितुं); नूनमूल्यं दा in des. (दित्तमि -त्तितुं).—(To lessen value) मूल्यं न्यूनीकृ or अत्यीकृ.

CHEAPLY, *adv.* अत्यमूल्येन, अत्यार्थेण, सुमूल्येन, सुलभं.

CHEAPNESS, *s.* सुमूल्यं, अत्यमूल्यता, अत्यार्थत्वं, मूल्यनूनता, सुलभता.

To CHEAT, *v. a.* यद् in caus. (यद्यते -ति -यितुं), परिपन्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), विप्रलभ्, चल् (c. 10. चलयति -यितुं).

CHEAT, *s.* (Fraud) छलं, यवनं, कपटः.—(Cheater) यवकः, छली *m.* (नं), धूर्तः, प्रतारकः, कूटकः, कपटिकः, कपटो *m.* (नं), कितपः, कूटकारः, दाम्भिकः, कुहकः, उपधिकः.

CHEATED, *p. p.* यवितः -ता -तं, परिपवितः -ता -तं, प्रलभः -आ -अं, विप्रलभः -आ -अं, मुषितः -ता -तं, अतिसंहितः -ता -तं.

CHEATING, *s.* यवनं, छलनं, प्रतारणं -या, कपटः -टं, प्यानः, कैतवं, अतिसन्ध्याः *m.*, अतिसन्धानं, कूटः -टं.

To CHECK, *v. a.* यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), संयम्, नियम्, विनियम्, नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ह्नाते -ग्रहीतुं), विनियह्, सवियह्, वृ in caus. (-चारयति -यितुं), निष्, निरुप् (c. 9. -रुद्धि -रोद्धुं), अयरुप्, सविरुप् प्रतिपिप् (c. 1. -पेपति -पेद्धुं), पिप् in caus. (-पारयति -यितुं), सन्ध् in caus. (सन्धयति -यितुं), विष्टम्.

CHECK, *s.* संयमः, नियहः, निवारः -रयं, यन्त्रयं, निरोधः, विरोधः, संरोधः, प्रतिषेधः, यन्ता -न्ती -न्तु (न्तु).—(As of the perspiration) विष्टम्.

CHECKED, *p. p.* संयमितः -ता -तं, संयतः -ता -तं, नियमितः -ता -तं, रुद्धः -द्वा -द्वं, निरुद्धः -द्वा -द्वं, संरुद्धः -द्वा -द्वं, निवारितः -ता -तं, नियन्त्रितः -ता -तं.

To CHECKER OR CHEQUER, *v. a.* अष्टापदप्रकारेण व्यत्यसरेखा लिखित्वा पित्रविचित्रोक् or विष् (c. 10. चित्रयति -यितुं) or द्वि द्वीकृ or नाना-रङ्गीकृ or कर्पूरीकृ.

CHECKERED, *p. p.* पित्रविचित्रः -त्रा -त्रं, अष्टापदप्रकारेण चित्रितः -ता -तं, कर्पूरितः -ता -तं, द्विरङ्गीकृतः -ता -तं, नागावर्णः -शा -शं.

CHECKERWORK, *s.* अष्टापदप्रकारेण पित्रविचित्रकर्म *n.* (नं), पित्रविचित्रकार्यं.

CHECKMATE, *s.* जयकारी शारिपरीणायाः, शारिपरीणायो येन परः स्वशारीनं परितोक्तुं अद्यमः सन् परीक्षितो भवति.

CHEEK, *s.* गच्छः -खं, कपोलः, कन्दलः, गदस्थलः -ली, गह्वः; 'the two cheeks,' गच्छी; 'colour in the cheek,' कपोलरागः.

CHEEKBONE, *s.* कपोलफलकः, गदस्थलकः -कं.

CHEER, *s.* (Provisions, entertainment) आहारः, भोजनं, भोज्यं, सत्कारः.—(Heart, courage) वीर्यं, धैर्यं, स्थैर्यं, स्थिरता, तेजः *n.* (स्); 'be of good cheer,' समाश्रयसिंहि. (Air of countenance) यदनं, मुगं, आकारः.—(Shout of joy) प्रणादः, जयशब्दः, जयध्वनिः *m.*, जयकोलाहलः, धन्यवादः.

To CHEER, *v. a.* (Incite) प्रोत्साह in caus. (-साहयति -यितुं), प्रबुद् (c. 10. -बोदयति -यितुं).—(Gladdden) हृप् in caus. (हर्षयति -यितुं), परिहृप्, प्रहृप्, ह्राद् in caus. (ह्रादयति -यितुं), आह्राद्, प्रह्राद्, नन् in caus. (नन्दयति -यितुं), उत्तस् in caus. (-लासयति -यितुं).—(Comfort) आश्रयस् in caus. (-आश्रयति -यितुं), समाश्रयस्, विश्रयस्, सान्त् (c. 10. सान्वयति -यितुं).

To CHEER-UP, *v. n.* प्रत्याश्रयस् (c. 2. -श्रयति -श्रयितुं), आश्रयस्, समुत्था (c. 1. -तिष्ठति -थातुं), हृप् (c. 4. हृषति, हर्षितुं), प्रतिबृहृप्, आनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), ह्राद् (c. 1. ह्रादते, ह्रादितुं); 'cheer up!' समाश्रयसिंहि, साहसं कुरु, सुस्थिरो भव.

CHE

CHEERED, *p. p.* प्रहर्षितः -ता -तं, समाश्वासितः -ता -तं, आश्वासितः -ता -तं.
 CHEERER, *s.* आश्वासकः, हर्षकरः, आनन्ददः, प्रह्लादकः, प्रहर्षकः.
 CHEERFUL, *a.* आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न्), आनन्दः -न्दा -न्दं, दृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं, हर्षयुक्तः -क्ता -क्ते, हृष्टहृष्टः -ष्टा -ष्टं, हृष्टमानसः -सो -सं, हर्षमाणः -ष्टा -ष्टं, प्रमुक्तः -क्ता -क्ते, प्रमनाः -नाः -नः (स्), उत्सः -सा -सं -सितः -ता -तं, उत्सासितः -ता -तं, विकुश्लिणः -ष्टा -ष्टं.—(Having a cheerful countenance) प्रमुक्तवदनः -ना -नं or मुक्तवदनः, सुहसामनः -ना -नं, प्रसन्नवदनः -ना -नं, सदैव प्रहसितवदनः -ना -नं.
 CHEERFULLY, *adv.* सहर्षं, आनन्दं, हृष्टमनसा, हृष्टयत्, प्रसन्नचेतसा.
 CHEERFULNESS, *s.* हर्षः, दृष्टिः *f.*, आनन्दः, आह्लादः, प्रमुक्तता, चित्तप्रसन्नता, उत्सासः.
 CHEERLESS, *a.* निराणन्दः -न्दा -न्दं, सहर्षः -र्षा -र्षं, हर्षरहितः -ता -तं.
 CHEERLESSLY, *adv.* अहर्षं -र्षितं, निराणन्दं, आनन्दं विना.
 CHEESE, *s.* किलाटः -टी, दधिजं, मन्थजं, घीरविकृतिः *f.*
 CHEESECAKE, *s.* किलाटपिष्टकः, दधिनयनीतादिमये नोदकविशेषः.
 CHEESE-CURDS, *s.* दधि *n.*, किलाटः, पयस्यं, घीरजं, आमिद्या.
 CHEESE-MONGER, *s.* किलाटविक्रेता *m.* (न्), दधिनविक्रेता *m.* (न्), किलाटविक्रयपोषजीवी *m.* (न्).
 CHEESE-PRESS, *s.* दधिसम्पीडनयन्त्रं येन किलाटः सम्पद्यते.
 CHEESY, *adv.* किलाटमयः -यो -यं, किलाटगुणोपेतः -ता -तं.
 CHELY, *s.* कर्कटनखः, कुलीरादिनखः, कुलीराङ्गिः *m.*, कर्कटपाणिः *m.*
 CHENISE, *s.* स्त्रीलोकभृङ्गं अनारीयं or अश्वोवसनं.
 CHEMISTRY, *s.* रसायनं. See CHYMISTRY.
 To CHERISH, *v. a.* पुष्प (c. 1. पोषति, c. 9. पुष्पाति, पोषितुं, c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्प, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), संवृष् in caus. (-वर्धयति -यितुं), भृ (c. 1. भरति -ते, भर्तुं), भञ् (c. 1. भजति -ते, भर्तुं), उपास् (c. 2. -आस्ते -जासितुं), दप् (c. 1. दयते, दयितुं), लल् (c. 10. लालयति -यितुं).
 CHERISHED, *p. p.* पालितः -ता -तं, पोषितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, संवर्द्धितः -ता -तं, भर्त्रिमः -मा -मं, अभिष्टः -ष्टा -ष्टं, हृष्टः -ष्टा -ष्टं, हृष्टतः -ता -तं, दयितः -ता -तं, हृदिस्पृक् (ञ्), लालितः -ता -तं.
 CHERISHER, *s.* पोषाः *i.* (ट्), पोषकः, पालकः, पालयिता *m.* (न्), भर्ता *m.* (ङ्).
 CHERISHING, *s.* पोषः -पणं, पालनं, भरणं, भर्त्ता *m.* (न्).
 CHERRY, *s.* अष्टिगन्धः सुद्रुमफलविशेषः.
 CHERRY-ORCHARD, *s.* वस्त्रमात्रवृक्षवाटिका or -वाटी.
 CHERRY-TREE, *s.* पूष्पैकफलविशिष्टो वृक्षभेदः.
 CHERSONESE, *s.* द्वीपः, अनारीयः -यं.
 CHERUB, *s.* स्वर्गी *m.* (न्) स्वर्गदूतः, स्वर्गीयजनः, दिव्यदूतः, देवदूतः.
 Modern scholars coin the word किरूब.
 CHERUBIC, *a.* स्वर्गीयः -या -यं, दिव्यः -व्या -व्यं, स्वर्ग्यः -र्ग्या -र्ग्यं.
 To CHERUP, *v. n.* क्लिप्त or चित्र शब्दं कृ. See To CHIRP.
 CHERVIL, *s.* ओषधिभेदो यस्मिन् एककारायाद् अनेकमन्त्राय जातपत्ररूपेण प्ररोहति.
 CHESS, *s.* चतुरङ्गः; 'moving a piece at chess,' परीक्षायाः.
 CHESS-BOARD, *s.* अष्टापदं, शारिफ्लकं, पञ्चनी, पञ्चनी, पञ्चारी, नयपोटी.
 CHESSMAN, *s.* जनुपुच्छकः, सारः, शारः, शारि *m.*, सारिः *m.* -री *f.* सारिका, खेलिनी, खेलनी.
 CHEST, *s.* (The breast) उरः *n.* (स्), वक्षः *n.* (स्), भुजानरं, क्रोडं-डाँ 'broad-chested,' उरस्त्रान् -खनी -खत् (न्), उरस्कः -स्का -स्कं, उरसिलः.—(A box) भाण्डं, सम्पुटः -टकः, समुद्रः, भाजनं.
 CHESTNUT or CHESNUT, *s.* श्यावफलविशेषः; 'a chestnut horse,'

CHI

शोणः, उकनाहः.
 CHEVALIER, *s.* सार्दी *m.* (न्), अश्वारोही *m.* (न्), रथी *m.* (न्), महारथः, महावीरः, राजपिः *m.*, मानसूचका रथातिः.
 CHEVAUX DE FRISE, *s.* नागदन्तयुक्तं प्राचौरं, युद्धसमये पारक्वाश्रयेपनापं शितशस्त्रयुक्तम् अवरोधकं.
 CHEVERIL, *s.* (A kid) छागशावकः, अजशावकः.—(Kid leather) अजचर्म *n.* (न्).
 To CHEW, *v. a.* चर्व् (c. 1. चर्वति, चर्वितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं), दन्तैः पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), विदंश् (c. 1. -दंशति -दंष्टुं); 'to chew the cud,' रोमन्य (nom. रोमन्यायते).
 CHEWED, *p. p.* चर्वितः -ता -तं, अवलोढः -ढा -ढं, दन्तैः पिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 CHEWING, *s.* चर्वणं, दन्तपेयणं, रोमन्यः.
 CHICANE, *s.* (Prolonging a judicial contest) विवादभिर् नियोन्न-द्वारा or अससहोद्गाहद्वारेण अर्थनिर्णयविलक्षणं, नियाप्रौढिः *f.*, नियापतिः *f.*—(Artifice in general) छत्र *n.* (न्). छलं, व्यपदेशः, अपदेशः, कपटः.
 To CHICANE, *v. n.* विवादसमये नियोन्नद्वारा or अससहोद्गाहद्वारेण अर्थनिर्णयविलक्षणं कृ.
 CHICANER, *s.* नियाविवादी *m.* (न्), नियातार्किकः, चाक्षिकाः, नियोन्न-रवादी *m.* (न्), अससहोद्गाहकृत्, जल्पकः.
 CHICANERY, *s.* नियाविवादः, हेत्वाभासः, पद्याभासः, नियावादः, निया-तर्कः, नियाहेतुः, वाक्छलं, नियाप्रौढिः *f.*, जल्पः, कपटः.
 CHICK or CHICKEN, *s.* कुकुटशावकः, पक्षिशावकः.
 CHICKEN-HEARTED, *a.* भौरुहृदयः -या -यं, हरिणहृदयः -या -यं.
 CHICKEN-POX, *s.* रक्तवटीविशिष्टो बालानां रोगः.
 CHICK-PEAS, *s.* चणकः, हरिमन्थः -न्थकः.
 CHICK-WEED, *s.* पक्षिमुक्तः शुद्धीपक्षिभेदः.
 CHIDDEN, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, निर्भर्त्तितः -ता -तं, धिक्कृतः -ता -तं.
 To CHIDE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रतिनिन्द्, विनिन्द्, भर्त्सि (c. 10. भर्त्सयते -ति -यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते -प्सितुं), गह् (c. 1. गहते, गर्हितुं), धिक्, चाक्रुष् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं).
 To CHIDE, *v. n.* (Clamour) उत्क्रुष् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), प्रक्रुष्, विक्रुष्.—(Quarrel) विवद् (c. 1. -वदते -वदितुं), विप्रवद्, वाक्छलं कृ.
 CHIDER, *s.* निन्दकः, धिक्कर्त्ता *m.* (ङ्), परिवादकः, आक्रोशकः.
 CHIDING, *s.* निन्दा, परिभाषणं, परीवादः, जुगुप्सा, उपक्रोशः, तिरस्कारः, उपालम्भः, निर्भर्त्तनं, धिक्कारः, धिक्क्रिया, विप्रलापः, वाग्बुद्धं.
 CHIEF, *a.* परमः -मा -मं, पर-रा -रं, उत्तमः -मा -मं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, प्रमुखः -खा -खं, अग्र्यः -या -यं, अग्र्यः -म्या -म्यं, प्राग्र्यः -म्या -म्यं, अग्र्यः -या -यं, अधिपः -या -यं, प्रधानः -ना -नं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुत्तमः -मा -मं, पारमिकः -को -कं, वर्त्यः -व्या -व्यं, प्रवरः -रा -रं, वरेखः -खा -खं, पुरोगमः -मा -मं, प्रवर्हः -र्हा -हं, पराक्षः -क्षा -खं, अनवरक्षः -क्षा -खं, वृन्दारकः -का -कं, प्रष्टः -ष्टा -ष्टं, इन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं in comp., पुद्गवः -वा -वं in comp., अग्रमः -मा -मं in comp.; 'chief minister,' प्रधानमन्त्री *m.* (न्); 'chief priest,' प्रधानयाजकः; 'chief justice,' धर्मीधिकारी *m.* (न्), धर्मीय्यक्षः; 'chief seat,' अग्रसनं; 'chief of sages,' देवर्षिः *m.*; 'chief person,' चादिपुरुषः.
 CHIEF, *s.* पतिः *m.*, ईश्वरः, ईशः, नायकः, मुखरः, पुरोगः, अग्रमः, अधिपः, अधिपतिः *m.*, अधिपता *m.* (न्), अध्यक्षः, प्रेष्टी *m.* (न्), शिष्टः, गणपतिः, प्रष्टः, उद्ग्रहः, शिरोवर्ही *m.* (न्), वृन्दारकः.—(Military chief) सेनापतिः, सेनाग्रमः, सेनानी *m.*

- CHIEFLESS, *a.* अनायकः -का -कं, अनीश्वरः -रा -रं, सराजकः -का -कं.
 CHIEFLY, *adv.* प्रधानतः, प्रधानतस्, मुख्यतः, विशेषतः, परमं.
 CHIEFTAIN, *s.* (Leader) मुखरः, पुरोगः, अग्रगः, नायकः, पतिः *m.*, ईश्वरः.—(Commander) सेनापतिः, सेनानीः *m.*—(Head of a clan) गणपतिः, सामन्तः.
 CHIEFTAINSHIP, *s.* मुख्यता, गणपत्यं, सेनापत्यं, ऐश्वर्यं.
 CHILBLAIN, *s.* पादस्फोटः, पाददारी *f.*, शिशिरजातं घृतं.
 CHILD, *s.* बालः -ला, बालकः, शिशुः *m.* वत्सः -त्ता -त्सकः, सुतः, पुत्रः, शावकः, सन्तानः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, बालापत्यं, दारकः, तोकं, सभेः, सभेकः, माणवकः.—(The compellation of an old to a young man) वत्स.—(To be with child) गर्भवती or सभ्रातृगर्भा भू.
 CHILDBEARING, *s.* प्रसवः, सवनं, पूः *f.*; 'past childbearing,' विगतार्त्तवा, निष्कला; 'capable of childbearing,' सरजस्ता.
 CHILDBED, *s.* प्रसवावस्था, प्रसवकालः, प्रसवेदना, गर्भवेदनावस्था.
 CHILDBIRTH, *s.* प्रसवः, प्रसूतिः *f.*, सूतिः *f.*, जननं; 'the pains of childbirth,' प्रसवेदना, गर्भवेदना; 'to suffer the pains of childbirth,' प्राग्प्रसवेदना भू.
 CHILDRENS-DAY, *s.* हेरोदनासो यिहुदीयराज्ञ आर्या अपापशिशूनां च धर्मुद्दिश्य पक्षे *n.* (न).
 CHILDHOOD, *s.* बाल्यं, शैशवं, शिशुत्वं, बालकत्वं, बालभावः, कीमारं, शैशवकालः, बाल्यकालः, बाल्यावस्था, अपत्यता, अर्भत्वं.
 CHILDISH, *a.* बालिशः -शा -शं, बालेयः -या -यं, बालकीयः -या -यं, बाल-योग्यः -ग्या -ग्यं; 'childish prattle,' बालवचनं; 'childish understanding,' बालबुद्धिः.
 CHILDISHLY, *adv.* बालवत्, शिशुवत्, बालकवत्, बालरूपेण.
 CHILDISHNESS, *s.* बालिश्यं, बालेयत्वं, बालकीयता, बालरूपत्वं.
 CHILDLESS, *a.* अपुत्रः -त्रा -त्रं -त्रकः -का -कं, निपुत्रः -त्रा -त्रं, असुतः -ता -तं, अप्रसुतः -ता -तं, पुत्ररहितः -ता -तं, पुत्रशून्यः -न्या -न्यं, अनपत्यः -न्या -न्यं, असन्तानः -ना -नं, निःसन्तानः -ना -नं, अप्रजः -जा -जं, निरन्वयः -या -यं, निर्वंशः -शा -शं; 'a childless woman,' वन्या, अशिष्वी; 'the state of being childless,' आनपत्यं.
 CHILDLIKE, *a.* बालोपमः -मा -मं, बालसदृशः -शी -शं, बालेयः -या -यं.
 CHILIAEDRON, *s.* सहस्रभुजः, सहस्रकोणः, सहस्राक्षं.
 CHILIFACTORY, *a.* रक्तजनकः -का -कं. See CHYLIFACTORY.
 To CHILL, *v. a.* शीतीकृ, शीतलीकृ.—(Check the perspiration) खेदं विष्टम्भ् in caus. (सम्भवति -यितुं).—(Discourage) निर्विषं -शां -यं कृ, तेजोहीनं -नां -नं कृ.
 CHILL, *a.* शीतलः -ला -लं, शिशिरः -रा -रं, शीतः -ता -तं.
 CHILL, *s.* शीतं, शीतता, हिमं; 'a check to the perspiration,' खेदविष्टम्भः.
 CHILLED, *p. p.* शीतीकृतः -ता -तं, हिमाक्षिः -क्षा -क्षं, हततापः -पा -पं.
 CHILLINESS, *s.* शीतता, शीतलता, शैत्यं, शीतीभावः, शिशिरत्वं.
 CHILLY, *a.* शिशिरः -रा -रं, ईपक्षीतः -ता -तं, आशीतलः -ला -लं.
 CHIME, *s.* नानावादित्राणाम् एकतालः or एकतानः or तालैक्यं, अनेकवाद्यानाम् तानैक्यं or तैयैक्यं, शब्दैक्यं.—(Of bells) अनेकपरादानां तालैक्यं, तादृशानाम् अनेकपरादानां सुस्वरशब्दः, परादाशिश्रितं.
 To CHIME, *v. a.* यथा स्वरैक्यं or तालैक्यं जायते तथा नानावादित्राणि वद् in caus. (वादयति -यितुं) or तद् (c. 10. तादयति -यितुं); यदा तद्.
 To CHIME, *v. n.* (To agree) संवद् (c. 1. -वदति -वदितुं), अनुवद्, एकीभू, अनुगुणः -शा -यं भू, अनुरूपः -पा -पं भू.
 CHIMERA, *s.* वृथावासना, असम्भवकल्पना, अनर्थकवासना, मिथ्यावासना,

- वृथासना, अनर्थकचिन्ता, अनर्थकभावना, मनोरथसृष्टिः *f.*, आभासः, मृषार्थकं, शश्विपाणं, कूर्मिलोमतनुचारं.
 CHIMERICAL, *a.* काव्यनिकः -की -कं, मानसिकः -की -कं, मनोरथसृष्टिः -ष्टा -ष्टं, वासनाकल्पितः -ता -तं, अमूलकः -का -कं.
 CHIMNEY, *s.* धूमरन्ध्रं, धूमपयः, धूमनिर्गमः.—(Fire-place) चुत्तिः *f.*, -ह्वी, जातिः *f.*, तेमनी, अग्निकुण्डं.
 CHIMNEY-CORNER, *s.* चुत्तिपार्श्वः, चुत्तिरूपान्तं, चुत्तिपार्श्वे आसनं.
 CHIMNEY-PIECE, *s.* चुत्तिशीर्षं, चुत्तिशिला, चुत्तिरूपरि प्रस्तरः.
 CHIMNEY-SWEEPER, *s.* धूमरन्ध्रसम्माज्जकः, चुत्तिसम्माज्जकः.
 CHIN, *s.* चिबुकं, चिबुः *m.*, हनुः *m. f.*, चिविः *m.*, पीचं, जम्भः.
 CHIN-COUGH, *s.* बालानाम् आक्षेपकः कासः, महाकासः.
 CHINA, *s.* (Porcelain) कौलालकं, मृन्मयं भागदं, मार्मिकं भागदं.—(The country) चीनः; 'China-cloth,' चीनांशुकं; 'China-rose,' खोद्रपुष्पं, जवा.
 CHINE, *s.* सपृष्ठास्त्रि पृष्ठांशं, सचंशः पृष्ठाभागाः, पृष्ठं, कजोरुका.
 To CHINE, *v. a.* पृष्ठास्त्रिरूपेण चिद् (c. 7. चिन्नति, छेत्तुं), पृष्ठंशानुलोमं चिद्.
 CHINK, *s.* (Aperture) छिद्रं, रन्ध्रं, सन्धिः *m.*—(Sound) शिश्रितं, कृण्णितं.
 To CHINK, *v. n.* (To open in gaps) स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), विद् in pass. (-दीर्यते), फल् (c. 1. फलति, फलितुं).—(To ring as metal) कृण् (c. 1. कृणति, कृणितुं), शिञ्ज् (c. 2. जिञ्जे, जिञ्जितुं).
 CHINKY, *a.* छिद्रपूर्णः -शी -शं, छिद्रितः -ता -तं, बहुरन्ध्रवान् -वती -वत् (न)
 CHINTZ, *s.* चित्रितपटं, चित्रकापीनं, पटो, पटोलं, चीनांशुकं.
 CHIP, *s.* विदलं, तण्डं, भिन्नं, भिन्निः *f.*, भिन्नं, खण्डं, शकलं; 'a chip of wood,' काष्ठखण्डं.
 To CHIP, *v. a.* तण्ड् (c. 1. तण्डति, तण्डितुं), विदलीकृ, खण्डीकृ.
 CHIP-AXE, *s.* तण्डणी, छिदिः *f.*, तण्डः, वृक्षभिद्.
 CHIPPINGS, *s. pl.* विदलानि, भिन्नानि, खण्डानि, तण्डानि.
 CHIRAGRA, *s.* वातरोगविशेषो यत्र क्रमात्रम् उपहतं, हस्तशोथः.
 CHIROGRAPHER, *s.* हस्तलेखकः, लिपिकरः, कागस्यः, अधरजीवकः.
 CHIROGRAPHY, *s.* हस्तलेखनं, लेखनविद्या, लिपिः *f.*, लिखनं.
 CHIROMANCER, *s.* हस्तरेखालक्षणार्थं शुभाशुभदर्शकः, हस्तरेखाविद्याज्ञः.
 CHIROMANCY, *s.* हस्तरेखालक्षणार्थं शुभाशुभदर्शनं, हस्तरेखाविद्या, अङ्गविद्या.
 To CHIRP, *v. n.* पक्षिपत् कूज् (c. 1. कूजति, कूजितुं), अनुकूज्, विकूज्, क्लिञ् or चिञ् शब्दं कृ, सुरारिं कृ.
 CHIRPING, *s.* कूजितं, रावः, सुरारिः *m.*, वाशितं, रुतं, काकली -लिः.
 CHIRURGEON, *s.* कायशस्त्रादिभिपक् *m.* (ज). See SURGEON.
 CHISEL, *s.* व्रश्चनः, तण्डणी, तण्डः, वृक्षभेदी *m.* (न), वृक्षादनः, शिलाभेदः, शिलाकुट्टकः, शैलभिन्निः *f.*
 To CHISEL, *v. a.* तण्ड् (c. 1. तण्डति, तण्डितुं), व्रश्च् (c. 6. व्रश्चति, व्रश्चितुं).
 CHIT, *s.* (A child) बालः -ला, बालकः, शिशुः *m.*, शावकः.—(A freckle) तिलः -लकः, जटुलः.
 CHIT-CHAT, *s.* विष्टम्भालापः, विष्टम्भकथितं, वृथाकथा, सङ्कथा, जल्पः.
 CHITTERLINGS, *s. pl.* पञ्चन्त्राणि *n. pl.*, पञ्चानाद्यः *f. pl.*, पुरीतत् *m. n.*
 CHITTY, *a.* बालकीयः -या -यं, बालेयः -यी -यं, बालिशः -शा -शं.
 CHIVALROUS, *a.* सुविक्रान्तः -न्ता -न्तं, महावीर्यः -व्या -व्यं, धामवान् -वती -वत् (न).
 CHIVALRY, *s.* (Knighthood) सादिपदं, रथिपदं, महारथ्यत्वं.—(Prow-
 cess) सुविक्रान्तः, सुवीर्यं, धाम *n.* (न), पौरुषं, कर्म्मोदारं, रणोत्साहः.
 CHIVES, *s.* पुष्पकेशरात्रं, पुष्पपक्षायाणि *n. pl.*
 CHOCOLATE, *s.* अमेरिकादेशीयवृक्षफलं, ताम्रलनिर्द्धतं पानीयं.
 CHOICE, *s.* (The act) वरणं, वृत्तिः *f.*, वरः.—(The power of choise

between two things) विकल्पः-त्यक्तः; 'choice of a husband by a bride,' स्वयंवरः; 'the best of any thing,' उत्तमभागः, परभागः, उत्तमांशः, रत्नं in comp.; 'of one's own choice,' कामतस्, इच्छातस्, यथेष्टितं, यथेष्टं, यथाकामं.

CHOICE, *a.* उत्तमः-मा-मं, सद्योत्तमः-मा-मं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, शिष्टः-ष्टा-ष्टं, अनुत्तमः-मा-मं, मनोनीतः-ता-तं, विशेषः-पा-पं, सारः-रा-रं, सारवान्-वती-वत् (न्), उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, अभीष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, भद्रतमः-मा-मं, सद्येष्टेष्टः-ष्टा-ष्टं; 'choice food,' भोजनविशेषः, विशिष्टान्नं.

CHOICELESS, *a.* अप्रियक्तः-त्या-त्यं, अवैकल्पिकः-की-कं.

CHOICELY, *adv.* विशिष्टप्रकारेण, सविशेषं, उत्तमप्रकारेण, प्रशस्तं.

CHOICENESS, *s.* उत्कृष्टता, प्रकृष्टत्वं, वैशिष्ट्यं, विशिष्टता, श्रेष्ठता, प्राशस्त्यं, सौत्कष्यं.

CHOIR, *s.* गायकचक्रं, गायकचक्रं, गायकसमूहः, चार्तिकगणः.—(Part of a church) पूजाशालायाः सङ्कीर्तनयोग्यं मध्यमस्थलं.

To CHOKe, *v. a.* (To suffocate) कण्ठं सम्पीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं) or ग्रस् (c. 1. ग्रसति, ग्रसितुं), गलहस्त (nom. गलहस्तयति-यितुं), गलग्रहं कृ, ग्रासवारोपं कृ, ग्रासवारणं कृ.—(To obstruct) रूप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), निरूप्, अवरूप्, संरूप्; प्रतिवन्त् (c. 9. -चम्राति-चन्द्रुं).

CHOKED, *p. p.* अवरुद्धश्रासः-सा-सं, सन्नकण्ठः-खा-खं, निरुद्धः-द्धा-द्धं.

CHOKER, *s.* (Argument that stops the mouth) गलहस्तः.

CHOLAGOGUES, *s.* पित्तद्रावनं, पित्तद्रावकः, पित्तमं, पित्तनाशनं.

CHOLER, *s.* (Bile) पित्तं.—(Rage) क्रोधः, कोपः, रोषः, अनर्पः.

CHOLERA, *s.* विमूचिका, विमूचिका, महामारी.

CHOLERIC, *a.* पित्तवेगी-गिनी-गि (न्), क्रोधी-धिनी-धि (न्), कोपी-पिनी-पि (न्), चखः-खा-खं; 'choleric constitution,' पित्तप्रकृतिः.

CHOLIC, *s.* शूलः-लं, पक्किशूलं. See COLIC.

To CHOOSE, *v. a.* (Select) वृ (c. 5. वृणोति-खुते, c. 9. वृणाति-शीते, c. 1. वरति, वरितुं, वरीतुं), आवृ, प्रवृ; or in caus.—(वरयति-यितुं), अनुरुच् in caus.—(रोचयति-यितुं), चावृत् (c. 4. चावृत्ते).—(Take) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(Appoint) नियुञ् (c. 10. -योजयति-यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं).

To CHOOSE, *v. n.* (To be willing) इप् (c. 6. इच्छति, इप्सितुं), रुच् (c. 1. रोचते) used impersonally. न प्रत्याख्या (c. 2. -स्याति-स्यातुं), अभिरुच् in caus.—(रोचयते-यितुं).

To CHOP, *v. a.* (To cut into pieces) खरुष्टं खरुष्टं कृ or खरुष्टः कृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेद्दुं), शकलीकृ, विदलीकृ.

CHOP, *s.* खरुष्टं, शकलं, भिन्नं, भिन्नः, विदलं.—(Of meat) मांसखरुष्टं.—(A mutton 'chop') क्षीरभखरुष्टं.

CHOP-HOUSE, *s.* पक्ष्मांसविक्रयस्थानं, पाकशाला.

CHOPPING, *a.* दृष्टपुष्टः-ष्टा-ष्टं, मांसलः-ला-लं, स्थूलः-ला-लं.

CHOPPING-KNIFE, *s.* मांसच्छेदनाथं चुरिका, मांसखरुष्टनी चुरिका.

CHOPS, *s.* (Mouth) मुखं, ज्ञाननं, ज्ञान्यं.—(Of a river) सम्भेदः.

CHORAL, *a.* साङ्गीतिकः-की-कं, गानोयः-या-यं, चार्तिकः-की-कं.

CHORD, *s.* (A string) गृणः. See CORD.—(Of an instrument) तन्त्री *f.*—(Of arc) द्विज्या, ज्या, ज्यका, जीवा.

CHORDED, *p. p.* तन्त्री-न्त्रिणी-न्त्रि (न्).

CHORIAMBUS, *s.* (In prosody) विप्रः.

CHORION, *s.* गर्भकोशः, गर्भवेष्टनं, गर्भाशयः, गर्भवरणं चर्म.

CHORISTER, *s.* प्रधानमन्दिरस्य गायकः or गायकः, चार्तिकः, तालावचरः, छिन्नरः, छिन्नप्रसुरः.

CHOROGRAPHER, *s.* देशविवरणकृत्, देशवर्णनकृत्, देशवर्णनलेखकः.

CHORUS, *s.* (Number of singers) गायकगणः, गायकसमूहः.—(Dramatic) पाश्र्वेयः, पारिपाश्र्विकः.—(Of a song) ध्रुवकः, ध्रुवः, अनुपदं.

CHOSEN, *p. p.* मनोनीतः-ता-तं, वृत्तः-ता-तं, वृत्तः-ता-तं, वायुत्तः-ता-तं.

CHOUGH, *s.* काकजातीयः समुद्रवेलासेवी पक्षिभेदः.

To CHOUSE, *v. a.* चव् (c. 10. चव्यते-ति-यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), छल् (c. 10. छलयति-यितुं).

CHOUSE, *s.* (Trick) छलं, कूटः-टं, धानः.—(A cheater) चवकः.

CHOWRIE, *s.* (Tail used to drive away flies) चामरं, श्वचूलकं, रोमगुच्छः, रोमकेशरं.

CHRISM, *s.* अभ्यञ्जनं, अञ्जनं, अभिषेकः-पेचनं.

CHRIST, *s.* (The anointed) अभिषिक्तः.—(The anointed Saviour) अभिषिक्तजाता *m.* (तृ). Modern scholars coin the word ख्रीष्टः. To CHRISTEN, *v. a.* (To baptize) जलसंस्कारेण ख्रीष्टीयं-यां-यं कृ, जलसंस्कारेण ख्रीष्टीयमतपारिणं or ख्रीष्टीयानां मध्ये प्रविष् in caus.—(वेशयति-यितुं).—(To name) नाम कृ, नाम दा (c. 3. ददाति, दातुं).

CHRISTENDOM, *s.* ख्रीष्टीयमतपारिणं कृतसमूहः, ख्रीष्टीयदेशसामयं, ये केचिद् देशाः ख्रीष्टीयमतं धारयन्ति तात्काल्यं.

CHRISTENING, *s.* जलसंस्कारः, जलसंस्कारेण ख्रीष्टीयानां मध्ये प्रवेशनं.—(Naming) नामकरणं.

CHRISTIAN, *s.* ख्रीष्टीयः, ख्रीष्टीयमतधारी *m.* (न्), ख्रीष्टीयमतवलम्बी *m.* (न्).

CHRISTIAN-NAME, *s.* जलसंस्कारकाले दत्तं नाम *n.* (न्), नाम, गुप्तनाम, राशिनाम.

CHRISTIANITY, *s.* ख्रीष्टीयमतं, ख्रीष्टीयानां मतं, ख्रीष्टीयधर्मः.

CHRISTIANLY, *adv.* ख्रीष्टीयवत्, ख्रीष्टीयधर्मानुसारेण.

CHRISTMAS-BOX, *s.* ख्रीष्टजन्मोत्सवकाले दत्तं (or देयं) पारितोषिकं.

CHRISTMAS-DAY, *s.* ख्रीष्टजन्मदिवसमुद्दिश्य महोत्सवः, ख्रीष्टजन्मपथं *n.* (न्).

CHROMATIC, *a.* (Relating to colour) वर्णसंज्ञा-न्त्रिणी-न्त्रि (न्), रङ्गी-ङ्गीणी-ङ्गी (न्).—(In music) गानोयः-या-यं, गायिकः-की-कं.

CHRONIC or CHRONICAL, *a.* कालिकः-की-कं, दीर्घकालीनः-ना-नं, अविसर्गी-मिणी-मि (न्); 'chronical distemper,' दीर्घरोगः, दीर्घव्याधिः *m.*

CHRONICLE, *s.* इतिहासः, पुरावृत्तविवरणं, वृत्तविवरणं or -रणपुस्तकं, पुरावृत्ताख्यातं, पुरावृत्तग्रन्थः, समाचारग्रन्थः, शिष्टसमाचारः.

To CHRONICLE, *v. a.* इतिहासपुस्तकेषु समाख् in caus.—(रोपयति-यितुं) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं), यथाक्रमं वृत्तविवरणं कृ or वृत्तानि रच् (c. 10. रचयति-यितुं).

CHRONICLER, *s.* ऐतिहासिकः, इतिहासलेखकः, पुरावृत्तरचकः, वृत्तविवरणकृत्, शिष्टसमाचाररचकः.

CHRONOGRAM, *s.* यथा अक्षरविन्यासात् संवत्सरादिकालो निर्णेतुं शक्यते तथा प्रस्तरादौ लिखितम् अनुक्रमसिद्धवृत्तविवरणं.

CHRONOLOGIST, *s.* कालगणकः, कालगणनाविद्यातः, कालज्ञः, यथाकालं or कालक्रमेण पुरावृत्तरचकः, वृत्तकालनिरूपकः, गतकालनिर्णयता *m.* (तृ).

CHRONOLOGICAL, *a.* कालगणनाविषयकः-का-कं, कालिकः-की-कं.

CHRONOLOGICALLY, *adv.* यथाकालं, कालक्रमेण, कालक्रमानुसारेण.

CHRONOLOGY, *s.* कालगणनाविद्या, कालनिरूपणविद्या, कालनिर्णयविद्या, कालक्रमेण पुरावृत्तरचना.

CHRONOMETER, *s.* कालपरिमाणाथं यन्त्रं, घटी, यामनालो.

CHRYALIS, *s.* कोशस्थः, कोशवासी *m.* (न्), कोपकारः, डिसः, मुटिका.

CHRYSLITE, *s.* चन्द्रकान्तः, हरिताम्र *n.* (न्), पीतमणिः *m.*

CHUB, *s.* स्थूलशिरस्को नादेयमत्स्यभेदः.

CHUBBED, *a.* स्थूलशिरस्कः-स्ता-स्तं, स्थूलमस्तकः-क्ता-कं.

CHUBBY-FACED, *a.* स्थूलास्यः-स्थी-स्थं, स्थूलाननः-नी-नं.

CHUCK, *s.* (The cry of a hen) कुङ्कुटीरावः, कुङ्कुटीनादः.—(A term of endearment) प्रिये voc. c. f., चत्स voc. c. m., चत्से voc. c. f.
To CHUCK, *v. n.* (To call as a hen) कुङ्कुटीवद् रु (c. 2. रीति, रचितुं).

—(To give a gentle blow under the chin) चात्सत्यात् परधियुक्तम्
ईषत्प्रहारेण उचम् in caus. (-नमयति-यितुं).

CHUFF, *s.* (A loutish clown) ग्राम्यननः, ग्रामिकः, ग्रामपुद्गिः, स्थूलपुद्गिः
चसभ्यः, नटः.

CHUFFY, *a.* ग्राम्यः-ग्र्या-ग्र्यं, मन्दमतिः-तिः-तिं, स्थूलः-ला-लं.

CHUM, *s.* वयस्यः, सहपासी *m.* (नं), सङ्ग्री *m.* (नं), प्रियमित्रं, संसर्गी *m.* (नं)

CHUMP, *s.* स्थूलकाष्ठं, स्थूलदारुः *m.*, घृह्णाष्टरस्य.

CHURCH, *s.* (Place of worship) मन्दिरं, पूजाशाला, भजनभवनं,
भजनगृहं, प्रासादः, मण्डपः.—(The body of Christians) ग्रीष्मन्त-
धारिणी कृत्स्नसमूहः, मण्डली-लं, समानः.

To CHURCH, *v. a.* प्रसवसमुत्थितां स्त्रीं परनेष्टरस्य धन्यवादं कृ in caus.
(कारयति-यितुं).

CHURCHMAN, *s.* पुरोहितः, यानकः, धर्माध्यापकः.

CHURCHWARDEN, *s.* मन्दिररक्षकः, भजनगृहालकः, पूजाशालाध्यक्षः.

CHURCHYARD, *s.* श्मशानं, प्रेतवनं, पितृवनं, शपनिखननस्थानं; 'church-
yard flowers,' पितृवनसुमनः *n.* (स्).

CHURL, *s.* (A rustic) ग्राम्यजनः, ग्रामनः, ग्रामी *m.* (नं), चसभ्यः.—
(A rude man) कुशीलः, दुःशीलः, यामशीलः.—(A miser) कृपणः,
कदर्यः, मृष्टेरुकः.

CHURLISH, *a.* दुराचारः-रा-रं, दुष्प्रकृतिः-तिः-तिं, अधिनयः-या-यं,
अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, अघीलः-ला-लं, क्रूराचारः-रा-रं, खलः-ला-लं,
कदर्यः-र्यौ-र्यं.

CHURLISHLY, *adv.* असभ्ययत्, कदर्ययत्, कृपणं, अघीलं.

CHURLISHNESS, *s.* कुशीलता, अघीलता, अशिष्टता, अधिनयः, असभ्यता.

CHURN, *s.* मन्थनी, मन्थिनी, गर्गरी, मन्थनपटी, जालगणिका.

To CHURN, *v. a.* मथ् (c. 1. मथति, मथितुं) or मन्थ् (c. 1. मन्थति, c. 9.
मथति, मन्थितुं), डन्नन्थ्, निर्मन्थ्, खन् (c. 1. खनति, खनितुं), समालुद्
(c. 1. लोडति-लोडितुं, c. 10. लोडयति-यितुं).

CHURNED, *p. p.* मथितः-ता-तं, प्रमथितः-ता-तं, आलोडितः-ता-तं,
दखशहतः-ता-तं, व्याघटितः-ता-तं, कोषः-या-यं.

CHURNING, *s.* मन्थः, मन्थनं, मथनं, आलोडनं, समालोडा, खजा, कोषः.

CHURN-STAFF, *s.* मन्थः, मन्था *m.* (मथिन्), मन्थदण्डकः, मन्थानः.
दधिचाटः, वेशाखः, खनकः.

CHYLE, *s.* अन्नरसः, धातुपः, रसः, भोज्यसम्भवः, अन्नमातृका, अन्नसारः.

CHYLIFACTORY, *a.* धातुपकारी-रिणी-रि(नं), अन्नरसोत्पादकः-का-कं.

CHYLOUS, *a.* अन्नरसमयः-यी-यं, धातुपरुषः-पा-पं.

CHYMIC OR CHYMICAL, *a.* रसायनविद्याससन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), रसा-
यननः-जा-जं.

CHYMICALLY, *adv.* रसायनविद्यानुसारात्, रसायनविद्यानुरूपेण.

CHYMI, *s.* रसायनविद्याज्ञः, रसज्ञः, रसायनः.

CHYMISTRY, *s.* रसायनं, रसायनविद्या, रसविद्या, रसज्ञता.

CIBARIOUS, *a.* अन्नमयः-यी-यं, भोज्यः-ज्या-ज्यं, आद्यः-द्या-द्यं.

CICATRICE, *s.* सिम्भ *n.* (नं), सिम्भं, शुष्कव्रणः, रुदधतचिह्नं, रुदधतं.

CICATRIZATION, *s.* व्रणविशोधनं, व्रणशोधनं, रोपणं, व्रणरोपणं, समुत्थानं,
प्रतिसारणं, प्रतिसरः.

To CICATRIZE, *v. a.* क्षतं रुद् in caus. (रोपयति-यितुं) or शुप् in
caus. (शोपयति-यितुं) or शुष्कीकृ, प्रतिसृ in caus. (सारयति-यितुं).

CICATRIZED, *p. p.* रुदः-दा-दं, रोपितः-त-तं, शुष्कः-ष्का-ष्कं,
समुत्थितः-ता-तं, प्रतिसारितः-ता-तं.

To CICURATE, *v. a.* दम् in caus. (दमयति-यितुं), चशीकृ, निग्रह् (c. 9.
-गृह्णाति-ग्रहीतुं).

CIDER, *s.* अन्नरसः पानीयविशेषः, अन्नफलनिर्द्धतो मद्यविशेषः.

CILIARY, *a.* नेत्रच्छदससन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), धर्मससन्धी &c.

CILICIOUS, *a.* लोममयः-यी-यं, लोमशः-शा-शं.

CIMETER, *s.* चक्ररुद्रः, चन्द्रहासः, मण्डलायः, खड्गः, निस्त्रिंशः, कृपाणः
-शकः, असिरिष्टिः *m.*

CINCTURE, *s.* मेरुला, कटिमूर्त्रं, रसना, कावी, चक्षनं.

CINDER, *s.* अग्नेरुच्छिष्टं, तमाङ्गारोच्छिष्टं, अङ्गारः-रं, भस्म *n.* (नं).

CINERATION, *s.* भस्मीकरणं, भस्मसात्करणं.

CINERITIOUS, *a.* भास्मनः-नी-नं, भस्मरूपः-पा-पं.

CINNABAR, *s.* रससिन्दूरः, रसस्थानं, रक्तपारदं.

CINNAMON, *s.* दारुगन्धः, तिरुगन्धः, मुगन्धत्वक् *f.* (पं), गन्धत्वक्लं.

CINNAMON-TREE, *s.* पूष्पोक्तितिरुगन्धत्वक्विशिष्टः सिंहलद्वीपरोही धुद्रवृक्षः.

CINQUE, *s.* (A five) पञ्चकः, पञ्चनं.

CINQUEFOIL, *s.* पञ्चपर्णी, पञ्चपत्री, पञ्चदली.

CINQUE-SPOTTED, *a.* पञ्चपिङ्गविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, पञ्चतिलवान्-वती-वत् (त्).

CION, *s.* पत्रयं, नयपत्रयं, किसलः-लं, किसलयः-यं.

CIPHER, *s.* (An arithmetical character) अङ्कः, गुणनिका.—(Cha-
racter in general) अक्षरं, यष्टः.—(Mark standing for no-
thing) शून्यं, विन्दुः *m.*, यटः, हः, ठः, रं.—(Occult character in
writing) घौमाक्षरं, घौनं.

To CIPHER, *v. a.* (To practise arithmetic) अङ्कविद्याम् अभ्यस् (c. 4.
-अभ्यसति-असितुं) or शिष्य् (c. 1. शिष्यते, शिष्यितुं).—(To write in
occult characters) घौमाक्षरैरु अङ्कं (c. 10. अङ्कयति-यितुं) or लिख्
(c. 6. लिखति, लेखितुं).

CIPHERING, *s.* अङ्कनं, गणितं, अङ्कविद्या, गणनविद्या, पाटीगणितं.

CIRCLE, *s.* (A round line) मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रं, चक्रपालं, घृष्टं.
गोलः-लं, नियः, चन्द्रकः, यटः, वणकः, चलयः-यं.—(Circuit, cir-
cumference) परिणाहः, परिधिः *m.*, परिवेष्टनं, घृष्टः *f.*, परिवेष्टः;
'the circle of the earth,' भूपरिधिः *m.*, भूमण्डलः.—(A circle of
people, assembly) मण्डलं, परिपद् *f.*, परिपद् *f.*—(Circle on the
forehead) तिलकः-कं, तमालपत्रं, चित्रकं, विशेषकं; 'segment
of a circle,' घृष्टखण्डं, खण्डमण्डलं; 'area of a circle,' फलं.

To CIRCLE, *v. a.* (To surround) परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं), परिपृ
(c. 5. घृष्टोति-वर्तितुं-परितुं), परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति, -ष्ठातुं), मण्डलं (nom.
मण्डलयति-यितुं).

To CIRCLE, *v. n.* (To move circularly) चक्रयत् परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-
वर्त्तितुं), or व्यावृत् or परिभ्रम् (c. 1. -भ्रमति, c. 4. -भ्राम्यति-भ्रमितुं),
मण्डलं (nom. मण्डलायते).

CIRCLED, *p. p.* मण्डलितः-ता-तं, परिमण्डलितः-ता-तं, चलयितः-ता-तं.
—(Having the form of a circle) मण्डली-लिनी-लि (नं),
मण्डलाकारः-रा-रं, चक्राकारः-रा-रं.

CIRCUIT, *s.* (Compass, circumference) मण्डलं, परिमण्डलं, परिधिः
m., परिमाणं, परिणाहः, परोणाहः, परिवेष्टनं.—(Act of moving
round) परिवेष्टनं, आवर्त्तः, आवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, विवर्त्तः, भ्रमणं,
परिभ्रमः, घूर्णः *f.*—(Visitation of a judge) धर्मोपस्थापनागमनं,
प्राद्विवाकभ्रमणं.

To CIRCUIT, *v. n.* परिभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति-भ्रमितुं), परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं).

CIRCUICTOUS, *a.* चक्र-क्रा-क्रं, कुटिलगामी-मिनी-मि(न्), मुदीर्घः-घा-घं.
CIRCULAR, *a.* वृत्तः-ला-लं, मण्डली-लिनी-लि(न्), चार्त्तिकः-कौ-कं,
चक्राकार-रा-रं, चक्राकृतिः-ति-ति, चक्रो-क्रणी-क्रि(न्), चक्रवान्
-वती-वत्(न्), चार्त्तिकः-यी-यं, घटी-टिनी-टि(न्), निघः-पा-पं,
विष्वक्समः-मा-मं.

CIRCULARITY, *s.* मण्डलता, परिमण्डलता, वृत्तलत्वं, चक्राकारता, गोलाकारत्वं.
CIRCULARLY, *adv.* चक्रवत्, चक्ररूपेण, गोलवत्, मण्डलवत्, मण्डलतः.
To CIRCULATE, *v. n.* प्रचल(्) (c. 1. -चलति-चलि(न्)), प्रचर्(्) (c. 1. -चरति
-चरि(न्)), परिवृत्(्) (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्ति(न्)), सम्परिवृत्(्), विपरिवृत्(्), विवृत्(्).
To CIRCULATE, *v. a.* परिवृत्(्) in caus. (-वर्त्तयति-वर्त्ति(न्)), प्रचल(्) in
caus. (-चलयति-चलि(न्)).

CIRCULATED, *p. p.* प्रचलितः-ता-तं, परिवर्त्तितः-ता-तं, प्रचारितः-ता-तं,
व्यावर्त्तकः-का-कं.

CIRCULATING, *a.* प्रचलः-ला-लं, परिवर्त्तनी-तिनी-ति(न्), व्यावर्त्तकः-का-कं.
CIRCULATION, *s.* परिवर्त्तः-त्तनं, व्यावर्त्तः, प्रचारः, प्रचलनं, प्रचरः, भ्रमणं,
परिभ्रमणं, चलनं, प्राचुर्यं.—(Of the blood) रक्तचलनं रक्तवहः.

CIRCULATORY, *a.* वृत्तः-ला-लं, चार्त्तिकः-कौ-कं, मण्डली-लिनी-लि(न्).

CIRCUMAMBIENCY, *s.* परिवेष्टनं, व्याप्तिः-फ, व्यापनं, व्यापकत्वं, परिगमनं.

CIRCUMAMBIENT, *a.* परिवेष्टकः-का-कं, व्यापकः-का-कं, परिगतः-ता-तं.
To CIRCUMAMBULATE, *v. n.* परिक्रम्(्) (c. 1. -क्रामति-क्रमि(न्)), परिभ्रम
(c. 4. -भ्रमयति-भ्रमि(न्)).

CIRCUMAMBULATION, *s.* परिक्रमः, परिभ्रमणं, परिस्रव्यं, परोसारः, पय्येदनं.
—(Reverential) प्रदक्षिणः-या-यं.

To CIRCUMCISE, *v. a.* त्वचं चिद्(्) (c. 7. चिनति, चेद्), लिङ्गाग्रचर्मं चिद्,
परिचिद्, पारकृत्(्) (c. 6. -कृनति-कृति(न्)).—(A circumcised man)
दुष्टमौ *m.* (न्), वरः, वरः, दुष्टः, द्विगनकः.

CIRCUMCISION, *s.* त्वच्छेदनं, लिङ्गाग्रचर्मच्छेदनं, दीर्घमध्यं, परिकर्त्तनं.

To CIRCUMDUCT, *v. a.* लुप्(्) (c. 6. लुम्पति, लोप्), व्यधौकृ, मोषीकृ, निष्कलीकृ.

CIRCUMDUCTION, *s.* लोपः, अनिष्पादनं, मोषीकरणं, व्यधौकरणं.

CIRCUMFERENCE, *s.* परिधिः-म, मण्डलं, परीणाहः, परिणाहः, परिमाणं,
वृत्तिः-फ, चक्राणलं, पालिः-फ, परिवेष्टः-म, परिवेष्टनं.—(Of a wheel)
चक्रपरिधिः-म, नेभिः-फ, ग्रिधिः-म, ग्रिधिमण्डलं, नीमं, नीमः.—(Of the
earth) भूपरिधिः-म.

CIRCUMFLEX, *s.* (Accent) स्वरितः, द्वितीयम् उच्चारणचिह्नं.

CIRCUMFLUENCE, *s.* परिस्रवः, परिभ्रमः, परिवाहः, परिस्रवन्दनं, परिगलनं.

CIRCUMFLUENT OF CIRCUMFLUOUS, *a.* परिस्रुतः-ता-तं, परिसारी-रिणी
-रि(न्), परिस्रवन्दी-दिनी-दि(न्), परिस्रवः-ता-तं, परिगलितः-ता-तं.

CIRCUMFORANEOUS, *a.* गृहादृष्टम् अदमानः-ना-नं, अदाह्यमानः-ना-नं.

To CIRCUMFUSE, *v. a.* परिष्पृ in caus. (-प्रावयति-पि(न्)), समाप्सु.

CIRCUMFUSED, *p. p.* परिष्पृतः-ता-तं, समाप्सुतः-ता-तं, परिगलितः-ता-तं,
परिगतः-ता-तं, व्याप्तः-ता-तं, समाक्रान्तः-ता-तं.

CIRCUMFUSILE, *a.* परिप्रावी-विनी-वि(न्), व्यापकः-का-कं, व्यसृज्यमानः-ना-नं.

CIRCUMFUSION, *s.* परिप्रावः, परिभ्रमः, व्याप्तिः-फ, व्यापकत्वं, परिगलनं.

To CIRCUMGYRATE, *v. n.* परिवृत्(्) (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्ति(न्)), व्यावृत्(्), घूर्ण
(c. 1. -घूर्णते-घूर्णि(न्)), परिघूर्ण(्), व्याघूर्ण(्).

CIRCUMGYRATION, *s.* चक्रावर्त्तः, आवर्त्तः, परिवर्त्तः, आवृत्तिः-फ, घूर्तिः-फ.

CIRCUMJACENT, *a.* पर्यव्येतस्य-स्या-स्य, सामन्तस्य-स्या-स्य, उपान्तिकः-कौ-कं.

CIRCUMITION, *s.* परिगमः, परिक्रमः, परिस्रव्यं, परिभ्रमः.

CIRCUMLOCUTION, *s.* वाग्विस्तारः, वाक्यविस्तारः, चक्रोक्तिः-फ, चक्रभाषितं,
व्यानोक्तिः-फ, अवृत्तिः, अतिशयोक्तिः, बहुवाक्यं, बहुक्तिः, वाक्यवाहुल्यं.

CIRCUMLOCUTORY, *a.* बहुवाक्यः-का-कं, विसर्गवाक्यः-का-कं, चक्र-क्रा-क्रं.

CIRCUMNAVIGABLE, *a.* समन्तात् or परितो नावा गम्यः-व्या-यं.

To CIRCUMNAVIGATE, *v. a.* समन्तात् नावा गृ(त्) (c. 1. तरति, तरि(न्), तरोतु)
or मु(त्) (c. 1. प्रपते, प्रोतु).

CIRCUMNAVIGATION, *s.* नौकया समन्तात् तरणं.

CIRCUMNOTATION, *s.* चक्रावर्त्तः, परिवर्त्तः, आवर्त्तः, आवृत्तिः-फ, घूर्तिः-फ.

CIRCUMNOTATORY, *a.* चक्रवत् परिवर्त्तनी-तिनी-ति(न्), आवर्त्तमानः
-ना-नं, घूर्णयमानः-ना-नं.

To CIRCUMSCRIBE, *v. a.* परिमा(त्) (c. 2. -माति, c. 3. मिमीते-माति), संद
(c. 1. -हरति-हर्ति), संयन्(्) (c. 1. -यच्छति-यच्छि(न्)), नियन्, समन(nom.
समनयति-यि(न्)).

CIRCUMSCRIBED, *p. p.* परिमितः-ता-तं, संदतः-ता-तं, संयतः-ता-तं,
संसाधः-पा-पं, संयुचितः-ता-तं, संयुतः-ता-तं, समव्यादः-दा-दं,
साधधिकः-कौ-कं, सुसंस्थितः-ता-तं, सुसङ्गृहीतः-ता-तं.

CIRCUMSCRIPTION, *s.* परिमाणं, संयमनं, संहरणं, संज्ञोचः, संघाटः, संवृत्तिः-फ.

CIRCUMSPECT, *a.* अवहितः-ता-तं, खपहितः-ता-तं, सावधानः-ना-नं,
समीक्ष्यकारी-रिणी-रि(न्) or विमृश्यकारी, अग्रमत्तः-ता-तं, परि-
खामदर्शी-शिनी-शि(न्).

CIRCUMSPECTION, *s.* अवधानं-नता, सावधानता, अग्रमादः, समीक्ष्यकारित्वं.

CIRCUMSPECTLY, *adv.* अवधेयया, सावधानं, सुसमीक्ष्य, सुविमृश्य.

CIRCUMSTANCE, *s.* (Something adjunct to a fact) मन्थः, अनुबन्धः.

—(A thing, fact) विषयः, वस्तु *n.*, भूतं, विषयकत्वं.—(Incident,
event) वृत्तं, वृत्तान्तः, सम्भवः.—(Condition, state) अवस्था, दशा,
स्थितिः-फ, संस्थितिः-फ, भावः, वृत्तिः-फ, गतिः-फ; 'he related all
the circumstances as they occurred,' सकलवृत्तान्तं यथावृत्तं
न्यवेदयत्; 'according to circumstances,' यथासम्भवं, यथास्थितं;
'in good circumstances,' सुस्थितः-ता-तं, सुस्थः-स्या-स्य; 'in
bad circumstances,' दुःस्थः-स्या-स्य, दुर्गतः-ता-तं.

CIRCUMSTANCED, *p. p.* स्थितः-ता-तं, अवस्थितः-ता-तं, स्थः-स्या-स्य
in comp., भूतः-ता-तं, वृत्ती-तिनी-ति(न्); 'so circumstanced,'
एवम्भूतः-ता-तं, इत्यम्भूतः-ता-तं, एवंविधः-था-थं, तथाविधः-था-थं.

CIRCUMSTANT, *a.* समन्तात् स्थायी-यिनी-यि(न्) or वृत्ती-तिनी-ति(न्).

CIRCUMSTANTIAL, *a.* (In detail) सविस्तर-रा-रं, विसारी-व्या-यं,
सविशेषः-पा-पं, सोपवर्णः-व्या-यं, सविवरणः-या-यं.—(Not essen-
tial) अग्रकृतः-ता-तं.—(Incidental) आगन्तुकः-का-कं.

CIRCUMSTANTIALLY, *adv.* यथावृत्तं, यथास्थितं, सुविस्तरं, विस्तरेण, उपवर्णेन,
सुविवरणपूर्वकं, निरवशेषतः.

CIRCUMSTANTIATED, *p. p.* विशेषभाववर्त्तनी-तिनी-ति(न्). See CIR-
CUMSTANCED.

To CIRCUMVALLATE, *v. a.* परिक्षाप्राचीरादिना परिवेष्ट(्) (c. 1. -वेष्टते-वेष्टि(न्)),
समन्ताद् उपरुष्ट(्) (c. 7. -रुष्टि-रुष्टि).

CIRCUMVALLATION, *s.* (The act) परिक्षाप्राचीरादिना नगरपरिवेष्टनं,
समन्तादुपरोधनं.—(The trenches, &c., round a besieged town)
रुष्टनगरपरिगतं परिक्षाप्राचीरादि.

To CIRCUMVENT, *v. a.* चक् in caus. (वचयते-ति-यि(न्)), परिवच(्), प्रलम्
(c. 1. -लभते-लभे), विप्रलम्, छल्(्) (c. 10. छलयति-यि(न्)).

CIRCUMVENTED, *p. p.* वचितः-ता-तं, परिवचितः-ता-तं, विप्रलम्भः-आ-अं.

CIRCUMVENTION, *s.* प्रवचना, वचनं, छलं-लना, अतिशयानं, कपटः,
कापट्यं, खलितं, प्रपञ्चः, प्रलम्भः.

To CIRCUMVEST, *v. a.* परिवेष्ट(्) (c. 1. -व्ययति-व्याति), परिधा(त्) (c. 3. -दधाति
-धाति), परिवेष्ट(्) (c. 1. -वेष्टते-वेष्टि(न्)).

CIRCUMVOLUTION, *s.* (Flying round) परिदौर्न-नकं.

To CIRCUMVOLVE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-परिवृत्ति-यि), लुट् in caus. (लोठयति-यितुं), संसृ in caus. (-सारयति-यितुं).
 To CIRCUMVOLVE, *v. n.* चक्रयत् परिवृत् (c. 1. -चर्त्ते-यितुं), लुट् (c. 1. -लोठति-ने-लोठितुं), प्रलुट्, परिवृत् (c. 6. पूर्यति-ने-रितुं).
 CIRCUMVOLUTION, *s.* परिवर्त्तनं, परिवृत्तिः, घावर्त्तनं, आवृत्तिः, चिचर्त्तः, प्पावर्त्तनं, प्रलोठनं, पूर्यः, 'of a wheel,' चक्रावर्त्तः.
 CIRCUS or CIRQUE, *s.* दीर्घमण्डलाकारो रथचर्यादिप्रोडायोग्यो भूमिभागः, क्रोडारङ्गः, क्रोडाङ्गनं, केलिरङ्गः.
 CISCUS, *s.* (Plant) गोपापदी-दिक्का, सुवहा.
 CIST, *s.* कोशः, पुटः, पटलं, चावेष्टनं.—(Excavation) खातं.
 CISTERN, *s.* उदकाधारः, जलाशयः, जलकुण्डं, कुण्डं, पानीयस्थानं, वरासनं, वारासनं, जलदानगृहं.
 CIT, *s.* नागरजनः, नागरकः, पौरजनः, पृथग्जनः, चवरवर्णः.
 CITADEL, *s.* दुर्गं, कोटिः, कलत्रं.—(Commander of) कोटिपालः.
 CITAL, *s.* (Impeachment, summons) अभियोगः, आह्वानं, अपवादः.
 CITATION, *s.* (Summons) आह्वानं, अभियोगः.—(Quotation) उद्धारः, चयतरणं, -तारणं; 'of the Vedas,' श्रुतादानं.—(Passage quoted) उपनीतवचनं, उद्धृतवाक्यं, श्रुतादितवचनं.
 CITATORY, *a.* आह्वायकः -का -कं, अपवादकः -का -कं.
 To CITE, *v. a.* (To summon before a judge) प्राड्विवाकसापाद् आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वयितुं), अभियुज् (c. 7. -युनक्ति-योजुं).—(To adduce, quote) उपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), उद्धृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), चयत् in caus. (-तारयति-यितुं); 'to cite the Vedas,' श्रुतादानं कृ.
 CITED, *p. p.* (Quoted) उपनीतः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, चयतारितः -ता -तं, उपनयतः -स्ता -स्तं.—(Before a court of justice) निषदः -द्वा -द्वं, आहूतः -ता -तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, व्यवहाराभिज्ञतः -स्ता -स्तं.
 CITER, *s.* (Impeacher) अभियोगी *m.* (नृ), अभियोक्ता *m.* (नृ).—(Quoter) उपनेता *m.* (नृ).
 CITHERN, *s.* (A harp) योखाविशेषः, पल्लकी, विपञ्ची, तन्त्रीः.
 CITIZEN, *s.* पौरः, पौरजनः, नागरजनः, नागरजनः, नागरस्थः, पुरवासी *m.* (नृ), नागरिकाः *m.* (स्), पौरलोकः; 'a fellow-citizen,' एकपौरः.
 CITIZENLIKE, *adv.* नागरजनवत्, पौरवत्, सभ्यरूपेण, आर्यवत्.
 CITIZENSHIP, *s.* नागरजनाधिकारः, पौराधिकारः, पौरत्वं; 'fellow-citizenship,' पौरसत्वं.
 CITRINE, *s.* जस्रीस्वर्णः -श्या -शं, घनपीतः -ता -तं.
 CITRON, *s.* (The tree) जस्रीः, जम्बः -म्भकः -म्भलः -म्भरः, जम्बकेशरः, केशराक्षः, फलपूरः -रकः, बीजपूरः, गिलः, दन्तशठः, रुचकः, इच्छकः, वृहच्चिन्नः, मातुलुङ्गकः, पूर्यबीजः, छोलुङ्गः, बीजकः -जम्पूर्यः.—(The fruit) जस्रीफलं.
 CITY, *s.* पुरं-री, नगरं-री, पूः *f.* (पुरं), पत्तनं, पृथुपत्तनं, पट्टनं, पट्टं, पुरिः *f.*, कषेत्रं, ढङ्कः, पत्नी, पुटभेदनं, स्थानीयं, निगमः; 'city-gate,' नगरद्वारं, पुरद्वारं; 'city-police,' नगररक्षिपुरुषः.
 CITY, *a.* पौरः -री -रं, नागरः -री -रं, -रेयकः -की -कं, नागरस्थः -स्था -स्थं.
 CIVET, CIVET-CAT, *s.* गन्धमाञ्जरः, गन्धोतुः *m.*, खट्वाशः -शी, पूतिशारिजा, कसूरीमृगः.
 CIVIC, *a.* पौराचारसम्बन्धी -न्यनी -न्यि (नृ) पौरः -री -रं.
 CIVIL, *a.* (Relating to the usages of citizens) पुरव्यवहारसम्बन्धी -न्यनी -न्यि (नृ), नागराचारसम्बन्धीयः -या -यं, नीतिसम्बन्धीयः -या -यं, पौरः -री -रं; 'civil war, popular disturbance,' प्रकृतिक्षोभः, विषयः.—(Complaisant, gentle) अनुग्राही-हिणी -हि (नृ), अनुनयी -यिनी -यि (नृ), सानुनयः -या -यं, अनुकूलः -ला -लं, अनुरोपी -यिनी

-यि (नृ), चाटुकारः -रा, -रं, गुप्तादः -दा -दं, दक्षिणः -शा -शं.—(Civil in speech) मिषवदः -दा -दं, अभिवादकः -का -कं, वन्दारुः -रुः -रु, शत्रुः -त्रुः -त्रु.—(Civilized) सभ्यः -भ्या -भ्यं.
 CIVILIAN, *s.* स्नातः, स्मृतिज्ञः, धर्मशास्त्रज्ञः, व्यवहारविधिज्ञः, नीतिज्ञः, नयविद्, व्यवसायकुशलः, राजकर्मव्यवसायी *m.* (नृ), राजव्यापारी *m.* (नृ).
 CIVILISATION, *s.* सभ्यता, शिक्षता, शिक्षाचारत्वं, आर्यवृत्तभावः, सुशीलत्वं.
 CIVILITY, *s.* (Politeness) आनन्दनं, अनुग्रहः, अनुरोधः, अनुनयः, अभिनीतिः *f.*, अनुकूलता, अनुवृत्तिः *f.*, -वर्त्तनं, सभाजनं, सीजन्यं, प्रश्रयः, सभ्यता, सुशीलता, शिक्षता.
 To CIVILIZE, *v. a.* शिक्षाचारान् or आर्यव्यवहारान् शिक्ष् in caus. (शिक्षयति-यितुं) or शाम् (c. 2. शास्ति, शासितुं).
 CIVILIZED, *p. p.* शिक्षः -ष्टा -ष्टं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, विनीतः -ता -तं, शिक्षा-चारसेवी -यिनी -यि (नृ), आर्यस्यः -म्या -म्यं, आर्यवृत्तः -त्ता -त्तं; 'civilized and rude,' आर्या ग्रेच्छाष्ट.
 CIVILLY, *adv.* (Politely) अनुनयेन, आनन्दनपूर्वकं, सानुनयं, सुशीलवत्, सानुरोधं.—(In a manner relating to civil government) नीतिविद्यानुसारान्, पौरव्यवहारानुसारेण.
 CLACK, *s.* (Incessant chattering) जल्पः -ल्पनं, वाक्पटुता, क्षतिश-यनत्वः, वाक्चापत्वं, चटचटशब्दः, मन्त्रकनं.—(Bell of a mill) पेपलीपरादा.
 To CLACK, *v. n.* क्षतिशयेन जल्प् (c. 1. जल्पति-त्यितुं), पेपलीपरादारूपेण शब्दं कृ, चटचटशब्दं कृ.
 CLAD, *a.* आच्छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः -ता -तं, पस्त्रवेष्टितः -ता -तं, पस्त्रान्वितः -ता -तं, परिहितः -ता -तं, प्रावृतः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, परिच्छन्नः -न्ना -न्नं, घिनदः -द्वा -द्वं, संवीतः -ता -तं, अनग्नः -ग्ना -ग्नं, सवासः -सा -सः (स्), सपेलः -ला -लं; 'lightly clad,' लघुवासः -सा -सः (स्).
 To CLAIM, *v. a.* स्वोक्तं, आङ्गीकृतं; याच् (c. 1. याचति-यितुं), प्रार्थे (c. 10. प्रार्थयति-ने-यितुं), ममेति उक्तं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), मयं दातव्यमिति शपयित्वा ग्रह्; अभिमानं कृ; as, 'to claim money,' धनाभिमानं कृ; ममेति यद् (c. 1. यदति-दितुं), मदीयमिति or स्वोयमिति यद्, स्वाधिकारं or स्वस्वत्वं शा in caus. (शपयति-यितुं).—(To set up a claim) ध्वनीकृ.—(To have a claim to) चर्ह् (c. 1. चर्हति-ने-र्हितुं).
 CLAIM, *s.* अधिकारः, अभियोगः, अभिमानं, याज्ञा, अभ्यर्थना, प्रार्थना; 'false claim,' मिथ्याभियोगः; 'claim laid to learning,' विद्याभिमानं.
 CLAIMABLE, *a.* अभियोक्तव्यः -य्या -यं, याचनीयः -या -यं, प्रार्थनीयः -या -यं.
 CLAIMANT, *s.* अभियोक्ता *m.* (नृ), अधी *m.* (नृ), अधिकारी *m.* (नृ), याचिता *m.* (नृ), प्रार्थयिता *m.* (नृ).
 CLAIMED, *p. p.* अधिकृतः -ता -तं, याचितः -ता -तं, प्रार्थितः -ता -तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, प्रख्यातः -ता -तं, मार्गितः -ता -तं.
 CLAIR-OBSCURE, *s.* चित्रकर्मणि नानाछायापिन्यासविद्या.
 To CLAM, *v. a.* (To clog with glutinous matter) श्वे in caus. (श्यापयति-यितुं), श्यानीकृ, सान्द्रीकृ.
 To CLAMBER, *v. a.* पाणिपादेन or करचरणभ्यां दुरारोहस्थानम् आयासेन चारुह् (c. 1. -रोहति-रोटुं) or अप्यारुह्.
 CLAMBERING, *s.* पाणिपादेन विषमस्थानारोहणं, आयासेनारोहणं.
 CLAMMINESS, *s.* श्यानता, शीनता, सान्द्रता, घनत्वं, अनुलग्नशीलत्वं.
 CLAMMY, *a.* श्यानः -ना -नं, शीनः -न्ना -नं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, घनः -ना -नं, अनुलग्नशीलः -ला -लं, संलग्नशीलः -ला -लं, आर्द्रः -र्द्रा -र्द्रं.
 CLAMOUR, *s.* घोषणं -शा, उत्क्रोशः, उत्क्रुष्टं, संहूतिः *f.*, जनरवः, उच्चैर्घुष्टं.

CLA

- उच्चैःस्वरः, रासः, बहुभिः कृता संहतिः, प्रवेदनं.
 To CLAMOUR, *v. n.* उच्चैर् युष् (c. 10. घोषयति -यितुं), उद्गुप्, उद्गुष् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), प्रस्विड् (c. 1. -ह्वेदति -डितुं).
 CLAMOROUS, *a.* घोषकरः -री -रं, घोषणः -णा -यं, उच्चैःस्वरकारी -रिणी -रि (न्), तुमुलकारी &c., मुखरः -रा -रं, महास्वनः -ना -नं, बहुघोषः -पा -पं, घनस्वघोषः -पा -पं, प्रह्वेदितः -ता -तं, प्रह्वेदितवान् -वती -वत् (न्).
 CLAMP, *s.* (A piece of iron for joining stones) शिलाद्वयसंयन्-
 नाथि कीलः.—(A quantity of brick) इष्टकाराणि: *f.*
 To CLAMP, *v. a.* पापाण्ड्वयं or काष्ठद्वयं कीलेन सन्नय् (c. 9. -वध्नाति -वध्नुं).
 CLAN, *s.* कुलं, वंशः, गोत्रं, सन्तानः, वंशः, वर्गः, जातिः *f.*, लुटसः, पंक्तिः *f.*, मण्डलं, सङ्घः, संसर्गः, शाखा.
 CLANDESTINE, *a.* निभूतः -ता -तं, गुप्तः -न्ता -नं, गूढः -टा -टं, रहस्यः -स्या -स्यं, छन्नः -न्ना -नं, प्रच्छन्नः -न्ना -नं, निहूतः -ता -तं, अप्रकाशः -शा -शं, छलेन कृतः -ता -तं; 'a clandestine marriage,' चौरि-
 काविवाहः.
 CLANDESTINELY, *adv.* निभूतं, रहः (स्), रहसि, रहस्यं, गुप्तं, छलेन, प्रच्छन्नं, निह्वेन, अप्रकाशं.
 CLANG OR CLANGOUR, *s.* पुष्टं, तुमुलं, कङ्कशा, कङ्कः.—(Of arms) शस्त्रघोषः.
 To CLANG, *v. n.* शिञ्ज् (c. 2. शिञ्जते -शिञ्जितुं), विशिञ्ज्, कृष् (c. 1. कृष्ति -कृष्टुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति -ध्वनितुं), प्रस्वेड् (c. 1. -ह्वेदति -डितुं), कङ्कशा (nom. कङ्कशायते).
 CLANGOUS, *a.* घोषणः -णा -यं, तुमुलकरः -री -रं, शस्त्रपुष्टकरः -री -रं.
 CLANK, *s.* शिञ्जितं, कृष्णितं, पुष्टं, कङ्कशनं, कङ्कशा, प्रस्वेदनं.
 To CLAP, *v. a.* (Strike together suddenly) चकस्मात् संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं) or सङ्घट्ट् (c. 10. -घट्टयति -यितुं), चास्फल् in caus. (-स्फालयति -यितुं).—(The hands, arms) तालं कृ, करतालेन कृ, चास्फुट् (c. 10. -स्फोटयति -यितुं).—(The wings) पक्षी उड्धिप् (c. 6. -डिधयति -येष्टुं).—(To applaud) करतालं प्रशंस (c. 1. -शंसति -शंसितुं).—(To apply suddenly) चकस्मात् प्रविश् in caus. (-वेशयति -यितुं) or च्च in caus. (-चधेयति -यितुं) or न्यस् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं).
 CLAP, *s.* स्तनितं, आस्फोटनं, ध्वनितं, कृष्णितं, सङ्घट्टशब्दः.—(Of thunder) मेघनादः, मेघस्तनितं, वज्रनिधोषः, वज्रनिधेयः, स्मृज्जेषु *m.*—(Of the hand) तालः.—(Applause) करतालेन प्रशंसा, प्रशंसाशब्दः, अनुरागनः शब्दः.
 CLAPPER, *s.* (Of a bell) घण्टालोला, घण्टावादकः, नादनः.—(Applauder) करतालेन प्रशंसाकारी *m.* (न्).
 CLARET, *s.* प्रसन्नमद्यं, प्रसवेरा, रक्तवर्णः सख्यमद्यविशेषः.
 CLARIFICATION, *s.* प्रसादनं, विशोधनं, पावनं, पवित्रीकरणं, मलापकर्षणं.
 To CLARIFY, *v. a.* शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), परिशुष्, विशुष्, संशुष्, पू (c. 9. पुनानति -नीते, पवितुं), परिपू, विपू; पवित्रीकृ, विमल (nom. विमलयति -यितुं).
 To CLARIFY, *v. n.* प्रसद् (c. 6. -सोदति -सन्तुं), पवित्रीभू, विमलीभू.
 CLARINET, *s.* वेणुः *m.*, वंशः, विवरनालिका, उदात्तस्वरो वेणुभेदः.
 CLARION, *s.* शुभिरवाद्यविशेषः, तूथ्यं, शङ्खः.
 CLARITY, *s.* प्रसन्नता, सख्यता, कान्तिः *f.*, द्युतिः *f.*, दीप्तिः *f.*
 To CLASH, *v. n.* सङ्घट्ट् (c. 1. -घट्टते -ट्टितुं), परस्परसमायातं कृ, परस्पर-
 सङ्घट्टप्रयुक्तं कङ्कशाशब्दं कृ or कङ्कशा (nom. कङ्कशायते).—(To con-
 tradict, disagree) विवद् (c. 1. -वदते -दितुं), विप्रवद्, विसंवद्,
 परस्पराम् विरुद् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं).
 CLASH, *s.* समायातः, सङ्घट्टः -ट्टनं, सङ्घट्टः, कङ्कः, कङ्कशनं, कृष्णितं, वध्दरः.
 —(Contradiction) वचनविरोधः, प्रतीपवचनं, विसंवादः.

CLA

- CLASHING, *a.* (Contradictory) परस्परपराहतः -ता -तं, परस्परविरोधी -पिनी -पि (न्), विवदमानः -ना -नं, विरुद्धाद्यः -यो -यं.
 CLASP, *s.* (Embrace) चालिङ्गनं -ङ्गितं, परिप्वङ्गः, चाद्येयः, संघेयः, परिरम्भः, उपगूढं, चङ्क, चङ्कपाली.—(Hook, buckle) कुडुपः.
 To CLASP, *v. a.* (Shut with a clasp) कुडुपेन चन्प् (c. 9. च्चाति, चन्हुं) or पिनह् (c. 4. -नयति -नहुं).—(Embrace) चालिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -ङ्गितुं), समालिङ्गः; चाद्यिप् (c. 4. -द्यिपति -येष्टुं), संद्यिप्, पीद् (c. 10. पीडयति -यितुं), सङ्ग (c. 1. सङ्गते, संङ्गुं), परिप्वङ्ग, सम्परिप्वङ्ग, उपगूढ् (c. 1. -गूहति -गूहितुं), परिरम्भ (c. 1. -रम्भते -रम्भुं), क्रोडीकृ.—
 (Enclose round) परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं).—(Clasp the hands) हस्ती चन्प् or संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), चङ्गलि चन्प् or संद्यिप्.
 CLASPED, *p. p.* चालिङ्गितः -ता -तं, द्यिष्टः -द्या -ष्टं, चाद्यिष्टः -द्या -ष्टं, संद्यिष्टः -द्या -ष्टं, परिरम्भः -म्भा -म्भं, परिप्वङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, परिगूढः -द्या -ष्टं, उपगूढः -टा -टं, पीडितः -ता -तं, पिष्टः -द्या -ष्टं, क्रोडीकृतः -ता -तं; 'with hands clasped,' चङ्गालिः -लिः -लि, कृताङ्गलिः -लिः -लि.—
 (Clasped in the arms) भुजापीडितः -ता -तं.
 CLASPER, *s.* लताभूजः, वृषादिपरिवेष्टनशीलः लताविटपः.
 CLASP-KNIFE, *s.* चारङ्गमध्ये निवेशयितुं शक्ना दुरिका.
 CLASS, *s.* (A rank or order of persons) वर्णः, वर्गः, पदं, जाग्रमः, जातिः *f.*—(A set of things or beings) गणः, पंक्तिः *f.*, श्रेणी, संसर्गः, समूहः, गोत्रं; 'class of verbs,' गणः.—(A number of scholars) सहाध्यायिनां पंक्तिः, छात्रसमूहः; 'the lower classes,' अवतरणीः *m. pl.*, अन्त्यजातीयाः *m. pl.*
 To CLASS OR CLASSIFY, *v. a.* वर्णक्रमेण or यथावर्गं विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं), or व्यस् (c. 4. -व्यस्यति -व्यसितुं) or ग्रन्प् (c. 1. ग्रन्थयति, ग्रन्थितुं), गणीकृ, वर्गीकृ.
 CLASSED OR CLASSIFIED, *p. p.* गणीभूतः -ता -तं, वर्गीभूतः -ता -तं, वर्गीयः -या -यं, यथितः -ता -तं, वर्गक्रमेण विन्यस्तः -स्ता -स्तं or व्युटः -टा -टं.
 CLASSICAL, *a.* (Refined) संस्कृतः -ता -तं, साधुः -धुः ध्वो -धुः.—(Of the first rank) प्रथमवर्गीयः -या -यं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्रथमपदस्यः -स्या -स्यं. (Relating to ancient books) पृथ्वीकालीनग्रन्थसंज्ञा-निधनी-न्य (न्).
 CLASSIFICATION, *s.* गणीकरणं, गणना, वर्गक्रमेण विन्यासः, प्रतिविधानं.
 CLASSIFIER, *s.* गणकारः, व्यासः; 'of words,' पदसङ्ग्राहः.
 CLASSIC, *s.* ग्रन्थकवृत्तौ मध्ये श्रेष्ठः, पृथ्वीकालीनग्रन्थकारः.
 To CLATTER, *v. n.* कृष्ण (c. 1. कृष्ति -कृष्टुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति -ध्वनितुं), कङ्कशनं कृ, कङ्कशा (nom. कङ्कशायते), चटचट (nom. चटचटायते).—
 (To talk idly) जत्स् (c. 1. जत्स्यति -जत्सितुं).
 CLATTER, *s.* कृष्णितं, स्तनितं, ध्वनितं, तुमुलं, कङ्कः, कङ्कशनं, चटचट *ind.*
 CLAVATED, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, पिण्डो -खिडनी -खिड (न्), गण्डवान् -वती -वत् (न्).
 CLAUDICATION, *s.* (Lameness) पङ्गुता, खड्गत्वं, गतिवैकल्यं.
 CLAVICLE, *s.* जनु *n.*, योवास्थि *f.*, कण्ठास्थि *n.*
 CLAUSE, *s.* (Division of a subject) पदं, स्थानं, मार्गः, अपिकरणं, अङ्गं, शाखा.—(Sentence) वाक्यं.—(Particular stipulation) नियमपत्राङ्गं, नियमः.
 CLAUSTRAL, *a.* मठसंज्ञा-निधनी-न्य (न्), विहारसंज्ञा &c.
 CLAW, *s.* नखः, नखरः, करजः, कररुहः, पाणिः *m.*, अर्धचन्द्रः, अर्धेन्दुः.
 To CLAW, *v. a.* नखेन दृ (c. 10. दारयति -यितुं) or साहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), नखायातं कृ.
 CLAWED, *a.* नखी-खिनी-खि (न्), नखवान् -वती -वत् (न्).
 CLAY, *s.* पङ्कः, कङ्कमः, कर्दः, मृत् *f.* (र्), मृत्तिका, जडालः, शादः,

निमग्नः शिलीन्मी.

To CLAY, *v. a.* पक्केन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेह्नु); 'clayed sugar,' शाकैः-कैकः, शुक्ला, सिताखण्डः, सिता, चेतः.

CLAYED, CLAYISH, *a.* पक्की-क्किनी-दि (न्), पक्किलः-ला-लं, सज्जालः-ला-लं, मार्जितः-को-कं, काहिमः-मी-मं, मृन्मयः-यो-यं.

CLEAN, *a.* (Free from dirt) विमलः-ला-लं, निर्मलः-ला-लं, चमलिनः-ना-नं, पवित्रः-त्रा-त्रं, शुद्धः-द्वा-दं, शुचिः-चि-चि, परिष्कृतः-ता-तं, चकलः-क्ता-क्तं, चकल्यः-पा-पं, पोमः-मा-मं; 'having a clean face,' शुचिमुखः-रती-रं; 'having clean clothes,' शुद्धवासाः-सा-सः (स्); 'ceremonially clean,' स्पृश्यः-श्या-श्यं.—(Guiltless, innocent) शुचिः-चि-चि, शुद्धमतिः-ति-ति, चमयः-पा-पं, विमलात्मा-त्मा-त्त (न्).—(Neat, smooth) घल्लः-ह्ला-ह्लं; 'having a clean figure,' तनुमध्यमः-मा-मं.

CLEAN, *adv.* पशेषतः, परिलेन, साकल्येन, सम्यक्, घामूलं.

To CLEAN, *v. a.* शुष् in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुष्, पू (c. 9. पुनति, पयितुं), पवित्रकृ, धाप् (c. 10. धावयति-यितुं), प्रधल् (c. 10. -धालयति-यितुं), मृज् (c. 2. माष्टि, माष्टुं), शुचिकृ, परिष्कृ; 'to clean the teeth,' दन्तान् धाप् or शुष्.

CLEANED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, पवित्रकृतः-ता-तं, पूतः-ता-तं, धालितः-ता-तं, प्रधालितः-ता-तं, विगतकल्यः-पा-पं.

CLEANING, *s.* शोधनं, प्रधालनं, मार्जनं, पयः, निष्पायः, पावनं, विशोधित्वं, माष्टिः *f.*, मृजा, मार्जना *f.*—(Cleaning the teeth) दन्तशुद्धिः *f.*, दन्तपावनं.

CLEANLINESS, *s.* शुद्धता, शुद्धिः *f.*, पवित्रत्वं, शुचिता, शोधं, परिष्कृतिः *f.*, माष्टिः *f.*; 'neatness,' विनीतता.

CLEANLY, *a.* पवित्रशरीरः-रा-रं or शुचिशरीरः, शुद्धदेहः-हा-हं, मृदकायः-या-यं, निर्मलः-ला-लं, विनीतः-ता-तं; 'in dress,' शुद्धवासाः-सा-सः (स्).

CLEANLY, *adv.* शुचि, पवित्रं, निर्मलं, विनीतं, शुद्धप्रकारेण.

CLEANNISS, *s.* शुचिता, शोधं, निर्मलत्वं, वैमल्यं, शुद्धत्वं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, परिष्कारः, वैशद्यं, चकलता.—(Innocence) शुद्धिः *f.*

To CLEANSE, *v. a.* शुष् in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुष्, विशुष्, संशुष्, पू (c. 9. पुनति-नीते, पयितुं), परिष्, विष्, प्रधल् (c. 10. -धालयति-यितुं), धाप् in caus. (धावयति-यितुं), प्रधाप्, निर्णिज् (c. 3. -नेनेति-नेनेत्), मृज् (c. 1. मार्जति, c. 2. माष्टि, माष्टुं), सम्मृज्, पवित्रकृ, शुचिकृ, परिष्कृ.—(From dust) नीरजिकृ.

CLEANSED, *p. p.* पूतः-ता-तं, पवित्रः-त्रा-त्रं, पवित्रितः-ता-तं, शोधितः-ता-तं, मार्जितः-ता-तं, प्रधालितः-ता-तं, निर्णिजः-क्ता-क्तं, मृष्टः-ष्टा-ष्टं, परिष्कृतः-ता-तं, चमयस्कृतः-रा-रं, धीतः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं, शुचिकृतः-ता-तं, पवित्रकृतः-ता-तं, निःशोध्यः-ध्या-ध्यं.

CLEANSER, *s.* प्रधालकः, निर्णेजकः, शोधकः, सम्मर्जकः, पावकः.

CLEANSING, *s.* शोधनं, शुद्धिः *f.*, पावनं, माष्टिः *f.*, मार्जनं, प्रधालनं, निर्णेकं मलप्रकर्षणं.

CLEAR, *a.* (Bright transparent) प्रसन्नः-त्रा-त्रं, विशदः-दा-दं, विमलः-ला-लं, निमलः-ला-लं, चमलः-ला-लं-लिनः-ना-नं, चच्छः-च्छा-च्छं, खच्छः-च्छा-च्छं, शुद्धः-द्वा-दं or विशुद्धः, स्फटिकप्रभः-भा-भं, दीप्तः-प्रा-प्रं.—(Serene, as the sky) वितिमिरः-रा-रं, चमयः-भा-भं, निरभः-भा-भं, यभः-भा-भं, गततोयदः-दा-दं; 'as the mind,' प्रसन्नः-त्रा-त्रं.—(Indubitable) निःसन्देहः-हा-हं.—(Evident) यक्तः-क्ता-क्तं or प्रयक्तः or अभियक्तः, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, स्फुटः-टा-टं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, सुप्रकाशः-शा-शं.—(Intelligible, perspicuous)

स्वार्थः-धा-धं, भिन्नार्थः-धा-धं, सुगम्यः-म्या-म्यं, सुग्राह्यः-घ्या-घं.—(A clear understanding) विगुह्यबुद्धिः, शुद्धधीः.—(Innocent) शुद्धः-द्वा-दं, शुचिः-चि-चि, चदृष्टदोषः-पा-पं.—(Out of debt) चनुराः-छा-छं.—(Sounding distinctly) पटुस्वरः-रा-रं, उच्चैःस्वरः-रा-रं.—(Open, free from trees, &c.) तरुगुल्मविविक्तः-क्ता-क्तं, निष्कारकः-का-कं, निर्वनः-ना-नं; 'a clear space,' विविक्तता.—(Entire, free from deductions) चशेषः-पा-पं, निरवशेषः-पा-पं, सभग्नः-ग्ना-ग्नं, निरुद्धारः-रा-रं.—(Unobstructed) असंसाधः-धा-धं, निर्विघ्नः-मा-मं.

To CLEAR, *v. a.* (Make bright or clean) शुष् in caus. (शोधयति-यितुं), प्रसद् in caus. (सादयति-यितुं), प्रसन्नकृ, निर्मलीकृ, विमल (nom. विमलयति-यितुं), मृज् (c. 2. माष्टि, माष्टुं).—(Explain) व्याख्या (c. 2. -ख्याति-ग्यातुं), स्पष्टीकृ, पत्रतीकृ, प्रत्यक्षीकृ, सयुष् in caus. (सोपयति-यितुं), परिशुष् in caus.—(Liquidate) शुष् in caus., संशुष्, क्षपाकृ, विनी (c. 1. -नयते-ति-नेत्).—(Clear a doubt) संशयन् क्षपनी.—(Free from incumbrances, &c.) विशुष् in caus., मुच् (c. 6. मुखति, मोक्षुं), विमान् विनी or दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or नश् in caus. (नाशयति-यितुं), निर्विघ्नं-मां-मं कृ, निष्कारकं-का-कं कृ.—(Gain) निरवशेषं लभ् (c. 1. लभते, लभुं) or प्राप् (c. 5. -प्राप्ति-प्राप्ति).—(Justify) परिशुष् in caus., विशुष् in caus.; 'he clears himself,' चात्मानं निदीपं करोति.—(Clear the throat) उक्तामनं कृ.—(Purge) रिच् (c. 7. रिक्छति, रेक्छुं), विरिच्. To CLEAR, *v. n.* (Grow bright) विमलीभू, शुचि (nom. शुचीयते); 'as the weather,' निरभीभू, गततोयदीभू.

CLEARANCE OR CLEARING, *s.* शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, शोधनं, विशोधित्वं; 'clearance of a debt,' चणुशोधनं, चणुपाकरणं; 'of a grudge,' वैरशोधनं.—(Certificate from the custom-house) शुल्काध्यक्ष-सकाशात् शोधनपत्रं.

CLEARED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, प्रसादितः-ता-तं, निर्मलीकृतः-ता-तं, रेचितः-ता-तं; 'as the weather,' गततोयदः-दा-दं.

CLEARER, *s.* शोधकः, प्रसादनः; 'of obstacles,' विघ्ननाशकः, विघ्नविनायकः.

CLEARLY, *adv.* (Plainly, evidently) यक्तं, सुयक्तं, स्पष्टं, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, स्फुटं, स्वरूपेण.—(Intelligibly) स्पष्टार्थं, भिन्नार्थं.—(Brightly) विमलं, प्रसन्नं, विशदं.—(Candidly) सरलं, दाक्षिण्येन.

CLEARNESS, *s.* (Brightness, transparency) प्रसादः, प्रसन्नता, निर्मलत्वं, निर्मलत्वं, वैमल्यं, नैर्मल्यं, शुद्धत्वं, शुद्धिः *f.*, खच्छता, वैशद्यं, दीप्तिः *f.*, प्रभा.—(Distinctness, plainness) स्पष्टता, यक्तत्वं, प्रत्यक्षत्वं, स्फुटता, भिन्नार्थत्वं.

CLEAR-SIGHTED, *a.* विवेकदृष्टा-घ्रा-घ्र (न्), शुद्धदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, शुद्धधीः-धीः-धि, तीक्ष्णदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, दूरदर्शी-शिति-शि (न्), मर्मज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.

CLEAR-SIGHTEDNESS, *s.* शुद्धदृष्टिः *f.*, विवेकदृष्ट्यत्वं, तीक्ष्णदृष्टिः *f.*, दूरदृष्टिः.

To CLEAR-STARCH, *v. a.* गोधूमसम्भवादिमान्द्रव्यप्रक्षेपेण वस्त्रादि धावयित्वा सखीकृ or दृढीकृ.

CLEAR-STARCHER, *s.* गोधूमसम्भवादिमान्द्रव्यप्रक्षेपेण वस्त्रधावकः.

CLEAR-STARCHING, *s.* पृथोक्तमान्द्रव्यप्रक्षेपेण वस्त्रधावनं.

To CLEAVE, *v. n.* (To adhere) सञ्ज in pass. (सज्यते or सज्जते), अनुपञ्ज, आसञ्ज, ससञ्ज, अनुपञ्ज् (c. 9. -वप्राति-पञ्जुं), संयुज् in pass. (युज्यते), संलग्नीभू, अनुलग्नीभू.—(Divide in two parts) स्फुट् (c. 1. स्फोटति, c. 6. स्फुटति-टिन्तुं), दल् (c. 1. दलति-लितुं), विदल्; विदृ in pass. (दीर्यते), भिद् in pass. (भिद्यते), फल् (c. 1. फलति-लितुं).

To CLEAVE, *v. a.* (To divide with violence) भिद् (c. 7. भिनति,

CLE

- भिन्ने, भेङ्गे), विभिद्, निर्भिद्, or in caus. (भेदयति -यितुं), पट् (c. 10. पाठयति -यितुं), विपट्, टट् (c. 9. दृष्टयति, दृष्टितुं -रोतुं or in caus. दारयति -यितुं), विट्, अट्ट, दल् in caus. (दालयति, दलयति -यितुं), विदल्, विदलोकृ.
- CLEAVER, *s.* (One who cleaves) भेत्ता *m.* (नृ), भेदकः, दारकः.— (A chopping-knife) मांसच्छेदनायें 'टुरिका, मांसभेदी *m.* (नृ), मांस-भिद् *f.*, छिदि: *f.*
- CLEF, *s.* (In music) गन्धर्वविद्यायां वादीसूचनायें चिह्नं.
- CLEFT, *s.* दरौ -रा, टङ्कः, सन्ध्या: *m.*, भेदः, विदीर्षे.
- CLEFT OF CLOVEN, *a.* भिन्नः -न्ना -न्नं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, विदारितः -ता -तं, विदीर्षः -रौ -रुं, विदलितः -ता -तं, विदलः -ला -लं -लोकृतः -ता -तं, दलितः -ता -तं.
- CLEMENCY, *s.* कृपा, दया, क्षमा, कारुण्यं, अनुकम्पा, अनुक्रोशः, पृणा, प्रसादः, दयालुता.
- CLEMENT, *a.* दयालुः -लुः -लुः, कृपालुः -लुः -लुः, दयाशीलः -ला -लं, वत्सलः -ल -लं, मृदुः -दुः -दुः, कारुणिकः -को -कं, सानुकम्पः -म्या -म्यं, करुणाद्रेः -द्रे -द्रे, हृदयालुः -लुः -लुः.
- CLENCH. See CLINCH.
- CLERGY, *s.* पौरोहित्यं, पुरोहितवर्गः, पुरोहितसमूहः, धर्माध्यापकानां समवायः.
- CLERGYMAN, *s.* पुरोहितः, धर्माध्यापकः, धर्मीपदेशकः, धर्मप्रचारकः, धर्मीप्रदेशकः, धर्मप्रवक्ता *m.* (नृ), याजकः.
- CLERICAL, *a.* पौरोहित्यः -ती -तं, याजकीयः -या -यं, धर्मीपदेशविषयः -या -यं, पौरोहित्यसम्बन्धी -न्धनी -न्ध (नृ).
- CLERK, *s.* (Man employed as a writer) कायस्थः, लेखकः, लिपिकरः, मसिपण्यः.—(Accountant) गणनाध्यक्षः.—(Scholar) विद्वान् *m.* (नृ), पण्डितः, कृतविद्यः, ज्ञानी *m.* (नृ).—(Clergyman) पुरोहितः, धर्माध्यापकः.—(Assistant of a clergyman) उपपुरोहितः, पुरो-हितसहायः.
- CLERKSHIP, *s.* कायस्थता, कायस्थ्यं, कायस्थकर्म *n.* (नृ).—(Scholarship) पण्डित्यं.
- CLEVER, *a.* चतुरः -रा -रं, पटुः -टुः -टुः, दक्षः -क्षा -क्षं, अभिन्नः -न्ना -न्नं, विचक्षणः -खा -खं, निपुणः -ण -णं, निपुणमतिः -तिः -ति, कुशलः -ला -लं, वैज्ञानिकः -को -कं, सुप्रयोगवान् -वती -यत् (नृ), योग्यः -ग्या -ग्यं, दक्षः -क्षा -क्षं, विशारदः -दा -दं, पेशलः -ला -लं, विपश्चित् *m. f. n.*, पण्डितः -ता -तं, कृती -तिनी -ति (नृ), विदग्धः -ग्धा -ग्यं, प्रवीणः -णा -णं, कल्याणवृद्धिः -द्धिः -द्धि.
- CLEVERLY, *adv.* चतुरं, चातुर्येण, सपाठवं, निपुणं, दाक्ष्येण.
- CLEVERNESS, *s.* चातुर्यं, चतुरता, नैपुण्यं, कुशलता, कौशल्यं, पटुत्वं, पाठवं, दाक्ष्यं, दाक्ष्यं, प्रवीणता, प्रावीण्यं, सुप्रयोगता, वैचक्षण्यं, विदग्धता, वेदग्यं, योग्यता, मतिप्रकर्षः, निदंष्टा *m.* (पृ), उद्देशकः.
- CLEW OF CLUI, *s.* (A ball of thread) सूत्रकोपः -पं.—(A guide) सूत्रं, गहनमार्गनिर्गमोपायः, दर्शकः.
- To CLEW, *v. a.* रज्जुद्वारा नौकावसनम् उन्नम् (c. 1. -नमति -नन्तुं, c. 10. -नामयति -यितुं) यदनन्तरं वसनमंवरणं कर्तुं शक्यते.
- To CLICK, *v. n.* टट् टट् पट् कट् कट् चित् चित् इत्यादिशब्दान् कृ, पटपट (nom. पटपटायते).
- CLIENT, *s.* (Dependent) आश्रितः, संश्रितः, संपीनः, आयत्तः, उपजीवी *m.* (नृ), भोक्तृकः, अनुगतः, प्रत्यागती *m.* (नृ).—(One who applies to an advocate for counsel) स्वार्थनिर्वाहणहेतोर्य व्यवहारसचिवसंश्रितः.
- CLIENTSHIP, *s.* संपीनता, आयत्तत्वं, व्यवहारसचिवसंश्रितस्य दशा.
- CLIEF, *s.* प्रपातः, दरद *f.*, पातुकः, विषमं, अतटः. भृगुः *m.*, समुद्रवेलायां

CLO

- पातुकभूमिः.
- CLIMACTER OF CLIMACTERIC, *s.* शरीरविकारपरिणामो विशेषवत्सरपर्यायः, शरीरविकारानां चयचक्रं.
- CLIMATE OF CLIME, *s.* (A region) देशः, प्रदेशः, दिक् *f.* (शृ), राष्ट्रं, जाशा.—(Temperature) जलवायुः, जलाकाशः, योम *n.* (नृ), साकाशः, वायुगुणः.
- CLIMAX, *s.* सारं, क्रमशो वृद्धिः *f.*, ऊर्ध्वगमनं, उत्तरोत्तरवृद्धिः *f.*
- To CLIMB, *v. a.* आयासेन चारुह (c. 1. -रोहति -रोहं), सध्यारुह, अभिरुहः, अधिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं).
- To CLIMB, *v. n.* ऊर्ध्वं or उच्चैः or उपरि गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).
- CLIMBER, *s.* चारोही *m.* (नृ), अधिरोही *m.* (नृ), चारोदा *m.* (ट्ट).—(Plant) वृक्षः *f.*
- CLIME, *s.* (Region) देशः, प्रदेशः.—(Temperature) जलवायुः *m.*, जलाकाशः.
- To CLINCH or CLENCH, *v. a.* दृढमुष्टिना सङ्गृह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं) or पृ (c. 1. परति, पङ्ते), मुष्टिसङ्ग्राहेण पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), 'to clinch the fist,' मुष्टिं चम् (c. 9. चम्पति, चम्पुं), मुष्टिवन्ध or -सङ्ग्राहं कृ.—(Confirm) दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढप्रमाणं दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(Fix the point of a nail on the other side) कौलाग्रं पराग् आवन्त्ये विपरीतभागे निखन् (c. 1. -खनति -निः).
- CLINCH, *s.* (A pun) द्वार्थवाक्यं, श्लेषवाक्यं, श्लेषः.
- CLINCHER, *s.* (A hold-fast) बन्धनकौलः, कौलकः, बन्धनी -ता.
- To CLING, *v. n.* अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -वितुं), समालम्ब, संलग्नीभू, अनु-लग्नीभू, अनुबन्ध (c. 9. -चम्पति -चम्पुं or in pass. -चम्पते), सङ्ग in pass. (सज्यते or सज्जते), अनुपङ्ग, आसङ्ग, प्रसङ्ग, संसङ्ग, लो (c. 4. लीयते, लेतुं); 'clinging to the neck,' कण्ठलग्नः -ग्ना -ग्नं.
- CLINGY, *a.* अनुलग्नशीलः -ला -लं, संलग्नशीलः -ला -लं, अनुपङ्गिकः -की -कं.
- CLINIC or CLINICAL, *a.* अचिकित्सरोगोपहतत्वात् शयनात् समुत्पातम् सद्यः, शय्यागतः; 'clinical lecture,' दृष्टिचिकित्सयाधियस्तस्य शयनो-पात्ने चिकित्साविद्यार्थिनां रोगोपचारोपदेशः.
- To CLINK, *v. n.* शिङ्ग (c. 2. शिङ्गते, c. 1. शिङ्गते -ङ्गितुं), विशिङ्ग, कण्ठ (c. 1. कण्ठति -ङ्गितुं), किङ्किण (nom. किङ्किणायते), विरु (c. 2. -रौति -रवितुं).
- CLINK, *s.* शिङ्गितं, आशिङ्गितं, कण्ठितं, किङ्किणशब्दः, धर्षारवः.
- CLINQUANT, *a.* हेमरत्नभूषितः -ता -तं, अलङ्कारिण्यः -ण्यः -ण्यु.
- To CLIP, *v. a.* (Embrace, hug) गदम् चालिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -ङ्गितुं), बाहुभ्यां परिप्वञ्ज (c. 1. -प्वञ्जते -प्वञ्जुं) or उपगृह् (c. 1. -गृह्ति -गृहितुं).—(Shear) आवप् in caus. (-वापयति -यितुं), परिवप्, मुगृह् (c. 1. मुगृहति -गृह्ति), (Cut off) चिद् (c. 7. चिनत्ति, चेत्ते), लू (c. 9. लुनाति, लवितुं), निकृत् (c. 6. -कृन्ति -कन्ति),—(Shorten) हम् in caus. (हासयति -यितुं), संहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).
- CLIPPED, *p. p.* चित्तः -न्ना -न्नं, लूनः -ना -नं, कूमः -मा -मं, तष्टः -ष्टा -ष्टं, परिवर्षितः -ता -तं, कृतवापः -पा -पं, यमितः -ता -तं.
- CLIPPER, *s.* (Debaser of coin) वञ्चकः.—(Barber) मुण्डी *m.* (नृ).
- CLIPPING, *s.* विदलं, छिन्नं, भिन्नं, लूनं, खण्डं.
- CLITORIS, *s.* योनिलिङ्गं, भगानुरः, स्मरच्छत्रं.
- CLOAK, *s.* प्रावारः -रकः, आवारः, पिधानं, प्रच्छदपटः, नौशारः. See CLOKE.
- To CLOAK, *v. a.* प्रावृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), छद् (c. 10. छादयति -यितुं).
- CLOAK-BAG, *s.* प्रावारादिगात्रीयवस्त्रवाहनार्थं कोपः, वस्त्रकोपः.
- CLOCK, *s.* घटी, इन्द्रः, यामघोषा, यामनाली.—(Of a stocking) पादा-च्छादनपार्श्वयोः सूचिकर्म *n.* (नृ).
- CLOCKMAKER, *s.* घटीकर्त्ता *m.* (नृ), घटीकारः, इन्द्रकृत्, इन्द्रविक्रेता *m.* (नृ).

CLO

CLOCKMAKING, *s.* घटीनिर्माणं, घण्टाकारणं, घटीनिर्माणशिल्पं.
 CLOCKWORK, *s.* घटीकर्म *m.* (नं), घटीक्रिया, स्वचालितकर्म, स्वचालितकर्म.
 CLOD, *s.* (A lump of earth) लोह-टुकड़ा: *m.*, मृत्तुष्ट, लेट्टु: *m.*, क्षितिकण्डः, दलनी, दल्लि: *m.* -ल्लो; 'clod-crusher,' लोहमर्दो *m.* (नं).—(A lump of any thing) पिण्डः -खंडं.
 CLODDY, *a.* लोहमयः -यो -यं, लोहपूर्णः -शो -शै, मात्तकः -की -कं.
 CLODDPAT, OR CLODDPOLL, OR CLODDHOPPER, *s.* जडः, स्थूलवृद्धि: *m.*, मूढः.
 To CLOG, *v. a.* (To shackle) शृङ्खलया or निगडेन बन्ध् (c. 9. चम्राति बन्धुं), शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति -यितुं), पाश (nom. पाशयति -यितुं), पाशोक्, योक्त्र (nom. योक्त्रयति -यितुं).—(To hinder) संयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), यन्त्र (c. 10. यन्त्रयति -यितुं), विग्र (nom. विग्रयति -यितुं), रूप (c. 7. रूपद्वि, रोद्धुं), प्रतिरूप, अवरूप; प्रतिबन्ध्.
 CLOG, *s.* (A shackle) शृङ्खला, पादपाशो, पाशः, निगडः, बन्धनं, अनुबन्धः. —(Any hindrance) विग्रः, अन्तरायः, व्याघातः, प्रतिबन्धः, विघ्नः, बाधा, प्रतिरोधः.—(A wooden shoe) काष्ठपादुका, उन्नतपादुका.
 CLOGGED, *p. p.* संयमितचरणः -या -यं, शृङ्खलितः -ता -तं, सशृङ्खलः -ला -लं, निगडितः -ता -तं, शृङ्खलावद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिरुद्धः -द्धा -द्धं, विग्रितः -ता -तं.
 CLOGGY, *a.* प्रतिबन्धकः -का -कं, प्रतिरोधी -धीनी -धि (नं), विग्रकः -री -रं.
 CLOISTER, *s.* मठः, विहारः, सन्घासिनां मठः, मुनिस्थानं, मुनिशाला, मौनिगृहं. —(Piazza) एकपाशे वायुव्याप्तो विहारयोग्यश्च क्षेत्रपथः.
 To CLOISTER, *v. a.* सन्घासिनां मठे or मुनिशालायां प्रविष्ट् in caus. (वेशयति -यितुं).
 CLOISTERAL, *a.* मठसदृश्यो -न्यनी -न्य (नं), विविक्तसेवो -विनी -यि (नं).
 CLOISTERED, *a.* मठप्रवेशितः -ता -तं, धृष्टीकृतपथपारी -रिणी -रि (नं).
 CLOISTERER, *s.* सन्घासी *m.* (नं), चानप्रस्थः, मठवासी *m.* (नं), मुनिः *m.* मौनी *m.* (नं).
 CLOISTERESS, *s.* धर्मभगिनी, सन्घासिनी, धर्मचारिणी, मठवासिनी.
 CLOKE, *s.* प्रावारः, उत्तरीयं, गावीयवस्त्रं, आच्छादनवस्त्रं. See CLOAK.
 To CLOSE, *v. a.* (Shut) पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं), अर्पिपा, तिरोपा; संह (c. 1. -हरति -हर्तुं); 'they closed the doors,' द्वाराणि पिदधुः.—(Shut up) निरूप (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं).—(Finish) समाप् in caus. (आपयति -यितुं), अवसो (c. 4. -स्पति -सातुं), निर्वृत् in caus. (वर्त्तयति -यितुं), साप् (c. 10. सापयति -यितुं), निष्पद् in caus. (पादयति -यितुं), सम्पद्.—(Close in) परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं).—(Close the eyes) मोल (c. 1. मोलति -लितुं), निमोल, or in caus. (मोलयति -यितुं), निमिप् (c. 6. -मिपति -मेपितुं).—(Close the mouth) मुखं पिपा.—(Close the hands) हस्ती बन्ध् (c. 9. चम्राति, बन्धुं) or संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), हस्तपुटितं कृ.—(Close a book) पुस्तकं बन्ध्.
 To CLOSE, *v. n.* (Coalesce) मिल् (c. 6. मिलति, मेरितुं), सम्मिल्, संयुज् in pass. (युज्यते), संधिप् in pass. (धिष्यते), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Close with in fight) बाहुबाह्वि or हस्ताहस्ति युप् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), बाहुयुद्धे सङ्गम्.—(Close with, come to an agreement) सङ्गद् (c. 1. -यद्गते -दितुं), संविदम् उपगम्, संविदा निष्पद् कृ, सन्धा (c. 3. -यत्ते -धातुं).—(Come to an end) समाप् in pass. (आप्यते), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), विरप् (c. 1. -रमते -रन्तुं), निष्पद् in pass. (धिष्यते), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).
 CLOSE *s.* (Place enclosed) वाटः -टिका, वृत्तिः *f.*—(Conclusion) अवसानं, अवसायः, सायः, द्ययः, अन्तं, पर्यन्तं, शेयः, निर्वृत्तिः *f.*, समाप्तिः *f.*, पर्यवसानं, निष्पत्तिः *f.*, अन्त्यः, निधनं, सातिः *f.*, विरामः, उपरमः, उपसंहारः; 'close of day,' दिवसावसयः, दिवावसानं, सन्ध्याकालः, दिनान्तसमयः, सूर्यास्तकालः, सायाह्नः.

CLO

CLOSE, *a.* (Shut fast) संवृतः -ता -तं, यद्धः -द्धा -द्धं, दृढयद्धः -द्धा -द्धं.—(Confined, contracted) सङ्कुचः -टा -टं, सघातः -धा -धं, सङ्कुचितः -ता -तं, अविस्तृतः -ता -तं, स्थिरः -ष्टा -ष्टं.—(Firm) गाढः -ढा -ढं, दृढः -ढा -ढं.—(Solid, dense, without interstices) घनः -ना -नं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, अविरलः -ल्ला -लं, निरन्तरः -रा -रं, रालः -ला -लं, अनन्तरः -रा -रं, निविडः -डा -डं, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि, निविवरः -रा -रं.—(Concise) संक्षिप्तः -प्ता -प्तं, साक्षेपिकः -की -कं.—(Contiguous) समीपः -पा -पं, निकटः -टा -टं, सन्निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, आसन्नः -न्ना -नं. पाश्र्वगतः -ता -तं, पाश्र्वस्थः -स्था -स्थं, उपस्थः -स्था -स्थं, उपान्तः -न्ता -नं; 'close to the ear,' कर्णान्तिकः -का -कं, उपकर्णं.—(Intimate. on terms of close friendship) दृढसौहृदः -दो -दं, परिचितः -ता -तं.—(Reserved) वाग्यतः -ता -तं.—(Retired) विविक्तः -क्ता -क्तं.—(Attentive) निविष्टः -ष्टा -ष्टं or अभिनिविष्टः, आसक्तः -क्ता -क्तं, एकाग्रः -ग्रा -ग्रं.—(Without air) निर्वातः -ता -तं.—(Secret) गुप्तः -प्ता -प्तं.—(Niggardly) स्वल्पव्ययी -यिनी -यि (नं), कृपणः -णा -णं; 'close attendance,' सान्निध्यं; 'close proximity,' अनन्तरं; 'close fight,' नियुद्धं, बाहुयुद्धं, रणसङ्कुलं, तुमुलं; 'close study,' निरन्तराभ्यासः, अभिनिवेशः.
 CLOSED, *p. p.* (Shut) यद्धः -द्धा -द्धं, संवृतः -ता -तं, पिहितः -ता -तं. पिधानवान् -वती -वत् (नं), सपिधानः -ता -तं, मुद्रितः -ता -तं.—(As a bud) मुकुलीकृतः -ता -तं, अचिकचः -चा -चं.—(As the eye) 'निर्मोलितः -ता -तं; 'with closed eye,' निर्मोलितनयनः.—(Settled, finished) निष्पन्नः -न्ता -तं, समाप्तः -प्ता -प्तं; 'with closed hands,' वद्धाङ्गलिः, संधिष्टाभ्यां पाणिभ्यां.
 CLOSE-FISTED OR CLOSE-HANDED, *a.* दृढमुष्टिः -ष्टिः -ष्टि, गाढमुष्टिः -ष्टिः -ष्टि, यद्धमुष्टिः -ष्टिः -ष्टि, अमुक्तहस्तः -स्ता -स्तं.
 CLOSELY, *adv.* (Secretly) निभूतं, गुप्तं, मुनिभूतं, सुगुप्तं, रहसि.—(Nearly) निरन्तरं, अनन्तरं, सन्निकृष्टं, उपान्ते.—(Attentively) मनःप्रवेशेन, प्रयत्नात्.—(Firmly) गाढं, दृढं; 'closely attentive,' निविष्टः -ष्टा -ष्टं, आसक्तः -क्ता -क्तं, एकाग्रः -ग्रा -ग्रं, एकाग्रनः -ना -नं, अनन्तवृत्तिः -त्तिः -त्ति, एकतानः -ना -नं.
 CLOSENESS, *s.* (Nearness) समीपता, आनन्तयं, सान्निध्यं, उपस्थानं. नैकट्यं, सन्निकृष्टः, अभ्यासत्वं.—(Secrecy) रहः *n.* (स्), गुप्तिः *f.*, सुगुप्तिः *f.*, गुप्तता, गूढत्वं.—(Compactness) घनता, सान्द्रता, नैविड्यं, निरन्तयं.—(Parsimony) स्वल्पव्ययः, कर्पण्यं.—(Want of air) निर्वातता.
 CLOSE-STOOL, *s.* शयनोपाने विष्टमूत्राधारः, शयनपाश्र्वस्थं मूत्रपुरीषभाजनं.
 CLOSET, *s.* कुटिः, कुटी, आगारं, कोष्ठः, निभूतागारं, गोपनागारं.
 To CLOSET, *v. a.* कुट्यां निविष्ट् in caus. (वेशयति -यितुं) or गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्).
 CLOSURE, *s.* पिधानं, वेष्टनं, आवेष्टनं, प्रावरणं, प्रावृत्तिः *f.*
 CLOT, *s.* गुल्मः, पिण्डः -खंडं, घनता; 'clot of blood,' रक्तगुल्मः, घनलोहितः 'of hair,' जटा.
 To CLOT, *v. n.* सान्द्रीभू, घनीभू.—(As hair) जट् (c. 1. जटति -टितुं). श्ये (c. 1. श्यायते, श्यातुं), पिण्डीभू.
 CLOTH, *s.* पटः, वस्त्रं, वासः, वासः *n.* (स्), वसनं, चेलः -लं, चैलं, जंशुकं, मृगरोमजम् आच्छादनं, प्रोतं; 'fine cloth,' सुचेलकः, जंशुकं; 'coarse cloth,' स्थूलशाटकः, वराशिः *m.*; 'tattered cloth,' कपेटः.—(Made of cloth) वास्तः -स्त्री -स्त्रं, वस्त्रमयः -यो -यं.—(Table-cloth) भोजनाधारपटः, फलकाच्छादनं.
 v. a. वेष्ट (c. 1. वेष्टते -ष्टितुं), परिवेष्ट, प्रवेष्ट; आच्छद् (c. 10.

CLO

नञादयति -यितुं), वस् in caus. (वासयति), विवस्, प्रतिवस्, परिष्ठा in caus. (-भाषयति -यितुं), प्रयु (c. 5. -युञ्जति -वरितुं -रीतुं), संये (c. 1. -ष्यति -य्यातुं), वस्त्र (nom. वस्त्रयति -यितुं); 'to clothe one's self,' वस् (c. 2. वस्ते वसितुं), प्रवस्, विवन्; परिष्ठा (c. 2. -पत्ते -पातुं); 'in armour,' सन्तह (c. 4. -नसते -नष्टं).

CLOTHED, *p. p.* आच्छादितः-ता-तं, प्रच्छादितः-ता-तं, परिच्छदः-त्ता-त्तं, प्रावृत्तः-ता-तं, संवितः-ता-तं, परिहितः-ता-तं, वेष्टितः-ता-तं, पिनदः-त्ता-त्तं, आमुक्तः-त्ता-त्तं, प्रतिमुक्तः-त्ता-त्तं, वासी-शिनी-मि (न्), वेशी-शिनी-शि (न्), वस्तान्वितः-ता-तं, सवात्ता-ः-सः-सः (स्), सखेलः-त्ता-त्तं, सतगन्-ः-गन्-गन्

CLOTHES, *s. pl.* वस्त्रं, वासः *n.* (स्), वेशः, वस्त्रं, प्रसापनं, परिधानं, अस्त्रं, संप्र्याप्तं, आच्छादः-दनं, सिचयः; 'a suit of clothes,' वस्त्रयुग्मं; 'old clothes,' जीर्णवस्त्रं, वीरं, प्रोषः; 'relating to clothes,' वास्तविकः-की-कं; 'clothes basket,' तट्टि *f.*; 'bed-clothes,' शय्यास्तरणं; 'to put on one's clothes,' वस्त्राणि आच्छ् (c. 10. -च्छादयति-यितुं) or प्रवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं) or परिधा (c. 3. -धत्ते-धातुं) or प्रसाप् (c. 10. -सापयति-यितुं) or आमुच् (c. 6. -मुञ्चति-मोञ्चुः); 'to take off one's clothes,' वस्त्राणि अवनृ in caus. (-तारयति-यितुं) or अवमुच् or उच्छ् or विहा (c. 3. -जहाति-हातुं); 'to change one's clothes,' अन्यवस्त्रं परिधा, निवस् (c. 2. -वस्ते-वसितुं).

CLOTHIER, s. पटकारः, वस्त्रकृत्, पटनिर्माणकृत्, पटनिर्माणोपजीवी *m.* (न्).

CLOTHING, *s.* परिधानं, प्रवारः, प्रच्छादनं, चाच्छादनं, परिच्छदः; 'under-clothing,' अथोवसनं, अन्तर्वासः *n.* (स्), अन्तरीयं.

CLOTPOLL, s. जडः, मृदः, स्थूलपुटिः *m.*, मूर्खः, वर्धरः.

CLOTTED OR CLOTTY, *a.* पिण्डोभूतः -ता -तं, पिण्डितः -ता -तं, गुल्ली -ल्लिनी -ल्लि (न्), घनोभूतः -ता -तं, श्यानः -ता -नं; 'blood,' घनलोहितं, रक्तालसः; 'clotted hair,' जटिः, जटकां, जटः.

CLOUD, *s.* चम्भं, मेघः, पनः, पर्जन्याः, बलाहकः, जीमूतः, वृष्टिमान् *m.* (न्), जलधरः, तोयधरः, पयोधरः, धाराधरः, नीरधरः, जलदः, पयोदः, वारिदः, नीरदः, पापोदः, सखीदः, जलवाहः, वारिवाहः-हनः, तोयवाहः, सधुवाहः, सधुभूतः, शन्नवाहनः, वारितस्करः, पयोजन्मा *m.* (न्), जलमुक् *m.* (च्), वारिमुक् *m.* (च्) or वार्मिक्, पयोमुक् *m.* (च्), वारिरः, पश्चताशयः, तडिबान् *m.* (न्), सनयिलुः *m.*, धूमयोनिः *m.*, योमधूमः, नभोधूमः, जलमसिः *m.*, वारिमसिः *m.*, नीलाभः, सचरः, नभश्चरः, गगणब्जः, नभोदुहः, नभोगजः, देवः, पारखः, वासवः, मुदिरः, वृष्टिः, उरखकः, नभ्राद् *m.* (ञ्); 'a black cloud,' नीलाभः *m.*, ससिताभः, कालिकाः; 'a gathering of clouds,' घनजालं, जलसंमहतिः *f.*, घनीयः; 'a succession of clouds,' मेघमाला, कादक्षिनी; 'a cloud of dust,' रजोमेघः, धलोपलः.

To CLOUD, *v. a.* चम्भं कृ, मेयं कृ, तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), प्रच्छद्
(c. 10. -च्छादयति-यितुं), तिमिररोक्, मलिननीक.

To CLOUD, *v. n.* मेघावृतः -ता -तं भू, मेघाक्षयः -त्ता -त्वं भू, जम् (nom. जभायते), मेघ (nom. मेघायते).

CLOUDED, *p. p.* मेघच्छतः -चा-चं, यनोपसृद्धः -द्धा-द्धं, दुर्द्दिनग्रस्तः -स्ता-स्तं, सन्नमसः -सा-सं, तमोवृत्तः -त्ता-तं, मलिनः -ना-नं, मलिनप्रभः -भा-भं.

CLOUD-CAPT, a. जलशेखरः -रा -रं, असिताभशेखरः -रा -रं, जलमल्लिहः -हा -हं, नभोलिह (ह).

CLOUDILY, *adv.* साभं, समेयं, तिमिरं, सान्धकारं, निगूढार्धं.

CLOUDINESS, *s.* साभ्रता, मेघाक्रीणता, मेघतिमिरं, जलदसंहतिः *f.*, दुर्द्विनं.

CLOUDLESS, *a.* सन्तभः-भा-भं, व्यभः-भा-भं, निरभः-भा-भं, अमेघः-पा-घं,
गततोपदः-दा-दं, वित्तिनिरः-रा-रं.

CLU

Cloudy, a. सम्भ्र:-भा-भं, अभ्रिय:-या-यं, मेघाक्षीर्णः-शी-शै, नीरदी-दिनी-दि (न्), समेय:-पा-यं, सपनः-नान्तं, दुर्हितः-रो-रं; 'cloudy weather,' दुर्हितं.—(Dark, obscure) तिमिर:-रा-रं, तमस्वी-स्विनी-स्वि (न्), तमोयुतः-ता-तं, तामसः-सो-सं, अन्धकारयुक्तः-क्ता-क्ते.

CLOUGH, s. (Cleft of a hill) दर्री -रि. *f.*, दरह, कन्दरः -री -रं.—
 (An allowance of two in every hundred) शते शते पचा-
 शत्तमभागदानं.

CLOVE, *s.* (The spice) लवङ्गं, तीक्ष्णपुष्पं, मादनं, देवकुसुमं, दिव्यगन्धं, वासुष्पं, श्रीः, श्रीचंद्रं, सुपुष्पं, भृङ्गारं, वश्यं, शुद्धारं, चन्दकपुष्पं.—
(The clove tree) लवङ्गः, तीक्ष्णप्रियः.—(Of garlic) रसुनमूलं.

CLOVEN, *a.* भिन्नः-चा-चं, भेदितः-ता-तं, विभिन्नः-च्चा-चं, द्विजः-च्चा-चं, दलितः-ता-तं, विदलितः-ता-तं-लोकृतः-ता-तं, पृथक्कृतः-ता-तं; 'cloven tongued,' द्विसदगन्धः-ह्वा-हं, द्विगन्धः-ह्वा-हं.

CLOVEN-ROOTED OR CLOVEN-HOOFED, *a.* द्विशङ्कः-फा-फं, द्विखण्डशङ्कः-फा-फं.

CLOVER, s. (Trefoil) त्रिपलः-लौ-लै, त्रिपलः-त्रा-त्रं; 'to live in clover,' महत्ता विलासेन जीव् (c.1. जीवति-वित्तु), महासुखेन जीव्.

CLOVERED, *a.* त्रिपर्णाचितः -ता-ते, त्रिपत्राक्षीर्णैः-र्णै-र्णै, सत्रिपत्रः-त्रा-त्रं.

CLOUT, s. (A cloth for any mean use) चीरं, कपटः, वस्त्रखण्डं.—
(A patch) कन्या.—(An iron plate over an axle-tree) सधाग्रफलकं.

To CLOUT, v. a. (Topatch) कन्या (nom. कन्यायति-यितुं), जोखैवस्त्याणि
समाधा (c. 3. -दयाति -धत्ते-धातुं) चीरं चीरेण सन्धा.

CLOUTED, a. क्लृप्तः -ना -नं, संश्लेषः -ना -नं, घनीभूतः -ता -तं.

CLOUTERLY, *a.* (Clumsy) चदछा:-छा -छं, अक्रतो-तिनी-ति (न्).

CLOWN, s. ग्रान्धजनः, ग्रामिकः, ग्रामी m. (न), ग्रामवासः, ग्रामेपासी m.
(न), वृषपलः, जानपदः, प्राकृतजनः, पशुभ्यजनः, पशुजनः, मूढः.

CLOWNSHIP, *a.* स्रन्प्यः-स्या-स्यं-भोयः-या-यं-मीणः-ण-णं-मेयः-यी-यं-मिकः-की-कं, जसभ्यः-भ्या-भ्यं, जशिष्टः-ष्टा-ष्टं, जसद्भतः-ता-तं, स्रान्यवद्भिः-भिः-भिः.

CLOWNISHLY, *adv.* ग्राम्यजनवत्, वृषलवत्, ग्रामीयप्रकारेण, अस्तम्भं.

CLOWNISHNESS, *s.* ग्राम्यता, ग्रामीयत्वं, असभ्यता, अशिष्टता, ग्राम्यपुद्गित्वं.

To CLOV, *v. a.* चतिसौहिन् or चतितृप्तिं जन् in caus. (जनयति-यितुं)
or कृ, चतिसयेन or एकान्तत्वात् or चतितृप्तिं तृप् in caus. (तर्पयति-यितुं),
or सन्तप् in caus. (-तोपयति-यितुं).

CLOYED, p. p. अतितमः -त्ता -तं, अतिसुहितः -ता -तं, अतिसन्नोपितः -ता -तं.

CLUB, s. यष्टिः m., लघुदः, गदा, परिषः, उद्घातः, तोमरः -रा -रं, घनः दृषणः; 'armed with a club,' याष्टीकः, लघुदहस्तः, यष्टिग्रहः,

यष्टिहेतवः.—(An assembly of companions) पंक्तिः *f.* गणः, संसर्गः, सहभोजिनां संसर्गः, समंशिता; 'club-dinner,' गणचक्रत्वं, गणान्नं.—(Share of a reckoning) भागः, संशः, उद्धारः, समंशः.

To CLUB, &c. (Contribute to a common expense) सर्वसाधारणपनव्यये,
स्वं स्वम् चंशं दा (c. 3. ददाति दातुं), or किञ्चित् किञ्चिद् दा.

CLUB-FOOT, *s.* श्लोपदं, स्थूलचरणं, कुञ्जचरणं, गडुपादः, वक्रपादः.

CLUB-FOOTED, *a.* स्त्रीपदी-दिनी-दि(न्), वृहत्पादः-दी-दं, स्तूलचरणः-णा-यं.
CLUBHEADED, *a.* स्तूलशिरस्कः-स्का-स्कं, वृहन्मस्तकः-का-कं.

CLUBROOM, s. एकपंक्तिमान्यशाला, साधारणशाला, इन्द्रकं.

To CLUCK, v. n. कुहुरीवत् शावकाह्वानार्थकं शब्दं कृ, कद् कद् शब्दं कृ.

CLUCKING, *s.* शायकाह्वानसमये कुक्कुटीरावः, कद् कद् शब्दः

CLUE, s. सूत्रकोषे, सूत्रं. . See CLEW.

CLUMP, *s.* (Of grass) गुल्मः, लसः, गुच्छः, गुत्तः, काखः, चिततिः *f.*
पिखः-खं; 'a clump of reeds,' शरलसः, वंशचिततिः *f.*—(A shape-
less mass of wood) स्थूलकाष्ठं.

CLUMSILY, *adv.* अदक्षं, अनारम्, अकृतिपत्, दाक्ष्यं विना, अपटु, आदाक्ष्येण.
CLUMSINESS, *s.* आचतुर्थ्यं, आदाक्ष्यं, अनिपुण्यं, अपाटयं, अकृतिवं.

CLUMSY, *a.* स्थूलः-ला-लं, अदक्षः-धा-धं, अनिपुणः-शा-शं, अकुशलः-ला-लं, अकृती-तिनी-ति (न्), अनारम्-मा-मं, अपिप्तः-सा-सं, अपटुः, दुः-दुः.

CLUSTER, *s.* (A bunch) गुल्मः, गुच्छः-च्छकः, स्रवकः, स्रघः, सान्द्रं, गुत्तः-त्तकः, गुलच्छः, पिततिः *f.*, 'a number of beings,' सद्गः, शोषः, समूहः, गणः, सङ्घातः, वृन्दं, निपहः; 'cluster of four houses,' चतुःशालं, सञ्चयनं; 'of reeds,' शरत्तसः, पञ्चपिततिः *f.*; 'of people,' जनसमूहः; 'of grapes,' द्वाद्यालपकः; 'in clusters,' सद्गश्च, गुल्मश्च.

To CLUSTER, *v. a.* गुल्मीकृ, पिपडीकृ, एककीकृ, सञ्चि (c. 5. -चिनोति-चेतुं).

To CLUSTER, *v. n.* गुल्मीभू, पिपडीभू, एककीभू, वृन्दोभू, स्रवकरूपेण रूढं (c. 1. रोहति, रोदुं).

CLUSTERING, *a.* गुल्मी-लिनी-लि (न्), प्यालीनः-ना-नं, स्रवकः-का-कं, स्रवकाचितः-ता-तं, प्रसीतः-ता-तं, प्रसीमः-मा-मं, गुच्छाकारः-रा-रं.

To CLUTCH, *v. a.* (To grasp) ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), सङ्ग्रह, धृ (c. 1. धरति धृष्टुं).—(To double the hand) मुष्टिं पन्थं (c. 9. पाति पन्थुं) or सङ्ग्रह.

CLUTCH, *s.* सङ्ग्रहः, मुष्टिसङ्ग्रहः, ग्रहणं, मुष्टिपन्थः.—(Claw, hand) नरतः-रं, पाणिः *m.*, हस्तः; 'to rescue from the clutches of the enemy,' शत्रुपशात् परित्वातुं.

CLUTCHED, *p. p.* गृहीतः-ता-तं, धृतः-ता-तं, मुष्टिसङ्ग्रहापीडितः-ता-तं.

CLUTTER, *s.* कोलाहलः, हलहलशब्दः, तुमुलं, कालकीलः.

To CLUTTER, *v. n.* कोलाहलं कृ, हलहलशब्दं कृ.

CLYSTER, *s.* वस्तिः *m. f.*, वस्तिकर्म *n.* (न्), वस्तिद्वारेण घननिवेशितम् औषधीयद्रव्यं.

CLYSTER-PIPE, *s.* नेत्रं, वस्तिशिरः *n.* (स्), पलिनाली.

To COACERVATE, *v. a.* सञ्चि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), समाधि, समुपधि, राशीकृ, पिपडीकृ, एककीकृ, पुष्पीकृ, पूगीकृ.

COACERVATED, *p. p.* राशितः-ता-तं, एककीभूतः-ता-तं, पुष्पितः-ता-तं.

COACERVATION, *s.* राशीकरणं, एककीकरणं, सञ्चयनं, एककीपथः.

COACH, *s.* रथः, चातुरं, चक्रपानं, यानं, गन्ती, गन्तीरथः, शकटः, प्रवहणं, वाहनं; 'coach and four,' चतुरथो रथः; 'riding in a coach,' रथारोही *m.* (न्), रथारूढः, यानारूढः; 'he travels by coach,' रथेन सञ्चरति.

COACH-BOX, *s.* रथोपस्थः, सूतासनं, सारथिस्थानं.

COACH-DRIVING, *s.* रथसारथ्यं, रथवाहनं.

COACHFUL, *s.* पूरैरथः, चातुरकं, शाकटं, रथपूरणं.

COACH-HORSE, *s.* रथ्यः, प्रवहणयानी *m.* (न), रथाश्वः.

COACH-HOUSE, *s.* रथस्थानं, रथशाला, रथगारं, रथधारा.

COACHMAKER, *s.* रथकारः, रथकरः, रथनिर्माणकृत्, रथविक्रेता *m.* (न्).

COACHMAN, *s.* सूतः, सारथिः *m.*, यन्त्रा *m.* (न्), नियन्त्रा *m.* (न्), चातुरिकः, वाहकः, रथवाहकः, प्रवहणवाहकः, प्रानकः, प्रानिता *m.* (न्), द्युता *m.* (न्), हयद्वयः, साधिः *m.*, दक्षिणस्थः, आक्रिकः, प्रवेता *m.* (न्).

COACTION, *s.* पलात्कारः, पलात्कारप्रयोगः, प्रमाथः, नियमनं, निग्रहः.

COACTIVE, *a.* पलात्कारी-रिणी-रि (न्), पलान्वितः-ता-तं, पली-लिनी-लि (न्), सवलः-ला-लं, प्रमाथी-थिनी-थि (न्), नियमिकः-की-कं, नियामकः-का-कं, अवश्यकः-का-कं.

COADJUTOR, *s.* सहकारी *m.* (न्), सहकृत्, सहकृत्वा *m.* (न्), सहायः, सम्भूयकारी *m.* (न्), प्रतियोगी *m.* (न्).

COADJUVANCY, *s.* सहकार्य-रिता, साहाय्यं, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, प्रतियोगिता.

COAGMENTATION, *s.* राशीकरणं, एककीकरणं, सञ्चयनं, पिपडीकरणं, सञ्चिपातः.

COAGULABLE, *a.* श्यानीयः-या-यं, श्येयः-या-यं, पनीकृषु शनयः-यना-यं.

To COAGULATE, *v. a.* श्ये in caus. (श्यापयति-यितुं), श्यानीकृ, पनीकृ.

To COAGULATE, *v. n.* श्ये (c. 1. श्यायते, श्यातुं), पनीभू, श्यानीभू.

COAGULATED, *p. p.* शीनः-ना-नं, श्यानः-ना-नं, चाश्यानः-ना-नं, पनीभूतः-ता-तं, संहतः-ता-तं.

COAGULATION, *s.* शीनता, पनता-नं, संहतत्वं, पनीभावः.

COAL, *s.* अद्धार-रं, चालातं, निपापकः, कृष्णमृत् *f.*-मृत्तिका, कृष्णभूमिः *f.*; 'burning coal,' तमाद्धारः.

To COAL, *v. a.* अद्धार (nom. अद्धारयति-यितुं), अद्धारोक्त.

COAL-BLACK, *a.* अद्धारसर्पणः-शा-शं, पनकृष्णः-ष्णा-ष्णं, चत्वनकालः-ला-लं.

COAL-HOLE OF COAL-HOUSE, *s.* अद्धारगारं, अद्धारगुम्भिः *f.*, कृष्णमृत्तिकाधारा.

COAL-MAN, COAL-MERCHANT, *s.* अद्धारविक्रेता *m.* (न्), कृष्णभूमिविक्रेयी *m.* (न्), अद्धारविक्रयोपनीयी *m.* (न्).

COAL-MINE, COAL-PIT, *s.* अद्धारखण्डः, अद्धाररानिः *m.*, अद्धारोत्पत्तिस्थानं.

To COALESCE, *v. n.* संयुज् in pass. (युज्यते), सम्मिल् (c. 6. मिलति-मेलितुं), सद्गम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), संयुज् in pass. (युज्यते), एककीभू, एकच भू or गम्, संघिप् in pass. (घिप्यते), संलग्नीभू.

COALITION, *s.* संयोगः, संसृष्टिः *f.*, संसर्गः, सद्गः-द्गमः-द्गतिः *f.*, मेलनं, संघेयः, संसर्गः, अनुपद्गः, संहतिः *f.*, सङ्घातः.

COALY, *a.* अद्धारमयः-यी-यं, आद्धारिकः-की-कं, अद्धारपूर्णः-शा-शं.

COAPTATION, *s.* समायोगः, संयोजनं, समाधानं, सन्धानं.

To COARCT, *v. a.* समुच् (c. 1. -कोपति-कोपितुं), संह (c. 1. -हरति-हर्तुं).

COARCTATION, *s.* सद्गोचः-चनं, संपारः, संवृतिः, हासः, सद्गेषः, संयमः.

COARSE, *a.* (Not fine) पनः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, निपिडः-डा-डं.

स्थूलः-ला-लं, निरन्तरः-रा-रं, नीरन्त्रः-न्त्रा-न्त्रं.—(Unpolished)

अपरिष्कृतः-ता-तं, असंस्कृतः-ता-तं, अशिष्टः-डा-डं.—(Indelicate,

indecent) अवाच्यः-च्या-च्यं, अशुद्धः-डा-डं.—(Vulgar) असभ्यः-

भ्या-भ्यं, प्राकृतः-ता-तं, ग्राम्यः-म्या-म्यं, शीलः-ला-लं, अशीलः-

-ला-लं.—(Vile) नीचः-चा-चं, निकृष्टः-डा-डं, कदम्यः-य्या-य्यं,

कुसितः-ता-तं; 'coarse cloth,' स्थूलपटं, स्थूलशटकः, यराशिः *m.*;

'coarse-minded,' प्राकृतचेताः-ता-तः (स्); 'coarse fare,'

मन्दाहारः; 'coarse abuse,' अशीलाधेषः; 'coarse language,'

अशीलं, शलोक्तिः *f.*

COARSELY, *adv.* अशिष्टं, अशुद्धं, निकृष्टं, मन्दं, अशीलं, अपरिष्कृतं.

COARSENESS, *s.* (Of substance) पनता, स्थूलता, सान्द्रता, स्वीत्यं, नैपिड्यं,

नीरन्त्र्यं.—(Want of polish, vulgarity) अपरिष्कारः, अशिष्टता.

असभ्यता, अशुद्धिः *f.*, नीपता, अशीलत्वं.

COAST, *s.* (Sea-coast) समुद्रतीरं, समुद्रतटं, वेला, वेलामूलं, समुद्रान्तं.

सन्नितीरं.—(Border, limit) सीमा, समनः, सामनं.—(Quarter)

दिक् *f.*, (श्), देशः, प्रदेशः; 'the coast is clear,' गतं भयं, निर्दिष्टः पथः.

To COAST, *v. n.* उपतीरं or उपतटं or वेलानिकटे नायं or पोतं यद् in

caus. (वाहयति-यितुं), or नौकया यद् in pass. (उहते).

COASTING, *s.* उपतीरं पोतवाहकः, समुद्रवेलायन्त्री *m.* (न्).

COASTING, *s.* उपतीरं नौकावाहनं, वेलानिकटे यत्नं.

COAT, *s.* (An upper garment) प्रावारः, उन्नरीयं, परिधेयं, निचोलः

यह्नः; 'a covering,' षटलं, छादनं, चदनं, आच्छादनं, प्रावरणं.

पुटः-डं, आवेष्टनं; 'coat of the eye,' अक्षिपटलं.—(Hair of a

beast) रोम *n.* (न्), लोम *n.* (न्); 'coat of a horse,' अश्वरोम *n.*

(न्).—(Coat of arms) कुलचिह्नपत्रं.

To COAT, v. a. च्छ् (c. 10. छादयति-यितुं), येद् in caus. (वेष्टयति-यितुं).
—(Inlay) अनुष्प (c. 4. विष्पति-यितुं).—(Coat with paint) लिप्
(c. 6. लिम्पति, लेप्).
COATED, p. p. च्छः-चा-चं, चाचनः-चा-चं, वेष्टितः-ता-तं, अनुविष्टः-
-चा-चं, रुपितः-ता-तं, रुपितः-ता-तं, लिप्तः-ता-तं.
COATING, s. पटलं, पुटः-टो-टं, छादनं.—(Of paint) लेपः.
To COAX, v. n. लल् (c. 10. लालयति-यितुं), सान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं),
मपुरैषाचैः or चाटून्ना सान्त् or प्रलुभ् in caus. (लोभयति-यितुं).
COAXED, p. p. लालितः-ता-तं, चाटुकारपन्नः-चा-चं.
COAXER, s. लाली m. (न्), चाटुवादी m. (न्), चाटुकारः, सान्त्ववादः,
आश्वासकः.
COAXING, s. लालनं, चाटुः m. -डु n., चाटूक्तिः f., मपुरवचः n. (न्),
मपुरवाच्यं, आश्वासनं; 'repeated coaxing,' चाटुशतं.
COB, s. (Sea-fowl) समुद्रोपधिभेदः.—(Eutire horse) योनायः,
सवृणोऽयः.—(A small compact horse) दृढदेहः छुद्रवाणी m. (न्).
CORAL, s. (Mineral substance) चावकैः, मधुपातुः m., मनःशिलापातुः.
To COBBLE, v. a. (To mend shoes) जीर्णपादुकाः सूया समाधा (c. 3.
-दधाति-धातुं) or सन्धा.—(To make any thing clumsily)
आदास्येय किञ्चित् कृ or निम्ना (c. 2. -माति-मातुं).
CORBLER, s. (A mender of old shoes) जीर्णपादुकासन्धाता m. (न्).
—(A clumsy workman) अदक्षः शिल्पी m. (न्), अनिपुणः, अनभिज्ञः.
COBIRON, s. मौससंस्कारे प्रयुक्तः स्त्रुलायो लोहशूला.
COBISHOP, s. धर्माध्यक्षहायः, धर्माधिपतिः सहकारी m. (न्).
COBRA CAPILLO, s. (Snake) फणकटः, फणी m. (न्), फणवान् m. (न्), नागः.
COBWEB, s. ऊर्ध्वनाभजालः, जालः-लं, मकंदवासः, मकंदजालः, आशायन्त्रः,
सज्जानिका, लूतातनुविहानं.
COCCIFEROUS, a. गुटिकाकारफलविशिष्टः-टा-टं.
COCHINEAL, s. (Insect) लाक्षा. जतु n. -नुकं, तिग्मिः, क्रिमिः m.
COCHLEARY or COCHLEATED, a. चावकै-हिनी-हिनी (न्), परिचकैकः-का-कं.
COCK, s. (The male to the hen) कुक्कुटः, चरणायुधः, नखायुधः, स्वर्णचूडः,
ताम्रचूडः, ताम्रशिखी m. (न्), शिखी m. (न्), शिखरी m. (न्)-रिदकः,
कृकवाकुः m., कलविकः, कालवः, उपाकलः, निशावेदी m. (न्),
रात्रिवेदी m. (न्), यामयोयः, रसाखनः, सुपणः, पूरकः; 'relating
to a cock,' काकैवाक्यः-वी-वं; 'cock's comb,' चूडा, शिखा;
'a cock-sparrow,' चटकः.—(Weathercock) प्रासादशूङ्गाये स्थापितं
कुक्कुटाकारं वातस्फुल्लयणं, वायुलघणं, वायुध्वजः, वायुस्फुल्लयणं.—
(Spout to let out water at will) सपिपानं जलनिर्गमनं, प्रणाली,
जलनिर्गमः, मलसाधययन्त्रं.—(Notch of an arrow) बाणाग्रभागे
खवच्छेदः.—(Cock of a gun) आग्नेयनाडिसंस्थी सूक्ष्मद्वारविशेषो
यद्गारेण जलःस्वयं संवात्यते.—(A leader) मुख्यः, मुखः, पुरोगः.
—(Heap of hay) शुष्कतृणचिन्तिः f., तृणोत्तरः.—(Form of a hat)
शिरस्संस्कारः, शिरस्त्राकारः; 'cock a hoop,' जयी m. (न्), दूमः,
द्वैष्मातः, गद्दीहतः; 'cock and a bull story,' वृथाकथा, शशवि-
षाणपनुर् अस्य इति मृषार्थकम् आख्यानं.
To COCK, v. a. (To set erect) उन्नम् in caus. (नमयति-नमयति
-यितुं), उच्छि (c. 1. -अयति-यितुं), उच्छिप् (c. 6. -विष्पति-येद्), उडन्
(c. 2. -हन्ति-हन्ति); 'to cock the ears,' कर्णौ सज्जीकृ; 'the
tail,' उडुच्छ (nom. उडुच्छयते-यितुं).—(To put hay into cocks)
शुष्कतृणम् उन्नरीकृ.—(To cock a gun) आग्नेयनाडिसंस्थिचनं
पृथोक्तसूक्ष्मद्वारम् उन्नम् in caus. (नमयति-यितुं).
To COCK, v. n. कुक्कुटवत् खेलगता चल् (c. 1. चलति-लितुं), दृप् (c. 4. दृषति).

COCKED, p. p. उन्नतः-ता-तं, सन्नतः-ता-तं, उच्छितः-ता-तं, उच्छिप्तः-
-ता-तं; 'with tail cocked,' समुद्रतलाङ्गुलः-ला-लं.
COCKADE, s. राजन्यापृतस्य सेवकेन शिरस्कोपरि भूता चूडा, कुक्कुटचूडाकारो
मलकालङ्कारः.
COCKATRICE, s. चनगरः, याहसः, कुक्कुटावडनः सर्पः or प्यालः.
COCKBOAT, s. उपनीका, छुद्रनीका, छुद्रपोतः, उपतटिः f.
COCKCHAFFER, s. पिङ्गशरीरो ध्वनमोदो भ्रमरभेदः.
COCKCROWING, s. कुक्कुटरवः-वर्णं, चरणायुधशब्दः.—(Morning) प्रभात-
कालः, प्रातःकालः.
To COCKER, v. a. (To fondle) कोमलं or कोमलप्रकारेण पुष्पं (c. 9.
पुष्पाति, c. 1. पोपति-यितुं), or संपुष्पं in caus. (वर्धयति-यितुं),
अनुरूपं (c. 4. -रुध्यते-रोडुं), मोदोक्.
COCKEREL, s. (Young cock) कुक्कुटशायकः, चरणायुधशायकः.
COCKERING, s. पोपयं, संवर्धनं, अनुरोधः, चन्दोनुवर्धनं, कोमलता.
COCKET, s. शीत्तिकमुद्रा, शुल्कस्थाने द्रव्यनिक्षेपानन्तरं शीत्तिकसकाशात्
प्रत्ययपत्रं.
COCKFIGHT, s. प्राणिघृत्तं, समाह्वयः, साह्वयः, कीलीनं.
COCKHORSE, a. सप्ताह्वतः-टा-टं, नयी-यिनी-यि (न्), द्वैष्मातः-ता-तं.
COCKLE, s. (Shell-fish) दुनैमा m. -च्ची f. (न्) दीर्घकोपिका, सितालिका,
शुक्तिः f.—(Weed growing in corn) कद्दा, शस्यधेनुहृच्छोपधिभेदः.
COCKLED, a. दुनैमाकारः-रा-रं, शीत्तिकः-की-कं, चावकै-हिनी-हिनी (न्).
COCKLOFT, s. कूटागारं, धीमः-नं, चूला, चन्द्रशालिका, गृहस्य उपरिस्थः प्रकोष्ठः.
COCKMASTER, s. चरणायुधपालकः, युद्धकुक्कुटपोषकः.
COCKMATCH, s. कुक्कुटयुद्धं, चरणायुधसमाह्वयः, कीलीनं.
COCKNEY, s. नागरजनः, पुरवासी m. (न्), नगरवासी m., प्राकृतजनः,
पुष्पजनः.
COCKPIT, s. (Area where cocks fight) कुक्कुटयुद्धभूमिः.—(In a man
of war) बृहद्युद्धनीकाया अग्रभागे कायशस्त्रादिविक्रियायोग्या कुटी.
COCKROACH, s. परोष्णी, खलाघात, तैलपा f. -पायिका, चारिका, पिङ्गकपिश.
COCK'S-COMB, s. See COXCOMB.
COCKSURE, a. सुनिश्चितः-ता-तं, निःसन्देहः-हा-हं, असन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं.
COCKSWAIN, s. उपनीकाकर्षणधरः, छुद्रनीकापतिः m.
COCOA-NUT, s. नारिकेलः, नालिकेतः, नारिकेतः, नाडिकेलः, नारिकेली,
पयोधरः, कौशिकफलं, खानोदकः, पुदोरकः, दाक्षिणात्यः.—(The tree)
नृणुमः, मलकेशः, दृढफलः, मुदफलः, सदाफलः, शिष्टफलः, सदापुष्पः,
दृढमूलः, सुतुङ्गः, सुभद्रः, लाङ्गली.—(The juice) नारिकेलरसः.
COCOON, s. (Of the silk worm) कृमिकोपः, कीटकोपः, गुटिका.
COCTION, s. निष्कायः, क्वाथः, कूपनं, पाचनं.
COD or COD-FISH, s. स्थूलशिरस्कः समुद्रोपनिभेदः.
COD, s. (Seed-vessel, pod) बीजकोशः, बीजगुतिः f., शनी, पुटः.
CODDED, p. p. कोशस्थः-स्था-स्थं, कोपयुगः-मा-मं.
To CODDLE, v. a. (Parboil) ईपत्कृप् (c. 1. -छपाति-यितुं), शनैः स्वात्वां
पक्वं (c. 1. पचति, पक्नुं) or तप् in caus. (तापयति-यितुं), कोष्णनलेन
कोमलीकृ.—(Breed up tenderly) कोमलतया or सीकुमार्येण पुष्पं
(c. 1. पोपति-यितुं).
CODE, s. (Of laws) धर्मसंहिता, स्मृतिशास्त्रं, धर्मशास्त्रं, स्मृतिः f.,
अवधारविधिः m.
CODICIL, s. मुमुक्षुनपत्रस्य अनुपन्थः or उपलेख्यं or उपाङ्गं or उत्तरलेखं.
CODLING, s. भोजनानुपूष्णं ईपत्कृपनीयं क्वापकः काष्ठफलभेदः.
COEFFICIENCY or COEFFICIENT, s. सहकारिणाम् अनेकहेतुकानां प्रभावः,
सहकारिता, संयोगिता, सम्प्रयोगिता, सम्प्रतिपत्तिः f., सम्भूतिः f.

COEFFICIENT, *s.* (In arithmetic) पर्यः, प्रकृतिः *f.*, गुणः.
 COEMPTION, *s.* पूर्णक्रयः, प्रत्याताभारक्रयः, अवच्छेदावच्छेदक्रयः, समुदयक्रयः.
 CENOBITE, *s.* सङ्घेसानाम्यो विभयो यस्य सीभावमध्याद् एकभाता *m.* (नृ).
 COIQUAL, *a.* अन्येन समः -मा -मं or समानः -ना -नं or तुल्यः -त्या -ल्यं, समानपदस्थः -स्या -स्यं, समानजातीयः -या -यं, समभावः -यो -वं, सहधर्मो -र्मिणी -र्मि (नृ), सधर्मी -र्मी -र्मे (नृ).
 COEQUALITY, *s.* अन्येन समता or समानता or तुल्यता, समानावस्था.
 To COERCE, *v. a.* चलात्कारेण यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), नियम्, संयम्, विनियम्; or निग्रह (c. 9. -गृह्णाति -स्तीति -ग्रहीतुं) or शास् (c. 2. -शास्ति, शासितुं), अनुशास्; यन् (c. 10. यन्तयति -यितुं), निरुप् (c. 7. -रुच्छि -रोद्धुं), निर्दिष्ट (c. 1. -पेषति -पितुं).
 COERCED, *p. p.* चलात्कारेण निग्रहीतः -ता -तं, संयतः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, संरुद्धः -द्धा -द्धं, यन्तितः -ता -तं, प्रत्याहृतः -ता -तं.
 COERCIBLE, *a.* निग्रहीतव्यः -व्या -यं, नियन्तव्यः -व्या -यं, यन्तणीयः -या -यं.
 COERCION, *s.* संयमः -मनं, नियमनं, निग्रहः -हणं, निग्रहीतिः *f.*, यन्त्रणं, प्रत्याहरणं.
 COERCIVE, *a.* चलात्कारी -रिणी -रि (नृ), प्रतिरोधी -घिनी -धि (नृ), नियामकः -का -कं.
 COESSENTIAL, *a.* समभावः -वी -वं, महाभावी -विनी -वि (नृ).
 COESSENTIALITY, *s.* समभावः or भावसमानता, महाभावित्वं.
 COETANEOUS, *a.* समानवयस्कः -स्का -स्कं. See COEVAL.
 COETERNAL, *a.* अन्येन सह नित्यकालस्यापी -यिनी -यि (नृ) or अनन्तकालस्यापी or आद्यनहीनः -ना -नं or सनातनः -ना -नं.
 COETERNITY, *s.* समनित्यता, समानानन्तता, समाननित्यता.
 COEVAL, *a.* समानवयस्कः -स्का -स्कं, समवयस्कः -स्का -स्कं, समानवयाः -याः -यः (सृ) or तुल्यवयाः or सवयाः, समानकालीनः -ना -नं, एककालीनः -ना -नं, समानजन्मा -न्मा -न्म (नृ).
 COEVAL, *s.* वयस्यः, सहभावी *m.* (नृ), सवयाः *m.* (सृ), तुल्यवयाः.
 To COEXIST, *v. n.* सम्भू (c. 1. -भवति -वितुं), सह or एककाले वृत् (c. 1. वृत्ते -वितुं) or स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं) or जीव् (c. 1. जीवति -वितुं).
 COEXISTENCE, *s.* एककाले वृत्तेन or जीवने, सहवृत्तेन, सहजीवने.
 COEXISTENT, *a.* सहवृत्ती -वृत्तिनी -वृत्ति (नृ) or एककाले वृत्ती, सहजीवी -विनी -वि (नृ) or एककाले जीवी, सहजः -जा -जं.
 To CO-EXTEND, *v. n.* अन्येन समं व्याप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं) or विस्तृ in pass. (-स्तृयिते).
 CO-EXTENSION, *s.* समव्याप्तिः *f.*, अभिव्याप्तिः *f.*, समविस्तारः, सम्मूर्धनं.
 COFFEE, *s.* यवनदेशीयक्षुद्रफलनिर्द्देतः कृष्णवर्णः पानीयविशेषः, यावनपानं.
 COFFEE-HOUSE, *s.* पूर्वाक्षपानीयविक्रयस्थानं, यावनपानशाला.
 COFFEE-POT, *s.* पूर्वाक्षपानीयाधारः, यावनपानभाजनं, यावनपानपात्रं.
 COFFER, *s.* मुद्राधारः, मुद्राकोषः, धनाधारः, धनभारणं, दीनारभारणं.
 To COFFER, *v. a.* मुद्राधारे or धनभारे निधा (c. 3. -दधाति -धातुं).
 COFFIN, *s.* शवाधारः, मृतशरीराधारः, शवभाजनं.
 To COFFIN, *v. a.* शवाधारे or शवभाजने निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निविश in caus. (-वेशयति, -यितुं).
 To COG, *v. a. and n.* (Flatter, wheedle) लल् (c. 10. लालयति -यितुं), चादृक्षा सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं).—(Cog a die) कूटाद्यं or दुरक्षं कृ.—(Fix cogs to a wheel) चक्रनेमिं सदनां कृ.
 Cog, *s.* (Tooth of a wheel) चक्रदन्तः, नेमिदन्तः, प्रपिदन्तः.
 COGENCY, *s.* बलं, सामर्थ्यं, समर्थता, प्रभावः, शक्तिः *f.*, अवश्यकता.
 COGENT, *a.* चली -लिनी -लि (नृ), बलवान् -वती -यन् (नृ) प्रयत्नः -ला -लं, शक्तिमान् -मती -मत् (नृ), अवश्यकः -क्ता -कं, अवश्यकर्तव्यः -व्या

-यं, निरुद्धः -रा -रं; 'a cogent reason,' चलवहेतुः *m.*, विशिष्टहेतुः.
 COGENTLY, *adv.* चलात्, चलेन, चलवत्, अवश्यकं, निरुद्धं.
 COGGER, *s.* लाली *m.* (नृ), चाटुकारः, सान्त्वनकृत् सान्त्ववादः.
 COGGLISTONE, *s.* पुट्टशर्करा, चूर्णराशः, चट्टीला.
 COGITABLE, *a.* ध्यानीयः -या -यं, ध्येयः -या -यं, चिन्तनीयः -या -यं.
 COGITATE, *v. n.* ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्ये, अभिध्ये, प्रध्ये, सन्ध्ये, चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), विचिन्त, सञ्चिन्त, विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), आलाच् (c. 10. -लोचयति -यितुं), भू in caus. (भावयति -यितुं), सम्भू, चितक् (c. 10. -तर्कयति -यितुं), अनुतर्क, विमृश (c. 6. -मृशति -घृष्टुं), अनुमृश, प्रविमृश.
 COGITATED, *p. p.* चिन्तितः -ता -तं, ध्यातः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं.
 COGITATION, *s.* चिन्ता, ध्यानं, विचारः -रणं, आलोचनं, चर्चा, भावना, मनःकल्पना, सङ्कल्पः, मनोगतं.
 COGNITIVE, *a.* चिन्तापरः -रा -रं, ध्यानपरः -रा -रं, मानसिकः -की -कं.
 COGNATE, *a.* सहजः -जा -जं, ससन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), समानजातीयः -या -यं, सजातिः -ति -ति, सगोत्रः -त्रा -त्रं.
 COGNATION, *s.* (Relationship) वन्धुता, वान्धवत्वं, ज्ञातित्वं, ज्ञातिभावः, सजातित्वं, ससन्धः, ससन्धित्वं, सम्पर्कः, अनुपद्गः.
 COGNITION, *s.* ज्ञानं, विज्ञानं, परिज्ञानं, प्रज्ञानं, स्वीकारः.
 COGNITIVE, *a.* ज्ञानी -निनी -नि (नृ), ज्ञानवान् -वती -वत् (नृ), or प्रज्ञावान्.
 COGNIZABLE, *a.* ज्ञेयः -या -यं, विज्ञेयः -या -यं, बोध्यः -ध्या -यं, ग्राह्यः -ह्या -यं.—(By law) अभियोक्तव्यः -व्या -यं, विचार्यः -ध्या -यं, विचाराहे -हे -हं.
 COGNIZANCE, *s.* (Judicial notice) विचारः -रण, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, चर्चा, परीक्षा, अनुयोगः, निर्णयः, निरूपणं.—(Badge) संज्ञा, लिङ्गं, चिह्नं, लक्षणं, अभिज्ञानं.—(To take cognizance) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), निरुप् (c. 10. -रूपयति -यितुं).
 COGNOMINAL, *a.* एकनामकः -क् -कं, एकसंज्ञकः -का -कं, समसंज्ञावान् -वती -वत् (नृ).
 COGNOMINATION, *s.* पठति *f.* -ती, उपपदं, उपाधिः *m.*, कोलिकोपाधिः *m.*
 COGNOSCIBLE, *a.* ज्ञातव्यः -व्या -यं, ज्ञेयः -या -यं, बोध्यः -ध्या -यं.
 To COHABIT, *v. n.* (Dwell with another) सह वस् (c. 1. वसति वस्तुं), एकत्र वस्, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति गन्तुं), संसर्गं कृ—(As the sexes) स्त्रीपुरुषवत् सम्भोगं कृ.
 COHABITANT, *s.* सहवासी *m.* (नृ), एकपुरनिवासी *m.*, एकस्थानवासी *m.*
 COHABITATION, *s.* सहवासः, एकत्र वासः, संसर्गः, सङ्गमः.—(Sexual) सम्भोगः, स्त्रीपुरुषसङ्गमः, स्त्रीपस्थं, उपभोगः.—(Cohabitation with men) पुंयोगः.—(With women) स्त्रीसङ्गः.
 COHER, *s.* समांशो *m.* (नृ), समांशहारी *m.* (नृ), अंशहारी *m.*, अंशभाक् *m.* (नृ), अंशी *m.* (नृ), अंशकः, समाधिकारी *m.* (नृ), दायादः, चक्षुषभागी *m.* (नृ), विभागकर्त्ता *m.* (नृ), वनः.
 COHERISS, *s.* समांशिनी, समांशहारिणी, समाधिकारिणी.
 To COHERE, *v. n.* (Stick together) संसर्ग in pass. (-सज्यते or -सज्जते), संधिप् in pass. (-ध्रियते), संलग्नीभू or संलग्नः -ग्न्या -ग्नम् असृ; संयुज् in pass. (-युज्यते), संहन् in pass. (-हन्त्यते).—(Agree suit) युज् in pass. (युज्यते), ससन्ध् in pass. (-वध्यते), योग्यः -ग्या -ग्यम् असृ.
 COHERENCE, *s.* संसक्तिः *f.*, संश्लेषः, संलग्नत्वं, संहतिः *f.*, संयोगः, समा-सज्जनं, सम्पर्कः.—(Connexion) ससन्धः, प्रवन्धः, अन्ययः, समन्वयः, अनुपद्गः, सन्धेः.—(Consistency) अवरोधः, अनुसारित्वं.

COHERENT, *a.* संसक्तः-क्ता-क्तं, संघट्टः-ष्टा-ष्टं, सुघट्टः-ष्टा-ष्टं, संलग्नः-गता-गतं, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि, संहतः-ता-तं, सुसंहतः-ता-तं.—
Consistent, adapted अविरुद्धः-द्धा-द्धं, उपयुक्तः-क्त-क्तं, अनुरूपः-पा-पं, अनुसारी-रिणी-रि (नृ).—(*Connected*) ससङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अनुसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, सान्ययः-या-यं, सन्वितः-ता-तं.
COHESION, *s.* संलग्नत्वं, संघेयः, संसक्तिः, संयोगः, समासजननं, सङ्घट्टनं.
COHESIVE, *n.* संलग्नशीलः-ला-लं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, श्यानः-ना-नं, चिग्धः-ग्धा-ग्धं.
COHESIVENESS, *s.* संलग्नशीलत्वं, मान्द्रता, श्यानता, चिग्धता, चैग्ध्यं.
TO COHIBIT, *v. a.* यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), निग्रहं (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं).
TO COHOBATE, *v. n.* पुनः सन्धा (c. 3. दधाति-धातुं), द्विसन्धानं कृ.
COHORT, *s.* सैन्यगुल्मः, सैन्यगुहः, सैन्यदलं, पञ्चशतसैन्यदलं, गणः.
COHORTATION, *s.* सुस्तिरो भवेति समाधासनं, प्रबोधनं, प्रोत्साहः.
COIR OR COIRPURE, *s.* मल्लकाभरणं, शिरोपेधः-धनं, शिरस्त्रं, मुकुटं.
COIRIN, *a.* मुकुटी-टिनी-टि (नृ), मुकुटधारी-रिणी-रि (नृ), कृतमल्लकाभरणः-या-यं.
TO COIL, *v. a.* मयलीकृ, वल्लुलीकृ, मयलाकारेण घुटीकृ.
COIL, *s.* मयलं, मयलायितं, वृत्तं, व्यावृत्तः-त्तनं.—(*Tumult*) तुमुलं, वैक्लव्यं, व्यस्तता, व्ययत्नं.
COILED, *p. p.* मयली-लिनी-लि (नृ), मयलीकृतः-ता-तं, वल्लुलीकृतः-ता-तं.
COIN, *s.* (Stamped money) मुद्रा, दण्डः, टङ्ककः, नाणकं, निष्कः-ष्कं; 'gold coin,' सुवर्णमुद्रा, सुवर्णः; 'silver coin,' रज्यमुद्रा; 'copper coin,' तावमुद्रा, पणः; 'base coin,' कूप्यनाणकं.—(*Corner*) कोणः.
TO COIN, *v. a.* (To stamp metals for money) सुवर्णरुपादि मुद्रां कृ or मुद्रा (nom. मुद्रयति-यितुं) or मुद्रया चद्रु (c. 1. अद्रुयति-यितुं) or चाहन् (c. 2. हन्ति-हन्तुं).—(*Forge, invent*) कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), पद् (c. 1. पठते-ठितुं), सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं).
COINAGE, *s.* मुद्राङ्कनं.—(*Money coined*) मुद्रा.—(*Invention*) कल्पना, वासना, वृष्टिः.
COINED, *p. p.* मुद्राङ्कितः-ता-तं, मुद्रितः-ता-तं, चाहन्-ता-तं.—(*Invented*) कल्पितः-ता-तं, काल्पनिकः-की-कं, कृत्रिमः-मा-मं, मृष्ट-ष्टा-ष्टं.
TO COINCIDE, *v. n.* (Agree in opinion) सम्मन् (c. 4. मन्यते-मन्तुं), अनुमन्, स्वीकृ, एकचिन्ताभू, एकमतीभू, अनुवद् (c. 1. वदति-दितुं).—(*Fall or meet together*) सम्मत् (c. 1. पतति-तिनुं), सन्निपत्, सङ्गम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं).—(*Be consistent, fitting*) युज् in pass. (युज्यते), अनुरूपः-पा-पं or सदृशः-शी-शम् अस्, अनुसृ (c. 1. सरति-सर्तुं), अनुवृत् (c. 1. वसते-वसितुं), न विरुप् in pass. (रुज्यते).
COINCIDENCE, *s.* (Falling or meeting together) सन्निपातः, सम्पातः, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, समागतिः *f.*—(*Coincidence of opinion*) ऐकमत्यं, एकचिन्ता, सम्मतिः *f.*—(*Accident*) द्वैवयोगः, सङ्गतं, घटनं-ना, द्वैवघटनं; 'by an unlucky coincidence,' दुर्दैवान्, द्वैवघटनान्.
COINCIDENT, *a.* सन्निपातितः-ता-तं, सम्पाती-तिनी-ति (नृ), सङ्गामी-मिनी-मि (नृ).—(*In time*) समानकालीनः-ना-नं.—(*Consistent*) अविरुद्धः-द्धा-द्धं, अनुसारी-रिणी-रि (नृ), सदृशः-शी-शं.
COINDICATION, *s.* एककारणमुद्दिश्य लक्ष्यवाह्यत्वं.
COINER, *s.* (A minter) मुद्राङ्ककः, दण्डाङ्कयिता *m.* (नृ), मुद्राकारकः, नाणककृत्, नैष्किकः.—(*Inventor*) कल्पकः, स्रष्टा *m.* (नृ), कारकः.
COISTREL, *s.* कापुरुषः, हतकः, भीरुः *m.*, मुद्रपराङ्मुखः.
COITION, *s.* मैथुनं, रतं, सुवर्तं, अङ्गसङ्गः, चोपस्थं, सम्भोगः, संयोजनं, रतिक्रिया, रतिकर्म *n.* (नृ).
CORE, *s.* अर्धदण्डाकारोच्छिष्टं, तप्तकृष्णामृत्तिकोच्छिष्टं.

COLANDER, *s.* चालनं-नी, सम्माञ्जनयन्त्रं, शोधनी, शोधनयन्त्रं.
COLATION, *s.* (The act of straining) शोधनं, सम्माञ्जनं, चालनं.
COLD, *a.* शीतः-ता-तं, शीतलः-ला-लं, शिशिरः-रा-रं, हिमः-मा-मं, हिमवान्-वती-वत् (नृ), अनुष्णः-ष्णा-ष्णं, अतप्तः-ता-तं; 'suffering from cold,' शीतान्नः-न्ना-न्नं, हिमान्नः-न्ना-न्नं; 'a cold wind,' शीतलवातः; 'cold weather,' शीतकालः-लं.—(*Indifferent, cold in disposition*) विरक्तः-क्ता-क्तं, उदासीनः-ना-नं, जलाशयः-या-यं, निरीहः-हा-हं.—(*Wanting in affection*) निःचेहः-हा-हं.—(*Cold-blooded*) रक्तहीनः-ना-नं.
COLD, *s.* शीतं, शीतता, शीतं, शीतलं-लता, शिशिरः, हिमं; 'cold weather,' शीतकालः-लं, शिशिरकालः-लं; 'cold season,' हिमगमः, शिशिरः, शीतकः.—(*Disease caused by cold*) पीनसः, प्रतिश्यायः, काशः, कफः, श्लेष्म *n.* (नृ); 'having a cold,' काशी-शिनी-शि (नृ), पीनसो-सिनी-सि (नृ), कफी-फिनी-फि (नृ).
COLDISH, *n.* शीतलः-ला-लं, ईपच्छीतः-ता-तं, आशीतः-ता-तं.
COLDLY, *adv.* शीतं, शीतलं, शीलेन, शिशिरं.—(*Indifferently*) विरक्तं, विरक्ता, निःचेहं, चेहं विना, चेहयतिरेकेण.
COLDNESS, *s.* शीतता, शीतं, शीतलता, हिमं, हिमं, शीतोभाषः.—(*Want of affection*) निःचेहं, निःचेहता.—(*Indifference*) विरक्त *f.*, वैराग्यं, औदास्यं, निरीहता.
COLIC OR COLEWORT, *s.* शाकः, हरितकं, शूलं, शिपुः *m.*
COLIC, *s.* शूलं, वातशूलं, पक्षिशूलं, आमशूलं, नडरप्या, नडरज्वाला, उदरवेदना, वातफुलान्नं.—(*Having the colic*) शूलो-लिनी-लि (नृ).
COLIC, *a.* उदरवेदनाननकः-का-कं, नडरप्याकट-रा-रं.
TO COLLAPSE, *v. n.* (Fall together) सम्मत् (c. 1. पतति-तिनुं), सन्निपत्.—(*Shrink*) सङ्कुच् in pass. (कुच्यते), शृ in pass. (शीर्यते), सङ्कोचम् इ (c. 2. रति, रतुं), संक्षिप् in pass. (क्षिप्यते), संह in pass. (ह्रियते), संहन् in pass. (हन्त्यते), संश्यानीभू.
COLLAPSED, *p. p.* सङ्कुचितः-ता-तं, शीरोः-शी-शीं, संहतः-ता-तं, संहतः-ता-तं, संक्षिप्तः-मा-मं, संवृत्तः-ता-तं, संश्यानः-ना-नं, सन्नः-मा-पं.
COLLAR, *s.* श्रेयं-वेयं-वेयकं, गलमेखला, कण्ठधूपा, कण्ठलता, माला, ग्रीवाभरणं, माला.—(*Halter for the neck*) कण्ठपाशकः, कण्ठलतासिका.
TO COLLAR, *v. a.* श्रेययकेषु (c. 1. परति, यङ्) or हस्तंदा (c. 3. ददाति, दातुं).
COLLAR-BONE, *s.* जनु *n.*, ग्रीवास्थि *n.*, कण्ठस्थि *n.*; 'the collar bones,' जनुणी *n. du.*
COLLARED, *p. p.* श्रेययके or ग्रीवायां घृतः-ता-तं.
TO COLLATE, *v. a.* (Compare one thing with another) उपमा (c. 2. -माति, c. 3. -मितीते-मातुं), सम्प्रपृ in caus. (पारयति-यितुं), with 2acc.; साधारणीकृ.—(*Collate books*) गुणनी'कृ, शुपृ in caus. (शोधयति-यितुं).—(*Place in a benefice, confer*) धर्माध्यापकाय वृत्तिं प्रतिपद् in caus. (पादयति-यितुं) or प्रदा (c. 3. -ददाति, दातुं).
COLLATED, *p. p.* उपमिन्तः-ता-तं, शोधितः-ता-तं, प्रदत्तः-ता-तं.
COLLATERAL, *a.* (Parallel, side to side) पार्श्वपार्श्वभूतः-ता-तं, पार्श्वपार्श्वगतः-ता-तं.—(*Not direct*) प्रासङ्गिकः-की-कं, आनुपङ्गिकः-की-कं, वक्रः-क्ता-क्तं, विलोमः-मा-मं, असरलः-ला-लं.—(*Concurrent*) अनुवादकः-का-कं.—(*Sprung from a common ancestor*) सगोत्रः-त्रा-त्रं, सपिण्डः, समानोदकः.
COLLATERALLY, *adv.* पार्श्वपार्श्वे.—(*Indirectly*) प्रसङ्गमेव, वक्रं, असरलं.
COLLATION, *s.* (Comparison of one thing with another) उपमानं, उपमितिः *f.*—(*Of books*) गुणनी, शोधनं.—(*Act of bestowing*) प्रधानं, प्रतिपादनं.—(*To a benefice*) धर्माध्यापकाय वृत्तिप्रतिपादनं.

or वृत्तिप्रदानं.—(A cold repast) पूर्वैद्युःसिद्धानां फलादिखाद्वानां सम्भारः.
COLLATOR, s. (One that compares books) गुणनीकज्ञा m. (ज्ञे),
ग्रन्थशोधनकर्त्ता.—(One that confers a benefice) धर्माध्यापकवृत्ति-
प्रदाता m. (तृ).

COLLEAGUE, s. सहकारी m. (नृ), सम्भूयकारी m. (नृ), तुल्यवृत्तिः m.,
तुल्यव्यापारी m. (नृ), एकविषयी m. (नृ), सहायः, सङ्गी m. (नृ).
To COLLECT, v. a. (Gather together) चि (c. 5. चिनोति, चेत्तु), अवचि,
समाचि, आचि, प्रचि, सचि, समानी (c. 1. -नयति -नेत्तु), समुपानी,
सम्भू (c. 1. -भरति, c. 3. -विभक्ति -भङ्ग), समादा (c. 3. -ददाति -दात्तु),
समाधिष्य (c. 6. -धिपति -धेत्तु), संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तु), समाह् (c. 1.
-हरति -हर्त्तु), उपसंह, समूह (c. 1. -कहते -हन्तु), सङ्गह (c. 9. -गृह्णाति
-ग्रह्णेतु), एकौक, एकच कृ.—(Collect into a heap) राशीकृ, पियद्
(c. 10. पियडयति -यितु), पियडीकृ, पूगीकृ, एकौपीकृ.—(Collect them-
selves, assemble) समे (i.e. सम् and आ with rt. इ, समेति,
समेत्तु), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तु), समागम्, एकच मिल् (c. 6. मिलति,
मेलितु).—(Collect taxes) करान् or शुल्कान् ग्रह.—(Infer) अनुमा
(c. 2. -माति c. 3. -मिमोते -मात्तु), ऊह, अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तु).
(Collect one's self, recover one's self) मनः or चेतः समाधा (c. 3.
-दधाति -धत्ते -धात्तु), संज्ञा लभ् (c. 1. लभते, लभ्यु), स्वप्रकृतिम् आपद्
(c. 4. -पद्यते -पद्यु), or प्रतिपद्.

COLLECT, s. ख्रीष्टीयानां रचिवारादिविशिष्टपद्धत्यामुद्दिश्य प्रार्थना, सांक्षेपिक-
प्रार्थना, चृक् f. (च).

COLLECTED, p. p. सचितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, समुपचितः -ता -तं,
समूहः -डा -टं, सङ्गहः -डा -टं, सम्भूतः -ता -तं, सम्भूतः -ता -तं, एकौकृतः
-ता -तं, एकस्थः -स्था -स्थं, सन्निपतितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, समवेतः
-ता -तं, सङ्कलितः -ता -तं.—(Heaped) राशीभूतः -ता -तं, पूगीकृतः
-ता -तं, पुत्रितः -ता -तं, एकौषभूतः -ता -तं, एकराशिभूतः -ता -तं.—
(In mind) समाहितः -ता -तं, लभ्येताः -ताः -तः (स्), लभ्यसंह-ज्ञा-ज्ञं,
निराकुलः -ला -लं, प्रकृतिमापन्नः -ज्ञा -ज्ञं, अप्यस्तः -स्ता -स्तं, अप्ययः -या -यं.

COLLECTIBLE, a. चयनीयः -या -यं, चेत्यः -या -यं, चेत्यः -या -यं, सञ्चयः
-या -यं, उच्येयः -या -यं, समूहः -द्या -हं.

COLLECTION, s. सञ्चयः, चयः, समुचयः, निचयः, प्रचयः, समूहः, सङ्गहः -हणं,
सन्निपातः, संहतः, मङ्गः, संहतिः f., शोधः समुदायः, वृन्दं, समवायः,
संहारः, समाहारः, सन्नयः, चायः, सङ्गः, कहिणी, राशिः m. f., पुत्रः,
पियडः, पूगः, विन्यासः, सङ्कलः, ग्रामः in comp.; 'collection of
people,' जनसमूहः, जननिवहः, जनौष, जनसमागमः; 'of clouds,'
घनचयः, घनीयः, जलदसंहतिः f.—(Raising money) एकैकस्मात्
किञ्चित्किञ्चिद्वनग्रहणं, धनोत्थोलनं.

COLLECTIVE, a. समवायी -यिनी -यि (नृ), सञ्चयी -यिनी -यि (नृ), साङ्कलः
-लौ -लं, उपचितः -ता -तं, गयीभूतः -ता -तं, सामान्यः -न्या -न्यं, साधा-
रणः -णी -णं.

COLLECTIVELY, adv. (Generally) साधारण्येन, साकल्येन.—(In a
mass) सङ्गशब्, अपृथक्, समूह, शोधशब्.

COLLECTOR, s. सञ्चैता m. (तृ), सञ्चयी m. (नृ), सङ्गहीता m. (तृ), सङ्गाहकः.
—(A tax-gatherer) करग्रहः, शुल्कग्राही m. (नृ).

COLLIER, s. (For learning) विद्यालयः, विद्यावेश्म n. (नृ), चतुष्पाठी,
पाठशाला, छात्रादिनिलयः, अवसथः -थ्यः.—(For religion) मठः,
आश्रमः, विहारः, बीहारः.—(A community of persons) श्रेणिः
m. f., जनसमूहः, पंक्तिः f., गणः.

COLLEGIAN, s. छात्रः, विद्यार्थी m. (नृ), विद्यालयस्थः, अन्नेवासी m. (नृ).

COLLEGIATE, a. विद्यालयसंघन्यी -न्यिनी -न्यि (नृ), आश्रमिकः -की -कं.

आश्रमी -मिनी -मि (नृ), मठसंघन्यीयः -या -यं.

COLLIER, s. (Collar) श्रेण्यकं, ग्रीवाभरणं.—(Of a ring) अङ्गुरीयकभागो
यत्र मणिः प्रशिथीयते.

To COLLIDE, v. a. संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तु), समाहन्, सङ्गृह् (c. 10. -घट्टयति
-यितु), मुद् (c. 9. मृद्नाति, मर्द्दितु), निष्पिप् (c. 7. -पिनष्टि -पेष्टु), घृष
(c. 1. यर्षति -यितु).

COLLIDED, p. p. अङ्गारमलिनितः -ता -तं, मलीमसः -सा -सं, अङ्गारितः -ता -तं.

COLLIER, s. अङ्गारखनकः, कृष्णभूमिखनकः, अङ्गाराखनिकः, अङ्गारवि-
ज्ञेता m. (तृ).

COLLIERY, s. अङ्गारखानिः f., अङ्गारोत्पत्तिस्थानं, कृष्णभूमिखननस्थानं.

COLLIFLOWER, s. शाकः, हरितकं, शूरणं, पोतकी.

COLLIGATION, s. सञ्चयनं, एकच घन्यनं, संश्लेषणं, संयोजनं.

COLLIMATION OR COLLINATION, s. सन्धानं, अभिसन्धानं, लघीकरणं.

COLLIQUABLE, a. द्राव्यः -व्या -यं, गलनीयः -या -यं

To COLLIQUATE, v. a. विली in caus. (—लापयति -लापयति -यितु), द्रवीकृ.

COLLIQUATION, s. विलयनं, गलनं, द्रवीकरणं, विद्रावणं.

COLLIQUATIVE, a. विद्रावकः -का -कं, विलयनकारी -रिणी -रि (नृ), गलनकर्त्ता.

COLLISION, s. सङ्घट्टः -ट्टनं, परस्परसमाधातः, समाधातः, प्रतिघातः, सम्मर्दः.
यर्षणं, घनापनः, खलनं.

To COLLOCATE, v. a. स्था in caus. (स्थापयति -यितु), अवस्था, प्रतिष्ठा
या (c. 3. दधाति, धात्तु), आधा, व्यस् (c. 1. -अस्यति -असितु), विन्यस
च in caus. (अपैयति -यितु), नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योज्), निविज
in caus. (—पेक्षयति -यितु).

COLLOCATED, p. p. स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, आहितः -ता -तं.

विनिवेशितः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, अपैतः -ता -तं, रोपितः -ता -तं

COLLOCATION, s. स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, व्यसनं, निवेशनं, अपैणं, प्रयोगः

COLLOCUTION, s. सम्भाषणं, आभाषणं, सम्प्रवदनं, कथायोगः, कथाप्रसङ्गः.

To COLLOQUIE, v. n. लल् in caus. (लालयति -यितु), चाट्टक्या सान्त्व
(c. 10. सान्त्वयति -यितु).

COLLOP, s. (Of meat) मांसखण्डं, चामिपखण्डं, मांसलवः.

COLLOQUIAL, a. संलापी -पिनी -पि (नृ); 'colloquial style,' कथोप-
कथनयोग्यो वाग्व्यापारः.

COLLOQUY, s. सम्भाषा, संलापः, सङ्कथा, संवादः, कथोपकथनं.

To COLLUDE, v. a. पक्षपातं कृ, गणतां कृ, कूटसंधिदं कृ, अङ्गाङ्गिभू.

COLLUSION, s. पक्षपातः -तिता, गणता, कूटगणता, अङ्गाङ्गिभावः, कूटसंधिदं.
प्रतारणा, कूटता, कापट्यं, शठता.

COLLUSIVE, a. पक्षपाती -तिनी -ति (नृ), पक्षपातयुक्तः -ता -तं, कौटिकः -की -कं.

COLLUSIVELY, adv. पक्षपातेन, कूटगणतापूर्वकं, अङ्गाङ्गि.

COLLY, s. अङ्गारमलं, अङ्गारकिट्टं, अङ्गारकलकं.

To COLLY, v. a. अङ्गारेण कृष्णीकृ or कृष्ण (nom. कृष्णयते) or मलीमसक.

COLLARIUM, s. अङ्गनं, रसाङ्गनं, नेत्ररङ्गनं, दार्ढिका, कज्जलं, कर्परा
खर्परी, तुल्यं, रसगर्भं, ताक्ष्यशीलं.

COLOCYNTH, s. अरुणा, इन्द्रवारुणिका, दाता, जलङ्गः, काकमर्दः.
पिटङ्गाकी, मुफला, विपग्री.

COLON, s. (A point used to mark a pause) वाक्यपरिमाणकं द्विविन्दु-
चिह्नं, द्विविन्दुः m.—(The great intestine) महापुरीतम् m., महदन्त्रं.
महानाली.

COLONIAL, s. व्यूहपतिः m., गुल्मपतिः. सैन्यदलाध्यक्षः, सैन्याधिपतिः m.

COLONELSHIP, s. व्यूहपतित्वं, गुल्मपतिपदं, सैन्यदलाध्यक्षत्वं.

COLONIAL, a. नवीनवसतिस्थानसंघन्यी -न्यिनी -न्यि (नृ), प्रादेशिकः -की -कं.

COLONIST, s. स्वदेशत्यागानन्तरं देशान्तरवासी m. (नृ), अधिवासी m. (नृ)

प्रदेशवासी, दूरवासी, प्रदेशस्थः.
COLONIZATION, *s.* स्वदेशं त्यक्तुकामानां ह्रदेशाधिवासनं, देशान्तराधिवासनं, प्रदेशवासनं.
To COLONIZE, *v. a.* स्वदेशं त्यक्तुकामान् प्रदेशे वस् in caus. (वासयति -यितुं) or अधिवस्, अध्यास् in caus. (-आसयति -यितुं).
COLONIZED, *p. p.* अधिवासितः -ता -तं, अध्यासितः -ता -तं, वासितः -ता -तं, अध्यासितः -ता -तं.
COLONNADE, *s.* मण्डलरूपेण विन्यस्ता स्तम्भश्रेणी, स्तम्भपरिक्लिपविधितश्चन्द्रपथः, स्तम्भपरिक्रमः *f.*
COLONY, *s.* (The country planted) स्वदेशत्यागिभिर् वासितः प्रदेशः, नवीनवसतिस्थानं, प्रदेशः.—(The people) प्रदेशवासिनः *m. pl.*, अधिवासिनः *m. pl.*, नवीनवासिनः.
COLOPHONY, *s.* अरालः, रालः, धूपनः, सज्जरसः, अग्निवज्रभः. See **RESIN**.
COLOQUINTIDA, *s.* अरुणा, दाला, जलद्रुः, काकमर्दकः. See **COLOCYNTH**.
COLORATE, *a.* रागी-गिणी-गि (न्), सरागः-गा-गं, रङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न्).
COLORATION, *s.* रञ्जनं, वर्णनं.—(The state) रागः.
COLORIFIC, *a.* रङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न्), रागदः-दा-दं, वर्णदः-दा-दं.
COLOSSAL OR COLOSSEAN, *a.* वृहत्कायः-या-यं, वृहच्छरीरः-रा-रं, अतिमानुपाकारः-रा-रं, भीमविग्रहः-हा-हं, दानवाकारः-रा-रं, असम्भवमूर्तिः-न्ति-न्ति.
COLOSSUS, *s.* वृहत्प्रतिमा-प्रतिमानं, वृहत्प्रतिचन्दकं, वृहत्सूर्मी, अतिमानुपपरिमाणा मूर्तिः.
COLOUR, *s.* (Hue, dye, tint) रागः, रङ्गः, वर्णः; 'of one colour,' एकवर्णः-रौ-रौ; 'of the same colour,' सवर्णः-रौ-रौ, समवर्णः-रौ-रौ; 'of various colours,' नानावर्णः-रौ-रौ; 'of lasting colour,' स्थायिरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं; 'to change colour,' विवर्णीभूः; 'that has lost its colour,' चीतरागः-गा-गं.—(Paint) रङ्गः, वर्णकः-का, लेपः; 'a picture in colours,' चित्रलेखा, चित्रलिखितं, चित्रं.—(Complexion, colour in the cheek) कपोलरागः; 'of a ruddy colour,' अरुणवदनः-ना-नं, लोहिताननः-नी-नं; 'without colour,' विवर्णवदनः-ना-नं.—(Colours of a regiment) पनाका, ध्वजः, वैजयन्ती.—(Pretext) अपदेशः, व्यपदेशः, छद्म *n.* (न्); 'under colour of a vow,' व्रतव्यपदेशेन.
To COLOUR, *v. a.* रञ्ज् in caus. (रञ्जयति -यितुं), वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं), चिच् (c. 10. चित्रयति -यितुं), सरागं-गा-गं कृ.—(Excuse, palliate) व्यपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपदिश्, शम् in caus. (शमयति -यितुं), छद् (c. 10. छादयति -यितुं).—(Make plausible) सत्यसङ्काशं-शां-शं कृ, सुदृश्यं-श्यां-श्यं कृ.
To COLOUR, *v. n.* (Take a colour) रञ्ज् in pass. (रञ्जते), संरञ्ज्.—(Blush) सलज्जत्वाद् रक्तवदनः-नी-नं भू, लज्ज् (c. 1. लज्जते -जिहृत्), ब्रौड् (c. 1. ब्रौडयति, ब्रौडितुं).
COLOURABLE, *a.* सत्यसङ्काशः-शां-शं, सुदृश्यः-श्यां-श्यं, सम्भावनीयः-या-यं.
COLOURABLY, *adv.* सत्यसङ्काशं, सत्यसन्निभं, सत्यसदृशं, सुदृश्यतया.
COLOURED, *p. p.* रञ्जितः-ता-तं, रक्तः-क्ता-क्ते, रागी-गिणी-गि (न्), सरागः-गा-गं, रागान्वितः-ता-तं, वर्णितः-ता-तं, वर्णगतः-ता-तं; 'many-coloured,' नानावर्णः-रौ-रौ.
COLOURING, *s.* वर्णनं, रञ्जनं, चित्रकरणं.—(The art of colouring or painting) चित्रविद्या, चित्रकर्म *n.* (न्), आलेख्यकरणं.—(Rhetorical ornament) अलङ्कारः, वर्णनं.
COLOURIST, *s.* रञ्जकः, रङ्गानीवः, चित्रकरः, वर्णी *m.* (न्), वर्णचारकः, तौलिकः.
COLOURLESS, *a.* अवर्णः-रौ-रौ, विवर्णः-रौ-रौ, वर्णहीनः-ना-नं, नीरक्तः

क्ता-क्ते, चीतरागः-गा-गं, रागहीनः-ना-नं.
COLT, *s.* किशोरः, अश्वशावः-वकः, चालः, असरीयः, घोटकयत्तः.—(A young foolish fellow) किशोरः, चपलः, प्रमादी *m.* (न्).
COLTSFOOT, *s.* कासनाशिनी, कासग्री, कासमर्दः.
COLT'S-TOOTH, *s.* किशोरदन्तः, अश्वशावकदन्तः.
COLTER, *s.* लाङ्गलदन्तः, हलदन्तः, फालः, कृताचं, हलकीलः.
COLTISH, *a.* चपलः-ला-ले, प्रकृतितरलः-ला-ले, चञ्चलः-ला-ले.
COLUMBARY, *s.* (Dove-cot) कपोतपालिका, कपोतागारः, विटङ्कः.
COLUMBINE, *s.* (A plant) वनोद्योपधिभेदः.—(Female character in a pantomime) रङ्गनवतारिणी.
COLUMN, *s.* (A pillar) स्तम्भः, स्तूपा, यूप-यं, यधिः *f.*—(An array of troops in column) भोगव्यूहः, सूचिव्यूहः.—(Half a page) अर्धपृष्ठं, अर्धपत्रं, अर्धफलकः.
COLUMNAR, *a.* स्तम्भाकारः-रा-रं, स्तम्भाकृतिः-न्ति-न्ति.
COMA, *s.* अतिशयनिद्रालक्षितो रोगविशेषः.
COMATE, *s.* सहायः, सङ्गी *m.* (न्), सहायो *m.* (न्), सहवर्ती *m.* (न्).
COMATOSE, *s.* अतिशयनिद्राग्रस्तः-स्ता-स्ते, अतिनिद्रातुरः-रा-रं.
COMB, *s.* कङ्कतः-ती-तं-तिका, केशमार्जकः-जैनं-जैनी, प्रसाधनी-नं, मार्जनी, दन्ती *m.* (न्).—(Crest of a cock) कुकुटचूडा, कुकुटशिखा.—(A valley) दरी, कन्दरी.—(Instrument for carding wool) ऊष्णामार्जनी.—(Honey-comb) मधुकोपः, करण्डः.
To COMB, *v. a.* केशान् मृज् (c. 2. मार्ष्टि, मार्ष्टुं) or सम्मृज् or विजटो कृ or निर्वृष्ट् (c. 1. -यष्टि -यिष्टुं), वितृस्त (nom. वितृस्तयति -यितुं).
COMB-MAKER, *s.* केशमार्जनकारः, कङ्कतकृत्, कङ्कतकाविक्रपी *m.* (न्).
To COMBAT, *v. n.* युष् (c. 4. युषति, योडुं), विग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्ग्राम् (c. 10. सङ्ग्रामयति -यितुं), सङ्ग्रामं कृ.
To COMBAT, *v. a.* (Oppose in fight) प्रतियुष् (c. 4. -युषते-योडुं or in caus. -योषयति -यितुं) with acc., प्रतिरुष् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं).—(In argument) विवद (c. 1. -वदते-दिदुं) with instr.; 'to combat one's passions,' ईर्द्व्याणि नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).
COMBAT, *s.* युद्धं, युत् *f.* (ध्), रणः-र्यं, सङ्ग्रामः, सनरः-रं, विग्रहः, कलहः, संयुगः, संख्यं, आहवः, आयोधनं, सङ्ग्रहः, समाघातः, सम्भारयः, जन्मं, मृधं, सम्प्रहारः, अभिसम्प्रातः, अभ्यागमः; 'hand to hand, combat,' बाहुयुद्धं; 'single combat,' द्वन्द्वयुद्धं; 'mingled combat,' तुमुलं, रणसङ्कुलं.
COMBATANT, *s.* योद्धा *m.* (द्ध), योधः, युध्वा *m.* (न्), युपुस्तुः *m.*, प्रयुपुस्तुः, युधानः, प्रहन्ता *m.* (न्).—(Duellist) द्वन्द्वयुद्धकृत्.—(Warrior) वीरः, सुभटः, भटः.
COMBER, *s.* ऊष्णामार्जकः, ऊष्णामार्जनकृत्, ऊष्णानिर्घेषकः.
COMBINABLE, *a.* सन्धेयः-या-यं, सम्भाव्यः-या-यं, अविरुद्धः-द्धा-द्धं.
COMBINATION, *s.* योगः, संयोगः, सन्धिः *m.*, सन्धानं, संसर्गः, संश्लेषः, श्लेषः, सङ्गः-ङ्गमः, साहित्यं, संहतिः *f.*, सद्धानः, संहतत्वं, सहायता, साहाय्यं, सासं, मेलकः, सम्भूतिः *f.*, संव्यूहः, समासक्तिः *f.*, आसक्तिः *f.*, समासज्जनं, प्रसक्तिः.—(Commixture) सम्मिश्रणं, प्रक्षेपः; 'combination of letters,' सन्धिः *m.*—(Joint execution of work) सम्भूयकारित्वं, सम्भूयसमुत्पन्नं; 'in combination with his brethren,' भ्रातृसङ्घातवान् *m.* (न्).
To COMBINE, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं or caus. -योजयति -यितुं), सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उपसन्धा, संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), संश्लिप् in caus. (-श्लेषयति -यितुं), सङ्गम् in caus. (गमयति -यितुं), सम्मिश्र

(c. 10. -मिथयति -यितुं), संलग्नोक्त, एकीकृत, एकत्र कृ.

To COMBINE, v. n. संयुज् in pass. (-युज्यते), सन्ध्या in pass. (-धीयते), संश्लिप् in pass. (-श्लिप्यते), सम्मिल् (c. 6. -मिलति -मेलितुं), संसृज् in pass. (-सृज्यते), सम्भू (c. 1. -भवति -वितुं), सद्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), संहन् in pass. (-हन्त्यते), संसृज् in pass. (-सृज्यते or -सज्जते), सम्मिश्रीभू, एकीभू, एकत्र मिल्.

COMBINED, p. p. संयुक्तः -क्ता -क्ते, संयोजितः -ता -ते, समायुक्तः -क्ता -क्ते, संश्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, संहतः -ता -ते, सद्गातवान् -वती -वत् (त्), सन्धितः -ता -ते, संश्लितः -ता -ते, सन्धानितः -ता -ते, सहितः -ता -ते, सहगतः -ता -ते, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, कृतसंसर्गः -र्गा -र्गं, सम्मिश्रः -श्रा -श्रं, मिश्रितः -ता -ते, संसृक्तः -क्ता -क्ते, मिलितः -ता -ते, संसक्तः -क्ता -क्ते, सगासक्तः -क्ता -क्ते, समस्तः -स्ता -स्ते; 'having combined,' सम्भूय, मिलित्वा.

COMBLES, a. चूडाहीनः -ना -नं, शिखाहीनः -ना -नं, चूडारहितः -ता -ते.

COMBUST, a. सूर्यस्य समीपवर्तिनी तारा.

COMBUSTIBLE, a. दहनोपः -या -यं, दाह्यः -स्या -स्यं, ज्वलनीयः -या -यं, दीपनीयः -या -यं, दीप्यः -प्या -प्यं, ज्वलनशीलः -ला -लं, ज्वलनार्हः -र्हा -र्हं.

COMBUSTIBLE, s. (A combustible) अग्निवद्भूतः, शीघ्रं ज्वलनीयं किञ्चिद्वस्तु.

COMBUSTIBILITY, s. दहनोपता, दाह्यत्वं, ज्वलनशीलत्वं.

COMBUSTION, s. (Burning) दाहः -हनं, ज्वलनं, दीपनं, तापः, ओषः, प्रोषः, प्रोषः.—(Tumult) तुमुलं, व्यस्तता, विप्रयः, वैक्लव्यं, कोलाहलः, आहवः.

To COME, v. n. आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अभ्यागम्, उपागम्, समुपागम्, अभिगम्, उपगम्; आया (c. 2. -याति -यातुं), समाया, उपाया, अभिया; उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), समुपस्था; ए (i. e. आ with rt. इ, c. 2. ऐति, येतुं), आगन् (c. 1. -व्रजति -जितुं), अभिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), अभ्यू (c. 1. -वृच्छति -वृच्छुं), उपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), अभ्यावृत्; 'whence have you come,' कुतः समागतो-सि.—(Come to, arrive at) प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते).—(Come and go) गमनागमनं कृ, गतागतं कृ, यातायातं कृ.—(Come about, come to pass) सम्पद्, संपृत्, सम्भू, उपस्था, निपत् (c. 1. -पतति -तितुं), आपत्.—(Come after) पश्चाद् आया, अन्यागम्, अन्यास्था.—(Come away) अपगम्, व्यपगम्, अपया, व्यपया.—(Come again) पुनर् आगम्, प्रत्यागम्, प्रत्यावृत्.—(Come behind) पृष्ठतः or पृष्ठेन आगम्.—(Come between) अन्तरागम्, अन्तर्वृत्, अन्तःस्था.—(Come back) प्रत्यागम्, प्रत्याया.—(Come down) अवरुद् (c. 1. -रोहति -रोढुं), अवतृ (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं).—(Come forth, come out) वहिर् आगम्, निर्गम्, निःसृ (c. 1. -सरति -सर्त्तुं). See To APPEAR.—(Come forward) अग्रतः स्था, सम्प्रस्था; 'in learning,' विद्यागमं कृ. See To ADVANCE.—(Come hither) अत्र आगम्.—(Come in). See To ENTER, ARRIVE, COMPLY.—(Come into) प्रविष् (c. 6. -विशति -वेष्टुं); 'be involved,' सत्तन् in pass. (-चप्यते); 'come into trouble,' विपद्गस्तः -स्ता -स्ते भू.—(Come near). See To APPROACH.—(Come out). See To APPEAR.—(Come to). See To AMOUNT, COST; 'that will come to a large sum of money,' तद् चहुपनव्यसाध्यं.—(Come to one's self) संज्ञां or चेतनां लभ् (c. 1. लभते, लभुं) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति, आप्नुते), स्वप्रकृतिम् आपद्.—(Come to an end) निवृत्, विनिवृत्. See To END.—(Come to life) उज्जीव् (c. 1. -जीवति -वितुं).—(Come to an agreement) संविद् उपगम्.—(Come short) न्यूनीभू.—(Come together) समागम्, समे.—(Come upon) आक्रम्.

To COME, adv. (The time to come) भविष्यत्कालः, भविष्यत् n., आगामिकालः, उत्तरकालः; 'generations to come,' पुत्रपौत्राः m. pl.

COMI, interj. आगच्छ, एहि. आयाहि, यातु.—(Be quick) त्वत्तं.—(Come up, said to horses) वहत वहत.

COME, p. p. आगतः -ता -ते, आयातः -ता -ते, उपस्थितः -ता -ते.—(Come to pass) सम्भूतः -ता -ते, समापन्नः -न्ता -न्ते, जातः -ता -ते, वृत्तः -न्ता -न्ते, संपृक्तः -न्ता -न्ते, उपावृत्तः -न्ता -न्ते.—(Come back) प्रत्यागतः -ता -ते.

COMEDIAN, s. (A comic actor) वैहासिकः.—(Stage-player) नटः, नाटकः, कुशीलवः, चारणः, रङ्गाजीवः, रङ्गावतारी m. (न्), अभिनेता m. (न्), शैलाली m. (न्), नर्तकः.

COMEDY, s. नाटकः, नाटिका, भाणिका, प्रहसनं, दुर्मेखिका.

COMELINESS, s. सुदृश्यता, सौन्दर्यं, सुन्दरत्वं, लावण्यं, सुरूपता, रूपं.

COMELY, a. सुदृश्यः -श्या -श्यं, सुन्दरः -रा -री -रं, चारुः -ध्री -रु, रूपवान् -वती -वत् (त्), सुरूपः -पी -पं, अभिरूपः -पी -पं, सौम्यः -म्यो -म्यं, अभिरामः -मा -मं.

COMER, s. आगन्ता m. (न्), आगामी m. (न्), आयायी m. (न्); 'a new-comer,' आगन्तुः m. -न्तुकः, अभ्यागतः, आवेगिकः.

COMIT, s. केतुतारा, भूमकेतुः m., केतुः m., अग्न्युत्पातः, शिखायन् ज्योतिः n. (स्), उत्पातः, उपग्रहः, उल्का.

COMITARY, a. भूमकेतुसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), ज्योतिषात्मिकः -की -के.

To COMIT, v. a. मोदकं कृ, मिष्टीकृ, मधुशर्करादिना उपस्कृ.

COMIT or COMFITURIS, s. pl. मोदकं -कः, मिष्टं, मिष्टानं, खरुमोदकं, मधुमस्तकं, गुडकः, लड्डूकं, उपस्करः.

To COMFORT, v. a. आश्वस् in caus. (-आश्वसयति -यितुं), सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्, उपमान्त्, परिशान्त्, सन्तुप् in caus. (-तोमयति -यितुं), आष्ये in caus. (-प्याययति -यितुं).—(Gladden) नन्द in caus. (नन्दयति -यितुं), दृप् in caus. (हर्षयति -यितुं).

COMFORT, s. (Ease) सुखं, सन्तोषः, सुस्थता, सौख्यं, मम्मन्तिः f.—(Consolation) आश्वसनं, सान्त्वनं -ता, शान्त्यं, उपशान्तिः f., सन्तोषणं, शोकापनोदः, विनोदः, प्रबोधः.—(Of mind) मनःसन्तोषः.

COMFORTABLE, a. सुखमयः -यी -यं, सुखदः -दा -दं, स्वस्थः -स्था -स्थं, सुस्थः -स्था -स्थं, सन्तोषकः -का -कं, स्वास्थ्यजनकः -का -कं.—(Consolatory) आश्वसकः -सिका -के, शान्तिदः -दा -दं, क्रेगापहः -हा -हं, शोकापहारकः -का -के.

COMFORTABLENESS, s. स्वास्थ्यं, सुस्थता, सौख्यं, दृष्टपुष्टता.

COMFORTABLY, adv. सुखेन, सुखं, यथामुखं, मनःसन्तोषेण, अनायासेन, सानन्दं.

COMFORTED, p. p. आश्वसितः -ता -ते, सन्तोषितः -ता -ते, आष्यापितः -ता -ते, सन्तुष्टमनाः -नाः -नः (स्), गतोद्वेगः -गा -गं, प्रबोधितः -ता -ते, आनन्दितः -ता -ते.

COMFORTER, s. आश्वसकः, सन्तोषकः, सान्त्ववादः, शोकापनुदः, आश्वसशीलः, शोकापहर्ता m. (न्), प्रबोधयिता m. (न्).

COMFORTLESS, a. निरानन्दः -न्दा -न्दं, सन्तोषहीनः -ता -नं, अनाश्वसनीयः -या -यं.

COMIC or COMICAL, a. हासकरः -री -रं, हास्यः -स्या -स्यं, उपहास्यः -स्या -स्यं, हास्योत्पादकः -का -कं, कौतुकी -कनी -कि (न्).—(Odd, uncouth) अपरूपः -पा -पं, असद्गतः -ता -नं.—(Relating to a comedy) प्रहसननाटकसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्).

COMICALLY, adv. यथा हास उत्पाद्यते तथा, हास्यप्रकारेण, असद्गते.

COMICALNESS, s. हास्यत्वं, उपहास्यता, कौतुकं, अपरूपता.

COMING, s. आगमः -मनं, अभिगमः -मनं, उपगमः, उपस्थितिः f., उपस्थानं, उपसन्नता; 'coming and going,' गतागतं, गमनागमनं; 'coming on of night,' रात्रियोगः.

COMING, a. (Ready) उद्यतः -ता -ते, सुप्रसुतः -ता -ते.—(Future, to

come) आगामी -मिनी -मि (न्), आनागतः -ता -तं, भावी -विनी -वि (न्), भविष्यन् -प्यनी -प्यत् (न्), उत्तरकालीनः -ना -नं.
 COMING-IN, *s.* (Incom-) आगमः, आगमः, धनागमः.—(Submission) परवशगमनं.
 COMITY, *s.* अनुनयः, अनुकूलता, प्रत्ययः, अनुरोधः, सौजन्यं.
 COMMA, *s.* पदविच्छेदचिह्नं, पदावच्छेदचिह्नं, वाक्यविच्छेदचिह्नं.
 To COMMAND, *v. a.* (Give orders, enjoin) आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), समाज्ञा, आदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिश, सन्दिश, व्यादिश, प्रतिसन्दिश, चुद् (c. 10. चोदयति -यितुं), अभिचुद्, प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं).—(Govern, hold in subjection) शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), ईज् (c. 2. ईष्टे, ईशितुं), वशीकृ, जभिभू, नियद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं); 'to command one's passions,' इन्द्रियाणि संयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं).—(Have authority over any thing) अपिष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं).—(Overlook) अवलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), निरोक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं).
 COMMAND, *s.* (Order) आज्ञा, आदेशः, आज्ञाप्रति, निदेशः, निर्देशः, नियोगः, शासनं, शास्तिः *f.*, शिष्टिः *f.*, चोदनं, वचनं, प्रयुक्तिः *f.*, नियमः, प्रेरणं -णा, मतं, अववादः; 'obedient to commands,' आज्ञाकरः -री -रं; 'word of command,' निर्देशः.—(Authority, power, right of commanding) अपिकारः, अधिकारित्वं, प्रभावः, प्रभुत्वं, आपिपत्यं, अध्यक्षता, अपिष्टान्तुं.—(Subjection) वशं, अधीनता.—(Command of an army) सेनापत्यं; 'under one's command,' वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः -ता -तं, वशङ्गतः -ता -तं, स्वाधीनः -ना -नं; 'to bring any thing under one's command,' आत्मवशं नेतुं; 'self-command,' आत्मसंयमः, अन्तर्दमनं. Particles of command, परं, परत्वं.
 COMMANDANT, *s.* अधिकारी *m.* (न्), अपिकृतः, अपिष्टाता *m.* (न्), अध्यक्षः.
 COMMANDED, *p. p.* आज्ञापितः -ता -तं, आज्ञातः -ता -तं, आज्ञातः -ता -तं, आदिष्टः -ष्टा -ष्टं, समादिष्टः -ष्टा -ष्टं, दत्ताज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, चोदितः -ता -तं, प्रचोदितः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, विहितः -ता -तं.
 COMMANDER, *s.* (One who orders) आज्ञापकः, आदेशी *m.* (न्), आदेश *m.* (ष्टुं).—(Chief) अपिपतिः *m.*, पतिः *m.*, अपिष्टाता *m.* (न्), अधिकारी *m.* (न्), अपिकृतः, अध्यक्षः.—(Of an army) सेनानीः, सेनापतिः, सेनाध्यक्षः, सेनाध्यक्षः.
 COMMANDMENT, *s.* आज्ञा, आदेशः, विधिः *m.*, सूचं.—(Of God) ईश्वराज्ञा.
 COMMANDRESS, *s.* अधिकारिणी, अपिष्टात्री, आपिपत्यकारिणी.
 COMMATERIAL, *a.* एकमूर्तिः -भिः -भिः, एकवस्तुः -स्तुः -स्तु, एकभावः -वा -वं.
 To COMMEMORATE, *v. a.* किञ्चित्स्मरणीयकर्मोद्दिश्य उत्सवं कृ or सेव् (c. 1. सेवते -यितुं) or आचर (c. 1. -चरति -यितुं) or समाचर्, किञ्चित्स्मरणीयस्मरणार्थं पद्यं पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), or विधायत् कृ.—(Cause to remember) स्मृ in caus. (स्मारयति -यितुं).—(Celebrate in words) अनुवर्ते (c. 10. -वर्णयति -यितुं), संवर्णं, कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं).
 COMMEMORATED, *p. p.* स्मारितः -ता -तं, पालितः -ता -तं, सम्बुद्धितः -ता -तं.
 COMMEMORATION, *s.* (Causing to remember) स्मरणं.—(Of a festival) किञ्चित्स्मरणीयकर्मोद्दिश्य उत्सवकरणं, उत्सवपालनं, उत्सवसेवनं, उन्वयचरणं, अभ्युदयपालनं; 'in commemoration of,' उद्दिश्य, समुद्दिश्य.
 COMMEMORATIVE, *ad.* स्मारणः -णा -गं, स्मरणकृत, उद्देशकः -का -कं.
 To COMMENCE, *v. a. and n.* आरम्भ् (c. 1. -रभते -रभ्युं), आरम्भ, अभ्यारम्भ, प्रारम्भ; प्रक्रम् (c. 1. -क्रमते -क्रमितुं), उपक्रम्, समुपक्रम्; प्रवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं); प्रसृ (c. 2. -सृजति -सृजितुं); प्रकृ, सम्प्रकृ.—(Set about)

अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं) व्यवसो (c. 1. -स्पति -सातुं); 'she commenced weeping,' रोदितुं प्रवृत्ता.
 COMMENCED, *p. p.* आरम्भः -भा -भं, प्रारम्भः -भा -भं, समारम्भः -भा -भं, प्रक्रान्तः -न्ता -न्तं, उपक्रान्तः -न्ता -न्तं, प्रवृत्तः -न्ता -न्तं, प्रसृतः -न्ता -न्तं, अनुष्ठितः -ता -तं.
 COMMENCEMENT, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, प्रारम्भः *f.*, उपक्रमः, प्रक्रमः, अभ्यादानं, समुद्यमः, आदरः, आमुदं.—(Prelude) प्रस्तावना. प्रकरणं.—(Setting about) अनुष्ठानं; 'from the commencement,' आदितम्.
 COMMENCER, *s.* प्रक्रमता *m.* (न्), उपक्रान्ता *m.* (न्), आरम्भकः, आरम्भा *m.* (म्).
 To COMMEND, *v. a.* प्रशंसं (c. 1. -शंसति -सितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), जभिभू, संस्तु, द्याप् (c. 1. द्यापते -यितुं, or in caus. द्यापयति -यितुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), अनुवर्णं कृ, रुच् in caus. (रोचयति -यितुं), अनुवृच्.—(Entrust) सम् in caus. (-अर्पयति -यितुं).—(Set off) प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं).
 COMMENDABLE, *a.* प्रशंसनीयः -या -यं, प्रशस्यः -स्या -स्यं, द्याप्यः -ध्या -धं, स्तुयः -त्वा -तं, वन्द्यः -न्धा -न्धं, ईद्वः -द्वा -द्वं, विनायनीयः -या -यं, कीर्तनीयः -या -यं.
 COMMENDABLY, *adv.* प्रशस्तं, प्रशस्यं, प्रशंसनीयप्रकारेण, द्याप्यवत्.
 COMMENDATION, *s.* प्रशंसा -सने, द्याया, गुणद्याया, स्तुतिः *f.*, गुणस्तुतिः, स्तुतिवादः, ईडा.
 COMMENDATORY, *a.* प्रशंसाकरः -री -रं, स्तुतिमयः -यी -यं, गुणप्रकाशकः -का -कं.
 COMMENDED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, द्यापितः -ता -तं.
 COMMENDER, *s.* प्रशंसकः, प्रशंसाकृत्, स्तापकः, स्तोता *m.* (न्).
 COMMENSALITY, *s.* सहभोजित्वं, गणान्नभोजित्वं.
 COMMENSURABLE OR COMMENSURATE, *a.* (Reducible to a common measure) सापयत्तः -न्ता -न्तं.—(Proportionate) अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुरूपः -पा -पं, अनुगुणः -खा -खं, सदृशः -शी -शं, समः -मा -मं; 'commensurable with one's strength,' आत्मशक्तिमः -मा -मं.
 COMMENSURABLENESS, *s.* अनुरूपता, अनुसारित्वं, सादृश्यं, समता.
 COMMENSURABLY OR COMMENSURATELY, *adv.* अनुरूपं-पेण, अनुसारेण -सारतस्.
 To COMMENSURATE, *v. a.* (Reduce to a common measure) अपवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).—(Make proportionable) अनुरूपं-पां-पं कृ, अनुगुणं -खां -खं कृ.
 To COMMENT, *v. n.* (Expound) टीकां लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), टीकाहारेण व्याख्या (c. 2. -व्यापति -व्याप्युं) or व्याकृ or व्याचष्ट् (c. 2. -चष्टे) or व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं) or स्पष्टीकृ.—(Make remarks) प्रवृ (c. 1. -वदति -दितुं), चर्चो कृ, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते).
 COMMENT OR COMMENTARY, *s.* (Exposition, annotation) टीका भाष्यं, भाष्यं, टिप्पणी, व्याख्या, व्याकरणं, निवन्धः, वार्त्तिकं, सूच्यव्याख्या; 'having a commentary,' सटीकः -का -कं.—(Remarks, observations) प्रवादः, चर्चा, निरूपणं, अनुयोगः.
 COMMENTATOR OR COMMENTER, *s.* टीकालेखकः, भाष्यकृत्, भाष्यकरः, निवन्धा *m.* (न्), प्रवक्ता *m.* (न्), प्रकाशकः, व्याख्याता *m.* (न्), वाचकः, चर्चिकृत् *m.*
 COMMENTED, *p. p.* व्याकृतः -ता -तं, व्याख्यात -ता -तं, निरूपितः -ता -तं.
 COMMENTITIOUS, *a.* कल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं.
 COMMERCE, *s.* (Traffic) वाणिज्यं-न्याय, वणिक्पुष्यं, वणिग्भावः, क्रयविक्रयः, सत्यानृतं, निगमः, पणाय, पाणः, महाननकर्म *n.* (न्).—(Inter-

course of society) लोकव्यवहारः, लोकसंसर्गः, लोकयात्रा, गमना-
गमनं, आनुगत्यं; 'of sexes,' मिथुनीभावः, स्त्रीपुरुषसङ्गः.

To COMMERCE, *v. n.* वाणिज्यं कृ, पण् (c. 1. पणायति -यितुं), उपक्रोय
विक्री (c. 9. -क्रोणाति -क्रेतुं).

COMMERCIAL, *a.* वाणिज्यः -जी -जं -जिकः -की -कं, वाणिज्यसंस्थान-न्यनी
-न्य (न्), महाजनसंस्थान- &c.

To COMMIGRATE, *v. n.* बहुजनैः सह देशं त्यक्त्वा देशान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

COMMIGRATION, *s.* बहुजनैर् देशं त्यक्त्वा देशान्तरगमनं, सहोत्क्रमणं.

COMMINATION, *s.* (Curse, threat) शापः, अभिशापः, अवक्रोशः, भर्त्सनं,
तर्जनं. (Recital of God's threatenings on stated days)
निरूपितदिवसे परमेश्वरशापस्वापनं.

COMMINATORY, *a.* शापकः -का -कं, अभिशापिकः -की -कं, सशापः -पा -पं,
आक्रोशकः -की -कं, सभर्त्सनः -ना -नं, सतर्जनः -ना -नं.

To COMMINGLE, *v. a.* मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्र, विमिश्र,
मिश्रीकृ; सम्मृच (c. 7. -मृच्छति -मृच्छितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं),
एकीकृ, एकच कृ.

COMMINGLED, *p. p.* सम्मिश्रः -श्रा -श्रं -श्रितः -ता -तं, संमृष्टः -ष्टा -ष्टं,
कृतसंसर्गः -गी -गं, सम्मृक्तः -क्ता -क्तं, संश्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, संयुक्तः -क्ता -क्तं,
सन्निपतितः -ता -तं.

COMMUNIBLE, *a.* चूर्णीनीयः -या -यं, मर्द्दनीयः -या -यं, खण्डनीयः -या -यं,
चूर्णीयितुं शक्नुमः -यमां -यं, छेद्यः -द्या -द्यं, पेयणीयः -या -यं.

To COMMUNUTE, *v. a.* चूर्ण (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्ण, विचूर्ण, चूर्णीकृ,
मृद् (c. 9. मृद्नाति, मर्द्दितुं), अवमृद्, विमृद्, प्रमृद्, अभिमृद् or in caus.
(मर्द्दयति -यितुं), पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निमिप्, विनिमिप्, प्रतिपिप्,
उमिप्, खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), छिद् (c. 7. छिन्नति, छेत्तुं), खण्डशः कृ.

COMMUNUTED, *p. p.* चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः -ता -तं, सचूर्णितः -ता -तं,
खण्डितः -ता -तं, मर्द्दितः -ता -तं, पिष्टः -ष्टा -ष्टं, निमिष्टः -ष्टा -ष्टं.

COMMUNITION, *s.* चूर्णनं, सचूर्णनं, चूर्णीकरणं, चूर्णीता, पेयणं, मर्द्दनं, खण्डनं.

COMMISERABLE, *a.* अनुकम्प्यः -म्पा -म्यं, दयार्हः -र्हा -र्हं, कृपार्हः -र्हा -र्हं.

To COMMISERATE, *v. a.* अनुकम्प्य (c. 1. -कम्पते -मिप्ति) समनुकम्प्य, दय्
(c. 1. दयते -यितुं) with gen., करुण (nom. करुणायते), कृपा (nom.
कृपायते), अनुकृपा; दयां कृ.

COMMISERATED, *p. p.* अनुकम्पितः -ता -तं, दयितः -ता -तं, कृतानुकम्प्यः -म्पा -म्यं.

COMMISERATION, *s.* कारुण्यं, करुणः -णा, कृपा, दया, अनुकम्पा.

COMMISERATIVE, *a.* अनुकम्पकः -का -कं, दयाकरः -री -रं, दयालुः -लुः -लुः,
दयाशीलः -ला -लं, कृपामयः -यी -यं, करुणाईः -ई -ईं, करुणात्मकः -का -कं.

COMMISSARIAT, *s.* (The office) भोजनाधिकारः -रिनः. (The officers)
भोजनाधिकृतः *m. pl.*

COMMISSARY, *s.* (A delegate) नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः. (Of pro-
visions) भोजनाधिकारी *m.* (न्), सैन्यानां भोजनादिकृत्यकः.

COMMISSION, *s.* (Employment, charge, appointment) नियोगः,
नियोजनं, नियुक्तिः *f.* अधिकारः, प्रस्थापनं, प्रयोगः. (Trust) निक्षेपः,
न्यासः. (A warrant, order) प्रत्यपचं, आज्ञापचं, आदेशः, समादेशः,
शासनं, शासनपत्रं, सङ्क्रामिताधरः. (Employment) व्यापारः. (Power of buying or selling for another) परस्व कृते क्रयशक्तिः
or विक्रयशक्तिः *f.* (Allowance made to the buyer or seller)
शुल्कः -क्तं. (Act of committing or perpetrating) करणं,
आचरणं, समाचरणं. (Number of persons appointed to any
office) कस्मिंश्चित् कार्ये नियुक्ते जनसमूहः. (Commission in the
army) सेनायाम् अधिकारः or पदं.

To COMMISSION, *v. a.* नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं or caus. -योजयति

-यितुं), विनियुज्, सन्त्रियुज्; प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) समादिश्
(c. 6. -दिशति -देष्टुं), व्यादिश्, अधिक्, प्रकृ.

COMMISSIONED, *p. p.* नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं, प्रस्थापितः
-ता -तं, प्रहितः -ता -तं, अधिक्तः -ता -तं, अधिकारवान् -वती -वत् (त्).

COMMISSIONER, *s.* नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, अधिकारी *m.* (न्), अधि-
कारवान् *m.* (त्), राजकर्मनिर्वाहणे नियुक्ते जनः.

COMMISSURE, *s.* (Joint) सन्धिः *m.*, सन्धिस्थानं, सेवनं, ग्रन्थिः *m.*

To COMMIT, *v. a.* (Give in trust) च्छु in caus. (अर्पयति -यितुं), सम्,
निधिष् (c. 6. -धिपति -धेष्टुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उपन्यस्,
नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं or caus. -योजयति -यितुं), प्रतिपद् in
caus. (-पादयति -यितुं), परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), समादिश् (c. 6.
-दिशति -देष्टुं), प्रतिसन्दिश्, व्यासीकृ. (Perpetrate) कृ, आचर् (c. 1.
-चरति -रितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं). (Imprison) कारागारे
प्रविश् in caus. (-वेशयति -यितुं), आसिष् (c. 1. -सेषति -सेष्टुं). (Ex-
pose to hazard) संशयस्वं-स्यां-स्यं कृ. (Commit to writing)
लेख्ये चारुद् in caus. (c. 1. -रोपयति -यितुं). (To memory)
अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), कण्ठस्वं-स्यां-स्यं कृ.

COMMITMENT, *s.* आसेधः, स्थानासेधः, कारागारप्रवेशनं, कारागृहप्रवेशः.
निरोधनं, रोपः, प्रतिबन्धनं.

COMMITTED, *p. p.* अर्पितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, निधिप्तः -प्ता -प्तं,
न्यस्तः -क्ता -क्तं, व्यासीकृतः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं. (Perpe-
trated, done) कृतः -ता -तं. (Imprisoned) कारागृहः -प्ता -प्तं.
कारागारप्रवेशितः -ता -तं, आसिद्धः -द्धा -द्धं. (Committed to writ-
ing) लेख्यारुद्धः -द्धा -द्धं, पत्रे निवेशितः -ता -तं. (To memory)
अभ्यस्तः -क्ता -क्तं.

COMMITTEE, *s.* कस्मिंश्चित् कार्ये नियुक्ताः जनाः *m. pl.*, कार्यसम्पादने नियुक्ते
जनसमूहः, कर्मसम्पादिका सभा.

COMMITTER, *s.* कर्त्ता *m.* (न्), कृत् or करः in comp., कारः, विधायी *m.* (न्).

To COMMIT, *v. a.* सम्मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं), मिश्रीकृ, सम्मिश्रीकृ, एकीकृ.

COMMIXTURE, *s.* सम्मिश्रणं, मिश्रणं, सम्पर्कः, सन्निपातः, संयोजनं, संयोगः,
संसर्गः, प्रक्षेपः, अनुपङ्गः.

COMMODE, *s.* स्त्रीजनभृतं मस्तकाभरणं or मुकुटं or उष्णीषं.

COMMODIOUS, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उपयोगी
-गिनी -गि (न्), उचितः -ता -तं, समुचितः -ता -तं, यथायोग्यः -ग्या -ग्यं.
धाम -मा -मं, हितः -ता -तं, सोपकारः -रा -रं, उपपन्नः -न्ना -न्नं.

COMMODIOUSLY, *adv.* योग्यं, उपयुक्तं, यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं.

COMMODIOUSNESS, *s.* योग्यत्वं, युक्तता, उपयोगिता, उपयोगः, सोपकारत्वं.

COMMODITY, *s.* (Ware, merchandise) पण्यं, पणः, पणसः, द्रव्यं, भारुद्धं;
'price of a commodity,' पण्यमूल्यं. (Profit, advantage)
वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, अर्थः, लाभः, फलं, फलोदयः, प्राप्तिः *f.*, योगक्षेमः.

COMMODORE, *s.* युद्धनौकाधिपतिः, वृहन्नौकासमूहपतिः, जलयोधाध्यक्षः.

COMMON, *a.* (Belonging to more than one, general) सामान्यः
-न्या -न्यं, साधारणः -शा -शी -शं, सार्वः -धी -धं, सार्वीयः -या -यं, सार्व-
लौकिकः -की -कं, सार्वजनिकः -की -कं, सार्वजनिकः -या -यं, सार्वजन्यः
-यी -यं, सामानः -ना -नं, व्यापकः -का -कं, अविविक्तः -क्ता -क्तं. (Vul-
gar) प्राकृतः -तो -तं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, लौकिकः -की -कं, अश्लीलः
-ला -लं, वार्धलः -ली -लं, अधमः -मा -मं. (Usual) प्रायिकः -की -कं,
लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, व्यावहारिकः -की -कं, आचारिकः
-की -कं. (Frequent) अभीष्टः -ष्टा -ष्टं, असकृद्दृष्टः -ष्टा -ष्टं. (Having
no owner) त्वस्वामिकः -का -कं. (Having many
owners) बहुस्वामिकः -का -कं. (Easily attainable) अनायासेन

लभ्यः-म्या-भ्यं, सुलभः-भा-भं; 'common to all,' सध्वसामान्यः-न्या-न्यं; 'common to others,' अन्यसाधारणः-शी-शं; 'this affliction is common to both,' अयं प्रलय उभयोः साधारणः; 'common to the lower orders,' आपामरसाधारणः-शी-शं; 'common to the beasts,' पश्यादिसाधारणः-शी-शं; 'a common duty,' साधारणधर्मः; 'a common, vulgar person,' पृथग्जनः, प्राकृतजनः, घृमलः; 'the common people,' प्रजा, अवरवर्गः *m. pl.*, अन्यजातीयः *m. pl.*; 'common-report,' जनप्रवादः, जनवाक्ता; 'common stock,' गणद्वयं; 'common food,' गणान्नं; 'common woman,' साधारणस्त्री, सामान्या; 'common road,' प्रचारः; 'in common,' साधारण्येन, सामान्येन.

COMMON, *s.* (Land) सध्वसामान्यभूमिः *f.*, सध्वसाधारणक्षेत्रं.—(Pasture ground) प्रचारः, सध्वसाधारणप्रचारः.

COMMON-LAW, *s.* देशाचारः, देशव्यवहारः, व्यवहारविधिः *m.*, देशाचारान्तिका स्मृतिः *f.*

COMMONAGE, *s.* सध्वसामान्यप्रचारे पश्यादिपालनाधिकारः, सध्वसाधारणक्षेत्रे पशुचारणाधिकारः,

COMMONALTY, *s.* प्रजा, लोकः, अवरवर्गः *m. pl.*, अन्यवर्गः, अन्यजातीयः *m. pl.*

COMMONER, *s.* (One of the common people) अवरवर्गः-शैकः, अन्यजातीयः, प्राकृतजनः, पृथग्जनः, अकुलीनः.—(A member of the House of Commons) प्रजाप्रतिनिधिः *m.*—(At the University) राजविद्यालये द्वितीयपदस्यः or गणान्नभोजी *m. (n.)*.

COMMONION, *s.* प्रत्यदेशः, उपदेशः, प्रयोपः-धनं, मन्त्रणं.

COMMONLY, *adv.* (Frequently, usually) बहुशस्, बाहुल्येन, प्रायस्, प्रायशस्, प्रायेण.—(Jointly, in common) साधारण्येन, सामान्यतस्.

COMMONNESS, *s.* साधारण्यं-ता, सामान्यत्वं-ता, समानता, प्रसिद्धत्वं, बाहुल्यं.

COMMON-PLACE, *a.* (Ordinary) प्राकृतः-ती-तं, प्रसिद्धः-द्वा-दं, ग्राम्यः-म्या-म्यं.

COMMON-PLACE-BOOK, *s.* स्मरणार्थकं पुस्तकं, स्मरणीयवाक्यसङ्ग्रहाय पुस्तकं, उद्धृतवाक्यसङ्ग्रहपुस्तकं.

COMMONS, *s. pl.* (The lower orders) अवरवर्गः *m. pl.*, अन्यवर्गः.—(House of Commons) अवरसभा, प्रजाप्रतिनिधिसभा, महासभा.—(Food eaten in common) गणान्नं.

COMMONWEAL OR COMMONWEALTH, *s.* प्रजाधिपत्यं, प्रजाप्रभुत्वं, प्रजापालितं राज्यं, राज्यं यत्र प्रजायां न्यस्तो राज्यव्यवहारः; 'for the commonweal,' प्रजायै.

COMMORANCY, *s.* वासः, निवासः, वसतिः *f.*, अवस्थानं, अधिष्ठानं.

COMMORANT, *a.* वासी-सिनी-सि (न) or निवासी, स्यः स्या स्यं in comp.

COMMOTION, *s.* द्योभः, व्याद्योभः, विप्रवः, उपप्रवः, वैक्रयं, तुमुलं, आहवः, प्रकोपः, कलहः; 'popular commotion,' प्रकृतद्योभः.

COMMOTIONER, *s.* विप्रवकृत्, विप्रावी *m. (n.)*, कलहकारी *m. (n.)*.

To COMMUNE, *v. n.* सम्भाष (c. 1. -भाषते-पितुं), संवद् (c. 1. -वदति-दितुं), संलप (c. 1. -लपति-पितुं), कथोपकथनं कृ, मन्त्र (c. 10. मन्त्रयते-न्ति-यितुं), सम्मन्त्र.

COMMUNICABLE, *a.* प्रतिपादनोपः-या-यं, प्रदेयः-या-यं, संवदनीयः-या-यं.

COMMUNICANT, *s.* स्वीष्टमृत्युस्मरणार्थकस्य भोजनस्य सहभोजी *m. (n.)*, ईश्वरवपुषः सहभागी *m. (n.)*, प्रभुनिरूपितस्वाद्यस्य भोक्ता *m. (n.)*, महायज्ञकृत्.

To COMMUNICATE, *v. d.* (Reveal) प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं); 'to communicate one's designs to another,' अयानर्थं परस्व प्रकाशयितुं.—(Impart intelligence, knowledge) संवद् (c. 1. -वदति-दितुं), वद्, वृ (c. 2.

व्रवीति, वक्तुं), प्रवृ, अनुवृ, विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति-यितुं), समाविद्, प्रवच् (c. 2. -वक्ति-वक्तुं), सन्दिग्ध (c. 6. -दिशति-देष्टुं), ग्रह in caus. (-ग्राहयति-यितुं), समाचारं दा.—(Confer, bestow) प्रदा (c. 3. -हदाति, c. 1. -यच्छति-दातुं), अभिदा. प्रतिपद् in caus. (-पादयति-यितुं), उपपद्.

To COMMUNICATE, *v. n.* (Partake of the Lord's Supper) स्वीष्टमृत्युस्मरणार्थं भोजनं कृ or खाद्यं भुज् (c. 7. भुक्ति, भोक्तुं), स्वीष्टनिरूपितभोजनं खाद् (c. 1. खादति-दितुं).—(Have intercourse) सङ्गन् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), समागम्, संसर्गं कृ.—(As houses) सङ्गवनरूपेण सामान्यद्वारेण संयुज् in pass. (-युज्यते).

COMMUNICATED, *p. p.* प्रतिपादितः-ता-तं, प्रदत्तः-त्ता-तं, सन्दिग्धः-ष्टा-ष्टं, निवेदितः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं.—(As disease) सञ्चारितः-ता-तं.

COMMUNICATION, *s.* (Of knowledge, intelligence) विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, निवेदनं, संवदनं, संवादः, वादः, सन्देशवादः.—(Bestowing) सम्प्रदानं, प्रदानं.—(Intercourse) गमनागमनं, यातायातं, संसर्गः-गिता, सङ्गमः. सङ्गः, सङ्गतिः *f.*, समागमः.—(Conversation) संलापः, आलापः, सम्भाषः, सङ्काषा, सम्प्रवदनं.—(Common passage) सामान्यद्वारं. सामान्यपथः.—(Of disease) सञ्चारः.

COMMUNICATIVE, *a.* सम्प्रदानशीलः-ला-लं, संवदनशीलः-ला-लं, विज्ञापकः-का-कं; 'not communicative,' वाग्यतः-ता-तं, परिमितकथः-चा-यं.

COMMUNICATIVENESS, *s.* सम्प्रदानशीलता, संवादशीलत्वं, विज्ञापकत्वं.

COMMUNION, *s.* (Intercourse) सङ्गः, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, संसर्गः, संसर्गिता, साहित्यं.—(Participation of the Lord's Supper) स्वीष्टमृत्युस्मरणार्थकं भोजनं, स्वीष्टभोजनं, स्वीष्टनिरूपितभोजनं.

COMMUNITY, *s.* (Body of the people) प्रजा, प्रजालोकः.—(A body of people) जनसमूहः, जनता, गोष्ठी, श्रेणी.—(Commonness of possession) सामान्यं, समानता, साधारण्यं; 'community of goods,' गणद्वयता.

COMMUTABLE, *a.* परिवर्तनीयः-या-यं, प्रतिदेयः-या-यं, विनिमातयः-य्या-य्यं; 'not commutable,' अप्रतिपल्यः-य्या-य्यं.

COMMUTATION, *s.* (Change) विकारः, विक्रिया, परिणामः, विपर्ययः; 'of a curse,' उच्छापः.—(Exchange) परिवर्तनः-र्तनं, प्रतिदानं, परिदानं, निमयः, विनिमयः.

To COMMUTE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), निने (c. 1. -नयते-मातुं), विने, विनिने; प्रतिनिधिं कृ, विपर्ययस् (c. 4. -अस्यति-असितुं).

COMMUTED, *p. p.* परिवर्तितः-ता-तं, परिदत्तः-त्ता-तं, प्रतिदत्तः-त्ता-तं.

COMPACT, *s.* नियमः, संविद् *f.*, समयः, अङ्गीकारः, समाधिः *m.*, सङ्घटनं, अभ्युपगमः, उपगमः, संश्रयः, प्रतिश्रयः, आश्रयः, प्रतिज्ञानं, आगृह्यः *f.*; 'a written compact,' नियमपत्रं; 'in compact,' प्रयुक्तः-क्ता-कं, संविदितः-ता-तं; 'to make a compact,' सङ्घट् (c. 1. -घटते-द्वितुं), संविदम् उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).

COMPACT, *a.* घनः-ता-तं, दृढः-दा-दं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, संहतः-ता-तं, सुसंहतः-ता-तं, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि, निःसन्धिः-न्धिः-न्धि, अविरलः-ला-लं, अनन्तरः-रा-रं, निरन्तरः-रा-रं, निविडः-डा-डं, व्यूढः-दा-दं.

To COMPACT, *v. a.* संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), घनीकृ.

COMPACTED, *p. p.* संहतः-ता-तं, सन्धितः-ता-तं, संविष्टः-ष्टा-ष्टं, सुविष्टः-ष्टा-ष्टं, घनीभूतः-ता-तं, घनीकृतः-ता-तं.

COMPACTLY, *adv.* दृढं, निविडं, सुसंहतं, सान्द्रं, प्रगाढं, निरन्तरं.

COMPACTNESS, *s.* घनत्वं-ता, संहतिः *f.*, संहतत्वं. सान्द्रता, सन्धिः *m.*, दृढता, दाढ्यं, नैरन्तर्यं, नैविड्यं.

COMPAGES, *s.* समासः, समाहारः, संहतिः *f.*, सङ्घातः, सन्निपातः संयोगः

COMPANION, *s.* सहायः, सहचरः, सङ्गिनी *m.* (नं), मित्रं, सखा *m.* (रि), चन्नुः *m.*, सङ्गः *m.* (स्), सहचरिणी *m.* (नं), सहभाषी *m.* (नं), अनुचरः, चाभिसरः, अनुग्रहः, एक्योयः; 'of the king,' नर्मसचिवः, महागानः, प्रधानं-नः; 'in arms,' सहयुद्धा *m.* (नं); 'at school,' सहाध्यायी *m.* (नं); 'in sorrow and joy,' समदुःखसुखः; 'at table,' सहभोजी *m.* (नं); 'boon companion,' सहपायी *m.* (नं); नर्मसुहृद्; 'a woman's female companion,' सखी.

COMPANIONABLE, *a.* साङ्गतिकः -की -कं, मैत्रेयः -यी -यं, प्रतिभाषयान् -यती -यत् (त्).

COMPANIONABLY, *adv.* सत्सहाययत्, समिचयत्, साङ्गतिकप्रकारेण.

COMPANIONSHIP, *s.* महायता -त्वं, साहाय्यं, साहित्यं, सासं, संसर्गिता, सङ्गः -ङ्गतिः *f.*, साहचर्यं.

COMPANY, *s.* (Assembly of people, party) सभा, समाजः, पंक्तिः *f.*, परिपद् *f.*, रासेरुतः; 'inadmissible into company,' अपाक्षिपः -या -यं; 'politeness to company,' सभापातुयं, सभाजनं.—(Body of men) जनसमूहः, गणः.—(Band of soldiers) गुल्मः, सैन्यदलं; 'by companies,' पंक्तिभिः.—(Fellowship, society) सहायता, साहचर्यं, साहित्यं, संसर्गः, संवासः, समागतः; 'evil company,' असत्सर्गः, कुसंसर्गः, कुसङ्गतिः *f.*—(Company of actors) पात्रवर्गः.—(Company of traders, corporate body) श्रेणी -णिः *m.* *f.*; 'to bear or keep company with,' सह चर् (c. 1. चरति -रितुं), अनुचर्, सह वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), सह गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

COMPARABLE, *a.* उपमेयः -या -यं, तुलनीयः -या -यं, तुल्यः -त्या -त्यं.

COMPARATIVE, *a.* (Relative, not absolute) सापुनङ्गिकः -की -कं, प्रामाङ्गिकः -की -कं, उपमानेन निर्णीतः -ता -तं.—(Having the faculty of comparing) तोलनः -ता -तं.

COMPARATIVELY, *adv.* उपमानेन, लोपमेयेन, सादृश्येन, उपमानपूर्व.

To COMPARE, *v. a.* उपमा (c. 2. -माति. c. 3. -मिमीते -मातुं), तुल्य (c. 10. तुलयति -यितुं), साधारणीकृ, सम्पृ in caus. (-धारयति -यितुं) with two acc., उपदिशु (c. 6. -दिशति -देष्टुं).—(Liken, equal) समीकृ, तुल्यीकृ, सदृशीकृ, समान (nom. समानयति -यितुं).

COMPARED, *p. p.* उपमितः -ता -तं, उपमेतः -ता -तं, साधारणीकृतः -ता -तं, तुलितः -ता -तं, उत्प्रेक्षितः -ता -तं, समीकृतः -ता -तं.

COMPARISON, *s.* उपमा, उपमितिः *f.*, उपमानं, तोलनं, उत्प्रेक्षा, साधारणं, सादृश्यं, लोपम्यं; 'by comparison with one's self,' सात्मीपमेयेन; 'without comparison,' अतुलनीयः -या -यं, अतुल्यः -त्या -त्यं, असमाधारणः -या -यं.—(Simile) दृष्टान्तः, उपमा.

COMPARTMENT, *s.* (Division) छेदः, भागः, विभागः, परिच्छेदः, संशः, सखः -खं.—(Of an edifice) कक्षः.

COMPASS, *s.* (Circuit) परिवेष्टनं, मण्डलं, परिमण्डलं, परिधिः *m.*, परिखाहः.—(Extent, limits) परिमाणं, पर्यन्तं, विस्तारः, सीमा.—(Range, reach) विषयः, परिमाणं; 'within compass of the understanding,' बुद्धिगम्यः -म्या -म्यं; 'of the ear,' कर्णगोचरः -रा -रं.—(Due limits, moderation) परिमितत्वं, अनतिक्रमः, अप्रशक्तिः *f.*—(Instrument to find the quarter) दिङ्गिरूपणयन्त्रं, उत्तरदिक्-प्रदेशिनी सूचिः, दिङ्गिरूपणयन्त्रं, दिग्दर्शकं, समुद्रपलङ्कणं.

To COMPASS, *v. a.* (Surround) वेष्ट (c. 1. वेष्टते -ष्टितुं), परिवेष्ट, परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रितुं), परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं).—(Go round) परिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), परिचर् (c. 1. -चरति -रितुं); 'reverentially,' प्रदक्षिणीकृ.—(Attain) अपिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), गम्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), अभिपद्; आपद्; आसद् in

caus. (-सादयति -यितुं), लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं), साप् in caus. (साधयति -यितुं).—(Contrive) पट् (c. 1. पटते -टितुं).

COMPASS OR COMPASSIS, *s.* कर्कटः, कर्कटकः.

COMPASSION, *s.* कारुण्यं, करुणः -या, दया, कृपा, अनुकम्पा, पृथा, अनुक्रोशः, अनुग्रहः, दयालुता -त्वं, करुणाद्रिता, हनोक्तिः *f.*, आपन्नरक्षणं.

To COMPASSIONATE, *v. a.* अनुकम्प्य (c. 1. -कम्पते -म्पितुं), समनुकम्प्य with acc.; दय (c. 1. दयते -यितुं) with gen.; करुण (nom. करुणायते), कृपा (nom. कृपायते), अनुकृपा, दयां कृ, कृपां कृ, करुणं कृ.

COMPASSIONATE, *a.* दयालुः -लुः -लुः, कृपालुः -लुः -लुः, सदयः -या -यं, कारुणिकः -की -कं, सकरुणः -या -यं, कारुण्यवेदी -दिनी -दि (नं), पृथो -थिनी -थि (नं), करुणामयः -यी -यं, करुणाद्रेः -द्रो -द्रं, अनुकम्पी -न्मिनी -न्मि (नं), सानुकम्पः -म्पा -म्यं, सानुक्रोशः -शा -शं, कृपायान् -यती -यत् (त्), कृपामयः -यी -यं, हृदयालुः -लुः -लुः, दयायुक्तः -क्ता -क्तं, दयामयः -यी -यं, दयाशीलः -ला -लं, दयाकरः -रा -रं, दयान्वितः -ता -तं, सुरतः -ता -तं, आपन्नरक्षणशीलः -ला -लं, धामायान् -यती -यत् (त्).

COMPASSIONATELY, *adv.* सानुकम्प्य, सदयं, सकारुण्यं, कारुण्येन, कृपया.

COMPATERNITY, *s.* धर्मपितृत्वं, धर्मपितृत्वं अथवा or दशा or भावः.

COMPATIBILITY, *s.* योग्यता, उपयुक्तता, सम्भवं, सम्भाव्यता, अविरोधः, अविरुद्धता, अविरुद्धता, अनुसारिजं.

COMPATIBLE, *a.* अविरुद्धः -द्धा -द्धं, योग्यः -ग्या -ग्यं, सम्भाव्यः -व्या -व्यं, अविरुद्धः -या -यं, अनुसारी -रिणी -रि (नं), अनुगुणः -या -यं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं.

COMPATIBLY, *adv.* अविरुद्धं, अविरुद्धं, उपयुक्तं, अनुसारात् -रेण -रतस्.

COMPATRIOT, *s.* स्वदेशजः, स्वदेशीयः, एकदेशीयः, एकदेशवासी *m.* (नं), सांस्थानिकः.

COMPEER, *s.* चयस्यः, तुल्यपदभाक् *m.* (नं), समानपदस्यः, समानवयस्कः, सवयाः *m.* (नं), तुल्यवृत्तिः, प्रतियोगी *m.* (नं), सङ्गिनी *m.* (नं).

To COMPEL, *v. a.* Expressed by the causal form, usually in conjunction with the adverb चलात् or चलेन; as, 'the king should compel him to pay,' तं राजा चलाद् दापयेत्; 'he compels the Brahmans to perform the sacrifice,' ब्राह्मणान् यत् कारयति. The root चर्ह (c. 1. चर्हति -र्हितुं) has sometimes the sense of 'being compelled'; as, 'he is compelled to pay,' दातुम् चर्हति. In modern Sanskrit such expressions as the following are found; 'They compelled him to bear a burden,' भारं वोढुं तं चलाद् दधुः (root धृ); 'Compel the people to come,' लोकान् आगन्तुं प्रवक्ष्ये. See CONSTRAIN.

COMPELLABLE, *a.* Expressed by the fut. pass. part. of the causal form; as, 'compellable to pay,' दापनीयः -या -यं, दाप्यः -प्या -प्यं.

COMPELLATION, *s.* आभाषणं, आमन्त्रणं, अभिवादः, सद्योधनं.

COMPELLED, *p. p.* Expressed by the pass. part. of the causal form; as 'compelled to pay,' दापितः -ता -तं. The adverb चलात्, or चलेन may be joined with it.

COMPELLER, *s.* कारयिता *m.* (नं), प्रवर्तकः, प्रयोजकः, प्रेरकः.

COMPENDIOUS, *a.* साक्षेपिकः -की -कं, सामासिकः -की -कं, संक्षिप्तः -प्ता -प्तं, समस्तः -स्ता -स्तं, सङ्ग्रहीतः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, अविविस्तीर्यः -शी -शं.

COMPENDIOUSLY, *adv.* संक्षेपेण, संक्षेपात्, संक्षेपतः, समासतः, अविविस्तीरेण, अविविस्तरात्, संक्षिप्तप्रकारेण.

COMPENDIOUSNESS, *s.* संक्षिप्तता, संक्षिप्तः *f.*, संक्षेपः, उपसंक्षेपः, समस्तत्वं, समासः, संहारः, पुष्पकत्वं.

COMPEND OR COMPENDIUM, *s.* संक्षेपः, सङ्ग्रहः, प्रत्याहारः, संहारः.

उपसंहारः, उपसंक्षेपः, संहिता, सारः.
 COMPENSABLE, *a.* परितोपणीयः -या -यं, प्रतिफलार्हः -ही -हं.
 To COMPENSATE, *v. a.* परितुष् in caus. (-तोपयति -यितुं), पारितोषिकं
 or प्रतिफलं or निष्कृतिं दा (c. 3. ददाति, दातुं), निष्कृ, अपाकृ, प्रतिकृ,
 शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), परिशुष्, निस्तारं कृ.—(Be equivalent)
 तुल्यीभू, तुल्यवलः -ला -लन् जस्.
 COMPENSATED, *p. p.* प्रतिफलितः -ता -तं, प्रत्युपकृतः -ता -तं, परितोषितः -ता -तं.
 COMPENSATION, *s.* पारितोषिकं, निष्कृतिः *f.*, निस्तारः, प्रतिफलं, प्रत्युपकारः,
 क्षतिपूरकं, दण्डः.
 COMPENSATIVE, *a.* पारितोषिकः -को -कं, प्रत्युपकारी -रिणी -रि (न्),
 क्षतिपूरकः -का -कं.
 COMPETENCE or COMPETENCY, *s.* (Adequacy, sufficiency) सामर्थ्यं,
 योग्यत्वं, उपयुक्तत्वं, युक्तता, औचित्यं, सम्भावना, सामयिकसम्भावना,
 निर्वाहः.—(Fortune sufficient for subsistence) वृत्तुचितं धनं,
 जीवननिर्वाहसमर्थं धनं.—(Bare subsistence, food and clothing)
 यासाञ्छादनं, अशनाञ्छादनं (or -ने).—(Enough) छलं.
 COMPETENT, *a.* (Adequate) शक्नुः -क्ता -क्तं, धनः -मा -मं, योग्यः -ग्या
 -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उचितः -ता -तं, समर्थः -धी -धं, पय्यातः -ता -तं.
 —(Adequate to any work) कार्यक्षमः -मा -मं, कर्मक्षमः -मा -मं,
 अलङ्करीयः -खा -खं, कृती -तिनी -ति (न्).—(Reasonable, mode-
 rate) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, समः -मा -मं.
 COMPETENTLY, *adv.* पर्याप्तं, युक्तं, उपयुक्तं, उचितं, सामर्थ्येन, योग्यप्रकारेण.
 —(Sufficiently) छलं, यथावत्.—(Moderately) परिमितं.
 COMPETIBLE, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, अविरुद्धः -द्धा -द्धं. See COMPATIBLE.
 COMPETITION, *s.* जिगीषा, विजिगीषा, स्पर्द्धा, प्रतिस्पर्द्धा, आस्पर्द्धा, सङ्घर्षः,
 अहम्प्रीति, परस्परभिर्भवेच्छा, उपप्रवः, समवायः; 'of buyers,' प्रयामः.
 COMPETITOR, *s.* जिगीषु *m.*, विजिगीषु *m.*, स्पर्द्धी *m.* (न्), प्रतिस्पर्द्धी
m. (न्), अभियोक्ता *m.* (क्ते), चर्धी *m.* (न्), दायादः, प्रतिपक्षः, एका-
 धीभिलाषी *m.* (न्), एकचेष्टः, प्रतियोगी *m.* (न्).
 COMPILATION, *s.* सङ्ग्रहः -हणं, सङ्क्षेपः, संहारः, समाहारः, समाहृतिः *f.*,
 संहिता, खिलः -लं.
 To COMPILE, *v. a.* समाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), संहृ, उद्धृ; सङ्ग्रहं (c. 9.
 -गृह्णाति -ग्रहीतुं), संधिष् (c. 6. -धिपति -धोतुं).
 COMPILED, *p. p.* समाहृतः -ता -तं, संहृतः -ता -तं, सङ्ग्रहीतः -ता -तं, संधिप्तः
 -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं.
 COMPILER, *s.* व्यासः, समाहृता *m.* (क्ते), उद्धृता *m.* (क्ते), निबन्धा *m.* (न्तु).
 COMPLACENCE, COMPLACENCY, *s.* (Satisfaction, pleasure) प्रसन्नता,
 प्रसादः, तुष्टिः *f.*, सन्तोषः, परितोषः, सौमनस्यं, शान्तिः *f.*, प्रीतिः *f.*—
 (Civility, complaisance) अनुग्रहः, अनुकूलता, अनुवृत्तिः *f.*, अनुनयः.
 COMPLACENT, *a.* प्रसन्नः -न्ना -न्नं, सन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, सुशीलः -ला -लं, अनुरोपी
 -यिनी -यि (न्), अनुनयी -यिनी -यि (न्), सुप्रसादः -दा -दं.
 COMPLACENTLY, *adv.* प्रसादेन, प्रसन्नमनसा, सन्तोषेण, तुष्टमनसा.
 To COMPLAIN, *v. n.* (Represent sorrowfully) सशोकं or विलापपूर्वकं
 or सविलापं स्वार्थं निवेद in caus. (-वेदयति -यितुं) or विज्ञा in
 caus. (-ज्ञापयति -यितुं), क्लेशं or दुःखम् आख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं)
 or कष (c. 10. कषयति -यितुं).—(Lament) विलप् (c. 1. -लपति
 -यितुं), परिदेय (c. 1. -देयते -यितुं), क्लृप् (c. 1. क्लृपति, क्लृष्टं), विकृष्,
 अनुशब् (c. 1. -शोचति -यितुं), रुद् (c. 2. रोदति -दितुं), क्रन्द् (c. 1.
 क्रन्दति -न्दितुं).—(Inform against) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं),
 पिशुन (nom. पिशुनयति -यितुं), परिवद् (c. 1. -वदति -दितुं).
 COMPLAINANT, *s.* अभियोक्ता *m.* (क्ते), अभियोगी *m.* (न्), विवादधी *m.*

(न्), चर्धी *m.* (न्), पृथ्वीपक्षवादी *m.* (न्) or कारखवादी or क्रिया-
 वादी or परिवादी, पृथ्वीवेदकः.—(Informer) पिशुनः.
 COMPLAINER, *s.* विलापी *m.* (न्), परिदेवी *m.* (न्), परिदेवकः, विलपनकृत्.
 COMPLAINT, *s.* (Sorrowful representation) विलापेन or शोकेन
 स्वार्थनिवेदनं or स्वार्थविज्ञापनं or दुःखकथनं, क्लेशाख्यापनं.—(Lamen-
 tation) विलापः, विलपनं, परिदेयनं.—(In law) अभियोगः, भाषापादं,
 पृथ्वीपक्षपादः, विवादः.—(Informing against) वैशुन्यं.—(Disease)
 रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, आक्षिः *f.*, पीडा.
 COMPLAISANCE, *s.* अनुकूलता, अनुग्रहः, अनुवृत्तिः *f.*, अनुनयः,
 अनुरोधः-धनं, आनन्दनं, प्रथयः, अभिनीतिः *f.*, सम्भजनं, सुशीलता, दाक्षिण्यं.
 COMPLAISANT, *a.* अनुकूलः -ला -लं, अनुग्राही -हिणी -हि (न्), अनुनयी
 -यिनी -यि (न्), अनुरोपी -यिनी -यि (न्), सानुनयः -या -यं, चादुकारः
 -रा -रं, दक्षिणः -खा -खं, वन्दारुः -रुः -रुः, सुप्रसादः -दा -दं, प्रियंवदः -दा -दं.
 COMPLAISANTLY, *adv.* अनुकूलं, सानुग्रहं, सानुरोधं, सानुनयं, आनन्दनपुरःसरं.
 To COMPLANE, *v. a.* समीकृ, समान (nom. समानयति -यितुं), समस्यलोकृ.
 COMPLEMENT, *s.* (Perfection, fulness) सम्पूर्णता, पूर्तिः *f.*—(The
 full quantity, complete set) सामर्थ्यं, पूरणं, परिपूरकं, परिसंख्या,
 साकल्यं, समुदायः.—(Of an arc) कोटिः *f.*—(Of a segment) पोटः.
 COMPLETE, *a.* (Perfect, full) सम्पूर्णः -ष्ठा -ष्ठं, पूर्णः -ष्ठा -ष्ठं, समाप्तः
 -न्ना -न्नं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं, सिद्धः -द्धा -द्धं, संसिद्धः -द्धा -द्धं, पय्यातः -ता -तं,
 समस्तः -स्ता -स्तं, सकलः -ला -लं, निखिलः -ला -लं, अखिलः -ला -लं,
 समग्रः -ग्रा -ग्रं, कृत्स्नः -त्त्ना -त्तं, राटः -डा -डं, साधनः -न्ता -तं.—
 (Having no deficiencies) अशेषः -या -यं, निःशेषः -या -यं, अविकलः
 -ला -लं, अन्यूनः -ना -नं.—(Mature) पक्वः -क्ता -क्तं, परिपक्वः -क्ता -क्तं,
 परिणतः -ता -तं; 'complete army,' सद्योहिणी, चतुरङ्गः.
 To COMPLETE, *v. a.* समाप् in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), सम्पू in caus.
 (-पूरयति -यितुं), समभिप्, सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पद्;
 साध् in caus. (साधयति -यितुं), संसाप्, निवृत् in caus. (-वृत्तयति
 -यितुं), निवृत्, संवृत्.
 COMPLETED, *p. p.* समाप्तः -न्ना -न्नं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं, निष्पन्नः -न्ना -न्नं, सम्पूर्णः
 -ष्ठा -ष्ठं, सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तं, विपर्यस्तः -स्ता -स्तं, समापन्नः
 -न्ना -न्नं, अवसितः -ता -तं, निवृत्तः -न्ना -न्नं.
 COMPLETELY, *adv.* अशेषतः, अशेषेण, निःशेषेण, पय्यातं, सम्पूर्णं, साकल्येन,
 अखिलेन, निखिलेन, कृत्स्नशः, कात्कर्त्तव्येन, सम्यक्, सद्धतः, आमूलं,
 निरवशेषं, तत्त्वतः.
 COMPLETENESS, *s.* सम्पूर्णता, परिपूर्णता -त्वं, पूर्तिः *f.*, संसिद्धिः *f.*
 COMPLETION, *s.* (The act) समापनं, साधनं, निष्पादनं, सम्पादनं,
 निर्वर्त्तनं, निर्वहणं, निश्चाहः.—(The state) सिद्धिः *f.*, संसिद्धिः *f.*,
 सम्पूर्णता, परिपूर्णता, समाप्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, आभोगः.—
 (Maturity) परिणामः, परिणतिः *f.*, परिपाकः.
 COMPLETIVE, *a.* पूरकः -का -कं, परिपूरकः -का -कं, समापकः -का -कं.
 COMPLEX, *a.* सङ्कीर्णः -ष्ठा -ष्ठं, प्रकीर्णः -ष्ठा -ष्ठं, मिश्रितः -ता -तं, समस्तः
 -स्ता -स्तं, सामासिकः -को -कं, अनेकार्थः -धी -धं, नानार्थकः -का -कं,
 बहुधैः -धी -धं, नानाप्रकारः -रा -रं, असरलः -ला -लं.
 COMPLEXION, *s.* (Colour of the face) मुखरागः, कपोलरागः, वदनवर्णः;
 'having a pale complexion,' विवर्णवदनः -ना -नं, पाण्डुरवर्णः
 -ष्ठा -ष्ठं.—(Temperament) भावः, प्रकृतिः *f.*, देहस्वभावः, शरीरभावः,
 शरीरस्थितिः *f.*
 COMPLEXIONAL, *a.* प्राकृतः -तो -तं, देहस्वभावसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्)
 COMPLEXITY, *s.* सङ्करः, साङ्कर्यं, सङ्कीर्णता, समस्तता, मिश्रता, नानार्थकत्वं.
 COMPLIANCE, *s.* अनुकूलता, अनुरोधः-धनं, अनुरोधित्वं, अनुवृत्तिः *f.*

अनुग्रहः, अनुग्रहः, परित्यहः, अनुनयः, स्वीकारः, सम्मतिः, अनुमतिः.
 COMPLIANT, *a.* अनुरोपी - धिनी - धि (न्), अनुकूलः - ला - लं, अनुग्रही - हिणी - हि (न्), अनुनयी - यिनी - यि (न्), विनयग्राही - हिणी - हि (न्), विनेयः - या - यं, प्रणयः - या - यं, विधेयः - या - यं, अनुविधायी - यिनी - यि (न्), पचनेस्थितः - ता - तं, नयः - या - यं, कृतानुकूल्यः - त्या - त्वं, आश्रयः - या - यं.
 To COMPLICATE, *v. a.* सङ्करीकृतः, मिश्रीकृतः, सङ्कीर्णीकृतः, मङ्गुलीकृतः, अस्त्यस्त्यीकृतः, परस्परं सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं) or ससन्ध (c. 9. -समाति, -वन्धुं) or संयुज् (c. 7. -युज्जति -योज्जुं) or समस् (c. 4. -सस्यति -ससितुं).
 COMPLICATED, *p. p.* सङ्करीकृतः - ता - तं, साविपातिकाः - की - कं, प्रकीर्णः - र्जा - र्जं, समस्तः - स्ता - स्तं, मिश्रितः - ता - तं, ससन्धः - द्वा - दं.
 COMPLICATION, *s.* (The act) सङ्करीकरणं, सङ्गुलीकरणं, समसनं. — (The state) सविपातः, प्रकीर्णता, समस्तता, सस्त्यस्त्यता.
 COMPLICE, *s.* पापसहायः, पापसम्पत्तिः, सहकारी *m.* (न्), सङ्ग्री *m.* (न्).
 COMPLIER, *s.* अनुरोपी *m.* (न्), अनुग्रही *m.* (न्), अनुविधायी *m.* (न्), प्रणयी *m.* (न्).
 COMPLIMENT, *s.* चाटुक्तिः, चाटुः *m.* -टु *n.*, सान्त्वं, सान्त्वोक्तिः, चालोकः, चालोकशब्दः, कोमलवाक् *f.* (च्), मधुरवाक्यं, प्रथयवाक्, मानोक्तिः, जसूलः; 'a complimentary present,' उपायनं.
 To COMPLIMENT, *v. a.* चाटुक्त्वा or चालोकेन or कोमलवाचा or मधुरवाक्येः सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति -यितुं).
 COMPLIMENTAL, COMPLIMENTARY, *a.* चाटुकारः - री - रं, सान्त्ववादः - दा - दं, सान्त्वकरः - री - रं, स्तुतिमयः - यी - यं, यन्दाहः - रु - रु, प्रियवादी - दिनी - दि (न्), औपचारिकः - की - कं.
 COMPLIMENTER, *s.* सान्त्ववादः, चाटुवादी *m.* (न्), प्रियवादी, आश्रयः - नशीलः, आदरकृतः.
 COMPILOT, *s.* गोपनीयकर्मसम्पादनाय पापसाहित्यं, कुसाहित्यं, कूटसाहित्यं, कूटसंविद् *f.*, कुमन्त्रणा, कुपरामर्शः, कूटसंसर्गः.
 To COMPILOT, *v. n.* गोपनीयकर्मसम्पादनाय कुसाहित्यं कृ, कूटसाहित्यं कृ, कूटसंसर्गं कृ.
 COMPILOTTER, *s.* पापसहितः, कूटमहितः, कूटसम्पादनाय चन्त्यसहितः or चन्त्यसङ्घातवान् *m.* (न्) or मंशमकः.
 To COMPLY, *v. n.* (Yield to, assent to) अनुमन् (c. 4. -मन्यति -ते -मन्तुं), अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), स्वीकृ, स्वीकारं कृ, प्रतिग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), प्रतीप् (c. 6. -इच्छति -रपिषुं), सम्प्रतीप्, अनुरुप् in pass. (-रुप्यते), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितुं). — (Suit with, accord with) युज् in pass. (युज्यते). — (Submit to) उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अभ्युपे (c. 2. अभ्युपेति -पैतुं).
 COMPONENT, *a.* सायकः - का - कं, रचकः - का - कं, विरचकः - का - कं, कल्पकः - का - कं. — (Component part) सायनं, अङ्गं, भागः; 'component part of an army,' सेनाङ्गं.
 To COMPORT, *v. n.* (Agree, suit) युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. (-पद्यते); 'comport one's self,' आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), वृत् (c. 1. वृत्तेति -वृत्तुं), व्यहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).
 COMFORTABLE, *a.* योग्यः - ग्या - ग्यं, उपयुक्तः - क्ता - क्तं, अविरुद्धः - द्वा - दं.
 COMFORTMENT, *s.* वृत्तिः, आचारः, व्यवहारः, स्थितिः, रीतिः, गतिः, चरित्रं, चरितं, चेष्टितं.
 To COMPOSE, *v. a.* (Form by joining different things together) सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), समाधा, संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), क्लृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), सङ्कल्प, निर्मा (c. 2. -माति -मातुं), एकत्र कृ, सम्मिश्रीकृतः. — (Arrange, adjust) रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्,

विधा, संविधा, समाधा, विन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), ग्रन्थ (c. 1. ग्रन्थति or ग्रथति -न्यितुं). — (Settle a difference) सन्धा, प्रशम् in caus. (-शमयति -यितुं). — (Compose a book) रच्, विरच्, निवन्ध (c. 9. -चमाति -चन्तुं), ग्रन्थं कृ, क्लृप्. — (Compile) सङ्ग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), समस् (c. 4. -अस्यति -असितुं). — (Constitute) संस्था, क्लृप्, निर्मा. See COMPOSED; 'the body is composed of five elements,' पञ्चभिर् निर्मितो देहः; 'whatever wealth composes the treasury,' यद् धनं कोषभूतं. — (Calm) शम् in caus. (शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्; प्रसद् in caus. (-सादयति -यितुं). अभिप्रमद्, मान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं). — (Arrange the type) सधराणि or मुद्राधराणि विन्यस् or सन्धा or विधा.
 COMPOSED, *p. p.* (Calm) शान्तः - ता - तं, उपशान्तः - ता - तं, प्रशान्तः - ता - तं, समाहितः - ता - तं, प्रसन्नः - द्वा - दं, अप्याकुलः - ला - लं, स्थिरः - रा - रं, अविविधः - मा - मं. — (In mind) शान्तचेताः - ताः - तः (स्), प्रशान्तात्मा - त्मा - त्म (न्), स्थिरमतिः - तिः - ति, स्थितधीः - धीः - धि, अविविधमविचिन्तः - द्वा - दं, चान्तयैगरहितः - ता - तं, असम्भ्रमः - मा - मं, निरुद्धिग्नः - ग्ना - ग्नं. — (In countenance) प्रसन्नमुखः - खी - रं. — (Constituted, consisting of) आत्मकः - का or -त्मिका - कं in comp., रूपः - पा - पं in comp.; 'an army composed of elephants, horses, and infantry,' हस्त्यश्वापादात्मकं वलं; 'composed of two,' द्वात्मकः - का - कं. — (Made of) निर्मितः - ता - तं, मयः - यी - यं in comp., सम्भूतः - ता - तं. — (Written, arranged, compiled) रचितः - ता - तं, विरचितः - ता - तं, कल्पितः - ता - तं, वद्धः - द्वा - दं, निवद्धः - द्वा - दं, ग्रथितः - ता - तं, प्रणीतः - ता - तं, सङ्ग्रहीतः - ता - तं; 'a story composed in verse,' श्लोकवद्वा कथा. — (As music) स्वरवद्धः - द्वा - दं.
 COMPOSEDLY, *adv.* प्रशान्तं, निरुद्धिग्नं, असम्भ्रमं, सम्भ्रमेण विना.
 COMPOSEDNIS, *s.* शान्तता, शान्तिः, प्रसन्नता, निराकुलता, असम्भ्रमः, अभ्रमः.
 COMPOSER, *s.* रचकः, विरचकः, ग्रन्थकारः, ग्रन्थकृत्, निवन्धा *m.* (न्धृ). — (Of music) स्वरवन्धा *m.* (न्धृ).
 COMPOSING, *a.* (Causing sleep) उपशायी - यिनी - यि (न्), सप्रकृत् *m. f. n.*
 COMPOSITION, *s.* (Conjunction, combination, union) सन्धिः *m.*, संयोगः, मिश्रणं, सङ्घातः, संश्लेषः, समासजननं, संव्यूहः, संस्थापनं. — (Adjustment) समाधानं, सन्धानं, निष्पत्तिः *f.* — (Of differences) सन्धिः *m.*, सन्धानकरणं, समासः. — (Literary composition) रचना, विरचना, ग्रन्थकरणं. — (Poetical) काव्यरचना, कवनं. — (A poetical composition) काव्यं, काव्यवन्धः. — (A written work) ग्रन्थः. — (Compilation) संहिता, संहारः, समाहारः, सङ्ग्रहः, सविपातः. — (Art of rhetorical composition) श्लोकधारविद्या. — (Of words) समसनं, समासः, सङ्घातः. — (Agreement, compact) नियमः, संविद्, समयः.
 COMPOSITIVE, *a.* सन्धानकरणः - र्णी - र्णं, सामासिकः - की - कं, मिश्रितः - ता - तं.
 COMPOSITOR, *s.* मुद्रायन्त्रालये मुद्राधरविन्यासकृत्, यो जनो मुद्रायन्त्रे मुद्राधराणि विन्यस्यति.
 COMPOST, *s.* (Manure) पांशुः *m.*, पांशुः, सारः, उर्ध्वराकरणाय गोमयादिसम्मिश्रद्रव्यं.
 To COMPOST, *v. a.* उर्ध्वराकरणाय पांशुं or गोमयादिसम्मिश्रद्रव्यं भूमौ प्रक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or धा (c. 3. दधाति, धातुं).
 COMPOSURE, *s.* (Act of composing) रचना, विरचनं - ता, निर्माणां. — (Combination, arrangement) सन्धिः *m.*, संयोगः, मिश्रणं, सङ्घातः, विन्यासः. — (Of mind) शान्तिः *f.*, शमः, समाधिः *m.*, प्रसादः, विश्रामः, अभ्रमः, असम्भ्रमः, निराकुलता, अश्लोभः, स्थिरता, स्थैर्यं. — (Settlement of differences) सन्धानं, सन्धिः *m.*, सन्धानकरणं, समासः.

COMPUTATOR, *s.* सहपायी *m.* (न्), अन्येन सह पायी *m.* (न्).

COMPUTATOR, *s.* सहपायी *m.* (न), अन्येन सह पायी *m.* (न).

To compound, v. n. (Settle a debt by agreement to abate

COMPOUND, s. मिश्रणं, समसनं, समासः, सङ्करः.—(The mass com-

COMPOUND, COMPOUNDED, *a.* समस्तः-स्ता-स्तं, सामासिकः-की-कं, मिश्रितः

COMPOUNDER, s. मिश्रणकृत्, सङ्करकृत्, सन्धानकरणः -कर्त्ता m. (ज्ञे),

To COMPREHEND, v. a. (Understand in the mind) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति,

COMPREHENDED, *p.p.* (Understood) गृहीतः -ता -तं, उपलब्धः -या -यं,

COMPREHENSIBLE, a. ग्रहणीयः -या -यं, ग्राह्यः -ह्या -ह्यं, उपलब्धः -भ्या -भ्यं,

COMPREHENSION, s. (Understanding) भेदा, उपलब्धिः *f.*, उपलम्भः,

COMPREHENSIVE, *a.* (Comprising much) बहुग्रहः -हा -हं.—(Ex-

COMPREHENSIVELY, *adv.* संधोपतस्, संधोपात्, सनासतस्, कार्त्स्न्येन, निःशेषं.

समस्तता, उपसंहारः.—(Extensive diffusion) व्यापकत्वं, बहुवि-

COMPRESS, ३. पट्टः, पट्टकः, सापेष्टनं, कवलिका, अनुवेष्टितं.

116

COMPRESSED, *p. p.* संहतः -ता -तं, प्रतिसंहतः -ता -तं, संहतः -ता -तं,

COMPRESSIBILITY, *s.* संहरणीयता, सद्बोचक्ष्मत्वं, सम्पीडनीयत्वं, संवरितुं

COMPRESSIBLE, *a.* संहरणीयः -या -यं, प्रतिसंहरणीयः -या -यं, सद्बोचनीयः

COMPRESSION, *s.* संहति: *f.*, संहारः, प्रतिसंहारः, समाहारः, संवृति: *f.*,

To COMPRISE, v. a. परिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहोत्तं), चन्तर्गण (c. 10.

COMPRISED, *p. p.* अन्तर्गतः -ता -तं, अन्तर्गणितः -ता -तं, आन्तर्गणिकः

COMPROBATION, ४. प्रमाणां, प्रमाणीकरणं, साध्यं, साधिता, सम्मतिः *f*.

or स्वाधिकारात् किञ्चिन्निवर्तनं or स्वसत्वात् किञ्चिन्निवृत्तिः f. or

To COMPROMISE, v. a. समयं कृत्वा परस्परं स्वाधिकारात् or स्वसत्वात्

COMPROVINCIAL, *s.* एकदेशीयः, एकदेशजः, सदेशः, सदेशीयः, एकप्रदेशस्यः.

COMPTROLLER, s. अध्यक्षः, उपद्रष्टा m. (पृ), कार्योपनिषः, कार्यद्रष्टा m.

COMPTROLLERSHIP, स. सध्यक्षता-त्वं, कार्य्येक्षणं, कार्य्यदर्शनं, कार्य्योपशिता.

COMPULSORY, COMPULSIVE, a. बलात्कारी -रिणी -रि(न्), बलवान् -वती

COMPULSORILY, COMPULSIVELY, *adv.* बलात्कारेण, बलेन, बलात्, प्रसह्य, प्रसभं.

COMPUNCTIONOUS, a. अनुतापी -पिनी -पि (न्), अनुशोचकः -का -कं,

COMPUTABLE, *a.* गणनीयः-या -यं, विगण्यः-ण्या-ण्यं, संख्येयः-या-यं.

To COMPUTE, v. a. गण् (c. 10. गणयति -यितुं), विगण्, प्रगण्; संख्या (c. 2. -ख्याति -ते -तुं), परिसंख्या, सम्परिख्या; कल् (c. 10. कलयति -यितुं), सङ्कल्.

COMPUTED, p. p. गणितः -ता -तं, परिगणितः, संख्यातः -ता -तं, परिसंख्यातः -ता -तं, गुणितः -ता -तं, कलितः -ता -तं.

COMPUTER, s. गणकः, विगणकः, गुणकः, गुणकारः, संख्याता m. (नृ).

COMRADE, s. सङ्ग्री m. (नृ), सहायः, सहपरः, सहवासी m. (नृ), वन्धुः m., सुहृद् m., मित्रं, उत्सङ्गी m. (नृ), पथकः, भागी m. (नृ).—(In arms) सहयुध्वा m. (नृ).

To CON, v. n. (Study) अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अपी (c. 2. अपीते, अप्येतुं).

To CONCATENATE, v. a. शृङ्खलारूपेण अन्यद् अन्येन सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अविच्छिन्नक्रमेण or अविच्छिन्नं or निरन्तरम् अन्यद् अन्येन संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योजुं).

CONCATENATION, s. शृङ्खलता -तं, शृङ्खलारूपेण अन्यस्य अन्येन सन्धानं or संयोजनं.—(A series) श्रेणी, पंक्तिः f., माला, प्रवन्धः, प्रसङ्गः; 'a concatenation of causes,' कारणमाला.

CONCAVE, a. उत्तानः -ना -नं, पुटाकारः -रा -रं, गर्भाकारः -रा -रं, उदराकृतिः -ति -ति, अखडाकारः -रा -रं, कूर्मपृष्ठाकारः -रा -रं.

CONCAVITY, s. उत्तानता, पुटः, पुटकं, गर्भः, उदरं.

To CONCEAL, v. a. गुह् (c. 1. गूहति -ते, गूहितुं, गोहृत्), निगुह्, विनिगुह्; छद् (c. 10. छादयति -यितुं), आच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, प्रतिच्छद्, सञ्छद्; गुप् in des. (जुगुप्सते -प्सितुं), स्वग् (c. 10. स्वगयति -यितुं); निह् (c. 2. -हृते -होतुं), अन्तर्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), तिरोधा, उपनिधा, अपिधा, पिधा; अप्यु in caus. (-वारयति -यितुं), संवृ; गोपनं कृ; 'to be concealed,' तिरस्कृ in pass. (-क्रियते), रहस् (nom. रहायते).

CONCEALABLE, a. गुह्यः -ह्य -ह्यं, गोप्यः -प्य -प्यं, गोपनीयः -या -यं, प्रच्छादनीयः -या -यं, गोपनाहं -हं -हं.

CONCEALED, p. p. गुह्यः -दा -दं, गुह्यः -मा -मं, सङ्गुह्यः -मा -मं, छन्नः -न्ना -न्नं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, उपच्छन्नः -न्ना -न्नं, छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः -ता -तं, स्वगितः -ता -तं, अपवारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, अन्तर्हितः -ता -तं, तिरोहितः -ता -तं, पिहितः -ता -तं, अन्तर्हितः -ता -तं, निभृतः -ता -तं, निहृतः -ता -तं, तिरस्कृतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं.

CONCEALER, s. प्रच्छादयिता m. (नृ), गोपनकृत्, गोप्ता m. (नृ), अपहर्ता m. (नृ).

CONCEALMENT, s. गोपनं, सङ्गोपनं, छादनं, प्रच्छादनं, गुमिः f., अन्तर्धानं, तिरोधानं, अपिधानं, पिधानं, स्वगनं, अपवारणं, अपहर्तृत्वं, अपहारः, निहवः, आवरणं; 'in concealment,' निभृते, रहसि, गोपने, प्रच्छन्नं, गुप्तं.

To CONCEDE, v. a. विज् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), तज् (c. 1. तजति, तज्ते), अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नीते -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुदा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रयम् (c. 1. -यच्छति -दातुं), अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), प्रोत्स् in caus. (-सारयति -यितुं), अनुमुद् (c. 1. -मोदते -दितुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं).

CONCEDED, p. p. अनुज्ञातः -ता -तं, प्रोत्सारितः -ता -तं, प्रदत्तः -त्ता -त्तं, वितोषः -षी -षीं, तक्षः -क्ता -क्तं, सङ्गीकृतः -ता -तं.

CONCEIT, s. (Self-conceit) गर्भः, अहङ्कारः, अहम्भतिः f., मानः, मानिता, अभिमानः -नता, दयः, दयारम्भः, आटोपः, स्मयः.—(Conception, thought) मेधा, पोषः, बुद्धिः f., चिन्ता, कल्पना, ध्यानं, सङ्कल्पः.—(Fancy) कल्पना, मनःकल्पना, भावना, वासना.—(Opinion) मतिः f., मतं, बुद्धिः f.; 'idle-conceit,' मृषार्थकं; 'affectation of know-

ledge,' ज्ञानाभिमानं.

To CONCEIT, v. a. (Fancy, imagine) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), वृप् (c. 1. वृषति -वृषितुं), मनसा क्लृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), भू in caus. (भावयति -यितुं).

CONCEITED, a. मानो -निनी -नि (नृ), मानवान् -वती -वत् (तृ) or अभिमानवाँन्, अहङ्कारी -रिणी -रि (नृ), अहंयुः -युः -यु, आत्माभिमानो -निनी -नि (नृ), गर्हितः -ता -तं, दृप्तः -प्ता -प्तं, उद्धतः -ता -तं, समुचद्धः -द्धा -द्धं, जातस्मयः -या -यं, साटोपः -पा -पं, अवलिप्तः -प्ता -प्तं, मत्तः -त्ता -त्तं, भावितः -ता -तं; 'one conceited of his appearance,' दर्शनीयमानी m. (नृ); 'conceited of her beauty,' रूपगर्हिता; 'one conceited of his learning,' पण्डितमन्यः, ज्ञमन्यः, असत्तद्धः.

CONCEITEDLY, adv. साभिमानं, सगर्भं, सदर्पं, अहङ्कारेण, साटोपं.

CONCEITEDNESS, s. अहङ्कारित्वं, अहङ्कृतिः f., मानिता, अभिमानता, चित्तसमुन्नतिः f.

CONCEIVABLE, a. मनोगम्यः -म्या -म्यं, धोगम्यः -म्या -म्यं, पोषगम्यः -म्या -म्यं, विभाव्यः -प्या -प्यं, भावनीयः -या -यं, विभावनीयः -या -यं, वोध्यः -ध्या -ध्यं, मन्तव्यः -प्या -प्यं.

CONCEIVABLENESS, s. मनोगम्यता, धोगम्यत्वं, विभाव्यत्वं, वोध्यता.

To CONCEIVE, v. a. and n. (Imagine, think) चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं).—(Comprehend, understand) उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), वृप् (c. 1. वृषति -वृषितुं), अवपु in caus. (-धारयति -यितुं), अवपुष् (c. 4. -बुध्यते -बोद्धुं), भू in caus. (भावयति -यितुं), सम्भू, जह् (c. 1. ऊहते -हितुं), अवे (c. 2. अवेति -तुं).—(In the womb) गर्भं लभ् or उपलभ् or ग्रह् or पृ (c. 1. धरति, धर्तुं).

CONCEIVED, p. p. (Imagined, understood) चिन्तितः -ता -तं, भावितः -ता -तं, विभावितः -ता -तं, मतः -ता -तं, पुद्धः -द्धा -द्धं, उपलभ्यः -भ्या -भ्यं, गृहीतः -ता -तं, अवगतः -ता -तं, दृप्तः -प्ता -प्तं, प्रतिपन्नः -न्ना -न्नं, अनुभूतः -ता -तं.—(Contained in the womb) गर्भधारितः -ता -तं; 'a female who has conceived,' गृहीतगर्भा, धृतगर्भा, पूषेगर्भा, सञ्जातगर्भा, प्रवृत्तगर्भा, ससत्वा.

To CONCENTRATE, v. a. (Drive towards the centre) केन्द्रं or मध्यस्थलं प्रति गम् in caus. (गमयति -यितुं).—(Contract into a narrow compass) अल्पस्थानं प्रति गम् in caus. or समाधिप् (c. 6. -धिपति -धेत्तुं), संधिप्; संह् (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Collect into one spot) एकत्र समाधि (c. 5. -चिन्तति -चेत्तुं) or उपचि or समुपचि, एकीकृ, राशीकृ.—(Concentrate one's thoughts) एकाग्रः -ग्रा -ग्रं or एकाग्रतः -ता -तं or अनन्यमनाः -नाः -नः भू.

To CONCENTRATE, v. n. केन्द्रं or मध्यस्थलं प्रति समागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), एकत्र मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं) or सम्मिल्; 'his affections concentrate in her,' अस्यां वदभावोऽस्ति.

CONCENTRATED, p. p. केन्द्रं or मध्यस्थलं प्रति गमितः -ता -तं, एकत्र समाधिप्तः -प्ता -प्तं or समुपचितः -ता -तं, राशिगतः -ता -तं, एकीकृतः -ता -तं.

CONCENTRATION, s. एकत्र समाधेयं, एकीकरणं.—(Of the thoughts) एकाग्रता.—(Essence) सारः.

CONCENTRIC or CONCENTRICAL, a. एककेन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, समानकेन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, साधारणकेन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.

CONCEPTION, s. (Comprehension) उपलभिः f., उपलम्भः. मेधा, ग्रहणं, अनुभवः.—(Imagination) भावना, कल्पना, मनःकल्पना, वासना.—(Idea, thought) बुद्धिः f., मतिः f., चिन्ता, सङ्कल्पः, मनोगतं.—

CON

- (Becoming pregnant) गर्भग्रहणं, गर्भाधानं, गर्भधारणं.
To CONCERN, v. a. (Belong to) सञ्चन् in pass. (-च्यते).—(Regard) प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-यितुं), अवेक्ष्, उद्दिक्ष् (c. 6. -दिक्षति-देष्टुं), समुद्दिक्ष्. —(Disturb, trouble) क्लिष् (c. 9. क्लिषनानि, क्लेषुं), तप् in caus. (तापयति-यितुं), याप् (c. 1. यायते-यितुं).—(Intermeddle, be busy about other's affairs) परकार्येषु व्याप् in pass. (-प्रियते) or व्यापृतः -ता -तम् अस् or चर्चो कृ or चिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं) with acc. c.
CONCERN, CONCERNMENT, s. (Affair, business) विषयः, अर्थः, व्यापारः, कार्यं, प्रयोजनं, सञ्चयः.—(Interest) अर्थः, स्मृहृणोयत्वं, सञ्चयः, अभिसञ्चयः; 'one's own concern,' स्वार्थः.—(Importance) गौरवं, गुरुत्वं -ता.—(Regard for, affection) अवेक्षा, प्रतीक्षा, अवेक्षा, अनुरागः, प्रणयः, स्नेहः.—(Thought, attention) चिन्ता, विचारः, मनोनिवेशः, मनोयोगः.—(Meddling) चर्चा, व्यापारः.—(Anxiety) चिन्तोद्वेगः, उद्वेगः, औत्सुक्यं, मनोदुःखं, मनस्तापः.
CONCERNED, p. p. (Anxious) उद्दिग्धः-गता-गन्, उत्सुकः-का-कं, पयः-या-यं.—(Interested) सञ्चन्-चिन्तनी-चिन्त् (न्).
CONCERNING, prep. प्रति, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, समुद्दिश्य, उद्देशेन, अधि. 'Concerning' may be expressed by the acc. or loc. case. (Relating to) सञ्चन्-चिन्तनी-चिन्त् (न्), विषयकः-का-कं.
CONCERT, s. (Symphony) सङ्गीतं, एकतालः, एकतानः, एकलयः, तौल्यविकं, गान्धर्व्यं; 'concert-room,' सङ्गीतशाला.—(Common deliberation on measures) सम्प्रधारण, अन्यैः सह कार्यचिन्ता or विमर्शः or परामर्शः or सञ्चिन्तनं.—(Mutual communication) संवादः, सम्प्रवदनं.—(Co-operation) सहकारिता, सम्प्रतिपत्तिः f., प्रतियोगः, सङ्गान्धर्भावः.—(Union of purpose) चित्तैक्यं; 'one who acts in concert,' सहकारी m. (न्), सम्भूयकारी.
To CONCERT, v. n. and a. (Communicate mutually) संवद् (c. 1. -वदति-दितुं), सम्प्रवद्.—(Deliberate together on measures) अन्यैः सह कार्याणि चिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं) or प्रचिन्त् or सञ्चिन्त्.—(Co-operate) सह कृ, सम्भूय कृ.—(Contrive) यद् (c. 1. यदते-दितुं).
CONCERTED, p. p. सञ्चिन्तितः -ता -तं; 'well concerted,' सुपरितः -ता -तं, पक्कः-झा-झं.
CONCESSION, s. प्रदानं, सम्प्रदानं, वितरणं, विसर्जनं, त्यजनं, त्यागः, स्वीकारः, अङ्गीकारः, क्षमा.
CONCESSIONARY, CONCESSIVE, a. धमयाप्रदः-ज्ञा-ज्ञं, धमो-मिणी-मि(न्).
CONCH, s. (Shell) शङ्खः, कसुः m., दरं, जलकं, रेवटः.—(Of Vishnu) देन्दुः.
To CONCILIATE, v. a. (Procure good will) चाराप् in caus. (-रापयति-यितुं), अभिराप्, प्रसद् in caus. (-सादयति-यितुं), अनुरप् in caus. (-रप्त्रयति-यितुं), सान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), प्रसाप् in caus. (-सापयति-यितुं), लल् in caus. (लालयति-यितुं).—(Reconcile) सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), समाधा, अनुनी (c. 1. -नयति-नेतुं).
CONCILIATED, p. p. चारापितः -ता -तं, अनुरन्धितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं, लालितः-ता-तं.
CONCILIATION, s. सान्त्वः-न्तं, सान्त्वनं, साम n. (न्), चारापनं, प्रसादनं, अनुरन्धनं, सन्धानं, प्रीतिः f., शाम n. (न्).
CONCILIATOR, s. अनुरन्धकः, चारापकः, सन्धानकरणः-कज्ञो m. (न्).
CONCILIATORY, a. अनुरन्धकः-का-कं, चारापकः-का-कं, सान्त्वयन्-यन्तो-यत् (न्), प्रसादयन्-यन्तो-यत् (न्), हृदयग्राही-हिणी-हि(न्), हृदयङ्गमः-मा-मं.
CONCINNITY, s. विनोतत्वं -ता, विनयः, उपयुक्तता, योग्यः-ग्या-ग्यं.

CON

- CONCINNOUS, a.** विनोतः-ता-तं, उपयुक्तः-ज्ञा-ज्ञं, योग्यः-ग्या-ग्यं.
CONCISE, a. सङ्क्षिप्तः-मा-मं, साङ्क्षेपिकः-को-कं, सामासिकः-को-कं, अविलम्बीयः-शी-शं, चुचकः-का-कं, संदृतः-ता-तं.
CONCISELY, adv. सङ्क्षेपतः, सङ्क्षेपात्, सङ्क्षेपेण, समासतः, अविलम्बेण.
CONCISENESS, s. सङ्क्षिप्तता, सङ्क्षेपः, सामासिकत्वं, समस्तता, संदृतिः f., संहारः, उपसंहारः, अविलम्बः, अविलम्बीयता.
CONCISION, s. कर्तनं, उत्कर्तनं, चेदनं, उच्छेदः, उच्छिन्तिः f.
CONCITATION, s. उत्थापनं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, प्रोत्साहनं, उत्थापः.
CONCLAMATION, s. संहृतिः f., संरावः, सांराविणं, पटुभिः कृता संहृतिः.
CONCLAVE, s. (Assembly of cardinals) रोमनगरे धर्माधिपतिसभा.—(Secret assembly) गूढसभा, गूढसमाजः.—(Private apartment) अयरोपनं, कक्षान्तरं, अन्तःशाला.
To CONCLUDE, v. a. (End, finish) समाप् in caus. (-सापयति-यितुं), सम्प् in caus. (-पूरयति-यितुं), साप् in caus. (साधयति-यितुं), निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), निवृत्, अवसो (c. 4. -स्थति-सातुं), निष्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).—(Infer by ratiocination) अनुमा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमीते-मातुं), जह् (c. 1. कहते-हितुं), तर्क् (c. 10. तर्कयति-यितुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).—(Determine, decide) निश्चि (c. 5. -चिन्तति-चेतुं), निश्चि (c. 1. -चयति-येतुं), व्यवसो, निर्दिष्ट् (c. 6. -दिक्षति-देष्टुं).
To CONCLUDE, v. n. (End) विरम् (c. 1. -रमते-रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-चित्तुं), विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).—(Determine) अनुमानं कृ, निश्चयं कृ.
CONCLUDED, p. p. (Completed) समाप्तः-मा-मं, समापितः-ता-तं, सम्पूर्णः-शी-शं, सिद्धः-झा-झं, साधितः-ता-तं, निर्वृत्तः-ज्ञा-ज्ञं, वृत्तः-ज्ञा-ज्ञं, निष्पन्नः-ज्ञा-ज्ञं, समापन्नः-ज्ञा-ज्ञं.—(Ended) अवसितः-ता-तं, अवसन्नः-ज्ञा-ज्ञं, पर्यवसितः-ता-तं, सितः-ता-तं, सन्नः-ज्ञा-ज्ञं, परिणतः-ता-तं, गतः-ता-तं, विपर्यस्तः-ज्ञा-ज्ञं.—(Inferred) अनुमितः-ता-तं, अवगतः-ता-तं.—(Determined) निश्चितः-ता-तं, निश्चीतः-ता-तं, निर्दिष्टः-ज्ञा-ज्ञं.
CONCLUSION, s. (Completion) समाप्तिः f., समापनं, सिद्धिः f., साधनं, निष्पादनं, निष्पत्तिः f., निर्वर्त्तनं, निर्वृत्तिः f.—(Close, end) अवसानं, पर्यवसानं, अवसायः, सातिः f., सायः, क्षयः, अन्तः-न्तं, पर्यन्तं, शेषः, परिणामः, गतिः f., उपसंहारः; 'conclusion of a play or tale,' निष्ठा, निर्वहणं.—(Inference) अनुमानं, अनुमितिः f., अनुमा, अनुभवः, ग्रहणं, अवगमः.—(Consequence) फलं, फलमुत्तरं, उत्तरं, परिणामः, अनुवर्त्तनं.—(Decision, determination) निश्चयः, निर्णयः, निश्चितं, निर्णयनं.—(Demonstrated conclusion) सिद्धान्तः, राधान्तः, कृतान्तः.—(Last result of argument) उत्तरपक्षः.
CONCLUSIVE, a. निश्चायकः-का-कं, निर्णायकः-का-कं, निर्णयनः-ना-नं, प्रामाणिकः-को-कं, निर्देश-घ्नी-घृ (घृ), सिद्धान्तकरणः-शा-शं, एकान्तिकः-को-कं.
CONCLUSIVELY, adv. निश्चितं, निर्णीतं, सनिश्चयं, निर्णयेन, सिद्धान्तपूर्वकं.
CONCLUSIVENESS, s. निश्चायकत्वं, निर्णायकत्वं, निर्णेतृत्वं, निर्देशत्वं, प्रामाण्यं.
To CONCOCT, v. a. (Digest, mature by heat) ज्व in caus. (जरयति-यितुं), पक् (c. 1. पचति, पक्ते), परिपक्, द्यप् (c. 1. क्षयति-यितुं), निष्कृप्.—(Plot) यद् (c. 1. यदते-दितुं), सञ्चिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं).
CONCOCTED, p. p. क्षयितः-ता-तं, परिपक्कः-झा-झं, यदितः-ता-तं.
CONCOCTION, s. (Digestion) पाकः, पाचनं, परिपाकः, पक्तिः f., भुक्तस्य अवस्य पचनं, जीर्णः f.—(A decoction) निष्कायः, क्षायः.
CONCOCTIVE, a. पाचकः-का-कं, पाचनः-ना-नं, परिपाकी-किणी-कि(न्).

CONCOLOUR, *a.* सवर्णः - रंग - रंग, समवर्णः - रंग - रंग, एकवर्णः - रंग - रंग.
 CONCOMITANCE, *s.* सङ्गः, अनुपङ्गः, संयोगः, सहवर्त्तनं, अनुपवर्त्तनं, समवायः, अन्ययः, समन्वयः.
 CONCOMITANT, *a.* सङ्गी - द्विनी - द्वि (न्), अनुपङ्गिकः - का - कं or आनुपङ्गिकः, संयुक्तः - क्ता - क्ते, सहवर्त्ती - द्विनी - द्वि (न्), समवेतः - ता - तं, समेतः - ता - तं, समवायी - यिनी - यि (न्), सहितः - ता - तं, समितः - ता - तं, अन्यितः - ता - तं, समन्यितः - ता - तं.
 CONCOMITANT, *s.* सङ्गी *m.* (न्), अनुपङ्गी *m.* (न्), सहचारी *m.* (न्), सहवर्त्ती *m.* (न्), सहभावी *m.* (न्).
 CONCOMITANTLY, *adv.* अन्यैः सह or सहितं or संयुक्तं or समवेतं.
 To CONCOMITATE, *v. n.* संयुज् in pass. (-युज्यते), अन्यि (c. 2. -रति - एतुं).
 CONCORD, *s.* (Agreement of opinion, union) सम्मतिः *f.*, एकचिन्ता, चिन्तित्वं, ऐक्यं, एकता, परस्परानुमतिः *f.*, संवादः, दापित्वं, संयोगः, सन्धिः *m.*, सङ्गः. — (Love) प्रीतिः *f.*, प्रणयः. — (Compact) समयः, संविद् *f.*, नियमः. — (Grammatical relation) अनुपपन्नं, अनुपङ्गः, शब्दानां परस्परसंयोगः, अन्ययः. — (Harmony) तालैक्यं, स्वरैक्यं.
 CONCORDANCE, (Agreement) ऐक्यं, एकता, सादृश्यं, अनुरूपता, आनुगुण्यं. — (To the Bible) धर्मपुस्तकसूची, धर्मपुस्तकनिर्घटनं.
 CONCORDANT, *a.* अनुरूपः - पा - पं, अनुगुणः - या - यं, सदृशः - शी - शं.
 CONCORDAT, *s.* नियमः, समयः, संविद् *f.*, संधयः, संवादः, उपगमः.
 CONCORPORAL, *a.* एकशरीरः - रा - रं, समशरीरः - रा - रं, एकदेहः - हा - हं.
 To CONCORPORATE, *v. a.* एकशरीरीकृ, एकौपीकृ, एकत्र कृ, एकौकृ, पिंग्डीकृ.
 CONCOURSE, *s.* (Of people) जनसङ्घः, लोकसङ्घः, बहुजनमेलकः, लोकनिवहः, जनसम्मर्दः, जनौघं, जनसमागमः, जनता. — (Point of junction) सन्धिः *m.*, सङ्गमः.
 CONCREMATION, *s.* (Of a widow with her dead husband) सहमरणं, अनुमरणं.
 CONCREMENT, *s.* पिण्डः - रं, घनता, संहतिः *f.*, लोष्टः - ष्टं, ओषः, राशिः *m. f.*, एकौषः, सान्द्रता, श्यानता.
 To CONCRETE, *v. n.* पिण्डीभू, एकौपीभू, राशीभू, घनीभू, लोष्टीभू, संहन् in pass. (-हन्ते), इये (c. 1. श्यायते, श्यातुं).
 To CONCRETE, *v. a.* पिण्डीकृ, एकौपीकृ, राशीकृ, घनीकृ, लोष्टीकृ, एकौकृ, सान्द्रीकृ, संहन् (c. 2. -हन्ति - हन्तुं), इये in caus. (श्यायति - यितुं).
 CONCRETE, *s.* पिण्डः - रं, ओषः, लोष्टः - ष्टं, घनद्रव्यं, श्यानद्रव्यं, घनचयः.
 CONCRETE, *a.* पिण्डीभूतः - ता - तं, एकौषभूतः - ता - तं, राशीभूतः - ता - तं, घनः - ना - नं, शीनः - ना - नं, श्यानः - ना - नं, संहतः - ता - तं, सान्द्रः - द्रा - न्द्र. — (Not abstract) समवेतः - ता - तं, अन्यितः - ता - तं, अपिविक्तः - क्ता - क्ते, संयुक्तः - क्ता - क्ते.
 CONCRETION, *s.* (The act of concreting) पिण्डीकरणं, एकौपीकरणं, घनीकरणं. — (Coalition) संसक्तिः, संहतिः *f.*, सङ्घातः. — (Mass formed) पिण्डः - रं, ओषः, लोष्टः - ष्टं.
 CONCUBINAGE, *s.* उपस्त्रीसेवा, उपस्त्रीगमनं, उपपत्नीसम्भोगः, वेश्यासेवा.
 CONCUBINE, *s.* उपस्त्री, उपपत्नी, वारस्त्री, भोग्या स्त्री, स्त्रीरिणी. — (As shut up in the haram) अवरोधः, अवरोधवधूः.
 To CONCULCATE, *v. a.* पादेन सम्मृद् (c. 9. -मृद्वाति - मृद्वितुं) or अवमृद् or प्रमृद् or प्रमन् (c. 9. -मृद्वाति - मृद्वितुं).
 CONCUISCENCE, *s.* कामः, कामिता, कामुकत्वं, कामाग्निः *m.*, रताथित्वं, अभिलाषः.
 CONCUISCENT, *a.* कामी - मिनी - मि (न्), कामुकः - का - कं, रताथी - धिनी - धि (न्), व्यवयी - यिनी - यि (न्), अभिलाषुकः - का - कं, लापुकः

-का - कं, अनुकः - का - कं.
 To CONCUR, *v. n.* (Meet in one point) एकत्र सङ्गम् (c. 1. -गच्छति - गन्तुं) or समागम् or मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं). — (Join in one action) अन्येन सह कृ or सम्भूय कृ. — (Agree, concur with) सम्मन् (c. 4. -मन्यते - मन्तुं), अनुमन्, अनुवद् (c. 1. -वदति - दितुं), उपगम् (c. 1. -गच्छति - गन्तुं), एकचिन्तोभू, स्वीकृ.
 CONCURRED, *p. p.* सम्मतः - ता - तं, अनुमतः - ता - तं, सम्प्रतिपन्नः - न्ना - नं.
 CONCURRENCE, *s.* सम्मतिः *f.*, सम्मतं, अनुमतिः *f.*, अनुवादः - दत्वं, अनुवचनं, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, समनुज्ञानं, स्वीकारः, परिग्रहः, इच्छा. — (Sameness of opinion) ऐकमत्यं, मतैक्यं; 'mutual concurrence,' परस्परानुमतिः *f.*; 'without the concurrence,' अनिच्छया, असम्मत्या, अगोचरेण; 'with his concurrence,' तस्य सम्मत्या or इच्छया or इच्छातस्; 'without his concurrence,' तस्य सम्मतिव्यतिरेकेण.
 CONCURRENT, *a.* अनुवादकः - का - कं, अनुवादी - दिनी - दि (न्), आनुमतिकः - की - कं, सम्प्रतिपन्नः - न्ना - नं, एकचिन्तः - न्ना - नं. — (Acting in conjunction) सहकारी - रिणी - रि (न्), सम्भूयकारी - रिणी - रि (न्). — (Concomitant) अनुपङ्गी - द्विणी - द्वि (न्), सङ्गी - द्विनी - द्वि (न्).
 CONCURRENTLY, *adv.* सम्मतिपूर्व, अनुमतिपूर्व, सम्मत्या, अनुमत्या, सम्प्रतिपन्नं.
 CONCUSSION, *s.* संघोभः, सङ्घट्टः, द्योभः, विद्योभः, चिकम्पः, मन्थनं, विधुवनं.
 To CONDEMN, *v. a.* (Find guilty) दोषीकृ, दोषिणं - पिणं - पि कृ, सदोषं - मां - यं कृ, अपराधिनं - धिनं - धि कृ, अपराध (nom. अपराधयति - यितुं), अपराधनिश्चयं कृ, अपराधनिर्णयं कृ. — (Doom to punishment) दण्ड (c. 10. दण्डयति - यितुं). — (Condemn to death) वधदण्डार्हं - हीं - हं वा (c. 1. जानाति, ज्ञातुं), हनुम् आदिश (c. 6. -दिशति - देष्टुं), वधदण्डार्हं कृ. — (Censure) निन्द (c. 1. निन्दति - न्दितुं), प्रणिन्द, प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति - देष्टुं). — (Condemn to pay) दा in caus. (दापयति - यितुं); 'to be condemned,' दण्डं प्राप्तुं.
 CONDEMNED, *p. p.* (Found guilty) दोषीकृतः - ता - तं, अपराधितः - ता - तं, निर्णीतापराधः - पा - पं, निर्णीतदोषः - पा - पं. — (Doomed to punishment) दण्डितः - ता - तं, प्राप्तदण्डः - दण्ड - रं, दण्डार्हः - ही - हं; 'condemned to death,' वध्यः - घ्या - यं; 'condemned to pay,' दापितः - ता - तं; 'cast in a suit,' साधितः - ता - तं.
 CONDEMNABLE, *a.* दण्डनीयः - या - यं, दण्ड्यः - दण्ड्या - रण्यं, निन्दनीयः - या - यं, निन्दार्हः - ही - हं, अपराधी - धिनी - धि (न्), गहेषीयः - या - यं, दूष्यः - घ्या - यं.
 CONDEMNATION, *s.* दण्डः, दण्डनं, दण्डकरणं, दण्डयोगः, दण्डार्हता, दोषीकरणं, अपराधनिर्णयः, अपराधनिश्चयः.
 CONDEMNATORY, *a.* दण्डवादी - दिनी - दि (न्), निन्दकः - का - कं, अपवादकः - का - कं.
 CONDEMNER, *s.* दण्डप्रणेता *m.* (तृ), दोषग्राही *m.* (न्), अपराधनिर्णेतृ *m.* (तृ), निन्दकः.
 CONDENSABLE, *a.* घनीकरणीयः - या - यं, स्थूलोक्तुं शक्यः - क्वा - क्यं.
 CONDENSATION, *s.* घनीकरणं, स्थूलोकरणं, सान्द्रीकरणं, निविडोकरणं.
 To CONDENSE, *v. a.* घनीकृ, स्थूलोक्तुं, सान्द्रोक्तुं, निविडं - डां - डं कृ.
 To CONDENSE, *v. n.* घनीभू, स्थूलोभू, सान्द्रोभू, पीवरः - रा - रं भू.
 CONDENSE, *a.* घनः - ना - नं, स्थूलः - ला - लं, सान्द्रः - न्द्रा - न्द्रं, निविडः - डां - डं, निरन्तरः - रा - रं, दृढस्थितिः - चिः - चि, नीरन्तरः - न्ना - न्न्, अविरलः - ला - लं.
 CONDENSED, *p. p.* घनीकृतः - ता - तं, घनीभूतः - ता - तं, स्थूलोभूतः - ता - तं.
 CONDENSITY, *s.* घनता - त्वं, स्थूलता, सान्द्रता, नैविड्यं, पीवरत्वं.
 To CONDENSE, *v. n.* (Lay aside dignity, yield, stoop) गच्छ or गौरवं or दध्मं अपास् (c. 4. -अस्यति - असितुं), मानं or अभिमानं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), or उत्सृज्, (c. 1. -मृजति - मृष्टुं), नवीभू, आनतगच्छः

-द्धा -द्धं भू, अस्तगौरवः -वा -वं भू.—(Submit) यशोभू.—(Consent, concur with) अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं). The 2d or 3d pers. pres. of the rt. ऊह् is used in such phrases as, 'condescend to speak to me,' मां वक्तुम् ऊहसि or ऊहति भवान्.

CONDESCENDING, *a.* अस्तगद्गैः -द्धा -द्धं, अस्तदपैः -धा -धं, न्यस्तगौरवः -वा -वं, नमः -न्ना -न्धं, आनतः -ता -तं, अनुरोधी -धिनी -धि (न्), यशानुगः -गा -गं, यशवर्त्ती -वर्त्तिनी -वर्त्ति (न्), अनुविषायी -यिनी -यि (न्).

CONDESCENDINGLY, *adv.* अगद्गै, गद्गै विना, गौरवं विना, अस्तगद्गै, नम्रतया.

CONDESCENSION, *s.* गद्गैपासनं, द्धापासनं, अभिमानोत्सर्जनं, गौरवत्यागः, नम्रता, आनतिः *f.*, अनुरोधः, अनुवर्त्तनं.

CONDIGN, *a.* यथाहैः -है -हं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुगुणः -णा -णं, समुचितः -ता -तं, 'condign punishment,' यथायोग्यदण्डः, यथोपयुक्तशिक्षाः *f.*

CONDIGNLY, *adv.* यथाहै -हैतस्, यथायोग्यं, यथोचितं, अनुगुणं.

CONDIGNNESS, *s.* यथाहैत्वं, योग्यता, उपयुक्तता, यापातय्यं, उपपत्तिः *f.*

CONDIMENT, *s.* उपस्कारः, उपकरणं, व्यन्नं, वेसवारः, वेशवारः, प्रहितं, तेमनं, निधानं, सन्धितं, अग्निवर्द्धनः, मिष्टान्नं, मोदकं.

CONDISCIPLE, *s.* सहाध्यायी *m.* (न्), एकगुरुः *m.*, सतोषी, सद्रथचारी *m.* (न्).

To CONDITE, *v. a.* उपसृ, सत्या (c. 3. -दधाति -धातुं), मिष्टीकृ.

CONDITE, *a.* सन्धितः -ता -तं, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुखादुः -द्वी -द्वु.

CONDITION, *s.* (State) अवस्था, भावः, दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, संस्थितिः *f.*, दशास्थितिः *f.*, गतिः *f.*, रूपः; 'natural condition,' स्वभावः, स्वरूपः; 'calamitous condition,' विपद्दशा; 'ill condition,' दुःस्थितिः *f.*; 'good condition,' सुस्थितिः *f.*; 'in good condition,' सुस्थितः -ता -तं; 'in bad condition,' दुःस्थितः -स्या -स्यं; 'in such a condition,' तथाविधः -धा -धं, एवंविधः -धा -धं, एवम्भूतः -ता -तं, इत्यम्भूतः -ता -तं. Obs. The condition or state of any thing is often expressed by the affixes त्व and ता, as, 'the condition of a worm,' कृमिः त्वं; 'of a Śūdra,' शूद्रता; 'of a wife,' पत्नीत्वं.—(Circumstances) वृत्तिः *f.*, अवधिः, स्थितिः *f.*—(Rank) पदं, आम्न्यं, अधिकाः, वृत्तिः *f.*—(Stipulation) नियमः, समयः, नियमवाक्यं, प्रतिज्ञा, पणः, उद्देशः.—(State of body) शरीरस्थितिः *f.*; 'in good condition of body,' दृष्टपुष्टाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.—(Temperament) प्रकृतिः *f.*, भावः.—(Quality) गुणः.—(Attribute) उपाधिः *m.* विशेषणं.

To CONDITION, *v. n.* (Stipulate) समयम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), नियमं कृ.

CONDITIONAL, *a.* सामयिकः -को -कं, नैयमिकः -की -कं, सनियमवाक्यः -क्या -क्यं, नियमितः -ता -तं, नियतः -ता -तं, पणनिश्चितः -ता -तं, निश्चयः -द्धा -द्धं. सोपाधिकः -को -कं, सनियनः -मा -मं.—(In grammar) संशयवाचकं क्रियापदविशेषणं.

CONDITIONALLY, *adv.* नियमवाक्यपूर्व, समयतस्, नियमतस्, समयपुरःसरं.

CONDITIONED, *p. p.* (Circumstanced) स्थितः -ता -तं, स्यः स्या स्यं in comp., भूतः -ता -तं, वर्त्ती -वर्त्तिनी -वर्त्ति (न्); 'ill-conditioned,' दुःस्थितः -स्या -स्यं; 'well-conditioned,' सुस्थितः -ता -तं, सुस्थः -स्या -स्यं.

To CONDOLE, *v. n.* अन्येन सह शुच् (c. 1. शोचति -चितुं) or अनुशुच्, पदुःखं दृष्ट्वा or ज्ञात्वा विलप् (c. 1. -लपति -पितुं) or परिदेव् (c. 1. -देवते -वितुं) or परिखिद् in pass. (-खिद्यते) or परितप् in pass. (-तप्यते), शोकार्त्तं समशोकेन परिश्रान्त् (c. 10. -शान्त्वयति -यितुं), परदुःख-भागित्वात् शोकम् अपनुद् (c. 6. -नुदति -नोत्तुं), अन्येन सनं शोकं कृ,

कुत्वं कृ, परस्य समदुःखः -त्वा -त्वम् चस्.

CONDOLENCE, *s.* अन्येन सह शोचनं or अनुशोचनं or शोककरणं, परदुःखात् विलपनं or परिदेवनं, समशोककरणं, कुत्वं, कुत्स्यकरणं.

CONDOLER, *s.* समदुःखः, परशोकसंविभागी *m.* (न्), परदुःखभागी *m.* (न्), समशोककारी *m.* (न्).

CONDONATION, *s.* क्षमा, क्षान्तिः *f.*, माजैना, क्षपरापक्षमा, क्षपरापनाजैना.

To CONDUCE, *v. n.* (Lead to) नी (c. 1. नयति, नेतुं), खानी, गम् in caus. (गमयति -यितुं).—(Bring about) चावह् (c. 1. -वहति -वोदुं).—(Promote) प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति -यितुं), सम्मद् in caus. (-पादयति -यितुं), सन्नृत् in caus. (-जनयति -यितुं).

CONDUCTIVE, *a.* चावहः -हा -हं, प्रवर्त्तकः -क्ता -क्तं, सम्पादकः -क्ता -क्तं, प्रतिपादकः -क्ता -क्तं, प्रयोजकः -क्ता -क्तं, जनकः -क्ता -क्तं, उपायिकः -क्ता -क्तं; 'conductive to wealth,' चर्षावहः -हा -हं or चर्षोत्पादकः -क्ता -क्तं; 'to satisfaction,' तृप्तिजनकः -क्ता -क्तं; 'to virtue,' धर्मनियन्त्री -न्यिनी -न्यि (न्); 'to longevity,' आयुष्यः -प्ता -प्यं; 'to beatitude,' चापवर्ग्यः -ग्या -ग्यं.

CONDUCT, *s.* (Management) नयः, प्रणयनं, निर्वाहः -हण्यं, नायः, प्रयोगः; 'conduct of affairs,' कर्मनिर्वाहः, क्रियाविधिः *m.*—(Behaviour) चरितं, चरित्रं, चारित्र्यं, व्यवहारः, चेष्टितं, आचारः, आचरणं, कर्म *n.* (न्), क्रिया, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, स्थितिः *f.*, चर्या; 'good conduct,' सुचरितं, सुकृतं, सुकर्म *n.* (न्), शीलः -लं; 'bad conduct,' दुश्चरितं, दुष्कृतं, कुचर्या, कुकर्म *n.* (न्), दुष्टेष्टितं; 'improper course of conduct,' उन्मार्गः, विमार्गः; 'proper course,' सुमार्गः, समार्गः.—(Act of leading) समानयनं.—(Convoy, guard) परिचरः.

To CONDUCT, *v. a.* (Lead) नी (c. 1. नयति, नेतुं), खानी, उपानी, समानी, गम् in caus. (गमयति -यितुं), प्राप् in caus. (-आपयति -यितुं).—(Manage) निर्वाह् in caus. (-वाहयति -यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रणी, सम्प्रणी, विपा (c. 3. -दधाति -धातुं), पद (c. 1. यदते -दितुं).—(Accompany, attend) अनुया (c. 2. -याति -यातुं), अनुव्रज् (c. 1. -व्रजति -जितुं); परिचर् (c. 1. -चरति -रितुं).—(Shew the way) पथं दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं).—(Conduct one's self) व्यवह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), चर्, आचर्, समाचर्, वृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तितुं); 'road conducting to the city,' नगरगामी मार्गः.

CONDUCTED, *p. p.* (Led) नीतः -ता -तं, खानीतः -ता -तं, समानीतः -ता -तं, उपानीतः -ता -तं, गमितः -ता -तं; 'conducted here,' सन्निपातितः -ता -तं; 'being conducted,' नीयमानः -ना -नं.—(Managed) निर्वाहितः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं, पटितः -ता -तं, प्रवर्त्तितः -ता -तं, वर्द्धितः -ता -तं; 'well-conducted,' सुपटितः -ता -तं; 'difficult to be conducted,' दुर्निर्वाहः -त्वा -स्यं.

CONDUCTOR, *s.* (Leader) नायकः, नेता *m.* (तृ), वाहकः, पुरोगः, अग्रगः, यथदर्शकः, सञ्चारकः.—(Manager) प्रणेतृ *m.* (तृ), सम्प्रणेतृ, यदकः, निर्वाहकः, प्रवर्त्तकः.

CONDUCTRESS, *s.* नायिका, नेत्री, सम्प्रणेत्री, निर्वाहिका, अग्रगामिनी.

CONDUIT, *s.* प्रणालः -ली, जलनिर्गमः, कुत्सा, खातं, सारणिः *f.*, कुत्रिमासरित्.

CONE, *s.* (Pyramidal figure) सूचिः *f.* -चो, शिखा.—(Solid body, round at the base and pointed at the top) अधोभागे मादलाकारोऽग्रभागे सूच्याकारो घनः.—(Fruit) देवदारुफलं.

To CONFABULATE, *v. n.* संलप् (c. 1. -लपति -पितुं), सन्नृत् (c. 1. -जयति -यितुं), सम्भाष् (c. 1. -भाषते -पितुं), कपोपकथनं कृ, संवद् (c. 1.

-वदति -दिनुं).

CONFABULATION, *s.* संलापः, आलापः, कपोपकपनं, सम्भाषा, विश्रम्भ-
कथा, सम्प्रवदनं, वादः, द्वयोः संवादः.

CONFABULATORY, *a.* आलापी -पिनी -पि (न्). कपोपकपनयोग्यः -ग्या -ग्यं.
To CONFECT, *v. a.* उपचू, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), मिष्टीकृ.

CONFECTION, *s.* (A preparation of sugar, &c.) उपस्करः, मोदकः
-कं, मिष्टान्नं, मिष्टं, सन्धितं, खरउमोदकः—(A mixture) सन्धिपातः.
—(Electuary) चवलेहः.

CONFECTIONARY, *s.* (Where sweetmeats are sold) मिष्टान्नविश्रयस्थानं,
मोदकव्यापिः *f.*, मोदकशाला.

CONFECTIONER, *s.* मोदककृत्, मिष्टकज्ञा *m.* (ज्ञ), मिष्टान्नकृत्, आपूपिकः,
खादिदकः, खरउपालः.

CONFEDERACY, *s.* सन्धिः *m.*, सन्धानं, साहित्यं, महायता, सद्भातः, प्रतीहारः,
सद्बन्धनं, संयोगः, साधं, ऐक्यं, ऐकमत्यं, एकवाक्यता.

To CONFEDERATE, *v. n.* सन्धा (c. 3. -यन्ते -धातुं), सन्धि कृ or विधा
(c. 3. -दधाति -धातुं), संयुज् in pass. (-युज्यते), सद्बद्ध (c. 1. -यदृते -दृतुं).

To CONFEDERATE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धि कृ in caus.
(कारयति -यितुं)

CONFEDERATE, *a.* सन्धितः -ता -तं, कृतसन्धिः -न्धिः -न्धि, कृतसन्धः -न्धा
-न्धं, सद्भातवान् -वती -वत् (त्), सहितः -ता -तं, संयुक्तः -जा -ज्ञं.

CONFEDERATE, *s.* सहायः, सहकारी *m.* (न्), सद्भाता *m.* (न्), ससन्धी *m.*
(न्), परस्पररोपकारी *m.* (न्).

CONFEDERATION, *s.* सन्धानं, परस्पररोपकाराघेकः सन्धिः, सद्भातः, सद्गः.

To CONFER, *v. n.* (Hold conversation) सम्भाष (c. 1. -भाषते -पितुं),
संवद् (c. 1. -वदति -दिनुं), संलप (c. 1. -लपति -पितुं), कपोपकपनं कृ.
—(Deliberate with another) अन्येन सह मन्त् (c. 10. मन्तयते -ति
-यितुं) or सम्मन्त् or विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), सच्चिन्त्
(c. 10. -चिन्तयति -यितुं).

To CONFER, *v. a.* (Compare) उपमा (c. 2. -माति c. 3. -मिमीते -मातुं),
सम्प्रपृ in caus. (-धारयति -यितुं).—(Bestow) दा (c. 3. ददाति, c. 1.
यच्छति, दातुं), प्रदा, वितृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), प्रतिपद in caus.
(-पादयति -यितुं), उपाकृ, उपकृ; 'confer a favour,' अनुग्रह (c. 9.
-गृह्णाति -ग्रहीतुं), अनुग्रहं कृ, प्रसादं कृ, अभ्युपपन्नं कृ; 'conferring
pleasure,' सुखदः -दा -दं, सुखावहः -हा -हं; 'conferring bliss,'
अपवर्गदः -दा -दं, आपवर्ग्यः -ग्या -ग्यं.

CONFERENCE, *s.* (Conversation) संलापः, सम्भाषा -पणं, सम्प्रवदनं,
सङ्कथा, वादः, द्वयोः संवादः—(Deliberation) मन्त्रणं -णा, सम्मन्त्रणं,
सम्प्रधारणा—(Comparison) उपमितिः *f.*, उपमानं.

CONFERRED, *p. p.* दत्तः -त्ता -तं, प्रदत्तः -त्ता -तं, प्रप्तः -त्ता -तं, प्रतिपादितः
-ता -तं, वितृषीः -शी -शं, विधायितः -ता -तं, निहितः -ता -तं.

CONFERRE, *s.* दाता *m.* (न्), प्रदाता *m.* (न्), प्रदः or दः in comp.

To CONFESS, *v. a. and n.* (Own, acknowledge) स्वीकृ, अङ्गीकृ,
उरीकृ, उररीकृ, अनुभाष (c. 1. -भाषते -पितुं), प्रतिपद (c. 4. -पद्यते
-पद्युं), सम्प्रतिपद—(Make a public avowal) स्वा in caus.
(स्वापयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), प्रकाश in caus.
(-काशयति -यितुं), प्रकाशं or व्यक्तं वद् (c. 1. वदति -दिनुं).—(Disclose
the state of the conscience to a priest) सन्धिं मनोगतं गुरोर्
कथं स्वा in caus. or प्रकाश in caus., आचार्यनिकटे पापविवरणं
कृ—(Hear the confession of a penitent) प्रनुतापिता कथं
जपितं पापस्वीकारं श्रु (c. 5. शृणोति श्रोतुं).—(Prove, show) सूच्
in caus. (सूचयति -यितुं).

CONFESSEDLY, *adv.* निर्विवादं, असंशयं, सुनिश्चितं, प्रकाशं, व्यक्तं.

CONFESSION, *s.* स्वीकारः, अङ्गीकारः, उरीकारः—(Of sins) पापस्वीकारः,
स्वापापविवरणं, आत्मपरापस्वीकारः, पापानाम् अङ्गीकारः, कायकारः.
—(Avowal, open declaration) स्वापनं, प्रकाशनं, प्रतिपत्तिः *f.*,
सम्प्रतिपत्तिः *f.*—(To a priest) आचार्यनिकटे मनोगतप्रकाशनं.

CONFESSOR, *s.* अपरापस्वीकारश्रोतुर् आसनं, पापविवरणश्रोतुर् आचा-
र्यस्य कुटी.

CONFESSOR, *s.* (One who makes confessio) स्वापकः, कायकारः,
स्वीकारकृत्, स्वीकर्ता *m.* (ज्ञ), अङ्गीकर्ता—(One who suffers for
his faith) स्वपम्माधं दुःखभागी *m.* (न्).—(A priest who hears
confession) पापस्वीकारश्रोता *m.* (न्) कथं जपितं परपापविवरणं
शृणोति य आचार्यः.

CONFIDANT, *s.* (A woman's female friend) मखी, वयस्या, दृती,
दृतिका, आलिः *f.*, -ली—(A man's intimate friend) सखं *m.*
(खि), वयस्यः, समदुःखसुराः.

To CONFIDE, *v. n.* विश्वस (c. 2. -यसिस्ति -सितुं), परिविश्वस् with loc.
or gen.; विश्रम्भ (c. 1. -यस्यते -भम्भितुं), प्रती (rt. इ with प्रति,
प्रवेति, प्रवेतुं), श्रद्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), विश्वासं कृ, प्रत्ययं कृ.

To CONFIDE, *v. a.* (Intrust) न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), न्यासीकृ.
निष्पृ (c. 6. -दधति -दधितुं), समु in caus. (-अपयति -यितुं).

CONFIDED, *p. p.* (Trusted in) विश्वस्तः -स्ता -स्तं, विश्रम्भः -भ्या -भं
प्रतीतः -ता -तं, प्रत्ययितः -ता -तं, समाश्रितः -स्ता -स्तं, न्यासीकृतः -ता -तं.
—(Intrusted) निष्प्रिभः -भा -भं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, न्यासीकृतः -ता -तं.

CONFIDENCE, *s.* (Trust, firm belief) विश्वासः, प्रत्ययः, विश्रम्भः -भ्या -भं,
समाश्रितः, दृढप्रत्ययः, असंशयः, असन्देहः, असन्दिग्धता श्रद्धं -द्धा, आशा-
-वचनः; 'breach of confidence,' विश्वासभङ्गः; 'an object of
confidence,' विश्वासभूमिः *f.*, विश्वासपात्रः; 'worthy of confidence,'
विश्वस्त्यः -स्ता -स्यं 'one whose confidence has been gained,'
विश्वस्तप्रतिपदः -त्ता -तं; 'to inspire with confidence,' आश्रस्
in caus. (-आसयति -यितुं) or विश्वस, 'inspired with confi-
dence,' विश्वासितः -ता -तं.—(Conviction, certainty) निश्चयः,
दृढमानः, दृढप्रमाणं.—(Boldness, want of modesty) प्रगल्भता,
प्रतिभा -भानं, अविशङ्कता, धार्ढ्यं निर्लज्जता.

CONFIDENT, *a.* (Assured beyond doubt, certain) निश्चितः -ता -तं,
कृतनिश्चयः -या -यं, असन्दिग्धः -ग्या -ग्यं, निःसन्देहः -हा -हं, चिह्नसंशयः
-या -यं; 'I am confident of that,' तन् मया निश्चितं.—(Trusting)
विश्वासी -सिनी -सि (न), प्रत्ययी -यिनी -यि (न्), विश्वस्तः -स्ता -स्तं.—
(Bold) प्रगल्भः -ग्भा -भं, प्रतिभानवान् -वती -वत् (त्) or प्रतिभावान्,
अशङ्कितः -ता -तं, अविशङ्कितः -ता -तं, निर्विशङ्कः -ङ्का -ङ्गं.

CONFIDENTIAL, *a.* विश्वस्तः -स्ता -स्तं, विश्रम्भः -भ्या -भं, आश्रितः -ता -तं,
प्रत्ययितः -ता -तं, प्राप्ताधिकः -की -कं; 'confidential conversation,'
विश्रम्भात्मकविश्रम्भसकपाप्रसङ्गः; 'confidential matters,' विश्रम्भकार्यं.

CONFIDENTIALLY, *adv.* विश्रामेन, विश्रम्भात्, विश्वस्तं, विश्रम्भपृथक्.

CONFIDENTLY, *adv.* सविश्वासं, सप्रत्ययं, निश्चयं, निर्विशङ्कं, असंशयं, निःसन्देहं.

CONFIDING, *a.* विश्वस्तः -स्ता -स्तं, विश्वासी -सिनी -सि (न्), सज्जातविश्वासः
-सा -सं, विश्रम्भः -भ्या -भं, विश्रम्भप्रणयः -णा -णं, प्रत्ययी -यिनी -यि (न्),
ज्ञातप्रत्ययः -या -यं, समाश्रितः -स्ता -स्तं, श्रद्धात् -धती -धत् (त्), श्रद्धावान्
-ना -नं, अविशङ्कमानः -ता -तं.

CONFIGURATION, *s.* संस्कारः, आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, मूर्तिः *f.*, विग्रहः,
विधानं, संस्थानं, धरिमा *m.* (न्), संयानः.

CONFINED, *s.* (Border) सीमा, समन्तः, पर्यन्तं, अन्तः -न्तं, प्रान्तः, उपान्तं.

'dwelling on the confines,' सामन्तवासी -सिनी -सि (न्).

To CONFINE. *v. n.* समन्ने OR पथ्यन्ते OR निकटे स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्तुं),
OR वृत् (c. 1. वन्नैते-न्तिन्तुं) OR वस् (c. 1. वसति, वस्तुं); स्पृश् (c. 6.
स्पृशति, स्पर्शुं); रागन् (nom. समन्तयति-यितुं).

To confine, v. a. (Circumscribe) परिमा (c. 2. -माति-मातुं), संद (c. 1. -हरति-हर्तुं), नियम् (c. 1. -यच्छति-यच्छतुं), नियम् (c. 9. -यध्माति-यध्मतुं).—(Imprison) कारायां or कारागारे वच्न् or निरूप (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं) or आशिम् (c. 1. -सेधति-सेध्नुं).—(Restrain) यम्, संयम्, नियम्, परियम्, विनियम्; निरुद् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं); निरूप, अवरूप; संद, निषिप्; 'to be confined in childhood,' प्राप्रप्रसयकाला भू.

CONFINED, *p. p.* (Circumscribed) मितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, निबद्धः-द्धा-द्धं.—(Contracted) सक्षायः-पा-पं, मंदनः-ता-तं, सक्कटः-टा-टं, संकुचितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं.—(Imprisoned) कारागुप्तः-भा-भं, कारायां बद्धः-द्धा-द्धं or निरुद्धः-द्धा-द्धं.—(Bound) बद्धः-द्धा-द्धं, कौलितः-ता-तं, असौचितः-ता-तं.—(Restrained) यतः-ता-तं, संयतः-ता-तं, निगृहीतः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, निरुद्धः-द्धा-द्धं, यन्त्रितः-ता-तं, प्रत्यादृतः-ता-तं.—(Confined in the bowels) आनद्धः-द्धा-द्धं, बद्धकोष्ठः-ष्ठा-ष्ठं, असरुद्धगलः-ल्ला-ल्लं.—(In child-bed) प्राग्मस्यकाला.

CONFINEMENT, s. (Restraint) रोधः, निरोधः, संरोधः, यतः, संयमः-मनः, नियहः, चन्त्यनः, अगुक्तिः f. अमोद्यः—(Imprisonment, durance) रोधः, निरोधनं, चन्त्यनं, प्रतिचन्त्यनं, स्थानासेधः, सम्प्रतिरोधकः—(Of the bowels) नाहः, ज्ञानाहः, निचन्त्यः, मलावरोधः, गलावहम्भः, गुदग्रहः—(Childbed) प्रसवकालः, प्रसवावस्था.

To CONFIRM, *v. a.* (Strengthen) दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं), सवलं -लं -लं कृ, संसम्भ (c. 5. -स्तप्नोति -स्तप्नितुं or caus. -नम्भयति -यितुं).—(Corroborate another's opinion by new evidence) प्रमाणं or दृढप्रमाणं दा (c. 3. ददाति, दातुं), सामानं -यां -यं कृ, प्रमाणकृ, अनुवद् (c. 1. -वदति -दितुं), अनुकरणावाप्तं वद्, परवाप्तं दृढीकृ.—(Strengthen in resolution) दनःस्वैयं कृ, सुस्थिरं -रां -रं कृ, सुस्य (nom. सुस्ययति -यितुं).—(Ratify, settle) सत्याकृ, सत्यं कृ, स्थिरीकृ, दृढनिश्चयं दा.—(Confirm in the Christian faith by imposition of hands) हस्ताभिरेण ख्रीष्टीयधर्मे प्रवृत्तं -त्वां -त्तं कृ.

CONFIRMABLE, a. संस्तम्भनीयः -या -यं, दृढीकरणीयः -या -यं, स्थिरीक-
रणीयः -या -यं.

CONFIRMATION, ३. दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संस्तम्भः, सत्पाकृतिः *f.*, प्रमा-
णीकरणं, दृढप्रमाणादानं, अनुवादः दृढोक्तिः *f.*—(Confirming
in the Christian faith by imposition of hands) हस्ताभिषेचने
खीष्टीयधर्मे प्रवर्त्तनं.

CONFIRMATORY, a. अनुवादकः-का-कं, प्रमाणीकरणः-णा-णं, संस्तम्भकृत.

CONFIRMED, *p. p.* दृढीकृतः-ता -तं, स्थिरीकृतः-ता -तं, संस्तव्यः-व्या -वं,
 सत्याकृतः-ता -तं, प्रनाणीकृतः-ता -तं, दृढनिश्चयः-या -यं, दृढः-दा-दं.
 —(Radicated) एकदन्तः-दा-तं द्व्यदन्तः-दा-तं त्र्यदन्तः-दा-तं चत्वार्यदन्तः-दा-तं

confirmed fool, गतिनिविष्टमूर्खः; 'confirmed friendship,' रुढसौहृदं.

CO: FORMER, ६. प्रमाणीकृता *m.* (त्रै), दृढीकृता, स्थिरीकृता, दृढप्रमाण-
कृता *m.* (त्रै), अनुवादी *m.* (त्रै).

To CONFISCATE, v. a. सध्वं दग्ध (c. 10. दग्धयति -यितुं) or द्ध (c. 1. ह्यति, हन्ति) or अपद or छिद् (c. 7. छिनत्ति. छेत्तुं) or आच्छिद्, सर्व्वविन्नं दग्धयित्वा रागाधीनं क.

CONFISCATEL, *p. p.* मज्झतः -ता-तं, राजापहतः -ता -तं.—(In all one's
122

property) मध्येस्वदण्डः-शत्रु-खं, दत्तमध्येस्वः-स्वा-खं, छिन्नवृत्तिः-न्तिः-न्तिः.
CONFISCATION, s. मध्येस्वदण्डं, मध्येस्वहरणं, मध्येहारः, मध्येस्वापहारः,
वृत्तिहेदः, जयदण्डः.

CONFIT, ४. मोदकः -कं, मिष्टं, मिष्टान्नं, मधुमस्तकं. See COMFIT.

CONFLAGRATION, *s.* (Burning) दाहः -हनं, ज्वलनं, ज्वालः, ओषः, घोषः, दीपनं.—(Great fire) महाग्निः *m.*; 'in a forest,' द्वाग्निः, दायानलः.—(Fire that will consume the world) प्रलयाग्निः *m.*

CONFLATION, *s.* एककाले वहूनां शुभिरयायानां प्दानं.—(Casting of metals) सन्धानं.

To CONFLICT, *v. n.* युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), कलह (nom. कलहायते),
 पियद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).—(Clash) सद्घट् (c. 1. -पट्टते -ट्टितुं),
 परस्परं विरुष् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं).

CONFLICT, *s.* युद्धं, सङ्ग्रामः, संयुगः, समरः -रं, रणः -र्यं, विग्रहः, सङ्ग्रहः, संस्पृष, सम्प्रयायः, कलहः, कलिः *m.*, समित् *f.*, सम्प्रहारः.—(Clash)
समायातः, सङ्घट्टः-ट्टनं.

CONFLICTING, a. (Clashing) परस्परपराहतः -ता-तं, विप्रतिपन्नः -त्ता-तं,
परस्परविरोधी -धिनी -धि (न्), विरुद्धः -द्धा -द्धं.

CONFLUENCE, *s.* (Of two rivers) सम्भेदः, सङ्गः, सङ्गमः, सम्पातः,
 येष्टिः *f.*, निष्ठाणं.—(Junction) संयोगः, समागमः.—(Concourse
 of people) जनसमागमः, जनसमूहः, जनसम्पद्, लोकसङ्घः.

CONFLUENT, a. एकास्थानं प्रति प्रवाहकः -का -कं, सम्मेलकः -का -कं.

CONFLUX, *s.* सङ्गमः, समागमः, सम्भेदः, वेष्टिः *f.*—(Crowd) बहुजनमेलकः.

To CONFORM, v. a. अनुसृष्टीकृ, सदृष्टीकृ, अनुसृष्टं-प्रां-प्रां कृ, सदृष्टं-प्रां-प्रां कृ, तुल्यीकृ, समीकृ, योग्यं-ग्यां-ग्यां कृ, समान (nom. समा-नयति-यित्तं).

To CONFORM, *v. n.* सादृश्यं or आनुरूप्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), सदृशः, -शी -शं भू.—(Comply with) अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते -तिष्ठति), अनुरूप् (c. 4. -रूप्यते -रोद्धं), अनुविधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुमृ (c. 1. -सरति -सर्त्तुं), अनुकृ, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), स्वीकृ.—(Be suitable) यञ् in pass. (यज्यते).

CONFORMABLE, *a.* अनुरूपः -पा -पं, सदृशः -शी -शं, अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुगुणः -शा -शं, सरूपः -पी -पं, हुत्यरूपः -पा -पी -पं, समानः -ना -नं, हुत्यः -त्या -त्वं, समानाकारः -रा -रं, एकाकारः -रा -रं. —(Compliant) अनुवर्त्ती -त्तिनी -त्ति (न्), अनुविधापी -यिनी -यि (न्), अनुकूलः -ला -लं, अनुनयी -यिनी -यि (न्), अनुरोधी -धिनी -धि (न्). —(To what has been said) अनुवादकः -का -कं -दी -दिनी -दि (न्). —(Suitable) योग्यः -ग्या -ग्यं, युन्नानः -ना -नं, युक्तः -क्ता -क्तं उपयुक्तः -क्ता -क्तं.

CONFORMABLY, *adv.* अनुसृतं, अनुसृतेण, अनुसारतस्, अनुसारेण, अनुसा-
रात्, युक्तं, योगतस्, योग्यं, यथावत्. Often expressed by यथा
prefixed; as, 'conformably to rule,' यथाविधि.

CONFORMATION, *s.* संस्कारः, संयानः, आकारः, जाकृतिः *f.* संस्थानं, रूपं.

CONFORMIST, s. धर्मानुसारी *m.* (न्), वृत्तानुसारी, वृत्तानुवर्त्ती *m.* (न्),
गतानुगतिः.

CONFORMITY, *४.* अनुसृत्य-पता, आनुसृत्य, सादृश्यं, सदृशता, अनुसार-
-रित्यं, समानता, समता, नुत्यत्वं, सहपता, आनुसृत्य.—(Compliance)
अनुवृत्तिः *f.*, अनुसृत्य, अनुकूलता.—(To what has been said)
अनुवादित्यं.—(Suitableness) योग्यता, युक्तता, उपयुक्तत्वं; 'con-
formity to established practice,' वृत्तानुसारः, धर्मानुसारः.

To CONFOUND, *v. a.* (Perplex) मुह् in caus. (मोहयति-यितुं), विमुह्यामुह, चाकुलीकृ, व्याकुलीकृ, व्याकुल (nom. व्याकुलयति-यितुं),

चित्ति in caus. (-रमाययति -यितुं).—(Agitate, disturb) झुम् in caus. (घोभयति -यितुं), विधुम्, संधुम्, विलुप् (c. 6. -लुम्पति -लुम्पुं).—(Mingle, huddle together) सम्मिश्रयति, सद्गरीकृ, गमिष्य (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), विधिष्य (c. 6. -धिषति -धेमुं), अस्त्यस्तोक्तृ, सङ्कुलीकृ, भेदं जन् in caus. (जनयति -यितुं).—(Destroy) विनश्यति in caus. (-नाशयति -यितुं).—(Confound by argument) निरुद्धरे -रं -रं कृ; 'to be confounded,' मुह् (c. 4. मुयति), विमुह्, सम्मुह्; आकुलीभू, व्याकुलीभू.

CONFOUNDED, *a.* (Perplexed) मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, जाकुलितः -ता -तं, व्याकुलितः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, व्याकुलः -ला -लं, व्याकुलीकृतः -ता -तं, व्यग्रः -ग्रा -ग्रं, सङ्कीर्णः -र्णा -र्णं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, विहस्तः -स्ता -स्तं, सम्भ्रान्तः -न्ता -न्तं, पिघ्नलः -ला -लं, पिघ्नः -घ्ना -घ्नं, विधिष्यन्ति -न्ता -न्तं. —(Agitated) घोभितः -ता -तं, विधिष्यः -भा -भं. —(Huddled together) सद्गरीकृतः -ता -तं, सङ्कीर्णः -र्णा -र्णं, सङ्कुलः -ला -लं, अस्त्यस्तः -स्ता -स्तं. —(Unfortunate) देवोपहतः -ता -तं. —(Detestable) गर्वः -र्वा -र्वं, कुत्सितः -ता -तं.

CONFOUNDEDLY, *adv.* अद्रुतं, कुत्सितं, अत्यन्तं, गर्हितं, गर्वप्रकारेण.

CONFOUNDER, *s.* मोहकः, विमोहनः, मोहनकृ, विधोषकः, विधोभकः *m.* (धृ).

CONFRATERNITY, *s.* सौभ्रातृ, भ्रातृत्वं, सत्पासिनां साहित्यं, समोचं.

To CONFRONT, *v. a.* (Stand face to face) अभिमुखे or सम्मुखे or सम्मुखसम्मुखि or प्रत्यक्षतः स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्) or पृत् (c. 1. पञ्चेते -ञ्चेतुं), सम्मुखीभू, अभिमुखं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अभिवृत्. —(Compare) उपमा (c. 2. नाति -मातुं), सन्धृ in caus. (-धारयति -यितुं).—(Oppose plaintiff and defendant in court) अर्थिप्रत्यर्थिनी प्रादिवाकसाक्षाद् एककाले जानी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(Oppose a witness to an accused party) अभियुक्तजनप्रतिमुखे साक्षिण्यं स्या in caus. (स्यापयति -यितुं).

CONFRONTATION, *s.* (Of witnesses with an accused party) धर्मसभायां अभियुक्तजनप्रतिमुखे साक्षिण्यापनं. —(In battle) पाटी.

To CONFUSE, *v. a.* विधिष्य (c. 6. -धिषति -धेमुं), संधुम् in caus. (-घोभयति -यितुं), विधुम्, सद्गरीकृ, सङ्कु (c. 6. -किरति -किरितुं -रौतुं), सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), अस्त्यस्तोक्तृ; 'to be confused,' सङ्कु in pass. (-कीर्यते). See To CONFOUND.

CONFUSED, *p. p.* (Crowded irregularly, disordered) सङ्कुलः -ला -लं, सङ्कीर्णः -र्णा -र्णं, आकीर्णः -र्णा -र्णं, विधिष्यः -भा -भं, सद्गरीकृतः -ता -तं, अस्त्यस्तः -स्ता -स्तं. —(Disturbed in mind) व्यस्तः -स्ता -स्तं, आकुलः -ला -लं, व्याकुलः -ला -लं, विह्वलः -वा -वं, कातरः -रा -रं, पारिष्यः -वा -वं, व्यग्रः -ग्रा -ग्रं, सम्भ्रान्तः -न्ता -न्तं, विस्मयाकुलः -ला -लं, आकुलचित्तः -न्ता -न्तं, पिघ्नः -घ्ना -घ्नं, अधीरः -रा -रं, विपन्नः -न्ना -न्तं. See CONFOUNDED. —(Without order) क्रमहीनः -ना -नं. —(Abashed) ह्योपरिगतः -ता -तं. —(Not clear) अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं.

CONFUSEDLY, *adv.* (In a mixed manner) सङ्कुलं, सङ्कीर्णं, साङ्ख्येण. —(Without order) क्रमं विना, अक्रमेण. —(Not clearly) अस्पष्टं. —(With bewilderment) ससम्भ्रमं, व्यस्तचेतसा, व्याकुलमनसा.

CONFUSION, *s.* (The act) सद्गरीकरणं. —(Irregular mixture) सद्गूरुः, साङ्ख्यं, सङ्कीर्णत्वं, सङ्कीर्णः, व्यस्तता, यतिकरः. —(Bewilderment) आकुलत्वं, व्याकुलत्वं, वैक्लव्यं, कातरता, व्यस्तता, व्यग्रता, सम्भ्रमः, विस्मयः. —(Confusion of an army) समुत्पिघ्नः, पिघ्नलः. —(Want of order) अक्रमः, विसूत्रता, क्रमहीनता. —(Want of clearness) अस्पष्टता. —(Shame) ह्रीः, लज्जा, व्रीडा. —(Destruction) विनाशः; 'Confusion seize thee!' निग्राहस् ते भूयात्; 'confusion of

ideas,' रोषः, रोषणं.

CONFUTABLE, *a.* खण्डनीयः -या -यं, प्रत्याख्येयः -या -यं, निराकरणीयः -या -यं.

CONFUTATION, *s.* खण्डनं, वाख्यखण्डनं, पक्षापातः. निराकरणं, प्रत्याख्यानं. निरासः, अधरीकरणं, वाधः, वाधा, उपमर्हः, अनिष्टयः.

To CONFUTE, *v. a.* खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), निरस् (c. 4. -अस्पयति -असितुं), परास्; प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), संसृच् (c. 10. -सृचयति -यितुं), अधरीकृ, निराकृ, निरुद्धरीकृ.

CONFUTED, *p. p.* खण्डितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, परास्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, अधरीकृतः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं, वाधितः -ता -तं.

CONGEL, *s.* (Bow, salutation) प्रणामः, प्रणतिः *f.* ममस्कारः, अभिवाहः -दनं, प्रणिपातः. —(Leave, farewell) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.* सामन्त्यणं.

To CONGEAL, *v. a.* पनीकृ, श्ये in caus. (स्यापयति -यितुं), शीतीकृ, श्यानीकृ, पिघडीकृ, संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं).

To CONGEAL, *v. n.* पनीभू, संहन् in pass. (-हन्त्यते), श्ये (c. 1. श्यायते, श्यातुं), शीतीभू, शीनीभू, पिघडीभू.

CONGEALABLE, *a.* श्यानीयः -या -यं, श्येयः -या -यं, पनीकरणीयः -या -यं.

CONGEALED, *p. p.* पनीकृतः -ता -तं, पनीभूतः -ता -तं, शीतः -ता -तं, शीनः -ना -नं, श्यानः -ना -नं, द्रवेतरः -रा -रं.

CONGELATION, *s.* (The state) शीतीभावः, शीतता, पनत्वं -ता, पनीभावः. संहतत्वं -ता, संहतिः *f.* —(The act) पनीकरणं, शीतीकरणं.

CONGENIAL, *a.* (Of the same disposition) समानशीलः -ला -लं, समानभावः -वा -वं, एकस्वभावः -वा -वं, एकभावः -वा -वं, तुल्यशीलः -ला -लं, स्वाभाविकः -की -कं, सधर्मा -धर्मा -ध्मे (न्). —(Kindred) समानजातीयः -या -यं, सजातिः -ति -ति. —(Agreeable, suitable) अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुसूरुपः -पा -पं, अनुगुणः -णा -णं, प्रियकारः -री -रं.

CONGENIALITY, *s.* समानशीलता, तुल्यशीलता, सजातित्वं, एकजातित्वं, सधर्मकत्वं, अनुसारित्वं, अनुगुण्यं, अनुसूरुप्यं.

CONGENITE, *a.* सहजः -जा -जं, सहजातः -ता -तं, समकालजः -जा -जं, एककाले जातः -ता -तं, एककालोत्पन्नः -जा -जं.

CONGER, *s.* समुद्रप्यालः, जलप्यालः, समुद्रजः कुञ्चिकाभेदः or अन्धाहिः *m.*

CONGERIES, *s.* राशिः *m. f.*, सूपः, पिण्डः, सखयः, घोषः, पुष्पः, पूगः, स्तोनः.

To CONGEST, *v. a.* राशीकृ, पिण्डीकृ, एकीषीकृ, सखि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाचि, समुपचि, एकपूगीकृ, एकपुष्पीकृ.

CONGESTIBLE, *a.* सञ्चयनीयः -या -यं, एकराशीकरणीयः -या -यं.

CONGESTION, *s.* (Of blood) रक्तावरोपः, रक्तावष्टम्भः.

To CONGLOBATE, *v. a.* गोलीकृ, एकमण्डलीकृ, एकपिण्डीकृ, एकीषीकृ, वट्टुलीकृ.

CONGLOBATE, *a.* एकपिण्डीभूतः -ता -तं, मण्डलीभूतः -ता -तं, एकमण्डलाकारः -रा -रं.

CONGLOBATION, *s.* (The act) एकमण्डलीकरणं, एकीषीकरणं. —(A mass) एकपिण्डः, एकीषः, एकमण्डलं.

To CONGLOMERATE, *v. a.* एकराशीकृ, एकपिण्डीकृ, एकगोलीकृ, एकीषीकृ, एकवृन्दीकृ, सखि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समुपचि, समाचि, सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं), समाधिष्य (c. 6. -धिषति -धेमुं), एकत्र कृ, वट्टुलीकृ.

CONGLOMERATED, *p. p.* एकराशीभूतः -ता -तं, एकीषभूतः -ता -तं, एकपिण्डीभूतः -ता -तं, एकवृन्दीभूतः -ता -तं.

CONGLOMERATION, *s.* (The act) एकपिण्डीकरणं, एकराशीकरणं, अनुपचयनं. —(A collection, heap) एकराशिः *m. f.*, एकीषः, एकपिण्डः, एकवृन्दं.

To CONGLUTINATE, *v. a.* संलग्नीकृ, संधिष्य in caus. (-अपयति -यितुं), सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), संयुज् (c. 1. -युनक्ति -योक्ते). —(Heal

wounds) संरुह in caus. (-रोपयति-यितुं).

To CONGLUTINATE, *v. n.* संसृज् in pass. (-सज्यते), संलग्नीभू, संधिप् in pass. (-धिप्यते), सन्धा in pass. (-धीयते), संयुज् in pass. (-युज्यते). —(Be healed) संरुह in caus. pass. (-रोप्यते).

CONGLUTINATION, *s.* (Junction) संसक्तिः *f.*, समासक्तिः, संधेयः, संयोगः, सन्धिः *m.*—(The act) संलग्नीकरणं.—(Healing) रोपणं, संरोपणं.

To CONGRATULATE, *v. a.* मङ्गलवचनं or कल्याणवचनं ब्रू (c. 2. ब्रवीति, वक्तुं) or वद् (c. 1. वदति-दितुं), कल्यं वद्, परमङ्गलं ज्ञात्वा तेन सह धन्यवादं कृ, or कुशलवादं कृ or उत्सवं कृ; मङ्गलं or कुशलं भूयाद् इति वद्, सामन्त् (c. 10. -मन्त्यति-ते-यितुं).

CONGRATULATION, *s.* कल्याणवचनं, कल्यवादः, कल्यं, कल्या, मङ्गलवचनं, कल्याणोक्तिः *f.*, माङ्गल्यवाच्यं, कुल्यं, धन्यवादः, कुशलवादः, सामन्त्यणं, आशीः *f.* (स्), आशीर्वादः.

CONGRATULATORY, *a.* कल्यवादः-दा-दं, मङ्गलवादी-दिनी-दि (न्), कल्योक्तिमयः-यो-यं, मङ्गलसूचकः-का-कं, माङ्गलिकः-की-कं, कल्याणकरः-री-रं, उत्सवकरः-री-रं.

To CONGREGATE, *v. a.* समाधि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), समानी (c. 1. -नयति-नेतुं), समाह (c. 1. -हरति-हर्तुं), समूह (c. 1. ऊहते-हितुं), सङ्गम् in caus. (-गमयति-यितुं), सन्निपत् in caus. (-पातयति-यितुं), एकौकृ, एकवक्, राशीकृ, समूहकृ, सूयशः कृ, एकसूयकृ.

To CONGREGATE, *v. n.* समे (सम् and जा with root इ, समेति-तुं), समभ्ये, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), समागम्; सम्मिल (c. 6. -मिलति-मेलितुं), एकत्र मिल, एकत्र जागम्, सूयशः नम्मिल; ससावृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), सन्निपत् (c. 1. -पतति-तितुं).

CONGREGATED, *a.* समेतः-ता-तं, समागतः-ता-तं, मिलितः-ता-तं, समूहः-दा-दं, समूहभूतः-ता-तं, एकस्थः-स्या-स्यं, सन्निपतितः-ता-तं.

CONGREGATION, *s.* (Assembly) सभा, परिपद् *f.*, समाशः, समज्या, समूहः, समागमः, मेलकः, मेलः-ला, संसद् *f.*, मण्डलं, समवायः, निवहः, निकायः. (Collection) सङ्घयः-यनं, समाहारः, सन्निपातः, समुदयः.—(Assembly met to worship God) ईश्वरपूजार्थं समागतो जनसमूहः, ईश्वरपूजकानां परिपद्.

CONGREGATIONAL, *a.* सम्यः-भ्या-भ्यं, सामाजिकः-की-कं, परिपद्-दी-दं.

CONGRESS, *s.* सभा, संसद् *f.*, सदः *n.* (स्), समानः, मेलकः.—(Shock, collision) सदृष्टः-दृष्टं-दृष्टना, समापातः.—(Sexual) स्त्रीपुरुषसङ्गः.

CONGRESSIVE, *a.* सान्नातिकः-की-कं, सम्मेलकः-का-कं, सदृष्टनशीलः-ला-लं.

CONGRUENCE, *s.* जानुरूप्यं, अनुरूपता, सादृश्यं, अनुसारः-रित्वं, जानुगुण्यं, योग्यता, युक्तता, उपयुक्तता, सङ्गतत्वं, सान्नात्यं.

CONGRUITY, *s.* योग्यता, युक्तता, युक्तिः *f.*, सामञ्जस्यं, अनुसारिता, यापातय्यं, औचित्यं, उचितता, उपपत्तिः *f.*, सदृशता. See CONGRUENCE.

CONGRUOUS, *a.* योग्यः-ग्या-ग्यं, युक्तः-क्ता-क्तं, सङ्गतः-ता-तं, अविरुद्धः-द्धा-द्धं, समञ्जसः-सा-सं, अनुसारी-रिणी-रि (न्), अनुगुणः-णा-णं, सदृशः-शी-शं, सम्भाष्यः-भ्या-भ्यं.

CONGRUOUSLY, *adv.* योग्यं, युक्तं, अनुसारेण-सत्-रतस्, अनुरूपं-पेण, अविरुद्धं, समञ्जसं, सङ्गतं, सङ्गतप्रकारेण.

CONIC, CONICAL, *a.* सूच्याकारः-रा-रं, शिखाकृतिः-ति-ति, शिखाकारः-रा-रं. CONICALLY, *adv.* सूच्याकारेण, शिखाकारेण, सूचिरूपेण.

CONICKS, *s.* सूचिच्छेदविषयका रेखागणितविद्यायाः शाखा or अङ्ग.

CONIFEROUS, *a.* सूच्याकारफलमदः-दा-दं, शिखाकृतिफलवान्-वती-वत् (न्).

CONJECTURABLE, *a.* वितर्कः-की-कं, अनुमेयः-या-यं, ऊहनीयः-या-यं.

CONJECTURAL, *a.* अनुमानिकः-की-कं, वैतर्किकः-की-कं, ऊहनी-हिनी-हि (न्).

CONJECTURALLY, *adv.* अनुमानेन, वितर्केण, सानुमानं, सवितर्कं, अनुमानपूर्धं.

To CONJECTURE, *v. a.* अनुमा (c. 2. -माति, c. 4. -मायते, c. 3. -मिनीते-मातुं), शङ्क (c. 1. शङ्कते-ङ्कितुं), तर्क (c. 10. तर्कयति-यितुं), वितर्क, ऊह (c. 1. ऊहते-हितुं), अनुभू (c. 1. -भवति-वितुं).

CONJECTURE, *s.* वितर्कः-केणं, अनुमानं, अनुमानोक्तिः, ऊहा-हनं, अनुभवः, शङ्का.

CONJECTURED, *p. p.* अनुमितः-ता-तं, वितर्कितः-ता-तं, शङ्कितः-ता-तं.

CONJECTURER, *s.* अनुमाता *m.* (तृ), अनुमानकर्ता *m.* (त्रे), वितर्ककः, वितर्कणकृत्.

To CONJOIN, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योनयति-यितुं), समायुज्; सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), संधिप् in caus. (-धेययति-यितुं).

To CONJOIN, *v. n.* संयुज् in pass. (-युज्यते), समायुज्; सन्धा (c. 3. -धत्ते-धातुं or pass. -धीयते), संधिप् in pass. (-धिप्यते).

CONJOINED, *p. p.* संयुक्तः-क्ता-क्तं, समायुक्तः-क्ता-क्तं, संधिष्ट-ष्टा-ष्टं.

CONJOINT, *a.* संयुक्तः-क्ता-क्तं, सहितः-ता-तं, सघट्टः-डा-डं, कृतसन्न्यः-न्या-न्यं, संहतः-ता-तं, सन्धितः-ता-तं, सद्गतवान्-वती-वत् (न्).

CONJOINTLY, *adv.* सहितं, सह, साद्धं, योगतस्, समं, साकं, अपृथक्.

CONJUGAL, *a.* वैवाहिकः-की-कं, उद्वाहिकः-का-कं, औद्वाहिकः-की-कं; 'the conjugal state,' पतिव्रतं, भर्तृव्रतं; 'conjugal affection,' दम्पत्योः or भार्यापत्योः स्नेहः; 'conjugal fidelity in a woman,' सतीव्रतं, पतिव्रतं; 'in a man,' एकपत्नीसेवा.

CONJUGALLY, *adv.* दम्पतिवत्, यथा भार्यापती तथा महास्नेहेन, वैवाहिकप्रकारेण.

To CONJUGATE, *v. a.* (In grammar) आख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं), रूपम् आख्या.

CONJUGATED, *p. p.* आख्यातः-ता-तं.—(Joined) संयुक्तः-क्ता-क्तं.

CONJUGATION, *s.* (In grammar) रूपं, वाच्यता, गणः, रूपकरणं.—(Union, compilation) संयोगः, समाहारः.

CONJUNCT, *a.* संयुक्तः-क्ता-क्तं, समायुक्तः-क्ता-क्तं, संधिष्ट-ष्टा-ष्टं, सङ्गतः-ता-तं; 'a conjunct consonant,' संयोगः.

CONJUNCTION, *s.* (Union) संयोगः, सम्प्रयोगः, योगः, सन्धिः *m.*, सन्धानं, धेयः, संधेयः, सङ्गमः, समागमः, सङ्गः, अनुपङ्गः, सप्तसज्जनं, समासक्तिः *f.*, सम्मेलकः, संसर्गः, मेलः.—(In grammar) समुच्चयः, समुच्चयबोधकः शब्दः.—(Planetary) सङ्गमः; 'of sun and moon,' सकेन्दुसङ्गमः, उपसर्गः; 'day of lunar conjunction,' समावासा; 'in conjunction,' सङ्गतः-ता-तं.

CONJUNCTIVE, *a.* सान्नातिकः-की-कं, यौक्तिकः-की-कं, योगिकः-की-कं, अनुपङ्गो-ङ्गिणी-ङ्गि (न्), जानुपङ्गिकः-की-कं.—(United) संयुक्तः-क्ता-क्तं, संधिष्ट-ष्टा-ष्टं.

CONJUNCTLY, *adv.* योगतस्, सहितं, सह, साद्धं, संयुक्तं.

CONJUNCTURE, *s.* योगः, संयोगः, सन्धिः *m.*—(Occasion) समयः, प्रस्तावः, अवकाशः, अवसरः.

CONJURATION, *s.* (Magic) योगः, सम्प्रयोगः, माया, कुहकः, इन्द्रनालं, कुसृतिः *f.*—(Incantation, enchantment) मन्त्रं, अभिचारः, माया.—(Conspiracy) संशापः, संशपनं, सङ्घत्यः, दुष्टकर्मसाधनार्थं बहुजनानां संसर्गः, ऐकमर्त्यं, एकवाक्यता.—(Charging earnestly by oath) शपनपूर्ध्वकं सद्योधनं, शपचपुःसरं प्रत्यदेशः, शापनं.

To CONJURE, *v. a.* (Charge earnestly) शपनपूर्ध्वकं or संशपनं समादिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं) or प्रत्यदिश or ससुप् in caus. (-धोषयति-यितुं), शप् in caus. (शापयति-यितुं).

To CONJURE, *v. n.* (Use enchantment) मायां कृ, कुहकं कृ, इन्द्रनालं कृ, अभिचर (c. 1. -चरति-रितुं).—(Conspire) शपचपुःसरं सत्यैः सह सहायत्वम् कृ, दुष्टकर्मसम्पादनार्थम् सत्यैः सह शप् (c. 4. शपयति,

शुभं) or शपथवद्धः -डा -दम् चस्.

CONJURER, *s.* मायी *m.* (नृ), मायाकारः -कृत्, मायाजीवी *m.* (नृ), कुहककारः, कुहकजीवी *m.* (नृ), इन्द्रजालिकः, ऐन्द्रजालिकः, योगी *m.* (नृ), सम्प्रयोगी *m.* (नृ), कौस्तिकः, अभिचारविद्.

CONNASCENCE, *s.* सहजत्वं, एककाले जन्म *n.* (नृ) or उत्पत्तिः *f.*, समकालोत्पत्तिः.

CONNATE, *a.* सहजः -जा -जं, सहजातः -ता -तं, समकालजः -जा -जं, एककाले जातः -ता -तं, एककालोत्पन्नः -जा -जं, यमजः -जा -जं.

CONNATURAL, *a.* सहजः -जा -जं, स्वाभाविकः -की -कं, स्वभावजः -जा -जं, अन्तर्जातः -ता -तं, एकभावः -वा -वं, एकस्वभावः -वा -वं.

To CONNECT, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), ससन्ध् (c. 9. -यमाति -यद्धुं), अनुपपन्नः सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उपसन्धा, मंसिप् in caus. (-धेयति -यितुं), संलग्नीकृ. योज् (nom. योजयति -यितुं), ग्रन्थ् (c. 9. ग्रथति, ग्रन्थितुं), पिनद् (c. 4. -नयति -नद्धुं), व्यतिपन्न (c. 1. -यजति -यंक्तुं); 'to be connected,' ससन्ध् in pass. (-चयते).

CONNECTED, *p. p.* (Joined, related) संयुक्तः -क्ता -क्तं, समायुक्तः -क्ता -क्तं, संयुतः -ता -तं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, योक्तिकः -की -कं, ससद्धः -द्धा -द्धं, ससन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), कृतससन्धः -न्धा -न्धं, अनुपद्धः -द्धा -द्धं, अनुसद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिपद्धः -द्धा -द्धं, अन्वितः -ता -तं, समन्वितः -ता -तं, सान्वयः -या -यं, समितः -ता -तं; 'mutually connected,' व्यतिपन्नः -क्ता -क्तं.—(Continuous) अवच्छिन्नः -द्धा -द्धं, अपरिच्छिन्नः -द्धा -द्धं; 'a connected story,' प्रवन्धः.

CONNECTEDLY, *adv.* प्रवन्धेन, अवच्छेदेन, अवच्छिन्नं. योगतम्, ससद्धं.

CONNEXION, *s.* (Union) संयोगः. सम्प्रयोगः, योगः, सद्गः, सद्गमः, सद्गतं, समासक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, समासजानं, अनुपद्गः, संसर्गः, सन्धिः *m.*; 'mutual connexion,' व्यतिपद्गः.—(Relation) ससन्धः -न्धित्वं, अभिससन्धः, ससन्धी *m.* (नृ), अन्ययः, समन्वयः, सम्पर्कः, मन्धः.—(Family connexion) पान्थयः, यन्धुः *m.*, ससन्धी *m.* (नृ).—(Connexion of a discourse) प्रवन्धः; 'to have connexion with,' सद्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

CONNEXIVE, *a.* योक्तिकः -की -कं, ससन्धकः -का -कं, आनुपद्गिकः -की -कं.

CONNIVANCE, *s.* उपेक्षा, उपेक्षणं, अपहृयः, ज्ञातापहृयः, निहृयः, निहृतिः *f.*, आकारगुप्तिः *f.*, ज्ञात्वा ज्ञातापहृयः, दृष्ट्वा दृष्टोपेक्षणं, द्यमा.—(Winking) अधिनिकोचनं, अधिसङ्कोचनं.

To CONNIVE AT, *v. n.* (Intentionally overlook) ज्ञानपूर्वकम् उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं).—(Conceal knowledge) ज्ञात्वा ज्ञातं निहृ (c. 2. -हृते -होतुं) or अपहृ.—(Bear with) द्यम् (c. 1. द्यमते, द्यन्तुं).—(Wink) अधि सङ्कुप् (c. 1. -कोचति -चितुं).

CONNOISSEUR, *s.* विद्वः, अभिज्ञः, गुणज्ञः, ज्ञानी *m.* (नृ), वोद्वा *m.* (दृ), तद्विद् *m.*, परीक्षकः.

CONNUBIAL, *a.* वैवाहिकः -की -कं, उद्वाहिकः -का -कं, सीद्वाहिकः -की -कं.

To CONQUER, *v. a.* जि (c. 1. जयति -ते, जेतुं), पराजि, विजि, सञ्जि, अभिभू (c. 1. -भवति -वितुं), पराभू, दम् in caus. (दमयति -यितुं), वशीकृ, धृप् in caus. (धमेयति -यितुं), प्रपृप्, पर्यामृष् (c. 6. -मृशति -घृष्टुं); 'one who has conquered his passions,' जितेन्द्रियः.

CONQUERABLE, *a.* जेयः -या -यं, जयनीयः -या -यं, ध्ययः -य्या -य्यं, जेतव्यः -य्या -य्यं, दमनीयः -या -यं, अभिभवनीयः -या -यं, पराभवनीयः -या -यं.

CONQUERED, *p. p.* जितः -ता -तं, पराजितः -ता -तं, विजितः -ता -तं, दान्तः -न्ता -न्तं, दमितः -ता -तं, अभिभूतः -ता -तं, पराभूतः -ता -तं, वशीकृतः -ता -तं.

CONQUERER, *s.* जेता *m.* (नृ), विजेता *m.* (नृ), विजयी *m.* (नृ), जयी *m.*, परन्तपः.

CONQUEST, *s.* जयः, विजयः, विजयसिद्धिः *f.*, अभिभवः, निग्रहः.—(The

net of conquering) जयनं, विजयनं, वशीकरणं; 'foreign conquests,' दिग्विजयः.

CONSAnguINEOUS, *a.* एकशरीरः -रा -रं, सहोदरः -रा -रं, समानोदर्यः -र्या -र्यं, समर्भः -र्भा -र्भं, एकपितृदः -रदा -रदं, सपितृदः -रदा -रदं, सगोत्रः -त्रा -त्रं, एकवंशजातः -ता -तं, अन्तरजः -ज्जा -ज्जं; 'consanguineous descent,' एकशरीरान्वयः.

CONSAngUINITY, *s.* एकशरीरता, एकशरीरान्वयः, एकशरीरावयवत्वं, सपितृदता, एकपितृदता, समानोदर्यता, सगोत्रता, समर्भत्वं, ससन्धित्वं.

CONSCIENCE, *s.* अन्तःकरणं, अन्तर्धामी *m.* (नृ), अभिमन्ता *m.* (नृ), अन्तःसंज्ञा, मनः *n.* (नृ), अन्तःशरीरः; 'remorse of conscience,' मनस्तापः, मनःसन्तापः, यथाज्ञापः.—(Consciousness) चेतना, वेदनं, अनुभवः.

CONSCIENTIOUS, *a.* शुद्धान्तःकरणः -खा -खं, शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धात्मा -त्मा -न्म (नृ), पुण्यशीलः -ला -लं, पुण्यात्मा -त्मा -न्म (नृ), न्यायाचारः -रा -रं, शुचिः -चिः -चि, धर्मशीलः -ला -लं.

CONSCIENTIOUSLY, *adv.* शुद्धमत्या, शुद्धमनसा, न्यायेन, पुण्यशीलत्वात्, निर्विशदं.

CONSCIENTIOUSNESS, *s.* मतिशुद्धत्वं, अन्तःकरणशुद्धिः *f.*, पुण्यशीलता, शुचित्ता.

CONSCIONABLE, *a.* न्यायः -य्या -य्यं, यथान्यायः -य्या -य्यं, यथायः -धा -धं.

CONSCIONABLY, *adv.* यथान्यायं, यथायं, धर्मतम्, धर्मानुसारात्, यथोचितं.

CONSCIOUS, *a.* चेतनः -ना -नं, सचेतनः -ना -नं, प्रतिपन्नचेतनः -ना -नं, वेदी -दिनी -दि (नृ), ज्ञानी -निनी -नि (नृ), अनुभावी -विनी -वि (नृ), सतर्कः -र्का -र्कं; 'internally conscious,' अन्तर्चेतनः -न्या -न्यं.

CONSCIOUSLY, *adv.* ज्ञानतम्, ज्ञानात्, ज्ञानपूर्वम्, बुद्धिपूर्वम्, मत्या.

CONSCIOUSNESS, *s.* चेतना, चेतन्यं, वेदनं, अनुभवः, अन्तःसंज्ञा, दोषः, अन्तर्धोषः, ज्ञानं, चित्ताभोगः, मनस्कारः, सहस्रकारः, चिदात्मकं, प्रभा; 'internal consciousness,' अन्तर्चेतन्यं; 'consciousness of pleasure,' सुखानुभवः, सुखवेदनं.

CONSCRIPT, *s.* नययोद्वा *m.* (दृ), नयसेन्यः, सेन्यानां मध्ये अभिलिखित-नामा *m.* (नृ).

CONSCRIPTION, *s.* सेन्यानां मध्ये नामाभिलेखनं or नामसमारोपणं.

To CONSECRATE, *v. a.* संस्कृ, अभिसंस्कृ, प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टायति -यितुं), अभिमन्त् (c. 10. -मन्त्रयति -ते -यितुं), उपनिमन्त्.—(By sprinkling) अभिषिप् (c. 6. -षिचति -पेक्तुं), प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति -यितुं).—(Devote to any use) विनियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), प्रयुज्; सम् in caus. (-अर्पयति -यितुं).—(Present) उत्सृज् (c. 6. -मृजति -सृष्टुं), निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं).

CONSECRATE OR CONSECRATED, *a.* संस्कृतः -ता -तं, अभिसंस्कृतः -ता -तं, कृतसंस्कारः -रा -रं, अभिमन्त्रितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, सुप्रतिष्ठितः -ता -तं, प्रोक्षितः -ता -तं, सम्प्रोक्षितः -ता -तं, कृताभिषेकः -का -कं, अभिषिक्तः -क्ता -क्तं, प्रणीतः -ता -तं, विनियोजितः -ता -तं, उपक्रमः -मा -मं, समर्पितः -ता -तं, आहितः -ता -तं.

CONSECRATER, *s.* संस्कृता *m.* (दृ), प्रतिष्ठापकः, अभिमन्त्रणकृत्, अभिषेचकः, सङ्कल्पकृत्.

CONSECRATION, *s.* संस्कारः, प्रतिष्ठा, सुप्रतिष्ठा, अभिमन्त्रणं, अभिषेकः -पेचनं, सम्प्रोक्षणं, प्रोक्षणं, उत्सर्गः, सङ्कल्पः; 'of a temple,' प्रासादप्रतिष्ठा; 'of one's self to God,' आत्मनिवेदनं; 'of one's person,' देहविनियोगः.

CONSECUTION, *s.* प्रवन्धः, पर्यायः, क्रमः, अनुक्रमः, विषय्यः, घोषा, सन्ततिः *f.*, समन्वयः, परम्परा, श्रेणी, माला.

CONSECUTIVE, *a.* निरन्तरः -रा -रं, अविरतः -ता -तं, अनुपूर्वः -र्धा -र्धं, क्रमकः -का -कं, क्रमागतः -ता -तं, अपरिच्छिन्नः -द्धा -द्धं, सप्रवन्धः -न्धा -न्धं, सन्ततः -ता -तं.

CONSECUTIVELY, *adv.* निरन्तरं, प्रत्ययेन, अनुपूर्वशः, अनुक्रमशः, क्रमतः, क्रमानुसारेण, यथाक्रमं, यथापूर्वं चविरतं, प्रविच्छिन्नं.

CONSECUTIVENESS, *s.* आनन्तर्यं, नैरन्तर्यं, आनुपूर्व्यं, प्रविच्छेदः, चविरामः, अनुयायित्वं, अपरिच्छिन्नता, प्रविच्छिन्नत्वं, सप्रत्ययत्वं.

CONSENT, *s.* सम्मतिः *f.*, सम्मतं, अनुमतिः *f.* -तं, अनुज्ञा, स्वीकारः, अनुकूलता, ग्रहणं, प्रतिग्रहः, अनुग्रहः, परिग्रहः, इच्छा.—(Unity of opinion) ऐकमत्यं, ऐक्यं, मतेक्यं, एकचित्तता, अनुवादः; 'mutual consent,' परस्परानुमतिः *f.*; 'with his consent,' तस्य सम्मत्या; 'without his consent,' तस्य अनुमतिव्यतिरेकेण; 'with the consent,' इच्छातः, इच्छया; 'against consent,' चदिच्छया; 'a writing testifying consent,' सम्मतिपत्रं.

To CONSENT, *v. n.* सम्नु (c. 4. -नन्यति -ते -मनुं), अनुमन्; अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), समनुज्ञा, सम्नुज्ञा, स्वीकृ, ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रतिग्रह, परिग्रह, अनुग्रह, प्रतीप् (c. 6. -इच्छति -रयितुं), सम्प्रतीप्, अनुमुद् (c. 1. -मोदते -दिनुं), उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), एकचित्ताभू, एकमतीभू.

CONSENTED, *p. p.* सम्मतः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं.

CONSENTANEOUS, *a.* अनुसारी -रिणी -रि (न्), योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्त -क्ता -क्ते, अनुरूपः -पा -पं, सदृशः -शी -शं, चविरुद्धः -द्वा -द्वं, अनुगुणः -खा -खं.

CONSENTANEOUSLY, *adv.* अनुसारतः -रेण -रात्, अनुरूपं -पेण, योग्यं, चविरुद्धं.

CONSENTIENT, *a.* एकमतः -ता -तं, सम्मतः -ता -तं, एकचित्तः -ता -तं, एकवाक्यः -व्या -व्यं.

CONSENTINGLY, *adv.* सम्मत्या, अनुमत्या, सम्मतिपूर्व, नामतः, पुष्टिपूर्व.

CONSEQUENCE, *s.* प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, फलं, फलमुत्तरं, उत्तरं, अनुसारः, अनुपङ्गः, परिणामः, शेषः, चन्वयः, समन्वयः, योगः, उदकः, व्युष्टिः *f.* -ष्टं, अचैः, कार्यं, उत्पन्नं, उद्भूतं, सिद्धिः *f.*, प्रतिफलं, अनुभवः, अनुवृत्तं, अनुवर्तनं, प्रयोजनं, निमित्तं, प्रत्ययः; 'necessary consequence,' कार्यवशः; 'in consequence,' प्रयोगतः, कार्यतः; 'evil consequences,' मन्दफलं; 'visible consequence,' दृष्टावैः; 'invisible consequence,' चदृष्टावैः; 'immediate consequence,' सान्द्रष्टिकं; 'happy consequence,' शुभफलं.—(Deduction, inference) अनुमानं, युक्तिः *f.*, जहा, अभ्यूहः, अपवादः.—(Importance) गौरवं, गुरुता, प्रभावः; 'of little consequence,' अल्पप्रभावः; 'consequence or importance of an act,' कार्यगुरुता; 'a matter of some consequence,' गुरुकार्यं.

CONSEQUENT, *a.* प्रयुक्तः -क्ता -क्ते, प्रयोगी -गिणी -गि (न्), योक्तव्यः -की -के, अनुपपन्नः -की -के or आनुपपन्नः, अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुवर्ती -रिणी -रि (न्), अनुयायी -यिनी -यि (न्), जनितः -ता -तं; 'consequent upon that,' तत्फलः -ला -लं.

CONSEQUENT, *s.* प्रयोगः, अनुपङ्गः, अनुवृत्तं, फलं, चन्वयः, परिणामः.

CONSEQUENTIAL, *a.* (Full of conceit) गर्ही -द्विणी -द्वि (न्), साटोपः -पा -पं, मानी -निनी -नि (न्).—(Following as effect and cause) प्रयुक्त -क्ता -क्ते, आनुपपन्नः -की -के.

CONSEQUENTIALLY, *adv.* प्रयोगतः, प्रयुक्तः.—(Arrogantly) साटोपं, समर्धं.

CONSEQUENTLY, *adv.* प्रयोगतः, प्रयुक्तं, कार्यतः, कार्यवशात्, अनुसारेण, तदनुसारतः, इति हेतोः, चतस, अथात्, तदर्थं, तस्य हेतोः, तद्विमिते, -अपश्यं, इति.

CONSEQUENTNESS, *s.* प्रयुक्तत्वं, अनुसारिता, प्रत्ययः, पूर्वापरसम्बन्धः.

CONSERVABLE, *a.* संरक्षः -ह्या -ह्यं, संरक्षणीयः -या -यं, सन्धारणीयः -या -यं.

CONSERVATION, *s.* संरक्षः -क्षयं, रक्षा, रक्षणं, परिचारेण, त्रायं, सन्धारणं, धरणं, गुप्तिः *f.*, पालनं, धेनः, धयनिवारणं.

CONSERVATIVE, *a.* संरक्षकः -का -कं, पालकः -का -के, सन्धारकः -का -के.

CONSERVATOR, *s.* रक्षकः, संरक्षणीयः, पालकः, परिचरता *m.* (तृ), गोपता *m.* (तृ).

CONSERVATORY, *s.* रक्षास्थानं, गुप्तिः *f.*, धारकः, साधारः.—(For plants, &c.) विदेशीयवृक्षौषधिवृक्षादीनां रक्षणशाला or रक्षणगृहं.

To CONSERVE, *v. a.* (Preserve) संरक्ष (c. 1. -रक्षति -रक्षितुं), परिरक्ष; सन्धे (c. 1. -चायते -चातुं), सम्पाल् (c. 10. -पालयति -पितुं), परिपाल्; मुप् (c. 1. गोपायति, गोपुं), अभिसङ्गृह्, सन्नु in caus. (-धारयति -पितुं).—(Preserve or pickle) सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उपसृ, निधीकृ.

CONSERVE, *s.* मिष्टं, मोदकः -कं, मसृमोदकः, रसदः, सन्धितं, सन्धानं, गुडकः.

CONSESSION, *s.* सहासनं, यथासनं, चन्वेन सह उपवेशः.

CONSESSOR, *s.* सभासद्, सहासीनः, उपासीनः, उपासिता *m.* (तृ), चन्वेन सह ज्ञासीनः.

To CONSIDER, *v. a.* (Think upon) चिन् (c. 10. चिन्तयति -चितुं), विचिन्, सविन्, प्रविचिन्; युप् (c. 1. चोपति -पितुं, c. 4. चुप्यते, चोपुं), विमृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), परिमृश्, अनुमृश्; सम्भू in caus. (-भावयति -चितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), सन्धे, अनुधे, चवृ in caus. (-धारयति -चितुं), सम्भृ, उपधृ, समाधा (c. 3. -पधे -धातुं).—(Look at attentively) जवेष् (c. 1. -ईक्षति -क्षितुं), समीक्ष; आलोक् (c. 10. -लोचयति -चितुं), आलोच् (c. 10. -लोचयति -चितुं), दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), सन्दृश्, परिदृश्, आलक्ष (c. 10. -लक्षयति -चितुं), उपलक्ष, सपथा.—(Examine) निरूप् (c. 10. -रूपयति -चितुं), परीक्ष, विचर् in caus. (-चारयति -चितुं).—(Weigh) विगम् (c. 10. -गल्पयति -चितुं), विकृप् (c. 10. -कल्पयति -चितुं), विचर्, वितर्क (c. 10. -तर्कयति -चितुं).—(Have regard to) जवेष्, प्रतीक्ष, जवेष्, निरीक्ष, अनुदृश्, उद्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं).—(Imagine, think) मन् (c. 4. मन्यते, मनुं), तर्ह्ये (c. 10. तर्कयति -चितुं).—(Reverence) पूज् (c. 10. पूजयति -चितुं), अर्च (c. 10. चर्चयति -चितुं), मन् (c. 10. मानयति -चितुं).—(Recompense) प्रत्युपकृ, सन्नु in caus. (-तोषयति -चितुं), परितुप्, सम्भू in caus.

To CONSIDER, *v. n.* चिन् (c. 10. चिन्तयति -चितुं), युप् (c. 4. चुप्यते, चोपुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), समीक्षां कृ, विचरं कृ, परामर्शं कृ, विवेचनं कृ.

CONSIDERABLE, *a.* (Respectable) प्रतीक्षः -ह्या -ह्यं, मान्यः -न्या -न्यं, जाय्यः -ज्या -ज्यं, आदरणीयः -या -यं.—(Important) गुरुः -शी -रु, मह्यः -धा -धं.—(Not little) अजल्पः -त्या -ह्यं, बहुः -ह्यो -हु, प्रबुधः -रा -रं, महान् -ह्यो -ह्यं (तृ), भूरिः -रि -रि, महामूल्यः -त्या -ह्यं, अर्थः -ध्या -ध्यं.

CONSIDERABLENESS, *s.* गौरवं, गुरुता, मान्यता, जाय्यत्वं, अर्थता, अनल्पत्वं, प्राचुर्यं.

CONSIDERABLY, *adv.* अनल्पं, बहु, गुरु, सु or सति prefixed, भूरि, भूशं, अतिशये.

CONSIDERATE, *a.* (Prudent) समीक्षकारी -रिणी -रि (न्), विमृश्यकारी -रिणी -रि (न्), कार्यचिन्तकः -का -कं, चिन्ताशीलः -ला -लं, परिणा-मदर्शी -शिनी -शि (न्), कृतावधानः -ना -नं, मतिमान् -मती -मत् (तृ).—(Regardful) सादृतः -ता -तं, दत्तादरः -रा -रं, प्रतीतः -ता -तं.

CONSIDERATELY, *adv.* समीक्ष, विमृश्य, अवधानतः, मन्त्रतः, जवेध्या, असहसा, अग्रमन्त्रं, प्रमादं विना.

CONSIDERATENESS, *s.* चिन्ता, कार्यचिन्ता, प्रसमीक्षा, चर्चा, सुविचारः.

CONSIDERATION, *s.* (Reflection, examination) चिन्ता, सुचिन्ता, सचिन्तनं, विचारः -रखं -रखा, सुविचारः, समीक्षा -क्षयं, प्रसमीक्षा, चर्चा, वितर्कः, विवेचनं, विमर्शः, परामर्शः, भावना, सम्प्रधारणा, जाग्रह्यं,

सम्प्रधानं, प्रविधानं, विगृहणं, परीक्षा, छास्या, संख्या.—(Regard for) प्रतीक्षा, जपेक्षा, जपेक्षा, उद्देशः, प्रतीतिः *f.*; 'in consideration of,' जपेक्षया.—(Motive, reason) हेतुः *m.*, निमित्तं, प्रयोजनं, कारणं, प्रयोगः.—(Importance) गौरवं, गुरुता, प्रभावः.—(Estimation, honour) मानं, मान्यत्वं, आदरः, पूजा, पूज्यता, सम्भावना.—(Compensation) पारितोषिकं, परिचरः, परीचरः.

CONSIDERED, *p. p.* चिन्तितः -ता -तं, सुचिन्तितः -ता -तं, सविचिन्तितः -ता -तं, परामृष्टः -ष्टा -ष्टं, समीक्षितः -ता -तं, चालोचितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, सुनिरूपितः -ता -तं, प्रतीक्षितः -ता -तं, निरीक्षितः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, विगृहितः -ता -तं, मतः -ता -तं, स्मृतः -ता -तं.

CONSIDERER, *s.* चिन्तकः, चिन्तापरः, ध्यानपरः, विचारकः, विवेचकः.

CONSIDERING, *part.* जपेक्षया, प्रतीक्ष्य, जपेक्ष्य, उद्दिश्य, प्रतीक्ष्यकः -ता -तं.

To CONSIGN, *v. a.* (Intrust) च्चु in caus. (जपेक्षयति -यितुं), समु, प्रतिपद in caus. (-पादयति -यितुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), मस् (c. 4. -क्षस्यति -क्षसितुं), न्यासीकृ, परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), चारु in caus. (-रोपयति -यितुं), नियुज् (c. 7. -युजति -योजुं), प्रतिष्ठा in caus. (-ष्ठापयति -यितुं), प्रणिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), विधा.—(Appropriate) प्रयुज्, उपयुज्, चिन्तयुज्.

CONSIGNABLE, *p. p.* जपेक्षणीयः -या -यं, जपेक्ष्यः -ष्यो -ष्यं, समवेक्षणीयः -या -यं, प्रतिपादणीयः -या -यं, चारोपणीयः -या -यं.

CONSIGNED, *p. p.* जपेक्षितः -ता -तं, समवेक्षितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं, निक्षिप्तः -ता -तं, न्यासः -स्ता -स्तं, न्यासीकृतः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं.

CONSIGNMENT, *s.* समवेक्षं, जपेक्षं, न्यासनं, प्रतिपादनं, चारोपणं, परिदानं, विधायकत्वं.—(In writing) समवेक्षपत्रं, चालनपत्रं.

To CONSIST, *v. n.* संस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), परिसंस्था, जवरथा, विष्टा, समू, वृत् (c. 1. वर्तते -वर्तितुं), संपृत्.—(Be comprised, be composed) जन्तुगणः -ता -तं भू. But in this sense ज्ञातकः -ता -तित्ता -कं or रूपः -पा -पं are used; as, 'the army consists of elephants, horses, and infantry,' हस्तपदापादातात्मकं पलं; 'the country consists of valleys and mountains.' दरीपष्टे-तद्रूपे विषयः.

CONSISTENCE, *s.* जपेक्ष्यत्वं.—(Thickness) घनता, सान्द्रता, श्यानता, घोरत्वं.—(Firmness) दृढता, स्थिरता, जपेक्ष्यत्वं.—(Suitableness) योग्यता, जपेक्ष्यत्वं.

CONSISTENCY, *s.* (Stability) स्थैर्यं, धीर्यं, धृतिः *f.*, जपेक्ष्यत्वं, जपेक्ष्य-चारः.—(Congruity) अनुसृत्यत्वं, जपेक्ष्यत्वं, सादृश्यं, ज्ञानरूपं

CONSISTENT, *a.* (Stable) स्थिरः -रा -रं, धीरः -रा -रं, जपेक्ष्यः -ला -लं, जपेक्ष्यचारी -रिणी -रि (न्), जपेक्ष्यः -णा -णं, जपेक्ष्यः -न्ना -लं.—(Not opposed, not contradictory) जपेक्ष्यः -द्धा -द्धं, जपेक्ष्य-रोतः -ता -तं, अनुसारी -रिणी -रि (न्), योग्यः -ग्या -ग्यं, सङ्गतः -ता -तं, सादृशः -शी -शं.—(Solid, not fluid) घनः -ना -नं, दृढः -ढा -ढं, द्रव्येतरः -रा -रं.

CONSISTENTLY, *adv.* जपेक्ष्यत्वं, जपेक्ष्यरीतं, योग्यं, अनुसृत्यत्वं -रेण, सङ्गतं.

CONSISTING OF, *p.* Expressed by ज्ञातकः -ता -तित्ता -कं or रूपः -पा -पं; as, 'an army consisting of elephants horses, chariots, and infantry,' हस्तपदपदापादातात्मकं or -रूपं दण्डः; 'consisting of two,' ज्ञातकः -ता -कं; 'consisting of troubles,' दुःखरूपः -पा -पं.—(Made of) मयः -यो -यं affixed.

CONSISTORIAL, *a.* धर्माध्यक्षसभासदस्यो-न्विनी-न्वि (न्), पुरोहितमहासदस्यो.

CONSISTORY, *s.* धर्माध्यक्षसभा, पुरोहितसभा, रोमनगरे महाधर्माध्यक्षसभा.

CONSOciate, *s.* सङ्गीत *m.* (न्), अनुपङ्गीत *m.* (न्), सहायः, सहकारी *m.*

(न्), सहकारी *m.* (न्), पन्थुः *m.*

To CONSOCIATE, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युजति -योजुं, c. 10. -योजयति -यितुं), संयुज् in caus. (-योजयति -यितुं), सङ्गन् (c. 9. -वगाति -वन्तुं).

To CONSOCIATE, *v. n.* सङ्गन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), सह गन्, संवस् (c. 1. -वसति -वसुं), सह चस्, मिल् (c. 6. मिलति, मिलितुं), सम्मिल्, संयुज् in pass. (-युज्यते).

CONSOCIATED, *p. p.* संयुक्तः -क्ता -क्तं, सहयुक्तः -क्ता -क्तं, समायुक्तः -क्ता -क्तं, संयुज् -ष्टा -ष्टं, सहितः -ता -तं, सङ्गातयान् -वती -वत् (न्). मिलितः -ता -तं, संयुज् -ष्टा -ष्टं, कृतसंसर्गः -गा -गं, सम्पृक्तः -क्ता -क्तं.

CONSOciation, *s.* साहाय्यं, सहायता, साहचर्यं, साहित्यं, संयोगः, सङ्गनः, सङ्गतिः *f.*, संसर्गः, सङ्गः, संघेयः, सङ्गातः.

CONSOLABLE, *a.* सान्त्वनीयः -या -यं, सन्तोषणीयः -या -यं, सन्तोष्यः -ष्यो -ष्यं, साहायसनीयः -या -यं प्रयोधनीयः -या -यं, चिनोदनीयः -या -यं.

CONSOLATION, *s.* सान्त्वः -न्तं, सान्त्वनं -ता -तं, शान्त्यं, सा शासनं, रामाशासनं, उपशास्त्रिः *f.*, शान्तिः *f.*, सन्तोषणं, शोकापनोदः, शोकापहारः, चिनोदः, प्रयोधः.

CONSOLATORY, *a.* सान्त्वदः -दा -दं, सान्त्वनः -ता -तं, शान्तिकः -की -कं, शान्तिदः -दा -दं, शनकः -का -कं, सन्तोषकः -का -कं, साहायकः -सिका -कं, शोकापनुदः -दा -दं, शोकापहः -हा -हं, शोकापहारकः -का -कं, शोकादिद् *m. f. n.*

To CONSOLE, *v. a.* सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्, उपशान्त्, साहायस् in caus. (-शासयति -यितुं), समापस्, विश्वस्, परिविश्वस्, प्रयुज् in caus. (-चोपयति -यितुं), शम् in caus. (शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, शोकम् अपनुद (c. 6. -नुदति -नोदुं) or चिनुद् in caus. (-नोदयति -यितुं) or प्रतिज्ञः; सुख (nom. सुखयति -यितुं), सुखिरं -रां -रं कृ.

CONSOLE, *s.* (In architecture) नागः, नागदन्तकः, सालारं, नियुहः.

CONSOLIO, *p. p.* साहायितः -ता -तं, सन्तोषितः -ता -तं, चिनोदितः -ता -तं.

CONSOLIER, *s.* सान्त्ववादः, साहायकः, चिनोदकः *m.* (न्), शोकापनुदः.

To CONSOLIDATE, *v. a.* संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, स्थिरीकृ, सुखिरं -रां -रं कृ, संसम्भ (c. 5. -सम्भोति -सम्भितुं, c. 10. -सम्भयति -यितुं), दृढीकृ, घनीकृ, संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं).

To CONSOLIDATE, *v. n.* संस्था in caus. pass. (-स्थाप्यते), स्थिरीभू, सुखिरीभू, दृढीभू, घनीभू, संहन् in pass. (-ह्यन्ते).

CONSOLIDATED, *p. p.* संस्थापितः -ता -तं, संसम्भितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, स्थिरीकृतः -ता -तं, दृढीभूतः -ता -तं, एकत्रीकृतः -ता -तं.

CONSOLIDATION, *s.* स्थिरीकरणं, दृढीकरणं, संसम्भः, संस्थापनं, घनीकरणं, एकत्रीकरणं.

CONSONANCE, *s.* अनुसृतः -रिता, अनुसृत्यं, योग्यता, जपेक्ष्यत्वं, सादृश्यं.

CONSONANT, *a.* अनुसारी -रिणी -रि (न्), योग्यः -ग्या -ग्यं, जपेक्ष्यः -क्ता -क्तं, सादृशः -शी -शं, अनुसृत्यः -णा -णं, जपेक्ष्यः -द्धा -द्धं, तुल्यः -त्या -त्वं.

CONSONANT, *s.* (Letter) व्यन्तः; 'conjunct consonant,' संयोगः.

CONSONANTLY, *adv.* अनुसारत्वं -रेण, अनुसृत्यत्वं, जपेक्ष्यत्वं, योग्यं, यथा.

CONSONOUS, *c.* एकतालः -ला -लं, सार्वजनिकारी -रिणी -रि (न्).

CONSORT, *s.* (Wife) पत्नी, भाव्या, वधू.—(Husband) पतिः *m.*, भर्ता *m.* (न्).—(Royal consort, queen) राजपत्नी, राजमहिषी.—(Partner) सहवासी *m.* -सिनी *f.* (न्), सहवर्ती *m.* (न्), सहभावी *m.* (न्), सङ्गीत *m.* (न्).

To CONSORT, *v. n.* (Keep company with) सह चस् (c. 1. वसति, वसुं), संवस्; सङ्गन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), सह गम्, सह चस् (c. 1. चरति -रितुं).

CONSORTED, *p. p.* सङ्गतः -ता -तं, सहगतः -ता -तं, सङ्गातयान् -वती -वत् (न्).

- CONSORTION, *s.* साहित्यं, सहायत्वं, साहाय्यं, सङ्गमः, साहचर्यं, संसर्गः.
 CONSPERSION, *s.* सम्प्रोक्षणं, प्रोक्षणं, निषेकः, सेकः, सेचनं, प्रक्षेपः.
 CONSPICUOUS, *a.* (Obvious to the sight) प्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः-शा-शं, प्रत्यक्षः-धा-धं, स्पष्टः-धा-धं, सुस्पष्टः-धा-धं, स्फुटः-टा-टं, व्यक्तः-क्ता-क्ते, प्रत्यक्तः-क्ता-क्ते, प्रकाशमानः-ना-नं, प्रकाशितः-ता-तं, दीप्यमानः-ना-नं, देदीप्यमानः-ना-नं, पुरस्फुरन्-रन्तो-रन् (न्).—(Eminent) प्रमुखः-खा-खं, उत्कृष्टः-धा-धं, प्रकृष्टः-धा-धं, विशिष्टः-धा-धं, सुख्यातः-ता-तं.
 CONSPICUOUSLY, *adv.* प्रत्यक्षतः, प्रकाशं, स्पष्टं, स्फुटं, व्यक्तं.
 CONSPICUOUSNESS, *s.* प्रकाशता, सुप्रकाशत्वं, प्रत्यक्षत्वं, व्यक्तत्वं, स्फुटता, स्पष्टता, सुस्पष्टत्वं, प्रादुर्भावः.—(Eminence) प्रकृष्टत्वं, प्रमुखत्वं, विशिष्टता, विख्यातिः *f.*
 CONSPIRACY, *s.* दुष्टकर्मसम्पादनार्थं बहुजनानां संसर्गः, वहनं कुसाहित्यं, असत्साहित्यं, कुसंसर्गः, कुसाहाय्यं, कुमन्त्रणा, कपटप्रयत्नः, कुसङ्कल्पः, पणः, ऐकमत्यं, एकवाक्यता.—(Conjunction) संशापः, संशपनं.—(Against the king) द्रोहः, राजद्रोहः.
 CONSPIRATOR, *s.* दुष्टकर्मसाधनार्थं बहुजनैः सह संसर्गी *m.* (न्) or सङ्गी *m.* (न्) or अनुसङ्गी *m.* (न्).—(Persons bound together by oath) संशपकः *m. pl.*, दिव्यवद्धाः *m. pl.*, शपथवद्धाः *m. pl.*—(Against life) प्राणच्छेदकरः.—(Against the king) राजद्रोही *m.* (न्).—(Traitor) विश्वासपातकः.
 To CONSPIRE, *v. n.* दुष्टकर्मसाधनार्थं संसर्गं कृ or कुसाहित्यं कृ or कुसाहाय्यं कृ or पणं कृ, द्रोहं कृ.—(Against the life of the king) राजा हन्तव्य इति परस्परं शपथेन वद्धा भूत्वा समर्थं कृ.—(Agree together, lead to one point) सम्मिलं (c. 6. -मिलति -मेलितुं), एकत्र नो (c. 1. नयति, नेतुं), समानो, अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितुं); 'all things conspire to make him happy' तस्य सुखार्थं सर्वे सम्मिलन्ति.
 CONSTABLE, *s.* दण्डपाणिः *m.*, दण्डधरः, गश्ताटः, दंडेष्टः, यष्टिधरः, राजपुरुषः, कोष्ठपालः, ग्राहकः.—(Chief constable) दण्डनायकः.
 CONSTANCY, *s.* (Perpetuity) नित्यता-त्वं, अविरामः, निरन्तर्यं, संस्थितिः *f.*, प्रत्यवस्थानं.—(Firmness) स्थिरता, स्वेयं, धीरत्वं, दार्ढ्यं, दृढता, दृढिमा *m.* (न्), धृतिः *f.*, स्वेमा *m.* (न्).—(Perseverance) अभिनिवेशः, निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, व्यवस्थितिः *f.*, ग्रहः.—(Faithfulness, lasting affection) दृढा भक्तिः, दृढं सौहृदं, दृढभक्तित्वं, अनुकूलता.
 CONSTANT, *a.* (Perpetual) नित्यः-त्वा-त्वं, नैतिकः-को-कं, अभीष्टः-क्षणा-क्षणं, शाश्वतः-तो-तं, अविरतः-ता-तं, निरन्तरः-रा-रं, सनातनः-नो-नं, सदैवकालीनः-ना-नं, सदैवकालिकः-को-कं, चिरस्थायी-यिनी-यि (न्).—(Firm, steadfast) स्थिरः-रा-रं, दृढः-दा-दं, धीरः-रा-रं, व्यवस्थितः-ता-तं, धृतिमान्-मती-मत् (न्), प्रसक्तः-क्ता-क्ते, नियतः-ता-तं.—(Resolute) स्थिरमतिः-ति-ति, स्थिरचेता-ता-तः (म्), स्थितधीः-धी-धि.—(Constant in friendship) दृढसौहृदः-दो-दं, दृढभक्तिः-क्ति-क्ति; 'a constant wife,' पतिव्रता, स्त्रीया, दृढभक्तिः *f.*; 'a constant lover,' अनुकूलः.
 CONSTANTLY, *adv.* नित्यं, नित्यशः, नित्यदा, सततं, अनन्तं, नियतं, निरन्तरं, अविरतं, अनवरतं, अभीष्टं, सदैवकालं, शाश्वतं, अनिशं, सनतं, प्रतिक्षणं, अनुक्षणं, सना, वारं वारं, अघ्नानं.—(With firmness) स्थिरमत्या, मनःस्थिरं.
 CONSTELLATION, *s.* राशिः *m.*, नक्षत्रं, राशिनक्षत्रं, च्छदं, ताराशः *m.*, तारामण्डलः.
 CONSTERNATION, *s.* विम्वयः, सन्दासः, साध्वसे, त्रासः, सम्भयः, आकुलत्वं,

- आकुलता, कातरता, भयं, चमत्कारः, अरिष्टानक.
 To CONSTIPATE, *v. a.* अवरोधं (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), यन् (c. 9. -चामाति -चन्तुं), निचन्तुं, स्तम्भं (c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं), विष्टम्भं, अवष्टम्भं; नहं (c. 4. नयति, नहं).—(Crowd) सत्ताप (c. 1. -चापते -पितुं).—(Condense) घनीकृ, निविडीकृ.
 CONSTIPATED, *p. p.* अवरोधः-द्धा-द्धं, निरुद्धः-द्धा-द्धं, घातद्धः-द्धा-द्धं, यद्धकोष्ठः-द्धा-द्धं, निवद्धः-द्धा-द्धं, विष्टम्भः-व्या-व्यं, अवष्टम्भः-व्या-व्यं.
 CONSTIPATION, *s.* मलावरोधः, मलावष्टम्भः, विष्टम्भः, नाहः, घातनाहः, विद्वग्धः, गुदग्रहः, विद्वग्धः, निचन्तुः, विचन्तुः, कोष्ठनियन्तुः, यद्धकोष्ठः, घातघातः, वेगरोधः, वेगविधारणः; 'producing constipation,' ग्राही-हिणो -हं (न्), विष्टम्भी-म्भिनी-म्भि (न्).
 CONSTITUTE, *a.* (Component, making) साधकः-का-कं, विधायी-यिनी-यि (न्), कल्पकः-का-कं, संस्थापकः-का-कं, निर्मायकः-का-कं, रचकः-का-कं.—(Essential) वास्तवः-वो-वं, सारभूतः-ता-तं, स्वाभाविकः-को-कं.
 CONSTITUENT, *s.* साधनं, वस्तु *n.*, सारः, भूतं, मूलं, योनिः *m. f.*; 'a constituent part,' अङ्गः; 'of an army,' सेनाङ्गः.—(He who deputed) नियोजकः, प्रेरकः.
 To CONSTITUTE, *v. a.* (Form, compose) निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमीते -मातुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), कृ (c. 8. कुरुते, कर्तुं), रच् (c. 10. रचयति -यितुं), साप् in caus. (सापयति -यितुं); संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं).—(Establish) स्था in caus., प्रस्था, संस्था, प्रतिष्ठा.—(Depute) नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योजुं), प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), समादिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं); 'whatever wealth constitutes the treasury,' यद् धनं कोषभूतं.
 CONSTITUTED, *p. p.* (Composed, consisting of) निर्मितः-ता-तं, सात्मकः-का-त्मिका-कं in comp., रूपः-पा-पं in comp., मयः-यो-वं in comp.
 CONSTITUTION, *s.* (State) भावः, स्वभावः, अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*.—(Form) रूपं, स्वरूपं.—(Structure) निर्मितः *f.*, निर्माणा, संस्थितिः, यूहनं, विधानं, रचना, साधनं.—(Temperament) प्रकृतिः *f.*, भावः, स्वभावः, प्रकृतिस्वभावः, देहस्वभावः, शरीरस्थितिः *f.*, जन्मस्वभावः, जातिस्वभावः; 'of a sickly constitution,' जन्मरोगी-गिणी-गि (न्).—(Ordinance) व्यवस्था, विधिः *m.*—(System of government) राज्यरीतिः *f.*, राज्यस्थितिः *f.*, राज्यनीतिः *f.*, राज्यविधिः *m.*, राज्यप्रवृत्तिः *f.*, देशाचारः.—(Act of establishing) नियोजनं, प्रतिष्ठापनं, व्यवस्थापनं.
 CONSTITUTIONAL, *a.* (Relating to the constitution of body) प्राकृतिकः-को-कं, स्वाभाविकः-को-कं.—(To the constitution of the state) राज्यव्यवस्थानुसारो-रिणी-रि (न्).—(Radical) मौलः-ली-ल.
 To CONSTRAIN, *v. a.* (Compel an unwilling person to do any thing) यत्नेन or बलात्कारेण or यत्नेन अनिच्छन्तं जनं किञ्चित् कृ in caus. (कारयति -यितुं) or प्रवृत्तं in caus. (-वर्तयति -यितुं), or नियुज् in caus. (-योजयति -यितुं) with loc. c., बलात्कारं कृ, समाकृप् (c. 1. -कथति -कथुं). The causal form of any verb may be used to express 'constrain'; as, 'to constrain to give,' दा in caus. (दापयति -यितुं).—(Restrain) अवरोधं (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं).
 CONSTRAINABLE, *a.* बलात्काराधीनः-ना-नं, अवरोधनीयः-या-वं. Expressed by the fut. pass. part. of the caus. form.
 CONSTRAINED, *p. p.* (Constrained to do) बलात्कारेण कारितः-ता-तं.

--(Constrained to give) दापितः -ता -तं.—(Constrained to be silent) यन्त्रितकथः -चा -चं. The pass. part. of the caus. form of any verb may be used in this sense.

CONSTRAINT, *s.* (Compulsion) चलात्कारः, चलं.—(Necessity) चवश्यकत्वं -ता.—(Restraint) चवरोधः; 'by constraint,' चलात्, चलात्कारेण, अवश्यकत्वात्, चलापकर्म.

To CONSTRICT OR CONSTRICT, *v. a.* सङ्कुच (c. 1. -लोचति -चितुं), चाकुच (c. 1. -कुचति -चितुं), संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), संपृ (c. 1. -परति -रितुं -रीतुं), सन्निकृप् (c. 1. -कर्षति -कर्षुं).

CONstriction, *s.* सङ्कोचः -चनं, संवारः, संवृतिः *f.*, चाकुचनं.

To CONSTRUCT, *v. a.* निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोते, c. 4. -मोयते -मातुं or caus. -मापयति -यितुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं or caus. -कारयति -यितुं), कूप (c. 10. कृत्ययति -यितुं), विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं), सन्नृ in caus. (-जनयति -यितुं), षट् (c. 1. षटते -टितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निचि (c. 5. -चिनोति -चेतुं).

CONSTRUCTED, *p. p.* निर्मितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, कारितः -ता -तं, षटितः -ता -तं, मयः -यो -यं in comp.

CONSTRUCTION, *s.* निर्माणं, निर्मितिः *f.*, रचना, विरचना, कल्पनं -ना, विधानं, षटनं, सन्धिः *m.*, सन्धानं.—(Of words) समर्थः -धेता, अन्वयः. (Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, आशयः, विवक्षा.

To CONSTRUE, *v. a.* (Interpret the meaning) अर्थं व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं); व्याकृः व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं); विदू (c. 2. -द्वोति -वक्तुं), परिशुप् in caus. (-शोधयति -यितुं), छिन्नि कृ.—(Range words in order) शब्दविन्यासं कृ; 'to construe a sloke,' श्लोकलापनं कृ.

CONSTUPRATION, *s.* धर्मणं, दूषणं, साहसं, चलात्कारेणाभिगमः, राक्षसं, कन्याहरणं, स्त्रीहरणं, कन्यादूषणं.

CONSUBSTANTIAL, *a.* एकमूर्तिः -र्त्तिः -र्त्ति, समभावः -वा -वं, एकभावः -वा -वं, एकशरीरः -रा -रं, एकयोनिः -निः -नि, सजातीयः -या -यं.

CONSUL, *s.* पृथ्वाकाले रोमनगरं प्रजाभिर् नियुक्ते दण्डनायकः.—(An officer commissioned in foreign parts to superintend the commercial transactions of his own nation) विदेशे स्वदेशीयपानि-ज्यापारनिर्वाहणे नियुक्ते जनः.

CONSULATE, CONSULSHIP, *s.* पृथ्वाकाले दण्डनायकस्य पदं or अधिकारः.

To CONSULT, *v. a.* and *n.* मन्त्र (c. 10. मन्त्रयते -ति -यितुं), सम्मन्त्र, विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), सम्भाप् (c. 1. -भापते -पितुं), संवद् (c. 1. -वदति -दितुं or c. 10. -वादयति -यितुं), विमृश् (c. 6. -मृशति -मर्षुं), परामृश्, विनिश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), सच्चिन् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), एकाच परामर्शं कृ.—(Inquire of) निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).—(Regard) अवेष्ट (c. 1. -ईष्टते -ष्टितुं), प्रतीक्ष, समीक्ष; 'to consult with one's self,' मनसा विचर्.

CONSULTATION, *s.* मन्त्रः -न्त्रणं -णा, सम्मन्त्रणं, विचारः -रणं, सम्प्रधारणा, सम्भाषा -षणं, मर्शः, आमर्शः, प्रत्यवमर्शः, विमर्शः, परामर्शः, विवेचनं, संवादः, सम्प्रवदनं; 'private consultation,' गूढभाषितं.

To CONSUME, *v. a.* (Destroy) नश् in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्, सद् in caus. (सादयति -यितुं), अवसद्, विध्वंस in caus. (-ध्वंसयति -यितुं); 'by fire,' दहं (c. 1. दहति, दग्धुं), निर्दहं.—(Spend) उपयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), व्ययोक्.—(Exhaust) निःशेषं -पां -पं कृ, निरवशेषोक्.—(Waste) क्षि (c. 1. क्षयति c. 5. क्षिणोति or caus. क्षपयति -यितुं); 'to consume away,' नश् (c. 4. नश्यति, नश्ति), क्षि in pass. (क्षीयते), सद् (c. 6. सीदति, सन्तुं), अवसद्, परिहा in pass. (-हीयते).

CONSUMED, *p. p.* नष्टः -ष्टा -ष्टं, नाशितः -ता -तं, विनाशितः -ता -तं, दग्धः

-ग्धा -ग्धं, मुष्टः -ष्टा -ष्टं, व्ययोभूतः -ता -तं, व्ययितः -ता -तं, क्षीणः -णा -णं, परिक्षीणः -णा -णं, क्षयितः -ता -तं, चालीढः -ढा -ढं.

CONSUMER, *s.* नाशकः, विनाशकः, क्षयकरः, क्षयो *m.* (नृ), ध्वंसकारी *m.* (नृ). To CONSUMMATE, *v. a.* समाप् in caus. (-आपयति -यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पद्, साप् in caus. (साधयति -यितुं), संसाप्, सम्पू in caus. (-पूरयति -यितुं), निर्वृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

CONSUMMATE, *a.* सम्पूर्णः -र्णो -र्णं, परिपूर्णः -र्णो -र्णं, सिद्धः -द्धा -द्धं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं, समाप्तः -प्ता -प्तं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, परमः -मा -मं,

CONSUMMATION, *s.* (The state) सिद्धिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, समाप्तिः *f.*, सम्पूर्णता, परिपूर्णता.—(The act) समापनं, सम्पादनं, निष्पादनं, साधनं, निर्वर्त्तनं.

CONSUMPTION, *s.* (Pulmonary) क्षयः, शोषः, क्षयरोगः, क्षयपुः *m.*, क्षयकासः, ज्वरम *m.* (क्षन्), यक्ष्मा *m.* (नृ), कफक्षयः, नृपामयः, शरीर-पाकः.—(Destruction, waste) क्षयः, परिक्षयः, उपक्षयः, नाशः, विनाशः, व्ययः -यनं, ध्वंसः -सनं, अपचयः.—(Use) उपयोगः, उपभोगः.

CONSUMPTIVE, *a.* क्षयी -यिणी -यि (नृ), नाशी -शिनी -शि (नृ), व्ययी -यिनी -यि (नृ).—(Diseased with consumption) क्षयरोगी -गिणी -गि (नृ), यक्ष्मी -क्षिणी -क्षि (नृ).

CONTACT, *s.* स्पर्शः, संस्पर्शः, स्पर्ष्टिः *f.*, सम्पर्कः, पुक्तिः *f.*, समासज्जनं, संसर्गः, आसङ्गः, सङ्गः, व्यतिकरः, उपपातः, संयोगः, परिमर्शः, उपयोगः; 'as-certainment by contact,' त्वाचप्रत्यक्षः; 'bodily contact,' सङ्गाङ्गि.

CONTAGION, *s.* (Communication of disease) संचारः, स्पर्शसंचारः, संसर्गः, रोगाकर्षणं.—(Contagious disease) मारी, मारकः.

CONTAGIOUS, *a.* स्पर्शसंचारी -रिणी -रि (नृ), संचारकः -का -कं, संचारी -रिणी -रि (नृ), सम्पर्कीयः -या -यं, त्वाचः -चो -चं, संस्पर्शीजः -जा -जं.

To CONTAIN, *v. a.* (Hold) धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), आधा; आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं or caus., धारयति -यितुं), भृ (c. 3. विभर्त्ति, भर्तुं).—(Comprise) परिग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).—(Restraining) यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), संयम्; नियह; संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रतिसंह.

CONTAINABLE, *a.* आदेयः -या -यं, धारणीयः -या -यं, परिग्रहणीयः -या -यं.

CONTAINED, *p. p.* धृतः -ता -तं, धारितः -ता -तं, अन्तर्गतेतः -ता -तं, अन्तर्गथितः -ता -तं, समाविष्टः -ष्टा -ष्टं, परिगृहीतः -ता -तं, आकलितः -ता -तं, गर्भः -भा -भं in comp., वर्त्ते -र्त्तिनी -र्त्ति (नृ); 'contained in the sentence,' वाक्यस्थः -स्था -स्थं.

CONTAINING, *p. p.* (Holding) आदानः -ना -नं, दधानः -ना -नं, धारकः -का -कं, गर्भः -भा -भं in comp. आत्मकः -का -कं; 'a box containing powder,' चूर्णगर्भं पात्रं.

To CONTAMINATE, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), प्रतिदुष्, लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्तुं), अनुलिप्, कलुप (nom. कलुपयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलिनोक्, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), दिह (c. 2. देगि -ग्धुं), भष्टोक्; 'to be contaminated,' दुष् (c. 4. दुषति).

CONTAMINATED, *p. p.* दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दूषितः -ता -तं, कलुपितः -ता -तं, मलिनितः -ता -तं, कलङ्कितः -ता -तं, लिप्तः -प्ता -प्तं, भष्टः -ष्टा -ष्टं, अपवित्रः -त्रा -त्रं.

CONTAMINATION, *s.* दूषणं, कलुपं, मालिन्यं, अशौचं, अशौचित्वं, कलङ्कः, मलं. To CONTEMN, *v. a.* अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), तूष्णाय मन्, अवधीर् (c. 10. -धीरयति -यितुं), परिभू; गद्द (c. 1. गद्दते -र्द्दितुं), निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), गुप् in des. (जगुप्सते -प्सितुं), कदर्थ (c. 10. -अर्थयते -यितुं), उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), कुत्स (c. 10. कुत्सयति -यितुं), लघूकृ, तुच्छीकृ.

CONTEMNED, *p. p.* अवमतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं.

अवधीरितः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं, गर्हितः -ता -तं, निन्दितः -ता -तं
विमानितः -ता -तं, कदर्थितः -ता -तं, अवध्यातः -ता -तं, उपेक्षितः -ता -तं,
कुत्सितः -ता -तं.

CONTEMNER, *s.* अवमन्ता *m.* (नृ), अवज्ञानकृत्, निन्दकः, निन्दाकरः, घृणाकरः.
To CONTEMPLATE, *v. a.* (Examine attentively) निरूप (c. 10.) -रूपयति
-यितुं, अवेष्टुं (c. 1.) -ईष्टुं -यितुं, सम्प्रेष्टुं, चन्वयेष्टुं, समवेष्टुं; सन्दृष्टुं
(c. 1.) -पश्यति -दृष्टुं, अनुदृष्टुं, परिरुदृष्टुं; आलोक् (c. 10.) -लोकयति
-यितुं, आलोच (c. 10.) -लोकयति -यितुं, निर्वैष्टुं (c. 10.) -वर्णयति -यितुं).
To CONTEMPLATE, *v. n.* घ्ये (c. 1.) ध्यायति, ध्यातुं, अनुध्यायति, अभिध्यायति, सन्ध्यायति,
प्रध्यायति; चिन्त (c. 10.) चिन्तयति -यितुं, विचिन्तयति, चिन्तन्, भू in caus.
(भावयति -यितुं), सम्भू, मनसा विचर in caus. (-चारयति -यितुं), विमृश
(c. 6.) -मृशति -भृष्टुं, समाधा (c. 3.) -धत्ते -धातुं).

CONTEMPLATED, *p. p.* ध्यातः -ता -तं, चिन्तितः -ता -तं, भावितः -ता -तं,
सम्भावितः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, मनोगुप्तः -मा -मं.

CONTEMPLATION, *s.* ध्यानं, अभिध्यानं, आध्यानं, अनाध्यानं, समाधिः *m.*,
समाधानं, चिन्ता, भावना, सम्भावनं -ना, विचारणा, विमर्शः, ध्यानपरता,
ध्याम *n.* (नृ).

CONTEMPLATIVE, *a.* ध्यानपरः -रा -रं, चिन्तापरः -रा -रं, ध्यानशीलः
-ला -लं, चिन्ताशीलः -ला -लं, समाधिमान् -मती -मत् (नृ), चिन्तावान्
-वती -वत् (नृ), भावितात्मा -त्मा -त्म (नृ), समाधिस्थः -स्था -स्थं, ध्याननिष्ठः
-घा -घं, सचिन्तः -न्ता -न्तं.

CONTEMPLATOR, *s.* ध्यानकक्षी *m.* (नृ), ध्याता *m.* (नृ), समाधिकृत्, चिन्तकः
विचारि *m.* (नृ).

CONTEMPORARY, *a.* समकालीनः -ना -नं, एककालीनः -ना -नं, समान-
कालीनः -ना -नं, समानकालवर्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (नृ), समकालजः -जा -जं,
समानवयस्कः -स्का -स्कं, सवयाः -याः -यः (स्); 'a contemporary
associate,' वयस्यः.

CONTEMPT, *s.* अवमानं -न्ता, अवमर्तिः *f.*, अवज्ञा -ज्ञानं, परिर्वदः, परिभूतिः *f.*,
परिभावः. गह्रा -ह्रैणं, अवधीरणं, कुत्सा -त्सनं, उपेक्षा -क्षेणं, हेलनं,
अवहेला -लं -लनं, घृणा, परोवादः, अपवादः, तिरस्कारः, न्यङ्कारः,
न्यग्भावनं, निन्दा; 'object of contempt,' तिरस्कारविषयः, परिभ-
वपदं, परिभावापदं

CONTEMPTIBLE, *a.* अवमान्यः -न्या -न्यं, अवमाननीयः -या -यं, अवमन्यः
-व्या -व्यं, अवज्ञेयः -या -यं, अवज्ञातव्यः -व्या -व्यं, गर्शः -ह्रा -ह्रं, गहरीयः
-या -यं, तुच्छः -च्छा -च्छं, कुत्सितः -ता -तं, निन्दाहः -ह्रा -ह्रं, हूयः -व्या
-व्यं, गर्हितः -ता -तं, अवगर्हितः -ता -तं, अवष्टः -घा -घं, नीचः -चा
-चं, छुद्रः -द्रा -द्रं, अपकृष्टः -घा -घं, निकृष्टः -घा -घं.

CONTEMPTIBLENESS, *s.* अवमान्यत्वं, गह्रता, तुच्छत्वं, निन्दाहृत्वं, कौत्सित्वं, नीचत्वं.

CONTEMPTIBLY, *adv.* कुत्सितं, तुच्छं, अपकृष्टं, नीचतया, अवमान्यप्रकारेण.

CONTEMPTUOUS, *a.* अवमानो -निनी -नि (नृ), अवमन्ता -न्तो -न्त (नृ),
परिभवी -विणी -वि (नृ), परिभावी -विणी -वि (नृ), परिभावुकः -को -कं,
कुत्सावादी -दिनी -दि (नृ), उपेक्षकः -का -कं, घृणी -णिनी -णि (नृ).

CONTEMPTUOUSLY, *adv.* अवमानेन, अवज्ञानेन, अवमानं, परिभवेण,
उपेक्षया; 'he treats contemptuously,' अवमन्यते or अवमानाति
or उपेक्षते.

CONTEMPTUOUSNESS, *s.* अवमानिता, अवमानशीलता, परिभावुकत्वं.

To CONTEND, *v. n.* (Fight) युष् (c. 4.) युध्यते, योद्धुं, प्रतियुष्, विग्रह
(c. 9.) -गृह्णाति -ग्रहीतुं or in caus. -ग्राहयति -यितुं, कलह (nom.
कलहायते), वैर (nom. वैरायते).—(Strive) यत् (c. 1.) यतते -तितुं,
प्रयतः; चेष्ट (c. 1.) चेष्टते -ष्टितुं, विवेष्टुं, व्यायम् (c. 1.) -यच्छति -यन्तुं,
व्यवसो (c. 4.) -व्यति -सातुं, यद् (c. 1.) यदते -दितुं).—(Oppose) विरुप्

(c. 7.) -रुष्टि -रोद्धुं, प्रतिरुप्, संरुप्; प्रतिवृत्; प्रतोष (nom. प्रतो-
पायते), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं).—(Vie) स्पर्धे (c. 1.) स्पर्धते
-र्धितुं, विस्पर्धे, सङ्घर्ष (c. 1.) -र्षयति -र्षितुं).—(In argument) विवद्

11 (c. 1.) -वदते -दितुं, वाग्युद्धं कृ, वाक्कलहं कृ.

CONTENDENT, *a.* प्रतियोद्धा -द्धी -द्ध (नृ), विरोधी -धिनी -धि (नृ) or
प्रतिरोधी, विरुद्धः -द्धा -द्धं, विवदमानः -ना -नं, विपद्यः -द्या -द्यं, प्रति-
योगी -गिनी -गि (नृ), विपरोतः -ता -तं, प्रतोषः -पा -पं.

CONTENDER, *s.* विपद्यः, प्रतिपद्यः, योद्धा *m.* (नृ) or प्रतियोद्धा, वैरो *m.*
(नृ), प्रतिरोद्धा *m.* (नृ), विवादी *m.* (नृ).

CONTENT, *a.* सन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, तृप्तः -प्ता -प्तं, चतुष्टः -ष्टा -ष्टं, चलिष्टः
-ष्टुः -ष्टु, तुष्टः -ष्टा -ष्टं, परितुष्टः -ष्टा -ष्टं, परितुष्टात्मा -त्मा -त्म (नृ),
निःस्पृहः -हा -हं, निःस्पृहः -हा -हं, निःस्पृहः -हा -हं, अस्पृहः -हा -हं,
वितृष्णः -ष्णा -ष्णं, तृष्णाहीनः -ना -नं, अस्वाकांक्षी -क्षिणी -धि (नृ)
or निराकांक्षी, सुरी -सिनी -सि (नृ), प्रीतः -ता -तं, दृष्टः -ष्टा -ष्टं,
प्रज्ञानः -न्ता -न्तं, ज्ञानः -न्ता -न्तं, प्रज्ञानकायः -मा -मं, सुहितः -ता -तं,
चरितार्थः -धी -धं.

CONTENT, *s.* (Contentment) सन्तोषः, तृप्तिः *f.*, तोषः, परितोषः,
शान्तिः *f.*, कामप्रशान्तिः *f.*, कामनिवृत्तिः *f.*, चित्तप्रगमः, चलोभः,
चलुभ्यत्वं, चलिष्ठा, अस्पृहा, चितृष्णता, चेतृष्णं, धृतिः *f.*, सीहित्वं;
'to the heart's content,' यथानुमं -तृप्तिः; 'fruit to the heart's
content,' प्रकानफलं. —(Contents, that which fills) पूरकः -कं,
भरकः -कं; 'that which is contained,' अन्नेगत्, चन्नेभूतं, अन्नेवेक्षी
-क्षिनी -क्षि (नृ); 'the contents of a vessel,' भाण्डभरकः; 'con-
tents of a writing,' अर्थः; 'contents of a solid in geometry,'
यनफलं. —(Table of contents) अनुक्रमणिका, पत्रपञ्ची.

To CONTENT, *v. a.* तृप् in caus. (तर्पयति -यितुं), सन्तुप्, तुप् in caus.
(तोषयति -यितुं), सन्तुप्, परितुप्; 'to be content,' तृप् (c. 4.)
तृप्ति -ते, तुप् (c. 4.) तृप्ति, सन्तुप्.

CONTENTED, *p. p.* सन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्तोषितः -ता -तं, तृप्तः -प्ता -प्तं, धृतिमान्
-मती -मत् (नृ), पूर्णाभिलापः -या -यं. See CONTENT.

CONTENTEDLY, *adv.* सन्तोषेण, तृप्त्या, तुष्ट्या, सन्तुष्टे, चतुष्टं, लोभं विना.

CONTENTION, *s.* (Strife) कलहः -हं, कलिः *m.*, विग्रहः, विरोधः, द्वन्द्वः,
युद्धं, विपद्यता, विप्रतिपत्तिः *f.*—(Dispute, debate) वाक्कलहः -हं,
वाग्युद्धं, विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, विप्रलापः, विरोधोक्तिः *f.*,
वाक्विरोधः. —(Emulation) स्पर्धा, सङ्घर्षः, विजिगीषा. —(Appli-
cation of mind) मनःप्रवेशः, अभ्यासः.

CONTENTIOUS, *a.* कलहकारी -रिणी -रि (नृ) -कारः -री -रं, कलहप्रियः
-या -यं, कलिप्रियः -या -यं, विवादी -दिनी -दि (नृ), विरोधी -धिनी
-धि (नृ), विवादाधी -धीनी -धि (नृ), विवादशीलः -ला -लं, युयुत्सुः -त्सु -त्सु.

CONTENTIOUSLY, *adv.* कलहकारिवत्, विवादाधिंवत्, विवादपूष्टकं, वि-
वादशीलत्वात्.

CONTENTIOUSNESS, *s.* कलहकारित्वं, विवादाधिंवत्, कलहशीलता, कलहे-
च्छा, कलहप्रवृत्तिः *f.*

CONTENTLESS, *a.* असन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्तुष्टः -प्ता -प्तं, तुष्टिहीनः -ना -नं.

CONTENTMENT, *s.* सन्तोषः, सन्तुष्टिः *f.*, तुष्टिः *f.*, तृप्तिः *f.*, तृप्तता, सन्तुष्टता,
तोषः, परितोषः, अस्पृहा, चलिष्ठा, चलोभः, निराकांक्षा, प्रीतिः *f.*
See CONTENT.

CONTINUOUS, *a.* सीमावासी -सिनी -सि (नृ), सीमावर्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (नृ)
or सामन्नेवासी or समीपवासी or निकटवर्ती, प्रत्यन्तः -न्ता -नं,
पर्यन्तस्थः -स्था -स्थं.

CONTRERANEOUS, *a.* एकदेशीयः -या -यं, एकदेशनः -जा -जं, सदेशः -शा -शं.

(c. 1. -कोचति -चिह्नु), कुञ्ज (c. 1. कुञ्जति -चिह्नु or caus कुञ्जयति -यिह्नु), आकुञ्ज, संवृ (c. 1. -वरति, c. 5. -वृणोति -वरिह्नु -रीह्नु), सन्निकृप् (c. 1. -कथति -कथिह्नु), आकृप्; संह (c. 1. -हरति -हृह्नु), सचाप् (c. 1. -वाधते -यिह्नु), सङ्कटोक्; 'contracting the eye,' सङ्कटाद्यः; 'contracting the brow,' संहतभूः—(Shorten) संघिप् (c. 6. -घिपति -घेह्नु), संह, हम् in caus. (ह्रासयति -यिह्नु).—(Make a contract) नियमं कृ, समयाकृ, पणं कृ, पणं (c. 1. पणते -यिह्नु), पणायति -यिह्नु), सद्घट्ट (c. 1. -यट्टते -ट्टिह्नु), संविद् कृ, संविद् (c. 2. -वेति -वेदिह्नु).—(Betroth) चाग्दानं कृ; 'to contract a marriage,' विवाहं कृ, विवाहसम्बन्धं कृ, दारपरिग्रहं कृ.—(Contract friendship) सख्यं चन् (c. 9. चागति, चन्नु) or उपगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छु); 'I contracted a friendship with him,' जहं तस्य मित्रत्वम् उपगतः.—(Contract a debt) चृणं कृ, चृणग्रस्तः -स्ता -स्तं भू.

To CONTRACT, v. n. (Shrink up) सङ्कुच in pass. (-कुच्यते), सङ्कोचं or कुञ्चनम् इ (c. 2. एति, एह्नु) or गम् (c. 1. गच्छति, गच्छु), संघिप् in pass. (-घिप्यते), संह in pass. (-हियते), कुञ्ज in pass. (-कुञ्ज्यते), संहन् in pass. (-हन्त्यते).

CONTRACTED, p. p. (Drawn together) सङ्कुचितः -ता -तं, कुञ्चितः -ता -तं, आकुञ्चितः -ता -तं, निकुञ्चितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, पुटितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संश्रयानः -ता -तं.—(Abridged) संहतः -ता -तं, संक्षिप्तः -प्ता -प्तं, समस्तः -स्ता -स्तं.—(Narrow) सचापः या -यं, सङ्कटः -टा -टं, निरन्तरालः -ला -लं, निरापतः -ता -तं.—(Agreed) संविदितः -ता -तं.

CONTRACTIBLE, a. संक्षेपणीयः -या -यं, सङ्कोचनीयः -या -यं, कुञ्चनीयः -ला -लं.

CONTRACTIBILITY, s. संक्षेपणीयत्वं, सङ्कोचनीयत्वं, संहर्षणीयत्वं, कुञ्चनीयत्वं.

CONTRACTION, s. सङ्कोचः -चनं, आकुञ्चनं, कुञ्चनं, चवकुञ्चनं, समसनं, संक्षेपः -पणं, संवारः, संवृतिः f., ह्रासः, सङ्ग्रहः, निरोधः, न्यूनता; 'contraction of the vulva,' योनि संवृतिः f.; 'of the urethra,' मूत्रमार्गनिरोधः; 'contraction of the skin by astringents,' सन्धानं; 'union of letters,' सन्धिः m.; 'a contracted letter,' संक्षिप्तवर्णः.

CONTRACTOR, s. नियमकृत्, समयकृत् m. (त्रै), पणकृत्, पणायकः.

To CONTRADICT, v. a. विपरीतं वद् (c. 1. वदति -ते -दिह्नु), विपद्, अपवद्, अपवच् (c. 2. -यति -यिह्नु), प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -ह्नु), अपरोक्.—(Oppose) विरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोह्नु), प्रतिरुप्, प्रतिकूल (nom. -कूलयति -यिह्नु), प्रतिकृ, प्रतीप (nom. प्रतीपायते); 'to contradict one's self,' विप्रवद्.

CONTRADICTED, p. p. अपवादितः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं, पराहतः -ता -तं, अपरोक्तः -ता -तं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, वाधितः -ता -तं, विप्रतिपन्नः -न्ना -न्नं, विप्रतिकृतः -ता -तं.

CONTRADICTER, s. विपरीतवादी m. (नृ), प्रत्याख्याता m. (नृ), अपवादकः, विवादी m. (नृ), प्रतिवादी.

CONTRADICTION, s. (Verbal opposition) वचनविरोधः, प्रतीपवचनं, विपरीतवचनं, विरोधीक्तिः f., विपरीतापे वचनं, प्रत्याख्यानं, विगोतिः f.—(Disagreement, incongruity) विसंवादः, असङ्गतिः f., विरुद्धता, असंस्थितिः f.—(Controversial assertion) चित्तशङ्का, प्रतिवादः, विप्रलापः.—(Opposition) विरोधः -धनं, विपरीतता, विप्रतिपन्नः f., विपक्षाता, प्रतिपक्षाता, विप्रतिकारः, पर्यवस्थानं, प्रातिकूल्यं, प्रतिकूलता, प्रतिवन्धिः m. -न्यकता, वाधः.

CONTRADICTORILY, adv. विरुद्धं, विपरीतं, प्रतीपं, विरोधेन, असङ्गतं.

CONTRADICTION, a. विपरीतः -ता -तं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, विरुद्धार्थः -धा -धं,

प्रतीपः -पा -पं, विपक्षः -क्षा -क्षं, विपरीतार्थः -धा -धं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, प्रतिकूलः -ला -लं, विगोतः -ता -तं, प्रतिपेधकः -क्का -कं, झिष्टः -ष्टा -ष्टं, वाधितः -ता -तं.—(Inconsistent) परस्परविरोधी -धिनी -धि (नृ), परस्परपराहतः -ता -तं, विषदमानः -ना -नं.

CONTRADISTINCTION, s. व्यतिरेकः, प्रतिपक्षाता, विपक्षाता, विरुद्धता, विपरीतता, वैपरीत्यं, प्रातिकूल्यं, वैलक्षण्यं, विपरीतगुणविशिष्टता.

To CONTRADISTINGUISH, v. a. विपरीतगुणैः or विरुद्धगुणैः विशिप् (c. 7. -शिनष्टि -शेष्टु or caus. -शेपयति -यिह्नु).

CONTRADISTINGUISHED, p. p. विपरीतगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यतिरिक्तः -क्का -कं.

CONTRAINED, p. p. विलघः -घा -घं, अपच्यः -च्या -च्यं, विहितः -ता -तं.

CONTRAINEDICATION, s. अपच्यलक्षणं, अपच्योपलक्षणं, अपच्यता.

CONTRAPPOSITION, s. सम्मुखे or प्रतिमुखे स्थापनं or प्रतिपक्षपनं.

CONTRARIETY, s. विपर्ययः -य्यायः, पर्ययः, विपरीतता, वैपरीत्यं, विपर्ययासः, वैलक्षण्यं -लक्षण्यं, प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, विरोधः, प्रतिरोधः, विरुद्धता, प्रतिपक्षाता, पर्यवस्था, विप्रतिकारः, प्रतिवन्धिता, व्यतिरिक्तः, व्यत्ययः, व्यत्यासः, चवकुटारः.

CONTRARILY, adv. विपरीतं, विरुद्धं, प्रातिकूल्येन, विपर्ययेण, अभिमुखं.

CONTRARIWISE, adv. पुनर्, परन्तु, वरं, विपरीतं, वैपरीत्येन.

CONTRARY, a. प्रतिकूलः -ला -लं, विरोधी -धिनी -धि (नृ), विरुद्धः -द्धा -द्धं, विपरीतः -ता -तं, प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा -पं, प्रातीपिकः -को -कं, विलोमः -मो -मं, प्रतिलोमः -मा -मं, विपर्यस्तः -स्ता -स्तं, विपर्ययितः -ता -तं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, अपसम्यः -च्या -च्यं, प्रसम्यः -च्या -च्यं, विपक्षः -क्षा -क्षं, प्रतिपक्षः -क्षी -क्षं, द्वन्द्वः -द्धा -द्धं, चवकटः -टा -टं, चवकुटारः -रा -रं, अभिमुखः -खा -खं, अभिमुखगतः -ता -तं, प्रतिपक्षः -पा -पं.—(Hostile) वैरी -रिणी -रि (नृ).—(Acting contrary) विपरीतकारी -रिणी -रि (नृ); 'a contrary wind,' समुद्रगतो वातः. 'Contrary' is sometimes expressed by इतर; as, 'the contrary of moveable,' i. e. 'stationary,' जडनेतरः -रा -रं.

CONTRARY, s. विपर्ययः -य्यायः, पर्ययः, विपर्ययासः, व्यत्ययः, विपरीतः, व्यतिरिक्तः.—(Contrary proposition) प्रतिपक्षः, उन्नतपक्षः; 'to the contrary,' विपरीताभिप्रायेण; 'on the contrary,' पुनर्, परन्तु, वरं.

CONTRARY, CONTRARILY, adv. पुनर्, वरं, परन्तु, विपरीततः, अन्यथा, प्रतिकूलं; 'contrary to that,' तद्विपरीतं; 'contrary to custom,' रीतिव्यत्ययेन; 'contrary to promise,' प्रतिज्ञाविरोधेन.

CONTRAST, s. प्रतिपक्षः, प्रतिपक्षाता, व्यतिरेकः, विरोधः, विपर्ययः, वैपरीत्यं, व्यत्ययः, वैलक्षण्यं, मृपक्षं, भिन्नाभिप्रायः, विभिन्नाभावः; 'illustration by contrast,' व्यतिरेकसुदाहरणं.

To CONTRAST, v. a. विपर्ययम् (c. 1. -अस्यति -असिह्नु), परस्परविपर्ययेण उपना (c. 2. -माति -माह्नु), परस्परविरुद्धं -द्धा -द्धं कृ, व्यतिरेकं कृ, विपर्ययं कृ, मृपक्षेन अभिधा (c. 3. -दधाति -धाह्नु), परस्परवैपरीत्यं कृ.

To CONTRAST, v. n. (Be in contrast) विपर्यय in pass. (-अस्यते), विरुप् in pass. (-रुण्यते), व्यतिरिच् in pass. (-रिच्यते).

CONTRASTED, p. p. विपर्ययस्तः -स्ता -स्तं, व्यतिरिक्तः -क्का -कं, विरुद्धः -द्धा -द्धं.

CONTRAVALLATION, s. परिसरा, परिकूटं, प्रतिकूपः, नगरप्राचीराभिमुखं परिसमाप्राचीरादि.

To CONTRAVENE, v. a. प्रतिरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोह्नु), संरुप्, विरुप्; प्रतिक्; प्रतिवन् (c. 9. -वभाति -वन्नु), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यिह्नु), विहन् (c. 2. -हन्ति -हन्नु), व्याहन्, निषिद् (c. 1. -येधति -येह्नु), प्रतीप (nom. प्रतीपायते), विप्र (nom. विप्रयति -यिह्नु).

CONTRAVENTION, s. प्रतिरोधः, विरोधः, प्रतिकारः; विप्रतिकारः; प्रतिवन्धः,

प्रतियोगः, निषेधः, व्यापातः, चापः, प्रतिबन्धः, प्रतिबन्धकता.
 CONTRACTION, *s.* संस्पर्शः, स्पर्शः, परिमर्शः, स्पृष्टिः *f.*, सम्पर्कः, परिमर्गः.
 CONTRIBUTARY, *a.* एकराशे करदः -दा -दं, एकराजापोनः -ना -नं.
 To CONTRIBUTE, *v. a.* किञ्चित् किञ्चिद् दा (c. 3. ददाति, दातुं) or स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), स्वं स्वम् चंशं or भागं or उद्धारं दा.— (Assist, promote) साहाय्यं कृ, उपकृ, प्रवृप् in caus. (-वर्धयति -यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्धयति -यितुं).
 CONTRIBUTION, *s.* (The act) चंशदानं, उद्धारदानं, करदानं.—(The share contributed) चंशः, भागः, विभागः, उद्धारः, दंशः, करः.
 CONTRIBUTOR, *s.* चंशदाता *m.* (तृ), उद्धारदाता, चंशदायी *m.* (नृ).— (Assister, promoter) उपकारी *m.* (नृ), साहाय्यकर्त्ता *m.* (तृ), प्रवर्धकः, प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः, उत्तरसाधकः.
 CONTRIBUTORY, *a.* साहाय्यकारी -रिणी -रि (नृ), सम्पादकः -का -कं.
 CONTRITE, *a.* अनुतापी -पिनी -पि (नृ), जातानुतापः -पा -पं, कृतपश्चात्तापः -पा -पं, सद्भातपश्चात्तापः -पा -पं, अनुशोचकः -का -कं, अनुशोकसन्नामः -मा -मं, क्षुण्णमनाः -नाः -नः (स्), शोकाग्निमनसः -मा -मं.
 CONTRITELY, *adv.* सानुतापं, सन्तापेन, सखेदं, सन्तापपूर्वकं, अनुशोकात्.
 CONTRITION, *s.* पश्चात्तापः, अनुतापः, सन्तापः, अनुशोकः, अनुशोचनं, अनुशयः, खेदः, विमूर्तिः, कायकारः. विप्रतीसारः.
 CONTRIVABLE, *a.* प्रचिन्तनीयः -या -यं, विधेयः -या -यं, कल्पनीयः -या -यं.
 CONTRIVANCE, *s.* (Act of contriving) उपायचिन्तनं, घटनं, विधानं, कल्पनं -ना, परिकल्पनं, कृतिः *f.*, मन्त्रणा, युक्तिप्रयुक्तिः *f.*—(Scheme, plan) उपायः, अपदेशः, व्यपदेशः, साधनं, चेष्टा, व्यवसायः, विधः, छलं.
 To CONTRIVE, *v. a.* प्रचिन् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), परिचिन् or उपायं प्रचिन् or निश्चि (c. 5. -चिन्तोति -चेतुं), घट् (c. 1. घटते -टितुं). विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुसन्धा, क्लृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकल्प्, मन्त् (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), सम्प्रभृ in caus. (-धारयति -यितुं).
 To CONTRIVE, *v. n.* उपायं कृ, उपायचिन्तां कृ, चेष्ट् (c. 1. चेष्टते -ष्टितुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं).
 CONTRIVED, *p. p.* प्रचिन्तितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, घटितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, चेष्टितः -ता -तं; 'well contrived,' सुघटितः; 'badly contrived,' दुर्णीतः -ता -तं.
 CONTRIVER, *s.* उपेता *m.* (तृ), उपायज्ञः, उपायचिन्तकः, परिकल्पकः, व्यवसायी *m.* (नृ).
 CONTROL, *s.* (Restraint, check) संयमः, विनियमः, यमः, नियमः, निरोधः, संरोधः, दमः, दमनं, दमयः -घं, यन्त्रणं, निवारः, रणं.— (Power, authority) वर्श, प्रभुत्वं, अधिकारः, अधीनता; 'under your control,' त्वदधीनः -ता -नं; 'mental control,' ज्ञानयमनं, मनोदण्डः.—(Counter-reckoning) प्रतिगणितं, प्रतिगणना.
 To CONTROL, *v. a.* वशीकृ or वशे कृ, यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), नियम्, संयम्, सन्नियम्, विनियम्; नियम् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियम्, सन्नियम्; संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), दम् in caus. (दमयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), निरुध् (c. 7. -रुण्धि -रोधुं), अवरोध्, निषिध् (c. 1. -येयति -येदुं), यन्त् (c. 10. यन्त्रयति -यितुं), नियन्त्.—(By a counter-reckoning) प्रतिगणनी कृ.
 CONTROLLABLE, *a.* संयमनीयः -या -यं, दमनीयः -या -यं, वश्यः -श्या -श्यं, नियन्त्रणीयः -या -यं, शासनीयः -या -यं, प्रत्याहरणीयः -या -यं.
 CONTROLLED, *p. p.* यतः -ता -तं, संयतः -ता -तं, संयमितः -ता -तं, नियमितः -ता -तं, विनियतः -ता -तं, वशीकृतः -ता -तं, शासितः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, निगृहीतः -ता -तं, प्रत्याहृतः -ता -तं, अधीनः -ता -नं.
 CONTROLLER, *s.* शास्ता *m.* (तृ), अनुशासिता *m.* (तृ), अध्यक्षः, अभिर-

क्षिता *m.* (तृ), अधिकारी *m.* (नृ).
 CONTROLLERSHIP, *s.* अध्यक्षता -त्वं, अभिरक्षितृत्वं, अनुशास्त्रत्वं.
 CONTROVERSIAL, *a.* विवादी -दंती -दि (नृ), वादानुवादी -दिनी -दि (नृ), चितकी -क्षिणी -क्षि (नृ), सांवादिकः -की -कं, विसंवादी -दिनी -दि (नृ).
 CONTROVERSIALIST, *s.* विवादार्थी *m.* (नृ), विवादी *m.* (नृ), वादी *m.* (नृ), तर्की *m.* (नृ), सांवादिकः.
 CONTROVERSY, *s.* वादानुवादः, वादप्रतिवादः, वितण्डा, वादयुद्धं, विवादः, संवादः, विसंवादः, वादः, वितर्कः, तर्कः, वाक्कलहं, विरोधोक्तिः *f.*, शास्त्रार्थकलहः, विपक्षता, विप्रतिपक्षिः *f.*, विचारः.
 To CONTROVERT, *v. a.* विवद् (c. 1. -वदति -ते -दितुं), विसंवद्; विपरीतं वद्; विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), विवादास्पदीकृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अपरीकृ, वादानुवादं कृ, वितण्ड् (c. 1. -तण्डते -ण्डितुं).
 CONTROVERTED, *p. p.* वादग्रस्तः -स्ता -स्तं, विवादास्पदीकृतः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं.
 CONTROVERTIBLE, *v.* प्रत्याख्येयः -या -यं, विवदनीयः -या -यं, विचारणीयः -या -यं.
 CONTROVERTIST, *s.* शास्त्रविरोधदर्शी *m.* (नृ), विवादी *m.* (नृ), वादप्रतिवादकृत्, नेयाधिकः.
 CONTUMACIOUS, *a.* विपरीतकारी -रिणी -रि (नृ), प्रतोपः -पा -पं, विप्रतोपः -पा -प, प्रतिकूलः -ला -लं, घृष्टः -ष्टा -ष्टं, दुर्विनीतः -ता -तं, दुःशीलः -ला -लं, विलोमः -मा -मं.
 CONTUMACIOUSLY, *adv.* प्रतीपं, प्रतिकूलं, सदैवं, सधर्मं, सभाध्यं, भाष्येन, दुर्विनीतं.
 CONTUMACY, *s.* प्रतीपता, भाष्यं, धर्मः, धर्मः, प्रतिकूलता, दुःशीलता, दुर्विनीतता, विपरीतकारिता, व्यलीकता.
 CONTUMELIOUS, *a.* परुषः -पा -पं, निष्ठुरः -रा -रं, धर्मकः -का -कं, अवमाननी -निनी -नि (नृ), निन्दकः -का -कं, घृणाकरः -री -रं.
 CONTUMELIOUSLY, *adv.* पारुष्येण, सधर्म्येण, सपारुष्यं, सधर्म्यं, सनिकारं, सावमानं.
 CONTUMELY, *s.* पारुष्यं, परुषवचनं, निष्ठुरवचनं, परिभाषणं, परोवादः, धर्मः -धर्मं, अवज्ञा, अवमानं, निष्ठुरता, नेधुर्ध्वं, निन्दा, तिरस्कारः, प्राप्यता, वचनीयता, धिक्प्रिया, दुर्वचनं, जुगुप्सा, घृणा, गर्हा, उपक्रोशः, निकारः, उपालम्भः.
 To CONTUSE, *v. a.* चूर्ण् (c. 10. चूर्णयति -यितुं), चूर्णीकृ, मृद् (c. 9. मृद्वति, मर्द्धितुं), अवमृद्, विमृद्, छुद् (c. 7. छुणाति, छोनुं), छण् (c. 8. छणोति -णितुं), पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निष्पिप्, सम्पिप्, तुद् (c. 6. तुदति, तोनुं).
 CONTUSED, *p. p.* छुणः -या -गं, छतः -ता -तं, चूर्णितः -ता -तं, मर्द्धितः -ता -तं.
 CONTUSION, *s.* छष्टीला, नीलिका, छतं, मर्द्धनं, सम्मर्द्धः, निष्पेयः.
 CONUNDRUM, *s.* प्रवह्विः *f.* -ह्विका, प्रश्नदूती, प्रहेलिका, श्रेयः, श्रेयोक्तिः *f.*
 CONVALESCENCE, *s.* समुत्थानं, निरामयं, कल्पत्वं, शमः, उपशमः, रोगोपशमः, शास्त्र्यं.
 CONVALESCENT, *a.* समुत्थितः -ता -तं, वीतरोगः -गा -गं, निरामयः -या -यं, नीरुजः -जा -जं, व्याधिरहितः -ता -तं, कल्पः -त्वा -त्वं, व्यपगतव्याधिः -धिः -धि, उद्वापः -धा -धं, प्रोद्धाधितः -ता -तं.
 To CONVALESC, *v. a.* आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), समाह्वे, सवृद् (c. 10. घट्टयति -यितुं), आह्वानपूर्वकं समानी (c. 1. -नयति -नेनुं), एकत्र कृ.
 To CONVALESC, *v. n.* सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागम्; समे (c. 2. with सम्, जा, c. 2. समैति -तुं); सम्मिल् (c. 6. -मिलति -मेलितुं), एकत्र मिल
 CONVENIENCE, *s.* (Fitness) युक्तिः *f.*, उपयोगः, उपयोगिता, योग्यता, पात्रत्वं -ता, उपपत्तिः *f.*, याथातथ्यं.—(Commodiousness, comfort) सुस्थिता, सुखं, सौख्यं, सोपकारत्वं.—(Fitness of time) अवकाशः, अवसरः; 'when it suits your convenience,' अवकाशं प्राप्य or अवसरं प्राप्य or यथावकाशं.
 CONVENIENT, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -कं, पुक्तः -क्ता -कं, उचितः

CON

-ता-तं, यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, उपपन्नः-जा-वं, समुचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समझसः-सा-वं, सोपकार-रा-रं.

CONVENIENTLY, *adv.* युक्तं, यथायोग्यं, योग्यं, यथोचितं, उपयुक्तं, साम्प्रतं, स्थाने, यथातथा, जनायासेन, यथायसरं, यथायकाशं.

CONVENT, *s.* मठः, जवसपः, आश्रमः, बोहाटः, विहारः, धर्मशाला, धर्मचारिणं मठः.

CONVENTICLE, *s.* सभा, समानः, नेलकः, ईश्वरपूजकानां गूढसभा, व्यपहारविह्वलः समानः.

CONVENTICLER, *s.* सभासदः, गूढसभासेवी *m.* (नं), व्यपहारविह्वलसमानसेवी.

CONVENTION, *s.* (Agreement) समयः, नियमः, संविद् *f.*, उपगमः, संवादः, सङ्केतः—(Assembly) सभा, समानः, संसद् *f.*, नेलकः.

CONVENTIONAL, *a.* सामयिकः-कौ-कं, नियमिकः-कौ-कं, नियमितः-ता-तं, सङ्केतमत्तः-ता-तं, निरुद्धः-दा-दं, रुद्धः-दा-दं.

CONVENTUAL, *a.* मठसंन्यासी-न्यासी-न्य (नं), आश्रमी-निगी-नि (नं).

To CONVERGE, *v. n.* नानादिदेशाद् एकस्थानं प्रति गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or समागम्; एककेन्द्राभिमुखम् इ (c. 2. एति, एतुं).

CONVERGENCE, *s.* एकस्थानं प्रति गमनशीलता, एककेन्द्राभिमुखता.

CONVERGENT, *a.* एकस्थानं प्रति or एककेन्द्रं प्रति गमनशीलः-ला-लं, एककेन्द्राभिमुखः-खा-खं, केन्द्राभिपिपितः-यु-यु.

CONVERSABLE, *a.* कपोपकयनयोग्यः-ग्या-ग्यं, आलापी-पिनी-पि (नं), आलापकरणयुः-दु-दु.

CONVERSABLENESS, *s.* सभाचातुर्यं, आलापकरणे पाठवं.

CONVERSANCE OR CONVERSANCY, *s.* पाठवं, परिज्ञानं, परिचयः, नैपुण्यं, व्युत्पत्तिः *f.*, चातुर्यं, कुशलता, यावित्तं, विदग्धता, विज्ञता, अभिज्ञता.

CONVERSANT, *a.* विद्वः-हा-हं, अभिज्ञः-हा-हं, निपुणः-या-यं, शिक्षितः-ता-तं, सम्पन्नः-जा-वं, व्युत्पन्नः-जा-वं, विप्रतिपन्नः-जा-वं, चतुर-रा-रं, पटुः-दु-दु, कुशलः-ला-लं, अभिनिविष्टः-हा-हं, विचक्षणः-या-यं, विशारदः-दा-दं, वेत्ता-वी-वृ (नं), पण्डितः-ता-तं, कृती-तिनी-ति (नं), व्यवहारी-वी-वृ (नं), चतुर-रा-रं, शीलितः-ता-तं, हः-हा इ in comp.; 'well read,' स्वपीतः-ता-तं; 'conversant with law,' स्मृतिज्ञः; 'with the Scriptures,' शास्त्रविद्.

CONVERSATION, *s.* सम्भाषणं-यणं, संलापः, आलापः, आभाषणं, सङ्घाषा, कथायोगः, सम्प्रवर्तनं, कपोपकयनं, वादः, विश्रम्भकथा, संवादः, कथा-वाक्ता, द्वयोः संवादः, आपृच्छा—(Criminal) स्त्रीपुरुषसङ्घः—(Behaviour) वृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*, आचारः, व्यवहारः, व्यापारः.

CONVERSE, *s.* आलापः, सम्भाषणं, संसर्गः, सङ्गमः, सङ्घः, सङ्घतिः *f.*, सम्पर्कः—(The contrary) विपरीतः.

To CONVERSE, *v. n.* (Hold conversation) सम्भाष (c. 1. आपते-यितुं), संबद् (c. 1. वदति-ते-दितुं), सम्प्रवद्, संलप (c. 1. लपति-यितुं), आलप, संवच् (c. 2. वक्ति-वक्तुं), सङ्घत्य (c. 1. जत्यति-त्यितुं)—(Have intercourse) संसर्गं कृ, सङ्गम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं)—(As the sexes) स्त्रीपुरुषवत् सम्भोगं कृ or सङ्गम्.

CONVERSELY, *adv.* विपरीत्येण, विपरीत्यतः, व्यतिरिक्तेण, विपरीततः.

CONVERSION, *s.* (Change from one state to another) विकारः, विकृतिः *f.*, विस्त्रिया, परिवर्तनः, परिणामः, अन्यथाकरणं, अन्यथाभावः, विपर्ययः, भावान्तरावस्थाः *f.* Obs. Change from one substance to another is often expressed by the affix सात्; as, 'conversion to water,' जलसात्करणः; 'to ashes,' भस्मसात्करणः—(Moral change) निवर्तनं, पापनिवर्तनं, विप्रतीसात्—(To another religion or opinion) परमतग्रहणं, परधर्माग्रहणः, धर्मपरिवर्तनः, मतिभेदः, असत्यधर्माग्राह्यं सत्यधर्माग्रहणं.

CON

CONVERT, *s.* परधर्माग्रहितः, परमतग्रहीता *m.* (नं), स्वधर्माग्रहीता *m.* (नं), धर्मपरिवर्तकः.

To CONVERT, *v. a.* (Change) विकृ, अन्यभावं-वा-वं कृ, भिन्नभावं-वा-वं कृ, भावान्तराकृ, अन्यथा कृ, विकृताकारं-रा-रं कृ, यचितुं in "caus. (-वर्तयति-यितुं), परापूर्व. Obs. To convert from one substance to another is often expressed by सात्; as, 'to convert to ashes,' भस्मसात् कृ; 'to water,' जलसात् कृ; 'to one's own substance,' आत्मसात् कृ.—(Cause to reform) पापाद् विरम् in caus. (-रमयति-यितुं) or निवृत् in caus. (-वर्तयति-यितुं)—(Cause to change from one religion or opinion to another) स्वधर्माग्रहणान्तरं परधर्माग्रहणे प्रवृत् in caus. (-वर्तयति-यितुं) or परधर्मे ग्रह in caus. (ग्राहयति-यितुं)—(Apply to some use) प्रयुज् (c. 7. युनक्ति-योक्तुं), उपयुज्, विनियुज्.

To CONVERT, *v. n.* (Be converted) विकृ (c. 8. कुरुते), विकृताभू, अन्यथाभू, विकृताकारः-रा-रं भू, भावान्तरम् इ (c. 2. एति, एतुं) or प्राप् (c. 5. आगच्छति-आगच्छुं), भावान्तराभू.—(From sin) पापाद् विरम् (c. 1. रमति-रन्तुं) or निवृत् (c. 1. वर्तते-वर्तितुं)—(Change one's religion) धर्मं परिवृत् in caus. (-वर्तयति-यितुं), स्वधर्मे त्वा or अपास्य परधर्मे ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or आधि (c. 1. अयति-यितुं)—(Change in mind) अन्यमानसीभू, विमनीभू.

CONVERTIBILITY, *s.* परिवर्तनीयता, विकार्यता, परिवर्तनयोग्यता.

CONVERTIBLE, *s.* परिवर्तनीयः-या-यं, विकार्यः-य्यो-य्यं, परिवर्तनयोग्यः-ग्या-ग्यं.

CONVEX, *a.* न्यूनः-जा-वं, विसाकारः-रा-रं, कूर्मपृष्ठाकारः-रा-रं, आभोगवान्-वती-वत् (नं), गोळपृष्ठाकृतिः-ति-ति, गण्डाकारः-रा-रं.

CONVEXITY, *s.* न्यूनत्वं-ता, विसाकारता, गण्डाकारभावः, आभोगः.

CONVEXLY, *adv.* कूर्मपृष्ठाकारेण, आभोगरूपेण, न्यूनतः.

CONVEXO-CONCAVE, *a.* सङ्घेचन्द्राकृतिः-ति-ति, सङ्घेचन्द्ररूपः-पा-यं.

To CONVEX, *v. a.* (Carry) वह् (c. 1. वहति-ते, बोधुं), आवह, उपवह, संबह; आनी (c. 1. नयति-नेतुं), नृ in caus. (नारयति-यितुं), गम् in caus. (गमयति-यितुं), प्राप् in caus. (प्रापयति-यितुं), स्थाना-नारीकृ.—(Transmit) सद् in caus. (-चारयति-यितुं), चल् in caus. (चालयति-यितुं), अभियह.—(Make over to another) परस्मै or परस्मिन् सन् in caus. (-अपेयति-यितुं).

CONVEYANCE, *s.* (Vehicle) वाहनं, यानं, प्रवहणं, वाहः, रयः, चातुरं.—(Act of making over to another) परस्मै समर्पणं.—(Act of conveying) वाहनं, तारणं, जानयनं, अभिवाहं, सचारणं, चालनं.—(Deed of sale or transfer) क्रयलेख्यं, समर्पणपत्रं.

CONVEYANCE, *s.* क्षेत्रद्रव्यादीनां दानपत्रलेखकः, स्थावरस्थावरार्थां समर्पणपत्रलेखकः or क्रयपत्रलेखकः.

CONVEYED, *p. p.* कटः-दा-दं, भूतः-ता-तं, संचारितः-ता-तं, चालितः-ता-तं, तारितः-ता-तं; 'being borne along,' वहमानः-ना-नं, नीयमानः-ना-नं.

CONVEYER, *s.* वाहकः, वाही *m.* (नं), तारकः, तारी *m.* (नं), संचारकः.

To CONVEY, *v. a.* आपृप् (c. 10. अपेयति-यितुं, c. 1. अपेयति-यितुं), संसृज् (c. 10. सृजयति-यितुं), अपराधनिश्चयं कृ, अपराधनिश्चयं कृ, निशीतापराधं-वा-वं कृ, दोषप्रमाणं कृ, सदीप or सापराधं or अपराधिनं-धिनो-धि हा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), अभियुक्तनं निरुद्धं कृ, असौ सापराध इति निश्चि (c. 5. विनोति-चेतुं), दृष्टदोषं चाख्या (c. 2. ख्याति-युं).

CONVEY OR CONVEYED, *p. p.* आपर्षितः-ता-तं, दृष्टदोषः-पा-यं,

- दृष्टापरायः-भाः-यं, निश्चितदोषः-पा-यं, निर्णीतदोषः-पा-यं, उपपा-
दितदोषः-पा-यं; 'of falsehood,' दृष्टवितथवचनः-ना-नं.
- CONVICT, *s.* आर्षाधिपतः, दृष्टदोषः, दृष्टापरायः, दोषनिश्चयात् प्रवासितः or
कायज्ञेये चलेन नियोजितः.
- CONVICTION, *s.* (Of crime) आधर्म्यं, दोषनिश्चयः, दोषनिर्णयः, अपरा-
धनिर्णयः.—(Full persuasion) निश्चयः, निर्णयः, सुनिश्चयः, विश्वासः,
प्रत्ययः, ग्रहणं, धारणं, परिज्ञानं.
- To CONVINCE, *v. a.* (Make to acknowledge) स्वीकारं कृ in caus.
(कारयति-यितुं), उरीकारं or अङ्गीकारं कृ in caus., अभिज्ञातुं or
उरीकर्तुम् आनी (c. 1. -नयति-नेतुं) or अनुनी, निरुद्धं-रं-रं कृ,
निरुद्धीकृ, अभिज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), परिज्ञा in caus., ग्रह
in caus. (ग्राहयति-यितुं).—(Make to believe, persuade) प्रत्ययं
or विश्वासं or निश्चयं कृ in caus. or जन् in caus. (जनयति-यितुं),
प्रत्येत्तुं or विश्वसितुम् आनी or अनुनी.—(Destroy doubt) संशयं
or सन्देहं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्ते) or खगद् (c. 10. खगदयति-यितुं).
- CONVINCED, *p. p.* कृतनिश्चयः-या-यं, कृतनिर्णयः-या-यं, जातनिश्चयः
-या-यं, जातविश्वासः-ना-नं, जातप्रत्ययः-या-यं, निरुद्धीकृतः-ता-तं,
छिन्नसंशयः-या-यं.
- CONVINCING, *a.* निश्चायकः-का-कं, निर्णायकः-का-कं, निश्चयजनकः
-का-कं, विश्वासकारी-रिणी-रि (न्), परिज्ञानकृत्, प्रत्ययजनकः-का-कं.
- CONVINCINGLY, *adv.* यथा निश्चयो जायते तथा, निःसन्देहं, अत्र न संशय
इति प्रकारेण.
- CONVIVIAL, *a.* औत्सविकः-की-कं, सम्भोजनः-नी-नं, उत्सवसन्धी
-न्विनी-न्वि (न्); 'a convivial party,' सम्भोजनं, सहभोजनं,
सन्धीतिः *f.*
- CONVOCATION, *s.* (The act of calling together) समाह्वानं, आह्वानं.
—(Assembly) सभा, समाजः, सदः *n.* (स्).—(Assembly of the
clergy) पुरोहितसभा, धर्माध्यक्षसमाजः.
- To CONVOKE, *v. a.* समाह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), आह्वे, सद्बद्ध (c. 10.
-यष्टयति-यितुं).
- To CONVOLVE, *v. a.* समावृत् in caus. (-वर्तयति-यितुं), आवृत्, व्यावृत्;
संवृ in caus. (-सारयति-यितुं).
- CONVOLVULUS, *s.* घोरविदारि, विदारि, महाश्वेता, इधुगन्धा, चृद्यगन्धिका,
क्रोष्टी, श्यामा, भूमिकुम्भारकः.
- To CONVOY, *v. a.* (Attend by way of defence) रक्षाधैम् अनुव्रज्
(c. 1. -व्रजति-जितुं) or अनुया (c. 2. -याति-यातुं).—(Guide) सञ्चर्
in caus. (-चारयति-यितुं).—(Convey) आवह (c. 1. -वाहयति-यितुं).
—(Guard on a journey) अर्धनि रक्ष (c. 1. रक्षति-यितुं).
- CONVOY, *s.* (Attendance by way of defence) रक्षाधैम् अनुव्रजनं,
अनुव्रज्या.—(Guide) सञ्चारकः.—(Guard) रक्षकः.—(A ship for
convoy) वाणिज्यपोतरक्षका वृहद्घुडनौका.
- CONVOYED, *p. p.* अनुयातः-ता-तं, सञ्चारितः-ता-तं, अर्धनि रक्षितः-ता-तं.
- To CONVULSE, *v. a.* (Agitate greatly) द्युम् in caus. (द्योभयति-यितुं),
व्याद्युम्, सद्द्युम्, विद्युम्; कम्प in caus. (कम्पयति-यितुं), प्रकम्प.—
(Contract convulsively) आकृप्, (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति-क्रुष्टं),
आघिष् (c. 6. -घिषति-घेत्तुं), अपतन् in caus. (-तानयति-यितुं);
'to be convulsed,' द्युम् (c. 4. द्युभ्यति, द्योभितुं), सद्द्युम्, सम्प्रद्युम्.
- CONVULSION, *s.* (Spasm) आघेपकः, अपतानकः, अपतन्त्रकः, आकषेः,
ग्रहानयः, शूलं.—(Commotion) द्योभः, व्याद्योभः, कम्पः, कम्पनं, कम्पितं.
- CONVULSIVE, *a.* आकषेपकः-का-कं, आघेपकः-का-कं, कम्पकः-का-कं,
कम्पकरः-री-रं; 'a convulsive contraction,' आकषेः, अपतानकः;

- 'convulsive utterance,' गहदः, गहदवाक् *f.* (च्).
- CONV, *s.* शशः, शशकः, विलवासी *m.* (न्), गहवासी *m.* (न्).
- To COO, *r. n.* (As a bird) कु (c. 1. कवते, c. 6. कुवते, c. 2. कौति,
कवितुं, कौतुं), कृज् (c. 1. कृजति-जितुं), अनुकृज्, कुकु शब्दं कृ.
- COOING, *s.* कृजनं, कृजितं, अनुकृजनं, कुकु शब्दः.
- COOK, *s.* सूपकारः, पाचकस्त्री *f.*, पचकः, पाचकः, पचः, पचेलुकः, सदः,
मृदाप्यद्यः, भक्ष्यकारः, अन्नसंस्कर्ता *m.* (च्), भक्तकारः, औदनिकः, आन्यसिकः.
- To COOK, *v. a.* पच् (c. 1. पचति-ते, पक्नुं), आ in caus. (अपयति-ते
-यितुं), अन्नानि संस्कृ or सन्धा (c. 3. -दधाति-पातुं) or सिद्धीकृ.
- COOKED, *p. p.* पक्कः-क्ता-क्ते, आणः-या-यं, शृतः-ता-तं, अप्रितः-ता-तं,
सिद्धः-द्धा-द्धं, संस्कृतः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, उपसम्पन्नः-न्ता-न्नं,
राद्धः-द्धा-द्धं.
- COOKERY, *s.* (Art of) पाकविद्या.—(Act of cooking) पचनं, पाकः,
पचा, पाचा, पाचिका, पाकनिष्पत्तिः *f.*
- COOK-MAID, *s.* पाचकस्त्री, पाचिका, अन्नसंस्कर्त्री, भक्ष्यकारी, सूपकारी.
- COOK-ROOM, *s.* पाकशाला, पाकस्थानं, पाकागारं, मृदशाला, महानसः-सं.
- COOL, *a.* शीतलः-ला-लं, शीतः-ता-तं, शिशिरः-रा-रं, अतप्रः-मा-मं,
अतपः-पा-पं, अप्रमीः-मी-मीं, अनुष्णः-ष्णा-ष्णं, शीतलस्पर्शः-शा
-शी, जडः-डा-डं.—(Calm, composed) असम्भ्रमः-मा-मं, अय्ययः-या
-यं, शान्तः-न्ता-न्नं, धीरः-रा-रं.—(Without passion) वीतरागः
-गा-गं.—(Cool in affection) विरक्तः-क्ता-क्ते; 'it grows cool,'
शीतलायते.
- COOL, *s.* शीतलं, शीतं, शीतलता, शीतता, शिशिरः, शैत्यं, अनुष्णता, अप्रमीः.
- To COOL, *v. a.* शीतलीकृ, शीतीकृ, शिशिरीकृ, शीतल (nom. शीत-
लयति-यितुं).—(Cause an abatement, extinguish) शम् in caus.
(शमयति-यितुं), उपशम्, प्रशम्.
- To COOL, *r. n.* शीतल (nom. शीतलायते), शीतलीभू, शिशिरीभू, शीतीभू.
—(Abate, subside) शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), उपशम्, प्रशम्.
- COOLED, *p. p.* शीतीकृतः-ता-तं, शीतलीकृतः-ता-तं, हततापः-पा-पं.
- COOLER, *s.* शीतलकारकः.—(For wine, &c.) मद्यादिशीतलीकरणार्थं
मृन्मयभाजनं.
- COOLING, *a.* शीतलकारी-रिणी-रि (न्), तापहरः-री-रं, सन्नापहरः
-रा-रं, धर्मेनाशकः-का-कं.—(Causing abatement) शमकः-का
-कं, शान्तिदः-दा-दं; 'cooling breeze,' शीतलवातः, सेदचूपको वायुः.
- COOLLY, *adv.* शीतलं, शिशिरं, सशैत्यं.—(Without discomposure)
असम्भ्रमं, सम्भ्रमं विना, अय्ययं, शानं, प्रशानं, असहसा.
- COOLNESS, *s.* शीतलता, शैत्यं, शीतता, शीतीभावः, शिशिरत्वं, अनुष्णता.
—(Of affection) विरागः, विरक्तिः *f.*, निःस्नेहता.
- COON, *s.* (Soot that gathers over an oven's mouth) कन्दुमुखलग्नम्
अङ्गारसलं.—(Grease which works out of the nave of a
wheel) चक्रनाभिमध्याद् निर्गतः स्नेहः.
- COOP, *s.* (Barrel) भासं, भाजनं, काष्ठभासं, काष्ठपात्रं.—(Cage for
poultry) ग्राम्यकुक्कुटादिरक्षणार्थं पित्ररं or वीतंसः, कुक्कुटपालिका.
- To COOP-UP, *v. a.* पित्ररे or वीतंसे प्रविष् in caus. (-वेशयति-यितुं).—
(Confine in a narrow place) सङ्कुटस्थाने निरुष् (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं).
- COOPER, *s.* काष्ठभासकृत्, काष्ठभाजनकारः, काष्ठपात्रदोहनादीनां तक्षकः.
- COOPERAGE, *s.* (Price paid for cooper's work) काष्ठपात्रादितक्षकस्य
मूल्यं or भूतिः *f.*—(Cooper's work) काष्ठपात्रादितक्षकस्य कर्म ॥
(न्) or व्यापारः.
- To CO-OPERATE, *v. n.* अन्येन सह व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं) or साचर्
(c. 1. -चरति-रितुं) or चेष्ट (c. 1. चेष्टते-ष्टितुं); प्रतियोगं कृ, साहाय्यं

- कृ; सहकारी -रिखी -रि भू.
CO-OPERATION, *s.* सहकाय-रिता, साहाय्य, सहायता, प्रतियोगः, प्रति-योगिता, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, चङ्गाङ्गिभावः.
CO-OPERATIVE, *a.* सहकारी -रिखी -रि (न), सहयोगी-गिनी-गि (न).
CO-OPERATOR, *s.* सहकारी *m.* (न), सहकृता *m.* (न), प्रतियोगी *m.* (न), साहाय्यकृत्, सम्भूयकारी *m.* (न).
COOT, *s.* जलचर कृष्णवर्णः द्युपक्षिभेदः.
COPARCENARY, *s.* संसृष्टता-त्वं, संसृष्टता, समांशिता.
COPARCENER, *s.* समांशी *m.* (न), समांशहारी *m.* (न), अंशहृत्, संसृष्टी *m.* (न), संसृष्टः, रिक्थसंविभागी *m.* (न), सहाधिकारी *m.* (न).
COPARTNER, *s.* समांशी *m.* (न), समांशहारी *m.* (न), अंशी *m.* (न), अंशभागी *m.* (न), अंशहारी *m.* (न), सम्भूयकारी *m.* (न).
COPARTNERSHIP, *s.* समांशिता, सम्भूयसमुत्थानं, अंशभागिता, अविभक्त्य.
COPE, *s.* (Covering for the head) मस्तकाभरणं, मस्तकाच्छादनं, शिरः-स्त्राणं, शिरस्त्रं.—(Sacerdotal cloak) पुरोहितप्राधारः, पुरोहितपरिधेयं.
TO COPE WITH, *v. n.* प्रतिगृह् (c. 4. -गृह्यते -योद्धुं), स्वर्णं (c. 1. स्वर्णते -यिहं), सङ्गृह् (c. 1. -ययति -यिहं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यिहं), विरुह् (c. 7. -रुहति -रोद्धुं), प्रतियोगं कृ.
COPIER OR COPYIST, *s.* लेखकः, लिपिकः -कारः, प्रतिलिपिकः.—(Imitator) अनुकारी *m.* (न), गतानुगतिकः.—(Plagiary) चामप-हारकः, शब्दचोरः.
COPING, *s.* प्राकाराङ्गं, कपिशिर्षं, ऋषशिर्षं, खोडकशिर्षं, सालशृङ्गं.
COPIOUS, *a.* बहु-दुः-धृ-दुः, बहुलः-ला-लं, प्रबुध-रा-रं, भृदि-रि-रि, पुष्कलः-ला-लं, सम्पूरः-शौ-शै, परिपूरः-शौ-शै, अनेकः-या-कं, विपुलः-ला-लं.
COPIOUSLY, *adv.* पाहुत्येन, बहुशः, बहु, प्राचुर्येण, प्रबुधं, भूरि, भूरिशः, विस्तारेण, विस्तराशः, अनेकशः.
COPIOUSNESS, *s.* पाहुत्यं, प्राचुर्यं, बहुत्यं, प्रबुधत्वं, प्रपचनं, सम्पूर्यता, पुष्कलत्वं, विपुलता.
COPPER, *s.* ताव, तावकं, शूलं, छट्टं, द्विष्टं, नैपालिकं, तपनेष्टं, लोहितायः *n.* (न), -उदुचरं, ब्रह्मवर्चनं, अचकं, अरविन्दं, रविलोहं; 'copper vessel', तावपात्रं, तावकटाहः, तावस्याली, तावपिण्डः; 'copper coin', धनः.
COPPER-COLOURED, *a.* ताववर्णः-शौ-शै, तावमुखः-खी-खं, तावतनुः-नु-नु.
COPPERAS, *s.* तुल्य-त्रकं, मृपातुल्यं, मलीमसः.
COPPERPLATE, *s.* तावफलकं, तावपट्टं, तावपत्रं, पट्टं.
COPPERSMITH, *s.* तावकारः, ताविकः, तावकुट्टकः-कुट्टः, शौल्यिकः, कांस्यकारः.
COPPERY, *a.* तावः-खी-खं, ताविकः-की-कं, तावमयः-यी-यं, खौडुसट-री-रं, कुडुमतावः-चा-चं.
COPPIC OF COPSE, *s.* गुल्मावृतं स्थानं, दन्धनावृतं स्थानं, मङ्गलः, उपवनं, कृत्रिमवनं.
COPULA, *s.* विशेष्यविशेषणसंज्ञा.
TO COPULATE, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं).
TO COPULATE, *v. n.* स्त्रीपुरुषवत् सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अभिगमः; मैथुनं कृ, सम्भोगं कृ, संसर्गं कृ.
COPULATION, *s.* मैथुनं, रतं, सुरतं, रतिकर्म्म *n.* (न), रतिक्रिया, शृङ्गारः, अङ्गसङ्गः, औपत्यं, सम्भोगः, संसर्गः, सम्प्रेकः, संयोजनं, व्यवायः, गमनं, अभिगमनं, महासुखं, रतः *n.* (न), उपसृष्टं, अभिमानितं, ययितं, काम-केलिः, मोहनं.
COPULATIVE, *a.* संयोगकारी -रिखी -रि (न) or संसर्गकारी; 'copula-

- tive conjunction, 'संयोगकारिणी सम्प्रयसंज्ञा.
COPY, *s.* (Transcript from an original) प्रतिलिपिः *f.*, प्रतिरूपं.—(An individual book) एकपुस्तकं, एकग्रन्थः.—(An original from which any thing is copied) आदर्शः, मूलः.—(Autograph) "स्वहस्तलिखितं, हस्ताक्षरं, हस्तलिपिः *f.*
TO COPY, *v. a. and n.* (Transcribe) उक् (c. 1. -तरति-रितुं-रौतुं), लिपिं दृष्ट्वा प्रतिलिपिं कृ, रूपं दृष्ट्वा प्रतिरूपं कृ, मूलदर्शनाद् लिप् (c. 6. लिखति, लेखितुं).—(Imitate) अनुकृ, अनुगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).
COPY-BOOK, *s.* प्रतिलिपिपुस्तकं, प्रतिलिखनपुस्तकं.—(The writing by looking at which boys learn to write) आदर्शः, पुस्तकं यस्य पत्रेषु धर्तृधिन्यासश्च चारुवेषण लिख्यते यद्दर्शनाद् बालका लिखन-शिष्यां कुर्वन्ति, बालानां लिखनशिष्यायैव पुस्तकारोपिज्ञानं चक्षराणि चास्मानि या.
COPYHOLD, *s.* (Land, &c.) ग्रामेश्वराधीनं क्षेत्रादि.
COPYHOLDER, *s.* आहर्ता *m.* (न), ग्रामेश्वराधीनक्षेत्रधारी *m.* (न).
COPYRIGHT, *s.* सक्तीयमुद्रितग्रन्थे निवन्तुर अधिकारः, मुद्राङ्कितपुस्तके स्वतः.
TO COQUET, *v. n.* विलस (c. 1. -लसति-सितुं), विलासं कृ, हासं कृ, लल् (c. 1. ललति-लितुं), खेला (nom. खेलायति-यितुं), प्रेमललितं कृ.
COQUETRY, *s.* विलासः, हासः, ललितं, विभ्रमः, खेला, रसिकता, मोहनेच्छा, लालसा, रम्यं.
COQUETTE, *s.* रसिका स्त्री, रसिनी, विलासिनी, विलासवती, दामिनी, मोहनकारिणी, लालिनी, कामिनी, लीलावती.
CORAL, *s.* विदुनः, प्रवालः-लं, रजवृक्षः, मन्दरः, मन्दारः, रक्तकन्दः-न्दलः, हेमकन्दलः, रत्नकन्दलः, रत्नवृक्षः, लतामणिः *m.*, अङ्गारकमणिः, माहेयः, पारिजातः, पारिमद्रा, क्रिमिशङ्कुः *m.*, भीमरत्नं, भोमीरा, सुपुष्पः, रक्तपुष्पकः.
CORALLINE, *a.* प्रवालनयः-यी-यं, विदुमनयः-यी-यं, सप्रवालः-ला-लं.
CORALLOID, *a.* प्रवालोपनः-आ-अं, विदुमसदृशः-शी-शै.
CORD, *s.* रज्जुः *m.* *f.*, पाशः, दाम *n.* (न), दामनी, दामा, गुणः, सूत्रं, शयतनुः *m.*, शयसूत्रं, सन्दानं, रसना, शूलं, शूलः, योक्तुं, वटः, वरुणः-टकः, दोरकः; 'Brahminical cord', उपवीतं, यज्ञोपवीतं, निषीतं, पञ्चवटः, मीम्री.—(A load of wood measured by a cord) रज्जुपरिमितः काष्ठभाटः, इन्धनराशिः *m.* *f.*
TO CORD, *v. a.* रज्जा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्), पाश (nom. पाशयति-यितुं), योक्तुं (nom. योक्तयति-यितुं), बन्ध् (c. 10. बन्धयति-यितुं).
CORDAGE, *s.* शयसूत्रं.—(Of a ship) नानो रज्जादिसामग्र्यं.
CORDED, *a.* (Fastened with a cord) रज्जुबद्धः-द्धा-द्धं, पाशितः-ज्ञा-ज्ञं.—(Made of ropes) रज्जुमयः-यी-यं.
CORDIAL, *s.* अग्निवर्द्धनं, रुचकं, रोपकः, रोचनः, बलवर्द्धकं or तेजोवर्द्धनम् औपयं.
CORDIAL, *a.* (Invigorating tonic) अग्निवर्द्धकः-द्धा-द्धं, अग्निदः-दा-द्धं, तेजस्कट-रा-रं, दीपकः-का-कं, रुचकः-का-कं, रुचिदः-रा-रं, पौष्टिकः-की-कं, धातुपोषकः-द्धा-द्धं.—(Sincere, friendly) सरलः-ला-लं, सौहार्दियान्-यती-यत् (न), मुहृन्नमः-आ-अं.
CORDIALITY, *s.* सौहार्दं, सौहृद्यं, मुहृन्ना, सारल्यं, सरलता, सुशीलता.
CORDIALLY, *adv.* सौहार्देन, मुहृन्ना, सौहार्दे, ससारल्यं, सुशीलवत्.
CORDMAKER, *s.* रज्जुकारः, शयसूत्रकारी *m.* (न), शयतनुकृत्.
CORDON, *s.* (Of a rampart) प्राकारार्थादि.—(Band) दाम *n.* (न).
CORDWAINER, *s.* पादुकाकारः, चर्मकारः, चर्मकृत्, चर्मपादुकाकृत्, पादुकृत्.
CORE, *s.* (Heart, inner part) हृदयं, गर्भः, अन्तरं, मध्यभागः, चीर्णं, सारः.
CORIACEOUS, *a.* चर्ममयः-यी-यं, चार्मिकः-की-कं, अग्निनीयः-या-यं.
CORLANDER, *s.* (Plant) धानी, धानः, धानेयः, सूक्ष्मपत्रः, तीक्ष्णपत्रः,

तीक्ष्णफलः, कुनरी.—(Seed) चत्रा, अचारिका, सुगन्धि *n.*, धान्यकं, धान्यबीजं, तुसुरु *n.* -री, कुसुसुरुः *f.* -सरी.
 CORK, *s.* (Bark of a tree) विदेशीयतरुत्वक् *f.* (च).—(Stopple of a bottle, &c.) पिधानं, कूपीचिद्रूपिधानं, कूपीचिद्रुनिरीधनाथं तरुत्वक्प्रयं पिधानं.
 To CORK, *v. a.* (Stop with a cork) पूर्वीकपिधानेन निरुध् (c. 7. -रुध्-रोद्धं), पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).
 CORKED, *p. p.* सपिधानः -ना -नं, पूर्वीकपिधाननिरुधः -द्धा -द्धं.
 CORMORANT, *s.* मत्स्यखादकः पक्षिभेदः.—(A glutton) अत्याहारी *m.* (न), गृध्रः, घस्मरः, कुक्षिभरिः *m.*
 CORN, *s.* (Grain) धान्यं.—(Growing corn) शस्यं, स्तब्धकरिः *m.*, सीतं. (Food) अन्नं, खाद्यं, भक्ष्यं, आहारः, जीवसाधनं.—(Callosity on the foot) कणः, कदरः.
 TO CORN, *v. a.* लवणकृ, लवण (nom. लवणयति-यितुं), लवणाक्तं-क्तां-क्ते कृ.
 CORNCHANDLER, *s.* धान्यमायः, धान्यादिविक्रेता *m.* (तृ), वैवधिकः-की *m.* (न).
 CORNCUTTER, *s.* क्लिच्छेदकः, कदरकृत्, कदरोच्छेदकः, क्लिष्णोन्मूलकः.
 CORNEA, *s.* (Of the eye) शुक्लमण्डलं.
 CORNEL, *s.* (A tree) चक्षुमात्रप्रस्तारसर्वफलं वृक्षः.
 CORNELIAN, *s.* (A precious stone) स्वच्छप्रस्तारभेदः.
 CORNEOUS, *a.* शार्ङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, शृङ्गमयः-यो-यं, शृङ्गोपमः-मा-मं.
 CORNER, *s.* (Angle) कोणः, अक्षः, अरं.—(Of the mouth) गृह *n.* (न), सृष्टिणी.—(Of the eye) अपाङ्गं, नयनोपानाः, नेत्रपथ्यन्तः.—(Secret place, retreat) निजनिदेशः, विविक्तेयः, आश्रमः.
 CORNERED, *p. p.* साधः-सा -सं, सकोणः-शा -शं, कोणविशिष्टः-ष्टा -ष्टं.
 CORNER-STONE, *s.* कोणप्रस्तारः, अरप्रस्तारः, प्रस्तारो येन प्राचीरद्वयं सज्जं, प्रधानप्रस्तारः.
 CORNER-WISE, *adv.* कोणाकोणि, आरादि, असासि.
 CORNET, *s.* (A musical instrument) शुभिरवादिभेदः.—(Officer of horse) आश्विकसैन्यदलनायकः, अथारुदसैन्यपताकाधारी कुलीनकुमारः, सादी *m.* (न).—(Envelope of paper) कोशः, आवरणं, प्रच्छदपटः.
 CORNETCY, *s.* पूर्वीकस्य सैन्यदलनायकस्य पदं or अधिकारः.
 CORNFIELD, *s.* शस्यक्षेत्रं, धान्यक्षेत्रं, सीतक्षेत्रं, सीतभूमिः *f.*
 CORNFLOWER, *s.* कणः, शस्यक्षेत्ररुह ओषधिभेदः.
 CORNICE, *s.* प्राकारशीर्षं, खोडकशीर्षं, कपिशिर्षं, क्रयशीर्षं, प्राकारशेखरः.
 CORNIGEROUS, *a.* शृङ्गी-ङ्गिणी-ङ्गि (न), शृङ्गिणः-शा -शं.
 CORN-MILL, *s.* धान्यपेषणी, धान्यपेषणयन्त्रं, पेषणं-णिः *f.*
 CORN-ROSE, *s.* खसखमज्जातीय ओषधिभेदः.
 CORNUCOPHA, *s.* श्रीभृत् सम्पत्तिमूचकं पुष्पमालादिसम्पूर्णं विषाद्यं, श्रीपद्मः.
 CORNUSED, *a.* व्यभिचारिणीभार्यावान् *m.* (तृ), पुंश्चली स्त्री यस्य सः, वन्यकीभाष्यः.
 CORNY, *a.* (Horny) शार्ङ्गः-ङ्गी-ङ्गं- (Producing grain) धान्यवान् -वती-वत् (तृ).
 COROLLARY, *s.* अनुमानं, अपगहः, सिद्धान्तः, उपलब्धः, अभ्यूहः, जहा, युक्तिः *f.*
 COROMANDEL, *s.* (Coast of) द्राविडः.
 CORONAL, *s.* मुकुटं, किरीटः, मौलिः *m. f.*, शेखरः, माला.
 CORONAL, *a.* मस्तकाग्रसन्धीयः-या-यं, मस्तकोपरिस्थः-स्था-स्थं.
 CORONARY, *a.* किरीटी-टिनी-टि (न), मुकुटसन्धीयः-या-यं.
 CORONATION, *s.* राजाभिषेकः, अभिषेकः, मुकुटधारणसंस्कारः.—(The hall of coronation) अभिषेकशाला.
 CORONER, *s.* अपमृत्युनिवारकः, अपमृत्युकारणपरीक्षकः, अपमृत्युवृत्तान्तविचारको राजप्रतिनिधिः.

CORONET, *s.* कुलीनवर्गलाक्षणिकः धुद्रकिरीटः, मौलिः *m. f.*, मुकुटं.
 CORPORAL, *s.* सेनायां पदभाजां मध्ये अवरपदभाक्, सेनारक्षाध्यक्षः.
 CORPORAL, *a.* शरीरः-री-रं-रिक्कः-को-कं, शरीरी-रिणी-रि (न), देहिकः-की-कं, देही-हिनी-हि (न), आङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, अङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न), अङ्गिकः-की-कं, अङ्गकः-का-कं, कायिकः-की-कं, कायकः-का-कं. See CORPOREAL.
 CORPORALITY, *s.* मूर्तिमत्त्वं, शरीरवत्ता, देहवत्त्वं, शारीरकत्व.
 CORPORALLY, *adv.* शरीरतस्, देहतस्, शरीरं, सशरीरं.
 CORPORATE, *a.* सद्भातवान्-वती-वत् (तृ), कृतसंसर्गः-गा-गं, सामाजिकः-की-कं, समूहीभूतः-ता-तं.
 CORPORATION, *s.* (Corporate body) श्रेणी-णिः *m. f.*, ग्रामसङ्घः.
 CORPOREAL, *a.* शरीरवान्-वती-वत् (तृ), मूर्तिमान्-मती-मत् (तृ), देहवान्-वती-वत् (तृ), यपुष्मान्-पती-पत् (तृ), सशरीरः-रा-रं, सदेहः-हा-हं, तनुमान्-मती-मत् (तृ), विग्रहवान्-वती-वत् (तृ), देहभाक् *m. f. n.* (त्र). See CORPORAL.
 CORPS, *s.* (Body of soldiers) सैन्यदलं, सैन्यगुल्मः, दण्डः, अनीकं.
 CORPSE, *s.* शवः-वं, कुणपः-पं, मृतकं, मृतशरीरं, मृतदेहः, पञ्चावस्यः, प्रेतं, शपः.
 CORPULENT or CORPULENCY, *s.* मेदस्तिता, मेदोवृद्धिः *f.*, स्थूलता, शरीरस्थूलता, स्थूलकायत्वं, उन्मेदा, आप्पायनं.
 CORPULENT, *a.* स्थूलः-ला-लं, स्थूलकायः-या-यं, पृष्ठरः-रा-रं, उदरी-रिणी-रि (न), मेदस्ती-स्तिनी-स्ति (न), मांसलः-ला-लं, आप्पानः-ना-नं, पोतः-ता-तं, पोतरः-रा-रं, बृहत्कुक्षिः-क्षिः-क्षि, तुन्दवान्-वती-वत् (तृ), तुन्दिकः-का-कं, वृद्धनाभिः-भिः-भि, स्वविष्टः-ष्टा-ष्टं.
 CORPUSCLE, *s.* अणुः *m.*, परमाणुः, कणः, लघुः, लेशः, कणिका, कालिका, रेणुः *m. f.*, अणुरेणुः *f.*, सूक्ष्ममूर्तिः *f.*
 CORPUSCULAR, *a.* अणुविषयकः-का-कं, सूक्ष्ममूर्तिविषयकः-का-कं.
 To CORRECT, *v. a.* (Amend) शुष् in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुष्, विशुष्, संशुष्; समाधा (c. 3. -दधाति-धत्ते-धातुं), निर्दोषं-पां-पं कृ.—(Chastise) शास् (c. 2. शास्ति, शास्ति), अनुशास्, दण्ड (c. 10. दण्डयति-यितुं).—(Destroy or modify by the addition of opposite qualities) विपरीतगुणप्रक्षेपेण नश् in caus. (नाशयति-यितुं) or शम् in caus. (शमयति-यितुं) or प्रतिकृ.
 CORRECT, *a.* शुद्धः-द्धा-द्धं, विशुद्धः-द्धा-द्धं, निर्दोषः-पा-पं, दोषरहितः-ता-तं, सत्यः-त्या-त्यं, यथार्थः-धा-धं, चतः-ता-तं, तथ्यः-थ्या-थ्यं, अवितथः-था-थं, समम्रसः-सा-सं, शुचिः-चि-चि, यथातथः-था-थं, यापार्थिकः-की-कं, यथामार्गः-गा-गं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रकृतः-ता-तं.—(Correct in conduct) साधुवृत्तिः-त्ति-त्ति.
 CORRECTED, *p. p.* (Amended) शोधितः-ता-तं, विशोधितः-ता-तं.—(Counteracted) प्रतिकृतः-ता-तं.—(Chastised) शास्तिः-ता-तं, अनुशास्तिः-ता-तं.
 CORRECTION, *s.* (Chastisement) शास्तिः *f.*, शिष्टिः *f.*, शासनं, अनुशासनं, दण्डः-दण्डनं, साहसं, निग्रहः, प्रतिफलं.—(Amendment) शोधनं, विशोधनं, शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः *f.*, प्रतिस्माधानं, समाधानं.
 CORRECTIVE, *a.* (Destroying noxious qualities) नाशकः-का-कं-प्रः-प्रा-प्रं in comp., अपनुदः-दा-दं, हरः-रा-रं, अपहः-हा-हं or -हः-हा-हं in comp.—(Counteracting) प्रतीकारकः-का-कं.—(Amending) शोधकः-का-कं.
 CORRECTIVE, *s.* प्रतीकारः, प्रतिकारः, प्रतिस्माधानं, अपनोदनं, अभिघातः.
 CORRECTLY, *adv.* शुद्धं, यथार्थं, निर्दोषं, तथ्यं, चतं, सत्यं, अम्रसा, अवितथं, समम्रसं, शुचि, यथातथं, यथावत्, यथामार्गं, साधु.
 CORRECTNESS, *s.* शुद्धत्वं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, निर्दोषता, यथार्थता.

सत्यता, यापातय्यं, यापाय्यं, तथ्यता, सान्द्रय्यं, शुचिता, साधुत्वं.
 CORRECTOR, *s.* (Chastiser) शास्ता *m.* (नृ), शासिता *m.* (नृ), दण्डप्र-
 येता *m.* (नृ).—(Amender) शोधकः, शोधनकृत्, समाधाता *m.* (नृ),
 प्रतिसमाधाता, प्रतिकारकः.
 CORRELATIVE, *a.* परस्परसम्बन्धी -न्यनी -न्य (न), अन्योन्यसम्बद्धः -द्वा -दं,
 इतरेतरसम्बद्धः -द्वा -दं, व्यतिकरः -रा -रं.
 CORRELATIVENESS, *s.* परस्परसम्बन्धित्वं, अन्योन्यसम्बद्धभावः, व्यतिकरः.
 To CORRESPOND, *v. n.* (Suit) युज् in pass. (युज्यते), उपयुज्, उपपद्
 in pass. (-पद्यते), अनुरूपः -या -यं or सदृशः -शी -शम् अस्, अनुसृ
 (c. 1. -सरति -सन्ति).—(Keep up intercourse by alternate
 letters) परस्परं पत्रलिखनेन संवादः (c. 1. -वदति -दिहं), लेखालेखि कृ,
 पत्रद्वारेण उत्तरप्रत्युत्तरं कृ.—(Assent) संवादः, अनुवादः.
 CORRESPONDENCE, *s.* (Adaptation) योग्यता, युक्तिः *f.*, सादृश्यं, अनुरूपता,
 आनुरूप्यं, आनुगुण्यं, तुल्यता, समानता, अनुसारः, पथ्याभिः *f.*, उपपत्तिः *f.*
 —(By letter) परस्परं पत्रलिखनेन संवादः, पत्रविनिमयः, लेखाले-
 खिकरणं.—(Connexion, intercourse) सम्बन्धः, सम्पर्कः, सङ्गः,
 संसर्गः ; 'correspondence of character,' प्रतिभावः.
 CORRESPONDENT, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, सदृशः -शी -शं, अनुरूपः -या -यं,
 अनुगुणः -शा -शं, अनुसारी -रिणी -रि (न), तुल्यः -त्या -त्यं, समानः
 -ना -नं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, पथ्याभिः -मा -मं, सङ्गतः -ता -तं, अविस्मृतः -द्वा -दं.
 CORRESPONDENT, *s.* (One who interchanges letters) अन्येन सह
 पत्रलिखनेन संवादो *m.* (नृ).—(An agent, a connexion) नियोगी
m. (नृ), प्रतिपुरुषः, सम्पर्कौ *m.* (नृ), सम्बन्धी *m.* (नृ).
 CORRIDOR, *s.* दुर्गपरिगतश् चक्रपथः, गृहपरितश् चक्रपथः.
 CORRIGIBLE, *a.* (Punishable) शासनीयः -या -यं, शास्यः -स्या -स्यं,
 अनुशासनीयः -या -यं, दण्डनीयः -या -यं.—(Capable of amend-
 ment) शोधनीयः -या -यं, साध्यः -ध्या -ध्यं, समाधातुं शक्यः -क्या -क्यं.
 CORRIVAL, *s.* सपत्नः, प्रतिस्पर्द्धी *m.* (नृ), प्रतियोगी *m.* (नृ), प्रतिपक्षः.
 CORRIVALRY, *s.* प्रतिस्पर्द्धा, सङ्घर्षः, विजिगीषा, परस्परभिभवेच्छा.
 To CORROBORATE, *v. a.* दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं),
 संस्तम्भ (c. 5. -स्तम्भेति, c. 9. -स्तम्भाति -स्तम्भितुं or caus. -स्तम्भयति
 -यितुं), सचलं -लां -लं कृ, सत्याकृ.—(Confirm another's opinion
 by new evidence) प्रमाणीकृ, प्रमाणं दा, दृढप्रमाणं दा, अनुवाद
 (c. 1. -वदति -दिहं), परवाक्यं दृढीकृ.
 CORROBORATED, *p. p.* दृढीकृतः -ता -तं, स्थिरीकृतः -ता -तं, संस्तम्भः
 -म्भा -भ्यं, प्रमाणीकृतः -ता -तं, सत्याकृतः -ता -तं, दृढनिश्चयः -या -यं,
 सप्रमाणः -शा -शं.
 CORROBORATION, *s.* दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, दार्ढ्यं, दृढीकृतिः *f.*, संस्तम्भः,
 सत्याकृतिः *f.*, प्रमाणीकरणं, दृढप्रमाणदानं, अनुवादः.
 CORROBORATIVE, *a.* अनुवादकः -का -कं, दृढीकरणः -शा -शं, स्थिरी-
 करणः -शा -शं.
 To CORRODE, *v. a.* क्रमशः क्षि in caus. (क्षययति, क्षययति -यितुं) or
 नश् in caus. (नाशयति -यितुं) or भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं) or
 खाद् (c. 1. खादति -दिहं), विली in caus. (-लाययति -यितुं), विलयनं कृ.
 CORRODED, *p. p.* क्षीणः -शा -शं, विलीनः -ना -नं, गलितः -ता -तं.
 CORRODENT, *a.* क्षयकरः -री -रं, अरुनुदः -दा -दं, नाशकः -का -कं.
 CORRODIBLE or CORROSIBLE, *a.* गलनीयः -या -यं क्षयणीयः -या -यं,
 विलयनीयः -या -यं, नाशयः -श्या -श्यं.
 CORRODY, *s.* (Assignment of money) निवन्धः, निवन्धदानं.
 CORROSION, *s.* क्रमशः क्षयकरणं or नाशनं, विलयनं, गलनं, जारणं.
 CORROSIVE, *a.* अरुनुदः -दा -दं, अरुष्करः -री -रं, तिग्मः -ग्मा -गमं, तीव्रः

-त्रा -क्रं, विलयनः -ना -नं, भस्मसृक् *m. f. n.* (श), भस्मभेदी -दिनी -दि
 (न), खादकः -का -कं, व्रणकृत् *m. f. n.*, प्रसरः -रा -रं, कटुः -टु -टु.
 CORROSIVENESS, *s.* अरुनुदत्वं, अरुष्करत्वं, तिग्म्यं, खादकत्वं, तीव्रता.
 To CORRUGATE, *v. a.* (The skin) त्वचं or चर्मं कुञ्च (c. 1. कुञ्चति
 -ञ्चिहं) or चाकुञ्च or सकुञ्च (c. 1. -कोचति -यितुं); त्वक्सद्कोचं कृ,
 चर्मतयङ्गान् कृ.
 CORRUGATION, *s.* कुञ्चनं, चाकुञ्चनं, सद्कोचनं, चर्मसद्कोचः, त्वगाकुञ्चनं.
 To CORRUPT, *v. a.* (Vitiate) दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), सन्दुष्,
 प्रतिदुष्; नश् in caus. (नाशयति -यितुं), भष्टीकृ, क्षि in caus.
 (क्षययति -यितुं).—(Change to a bad state) विकृ.—(Infect)
 पूतीकृ, पूतिगन्धं -न्धां -न्धं कृ.—(Bribe) उत्कोचं दा.
 To CORRUPT, *v. n.* दुष् (c. 4. दुषयति, दोष्टुं), विप्रदुष्, सम्प्रदुष्, पूतीभू,
 पूतिगन्धः -न्धा -न्धं भू, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं भू.
 CORRUPT, *a.* दुष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In morals) दुष्टभावः -वा -वं or विप्रदुष्टभावः,
 दुष्टमतिः -ति, सन्दुष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टधीः -धी -धि, दुराचारः -रा -रं,
 दुरात्मा -त्मा -त्त (न), पापचेताः -ताः -तः (स्), शठः -ठा -ठं, मन्दचरितः
 -वा -वं.—(Stinking) पूतः -ता -तं, पूतिगन्धः -न्धा -न्धं -न्यः -न्यः
 -न्धि, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं.
 CORRUPTED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, नष्टः -ष्टा -ष्टं, नाशितः -ता -तं, भष्टः -ष्टा -ष्टं,
 विकारितः -ता -तं, विप्रुतः -ता -तं, विशीर्षः -शी -शी.
 CORRUPTER, *s.* दूषकः, दूषणः, दूषणकृत्, नाशकः, भ्रंशकारी *m.* (नृ).
 CORRUPTIBILITY, *s.* दूषणीयता, दूषयितव्यत्वं, दूषणशीलत्वं, नष्टरता.
 CORRUPTIBLE, *a.* दूष्यः -प्या -प्यं, दूषणीयः -या -यं, दूषणक्षमः -मा -मं,
 क्षयी -यिणी -यि (न), क्षयिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, नष्टरः -रा -रं.
 CORRUPTION, *s.* (Act of corrupting) दूषणः.—(Putrescence) पूतिः *f.*,
 पूतता, दुर्गन्धत्वं, पूयं, दूष्यं, गलितत्वं.—(Depravation of morals)
 दुष्टता, दुष्टभावता, मतिदुष्टता, अन्तर्दुष्टता, दौरात्यं, भष्टता, शाठ्यं, दौर्जन्यं.
 —(In language) अपभ्रंशः, अपभ्रंशः.
 CORRUPTIVE, *a.* दूषकः -का -कं, दूषणः -शा -शं, दूषयितुः -लु -लु.
 CORRUPTLESS, *a.* अदुष्टः -ष्टा -ष्टं, अक्षयः -या -यं, निर्जरः -रा -रं.
 CORRUPTLY, *adv.* दुष्टं, सदूषणं, सदोषं, भावदुष्टतात्, दुरात्मतात्.
 CORRUPTION, *s.* दुष्टत्वं, दुष्टभावता, भष्टता, कुपूतिः *f.* See CORRUPTION.
 CORSAIR, *s.* स्मृद्विषायी दस्युः *m.*, समुद्रीयदस्युः *m.*
 CORSE, *s.* शवः, कण्ठः -पं, मृतकं, मृतशरीरं. See CORPSE.
 CORSET, *s.* चेलिका, पोलः -ली, अङ्गिका, कञ्चुलिका, कूर्पासकः -कं.
 CORSET, *s.* कवचः -चं, उरस्ताणं, वक्षस्ताणं, उरश्चदः, शरीररक्षायी.
 CORTICAL, *a.* वाक्कलः -ली -लं, त्वक्षुपः -यी -यं, त्वाचः -ची -चं.
 CORTICATED, *a.* वृक्षवल्कलोपमः -मा -मं, तरुत्वयूपः -पी -पं.
 CORUSCANT, *a.* स्फुरन् -रन्ती -रत् (न), विद्योतमानः -ना -नं, उज्ज्वलः -ला -लं.
 To CORUSCATE, *v. n.* स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), विद्युत् (c. 1. -द्योतते -तितुं).
 CORUSCATION, *s.* स्फुरणं, स्फुरितं, विद्युद्वाह -न (न), छटा, विद्युदाभा.
 CORYMBIFEROUS, *a.* गुच्छाकारफलविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 COSINE, *s.* ज्या, ज्यका.—(Of a right-angled triangle) कोटिज्या
 COSMETIC, *a.* त्वक्षानिकरः -री -रं, कान्तवर्द्धकः -का -कं, अङ्गरागकारी
 -रिणी -रि (न), शोभकृत् ; 'a cosmetic,' गन्धमालिनद्रव्यं.
 COSMICAL, *a.* जगत्सम्बन्धीयः -या -यं, पार्थिवः -वी -वं.
 COSMOGONY, *s.* जगदुत्पत्तिः *f.*, जगत्सृष्टिः *f.*, पृथिवीसृष्टिः *f.*, पृथिव्युत्पत्तिः.
 COSMOGRAPHER, *s.* जगद्विवरणकृत्, जगद्वर्णनकर्त्ता *m.* (नृ), पृथिवीवि-
 वरणरचकः.
 COSMOGRAPHICAL, *a.* जगद्विवरणविषयः -या -यं, जगद्वर्णनसम्बन्धीयः -या -यं
 COSMOGRAPHY, *s.* जगद्विवरणं, जगद्वर्णनं, पृथिवीविवरणविद्या.

COSMOPOLITE, *s.* जगद्वासी *m.* (नं), पृथिवीवासी, सध्वजवासी, सध्वजस्यायी *m.* (नं), सध्वजवासी *m.* (नं), निर्विशेषेण सध्वलोकमित्रं.

COST, *s.* (Price) मूल्यं, खर्चः—(Expense) व्ययः; 'high cost,' दुर्मूल्यं, बहुमूल्यं, महार्घ्यं; 'little cost,' अल्पमूल्यं, अल्पव्ययः; 'at the cost of life,' प्राणव्ययेन; 'at the cost of a large sum,' बहुधनव्ययेन.

To cost, *v. n.* खर्चं (c. 10. खर्चयति-यितुं). Usually expressed by the inst. c. of मूल्यं or व्ययः in conjunction with some other verb; as, 'what does it cost?' कियता मूल्येन विक्रीयते; 'the building of the house cost a large sum of money,' बहुधनव्ययेन गृहं निर्मितं.

COSTAL, *u.* पन्नरससन्धी-न्धनी-न्ध (नं), पार्श्वीयः-या-यं.

COSTIVE, *a.* आनद्धः-द्धा-द्धं, निपद्धः-द्धा-द्धं, पद्धकोष्ठः-ष्टा-ष्टं, ज्वरुद्धमलः-ल्ला-ल्लं, चट्टमलः-ल्ला-ल्लं. See CONSTIPATED.

COSTIVENESS, *s.* मलावरोधः, मलावष्टम्भः, आनाहः, नाहः, निपन्थः, पद्धकोष्ठः.

COSTLINESS, *s.* बहुमूल्यता, महार्घता, महार्घ्यं, महार्हता, दुर्मूल्यता.

COSTLY, *a.* बहुमूल्यः-त्या-त्यं, महार्घः-घो-घं, महार्धनः-ना-नं, महार्हः-हो-हं, दुर्मूल्यः-त्या-त्यं, उल्लूहः-ष्टा-ष्टं, जघार्हः-हो-हं, खर्चः-घो-घं.

COSTUME, *s.* (Dress) वेशः-यः, नेपथ्यं—(Conformity of dress), वेपसारूप्यं.

COT, *n.* कुटीरः, कुटेरः, कुटिरः, उटजः, कुट्टिमः-मं, वेशम *n.* (नं), पर्णशाला, नृणकुटी. नृणौकः *n.* (स्), कायमानं—(A small bed) खट्टा, दोला, प्रेक्षा, प्रेक्षोलनं.

COTEMPORARY, *a.* समानकालीनः-ना-नं, एककालीनः-ना-नं, समकालवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (नं), सवयाः-याः-यः (स्), समानवयस्कः-स्का-स्कं. See CONTEMPORARY.

COTERIE, *s.* भोगसक्तजनानां संसर्गः or पंक्तिः *f.* or गणः.

COTQUEAN, *s.* गेहशूरः, गेहनर्ही *m.* (नं), गेहमेही *m.* (नं), स्त्रीकार्यचर्चकः.

COTTAGE, *s.* कुटीरः, उटजः, वेशम *n.* (नं), पर्णशाला. See Cot.

COTTAGER OR COTTIER, *s.* कुटीरवासी *m.* (नं), ग्रामवासी *m.*, ग्रामीयः.

COTTIER, *s.* कुटीरस्थः, उटजवासी *m.* (नं), ग्रामीणः.

COTTON, *s.* पिचुलः, पिचुः, पिचुतूलः, तूलः-लं, तूलकं तूलपिचुः *m.*, बदरा-री—(The plant) कर्षासी, कर्षासी, पिचयः; 'roll of cotton,' तूलनाली.—(Cotton cloth) कर्षासं, कर्षासाधरं, तूलावस्त्रं, अक्षरं, फालवस्त्रं.

COTTONY, *a.* कर्षासः-सी-सं-सिकः-की-कं, फालः-ली-लं, वादरः-री-रं.

COUCH, *s.* केलिशयनं, शय्या, शयनीयः, शयः-यनं, पर्यङ्कः, मञ्जः, प्रस्तारः, प्रस्तारः, तल्यः, पालङ्गः, विश्रामस्थानं.

To COUCH, *v. n.* शी (c. 2. शेते, शयितुं), शयनं कृ, संविश (c. 6.-विशति-वेष्टुं).

To COUCH, *v. a.* (Cause to lie, lay down) शी in caus. (शाययति-यितुं), निधा (c. 3. -दधाति-धातुं), निविश in caus. (-वेशयति-यितुं).—(Comprise) परिग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं).—(Hide) छद् (c. 10. छादयति-यितुं).—(Cut out cataract of the eye) नेत्रमन्थम् उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं).

COUCHANT, *a.* शायी-यिनी-यि (नं), शयितः-ता-तं, शयः-या-यं.

COUCHED, *p. p.* (Hidden, involved, comprised) समाच्छन्नः-न्ना-न्नं, छादितः-ता-तं, समाविष्टः-ष्टा-ष्टं, उपलक्षितः-ता-तं, ससद्धः-द्धा-द्धं, संसृष्टः-ष्टा-ष्टं, अन्तर्गतः-ता-तं.

COUCHFELLOW, *s.* सहशायी *m.*-यिनी *f.* (नं), एकपर्यङ्कशायी, सहशयनः.

COUCHGRASS, *s.* नृणविशेषः, नृणं, कषाः.

COUGH, *s.* काशः, कासः, उत्कासः-सनं, विधावः, धवः, धवधुः *m.*, धुत् *f.*, धुतः-ता; 'having a cough,' काशी-शिनी-शि (नं), धुतवान्

-यती-यत् (नं).

To COUGH, *v. n.* कास् (c. 1. कासते-सितुं), धु (c. 2. धौति, धयितुं).—(Coughing up of phlegm) उत्कासनं.

COUGHER, *s.* काशी *m.* (नं), उत्कासी *m.* (नं), धुत्कारी *m.* (नं), धवकृत्.

COULTER, *s.* लाङ्गलदन्तः, फालदन्तः, लाङ्गलकीलः, कृन्त्रं, गोदारणं.

COUNCIL, *s.* सभा, समाजः, सदः *n.* (स्), संसद् *f.*; 'council of state,' शिष्टसभा, महासभा; 'privy council,' मन्त्रिसभा, गूढसभा; 'council-room,' चिन्तावेशम *n.* (नं), मन्त्रशाला, दार्ष्टे.

COUNSEL, *s.* (Advice) मन्त्रः-न्त्रणं-णा, उपदेशः, उपदिष्टं, मन्त्रितं, मन्त्रोपष्टम्भः.—(Deliberation) विचारः-रणं, चिन्ता, सुचिन्ता, सचिन्तनं, विवेचनं, मशीः, आगशीः, परामशीः, प्रत्ययमशीः; 'good counsel,' सुमन्त्रितं; 'betraying of counsel,' मन्त्रभेदः.—(Plan, scheme, design) उपायः, व्यवसायः, चिन्ता, अभिप्रायः.—(Advocate, pleader) प्रतिवादी *m.* (नं), प्रतिनिधिः *m.*

To COUNSEL, *v. a.* मन्त्रं (c. 10. मन्त्रयते-ति-यितुं), सम्मन्त्रं, मन्त्रणं कृ, मन्त्रं दा, उपदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), आदिश, प्रत्यादिश, परामशी कृ. COUNSELLED, *p. p.* मन्त्रितः-ता-तं, उपदिष्टः-ष्टा-ष्टं, आदिष्टः-ष्टा-ष्टं. COUNSELLOR, *s.* (On public affairs) मन्त्री *m.* (नं), जमात्यः, सचिवः.—(Adviser in general) मन्त्रा *m.* (नं), अभिमन्त्रा *m.* (नं), मन्त्रकृत्, मन्त्रवित्, मन्त्रदः, मन्त्रज्ञः, उपदेशकः, उपदेशा *m.* (ष्ट), आदेशा *m.*, बुद्धिसहायः, भानिहरः, कुल्यः.—(Courtier) शिष्टः.

COUNSELLORSHIP, *s.* मन्त्रित्वं, साचिव्यं, प्रधानमन्त्रपदं, जमात्यत्वं. COUNT, *s.* (Reckoning) गणना-नं, गणितं, संख्या, गणितसंख्या.—(A title of foreign nobility) विदेशीयख्यातिविशेषः.—(Charge in an indictment) पृष्टेपद्यपादः, भाषापादं, अभियोगः.

To COUNT, *v. a.* (Number) सङ्ख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), सम्परिख्या, परिसङ्ख्या, कल् (c. 10. कलयति-यितुं), चक्र (c. 10. चक्रयति-यितुं).—(Calculate) गण (c. 10. गणयति-यितुं), विगण, प्रगण.—(Esteem) मन् (c. 4. मन्यते, मनुं or caus. मानयति-यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्. To COUNT-UPON, *v. a.* अवलस् (c. 1. -लखते-सितुं), समालस्, संश्रि (c. 1. -श्रयति-ते-यितुं), समाश्रि, उपाश्रि; विश्रस् (c. 2. -श्रसिति-तुं); 'counting upon,' अवलसन.

COUNTED, *p. p.* संख्यातः-ता-तं, गणितः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं, मतः-ता-तं. COUNTENANCE, *s.* (Face) मुखं, आननं, वदनं, आस्यं, वक्त्रं.—(Air, look) वदनं, रूपं, आकारः, आभा.—(Sanction, patronage) दृष्टिः *f.*, अनुग्रहः, आग्रहः, सङ्ग्रहः, आश्रयः, आभारः, अनुपालनं, संवर्द्धनं, प्रसादः, आनुकूल्यं, साहाय्यं, उपकारः; 'one who preserves a composed countenance,' प्रसन्नमुखी *m.* (नं).

To COUNTENANCE, *v. a.* अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुपाल (c. 10. -पालयति-यितुं), प्रतिपाल, अनुकूल (nom. अनुकूलयति-यितुं), संवृष्ट in caus. (-वधेयति-यितुं) उपकृ, साहाय्यं कृ. COUNTEANANCE, *s.* अनुग्राही *m.* (नं), अनुपालकः, उपकारकः, संवर्धकः, सहायः.

COUNTER, *s.* (Table to count money on) गणनफलकं, यणिकफलकं, यणिकां मुद्रासनं.—(Round piece to count with) गणनाथं मुद्रा or कालिकनी or कर्षकः or वटः or वराटकः or अशीला or अद्या.

COUNTER, *adv.* प्रति, अभि, प्रतिकूलं, विरुद्धं, विपरीतं, प्रतिकूल्येन, विरोधेन, प्रतिमुखं, प्रतिलोमं, विलोमं; 'a counter-charge,' प्रत्यभियोगः; 'a counter-pledge,' प्रतिपाणं.

To COUNTERACT, *v. a.* प्रतिकृ, विप्रतिकृ, विप्रकृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), प्रतीकोदय or प्रतियत्नेन विरुष्ट (c. 7. -रुष्टि-रोद्धुं) or प्रतिरुष्ट or निवृत् in caus. (-वारयति-यितुं); प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं).

COUNTERACTED, *p. p.* प्रतिकृतः-ता-तं, विप्रतिकृतः-ता-तं, विप्रकृतः-ता-तं.
 COUNTERACTION, *s.* प्रतिकारः, प्रतिकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, विप्रकारः,
 विप्रकृतिः, *f.* प्रतिघातः, प्रतियत्नः, प्रतियोगः, विपरीतक्रिया, विरुद्धक्रिया,
 व्याघातः, अभिघातः.

To COUNTERBALANCE, *v. a.* प्रतिगुल (c. 10. -गुलपति -यितुं), समीकृ,
समतोलीकृ, तुल्यीकृ, तुल्यफलं -लं -लं कृ, तुल्यभारं -रं -रं कृ, समानीकृ.
To COUNTERBUFF, *v. a.* प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), अभिहन्, प्रतिपातं कृ.
COUNTERBUFE, *s.* प्रतिपातः, प्रतिहन्तिः *f.* प्रतोपातः, अभिपातः.

COUNTERCHANGE, *s.* परिवर्तनः-ज्ञानं, विनिमयः, विपर्ययः, परस्परपरिवर्तनं, आदानप्रतिदानं, व्यतिक्रमः, इतरेतरयोगः.

To COUNTERCHANGE, *v. a.* परस्परं परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं)
or विनिमे (c. l. -मयते -मातुं) or आदानप्रतिदानं कृ.

To COUNTERCHARM, v. a. मन्त्रं or उभिचारं or वशक्रियां प्रतिकृ, मन्त्रच्छेदं कृ.
COUNTERCHECK, s. प्रतिरोधः, प्रतिदण्डः, प्रतिबन्धः, प्रतिषेधः, प्रतिपातः.

COUNTEREVIDENCE, *s.* प्रतिबूलसाक्षी *m.* (न्), विरुद्धसाक्ष्यं, विपरीत-
साक्ष्यं, प्रतिपक्षप्रमाणं.

To COUNTERFEIT, *v. a.* (Feign) छल (nom. छलयति-यितुं), छस कृ, कपटं कृ, कूटं कृ; 'to counterfeit a writing,' कपटलेख्यं or कूटलेखं कृ.—(Imitate) अनुकृ.—(Impose upon) प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभ्यं), प्रवृ in caus.-(तापयति-यितुं); 'to counterfeit sleep,' निव्याप्रसुप्तः-प्ता-प्तं भू; 'he counterfeits sleep,' आत्मानं प्रसुप्तमिव दर्शयति.

COUNTERFEIT, s. कूटं, कपटः -टं, छद्म n. (न्), व्याजः—(Forgery)
कपटलेखः-ख्यं.

COUNTERFEIT, *a.* कृत्रिमः-मा -मं, कल्पितः-ता -तं, शान्निः-क-कं, छल्यः-छा -द्यं, सत्यानः-जा -जं, कपटी-दिनी -टि (न्); 'a counterfeit dress,' कपटवेशः, छल्यवेशः; 'counterfeit gold,' कूटसर्पः; 'counterfeit writing,' कपटलेख्यः; 'counterfeit order,' कटशासनं.

COUNTERFLITER, s. (Forger) कूटकः, कूटकृत्, कपटलेख्यकारी *m.* (नं).
—(Imposter) कपटिकः, छली *m.* (नं), प्रतारकः, ध्वजकः.

COUNTERFEITLY, *adv.* निर्या, सकूटं, सकपटं, सत्याजं, चद्रना, कृत्रिमप्रकारेण.
 To COUNTERMAND, *v. a.* प्रत्यादिशु (c. 6. -दिशति -देहुं), प्रत्याज्ञा in caus.
 (-ज्ञापयति -यितुं), विपरीताज्ञां दा, अन्यथा आज्ञा in caus.

COUNTERMAND, *s.* विपरीताज्ञा, प्रत्युद्देशः, विपरीतदेशः.
To COUNTERMARCH, v. n. प्रतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामिन्), व्यतिक्रम्,
 विपरीतयात्रां कृ, प्रतिया (c. 2. -याति -न्ति), विपरीतं या.

COUNTERMARCH, *s.* विपरीतयात्रा, प्रतिपानं, प्रतिगमनं, विपरीतगतिः *f.*, व्यतिक्रमः, प्रतियात्रा.

COUNTERMARK, *४.* प्रतिचिह्नं, प्रतिलघुणं, चिह्नं चिह्नेति सहितं.
To COUNTERMARK, *४. a.* प्रतिचिह्नं (nom.-चिह्नयति-यितुं), चिह्नं चिह्नेन दृढीकृ.
 COUNTERMINE, *४.* प्रतिसुरङ्गा, प्रतिसन्धिः *m.*, प्रतिखानिकं, शत्रुसुरङ्गा-
 भिमुखगता सुरङ्गा.

To COUNTERMINE, v. a. प्रतिमुखं कृ, शत्रुसन्धिप्रतिमुखम् ध्वंसयन्ति
खन् (c. 1. खनति-नितं).

COUNTERMURE, s. प्राचीरपश्चात् प्राचीरं, प्राकारस्य पश्चाद् उपप्राकारः.
COUNTERPANE OR COUNTERPOINT, s. शय्याप्रच्छदः. शयनीयप्रच्छदपटः,
शय्याछादनं, शयनास्तरणं.

COUNTERPART, δ . प्रतिरूपं, प्रतियोगः, प्रतियोगी m . (न्), प्रतिमूर्तिः f ,
प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिविचं, अनु रूपं.

COUNTERPLEA, s. प्रत्यर्थं, प्रत्यभिप्रायः, प्रत्युत्तरं, उद्वाहः.

COUNTERPLOT, *s.* प्रतियोजनः, प्रतियोगः, प्रतिपेक्षा, प्रतीकारः, प्रत्युपायः.

To COUNTERPLOT, v. a. उपायं प्रत्यु चन्योपायं प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं).
To COUNTERPOISE, v. a. प्रतिबलु (c. 10. -बलयति-यितुं), तुल्यभारं-रां-रं

कृ, तुल्यपलं-लं-लं कृ, तुल्योक्त, समतोलीकृ, समीकृ.

COUNTERPOISE, *s.* तुल्यभाज्यं, तुल्यफलत्वं -ता, समतोलत्वं.

COUNTER-POISON, *s.* प्रतिविषं, विपनाशनं, विषाणं, गरुडं,

COUNTERSCARP, s. कटकनिजकटवन्तो परिखापार्श्वः.

To COUNTERSIGN, v. a. परहस्ताक्षरं सहस्ताक्षरेण दृढीकृ.

COUNTERSIGN, *s.* प्रत्याभिज्ञानं.—(Watchword) सम्भाषा, संविद्.

COUNTER-TENOR, S. उदात्तविपरोतः स्वरमार्गः.

COUNTER-TIDE, s. प्रतिवेला, विपरीतवेला, प्रतिरयः, विपरीतप्रवाहः.

To COUNTERVAIL, v. a. तुल्यबलः-ला-लम् घस्, तुल्यीभू, समानबलीभू.

COUNTRESS, s. विशिष्टपदस्थितस्य कुलीनपुरुषस्य पत्नी.

COUNTING, *s.* गणनं -ना.—(Counting-house) लेख्यस्थानं.

COUNTLESS, a. असंख्येयः-या-यं, असंख्यः-ख्या-ख्यं, असंख्यकः-का-कं, अगण्यः-ख्या-ख्यं, अगणनीयः-या-यं, लघुगुणः-णा-णं, अस्तसंख्यः-ख्या-ख्यं.

COUNTRY, *s.* (A region) देशः, प्रदेशः, विषयः, राट्टं, दिक् *f.* (शः),
 छाशा, ताविकः, धिप्सं; 'inhabited country,' जनपदः, नोवूत्;
 'barbarous country,' भेच्छदेशः.—(As opposed to the town)
 ग्रामः, जनपदः.—(Native country) जन्मभूमिः *f.*, स्वदेशः, स्वराट्टं,
 स्वविषयः.—(Country-road) दिव्युगिः.

COUNTRY, *a.* जानपदः -दी -दं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामीयः -या -यं.

COUNTRY-DANCE, ३. पंक्तिगमेण सम्मुखस्थानां स्त्रीपुरुषाणां नृत्यं.

COUNTRY-HOUSE, s. जाङ्गलप्रदेशे गृहं, पौरजनस्य नगरोपान्ते सेलिगृहं.

COUNTRY-LIFE, *s.* ज्ञानपदानां व्यवहारः or व्यापारः, जनपदे or जङ्गलदेशे
वर्त्तनं, वनवर्त्तिभिः प्रवृत्तं जीवनं.

COUNTRYMAN, *s.* (Rustic) जानपदः, ग्राम्यजनः, ग्रामवासी *m.* (नं), ग्रामी *m.* (नं), ग्रामीयः.—(Fellow-countryman) स्वदेशीयः, स्वदेशजः, एकदेशस्थः, संस्थः, सांस्थानिकः, एकग्रामीणः, एकपौरः.

COUNTRY-PARSON, *s.* ग्राम्यगुरुः *m.*, ग्रामवासिनाम् चाचार्यः, ज्ञानपदानां पुरोहितः.

COUNTY, s. मरहलं, चक्रं, देशः, प्रदेशः, राष्ट्रं.

COUPLE, s. (A brace) मिथुनं, द्वन्द्वं, युगं, युगं, युगलं, यमलं, यामलं, यनः, यमकं, द्वयं in comp. ; as, 'a couple of men,' पुरुषद्वयं ; 'a couple of oxen,' गोकुलं, गोमिथुनं ; 'a married couple,' दम्पती *m. du.* बाध्यापती *m. du.*—(A tie for fastening two dogs together) कुकुरद्वयसंयन्तार्यं रज्जुः or शुद्धला.

To COUPLE, *v. ā.* संयुज् (c. 7.-युनक्ति-योक्तुं), सन्या (c. 3.-द्धाति-धातुं),
संधिप् in caus. (-श्रेययति-यितुं), सधन्व् (c. 9.-वध्नाति-यन्तुं), एकत्र कृ.
To COUPLE, *v. n.* भाष्यापतिभावेन सङ्गम् (c. 1.-गच्छति-गन्तुं) or सम्मिल्
(c. 6.-मिलति-मेलितुं), मेयुन् कृ, विषाहं कृ.

COUPLET, s. (Two lines in verse) श्लोकः.

COURAGE OR COURAGEOUSNESS, *s.* वीर्यं, वीरता, शौर्यं, शूरता, धीरत्वं, धैर्यं, विद्वान्; पराक्रमः; निर्भयता, साहसं, धैर्यं, धैर्यं, तेजः *n.* (स्), प्रतापः; 'to take courage,' आश्रयस् (c. 2. -असिति -सितुं), प्रसाधस्, सनाधस्; 'to inspire with courage,' आश्रयस् in caus. (-आश्रयति -यितुं), समाधस् in caus.

COURAGEOUS, *a.* वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, धीरः -रा -रं
निर्भयः -या -यं, अभीतः -ता -तं, अभीरुः -रुः -रु, विद्वान्तः -न्ता -न्त,

प्रराक्रान्तः -ना -न्तं, साहसिकः -की -कं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं,
COURAGEOUSLY, *adv.* सवीर्यं, सशौर्यं, वीर्येण, सधैर्यं, सविक्रलं, निर्भयं,

चभीतवत्, वीरवत्, शूरवत्, साहसपूर्णकं.

COURIER, *s.* वाहकः, सख्यः, उद्देशः, वेगी *m.* (नं), प्रजयो *m.* (नं), तरस्त्री *m.* (नं), जहाकारिकाः, जहालः, जाहिकः, तूः *m.* (तुर्).—(Bearing letters) लेखहारी *m.* (नं).

COURSE, *s.* (Career) गतिः *f.*, चर्या, मार्गः, चलनं, गमनं.—(Progress) क्रमः, प्रक्रमः, प्रगमनं.—(Room, scope) प्रसरः.—(Track) पथः, मार्गः, पदवी, चयनं.—(Ship's course) नौमार्गः, नौपथः.—(Course of an arrow) वाणगोचरं, शरायणं, चातरायणं.—(Line of study) अध्ययनमार्गः, अध्ययनक्रमः; 'course of mathematics,' गणितमार्गः.—(Order of succession) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, आनुपूर्व्यं, परम्परा, श्रेणी, आवलिः *f.*—(Course of proceeding) क्रियाप्रसङ्गः, क्रियाविधिः *m.*, अनुष्ठानं.—(Manner) रीतिः *f.*, विधः, विधिः *m.*, प्रकारः, मार्गः.—(Manner of life or conduct) व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*, आचारः, चरित्रं, सृतिः *f.*; 'correct course of conduct,' सुमार्गः, सुपथः; 'incorrect course,' उन्मार्गः, विमार्गः, उत्पथः, विपथः, कुपथः, कुसृतिः *f.*—(Course or flow of a river) नदीपततिः *f.*, नदीप्रवाहः, नदीरयः.—(Race-ground) चर्याभूमिः *f.*, राज्ञिषावनस्थानं.—(Number of dishes set on the table at once) यावन्नि भोजनपत्राणि युगपत् परिवेष्यन्ते.—(Catamenia) चतुः *m.*, रजः *n.* (स्), आर्त्तनं, पुष्पं; 'of course,' अवश्यं, निःसन्देहं, नूनं, सुनिश्चितं, असंशयं; 'in the course,' मध्ये; 'in the course of three years,' वर्षत्रयमध्ये; 'being in the course of proof,' साध्यमानः—ना—नं; 'course of nature,' सृष्टेरीतिः *f.*

To COURSE, *v. a. and n.* कुङ्कुरैः शशकम् अनुसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), दृष्टिगोचरशशकानुसरणे शिथिलैः कुङ्कुरैः मृगयां कृ.

COURSER, *s.* (Fleet horse) जवनः, जवाधिकः, जवी *m.* (नं).—(War-horse) वारकोरः.

COURT, *s.* (An inclosed place, a square) चत्वरं, चङ्गनं, प्राङ्गणं, चतुःशालं-ला, चतुःशाला, निकर्षणः, प्रकोष्ठः, कक्षा; 'court of a house,' गृहाङ्गणं.—(Prince's residence) राजशाला, राजसभा, शाला, सभा, राजगृहं, राजमन्दिरं, राजधानी, राजधाम *n.* (नं), नृपवेश्म *n.* (नं), राजद्वारं.—(Court of justice) धर्मसभा, राजद्वारं, व्यवहारमण्डपः, विचारस्थानं, धर्माधिकरणं, सदः *n.* (स्); 'court-house,' दार्ष्टिकं.—(The judges) धर्माधिकारिणः *m. pl.*, प्राङ्गिकाः *m. pl.*, धर्माध्यक्षाः *m. pl.*—(The retinue of the prince) तन्त्रं, राजपरिवारः, राजपरिजनः, परिवहः.—(Endeavour to please, civility) अनुनयः, सभाजनं, आराधनं, आनन्दनं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुकूलता, भजनं, भक्तिः *f.*

To COURT, *v. u.* (Endeavour to please, conciliate) अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), आराध् in caus. (-राधयति -यितुं), अनुरञ्ज् in caus. (-रञ्जयति -यितुं), सेव् (c. 1. सेवते -वितुं), आश्रि (c. 1. -श्रयते -यितुं), भज् (c. 1. भजते, भङ्ते), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं).—(Solicit) प्राप् (c. 10. -अर्चयते -ति -यितुं), याच् (c. 1. याचति -यितुं).—(Solicit to marriage) विवाहार्थं स्त्रियं प्राप् or उपास् (c. 1. आस्ते -आसितुं).

COURT-CHAPLAIN, *s.* राजपुरोहितः, राजाचार्यः, राजगुरुः *m.*, राजविप्रः.

COURTED, *p. p.* अनुनीतः—ता—तं, आराधितः—ता—तं, अनुरञ्जितः—ता—तं, सभाजितः—ता—तं, सेवितः—ता—तं, अनुरुद्धः—डा—दं, प्राथितः—ता—तं.

COURT-DAY, *s.* विचारदिनं, विचारदिवसः, धर्मप्रणयनदिवसः.

COURT-FAVOUR, *s.* वात्सल्यं, राजानुग्रहः, राजप्रसादः.

COURTEOUS, *a.* अनुनयो-यिनी-यि (नं), अनुरोधी-धिनी-धि (नं), अनुकूलः—ला—लं, अनुग्राही-हिणी-हि (नं), सविनयः—या—यं, सानुनयः—या—यं,

मध्रितः—ता—तं, सम्यः—भ्या—भ्यं, प्रियंवदः—दा—दं, वन्दारः—रुं—रुं, सान्ववादः—दा—दं; 'courteous language,' सूनुतं; as in the phrase 'we are happy that you are come,' धन्या वयं भवदागमनात्.

COURTEOUSLY, *adv.* सानुनय, सविनयं, सानन्दनं, सानुरोधं, सभाजनपूर्वकं. COURTEOUSNESS, *s.* सम्यता, अनुकूलता, सुशीलता, शिष्टता, अभिनीतिः *f.* COURTESY, *s.* अनुनयः, विनयः, अनुकूलता, अनुरोधः, अनुग्रहः, आनन्दनं, सभाजनं, सभाजनं, प्रणयः, प्रश्रयः, अनुवृत्तिः *f.*—चर्त्तनं, सौजन्यं, दाक्षिण्यं; 'in receiving or taking leave of a friend,' आमन्त्रणं, आप्रच्छनं; 'treated with courtesy,' सभाजितः—ता—तं.

COURTEZAN, *s.* वेश्या, गणिका, पक्ष्यस्त्री, पक्षाङ्गना, वारविलासिनी, वारस्त्री, पन्थकी, साधारणस्त्री, पुंश्रुली, च्छरा, रूपाजीया.

COURTIER, *s.* राजवल्लभः, नृपवल्लभः, सभास्यो जनः, राजसेवकः, राजभृत्यः, सम्यः, सम्बलोकः, शिष्टः, राजसभासद्.

COURT-LIKE, *a.* सम्यः—भ्या—भ्यं, शिष्टाचारः—रा—रं, सभाचारः—रा—रं.

COURTLINESS, *s.* सम्यता, शिष्टता, सौजन्यं, सुजनता, सुशीलता.

COURTLY, *a.* सम्प्रशीलः—ला—लं, सुजनः—ना—नं, सुन्दरः—री—रं.

COURT-MINION, *s.* राजवल्लभः, नृपवल्लभः, राजप्रियः.

COURTSHIP, *s.* (Of a woman) विवाहार्थं प्रार्थनं—ना or याज्ञा, ह्युपासनं. —(Soliciting favour) आराधनं, अनुरञ्जनं, भजनं, आनन्दनं.

COURT-YARD, *s.* चङ्गनं, प्राङ्गणं, चत्वरं, चतुःशालं-ला, अभ्यन्तरचतुःशालकः, सजिरं, गृहाङ्गणं, गृहप्राङ्गणं, प्रकोष्ठः.

COUSIN, *s.* (Male, by father's brother) पितृव्यपुत्रः, पितृभाजीयः. —(Female) पितृव्यपुत्री, पितृभाजीया.—(Male, by father's sister) पितृव्यसीयः, पितृव्यसेयः.—(Female) पितृव्यसीया, पितृव्यसेयी.—(Male, by mother's brother) मातुलपुत्रः, मातृभाजीयः. —(Female) मातुलपुत्री, मातृभाजीया.—(Male, by mother's sister) मातृव्यसीयः, मातृव्यसेयः.—(Female) मातृव्यसीया, मातृव्यसेयी.—(A kinsman) ज्ञातिः *m.*, पान्थवः, सहजमित्रं.

COVE, *s.* पङ्कः, खड्गः, खातं, खकातं, पोतचन्पनस्थानं.

COVENANT, *s.* नियमः, संविद् *f.*, समयः, पणः, सङ्घटनं, रानाधिः *m.*, उपगमः, संश्रयः; 'written covenant,' नियमपत्रं; 'covenant-breaker,' समयभेदी *m.* (नं), नियमलङ्घी *m.* (नं).

To COVENANT, *v. n.* नियमं कृ, नियमीकृ, समयं कृ, समयकृ, सङ्घट् (c. 1. -घटते -टितुं), संविदम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), पणं कृ, पण् (c. 1. पणते -णितुं), पणायति -यितुं).

COVENANTED, *p. p.* नियमितः—ता—तं, संविदितः—ता—तं, णयितः—ता—तं.

COVENANTER, *s.* सामयिकः, नियमवद्धः, नैयमिकः, नियमकारी *m.* (नं).

COVER, *s.* (Any thing put over another) छादनं, आच्छादनं, आवरणं, पिधानं, पटलं, पुटः—टी—टं.—(Screen) व्यवधा-धानं, षटः—टं, अवगुहणं.

—(Wrapper) प्रवारः, प्रवारः, आच्छादनवस्त्रं, प्रच्छदपटः, उत्तरच्छदः, उत्तरीयं, निचोलः.—(Lid) मुहः, पिधानं, शरावः, वहमानकः.—(Of a dish) कूर्मपृष्ठकं.—(Of a book) पुस्तकवस्त्रं, पुस्तकाच्छादनं.—(Of a well) विनाहः, वीनाहः, नादीपटः, नादीमुखः.—(Of a carriage) रथगुप्तिः *f.*, रथगोपनं.—(Pretext) छद्म *n.* (नं), व्यपदेशः, अपदेशः.—(Shelter) संश्रयः, समश्रयः.

To COVER, *v. a.* (Put one thing over another) छद् (c. 10. छादयति -ते -यितुं), आच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, परिच्छद्, प्रतिच्छद्, संच्छद्, अवच्छद्, वृ (c. 5. वृणोति, c. 9. वृणति, वरितुं—रीतुं), आवृ, समावृ, निवृ, संवृ; पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अपिधा, अवतन् (c. 8. -तनोति -तनितुं). —(Put on in quantities) आचि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाचि,

सू (c. 5. कृणोति -जाति, खरितुं -रोनु), आसू.-(Conceal, 'eil)
 छद्, गुह, (c. 1. गूहति -ह्नु), निगुह, अनर्थ, यवपा, निरुक्, स्वम्
 (c. 10. स्वगयति -यितुं), गुह्य (c. 10. गुहयति -यितुं), अथगुह्य, कण्ठे
 (c. 2. कण्ठोति, कण्ठोति, कण्ठयितुं), प्रोथे.-(Cover with a gar-
 ment) वस्त्रेण आच्छद् or प्रवु or परिपा or ये (c. 1. ययति, व्यातुं)
 or वेष्ट (c. 1. वेष्टते -ह्नु).-(As a horse) स्कु (c. 5. स्कुनोति, c. 9.
 स्कुनाति, स्कोतुं).

COVERED, *p. p.* चन्नः -ना -न्नं, चादितः -ता -तं, आच्छन्नः -आ -न्नं, आच्छादितः
 -ता -तं, प्रच्छन्नः -आ -न्नं, प्रच्छादितः -ता -तं, परिच्छन्नः -आ -न्नं, समप्रच्छन्नः
 -आ -न्नं, समाच्छन्नः -आ -न्नं, प्रावृत्तः -ता -तं, प्रावृत्तः -ता -तं, संवृत्तः -ता -तं,
 वृत्तः -ता -तं, पिहितः -ता -तं, अपततः -ता -तं, आचितः -ता -तं, निचितः
 -ता -तं, आस्तीर्यः -आ -र्यं, आस्तृतः -ता -तं, गूढः -दा -दं, निगूढः -दा
 -दं, अनाहितः -ता -तं, यवहितः -ता -तं, स्थगितः -ता -तं, गुह्यतः -ता
 -तं, ऊर्ध्वतः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, वेष्टितः -ता -तं, पिन्दः -आ -दं,
 रुपितः -ता -तं, अथवारितः -ता -तं; 'a covered way,' वस्त्रपः;
 'covered with blossom,' सवकाचितः -ता -तं.

COVERING, *s.* छादनं, आच्छादनं, प्रच्छादनं, पिधानं, अपिधानं, पटलं,
 प्रावरणं, आभरणं, वरणं, छदनं, पुटः, अथवारणं, वेष्टनं.-(Screen)
 यवपा -धानं, निरुक्खरिणी, निरोधानं, अनङ्गनं, प्रावृत्तं.-(Dress)
 आच्छादनं, परिधानं, प्रवारः, प्रावारः, परिच्छदः.

COVERLET, *s.* शय्याच्छादनं, शयनीयप्रच्छदपटः, वस्त्रप्रच्छदः, वस्त्रच्छदः.

COVERT, *s.* (Shelter) संशयः, समाश्रयः, आश्रयणं.-(Thicket in
 which beasts hide themselves) गहनं, गहरं, गुहिनं, क्यटः, कुन्नः.

COVERT, *a.* (Sheltered from the wind) निवृत्तः -ता -तं.-(Hidden,
 secret) गूढः -दा -दं, निगूढः -दा -दं, चन्नः -आ -न्नं, निवृत्तः -ता -तं,
 गुप्तः -ना -नं, रहस्यः -स्या -स्यं; 'covert expression,' प्यानीति *f.*
 अङ्गुलीति *f.*; 'covert meaning,' निगूढार्थः.

COVERILY, *adv.* निवृत्तं, निरुक्, रहस्यं, छलेन, गुप्तं.

To COVER, *v. a.* लुम् (c. 4. लुम्पति, लोभितुं, लोभ्युं), अभिलम् (c. 1.
 -लुपति -यितुं) वाम् (c. 1. वाम्पति -यितुं), अभिवाम्, कांक्ष (c. 1.
 कांक्षति -यितुं), आकांक्ष, अतिशयेन लुम् in des. (लिप्सते -यितुं), गृष्
 (c. 4. गृष् -, गृष्ति), कम् (c. 10. कामयते -यितुं), स्पृह (c. 10. स्पृहयति
 -यितुं), १. भव्ये (c. 1. -भ्यायति -यितुं).

COVERABLE, *a.* लोभनीयः -या -यं, लोभ्यः -भ्या -भ्यं, स्पृहणीयः -या -यं,
 स्पृहः -ह्य -ह्यं, अभिलषणीयः -या -यं, आकांक्षणीयः -या -यं, वान्ध-
 नीयः -या -यं.

COVERED, *p. p.* अभिः -पितः -ता -तं, आकांक्षितः -ता -तं, लिप्सितः -ता
 -तं, वान्धितः -ता -तं, अभीष्टितः -ता -तं, अभीष्टः -ह्य -ह्यं.

COVEROUS, *a.* लोभी -भिनी -भि (न), लुम्भः -आ -भ्यं, लोभयुक्तः -क्ता -क्तं,
 लोलुभः -भा -भ्यं, लोभवान् -वतो -वत् (र), अभिलाषी -पिणी -पि (न)
 -युक्तः -क्त -क्तं, आकांक्षी -क्षणी -क्षि (न), गृम्भः -आ -भ्यं, गहनः -ना
 -नं, गृम्भः -भ्य -भ्यं, ईष्णुः -स्युः -स्युः, अभीष्णुः -स्युः -स्युः, इक्षुः -क्षुः -क्षुः,
 निषृक्षुः -क्षुः -क्षुः, लिप्सुः -स्युः -स्युः, कामवान् -वतो -वत् (र), स्पृहयालुः
 लुः -लुः, आगायुक्तः -क्ता -क्तं, लालसी -सिनी -सि (न), वृणक्तः -का
 -कं.-(Of riches, gain) धनलुम्भः -आ -भ्यं, धनाभिलाषुक्तः -का -कं,
 अर्थलुम्भः -आ -भ्यं, धनाधी -धिनी -धि (न), अर्थपट -पट -पटं, लाभ-
 लिप्सुः -स्युः -स्युः.

COVEROUSLY, *adv.* लोभेन, सलोभं, अतिलिप्सया, लुम्भत्वात्, लुम्भं.

COVEROUSNESS, *s.* लोभः, लुम्भता, लिप्सा, वृण्णा, लालसा, अभिलाषः,
 अतिशयेच्छा, निषृक्षा, अतिशयलिप्सा, लिप्सातिशयः, अतिस्पृहा, अति-
 कांक्षा, आकांक्षा, अतिवाम्भ्या, अभिव्या -व्यानं, लोभ्य.-(Of wealth)

धनलिप्सा, धनलोभः, धनाभिलाषः, धनवृण्णा, विज्ञेहा, विज्ञेयणा, अर्थकामः.
 COVEY, *s.* (Hatch of young birds) पक्षिशावकगणः.-(A number
 of birds) पक्षिगणः, पाक्षिकं, कापोतः; 'covey of partridges,'
 ॥ चकोराला, दिट्ठिभगणः.

COVET, *s.* कूटसंयिद्, कूटपणः, कूटसमयः, कपटसंयिद्.

COW, *s.* गौः *f.* (गो), शूद्रिणी, तम्पा, तम्बा, माहा -हेयी, निलम्पा, पोवरी,
 सुरभी, सीरमेयी, दसा, अजुनी, चम्पा, रोहिणी.-(Milch-cow) येनुः *f.*
 येनुका, गोपेनुः, स्त्रीगवी, दोग्गी, पीतदुग्धा, पीनोग्गी, पोवरस्त्री, येनुया;
 'excellent cow,' गोवृन्दारब्धः, गयोद्गः, गोमकार्दः, गोमतस्त्रिका, नैषिकी;
 'a herd of cows,' गोकुलं, गोवृन्दं, येनुकं; 'cow anxious for
 her calf,' यत्तंकामा, यत्तला; 'sacrifice of a cow,' गोमेयः;
 'cow's milk,' गोदुग्धं, येनुकादुग्धं; 'killing a cow,' गोहत्या,
 गोवधः; 'cow-killer,' गोमः; 'cow's hoof,' गोसुट, गोसुटः;
 'cow's hide,' गोचर्म *n.* (न); 'cow-tail,' चामरं, गोपुच्छः;
 'owner of cows,' गवीश्वरः; 'belonging to a cow,' गव्यः
 -व्या -व्यं; 'cow-shaped,' गवाकृतिः -तिः -ति; 'cow-dung,'
 गोमयः -यं, गोकृतं, गोशकृत्, भूमिलेपनं, गोपुरीयं, गोहृत्, गोविट् *f.* (य).
 To COW, *v. a.* भी in caus. (भाययति -यितुं or भीषयति -यितुं), बस्
 in caus. (वासयति -यितुं), पिबस्, सन्नस्.

COWACH, *s.* (A plant) कण्डुरा, कण्डूरा, महाहसा, खगुमा, खयद्रुमा,
 जय्यदा, जमलामा *m.* (न), अनहा, जडा, प्रावृपायणी, मकैटी.

COWARD, *s.* कातरः, कापुरुषः, कुपुरुषः, भीरुः, भीतः, अवीरः, वीर्यहीनः.
 हतकः, झोवः, शीर्यहीनः, दुष्टपराकुलः, युगुत्सारहितः, कृपणः.

COWARDICE, *s.* कातर्यं, कापुरुष्यत्वं, निर्वीर्यं, अवीर्यं, अवीर्य्यं, भीरुता,
 कातरता, अविग्रहः, शीर्यहीनता, शैथं, कर्षणं.

COWARDLY, *a.* निर्वीर्यः -रा -रं, शीर्यहीनः -ना -नं, वीर्यरहितः -ता -तं,
 कातरः -रा -रं, भीरुः -रुः -रुः, भीरुहृदयः -या -यं, वृक्षुः -क्षुः -क्षुः, झोवः
 -वा -वं, वीर्यहीनः -ना -नं, शीर्यरहितः -ता -तं, अविग्रहः -ता -तं.

COWARDLY, *adv.* कापुरुषवत्, भीतवत्, झोववत्, सकातर्यं, सचकिंतं.

COWLED, *p. p.* भीतः -ता -तं, चासितः -ता -तं, सन्नतः -स्ता -स्तं.

To COWER, *v. n.* अवनतकायः -या -यं भू, प्रणतशरीरः -रा -रं भू, नतान्न-
 -ङ्गी -ङ्गी भू, प्रहीभू, उक्कृकासनं कृ.

COW-HERD, *s.* गोपः, गोपालः -लकः, गोरक्षकः, गोपारकः, अनुगवीनः,
 चामीरः, वत्सीयः.

COW-HOUSE, *s.* गोष्ठं, गोगोष्ठं, गोस्थानकं, गोशाला -लः -लं, ब्रजः, गोब्रजः,
 गोगृहं, सन्यानिनी, गोकुलं.

COW-KLEPTER, *s.* गोरक्षकः, गोपः, गोपालः -लकः, गवीश्वरः.

COWL, *s.* सन्यासिभिर्भूतं ऋणाकृति मलकाभरणं.

COW-PEN, *s.* ब्रजः, गोब्रजः, गोष्ठं, गोस्थानं. See COW-HOUSE.

COWRIE, *s.* (Shell) काकिनो *f.*, कपर्दकः, वटः, वण्टकः, हिरण्यं, हिरण्यं.

COWSLIP, *s.* वसन्तसमये यवसादिमये प्ररोही खोपधिभेदः.

COW'S-TONGUE, *s.* (A plant) गोनिहिका, गोनिह्या.

COXCOMB, *s.* दाम्बिकः, दम्भी *m.* (न), गद्दी *m.* (न), दृम्भः, आत्माभिमानो
m. (न), दर्शनीयमानो *m.* (न), आलस्यार्थी *m.* (न).-(The plant)
 मयूरशिखा, मयूरचूडा, मयूरः, मयूरकः, यक्षिशिखर

COXCOMBRY, *s.* दम्भः, गद्दी, दयै, दाम्बिकत्वं, दम्भता.

COXCOMICAL, *a.* दम्भी-भिनी-भि (न), दाम्बिकः -को -कं, गद्दितः -ता -तं.

COY, *a.* (Modest) अग्रगण्यः -स्या -स्यं, विनोतः -ता -तं, सवयः -या -यं, सलजः
 -आ -जं, त्रोटितः -ता -तं, विनोतः -ता -तं, सवयः -या -यं, मन्दाद्यः
 -ह्यी -ह्यं, मन्दास्यः -स्यो -स्यं.-(Reserved, not accessible)
 अस्वभावी -पिणी -पि (न), परिमितकथः -या -यं, दुर्धर्षः -ह्यो -ह्यं.

To COY, *v. n.* लज्ज (c. 6. लज्जते -जिज्जुं), व्रीड (c. 4. व्रीडयति, व्रीडयितुं).
COYLY, *adv.* लज्जया, सलज्जं, सव्रीडे, सवपं, विनीतं.

COYNNESS, *s.* लज्जा, व्रीडा, चपा, सलज्जता, सव्रीडत्वं, लज्जावत्वं, अग्रागल्यं, विनीतता, मन्दाद्यं, मन्दास्यं, दुर्धर्षत्वं.

To COZEN, *v. a.* चञ् in caus. (वचयते -ति -यितुं), परिवञ्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), चिप्रलभ्, चल् (c. 10. चलयति -यितुं).

COZENAGE, *s.* वचनं, प्रतापणा, चलं -लनं, कपटः -टं, कूटः -टं.

COZENER, *s.* वचकः, प्रतापकः, कितयः, कूटकः, कूटकारः.

CRAV, *s.* कुलोः, कर्कटः -टकः, तिथ्यग्यानः, वहिधरः, पार्थोदरप्रियः, वहिःकुटीचरः, जलवित्तः, अपत्यशत्रुः *m.*, चटुकः, पोटशास्त्रिः *m.*, मृत्युसूतिः *f.*, पक्षवासः, कुरचिन्नः.

CRABBED, *a.* (Harsh, unpleasing) शुक्रः -क्ता -क्तं, कर्कशः -शा -शं, परुषः -पा -पं, उग्रः -ग्रा -ग्रं, निष्ठुरः -रा -रं, कष्टः -ष्टा -ष्टं, चलीकः -का -कं, विरुद्धः -द्वा -द्वं.—(Peevish, morose) दुःशीलः -ला -लं, वामशीलः -ला -लं, नैकृतिकः -की -कं, प्रतीपः -पा -पं.—(Difficult, perplexing) विपमः -मा -मं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, निगूढार्थः -धा -धं, चया-ख्येयः -या -यं, सशत्यः -त्या -त्यं; 'crabbed or harsh speech,' कर्कशवाक्यं, परुषवचनं, शुक्रं; 'a crabbed case,' सशत्योर्थः.

CRABBEDLY, *adv.* कर्कशं, सकर्कश्यं, निष्ठुरं, वामशीलत्वात्, विपमं.

CRABBEDNESS, *s.* (Harshness) कर्कश्यं, शुक्रता, पारुष्यं, नैष्ठुर्यं, उग्रत्वं, चलीकता.—(Moroseness) दौःशील्यं, निकृतिः *f.*—(Difficulty) वैपम्यं, दुर्ज्ञेयत्वं, सशत्यत्वं.

CRACK, *s.* (Chink, breach) छिद्रं, रन्ध्रं, विलं, सन्धिः *m.*, भिन्नः *f.*, भङ्गः.—(A sudden disruption) स्फोटनं, स्फुटनं, भङ्गनं, भेदनं, विदारणं, खण्डनं.—(Sudden sound of any thing bursting) क्षणितं, स्फुटारः, ध्वनितं, आकस्मिकशब्दः; 'cracking the finger-joints,' अङ्गुलिस्फोटनं.

To CRACK, *v. a.* स्फुट् in caus. (-स्फोटयति -यितुं), विद् in caus. (-दारयति -यितुं), भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं), भिद् (c. 7. भिनक्ति, भिज्जुं), खण्द् (c. 10. खण्डयति -यितुं), छिद्र् (c. 10. छिद्रयति -यितुं); 'to crack the finger-joints,' अङ्गुलिभङ्गं कृ.

To CRACK, *v. n.* (Open in chinks) स्फुट् (c. 6. स्फुटति -टितुं, c. 1. स्फोटति -टितुं), भिद् in pass. (भिद्यते), भञ्ज् in pass. (भज्यते), विद् in pass. (-दीर्यते), विदल् (c. 1. -दलति -लितुं).—(Utter a sudden sound) अकस्मात् क्षण् (c. 1. क्षणति -णितुं), सन् (c. 1. स्तनति -नितुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं).—(Boast) विकाप् (c. 1. -कापते -त्पितुं).

CRACK-BRAINED, *a.* वातूलः -ला -लं, उन्मत्तः -न्ता -न्तं, हतज्ञानः -ना -नं.

CRACKED, *p. p.* स्फोटितः -ता -तं, स्फुटितः -ता -तं, भिन्नः -न्ता -न्तं, भग्नः -ग्ना -ग्नं, विदीर्णः -शा -शं, विदलितः -ता -तं, विदलीकृतः -ता -तं, विघटितः -ता -तं, छिद्रितः -ता -तं, दरितः -ता -तं, ददैरः -रा -रं.—(As sound) खरभग्नः -ग्ना -ग्नं; 'a cracked note,' अपसरः, विस्वरः; 'a cracked voice,' काकसरः.—(Crazy) वातूलः -ला -लं, बुद्धि-विकलः -ला -लं.

CRACKER, *s.* (Boaster) दाम्बिकः, विकत्यी *m.* (न).—(A small packet filled with gunpowder, which, being ignited, explodes with a loud noise) आग्नेयचूर्णगर्भः क्षुद्रपुटो यो वहिस-म्यकान् महाशब्देन स्फुटति.

CRACK-HEMP OF CRACK-ROPE, *s.* पाशदण्डाहः, रज्जुपाशदण्डः, उद्वन्धनाहः.

To CRACKLE, *v. n.* स्फुट् (c. 6. स्फुटति -टितुं), स्फुक्, पटपट (nom. पटप-टायति), शकशक (nom. शकशकायति), खन् (c. 1. खनति -नितुं), रद् (c. 1. रटति -टितुं).

CRACKLING, *s.* स्फुटारः, स्फुक्कृतं, खनितं, पटपट शकशक इत्यादिशब्दाः.—(Of flame) रटितं, रटिः *f.*, सङ्कारः, सङ्कारः.

CRACKNEL, *s.* अतिभङ्गुरो दृढपिष्टकभेदः.

CRADLE, *s.* शिशुखट्वा, शिशुदोला, दोलिका, प्रेक्षा, प्रेक्षोलनं.

To CRADLE, *v. a.* दोलायां शो in caus. (शाययति -यितुं).—(Rock in cradle) प्रेक्षायाम् आरोप्य चल् in caus. (चालयति -यितुं).

CRAFT, *s.* (Manual art) शिल्पं, शिल्पकर्म *n.* (न), शिल्पिक, शिल्प-विद्या.—(Trade) व्यापारः, वृत्तिः *f.*, व्यवसायः.—(Cunning) शास्त्रं, वैदग्ध्यं, धूर्तता, कपटः -टं, छलं, कौटिल्यं.—(Skill) चातुर्यं, नैपुण्यं, कुशलता, दक्षता, हस्तकौशल्यं, सूक्ष्मता.—(A small vessel) घुटनीका.

CRAFTILY, *adv.* (Cunningly) सशास्त्रं, सवैदग्ध्यं, विदग्ध्यं, छलेन, सकौ-टिल्यं, धूर्तवत्, कितवत्.—(Skilfully) चातुरं, सकौशल्यं, सदास्यं.

CRAFTINESS, *s.* शठता, विदग्धता, वैदग्ध्यं, यक्रता, विजिह्वता, कैतवं, कूटता.

CRAFTSMAN, *s.* शिल्पी *m.* (न), शिल्पकारः, कर्मकारः, व्यापारी *m.* (न).

CRAFTY, *a.* विदग्धः -ग्धा -ग्यं, धूर्तः -न्ता -न्तं, वचकः -का -कं, विजिह्वः -द्वा -द्वं, कुटिलः -ला -लं, शठः -ठा -ठं, छलनापरः -रा -रं, सत्याजः -जा -जं, विवचिपुः -पुः -पु, चतुरः -रा -रं, केरवः -चा -चं, विसंवादो-दिनी -दि (न).

CRAV, *s.* विपमं, शृङ्गं, कूटः -टं, शैलशिखरं, पद्मेशृङ्गं, ग्राया *m.* (न).

CRAGGED OR CRAGGY, *a.* विपमः -मा -मं, असमः -मा मं, अत्यसमः -मा -मं, शृङ्गी -ङ्गीणी -ङ्गि (न), शिखरी -रिणी -रि (न), कूटवान् -वतो -वत् (न), शिलेयः -यी -यं.

CRAGGEDNESS OR CRAGGINESS, *a.* वैपम्यं, विपमता, शिलेयत्वं, कूटवत्वं.

To CRAM, *v. a.* (Fill to excess) अत्यन्तं पू in caus. (पूरयति -यितुं), आक्रीणीकृ, सप्ताप् (c. 1. -वापते -यितुं).—(Satiety) अतिशयेन गृप् in caus. (तर्पयति -यितुं), अतिभोजनं भोजनेन सन्तुप् in caus. (-तोपयति -यितुं), or अन्नं भुज् in caus. (भोजयति -यितुं), सौहृदं जन् in caus. (जनयति -यितुं).—(Thrust in by force) वलात् or प्रमस्य निविष् in caus. (-वेशयति -यितुं).

To CRAM, *v. n.* (Eat beyond satiety) अतिभुज् (c. 7. भुज्ते, भुज्ते) or भोजनेन आत्मानं पू in caus. (पूरयति -यितुं).

CRAMMED, *p. p.* सङ्कीर्णः -शा -शं, आक्रीर्णः -शा -शं, सङ्कुलः -ला -लं; 'with food,' अतिभुजः -भा -भं, मुहितः -ता -तं; 'with people,' बहुजनआक्रीर्णः -शा -शं.

CRAMP, *s.* (Spasm, numbness) आकम्पः, अङ्गकम्पः, आक्षेपकः, शूलं, अङ्गग्रहः, अपतन्त्रकः, अपतानकः, सत्म्भः, विष्टम्भः. त्वक्कुम्भिः *f.*—(Obstruction, contraction) सत्म्भनं, प्रतिरोधः, अवरोधः, संरोधः, प्रतिवन्धः, संवृतिः *f.*, संक्षेपः, सङ्कोचः.—(Piece of iron to join two bodies) द्रव्यद्वयसंयन्त्रार्थं कीलः, लौहवन्धनी.

To CRAMP, *v. a.* (Pain with cramps) अङ्गम् आकृप् (c. 1. -कपेति -क्रुप्), अङ्गग्रहं कृ, अङ्गशूलं कृ, अङ्गसम्भं कृ, त्वक्कुम्भिं जन् in caus. (जनयति -यितुं).—(Contract, obstruct) सङ्कुच् (c. 1. -कीचति -चितुं), सप्ताप् (c. 1. -वापते -यितुं), स्तरम् (c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं or caus. स्तम्भयति -यितुं), प्रतिरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं), निरुप्, संरुप्; प्रतिवन्च् (c. 9. वन्नाति -वन्चु).—(Fasten with a cramp) कील् (c. 10. कीलयति -यितुं), लौहकीलेन ससन्च्.

CRAMPED, *p. p.* सप्तापः -पा -पं, निरुद्धः -द्वा -द्वं, सङ्कटः -ट्ट -टं, संवृत्तः -ता -तं, क्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, कष्टः -ष्टा -ष्टं, वाधितः -ता -तं; 'we are much cramped in this house,' अस्मिन् गृहे महत् कष्टम् अस्माकं जायते.

CRAMP-FISH, *s.* विदेशीयमत्स्यभेदो यस्य स्पृशात् करकुम्भिः सम्पद्यते.

CRAMP-IRON, *s.* लौहवन्धनी, लौहग्रहणी, लौहकीलः, कीलः, वन्धनकीलः.

CRANE, *s.* चक्रः, सारसः, जलरङ्गः, दीर्घजङ्घः, कुङ्कुमः, कलाङ्कुः, निशितः, कङ्कः, शुक्रवायसः; 'Numidian crane,' करटुः *m.*, कर्कटः *m.*, करेटुः, कर्करेटुः.—(Machine for lifting weights) भारोद्धरणयन्त्रं, भारोन्नो-
लनयन्त्रं, भारोद्धरणयन्त्रं.—(A crooked pipe) बक्रः, बक्रनाडिः *f.*
CRANIAL, *a.* कपालः -लौ -लं, कपालिकः -कौ -कं.
CRANIUM, *s.* कपालः -लं, कपेरः, शिरोस्त्रि *n.*, करोटः -टौ, मस्तकः -कं, शीर्षिकं, मुण्डः -खं.
CRANK, *s.* (The end of an iron axle bent in the form of an elbow) जलोन्नोलादिहेतोर् अरनिरूपेण भग्नं लोहदण्डाग्रं.—(A winding passage) बक्रमार्गः.—(Ambiguous expression) बक्रोक्तिः *f.*, बक्रभणितं.
CRANK, *a.* (As a ship) सद्गदाकारः -रा -रं, परिवर्त्तनशीलः -ला -लं.
CRANKNESS, *s.* नाविकभाषायां सद्गदाकाङ्क्षात् परिवर्त्तनशीलता.
CRANNIED *a.* चिद्रितः -ता -तं, चिद्रूपः -रौ -रं, रन्ध्रवान् -वती -वत् (*n.*).
CRANNY, *s.* चिद्रं, रन्ध्रं, भित्तिः *f.*, भङ्गः, सन्धिः *m.*, भेदः, दरी, टङ्कः.
CRAP, *s.* वस्तुजननरूपकाले शोकमूचकं नीलवासः *n.* (स्), नीलवर्णो विरलपटः, कृष्णवस्त्रं, कालाशौचं भूतं नीलाश्वरं.
CRAPULENCE, *s.* मदात्ययः, मदान्धः, अतिशयमद्यपाना शिरोवेदना or विविमिया or चमनेच्छा.
CRAPULOUS, *a.* मदात्ययस्तः -स्ता -स्तं, मदान्धः -धः -धं, -ता -तं.
To CRASH, *v. n.* कम्पना (nom. कम्पायते), कम्पना गतम् इत्यादिशब्दान् कृ, स्तम् (c. 1. स्तनति -नितुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं), कोलाहलं कृ.
To CRASH, *v. a.* भङ्गं (c. 7. भनक्ति, भङ्गं), निभङ्गं, अवभङ्गं, प्रभङ्गं, भिद् (c. 7. भिनति, भेजुं), निभिद्; मृद् (c. 9. मृद्नाति, मर्दिनुं), पिप् (c. 7. पिनति, पेष्टुं).
CRASH, *s.* कम्पना, कम्पनार, स्तनितं, ध्वनितं, कोलाहलः, कालकीलः, कम्पः.
CRASS, *a.* स्थूलः -ला -लं, घनः -ता -तं, असूक्ष्मः -स्ता -स्तं.
CRASSITUDE, *s.* स्थूलता, स्वीत्यं, घनता, साम्प्रता, असूक्ष्मत्वं.
CRASTINATION, *s.* कालयापनं, कालशेषः, विलम्बः.
CRASTINE, *a.* घृस्तनः -नी -नं, घृस्त्यः -स्त्या -स्त्यं, शीवस्तिकः -की -कं.
CRATCH, *s.* गवादनी, द्रोणिः *f.* -णी, गवादनाधारः, तृणाधारः.
CRAYAT, *s.* ग्रीवावेष्टनं, गलावेष्टनं, गलवस्त्रं, ग्रीवाच्छादनं, श्रेयस्कं, ग्रीवाभरणं.
To CRAVE, *v. a.* (Entreat) प्रार्थुं (c. 10. -अर्थयते -ति -यितुं), सम्प्रार्थुं, सम्प्रार्थः याच् (c. 1. याचति -चितुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्; निन्दयेन प्रार्थुं; 'to crave indulgence,' प्रसद् in caus. (-सादयते -यितुं).—(Long for) अत्यन्तम् अभिलप् (c. 1. -लपति -यितुं) or अभिवान्त् (c. 1. -वान्ति -न्ति) or लभ् in des. (लिप्ते -यितुं), भुज in des. (बुभुक्षति -ति -यितुं), तृप् (c. 4. तृम्यति, तर्षितुं).
CRAVEN, *s.* कापुरुषः, कातरः, हतकः, झोवः, भीरुः, निर्धैरः.
CRAVING, *s.* अतिस्मृहा, अतिशयवान्धा, अतिकांक्षा, अभिलाषः, अभिकांक्षा, लालसा, उन्मत्ता, कौतूहलं, चोत्सुक्, तृष्णा, तृषा; 'for food,' अन्नलप्सा, पुभुक्षा, अतिभुषा, गृध्रा; 'for drink,' पिपासा.
To CRAUNCH, *v. a.* चर्चुं (c. 1. चर्वति -र्वितुं c. 10. चर्वयति -यितुं), दन्तैः पिप् (c. 7. पिनति, पेष्टुं).
CRAW, *s.* पक्षिणां चरः or उदरं or उपचरः or पूर्वचरः, पक्षाययः.
CRAWFISH or CRAYFISH, *s.* नादेयकर्कटः, नादेयकुलीरः, कर्कटनातीयो नादेयमत्स्यः.
CRAWL, *s.* गुमिः *f.*, पोतोदरं, नौकागुमिः, नौकोदरं, नौकूपः.
To CRAWL, *v. n.* मृप (c. 1. सर्पति, सर्पुं), विमृप, उपमृप, प्रमृप, चुप (c. 1. चोपति -यितुं), उरसा गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उरोगमनं कृ, जोडवद् गम्, मन्दं प्रमृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), मन्दगता चल (c. 1. चलति

-लितुं), रिद्ध (c. 1. रिद्धति -रिद्धितुं).
CRAWLER, *s.* सर्पे *m.* -पिण्डी *f.* (न्), वितर्पे *m.* (न्), उरोगामी *m.* (न्).
CRAYON, *s.* पश्चिका, चित्रपश्चिका, ईपिका, तूलिका, लेख्यचूर्णिका; 'crayon-box,' पश्चिकाकरयष्टकः.
To CRAZE, *v. a.* (Break) खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), भङ्गं (c. 7. भनक्ति, भङ्गं), जर्जरकृ.—(Pulverise) चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), धोदीकृ.—(Impair the intellect) वातुलीकृ, मूह in caus. (मोहयति -यितुं).
CRAZINESS or CRAZEDNESS, *s.* (Of intellect) बुद्धिबैकल्यं, वातुलता. —(Weakness) दौर्बल्यं, जीर्णः *f.*, जीर्णता; 'as of a house,' जर्जरत्वं.
CRAZY, *a.* (Shattered in mind, mad) वातुलः -ला -लं, वातूलः -ला -लं, मृतपथिः -थी -थि, युद्धिपिकलः -ला -लं, विकलान्तःकरणः -णा -यं, भट्टयुद्धिः -द्धि -द्धि, हतज्ञानः -ना -नं, उन्मादवान् -वती -वत् (*n.*), उन्मत्तः -त्ता -तं, सोन्मादः -दा -दं, अपध्वस्तः -स्ता -स्तं, विननाः -नाः -नः (स्), उत्तिक्तननाः -नाः -नः (स्).—(Broken, shattered) जर्जरः -रा -रं, जर्जरिकाः -का -कं, जीर्णः -णी -यं; 'a crazy house,' जर्जरगृहं, जीर्णगृहं.
To CREAK, *v. n.* चिरु (c. 2. -रीति -रवितुं), कर्कशं शब्दं (nom. शब्दायते).
CREAKING, *s.* (Of a door) कपाटोद्घाटनात् कर्कशशब्दः, द्वारसन्धिचोक्तं.
CREAM, *s.* शरः, घोरशरः, दुग्धमेनं, दुग्धतालीयं, घोरजं, किलादः -टौ, शार्ककः, शार्कर, कूचिका, सारः, सरः, सन्नानिका.—(The best part or essence of any thing) सारः, तात्त्विकं, उत्तमांशः.
To CREAM, *v. n.* शरं चम् (c. 9. चमति, चम्तुं).—(Froth) मेन (nom. मेनायते).
To CREAM, *v. a.* (Skim milk) दुग्धमेनम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), घोरशरम् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(Take the best part) सारम् उद्धृ.
CREAMY, *a.* शरमयः -यी -यं, घोरशरयुक्तः -क्ता -क्तं, शरोपमः -ना -नं.
CREASE, *s.* जम्मी, जम्मीका, जम्मीचिह्नं, पुटचिह्नं, वस्त्रभङ्गः, बालः *f.*, व्यावर्त्तनं.
To CREASE, *v. a.* पुटीकरणेन चिह्नं (c. 10. चिह्नयति -यितुं), चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं).
To CREASE, *v. n.* जम्मीकां चम् (c. 9. चमति, चम्तुं), कूर्णं (c. 10. कूर्णयति -यितुं).
CREASED, *p. p.* जम्मीचिह्नितः -ता -तं, कूर्णितः -ता -तं.
To CREATE, *v. a.* (Call into being) सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं), विमृज्; जन् (c. 10. जनयति -यितुं), विजन्, सन्नज्; उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), उपपद्, सम्पद्; निनौ (c. 2. -नाति, c. 3. -निनोति, c. 4. -मायते -मातुं), साप् (c. 10. सापयति -यितुं), तन् (c. 8. तनोति -नितुं) कृ, सङ्गु, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).—(Produce by invention) कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), सङ्गृप्, सम्प्रकृप्, परिकृप्, रच् (c. 10. रचयति -यितुं).—(Invest with new rank) नवपदे निपुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं) or अभिमिच् (c. 6. -पिचति -पेक्तुं).
CREATED, *p. p.* सृष्टः -ष्टा -ष्टं, जनिताः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं, निर्मितः -ता -तं, साधितः -ता -तं, स्वरितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, सम्प्रकल्पितः -ता -तं, विहितः -ता -तं; 'a created thing,' भूतं; 'all created things,' सृष्टिभूतानि *m. pl.*, चेतनाचेतनं.
CREATION, *s.* सृजनं, सृष्टिः *f.*, उत्पादनं, जननं, निर्मायं, उत्पत्तिः *f.*, सङ्गः, निरसङ्गः, भावनं; 'creation of the world,' जगत्सृष्टिः *f.*—(Invention) कल्पना -नं, कृतिः *f.*, परिकल्पनं, कल्पनासृष्टिः *f.*, भावना; 'creation of the mind,' मनःकल्पितं, मनःसृष्टिः *f.*; 'creation of one's own brain,' स्वकल्पकल्पित + (Any thing

produced) उत्पन्नं, भूतं.—(The things created, the universe) सृजः, जगत्सृजः, जगत्सृजः, विष्णुजगत् *n.*, चराचरं, विष्णुं, सृष्टिभूतानि *n. pl.*, कृत्यः.—(Investing with new rank:) नवपदे नियोजनं or अभिषेचनं.

CREATIVE, *a.* उत्पादकः -का -कं, सृष्टिकारः -या -यं, जनकः -निका -लं, कारकः -रिका -कं, निर्माणाशाली -लिनी -लि (न्), विधायी -यिनी -यि (न्).

CREATOR, *s.* स्रष्टा *m.* (ष्टृ), जनकः, उत्पादकः, धाता *m.* (तृ), विधाता *m.* (तृ), सृष्टृ *m.* (जृ), सृष्टिकर्ता *m.* (ज्ञृ), भावनः.—(Of the world) जगत्कर्ता *m.* (ष्टृ), जगत्स्रष्टा *m.* (ष्टृ), विश्वसृष्टृ *m.* (जृ), विश्वविधायी *m.* (न्), विश्वकृत्, विश्वस्रष्टा *m.* (ष्टृ), लोककृत् *m.*

CREATURE, *s.* (Being created) भूतं, सृष्टं, सृष्टिः *f.*, उत्पन्नं.—(Animal) जन्तुः *m.*, प्राणी *m.* (न्), जीवी *m.* (न्), शरीरी *m.* (न्), देही *m.* (न्), चेतनः, जन्मी *m.* (न्); 'living creatures,' प्राणिनः *m. pl.*, जीवन्तः *m. pl.*, जन्तवः *m. pl.*, प्रजाः *f. pl.*—(A word of contempt for a human being) तपस्वी *m.* (न्), जाल्मः, कृपणः.—(A word of tenderness) वत्सः -स्ता, प्रियः -या.—(A person who owes his fortune to another) चाश्रितः, उपजीवी *m.* (न्), कार्पटः, भक्तिकः.

CREDENCE, *s.* प्रत्ययः, विश्वासः, श्रद्धा, विश्रम्भः, भक्तिः *f.*—(That which gives a claim to credit) प्रमाणं; 'author worthy of credence,' प्रामाणिकः, प्रमाणं; 'to give credence,' प्रती (c. 2. प्रत्येति -तुं).

CREDENDA, *s.* धर्म्मविषये वस्तुनाम् अवश्यग्रहेयानां विधानं.

CREDENT, *a.* श्रद्धावान् -ता -नं, विश्वासी -सिनी -सि (न्), प्रत्ययी -यिनी -यि (न्).

CREDENTIALS, *s.* विश्वासपत्रं, अभिज्ञानपत्रं, प्रत्ययपत्रं, प्रत्ययकारिणी.

CREDIBILITY, *s.* श्रद्धेयता, विश्वास्यता, विश्वासपात्रता, प्रामाणिकत्वं.

CREDIBLE, *a.* विश्वास्यः -स्या -स्यं, श्रद्धेयः -या -यं, प्रामाणिकः -को -कं.

CREDIBLY, *adv.* यथा विश्वासः क्रियते तथा, सामान्यं, प्रामाणिकवत्.

CREDIT, *s.* (Belief) प्रत्ययः, विश्वासः, विश्रम्भः, श्रद्धा, भक्तिः *f.*; 'worthy of credit,' विश्वासपात्रं, विश्वासभूमिः.—(Reputation) मानं, सम्मानं, मान्यत्वं, चादरः, पूजा, यशः *n.* (स्), कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*—(Trust between buyer and seller) कालिका, क्रेतृविश्रोदोर् मध्ये क्रेता द्रव्यग्रहणात् प्रभृति मूलदानं यावद् विश्वासः, मूलदाने विलसः or अपेक्षा; 'buying on credit,' उच्चारः.—(Authority) प्रमाणं, प्रामाण्यं, श्रद्धेयता, प्रभावः, गौरवं.

To CREDIT, *v. a.* प्रती (c. 2. प्रत्येति -तुं), विश्वस् (c. 2. -प्रसिति -तुं), सत्यमिति मन् (c. 4. मन्त्ये, मन्तुं), श्रद्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रत्ययीकृ, विश्वासं कृ.—(Admit as proof) प्रमाणीकृ.

CREDITABLE, *a.* मान्यः -न्या -न्यं, सम्मान्यः -न्या -न्यं, श्लाघ्यः -ध्या -ध्यं, प्रशंसनीयः -या -यं, पूज्यः -ज्या -ज्यं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, कीर्तिकरः -री -रं.

CREDITABLENESS, *s.* मान्यता, सम्मान्यता, पूज्यत्वं, श्लाघ्यत्वं, ख्यातिः *f.*

CREDITABLY, *adv.* श्लाघ्यप्रकारेण, प्रशस्तं, पूज्यवत्, समानं.

CREDITED, *p. p.* प्रमाणीकृतः -ता -तं, विश्वस्तः -स्ता -स्तं, प्रतीतः -ता -तं.

CREDITOR, *s.* उक्तमखः -खिकः -खी *m.* (न्), धनार्थी *m.* (न्), धनी *m.* (न्), धनिकः, धनैषी *m.* (न्).

CREDULITY, *s.* प्रत्ययशीलता, विश्वासशीलता, श्रद्धालुता, चचितार्कः, अश्रद्धा.

CREDULOUS, *a.* प्रत्ययी -यिनी -यि (न्), प्रत्ययशीलः -ला -लं, विश्वासी -सिनी -सि (न्), विश्वासशीलः -ला -लं, विश्रम्भप्रवणः -या -यं, श्रद्धालुः -लुः -लुः, श्रद्धामयः -यी -यं, चचितार्की -किणी -किं (न्), अश्रद्धाशीलः -ला -लं, उदारः -रा -रं.

CREED, *s.* (Form of articles of religious belief) धर्म्मविषये वस्तुनाम् अवश्यग्रहेयानां विधानं.—(Tenet) मतं.

CREEK, *s.* बह्वः, समुद्रबह्वः, खलः, पुटभेदः, वक्रः, भङ्गः, भङ्गुरः, खातं.

CREEPY, *a.* चाकः -की -कं, पङ्कवान् -वती -वत् (न्), वंशः -वशा -वशं, वक्रः -क्रा -क्रं, भङ्गुरः -रा -रं.

To CREEP, *v. n.* कृप् (c. 1. सर्पति, स्रुं), उपसृप्, विसृप्, संसृप्, प्रसृप्; कृप् (c. 1. चोपति -पितुं), उरसा चल् (c. 1. चलति -लितुं), उरोगमनं कृ, कीटपट् गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), मन्दगत्या चल्, मन्दं मन्दं कृ (c. 1. सरति, स्रुं) or प्रसृ or विसृ, रिङ् (c. 1. रिङ्गति -ङ्गितुं); 'the work creeps on,' कर्म्म प्रसर्पति.

CREEPER, *s.* (Plant) लता, वल्ली *f.*, गुल्मिनी *f.*, लताप्रतानिनी, वृक्षा-दिरुहः, प्रततिः *f.*, वीरुह (ध), उलपः, खेदिनी, प्रतानी, प्रतानः, चतिरसा.—(Insect) उरोगामी *m.* (न्), सर्पी *m.* (न्), विसर्पी *m.*

CREEPING, *s.* सर्पः -पणं, संसर्पः, विसर्पः, रिङ्गणं. *Part. a.* सर्पी -पिणी -पिं (न्), or विसर्पी, प्रसारो -रिणी -रि (न्) or विसारी, विसृत्वरः -रा -रं.

CREEPINGLY, *adv.* मन्दगत्या, मन्दं मन्दं, सर्पवत्, कीटवत्.

CREMATION, *s.* दाहः -हनं, दहनं, श्रोणः, अग्निसात्करणं, पितारोपणं.

CREOLE OR CREOLIAN, *s.* प्रदेशवासिनः सुतः or प्रसूतः.

To CREPITATE, *v. n.* स्फुल्ल, पटपट (nom. पटपटायति), रट् (c. 1. रटति -टितुं), खन् (c. 1. खनति -नितुं), पट् (c. 1. पटति -टितुं), शृप् (c. 10. शर्षयति -यितुं).

CREPITATION, *s.* स्फुल्लारः, स्फुल्लार्कः, खनितं, रटितं, रिटिः *f.*, पटं, गुदरवः.

CREPUSCULE, *s.* सन्ध्या, सन्ध्याकालः -लं, सन्ध्यासमयः, विबालः -लकः, चरुणोदयकालः; 'morning crepuscule,' पूर्वसन्ध्या, प्राक्तसन्ध्या, दिवसमुखं; 'evening crepuscule,' परसन्ध्या, पश्चिमसन्ध्या, रजनौमुखं, दिनापसानं.

CREPUSCULOUS, *a.* सन्ध्यः -न्ध्यी -न्ध्यं, वैकालिकः -को -कं, प्रादोपिकः -को -कं.

CRESCENT, *s.* चर्द्धचन्द्रः, चन्द्रार्द्धं, चर्द्धेन्दुः *m.*, इन्दुदलः, अपूर्णचन्द्रः.

CRESCENT, *a.* चर्द्धचन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, चन्द्रार्द्धकृतिः -तिः -ति, चन्द्रार्द्धः -र्द्धी -र्द्धं.—(Increasing) वर्द्धमानः -ना -नं, वर्द्धी -र्द्धिनी -र्द्धि (न्).

CRESS, *s.* (An herb) कच्छभूमिरुहः शाकप्रभेदः.

CRESSET, *s.* चाकाशदीपः, उन्नतभूभागे स्थापिता दीपिः or उल्ला.

CRIST, *s.* (On the head) चूडा, शिखा, मुकुटं, किरीटः, शिखरः -रं, शेखरः, नीलिः *m. f.*, अवतंसः, कोटीरः.—(Of a cock, &c.) चूडा, शिखा.—(Of a mountain) नगमूढा *m.* (न्); 'crest-geem,' चूडामणिः *m.*, शिरोरत्नं.

CRESTED, *a.* शिखी -खिनी -खि (न्), शिखरी -रिणी -रि (न्), शिखाधरः -रा -रं, किरीटी -टिनी -टि (न्), किरीटधारी -रिणी -रि (न्), चूडावान् -वती -वत् (न्), चूडालः -ला -लं, चौडः -डो -डं, शेखरितः -ता -तं, अवतंसितः -ता -तं.

CRIST-FALLEN, *a.* भग्नदपिः -पा -पं, क्षात्रगर्धः -र्द्धा -र्द्धं, भग्नमानः -ना -नं, धिमणः -णा -णं, हतोजाः -जाः -जः (स्), दीनमनस्कः -स्का -स्कं, खिन्नः -न्ना -न्नं.

CRETACEOUS, *a.* कठिनीमयः -यी -यं, कठिनीसंसृष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रेतपातुपूरीः -री -रं.

CREVICE, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, विवरं, विलं, सन्धिः *m.*, भित्तिः *f.*, भङ्गः, दरि, गर्भः.

CREW, *s.* (Of a ship) पोतवाहाः *m. pl.*, नौकावटः *m. pl.*, नाविकाः *m. pl.*, पोतीयलोकाः *m. pl.*, नौस्थाः *m. pl.*, नियामकाः *m. pl.*—(A company of people) जनसमूहः, जनसंसर्गः, गणः, सङ्घः, मण्डलं.

CREWEL, *s.* जौखेसूत्रकोपः, कोपस्यन् जौखीमूत्रं.

CRIB, *s.* (Rack of a stable) गवादनी, वृषाधारः, द्रोणिः *f.* -खी.—(Stall of an ox) गोष्ठं, गोस्थानं, व्रजः, गोगृहं.—(Infant's bed) शिशुखट्टा, —(Cottage) कुटिः -टी -टीरः.

CRIBBAGE, *s.* कृविज्जनामिका धूतपत्रक्रोडा.

CRIBBLE, *s.* चालनी -नं, धान्यचालनी, तिततः *m.* -उ *n.*, शोषनी.

CRIBRATION, *s.* चालनं, शोषनं, तिततचालनं.

CRICK, *s.* (Noise of a door) कपाटोद्घाटनात् कर्कशशब्दः, द्वारसन्धि-
चीत्कारः.—(In the neck) गन्धास्रमः.
CRICKET, *s.* (Insect) निम्बिका, चीरी, चीरिका, गरीरुका, निरी,
वधकरी, भट्टिका, भट्टारी-रिका.—(Game with bat and ball)
गुलिकाक्रीडा.
CRIER, *s.* घोषकः, स्थापकः, प्रकाशकः, घोषणाकृत्, अर्थिकः.
CRIM. CON., *s.* प्रतिमिद्वस्तीपुस्तकालापः.
CRIME, *s.* अपराधः, पापं, दोषः, पातकं, दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.* (नं), पापकर्म,
कल्पं, कलुषं, दुरितं, दुरिष्टं, एतः *n.* (स्), घातः *n.* (स्), अपं,
अन्यायः, मनुः *m.*, कल्मः; 'a heinous crime,' महापातकं.
CRIMINAL, *a.* अपराधी -धिनो -धि (नं), अपराधः -द्धा -द्धं, सापराधः -धा -धं,
कृतापराधः -धा -धं, पातकी -किनी -कि (नं), पापी -पिनी -पि (नं),
पापवान् -वती -वत् (नं), पापकर्म -म्मी -म्मे (नं), दोषी -पिणी -पि
(नं), सद्दोषः -मा -पं, दोषवान् -वती -वत् (नं), दुष्कृती -तिनी -ति (नं),
कृतागाः -गाः -गः (स्), अन्यायी -यिनी -यि (नं), एतस्वी -स्विनी -स्वि
(नं), अभिपन्नः -न्ना -न्नं; 'criminal law,' दण्डविधिः *m.*
CRIMINAL, *s.* पापी *m.* (नं), पातकी *m.* (नं), अपराधी *m.* (नं), अपराध
m. (द्ध), महापातकी *m.* (नं), दण्डः, दण्डः, दण्डः, दण्डः, दण्डः, दण्डः,
CRIMINALLY, *adv.* सापराधं, सपापं, सद्दोषं, सपातकं, अन्यायं, दुर्जनवत्;
'according to criminal law,' दण्डविधिवत्.
CRIMINALITY, *s.* अपराधिता -त्वं, सापराधता, पापित्वं, सपापता, सद्दोषत्वं,
प्रत्यवायः.
CRIMINATED, *p.p.* अपराधितः -ता -तं, अभिपुक्तः -क्ता -क्तं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं.
CRIMINATION, *s.* अभियोगः, दोषालोपः -पणं, दोषकल्पनं, दोषप्रसङ्गः,
अभिशंसनं, अपवादः.
CRIMINATORY, *a.* अपवादकः -क्ता -क्तं, अभिशंसकः -क्ता -क्तं, कलङ्ककरः -री -रं.
CRIMP, *a.* (Brittle, crisp) भङ्गुरः -रा -रं, भिदुरः -रा -रं, भिदेलिमः
-मा -मं, अशिथिलः -ला -लं, शिथिलतरः -रा -रं.—(Inconsistent)
असङ्गतः -ता -तं, विरुद्धः -द्धा -द्धं.
To CRIMP, *v. a.* (As fish) मत्स्यान् सद्यो जलोद्घातान् नानावेदैर् जङ्ग
(c. 10. सङ्गयति -यितुं) येन नांसं शिथिलं न भवति.
To CRIMPLE, *v. a.* सङ्कुच (c. 1. -कोचति -चितुं), कुच (c. 1. कुचति -चितुं),
चूष (c. 10. चूषयति -यितुं), पुट (c. 10. पुटयति -यितुं), पुटीकृ, सङ्कुटीकृ,
सतरङ्गं -ङ्गां -ङ्गं कृ.
To CRIMSON, *v. a.* शोण (nom. शोणयति -यितुं), लोहित (nom. लोहि-
तायति -यितुं), अरुण (nom. अरुणयति -यितुं), शोणीकृ, अरुणीकृ.
CRIMSON, *s.* शोणः, शोणिमा *m.* (नं), लोहितः, रक्तः, रक्तिमा *m.* (नं),
अरुणिमा *m.* (नं), कोकनदच्छविः *m.*
CRIMSON, *a.* शोणः -णा -यं, शोणितः -ता -तं, रक्तः -क्ता -क्तं, रक्तयुः
-या -यं, सुरक्तः -क्ता -क्तं, अरुणः -णा -यं, घनारुणः -या -यं, लोहितः
-ता -तं, रोहितः -ता -तं.
CRIMSONED, *p.p.* अरुणितः -ता -तं, पाटलितः -ता -तं, सिन्दूरितः -ता -तं.
CRINGUM, *s.* सङ्कोचः, चलिः *f.*, लहरी, अखट्टिः *m.*, मनोलील्यं.
CRINGE, CRINGING, *s.* प्रणामः, अष्टाङ्गपातः, अष्टाङ्गप्रणामः, अञ्जलि कर्म्म *n.*
(नं), असादरः, लालनं, चाटुः *m.*, एकान्तनमस्कारः.
To CRINGE, *v. n.* साष्टाङ्गपातं प्रणम् (c. 1. -णमति -णन्तुं), अञ्जलिं कृ,
एकान्ततो नमस्कृ, एकान्तादरं कृ, लल (c. 10. लालयति -यितुं), सान्त्व
(c. 10. सान्त्वयति -यितुं).
CRINGEROUS, *a.* रोमवान् -वती -वत् (नं), प्रचुरलोमा -मा -मं (नं).
To CRINKLE, *v. a.* झम्झिरेपेण व्यापृत् (c. 1. -वञ्जते -जितुं), पुटीभू, भङ्गुरीभू.
CRINKLE, *s.* बलिः *f.*, पुटः, भङ्गः, कर्मिका, व्यापञ्चनं, घावन्तः.

CRIPPLE, *s. or a.* खन्नः -घ्रा -घ्नं, पङ्गुः -ङ्गु -ङ्गु, विकलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं,
पादविकलः -ला -लं, अङ्गहीनः -ना -नं, अपाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, यङ्गः -ङ्गी -ङ्गं,
गतिविकलः -ला -लं, विकलगतिः -ति -ति, गतिहीनः -ता -तं, वण्डः
पांशुवः, कुण्डिः *m.*, श्रोणः.—(One who moves about in a chair)
'पण्डसपी *m.* (नं).
To CRIPPLE, *v. a.* विकल (nom. विकलयति -यितुं), विकलीकृ, यङ्गीकृ,
अपाङ्गीकृ.
CRIPPLED, *p.p.* विकलीकृतः -ता -तं, मृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, हीनाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं,
गतिशक्तिरहितः -ता -तं, हस्तपादादिशक्तिवञ्जितः -ता -तं.
CRIPPLENESS, *s.* खन्नत्वं, पङ्गुता, गतिवैकल्यं, अङ्गवैकल्यं, यङ्गता.
CRISIS, *s.* (Of a disease) रोगावधिर् यत्प्रभृति रोगान्तो मरणं वा स्वास्थ्यं
वा याति, व्याधिस्तोमा.—(Of any affair) लग्नं, शुभाशुभलग्नं, निर्द्वैहणं,
कार्यनिर्द्वैहणक्षणः, परिवर्त्तनक्षणः, विकल्पक्षणः, सन्देहसमयः, शेषा-
यस्या, समयः, तत्कालः.
CRISP, *a.* (Curled, indented) कुञ्चितः -ता -तं, भङ्गुरः -रा -रं, चम्बुरः
-रा -रं.—(Brittle) भङ्गुरः -रा -रं, भिदुरः -रा -रं, भिदेलिमः -मा -मं.
To CRISP, *v. a.* केशान् कुञ्च (c. 1. कुञ्चति -चितुं) or घ्राकुञ्च, अलकान्
रुच (c. 10. रुचयति -यितुं), भङ्गुरीकृ, चम्बुरीकृ.
CRISPATION, *s.* कुञ्चनं, आकुञ्चनं, केशाकुञ्चनं, अलकाकुञ्चनं, अलकरचना.
CRISPING-IRON or CRISPING-PIN, *s.* केशाकुञ्चनयन्त्रं, अलकरचनायं
लोहकोलः.
CRISPNESS, *s.* (Curledness) आकुञ्चितत्वं.—(Brittleness) भङ्गुरता, भिदुरत्वं.
CRISS-CROSS-ROW, *s.* वयंमाला, व्याकरणाश्रम्भः, आश्रम्भः, प्रारम्भः.
CRITERION, *s.* लक्षणं, चिह्नं, लिङ्गं, यन्त्रनं, साक्ष्यं, निष्कर्षः, कृपः,
अभिज्ञानं, संज्ञा, अवगतिः *f.*, लान्छनं.
CRITIC, *s.* (Judge of writings, &c.) गुणज्ञः, गुणागुणज्ञः, गुणग्राही *m.*
(नं), गुणदोषपरीक्षकः, गुणदोषनिरूपकः, विज्ञः, अभिज्ञः, तज्ज्ञः, तद्विद्
m.—(A censor) दोषग्राही *m.* (नं), छिद्रान्वेषी *m.* (नं), वाचस्पत्यकः,
वितरक्षकः.
CRITICAL, *a.* (Of judicious taste) गुणदोषज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गुणदोषग्राही
-हियी -हि (नं).—(Relating to criticism) गुणपरीक्षकः -क्ता -क्तं,
वितरक्षी -क्षिनी -क्षि (नं).—(Censorious) दोषदर्शी -दर्शीनी -दर्शी (नं),
छिद्रानुसारी -रिणी -रि (नं).—(Relating to a crisis, decisive)
तत्कालिकः -को -कं, निर्द्वैहणः -णा -यं; 'the critical time,'
निर्द्वैहणकालः.—(Dangerous, dubious) सन्देहः -ग्धा -गं, सांशयिकः
-को -कं, वैकल्पिकः -को -कं.
CRITICALLY, *adv.* (In a critical or censorious manner) गुणज्ञवत्,
गुणदोषपरीक्षया, सवितरक्षं.—(At the exact point of time) तत्काले,
तदानीमेव, तद्विधादेव.
To CRITICISE, *v. a.* गुणदोषान् परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), or निरूप
(c. 10. -रूपयति -यितुं), वितरक्ष (c. 1. -तरक्षते -क्षितुं), वाचं खरक्ष (c. 10.
खरक्षयति -यितुं), छिद्राणि or दोषान् अन्विष (c. 4. -इप्सति -रपितुं).
CRITICISM, CRITIQUE, *s.* गुणदोषपरीक्षा, गुणवितरक्षणं, गुणागुणज्ञानं,
गुणदोषनिरूपणविद्या, वाचस्पत्यक्यं, दोषानुसन्धानं, छिद्रान्वेषः, वितरक्षा,
वितरक्षावादः.
To CROAK, *v. n.* (As a crow) के (c. 1. कायति, कातुं), द्रांक्ष (c. 1.
द्रांक्षति -क्षितुं), घ्रांक्ष (c. 1. घ्रांक्षति -क्षितुं), or घ्रांक्ष or घ्रांक्ष; का
शब्दं कृ.—(As a frog) भेकनादं कृ, भेकवद् रु (c. 2. रीति, रचितुं).
—(Make a harsh sound) विरु, रद (c. 1. रदति -दितुं), कर्कशशब्दं कृ.
CROAKING or CROAK, *s.* भेकनादः, काकारावः, घ्रांक्षरावः, काशब्दककेशनादः.
CROCEOUS, *a.* कौकुमः -मी -मं, कुङ्कुमाक्तः -क्ता -क्तं, गौर -रा -री -रं.

CROCK, *s.* मुद्राखंडं, मृत्पात्रं, मृद्धाननं, मृत्तिकापात्रं, मृत्पत्रभाखंडं.
 CROCKERY, *s.* कौलालकं, मृदाखंडानि *n. pl.*, मृत्पत्रभाखंडानि, मांसिकं.
 CROCODILE, *s.* नक्रः, कुम्भीरः, आलास्यः, महामुखः, द्विपागतिः *m.*, असिदन्तः, जलशूकरः, जलहस्ती *m.* (नृ).
 CROCUS, *s.* वसनोद्भवः पीतपुष्प ओपधिभेदः.
 CROTT, *s.* चाटः, चाटिका, वृत्तिः *f.*, प्रावृत्तिः *f.*
 CROISADE OR CRUSADE, *s.* पुष्प... प्रत्युद्धरणं युरोपीयानां यापनेः सह युद्धं, ख्रीष्टधर्माविषये आस्तिकानां पापदंडः सह युद्धं.
 CROISES, *s. pl.* कृषाध्वना योषाः *m. pl.*, युरोपीयधर्माधि योद्धाः *m. pl.*, कृषालाम्बनाः कार्पटिकाः, कृषालिङ्गान् तीर्थसेविनः *m. pl.*
 CROWN, *s.* पुष्पा स्त्री, जरिणी, जरती, जरापरिणता, पल्लिनी.
 CROWN, *s.* चिरमित्रं, चिरपरिचितः, प्रियमुद्गन्, प्रियवयस्यः, सुद्विजमः.
 CROOK, *s.* आकर्षणी - विषयी, न्युनदण्डः, यक्राद्यो दण्डः, अङ्गुष्ठाकाराद्यो दण्डः, कुविताद्यो यष्टिः; 'shepherd's crook,' मेघपालकदण्डः.
 TO CROOK, *v. a.* नम् in caus. (नामयति - यितुं), अच् (c. 1. चञ्चति - ते - चितुं), कुच् (c. 1. कुञ्चति - चितुं), आकुञ्च, यक्रोक्, कुटिलीकृ, सापीकृ.
 CROOK-BACK, *s.* न्युनः - ज्ञा - ज्ञं, कुञ्जः - ज्ञा - ज्ञं, गट्टः - रा - रं.
 CROOKED, *a.* (Not straight) यक्रः - ज्ञा - ज्ञं, यक्रिमः - मा - मं, कुटिलः - ला - लं, निवृत्तः - दा - दं, विनिवृत्तः - दा - दं, अननुः - नु - नु, भङ्गु - रा - रं, घटालः - ला - लं, नतः - ता - तं, नामितः - ता - तं, कुञ्चितः - ता - तं, आकुञ्चितः - ता - तं, भुग्नः - ग्ना - ग्नं, अयभुग्नः - ग्ना - ग्नं, विभुग्नः - ग्ना - ग्नं, सम्भुग्नः - ग्ना - ग्नं, वृनिनः - ना - नं, वृननः - ना - नं, न्युनः - ज्ञा - ज्ञं, ह्वेदः - दा - दं, स्तोमः - मा - मं, सापिस्वितः - ता - तं, विपमः - ना - मं. — (Distorted, made crooked) यक्रोक्तः - ता - तं, सापीकृतः - ता - तं, विकृताकारः - रा - रं. — (Winding) यक्रः - ज्ञा - ज्ञं, कुटिलः - ला - लं, विसर्पि - विषी - वि (नृ). — (Perverse, depraved) प्रतीपः - पा - पं, निवृत्तः - ता - तं, यक्रो - निवृत्त - निवृत्त (नृ), अननुप्रकृतिः - ति - ति, भ्रष्टभावः - या - यं; 'crooked-armed,' बाहुकुञ्जः - ज्ञा - ज्ञं, दोग्धः, कुम्भः, कृषिः *m.*, कुकटः; 'crooked-nosed,' यक्रनासः - सा - सं, निविष्टः - ङीपः; 'crooked-legged,' यक्रपादः - दा - दं; 'crooked with age,' जरापरिणतः - ता - तं.
 CROOKEDLY, *adv.* कुटिलं, यक्रं, निवृत्तं, विनिवृत्तं, अननु, तिरस्, सापि, तिर्यक्, पराक्; 'moving crookedly,' तिर्यग्यानाः, यक्रगामी *m.* (नृ) कुटिलगामी *m.*, निवृत्तः - गा - गं.
 CROOKEDNESS, *s.* यक्रता, यक्रिमा *m.* (नृ), निवृत्ता, जेयं, विनिवृत्ता, कुटिलता, कौटिल्यं, अननुता, अनानुपं, यक्रोभावः, नतिः *f.* — (Of body) वैरूप्यं, न्युनता.
 CROP, *s.* (Craw of a bird) पक्षिजठरः. — (Highest part of any thing) अर्धं, शिखा; 'ear of corn,' धान्यशीर्षकं. — (The harvest, product) शस्यसङ्ग्रहः, फलं, शेवफलं, कृषिफलं, उत्पन्नं.
 TO CROP, *v. a.* (Cut short) छिद् (c. 7. छिनधि, छेद्), लू (c. 9. लुनाति, लुचिहं), निकृत् (c. 6. -कृनाति - कर्त्तुं). — (Reap, gather corn, &c.) शस्यं लू or सङ्ग्रह् (c. 9. -गृह्णाति - ग्रहीतुं). — (As cattle) चर् (c. 1. चरति - रितुं), शस्यम् अद् (c. 2. अस्मि - ङुं).
 CROP-EARED, *a.* चित्रकण्ठः - णी - णी, लूनकण्ठः - णी - णी.
 CROP-FULL, *a.* परिपूर्णोदरः - रा - रं, पूर्णजठरः - रा - रं, अतितृप्तः - मा - मं.
 CROP-SICK, *a.* अतिसौहिवाद् or अतितृप्तोदरत्वाद् यमधुपीडितः - ता - तं.
 CRORE, *s.* (Ten millions) कोटिः *f.* - टी.
 CROSIER, *s.* धर्माधिपतेः कृशाद्यो दण्डः, कृषालिङ्गो धर्माध्यक्षदण्डः.
 CROSS, *s.* (Two transverse pieces of wood) व्यस्तकाष्ठद्वयं. — (The instrument by which Christ suffered death) कृशाभिधानं

रतोपयधत्तपनं. In modern Sanskrit कृशः or कृशाः are used in this sense. — (An instrument for impaling criminals) शूला - ला - लं, कौलः. — (Any thing that thwarts, hindrance, vexation) व्यापातः, प्रतिरोधः, विग्रहः, प्रत्युहः, बाधः, ज्ञेयः, दुःखं, कष्टं, शस्यं. — (Cross lines) व्यस्तरेखाद्वयं, स्वस्तिकः.
 CROSS, *a.* (Transverse) व्यस्तः - स्ता - स्तं, तिर्यक् - तिर्यक्, यक्रः - ज्ञा - ज्ञं. — (Adverse, contrary) विरोपी - पिनी - पि (नृ), प्रतिकूलः - ला - लं, विपरीतः - ता - तं, विलोमः - मी - मं, प्रतिलोमः - मा - मं, विपक्ष्यस्तः - स्ता - स्तं, प्रतिपक्षः - द्या - द्यं, विपक्षः - पा - पं. — (Perverse, peevish) प्रतीपः - पा - पं, कर्कशः - गा - गं, यक्रभावः - या - यं, मदायक्रः - ज्ञा - ज्ञं, नैकृतिकः - को - कं, विपरीतकारो - रिणी - रि (नृ); 'a cross woman,' चपीरा; 'cross multiplication,' यक्राभ्यासः; 'cross threads,' पृथग् - णी; 'to be cross,' प्रतीप (nom. प्रतीपायते).
 CROSS, *prep. and adv.* (Athwart) व्यस्तं, कोणाकोणि, तिर्यक्. — (Over, to the other side) पारं, तीरान्तरं.
 TO CROSS, *v. a.* (Lay one body across another) व्यस्तम् (c. 4. -वस्यति - असितुं), व्यस्तामीकृ, अन्वद् अन्वस्योपरि व्यस्तरूपेण वा (c. 3. दधाति, धातुं); 'to cross the legs,' व्यस्तपदादेन चाम् (c. 2. आस्ते, आसितुं); 'to cross the arms,' बाहुव्यस्तान् कृ, स्वस्तिकं कृ. — (Go across) तृ (c. 1. तरति - रितुं - रीतुं), अतितृ, सन्तृ, नितृ, उन्तृ, समुन्तृ, अती (c. 2. -एति - एतुं), व्यती, अतिगन्तृ (c. 1. -क्रामति - क्रामितुं), व्यतिगन्तृ; 'if he crosses your sight,' यदि दर्शनपथम् अयतरति. — (Cross to the other side) पारं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), 'to cross the sea,' समुद्रपारं गम्; 'one who crosses a river,' अवारपारीणः, अवारिणः. — (Thwart) प्रतिरूप (c. 7. -रुणधि - रोद्), निरूप. विरूप, 'विग्रह' (nom. विग्रहयति - यितुं), व्याहन् (c. 2. -हन्ति - हन्तुं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति - यितुं). — (Cross out writing) लिखितलोपमूचनार्थं व्यस्तरेखाद्वयेन चिद् (c. 10. चिद्ध्यति - यितुं).
 CROSS-BOW, *s.* मृगप्रक्षेपणो धनुर्विशेषः, मृगासनं, गोलासनं.
 CROSS-BOWMAN, *s.* धनुर्विप्रनुषारी, मृगासनभूत, मृगासः, गोलासः.
 CROSSED, *p. p.* (Laid transversely) व्यस्तः - स्ता - स्तं; 'with hands crossed,' व्यस्तपाणिना. — (Gone across) तीर्थः - णी - णी, उन्तीर्थः - णी - णी, अतिगन्तः - ना - नं, व्यतिगन्तः - ना - नं, पारगतः - ता - तं. — (Thwarted) विरुद्धः - द्वा - दं, बाधितः - ता - तं.
 TO CROSS-EXAMINE, *v. a.* विपक्षसाधियं नानाविधे. प्रक्षेर् मुद् in caus (मोहयति - यितुं).
 CROSS-GRAINED, *a.* विलोमः - मी - मं, प्रतिलोमः - मा - मं, प्रतीपः - पा - पं.
 CROSSLY, *adv.* (Transversely) व्यस्तं, तिर्यक्. — (Adversely) प्रतीपं प्रतिलोमं, प्रतिकूलं, विपरीतं. — (Unsuitably) अयुक्तं, अस्थाने. — (Peevishly) कर्कशं.
 CROSSLINESS, *s.* प्रतीपता, कर्कश्यं, कर्कशत्वं, निवृत्तिः *f.*, भावयक्रता, अनानुपं.
 CROSS-ROAD, *s.* चतुष्पथं, विपथं, चिकं, शुद्धादं - दकं, पारपथं, संस्थानं, प्रवहः. — (Not the direct high road) उपपथः.
 CROUCH, *s.* आकम्पणी - विषयी, अङ्गुशः, पडिडी.
 CROUCHER, *s.* (In music) गान्धर्वविद्यायां मध्यमतालसूचकं चिह्नं. — (A whim) मनोलील्यं, मनश्चापलं, मनःकल्पना, अस्वद्वि *m.*, लहरी.
 TO CROUCH, *v. n.* (Stoop down) कार्यं प्रणम् (c. 1. -शमति - शन्तुं or -शामयति - यितुं), नताङ्गः - ङ्गी - ङ्गी or नचाङ्गः - ङ्गी - ङ्गी भू, प्रह्वीभू, नचीभू, कुटिलिकां कृ; 'to crouch servilely at another's feet,' साष्टाङ्गपातं परपादयोः प्रविषत् (c. 1. -पतति - तितुं). — (Fawn) चाद-कारेण सान्त् (c. 10. सान्त्वयति - यितुं).

CROUCHING, *p. p.* चञ्चनतकायः -या -यं, नञ्पूर्तिः -न्ति -न्ति, चानतशरीरः -रा -रं, प्रहः -ह्रा -हं, अवायः -या -यं.

CROUP, *s.* (Of a fowl) कुङ्कुटस्य पद्माद्रागः.—(Of a horse) चञ्चनित्तः.—(Disease of children) शिशूनां काशपोनसादिलघितो रोगः.

Crow, *s.* (The bird) काकः, वायसः, घ्राघः, ध्वाघः, ध्वाघरावी *m.* (नं), करटः, बलिभुक् *m.* (नं), गृहबलिभुक्, बलिपुष्टः -घा -घं, चिरञ्जीवी *m.* (नं), काणः, काणूकः, मौकुलिः *m.*, दिवाटनः, शक्रनः, सकृत्तनः, गलभुक् *m.* (नं), प्रातर्भोक्ता *m.* (नं), कारयः, जन्मभूत *m.*, पूकारि *m.*; चरिष्टः, चात्मघोषः; 'carion crow,' द्रोणः, दग्धकाकः, शवभुक् *m.* (नं), कुणभुक्, नालिजङ्घः; 'crow's nest,' वस्त्ररूकः.—(Crow-bar) लोहदण्डः, सधेला, शधेला, तोमरः, तद्गः.—(Cry of the cock, cry of joy) कुङ्कुटवः, हर्षनादः.

To crow, *v. n.* (As a cock) कुङ्कुटवद् रु (c. 2. रीति, रवितुं) or नद् (c. 1. नदति -दितुं).—(Boast, bluster) विकाप् (c. 1. -कत्यते -नितुं), दृप् (c. 4. दृप्ति, दृष्टुं), भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -यितुं), दम्भं कृ.

Crowd, *s.* (A multitude) समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, मेलः -लकः, समानः, सञ्चयः, सन्नयः, वृन्दः.—(Confused mass) सङ्कुलः.—(Crowd of people) बहुजनसमूहः, बहुजनमेलकः, जनसमर्द्धः, लोकसङ्घः, लोकनिपहः, जनसङ्कुलः, जनसमागमः, जनता, जनौघं.

To crowd, *v. a.* (Fill to excess) अतिशयेन पू in caus. (पूरयति -यितुं), or परिप्, सङ्कुलीकृ, सङ्कीर्णीकृ, आकीर्णीकृ.—(Press close together) सम्मृद् (c. 9. मृद्नाति -मर्हितुं), सञ्चाप् (c. 1. -यापते -यितुं), सङ्कटीकृ.

To crowd, *v. n.* सद् in pass. (-कीर्यते), पू in pass. (पूर्यते) or आप्, व्याप् in pass. (-आपते), सङ्कुलीभू, बहुलीभू.

Crowded, *p. p.* सङ्कीर्णः -णी -णं, आकीर्णः -णी -णं, अनुकीर्णः -णी -णं, सङ्कुलः -ला -लं, समाकुलः -ला -लं, व्याप्तः -मा -मं, सञ्चाप्तः -धा -धं, सङ्कटीकृतः -टा -टं, जुष्टः -घा -घं, प्रस्तीमः -मा -मं, प्रस्तीतः -ता -तं, जनयकाशः -शा -शं, निरुद्धासः -सा -सं; 'with people,' बहुजनाकीर्णः -णी -णं.

Crowder, *s.* (Player on the violin) शारङ्गीवादकः, पिनाकोवादकः.

Crowfoot, *s.* (Caltrop). See the word.—(Plant) गोक्षुरः, गोखुरः.

Crowing, *s.* (Of a cock) कुङ्कुटवः, कुङ्कुटध्वनिः *m.*, चरणायुषशब्दः.

Crown, *s.* (Ornament for the head denoting royalty) मुकुटं, किरीटः, राजमुकुटं, मौलिः *m. f.*, राजमौलिः, राजपट्टः, राजाभरणं.—(Garland) चक्र *f.* (नं), माला.—(Regal power, royalty) राज्यं, राजत्वं.—(Top of the head) मस्तकाग्रं.—(Top of any thing) अग्रं, शिखा, मस्तकं, शिरः *n.* (स्), शीर्षकं; 'of a mountain,' गिरिशृङ्गं, गिरिपृष्ठं.—(Crown of a hat) शिरस्काग्रं, शिरस्तस्य अग्रभागः. (Piece of silver) रूपमुद्रा.

To crown, *v. a.* मुकुटेन अलङ्कृ, मुकुटं शिरसीधा (c. 3. -दधाति -धातुं), किरीटं (nom. किरीटयति -यितुं), मुकुटं (nom. मुकुटयति -यितुं), किरीटं शिरसि धा or च्च in caus. (अर्पयति -यितुं), किरीटार्पणसंस्कारं कृ; 'with a garland,' सज् (nom. सजयति -यितुं).—(Complete, perfect) सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), निम्पद्, समाप् in caus. (-आपयति -यितुं), संस्कृ, पुरस्कृ.

Crowned, *p. p.* किरीटी -टिनी -टि (नं), मुकुटधारी -रिणी -रि (नं).

Crown-scab, *s.* चञ्चयुरस्य अग्रभागे व्रणः or घातं or पाम *n.* (नं).

To cruciate, *v. a.* क्रिश् (c. 9. क्रिश्नाति, क्रैष्टुं), व्यप् in caus. (व्यपयति -यितुं), तप् in caus. (तापयति -यितुं), प्रमप् (c. 1. -मपयति -यितुं), यत् in caus. (यातयति -यितुं).

CRUCIBLE OR CRUSHT, *s.* मृपः -पी -पा -पिका, चम्पूपा, वकः, वलयन्तः, आषर्त्तनी, त्रैजसावर्त्तनी, शिलातिक्का.

CRUCIFEROUS, *a.* क्रूशचिह्नधारी -रिणी -रि (नं).

CRUCIFIX, *s.* क्रूशारोपितस्य ख्रीष्टस्य प्रतिमा or मूर्तिः *f.*

CRUCIFIXION, *s.* ख्रीष्टस्य क्रूशारोपणं or क्रूशनिवेशनं or क्रूशे चन्मनः.

CRUCIFORM, *a.* क्रूशाकारः -रा -रं, क्रूशाकृतिः -ति -ति.

To crucify, *v. a.* क्रूशे आरूढ् in caus. (-रोपयति -यितुं) or समारूढ् or निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं) or चम्प् (c. 9. चम्पति, चम्पुं) or व्यप् (c. 4. व्यपति, व्यप्नुं).

CRUDE, *a.* (Raw) जामः -मा -मं, कलः -ला -लं.—(Unripe, uncooked) अपक्वः -क्ता -क्तं, अपरिपक्वः -क्ता -क्तं, अपरिपूतः -ता -तं, अपक्वः -क्ता -क्तं, असंस्कृतः -ता -तं, अनुपस्कृतः -ता -तं, असिद्धः -द्धा -द्धं, यातयामः -मा -मं.—(Undigested) राजीर्यः -यी -यं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं.—(Not brought to perfection) असम्पूर्यः -णी -णं, संपूर्यकालः -ला -लं, असमाप्तः -प्ता -प्तं, अपरिष्कृतः -ता -तं, अपयत्नकृतः -ता -तं; 'crude form of a noun,' प्रातिपदिकं, पदं.

CRUDILY, *adv.* संपूर्यकाले, अपरिष्कृतं, असिद्धं, अयातपूर्वं.

CRUDENESS, CRUDITY, *s.* सामता, अपक्वता, अपरिपक्वत्वं, अपाकः, अपक्वि *f.*, असिद्धत्वं, राजीर्यः *f.*, राजीर्यता, असम्पूर्यत्वं, असमाप्तिः *f.*, अपरिष्कारः.

CRUEL, *a.* निष्ठुरः -रा -रं, क्रूरः -रा -रं, क्रूरकस्मी -म्मी -म्मे (नं), क्रूरकृत् *m. f. n.*, क्रूरकर्मशाली -लिनी -लि (नं), हिंस्रः -सा -सं, नृशंसः -सा -सं, प्राणिपीडाकर -री -रं, क्रेशकः -का -कं, निर्हयः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, निष्कृपः -पा -पं, कठिनहृदयः -या -यं, चक्रवृत्तः -ता -तं, निष्करुणः -ता -तं, निष्ठुरः -या -यं, पीतपृष्ठः -ता -तं, दुःखकर -री -रं, पिशुनः -ना -नं, व्यालः -ला -लं, द्रोही -हिणी -हि (नं).

CRUELY, *adv.* निष्ठुरं, निर्हयं, क्रूरं, निष्करुणं, निर्दयं, नैपुण्यं, क्रौर्यं.

CRUELNESS, CRUELTY, *s.* नैपुण्यं, निष्ठुरता, क्रूरता, क्रौर्यं, हिंस्रत्वं, नृशंसता, निर्हयत्वं, निष्करुणता, पीतपृष्ठता, वैशुन्यं, दीरात्म्यं, द्रोहः, अभिद्रोहः, उत्पातः; 'cruelty to animals,' प्राणिपीडा, प्राणिहिंसा.

CRUENTATE, *a.* रक्ताक्तः -क्ता -क्तं, रक्तलिप्तः -मा -मं, समृत्तिलप्तः -मा -मं; शोणितारक्तः -क्ता -क्तं, शोणितोर्ध्वतः -ता -तं, रक्तमलिनः -ना -नं.

CRUET, *s.* शुक्लैलादिधारणार्थं घुट्टकाचकूपी, शुक्लैलाद्याधारः.

CRUISE, *s.* (A small cup) घुट्टपात्रं, घुट्टभाजनं, घुट्टकूपी, घुट्टकंसः.—(A voyage in search of plunder) लोभहरणार्थम् इतस्ततः समुद्रभ्रमणं or समुद्रयानं.

To CRUISE, *v. n.* लोभहरणार्थम् इतस्ततः समुद्रं परिभ्रम् (c. 4. -भ्रमयति -भ्रमितुं).

CRUISER, *s.* पारवचनौकानुसरणे वा न वा निपुक्ता यत्र कुत्रचित् समुद्र-यायिनी युद्धनौका.

CRUM, CRUMB, *s.* (Fragment of bread, leavings of a meal)

जुष्टं, मेलकः, मेला -लिः *f.*, पिखोलिः *f.*, अतिरिक्तपूपः, अपूपलवः, अपूपखण्डः, अपूपशकलं, मुक्तसमुष्कितं, शेषान्नं, अन्नशेषः, भोजनपात्राद् उच्छिष्टं.—(Soft part of bread) अपूपस्य कोमलभागः or कोमलांशः.

To CRUM OR CRUMBLE, *v. a.* चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), विचूर्णं, चूर्णीकृ; घृद् (c. 7. घुणति, घोष्टुं), प्रघृद्, संघृद्; पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निष्पिप्; मृद् (c. 9. मृद्नाति, मर्हितुं), विमृद्; खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), खण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, शकलीकृ.

To CRUMBLE, *v. n.* चूर्णीभू, शकलीभू, खण्डशो भू, घुणीभू, विशीर्योभू, विशृ in pass. (-शीर्यते).

CRUMMY, *a.* कोमलः -ला -लं, मृदुलः -ला -लं, मयूषः -ता -तं.

CRUMP, *a.* कुञ्जः -जा -जं, मुञ्जः -जा -जं, गडुरः -रा -रं.

CRUMPET, *s.* शिपिलिपिष्टकविशेषः यो नवनीताक्तो भूत्वा खाद्यते.

To CRUMPLE, *v. a.* कुञ्च (c. 1. कुञ्चति -चिन्तुं), सङ्कुच (c. 1. -कोचति -चिन्तुं), पुद् (c. 10. पुटयति -यितुं), सम्पुद्, सम्पुद् (c. 9. -मृद्नाति -मर्हितुं),

चूरी (c. 10. चूरीयति -यितुं), लघीकृ.
 CRUMPLING, s. (The act of crumpling) कुञ्चनं, सङ्कोचनं, सम्मर्द्धः, चपमर्द्धः.—(Fruit) क्षिपिलान्विशिष्टं द्रुमफलं.
 CRUPPER, s. चर्मवन्धो येन पर्याणम् चापलाङ्गुलेन संयुज्यते, पुच्छवन्धः.
 CRURAL, a. गार्हिकः -को -कं, जङ्गलासन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).
 CRUSADE, CRUSADER. See CROISADE, CROISES, s.
 CRUSH, s. (Act of crushing) मर्द्दनं, तम्मर्द्धः, चपमर्द्धः, सम्मेषः, निमेषः, सङ्कटः -टनं, घषणं, सनापातः.—(A crowd) जनसम्मर्द्धः, जनोप.
 To CRUSH, v. a. (Squeeze) पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), सम्पीड्.—(Collide) मूढ् (c. 9. मूढति, मर्द्दितुं), सम्मूढ्, प्रमूढ्, विमूढ्, चामूढ्; पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), सम्पिप्, निम्पिप्, विनिम्पिप्; चूरी (c. 10. चूरीयति -यितुं), प्रचूरी, चपचूरी, विचूरी; घृप् (c. 1. घर्षति -यितुं); प्रभञ्ज् (c. 7. भनक्ति -भङ्गुं); सगड् (c. 10. सगडयति -यितुं); मन्प् (c. 9. मन्पाति, मन्विजुं, c. 1. मपति -यितुं); छुद् (c. 7. छुणति, छोडुं), पुप् in caus. (घोषयति -यितुं).—(Beat down) निपत् in caus. (-पातयति -यितुं), चपमूढ्.—(Demolish, subdue) नश् in caus. (नाशयति -यितुं), चिनश्, दम् in caus. (दमयति -यितुं).
 CRUSHED, p. p. मर्द्दितः -ता -तं, सम्मर्द्दितः -ता -तं, परिमर्द्दितः -ता -तं, सम्पिष्टः -ष्टा -ष्टं, निम्पिष्टः -ष्टा -ष्टं, चूषितः -ता -तं, यपितः -ता -तं.
 CRUST, s. (An external coat or skin by which a body is enveloped) त्वक् f. (च्), वायभागः, पटलं, वायपटलं, वायकोशः, पखकोशः, छद्मिः f. -त्री, चोचं, चोलकं, वल्तं, शक्तं, वहिरावेष्टनं, पेष्टी.—(Hard incrustation) घनपटलं, घनीभूतं वायपटलं, जीनीभूतो वायभागः.—(Crust of bread) जपूपस्य वायभागः or घनभागः.—(Pie-crust) शङ्कुलस्य वहिर्भागः or उपरिभागः.
 To CRUST, v. a. वायतम् or वहिर्भागे घनीकृ, घनपटलेन वेष्ट् in caus. (वेष्टयति -यितुं) or छाच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं) or शोनीकृ or संहतीकृ
 To CRUST, v. n. वायतम् or वायभागे घनीभू, घनपटलं चन्प् (c. 9. चम्पाति, चन्प्), वहिर्भागे संहतीभू or श्यानीभू.
 CRUSTACEOUS, a. क्वचो -चिनी -चि (न्), कासवः -चो -चं, वल्तवान् -वती -वत् (न्).
 CRUSTILY, adv. (Peevishly) कर्कशं, प्रतीपं, परुषं, कटुभावेन.
 CRUSTINESS, s. कर्कशत्वं, प्रतीपता, निकृतिः f., भावरुद्रता, भावकटुता.
 CRUSTY, a. (Covered with a crust) त्वाचः -चो -चं, घनपटलोपेतः -ता -तं.—(Peevish) कर्कशः -शा -शं, प्रतीपः -पा -पं, नैकृतिकः -को -कं.
 CRUTCH, s. वृद्धभृतो दण्डः, पट्टुना कषेणावलसितो दण्डः, गरिणोपाश्रितो यष्टिः, सध्नालस्रनार्थं दण्डः.
 To CRUTCH, v. a. दण्डेन चालच् (c. 1. -लसते -सितुं) or उन्नम्प् in caus. (-तम्भयति for -स्तम्भयति -यितुं).
 To CRY, v. n. (Weep, utter lamentations) क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं), आक्रन्द्; रुद् (c. 2. रोदति -नुं), प्ररुद्; परिदेव् (c. 1. -देवते -यितुं); विलप् (c. 1. -लपति -यितुं), कुश् (c. 1. क्रोशति, क्रोष्टुं), विक्कुश्, परिक्कुश्.—(Shed tears) अश्रुणि or वायं पत् in caus. (पातयति -यितुं) or मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं) or सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं), चाप्प (nom. चाप्पायते).—(Utter inarticulate sounds, scream) रु (c. 2. रौति, रवितुं), विरु; नद् (c. 1. नदति -दितुं), रस् (c. 1. रसति -सितुं), कुश्, विक्कुश्, वाश् (c. 4. वाश्यते, c. 1. वाशते -शितुं), कु (c. 1. कवते -वितुं), स्वरं कृ, चीत् शब्दं कृ, चित्कारं कृ, चीत्कृ.—(Cry out, exclaim) उन्नुश्, प्रकाशं or उच्चैःस्वरेण युप् in caus. (घोषयति -यितुं), उन्नुप्; प्रखिष्ट् (c. 1. -खिडति -डितुं).—(Proclaim) युप् in caus., चिपुप्

in caus.; प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), प्रकाश् in caus. (-काशयति -यितुं), उच्चर् in caus. (-चारयति -यितुं), उत्कृत् (c. 10. -कौशियति -यितुं).
 To CRY DOWN, v. a. (Depreciate) अपचद् (c. 1. -वदति -दितुं), परिवद्; अपचृप् (c. 1. -वर्षति -वृष्टुं), कान (nom. कानयति -यितुं).—(Prohibit) निमिप् (c. 1. -पेधति -पेष्टुं), प्रतिमिप्.
 To CRY UNTO, v. a. आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), प्राप् (c. 10. प्रापयति -यितुं).
 To CRY UP, v. a. प्रगंस् (c. 1. -गंसति -सितुं), कृत् (c. 10. कौशियति -यितुं).
 CRY s. (Lamentation, weeping) क्रन्दनं, क्रन्दितं, रोदनं, रुदितं, विलपनं, विलापः, परिदेवनं -ना, क्रुष्टं.—(Clamour) उक्तोशः, उक्कुष्टं, घोषणं -शा, उच्चैर्पुष्टं, उच्चैःस्वरः, जनरयः, संहतिः.—(Confused noise, scream) कोलाहलः, शब्दः, रुतं, रायः, चित्कारः, चीत्कारः, नादः, विक्कुष्टं, रासः, स्वरः; 'cry of joy,' हर्षनादः, हर्षस्वनः; 'cry of pain,' आर्त्तनादः.
 CRYER, s. घोषकः, प्रकाशकः, घोषणाकृत्, उच्चैःस्वरेण ख्यापकः.
 CRYPT, s. पृन्नाशालामा जघोभागे खातं शवनिस्वननस्थानं, गुहा, गुहागृहं.
 CRYSTAL, s. स्फटिकः, स्फटिकाश्मा m. (न्), स्फटिकोपलं, काचमणिः m., सितमणिः m., विमलमणिः, शुचिमणिः, अच्यः, सितोपलः, दुयम्रकं, केलासः, सिद्धं, पीतशिलं, निम्बुरलं, शालिपिष्टं, रागदः.
 CRYSTAL, CRYSTALLINE, a. स्फटिकः -को -कं, स्फटिकमयः -यो -यं.—(Transparent) स्फटिकप्रभः -भा -भं, स्वच्छः -च्छा -च्छं, विमलः -ला -लं.
 To CRYSTALLIZE, v. a. स्फटिकाकारेण घनीकृ or श्यानीकृ, स्फटिकसात्कृ.
 To CRYSTALLIZE, v. n. स्फटिकाकारेण घनीभू or श्ये (c. 1. श्यायते, श्यानुं), स्फटिकाकृतिः -ति -ति भू, स्फटिकं चन्प् (c. 9. चम्पाति, चन्प्).
 CUB, s. (Young of a beast) श्याचः -वकः, वत्सः, शिशुः m., पोतः; 'bear's cub,' चूडश्यावकः; 'fox's cub,' लोमश्यावत्सः; 'jackal's cub,' शुगालवत्सः; 'lion's cub,' सिंहश्यावः, चालमृगेन्द्रः; 'tiger's cub,' शार्दूलपोतः; 'elephant's cub,' हस्तिश्यावकः, इभयुवतिः f., इभपोटा.
 CUBE, s. घनः; 'cube-root,' घनमूलं, घनपदं.
 CUBIC, CUBICAL, a. घनाकारः -रा -रं, घनाकृतिः -ति -ति; 'cubical contents,' घनफलं.
 CUBIT, s. अरलिः m., रलिः m., हस्तः, आकिणो f., किष्कुः m. f., त्रिपटः.
 CUBITAL, s. अरलिपरिमाणः -शा -शं, हस्तपरिमाणः -शा -शं.
 CUCKOLD, s. कुलटापतिः m., असतीपतिः m., चन्धकीभार्यः, पुंश्रुलीभार्यः, अभिचारिणीपतिः m., अभिसारिकाभार्यः.
 To CUCKOLD, v. a. भार्याभिगमनेन परं तिरस्कारास्पदं कृ.
 CUCKOLD-MAKER, s. परदारगामी m. (न्), परकलत्राभिगामी m., पारदारिकः.
 CUCKOO, s. कोकिलः, परभृतः, परपुष्टा, परेधितः, पिक्कः, वसन्तदूतः, चातकः, मदालापि m. (न्), शारङ्गः, वनप्रियः; 'its note,' कोकिलाभिरुतं.
 CUCUMBER, s. कर्कटी, पटोलः -लिका, जाली, कापालः, चेलाल, इध्दारः m. f., सुसाशः, त्रिखं, त्रपुपं, मानधानिका, राजफलं, वृत्रभोजनं, ज्योत्स्वी, चित्रा, गवाक्षी, गोडुसा.
 CUCURBITACEOUS, a. खलावृजातीयः -या -यं, तुसाकारः -रा -रं.
 CUCURBIT, s. खलावृक्षरूपं सन्धानपल्लं
 CUD, s. (Food swallowed to be chewed again) पुनश्चर्व्यं आहारः, पुनश्चर्वणीयं तृणादिभोजनं; 'chewing the cud,' रोमन्यः -न्यनः; 'to chew the cud,' रोमन्य (nom. रोमन्यायते).
 To CUDDLE, v. n. निकटे or अङ्गे or पार्श्वतः शो (c. 2. शेते, शयितुं), उक्कुकासनं कृ.
 CUDGEL, s. यष्टिः m. f., गदा, लुगडः, वेत्रं, दण्डः, काष्ठं, मुहरः, इली, ईली, करपालिका, करपालिका.
 2 q

CUD

- To CUDGEL*, *v. a.* वेचय or गदया or लुगुदेन तद् (c. 10. ताडयति - यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति - हन्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति - हर्तुं).
- CUDGELING*, *s.* वेचापातः. यष्टापातः. दण्डपातः.
- CUDGEL-PLAY*, *s.* गदायुद्धं, दण्डादयि, वेचयुद्धं.
- CUDGEL-PLAYER*, *s.* गदायोधी *m.* (नं), यष्टिग्रहणः, याष्टीकः, मन्त्रः.
- CUE*, *s.* (Tail or end of any thing) चालः, पुच्छः - चं, चञ्चलः.— (Hint)सङ्केतः, इन्द्रितं, आकृतं.—(Humour)चन्दः *n.* (स्), चन्दं, मनोभावः.
- CUFF*, *s.* (Blow with the fist) मुष्ट्यापातः, मुष्टिग्रहाटः, करपातः, पाणिपातः, चापातः, प्रहाटः.—(End of a sleeve) दिव्यलस्य अग्रभागः, पिच्यलाञ्छलः; 'fistcuffs', मुष्टिमुष्टि.
- To CUFF*, *v. a.* मुष्टिना or करेण or पाणिना तद् (c. 10. ताडयति - यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति - हन्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति - हर्तुं).
- To CUFF*, *v. n.* मुष्टियुद्धं कृ, मुष्टिमुष्टि युष् (c. 4. युज्यते, योद्धुं).
- CUIRASS*, *s.* कवचः - चं, उरस्त्राणं, पथस्त्राणं, उरस्त्रदः, उदरपाणं, कूर्मोसः, तनुचं, वायुवाटः, वारवाणः, नागोदरं, छायासी, निचुलकं, निचोलकः.
- CUIRASSIER*, *s.* कवची *m.* (नं), वस्त्रेयान् *m.* (नं), तनुचवान् *m.* (नं), वस्त्रेयः.
- CUISH*, *s.* कवचाणं, मंथणं, मंथुणं, कर्तवाणं, कर्तव्यम् *n.* (नं).
- CULINARY*, *a.* पाकसम्बन्धी - पचनी - पचि (नं), पाचकः - का - कं; 'culinary utensil', पाकपात्रं, पाकभाण्डं; 'culinary skill', पाकनियमः *f.*
- To CULL*, *v. a.* उद्धृ (c. 1. -हरति - हर्तुं), समुद्धृ, वृ (c. 5. वृणोति, वरितुं - रीतुं), उद्धृ; 'to cull passages from a book,' चूर्णितुं कृ.
- CULLER*, *s.* उद्धृता *m.* (नं), समुद्धृता, चूर्णितुम् *m.*
- CULLION*, *s.* धूर्तः, दुष्टात्मा *m.* (नं), नराधमः, मालः, कृपणः.
- CULLY*, *s.* कामकूटः, वेश्यामित्रः, वेश्यावश्वसनी *m.* (नं), धूर्तवधितः.
- CULM*, *s.* (Stalk) नालं - ली, नाभिः *f.* - डी, काण्डः, सल्मः, मञ्जटि *f.*
- To CULMIVATE*, *v. n.* कर्तुं देशं or उद्यस्थानं or मल्लकोपरिस्थानं or अद्यस्थानं प्राप् (c. 5. -आप्नोति - आप्नुते) or सकृन् (c. 1. -क्रीडति - क्रीडितुं).
- CULPABLE*, *a.* दोषी - पिणो - पि (नं), अपराधी - धिनी - धि (नं), अपराधः - डा - चं, सापराधः - था - चं, सदोषः - पा - यं, कृतापराधः - था - यं, निन्दनीयः - या - यं, निन्द्यः - न्या - न्यं, निन्दार्हः - हा - र्हे, गर्ह्यः - ला - र्हे, दूष्यः - ध्या - यं, सागाः - गाः - गः (नं), वाच्यः - ध्या - यं; 'to be culpable,' अपराध (nom. अपराधयति).
- CULPABLENESS, CULPABILITY*, *s.* अपराधिता - त्वं, सापराधता, सदोषता, दोषित्वं, निन्दनीयत्वं, निन्द्यता, निन्दार्हत्वं, गर्ह्यता.
- CULPABLY*, *adv.* सापराधे, सदोषे, अपराधिवत्, निन्दनीयं.
- CULPRIT*, *s.* दोषी *m.* (नं), अपराधी *m.* (नं), अपराधा *m.* (ङ), पापी *m.* (नं), दोषयुक्तः, दूषदोषः, निश्चितदोषः, धृष्यः.
- To CULTIVATE*, *v. a.* (Till the land) कृप् (c. 6. कृपति, क्रतुं).—(Labour at, promote) सेव् (c. 1. सेवते - वितुं), पामेव्, अनुसेव्, उपसेव्, निसेव्; भव् (c. 1. भवति - ते - भवतुं); अनुधा (c. 1. -तिष्ठति - हातुं); अनुपाल् (c. 10. -पालयति - यितुं), प्रतिपाल्; संवृप् in caus. (-वर्धयति - यितुं).
- CULTIVATED*, *p. p.* कथितः - ता - तं, कृतः - हा - र्हे, कालकृतः - हा - र्हे, सीयः - ला - त्वं, सेवितः - ता - तं; 'cultivated land,' क्षेत्रभूमिः *f.*, कर्मभूः *f.*, कर्मजः, सीयः.
- CULTIVATION, CULTURE*, *s.* (Of land) कथयि, कृपिः *f.*, कृपिकर्म *n.* (नं), कृतिः *f.*, कापिः *f.*—(Labouring at, promoting) सेवनं, अनुसेवनं, परिष्कारः, अनुष्ठानं, अनुपालनं, प्रतिपालनं, संवर्धनं; 'of learning,' विद्यानुसेवनं.
- CULTIVATOR*, *s.* (Of land) कृषकः, कर्षकः, कार्षिकः, सेविकः, सेवी *m.* (नं), सेवामोवः, हालिकः.—(One who labours at or pro-

CUP

- motes* सेवी *m.* (नं), अनुसेवी, अनुधायी *m.* (नं), अनुपाली *m.* (नं), प्रतिपाली *m.* (नं), संवर्धकः; 'cultivator of learning,' विद्यानुसेवी, विद्यानुपाली.
- CULVER*, *s.* (Pigeon) कपोतः, पारवतः, पारावतः, कलरवः.
- CULVER-HOUSE*, *s.* कपोतपालिका, कपोतागारं, विटङ्कः.
- To CUMBER*, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते - यितुं), क्लिप् (c. 9. क्लिभति, क्लेष्टुं), अवहृप् (c. 7. -रुण्डि - रीतुं), अतिभारो भू, विभ्र (nom. विभ्रयति - यितुं), कष्टं भव् (c. 10. जनयति - यितुं).
- CUMBER*, *s.* अतिभारः, बाधः - धनं, क्लेशः, कण्टकः, शल्यं, कष्टं, विभ्रः.
- CUMBERSOME, CUMBOUS*, *a.* भारी - रिणी - रि (नं) or अतिभारी, क्लेशकः - की - कं, कष्टकट - री - रं, दुःखकट - री - रं, रुभेड - रा - रं, बाधकः - का - कं.
- CUMBERSOMELY*, *adv.* अतिभारेण, यथा क्लेशः or कष्टं or बाधा जायते तथा.
- CUMBERSOMENESS, CUMBRANCE*, *s.* भारः, अतिभारः, क्लेशः, कष्टं, विभ्रः, अवरोधः.
- CUMIN*, *s.* जीरकः, जीरः, जीरीः, जरणः, मुगन्धं, मूक्षपत्रः, कृष्णसली, दृता, सुपवी, अजानी, घेतः, कणा.
- To CUMULATE*, *v. a.* सधि (c. 5. -धिनोति - नेतुं), सनाधि, समुपधि; राशीकृ, पूगीकृ, पिरडीकृ, सोयीकृ, रक्च कृ.
- CUMULATION*, *s.* सधयः - यनं, निधयः, प्रधयः, राशीकरणं, पूगीकरणं.
- CUNCTATION*, *s.* विलम्बः, कालक्षेपः, कालयापः - पनं, दीर्घसूत्रता.
- CUNEIFORM*, *a.* कीलाकाट - रा - रं, कीलाकृतिः - तितः - तितः, कीलसरूपः - पा - यं.
- CUNNING*, *a.* (Sly) विदग्धः - ग्धा - ग्धं, छली - लिनी - लि (नं), छलनापट - रा - रं, सध्याजः - जा - यं, मायी - यिनी - यि (नं), मायान्वितः - ता - तं, कापटिकः - की - कं, कूटकृत *m. f. n.*, विमलम्भकः - का - कं, धूर्तः - हा - र्हे, वचनशीलः - ला - र्हे, प्रतारणशीलः - ला - र्हे.—(Skillful) निपुणः - था - यं, चतुष्ट - रा - रं, पटुः - दुः - डी - डु.
- CUNNING*, *s.* (Deceit, slyness) विदग्धता, वैदग्ध्यं, छलं - लना, ध्याजः, माया, कपटः, कापट्यं, कूटः - रं, धूर्तता, वचनं, प्रवचना, शठता, चक्रता, कैतवं.—(Skill) पाठवं, जैपुष्यं, चातुर्यं, युक्तिः *f.*
- CUNNINGLY*, *adv.* विदग्धं, छलेन, सध्याजं, समार्यं, वैदग्ध्येन, सपाठवं.
- CUP*, *s.* पात्रं, पानपात्रं, भाण्डं, भाजनं, कंसः - रं, कांस्यः - र्यं, चपकः, शरावः, कुमलः, कुशयः, शालाभिः - रं, पानीयापाट.—(Any thing hollow like a cup) पुटः - टकं; 'the cup of a flower,' पुटः, पुष्पगर्भः, पुष्पकोयः; 'cup of a balance,' कक्षी.—(Drinking bout) सम्पीतिः *f.*; 'one who loves a cup,' पानासक्तः.
- To CUP*, *v. a.* (Draw blood by applying cupping-glasses) चाचूषणं कृ, चाचूषणयन्त्रेण रक्तेषु in caus. (चाचयति - यितुं) or मुष् in caus. (मोचयति - यितुं) or मोष् (c. 10. मोक्षयति - यितुं).
- CUPBEARER*, *s.* पाचपाहकः, पानपात्रवाही *m.* (नं), पात्रभृत्, मद्यरक्षकः.
- CUPBOARD*, *s.* अन्नकोष्ठः, कुश्लः, कखोलः - लकः, खाद्यद्रव्यापाट.
- To CUPBOARD*, *v. a.* अन्नकोष्ठे निधा (c. 3. -दधाति - धातुं) or निविज् in caus. (-वेशयति - यितुं).
- CUPEL*, *s.* खणिकारिद् व्यवहारिता मुषणशोधनायै मूपा.
- CUPID*, *s.* कामः, कामदेवः, धनङ्गः, मदनः, कन्दर्पः. See KÁMADEVA.
- CUPIDINOUS*, *a.* कामी - मिनी - मि (नं), कामुकः - का - कं, लोभी - मिनी - मि (नं), लोलुभः - भा - भं, लोभाविष्टः - हा - र्हे, लाभलिप्सुः - क्षुः - क्षु, लिप्सुः - क्षुः - क्षु.
- CUPIDITY*, *s.* कामः - मिता, कामुकत्वं, अभिलाषः, लोभः, लुभता - त्वं, लाभलिप्सा, लिप्सा, कामना, लुप्ता, अभिलाषा, अतिस्पृहा.
- CUPOLA*, *s.* छद्मेगोलाकारं प्रासादशृङ्गं or इर्म्यशिखरं.
- CUPPER*, *s.* चाचूषणयन्त्रेण रक्तेषु चपकः or अमृक्षायी *m.* (नं),

CUPPING-GLASS, *s.* रक्ताचूषणयन्त्रं, रक्ताचूषणार्थं काचपात्रं.
 CUR, *s.* घा *m.* (न), शुनकः, कुङ्कुरः, दुष्टकुङ्कुरः; 'cur-like,' श्ववत्.
 CURABLE, *a.* चिकित्स्यः-त्स्या-त्सं, साध्यः-ध्या-ध्यं, प्रतीकार्यः-र्या-र्यं,
 शमनीयः-या-यं, चिकित्सितुं शक्यः-यमा-यं, स्वास्थ्यधमः-मा-मं.
 CURABLENESS, *s.* चिकित्स्यत्वं, साध्यता, प्रतीकार्यत्वं, उपशमनीयता.
 CURACY, *s.* उपपुरोहितस्य वृत्तिः *f.* or व्यापारः or अधिकायः.
 CURATE, *s.* उपपुरोहितः, उपपात्रकः, पुरोहितप्रतिनिधिः *m.*, उपगुरुः.
 CURATIVE, *a.* रोगघ्नः-घ्नी-घ्नी, रोगहरः-रा-रं, रोगान्तकः-का-कं,
 व्याधिशमकः-का-कं, शान्तिकरः-री-रं, शान्तिदः-दा-दं.
 CURATOR, *s.* अध्यक्षः, अधिकाय *m.* (न), अधिकायः, रक्षकः, अपीक्षः,
 सर्वोद्यता *m.* (तृ), अधिकायिकः, द्रष्टा *m.* (पृ).
 CURB, *s.* (Of a bridle) मुखयन्त्रं, यन्त्राशृद्धलः, चागाससन्धिनी शृद्धला,
 अश्वमुखशृद्धला.—(Restraint) यन्त्रं, शृद्धलता, संयमः, यमः, नियमः,
 अवरोधः, निषेधः.
 To CURB, *v. a.* (Hold a horse in with a curb) अश्वं मुखयन्त्रेण
 or मुखशृद्धला यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं).—(Restrain) यम्, संयमः;
 यन्तुं (c. 10. यन्त्यति-यितुं), नियमं (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), अवरोधं
 (c. 7. रूढि-रोद्धुं), निरुध्.
 CURBED, *p. p.* शृद्धलितः-ता-तं, यन्त्रितः-ता-तं, संयतः-ता-तं.
 CURB-STONE, *s.* परिस्तररोपाणे मुदृढमस्तरः.
 To CURD or CURDLE, *v. n.* दधिकल्पेण श्यै (c. 1. श्यायते, श्यातुं) or यनीभू.
 To CURD or CURDLE, *v. a.* दधिसालुः, श्यै in caus. (श्यापयति-यितुं), यनीकृ.
 CURDS, *s.* दधि *n.*, पयस्यं, घीरजं, गव्यं, किलाटः, गोरसजं, त्रसं, द्रुसा,
 रसाला, माञ्जिता.
 CURDY or CURDLED, *a.* दधिययः-यो-यं, श्यायनः-न्ना-नं, शीनः-न्ना-नं,
 आश्यायनः-न्ना-नं, यनीभूतः-ता-तं, दधिवत् संहतः-ता-तं.
 CURE, *s.* (Act of healing) चिकित्सा-त्सन्-त्सितं, शमः, शान्तिः *f.*,
 उपशमः, रोगशान्तिः *f.*, रोगशमः, रोगोपशमः, समाधानं, प्रतिसमाधानं,
 रुक्प्रतिक्रिया, प्रतीकारः, रोगोपचारः.—(State of being healed)
 समुत्थानं, स्वास्थ्यं, सुस्वता.—(The remedy itself) भेषजं, भेषज्यं,
 औषधं, रोगहं.—(Benefice of clergyman) पुरोहितवृत्तिः *f.*, धर्मा-
 व्यापकस्य व्यापारः or अधिकायः.
 To CURE, *v. a.* कित् in des. (चिकित्सति-त्सितुं), शम् in caus.
 (शमयति-यितुं), प्रशम्, उपशम्; स्वस्वं-स्यां-स्यं कृ, सुस्वं-स्यां-स्यं
 कृ, प्रतिकृ, समाधा (c. 3. दधाति-धातुं), प्रतिसमाधा, समुत्था in caus.
 (सापयति for-स्वापयति-यितुं), भिषज् (nom. भिषज्यति), साप् in
 caus. (सापयति-यितुं).—(Cure fish or meat) लपण (nom.
 लपणयति-यितुं), लवणीकृ.
 CURED, *p. p.* चिकित्सितः-ता-तं, शमितः-ता-तं, शान्तः-न्ता-नं,
 उपशान्तः-न्ता-नं, प्रशान्तः-न्ता-नं, स्वस्थः-स्या-स्थं, सुस्थः-स्या-स्थं,
 प्रतिकृतः-ता-तं, समुत्थितः-ता-तं, रोगमुक्तः-क्ता-नं; 'cured of
 fever,' विगतज्वरः-रा-रं.
 CURELESS, *a.* अचिकित्स्यः-त्स्या-त्सं, असध्यः-ध्या-ध्यं, दुरुपचारः-रा-रं.
 CURIER, *s.* चिकित्सकः, रोगशान्तकः, रोगहारी *m.* (न), रोगहा *m.* (न), जीवदः.
 CURFEW, *s.* अग्निप्रदीपा निवृत्तिपयितव्या इति पुरा निर्देशार्थं प्रदीपकाले
 वादिता घण्टा, प्रदीपकाले घण्टाशब्दः.
 CURIOSITY, *s.* (Inquisitiveness) कौतूहलं, कुतूहलं, कौतुकं, कुतुकं,
 जिज्ञासा, जिज्ञासाकुतूहलं, पिपृच्छिपा, अनुसन्धानेच्छा, असति प्रयोजने
 किमेतदिति जिज्ञासा; 'one whose curiosity is excited,' उपजा-
 तकौतुकः.—(A rarity) दुर्लभद्रव्यं, दुष्प्रापद्रव्यं, बहुगतद्रव्यं, विशि-
 ष्टद्रव्यं, उन्मूलद्रव्यं.

CURIOUS, *a.* (Inquisitive) कुतूहली-लिली-लि (न), कौतूहलान्वितः
 -ता-तं, कौतूहलपरः-रा-रं, कौतूकविष्टः-ष्टा-ष्टं, जिज्ञासुः-सु-सु,
 पिपृच्छिपुः-पु-पु, अनुसन्धानेच्छुः-च्छु-च्छु.—(Skilled in) अभिज्ञः
 -ज्ञा-ज्ञं, विचक्षणः-णा-खं.—(Exact, nice) सूक्ष्मः-ष्टा-ष्टं, सूक्ष्मदर्शी
 -दर्शनी-र्शि (न).—(Worthy of being seen, rare) दर्शनाहे-हे
 -हं, दर्शनीयः-या-यं, दुर्लभः-भा-भं, दुष्प्राप्यः-प्पा-प्यं, बहुमतः-ता-तं.
 —(Strange, wonderful) अद्भुतः-ता-तं, चित्रः-त्रा-त्रं, विचित्रः
 -त्रा-त्रं, आश्चर्यः-र्या-र्यं, अपूर्वः-ष्टा-ष्टं.
 CURIOUSLY, *adv.* (Inquisitively) कौतूहलात्, कुतूहलेन, कौतुकेन,
 जिज्ञासया.—(Skilfully, nicely, strangely) निपुणं, सूक्ष्मं, अद्भुतं.
 To CURL, *v. a.* (Turn the hair in curls) अलकरूपेण केशान् कुञ्च
 (c. 1. कुञ्चति-ञ्चि-ञ्चि or c. 10. कुञ्चयति-यितुं), अलकान् कृ or रच्
 (c. 10. रचयति-यितुं).—(Twist) कुञ्च, आकुञ्च, व्यावृत् in caus.
 (वर्चयति-यितुं).—(Raise in waves) तरङ्ग (nom. तरङ्गयति-यितुं),
 पन्थुरीकृ, उन्नतानतीकृ.
 To CURL, *v. n.* अलकरूपेण कुञ्च in pass. (कुञ्चते) or आकुञ्च in pass.,
 व्यावृत् (c. 1. वर्चते-र्चि-ञ्चि).—(Raise in waves) तरङ्ग (nom. तरङ्गायते),
 तरल (nom. तरलायते), पन्थुरीकृ, उन्नतानतीकृ.
 CURL, *s.* अलकः, चावर्तः-र्तका, कुरलः, कर्कशालः-लं, खङ्करः, काकपद्यः,
 पथरीकः, चूर्णकुन्तलः, कलरी, भनरकः; 'row of curls,' अलक-
 संहतिः *f.*—(Undulation) उर्ध्वः *f.*, तरङ्गः.
 CURLEW, *s.* कौञ्चः, कुञ्चः, कलिकः, कालिकः, कालीकः, अतिनागरः.
 CURMUDGEON, *s.* कृपणः, कदर्यः, स्वल्पव्ययी *m.* (न), मत्सरः, मादमुष्टिः.
 CURRANT, *s.* (The tree) अम्रफलविशिष्टः क्षुद्रवृक्षः.—(A small dried
 grape) शोषितरसा क्षुद्रद्राक्षा.
 CURRENCY, *s.* (Circulation, general reception) प्रचारः, प्रचरः,
 प्रचलनं, चलनं, हस्तादस्तं चलनं, व्यवहारः, सधिसाधारणव्यवहारः,
 सधिसहणं, सधिसम्मानं.—(Continuous flow or course) प्रवाहः,
 प्रसरः.—(Easiness of utterance) सुखोच्चारणं, सुखोच्चार्यता.—
 (Current coin) प्रचलमुद्रा, प्रचारितमुद्रा.
 CURRIENT, *a.* (Circulatory, generally received) प्रचलः-ला-लं,
 प्रचलितः-ता-तं, प्रचलन्-लन्नी-लन् (तृ), प्रचरितः-ता-तं, प्रचरन्
 -रन्ती-रन् (तृ), चलमानः-ना-नं, परिचालितः-ता-तं, सधारितः-ता-
 -तं, सधिसम्मतः-ता-तं, सधिसहृते-ता-तं.—(Common, general,
 popular) सधिसाधारणः-णी-खं, सधिसामान्यः-न्या-न्यं, लोकप्रसिद्धः-
 द्वा-द्वं, लोकविश्रुतः-ता-तं, व्यावहारिकः-की-कं, आचारिकः-की-
 -कं, लीकिकः-की-कं.—(Received as authority, allowable)
 प्रचलितः-ता-तं, प्रामाणिकः-की-कं, ग्राह्यः-ह्या-ह्यं.—(What is
 now passing) पक्षमानः-ना-नं, विद्यमानः-ना-नं; 'the current
 year,' वर्त्तमानवत्सरः; 'current moment,' आपातः; 'current
 report,' लोकप्रवादः, जनवादः.
 CURRENT, *s.* (A running stream) सोतः *n.* (स्), सवनी, सोतस्वती,
 सोतस्विनी.—(The flow or course of water) वेला, वेगः, रयः,
 प्रवाहः, उदकप्रवाहः, धारः-रा, सोतः *n.* (स्), ओषः, प्रसवः-वशं,
 संसृतिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, पात्रसंस्कारः, असुपद्धतिः *f.*, पात्रभङ्गायः, रायभाटी,
 जम्बी, कूलङ्गः, पुरोटिः *m.*; 'current of the Ganges,' गाङ्गाधौः
 'against the current,' प्रतिस्रोतस्.
 CURRENTLY, *adv.* (Generally, popularly) सामान्यतम्, साधारणतम्,
 लोकतम्, प्रसिद्धं; 'it is currently reported,' इति लोकप्रवादः
 श्रूयते; 'it is currently known,' लोकप्रसिद्धम् अस्ति.
 CURMICLE, *s.* रथः, क्रीडारथः, केलिरथः, अश्वद्वयसंवारितो रथः

CUR

CARRIER, *s.* चर्मकारः -री *m.* (नं), चर्मवेदनकारी *m.*, चर्मोपकर्त्री *m.* (नं), कुरटः.

CURRISH, *a.* कुङ्कुमाचारः -रा -रं, शशीलः -ला -लं, शीवः -ची -चं, दुःशीलः -ला -लं, शीवापदः -दी -दं; 'a currish man,' श्वनरः.

To CURRY, *v. a.* (Dress leather) चर्मं परिष्कृतम्.—(Beat) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रह (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Rub a horse with a curry-comb) अश्वलोमं लोहकङ्कतेन मृञ् (c. 2. मांष्टि, मांष्टुं).—(Curry favour) चाराय् in caus. (-राधयति -यितुं), सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), लल् in caus. (लालयति -यितुं).

CURRY, *s.* (The dish) अन्नमिश्रणीयो or भोजन सह खाद्यो व्यञ्जनविशेषः.

CURRY-COMB, *s.* अश्वलोममार्जनार्थं लोहकङ्कतः, अश्वमार्जनी.

To CURSE, *v. a.* शप् (c. 1. शपति -ते, c. 4. शपयति, शप्ते), अभिशप्, परिशप्, शपं or अभिशपं दा or कृ; अमङ्गलं or अनिष्टम् आशंस (c. 1. -शंसते -सितुं); आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), गह् (c. 1. गहते -हर्तुं), धिक्, भस्त् (c. 10. भस्त्वयति -यितुं).

To CURSE, *v. n.* शप् (c. 1. शपते, शप्ते), शपयं or शपयं वद् (c. 1. वदति -दितुं) or वृ (c. 2. व्रवति, व्रव्ते); 'to curse and swear,' शप-याभिशापौ कृ.

CURSE, *s.* (Malediction) शापः, अभिशापः, शपयः, शपः -पयं, परिशापः, आक्रोशनं, अवक्रोशः. भस्तेनं, अभिपङ्गः, अभिपङ्गः, गालिः *m.*, मन्द-वाच्या; 'under a curse,' शापग्रस्तः -स्ता -स्तं.—(A pest) काटकः, दूषकः, अपकारकः. The following are forms of curses answering to 'confusion seize you,' &c., अनीवनिस्ते भूयात्, अकरणितेःस्तु, निग्राहस्ते भूयात्, अवग्राहस्ते स्यात्, अजननिर् अस्तु तव.

CURSED, *p. p.* शप्तः -मा -मं, अभिशप्तः -मा -मं, शापाहः -हो -हं, गहिताः -ता -तं, गहेणीयः -या -यं, पृणाहिः -हो -हं, पिङ्कृतः -ता -तं, अपघ्नस्तः -स्ता -स्तं.

CURSEDLY, *adv.* गहिता, गहेणीयप्रकारेण, दुष्टं, दुष्टु.

CURSHIP, *s.* कुङ्कुमं, शशीलता, दुःशीलता, अधमाचारधं.

CURSITOR, *s.* महाविचारणसभासम्प्री लेखकविशेषः.

CURSORYLY, *adv.* ईप्सदेक्षया, ईप्सन्नोयोगेन, चुञ्चकवत्, ईप्सदर्शनेन, सत्वरं, अनवधानेन, अनपेक्षया.

CURSORY, *a.* त्वरितः -ता -तं, असावधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, अयत्नपूर्वः -हो -हं, शीघ्रः -मा -मं; 'cursory view,' ईप्सदर्शनं, अर्द्धबोध्यं.

CURST, *a.* कर्कशः -शा -शं, नृशंसः -सा -सं, दुष्टचेताः -ता -तः (स्).

CURT, *a.* ह्रस्वः -स्ता -स्तं, खट्वः -हो -हं, संक्षिप्तः -मा -मं.

To CURTAIL, *v. a.* ह्स् in caus. (ह्रासयति -यितुं), छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्ते), अवच्छिद्, संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), संह (c. 1. -हरति -हर्तुं).

CURTAILED, *p. p.* ह्रसितः -ता -तं, छिन्नः -ता -तं, संक्षिप्तः -मा -मं, क्षीणः -या -यं, अवरोपितः -ता -तं, अत्योक्तः -ता -तं.

CURTAIN, *s.* तिरस्करिणी, व्यवधानं, आवरणं, निरोधानं, आवरणपटः, प्रच्छदपटः, अपटो, यवनिका, नोशारः; 'bed-curtain,' चतुष्को, मशहरी.

To CURTAIN, *v. a.* आवरणपटेन परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टुं) or परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं) or प्रच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं).

CURTAIN-LECTURE, *s.* रात्रिकाले शय्यागतयतिमुद्दिश्य भाष्योक्तं निन्दावाक्यं or भर्त्सनवाक्यं or तर्जनी.

CURTSY, *s.* स्त्रीलोककेन कृतः प्रणामः or चेङ्गप्रणामः or नमस्कारः.

CURVATED, *a.* नतः -ता -तं, खानतः -ता -तं, प्रणतः -ता -तं, परिणतः -ता -तं, भुग्नः -गना -गनं, अवभुग्नः -गना -गनं, विभुग्नः -गना -गनं, कुञ्चितः -ता -तं, चाकुञ्चितः -ता -तं.

CURVATION, *s.* वक्रोत्करणं, नवीकरणं, कुञ्चनं, चाकुञ्चनं, अवकुञ्चनं.

CURVATURE, *s.* नतिः *f.*, खानतिः *f.*, वक्रता, वक्रिमा *m.* (नं), वक्रोभावः,

CUT

गिद्यता, कुटिलता, कौटिल्यं, नद्यत्वं, रुग्णता; 'of the spine,' अम्बनारायानः.

CURVE, *a.* वक्रः -क्रा -क्रं, वक्रिमः -मा -मं, नतः -ता -तं, कुटिलः -ला -लं, नद्यः -सा -सं, जिद्यः -सा -सं, भुग्नः -गना -गनं, कुञ्चितः -ता -तं.

CURVE, *s.* नतिः *f.*, नतं, भुग्नः, कुटिः *m.*, वक्रता, वक्रिमा *m.* (नं), कुञ्चनं, अवकुञ्चनं; 'a curve line,' धनुर्मागं, वक्ररेखा.

To CURVE, *v. a.* नम् in caus. (नामयति -यितुं), खानम्, अवनम्; नवीकृ; वक्रोक्तु; आवृन् in caus. (-वनेयति -यितुं), कुञ् (c. 1. कुञ्चति -चिन्तुं), कुटिलीकृ, चच् (c. 1. चञ्चति -चिन्तुं), जिद्य (nom. जिद्ययति -यितुं).

CURVED, *p. p.* नतः -ता -तं, नामितः -ता -तं, वक्रोभूतः -ता -तं, कुटिलीकृतः -ता -तं, जिद्यितः -ता -तं, विभुग्नः -गना -गनं, अवभुग्नः -गना -गनं, सम्भुग्नः -गना -गनं, रुग्णः -गना -गनं, कुञ्चितः -ता -तं, वृजिनः -ना -नं, प्रयणः -या -यं.

To CURVET, *v. n.* प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं), चावल्.

CURVET, *s.* प्रुतं, प्रवः, वलितं, लङ्घनं, उन्मालः, म्फम्.

CURVILINEAR, *a.* वक्ररेखः -खा -खं, धनुर्मागीकारः -रा -रं, वक्रः -क्रा -क्रं.

CURULE, *a.* (Chair) पृष्ठं रोमनगरे विचारकवृत्तान् आसनं.

CUSHION, *s.* उपधानं -नीयं, पीठोपधानं, वालिशः, विष्टरः, विस्तरः, आस्तरणं, पीठास्तरणं, पीठगद्दुः *m. f.*, उपवहः, पीठाजिनं, अजिनं, चर्म *n.* (नं).

CUSHIONED, *a.* उपधानसंविष्टः -ष्टा -ष्टं, अजिनशयानः -ना -नं, वालिशनिपद्यः -या -यं.

CUSP, *s.* अर्द्धचन्द्रकोणः, अर्द्धेन्दुशिखा, अर्द्धचन्द्राग्रं, कलाग्रं, कलाकोणः.

CUSPATED, *a.* सूक्ष्माग्रः -ग्रा -ग्रं, सूच्यग्रः -ग्रा -ग्रं.

CUSTARD, *s.* अखण्डादीरदिमयं मिष्टलेखं.

CUSTODY, *s.* (Imprisonment) रोपः, निरोपनं, बन्धनं, स्थानसेधः, आसेधः, कारागारे निरोपः.—(Care, charge) गुतिः *f.*, रक्षा, रक्षणं.—(Defence) रक्षणं, पालनं, चाणं.

CUSTOM, *s.* (Habit, established manner, fashion) आचारः, व्यवहारः, व्यवहृतिः *f.*, प्रचारः, समाचारः, रीतिः *f.*, नियमः, अभ्यासः, नित्यकृत्यं, धारा, मार्गः, स्थितिः *f.*, अनुसारः, आवृत्तिः *f.*, चर्या, चरितं, क्रमः, सम्प्रदायः, व्यापारः, शीलः; 'according to custom,' यथाव्यवहारं.—(Practice of buying of one person) एकपक्षविक्रेतुः सदाक्रयः or नित्यक्रयः.—(Tribute, toll) शुल्कः -ल्कं, करः, राजस्वं, राजप्रा-हभागः, शालिकः.

CUSTOMABLE, *a.* व्यवहारिकः -को -कं, आचारिकः -को -कं, लोकसिद्धः -द्धा -द्धं.

CUSTOMABLY, *adv.* व्यवहारानुसारेण, व्यवहारतः, आचारानुरूपं.

CUSTOMARILY, *adv.* यथाव्यवहारं, यथारीति, रीतनुसारात्, प्रायशस्.

CUSTOMARY, *a.* आचारिकः -को -कं, व्यवहारिकः -को -कं or व्यवहारिकः, व्यवहारानुसारी -रिणी -रि (नं), आचारानुयायी -यिनी -यि (नं), आचरितः -ता -तं, प्रचरितः -ता -तं, प्रचलः -ला -लं, प्रचलितः -ता -तं, नैयमिकः -को -कं, रीतनुसारी &c., योगिकः -को -कं.—(Habitual) आभ्यासिकः -को -कं, नित्यः -या -यं.—(Usual) प्रायिकः -हो -हं, लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, लौकिकः -को -कं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं.

CUSTOMER, *s.* क्रेता *m.* (नं), क्रयी *m.* (नं), नित्यक्रेता *m.*, सदाक्रयी.

CUSTOM-HOUSE, *s.* शुल्कग्रहणशाला, शुल्कस्थानं, करसञ्चयगृहं.

CUSTOM-HOUSE-OFFICER, *s.* शीलः, शीलिकः, करप्राप्ती *m.* (नं).

To CUT, *v. a.* कृत् (c. 6. कृणाति, कृत्तिं), छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्ते), संछिद्, लृ (c. 9. लृणाति, लृयितुं), व्रश् (c. 6. वृथति, व्रथितुं), द्रो (c. 4. द्रयति, द्रातुं), दो or दा (c. 4. द्रति, c. 2. दाति -तुं).—(Cut in two) द्विधा छिद् or कृ, द्विखण्डीकृ.—(Divide) भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेत्ते), खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं).—(Pierce) चप् (c. 4. विधति,

चक्षुः), छिद्र (c. 10. छिद्रयति-यितुं), निर्भिद्, खन् (c. 1. खनति-नितुं), छिद्.—(Carve, make by sculpture) तक्ष (c. 1. तक्षति-तितुं).—(Hew) छिद्, विशस् (c. 1. -शस्ति-यितुं).—(Intersect) परिच्छिद्.—(Scratch) स्रु (c. 6. स्रुति, स्रोरितुं).—(Cut away) अवकृत्, निवृत्, उच्छिद्.—(Cut down) अवकृत्, प्रकृत्, अवच्छिद्, अवभञ्ज (c. 7. -भञ्जति-भितुं), निभञ्ज, प्रभञ्ज; अवपत् in caus. (-पातयति-यितुं).—(Cut off) छिद्, अवच्छिद्, निवृत्, अवकृत्, लू; 'destroy,' उच्छिद्, उक्षु (c. 1. -ह्रति-हृत्), उन्मुल् (c. 10. -मूलयति-यितुं); 'rescind,' लुप् (c. 6. लुम्पति, लोप्); 'take away,' अपनी (c. 1. -नयति-नेत्), अपह; 'intercept,' विच्छिद्, उच्छिद्, अवरुप् (c. 7. -रुद्धि-रोद्); 'interrupt,' विच्छिद्, उच्छिद् (c. 10. उच्छिद्यति-यितुं); 'preclude,' निवृ in caus. (-वारयति-यितुं), निरुप्; 'obviate,' परिच्छिद्; 'cut off a limb,' चङ्गं छिद्.—(Cut out) उच्छिद्, निष्कृत्; 'shape,' कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकृप्; 'contrive,' मनसा चिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), परिकृप्; 'adapt,' युज् in caus. (योजयति-यितुं); 'outdo,' चतिभू, विशिप् in pass. (-शिष्यते); 'cut off a letter,' लुप्.—(Cut short, abridge) संह, संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्), उच्छिद्, लुप्; 'interrupt abruptly,' सहसा विच्छिद्.—(Cut up) अवच्छिद्, विनिकृत्, निवृत्; 'eradicate,' उच्छिद्.—(Cut the hair) केशान् छिद् or चावप् in caus. (-चापयति-यितुं) or परिवप. (Cut to the heart) मर्मं भिद् or छिद् or चप्.
 To cut, v. n. (Make way by dividing) उच्छिद् in pass. (-भिद्यते), मोद्विद्, स्फुद् (c. 6. स्फुटति-टितुं), उत्पद् in pass. (-पद्यते), प्रभृ.
 Cut, p. p. चित्तः-चा-चं, कृतः-सा-सं, कक्षितः-ता-तं, लूनः-ना-नं, छातः-ता-तं, दातः-ता-तं, चित्तः-ता-तं, दितः-ता-तं, वृक्कः-वृक्का वक्कं, खलितः-ता-तं, बुदितः-ता-तं, क्लमः-मा-मं, तष्टः-ष्टा-ष्टं, परिव्यापितः-ता-तं; 'cut up,' अवच्छित्तः-चा-चं, चित्तगितः-चा-चं, निवृत्तः-चा-चं; 'cut off,' in grammar, लुगः-मा-मं.
 Cut, s. (The blow of a sharp instrument) प्रहारः, चापातः; 'a sword-cut,' सद्गप्रहारः, सद्गापातः; 'cut with a whip,' कशापातः.—(Impression made by an edge) छेदः, लूनकः, व्रश्चनचिह्नं.—(Channel or canal) खातं, कुत्पा, कृत्रिमा सरित्.—(Part cut off from the rest) खण्डः-खण्डं, छेदः, भिद्यं, भित्तिः f., दलं.—(Small particle) लवः, कणः, लेशः.—(A direct road) च्युत्तमार्गः, अविमार्गः, सदीर्घपथः.—(Print) मुद्रा, पत्रे मुद्रिता प्रतिमा or प्रतिमूर्तिः f.—(Fashion, form) रीतिः f., रूपं, आकारः, विधानं, संस्कारः, संस्थानं.
 CUTANEOUS, a. त्वाचः-ची-चं, चार्मिकः-क्की-क्तं, चर्मी-म्मियी-म्मि (नं), त्वक्ससन्धी-न्धनी-न्ध (नं); 'cutaneous disease,' त्वग्रोगः, चर्मोद्भिदा; 'cutaneous eruption,' दद्रुः m., दद्रेः m.
 CUTICLE, s. अवभासिनी, वासत्वक् f. (चं), वासचर्म n. (नं).
 CUTICULAR, a. त्वाचः-ची-चं, वासत्वक्ससन्धी-न्धनी-न्ध (नं).
 CUTIS, s. (The true skin) वेदनी.
 CUTLASS, s. कर्षेरिका, खड्गः, कृपाणः, पृथुपत्रः खड्गः.
 CUTLER, s. छुरिकाकारः, शस्त्रकारः, छुरिकाविश्रुता m. (नं), शतमार्जः.
 CUTLET, s. खण्डः-खण्डं, पशुका, पशोऽस्थि n.; 'of mutton,' खौरभमांसखण्डः.
 CUTPURSE, s. ग्रन्थिभेदः-दकः, चौरः, अपहारकः, तखरः.
 CUTTER, s. (One who cuts) छेत्ता m. (नं), छेदकरः, चिद् in comp.; 'wood-cutter,' वनच्छिद्.—(Cutting instrument) कर्षेरिका, कृत्तचं, छित्वरः.—(A nimble boat) लघुनीका.—(Front-teeth) छेदकदन्ताः m. pl., राजदन्ताः m. pl.

CUT-THROAT, s. पातकः, सुमपातकः, प्राणपातकः, शाततापी m. (नं).
 CUT-THROAT, a. पयोधतः-ता-तं, मारालकः-क्का-क्तं, क्रूरः-रा-रं.
 CUTTING, s. (Piece cut off) विदलं, खण्डः-खण्डं, तष्टं, भित्तिः f. शकलं, भित्तिः.—(Act of cutting) छेदनं, कर्षणं, व्रश्चनं, खण्डनं, छिदा, छित्तिः f., लूनिः f., लावः, दातिः f., दानं.
 CUTTING, a. छित्वरः-रा-रं, छिदुरः-रा-रं.—(Caustic) खरः-रा-रं, जरुगुदः-दा-दं, मार्मिकः-क्की-क्तं, मर्मभेदी-दिनी-दि (नं).
 CUTTLE, s. (A fish, or its bone) केनः-नकः, समुद्रकेनः, सिन्धुककः, चक्षिककः, हिरडोरः, हिरिडरः, पिरडोरः, श्वेतधामा m. (नं), सुफेनं, मलं.—(A foul-mouthed fellow) मुखरः, वाग्दुष्टः, दुर्मुखः.
 CUVERA, s. See KUVERA.
 CYCLE, s. चक्रं, कालचक्रं, चावृत्तिः f., कालावृत्तिः f., कालावर्तः, परिवृत्तिः f., परिवर्तः, पर्यायः, चावलिः f.; 'of the seasons,' चतुर्पर्यायः.
 CYCLOPEDIA, s. ज्ञानचक्रं, विद्याचक्रं, विद्यापर्यायः, विद्याहारावलिः f.
 CYCLOPTIC, CYCLOPEAN, a. क्रूरपादः-रा-रं, दारुणः-शा-शं, पशुव्य-यहारः-रा-रं, चतिमहान्-हती-हत् (नं).
 CYGNET, s. हंसशावकः, पालहंसः, युवहंसः, हंसापतं.
 CYLINDER, s. गोलः, नलः, स्तम्भः, शलाका, नियः.
 CYLINDRICAL, a. चतुर्लः-ला-लं, गोलाकारः-रा-रं, स्तम्भाकारः-रा-रं.
 CYMBAL, s. यनं, मल्लरी, मल्लकं, क्लिप्तिः f., मल्लरी, भेरी, करतालं.
 CYNEGETICS, s. मृगयं, मृगया, मृगयविद्या, चारुवेद्या.
 CYNIC, s. (A misanthrope) सक्षीभिसन्धकः-सन्धी m. (नं), पुरुषद्वेषी m. (नं).
 CYNICAL, a. सदावक्रः-क्का-क्तं, अपरिचयी-यिनी-यि (नं), निरानन्दः-न्दा-न्दं, कुटिलभायः-या-यं, निन्दाशीलः-ला-लं, चिरदुःखी-खिनी-खि (नं), अनालापः-प्या-प्यं, परश्रीकातरः-रा-रं.
 CYNOSURE, s. भुवः, नक्षत्रनेमिः m., धुतिकरः, ज्योतीरयः.
 CYPHER, s. चक्रः, शून्यं, गणनिका. See CIPHER.
 CYPHERING, s. चक्रनं, चक्रविद्या, गणनविद्या. See CIPHERING.
 CYPRESS-TREE, s. श्वज्ञानरोपितः शोकलाद्यधिकस् तिलपत्रो दीर्घपृष्ठः.

D.

To DAB, v. a. चाद्रिद्रव्यलघ्वापातेन रसच् (c. 6. सिञ्चति, सेक्षुं) or मोक्ष (c. 1. -उक्षति-क्षितुं), सिकद्रव्येण लघु पाहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).
 DAB, s. (Small lump) धुद्रुपिरः, पिरः, धुद्रुखण्डः.—(Blow with something moist) सिकद्रव्येण लघुप्रहारः or लघ्वापातः, सेप्त्रनं, निपेकः.—(Something muddy thrown upon one) मलसेचनं, धिगपङ्कः.—(A man expert at something) निपुणः, पटुः, कुशलः, दक्षः.
 To DABBLE, v. a. सिच् (c. 6. सिञ्चति, सेक्षुं), अवसिच्, निपिच्, लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्), उक्ष (c. 1. उक्षति-क्षितुं), मोक्ष, झिद् in caus. (झेदयति-यितुं).
 To DABBLE, v. n. (Play in water) जले or पङ्के क्रीड् (c. 1. क्रीडति-दितुं).—(Dabble in books, read superficially) शास्त्राणि चुस् (c. 1. चुक्षति-क्षितुं).
 DABBLER, s. (One that plays in water or mud). जलक्रीडः, पङ्कक्रीडः.—(Superficial reader) शालघुसकाः, शास्त्रखण्डः, कि-विज्ञः, अत्यमात्रविद्.
 DACE, s. नदीचरः धुद्रुमत्स्यभेदः.
 DACTYL, s. चरणः-शं, भगणः, छन्दःशास्त्रेषु असमानपदं.
 DAD, DADDY, s. बालकभाषायां पितृसमानार्थः शब्दः, चाचा, ताता.
 DÆDAL, a. चित्रविचित्रः-चा-चं, नानाप्रकारः-रा-रं, बहुविधः-धा-धं.

- DAFFODIL, DAFFODOWNDILLY, *s.* उत्पलजातीयः पुष्पप्रभेदः.
- DAGGER, *s.* कटारः, कृपाणी, तुरिका, शङ्खः *m.* क्षतिपुत्रिका, कर्तरी.
- TO DAGGLE, *v. a.* मलेन or पङ्केन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्).
v. n. पङ्के or कर्हमे लुट् (c. 6. लुठति -ठितुं).
- DAGGLETAIL, *a.* मलपङ्की -किनी -कि (न्), मलदूषितः -ता -तं.
- DAILY, *a.* साह्रिकः -की -कं, दैनिकः -की -कं, दैनः -नी -नं, दीर्घसिकः -की -कं, प्रात्यहिकः -की -कं, दियानतः -नी -नं, चन्वाहिकः -की -कं, नैयिकः -की -कं, अवश्यकः -का -कं; 'daily occupation,' साह्रिकं, निरवकृत्यं.
- DAILY, *adv.* प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, प्रत्यहं, प्रतिवासरं, अनुदिनं, चन्वहं, दिवसे दिवसे, दिने दिने, सहनि सहनि, चहरहः.
- DAINTILY, *adv.* ललितं, सलालितं, सलील्यं, सुकुमारं, कोमलं, विलासेन.
- DAINTINESS, *s.* (Delicacy, softness) सुकुमार्यं, कोमलता, मृदुता. — (Elegance, nicety) लालित्यं, लील्यं, लारव्यं, विलासः, सूक्ष्मता, विनीतता. — (Deliciousness) सुखादुता, मुरस्त्वं, सौरस्यं.
- DAINTY, *a.* (Delicious) सादुः -दुः -द्वी -दु or सुसादुः, सुरसः -सा -ि, रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, मिष्टः -छा -छं, सादुकारः -रा -रं, सुखाद्यः -छा -छं. — (Delicate, nice) सुकुमारः -रा -रं, कोमलः -ला -लं, मृदुः -द्वी -दु, विनीतः -ता -तं, सूक्ष्मः -स्सा -स्सं. — (Over-nice, ceremonious) चतविनीतः -ता -तं, चतिसम्यः -भ्या -भ्यं.
- DAINTY, *s.* सुखासः, स्वाह्वं, स्वादुभोजनं, विशिष्टाह्वं, भोजनविशेषः, सुखाद्यं.
- DAIRY, *s.* घोरमन्यनशाला, दधिमन्यनगृहं, गोदुग्धागारं, पयोरध्वनस्थानं.
- DAIRY-MAID, *s.* गोदोहिनी, घोरमन्यनी, गोदुग्धाधिका, गोपी, आभोरी.
- DAISY, *s.* वसनसमये ययसप्ररोही शुक्रदलः धुद्रुपुष्पप्रभेदः.
- DALE, *s.* दरी -रा, दरोभूः *f.* कन्दः -री, अद्रिद्रोणी, उपत्यका, प्रानरं.
- DALLANCE, *s.* (Act of fondness) कामपेक्षा, हावः, ललितं, लालसा, रमणं, रमस्यं, विलासः, विलसितं. — (Delay) विलसः, कालयापः.
- TO DALLY, *v. n.* (Sport, play, trifle) क्रीड् (c. 1. क्रीडति -डितुं), प्रक्रीड्; रम् (c. 1. रनते, रन्तुं), लल् (c. 1. ललति -लितुं), विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), रुड् (c. 6. रुडति -डितुं). — (Caress a woman) स्तिरा सह रम् or विलस्, कामपेक्षां कृ. — (Delay) विलस् (c. 1. -लसते -सितुं).
- DAM, *s.* (Mother, said of animals) जननी, जनिका, प्रजनिका, प्रजायिनी, प्रसूः *f.*, जनयित्री, जसा, माता *f.* (नृ). — (Bank to confine water) सेतुः *m.*, सेतुपथः, जलयन्त्रकः, धरणं, पिण्डनः, जालिः *f.*
- TO DAM UP, *v. a.* सेतुना जलं चम् (c. 9. चम्पति, चम्पुं) or संस्तम् (c. 9. -स्तम्पति -स्तम्पितुं) or निरुप (c. 7. -रुण्ति -रोतुं).
- DAMAGE, *s.* क्षतिः *f.*, क्षतं, अपचयः, क्षपायः, हानिः *f.*, नाशः, दोषः, दृषणं, क्षयः, उपक्षयः, क्षपाकारः, क्षपकृतं, हिंसा, द्रोहः, ध्वंसः, प्रव्यंसः, भंशः, अनिष्टं. — (Damages in law) क्षतिपूरणं, दण्डः, पारितोषिकं, प्रतिफलं, निष्कृतिः *f.*, प्रायश्चित्तं.
- TO DAMAGE, *v. a.* हिंस (c. 7. हिनस्ति c. 1. हिंसति -सितुं), उपहिंस, विहिंस; दुष् in caus. (दूषयति -यितुं); क्षपकृ; अर्द्ध in caus. (अर्द्धयति -यितुं); क्षण् (c. 8. क्षणोति -णितुं), परिक्षण्; नश् in caus. (नाशयति -यितुं), दुह् (c. 4. दूषयति, द्रोषुं).
- DAMAGABLE, *a.* हिंसनीयः -या -यं, दूष्यः -प्या -प्यं, क्षपचयक्षमः मा -मं. — (Mischievous) हिंसः -सा -सं, दूषकः -का -कं, क्षपकारकः -का -कं.
- DAMAGED, *p. p.* क्षतः -ता -तं, परिक्षतः -ता -तं, विधतः -ता -तं, दूषितः -ता -तं, सदीपः -पा -यं, अर्द्धितः -ता -तं, कृतापकारः -रा -रं, क्षपकृतः -ता -तं.
- DAMASK, *s.* पुष्पादिमृचिकम्बलकृतं दमस्कनाम चित्रदुकूलं.
- TO DAMASK, *v. a.* (Adorn stullis with flowers) दुकूलं सूचिकम्बेद्वारा पुष्पादिना सलङ्क. — (Variegate) चित्र् (c. 10. चित्रयति -यितुं), कर्षरीकृ.

- DAMASK-ROSE, *s.* हेमपुष्पं, रक्तपुष्पो जयाम्रभेदः.
- DAME, *s.* (Lady) चाय्या, भाविनी. — (Woman) स्त्री, वधूः, गृहिणी.
- TO DAMN, *v. a.* (Doom to hell or eternal torments) नरकं गम्या इति शापं वद् (c. 1. वदति -दितुं); अननदण्डं or नरकदण्डं प्राप्या इति द्यू (c. 2. व्रपति, वक्तुं), अननदुःखं or अननयातना ते भूयाद् इति धिक्, स नरकं व्रजतु or अपोऽधो निरये पततु इति शमं कृ, नरकदण्डाहं ता (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), नरके निपतु in caus. — (पातयति -यितुं). — (Condemn) दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं), दण्डाहं शा. — (His any public performance) रङ्गे नाटकं प्रेक्ष्य कर्कशशब्दे चप्रसादं सूच. (c. 10. सूचयति -यितुं).
- DAMNABLE, *a.* अननदण्डाहः -हा -हं, नरकदण्डाहः -हा -हं, नरके पतनाहः -हा -हं. — (Odious) गर्हितः -ता -तं, गह्वीयः -या -यं.
- DAMNABLY, *adv.* यथा नरकदण्डाहो भवति तथा, गर्हितं.
- DAMNATION, *s.* अननदण्डः, नरकदण्डः, अननयातना, नरकयातना, नरके पतनं, नरकगमनं, अपोगमनं, क्षमिसम्पातः, ईश्वरकृपावहिष्करणं.
- DAMNED, *p. p.* नरकगतः -ता -तं, नरकपतितः -ता -तं, नरकस्यः -स्या -स्यं, नारकी -किणी -कि (न्), निरयः -यो -यं, नरकप्राप्तः -मा -मं, क्षमिशमः -मा -मं, गर्हितः -ता -तं, गह्वीयः -या -यं, पृष्ठाहः -हा -हं.
- DAMNIFY, *a.* धनिकारकः -का -कं, क्षपकारी -रिणी -रि (न्), दूषकः -का -कं.
- TO DAMNIFY, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), क्षपकृ, क्षतं -ता -तं कृ.
- DAMP, DANK, *a.* (Moist) चाद्रैः -द्रौ -द्रै, साद्रैः -द्रौ -द्रै, मलाद्रैः -द्रौ -द्रै, क्षिन्नः -चा -चं, तिमितः -ता -तं, स्तिमितः -ता -तं, उच्चः -चा -चं, समुन्नतः -चा -चं, सरसः -सा -सं, जलसिक्तः -क्ता -क्तं, चतूपः -पा -पं, समुधितः -ता -तं, चोदः -दा -दं, उच्चः -चा -चं. — (Dejected) झानः -ना -नं, झानः -न्ता -नं, विषयः -खा -खं.
- DAMP, *s.* (Moisture) क्षेदः, सङ्केदः, स्नेमः, तेमः -मनं, समुन्नतं, जलायसेकः, चिक्षिदः. — (Fog, vapour) चाप्यः, खवाप्यः, धूमः -मिक्ता, खेदः. — (Dejection) विषादः, झानिः *f.*; 'to be damp,' द्रिद् (c. 4. क्षिद्यति) तिम् (c. 4. तिम्पयि or तीम्पयति).
- TO DAMP, *v. a.* (Moisten) क्षिद् in caus. (क्षेदयति -यितुं), परिक्षिद्; सिच् (c. 6. सिचति, सेक्तुं), क्षवसिच्; उच्च (c. 1. उच्चति -यितुं), समुध्; उन्द् (c. 7. उन्नति, उन्दिता), चाद्रौकृ. — (Dispirit) मनो रण्ड् (c. 10. रण्डयति -यितुं), रण्डिताशंसं -सां -सं कृ, भगनाशं -शां -शं कृ, झानाशं -शां -शं कृ.
- DAMPISH, *a.* ईपदाद्रैः -द्रौ -द्रै, ईपक्षिमतः -ता -तं, आक्षिन्नः -चा -चं.
- DAMPNESS, *s.* चाद्रैता, साद्रैता, जलाद्रैत्वं, क्षिन्नता, जलसिक्तत्वं, चतूपता.
- DAMPY, *a.* विषादी -दिनी -दि (न्), क्षवसन्नः -चा -चं, उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं.
- DAMSEL, *s.* कन्या, कुमारी -रिका, कन्यका, युवतिः *f.* -तो, यूनो, चाला -लिका, अविवाहिता स्त्री; 'damsel's child,' कानिनी -नी.
- DAMSON, *s.* दाम्बन्नामकः कृष्णपर्णः शुक्रफलप्रभेदः.
- TO DANCE, *v. n.* नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), प्रनृत्, उपनृत्, सम्प्रनृत्, नर् (c. 1. नर्तति -टितुं), नृत्यं कृ, नर्तकवद् हस्तपादादि सञ्चल् in caus. — (चालयति -यितुं); 'to dance attendance,' उपास् (c. 2. -चास्ते -चासितुं).
- TO DANCE, *v. a.* नृत् in caus. (नर्तयति -यितुं), चल् in caus. (चालयति -यितुं).
- DANCE, *s.* नृत्यं, नाट्यं, ताड्यं, लास्यं, चारण्यं, पादयासः, गृहनिका.
- DANCER, *s.* नर्तकः -की *f.*, नटः -टो *f.*, कुशीलवः, लासकः -की *f.*, लासिका *f.*, चारणः, चारणदाराः *f. pl.*, शैलाली *m.* (न्), शैलूपः, नाटकः -को *f.*, कृशाश्री *m.* (न्), नर्तनवृत्तिः *m. f.*, नृत्यकुशलः, भर्तः, भारतः, जायानीयः, तालावचरः.
- DANCING, *s.* नृत्यं, नर्तनं, नाट्यं, नटनं, प्रनर्तनं, लास्यं, लासः, ताड्यं,

कौशील्यं, चारुत्वं, गुणनिका, हस्तपादादिसंचालनं.

DANCING-MASTER, *s.* नृत्ताचार्यः, नृत्तशिक्षकः, नृत्यगुरुः *m.*

DANCING-SCHOOL, *s.* नृत्यशिक्षणशाला, नृत्यशाला, नृत्यशिक्षावेष्टम *n.* (नं).

DANDELION, *s.* सिंहपत्नी, सिंहदन्तरूपपत्रः घुट्टीपत्रभेदः.

DANDIPRAT or DAPPERLING, *s.* चालकः, पुत्रकः, माणवकः, चामनः.

To DANDLE, *v. a.* ऊरुदेशे चालकं धृत्वा लल in caus. (लालयति -यितुं).

DANDLED, *p. p.* ललितः -ता -तं, सान्त्वकरणायै जानुदेशे धृतः -ता -तं.

DANDRIFF, DANDRUFF, *s.* मज्जा, शिरोमध्ये पिण्डितवेहः, शिरोमलं.

DANDY, *s.* सुवेशी *m.* (नं), सुवसनः, दर्जनीयमानो *m.* (नं), चेक्रः.

DANGER, *s.* भयं, भयहेतुः *m.*, संशयः, शङ्का, सन्देहः, विकल्पः, चातक्यः, आपद *f.*, विपद् *f.*, अपायः, विपत्तिः *f.*, उत्पातः, पापा, व्यापातः; 'any thing exposed to danger,' भयस्थानं, संशयस्थानं, शङ्कास्पदं; 'danger of life,' जीवितसंशयः, प्राणनाशसंशयः, प्राणव्यापः; 'we are in danger of being led to justice,' अस्माकं विचारस्थाने आनयनशङ्का विद्यते; 'in danger of punishment,' दण्डयोग्यः -ग्या -ग्यै; 'brought into danger,' संशयितः -ता -तं; 'an act attended with danger,' सन्दिग्धकर्म *n.* (नं).

To DANGER, *v. a.* संशयस्य -स्यां -स्यं कृ, शङ्कास्पदं कृ, सन्देहस्यं -स्यां -स्यं कृ; 'one who dangers his life,' संशयितजीवितः.

DANGEROUS, *a.* भयङ्करः -रा -रं, भयानकः -को -कं, भयहेतुकः -का -कं, सन्दिग्धः -ग्या -ग्यै, सांशयिकः -को -कं, संशयस्यः -स्या -स्यं, संशयापन्नः -घा -घं, शङ्काक्रान्तः -न्ता -न्तं, भयाक्रान्तः -न्ता -न्तं, भयजनकः -का -कं, भैरवः -वी -वै, विपत्तिजनकः -का -कं; 'a dangerous illness,' सविपातकः.

DANGEROUSLY, *adv.* यथा संशयः or भयहेतुर् उपपद्यते तथा, भैरवं, शङ्कापूर्वकं, भयानकं, सन्दिग्धं; 'dangerously ill,' सविपातकरोगग्रस्तः.

DANGEROUSNESS, *s.* भयानकत्वं, सन्दिग्धता, सांशयित्वं, शङ्काक्रान्तत्वं.

To DANGLE, *v. n.* लुट् (c. 6. लुठति -ठितुं), पञ् (c. 1. पञ्चति -चितुं), लङ् (c. 1. लङ्ते -ङितुं), अवलङ्, लुल् (c. 1. लोलति -ते -लितुं).

DANGLER, *s.* स्त्रीणाम् उपासने or स्त्रीभिः सह विलासकरये चालयेपकः.

DANGLING, *a.* पञ्चन् -चनो -चत् (ङ्), लोलः -ला -लं, लोलमानः -ना -नं, लुठन् -ठनी -ठत् (ङ्), ललमानः -ना -नं, अवलसितः -ता -तं, लुलितः -ता -तं.

DAPPER, *a.* चिनीतः -ता -तं, शुद्धाकारः -रा -रं, ललितरूपः -पा -पं.

To DAPPLE, *v. a.* पिच् (c. 10. पिचयति -यितुं), पिचयिषिषीकृ, कङ्घरीकृ.

DAPPLED, *a.* चिन्तितः -ता -तं, कङ्घरितः -ता -तं, नानावर्णः -वो -वै.

To DARE, *v. n.* धृप् (c. 5. धृष्यति, धयितुं), साहसं कृ, साहसेन व्यवसो (c. 4. -स्यति -स्यतुं); 'I dare not ask him,' न तं प्रष्टुं धृष्योमि.

To DARE, *v. a.* (Challenge) साह्ने (c. 1. -ह्यति -ह्यतुं), समाह्ने, निमुञ्जार्थम् साह्ने, स्वर्थे (c. 1. स्वर्थेति -थितुं), साह्रन्द् (c. 1. -ह्रन्दति -न्दितुं).

DARE, *s.* आह्वानं, समाह्वानं, योपसंरावः, क्रुद्धितं, अभिराहः.

DARED, *p. p.* (Challenged) साहृतः -ता -तं, समाहृतः -ता -तं.

DARING, *s.* साहसं, प्रतिभा, धार्ढ्यं; 'act of daring,' अत्ताहितं.

DARING, *a.* साहसी -सिनी -सि (नं), साहसिकः -को -कं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं, धृष्टः -धृष्टः -धृष्टः, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, शूर -रा -रं, निर्भयः -या -यं, अभीतः -ता -तं, निर्विशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, अकुतोभयः -या -यं, विक्रान्तः -न्ता -न्तं, पराक्रमी -मिणी -मि (नं), प्रतिभानवान् -वनी -वत् (ङ्), प्रतिभान्वितः -ता -तं.

DARINGLY, *adv.* साहसेन -सात्, साहसपूर्वकं, धृष्टं, धृष्टत्वात्, सशीर्थं, प्रगल्भं, निर्भयं, निर्विशङ्कं, सविक्लमं, सप्रतिभानं, वीरवत्.

DARINGNESS, *s.* साहसं, साहसिकत्वं, धृष्टता, धृष्टता, धार्ढ्यं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, प्रतिभा -भानं, निर्भयत्वं, वीरता, शीर्थं, वैधै, विक्लमः.

DARK, *a.* तामसः -सो -सं -सिकः -को -कं, तमसी -खिनी -खि (नं), सान्यकारः -रा -रं, अन्धकारयुक्तः -क्ता -क्तं, सतिमिरः -रा -रं, तिमिरयुक्तः -क्ता -क्तं, तमोवृतः -ता -तं, तमोमयः -यी -यं, तमोभूतः -ता -तं, निरालोकः -का -कं, निम्नः -भा -भं, अप्रकाशः -शा -शं, हतज्योतीः -तीः -तिः (स्).—(Obscure) गूढः -ढा -ढं, निगूढः -ढा -ढं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, दुर्देशः -ज्ञा -ज्ञं.—(Dark-coloured) कृष्णः -ष्णा -ष्णं, श्यामः -मा -मं, कालेयः -यी -यं, मेघकः -का -कं, नीलः -ला -लं, सिततरः -रा -रं.—(Opaque) अखच्छः -च्छां -च्छं; 'a dark night,' तामनी, तमिसा, नष्टचन्द्रा रात्रिः.

DARK, *s.* तमः *n.* (स्), अन्धकारः, तिमिरं, तमिसं, अन्धं.

To DARKEN, *v. a.* तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), तिमिरीकृ, अन्धीकृ.

To DARKEN, *v. n.* तमसी -खिनी -खि भू, तिमिरीभू, अन्धीभू.

DARKENED, *p. p.* तमोवृतः -ता -तं, तिमिरीकृतः -ता -तं, सन्तमसः -सा -सं.

DARKISH, *a.* तमस्कृतः -त्या -त्यं, ईपज्ञामसः -सो -सं.—(In colour) ईपकृष्णः -ष्णा -ष्णं, साकालः -ला -लं, आनीलः -ला -लं.

DARKLING, *a.* तमोवर्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (नं) or अन्धकारवर्ती.

DARKLY, *adv.* अस्पष्टं, अप्रकाशं, अत्यक्तं, सान्यकारं, अन्धवत्, अन्धं.

DARKNESS, *s.* अन्धकारः, तमः *n.* (स्), तिमिरं, तमिसं, तमसं, ध्वानं, निरालोकता, सान्यकारत्वं, निम्नता, अन्धं, शार्पदं, रात्रिवासः *n.* (स्), निशाचर्यं *n.* (नं), भूच्छाया, खलुक् *m.* (ङ्); 'slight darkness,' पयतमसं; 'great darkness,' अन्धतमसं, तमसतिः *f.*; 'universal darkness,' सन्तमसं.

DARKSOME, *s.* तमसी -खिनी -खि (नं), तमस्कृतः -त्या -त्यं, निम्नः -भा -भं.

DARLING, *s.* प्रियः -या, हृदयप्रियः -या, दयितः -ता, चेहपार्वं.

DARLING, *a.* हृदयप्रियः -या -यं, सुप्रियः -या -यं, प्रियतमः -मा -मं, हृद्यः -द्या -द्यं, पद्मः -भा -भं, इष्टः -ष्टा -ष्टं, इष्टतमः -मा -मं.

DARN, *s.* पल्लयोन्यनुकृतं जीर्णवस्त्रासीवनं, पल्लसन्धिः *m.*

To DARN, *v. a.* जीर्णवस्त्राणि सिप् (c. 4. सोप्यति, सेवितुं) or सूक्ष्मसूचि-कर्मद्वारा सन्धा (c. 3. -पन्ने -पान्तुं).

DARNEL, *s.* कद्यः, शस्यद्येवरुहः कद्यप्रभेदः.

DART, *s.* शूलः -लं, प्रासः, शल्यं, शङ्कुः *m.*, धिपणिः *m.*, पाणिमुक्तं, कर्मुक्तं, मुक्तकं, पाणः, अस्त्रं, समिकं, दूरपेयो *m.* (नं).

To DART, *v. a.* अस् (c. 4. अस्ति, असितुं), प्रास्, क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), मुच् (c. 6. मुचति, मोक्षुं), प्रमुच्, सूच् (c. 6. सूचति, सृष्टुं), ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं), पत् in caus. (पातयति -यितुं), प्रह् (c. 1. -हरति -हर्तुं).

To DART, *v. n.* (As lightning) स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं).—(Dart upon one) आपत् (c. 1. -पति -तितुं), अभिदृ (c. 1. -द्ववति -द्वोतुं).

To DASH, *v. a.* (Throw or strike any thing suddenly or forcibly against another) सहसा or प्रसभं धिप् (c. 6. धिपति, क्षेपुं) or प्रधिप् or अस् (c. 4. अस्ति, असितुं) or प्रास् or पत् in caus. (पातयति -यितुं), or अभिहन् (c. 2. -हनि -नुं), or अभ्याहन् or प्रतिहन् or पद् (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Break by collision, dash in pieces) मूद् (c. 9. मूद्रति, मर्दितुं), निष्पिप् (c. 7. -पिनष्टि -पेष्टुं), प्रभङ् (c. 7. -भनक्ति, भङ्गुं), विघट् (c. 10. -घटयति -यितुं), भूनी प्रधिष्य खडं खडं कृ or खडशः कृ or लवशः कृ or पूर्य (c. 10. पूर्यति -यितुं).—(Bespatter, besprinkle) अवक् (c. 6. -स्फुरति -स्फुरितुं -रीतुं), अव्यक्, समवक्; उक् (c. 1. उच्यति -च्यितुं), अव्युक्, मोक्षुः; अवसिक् (c. 6. -सिचति -सेक्षुं).—(Mingle, adulterate) मिष् (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सन्मिष्, संसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं).—(Confound) मूद् in caus. (मोहयति -यितुं), विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं).—(Obliterate) चामृन् (c. 2. -मार्ष्टि -मार्ष्टुं), उच्छिद् (c. 7. -रिपति -क्षेपुं), विलुप्

- in caus. (-लोपयति-यितुं); 'dash one's hopes,' छाशा भङ्ग or खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं); 'dash out the brains,' मस्तिष्कं निम्नयिष्य.
- To DASH, v. n. (Rush against with a violent motion) प्रवृत्त (c. 1. -पतति-तिङ्), प्रोत्पन्न, चापत्, प्रस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति-स्कन्तुं), उत्सृज्य (c. 1. -प्रवते-प्रोत्तुं), चमिदु (c. 1. -द्रवति-द्रोत्तुं).—(Be dashed in pieces), प्रभङ्ग in pass. (-भङ्गते).
- DASH, s. (Collision) सङ्घट्ट-ट्टनं, सनायातः, प्रतिघातः, चमिघातः, परस्परघातः, प्रभङ्गः, सम्मर्दः, मर्दनं, निम्नपेयः.—(Infusion, admixture) प्रक्षेपः, मिश्रणं, सम्मिश्रणं, संसर्गः; 'a dash, a slight quantity,' किञ्चित्, ईप्सु.—(A line in writing to denote a pause or omission) लिखने विरामसूचनार्थं or त्यागसूचनार्थं क्षुद्ररेखा.—(Blow) प्रहारः, घायातः, आहतिः f.
- DASTARD, s. कापुरुषः, दुपुरुषः, इतकः, झोवः, कातरः, कृपणः, भोः.
- To DASTARD OR DASTARDISE, v. a. चस् in caus. (-त्रासयति-यितुं), सन्दर्श; भी in caus. (भाययति or भीषयति-यितुं), दीनचेतनं-नां-नं कृ.
- DASTARDLY, a. चमनुष्यः-प्या-प्यं, कातर-रा-रं, निर्धोरः-रा-रं, झोवः-वा-वं, अपौरुषेयः-पी-प्यं, दीनमनस्कः-स्त्रा-स्त्रं.
- DASTARDY, s. कापुरुषत्वं, चमनुष्यता, अपौरुष्यं, कातर्यं, क्लेश्यं, दीनता.
- DATA, DATUM, s. तत्त्वानि n. pl., सत्यानि n. pl., सद्योनुमतं तत्त्वं, उपन्यासः.
- DATE, s. (Time at which a letter, &c. is written) लिखनकालः, लिखनदिवसः, दिवसः, दिनं, तिथिः m. f.—(Time at which a thing was done) कालः, कालिकता, तत्कालः.—(Period, term) अवधिः m., कालावधिः m., परिमाणं.—(Fruit) खजूरः, काठिनः; 'out of date,' चयवहारितः-ता-तं, निरुक्तः-क्ता-क्लं.
- To DATE, v. a. कालं or दिवसं or दिनं or तिथिं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).
- DATED, p. p. कालसम्पन्नः-न्ना-न्नं, सकालः-ला-लं, कृतकालः-ला-लं.
- DATE-TREE, s. खजूरः, नृणदुमः, घनामयः; 'marshy date-tree,' हिनालः, हीनालः, हिमहासकः.
- DATIVE, a. (Case) सम्प्रदानं, सम्प्रदानकारकः, चतुर्थी विभक्तिः.
- To DAUB, v. a. लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्), चालिप्, उपलिप्, समालिप्; चञ् (c. 7. चनक्ति, चञ्जु or caus. चञ्जयति-यितुं), दिह् (c. 2. देयिष्य-यिष्युं), प्रदिह्.—(Cover over) चद् (c. 10. द्यादयति-यितुं), प्रच्छद्.
- DAUB, s. लेपः, पिलेपः.—(Bad painting) कुचित्रं, कुचित्रलेखा, मन्दचित्रं.
- DAUBED, p. p. लिप्तः-मा-मं, उपलिप्तः-मा-मं, विलिप्तः-मा-मं, चञ्ज-क्ता-क्तं, चम्यक्तः-क्ता-क्तं, दिग्धः-ग्धा-ग्धं, निदिग्धः-ग्ध-ग्धं.
- DAUBER, s. लेपकः, लेपकरः, प्रलेपकः.—(Coarse painter) अनभिज्ञचित्रकरः, कुचित्रलिक् m. (स्), चित्रकरदेशीयः, चित्रकरपाशः.
- DAUBY, a. श्यामः-ना-नं, शीनः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, लेप्यः-प्या-प्यं.
- DAUGHTER, s. दुहिता f. (तृ), पुत्री, पुत्रिका, पुत्रका, सुता, सनुः-नूः f., चालिका, स्वजा, चङ्गजा, कन्या, तनया, कन्यकाजनः, जाता, दारिका, प्रसूतिः f., विद् f. (ञ्); 'legitimate daughter,' खीरसी, धर्मजा; 'daughter in law,' सुपा, जनी, पुत्रवधूः f., वधूः f., वधूटी, सुतस्त्री; 'adopted daughter,' करणीसुता, पुत्रिका, पोष्यपुत्री, क्रीतपुत्री; 'daughter's husband,' जामाता m. (तृ), दुहितुःपतिः m.
- To DAUNT, v. a. चस् in caus. (-त्रासयति-यितुं), सन्दर्श, भी in caus. (भाययति or भीषयति-यितुं), भयं जन् in caus. (जनयति-यितुं), मनो भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं), मनोहन्तं-तां-तं कृ.
- DAUNTLESS, a. निर्भयः-या-यं, चशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, विशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, अभीतः-ता-तं, चक्रतोभयः-या-यं, अपभीः-भीः-भि, निःसाध्यः-सा-सं.

- DAUNTLESSNESS, s. निर्भयत्वं, अभीतिः f., अभयं, अभीरुता, विशङ्कता.
- DAUPHIN, s. युवराजः, ज्येष्ठो राजपुत्रः, राजः, पृथ्वीपुत्रः.
- To DAWDLE, v. n. विलम्ब (c. 1. -लम्बते-चितुं), कालं क्षिप् (c. 6. क्षिप्ति, क्षेप्ति).
- DAWDLER, s. विलम्बी m. (नृ), कालक्षेपकः, दीर्घसूत्री m. (नृ).
- To DAWN, v. n. प्रभा (c. 2. -भाति-हं), उपस् (nom. उपस्यति), च् (c. 1. उच्चति, चोपिहं), व्युप्, सनुप्, प्रभातोभू.
- DAWN, s. अस्त्यः, प्रभातं, उपः-पः n. (स्), प्रत्युपः-पः n. (स्), प्रसूयः-पः n. (स्), अस्त्योदयः, व्युधं, विगातं, भातः, उदयः, प्रातःकालः, कल्पं, काल्यं, पृथ्वीसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, सन्ध्या, दिवसमुखं, अहर्मुखं, दिनारम्भः, दिनादिः m., निशापसानं, निशान्तं, क्षपान्तः, रात्रिदिवसः, गोसर्गः, प्रायोधिकः; 'at dawn,' प्रभाते, उपा, प्रातःकाले, प्रातर्; 'belonging to the dawn,' उपस्यः-स्या-स्यं, प्रभातोभू-या-यं, प्रातःकालीनः-ना-नं.
- DAY, s. दिवसः-सं, दिनं, अहः m. (नृ), वासरः, वाट, यु n. यमः, वाद्यः; 'a lunar day,' तिथिः m. f.-पी; 'to day,' च्य; 'by day,' दिवा, अह्वाय; 'day by day,' प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, प्रति-वासरं, प्रत्यहं, दिवसे दिवसे, अहम्यहनि, अहरहः, दिने दिने; 'day and night,' अहोरात्रं, अहर्निशं, दिवानिशं, दिवारात्रं, क्षपाहं, युनिशं, युनिशी; 'from day to day,' दिनान्तरं, चारं चारं; 'one day,' एकदा; 'a former day,' पूर्वद्युस्; 'a future day,' उत्तरेद्युस्; 'another day,' अन्नेद्युस्; 'next day,' परेद्युस्, परेद्युवि; 'the day before yesterday,' अपरेद्युस्; 'the day after to-morrow,' पप्यस्, अपरेद्युस्; 'a night and two days or a day and two nights,' पक्षिणी; 'a day of Brahma,' ब्राह्मः; 'a day of the gods,' देवतः; 'a rainy day,' दुर्दिनं, वार्हेलं; 'day's hire,' दिनिका, दिनिकी.
- DAY-BOOK, s. महाजनस्य दैनिकपुस्तकं, वाणिज्यपुस्तकं यस्मिन् दिवसे दिवसे पणायामुक्तानि लिख्यते or आरोप्यते.
- DAY-BREAK, s. अस्त्योदयः, उदयकालः, उपः, प्रत्युपः, प्रभातं, प्रभातकालः, दिवसमुखं, अहर्मुखं, दिनारम्भः, दिनादिः m., रात्र्यवसानं, निशान्तं.
- DAY-LABOUR, s. ब्रातं, दैनिककर्म n. (नृ), आह्निकक्रिया, दिपाकर्म n.
- DAY-LABOURER, s. ब्रातरीनः, ब्रातकरः, ब्रातयामृतः, दैनिककर्मकरः.
- DAY-LIGHT, s. दिनज्योतिः n. (स्), सूर्यकालः, सूर्यरश्मिः m., दिना-लोकाः, दीप्तिः f.
- DAY-SPRING, s. अस्त्योदयः, उदयः, सूर्योदयः, दिवसमुखं, दिनारम्भः.
- DAY-STAR, s. प्रभातनक्षत्रं, प्रभातोयतारा, प्रातरुदयिनी तारा, मुखतारा.
- DAY-TIME, s. दिवसकालः, सूर्यकालः, सूर्यसमयः, दिनकालः, रात्रिकालः.
- DAY-WORK, s. दिवसकर्म n. (नृ), दिवाकर्म, आह्निकक्रिया, ब्रातं.
- To DAZZLE, v. a. अतिशयतेजसा दृष्टिं सन्नप् in caus. (-तापयति-यितुं) or उपहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं) or अवहृप् (c. 7. -हृणञि-रोहं).
- To DAZZLE, v. n. अतिदीप्त्युपहतत्वात् सन्नापितदृष्टिः-दिष्टि-दिष्टि भू.
- DAZZLED, p. p. उपहतदृष्टिः-दिष्टि-दिष्टि or अवहृददृष्टिः, उपहतनयनः-ना-नं.
- DAZZLING, a. अतितेजसः-सी-सं, उज्ज्वलः-ला-लं, दृष्टिसन्नापकः-का-कं, दुरालोकः-का-कं, दुर्निरोह्यः-ह्या-ह्यं, दुर्देशः-शी-शी, नयनोपघातो-जितनी-ति (नृ).
- DEACON, s. उपपुरोहितः, उपपश्चात्तयापकः, पुरोहितसहायः-सहकारी m. (नृ).
- DEACONESS, s. पृथ्वीकाले स्त्रीषीयसमाने पुरोहितसहकारिणी स्त्री.
- DEACONRY, DEACONSHIP, s. उपपुरोहितस्य पदं or व्यापारः or कर्म n. (नृ).
- DEAD, a. and p. मृतः-ता-तं, प्रेतः-ता-तं, परेतः-ता-तं, समृतः-ता-तं, प्रेतोभूतः-ता-तं, चतीतः-ता-तं, व्यतीतः-ता-तं, अपगतः-ता-तं,

विगतः -ता -तं, जजीवः -वा -वं, निजीवः -वा -वं, व्यापन्नः -ता -तं, विपन्नः -ता -तं, संस्थितः -ता -तं, वृत्तः -ता -तं, प्रमोतः -ता -तं, नष्टः -ता -तं, उपरतः -ता -तं, अवसन्नः -ता -तं, त्वक्जजीवनः -ता -तं, गृही-
 खजीविताः -ता -तं, न्यस्तदेहः -हा -हं, गतप्राणः -ता -तं, गतासुः -सुः -सु
 or उन्नतासुः, परासुः -सुः -सु, प्राप्तापन्नः -ता -तं, अप्रियमात्रः -ता -तं, नानशेषः -पा -पं, क्षीर्तिशेषः -पा -पं, कपाशेषः -पा -पं, दिष्टकृतः -ता -तं, प्रशान्तः -ता -तं, 'gone to heaven,' स्वर्गातः -ता -तं, जडगतः -ता -तं, 'half-dead,' मृतकत्वः -त्वा -त्वं, मृतप्रायः -या -यं, मुग्धः -धुः -धु.—(Inanimate) अमाखी -खिनी -खि (न्), विचेतनः -ता -तं, व्यसुः -सुः -सु, प्राणहीनः -ता -तं.—(Motionless) निष्पन्दः -न्दा -न्दं, निष्प्रेष्टः -ष्टा -ष्टं, निश्चलः -ला -लं.—(Empty) शून्यः -न्या -न्यं.—
 (Dull) मन्दः -न्दा -न्दं, निस्तेजाः -जाः -जः (न्).—(Obtuse) जडः -डा -डं, क्षतीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं.—(Vapid) विरसः -सा -सं, निस्सह्यः -ह्या -ह्यं, निस्सारः -रा -रं, शून्यः -वा -वं.—(Useless) विफलः -ला -लं.—(Numbed) स्तम्भः -म्भा -भं, सुप्तः -प्ता -प्तं.—(Dead body) मृतशरीरं, मृतकं, शवः -वं, क्षुण्णः -पं.
DEAD, s. (Of night) मय्यरात्रः, महारात्रः, महानिशा, चर्द्धरात्रः, चर्द्ध-
 निशा, निशीपः; 'in the dead of night,' रात्रिमध्ये; 'of win-
 ter,' शीतकालमध्ये.
To DEADEN, v. a. दुर्बलीकृ, निर्बलीकृ, ज्ञानीकृ, शिपिलीकृ, विरसीकृ,
 तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), शम् in caus.
 (शमयति -यितुं).
To DEADEN, v. n. झै (c. 1. झायति, झानुं), धि in pass. (धीयते), शिपिलीभू.
DEADENED, p. p. दूततेजाः -जाः -जः (न्) or ज्ञानतेजाः or नष्टतेजाः,
 क्षीणशक्तिः -क्ति -क्ति, शिपिलचलः -ला -लं, उपहतशक्तिः -क्ति -क्ति.
DEADLY, a. मारालकः -का -कं, व्यापादकः -का -कं, आत्ययिकः -की -कं,
 प्राणान्तकः -की -कं or प्राणान्तकः or जीवान्तकः, प्राणहारी -रिणी
 -रि (न्) or प्राणपहारी, प्राणघातकः -का -कं, मृत्युजनकः -का -कं,
 निधनकारी -रिणी -रि (न्), विषमृत्युः -त्वा -त्वं, सविषः -पा -पं,
 कालकाल्यः -त्वा -त्वं, प्राणनाशकः -का -कं, मर्मान्तकः -की -कं.—
 (Implacable) अशान्त्यः -भ्या -भ्यं; 'deadly hatred,' चट्टपैरं;
 'deadly poison,' मृत्युजनकगरलं.
DEADLY, adv. (In a manner like the dead) मृतवत्, प्रेतवत्, शववत्.
 —(Mortally) मारालकं, प्राणान्तकं; 'deadly wounded,' भिन्न-
 मर्मा m. (न्); 'deadly pale,' शवसवर्णः -र्णा -र्णं.
DEADNESS, s. (Coldness, want of affection) निःस्नेहता, विरक्तिः f.,
 वैराग्यं.—(Languor, weakness) झानिः f., झानिः f., चवसादः,
 मान्द्यं, निर्बलता, दीर्घत्वं, अशक्तिः f., चलशेषित्वं, शिपिलता.—
 (Want of motion) निष्पन्दता, निश्चलता.—(Want of spirit)
 तेजोहीनता, निस्सह्यता, वैरस्यं, जडत्वं.—(Numbness) सुप्तिः f.,
 स्तब्धता.—(Barrenness) वन्ध्याता, वैफल्यं.
DEAD-RECKONING, s. कुत्र समुद्रे नौका वसति इति जिज्ञासया सूर्यतारा-
 ग्रभावे नाविकैः कृता गणना.
DEAF, a. वधिरः -रा -रं, एडः -डा -डं, चकण्यः -र्णा -र्णं, वन्धुरः -रा -रं,
 कल्लः -त्ता -तं, श्रोत्रविकलः -ला -लं, श्रवणेन्द्रियविकलः -ला -लं,
 श्रवणशक्तिरहितः -ता -तं, श्रुतिवञ्चितः -ता -तं; 'deaf and dumb,'
 एडमूकः -का -कं, कल्यः -त्वा -त्वं.
To DEAFEN, v. a. वधिरीकृ, वधिर (nom. वधिरयति -यितुं), कर्णम् उपहन्
 (c. 2. -हन्ति -न्तुं), श्रवणशक्तिं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).
DEAFENED, p. p. उपहतकर्णः -र्णा -र्णं, वधिरीकृतः -ता -तं.
DEAFENING, a. कर्णोपघातो -तिनी -ति (न्), श्रवणशक्तिहारी -रिणी -रि (न्).

DEAFISH, a. ईषद्वधिरः -रा -रं, ईषदेडः -डा -डं, अस्वस्थवक्त्रः -र्णा -र्णं.
DEAFLY, adv. वधिरवत्, एडवत्, अश्रवणपूर्णं, अस्मरं.
DEAFNESS, s. वधिरत्वं -ता, एडता, कल्लत्वं, अश्रवणं, श्रवणहीनता,
 श्रवणेन्द्रियविकल्यं, श्रवणाधमता.
DEAL, s. (Quantity) बाहुल्यं, बहुल्यं. प्राचुर्यं, प्रायः; 'a deal of,
 much,' बहुः -हुः -ह्वी -हु, भूरिः -रिः -रि, प्रचुरः -रा -रं, अनन्यः -त्वा
 -त्वं, अनेकः -का -कं; 'a deal of money,' बहुधनं; 'a good
 deal,' बहु, भृशं, अतिशयं, निर्भरं, गाढं, अत्यन्तं, अनन्यं, अति or सु
 prefixed; 'a good deal vexed,' सुदुःखितः.—(Fir wood)
 दारु n., देवदारु, देवकाष्ठं, इन्द्रदारुः m., किलिमं.
To DEAL, v. a. (Distribute) कूप (c. 10. कृत्ययति -यितुं), परिकूपः;
 पृषक् पृषग् विभज् (c. 1. -भजति -ते -भज्) or विभज् (c. 4. -अस्यति
 -यति) or वंज् (c. 10. -अस्यति -यितुं) or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं),
 पाट् (c. 10. पाटयति -यितुं).—(Scatter) चिकृ (c. 6. -किरति -करितुं
 -रीतुं), विधिप् (c. 6. -धिपति -धेप्), यस्; 'to deal blows,' मुष्टिं
 or दण्डं पठ् in caus. (पातयति -यितुं).
To DEAL, v. n. (Transact business, trade) पठ् (c. 1. पणते -खितुं
 or पणायति -यितुं), पणायं कृ, व्यवहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याप् (c. 6.
 -प्रियते), क्रयविक्रयं कृ.—(Behave, act) चर् (c. 1. चरति -रितुं),
 चाचर्, समाचर्; वृत् (c. 1. वसति -वसितुं), चेष्ट (c. 1. चेष्टते -ष्टितुं),
 विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).
To DEAL WITH, v. a. (Treat in any manner) विधा (c. 3. -दधाति
 -धातुं), चाचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्; व्यवहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं);
 'he deals honourably with me,' मयि यथाम्यायं वृत्तिं वसति.—
 (Contend with) प्रतिक्, विरुप् (c. 7. -रुद्धि -रोद्धुं), प्रतिरुप्,
 प्रतिक्कूल (nom. प्रतिक्कूलयति -यितुं); 'how can one deal with
 such a monarch?' सर्वविषे नृपे कुतो वसित्वं.—(Manage) प्रखी
 (c. 1. -खयति -येतुं), विधा, पठ् (c. 1. पठते -ठितुं); 'an easy man
 to deal with,' विधेयः, प्रणयः, वश्यः, गृह्यकः, अभिगम्यः, विनेयः;
 'a hard man to deal with,' दुर्धेयः.
DEALER, s. (One who has to do with any thing) व्यापारी m.
 (न्), व्यवसायी m. (न्), व्यवहर्ता m. (न्), व्यवहारी m. (न्), कर्म-
 कारी m. (न्).—(Trader) क्रयविक्रयिकः, विपणो m. (न्), आपणिकः,
 प्राणिकः, पणिकः, पणिक m. (न्), वाणिज्यः, विक्रयिकः, विक्रेता m. (न्).
DEALING, s. (Practice, mode of treatment) व्यापारः, व्यवहारः,
 व्यवसायः, कर्म्म n. (न्), क्रिया, कार्यं, चेष्टा, विवेष्टितं, प्रवृत्तिः f.,
 विधानं, आचारः, आचरणं, चरितं, वृत्तं, कर्म्मविधिः m.—(Inter-
 course) व्यवहारः, सङ्गतिः f., सङ्गः, संसर्गः.—(Traffic) क्रयविक्रयः,
 विपणः, पणया, पणः, पाणः, वाणिज्यं -ज्या, पणिकूपं, महाजन-
 कर्म्म n. (न्), निगमः, सत्पानुतं.
DEALT WITH, p. p. व्यवहारितः -ता -तं, आचरितः -ता -तं, पणयितः -ता -तं.
DEAMBULATION, s. वहिर्गमनं, वहिर्भ्रमणं, परिक्रमः, पर्यटनं, भ्रमणं, विहारः.
DEAN, s. प्रधानपध्माध्यक्षाधिकारे द्वितीयपदस्यः, महापूजाशालासंस्थायामठे
 प्रधानसभासद्, दशपुरोहिताधिपतिः m.—(In a college) विद्यालये
 विनयाध्यक्षः.
DEANERY, s. (House of a dean) पुरोहिताधिपतेर् गृहं or वेष्ट n.
 (न्) or निवासः.
DEANSHIP, s. पुरोहिताधिपतेः पदं or अधिकारः or व्यापारः.
DEAR, a. (Beloved) प्रियः -या -यं, सुप्रियः -या -यं, हृदयप्रियः -या -यं,
 दयितः -ता -तं, इष्टः -ष्टा -ष्टं, अभीष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रीतः -ता -तं, प्रेष्टः -ष्टा -ष्टं,
 हृद्यः -ह्या -ह्यं, वल्लभः -भा -भं, अभीष्टितः -ता -तं, सुभगः -गा -गं.

DEA

कान्तः-न्ता-न्तं, प्रियतमः-मा-मं, इष्टतमः-मा-मं; 'a dear friend,' प्रियमुद्द m.; 'dear as one's life,' अनुसमः-मा-मं, प्राणाधिकः-का-कं, प्राणैर् गरीयान्-यती-यः (स्).—(Of high price, costly) दुर्मेत्यः-त्या-त्यं, बहुमूल्यः-त्या-त्यं, महामूल्यः-त्या-त्यं, महाधैः-धा-धै, दुर्मेत्यः-या-यं, बहुधनस्येन क्रयः-या-यं, गुरुः-धै-रु, महाहैः-है-है, अयैः-धै-यै, उत्कृष्टः-रा-रं.

DEAR, s. (Word of endearment) प्रियः-या, दयितः-ता, कान्तः-न्ता, दयितः-ता, वत्सः-त्ता; 'my dear,' प्रिय voc. c. m., प्रिये voc. c. f.

DEAR, adv. (Oh dear!) अहो, अहोवत्, कष्टं, आ, हा, हन्, अहह.

DEAR-BUGHT, a. दुष्क्रीतः-ता-तं, बहुमूल्येन क्रीतः-ता-तं.

DEARLY, adv. (With great fondness) प्रियं, सुप्रियं, प्रीत्या, सुप्रीत्या; 'dearly beloved,' अतिप्रियः-या-यं, प्रियतमः-मा-मं. —(At a high price) बहुमूल्येन, दुर्मेत्येन, महाधै, गुरु, गुरुमूल्येन.

DEARNESS, s. (Fondness) प्रियता, इष्टता, अभीष्टता, प्रीतिः f.—(High price) दुर्मेत्यं, बहुमूल्यं, माहाधै, महाधैता, महाधैः, मूल्यगुरुता, गुरुत्व.

DEARTH, s. (Famine) दुर्भिक्षं, दुष्कालः, अनाकालं, दुर्भिक्षं, नीवाकः, प्रयासः, उपद्रवः; 'dearth of provisions,' आहारविरहः.—(Want, need) अभावः, अग्रातिः f, असम्भवः, दीर्घार्थः, वैरत्यं; 'dearth of money,' धनभायः.

To DEARTICULATE, v. a. विसन्धीकृ, सन्धिचोटनं कृ, अङ्गीकृ.

DEARTICULATED, p. p. विसन्धितः-ता-तं, वृद्धितसन्धिः-न्धिः-न्धि.

DEATH, s. मृत्युः m. मरणं, निधनं, पक्षत्वं-ता, अत्ययः, अन्तः, अन्तकालः, अन्तकः, अपगमः, नाशः, विनाशः, प्रलयः, संस्थानं, संस्थितिः f, अवसानं, निःसरणं, उपरतिः f, अवायः, प्रयायं, मौनमरणः, तनुतागः, जीवोत्सर्गः, देहव्ययः, प्राणवियोगः, मृतं, मृतिः f. मरिमा m. (स्), महानिद्रा, दीर्घनिद्रा, कालः, कालधर्मः, कालदण्डः, कालान्तकः, नरान्तकः, दिशान्तः, व्यापद् f, हाङ्गः, कथाशेषता, कीर्तिशेषः, लोकान्तरप्राप्तिः f.—(Murder) वधः, घातः, मारणं.—(Death personified) यमः, कालः, कृतान्तः; 'a violent death,' अपघातः, अपमृत्युः m.; 'death by lightning,' वज्रपथः; 'deserving of death,' वधः-ध्या-धयं, यथाहैः-है-है or प्रयाणाहैः; 'desire for death,' मृत्युधै; 'desirous of death,' मृत्युधैः-धै-धै; 'at the point of death,' आसन्नमृत्युः, मृत्युधै, मृतप्रायः, मृतकत्वः; 'fearing death,' विवशः-शा-शं, अरिदुष्टपीः-पीः-पि; 'put to death,' हतः-ता-तं, व्यापादितः-ता-तं, मारितः-ता-तं; 'to put to death,' हन् (c. 2. हन्ति-न्ति), प्राणदण्डं कृ; 'angel of death,' यमदूतः; 'death-drum,' वधघटिह्रिमः; 'hour of death,' मृत्युकालः, प्रयाणकालः; 'voluntary death by fasting,' प्रायः-ययं; 'after death,' प्रेत.

DEATH-BED, s. मृत्युशय्या, मरणशय्या, मृत्युशयनं, मुमूर्शुशयनं.

DEATHFUL, a. मारान्तकः-का-कं, आत्ययिकः-की-कं, मृत्युमयः-यी-यं, मृत्युननकः-का-कं, प्राणान्तकः-का-कं, अन्तकट-री-रं, घातुकः-का-कं.

DEATHLESS, a. अमर-री-रं, मृत्युयोजितः-ता-तं, अमरणीयः-या-यं, अमर्यः-रै-रै, अनन्तः-न्ता-तं, निरपयः-या-यं, अनमर-रा-रं.

DEATH-LIKE, a. मृत्युसदृशः-शी-शं or कालसदृशः, कालकल्पः-त्ता-तं.

DEATH'S-DOOR, s. मृत्युद्वारं, यमद्वारं, यमालयद्वारं, यमपुरद्वारं.

DEATH'S-HEAD, s. शवशिरः n. (स्), मृतशरीरमस्तकः, कुण्ठमस्तकः, कपालः, नृकपालः.

DEATH'S-MAN, s. यक्षपुरुषः, यातुकपुरुषः, यक्षकर्मोधिकारी m. (न्), दण्डपाशिकः, मृतपाः m. (पा), यातुकमनः.

DEATH-WATCH, s. मरणसूचकशब्दकारी कीर्तविशेषः.

To DEBAUCH, v. a. रसं (c. 10. रसयति-यति), सुषणं (nom. सुषयति-यति).

DEB

DEBAUCH, a. रसितः-ता-तं, सुषणीन्वितः-ता-तं, सुषणैः-है-है.

To DEBAR, v. a. पाप् (c. 1. पापते-यति), निरु (c. 4. अस्यति-यति), निरुक्, अपाक्, बहिष्कृ, धृन् in caus. (यज्यति-यति), निपिप् (c. 1. येयति-येयु), वृ in caus. (वारयति-यति), निरुप् (c. 7. रुणद्धि-रुद्धि); 'is debarred,' परिहीयते.

DEBARRED, p. p. निपिद्धः-है-है, प्रतिपिद्धः-है-है, पापितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, विप्रितः-ता-तं, नृनः-चा-चं.

To DEBARK, v. a. उक् (c. 1. तरति-रिन्-रंति), प्रयुक्; नौकाया अवरोहं (c. 1. रोहति-रोहं) or अवतृ.

DEBARKATION, s. उतरणं, प्रयुत्तरणं, नौकाया अवतरणं or अवरोहणं.

To DEBASE, v. a. अपकृप् (c. 1. कर्षति-कर्षु), स्वपदात् पत् in caus. (पातयति-यति) or भृक् in caus. (भृषयति-यति) or अपध्वस् in caus. (ध्वंसयति-यति) or च्यु in caus. (च्यवयति-यति), अवसद् in caus. (सादयति-यति), न्यूनीकृ, अयःकृ, कन (nom. कनयति-यति). —(Make despicable) अवमानास्पदं कृ, खलीकृ, लघूकृ, तुच्छीकृ.

DEBASED, p. p. अपकृष्टः-रा-रं, स्थानभ्रष्टः-रा-रं, पातितः-ता-तं, अयःपातितः-ता-तं, पदच्युतः-ता-तं, अपध्वस्तः-त्ता-तं, अपक्षोपहतः-ता-तं, भग्नधैः-धा-धै.

DEBASEMENT, s. (Act of) अपकर्षः-यैयं, पातनं, पदभ्रंशनं, अपध्वंसः, अभिभवः, अवमानना, लघूकरणं, खलीकरणं.—(State of) अपद्रवता, निकृष्टता, पतितत्वं, पातित्यं, अपमानभावः, न्यूनीभावः, अपोपातिः f, अपोभावः, भ्रष्टता, घृणलत्वं.

DEBATABLE, s. विवदनीयः-या-यं, विचार्यः-ध्या-धयं, वितर्कः-की-कं, विचारणीयः-या-यं, सन्दिग्धः-धा-धयं.

DEBATE, s. विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, संवादः, पितृवादः, पादः हेतुवादः, वादयुद्धं, विचारः, विरोधोक्तिः f, वाग्युद्धं, वाक्कलहः, विमल्लापः, विप्रतिपासः f, वितर्कः, वितर्कः, तर्कः, वाग्यविरोधः, वाग्यं, सन्देशः, वाक्कलः m.—(Contest) कलहः, विग्रहः, विरोधः, कलिः m.; 'matter of debate,' विवादस्पर्ध.

To DEBATE, v. a. and n. विवद् (c. 1. वदति-ते-दितु), पितृपदः विचर in caus. (चारयति-यति), विवादस्पर्धाकृ, वादानुवादं कृ, वितर्कं (c. 10. तर्कयति-यति), विमल्लप् (c. 1. लपति-यति), वितर्क (c. 1. तर्कते-सिद्धि), कलह (nom. कलहायते), वैर (nom. वैरायते), वाक्कलं कृ, मप् (c. 1. मपति-यति).

DEBATED, p. p. विचारितः-ता-तं, पादप्रस्तः-त्ता-तं, मपितः-ता-तं.

DEBATEFUL, a. विवादी-दिनी-दि (न्), विवादशीलः-ला-लं, विवादार्थी-थिनी-थि (न्), कलहकारी-रिणी-रि (न्), वाक्कलहमियः-या-यं, वाग्युद्धमियः-या-यं, वाक्कलमियः-या-यं, सन्नद्धः-न्दा-न्दं, विरोधी-थिनी-थि (न्).

DEBATER, s. विवादी m. (न्), विचारकः, विवादकृत्, तर्की m. (न्), वादी m. (न्), हेतुवादी, वितर्ककारी m. (न्), न्यायी m. (न्), साधकः.

To DEBAUCH, v. a. दुप् in caus. (दुषयति-यति), सन्दुप्, प्रतिदुप्, दुष्टीकृ; भट्टीकृ, यतीकृ; नश् in caus. (नाशयति-यति); सप्यसनं-ना-नं कृ; धर्मभ्रष्टं-रा-रं कृ, धर्मपिमुत्तं-ता-तं कृ, विकृ; 'to debauch a maiden,' कन्यां दुप् or धुप् in caus. (धुषयति-यति), सतीन्वर्षा कृ.

DEBAUCH, s. मदावेशः, कामावेशः, व्यासनावेशः, सपीतिः f, सम्पीतिः f, सम्मोजनं, केलिः m. f, स्त्रीमद्यादिसम्भोगार्थम् उत्सवः.

DEBAUCHED, p. p. दूषितः-ता-तं, दुष्टः-हा-हं; 'woman,' दूषिता, धनयोनिः.

DEBAUCHER, s. व्यसनी m. (न्), व्यसनीयः, लम्पटः, विषयी m. (न्), सम्भोगी m. (न्), विषयासक्तः, विषयानुपगती m. (न्), कानासक्तः,

भोगासक्तः, दुराचारः, सम्पत्तिरतः, पानरतः, नागरः, पिडः.

DEBAUCHER, s. दूषकः, दूषणः, दूषयिता m. (तु), भंशकारी m. (न), नाशकः.

DEBAUCHERY, s. लम्पटता, लाम्पट्यं, व्यसनं-निता, इन्द्रियासंयमः, विषयित्वं, विषयासक्तत्वं, अनवस्थितिः f., धर्मापेतत्वं, कामासक्तिः f., भोगासक्तिः f., दुष्कर्म n. (न).

DEBAUCHIMENT, s. दूषणं, प्रतिदूषणं, भट्टीकरणं, नाशनं.

To DEBELLATE, v. a. युद्धे परानि (c. 1. -जयति -नेतुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं).

DEBENTURE, s. प्रतिज्ञापत्रकं, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यपत्रं, पत्रलेख्यं, चण्डशोपनप्रतिज्ञापत्रं, चण्डमार्गवपत्रं.

DEBILE, a. दुर्बलः -ला -लं, अत्यपलः -ला -लं, अत्यशक्ति -क्ति -क्ति, शिथिलपलः -ला -लं, शिथिलशक्ति -क्ति -क्ति, शिथिलः -ला -लं, अत्यपीड्यः -ध्या -ध्यं, अत्यतेनाः -जाः -जः (स्), अत्यसक्तः -स्या -स्यं, मृगुः -सुगु -सुगु, ज्ञानशक्ति -क्ति -क्ति, ज्ञानः -ना -नं, कृशः -शा -शं, विस्मृतेनाः -जाः -जः (स्), अपसक्तः -जा -जं, क्षामः -गा -गं, क्षीयः -पा -पं, क्षीयशक्ति -क्ति -क्ति.

To DEBILITATE, v. a. दुर्बलीकृ, शिथिलीकृ, अत्यपलीकृ, ज्ञानीकृ, क्षामीकृ, क्षीयीकृ, तेनो ह (c. 1. हरति, हर्तुं), क्षीय in caus. (क्षीयति -यितुं), कृश (nom. प्रशयति -यितुं), क्षीय -खा -यं कृ.

DEBILITATION, s. दुर्बलीकरणं, शिथिलीकरणं, क्षीयीकरणं, तेनोहरणं, ज्ञानीकरणं.

DEBILITY, s. दैर्घ्यत्वं, पलशीपित्वं, शिथिलता, शक्तिशैपित्वं, क्षीयशक्तिरत्नं, ज्ञानिः f., ज्ञानिः f., अवसादः, अपसक्तता, विषंसः -सा, तेनोहीनता, अतेनः n. (स्), पीड्येहानिः f., क्षामता, क्षेप्यं, काश्यं, सक्तहानिः f., मान्धं.

To DEBIT, v. a. चण्डकटुः or क्रेतुः or द्रव्यमहीतुर् नाम पुस्तके समारुह in caus. (-रोपयति -यितुं).

DEBONAIR, a. सभ्यः -भ्या -भ्यं, सुशीलः -ला -लं, मृदुशीलः -ला -लं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, कोमलसभायः -पा -पं, प्रियवादी -दिनी -दि (न), अग्राम्यः -म्या -म्यं.

DEBONAIRLY, adv. सुशीलपत्, सभ्यपत्, मृदु, सुमिनीतं, सापुननपत्.

DEBT, s. चण्डं, धार -रणा, उधारः, प्रामीत्यं, प्राणीत्यं, अपमित्यकं, पर्युदचनं; 'in debt,' चण्डा -चिनी -चि (न), चण्डवान् -यती -यत् (न), चण्डयस्तः -स्ता -स्तं; 'out of debt, free from debt,' अनृत्यः -या -यं, अनृणी -चिनी -चि (न) or अचण्डा; 'to run into debt,' चण्डं कृ or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं); 'to pay a debt,' चण्डं दा or शुभ in caus. (शोषयति -यितुं), आनृत्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं); 'payment or discharge of a debt,' चण्डदानं, चण्डमुक्तिः f., चण्डमोक्षः, चण्डशोधनं, चण्डापनयनं, चण्डापाकरणं, चण्डापनोदनं, आनृत्यं; 'recovery of a debt,' चण्डादानं, चण्डोद्ग्रहः; 'a debt at gambling,' चाधिकं.

DEBTOR, s. अधमर्थः -धी m. (न) -धीकः, चण्डा m. (न), चण्डिकः, चण्डवान् m. (न), चण्डकत्ता m. (न), धारणकः, धारकः, चण्डयस्तः.

DECACUMINATED, a. छिन्नाग्रभागः -गा -गं, छिन्नमस्तकः -का -कं, कथन्यः.

DECADE, s. दशकः -कं, दशत्वं, दशता; 'decade of years,' दशवर्षं.

DECADENCY, s. अवपातः, अवसादः, सादः, विषंसा, धयः, ध्वंसः, भंशः.

DECAGON, s. दशकोणः -शं, दशभुजः, दशासं -घी, दशकोणा मूर्तिः f.

DECALOGUE, s. ईश्वरप्रोक्ता दशाज्ञाः m. pl. or दशनिदेशाः m. pl., दशविधानं.

To DECAMP, v. n. कटकनिवेशनात् प्रया (c. 2. -याति -तुं) or प्रत्या (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं) or यात्रां कृ, कटकं तस्मा स्थानान्तरे निविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), शिथिरे or मन्दिरं तज् (c. 1. तजति, तज्जुं).—(Move off) अपसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अपसृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं), पलाप् (c. 1. पलायते -यितुं), निष्पत् (c. 1. -पतति -तिष्ठुं), पल् (c. 1. चलति -लितुं).

DECAMPMENT, s. कटकनिवेशनात् प्रयाणं or प्रस्थानं or प्रगमनं or प्रस्थितिः f. or यात्राकरणं, कटकत्यागः, अपसरणं, अपसर्पणं, पलायनं. अपगमः, व्यपगमः.

To DECAN, v. a. मद्यभाजनम् ईपदवनाम्य मद्यं विमलपात्रे शनैः शनैः प्रक्षु in caus. (-सावयति -यितुं) or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or निक्षिप् in caus. (-वेशयति -यितुं) यथा भाजनापःस्थं मलं नोद्धिगच्छति.

DECANTATION, s. यथोक्तं काचपात्रे or काचकूप्यां मद्यसावयणं.

DECANTER, s. काचकूपी, काचपात्रं, कूपी, कुतूः f., काचभाजनं, पुटपीयः.

To DECAPITATE, v. a. विमस्तक (nom. विमस्तकयति -यितुं), शिरः or मस्तकं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or कृत् (c. 6. कृनति, कर्त्तुं).

DECAPITATED, p. p. छिन्नमस्तकः -का -कं, छिन्नशिराः -रा -र (स्) or कर्त्तितशिराः, विमस्तकितः -ता -तं, कथन्यः.

DECAPITATION, s. मस्तकच्छेदनं, शिरच्छेदः, शीर्षच्छेदः, शिरःकर्त्तनं, कथन्यता; 'meriting it,' शीर्षच्छेदः -धा -धं, धयः -ध्या -ध्यं.

To DECAY, v. n. क्षि in pass. (क्षीयते), सद् (c. 1. सीदति, सद्गुं), अवसद्. व्यसद्; द्वे (c. 1. ज्ञायति, ज्ञातुं), नृ (c. 4. जीर्यति, जरितुं -रीतुं), विश् in pass. (-शीर्यते), नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं), विनश्, प्रणश्; ध्वंस् (c. 1. ध्वंसते -सितुं), विध्वंस्, प्रली (c. 4. -लीयते -लेतुं -लातुं), शद् (c. 6. शीयते, शद्गुं), क्षे (c. 1. क्षायति, क्षातुं), ह्स् (c. 1. हसति -सितुं), संस् (c. 1. संसते -सितुं), विहंस्, गल् (c. 1. गलति -लितुं), द्वे (c. 1. ज्ञायति, ज्ञातुं).

To DECAY, v. a. क्षि in caus. (क्षययति, क्षययति -यितुं), अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं), नश् in caus. (नाशयति -यितुं), ध्वंस् in caus. (ध्वंसयति -यितुं), ह्स् in caus. (हासयति -यितुं), विशीर्यीकृ, ज्ञानीकृ.

DECAY, s. क्षयः, क्षया, क्षीयता, परिक्षयः, संक्षयः, सादः, अवसादः. अवसक्तता, जीर्यः f., जीर्यता -त्वं, जरटः, शीर्यता, विशीर्यता, ज्ञानिः f., प्रलक्षः, नाशः, विनाशः, प्रणाशः, ध्वंसः, विध्वंसः, विहंसः, ज्ञानिः f., हानिः f., हासः, अपचयः, व्ययः, क्षामता, गलनं; 'of the teeth,' दन्तव्यसनं, कृमिदन्तकः.

DECAYED, p. p. क्षीयः -या -यं, जीर्यः -शी -थं, जीर्यवान् -यती -यत् (न), शीर्यः -शी -थं, विशीर्यः -शी -थं, ज्ञानः -ना -नं, जरटः -ष्टा -ष्टं. गलितः -ता -तं, विगलितः -ता -तं, प्रलीनः -ना -नं. ध्वस्तः -स्ता -स्तं; क्षामः -मा -मं, विहस्तः -स्ता -स्तं, सक्तः -जा -जं, अपसक्तः -जा -जं, दीनः -ना -नं, हीनः -ना -नं.

DECAYING, a. क्षयी -यिणी -यि (न), क्षयिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, क्षीयमाणः -या -यं, विशीर्यमाणः -या -यं, परिजीर्यन् -र्यन्ती -र्यत् (न).

DECEASE, s. मरणं, अपगमः, संस्थानं, अत्ययः, प्रयाणं, निःसरणं, अपायः, जीयनत्यागः, तनुत्यागः, जीवोत्सर्गः.

To DECEASE, v. n. मृ (c. 6. क्षियते, मर्तुं), म्रे (c. 2. एति -तुं, with प्र, प्रैति), देहं or जीयनं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यज्जुं) or उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं).

DECEASED, p. p. मृतः -ता -तं, प्रेतः -ता -तं, प्रेतीभूतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, व्यतीतः -ता -तं, संस्थितः -ता -तं, विपदः -जा -जं, प्रमीतः -ता -तं.

DECEIT, s. कपटः -टं, छलं -लना, वचनं -ना, प्रवचना, प्याजः, कैतवं, माया, कूटः -टं; कौटं, छस n. (न), दम्भः, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, अति-सन्धानं, अभिसन्धिः m. -न्धानं, प्रपञ्चः, प्रतारणं -या. कुहकः. उपधिः m., व्याकृतिः f., दय्याजिनं, संश्रुत् n., संश्रुत् n., निर्मालिका.

DECEITFUL, a. कपटी -टिनी -टि (न), कापटिकः -की -कं. छलो -लिनी -लि (न), छलनापट -रा -रं, वचकः -का -कं वचनं ना -नं. प्रवचकः -का -कं, मायी -यिनी -यि (न), मोही -हिनी -हि (न). मायान्वितः -ता -तं, कौटिकः -की -कं, प्रतारकः -का -कं, साधिकः -की -कं, दाम्भिकः.

-को-कं, प्रलम्भकः-का-कं, विप्रलम्भकः-का-कं, कृतकपटः-डा-टं, सव्यान्-ना-जं, विपश्चिपुः-यु-यु, विशिखः-खा-खं, उपधिकः-का-कं, दाखानिनिः-को-कं, तकिः-ला-लं, वचनशीलः-ला-लं, शठः-डा-टं, भानिननकः-का-कं.

DECEITFULLY, *adv.* सकपटं, सव्यान्, सकेतवत्, छलेन, समार्यं, माया, प्रलम्भात्, विप्रलम्भेन, दम्भात्, वचनार्थं, धूर्तवत्, कितवत्, सकूटं.

DECEITFULNESS, *s.* कपटता, कापट्यं, कूटता, वचनार्थं, शठता, सव्यान्ता.

DECEIVABLE, *a.* वचनीयः-या-यं, प्रतारणीयः-या-यं, मोहनीयः-या-यं.

TO DECEIVE, *v. a.* वच् in caus. (वचयते-ति-यितुं), परिवच्, प्रवच्; प्रलु (c. 1. लुभते-लुभे), विप्रलु; छल् (c. 10. छलयति-यितुं), प्रतु in caus. (-तारयति-यितुं), मुह् in caus. (मोहयति-यितुं), भन् in caus. (भ्रमयति-यितुं), भानिन् नन् in caus. (जनयति-यितुं), प्रलुभ् in caus. (-लोभयति-यितुं), छतिसन्वा (c. 3. द्याति-पातुं), अभिसन्वा, विनिकृ, यच् (c. 6. विचति, यचि), दम् (c. 5. दम्नोति, दम्भि).

DECEIVED, *p. p.* वचितः-ता-तं, परिवचितः-ता-तं, प्रलुभः-या-यं, विप्रलुभः-या-यं, प्रतारितः-ता-तं, प्रवचितः-ता-तं, मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, छतिसंहितः-ता-तं, प्रलोभितः-ता-तं, विलोभितः-ता-तं.

DECEIVER, *s.* वचकः, प्रतारकः, प्रवचकः, विप्रलम्भकः, कपटी *m.* (नृ), मायी *m.* (नृ), दम्भी *m.* (नृ), दम्भकः, कितवः, कूटकारः, कुहकः, नारकीडः, दाम्भिकः.

DECEMBER, *s.* आग्रहायणः-शुक्रः, अग्रहायणः, मार्गशीर्षः, मार्गशीर्षः, मार्गः-शुक्रः, मृगः, सहाः *m.* (नृ), शोभनमासः, पौषः, सहस्रः, तैमः, वत्सरस्य द्वादशमासः or शेषमासः.

DECEMPEDAL, *a.* दशपादपरिमाणः-शा-शं.

DECEMPVIRATE, *s.* बह्वर्मादशजनानाम् अधिकाः or अधिपत्यं.

DECEMPVIRI, *s.* दशकाले रोमीयदेगाधिपताये दशननाः *m. pl.*, राज्यधुर्यहा 'दशशासिताः' *m. pl.*

DECENCY, DECENTY, *s.* विनयः, विनीतत्वं-ता, मर्यादा, लज्जा, अनतिक्रमः, इतिकर्तव्यता, युक्तिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, सामञ्जस्यं, यायातय्यं, उपयुक्तता, यापाय्यं, औचित्यं, शिष्टता, संस्था, स्थितिः *f.*, अभेयः, अभ्यंशः, शालीनत्वं, शिष्टाचारानुसारः.

DECENNIAL, *a.* दशवर्षीयः-या-यं, दशवर्षीयः-शा-शं, दशवत्सरी-रिखी-रि (नृ), दशवार्षिकः-को-कं, दशान्दिकः-को-कं, दशवर्षेस्वारी-यिनी-यि (नृ), दशवत्सर्वर्षी-तैनी-ति (नृ).

DECENT, *a.* विनीतः-ता-तं, विनयवान्-वती-वत् (नृ), विनयोपेतः-ता-तं, अनतिक्रान्तमर्यादः-दा-दं, इतिकर्तव्यः-या-यं, सविनयः-या-यं, समर्यादः-दा-दं, सलज्जः-ज्जा-ज्जं, लज्जान्वितः-ता-तं, युक्तः-क्ता-कं, उपयुक्तः-क्ता-कं, योग्यः-या-यं, उचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, सम्भाव्यः-या-यं, उपपन्नः-ता-तं, शिष्टाचारानुसारी-रिखी-रि (नृ), शिष्टः-श-शं.

DECENTLY, *adv.* सविनये, विनीतवत्, विनयतः, विनयात्, समर्यादं, युक्तं, उपयुक्तं, यथोचितं, समुचितं, सलज्जं, शिष्टाचारानुसारात्, लज्जापूर्वकं.

DECEPTIBLE, *a.* वचनीयः-या-यं, प्रतारणीयः-या-यं, प्रलुभः-या-यं.

DECEPTION, *s.* वचनं-ना, प्रवचना, छलना, प्रतारणं-या, प्रलुभः, विप्रलुभः, कपटः-टं, छलं, व्यासः, माया, छस *n.* (नृ), दम्भः, कूटः-टं.

DECEPTIOUS, DECEPTIVE, *a.* मायी-यिनी-यि (नृ), मोही-हिनी-हि (नृ), वचकः-का-कं, भानिननकः-का-कं, देन्दुवालिकः-को-कं, विष्णुः-यु-यु. See DECEITFUL.

DECEPT, *a.* अवहितः-ता-तं, अवकलितः-ता-तं, अवलूनः-ना-नं.

DECEPTIBLE, *a.* अवहेता-या-यं, अवकलनीयः-या-यं, लायः-या-यं.

DECEPTION, *s.* अवहेतः-दन्, अवकलनं, अवचयः, अवलूनः *f.*, लायः.

DECESSION, *s.* चपगमः, व्यपगमः, गमनं, अपातरणं, विगमः, चपायः.

TO DECEASE, *v. a.* मर्त्यं or समिचारं प्रतिष्ठा, विमर्त्य (c. 10. विमर्त्यति-यितुं).

TO DECIDE, *v. a. and n.* निश्चि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), निर्णय (c. 1. -ययति-येतुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), व्यवस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), साध् in caus. (साधयति-यितुं), सिद्धीकृ, निष्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), निष्पत्तिं कृ, निश्चयं कृ, निर्णयं कृ, तोर् (c. 10. तोरयति-यितुं), निचर् in caus. (-चारयति-यितुं).

DECIDED, *p. p.* निश्चितः-ता-तं, निर्णयितः-ता-तं, सिद्धः-दा-दं, निष्पत्तः-ता-तं, व्यवसितः-ता-तं, निपातः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं, तोरितः-ता-तं, विचारितः-ता-तं.

DECIDENCE, *s.* पतनशीलत्वं, पातः, चवपातः, निपातः, पतनं, विध्वंसः.

DECIDER, *s.* निर्णयता *m.* (नृ), निश्चायकः, निश्चयकारो *m.* (नृ), निर्णयकृत्, विचारकर्त्ता *m.* (नृ), प्रमाणपुरयः, मध्यस्थः, निष्पत्तिकारकः.

DECIDUOUS, *a.* पतयालुः-लु-लु, पातुकः-का-कं, पतनशीलः-ला-लं, द्ययी-यियी-यि (नृ), एतव्येस्वायी-यिनी-यि (नृ) or अचिरस्वायी or अस्थायी, विध्वंसो-विनी-वि (नृ); 'an annual plant,' औपयि *f.* -पी.

DECIMAL, *a.* दशकः-का-कं, दशगुणितः-ता-तं, दशसंख्यकः-का-कं.

TO DECIMATE, *v. a.* (Take the tenth) दशभागं or दशभागं or दशभागं यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or दृ (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Select by lot every tenth soldier for punishment) मुटिकापातपूर्वकं सदैवे-न्यमप्याद् दशमं दशमं सैनिकं यथायम् उवृ (c. 1. हरति-हर्तुं).

DECIMATION, *s.* दशभागग्रहणं, दशमांशहरणं, यथोक्तं सदैवेन्यमप्याद् दशके दशके एकसैनिकोद्धाटः.

TO DECIPHER, *v. a.* (Explain occult characters) गूढाक्षराणि or बीजाक्षराणि व्याख्या (c. 2. -स्याति-तुं) or व्याकृ or व्याह (c. 1. -हरति-हर्तुं) or व्याचक्षु (c. 2. -चक्षे) or प्रकाश् in caus. (-काशयति-यितुं) or स्पष्टीकृ or परिष्कार् in caus. (-शोधयति-यितुं), स्पष्ट (nom. स्पष्टयति-यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं).

DECIPHERER, *s.* व्याख्याता *m.* (नृ), स्पष्टीकर्त्ता *m.* (नृ), विवरणकृत्, निरूपकः.

DECIPHERING, *s.* व्याख्यानं, व्याकरणं, विवृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं, निरूपणं.

DECISION, *s.* निश्चयः, निर्णयः-यणं, निश्चितं, निष्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*, व्यवसायः, व्यवस्थितिः *f.*, व्यवस्थापनं, सम्प्रधारणा, तोरणं, तोरितं.

DECISIVE, DECISORY, *a.* निश्चायकः-का-कं, निर्णायकः-का-कं, निर्णयनः-ना-नं, निष्पत्तिकारकः-का-कं, साधकः-का-कं, सिद्धीकरणः-शा-शं, प्रमाणीकारकः-का-कं, विचारकः-दा-दं, निर्देशकः-का-कं, निष्पादकः-का-कं.

DECISIVELY, *adv.* निश्चितं, सुनिश्चितं, सनिश्चयं, निर्णयपूर्वकं, सनिश्चयं.

DECISIVENESS, *s.* निश्चायकत्वं, निर्णायकत्वं, साधकत्वं, विचारकात्, निष्पादकता.

TO DECK, *v. a.* (Cover) दृ (c. 10. दृढयति-ते-यितुं), आवृ, आवृ (c. 9. -स्रुणाति-स्रितुं-रीतुं); 'to deck a ship,' वीकां काष्ठ-फलकैर् आवृ.—(Adorn) भूष् (c. 1. भूषति-यितुं, c. 10. भूषयति-यितुं), विभूष्, परिभूष्; शुभ् in caus. (शोभयति-यितुं), अलङ्कृ, समलङ्कृ, परिष्कृ, मण्ड (c. 10. मण्डयति-यितुं).

DECK, *s.* (Of a ship) वीकापृष्ठं, नौपृष्ठं, नौकास्तरणं, नौकातलं, नौतलं, नौफलकं.—(Pack of cards) दृष्टपचराशिः *m. f.*

DECKED, *p. p.* भूषितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, शोभितः-ता-तं.

TO DECLAIM, *v. n.* विलस्योत्पादनायै or इन्द्रियनोदकरायै च ललङ्कारायै वाक्यं वद् (c. 1. वदति-दितुं), रसिकवाक्यं or शब्दालङ्कारपूर्वकं वाक्यं वृ (c. 2. व्रवीति, वक्तुं), वयै (c. 10. वययति-यितुं); 'to declaim

against,' सवाचालङ्कारम् अवधिम् (c. 6. -धिपति-धेनुं).

DECLAMATION, *s.* त्रिसमोत्पादनार्थं वाचनं; इन्द्रियमोहनार्थं वाचनं, चल-
ङ्कारमयं वाचनं, रसिकवाचनं, वरुणवाचनं, भारती, कलहवाचनं, वक्तृत्वं,
शब्दचानुर्थं, सुमलायः, सारस्वतवाचनं.

DECLAMATOR, DECLAMER, *s.* वक्ता *m.* (कृ). वाक्पटुः *m.*, वागीशः,
वाग्बिदग्धः, प्रवचनपटु *m.*, वरुणकृत्, वाक्पटुद्वारेण त्रिसमोत्पादकः or
इन्द्रियमोहकः.

DECLAMATORY, *a.* वागलङ्कारमयः-यो-यं, वाक्पटुयः-यो-यं.—(Appeal-
ing to the passions) त्रिसमोत्पादकः-का-कं, इन्द्रियमोहकः-का-कं.

DECLARABLE, *a.* चारुत्येयः-या-यं, अभिप्रेयः-या-यं.—(Capable of
proof) साध्यः-ध्या-धयं, सूच्यः-ध्या-धयं, प्रमेयः-या-यं.

DECLARATION, *s.* चारुत्यानं, रूपापनं, निवेदनं, आवेदनं, ज्ञापनं, विज्ञापनं,
विज्ञप्तिः *f.*, बोधनं, अभिधानं, अभिहितत्वं, प्रवचनं, वचनं, वादः, कथनं,
कीर्तनं, अनुकीर्तनं, प्रकीर्तनं, प्रकाशनं, घोषणा, प्रतिज्ञा; 're-
peated declaration,' वचनज्ञानं; 'declaration of war,' प्रत्युत्पन्नः
-मरणं, प्रत्युत्पन्नः *f.*

DECLARATIVE, DECLARATORY, *a.* रूपापकः-का-कं, ज्ञापकः-का-कं,
विज्ञापकः-का-कं, बोधकः-का-कं, आवेदकः-का-कं, निवेदकः-
का-कं, वाचकः-का-कं, अभिधापकः-का-कं, प्रकाशकः-का-कं,
कथकः-का-कं.

DECLARATORILY, *adv.* प्रवचनपूर्व, निवेदनपूर्व, व्यक्तं, सुस्पष्टं.

To DECLARE, *v. a.* (Tell, make known) चारुत्या (c. 2. -रूपाति-तुं),
समाख्या; रूपा in caus. (रूपापयति-यितुं), ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-
यितुं), विज्ञा, विद् in caus. (वेद्ययति-यितुं), निविद्, आविद्, समा-
विद्, चिनिविद्; कप् (c. 10. कथयति-यितुं), वट् (c. 1. वदति-दितुं),
प्रवच् (c. 2. -वक्ति-तुं), अभिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), भूच् (c. 10.
सूचयति-यितुं).—(Proclaim) प्ररूपा in caus., कृत् (c. 10. कीर्तयति-
यितुं), प्रकृत्, परिकृत्, अनुकृत्, युप् in caus. (योजयति-यितुं),
विपुप्, आपुप्, उचर् in caus. (-चारयति-यितुं), प्रकाश in caus.
(-काशयति-यितुं), प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ.

To DECLARE, *v. n.* निवेदनं कृ, मतं or अभिप्रायं or सङ्कल्पं ज्ञा in
caus. (ज्ञापयति-यितुं), साहसं or प्रमाणं दा, स्वीकृ.

DECLARED, *p. p.* रूपातः-ता-तं, चारुत्यातः-ता-तं, प्रोक्तः-क्ता-कं, उक्तः-
क्ता-कं, आवेदितः-ता-तं, निवेदितः-ता-तं, कथितः-ता-तं, सूचितः-
ता-तं, ज्ञापितः-ता-तं, विज्ञप्तः-ता-तं, अभिहितः-ता-तं, कीर्तितः-
ता-तं, प्रकीर्तितः-ता-तं, परिकीर्तितः-ता-तं, विपुष्टः-ष्टा-ष्टं, जापो-
यितः-ता-तं, उच्चारितः-ता-तं, उदितः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं,
निरूपितः-ता-तं, व्यपस्थितः-ता-तं.

DECLENSION, *s.* (Falling off) भ्रंशः, ध्वंसः, विध्वंसः, सादः, घयः,
च्युतिः *f.*—(Inflexion of nouns) विभक्तिः *f.*, रूपं, रूपकारणं, शब्द-
विकारः, पदसाधनं, शब्दास्थानं.

DECLINABLE, *a.* वाच्यः-ध्या-धयं, विकार्यः-ध्या-धयं, चारुत्येयः-या-यं.

DECLINATION, *s.* (Falling off, decay, descent) च्युतिः *f.*, भ्रंशः, घयः,
अवसादः, विध्वंसः, अवपातः, अवतारः, अपोगतिः *f.*, अवनतिः *f.*—
(Obliquity) वक्रता.—(Deviation) उत्क्रमः, भ्रमः, विक्रिया.—(In
astronomy) क्रान्तिः *f.*, क्रान्ताः, अपमः.

DECLINE, *s.* घयः, परिधयः, उपधयः, अवधयः, धिया, भ्रंशः, सादः,
अवसादः, ध्वंसः, विध्वंसः, अपचयः, हासः, विरंसा, व्ययः, अपघतनं,
अवपातः, च्युतिः *f.*, न्यूनता, अत्ययः, व्यसनं, हानिः *f.*, हानिः *f.*—(Con-
sumption) देहधयः, धयारोगः, धयपुः *m.*, धयकासः, कफधयः,
शरीरपाकः, शरीरशोभः.—(Decline of the sun, or of good

fortune, &c.) चस्तः; 'decline of life,' जीवितधयः.

To DECLINE, *v. a.* (Bend downwards) नम् in caus. (नामयति-यितुं),
अपनम्; अवपीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं), अपकृप् (c. 1. -कर्षति-कृष्टुं),
पत् in caus. (पातयति-यितुं).—(Refuse, shun) प्रत्यारूपा (c. 2.
-रूपाति-तुं), रणतःरूपा, रणतिरूपा, अपलप् (c. 1. -लपति-यितुं), प्रत्या-
दिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), अपहृत् (c. 2. -हृते-होतुं), निहृत्, अस्वीकृ;
निरस (c. 4. -रसयति-रसितुं), अपास्; वृच् in caus. (वर्जयति-
यितुं), पारट् (c. 1. -हरति-हर्षुं).—(In grammar) जारूपा (c. 2.
-रूपाति-तुं), रूप (c. 10. रूपयति-यितुं), शब्दरूपं कृ.

To DECLINE, *v. n.* (Lean downwards) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अपनम्,
घानम्, नमोभू; 'as the sun,' चस्तं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), लस्
(c. 1. लसते-सितुं); 'declining towards the south,' दक्षिणा-
प्रवणः-खा-खं, दक्षिणादिगमनतः-ता-तं.—(Deviate) भ्रृच् (c. 4.
भ्रयति, भ्रंशितुं), च्यु (c. 1. च्यवते, च्योतुं), विच्यु, विचल् (c. 1. -चलति-
लितुं), पत् (c. 1. पतति-तितुं).—(Avoid) तज् (c. 1. तज्गति, तज्जुं),
परितज्, हा (c. 3. गहाति, हातुं).—(Desist from) निपृत् (c. 1.
-पतति-तितुं).—(Decay) घि in pass. (घीयते), परिघि, सद् (c. 6.
सीदति, सन्तुं), चयसद्; भृच्; ध्वस् (c. 1. ध्वंसते-सितुं), विध्वस्, विध्वं
(c. 1. -ध्वंसते-सितुं), अपचि in pass. (-चयते), छि (c. 1. ज्ञायति,
ज्ञातुं), हृस् (c. 1. हृसति-सितुं), व्यभू, न्यूनोभू, विजृ in pass. (-शीर्यते).
DECLINED, *p. p.* (Refused) प्रत्यारूपातः-ता-तं, प्रत्यादिष्टः-ष्टा-ष्टं,
अस्वीकृतः-ता-तं.—(Deviated) भ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, च्युतः-ता-तं, पतितः-
ता-तं.—(Decayed) घीयः-या-यं, सवः-चा-चं, चयसवः-चा-चं,
ज्ञानः-ना-नं, अस्तगतः-ता-तं, अपचितः-ता-तं, विशीर्यः-खा-खं.—
(Inflected) चारूपातः-ता-तं.

DECLIVITY, *s.* पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः, भ्रमः, उत्तङ्गः, निस्तता.

DECLIVOUS, *a.* क्रमशः पातुकः-को-कं or प्रवणः-खा-खं.

To DECOCT, *v. a.* कृप् (c. 1. कृपति-यितुं), निष्कृप्; पच् (c. 1. पचति,
पक्तुं), निष्पच्.

DECOCTED, *p. p.* निष्पक्तः-क्ता-कं, कृपितः-ता-तं, निष्कृपितः-ता-तं.

DECOCTION, *s.* (Act of) कृपायः, कृपनं, निष्कृपायः, पाचनं.—(Prepa-
ration made by decocting) निर्व्यासः, निर्व्यूहः, कृपायः-यं,
पनरसः, फादं.

DECOLLATION, *s.* शिरस्त्रेदनं, शीर्षच्छेदः, मस्तकच्छेदः, शीर्षपातः.

To DECOMPOSE, *v. a.* (Analyze a compound body) समस्तद्रव्यं पृथक्कृ
or व्याकृ, विली in caus. (-लाययति-लापयति-यितुं), विट् in caus.
(-द्रावयति-यितुं), पिश in caus. (पेशयति-यितुं), उपोहानं कृ.

DECOMPOSED, *p. p.* व्याकृतः-ता-तं, विद्रावितः-ता-तं, विलीनः-ना-नं.

DECOMPOSITE, *a.* (Twice compounded) द्विनिश्चितः-ता-तं, पुनर्निश्चितः.

DECOMPOSITION, *s.* (Compounding twice) द्विनिश्चयः, पुनर्निश्चयः.—
(Resolution of parts, dissolution) उपोहानं, पृथक्करणं, विद्रावणं,
विलयः, प्रलयः, परिधयः.

To DECOMPOUND, *v. a.* (Compound a second time) पुनर् or द्विवारं
मिश्र (c. 10. मिश्रयति-यितुं) or सम्मिश्र.—(Resolve into parts).
See DECOMPOSE.

To DECORATE, *v. a.* भूप् (c. 10. भूषयति-यितुं), विभूप्; अलङ्कृ, परिष्कृ,
समलङ्कृ, संस्कृ; मण्ड् (c. 10. मण्डयति-यितुं); शुभ in caus. (शोभयति-
यितुं), उपशुभ्, परिकर्म्म (nom. परिकर्म्मयति-यितुं).

DECORATED, *p. p.* भूषितः-ता-तं, विभूषितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं,
परिष्कृतः-ता-तं, संस्कृतः-ता-तं, मण्डितः-ता-तं, शोभितः-ता-तं,
सालङ्कारः-रा-रं, कृतालङ्कारः-रा-रं, कृताभरणः-खा-खं, कृतशोभः

-भा-भं, सवेशः-शा-शं, रञ्जितः-ता-तं, प्रसाधितः-ता-तं.
DECORATION, *s.* चलङ्कारः, चलङ्किया, भूषणं, विभूषणं, भरणं, आभरणं, प्रसाधनं, परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, परिकल्पी *n.* (नृ), प्रतिकल्पी, संस्कारः, मण्डनं, शोभा-भनं, रञ्जनं, कलाना, तन्त्रं, सज्जा, वेशः; 'stage decorations,' नेपथ्यं, आहाय्यः.
DECORATOR, *s.* प्रसाधकः, भूषकः, शोभाकारी *m.* (नृ), चलङ्कारकत्सकः.
DECOROUS, *a.* विनीतः-ता-तं, विनयी-यिनी-यि (नृ), सविनयः-या-यं, अनतिश्रान्तः-न्ता-नं, अनतिश्रान्तमयीदः-दा-दं, समयीदः-दा-दं, शिक्षाचारानुसारी-रिखी-रि (नृ), सुशीलः-ला-लं, युक्तः-क्ता-क्तं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, योग्यः-ग्या-ग्यं, यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समञ्जसः-सा-सं.
DECOROUSLY, *adv.* सविनयं, समयीदं, अनतिश्रान्तं, युक्तं, यथोचितं.
TO DECORTICATE, *v. a.* त्वच (nom. त्वचयति-यितुं), निस्त्वचः; निस्त्वचिकृ; निर्वेत्त (nom. निर्वेत्तयति-यितुं); निस्तुप (nom. निस्तुपयति-यितुं), तुपीकृ, निस्तुपीकृ; त्वच् (c. 1. त्वचति-यितुं), वल्कलं or त्वचन् वल्कृ (c. 1. -कषति-क्रुं) or निम्बृ.
DECORTICATION, *s.* निस्त्वचिकरणं, निस्तुपीकरणं, त्वक्परिपुटनं, निर्वेत्तलीकरणं.
DECORUM, *s.* विनयः, विनीतता-त्वं, मर्यादा, अनतिश्रान्तः, शिक्षाचारानुसारः, सदाचारता, सुशीलता, सम्पत्ता, शिष्टता, सुशीलः *f.*, सुनीतिः *f.*, सूचित्रं, सचित्रं, युक्तता, उपयुक्तं, औचित्यं, न्यायः-यता.
TO DECOY, *v. a.* छलेन or कौटेन प्रलुभ् in caus. (-लोभयति-यितुं) or आकृप् (c. 1. -कषति-क्रुं) or प्रवञ् in caus. (-वञ्चयते-यितुं) or प्रतु in caus. (-तारयति-यितुं).—(Entrap) जाले पन्थ (c. 9. चगाति, चन्थु).
DECOYED, *p. p.* प्रलोभितः-ता-तं, जालवद्धः-द्धा-द्धं, पाशवद्धः-द्धा-द्धं.
DECOY-BIRD, *s.* आकर्षकपक्षी *m.* (नृ), शाकुनिकैर् अन्यपक्षिप्रलोभने शिक्षितः पक्षी.
TO DECREASE, *v. n.* क्षि in pass. (क्षीयते), परिक्षि, परिहा in pass. (-हीयते), ह्स् (c. 1. हसते-सितुं), क्षयीभू, न्यूनीभू, जनीभू, अवसद् (c. 6. -सोदति-सुं).
TO DECREASE, *v. a.* अस्तीकृ, ह्स् in caus. (ह्रासयति-यितुं), जन् (c. 10. जनयति-यितुं), न्यूनीकृ, कन (nom. कनयति-यितुं), लघ (nom. लघयति-यितुं), क्षि in caus. (क्षपयति-यितुं).
DECREASE, DECREMENT, *s.* क्षयः, क्षिया, क्षितिः *f.*, ह्रासः, न्यूनत्वं-ता, न्यूनीभावः, अवसादः, अपचयः, हानिः *f.*; 'of the moon,' इन्दुक्षयः.
TO DECEE, *v. n.* व्यवस्थाद्वारेण or आज्ञापनद्वारेण नियन्त्रं or सिद्धं or निर्णीतं कृ, व्यवस्थां कृ, आज्ञां कृ or दा, शासनं कृ, निष्पत्तिं कृ, निश्चयं कृ.
TO DECEE, *v. a.* व्यवस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), प्रणी (c. 1. -णयति-येतुं), आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), आदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), समादिश, निर्दिश, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), प्रकृप् (c. 10. -कृतयति-यितुं).
DECEE, *s.* व्यवस्था, व्यवस्थापनं, शासनं, शासनपत्रं, आज्ञापनं, राजाज्ञा, आज्ञा, विधानं, नियमः, नियोगः, निदेशः, आदेशः.
DECEED, *p. p.* व्यवस्थितः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, विहितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रकृत्यितः-ता-तं, आज्ञप्तः-ज्ञा-ज्ञं.
DECEPIT, *a.* जरी-रिखी-रि (नृ), जोषिः-शी-शं, जरातुर-रा-रं, जराप्रस्त-स्ता-स्तं, जरापरिखतः-ता-तं, जरणः-णा-णं, क्षतिवृद्धः-द्धा-द्धं.
DECEPITATION, *s.* मूषानिवेशितलवणस्य वह्निसम्पत्कैर् स्फुल्लारण्यः.
DECEPITUDE, *s.* जरा, जोषिः *f.*, जोषिता, जरावस्था, जरुः, जोषिवस्था, क्षतिवृद्धभावः, क्षतिवर्धनं, विषंसा, ज्वानिः *f.*, प्रतिक्रा.
DECRESCENT, *a.* क्षयी-यिणी-यि (नृ), क्षीयमाणः-णा-णं, अपचयीमानः-ना-नं.
DECRETAL, *a.* पपस्थापियः-या-यं, व्यवस्थापकः-का-कं, नैयमिकः-की-कं.

DECRETAL, *s.* (Body of laws or edicts) धर्मसंहिता, व्यवस्थासङ्ग्रहः.
 —(Collection of the pope's decrees) रोमनगरे महाधर्माध्यक्षप्रकाशितानां शासनपत्राणां संहिता.
DECRETORY, *a.* विचारकः-का-कं, प्रणयनः-ना-नं, निश्चापकः-का-कं.
DECRUAL, *s.* अपवादः, परीवादः, उपक्रोशः, उच्चैःस्वरेण कृता निन्दा.
TO DECRY, *v. a.* अपवाद (c. 1. -वदति-दितुं), परिवद्, उच्चैःस्वरेण निन्द (c. 1. निन्दति-न्दितुं) or अवधिप् (c. 6. -धिपति-धेयुं) or तिरस्कृ or दोषीकृ.
DECUMBENCE, *s.* शयनं, जय्यागमनं, पतनं, संवेशः, उपवेशनं.
DECUMBENT, *a.* शयानः-ना-नं, शयने संविष्टः-ष्टा-ष्टं, शयितः-ता-तं, निपथः-था-थं, निलीनः-ना-नं, उपविष्टः-ष्टा-ष्टं.
DECUMBITURE, *s.* रोगान्त्रस्य शय्यावर्जनकालः, रोगावधिर् यत्पथ्येन शयने वर्जते रोगी.
DECUPLE, *a.* दशगुणः-णा-णं, दशगुणीकृतः-ता-तं, दशविधः-धा-धं.
DECURION, *s.* दशाध्यक्षः, दशसैन्याधिपतिः *m.*, दशयोधनायकः.
DECURSION, *s.* क्षयःपतनं, क्षयोगमनं, क्षयतरणं, क्षवधानं, क्षधोद्गमः.
DECURTATION, *s.* उच्छेदः-दनं, विच्छेदः, ह्रस्वीकरणं, संक्षेपः-पणं.
DECUSSATION, *s.* चक्रलक्षकरेखाव्यवस्थाः, कोणाकोणि छेदनं.
TO DEDECORATE, *v. a.* अकीर्णं or अपयशः कृ, सापमानं-ना-नं कृ कुख्यातिं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं).
DEDECORATION, *s.* अकीर्णिकरणं, अपयशस्करणं, कलङ्ककरणं, अपमानं.
DEDECOROUS, *a.* अकीर्णिकरः-री-रं, अपयशस्यः-स्या-स्यं, कलङ्ककरः-री-रं, लज्जाकरः-री-रं, अपमानजनकः-का-कं, वाच्यः-या-यं.
TO DEDICATE, *v. a.* (Appropriate to a sacred use) धर्माय प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं) or विनियुज् or निर्दिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), धर्म्ममुद्दिश्य दा or उत्सर्गं कृ.—(Consecrate) प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टापयति-यितुं), संस्कृ, अभिसंस्कृ, प्रणी (c. 1. -णयति-येतुं), उपकृप् in caus. (-कृतयति-यितुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), निविद् in caus. (-वेदयति-यितुं), समृ in caus. (-सर्पयति-यितुं), अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति-यितुं), सद्गत्वं कृत्वा दा.—(Dedicate a book) उपकारकजनस्य प्रथमपत्रे नामलिखनात् सचाटुवादं ग्रन्थं सन् in caus., or निविद् in caus. or सनापीकृ.
DEDICATED, *p. p.* प्रतिष्ठितः-ता-तं, भुप्रतिष्ठितः-ता-तं, विनियोजितः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, उपकृतः-ता-तं, संस्कृतः-ता-तं, अभिसंस्कृतः-ता-तं, कृतसद्गत्वं-त्या-त्वं, निवेदितः-ता-तं, समर्पितः-ता-तं.—(As a book) उपकारकजनस्य प्रथमपत्रे नामलिखनात् समर्पितः-ता-तं or निवेदितः-ता-तं, उपकारकजननामसंज्ञितः-ता-तं, सनापीकृतः-ता-तं.
DEDICATION, *s.* प्रतिष्ठा, भुप्रतिष्ठा, प्रतिष्ठाकरणं, निवेदनं, समर्पणं, विनियोगः, उत्सर्गः, सद्गत्त्यकरणं, संस्कारः; 'of a book, उपकारकजनस्य प्रथमपत्रे नामलिखनात् ग्रन्थनिवेदनं, ग्रन्थस्य निवेदनपत्रं; 'of a temple,' प्रासादप्रतिष्ठा; 'of one's person,' चात्मनिवेदनं, देह-विनियोगः.
DEDICATOR, *s.* उपकारकजनस्य प्रथमपत्रे नाम लिखित्वा ग्रन्थनिवेदकः or ग्रन्थसमर्पकः, अनुग्राहकजनद्वारा ग्रन्थप्रकाशकः, प्रतिष्ठाकारी *m.* (नृ).
DEDICATORY, *a.* निवेदनपत्रलिखनविषयः-या-यं, ग्रन्थानुग्राहकगुणप्रकाशकः-का-कं, ग्रन्थोपकारकप्रशंसाकरः-री-रं, स्तुतिमयः-यी-यं.
DEDITION, *s.* समर्पणं, उत्सर्जनं, प्रदानं, प्रोत्सारणं, वितरणं, त्यागः.
TO DEDUCE, *v. a.* अनुमा (c. 2. -माति-तुं, c. 3. -मिमीते), जह् (c. 1. जहते-हितुं), क्षपोह्; निर्णी (c. 1. -णयति-येतुं), अद्यगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) समधिगम्, अपयह् (c. 1. -वहति-वोदुं).

DEF

DEFAULTER, *s.* नियमव्याभिचारी *m.* (नं), नियमलङ्घी *m.* (नं), रुद्धः, च्युतशोधनाथं निरूपितदिक्से विचाररसभायाम् अनुपस्थायी *m.* (नं).
 DEFEASANCE, *s.* अनुज्ञायः, विप्रतिपत्तिः *f.*, लोपः, नियमभङ्गः, नियमलोपः.
 DEFEASIBLE, *a.* अनुज्ञायित्वः -या -यं, लोपः -या -यं, लोपनीयः -या -यं.
 DEFEAT, *s.* पराजयः, पराभवः, परिभवः, अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, अपजयः, व्यसनं, चलयसनं, भङ्गः, भेदः, नाशः, विनाशः, ध्वंसः.
 To DEFEAT, *v. a.* (Overthrow) जि (c. 1. जयति, जेतुं), पराजि, विजि; अभिभू (c. 1. -भजति -विजि), पराहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), परास् (c. 4. -सत्यति -ससिन्तुं), विद्रु in caus. (-द्रावयति -यितुं), धृप् (c. 10. धर्षयति -यितुं), प्रधृप्; पथानृष् (c. 6. -मृशति -सधृं), वशीकृ.-(Frustrate) व्याहन्, खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), घृषाकृ, विमलीकृ.
 DEFEATED, *p. p.* जितः -ता -तं, पराजितः -ता -तं, पराभूतः -ता -तं, अभिभूतः -ता -तं, पराहतः -ता -तं, परास्तः -स्ता -स्तं, कृतध्वंसः -सा -सं.
 DEFECATE, *a.* अपकर्मितमलः -ला -लं, शोधितः -ता -तं, हृतमलः -ला -लं, निर्मलीकृतः -ता -तं, पवित्रोक्तः -ता -तं, परिष्कृतः -ता -तं.
 To DEFECATE, *v. a.* मलं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपकृम् (c. 1. -कर्मति -कृन्तुं), निर्मलीकृ, विमलीकृ, शृप् in caus. (शोधयति -यितुं), पवित्रोक्त, परिष्कृ.
 DEFECATION, *s.* मलापकर्मणं, निर्मलीकरणं, विमलीकरणं, शोधनं.
 DEFECT, *s.* (Fault) दोषः, अपराधः, छिद्रं, अगुणः, कलङ्कः, दूषणं, वैकल्यं, मनुः *m.*-(Want) अभावः, विरहः, न्यूनता.
 DEFECTIBILITY, *s.* न्यूनता, वैकल्यं, हीनता, दोषित्वं, हासता, अपूर्णत्वं.
 DEFECTIBLE, *a.* न्यूनः -ना -नं, दोषिकः -को -कं, अपूर्णः -णो -णं.
 DEFECTION, *s.* त्यागः, परित्यागः, च्युतिः *f.*, भ्रष्टा, भ्रष्टा, पतनं, परिवर्तनः.
 DEFECTIVE, *a.* न्यूनः -ना -नं, विकलः -ला -लं, दोषी -पिणी -पि (नं), दोषवान् -वती -वत् (नं), सदोषः -या -यं, हीनः -ना -नं, सापराधः -धा -धं, सच्छिद्रः -द्रा -द्रं, कलङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (नं), अपूर्णः -णो -णं, अपरिपूर्णः -णो -णं, असम्पूर्णः -णो -णं, अपर्याप्तः -मा -मं, अक्षहीनः -ना -नं, अत्योः -ना -नं, जनः -ना -नं, असमग्रः -या -यं.
 DEFECTIVENESS, *s.* न्यूनता, हीनत्वं, असम्पूर्णत्वं, असमग्रता, वैकल्यं.
 DEFENCE, *s.* (Protection) रक्षणं, रक्षा, चारुं, पालनं, रक्षणः, शरणं, आश्रयः, संश्रयः, गुप्तिः *f.*, गोपनं, अभ्युपपत्तिः *f.*, अवनं.-(Apology) उत्तरं, प्रतिवादः, व्यपदेशः, उत्सकरणं, युक्तिः *f.*, शोधनं.-(In law) उत्तरं, प्रत्युत्तरं, निवेदनं.
 DEFENCELESS, *a.* अरक्षितः -ता -तं, रक्षाहीनः -ना -नं, अशरणः -शा -यं, निराश्रयः -या -यं, अनाश्रयः -या -यं, अप्रतिकारः -रा -रं.-(Unarmed) निरायुधः -धा -धं, अस्त्रहीनः -ना -नं, विशस्त्रः -स्त्रा -स्तं.
 To DEFEND, *v. a.* (Protect) रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्; चै (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परिक्षे, सन्धे; या or वाल् in caus. (पालयति -यितुं or c. 2. पाति -तुं), अनुपा, परिपा, प्रतिपा, सम्पा, अभिपा; गुप् (c. 1. गोपयति, गोपुं or caus. गोपयति -यितुं), अनुगुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, अभिसङ्गुप्; चव् (c. 1. जवति -यितुं), पथेप् in des. (-ङ्क्षति -क्षितुं), परिप्राप् in des.-(Vindicate) रक्ष्, अनुपाल्, वज्रं दा, पक्षपातं कृ; 'defend another,' परस्व सपक्षो भू, पराधेम् उत्तरं वद् (c. 1. वदति -दिद्).-(Prohibit) निवृ in caus. (-वारयति -यितुं), निषिप् (c. 1. -पेयति -पेयुं).
 DEFENDABLE, *a.* रक्षणीयः -या -यं, रक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, गोपनीयः -या -यं, गोप्यः -प्या -प्यं, पालनीयः -या -यं, जवनीयः -या -यं.
 DEFENDANT, *s.* (Person sued) अभियुक्तः, प्रत्यर्थी *m.* (नं), प्रतिपक्षः, कार्यी *m.* (नं).-(Advocate) प्रतिवादी *m.* (नं), उत्तरवादी *m.* (नं), पक्षपाती *m.* (नं).

DEF

DEFENDED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, अभिरक्षितः -ता -तं, पालितः -ता -तं, उपपालितः -ता -तं, गुप्तः -ता -तं, ज्ञातः -ता -तं, जवितः -ता -तं, गोपायितः -ता -तं.
 DEFENDER, *s.* रक्षकः, रक्षिता *m.* (नं), रक्षी *m.* (नं), परिरक्षी *m.*, पालकः, पालः -लो *m.* (नं), पः in comp., ज्ञाता *m.* (नं), गोपः -पकः, गोपायकः, गोपी *m.* (नं), गोपिलः.
 DEFENSIBLE, *a.* रक्षणीयः -या -यं, अनुपालनीयः -या -यं, परिशुद्धिधनः -मा -मं.
 DEFENSIVE, *a.* रक्षकः -का -कं, पालकः -का -कं, पाली -लिनी -लि (नं), वारकः -का -कं, प्रतिपाती -तिनी -ति (नं).
 DEFENSIVE, *s.* आत्मरक्षा, रक्षापस्था, प्रतिपातः, परित्राणं, सावधानता.-(In war) शत्रुवारणं, युद्धनिवारणमात्रं, शत्रोः or युद्धात् सावधानता.
 To DEFER, *v. a.* (Put off, delay) विलस् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं), आका-लनरात् कार्यं तज् (c. 1. तजति, तज्जुं) or या in caus. (यापयति -यितुं).-(Refer to another) कार्यनिर्णयं परस्मिन् सन् in caus. (-सर्षयति -यितुं) or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते) or न्यस् (c. 4. -सत्यति -ससिन्तुं).
 To DEFER, *v. n.* (Delay) विलस् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं), मन्द (nom. मन्द्याप्ते), चिर (nom. चिरयति -रायति -यितुं), कालं या in caus. (यापयति -यितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्ते).-(Pay regard to another's opinion) परमत्स जाधि (c. 1. -अयति -यितुं) or चादृ (c. 6. -दृश्यते -दृक्षुं) or प्रती (प्रति with इ, प्रवेति -तुं) or उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).
 DEFERENCE, *s.* (Regard) आदरः, समादरः, अनुनयः, मानं, सम्मानं, मान्यत्वं, आग्रहः, प्रथयः, प्रथयः, प्रतीतिः *f.*, अनुवर्त्तनं.-(Submission) अधीनता, वश्यता, नम्रता.
 DEFERRED, *p. p.* विलक्षितः -ता -तं, आकालानरात् तज्ज -क्ता -क्तं.
 DEFERRING, *s.* विलसः -सन्, यापनं, कालयापः, आकालानरात् कार्यत्यागः.
 DEFIANCE, *s.* युद्धार्थम् आह्वानं, समाह्वयः -ह्वानं, क्रन्दनं, क्रन्दितां, स्पष्टा, आस्पष्टा, हूतिः *f.*, हवः, अभिग्रहः, नासीरं, योषसंरावः.
 DEFICIENCY, DEFICIENCY, *s.* न्यूनता, हीनता, न्यूनं, हानिः *f.*, अभावः, विरहः, रहितत्वं, अपूर्णता, असम्पूर्णत्वं, हासः, हसितत्वं, अत्यत्वं, क्षीणता, वैकल्यं, लोपः, लुप्तत्वं.-(Defect) दोषः, छिद्रः; 'deficiency of intellect,' बुद्धिहीनत्वं; 'of any organ of sense,' इन्द्रियवैकल्यं.
 DEFICIENT, *a.* न्यूनः -ना -नं, हानः -ना -नं, विकलः -ला -लं, अपूर्णः -णो -णं, असम्पूर्णः -णो -णं, असमग्रः -या -यं, क्षीणः -शा -यं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, लुप्तः -मा -मं, हसितः -ता -तं, जनः -ना -नं; 'deficient in intellect,' न्यूनधीः -धीः -धि, विकलान्तःकरणः -शा -यं, अत्यधीः -धीः -धि; 'in any organ of sense,' न्यूनैन्द्रियः -या -यं or विकलैन्द्रियः.
 DEFIED, *p. p.* आहूतः -ता -तं, समाहूतः -ता -तं, स्पर्धितः -ता -तं.
 DEFIER, *s.* आह्वायकः, समाह्वता *m.* (नं), आस्पष्टी *m.* (नं), कृताह्वानः.
 To DEFILE, *v. a.* दुप् in caus. (दूषयति -यितुं), प्रतिदुप्, सन्दुप्; मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलिनोक्त, कलुप् (nom. कलुषयति -यितुं), अपवित्रोक्त, अनेधं -ध्या -धं कृ, लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ते), अनुलिप्, दिद् (c. 2. देग्धि -ग्धुं), चाविल (nom. चाविलयति -यितुं), मलीमोक्त; 'defile à virgin,' कर्मा दुप्.
 To DEFILE, *v. n.* (March file by file) दृक्ष्य्यूहेन or श्रेणीय्यूहेन यात्रां कृ.
 DEFILE, *s.* (Narrow passage) सङ्कटं, सङ्कटपथः, दुर्गमार्गः, दुर्गं, सङ्कटं, सञ्चारः, कन्दः -री, व्यायामः, यथेष्टः, रत्नं, गुहा, पश्चिमत्ये सञ्चापपथः.
 DEFILED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, दुरः -ष्टा -ष्टं, मलिनितः -ता -तं, कलुषितः

-ता -तं, मलदूषितः -ता -तं, मलीमसः -सा -सं, अमेध्याक्तः -क्ता -क्तं, अमेध्यालितः -ता -तं; 'virgin,' धृतयोनिः, दूषिता.
DEFILEMENT, s. (The act) दूषणं.—(The state) मालिन्यं, मलिनत्वं, मलं, समलता, अशुचित्वं, अशीर्षं -पत्वं, अपवित्रता, कलुषं, कलम्यं; अमेध्यात्वं, दुष्टता.
DEFILER, s. दूषकः, दूषणः, कलुषकारी *m.* (नं), मलावहः, अशीर्षकृत्.
DEFINABLE, a. निर्वचनीयः -या -यं, निरूपणीयः -या -यं, निर्देष्टव्यः -या -यं, उद्देश्यः -श्या -श्यं, व्याख्येयः -या -यं, निर्धारणीयः -या -यं.
To DEFINE, v. a. (Explain a thing by its qualities) लक्षणानि or गुणान् व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं) or निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or समुद्दिष्ट or निर्वच (c. 2. -वक्ति -क्तुं).—(Circumscribe) परिमा (c. 2. -माति -तुं).—(Mark out) लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), लक्षीकृ, पिह् (c. 10. पिहयति -यितुं).—(Determine) निर्णी (c. 1. -णयति -येतुं), निश्चि (c. 5. -चिनीति -चेतुं), निर्णै in caus. (-धारयति -यितुं)
DEFINED, p. p. निरुक्तः -क्ता -क्तं, निरूपितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, समुद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, लक्षितः -ता -तं, उपलक्षितः -ता -तं, कृतलक्षणा-शा-शं, लक्ष्यकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, परिमितः -ता -तं.
DEFINER, s. निर्वक्ता *m.* (कृ), निर्दिष्टा *m.* (ष्टृ), लक्षणव्याख्याता *m.* (नृ), गुणनिरूपकः.
DEFINITE, a. (Settled, determined) नियतः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, निश्चिदः -ष्टा -ष्टं, निर्णीतः -ता -तं, निर्धारितः -ता -तं, व्यवस्थापितः -ता -तं, सिद्धः -ष्टा -ष्टं.—(Limited) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, समर्थः -दा -दं, सापेक्षः -का -कं
DEFINITION, s. लक्षणं, निर्वचनं, निरुक्तिः *f.*, निर्देशः, निदेशः, समुद्देशः, व्याख्या, लक्षणव्याख्या, गुणनिरूपणं.
DEFINITIVE, a. नियतः -ता -तं, निश्चायकः -का -क, निर्णायकः -का -क, लाक्षणिकः -क्ती -क्ती, सापेक्षकः -का -क or अपेक्षकः.
DEFINITIVELY, adv. नियतं, अपेक्षमेव, निश्चितं, सुनिश्चितं, व्यक्तं, सुस्पष्टं.
DEFLAGRABLE, a. दाहः -सा -सं, दहनीयः -या -यं, झलनीयः -या -यं.
DEFLAGRATION, s. दाहः -हनं, अग्निदाहाद् अशेषेण विनाशः.
To DEFLECT, v. a. चु (c. 1. चयते, च्योतुं), विच्यु; भंश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं); पत् (c. 1. पतति -तिनुं), विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), व्यभिचर् (c. 1. -चरति -रितुं).
DEFLECTION, s. च्युतिः *f.*, भंशः, विचलनं, व्यभिचारः, उल्लसः, भेपः, भ्रमः, विपथगमनं, विमार्गगमनं, उत्पथगमनं, सपथत्यागः.
To DEFLOUR, v. a. (A virgin) कुमारिं धृप् (c. 10. धर्षयति -यितुं) or अभिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), सतीत्वं or कुमारीत्वं ह (c. 1. हरति, हर्तुं) or नश् in caus. (नाशयति -यितुं), योनिघाति कृ, भष्टा कृ.—(Take away the beauty of anything) शोभो or कानिं ह or नश्.
DEFLOURED, p. p. (Virgin) धृता, धृतयोनिः *f.*, परिता, सङ्घारी, प्रमादिका.
DEFLOURER, s. कुमारीगामी *m.* (नं), सतीत्वनाशकः, कन्याप्रमापी *m.* (नं).
DEFLOUOUS, a. अभिषन्दी -न्दिनी -न्दि (नं) or अवस्यन्दी, अथःप्रसारी -रिणी -रि (नं).
DEFLOUXION, s. अभिषन्दः, अवस्यन्दः, प्रसवणं, अथःप्रवाहः, धरणं.
DEFECATION, s. दूषणं, मलकरणं, अशीर्षकरणं, अपवित्रीकरणं.
To DEFORM, v. a. विरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, अपरूपीकृ, कुरूपीकृ, विकलीकृ, विकृ, कदाकारीकृ, व्यङ्गीकृ.
DEFORMED, p. p. विरूपः -पा -पी -यं, कुरूपः -पी -यं, अपरूपः -पी -यं, विकृतः -ता -तं, विकृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गी, विकृताकारः -रा -रं, विकृताकृतिः -तिः -ति, विकलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गी, व्यङ्गः -ङ्गी -ङ्गी, व्याकारः -रा -रं, कदाकारः -रा -रं, कुतनुः -न्वी -नु, कुवेरः -रा -रं, योगकः -रहा -रहे or अपयोगकः,

कुचः -च्चा -च्चं.

DEFORMATION, s. विरूपकरणं, अपरूपीकरणं, विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं
DEFORMEDLY, adv. कुरूपेण, विकृतरूपेण, कदाकारेण, विकलं.
DEFORMITY, s. विरूपता, वैरूप्यं, कुरूपता, अपरूपता, वैकृत्यं, वैकृतं, व्याकारः, व्यङ्गता, कुदृश्यत्वं, योगरहत्वं, कुत्सितत्वं.
To DEFRAUD, v. a. (Cheat) धत् in caus. (धत्तयते -ति -यितुं), परिजब्; प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), विप्रलभ्, प्रतृ in caus. (-तारयति -यितुं), चल् (c. 10. चलयति -यितुं), अन्वाय कृ.—(Deprive by fraud) चलेन or अन्वायेन or प्रतारणाद्वारा ह (c. 1. हरति, हर्तुं) or स्वत्वलोपे कृ.
DEFAUDATION, s. चलेन or अन्वायेन or प्रतारणापूर्वम् हरणं or स्वत्वलोपः.
DEFAUDED, p. p. धत्तः -ता -तं, परिधत्तः -ता -तं, धत्तिसंहितः -ता -तं.
DEFAUDER, s. धत्तकः, धनुकः, प्रतारकः, अन्वायकृत्, चली *m.* (नं).
To DEFRAUD, v. a. धनव्ययं or व्ययशोधनं or व्ययापाकरणं स्वीकृ, परार्थं धनव्ययं कृ or व्ययशोधनं कृ, व्ययम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or शुप् in caus. (शोधयति -यितुं) or अपाकृ or साप् in caus. (सापयति -यितुं).
DEFRAUDER, s. व्ययशोधकः, व्ययापाकृता *m.* (ष्टृ), परार्थव्ययस्वीकारि *m.* (नं).
DEFRAUDMENT, DEFRAUDING, s. व्ययशोधनं, व्ययस्वीकारः, व्ययापाकरणं, व्ययमुक्तिः *f.*, व्ययमोक्षः, व्ययापनयनं, व्ययसिद्धिः *f.*, व्ययोपगमः.
DEFT, a. (Neat) विनीतः -ता -तं.—(Dexterous) दक्षः -क्षा -क्षं.
DEFTLY, adv. विनीतं, सदास्त्रं, सूक्ष्मं, धिर्म, चतुरं, युक्तिपूर्वं.
DEFUNCT, a. मृतः -ता -तं, प्रेतः -ता -तं, परेतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, अपगतः -ता -तं, संस्थितः -ता -तं, विपक्षः -चा -चं, तत्कालीयः -ता -तं.
DEFUNCTION, s. मरणं, मृत्युः *m.*, अपगमः, देहत्यागः, संस्थितिः *f.*, विपक्षिः *f.*
To DEFT, v. a. युद्धार्थम् आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ते -ह्वानुं), समाह्वे; स्वर्ध् (c. 1. स्वर्धते -र्धितुं), आक्रन्द् (c. 1. -क्रन्दति -न्दिनुं), अभियुन् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं).—(Disdain, slight) अपहा (c. 9. -जानाति -ज्ञानुं), कदपीकृ, पराकृ, लघूकृ, निराकृ
DEFT, s. आह्वानं, युद्धार्थं समाह्वानं, समाह्वयः, क्रन्दित.
DEFTY, s. युद्धार्थम् आह्वयकः, समाह्वता *m.* (नृ), अभियोक्ता *m.* (कृ).
DEGENERACY, DEGENERATENESS, s. क्षीणपुण्यत्वं, कुलधर्मभ्रंशः, पैतृकधर्मच्युतिः *f.*, कुलाचारत्यागः, कुलमन्योदाभ्रता, मन्योदाहानिः *f.*, सम्मागोपगमः, धर्मत्यागः, दुष्टता.
DEGENERATE, a. क्षीणपुण्यः -स्या -स्यं, क्षीणधर्मः -म्ना -म्नं or नष्टधर्मः, कुलधर्मभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, तत्कालमन्योदः -दा -दं, पैतृकाचारच्युतः -ता -तं, धर्मविरुद्धः -ता -तं, धर्मपतितः -ता -तं, परिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं.
To DEGENERATE, v. n. कुलधर्माद् भंश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं) or च्यु (c. 1. चयते, च्योतुं) or पत् (c. 1. पतति -तिनुं), दुष् (c. 4. दुष्यति, दोष्टुं).
DEGLUTITION, s. गरणं, निगरणं, निगारः, गरः, गीर्णः *f.*, गिरि *f.*, ग्रसनं.
DEGRADATION, s. (Deprivation or loss of office, disgrace) पदभ्रंशः, पदच्युतिः *f.*, अधिकारभ्रंशः, अधिकारनिराकरणं, अधिकारच्युतिः *f.*, पदलोपः, स्थानभ्रंशः, स्थानापकर्षः, अपकर्षः, अपमानं, अपध्वंसः, पतितत्वं, पातित्वं.—(Degeneracy, baseness) भ्रष्टता, अपकृष्टता, मन्योदाह्वयः, मन्योदानाशः, दुष्टता, घृण्यत्वं, अपोगतिः *f.*, निष्क्रमः.
To DEGRADE, v. a. पदात् or अधिकाराद् भंश् in caus. (भंशयति -यितुं) or च्यु in caus. (च्यवयति -यितुं) or निराकृ or अपकृप् (c. 1. -कषेति -कृष्टुं).—(Lessen the value) मूल्यं or अर्थम् अस्वीकृ or कन (nom. कनयति -यितुं) or हृस् in caus. (ह्रासयति -यितुं) or लृप् (nom. लृपयति -यितुं), लघूकृ, खलीकृ.
DEGRADED, p. p. (Dismissed from office, disgraced) पदभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, पदच्युतः -ता -तं, अधिकारपतितः -ता -तं, पतितः -ता -तं, स्थानभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, अवज्ञोपहतः -ता -तं, खलीकृतः -ता -तं.—(Dege-

nerate) भट्ट-ष्टा-ष्टं, परिभट्ट-ष्टा-ष्टं, अपकृष्ट-ष्टा-ष्टं, निकृष्ट-ष्टा-ष्टं, अपम-ना-मं, नोच-चा-चं, निर्विणः-खा-खं.
 DEGRADING, *a.* लाघवकारी-रिणी-रि (न्) or अपमानकारी, अकी-ल्लिकरः-रा-रं, अपमशस्करः-री-रं.
 DEGREE, *s.* (Station, rank) पदं, स्थानं, आत्मपदं, पदविः *f.* -वी, वृत्तिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*; 'high degree,' परमपदं.—(State in which a thing is) अवस्था, भावः, दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*—(Step to any thing) क्रमः, पदं.—(Order of lineage) आवलिः *f.*, श्रेणी; 'of high degree,' महाकुलमसूतः.—(Measure, extent) परिमाणं, प्रमाणं, पर्यन्तं, मात्रं; 'to what degree?' कियत् प्रमाणं, कियत् पर्यन्तं, किं पर्यन्तं; 'in some degree,' किञ्चित्, ईप्सत्, कतिपयेन-यात्.—(Class, order) गणः, पंक्तिः *f.*, श्रेणी, वर्गः.—(Degree of latitude, &c.) भागः, अंशः, अष्टभागः, अष्टांशः.—(In arithmetic) अङ्कवयं.—(By degrees) क्रमशः, क्रमेण, क्रमे क्रमे, पदे पदे, पदशः, प्रतिपदं, अनुपदं, पदापदं, शनैः, शनैः शनैः.
 To DEHURT, *v. a.* उपदेशपूर्वम् or प्रत्यादेशपूर्वम् भयहेतुं मूचयित्वा निवृत्त in caus. (-चर्त्तयति -यितुं), मैवं कार्थीः or मैवं कृपा इति मन्त्रं कृ, विपरीतम् उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रत्यादिश, अन्तःस्था (c. 2. -स्थिति-यितुं).
 DEHORTATION, *s.* विपरीतमन्त्रणं, प्रत्यादेशपूर्वम् निवर्त्तनं, मैवं कार्थी इति मन्त्रकरणं, उद्यमभङ्गसार्थः प्रवोधः, निषेधाधिकः परामर्शः.
 DEHORTATORY, *a.* प्रत्यादेशकः -का -कं, निषेधाधिकः -का -कं, मैवं कार्थी इत्युपदेशकः -का -कं, निवृत्तिकारकः -का -कं.
 DEHORTER, *s.* प्रत्यादेशपूर्वम् निवर्त्तयिता *m.* (तृ), प्रत्यादेश *m.* (तृ).
 To DEJECT, *v. a.* (Cast down) पत in caus. (पातयति -यितुं), अधःपत in caus.—(Dispirit, make sad) अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं), विपरीतकृ, अवसन्नकृ, विषादं जन् in caus. (जनयति -यितुं), झानिकृ, पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), व्यथ in caus. (व्यथयति -यितुं).
 DEJECT, DEJECTED, *a.* विषयः-खा-खं, अवसन्नः-न्ना-न्नं, विषादी-दिनी-दि (न्), अवसादितः -ता-तं, उद्दिग्गमनाः-नाः-नः (स्) or दीनमनाः or विमनाः or दुर्मेनाः or अन्तर्मेनाः, अवनतः -ता-तं, निर्विणः-खा-खं, दीनमनस्कः-स्त्ता-स्तं, दीनचेतनः-ना-नं, झानः-न्ना-न्नं, झानः-ना-नं, झानः-ना-नं.—(In countenance) अपोमुखः-खी-खं or नतमुखः, विषयवदनः-ना-नं.
 DEJECTEDLY, *adv.* सविषादं, सावसादं, विषयं, सेद्धेगं, उद्दिग्गमनसा.
 DEJECTEDNESS, DEJECTION, *s.* विषादः, अवसादः, विषयता, अवमन्नता, उद्देगः, निर्विणता, झानिः *f.*, झानिः *f.*, झानिः *f.*, दीनता.
 DEJECTURE, *s.* उच्चारः, उच्चारितं, अवस्कारः, शोषनं, शकृत् *m.*, पूरोपं.
 DEIFICATION, *s.* (Union with Brahma) ब्रह्मत्वं, ब्रह्मभूयं, ब्रह्मनिष्ठायं, ब्रह्मसायुज्यं.—(Inferior deification) देवत्वं, देवभूयं, सुरभूयं.—(Act of making a god) देवकरणं, देवत्वदानं.
 DEIFIED, *p. p.* देवभूतः-ता-तं, सुरभूतः-ता-तं, ब्रह्मभूतः-ता-तं, प्राप्त-देवत्वः-त्वा-त्वं, देवत्वमापन्नः-न्ना-न्नं.
 DEIFORM, *a.* देवरूपी-पिणी-पि (न्), देवाकारः-रा-रं, देवाकृतिः-ति-ति.
 To DEIFY, *v. a.* देवं कृ, देवीकृ, देवं ज्ञात्वा पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं).
 To DEIGN, *v. n.* (Vouchsafe) अहं (c. 1. अहंति -हिंति); as, 'Deign thou to enter my house,' त्वं मम गृहं प्रवेष्टुम् अहंसि; प्रसद् (c. 6. -सीदति -सिद्ध्यति) or प्रसादं कृ or प्रसन्नो भूत्वा कृ; as, 'deign to cast a look on us,' प्रसीद नो दृष्टिञ्च कुरु or दृष्टिप्रसादं कुरु or प्रसन्नो भूत्वा दृष्टिं कुरु.
 To DEIGN, *v. a.* अनुदा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रदा, अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं).

To DEINTEGRATE, *v. a.* साकल्याद् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्त्तुं) or अपनी (c. 2. -नयति -नेतुं), हस् in caus. (हासयति -यितुं), न्यूनीकृ.
 DEISM, *s.* आस्तिकता, आस्तिक्यं, अद्वैतं, अद्वैतवादः, एकान्तवादः.
 DEIST, *s.* आस्तिकः, अद्वैतवादी *m.* (न्), अद्वैतवादी *m.*, एकान्तवादी.
 DEITY, *s.* (A god) देवः, देवता, सुरः, विष्णुः, ब्रह्मः, पूजितः, नभःसद् *m.*, नाकसद् *m.*, नाको *m.* (न्), सुचिरायुः *m.* (स्), अस्त्रमः, अग्निमयः, दैतारिः *m.*, दानवारिः *m.*, गोवाणः, निलिम्बः.—(Divine state) देवत्वं-ता.
 DELACERATION, *s.* दारुणं, विदारणं, खण्डं खण्डं करणं or छेदनं or कर्त्तनं.
 DELACTATION, *s.* (Weaning) स्तनत्यागः, स्तनपानत्यागकरणं.
 DELAPSED, *p. p.* अपभयितः-ता-तं, अवपतितः-ता-तं, सुतः-ता-तं.
 To DELATE, *v. a.* वह् (c. 1. वहति, वोढुं), अभिवह्, जानी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(Accuse) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं).
 DELATION, *s.* वाहनं, आनयनं.—(Accusation) अभियोगः.
 DELATOR, *s.* अभियोगी *m.* (न्)-योक्ता *m.* (क्त्वा), अपवादकः, सूचकः.
 To DELAY, *v. a.* विलस् (c. 1. -लघते -लितुं) or caus. -लघयति -यितुं), चिर (nom. चिरयति -यितुं), आकालान्तरात् त्वञ् (c. 1. त्वजति, त्वञ्) or या in caus. (यापयति -यितुं) or धिप् (c. 6. धिपति, धेनुं) or अपनुद् in caus. (-नोदयति -यितुं), स्थगितं-ता-तं कृ, दीधीकृ.—(Hinder) रूप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), निरूप्, वृ in caus. (वारयति -यितुं), निवृ; वाप् (c. 1. वापते -पितुं), सम्प् in caus. (सम्भयति -यितुं), विष्टम्.
 To DELAY, *v. n.* विलच् (c. 1. -लघते -लितुं), मन्द (nom. मन्दायते), चिर (nom. चिरयति -यितुं or चिरायति), कालं या in caus. (यापयति -यितुं) or धिप् (c. 6. धिपति, धेनुं), विक्प् (c. 1. -कल्यते -लितुं), विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), दीधीभू; 'he delays coming,' विलघेन or विलसाद् आगच्छति.
 DELAY, *s.*-विलसः-सन्तं, कालयापः, कालधोपः, धोपः, विकल्पः दीधीसूचता, दीधीकरणं; 'a short delay,' क्षणधोपः.—(Stay, stop) सम्भः, अन्तरायः, व्याघातः, बाधा; 'without delay,' अविलम्बितं, अविलम्बं-सेन, अचिरं-रात्-रेख, मार्चिरं.
 DELAYED, *p. p.* विलक्षितः-ता-तं, चिरायितः-ता-तं, यापितः-ता-तं.
 DELAYER, *s.* विलक्षी *m.* (न्), विलक्षकारी *m.* (न्), कालयापकः, कालधोपकः.
 DELECTABLE, *a.* रमणीयः-या-यं, रम्यः-रम्यः, सुभगः-गा-गं, मनोहरः-रा-रं, मनोरमः-मा-मं, मनोवः-ज्ञा-ज्ञं, कमनीयः-या-यं, मनजापः-या-यं, अभिरामः-ना-नं, हर्षकः-का-कं, सुनन्दः-न्दा-न्दं, मोदकः-का-कं, आह्लादजनकः-का-कं, अभिलषणीयः-या-यं, कान्तः-ना-नं.
 DELECTABLENESS, *s.* रमणीयता, रम्यत्वं, कमनीयता, मनोरमत्वं, सुनन्दत्वं.
 DELECTABLY, *adv.* रमणीयं, रम्यं, कमनीयं, सुभगं, मनोरमं.
 DELECTION, *s.* आह्लादः, प्रह्लादः, आनन्दः, हर्षः, प्रमोदः, अभिरुचिः *f.*
 To DELEGATE, *v. a.* नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं) or caus. -योजयति -यितुं), समादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), व्यादिश, प्रतिसन्दिश, प्रत्या in caus. (-स्वापयति -यितुं); प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उपन्यस्; प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), च्च in caus. (अर्पयति -यितुं), समृ in caus.; परिदा.
 DELEGATE, *s.* नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, अधिकारवान् *m.* (त्), प्रति-पुरुषः, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभू.
 DELEGATED, *s.* कार्यनिर्वाहणे नियुक्तः-ज्ञा-ज्ञं or अधिकृतः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं, समादिष्टः-ष्टा-ष्टं.
 DELEGATION, *s.* नियोजनं, प्रेरणं, प्रत्यापनं, समादेशः, समर्पणं.
 To DELETE, *v. a.* अपमृज् (c. 2. -मार्ष्टि -ष्टुं), व्यामृज्, निर्मृज्, लोपं कृ.

DELETERIOUS, DELETORY, *a.* विनाशकः -का -कं, नाशी -शिनी -शि (न्) or प्रणाशी, घाती -तिनी -ति (न्) or विघाती, घातकः -का -कं, क्षयकरः -री -रं, सूननः -नी -नं, हिंस -सा -सं, शाहकः -का -कं.

DELETION, *s.* व्यामर्षः. लोपः, विलोपनं, उच्छेदः, विनाशः, नाशः.

DELF, DELFE, *s.* (Mine) आकरः, खनिः *f.*, खानिः *f.*—(Earthenware) मृण्मयभारादं, गृद्धारादं, कौलालकं, मार्तिकभारादं, मृण्मयद्रव्यं.

To DELIBERATE, *v. n.* मन्त्र (c. 10. मन्त्रयते -ति -यितुं), सम्मन्त्र, विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), मनसा विचर्, चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), सञ्चिन्त, विचिन्त; विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), वितर्क (c. 10. -तर्कयति -यितुं); विमृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), परामृश्, विकृप् (c. 1. -कल्पते -त्पितुं, c. 10. -कल्पयति -यितुं), विनिश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), सम्भू in caus. (-भावयति -यितुं), मनसा विवेचनं कृ.

DELIBERATE, *a.* विमृश्यकारी -रिणी -रि (न्) or समीक्ष्यकारी or अधि-प्रकारी, स्वहितः -ता -तं, कृतावधानः -ना -नं, कार्यचिन्तकः -का -कं, अध्ययः -या -यं, अग्रमन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं, अन्तरितः -ता -तं, अन्तुरः -रा -रं, परिणामदर्शी -शिनी -शि (न्).

DELIBERATED, *p. p.* चिन्तितः -ता -तं, सञ्चिन्तितः -ता -तं, सुचिन्तितः -ता -तं, मन्त्रितः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, विगणितः -ता -तं, मपितः -ता -तं.

DELIBERATELY, *adv.* विमृश्य, समीक्ष्य, सुविमृश्य, मन्त्रतस्, अवधानतस्, अवधेया, अन्तरितं, अध्ययं, असहसा, अग्रमन्त्रं, बुद्धिपुरुःसरं, मनःपूर्वकं, बुद्धिपूर्वकं, बुद्ध्या, मतिपूर्वकं; 'walking deliberately,' मितङ्गमः.

DELIBERATENESS, *s.* समीक्ष्यकारित्वं, विमृश्यकारित्वं, अधिप्रकारिता, सावधानता, विचारशीलता, सतर्कता, अध्ययता, अग्रमादः, परिणामदर्शनं.

DELIBERATION, *s.* मन्त्रणं -णा, सम्मन्त्रणं, विचारः -रणं -णा, सुविचारः, चिन्ता, सुचिन्ता, सञ्चिन्तनं, विमर्शः, परामर्शः, विवेचना -नं, वितर्कः -क्रेणं, समीक्षा -क्षणं, प्रसमीक्षा, चर्चा, विगणनं, सम्प्रधारणा, भावना, विकल्पः, समर्पणं.

DELIBERATIVE, *a.* विचारकः -का -कं, विचारी -रिणी -रि (न्), चिन्तकः -का -कं, विमर्शी -शिनी -शि (न्), मन्त्रकरः -री -रं, विचारशीलः -ला -लं.

DELICACY, *s.* (Daintiness) स्वादुता, सुखादुत्वं, सुरसत्वं, सौरस्यं, सुखाद्यत्वं, मिष्टता.—(Softness) सौकुमार्यं, सुकुमारत्वं, कोमलता, मृदुता.—(Elegance) लालित्यं, लौल्यं, लावण्यं, विलासः.—(Nicety) सूक्ष्मत्वं -ता, सौन्दर्यं, शुद्धता, श्रद्धता.—(Slenderness, tenuity) तनुता, लघुता, लायवं, अस्थूलता, क्षीणता.—(Scrupulousness, politeness) आदरः, सभ्यता, विनयः, सुशीलता.—(Weakness of constitution) शरीर-मृदुता, अङ्गमृदुता, प्रकृतिदौर्बल्यं.—(Choice food) स्वाद्वन्नं, विशिष्टान्नं, भोजनविशेषः, सुग्रासः.

DELICATE, *a.* (Dainty, of an agreeable taste) स्वादुः -दुः -द्वौ -दु or सुखादुः, सुरसः -सा -सं, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुखाद्यः -द्या -द्यं, स्वादुकारः -री -रं.—(Elegant) ललितः -ता -तं, चारुः -क्षी -रु.—(Soft) सुकुमारः -रा -रं, कोमलः -ला -लं, मृदुः -द्वौ -दु.—(Nice, slender, fine, not coarse) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, तनुः -नुः -न्वी -नु or वितनुः or प्रतनुः, लघुः -घुः -घ्वी -घु, श्रद्धः -क्ष्मा -क्ष्मं, पेलवः -वा -वं, क्षीणः -णा -णं, अस्थूलः -ला -लं, विरलः -ला -लं.—(Choice) विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, शृङ्गृष्टः -ष्टा -ष्टं, उन्नतः -मा -मं.—(Polite) सभ्यः -भ्या -भ्यं, विनीतः -ता -तं.—(Weak in constitution) मृदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, मृदुशरीरः -रा -रं, जन्म-रोगी -गिणी -गि (न्); 'a delicate woman,' तन्वी, लघ्वी, सुमध्यमा.

DELICATELY, *adv.* ललितं. सलालित्यं, सुकुमारं, कोमलं, मृदु, तनु.

DELICATES, *s.* स्वाद्वन्नं, स्वादुभोजनं, मिष्टान्नं, सुग्रासः, विशिष्टान्नं.

DELICIOUS, *a.* स्वादुः -दुः -द्वौ -दु or सुखादुः, मधुरः -रा -रं, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुखाखादः -दा -दं, सुरसः -सा -सं, मनोहरः -रा -रं, मनोरमः -मा -मं,

रम्यः -म्या -म्यं, रमणीयः -या -यं, मोदकः -का -कं, सुभगः -गा -गं, कमनीयः -या -यं.

DELICIOUSLY, *adv.* सुखादु, मधुरं, मनोरमं, रमणीयं, सुभगं.

DELICIOUSNESS, *s.* सुखादुता, माधुर्यं, सौरस्यं, रम्यता, रमणीयता.

DELIGHT, *s.* हर्षः, आनन्दः, आह्लादः, प्रह्लादः, ह्लादः, मुदा, मुद् *f.*, प्रमोदः, मोदः, आमोदः, प्रीतिः *f.*, तृप्तिः *f.*, सुखं, सौख्यं, नन्दः, नन्दपुः *m.*, मदः, प्रमदः, मादः, रतिः *f.*, परितोषः, सन्तोषः, रभसः, अभिरुचिः *f.*, कुतूहलं, चित्रप्रसन्नता, महोत्सवः; 'thrill of delight,' रोमहर्षणं, पुलकः, रोमाञ्चः.—(That which gives delight) नन्दनः -नं, आनन्दनं, आनन्ददः, हर्षकः, हर्षकरः, प्रीतिदः.

To DELIGHT, *v. a.* नन्द in caus. (नन्दयति -यितुं), आनन्द, अभिनन्द, हृप् in caus. (हर्षयति -यितुं), प्रहृप्, परिहृप्; ह्लाद् in caus. (ह्लादयति -यितुं), प्रह्लाद्, आह्लाद्; मुद् in caus. (मुदयति -यितुं), रम् in caus. (रमयति -यितुं), प्रमुद् in caus. (-मोदयति -यितुं), परितुप् in caus. (-तोषयति -यितुं), सन्तुप्; तृप् in caus. (तृषयति -यितुं), प्री (c. 9. प्रीणति or caus. प्रीणयति -यितुं), उन्नस् in caus. (-लासयति -यितुं), हर्षं कृ, आनन्दं दा.

To DELIGHT, *v. n.* नन्द (c. 1. नन्दति -न्दितुं), आनन्द, अभिनन्द, विनन्द; हृप् (c. 4. हृषति, हर्षितुं), प्रहृप्, संहृप्, सम्प्रहृप्; ह्लाद् (c. 1. ह्लादति -दितुं), रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), अभिरम्, आरम्, संरम्, उपारम्, प्री (c. 4. प्रीयते), मुद् (c. 1. मोदते -दितुं), प्रमुद्; तृप् (c. 4. तोषति, तोष्टुं), परितुप्, प्रतुप्, सन्तुप्; रुच् (c. 1. रोचते -चितुं), अभिरुच्, उन्नस् (c. 1. -लसति -सितुं), विलस्; तृप् (c. 4. तृषति, तृष्टुं).

DELIGHTED, *p. p.* हृष्टः -ष्टा -ष्टं, हर्षितः -ता -तं, आह्लादितः -ता -तं, प्रह्लादितः -ता -तं, ह्लादितः -ता -तं, आनन्दितः -ता -तं, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न्), प्रमोदितः -ता -तं, प्रमोदी -दिनी -दि (न्), मुदान्वितः -ता -तं, प्रीतिमान् -मती -मत् (त्), सन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, उन्नसितः -ता -तं or उन्नासितः, अभिरुचितः -ता -तं, प्रीतः -ता -तं, सुखी -खिनी -खि (न्), प्रहृष्टमनाः -नाः -नः (स्) or प्रीतमनाः, हृष्टचित्तः -न्त्रा -न्त्रं, सानन्दः -न्दा -न्दं; 'exquisitely delighted,' पुलकितः -ता -तं, परमहृष्टः -ष्टा -ष्टं, तोष-रोमाञ्चितः -ता -तं.

DELIGHTFUL, *a.* रम्यः -म्या -म्यं, रमणीयः -या -यं, मनोरमः -मा -मं, मनोहरः -रा -रं, सुभगः -गा -गं, हर्षकः -का -कं, हर्षकरः -री -रं, हर्षणः -णः -खी -खं, नन्दकः -का -कं, नन्दनः -ना -नं, आनन्दनः -ता -तं, आनन्ददः -दा -दं, प्रीतिदः -दा -दं, मोदकः -का -कं, प्रमोदी -दिनी -दि (न्), रभणः -णा -णं, आनन्दमयः -यी -यं, सुखी -खिनी -खि (न्), सुखदः -दा -दं, परितोषजनकः -का -कं, रमणीयकः -का -कं, कमनीयः -या -यं, रुचिरः -रा -रं.

DELIGHTFULLY, *adv.* रम्यं, रमणीयं, मनोरमं, सुभगं, सुखेन, कमनीयं.

DELIGHTFULNESS, *s.* रम्यता, रमणीयता, मनोरमत्वं, कमनीयता, सश्रीकता.

To DELINEATE, *v. a.* (Sketch) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, विलिख्; रूप् (c. 10. रूपयति -यितुं); अङ्क् (c. 10. अङ्कयति -यितुं).—(Paint) चित्र् (c. 10. चित्रयति -यितुं).—(Describe) वर्ण् (c. 10. वर्णयति -यितुं), अनुवर्ण्, उपवर्ण्, संवर्ण्.

DELINEATED, *p. p.* आलिखितः -ता -तं, चित्रलिखितः -ता -तं, चित्रगतः -ता -तं, चित्रितः -ता -तं, वर्णितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं.

DELINEATION, *s.* आलेख्यं, आलेखनं, चित्रं, चित्रारम्भः, पाशुलेख्यं. वर्णनं -ना, उपवर्णनं, अङ्कनं, आदर्शः.

DELINQUENCY, *s.* दोषः, अपराधः, पापं, अपतिक्रमः, अवक्रिया, अपकर्म *m.* (न्), अपचारः, दुष्कर्म *m.* (न्), दुष्कृतं, कुकर्म *m.*, दुश्चरितं, पापकर्म *m.*, पापकृतं.

DELINQUENT, *s.* पापी *m.* (न्), पापकारी *m.* (न्), पापकृत, अपराधी *m.* (न्), दोषी *m.* (न्), कृतापराधः, कुकर्मकारी *m.* (न्), दुष्कृती *m.* (न्).

DEL

To DELIQUATE, v. n. विली (c. 4. -लोयते-लेतुं-लतुं), प्रविली; विद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), द्रवीभू, विगल् (c. 1. -गलति-लितुं), परिगल्.
DELIQUATION, s. द्रवः-वर्ण-वर्ण, विलयः-यनं, द्रवीकरणं, गलनं.
DELIQUIUM, s. मूर्च्छा-च्छनं-ना, प्रलयः, प्रमोहः, नष्टचेतता, निवेशः.
DELIRIOUS, s. चैतन्यरहितः-ता-तं, भ्रान्तिचिन्तः-ज्ञा-ज्ञं, नष्टचेतनः-ना-नं, रोगोपहतज्ञानः-ना-नं, चित्तविभ्रान्तः प्रलापकारी-रिणी-रि (नृ).
DELIRIUM, s. चित्तविभ्रमः, ज्ञानभ्रान्तिः, चैतन्यनाशः, अचेतन्यं, चित्तविभ्रमः, चित्तवैकल्यं, प्रलापः.
To DELIVER, v. a. (Consign) प्रतिपद in caus. (-पादयति-यितुं), च्छ in caus. (छपयति-यितुं), समु, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), उपन्यस्, न्यासोक्तः; निविद् in caus. (-वेदयति-यितुं), सङ्कम् in caus. (-क्लामयति-यितुं), प्रतिष्ठा in caus. (-ष्ठापयति-यितुं), सारुह् in caus. (-रोपयति-यितुं), समाविष् in caus. (-वेशयति-यितुं).—(Give up, yield) प्रदा (c. 3. -ददाति-दातुं c. 1. -यच्छति), परिदा, सम्प्रदा, उत्सृज् (c. 6. -सृजति-छुतुं), प्रोत्सृ in caus. (-सारयति-यितुं), वित्रु (c. 1. -तरति-रितुं-रोतुं).—(Release, rescue) नुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं or caus. मोचयति-यितुं), विमुच्, प्रविमुच्, मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति-यितुं), उद्घृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), समुद्घृ; निस्तृ in caus. (-तारयति-यितुं), सन्तृ, उच्; चै (c. 1. चायते, त्रातुं), परिचै, सन्तै; रक्षा (c. 1. रक्षति-क्षितुं).—(Utter, pronounce) वाक्यम् ईर् (c. 10. ईरयति-यितुं), उद्गार, उच्चार in caus. (-चारयति-यितुं), उद्गह् (c. 1. -हरति-हर्तुं), व्याह्, वद् (c. 1. वदति-दितुं).—(Deliver a message, &c.) निविद् in caus. (-वेदयति-यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), आख्या (c. 2. -स्वाति-तुं).—(Assist in childbirth) सु in caus. (साययति-यितुं), प्रसव् कृ in caus. (कारयति-यितुं).
DELIVERER, p. p. (Consigned) प्रतिपादितः-ता-तं, जपितः-ता-तं, समर्पितः-ता-तं, निक्षिप्तः-ता-तं, न्यस्तः-स्ता-स्तं, प्रणिहितः-ता-तं. —(Given up) प्रदत्तः-ता-तं, उत्सृष्टः-छा-छं, निस्तृष्टः-छा-छं, प्रोत्सृष्टः-ता-तं, वित्रोर्धः-खौ-खै. —(Released, rescued) मुक्तः-क्ता-क्ते, मोक्षितः-ता-तं, उद्घृतः-ता-तं, समुद्घृतः-ता-तं, रक्षितः-ता-तं, त्रातः-ता-तं, त्राणः-खा-खं, निस्तारितः-ता-तं, उत्तरीयः-खौ-खै. —(Uttered) उच्चारितः-ता-तं. —(As a message) निवेदितः-ता-तं, निरादिष्टः-छा-छं. —(Of a child) प्रसूता.
DELIVERANCE, s. (Rescue, release) रक्षा-क्षयं, परिच्छयं, चायं, परिचायं, उद्धारः, उद्धारणं, निस्तारः, निस्तारणं, तारणं, मुक्तिः, मोक्षः, मोचनं, मोक्षणं, परिमोक्षणं.
DELIVERER, s. (Rescuer) त्राता m. (नृ), रक्षकः, मोचकः, मोक्षकः, मुक्तिदाता m. (नृ), उद्घाता m. (नृ), समुद्घाता m., निस्तारकः, निस्तारयिता m. (नृ), तारकः. —(Announcer) निवेदकः, निवेदनकृत् m., आख्यायकः, विज्ञापकः.
DELIVERY, s. (Rescue) मुक्तिः, चायं, रक्षयं. See DELIVERANCE. —(Consignment, giving up) सपेयं, समपेयं, प्रतिपादनं, निवेदनं, न्यसनं, उपन्यासः, आरोपणं, प्रदानं, परिदानं, सम्प्रदानं, विधायकत्वं. —(Of a message, &c.) निवेदनं, निरादेशः, विज्ञापनं. —(Utterance) उच्चारणं, उद्गारणं, व्याहरणं, व्याहारः. —(Childbirth) प्रसवः, प्रसूतिः, सूतिः, पूः, प्रसवकरणं, गर्भच्युतिः, जातकर्म n. (नृ); 'a woman near her delivery,' आसन्नप्रसवा.
DELL, s. दरो-रा, कन्दरः-री, दरोभूः, द्रोणी, अद्रिद्रोणी, गुहा.
DELUABLE, a. मोहनीयः-या-यं, प्रवचनीयः-या-यं, प्रतारणीयः-या-यं.
To DELUDE, v. a. मुह् in caus. (मोहयति-यितुं), सम्मुह्, व्यामुह्, वच् in caus. (वचयति-यितुं), प्रवच्, परिवच्; प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभुं);

DEM

प्रतृ in caus. (-तारयति-यितुं), प्रलभ् in caus. (-लोभयति-यितुं).
DELUED, p. p. मोहितः-ता-तं, सम्मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, वञ्चितः-ता-तं, प्रलभ्यः-आ-अं, प्रतारितः-ता-तं, प्रलोभितः-ता-तं.
DELUDER, s. मोही m. (नृ), वञ्चकः, प्रवञ्चकः, प्रतारकः, भ्रामकः.
DELUGE, s. भूतसम्प्रवः, जलाप्रावनं, जलप्रावनं, व्याप्रावः, जलप्रलयः, जलवेगः, तीयविप्रवः, सलिलोपप्रवः, परिप्रवः, जलोच्छ्रावः, परिवाहः, न्या, ज्योयः. —(Universal deluge) एकाशीवः. —(Of rain) धारा-सारः, धारासम्प्रातः, क्षतिवृष्टिः, महती वृष्टिः. —(Overflow of a river) वानं. —(Sudden calamity) उत्पातः, विनिपातः.
To DELUGE, v. a. मु in caus. (प्रावयति-यितुं), आमु, परिमु, सम्मु; मज्ज् in caus. (मज्जयति-यितुं), निमज्ज्; 'This place is deluged by the tide,' एतत् स्थानं समुद्रवेलया प्राप्यते.
DELUGED, p. p. आप्रावितः-ता-तं, आमुतः-ता-तं, परिमुतः-ता-तं, सम्मुतः-ता-तं, अभिमुतः-ता-तं, अभिपरिमुतः-ता-तं, समभिमुतः-ता-तं.
DELUSION, s. (Illusion, error) मोहः, माया, भ्रमः, भ्रान्तिः, चामोहः, विभ्रनः, मतिविभ्रनः, परिभ्रनः, आभासः, प्रपञ्चः, इन्द्रजालं, मिथ्यामतिः, विवर्तः, आवरणं. —(Cheating, beguiling) वचना, मोहनं, प्रलोभनं, विलोभः, कूटः-टं, प्रतारण.
DELUSIVE, DELUSORY, a. मोही-हिनी-हि (नृ), मायी-यिनी-यि (नृ), मायिकः-की-के, मायामयः-यी-यं, जाली-लिनी-लि (नृ), भ्रान्ति-जनकः-का-कं, इन्द्रजालिकः-की-के or ऐन्द्रजालिकः, भ्रुण-रा-रं.
To DELVE, v. a. खन् (c. 1. खनति-नितुं), अभिखन्, खनिवेण गतं कृ.
DELVE, s. खानं-नकं, खातम्, खेयं, गतं, विवरं, विलं, खण्डः.
DELVER, s. खनिता m. (नृ), खातकः, आखनिकः, खनकः.
DEMILOGUE, s. प्राकृतजननायकः, चन्द्रलोकनेता m. (नृ), पृथ्वजनपुरोगमः, प्रजानायकः, प्रज्ञापकारकः, हीनवर्णसपथः, अथमवर्णसपथपात्री, उन्नताथमवर्णमये कलहकारी m. (नृ).
DEMAIN, DEMESNE, s. खाधीना भूमिः.
DEMAND, s. (Claim) अभियोगः, प्राधेना, अभ्यधेना, अधेना, अभिमानं, याज्ञा, याचना, मार्गणं; 'false demand,' मिथ्याभियोगः. —(Question) अनुयोगः, पथ्यनुयोगः, प्रश्नः, सम्प्रश्नः, पृच्छा, जिज्ञासा, चन्नेपणा, अनुसरणं. —(Calling for in order to purchase) क्रयाधेन चन्नेपणा.
To DEMAND, v. a. (Claim) याच् (c. 1. याचति-चितुं), अर्धे (c. 10. अर्धयति-ने-यितुं), प्रार्धे; ममेति or मदीयमिति or म दातव्यमिति वद् (c. 1. वदति-दितुं), स्वाधिकारं ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), अभियोगं कृ, खीकृ. —(Question) अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते-सितुं), प्रच्छ् (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं).
DEMANDABLE, a. अभियोज्यः-व्या-व्यं, आचनीयः-या-यं, प्राधेनीयः-या-यं.
DEMANDANT, s. अभियोजता m. (नृ), अधेयी m. (नृ), प्राधेयिता m. (नृ).
DEMANDED, p. p. याचितः-ता-तं, प्राधितः-ता-तं, अभियुक्तः-क्ता-क्ते, अनुयुक्तः-क्ता-क्ते, पृष्टः-छा-छं, जिज्ञासितः-ता-तं, मार्गितः-ता-तं.
DEMANDER, s. अभियोगी m. (नृ), याचिता m. (नृ), प्राधेकः, प्रधा m. (नृ).
DEMARICATION, s. सीमा, परिसीमा, मर्यादा, अवच्छेदः, विच्छेदः.
To DEMEAN ONE'S SELF, v. n. व्यवहृ (c. 1. -हरति-ने-हर्तुं), वृत् (c. 1. वृत्ति-वृत्तुं), चर् (c. 1. चरति-रितुं), आचर्, समाचर्; वृत्तिम् अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठतुं).
DEMEANOUR, s. वृत्तिः, व्यवहारः, आचारः, आचरणं, गतिः, स्थितिः, चलनं, रीतिः, चरितं, चरित्रं, चेष्टितं.
To DEMENTATE, v. a. उन्मद् in caus. (-मादयति-यितुं), मुह् in caus. (मोहयति-यितुं).
DEMENTATE, a. उन्मत्तः-ता-तं, नष्टचित्तः-ता-तं, मूढसंज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.

DEMENTATION, *s.* उन्मत्तीकरणं, मोहनं, चातुलीकरणं, भ्रान्तिकरणं.
 DEMERIT, *s.* अगुणः-खता, वैगुण्यं, निर्गुणत्वं, दोषः, अपुण्यं, गुणाभायः.
 To DEMERIT, *v. a.* दोषं कृत्वा निन्दाम् or दण्डम् सहे (c. 1. अहेति-हिंति).
 DEMI, *a.* अर्धः-अर्धः, आर्द्धिकः-को-कं, सामि indec.
 DEMI-DEVIL, *s.* अर्धपिशाचः, नरपिशाचः, अर्द्धेन भूतोऽर्द्धेन पिशाचः.
 DEMI-GOD, *s.* नरदेवः, देवनाटकः, देवयोनिः *m.*, उपदेवता, अर्धदेवः.

The following are different sorts of demi-gods or super-human beings : यक्षः, सिद्धः, पिशाचः, किन्नरः, विद्याधरः, रघुः *n.* (स्), गन्धर्वः, गुह्यकः.

DEMI-MAN, *s.* अर्धनरः, अर्धपुरुषः, अर्धमानुषः, किन्नरः.
 DEMIGRATION, *s.* देशत्यागः, स्थानत्यागः, उत्क्रमणं, देशान्तरगमनं.
 DEMISE, *s.* (Of a king) राजमृत्युः, राजमरणं, उपरमः, उपरतिः *f.*
 To DEMISE, *v. a.* मरणकाले नियमपत्रेण प्रदा (c. 1. -यच्छति, c. 3. -ददाति -दातुं) or समु in caus. (-अर्पयति -यितुं) or प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं).

DEMISSION, *s.* अपकर्षः-धर्षणं, अपःपातनं, अयोगतिः *f.*, अपसादनं, भङ्गः.
 DEMOCRACY, *s.* सध्वप्रजाधिपत्यं, सध्ववर्गप्रभुत्वं, प्रजाप्रभुत्वं, प्रजापालितं राज्यं, राज्यविशेषो यत्र साधारण्येन सध्वलोकेषु न्यस्तो राज्यभारः.
 DEMOCRAT, *s.* प्रजाप्रभुत्वावलम्बी *m.* (न्), प्रजाधिपत्योपकारकः, प्रजाधिपत्यानुयायी *m.* (न्), प्रजोपकारकः, प्रजानायकः.
 DEMOCRATICAL, *a.* प्रजाप्रभुत्वसन्धी -न्यिनी -न्यि (न्), साध्वलोकिकः-को-कं, साध्ववर्णिकः-को-कं.

To DEMOLISH, *v. a.* नश्र in caus. (नाशयति -यितुं), पिनश, उद्ध (c. 1. -हरति-हर्तुं), संह; ध्वंस् in caus. (ध्वंसयति -यितुं), प्रध्वंस्, विध्वंस्; अपःपत् in caus. (-पातयति -यितुं); उच्छिद् (c. 7. -चिनत्ति-चेष्टुं), उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), साध् in caus. (साधयति -यितुं), अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं), उत्सद्.

DEMOLISHED, *p. p.* नाशितः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, उद्धतः-ता-तं, संहतः-ता-तं, उच्छिन्नः-त्वा-त्वं, उन्मूलितः-ता-तं, भग्नः-गना-गनं, सादितः-ता-तं, सूदितः-ता-तं, विघटितः-ता-तं, विघाटितः-ता-तं.

DEMOLISHER, *s.* विनाशकः, विनाशकारी *m.* (न्), ध्वंसकारी, प्रलयकारी, उच्छेदकः, उन्मूलकः.

DEMOLITION, *s.* नाशः, विनाशः, प्रलयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, उच्छेदः, समुच्छेदः, उद्धरणं, संहारः, समूलोद्धरणं, उत्पाटनं.

DEMON, *s.* पिशाचः, भूतः, राक्षसः, असुरः, दानवः, निशाटः, निशाचरः, यशारिः *m.*, यातुः *m.*, यातुधानः, विपुरः, कर्धरः, कर्धुरः, कर्धूरः, प्रेतः, उपपादुकः.

DEMONIAC, *s.* भूताविष्टः, भूतग्रस्तः, भूतोपहतः, प्रेतवाहितः.
 DEMONIAC, DEMONIACAL, *a.* भोतः-ती-तं, भोतिकः-को-कं, पैशाचः-ची-चं-चिकः-को-कं, आसुरः-री-रं, राक्षसः-सी-सं, 'demoniacal possession,' भूतावेशः.

DEMONOLOGY, *s.* भूतप्रेतादिविषया विद्या, वेतालपिशाचादिविषयका विद्या.
 DEMONSTRABLE, *a.* साध्यः-ध्या-ध्यं, उपपादनीयः-या-यं, सूच्यः-च्या-चं, प्रतिपादनीयः-या-यं, प्रमेयः-या-यं, मोमांस्यः-त्या-स्यं.

DEMONSTRABLY, *adv.* प्रत्यक्षत्-क्षेण, सुस्पष्टं, सुस्पष्टं, कोऽत्र सन्देहः.
 To DEMONSTRATE, *v. a.* साध् in caus. (साधयति -यितुं), उपपद् in caus. (-पादयति -यितुं), प्रमाणीकृ, प्रमाण (nom. प्रमाययति -यितुं) भू in caus. (भावयति -यितुं), विभू, सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिश, विनिर्दिश, निर्णी (c. 1. -णयति -खेष्टुं); दृश in caus. (दर्शयति -यितुं).

DEMONSTRATED, *p. p.* सिद्धः-द्धा-द्धं, साधितः-ता-तं, उपपादितः-ता-तं.

-तं, उपपन्नः-त्वा-त्वं, प्रतिपादितः-ता-तं, प्रमाणितः-ता-तं, प्रमाणीकृतः-ता-तं, विभावितः-ता-तं.

DEMONSTRATION, *s.* सिद्धिः *f.*, साधनं, सिद्धसाध्यं, उपपत्तिः *f.*, उपमादनं, सिद्धान्तः, राद्धान्तः, प्रमाणं, प्रमाय्यं, निर्देशः, निर्णयः, निर्णेतृत्वं; 'ocular demonstration,' प्रत्यक्षप्रमाणं, चाक्षुषज्ञानं; 'written,' लेखप्रमाणं.

DEMONSTRATIVE, *a.* निर्णायकः-का-कं, निश्चायकः-का-कं, निर्देशकः-का-कं, प्रामाणिकः-को-कं, सिद्धान्तकरणः-खा-खं, उपपादकः-का-कं, विभावकः-का-कं.

DEMONSTRATIVELY, *adv.* सम्प्रमाणं, सिद्धिपूर्वकं, सुस्पष्टं, निर्विवादं.

DEMONSTRATOR, *s.* निर्देश *m.* (ष्ट), सिद्धान्ती *m.* (न्) प्रमाणकर्त्ता *m.* (न्).

DEMORALIZATION, *s.* धर्म्मभ्रष्टता, धर्म्मविप्रवृत्तिः, आचारदुष्टता, व्यवहारदुष्टता.
 To DEMORALIZE, *v. a.* आचारान् or व्यवहारान् दुष् in caus. (दूषयति -यितुं); धर्म्माद् भृशं in caus. (भृशयति -यितुं) or चु in caus. (चापयति -यितुं), भष्टीकृ, दुर्वृत्तं-त्वा-त्वं कृ.

DEMULCENT, *a.* शमकः-का-कं, शान्तिकः-को-कं, उपशायी-यिनी-यि (न्), क्षिप्रः-ग्धा-ग्धं, खेहवान्-धैर्ता-यत् (न्), चिकृष्णः-खा-खं.

To DEMUR, *v. a.* or *n.* विलम्ब (c. 1. -लसते-सितुं), शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), विशङ्क, आशङ्क; विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), विकृष् (c. 1. -कृष्यते-त्पितुं or caus. -कृषयति -यितुं), चिर (nom. चिरयति -यितुं), सन्दिह (c. 2. -दग्धि-ग्धं), मनसा आन्दोल (nom. आन्दोलयति -यितुं).

DEMUR, *s.* विलम्बः, सन्देहः, संशयः, विकल्पाः, शङ्का, आशङ्का, वितर्कः, विचारणं, 'without demur,' अविचारितं, अविलम्बितं.

DEMURE, *a.* एकान्विनीतः-ता-तं, अतिविनयवान्-यती-यत् (न्), समौरवः-या-यं, गम्भीरः-रा-रं, धीरः-रा-रं, शान्तः-न्ता-न्तं, प्रोडितः-ता-तं, लज्जितः-ता-तं, ह्रीमान्-मती-मत् (न्), मन्दस्वः-स्या-स्यं.

DEMURELY, *adv.* सविनयं, समौरवं, एकान्विनयेन, सलज्जं, सत्रीडं.

DEMURENESS, *s.* विनयः, अतिविनयः, गौरवं, गम्भीर्यं, धीरता, धैर्यं, मन्दता, शान्तिः *f.*, लज्जा, सत्रीडता, त्रपा, शालीनत्वं.

DEMURRAGE, *s.* नीकाम् विहितकालादधीकृ खाते or तीरोपान्ते धृत्वा प्राणिजेन नौपतये दत्तं पारितोषिकं.

DEMURRER, *s.* सशस्ये विषये विलम्बः or विरामः or विरतिः *f.*, अर्थनिर्णये प्राप्तिवाक्ये आशस्यच्छेदनाद् विचारणत्यागः.

DEN, *s.* विवरं, विलं, श्रभं, गह्वरं, कन्दरः-रा, गर्तः, रन्ध्रं, कुहरं, गुहा, गुहागृहं, खातं, दूरी, निर्हेरिः *m.*

DENIABLE, *a.* प्रत्याख्येयः-या-यं, अस्वीकार्यः-या-यं, खण्डनीयः-या-यं.

DENIAL, *s.* अपहृवः, अपहृतिः *f.*, निहृवः, निहृतिः *f.*, प्रत्याख्यानं, अपवादः, अपलपः, प्रत्यादेशः, निरसनं, निषेधः, प्रतिषेधः, अवधोरणा, प्रणयविहृतिः *f.*, व्यपाकृतिः *f.*, अस्वीकारः, अननुज्ञा; 'self-denial,' आत्मपरित्यागः, संयमः, संयमनं.

DENIED, *p. p.* अपहृतः-ता-तं, निहृतः-ता-तं, प्रत्याख्यातः-ता-तं, अपवादितः-ता-तं, प्रत्यादिष्टः-ष्टा-ष्टं, निरस्तः-स्ता-स्तं, अननुज्ञातः-ता-तं.

DENIER, *s.* अपहृता *m.* (न्), निहृता *m.*, अपलापी *m.* (न्), अपवादी *m.* (न्).

To DENIGRATE, *v. a.* कृष्ण (nom. कृष्णयति -यितुं), कृष्णीकृ, श्यामीकृ.

DENIGRATION, *s.* कृष्णीकरणं, श्यामीकरणं, कालीकरणं.

DENIZEN, *s.* नगरस्थः, पौरः, पौरजनः, नागरः, नगरजनः, नगरवासी *m.* (न्), स्वाधीनः, स्वतन्त्रः, स्वयशः, मुक्तः, नगरस्थ सामाजिकजनः.

To DENIZEN, *v. a.* पौरीकृ, नागरीकृ, स्वाधीनीकृ, स्वतन्त्रीकृ, स्वयशीकृ.

To DENOMINATE, *v. a.* अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), प्रकृत्, सकृत्; प्रचक्ष् (c. 2. -ख्याति -तुं).

DEN

- चये), उदाह (c. 1. -हरति -हर्तुं), भण् (c. 1. भणति -यितुं), नाम कृ.
DENOMINATED, p. p. मोक्ष-क्षा-क्ष, अभिहितः-ता-तं, संक्षितः-ता-तं, स्मृतः-ता-तं, उदाहृतः-ता-तं, परिकीर्तितः-ता-तं, साख्यातः-ता-तं, अनूक्तः-क्षा-क्ष. The following occur at the end of compounds: अभिपः-धा-यं, अभिधानः-ना-नं, नामा-मा-म (न), नामधेयः-या-यं, साख्यः-ख्या-ख्यं.
DENOMINATION, s. नाम *n.* (न), नामधेयः-यं, अभिधा-धानं-धेयं, संज्ञा, साख्या, अभिख्या, अधिबचनं, लक्षणं, उपाधिः *m.*, ख्यातिः *f.*
DENOMINATIVE, a. अभिधायी-यिनी-यि (न) -यिकः-का-कं, अभिधेयः-या-यं, नामकारी-रिणी-रि (न), साख्यायकः-का-कं, संज्ञादायकः-का-कं.
DENOMINATOR, s. (Giver of a name) नामदाता *m.* (न), नामकृत्—(Of a fraction) हर, हार-रकः, हारकाङ्कः; 'reduced to a common denominator,' सवर्धितः-ता-तं.
DENOTATION, s. निर्देशः-ज्ञनं, सूचनं, संसूचनं, उपलक्षणं, चिह्नकरणं.
To DENOTE, v. a. सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), संसूच्; निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिश, प्रदिश, विनिर्दिश; लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), लक्षीकृ, दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं).
DENOTED, p. p. सूचितः-ता-तं, संसूचितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, लक्षितः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-तं, दर्शितः-ता-तं, प्रदर्शितः-ता-तं.
DENOTING, DENOTATIVE, a. सूचकः-का-कं, दर्शकः-का-कं, वाचकः-का-कं.
DENOUNCEMENT, s. (Of a drama) काव्यं, निर्वहणं, निघा.
To DENOUNCE, v. a. प्रकाशं भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति -यितुं), घोषणापूर्वं तर्ज् (c. 1. तर्जति -नितुं), or आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं) or अभिशाप् (c. 1. -शपति -शप्ति); अनङ्गलं प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं); अनिष्टं व्या in caus. (व्यापयति -यितुं) or विद् in caus. (वेदयति -यितुं).
DENOUNCEMENT, s. प्रकाशभर्त्सनं, प्रकाशतर्ज्जनं, घोषणापूर्वं तर्ज्जनं or आक्रोशनं or अभिशापः, अनिष्टव्यापनं, अनङ्गलप्रयोगः.
DENOUNCER, s. अनिष्टावेदकः, अनिष्टव्यापकः, अनङ्गलप्रकाशकः, प्रकाशं भर्त्सयिता *m.* (न) or तर्ज्जनकृत् or अभिशापकः.
DENSE, a. घनः-ना-नं, स्थूलः-ला-लं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, पीवरः-रा-रं, सुसंहतः-ता-तं, अधिरलः-ला-लं, निविडः-डा-डं, निरलः-रा-रं, -रालः-ला-लं, अननरः-रा-रं, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि, निर्विवरः-रा-रं, दृढः-डा-डं.
DENSITY, s. घनता-नं, स्थूलता, सौत्व, सान्द्रता, पीवरत्वं, संहतत्वं, निविडत्वं, नैविड्यं, नैरल्यं, दृढता, दार्ढ्यं.
DENT, s. मृदाचिह्नं, आघातचिह्नं, भङ्गः, कर्मिः *f.* See DINT.
DENTAL, a. दन्तः-न्त्या-न्त्यं, दान्तः-न्ती-न्तं, दन्तो-न्तिनी-न्ति (न).—(Letter) दन्तं, दन्तद्वारा उच्चारितम् अक्षरं.
DENTATED, DENTED, DENTICULATED, a. दन्ती-न्तिनी-न्ति (न), दन्तुर-रा-रं, अनुक्रकचः-चा-चं, भङ्गुर-रा-रं.
DENTIFRICE, s. दन्तपवनं, दन्तशोधनं, दन्तधावनं, दन्तशायं, माषवी, मिश्रिः *f.*
DENTIST, s. दन्तचिकित्सकः, दन्तवैद्यः, दन्तचिकित्सानीवी *m.* (न), दन्तदोगविद्.
DENTITION, s. दन्तोद्देशः, दन्तोद्देशकालः, दन्तवृद्धिः *f.*
To DENUDATE or DENUDE, v. a. नग्नोक्तं, विवस्त्र (nom. विवस्त्रयति -यितुं), विकोप (nom. विकोपयति -यितुं), उच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं) ह (c. 1. हरति, हर्तुं), शून्यीकृ, रिक्तोक्तं; 'a tree of its leaves,' निष्पत्र (nom. निष्पत्रयति -यितुं).
DENUDATION, s. नग्नोक्तकरणं, विवस्त्रीकरणं, विकोपोक्तकरणं, हरणं.
DENUDED, p. p. नग्नोक्तः-ता-तं, विकोपः-या-यं, हृतः-ता-तं.
DENUNCIATION, DENUNCIATOR, s. See DENOUNCEMENT, DENOUNCER.
To DENY, v. a. निहू (c. 2. -हूते -होतुं), अपहृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति

DEP

- तुं), अनतः-ख्या, अतिख्या; अपवद् (c. 1. -वदति -दिहू), अपलप् (c. 1. -लपति -यितुं), अपवच् (c. 2. -वक्ति -क्ते), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निरस् (c. 4. -सस्यति, असिहू), अपहृ (c. 9. -नानीते -ज्ञातुं), अपरीकृ.
To DEOBRUPT, v. a. प्रतिपन्थान् ह (c. 1. हरति, हर्तुं) or विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), निर्विघ्न (nom. निर्विघ्नयति -यितुं), निर्विघ्नोक्तं, मुच् (c. 6. मुचति, मोहू), विशृप् in caus. (-शोधयति -यितुं).
DEODAND, s. ईश्वराय देयं, देवदेयं, देवोपहारः, अपमृत्युप्रायश्चित्तं.
To DEOFFILATE, v. a. प्रतिपन्थं or नाहं ह (c. 1. हरति, हर्तुं), विशोधनं कृ.
DEOFFILATION, s. प्रतिपन्थहरणं, नाहहरणं, विशोधनं, निवन्धनाशनं.
DEOFFILATIVE, a. नाहसः-प्रो-प्रं, प्रतिपन्थहारी-रिणी-रि (न).
DEOSCUATION, s. चुसनं, परिधिंसा, निधरणं, निमित्तकं.
To DEPAINT, v. a. वर्ये (c. 10. वर्ययति -यितुं), विद् (c. 10. विषययति -यितुं).
To DEPART, v. n. (Go away) अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), व्यपगम्, गम्; अपया (c. 2. -याति -तुं), व्यपया, प्रया, अपे (c. 2. -रति -तुं with अप, अपेति -तुं), व्यपे, विपे, वी (येति -तुं), व्यपय (c. 1. -सरति -सर्तुं), व्यपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), व्यपक्रम, उत्क्रम, व्यपमृच् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं), चल् (c. 1. चलति -लितुं), प्रत्या (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं), विप्रस्था, सम्प्रस्था, दूरीभू, उन्मू (c. 6. उन्मति -नितुं).—(Desist from) निवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं).—(Die) मे (c. 2. -रति -तुं with प्र, प्रैति -तुं), देहम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or तज् (c. 1. तजति, तज्जुं), शरीराद् अपगम्, विपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), लोकान्तरं गम्.
To DEPART, v. a. उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), तज् (c. 1. तजति, तज्जुं).—(Separate, distribute) विभुज् (c. 7. -युजति -योजुं), विभज् (c. 1. -भजति -भज्जुं).
DEPART, s. अपगमः, व्यपगमः, विगमः, प्रयाणः.—(Death) अपगमः, संस्थितिः *f.*
DEPARTED, p. p. गतः-ता-तं, अपगतः-ता-तं, व्यपगतः-ता-तं, निर्गतः-ता-तं, अपेतः-ता-तं, व्यपेतः-ता-तं, प्रयातः-ता-तं, प्रस्थितः-ता-तं, अपसारितः-ता-तं, अपासृतः-ता-तं; 'one who has departed from virtue,' धर्मेत्यपेतः-ता-तं.—(Dead) प्रेतः-ता-तं, प्रमोतः-ता-तं, व्यतीतः-ता-तं, संस्थितः-ता-तं, निर्वाणः-या-यं, लोकान्तरगतः-ता-तं, अपविडलोकः-का-कं.
DEPARTER, s. पृथक्करणद्वारा यातुशोधकः, परिच्छेदेन यातुपरीक्षकः.
DEPARTMENT, s. (Allotment, division) विभागः, प्रविभागः, परिच्छेदः, विच्छेदः, भागः.—(Division of science, literature, &c.) देशः, अङ्गं, विषयः, प्रकरणं.—(Office, business) अधिकारः, नियोगः, कर्म *n.* (न).—(Province) देशः, विषयः, मण्डलं, ग्रामज्ञानं.
DEPARTURE, s. अपगमः, व्यपगमः, विगमः, गमनं, अपायः, प्रयाणं, अपयानं, प्रस्थानं, सम्प्रस्थानं, अपासरणं, अपसरणं, अपक्रमः-मर्थं, उत्क्रमणं, उत्सर्गः, निर्गमः, विसर्गः, वियोगः.—(Death) अपगमः, अत्ययः, संस्थितिः *f.*, तनुत्यागः, जीवोत्सर्गः, प्रयाणः.—(Abandonment) त्यागः, निवृत्तिः *f.*, मोक्षनं.
To DEPAUPERATE, v. a. दरिद्रोक्तं, कृपणीकृ, क्रश (nom. क्रशयति -यितुं), कृशीकृ, क्षि in caus. (क्षययति -यितुं), क्षीणीकृ, दोनं-नो-नं कृ.
DEFECTION, a. श्यानः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, दुस्स्वेद्यः-द्या-द्यं.
To DEPEND, v. n. (Hang from) लक्ष् (c. 1. लक्षते -क्षितुं), अवलक्ष्, प्रलक्ष्.—(Be dependent on, rest on, rely on) अवलक्ष्, समालक्ष्; आधि (c. 1. -धयति -ते -यितुं), संधि, समाधि, उपाधि; अपीनः-ना-नं or आचक्षः-क्षा-क्षम् चक्ष्, वशीभू; 'The mind depends on the body,' बुद्धिः शरीरम् आधयति.—(Be connected with)

ससन्ध in pass. (-बधते).—(Depend on another for support) उपजीव् (c. 1. -जीवति-वितुं), अनुजीव्.—(Be in suspense) दोल (nom. दोलायते), विलम्ब; 'I depend entirely on you,' सद्यं त्वयि समर्पयामि.

DEPENDANCE, DEPENDENCE, s. (Reliance) आश्रयः, उपाश्रयः, संप्रयः, समाश्रयः, श्रयः, आश्रयः, अवलम्बनं, निष्ठा, तन्त्रता, आश्रयः, विश्वासः, प्रत्ययः, विश्रम्भः, समाश्रयः; 'mutual dependence,' अन्योन्याश्रयः.—(State of being at the disposal of another) पराधीनता, परायत्तत्वं, पराश्रितत्वं, परवशित्वं, परवत्ता, परतन्त्रत्वं, पारतन्त्र्यं, ज्ञातान्त्र्यं, भक्तिः f.—(Connexion) ससन्धः -न्धित्वं, अभिससन्धः, प्रबन्धः, प्रसङ्गः, प्रसक्तिः f., अनुपङ्गः, समन्वयः, सम्पर्कः.—(Persons or things of which one has the disposal) भृत्यः, उपजीवी m. (नृ), स्वद्रव्यं, सं.

DEPENDANT, DEPENDENT, a. (Depending on) आश्रितः -ता -तं, संप्रितः -ता -तं, उपाश्रितः -ता -तं, अवलम्बो-सिनी-सि (नृ), अवल-सितः -ता -तं, अधीनः -ता -तं, ज्ञमधीनः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं, वशः -शा -शं, तन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं, निम्नः -मा -मं, ससद्गः -द्वा -द्वं, निवदः -द्वा -द्वं; 'dependent on kings,' राजसंप्रयः -या -यं; 'dependent on riches,' अर्थनिवन्धनः -ना -नं; 'a king's fortune is dependent on his minister,' सचिवायत्ता राजप्रीः.—(At the disposal of another) पराधीनः -ना -नं, पराश्रितः -ता -तं, परायत्तः -ता -तं, परतन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं, परवशः -शा -शं, परवान् -वतो -वत् (नृ), उपजीवी -विनी-वि (नृ), नाथवान् -वतो -वत् (नृ), गृह्यकः -का -कं, ज्ञसतन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं.—(Hanging down) लसितः -ता -तं, प्रलसः -सा -सं, विलसमानः -ता -तं.

DEPENDANT, s. आश्रितः, अनुजीवी m. (नृ), उपजीवी m., भक्तिकः, भृत्यः, सम्भार्यः, परिवारः, परायत्तजनः.

DEPERDITION, s. नाशः, विनाशः, क्षयः, जपयः, अपचयः, क्षतिः f., ध्वंसः. To DEPICT, v. a. वर्ण्ये (c. 10. वर्णयति-वितुं), अनुवर्ण्ये, उपवर्ण्ये, संवर्ण्ये; विलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं), आलिख्; निर्दिष्ट् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), समुद्दिष्ट्.

DEPICTED, p. p. वर्णितः -ता -तं, आलिखितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

DEPILATION, s. लोमहरणं, रोषहरणं, निष्केशीकरणं, उन्मुचनं.

DEPILATORY, a. लोमहृत् m. f. n., रोमहारी-रिणी-रि (नृ), केशनाशकः -का -कं.

DEPILOUS, a. रोमहीनः -ता -तं, लोमरहितः -ता -तं, अकेशः -शा -शं.

DEPLETION, s. शून्यीकरणं, शून्यत्वं -ता, रिक्ता, अपूर्णता, अपूर्णः.

DEPLORABLE, a. शोचनीयः -या -यं, शोच्यः -च्या -च्यं, विलपनीयः -या -यं, अनुकम्प्यः -म्पा -म्पं, क्रन्दनीयः -या -यं, शोकमयः -यी -यं, दैवोपहतः -ता -तं.

DEPLORABLENESS, s. शोचनीयता, शोच्यत्वं, दौर्गत्यं, दैवोपहतत्वं.

DEPLORABLY, adv. शोचनीयं, अनुकम्पनीयं, शोच्यप्रकारेण, कृपणं.

DEPLORATION, s. शोचनं, विलपनं, परिदेवनं, क्रन्दनं, रोदनं, क्रुष्टं.

To DEPLORE, v. a. शूच् (c. 1. शोचति-चितुं), अनुशूच्; विलप् (c. 1. -लपति-पितुं), परिदेष्ट् (c. 1. -देवति-ते-वितुं), क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति-न्दितुं), आक्रन्द्; रुद् (c. 2. रोदति-तुं), अभिक्लृप् (c. 1. -क्लृशति-क्लृष्टुं).

DEPLORER, s. अनुशोचकः, विलापकारी m. (नृ), परिदेवकः, रोदनकृत्.

To DEPLOY, v. a. (Troops) सैन्यव्यूहान् विसृ in caus. (-स्तारयति-वितुं),

DEPLUMATION, s. पक्षोत्पादनं, पक्षोत्पादनं, पक्षहरणं, निष्पक्षीकरणं.

To DEPLUME, v. a. पक्षान् or पक्षान् उत्पद् in caus. (-पाटयति-वितुं) or ह (c. 1. हरति, हर्षुं), निष्पक्षीकृ, पक्षोत्पन्नं कृ.

To DEPONE, v. a. न्यस् (c. 4. -जस्यति-जसितुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं).

DEPONENT, s. (In law) साक्षी m. (नृ), प्रमाता m. (नृ).—(Verb)

चक्रक्षरि क्रिया, अकर्मक्रिया, आत्मनेपदे क्रिया.

To DEPOPULATE, v. a. निर्जनोक्तृ, विजनोक्तृ, शून्यं कृ, अरण्यं कृ, शून्या-रण्यं कृ, नरशून्यं -न्यां -न्यं कृ, उपपीड् (c. 10. -पीडयति-वितुं), वाष् (c. 1. वापते-पितुं), प्रवाष्, निर्देष्ट् (c. 1. -दहति-दग्धुं), अभिमृद् (c. 1. -मर्दति-र्दितुं).

DEPOPULATION, s. निर्जनोक्तृ, नरशून्यकरणं, अरण्यकरणं, विप्रवः, उपप्रवः, उपपीडनं, अयमर्दः, उच्छेदनं.

DEPOPULATOR, s. उपपीडकः, वापकः, विप्रवकारी m. (नृ), उच्छेदकः.

To DEPORT ONE'S SELF, v. a. चर् (c. 1. चरति-रितुं), आचर्, व्यवहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं), वृत् (p. 1. वर्तते-र्त्तितुं), वृत्तिम् अनुष्ठा (-तिष्ठति-ष्ठातुं).

DEPORT, DEPORTMENT, s. वृत्तिः f., व्यवहारः, आचारः, आचरणं, रीतिः f., गतिः f., स्थितिः f., चेष्टितं, चरित्रं, चरितं, उत्साहः.

DEPORTATION, s. प्रवासनं, विवासनं, विवासकरणं, प्रवाजनं.

DEPOSAL, s. राज्यभ्रंशः, राज्यप्रभंशः, राज्यभङ्गः, राज्यपातनं.

To DEPOSE, v. a. (Lay down) न्यम् (c. 4. -जस्यति-जसितुं), निधा (c. 3. -दधाति-धातुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं).—(Degrade from a high station) पदात् or अधिकाराद् भृश् in caus. (भ्रंशयति-वितुं) or च्यु in caus. (चावयति-वितुं) or पत् in caus. (पातयति-वितुं).—(In law) स्वयं वद् (c. 1. वदति-दितुं), साक्ष्यं दा (c. 3. ददाति, दातुं), प्रमाणं दा.

DEPOSED, p. p. भट्टराज्यः -ज्या -ज्यं, राज्यभट्टः -ष्टा -ष्टं, राज्यच्युतः -ता -तं.

To DEPOSIT, v. a. न्यस् (c. 4. -जस्यति-जसितुं), उपन्यस्, सव्यस्, प्रतिन्यस्; निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), उपनिक्षिप्, विनिक्षिप्; निधा (c. 3. -दधाति-धातुं), आपा, पण् (c. 1. पणते-णितुं), च्यु in caus. (अर्पयति-वितुं), स्वा in caus. (स्वापयति-वितुं), व्यासीकृ, आपीकृ.

DEPOSIT, s. न्यासः, निक्षेपः, उपन्यासः, उपनिक्षेपः, उपनिधिः m., उपनिधानं, औपनिधिकं, आपिः m., आपानं, अन्वाधिः m., विन्यासः, पणः; 'return of a deposit,' प्रतिदानं.—(Sediment) खलं, किट्टं, शेषः.—(Of a river) कालुष्यं.

DEPOSITARY, s. न्यासधारी m. (नृ), न्यासग्राही m. (नृ), निक्षेपधारी m. —(Object of trust) विश्वासस्थानं, विश्वासपात्रं, विश्वासभूमिः f.

DEPOSITED, p. p. न्यस्तः -स्ता -स्तं, निक्षिप्तः -प्ता -प्तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं, उपनिहितः -ता -तं, आहितः -ता -तं, उपहितः -ता -तं, अर्पितः -ता -तं, स्थापितः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं, आपीकृतः -ता -तं.

DEPOSITION, s. (In law) स्वयं वृत्तिः f., साक्ष्यं, साक्षित्वं, प्रमाणं.—(Degradation from sovereignty, &c.) राज्यभ्रंशः, राज्यभङ्गः, राज्यच्युतिः f., पदात् or अधिकारात् प्रभंशनं or पातनं.

DEPOSITOR, s. निक्षेपता m. (नृ), न्यासकृता m. (नृ), आपीकृता m., स्थापकः.

DEPOSITORY, s. आभारः, निधिः m., निधानं, आश्रयः, आस्पदं, अधिश्रयः.

DÉPÔT, s. जागारं, युद्धसामग्र्यागारं, सैन्यागारं, सैन्यनिवासस्थानं.

DEPRAVATION, s. (Act of depraving) दूषणं, भ्रष्टीकरणं.—(State) दुष्टता.

To DEPRAVE, v. a. दुष् in caus. (दूषयति-वितुं), सन्दुष्, प्रतिदुष्; नश् in caus. (नाशयति-वितुं), भृश् in caus. (भ्रंशयति-वितुं), भ्रष्टीकृ; च्यु in caus. (चावयति-वितुं), शठोक्तृ, चिकृ; 'to become depraved,' दुष् (c. 4. दुषयति).

DEPRAVED, p. p. दुष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्तर्दुष्टः -ष्टा -ष्टं, विप्रदुष्टः -ष्टा -ष्टं, भष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टभावः -वा -वं, दुष्टमतिः -मतिः -ति, दुराचारः -रा -रं, दुरात्मा -त्मा -त्मा (नृ), पापचेताः -ताः -तः (स्), नष्टधीः -धीः -धि, शठः -ठा -ठं, खलः -ला -लं.

DEPRAVER, s. दूषकः, प्रतिदूषकः, दूषणः, नाशकः, भ्रंशकारी m. (नृ).

DEPRAVITY, DEPRAVEDNESS, s. दुष्टता, विप्रदुष्टता, अन्तर्दुष्टता, दुष्टभावता.

DEP

- दौराण्यं, भ्रष्टता, दुराचारत्वं, शाठ्यं, शठता, कुमृतिः *f.*, नष्टत्वं, दौर्जन्यं, स्वभावदौर्जन्यं, अप्रमाचारत्वं.
- TO DEPRECATE**, *v. a.* प्रार्थनाद्वारेण निवृत्त in caus. (-चारयति -यितुं) or अपवृत्त in caus. (-वर्जयति -यितुं) or निवृत्त in caus.; मा भूयात् or मा भूद् इति प्रार्थे (c. 10. -अर्चयते -ति -यितुं), चमुकदुःखाद् मुक्तिं भूयाद् इति प्रार्थे.—(Beg for pardon) मे दानुम् अहेसोति प्रार्थे.
- DEPRECATION**, *s.* (Prayer against evil) दुःखनिवारणार्थं प्रार्थना or याज्ञा, मा भूदिति प्रार्थना.—(Begging pardon) क्षमस्व or क्षमेया इति प्रार्थना.
- DEPRECATIVE, DEPRECATORY**, *a.* दुःखनिवारणार्थप्रार्थनविशिष्टः -ष्टा -ष्टे, मा भूद् इत्यर्थप्रार्थनाकारी -रिणी -रि (न्), क्षतिनिवारकः -का -के.
- TO DEPRECIATE**, *v. a.* अपकृप् (c. 1. -कर्मति -कृष्टुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), लघु मन्, लघूक, मूल्यं न्यूनीकृ or न्यून (c. 10. -जनयति -यितुं) or कन (nom. कनयति -यितुं), or क्षत्तीकृ, क्षत्तमूल्यं -त्यां -त्यं कृ.
- DEPRECIATION**, *s.* अपकर्मः -धेयं, लघूकरणं, न्यूनीकरणं, अवमानं, हासः.
- TO DEPREDATE**, *v. a.* उपद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), अभिद्रु, उपमु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं), विप्रु, अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), लुण्ठ (c. 1. लुण्ठति -रिदुतुं c. 10. लुण्ठयति -यितुं), लुट् (c. 10. लोठयति -यितुं), लोप्त्रं हृ.
- DEPREDEATION**, *s.* उपद्रवः, विप्रवः, उपप्रवः, अपहारः, हरणं, लोप्त्रग्रहणं.
- DEPREDEATOR**, *s.* उपद्रवी *m.* (न्), विप्रवकारी *m.* (न्), अपहारकृत्, हारकः.
- TO DEPREHEND**, *v. a.* (Catch) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), घृ (c. 1. घरति, धर्तुं), अकस्माद् आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं) or उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).—(Fild out) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), विद् (c. 2. वेत्ति, वेदितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं).
- DEPREHENSIBLE**, *a.* ग्रहणीयः -या -यं, धरणीयः -या -यं, धीगम्यः -म्या -म्यं.
- DEPREHENSION**, *s.* अकस्माद्ग्रहणं, अकस्माद्ग्रहणं, अकस्मादासादनं.
- TO DEPRESS**, *v. a.* अवमन् in caus. (-नामयति -यितुं), अपकृप् (c. 1. -कर्मति -कृष्टुं), अवपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), पत् in caus. (पातयति -यितुं), अपःपत्; अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं), भंश् in caus. (भंशयति -यितुं), अवध्वंस in caus. (-ध्वंसयति -यितुं), अधःकृ, नदीकृ.—(Dispirit) विपथीकृ, ज्ञानीकृ, विपद् in caus.
- DEPRESSED**, *p. p.* अपकृष्टः -ष्टा -ष्टे, अवनामितः -ता -तं, अवसादितः -ता -तं, पातितः -ता -तं, अवगाढः -ढा -ढं, निम्नः -न्ना -न्नं.—(In spirits) विपथः -था -थं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, विपादी -दिनी -दि (न्), खिन्नः -न्ना -न्नं, दीनमनस्कः -स्का -स्कं.
- DEPRESSION**, *s.* अपकर्मः -धेयं, अवनामः, पातनं, अधःपातनं, अपध्वंसः, अवपीडनं.—(Of spirits) विपादः, अवसादः, अवसन्नता, उद्वेगः, खेदः, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, औत्सुक्यं.
- DEPRESSOR**, *s.* अवनामकः, अपकर्षकः, अवसादकः, अवपीडकः, पातकः.
- DEPRIVATION**, *s.* हरणं, अपहारः, वियोगः, लोपः, भंशः, हानिः *f.*, अपायः, क्षतिः *f.*, क्षयः, उपक्षयः, अपक्षयः, क्षुतिः *f.*, ध्वंसः, परि-त्यागः, नाशः.
- TO DEPRIVE**, *v. a.* हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), अपहृ; भंश् in caus. (भंशयति -यितुं) with abl. of the thing. क्षु in caus. (क्षाययति -यितुं) with abl. c., विपुञ् in caus. (-योनयति -यितुं), विप्रपुञ् with abl. c.; अपनो (c. 1. -नयति -नेतुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोप्त्रं, caus. लोपयति -यितुं), विनाकृ; 'to be deprived of' हा in pass. (हीयते), परिहा in pass. with inst. c., भंश् (c. 4. भंशयति, भंशितुं) with abl. c., क्षु (c. 1. क्षयते, क्षोतुं) with abl. c., विपुञ् in pass. (-युज्यते) with inst. c.
- DEPRIVED**, *p. p.* हतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, हीनः -ना -नं, परिहीणः

DER

- णा -णं, प्रहीणः -णा -णं, विपुञ्कृ -क्ता -क्ते, विप्रपुञ्कृ -क्ता -क्ते, लुमः -मा -मं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, वर्जितः -ता -तं, विनाकृतः -ता -तं; परित्यक्त -क्ता -क्ते; 'deprived of one's right,' हताधिकारः -रा -रं; 'deprived of reason,' नष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अपहृतविज्ञानः -ना -नं, लुप्तप्रतिभः -भा -भं; 'deprived of life,' प्रहीणजीवितः -ता -तं.
- DEPTH**, *s.* गम्भीरता -त्वं, गाम्भीर्यं, गम्भीरता, अगापता -त्वं, निम्नता, अवगतात्वं, घनता, नीचता.—(Deep place) गम्भीरस्थानं, नीचपट्टं, अगापः, उदरं, गह्वरं; 'depth of hell,' पातालोदरं.—(Abyss) अगापदरी, अतलस्पर्शरन्ध्रं, नरकः.—(Deep sea) महोदधिः *m.*—(In measurement) वेधः -धनं; 'mean depth,' समवेधः.—(Depth of winter) शिशिरमध्यं, मध्यशिशिरं; 'in the depth of winter,' शीतकालमध्ये.
- TO DEPURATE, DEPURE**, *v. a.* निम्मेलीकृ, विमलीकृ, शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), पू (c. 9. पुनाति, पवित्रं), पवित्रीकृ, शुचीकृ, परिष्कृ.
- DEPURATE**, *a.* निम्मेलः -ला -लं, विमलः -ला -लं, पूतः -ता -तं, पवित्रः -त्रा -त्रं, शोधितः -ता -तं, शुचिः -चिः -चि, धृतकल्मसः -पा -पं.
- DEPURATION**, *s.* निम्मेलीकरणं, मलापकधेयं, पवित्रीकरणं, शोधनं.
- DEPUTATION**, *s.* (Act of deputing) नियोजनं, विनियोगः, प्रेरणं.—(Persons deputed) नियोगिनः *m. pl.*, नियुक्ताः *m. pl.*, नियोगिनां समूहः or गणः.
- TO DEPUTE**, *v. a.* नियुञ् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं) caus. -योजयति -यितुं, विनियुञ्, प्रेर (c. 10. -इरपति -यितुं), समर्पद् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), व्यादिश्.
- DEPUTED**, *p. p.* नियुक्तः -क्ता -क्ते, नियोजितः -ता -तं, विनियुक्तः -क्ता -क्ते, विनियोजितः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, समर्पितः -ष्टा -ष्टं.
- DEPUTY**, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपूरुषः, नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, प्रतिहस्तः -स्तकः.
- TO DERACINATE**, *v. a.* उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), उत्पद् (c. 10. -पाटयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं), उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं), समूलोद्धरणं कृ.
- TO DERAIGN**, *v. a.* प्रमाणीकृ, सत्याकृ, स्थिरीकृ, दृढीकृ, उपपद in caus. (-पादयति -यितुं).
- DERAIGNMENT**, *s.* प्रमाणीकरणं, सत्यापनं, उपपादनं.—(Apostacy) धर्मत्यागः.
- TO DERANGE**, *v. a.* पयस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), यस्. त्वाद्यप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं), विक्षुब् in caus. (-द्योभयति -यितुं), क्लं भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंज्) or उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or विलुप् (c. 6. -लुम्पति -लोप्त्रं), सङ्करीकृ, चाकुलीकृ, विभ्र् in caus. (-भ्रमयति -यितुं).
- DERANGED**, *p. p.* व्यस्तः -स्ता -स्तं, विक्षिप्तः -प्ता -प्तं, असंस्थितः -ता -तं, अनवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थितः -ता -तं, व्यापन्नः -न्ना -न्नं, भग्नक्रमः -मा -मं, अस्तव्यस्तः -स्त्य -स्तं, अस्तव्यस्तः -स्ता -स्तं.—(In mind) विपरीतचेताः -ताः -तः (स्), भ्रान्तमनाः -नाः -नः (स्), उन्मत्तः -न्ना -न्नं.
- DERANGEMENT**, *s.* उत्क्रमः, व्युत्क्रमः, भग्नक्रमः, अक्रमः; असंस्थानं, अव्यवस्था, अनवस्थितत्वं, वैलक्षण्यं, व्यस्तता, विभ्रन्ता, विप्रवः, विक्षिप्तता.—(Of mind) चिन्तविप्रवः, चिन्तविभ्रमः, मतिविपथ्ययः.
- DERELICTION**, *s.* त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, विरहः, उत्तर्जनं, अपायः.
- TO DERIDE**, *v. a.* संवहस् (c. 1. -हसति -सितुं), अपहस्, उपहस्; अपहा-सास्यदीकृ, अवहासभूमिं कृ; भर्त्से (c. 10. भर्त्सयति -ति -यितुं), उत्लि (c. 1. -स्मयते -स्मेतुं), अवगह् (c. 1. -गह्ते -हर्तुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवधिष् (c. 6. -धिपति -धेप्तुं).
- DERIDED**, *p. p.* उपहसितः -ता -तं, अवहसितः -ता -तं, विगर्हितः -ता -तं.
- DERIDER**, *s.* उपहासकः, परिहासकश्चै *m.* (त्रै), अवधेयकः.

DERIDINGLY, *adv.* परिहासेन, उपहासेन, सावक्षेपं, हास्यपुरःसरं.

DERISION, *s.* उपहासः, अवहासः, अपहासः, परिहासः, हास्यं, अवक्षेपः, उन्नासनं, अवज्ञा, अवहेला, अवमानं, व्यञ्जना, व्यङ्ग्यः.

DERISIVE, *a.* परिहासकः-का-कं, हासकरः-रा-रं, अवक्षेपकः-का-कं.

DERIVABLE, *a.* प्रापणीयः-या-यं, आनयनीयः-या-यं, उत्पादनीयः-या-यं, व्युत्पादनीयः-या-यं, निष्पादनीयः-या-यं, यौक्तिकः-की-कं.

DERIVATION, *s.* आनयनं, उत्पत्तिः *f.*, व्युत्पत्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, अपवाहः.—(Origin) योनिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, प्रभवः, निर्गमः, मूलं.—(Of a word) शब्दोत्पत्तिः *f.*, धातुव्युत्पत्तिः, शब्दयोनिः *f.*

DERIVATIVE, *a.* व्युत्पन्नः-न्ना-न्नं, यौक्तिकः-की-कं, औत्सर्गिकः-की-कं.

DERIVATIVE, *s.* व्युत्पन्नशब्दः, उत्पन्नशब्दः, मूलाद् आनीतं यत्किञ्चित्.

To DERIVE, *v. a.* मूलाद् आनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or निर्णयति or नी or अपवह (c. 1. -वहति -वोदुं), निष्कृप् (c. 1. -करोति -कुरुं); उत्पत्तिं कृ, व्युत्पत्तिं कृ; निर्गमं in caus. (-गमयति -यितुं), उद्भू in caus. (-भावयति -यितुं), सम्भू in caus.; निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), जन् in caus. (जनयति -यितुं).—(Communicate by transmission) सञ्चर in caus. (-चारयति -यितुं).

To DERIVE, *v. n.* उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्ये), व्युत्पद्, समुत्पद्; जन् (c. 4. जायते, जनिष्यते), प्रजन्; प्रभू (c. 1. -भवति -वितुं), उद्भू, सम्भू; प्रसृ (c. 1. -सरति -सर्जुं), उद्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निर्गम.

DERIVED, *p. p.* उत्पन्नः-न्ना-न्नं, व्युत्पन्नः-न्ना-न्नं, आनीतः-ता-तं.

DERIVER, *s.* व्युत्पत्तिकारकः, आनयनकर्त्ता *m.* (नृ), जन्मदाता *m.* (नृ).

To DEROGATE, *v. a.* न्यूनीकृ, जन् (c. 10. ऊनयति -यितुं), अत्पीकृ, कन (nom. कनयति -यितुं), लघ (nom. लघयति -यितुं), लघूकृ, ह्स् in caus. (ह्रासयति -यितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं).

DEROGATION, *s.* न्यूनीकरणं, अत्पीकरणं, लघूकरणं, ह्रासः, अपचयः, असूया, अभ्यसूया, अपवादः, विगानं.

DEROGATORILY, *adv.* असूयया, अभ्यसूयया, सापवादं, अकोत्तिकरं.

DEROGATORY, *a.* लघूकारकः-का-कं, असूयकः-का-कं, अभ्यसूयकः-का-कं, अपवादकः-का-कं, अपचयशस्करः-री-रं, अकोत्तिकरः-रा-रं, हासकः-का-कं.

DERVISE, DERVISH, *s.* तुरुष्कदेशीयः सत्पासी or योगी *m.* (नृ).

DESCANT, *s.* (Song) विगीतं, सङ्गीतं, गीतं.—(Discourse) वादः, वाच्यं, प्रवादः, प्रवचनं, वचनं, अनुकथनं, सङ्गथा, वचनक्रमः, भाषितं.

To DESCANT, *v. n.* (Sing) विगै (c. 1. -गायति -गातुं), अनुगै, सङ्गै.—(Discourse at large) सुविस्तरं वद् (c. 1. -वदति -दितुं) or प्रवद्, सुविस्तरं व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or विवरणं कृ.

To DESCEND, *v. n.* (Come down) अवरोह (c. 1. -रोहति -रोदुं), अवतृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), अवया (c. 2. -याति -तुं), अधो या, अवपत् (c. 1. -पतति -तितुं), अधो गम् (c. 1. -गच्छति, गन्तुं).—(Fall) पत्, निपत्, प्रपत्, च्यु (c. 1. -च्यते; च्योतुं), प्रच्यु.—(Make hostile incursion) आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अभिद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), अभिधाव् (c. 1. -धावति -वितुं).—(Arrive, enter) आगम्, अभिगम्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं).—(Be derived from) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्ये), प्रसृ (c. 1. -सरति -सर्जुं), प्रभू, निर्गम.—(Devolve by inheritance) वंशक्रमेण or अन्वयक्रमेण आगम् or आया, पितृसकाशात् प्राप् in pass. (-आप्ते -आप्ते).—(Descend into particulars) विस्तरशः or विभागशः or उपवर्णेन वद् (c. 1. -वदति -दितुं), विस्तीर्णविवरणं कृ, समुद्देशं कृ.

To DESCEND, *v. a.* (Make to come down) संवतृ in caus. (-तारयति

-यितुं), अवरोह in caus. (-रोहयति -यितुं), अवपत् in caus. (-पातयति -यितुं); 'he descends the tree,' द्रुमात् or तरोर् अवतरति or अवरोहति.

DESCENDANT, *s.* सन्तानः-न्तं, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, प्रवरं, प्रजा, सुतः *m.*, प्रसवः, प्रसूतिः *f.*, तनुः *m.*; 'descendants,' पुत्रपौत्राः *m. pl.*, कुलसन्ततिः *f.*, अपत्यानि *n. pl.*, कुलं, वंशः; 'male descendant,' पुत्रसन्तानः.

DESCENDED, *p. p.* अवतीर्णः-र्णो-र्णं, अवरोहः-ढा-ढं, अधोगतः-ता-तं; 'lineally descended or inherited,' वंशक्रमागतः-ता-तं or क्रमागतः, क्रमायातः-ता-तं, पितृप्राप्तः-प्ता-प्तं, अन्वयागतः-ता-तं.

DESCENDENT, *a.* अवरोही -हिणी -हि (नृ), अधोगामी -मिनी -मि (नृ), नीचगः-गा-गं, पातुकः-का-कं, अधःपाती -तिनी -ति (नृ), नीचाभिमुखः-खा-खं.

DESCENSION, *s.* अवपातः, अधोगतिः *f.*, पातः, पतनं, अधःपतनं, अधःसरणं.

DESCENT, *s.* (Going downwards) अधोगतिः *f.*, अधोगमः-मनं, अवपातः, अवतारः, अवपतनं, अवतरणं, अवरोहः-हणं, अधोयानं.—(Hostile incursion) अभिक्रमः, अवस्कन्दः, आक्रान्तिः *f.*, प्रयायं, अभिनिधायं.

—(Transmission by succession) क्रमागमः, वंशक्रमागमः, क्रमागतत्वं, अन्वयागमः.—(Birth extraction) जन्म *n.* (नृ), उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, वंशः.—(Lineage) सन्ततिः *f.*, अन्वयः, आवालः *f.*; 'consanguineous descent,' एकशरीरात्वयः, एकशरीरावयवत्वं.

DESCRIBABLE, *a.* वर्णनीयः-या-यं, निर्देश्यः-श्या-श्यं, निर्वचनीयः-या-यं, व्याख्येयः-या-यं, वर्णयितुं शक्यः-क्या-क्यं.

To DESCRIBE, *v. a.* वर्णय (c. 10. वर्णयति -यितुं), अनुवर्णय, उपवर्णय, संवर्णय; निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिश, समुद्दिश; विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), कप् (c. 10. कथयति -यितुं), सङ्क्ष्प; कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), अनुकृत्; निर्वच् (c. 2. -वक्ति -वक्तुं); व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), विवृ (c. 2. -वृणोति -वक्तुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).

DESCRIBED, *p. p.* वर्णितः-ता-तं, उपवर्णितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, समुद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, निरुक्तः-क्ता-क्तं, व्याख्यातः-ता-तं, कथितः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं, विवृतः-ता-तं.

DESCRIPTION, *s.* वर्णनं-ना, उपवर्णनं, विवरणं, विवृतिः *f.*, निर्देशः, समुद्देशः, निरुक्तिः *f.*, निर्वचनं, व्याख्या-ख्यानं, निरूपणं, कथनं, यथार्थकथनं.

DESCRIPTIVE, *a.* निर्देशकः-का-कं, समुद्देशकः-का-कं, वर्णनकृत् *m. f. n.*, वाचकः-का-कं, विवरणकारी -रिणी -रि (नृ), यथार्थकथकः-का-कं.

To DESCRIBY, *v. a.* (Perceive at a distance, see) दूराद् आलोक् (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोकयति -यितुं) or अवलोक्, दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अनुदृश्, प्रदृश्, परिदृश्; ईक्ष् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष्, अभिवीक्ष्, प्रेक्ष्, वीक्ष्, निर्वर्णय (c. 10. -वर्णयति -यितुं), आलक्ष् (c. 10. -लक्षयति -यितुं), उपलक्ष्.—(Find out, discover) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं).

DESCRY, *s.* दूराद् आलोकितं यत्किञ्चिद्, दूरादृष्टं वस्तु.

To DESECRATE, *v. a.* प्रतिष्ठालोपं कृ, संस्कारदूषणं कृ, संस्कारहीनं-नां-नं कृ, अयुष्यं-ख्या-ख्यं कृ, अर्पविचीकृ, पुण्यत्वं लुप् (c. 6. लुप्यति, लोपं or caus. लोपयति -यितुं), दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), व्यभिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), मलिनीकृ.

DESECRATED, *p. p.* लुप्तप्रतिष्ठः-ष्टा-ष्टं, भग्नसंस्कारः-रा-रं, भष्टपुण्यत्वः-त्वा-त्वं.

DESECRATION, *s.* प्रतिष्ठालोपः, संस्कारदूषणं, पुण्यत्वदूषणं, अर्पविचीकरणं, व्यभिचारः, कलङ्ककरणं, अपुण्यकरणं.

DESERT, *s.* (A wilderness) मरुः *m.*, मरुस्थलं-ली, मरुभूमिः *f.*, जङ्गलं, धरम्यं, वनं, ईरियं, इरियं, धन्या *m.* (नृ), रोपणं, विदभः, वनुरं-हूरं.

DESERT, a. (Wild) चारण्यः-खी-खं-खकः-का-कं, जङ्गलः-ला-लं, जाङ्गलः-ली-लं, घनः-न्या-न्यं, इरिणः-या-यं, ईरिणः-या-यं, निजैनः-ना-नं, निवैलः-ला-लं, निरालयः-या-यं, शून्यः-न्या-न्यं, विलः-ला-लं.
DESERT, s. (Merit or demerit) गुणागुणं, पुण्यापुण्यं, जहेनं, धर्माधर्मं.
 —(Excellence, right to reward) गुणः, पुण्यं, धर्मः *n.* (स्), सुकृतं, उपयोगः, उपयुक्तता, योग्यत्वं, पात्रता, कृतित्वं, उत्कृष्टः, शस्यं, प्रशस्यं.
To DESERT, v. a. त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्यज्; हा (c. 3. नहाति, हातुं), अपहा, महा, विहा, अपाहा; रद् (c. 10. रक्षति-रिक्तुं), विरद्; उन्वज् (c. 6. सृजति-सृष्टुं), विसृज्, स्रित्यज्, उन्वज् (c. 6. उन्वति-उन्वितुं), प्रोन्वज्; परिरद् (c. 1. हरति-हरितुं).
To DESERT, v. n. (From the army) सेनां त्यक्त्वा परित्यज् (c. 1. वसति-वसितुं) or पलाय् (c. 1. पलायते-पलायितुं) or विपलाय्.
DESERTED, p. p. त्यक्तः-क्ता-क्तं, परित्यक्तः-क्त-क्तं, उन्वक्तः-क्ता-क्तं, रहितः-ता-तं, विरहितः-ता-तं, उन्वितः-ता-तं, विसृजितः-ता-तं, हीनः-ना-नं, परिरहितः-ता-तं, वसितः-ता-तं, शून्यः-न्या-न्यं, उन्वितः-ता-तं, प्रोन्वितः-ता-तं, पिनानृतः-ता-तं, लुप्तः-ता-तं, अपविष्टः-क्ता-क्तं.
DESERTER, s. त्यागी *m.* (नृ), त्यक्त *m.* (नृ), सेनात्यागी *m.* विपलायी *m.* (नृ), पलायी *m.* (नृ), परित्यक्ता *m.* (नृ), परित्यक्ता, युद्धत्यागी, युद्धपलायकः.
DESERTION, s. (Abandonment) त्यागः, परित्यागः, उन्त्यागः, विरहः, प्रोन्वितः, उन्वितः, विसृजितः, विसृष्टिः *f.*, परित्यक्तः.—(From the army) सेनात्यागः, युद्धत्यागः, युद्धपलायनं, विपलायनं.
DESERTLESS, a. निर्मुक्तः-या-यं, अनर्हः-है-है, अनुपयुक्तः-क्ता-क्तं.
To DESERVE, v. a. and n. अर्हं (c. 1. अर्हति-ते-हैर्हति), अर्हः-है-है or उपयुक्तः-क्ता-क्तं or उचितः-ता-तं or योग्यः-न्या-न्यम् असु or भू; 'he deserves honour,' मानम् अर्हति; 'he deserves punishment,' दण्डम् अर्हति; 'he deserves to drink soma juice,' सोमं पातुम् अर्हति; 'does he deserve so large a salary or not?' किम् उपयुक्तोऽयम् यथावद् वसति गृह्णाम् अनुपयुक्तो वा; 'he deserves death,' यथाहेभ्यस्ति, मरणोचितोऽस्ति. The future pass. part. may sometimes be used in this sense; as, 'he deserves death,' वयोभ्यस्ति; 'he deserves honour,' मान्योभ्यस्ति, पूजनोचितं.
DISERVEDLY, adv. अर्हं, उपयुक्तं, योग्यं, उचितं, अर्हत्वेन, न्यायतः.
DISERVER, s. अर्हः; 'good deserver,' सत्पत्रः; 'best deserver,' अर्हत्तमः.
DESERVING, a. (Worthy of) अर्हः-है-है, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, उचितः-ता-तं, योग्यः-न्या-न्यम्.—(Meritorious) गुणी-णिनी-णि (नृ), गुणान्वितः-ता-तं.
DESERVING, s. गुणः, उपयोगः, पुण्यं, जहेनं, धर्मः, पात्रता, शस्यं.
DESICCANTS, a. द्रव्यशोषकाः *m. pl.* द्रव्यशोषणार्थम् उपनाहः or उपदेहः.
To DESICCATE, v. a. शुष् in caus. (शोषयति-यितुं), उच्छुष्, उपशुष्, विशुष्, संशुष्.
To DESICCATE, v. n. शुष् (c. 4. शुष्यति, शोषुते), विशुष्, शोष (c. 1. शोषति-शोषितुं).
DESICCATION, s. शोषणं, परिशोषः, उच्छोषणं, शुष्ककरणं, शुष्कत्वं.
DESICCATIVE, a. शोषकः-का-कं, उच्छोषकः-या-यं, शुष्ककृत् *m. f. n.*
To DESIDERATE, v. a. अप्रप्तार्थं or अधिपत्यं किञ्चिद्भुञ्ज् इत् (c. 6. इच्छति, इच्छितुं) or उच्छ्रब्ध (c. 1. कच्छते-विच्छितुं) or उच्छ्रब्ध in des. (इच्छति-यितुं).
DESIDERATION, s. अधिपत्यं किञ्चिद् अभिष्टं वस्तु. अवस्यमानो वाञ्छनीय-यदिपत्यः.
To DESIRE, v. a. (Purpose, intend) कृ in des. (चिकीर्षति-चिर्षितुं), अभिष्टे (rt. इ with अभि, प्र; अभिष्टेति-र्षितुं), उपलब्ध (c. 10. लब्धयति-यितुं); उद्दिष्ट (c. 6. दिशति-देष्टुं), अभिस्तम्भा (c. 3. दधाति-धातुं),

मनः or मतिं or युद्धिं कृ or प्रकृ with loc. or abl. case; as, 'he designs a crime,' मनः पापे करोति; 'he designs the death of the king,' राज्ञो विनाशाय मतिं करोति.—(Plan, meditate) चिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), प्रचिन्त्, मन्त् (c. 10. मन्तयति-यितुं), यद् (c. 1. यदते-दितुं), कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकृप्, अनुसन्धा (c. 3. दधाति-धातुं), व्यवसो (c. 4. स्यति-सातुं).—(Devote to, apply to a particular purpose) प्रयुज् (c. 7. युजते-योजुते), उपयुज्, विनियुज्; as, 'to religious purposes,' धर्मायैम् उपयुज्.
DESIGN, s. (Intention, purpose) चिकीर्षा-चिर्षितं, अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, अर्थः, आकृतं, तात्पर्यं, आकांक्षा, चन्दः, चन्दः *n.* (स्), सद्बन्धः, उद्देशः, मतिः *f.*, मत्, कार्यं, उपयोगः, प्रयोजनं, उपलक्षितं; अभिसन्धिः *m.*—(Plan, scheme) चिन्ता, उपायः, व्यवसितं, व्यवसायः, प्रकृतं, अनुसन्धानं, कल्पना, यदनं, विधानं.—(Drawing, impression) संस्कारः, आलेख्यं, सूत्रं, सूत्रपातः; 'with the design of,' अर्थः; 'one who has not effected his design,' अकृतायैः.
To DESIGNATE, v. a. (Mark out, indicate) चिह् (c. 10. चिह्वयति-यितुं), लघ् (c. 10. लघयति-यितुं), उपलघ्, विशिप् in caus. (शेषयति-यितुं), प्रदिश् (c. 6. दिशति-देष्टुं), निर्दिश्, सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं).—(Appoint) नियुज् (c. 10. योजयति-यितुं), परिकृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं).
DESIGNATED, p. p. चिह्वितः-ता-तं, लघितः-ता-तं, विशेधितः-ता-तं.
DESIGNATION, s. लघणं, उपलघणं, संलघणं, चिह्वं, विशेषणं, संज्ञा, अभिधानं, अभिधानं, आख्या, निर्देशः, सूचनं.
DESIGNED, p. p. चिकीर्षितः-ता-तं, अभिप्रेतः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-तं, उद्दिष्टः-ता-तं, अर्थवान्-वतो-वत् (नृ), व्यवसितः-ता-तं, यदितः-ता-तं.
DESIGNEDLY, adv. इच्छातः, मन्ततः, कामतः, प्रकृतं, यथाकृतं, मतिपूर्वकं, बुद्धिपूर्वकं, बुद्धिपूर्वकः, मनोपूर्वकं, मत्वा, पुष्ट्या, तात्पर्यतः, यथाकृतं.
DESIGNER, s. (Contriver) चिन्तकः, उपायचिन्तकः, परिकल्पकः, व्यवसायी *m.* (नृ).—(Drawer) आलेखकः, संस्कारलेखकः, सूत्रपातकः.
DESIGNING, a. विदग्धः-न्या-न्यं, छली-लिनी-लि (नृ), मायो-यिनी-यि (नृ), कापटिकः-की-कं, वचनशीलः-ली-लं, प्रतारकः-का-कं, सत्यानः-जा-जं.
DESIGNLESS, a. अभिप्रायहीनः-ता-तं, निरर्थकः-का-कं, निष्प्रयोजनः-ता-तं.
DESIGNMENT, s. अभिप्रायः, चिकीर्षा, आशयः, अर्थः, अर्थवत्ता, अर्थत्वं, अभिसन्धिः *m.*
DESIRABLE, a. स्पृहणीयः-या-यं, स्पृहः-हा-हं, अभिलषणीयः-या-यं, वाञ्छनीयः-या-यं, कमनीयः-या-यं, काम्यः-न्या-न्यं, लोभ्यः-न्या-न्यं, आकांक्षणीयः-या-यं, एषणीयः-या-यं, प्राप्तेयः-या-यं, अपेक्षणीयः-या-यं, गम्यः-न्या-न्यं; 'a desirable gift,' काम्यदानं.
DESIRABLENESS, s. स्पृहणीयता, वाञ्छनीयत्वं, कमनीयता, काम्यत्वं, इष्टत्वं.
DESIRE, s. इच्छा, अभिलाषः, अभिलषितं, स्पृहा, वाञ्छा, ईहा, कामः, कामना, कांक्षा, आकांक्षा, अभिर्कांक्षा, मनोरपः, अभिमतं, समीहितं, लोभः, आशा, तृप्ता, तृष्णा, इच्छत्वं, इष्टिः *f.*, इष्टे, अभीष्टं, चन्दः *n.* (स्), चन्दः, रुचिः *f.*, अभिर्हविः *f.*, मनस्कामना, मनोभिमतं, अभीष्टा, लिप्ता, औत्सुक्यं, औत्सुक्यं, वशः, लालसा, कौतूहलं, कान्तिः *f.*, यसारः; 'one's desire,' खेच्छा; 'according to one's desire,' खेच्छातः, खेच्छया, खेच्छया, खेच्छया, यपेष्टं, यथाभिमतं, खच्छन्दं. Obs. The noun formed from the desid. base often expresses 'desire'; as, 'desire to drink,' पिपासा; 'desire to burn,' दिषधा.

To DESIRE, v. a. इष् (c. 6. इच्छति, एषितुं), अभिलप् (c. 1. -लपति, c. 4. -लपति -लपितुं), वाञ्छ् (c. 1. वाञ्छति -ञ्छितुं), अभिवाञ्छ्, संवाञ्छ्; कांश्च (c. 1. कांश्चति -चिंतुं), आकांश्च, अनुकांश्च, अभिकांश्च; स्पृह् (c. 10. स्पृहयति -यितुं), कम् (c. 10. कामयते -यितुं), ईह् (c. 1. ईहते -हितुं), समीह्, लुभ् (c. 4. लुभति, लोभ्युं), अभिहृच् in caus. (-रोचयति -यितुं), धाप् in des. (ईप्सति -प्सितुं), अभ्याप्, पर्याप्; लभ् in des. (लिप्सते -प्सितुं), अभिलभ्; आशंस् (c. 1. -शंसते -सितुं), गृप् (c. 4. गृह्णाति, गर्हितुं), वश् (c. 2. वष्टि, वशितुं).—(Ask, beg for) अर्थे (c. 10. अर्थयते -ति -यितुं), प्रार्थ्, याच् (c. 1. याचति -चिंतुं), वृ (c. 9. वृणीते, वरितुं -रीतुं) with 2 acc., निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं).

DESIRED, p. p. इष्ट-ष्ट-ष्ट, अभीष्ट-ष्ट-ष्ट, अभिलपित-ता-तं, वाञ्छित-ता-तं, कांक्षित-ता-तं, आकांक्षित-ता-तं, अभिकांक्षित-ता-तं, अभिमत्त-ता-तं, ईहित-ता-तं, समीहित-ता-तं, ईप्सित-ता-तं, अभीप्सित-ता-तं, लिप्सित-ता-तं, सङ्कल्पित-ता-तं, हृद्य-द्या-द्यं.

DESIROUS, a. इच्छुः-च्छुः-च्छु, इच्छुकः-का-कं, इच्छकः-का-कं, इच्छवान् -वती-वत् (त्), इच्छान्वितः-ता-तं, अभिलाषी-पिणी-पि (न्)-पुङ्गवः-का-कं, वाञ्छी-ञ्छिनी-ञ्छि (न्), आकांक्षी-क्षिणी-क्षि (न्) or अभिकांक्षी, एपी-पिणी-पि (न्), अर्थी-र्थिनी-र्थि (न्), कामी-मिनी-मि (न्), कामुकः-का-कं, कामवान् -वती-वत् (त्), कामयानः-ना-नं, लोभी-भिनी-भि (न्), लुब्धः-ब्ध-ब्धं, स्पृह्यालुः-लुः-लु, जातस्पृहः-हा-हं, सस्पृहः-हा-हं, साकांक्षः-क्षा-क्षं, ईप्सुः-प्सुः-प्सु or अभीप्सुः or प्रेप्सुः or परिप्रेप्सुः, इष्टी-ष्टिनी-ष्टि (न्), निपृष्टुः-ष्टुः-ष्टु, आशंसुः-सुः-सु, आशायुक्तः-क्ता-क्तं, लालसी-सिनी-सि (न्), तृष्णकः-का-कं, कम्पः-म्प-म्पं. 'Desirous' is sometimes expressed by काम affixed to the infinitive, the final of which is rejected; as, 'desirous to do,' कर्तुंकामः-मा-मं; 'desirous to go,' गन्तुकामः-मा-मं; or by the adj. formed from the desid. base; as, 'desirous of drinking,' पिपासुः-सुः-सु; 'desirous of taking,' आदित्सुः-त्सुः-त्सु.

To DESIST, v. n. विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं), निवृत्, विनिवृत्; शम् (c. 4. शाम्यति, शामितुं), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विच्छिद् in pass. (-च्छिद्यते), विश्रम् (c. 4. -श्राम्यति -श्रामितुं), अपया (c. 2. -यति -न्तुं); 'he desists from wickedness,' पापाद् विरमति or निवृत्ते.

DESISTANCE, s. विरतिः *f.*, विरामः, निवृत्तिः *f.*, निवृत्तनं, निर्वृत्तिः *f.*, उपशमः.

DESISTED, p. p. निवृत्तः-त्ता-तं, विरतः-ता-तं, उपरतः-ता-तं, शान्तः-न्ता-तं, प्रशान्तः-न्ता-तं, विगतः-ता-तं, विच्छिन्नः-न्ता-तं.

DESK, s. लिखनफलकं, लिपिफलकं, लिपितञ्जाधारः, लेखसाधनाधारः.

DESOLATE, a. (Solitary, uninhabited) शून्यः-न्या-न्यं, शून्याकारः-रा-रं, विविक्तः-क्ता-क्तं, निर्जनः-ना-नं, निर्मनुष्यः-प्या-प्यं, पुरुष-वर्जितः-ता-तं, अमजः-जा-जं, विलोकः-की-कं, निःशलाकः-का-कं, निरालयः-या-यं, वसतिहीनः-ना-नं.—(Laid waste) उच्छिन्नः-न्ता-तं, प्रवाधितः-ता-तं, उपपीडितः-ता-तं.

To DESOLATE, v. a. उपपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), प्रवाध् (c. 1. -वाधते -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनति -च्छेद्), शून्यीकृ, निर्जनिकृ, निर्देह् (c. 1. -दहति -दधुं), वसती नश् in caus. (नाशयति -यितुं).

DESOLATION, s. (Destruction of inhabitants) शून्यीकरणं, निर्जनिकरणं, वसतिनाशः, उच्छेदः, उपपीडनं.—(State of destitution) शून्यता, निर्जनत्वं, विविक्तता, रहितत्वं, विषादः, विपन्नता.

DESPAIR, s. निराशा, नैराश्यं, आशाहीनता, दौर्मेनस्यं, वैक्लव्यं, विषादः;

'in despair,' त्यक्ताशः, आशाहीनः, गताशः.

To DESPAIR, v. n. आशां हा (c. 3. जहाति, हातुं) or त्यज्, आशया हा in pass. (हीयते), नैराश्यम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or गम्; निराशीभू, सद्गुद् (c. 6. -कुटति -टितुं).

DESPAIRINGLY, adv. आशां विना, आशया विना, सनैराश्यं, नैराश्यात्.

To DISPATCH, v. a. (Send away hastily) सत्वरं प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or प्रेर् (c. 10. -ईरयति -यितुं) or प्रेष् in caus. (प्रेषयति -यितुं, rt. इप्), सम्प्रेष्, परिप्रेष्, or प्रहि (c. 5. -ह्रियति -हेतुं) or प्रया in caus. (-यापयति -यितुं) or चुद् (c. 10. चोदयति -यितुं), or प्रणुद् (c. 6. -णुदति -णुतुं).—(Hasten, perform quickly) त्वर् in caus. (त्वरयति -यितुं), सत्वरः; त्वरित्/कृ or सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं) or प्रवृत् in caus. (-वृत्तयति -यितुं).—(Kill) व्यापद् in caus. (-पादयति -यितुं), लोकान्तरं प्राप् in caus. (-आपयति -यितुं) or प्रेर्.

DISPATCH, s. (Hasty execution) छिप्रकारित्वं, शीघ्रनिर्वाहः, त्वरा, तृष्णिः *f.*, आवेगः, अदीर्घसूत्रता.—(Official message) याचिकं, वाचिकपत्रं, राजकीयपत्रं, राजलेखः-लेख्यं.—(Hasty messenger) धावकः, वेगी *m.* (न्), प्रजवी *m.* (न्), लेखहारी *m.* (न्), वाक्ताहर्, दूतः.

DISPATCHED, p. p. (Sent) प्रस्थापितः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं, प्रेषितः-ता-तं, प्रहितः-ता-तं, प्रयापितः-ता-तं, दूतः-ता-तं, प्रतिनृपः-ष्टा-ष्टं, नृपः-न्ना-नं, प्रणुन्नः-न्ना-नं, गमितः-ता-तं, प्रतिधिम्पः-मा-मं.

DISPATCHFUL, a. शीघ्रकारी-रिखी-रि (न्) or छिप्रकारी, अविलसी-सिनी-सि (न्), अदीर्घसूत्रः-न्ना-नं, त्वरायुक्तः-क्ता-क्तं, त्वराशीलः-ला-लं.

DESPERADO, s. साहसी *m.* (न्), साहसिकः, अत्याहितकम्पी *m.* (न्), आत-तापी *m.* (न्).

DESPERATE, a. (Without hope) निराशः-शा-शं, आशाहीनः-ना-नं, आशारहितः-ता-तं, गताशः-शा-शं, त्यक्ताशः-शा-शं, निःप्रत्याशः-शा-शं.—(Daring) साहसिकः-की-कं-सी-सिनी-सि (न्).—(Fearless) निर्भयः-या-यं, अकुतोभयः-या-यं.—(Irretrievable) निरुपयायी-यिनी-यि (न्), अप्रतिकारः-रा-रं or अशक्यप्रतिकारः.—(Furious) उग्रः-ग्रा-ग्रं, संरम्भः-ग्भ-ग्भं.—(Excessive) अत्यन्तः-न्ता-नं, अति or सु prefixed; 'a desperate fool,' अतिमूढः—'a desperate act,' अत्याहितं, साहसकृत्यं, आततायिता.

DESPERATELY, adv. (Furiously) उन्मत्तयत्, साहसेन-सात्, उग्रं, संरम्भं.—(In a great degree) सु or अति prefixed; अत्यन्तं, भृशं, तीव्रं.

DESPERATENESS, s. (Fury, daringness) उन्मादः, संरम्भः, उग्रत्वं, माहसिकत्वं.

DESPERATION, s. नैराश्यं, आशाहीनता, आशाराहित्यं, निराशा.

DESPICABLE, a. अवमाननीयः-या-यं, अवमान्यः-न्या-न्यं or अपमान्यः, अवमान्यः-य्या-य्यं, अवशेयः-या-यं, अवज्ञातयः-य्या-य्यं, गह्वः-ह्व-ह्वं, गह्वीयः-या-यं, गह्वितः-ता-तं, अवगह्वितः-ता-तं, अतिगह्वितः-ता-तं, निन्द्यः-न्या-न्यं, निन्दनीयः-या-यं, निन्दाहः-ह-हं, दूष्यः-प्या-प्यं, तुच्छः-च्छा-च्छं, कुत्सितः-ता-तं, धुद्रः-द्रा-द्रं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं.

DESPICABLENESS, s. अवमान्यता, गह्वित्वं, निन्द्यता, तुच्छत्वं, दूष्यता.

DESPICABLY, adv. गह्वीयं, गह्वितं, कुत्सितं, अपकृष्टं, तुच्छं.

To DESPISE, v. a. अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), तृषाय मन्, अवभवमन्, परिमन्, गह्वं (c. 1. गह्वते -ह्वितुं), विगह्वं, कुत्स् (c. 10. कुत्सयति -यितुं), निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं), परिभू (c. 1. -भवति -वितुं), अवपीर् (c. 10. अवपीरयति -यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते -प्सितुं), उपेष्ट (c. 1. -ईष्टते -ष्टितुं), अवधै (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), वाष् in des. (वोभत्सते -त्सितुं), अवधिष् (c. 6. -धिषति -धितुं).

कदर्प (c. 10. -अर्थयते -यितुं), कदर्पीकृ, तुच्छीकृ, लघूकृ.
 DESPISED, *p. p.* अवमनः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, विमानितः -ता -तं, अपमानितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं, गर्हितः -ता -तं, विगर्हितः -ता -तं, अवधीरितः -ता -तं, कदर्पितः -ता -तं, अवध्यातः -ता -तं, निन्दितः -ता -तं, उपेक्षितः -ता -तं, अवगणितः -ता -तं.
 DESPISER, *s.* अवमन्ता *m.* (नृ), अवज्ञाता *m.* (नृ), अवमानकज्ञा *m.* (नृ), निन्दकः.
 DESPITE, *s.* (Malice) द्वेषः, द्रोहः, मात्सर्ग्यं, ईष्या, अभ्यसूया, दुर्वृद्धिः *f.*, नृशंस्यं, दौर्जन्यं, दंशः—(Opposition) प्रतिरोधः, विरोधः, प्रतियोगः, प्रतिकारः, प्रतिकूलता; 'in despite,' अनिच्छया, विरुद्धं, प्रतिकूल्येन, or expressed by the gen. c. of the pres. part. of the root दृश् 'to see,' or निष्; 'in despite of thee,' पश्यतस् तव; 'in despite of the princes,' मिपतां पार्पिवानां.
 To DESPITE, *v. a.* क्षुप् in caus. (कोपयति -यितुं), रुप् in caus. (रोषयति -यितुं), तप् in caus. (तापयति -यितुं), सन्तप्; क्लिप् (c. 9. क्लिप्नाति, क्लेष्टुं), व्यप् in caus. (व्यपयति -यितुं), दुःस् (c. 10. दुःखयति -यितुं).
 DESPITEFUL, *a.* द्रोही -हिणी -हि (नृ), द्रोहवृद्धिः -द्धिः -द्धि or दुर्वृद्धिः, ईषी -ईषिणी -ईषि (नृ), सासूयः -या -यं, विपद्वदयः -या -यं, नृशंसः -सा -सं, मात्सर्यः -रा -रं, द्वेषी -मिणी -मि (नृ), सहितेच्छुः -च्छुः -च्छु, हिंसाशीलाः -ला -लं.
 DESPITEFULLY, *adv.* सद्रोहं, सद्रेषं, हिंसापूर्वकं, नृशंसं, साभ्यसूयं.
 DESPITEFULNESS, *s.* द्रोहः, द्वेषः, मात्सर्ग्यं, नृशंस्यं, दंशः, दौर्जन्यं.
 To DESPOIL, *v. a.* हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), अपहृ, विमुच् (c. 6. मुञ्चति -नोक्तुं), वियुज् in caus. (-योजयति -यितुं), विप्रयुज् with inst. c.; 'despoil of leaves,' निष्पञ्चीकृ.
 DESPOILED, *p. p.* हृतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, वियुक्तः -क्ता -क्तं, वियोजितः -ता -तं; 'despoiled of all possessions,' हृतसर्वस्वः -स्वा -स्वं.
 DESPOILER, *s.* हर्ता *m.* (नृ), हारकः, अपहारकः, अपहारकृत्, लुण्ठाकः.
 DESPOLIATION, *s.* हरणं, अपहारणं, अभिहारः, अभ्याहारः, अभिग्रहणं.
 To DESPOND, *v. n.* विपद् (c. 1. -पीदति -पद्), अवसद्; निर्वेदं or विपादं or नैराश्यम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or गम्; आशां हा (c. 3. जहाति, हातुं) or तज् (c. 1. तजति, तज्), निर्विणीभू, निर्विद् (c. 4. -विद्यते -वेत्तुं), सङ्गद (c. 6. -कुटति -टितुं).
 DESPONDENCY, *s.* विपादः, निर्वेदः, विपणता, निर्विणता, नैराश्यं, निराशा, अवसन्नता, उद्वेगः, दौर्मेनस्यं, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*
 DESPONDENT, *a.* विपणः -खा -खं, विपादी -दिनी -दि (नृ), निर्विणः -खा -खं, निराशः -शा -शं, आशाहीनः -ना -नं, त्यक्ताशः -शा -शं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, उद्विग्नमनः -ना -नः (नृ) or दुर्मेनः or अन्तर्मेनः, ज्ञानः -ना -नं.
 DESPONDINGLY, *adv.* सनिर्वेदं, सविपादं, निर्वेदात्, सनैराश्यं.
 To DESPONSATE, *v. a.* वाग्दत्तां कृ, वाग्दानेन विवाहायं प्रतिज्ञा (c. 9. -जानाति -नीति -ज्ञातुं), कन्यां प्रदा, प्रतिज्ञाविवाहितां कृ.
 DESPONSATION, *s.* वाग्दानं, कन्याप्रदानं, विवाहायं प्रतिज्ञानं.
 DESPOT, *s.* सत्ताद् *m.* (नृ), अधिराजः, चक्रवर्ती *m.* (नृ), सङ्घेश्वरः, राजाधिराजः, एकराजः, स्वाधीनराजः, स्वयम्भुः.
 DESPOTIC, DESPOTICAL, *a.* अनधीनः -ना -नं, अनायत्तः -न्ना -न्नं, अधिराजकः -का -कं, स्वयम्भुः -भुः -भु, सायजिकः -की -कं, स्वयम्भुत्वकारी -रिणी -रि (नृ).
 DESPOTICALLY, *adv.* अधिराजयत्, अनायत्तं, सेव्यातस्, स्वकामतस्, स्वच्छन्दं.
 DESPOTISM, *s.* साम्राज्यं, अधिराज्यं, ऐकपत्यं, सेव्याप्रभुत्वं, अनधीनत्वं.
 To DESPUMATE, *v. n.* फेन (nom. फेनायते), उत्तेचनं कृ, मख (nom. मखायते).
 DESPUMATION, *s.* फेनात्तेचनं, मखोत्तेचनं, उत्तेचनं, उन्मोहः.
 DESQUAMATION, *s.* त्वक्परिपुटनं, अस्त्रिपरिपुटनं, अध्यस्त्रिपरिपुटनं.
 DESERT, *s.* भोजनान्ते परिवेष्टितं फलमोदकादिखाद्यं, फलाहारः.

DESTINATION, *s.* (Purpose for which any thing is intended) अर्थः, अर्थत्वं, प्रयोगः, उपयोगः, प्रयोजनं, उद्देशः, आशयः, अभिप्रायः, तात्पर्यं—(Place of destination) अग्रभूमिः *f.*, अग्रस्थानं, अग्रं, निरूपितस्थानं.
 To DESTINE OR DESTINATE, *v. a.* निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), प्रक्षुप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), परिकृप्, निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिश, प्रदिश, समादिश; नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्, उपयुज्, विनियुज्, प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), अभि-सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं).
 DESTINED, *p. p.* निरूपितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 DESTINY, *s.* देव, भाग्यं, भागधेयं, कृतान्तः, विधिः *m.*, विधाता *m.* (नृ), भवितव्यता, दैविकं, अदृष्टं, नियतिः *f.*, कालनियोगः, कालधर्मे, दिष्टं, प्रारक्तं.
 DESTITUTE, *a.* (Poor, abject, friendless) निर्धनः -ना -नं, अर्थहीनः -ना -नं, निष्किञ्चनः -ना -नं, अकिञ्चनः -ना -नं, दुर्गतः -ता -तं, निःस्वः -स्वा -स्वं, निराश्रयः -या -यं, अयाश्रयः -या -यं, अशरणः -णा -खं, वन्मुहोदः -ना -नं—(Deprived of, in want of) हीनः -ना -नं, विहीनः -ना -नं, परिहीणः -णा -खं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, वज्रितः -ता -तं, विवर्जितः -ता -तं, शून्यः -न्या -न्यं, विनाकृतः -ता -तं, वियुक्तः -क्ता -क्तं, लुप्तः -मा -मं, हृतः -ता -तं, अपेतः -ता -तं; 'destitute of fruit,' फलहीनः -ना -नं or फलरहितः -ता -तं or फलापेतः -ता -तं or हृतफलः -ला -लं; 'destitute of means,' असाधनः -ना -नं.
 DESTITUTION, *s.* (State of being deprived) हीनत्वं, रहितत्वं, शून्यता.—(Absence of a thing) अभावः, असम्भवं, विरहः—(Want of money, &c., poverty) धनाभावः, वस्त्राभावः, निष्किञ्चनत्वं, अकिञ्चनं, दारिद्र्यं, वन्मुहोदः, असहायता, अभूमिः *f.*
 To DESTROY, *v. a.* (Put an end to, ruin) नश् in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्, प्रणश्; साप् in caus. (सापयति -यितुं), संसाप्; क्षि (c. 5. क्षिणोति, क्षेतुं or caus. क्षयति, क्षपयति -यितुं), सद् in caus. (सादयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम् in caus. लोपयति -यितुं), विलुप्; ध्वम् in caus. (ध्वंसयति -यितुं), विध्वंस, प्रध्वंस; उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेतुं), निर्देह (c. 1. -दहति -दधुं), यस् (c. 1. यसते -सितुं)—(Kill) हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं or caus. घातयति -यितुं), व्याप् in caus. (-पादयति -यितुं), मृ in caus. (मारयति -यितुं), मृद् (c. 10. मृदयति -यितुं), अभिमृद्, निमृद्, विनिमृद्, सन्निमृद्; शद् in caus. (शातयति -यितुं), प्रनी in caus. (-मापयति -यितुं), क्षण् (c. 8. क्षणोति -णितुं).
 DESTROYED, *p. p.* नष्टः -ष्टा -ष्टं, नाशितः -ता -तं, विनाशितः -ता -तं, प्रणष्टः -ष्टा -ष्टं, सादितः -ता -तं, मृदितः -ता -तं, हतः -ता -तं, घातितः -ता -तं, ध्वंसितः -ता -तं, उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, भग्नः -गना -ग्नं, व्यापादितः -ता -तं.
 DESTROYER, *s.* विनाशकः, नाशी *m.* (नृ), नाशकारी *m.* (नृ), विनाशकारी, हन्ता *m.* (नृ), निहन्ता, घाती *m.* (नृ), क्षयकरः, अन्नकः, अन्नकृत्, ध्वंसकः, ध्वंसकारी *m.* (नृ), प्रलयकज्ञा *m.* (नृ), मूदनः, अपहः; 'destroying angel,' कृतान्तः.
 DESTRUCTIBLE, *a.* नाशनीयः -या -यं, नाश्यः -श्या -श्यं, विनश्यतः -रा -रं, ध्वंसनीयः -या -यं, अवसेयः -या -यं, क्षयो -यिणी -यि (नृ).
 DESTRUCTION, *s.* नाशः, विनाशः, विनष्टिः *f.*, प्रणशः, क्षयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, सादनं, मूदनं, प्रलयः, संहारः, अपायः, अत्ययः, विलोपनं, लोपः, समुच्छेदः, उहलनं, उत्पाटनं, छैत्वं—(Murder) घातः -तनं, मारयः, पयः, निहन्तनं, प्रमापणं—(Of the world) प्रलयः, कल्पांतः, जहानकः, जिहानकः, संवत्सः, क्षयः.

DESTRUCTIVE, *a.* नाशनी-शिनी-शि (न्) or प्रणाशनी, विनाशकः-का-कं, क्षयकरः-री-रं, घाती-तिनी-ति (न्) or विघाती, घातकः-का-कं, प्रध्वंसी-सिनी-सि (न्) or परिध्वंसी, क्षनकरः-री-रं, मूदनः-नी-नं, प्रमापी-पिणी-पि (न्), क्षात्यकः-को-कं, निपनकारी-रिणी-रि(न्), नाशयः-श्या-श्यं, प्राणहृत्-रा-रं, अपकारकः-का-कं, पासनः-ना-नं, अभिमर्शनः-ना-नं, क्लृप्-रा-रं, अपहः-हा-हं or हः हा हं or प्रः प्रा प्रं in comp.

DESTRUCTIVELY, *adv.* सनाशं, विनाशेन, विनाशकप्रकारेण, क्षात्यकं.

DESTRUCTIVENESS, *s.* नाशकत्वं, नाशित्वं, घातकत्वं, अपकारकता.

DESULTUDE, *s.* विरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निर्वृत्तिः, निमर्दनं, पिच्छेदः.

DESULTORY, *a.* चञ्चलः-ला-लं, अस्थिरः-रा-रं, लोलः-ला-लं, तरलः-ला-लं, पपलः-ला-लं, सङ्कुलः-का-कं, अपीटः-रा-रं, उच्छ्वलः-ला-लं.

To DETACH, *v. a.* (Separate) भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेज्), विभिद्, विभृज् (c. 7. युनक्ति-योक्ते), विचिद् (c. 7. -चिनन्ति-चेज्), अवचिद्, विचिष् in caus. (-क्षेपयति-यितुं), खण्द् (c. 10. खण्डयति-यितुं), पृषङ्क- (Send out a party from the main army) सङ्घैस्तेनमध्यात् कतिपयसेनान् इमरकरणार्थं प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं).

DETACHED, *p. p.* विद्युक्तः-क्ता-कं, विप्रयुक्तः-क्ता-कं, विनिद्युक्तः-क्ता-कं, भिन्नः-न्ना-न्नं, विभिन्नः-न्ना-न्नं, प्रभिन्नः-न्ना-न्नं, विच्छिन्नः-न्ना-न्नं, अवच्छिन्नः-न्ना-न्नं, विच्छिद्यः-द्या-द्यं, असंलग्नः-ग्ना-ग्नं, असंसक्तः-क्ता-कं, असक्तः-क्ष-क्षं, व्यासक्तः-क्ता-कं, गतसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निर्युक्तिकः-का-कं.

DETACHMENT, *s.* (Act of detaching) वियोगः, विप्रयोगः, विभेदः, विहरेः, प्रवर्द्धः, विक्षेपः, व्यासङ्गः, अनभिव्यङ्गः.—(Body of troops sent out for petty warfare) इमरकरणार्थं प्रस्थापितः सेन्यगुल्मः, सेन्यदलं.

DETAIL, *s.* विवरणं, विस्तारः, विस्तरः, वाग्विस्तारः, उपवर्णः-र्थेनं, वृत्तान्तविवरणं, सङ्घेवृत्तान्तव्याख्या; 'in detail,' विस्तरेण, विस्तारम्, सुविस्तरं, उपवर्णेन, विभागशः.

To DETAIL, *v. a.* सुविस्तरेण कप् (c. 10. कषयति-यितुं) or आख्या (c. 2. -ज्ञाते-तुं), सङ्घेवृत्तान्तं विपृ (c. 5. -वृणोति-यितुं-रीतुं) or व्याख्या; उपवर्णे (c. 10. -वर्णयति-यितुं), वृत्तान्तविवरणं कृ.

DETAILED, *v. p. and a.* उपवर्णितः-ता-तं, विस्तारः-रा-रं, विस्तार्यः-र्या-र्यं.

To DETAIN, *v. a.* (Keep what belongs to another) परद्रव्यं धृ (c. 1. धरति-धृते or caus. धारयति-यितुं) or सन्ध् or परिधुन् (c. 7. -धुङ्क्ते-धोक्ते).—(Keep back, withhold) निवृ in caus. (-चारयति-यितुं), निरुद् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहोतुं), विपृ in caus., उपसंह (c. 1. -हरति-हृते) पद—(Restrain from departure) धृ, निरुध् (c. 7. -रुण्धि-रीतुं) अवरुध्.—(Hold in confinement) कारायां निरुध् or आसिष् (c. 1. -क्षेपति-क्षेज्) or चन्प् (c. 9. चप्नाति, चन्प्).

DETAINED, *p. p.* धृतः-तौ-तं, निरुद्धः-द्धा-द्धं, निवारितः-ता-तं.

DETAINEE, *s.* धारकः, धर्ता *m.* (कृ), परिभोक्ता *m.* (कृ), निरोधकः.

To DETECT, *v. v.* हा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), विज्ञा, परिज्ञा, अभिज्ञा, निरुध् (c. 10. -रुपयति-यितुं), निर्णी (c. 1. -खयति-खेज्), उपलभ् (c. 1. -लभते-लब्धे), ज्ञवग्म् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अधिगम्, अध्यागम्, धृ (c. 1. धरति-धृते), ग्राहद् (c. 10. -सादयति-यितुं), प्रोत्सद्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति-पातुं) व्येज् in caus. (-अप्ययति-यितुं), व्यक्तीकृ, विपृ (c. 5. -वृणोति-यितुं-रीतुं).

DETECTED, *p. p.* ज्ञातः-ता-तं, विज्ञातः-ता-तं, अभिज्ञातः-ता-तं, अवगतः-ता-तं, निरुपि-ता-तं, धृतः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं, व्यजितः-ता-तं, व्यक्तीकृतः-ता-तं; 'in a crime,' दृष्टदोषः-पा-पं.

DETECTION, *s.* ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, निरुपणं, निर्णयः, धरणं, अवगमः,

अनुसन्धानं, व्यक्तीकरणं, विपृतिः *f.*

DETENTION, *s.* धरणं, धारणं, सन्धारणं, नियमः, निवारणं, संहरणं, संरोधः, समुक्तिः *f.*, अनोद्यः.—(Confinement) रोधः, निरोधः-धनं, आसेधः, स्थानासेधः, सम्प्रतिरोधकः.—(Forcible detention of a debtor) चलात्कारः.

To DETENT, *v. a.* भयहेतुं दर्शयित्वा निवृत् in caus. (-यत्तयति-यितुं) or निवृत् in caus., or विरम् in caus. (-रमयति-यितुं) or निवृ in caus. (-चारयति-यितुं), विभी in caus. (-भाययति-यितुं), अवभाले in caus. (-भालयति-ते-यितुं).

To DETERGE, *v. a.* मलम् अपमृज् (c. 1. -मार्जति, c. 2. -मार्ष्टि-ष्टुं), परिमृज्, परिष्कृ.

DETERGENT, *a.* परिमार्जकः-का-कं, परिमार्ष्टुः-ष्टुः, शोधकः-का-कं.

To DETERIORATE, *v. n.* क्षि in pass. (क्षीयते), ह्रस् (c. 1. ह्रसते-सितुं) दृप् (c. 4. दृष्यति, दोष्टुं), भंश् (c. 1. भ्रमयति, भंशितुं), विकृताभू, अन्यथाभू, विकलीभू.

To DETERIORATE, *v. a.* दृप् in caus. (दृषयति-यितुं), किकलीकृ, विकृ, अपकृप् (c. 1. -कषयति-क्रष्टुं), ह्रस् in caus. (ह्रासयति-यितुं).

DETERIORATED, *p. p.* क्षीयः-क्षा-खं, परिभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, विकलः-ला-लं.

DETERIORATION, *s.* (Growing worse) विकारः, विकृतिः *f.*, ह्रासः, अपचयः, क्षयः, क्षीणता, भ्रष्टता, दुष्टता, अपोगतिः *f.*, अन्यथाभावः.—(Making worse) अपकर्षः-पेषं, विकलीकरणं.

DETERMENT, *s.* निवर्धनं, निवृत्तिः *f.*, उद्योगभङ्गः, उद्यमव्यापातः, विघ्नः.

DETERMINABLE, *a.* निर्णयः-या-यं, विवेचनीयः-या-यं, निर्धारणीयः-या-यं, निर्धार्यः-र्या-र्यं, अवधारणीयः-या-यं, अवधार्यः-र्या-र्यं.

DETERMINATE, *a.* (Settled, definite) निश्चितः-ज्ञा-तं, निर्णीतः-ता-तं, नियतः-ता-तं, निर्धारितः-ता-तं, सिद्धः-द्धा-द्धं, निवद्धः-द्धा-द्धं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यवस्थापितः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं—(Decisive) निश्चायकः-का-कं, निर्णायकः-का-कं.—(Resolved) व्यवसितः-ता-तं, कृतनिश्चयः-या-यं.

DETERMINATELY, *adv.* निश्चितं, सनिश्चयं, सनिश्चयं, निर्णयपूर्वं, सव्यवस्थं.

DETERMINATION, *s.* निश्चयः, निर्णयः, सङ्कल्पः, व्यवसायः, कल्पः, सम्प्रधारणा, निर्धारणं, अवधारणं, सिद्धिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, व्यवस्थितिः *f.*, विचारः, विवेचना; 'firm determination,' दृढनिश्चयः.—(Persevering direction to an end) अभिनिवेशः, निर्वेधः, अव्यवसायः.

DETERMINATIVE, *a.* निश्चायकः-का-कं, निर्णायकः-का-कं, निर्धारकः-का-कं.

To DETERMINE, *v. a.* (Fix, settle) स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), अवस्था, व्यवस्था; सिध् in caus. (साधयति-यितुं), स्थिरीकृ, सिद्धीकृ, परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं).—(Decide) निश्चि (c. 5. -चिनोति-चेज्), निर्णी (c. 1. -खयति-खेज्), विचर् in caus. (-चारयति-यितुं).—(Resolve) व्यसो (c. 4. -स्यति-सातुं), अव्यवसो, सङ्कृप्, मनो निविष् in caus. (-वेशयति-यितुं).—(Ascertain) निरूप् in caus. (-रूपयति-यितुं), अवपृ in caus. (-धारयति-यितुं), सम्प्रथ, निपृ.—(Define) निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-देष्टुं), लब्ध् (c. 10. लब्धयति-यितुं).—(Confine) परिभा (c. 2. -भाति-तुं).—(Direct, influence the choice) उद्दिश्; भ्रेर् in caus. (-ईरयति-यितुं), प्रयुन् in caus. (-योनयति-यितुं), प्रोत्सद् in caus. (-साहयति-यितुं).

To DETERMINE, *v. n.* (Come to a decision) निश्चयं कृ. निर्णयं कृ. सङ्कल्पं कृ.—(End, come to a conclusion) सिप् in pass. (सिष्यते or c. 1. सिष्यति), सम्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), अवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), व्यसो; 'I am determined to do that,' तत् कर्तुं व्यवसितोऽस्मि.

DETERMINED, *p. p.* निश्चितः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं, कृतनिश्चयः-या-यं.

DET

अवसितः-ता-तं, सिद्धः-हा-हं, अवस्थितः-ता-तं, निर्धारितः-ता-तं, अवधारितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, प्रयतितः-ता-तं, निर्दिष्टः-हा-हं, विचारितः-ता-तं, सङ्कल्पितः-ता-तं.—(Resolute)साङ्कल्पिकः-को-कं, व्यवसायी-यिनी-यि (न्), सुस्थिर-रा-रं, स्थिरातिः-ति-ति, अभिनिविष्टः-हा-हं; 'determined to sacrifice life,' प्राणांस् त्यक्तुं सुनिश्चितः or अवसितः.

DETERMINEDLY, *adv.* सुस्थिरं, स्थिरचेतसा, सुनिश्चितं, बुद्धिपूर्वकं, पुष्टा.

DETERMINER, *s.* निर्णेतृ *m.* (न्), निश्चयकारी *m.* (न्), सङ्कल्पकृ.

DETERSIVE, *a.* अपमार्जनकः-का-कं, शोधकः-का-कं, परिष्कारकः-का-कं.

To DETEST, *v. a.* द्विप् (c. 2. द्वेष्टि-ष्टुं), प्रद्विप्, विद्विप्, गहै (c. 1. गहेते-हैतुं), दुह् (c. 4. दुहति, द्रोहिर्, द्रोष्टुं), अभिदुह्, बाप् in des. (वीर्यसते-तित्तुं), पृप् (c. 1. पृणते-णित्तुं).

DETESTABLE, *a.* द्वेष्यः-प्पा-प्यं, द्वेषणीयः-या-यं, गहैणीयः-या-यं, गहैः-झै-झं, गहैतः-ता-तं, पृणहैः-है-हं, अक्षिगतः-ता-तं.

DETESTABLY, *adv.* गहैणीयं, गहैतं, द्वेषणीयं, विद्विष्टं, पृणहै.

DETESTATION, *s.* द्वेषः, विद्वेषः, विद्विष्टता, गहै-हैयं, वीर्यसतः, पृणा.

DETESTED, *p. p.* द्विष्टः-हा-हं, विद्विष्टः-हा-हं, गहैतः-ता-तं, पृणितः-ता-तं, स्थातगहैयः-या-यं, अवगीतः-ता-तं.

DETESTER, *s.* द्वेषी *m.* (न्), विद्वेषी *m.*, विद्वेषा *m.* (ष्टुं), गहैतकारी *m.* (न्).

To DETHRONE, *v. a.* राज्यात् or सिंहासनात् पत् in caus. (पातयति-यित्तुं) or च्यु in caus. (चावयति-यित्तुं) or भञ्ज in caus. (भञ्जयति-यित्तुं) or उत्पद in caus. (-पाटयति-यित्तुं).

DETHRONED, *p. p.* राज्यभटः-हा-हं, भटराज्यः-ज्या-ज्यं, राज्याभ्रंशितः-ता-तं, राज्यमच्युतः-ता-तं, सिंहासनात्पातितः-ता-तं, राज्यादुत्पाटितः-ता-तं.

DETHRONEMENT, *s.* राज्यभ्रंशः, राज्याभ्रंशनं, राज्यात्पातनं, राज्यादुत्पाटनं.

To DETONATE, *v. n.* स्तन् (c. 1. स्तनति-नित्तुं), स्तून् (c. 1. स्तूनेति-नित्तुं), शोक्कशब्दं कृ.

DETONATION, *s.* स्तनितं, स्तननं, स्तूनेनं, विस्फूर्नेनं, तीक्ष्णशब्दः, आस्फोटनशब्दः.

To DETORT, *v. a.* विकृ, साचीकृ, वक्रोक्तृ, विरूप् (c. 10. -रूपयति-यित्तुं).

To DETRACT, *v. a.* (Take away from) अपकृप् (c. 1. -कषति-कृष्टुं), अपकृप्, अपहृ (c. 1. -हृति-हृष्टुं), अपनो (c. 1. -नयति-नेतुं).—(Diminish, lessen the value) अत्योक्तृ, न्यूनीकृ, कन (nom. कनयति-यित्तुं), लप (nom. लपयति-यित्तुं), लघूकृ, ह्व in caus. (ह्रासयति-यित्तुं).—(Disparage, calumniate) असूय (nom. असूयति-ते-यित्तुं), असूयय, अपवद् (c. 1. -वदति-दित्तुं), परिवद्; निन्द (c. 1. निन्दति-नित्तुं), अवधिष् (c. 6. -धिषति-धेष्टुं), आधिष्.

DETRACTION, *s.* (Taking away, diminishing) अपकर्षः-पैयं, अपनयनं, अपहरणं, अत्योक्तृ, न्यूनीकरणं, लघूकरणं, ह्रासः.—(Disparagement, calumny) असूया-यनं, असूयसा, असूयुः *m.*, अपवादः, परिवादः, गुणपवादः, गुणनिन्दा, गुणघातः, परगुणमत्सरः, परदोषवादः, परदोषाभिधानं, दोषाविष्करणं, पिशुनवाक्यं, पैशुन्यं, कौलीनं, विगानं, आक्षेपः, कलङ्कः, वादोपः.

DETRACTOR, *s.* असूयकः, असूययकः, अपवादी *m.* (न्), गुणपवादकः, परिवादी *m.* (न्), गुणघाती *m.* (न्), परगुणमत्सरः, निन्दकः, आक्षेपकः, सूचकः, खलः.

DETRACTORY, DETRACTIVE, *a.* असूयकः-का-कं, असूययकः-का-कं, असूयकः-का-कं, अपवादकः-का-कं, गुणघाती-तिनी-ति (न्), परिवादी-दिनी-दि (न्), लापयकारी-रिणी-रि (न्), पिशुनः-ना-नं, कलङ्कक-र-रं, अक्षौषिक-र-रं.

DETRACTRESS, *s.* अपवादिनी, परिवादिनी, असूययका, निन्दाकारिणी.

DEV

DETRIMENT, *s.* क्षतिः *f.*, क्षयायः, हानिः *f.*, क्षयकारः, क्षयचयः, हिंसा, द्रोहः, अनिष्टं, नाशः, विनाशः, विरोधः, क्षतं, क्षयकृतं, क्षयचितः *f.*, क्षयहारः, क्षयः, उपक्षयः, दोषः, बाधः, भंशः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, क्षयः.

DETRIMENTAL, *a.* क्षयकारकः-का-कं, हिंसः-हा-हं, हिंसकः-का-कं, विरोधी-यिनी-यि(न्), क्षतिकारकः-का-कं, हानिजनकः-का-कं, द्रोही-हियो-हि(न्).

To DETRUDE, *v. a.* निपत् in caus. (-पातयति-यित्तुं), क्षयःपत् in caus. or क्षयोःपत्, अवधिष् (c. 6. -धिषति-धेष्टुं), क्षयःकृ, भञ्ज in caus. (-भञ्जयति-यित्तुं).

To DETRUNCATE, *v. a.* अपचिद् (c. 7. -चिनति-चेष्टुं), अवकृत् (c. 6. -कृनति-कनित्तुं).

DETRUNCATION, *s.* चेदः, कर्त्तनं, अवच्छेदः, अवकर्त्तनं, लोपः-पत्.

DETRUSION, *s.* निपातनं, क्षयःपातनं, क्षयोःपातनं, क्षयक्षेपणं.

DEUCE, *s.* (Two) द्विः, द्वयं, द्विकं.—(Devil) पिशाचः, वेतालः, भूतः.

DEUTERONOMY, *s.* ईश्वरीयव्यवस्थाया द्वितीयविवरणं, मूसालिखितं यज्ञ-मनुसं.

To DEVASTATE, *v. a.* उपपीड् (c. 10. -पीडयति-यित्तुं); बाप् (c. 1. बापते-यित्तुं), प्रबाप्, परियाप्; उपट् (c. 1. -ट्वति-ट्रोष्टुं), अभिमृद् (c. 1. -मदेति-दिष्टुं), अवमृद्, उपम् (c. 1. -मयते-मोष्टुं), दह् (c. 1. दहति, दग्धुं), निदेह्.

DEVASTATED, *p. p.* पीडितः-ता-तं, विमृतः-ता-तं, उपट्टतः-ता-तं.

DEVASTATION, *s.* विप्रवः, उपप्रवः, उपपीडनं, पीडनं, उपद्वयः, अवमर्दः, बाधा, प्रबाधा, उच्छेदः, विनाशः, अभिसम्प्रातः.

To DEVELOP, *v. a.* विवृ (c. 5. -वृणीति-युते-परित्तुं-रीतुं), अपावृ; प्रकाश in caus. (-काशयति-यित्तुं), विकाश, प्रकटोक्तृ, उत्पद in caus. (-पादयति-यित्तुं), विलू in caus. (-क्षारयति-यित्तुं), प्रमु in caus. (-सारयति-यित्तुं), विमृप् in caus. (-प्रमयति-यित्तुं), व्याकृ.

DEVELOPED, *p. p.* विवृतः-ता-तं, विकाशितः-ता-तं, उत्पादितः-ता-तं.

DEVELOPMENT, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, विकाशनं, प्रकाशनं, प्रसारणं, उत्पत्तिः *f.*, उत्पादनं, विलूतिः *f.*, विलारणं, प्रकटोक्तृ, व्याकरणं.

DEVERGENCE, *s.* क्षयःपातनं, क्षयोगतिः *f.*, क्षुतिः *f.*, भंशः, उक्तनः, वक्रता.

To DEVILATE, *v. n.* भञ्ज (c. 4. भञ्जयति, भञ्जितुं), विभञ्ज, च्यु (c. 1. चयते, चोष्टुं), विच्यु, विचल (c. 1. -चलति-लित्तुं), उक्तम् (c. 1. -क्रामति-क्रामित्तुं), युक्तम्, भम् (c. 4. भामयति, भामित्तुं), व्यभिचर् (c. 1. -चरति-रित्तुं) all with abl. c., तन् (c. 1. तनति, तन्तुं) with acc. c.

DEVIATED, *p. p.* भटः-हा-हं, च्युतः-ता-तं, विचलितः-ता-तं.

DEVIATION, *s.* भंशः, क्षुतिः *f.*, विचलनं, उक्तनः, व्यभिचारः, भ्रान्तिः *f.*, भनः, भेयः, विक्रिया, तगः.—(From the right way) सत्यपभंशः, सत्यपसागः, उत्पथगमनं, विभ्रान्तिगमनं, कुपथगमनं, यथोचितान्तरं.

DEVICE, *s.* (Contrivance) उपायः, व्यपदेशः, अपदेशः, व्यवसायः, प्रयोगः, कृतवप्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, युक्तिः *f.*, कल्पना, चेष्टा, साधनं, प्रोत्सादनं, मन्त्रणा, छलं, माया, विषः; 'a good device,' सुयुक्तिः *f.*—(Project) अभिप्रायः, आशयः, चिन्ता.—(Emblem) चिह्नं, चङ्कः, कुलीनपदचिह्नं.

DEVIL, *s.* पिशाचः, भूतः, वेतालः, अपदेवता. See DEMON. The translators of the Bible have coined the word डैतान् from the Arabic.

DEVILISH, *a.* पैशाचः-ची-चं-चिकः-की-कं, भीतः-ती-तं-तिकः-की-कं.

DEVILISHLY, *adv.* पिशाचवत्, वेतालवत्.—(Greatly) अत्यर्थं, भृशं.

DEVIOUS, *a.* वक्रः-क्रा-कं, कुटिलः-ला-लं, समर्थः-दा-दं, उक्तान्-मर्थः-दा-दं, व्यभिचारी-रिणी-रि (न्), सनाचारी-रिणी-रि (न्), भनी-मिणी-मि (न्).

To DEVISE, *v. a.* प्रचिन्नु (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), परिचिन्नु, मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or परिकल्प, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), पिपा, पट् (c. 1. पठते -ठितुं), मन्त् (c. 10. मन्तयति -यितुं), प्यसो (c. 4. -स्यति -सातुं), जालोप् (c. 10. -लोचयति -यितुं).—(Grant by will) दानपत्रेण स्वरिक्पं दायादादिभ्यः प्रदा (c. 1. -यच्छति -दातुं) or सम् in caus. (-सर्पयति -यितुं).

To DEVISE, *v. n.* उपायप्रयोगं कृ, उपायचिन्तां कृ, व्यपदेशं कृ.

DEVISE, *s.* (Bequeathing by will) दानपत्रेण दायादिभ्यो रिक्प्रदानं.

DEVISED, *p. p.* प्रपिन्तितः -ता -तं, पठितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं; 'well-devised,' सुपठितः -ता -तं.

DEVISEE, *s.* धनहारी *m.* (नं), धनाधिकारी *m.* (नं), अधिकारी, दानपात्रं.

DEVISER, *s.* (Contriver) उपायचिन्तकः, उपायज्ञः, उपेता *m.* (नं), उपायी *m.* (नं), प्रयोजकः, परिकल्पकः, व्यपसायी *m.* (नं).

DEVISOR, *s.* दानपत्रेण रिक्प्रदाता *m.* (नं), सम्प्रदाता *m.*

DEVOID, *a.* (Empty) शून्यः -न्या -न्यं.—(Free from) हीनः -ना -नं, विहीनः -ना -नं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, शून्यः -न्या -न्यं, पञ्जितः -ता -तं, पिपञ्जितः -ता -तं, उन्मिक्तः -ता -तं, योतः -ता -तं, गतः -ता -तं, or by निर्, पि and च prefixed; as, 'devoid of fruit,' फलहीनः -ना -नं, फलरहितः -ता -तं, फलशून्यः -न्या -न्यं, योतफलः -ला -लं, निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, अफलः -ला -लं.

DEVOID, *s.* सत्कारः, सत्कृतः, सत्कृतिः *f.*, सादरकर्म *n.* (नं), समादरः, सम्मानः, पूजा, चर्पणं -ना, स्वकर्मण्यं, कर्मण्याता, व्रतं.

To DEVOLVE, *v. a.* (Roll down) प्रवद् in caus. (-याहयति -यितुं), प्रवृ in caus. (-सारयति -यितुं), प्रवृत् in caus. (-पर्वयति -यितुं), अनुवृत्, प्रवृत् in caus. (-पातयति -यितुं).—(Deliver over) न्यस् (c. 4. -चस्यति -चशितुं), सत्यस्, उपन्यस्, च्च in caus. (-सर्पयति -यितुं), सम्, प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), निधिप् (c. 6. -धिपति -धेत्तुं), चारुद् in caus. (-रोपयति -यितुं), संक्रम् in caus. (-क्रामयति -यितुं).

To DEVOLVE, *v. n.* (Fall into new hands, be delivered over) चागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), चाया (c. 2. -याति -न्तुं), संक्रम् (c. 1. -क्रमते -मिन्तुं), न्यस् in pass. (-चस्यते), सत्यस् in pass., सम् in caus. pass. (-चर्प्यते), न्यस्तः -स्ता -स्तं भू.—(Roll down, fall down) अथो पृत् (c. 1. वस्ते -सितुं), अथो पत्, प्रपत् (c. 1. -पतति -तिन्तुं).

DEVOLUTION, *s.* अद्यपतनं, प्रवर्त्तनं, न्यसनं, सत्यसनं, चारोपणं.

To DEVOTE, *v. a.* (Appropriate to any use, dedicate, consecrate) विनियुक् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), प्रयुक्, सम् in caus. (-सर्पयति -यितुं), निधिद् in caus. (-वेदयति -यितुं), उत्सृक् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), प्रणी (c. 1. -णयति -णेत्तुं), उपकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), प्रतिष्ठा in caus. (-ष्ठापयति -यितुं), सकृत्वं कृत्वा दा or सम्, पितृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीन्तुं).—(Addict one's self to any thing) आसङ्ग in pass. (-सज्यते or -सज्जते -संजुं) with लोट्, भक् (c. 1. भनति -ने, भङ्क्ते), आसेप् (c. 1. -सेवते -यितुं), मनो निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं), अनुरञ्ज् in pass. (-रज्यते), समापत् (c. 1. -याते -तिन्तुं), आसक्तः -क्ता -क्तं भू; 'he is devoted to his wife,' भाव्यायाम् अनुरज्यते.—(Doom to destruction) नरुक् गम्या इति श्राप् कृ.

DEVOTED, *p. p.* भक्तः -क्ता -क्तं, आसक्तः -क्ता -क्तं, प्रसक्तः -क्ता -क्तं, व्यासक्तः -क्ता -क्तं, सक्तः -क्ता -क्तं, रतः -ता -तं, निरतः -ता -तं, आरुढः -ढा -ढं, आस्थितः -ता -तं, समापन्नः -क्ता -क्तं, दृढभक्तिः -क्ति -क्ति, भक्तिपुरुः -क्ता -क्तं, सक्तिमान् -मती -मत् (तं); 'devoted to one's master,' प्रभुभक्तः; 'to Krishna,' कृष्णाश्रितः or कृष्णाश्रितः; 'a devoted wife,' पतिव्रता, रक्पत्नी, पतिसेविनी; 'a devoted husband,'

पत्नीसेवी *m.* (नं), भाव्यानुकूलः; 'a devoted friend,' स्थितप्रेमा *m.* (नं). DEVOTEDNESS, *s.* (Dedication, consecration) समर्पणं, उत्सर्गः, निवेदनं, विनियोगः, सङ्कल्पकरणं, प्रतिष्ठा, वितरणं.—(Addiction) भक्तिः *f.*, चासक्तिः *f.*, रक्तिः *f.*, उपसेवनं, निवेशः, अभिनिवेशः, निविष्टता, परायणता, उपासकता.

DEVOTED, *s.* योगी *m.* (नं), सत्पासी *m.* (नं), तपस्वी *m.* (नं), तापसः यती *m.* (नं), महाव्रती *m.* (नं), पैरानसः, मुनिः *m.*, निर्द्वन्द्वः -न्यकः, धर्मेनियन्वी *m.* (नं), धर्मेनिरतः, धर्मेनियतिः.

DEVOTION, *s.* (Devoted attachment) भक्तिः *f.*, भक्तत्वं, अनुरागः, चासक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, सक्तिः *f.*, अनुरक्तिः *f.*, योगः, सेवा, उपासना, उपसेवनं.—(Piety) ईश्वरभक्तिः *f.*, भजनशीलता, धर्मेत्वं, ईश्वरसेवा, उत्सर्गः.—(Act of worship) नियमः, धर्मेक्रिया, धर्मेकृत्यं, तपः *n.* (स्); 'to perform austere devotion,' तपस् (nom. तपस्यति) or तपस् तप् in pass. (तप्यते); 'self-devotion,' आत्मपरित्यागः; 'devotion to a husband,' पतिसेवा, पातिव्रत्यं.

DEVOTIONAL, *a.* (Relating to religion) धर्मेविषयकः -का -कं, ईश्वरपूजाविषयः -या -यं, तपोमयः -यो -यं.—(Religious) धर्मेपटुः -रा -रं, ईश्वरभाजनः -ना -नं, भजनशीलः -ला -लं, शीपासनः -नी -नं, नियमानिष्ठः -ष्टा -ष्टं.

To DEVOUR, *v. a.* ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), उपग्रस्, भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं), सभक्ष्, खाद् (c. 1. खादति -दितुं), संखाद्, समद् (c. 2. -चक्षि -ष्टुं), समश् (c. 9. -चक्षति -चक्षितुं), पर्यश्, जश् (c. 2. जक्षति -त्तुं) पस् (c. 1. पसति, पस्त्).—(Swallow up) गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीन्तुं), निगृ, सङ्गृ, ग्रस्.—(Consume) उपयुक् (c. 7. -युक्ते -योक्तुं), नश् in caus. (नाशयति -यितुं).

DEVoured, *p. p.* ग्रस्तः -स्ता -स्तं, जग्मः -ग्मा -ग्मं, भक्षितः -ता -तं, खादितः -ता -तं.

DEVOURER, *s.* भक्षकः, खादकः, भक्षयिता *m.* (नं), ग्रसनकारः, ग्रसिष्णुः *m.*

DEVOUT, *a.* भक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिमान् -मती -मत् (तं), भजनशीलः -ला -लं, धर्मी -र्मिणी -र्मि (नं), धार्मिकः -की -कं, धर्मेष्टः -ष्टा -ष्टं, धर्मात्मा -त्मा -त्म (नं) or पुण्यात्मा or प्रयत्नात्मा, पूजकः -का -कं, व्रती -तिनी -ति (नं) or महाव्रती, ईश्वरभाजनः -ना -नं, आर्च्यः -र्ची -र्चं, पुण्यशीलः -ला -लं, तपस्वी -खिनी -खि (नं), ईश्वरनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अद्वान्वितः -ता -तं, परमेश्वरे सदाभक्तिः -क्ति -क्ति.

DEVOUTLY, *adv.* ईश्वरभक्तिपूर्व, ईश्वरभक्त्या, अद्वैतपूर्व.

DEVOUTNESS, *s.* ईश्वरभक्तत्वं, ईश्वरनिष्ठत्वं, नियमानिष्ठता, अद्वैतत्वं.

DEW, *s.* नीहारः, तुषारः, शिशिरः, मालेयं, अयश्यायः, रजनीनलं, रात्रिनलं, निशानलं, सनलं, रावारि *n.*, अयश्यायनलं, अयश्यायसलिलं, निशापुष्पं, रावाप्यः, हिमः -मं, दधं.

To DEW, *v. a.* नीहारेण or शिशिरेण क्लिद् in caus. (क्लेदयति -यितुं) or सिप (c. 6. सिचति, सेक्ते) or प्रोद्य् (c. 1. -उद्यति -यितुं) or आद्रौक.

DEW-BISPRENT, *a.* शिशिराक्तः -क्ता -क्तं, नीहारोद्यितः -ता -तं, तुषारक्षिप्तः -क्षि -क्षं, अयश्यायायसिक्तः -क्ता -क्तं.

DEW-DROP, *s.* तुषारकणः, नीहारविन्दुः *m.*, शिशिरविन्दुः, अयश्यायविन्दुः, हिमकणः, तुषारशीकरः.

DEW-LAP, *s.* गलकचलः, कचलः, साक्षा, घृणलस्य लोलितमांसं.

DEWY, *a.* तुषारमयः -यी -यं, नीहारसिक्तः -क्ता -क्तं, शिशिराट -रा -रं

DEXTERITY, *s.* दक्षता, दाक्ष्यं, हस्तकीशयं, कर्दक्षता, हस्तलाप्यं, हस्तपादादिधिप्रता, पातुर्थ्यं, नेपुण्यं, युक्तिः *f.*, सुप्रयोगः -गता, पटुता, सत्वरता.

DEXTEROUS, *a.* दक्षः -क्षा -क्षं, कर्दक्षः -क्षा -क्षं, लघुहस्तः -स्ता -स्तं, कृतहस्तः -स्ता -स्तं, चतुरः -रा -रं, निपुणः -णा -णं, धिप्रः -प्रा -प्रं, युक्तिमान् -मती -मत् (तं), सुप्रयोगवान् -यती -यत् (तं), पेशलः -ला -लं

DEX

पटुः-दुः-दुः, सूतानः-ना-नं, उष्णः-ष्णा-यं.
DEXTEROUSLY, *adv.* सदास्यं, सहायकं, युक्ता, सचातुर्यं, सपाठवं.
DEXTAL, *a.* दक्षिणः-या-यं, दक्षिणः-यी-यं, अपसव्यः-या-यं, वामेतर-रा-रं, अवामः-भा-भं, दक्षिणस्याः-स्या-स्यं, दक्षिणपार्श्वः-स्या-स्यं.
DHANYANTARI, *s.* (The physician of the gods) धन्यन्तरि *m.*, काशिरानः.
DIABETES, *s.* बहुबुधमेहः, बहुबुधरोगः, इधुमेहः, प्रमेहः.
DIABOLIC, **DIABOLICAL**, *a.* पैशाचः-ची-चं-चिकः-की-कं, भौतिकः-की-कं, पिशाचोपमः-भा-भं, वेतालिकः-की-कं, दारुणः-या-यं.
DIABOLICALLY, *adv.* पिशाचवत्, भूतवत्, वेतालवत्, दारुणं.
DIACOUSTICS, *s.* श्रवणविद्या, शब्दनिर्णयविद्या, ध्वनिविद्या.
DIADAM, *s.* किरौटः, मुकुटं, मौलिः *m.* -ली, वेहनं, शिरोवेहनं, अवतंसः, तिरौटं, चतुरं, चूडा, मल्लकाभरणं.
DIADAMED, *a.* किरौटी-दिनी-दि (नं), किरौटपारी-रिणी-रि (नं).
DIERESIS, *s.* खरविच्छेदः, पदविभेदः, अक्षरविच्छेदः, असन्धिः, यथा तितव शब्दे.
DIAGNOSTIC, *s.* रोगलक्षणं, रोगचिह्नं, विशुचिका, प्रज्ञानं, उपसर्गः.
DIAGONAL, *a.* एककोणाद् अन्यकोणपर्यन्तम् अङ्कितः-ता-तं, कोणाकोणं लिखितः-ता-तं.
DIAGONAL, *s.* कर्णः, धृतिः *f.*, प्रवणः, एककोणाद् अन्यकोणपर्यन्तम् अङ्कितः रेखा, कोणाकोणं लिखितः रेखा यया चतुरस्रं द्विसमीकृतं.
DIAGONALLY, *adv.* कोणाकोणं, चारुदि, असासि.
DIAGRAM, *s.* मण्डलकं, चक्रं, कूर्मचक्रं, क्षेत्रं, अक्षः, चित्रं.
DIAL, **DIAL-PLATE**, *s.* गृहसूक्ष्मादिपरिमाणकं मण्डलं, अङ्कचिह्निता यतो यया मण्डलद्वारेण कालः सूच्यते, इन्द्रः, यामयोपा; 'pin of a dial,' 'मण्डलः, कौलः; 'sun-dial,' 'सूर्यपटी, प्रतोदः.
DIALECT, *s.* (Subdivision of a language) विभिनभाषा, देशभाषा. —Language, speech भाषा, भाषितं-यर्थं, वचनं, वार्त्तं, वाक् *f.* (च), उक्तिः *f.*; 'foreign dialect,' 'श्रेष्ठभाषा.
DIALECTIC, *s.* (Logic) तर्कः, तर्कविद्या, न्यायः, चान्वीक्षिकी, अनुमानोक्तिः *f.*
DIALECTICAL, *a.* तार्किकः-की-कं, न्यायी-यिनी-यि (नं), प्रोहः-हा-हं.
DIALECTICALLY, *adv.* न्यायतः, तर्कविद्यानुसारेण, तर्कशास्त्रवत्.
DIALECTICIAN, *s.* तर्कौ *m.* (नं), न्यायविद्, नैयायिकः, आक्षेपाद्, सांवादिकः.
DIALING, *s.* (Science of shadow) सांवादिकः—(Dial making) यटौनिर्माणं, पृथोक्तमण्डलनिर्माणशिल्पं.
DIALOGIST, *s.* कथोपकथकः, सांवादिकः, सम्भाषकः, उत्तरप्रत्युत्तरकृत्, प्रश्नोत्तररत्नेष कथोपकथनरचकः.
DIALOGUE, *s.* कथोपकथनं, संलापः, सम्भाषा-यर्थं, संवादः, द्वयोः संवादः, सङ्गथा, सम्प्रवदनं, उत्तरप्रत्युत्तरं, प्रश्नोत्तरं उक्तिप्रत्युक्तिः *f.*, परस्परलापः, वीच्यङ्गः.
TO DIALOGUE, *v. n.* सम्भाष (c. 1. भाषते-यितुं), संवद् (c. 1. -वदति-यितुं), संलप (c. 1. -लपति-यितुं), संवच् (c. 2. -वक्ति-यितुं), कथोपकथनं कृ.
DIAMETER, *s.* (Of a circle) व्यासं, विष्कम्भः, विसारः, विसृतिः *f.*
DIAMETRAL, **DIAMETRICAL**, *a.* व्यासक्रमेण विपरीतगतः-ता-तं, अभिमुखः-ता-तं.
DIAMETRICALLY, *adv.* व्यासक्रमेण विपरीतं, अभिमुखं, प्रतिमुखं, मुखामुखि.
DIAMOND, *s.* हीरं-रकः, वज्रः-जं, वरारकं, अचिकं, अशिरं, द्यौचक्षि *n.*, 'दृढाङ्गं, लोहनिर्ग, सूक्ष्मसूत्रं, रत्नमुख्यं, भार्गवप्रियः; 'diamond-mine,' 'वज्राकरः.
DIAMOND-CUTTER, *s.* हीरकारः, हीरकशिद्, हीरमानिकः, हीरपरिष्कारकः.
DIAPASON, *s.* स्वराङ्कः, अष्टस्वरः *m. pl.*, खरप्रायः, विदिमाष्टकं.
DIAPER, *s.* पुष्पादिसंस्कारालङ्कृतः धौमपटः, चित्रपटः, वरकं.

DIE

TO DIAPER, *v. a.* धौमपटं पुष्पादिमंस्कारेण अलङ्कृतुं, चित्रं (c. 10. चित्रयति-यितुं).
DIAPHANITY, *s.* स्वच्छता, अस्वच्छता, प्रसन्नता, प्रसक्तिः *f.*, वैशद्यं.
DIAPHANIC, **DIAPHANOUS**, *a.* स्वच्छः-च्छा-च्छं, अस्वच्छः-च्छा-च्छं, प्रसन्नः-त्ता-त्तं, विशुद्धः-दा-दं, विमलः-ला-लं, विशुद्धः-दा-दं, स्फटिकप्रभः-भा-भं.
DIAPHORETIC, *a.* खेदकर-री-रं, खेदनः-ना-नं, खेदननकः-का-कं, धर्मोत्पादकः-का-कं, प्रखेदितयान्-वती-यत् (नं); 'a diaphoretic,' 'खेदनं.
DIAPHRAGM, *s.* शरीरस्य मध्यदेशः, उदरवयवःस्थलमध्ये शरीरभागः.
DIARRHCEA, *s.* अतिसारः, सारथः, प्रवाहिका, ग्रहणीरुक् *f.* (नं), ग्रहणी, विरेकः, प्रस्कन्दनं-न्दिका, वसनाः.
DIARRHOIC, *a.* रेचकः-की-कं, सारकः-का-कं, अधोभागहरः-रा-रं.
DIARY, *s.* साहिकव्यवहारपुस्तकं, दैनिकवृत्तान्तपुस्तकं, साहिकचरित्रलिखनं, पुस्तकं यस्मिन् दैनिकचेष्टातानि समारोप्यन्ते, पदभञ्जिका, पञ्जिका.
DIASTOLE, *s.* रूपकविशेषो येन हृत्संस्कारो दीर्घीक्रियते.
DIATHESSERON, *s.* गान्धर्वविद्यायां खरचतुष्टयं.
DIBBLE, *s.* लघुसन्निधं, शुद्धस्वार्थं, वीनादोषयो प्रयुक्तो तीक्ष्णयो दृष्टः.
DICACITY, *s.* वाचकता, अतिशयोक्तिः *f.*, वस्यः, वाचालता, अविनयः.
DICE, *s.*, *pl.* of 'DIE' अद्याः *m. pl.*, पाशकाः *m. pl.*, देयनाः *m. pl.*; 'loaded dice,' 'कूटाद्याः *m. pl.*; 'player with dice,' 'अद्यदेवी *m.* (नं).
TO DICE, *v. n.* अद्यर् दिव् (c. 4. दीयति-ते, देवितुं) or प्रतिव् or प्रतिदिव् or क्रौडि (c. 1. क्रौडति-यितुं); ग्रह् (c. 1. ग्रहते-यितुं), अद्यक्रौडो कृ.
DICE-BOARD, *s.* पाशकपीठः, नयपीठी, अद्यपदः, शारिफलं.
DICE-BOX, *s.* अद्यपाटः, पाशकभारं, अद्यभाननं, अद्यसम्पुटकः.
DICER, *s.* अद्यदेवी *m.* (नं), अद्यधृतः-धूः, अद्यक्रौडकः; 'player with unfair dice,' 'कूटाद्यदेवी *m.* (नं).
TO DICHOTOMIZE, *v. a.* द्विधा कृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेद्), पृषङ्गः.
DICKER, *s.* (Of leather) दृशकम्माणि *n. pl.*, चर्मदृशकं.
TO DIGTATE, *v. a.* आह्वानं in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), आदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), निर्दिश, आह्वानं (c. 2. आह्वानं, आह्वानं), बुद् in caus. (-बोदयति-यितुं), अभिबुद्, मेर् in caus. (-द्वैरयति-यितुं), प्रकूप in caus. (-कल्पयति-यितुं).
DICTATE, *s.* आह्वानं, आदेशः, निदेशः, निर्देशः, नियमः, नियोगः, आसनं, बोदनः, विधिः *m.*, विधानं, प्रेरणं, वचनं, प्रयुक्तिः *f.*
DICTATED, *p. p.* आदिष्टः-हा-हं, आह्वानितः-ता-तं, बोदितः-ता-तं.
DICTATION, *s.* आदेशः, आह्वाननं, निर्देशः, निदेशः, नियोजनं, विज्ञापनं, बोदना.
DICTATOR, *s.* आवाततः or विनिपातसमये सङ्घसम्माना परमाधिकारयुक्तो जनः, अनन्याधीनः आह्वानता *m.* (नं), परमआह्वानता, परमप्रभुः, एकप्रभुः, एकाधिपतिः *m.*
DICTATORIAL, *a.* आह्वानकः-का-कं, निर्देशकः-का-कं, वृष्टः-ष्टा-ष्टं.
DICTATORSHIP, *s.* पृथोक्तशासितुः पदं or अधिकायः, ऐक्यपदं, ऐकाधिपत्यं.
DICTION, *s.* वाग्व्यापाटः, वाक्प्यापाटः, वागीतिः *f.*, वाक्त्वं, उक्तिः *f.*, वचनं, भाषा, वाणी, व्याहारः, वचः *n.* (नं).
DICTIONARY, *s.* कोषः, शब्दकोषः, शब्दसङ्ग्रहः, अभिधानं, शब्दग्रन्थः, शब्दमाला, निर्वचनं, निषयः *m.*; 'a dictionary compiler,' 'कौशिकः.
DICTION, *s.* (Authoritative saying) वचनं, आदेशः, वक्तव्यं.
DIDACTIC, **DIDACTICAL**, *a.* उपदेशकः-का-कं, निर्देशकः-का-कं, शिक्षकः-का-कं, शिक्षाकर-रा-रं, वैधिकः-की-कं, लोचः-ची-चं.
DIDAPPER, *s.* (A diving bird) अर्धः, शायी *m.* (नं).
DIE, *s.* (To play with) अद्यः, पाशकः, देयनः, नयः, विस्तृतः, कुतुम्भि *f.* -भी, नयपुत्रकः, शारिपुत्रकः, अद्यङ्गः; 'a loaded die,' 'कूटाद्याः

दुर्य.—(Chance) देय.—(Stamp used in coinage) मुद्रा.

To DYE, *v. a.* (Colour, stain). See To DYE.

To DIE, *v. n.* (Lose life) मृ (c. 6. विपते, मर्त्ये), ममृ, मे (c. 2. -रति-
-तुं, with प्र, प्रेति), परे, चती (अवेति), पतौ: जीपनं or देहम् उत्सृज्
(c. 6. -सृजति-सृष्टे), तनुं or शरीरं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यजे) or न्यज्
(c. 4. -अस्यति-असितुं), प्राणत्यागं कृ, प्रमो (c. 4. -मोयते), विपद् (c. 4.
-पद्यते-पद्युं), व्यापद्; पञ्चत्वं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं), देहाद् अपगम्,
लोकान्तरं गम् or प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), संस्था (c. 1. -तिष्ठते-
-स्थातुं), प्रेतीभू.—(Perish, be lost) नज् (c. 4. नश्यति, नजितुं),
प्रणश्य, विनश्य; मली (c. 4. -लीयते-लेतुं), घि in pass. (लीयते).
प्रथि, संधि, ध्वंस् (c. 1. ध्वंसते-सितुं), पिथ्वंस्.—(Sink, faint) सद्
(c. 1. सीदति, सद्युं), अपमद्, विपद्; ध्रे (c. 1. ध्रानति, ध्रान्तुं), मुचं
(c. 1. मृच्छति-च्छितुं).—(Wither) पिज् in pass. (-जीर्यते).

DIER, *s.* (One who colours) पल्लवगृह्. See DYER.

Diet, *s.* (Food) अन्नं, आहारः, साद्यद्रव्यं, भोजनं, भक्ष्यं, भोजनं; 'change
of diet,' अन्नपरिपक्वः.—(Food regulated by the rules of
medicine) पच्यं, पच्यार्त्तं, पच्यापच्यं.—(Assembly of princes)
रानसभा, शिष्टसभा, मण्डलेष्टरसभा.

To DIET, *v. a.* (Feed by the rules of medicine) पच्यापच्यं निर्दिज्
(c. 6. -दिशति-देष्टुं), पच्यार्त्तं or पच्यार्त्तेन भुज् in caus. (भोजयति-पितुं),
पच्यार्त्तं दा.—(Feed) भुज् in caus., पुष् (c. 10. पोषयति-पितुं), भृ
(c. 3. विभक्तिं, भृष्टुं).

To DIET, *v. n.* पच्यार्त्तं भुज् (c. 7. भुंक्ते, भुंक्तुं) or अज् (c. 9. अजनाति, अजितुं).

Diet-DRINK, *s.* औषधीयनलं, पच्यपानोष्यं, मिष्टनलं.

To DIFFER, *v. n.* (Be distinguished from) विशिष्य in pass. (-शिश्यते.
भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, प्रभिद्, all with abl. c.; as,
'the son differs from the father,' पितुर् भिद्यते कुमारः.—
(Contend, be at variance) विरुध्य (c. 7. -रुग्नाद् -रोद्धुं), प्रतिरुध्य,
प्रतिकूल (nom. प्रतिरुध्यति-यितुं).—(Dissent) विपरीतं मन् (c. 4.
मन्यते, मन्तुं), न सम्मन्, अन्यथा मन्, असम्मतिं कृ, विपद् (c. 1. -चदते-
-दितुं), न स्वीकृ, भिन्नमतः-ता-तं भू.

DIFFERENCE, *s.* (Distinction from something else) भेदः, विभेदः,
प्रभेदः, भिदा, विशेषः, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, चान्तरं-रितं, भिन्नता, विभिन्नता,
पृथक्, पार्थक्यं, अयच्छेदः, अन्यत्वात्वं, परत्वं, इतरत्वं.—(Contrariety)
विपरीतता, विपरीतं, विरोधः, विरुद्धता, विपर्ययः, विलक्षणत्वं, विप्रति-
पत्तिः *f.*, द्वेषः, द्वेष्यः.—(Difference of opinion, dispute)
मतिप्रभेदः, मतिविपर्ययः, विमतिः *f.*, वैमत्तं, विवादः, विमत्वादः, द्वेषः,
कलहः, कलिः *m.*—(Difference of meaning) अर्थभेदः, अर्थान्तरं.
—(Difference in quantity) तारतम्यं, वैषम्यं.—(Dissimilarity)
असाम्यं, असादृश्यं.

To DIFFERENCE, *v. a.* विशिष्य in caus. (-शेषयति-यितुं), भिद् in caus.
(भेदयति-यितुं), पृथक्.

DIFFERENT, *a.* (Distinct) भिन्नः-चा-चं, प्रभिन्नः-चा-चं, विभिन्नः-चा-चं,
अन्यः-न्या-न्यत्, अन्यतरः-रा-रत्, इतरः-रा-रत्, परः-रा-रत्, विपरीतः-
ता-तं, विविक्तः-क्ता-क्तं, व्यतिरिक्तः-क्ता-क्तं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, त्वः त्वा-
त्वं.—(Dissimilar) असदृशः-शो-शं, असम्मानः-ना-नं, असमः-मा-
मं, विषमः-मा-मं.—(Various) विविधः-धा-धं, पृथग्विधः-धा-धं,
नानाविधः-धा-धं, बहुविधः-धा-धं; 'by a different road,'
भिन्नमार्गेण; 'in a different way,' अन्यथा; 'different state of
the case,' अन्यत्वात्वं. Sometimes expressed by चान्तरं affixed;
as, 'a different meaning,' चान्तरं.

DIFFERENTIAL, *a.* भेदकरः-री-रं, विज्ञेयकः-त्ता-तं.—(Differential
series, dependence of larger numbers on smaller) तारतम्यं.

DIFFERENTIALLY, *adv.* अन्यथा, इतरथा, परतम्, अन्यतम्, इतरतम्, पृथक्,
भिन्नपेण, अन्यप्रकारेण, विपरीतं, पृथगेन.

DIFFICULT, *a.* (Hard, not easy) कठिनः-ना-नं, दुष्करः-रा-री-रं,
दुःसाध्यः-धा-धं, दुश्चरः-रा-रं, दुर्निग्रहः-ता-तं, अमुक्तरः-री-रं,
अमुगमः-मा-मं, विषमः-मा-मं, कष्टः-ष्टा-ष्टं, कष्टकरः-री-रं, ज्ञायासौ-
-मिनी-मि (नृ); 'difficult to be understood,' दुर्ज्ञेयः-धा-धं;
'difficult to be got,' दुर्लभः-भा-भं, दुःप्राप्यः-धा-धं, दुःगम्यः-
-धा-धं, दुर्गोचरः-धा-धं, दुराप्यः-धा-धं, दुराच्यः-धा-धं; 'difficult to be
overcome,' दुरतिक्रमः-ना-नं; 'difficult to be cut,' दुर्गच्छः-
-धा-धं; 'difficult to be joined,' दुर्गम्यानः-ना-नं; 'difficult
of digestion,' दुर्भरः-रा-रं; 'difficult of ascent,' दुरारोहः-ता-
-तं; 'a difficult case,' सज्ज्योष्यः; 'difficult march,' गुरुमः,
दुर्गमचरः.—(Peevish, morose) यत्तभायः-धा-धं, दुर्गम्यः-धा-धं.

DIFFICULTLY, *adv.* दुर्गोचरेण, कष्टेन, कृष्णेण, कुर्यात्, तपं, ज्ञायामेन.
कठिनं, विषमं, दुरं prefixed; as, 'difficultly attainable,' दुःप्राप्यः-
-धा-धं.

DIFFICULTY, *s.* (Hardness, that which is hard to effect) कठिन्यं,
कठिनता, दुर्गं, कृष्णं, कष्टं, ज्ञायासः, दुष्कर्यं, सर्वकर्म्यं, विषमं,
विषम्यं, दुर्गं, ज्ञान्यं, गंजयः; 'difficulties,' दुर्गानि; 'beset with
difficulties,' गज्ज्यः-त्वा-त्वं, सकलकष्टः-का-कं; 'overcoming
difficulties,' दुर्गलङ्घनः-नी-नं; 'cut with difficulty,' दुर्गच्छः-
-धा-धं or दुर्गोचरेण चरः; 'without difficulty,' ज्ञायासं-मेन.
'obtained with difficulty,' दृष्टान्तः-न्ता-तं.—(Distress, oppo-
sition) द्वेष्टः, दुर्गः, वाधः, विरोधः, प्रातिक्लेशः.—(Perplexity)
व्यग्रता, वैकल्यं, विमयः.—(Objection) वाधा, उद्गारः.

To DIFFIDENCE, *v. n.* शङ्क (c. 1. शङ्कते-शङ्कितुं), आशङ्क, न विश्वास (c.
-शसितं-तुं).

DIFFIDENCE, *s.* (Want of confidence in others) अविश्वासः, अत्रस्तयः,
शङ्का.—(In one's self) ह्रीः, लज्जा, घृणा, अप्रामाण्यं, आशङ्का.

DIFFIDENT, *a.* (Distrustful) अविश्वासी-मिनी-मि (नृ), ज्ञातव्यो-
-विनी-मि (नृ), शङ्काशीलः-ला-लं, आशङ्कः-ता-तं, मज्जः-ता-तं.
—(Modest, reserved) हीनान्-नतो-मत् (नृ), लज्जानान्-यतो-
-यत् (नृ), अप्रामाण्यः-न्ता-तं, अपृष्टः-धा-धं.

DIFFIDENTLY, *adv.* शङ्काया, शङ्कापूर्णे, लज्जाया, अप्रामाण्ये, अपृष्टे.

DIFFUSE, DIFFUSION, *s.* विदुतत्वं, दुतता, द्रव्यत्वं, द्रव्यत्वं, विली-
नता, तल्लता.

DIFFUSE, *a.* विदुतः-ता-तं, द्रव्यः-धा-धं, विलीनः-ना-नं, तरलः-ला-लं.

To DIFFUSE, *v. a.* (Pour out) प्रसृ in caus. (-सापयति-यितुं), प्रापिष्
(c. 6. -दिपति-द्येष्टुं), पत् in caus. (पातयति-यितुं).—(Spread,
scatter, extend) विस्तृ in caus. (-सारयति-यितुं), गंस्तृ, परित्स्तृ,
प्रसृ in caus. (-सारयति-यितुं), विस्तृ, अतिस्तृ in caus., विस्तृप् in
caus. (-सर्धयति-यितुं), प्रसृप् in caus. (-सारयति-यितुं), विदु in
caus. (-द्रवयति-यितुं), विकृ (c. 6. -किरति-कितुं-रीतुं), प्रसृ in
caus. (प्रथयति-यितुं), तन् (c. 8. तनोति-नितुं), पितन्, वृष् in caus.
(-वर्धयति-यितुं), प्रवृष्, विक्राज् in caus. (-काशयति-यितुं), प्रसृ
(c. 10. -पञ्चयति-यितुं).—(Diffuse itself, be diffused) व्याप् (c. 5.
-आप्नोति-आप्नुं), विस्तृ in pass. (-स्तोयते), विरुह (c. 1. -रोहति-
-रोद्धुं), प्रवृष् (c. 1. -वर्धते-वर्धितुं), सर्वत्र गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं), व्यज्
(c. 5. -अज्जुते-ज्जितुं), विगाह (c. 1. -गाहते-हन्तुं), प्रविष् (c. 6.

DIF

-विशति-वेष्टु।

DIFUSE, *s.* (Not concise, prolix) विलीयः-रौ-रौ, विलुतः-ता-तं, सायतः-ता-तं, खतिहानः-ना-नं, प्रपञ्चितः-ता-तं, दीर्घसूत्रः-त्रा-त्रं, असंक्षिप्तः-त्रा-त्रं, असामासिकः-कौ-कं.

DIFFUSED, *p. p.* व्याप्तः-मा-मं, विलीयः-रौ-रौ, विलुतः-ता-तं, प्रसारितः-ता-तं, विसारितः-ता-तं, प्रसृतः-ता-तं, विसृतः-ता-तं, विकीर्यः-रौ-रौ, प्रकीर्यः-रौ-रौ, प्रचारितः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, प्रथितः-ता-तं, प्रवृद्धः-डा-डं, तत्रः-ता-तं, विततः-ता-तं, साततः-ता-तं, प्रविततः-ता-तं, प्रपञ्चितः-ता-तं, सध्वगतः-ता-तं, सध्वचगतः-ता-तं, परिगतः-ता-तं, द्रुतः-ता-तं.

DIFFUSELY, *adv.* विलस्यशः, विलसेय, सुविलस, प्रपञ्चेन, वाग्विलसारेण, असंक्षेपतश्च, असमासतश्च, असंक्षिप्तं, दीर्घसूत्रतया.

DIFFUSION, *s.* व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, विलस्यः, विलुतिः *f.*, विलस्य, विलीयता, प्रसारणं, प्रसृष्ट-र्यं, परिसृष्ट, प्रततिः *f.*, विततिः *f.*, सन्नतिः *f.*, तानः, प्रतानः, प्रपञ्चः, प्रकाशः-शनं, विकाशः-शनं, व्यासः, परिवेषः, ततिः *f.*, विवहः.

DIFFUSIVE, *a.* व्यापकः-का-कं, व्यापी-पिनी-पि (न), व्याप्तिमान्-मती-मत् (न), विलस्यशीलः-ला-लं, विलुतः-ता-तं, व्यसृष्टवानः-ना-नं, प्रतानी-निनी-नि (न), विसारी-रिणी-रि (न) or प्रसारो, सान्नातिकः-कौ-कं, क्षिप्युः-स्यु-स्यु.

DIFFUSIVELY, *adv.* विलीयै, सुविलस, व्याप्तं, सामान्यतश्च, सध्वत्र, सुपय्यातं.

DIFFUSIVENESS, *s.* विलस्यः, विलीयता, विलुतिः *f.*, व्याप्तिः *f.*, व्यापकत्वं. —(Prolixity of style) वाग्विलस्यः, विलस्यः, प्रपञ्चः, दीर्घसूत्रता.

To DIG, *v. a. and n.* खन (c. 1. खनति-ने-निहं), अभिखन, साखन; 'dig with a spade,' खनिषेण खन or खनिषेण भूमिं भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेष्टु) or दृ in caus. (दारयति-यिहं) or गहं कृ.—(Dig up) उखन, प्रोखन.—(Pierce) निखन, निभिद्, सिद् (c. 10. सिद्धयति-यिहं), सिद् (c. 7. सिनक्ति, सेष्टु), व्यप् (c. 4. विधति, व्यहं).

DIGERENT, *a.* अग्निवर्द्धकः-का-कं, पाचकः-का-कं, परिपाकी-किणी-कि (न). **DIGEST**, *s.* स्मृतिसंहिता, स्मृतिसङ्ग्रहः, पन्थेशास्त्रसंहिता, स्मृतिशालः, स्मृति-सारः.—(Any compilation) सङ्ग्रहः, संहिता, समाहारः, संक्षेपः.

To DIGEST, *v. a.* (Concoct in the stomach) नठरे or उदरे नू in caus. (नरयति-यिहं), पच (c. 1. पचति, पङ्क), परिपच, कृप् (c. 1. कृपति-यिहं), दह (c. 1. दहति, दधु).—(Soften by heat) निम्नप, सिद्धीकृ.—(Arrange, methodise) क्रमेण रच (c. 10. रचयति-यिहं), विरच, श्रेणीक्रमेण लिख (c. 6. लिखति, लेखिहं) or ग्रन्थ (c. 1. ग्रन्थयति-यिहं), सङ्ग्रहं कृ.—(Prepare in the mind) मनसा विचर् in caus. (चारयति-यिहं).—(Put up with) सह (c. 1. सहते, सोहं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षनुं).

To DIGEST, *v. n.* नठरे or उदरे नू (c. 4. नीर्यति, नरिहं-रौहं).—(Suppurate) पूर्य (c. 1. पूर्यते-यिहं), पूर्यजन् (c. 10. जनयति-यिहं).

DIGESTED, *p. p.* जीर्यः-रौ-रौ, पङ्क-डा-डं, कृपितः-ता-तं, परिपङ्क-डा-डं, दग्धः-ग्या-ग्यं, रुचितः-ता-तं, सिद्धः-डा-डं.

DIGESTER, *s.* (That which strengthens digestion) नारय, पाचक, पाचनं, अग्निवर्धनः, रोचकः, रोचनः.—(A vessel) निम्नपनयनं.

DIGESTIBLE, *a.* पक्वः-य्या-य्यं, पचनीयः-या-य्यं, कृपनीयः-या-य्यं.

DIGESTION, *s.* पाकः, परिपाका, विपाका, पचनं, जीर्यः *f.*, नरय, परिपङ्कता, पुष्टपाकः, अग्निः *m.*, वह्निः *m.*, नठराग्निः, उदराग्निः, नठ-रानलः, कायाग्निः *m.*, कोष्ठाग्निः; 'slowness of digestion,' अग्निमान्यं; 'having a weak digestion,' मन्दराग्निः-ग्निः-ग्नि; 'having a good digestion,' दीप्तराग्निः-ग्निः-ग्नि.—(Suppu-

DIL

ration) पूयनं, पाकः.

DIGESTIVE, *a.* पाचकः-का-कं, पाचनः-ना-नं, परिपाकी-किणी-कि (न), अग्निवर्द्धकः-का-कं, अग्निदः-दा-दं, वह्निकर-री-रं, आग्नेयः-यो-यं, रूपकः-का-कं, रोचकः-का-कं, रोचनः-ना-नं.—(Suppurative) पाकलः-ला-लं.

DIGGER, *s.* खनकः, खनिता *m.* (न), खननकारी *m.* (न), खातका, खाखनिकः.

To DIGHT, *v. a.* भूष् (c. 10. भूषयति-यिहं), चलङ्क, परिधा (c. 2. धत्ते-धाहं).

DIGIT, *s.* (Of the moon) कला, इन्दुलेखा, इन्दुरेखा, शशाङ्कलेखा, इन्दुदलः.—(Arithmetical character) षट्क, गुणनिका.

DIGITATED, *a.* शासी-रिनी-रि (न), अङ्गुलिबद्ध विभिनः-त्रा-त्रं.

DIGLADIATION, *s.* अस्त्रियुद्धं, यद्गयुद्धं, युद्धं, कलिः *m.*, कलहः.

DIGNIFIED, *a.* उदारचरितः-ता-तं, उदारवृत्तिः-रिः-रि, मानो-निनी-नि (न), गर्हितः-ता-तं, महाशयः-या-य्यं, महानुभावः-वा-वं, प्रतापी-पिनी-पि (न), महाम्रापः-पा-पं, प्रौढः-डा-डं, चायतिमान्-मती-मत् (न).—(Invested with some dignity) उक्तृष्टपदयुक्तः-डा-डं, प्रवर्द्धितः-ता-तं, प्रतिपत्तिमान्-मती-मत् (न).

To DIGNIFY, *v. a.* (Prefer) पदं वृष् in caus. (वर्धयति-यिहं), उक्तृष्टपदे नियुक् (c. 7. युक्ते-योहं) or प्रतिपदं in caus. (पादयति-यिहं).—(Honour, adorn) मन् in caus. (मानयति-यिहं), सम्मन्, भूष् (c. 10. भूषयति-यिहं), शुभ् in caus. (शोभयति-यिहं).

DIGNITARY, *s.* उक्तृष्टपदयुक्तः पुरोहितः, प्रतिपत्तिमान् *m.* (न), मान्यलोकः.

DIGNITY, *s.* (Nobleness of mind) माहात्म्यं, औदाय्यं, उदारता.—(Dignity of mien) प्रतापः, तेजः *n.* (स्), अनुभावः, प्रभावः, चायतिः *f.*—(Dignity of sentiments) गर्ह्यः, मानं, अभिमानं, मानिता, सम्मानं, दृष्टः.—(Elevation, honourable rank) उक्तृष्टता, उक्तृष्टः, औक्तृष्ट्यं, अभिनातता, आभिनात्यं, प्रतिपत्तिः *f.*, उक्तृष्टपदं, परमपदं, प्रधानता, उन्नतिः *f.*, अधिष्ठानं, स्थितिः *f.*, मान्यता, महाव्येता, मय्यौदा.

To DIGRESS, *v. n.* (Turn aside out of the road) उक्तृन् (c. 1. उक्तृमति-रुक्तिहं), व्युक्तृन्, विचल् (c. 1. चलति-रुहं), विच्यु (c. 1. व्यचते-योहं), पार्श्वे गम् (c. 1. गच्छति, गन्तु).—(Depart from the tenour of a discourse) वचनक्रमं or वाक्यप्रसङ्गं or कपायोगं तन् (c. 1. तनति, तन्तुं), प्रसृतं or प्रकृतं or मूलविषयं or प्रधानविषयं त्यक्त्वा प्रासङ्गिकं अभिधा (c. 3. दधाति-धाहं).

DIGRESSION, *s.* (From the tenour of a discourse) प्रसृतत्यागः, वचनक्रमत्यागः, वाक्यप्रसङ्गत्यागः, वाक्यक्रमभङ्गः, मूलविषयत्यागः, प्रासङ्गिकवाक्यं, प्रसङ्गः, वाक्यान्तरं, मूलविषयवहिर्गमनं.—(Deviation) उक्तृन्, विचलनं, वृत्तगमनं.

DIGRESSIVE, *a.* निर्विषयः-या-य्यं, अनन्वितः-ता-तं, अप्रसृतः-ता-तं.

To DIJUDICATE, *v. a.* विचर् in caus. (चारयति-यिहं), निरी (c. 1. रयति-रौहं), निश्चि (c. 5. चिनोति-चेहं), तीर् (c. 10. तीरयति-यिहं), परिच्छेदं कृ.

DIJUDICATION, *s.* निरीयः, विचार-र्यं, निश्चयः, परिच्छेदः.

DIKE, *s.* (Channel) कुत्सा, उपकुत्सा, परिक्षा, प्रखातं, खातं, नालः, प्रखालः, चापार.—(Mound) सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, नलसेतुः *m.*, नल-बन्धकः, झूलकं, पालिः *f.*, पिङ्गलः, पिङ्गिलः, धरजः, संवट, हिता.

To DILACERATE, *v. a.* विद् (c. 9. दृषाति-दरिहं-रौहं), or caus. (दारयति-यिहं), विभिद् (c. 7. भिनक्ति-भेष्टु), निभिद्, विदलीकृ.

DILACERATION, *s.* विदार-र्यं, विद्, विदलीकरणं, भिदा.

To DILAPIDATE, *v. n.* नू (c. 4. नीर्यति, नरिहं-रौहं), उक्तृद् (c. 6. सोदति-सन्तु), भंशं (c. 4. भश्यति, भंशिहं), नश् (c. 4. नश्यति, नशिहं), छि in pass. (क्षीयते).

To DILAPIDATE, v. a. नष्ट in caus. (नाशयति -यितुं), वस्तु in caus. (सादयति -यितुं), ध्वंस in caus. (ध्वंसयति -यितुं), दुष् in caus. (दूषयति -यितुं).

DILAPIDATED, p. p. उतस्रः -सा -सं, गोर्गः -गो -गं, कृतध्वंसः -सा -सं.

DILAPIDATION, s. ध्वंसः, भङ्गः, प्रभङ्गः, ध्वंसः, नाशः, घातः *f.*, दूषणः.

DILATABILITY, s. विचारणीयत्वं, विचार्यमानता, विकासणीयत्वं, विस्तारणीयत्वं.

DILATABLE, a. विचारणीयः -या -यं, विचार्यमानः -मा -मं, विकासणीयः -या -यं, विस्तारयितुं शक्यः -यन् -यम्, विस्तारणीयः -या -यं.

DILATATION, s. विचारः, विपुलता *f.*, विकासः -शनं, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विस्तारः *f.*, विस्तारकणं, प्रगतिः *f.*, व्यापनं, विस्तारः, प्रसारः, उकुपता, विपुलता, विस्तृतिः.

To DILATE, v. a. (Extend) विस्तृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), पितृ in caus. (c. 8. -तनोति -नितुं), व्यापनं, विस्तारकृ, विपु (c. 5. -पृथोति -परितुं -रितुं or caus. -पारयति -यितुं), विकास in caus. (-काशयति -यितुं), विस्तृ in caus. (-सारयति -यितुं), व्याप (c. 3. -वृद्धति -द्वितुं), द्रष्टृ (nom. द्रापयति -यितुं), प्रष्टृ (c. 10. प्रचयति -यितुं).—(Tell diffusely) सुविस्तरेण वद (c. 1. वदति -दितुं), सुविस्तरे व्याख्या (c. 2. -व्यायति -यितुं), विस्तारं कृ, चतुर्भिः कृ.

To DILATE, v. n. पितृ in pass. (-तन्ते), पितृभू, विस्तृ in pass. (-स्तार्यते), विस्तृभू (c. 1. -नृमते -भितुं), विपु in caus. pass. (-पार्यते), विस्तारं इ (c. 2. इति -यितुं).

DILATED, p. p. विपुतः -ता -तं, पितृतः -ता -तं, पितृकृतः -ता -तं, विस्तृभूतः -ता -तं, उकुपितः -ता -तं, व्यापः -सा -सं, उकुपः -सा -सं or मुक्तः. विकासि -शितो -शि (नृ), विस्तृतः -ता -तं, जायतः -ता -तं, विस्तारितः -ता -तं, विस्तृतः -ता -तं, प्रवृद्धः -दा -दं.

DILATOR, s. विचारकृ, विकासकः, पितृकारकः, विस्तारकः, व्यापकृ *m.* (नृ).

DILATORILY, adv. मयिलसं, विलसेन, कालक्षेपेण, मन्दं मन्दं.

DILATORINESS, s. दीर्घमुक्ता, चिरकारिता, अधिप्रकारित्वं, विलसः, विलसित्वं, कालक्षेपः, धेयः, मन्दः, मन्दता, मान्यं.

DILATORY, a. चिरकारी -रिणी -रि (नृ) or अधिप्रकारी, चिरक्रियः -या -यं, दीर्घसूचः -त्रा -त्रं, विलसी -सिनी -सि (नृ), मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दायमानः -ना -नं, मन्दरः -रा -रं, दीर्घकालीनः -ना -नं, गदक्रियः -या -यं, प्रलसः -सा -सं, मनाहृत -री -रं, कालक्षेपकः -का -कं.

DILECTION, s. चेहः, प्रीतिः *f.*, प्रेमा *m.* (नृ), अनुरक्तिः *f.*, अनुयहः.

DILEMMA, s. उभयसम्भवः, सन्देहः.—(Doubtful choice) विकल्पः.

DILIGENCE, s. उद्योगः, उद्यमः, व्यवसायः, अभ्यासः, अभ्यासता, अभ्यसनं, प्रसक्तिः *f.*, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, अध्यवसायः, उत्साहः, यत्नः, प्रयत्नः, दीर्घप्रयत्नः, प्रयत्नः *f.*, अभियुक्ता, योग्यता, व्यवस्थितिः *f.*, अभ्यासः, समुत्थानं, श्रुत्वा, अनलसता.

DILIGENT, a. उद्योगी -गिनी -गि (नृ), उद्यमी -मिनी -मि (नृ), उद्युक्तः -क्ता -क्तं, व्यवसायी -यिनी -यि (नृ), उत्साही -हिनी -हि (नृ), सोद्योगः -गा -गं, चासक्तः -क्ता -क्तं, प्रसक्तः -क्ता -क्तं, अभिनिविष्टः -दा -दं, परायणः -शा -शं, प्रयत्नवान् -यती -यन् (नृ), महोद्यमः -गा -गं, महोत्साहः -हा -हं, अनलसः -सा -सं, प्रसितः -ता -तं, कृतधमः -मा -मं.

DILIGENTLY, adv. प्रयत्नतः, सोद्योगं, व्यवसायं, मनोनिवेशेन, प्रसक्तं.

DILL, s. सालेयः, शालेयः, शीतशियः, मिशी, मयुरिका, शतपुष्पा, शताह्वा.

DILUCID, a. (Clear) स्वच्छः -च्छा -च्छं, विमलः -ला -लं.—(Not obscure) स्पष्टः -दा -दं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, भिन्नधिः -धी -धे.

To DILUCIDATE, v. a. स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, व्याख्या (c. 2. -व्यायति -यितुं), व्याकृ.

DILUCIDATION, s. स्पष्टीकरणं, व्यक्तीकरणं, व्याख्या, विभुक्तिः *f.*

DILUENT, a. विलयनः -ना -नं, धीणकारी -रिणी -रि (नृ), तनूकरणः -गा -गं.

DILUENT, s. विलयनं, पिद्रापणं, विलयकृ, तनूकृ, सूक्ष्मकृ.

To DILUTE, v. a. (Attenuate) तनूकृ, धीणकृ, सूक्ष्मकृ, क्लृ (nom. क्लृयति -यितुं), विलीनं -नां -नं कृ.—(Dilute with water) जलेन संमृन् (c. 6. -मृनति -मृत्) or मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं).

DILUTED, p. p. (With water) जलसंमृणः -दा -दं, जलपटितः -ता -तं, जलमिश्रितः -ता -तं.—(Attenuated) तनूकृतः -ता -तं, प्रकृशितः -ता -तं, विलीनः -ना -नं; 'diluted decoction,' अनायासकृतं, फाहं.

DILUTER, s. जलेन मिश्रयति यो जनः, तनूकारी *m.* (नृ), धीणकारी.

DILUTION, s. (Act of making thin or weak) तनूकरणं, धीणकरणं, क्लृणीकरणं, विलयनं.—(With water) जलसंसर्गः, जलमिश्रणं.

DILUVIAN, s. जलप्रलयसमयौ -न्विनी -न्वि (नृ), जलापानविषयः -या -यं.

DIM, a. (Somewhat dark, obscure) मन्दच्छायः -या -य, मन्दकान्तः -न्ता -न्तं, मलिनप्रभः -भा -भं, मलिनः -ना -नं, निम्बः -भा -भं, चम्रः -भा -भं, चतनेनाः -जा -जः (स्) or निम्नेनाः, चम्पकः -का -कं, सतिमिरः -रा -रं, चम्रकाशः -जा -जं, चम्पकः -दा -दं, चम्पकः -का -कं, दुर्दृष्टः -दा -दं, दुर्दृष्टः -जा -जं, हतज्योतीः -ती -ति (स्), दुरालोकः -का -कं.—(Not seeing clearly) चम्पकदृक् (ज), हतदृष्टिः -रि -रि.—(Dull of apprehension) मन्दबुद्धिः -द्धि -द्धि, स्थूलधीः -धी -धि, गदमतिः -ति -ति, चम्पधीः -धी -धि.

To DIM, v. a. तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), अन्धीकृ, निम्बभीकृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), चम्पकीकृ, मलनीकृ.

DIMENSION, s. परिमाणं, प्रमाणं, मापं, मात्रा, मानं, विस्तारः, परिसरः, प्रसरः, पर्यन्तं, प्रपञ्चः, विज्ञालता, विपुलता, सन्नतिः *f.*, विषयः, द्वाविमा *m.* (नृ), द्वैधं, सायति *f.*, सायामः, प्रमाणः. The three dimensions are, 'length,' 'दैर्घ्यं,' 'breadth,' 'विस्तारः,' 'depth,' 'धेयः.

To DIMINISH, v. a. अस्वीकृ, न्यूनीकृ, कृ (c. 10. कनयति -यितुं), कन (nom. कनयति -यितुं), हृस् in caus. (ह्रासयति -यितुं), लघ (nom. लघयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोष्टुं).

To DIMINISH, v. n. अस्वीभू, न्यूनीभू, कनीभू, हृस् (c. 1. ह्रसते -सितुं), ह्रि in pass. (क्षीयते), परिधि, अपधि in pass. (-क्षीयते).

DIMINISHED, p. p. अस्वीकृतः -ता -तं, अस्वीभूतः -ता -तं, क्षीणः -शा -शं, ह्रसितः -ता -तं, न्यूनीभूतः -ता -तं, अपधितः -ता -तं, लुप्तः -भा -भं.

DIMINUTION, s. (Act of making less) न्यूनीकरणं, अस्वीकरणं, ह्रासः, लोपः.—(State of growing less) धयः, नूनत्वं -ता, अत्यन्तं, अपचयः, धिया, धितिः *f.*, ह्रासः, हानिः *f.*, अपसादः.

DIMINUTIVE, a. अत्यः -त्या -त्यं, अत्यकः -का -कं, धुद्रः -द्रा -द्रं, कणीकः -का -कं, स्तोकः -का -कं, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं.—(In body) अत्यतनुः -नुः -नु, स्तोककायः -यो -यं, अत्यमृतिः -रि -रि.

DIMINUTIVENESS, s. अत्यता, धुद्रता, सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, स्तोकता, अणुमा *m.* (नृ), लघुता, लापयं, क्षोदिमा *m.* (नृ).

DIMISH, a. ईष्यमलिनः -ना -नं, ईष्यन्तः -न्ता -न्तं, अस्पष्टः -दा -दं.

DIMISSORY, s. गमनानुज्ञापकः -का -कं, प्रेरकः -का -कं, प्रत्यापकः -का -कं; 'letters dimissory,' अन्त्यध्यायीनदेशे गमनानुज्ञापकं पत्रं.

DIMITY, s. सूक्ष्मकार्पासं, सूक्ष्मलुण्ठितं, कार्पासावरं, फालयस्तं.

DIMLY, adv. अस्पष्टं, अप्रकाशं, अल्पं, निम्बं, अस्पृष्टं, मलिनं.

DIMMED, p. p. हतप्रभः -भा -भं, हततेजाः -जा -जः (स्) or हततेजाः, हतज्योतीः -ती -ति (स्), हतीनाः -जा -जः (स्) or हतीनाः, मलिनितः -ता -तं.

DIMNESS, s. अस्पष्टता, निम्बता, तिमिरं, अल्पता, अप्रकाशत्वं, दुर्दर्शित्वं, दुरालोकता, प्रमाहानिः *f.*, प्रतिमाहानिः *f.*—(Stupidity) बुद्धिमान्धं, स्थूलता.

DIM

- DIMPLE**, *s.* कपोलभङ्गः, गण्डतरङ्गः, चितुकरेखा, हनुभङ्गः, त्वग्मूर्धिका.
DIMPLY, *a.* भङ्गुः-रा-रं, कर्म्मिमान्-मती-मत् (१).
DIV, *s.* कोलाहलः, तुमुलं, घुष्टं, योपः, उच्चैःखण्डः, कम्प्यः, कम्प्यनं, रासः, क्षान्तिः, ध्वनिः, क्षणितं, निःखनः, उद्वाहः, चीत्कारः, निनादः, हिङ्गि शब्दः.
To DIV, *v. a.* दिव्दि शब्देन or कोलाहलेन or उच्चैःशब्देन कर्णौ उपहन् (c. 2. -हन्ति-न्तु).
To DINE, *v. n.* आहारं कृ, भोजनं कृ, मध्याह्नभोजनं कृ, माध्याह्निकाहारं कृ; 'one who has dined,' कृताहारः-रा-रं, कृतभोजनः-ना-नं.
To DINE, *v. a.* (Give a dinner to) भुञ्ज् in caus. (भोजयति-यितुं), अश् in caus. (आशयति-यितुं), प्राश्, माध्याह्निकभोजनं कृ in caus. (कारयति-यितुं).
To DING, *v. a.* (Dash) प्रसभं धिप् (c. 6. क्षिपति, धेष्टु) or पद् in caus. (पातयति-यितुं) or अभिहन् (c. 2. -हन्ति-न्तु) or प्रतिहन्.
To DING, *v. n.* शब्द (nom. शब्दायते), भस्ति (c. 10. पतियते-यितुं).
DING-DONG, *s.* यष्टाशब्दः, यष्टाखनः, यष्टानादः.
DINGLE, *s.* दरी-रा, दरीभूः *f.*, कन्द-रा, अद्रिद्रोणी, प्रानरं.
DINING-ROOM, *s.* भोजनशाला, भोजनगृहं, भोजनस्थानं, आहारस्थानं.
DINNER, *s.* मध्याह्नभोजनं, माध्याह्निकाहारः, भोजनं, आहारः; 'a dinner party,' सहभोजनं, सम्भोजनं, सन्धिः *f.*; 'invited to dinner,' भोजनायै निमन्त्रितः; 'to serve up dinner,' भोजनं परिविञ्ज् in caus. (वेजयति-यितुं).
DINNER-TIME, *s.* भोजनकालः, मध्याह्नभोजनकालः, आहारकालः.
DINT, *s.* (Blow) आघातः, प्रहारः, आर्हतः *f.*, अभिघातः, पातः.—(Mark made by a blow) आघातचिह्नं, भङ्गः.—(Force) चले, शक्तिः *f.*, प्रभावः; 'by dint of,' चलेन, प्रभावात्; 'by dint of penance,' तपःप्रभावात्.
To DINT, *v. a.* आघातेन चिह् (c. 10. चिहयति-यितुं) or चङ् (c. 10. चङ्गयति-यितुं).
DIOCEAN, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षः, धर्माधिपतिः *m.*, प्रधानधर्मोपदेशकः.
DIOCESE, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षायीनी देशः or प्रदेशः.
DIOPTICAL, *a.* दूरदर्शनीयकारकः-का-कं, दूरदृष्टिप्रयोजकः-का-कं.
DIOPTICS, *s. pl.* दूरस्थवस्तुदृष्टिविषयकं बाधुपशास्त्रप्रकरणं.
DIOPTICIS, *s.* चक्राङ्गचिकित्सा, भगनाङ्गसमाधानं, चक्राङ्गस्य चञ्चूकरणं.
To DIP, *v. a.* (Immerge) मञ्ज् in caus. (मञ्जयति-यितुं), निमज्ज्, प्रमज्ज्, अवगाह् in caus. (-गाहयति-यितुं); आमु in caus. (-प्रावयति-यितुं).—(Moisten) झिद् in caus. (झिदयति-यितुं), सिप् (c. 6. सिञ्चति, सेङ्कु).—(Engage in) व्याप् (c. 6. -प्रियते-पठ्ति), वृत् (c. 1. वञ्चते-ञ्चिन्तु), प्रवृत्, आस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं).—(Dip into a book) शास्त्रं चुप् (c. 1. चुसति-चिन्तु) or ईपन्मनोयोगेन अधी (c. 2. अधीति, अधेष्टु).
To DIP, *v. n.* (Immerge one's self) मञ्ज् (c. 6. मञ्जति, मङ्कु), निमज्ज्, अवगाह् (c. 1. -गाहते-हन्ति), व्यवगाह्, विगाह्, मु in caus. pass. (प्राप्यते), आमु (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं).—(Enter) विष् (c. 6. विज्ञाति, येष्टु), मविष्, निविष्.—(Be engaged in) व्याप् (c. 6. -प्रियते), व्यापुतः-ता-तं भू, निष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), प्रवृत्तः-ता-तं भू, आरुढः-टा-टं भू.—(Choose by chance) देवम् आस्थाय यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रह्णीतु), देयात् or अकस्माद् यद्.
DIP, *s.* निमज्जनं, अवगाहः, अपनतिः *f.*, अपयोगिः *f.*, पतनं, अवनतिः *f.*, नवता.
DIPHTHONG, *s.* द्विसरः, युक्तसरः, खरद्वयं, सन्ध्याक्षरं.
DIPLOMA, *s.* पदद्वयकं or सचिकारद्वयकं or स्थातिद्वयकं पदं, सचिकारपदं.

DIR

- DIPLOMACY**, *s.* (State of acting under a diploma) प्राप्ताधिकारस्य पदं or स्वस्या.—(Privileges or customs of ambassadors) दूताधिकारः, राजदूतव्यवहारः.—(Body of ambassadors) दूतसमूहः, राजदूतमण्डलं.—(Business of an ambassador) राजदूतव्यापारः, राजप्रतिनिधिकर्म्म *n.* (नृ), दीपकर्म.—(Dexterity in negotiation) माया.
DIPLOMATIC, *a.* दौतिकः-की-कं, दूतव्यवहारसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नृ), राजप्रतिनिधिकर्म्मविषयकः-का-कं.
DIPPER, *s.* मञ्जयिता *m.* (नृ), निमज्जयिता, आभावकः.—(Ladle) खनः.
DIRE, *a.* दारुणः-शा-थं, योऽ-रा-रं, उग्रः-या-यं, भयानकः-का-कं, भयङ्करः-रा-रं, भैरवः-यी-यं, रौद्रः-द्री-द्री, रौद्रदर्शनः-ना-नं, भीषणः-या-थं, क्रूरः-रा-रं, भीरुनयः-यी-यं.
DIRECT, *a.* (Not crooked, not oblique) अवक्रः-क्रा-कं, अविज्ञः-सा-थं, अकुटिलः-ला-लं, अनु-यु-यु, अनुलोमः-ना-नं, अन्नरः-सा-थं, अविलोमः-ना-नं; 'a direct flight,' अविहीनः.—(Not collateral) क्रमागतः-ता-तं.—(Express, plain) बल्ल-ल्ल-कं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, अव्यञ्जनः-ना-नं.
To DIRECT, *v. a.* (Aim at, point towards) अभिसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), उद्दिष् (c. 6. -दिशति-देष्टु), समुद्दिष्; 'to direct a weapon at any one,' अमुकमुद्दिश्य अस्त्रं धिप् (c. 6. क्षिपति, धेष्टु) or प्रेर् (c. 10. -रयति-यितुं); 'he performed a penance directed to the deity,' देवमुद्दिश्य तपस् तपे.—(Regulate) शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, प्रशास्; विष् in caus. (-चारयति-यितुं), विनियन् (c. 1. -यञ्चति-यन्तु), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Guide, lead) नी (c. 1. नयति, नेतुं), दृश् in caus. (दर्शयति-यितुं), दिष्, प्रदिष्.—(Prescribe, point out) निर्दिष्, प्रदिष्, विनिर्दिष्; सूप् (c. 10. सूचयति-यितुं).—(Order, instruct) आदिष्, उपदिष्, आशा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), बुद् in caus. (बोदयति-यितुं).
DIRECTED, *p. p.* (Aimed at) उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, उद्दिश्य indecl, अभि-संहितः-ता-तं.—(Regulated) शासितः-ता-तं, अनुशासितः-ता-तं, विनियतः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं.—(Prescribed) निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रदिष्टः-ष्टा-ष्टं, देशितः-ता-तं, सूचितः-ता-तं.—(Ordered, instructed) आदिष्टः-ष्टा-ष्टं, उपदिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रबोदितः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं.—(Applied) प्रयुक्तः-क्त-कं, अप्रितः-ता-तं; 'well-directed,' सुप्रयुक्तः-क्त-कं.
DIRECTION, *s.* (Aim, tendency) सन्धानं, अभिसन्धानं, उद्देशः.—(Order, command) आदेशः, निदेशः, निर्देशः, आज्ञा, शासनं, शास्तिः *f.*, बोधनं, प्रेरणा, प्रयुक्तिः *f.*, मर्तं, वचनं.—(Management) नयः, नायः, प्रणयनं, नेतृत्वं, अधिकाः, अधिष्ठानं, सम्पादनं, निर्देशः. (Address of a letter) पत्रसंज्ञा, पत्रादेशः, पत्रोद्देशः.—(Place of abode) वासस्थानं; 'in three directions,' त्रेशा; 'in every direction,' सर्वपथीनः-ना-नं, अनुदिक्षु; 'following the natural direction,' अनुलोमनं.
DIRECTIVE, *a.* देशकः-का-कं, उद्देशकः-का-कं, आदेशी-शिनी-शि (नृ), निर्देशकः-का-कं, दर्शकः-का-कं, सूचकः-का-कं.
DIRECTLY, *adv.* सद्यस्, अचिरात्, अचिरैव, सपदि, मृदिति, अनन्तरं, तत्पश्चात्, क्षणान्तरे, आगु, अचिरक्षिप्तं, शीघ्रं, धीमं, तत्काले.
DIRECTOR, *s.* नायकः, अधिष्ठान *m.* (नृ), शास्ति *m.* (नृ), अनुशासकः, अध्यक्षः, आदेश *m.* (पृ), निर्देश *m.*, आदेशी *m.* (नृ), अधिकारी *m.* (नृ), ईशिता *m.* (नृ), सम्पादकः, अवधिता *m.* (नृ).
DIREFUL, *a.* दारुणः-शा-थं, योऽ-रा-रं, भीरुनयः-यी-यं. See DIRE.

DIREFULNESS, DIRENESS, s. दारुणत्वं, दारुण्यं, घोरता, उग्रता, भयानकत्वं, भयंता, क्रूरता, रौद्रता.

DIRECTION, s. हरणं, अपहारः, अपहरणं, अभिग्रहः, अभिहारः, विलोपनं.

DIRGE, s. करुणं, करुणार्थकं गीतं, कारुणिकगीतं, करुणमयं गीतं.

DIRK, s. कटारः, कृपाणी, लुरिका, शङ्खः *m.*, कर्परी, अभिपुत्रिका.

DIRT, s. (Mud, filth) मलं, पङ्कः, कुपङ्कः, अमेष्यं, कर्दमः, कल्लं, जसालः-लं, कलुपं.—(Sordidness) कदर्थ्यत्वं, मालिन्यं.

To DIRT, v. a. मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुप (nom. कलुपयति -यितुं), मलेन or पङ्केन दुष् in caus. (दूषयति -यितुं) or लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं).

DIRTIED, p. p. मलिनितः-ता-तं, मलदूषितः-ता-तं, पङ्कदूषितः-ता-तं, अमेष्पलितः-ता-तं, अमेष्पलितः-ता-तं, कलुपितः-ता-तं.

DIRTILY, adv. सनलं, मलिनं, सकर्दमं, सकल्लं, मलीममं, समालिन्यं.

DIRTINESS, s. मालिन्यं, समलता, मलयस्यं, अमेष्पता-त्वं, कलुपत्वं, अणुदृता.

DIRTY, a. (Filthy) मलिनः-ता-तं, समलः-ला-लं, मलयान्-यती-यत् (न), मलदूषितः-ता-तं, मलीमसः-सा-सं, पङ्को-दूषितो-दूषि (न) or मलपङ्गी, पङ्किलः-ला-लं, कलुपः-पा-पं-पी-पिणी-पि (न), सकर्दमः-मा-मं, कर्दमः-मी-मं, कल्लो-ल्लितो-ल्लि (न), कल्लपः-पा-पं, समललः-ला-लं, कल्लमलः-ला-लं, आविलः-ला-लं, मलीयान्-यमी-यः (स), अणुदः-डा-डं.—(Mean, base) नीचः-पा-पं, मलः-ला-लं, कदर्थ्यः-थी-थ्यं, कुत्सितः-ता-तं; 'dirty clothes', घरासी.

To DIRTY, v. a. मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुप (nom. कलुपयति -यितुं), मलेन or अमेष्पेन or पङ्केन दुष् in caus. (दूषयति -यितुं) or लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं) or अङ् (c. 7. अनक्ति, अङ्कुं), मलनीकृ, समलं-लां-लं कृ, अमेष्पं-थीं-थ्यं कृ, कल्लं (nom. कल्लयति -यितुं).

DISRUPTION, s. स्फोटनं, स्फुटनं, भेदः, विभेदः, विभङ्गः, विदारणं.

DISABILITY, s. अशक्तिः *f.*, असामर्थ्यं, अक्षमता, दीर्यत्वं, शक्तिहीनता, अयोग्यता, अनुपयुक्तता, निषेधः.

To DISABLE, v. a. अशक्तं-क्तं-क्तं कृ, अशक्तीकृ, असमर्थं-र्थं-र्थं कृ, अक्षमं-मं-मं कृ, दुर्बलीकृ, पलं or शक्तिं ह (c. 1. हरति, हर्तुं), विकलीकृ, विहस्तीकृ, उपहन् (c. 2. हन्ति-न्तुं).

DISABLED, p. p. हतशक्तिः-क्तिः-क्ति or उपहतशक्तिः, विहस्तीकृतः-ता-तं.

To DISABUSE, v. a. (Undeceive) भ्रमं or भ्रान्तिं or मोहं or मिथ्यामतिं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेद्दुं) or अपनी (c. 1. नयति, नेतुं) or ह (c. 1. हरति, हर्तुं), भ्रान्तेर् मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोञ्चुं), मुक्तभ्रान्तिं कृ, विगतमोहं-हं-हं कृ.

To DISACUSTOM, v. a. अव्यवहारितं-तां-तं कृ, व्यवहारं or अभ्यासं लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम्पुं) or निवृत् in caus.

DISADVANTAGE, s. अनर्थः, अलाभः, अहितं, अनिष्टं, अफलं, अपायः, अपचयः, अपकारः, अपायति *f.*, अपकृतं, अप्राप्तिः *f.*, क्षतिः *f.*, हानिः *f.*, हिंसा, क्षयः, उपक्षयः, अपहारः, नाशः, विरोधः, व्याघातः, बाधः, अनुपकारः.

To DISADVANTAGE, v. a. अपकृ, अपायं or अनर्थं जन् in caus. (जनयति -यितुं), अहिताय or अलाभाय भू, विरुप् (c. 7. रूढि-रोद्दुं), हिंस् (c. 1. हिंसति-सितुं).

DISADVANTAGEOUS, a. अपकारकः-का-कं-रौ-रिणी-रि (न), अहितः-ता-तं, अनर्थः-र्थी-र्थं-र्थकः-का-कं, निरर्थकः-का-कं, अफलः-ला-लं, विरोधी-धनी-धि (न), प्रतिकूलः-ला-लं, अनुपकारकः-का-कं, अनिष्टजनकः-का-कं, क्षतिकारकः-का-कं, उपघातकः-का-कं, हिंसकः-का-कं, अमङ्गलः-ला-लं, सापकारः-रा-रं.

DISADVANTAGEOUSLY, adv. अहितं, अनिष्टं, अलाभाय, अहिताय, विरोधेन, विरुद्धं, प्रतिकूलं, प्रातिकूल्येन, अनर्थकं, अमङ्गलं, सापकारं.

To DISAFFECT, v. a. (Cause disaffection) विरुद् in caus. (-रुजयति -यितुं), विरुक्तीकृ, विरुद्धं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), उपजन्प् (c. 1. -जयति-यितुं), कथं जप् or उपजन्प्, भेदं or वैरं कृ.

DISAFFECTED, p. p. विरुक्तः-क्ता-क्तं, अहितः-ता-तं, विप्रियः-या-यं, अहितेपी-पिणी-पि (न) or अमिपेपी, क्षीणभक्तिः-क्ति-क्ति, अभक्तः-क्ता-क्तं, अभक्तिमान्-मती-मत् (न), अहितयुद्धिः-द्धिः-द्धि, अहितकारी-रिणी-रि (न).

DISAFFECTEDLY, adv. विरुक्तं, अहितं, सवैरुद्धं, सवैराग्यं, विप्रियं.

DISAFFECTION, s. विरक्तिः *f.*, वैरुद्धं, विरागः, वैराग्यं, अपरागः, अभक्ति *f.*, विप्रियता, अहितत्वं, अभक्तिमहं.

DISAFFIRMANCE, s. अपवादः, अपलापः, प्रत्याख्यानं, खण्डनं, अस्वीकारः.

To DISAGREE, v. n. (In opinion) विषद् (c. 1. -यद्ते-दितुं), विस्वद् (-यद्ति), न सम्मन् (c. 4. -मन्यते-मनुं), न अनुमन्, न स्वीकृ, असम्मतः-ता-तं भू, अन्यमतीभू.—(Differ, not to suit) भिद् in pass. (भिद्यते), असदृशः-शी-शं भू, न युज् in pass. (युज्यते).—(Be opposed to) विरुप् (c. 7. रूढि-रोद्दुं).

DISAGREEABLE, s. (Unpleasing) अमिपः-या-यं, विप्रियः-या-यं, कुप्रियः-या-यं, अनुभितः-ता-तं, अनुनुमतः-ता-तं, असम्यः-म्या-भ्यं, अनिष्टः-ष्टा-ष्टं, अहितः-ता-तं, अनोक्तः-क्ता-क्तं, अनोक्तः-रा-रं, अरुचिः-रा-रं, अप्रोक्तिकः-री-रं, अनोहितः-ता-तं, व्यलीकः-का-कं, अलीकः-का-कं, असुखदः-दा-दं, निःसुखः-सा-सं, कष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Contrary) विरुद्धः-द्धा-द्धं, विपरीतः-ता-तं, प्रतिकूलः-ला-लं.

DISAGREEABLENESS, s. अमिप्यता, विप्रियता, असम्यता, अनिष्टत्वं, व्यलीकता, अलीकता, अनुभितत्वं, अनोक्तत्वं, कष्टता, विरुद्धता, विपरीतत्वं.

DISAGREEABLY, adv. अमिप्यं, असम्यं, अनिष्टं, व्यलीकं, अरुचिः, विरुद्धं.

DISAGREEING, p. p. विषदमानः-ना-नं, असम्मतः-ता-तं, परस्परविरुद्धः-द्धा-द्धं.

DISAGREEMENT, s. (Difference) भेदः, विभेदः, भिन्नता, असमता, असाम्यं.—(Difference of opinion) विमतिः *f.*, वैमत्स्यं, मतिभेदः, मतिविपर्ययः, असम्यतिः *f.*, विस्वादः, अस्वीकारः—(Quarrel) कलहः, विमतिपक्षः *f.*, विप्रयोगः.—(Contrariety) विरोधः, विरुद्धता, विपरीतता.

To DISALLOW, v. a. (Deny) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), निहु (c. 2. -हृते-होतुं), प्रत्यादिशु (c. 6. -दिशति-देद्दुं), अपलप् (c. 1. -लपति-यितुं), निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं).—(Not to permit) न अनुज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), न अनुमन् (c. 4. -मन्यते-मनुं), निषिध् (c. 1. -नेषति-येद्दुं).—(Censure) निन्द् (c. 1. निन्दति-न्दितुं), गद् (c. 1. गहते-हिंनुं).

DISALLOWABLE, a. प्रत्याख्येयः-या-यं, अनुज्ञेयः-या-यं, अपम्यः-म्या-भ्यं.

DISALLOWANCE, s. प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, निषेधः, प्रतिषेधः, अनुज्ञा, निरसनं.

DISALLOWED, p. p. निषिद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिषिद्धः-द्धा-द्धं, अनुज्ञातः-ता-तं, प्रत्याख्यातः-ता-तं, चारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं.

To DISANIMATE, v. a. निजीवीकृ, विषयीकृ, अवसद् in caus. (-सादयति-यितुं).

DISANIMATION, s. निजीवीकरणं, जीवितनाशः, प्राणहरणं, जीवितहरणं.

To DISANNUL, v. a. लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम्पुं), लोपं कृ, खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), मोयीकृ, निष्फल (nom. निष्फलप्रति-यितुं), अन्यथा कृ.

DISANNULLED, p. p. लुप्तः-प्ता-प्तं, मोयीकृतः-ता-तं, अनिष्पन्नः-न्ना-न्नं.

DISANNULMENT, s. लोपः, खण्डनं, मोयीकरणं, अन्यथाकरणं.

To DISAPPEAR, v. n. अन्तर्गता in pass. (-धीयते), तिरोधा in pass.

तिरोभू, तिरस् (nom. तिरस्यति), नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं), प्रणश्.

तिरोगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), विली (c. 4. -लीयते-लेतुं), अप्रत्यक्षीभू.

अदृश्यः-श्या-श्यं भू, अस्तं गम्.

DISAPPEARED, p. p. अन्तर्हितः-ता-तं, तिरोहितः-ता-तं, तिरोगतः-ता-तं.

- तं, नष्टः-घा-घं, अदृष्टः-घा-घं, अदृश्यः-घ्या-घ्यं, विलीनः-ना-नं, चक्षुरविषयः-या-यं, अमृतस्थः-द्या-द्यं, अलोकितः-ता-तं, अदृष्टिगोचरः-रा-रं, परोक्षः-क्षा-क्षं, चक्षुरतीतः-ता-तं.
- DISAPPEARANCE, *s.* अनादौ-ज्ञानं, अनादिः *m.*, तिरोधानं, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, अविषयः, अमृतघाता, अदर्शनं, अलोकनं, अपवारणं, परोक्षं, अगोचरं, अलमयनं, अनाहितत्वं.—(Departure) अपगमः, अयावः.
- To DISAPPOINT, *v. a.* आशाः खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), सङ्कल्पं or याम्नाः or मनोरथान् हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं) or प्रतिहन् or भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्गुं), भग्नाशं-शा-शं कृ, मोयीकृ, व्यथीकृ, विफलीकृ, वृथा कृ, मुषा कृ, पञ्च (c. 10. वञ्चयति-यितुं), प्रलभ् (c. 1. लभते-लभ्युं), विप्रलभ्.
- DISAPPOINTED, *p. p.* भग्नाशः-शा-शं, हताशः-शा-शं, मनोहताः-ता-तं, खण्डितः-ता-तं, खण्डिताशः-सा-सं, भग्नसङ्कल्पः-त्वा-त्वं, भग्नोद्यमः-मा-मं, आशाविभ्रमः-सा-सं, मोषाशः-शा-शं, मोषवाम्बितः-ता-तं, अनधिगतमनोरथः-पा-पं, अलम्भाभीप्सितः-ता-तं, विफलीकृतः-ता-तं, प्रतिहताः-ता-तं, अकृतायै-यै-यं, विलक्षितः-ता-तं, प्रतिपञ्चः-ङा-ङं, विप्रलम्भः-भ्या-भ्यं, वञ्चितः-ता-तं.
- DISAPPOINTMENT, *s.* आशाभङ्गः, आशाखण्डनं, उद्यमभङ्गः, सङ्कल्पभङ्गः, फलखण्डनं, विफलीकरणं, कर्मव्यसः, नैराश्यं, विप्रलम्भः, विपादः, विस्वादः, प्रत्ययावः.
- DISAPPROBATION, *s.* अप्रसादः, निन्दा, अप्रीतिः *f.*, विमतिः *f.*, विरागः, वैरक्ष्यं, विप्रियता, असम्मतिः *f.*, अस्वीकारः, अनिच्छा, गद्दी-हैयं, जुगुप्सा, वृथा.
- To DISAPPROVE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति-न्दितुं), गद्दी (c. 1. गद्दीति-हैयुं), न सम्मन् (c. 4. -मन्यते-मन्युं), न अनुमन्, न अभिमन्, न स्वीकृ, न प्रार्थ (c. 1. -अंसति-सितुं), न प्रतिनन्द (c. 1. -नन्दति-न्दितुं), न हृष् (c. 1. रोषते-षितुं) with dat.; as, 'he disapproves of that,' न तस्मै न रोषते.
- DISAPPROVED, *p. p.* अनभिमतः-ता-तं, असम्मतः-ता-तं, अनतः-ता-तं, अनिष्टः-घा-घं, अप्रशस्तः-स्ता-स्तं, गद्दितः-ता-तं, निन्दितः-ता-तं, अस्वीकृतः-ता-तं, विडिष्टः-घा-घं.
- To DISARM, *v. a.* शस्त्रं or अस्त्रं ह् (c. 1. हरति, हर्तुं), आपुष्यन् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), निरापुष्यं-थं-थं कृ, निःशस्त्रं-स्ता-स्तं कृ, विशस्त्रीकृ, विसस्त्रीकृ.
- DISARMED, *p. p.* निरापुष्यः-था-थं, निरस्त्रः-स्ता-स्तं, निःशस्त्रः-स्ता-स्तं, शस्त्रवञ्चितः-ता-तं; 'disarmed of resentment,' क्षीणमन्युः-न्यु-न्यु.
- To DISARRANGE, *v. a.* क्रमं or पथ्यायं भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्गुं), पथ्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), व्यन्, विद्युन् in caus. (-क्षीययति-यितुं), आकुलीकृ, सङ्करीकृ.
- DISARRANGEMENT, *s.* अक्रमः, उत्क्रमः, व्युत्क्रमः, क्रमभङ्गः, अपथ्यायः, अपरिपाटिः *f.*, प्रत्ययावः, व्यस्तता, असंस्थानं.
- To DISARRAY, *v. a.* (Undress) उच्छद् (c. 10. -छादयति-यितुं), अपनह् (c. 4. -नसति-नह्युं), विपल्लीकृ.
- DISARRAY, *s.* (Disorder of an army) समुत्पिन्नः, पिन्नलः, व्युहभङ्गः.
- DISASTER, *s.* आपद् *f.*, विपद् *f.*, व्यसनं, विपत्तिः *f.*, व्यापद् *f.*, विप्लवः, उपप्रवः, उपद्रवः, अनिष्टपातः, अत्ययः, दुर्दैवं, दुष्टेना, दौर्गतं, दुःखं, क्लेशः.—(From heaven) विनिपातः, उत्पातः, विनिहतः.
- To DISASTER, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), उपपीड्, अभिपीड्, वाप् (c. 1. बाधते-धितुं), उपदृ (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), उपपु (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं).
- DISASTROUS, *a.* आपाधिकः-की-कं, व्यसनो-निनी-नि (न), विपद्युक्तः-क्ता-क्तं, आपन्नः-सा-सं, दुर्गतः-ता-तं, दुर्भाग्यः-घ्या-घ्यं, दैवोपहतः-

- ता-तं, दुःखी-खिनी-खि (न्), दुःखः-न्ता-नं, उपाकृतः-ता-तं, दाख्यः-द्या-द्यं, अज्ञानिकः-री-रं.
- To DISAVOW, *v. a.* प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं), निह् (c. 2. -हृते-होतुं) चपह्, अपलप् (c. 1. -लपति-यितुं), न स्वीकृ, न अङ्गीकृ.
- DISAVOWAL, *s.* प्रत्याख्यानं, निहवः, अपहवः, निहृतिः *f.*, अपलापः, अस्वीकारः.
- To DISAUTHORIZE, *v. a.* शक्तिं or प्रमाणं or प्रभुत्वं or अधिकारित्वं ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपह्, लुप्तप्रमाणं-यां-यं कृ, न अनुज्ञा (c. 9. -नानाति-ज्ञातुं).
- To DISBAND, *v. a.* युद्धकर्मणो मुञ्च (c. 6. मुञ्चति, मोक्षुं), सैन्यान् विद्युन् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), सैन्यभङ्गं कृ.
- To DISBAND, *v. n.* युद्धकर्मणो मुञ्च in pass. (मुच्यते) or विद्युन् in pass. (-सृज्यते).
- To DISBARK, *v. a.* नौकाया अवलुह् in caus. (-रोषयति-यितुं) or अवतु in caus. (-तारयति-यितुं).
- DISBELIEF, *s.* अविश्वासः, अप्रत्ययः, अग्रहः, अमर्कः *f.*, अविश्रम्भः, प्रत्ययाभावः.
- To DISBELIEVE, *v. a.* न प्रती (c. 2. प्रत्येति-न्तुं rt. इ), न विचिन्स् (c. 2. अस्मिति-न्तुं), न ग्रहा (c. 2. -दधाति-धातुं), न प्रत्ययीकृ.
- DISBELIEVER, *s.* अविश्वासी *m.* (न्), अप्रत्ययी *m.* (न्), अग्रहध्यानः, नास्तिकः.
- DISBELIEVING, *a.* अग्रहालुः-लुः-लु, अग्रहवान्-वतो-वत् (न्).
- To DISBRANCH, *v. a.* शाखी छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेदुं), निःशाखं-यां-यं कृ.
- To DISBURDEN, *v. a.* भारम् उन् in caus. (-तारयति-यितुं) or अवतु in caus., भाराद् मुञ्च (c. 6. मुञ्चति, मोक्षुं) or विमुञ्च, भारं विनी (c. 1. -नयति-नेतुं) or अपनी, निभारं-रं-रं कृ, रिक्तभारं-रं-रं कृ, विमुञ्च in caus. (-शोधयति-यितुं); 'to disburden the mind,' मनोगतं or अन्तर्गतं मनः परस्मै व्यक्तीकृ or व्याख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं).
- To DISBURSE, *v. a.* व्यप् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति-यितुं root इ), व्ययीकृ, विसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), विनियुज् (c. 7. -युज्ते-योजुं).
- DISBURSED, *p. p.* व्ययितः-ता-तं, व्ययीकृतः-ता-तं, व्ययीभूतः-ता-तं, व्ययचितः-ता-तं, विसर्जितः-ता-तं.
- DISBURSEMENT, *s.* व्ययः, धनव्ययः, व्ययीकरणं, विनियोगः, विसर्गः, त्यागः, अपचितिः *f.*, अपव्ययः; 'receipt and disbursement,' आयव्ययी.
- DISBURSER, *s.* व्ययी *m.* (न्), व्ययकर्त्ता *m.* (ङ्), अपवेता *m.* (न्).
- DISCALCEATED, *p. p.* निष्पादुकाः-का-कं, अपपादवः-वा-वं, उपानद्-जितः-ता-तं.
- To DISCANDY, *v. a.* विली in caus. (-लाययति-यितुं), विदु in caus. (-द्रावयति-यितुं).
- To DISCARD, *v. a.* अपार् (c. 4. -अस्यति-असितुं), अवमुञ्च (c. 6. -मुञ्चति-मोक्षुं), अवसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं, c. 10. -सञ्जयति-यितुं), विद्युन्, व्यपसृज्, उत्सृज्; प्रतिधिप् (c. 6. -धिपति-धेयुं), अपाहा (c. 3. -नहाति-हातुं), अपहा, विहा; निराकृ, पराकृ; उञ्च् (c. 6. उञ्चति-ञ्चतुं), मोक्ष्, दूरीकृ, खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं).
- DISCARDED, *p. p.* अपास्तः-स्ता-स्तं, अवसृष्टः-घा-घं, प्रतिधिप्तः-ता-तं, निराकृतः-ता-तं, सम्पस्तः-स्ता-स्तं, मोक्षितः-ता-तं, अपभूतः-ता-तं.
- DISCARNATE, *a.* मोक्षहीनः-ना-नं, निर्मोक्षः-सा-सं, अमोक्षः-सा-सं.
- To DISCERN, *v. a.* (Desery, see) दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), प्रदृश्, सम्प्रदृश्, प्रतिदृश्, परिदृश्, अनुदृश्, विदृश्, सन्दृश्; ईद्य (c. 1. ईद्यते-द्यितुं), स्वीद्य, निरीद्य, वीद्य, प्रेद्य, सम्प्रेद्य; आलोक् (c. 10. -लोकयति-यितुं, c. 1. -लोकते-कितुं), समालोक्, अवलोक्, विलोक्, लब्ध् (c. 10. लब्धयति-यितुं), आलोक्य, समालोक्य, संलोक्य, आलोक् (c. 10.

-लोचयति-यितुं), निर्वैर्यं (c. 10. -वैर्ययति-यितुं).—(Distinguish, judge) विविच (c. 7. -विचिन्ति-चेत्तुं or caus. -वेचयति-यितुं), विज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-नीति-ज्ञातुं), विचर in caus. (-चारयति-यितुं), निर्यी (c. 1. -र्ययति-येत्तुं), विभू in caus. (-भावयति-यितुं), परिच्छिद् (c. 7. -चिन्ति-चेत्तुं).

DISCERNED, *p. p.* दृष्टः-ष्टा-ष्टं, ईक्षितः-ता-तं, विज्ञातः-ता-तं.

DISCERNER, *s.* द्रष्टा *m.* (ष्टृ), ईक्षिता *m.* (तृ), विज्ञः, विवेकदृष्टा *m.* (नृ), विवेका *m.* (कृ).

DISCERNIBLE, *a.* दृश्यः-श्या-श्यं, दृष्टिगोचरः-रा-रं, विज्ञेयः-या-यं, विवेचनीयः-या-यं, विभाष्यः-व्या-व्यं, विभावनीयः-या-यं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं.

DISCERNIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतः, दृष्टिगोचरं, व्यक्तं, विज्ञेयं, स्पष्टं.

DISCERNING, *a.* विवेकी-किनी-कि (नृ), विवेकदृष्टा-ष्टा-ष्ट (नृ), विज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अभिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, दीर्घदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि or दूरदृष्टिः, सम्मज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, परिणामदर्शी-शीनी-शी (नृ), बुद्धिमान्-मता-मत (नृ).

DISCERNINGLY, *adv.* सविज्ञानं, सविवेकं, विज्ञवत्, विचारेण, परिच्छेदपूर्वकं.

DISCERNMENT, *s.* विवेकः-कता, विवेचनं-विवेकृत्वं, विवेकदृष्टत्वं, विज्ञानं, परिच्छेदः, विचारः, परीक्षा, अवबोधः, सर्धज्ञानं, विभावनं, अवधारणं, 'विज्ञः *f.*, दूरदृष्टिः *f.*, प्रेक्षा.

To DISCERN, *v. a.* व्यपच्छिद् (c. 7. -चिन्ति-चेत्तुं), खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं), खण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, लवणः कृ, शकलीकृ, विद् in caus. (-दारयति-यितुं).

DISCRIPTIBLE, *a.* व्यवच्छेद्यः-द्या-द्यं, विभेद्यः-द्या-द्यं, खण्डनीयः-या-यं.

DISCRIPTION, *s.* व्यवच्छेदः, विदारणं, विशसनं, शकलीकरणं.

To DISCHARGE, *v. a.* (Unload) भारम् उच्च in caus. (-तारयति-यितुं) or विनी or अपनी, भाराद् मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति-यितुं).—(Set free) मुच्, विमुच्, प्रविमुच्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं), विमृज् (c. 6. -मृजति-मृष्टुं, c. 10. -सञ्जयति-यितुं), निस्तृ in caus.—(From obligation) क्षणाद् उच्च or मुच् or शृप् in caus. (शोधयति-यितुं), जानृष्यं दा.—(Pay a debt, &c.) क्षणं शृप् in caus. or अपनी or विनी or अपाकृ or अपवृज् in caus. (-वञ्जयति-यितुं) or अपनुद् (c. 6. -नुदति-नोत्तुं) or निरादिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), जानृष्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or उपगम् or आप् (c. 5. आमोति, आप्नुते).—(Clear, absolve) शृप् in caus., परिशृप्; पापाद् मुच्.—(Dismiss from service) पदात् or अधिकाराद् असृज् or विमृज् or मुच् or निराकृ, or अवरुद् in caus. (-रोपयति-यितुं) or अपास् (c. 4. -अस्यति-असितुं) or च्यु in caus. (आवयति-यितुं) or निःसृ in caus. (-सारयति-यितुं) or निष्कस् in caus. (-कासयति-यितुं) or वहिष्कृ.—(Perform) अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठातुं), आस्था, सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), आचर (c. 1. -चरति-रितुं), कृ, सङ्ग, निर्वह् in caus. (-वाहयति-यितुं).—(A missile) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्तुं), प्रक्षिप्, अस् (c. 4. अस्यति, असितुं), प्रास्, मुच्, प्रमुच्, मृज्, ईर् (c. 10. ईरयति-यितुं), उदीर्, पत् in caus. (पातयति-यितुं).—(A gun) लोहगोलान् युद्धनाडेः प्रक्षिप् or निःसृ in caus., युद्धनाडिष्वम् आग्नेयचूर्णं ज्वल् in caus. (ज्वालयति-यितुं).—(Emit, pour forth) उदीर्, मुच्, प्रमुच्, उत्सृज्, उद्गृ (c. 6. -गिरति-गरितुं-रीतुं), उद्गम् (c. 1. -वमति-मितुं), उच्चर in caus. (-चारयति-यितुं), सु in caus. (सावयति-यितुं or c. 1. सवति, सोत्तुं), प्रमु, धार् (c. 1. धारति-रितुं), स्कन्द in caus. (स्कन्दयति-यितुं).

To DISCHARGE, *v. n.* मुच् in pass. (मुच्यते), सु (c. 1. सवति, सोत्तुं), विली (c. 4. -लीयते).

DISCHARGE, *s.* (Unloading) भारावतरणं, उच्चरणं.—(Setting free) मोक्षः, मुक्तिः *f.*, परिमोक्षणं, उन्तर्गः, निस्तारः.—(From obligation) क्षणमोक्षः, क्षणमुक्तिः *f.*, उच्चरणं.—(Payment of a debt) क्षणशोधनं, क्षणापनयनं, क्षणापाकरणं, क्षणसिद्धिः *f.*, जानृष्यं, क्षणापनोदनं, विगणनं, निरादेशः.—(Acquittance) पापमोचनं, परिशोधः, निस्तारः, निष्कृतिः *f.*—(Dismissal from office) अधिकाराद् विसर्जनं or निराकरणं or अपासनं or अवरोपणं or वहिष्करणं, पदच्युतिः *f.*—(Performance) अनुष्ठानं, आचरणं, विधानं, करणं, निष्वाहः; 'discharge of one's duties,' कर्मानुष्ठानं.—(Voiding, emission) उत्सर्गः, विसर्गः, मोक्षणं, सावः, आश्रावः, आप्रावः, उच्चारः, उच्चारः.

DISCHARGED, *p. p.* (Released) मुक्तः-क्ता-क्तं, विमोचितः-ता-तं, मोक्षितः-ता-तं, विसृष्टः-ष्टा-ष्टं, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं.—(From obligation) उन्नीतः-ता-तं, क्षणमुक्तः-क्ता-क्तं.—(Paid, as a debt) शोधितः-ता-तं, परिशुद्धः-द्धा-द्धं, सिद्धः-द्धा-द्धं, विगणितः-ता-तं, निरादिष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Acquitted) शुद्धः-द्धा-द्धं.—(Dismissed) विसर्जितः-ता-तं, विसृष्टः-ष्टा-ष्टं, अवसृष्टः-ष्टा-ष्टं, निराकृतः-ता-तं, अपविद्धः-द्धा-द्धं, अप्राप्तः-स्ता-स्तं, दूरीकृतः-ता-तं, प्रहितः-ता-तं, अधिकारात्प्रक्षितः-ता-तं, वहिष्कृतः-ता-तं.—(Shot) ईरितः-ता-तं, प्रक्षिप्तः-प्ता-प्तं, मुक्तः-क्ता-क्तं, निःसारितः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं.—(Emitted) उदीरितः-ता-तं, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, उच्चारितः-ता-तं, स्कन्दितः-ता-तं.—(Performed) अनुष्ठितः-ता-तं, आचरितः-ता-तं, कृतः-ता-तं.

DISCHARGER, *s.* (Of duty) कर्मानुष्ठायी *m.* (नृ).—(Of a missile) प्रक्षेपकः.

To DISCIND, *v. a.* द्विधा छिद् (c. 7. छिन्ति, छेत्तुं), व्यपच्छिद्, द्विखण्डकृ.

DISCIPLE, *s.* शिष्यः, अन्नेवासी *m.* (नृ), अन्नेवासिनः, छात्रः, अनुयायी *m.* (नृ), विद्यार्थी *m.* (नृ), अनुचरः, अनुगतिकः, आश्रितः; 'disciple of a disciple,' प्रशिष्यः.

DISCIPLINSHIP, *s.* शिष्यत्वं, छात्रता, अन्नेवासित्वं, विद्यार्थित्वं, अनुयायित्वं.

DISCIPLINABLE, *a.* शासनीयः-या-यं, शास्त्र्यः-स्या-स्यं, शिक्षणीयः-या-यं.

DISCIPLINARIAN, *s.* शासिता *m.* (तृ), शिष्टिकर्ता *m.* (तृ), विनेता *m.* (तृ), नियामकः.

DISCIPLINARY, *a.* वैनयिकः-की-कं, शिष्टिविषयकः-का-कं.

DISCIPLINE, *s.* (Education, instruction) विनयः, शिक्षा, अभ्यासः, शासनं, शिष्टिः *f.*, शास्तिः *f.*, अनुशासनं, उपदेशः, अध्यापनं, अनुनयः, नीतिः *f.*—(Military discipline) व्यायामः, युद्धाभ्यासः, युद्धशिक्षा, युद्धनीतिः *f.*, युद्धव्यवस्था.—(Rule of government) नीतिः *f.*, नयः, राजनीतिः, व्यवस्था, नियमः, विधिः *m.*—(Chastisement) शिष्टिः *f.*, शास्तिः *f.*, शासनं, निग्रहः, साहसं, दण्डः, दम्.—(Subjection) दान्तिः *f.*

To DISCIPLINE, *v. a.* (Educate, instruct) विनी (c. 1. -नयति-नेत्तुं), शिक्ष in caus. (शिक्षयति-यितुं), अनुशिक्ष; शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, अधी in caus. (अध्यापयति-यितुं).—(Exercise) अभ्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), व्यायम् (c. 1. -यच्छति-यन्तुं).—(Regulate) विनियम्, नियम्, शास्, अनुशास्, विधृ in caus. (-धारयति-यितुं).—(Punish, chastise) शास्, अनुशास्, दण्ड (c. 10. दण्डयति-यितुं), दम् (c. 10. दमयति-यितुं).

DISCIPLINED, *p. p.* शिष्टः-ष्टा-ष्टं, शासितः-ता-तं, विनीतः-ता-तं, अनुनीतः-ता-तं, शिक्षितः-ता-तं, कृताभ्यासः-सा-सं, दमितः-ता-तं, उद्यतः-ता-तं.

To DISCLAIM, *v. a.* निहृ (c. 2. -हृते-ह्रोतुं), अपहृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), अपवद् (c. 1. -वदति-दितुं), अपलप् (c. 1. -लपति-पितुं), अपज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), परित्यज् (c. 1. -त्यजति-त्यज्ते). न स्वीकृ, न अङ्गीकृ

DISCLAIMER, *s.* अपहोता *m.* (नृ), निहोता *m.*, प्रसादेशकः, जसोक्तो *m.* (नृ).
 To DISCLOSE, *v. a.* (Uncover) विवृ (c. 5. -वृणोति -युते -वरितुं -रीतुं),
 अपवृ, अपावृ, उच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं).—(Reveal) प्रकाश
 in caus. (-काशयति -यितुं), विकाश, स्पष्टीकृ, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ,
 व्यञ्ज (c. 7. -चनक्ति -चयितुं).—(Tell) निविद् in caus. (-वेदयति
 -यितुं), श्या in caus. (स्यापयति -यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं);
 'disclose a secret,' रहस्यं भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेङ्गु).
 DISCLOSED, *p. p.* विवृतः -ता -तं, सूचितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं.
 DISCLOSURE, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, प्रकाशः -शनं, स्पष्टीकरणं, व्यक्ती-
 करणं, प्रकटीकरणं, प्रचारणं, निवेदनं, उद्घेदः, भेदः; 'of a secret,'
 रहस्यभेदः.
 DISCOLORATION, *s.* (The act) विवर्णकरणं, मलिनोकरणं, कृष्णोकरणं.
 —(The state) विवर्णितं, वैवर्ण्यं, मालिन्यं, कलुषं, कलङ्कः.
 To DISCOLOUR, *v. a.* विवर्णीकृ, विवर्ण्य (c. 10. -वर्णयति -यितुं), मलिन
 (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), कृष्णीकृ.
 DISCOLOURED, *p. p.* विवर्णः -णी -णं, दोनवर्णः -णी -णं, नीरक्तः -क्ता -क्तं;
 'having discoloured teeth,' कृष्णदशनः -ना -नं.
 To DISCOMFIT, *v. a.* पराजि (c. 1. -जयति -ते -जेतुं), पराहन् (c. 2. -हन्ति
 -न्तुं), परास् (c. 4. -अस्वति -असितुं), पराभू, अभिभू, विद्रु in caus.
 (-द्रावयति -यितुं), यूहान् भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भङ्गु) or भिद् (c. 7.
 भिनक्ति, भेङ्गु), विध्वंस in caus. (-ध्वंसयति -यितुं), पिघ्रलीकृ, स्खद्
 (c. 1. खदति -दितुं).
 DISCOMFITED, *p. p.* पराजितः -ता -तं, पराभूतः -ता -तं, पराहतः -ता -तं,
 परास्तः -स्ता -स्तं, प्रपलायितः -ता -तं, विद्रुतः -ता -तं, प्रतिहतोद्यमः
 -मा -मं, पिघ्रलः -ला -लं, समुत्पिघ्रः -ञ्चा -ञ्चं.
 DISCOMFITUDE, *s.* पराजयः, अपजयः, पराभवः, व्यसनं, पलव्यसनं, भङ्गः,
 भेदः, विद्रव्यः, प्रपलायनं, हारि *f.*, खदनं, पिघ्रलकः, समुत्पिघ्रलकः.
 DISCOMFORT, *s.* अस्वास्थ्यं, अनुस्वाता, दुःखं, असुखं, पीडा, यषा, खेदः,
 कष्टं, कृच्छ्रं, वेदना. चित्तवेदना. उद्वेगः, बाधा. क्लेशः, सन्तापः.
 To DISCOMFORT, *v. a.* दुःख् (c. 10. दुःखयति -यितुं), पीड् (c. 10. पीडयति
 -यितुं), यष् (c. 10. यषयति -यितुं), बाष् (c. 1. बापते -पितुं), परितप्
 (c. 10. -तापयति -यितुं).
 To DISCOMMEND, *v. a.* न प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितुं), निन्द (c. 1. नि-
 न्दति -न्दितुं).
 To DISCOMMUNE, *v. a.* बाष् (c. 1. बापते -पितुं), उपरुप् (c. 7. -रुण्डि
 -रोडुं), क्लिश् (c. 9. क्लिश्नति, क्लेशुं), यष् (c. 10. यषयति -यितुं).
 DISCOMMUNION, *s.* अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, कष्टकरः -री -रं, अस्वास्थ्यजनकः -का -कं.
 To DISCOMPOSE, *v. a.* क्षुभ् in caus. (क्षोभयति -यितुं), विक्षुभ्, चाकु-
 लीकृ, कातरौकृ, व्याकुलीकृ, अस्विकरीकृ, बाष् (c. 1. बापते -पितुं), मुह्
 in caus. (मोहयति -यितुं), व्यामुह्, विलुप् (c. 6. -लुम्पति -लौम्पुं).
 DISCOMPOSED, *p. p.* क्षोभितः -ता -तं, क्षुभः -ब्बा -ब्बं, चाकुलितः -ता -तं,
 चाकुलचित्तः -ञ्चा -ञ्चं, व्याकुलः -ला -लं, कातरः -रा -रं, अस्विकः -रा -रं,
 अनवस्थितः -ता -तं, अनिवृत्तः -ता -तं, व्यग्रः -या -यं, पाप्प्रियः -या -यं,
 मोहितः -ता -तं, उद्भ्रान्तः -न्ता -न्तं, विपुटः -रा -रं.
 DISCOMPOSURE, *s.* क्षोभः, चाकुलता, व्याकुलत्वं, चाकुलचित्तता, कातरत्वं,
 अस्विकरता, अनिवृत्तिः *f.*, व्यग्रता, पाप्प्रियत्वं, उद्वेगः, वैक्लव्यं, उल्हस्यः, मोहः.
 To DISCONCERT, *v. a.* (Frustrate) खगृ (c. 10. खगृयति -यितुं), प्रतिहन्
 (c. 2. -हन्ति -न्तुं), वृषा कृ.—(Discompose) मुह् in caus. (मोह-
 यति -यितुं), चाकुलीकृ, व्ययीकृ.
 DISCONCERTED, *p. p.* प्रतिहतोद्यमः -मा -मं, खडितः -ता -तं, मोहितः -ता
 -तं, चाकुलितः -ता -तं, व्याकुलितः -ता -तं, विलङ्घितः -ता -तं.

DISCONFORMITY, DISCONGRUITY, *s.* असादृश्यं, अयोग्यता, असद्वृत्तिः *f.*,
 विरुद्धता.
 To DISCONNECT, *v. a.* विपुज् (c. 7. -पुनक्ति -योक्ते), विच्छिप् (c. 10. -छेप-
 यति -यितुं).
 DISCONNECTED, *p. p.* विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, असंसक्तः -क्ता -क्तं, अमलग्नः -गता -गनं.
 DISCONNECTION, *s.* वियोगः, विप्रयोगः, असंयोगः, विघ्नः, अनभिप्यङ्गः.
 DISCONSOLATE, *a.* विपखः -खा -खं, विपादो -दिनी -दि (नृ), अवसन्नः
 -ञ्चा -ञ्चं, निराशः -शा -शं, -हताशः -शा -शं, विननाः -नाः -नः (स्),
 or ज्ञानमनाः or दुर्मेनाः or चन्मेनाः or उद्विग्नमनाः, विमनस्कः
 -क्ता -क्तं, निरानन्दः -न्दा -न्दं, अनाश्वसनीयः -या -यं, सिध्नानः
 -ना -नं, खेदान्वितः -ता -तं.
 DISCONSOLATELY, *adv.* सविपादं, सखेदं, सोद्वेगं, सनैराश्यं, निरानन्दं.
 DISCONTENT, *s.* असन्तोषः, अतुष्टिः *f.*, अपरितोषः, अतृप्तिः *f.*, अरतिः *f.*,
 अनिवृत्तिः *f.*, अनाद्वादः, अज्ञानिः *f.*, असन्तुष्टता, अतृप्तता.
 DISCONTENT, DISCONTENTED, *a.* असन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, अतृप्तः -मा -मं, अतुष्टः
 -ष्टा -ष्टं, अपरितुष्टः -ष्टा -ष्टं, वितुष्टः -ष्टा -ष्टं, अरतः -ता -तं, अनिवृत्तः
 -ता -तं, अरतिः -ति -ति, अज्ञानिः -न्ता -न्तं, अमीतः -ता -तं, निरानन्दः
 -न्दा -न्दं, अग्रज्ञानकानः -मा -मं, अग्रतिलम्बकानः -मा -मं, सासृपः -या -यं.
 To DISCONTENT, *v. a.* न सन्तुप् in caus. (-तोषयति -यितुं), न तृप् in
 caus. (-तृपयति -यितुं), असन्तोषम् उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).
 DISCONTINUANCE, DISCONTINUATION, *s.* (Want of continuity)
 विच्छेदः, चेदः, भङ्गः, अन्तरासः, खडनं.—(Cessation) विरतिः *f.*,
 विरामः, अवरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विनिवृत्तिः *f.*, निर्वृत्तिः *f.*,
 निवर्तनं, विच्छेदः, चेदः, उपशानः, अपशानः, ध्यानिः *f.*, धयः.
 To DISCONTINUE, *v. a.* and *n.* (Leave off) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं),
 उपरम् with abl. c., निवृत् (c. 1. -वर्त्तेते -वर्त्तितुं), निर्वृत् with abl.
 c., शम् (c. 4. शाम्यति, शामितुं), विच्छिद् in pass. (-च्छिद्यते).—(Cause
 to cease) निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), विरम् in caus. (-रमयति
 -यितुं).—(Abandon) तज् (c. 1. तनति, तङ्गु), उच्छ् (c. 6. उच्छति
 -च्छितुं), प्रोक्त्.—(Interrupt, break off) विच्छिद् (c. 7. -च्छिनोति
 -चेतुं), विलुप् (c. 10. -लोपयति -यितुं), खगृ (c. 10. खगृयति -यितुं).
 DISCONTINUED, *p. p.* विरतः -ता -तं, अवरतः -ता -तं, निवृत्तः -ञ्चा -ञ्चं,
 विच्छिन्नः -ञ्चा -ञ्चं, अवसन्नः -ञ्चा -ञ्चं, उच्छिन्नः -ता -तं, तज्जः -क्ता -क्तं.
 DISCORD, DISCORDANCE, *s.* (Disagreement) भेदः, विभेदः, विभिन्नता,
 विरोधः, परस्परविरोधः, विमतिः *f.*, वैमत्यं, असम्मतिः *f.*, अयोग्यता,
 विपरीतता, वैपरीत्यं, विसंवादः, प्रातिकूल्यं, वैलक्षण्यं, विरुद्धता;
 'causing discord,' भेदकरः -री -रं.—(In music) अपरवदः, विख-
 रण्यः, असौम्यस्वरः, अपरवदः.
 To DISCORD, *v. n.* विभिद् in pass. (-भिद्यते), न सम्मद् (c. 4. -मन्यते
 -मन्तुं), न युज् in pass. (युज्यते), विसंवद् (c. 1. -वदति -दितुं), अमन्यं
 विरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं).
 DISCORDANT, *a.* (Incongruous) विरुद्धः -द्धा -द्धं, परस्परविरुद्धः -द्धा -द्धं,
 अयोग्यः -ग्या -ग्यं, विभिन्नः -ञ्चा -ञ्चं, असद्वृत्तः -ता -तं, विसद्वृत्तः -ता -तं,
 असम्मत्तः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, द्विष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In sound)
 विखर -रा -रं, अखर -रा -रं, असौम्यस्वर -रा -रं, अकैशखनः -ना -नं,
 वैतालिकः -क्ता -क्तं.
 DISCORDANTLY, *adv.* विरुद्धं, विपरीतं, विखरं, विरोधेन, अयोग्यं.
 To DISCOVER, *v. a.* (Shew) दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं), अभिदृश्,
 निदृश्, प्रतिदृश्.—(Reveal, make manifest) विवृ (c. 5. -वृणोति
 -युते -वरितुं -रीतुं), अपवृ, प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), स्पष्टीकृ,
 व्यक्तीकृ, प्रकटीकृ, व्यञ्ज (c. 7. -चनक्ति -चयितुं, c. 10. -चययति -यितुं).

साविष्कृ.—(Make known) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), निविद् in caus. (वेदयति -यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं).—(Find out, detect) निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), ज्ञा (c. 9. जानाति -नीते, ज्ञातुं), परिज्ञा, अभिज्ञा, निर्यी (c. 1. -ययति -येतुं), उपलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अधिगम्, अध्यागम्; आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते), विद् (c. 6. विन्दति, वेदितुं), अभिविद्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं).

DISCOVERABLE, *a.* निरूपणीयः -या -यं, ज्ञेयः -या -यं, प्रेक्षणीयः -या -यं.
DISCOVERED, *p. p.* निरूपितः -ता -तं, ज्ञातः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं, अभिज्ञातः -ता -तं, निर्यीतः -ता -तं, अवगतः -ता -तं; 'in a fault,' दृष्टदोषः -मा -यं.

DISCOVERER, *s.* निरूपकः, निर्येता *m.* (तु), परित्ज्ञानी *m.* (न), अवगन्ता *m.* (तु).
DISCOVERY, *s.* (Disclosing, exhibiting) विवृतिः *f.*, दर्शनं, प्रकाशनं, प्रेक्षणं.—(Finding out) ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, निरूपणं, प्राप्तिः *f.*, उपलब्धिः *f.*, अवगमः, अवगतिः *f.*, निर्येयः, अनुसन्धानं.

DISCOUNT, *s.* उद्धारः, उद्भूतभागः, हुडिक्कापचाद् उद्भूतो भागः.
To DISCOUNT, *v. a.* (Deduct a part) भागम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Pay a bill of exchange before hand) भागम् उद्धृत्य प्राग्विहितकालाद् हुडिक्कापचं शुप in caus. (शोधयति -यितुं).

To DISCOURTEANCE, *v. a.* न अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), न अनुपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं), न अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितुं), न उपकृ, लज् (c. 10. लज्जयति -यितुं).

To DISCOURAGE, *v. a.* (Depress, deject) अवसाद् in caus. (-सादयति -यितुं), विषद् in caus., विषयीकृ, विषादं जन् in caus. (जनयति -यितुं), हानोक्, निर्विणीकृ; चाशाः or मनो भङ् (c. 7. भनक्ति, भङ्गुं) or हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं).—(Deter) भयहेतुं दर्शयित्वा निवृत् in caus. (-वर्जयति -यितुं) or निवृ in caus. (-वारयति -यितुं).

DISCOURAGED, *p. p.* विषयः -खा -खं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, अवसादितः -ता -तं, निर्विणः -खा -खं, भग्नोद्यमः -मा -मं, भग्नमनाः -नाः -नः (स्), मनोहतः -ता -तं, हताशः -शा -शं, खिन्नः -न्ना -न्नं, निवर्जितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं.

DISCOURAGEMENT, *s.* मनोभङ्गः, उद्योगभङ्गः, उद्यमव्याघातः, आशाभङ्गः, निवर्जनं, विषादोत्पादनं, अवसादकरणं, अप्रसादः.

DISCOURAGING, *a.* विषादोत्पादकः -का -कं, अवसादजनकः -का -कं.

DISCOURSE, *s.* (Conversation) सम्भाषा -पणं, संलापः, सङ्गथा, आलापः, आभाषणं, संवादः, सम्प्रवदनं, कथोपकथनं, अनुकथनं, कथायोगः.—(Speech, dissertation) वचनं, वाक्यं, वचः *n.* (स्), वादः, प्रवादः, प्रवचनं, भाषितं, भाषणं, लपितं, वचनक्रमः, निगादः.

To DISCOURSE, *v. n.* (Talk, converse) भाष् (c. 1. भाषते -यितुं), सम्भाष्, सम्प्रभाष्, प्रभाष्; आलप् (c. 1. -लपति -यितुं), संलप्; वद् (c. 1. वदति -ते -दितुं), संवद्, सम्प्रवद्, वच् (c. 2. वक्ति -न्तुं), संवच्, जल्प् (c. 1. जल्यति -यितुं), सजल्प्.—(Treat of, talk over) व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -तुं), प्रसङ्गं कृ, कष् (c. 10. कथयति -यितुं).

DISCOURSER, *s.* वादी *m.* (न), वक्ता *m.* (तु), भाषी *m.* (न), आलापी *m.* (न), कथकः.

DISCOURSIVE, *a.* तर्की -किणी -क्ति (न), ऊही -हिनी -हि (न), सांवादिकः -की -कं.

DISCOURTEOUS, *a.* असभ्यः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, दुर्मन्योदः -दा -दं, अनाय्यः -य्यो -य्यं, अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, दुःशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, विनयप्रमाथी -विनी -पि (न), अप्रसन्नः -न्ना -न्नं, दुश्चरित्रः -चा -चं.

DISCOURTEOUSLY, *adv.* असभ्यं, अशिष्टं, अविनीतं, अप्रश्रितं, दुःशीलत्वात्.

DISCOURTESY, *s.* असभ्यता, अशिष्टता, अविनयः, दुःशीलता, अप्रसादः, अप्रश्रयः.

DISCREDIT, *s.* अयशः *n.* (स्), अकीर्तिः *f.*, अख्यातिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, अपमानं, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अप्रतिष्ठा, मर्यादा हानिः *f.*
To DISCREDIT, *v. a.* (Deprive of credibility) अविविध्यात् or अश्रद्धेय इति नन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), ग्रामार्थं or गौरवं लप् (nom. लघयति -यितुं) or लघूकृ, अविविधस्तं -स्तं कृ.—(Not to credit) न प्रती (c. 2. प्रत्येति -तुं), न विश्वस् (c. 2. -श्वसिति -तुं).—(Disgrace) अकीर्तिः or अयशः or अपमानं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), लघूकृ, कलङ्कं कृ.

DISCREDITABLE, *a.* अकीर्तिकारः -री -रं, अयशस्करः -री -रं, कलङ्ककरः -रा -रं, अपमान्यः -न्या -न्यं, समान्यः -न्या -न्यं, अनाय्यः -य्यो -य्यं, अयशस्यः -स्या -स्यं, मर्यादाविरुद्धः -द्धा -द्धं, लोकगहितः -ता -तं, अप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं.

DISCREET, *a.* विमृश्यकारी -रिणी -रि (न) or समीक्ष्यकारी, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विचक्षणः -खा -खं, विचारणशीलः -ला -लं, स्ववहितः -ता -तं, मनस्वी -स्विनी -स्वि (न), मतिमान् -मती -मत (तु), कृतावधानः -ना -नं, विनीतः -ता -तं, परिणामदर्शी -र्शिनी -र्शि (न).

DISCREETLY, *adv.* सुविमृश्य, स्ववहितं, सुविचार्यं, विचारण, विज्ञवत्.

DISCREPANCE, DISCREPANCY, *s.* विभेदः, विभिन्नता, भेदः, भिन्नता, विरोधः, विरुद्धता, विप्रतिपत्तिः *f.*, असङ्गतिः *f.*, विपरीतता, वैपरीत्यं, द्वैधं, द्वैविध्यं, विसंवादः, प्रातिकूल्यं, वैलक्षण्यं, विगीतिः *f.*

DISCREPANT, *a.* भिन्नः -न्ना -न्नं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, विरोधी -धिनी -धि (न), विपरीतः -ता -तं, विगीतः -ता -तं, असङ्गतः -ता -तं, विसङ्गतः -ता -तं, विसंवादी -दिनी -दि (न), विवदमानः -ना -नं, प्रति-कूलः -ला -लं.

DISCRETE, *a.* भिन्नः -न्ना -न्नं, विविक्तः -क्ता -क्तं, पृथग्भूतः -ता -तं.

DISCRETION, *s.* (Prudence) विनयः, विनीतता, नीतिः *f.*, सुनीतिः, सुनयः, प्रसमीक्षा, समीक्षणं, समीक्ष्यकारित्वं, विमृश्यकारित्वं, चिन्ता, विज्ञता, विचक्षणता, विवेचना, विचारः.—(Liberty of acting at pleasure) स्वातन्त्र्यं, स्वाच्छन्दं, स्वाधीनता.—(Option) विकल्पः, अनुकल्पः; 'at one's own discretion,' स्वेच्छया, स्वरुच्या.

DISCRETIONALLY, *adv.* स्वेच्छातस्, स्वेच्छानुसारेण, विकल्पतस्, कानं, अनुकानं.

DISCRETIONARY, *a.* वैकल्पिकः -की -कं, विकल्पितः -ता -तं, सविकल्पकः -का -कं, आनुकल्पिकः -की -कं, स्वाधीनः -ना -नं, स्वच्छन्दः -न्दा -न्दं, यादृच्छिकः -की -कं.

To DISCRIMINATE, *v. a.* विज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), विशिष् (c. 7. -शिनष्टि -शेष्टुं, c. 10. -शेषयति -यितुं), विविच् (c. 7. -विनक्ति -वेक्तुं, c. 10. -वेचयति -यितुं), लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), परिच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), विभ्रर् (c. 10. -चारयति -यितुं), पृथङ्, विज् (c. 3. वेवेक्ति, विजितुं), विभू (c. 10. -भावयति -यितुं).

DISCRIMINATED, *p. p.* विशेषितः -ता -तं, कृतलक्षणः -खा -खं, विविक्तः -क्ता -क्तं, परिच्छिन्नः -न्ना -न्नं, विज्ञातः -ता -तं, पृथङ्कृतः -ता -तं, विचारितः -ता -तं.

DISCRIMINATION, *s.* (The act) विवेकः, विवेचनं, परिच्छेदः -दनं, विज्ञानं, अर्थविज्ञानं, अर्थज्ञानं, विभावनं, विचारः, व्यवच्छेदः, विक्तिः *f.*, विवेकदृष्टान्तं, विवेकान्तं, विशेषणं, पृथक्करणं, पृथगालता, अवधारणं.—(The state) विशिष्टता, परिच्छिन्नता, विविक्तता; 'discrimination of right and wrong,' सदसद्विवेकः; 'want of discrimination,' अविवेकः -कता.

DISCRIMINATING, *a.* विशेषकः -ज्ञा -ज्ञं, विवेकदृष्टा -श्चा -श्च (न), अर्थज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

DISCRIMINATIVE, *a.* विवेकी -किनी -क्ति (न), विशेषकः -का -कं, परिच्छेदकः -का -कं, भेदकारी -रिणी -रि (न), विभावकः -का -कं, वि-जिता -वी -वृ (तु).

DISCURSIVE, *a.* (Wandering from one topic to another) बहुविधयः-या-यं, नानावस्तुविधयकः-का-कं, अनेकार्थः-धा-धं, पट्टयः-धा-धं, नानाप्रसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं. इतस्ततो भ्रमणशीलः-ला-लं, अस्थिरः-रा-रं, पचलः-ला-लं.—(Argumentative) तार्किकः-को-कं, विचारो-रिणी-रि (न).

DISCUS, *s.* चक्रं. लौहचक्रं, अट्टनं; 'of Vishnu,' शिबदंतं.

To DISCUSS, *v. a.* विचर् in caus. (-चारयति-यितुं), वितर्कं (c. 10. -तर्कयति-यितुं), निरूपं (c. 10. -रूपयति-यितुं), विमृशं (c. 6. -मृशति-यितुं), परिमृशं, समीक्षं (c. 1. -ईक्षते-यितुं), परीक्षं, विभू (c. 10. -भाषयति-यितुं), मपु (c. 1. -मपति-यितुं), यादानुवादं कृ.

DISCUSSED, *p. p.* विचारितः-ता-तं, मथितः-ता-तं, विचः-ता-तं, विचः-ता-तं, विचः-ता-तं.

DISCUSSION, *s.* विचारः-रणा, वितर्कः-कैयं, यादानुवादः, यादप्रतिवादः, विमर्शः, परीक्षा, विवेचनं-ना, समीक्षा, प्रसमीक्षा, विभावनं, सम्प्रधारणा; 'topic under discussion,' प्रसङ्गः, प्रस्तावः; 'under discussion,' प्रस्तुतः-ता-तं; 'result of discussion,' मथितायै.—(Dispersion) विद्रावणं, विक्षेपः.

DISCUSSING, *a.* विचारकः-का-कं, विभावकः-का-कं, विमर्शी-श्रीनी-श्री (न).

DISCUSSIVE, *a.* दुष्टपातुनाशकः-का-कं, दुष्टसविद्रावकः-का-कं, शोषहन्.

DISCUTIENT, *a.* शोषप्रः-म्री-मं. शोषमिह, शोषहन्, विस्फोटप्रः-म्री-मं.

DISDAIN, *s.* अवज्ञा-ज्ञानं, अवहेला-लनं, उपेक्षा, अवमानं, उन्मापः, गहै-हैयं, पृथा, कुत्सा-स्तनं, हेलनं, निराकरणं, पराकरणं, खोदयं, अवलेपः.

To DISDAIN, *v. a.* अवज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), अवमनं (c. 1. -मन्यते-मनुं), गहै (c. 1. -गहैते-हैतुं), कुत्स् (c. 10. -कुत्सयति-यितुं), उपेक्षं (c. 1. -ईक्षते-यितुं), लपुक्, तुच्छीकृ, पराकृ, निराकृ, कदपीकृ, प्रतापय (c. 2. -चष्टे).

DISDAINED, *p. p.* अवज्ञातः-ता-तं, गर्हितः-ता-तं, कुत्सितः-ता-तं, उपेक्षितः-ता-तं, कदपितः-ता-तं, पराकृतः-ता-तं, निराकृतः-ता-तं.

DISDAINFUL, *a.* अवमानो-निनी-नि (न), सावहेलः-ला-लं, सावज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सावलेपः-पा-पं, उपेक्षकः-का-कं, सोन्मापः-पा-पं, पृथी-यिनी-यि (न).

DISDAINFULLY, *adv.* सावज्ञानं, सोन्मापं, सावहेलं, सावलेपं, अवमानेन, उपेक्षया.

DISDAINFULNESS, *s.* अवलिमता, सावलेपनं, सोन्मापता, खोदयं.

DISEASE, *s.* रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, पीडा, रुक् (न), रुजा, रुग्णता, गदः, उपतापः, आग्निः *f.*, कष्टं, अस्वास्थ्यं, दुःखं, विकारः, विकृतिः *f.*, विकरः, अमः, अमसः, मृशुभयः, क्लेशः, तापः.

To DISEASE, *v. a.* रोगेण पीडं (c. 10. पीडयति-यितुं) or अपु (c. 10. अपयति-यितुं), दुःखं (c. 10. दुःखयति-यितुं), क्लिप् (c. 9. क्लिपयति-यितुं), क्लेशिणी.

DISEASED, *p. p.* or *a.* रोगी-गिणी-मि (न), रोगवान्-वतो-वत् (न), रोगार्तः-ज्ञा-ज्ञं, रोगग्रस्तः-स्ता-स्तं, सरोगः-गा-गं, व्याधितः-ता-तं, सामयः-या-यं, अनी-निनी-मि (न), आनुष्ठाय-रं, अस्वस्थः-स्था-स्थं, विकारो-रिणी-रि (न), विकृतः-ता-तं, अभ्याक्तः-ता-तं, अभ्यमित्रः-ता-तं, आमयावी-विनी-वि (न).

To DISEMBARK, *v. a.* उद्ग in caus. (-तारयति-यितुं), नौकायाः or पोताद् अवतु in caus. or अवहृ in caus. (-रोपयति-यितुं), उत्कूल (nom. उत्कूलयति-यितुं).

To DISIMBARK, *v. n.* उद्ग (c. 1. -तारति-रितुं-रोतुं), प्रसुनं, नौकायाः or पोताद् अवतु or अवहृ (c. 1. -रोहति-रोतुं).

DISEMBARKATION, *s.* उतरणं, प्रसुनरणं, नौकाया अवतरणं or अवरोहणं.

DISEMBARKED, *p. p.* उतरीयः-धा-धं, अवतरीयः-धा-धं, अवहृतः-टा-टं, सतिनीः-नीः-नु. उत्कूलितः-ता-तं.

To DISSEMBITTER, *v. a.* तिक्तरसं or तिक्लवम् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), सतिक्तं-क्ता-क्तं कृ, तिक्लवज्जीतं-ता-तं कृ, मधुरीकृ, सुरसं-सा-सं कृ.

DISEMBODIED, *p. p.* व्यसदेहः-हा-हं, अङ्गहीनः-ना-नं, त्यक्तदेहः-हा-हं, देहान्तः-ता-तं, अशरीरः-रा-रं, विगतदेहः-हा-हं, कायवर्जितः-ता-तं, अनङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.

To DISEMBOGUE, *v. a.* सलिलं समुद्रे निर्गम् in caus. (-गमयति-यितुं) or प्रसु in caus. (-सावयति-यितुं) or मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षं).

To DISEMBOGUE, *v. n.* निर्गम् (-गच्छति-गन्तुं), निम् (c. 1. -सरति-सन्तुं), अपसु, समुद्रं विष् (c. 6. विशति, वेष्टुं) or प्रविष् or निविष्.

To DISEMBROIL, *v. a.* व्यामोहान् or उद्वेगान् or व्यस्तानाद् उद्ग (c. 1. -हरति-हर्तुं) or मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षं), निरुत्यातं-ता-तं कृ, निरु-पट्टं-धा-धं कृ.

To DISENCHANT, *v. a.* मन्त्रं or अभिचारं or वशक्रियां प्रतिकृ, मन्त्रप्रभावात् or अभिचारवशाद् उद्ग (c. 1. -हरति-हर्तुं) or मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षं), अभिचारमद्ग कृ.

To DISENCUMBER, DISCUMBER, *v. a.* भारान् or विघ्नान् उद्ग (c. 1. -हरति-हर्तुं) or मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षं), प्रतिपन्थान् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), निविमोक्षं, निविम (nom. निविमयति-यितुं), विशुष् in caus. (-शोधयति-यितुं), निष्प्रायहं-हा-हं कृ.

To DISENGAGE, *v. a.* (Separate) विपुनं (c. 7. -पुनक्ति-योक्तुं), विधिष् in caus. (-रोपयति-यितुं).—(Disentangle) मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षं, c. 10. मोचयति-यितुं), विमुष्, निर्मुष्, मोक्षं (c. 10. मोक्षयति-यितुं), विमोक्षं, उद्ग (c. 1. -हरति-हर्तुं), विशुष् in caus. (-शोधयति-यितुं).—(Withdraw the mind) मनो निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं).

To DISENGAGE, *v. n.* मुष् in pass. (मुच्यते), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तुं), विरुत् in pass. (-रज्यते), आत्मानं निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं); 'to be disengaged, at leisure, प्राप्तायकाशः-ज्ञा-ज्ञं भू, सायकाशः-ज्ञा-ज्ञं भू, अवसरं प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), कार्यरहितः-ता-तं भू, कार्यशून्यः-न्या-न्यं भू.

DISENGAGED, *p. p.* (Extricated) मुक्त-क्ता-क्तं, विमुक्त-क्ता-क्तं, उक्तीयः-धा-धं, समुद्धतः-ता-तं.—(At leisure) अवकाशप्राप्तः-ता-तं, प्राप्तायकाशः-रा-रं, व्यापारशून्यः-न्या-न्यं, निष्वापारः-रा-रं, निष्क्रियः-या-यं.

To DISENTANGLE, *v. a.* मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षं, c. 10. मोचयति-यितुं), विमुष्, निर्मुष्, विनिर्मुष्, मोक्षं (c. 10. मोक्षयति-यितुं), उद्ग (c. 1. -हरति-हर्तुं), समुद्ग, उद्ग in caus. (-तारयति-यितुं), निरु, विशुष् in caus. (-शोधयति-यितुं).—(Remove obstacles) विघ्नान् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं) or ह (c. 1. हरति, हर्तुं), निविमोक्षं, निष्प्रायहं-हा-हं कृ.

To DISENTHRAL, *v. a.* दास्यान् or दासभावाद् or परवशाद् or पराधीनत्वाद् मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षं) or विमुष् or निरु in caus. (-तारयति-यितुं) or मोक्षं (c. 10. मोक्षयति-यितुं).

To DISENTRANCE, *v. a.* निर्भरस्वत्वात् or मूर्खेनात् प्रबुष् in caus. (-वोपयति-यितुं).

DISESTEEM, *s.* अनादरः, अवमाननं, उपेक्षा, अवमानं, अवज्ञा, अवधीरणं, असेवनं.

To DISESTEEM, *v. a.* अवमनं (c. 4. -मन्यते-मनुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), उपेक्षं (c. 1. -ईक्षते-यितुं), अवधीरं (c. 10. -धीरयति-यितुं), कदपे (c. 10. -अपेयते-यितुं), लपुक्, तुच्छीकृ, मन्दाटः-रा-रं भू.

DISFAVOUR, *s.* अप्रसादः, अप्रसन्नता, अननुग्रहः, निग्रहः, वैमुख्यं, अदृष्टिः *f.*, अनाग्रयः, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, अननुकूलता, अनुरोधाभावः, अनुपकारः.

To DISFAVOUR, *v. a.* न अनुग्रहं (c. 9. -गृह्णाति-गृहीतुं), न अनुकूलं (nom. अनुकूलयति-यितुं), न प्रसदं (c. 6. -सोदति-सन्तुं), अप्रसन्नः.

-ता-नें भू, अप्रसादं कृ, न उपकृ.

DISFIGURATION, *s.* विरूपकरणं, अपरूपीकरणं, कदाकारकरणं, विकृतिकरणं.
To DISFIGURE, *v. a.* विरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, अपरूपीकृ,
कुरूपीकृ, विकृ, कदाकारीकृ, व्यङ्गीकृ, विकलीकृ.

DISFIGURED, *p. p.* विरूपितः -ता -तं, विरूपः -पा -पी -पं, अपरूपः -पी -पं,
कुरूपः -पी -पं, विकृतः -ता -तं, विकृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, विकृताकारः -रा -रं,
विकृताकृतिः -तिः -ति, विकलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, व्यङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

DISFIGUREMENT, *s.* विरूपता, वैरूप्यं, कुरूपता, अपरूपता, वैकृत्यं, व्यङ्गता.
To DISFRANCHISE, *v. a.* महासभायां प्रतिनिधिप्रेरणाधिकाराद् भंश in
caus. (भंशयति -यितुं) or व्यु in caus. (व्याययति -यितुं), पौरत्वलोपं
कृ, अधिकारं ह (c. 1. हरति, हर्तुं).

DISFRANCHISEMENT, *s.* अधिकारलोपः, अधिकाराद् भंशनं, अधिकारहानिः *f.*
To DISGORGE, *v. a.* उद्गृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं), वम (c. 1. वमति
-मितुं), उद्गम, उन्मथि (c. 6. -धियति -धेयुं), ऊर्ध्वं धिप्, छर्दे (c. 10.
छर्दयति -यितुं).

DISGORGEMENT, *s.* उत्तारः -रथं, उद्गिरणं, वमः -मनं, वानिः *f.*, कर्तृशोथनं.

DISGRACE, *s.* अवयशः *n.* (स्), अवयशः *n.*, अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*,
अपमानं, अवयतिः *f.*, कुख्यातिः, अपयशः, अपकथः, अनादरः, कलङ्कः,
अपकलङ्कः, मर्यादाहानिः *f.*, पराभवः, परिभवः, अभिभवः, अप्रतिष्ठा,
अमर्यादा; 'disgrace of the family,' कुलकञ्जलः, कुलाङ्कारः.

To DISGRACE, *v. a.* (Cause dishonour) अवयशः कृ, अकीर्तिं कृ, साप-
मानं -नां -नं कृ, कलङ्कं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), कुख्यातिं
जन् in caus. (जनयति -यितुं), लज्जां कृ. —(Degrade, put out of
favour) पदाद् भंश in caus. (भंशयति -यितुं) or व्यु in caus.
(व्याययति -यितुं) or अपकृप् (c. 1. -कपति -कृष्टुं) or निराकृ.

DISGRACED, *p. p.* सापमानः -ना -नं, कलङ्कितः -ता -तं, अवशोपहतः -ता -तं.

DISGRACEFUL, *a.* अकीर्तिकरः -री -रं, अवयशस्करः -री -रं, अवयशस्यः
-स्या -स्यं, कलङ्ककरः -री -रं, लज्जाकरः -री -रं, अपमानजनकः -का -कं,
कलङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (न), अमर्यादाननकः -का -कं, निन्दाकरः -री -रं.

DISGRACEFULLY, *adv.* सापमानं, अवयशस्यं, अकीर्तिकरं, लज्जाकरं, गहितं.

DISGRACIOUS, *a.* अप्रसन्नः -ना -नं, अननुकूलः -ला -लं, निरुपरोधः -धा -धं,
विमुखः -खी -खं, अप्रीतिकरः -री -रं, असन्तोषजनकः -का -कं.

To DISGUISE, *v. a.* (Conceal by an unusual dress) अन्यवेशेन or
पेशान्तरेण छद् (c. 10. छादयति -यितुं), कपटवेशेन or छसवेशेन गुह्
(c. 1. गूहति -हितुं, c. 10. गूहयति -यितुं), विडस् (c. 10. -डस्यति -यितुं),
आकारोपनं कृ; 'disguise one's self,' अन्यवेशं परिधा (c. 3.
-दधाति -धत्ते -धातुं) or धृ in caus. (धारयति -यितुं), आकारोपनं कृ,
आत्मरूपं or आत्मदेहं गुह्, आत्माकारपरिवर्तनं कृ. —(Conceal, cloke)
छद्, गुप् in des. (गुगुप्सते -प्सितुं), प्रावृ (c. 5. -पृथोति -वरितुं -रीतुं).
—(Disfigure) विरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, विकृ;
'disguise one's intentions,' स्वाभिप्रायगोपनं कृ.

DISGUISE, *s.* (Dress for concealing the person) कपटवेशः, छसवेशः,
अन्यवेशः, वेशान्तरं, कृत्रिमवेशः, वेशः. —(Act of disguising) आका-
रगोपनं, वेशान्तरधारणं, विडम्बनं, अभिनयः. —(Counterfeit appear-
ance, false show) छद् *n.* (न), व्यपदेशः, अपदेशः, व्याघः, छलं,
लक्ष्यं, लक्षं.

DISGUISED, *p. p.* वेशधारी -रिणी -रि (न), कपटवेशी -शिनी -शि (न)
or छसवेशी, कपटवेशः -शा -शं, कपटरूपी -पिणी -पि (न), अलक्ष्य-
लिङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, अलक्षितः -ता -तं; 'disguised as a Brahman,'
द्विनरूपी *m.* (न), द्विजवेशः; 'disguised censure,' व्याकनिन्दा.

DISGUISEMENT, *s.* आकारगोपनं, छसवेशधारणं, विडम्बनं, कपटरूपग्रहणं.

DISGUST, *s.* वीभत्सः -त्सं, घृणा, अरुचिः *f.*, गर्हा, कुत्सा, विद्वृत्तं, वैकृतं,
-त्तं, चिकारः, अरतिः *f.*, वैराग्यं, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, निवेदः.

To DISGUST, *v. a.* वीभत्सं or अरुचिं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं),
वैकृत्यम् उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).

DISGUSTED, *p. p.* जातवीभत्सः -त्सा -त्सं, विकृतः -ता -तं, अरतः -ता -तं.

DISGUSTFUL, DISGUSTING, *a.* वीभत्सजनकः -का -कं, घृणोत्पादकः -का -कं,
अरुचिरः -रा -रं, अहृद्यकृत् *m. f. n.*, वैराग्यकृत्, कुत्सितः -ता -तं,
गर्हः -हो -हं.

DISH, *s.* शरायः, पात्रं, भाजनं, भोजनपात्रं, भाण्डं; 'middle-dish,' सूदः, सिद्धान्तं.

To DISH UP, *v. a.* पात्रस्य मांसव्यञ्जनानां परिधिम् in caus. (-वेपयति -यितुं).

DISH-CLOUT, *s.* शरायमाञ्जनः पटः, पात्रसम्माञ्जनार्थं चीरं.

DISH-WATER, *s.* भोजनपात्रप्रक्षालनेन घृतचेहादिमलिनं जलं.

DISHABILLIE, *a.* दुर्वासाः -साः -सः (स्), कुचेलः -ला -लं, अविनीतवेशः
-शा -शं, अनलङ्कितः -ता -तं, अकृताभरणः -शा -शं, विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं.

DISHABILLE, *s.* लघुवासः *n.* (स्), शिथिलवस्त्रं, शयनगृहे परिधेयं वसनं.

To DISHABIT, *v. a.* निर्वस् in caus. (-वासयति -यितुं), वासस्थानाद् वहिष्कृ.

To DISHEARTEN, *v. a.* आशां or मनो भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्गुं), आशाभङ्गं कृ,
अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं), विषण्णीकृ, निर्विषण्णीकृ, विपादं जन्
in caus. (जनयति -यितुं), निराशीकृ.

DISHEARTENED, *p. p.* भग्नमनः -नाः -नः (स्), भग्नाशः -शा -शं, विषयः
-शा -शं, अवसादितः -ता -तं, दीनचेतनः -ना -नं, दीनमनस्कः -स्का -स्कं,
ज्ञानाशः -शा -शं.

DISHVELLED, *a.* प्रघिततः -ता -तं, प्रकीर्णः -शी -शं, झषः -था -थं;
'having dishevelled hair,' विगलितकेशः -शी -शं, मुक्तकेशः -शी
-शं, विस्त्रकेशः -शी -शं, व्याममूढकेशः -ना -नं.

DISHONEST, *a.* (Void of probity) असाधुः -धुः -ध्वी -धु, अशुचिः -चिः
-चि, अधार्मिकः -की -कं, अन्यायवर्दी -र्दिनी -र्दि (न), अनुनुप्रकृतिः
-तिः -ति, वक्रः -क्रा -क्रं, वक्रो -क्रिणी -क्रि (न), निन्दः -दा -धं, कुटिलः
-ला -लं, अभद्रः -द्रा -द्रं, खलः -ला -लं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, कपटी -टिनी
-टि (न), कापटिकः -की -कं, विषमः -मा -मं, दार्ष्टिकः -की -कं, कीटिकः
-की -कं, कीटः -टी -टं, निकृतः -ता -तं, असरलः -ला -लं. —(Un-
chaste woman) भद्रा, व्यभिचारिणी, असाध्वी, असती. —(Obscene)
अशुद्धः -द्धा -द्धं, गहितः -ता -तं.

DISHONESTLY, *adv.* असाधु, अशुचि, अन्यायेन, कुटिलं, विषमं, धूर्तवत.

DISHONESTY, *s.* (Want of probity) असाधुत्वं, अशुचित्वं, खलता,
दुष्टता, अधर्मेः, असरलता, असारत्यं, अनुनुता, निन्दता, वक्रता,
कीटित्वं, कापट्यं, कीटं, अशुद्धता, अदाधियस्यं, माया. —(Unchastity
in a woman) असतीत्वं, असाध्वीत्वं.

DISHONOUR, *s.* अपमानं, अनादरः, अवमानं -नना, विमानं, अवयशः *n.* (स्),
अवयशः, अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, अमर्यादा, अवज्ञा, परिभवः, तिर-
स्कारः, उपेक्षा, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अपयशः, अपकथः, अप्रतिष्ठा,
अख्यातिः *f.*, मर्यादाहानिः *f.*, अङ्गनं.

To DISHONOUR, *v. a.* (Cause disgrace) अपमानं कृ, अवयशः कृ,
कलङ्कं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), अकीर्तिं जन् (c. 10.
जनयति -यितुं), लज्जां कृ, सापमानं -नां -नं कृ. —(Dishonour a
maiden) कन्यां दुष् in caus. (दूषयति -यितुं). —(Treat with dis-
honour) अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं),
अवधीर् (c. 10. -धीरयति -यितुं), लघूकृ.

DISHONOURABLE, *a.* अपमान्यः -न्या -न्यं, अवमाननीयः -या -यं, अनाय्यः
-न्या -न्यं, अवयशस्करः -रा -रं, अकीर्तिकरः -री -रं, अपमानजनकः
-का -कं, कलङ्ककरः -री -रं.

DISHONOURABLY, *adv.* अनार्यं, अनार्यवत्, अपमानप्रकारेण.
 DISHONoured, *p. p.* अपमानितः -ता -तं, अपमानितः -ता -तं, विमानितः -ता -तं, अनर्चितः -ता -तं, अनादृतः -ता -तं, अनपचितः -ता -तं, कानूतः -ता -तं.
 DISHONOURER, *s.* अपमानकः *m.* (नृ), अनादरकृत्, उपेक्षकः, अपमानात् *m.* (नृ).
 DISHUMOUR, *s.* प्रकृतिकटुत्वं, प्रकृतिककेशवं, स्वभाववक्रता, दुःशीलता, वक्रशीलता, अरुणद्वं.
 DISINCLINATION, *s.* विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, विमुखता, वैमुख्यं, अनिहा, निरीहता, अनिच्छा, अरुचिः *f.*, विमतिः *f.*, पराङ्मुखता, अप्रीतिः *f.*, निग्रहः, अस्यहा, अप्रवृत्तिः *f.*, अप्रियत्वं.
 To DISINCLINE, *v. a.* विरक्तं in caus. (-रक्तयति -यितुं), वैरक्त्यं or वैमुख्यं or अनिच्छां जन (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), पराङ्मुखं -खां -खं कृ.
 DISINCLINED, *p. p.* पराङ्मुखः -खी -खं, विमुखः -खी -खं, विरक्तः -क्ता -क्तं, विरक्तावः -वा -वं, विमत्तः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, अनिच्छुः -च्छुः -च्छुः, निरीहः -हा -हं, निःस्मृहः -हा -हं, निरभिलाषः -पा -पं, अप्रवृत्तः -त्ता -त्तं.
 DISINGENUOUS, *a.* अनुदारः -रा -रं, असरलः -ला -लं, सदक्षिणः -णा -यं, वक्रभावः -वा -वं, अशुचिः -चि -चि, सत्याजः -जा -जं, कापटिकः -की -कं, कुटिलस्वभावः -वा -वं, कृपणः -णा -यं, मलायकः -का -कं, कदम्बः -म्बा -यं.
 DISINGENUOUSLY, *adv.* अनुदारं, असरलं, अशुचि, सत्याजं, कापट्येन, कुटिलं.
 DISINGENUOUSNESS, *s.* अनौदार्यं, असारत्वं, अशुचिता, अदाधिर्यं, भाववक्रता, कौटिल्यं, सत्याजत्वं, कापट्यं, कार्यर्यं, खलता, दुष्टता, माया.
 DISINHERISON, *s.* (Act of disinheriting) पैतृकरिक्पदेदः, पैतृकरिक्पलोपः, विभागशून्यकरणं. — (The state) पैतृकाधिकारहानिः *f.*, विभागशून्यता.
 To DISINHERIT or DISHERIT, *v. a.* निर्भञ्ज् in caus. (-भाजयति -यितुं), विभागशून्यं -न्यां -न्यं कृ, पैतृकधनं or पैतृकरिक्पम् अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), पैतृकाधिकाराद् भञ्ज् in caus. (भञ्जयति -यितुं), गोत्ररिक्पलोपं कृ.
 DISINHERITED, *p. p.* निर्भाजितः -ता -तं, विभागशून्यः -न्या -न्यं, पैतृकाधिकाराद्भञ्जितः -ता -तं, पैतृकधनहीनः -ना -नं, अनधिकारः -रा -रं.
 To DISINTER, *v. a.* शवं or मृतशरीरम् उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं).
 DISINTERRED, *p. p.* उत्खातः -ता -तं, प्रोत्खातः -ता -तं, समाधिबहिष्कृतः -ता -तं.
 DISINTERESTED, *a.* निमैमः -मा -मं, अममः -मा -मं, अमामकः -की -कं, निष्कामः -मा -मं, अकामात्मा -त्मा -त्त (नृ), अनात्मनीनः -ना -नं, मुक्तसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निजलाभनिवृत्ततृष्णाः -ष्णा -ष्णं, स्वार्थनिरपेक्षः -क्षा -क्षं, विमलायकः -का -कं, विपक्षपातः -ता -तं, अपक्षपाती -तिनी -ति (नृ), निःस्वार्थी -र्थिनी -र्थि (नृ) or अस्वार्थार्थी, अस्वार्थलुप्सुः -प्सुः -प्सु, उदासीनः -ना -नं, अहैतुकः -का -कं, अकिञ्चनः -ना -नं, वृत्तिघ्नानः -ना -नं, निरीहः -हा -हं.
 DISINTERESTEDLY, *adv.* निमैमं, निष्कामं, स्वार्थनिरपेक्षं, निमैमत्वात्, विपक्षपातं.
 DISINTERESTEDNESS, *s.* निमैमत्वं, अममत्वं -ता, निष्कामत्वं, निःसङ्गत्वं, निरीहता, अस्वार्थार्थित्वं, विपक्षपातत्वं, अपक्षपातता, उदासीनता, औदास्यं.
 To DISJOIN, *v. a.* वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विप्रयुज्, विच्छिद्य् (c. 10. -छेपयति -यितुं).
 DISJOINED, *p. p.* वियुक्तः -क्ता -क्तं, विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, विनियुक्तः -क्ता -क्तं, विच्छिद्यः -द्या -द्यं, असंलग्नः -ग्ना -ग्नं, असंसक्तः -क्ता -क्तं, व्यवहितः -ता -तं.
 To DISJOINT, *v. a.* (Put out of joint) विसन्धीकृ, सन्धिचोटनं कृ, सन्धिं भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं), विसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं). — (Separate) वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विसंयुज्, विच्छिद्य् in caus. (-छेपयति -यितुं). — (Carve) व्यवच्छिद्य् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), निकृत्

(c. 6. -कृनति -कृत्तुं).
 To DISJOINT, *v. n.* विसन्धीकृ, विसंयुज् in pass. (-युज्यते).
 DISJOINTED, *p. p.* विसन्धितः -ता -तं, असंश्लिष्टः -द्या -द्यं, असंहतः -ता -तं. — (Not coherent) असंसद्गः -ङ्गा -ङ्गं, अनन्वितः -ता -तं, निर्युक्तिकः -की -कं.
 DISJOINTING, *s.* विसन्धीकरणं, विगन्धानं, विसंयोगः, सन्धिच्छेदः, व्यवच्छेदः.
 DISJUNCT, *a.* वियुक्तः -क्ता -क्तं, विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, विसंयुक्तः -क्ता -क्तं, विच्छिद्यः -द्या -द्यं, असंलग्नः -ग्ना -ग्नं, पृथग्भूतः -ता -तं.
 DISJUNCTION, *s.* वियोगः, विसंयोगः, विप्रयोगः, निर्युक्तिः *f.*, असंयोगः, विच्छेपः, असन्धानं, विभेदः, सङ्गवियुतिः *f.*, आसङ्गत्यं; 'of letters,' अवसानं.
 DISJUNCTIVE, *a.* निर्युक्तिकः -की -कं, वियोगी -गिनी -गि (नृ), विभेदकरः -री -रं.
 DISJUNCTIVELY, *adv.* वियोगतस्, विसंयोगतस्, विच्छेपेण, विसंयुक्तं, पृथक्.
 DISK, *s.* (Of the sun, &c.) विसः -सं, मखलं, परिधिः *m.*, परिवेशः, उपसूर्यकं, सूर्यमखलं. — (Quoit) चक्रं.
 DISLIKE, *s.* अप्रीतिः *f.*, अप्रेम *n.* (नृ), अप्रियता -त्वं, विप्रियता -त्वं, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, विमतिः *f.*, द्वेषः, निग्रहः, विद्विष्टता, द्वेषता, अरुचिः *f.*, असौहार्दं, विमुखता, पराङ्मुखता, वैमुख्यं, अनिच्छा, अनौहा, विध्वंसः, अनिष्टता.
 To DISLIKE, *v. a.* न अभिमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), न अनुमन्, न इप् (c. 6. इच्छति, एपितुं), न अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), न प्रतिनन्द, न अनुरुप् (c. 4. -रुच्यते -रोहं); द्विप् (c. 2. द्वेष्टि -ष्टुं), विद्विप्, विरञ्ज् in pass. (-रञ्ज्यते); न प्री (c. 9. प्रीयति or c. 4. प्रीयते), न अनुरुप् (c. 10. -रोचयति -यितुं) or expressed by the neut. form रोचते; as, 'he dislikes that,' तत् तस्मै न रोचते.
 DISLIKED, *p. p.* अप्रियः -या -यं, विप्रियः -या -यं, द्विष्टः -द्या -द्यं, विद्विष्टः -द्या -द्यं, अनिष्टः -द्या -द्यं, अनभिमतः -ता -तं, अप्रीतिकरः -री -रं.
 To DISLIKEN, *v. a.* असमानिकृ, असमीकृ, असदृशं -शं -शं कृ, अनुत्पीकृ.
 DISLIKENESS, *s.* असमानता, असाम्यं, असदृश्यं, अनुत्पता, वैषम्यं.
 To DISLOCATE, *v. a.* विसन्धीकृ, सन्धिचोटनं कृ, सन्धिं or सन्धियग्रन्थं जुट् (c. 10. चोटयते -यितुं) or भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं), विसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धिम् उत्तृ in caus. (-सारयति -यितुं) or स्थानान्तरिकृ.
 DISLOCATED, *p. p.* विसन्धितः -ता -तं, विसन्धीकृतः -ता -तं, जुटितः -ता -तं, सन्धिच्युतः -ता -तं, च्युतग्रन्थिः -न्थिः -न्थि.
 DISLOCATION, *s.* चोटनं, सन्धिचोटनं, सन्धिभङ्गः, ग्रन्थिभङ्गः, विसन्धानं, विसन्धीकरणं, सन्धिच्युतिः *f.*; 'of hand and foot,' करपादचोटनं.
 To DISLodge, *v. a.* (Remove from a habitation) गृहाद् बहिष्कृ or निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), निर्वेस् in caus. (-वासयति -यितुं), विवस्, विप्रवस्, स्थानान्तरिकृ, देशान्तरिकृ. — (Remove, drive away) अपसृ or निःसृ or उत्सृ in caus., निराकृ, हरीकृ, अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोत्तुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विचल् in caus. (-चालयति -यितुं).
 To DISLodge, *v. n.* अपसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), स्थानान्तरं or देशान्तरं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), निवेशनस्थानं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यज्जुं), स्थानान्तरे निविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).
 DISLODGED, *p. p.* अपसारितः -ता -तं, निःसारितः -ता -तं, विवासितः -ता -तं, बहिष्कृतः -ता -तं, निष्कासितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, स्थानान्तरं गमितः -ता -तं.
 DISLOYAL, *a.* अभक्तः -क्ता -क्तं, अभक्तिहान् -मती -मत् (नृ), क्षीणभक्ति -क्ति -क्ति, भक्तिहीनः -ना -नं, विश्वासपाती -तिनी -ति (नृ) or विश्रम्भपाती or भक्तिपाती, शत्रुसेवी -विनी -वि (नृ) or द्विद्वेषी, राजा

निद्रोही-हिणी-हि (न्), राजापथ्यकारी-रिणी-रि (न्), राजवैरी-रिणी-रि (न्).—(Not true to marriage) अभिचारी *m.* -रिणी *f.* (न्), जननुकूलः *m.*, असाध्वी *f.*, असती *f.*, अभिसारिका *f.*.

DISLOYAL, *adv.* अभिहता, भक्तिहीनत्वात्, अभिहन्, भक्तिभङ्गात्, राजद्रोहेण.

DISLOYALTY, *s.* अभिक्तिः *f.*, अभिक्तिमत्तं, भक्तिहीनता, भक्तिभङ्गः, भक्तिघातः, विश्वासभङ्गः, शत्रुसेवा, द्विद्वेषा, राजाभिद्रोहः, राजापथ्यकारित्वं.—(In love) अभिचारः.

DISMAL, *a.* दारुणः-शा-यं, दुःखी-खिनी-खि (न्), सशोकः-का-कं, सखेदः-दा-दं, खेदजनकः-दा-कं, अनिष्टावेदी-दिनी-दि (न्), उग्रः-घा-यं, घोर-रा-रं, भीरुमयः-पी-यं, रौद्रः-द्वी-द्वं, निरानन्दः-न्दा-दं.

DISMALLY, *adv.* दारुण्यं, घोरं, उग्रं, सखेदं, उग्रशोकात्, भयानकं.

DISMALNESS, *s.* दारुणता, सशोकता, उग्रता, घोरत्वं, रौद्रत्वं, भयानकत्वं.

To DISMANTLE, *v. a.* (Strip of dress) विवस्त्र (nom. विवस्त्रयति-यितुं), नगनीकृ, वस्त्रं ह (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Deprive a ship of rigging) नौकामञ्जा or नौकोपकरणं ह or अपह or अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं).—(Deprive a town of forts) नगरपरिगतं प्राचीरादि or नगरपरिकटं or नगरदुर्गं or नगरदुर्गं नष्ट in caus. (नाशयति-यितुं).

DISMANTLED, *p. p.* विवस्त्रः-स्त्रा-स्तं, हतोपकरणः-शा-यं, हतसज्जा-ज्जा-जं.

To DISMAY, *v. a.* कृत्रिममुदं or कपटवेशं or छत्रवेशम् अवतृ in caus. (-नारयति-यितुं), अपयृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं), अपायृ; उच्छद् (c. 10. -चादयति-यितुं), स्पष्टीकृ.

To DISMAST, *v. a.* कूपकं भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंज्), गुणवृक्षकम् अपह (c. 1. -हरति-हर्तुं).

DISMASTED, *p. p.* भग्नकूपकः-का-कं, हतगुणवृक्षकः-का-कं, निष्कूपकः-का-कं.

To DISMAY, *v. c.* चस् in caus. (चासयति-यितुं), विनस्, भी in caus. (भाययति or गीपयति-यितुं), विसि in caus. (-स्नाययति-स्नाययति-यितुं), विसम्प उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), (उड्डिञ् in caus. (-वेजयति-यितुं).

DISMAY, *s.* विस्रयः, साध्वसं, चासः, सन्नासः, भयं, भीषण्यं, उड्डेगः, दः.

DISMAYED, *p. p.* विरिमतः-ता-तं, सन्नस्तः-स्ता-स्तं, भीषितः-ता-तं, चासितः-ता-तं, साध्वसोपहतः-ता-तं, विलुप्तः-दा-यं.

To DISMEMBER, *v. a.* अङ्गाद् अङ्गम् अवच्छिद् (c. 7. -चिन्नति-चेतुं), अवयवशो निकृत् (c. 6. -कृन्ति-कृन्ति), गात्राणि पृथक्कृ, व्यङ्गीकृ.

DISMEMBERMENT, *s.* अङ्गव्यवच्छेदः, अवयवशो निकर्तनं, गात्राणां पृथक्करणं.

To DISMISS, *v. a.* (Send away) प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), अपसृ in caus. (-सारयति-यितुं), प्रेर् (c. 10. -ईरयति-यितुं), विसृज् (c. 6. -सृजति-सृज् c. 10. -सञ्जयति-यितुं), सम्प्रेप् in caus. (-रययति-यितुं).—(Give leave of departure) अनुज्ञा, (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं).—(Discard) अपास् (c. 4. -स्यति-स्यति), मुञ् (c. 6. मुञ्चति, मोक्ष्), अवमृच्, अवमृज्, अपमृज्, उत्सृज्; हा (c. 3. महति, हातुं), अपाहा, अपहा, विहा; उञ्च् (c. 6. उञ्चति-ञ्चति), प्रोञ्च्, प्रतिघिप् (c. 6. -घिपति-घेप्), निराकृ, पराकृ, दूरीकृ; 'to dismiss from office,' अधिकारात् or पदात् or साचिष्याद् भंश् in caus. (भंशयति-यितुं) or च्यु in caus. (च्यवयति-यितुं) or अवसृद् in caus. (-रोपयति-यितुं) or निराकृ.

Dismissed, *p. p.* प्रस्थापितः-ता-तं, अपसारितः-ता-तं, सम्प्रेषितः-ता-तं, विसञ्चितः-ता-तं, अवसृष्टः-दा-दं, निमृष्टः-दा-दं, अपास्तः-स्ता-स्तं, प्रतिघिमः-ता-तं, अपविद्धः-दा-दं, निष्कासितः-ता-तं, गमितः-ता-तं, निकृतः-ता-तं, दूरीकृतः-ता-तं; 'dismissed from office,' च्युताधिकारः-रा-रं, अधिकारात्भंशितः-ता-तं or निराकृतः-ता-तं; 'one dismissed,' अपविहलोकः.

DISMISSION, DISMISSAL, *s.* प्रस्थापनं, प्रेरणं, विसर्जनं, अपसर्जनं, अवसर्जनं, अपासनं, सम्प्रेषः-पण्यं, खण्डनं; 'from office,' अधिकाराद् भंशनं or निराकरणं or अवरोपणं.

To DISMOUNT, *v. a.* (Throw from a horse) अश्वपृष्ठात् पृत् in caus. (पातयति-यितुं) or अवतृ in caus. (-नारयति-यितुं) or उतृ.—(Throw a cannon from its carriage) युद्धयन्त्रं खवाहनाद् अवतृ in caus.

To DISMOUNT, *v. n.* अश्वद् अवसृद् (c. 1. -रोहति-रोह्), अश्वपृष्ठाद् अवतृ (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं) or उतृ, अवया (c. 2. -याति-युं), अथो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

DISMOUNTED, *p. p.* अवतीर्णः-यी-यं, उतीर्णः-यी-यं, अवसृष्टः-दा-दं.

DISNATURED, *p. p.* वात्सल्यरहितः-ता-तं, अपासलः-ला-लं, जेहहीनः-ना-नं.

DISOBEDIENCE, *s.* आज्ञाभङ्गः, आज्ञाव्यतिक्रमः, आज्ञालङ्घनं, अननुवर्तनं, असेवनं, अमाननं, अशुश्रूषा, प्रतिकूलत्वं, प्रतीपता, अवशात्, अननुकूलता, अननुष्ठानं, दुःशीलता.

DISOBEDIENT, *a.* आज्ञाभङ्गकः-री-रं, आज्ञालङ्घी-क्षिनी-क्षि (न्), अनादेशकः-री-रं, अवचनकः-री-रं, अवचस्कः-रा-रं, अशुश्रूषुः-यु-यु, अननुवर्ती-क्षिनी-क्षि (न्), अननुकूलः-ला-लं, अवशः-शा-शं, अवशवर्ती-क्षिनी-क्षि (न्) प्रतीपः-पा-यं, अविधायी-यिनी-यि (न्) असेवी-विनी-वि (न्), प्रतिकूलः-ला-लं, दुःशीलः-ला-लं.

To DISOBEY, *v. a.* आज्ञां भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंज्) or लङ्घ् (c. 10. लङ्घयति-यितुं) or न सेव् (c. 1. सेवते-वितुं) or न अनुवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं) or न अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति-ज्ञातुं) or न च्यु in des. (शुश्रूषते-यितुं) or न प्रतीप् (c. 6. -इच्छति-यितुं) or न अनुविधा in pass. (-धीयते) or न अम्युपे (c. 2. अम्युपेति-युं); प्रतीप (nom. प्रतीपायते).

DISOBEYED, *p. p.* असेवितः-ता-तं, अशुश्रूषितः-ता-तं, अननुष्ठितः-ता-तं.

DISOBLIGATION, *s.* अग्रियं, विप्रियं, अनुपकारः, अपकारः, अपराधः, विध्वंसः.

To DISOBLIGE, *v. a.* अग्रियं or विप्रियं कृ or आचर् (c. 1. -चरति-रितुं); अपराप् (c. 4. -राधति c. 5. -राधोति-राध्) with gen.; अपकृ, असन्नोपं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), रोपं or मम्युम् उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).

DISOBLIGING, *a.* अग्रियकृत्-री-रं or अग्रियकृत्, अननुरोधी-धिनी-धि (न्), अननुयाही-हिणी-हि (न्), अननुकूलः-ला-लं, अनुपकारी-रिणी-रि (न्), अननुविधायी-यिनी-यि (न्), असन्नोपकृत्-री-रं, अपकारकः-का-कं, अपराधकारी-रिणी-रि (न्), व्यलीकः-का-कं.

DISOBLIGINGLY, *adv.* अग्रीया, अननुरोधेन, अननुयाभायात्, दुर्भावेन.

DISOBLIGINGNESS, *s.* अननुरोधः, अननुग्रहः, अननुकूलता, अग्रियकारित्वं, अनुपकारित्वं.

DISORDER, *s.* (Irregularity, confusion) सङ्क्रमः, उक्क्रमः, व्युक्क्रमः, क्रमभङ्गः, भग्नप्रक्रमः, व्यतिक्रमः, विसूचता, अपरिपाटिः *f.*, असंस्थानं, अव्यवस्था, अविधिः *m.*, अविधानं, जनवस्थितत्वं, व्यस्तता, विधिप्रता, सङ्कट, साङ्ख्यिकं, सङ्कीर्णत्वं, सङ्कोभः, व्यतिकटः.—(Tumult, disturbance) विप्रवः, तुमुलं, कोलाहलः, द्योभः.—(Breach of law) व्यवस्थातिक्रमः.—(Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, पीडा, व्यापद् *f.* आमयः, वैकल्यं, अस्वास्थ्यं, असुख्यता; 'disorder of stomach,' अन्नविकारः, नष्टरामयः.—(Discomposure of mind) साकुलत्वं, व्याकुलत्वं, व्यग्रता, वैकल्यं, सम्ममः; 'army in disorder,' समुत्थिन्नः, पिङ्गलः.

To DISORDER, *v. a.* (Confuse) पर्यस् (c. 4. -स्यति-स्यति), प्यस्, संभृज् in caus. (-द्योभयति-यितुं), विधुम्, विधिप् (c. 6. -घिपति-घेप्), क्रलं भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंज्) or विलुप् (c. 6. -लुम्पति-लोतुं) or उपहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), सङ्कीकृ, अस्वस्थीकृ, सङ्कीकृ, साकुलीकृ.—(Make sick) अस्वास्थ्यं or रोगं कृ or जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

DIS

-यितुं), अस्वस्थं-स्था-स्थं कृ, तोद (c. 10. पीडयति-यितुं), व्यू (c. 10. व्यययति-यितुं), उपहन्, उपतप् (c. 10. -तापयति-यितुं).—(Disturb the mind) व्याकुलीकृ, आकुलीकृ, व्याकुल (nom. व्याकुलयति-यितुं), व्यामुह (c. 10. -मोहयति-यितुं), विभम् (c. 10. -भ्रमयति-यितुं).

DISORDERED, *a.* (Deranged) व्यस्तः-स्ता-स्तं, अस्तव्यस्तः-स्ता-स्तं, असंस्थितः-ता-तं, अव्यवस्थितः-ता-तं, अनवस्थितः-ता-तं, भग्नक्रमः-मा-मं, क्रमहीनः-ना-नं, विक्षिप्तः-मा-मं, सङ्करीकृतः-ता-तं, सङ्कुलः-ला-लं, सङ्कोचः-ला-लं, व्यापन्नः-चा-चं, विगलितः-ता-तं.—(In mind) आकुलः-ला-लं, व्याकुलः-ला-लं, सम्भ्रान्तः-ना-नं, भ्रान्तमनाः-ना-नं (स्), विपरीतचेताः-ता-तं (स्), व्यग्रः-ग्रा-ग्रं, पारिष्रयः-वा-वं.—(In body) अस्वस्थः-स्था-स्थं, उपहतः-ता-तं, व्याधितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, आतुरः-रा-रं, विकारी-रिखी-रि (न्).—(As an army) पिभ्रलः-ला-लं.

DISORDERLY, *a.* (Confused) अस्तव्यस्तः-स्ता-स्तं. See DISORDERED. —(Irregular) विभिन्नकः-का-कं, अनवस्थितः-ता-तं, अव्यवस्थितः-ता-तं, समव्यादः-दा-दं, नियमविरुद्धः-द्धा-द्धं, विपमः-मा-मं.—(Lawless, unruly) धर्मरूपी-पिनी-पि (न्), अप्रम्यः-म्या-म्यं, अवशाः-शा-शं, अनियतः-ता-तं, उच्छृङ्खलः-ला-लं.

DISORDERLY, *adv.* (Confusedly, without order) सङ्कुलं, सङ्कोचं, अक्रमेण, क्रमं विना.—(Against rule or law) अव्यवस्थितं, अप्रम्यतः, नियमविरुद्धं.

DISORDINATE, *a.* अव्यवस्थितः-ता-तं, विभिन्नः-प्री-प्रीं, निराचारः-रा-रं, अव्यवस्थितः-ता-तं, व्यभिचारी-रिखी-रि (न्).

DISORGANIZATION, *s.* निर्व्यूढः *f.*, निर्व्यूढता, संस्थानभङ्गः, क्रमभङ्गः, रीतिसंशयः.

To DISORGANIZE, DISORGANIZED. See To DISORDER, DISORDERED.

To DISOWN, *v. a.* निहृ (c. 2. -हृते-होतुं), अपहृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), अन्तःख्या, अतिख्या, प्रत्यादिशु (c. 6. -दिशति-देष्टुं), निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), अपज्ञा (c. 9. -ज्ञानीते-ज्ञातुं).

DISOWNED, *p. p.* निहृतः-ता-तं, अपहृतः-ता-तं, प्रत्याख्यातः-ता-तं.

To DISPARAGE, *v. a.* (Treat with contempt, undervalue) अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानीते-ज्ञातुं), अपवद् (c. 1. -वदति-दितुं), परिवद्, परिभू, असूय (nom. असूयति-ते-यितुं), असूय, उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते-ईक्षितुं), कदर्थे (c. 10. -अर्थयते-यितुं), अवधिष (c. 6. -धिषति-धेष्टुं), निन्द (c. 1. -निन्दति-निन्दुं), लपूकृ, तुच्छीकृ, तृणाय मन् (c. 4. -मन्यते, मन्तुं), अवमन्, अपकृप् (c. 1. -कपति-क्रुष्टुं), व्यपकृप्.—(Match unequally) अस्योग्यविवहेन सघन् (c. 9. -घमाति-घन्तुं), अनुपयुक्तसन्धं कृ.—(Impair by union with something inferior) अस्योग्यसंसर्गेण सारताम् अपहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) or अपकृप्.

DISPARAGED, *p. p.* अवज्ञातः-ता-तं, अवमन्तः-ता-तं, परिभूतः-ता-तं, कदर्थितः-ता-तं, निन्दितः-ता-तं, अपकृतः-ष्टा-ष्टं, अवगीतः-ता-तं, लपूकृतः-ता-तं.

DISPARAGEMENT, *s.* (Detraction, dishonour) असूया-यनं, असूया, असूयः *m.*, अपवादः, परीवादः, परिवादः, अवज्ञा, परिभाषणं, अपमानं, निन्दा, अवहेला, परिभयः, परिभूतिः *f.*, अपकर्षः, गुणापवादः, गुणघातः, विगानं, परदोषवादः, परावज्ञा, कलङ्ककरणं, निरस्तारः.—(Unequal match) अस्योग्यसन्धः, अनुपयुक्तविवहः.

DISPARAGER, *s.* असूयकः, असूयकः, अपवादी *m.* (न्) परिवादी *m.* गुणघाती *m.* (न्) निन्दकः; 'self-disparager,' आत्मगुणवमानी *m.* (न्).

DISPARITY, *s.* असम्यं, असमता, असमानता, वैषम्यं, विषमता, अनुत्पत्त्यं, प्रभेदः, विभेदः, भेदः, भिन्नता, प्रभिन्नता, असमप्रसं, असामप्रत्यं,

DIS

अस्योग्यता, तारतम्यं, न्यूनाधिकं, न्यूनाधिक्यं, न्यूनातिरेकः; 'in number,' संख्यावैषम्यं, विषमसंख्यात्वं.

To DISPARK, *v. a.* चार्ड सट्टेसामान्यं कृ or निरवरोधं कृ or निरावरणं कृ.

To DISPART, *v. a.* विपुञ्ज् (c. 7. -पुञ्जि-योक्तुं), विभञ्ज् (c. 1. -भञ्जति-भञ्जुं), विभिद् (c. 7. -भिन्नति-भेष्टुं), द्विधाभिद् or कृ, द्वैधीकृ, द्विखण्डीकृ.

DISPASSION, *s.* वैराग्यं, वैराग्यं, विरागः, चरागतं, अक्रोधः, शान्तिः *f.*, शमः, शान्ता, शीतास्थं, निरोहता, निरुद्धेयः, धैर्यं, जाग्रं.

DISPASSIONATE, *a.* विरागी-गिणी-गि (न्) or चरागी, विरक्तः-क्ता-क्तं, चरागः-गा-गं, चोतरागः-गा-गं, रागहीनः-ना-नं, शान्तः-न्ता-न्तं, समचित्तः-त्ता-तं, समबुद्धिः-द्धिः-द्धि, उदासी-सिनी-सि (न्), उदासीनः-ना-नं, निरघ्ननः-ना-नं, अक्रोधः-धा-धं, अपघपाती-तिनी-ति (न्).

DISPASSIONATELY, *adv.* शान्ता, शान्तचेतसा, समबुद्ध्या, असन्भवे, असहसा.

DISPATCH, *s.* See DISPATCH.

To DISPEL, *v. a.* अपनुद् (c. 6. -नुदति-नोदुं), अपानुद्, अपानुद्; निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), यस्, अपास्, अपसृ (c. 10. -सारयति-यितुं), निःसृ, उत्सृ; निराकृ, यहिष्कृ, दूरीकृ, विचल् (c. 10. -चालयति-यितुं), विनी (c. 1. -नयति-नेतुं), अपनी, विपू (c. 5. -पूनीति-ध्वितुं), निष्, अपोह (c. 1. -कहते-हितुं), विष्मा (c. 1. -धमति-ध्मातुं), हृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), अपहृ, परिहृ, हन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), नश् (c. 10. -नाशयति-यितुं); 'dispelling darkness,' तमोनुद्-दा-दं; 'dispelling fever,' चरामः-प्री-प्रीं, चरनाशकः-का-कं, चरापहः-हा-हं, चरानाकः-का-कं, 'dispelling poison,' विषपाती-तिनी-ति (न्); 'dispelling obstacles,' विमहरः-रा-रं, विमविनायकः-का-कं.

DISPELLED, *p. p.* निरस्तः-स्ता-स्तं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, अपास्तः-स्ता-स्तं, निराकृतः-ता-तं, दूरीकृतः-ता-तं, अपनोदितः-ता-तं, अपसारितः-ता-तं, निधूतः-ता-तं, विधूतः-ता-तं, अपनीतः-ता-तं, व्यपोदः-दा-दं, अपहृतः-ता-तं.

DISPELLING, *s.* अपनुक्तिः *f.*, अपनोदः, अपसारणं, निःसारणं, निरसनं, निराकरणं.

To DISPENS, *v. a.* व्यस् (c. 10. व्यययति-यितुं) c. 1. व्ययति, *rt.* इ, व्ययीकृ.

DISPENSARY, *s.* औषधगारं, औषधसंस्कारशाला, औषधपरिकल्पनगृहं, औषधनिग्राहस्थानं.

DISPENSATION, *s.* (Distribution) प्रणयनं, वितरणं, विभागकल्पना, परिकल्पनं, वण्टनं, प्रविभागः, कृतिः *f.*, परिनिवैषणं, अंशानं.—(Permission to break a law) नियमभङ्गानुमतिः *f.*, विधानलङ्घनानुमतिः, व्यवसायभङ्गानुज्ञा, व्यवहारभङ्गानुमतिः *f.*, व्यवसायशाद् विमुक्तिः *f.*, आचारभङ्गोपेक्षा, मुक्तिः *f.*, विनिमोक्तः, क्षमा, मोक्षः.—(The dealing of God with men) मनुष्यान् प्रति परमेश्वरस्य गतिः *f.* or व्यवहारः or प्रवृत्तिः *f.* or क्रियाविधिः *m.*

DISPENSATOR, *s.* विभागकल्पकः, परिकल्पकः, प्रणेतृ *m.* (न्), वितरणकृत्, वण्टनकृत्.

DISPENSATORY, *s.* औषधसंस्कारविषयो ग्रन्थः, वैद्यशास्त्रं.

To DISPENSE, *v. a.* कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकृप्, पृषक्, पृषग्, विभञ्ज् (c. 1. -भञ्जति-ते-भञ्जुं) or प्रविभञ्ज् or वितृ (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं), निन्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), यस् (c. 10. -अस्यति-यितुं), वण्ट् (c. 10. वण्टयति-यितुं); 'to dispense justice, punishment, &c.' प्रणी (c. 1. -णयति-येतुं) सम्प्रणी.

To DISPENSE WITH, *v. a.* अवसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), त्यज् (c. 1. -त्यजति-त्यज्), मुञ्ज् (c. 6. -मुञ्जति, मोक्षुं), धम् (c. 1. -धमते, धन्तुं), अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानीते-ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते-ईक्षितुं).

DISPENSED, *p. p.* परिकल्पितः-ता-तं, प्रविभक्तः-क्ता-क्तं, प्रणीतः-ता-तं.

DISPENSE, *s.* नियमभङ्गानुमतिः *f.* विधानलङ्घनदण्डा, व्यवस्थावशाद् विनिर्भोक्तः.
DISPENSER, *s.* परिकल्पकः, प्रयेता *m.* (नृ), वितरणकारी *m.* (नृ).

To DISPROVE, *v. a.* निर्जेनोक्तं, विनोक्तं, नरक्षयं -यां -नं कृ, शून्यारखं कृ, निर्मेनुयं -यां -यं कृ, अख्यमित्य कृ.

DISPROVER, *s.* नरक्षयकारी *m.* (नृ), उच्छेदकः, निर्मेनुयकारी *m.*, निर्जेनोक्तृ.

To DISPERS, *v. a.* विट् (c. 6. -किरति -करितुं -रोतुं), इतस्ततः or घट्टपा or नानादिषु विट् in caus. (-द्राययति -यितुं), विधिप् (c. 6. -धियति -धेयुं), यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विष् (c. 5. -भूनोति -भयितुं), निष्, इतस्ततो विपल् in caus. (-चालयति -यितुं) or वित् in caus. (-स्तारयति -यितुं) or अपनुद् (c. 6. -नुदति -नोदुं) or निरस् or गम् in caus. (गमयति -यितुं) or विम् in caus. (-स्तारयति -यितुं) or प्रम् or विष्मा (c. 1. -धमति -ध्यातुं) or अपय्या; 'dispersing darkness,' तमोनृदः -दा -दं, तमोपहः -हा -हं, तमोहृद -रा -रं. See DISPENSER; 'dispersing to different quarters,' अपदिश्य.

DISPENSED, *p. p.* विकीर्णः -रा -रं, विट्टतः -ता -तं, विधिप्तः -ता -तं, विगलितः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, सुव्यस्तः -स्ता -स्तं, पट्टपागतः -ता -तं, विपृतः -ता -तं, विनिधूतः -ता -तं, विभिन्नः -चा -चं, विष्कन्नः -चा -चं, प्रमृतः -ता -तं, प्रवृद्धः -जा -जं.

DISPENSEDLY, *adv.* विट्टतं, असंहतं, सुव्यस्तं, सुविलस्रं, घट्टपा, पृथक्.
DISPENSER, *s.* विद्राययिता *m.* (नृ), विकिरणकृत्; 'a dispenser of doubt,' संशयोच्छेदकः; also expressed by नृदः, प्रः, पातो *m.* (नृ), अपहः, नाशकः, हृदः, हारी *m.* (नृ), जनकः in comp.

DISPERSION, *s.* विद्रायणं, विक्षेपः -पणं, परिक्षेपः, विकिरण -रणं, प्रसारणं, विसारणं, विभेदः, बहुभागमनं.

To DISPERIT, *v. a.* उत्साहं or मनो भङ्गं (c. 7. भनक्ति, भंक्तुं), उत्साहभङ्गं कृ, साहसभङ्गं कृ, आशोभङ्गं कृ, मनोभङ्गं कृ, विपद् in caus. (-पादयति -यितुं), विपणीकृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हंस्तुं), हानीकृ, सिद् in caus. (सेदयति -यितुं).

DISPERITED, *p. p.* भग्नोत्साहः -हा -हं, भग्नमनाः -नाः -नः (स्), भग्नसाहसः -सा -सं, विपणः -णा -णं, निरुत्साहः -हा -हं, हानतेजाः -जाः -जः (स्) or निस्तेजाः, दीनमनस्कः -स्ता -स्तं, दीनचेतनः -ना -नं, खिन्नः -चा -चं.

To DISPLACE, *v. a.* (Move out of place) स्वस्थानाद् विपल् in caus. (-चालयति -यितुं) or चल् in caus. or अपम् in caus. (-स्तारयति -यितुं) or निःस् in caus. or निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or अपनुद् (c. 6. -नुदति -नोदुं) or निराकृ or अपोद् (c. 1. -ऊहते -हितुं) or अपकृप् (c. 1. -कर्षति -कर्षुं), स्थानान्तरिकृ.-(Remove from office) पदान् or अधिकाराद् भंश् in caus. (-भंशयति -यितुं) or चु in caus. (चावयति -यितुं) or निराकृ.

DISPLACED, *p. p.* स्थानभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, स्थानच्युतः -ता -तं, पदनिराकृतः -ता -तं.

DISPLACING, *s.* स्वस्थानाद् अपसारणं or अपनुक्तिः *f.* or निरसनं or निराकरणं.

To DISPLANT, *v. a.* (Remove a plant) उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), उन्मृद् (c. 10. -पादयति -यितुं), उन्मन् (c. 1. -मनति -नितुं).-(Eject a people) निर्वेस् in caus. (-वासयति -यितुं), विवस्, वासस्थानाद् निरस् (c. 4. -प्रस्यति -असितुं).

To DISPLAY, *v. a.* (Spread wide) वित् in caus. (-स्तारयति -यितुं), परिस्, विकाश् in caus. (-काशयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), प्रस् in caus. (-स्तारयति -यितुं), प्रपञ्च (c. 10. -पचयति -यितुं).-(Exhibit) प्रकाश् in caus., दृश् in caus. (दृशीयति -यितुं), प्रत्यक्षीकृ, व्यक्तीकृ, प्रकटीकृ, स्पष्टीकृ, व्यष्ट (c. 7. -जनक्ति c. 10. -जजयति -यितुं), विष् (c. 5. -वृणोति -वृणितुं -रोतुं), आविष्कृ, प्रादुष्कृ, प्रकट (nom. प्रकटयति -यितुं).-(Exhibit ostentatiously)

सगर्भं or सत्सर्भं दृश् in caus.

DISPLAY, *s.* प्रकाशनं, विकाशनं, दर्शनं, प्रपञ्चः, प्रत्यक्षीकरणं, प्रकाशीकरणं, प्रकटीकरणं, व्यञ्जनं, व्यक्तिः *f.*, विवरणं, प्रादुष्करणं, आविष्करणं.

DISPLAYED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, प्रकाशीकृतः -ता -तं, प्रकटीकृतः -ता -तं, प्रत्यक्षीकृतः -ता -तं, दर्शितः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, व्यक्तीकृतः -ता -तं.

To DISPLEASE, *v. a.* (Offend any one) कस्यापि विमित्रं or अमित्रं or व्यलोकं कृ, असन्तोषं or अतुष्टिं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), वितुप् in caus. (-तोषयति -यितुं), रोपम् उन्मृद् in caus. (-पादयति -यितुं), कुप् in caus. (कोपयति -यितुं), रुप् in caus. (रोपयति -यितुं), अपराप् (c. 4. -रायति c. 5. -रामोति -रातुं).

DISPLEASED, *p. p.* वितुष्टः -ष्टा -ष्टं, असन्तोष्टः -ष्टा -ष्टं, अप्रसन्नः -चा -चं, कृतरूपः -पा -पं, रुष्टः -ष्टा -ष्टं, परिकोपितः -ता -तं, कुपितः -ता -तं, कृतव्यलोकः -का -कं, कृतमन्युः -न्युः -न्यु, आगतमन्युः -न्युः -न्यु, नातामर्षः -र्षा -र्षं. DISPLEASEING, *a.* अमित्रः -या -यं, विमित्रः -या -यं, व्यलोकः -का -कं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, अतुष्टिकरः -री -रं, अप्रसादनकः -का -कं, अमीतिकरः -री -रं, अमुखायहः -हा -हं.

DISPLEASURE, *s.* (Offence, anger) अतुष्टिः *f.*, असन्तोषः, अमीतिः *f.*, अप्रसादः, कोपः, रोपः, मन्युः *m.*, क्रोधः, अमर्षः.-(Pain) दुःखं, अमुखायहः, उद्वेगः.

To DISPLODE, *v. a.* महाशब्दपूर्वं स्फुट् in caus. (स्फोटयति -यितुं) or विट् in caus. (-दारयति -यितुं).

DISPLOSION, *s.* महाशब्दपूर्वं स्फोटनं or विदारणं, अकस्माद् भङ्गनं.

DISPORT, *s.* क्रीडा, विहारः, खेलः *m. f.*, देयनं, विलासः, विलसितं, खेला.

To DISPORT, *v. a.* विनुद् in caus. (-नोदयति -यितुं); 'disport one's self,' विट् (c. 1. -हरति -हंस्तुं), विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), क्रीड् (c. 1. क्रीडति -दितुं), दिव् (c. 4. दीपयति, देवितुं), खेल् (nom. खेलयति -यितुं).

DISPOSAL, DISPOS, *s.* (Orderly arrangement) विन्यासः, व्यूहनं, व्यूढिः *f.*, प्रतिविधानं, संविधानं, विधानं, रचना, विरचनं, व्यवस्थापनं, व्यवस्थितिः *f.*, क्रमेण or यथाक्रमं स्थापनं, पथ्यायः, परिपाटिः *f.*-(Regulation) विनियमः, नियमकरणं.-(Distribution) परिकल्पनं, कल्पना, कृतिः *f.*, परिनिर्दिष्टणं, प्रविभागः, वरटनं.-(Bestowing) विनियोगः, वितरणं, परहस्ते समर्पणं.-(Power of distribution, right of bestowing) परिकल्पनशक्तिः *f.*, विनियोगाधिकारः.-(Control) अशीनता, यशः, यशता, अधिकारः.-(Divine disposal) परमेश्वरेन्द्रा; 'all this kingdom is at your disposal,' सर्वम् इदं राज्यं युष्मदायकं; 'this is at my disposal,' इदं ममापीनं.

To DISPOSE, *v. a.* (Employ to various purposes) विनियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्तुं), नियुज्, प्रयुज्, उपयुज्.-(Give, bestow) दा (c. 3. ददाति, दातुं), विन् (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं), निधिप् (c. 6. -धियति -धेयुं), सम् in caus. (-अर्पयति -यितुं), निधा (c. 3. -दधाति -धातुं).-(Turn to any particular purpose) अनुककर्मणि प्रयुज् or विनियुज् or उपयुज्.-(Adapt) युज् in caus. (योजयति -यितुं), नियुज्, प्रयुज्, कृप् in caus. (कल्पयति -यितुं).-(Incline, give a propension) प्रवृत् in caus. (-वर्तयति -यितुं), प्रयुज् in caus., चेष्ट in caus. (चेष्टयति -यितुं), प्रोत्सह् in caus. (-साहयति -यितुं).-(Regulate, arrange, adjust) विन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), संविधा, प्रतिविधा, व्यूह् (c. 1. -ऊहते -हितुं), विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं), क्रमेण स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), परिकृप्.

To DISPOSE OF, *v. a.* (Apply to any purpose) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्तुं), विनियुज्, नियुज्, उपयुज्.-(Transfer to any other person, sell to another) परहस्ते सम् in caus. (-अर्पयति -यितुं), विक्री (c. 9. -क्रीणीते -क्रीतुं); 'to dispose of one's daughter in

marriage,' कन्यादानं कृ, दारिकादानं कृ, दुहितरं दा.
DISPOSED, *p. p.* (Arranged, regulated) विन्यस्तः-स्ता-स्तं, प्रतिविहितः-ता-तं, विहितः-ता-तं, व्यूढः-डा-दं, व्यवस्थितः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, परिपाटीकृतः-ता-तं.—(Inclined) प्रवर्तितः-ता-तं, प्रयोजितः-ता-तं; 'disposed to take,' गृह्यालुः-लुः-लु, ग्रहीता-ची-नृ; 'disposed to fall,' पतयालुः-लुः-लु, पिपतिषुः-पुः-पु; or expressed by शील affixed; as, पतनशीलः-ला-लं.
DISPOSER, *s.* (Distributor, bestower) परिकल्पकः, दाता *m.* (नृ), प्रदाता, विनियोगकृ.—(Regulator, director) विधाता *m.* (नृ), विनियन्ता *m.* (नृ), अधिष्ठाता *m.* (नृ).
DISPOSITION, *s.* (Orderly arrangement) विन्यासः, व्यूहनं, व्युष्टिः *f.* प्रतिविधानं, विधानं, संविधानं, विरचनं, व्यवस्थापनं, पथ्योयः, क्रमेण स्थापनं.—(Temper, natural state) भावः, स्वभावः, शीलः, शीलता-त्वं, प्रकृतिः *f.*, चक्रःकरणं; 'good disposition,' सद्भावः, साधुशीलत्वं; 'bad disposition,' असद्भावः; 'an easy contented disposition,' सुखिसवभावः; 'of a virtuous disposition,' साधुशीलः, पुण्यशीलः, सत्त्वशीलः; 'disposition of body,' देहस्वभावः.—(Inclination, tendency) प्रावर्त्यं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, or expressed by शीलता-त्वं or चालुता-त्वं affixed; as, 'disposition to fall,' पतनशीलता or पतयालुत्वं.
To DISPOSSESS, *v. a.* अधिकारात् or स्वत्वाद् भ्रंशं (c. 10. भ्रंशयति-यितुं) or च्यु in caus. (आवयति-यितुं) or पत in caus. (पातयति-यितुं) or निराकृ, अधिकारं or स्वत्वं ह (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ.
DISPOSSESSED, *p. p.* भ्रंशितः-ता-तं, निराकृतः-ता-तं, वहिष्कृतः-ता-तं; 'dispossessed of one's right,' हताधिकारः-रा-रं, अधिकारभ्रंशः-डा-दं.
DISPOSURE, *s.* (Disposal, power) शक्तिः *f.*, अधिकारः, परिकल्पनशक्तिः *f.*, विनियोगशक्तिः *f.*—(Posture) स्थितिः *f.*, भूमिः *f.*
DISPRAISE, *s.* निन्दा, अपवादः, अपमंशता, निरस्तारः, उपालम्भः, अयशः *m.* (नृ).
To DISPRAISE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति-न्दितुं), निरस्तु, उपालम्भं (c. 1. -लम्भते-लम्भु), न प्रशंसं (c. 1. -शंसते-सितुं), अपवादं (c. 1. -वदति-दितुं).
To DISPREAD, *v. a.* बहुधा or इतस्ततः or नानादिषु विस्तृ in caus. (-स्तारयति-यितुं) or विधिषु (c. 6. -धिपति-धेत्तुं) or विद्वृ in caus. (-द्वावयति-यितुं).
DISPROOF, *s.* अनिश्चयः, अनिर्णयः, अप्रामाण्यं, अप्रामाण्यं, अनुपपत्तिः *f.*, खण्डनं, आशयैषं, पक्षापातः, निरासः, वायः, वाया, अशरीकरणं, अपवादः, वितर्का, उपमर्हः.
DISPROPORTION, *s.* असाम्यं, असमता, असमानता, वैषम्यं, अनुत्पत्त्यं, अयोग्यता, अनुपपत्तता, असममन्त्रं, असममन्त्र्यं.
To DISPROPORTION, *v. a.* अयुक्तं सचन् (c. 9. -प्रमाति-पन्तुं), असममन्त्रं संयुक्तं (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), अयोग्यसचन् कृ.
DISPROPORTIONABLE, **DISPROPORTIONATE**, *a.* असमः-मा-मं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, असमानः-ना-नं, अनुत्पत्त्यः-त्या-त्यं, अयुक्तः-क्ता-क्तं, असममन्त्रः-सा-सं, अनुपपत्त्यः-क्ता-क्तं, विषमः-मा-मं.
DISPROPORTIONABLENESS, **DISPROPORTIONATENESS**, *s.* असाम्यं, अयोग्यता, असमता.
DISPROPORTIONABLY, **DISPROPORTIONATELY**, *adv.* असमं, विषमं, अनुत्पत्त्यं, अयोग्यं, अयोग्यतम्, अनुपपत्त्यं, असममन्त्रं, असममन्त्र्यं.
To DISPROVE, *v. a.* खण्डं (c. 10. खण्डयति-यितुं), संसृज् (c. 10. -सृजयति-यितुं), अशरीकृ, निरसं (c. 4. -सत्यति-सतितुं), आधूषं (c. 10. -धूषयति-यितुं), वाधं (c. 1. वाधते-यितुं), निराकृ, अपवादं (c. 1. -वदति-दितुं).

DISPROVED, *p. p.* खण्डितः-ता-तं, आशयितः-ता-तं, अशरीकृतः-ता-तं, आशितः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं, निराकृतः-ता-तं, प्रत्याख्यातः-ता-तं, अविद्धः-डा-दं.
DISPROVER, *s.* खण्डनकृ, आशयकृ, वितर्काकृ, उपमर्हकारो *m.* (नृ).
DISPUTABLE, *a.* विवदनीयः-या-यं, विचारणीयः-या-यं, विचार्यः-य्या-य्यं, वितर्कः-क्या-क्यं, वितर्कणीयः-या-यं, प्रत्याख्येयः-या-यं.
DISPUTANT, *s.* तर्कौ *m.* (नृ), विवादो *m.* (नृ), वादो *m.*, वादप्रतिवादकृ, नैयायिकः, विचारणकज्ञो *m.* (नृ), मोहः, शास्त्रविरोधदर्शी *m.* (नृ).
DISPUTATION, *s.* विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, वादः, वितर्कः, तर्कः, वाक्कलहं, वादयुद्धं, वितर्का, विस्वादः, विरोधोक्तिः *f.*, विचारः, हेतुवादः.
DISPUTATIOUS, *a.* विवादार्थी-यिनी-यि (नृ), विवादी-दिनी-दि (नृ), वादानुवादशीलः-ला-लं, वितर्कापरः-रा-रं, वितर्कप्रियः-या-यं.
To DISPUT, *v. a. and n.* विवदं (c. 1. -वदते-दितुं), विस्वदं, वादानुवादं कृ, विमलपं (c. 1. -लपति-यितुं), वितर्कं (c. 1. -तर्कते-रिद्धं), वितर्कां कृ, वितर्कं (c. 10. -तर्कयति-यितुं), कलहं (nom. कलहायते), वैरं (nom. वैरायते), वाक्कलहं कृ, वाग्मुद्धं कृ, व्यवक्रुशं (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं).—(In law) व्यवहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), विवादास्पदोक्तं.
DISPUT, *s.* विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, विस्वादः, विमलपः, वाग्मुद्धं, वादयुद्धं, वाक्कलहः, वाक्कलिः *m.*, विरोधोक्तिः *f.*, वाक्मविरोधः, वितर्कः, वितर्का, विमलपक्तिः *f.*, वितर्का, विचारः, वादः, वाक्कं, कलहः, विग्रहः, द्वैषं, सन्देहः; 'matter of dispute,' विवादास्पदं.
DISPUTED, *p. p.* विचारितः-ता-तं, सन्देहः-ग्या-ग्यं, व्याहितः-ता-तं.
DISPUTER, *s.* विवादी *m.* (नृ), विवादकारी *m.* (नृ), विवादकृ *m.*, विचारकः, तर्कौ *m.* (नृ), वादो *m.* (नृ), हेतुवादी *m.* (नृ), वितर्काकारी *m.* (नृ), न्यायो *m.* (नृ), सांवादिकः.
DISQUALIFICATION, *s.* अयोग्यकरणं, अपाचीकरणं, अयोग्यत्वं-ता, अयुक्तिः *f.*, विरोधः-धित्वं, असामर्थ्यं.
DISQUALIFIED, *p. p.* अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अपाचीकृतः-ता-तं, विरुद्धः-डा-दं.
To DISQUALIFY, *v. a.* अपाचीकृ, अयोग्यं-ग्या-ग्यं कृ, अनुपपुक्तं-क्ता-क्तं कृ.
DISQUIET, **DISQUIETNESS**, **DISQUIETUDE**, *s.* उद्वेगः, चिन्तोद्वेगः, चिन्तवेदना, अपा, अशान्तिः *f.*, कष्टं, मनोदुःखं, अनिर्वृतिः *f.*, क्लेशः, आधिः *m.*, वैकल्यं, मनस्तापः, उन्नापः, व्यामोहः, विडम्बना, शीघ्रसं, नानसी अपा, व्यस्तता, अस्थिरता, चिन्ता.
To DISQUIET, *v. a.* व्यथं (c. 10. व्यथयति-यितुं), क्लिप्तं (c. 9. क्लिप्तयति, क्लेष्टं), उद्विगं in caus. (-वेनयति-यितुं), व्याकुलीकृ, आकुलं (nom. आकुलयति-यितुं), बाधं (c. 1. बाधते-यितुं), द्युभं in caus. (द्योभयति-यितुं), मुहं in caus. (मोहयति-यितुं), व्यामुहं, विमुहं, परिमुहं.
DISQUIETED, *p. p.* उद्विग्नः-ग्या-ग्यं, व्यथः-या-यं, व्यथितः-ता-तं, सथयः-या-यं, क्लिप्तः-डा-दं, परिक्लिप्तः-डा-दं, अशान्तः-न्ता-न्तं, अनिर्वृतः-ता-तं, विषुट-रा-रं, विदुट-रा-रं, उद्विग्नः-न्ता-न्तं, मोहितः-ता-तं, नातशङ्कः-ङ्गा-ङ्गं.
DISQUISITION, *s.* विचारः-रणा, वितर्कः, विमर्शः, विवेचना, परोक्षा, वितर्का.
To DISRANK, *v. a.* पदात् or अधिकाराद् भ्रंशं in caus. (भ्रंशयति-यितुं) or च्यु in caus. (आवयति-यितुं) or अपकृ (c. 1. -कथति-क्रुष्टुं).
DISREGARD, *s.* उपेक्षा, अनपेक्षा, निरपेक्षता, अनादरः, अननुष्ठानं, असेवने, अविना, अनवधानं, परित्यागः, अवक्रिया, उपास्यः, उल्लेखा, उद्वाहने, अदर्शने.—(Contempt) अवज्ञा, अवमानं, अवधीरणं.
To DISREGARD, *v. a.* उपेक्षं (c. 1. -ईक्षते-यितुं), समुपेक्षं, उपपेक्षं, अवज्ञां (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), अवधीर् (c. 10. -धीरयति-यितुं), न अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति-यितुं), न सेव् (c. 1. सेवते-यितुं), परित्यज् (c. 1. -त्यजति-त्यक्तुं).

DISREGARDED, *p. p.* उपेक्षितः -ता -तं, अनपेक्षितः -ता -तं, समुपेक्षितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, अवधीरितः -ता -तं, अवमतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं, असंवेधितः -ता -तं, अवगणितः -ता -तं, उद्भावितः -ता -तं, अननुष्ठितः -ता -तं.

DISREGARDFUL, *a.* उपेक्षकः -का -कं, निरपेक्षः -द्या -द्यं, निर्यपेक्षः -द्या -द्यं, मन्दादरः -रा -रं, अवमाननी -निनी -नि (न्), अनवधानः -ता -नं.

DISREGARDFULLY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्ष्य, उपेक्षया, अवमानेन, मन्दादरं.

DISRELIISH, *s.* अरुचिः, अनभिरुचिः, विरक्तिः, वैरक्त्यं, वैराग्यं, विरागः, अम्रीतिः, पिप्रियता, विमतिः, विमुखता, अनिच्छा, विध्वंसः—(Bad taste) कुस्तादः, विस्तादः.

To DISRELIISH, *v. a.* न अभिमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), विद्विप् (c. 2. -द्वेष्टि -ष्टुं), अरुचिं कृ, न अभिरुचं (c. 10. -रोचयति -यितुं), or expressed by the neut. form रोचते; as, 'he disrelishes that,' तत् तस्मै न रोचते.

DISREPUTABLE, *a.* अनाय्यः -य्यी -य्यं, अपमान्यः -न्या -न्यं, अयशस्यः -स्या -स्यं, अपयशस्कृ -री -रं, अकीर्तिहेकर -री -रं, अवज्ञेयः -या -यं, अप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अख्यातिजनकः -का -कं, अप्रशंसनीयः -या -यं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं.

DISREPUTABLY, *adv.* अनाय्यं, अनाय्यवत्, अयशस्यं, अप्रशंसनीयं.

DISREPUTATION, **DISREPUTE**, *s.* अयशः *n.* (स्), अपयशः *n.*, अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, दुष्कीर्तिः *f.*, अस्यातिः *f.*, कुस्यातिः *f.*, अनाय्यत्वं, चाय्यता, अप्रतिष्ठा, अमयीदा, मयीदाहानिः *f.*, अपमानं.

DISRESPECT, *s.* अनादरः, अवज्ञा -ज्ञानं, अपमानं, अवमानं -नता, अमाननं, असम्मानं, असम्मानं, परिभवः, परिभूतिः *f.*, परिभावः, अवधीरणं, उपेक्षा -द्यं, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, व्यक्रादः, अवहेलं -ला, हेलेनं, धर्षणं, अमयीदा, रीटा, असुख्यं, असुख्यं, सुख्यं.

DISRESPECTED, *p. p.* अनादृतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, अवधीरितः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं, उपेक्षितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, अवमतः -ता -तं.

DISRESPECTFUL, *a.* अवमाननी -निनी -नि (न्), परिभावी -विनी -वि (न्) -भावुकः -का -कं, उपेक्षकः -का -कं, सावहः -हा -हं, अनाय्यः -य्यी -य्यं.

DISRESPECTFULLY, *adv.* सावहानं, सावमानं, अनादरात्, उपेक्षया.

To DISROBE, *v. a.* विवस्त्रीकृ, वस्त्रम् अवतृ in caus. (-तारयति -यितुं) or उक्तृ (c. 1. -करोति -कुरु) or अपनह (c. 4. -नसति -नष्टुं) or उच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं), नग्नोक्तृ.

DISROBED, *p. p.* विवस्त्रः -स्ता -स्तं, वस्त्रविपृतः -ता -तं, नग्नोक्तः -ता -तं.

DISRUPTION, *s.* भङ्गः, भेदः, विभेदः, विदारः -रणं, विदरः, भिदा, विपटनं.

DISSATISFACTION, *s.* अतुष्टिः, अतृप्तिः *f.*, असन्तोषः, अपरितोषः, अज्ञानिः *f.*, अनृमता, विगुष्टिः *f.*

DISSATISFIED, *p. p.* अतुष्टः -ष्टा -ष्टं, असन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, विगुष्टः -ष्टा -ष्टं, अपरितुष्टः -ष्टा -ष्टं, अतृप्तः -ता -तं, अज्ञानः -ज्ञा -ज्ञं, अप्रतिलब्धकामः -मा -मं.

To DISSATISFY, *v. a.* न सन्तुप् in caus. (-तोषयति -यितुं), न परितुप्, न तृप् in caus. (तर्पयति -यितुं), अतुष्टिं जन् in caus. (जनयति -यितुं) or उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).

To DISSECT, *v. a.* शरीराङ्गानि कञ्चैथ्यादिना व्यवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं) or उच्छिद् or संछिद्, शरीरावयवान् निकृत् (c. 6. -कृनति -कञ्तिं) or विनिकृत् or पृथक्कृ or पृथक् पृथक् कृ, विशस् (c. 1. -शसति -सितुं)—(Examine minutely) सूक्ष्मं परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -यितुं).

DISSECTED, *p. p.* विशसितः -ता -तं, व्यवच्छिन्नः -क्षा -क्षं, विनिकृन्नः -क्षा -क्षं.

DISSECTION, *s.* विशसनं, व्यवच्छेदः, अङ्गच्छेदः, अङ्गकर्त्तनं, पृथक्करणं, सूक्ष्मपरीक्षा.

DISSECTOR, *s.* व्यवच्छेदकः, अङ्गच्छिद् *m.*, विशसिता *m.* (तृ), विशसनकृत्.

To DISSEIZE, *v. a.* अधिकाराद् भंश in caus. (भंशयति -यितुं) or चु in caus. (आवयति -यितुं); ह (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ.

DISSEIZING, *s.* अन्वायेन अधिकाराद् भंशनं or भूमिपनादिहरणं.

To DISSEMBLE, *v. a. and n.* हु (c. 2. हुते, होतुं), अपहृ, निहृ, छस कृ, छद् (c. 10. छादयति -यितुं), गुह् (c. 1. गूहति -ते -हितुं), निगुह्, अपवृ in caus. (-चारयति -यितुं), गोपनं कृ, अपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), व्यपदिश, कपटं कृ, अवहित्यां कृ, अपहा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), प्रतारणं कृ, छल् (c. 10. छलयति -यितुं).

DISSEMBLER, *s.* द्योमिकः, छसवेशी *m.* (न्), कपटवेशी *m.*, वेशधारी *m.* (न्), दाम्भिकः, गोपनकृत् *m.*, गोप्ता *m.* (तृ), प्रच्छादयिता *m.* (तृ).

DISSEMBLING, *s.* अपहृवः, निहृतिः *f.*, निहृवः, अवहित्या -त्यं, गोपनं, छस *n.* (न्), छसकरणं, गुप्तिः *f.*, आकारगुप्तिः *f.*, अपलापः, कापट्यं, कृत्रिमता.

DISSEMBLINGLY, *adv.* अपहृवेन, निहृयात्, सावहित्यं, छसना, मिथ्या, कृत्रिमं.

To DISSEMINATE, *v. a.* विकृ (c. 6. -किरति -किरितुं -रीतुं), प्रकृ, विसृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), प्रचर् in caus. (-चारयति -यितुं), प्रसृ in caus. (-सारयति -यितुं), विसृ, वप् (c. 1. यपति, वहुं), निवप्; 'to be disseminated,' प्रचर् (c. 1. -चरति -रितुं).

DISSEMINATED, *p. p.* विकीर्यः -य्यी -य्यं, प्रचारितः -ता -तं, सुव्यस्तः -स्ता -स्तं, बहुधागतः -ता -तं, विस्तारितः -ता -तं, उभः -भा -भं.

DISSEMINATION, *s.* विकिरणं, व्यापनं, व्याप्तिः *f.*, विस्तारः, प्रचारणं, प्रसारणं, वपनं, उप्तिः *f.*, व्यासः.

DISSEMINATOR, *s.* विकिरणकृत् *m.*, प्रचारकः, वप्ता *m.* (तृ), प्रयापी *m.* (न्).

DISSENSION, *s.* भेदः, विमतिः *f.*, वैमत्यं, कलहः, कलिः *m.*, असम्मतिः *f.*, द्वन्द्वं, विरोधः, विवादः, विप्रतिपत्तिः *f.*, विसंवादः, द्वैषं, गतिविपर्ययः; 'a sower of dissension,' उपनायकः; 'family dissensions,' गृहचिद्रं, गृहहन्त्रं.

To DISSENT, *v. n.* न सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), विपरीतं मन्, अन्यथा मन्, असम्मतिं कृ, न स्वीकृ, विषद् (c. 1. -वदते -दितुं), विसंषद्, भिन्नमतः -ता -तं भू, मतान्तरम् अवलस् (c. 1. -लसते -सितुं).

DISSENT, *s.* विमतिः *f.*, वैमत्यं, मतिप्रभेदः, मतिविपर्ययः, असम्मतिः *f.*, अस्योकादः, विसंवादः, विपरीतता, भिन्नमतधारणं, मतान्तरावलक्षणं, अन्यमतधारणं, द्वैषं.

DISSIDENTANEOUS, *a.* असम्मत्तः -ता -तं, विमतः -ता -तं, विपरीतमतः -ता -तं.

DISSENTER, *s.* (One that disagrees) भिन्नमतधारी *m.* (न्), मतान्तरावलसी *m.* (न्), असम्मत्तः—(From the church) विषयगामी *m.* (न्), अपवचसी *m.* (न्), साधारणधर्मविरोधी *m.* (न्), उपधर्म्मसेवी *m.* (न्), उपधर्म्मः.

To DISSERT, *v. n.* वद् (c. 1. वदति -दितुं), प्रवद्, व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), कप् (c. 10. कथयति -यितुं), प्रसङ्गं कृ, विवरणं कृ.

DISSERTATION, *s.* वाक्यं, वादः, प्रवादः, वचनं, प्रवचनं, वचः *n.* (स्), व्याख्या, विवरणं, प्रसङ्गः, कथोपकथनं, वचनक्रमः.

To DISSERVE, *v. a.* अपकृ, न उपकृ, हिंस (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हिंसति -सितुं).

DISSERVICE, *s.* अपकारः, अपकृतं, द्यतिः *f.*, अपायः, अपचयः, हिंसा, अनिष्टं, द्रोहः, श्लेशः.

To DISSEVER, *v. a.* वियुन् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्ते), विप्रयुज् विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), विभिद् (c. 7. -भिनत्ति -भेत्तुं), विच्छिप् in caus. (-छेपयति -यितुं), पृथक्कृ, द्वैषीकृ.

DISSEVERED, *p. p.* वियुक्तः -क्ता -क्तं, विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, विच्छिन्नः -क्षा -क्षं, विच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, गतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, पृथक्कृतः -ता -तं, विगतः -ता -तं.

DISSIDENT, *a.* विमतः -ता -तं, असम्मत्तः -ता -तं, विपरीतमतः -ता -तं.

DISSIMILAR, *a.* असदृशः -शी -शं, असमानः -ना -नं, असमः -मा -मं, विषमः -मा -मं, अनीदृशः -शी -शं, भिन्नः -क्षा -क्षं, विभिन्नः -क्षा -क्षं, अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, परः -रा -रं.—(Heterogeneous) विजातीयः -जा

-यं, भिन्नजातीयः -या -यं.

DISSIMILARITY, DISSIMILITUDE, *s.* असदृश्यं, असदृशता, असाम्यं, असमता, असमानता, असुस्यता, वैषम्यं, भेदः, विभेदः, भिन्नता, विभिन्नता, अकारे, परत्वं, अन्यत्वात्वं, विजातीयत्वं.

DISSIMULATION, *s.* अपहृषः, निहृषः, निहृषिः, छत्रकरणं, छत्र *n.* (नृ), गोपनं, गुप्तिः, साकारगुप्तिः, अवहित्या -न्यं, कापट्यं, अपलापः, कृत्रिमता, प्रतारणा, दम्भः.

To DISSIPATE, *v. a.* (Scatter) कृ (c. 6. 'किरति, किरिन्-रीति'), विकृ, प्रकृ, विविधय् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपे), व्यस् (c. 4. -अस्यति -असि), विदु in caus. (-द्रावयति -यि), विनिधु (c. 5. -यूनोति -यपि), See DISPERSE (Spend) व्यस् (c. 1. व्ययति c. 10. व्ययति -यि), अपयि (c. 5. -विनोति -वेत्).

DISSIPATED, *p. p.* कीर्तः -यो -यि, विविधतः -ता -नं, बहुधागतः -ता -नं, विनिधूतः -ता -नं, सुव्यस्तः -स्ता -स्तं, विगलितः -ता -नं. See DISPERSED. (Licentious) कामवृत्तः -ता -नं, दुराचार -रा -रं, व्यसनी -निनी -नि (नृ).

DISSIPATION, *s.* विधेयः, विकिरणं. See DISPERSION. (Prodigality) धनव्ययः, अपव्ययः, धनोत्सर्गः, मोक्षणं. - (Licentiousness) स्त्रीसभोगानुसंगीतादिसेवनं, व्यसनिता.

To DISSOCIATE, *v. a.* वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विप्रयुज्, विस्प्रयुज्, विशिष्य् (c. 10. -क्षेपयति -यि), वृषय्, असंलग्नं -ग्नो -ग्नं कृ.

DISSOLVABLE, DISSOLUBLE, *a.* द्राव्यः -व्या -यं, विद्राव्यः -व्या -यं, विलयनीयः -या -यं, द्रवणीयः -या -यं, गलनीयः -या -यं, धारभाजः -जा -वं, क्षणीयः -या -यं, माव्यः -व्या -यं, साक्षः -द्रो -द्रं, लीनः -ना -नं, विलयनशीलः -ला -लं, To DISSOLVE, *v. a.* (Melt) विली in caus. (-लाययति -लापयति -यि), विदु in caus. (-द्रावयति -यि), द्रवीकृ, साक्षीकृ. - (Disunite) वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं). - (Dissolve friendship, &c.) सौहृदं भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेत्) or भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंज्); 'dissolve a league,' संहतिभेदनं कृ; 'dissolve an assembly,' सर्गं विवृज् (c. 6. -वृजति -वृज्), सभाभञ्जं कृ.

To DISSOLVE, *v. n.* विली (c. 4. -लीयते -लेत्), प्रविली, प्रली, द्रु (c. 1. द्रवति, द्रोत्), विदु, गल् (c. 1. गलति -लि), विगल्, धर् (c. 1. धरति -रि), द्रवीभू, साक्षीभू.

DISSOLVED, *p. p.* विद्रुतः -ता -नं, द्रुतः -ता -नं, विलीनः -ना -नं, लीनः -ना -नं, परिगलितः -ता -नं, द्रवीभूतः -ता -नं, असंहतः -ता -नं.

DISSOLVENT, *a.* द्रावक -री -रं, विलयनः -नो -नं, विद्रावकः -का -कं.

DISSOLUTE, *a.* व्यसनी -निनी -नि (नृ), अनवस्यः -स्या -स्यं, व्यभिचारो -रिणी -रि (नृ), तारलः -ली -लं, तरलः -ला -लं, दुराचार -रा -रं, कामासक्तः -क्ता -क्तं, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, विषयी -यिणी -यि (नृ), अवशः -शा -शं, कामुकः -का -कं, लम्पटः.

DISSOLUTELY, *adv.* लम्पटवत्, दुष्टवत्, कामुकवत्, भोगासक्तत्वात्.

DISSOLUTENESS, *s.* लम्पटता, लम्पट्यं, व्यसनिता, अनवस्यति, अनवस्यता, इन्द्रियासंयमः, दुर्बुद्धता, विषयासक्तिः, भोगासक्तिः, स्त्रीसेवा, व्यभिचारः.

DISSOLUTION, *s.* (Liquefaction) विलयः -यनं, विद्रावः, द्रावः, द्रवीकरणं. - (Destruction) प्रलयः, नाशः, विनाशः, क्षयः, परिधायः, ध्वंसः. - (Dissolution of an assembly) सभाभञ्जः, सभाविरामः, सभानिवृत्तिः. - (Dissolution of partnership) संसर्गभेदः, संसर्गवियोगः, संसर्गनिवृत्तिः.

DISSONANCE, *s.* (Discord) विस्तरता -तं, अपरवः. - (Disagreement) विस्वादः.

DISSONANT, *a.* विस्तर -रा -रं, विस्तर -रा -रं, कर्कशस्वनः -ना -नं. - (Disagreeing) परस्परविरुद्धः -द्वा -द्वं, विस्प्रतः -ता -नं.

To DISSUADE, *v. a.* मैवं कार्योद् इति उपदिश्य निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यि), भयहेतुं दर्शयित्वा निवृत् in caus. or विरम् in caus. (-रमयति -यि) or निवृ in caus. (-वारयति -यि), मैवं कृपा इति उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टे) or प्रत्यादिश, विपरीतम् उपदिश, विपरीतमन्त्रं कृ, अनास्था (c. 2. -स्थाति -ह्य).

DISSUADER, *s.* निवर्त्तयिता *m.* (नृ) मैवं कार्योद् इति उपदेशकः, प्रत्यादेश *m.* (पृ), विपरीतमन्त्रदाता *m.* (पृ), निषेधकज्ञा *m.* (ज्ञे).

DISSUASION, *s.* निवर्त्तनं, प्रत्यादेशपूर्वं निवर्त्तनं, मैवं कार्योद् इति प्रत्यादेशः, निषेधाद्यैः परामर्शः, विपरीतमन्त्रं, उद्यमभङ्गाद्यैः प्रवोधः.

DISSUASIVE, *a.* निवर्त्तकः -का -कं, निवर्त्तनशीलः -ला -लं, निवृत्तिकारी -रिणी -रि (नृ), निषेधाद्यैः -का -कं, प्रत्यादेशकः -का -कं, भयहेतुप्रदर्शकः -का -कं, विपरीतमन्त्रकारी -रिणी -रि (नृ).

DISSUASIVE, *s.* निवृत्तिकारणं, निवृत्तिहेतुः *m.*, निवर्त्तनहेतुः *m.*

DISSYLLABIC, *a.* द्व्यक्षर -रा -रं, अक्षरद्वयविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

DISSYLLABLE, *s.* द्व्यक्षरं, अक्षरद्वयविशिष्टः शब्दः, द्व्यक्षर शब्दः.

DISTAFF, *s.* तर्कः, तर्कट -टी, सूत्रतर्कटी, सूत्रला.

To DISTAIN, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यि), दूष् (c. 10. दूषयति -यि).

DISTANCE, *s.* (Interval, space) अन्तरं, अन्तरा, अन्तरालः -लं, मार्गः, व्यवधानं, व्यवयः, - (Remoteness) दूरता, असात्त्विकं, असन्निधानं, असन्निकर्षः, 'a little distance,' कियदूरं, ईषदूरं, नातिदूरे; 'at a distance,' दूरं, दूरे, दूरतस्, विदूरतस्. - (Haughtiness) दुर्धैता, दुराधैतं, अनालापः.

To DISTANCE, *v. a.* दूरीकृ, दय (nom. दययति -यि), अपय in caus. (-सारयति -यि), दूरतः कृ.

DISTANCED, *p. p.* दूरीकृतः -ता -नं, अपसारितः -ता -नं.

DISTANT, *a.* (Remote) दूर -रा -रं, विदूर -रा -रं, दूरस्थः -स्था -स्थं, दूरस्थितः -ता -नं, दूरस्थायी -यिनी -यि (नृ), अनुपस्थायी, अनुपस्थः -स्था -स्थं, दूरीभूतः -ता -नं, दूरवर्त्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (नृ), विप्रकृष्टः -ष्टा -ष्टं, असन्निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, दविष्टः -ष्टा -ष्टं, दवीयान् -यसी -यः (नृ), असन्निकृष्टः -ता -नं, प्राखः -खा -खं. - (Haughty) दुर्धैतः -धै -धै, दुराधैतः -धै -धै, अनालापी -यिनी -यि (नृ).

DISTASTE, *s.* (Aversion of the palate, disrelish) अरुचिः, अनभि-रुचिः, विरसनं, पितृष्णा, उक्तेष्टः. - (Dislike) विरक्तिः, वैराग्यं, वैरक्तं, अरुचिः, अननुप्रायः, अग्रोतिः, द्वेषः, विद्वेषः, अनिच्छा, घृणा, परावृत्तता.

To DISTASTE, *v. a. and n.* (Dislike) न हृष् (c. 1. रोचते -यि) with dat; as, 'he distastes that,' तत् तस्मै न रोचते; न अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दि), अरुचिं कृ.

DISTASTEFUL, *a.* अरुचि -रा -रं, अरुच्यः -व्या -यं, अमियः -या -यं, सरसः -सा -सं, विरसः -सा -सं, अरुचिजनकः -का -कं, अग्रोतिकर -री -रं, विखादः -दा -दं, अस्वादुः -दुः -दु.

DISTEMPER, *s.* (Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, सामयः, पीडा, अस्वास्थ्यं, असुस्यता, विकारः. - (Uneasiness) व्यथा, ज्ञेयः, दुःखं, कष्टं, सात्त्विकः, उपतापः, तापः, अनिवृत्तिः, - (Bad condition) दुष्प्रकृतिः, दुःस्थितिः, असद्भावः, कुभावः, दुर्दृशा, दुर्वस्या.

To DISTEMPER, *v. a.* पीद् (c. 10. पीडयति -यि), व्यप् (c. 10. व्यपयति -यि), क्षिप् (c. 9. क्षिपयति, ज्ञेयि), उपहृन् (c. 2. -हन्ति -न्ति), उपतप् in caus. (-तापयति -यि), वाप् (c. 1. वापते -यि).

DISTEMPERATURE, *s.* वायुवैलक्ष्यं, वायुगुरुता, आकाशवैलक्ष्यं, गुरुतापः.

DISTEMPERED, *p. p.* व्याधितः -ता -नं, रोगी -गिणी -गि (नृ), अस्वस्थः -स्था -स्थं, सात्त्विकः -क्ता -क्तं, सातु -रा -रं, पीडितः -ता -नं, उपहृतः -ता

-तं, व्याकुलः -ला -लं, उत्सिक्तः -क्ता -क्तं.

To DISTEND, *v. a.* विस्तृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), स्थाय in caus. (स्थावयति -यितुं), शि in caus. (शाययति -यितुं), छाप्ता (c. 1. -पयति -प्यातुं), प्रप्ता; 'to distend with wind,' यातेन पृ (c. 10. -पूरयति -यितुं),

DISTENDED, *p. p.* छाप्तातः -ता -तं, विततः -ता -तं, प्रपृष्टः -ष्टा -ष्टं, फुल्लः -ला -लं, शूनः -ना -नं, उच्छूनः -ना -नं, स्फुरतः -ता -तं, स्फोतः -ता -तं, विलुतः -ता -तं, प्रसारितः -ता -तं, प्रचुरीकृतः -ता -तं; 'distended with wind,' यातपूरितः -ता -तं, यातफुल्लः -ला -लं.

DISTENSION, DISTENTION, *s.* छाप्तानं, विततिः *f.*, फुल्लता, उत्फुल्लता विस्तारः, विलुतिः *f.*, स्फोतिः *f.*, स्फातिः *f.*, विगृम्भणं.

DISTICH, *s.* द्योक्तः, द्योक्तद्वयं, चरणद्वयं, द्विचरणं, द्विपदं.

To DISTILL, *v. n.* (Fall in drops, flow gently) व्युत्, (c. 1. च्योतति -तितुं) or व्युत्, रो (c. 4. रोयते, रेतुं), धर् (c. 1. धरति -रितुं) स्यन्द् (c. 1. स्यन्दते -न्दितुं) सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं).

To DISTILL, *r. a.* (Let fall in drops) सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं) with acc.; as, 'the clouds distill water,' तोयं स्रवन्ति मेघाः; धर् (c. 1. धरति -रितुं), जलविन्दन् or जलुलवान् मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), or पत्, in caus. (पातयति -यितुं), or सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं).—(Extract the spirit, as chemists) सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), जभिषु (c. 5. -पुलोति -पोतुं) आसु, मयदं निदं (c. 1. -हरति -हर्तुं).

DISTILLATION, *s.* (Act of extracting spirit) सन्धानं -नी, मद्यसन्धानं, मन्धा, जभिषयः, ज्ञानुतिः *f.*—(Act of trickling) सयः, सायः, धारणं, द्रवः, द्रवणं, द्रवत्वं, निस्पन्दः, स्पन्दः -न्दनं, जभिष्यन्दः.

DISTILLATORY, *a.* सन्धानयोग्यः -ग्या -ग्यं, सन्धानसन्धानी -न्धानी -न्धि (न्).

DISTILLED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, जभिषुतः -ता -तं, चारितः -ता -तं, 'distilled water,' पक्षवारि, *n.*

DISTILLER, *s.* सान्धिकः, मध्यासपनिकः, मयदहारकः, शीशिकः, शुशरी *m.* (न्) सुराकारः, सुराजीवी *m.* (न्), आसुतीवलः, कल्पपालः.

DISTILLERY, *s.* सन्धानी, मद्यसन्धानशाला, शुशरी, मयदनिहारस्थानं.

DISTINCT, *a.* (Different, separate) भिन्नः -न्ना -न्नं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, प्रभिन्नः -न्ना -न्नं, विविक्तः -क्ता -क्तं, व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, पृथग्विधः -धा -धं, विविधः -धा -धं, व्यस्तः -क्ता -स्तं, अन्यः -न्या -न्यत्, अन्यप्रकारः -रा -रं, इतरः -रा -रं; 'having distinct properties,' पृथग्गुणः -णा -णं.—(Clear) व्यक्तः -क्ता -क्तं, प्रव्यक्तः -क्ता -क्तं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्फुटः -टा -टं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, सुप्रकाशः -शा -शं.

DISTINCTION, *s.* (Difference, separation) भेदः, विभेदः, प्रभेदः, भिन्नता, विभिन्नता, विशेषः -पणं, विशिष्टा, वैशिष्ट्यं, सन्नरं, पृथक्, पार्थक्यं, अवच्छेदः, विच्छेदः, अन्यथात्वं, भिदा, व्यासः; 'without distinction,' अविशेषः -पा -पं, निर्विशेषः -पा -पं.—(Discrimination) विवेकः, विवेचनं, परिच्छेदः, व्यवच्छेदः, पृथक्करणं; 'distinction of race,' जातित्वं.—(Eminence, superiority) विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, उत्कृष्टता, उत्कर्षः, श्रेष्ठता, प्रमुखत्वं, समुन्नतिः *f.*, परमपदं.

DISTINCTIVE, *a.* विशेषकः -का -कं, विशेषणः -णा -णं, सविशेषः -पा -पं, अवच्छेदकः -का -कं, विच्छेदकः -का -कं, परिच्छेदकः -का -कं, पृथक्कारी -रिणी -रि (न्); 'distinctive mark,' विशेषलक्षणं.

DISTINCTIVELY, *adv.* विशेषेण, विशेषतस्, सविशेषं, पृथक् पृथक्.

DISTINCTLY, *adv.* (Separately) पृथक्.—(Clearly) व्यक्तं, सुव्यक्तं, भिन्नार्थं, स्पष्टार्थं, स्पष्टं, प्रत्यक्षतस् -क्षेण.

DISTINCTNESS, *s.* (State of being different) भिन्नता, विभिन्नभावः, पृथक्, पार्थक्यं.—(Clearness) व्यक्तिः *f.*, जभिष्यक्तिः *f.*, व्यक्तत्वं, स्पष्टता, भिन्नार्थत्वं.

To DISTINGUISH, *v. a. and n.* विशिष् (c. 7. -शिनष्टि -शेष्टुं, c. 10. -शेषयति -यितुं), पृथक्, लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं) लक्ष्यीकृ, परिच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), विद्वा (c. 9. -ज्ञानाति -नीते -ज्ञातुं) विविच् (c. 7. -विनत्ति -वेत्तुं c. 10. -वेचयति -यितुं) विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), विभू (c. 10. -भावयति -यितुं); 'distinguish one's self, become illustrious,' विशिष् in pass. (-शिष्यते) उत्कर्षं or परमपदं प्राप् (c. 5. -प्नाप्ति -प्नातुं).

DISTINGUISHABLE, *a.* विशेषणीयः -या -यं, विशेष्यः -प्या -प्यं, विज्ञेयः -या -यं, परिच्छेदनीयः -या -यं, विभावनीयः -या -यं, विभाव्यः -प्या -प्यं, भेदनीयः -या -यं.

DISTINGUISHED, *p. p.* (Separated, discriminated) विशेषितः -ता -तं, विविक्तः -क्ता -क्तं, परिच्छिन्नः -न्ना -न्नं, पृथक्कृतः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं, विभावितः -ता -तं, उत्तिङ्गितः -ता -तं.—(Marked) लक्षितः -ता -तं, उपलक्षितः -ता -तं, चिह्नितः -ता -तं, तिलकितः -ता -तं.—(Illustrious) विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, रस्यातः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, विश्रुतः -ता -तं, प्रचितः -ता -तं, द्वाविंशत्तद्व्यययोपेतः -ता -तं.

DISTINGUISHINGLY, *adv.* विशेषेण, सविशेषं, सपुरस्कारं, सविशेषमानं.

To DISTORT, *v. a.* (Make deformed) विरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं) विरूपीकृ, अपरूपीकृ, कुरूपीकृ, कदाकारीकृ, व्यङ्गीकृ, विकृ, यक्त्रीकृ, विकलीकृ.—(Twist) आकुञ् (c. 1. -कुञ्चति -चिन्तुं c. 10. -कुञ्चयति -यितुं).—(Pervert) साचोक्, यक्त्रीकृ.

DISTORTED, *p. p.* विकृतः -ता -तं, विरूपीकृतः -ता -तं, साचोक्कृतः -ता -तं, यक्त्रीकृतः -ता -तं; 'having the limbs distorted,' विकृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, व्यङ्गः -ङ्गी -ङ्गं; 'having the face distorted,' विकृतवदनः -ना -नं.

DISTORTION, *s.* (Act of distorting) विरूपकरणं, अपरूपीकरणं, कुरूपीकरणं, विकारः, चिक्रिया, साचोकरणं, यक्त्रीकरणं, आकुञ्चनं.—(The state) विकृतिः *f.*, वैकृत्यं, विरूपता, वैरूप्यं, व्यङ्गता, यक्तीता. यक्तीमा *m.* (न्), साचोक्तं.

To DISTRACT, *v. a.* (Pull in different directions) विकृप् (c. 1. -कर्षति c. 6. -कृषति -कृष्टुं), नानादिशु कृप् or आकृप् or परिकृप्, पटुपा कृ or गम् in caus. (गमयति -यितुं), विधिष् (c. 6. -विधयति -धेष्टुं).—(Divide, rend) चिद् in caus. (-दारयति -यितुं), विभिद् (c. 7. -भिनत्ति -भेत्तुं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), परिरण्ड्, विदलीकृ, विदल् in caus. (-दालयति -यितुं).—(Draw off from any object) अपकृप्, व्यपकृप्, अपाकृप्.—(Perplex) मुह् in caus. (मोहयति -यितुं) विमुह्, व्यामुह्, आकुलीकृ, व्याकुलीकृ.—(Make mad) उन्मद् in caus. (-मादयति -यितुं).—(Be distracted) मुह्, (c. 4. मुञ्चति, मोहितुं), उन्मद् (c. 4. -माद्यति -मदितुं); 'my heart is distracted,' अस्मद् हृदयं विदीर्यते.

DISTRACTED, *p. p.* आकृष्टमानसः -सा -सं, विधिप्तः -प्ता -प्तं, विकृष्टः -ष्टा -ष्टं, मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, व्यग्रः -ग्रा -ग्रं, व्याकुलः -ला -लं, चिन्ताकुलः -ला -लं, खण्डितः -ता -तं, उन्मत्तः -न्ना -न्नं, व्यस्तचित्तः -न्ना -न्नं.

DISTRACTEDLY, *adv.* उन्मत्तयत्, व्यग्रं, व्याकुलमनसा, विकृष्टचेतसा, मूढचेतसा.

DISTRACTEDNESS, *s.* विधिप्तता, व्यग्रता, उन्मत्तता, चिन्तविप्रवाः, आकुलत्वं.

DISTRACTION, *s.* विकर्षः -र्षणं.—(Perturbation of mind) मोहः, विमोहः, वैचित्त्यं, चिन्तविधिप्तता, आकुलचित्तता, व्यग्रता, चिन्तवैकल्यं, व्याकुलता, व्यस्तता.—(Madness) उन्मत्तता.—(Separation) विभेदः, विदारणं.—(Want of attention of mind) समनोयोगः, विचोपः.—(Distraction of employment, various employment) विकर्म *n.* (न्).

To DISTRAIN, *v. a.* चृणहेतोर् अपमण्यैस् द्रव्याणि पृ (c. 1. धरति धर्तुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं), निरुप् (c. 7. -रुण्धि -रोद्धुं).

DISTRESS, *s.* (Act of distraining) द्रव्यग्रहणं, द्रव्यपृतिः *f.*, अस्पाव-

रथनग्रहणं, निरोधः—(Calamity, affliction) क्लेशः, दुःखं, दुर्दशा, दुःखस्या, दुर्गतिः *f.*, दौर्गत्यं, व्यथा, कष्टं, पीडा, शोकः, सन्नायः, उद्वेगः, वैक्लव्यं, आपद् *f.*, विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, व्यसनं, विप्रवः, उपप्रवः, उत्पातः, विपुर्, अरिष्टं, मनुः *m.*, बाधः, दैर्म्यं, वृजिनं, विडम्बना, आदीनवः, आश्रयः.

To DISTRESS, v. a. क्लिश् (c. 9. क्लिश्नानि, क्लेशितुं, क्लेशुं), व्यप् in caus. (व्यपयति -यितुं), पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), उपपीड्, अभिपीड्, बाप् (c. 1. बाधते -यितुं), तप् in caus. (तापयति -यितुं), सन्नप्, परितप्, उपतप्; उद्विज् in caus. (वेजयति -यितुं), क्लेशं दा, व्यप्यं कृ, सिद् in caus. (खेदयति -यितुं).

DISTRESSED, p. p. क्लिष्टः -ष्टा-ष्टं, क्लेशितः -ता-तं, पीडितः -ता-तं, व्यपितः -ता-तं, दुःखितः -ता-तं, क्लिश्यमानः -ना-नं, क्लेशभाक् *m. f. n.* तापितः -ता-तं, तप्तः -प्ता-प्तं, सन्नप्तः -प्ता-प्तं, सन्नापितः -ता-तं, बाधितः -ता-तं, विपन्नः -न्ना-न्नं, आपन्नः -न्ना-न्नं, आपन्नस्तः -स्ता-स्तं, दुर्दशापन्नः -न्ना-न्नं, आपन्नतः -ता-तं, कृच्छ्रगतः -ता-तं, आपन्नान्नः -प्ता-प्तं, दुर्गतः -ता-तं, आतुरः -रा-रं, दुःखान्वितः -ता-तं, दुःखी -खिनी -खि (न्), दुःखान्नः -न्ना-न्नं, कातरः -रा-रं, उपतप्यमानः -ना-नं, छातप्यमानः -ना-नं, अभ्यर्क्षितः -ता-तं, विपुर् -रा-रं, विदुरः -रा-रं, उद्विग्नः -ग्ना-ग्नं, विदूयः -ना-नं, दीनः -ना-नं, आपिमान् -मती-मत् (न्), आकुलितः -ता-तं, परिकल्पितः -ता-तं, आतुरचित्तः -न्ना-न्नं, आर्त्तः -न्ना-न्नं in comp.; 'field of the distressed,' आर्त्तवन्धुः *m.*

DISTRESSFUL, DISTRESSING, a. क्लेशकः -का-कं, क्लेशी -शिनी -शि (न्), क्लेशदः -दा-दं, व्यपकः -का-कं, व्यपाकरः -री-रं, दुःखकरः -री-रं, दुःखमयः -यी-यं, पीडाकरः -रा-रं, उपतापनः -ना-नं, उद्वेजकः -का-कं, आत्ययिकः -की-कं.

DISTRIBUTABLE, a. विभाज्यः -ज्या-ज्यं, वण्टनीयः -या-यं, परिकल्पनीयः -या-यं.

To DISTRIBUTE, v. a. पृष्ण् पृषण् विभञ् (c. 1. भजति -ने-भक्तुं) or प्रविभञ् or संविभञ्; विभागश्च or यथाविभागे or अंशोऽंशि दा or क्लृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), or परिक्लृप् or विन्यस् (c. 4. अस्सति -अस्सितुं) or विधा (c. 3. दधाति -धातुं), व्यस् (c. 10. अस्सयति -यितुं), वण्ट् (c. 10. वण्टयति -यितुं), प्रकुट् (c. 10. कुटयति -यितुं), निधिप् (c. 6. धिपति -धेयुं), प्रणी (c. 1. णयति -णेतुं).—(Distribute food to a party) परिविष् or परिविप् (c. 10. वेवयति -यितुं).

DISTRIBUTED, p. p. विभक्तः -क्ता-क्तं, प्रविभक्तः -क्ता-क्तं, संविभक्तः -क्ता-क्तं, पृषण् विन्यस्तः -स्ता-स्तं, परिकल्पितः -ता-तं, प्रणीतः -ता-तं.

DISTRIBUTER, s. विभागकर्त्ता *m.* (कृ), संविभागकृत्, विभागकल्पकः, परिकल्पकः, वण्टनकृत्, अंशयिता *m.* (कृ), अंशदः, विभक्ता *m.* (कृ), प्रणेता *m.* (कृ).

DISTRIBUTION, s. विभागः, विभागकल्पना, संविभागः, प्रविभागः, विभक्तिः *f.*, विभागकरणं, परिकल्पनं, क्लृप्तिः *f.*, अंशनं, अंशकरणं, वण्टनं, परिनिवेपणं, प्रणयनं; 'distribution of food to a party,' परिवेषः -पणं.

DISTRIBUTIVE, a. विभागदायी -यिनी -यि (न्), विभागकल्पकः -का-कं, अंशकारी -रिणी -रि (न्), वण्टनकारी, संविभागकृत् *m. f. n.*

DISTRIBUTIVELY, adv. विभागशस्, विभागतस्, भागशस्, अंशोऽंशि, संविभागेन.

DISTRICT, s. मण्डलं, देशः, प्रदेशः, चक्रं, राष्ट्रं, उपवर्जनं, गोचरः.

To DISTRUST, v. a. शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), आशङ्क, अभिशङ्क, परिशङ्क; न विश्वस् (c. 2. -व्रसति -तुं), न प्रती (c. 2. प्रत्यति -तुं rt. ३).

DISTRUST, s. अविश्वासः, अमृत्ययः, अमतीतिः *f.*, शङ्का, आशङ्का, सन्देहः, निह्वं, सनासङ्गः.

DISTRUSTED, p. p. अविश्वस्तः -स्ता-स्तं, आशङ्कितः -ता-तं, अमतीतः -ता-तं, *DISTRUSTFUL, a.* अविश्वासी -सिनी -सि (न्), अमृत्ययी -यिनी -यि (न्), शङ्काशीलः -ला-लं, आशङ्कान्वितः -ता-तं, साशङ्कः -ङ्का-ङ्कं, रोलसः -सा-सं.

DISTRUSTFULLY, adv. अविश्वासेन, अमृत्ययात्, शङ्कया, साशङ्कं, शङ्कापूर्वम्.

To DISTURB, v. a. (Agitate, disquiet) द्युम् in caus. (द्योभयति -यितुं), विद्युम्, संद्युम्, बाप् (c. 1. बाधते -यितुं), उपरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं), यू (c. 5. धूनोति c. 9. धुनाति, धविन्, धोतुं), मप् (c. 1. मपति -यितुं) or मन्प् (c. 1. मन्पति -न्यितुं c. 9. मप्राति), लुड् (c. 1. लोडति -डितुं c. 10. लोडयति -यितुं), आलुड्, सनालुड्, परिलुड्, विलुड्, विलुप् (c. 6. -लुम्पति -लोतुं), विम्लुप्.—(Disturb the mind) मुह् in caus. (मोहयति -यितुं), विमुह्, व्यामुह्, विप्रमुह्, सम्मुह्, परिमुह्, व्याकुल (nom. व्याकुलयति -यितुं), व्याकुलीकृ, आकुल (nom. आकुलयति -यितुं), आकुलीकृ.—(Excite anger) प्रकुप् in caus. (कोपयति -यितुं).—(Hinder, interrupt) वृ in caus. (वारयति -यितुं), खड् (c. 10. खडयति -यितुं), विच्छद् (c. 7. -च्छिनत्ति -छेयुं), विहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं).—(Disturb slumber) निद्रां भञ्ज्; 'to be disturbed in mind,' मुह् (c. 4. मुञ्जति) विमुह्, सम्मुह्, आकुलीभू, व्याकुलीभू.

DISTURBANCE, s. (Agitation, disorder) द्योभः, संद्योभः, विद्योभः, व्याद्योभः, व्यस्तता, विमर्हः.—(Emotion of mind, perturbation) आकुलत्वं, व्याकुलत्वं, प्रकोपः, वैक्लव्यं, व्यग्रता, मोहः, अवेगः.—(Tumult) विप्रवः, आहवः, डिस्, हुमुलं; 'popular disturbance,' प्रकृतिद्योभः.—(Interruption) भङ्गः, विच्छेदः, खड्गनं, बाधः.

DISTURBED, p. p. द्युयः -व्या-व्यं, द्योभितः -ता-तं, बाधितः -ता-तं.—(In mind) आकुलः -ला-लं -लितः -ता-तं, व्याकुलः -ला-लं -लितः -ता-तं, व्याकुलीकृतः -ता-तं, आकुलचित्तः -न्ना-न्नं, मोहितः -ता-तं, विमोहितः -ता-तं, व्यस्तः -स्ता-स्तं, व्यग्रः -ग्रा-ग्रं, कातरः -रा-रं, खेदितः -ता-तं.

DISTURBER, s. द्योभकरः, विद्योभकर्त्ता *m.* (कृ), मोहकः.—(Interrupter) भङ्गकः, विच्छेदकारी *m.* (न्), विप्रकरः, विलोपनकृत्.

DISUNION, s. वियोगः, विसंयोगः, विप्रयोगः, असंयोगः, निर्युक्तिः *f.*, भेदः, भिन्नता, विभेदः, विश्लेषः, अश्लेषा, असन्धानं, आसङ्गमं, सङ्गविच्युतिः *f.*, विच्छेदः, अनेक्यं, पार्थक्यं.

To DISUNITE, v. a. वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विप्रयुज्, विश्लिप् (c. 10. -श्लेषयति -यितुं), भिद् (c. 7. (भिन्नति, भेङ्कुं), विभिद्, विच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -छेयुं), पृषङ्क, विगन् in caus. (गमयति -यितुं).

To DISUNITE, v. n. वियुज् in pass. (युज्यते), विप्रयुज्; विश्लिप् (c. 4. -श्लिपति -श्लेष्टुं); विभिद् in pass. (भिद्यते), विगन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

DISUNITED, p. p. वियुक्तः -क्ता-क्तं, विप्रयुक्तः -क्ता-क्तं, विश्लिष्टः -ष्टा-ष्टं, निर्युक्तिकः -की-कं, असंलग्नः -ग्ना-ग्नं, असंसङ्गः -क्ता-क्तं, असंहतः -ता-तं, विरहितः -ता-तं, द्वैधीभूतः -ता-तं.

DISUNITER, s. वियोगकर्त्ता *m.* (कृ), भेदकरः, पृषङ्कारी *m.* (न्).

DISUSAGE, DISUSE, s. अव्यवहारः, अनभ्यासः, असेवनं, अनाचारः, निवृत्तिः *f.*, विरतिः *f.*, व्यवहारनिवृत्तिः *f.*, आचारत्यागः, अभ्यासविच्छेदः.

To DISUSE, v. a. व्यवहारं or अभ्यासं तज् (c. 1. तजति, तज्कुं), व्यवहाराद् विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं) or निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), न सेव् (c. 1. सेवते -वितुं).

DISUSED, p. p. अव्यवहारितः -ता-तं, अनभ्यस्तः -स्ता-स्तं, असेवितः -ता-तं, तज्क्तः -क्ता-क्तं; 'as words,' निरुक्तः -क्ता-क्तं.

DITCH, s. खातं, खातकं, परिखा, गडः, खातभूः *f.*, खेयं, सखातं, उपकुल्या, कुल्या, प्रणालः, प्रतिक्षपः, निपानं.

To DITCH, v. a. परिखन् (c. 1. -खनति -नितुं), खासन्, परिखाकराण्यं भूमिं खन्, परिखां कृ, गडं कृ.

DITCHER, s. खासनिकः, परिखासनकः. गडैस्वनिता *m.* (कृ), खातकः.

DITTANY, *s.* सुगन्धीय औषधिप्रभेदः, तिक्तशालः.

DITTO, *s.* तपा, पृथीकृत-कृत-कृत, उपरिलिखितः-ता-तं.

DITTY, *s.* गीतं-तकं-तिका, गीतिः *f.*, गानं, गाथा, काव्यवन्तः.

DIURETIC, *a.* मूत्रलः-ला-लं, मूत्रवर्धकः-का-कं, मूत्रोत्पादकः-का-कं.

DIURNAL, *a.* आह्निकः-को-कं, दैनः-नी-नं-निकः-की-कं, दैनन्दिनः-नी-नं, दैवसिकः-की-कं, प्रात्यहिकः-की-कं, दिवातनः-नी-नं, अन्वाहिकः-की-कं, नेत्रिकः-की-कं, नित्यः-दा-दं.

DIURNAL, *s.* पत्रिका, पत्रिः *f.*, पदमञ्चिका, दैनिकपुस्तकं.

DIURNALLY, *adv.* प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, प्रत्यहं, दिवसे दिवसे, दिने दिने.

DIUTURNAL, *a.* चिरस्थायी-यिनी-यि (नृ), चिरकालिकः-की-कं.

DIVAN, *s.* (Council of state) महासभा, शिष्टसभा, तुरुष्कदेशे राजसभा.
—(Saloon fitted up with sofas) केलिशयनयुक्ता शाला.

TO DIVARICATE, *v. n.* द्विधा विभद् in pass. (भिद्यते), द्विभागोभू, द्विखण्डोभू, द्विधाभू, विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), द्विशालारूपेण विभद् in pass.

TO DIVARICATE, *v. a.* द्विधाकृ, द्विभागोभू, द्विखण्डोभू, द्विशकलोभू.

DIVARICATION, *s.* द्विधाकरणं, द्विधाभाषः, द्विखण्डोकरणं, विभित्रता.

TO DIVE, *v. a. and n.* मज्ज (c. 6. मज्जति, मंजुं, मज्जितुं), निमज्ज; ज्वगाह् (c. 1. -गाहते-हितुं-गाह्), ज्वगाह्, जलमध्ये प्रविश (c. 6. -विशति-येतुं), जलान्तःप्रवेशं कृ, जलान्तःप्रयत्नं कृ, झु (c. 1. -प्रयते, प्रोतुं).—(Dive after something) क्विचिदन्वेषणार्थं जले निमज्ज.—(Dive into any thing) चतुर्मुखकर्मणि निविश, निरुप् (c. 10. -रुपयति-यितुं); 'diving into books,' ग्रन्थमग्नः-गता-गन्, ग्रन्थनिविष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Explore) ज्ञप्तिम् (c. 6. -ज्ञप्ति c. 4. -ज्ञप्ति-रयितुं), परोक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं).

DIVER, *s.* मंजु *m.* (कृ), निमंजु *m.*, गाहिता *m.* (तृ), ज्वगाहिता *m.*, जलेवाहः.—(Into books) शास्त्रनिष्ठः.—(Bird) प्रयः, प्रावी *m.* (नृ).

TO DIVERGE, *v. n.* एककेन्द्रात् पराङ्मुखः-खी-खं भू or विचल् (c. 1. -चलति-लितुं) or विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or विच्यु (c. 1. -च्यवते-च्यवतुं) or च्युक्तम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं).

DIVERGENCE, *s.* केन्द्रपराङ्मुखता, केन्द्रापसरणं, विचलनं, विच्युतिः *f.*, विगमः, विस्तारः.

DIVERGENT, *a.* केन्द्रपराङ्मुखः-खी-खं, केन्द्रविचलः-ला-लं, विस्तृतः-ता-तं.

DIVERS, *a.* नाना indec., विविधः-धा-धं, अनेकः-का-कं, नानाप्रकारः-रा-रं, नानाविधः-धा-धं, बहुविधः-धा-धं, व्याविधः-धा-धं, नानारूपः-पी-पं.

DIVERSE, *a.* (Different) भिन्नः-न्ना-न्नं, विभिन्नः-न्ना-न्नं, अन्यः-न्या-न्यत्, असदृशः-शी-शं, असमानः-ना-नं, असमः-मा-मं, अतुल्यः-त्या-त्यं, विपरीतः-ता-तं, विविक्तः-क्ता-क्तं, अनोदृशः-शी-शं, इतरः-रा-रं, पृथक् indec., पृथग्विधः-धा-धं.—(Various). See DIVERS.

DIVERSELY, *adv.* नानारूपेण, भिन्नप्रकारेण, अनेकपा, पृथक्.

DIVERSIFICATION, *s.* नानाप्रकारकरणं, नानारूपकरणं, अनेकरूपकरणं, आकारपरिवर्तनं, वैचित्र्यं, विभिन्नता, विभेदः.

DIVERSIFIED, *p. p. or a.* नानारूपः-पी-पं, भिन्नरूपः-पी-पं, नानाप्रकारः-रा-रं, नानाविधः-धा-धं, पृथग्विधः-धा-धं, विविधः-धा-धं, व्याविधः-धा-धं, चित्रितः-ता-तं, विचित्रः-न्ना-न्नं, चित्रविचित्रः-न्ना-न्नं.

TO DIVERSIFY, *v. a.* नानारूपं-पीं-पं कृ, भिन्नरूपं-पीं-पं कृ, चित्रं (c. 10. चित्रयति-यितुं), विचित्रं-न्नां-न्नं कृ, चित्रविचित्रोभू, नानाविधं-धां-धं कृ.

DIVERSION, *s.* (Sport) विनोदः, विलासः, विलसनं, विहारः, क्रीडा, परोहासः, केलिः *m. f.*, कौतुकं.—(Act of amusing the mind) मनोविनोदः, मनोरञ्जनं, अनुरञ्जनं.—(Act of turning aside) स्वपथात् or स्वमार्गाद् भ्रंशकरणं or च्युतिकरणं or विकर्षः or विकर्षणं.

DIVERSITY, *s.* (Difference) भेदः, विभेदः, भिन्नता, विभिन्नता, असादृश्यं, असात्म्यं, द्वैधं, द्वैविध्यं.—(Variety) वैचित्र्यं, विचित्रता, भेदाभेदः.

TO DIVERT, *v. a.* (Turn from its course) स्वपथात् or स्वमार्गाद् भ्रंश in caus. (भ्रंशयति-यितुं) or विचल् in caus. (-चालयति-यितुं) or चिकृप् (c. 6. -कृषति c. 1. -कषति-कृष्टुं) or विच्यु in caus. (-च्यवयति-यितुं).—(Amuse, please) चितुद् in caus. (-नोदयति-यितुं), विल्स् in caus. (-लांसयति-यितुं), नन्द् in caus. (-नन्दयति-यितुं), रम् in caus. (-रमयति-यितुं), रञ्ज् in caus. (-रञ्जयति-यितुं).

DIVERTED, *p. p.* विकृष्टः-ष्टा-ष्टं, आवृष्टः-ष्टा-ष्टं, स्वमार्गच्यवितः-ता-तं.—(Amused) विनोदितः-ता-तं, प्रमोदितः-ता-तं, उन्नासितः-ता-तं.

DIVERTING, *a.* हासकरः-री-रं, प्रहामी-सिनी-सि (नृ); हास्ययुक्तः-क्ता-क्तं, विनोदकः-का-कं, विनोदजनकः-का-कं, आनन्दकः-का-कं.

DIVERTISEMENT, *s.* (Diversion) विनोदः, विलासः.—(A ballet between the acts) अङ्गद्वयमध्ये नाटकप्रेक्षकाणां विनोदार्थं हस्तोपकं.

TO DIVIST, *v. a.* (Strip) विचस्व (nom. -चस्वयति-यितुं), नग्नोभू, अचतृ in caus. (-तारयति-यितुं), उन्मृप् (c. 1. -कषति-कृष्टुं), उन्मुच् (c. 6. -मुचति-नोक्तुं), अचमुच्, चितुच्; उच्छद् (c. 10. -छादयति-यितुं), अपनह् (c. 4. -नयति-नयुं).—(Deprive of) हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), चियुन् (c. 10. -मोचयति-यितुं), विनाकृ.

DIVISTURE, *s.* विचस्वोकरणं, नग्नोकरणं, अपनयनं, हरणं.

DIVIDABLE, *a.* विभेद्यः-द्या-द्यं, विभाज्यः-ज्या-ज्यं, खण्डनीयः-या-यं.

TO DIVIDE, *v. a.* (Part, separate) भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेजुं), विभिद्, छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेजुं), विच्छिद्; खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), चियुन् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), चिम्युन्, विष्टिप् (c. 10. -ष्टेयति-यितुं), पृथक्, शकलोभू.—(Divide in two) द्विधा छिद् or कृ, द्विखण्डोभू, द्विभागोभू, द्वंशीकृ.—(Make partition of) विभज् (c. 1. -भजति-भजुं), प्रविभज्, संविभज्, संश (c. 10. संशयति-यितुं), चंस् (c. 10. -चंसयति-यितुं), परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं).

TO DIVIDE, *v. n.* भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, विच्छिद् in pass. (-चिद्यते), चियुन् in pass. (-युज्यते), विष्टिप् (c. 4. -ष्टिपयति-ष्टेयुं), द्विधाभू.—(Cleave open) स्फुट् (c. 1. स्फोटति c. 6. स्फुटति-टितुं), दल् (c. 1. दलति-लितुं), विदल्.—(Divide upon a question) द्विधाभू, द्वैधोभू.

DIVIDED, *p. p.* भिन्नः-न्ना-न्नं, विभिन्नः-न्ना-न्नं, विच्छिन्नः-न्ना-न्नं, चियुक्तः-क्ता-क्तं, विष्टिष्टः-ष्टा-ष्टं, द्विधाकृतः-ता-तं, द्विधाभूतः-ता-तं, द्वैधोभूतः-ता-तं, पृथक्कृतः-ता-तं, शकलोभूतः-ता-तं, विभक्तः-क्ता-क्तं, प्रविभक्तः-क्ता-क्तं, संविभक्तः-क्ता-क्तं, संशितः-ता-तं, द्वंशः-शा-शं.

DIVIDEND, *s.* (Share, interest on money, &c.) भागः, संशः, लभांशः, उद्धारः, भाज्यं, कलान्तरं.—(In arithmetic) भाज्यं.

DIVIDER, *s.* (One that separates) भेदकः, विभेदकः, भेदकरः, विच्छेदकः, छेदकरः, वियोगकृत् *m.*—(Distributor) विभागकृत्यकः, संविभागकृत्, संशयिता *m.* (तृ).

DIVINATION, *s.* गणना, गणकता, पद्यगतिहस्तरेखादिलक्षणान् भविष्यदनुमान or शुभाशुभकथनं, पूर्वलक्षणपरीक्षा, शकुनपरीक्षणं, पूर्वचिह्ननिरीक्षणं, भविष्यत्सूचनं.

DIVINE, *a.* दिव्यः-व्या-व्यं, दैवः-वी-वं, देवकीयः-या-यं, देवकः-का-कं, दैविकः-की-कं, ऐश्वर्यः-री-रं, ईश्वरीयः-या-यं, ऐशः-शी-शं, ऐशिकः-की-कं, देवाहः-हा-हं.—(God-like) ईश्वरतुल्यः-त्या-त्यं, देवरूपी-पिणी-पि (नृ), ईश्वरमूर्तिः-ति-ति-ति.

DIVINE, *s.* (Clergyman) पुरोहितः, धर्माध्यापकः, धर्मीपदेशकः.—(Theologian) श्रोत्रियः, श्रुताध्ययनसम्पन्नः, परमार्थविद्.

To DIVINE, *v. a. and n.* (Practice divination) गणनां कृ, पक्षिगति-
चक्षुःस्पन्द्यादिलक्षणाद् भविष्यद् अनुमा (c. 2. -जाति -तुं) or शुभाशुभं
कम् (c. 10. कथयति -यितुं) or प्रदृश् in caus. (-दर्शयति -यितुं) or
सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), शकुनानि or पूर्यलक्ष्यानि परीक्ष् (c. 1.
ईक्षते -यितुं).—(Conjecture) अनुमा.

DIVINELY, *adv.* देवरूपेण, देववत्, दिव्यरूपेण, ईश्वरीयप्रकारेण.

DIVINER, *s.* (One who practices divination) दैवज्ञः, शकुनपरीक्षकः,
पूर्यलक्ष्यनिरीक्षकः, निमित्तज्ञः, पक्षिगतिहस्तरेखादिलक्षणाद् भविष्यत्सूचकः.
—(Conjecturer) अनुमाता *m.* (तुं).

DIVING, *s.* मञ्जनं, निमज्जनं, सवगाहः—हर्न, विगाहः, भवः—वनं.

DIVING-BELL, *s.* वायुपूर्तिं यदाकृति यत्नं अन्तविषय जलेवाहा गम्भीर-
खलिले सुचिरेण चक्षितुं शकुनानि.

DIVINITY, *s.* (State of being divine) देवत्वं—ता, भगवत्त्वं, ब्रह्मत्वं.—
(A god) देवः—चो *f.*, देवता, भगवान् *m.*—चतो *f.* (तुं), सुरः, विषयः,
सुचिरायुः *m.* (तुं).—(Theology) परमापेक्षिता, ईश्वरविषया विद्या.
श्रुतिविद्या, धर्मशास्त्रविद्या, पारम्परिकविद्या.

DIVISIBILITY, *s.* चेद्यत्वं, विच्छेद्यता, भेद्यत्वं, संशनीयता, विभाज्यत्वं.

DIVISIBLE, *a.* चेद्यः—द्या—द्यं, विच्छेद्यः—द्या—द्यं, विच्छेदनीयः—या—यं, भेद्यः—
द्या—द्यं, विभाज्यः—या—यं, संशनीयः—या—यं, संशनीयः—या—यं,
—संशयितव्यः—या—यं.

DIVISION, *s.* (Dividing, separating) छेदः, विच्छेदः—द्वं, भेदः, विभेदः—
द्वं, खड्गं, परिच्छेदः, परिच्छिन्नः *f.*, विभिः *f.*, पृथक्करणं, द्विधाकरणं,
द्विधीकरणं.—(Partition) भाजनं, विभागः, प्रविभागः, विभागकरणं,
संशानं, उद्धारविभागः, उद्धार—रथं.—(Disunion) वियोगः, विसंयोगः,
विप्रयोगः, विभेदः.—(State of being divided) भिन्नता, विभिन्नता,
विच्छिन्नता, विभक्तता.—(Part, distinct portion) भागः, खण्डः,
विभागः, देशः, प्रदेशः, एकदेशः.—(Division of time) कालविभक्तिः *f.*
—(Of an army) गुल्मः, दलं, सैन्यगुहः.—(In arithmetic)
भागहृत्—हारः, हरयः, चेटनं.

DIVISOR, *s.* (In arithmetic) हारकः, अङ्कहारकः, हरः, हाटः, भागकः.

DIVORCE, DIVORCEMENT, *s.* निराकरणं, त्यागः, स्त्रीपुरुषविच्छेदः, धर्मो-
न्नासरेण or व्यवहारदर्शनानन्तरं विवाहसन्धभेदः.—(From a wife)
स्वाभ्यानिराकरणं, स्वाभ्यात्यागः; 'writing of divorce,' त्यागपत्रं.

To DIVORCE, *v. a.* स्वाभ्याम् or स्वाभ्याम् तन् (c. 1. तनति, तन्तुं) or
परिपन् or निराकृ or निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), व्यवहारदर्श-
नानन्तरं विवाहसन्धं भिद् (c. 7. भिनति, भेत्तुं).

DIVORCED, *p. p.* तन्तु—न्तु—न्तु, परिपन्तु—न्तु—न्तु, निराकृतः—ता—तं.

DIVORCER, *s.* स्त्रीपुरुषयोर् विच्छेदकज्ञा *m.* (तुं), विवाहसन्धभेदकः.

To DIVULGE, *v. a.* प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश, ख्या in
caus. (ख्यायति -यितुं), विख्या, प्रकटीकृ, विप्रयु (c. 10. -प्रययति
-यितुं), व्यक्तकृ, व्यञ्ज (c. 7. -अनक्ति -अनक्ति), विप्रयु in caus. (-प्रययति
-यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वदितुं—रीतुं), स्पष्टीकृ, प्रचर् in caus.
(-चारयति -यितुं); 'to divulge a secret,' रहस्यं भिद् (c. 7. भिनति
भेत्तुं); 'to divulge counsel,' मन्त्रभेदं कृ.

DIVULGED, *p. p.* प्रकाशितः—ता—तं, प्रकटीकृतः—ता—तं, विप्रयितः—ता—तं.

DIVULGER, *s.* प्रकाशकः, ख्यापकः; 'of a secret,' रहस्यभेदकः.

DIVULGING, *s.* प्रकाशनं, ख्यापनं, प्रकटीकरणं, विप्रययनं, विवरयनं, व्यक्तिकरणं,
सद्वैत प्रचारयनं; 'of a secret,' रहस्यभेदः; 'of counsel,' मन्त्रभेदः.

DIVULSION, *s.* विदारः—रथः, विदारः, उन्नादनं, वृद्धयः.

To DIZZY, *v. a.* भ्रूय (c. 10. भ्रूयति -यितुं), परिभ्रूय, चलकृ, परिष्कृ.

DIZZINESS, *s.* भ्रमरः, भ्रमरः, भ्रमः, विभ्रमः, विभ्रमिः *f.*, घूर्णिः *f.*,
202

घूर्णनं, पथुरादिचापत्वं, चक्षुरादिचापत्वं, प्रमादः.

DIZZY, *a.* (Vertiginous) भ्रमरी-रिणी-रि (न), भ्रमी-मिणी-मि (न),
घूर्णयमानः—ना—नं.—(Causing dizziness) भ्रमरकर—री—रं.—
(Thoughtless) चपलः—ला—लं, प्रमादी—दिनी—दि (न).

To DO, *v. a.* (Act) कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), सङ्ग, अभिकृ; विधा
(c. 3. -दधाति -धातुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), चेह (c. 1. चेरते -यितुं).

—(Execute) कृ, विधा, सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), यद्
(c. 10. यदयति -यितुं).—(Perform) कृ, विधा, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति
-धातुं), आस्था, समास्था, प्रवृत् in caus. (-चर्तयति -यितुं), निधृत्.

वृत्; सम्पद् in caus., निष्पद्, उत्पद्, उपपद्.—(Practice) साधर्
(c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), सेव्
(c. 1. सेवते -यितुं), साधि (c. 1. -अयति -ने -यितुं).—(Transact)

व्यवहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) कृ, समाचर्, निर्वह in caus. (-वाहयति
-यितुं), पण् (c. 10. पणयति -यितुं), पणाय कृ.—(Carry on, effect)

निर्वह in caus., प्रवृत् in caus., प्रयो (c. 1. -अयति -येतुं), सम्पद्
in caus., तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), पू (c. 10. पारयति -यितुं).—

(Exert labour) चेह, चिचेह, व्यवसो, व्यववसो, यत् (c. 1. यत्ते
-यितुं).—(Cause) कृ, उत्पद् in caus., जन् in caus. (जनयति -यितुं),
साध् in caus. (साधयति -यितुं).—(Do with, employ) प्रयुन् (c. 7.

-युनक्ति -योक्तुं c. 10. -योनयति -यितुं), उपयुन्, व्यापृ in caus. (-पारयति
-यितुं), प्रवृत् in caus. (Do away, destroy) साध् in caus.,
विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभुं).—Do

good to) उपकृ.—(Do evil to) अपकृ.—(Do one's duty) कृतं
or कर्तव्यं कृ, धर्मं निष्पद् in caus. (Do one's best) यथाशक्ति
कृ; 'he does not know what to do,' यथाकार्यं न जानाति;

'one's own doing,' आत्मकृतः—ता—तं, स्वयंकृतः—ता—तं.

To DO, *v. n.* (Act, behave) चर् (c. 1. चरति -रितुं), साचर्, समाचर्;
यत् (c. 1. यत्ते -यितुं), व्यवहृ.—(Fare) चर्, भू, वृत्, स्या (c. 1.
तिष्ठति, स्यातुं); 'How do you do?' किं येनम् अस्ति, किं कुशलं

भवति, येनं भवतु.—(Do well, prosper) सुखः—स्या—स्यन् चर्,
सुखितः—ता—तं भू, वृत् (c. 1. वधेते -यितुं).—(Do ill) दुःखः—स्या—स्यन्
चर्, दुःखितः—ता—तं भू, वृत् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).—(Suit) युन् in pass.

(युज्यते); 'that will do,' इत्यलं, यथेह.

Do, *s.* (Ado) दखं, कष्ट.—(Feat) कर्म्म *n.* (न) चेष्टितं, विचेष्टितं.

DOAB, *s.* (Name of a country) सन्तर्बेदी *f.*

DO-ALL, *s.* सदैककर्म्मो-मो-मो (न) सदैककर्म्मोणः—शा—यं, सदैककार्यचर्चकः—का—कं.

DOAT. See DOTE.

DOCIBLE, DOCHLE, *a.* विनेयः—या—यं, प्रलेयः—या—यं, विवेयः—या—यं, वश्यः—
या—यं, वशगः—गा—गं, वशानुगः—गा—गं, वश्यात्मा—त्मा—त्मा (न)

अनुकूलः—ला—लं, अनायासेन शिक्षणीयः—या—यं or शिक्षः—ध्या—ह्यं,
गृह्यकः—का—कं, अनुविधायी—यिनी—यि (न), अधीनः—ना—नं, आयत्तः—
न्ता—तं, असत्त्वन्दः—न्दा—न्दं, निम्नः—ग्रा—गं, शिक्षाशीलः—ला—लं.

DOCIBLENESS, DOCHILITY, *s.* विनेयता, विवेयता, वश्यता, शिक्षणीयत्वं,
शिक्षाशीलत्वं.

Dock, *s.* (The plant) लोलिका, वृद्धारणः, रक्तध्रुवः, सौगन्धिकं,
रक्तसौगन्धिकं.—(Tail cut short) दित्तवालः, हृत्पुच्छः.—(Station
for ships) नौकावस्थानं, नौकाशयः, नावाशयः, नौकाघाटः, नौकागारः,
नावाघाटः, नौकोद्धरणस्थानं.

To DOCK, *v. a.* पुच्छं चिद् (c. 7. चिनति, चेत्तुं) or अवचिद् or हृत्
(c. 10. ह्रासयति -यितुं), अवकृह (c. 6. -कृणाति -कर्तुं), निकृत्, लु

(c. 9. लुनाति, लुधितुं).—(Lay up in a dock) नौकाशये निविश.

in caus. (-वेशयति -यितुं), नायम् उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं).

DOCK-YARD, *s.* नाविकभाण्डागारं, नौकानिमोक्षणानं.

DOCKEN, *p. p.* अपचितः -चा -चं, अपकचितः -ता -तं, लूनः -ना -नं.

DOCKET, *s.* (Ticket on goods) चक्रपटः, भाण्डोपरि चिह्नं or चक्रः or चक्रपत्रं, पत्रकं.—(Small piece of paper containing the heads of a writing) सङ्ग्रहपत्रकं, सूचिपत्रकं.—(List of those who have cases in a court) अपिनां or कार्याणां नामावलिपत्रं.

To DOCKET, *v. a.* (Make an abstract of a writing and enter it in a book) लिखितसङ्ग्रहं कृत्वा पुनरेव समारब्धं in caus. (-रोपयति -यितुं), or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं).

DOCTOR, *s.* (A learned man) पण्डितः, ज्ञानी *m.* (नं), व्युत्पन्नः, पेशः, शास्त्री *m.* (नं).—The word आपात्यः is affixed to the names of learned men, as 'Doctor' is prefixed: thus रायवापात्यः, रामापात्यः.—(Teacher) आपात्यः, शिक्षकः, अध्यापकः, उपदेशकः, गुरुः *m.*—(Doctor of divinity) परमार्थविद्याज्ञः, श्रुतिविद्यासम्पन्नः.—(Physician) पेशः, चिकित्सकः, भिषक् *m.* (नं), आयुर्वेददृक् *m.* (नं), चिकित्सानीय *m.* (नं), चण्डकाटः, रोगशानकः, रोगहन् *m.*, रोगहा *m.* (नं), नीचदः.

To DOCTOR, *v. a.* कित् in des. (चिकित्सति -त्सितुं), भिषन् (nom. भिषयति -यितुं), उपचर् (c. 1. -चरति -रितुं), उपचारं कृ. औपधौकृ.

DOCTORAL, *a.* आपात्यपदसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), पेशः -द्या -द्यं.

DOCTORALLY, *adv.* पेशयत्, पण्डितयत्, आपात्ययत्, गुरुयत्.

DOCTORSHIP, *s.* आपात्यता -न्त्रं, आपात्यपदं, गुरुत्वं, पेशपदं.

DOCTRINAL, *a.* तत्त्वोपदेशकः -का -कं, तत्त्वोपदेशी -शिनी -शि (नं).

तत्त्वशिक्षकः -का -कं, शिक्षाविषयः -या -यं, वैधिकः -की -कं, सौत्रः -त्री -त्रं.

DOCTRINE, *s.* (Principle laid down) तत्त्वं, मतं, सूत्रं, व्यायः.—(System of doctrines) पद्यः, पन्थाः *m.* (पथिन्), मार्गः; 'a different doctrine,' परमतः; 'difference of doctrine,' शास्त्रभेदः; 'heretical doctrine,' असम्बद्धतः; 'received doctrine,' आश्रयः, सम्प्रदायः; 'adhering to a doctrine,' वादरतः.—(Learning) विद्या, पाठित्वं.

DOCUMENT, *s.* पत्रं -त्री, पत्रकं, पत्रिका, लेख्यं, लेख्यपत्रं, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यपत्रं, लेख्यप्रमाणं, लिखनं, लिखितं; 'a forged document,' कपटलेख्यं.

DODECAGON, *s.* द्वादशार्धं, द्वादशकोणः.

To DODGE, *v. a. and n.* (Trick) घट् (c. 10. वञ्चयते -ति -यितुं), व्यपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपदिश्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), प्रतु in caus. (-तारयति -यितुं), छल् (c. 10. छलयति -यितुं).—(Evade) अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं).—(Escape by suddenly shifting place) पलायमानो अकस्मात् परिवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं), विपरिवृत्, इतथेतः परिधाव् (c. 1. -धायति -यितुं), विपरिधाव्.

DODGER, *s.* चञ्चकः, मायी *m.* (नं), कपटी *m.* (नं), व्यपदेश *m.* (नं), प्रतारकः.

DOE, *s.* (She-deer) मृगी, मृगवधूः, हरिणी, एणी, रोहिण् *f.*, समीची, धूमती, कन्दली; 'doe-skin,' मृगीचर्म *n.* (नं).

DOER, *s.* कर्त्ता *m.* (नं), कारी *m.* (नं), कारकः, कारः, कट, कृत् in comp. विधायी *m.* (नं), अनुष्ठाता *m.* (नं), कर्मकारी *m.*, कर्मकरः, सम्पादकः, निषाहकः, प्रवर्त्तकः.

To DOFF, *v. a.* (Put off dress) वस्त्रम् अवतृ in caus. (-तारयति -यितुं), or अवृत्नी (c. 1. -नयति -नेतुं), व्यपनी, विवस्त्र (nom. -वस्त्रयति -यितुं), वल् (c. 1. -वर्त्तति -वर्त्तुं), अवमुच (c. 6. -मुचति -मुच्युं), विमुच, अपनह् (c. 4. -नयति -नयुं).

Doc, *s.* (The animal) या *m.* (यान्), कुङ्कुटः, कुकुटः, शुनकः, भयकः, मृगदशकः, यक्रपुच्छः, यक्रवालधिः *m.*, ललनिहः, जिह्वालिह् *m.* (हं), घृकारिः *m.*, ग्रामसिंहः, शीघ्रपेतनः, रात्रिमागः, कृतज्ञः, सारमेयः, पानादः, शरत्कामी *m.* (नं), शयकाम्यः, कीलेयकः; 'sporting-dog,' मृगयाकुशलः कुङ्कुटः, आरोटकाद्यर्थं या, विप्रकट्टः *m.*; 'mad-dog,' खलकः; 'bite of a dog,' अर्धशर्न.—(Andiron) लोहमयः शूलाधारः. 'To go to the dogs,' शुनो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), परिच्छि in pass. (-क्षीयते), यिनश् (c. 1. -नश्यति).

To DOG, *v. a.* कुङ्कुटयद् अन्विप् (c. 1. -इयति -यितुं), पश्चाद्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), पश्चाद्गन् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), अनुवृत्, अनुम् (c. 1. -सरति -सर्तुं), अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), निवम् अनुमृत् आयाप्तं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

DOG-BRIER or DOG-ROSE, *s.* जयापुष्पः कण्टकगुल्मः, ओद्वपुष्पः कण्टकस्रष्टः.

DOG-CHIEF, *a.* अनासयत् or विनासयत् अत्यमूल्येन क्रयः -या -यं, स्वत्यमूल्यः -त्या -त्यं, स्वत्यार्थः पा -यं.

DOG-DAYS, *s.* अदिनाणि *n. pl.*, असुष्णकालः, असुष्णमयः, सूर्यदिनानि. प्रायणात् प्रभृति भाद्रपथ्यन्तं कालः.

DOG-FANCY, *s.* अक्रीडी *m.* (नं), अगणिकः, आगणिकः.

DOGGED, *a.* (Sullen, obstinate) यक्रभायः -या -यं, कर्कशभावः -या -यं, जडः -दा -दं, क्षम्यः -मा -मं, कठिनः -ना -नं, निष्ठुरः -रा -रं.

DOGGEDLY, *adv.* यक्रभावेन, कर्कशभावेन, जाद्रेण, निष्ठुरं, कर्कशं.

DOGGEDNESS, *s.* भावयक्रता, कर्कश्यं, जादृ, जडता, निष्ठुर्यं, कान्द्रियं.

DOGGEREL, *a.* (Irregular, as verses) अपरिमितचरणः -गा -गं, अपरिमितपदः -दा -दं, विषमः -मा -मं; 'doggerel verse,' कुक्कयिता, मन्दकयिता, नीचकयिता.

DOGGISH, *a.* अशीलः -ला -लं, शीयः -वी -यं, कुङ्कुटाचारः -रा -रं, अशुचिः -त्रिः -त्रि, आपदः -दी -दं, शीयापदः -दी -दं; 'a doggish fellow,' अचरः; 'a doggish life,' अशुचिः *f.*

DOGGISHNESS, *s.* शीयं, अशीलता, कुङ्कुटाचारत्वं, अभावः, पशुता.

DOG-GRASS, *s.* तृणभेदः, तृणं, कष्टः, पासविशेषः.

DOG-HEARTED, *a.* अहृदयः -या -यं, कुङ्कुटहृदयः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं.

DOG-HOLE, *s.* अयिलं, अगतेः कुङ्कुलगतेः अयिवरं, अश्वं, अघमस्थानं.

DOG-KEEPER, *s.* अयोपकः, अयान् *m.* (नं), आगणिकः, अघचः.

DOG-KENNEL, *s.* कुङ्कुटालयः, अगृहं, कुङ्कुटगृहं, कुङ्कुटगारं.

DOG-LOUSE, *s.* अयूका, कुङ्कुटयूका, अकीटः, कुङ्कुटकीटः.

DOGMA, *s.* मतं, तत्त्वं, सूत्रं, विधिः *m.*, सम्मतं, नियमः, आदेशः, निर्देशः, व्ययस्या.

DOGMATIC, DOGMATICAL, *a.* आदेशकः -का -कं or निर्देशकः, समताभिमानि-निनी-नि (नं), सधर्मे समतपादी-दिनी-दि (नं) or समतावलसी-सिनी-सि (नं), मतसंस्थापनः -ना -नं, नियमिकः -की -कं, वैधिकः -की -कं, सौत्रः -त्री -त्रं.

DOGMATICALLY, *adv.* आदेशकप्रकारेण, सनिर्देशं, दृढनिश्चयपूर्व्यं, सधर्मे.

DOGMATISM, *s.* समताभिमानं, समतसंस्थापनं, सधर्मे समतवादः or समतावलसनं, दृढोक्तिः *f.*

DOGMATIST, DOGMATISER, *s.* धर्मपूर्व्यं or सधर्मपूर्व्यं समतवादी *m.* (नं) or समताभिमानि *m.* (नं) or तत्त्ववादी.

To DOGMATISE, *v. n.* सधर्मे or सधर्मं समतं वद् (c. 1. वदति -दितुं), दृढोक्ता समतं संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), तत्त्वानि धर्मेषु वद्.

DOG'S EAR, *s.* कुङ्कुटकर्णः, अकर्णः, पुस्तकपत्रकोणे अकर्णकारः पुटः.

DOG-SICK, *a.* कुङ्कुटयद् यमनकारी -रिणी -रि (नं).

DOG'S-MEAT, *s.* अमांसं, कुङ्कुटमांसं, विमांसं, कुङ्कुटाहारः, उच्छिष्टार्थं.

DOG-STAR, *s.* कुङ्कुटसंज्ञा तारा यस्याम् उदितायाम् असुष्णकालो भवति.

DOG'S-TOOTH, *s.* श्यादन्तः, शृङ्गद्वयं, कुकुरदन्तः.
 DOG-TRICK, *s.* श्रवृत्तं, श्रवृत्तं, श्रवृत्तं *n.* (नं), दुष्टेष्टितं, कुचेष्टा.
 DOG-WEARY, *a.* कुकुरवत् परिश्रान्तः-न्ता-न्तं, अतिश्रान्तः-न्ता-न्तं.
 DOINGS, *s. pl.* (Things done) चरितं, चरितं, चेष्टितं, विचेष्टितं, कृतं, कर्म्म *n.* (नं), विधानं, व्यापारः, चेष्टा, वृत्तिः—(Conduct) व्यवहारः, आचारः, आचरितं, चारित्र्यं, वृत्तिः *f.*, चर्या, प्रवृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*
 DOLE, *s.* (That which is dealt, a part, share) भागः, चंशः, विभागः, भाजितं, भाज्यं, उद्धारः, उपहारः, खरदं, खेदः, भिन्नं, वरदः.—(Gratuity) पारितोषिकं.—(Grief) शोकः, दुःखं.
 TO DOLE, *v. a.* पृषक् पृषग् विभज् (c. 1. -भजति -ते -भुञ्जे), विभागशः or चंशांशं दा.
 DOLEFUL, DOLESOME, *a.* शशोकः-का-कं, शोचनः-ना-नं, शोकार्त्तः-त्ता-त्तं, दुःखी-खिनी-खि(नं), समनुः-नुः-नुः, विपादी-दिनी-दि(नं), उद्विग्नः-गना-गनं, उग्रः-ग्रा-ग्रं.
 DOLEFULLY, *adv.* शशोकं, सविपादं, सोद्विगं, सदुःखं, सोत्कर्षं, सखेदं, उग्रं.
 DOLEFULNESS, DOLESOMENESS, *s.* शोकः, दुःखं, विपादः, विमणता, मनुः *m.*, खेदः, उद्वेगः, अनाह्लादः, उग्रत्वं, उद्विग्नता, हानिः *f.*, मनोहानिः *f.*, दुःखित्वं.
 DOLL, *s.* पुत्रिका, दारुपुत्रिका, पाञ्चालिका, पाञ्चलिका, पाञ्चाली, पुत्रली, दारुगर्भा, दारुस्त्री, शालभञ्जी-ञ्जिका, शालाङ्गी, कुरुखी, यामा, अञ्जलिकारिका.
 DOLLAR, *s.* (A silver coin) रूप्यमुद्रा, रौप्यमुद्रा.
 DOLORIFIC, *a.* दुःखकरः-री-रं, व्यापारः-री-रं, पीडाकरः-री-रं.
 DOLOROUS, *a.* शशोकः-का-कं, शोकमयः-यी-यं, दुःखमयः-यी-यं, शोकात्तः-ता-तं, समनुः-नुः-नुः, खेदान्वितः-ता-तं.
 DOLOUR, DOLOR, *s.* शोकः, दुःखं, खेदः, मनुः *m.*, क्लेशः.
 DOLPHIN, *s.* (Kind of sea-fish) समुद्रोदयमत्स्यभेदः—(The constellation) श्रविषा, धनिष्ठा.
 DOLT, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, मन्दबुद्धिः, मूर्खः, मूढः, जडः.
 DOLTISH, *a.* जडबुद्धिः-द्धि-द्धि, मन्दमतिः-ति-ति, स्थूलः-ला-लं.
 DOLTISHLY, *adv.* मूढवत्, जडवत्, मूर्खवत्, जाड्येन, वक्ष्यवत्.
 DOLTISHNESS, *s.* स्थूलबुद्धित्वं, मन्दमतित्वं, जडता-त्वं, जाड्यं, मूढता, मूर्खता, निबुद्धिता, अविज्ञता.
 DOMAIN, *s.* (Territory governed) राष्ट्रं, विषयः, देशः, प्रदेशः.—(Empire) राज्यं.—(Estate, possession) भूमिः *f.*, अधिकारः, आधिकारणं, रिवयं.
 DOME, *s.* (Cupola) अङ्गोलाकारं प्रासादशृङ्गं or हर्म्मशिखरं.
 DOMESTIC, *s.* (One who lives in the family) गृहवासी *m.* (नं), अन्नेवासी *m.* (नं), आन्तर्देशिकः—(Servant) भृत्यः, भूतकः, अनुजीवी *m.* (नं), गृहदासः, प्रेयः, कर्म्मकरः, सेवकः, परिचरः; 'female domestic,' दासी, प्रेया.
 DOMESTIC, *a.* (Belonging to one's house or family) गृहः-स्वा-स्वं, गृहसम्बन्धी-न्विनी-न्वि (नं), आन्तर्देशिकः-को-कं, गृहजः-जा-जं, गृहजातः-ता-तं, भूमः-त्वा-त्वं, आवासिकः-का-कं; 'domestic affairs,' गृहकार्यं, गृहव्यापारः; 'domestic chaplain,' कुलाचार्यः, कुलविप्रः; 'domestic contentions,' गृहविद्वेदः, गृहभेदः, गृहकलहः; 'domestic duties,' कुलाचारः; 'domestic slave,' गृहदासः-सी; 'bewildered with domestic cares,' गृहमूढधीः—(Not wild) गृहकः-का-कं, ग्राम्यः-म्या-म्यं, ग्रामवासी-सिनी-सि (नं); 'a domestic cock,' गृहकुक्कुटः, ग्रामकुक्कुटः; 'a domestic pigeon,' गृहकपोतकः—(Staying much at home) गृहारूढचेताः *m.* (स्),

गृहशूरः, गृहप्रियः, गृहवासी *m.* (नं).—(Pertaining to one's country) देशिकः-को-कं, देश prefixed in comp., अभिज्ञदेशीयः-या-यं; 'intestine broil,' जनपदभेदः.
 TO DOMESTICATE, *v. a.* गृहकं-कां-कं कृ, गृहे पुष् (c. 10. पोषयति-यितुं).
 DOMESTICATED, *p. p.* गृहकः-का-कं, गृहपुष्टः-ष्टा-ष्टं, चैकः-का-कं, ग्राम्यः-म्या-म्यं, संस्थः-स्या-स्यं.
 DOMICILE, *s.* गृहं, वासस्थानं, वसतिः *f.*, निवासः, आवासः, अधिवासः, समावासः, अवस्थानं, वेष्टन *n.* (नं), आलयः, निलयः, आगतनं.
 DOMICILED, *p. p.* कृतवासः-सा-सं, कृतालयः-या-यं, समावासितः-ता-तं.
 DOMINANT, *a.* प्रभूतः-जा-तं, प्रभवः-वा-वं, प्रभविष्णुः-ष्णुः-ष्णु, प्रधानः-ना-नं, प्रचलः-ला-लं, अतिरेकी-कियी-कि (नं), सातिशयः-या-यं, प्रकृष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, अधिष्ठाता-त्री-तृ (नं), अग्रस्थः-स्या-स्यं.
 TO DOMINATE, *v. n.* प्रभू, अतिरिक् in pass. (-रिच्यते), वर्तितुं, व्यतिरिक्, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), अध्यास् (c. 2. -जास्ते -जासितुं), प्रशास (c. 2. -शास्ति -शासितुं).
 DOMINATION, *s.* प्रभुत्वं, प्रभविष्णुता, प्राधान्यं, आधिपत्यं, ईशत्वं, ऐश्वर्यं, अधिकारः, राजत्वं, राज्यं, शासनं, प्रशासनं, प्रचलता.
 TO DOMINEER, *v. n.* धमेयं शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं) or ईश (c. 2. ईष्टे, ईशितुं), भर्त्सनपूर्वकं आधिपत्यं कृ, धृप् (c. 5. धृष्यति, धर्मितुं).
 DOMINEERING, *a.* धर्मी-धर्मिणी-धर्मि (नं), धृष्टः-ष्टा-ष्टं, भर्त्सनकारी-रिणी-रि (नं), मदोद्वतः-ता-तं, मदोद्वयः-या-यं, उत्तिष्ठः-क्ता-कं.
 DOMINICAL, *a.* प्रभुदिवसविषयकः-का-कं, विश्रामवारसम्बन्धी-न्विनी-न्वि(नं); 'dominical letter,' प्रभुवारलाक्षणिको वर्णः, विश्रामवारसूचकम् अक्षरं.
 DOMINICAL, *s.* (The Lord's-day) ईश्वरदिवसः, प्रभुदिनं, विश्रामवारः, रविवारः, भट्टारकवारः.
 DOMINICAN, *s.* डामिनिकमतावलम्बी सन्ध्यासिक्विशेषः, योगी *m.* (नं), तपस्वी *m.* (नं).
 DOMINION, *s.* ऐश्वर्यं, राज्यं, राजत्वं, प्रभुत्वं, ईशत्वं, अधिकारः, आधिपत्यं, शासनं.—(Country governed) राष्ट्रं, विषयः, देशः, प्रदेशः.
 DOMINO, *s.* (A long cloak used as a disguise) विडम्बनयोग्यो दीर्घ-प्रावारः—(An oblong piece of ivory) शलाका, दन्तादिमयो दीर्घचतुरस्रः.
 DON, *s.* आर्यः, महाशयः, सुजनः, महानुभावः, प्रधानलोकः, शिष्टलोकः.
 DONARY, *s.* धर्मार्थं दत्तं, ईश्वराय दत्तं वस्तु or द्रव्यं.
 DONATION, *s.* दानं, प्रदानं, दत्तं, प्रदेयं, सम्प्रदानं, दायः, उपहारः, उपायनं, वितरणं, विसर्जनं, उत्सर्जनं, त्यागः, विश्रायनं, चंहतिः *f.*, प्रदा, दादः दा, दं, हरणं, प्रतिपादनं, विहायितं, स्पर्शनं.
 DONATIVE, *s.* दानं, प्रदानं, वितरणं, विसर्जनं, पारितोषिकं.
 DONE, *p. p.* कृतः-ता-तं, अनुष्ठितः-ता-तं, आचरितः-ता-तं, निष्पन्नः-जी-जं, वृत्तः-ज्ञा-ज्ञं, सम्पादितः-ता-तं.
 DONGEE, *s.* दानग्राही *m.* (नं), दानग्रहीता *m.* (नं), देयी *m.* (नं).
 DONGEON OR DONJON, *s.* दुर्गमये सुगमस्थानं, दुर्गमिनिः *f.*, दुर्गकोटिः *f.*; दुर्गशिखरं. See DUNGEON.
 DONKEY, *s.* गर्हभः, खरः, रासभः; 'donkey-cart,' खरयानं; 'bray of a donkey,' खरनादः, खाकौरः.
 DONOR, *s.* दाता *m.* (नं), प्रदाता, दायकः, दाकः, दादी *m.* (नं), दानकर्त्ता *m.* (नं).
 DOODLE, *s.* अल्पबुद्धिः *m.*, अल्पधीः *m.*, मूर्खः, दुर्नैतिः *m.*, अवज्ञज्ञत्वी *m.* (नं).
 TO DOOM, *v. a.* (Condemn to punishment) दूष् (c. 10. दूषयति-यितुं).—(To death) वधदूषाहं-हं-हं ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), वधदूषाहो कृ.—(Consign) च्छ् in caus. (संघेयति-यितुं), समु, प्रतिपद् in caus. (-पादयति-यितुं), निधिष् (c. 6. -धिषति -धिषितुं), नियुज्

(c. 7. -युनक्ति -योक्तुं).—(Destine) प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं).—(Judge) विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), निर्णय (c. 1. -णयति -येतुं).

DOOM, s. (Judgment) विचारः, अन्तिमविचारः.—(Sentence) निर्णयः, क्षातपण्यं.—(Condemnation) दण्डः—खड्गं, दण्डाज्ञा, दण्डयोगः.—(State to which one is destined) भविष्यता, विधिः m., काल-नियोगः, विहितदशा, दिष्टं, नियतिः f.—(Ruin) क्षणं, क्षयः, नाशः.

DOOMED, p. p. दण्डितः—ता -तं, प्रकल्पितः—ता -तं, निर्दिष्टः—छा -धं, विचारितः—ता -तं, निर्णयितः—ता -तं, नियुक्तः—क्ता -क्तं or कालनियुक्तः.

DOOMSDAY, s. विचारदिनं, महाविचारदिनं, सङ्कलोकविचारणदिवसः.

DOOMSDAY-BOOK, DOMESDAY-BOOK, s. पृथक्काले चेतद्वीपराजाज्ञया लिखितं सङ्क्षेपपरिसंख्यारूपं पुस्तकं, क्षेत्रसङ्ग्रहपुस्तकं.

DOOR, s. द्वारः, द्वाः f. (र), कपाटः—टं, कपाटः—टं, चररः—री—रिः m. अलारः, गृहमुखं, प्रतिहारः, प्रतीहारः.—(Entrance) प्रवेशः—शानं, मुरं, वेशिका, प्रतिहार्यं.—(Passage) पथः; 'principal door,' सिंहद्वारः; 'private door,' अन्तर्द्वारं, प्रच्छन्नद्वारं, प्रच्छन्नं; 'back door,' पश्चद्वारं, पश्चकः; 'in doors,' गृहस्थितः; 'out of doors,' गृहवहिःस्थः, स्थानान्तरीगतः; 'next door to,' निकटस्थः—स्था—स्थं, अनन्तरपक्षी—क्षिन्नी—क्षि (न्); 'leaf of a door,' द्वारशाला.

DOOR-CASE, s. द्वारपरिगतं काष्ठादि, द्वारमञ्चकः.

DOOR-KEEPER, s. द्वारपालः, द्वारस्थः, द्वाररक्षकः, द्वारी m. (न्), द्वाःस्थः, द्वाःस्थितः, द्वाराध्यक्षः, प्रतिहारः, प्रतीहारः—री f.

DOOR-POST, s. द्वारस्तम्भः, द्वारस्पर्श, द्वारकाष्ठं, द्वारदारः m.

DOOR-SILL, s. द्वारपिरडी, देहलिः f. -ली, गृहतटी, गृहायमहणी, रुखिका, चसुरः, उडुसरः.

DORIC, a. (Architecture) गृहनिर्माणे विशेषमार्गः or रीतिविशेषः.

DORMANT, a. सुप्तः—मा—मं, प्रसुप्तः—मा—मं, शयितः—ता—तं, शयानः—ना—नं, निद्रितः—ता—तं, निद्राणः—खा—यं.—(Concealed) प्रच्छन्नः—चा—चं, गुप्तः—मा—मं.

DORMITORY, s. शय्यागृहं, शयनगृहं, शयनशाला, निद्राशाला, स्वप्ननिकेतनं, विश्रामशाला, शयनागारः.—(Burial-place) श्मशानं, प्रेतवनं, पितृवनं.

DORMOUSE, s. अतिनिद्रालुः क्षुद्रमृषिकभेदः, अतिसुप्तशीलौ मृषिकः.

DORSAL, a. पृष्ठयः—छया—छयं, पृष्ठसम्बन्धी—न्धिनी—न्धि (न्).

DORSER, DORSER, DOSSER, s. पृष्ठेन वाहनयोग्यः पिटकः or पेटकः or करण्डः.

DOSE, s. यद् भेषजम् एकवारं रोगिणे देयं or रोगिणा पेयं or निगरणीयं, भेषजमात्रा, औषधमात्रा, रोगियोग्य औषधभागः, देयं, पेयं, पानं; 'a small dose of medicine,' औषधस्य अल्पभागः.

To DOSE, v. a. रोगिणा निगरणीयम् औषधभागं दा, (c. 3. ददाति, दातुं), भेषजं दा, भिषज् (nom. भिषज्यति—ज्यितुं), औषधीकृ.

DOSSIL, s. (Pledget of lint on a sore) विकेशिका.

DOT, s. विन्दुः m., शून्यं, विमुद् f. (प्) or विमुद्, खं, कणः, अक्षः.

To DOT, v. a. विन्दुना अक्ष् (c. 10. अक्षयति—यितुं) or चिद् (c. 10. चिह्नयति—यितुं).

DOTAGE, s. चालिशवृद्धित्वं, चालिशता, चालिश्यं, वृद्धिनाशः, वृद्धिवैकल्यं, हतवृद्धित्वं, वृद्धिशीघ्रता, ज्ञानहानिः f., वृद्धिलोपः, दीर्यत्वं, जीर्णवस्था.—(Excessive fondness) अत्यन्तानुरागः, अत्यन्तप्रेम n. (न्).

DOTAL, a. यौतुकसम्बन्धी—न्धिनी—न्धि (न्), औद्वाहिकः—की—कं, शीलकः—ल्ली—ल्लं, शीलकः—की—कं, स्त्रीधनविषयः—या—यं.

DOTARD, s. चालिशमतिः m., जरातुरः, हतवृद्धिः m., क्षीणवृद्धिः m., चालिशः, अतिवृद्धः.

To DOTE, v. n. (Be silly through age) अतिवृद्धत्वाद् चालिशवृद्धिः—द्धिः—द्धि भू or मुह (c. 4. मुहति, मोहितुं).—(Love to excess)

अत्यनुरागवान्—यती—यत् or अत्यन्तानुरक्तः—क्ता—क्तं भू or धस्; 'I dote upon her,' तथा अत्यनुरागवान् अस्मि.

DOTING, a. अत्यनुरागवान्—यती—यत् (त्), अत्यनुरक्तः—क्ता—क्तं.

DOTINGLY, adv. अत्यनुरागेण, अत्यनुरागपूर्वकं, अत्यनुरागं, सातिचेहं.

DOTTED, p. p. चिह्नितः—ता—तं, अक्षितः—ता—तं, चिचितः—ता—तं.

DOUBLE, a. द्विगुणः—खा—खं, द्वेधः—धी—धं, द्विकः—का—कं, द्विविधः—धा—धं, द्विप्रकारः—रा—रं, द्विगुणसंख्याः—ख्या—ख्यं, द्विगुणपरिमाणः—खा—खं, उभयः—ये sing. and pl. only, द्वि in comp., as, 'having double leaves,' द्विपण्यः—खा—खं; 'having a double row of teeth,' उभयोदन्—दती—दत् (त्) or द्विदन्; 'for a double object,' उभयार्थः.—(Deceitful) विनिम्रः—चा—चं, अनुनुः—जु—जु, पक्षकः—का—कं.

DOUBLE, s. (Twice the quantity) द्विगुणं, द्वेधं, द्विकं, द्विग्, द्विकृत्वस्.—(Trick) छलं, कपटः—टं, उपायः, माया, व्यपदेशः.—(A turn) विपरिवर्त्तनं.

To DOUBLE, v. a. द्विगुणीकृ, द्विगुण (nom. द्विगुणयति—यितुं), गुणीकृ.—(Fold) पुटीकृ, पुट (nom. पुटयति—यितुं); 'to double a cape,' अन्तरीयं परितो नौकया वह् in pass. (उत्सते); 'to double the fist,' मुष्टिं यन् (c. 9. यप्ताति, यन्तु).

To DOUBLE, v. n. द्विगुणीभू.—(Turn in running) विपरिवृत् (c. 1. -वर्त्तते—वर्त्तितुं).—(Play tricks) मायां कृ, कुहकं कृ, कपटं कृ, व्यपदिश (c. 6. -दिशति—देष्टुं).

DOUBLED, p. p. द्विगुणितः—ता—तं, द्विगुणीकृतः—ता—तं, गुणीकृतः—क्ता—तं. (Folded) पुटितः—ता—तं, पुटीकृतः—ता—तं.

DOUBLE-DEALER, s. द्विधापारी m. (न्), द्विध्वजहारी m. (न्), उभयविधः, द्विकर्म्म m. (न्), मायी m. (न्), कपटी m. (न्), कापटिकः, धसरलः.

DOUBLE-DEALING, s. द्विधापारः, द्विध्वजहारित्वं, कपटः, छलं, माया, धसरल्यं, शठता, प्याजः, वैदग्ध्यं.

DOUBLE-DYED, p. p. द्विरन्त्रितः—ता—तं, द्विरक्तः—क्ता—क्तं, द्विकपायितः—ता—तं.

DOUBLE-EDGED, a. द्विधारः—रा—रं, उभयतस् तोष्यः—क्ष्णा—क्ष्यं.

DOUBLE-FACED, a. द्विमुरः—रती—रं, द्विवदनः—नी—नं, उभयोमुखः—खी—खं.

DOUBLE-FORMED, a. द्विरूपः—पी—पं, द्वाकारः—रा—रं, द्विप्रकारः—रा—रं.

DOUBLE-HEADED, a. द्विशिर्षकः—का—कं, द्विशिराः—रा—रं (स्), द्विमुखः—द्वी—द्वं.

DOUBLE-MEANING, s. द्वर्थः, सन्दिग्धार्थः, द्विरूपः, उपादानं.

DOUBLE-MINDED, a. द्विमनस्कः—क्ता—क्तं, द्विमनाः—नाः—नः (स्).

DOUBLE-NATURED, a. द्विभावः—वा—वं, द्विधातुः—तुः—तु.

DOUBLE-TONGUED, a. द्विनिद्रः—द्धा—द्धं, द्विरसनः—ना—नं, मिथ्यावादी—दिनी—दि (न्) or असत्यवादी, अनुतवाक् m. f. n.

DOUBTLESS, s. द्वैगुण्यं, द्वित्वं, द्वैतं, द्वैविध्यं, उभयत्वं.

DOUBLER, s. द्विगुणकारी m. (न्), द्विगुणकृत्, द्विविधकर्त्ता m. (न्).

DOUBLET, अन्तरीयं, उरोवस्त्रं, उरश्चदः, परिधानं, उरोरक्षणौ.

DOUBLOON, s. विदेशीयस्वर्णमुद्राविशेषः.

DOUBLY, adv. उभयतस्, उभयधा, द्विधा, द्विगुणं, द्विविधं.

To DOUBT, v. n. शङ्क (c. 1. शङ्कते—ङ्कितुं), परिशङ्क, आशङ्क, विशङ्क, परिशङ्क, सन्दिह (c. 2. -देयिष्य—रथु), चिक्क (c. 1. -कल्पते—ल्पितुं c. 10. -कल्पयति—यितुं), संशो (c. 2. -शेते—शयितुं), विचर् in caus. (-चारयति—यितुं), मनसा दोल (nom. दोलायते—यितुं) or आन्दोल (आन्दोलयति—यितुं), सन्देहं कृ.

To DOUBT, v. a. शङ्क (c. 1. शङ्कते—ङ्कितुं), परिशङ्क, न विश्वस् (c. 2. -श्रसति—तुं), न प्रती (c. 2. प्रवेति—तुं rt. इ), उडिज् (c. 6. -विजते—जितुं).

DOUBT, s. सन्देहः, संशयः, शङ्का, आशङ्का, विकल्पः, विकल्पितं, चिक्कः, विशयः, द्वेधं, विचिकित्सा, द्वारः.—(Uncertainty of mind) चिक्क-

विशेषः, चिन्तान्दोलनं, चिन्तविभ्रमः, व्यस्तता. विप्रतिपत्तिः *f.*, असंख्यं, अनिश्चयः.—(Suspicion, distrust, fear) शङ्का, अविश्वासः, चमत्तयः, भयं.—(Difficulty) श्रद्धं, दुर्गं, कृच्छं, कष्टं, विषमं, बाधा.—(Objection) बाधः-धक्कं, उद्गृहः; 'case of doubt,' सन्देहपदं; 'cause of doubt,' शङ्कास्वपदं; 'in doubt,' दोलायमानः-ना-नं, संशयापन्नः-ना-नं, शङ्कान्वितः-ना-नं, सशङ्कः-ङ्का-ङ्कं; 'without doubt,' असंशयः-ना-नं, शङ्कान्वितः-ना-नं, सशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, संशयः-या-यं, संशयापन्नः-ना-नं, शङ्कान्वितः-ना-नं, संशयस्यः-स्या-स्यं, संशयात्मकः-का-कं, शङ्कामयः-यी-यं, सन्देहानः-ना-नं, वैकल्पिकः-की-कं, सविकल्पकः-का-कं, विषयी-यिनी-यि (नृ).—(Ambiguous) सन्देहाधीः-धी-धं, अस्पष्टाधीः-धी-धं.—(Questionable) आशङ्कनीयः-या-यं, वितर्क्यः-की-कं, मोमांस्यः-स्या-स्यं; 'to render doubtful,' सन्देह in caus. (देहयति-यितुं).

DOUBTFULLY, adv. संशययं, सशङ्कं, सन्देहेन, शङ्काया, सविकल्पं, सवितर्कं.

DOUBTFULNESS, s. सन्देहता, सांशयिकत्वं, संशयता, शङ्कनीयत्वं.

DOUBTINGLY, adv. साशङ्कं, शङ्कापूर्वकं, शङ्काया, अविश्वासेन, चमत्तयात्.

DOUBTLESS, a. असंशयः-या-यं, असन्देहः-या-यं, निःसन्देहः-हा-हं.

DOUBTLESS, DOUBTLESSLY, adv. असंशयं, निःसंशयं, निःसन्देहेन, संशयं विना, कः सन्देहः, सुनिश्चितं.

DOUCEUR, s. पारितोषिकं, उपप्रदानं, उपायनं, उत्कोचः.

DOUGH, s. गुग्गुलिका, जलपटितः शङ्कु *m.*, जलसंनृष्टः शङ्कु, मर्दितशङ्कु, पिष्टकः, अपूपः.

DOUGHTY, a. वीरः-रा-रं, शूरः-रा-रं, विक्रान्तः-ना-नं, प्रशस्तः-त्ता-स्तं, *To DOUSE, v. a.* जले मज्ज् in caus. (मज्जयति-यितुं) or निमज्ज् or निविश् in caus. (वेशयति-यितुं).—(Put out) निर्व्या in caus. (वापयति-यितुं).

DOVE, s. कपोतः, कपोतिका, पारावतः, कलरयः, कलखनिः *m.*, कलकण्डः.

DOVE-COT, DOVE-HOUSE, s. कपोतपालिका, विटङ्कः, कपोतागारः, पारावतालयाः.

DOVE-TAIL, s. काष्ठसन्धिः *m.*, दारुसीवनं, काष्ठग्रन्थनं, कपोतवालाकारः काष्ठसन्धिः *m.*

DOWAGER, s. मृतभर्तृधनभागिनी विधवा, निर्नाया, रज्या, मृतभर्तृका.

DOWDY, s. (Woman) विरूपी-पिणी, दुर्गेशिनी, दुर्वसना, स्मृलरूपी.

DOWER, DOWRY, s. (Jointure) स्त्रीधनं, विधवाधनं, स्त्रीवृत्तिः *f.*, स्वामिद्वं—(Wife's portion) यौतुकं, यौतुकं, युतकं, शुल्कः, चौदाहिकं, अथावाहिकं.

DOWERED, a. यौतुकवती, शुल्किनी, यौतुकप्राप्ता, मृतभर्तृधनभागिनी.

DOWERLESS, a. यौतुकहीनः-ना-नं, शुल्कहीनः-ना-नं, निर्धनः-ना-नं.

DOWLAS, s. (Coarse cloth) स्मृलपट्टं, स्मृलशाटकः, बराशिः *m.*

DOWN, s. (Soft feather) मृदुपद्मः, सुकुमारपद्मः, क्षिप्रपद्मः, सुखस्पर्शः पद्मः.—(Fine hair) मृदुलोम *n.* (नृ), क्षिप्रलोम, सुकुमारलोम.—(Down of the body) अङ्गुरुहं, तनुरुहं, लोम *n.* (नृ), रोम *n.* (नृ), अङ्गुरः.—(Down of plants) तृणलोम, तृणकेशः; 'down of the gourd,' जलावृकटं.—(Poor hilly land for pasturing sheep) अविप्रभ्रष्टप्रयोगं पट्टीयमस्वस्थं, तृणसपथितः, निर्वृणपथितः.

DOWN, prep.-अय, अधमः; 'thrown down,' अवपातितः-ना-नं, अधःपातितः-ना-नं, अवधिप्तः-मा-मं, अधःधिप्तः-मा-मं; 'put down,' अधःकृतः-ना-नं; 'fallen down,' अधःपतितः-ना-नं; 'gone

down,' अधोगतः-ता-तं; 'laid down,' अवतारितः-ता-तं; 'hanging down,' अवट्टमानः-ना-नं; 'to sit down,' उपविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं); 'down to,' पर्यन्तं, यावत् affixed, as, 'down to the present time,' अपुना यावत्.

DOWN, adv. अधस्, अधस्तात्, नीचे, अधोऽधस् अधोभागं प्रति.—(Tending down) अधाक्, अधाचीनं, अवकटं.—(At the bottom) अधःस्यः-स्या-स्यं; 'ups and downs,' पातोत्पाताः *m. pl.*

DOWN-CAST, a. अवसन्नः-ना-नं, विपथः-खा-खं, विपथवदनः-ना-नं, अवनतः-ता-तं, नतमुखः-खी-खं, अधोमुखः-खी-खं, अधोवदनः-नी-नं, अधोदृष्टः-खी-खं, अधोदृष्टिः-धि-धि, दीनमुखः-खी-खं, विमुखः-खा-खं, दीनमनाः-नाः नः (स्), दीनचेतनः-ना-नं.

DOWNFALL, s. ध्वंसः, प्रध्वंसः, क्षयः, परिक्षयः, नाशः, विनाशः, क्षयः, व्ययः, उच्छेदः, उत्पाटनं, अधःपतनं.

DOWNFALLEN, a. अधःपतितः-ता-तं, परिधीयः-खा-खं, ध्वंसितः-ता-तं.

DOWNHEARTED, a. विपथः-खा-खं, दीनमनाः-नाः नः (स्) or उद्विग्नमनाः or दुर्मेनाः, दीनमनस्कः-खा-खं, दीनचेतनः-ना-नं. ध्यानः-ना-नं, खिद्यमानः-ना-नं, उत्साहहीनः-ना-नं.

DOWNHILL, s. प्रवणभूमिः *f.*, पातुकभूमिः. उत्सङ्गः, स्थानं क्रमशोऽधोगम्यं.

DOWNLOOKED, a. अधोदृष्टिः-धि-धि, अधोमुखः-खी-खं, अधोवदनः-नी-नं, अधोदृष्टः-खी-खं, नम्रमुखः-खी-खं, नतमूर्द्धा-ङ्का-ङ्कं (नृ).

DOWNLYING, s. शयनकालः, शय्यागमनसमयः, विश्रामकालः.

DOWNLYING, a. प्राप्रसयकालः, आसन्नप्रसयवेदना, प्राप्रशयनकालः.

DOWNRIGHT, adv. (Straight down) अवक्रं, अजिघ्रं, अकुटिलं, अविलोमं, अधोऽधस्, अधाक्.—(Plainly) व्यक्तं, सुव्यक्तं, भिन्नाधं, स्पष्टं.—(Completely) सु or जति prefixed, सम्यक्, सद्यतस्, अखिलेन.

DOWNRIGHT, a. (Plain) स्पष्टः-धा-धं, व्यक्तः-क्षा-क्षं, सुस्पष्टः-धा-धं, सुव्यक्तः-क्षा-क्षं.—(Direct) अवक्रः-त्रा-त्रं, अजिघ्रः-धा-धं, अकुटिलः-ला-लं.

DOWNSITTING, s. उपवेशः-शनं, समुपवेशनं, विश्रामः.

DOWNWARD, a. अधस्तनः-नी-नं, अधोगामी-मिनी-मि (नृ), अधाक्-वाची-वाक् (क्), अधाचीनः-ना-नं, अवकटः-टा-टं.—(Declivous) प्रवणः-खा-खं, पातुकः-की-कं.

DOWNWARD, DOWNWARDS, adv. अध prefixed, अधस्, अधोऽधस्, अधस्तात्, अधाक्, अधाचीनं, अवकटः; 'looking downwards,' अधोदृष्टिः *m. f.*; 'going downwards,' अधोगामी-मिनी-मि (नृ).

DOWNY, a. (Covered with down or soft hair) मृदुलोमवान्-वती-वत् (नृ), मृदुलोमा-ना-नं (नृ), क्षिप्रपद्मः-धा-धं.—(Soft) सुखस्पर्शः-शी-शी, कोमलः-ला-लं, मृदुः-ङ्का-ङ्कं, सुकुमार-रा-रं.

DOWRY, s. यौतुकं, शुल्कः. See DOWER.

DOWSE, s. आस्कोटः-टनं, चपेटिका, तलप्रहारः, करायातः, चपेटायातः.

To DOZE, v. n. निद्रा (c. 2. -द्राति-तुं), खप् (c. 2. खपति, खप्ते), प्रखप्, निमील (c. 1. -मीलति-लितुं), शी (c. 2. शेते, शयितुं), निद्रां कृ, अत्यनिद्रां कृ, ईपनिद्रां कृ.

DOZEN, s. and a. द्वादश *m. f. n.* (नृ), द्वादशकः-का-कं, द्वादशसंख्यकः-का-कं.

DOZER, s. निद्रायाः, निद्रायमाणः, ईपनिद्राकृत् *m.*, शायी *m.* (नृ).

DOZINESS, s. निद्रा, निद्राशीलत्वं, शिशयिणा, निद्रालुत्वं, शयालुता.

DOZY, a. निद्रालुः-लुः-लु, शिशयिणः-यु-यु, खमशीलः-ला-लं, निद्राशीलः-ला-लं, सुपुष्पः-सु-सु, नैद्रः-द्री-द्री, निद्रालसः-सा-सं.

DRA, s. (Low woman) बन्धकी, कुलटा, वेष्ट्या, भट्टा, यमिचारिणी.—(Brown cloth) कपिशवस्त्रं.

DRA, a. (Dun-coloured) कपिशः-शा-शं, कपिलः-ला-लं, पिङ्गलः-ला-लं.

DRACHM, DRACHMA, *s.* (Silver coin) रूपमुद्राविशेषः.—(Eight part of a particular weight) विशेषपरिमाणस्य पादांशः.

DRAFF, *s.* उच्छिष्टं, शेषं, भुक्तावशेषं, शेषान्नं, मलं, खलं, किट्टं, असारः.

DRAFFISH, DRAFFY, *a.* मलिनः—ना-नं, खली-लिनी-लि(न्), असारः-रा-रं.

DRAFT, *s.* (Order for money) हुसिद्धका, हुसिद्धकापत्रं. *See* DRAUGHT.

To DRAG, *v. a.* कृप् (c. 1. कर्षति c. 6. कृषति, ऋष्टुं, कर्षुं), आकृप्, ह (c. 1. हरति -ते, हर्षुं).—(Drag off, drag away) अपकृप्, अवकृप्, व्यपकृप्, अपहृ, व्यपहृ.—(Drag out) उत्कृप्, निष्कृप्, उद्धृ, निहृ, उत्पद् in caus. (-पाटयति -यितुं).

To DRAG, *v. n.* कृप् in pass. (कृष्यते), आकृप्.—(Proceed slowly) विलम्ब (c. 1. -लघते -सितुं).

DRAG, *s.* (Instrument for dragging) आकर्षणी, आकर्षणयन्त्रं.—(Car) रथः, क्रोडारथः, चक्रपानं.

DRAGGED, *p. p.* कृष्टः-ष्टा-ष्टं, आकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अवकृष्टः-ष्टा-ष्टं, दृष्टः-ता-तं.

To DRAGGLE, *v. a.* पङ्केन दुष् in caus. (हृषयति -यितुं), कर्हमे लुट् in caus. (लोडयति -यितुं), कर्हमानरेण कृप् (c. 1. कर्षति, ऋष्टुं).

To DRAGGLE, *v. n.* कर्हमे लुट् (c. 6. लुडति -ठितुं), कर्हमे लोटनाद् मलिनीभू, पङ्कानरेण कृप् in pass. (कृष्यते).

DRAGGLE-TAIL, *s.* अपरिष्कृता स्त्री, अविनीतपेशिनी.

DRAG-NET, *s.* आकर्षकजालं, आकर्षणी, नदीतले आकर्षणयोग्यं जालं.

DRAGON, *s.* नागः, व्यालः, सहिः *m.*, भुजङ्गमः, पत्तगः, पद्ययुक्तः सर्पः.

DRAGON-LIKE, *a.* नागरूपः-पी-पं, व्यालवद् उग्रस्वभावः-चा-वं.

DRAGOON, *s.* अष्टारूढः सैन्यः, अष्टारोही योद्धा *m.* (दृ), सादी *m.* (न्).

To DRAGOON, *v. a.* देशम् अष्टारूढसैन्येन विभ्रुतं कृ.

DRAIN, *s.* जलनिर्गमः, जलमार्गः, नालः, प्रणालः, नाली, प्रणाली, परीवाहः, परिवाहः, सारणिः *f.* -णी, जलोच्छ्वासः, उदकगमनमार्गः, जलवाहनी, कर्हमाटकः, सङ्करः, भमः, वाहसः; 'a village drain,' ग्रामसङ्करः.

To DRAIN, *v. a.* (Draw off gradually) क्रमशो निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं) or निर्गम in caus. (-गमयति -यितुं) or निष्कृप् (c. 1. -कर्षति -ऋष्टुं) or आकृप् or अपवहृ (c. 1. -यहति -वोद्धुं) or परिवहृ or सु in caus. (सावयति -यितुं) or निःसृ or उत्तिष्ठप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).—(Dry up, exhaust) शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), उच्चुप्, विशुप्, संशुप्, शुष्कीकृ.—(Drink up) आपा (c. 1. -पिबति -पातुं), प्रपा, परिपा.

DRAINED, *p. p.* शोषितः-ता-तं, उच्छोषितः-ता-तं, परिवाहितः-ता-तं, आपीतः-ता-तं, शुष्कीकृतः-ता-तं, रेचितः-ता-तं, नीरसीकृतः-ता-तं.

DRAKE, *s.* हंसः, कलहंसः, राजहंसः, कादसः, वरटः, कामिकः.

DRAM, *s.* (A small quantity) अल्पिका, अल्पभागः.—(A draught of spirituous liquor) सुरापानं, शुरदामात्रा, सुरामात्रा.—(Drink to give courage) वीरपाणं.—(Spirituous liquor) शुरदा, शोषुः *m.* -यु *n.* सुरा, चारुणी, मदिरा, हाला; 'dram-shop,' शुरदामानं; 'keeper of one,' शौखिदकः-क्की *f.*

DRAM-DRINKER, *s.* सुरापः-पी *f.*, शुरदापायी-यिनी *f.* (न्), शोषुपः-पी.

DRAMA, *s.* नाटकः, प्रकरणं, रूप-पकं, यात्रा. The following are various kinds: भाणः, व्यायोगः, समवाकारः, डिमः, ईहामृगः, अङ्कः, वीथी, प्रहसनं.—(Minor drama) उपरूपकं. The following are various kinds: नाटिका, चोटकं, गोष्ठी, सट्टकं, नाट्यसारकः, प्रस्थानं, उतथ्यः, कार्यं, प्रेक्ष्यं, हासकं, संलापकं, श्रीगदितं, शिल्पकं, विलासिका, लासिका, दुर्भसिका, प्रकरिका, हस्तीपं, भाणिका.—(The science or art of acting) नाट्यं, नटचर्या.

DRAMATIC, DRAMATICAL, *a.* नाटकीयः-या-यं, नाटकविषयः-या-यं,

काव्यशास्त्रीयः-या-यं, यात्रिकः-क्की-कं; 'dramatic language,' नाट्योक्तिः *f.*; 'dramatic rules,' नाट्यधर्मिकः; 'dramatic representation,' नटचर्या.

DRAMATICALLY, *adv.* नाट्यधर्मानुसारान्, नाटकरूपेण, काव्यशास्त्रानुसारेण.

DRAMATIS-PERSONA, *s.* नटनामानि *n. pl.*, नटानां, नामावलिः *f.*

DRAMATIST, *s.* नाटकरचकः, नाटककज्ञा *m.* (न्), काव्यशास्त्रज्ञः, रूपकनि-पन्था *m.* (न्).

DRAP, *s.* वस्त्रं, वसनं, पटः, चेलः-लं, चेलं, शाटकः-कं.

DRAPER, *s.* वस्त्रविक्रेता *m.* (न्), पटविक्रयी *m.* (न्), वस्त्रवाणिज्यकारी *m.* (न्).

DRAPERY, *s.* (The trade) वस्त्रादिक्रयविक्रयः, वस्त्रकर्म *n.* (न्), वस्त्रवा-णिज्यं.—(Cloth) वस्त्रं, पटः, वासः *n.* (स्).—(Dress of a picture, &c.) प्रच्छदपटः, परिच्छदः, वसनं, अस्तरं.

DRAUGHT, *s.* (Act of drinking) पानं.—(Quantity drunk at once) पीतं, पेयं, पानं, एकपानं; 'a draught of milk,' पयःपानं.—(Abstract) सङ्ग्रहः, सारः, वस्तु, वस्तुमात्रं.—(Delineation, sketch) आलेख्यं, आलेखनं, पाण्डुलेख्यं, चित्रारम्भः, वस्तुमात्रं.—(Picture drawn, resemblance) चित्रं, उपमा-मानं, प्रतिमानं, प्रतिमूर्तिः *f.*—(Detachment from the main army) महासैन्यमध्याद् आनीतः सैन्यगुल्मः.—(Sewer, drain) सङ्करः, कर्हमाटकः.—(Draught of a ship) यत् जलपरिमाणं नावं प्रावयति.—(Order for money), *See* DRAFT. (Act of drawing) आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*; 'a draught ox,' शाकटः, प्रासङ्ग्यः, प्रासभारः.

DRAUGHT-BOARD, *s.* अष्टापदं, शारिफलं-लकं, नयपीठी, पञ्चनी, पञ्चमी, पञ्चारी.

DRAUGHT-HORSE, *s.* शाकटः-टिकः-टोनः, रथ्यः, प्रवहणवाजी *m.* (न्).

DRAUGHTS, *s.* अष्टापदक्रोडा, शारिक्रोडा; 'a piece at draughts,' शारिः *m.*, शारः, सारिः *m.*, सारः, सारिका, जनुपुत्रकः, खेलनी-लिनी, नयः; 'moving a piece at draughts,' परिणायः, परीणायः.

DRAUGHTSMAN, *s.* लेखकः, आलेख्यकृत्, चित्रकारः, चित्रकरः.

To DRAW, *v. a.* (Pull along) कृप् (c. 1. कर्षति c. 6. कृषति -ते, ऋष्टुं, कर्षुं), आकृप्, समाकृप्, परिकृप्, प्रतिकृप्, सङ्कृप्.—(Drag forcibly) हृ (c. 1. हरति, हर्षुं).—(Attract) आकृप्, समाकृप्, प्रतिकृप्, समुपकृप्; अभिप्रणी (c. 1. -णयति -येतुं); 'she draws the eyes of all,' सर्वचक्षुषि मुष्णाति.—(Lead, induce) आनी, अनुनी.—(Win conciliate) आराप् (c. 10. -राधयति -यितुं), अभिराप्, अनुरप् (c. 10. -रधयति -यितुं).—(Receive, take) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), लभ् (c. 1. लभते, लब्धुं), उपलभ्, आदा, उपादा.—(Cause liquid to flow) सु in caus. (सावयति -यितुं) or मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं c. 10. मोचयति -यितुं) or मोध् (c. 10. मोधयति -यितुं) or अवसिच् (c. 6. -सिञ्चति -सेक्तुं); 'draw blood,' रक्तं सु.—(Close curtains) तिर-स्करिणी or यवनिकां संवृ (c. 5. वृणोति -णुते -वरितुं -रीतुं) or सम्मुटीकृ.—(Unclose curtains) तिरस्करिणीं विवृ or विततीकृ.—(Represent, form a picture) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, अभिलिख्; चित्र् (c. 10. चित्रयति -यितुं).—(Describe) वर्ण् (c. 10. वर्णयति -यितुं).—(Unsheath a sword) खड्गं विकोप् (nom.-कोपयति -यितुं) or कोपाद् निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं) or विकोपीकृ.—(Inhale) श्वस् (c. 2. श्वसति -तुं), आश्वस्, प्राश् (c. 2. प्राशति -तुं, rt. अन् with प्र).—(Suck the breast) स्तनं पा (c. 1. पिबति, पातुं), धे (c. 1. धयति, धातुं).—(Extract) निष्कृप्, उत्कृप्, निहृ.—(Extend, lengthen) तन् (c. 8. तनोति -नितुं), विस्तृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), द्राप् nom. (द्रावयति -यितुं).—(Utter drawlingly) दीधीचारणं कृ.—(Bend a bow) धनुर् विस्फुर् in caus. (-स्फारयति

DRA

- रायत्तु) or चायम् (c. 1. -यच्छति -यन्तु).—(Derive) जानी, निष्कृम्, अपवह् (c. 1. -वहति -योदु).—(Cause to come out) निः in caus. (-सारयति -यितुं), निर्गम् in caus. (-गमयति -यितुं), उद्गम् in caus. (-भावयति -यितुं).—(Draw water) जलम् उद्गुल् (c. 10. -तोलयति -यितुं).
- To DRAW-AWAY, *v. a.* अपकृम्, अपाकृम्, व्यपकृम्, व्यपाकृम्, अवकृम्, विकृम्, अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), व्यपनी, अपह् (c. 1. -हरति -हन्तुं).
- To DRAW-BACK, *v. a.* प्रतिक्कृम्, प्रत्यादा, प्रत्याह् (c. 1. -हरति -हन्तुं), प्रतिसंह, प्रतिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रत्यानी.
- To DRAW-DOWN, *v. a.* (Bring on, produce) चायह् (c. 1. -वहति -योदुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं).
- To DRAW-IN, *v. a.* संह (c. 1. -हरति -हन्तुं), प्रतिसंह, प्रत्याह्, उपसंह.
- To DRAW-OFF, *v. a.* अपकृम्, अपाकृम्, व्यपकृम्, व्यपाकृम्, विकृम्, अपह्, व्यपह्, अपनी, व्यपनी, यिनी.—(Cause liquid to flow) सु in caus. (सावयति -यितुं), मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं).
- To DRAW-ON, *v. a.* आकृम्, समाकृम्, समुपकृम्, जानी, अभिग्राही.—(Bring on, cause) चायह् (c. 1. -वहति -योदुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).
- To DRAW-OVER, *v. a.* (Induce) अनुनी, आकृम्, प्रोत्सह् in caus. (-साहयति -यितुं), प्रयुन् in caus. (-योजयति -यितुं).
- To DRAW-OUT, *v. a.* (Extract) निष्कृम्, वक्तृम्, आकृम्, निर्दु, उद्गु, उद्गह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), निर्दुह (c. 2. -दोषि -गुं).—(Ex-
tend, lengthen) तन् (c. 8. तनोति -नितुं), चितान्, प्यातन्, चिततीकृ, विस्तु in caus. (-सारयति -यितुं), दीधीकृ, द्राप (nom. द्रापयति -यितुं).—(Beat out metal) उद्गह्नेन कृ.—(Array an army) सेन्यं व्यह् (c. 1. -उहते -हितुं), व्यहेन रच् (c. 10. रचयति -यितुं), पंक्तिरनेख रच्.
- To DRAW-TOGETHER, *v. a.* समाह्, संह, सद्गह्, एकिकृ, समानी, समूह् (c. 1. जहते -हितुं).
- To DRAW-UP, *v. a.* (Lift, raise) उद्गुल् (c. 10. -तोलयति -यितुं), उद्गु, वक्तृम्, उद्गह् (c. 1. -वहति -योदुं).—(Compose in writing) लिप् (c. 6. लिखति, लेखितुं), रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्, निवन् (c. 9. -वभाति -वन्तुं).
- To DRAW, *v. n.* (As a beast of burden) कृप् (c. 1. कर्षति c. 6. कृषति -ते, कृष्टुं).—(As a weight) कृप्, आकृप्.—(Contract) सङ्कुच् in pass. (-कुच्यते), सङ्कोचम् इ (c. 2. रति -तुं), संह in pass. (-हियते), संघिष् in pass. (-घियते).—(Cause suppuration) पूय or पूयत्वं or पाकं जन् in caus. (जनयति -यितुं) or उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).
- To DRAW-BACK, DRAW OFF, *v. n.* अपकृम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यपकृम्, अपमृ (c. 1. -सरति -सन्तुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), निपृन् (c. 1. -यज्जते -जितुं), प्रतिनिवृत्, पाण्ये परिवृत्, परावृत्, पलायम् (c. 1. पलायते -यितुं), अवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्यातुं).
- To DRAW-NEAR, DRAW-ON, *v. n.* (Approach) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्यातुं), उपपृवृत् (c. 1. -वज्जते -जितुं), जागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम्, आया (c. 2. -याति -तुं).
- DRAWBACK, *s.* (Deduction) उद्गाः, उद्गतभागः, भागप्रतिदानं.—(Loss of advantage) हानिः *f.*, यतिः *f.*, अपचयः, अपचयिः *f.*, अपायः.
- DRAW-BRIDGE, *s.* बद्धमसेतुः *m.*, चलसेतुः *m.*, लपुसेतुः यो विरुद्धम् उल्लोलयितुं या शक्यते.
- DRAWING, *s.* कर्षकः, आकर्षकः.—(A sliding case) चलकोष्ठः, चलकोष्ठकः, सम्पुटः-टकाः, भाननं.
- DRAWINGS, *s. pl.* (For the legs) कक्षुकाः, शाटकाः, कटिवस्त्रं, कटोपटः, नद्धापरिधानं.

DRE

- DRAWING, *s.* (Act of pulling) कर्षः-धैर्यं, कृष्टिः *f.*, आकर्षः-धैर्यं, आकृष्टिः *f.*; 'drawil^g of water,' जलोत्तोलनं.—(Representation) चित्रं, चित्रलेखा-लिखनं, चित्रफलकः, खालेख्यं, पंक्तिरेखा, प्रतिमानं, प्रतिमा, प्रतिरूपं.—(Art of drawing) चित्रकर्म *n.* (नं), चित्रविद्या.
- DRAWING-MASTER, *s.* चित्रकर्मविद् *m.* चित्रविद्योपदेशकः, चित्रलिखनविद्याज्ञः.
- DRAWING-ROOM, *s.* दर्शनशाला, दर्शनगृहं, उपवेशनशाला.—(Of a king) राजदर्शनं.
- To DRAWL, *v. n.* दीधीचारणेन पद् (c. 1. यदति -दितुं), दीधीदाहरणं कृ, मन्दं मन्दं यानयानि उच्चर् in caus. (-चारयति -यितुं).
- DRAWLING, *s.* दीधीचम्रणं, दीधीदाहरणं, मन्दोचारणं, दीधीयाहरणं.
- DRAWN, *p. p.* (Pulled) कर्षितः -ता -तं, कृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Delineated) चालितः -ता -तं, अभिलिखितः -ता -तं, चित्रितः -ता -तं.—(Unsheathed) पिक्कोपः -पा -पं, पिक्कोपीकृतः -ता -तं, वल्लितः -ता -तं, कोपात्रिःसारितः -ता -तं.—(Drawn up, lifted) उत्तोलितः -ता -तं, उद्गाहितः -ता -तं, उद्गतः -ता -तं, समुदकः -क्ता -क्तं.—(Drawn up in array) व्यूढः -ढा -ढं. विन्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यूहेन रचितः -ता -तं, श्रेणीपद्धः -द्धा -द्धं.—(Equal) समानः -ना -नं, तुल्यपलः -ला -लं; 'a cart drawn by a horse,' सद्युपकृ or सद्युपकृ शकटः; 'a chariot drawn by white horses,' श्वेतहयैर्युक्तो रथः.
- DRAW-WELL, *s.* गम्भीरकूपः, नलकूपी, उदकाधारः.
- DRAY, *s.* शकटः -टं, गल्ली, गल्लीरथः, चक्रयानं, चातुरं, सद्यगचं.
- DRAY-HORSE, *s.* शकटः, शकटिकवानो *m.* (नं), शकटाध्वः.
- DRAY-MAN, *s.* शकटपाहकः, शकटिकः, गल्लीवाहकः, चातुरिकः.
- DREAD, *s.* घासः, सन्तासः, साध्वसं, भयं, भीतिः *f.*, भीमं, भीषणं.
- DREAD, *a.* घासकरः -री -रं, भीषणः -णा -यं, भीमः -मा -मं.
- To DREAD, *v. a.* and *n.* भी (c. 3. विभेति, भेतुं) with abl. or gen. c. So also प्रभी, विभी, चस् (c. 4. चस्वति, चसितुं), विवस्, उड्विन् (c. 6. -विचन्ते -जितुं).
- DREADFUL, *a.* भयङ्करः -री -रं, भयानकः -का -कं, दारुणः -णा -यं, घोरः -रा -रं, भीमः -मा -मं, भयावहः -हा -हं, घासकरः -रा -रं, उग्रः -या -यं, भीरुमयः -यी -यं, भिरयः -या -यं, सुभिरयः -या -यं, रीदः -द्री -द्री, घोरदर्शनः -ना -नं, उद्देननीयः -या -यं.
- DREADFULLY, *adv.* दारुणं, घोरं, भयानकं, उग्रं, भिरयं, रीदं.
- DREADFULNESS, *s.* घोरत्वं, दारुणता, दारुण्यं, उग्रत्वं, रीदता.
- DREADLESS, *a.* घासहीनः -ना -नं, निःसाध्वसः -सा -सं, निःभयः -या -यं.
- DREAM, *s.* स्वप्नः, स्वप्नदर्शनं, स्वप्नसृष्टिः *f.*, स्वप्नप्रपञ्चः, सुप्तज्ञानं, सुप्तविज्ञानं, स्वापः, दर्शनं, स्वप्नकल्पितं, निद्रा, संवेष्टः.—(Vain fancy) मृषार्थकं, वृषावासना, अनर्थकवासना, मिथ्यावासना, असम्भवकल्पना, दुर्वासना, अनर्थकचिन्ता, आभासः, अनर्थकभावना; 'like a dream,' स्वप्नवत्.
- To DREAM, *v. n.* (See images in sleep) स्वप्नं दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), स्वप्न (nom. स्वप्नयते), उत्स्रप्, स्वप्नकल्पितं दृश्.—(Imagine, think) चिन्त् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), भू in caus. (भावयति -यितुं), मनसि or मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं).—(Think idly) अनर्थकचिन्ता कृ, वृषावासना कृ, असम्भवकल्पना कृ.
- To DREAM, *v. a.* (See in a dream) स्वप्नं दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं).
- DREAMER, *s.* स्वप्नदर्शकः.—(A fanciful man) वृषावासनाकारी *m.* (नं), दुर्वासनाकृत्, अनर्थकचिन्ताकरः, असम्भवकल्पयिता *m.* (नं).
- DREAMY, *a.* स्वप्नयान् -वती -वत् (तृ), स्वप्नमयः -यी -यं.
- DREAMINESS, *s.* शून्यता, निर्जनत्वं, निर्मनुष्यता, निरानन्दता, घोरता.
- DREARY, DLEAR, *a.* (Uninhabited, gloomy, wild) निर्जनः -ना -नं,

निर्गन्तुषः-या-यं, शून्यः-न्या-न्यं, तमस्वी-स्विनी-स्वि (न्), तमसः-सी-सं, निष्प्रभः-भा-भं, जाङ्गलः-ली-लं, चारण्यकः-द्या-द्यं.—(Joyless) निरानन्दः-न्दा-न्दं.

DREDGE, s. (Drag-net) जालधरिणालं, जालधरिणी, जालधरिणयन्त्रं.

To DREDGE, v. a. (Catch with a dredge) साकृप् (c. 1. -कथंति-कथुं).—(Scatter flour on meat when roasting) पचमानमसि चूर्णं द्रिप् (c. 6. द्रिपति, द्रिप्).

DREDDISH, DREGGY, a. मलिनः-ना-नं, समलः-ला-लं, राली-लिनी-लि (न्).

DREGS, s. मलं, रालं, किट्टं, उच्छिष्टं, शेषं, कलङ्कः, जनेप्यं, जयस्कण्डः, जयस्कण्डः, कलङ्कः, जसारः, विनीयः.

To DRENCH, v. a. हिद् in caus. (हृदयति-यितुं), सिच् (c. 6. सिञ्चति सेतुं), समुच् (c. 1. -उद्यति-द्यितुं), जमुद्य, जलेन मु in caus. (प्रापयति-यितुं), समाप्.

DRENCH, s. (A draught) पानं, पेयं.—(Medicine for horses, &c.) चण्वादिना निगरणीयम् क्षीयं.

DRENCHED, p. p. सिक्तः-क्ता-क्तं, समाप्ताः-ता-तं, प्रमिक्तः-ता-तं.

DRESS, s. वेशः, वेष्टः, वस्त्रं, वासः n. (न्), वसनं, परिधानं, भरणं, आभरणं, परिच्छदः, चरित्रं, भूषणं, विभूषणं, जलङ्कारः, प्रसाधनं, आच्छादनं, प्रतिवर्त्म n. (न्), सज्जा, संस्कारः, नेपथ्यं, आवाह्यः.

To DRESS, v. a. (Clothe) वेष्ट् (c. 1. वेष्टे-ष्टितुं), परिवेष्ट्, प्रवेष्ट्; आच्छद् (c. 10. -आदयति-यितुं), प्रवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं), संवेष्ट् (c. 1. -व्ययति-व्यातुं), वस्त्रं (nom. वस्त्रयति-यितुं), परिधा in caus. (-धापयति-यितुं), प्रसाध् in caus. (-साधयति-यितुं), वस् in caus. (वासयति-यितुं), विवस्, प्रतिवस्.—(Clothe one's self) वस् (c. 2. वस्ते, वसितुं), प्रवस्, विवस्, परिधा (c. 3. -धत्ते-धातुं), वस्त्राणि परिधा or आच्छद् or जामुच् (c. 6. -मुञ्चति-मुञ्चुं).—(Adorn) भूष् (c. 1. भूषति-यितुं c. 10. भूषयति-यितुं); विभूष्, परिभूष्, जलङ्क, समलङ्क, परिष्कृ.—(Prepare) कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), उपकृप्; संस्कृ, उपस्कृ सज्जीकृ.—(Prepare food) अन्नं or मांसं पच (c. 1. पचति, पङ्क्तुं) or संस्कृ, or घ्रा in caus. (अपयति-यितुं) or सिद्धीकृ or सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Dress the hair) केशान् रच् (c. 10. रचयति-यितुं).—(Trim, put in order) रच्, विरच्, विषा, सज्जीकृ, विन्स (c. 4. -अस्यति-असितुं).—(Curry a horse) अण्डलोम मृज् (c. 2. मर्दि-र्दुं) or सम्मृज्.—(Dress leather) चर्मं परिष्कृ.—(Cleanse) शुष् in caus. (शोधयति-यितुं), प्रद्यल् (c. 10. -द्यालयति-यितुं), निरिञ्ज् (c. 3. -नेनेक्ति-नेङ्कुं).—(Dress a wound) घातं परिष्कृ, क्षीयं प्रतिमृ in caus. (-सारयति-यितुं).

DRESSED, p. p. (Clothed) आच्छादितः-ता-तं, परिच्छन्नः-न्ना-न्नं, वेष्टितः-ता-तं, वस्त्रवेष्टितः-ता-तं, वासितः-ता-तं, सवेशः-शा-शं, सचेलः-ला-लं, सवासः-सा-सं (स्), संवीतः-ता-तं, प्रावृतः-ता-तं, परिहितः-ता-तं, वेशी-शिनी-शि (न्), वस्त्रान्वितः-ता-तं, अनग्नः-ग्ना-ग्नं, जलङ्कृतः-ता-तं, भूषितः-ता-तं; 'well-dressed,' सुवेशः-शा-शं, सुवसनः-ता-नं, सुवः m. f. n. (स्); 'ill-dressed,' दुवासः-सा-सं (स्); 'dressed as a herdsman,' गोपवेशः or गोपवासाः; 'dressed as a hermit,' मुनिवेशः; 'dressed in yellow,' पीतासरः-रा-रं.—(Cooked) पक्कः-क्का-क्तं, सिद्धः-द्वा-द्वं, संस्कृतः-ता-तं, घ्राणः-घा-यं, शृतः-ता-तं, अर्पितः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, उपसम्पन्नः-न्ना-न्नं, राद्धः-द्वा-द्वं; 'dressed food,' सिद्धान्नं; 'half dressed,' आपक्कः-क्का-क्तं; 'half-dressed grain,' पौलिः m., अभ्युपः, अभ्युपः, अभ्युपः.—(As a wound) प्रतिसारितः-ता-तं.

DRESSER, s. (One who dresses) आच्छादकः, प्रसाधकः-ज्जा, परिधानकृत्,

कल्पकः.—(Of hair) केशरचकः.—(Table for dressing food) वस्त्रसंस्कारफलकं, पाकफलकः.

DRESSING, s. (Putting on clothes) वस्त्राच्छादनं, वस्त्रपरिधानं, चण्डसंस्कारः, कल्पना, वस्त्रमात्यादिविद्याः.—(Of food) अन्नसंस्कारः, पाकः, पाकनिष्पत्तिः f.—(Of a wound) प्रतिस्धारणं, लेपः, प्रलेपः, विलेपः, उपदेहः, उपनाहः.—(Chastisement) शास्तिः f., दण्डनं, चेन्नापातः.

DRESSING-GOWN, s. चण्डसंस्कारकाले भूतो लघुमाधारः.

DRESSING-ROOM, s. वस्त्रपरिधानशाला, आच्छादनशाला, विभूषणागारः नेपथ्यं, चण्डसंस्कारगृहं.

DRESS-MAKER, s. स्त्रीवेशकारिणी, स्त्रीवस्त्रकृत् f., स्त्रीवेशनिर्माणीपञ्जीविनी.

DRESSY, a. दर्शनीयः-या-यं, दर्शनीयवेशी-शिनी-शि (न्).

To DRI, v. a. उद् (c. 1. -हरति-हर्तुं), अवच्छिद् (c. 7. -चिनत्ति-चेत्तुं).

To DRIBBLE, v. n. लवणः or विन्दुक्रमेण स्पन्द् (c. 1. स्पन्दते-न्दितुं) or प्रस्यन्द, शनैः शनैः घर् (c. 1. घरति-रितुं) or री (c. 4. रीयोते, रेतुं) or सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं).

To DRIBBLE, v. a. लवणः or विन्दुक्रमेण सु in caus. (सावयति-यितुं).

DRIBBLT, s. कणः, कणिका, लवः, लेष्टः, स्तोकाः, रसदं, अल्पभागः; 'in dribblets,' लवणम्, अल्पार्थं, स्तोकाश्च.

DRIED, p. p. शुष्कः-ष्का-ष्कं, शोषितः-ता-तं, विशोषितः-ता-तं, उच्छुष्कः-ष्का-ष्कं, गतरसः-सा-सं, जवानः-ना-नं, वसुः-सु-सु; 'dried flesh,' शुष्कमांसं, वनूरः; 'dried fruit,' विप्रदहः; 'dried up,' उच्छोषितः-ता-तं.

DRIER, s. शोषणः, शोषकः, उच्छोषणः-शी-शं, शुष्ककृत्.

DRIFT, s. (Tendency, aim) प्रवृत्तिः f., प्रवाहः, तात्पर्यं, अन्ययः, अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, उद्देशः, प्रावणं, अभिसन्धिः m., आकाङ्क्षा.—(Impulse) वेगः, प्रेरणं, प्रयोदः.—(Heap) राशिः m. f., पुन्नः, चितिः f., सवयः, निवारः; 'of snow,' हिमपुन्नः, हिमसंहतिः f.—(Shower of any thing) सम्पातः, पातः, वर्षः.

To DRIFT, v. a. प्रवह् in caus. (-वाहयति-यितुं), सम्पत् in caus. (-पातयति-यितुं), प्रेर् (c. 10. प्रेरयति-यितुं rt. ईर्), राशीकृ, पुन्नोक्, पिरादीकृ, एकीपीकृ.

To DRIFT, v. n. वातचलेन राशीभू, वायुवेगात् पुन्नोभू.—(Be carried away by the current) रलिलवेगेन संवह् in pass. (समुसते) or अपवह् in pass.

DRIFTED, p. p. वातप्रेरितः-ता-तं, वायुवेगराशीकृतः-ता-तं.

To DRILL, v. a. (Perforate) व्यप् (c. 4. विधयति, व्यदुं), छिद्र (c. 10. छिद्रयति-यितुं), शुषिरीकृ.—(Exercise troops) सैन्यान् अभ्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), सैन्यान् रणशिष्टां or अस्त्रशिष्टां शिष्ट् (c. 10. शिष्टयति-यितुं), युद्धविद्यां शिष्ट्, सैन्यव्यायामं कृ.—(Sow seed in rows) पंक्तिक्रमेण योजानि यप् (c. 1. यपति, यप्).

DRILL, s. (Boring tool) आविधः, वेपनी, वेपनिका, आस्त्रोटनी.—(Act of training soldiers) शस्त्राभ्यासः, अस्त्रशिष्टा, सैन्यव्यायामः.—(Baboon) वानरः, कपिः m.

To DRINK, v. a. पा (c. 1. पिबति, पातुं), जपा, निपा, परिपा, चम् (c. 1. चमति-मितुं), आचम् (c. 1. आचायति); 'to drink up,' जपा; 'drink in,' निपा; 'drink together,' सम्पा; 'drink after,' अनुपा; 'to give to drink,' पा in caus. (पाययति-यितुं).

To DRINK, v. n. पा (c. 1. पिबति, पातुं).—(Be a drunkard) पानरतः-ता-तम् अस्.—(Feast with liquors) सम्प्रीतिं कृ, सप्रीतिं कृ.—(Salute in drinking) चपकग्रहणकाले मङ्गलप्राथनां कृ or शुभं भूयाद् इति वद् (c. 1. वदति-दितुं).

DRI

DRINK, *s.* पानं, पानीयं, पेयं, पयः *n.* (स्), आचमनीयं, मद्यं, मदिरा.
 DRINKABLE, *a.* पेयः-या-यं, पानीयः-या-यं, प्रपाणीयः-या-यं, आचमनीयः-या-यं, पानयोग्यः-या-यं, पानीययुक्तः-क्ता-क्तं.
 DRINKER, *s.* पाता *m.* (तृ), पायी *m.* (तृ), पानरतः, पानप्रसक्तः, मद्यपीतः.
 DRINKING, *s.* पानं, पीतिः *f.*, निपानं, आचमनं; 'drinking together,' सम्पीतिः *f.*, सपीतिः *f.*

DRINKING-VESSEL, *s.* पानपात्रं, पानभाजनं, पानयोग्यभाजनं, आचमनोपयुक्तपात्रं, चपकः, सरकः, अनुतपैः-पैथं.

To DRIP, *v. n.* कणशः or लवशः or विन्दुक्रमेण स्यन्द (c. 1. स्यन्दते-न्दते) or प्रस्यन्द, शनैः शनैः धृ (c. 1. धरति-रितु) or री (c. 4. रीयते, रेते) or सु (c. 1. सवति, सोते).

To DRIP, *v. n.* कणशः or शनैः शनैः सु in caus. (सावयति-यितु).

DRIP, *s.* (Edge of a roof) पटलप्रान्तः, पलिकः-कं, नीधं.

DRIPPING, *part.* (Trickling) स्यन्दी-न्दनी-न्द (नृ), स्यन्नः-न्ना-न्नं, निस्यन्दमानः-ना-नं, धरन्-रन्ती-रत् (तृ), रीणः-ण-णं, सुतः-ता-तं.

DRIPPING, *s.* (Act of trickling) धरणं, सवणं, धवणं, प्रसवणं, सवः, धवः, सावः, स्यन्दनं.—(Fat which falls from roasting meat) पच्यमानमांसपतनं, मांसपसा, मांसवेहः, मांसनिर्गतसारः.

DRIPPING-PAN, *s.* पच्यमानमांसात् प्रसृतपृतस्य भाजनं, मांसवेहापात्रः.

To DRIVE, *v. a.* (Impel, compel) प्रे (c. 10. ईरयति-यितु), प्रणुद् (c. 6. -णुदति-णोतु), प्रचुद् (c. 10. -चोदयति-यितु), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितु), चल् in caus. (चालयति-यितु) नियुज् in caus. (-योजयति-यितु), कृप् (c. 1. कर्षति, ऋतु), समाकृप्.—(Urge or guide horses) अघ्नान् पेद् or प्रणुद् or प्रचुद् or यक् (c. 1. यच्छति, यन्तु).—(Drive a carriage) रथं वह् in caus. (वाहयति-यितु), or चल् in caus.—(Drive a nail) कौलम् आहत्य प्रविश् in caus. (-वेशयति-यितु).—(Drive away) अपानुद्, अपानुद्, निराकृ, अपाकृ, निरस् (c. 4. -अस्यति-असितु), अपास्, अपवह् (c. 1. -वहति-वोदु), अपवह्, अपवह् in caus., निधू (c. 5. -धूनोति-धवितु), विधू, निःनु in caus. (-सारयति-यितु), धाप् (c. 1. वाधते-धितु), ह् (c. 1. हरति, हर्तु), अपह्, परिह्.

To DRIVE, *v. n.* (Be impelled) प्रेरितः-ता-तं भू, अपवह् in pass. (अपोहते *rt.* वह्), संवह् in pass. चल् in caus. pass. (चाव्यते) कृप् in pass. (कृप्यते).—(Rush against) आपत् (c. 1. -पतति-तितु), अभिपत्.—(In a carriage) क्रीडारथेन विहारं कृ.—(Aim at) अभिसन्धा (c. 3. -दधाति-धातु), उद्दिश् (c. 6. -दिशति-देधु), अभिप्रे (c. 2. अभिप्रेति-तु *rt.* इ).

DRIVE, *s.* क्रीडारथेन भ्रमणं or विहारः or परिक्रमः.

To DRIVEL, *v. n.* लालां or छेम्मानं मुखात् सु in caus. (सावयति-यितु) or पत् in caus. (पातयति-यितु) or निःसृ in caus. (-सारयति-यितु).—(Be idiotic, childish) दुद्धिविकलः-ला-लं भू, पालिशूभू, बडोभू.

DRIVEL, *s.* लाला, मुखस्रावः, वज्रासवः, वदनास्रवः, स्यन्दिनी, द्राविका, दृगिका, लसिका, मुखनिःसारितं जलं.

DRIVELLER, *s.* लालासायकः.—(Idiot) नडः, मूढः, दुद्धिविकलः.

DRIVEN, *p. p.* प्रेरितः-ता-तं, प्रणोदितः-ता-तं, प्रणुन्नः-न्ना-न्नं, प्रवर्त्तितः-ता-तं, प्रचोदितः-ता-तं; 'driven away,' अपनोदितः-ता-तं, निराकृतः-ता-तं, अपाकृतः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं, निर्धूतः-ता-तं, विधूतः-ता-तं, अवधूतः-ता-तं, अपोदः-डा-डं, व्यपोदः-डा-डं, आवितः-ता-तं.

DRIVER, *s.* प्रेरकः, प्रणोदकः.—(Of a carriage) रथवाहकः, यन्ता *m.* (तृ), नियन्ता *m.*, प्राणकः, प्राणिता *m.* (तृ), प्रवेता *m.* (तृ), याता *m.*

DRO

(तृ).—(Of horses) सधप्रणोदकः, हयद्रव्यः.—(Of an elephant) महाभावः, आधोरणः, हस्तिपः-पकः.—(Of cattle) पशुप्रेरकः.

DRIVING, *s.* प्रेरणं, प्रणोदः.—(Of cattle) पशुप्रेरण, वदनः; 'driving away,' अपनोदनं, निरसनं, निराकरणं.

To DRIZZLE, *v. n.* शीकरं (nom. शीकरयते), शीक् (c. 1. शीकते-कितु).

To DRIZZLE, *v. a.* शीकरं वृप् (c. 1. वयैति-यितु), सूक्ष्मविन्दुन् वृप्.

DRIZZLING, *s.* शीकरपयः, शीकरपातः, सूक्ष्मविन्दुपयः.

DRIZZLY, *a.* शीकरीयः-या-यं, शीकरविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

DROLL, *a.* हासकट-री-रं, हास्यः-स्या-स्यं, उपहास्यः-स्या-स्यं, रसिकः-का-कं, विनोदी-दिनी-दि (नृ), कौतुकी-किनी-कि (नृ), असद्रक्तः-ता-तं, अपरुपः-पा-पं.

DROLL, *s.* परिहासवेदी *m.* (नृ), वैहासिकः, विदूषकः, भण्डः, नर्मसंनिधः.

To DROLL, *v. n.* भण्ड (c. 1. भण्डते-खितु), भण्डयत् परिहासं कृ.

DROLLERY, *s.* हास्यत्वं, हास्यं, परिहासः, नर्म *n.* (नृ), उपहास्यता, विहासः, वैहासिककर्म *n.* (नृ), भाण्डं, लालिका, विनोदः.

DROMEDARY, *s.* एकककुद्, द्विककुद् *m.* (तृ), उष्ट्रविशेषः, क्रमेणः.

DRONE, *s.* (Male bee) पुंनपुङ्कट, पुंमृद्गः.—(Idler) खलसः, निष्कर्मो *m.* (नृ), निरुत्साहः, आलस्यशीलः, मन्दगतिः *m.*, तन्द्रालुः.

To DRONE, *v. n.* खलसः-सा-सम् खस्, आलस्यं कृ, मदीभू.

DROXISH, *a.* आलस्यशीलः-ला-लं, तन्द्रालुः-लुः-लु, निरुद्योगः-गा-गं.

To DROOP, *v. n.* झे (c. 1. झायति, झातु), पारिझै, सद् (c. 1. सोदति, सन्तु), अवसद्, विपद्, व्यवसद्, झि in pass. (धीयते), झे (c. 1. झायति, झातु), झ्वस् (c. 1. झ्वसते-सितु), विज्वस्, झम् (c. 4. झान्यति, झनितु), पारिझम्, संस् (c. 1. संसते-सितु), विजंस्, गल् (c. 1. गलति-लितु), तम् (c. 4. तान्यति, तनितु), शिथिलीभू.

DROOPING, *a.* झानः-ना-नं, परिझानः-ना-नं, सन्नः-न्ना-न्नं, अवसन्नः-न्ना-न्नं, संसनानः-ना-नं, संसी-सिनी-सि (नृ), विपादी-दिनी-दि (नृ), झायन्-यन्ती-यत् (तृ), झ्वसी-सिनी-सि (नृ) or विज्वसी, झानाः-न्ना-न्नं, शिथिलः-ला-लं, आगलितः-ता-तं.

DROP, *s.* विन्दुः *m.*, कणः, विमुट् *f.* (पृ), विमुट्, पृपत् *n.*, पृपतः, पृपति *n.* लवः, लेशः, सौकः, गडः, धारा, कणिका, शीकट, स्फटकः, पुष्पा; 'drop of water,' जलविन्दुः *m.*, अनुकणः-या, अनुलवः, जलरण्डः, पयोगडः.—(Ear-ring) लोलकः, कुण्डलं; 'drop by drop,' लवशस्, विन्दुक्रमेण.

To DROP, *v. a.* (Pour out in drops) लवशस् or विन्दुक्रमेण सु in caus. (सावयति-यितु) or पत् in caus. (पातयति-यितु).—(Let fall) पत् in caus., संस् in caus. (संसयति-यितु), भंश् in caus. (भंशयति-यितु), च्यु in caus. (आवयति-यितु), झ्वस् in caus. (झ्वसयति-यितु).—(Let go) मुक् (c. 6. मुचति, मोक्तु), मुज् (c. 6. मुजति, सधु, c. 10. सज्जयति-यितु), विसृज्.—(Leave off) तज् (c. 1. तजति, तज्जु), अपास् (c. 4. -अस्यति-असितु), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितु) with abl.—(Utter a word casually) अकस्मात् or अनवेक्षितं वान्वं वद् (c. 1. वदति-दितु).

To DROP, *v. n.* (Distill in drops) स्यन्द (c. 1. स्यन्दते-न्दते), प्रस्यन्द, सु (c. 1. सवति, सोते), प्रसु, च्युत् or इच्युत् (च्योति, च्योति-तितु), धृ (c. 1. धरति-रितु), री (c. 4. रीयते, रेते).—(Fall) संस् (c. 1. संसते-सितु), आसंस्, विजंस्, पत् (c. 1. पतति-तितु), भंश् (c. 4. भंशयति, c. 1. भंशते, भंशितु), परिभंश्, गल् (c. 1. गलति-लितु), अवगल्, समागल्, विगल्, च्यु (c. 1. च्ययते, च्योतु), झ्वस् (c. 1. झ्वसते-सितु), लस् (c. 1. लसते-सितु).—(Die) मृ (c. 6. म्रियते, मर्तु).—(Sink) सद् (c. 1. सोदति, सन्तु), अवसद्, विपद्, झे (c. 1. झायति, झातु).—(Faint) मुह्

DRY

- DRYLY**, *adv.* शुष्कं, परिशुष्कं, शुष्कताया, सरसं.—(Sarcastically) अरुनुदत्वेन.
- DRYNESS**, *s.* शुष्कता -त्वं, परिशुष्कता, संशुष्कता, शोषः, निर्जलत्वं, नीरसत्वं, निःस्रेहता, अक्षिन्नता, चेहराहितं.—(Of style, expression) सरसिकत्वं, अरुनुदत्वं.
- DRY-NURSE**, *s.* सत्यदानव्यतिरेकेण बालकप्रतिपालिका, बालकपोष्टी, अन्नपाली, शिशुपालिका.
- To DRY-NURSE**, *v. a.* सत्यदानव्यतिरेकेण बालकं पाल् (c. 10. पालयति-यितुं) or प्रतिपाल् or पुप् (c. 10. पोषयति-यितुं) or उंचर् (c. 1. चरति-रितुं).
- DRY-SHOD**, *a.* शुष्कपादः -दा -दं -दुकाः -का -कं, शुष्कचरणः -या -यं.
- DUAL**, *a.* द्विवाचकः -का -कं, द्विकः -का -कं, द्विवचनान्तः -ना -नं, द्विसंस्पकः -का -कं; 'the dual number,' द्विवचनं.
- DUALITY**, *s.* द्वित्वं, द्वैतं; द्वेषं, द्वैगुण्यं.
- To DUB**, *v. a.* नवपदे नियुज् (c. 7. युनक्ति-योक्तुं), नवोपधिं दा, नवनाम दा, नूतनपदं दा; 'dub a knight,' सादिपदं दा.
- DUBIOUS**, *a.* सन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, संशयो -यिनो -यि (न्), संशयस्यः -स्या -स्यं, संशयः -या -यं, सांशयिकः -को -कं, संशयापन्नः -न्ना -न्नं, शङ्कनीयः -या -यं, शङ्कान्वितः -ता -तं, शङ्कः -क्ता -क्तं, शङ्कामयः -यो -यं, संशयालुः -लुः -लुः, संशयापन्नमानसः -सा -सं, सन्देहान्तः -ना -नं, वैकल्पिकः -को -कं, विशयो -यिनो -यि (न्), अनिश्चितः -ता -तं, अस्थिरः -रा -रं.—(Not clear) अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, अप्रकाशः -शी -शं, अप्रत्यक्षः -क्षा -क्षं.
- DUBIOUSLY**, *adv.* सन्दिग्धं, संशयं, शङ्कं, सन्देहेन, शङ्कया, शङ्कापूर्व.
- DUBIOUSNESS**, *s.* सन्देहता, संशयत्वं, सांशयिकत्वं, अनिश्चयः, अनिश्चित्यं.
- DUBITABLE**, *a.* वितर्क्यः -र्क्या -र्क्यं, मीमांस्यः -स्या -स्यं, आशङ्कनीयः -या -यं.
- DUBITATION**, *s.* सन्देहः, संशयः, शङ्का, आशङ्का, विकल्पः, वितर्कः.
- DUCAL**, *a.* प्रधानकुलीनपदसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), परमपदसम्बन्धी.
- DUCAU**, *s.* प्रधानकुलीनजनमुद्राङ्कितो मुद्राविशेषः.
- DUCHESS**, *s.* प्रधानकुलीनजनस्य पत्नी or भार्या.
- DUCK**, *s.* (Bird) हंसः, वरटः -टा -टो, प्रवः, कलहंसः, चक्रवाकः, कादसः; 'wild duck,' कामिकः.—(Sudden inclination of the head) अकस्मात् शिरोनवीकरणं or मस्तकानतिः *f.*—(Stone thrown obliquely on the water) जले तिर्यक्क्षिप्तः प्रस्तारः.—(Word of endearment) प्रियः -या, दयितः -ता, दयतः -त्ता, हृदयप्रियः -या.
- To DUCK**, *v. a.* (Plunge in water) जले मज्ज् in caus. (मज्जयति -यितुं) or निमज्ज् or अवगाह् in caus. (-गाहयति -यितुं) or आग्न in caus. (-ग्राहयति -यितुं) or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ति).—(Bow the head suddenly) मस्तकम् अकस्माद् नम् in caus. (नामयति, नमयति -यितुं) or नवीकृ.
- To DUCK**, *v. n.* (Dip) मज्ज् (c. 6. मज्जति, मज्जं, मज्जितुं), निमज्ज्, अवगाह् (c. 1. -गाहते -हितुं).—(Bow the head suddenly) मस्तकम् अकस्माद् नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अकस्माद् नवीकृ.
- DUCKED**, *p. p.* जलेगमनः -ग्ना -ग्नं, जलागमनः -ता -तं, प्रमग्नः -ग्ना -ग्नं.
- DUCKING**, *s.* मज्जयिता *m.* (नृ), मज्जा *m.* (नृ), आग्रावकः, प्रवः.
- DUCKLING**, *s.* मज्जनं, निमज्जनं, अवगाहः, आवा, प्रवनं, आग्रावः-प्रवनं.
- DUCKLING**, *s.* हंसशावकः, वरटशावकः, वरटशिशुः *m.*
- DUCT**, *s.* (Canal, passage) नाली, प्रणालः -ली -लिका, सारणिः *f.*, पयः, मार्गः, सङ्गमः, गमनागमनपथः.—(Of the body) नालः -ली -ला, नालिः *f.*, नाडिः *f.* -डी, शिरा, सिरा, धमनिः *f.* -नी, तन्त्री.
- DUCTILE**, *a.* (Tractable) सुविनयः -या -यं, सुप्रणयः -या -यं, विधेयः -या -यं, वश्यः -श्या -श्यं, आकर्षणीयः -या -यं, मुक्तकर्षणीयः -या -यं.

DUL

- (Pliable) जायम्यः -म्या -म्यं, चानम्यः -म्या -म्यं, मृदुः -द्वी -दु, द्रवः -चा -चं.—(As metal) उद्वर्त्तनीयः -या -यं, उद्वर्त्तनयोग्यः -म्या -म्यं.
- DUCTILENESS, DUCTILITY**, *s.* सुविनयत्वं, आगम्यता, चानम्यता, मृदुत्वं, द्रवत्वं, मुक्तकर्षणीयता.—(Of metals) सुसोद्वर्त्तनीयता, उद्वर्त्तनयोग्यता.
- DUDGEON**, *s.* (Anger) मन्युः *m.*, कोपः, क्रोधः, रोषः, चर्मपः, द्वेषः, दुष्टभावः.—(Small dagger) छुद्रकृपाणी, असिपुत्रिका.
- DUE**, *a.* (That ought to be paid or received) देयः -या -यं, प्रतिदेयः -या -यं, दानीयः -या -यं, दातव्यः -व्या -य्यं, शोध्यः -ध्या -य्यं, शोधनीयः -या -यं, संशोध्यः -ध्या -य्यं, परिशोधनीयः -या -यं, प्राप्यः -प्या -य्यं, प्राप्तव्यः -व्या -य्यं, ग्रह्यः -ह्या -ह्यं.—(Fit, becoming) योग्यः -म्या -म्यं, युक्तः -क्ता -क्तं, यथायोग्यः -म्या -म्यं, उचितः -ता -तं, यथोचितः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, यथाहं -हो -हं, अनुरूपः -पा -पं; 'in due time,' उपयुक्ते समये, समया; 'in due form,' विधिपूर्व, यथाविधि.
- DUE**, *s.* (That which ought to be paid or received) देयं, प्रतिदेयं, दानीयं, शोधनीयं, प्राप्तं, प्राप्यं, प्राप्तव्यं.—(Debt) ऋणं.—(That which ought to be done) कर्तव्यः; 'respect is due to parents,' मातापितरौ पूजनीयौ.—(Tribute) शुल्कः -क्लं, करः, तारिकं, तार्यं, राजप्राप्तभागः.—(Right) अधिकाः, स्वाधिकाः.
- DUL**, *adv.* (Directly) चवक्रं, चनिधं, अविलोमं, स्तरेत्.
- DUEL**, *s.* द्वन्द्वयुद्धं, द्वन्द्वसम्प्रहारः, द्वन्द्वं, नियुद्धं, मलयुद्धं.
- To DUEL**, *v. n.* द्वन्द्वयुद्धं कृ, द्वन्द्वसम्प्रहारं कृ, द्वन्द्वं कृ.
- DUELLER, DUELLIST**, *s.* द्वन्द्वयोद्धा *m.* (नृ), मलयोद्धा *m.*, द्वन्द्वकृ.
- DUG**, *s.* (Of an animal) स्तनः, कुचः, क्षुचतटः; 'of a cow,' गोस्तनः.
- DUG**, *p. p.* खातः -ता -तं, खनितः -ता -तं, निखातः -ता -तं, उत्खातः -ता -तं.
- DIKE**, *s.* कुलीनपदानां मध्ये प्रधानपदभाक् *m.* (नृ), उत्तमकुलीनपदस्यः.—(Chief, prince) अधिपतिः *m.*, राजा *m.* (नृ), ईश्वरः.
- DUKEDOM**, *s.* उत्तमकुलीनपदं, पृथीककुलीनजनस्य अधिपत्यं or अधिकाः.
- DULCET**, *a.* (Sweet to the taste) स्वादुः -द्वी -दु, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुरसः -सा -सं.—(To the ear) श्रुतिसुखः -खा -खं, सुखरु -रु -रं, मधुर -रु -रं.
- DULCIFICATION**, *s.* मधुरीकरणं, मधुसाहचर्यं, निरुपीकरणं.
- To DULCIFY OR DULCORATE**, *v. a.* मधुरीकृ, मधुसाहृ, स्वादूकृ, मिष्टीकृ.
- DULCIMER**, *s.* वाद्ययन्त्रविशेषः, तन्त्री *m.* (नृ), यज्ञको, विपश्चिका.
- DULL**, *a.* (Stupid) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलधीः -धीः -धि, जडः -डा -डं, मूढः -दा -दं.—(Blunt) अतीक्षुः -क्षु -क्षु, अतीव्रः -व्रा -व्रं, अतीनाः -जा -जः (स्) or निस्तेजाः, तेजोहीनः -ना -नं, धाराहीनः -ना -नं.—(Not bright) मन्दकान्तः -ना -नं, मन्दतेजाः -जा -जः (स्), मन्दद्युतिः -तिः -ति, मन्दच्छायः -या -यं, निस्तेजाः -जा -जः (स्), निष्प्रभः -भा -भं, अप्रभः -भा -भं, मलिनः -ना -नं.—(Sluggish) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दरु -रा -रं, मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगामी -मिनी -मि (न्), मन्दरु -रा -रं, खलसः -सा -सं.—(Gross) स्थूलः -ला -लं, घनः -ना -नं.—(Sad) विषयः -या -यं, विपादो-दिनो -दि (न्), झानः -ना -नं, ग्रानः -ना -नं, दीनमनाः -ना -नः (स्).—(Flat, insipid) सरसः -सा -सं, सरसिकः -का -कं.—(Tedious, troublesome) कष्टकर -रा -रं, विषयः -मा -मं.—(Cheerless) निरानन्दः -न्दा -न्दं.—(Dull of hearing) श्रोत्रविकलः -ला -लं, श्रवणेन्द्रियविकलः -ला -लं; 'a dull day,' दुर्दिनं; 'a dull boil,' दुष्टग्रन्थः.
- To DULL**, *v. a.* (Stupefy) जडोक्, मूढोक्, मन्दोक्, मुह् in caus. (मोहयति -यितुं).—(Blunt) अतीक्षुणीकृ, अतीव्रं -व्रा -व्रं कृ, यनीकृ, स्थूलोक्.—(Make dim) मन्दोक्, निष्प्रभोक्, मलिन (nom. मलिन-यति -यितुं), तेजो ह (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Dispirit) मनो खण्ड् (c. 10.

सद्व्ययति -यितुं), झानोक्, विपणोक्, विपद् in caus. (-पादयति -यितुं).
 DULL-WITTED, *a.* मन्दमतिः -तिः -ति, मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलधीः -धीः -धि, जडमतिः &c., जडबुद्धिः &c., दुर्भतिः &c.
 DULLY, *adv.* मन्दं, मन्दं मन्दं, तेजो विना, सविषादं, रमं विना.
 DULNESS, *s.* (Stupidity) मन्दता, मान्यं, स्थूलता, बुद्धिमान्यं, स्थूलबुद्धित्वं, मूढता, अविदग्धता.—(Bluntness) सतीक्ष्णता, घनत्वं, सतीक्ष्णता, धाराहीनता.—(Sluggishness) गतिमन्दता, चालम्यं.—(Dimness) तेजोमान्यं, निष्प्रभता, प्रभाहानिः *f.*, प्रतिभाहानिः *f.*, चाम्रकाजलं, चाम्रतापः, सतेजः *n.* (स्), सस्पृष्टता.
 DULY, *adv.* (Fity) यथायोग्यं, युक्तं, यथाहं -न्तम्, यथोचितं, सन्त्यक्, यथातथं, यथान्यायं.—(In proper time) उपयुक्तमये, समया.
 DUMB, *a.* मूकः -का -कं, जडवाक् *m.f.n.* (च्), मन्थवाक् *m.f.n.*, जडः -डा -डं, अवाक् *m.f.n.*, वाग्रहितः -ता -तं, वागिन्द्रियधिकूलः -ला -लं, वाक्शक्तिहीनः -ना -नं, मुद्रितमुखः -रा -रं, निःशब्दः -दा -दं, निर्वचनः -ना -नं, अनालापः -पा -पं.
 DUMBLY, *adv.* मूकं, जडं, निःशब्दं, मीनपृष्ठं, दृष्टं.
 DUMBNES, *s.* मूकता, मीनपृष्ठं, वाक्मन्थः, वाग्नदता, वाग्नद्वयं, वाक्मन्थता, वागिन्द्रियधिकूल्यं, वाग्रहितं, अवाक्त्वं, नीरसता.
 DUMB-SHOW, *s.* वाग्यतिरेकेण हन्तपादादिमचालनं.
 To DUMFOUNDER, *v. a.* मुहं in caus. (मोहयति -यितुं), विमुहं, जाडुलोक्, प्याकुलोक्.
 DUMPISH, *a.* विषादी -दिनी -दि (न्), उद्विग्नमनः -ना -नः (स्) or दुर्मनाः.
 DUMPLING, *s.* (Apple) चम्रमलमर्भः घुट्टपोलिदा.—(Currant) चित्रापूतः.
 DUMPS, *s. pl.* विषादः, विपणता, चित्रोद्देगः, रोदः, झानिः *f.*, झानिः *f.*
 DUMPY, *a.* ह्रस्वस्थूलः -ला -लं, रक्षपनः -ना -नं, दृढगर्धः -धा -धं.
 DUN, *a.* (Dark-coloured) कपिशः -शा -जं, श्यापः -या -यं, श्यामः -ना -मं, पिङ्गलः -ला -लं, ताम्रवर्णः -शा -शं, कृष्णवर्णः -शा -शं.
 To DUN, *v. a.* (For a debt) सतिनिर्वन्धेन चण्डदानं प्राप् (c. 10. -सधे-यति -ते -यितुं).
 DUN, *s.* सतिनिर्वन्धेन चण्डप्रायेकः, सतिनिर्वन्धेन धनाधी *m.* (न्).
 DUNCE, *s.* दुर्बुद्धिः *m.*, अतन्मतिः, अज्ञः, निषीधः, अत्युत्तमः, मेधाहीनः.
 DUNDERHEAD, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलमतिः *m.*, यदुकः, यथैरः.
 DUNG, *s.* पुरीषं, शकृत् *n.*, विष्टा, विद् *f.* (च्), पशूचरितं, पशूचारा, गूयः -यं, अमेयं, शोधनं, पूतिकं, अपस्कृतः, अपस्कृतः, शारीरं, शमलं, यवस्कृतः -स्कृतं, दूयं, कलकं मलं, सारं, भूमिलेपनं; 'cow-dung' गोमयः -यं, गोकृतं, गोहवं.
 To DUNG, *v. a.* पुरीषेण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेभु) or चण्ड (c. 7. चनक्ति, घंङ्कु).
 To DUNG, *v. n.* पुरीषम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टु), पुरीषोत्सर्गं कृ.
 DUNGEON, *s.* कारा, कारागारं, कारायेष्ट *n.* (न्), वन्धनागारं, गुभिः *f.*, अन्धकूपः.
 DUNGHILL, *s.* पुरीषराशिः *m.f.*, शकृद्वाशिः, अमेयस्थानं, अशुचिस्थानं.
 DUNGHILL, *a.* कलुषयोनिः -निः -नि, विहीनयोनिः -निः -नि, हीनजातिः -तिः -ति.
 DUPE, *s.* सुखवचनोयः, सुप्रतारणीयः, यवितः, दम्भास्पदं, कपटास्पदं.
 To DUPE, *v. a.* यद् in caus. (यवयति -ते -यितुं), परियय्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यु), विप्रलभ्; यल् (c. 10. यलयति -यितुं), प्रतृ in caus. (-तारयति -यितुं), दम्भ् (c. 5. दम्भति, दम्भितुं).
 DUPED, *p. p.* यवितः -ता -तं, विप्रलभः -या -यं, प्रतारितः -ता -तं.
 1. DUPLICATE, *a.* द्विगुणः -शा -शं; 'a duplicate,' प्रतिरूपं, प्रतिलिपिः *f.*
 To DUPLICATE, *v. a.* (Double) द्विगुणीकृ.—(Fold) पुटीकृ, पुट (nom. पुटयति -यितुं).

DUPLICATION, *s.* द्विगुणीकरणं, पुटीकरणं, द्विगुणं, द्वितं.
 DUPLICATION, *s.* (Fold) पुटः. व्यापनं, कर्मिका, भङ्गः.
 DUPLICITY, *s.* वेदग्यं, विदग्धता, कपटः, माया, छलं, असारत्वं.
 DURABILITY, *s.* चिरस्थायित्वं, स्थिरता, प्रीत्यं, भुवता, अद्ययता, स्थायित्वं, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थावरत्वं, अनपायः.
 DURABLE, *a.* स्थायी -यिनी -यि (न्) or चिरस्थायी or दीर्घकालस्थायी, स्थिरः -रा -रं, स्थावरः -रा -रं, चिरकालिकः -का -कं, भुवः -पा -यं, अद्ययः -या -यं, स्थितिमान् -मती -मात् (त्), संस्थः -स्था -स्थं, नित्यः -त्या -तं, अनपायः -या -यं -यो -यिनी -यि (न्), अजरः -रा -रं.
 DURABLY, *adv.* स्थिरं, भुवं, प्रीत्येण, अद्यय. अनपायेन.
 DURA MATER, *s.* मस्तिष्कस्य चापेक्षनं or चापेक्षनत्वक *f.* (च्).
 DURANCE, *s.* चापेक्षः, स्थानासेपः, रोधः, निरोधनं, सम्प्रतिरोधकः, वन्धनं, प्रतिवन्धनं, कारागारे निरोधः or पन्थनं.
 DURATION, *s.* स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*; 'duration of an eclipse,' उपसर्गस्थितिः *f.*—(Space of time) परिमाणं, प्रमाणं; 'duration of day and night,' अहोरात्रस्य परिमाणं.—(Long duration) स्थायित्वं, स्थिरता, स्थावरत्वं, भुवता, प्रीत्यं, अचिरामः.
 DURGA, *s.* (The goddess) दुर्गा, जगन्माता *f.* (न्), दक्षिणा, श्यामा. See BHAYĀNĪ.
 DURING, *prep.* यावत्, पर्यन्तं, मध्ये, सन्तरे affixed; 'during life,' जीवनपर्यन्तं or यावज्जीवं or by prefixing सा with abl.; as, 'during the performance of the vow,' सात्मापनाद् व्रतस्य (i. e. 'until the completion of the vow'); 'during three fortnights,' पञ्चत्रयमध्ये.
 DUSK, *a.* ईषत्तमः -सी -सं, तमस्कृतः -त्या -तं, ईषत्तमसी -स्तिनी -स्ति (न्), ईषत्तमिरापृतः -ता -तं, प्रादोपिकः -की -कं, पैकालिकः -की -कं, सान्यः -न्यी -न्यं.—(A little black) साकालः -ला -लं, ईषत्तमः -णा -णं, सानीलः -ला -लं.
 DUSK, *s.* (Twilight) सन्ध्या, सन्ध्याकालः -लं, सन्ध्यासमयः, विकालः, सध्यान्तं, प्रादोपः, सायंकालः.
 DUSKILY, *adv.* ईषदन्यकारेण, ईषत्तमसा, अत्यधं, चाम्रकाशी.
 DUSKINESS, *s.* ईषदन्यकारः, ईषत्तमिष्टं, ईषत्तमिरं, सप्ततमसं.
 DUSKY OR DUSKISH, *a.* ईषत्तमः -सी -सं, ईषत्तमसी -स्तिनी -स्ति (न्), ईषदन्यकारयुक्तः -का -कं, सस्पृष्टः -ष्टा -ष्टं, ईषत्तमः -णा -णं, श्यामः -मा -मं. See DUSK.
 DUST, *s.* रेणुः *m.f.*, पांशुः *m.*, रजः *n.* (स्), पूलिः *m.f.* -ली *f.*, धोदः -दितं, भूरेणुः *m.f.*, अयकरः, अयस्कृतः, सङ्करः, सङ्काटः, पातकेतुः *m.*, वायुकेतुः *m.*, धितिकणः -रा, परागः, मेदिनीद्रव्यः, तुल्यं, तूलं, पांशुः *m.*, रजः *m.*; 'dust of the feet,' परणजं, पदार्थः; 'dust of a flower,' परागः, पुष्परेणुः *m.*, मुमनोरजः *n.* (स्); 'dust of gold,' काञ्चनभूः *f.*; 'free from dust,' नीरताः -जाः -जा (स्), नीरनस्यः -स्या -स्यं, निर्धूलिः -लिः -लि.
 To DUST, *v. a.* (Free from dust) नीरनीकृ, निर्धूलनीकृ, रेणुम् अपमृज् (c. 2. -मार्ष्टि -ष्टु, c. 1. -मार्जति -निर्जु) or अपमृज्, रेणुदूषितं यन्निर्धूलितं शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), पांशुपरिष्कारं कृ.
 DUSTED, *p. p.* नीरनीकारितः -ता -तं, मार्जितः -ता -तं, सम्मृष्टः -ष्टा -ष्टं, दूतपांशुः -शुः -शु, नीरेणुः -णुः -शु, निष्पांशुकृतः -ता -तं.
 DUSTER, *s.* नक्तकः, मार्जनी, मार्जनपटः, अयस्कृतः, रेणुपरिष्कारकः.
 DUST-HOLE, *s.* अयस्कृतः, गृहमाञ्जितपांश्यादिनिषयस्थानं, सङ्करस्थानं, उच्छिष्टप्रक्षेपणार्थं गतेः.

DUST-MAN, *s.* अषस्तरकः, मलकधी *m.* (नं), खलपुः *m.* अमेध्यहारी *m.* (नं).
DUSTY, *a.* पांशुलः-ला-लं, पांशुट-रा-रं, रेणुदूषितः-ता-तं, रेणुदूषितः-ता-तं, भूरेणुदूषः-द्या-द्यं, रजखलः-ला-लं, भूत्यलुपितः-ता-तं.
DUTCH, *a.* हल्लगदेशसन्धी-निचनी-निय (नं).
DUTIFUL, *a.* भक्तः-क्ता-क्तं, भक्तिमान्-मती-मत् (नं), भक्तियुक्तः-क्ता-क्तं, दृढभक्तिः-क्ति-क्ति, वश्यः-श्या-श्यं, वशवर्तनी-तिनी-तिनी (नं), धर्मचारी-रिणी-रि (नं), धर्मज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, धर्मपालकः-का-कं, धर्मसेवी-विनी-वि (नं), छात्रपालकः-का-कं, वशानुगः-गा-गं, शुभ्रयुः-यु-यु, दृढव्रतः-ता-तं, विदितधर्मी-ममी-मे (नं), आदृतः-ता-तं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं.—(To a parent) पितृभक्तः-क्ता-क्तं, पितृकथम्-पालकः, पितृव-शाधीनः-ना-नं.—(To a husband) पतिव्रता.—(To a master) प्रभुभक्तः.
DUTIFULLY, *adv.* भक्तवत्, भक्त्या, धर्मपालकवत्, सधर्मपालनं.
DUTIFULNESS, *s.* भक्तिः *f.*, भक्तिमत्त्वं, वश्यता, धर्मपालनं, छात्रानुत्थनं, शुश्रूषा, अधीनता, आदरः, प्रशिक्षणः; 'to parents,' पितृभक्ति *f.*, पितृसम्मानं, पितृसेवा; 'to a husband,' पतिसेवा.
DUTY, *s.* (That which a person is bound to do) धर्मः, स्वधर्मः, कर्तव्यं, स्वकर्तव्यं, कर्तव्यता, कार्यं, कृत्यं, क्रिया, स्वकर्म *n.* (नं), न्यायकर्म, नियमः, यमः, व्रतं, धर्मः *f.* (पुं), धर्मः, तपः *n.* (नं).—(Appointed duty, office) नियोगः, अधिकारः, पदं, स्थानं, आस्पदं; 'perpetual duty,' निरन्तरं, निरन्तरकर्म *n.* (नं), यमः; 'voluntary duty,' नियमः; 'fulfilment of duty,' धर्मनिष्पत्तिः *f.*, कृतकृत्यता; 'one who has done his duty,' कृतकृत्यः, कृतक्रियः; 'morning duty,' प्रातःकृत्यं; 'a woman's peculiar duty,' स्त्रीनियमनं; 'charged with weighty duties,' घुरीणः, घुरीयः, घुरेहः.—(Reverence) भक्ति *f.*, मानं, सम्मानं, नमस्कारः, आदरः.—(Impost) शुल्कः-लं, करः, तारिकं, तार्यं, रानपासभागः; 'duty paid at ferries, &c.,' पट्टादिदेयं.
DWART, *s.* घामनः-नी *f.*, खड्गः-घ्नी, खड्गः-घ्नी, हस्तकायः, अतुल्यशरीरः, अतुल्यः, कुलः, खट्वाकः.
To DWART, *v. a.* हस् in caus. (हस्तयति-यितुं), घामनीकृ, खड्गीकृ.
DWARFISH, *a.* घामनः-ना-नं, हस्तः-खा-खं, खड्गः-घ्नी-घ्नी or निखड्गः, अतुल्यः-घ्ना-घ्नी, घामनाकृतिः-ति-ति, खड्गीकारः-रा-रं, हस्तमूर्तिः-ति-ति, घामनतनुः-नु-नु, घुद्रतनुः-नु-नु, स्तोककायः-या-यं, खट्वेकः-का-कं.
DWARFISHLY, *adv.* घामनवत्, खड्गवत्, अतुल्यवत्, घामनरूपेण.
DWARFISHNESS, *s.* घामनता-नं, खड्गता, हस्तता, घुद्रता, अतुल्यता.
To DWELL, *v. n.* वृश् (c. 1. वसति, वसतुं), निवस्, अधिवस्, आवस्, प्रतिवस्, अप्यावस्, समावस्, अधिनिवस्, सन्निवस्; वृश् (c. 1. वसति-ति-ति), स्था (c. 1. तिष्ठति-ते, स्थातुं), अधिष्ठा, आस् (c. 2. आसे, आसितुं), अप्यास्, आधि (c. 1. अधयति-ते-यितुं) with acc., सेव् (c. 1. सेवते-यितुं), निवेष्, उपसेव् with acc., नुष् (c. 6. नुपते, नोपितुं) with acc., निली (c. 4. लीयते-लेतुं), संली, अधिशी (c. 2. शीते-शयितुं), पासं कृ.—(Dwell together) संवस्.—(Dwell abroad) प्रवस्.—(Dwell on a subject) अतिप्रसङ्गं कृ, प्रपञ्चं कृ, दीर्घसूचतां कृ; 'on a note in singing,' दीर्घस्वरं कृ.
DWELLER, *s.* वासी *m.*-सिनी *f.* (नं), निवासी *m.*-सिनी *f.* (नं), / निलायी *m.*-विनी *f.*, वासकृत्.
DWELLING, *s.* गृहः, वासस्थानं, वसतिः *f.*, निलयः-यनं, आलयः, गृहं, गेहः-हं, वेगम *n.* (नं), निवेगनं, आगतनं, निकेतनः-तनं, आगारः, भवनं, वसति, निवासः, निवसतिः *f.*, समावासः, अवस्थानं, संवासः, आवासः, वासः *m.*, स्थानं, शोकः *n.* (स्), घाम *n.* (नं).

DWELLING, *part.* (Residing) वासी-सिनी-सि (नं), निवासी, &c., वसति-ति-तिनी-ति-ति (नं), स्थः-स्था-स्थं, स्थायी-विनी-वि (नं), कृतालयः-या-यं, आश्रितः-ता-तं, समाश्रितः-ता-तं, सेवी-विनी-वि (नं), अधिवासानः-ना-नं.
DWELLING-HOUSE, *s.* निवासगृहं, वासगेहः-हं, वासागारः, निवासवेगम *m.* (नं).
DWELLING-PLACE, *s.* वासस्थानं, निवासस्थानं, निवासभूमिः *f.*, निवासभूयं.
DWELLT, *p. p.* उपितः-ता-तं, अधुपितः-ता-तं, आश्रितः-ता-तं.
To DWINDLE, *v. n.* अल्पीभू, न्यूनीभू, ह्म् (c. 1. हसते-सितुं), शि in pass. (धीयते), परिधि, अपथि in pass. (-धीयते), सद् (c. 1. सीदति, सद्).
To DWINDLE, *v. a.* अल्पीकृ, न्यूनीकृ, ह्म् in caus. (ह्रासयति-यितुं).
DWINDLED, *p. p.* अल्पीभूतः-ता-तं, अल्पीकृतः-ता-तं, धीणः-या-यं, न्यूनीभूतः-ता-तं, ह्मितः-ता-तं, अपथितः-ता-तं, विशीलः-यी-यं.
DYE, *s.* रागः, रङ्गः, यथै, कपायः-यं; 'red dye,' लाला, राधा; 'blue dye,' नीलं; 'plants used for dye,' लोमः, कुसुम्, कुडुमः, कपायकृत्.
To DYE, *v. a.* रङ्ग in caus. (रङ्गयति-यितुं), अभिरङ्ग, वर्ण (c. 10. वर्णयति-यितुं), चित्र (c. 10. चित्रयति-यितुं), सरागं-गो-गं कृ, कपाय (nom. कपायति), कपायीकृ, कुडुमादिना अङ्ग (c. 7. अनक्ति, संक्षु); 'to dye clothes,' कुसुमादिना वस्त्राणि रङ्ग or वस्त्ररागं कृ.
DYED, *p. p.* रङ्गितः-ता-तं, रङ्गः-क्ता-क्तं, रागी-गिणी-गि (नं), सरागः-गा-गं, रागान्वितः-ता-तं, कपायितः-ता-तं, कपायचित्रः-चा-चं, चित्रितः-ता-तं, वर्णितः-ता-तं; 'with saffron,' कुडुमाक्तः-क्ता-क्तं; 'dyed red,' अरुणितः-ता-तं.
DYING, *s.* रङ्गनं, रागकरणं, वर्णनं, चित्रकरणं, कपायीकरणं; 'of clothes,' वस्त्ररागकरणं, वस्त्ररङ्गनं.
DYER, *s.* रङ्गकः, रागकृत् *m.*, वस्त्ररागकृत्, रागी *m.* (नं), रजकः, वस्त्राणां नीलकुसुमादिना रागकारकः.
DYING, *part.* (About to die) वियमायः-या-यं, मुमूर्षुः-मु-मु, आस-त्रमूर्षुः-लु-लु, मृतकत्वं-त्वा-त्वं, मृतप्रायः-या-यं, कलगतप्रायः-या-यं, गतायुः-यु-यु (स्); 'dying first,' पूर्वमारी-रिणी-रि (नं).
DYKE, *s.* सेतुः *m.*, नलसेतुः, नलवन्धकः. See DIKE.
DYNASTY, *s.* आचलिः *f.*—(Of kings) राजाचलिः *f.*-ली, राजवंशः, राजसन्ततिः *f.*, राजकुलं, राजयेणी; 'former dynasty,' प्राग्वंशः.
DYSENTERIC, *a.* (Having dysentery) अतिसारी-रिणी-रि (नं), सातिसारः-रा-रं.
DYSENTERY, *s.* अतिसारः, आम्रातिसारः, सारणः, प्रवाहिका, ग्रहणी, विरेकः, आमरक्तः, प्रसृष्टनं-न्दिका, उदरामयः, उदरभङ्गः, वसलः.
DYSPEPSIA, *s.* अजीर्णं, अजीर्णः *f.*, अजीर्णता, अपक्तिः *f.*, अपाकः, पाककुलं, मन्दाग्निः *m.*, तीक्ष्णाग्निः, अमदीमाग्निः, अवक्षायः, कुपितं, अक्षयिकाट, आमयाचितं, परिणामशूलः.
DYSPEPTIC, *a.* मन्दाग्निपीडितः-ता-तं, आमयायी-विनी-वि (नं).
DYSPEXIA, *s.* दुःप्रासः, प्रासादरोधः, प्रासकुलं, प्रासस्तम्भः.

EACH, *a.* (All) सदैः-घ्नी-घ्नी, विषयः-या-यं, सकलः-ला-लं; 'Each' is usually expressed by प्रति or अनु prefixed; as, 'each day,' प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, अनुदिनं, अन्वहः; 'each night,' प्रतिरात्रं; 'each month,' प्रतिमासं; 'each one,' प्रत्येकं. 'Or by doubling the word; as, 'each day,' दिने दिने, दिवसे दिवसे, अहहह; 'in each house,' गृहे गृहे; 'each one,' एकैकः-का-कं, एकैकशस्, पृथक् पृथक्; 'each other,' परस्परं-रां, अन्योन्यं, इतरेतरं; 'each

man,' एकैकजनः, प्रतिजनः; 'in each direction,' प्रतिदिशः, सर्वदिशुः; 'each man related his own dream,' एकैको जनः स्व स्वप्नं चकथयत्.

EAGER, a. अतीच्छः -च्छा -च्छं, अत्यभिलाषी -मिच्छी -मि (न्), अत्याकांक्षी -दिक्षी -दि (न्), कुतूहली -लिनी -लि (न्), कीतूहलान्वितः -ता -तं, व्यग्रः -या -ग्रं, उत्सुकः -का -कं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, सरभसः -सा -सं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, सचेष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यपसितः -ता -तं, आसक्तः -क्ता -क्तं, अवसक्तः -क्ता -क्तं, रतः -ता -तं, उत्कः -क्ता -क्तं, शीघ्रकर्मा -म्मा -म्मी (न्), उद्यग्दः -ग्दा -ग्दं, प्रचग्दः -ग्दा -ग्दं, उत्तमः -मा -मं.

EAGERLY, adv. अत्यभिलाषेण, अतीच्छया, अतिस्पृहातम्, कीतूहलेन, कुतूहलात्, कीतुकेन, अतिपाञ्चया, ईहातस्, संतर्ष्य, सभसं, व्यपसितं.

EAGERNESS, s. कीतूहलं, कुतूहलं, कीतुकं, अत्यभिलाषः, अतिस्पृहा, अतिपाञ्चया, अतिशयेच्छा, तीक्ष्ण्य, तीक्ष्णता, उत्साहः, उद्यग्दता, प्रचग्दता, व्यग्रता, अतीसृक्, उद्योगः, प्रीतिः, रभसः, आग्रहः, गर्दः, उपाः.

EAGLE, s. उक्त्रोशः, कुरुरः -रा -री, गृध्रः, सरः, समुक्त्रोशः, पथिराजः, राजपथी *m.* (न्).

EAGLE-EYED, a. उक्त्रोशदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, सूक्ष्मदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि.

EAGLET, s. उक्त्रोशशावकः, कुरुरावकः, उक्त्रोशपोतकः, कुरुरिशुः *m.*

EAR, s. कर्णः, श्रोत्रं, श्रुतिः, श्रवः -श्रवणं, श्रोतः *m.* (स्), श्रवणपथः, शब्दप्रहः, ध्वनियहः, शब्दापिधानं, पेन्थ्रुयः, कुहरं.—(Organ of hearing) श्रवणेन्द्रियं; 'outer ear,' श्रुतिमण्डलं, वेष्टनं; 'tip of the ear,' पालिः *f.*; 'lobe of the ear,' कर्णलतिका; 'root of the ear,' श्रुतिमूलं, कर्णनादः; 'hollow of the ear,' श्रवणोदरं; 'ringing in the ear,' कर्णनादः, कर्णल्लेदः; 'boring the ear,' कर्णवेष्टनः; 'having the ears pricked up,' स्रग्मकर्णः -र्णी -र्णी; 'this noise splits the ear,' स्रग्म शब्दः श्रुतिं छिनत्ति; 'he gives ear,' कर्णं ददाति.—(Ear of corn) कणिका-शः, धान्यशीर्षिकं, शस्यमन्नरी.—(Handle) कर्णः, वारङ्गः.

EAR-ACHE, s. कर्णशूलं, कर्णवेदना, कर्णव्यापा.

EAR-BORED, a. चिद्वक्त्रः -शी -शीं, चिद्वक्त्रकर्णः -शी -शीं, चिद्वक्त्रकर्णः -शी -शीं.

EAR-BORER, s. कर्णवेष्टनिका -नी, कर्णारा.

EARED, a. (Having ears) कर्णी -र्णिनी -र्णि (न्), कर्णयान् -यती -यत् (न्), कर्णिलः -ला -लं -र्णिकः -का -कं.—(Having spikes) मन्त्ररितः -ता -तं, सकणिका-शा -शं.

EARLAP, s. कर्णपालिः *f.*, श्रवणपालिः *f.*, कर्णलतिका, कर्णशाम्बुली.

EAR-PICK, s. कर्णकण्टकः, कर्णनिर्घर्षकः, कर्णशोधनी.

EAR-PIERCING, a. कर्णवेष्टी -धिनी -धि (न्), कर्णवेष्टी -दिनी -दि (न्).

EAR-RING, s. कुण्डलं, कर्णिका, अयतंसः, कर्णालङ्कारः, कर्णालङ्कृतिः *f.*, कर्णभरणं, कर्णवेष्टनं, कर्णवेष्टकं, कर्णन्दुः *f.*, उच्चंसः, कर्णान्दुः *f.*, तुष्टः *m.*; 'wearing ear-rings,' कुण्डली -लिनी -लि (न्), कुण्डलधारी -रिणी -रि (न्), अयतंसितः -ता -तं.

EAR-SHOT, s. कर्णगोचरः -रा -रं, कर्णविषयः -या -यं, श्रुतिपथ्यन्तं.

EAR-WAX, s. कर्णमलः -लं, कर्णगूणः, कर्णविट् *f.* (प्), तोक्मं, वाह्वदः -ग्दं.

EAR-WIG, s. कर्णकोटी, कर्णमल्लिका, कर्णमल्लिका *f.* -का *f.* (स्), कर्णदुन्दुभिः *f.*

EAR-WITNESS, s. श्रुतसाक्षी *m.* (न्), स्वकर्णेन श्रुत्वा साक्ष्यं ददाति यः.

EARL, s. कुलीनपदानां मध्ये तृतीयपदभाक् *m.* (न्), तृतीयकुलीनपदस्थः.

EARLDOM, s. तृतीयकुलीनपदं, तृतीयकुलीनपदस्थितस्य आधिपत्यं or अधिकाः.

EARLINESS, s. शीघ्रता, शिघ्रता, अचिलसः, पूर्णत्वं, प्राक्तनं, प्राग्भावः अग्रत्वं, प्रत्यग्रत्वं, सद्यत्वं, अचिरत्वं.—(Early maturity) प्राग्वहितकालात् पक्षता or परिणतत्वं.—(Of the day) सुप्रभातं, अतिप्रभातं, अतिप्रत्युषः.

EARLY, a. (Forward, prior in time) पूर्वः -व्वा -व्वं, अग्रः -या -यं, प्रत्यग्रः -या -यं, प्राक्तनः -ना -नं, सद्यस्कः -स्का -स्कं, सद्यस्कालीनः -ना -नं, अचिरः -रा -रं.—(Mature before the time) अपूर्वकालः -ला -लं, प्राग्वहितकालात् or नियमितकालात् पूर्वं परिणतः -ता -तं or पक्षः -क्षा -क्षं; 'early decrepitude,' युवनरः.—(Early in the day) प्रगेतनः -नी -नं, अतिप्रगेतनः -नी -नं; पूर्वप्रहेतनः -नी -नं, प्रातःकालीनः -ना -नं, प्रभातीयः -या -यं, क्षीपिकः -की -कं, उमस्यः -स्या -स्यं, क्षीपसः -सी -सं, वैपुष्टः -ष्टी -ष्टं.

EARLY, adv. (Soon) सद्यस्, अचिरेण, आशु, मूर्धति.—(In advance) अग्रे, प्राक्, पूर्वं, पूर्व.—(Betimes in the morning) प्रभाते, अतिप्रभाते, प्रगे, अतिप्रगे, प्रत्युषे, अतिप्रत्युषे, प्रातर, प्रातःकाले, सकाले, उषा, प्राहेन, पूर्वप्रगे, प्राक्, युष्टं, समया, ममये, वेलायां.

To EARN, v. a. सन् (c. 10. सजयति -यितुं), उपार्जनं, लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, प्राप् (c. 5. -सामोर्णि -सामु), अवाप्, अधिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अश् (c. 5. अश्नुते, अश्नुतुं), उपाश्; आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं), उपादा, निधिश् (c. 6. -यिषति -वेष्टुं), कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं). 'to earn money by labour,' श्रमेण धनम् उपार्जते; 'earn wages,' वेतनम् चर्ह (c. 1. चर्हति -र्हितुं).

EARNED, p. p. अर्जितः -ता -तं, उपार्जितः -ता -तं, श्रमेणोपार्जितः -ता -तं, लभ्यः -व्या -व्यं, उपाप्तः -प्रा -प्तं, निधिष्टः -ष्टा -ष्टं.

EARNIST, a. (Zealous) व्यग्रः -या -ग्रं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, उद्योगी -गिनी -गि (न्), आसक्तचेताः -ताः -तः (स्), समुद्यतः -ता -तं, उत्सुकः -क्ता -कं, प्रयत्नवान् -वती -वत्, महोद्यमः -मा -मं, कृतप्रयत्नः -त्ता -तं, सचेष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रचग्दः -ग्दा -ग्दं, उद्यग्दः -ग्दा -ग्दं, उत्साही -हिनी -हि (न्), व्यसयी -यिनी -यि (न्), तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, अत्यनुरागी -गिणी -गि (न्).—(Intent) निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, निविष्टमनाः -नाः -नः (स्), आसक्तः -क्ता -क्तं, कृतनिश्चयः -या -यं, अनन्यविषयात्मा -त्मा -त्मा (न्), एकाग्रचित्तः -त्ता -तः; 'earnest desire,' अतिस्पृहा, कीतूहलं, मादाभिलाषः, अतिशयेच्छा.

EARNIST, s. (Seriousness, not jest) गौरवं, अलायनं, धीरत्वं, अपरिहासः; 'in earnest,' अपरिहासेन, सगौरवं, अलायनेन, सचेष्टं.—(Part paid beforehand) पूर्वदत्तभागः, पूर्वदत्तमूल्यं.—(Foretaste) पूर्वभुक्तिः *f.*—(Pledge) उपनिधिः *m.*, उपन्यासः, आधेयः *m.*, निक्षेपः.

EARNISTLY, adv. यत्नतः, यत्नात्, सोत्साहं, महायत्नपूर्वं, महोद्यमपूर्वं, आसक्तचेतसा, व्यग्र, निविष्टमनसा, अभिनिवेशेन, निर्वन्धेन, सोद्योगं, उत्सुकं, ईहातस्, अत्यनुरागेण; 'earnestly desiring,' अतीच्छः -च्छा -च्छं, अत्यभिलाषी -मिच्छी -मि (न्).

EARNISTNESS, s. व्यग्रता, निवेशः, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, चित्तासक्तिः *f.*, उद्युक्ता, उद्योगः, मनोनिर्वन्धः, उद्यग्दता, अतीसृक्, उत्साहः, चेष्टा, अनुरागः, उद्यत्वं, तीक्ष्ण्य, आत्मिकायं, अभियुक्ता.

EARNINGS, s. pl. उपार्जनं, उपार्जितं, अर्जनं, लभ्यः *f.*, लभ्यं, लभ्यांशः, वेतनं, वर्धनं, निवेशः, कर्मण्या, भरणं, निष्क्रयः.

EARTH, s. (The globe) पृथिवी, पृथ्वी, भूः *f.*, धरणी, मही, वसुधा, धरित्री; धरा, मेदिनी, भूमिः *f.*, धितिः *f.*, अवनिः *f.* -नी, जगती, उर्वी, क्षा, द्यौषी -धिः *f.*, द्यौषिः *f.*, धनुन्धरा, वसुमती, धारिणी, धात्री, भूगोलः, भूमण्डलः, भूलोकः, भूलीकः, रसा, गौः *f.* (गो), ज्या, स्थिरा, अचला, निश्चला, अनन्ता, कुः *f.*, मर्त्यः, काश्यपी, विश्वम्भरा, भूतधात्री, विश्वधारिणी, धारित्री, सर्वसहा, संसारः, गोत्रा, इला, इलिका, भुरिक् or भूरिक् *f.* (न्), भुवनं, विष्टपः -यं, विष्टमं, सागरमेखला, उदधिमेखला, समुद्राधरा, इलागोलं, खसनी, योमस्थली, रत्नगर्भा, गिरिकार्थिका, वीजसूः *f.* (-सू), नराधारा, दैत्यमेवजा, विश्वगन्धा, नृत् *m.*

EAR

—(Ground, surface of the earth) भूमिः *f.*, भूतलं, पृथिवीतलं, धितितलं, महीतलं, छातलं.—(Particles of earth, soil) मृत् *f.* 'मृत्तिका, मृदा, मृत्खण्डं, धितिलखण्डः.
TO EARTH, v. a. भूमी निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं) or निपा (c. 3. -द्याति-पातुं) or सम् in caus. (-खपयति-यितुं), भूमिगुप्तं-मां-मं कृ.
TO EARTH, v. n. भूमि निविश् (c. 6. -विशति-वेष्टुं), भूमी गच्छे or विवरं कृ.
EARTH-BORN, a. भूमिजः-जा-जं, धितिनः-जा-जं, भूमिसम्भयः-या-यं, स्थलजः-जा-जं, महीनः-जा-जं.
EARTHEN, a. (Made of earth) मासिकैः-को-कं, मृत्पयः-यी-यं, मृत्तिकाययः-यी-यं, मृत्तिकाभिर्मितः-ता-तं, महीमयः-यी-यं, माहेयः-यी-यं.
EARTHEN-WARE, s. मृत्पयभाजं, मृत्पात्राणि *n. pl.*, कौलालकं, मासिकैः.
EARTHINESS, s. मासिकत्वं, भीमत्वं, पाथिवत्वं, माहेयता, स्थलता.
EARTHLING, s. नर्यः, पृथिवीरस्य, पृथिवीवासी *m. (n.)*, संसारी *m. (n.)*, विषयी *m. (n.)*, भूतनुः *m.*
EARTHLY, a. पाथिवः-यी-यं, भीमः-मी-मं-मिकः-को-कं, लौकिकः-को-कं, रेहलीकिकः-को-कं, माहेयः-यी-यं, सांसारिकः-को-कं, रेहिकः-को-कं.
EARTHLY-MINDED, a. विषयासक्तचेताः-ताः-तः (न), संसारासक्तमनः-नाः-नः (न), विषयीपयोग्ययः-या-यं.
EARTHQUAKE, s. भूकम्पः, भूमिकम्पः, धरणीचलनं, भूमिचलनं, भूचलं, भूक्षायितं; 'to quake, as the earth,' क्षाप् (c. 1. क्षायते-यितुं).
EARTH-WORM, s. भूतनुः *m.*, धितिलनुः *m.*, भूलता, महीलता, कुम्भः *m.*, वैराटः, किञ्चुलुकः.—(Mean person) नीचजनः, तुच्छजनः.
EARTHY, a. पाथिवः-यी-यं, भीमः-मी-मं. See EARTHEN, EARTHLY.
EASE, s. सुखं, सौख्यं, अनायासः, विद्यामः, विद्यानिः *f.*, शान्तिः, उपशान्तिः, निर्वृतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विरतिः *f.*, शान्तिः *f.*, स्वस्थं, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*; चकटं, चतुर्दं, अक्षेयः, निरुद्धेयः, प्रसादः.—(Facility) सौकर्यं, सुकरत्वं, अनायासः, सौगम्यं; 'love of ease,' सुखेच्छा; 'at ease,' सुखेन, यथामुखं, निर्वृतिः-ता-तं, निरुद्धिग्नः-गना-गनं.
TO EASE, v. a. (Free from pain) दुःखं ह (c. 1. हरति, हर्षे) or शम् (c. 10. शमयति-यितुं), क्षेपे or उद्देगं ह.—(Alleviate) शम्, प्रशम्, उपशम्; शान्त् or शान्त् (c. 10. शान्तयति-यितुं), उपशान्त्; लप (nom. लपयति-यितुं), लपुक्, शान्तिं दा.—(Free from labour, remove a burden) निरायासं-सां-सं कृ, भारं ह or उद् or अपनी (c. 1. नयति-नेतुं).—(Free from any thing) मुक् (c. 6. मुचति, मोक्षे).
EASEL, s. चित्रफलकः, चित्रमण्डः, चित्रपाठः, चित्रलेखापादयः.
EASEMENT, s. सुखं, सौख्यं, उपकाट-करणं, साहाय्यं.—(Evacuation) मलविमर्गः, मलशुद्धिः *f.*
EASILY, adv. (Without difficulty) सुखेन, सुखं, यथामुखं, अनायासेन, अनायासं, निरायासं, सुकरं, सौकर्येण, अयत्नेन, अयत्नतः, चतुःखेन, चक्रेन, अक्षेपेन, अक्षमेण, दुःखं विना, क्षेपे विना, हेल्पा. Often expressed by सु or सुख prefixed; as, 'easily borne,' सुसहः-हा-हं; 'easily obtained,' सुलभः-भा-भं; 'easily cut,' सुखदेष्टः-द्या-द्यं; 'easily attained,' सुलसाध्यः-द्या-द्यं; 'easily done,' अनायासकृतः-ता-तं; 'doing easily,' सुलकर-रा-रं.—(With tranquillity) सविश्रामं, शान्ता, शानेन, निरुद्धिग्नं, स्वस्थेन.—(Leisurely) सावकाशं.—(Readily) क्षामं.
EASINESS, s. (Facility) सौकर्यं, सुकरत्वं-ता, सौगम्यं, सुगमत्वं, सुखत्वं, सुसाधता, अनायासः, निरायासत्वं.—(Readiness to comply) अनुकूलता, आनुकूल्यं, अनुरोधः.—(Freedom from pain) स्वस्थं, शान्तिः, सुस्थता, अक्षेयः; 'casiness of circumstances,' द्रव्यानुकूल्यं.

EAT

EAST, s. (Eastern quarter) पूर्वदिक् *f.* (श), प्राची; पूर्वा प्राचीनदिक् *f.* (श); पूर्वकाशा, पूर्वाशा, सूर्योदयस्थानं; 'the eastern country,' प्राच्यः, प्रादेशः, पूर्वदेशः.
EAST, EASTERLY, EASTERN, a. प्राक् प्राची प्राक् (च), प्राच्यः-च्या-च्यं, पूर्वः-ध्वी-ध्वं, प्राचीनः-ना-नं, पूर्वदिश्यः-या-यं, पूर्वदेशीयः-या-यं, पूर्वदिक्स्थः-स्या-स्यं, पूर्वदेशनः-जा-जं, पूर्वनः-जा-जं; 'facing the east,' प्राक्षुखः-खा-खी-खं, पूर्वमुखः-खा-खं; 'Madhyadesha is east of Vinashana,' मध्यदेशो विनशनात् पूर्वः; 'as far as the eastern ocean,' चापूर्वसमुद्रात्; 'the eastern mountain,' उदयः, उदयगिरि *श.*, उदयाचलः, उदयशीलः, पूर्वपर्वतः, पूर्वाद्रिः *m.*, दिनमुद्रा *m. (n.)*, पूर्वापलः.
EASTER, s. ख्रीष्टपुनरुत्थानदिवसनुद्दिश्य महोत्सवः, ख्रीष्टपुनरुत्थानपर्व *m. (n.)*.
EASTERLY, EASTWARD, adv. पूर्वात्, पूर्वैव, पूर्वा, प्राक्, पूर्व, पूर्वदिशि, पूर्वदेशे, सूर्योदयं प्रति, पुंरा, पूर्वार्धं.
EASY, a. (Not difficult to be done) निरायासः-सा-सं, निरायासकृतः-ता-तं, अनायासो-सिनी-सि (न), सुखः-खा-खं, सुकर-रा-री-रं, सुमायः-या-यं or सुखसाध्यः, सुगमः-मा-मं, लघुः-यु-यी-यु, चकटः-द्या-द्यं, चकटिनः-जा-जं, अविषमः-मा-मं, सुखेन कायः-य्या-य्यं.—(Intelligible) सुबोधः-धा-धं, सुगम्यः-म्या-म्यं, सुयासः-द्या-द्यं, अयास्येयः-या-यं.—(Free from pain, quiet) स्वस्थः-स्या-स्यं, सुस्थः-स्या-स्यं, शान्तः-जा-जं, सुखी-सिनी-सि (न), दुःखहीनः-ना-नं, निरुद्धेयः-गा-गं, निर्वृत्तः-ता-तं; 'an easy, happy character,' सुस्थिस्वभावः.—(Complying) अनुकूलः-ला-लं; 'easy of utterance,' सुलोच्यः-य्या-य्यं; 'easy of acquisition,' सुलभः-भा-भं, सुमायः-या-यं, सुसलभः-म्या-म्यं or सुखेन लभ्यः; 'easy in its paces,' सुसायनः-ना-नं, सुसचाट-रा-रं; 'an easy case,' निःशाल्योपः.
TO EAT, v. a. and n. खाद् (c. 1. खादति-दितुं), सहाद्; अद् (c. 2. अक्षि-क्षुं), समद्; भक्ष् (c. 10. भक्षयति-यितुं), सम्भक्ष्, अश् (c. 9. अश्नाति, अक्षि-क्षुं), समश्, पयैश्, प्राश, भुक् (c. 7. भुङ्क्ते, भोक्षे), उपभुक्, जद्य् (c. 2. जद्यति-क्षुं), यस् (c. 1. यस्ते-क्षि-क्षुं), यस् (c. 1. यसति, यक्ष्), खा (c. 2. खाति-क्षुं), चम् (c. 1. चनति-क्षि-क्षुं), आखाद् or आखाद् (c. 1. खादति-खादति-दितुं), ग् (c. 6. गिरति, गिषुं-री-रुं), निग्, चवै (c. 1. चवैति-क्षि-क्षुं), अम्बवह (c. 1. हरति-हर्षे), अम्बवह, प्रमादिह (c. 2. लेदि-दुं), प्रत्यवलो (c. 4. स्याति-सातुं), उपयुज् (c. 7. युनक्ति-युक्ते-योक्षे), वल् (c. 1. वल्ते-क्षि-क्षुं), आहारं कृ; 'he bid them eat and drink,' अश्नातं पिबेति तान् अवदत्.
EATABLE, a. खाद्यः-द्या-द्यं, खादनीयः-या-यं, भक्ष्यः-स्या-स्यं, भक्षणीयः-या-यं, भोज्यः-ज्या-ज्यं, भोजनीयः-या-यं, आद्यः-द्या-द्यं, अदनीयः-या-यं, आहार्यः-य्या-य्यं, अम्बवहणीयः-या-यं, अम्बाहार्यः-य्या-य्यं.
EATABLE, s. भक्ष्यं, भोज्यं, भोजनं, खाद्यद्रव्यं, भक्ष्यवस्तु *n.*, आद्यं, प्राशिश्वं, अक्षितम्भयं, आहार्यं, अम्बाहार्यः-य्यं.
EATEN, p. p. भक्षितः-ता-तं, खादितः-ता-तं, भुक्तः-क्ता-क्तं, अश्-चा-चं, जग्यः-ज्या-ज्यं, अक्षितः-ता-तं, प्राशितः-ता-तं, आशितः-ता-तं, अम्बवहतः-ता-तं, स्यातः-ता-तं, आखादितः-ता-तं, खादितः-ता-तं, चवैतः-ता-तं, गिलितः-ता-तं, प्रत्यवसितः-ता-तं, लिप्तः-मा-मं, प्रमालोडः-दा-दं, यसितः-ता-तं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, वलितः-ता-तं.
EATER, s. खादकः, भक्षकः, अश्ता *m. (n.)*, भोक्ता *m. (n.)*, भक्षयिता *m. (n.)*, भोक्षी *m. (n.)*, आशी *m. (n.)*; 'great eater,' यहाशी *m.* यहुभुक् *m. (n.)*.
EATING, s. (Act-of)-भक्षणं, खादनं, भोजनं, चवैयं, अश्ननं, प्राशनं

सम्पत्त्यहारः, सम्पत्त्यहारः, सम्पत्त्यहारः, ग्रसनं, ग्रहणं, ग्रहणः *f.*, चाखादः -दनं, प्रत्यवसानं, गिलनं, प्सा, प्सानं, पत्ननं; 'eating together.' सहभोजनं. सगिः *f.*; 'eating of every thing.' सर्वोपभोगी -निनी -नि (नृ), सर्वोपभोगी -ना -नं.

EATING-HOUSE, *s.* पक्वान्नविप्रेषणं, सिद्धावागारः, पक्वान्नपक्वशाला.

EAVIS, *s.* पटलप्रानः, पलिकः -कं, नीमं, पटलानः.

EAVIS-DROPPER, *s.* गूढद्योता *m.* (नृ), प्रच्छेदे स्थित्वा द्वयोः संलापं कौतुकमात्रात् शृणोति यः, प्रच्छन्नप्रायो *m.* (नृ).

EBB, *s.* पश्चाद्गोला, विपरीतवेला, परावेला, पश्चात्प्रवाहः, विपरीतप्रवाहः, समुद्रवेलाया विपरीतगतिः *f.*, समुद्रजलस्य पुनरुपवर्तः or प्रत्यावर्तनं or परावर्तः or विपरिवर्तनं, वेलापरिवर्तनं; 'ebb and flow,' वेला.

To EBB, *v. n.* वेलावत् परावृत् (c. l. -यते -सितु) or विपरिवृत् or परिवृत् or पुनरावृत्, विपरीतं गम् (c. l. गच्छति, गन्तु), पश्चात्प्रवाहं कृ.—(Decline) स्थि in pass. (धीयते); 'a place whence water has ebbed,' परापः -पा -पं.

EBONY, *s.* कोविदारः, कुहालः, क्षितिसारकः, केन्दुः *m.*, युगपचकः, स्फूर्जकः, तिन्दुकः, कालस्कन्धः, कुलकः, चमरिकः.

EBRIETY, *s.* मादः, उन्मादः, उन्मत्ता, मद्यपाननो-वस्थापिशेषः.

EBRIOSITY, *s.* उन्मादशीलता, सदीप्नसत्ता, धीवता, निवर्धयिता.

EBULLITION, *s.* उत्तेजनं, उत्तेकः, मुक्कारः, केनकरणं, केनता.—(Internal agitation) अनर्पणः, अनःप्रोभः.

ECCENTRIC, *a.* (Deviating from the centre) केन्द्रापगामी -मिनी -मि (नृ) or मध्यस्थानाद् अपगामी, केन्द्रभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं.—(From usual custom) लोकाचारविरुद्धः -द्धा -द्धं, व्यवहारविरुद्धः -द्धा -द्धं, नियमवहिर्गतः -ता -तं, उन्मत्तान्मथ्योदः -दा -दं, विपयगामी -मिनी -मि (नृ), उत्सूत्रः -त्रा -त्रं, व्यभिचारी -रिणी -रि (नृ), अव्ययस्थितः -ता -तं, विपयः -मा -मं, विलक्षणः -शा -शं, लोकवाहः -हा -हं, तत्कालिकमार्गः -गो -गं.

ECCENTRICITY, *s.* लोकाचारविरोधः, उन्मत्तः, विधिविरुद्धता, लोकमथ्योदा-व्यभिचारः, वैपत्यं, उत्सूत्रता.

ECCLESIASTIC, *a.* पौरोहितः -ती -तं, मण्डलीसदस्यी -न्यनी -न्य (नृ) or पौरोहित्यसदस्यी, धर्मीपदेशविषयः -या -यं, यानकीयः -या -यं.

ECCLESIASTIC, *s.* पुरोहितः, धर्मीध्यापकः, धर्मशास्त्रोपदेशकः, आचार्यः, यानकः, धर्मशास्त्रव्यवसायी *m.* (नृ).

ECHO, *s.* प्रतिध्वनिः *f.*, प्रतिशब्दः, प्रतिस्वनः, प्रतिरसः, प्रतिधुत् *f.*, प्रतिध्वानः, प्रतिवचनं, ग्रहणं, अनुनादः, प्रतिगर्जनं, व्यनुनादः, ध्वनिः *f.*, स्थानं.

To ECHO, *v. n.* and *a.* ध्वन् (c. l. ध्वनति -निर्तु), प्रध्वन्, प्रतिध्वन्, स्वनं (c. l. स्वनति -निर्तु), प्रतिस्वनं, स्तन् (c. l. स्तनति -निर्तु), प्रतिध्वनिं कृ, प्रतिशब्दं कृ, प्रतिरसं कृ; 'to cause to echo.' अनुनादं in caus. (-नादयति -यितु), व्यनुनादं.

ECHOING, *part.* अनुनादयन् -यन्ती -यत् (नृ), प्रतिगर्जन् -र्जन्ती -र्जत् (नृ); 'echoing with,' अनुनादः -दा -दं, निर्धुष्टः -ष्टा -ष्टं, परिसङ्गुष्टः -ष्टा -ष्टं; 'with the sound of the lute,' सवीयानुनादः -दा -दं.

ECLAIRCISSMENT, *s.* परिशोधनं; विवरणं, विवृतिः *f.*, व्याख्या, स्पष्टीकरणं.

ECLAT, *s.* प्रशंसा, क्षुतिः *f.*, छाया, कीर्तिः *f.*, स्थातिः *f.*, सुस्थातिः *f.*, यशः *n.* (नृ), विधुतिः *f.*, विध्रावः, प्रतिष्ठा, शोभा, प्रभा; 'causing eclat,' कीर्तिकरः -री -रं.

ECLIPSE, *a.* उद्वारकः -का -कं, उद्वरणः -शा -शं, वरणकृत्, सूर्यकृत्.

ECLIPSE, *s.* ग्रहः -हणं, उपरागः, उपसर्गः, उपप्रवः, राहुग्रहः, ग्रहपीडनं, राहुसंघर्षः, सौम्यग्रहः, सौम्यग्रहः, सौम्यग्रहः, विग्रहणं, परागः; 'solar eclipse,' सूर्यग्रहः, सूर्योपरागः; 'lunar eclipse,' चन्द्रग्रहः.

To ECLIPSE, *v. a.* (Darken) तिमिर (nom. तिमिरयति -यितु), तिमिरीकृ,

चन्वीकृ, मलिनीकृ, प्रच्छद् (c. l. -च्छादयति -यितु), छाच्छद्.—(To be eclipsed as the sun, &c.) उपरञ् in pass. (-रज्यते), उपमृज् in pass. (-मृज्यते); 'Rāhu eclipsed the sun,' राहुः सूर्यम् उपायसत्.

ECLIPSED, *p. p.* (As the sun, &c.) उपसृष्टः -ष्टा -ष्टं, उपरक्तः -क्ता -क्तं, यस्तः -स्ता -स्तं, राहुयस्तः -स्ता -स्तं, राहुयुक्तः -क्ता -क्तं, उपभुतः -ता -तं, सोपग्रयः -या -यं.—(Obscured) तिमिरावृत्तः -ता -तं, तमोवृत्तः -ता -तं, छाच्छन्नः -न्ना -न्नं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, उपच्छन्नः -न्ना -न्नं, मलिनः -ना -नं, मलिनप्रभः -भा -भं.

ECLIPSE, *s.* क्रान्तिमण्डलं, क्रान्तिः *f.*, क्रान्तिकक्षः, रविमार्गः.

ECLOGUE, *s.* गोमेषपशुपालनादिविषयं क्षुद्रकाव्यं, ग्राम्यकविता.

ECONOMIC, ECONOMICAL, *a.* (Pertaining to the management of household concerns) गृहकर्मनिर्वाहसदस्यी -न्यनी -न्य (नृ).—(Frugal) परिमितव्ययः -या -यं, सत्यव्ययः -या -यं, व्ययः -या -यं, समुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, व्ययपराङ्मुखः -खी -खं, व्ययदुः -दा -दं.

ECONOMICALLY, *adv.* परिमितव्ययेन, सत्यव्ययेन, समुक्तहस्तेन.

ECONOMICS, *s.* गृहकार्यं, गृहव्यापारः, गृहकर्मनिर्वाहविद्या.

ECONOMIST, *s.* परिमितव्ययी *m.* (नृ).—(Political economist) नीतिज्ञः, नीतिविद्याकुशलः, नीतिशास्त्रपिद् *m.*

To ECONOMIZE, *v. n.* परिमितव्ययेन गृहकार्यविधिं निर्वह in caus. (-वाहयति -यितु).

ECONOMY, *s.* (Management of a household) गृहकार्यनिर्वाहः, गृहकर्मनयः, गार्हस्थ्यं.—(Frugality) परिमितव्ययः, सत्यव्ययः, समुक्तहस्तः.—(Management) नयः, नीतिः *f.*, प्रणयनं, निर्वाहः.—(Arrangement) विन्यासः, विरचनं, संविधानं, कल्पना.—(System) स्थितिः *f.*, संस्थानं, मार्गः.—(Political economy) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, राजनीतिः *f.*, राज्यकर्मनिर्वाहविद्या.

ECSTASIED, *a.* सम्मोहितः -ता -तं, हर्षमोहितः -ता -तं, हर्षोन्मत्तः -न्ना -न्नं, प्रहर्षितः -ता -तं, आनन्दमत्तः -न्ना -न्नं, पुलकितः -ता -तं, रोमाञ्चितः -ता -तं.

ECSTASY, *s.* प्रमदः, उन्मदः, मादः, प्रहर्षः, मोहः, सम्मोहः, आनन्दः, परमानन्दः, हर्षोन्मत्ता, रोमहर्षः, अत्यन्ताह्लादः, अत्यानन्दः.

ECSTATIC, ECSTATICAL, *a.* मादनः -ना -नी -नं, उन्मादनः -ना -नं, मोहनः -ना -नी -नं, सम्मोही -हिनी -हि (नृ), परमानन्दः -दा -दं, परमाह्लादजनकः -का -कं, पुलकजनकः -का -कं.

ECSTATICALLY, *adv.* सपरमानन्दं, सानन्दं, स्मादं, परमाह्लादेन.

ECUMENICAL, *a.* सार्वभौमिकः -की -कं, सर्वसाधारणः -शी -शं.

EDACIOUS, *a.* भक्षकः -का -कं, खादकः -का -कं, भोनी -भिनी -भि (नृ), अन्नरः -रा -रं, घस्मरः -री -रं, प्रयसः -सा -सं, बहुभुक् *m.* (नृ), बहुशी -शिनी -शि (नृ), भोजनलुभः -भा -भं.

EDACITY, *s.* घस्मरता, अतिभोजनं, गृध्रता, निघृषा.

EDDY, *s.* जलावर्तः, जलगुल्फ आवर्तिका, आवर्तिनी, भृमिः *m.*, भ्रमः, भ्रमरकः, अवधूतः, दरविः *m.*, आरविः *m.*, कूलगुडकः, कूलन्धयः, तालुट.

EDENTATED, *a.* निर्देशनः -ना -नं, नोरदः -दा -दं, अर्द्धी -ध्रिणी -ध्रि (नृ).

EDGE, *s.* (Border, margin) भ्रान्तः, भ्रन्तः -नं, उपानं, समनः, रथ्यनं, सीमा, परिसरः, कच्छः, उत्तङ्गः, कोटिः *f.*, थारः.—(Edge or point of a blade) थारा -रं, कोटिः *f.*, अग्निः *f.*, पालिः *f.*, पाली, पालिका, अग्निः *m.*, आग्निः *m. f.*, शिखर -रं, कोष्णः, अग्रं.—(Edge of a brook) कच्छः, तीरं, तटं, कूलं, कच्छानः; 'edge of a wood,' वनानं; 'edge of a mountain,' उत्तङ्गः, दह्या, पारः; 'edge of a roof,' पटलप्रानः, पलिकः, नीमं; 'two-edged,' द्विधारा -रा -रं, उभयतस् तोक्षः -क्ष्ण -क्ष्णं; 'red-edged,' रक्तकोटिः -टि -टि; 'stat

EDG

218

EFF

(-यितुं), उद्धृ (c. 1. -हरति-हन्तुं), समुद्, उन्नूल (c. 10. -मूलयति-यितुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं), लोप कृ, अवमर्षणं कृ, प्यामर्ष कृ.
EFFACED, p. p. अपमृष्टः-ष्टा-ष्टे, उन्मृष्टः-ष्टा-ष्टे, प्यामृष्टः-ष्टा-ष्टे, उच्छिन्नः-च्चा-च्चै, अवमृदितः-ता-तं, मृदितः-ता-तं, लुप्तः-प्ता-प्तं.
EFFACEMENT, s. सार्वात्ना, अपनार्जना, प्यामर्षः, अवमर्षणं, लोपः.
EFFECT, s. (That which is produced by an agent) उत्पन्नं, निष्पन्नं, उद्भूतं, सिद्धिः f., उत्पत्तिः f., कार्यं, वृक्षं, अनुवृक्षं, घटना.—(Consequence) फलं, कर्मफलं, फलमुत्तरं प्रयोगः, प्रयुक्तिः f., उत्तरं, अनुसारः, परिणामः, जनः-नंतं, पुत्रान्तः, शेषः, अनुप्रज्ञः, कार्यं, संभव्यः, योगः, अनुभवः, भयं, फलोदयः, प्रतिफलं, उदकः, प्रलयः.—(Purpose) सधैः, प्रयोजनं, अभिप्रायः; 'to what effect?' किञ्चै; 'he spoke to that effect,' इत्युक्तम्.—(Advantage, validity) फलं, प्रयोजनं, सधैः, प्रभावः; 'of no effect,' निष्फलः-ला-लें, निरर्थकः-का-कं, निष्प्रयोजनः-ना-नं; 'to destroy the effect of any thing,' निष्फलं (nom. निष्फलयति-यितुं), मोघीकृ.—(Completion) निष्पत्तिः f., सिद्धिः f.—(Fact) 'वस्तु n., सधैः; 'in effect,' वस्तुतस्, सर्वतस्, तत्सतस्.—(Effects, goods) द्रव्याणि n. pl., वस्तूनि n. pl., सामग्र्यं, सामग्री, विभवः, रिक्चं.
To EFFECT, v. a. उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), सम्पद्, निष्पद्, उपपद्, समुपद्; साप् in caus. (साधयति-यितुं), संसाप्, सिद्धीकृ, जन् in caus. (जनयति-यितुं), सन्नन्; कृ (c. 8. करोति, कर्तुं), सकृ, तन् (c. 8. तनीति-नितुं), निर्मा (c. 2. -भाति-नुं).
EFFECTED, p. p. सिद्धः-द्धा-द्धं, सम्पादितः-ता-तं, उत्पादितः-ता-तं, उपपादितः-ता-तं, निष्पादितः-ता-तं, समुत्पादितः-ता-तं, निष्पन्नः-च्चा-च्चै, सम्पन्नः-च्चा-च्चै, उत्पन्नः-च्चा-च्चै, उपपन्नः-च्चा-च्चै, कृतः-ता-तं, साधितः-ता-तं, सिद्धीकृतः-ता-तं, राहतः-डा-डं, अनुराहतः-डा-डं; 'one who has effected his object,' कृताथैः, कृताधीभूतः.
EFFECTIBLE, a. साध्यः-ध्या-ध्यं, साधनीयः-या-यं, प्रसाध्यः-ध्या-ध्यं, निष्पाद्यः-द्या-द्यं, उपपाद्यः-द्या-द्यं, सम्पादनियः-या-यं, करणीयः-या-यं, कर्तुं or उत्पादयितुं शक्यः-क्या-क्यं.
EFFECTIVE, a. साधकः-क्षा-कं, साधिकः-का-कं, कार्यसाधकः-का-कं, प्रसाधकः-का-कं, सम्पादकः-का-कं, निष्पादकः-का-कं, प्रतिपादकः-का-कं, उत्पादकः-का-कं, निष्पादनः-ना-नं, कारकः-का-कं, कारी-रिणी-रि (न्), फलोत्पादकः-का-कं.
EFFECTIVELY, adv. अनौर्यं, सफलं, निष्पत्तिपूर्थं, निष्पादकप्रकारेण, स्वयंचै, सफलं, प्रभावेन.
EFFECTLESS, a. निष्फलः-ला-लें, व्यर्थः-चै-चै, मोघः-या-यं, 'अनुपपन्नः-च्चा-च्चै, निर्वैलः-ला-लें, निर्गुणः-शा-शं, निष्प्रयोजनः-ना-ने.
EFFECTUAL, a. अनौर्यः-या-यं, फलोत्पादकः-का-कं, सफलः-ला-लें, स्वयर्थः-चै-चै, स्वयंपालः-त्ता-तं, प्रबलः-ला-लें, चलवान्-वती-यन् (ह्), शक्तिमान्-मती-यन् (न्), समयोजनः-ना-नं, सार्वकः-का-कं, अनिरर्थकः-का-कं, समर्थः-चै-चै, उपयोगी-गिनो-गि (न्).
EFFECTUALLY, adv. अनौर्यं, स्वयर्थं, सफलं, समयोजनं, चलवन्.
To EFFECTUATE, v. a. साप् (c. 10. साधयति-यितुं), सम्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं).
EFFEMINACY, s. स्त्रीत्वं, स्त्रीता, स्त्रीवं, स्त्रीयं, स्त्रीवता, सौकुमार्यं, कोमलता, मृदुता, स्त्रीयवहारिण्यं, स्त्रीधर्मेवेशा.
EFFEMINATE, a. स्त्रीयः-शी-शं, स्त्रीधर्मी-मी-मै (न्), स्त्रीधर्मी-मिमी-मि (न्), स्त्रीयवहारी-रिणी-रि (न्), स्त्रीवदवहारी-रिणी-रि (न्), स्त्रीवः-वा-यं, सुकुमार-र-रं, कोमलः-ला-लें; 'an effeminate person,' नित्यरूपः, कायरः, गेहशूट.

To EFFLUVIATE, *v. a.* झोपीकृ, स्वीयत् कृ, निष्पुरुपीकृ, रोगलोपकृ.
EFFLUVIALLY, *adv.* स्त्रीयत्, निष्पुन्यनत् कायुत्पयत्, झोयत्, नारीरूपेण,
स्त्रीधर्मीयुमारारत्.

To EFFRESCERE, *v. n.* मेन (nom. मेनायतो) उत्तेपनं कृ, मेनलः-ल्ल
-लं भू, मेनलोभू, फुत् कृ, पुद्गुद (nom. दुद्गुदायो), फुत्तारेण वृष् (c. 1.
वर्षते-पिपितुं) or उच्छ्वनीभू, or उग्रोभू or चालोडितः-ता-तं भू.

EFFRESCENCE, *s.* मेनता, मेनलत्वं. मेनदत्तं, वातेका, उत्तेपनं, उच्छ्व-
नीभायः, मेनभायः, उग्रत्वं, उग्रभायः, जन्तःगोः, चालोडनं.

EFFRESCING, *a.* मेनलः-ल्ल-लं, मेनायमानः-ना-नं. मेनयान्-यतो
-यत् (त्). मेनिलः-ल्ल-लं. पुद्गुदायमानः-ना-नं.

EFFRIG, *a.* (Barren) पन्थः-न्था-न्थं, वप्रसापी-पिनी-पि (न्), निष्पलः
-ल्ल-लं, शुष्कः-ष्क-न्थं.—(Worn out) शरीरः-री-रं.

EFFRIGIOUS, *a.* प्रपलः-ल्ल-लं, पलपान्-यती-यत् (त्), गप्रभायः-या
-यं, प्रभयिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, शक्तिमान्-मती-मत् (त्), प्रतापी-पिनी-पि
(न्). समर्थः-था-थं. धमः-मा-मं, गुणयान्-यती-यत् (त्), अलनानः
-ना-नं. कार्यसाधकः-का-कं, सिद्धिकारः-री-रं, गुराकारो-रिणी-रि
(न्). कामोपः-या-यं, अत्यर्थः-था-थं, पलपान्-यती-यत् (त्), तेजोपान्
-यती-यत् (त्).

EFFRIGIOUSLY, *adv.* प्रभावेण, समोपं, प्रपलं, अलनानं, अलनारं, समलं.

EFFRIGY, *s.* प्रभायः, प्रापत्यं, पलं, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, तेजः *n.* (स्), प्रभयि-
ष्णुता, प्रतापः. पलपत्यं, अमोपता, पलपत्यं, पलोत्पादनं.

EFFRIGY, *s.* कार्यमिद्विधमता, कार्यसम्पादकत्वं, कार्यकारित्वं, कर्म-
जन्ता, कर्ममान्यं, कार्योपयुक्ता. See EFFRIGY.

EFFRIGY, *a.* कार्यसाधकः-का-धिका-कं, कार्यसम्पादकः-का-कं,
कार्यमिद्विधम-मा-मं, कार्योपयुक्तः-क्ता-कं, कार्यधमः-मा-मं, कर्मधमः
-मा-मं, अलनानां-ना-नं, पलोत्पादकः-का-कं. See EFFRIGIOUS.

EFFRIGY, *adv.* मिद्विधं, अमोपं, समभायं, यथा कर्म सिध्यते तथा.

EFFRIGY, *s.* प्रतिमा-मानं, मूर्तिः *f.*, प्रतिकायः, प्रतिरूपं, प्रतिवृत्तिः *f.*, रूपं,
जादृतिः *f.*, आकारः, यपुः *n.* (स्).

EFFRIGY, *s.* पुष्पोत्पादनं, पुष्पोत्पत्तिः *f.*, प्रस्फोटनं.—(Eruption
on the skin) दन्तः *m.*, उदरः, पुष्पाकारस्फोटोत्पत्तिः *f.*

EFFLUENCE, *s.* निःसारः-रणं, निःसारः, प्रसयः-यणं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः,
उत्पत्तिः *f.*, निर्गमः.

EFFLUVIA, EFFLUVIA, *s.* उद्गारः, पामः, पापः.—(Bad odour) दुर्गन्धः,
कुत्सितगन्धः, पृतिगन्धः.

EFFLUX, EFFLUXION, *s.* निःसारः, प्रसायः, प्रसयणं, उत्तेका, प्रसेकः, निःसारः
-रणं, संसायः, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*

EFFORT, *s.* यत्नः, प्रयत्नः, चेष्टा, चेष्टितं, विचेष्टितं, उत्ताहः, उद्यमः,
उद्योगः, व्यवसायः, अध्यवसायः, चेष्टनं, प्रवृत्तिः *f.*, व्यापारः, जायासः,
प्रयासः, यत्नं-ना, यटा, ग्रहः, गुरणं, गूरणं, गोरणं, उपक्रमः, कर्मयोगः,
प्रयोगः, व्यायामः; 'to make effort' यत् (c. 1. यत्ने-तिष्ठुं), प्रयत्,
चेष्ट (c. 1. चेष्टते-तिष्ठुं), विचेष्ट, व्यवसो (c. 4. स्यति-सातुं), उद्यम
(c. 1. यच्छति-यन्तुं).

EFFRONTERY, *s.* धार्ष्ट्यं, धृष्टता, प्रागल्भ्यं, प्रगल्भता, निर्लेज्जत्वं, प्रतिभानं.

EFFULGENCE, *s.* उज्ज्वलता, तेजः *n.* (स्), दीप्तिः *f.*, पुतिः *f.*, वृहद्युतिः *f.*,
प्रतापः, प्रभा.

EFFULGENT, *a.* तेजस्वी-स्विनी-स्वि (न्), उज्ज्वलः-ल्ल-लं, अतिजोभनः
-ना-नं, सुप्रभः-भा-भं, अतिदीप्तिमान्-मती-मत् (त्), तेजसः-सी-सं.

To EFFUSE, *v. a.* पत् in caus. (पातयति-यितुं), उत्सृज् (c. 6. सृजति
-सृष्टुं), विसृज्, स्कन्द in caus. (स्कन्दयति-यितुं), उत्सिष् (c. 6. सिचति
-सेकुं), अवसिष्, निपिष्, मुष् (c. 6. मुचति, मोकुं), प्रमुष्, सु in caus.

(माययति-यितुं), प्रसृ, चावृत् in caus. (चवृयति-यितुं).

EJE, *p. p.* स्कन्दितः-ता-तं, उन्मृष्टः-ष्ट-ष्ट, स्थापितः-ता-तं.

EJECTION, *s.* उत्सर्गः, निषेकः, उत्सेकः, स्कन्दनं, स्थापः, अवसेचनं, पातः
-तनं, मोचनं, मोक्षणं, विसर्गः, निक्षेपः.

Egg, *s.* अण्डं, डिस्, डिम्बः, कोशः, कोपः-पकः, पेक्षिः *f.*, पेक्षी; 'fowl's
egg,' कुङ्कुदाण्डं; 'egg-born,' अण्डजः-जा-जं.

To EGG ON OR EDGE, *v. a.* प्रेर (c. 10. प्रेरयति-यितुं, rt. ईर्), उत्सह
in caus. (साहयति-यितुं), प्रोत्सह, चुद् (c. 10. चोदयति-यितुं), उत्तिज्
(c. 10. तेजयति-यितुं).

EGG-PLANT, *s.* हिण्डीर, हिङ्गुली, वङ्गनः, चाँझाकुः *m.* -को, भण्डाकी,
यातिगः, दुःप्रपेक्षी, पिचमला, मुकुटं.

EGGLANTINE, *s.* जयापुष्पो वन्यलताभेदः, अरण्यजवा.

Egotism, *s.* अहङ्कारः, अहङ्किया, अहङ्कृतिः *f.*, अहन्ता, अहमहमिका,
अहम्भक्तिः *f.*, ममता, आत्माभिमानं, आत्मसाया, आत्मसुतिः *f.*

Egotist, *s.* अहङ्कारी *m.* (न्), अहंयुः *m.*, आत्माभिमानो *m.* (न्), ममतायुक्तः.

Egotistical, *a.* अहङ्कारी-रिणी-रि (न्), अहङ्कारवान्-यती-यत् (त्)
or अहङ्कियवान्, अहंयुः-युः-यु, मामकः-को-कं, आत्मनीयः-ना-नं.

Egregious, *a.* (Eminent) विशिष्टः-ष्ट-ष्ट, ख्यातः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा
-द्धं, उत्कृष्टः-ष्ट-ष्ट, अधिकः-का-कं, प्रमुखः-खा-खं, उन्नतः-मा-मं.
—(Great) अत्यन्तः-न्ता-न्तं, अति prefixed; 'an egregious
fool,' अतिमूर्खः, प्रतिनिविष्टमूर्खः, अत्यन्तविनष्टचित्तः; 'an egregious
rascal,' ख्यातगर्हणः, अत्यन्तदुष्टः, अतिगर्हितः.

Egregiously, *adv.* अत्यन्तं, अति, अतीव, अतिशयेन, भृशं, अतिमात्रं.

Egress, Igression, *s.* निःसारः-रणं, निःसरणं, अपसारः, निर्गमः,
निर्गतिः *f.*, परिर्गमनं, निष्क्रमणं, निर्वोणं, विनिर्गमः.

Egypt, *s.* (The country) मिस्रदेशः.

Egyptian, *s.* and *a.* मिस्रदेशनः, मिस्रदेशीयः-या-यं.

Eight, *a.* अष्ट or अष्टी *m. f. n.* (अष्टन्), अष्टकः-का-कं, अष्टसंख्यकः-का-कं.

Eighteen, *a.* अष्टादश *m. f. n.* (न्), अष्टादशसंख्यकः-का-कं.

Eighteenth, *a.* अष्टादशः-शी-शं.

Eightfold, *a.* अष्टगुणः-णा-यं. अष्टविधः-धा-थं, अष्टकः-का-कं, अष्टाङ्गः
-ङ्गा-ङ्गं, अष्टप्रकारः-रा-रं, अष्टधा.

Eightth, *a.* अष्टमः-मी-मं, अष्टकः-का-कं; 'one-eighth,' अष्टमांशः,
अष्टमभागः, पाटाष्टं

Eightieth, *a.* अशीतिः-ती-तं, अशीतितमः-मा-मं.

Eightily, *adv.* अष्टमस्थले, अष्टमपदे, अष्टमस्थाने.

Eighty, *a.* अशीतिः *f. sing.*, अशीतिसंख्यकः-का-कं; 'eighty years
old,' अशीतिकः-का-कं; 'eighty-one,' एकाशीतिः *f.*; 'eighty-
two,' द्वाशीतिः *f.*; 'eighty-three,' त्र्यशीतिः *f.*

Either, *pron. distrib.* (Of two) अन्यतरः-रा-रन्.—(Of many)
अन्यतरः-मा-मत्; 'either of two days,' अन्यतरेषु.

Either, *conj.* वा placed after a word, अपवा, वापि, किंवा; 'either
a friend or an enemy,' मित्रं वा अघवा शत्रुः.

To EJACULATE, *v. a.* उत्सृष् (c. 6. क्षिपति-क्षेपुं), उद् (c. 6. गिरति
-गिरितुं-रीतुं).—(Utter a sudden prayer) आकस्मिकप्रार्थनाम्
उदीर् (c. 10. ईरयति-यितुं), अकस्मात्, प्रार्थनाम् उदाह (c. 1. हरति-हर्तुं).

Ejaculation, *s.* उद्गारः, उत्तिरणं, उत्क्षेपः, उदीरणं, उदाहरणं —
(Utterance of a sudden prayer) आकस्मिकप्रार्थनोदीरणं.

Ejaculatory *a.* उत्क्षेपकः-का-कं, अकस्माद् उदीरितः-ता-तं, आकस्मिकः
-की-कं.

To EJECT, *v. a.* अपास् (c. 4. अस्यति-स्यितुं), निःसृ in caus. (सार-

यति -यितुं), निराकृतः, वहिष्कृतः, वहिःकृतः, दूरीकृतः, उन्मिष्य (c. 6. -धिपति-
-धेयुः), प्रतिधिप्य, समाधिप्य, निष्कृतः in caus. (-कासयति -यितुं).—
(From office) अधिकांशत् or साविध्याद् भङ्ग in caus. 'भङ्गायति
-यितुं) or च्यु in caus. (आवयति -यितुं).—(Vomit up) उन्मिष्य,
उन्मृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रौतुं).

EJECTED, *p. p.* निःसारितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः -स्ता -स्तं,
निराकृतः -ता -तं, वहिष्कृतः -ता -तं, वहिःकृतः -ता -तं, उन्मिष्यः -ता
-तं, अपसारितः -ता -तं, अपविद्धः -द्धा -द्धं.—(From office) च्युता-
धिकार -रा -रं, अधिकांशप्रभृतिः -ता -तं, निर्भिन्नः -न्ना -न्नं.

EJECTION, *s.* निरसनं, निःसारणं, अपसारणं, उन्मेषः, वहिष्करणं, अपासनं,
निवृत्तनं, निराकरणं, अपसञ्जनं, प्रयापणं, निष्कासनं.

EJECTIONMENT, *s.* रानाहापयेयं येषुगृहादेर् निराकरणं.

EJULATION, *s.* विलपनं; परिदेवनं. कोलाहलः, क्रुष्टं, क्रन्दनं, हाहाकारः,
आज्ञेनादः, हा हतोष्मीति उत्क्रोशनं.

To EKE, *v. a.* (Enlarge) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), विस् in caus.
(-स्तारयति -यितुं), प्रवृ in caus. (-स्तारयति -यितुं).—(Lengthen) द्राप
(nom. द्रापयति -यितुं), तन् (c. 8. तनोति -नितुं), दीर्घीकृ.

To ELABORATE, *v. a.* संस्कृ, परिष्कृ, महायत्नेन or बहुधमेण साप् in
caus. (साधयति -यितुं) or सिद्धीकृ or निष्पद् in caus. (-पादयति
-यितुं), or निर्मा (c. 2. -माति -तुं) or क्लृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं)
or पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं).

ELABORATE, ELABORATED, *a. or p. p.* संस्कृतः -ता -तं, परिष्कृतः -ता -तं,
महायत्नेन कल्पितः -ता -तं or विरचितः -ता -तं or सिद्धीकृतः -ता -तं.

ELABORATELY, *adv.* महायत्नेन, महायत्नेन, सपरिष्कारं, बहुधमेण,
बहुप्रयासेन, परिष्कारपूर्वम्.

ELABORATION, *s.* परिष्कारः, परिष्कृतिः, संस्कारः. महायत्नेन साधनं or
निष्पादनं or निर्माणं or कल्पनं or विरचनं.

To ELANCE, *v. a.* अस् (c. 4. अत्यति, अस्ति), प्राप्, धिप् (c. 6. धिपति,
धेयुः), प्रधिप्, सृन् (c. 6. सृजति, सृष्टुः), मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षुः), प्रमुष्.
To ELAPSE, *v. n.* अती (c. 2. अत्येति -तुं, rt. ३), व्यती, अतिगन् (c. 1.
-क्रामति -क्रामितुं), व्यतिगन्, अतिगन् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), गम् (c. 1.
गच्छति, गन्तुं); 'a long time elapsed,' अतिचक्राम सुमहान् कालः;
'ten days having elapsed,' अतिगन्ने दशाहे.

ELAPSED, *p. p.* अतीतः -ता -तं, व्यतीतः -ता -तं, अतिगतः -न्ता -न्नं,
गतः -ता -तं, भूतः -ता -तं.

ELASTIC, *a.* स्थितिस्थापकः -का -कं, प्रकृतिप्रापकः -का -कं, वर्द्धनधमः
-मा -मं, सुखाकुचनीयः -या -यं, विरतीकरणीयः -या -यं, विस्तारयितुं
शक्नः -न्ना -न्नं, स्वप्रकृतिं प्रति निवर्त्तनशीलः -ला -लं.

ELASTICITY, *s.* स्थितिस्थापकं -कत्वं -कता, वर्द्धनधमता, प्रकृतिप्रापकत्वं,
स्वप्रकृतिं प्रति निवर्त्तनशीलता, सुखाकुचनीयता.

ELATE, ELATED, *a.* उद्धतः -ता -तं, समुद्धतः -ता -तं, उद्धतमनस्कः -स्ता
-स्तं, प्रहृष्टमनाः -ना -नं (स्), हृष्टचित्तः -त्ता -तं, उत्सासितः -ता -तं,
उत्साहेताः -ता -तं (स्), समुत्साहितः -त्ता -तं, प्रमुदितः -ता -तं,
प्रमुक्तः -त्ता -तं, दयैयताः -ता -तं; 'elated with victory,' जयग-
द्धितः -ता -तं.

To ELATE, *v. a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), प्रवृष् in caus. (-हृ-
यति -यितुं), उद्धृष् in caus. (-लासयति -यितुं), प्रमुद् in caus.
(-मोदयति -यितुं).

ELATION, *s.* उद्धतिः, पित्रसमुद्धतिः, उद्धतमनस्कत्वं, हृष्टः, प्रहृष्टः, दयैः,
प्रमोदः, गद्धिः; 'from conquest,' जयगद्धिः.

ELBOW, *s.* सेसलः *m.*, कक्षोधिः *m. f.* -धी, कूयेः, ऊर्ध्वः *m. f.* -धी,

कोलः.—(Of a river) यङ्गः, यङ्गः, मङ्गुः, मुङ्गेटः.—(Corner) कोणः.
To ELBOW, *v. a.* अरलिना ताडयित्वा वहिष्कृ, अरलिना आहन् (c. 2.
-हन्ति -न्तुं).

ELBOW-CHAIR, *s.* अरलिधारणयोग्यः पीठविशेषः.

ELBOW-ROOM, *s.* (Room for motion) प्रसर, अवकाशः.

ELDER, *a.* ज्ञायमान् -यसी -यः (स्), ज्येष्ठः -ष्टा -ष्टं, ययोज्येष्ठः -ष्टा -ष्टं.
पूर्वजः -जा -जं, अग्रजः -जा -जं, वर -रा -रं, वरीयान् -यसी -यः (स्),
वरिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अधिकवयः -या -यः (स्), चरमवयः &c., अधिकवयस्कः
-स्ता -स्तं, वरीयान् -यसी -यः (स्), वरिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अग्रिमः -मा -मं,
अग्रियः -या -यं, अकनिष्ठः -ष्टा -ष्टं.

ELDER, *s.* (Venerable person) गुरुः *m.*, गुरुजनः, आर्यजनः, वृद्धः
'elders,' वृद्धाः *m. pl.*, प्राचीनाः *m. pl.*, प्राचीनलोकाः *m. pl.*,
पूर्वपुरुषाः *m. pl.*, प्राचः *m. pl.*

ELDERLY, *a.* अधिकवयः -या -यः (स्), मध्यमवयस्कः -स्ता -स्तं, अतिजान-
योचनः -ना -नं, ईषद्वद्धः -द्धा -द्धं.

ELDERSHIP, *s.* ज्येष्ठता -तं, ज्येष्ठ्यं, अधिकवयस्कता, गुरुत्वं.

ELDEST, *a.* ज्येष्ठः -ष्टा -ष्टं or सर्वज्येष्ठः, अग्रिमः -मा -मं, ज्येष्ठः -ष्टा -ष्टं,
सर्वज्येष्ठः -ष्टा -ष्टं. See ELDER.

To ELECT, *v. a.* वृ (c. 5. वृणोति -णुते, c. 9. वृणाति -णीते, c. 1. वरति
-रितुं -रौतुं, c. 10. वरयति -यितुं), चावृ, उद्धृ, प्रवृ; उद्धृ (c. 1. -हरति
-हर्तुं), चावृत् (c. 4. चावृणते), अनुवृष् in caus. (-रोचयति -यितुं),
मनोनीतं -ता -तं कृ.—(Take) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), उद्धृष्,
आदा.—(Appoint) नियुन् (c. 10. -योनयति -यितुं), निरुप् (c. 10.
-रुपयति -यितुं).—(Prefer) पुरोधा (c. 3. -दधाति -धातुं); 'they
elect a god to rule over them,' देव राज्ञे वरयन्ति; 'she elects
him as a husband,' सा तं पतिव्रते वरयति.

ELECT, ELECTED, *a. and p. p.* मनोनीतः -ता -तं, वृत्तः -ता -तं, चावृत्तः
-त्ता -तं, वृत्तः -त्ता -तं, उद्धृत्तः -ता -तं, गृहीतः -ता -तं, उद्धृहीतः -ता -तं,
पुरोहितः -ता -तं; 'to any office,' पदे नियुक्तः -क्ता -क्तं.

ELECTION, *s.* वृत्तिः, वर -रणं, उद्धारः, उद्धरणं, उद्धरणं, ग्रहणं, आदानं,
नियोजनं, मनोनयः.

ELECTIONEERING, *s.* पदप्रेषुसंबन्धेनापि पराजयप्राप्त्यर्थं.

ELECTIVE, *a.* पराजयप्राप्त्यर्थः -ना -नं, पराजयप्राप्त्यर्थः -ना -नं, वरणाधिका-
रविशिष्टः -ष्टा -ष्टं. वरणाकारो -रिणी -रिं (न्).

ELECTOR, *s.* वरणाकारो *m.* (न्), वरयिता *m.* (न्), वरणाकृत् *m.*, वरणा-
धिकारवान् *m.* (न्).

ELECTORAL, *a.* वरणाधिकारसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), वरयितृपदसम्बन्धी.

ELECTORATE, *s.* वरयितृः or वरणाकारिणः पदं or अधिकारः.

ELECTRE, ELECTRUM, *s.* (Amber) तैलस्फटिका, शूकापुङ्गवः.—(Mixed
metal) मिश्रितधातुः *m.*, कांस्यं, पीतलोहं.

ELECTRIC, ELECTRICAL, *a.* वैद्युतः -तो -तं, विद्युत्वान् -न्वती -न्वत् (न्),
तद्विवान् -न्वती -न्वत् (न्), विद्युन्मयः -यो -यं, विद्युद्विषयः -या -यं.

ELECTRICITY, *s.* विद्युत् *f.*, तद्विद् *f.*, विद्युद्वस्तु *m.*, वैद्युतशक्तिः *f.*, वज्रमुल्लिङ्गः.
—(The science) विद्युद्विद्या, वज्रमुल्लिङ्गविद्या.

ELECTUARY, *s.* लेसं, अवलेसं, अवलेहं, अवलेहोपधं.

ELEEMOSYNARY, *a.* भिक्षादानसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), दरिद्रपालनार्थः
-धी -धं, दरिद्रोपकारी -रिणी -रिं (न्), दरिद्रोपकारार्थं दत्तः -त्ता -तं.

ELEGANCE, ELEGANCY, *s.* चारुता, सोम्यं, विनीतत्वं, विलासः, लाघव्यं,
शोभा, लालित्यं; 'of form,' रूपलाघव्यं; 'of speech,' वाग्विलासः.

ELEGANT, *a.* विलासी -सिनी -सि (न्), चारुः -धी -रु, सुललितः -ता -तं,
ललितः -ता -तं, विनीतः -ता -तं, लाघव्यवान् -वती -वत् (न्), लीला-

दान् &c., सुन्दरः-रा -री -रं, सुहृदः-पौ -पं, रोजिष्णुः-ष्णुः-ष्णुः,
 सुरेखः-खा -खं, भाजिष्णुः-ष्णुः-ष्णुः, विभ्राट् *m.f.n.* (ज्), प्रीलिः-ला
 -लं, श्रुभगः-गा -गं, चन्द्राम्यः-म्या -म्यं: 'an elegant woman.'
 रूपयती, सुमथ्यता.—(As composition) सुरम्-ना -नं.

ELEGANTLY, *adv.* सविलासं, विलासतया, सल्लाघ्यं, मुल्लिलां, पार.

ELEGIAC, a. कारुणिकः-की-कं, कारुणानयः-यी-यं, शोकसूचकः-ता-कं.

ELEGY, s. कवयः, काव्यगुणगीतं, शोकगानं, शोकनृपकगीतं.

ELEMENT, *s.* (First or constituent principle) मूलवस्तु *n.*, मूलं, भूतं, चीजं, अविभूतं, मात्रं, विषयः, भूतमात्रं—ज्ञा, ज्ञानात्रं, अवयवः; 'the five elements,' पञ्चभूतं, पृथिव्यादि *n.*—(Of a science. &c.) तत्त्वं, सूत्रं.—(Letter) अक्षरं.—(Rudiments) आरम्भः, प्रारम्भः.—(Outline) वस्तुनात्रं, वस्तु.—(Ingredient) संज्ञा, भागः, अवयवः; 'elementary substance,' अव्याकृतं; 'elementary property,' आरम्भगुणः.

ELEMENTAL, a. भौतः -ती -तं, भौतिकः -की -कं, प्राथमिकः -की -कं,
भूतभावः -वा -वं, पार्श्वभौतिकः -की -कं.

ELEMENTARY. *a* (Simple, uncompounded) ज्ञय्याकृतः-ता-तं, निरवयवः-
 -या-वं.—(Primary) मूलिकः-की-कं, मौलः-ली-लं.—(Rudi-
 mental) सारम्भकः-का-कं, प्रारम्भकः-का-कं.

Elephant, a. हन्ती *m.* (न्), गजः, करी *m.* (न्), दन्ती *m.* (न्), द्विपः,
 पारखः, मातङ्गः, मतङ्गः, कुञ्जरः, नागः, छिरदः, इभः, रदी *m.* (न्),
 द्विपायी *m.* (न्), अनेकपः, विपायी *m.* (न्), करेणुः *m. f.*, लघुगणः,
 पत्नी *m.* (न्), जुगुगलः, कर्गिकी *m.* (न्), दन्तायलः, सखेरमः, दीर्घदन्तः,
 दुमारिः *m.*, दीर्घमास्तः, पिलोमजिह्वः, शङ्ख *m.* (न्), पीलुः *m.*, महामृगः,
 मातङ्गजः, पक्षिहायनः; 'female elephant,' हन्तिनी, करिणी, पत्निनी,
 येनुका, पजा, 'young elephant,' कलभः - भी *f.*, करिशावकः,
 करेणुशिशुः *m.*, दिहः; 'a large elephant,' गजपुङ्गवः, करेणुवर्धः;
 'wild elephant,' वनगजः; 'furious elephant,' मतः, प्रभिन्नः,
 गर्जितः; 'rutting elephant,' मदोक्तः, मदकलः; 'elephant
 out of rut,' वद्वानः, निर्मदः; 'leader of a herd of elephants,'
 सूचनापः, सूचपः; 'herd of elephants,' सूचः - चै, हासिले, गजता,
 गजव्रजः; 'troop of war-elephants,' पटा, पटना; 'elephants
 of the quarters,' ऐरावतः, पुराडरोकः, वामनः, सुमदः, अन्ननः,
 पुष्पदन्तः, रावभीमः, सुमतीकः; 'their females,' अन्ननुः *f.*, कपिला,
 पिङ्गला, अनुपमा, तावकरी, शुभदन्ती, अन्नना, अन्ननायती; 'elephant's
 trunk,' शुभटा; 'his temples,' गरादः, कटः; 'his frontal globes,'
 कुम्भी; 'the hollow between them,' विदुः; 'his forehead,'
 ललाट, अवग्रहः; 'his eye-ball,' इपीका, ईपिका; 'corner of
 his eye,' निखीणं, निखीयनं; 'root of his ear,' चूलिका; 'of
 his tail,' पेचकः; 'his withers,' स्कन्धदेशः, खासनं; 'his side,'
 पक्षभागः, पार्श्वभागः; 'his thigh,' गात्रं, खवरं; 'juice from his
 temples,' भदः, दानं; 'water emitted from his trunk,' वमणुः *m.*,
 करणीकरः; 'his roaring,' करिगर्जितं, वृहितं; 'elephant-
 breaking,' हस्तिशिष्टा; 'elephant-breaker,' हस्तिशिष्टाजीवी *m.*
 (न्); 'elephant-stable,' वारखशाला; 'master of the elephants,'
 गजाध्यक्षः.

ELEPHANT-DRIVER, *s.* हस्तिपः -पकः -पालः, महामानः, हस्तिचारी *m.*
(न), हस्त्यारोहः, निमादी *m.* (न्), आधोरणः.

ELEPHANTIASIS, &. (Disease of the skin) वल्मीकः, त्वग्रोगः, दुग्ध्मत्वम्.

ELEPHANTINE, *a.* हास्तेयकः -की -कं, ऐभः -भी -भं; 'as big as an elephant,' हस्तिद्वयसः -सी -सं, गजमात्रः -त्री -त्रं.

To ELEVATE, v. a. उन्नन् in caus. (-नमयति -यितुं), उच्छि (c. 1. उच्छ्रयति)

१. नुं, rt. चि), समुच्छि, पोच्छि, उद्यन् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), उच्चीकृ,
 उद्धीकृ, उत्या in caus. (-धापयति -यितुं, rt. स्या), उत्तिष्ठप् (c. 6.
 -तिष्ठति -धेमुं), उच्ची (c. 1. -नयति -नेतुं), उद्धन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), गृह्
 (c. 1. -हरति -हन्तुं), अधिष्ठ् in caus. (-रोपयति -यितुं), उन्नतिञ्क्.
 —(To a high office) उत्कृष्टपदे नियुज् (c. 7. *युक्ते-योक्तुं) or प्रतिपद्
 in caus. (-पादयति -यितुं).

ELEVATED, *p. p.* उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, उच्छ्रितः -ता -तं, समुच्छ्रितः -ता -तं, अभ्युच्छ्रितः -ता -तं, उन्नष्टः -ष्टा -ष्टं, उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, उत्थापितः -ता -तं, उद्युतः -ता -तं, समुद्युतः -ता -तं, अभ्युत्थितः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं, अधिरोपितः -ता -तं, अधिरुढः -ढा -ढं, आरुढः -ढा -ढं, अध्यारुढः -ढा -ढं, उन्नतः -ता -तं, उवृत्तः -त्ता -त्तं, उद्वर्द्धितः -ता -तं, उवृद्धः -द्धा -द्धं, सोल्हायः -या -यं, आहितगौरवः -वा -वं, कृतोच्चैस् ind., उच्चायी -यिणी -गि (न्).

ELEVATION, & उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, उच्छ्रयः, समुच्छ्रयः, उच्छ्रायः, समुच्छ्रायः, उच्छ्रितः *f.*, उत्थापनं, अभ्युत्थानं, उत्थितिः *f.*, उत्त्थेयः, समुत्त्थेयः, उद्गतिः *f.*, अनुद्गता, धौर्त्वं, उन्नमता, उन्नोलनं, ऊर्द्ध्वं, अधिरोहः, वन्नयः - यनं, उन्नमः, उन्नमनं, उपचयः, प्रतिपत्तिः *f.*, उन्नता, उदयः.

ELIVEN, *a.* एकादश *m. f. n. pl.* (न्), एकादशसंख्यकः -का -कं.

ELEVENTH, a. एकादशः -शी -जं.

ELF, s. विद्याधरः, अपदेवता, वेतालः, भूतः, राक्षसः, पिशाचः.

ELF-LOCK, s. जटा, जटिः *f.*, सटा.

ELFISH, *a.* पैशाचिकः -की -कं, भौतिकः -की -कं, राक्षसः -सी -सं.

To ELICIT, v. a. निखे (c. 1. -खयति-येतुं), निष्कृप् (c. 1. -कपेति-कृतुं),
उत्कृप्; निर्दे (c. 1. -हरति-हर्तुं), उद्द्, उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं). उत्पत्तिं कृ, निर्गम् in caus. (-गमयति-यितुं), निःमृ in caus.
(-सारयति-यितुं), उद्द् in caus. (-भावयति-यितुं), निर्देह् (c. 2. -दोषयि-
-युं), उद्द्ह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), अपयद् (c. 1. -पहति-पोढं).

ELICITATION, ४. निहारः, उद्धारः, उत्पादनं, निष्कर्षणं, निर्णयनं.

ELICITED, *p. p.* निर्हेतुः -ता -तं, उद्भूतः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं.

To ELIDE, *v. a.* (Cut off a syllable) लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं).

ELIGIBILITY, s. चरणीयता, चार्य्यत्वं, ग्राह्यत्वं, ग्रहणीयता, योग्यता.

ELIGIBLE, a. चरणीयः-ज-यं, वार्यः-र्यो-र्यं, वृत्तः-त्ता-र्यं, ग्राह्यः-त्ता-
 ११-त्वं, श्रद्धायिः-या-यं, सादयः-या-र्यं, योग्यः-र्या-र्यं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं.

ELIMINATION, s. (Turning out of doors) गृहाद् बहिष्करणं or निराकरणं.

—(In algebra) नाशः, मध्यमनाशः, मध्यमाहरणं, मध्यमापनयनं.

ELISION, s. (Cutting off of a syllable) लोपः, अक्षरत्यागः.

ELIXIR, s. (Medicine prolonging life) रसायनं, तेजोवर्धनं.

ELK, ४. चतुष्पदजन्तुविशेषः, हरिणप्रभेदः.

ELL, s. यस्त्रमापने प्रयुक्तः परिमाणविशेषः.

ELLIPSE, *s.* (An oval figure) अण्डाकारः, अण्डाकृतिः *m.*

ELLIPSIS, s. (Figure of rhetoric) जेपः, यन्नना-नं, यद्भ्यः, लक्षणा, उपलक्षणां, यन्नकः; 'supplying an ellipsis,' अय्याहारः, अय्यूहः, जहः.

ELLIPTIC, ELLIPTICAL, *a.* (Oval) अलङ्कारः -रा -रं, अलङ्कारकृतिः -तिः -ति.—(Requiring something to be supplied) अध्याहार्यः -र्यो -र्यं, कस्यः -स्या -स्यं, सम्प्रदायः -स्या -स्यं, शान्तपद्धतिः -क्री -क्री.

ELM, ४. वनपादपविशेषः, वन्यवृक्षप्रभेदः.

ELOCUTION, s. (Pronunciation) उच्चारण, उदाहरणं, व्याहारः, वाणी.

—(In rhetoric) शब्दचातुर्यं, वाङ्मयं, वक्त्रता, वक्त्रत्वशक्तिः, वाक्पटुता.

To ELONGATE, v. a. दीर्घीकृ, द्राघ (nom. द्राघयति-यितुं), प्रवृ in caus
(-सारयति-यितुं), प्रतन् (c. 8. -तनोति-नितुं), वितन्, विततोकृ.

- ELONGATED, *p. p.* प्रसृतः -ता -तं, आयामितः -ता -तं, आयतः -ता -तं, व्यापतः -ता -तं, आयतिमान् -मती -मत् (न्), लङ्घितः -ता -तं.
- ELONGATION, *s.* आयतिः *f.*, दीर्घीकरणं, तानं, प्रसारणं, द्रापिमा *m.* (न्).
- To ELOPE, *v. n.* गूढविवाहादिं मातृपितृस्वजनाद्यगोचरेण पलायं (c. 1. पलायते -यितुं) or मातृपितृस्वजनादीनाम् आश्रयं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), व्यपसृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं).
- ELOPEMENT, *s.* गूढविवाहादिं मातृपितृस्वजनाद्यगोचरेण पलायनं or विपलायनं or मातृपित्राश्रयत्यागः.
- ELOQUENCE, *s.* वाक्पटुता, वाक्पाठवं, पटुत्वं, पाठवं, वाग्विभवः, वक्तृत्वं, वक्तृशक्तिः *f.*, वाक्शक्तिः *f.*, सहकृता, वाग्विभवः, वाग्विदग्धता, शब्द-पाठुष्यं, सुप्रलापः, सुभाषितं, सुवचनं, वाचाशक्तिः *f.*
- ELOQUENT, *a.* वाक्पटुः -टुः -टु, वाग्मी -ग्मिनी -ग्मि (न्), वाक्पिञ्जलः -दा -दै, वाग्विद् *m. f. n.*, प्रवचनपटुः -टुः -टु, पटुः -टुः -टु, सहका -क्त्री -कृ (तृ), वागीशः -शा -शं, वाक्पतिः -तिः -ति, सुवचाः -चाः -चः (स्), वाग्विदग्धः -ग्धा -ग्धं, शब्दचतुरः -रा -रं, सारस्वतः -ती -तं, सुमुखः -खी -खं.
- ELOQUENTLY, *adv.* पाठयेत्, सपाठवं, वाग्विभवेन, शब्दचातुर्येण.
- ELSE, *a.* अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, परः -रा -रं, यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, भिन्नः -न्ना -न्नं, प्रभिन्नः -न्ना -न्नं, अपरः -रा -रं; 'any thing else,' किञ्चिद् अन्यत्; 'what else can he do,' पुनः किं करोति; 'any thing else but this,' एतद्विना किञ्चित्, अस्मात् परं किञ्चित्, or एतद्विना किञ्चित्.
- ELSE, *conj.* (Otherwise) अन्यथा, अथवा, नो चेत्, न चेत्, इतरथा, इतरतस्, अन्यतस्, परतस्, अन्यत्, किंवा, एतद्विना, एतद्विनातिरेकेण.
- ELSEWHERE, *adv.* अन्यत्र, इतरत्र, परत्र, अन्यतस्, अपरतस्, इतरतस्, स्थानान्तरे, अन्यस्थाने, भिन्नस्थाने; 'gone elsewhere,' स्थानान्तरे गतः -ता -तं.
- To ELUCIDATE, *v. a.* स्पष्टीकृ, सुस्पष्टीकृ, स्पष्ट (nom. स्पष्टयति -यितुं), प्रकाशं in caus. (-काशयति -यितुं), व्याख्या (c. 2. -रूपाति -तुं), व्यक्तीकृ, व्याकृ, परिशुभं in caus. (-शोभयति -यितुं), दृष्टान्तोक्तृ, दृष्टान्तेन or निदर्शनेन व्याख्या.
- ELUCIDATED, *p. p.* स्पष्टीकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं.
- ELUCIDATION, *s.* स्पष्टीकरणं, व्याख्या, प्रकाशनं, दृष्टान्तेन व्याकरणं.
- ELUCIDATOR, *s.* प्रकाशकः, व्याख्याता *m.* (तृ), उद्देशकः, निदर्शनकारकः.
- To ELUDE, *v. a.* छलेन अपातन् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or व्यपसृप् or पलायं (c. 1. पलायते -यितुं) or व्यपसृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं), निर्गमं (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), पलायित्वा परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), निस्तृ (c. 1. -तरति -रितुं -रितुं): 'It eludes the grasp by reason of its subtilty,' सूक्ष्मत्वाद् ग्रहीतुं न शक्यते; 'eluding the senses,' इन्द्रियगोचरः -रा -रं.
- ELUMBATED, *a.* श्रोणिविकलः -ला -लं, श्रोणिकटिवलः -ला -लं.
- ELUSION, *s.* छलेन पलायनं or अपक्रमः -मणं, निर्गतिः *f.*, निर्गमः.
- ELUSIVE, *a.* पलायनपरायणः -ला -लं, विपलायी -यिनी -यि (न्).
- ELUSORY, *a.* छलो-लिनी-लि (न्), मायी -यिनी -यि (न्), द्राष्टिकः -की -कं.
- ELYSIAN, *a.* स्वर्गीयः -या -यं, स्वर्ग्यः -यौ -यौ, परमानन्दः -दा -दै.
- ELYSIUM, *s.* -नन्दनं, स्वर्गः, आनन्दस्थानं, सुखाधारः, सुखदं, वैकुण्ठं.
- To EMACIATE, *v. a.* कृशं (nom. कृशयति -यितुं), धि in caus. (धप-यति -यितुं), क्षीणं -खां -खं कृ, धि in caus. (धपयति -यितुं), मांसघटयं कृ, शुष्कीकृ.
- To EMACIATE, *v. n.* धि in pass. (क्षीयते), कृशीभू, विष् in pass. (-ज्जीयते), धि (c. 1. धापति, धातुं), धि (c. 1. धायति, धातुं), शुष्

- (c. 4. शुष्पति, श्रोतुं), शुष्कीभू.
- EMACIATED, *p. p.* or *a.* कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशान्नः -न्नी -न्नं, क्षीणशरीरः -रा -रं, क्षीणमांसः -मा -सं, शुष्कमांसः -सा -सं, शुष्कान्नः -न्नी -न्नं, धानः -मा -मं, दानः -ना -नं, शीघ्रः -शी -घं, विशीघ्रः -शी -घं, अमांसः -सा -सं, ग्राधुः -धुः -धु; 'by hunger,' दान्तामः -मा -मं.
- EMACIATION, *s.* कार्यं, कृशत्वं -ता, कृशान्नत्वं, धामता, शीघ्रता, शरीर-क्षीणता, शरीरशोषणं, शरीरपाकः, मांसशुष्कता, मांसघटयः, शोषः.
- EMANANT, EMANATIVE, *a.* प्रसृतः -ता -तं, निःसृतः -ता -तं, विनिःसृतः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं, उद्भूतः -ता -तं, प्रवृत्तः -न्ना -न्नं, निर्गतः -ता -तं.
- To EMANATE, *v. n.* (Flow from) सु (c. 1. सवति, सोतुं), प्रसृ, निःसृ, विमु, (Proceed from) उत्पद् in pass. (-पद्यते), निःसृ (c. 1. -नरति -नर्तुं), विनिःसृ, प्रसृ; निर्गमं (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), वहिर्गमं, उद्गमं, उद्दि (c. 1. -अयति -एतुं), उद्ग, प्रभू.
- EMANATION, *s.* निःस्रावः, निःसारः -सरणं, उत्पत्तिः *f.*, निर्गमः -मनं, उद्गमः, उद्भवः, उद्भावः, उद्भवनं, प्रवृत्तिः *f.*
- To EMANCIPATE, *v. a.* मुच (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, निर्मुच, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), विमृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं, c. 10. -सर्जयति -यितुं), निस्तृ in caus. (-तारयति -यितुं). धि (c. 1. त्रापते, त्रातुं), परिचै.
- EMANCIPATED, *p. p.* मुक्तः -क्ता क विमोचितः -ता -तं, मोक्षितः -ता -तं, उद्भूतः -ता -तं, निस्तारितः -ता -तं, विमुक्तः -ता -तं, परित्राणः -या -यं, रक्षितः -ता -तं, उत्सर्गः -खां -खं. (From worldly existence) मुक्तः -क्ता -क्तं, निर्धूतः -ता -तं, निर्वाणः -या -यं, सिद्धः -द्धा -द्धं.
- EMANCIPATION, *s.* मुक्तिः *f.*, मोचनं, मोक्षः -क्षणं, विमोक्षः -क्षणं, विमुक्तिः *f.*, विमोचनं, परिमोक्षणं, वैमुक्तं, उद्धारः, उद्धारणं, निस्तारः, त्राणं, परित्राणं, विमर्गः, तारणं. (From worldly existence) मुक्तिः *f.*, निर्वाणं, निर्धूतः *f.*, अपवर्गः -वर्जनं, सिद्धिः *f.*, सद्गतिः *f.*, परमागतिः *f.*, श्रेयः *n.* (स्), निःश्रेयः *n.* (स्), निःश्रेयसं, निर्वाणं, पुनर्नैमजयः, कैवल्यं; 'desirous of it,' मुमुक्षुः -धुः -धु, तितोषुः -षुः -षु.
- EMANCIPATOR, *s.* मोचकः, मोक्षकः, उद्धारकः *m.* (त्रै), वाता *m.* (तृ).
- To EMASCULATE, *v. a.* वृषणी or वृषणद्वयम् उत्तृ (c. 6. -कृन्ति -कर्त्तुं) or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), अशब्ददं कृ, पुंस्त्वं ह (c. 1. हरति, हर्तुं), विफलीकृ, शरडीकृ, निष्पुरुषीकृ, स्त्रीवीकृ.
- EMASCULATED, *p. p.* छिन्नवृषणः -या -यं, सुकृशः -न्या -न्यं, विफलीकृतः -ता -तं, विफलः -ला -लं, हतपौरुषः -पा -पं, शरडः, शरडः, स्त्रीवः, नपुंसकः.
- EMASCULATION, *s.* वृषणच्छेदः, वृषणोत्पादनं, पुंस्त्वहरणं, शरडता.
- To EMBALL, *v. a.* द्रव्यकूर्चं कृ, कूर्चीकृ, भाखं कृ, पोटलिकां कृ.
- To EMBALM, *v. a.* मृतशरीरं तद्रूपेण सुगन्धिद्रव्यान् कृ or तद्रूपेण तिकौपथ्यघ्ननादिना पृ in caus. (पूरयति -यितुं).
- EMBANKMENT, *s.* सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, मृत्तिकाचयः, धरणः, पिण्डनः, वनः.
- To EMBAR, *v. a.* निरुप् (c. 7. -रुद्धि -रोद्धुं), निवृ in caus. (-वारयति -यितुं).
- EMBARGO, *s.* निषेधः, निरोधः, अवरोधः, बाधा, वारणं, नावो गमनागमननिषेधः or वाणिज्यकर्म्मनिषेधः.
- To EMBARK, *v. a.* नौकाम् आरुहं in caus. (-रोपयति -यितुं) or प्रविशं in caus. (-वेशयति -यितुं) or निविशं in caus., नौकायां समं in caus. (-अर्पयति -यितुं).
- To EMBARK, *v. n.* नौकां or पोतम् आरुहं (c. 1. -रोहति -रोद्धुं) or प्रविशं (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or निविशं. (Undertake) आरम्भं (c. 1. -रम्भते -रम्भुं).
- EMBARKATION, *s.* नौकारोहणं, नौकारोपणं, नौकाप्रवेशनं, पोतनिवेशनं, नौकासमर्पणं.

EMBARKE, *p. p.* नौकासुदः -दा -दं, तरणिन् चालुः -दा -दं, पोतरांषितः -ता -तं, नौकाप्रविष्टः -ष्टा -ष्टं, पोतनिवेशितः -ता -तं, नौकाप्रविष्टः -ता -तं.
To EMBARRASS, *v. a.* सुम् in caus. (नोहयति -यितुं), निम्नम्, तानुम्, चाकुलीकृ, चाकुलीकृ, चाकुलम् (nom. चाकुलयति -यितुं), पचोत्, चोत्, चाप (c. 1. चापते -यितुं), मित्र (c. 9. मित्राति -यितुं), जेम् द, दुम् द, जम् द, जम् द, रूप (c. 7. रूपति, रोहं).
EMBARRASSED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, निमोहितः -ता -तं, चाकुलः -ला -लं, चाकुलितः -ता -तं, चयः -या -यं, नगदुलः -ला -लं, जातर -रा -रं, दृष्टगतः -ता -तं, चापितः -ता -तं, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, विपन्नः -ता -तं, चापन्नः -ता -तं, उपरुष्टः -रा -रं, दुःखः -खा -खं.
EMBARKMENT, *s.* चाकुलता, चाकुलनं, चयः, मोहः, नामोहः, जातरता, चयता, चयनः, जेम्, दुम्, जम्, चापः -या, चाप्यसन्देशः.
EMBASSADOR, *s.* दूतः, राजदूतः, राजप्रतिनितः, राजप्रस्थापितः, राजप्रतिनिधिः *m.* राजदूतम्, राजदूतम्.
EMBASSADRESS, *f.* दूती -तिः *f.* दूतिता, राजदूती, राजदूतस्य पत्नी or भार्या.
EMBASSY, *s.* दूत्यं, दूतम्, दूतक्रिया, दूतधर्मः; 'sent on an embassy' प्रस्थापितः -ता -तं, मेरितः -ता -तं, दूतः -ता -तं.
To EMBATTLE, *v. a.* व्यूह (c. 1. -जहते -हितुं), सेनं युद्धाय व्यूहेन रत्न (c. 10. रत्नयति -यितुं) or सज्जीकृ or व्यवस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं).
EMBEDDED, *p. p.* or *a.* निहितः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, निषिष्टः -ष्टा -ष्टं.
To EMBELLISH, *v. a.* भूय (c. 10. भूययति -यितुं), विभूय, चलकृ, नमलकृ, परिष्कृ, मंस्कृ, जम् in caus. (शोभयति -यितुं), उपजम्, नगद (c. 10. नगदयति -यितुं), परिकर्म (nom. परिकर्मयति -यितुं), रत्न (c. 10. रत्नयति -यितुं).
EMBELLISHED, *p. p.* भूयितः -ता -तं, विभूयितः -ता -तं, चलकृतः -ता -तं, परिष्कृतः -ता -तं, मंस्कृतः -ता -तं, शोभितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, दृष्टगोभः -भा -भं, मखितः -ता -तं, प्रसापितः -ता -तं, सालङ्कारः -रा -रं, दृष्टालङ्कारः -रा -रं.
EMBELLISHMENT, *s.* अलङ्कारः, अलङ्करणं, अलङ्क्रिया, भूयणं, विभूयणं, भरणं, चाभरणं, परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, मंस्कारः, अङ्गसंस्कारः, परिकर्म *n.* (न), प्रतिदम्, प्रसापनं, मखनं, शोभा -भनं, नल्पना, सजा, रत्ननं, चाभरणः, वेदाः—(Of a book) पत्ररत्ननं—(Theatrical dress) नेपथ्यं, चणः, चाहायः.
EMBER-DAYS, *s. pl.* यथापथ्यायं चत्तरे चत्तरे चत्वार उपवाससमयाः, पुष्यदिनानि, पुष्याहानि.
EMBERS, *s. pl.* भस्म *n.* (न), भस्मिन्/भस्माद्वारोच्छिष्टं, अग्नेरुच्छिष्टं, अङ्गारजोयं, भूतिः *f.*
To EMBEZZLE, *v. a.* ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), निधिप्रद्रव्यं निह्वेन स्वीयं कृ or स्वीकृ, व्यसथनादि छलेन स्वकीयं कृत्वा उपयुज् (c. 7. युनक्ति -युक्ते -योक्तुं), परविहन् अपह्वेन स्वाधीनं कृत्वा ह (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ, अपहृ (c. 2. -हृते -होतुं), निहृ.
EMBEZZLED, *p. p.* ग्रस्तः -स्ता -स्तं, निहृतः -ता -तं, अपह्वेन or छलेन स्वीकृतः -ता -तं or उपयुक्तः -ता -तं or हृतः -ता -तं or अपहृतः -ता -तं.
EMBEZZLEMENT, *s.* ग्रसनं, अपह्वेन or निह्वेन हरणं or अपहारः, निधिप्रपनादेः or परविहन्स्य छलेन उपयोगः or प्रयोगः, अपह्वः, निह्वः, चमिलायः.
To EMBLAZE OR EMBLAZON, *v. a.* कुलीनपदचिह्नानि लिखित्वा शुभ in caus. (शोभयति -यितुं), कुलीनपदचिह्नेरु अलङ्कृ, रत्न (c. 10. रत्नयति -यितुं).
EMBLAZONED, *p. p.* कुलीनपदचिह्नेशोभितः -ता -तं, उद्योतितः -ता -तं.
EMBLEM, *s.* चिह्नं, लक्षणं, व्यञ्जनं, लिङ्गं, लान्छनं, निदर्शनं, आदर्शः,

दृष्टान्तः, संज्ञा, प्रतिमा, प्रतिरूपं, सङ्केतः, केतुः *m.*, ध्वजः, पाताका.
EMBLEMATIC, EMBLEMATICAL, *a.* उद्बोधकः -का -कं, लाघणिकः -की -कं, चिह्नकारी -रिणी -रि (न) or निदर्शनकारी, लिङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (ङ्).
EMBLEMATICALLY, *adv.* निदर्शनश्रमेण, लाघणिकप्रकारेण, उद्बोधनार्थं.
EMERIC MYROBALAN, *s.* (A plant) तिष्यफला, चामलकः -की, अमृता, धयम्पा, चयःस्था, कायस्था.
EMBODIED, *p. p.* शरीरी -रिणी -रि (न), शरीरवान् -यती -यत् (न), देही -हिनी -हि (न), देहवान् -यती -यत् (न), सयिग्रहः -हा -हं, सशरीरः -रा -रं, सवपुषः -पी -पं, जातरूपः -पी -पं, जातशरीर -रा -रं, सन्निपतितः -ता -तं.
EMBODIMENT, *s.* शरीरवस्त्रं, देहवस्त्रं, सशरीरता, सन्निपातः, समाहारः, एकशरीरीकरणं.
To EMBODY, *v. a.* सशरीरं -रां -रं कृ, एकशरीरीकृ, एकाङ्गीकृ, देहवस्त्रं -यती -यत् कृ.—(Collect into a mass) सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), एकीपीकृ, एकत्र कृ, एकीकृ.
To EMBOLDEN, *v. a.* चाध्वम् in caus. (-आसयति -यितुं), समाध्वम्, निभयं -यां -यं कृ.
EMBOLDENED, *p. p.* आश्वसितः -ता -तं, गतभीः -भीः -भि, पीतभयः -या -यं.
To EMOSS, *v. a.* राजतभाखादीनि उचोरेखादिना अलङ्कृ or उपस्मृ or गवदाकारेण परिष्कृ or समुत्सेधेन तद्य (c. 1. तद्यति -यितुं).
EMOSSMENT, *s.* राजतभाखादीनाम् उचोरेखादिना अलङ्करणं, गवदाकारेण or उचोःप्रकारेण तद्यणं, समुत्सेधेन तद्यणं, प्रतिच्छाया
To EMOWELL, *v. a.* नाडीः or अन्तर्गणि वहिष्कृ or निर्दे (c. 1. -हरति -हर्तुं).
To EMBRACE, *v. a.* आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -ङ्गितुं), समालिङ्ग; आधिष् (c. 4. -धिष्यति -धेष्टुं), संधिष्, समाधिष्, उपधिष्; सङ्ग (c. 1. सनते, स्वंकुं), परिष्वज्, सम्परिष्वज्, उपगुह् (c. 1. -गूहति -हितुं), परिष् (c. 1. -रभते -रभ्युं), पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), क्रोडीकृ, क्रोडे कृ.—(Comprise) परिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), परिसमाप् (c. 5. -सामोति -सामुं), प्रतिमन्द (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Encompass) परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं), परियु (c. 5. -युषोति -यितुं -रीतुं).
EMBRACE, *s.* आलिङ्गनं -ङ्गितं, आश्रयः, संश्रयः, श्रेयः, परिष्वङ्गः, परिष्मः, उपगुहं, उपगूहनं, अवगूहनं, अङ्गपाली -लिका, अङ्गपालिः *m.*, शिपा, लीः *f.*, अङ्गः, कोलः, लयः, क्रोडीकरणं, क्रोडीकृतिः *f.*
EMBRACED, *p. p.* आलिङ्गितः -ता -तं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, आधिष्टः -ष्टा -ष्टं, संधिष्टः -ष्टा -ष्टं, परिष्वक्तः -क्ता -क्तं, परिष्मः -म्मा -मं, परिमृष्टः -ष्टा -ष्टं, उपगुहः -हा -हं, पीडितः -ता -तं, अभिलीनः -ना -नं, लीनः -ना -नं, निलीनः -ना -नं, क्रोडीकृतः -ता -तं.
EMBRASURE, *s.* प्राकारे चिह्नं or रत्नं, आकाशमननी *m.* (न), मालकः.
To EMBROCATE, *v. a.* अङ्गम् औषधीयनलेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेष्टुं) or आलिप् or उपलिप् or अनुलिप् or औषधीयनलेन आदीकृतं मृद् (c. 9. मृद्नाति, मर्हितुं) or सम्मृद् or घृप् (c. 1. यपति -यितुं).
EMBROCATION, *s.* चालपनं, लेपः, विलेपः, उपदेहः, औषधीयनलं, घृणः.
To EMBROIDER, *v. a.* सूचीद्वारेण पुष्पाद्यलङ्कारान् सिप् (c. 4. सीयति, सेवितुं) or निषिप् or पिन् (c. 10. पिनयति -यितुं), काम्मिकवस्त्रं कृ.
EMBROIDERED, *p. p.* सूचिद्वारेण पुष्पाद्यलङ्कृतः -ता -तं, चिञ्चितः -ता -तं, काम्मिकः -की -कं; 'embroidered cloth,' काम्मिकवस्त्रं.
EMBROIDERER, *s.* सूचीगन्धर्विद् *m. f.*, सूचीशिल्पोपनीवी *m.* -पिनी *f.* (न), काम्मिकवस्त्रकृत् *m. f.*
EMBROIDERY, *s.* सुवर्णसूत्रादिना पुष्पाद्यलङ्कारोपनं सूचिता, सूचीकर्म *n.* (न), सूचीशिल्पः; 'embroidered cloth,' काम्मिकवस्त्रं.
To EMBROIL, *v. a.* सकृदीकृ, सकृलीकृ, संसृम् in caus. (-क्षोभयति -यितुं), सकृद् (c. 6. -क्ररति -क्ररितुं -रीतुं), संसृप्यस्तीकृ, चाकुलीकृ, चाकुलीकृ,

भेदं or वैरक्तं जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or कृ.
 EMBROILED, *p. p.* संद्युक्तः-आ-अ, जातभेदः-दा-दं, जातविरागः-गा-गं.
 EMBROIDMENT, *s.* सङ्करीकरणं, संघोभः, साङ्गर्थ्यं, विप्रतिपत्तिः *f.*, भेदकरणं.
 EMBRYO, EMBRYON, *s.* भ्रूयः, गर्भः. कलनं, कलला-लं, यं, गर्भस्ववालोकस्य प्रपञ्चवयवः, पुंसः.—(Rudiments of any thing) आरम्भः, प्रारम्भः.
 EMENDABLE, *a.* शोधनीयः-या-यं, संशोध्यः-ध्या-धं, समाधेयः-या-यं.
 EMENDATION, *s.* शोधनं, शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः *f.*, विशोधनं, समाधानं, प्रतिसमाधानं.
 EMENDATOR, *s.* शोधकः, संशोधकः, शोधनकृत्, समाधाता *m.* (तृ).
 EMENDED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, शुद्धीकृतः-ता-तं, संशुद्धः-द्धा-दं.
 EMERALD, *s.* मरकतः, चश्मगर्भः, हरिन्मणिः *m.*, रौहिण्यं, गारुत्मान् *n.*, गारुडः, गरुडाश्म *m.* (नृ), गरुडाङ्गितं, गरुडोद्गीर्णं, राजनीलः, सुनीलकः, मसारः, आपानिकः; 'of the colour of an emerald,' मारकतः-नी-तं.
 To EMERGE, *v. n.* (From the water, &c.) सलिलाद् उन्मज्ज् (c. 6. -मज्जति -मंजु -मज्जितुं) or उत्था (c. 1. -तिष्ठति -पातुं, *rt.* स्वा) or वहिर्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or निर्गम् or निःसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं) or उन्नह् (c. 4. -नसति -नद्धं).—(Rise into view) उदि (c. 1. उदयति, उदेतुं, *rt.* इ), प्रादुर्भू, आविर्भू, वहिर्भू, प्रभू, उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), प्रकाश् (c. 1. -काशते -शितुं), प्रकाशं निर्गम्, उद्भा (c. 2. -भाति -भुं), निर्भा, प्रकाशं or प्रत्यक्षं दृश् in pass. (दृश्यते), दृष्टिगोचरः-रा-रं भू.—(Re-appear) पुनर्दृश् in pass.
 EMERGENCE, EMERGENCY, *s.* प्रयोजनं, अवसरः, प्रस्तावः, समयः, कार्यं, अवश्यकता, आवश्यकत्वं, अकस्मादुत्पन्नं, अकस्माद्वृत्ते, अकस्माद्भूतं, आकस्मिकसम्भवः, अनिश्चितविषयः, अभ्युदयः, समुद्रयः, समुत्पत्तिः *f.*, आपद् *f.*, विपद् *f.*; 'according to the emergency,' यथावसरं, यथाप्रयोजनं, प्रस्तावसदृशं, कार्यवशात्, यथाकार्यं, यथासम्भवं, प्रसङ्गवशात्; 'in this emergency,' इहसमये.
 EMERGENT, *a.* उन्मज्जन्-ज्जन्ती-ज्जत् (तृ).—(Unexpected) अकस्मादुत्पन्नः-न्ना-न्नं आकस्मिकः-को-कं.—(Urgent) आवश्यकः-को-कं.
 EMERY, *s.* महालोहं, उत्तमलोहः, अयस्कान्तः, लोहपरिष्कारको धातुः.
 EMETIC, *s.* वमनं, वानिकृत्, वमनोत्पादकम् औषधं.
 EMETIC, EMETICAL, *a.* वानिदः-दा-दं, वमनकारी-रिणी-रि (नृ)
 EMIGRANT, *s.* स्वदेशं त्यक्तकामः, देशान्तरम् अधिविषयः, दूरदेशे विषयः.
 To EMIGRATE, *v. n.* स्वदेशं त्यक्त्वा देशान्तरे or दूरदेशे or प्रदेशे चम् (c. 1. वसति, चस्तु) or अधिविस् with acc. c., or सध्याम् (c. 2. -आले -आसितुं) with acc. c., दूरदेशे विवत्सया स्वदेशं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).
 EMIGRATION, *s.* दूरदेशाधिवसतार्थं स्वदेशत्यागः, देशान्तराधिवसनं, प्रदेशाधिवसनं, देशत्यागः.
 EMINENCE, *s.* (Exaltation, distinction) उत्कर्षः, उत्कृष्टता, प्रमुखत्वं, चोत्कर्षं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, प्रधानत्वं, प्रकर्षः, प्रकृष्टत्वं, परमपदं, परपदं, अधिकत्वं, आधिक्यं, शिष्टता, श्रेष्ठत्वं, महोदयः, सुख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, सेव्यता.—(Height) उच्छ्रयः, उच्छ्रायः, समुच्छ्रयः, उत्तेपः, समुत्तेपः, उच्चत्वं, उन्नतता, ऊर्ध्वत्वं; 'a rising ground,' उन्नतभूभागः, उच्चस्थानं.
 EMINENT, *a.* उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रमुखः-खा-खं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, शिष्टः-ष्टा-ष्टं, उन्नतः-ता-तं, समुन्नतः-ता-तं, उत्तमः-मा-मं परमः-मा-मं, परः-रा-रं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, अधिकः-का-कं, मुख्यः-ख्या-खं, अग्रियः-या-यं, प्रधानं prefixed in comp., प्रवरः-रा-रं, वरेण्यः-ख्या-खं, प्रवर्हः-ह्रा-हं, उच्चः-चा-चं, उच्छ्रितः-ता-तं.—(Celebrated) विधुतः-ता-तं, ख्यातः-ता-तं, महापण्डितः-स्ता-स्तं, प्रथितः-ता-तं; 'of eminent endowments,' महाभागः-गा-गं, गुणाढ्यः-द्धा-दं; 'to be eminent,' विजिग in pass. (-शिष्यते). See EXCELLENT.

EMINENTLY, *adv.* ज्ञानं, ज्ञतिज्ञेयं, ज्ञार्थं, भृशं, अधिकं. निर्भरं, ज्ञति prefixed.
 EMISSARY, *s.* दूतः, पात्रायनः, चारः, चरः, वाक्ताहरः, मन्देशहरः, कार्यद्वारः, प्रयोज्यः, आस्थापकः.—(Secret agent) गूढपुरुषः, गुप्तदूतः, गुप्तचरः-चारी *m.* (नृ), गुप्तगतिः *m.*, रहस्यास्थापी *m.* (नृ), प्रणिधिः *m.*, प्रतिष्कः-ष्कशः-ष्कसः.
 EMISSION, *s.* निरसनं, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, उद्घोषः-पणं, विसर्गः, उद्गारः, उच्चारः, स्रावः, आध्रावः, मोक्षणं, मोचनं, प्रमोचनं, उदीरणं, उद्गमनं, उत्सारः, ऊर्ध्वशोधनं.
 To EMIT, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सर्तुं), विसृज्, निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षुं), प्रमुच्, उर्ध्विप् (c. 6. -र्ध्वपति -धेनुं), उद् (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रोतुं), उदीर् (c. 10. -इरयति -यितुं), समुदीर्, उच्चर् in caus. (-चारयति -यितुं), उद्गम् (c. 1. -वमति -मिनुं), सु in caus. (सावयति -यितुं), प्रमु, स्कन्द् (c. 10. स्कन्दयति -यितुं), निर्गम् in caus. (-गनयति -यितुं); 'to emit blood,' रक्ते सु in caus.; 'to emit saliva,' श्लेष्मनिरसनं कृ; 'to emit heat,' उष्माणम् उद्गम्.
 EMITTED, *p. p.* उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, उर्ध्वितः-न्ना-नं, उदीरितः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं, स्कन्दितः-ता-तं, उच्चारितः-ता-तं, उद्गान्तः-न्ता-नं.
 EMMENAGOGUE, *s.* स्त्रीणाम् चतुर्वर्षकम् औषधं.
 EMMET, *s.* पिपीलिका, पुत्तिका.
 To EMMET, *v. a.* पिप्परे or सङ्कटस्थाने निरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोदुं).
 EMOLLIENT, *a.* स्नेही-हिनी-हि (नृ), स्निग्धः-ग्धा-ग्धं, स्नेहवान्-वतो-वत्, चिह्नः-णा-यं, शान्तिकरः-री-रं, शान्तिदः-दा-दं, स्निग्धकारी-रिणी-रि (नृ).
 EMOLLIENT, *s.* स्नेहनं, अभ्यन्नं, अभ्यङ्गः, आलेपः, उपदेहः.
 EMOLUMENT, *s.* लाभः, फलं, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, फलोदयः, धायः, प्रतिपत्तिः *f.*, अर्पणं, लभ्यं, आगमः, उदयः, वेतनं, वस्त्रं.
 EMOTION, *s.* (Passion, feeling) रसः, भावः, विकासः, मनोविकासः, रागः, चित्तवृत्तिः *f.*, चित्तविकासः, विभ्रमः.—(Agitation of mind) उत्कम्पः, उत्तापः, अन्नद्योभः, चित्तद्योभः, अन्नवेगः, अभितापः, मनस्तापः; 'under emotion,' सत्यपावृत्तिः-ति-ति.
 To EMPALE, *v. a.* (Enclose with a row of stakes or stockade) युद्धे सेन्सरधारि वाह्येण or शङ्कुपङ्क्त्या परिवृ (c. 5. -वृणीति -व्रितुं -रीतुं).—(Put to death by fixing on a stake) शूलं or कौलं or तीक्ष्णशूलं आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं) or समारुह् in caus., or निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं), कौल (nom. कौलयति -यितुं).
 EMPALED, *p. p.* कौलितः-ता-तं, शूलरोपितः-ता-तं, शूलनिवेशितः-ता-तं, प्रोतः-ता-तं.
 EMPALEMENT, *s.* शूलारोपः-पणं, शूलनिवेशनं; 'deserving empalement,' शूल्यः-त्या-त्यं; 'stake for empalement,' शूलः, कौलः.
 To EMPANNEL, EMPARANLANCE, EMPASSION. See To IMPANNEL, &c.
 EMPEROR, *s.* राजाधिराजः, महाराजाधिराजः, अधिराजः, अधीश्वरः, राजराजः, महाराजः, सम्राट् *m.* (नृ) or अधिराट् *m.*, मण्डलेश्वरः, चक्रवर्ती *m.* (नृ), सार्धभौमः, सर्वेश्वरः, अधिराज्यभाक् *m.* (नृ).
 EMPHASIS, *s.* अवधारणं, गुरुचारणं, दीर्घाचारणं, गौरवं.
 EMPHATIC, *a.* (Impressive) गुरुः-ङ्गी-हृ.—(Requiring emphasis) अवधारणीयः-या-यं, अवधार्यः-या-यं.—(Uttered with emphasis) गौरवेण or अवधारणेन उच्चारितः-ता-तं.
 EMPHATICALLY, *adv.* अवधारणेन, अवधारणं, गौरवेण, सगौरवं.
 EMPIRE, *s.* आधिपत्यं, अधिराज्यं, साम्राज्यं, राज्यं, राजत्वं, आधिपत्यं.

रेण्डेयं, देतावं, राजाधिकारः, प्रभुत्वं.—(Region governed) राजः, विषयः.
 EMPIRIC, *s.* (A quack) दुष्टचिकित्सकः, निम्नचिकित्सकः, तज्जिज्ञाः,
 चापुवेदानभिज्ञः.—(One who makes experiments) परीक्षकः.
 EMPIRICAL, *a.* (Charlatanical) चापुवेदविह्वलः—छा—छं, निम्नचिकित्सा-
 ज्ञासञ्जनी-निचनी-निच (नृ), छात्रिणः—को—कं, चापटिका—को—कं.—
 (Experimental) परीक्षकः—छा—छं.
 EMPIRICALLY, *adv.* चापुवेदविह्वलं, दुष्टचिकित्सकवत्, परीक्षाक्रमेण.
 EMPIRICISM, *s.* निम्नचिकित्सा, दुष्टचिकित्सा—ननं, चापुवेदानभिज्ञता,
 चापुवेदविह्वल चिकित्सा, परीक्षा—छा—छं.
 EMPHATIC, *a.* हेयः—या—यं, श्रवानः—ना—नं, निश्चयः—छा—छं, सान्द्रः—
 न्द्रा—न्द्रं.
 To EMPLOY, *v. a.* (Use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति—युंक्ते—योक्तुं, c. 10. -योज-
 यति—यितुं), उपयुज्, सेज् (c. 1. सेवते—वितुं), विधा (c. 3. -दधाति—धातुं),
 उपयुज् (c. 7. -युनक्ति—युंक्ते—भोक्तुं), ज्ञयत् (c. 4. -ज्यसति—ज्यसितुं),
 व्यहृ in caus. (-हृयति—यितुं), पृ in caus. (-पृयति—यितुं), पाह्
 in caus. (-पाहयति—यितुं).—(Occupy, give employment) व्यापृ
 in caus. (-पारयति—यितुं), प्रयुत् in caus. (-प्रययति—यितुं), प्रयुज्.
 —(Engage, appoint) नियुज्, विनियुज्, अधिष्ठा, प्रहृ; 'is em-
 ployed,' विधीयते; 'having employed,' अधिष्ठात, आस्थाप,
 ध्याप्रित; 'employing,' वाहयन्—यन्ती—यन् (नृ).
 EMPLOYED, *p. p.* (Used) प्रयुक्तः—क्ता—क्तं, प्रयोजितः—ता—तं, उपयुक्तः—
 क्त—क्तं, व्यहृतः—ता—तं, व्यहृयति—ता—तं, उपयुक्तः—क्ता—क्तं, सेवितः—
 ता—तं.—(Appointed) नियुक्तः—क्ता—क्तं, विनियुक्तः—क्ता—क्तं, युक्तः—
 क्त—क्तं.—(Occupied) व्यापृतः—ता—तं, व्यापारितः—ता—तं, व्यापारी—
 रिषी—रि (नृ), व्यवसायी—यिनी—यि (नृ).
 EMPLOYER, *s.* प्रयोजयिता *m.* (नृ), प्रयोजकः, व्यापारयिता *m.* (नृ), प्रवर्तकः.
 EMPLOYMENT, *s.* (Use) प्रयोगः, प्रयोजनं, उपयोगः, उपभोगः, व्यवहारः,
 ज्ञासा.—(Occupation, business, profession) व्यापारः, कार्यं,
 कर्म *n.* (नृ), व्यवसायः, व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्तनं, कार्योद्योगः,
 वर्तनं, वृत्तिः, वृत्तिता, जीविका.—(Appointment) नियोगः, नियोजनं,
 नियुक्तिः *f.*, विनियोगः; 'out of employment,' निर्वृत्तिः—नित्तः—नित्तः,
 द्योतवृत्तिः—नित्तः—नित्तः.
 To EMPOISON, *v. a.* (Administer poison) विषं or तीक्ष्णरसं दा,
 विषप्रयोगं कृ, विषप्रयोगेण नश् in caus. (नाशयति—यितुं).—(Taint
 with poison) विषेण दिह् (c. 2. देधि—युं) or सज् (c. 7. जनक्ति, संकुं).
 EMPOISONED, *p. p.* विषदिग्धः—ग्धा—ग्धं, विषाक्तः—क्ता—क्तं, विषयुक्तः—क्ता—क्तं.
 EMPOISONMENT, *s.* विषप्रयोगः, विषदानं, विषेण नाशनं or मारणं.
 EMPORIUM, *s.* पाणिज्यस्थानं, लोकयात्रायोग्या or महाजनकर्मयोग्या नगरी.
 To EMPOWER, *v. a.* शक्तिं or सामर्थ्यं or अधिकारित्वं दा, नियुज् (c. 7.
 -युनक्ति—युंक्ते—योक्तुं, c. 10. -योजयति—यितुं), समर्थं—थं—थं कृ, अनुमन्
 (c. 4. -मन्यते—मन्तुं), क्षमताम् च in caus. (संययति—यितुं).
 EMPRESS, *s.* राजाधिराजस्य पत्नी, राज्ञी, अधीश्वरी, महाराजपत्नी.
 EMPTIED, *p. p.* रेचितः—ता—तं, विरेचितः—ता—तं, शून्यीकृतः—ता—तं,
 गततोयः—या—यं, गतजलः—ला—लं; 'poured out,' पातितः—ता—तं,
 अवतारितः—ता—तं.
 EMPTINESS, *s.* शून्यत्वं—ता, रिक्ता—न्तं, रिक्तं, असारता, निःसारता,
 विरसता, नीरसता, रसाभावः, अपूर्णत्वं, वितानत्वं, तुच्छत्वं, फलुता.
 EMPTION, *s.* क्रयः, क्रयणं, क्रयकरणं.
 EMPTY, *a.* रिक्तः—क्ता—क्तं, रिक्तकः—का—कं, शून्यः—न्या—न्यं, शून्यमध्यः—
 ध्या—ध्यं, विरसः—सा—सं, नीरसः—सा—सं, असारः—रा—रं, निःसारः—

-रा—रं, निःसारः—ह्या—ह्यं, सारहीनः—ना—नं, वितानः—ना—नं, अपूर्णः—
 र्णा—र्यं, वशिकः—का—कं, तुच्छः—छा—छं.
 To EMPTY, *v. a.* रिप् (c. 7. रिणक्ति, रेकुं), विरिच्, रिक्तीकृ, शून्यीकृ
 'विरिक्तीकृ, निःसारिक्ती, सारं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Pour out water.
 &c.) तोयम् सयत् in caus. (-तारयति—यितुं) or पत् in caus.
 (पातयति—यितुं) or प्रसु in caus. (-साययति—यितुं); 'the river
 empties itself into the sea,' नदी समुद्रं विशति.
 EMPTY-HANDED, *a.* रिक्तहस्तः—क्ता—क्तं, रिक्तापाणिः—णिः—णि, शून्यहस्तः—
 क्त—क्तं.
 EMPTY-HEADED, *a.* शून्यमस्तकः—का—कं, निर्वीषः—धा—धं, अत्यवुद्धिः—
 धिः—धि.
 To EMPURPLE, *v. a.* भूषीकृ, लोहिताकृ, अरुणीकृ, भूषसवर्णं—वीं—वीं कृ,
 भूषवर्णेन रज्ज् in caus. (रज्जयति—यितुं).
 EMPYREAL, *a.* आग्नेयः—यी—यं, उपर्युपरिगगणसत्तन्वी—न्विनी—न्वि (नृ).
 EMPYREAN, *s.* उपर्युपरिस्वर्गगणं, उन्नतमूर्गः, सूर्याग्निस्थानं.
 To EMULATE, *v. a.* स्पर्धं (c. 1. स्पर्धते—यितुं), विस्पर्धं, आस्पर्धं, प्रतिस्पर्धं
 with inst. c.; नि in des. (जिगीपति—यितुं), संपृप् (c. 1. -पर्थति—
 यितुं), परम् अभिवितुं यत् (c. 1. यतते—तितुं), पराभिवचनाय उद्योगं कृ,
 अहम्भूयन् अहम्भूयिमिति वद् (c. 1. वदति—दितुं); 'he emulates
 Indra,' शक्रेण सह स्पर्धते.
 EMULATION, *s.* स्पर्धा, आस्पर्धा, प्रतिस्पर्धा, जिगीषा, विजिगीषा, सङ्घर्षः,
 पराभिवेक्षा, पराभिवचनाय उद्योगः, अहम्भूयिक्ता, सापत्यं.
 EMULATIVE, EMULOUS, *a.* स्पर्धी—दिनी—दिं (नृ), प्रतिस्पर्धी &c., जिगीषुः—
 पुः—पु, जिगीषन्—पनी—पत् (नृ), विजिगीषुः—पुः—पु, जयेद्युः—द्युः—
 द्यु, पराभिवेद्युः—द्युः—द्यु, वीभत्युः—त्युः—त्यु.
 EMULATOR, *s.* स्पर्धाकारी *m.* (नृ), जिगीषुः *m.*, सङ्घर्षकारी *m.*, सपत्नः.
 To EMULGE, *v. a.* निर्दुह् (c. 2. -दोधि—युं, c. 10. -दोहयति—यितुं),
 नीरसीकृ.
 EMULGENT, *a.* निदीहनकारी—रिषी—रि (नृ), निदीग्धा—ग्धा—ग्धृ (गृ).
 EMULSION, *s.* पायसिकम् जीवधं, पायसं, पयस्यं.
 EMUNCTORY, *s.* शरीरमलहारं, शरीरमलपथः, देहोत्सर्गपथः.
 To ENABLE, *v. a.* शक्तिं or सामर्थ्यं or क्षमतां दा, समर्थं—थं—थं कृ,
 शक्तं—क्तं—क्तं कृ, क्षमं—मं—मं कृ, समर्थीकृ, क्षुप् in caus. (कल्प-
 यति—यितुं).
 To ENACT, *v. a.* (Act, perform) कृ, विधा (c. 3. -दधाति—धातुं),
 प्रयुज् (c. 7. -युंक्ते—योक्तुं), निष्पद् in caus. (-पादयति—यितुं), सम्यद्
 in caus.—(Decree) व्यवस्थाद्वारेण or शासनद्वारेण निष्पन्नं कृ or
 सिद्धं कृ, व्यवस्थां कृ, शासनं कृ, व्यवस्था in caus. (-स्थापयति—यितुं),
 प्रशाम् (c. 2. -शान्ति—शान्ति), प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति—यितुं).—
 (Represent in action) नट् (c. 10. नाटयति—यितुं), अभिनी (c. 1.
 -नयति—नेतुं).
 ENACTED, *p. p.* व्यवस्थापितः—ता—तं, निष्पन्नः—न्ता—न्तं, प्रशासितः—ता—तं.
 ENACTMENT, *s.* शासनं, प्रशासनं, व्यवस्था—स्थापनं, नियमः, शासनपत्रं,
 आज्ञापत्रं, राजाज्ञा, विधानं, निदेशः, आदेशः.
 ENAMEL, *s.* सुवर्णालङ्कारचित्रकरणे प्रयुक्तं वाचयत् सुविलस्यं मणिवत्
 सुतेजनीयं चित्रपदार्थं.
 To ENAMEL, *v. a.* पृष्ठीकृतचित्रपदार्थेण सुवर्णालङ्कारान् चिन् (c. 10. चित्र-
 यति—यितुं) or चित्रविचित्रीकृ.
 To BE ENAMoured, *v. n.* अनुरागयान्—यती—यत् or अनुरक्तः—क्ता—क्तं
 or आसक्तः—क्ता—क्तं भू or प्रप् with—inst. c. or loc. c., अनुरज्
 in pass. (-रज्यते) आसज् in pass. (-सज्यते), with loc. c., मुह्

(c. 4. मुह्यति, मोहितुं); 'he is enamoured with her,' तथा अनुरागवान् अस्ति.

ENAMOURED, *p. p.* अनुरागवान् -वती -वत् (न्), अनुरागी -गिणी -गि (न्), अनुरक्तः -क्ता -क्ते, आसक्तः -क्ता -क्ते, कामासक्तः -क्ता -क्ते, जातमन्मथः -या -यं.

To ENCASE, *v. a.* पित्ररे प्रविश् in caus. (-वेशयति -यितुं) or निरुप् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं) or अपरुप् or वन्प् (c. 9. वप्नाति, वप्नुं).

To ENCAVE, *v. n.* निविश् (c. 6. -विशते -वेष्टुं), उपविश् (-विशति), वलेन or सैन्येन उपविश्, कटके or शिवरे वस् (c. 1. वसति, वस्तुं) or समावस् or अध्यास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं).

To ENCAVE, *v. a.* सैन्येन निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं), कटके समावस् in caus. (-वासयति -यितुं), शिवरे स्था in caus. (स्थापयति -यितुं).

ENCAMPED, *p. p.* निविष्टः -ष्टा -ष्टे, उपविष्टः -ष्टा -ष्टे, समावासितः -ता -ते, समावासितकटकः -का -के, निवेशितसैन्यः -न्या -न्यं, अध्यासितः -ता -ते.

ENCAMPMENT, *s.* (Act of encamping) निवेशनं, बाहिनीनिवेशनं, वलोपवेशनं, समावासः—(Camp) निवेशः, शिवरे, कटकः, मन्दिरं, स्कन्धावारः, वलस्वितिः *f.*, पटकः.

To ENCASE, *v. a.* See INCASE.

To ENCAVE, *v. a.* कन्दरे or कुहरे or विवरे गुह् (c. 1. गूहति, गोह्नुं), गह्वं गोपयन् कृ.

ENCEINTE, *a.* गर्भिणी, गर्भवती, पूर्णगर्भा, ससह्या, आपन्नसह्या.

To ENCHAFE, *v. a.* तप् in caus. (तापयति -यितुं), परितप्, कुप् in caus. (कोपयति -यितुं), प्रकुप्, रूप् in caus. (रोपयति -यितुं), वाप् (c. 1. वापते -यितुं).

To ENCHAIN, *v. a.* निगडेन or शृङ्खलाया वन्प् (c. 9. वप्नाति, वप्नुं), निगड (nom. निगडयति -यितुं), शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति -यितुं).

To ENCHANT, *v. a.* (Subdue by spells) मन्त्रद्वारेण वशीकृ or मुह् in caus. (मोहयति -यितुं), अभिमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं), अनुमन्त्र्; अभिचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), मायां कृ—(Charm the mind) मनो ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or रम् (c. 10. रमयति -यितुं), हम् (c. 10. हर्षयति -यितुं), प्रहम्, परमहर्षं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

ENCHANTED, *p. p.* (With joy) हृष्टमानसः -सी -से, हृतमानसः -सी -से, परमहृष्टः -ष्टा -ष्टे, हर्षचित्तः -त्ता -त्ते, परमानन्दितः -ता -ते, पुलकितः -ता -ते.—(By spells) अभिमन्त्रितः -ता -ते, मन्त्रमोहितः -ता -ते. See CHARMED.

ENCHANTER, *s.* मायी *m.* (न्), अभिचारी *m.* (न्), अभिचारविद्, मायाकारः, मायाकृत् *m.*, मायिकः, मोही *m.* (न्), रेन्द्रनालिकः, योगी *m.* (न्), योगेश्वरः.

ENCHANTING, *a.* मनोहरः -रा -रं, परमहर्षकरः -री -रं, परमानन्दः -दा -दं, मोही -हिनी -हि (न्). See CHARMING.

ENCHANTINGLY, *adv.* मायया, सुरमणीयं, यथा परमहर्षे जायते तथा.

ENCHANTMENT, *s.* माया, अभिचारः, वशीक्रिया, योगः, सम्प्रयोगः, अभिमन्त्रणं, इन्द्रजालं, जालं, कुहकः, मोहः, मन्त्रमोहनं, संवदनं-ना, मूलकर्म *n.* (न्), चित्रकर्म *n.*, काम्येणं, कुसृतिः *f.*

ENCHANTRESS, *s.* मायिनी, योगिनी, अभिचारिणी, मोहिनी, कुहककारी.

To ENCHASE, *v. a.* (A gem in gold) मणिं सुवर्णे प्रणिधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or खच् (c. 10. खचयति -यितुं).—(Adorn silver vessels, &c., by embossed work) राजतभाषादीनि उचरेखादिना अलङ्कृ or उपलङ्कृ.

To ENCIRCLE, *v. a.* परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), उपवेष्ट्, संवेष्ट्, परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं), परिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), परिसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), मण्डल

(nom. मण्डलयति -यितुं).—(Embrace) परिव्यम् (c. 1. -व्यजते -व्यङ्ते).

ENCIRCLED, *p. p.* वलयितः -ता -ते, मण्डलितः -ता -ते, परिमण्डलितः -ता -ते, परिगतः -ता -ते, परिवेष्टितः -ता -ते, आवृतः -ता -ते, व्याप्तः -भा -भं.

ENCIRCLER, *s.* वलयः, मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रवालं, परिवेष्टनं.

To ENCLOSE, ENCLOSED, ENCLOSURE. See INCLOSE, &c.

ENCOMIAST, *s.* स्तुतिपाठकः, मङ्गलपाठकः, वन्दो *m.* (न्), वर्यकः, गुणोत्कीर्णकृत्, गुणकथकः, गुणप्रशंसकः, गुणप्रशंसाकारो *m.* (न्).

ENCOMIASTIC, ENCOMIASTICAL, *a.* प्रशंसाकरः -री -रं, स्तुतिमयः -यो -यं, स्थापामयः -यो -यं, चन्द्रारुः -रुः -रु, गुणप्रकाशकः -का -के, कीर्तिप्रकाशकः -का -के.

ENCOMIUM, *s.* प्रशंसा, स्तुतिः *f.*, स्थापा, गुणप्रशंसा, गुणस्थापा, गुणस्तुतिः *f.*, स्तुतिवाक्यं, प्रशंसावाक्यं, स्तुतिवादः, गुणोत्कीर्णनं, गुणगानं, वन्दना, वर्यना, यशोवर्यना, स्तोत्रं, स्तवः, वन्दिपाठः.

To ENCOMPASS, *v. a.* परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), संवेष्ट्, उपवेष्ट्, प्रवेष्ट्; परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), परिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं), पर्युपस्था, परिसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), परी (c. 2. पर्येति -तुं, *rt.* इ), परिवी, व्याप् (c. 5. -व्याप्नोति -व्याप्नुं), संवल (c. 1. -वलते -लितुं), रूप् (c. 7. -रुणद्धि, रोद्धुं).

ENCOMPASSED, *p. p.* वेष्टितः -ता -ते, परिवेष्टितः -ता -ते, परिवृतः -ता -ते, आवृतः -ता -ते, वृतः -ता -ते, परिगतः -ता -ते, परीतः -ता -ते, अभिपरितः -ता -ते, परिवीतः -ता -ते, परिवारितः -ता -ते, संवीतः -ता -ते, वलयितः -ता -ते, संवलितः -ता -ते, व्याप्तः -भा -भं, परिधिप्तः -भा -भं, परिप्लुतः -ता -ते, अभिपरिप्लुतः -ता -ते, निलीतः -ना -नं, गुधितः -ता -ते, रुद्धः -द्धा -द्धं; 'having encompassed,' परोक्ष.

ENCOMPASSMENT, *s.* परिवेष्टनं, वेष्टनं, परिवृतिः *f.*, वृतिः *f.*, परिवेशः -वेपथं, परिगमः, परिसर्पः, परिक्रिया.—(Circumlocution) वक्रोक्तिः *f.*

ENCORE, *s.* पुनर्, पुनर्वारः, नाटकसङ्गोपादिशालायां प्रशंसासूचनार्थं प्रेषकाणां पुनरिति सारायिणं or पुनर् गीयतां पुनर् अभिनीयतामिति बहुभिः कृता संहतिः *f.*

To ENCORE, *v. a.* प्रशंसासूचनार्थं पुनरिति उल्लुगं (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), पुनरिति संहतिं कृत्वा पुनरभिनयं प्राप्य (c. 10. -अर्चयति -ते -यितुं).

ENCOUNTER, *s.* (Meeting) समागमः, समागतः *f.*, सङ्गः, सङ्गमः, सङ्गतं, मेलनं, मेलकः, मिलनं, समासादनं.—(Conflict, collision) समाघातः, संयुगः, समरः, सङ्ग्रामः, युद्धं, विग्रहः, सम्प्रहारः, अभिसम्प्रातः, सम्प्रदायः, सङ्घट्टः -ट्टनं, सम्महः, प्रतिघातः, सम्प्रेटः.

To ENCOUNTER, *v. a. and n.* (Meet) समागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), सङ्गम्, मिल (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल् समे (c. 2. समैति -तुं, *rt.* इ), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद् प्रतिमुखं or अभिमुखं गम्, सम्मुखीभू.—(In a hostile manner) प्रतिमुष् (c. 4. -युध्यते -योद्धुं), विग्रह (c. 9. -ग्रह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्घट्ट (c. 1. -यट्टते -ट्टितुं), समाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), समाघातं कृ.

ENCOUNTERED, *p. p.* समागतः -ता -ते, सङ्गतः -ता -ते, समुपागतः -ता -ते, मिलितः -ता -ते, प्रतिमुखागतः -ता -ते, अभिमुखागतः -ता -ते, आसादितः -ता -ते, समासादितः -ता -ते, आक्रान्तः -न्ता -न्तं, विग्रहीतः -ता -ते.

To ENCOURAGE, *v. a.* आश्वस् in caus. (-आश्वयति -यितुं), समाश्वस्, विश्वस्, उच्चस्; प्रोत्साह in caus. (-साहयति -यितुं), समुत्साह, परिशान्त् (c. 10. -शान्तयति -यितुं), प्रहृप् in caus. (-हर्षयति -यितुं), उत्तिञ् in caus. (-तेजयति -यितुं), अनुग्रह् (c. 9. -ग्रह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्ग्रह्, प्रदिश् in caus. (-देशयति -यितुं), तेजः or विश्वासं or आशां कृ or दा or वृप् in caus. (वर्धयति -यितुं) or संवृप्; प्रवृत् in caus. (-वर्धयति -यितुं).

ENCOURAGED, *p. p.* आश्वसितः -ता -ते, समाश्वसितः -ता -ते, उच्चसितः

-ता -नं, प्रोत्साहितः -ता -नं, उत्तेजितः -ता -नं, अनुगृहीतः -ता -नं.
ENCOURAGEMENT, *s.* (Act of encouraging) साधनं, प्रोत्साहनं, उत्साहः. प्रोत्साहः -हनं, प्रवर्तः, प्ररोचनं. उत्तेजनं, अनुप्रेरणं, तेजोवर्धनं, दपनं, संवर्धनं.—(Favor) अनुग्रहः, आग्रहः, सङ्ग्रहः, ग्रहः. साहाय्यं, उपकारः, अनुपालनं, आनुकूल्यं, अनुसर्पणः *f.*, अनुरागः.

ENCOURAGER, *s.* साधकः, प्रोत्साहकः, प्रवर्तकः, अनुग्रहीता *m.* (तु).
ENCOURAGING, *a.* साधकः-सिका-कं, आग्रहवर्धकः -का -कं, तेजस्करः -री -रं, नान्वदः -दा -दं, प्ररोचनदः -दा -दं.

TO ENCROACH, *v. n.* क्रमे क्रमे प्रभु (c. 1. -नपति -न्तु). पदे पदे प्रभु पराधिकारं or परभूतिं जायिषु (c. 6. -विजति -न्तु) or प्रियज्ञ or सनायिषु; क्रमे क्रमे स्वाधिकारव्याप्ताम् अतिक्रम्य पराधिकारं or परभूतिं आक्रम (c. 1. -क्रानति -क्रान्ति) or अभिक्रम or आयाक्रम; पराधीनं किञ्चिद् द्रव्यम् चपन्मत्तः or चपन्मत्तः ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतु) or अभिग्रह or ग्रन् (c. 1. ग्रन्ते -सितु) or सौक्य or स्वाधीनं कृ.

ENCROACHMENT, *s.* पदे पदे प्रभुत्वः or पराधिकारप्रसक्तः or पराधिकारान्नामकः or परभूतिव्याप्तातिशयः or पराधीनद्रव्यग्राहकः.

ENCROACHING, ENCROACHMENT, *s.* पदे पदे प्रभुत्वः or पराधिकारप्रवेशः; क्रमे क्रमे पराधिकारान्नामकः or परभूत्यभिक्रमः or स्वाधिकारान्नामकः or स्वाधिकारोन्नतः or पराधीनद्रव्यग्रसनं or पराधिपत्याक्रान्तिः *f.* or स्वाधिपत्याक्रान्तिः *f.*

TO ENCRUST, *v. a.* See TO INCRUST.

TO ENCUMBER, *v. a.* (Load, clog) भारं दा or न्यस् (c. 4. -अस्यति -स्यति), भारयन् -यन्तं -यन् कृ, भाराक्रान्तं -न्ता -न्तं कृ, भारेण परिषाय (c. 1. -चापते -पितु) or गतिपरिषायां कृ or उपरुध (c. 7. -रुधति -रोधु) or प्रतिरुध or प्रतिन्यस् (c. 9. -यमति -यन्तु) or सन्ध in caus. (सन्धयति -यितु) or विम्र (nom. विम्रयति -यितु) or आयस् in caus. (-यासयति -यितु) or क्रिष्ण (c. 9. क्रिष्णाति, क्रेशितु).—(Load with debts) चूखभारयन् -न्ता -न्तं कृ.

ENCUMBERED, *p. p.* भारयन् -यन्तं -यन् (तु), भारी -रिणी -रि (तु), भारयुक्तः -क्ता -क्ता, भाराक्रान्तः -न्ता -न्तं, भारयुक्तः -क्ता -क्ता, पापितः -ता -तं, प्रतिरुधः -द्धा -द्धं, विम्रितः -ता -तं.

ENCUMBRANCE, *s.* (Load) भारः, पुरा.—(Impediment) पापा -पकः, प्रतिन्यः, प्रतिरोधः, उपरोधः, विम्रः, सन्धः, प्रतिरुधः, विरुधः, प्ररुधः, चनरायः.—(Useless addition) अनुपन्धः.—(Debt) चूखभारः, चूखं, भारणा.

ENCYCICAL, *a.* चाक्रिकः -की -कं, चाक्रिकः -यी -यं, मण्डली -लिनी -लि (तु), वल्लः -ला -लं; 'letter,' बहुजनानुद्दिश्य पत्रं, बहुसाधारणपत्रं.

ENCYCLOPEDIA, *s.* विद्याचक्रं, विद्यामण्डलं, विद्यामुक्तावलिः *f.*, विद्याहा-रावलिः *f.*, विद्यावलिः *f.*, विद्यापथ्यायः.

END, *s.* (Extremity) अन्तः -न्तं, पर्यन्तं, प्रान्तः, समन्तः, पारः -रं.—(Termination) अवसानं, पर्यवसानं, अवसायः, अवसादः, अवसन्नता, सातिः *f.*, सायः, अन्तः -न्तं, शेषः, पर्यवशेषः, परिणामः, अयः, गतिः *f.*, निधनं, अत्ययः.—(Conclusion) समाप्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निष्ठा.—(Cessation) विरतिः *f.*, विरामः, अवरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विनिवृत्तिः *f.*, विच्छेदः, उपशमः.—(Limit, term) अवधिः *m.*, सीमा, अन्तरं.—(Last stage) परिणामः.—(Death) अन्तकालः, अन्तः, अन्तकः, निधनं, अत्ययः, अपगमः, अपायः, मरणं, नाशः, विनाशः, देहव्ययः, उपसंहारः.—(Extreme point) अर्थः, अग्रभागः, मुखं, शिखा, शिखरं, अशिः *m.*—(Consequence) अन्तः, फलं, फलमुत्तरं, उत्तरं, परिणामः.—(Object, scope) अर्थः, आशयः, अभिप्रायः, तात्पर्यं, उद्देशः, अभिसन्धिः *m.*, कार्यं, कार्यवस्तु *n.*

'end of the world,' प्रलयः, अयः, कलः, कलान्तः, संवर्तः, उपसंयमः; 'end of day,' दिवसात्ययः, दिनावसानं; 'end of night,' निशाद्यन्तः, अयात्ययः; 'end of a garment,' अवलः, पटावलः -लं, तरो, तटि *f.*, दशा, पक्षिः *m.*; 'hear my speech to the end,' मन्त्रयन् अवसानपर्यन्तं or शेषं यावत् शृणु.

TO END, *v. a.* अवसो (c. 4. -स्यति -सातु), समाप् in caus. (-आपयति -यितु), सम्पू in caus. (-पूरयति -यितु), निवृत् in caus. (-वर्तयति -यितु) or निवृत् with abl. c. (c. 1. -वर्तते -र्तितु), निवृत्, विनिवृत्, विरम् in caus. (-रमयति -यितु) or विरम् with abl. c. (c. 1. -रमति -रन्तु), उपरम्, व्युपरम्, निष्पद् in caus. (-पादयति -यितु), साध् in caus. (साधयति -यितु), प्रतिग्रह (c. 10. -यातयति -यितु). Often rendered by अन्त as the last member of a compound; as, 'death ends life,' मरणान्तं जीवितां.—(Get to the end) पार (c. 10. पारयति -यितु), तीर् (c. 10. तीरयति -यितु).

TO END, *v. n.* विरम् (c. 1. -रमति -रन्तु), उपरम्, व्युपरम्; निवृत् (c. 1. -वर्तते -र्तितु), विनिवृत्, निवृत्, समाप् in pass. (-आप्यते), निष्पद् in pass. (-पद्यते), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तु), अपया (c. 2. -याति -तु), विच्छिद् in pass. (-च्छिद्यते), अवसद् (c. 1. -सीदति -सन्तु), शम् (c. 4. शाम्यति, शमिषु). Often expressed by अन्तः -न्ता -न्तं or पर्यन्तः -न्ता -न्तं as the last member of a compound; as, 'a name which ends in a long vowel,' दीर्घवर्णान्तं नाम; 'ending at the ocean,' सागरपर्यन्तः -न्ता -न्तं.

TO ENDANGER, *v. a.* संशयस्व -स्यां -स्य कृ, शङ्कास्व -स्यां -स्य कृ, सन्देहस्व -स्यां -स्य कृ, भयस्व -स्यां -स्य कृ, सन्देहदोलस्व -स्यां -स्य कृ, संशयापन्नं -न्तां -न्तं कृ, शङ्कास्पदं कृ; 'one who endangers his life,' संशयितजीवितः.

TO ENDEAR, *v. a.* प्रियं -यां -यं कृ, हृदयप्रियं -यां -यं कृ, दयितं -तां -तं कृ, प्रीतं -तां -तं कृ, सम्प्रीतं -तां -तं कृ, इष्टं -ष्टं -ष्टं कृ, स्नेहापन्नं कृ.

ENDEARING, *a.* प्रियकरः -री -रं, प्रियकारः -री -रं, प्रीतिकरः -री -रं.

ENDEARMENT, *s.* प्रेमकारणं, स्नेहकारणं, प्रियता -न्तं, प्रेमहेतुः *m.*, प्रेमकर्म *n.* (तु), शृङ्गारकर्म *n.*, ललितं, हासः, विलासः; 'word of endearment,' प्रियवाक्यं.

ENDEAVOR, *s.* यत्नः, प्रयत्नः, उद्यमः, उद्योगः, उत्साहः, चेष्टा -ष्टनं, व्यवसायः, व्यवसायः, समुद्यमः, प्रवृत्तिः *f.*, आरम्भः, उपक्रमः, आयासः, प्रयासः, गुरुत्वं, विवेचितं. उत्पन्नं, ग्रहः, व्यापारः, घटना.

TO ENDEAVOR, *v. n.* यत् (c. 1. यतते -तितु), प्रयत्, चेष्ट (c. 1. चेष्टते -ष्टितु), विचेष्ट, सञ्चेष्ट, व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातु), व्यववसो, उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यन्तु), व्यायम्, यद् (c. 1. यदते -दितु), उपक्रम (c. 1. -क्रमते -मिषु), आयम् (c. 4. -यस्यति -यसितु), प्रयस्, आरम् (c. 1. -रभते -रन्तु), समारम्, याद् (c. 1. वाहते -हितु), प्रयत् (c. 1. -यत्ते -र्तितु), उद्योगं कृ, प्रयासं कृ.

ENDEAVORED, *p. p.* व्यवसितः -ता -तं, व्यववसयितः -ता -तं, चेष्टितः -ता -तं, कृतप्रयत्नः -न्ता -न्तं, समुद्यतः -ता -तं, कृतोत्साहः -हा -हं, वाहितः -ता -तं.

ENDED, *p. p.* अवसितः -ता -तं, अपसन्नः -न्ता -न्तं, पर्यवसितः -ता -तं, सन्नः -न्ता -न्तं, सितः -ता -तं, निवृत्तः -न्ता -न्तं, निवृत्तः -न्ता -न्तं, वृत्तः -न्ता -न्तं, समाप्तः -न्ता -न्तं, परिणतः -ता -तं, गतः -ता -तं, विगतः -ता -तं, अस्तङ्गतः -ता -तं, अस्तङ्गमितः -ता -तं.

ENDING, *s.* अन्तः -न्तं, शेषः, समाप्तिः *f.*; 'of a word,' पदान्तः, पदस्य शेषवर्णः.

ENDICT, ENDICTMENT, ENDITE. See INDICT, &c.

ENDIVE, *s.* शाकप्रभेदः, शुक्लैलादिना सह सादनीयः शाकः.

ENDLESS, *a.* अनन्तः -ना -न्तं -नाकः -का -कं, अत्यन्तः -ना -न्तं, अपर्यन्तः -ना -न्तं, अशेषः -या -यं, निरवधिः -धिः -धि, अपारः -रा -रं, निरन्तरः -रा -रं, अविरतः -ता -तं, अनवरतः -ता -तं, अमिः -ता -तं, अतिदीर्घः -धा -धं.

ENDLESSLY, *adv.* अत्यन्तं, अविरतं, अनवरतं, निरन्तरं, अशेषतः.

ENDLESSNESS, *s.* अनन्त्यं, अनन्तता -त्वं, अत्यन्तत्वं, अविरामः, अविरतिः *f.*, अपिच्छेदः, आनन्त्यं, नित्यता.

ENDORSE, ENDORSEMENT. See INDORSE, INDORSEMENT.

To ENDOW, *v. a.* (With a portion) यीतुं or शुल्कं or वृत्तिं दा, प्रतिष्ठां दृ, प्रतिष्ठा in caus. (-दापयति -यितुं).—(Furnish with any thing) युज् (c. 10. योजयति -यितुं), समायुज्, सम्पन्नं -चां -चं कृ, युक्तं -क्तं -क्तं कृ, दा; 'to be endowed with,' युज् in pass. (युज्यते); 'he is endowed with all good qualities,' सर्वगुणोपेतोऽस्ति.

ENDOWED, *p. p.* (With a portion, &c.) प्रतिष्ठितः -ता -तं, गृहीतशुल्कः -क्ता -क्तं.—(Furnished with any thing) युक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, उपेतः -ता -तं, सम्पन्नः -चा -चं, उपरतः -चा -चं, अन्वितः -ता -तं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, शीलः -ला -लं, शीलितः -ता -तं.—(With a grant of property) निवदः -दा -दं.

ENDOWMENT, *s.* (Settling a dower on a woman) यीतुकदानं, प्रतिष्ठा.—(Settling property for religious purposes) देयस्वदानं, अग्रहारदानं, प्रतिष्ठा.—(The property so settled) देयस्वं, अग्रहारः.—(Grant of money for support) निवन्धः -न्धनं.—(Quality, gift of nature) गुणः, शक्तिः *f.*

To ENDUE, *v. a.* सम्पन्नं -चां -चं कृ, युक्तं -क्तं -क्तं कृ, युज् (c. 10. योजयति -यितुं), समायुज्, दा; 'to be endued,' सम्पन्नः -चा -चं भू, युज् in pass. (युज्यते). See ENDOW.

ENDUED, *p. p.* सम्पन्नः -चा -चं, उपेतः -ता -तं, युक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, समायुक्तः -क्ता -क्तं, अन्वितः -ता -तं, आपन्नः -चा -चं, उपपन्नः -चा -चं.

ENDURANCE, *s.* (Bearing with patience) सहनं, सहत्वं, सहता, साहनं, सहिष्णुता -त्वं, सहनशीलता, धमा, तितिक्षा, धानिः *f.*, मर्षः -र्ष्यं, धैर्यं, धृतिः *f.*, धीरत्वं, स्वेष्ट्यं, उत्साहः; 'of austerities,' दमः.—(Continuance) संस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, स्थायित्वं.

To ENDURE, *v. a.* (Bear) सह् (c. 1. सहते, सोढुं), विपद्, धम् (c. 1. धमते, धनुं), संध्यम्, तिच् in des. (तितिक्षते -यितुं), मूप् (c. 4. मूषयति -ते, मर्षितुं), c. 10. मर्षयति -यितुं), धृ in caus. (धारयति -यितुं), उपागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), भुज् (c. 7. भुञ्जते, भोक्तुं), धैर्यम् आलस्यं (c. 1. -लसते -सितुं) or अवलस्यं. Sometimes expressible by शक्; as, 'I cannot endure to see him,' तं द्रष्टुं न शक्नोमि.

To ENDURE, *v. n.* (Last, continue) स्या (c. 1. तिष्ठति -ते, स्यातुं), विरक्षायी -यिनी -यि भू.

ENDURED, *p. p.* सोढः -ढा -ढं, विसोढः -ढा -ढं, धानः -ना -नां, तितिक्षितः -ता -तं, मर्षितः -ता -तं; 'not to be endured,' न सह्यः -ह्यं -हं, न धन्यः -ध्या -ध्यं.

ENDURER, *s.* सोढा *m.* (दृ), विसोढा *m.*, धान्ता *m.* (नुं), सह in comp.

ENDURING, *a.* (Lasting) स्थायी -यिनी -यि (नुं), विरक्षायी &c., दीर्घकालस्थायी &c., संस्थः -स्था -स्थं, अविरतः -ता -तं, अमिः -ता -तं, अतिदीर्घः -धा -धं.—(Patient) सहिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, सहनशीलः -ला -लं, तितिक्षुः -धुः -धु, सह्यः -ना -नं, धमः -ना -नं, सहः -हा -हं.

ENDWISE, *adv.* अयो, अयतम्, अथर्वं, अयम् उपपाय or अवलम्ब्य.

ENEMY, *s.* शत्रुः *m.*, रिपुः *m.*, अरिः *m.*, अरातिः *m.*, विपक्षः, वैरी *m.* (नुं), आमयः, प्रतिपक्षः, अपकारी *m.* (नुं), अपकर्त्ता *m.* (नुं), द्वेषी *m.* (नुं), द्वेषा *m.* (नुं), द्वेषणः, द्विषन् *m.* (नुं), द्विद् *m.* (प्), विद्विद्, विद्वेषी *m.*

(नुं), अहितः, विरोधी *m.* (नुं), प्रतिरोधी *m.* -रोधकः, सपतः, दुर्द्वेद् *m.*, अभिघाती *m.* (नुं), प्रत्यवस्थाता *m.* (नुं), परः, पारव्यः, परिपन्थी *m.* (नुं) -न्थकः, प्रत्ययी *m.* (नुं), शात्रव्यः, प्रतिपन्थः, विजिगीषुः *m.*; 'enemy in the rear,' पार्श्वीग्राहः; 'having no enemies,'

अभूतशत्रुः -त्रुः -त्रुः.

ENERGETIC, *a.* उत्साही -हिनी -हि (नुं), उद्योगी -गिनी -गि (नुं), व्यवसायी -यिनी -यि (नुं), उद्यमी -मिनी -मि (नुं), उत्साहयुक्तः -क्ता -क्तं, सोत्साहः -हा -हं, सोद्योगः -गा -गं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, तेजोवान् -वती -वत् (नुं), तेजस्वी -स्विनी -स्वि (नुं), कृतप्रयत्नः -न्ता -न्तं, प्रयत्नवान् -वती -वत् (नुं), सयलः -न्ता -न्तं, कर्म्मोद्युक्तः -क्ता -क्तं, तीक्ष्णकर्म्मो -म्मा -म्मै (नुं), कर्म्मशीलः -ला -लं, कर्म्मो -र्म्मिणी -र्म्मि (नुं), शक्तिमान् -मती -मत् (नुं), शक्तिरूपः -पा -पं, अनलसः -सा -सं, अतन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, अतन्द्रितः -ता -तं, आलस्यशून्यः -न्या -न्यं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, धैर्यवान् -वती -वत् (नुं).
ENERGETICALLY, *adv.* सोत्साहं, सोद्योगं, व्यवसायं, उद्यमेन, सयलं, शक्त्या, प्रयत्नतः, सवीर्यं, ससत्त्वं, पौरुषेण.

ENERGY, *s.* (Power) तेजः *n.* (स्), वीर्यं, शक्तिः *f.*, सत्त्वं, प्रभावः, पौरुषं.—(Activity) उद्योगः, व्यवसायः, उद्यमः, उत्साहः, सत्सोत्साहः, कर्म्मोद्योगः, सयलता, प्रवृत्तिः *f.* The divine energies or mothers of the gods are ब्राह्मी, महेश्वरी, ऐन्द्री, वाराही, वैष्णवी, कौमारी, कौबेरी, चामुण्डा.

To ENERVATE, *v. a.* दुर्बलीकृ, शिथिलीकृ, तेजः or शक्तिं or वीर्यं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), क्षोब् in caus. (क्षोबयति -यितुं), क्षीणीकृ, क्षीणं -णं -यं कृ, क्षीणीकृ.

ENERVATED, *p. p.* दृढतेनाः -जाः -जः (स्), क्षीणवीर्यः -र्या -र्यं, शिथिलशक्तिः -क्तिः -क्ति.

ENERVATION, *s.* दुर्बलीकरणं, शिथिलीकरणं, तेजोहरणं, तेजोहानिः *f.*, वीर्यक्षयः, शक्तिहानिः *f.*, क्षीणभावः, क्षीणत्वं, प्रमोला.

To ENFEEBLE, *v. a.* दुर्बलीकृ, क्षययलीकृ, तेजः or सत्त्वं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).

ENFEEBLED, *p. p.* क्षीणशक्तिः -क्तिः -क्ति, शिथिलवल्गः -ला -लं, दृढतेनाः -जाः -जः (स्), क्षीणसत्त्वं -ल्भा -ल्भं, गतवीर्यः -र्या -र्यं, सामर्थ्यहीनः -ना -नं, दुर्बलः -ला -लं; 'by age,' जरितः -ता -तं, जरातुरः -रा -रं.

To ENFORCE, *v. a.* (Give strength to) दृढीकृ, स्थिरीकृ, द्रढ (nom. द्रढयति -यितुं), संस्तम्भ् (c. 5. -स्तम्भोति -स्तम्भितुं), c. 10. -स्तम्भयति -यितुं), सवलं -लां -लं कृ, तेजः or शक्तिं दा.—(Put in act by force) चलेन or चलात्कारेण कृ in caus. (कारयति -यितुं) or प्रवृत्तं in caus. (-वर्त्तयति -यितुं) or प्रणी (c. 1. -णयति -येतुं) or निर्वहं in caus. (-वाहयति -यितुं) or निष्पद् in caus. (-पादयति -यितुं). The causal form of a verb may express the sense of enforce; as, 'to enforce payment,' दा in caus. (दापयति -यितुं).

ENFORCED, *p. p.* चलेन प्रवर्त्तितः -ता -तं or निष्पादितः -ता -तं or प्रणीतः -ता -तं, दृढीकृतः -ता -तं, स्थिरीकृतः -ता -तं, संस्तम्भः -म्भा -म्भं; 'payment must be enforced,' दायः (i. e. he must be made to pay).

ENFORCEMENT, *s.* (Putting in act by force) चलात्कारः, चलेन प्रवर्त्तनं or प्रणयनं or निष्पादनं.—(Corroboration) दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संस्तम्भः, दृढप्रमाणं.—(Urgent evidence) दृढप्रमाणं, गुरुप्रमाणं.

To ENFRANCHISE, *v. a.* (Free from slavery or confinement) दास्यात् or बन्धनाद् मुच्यं (c. 6. मुच्यति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं) or विमुच्यं or मोक्षं (c. 10. मोक्षयति -यितुं) or विसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं).—(Admit to the privileges of citizens) स्वाधीनीकृ, स्वतन्त्रीकृ, स्ववशीकृ, पौरजनानाम् अधिकारान् दा or प्रदा.

ENFRANCHISEMENT, *s.* (Liberation from slavery or custody) दास्यनोक्तः, चन्दनगोष्ठः, दासभाषाद् विमोक्षः or विमुक्तिः *f.*—(Admission to the privileges of citizen, &c.) धीरमनाधिकारदानं, स्वाधीनोत्तरणं.

To ENGAGE, *v. a.* (Occupy, employ) व्याप्त in caus. (-पारयति -यितुं), प्रयुक्त in caus. (-योजयति -यितुं), प्रयुक्त in caus. (-योजयति -यितुं): 'be occupied in,' व्याप्त in pass. (-प्रियते) with loc. c., यत् (c. 1. यस्मिन् -यितुं), प्रयुक्त with loc. c., आम्ना (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं) with acc. c., सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), निरतः -ता -तं भू.—(Appoint to any business) नियुक्त, पिनियुक्त, जपिकृ, मद्र, वृ (c. 10. वरयति -यितुं).—(Bind by contract) नियमपत्रेण or नियमेन बन्ध् (c. 9. चम्राति, पन्थु), प्रतिज्ञापत्रेण बन्ध्.—(Encounter, attack) युद्धं कृ, सङ्ग्रामं कृ, समापातं कृ, संयुष् (c. 4. -युज्यते -योद्धुं), छात्रन् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).—(Win, draw) चाराप् (c. 10. -रापयति -यितुं), चतुरस्त्रं (c. 10. -रस्त्रयति -यितुं), चाकृप् (c. 1. -कर्पति -क्रुष्टुं), चतुनी (c. 1. -नयति -नेष्टुं).—(Pledge, pawn) पण् (c. 1. पण्यते -यितुं), धापीकृ.

To ENGAGE, *v. n.* (In battle) संयुष् (c. 1. -युज्यते -योद्धुं), युद्धारम्भं कृ, रणभियोगं कृ.—(Undertake) चारम् (c. 1. -रभते -रभ्यु), उपक्रम् (c. 1. -क्रमते -मितुं), व्यवसो (c. 4. -व्यसति -सातुं).—(Promise, make a contract) प्रतिज्ञा (c. 9. -ज्ञानीते -ज्ञातुं), सम्यतिज्ञा, नियमं कृ, समयाकृ, पणं कृ, चक्रोक्तं, पण् (c. 1. पण्यते -यितुं), उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं); 'make a contract of marriage, विवाहप्रतिज्ञां कृ, विवाहसन्धयं कृ, वाग्दानं कृ, वाग्निश्चयं कृ; 'better die than engage in such an act as this,' वरं मरणं न च ईदृशे कर्मणि प्रवृत्तिः.

ENGAGED, *p. p.* (Occupied in) व्याप्तः -ता -तं, निरतः -ता -तं, रतः -ता -तं, प्रयुक्तः -ता -तं, परः -रा -रं, निष्ठः -ष्टा -ष्टं, निष्ठितः -ता -तं, आस्थितः -ता -तं, अवस्थितः -ता -तं, वृत्तः -त्ता -तं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, निवेशितः -ता -तं; 'engaged in business,' कर्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, कर्मोद्युक्तः -त्ता -तं, कार्ययान् -यती -यत् (नृ), क्रियायान् &c., कर्मिनी -न्मित्री -न्मि (नृ), व्यापारी -रिणी -रि (नृ), व्यवसायी -यिनी -यि (नृ), कर्मसूयतः -ता -तं; 'being engaged in,' प्रवर्तमानः -ना -नं; 'engaged in devotion,' योगारूढः -ढा -ढं; 'engaged in reading,' अध्ययनरतः -ता -तं, अध्ययनाभिरुक्तः -स्ता -स्तं; 'engaged in meditation,' ध्यानपरः -रा -रं, ध्यानतत्परः -रा -रं; 'engaged in one's own duties,' स्वधर्मे निरतः -ता -तं; 'engaged in a quarrel,' कलहायितः -ता -तं.—(By contract, promised) प्रतिज्ञातः -ता -तं, संविदितः -ता -तं, उपगतः -ता -तं, अभ्युपगतः -ता -तं, अभ्युपेतः -ता -तं, अङ्गीकृतः -ता -तं, प्रप्तः -प्ता -तं, कृतसङ्केतः -ता -तं, कृतसमयः -या -यं, कृतसन्धयः -न्धा -न्धं.—(Engaged to be married) प्रतिज्ञाविवाहितः -ता, वाग्दत्तः -त्ता, प्रप्तः -प्ता.

ENGAGEMENT, *s.* (Occupation) व्यापारः, कार्यं, कर्म *n.* (नृ), प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्तनं, वृत्तिः *f.*, व्यवसायः, व्यवहारः.—(Agreement, contract) प्रतिज्ञा -ज्ञानं, सङ्केतः, संविद् *f.*, समयः, नियमः, संस्कारः, प्रपणनः, अभ्युपगमः, अभ्युपयः, पणः, परिपणनं, व्यवस्था, प्रवृत्तिः *f.*, समाधिः *m.*; 'to make an engagement,' समयं कृ, समयाकृ. See To ENGAGE, *v. n.* 'To keep an engagement,' प्रतिज्ञातं पाल् (c. 10. पालयति -यितुं); 'to break an engagement,' समयं भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेष्टुं), समयभेदं कृ, विसंवादं कृ; 'one who has fulfilled his engagement,' कृतप्रतिज्ञः.—(Marriage-contract) वाग्निश्चयः, विवाहप्रतिज्ञा.—(Battle) युद्धं, रणभियोगः, समापातः, सङ्ग्रामः, 229

सम्बन्धः.—(Obligation) अवश्यकर्तव्यं.

ENGAGING, *n.* (Attractive, pleasing) मनोहरः -रा -रं, हृदयग्राही -हृषी -हृ (नृ), हृदयकषी -क्षी -क्षि (नृ), मित्रयुः -यु -यु, मित्रवत्कलः -ला -लं, अनुरक्तकः -का -कं, हृदयद्रुमः -मा -मं, अनुरागजनकः -का -कं.

ENGAGINGLY, *adv.* मनोहरं, सप्रणयं, यथा हृदयम् आकृष्यते तथा.

To ENGENDER, *v. a.* (Beget) जन् in caus. (जनयति -यितुं), सज्जन्, पिचन्, प्रसू (c. 2. -सूते, c. 4. -सूयते -सोष्टुं).—(Produce) उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन् in caus.

ENGENDERED, *p. p.* जातः -ता -तं, जनितः -ता -तं, उपजातः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, प्रसूतः -ता -तं, प्रकृतः -कृ -कं, उद्भवः -वा -वं, in comp.

ENGINE, *s.* यन्त्रं, उपकरणं, साधनं, विलासः; 'military engine,' युद्धयन्त्रं, युद्धास्त्रं; 'fire-engine,' जग्ननिर्वापणयन्त्रं.

ENGINEER, *s.* यन्त्रकारः -रकः, यन्त्रनिर्माणाशिक्षाविद्, यन्त्रविद्, कलाज्ञः.

ENGINEERING, *s.* यन्त्रकारस्य व्यापारः or कर्म *n.* (नृ).

To ENGIRD, *v. a.* परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -यितुं), मण्डल (nom. मण्डल-यति -यितुं).

ENGLAND, *s.* श्वेतद्वीपः, इङ्ग्लयन्डनामको देशः.

To ENGORGE, *v. a.* ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), निगृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं).

To ENGRAPPLE, *v. n.* पादवाहवि or हस्ताहस्ति युष् (c. 4. युज्यते, योद्धुं).

To ENGRASP, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), वृ (c. 1. धरति, धर्तुं).

To ENGRAVE, *v. a.* तक्ष् (c. 1. तक्षति -क्षितुं, c. 5. तक्षणीति), त्वक्ष् (c. 1. त्वक्षति -क्षितुं), रेखादिना खलङ्क or उपख् or मुद्राकृ or मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं).

ENGRAVED, *p. p.* तष्टः -ष्टा -ष्टं, रेखादिना मुद्रितः -ता -तं or मुद्राकृतः -ता -तं.

ENGRAVER, *s.* तक्षकः, तक्ष *m.* (वृ), त्वक्ष *m.* (वृ), मुद्राकर्तृ.

ENGRAVING, *s.* तक्षयं, तक्षयकर्म *n.* (नृ).—(A print) मुद्रा.

To ENGROSS, *v. a.* (Thicken) स्थूलोक्तं, पनीकृ, सान्द्रोक्तं, निषिडीकृ.

—(Fatten) पुष् in caus. (पोषयति -यितुं), घे in caus. (व्यापयति -यितुं).—(Take the whole) सधै यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), पूष्टं यद्, समुदायं यद्; 'to engross the mind,' चिह्नैकाग्र्यं कृ (c. 10. जनयति -यितुं), चिन्तम् अनन्यविषयं कृ or एकप्रवर्णं कृ.—(Purchase the whole of a commodity with a view to sell at a higher price) अधिकमूल्येन विक्रयायै सधैभागदानि पूष्टं कृ (c. 9. क्रोषाति -शीति, क्रुष्टुं), पूष्टक्रयं कृ, प्रस्था (c. 2. -स्थाति -तुं).—(Copy in a large distinct hand) सुस्पष्टाक्षरं or स्पष्टरूपेण लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), सुस्पष्टाक्षराणि लिखित्वा उचू (c. 1. -नरति -रितुं -रीतुं).

ENGROSSED, *p. p.* (Absorbed) निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, आविष्टः -ष्टा -ष्टं, निमग्नः -ग्ना -ग्नं, आसक्तचेताः -ताः -ता (स्), अनन्य-विषयः -या -यं, एकप्रवर्णः -खा -खं, एकाग्रः -या -यं, परायणः -या -यं; 'by fear,' भयैकप्रवर्णः -खा -खं.—(Forested) पूष्टं गृहीतः -ता -तं or क्रीतः -ता -तं.

ENGROSSER, *s.* (Forestaller) पूष्टक्रेता *m.* (नृ), सधैभासक्रेता, पूष्टयाहकः, प्रस्थाता *m.* (नृ).—(Copier) सुस्पष्टरूपेण लेखकः, सुस्पष्टलिपिकारः.

To ENGULPH, *v. a.* जलावर्ते or जलगुप्ते निधिप् (c. 6. -धिपति -धेष्टुं), अवधूयेन ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), उपग्रस्.

To ENHANCE, *v. a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), उपचिप् (c. 5. -चिनोति -चेष्टुं), अधिकीकृ, अधिकं -क्षां -कं कृ, गर (nom. गर्यति -यितुं), प्रचुरीकृ; 'is enhanced,' उपचयीयते.

ENHANCED, *p. p.* वर्धितः -ता -तं, अधिकीकृतः -ता -तं, उपचिप्तः -ता -तं.

ENHANCEMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, उपचयः, विवर्धनं, वृत्तिः *f.*, अभ्युदयः.

ENIGMA, *s.* गूढं, गूढवाक्यं, गूढप्रश्नः, प्रवृद्धिः *f.* -द्विका, प्रहेलिका, प्रसङ्गती, 3 N

छेयः, छेयोक्तिः *f.*
ENIGMATICAL, *a.* गूढः -डा -दं, गूढार्थः -धा -धं, निगूढार्थः -धा -धं, सन्दि-
 ग्भायः -धा -धं, सस्पष्टार्थः -धा -धं, द्वायः -धा -धं, दुर्ज्ञेयः -धा -धं, योधा-
 गम्यः -स्या -स्यं, सव्याख्येयः -या -यं, व्याख्यागम्यः -स्या -स्यं, यज्ञः -ज्ञा -ज्ञं
ENIGMATICALLY, *adv.* गूढं, सगूढार्थं, निगूढार्थतः, सस्पष्टं, सव्याख्यं, यज्ञोक्त्या.
TO ENJOIN, *v. a.* आदिशु (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निर्दिशु, प्रदिशु, विनिर्दिशु,
 समादिशु, सन्दिशु, आदिशु, उपदिशु; आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं),
 समाज्ञा, निमुञ् (c. 7. -मुनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योनयति -यितुं), विनिमुञ्,
 सविमुञ्, युद् (c. 10. -योधयति -यितुं), प्रयुद्, सयुद्, ज्ञास् (c. 2. ज्ञास्ति,
 ज्ञासितं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).
ENJOINED, *p. p.* आदिष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रचोदितः
 -ता -तं, सचोदितः -ता -तं, विहितः -ता -तं : 'by the vedas,' वेदवि-
 हितः -ता -तं.
TO ENJOY, *v. a.* भुञ् (c. 7. भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्तुं), ऋभुञ्, अनुभुञ्, परिभुञ्,
 अधिभुञ्; अश् (c. 5. अश्नुते, c. 9. अश्नाति, अश्नितुं), समश्, उपाश्;
 अनुभू (c. 1. -भवति -यितुं), आस्वद् or आस्ताद् (c. 1. -स्वदति or
 -स्वादति -दितुं), पुप् (c. 4. पुष्यति, पोष्टुं) with acc. c.—(Delight
 in) रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), अभिरम्, नन्द (c. 1. नन्दति -न्दितुं), अभिनन्द-
 रुच् (c. 1. रोचते -रिचतुं).—(Possess with satisfaction) मुखेन or
 सन्तोषेण उपयुञ् (c. 7. -युनक्ति -युंक्ते -योक्तुं) or यु (c. 10. पारयति
 -यितुं) or पा (c. 3. धत्ते, धातुं) or सेप् (c. 1. सेवते -यितुं).
ENJOYABLE, *a.* भोग्यः -ग्या -ग्यं, उपभोग्यः -ग्या -ग्यं, सुभोग्यः -ना -नं,
 भोगवान् -वती -वत् (ङ्), रम्यः -स्या -स्यं, रमणीयः -या -यं, सुभगः -गा
 -गं, आनन्ददः -दा -दं, सुखदः -दा -दं, मनोरलः -मा -मं, कमनीयः -या -यं,
 आस्वादनीयः -या -यं.
ENJOYABLY, *adv.* सभोगं, सोपभोगं, रमणीयं, सुभगं, जोयं.
ENJOYED, *p. p.* भुङ्क्तः -क्ता -क्तं, उपभुङ्क्तः -क्ता -क्तं, कृतोपभोगः -गा -गं,
 अनुभूतः -ता -तं, अश्नितः -ता -तं, आस्वादितः -ता -तं.
ENJOYMENT, *s.* (Fruition) भोगः, भुक्तिः *f.*, उपभोगः, परिभोगः, अनुभवः,
 आस्वादः -दनं, फलभोगः, सुखास्वादः, निवेशः.—(Pleasure) मुखं,
 सीत्सं, रतिः *f.*, रतं, आनन्दः, हर्षः, आह्लादः, आमोदः, प्रमोदः, सन्तोषः, मदः.
TO ENKINDLE, *v. a.* उद्दीप् in caus. (-दीपयति -यितुं), वक्षप् in caus.
 (-तापयति -यितुं), उन्नित् in caus. (-तेजयति -यितुं), समित् (c. 7.
 -इन्दे -न्धितुं), प्रखल् in caus. (-ञ्चलयति -यितुं), संञ्चल्, सन्धुय्
 (c. 10. -पुण्ययति -यितुं).
ENKINDLED, *p. p.* उद्दीप्तः -ता -तं, समित्तः -ता -तं, उन्नेतः -ता -तं,
 उक्षापितः -ता -तं, सन्नतः -ता -तं, ज्वलितः -ता -तं, सन्धुधितः -ता -तं.
TO ENLARGE, *v. a.* (Extend, make large) विस्तृ in caus. (-स्तार-
 यति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), प्रप् (c. 10. प्रपयति -यितुं),
 विशालीकृ, विपुलीकृ, प्रचुरीकृ, प्रचु in caus. (-स्तारयति -यितुं).—
 (Augment) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्; रष् in caus.
 (रथयति -यितुं), आये in caus. (-प्रापयति -यितुं), समाये, स्फप् in
 caus. (स्फुरयति -यितुं), स्फोतीकृ, वृद्धिं नी (c. 1. नयति, नेतुं), वृद्
 (c. 10. वृहयति -यितुं), उपवृद्.
TO ENLARGE, *v. n.* (Grow large) वृष् (c. 1. वर्धते -रिचतुं), अभिवृष्,
 विवृष्, प्रवृष्; विशालीभू, विपुलीभू, प्रचुरीभू, ये (c. 1. प्रापते, प्रातुं),
 उपरिप् in pass. (-चरियते), स्फप् (c. 1. स्फुरते -यितुं), आस्फप्,
 वितन् in pass. (-तन्यते), विस्तृ in pass. (-स्तारियते), वृद्धिम् इ (c. 2.
 इति -तुं), प्रहृ (c. 1. -रोहति -रोहं).—(Describe at large) वर्य
 (c. 10. वर्ययति -यितुं), उपवर्य, संवर्य, सुविस्तरेण वद् (c. 1. वदति
 -दितुं), वारिवस्तरेण or वाक्प्रपञ्चेन व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), प्रपञ्

(c. 10. -पञ्चयति -यितुं), अनुक्तिः *f.*
ENLARGED, *p. p.* प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, प्रथितः -ता -तं, उपविताः -ता -तं, यथितः
 -ता -तं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, ज्ञानः -ना -नं, स्फोतः -ता -तं, स्फुतः -ता -तं,
 आप्यापितः -ता -तं, वृद्धितः -ता -तं.
ENLARGEMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, प्रवृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, स्फातिः *f.*, स्फोतिः *f.*,
 विस्तारः, आप्यायनं, वृद्धयं, विपुलता, विशालता, स्फाटः, प्रपञ्चः, चातुत्यं.
ENLARGER, *s.* वृद्धिकरः, स्फोटिकरः, विस्तारकः, संवर्यकः.
TO ENLIGHTEN, *v. a.* विकृष् in caus. (-काशयति -यितुं), प्रकाशु, द्युम्
 in caus. (द्योतयति -यितुं), प्रद्युम्, उद्युम्, दीप्, in caus. (दीपयति
 -यितुं), विदीप्, उद्दीप्; विरान् in caus. (-रानयति -यितुं), भास् in
 caus. (भासयति -यितुं), प्रभास्, उद्भास्, भान् in caus. (भानयति
 -यितुं), विमल (nom. विमलयति -यितुं).—(Instruct) उपदिशु (c. 6.
 -दिशति -देष्टुं).
ENLIGHTENED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, प्रद्योतितः -ता -तं, उद्योतितः -ता
 -तं, दीपितः -ता -तं, सुप्रभातः -ता -तं.—(Instructed) गृहीतार्थः -धा
 -धं, प्राप्नुवितः -वितः -वित्, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं.
TO ENLIST, *v. a.* (Enter names on a list) नामावलम्बये or नामपरि-
 संस्थापये नामानि समारुह् in caus. (-रोपयति -यितुं) or सारुह् or
 अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or लिख्.—(Enlist soldiers)
 सैन्यमध्ये समारुह् in caus. or सैन्यनामावलम्बये सारुह् or अभिलिख्,
 युद्धकर्मणि प्याप् in caus. (-पारयति -यितुं) or प्रवृत् in caus.
 (-पर्ययति -यितुं), सल्लाधि ग्रह् in caus. (ग्राहयति -यितुं).—(Gain
 over to one's own party) स्वपक्षीकृ, चालपक्षीकृ, चालसात्.
ENLISTED, *p. p.* सैन्यनामावलम्बये समारोपितः -ता -तं, अभिलिखितः -ता -तं.
ENLISTING, *s.* सैन्यनामावलम्बये समारोपणं or सारोपणं or नामाभिलेखनं,
 युद्धे प्रवर्त्तनं.
TO ENLIVEN, *v. a.* आश्रप् in caus. (-आसयति -यितुं), सनाश्रप्, विश्रप्,
 उन्नित् in caus. (-तेजयति -यितुं), तेजः कृ or दत्.—(Make cheer-
 ful) हृप् in caus. (हर्षयति -यितुं), हृद् in caus. (हृदयति -यितुं),
 आह्लाद्, उन्नत् in caus. (-लासयति -यितुं).
ENMITY, *s.* वैरं, वैरिता, शत्रुता, रिपुता, अरिता, शात्रवे, विपक्षता, द्वेषः
 -पणं, विद्वेषः, विरोधः, वैरभावः, प्रतिद्वन्द्वं, प्रतिपक्षता, विद्विष्टता,
 अम्रीतिः *f.*, परता.
TO ENNOBLE, *v. a.* (Raise to nobility) कुलीनपदे नियुञ् (c. 7. -युंक्ते
 -योक्तुं) or प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं).—(Dignify) शुभ् in
 caus. (शोभयति -यितुं), सम्मन् in caus. (-मानयति -यितुं), उन्नयं कृ,
 उन्नतिं कृ, यशः कृ.
ENNOBLEMENT, *s.* प्रतिपत्तिः *f.*, उत्कर्षः, पदवृद्धिः *f.*, कुलीनता, पदसम्पत्तिः *f.*
ENNOI, *s.* ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिकः *f.*, ज्ञानिः *f.*, विपादः, विपक्षता, विमर्हः.
ENORMITY, *s.* (Atrocious crime) अतिपातकं, अतिपापं, महापातकं,
 महापापं, अयोरपातकं.—(Atrociousness) अतिदुष्टता, अयोरता, चोरता.
ENORMOUS, *a.* (Beyond measure, exceeding) अतिमात्रः -ता -तं,
 अरतः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं.—(Very large) अतिमहान्
 -हती -हत् (ङ्). सुमहान् &c., अतिवृहन् -हती -हत् (ङ्).—(In body)
 अतिकायः -मा -यं, बृहत्कायः -या -यं, बृहत्चरोर -रा -रं, भोगविपक्षः -हा -हं.
ENORMOUSLY, *adv.* अरतं, अतिमात्रं, अतिशयेन, सुमहन्, अतिमहन्.
ENOUGH, *adv.* अलं, यथेष्टं, इत्थलं, पर्याप्तं, प्रचुरं, प्रचुरतरं, उपयुक्तं,
 कृतं, यथावत्; 'quite enough,' अलन्तरं; 'enough of this,'
 अलम् अनेन; 'enough of ceremony,' कृतम् आदरेण; 'to be
 enough for,' कृप् (c. 1. कस्त्यते -स्त्यतुं).
ENOUGH, *a.* यथेष्टः -ष्टा -ष्टं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उचितः -ता -तं, समर्थः -धा

-दं, पर्याप्तः-ता-मं, प्रचुट-रा-रं-रत्त-रा-रं, सम्पूर्यः-शो-नी, बहुलः-ला-लं; 'just food enough to satisfy hunger,' तृप्तिनाचोक्तम् चक्षुः 'food enough for a year,' संवत्सरनिर्वाहसमर्थम् चक्षुः.
 ENOUGH, *s.* दयेष्टव्यं, पर्याप्तः *f.* प्राचुर्यं, उपयुक्तं, पातुल्यं, निर्वाहः; 'having enough for subsistence,' चलेन्नीयकः-ता-लं.
 ENQUIRE, ENQUIRY. See INQUIRE, &c.
 To ENRAGE, *v. a.* क्रुप in caus. (क्रोषयति-यितुं), प्रक्रुप, संक्रुप; क्रुप in caus. (क्रोषयति-यितुं), रुप in caus. (रोषयति-यितुं), क्रोष or दोषं नञ् (c. 10. जनयति-यितुं).
 To be ENRAGED, *v. n.* क्रुप (c. 4. क्रुपयति, क्रोषं, मंक्रुप, अभिमंक्रुप; क्रुप (c. 4. क्रुपयति, क्रोषयितुं), प्रक्रुप, सक्रुप; रुप (c. 4. रुपयति, रोषयितुं), with dat. c.
 ENRAGED, *p. p.* क्रुद्धः-डा-दं, रुपितः-ता-तं, प्रक्रोषितः-ता-तं, प्रवुषितः-ता-तं, मंक्रुद्धः-डा-दं, क्रोषाकुलः-ला-लं, रुपितः-ता-तं, रुष्टः-डा-दं, संरुष्टः-आ-अं, उपजातक्रोषः-पा-पं, जातारुषः-धा-धं, आगतनरुष्टः-नु-नु, जातरोषः-मा-मं, इद्धमरुष्टः-नु-नु, उपमान्यतः-ता-तं.
 To ENRAPTURE, ENRAPH, *v. a.* परमहर्षेण मुह in caus. (मोहयति-यितुं) or नमुह, अतिशयेन प्रहृष्ट in caus. (हर्षयति-यितुं) or परितृप्त; 'to be enraptured,' चतनं हृष्ट (c. 4. हृषयति, हर्षयितुं), पुलकितः-ता-तां चम्, परमहर्षेण मुह (c. 4. मुहयति, मोहयितुं).
 ENRAPTURED, *p. p.* हर्षमोहितः-ता-तं, सम्मोहितः-ता-तं, प्रहर्षितः-ता-तं, सम्प्रहृष्टः-डा-दं, पुलकितः-ता-तं, रोमाञ्चितः-ता-तं, परमानन्दितः-ता-तं, विम्वितः-ता-तं, हर्षीमन्तः-सा-सं.
 ENRAVISHMENT, *s.* परमहर्षो मोहः, सम्मोहः, प्रहर्षः, हर्षावेशः, परमानन्दः, चतनान्नादादः, विस्मयः, उन्मदः.
 To ENRICH, *v. a.* (Make rich) सपनं-नां-नं कृ, आद्यं-द्यां-द्यं कृ, नमृदीकृ, वृष्ट in caus. (वर्षयति-यितुं), धनं or सधं वृष्ट.—(Make fertile) घाप्ते in caus. (घ्रापयति-यितुं), स्फाप् in caus. (स्फ्रापयति-यितुं), स्फोतीकृ, सफल (nom. सफलयति-यितुं).—(Adorn) शुभ् in caus. (शोभयति-यितुं), उपशुभ्.
 ENRICHED, *p. p.* संवर्धितः-ता-तं, आष्यायितः-ता-तं, स्फोतीकृतः-ता-तं.
 ENRICHING, *a.* सधंकर-री-रं, सधंजनकः-क्ता-कं, शोभकृत् *m. f. n.*
 To ENROLL, *v. a.* नामावलिपत्रे or नामपरिसंख्यापत्रे नामानि समाहृ in caus. (रोपयति-यितुं) or आहृ or अभिलिख् (c. 6. लिखति-लेखितुं) or लिप्.
 ENROLLED, *p. p.* नामावलिपत्रे समारोपितः-ता-तं or अभिलिखितः-ता-तं, अभिलिखितनामा-भा-म (नृ), आरोपितनामा-भा-म (नृ).
 ENROLLER, *s.* नामलेखकः, नामाभिलेखकः, नामसमारोपकः, नामारोपकः.
 ENROLMENT, *s.* नामाभिलेखनं, नामसमारोपणं, नामारोपणं, नामलिखनं, नामलेखनं.
 ENS, *s.* (Being) भूतं, अधिभूतं, संज्ञं, भावः, सत्ता, सम्भवः.
 ENSAMPLE, *s.* See EXAMPLE.
 To ENSANGUINE, *v. a.* रक्तेन or शोणितेन लिप् (c. 6. लिम्पयति, लेहं), रक्ताक्तं-क्तं-क्तं कृ.
 To ENSCONCE, *v. a.* छद् (c. 10. छादयति-यितुं), संछद्, प्रछद्, रक्ष् (c. 1. रक्षति-रक्षितुं), गुप् (c. 1. गोपायति, गोहं), अभिगुप्, गुह् (c. 1. गूहति-हृत्); 'ensconce one's self,' आश्रि (c. 1. अश्रयति-यितुं), समाश्रि, संश्रि, आत्मानं गुप् or गुह्.
 ENSCONCED, *p. p.* समाश्रितः-ता-तं, गुप्तः-ता-तं, प्रच्छेदे स्थापितः-ता-तं.
 To ENSLAVE, *v. a.* दह in caus. (दाहयति-यितुं), धारम् च् in caus. (अर्षयति-यितुं).

To ENSHIELD, *v. a.* आच्छद् (-छादयति-यितुं), गुप् (c. 1. गोपायति, गोहं).
 To ENURINE, *v. a.* पयित्रद्वयं सुगहनापारे or सुगहनभादे or सुप्रतिष्ठितगहने निविश् in caus. (वेशयति-यितुं) or रक्ष् (c. 1. रक्षति-रक्षितुं).
 ENSHINED, *p. p.* सुप्रतिष्ठितभादे or सुगहनापारे रक्षितः-ता-तं.
 ENSIFORM, *a.* सस्याकार-रा-रं, खट्वाकृतिः-ति-ति, खट्वाकार-रा-रं.
 ENSIGN, *s.* (Banner) पताका, ध्वजः, ध्वजपटः, केतनं, केतुः *m.*, चैत्यली, केतुपसनः, जयन्तः, कदली-लिका, उच्छूलः.—(Badge) चिह्नं, लिङ्गं, ध्वजः, पञ्चनं, लघयं.—(Officer). See the next word.
 ENSIGN-BEARER, *s.* ध्वनी *m.* (नृ), ध्वनयान् *m.* (नृ), पताकी *m.* (नृ), चैत्यनिका, ध्वजधारी *m.* (नृ), पताकाधारी *m.* (नृ), पताकावाहकः.
 To ENSLAVE, *v. a.* दासीकृ, यश्रीकृ, करदीकृ, दास (nom. दासयति-यितुं), दास्ये or दास्ये निषुम् (c. 7. युनक्ति-योहं), दास्यं गम् in caus. (गमयति-यितुं).
 ENSLAVED, *p. p.* दासीकृतः-ता-तं, दास्यं गमितः-ता-तं, दास्यगतः-ता-तं.
 ENSLAVEMENT, *s.* दास्यं, दासत्व, दासभाषः, परोष्यत्वं, चन्धनं.
 To ENSNARE, *v. a.* See INSURE.
 To ENSUE, *v. n.* अनुवृत् (c. 1. वर्तते-वर्तितुं), प्रवृत्, अनुवृत् (c. 1. सरति-सर्तुं), उत्पद् in pass. (-पद्यते), जन् in pass. (जायते), अन्वि (c. 2. अन्वेति-नुं *rt.* इ), अनुया (c. 2. याति-नुं), उपस्था (c. 1. तिष्ठति-स्थातुं), अनुधा, पश्चाद् आगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), सम्भू, प्रभू, उद्भू.
 ENSUED, *p. p.* उत्पन्नः-जा-जं, प्रवृत्तः-जा-जं, वृत्तः-जा-जं, जातः-ता-तं.
 ENSUING, *a.* आगामी-मिनी-मि (नृ), भावी-विनी-मि (नृ), उत्तरका. लीनः-ना-नं, अनुपसृती-सिनी-सि (नृ), आनागतः-ता-तं; 'in the ensuing year,' आगामियस्तरे.
 To ENSURE, *v. a.* See INSURE.
 ENTABLATURE, ENTABLEMENT, *s.* गृहस्य यो भागः सभास्येवलसते.
 ENTAIL, *s.* (An estate inherited lineally) क्रमागतत्वरिक्तं, क्रमायातरिक्तं.—(Rule of descent) क्रमागमविधिः *m.*, अन्ययागमविधिः *m.*, पदान्, निपुक्ता.
 To ENTAIL, *v. a.* (An estate) रिक्तं or स्थावरधनादि विशेषक्रमागमानुसारेण दायादिभ्यः प्रदा (c. 3. ददाति-दातुं), रिक्ताधिकारित्वं विशेषक्रमागमानुसारम् स्थिरीकृ or चन्प् (c. 9. चम्राति, चन्प्).—(Bring on) आचह् (c. 1. अहति-योहं) or उत्पद् in caus. (पादयति-यितुं) or जन् in caus. (जनयति-यितुं).
 To ENTANGLE, *v. a.* संघ्रिप् in caus. (घ्रेषयति-यितुं), आघ्रिप्, परिघ्रिप्, घ्रिष्टीकृ, संलग्नीकृ, ग्रन्प् (c. 1. ग्रन्थयति-ग्रन्थितुं), ग्रन्थिलीकृ, सङ्कुलीकृ, आकुलीकृ, आकुच् (c. 1. कुञ्चति-चिन्तुं), व्यावृत् in caus. (वर्षयति-यितुं), सङ्कोलीकृ, सचन्प् (c. 9. चम्राति-चन्प्), सम्मिष् (c. 10. मिश्रयति-यितुं); 'to be entangled, as the hair,' नद् or नद् (c. 1. जटति, नटति-टितुं); 'to disentangle,' उद्गन्प्, समुद्गन्प्.
 ENTANGLED, *p. p.* (Caught) घ्रिष्टः-डा-दं, आघ्रिष्टः-डा-दं, संघ्रिष्टः-डा-दं, परिघ्रिष्टः-डा-दं, परिलग्नः-गना-गनं, संलग्नः-गना-गनं, सक्तः-क्ता-कं, सचष्टः-डा-दं.—(Confused) सङ्कोलीकृ-शो-शं. सङ्कुलः-ला-लं, ग्रन्थिलः-ला-लं.—(Twisted) आकुचितः-ता-तं; 'entangled in the teeth,' दन्तघ्रिष्टः-डा-दं, दन्तसक्तः-क्ता-कं; 'entangled in the branches,' घ्रिष्टपरिलग्नः-गना-गनं, शाखासु सक्तः-क्ता-कं; 'entangled hair,' घटा, नृदकं, नृदः; 'having entangled hair,' नटावान्-यती-यत् (नृ), जटिलः-ला-लं; 'entangled in a net,' गालपदः-डा-दं.
 ENTANGLEMENT, *s.* आघ्रिष्टता, संलग्नता, ग्रन्थिलत्वं, नटिलत्वं; सङ्कुलता, सङ्कोलीत्वं, सङ्कुलः, सङ्कोली, पतिकरः, आकुलत्वं, व्याकुलत्वं.

ENT

To ENTER, v. a. and n. विश् (c. 6. विशति, वेष्टु), प्रविश्, निविश्, जाविश्, समाविश्, चागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अभिगम्, अभ्यागम्, चनर्गम्, आया (c. 2. -याति -न्तुं), अभिया, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), -त्रि (c. 1. -यति -यितुं), आत्रि, गाह् (c. 1. गाहते -हितुं), विगाह्. —(Set down in writing) अभिलिप् (c. 6. -लिसति -लेखितुं), मुक्तके समारुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or चारुह्.—(Enter upon a business) प्रवृत् (c. 1. -यसते -व्रित्तुं), प्रवृत् (c. 1. -व्रतते -व्रित्तुं), उपवृत्.—(Enter into another's views) परवृत् चनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

ENTERED, p. p. प्रविष्टः -ष्टा -ष्टं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, जाविष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In writing) अभिलिखितः -ता -तं, आरोपितः -ता -तं, लेख्याकृतः -टा -टं, समारोपितः -ता -तं.

ENTERPRISE, s. (Undertaking) प्रवृत्तिः f., उद्योगः, उत्साहः, चारम्भः, उपक्रमः, व्यवसायः, उद्यमः, चेष्टा, चेष्टितं, कर्म n. (न्), प्रौढिः f., ग्रहः, साध्यः.—(Bold undertaking) महोत्साहः, दुर्गकर्म n. (न्), अद्भुतकर्म n., आश्चर्यकर्म n., कठिनकर्म n.

To ENTERPRISE, v. a. उपवृत् (c. 1. -व्रतते -व्रित्तुं), चारम् (c. 1. -रभते -रभ्युं), समारम्, व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), प्रवृत् (c. 1. -व्रतते -व्रित्तुं).

ENTERPRISER, s. कठिनकर्मप्रवृत्तः, दुर्गकर्मव्यवसायी m. (न्), महोत्साहः.
ENTERPRISING, a. व्यवसायी -विनी -यि (न्), व्यवसायकारी -रिणी -रि (न्), उद्योगी -गिनी -गि (न्), सोद्योगः -गा -गं, कठिनकर्मव्यवसायी &c., साहसिकः -की -कं.

To ENTERTAIN, v. a. (A guest with hospitality) अतिथिं सक्तुं or सेव् (c. 1. सेवते -वित्तुं) or पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), आतिथ्यं कृ, सत्कारं कृ; 'with choice food,' स्वाद्वैः or भोजनविशेषैः सन्तुम् in caus. (-तोषयति -यितुं) or तृप् in caus. (तृपयति -यितुं) or भुज् in caus. (भोजयति -यितुं).—(Amuse) विनुद् (c. 10. -नोदयति -यितुं), विलस् (c. 10. -लासयति -यितुं), रम् (c. 10. रमयति -यितुं).—(Hold in the mind) मनसि or मनसा धृ (c. 1. धरति, धेत्तुं) or उपलम् (c. 1. -लभते -लभ्युं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

ENTERTAINED, p. p. (Hospitably) सक्तः -ता -तं.—(Amused) विनोदितः -ता -तं.

ENTERTAINER, s. सत्कारी m. (न्), सक्तृ m., आमन्त्रयिता m. (न्), निमन्त्रणकृ.

ENTERTAINING, a. विनोदकः -की -कं, विनोदजनकः -का -कं, हास्ययुक्तः -क्ता -क्तं.
ENTERTAINMENT, s. (Amusement) विनोदः, विलासः.—(Of guests) सत्कारः, सत्कर्म n. (न्), अतिथिसत्क्रिया, अतिथिसेवा, अतिथिपूजनं, आतिथ्यं, अतिथिक्रिया, सङ्ग्रहः.—(Feast) उत्सवः, सहभोजनं, सम्भोजनं.
To ENTHRALL See INTHRALL.

To ENTHRONE, v. a. राजासने or सिंहासने उपविश् in caus. (-वेशयति -यितुं) or अय्यास् in caus. (-आसयति -यितुं), राज्ये अभिविष् (c. 6. -पिबति -पेक्षुं).

ENTHRONED, p. p. सिंहासनोपविष्टः -ष्टा -ष्टं, सिंहासनाय्यासितः -ता -तं, अय्यासीनः -ना -नं, राज्ये अभिविक्तः -क्ता -क्तं.

ENTHRONEMENT, s. सिंहासनोपवेशनं, सिंहासनाय्यासः, अभिवेकः.

ENTHUSIASM, s. (Religious) अतिशयदेवभक्तिजन्यो मादविशेषः or उन्मादः or मदः or उन्मादः, अतिश्रद्धाप्रमुक्ता उन्मात्ता, भक्तिव्यगता, श्रद्धाव्यगता, भक्तिप्रवृत्ता, निष्ठाभक्तिः f.—(Warmth, zeal) उत्साहः, उष्णता, उष्णः, अरुता, उग्ररुता, प्रवृत्ता, व्यगता, उग्रता, जीतुष्यं, तैक्ष्ण्यं, तीक्ष्णता, अत्यन्तगुणः, बुद्धिव्यगता.

ENTHUSIAST, s. (In religion) अतिशयदेवभक्तिवाद उन्मातो यनः. देवभ-

ENT

क्तिव्ययः, निष्ठाभक्तिमान् m. (न्).—(In any thing) उत्तमबुद्धिः m., व्ययबुद्धिः m., प्रमदननः, तीक्ष्णजनः.

ENTHUSIASTIC, ENTHUSIASTICAL, a. व्ययः -या -यं, उत्तमः -मा -मं, चरदः -रदा -रदं, उग्ररुदः -रदा -रदं, प्रचरदः -रदा -रदं, उष्णः -ष्णा -ष्णं, उग्रः -या -यं, अत्यन्तगुणी -गिणी -गि (न्), उत्तुङ्गः -क्ता -क्तं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीक्ष्णकर्मो -मो -र्म (न्), उत्तुङ्गः -क्ता -क्तं, उन्मादवान् -वतो -वत् (न्).

ENTHUSIASTICALLY, adv. अतिव्ययं, उत्साहेन, अत्यन्तगुणेन, सकुतूहलं.

ENTHUSIASM, s. न्यूनेकावयवः or न्यूनेकपाशो न्यायविशेषः, लुभन्यायः.

To ENTICE, v. a. आकृप् (c. 1. -कर्षति -कर्षुं), लुभ् in caus. (लोभयति -यितुं), मलुभ्, परिलुभ्, मुह् in caus. (मोहयति -यितुं), भानिन् जन् (c. 10. जनयति -यितुं), मलुभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), ललु (c. 10. लालयति -यितुं), दुष्टकर्मणि प्रवृत् in caus. (-वर्तयति -यितुं) or नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं).

ENTICED, p. p. आकृतः -ष्टा -ष्टं, प्रलोभितः -ता -तं, लालितः -ता -तं.

ENTICEMENT, s. आकर्षणं, आकृष्टिः f., प्रलोभनं, विलोभनं, मोहनं, विमोहनं, मोहः, लोभः, लालनं, लोभदर्शनं, यवनं, प्रलभः.

ENTICER, s. प्रलोभकः, आकर्षकः, विमोहो m. (न्), लालो m. (न्), लोभदर्शकः.

ENTICING, a. प्रलोभकः -का -कं, आकर्षकः -का -कं, आकर्षणी -रिणी -रि (न्), विमोहनः -ना -नी -नं, मोहो-हिनी-दि (न्), भानिानकः -का -कं.

ENTICINGLY, adv. प्रलोभनं, आकृष्ट्या, प्रलोभनेन, आकर्षकप्रकारेण.

ENTIRE, a. (Complete, whole, not defective) कृत्तः -त्ता -त्तं, सकलः -ला -लं, सद्यः -द्या -द्यं, विद्यः -द्या -द्यं, सम्पूर्णः -णी -णं, पूर्णः -णा -णं, समग्रः -या -यं, निखिलः -ला -लं, अखिलः -ला -लं, समस्तः -स्ता -स्तं, पर्याप्तः -मा -मं, अशेषः -पा -पं, निःशेषः -पा -पं, निरवशेषः -पा -पं, अन्यूनः -ना -नं, अनूनः -ना -नं, अविकलः -ला -लं, अखरदः -रदा -रदं, अभग्नः -ग्ना -ग्नं, अभिन्नः -न्ना -न्नं, अद्यतः -ता -तं, साद्यतः -ता -तं, आत्यन्तिकः -की -कं, न्यद्यः -द्या -द्यं, तिमः m. only. (Of perfect integrity) अभेद्यः -द्या -द्यं, अहाय्यः -य्या -य्यं, सरलः -ला -लं.—(An entire horse) सवृणोऽश्वः, वीनाश्वः.

ENTIRELY, adv. अशेषतः, अशेषेण, निःशेषेण, निरवशेषं, कृत्तशस्, कात्त्येन, साकत्येन, अखिलेन, निखिलेन, सर्वतः, सर्वशस्, विद्यतः, आमूलं, सम्पक्, पर्याप्तं, साद्यतं, अन्यूनं, अखरदतः; 'entirely around,' समन्ततः, अभित्तः.

ENTIRENESS, ENTIRETY, s. कात्त्यं, कात्त्यं, साकत्यं आखित्यं, साम्यं, सम्पूर्णता, समुदायः, समस्तता, समस्तिः f., अभिताता, अखरदत्वं, अन्यूनता, अविकत्यं.—(Integrity) अभेद्यता, सारत्यं, आयाहीनता.

To ENTITLE, v. a. (Give a title or name) नाम कृ or दा, उपाधिं or संज्ञां दा, नामधेयं कृ, अभिधा (c. 3. दधाति -धातुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -न्तुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), उदाह (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Give a claim) अधिकारं or अधिकारिणं or स्वतं दा; 'to be entitled,' अहं (c. 1. अहेति -ते -हितुं), अहः -हा -हं or उपपन्नः -क्ता -क्तम् अस्; 'he is entitled to honour,' मानम् अहेति; 'he is entitled to receive so much salary,' उपपुक्तेभ्यम् एतावद् वर्जनं गृह्णाति; 'knowledge entitles to respect,' विद्या मान्यत्कारणं; 'a good man is entitled to reverence,' साधुजनः पूजनीयः.

ENTITLED, p. p. (Named) प्रोक्तः -क्ता -क्तं, अभिहितः -ता -तं, स्मृतः -ता -तं, संज्ञितः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं. See CALLID. (Having a claim) अधिकारी -रिणी -रि (न्), अहः -हा -हं; 'entitled to honour,' सूनाहः -हा -हं; 'entitled to a sixth,'

पदभागभाज् *m. f. n.* (ञ्).

ENTIRE, *s.* भूतं, अधिभूतं, सत्त्वं. सत्ता, भावः, यस्तु *n.*, पक्षेन.

TO ENTOMB, *v. a.* उन्मथाने or सनार्थे रज्ज in caus. (स्थापयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निगन् (c. 1. -नयति -नितुं) or सन् in caus. (-सयति -यितुं).

ENTOMBED, *p. p.* निधातः -ता -तं, समागितिस्थातः -ता -तं, भूमिनिस्थातः -ता -तं.

ENTRAIL, ENTRAILS, *s.* जन्तं, चन्दाणि *n. pl.*, मुरीतम् *m. n.*, नाडिः -दां *f.*, यमनी, कोष्ठः.

ENTRANCE, *s.* (Act of entering) प्रवेशः -जनं, निवेशः -जनं, प्रावेशः -जनं, म्मावेशः, पेजः -जनं, वेपथं, वेदिका, प्रतिहारः. —(Door, gate) द्वारं, द्वारपालं *n.* (ञ्), मुखं, गृहमुखं, निःसरणं, प्रतीहारः, पथः; 'principal entrance,' सिंहद्वारं; 'private entrance,' प्रच्छन्नद्वारं.

ENTRANCED, *p. p.* (Put in a trance) मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छापन्नः -ता -तं. —(Enraptured) सन्नोहितः -ता -तं, मोहप्राप्तः -ता -तं, परमहर्षोहितः -ता -तं.

TO ENTRAP, *v. a.* उन्माचे or पाशे पद् in caus. (पातयति -यितुं), जाले पातयित्वा पन्थु (c. 9. चमति, चन्थु) or पृ (c. 1. परति, धृषु) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रलुभ् in caus. (-लोभयति -यितुं).

ENTRAPPED, *p. p.* उन्माचे पातितः -ता -तं, पाशचङ्कः -ङ्का -ङ्कं, जालपङ्कः -ङ्का -ङ्कं.

TO ENTREAT, *v. a.* अन्नलिं कृत्वा प्रार्थे (c. 10. -सर्पयति -ते -यितुं), मन्त्रार्थं, अभ्यर्च्य; विनयेन or कृताञ्जलिचत् प्रार्थे or याच् (c. 1. याचति -यितुं), अभिवाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्; प्रसद् (c. 10. -सादयते -ति -यितुं), विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), विनयेन स्वार्थं निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं).

ENTREATED, *p. p.* अन्नलिकर्मपूर्णे प्रार्थितः -ता -तं or अभ्यर्चितः -ता -तं, विनयेन याचितः -ता -तं, प्रयादितः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं.

ENTREATY, *s.* प्रार्थनं -ना, अभ्यर्चना, चर्चः, चर्चित्वं -ता, याचना, विनयः *f.*, मार्गणं, विनयेन निवेदनं.

ENTRY, *s.* (Passage for entrance) द्वारं, द्वारपालं *n.* (ञ्), गमनागमनपथः. —(Ingress) प्रवेशः -जनं. —(Committing to writing) अभिलिखनं, लेख्यारोपणं, पुस्तकारोपणं, समारोपणं.

TO ENUCLEATE, *v. a.* स्पष्टीकृ, व्यक्तिकृ, विशुष् in caus. (-शोधयति -यितुं), परिष्ठाप.

TO ENUMERATE, *v. a.* संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), सम्परिख्या, परिसंख्या, प्रसंख्या; परिगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), विगण्, प्रगण्, गण्; अनुपूर्वशस् or एकैकशस् or यथाक्रमं or पृथक् पृथक् ख्या, उद्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिश् निर्दिश्.

ENUMERATED, *p. p.* परिसंख्यातः -ता -तं, परिगणितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ता -तं, समुद्दिष्टः -ता -तं, एकैकशः or प्रत्येकं कथितः -ता -तं or निर्दिष्टः -ता -तं, अनुक्रान्तः -ता -तं.

ENUMERATION, *s.* परिसंख्या -ख्यानं, संख्या, गणनं -ना, परिगणना, समुद्देशः, एकैकशो निर्देशः.

TO ENUNCIATE, *v. a.* उच्चार् in caus. (-चारयति -यितुं), उदीर् (c. 10. -इयति -यितुं), समुदीर्, उदाह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), कृत् (c. 10. कौशयति -यितुं), प्रकृत्.

ENUNCIATED, *p. p.* उच्चारितः -ता -तं, उदीरितः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं.

ENUNCIATION, *s.* उच्चारणं, उदीरणं, उदाहरणं, व्याहारः -हरणं, समुदाहरणं, ख्यापनं, विश्वापनं, प्रकीर्तनं, प्रकाशनं, घोषणा.

ENUNCIATIVE, *a.* उच्चारकः -का -कं, ख्यापकः -का -कं, आवेदकः -का -कं.

TO ENVELOP, *v. a.* आवेष्ट् (c. 1. -वेष्टे -ष्टुं), परिवेष्ट्, संवेष्ट्, आरुद्ध् (c. 10. -दायति -यितुं), परिच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, प्रतिच्छद्, संच्छद्;

परिष्टु (c. 5. -पृथोति -परितुं -रीतुं), आवृ; पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं), कोजेन परिवेष्ट्.

ENVELOPE, *s.* कोशः, कोषः, आवेष्टनं, परिवेष्टनं, वेष्टनं, प्रच्छदपटः, प्रावाहः, प्रावरणं, चासनं, पिधानं, पुटः, आच्छादनं, निचोलः, अवगुहणं.

ENVELOPED, *p. p.* वेष्टितः -ता -तं, आवेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं, कोशस्थः -स्था -स्थं, चासनस्थः -स्था -स्थं, परीतः -ता -तं, अवगुहितः -ता -तं.

TO ENVENOM, *v. a.* विषेष्ट लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्) or दिद् (c. 2. देमि -गुं) or अञ्ज् (c. 7. अन्क्ति, अंक्त्) or संसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), सविषं -मां -यं कृ.

ENVENOMED, *p. p.* विषाक्तः -क्ता -क्तं, विषलिप्तः -ता -तं, विषप्रदिग्धः -ग्धा -ग्धं, सविषः -मा -यं, गल्ली-लिनी-लि(ञ्); 'envenomed shaft,' दिग्धः.

ENVIABLE, *a.* ईर्ष्यायः -या -यं, ईर्ष्यादाकः -का -कं, लोभ्यः -भ्या -भ्यं, स्पृहणीयः -या -यं, मार्थनीयः -या -यं, आर्काध्यणीयः -या -यं.

ENVIED, *p. p.* ईर्षितः -ता -तं, ईर्षितः -ता -तं, अभिलपितः -ता -तं, स्पर्धितः -ता -तं.

ENVIER, *s.* ईर्षी *m.* (ञ्), असूयकः, अभ्यसूयकः, परकल्याणसहनः.

ENVIOUS, *a.* ईर्षी -र्षिणी -र्षि (ञ्), ईर्ष्यालुः -लुः -लुः, ईर्ष्यकः -का -कं, सेव्यः -व्या -व्यं, मत्सरः -रा -रं -री -रिणी -रि (ञ्), समत्सरः -रा -रं, परधनमत्सरः -रा -रं, परधनाभिलाषकः -का -कं, परगुणमत्सरः -रा -रं, परोक्तपासहनः -ना -नं, परप्रशंसासहिष्णुः -ष्णुः -ष्णुः, स्वर्षी -र्षिनी -र्षि (ञ्), साम्यसूयः -या -यं, कृतेयः -व्या -व्यं, सन्नातेयः -व्या -व्यं, कुहनः -ना -नं, धीमत्सुः -त्सुः -त्सुः, स्पृह्यालुः -लुः -लुः, अभिलाषी -र्षिणी -र्षि (ञ्), परगुणमत्सरः -रा -रं.

ENVIOUSLY, *adv.* सेव्यं, साम्यं, समत्सरं, समात्सर्यं, साम्यसूर्यं.

TO ENVIRON, *v. a.* परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टे -ष्टुं), परिष्टु (c. 5. -पृथोति -परितुं -रीतुं), आवृ, परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं). See ENCOMPASS.

ENVIRONED, *p. p.* परिवेष्टितः -ता -तं, परिवृतः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, परिगतः -ता -तं, परीतः -ता -तं, घलितः -ता -तं, व्याप्तः -ता -तं.

ENVIRONS, *s.* (Of a town) नगरोपानं, उपनगरं, उपपुरं, परिसरः.

ENVOY, *s.* दूतः, रानदूतः, सत्ती *m.* (ञ्), सन्देशदूतः, वाक्ताहः, निमृष्टार्थः, कार्यदूतः, रानचाटः, रानप्रतिनिधिः *m.*

TO ENVY, *v. a.* ईर्ष्ये (c. 1. ईर्ष्यति -र्ष्यितुं), ईर्ष्ये (c. 1. ईर्ष्यति -र्ष्यितुं), स्पृह् (c. 10. स्पृहयति -यितुं), स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते -र्ष्यितुं), असूय (nom. असूयति -ते -यितुं), अभ्यसूय, परद्वयम् अभिलप् (c. 1. -लपति, c. 4. -लपयति -यितुं), परोक्त्यै न सह् (c. 1. सहते, सोढुं) or न मृष् (c. 4. मृषति, मर्षितुं), मात्सर्यं कृ.

ENVY, *s.* ईर्ष्या, असूया, मात्सर्यं, मत्सरः -रता, स्पर्धा, स्पर्धता, अद्यानिः *f.* जमर्षः, परिमर्षः, रागः, द्वेषः, ईर्ष्या, स्पृहा, परधनाभिलाषः, परोक्त्यै-सहिष्णुता, अन्यगुणसहिष्णुता, अन्यशुभद्वेषः, परप्रशंसाया असहिष्णुता.

EOLUS, *s.* (God of the winds) पवनदेवता, वायुदेवता.

EPACT, *s.* कालगणकभाषायां सौरयत्तरायमाने रागावस्थाः प्रभृति तिथिसंख्यासूचकः शब्दः or शब्दो येन चान्द्रयत्तरात् सौरयत्तराधिकं सूच्यते.

EPAULIT, *s.* स्कन्धाभरणं, सैनिकननैः स्कन्धदेशे भूतः पदसूचकोल्लङ्घारः, चञ्चालङ्कारः, चञ्चलभरणं.

EPIHEMERAL, *a.* रेकाहिकः -की -कं, क्षणविध्यंसी -सिनी -सि (ञ्), उत्पन्नविनाशी -शिनो -शि (ञ्), क्षणभङ्गः -रा -रं, एकाहमात्रस्थायी -विनी -वि (ञ्).

EPIHEMERIS, *s.* आह्निकव्यवहारपुस्तकं, दैवसिकवृत्तानपुस्तकं. —(In astronomy) पुस्तकं यस्मिन् नक्षत्राणां गतिभावादि प्रतिदिनम् आरोप्यते.

ERIC, *a.* ऐतिहासिकः -की -कं, धीरचरित्रकथकः -का -कं, काथिकः -की -कं, शूरवृत्तानविषयः -या -यं, महाकाव्यसप्तमी -न्यनी -न्य (ञ्)

EPIC, *s.* (Poem) महाकाव्यं, इतिहासः, वीरचरित्रविषयं काव्यं.
 EPICENE, *a.* सामान्यलिङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, साधारणलिङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.
 EPICURE, *a.* मिथान्नयन्त्रनादिषु प्रसक्तः, सद्योन्नतरसक्तः, स्वाद्वन्नाभिलाषी *m.* (नृ), उदरपरायणः, कुक्षिभरिः *m.*, लोलुपः, अतिलोभी *m.* (नृ), रसिकः, वैपयिकः, विषयासक्तः, विषयसेवी *m.* (नृ), पात्रेसमितः.
 EPICUREAN, *a.* विषयी-विषयी-वि (नृ), शारीरिकसुखसेवी-विनी-वि (नृ), वैपयिकः-की-कं, भोगपरायणः-था-थं.
 EPICURISM, *s.* विषयोपसेवा, विषयासक्तिः *f.*, शारीरिकसुखानुरागः.
 EPICYCLE, *s.* (In astronomy) प्राक् चक्रं, परिधिः *m.*
 EPIDEMIC, EPIDEMICAL, *a.* देशसाधारणः-था-थी-थं, सद्योन्नतः-गा-गं, बहुजनसामान्यः-न्धा-न्धं; 'disease,' मारी, मारः-रि *f.*, महामारी, मरकः, मारकः, घातचूर्णं, सन्निपातकः, उपसर्गः.
 EPIDERMIS, *s.* बाह्यत्वक् *f.* (च), यहिस्त्वक्, बाह्यचर्म *n.*, (नृ), चर्मभासिनी.
 EPIGLOTTIS, *s.* उपजिह्वा, अलिजिह्वा, प्रतिजिह्वा, पण्डिका, शुण्डिका.
 EPIGRAM, *s.* अष्टदशोक्तपरिमाणं रसिककाव्यं, सरसं लघुकाव्यं.
 EPIGRAMMATICAL, *a.* सूक्ष्मलघुकाव्यविशेषः-ग्या-ग्यं, रसिककवितास-सन्धी-नियन्त्री-निय (नृ).—(Pointed) रसिकः-का-कं, रसवान्-यारी-यत् (नृ), सरसः-सा-सं.
 EPIGRAMMATIST, *s.* सूक्ष्मरसिककविताकर्त्ता *m.* (वृ), लघुकाव्यरचकः.
 EPILEPSY, *s.* अपस्मारः, ग्रहामयः, भ्रमरं, भूतविक्रिया, प्रतानः, मूर्च्छावायुः *m.*
 EPILEPTIC, *a.* अपस्मारी-रिणी-रि (नृ), भ्रमरी-रिणी-रि (नृ), वातग्रस्तः-स्ता-स्तं, वायुग्रस्तः-स्ता-स्तं, ग्रहामयपीडितः-ता-तं, आकृष्टः-धा-धं.
 EPILOGUE, *s.* अन्तवाक्यं, शेषवाक्यं, अन्त्यवचनं, समापकवाक्यं, समापनवचनं.
 EPINICION, *s.* जयगीतं, जयशब्दः.
 EPIPHANY, *s.* ख्रीष्टप्रकाशनं, ख्रीष्टप्रकाशनमुद्दिश्य ख्रीष्टजन्मपर्वणः परं द्वादशदिने सेवितो महोत्सवः, ख्रीष्टप्रकाशनपर्व *n.* (नृ).
 EPISCOPACY, *s.* धर्माध्यक्षता-त्वं, धर्माध्यक्षाधिपत्यं, धर्माध्यक्षाधिकारः, धर्माध्यक्षकर्तृत्वा ख्रीष्टीयसमाजनीतिः *f.*
 EPISCOPAL, EPISCOPALIAN, *a.* धर्माध्यक्षसन्ध्वी-न्यनी-न्य (नृ), धर्माध्यक्षशासितः-ता-तं, धर्माध्यक्षपालितः-ता-तं.
 EPISCOPATE, *s.* धर्माध्यक्षाधिकारः, धर्माध्यक्षाधिपत्यं, धर्माध्यक्षपदं.
 EPISODE, *s.* उपारम्भानं, उपकथा, प्रसङ्गवाचकं, प्रासङ्गिकवाक्यं, पताका, मूलविषयवहिर्गता कथा.
 EPISODIC, EPISODICAL, *a.* प्रासङ्गिकः-की-कं, मूलविषयानन्वितः-ता-तं, प्रसृतविषयवहिर्गता-ता-तं, अनन्वितः-ता-तं, अप्रसृतः-ता-तं.
 EPISTASTIC, *a.* त्वक्स्फोटोत्पादकः-का-कं, स्फोटकारी-रिणी-रि (नृ).
 EPISTLE, *s.* पत्रं, लेखः, लेख्यं, पत्रिका, पत्री, संवादपत्रं, सन्देशपत्रं, लिपिः *f.*
 EPISTOLARY, *a.* पत्री-त्रिणी-त्रि (नृ), पत्रीयः-या-यं, लेख्यकः-का-कं.
 EPITAPH, *s.* चैत्यस्य उपरिलिखितं मृतजनमुद्दिश्य स्तुतिवाक्यं, चैत्योपरिलिखिता तत्रैव निवृत्तजनमुद्दिश्य गुणस्तुतिः, चैत्यलिपिः *f.*, चैत्योपरिस्था लिपिः.
 EPITHALAMUM, *s.* वैवाहिकगीतं, ख्रीष्टाहिकगीतं, विवाहसमये माङ्गलिकगीतं.
 EPITHEM, *s.* उत्कारिका, उपदेहः, उपनाहः, प्रलेपः, लेपः.
 EPITHET, *s.* विशेषणं-पकः-कं, संज्ञाविषयः, सन्तुष्टिः *f.*, उपाधिः *m.*, गुणगुणवाचकः शब्दः.
 EPITOME, *s.* संक्षेपः-पणं, सङ्ग्रहः, सारसङ्ग्रहः, सारः, संहिता, प्रत्याहारः, समाहारः, समाहृतिः *f.*, समसं.
 To EPITOMIZE, *v. a.* संक्षेपं (c. 6.)-क्षेपयति-क्षेपुं, संह (c. 1.)-हरति-हर्तुं, उपसंह.
 EPITOMIZED, *p. p.* संक्षिप्तः-मा-मं, सांक्षेपिकः-की-कं, समस्तः-स्ता-स्तं, सामासिकः-की-कं, संहृतः-ता-तं, उपसंहृतः-ता-तं, चुसकः-का-कं.

EPITOMIZER, EPITOMIST, *s.* संक्षेपज्ञ *m.* (वृ), सङ्ग्रहकर्त्ता *m.* (वृ), सारलेखकः.
 EPOCH, EPOCHA, *s.* (A fixed era from which computation of years begin) भुवः, शाकः, शकः, संवत् indec. The era of Śālivāhana is called शाकः, that of Vikramāditya, संवत्.—
 (Any period or fixed time) कालः, कालावधिः *m.*, अवधिः *m.*, निश्चितकालः.
 EPODE, *s.* उपगीतं, उपगानं, अर्धगीतं, अपरगीतं, गीतानुबन्धः.
 EPOPEE, *s.* महाकाव्यं, वीरचरित्रविषयं काव्यं.
 EPULATION, *s.* उत्सवकरणं, उत्सवः, मिथान्नभोजनं.
 EQUABLE, *a.* समानः-चा-चं, निर्विकारः-रा-रं.—(In motion) समान-गतिः-ति-ति.—(In temper) समभावः-वी-वं, समवृत्तिः-त्रि-त्रि, समचित्तः-ज्ञा-ज्ञं.
 EQUAL, *a.* समः-मा-मं, समानः-ना-नं, तुल्यः-त्या-त्यं, सनीयः-या-यं, सदृशः-शी-शं, ईदृशः-शी-शं.—(Not inferior) अनवरः-रा-रं, अनवमः-मा-मं.—(Even, uniform) समानः-ना-नं, समस्यः-स्या-स्वं, निर्विकारः-रा-रं, अन्नसः-सा-सं; 'of equal extent or size,' समितः-ता-तं, सममात्रः-चा-चं, तुल्यपरिमाणः-था-थं; 'equal to all,' सर्वसमः-मा-मं; 'of equal strength,' तुल्यबलः-ला-लं; 'equal in glory,' समानतेजाः-जा-जं (स्); 'this is equal to a sixteenth part of that,' एतत् तस्य षोडशंशेन समं.
 EQUAL, *s.* (Of the same age) समानवयस्कः, समवयस्कः, सवयः *m.* (स्), तुल्यवयः *m.* (स्), समानजन्मा *m.* (नृ), वयस्यः.—(Of the same rank) समानपदस्यः, तुल्यपदस्यः.
 To EQUAL, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, तुल्यीकृ, समान (nom. समानयति-यितुं), समानं-नां-नं कृ, तुल्यं-त्यां-त्यं कृ.
 EQUALITY, *s.* समता, साम्यं, समानता, तुल्यता-त्वं, सामान्यं, साम्यता, प्रतियोगिता.—(In rank) समानपदं, तुल्यपदं.—(In tribe) सयुक्ता.
 EQUALIZATION, *s.* समीकरणं, समानीकरणं, तुल्यत्वं, समानता.
 To EQUALIZE, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, तुल्य (c. 10. तुल्ययति-यितुं).
 See To EQUAL.
 EQUALIZED, *p. p.* समीकृतः-ता-तं, समानीकृतः-ता-तं, तुलितः-ता-तं.
 EQUALLY, *adv.* समं, समानं, समानतः, तुल्यवत्, साम्यतः, सामान्येन.
 EQUANIMITY, *s.* समचित्तत्वं, समबुद्धिता, समभावः, समानवृत्तिः *f.*, सर्वसमता, सत्त्वसम्पन्नता, सत्त्वं, सम्प्रदायपदार्थं हर्षविषादराहित्यं.
 EQUANIMOUS, *a.* समचित्तः-ज्ञा-ज्ञं, समबुद्धिः-द्धि-द्धि, समभावः-वी-वं, समवृत्तिः-त्रि-त्रि, सत्त्वसम्पन्नः-ज्ञा-ज्ञं, सत्यसम्पन्नः-ज्ञा-ज्ञं, सम्प्रदायपदार्थं हर्षविषादराहितः-ता-तं, निर्विकारः-रा-रं.
 EQUATION, *s.* (In algebra) समीक्रिया, समीकरणं, साम्यं, फलं; 'of unknown quantity,' अत्यन्तसाम्यः, 'unlimited equation,' एकवर्णसमीकरणं.
 EQUATOR, *s.* निरधः, भूचक्रं, भूपरिधिः *m.*, भूगोलरेखा; 'equatorial region,' निरधदेशः; 'celestial equator,' नाडिमण्डलं, नाडीमण्डलं.
 See EQUINOCTIAL LINE.
 EQUATORIAL, *a.* निरधसन्ध्वी-न्यनी-न्य (नृ), भूचक्रसन्ध्वी, &c.
 EQUERY, EQUERRY, *s.* राजाश्वपालः, राजाश्वशालारक्षणे नियुक्तो जनः.—(Stable for horses) अश्वशाला, वाणिशाला.
 EQUESTRIAN, *a.* आश्वः-श्वी-श्वं, आश्विकः-की-कं, अश्वीयः-या-यं, तुल्यी-गिणी-गि (नृ); 'person on horseback,' अश्वारूढः, अश्वारोही *m.* (नृ).
 EQUANGULAR, *a.* समकोणः-था-थं, समानाक्षः-चा-चं, तुल्यकोणः-था-थं.
 EQUIDISTANT, *a.* समानाक्षः-रा-रं, तुल्यानाक्षः-रा-रं, समानाक्षः-स्या-स्वं.

EQUILATERAL, *a.* समभुजः -जा -जं, समानपादः -हुः -हं, समबाहुः -ष्टा -ष्टं; 'an equilateral triangle,' समत्रिभुजः.

EQUILIBRIUM, *s.* तुल्यता, भारतुल्यता, समतोलत्वं, तुल्यबलत्वं, परिमाण-तुल्यता, समता, साम्यं.

EQUINOCTIAL, *a.* विषुवीयः -या -यं, विषुवसमन्धी -न्धनी -न्धि (न्); 'equinoctial line,' विषुवचक्रं, विषुववृत्तं, विषुवद्वृत्तं, विषुवरेखा, भूचक्रं, भूपरिधिः *m.*, नाडीमण्डलं; 'equinoctial point,' ज्येष्ठं.

EQUINOX, *s.* विषुवं, विषुवत् *n.*, विषुवः *n.*, विषुवः; 'the vernal equinox,' महान्विषुवं, हरिषुवं; 'autumnal,' विषुवदं; 'day of the equinox,' विषुवदिनं.

EQUINUMERANT, *a.* समसंख्यः -स्या -स्यं, समानसंख्यः -स्या -स्यं.

To EQUIP, *v. a.* सज्जीकृतं, सज्ज् (c. 1. सज्जति -ज्जति), ससज्जं -ज्जां -ज्जं कृ, सज्जीकरणः or सोपकारद्रव्यैः समायुज् in caus. (-योजयति -यितुं) or युज्, सज्जीनोपकारद्रव्याणि उपकृप् (c. 10. -कृत्ययति -यितुं) or सम्युक्त्वा or उपय्या in caus. (-स्थापयति -यितुं), or उपपद् in caus. (-पाठयति -यितुं) or सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं) or उपरुक् or पुरस्कृ or सिद्धीकृ or प्रनुतीकृ, द्रव्यसम्भारं कृ, उपकरणसम्भारं कृ.—(With arms) चरन्तः or शस्त्रैः सज्जीकृतं, सज्जद् (c. 4. -नयति -नय्ते), संवम् (nom. -वर्मयति -यितुं).—(Fit out a ship) नावं समुद्रयात्रायै or युद्धायै सज्जीकृतं.—(With clothes) वस्त्रैश्च वेष्ट् (c. 1. वेष्टते -ष्टितुं) or भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं) or जलकृ.

EQUIPAGE, *s.* (Implements, materials) उपकरणं, साधनं. नामयं -यौ, सम्भारः, उपकरणः.—(Paraphernalia) सज्जा, परिच्छदः, सत्ताहः, जलद्विषा.—(Of war) युद्धसज्जा, युद्धोपकरणं, वाहिनी.—(Retinue) परिवहः, वहः, तन्त्रं.—(Vehicle) याहनं, विमानं.

EQUIPMENT, *s.* (Act of equipping) सज्जीकरणं, सज्जनं -ना, सज्जकर्म *n.* (न्), सज्जा, साधनं, सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, साधोपकरणं, उपाकर्म *n.* (न्), पुरस्कारः, पुरस्कारणं. See EQUIPAGE.

EQUIPOISE, *s.* तुल्यता, भारतुल्यता, तुल्यभारत्वं, समतोलत्वं, तुल्यबलत्वं, समता, साम्यं, तुल्यपरिमाणं, परिमाणतुल्यता.

To EQUIPOISE, *v. a.* समीकृ, तुल्यीकृ, तुल्यबलीकृ, समतलीकृ.

EQUIPOISED, *p. p.* तुलितः -ता -तं, समीकृतः -ता -तं, समतोलः -ला -लं.

EQUIPOLLENCE, *s.* तुल्यबलत्वं, बलसमता, तुल्यशक्तित्वं, शक्तिसाम्यं.

EQUIPOLLENT, *a.* तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यशक्तिः -क्ति -क्ति, तुल्यशक्तिः -जा -जा (स्).

EQUIPONDERANCE, *s.* तुल्यता, भारतुल्यता, समतोलत्वं, तुल्यबलत्वं.

EQUIPONDERANT, *a.* समतोलः -ला -लं, तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यपरिमाणः -णा -णं.

EQUIPPED, *p. p.* सज्जीकृतः -ता -तं, सज्जितः -ता -तं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, सोपकारद्रव्ययुक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, समायुक्तः -क्तां -क्तं, समन्वितः -ता -तं, सोपकारः -री -रं, सज्जदः -द्धा -द्धं, पिनद्धः -द्धा -द्धं, संहितः -ता -तं.

EQUITABLE, *a.* समदर्शी -र्शनी -र्शि (न्), धर्मकारी -रिणी -रि (न्), न्यायकारी &c., न्यायी -यिनी -यि (न्), धार्मिकः -क्ता -क्तं, न्यायवर्ती -र्तिनी -र्ति (न्), यथान्यायः -या -यं, अपक्षपाती -तिनी -ति (न्), विषयपातः -ता -तं, पक्षपातरहितः -ता -तं, सर्वसमः -मा -मं, उभयसाधारणः -णा -णी -णं, निरुपेक्षी -क्षिणी -क्षि (न्).

EQUITABLENESS, *s.* साम्यं, समता, सर्वसमता, अपक्षपातः, न्यायता.

EQUITABLY, *adv.* न्यायतस्, यथान्यायं, न्यायवत्, पक्षपातं विना, साम्येन.

EQUITY, *s.* न्यायः, धर्मः, न्यायता, अपक्षपातः, साम्यं, समता, उभयसामान्यं, सर्वसमता, युक्तिः *f.*, याथायर्थ्यं, विचारः.—(Qualification of the severity of law) दण्डनैपुण्यशमनं. धर्मनैपुण्यशमनं; 'court of equity,' दण्डनैपुण्यशमका महाविचारणसभा.

EQUIVALENT, *a.* सममूल्यः -त्या -त्यं, तुल्यमूल्यः -त्या -त्यं, समानमूल्यः -त्या -त्यं, तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यार्थः -र्था -र्थं, समार्थः -र्था -र्थं, समानबलः -ला -लं, समशक्तिः -क्ति -क्ति, तुल्यशक्तिः -क्ति -क्ति, तुल्यः -त्या -त्यं, समः -मा -मं, समानः -ना -नं.

EQUIVALENT, *s.* समानमूल्यकं द्रव्यं, तुल्यद्रव्यं, तुल्यवस्तु *n.*, प्रतिक्रिया, प्रतीकारः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रत्युपकारः, निस्तारः, प्रतिफलं, परिवर्तः, तुल्यत्वं, साम्यं, समानत्वं.

EQUIVOCAL, *a.* सन्दिग्धार्थः -र्था -र्थं, अस्पष्टार्थः -र्था -र्थं, द्वार्थः -र्था -र्थं, चक्रः -क्रा -क्रं, चक्रार्थः -र्था -र्थं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, विकलार्थकः -का -कं.

EQUIVOCALLY, *adv.* सन्दिग्धार्थतस्, द्वार्थतस्, चक्रोक्त्या, अस्पष्टं, अत्यक्तं.

EQUIVOCALNESS, *s.* सन्दिग्धार्थः, द्वार्थः, अर्थसन्देहः, अर्थसन्दिग्धता, अर्थवह्निता *m.* (न्), अस्पष्टता, सन्दिग्धता, चक्रता.

To EQUIVOCATE, *v. n.* चक्रं or सप्रज्ञार्थं or अर्थवह्निता or द्वार्थतो वद् (c. 1. वदति -दितुं), चक्रोक्तिं कृ, अस्पष्टं वद.

EQUIVOCATING, *a.* चक्रोक्तिमान् -मती -मत् (त्), वाक्चलान्वितः -ता -तं.

EQUIVOCATION, *s.* चक्रोक्तिः *f.*, चक्रवाक्यं, चक्रभाषितं, चक्रवचनं, वाक्चलवह्निता, वाक्चलं, चक्रता, चक्रमा *m.* (न्), अर्थवह्निता, अपदेशः, व्यपदेशः.

EQUIVOCATOR, *s.* द्वार्थवक्ता *m.* (कृ), द्वार्थवादी *m.* (न्), चक्रवाक्यवादी *m.*

EQUIVOQUE, *s.* चक्रोक्तिः *f.*, कूटोक्तिः *f.*, केतववादः, लालिका, अर्थोपपत्तिः *f.*

ERA, *s.* कालः, युगः, शाकः, शकः, संवत् indec. The era of Śālivāhana is called शाकः, that of Vikramāditya, संवत्.

To ERADIATE, *v. a.* स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), रश्मीन् or किरणान् पत् in caus. (पातयति -यितुं) or मुच् (c. 6. मुच्यति, मोक्षं) or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).

ERADICABLE, *a.* उन्मूल्यः -त्या -त्यं, उन्मूलनीयः -या -यं, उत्पाटनीयः -या -यं, मूल्यः -त्या -त्यं.

To ERADICATE, *v. a.* उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल्, उत्पद् (c. 10. -पाठयति -यितुं), मूलात् or धामूलं or समूलम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or समुद्धृ or उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं) or उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं), व्यपहृ in caus. (-रोपयति -यितुं), उद्धृ (c. 6. -वृहति -वर्हितुं).

ERADICATED, *p. p.* उन्मूलितः -ता -तं, उत्पाटितः -ता -तं, उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, उद्धृतः -ता -तं, उत्खातः -ता -तं, व्यपरोपितः -ता -तं, आवर्हितः -ता -तं, उद्धर्हितः -ता -तं.

ERADICATION, *s.* उत्पाटनं, उच्छेदः, उद्धरणं, उन्मूलनं, समूलोत्पाटनं, समूलोद्धरणं, मूलादुद्धरणं, व्यपरोपणं, समूलपातं, निष्कोपणं, विनाशः.

ERADICATIVE, *a.* उच्छेदी -दिनी -दि (न्), उत्पाटनकारी -रिणी -रि (न्).

ERADICATOR, *s.* उद्धर्ता *m.* (कृ), उन्मूलयिता *m.* (कृ), उच्छेदी *m.* (न्).

To ERASE, *v. a.* (Rub out) व्यामृज् (c. 2. -मार्ष्टि -ष्टुं), अपमृज्, उन्मृज्, व्यामृज् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं), विलुप् (c. 10. -लोपयति -यितुं), लोपं कृ.—(Destroy) उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं).

ERASED, *p. p.* व्यामृष्टः -ष्टा -ष्टं, लुप्तः -ता -तं, उच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

ERASTIAN, *s.* ख्रीष्टीयसम्राजो राज्यरीतिमसङ्गो भवति or राज्यरीत्यधीनो भवति इति मन्ते यो जनः.

ERASURE, *s.* व्यामर्षः, लोपः, विलोपनं, उच्छेदः, विनाशः.

ERE, *adv.* or *prep.* प्राक्, पूर्वं, पुरा, अग्रे; 'ere he could come.' तस्य आगमनात् पूर्वं or पुरा; 'ere the time appointed,' प्राग् विहितकालात्; 'ere twelve years are over,' प्राग् द्वादशसमाः or, expressed by loc. absolute; as, 'ere my child die.' मम पुत्रे न मृते सति.

ERE

ERELONG, *adv.* अचिरेण, अपिरात्, न चिरेण, न चिरात्, पुरा.

ERENOW, adv. अद्युना पूर्वे, अद्य पूर्वे, प्राग् इहसमयात्.

To ERECT, v. a. (Set up) स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, अस्थिष्ठा, अधिरूढ् in caus. -रोपयति-यितुं), निरूढ्, रूढ्.—(Raise, elevate) उत्था (rt. स्था with उन्), उत्तम् in caus. -ननयति-यितुं), उत्थि (c. 1. -उत्थाति-यितुं, rt. छि), समुत्थि, प्रोत्थि; उत्थिष्य् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), उद्यम् (c. 1. -यत्सति-यन्तुं), उद्यु (c. 1. -हृति-हन्तुं), उद्यो (c. 1. -नयति-नेनुं), उद्यद् (c. 6. -पृहति-वर्हिनुं), उद्योक्, उद्यौक्, उद्यैः कृ; 'to erect the hair,' पुलक (nom. पुलकयति-यितुं).

Erect, *a.* उन्नतः-ता-नं, समुन्नतः-ता-नं, अनतः-ता-नं, अङ्गुः-नुः-पुः,
उन्नधिः-ता-नं, उत्थानः-या-नं, अधिधः-धा-यं, उचः-धा-यं,
उच्चितः-ता-नं.—(Having the head or countenance erect)
उन्नथापाः-पा-स् (२), प्रकटशीर्षः-मी-यं, जङ्घुलः-धी-यं, उत्फल्लः
-हा-लं; ‘having the hair erect,’ पुलकितः-ता-नं, रोमाञ्चितः-ता-नं.

ERECTED, *p. p.* प्रतिष्ठापितः-ता-तं, प्रतिष्ठितः-ता-तं, अधिष्ठितः-ता-तं,
उत्थापितः-ता-तं, उच्चृतः-ता-तं, उच्चमितः-ता-तं, उच्चतः-ता-तं,
उद्धृतः-ता-तं, उद्यतः-ता-तं, उद्दिष्टः-ता-तं, उद्योक्तः-ता-तं,
उत्थपैः-ता-तं, उद्धसः-ता-तं, उद्धसितः-ता-तं.

ERECTION, s. (Establishing) प्रतिष्ठापनं, संस्थापनं, स्थापनापनं.—
 (Raising) उत्थापनं, उच्ययः, उच्छ्रायः, उच्छ्रितः f., समुच्छ्रयः,
 उच्छ्रितः f. उन्नमनं, उन्नयः-यनं, उन्नानः, उन्नायः, उन्नेयः, उद्यमः,
 उद्धर्तनं; 'of the hair of the body,' पुलकः, पुलकोन्नमः, उद्धर्पणं,
 रोमहर्षणं, रोमाक्षः-घ्ननं, रोमोन्नमः, रोमोद्धर्तः, उद्धर्पणं.

ERECTNESS, ४. अन्नतता, उन्नतता, उत्थानत्वं, उच्चता, क्षुण्णता.

EREMITE, s. जरण्यावासी *m.* (नं), वनवासी *m.*, वनस्थायी *m.* (नं), वानप्रस्थः.
 ERMINE, s. नकुलजातीयो हिमवद्देशिनः शुक्रलोमा छद्मजन्तुः.

EROTIC, a. कामो-मिनी-मि(न्), शुद्धारो-रिणी-रि(न्), कामविषयः-या-यं.

To ERR, v. n. भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिर्तुं), विभ्रम्, परिभ्रम्, भ्रानि कृ, चपराप् (c. 4. -राध्यति, c. 5. -राप्तोति -राप्ति), चपराय कृ, दोषं कृ, प्रमद् (c. 4. -माद्यति -मदिर्तुं), ह्यपयात् or यथोचिनाद् भ्रंश्च (c. 4. भ्रंयति, भ्रंशिर्तुं) or च्यु (c. 1. च्यवते, च्योर्तुं) or विच्यु or विचल (c. 1. -चलति -लिर्तुं), उल्लम् (c. 1. -ल्लामति -ल्लमिर्तुं), व्युल्लम्, व्यभिचर (c. 1. -चरति -रिर्तुं); उत्पथेन or उन्मागैश्च गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), मूह (c. 4. मयति, मोहिर्तुं), प्रमादं क.

ERRAND, *s.* सन्देशः, सन्दिर्षः, शासनं, शास्तिः *f.* आदेशः, आह्वानं, निर्देशः, समावाहः, याचिकं, दूतं, दौतं, कार्यं, कृतं, कर्त्तव्यं; 'sending on an errand,' प्रतिशासनं.

ERRANT, a. भ्रमा-निष्ठा-नि (न), परिभ्रमी &c., पर्यटनकारी-रिणी-रि
(न), इतस्ततो भ्रमणकारी &c., अचनिचरः-रा -रं.

ERRANDRY, s. भ्रमणं, परिभ्रमणं, घटनं, पर्यटनं, चक्राटनं.

ERRATA-LIST, ४. शब्दपत्रं, शोधनपत्रं, अशब्दशोधनपत्रं.

ERRATIC, *a.* पश्चिमी-दिशी-नि (न), भ्रमणशीलः-ला-लं, चट-रा-रं,
चलनः-ना-नं, जङ्गमः-मा-मं, अस्थिर-रा-रं, चञ्चलः-ला-लं.
See ERRANT.

ERRATUM, s. अशब्दं, अशब्दादिः f. अशोधनं.

ERRHINE, a. नस्यः-स्या-स्यं, घाकटः-री-रं, छिक्कः-का-कं.

ERRONEOUS, a. अभ्रान्तान्-भन्त-न्त् (न्), अशुद्धः-द्धा-द्धं, अयथायः-
-था-थं, अतथ्यः-थ्या-थ्यं, वितथ्यः-था-थं, अनृतः-ता-तं, असह्यः-त्या-
-त्तं, भ्रवान्तकः-का-कं, भ्रमात्यकः-का-कं, भ्रमोत्पादकः-का-कं, प्रमादी-
-दिनी-दि (न्), प्रमादवान्-वन्तो-वन्त् (न्). Often expressed by
236

ESC

निम्या or मृषा prefixed; as, 'an erroneous opinion,' निम्या-
मतिः *f.*; 'an erroneous statement,' निम्यावाद्, मृषावाद्;
'erroneous conclusion,' सप्तसिद्धान्तः.

ERRONEOUSLY, *adv.* मिथ्या, भ्रूया, अन्मया, अयथाथं, अयथावत्, वृथा, अतथ्यं, वितथं, अनृतं, असत्यं, प्रमादेन, सप्रमादं.

'ERRONEOUSNESS, & सयंपार्थ्यं, असत्यता, सयंपार्थता, सतत्यता, यितपत्तं, भानिमह्यं, प्रमादवह्यं.

ERROR, s. (Mistake) भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, मतिभ्रमः, मतिभ्रान्तिः *f.*, विभ्रमः, मतिविभ्रमः, प्रमादः, मिय्यान्तिः *f.*, परिभ्रमः, भ्रामः, प्रपञ्चः, मोहः, व्यामोहः, विवर्त्तः, विचिक्त्वा.—(Irregular course, deviation) उन्मार्गः, उन्मार्गगमनं, विमार्गगमनं, उत्पथः, सत्यप्रवेशः, यथोचितार्द्रशः, उक्तमः, व्यतिक्रमः, व्यभिरादः, भेषः.—(Fault, sin) दोषः, अपराधः, पापं; 'in error,' अपराधी-पिनी-धि (न्), अपराधः -ज्ञा-ई; 'I am not in error,' नाहम् अपराधः.

East, adv. पुरा, पूर्व, पूर्वतः, पूर्वकाले, प्राक्, प्राक्काले.

ERUBESCENCE, s. अरुणीभावः, अरुणिमा *m.* (न्), मुखारुणिमा *m.*, कपोलरागः.

ERUBESCENT, a. ईषदृक्त्वदनः-नी-नं, ईषदरुणितकपोलः-ला-लं.

To ERUCT, v. a. उद्ग (c. 6. -गिरति-गरितुं-रीतुं), उद्धम् (c. 1. -यमति-मितुं).

ERUCTION, उ. उक्ताः, उक्तरणं, उक्ताः-मनं, उक्ताः-पणं, उक्ताः,
उक्ताः; 'sour eruption,' अस्रोक्ताः.

ERUDITE, a. पण्डितः -ता-तं, विद्यायान् -यती -वत् (न्), ज्ञानवान् &c.,
 कृतधीः -धीः -धि, व्यापकः -घा -वं, विपश्चित् *m. f. n.*, शिक्षितः -ता -तं.

ERUDITION, s. पाण्डित्यं, विद्या, ज्ञानं, व्युत्पत्तिः f. शिक्षा, वेदपत्रं.

ERUGINOUS, a. तास्रमलसमभावः -यी -र्यं, तास्रकलद्रुहपः -यी -र्यं.

ERUPTION, *s.* (Bursting forth, emission) उद्भेदः, प्रोद्भेदः, उन्नादः, उद्गिरणः, उत्सर्गः, उद्योपः, उत्सर्गः, स्फोटनं, निःसर्गः, निर्गमः.—(On the skin) दृढः *m.*, सूक्ष्मः *f.*, स्फोटोत्पत्तिः *f.*, विस्फोटः, वरटी, वरुडकः.

ERUPTIVE, *a.* उद्भेदी -दिनी -दि (न), स्फोटयिषिष्ठः -ष्टा -ष्ट.

ERYSIPELAS, ४. खट्वेः, विसर्पः, ददः *m.*, ददः *m.*

ESCALADE, s. लङ्घनं, दर्गलङ्घनं, अथस्कन्दः -न्दनं, वसतङ्घनं.

To ESCAPE, v. n. and a. पलाय् (c. 1. पलायते-यितुं, rt. इ), विपलाय्, प्रपलाय्, सम्पलाय्; निक्ष् (c. 1. -हरति-रितुं-रौतुं), उञ्; अयक्ष् (c. 1. -क्षायति-क्षयितुं), निगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), प्रवृ (c. 1. -व्रवति-व्रोतुं), विवृ, विप्रवृ; प्रधाप् (c. 1. -धायति-यितुं), अपपाप्, उत्पत् (c. 1. -पतति-तितुं), निप्यत्, अपमृप् (c. 1. -सपेति-सत्तुं), धेयं or चायं or रथां लभ् (c. 1. लभते, लभ्) or प्राप् (c. 5. -जामाति-जाम्). —(Avoid) परिटि (c. 1. -हरति-रितुं), प्रोक्त् (c. 6. -उभ्रति-भ्रितुं), तञ् (c. 1. तनति, तञ्), पटितञ्; 'escaping,' निस्तौयै, पलायित्वा, पलायमानः-ना-नै; 'one who has escaped danger,' भयमुक्त-क्ता-क्तै, भयविमुक्त-क्ता-क्तै, भयघातः-ता-तै, धेयघातः-ता-तै; 'he escapes blame,' दोषेण विमुच्यते.

ESCAPE. १. निष्ठाट, निष्ठाणं, वृत्तणं, निर्गमः, निर्गमिनि *f.* पलायनं, प्रपलायनं, विपलायनं, अपभ्रान्तः, अपयानः, भ्रम्रायनं, विद्रव्यः, वहायः, अयनः, अयायः, द्यौमगातिः *f.* वारं, मोक्षः, मुक्ति *f.* शेषः; 'from punishment,' दण्डभङ्गः, दण्डमोक्षः; 'desire of escaping with life,' प्राणपरित्यागः

ESCAPED, *p. p.* निस्तीर्णः -शौ -शैं, उद्धारितः -शौ -शैं, पलायितः -ता -तें,
निर्गतः -ता -तें, दत्तः -ता -तें, परिग्रहः -ष्टा -ष्टें, प्रग्रहः -ष्टा -ष्टें.

ESCHALOT, ३. लशुनजातीयः घट्टकन्दः, तीक्ष्णकन्दभेदः.

ESCHAROTIC, a. मांसदाहकः -का -कं, मांसविलयनकृत्.

ESCHAROTIC, s. विलयनं, स्रवणम्, मांसदाहकः प्रलेपः.

ESCHEAT, *s.* उन्हराधिकारिणो अभावाद् भूस्वामिहस्तगतं भूमिरोत्तदि or भूस्वामिना प्राप्तं क्षेत्रादि.

To ESCHIEAT, *v. n.* उन्हराधिकारिणान् अभावाद् भूस्वामिना प्राप्तिकारणे परानु (c. 1. -यन्ते -निर्तु) or भूस्वामिहस्तं गम् (c. 1. गच्छति. गन्तु) or भूस्वामिना पुनः प्राप् in pass. (प्राप्यते).

To ESCHIEAT, *v. n.* पुन (c. 10. पनयति -यितुं), हा (c. 3. जहाति. जहंतु), उतृन् (c. 6. -मृजति -मृज्), तन् (c. 1. तजति. तज्), प्रोम् (c. 6. -उन्मजति -उन्मज्).

ESCONT, *s.* (Body of men for protection) रक्षाधर्मैकगुल्मः or सैन्यदलं, रक्षकाः *m. pl.*, परिचराः *m. pl.*, अनुचराः *m. pl.*, परिपारः. —(Protection, safeguard) रक्षा -धर्मं, आश्रयः. आश्रयः. —(Attendance for defence) रक्षाधर्मं अनुमननं, अनुमनना.

To ESCORT, *v. a.* (Attend by way of defence) रक्षाधर्मं अनुमनं (c. 1. -मनति -निर्तु) or अनुया (c. 2. -याति -तु), अद्यनि रज् (c. 1. रजति -रज्), सवर् in caus. (-चारयति -यितुं).

ESCORTED, *p. p.* अनुयातः -ता -तं, अद्यनि रजितः -ता -तं, सचारितः -ता -तं.

ESCRUTOIR, *s.* लिपिसंज्ञाधारः, लेखनायनाधारः.

ESCUENT, *a.* रायः -द्या -द्यं, रादनीयः -या -यं, भक्षणीयः -या -यं.

ESCUCHION, *s.* कुलचिह्नपत्रं, वंशमय्यादालक्षणपत्रं.

ESOPHAGUS, *s.* घण्टाहिंसोतः *n.* (स्), निगरणस्रोतः *n.* (स्).

ESOTERIC, *a.* गूढः -दा -दं, अलौकिकः -की -कं, अन्तर्गतः -ता -तं.

ESPALIER, *s.* यातावरणाधर्म उद्यानपरितो रोपिता क्षुद्रवृक्षपंक्तिः *f.*, पृथानालं.

ESPECIAL, *a.* (Particular) विशेषकः -का -कं, सविशेषः -या -यं, विशेष्यः -या -यं, विशेष in comp., as, 'especial duty,' विशेषधर्मः. — (Principal) उन्नतः -ता -तं, परमः -ता -तं, मुख्यः -स्या -स्यं, अधिकः -का -कं.

ESPECIALLY, *adv.* विशेषतः, सविशेषं, प्रधानतः, मुख्यतः, परमं.

ESPION, *p. p.* दृष्टः -ष्टा -ष्टं, आलोकितः -ता -तं, आलक्षितः -ता -तं.

ESPIONAGE, *s.* पेशुस्यं, चारकर्म *n.* (स्), गूढावेक्षणं, चारचयुः *n.* (स्).

ESPLANADE, *s.* नृणास्तोरीः ममभूभागः, नृणविशिष्टः समस्यलोकृतः क्रीडाप्रदेशः.

ESPOUSAL, *s.* यादानं, कन्याप्रदानं, यागनिश्रयः, विवाहसन्धः. — (Adoption) परिग्रहः, सङ्ग्रहः, ग्रहणं, अनुपालनं; 'of another's cause,' पक्षपातः.

To ESPOUSE, *v. n.* (Betroth) यादानं कृ, विवाहप्रतिज्ञां कृ. — (Marry a wife) कन्यां विवद् (c. 1. -यति -यितुं) or उद्ग्रहं or परिणी (c. 1. -यति -यितुं) or परिग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहंतु). — (Take to one's self, adopt, maintain) स्वीकृ, आत्मसात्कृ, अङ्गीकृ, मङ्गलं परिग्रहं, संवृष् in caus. (-वर्धयति -यितुं), अनुपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं); 'the cause of another,' परस्य सपक्षो भू or पक्षपातं कृ or पक्षपाती भू; 'of a follower,' भक्त्याभिमानं कृ.

ESPOUSED, *p. p.* याददः -दा -दं, प्रदत्तः -ता -तं, प्रप्तः -ता -तं, प्रतिज्ञा-विवाहितः -ता -तं, विवाहितः -ता -तं, परिणीतः -ता -तं, उपोदः -दा -दं.

To ESPEY, *v. a.* (See at a distance) दूरद् आलोकं (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोकयति -यितुं) or अवलोकं or दृष्टं (c. 1. पश्यति, द्रष्टु) or ईष्टं (c. 1. ईक्षते -यितुं) or समीक्षं or प्रेक्षं or आलक्षं (c. 10. -लक्षयति -यितुं), निरूपं (c. 10. -रूपयति -यितुं).

ESQUIRE, *s.* (Armour-bearer) सत्तहिनकः. — (Gentleman) महाशयः, आर्यः. In cases where esquire is affixed to a name out of respect, श्री may be prefixed.

To ESSAY, *v. a.* परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -यितुं), परीक्षां कृ, यत् (c. 1. यतते -तिर्तु), चेष्ट (c. 1. चेष्टते -यितुं), उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यन्तु), उपक्रमं (c. 1. -क्रमते -मिर्तु), व्यवसो (c. 4. -वसति -सातुं), सारम् (c. 1. -रभते -रभ्युं).

ESSAY, *s.* परीक्षा-द्युषं, उद्योगः, चेष्टा, उद्यमः, समुद्यमः, सारम्, प्रवृत्तिः *f.*, उपक्रमः. — (A composition on any thesis) अनुकपद्यविययो लेख्यपत्रः or निबन्धः or लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यं, लेख्यपत्रं.

ESSAYIST, *s.* लेख्यनिबन्धा *m.* (न्यु), निबन्धकृत् *m.*, लेखकः.

ESSENCE, *s.* (Constituent substance or nature) सारः -रता, वस्तु *n.*, मूलवस्तु *n.*, भावः, पदार्थः, मूलं, अधिभूतः. — (Pith, extract) सारः, निष्कर्षः, निर्यासः, कषायः, निर्गलितायः, मखः, रसः. — (Perfume) पागः, आमोदः, सुगन्धिद्रव्यं, सीरुषं.

ESSENTIAL, *a.* (Constituent) घातयः -धी -वं, सारः -रा -रं, सारभूतः -ता -तं, सारयान् -यती -यत् (न्यु), स्वाभाविकः -की -कं; 'essential nature,' सारता. — (Important or necessary in the highest degree) आवश्यकः -की -कं, अवश्यकः -का -कं, गूर्ध्वधैः -धी -धै, चहर्धैः -धी -धै, अतिप्रयोजनार्हः -है -है.

ESSENTIAL, *s.* (First principle) तत्त्वं. — (Constituent principle) वस्तु, मूलं, पदार्थः. — (Important point) परमार्थः, गूर्ध्वधैः, प्रधानार्थः.

ESSENTIALLY, *adv.* सारतः, पस्तुतः, अर्थतः, भावतः, भावेन, तत्त्वतः, पदार्थतः; 'essentially necessary to be done,' अवश्यकार्थः -धी -धै.

To ESTABLISH, *v. a.* (Set up, settle) स्थापयति -यितुं, प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, रुह् in caus. (रोपयति -यितुं), निरुह्; प्रति-निधा (c. 3. -दधाति -धातुं). — (Ordain, enact) व्यवस्था in caus. विधा, प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), परिकृप्, प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), नियुज् (c. 7. युक्ते -युक्ते). — (Make firm, ratify) स्थिरीकृ, दृढीकृ, सुस्थिरं -रां -रं कृ, संस्तम्भं (c. 5. -स्तम्भयति -यितुं), c. 10. -स्तम्भयति -यितुं; 'by fresh evidence,' प्रमाणीकृ, भू in caus. (भावयति -यितुं), विभू, उपपद् in caus. सत्याकृ.

ESTABLISHED, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, संस्थापितः -ता -तं, व्यवस्थितः -ता -तं, व्यवस्थापितः -ता -तं, स्थितः -ता -तं, स्थापय -रा -रं, विहितः -ता -तं, प्रकल्पितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, स्थिरीकृतः -ता -तं, उपमसतः -स्ता -स्तं. — (Proved) प्रमाणीकृतः -ता -तं, निर्णीतः -ता -तं, सिद्धः -ह्य -ह्यं, उपपन्नः -न्ना -न्नं; 'established custom,' कृतानुसारः.

ESTABLISHMENT, *s.* (Act of establishing) प्रतिष्ठापनं, संस्थापनं, व्यवस्थापनं, स्थापनं, व्यवस्थापनं, नियोजनं. — (Confirmation) स्थिरीकरणं, दृढीकरणं, संस्तम्भः, सत्यापनं, सत्याकृतिः *f.* — (System) स्थितिः *f.*, संस्थानं.

ESTATE, *s.* (Condition) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, दशा, वृत्तिः *f.* — (Property, possession) रिक्यं, दायः, धनं, अधिकारः, भूमिः *f.*; 'paternal estate,' पैतृकभूमिः *f.* — (Rank) पदं, स्थानं, पदविः *f.* — (Degree, order) वर्गः, गणः.

To ESTEEM, *v. a.* (Value) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तु, c. 10. मानयति -यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्; पुन (c. 10. पूनयति -यितुं), सम्पूज्, अभिपूज्, सादृ (c. 6. -द्रियते -द्रियुं); 'to esteem highly,' चहु मन्. — (Consider, think) मन्, भू in caus. (भावयति -यितुं), विभू, विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं).

ESTEEM, *s.* (Opinion) मतं, मतिः *f.* — (Regard, respect) मानं, सम्मानं, सादरः, पूजा, मान्यत्वं; 'high esteem,' बहुमानं, बहुमतिः *f.*

ESTEEMED, *p. p.* मतः -ता -तं, सम्मानितः -ता -तं, सादृतः -ता -तं, पूजितः -ता -तं; esteemed highly, बहुमतः -ता -तं. — (Considered) स्मृतः -ता -तं.

ESTIMABLE, *a.* मान्यः -न्या -न्यं, सम्मान्यः -न्या -न्यं, अर्घ्यः -र्यी -र्यी, अर्घ्यार्हः -है -है, सादरणीयः -या -यं, पूजनीयः -या -यं; 'highly

estimable, परममान्यः -न्या -न्ये.-(To be reckoned) गणनीयः -या -ये, अनुमेयः -या -ये.
To ESTIMATE, v. a. विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), परिगण्, प्रगण्, -गण्; संख्या (c. 2. -ख्याति -ते), परिसंख्या, कल् (c. 10. -कलयति -यितुं), सङ्कल्, अर्थ or मूल्यं संख्या or निर्णय (c. 1. -णयति -येतुं) or निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं); विभू in caus. (-भावयति -यितुं); 'to estimate worth,' गुणं ग्रह् (c. 9. -गृह्णाति, ग्रहीतुं); 'to estimate highly,' बहु मन् (c. 4. -मन्यते, मन्युं).
ESTIMATE, s. (Computation) विगणनं -ना, परिसंख्यानं, गणना.-(Valuation) मूल्यपरिसंख्या, मूल्यनिरूपणं, मूल्यविज्ञापनं, अर्थविज्ञप्तिः; 'rough estimate,' सूत्रमानं, आकाट.
ESTIMATED, p. p. विगणितः -ता -तं, विभावितः -ता -तं, निर्णीतमूल्यः -स्या -स्ये, निरूपितमूल्यं -स्या -स्ये, सङ्कलितः -ता -तं, परिसंख्यातः -ता -तं.
ESTIMATION, s. (Calculation) विगणना, गणना, संख्या, परिसंख्यानं.-(Esteem, regard) मानं, सम्मानं, आदरः; 'high estimation,' पटुमानं, बहुमतिः.
ESTIMATOR, s. गणकः, विगणकः, गुणकाट, संख्याता *m.* (नृ), मूल्यनिरूपकः.
ESTIVAL, a. नैदायः -यी -ये, यौमकालसंख्यो -न्विनी -न्वि (नृ).
ESTRADE, s. समभूमिः *f.*, समानभूमिः, समस्यलं, समस्यानं.
To ESTRANGE, v. a. विरञ्ज् in caus. (-रञ्जयति -यितुं), वैरञ्जं मन् (c. 10. -जनयति -यितुं), विरञ्जीकृ, चेहं निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं) or भिद् (c. 7. -भिनासि, भेद्), चेहचेद् कृ, चेहपिच्छेद् कृ, चेहभेद् कृ, द्वैभोक्, द्वैषं मन्, निष्पिप् in caus. (-स्पेयति -यितुं), दूरीकृ.
ESTRANGED, p. p. विरञ्जः -ञ्जा -के, जातविरागः -या -ये, विकृतः -ता -तं, विकारितः -ता -तं, विकृतपुष्टिः -क्षि -क्षि, निवृत्तचेहः -हा -हे, दूरीभूतः -ता -तं.
ESTRANGEMENT, s. विरक्तिः *f.*, वैरञ्जं, विरागः, वैराग्यं, विकृतिः *f.*, विकारः, पुष्टिविकारः, चेहनिवृत्तिः *f.*, चेहपिच्छेदः, चेहभेदः, चेहचेदः, विद्योगः, विप्रयोगः, विद्येयः, दूरीभावः, प्रपञ्चायः.
ESTUARY, s. समुद्रशाखा, समुद्रबद्धः.-(Mouth of a river) सम्भेदः, सट्टमः.
To ESTUATE, v. n. केन (nom. केनायते), उत्तेपनं कृ, वेला (nom. वेलायते).
ET-CETERA. Expressed by चादि -दि in the *m.* or *n.* gender and in the *plur.* or *sing.* numb.; as, 'parrots, starlings, &c.' शुक्रसारिकादयः; 'Indra, Kuvera, &c.' इन्द्रकुबेरादयः; 'Of Agni, Pavana, &c.' अग्निपवनादीनां; 'the nose, eyes, &c.' नासपशुपदीनां; 'peace, war, &c.' सन्धिययहादि; 'by liberality, &c.' दानादिना; 'from liberality, &c.' दानादेः (for दानादिनः). Sometimes इति is prefixed to चादि; as, 'the word chitralig, &c.' चित्रलिगितादि. Sometimes चादिकः -का -के, चाद्यः -द्या -द्ये and प्रभृति are used for चादि; as, 'gifts, &c.' दानादिकं; 'Indra, &c.' इन्द्राद्याः, or इन्द्रप्रभृतयः *pl.*
To ETCH, v. a. लिख् (c. 6. -लिखति, लेखितुं), आलिख्, पिप् (c. 10. -चिचयति -यितुं).
ETCHING, s. चित्रलिखनं, चित्रं, आलेख्यं, चित्रिकारेखा.
ETERNAL, a. नित्यः -त्ता -न्ये, अनन्तः -न्ता -नं -नकः -का -के, सनातनः -नी -ने, शाश्वतः -तो -ते, अनादि -दि -दि, अनाद्यतः -न्ता -नं, अनाद्यः -द्या -द्ये, सदातनः -नी -ने अनन्तकालस्यायी -विनी -वि (नृ), अष्टकालीनः -ना -ने, वैयिकः -की -के, अनन्यः -न्या -न्ये, ध्रुवः -या -ये, सनातः -ता -ते, सततः -ता -ते, अभीष्टः -क्ष्णा -क्ष्णं, निरन्तरं, अविरतः -रा -रे, अविच्युतः -ता -तं, अविस्मयी -मिणी -मि (नृ), अविरतः -ता -तं, अमरः -रा -रे.

ETERNALLY, adv. नित्यं, नित्यदा, नित्यशब्दं, शाश्वतं, शाश्वत्, सततं, सनातं, अनन्तं, अनाद्यतनं, कना, अमरं, अनिशं, अभीष्टं, निरन्तरं, अविरतं, अचानं, अनारतं, सदैवकालं.
ETERNITY, s. नित्यता, नैत्यं, अनन्तता -नं, अनन्यं, अनन्यं, अनन्तकालः, अनाद्यतनता, ध्रुवता, ध्रुव्यं, अनन्तभावः, नैरन्त्यं, अमरता.
To ETERNIZE, v. a. अनन्त (nom. अनन्तयति -यितुं), अनन्तीकृ, शाश्वतीकृ.
ETESIAN, a. सायत्तरिकः -की -के, प्रतिवारिकः -की -के, सामयिकः -की -के.
ETHER, s. आकाशः, सं, शून्यं, वायुः *m.*, निर्मलवायुः, अनन्तरीधोपरिस्थ सूक्ष्मवायुः, नभः *n.* (स्), गगणं, विहायः *n.* (स्).
ETHERIAL, a. आकाशीयः -या -ये, आकाशजः -जा -जं, आकाशसम्भवः -वा -वे, आकाशान्यः -स्या -स्यं, खसम्भवः -वा -वे, वायव्यः -यी -ये, वैहायसः -ही -हे.
ETHIC, ETHICAL, a. वेनयिकः -की -के, नीतिविषयः -या -ये, नीतिविद्या-विषयकः -का -के, नीतिशास्त्रसंख्यो-न्विनी-न्वि (नृ), नीतिशास्त्रीयः -या -ये.
ETHICALLY, adv. नीतिशास्त्रवत्, नीतिशास्त्रानुसारेण.
ETHICS, s. नीतिविद्या, नीतिः *f.*, नीतिशास्त्रं, विनयः, विनयविद्या, अर्थशास्त्रं, दण्डनीतिः *f.*, शीलविद्या, आन्वीयिकी.-(As invented by Vrihaspati) वाहेस्पयं.
ETHNIC, ETHNICAL, a. (Relating to the Gentiles) अन्यदेशीयः -या -ये, भिन्नदेशीयः -या -ये, देवायं कसंख्यो-न्विनी-न्वि (नृ), देवपूजकसंख्यो-न्वि *c.*
ETHNOLOGY, s. नृकुलविद्या, नृमातिविद्या, नृवंशविद्या.
ETIQUETTE, s. सदाचारविधिः *m.*, आर्यव्यवहारविधिः, सुमनाचारविधिः, विनयविधिः, विनयरीतिः *f.*, आदरविधिः *m.*, सौजन्यं, भव्योदा, सुनीतिः *f.*, सभ्यता, सचरितं, न्यायः.
ETIMOLOGICAL, a. शब्दयुत्पत्तिविषयः -या -ये, पदभजनविषयः -या -ये, शब्दशास्त्रसंख्यो-न्विनी-न्वि (नृ), शब्दसाधनविद्यासंख्यो-न्वि *c.*
ETIMOLOGIST, s. शब्दयुत्पत्तिकुशलः, पदभजनविद्याज्ञः, शब्दशास्त्रज्ञः.
To ETIMOLOGIZE, v. n. शब्दयुत्पत्तिं कृ, पदभजनं कृ, शब्दसाधनं कृ.
ETIMOLOGY, s. युत्पत्तिः *f.*, शब्दयुत्पत्तिः *f.*, शब्दयुत्पत्तिविद्या, पदभजनं, शब्दसाधनं, शब्दसाधनविद्या.
EUCARIST, s. ख्रीष्टमनुस्मरणार्थकं भोजनं, ख्रीष्टभोजनं, ख्रीष्टप्रकल्पितभोजनं.-(Giving thanks to God) ईश्वरस्य धन्यवादकरणं or दुःशूलवादः.
EULOGIST, s. प्रशंसकः, स्तौवकः, स्तुतिपाठकः, पन्दी *m.* (नृ).
EULOGISTIC, a. स्तुतिमयः -यी -ये, प्रशंसाकट -री -रे, वन्दारः -रु -रु.
To EULOGIZE, v. a. प्रशंस् (c. 1. -शंसति -सितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), अभिष्टु, संस्तु, स्थाप् (c. 1. स्थापते -यितुं), गुणान् कृत् (c. 10. कीर्त्तयति -यितुं) or उल्कृत्.
EULOGIZED, p. p. प्रशंसितः -ता -तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, स्थापितः -ता -तं, स्तुतः -ता -तं.
EULOGY, s. प्रशंसा -सनं, गुणप्रशंसा, स्तुतिः *f.*, गुणस्तुतिः *f.*, स्तवः, स्थाया, गुणस्थाया, स्तुतिवादः, स्तुतिवाक्यं, गुणोकीर्त्तनं, स्तोत्रं, शंसा, यशोवर्णना, यशोना, वन्दना, वन्दिपाठः, गुणगानं, भोगायली.
EUNUCH, s. झोवः, पण्डः, पण्डः, शखः, शखः, मुष्कशून्यः, छिन्नवृषणः, छिन्नमुष्कः, निष्पुरुषः, नपुंसकः, योगरुः, पण्डः, तृतीयप्रकृतिः *m.*, तृतीयप्रकृतिः, अफलः, विफलः, वर्षेयः, तूषरः.-(Guard of the women's apartments) स्थापयः, कञ्चुकी *m.* (नृ), शुद्धात्मपालकः, शुद्धात्मनः.
EUPHONIC, a. सुस्वर -रा -रे, सुशब्दः -न्दा -न्दं, सुस्वाद्यः -द्या -द्ये, सुतिस्वतः -स्त -स्तं, सुचारुस्वनः -ना -नं, अकवैशः -शा -शं.
EUPHONY, s. सुस्वर, सुशब्दः, सुस्वनः, सुस्वाद्यशब्दः, अकटुत्वं, अकवैशत्वं.
EUPHORIA, s. बहुदुःखिका, समस्तदुःखा, सीदुःखः, वचदः *m.*, सुक् *f.* (इ)

मुही, गुडा.

EUROPEAN, *s.* ऊरोपीयः, ऊरोपनामदेशजः, तादनुगः.

TO EVACUATE, *v. a.* शून्यीकृ, उमृन् (c. 6. -सृनति -सृष्टु), विमृन्, विरिप् (c. 7. -रिणक्ति -रिक्ते -रेक्ते), रिप्, उमृन् (c. 1. -चरति -रिन्ते), निष्ठा in caus. (-चारयति -यितुं), शुप् (c. 10. जोषयति -यितुं); 'the bowels,' मलोत्सर्गं कृ, मलविसर्गं कृ, मलगुद्धिं कृ.

EVACUATED, *p. p.* रोषितः -ता -तं, विरोषितः -ता -तं, शोषितः -ता -तं, रिक्तः -क्ता -क्ते, विरिक्तः -क्ता -क्ते, विमृष्टः -ष्टा -ष्टं.

EVACUATION, *s.* (Of the bowels) मलविसर्गः, मलोत्सर्गः, समुत्सर्गः, मलगुद्धिः *f.*, मलशोधनं, विरेकः, विरेचनं, रेकः, रेचनं, मलोच्चारः, उच्चारः, शोधनं, उत्पानं, निर्हारः, निश्चारकः, अपोभागहरः.

TO EVADE, *v. a.* छलेन पलायित्वा परितु (c. 1. -हरति -हर्तुं) or मोहन् (c. 6. -वञ्छति -ञ्छितुं).—(Elude by sophistry) यमोहना उत्तु (c. 10. छलयति -यितुं), अपलप्य (c. 1. -लपति -पितुं), अपपु (c. 2. -पुते -पुतेतुं), निहृ, अपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपदिश.

TO EVADE, *v. n.* (Escape) छलेन पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, *rt.* इ) or निहृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं) or अपपन्न (c. 1. -पन्नति -पन्नितुं) or अपपय (c. 1. -पयति -यितुं) or अपपय (c. 1. -सपति -सपितुं), or उत्पत् (c. 1. -पति -पितुं) or निपत्.—(Practice artifice) पावृत्तलं कृ, यमोहना कृ, अपपदेशं कृ, अपपहयं कृ.

EVADED, *p. p.* छलेन or अपपदेशेन परितुतः -ता -तं or मोहितः -ता -तं, निहृतः -ता -तं, अपपुतः -ता -तं, निहृतीः -हृती -हृते.

EVADE, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, विभ्रान्तिः *f.*, भ्रान्तिः *f.*, विचलनं, व्यभिचारः.

EVANESCENT, *s.* चन्द्रानं, तिरोधानं, अनाहितात्वं, अदर्शनं.

EVANESCENT, *a.* तिरोपेयः -या -यं, अनाहितात् -ता -तं, अदृश्यः -पी -पं, अदृश्यः -इया -इयं, अप्रतयः -द्या -द्यं, परोद्यः -द्या -द्यं.—(Fleeting) मङ्गल -रा -रं, द्युमङ्गल -रा -रं, द्युमङ्गलव्यापी -यिनी -यिन्), अज्ञाश्रितः -ती -तं.

EVANGELICAL, *a.* सुसंवादानुसारी -रिणी -रि (न्), ख्रीष्टीयधर्मानुयायी -यिनी -यि (न्), ख्रीष्टप्रचारितः -ता -तं, ख्रीष्टीयधर्मपुस्तकान्तर्गतः -ता -तं.

EVANGELIST, *s.* (Writer of the life of Christ) ख्रीष्टचरित्ररचकः, ख्रीष्टसमाचाररचकः, सुसंवादलेखकः, मङ्गलसमाचारलेखकः.—(Preacher of the Gospel) सुसंवादप्रचारकः, ख्रीष्टीयधर्मप्रवक्ता *m.* (कृ).

TO EVANGELIZE, *v. a. and n.* सुसंवादं प्रचर in caus. (-चारयति -यितुं), ख्रीष्टीयधर्मं प्रचर (c. 2. -यक्ति -क्ते) or उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or ग्रह in caus. (-ग्राहयति -यितुं), ख्रीष्टीयधर्मं प्रवृत् in caus. (-वर्तयति -यितुं).

TO EVAPORATE, *v. n.* वाष्प (nom. वाष्पायते), धूम (nom. धूमायते) वाष्पसाह, वाष्पीभू, वाष्परूपेण उत्पत् (c. 1. -पति -पितुं) or उद्गत् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), धूमरूपेण विद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं) or नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं) or प्रणश् or अन्तपी in pass. (-धीयते) or क्षि in pass. (क्षीयते).—(Dry up) आतपेन परिशुप् (c. 4. -शुष्यति -शोष्टुं), शुष्कीभू.

TO EVAPORATE, *v. a.* वाष्पसाह, धूमसाह, वाष्पीकृ, वाष्परूपेण विद्रु in caus. (-द्रावयति -यितुं), आतपेन परिशुप् in caus. (-शोषयति -यितुं) or शुष्कीकृ.

EVAPORATED, *p. p.* आतपशुष्कः -ष्का -ष्कं, परिशुष्कः -ष्का -ष्कं, शोषितः -सा -से, वाष्परूपेण उद्गतरसः -सा -से, वाष्पसाहृतः -ता -तं, वाष्पीभूतः -ता -तं.

EVAPORATION, *s.* (Drying up) परिशोषः -पयं, शोषः -पयं, उच्छोषणं.—(Conversion to vapour) वाष्पसाहृत्यं, धूमसाहृत्यं, वाष्पभावः,

वाष्परूपेण उत्पत्तनं or उद्गमः or नाशः, वाष्पीभूतत्वं.

EVASION, *s.* (Artifice to elude) अपदेशः, व्यपदेशः, छद्म *n.* (न्), छलं, वदः -दं, अपहृवः, निहृवः.—(Equivocation) यमोहना *f.*, यमोहना, यमपदार्थः, वाक्छलं, अपलापः, कैतयवादः, प्रतीपयचनं.—(Escape) निस्तारः, उच्चारणं, निर्गमः, निर्गतिः *f.*, पलायनं, अपपन्नः.

EVASIVE, *a.* छली -लिनी -लि (न्), छलान्वितः -ता -तं, व्यपदेशकः -का -के, पक्षकः -का -के, निहृवकारी -रिणी -रि (न्).—(Equivocating) यमः -यमा -यमे, वाक्छलान्वितः -ता -तं; 'an evasive answer,' निहृवोत्तरं, यमोत्तरं.

EVASIVELY, *adv.* वाक्छलेन, यमोहना, निहृवेन, सनिहृयं, यमं.

EVE, *s.* (The fast to be observed on the evening before a holiday) महापर्वणः पूर्वदिनाने सेपनीय उपवासः, पुष्यदिवसस्य पूर्वप्रदोषः.—(Decline of day). See EVENING.—'To be on the eve of happening,' उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).

EVEN, *s.* सायः, सायङ्कालः, प्रदोषः, प्रदोषकालः. See EVENING.

EVEN-TIDE, *s.* सन्ध्याकालः, सन्ध्यासमयः, सायङ्कालः, प्रदोषकालः, प्रदोषसमयः.

EVEN, *a.* (Level, flat) समः -मा -मं, समानः -ना -नं, समस्यः -स्या -स्यं, सपाटः -टा -टं, यनायनः -ना -नं; 'even ground,' समभूमिः *f.*, समस्थलं, आनिः *f.*, पाटः.—(Straight) समरेखः -खा -खं, अपपन्नः -क्ता -क्ते, चतुर्गुणः -गुना -गुनं, निर्भुगनः -गुना -गुनं, चतुः -चुः -चु, अपपन्नः -सा -से.—(Smooth) चक्षुः -क्षुणा -क्षुणं, चक्षुः -द्या -द्यं.—(Uniform, equal) तुल्यः -त्या -त्यं, समतुल्यः -त्या -त्यं, उभयपार्थक्योः समानः -ना -नं, निर्विकारः -रा -रं; 'in temper,' समभावः -बा -वं, समवृत्तिः -त्तिः -त्ति.—(Not odd) युगमः -गमा -गमं, युगलः -ला -लं, समः -मा -मं; 'an even number,' युगं, युगलं; 'with both feet even,' समपदं.

TO EVEN, *v. a.* समस्थलीकृ, समीकृ, समानीकृ, समान (nom. समानयति -यितुं).

EVEN, *adv.* अपि, इय, या, पापि, सर्वं; 'even though,' यद्यपि, यद्यपि स्यात्, तथापि; 'even so,' इयं, इयमेव, तथा, तथापि, तथैव; 'even as,' यथैव, यद्वदेव, यत्प्रकारेण; 'even now,' अद्यापि, अद्यैव; 'not even,' नापि, नैव.

EVEN-HANDED, *a.* उभयसमः -मा -मं, समदर्शी -शिनी -शि (न्), विषयपातः -ता -तं.

EVENING, *s.* प्रदोषः, प्रदोषकालः, सायः, सायङ्कालः, सायहः, अपराहः, सन्ध्या, सन्ध्याकालः, विकालः -लकः, वैकालः, दिनान्तः, दिनावसानं, दिवसावसानं, दिवसावस्यः, अहःशेषः, दिनशेषः, रजनीमुखं, निशादिः *f.*, रात्र्यारम्भः, उत्तरः, अहः पक्षमो भागः; 'in the evening,' साये, सायं, दिनान्ते, अभिसायं, अनुसन्ध्यं; 'good evening to you,' शुभम् ते प्रदोषः.

EVENING, *a.* प्रादोषिकः -की -के, वैतालिकः -की -के, सान्ध्यः -न्ध्यी -न्ध्यं, सायन्नः -नी -नं, अपराह्नतनः -नी -नं or अपराहृतनः.

EVENLY, *adv.* सर्वं, समानं, समानतस्, अप्रमा, तुल्यं; 'evenly matched,' तुल्यपलः -ला -लं, तुल्यवीर्यः -वीर्यं -वीर्यं, ममतोलः -ला -लं.

EVEN-MINDED, *a.* समचिन्तः -ता -तं, समपुष्टिः -ष्टिः -ष्टि, समभावः -बा -वं, सत्त्वसम्पन्नः -न्ना -नं, सत्त्वसम्पन्नः -न्ना -नं, सम्यदापदो हर्षविषादरहितः -ता -तं.

EVENNESS, *s.* समता, समानता -तं, साम्यं, साम्यता, सामन्त्रस्यं, तुल्यता, चतुर्गुणता, निर्भुगनता; 'of temper,' समचिन्तनं, समानपुष्टिः *f.*, समभावः.

EVEN, *s.* वृत्तं, सम्भवः, उत्पत्तं, समुत्पत्तिः *f.*, समुत्पत्तं, समुत्पत्तः, समुत्पत्तं, गतं, समुत्पत्तिः *f.*, पटना, समुपागतं, उपागमः, समुपस्थितं.—(Consequence, conclusion) उद्भूतं, अनुपुद्गं, अनुपपन्नं, परिणामः, निष्पत्तं, सिद्धिः *f.*

[illegible][illegible]

-त्वा -त्वा (न्), अपभ्रंशः &c., पापात्मा &c., पापमभावः -या -यं, दुष्टान्तःकरणः -या -यं, दुर्द्वयः -या -यं.
 EVIL-SPEAKING, s. दुष्टवाचः, अपवादः, वाग्दोषः, पित्रनुवाचं, मारयं.
 To EVINCE, v. a. स्पष्टीकृ, यत्तीकृ, प्रकाश (c. 10. -लागयति -यितुं), सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), निर्दिष्ट (c. 6. -दिगति -देष्टुं), प्रदिष्ट, दृष्ट in caus. (दर्शयति -यितुं), प्रमाणकृ.
 EVINCIBLE, a. मृच्यः -च्या -च्यं, माध्यः -ध्या -ध्यं, निहंशनीयः -या -यं.
 EVINCIBLY, adv. स्पष्टं, सुस्पष्टं, सुस्पष्टं, असंशयं, यत्र न मन्देहः.
 To EVISCERATE, r. a. निरन्लीकृ, निरन्त्र (nom. निरन्त्रयति -यितुं), नाडीर वहिष्कृ.
 EVITABLE, a. परिहरणीयः -या -यं, हेयः -या -यं, पर्जन्यः -या -यं.
 EVOCATION, s. (Calling upon) आह्वानं, प्रज्ञायाः, अनुकरणं.—(Appealing) पुनराह्वानं, पुनर्विचारप्रार्थना, अन्यप्रातिपक्षिकत्वाद् आह्वानं.
 To EVOLVE, r. a. आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), प्रज्ञे, अनुक्रम (c. 1. -कर्षति -क्रुष्टुं).—(From one tribunal to another) अन्यविचार-सभासाध्याद् आह्वे.
 EVOLUTION, s. (Unfolding) विस्तारः -रणं, प्रसारणं, प्रकटीकरणं, विचारः, विवृतिः f.—(In arithmetic) प्रादुर्भावः.—(Series) श्रेणी, श्रेणी.
 To EVOLVE, v. a. विलुप्त in caus. (-स्तारयति -यितुं), प्रवृत्ति in caus. (-सारयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृथोति -वरितुं -रौतुं), अपाय, वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), विततीकृ.
 EVOLVED, p. p. विस्तारितः -ता -तं, प्रसारितः -ता -तं, विवृतः -ता -तं.
 EVULSION, s. उत्पादनं, उत्कर्षणं, विकर्षणं, उच्चुचनं, अपलुचनं.
 EWE, s. मेघी -मिका, एडका, उरणी, भेडी, चविला; 'ewe's milk,' अमिसोदं, अमिदूतं, अमिमरीसं.
 EWER, s. घटी, उदकपात्रं, उदपात्रं, कुम्भः, पुटग्रीवः, कमण्डलुः m.
 To EXACERBATE, v. a. प्रकुप in caus. (-कोपयति -यितुं), उत्तन्न in caus. (-त्रेजयति -यितुं), तीक्ष्णीकृ, तिगमतरं -रां -रं कृ, तीव्रतरं -रां -रं कृ, उग्रतरं -रां -रं कृ.
 EXACERBATION, s. प्रकोपः -पणं, उक्तेजनं, समुक्तेजनं, उग्रत्वं, कोपज्वलनं, कोपवर्धनं, रोगवृद्धिः f.
 EXACT, a. (Accurate, correct) यथार्थः -चा -थं, यापार्थिकः -की -कं, समन्वयः -सा -सं, अन्नसः -सा -सं, सत्यः -त्वा -तं, चतः -ता -तं, तथ्यः -ध्या -ध्यं, यथातथ्यः -या -यं, शुचिः -चि -चि, शुद्धः -द्धा -द्धं, निर्दोषः -पा -पं, दोषरहितः -ता -तं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Careful) सफलः -ता -तं, अवहितः -ता -तं, अग्रमादी -दिनी -दि (न्).—(Nice, precise) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं.—(Not different) समानः -ना -नं, निर्विशेषः -या -यं, अनन्यः -न्या -न्यं, समसमानः -ना -नं.—(Neither more nor less) नाधिको न च न्यूनः; 'the exact state,' तारतम्यं; 'exact measurement,' सूक्ष्मानं.
 To EXACT, v. a. (Compel to pay) दा in caus. (दाययति -यितुं), विहा in caus. (-हाययति -यितुं); 'exact tribute,' बलिं or शुल्कम् आदा in caus. (-हारयति -यितुं) or अपहृ.—(Take forcibly) यलाह or पलेन ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or आदा (c. 3. -ददाति -दष्टे -दातुं).—(Demand) याच (c. 1. याचति -चिनुं), प्रार्थ (c. 10. -सर्षयति -ते -यितुं).—(Enforce) कृ in caus. (कारयति -यितुं) with 2 acc.; 'exact punishment,' दण्डं प्रयी (c. 1. -णयति -येतुं).
 To EXACT, v. n. बाध (c. 1. बाधते -यितुं), बाध कृ, उपद्रव कृ, उपधि कृ.
 EXACTED, p. p. यलाहृहीतः -ता -तं, अवहारितः -ता -तं, आहारितः -ता -तं, आकारितः -ता -तं, विहायितः -ता -तं.
 EXACTER, s. यलाहृपूतं परस्मादापी m. (न्) or परस्मादाहकः, उपधिनः.

औपधिकः, पाथकः, साहारकः, अवहारकः, हारकः.
 EXACTING, a. पाथकः -का -कं, विप्रलम्भकः -का -कं, प्रार्थकः -का -कं.
 EXACTION, s. पलेन ग्रहणं or आदानं or हरणं, भर्त्सनपूर्वं प्रार्थनं or याचना, पाथः -धनं, उपद्रवः, विप्रयः, उपधिकरणं, परस्मादानं, अकैवर्तं.
 EXACTLY, adv. यथार्थं, यथायत्, सम्यक्, अन्नसा, समन्वयं, यथातथं, तथ्यं, मत्तं, चतुतं, सूक्ष्मत्वेन, सूक्ष्मतया; 'neither more nor less,' नाधिकं न च न्यूनं; 'exactly so,' एवमेव, तथैव; 'exactly alike,' समसमानः -ना -नं.
 EXACTNESS, s. (Accuracy) यापार्थ्यं, यथार्थता, सम्यक्त्वं, यापातथ्यं, सत्यता, तथ्यं, सामन्त्र्यं, शुद्धता.—(Niceness, precision) सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं.—(Carefulness) अवहितत्वं, अग्रमादः, यत्नः, आस्था.—(Regularity, method) पारिपाट्यं, समता, अनुक्रमणं, अग्रानुसारः, न्यायः.
 To EXAGGERATE, v. a. वास्तव्या or अतिशयोक्त्या वृध् (c. 10. वर्धयति -यितुं) or चित् in caus. (-स्तारयति -यितुं) or अधिकीकृ, or उपधि (c. 5. -धिनोति -चेतुं), अतिशयेन वध् (c. 10. वर्धयति -यितुं), अतिवर्धनं कृ, अत्युक्तिं कृ, याग्यस्तारं कृ.
 EXAGGERATED, p. p. वर्धितः -ता -तं, अधिकीकृतः -ता -तं, विस्तारितः -ता -तं, उपधितः -ता -तं, अत्युक्तिपूर्वं वर्धितः -ता -तं or प्रवधितः -ता -तं.
 EXAGGERATION, s. अत्युक्तिः f., अतिशयोक्तिः f., अधिकं, वागाधिक्यं, अधिकीकरणं, वागुपचयः, वाग्यवाहुत्वं, चित्रोक्तिः, अतिवर्धना, अतिप्रपञ्चः.
 To EXAGITATE, v. a. विद्युम् in caus. (-द्योभयति -यितुं). See AGITATE.
 To EXALT, v. a. उन्नम् in caus. -नमयति -यितुं), उच्च (c. 1. उच्चयति -यितुं, rt. श्रि), समुष्टि, उच्चोक्ती, कर्द्धीकृ, उच्चो (c. 1. -नयति -नेतुं), उच्चति कृ, समुच्चति कृ, उच्च (c. 1. -हरति -हर्तुं), अधिरुद्ध in caus. (-रोपयति -यितुं). See ELEVATE.
 EXALTATION, s. उपतिः f., समुच्चतिः f., उन्नयः, उन्नयता, औन्नयं, उच्चयः, समुच्चयः, उन्नयः, उन्नतिः f., उन्नयः, उन्नता, कर्द्धत्वं, अधिरुद्धः. See ELEVATION.
 EXALTED, p. p. उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, उच्चितः -ता -तं, उन्नयः -ष्टा -ष्टं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं, अधिरुद्धितः -ता -तं, अधिरुद्धः -ष्टा -ष्टं, उन्नतः -ता -तं, आम्बुदधिकः -की -कं. See ELEVATED.
 EXAMINATION, s. (Investigation) परीक्षा -द्यणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, विचारः -रणं -शा, निज्ञासा, अन्वेषणा -थं, अनुयोगः, मनीषाद्यं, संवीक्ष्यं, प्रसमीक्षा, निर्णयः, चर्चा, निरूप्यत्वं, विमर्शः, निश्चयः. परीष्टिः f., विवेचना, शोधनं.—(By question) प्रश्नेन परीक्षा, प्रश्नोत्तरक्रमेण निज्ञासा or परीक्षा.—(Inspection) निरीक्षणं, आलोचनं, अवेषा -द्यणं, दर्शनं, सन्दर्शनं.—(Judicial) विचारः, अवहारदर्शनं, आह्वान-दर्शनं; 'examination of a witness,' साक्षिपरीक्षा.
 To EXAMINE, r. a. (Investigate) परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -यितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), ज्ञा in des. (निज्ञासते -यितुं), अन्वेष (c. 4. -इष्यति -यितुं) or अन्वेष (c. 1. -इष्यते -यितुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्तुं), विपर in caus. (-चारयति -यितुं), चर्च (c. 1. चर्चति -चिनुं), विमृण् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), निर्णय (c. 1. -णयति -येतुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), विनिश्चि, विधि, अभिनिधये (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), मार्ग (c. 10. मार्गयति -यितुं).—(Inspect) निरीक्ष, अवेष, समीक्ष, वीक्ष, अभिवीक्ष, दृष्ट (c. 1. पश्यति द्रष्टुं), अनुदृष्ट, परिदृष्ट, सन्दृष्ट, प्रतिदृष्ट, चालोप् (c. 10. -लोचयति -यितुं), आलोक् (c. 10. -लोचयति -यितुं).—(Interrogate) अनुमन्त्र (c. 6. -मृच्छति -मृष्टुं), परिमन्त्र, समनुमन्त्र, प्रश्नेन परीक्ष, प्रश्नोत्तरक्रमेण परीक्ष or अनुयुज्.—(Judicially) विचर् in caus. विचारं कृ; 'examine witnesses,' साक्षिणः परीक्ष.

EXAMINED, *p. p.* निरूपितः -ता -तं, परीक्षितः -ता -तं, निरीक्षितः -ता -तं, अवैक्षितः -ता -तं, निहासितः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, अनुसृतः -ता -तं, अचिंतः -ता -तं, अन्वेषितः -ता -तं, निरीतः -ता -तं, चालोचितः -ता -तं.

EXAMINER, *s.* परीक्षकः, विचारकः, विचारकज्ञा *m.* (हृ), अनुसन्धान *m.* (हृ), निरूपकः, अनुयोक्ता *m.* (हृ), निरंता *m.* (हृ), निहानाहृ.

EXAMPLE, *s.* (Pattern for imitation) प्रमाणं, प्रमा, आदर्शः, प्रतिमानं, प्रतिमा-मानं; 'to follow an example,' अनुकृत्य; 'following an example,' अनुकरणं; 'whatever example he sets, the world follows,' यत् प्रमाणं स कुरुते लोकस् तद् अनुवर्तते; 'men follow my example,' मम वत्स मनुष्या अनुवर्तन्ते or अनुगच्छन्ति.—(Person fit for an example) प्रमाणं, प्रमाता *m.* (हृ).—(Instance serving for illustration) 'दृशानः, निदर्शनं, उदाहरण-हरणं, उपाह्वानः; 'for example,' दृशानरूपेण, दृशानक्रमेण, यथा, तथाहि.

EXAMINATE, *a.* निरीक्षः -वा -वं, अनीयः -वा -वं, विवेचनः -ना -नं, निरीक्षणः -वा -वं (स्), भग्नमनाः -नाः -नः (स्), निरुत्साहः -हा -हं, प्राणहीनः -ना -नं.

To EXAMINATE, *v. a.* निरीक्षीकृ, मनोभङ्गं कृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).

EXAMINATION, *s.* प्राणहत्या, मनोभङ्गः, उत्साहभङ्गः, तेजोहरणं.

To EXASPERATE, *v. a.* कुप्य in caus. (कोपयति -यितुं), प्रकुप्य, मकुप्य, कोप्य or क्रोधं नृन् (c. 10. मनयति -यितुं), क्रुध्य in caus. (क्रोधयति -यितुं).

EXASPERATED, *p. p.* प्रकोपितः -ता -तं, प्रकुपितः -ता -तं, उपजातकोपः -या -यं, जातक्रोधः -या -यं, संरज्यः -या -यं, जातानर्पः -या -यं, इहमन्युः -न्युः -न्यु.

EXASPERATION, *s.* प्रकोपः -पर्यं, क्रोधकरणं, कोपकरणं, संरज्यः.

To EXAUCTIONATE, *v. a.* पदान् or अपिकापद् भृन् (c. 10. भृशयति -यितुं). See DISMISS.

To EXCAVATE, *v. a.* खन् (c. 1. खनति -ते -नितुं), उत्खन्य, निखन्य, खनित्वन्, प्रोखन्य, खनित्वेण भूमिं भिद् (c. 7. भिनधि, भेत्तुं) or दृग् in caus. (दारयति -यितुं) or भूमीं गच्छे or विषरं कृ, शुषिरीकृ, शूयान्.

EXCAVATED, *p. p.* निखातः -ता -तं, उत्खातः -ता -तं, खातः -ता -तं, खनितः -ता -तं, शुषिरीकृतः -ता -तं, शूयान्कृतः -ता -तं, पुटितः -ता -तं.

EXCAVATION, *s.* (Act of digging out) खननं, उत्खननं.—(A cavity) खातं, गच्छः, रज्यं, कुहरं, अषटः -टि *m.* पिलं, शुषिरं.

EXCAVATOR, *s.* खनकः, खनिता *m.* (हृ), आखनिकः, सातकः.

To EXCEED, *v. a.* अन्वीकृ, तिमिरीकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं).

To EXCEED, *v. a.* and *n.* अतिगन् (c. 1. -गमति -क्रमितुं), अतिभू (c. 1. -भवति -यितुं), अतिभू, अती (c. 2. अत्येति -तुं rt. इ), अतिशी (c. 2. -शेते -यितुं), अतिशी, अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), अतिगन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अतिरिप् in pass. (-रिच्यते), with abl. c. अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अधिबीभू, लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं), पत्यस् (c. 2. यतिस्ते).

EXCEEDED, *p. p.* अतिगताः -ता -तं, उत्क्रान्तः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, अत्यतः -ता -तं, अतिशायितः -ता -तं, लङ्घितः -ता -तं.

EXCEEDING, *a.* (Surpassing) अतिक्रामकः -का -कं, अतिचरः -रा -रं, अतिगः -गा -गं, अतिरेकी -किणी -कि (न्), अतिशयी -यिनी -यि (न्), अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अधिका -का -कं -कतर -रा -रं, समधिका -का -कं -कतर -रा -रं, अत्यधिका -का -कं.—(In a great degree, very) अत्यतः -ता -तं, अति or सु or अतिशय prefixed, भूटि -रि -रि, गाढः -ढा -ढं, घाढः -ढा -ढं, परमः -मा -मं, पर -रा -रं, अतिमितः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, पुरुः -रु -रु; 'exceeding large,' अतिमहान् -हती -हृ (हृ), सुमहान् &c.; 'exceeding

bounds,' अतिमह्यदा -दा -दं, अतिभूतिः -भि -भि; 'exceeding human power,' अतिमानुषः -या -यं, अनानिः -गा -गं; 'exceeding orders,' उच्चद्विज्ञासनः -ना -नं.

EXCEEDINGLY, *adv.* अति or सु or अतिशय prefixed. अतिशयं -येन, नातिशयं, भूजे, अत्यन्तं, निर्भरं, चन्द्रपं, चतुष, निहानं, परं, गाढं, घाढं, प्रगाढं, रज्ज्वान्तम्, परितरां, न्तरां, अतिनावं, अत्यधिकं, निकामं, सुमहत्.

To EXCEL, *v. a.* and *n.* विजिष् in pass. (-जिच्यते), with abl. c., अतिरिप् in pass. (-रिच्यते), with abl. c., अतिशी (c. 2. -शेते -यितुं), अतिगन् (c. 1. -गमति -क्रमितुं), अती (c. 2. अत्येति -तुं rt. इ), अतिचर् (c. 1. -चरति -रि -रिच्यते), अतिगन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अतिभू, अतिभू, नि (c. 1. गच्छति -रि -रिच्यते), परानि, प्रगन् in pass. (-गच्छते); 'one whose eyes excel the lotus' अपिचिपदमनेन -वी.

EXCELLED, *p. p.* अतीतः -ता -तं, अतिशयः -ता -तं, अतिशायितः -ता -तं.

EXCELLENCE, EXCELLENCY, *s.* (State of excelling or possessing good qualities) निजिहता, वैजिह्यं, श्रेयता -तं, उत्कृष्टता, उत्कर्षः, शौर्यं, प्रथमः, प्रकृष्टत्वं, प्राशान्यं, प्रशालः *f.* उत्तमता, गुणवैजयं, गुणोत्कर्षः, गुणप्रकर्षः, गुणिता, गुणता, गुणयता -तं, नाखं, कौजलं, सीधवं, सारत्वं, मताविका, मपयिका, उद्गः, तज्जः, प्रकाशः -रं.—(Any valuable quality) गुणः, उत्कृष्टगुणः, परमाणः 'your excellency,' चाव्यं.

EXCELLENT, *a.* विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं, अनुत्तमः -मा -मं, प्रशान्तः -स्ता -स्तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, ज्ञानः -ज्ञान्यः -ज्ञान्यः, श्रेयान् -यतो -यः (न्), महानः -मा -मं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, परमः -मा -मं, अयिष्यः -या -यं, चयः -या -यं, चट -रा -रं, वट -रा -रं, प्रवट -रा -रं, वरेयः -रया -रयं, प्ररट -रं -रं, मुक्कलः -ला -लं, अतिशीभनः -ना -नं, सारवान् -यतो -यत (हृ), चयः -यौ -यौ, मट्टारकः -का -कं, अपीयः -या -यं.—(Having excellent qualities) गुणी -यिनी -रि (न्), गुणवान् -यतो -यत (हृ), गुणाढः -ष्टा -ष्टं, गुणोपेतः -ता -तं, गुणमयः -यो -यं, गुणयनः -मा -मं, अतिगुणः -रा -रं; 'having numberless good qualities,' अपरिमितगुणगणः -गा -रं. Excellent may be expressed by कृपमः or पुद्गलः or व्यासः or सिंहः or शार्ङ्गः or इन्द्रः or प्रजापतिः in comp.; as, 'an excellent or eminent man.' पुरुषमयः. पुरुषव्यासः, नरपुद्गलः &c.; 'an excellent woman,' उग्रम. वरापेहा, परवर्णिनी, महकाशिनी, कुमारोत्तमः.

EXCELLENTLY, *adv.* उत्तमं, अनुत्तमं, प्रशस्तं, श्रेष्ठं, सु, सुतु, भट्टं.

To EXCEPT, *v. a.* वृन् (c. 10. वञ्चयति -यितुं), अपात् (c. 1. -जन्वति -जन्वितुं), पर्युदस्, युदस्, अपहा (c. 3. -जहाति -हर्तुं) निहा. नृन् (c. 1. खनति, तर्क), मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्ष), उपसंहः (c. 1. -ररति -हर्तुं).

EXCEPT, *prep.* वञ्चयित्वा, अपास्य, अपहाय, भुक्ता all with acc. c., विना with inst. or acc. c., अन्ते with abl. or acc. c., चन्तेन, अन्तरा, अतिरेकेण, अतिरिक्तं, वञ्चं, अन्यत्र, पृथक्.—(Unless) यदि न. Sometimes expressed by the loc. absolute: as, 'except ye eat flesh,' आनिने न भुक्ते or by the indecl. part.: as, 'except ye see,' न दृष्ट्वा.

EXCEPTED, *p. p.* वञ्चितः -ता -तं, पर्युदस्तः -स्ता -स्तं, विनिर्मुक्तः -क्ता -क्तं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उपसंहृतः -ता -तं, अपावृत्तः -ता -तं, अपावृत्तः -ता -तं, अपावृत्तः -स्ता -स्तं.—(In grammar) निपातितः -ता -तं, विधिसङ्कोचितः -ता -तं.

EXCEPTING, *part.* वञ्चयित्वा, अपास्य, मुक्ता, अपहाय, हित्वा, तज्जा.

EXCEPTION, *s.* (Act of excepting) वञ्चनः-वञ्चनं, अपासने, पर्युदासः, युदासः, अपहानिः, विनिर्भोकः, परिहारः-हरणं, व्यतिरेकः, व्यावृत्तिः, अपवादः, निषेधः.—(In grammar) निपातनं, ग्रहणं, विपक्षः, विधि-सङ्कोचः, विधिभङ्गः.—(That which is to be excepted) वञ्चनीयं, वञ्च्यं.—(Objection) वाधः-या, अपवादः, उद्वाहः.

EXCEPTIONABLE, *a.* वाध्यः-ध्या-ध्यं, परिहरणीयः-या-यं, परिहाय्यः-य्यो-य्यं, वञ्च्यः-ञ्च्यो-ञ्च्यं, वञ्चनीयः-या-यं, अप्रशस्तः-स्ता-स्तं.

EXCEPTED, *p. p.* उद्धृतः-ता-तं, निर्हृतः-ता-तं, व्यपस्यितः-ता-तं.

EXCEPTION, *s.* उद्धारः, निर्हारः, व्यपस्यितः, पूर्णिः, पूर्णिकरणं.

EXCESS, *s.* अधिकता, अधिगन्धं, सातिरेकं, सातिशयं, उद्वेकः, उपपद्यः, अतिरिक्तता, उत्तेकः, भृशता, भाश्यं, भृशमा *m.* (नं), उत्तप्यः, गाढता, आत्यन्तिकता, समभिहारः, एकान्तत्वं, अपरिमितत्वं, पाहुल्यं, प्राचुर्यं.—(Transgression of due limits) मर्यादातिक्रमः, चमर्यादा, अतिक्रमः, अत्याचारः, अत्ययः.—(Intemperance in eating, &c.) आहारादिविषये असंयमः.

EXCESSIVE, *a.* अति or अतिशय or सु prefixed, अत्यन्तः-न्ता-न्तं, गाढः-दा-ढं, भूरिः-रि-रि, अधिकः-का-कं, अतिमात्रः-त्रा-त्रं, अपरिमितः-ता-तं, अमितः-ता-तं, अतिमितः-ता-तं, नितान्तः-न्ता-न्तं, आत्यन्तिकः-की-कं, प्रगाढः-दा-ढं, उद्गाढः-दा-ढं, उद्भृष्टः-भृ-भृ, अतिमर्यादः-दा-दं, एकान्तः-न्ता-न्तं, भृशः-शा-शं, सुभृशः-शा-शं, निर्भरः-रा-रं, भरः-रा-रं, उत्कटः-दा-ढं, अतिशयी-यिनी-यि (नं), अतिशायनः-न्ता-न्तं, अतिरिक्तः-क्ता-क्तं, परमः-मा-मं, परः-रा-रं; 'excessive heat,' अतिदाहः, गुरुतापः; 'excessive speaking,' अतिशयोक्तिः *f.*; 'excessive sleep,' सुनिद्रा, निर्भरनिद्रा; 'excessive rain,' भूरिवृष्टिः *f.*; 'excessive pain,' तीव्रवेदना.

EXCESSIVELY, *adv.* भृशं, सुभृशं, निर्भरं, अत्यन्तं, अतिशयं-येन, सातिशयं, गाढं, प्रगाढं, उद्गाढं, नितान्तं, अतिमात्रं, एकान्ततमं, अत्यर्थं, निर्दयं, अतिमर्यादं, अतितरां, सुतरां, तीव्रं, चलवत्, अतियेलं. Often expressed by अति or सु or अतिशय prefixed; as, 'excessively sharp,' अतितीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं.

To EXCHANGE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), निमे (c. 1. -मयते-मातुं), विनिमे, विमे, all with acc and inst. c., प्रतिदा, परिवर्त्त कृ, विनिमयं कृ, व्यतिहृ (c. 1. -हरति-हर्त्तुं), प्रतिपण् (c. 10. -पणयति-यितुं). 'To exchange' may be expressed by the phrase 'having given one thing to take another,' अन्वद् दत्त्वा अन्वद् छादा, or अन्वत् त्यक्त्वा अन्वद् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं); 'he exchanges beans for sesamum seeds,' तिलैर् मापान् परिवर्त्तयति or तिलेभ्यः प्रति मापान् ददाति; 'liquids to be exchanged for liquids,' रसा रसैर् निमातव्याः; 'not to be exchanged,' अपरिवर्त्तनीयः-या-यं, अप्रतिपण्यः-ण्या-यं.

EXCHANGE, *s.* परिवर्त्तः-वर्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*, परोवर्त्तः, विनिमयः, विमयः, निमयः, निमेयः, नैमेयः, वैमेयः, प्रतिदानं, परिदानं, परावर्त्तः, परावृत्तिः *f.*, व्यतिहारः, व्यतीहारः, निमया.—(Barter) भागद्विविनिमयः.—(Place where merchants meet) श्रेष्ठिचत्वरं, वणिक्समागमचत्वरं; 'exchange of civilities,' प्रतिपूजनं; 'exchange of favours,' परस्पर-रोपकारः; 'exchange of blows,' अन्योन्यघातः, व्यतिहारः; 'in exchange for,' प्रति, विनिमयेन; 'in exchange for one's life,' स्वप्राणविनिमयेन.

EXCHANGEABLE, *a.* परिवर्त्तनीयः-या-यं, निमातव्यः-य्या-य्यं, प्रतिपण्यः-ण्या-यं.

EXCHANGED, *p. p.* परिवर्त्तितः-ता-तं, परिवृत्तः-त्ता-तं, परावृत्तः-त्ता-तं.

EXCHANGER, *s.* परिवर्त्तकः, परिवर्त्तनकृत्, विनिमयकर्त्ता *m.* (नं), विमय-कारी *m.* (नं).

EXCHEQUER, *s.* (Treasury) राजकोषः, राजपनागारः, राजपनगृहं, राजस्वकोषः; 'chancellor of the exchequer,' कोषाध्यक्षः, कोषाधीशः, कोशाधीशः, राजपनाधिकारी *m.* (नं), राजस्वपालकः, गङ्गाधिपः.—(Court). See CHANCERY.

EXCISABLE, *a.* (article) शुल्कस्थानं, करस्थानं.

EXCISE, *s.* स्वदेशनिर्मितद्रव्याणां राजग्राह्यभागः or राजदेयो भागः, शुल्कः-लंके, करः, स्वविपर्यायनिर्मितद्रव्येषु राजनिरूपितः करः.

To INCISE, *v. a.* स्वदेशनिर्मितद्रव्याणां or -द्रव्येषु राजग्रहणीयं भागं निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं) or राजदेयभागं निरूप्, करं or शुल्कं निरूप् or स्या in caus. (स्यापयति-यितुं).

EXCISEMAN, *s.* स्वदेशनिर्मितद्रव्याणां राजग्राह्यभागनिरूपकः, शुल्काध्यक्षः, कराध्यक्षः, करनिरूपकः, करग्राही *m.* (नं), करग्रहः.

EXCISION, *s.* उच्छेदः, उच्छिन्निः *f.*, उत्कृष्टनं, कर्त्तनं, विच्छेदः, विच्छिन्निः *f.*, उत्पादनं, उद्धरणं, विनाशः.

EXCITABILITY, *s.* उत्तेजननीयता, उन्नीपनीयता, उत्तेजनक्षमता, उत्तापनीयता, प्रकोपणीयता, शीघ्रकोपित्वं.

EXCITABLE, *a.* उत्तेजननीयः-या-यं, उत्तापनीयः-या-यं, उद्दीपनीयः-या-यं, प्रवर्त्तनीयः-या-यं, प्रकोपणीयः-या-यं, शीघ्रकोपी-पिणी-पि (नं), चित्तवेगी-गिनी-गि (नं).

EXCITANT, *s.* रूपकं, प्ररोचनं, दीपकं, तेजनं, तेजोवर्धनं.

EXCITATION, *s.* उत्तेजनं, समुत्तेजनं, उत्तापः-पनं, उद्दीपनं, दीपनं, प्ररोचनं, प्रोत्साहः-हनं.

To EXCITE, *v. a.* उत्तिञ् in caus. (-तेजयति-यितुं), समुत्तिञ्, उत्तप् in caus. (-तापयति-यितुं), उद्दीप् (c. 10. -दीपयति-यितुं), दीप्, उत्पा in caus. (-चापयति-यितुं, rt. स्या), व्युत्पा. उद्युञ् in caus. (-योजयति-यितुं), उत्तह् in caus. (-साहयति-यितुं), प्रोत्साह्, प्ररुच् in caus. (-रोचयति-यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), चुद् (c. 10. चोदयति-यितुं), प्रपुद्, सञ्चुद्, परिचुद्, सन्धुच् (c. 10. -पुष्टयति-यितुं), उद्वन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं).—(Create, cause) जन् (c. 10. जनयति-यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं); 'to excite divisions.' भेदं जन्.

EXCITED, *p. p.* उत्तेजितः-ता-तं, तेजितः-ता-तं, समुत्तेजितः-ता-तं, उत्तापितः-ता-तं, उत्तप्तः-मा-मं, उद्दीप्तः-मा-मं, उद्युक्त्-क्ता-क्तं, प्रवर्त्तितः-ता-तं, उत्पापितः-ता-तं, उद्वतः-ता-तं, विनिर्वृत्तः-त्ता-तं, चोदितः-ता-तं, उद्युयः-य्यो-य्यं, कृतोद्यमः-मा-मं, संरम्भः-म्भा-भं, उन्मृम्भितः-ता-तं.—(Caused) जनितः-ता-तं, जातः-ता-तं, उत्पन्नः-न्ना-न्नं.—(Under emotion) चित्तवेगवान्-वती-वत् (नं), अन्यथा-वृत्तिः-त्ति-त्ति, गतशान्तिः-न्ति-न्ति, गतपृतिः-त्ति-त्ति.

EXCITEMENT, *s.* उत्तापः, उत्तप्तता, उत्तेजनं, उद्दीपः-पनं, उद्दीप्तिः *f.*, दीपनं, प्ररोचनं, उत्पापनं, प्रोत्साहः-हनं, प्रवर्त्तः-वर्त्तनं, प्रवृत्तिः *f.*, अभितापः, उन्मद्, उद्वतिः *f.*, उद्योगः, संरम्भः.—(Emotion) चित्तवेगः, उत्कन्मः, चित्तोत्तापः.

EXCITER, *s.* उत्तापकः, उद्दीपकः, दीपकः, उत्पापकः, उत्तेजकः, प्रोत्साहकः, प्रवर्त्तकः.

EXCITING, *a.* उद्दीपकः-का-कं, चित्तोत्तापकारी-रिणी-रि (नं).

To EXCLAIM, *v. n.* उत्क्रुश् (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं), विक्रुश्, प्रक्रुश्, उच्चैःस्वरेण पुप् in caus. (घोषयति-यितुं), उद्गुप्, विगुप्, उच्चैः or प्रकाशं वद् (c. 1. वदति-दितुं) or भाष् (c. 1. भाषते-यितुं), उच्चैःस्वरं कृ, उच्चैर्घुष्टं कृ, उच्चभाषणं कृ, उच्चवाक्यम् उदीर् (c. 10. -ईरयति-यितुं),

प्रोक्षद् (c. 1. -खेडति -दिहते).
EXCLAIMED, *p. p.* उद्गुहः -डा -धं, विकुहः -डा -धं, उद्गुहः -डा -धं.
EXCLAMATION, *s.* उद्गोशः, उद्गुहः, घोषः -गा, उद्गोपः, उद्गारः, उच्चैर्बुधं,
 'उद्गुहं, उच्चभाषणं, उच्चैःस्वरः, रासः, प्रखेडनं, चोत्कारः.
EXCLAMATORY, *a.* उद्गोशकः -का -कं, उद्गोपः -गा -धं, विकोशः -ना -नं.
TO EXCLUDE, *v. a.* (Thrust out) वहिःकृ, वहिष्कृ, निराकृ, अपाकृ,
 निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), अपसृ, निरसृ (c. 4. -स्यति -स्यितुं),
 अपासृ, अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोदुं), निष्कृ in caus. (-कासयति
 -यितुं).—(Debar) बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), निषिध् (c. 1. -पेयति
 -येतुं), वृ in caus. (-वारयति -यितुं), निरुध् (c. 7. -रुधति -रोदुं),
 विरुध्, वचरुध्.—(Except, not include) वृत् (c. 10. वर्जयति
 -यितुं), अपासृ, पर्युद्, सुद्, उपसद्, उपसंहरणं कृ, न परिहृ
 (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं); 'is excluded,' परिहोयते.
EXCLUDED, *p. p.* वहिष्कृतः -ता -तं, वहिःकृतः -ता -तं, निराकृतः -ता -तं,
 निरस्तः -स्ता -स्तं, उदस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः -स्ता -स्तं, निःसारितः
 -ता -तं, निषिद्धः -डा -धं, बाधितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, विहीनः
 -ना -नं, परिहोयः -गा -धं.—(Excepted) वर्जितः -ता -तं, पर्युद्धस्तः
 -स्ता -स्तं, व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उपसंहृतः -ता -तं, व्यावृत्तः -क्ता -क्तं,
 व्यावृत्तः -ता -तं; 'excluded from society,' अपाक्तः -क्ता -क्तं.
EXCLUSION, *s.* वहिष्करणं, वहिःकरणं, निराकरणं, निरासः, निरसनं,
 अपासनं, अपसारणं, निःसारणं, निष्कासनं, निषेधः, प्रतिषेधः, निवारणं,
 वारणं, अपरोपनं, निरोधः, विरोधः, विरुद्धत्वं, वहिर्भावः.—(Excep-
 tion) वर्जितः, पर्युदासः, सुदासः, उपसंहारः -हरणं, व्यावृत्तिः, व्यतिरेकः.
EXCLUSIVE, *a.* (Debaring) निवारकः -का -कं, बाधकः -का -कं,
 निषेधकः -का -कं.—(Possessed to the exclusion of others)
 असामान्येन भुक्तः -क्ता -क्तं, पृथग्भुक्तः -क्ता -क्तं, अन्यव्यतिरेकेण भुक्तः -क्ता
 -क्तं, अनन्यः -न्या -न्यं, केवलः -ला -लं.—(In logic) वैशेषिकः
 -की -कं.—(Not including, not taking into the account)
 वर्जयित्वा, अपास्य, अपहाय, हिता, अपरिगण्य; or expressed by
 रहितः -ता -तं, हीनः -ना -नं in comp.
EXCLUSIVELY, *adv.* (To the exclusion of others, apart) असामान्येन,
 असामान्येन, पृथक्, एकाग्रतया, एकाग्रं, अन्यव्यतिरेकेण, केवलं, विज्ञे.
 —(Without including) वर्जयित्वा, अपास्य, अपरिगण्य.
EXCLUSIVENESS, *s.* कैयत्यं, केवलत्वं, अनन्यता, असामान्येन परिभोगः.
TO EXCOGITE, *v. a.* प्रचिन् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), परिचिन्, पिचिन्,
 मनसा कृप् (c. 16. कस्ययति -यितुं), परिकृप्.
EXCOGITATED, *p. p.* प्रचिन्तितः -ता -तं, मनःकल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः
 -ता -तं.
EXCOGITATION, *s.* उपायचिन्तनं, परिचिन्ता, मनसा परिकल्पनं.
TO EXCOMMUNICATE, *v. a.* स्त्रीष्टीयसमाजाद् वहिष्कृ or निराकृ or निरसृ
 (c. 4. -स्यति -स्यितुं), स्त्रीष्टीयसमाजाद् भंश् (c. 10. भंशयति
 -यितुं) or व्यु in caus. (व्यापयति -यितुं), अपात्रोक्, अपात्रोक्.
EXCOMMUNICATED, *p. p.* स्त्रीष्टीयसमाजाद् वहिष्कृतः -ता -तं or निराकृतः
 -ता -तं, अपात्रः -क्ता -क्तं, अपात्रोक्तः -ता -तं.
EXCOMMUNICATION, *s.* स्त्रीष्टीयसमाजाद् वहिष्करणं or निराकरणं or
 निरसनं, अपात्रोकरणं, अपात्रोकरणं; 'by edict,' अपात्रोपपन्नं.
TO EXORCIATE, *v. a.* त्वक्चेदं कृ, त्वग्भेदं कृ, चर्मक्षतं कृ, त्वग्नेत्रं कृ,
 चर्म लिख् (c. 6. लिखति, लिखितुं) or उन्निरु or दृ in caus. (दार-
 यति -यितुं) or विद्, त्वप् (nom. त्वपयति -यितुं), चर्म पृप् (c. 1.
 पर्यति -यितुं) or निपृप्, निस्वचोक्.
EXCORIATED, *p. p.* धतपर्मा -म्मा -म्मे (न्), उन्नितितपर्मा &c., विदा-

रितत्वक् *m. f. n.*, निधर्मा &c., परिधतपर्मा &c., निस्वचः -चा -चं.
EXCORIATION, *s.* त्वक्क्षतिः, चर्मक्षतिः, त्वक्परिक्षतिः, चर्मलिखनं,
 त्वक्चेदः, त्वग्भेदः, त्वग्नेत्रं, त्वग्दारणं, चर्मदारणं, चर्मनिर्घर्षणं.
EXCORTICATION, *s.* निस्वचोकरणं, निर्वस्वलोकरणं, त्वक्परिपुटनं.
EXCREMENT, *s.* शकृत् *n.*, पुरीषं, उच्चाट, उच्चरितं, जमेधं, मलं, शरीरमलं,
 विषा, विषा, विद् *f.* (प्), मूषः -यं, शरीरं, शमलं, अवस्करं, अपस्करं,
 वक्षस्कः -स्कं, कल्के, हवं, दूयं, पूतिकं, शोषनं, किट्टं; 'excrement
 and urine,' विमूषं; 'to void excrement,' पुरीषोत्सर्गं कृ,
 विमूषोत्सर्गं कृ, गु (c. 6. गुवति -यितुं).
EXCREMENTAL, *a.* उच्चरितः -ता -तं, उत्सर्जितः -ता -तं, हवः -क्ता -क्तं.
EXCREMENTITIOUS, *a.* मली-लिनी-लित (न्), पुरीषमयः यो -यं, विमूषयः
 -यो -यं.
EXCRESCENCE, *s.* गलदः -गदका, स्फोटः -टकः, चर्तुदः, चाभोगः; 'fleshy
 excrecence,' अधिमांसं; 'on the tongue,' अधिनिहः; 'on
 the bone,' अध्यास्थि *n.*
TO EXCRETE, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), मूत्रपुरीषोत्सर्गं कृ, उच्चट्
 (c. 1. -चरति -रितुं), गु (c. 6. गुवति -यितुं), हट् (c. 1. हटते, हटुं).
EXCRETED, *p. p.* उच्चरितः -ता -तं, हवः -क्ता -क्तं, गुनः -ना -नं.
EXCRETION, *s.* (Act of excreting) उत्सर्गः, उत्सर्जनं, उच्चरणं.—(That
 which is excreted), उच्चाट, उच्चरितं, मलं. See EXCREMENT.
EXCRETIVE, EXCRETORY, *a.* उत्सर्गकारी -रिणी -रि (न्), उच्चारकः -का
 -कं, मलवहिष्कारकः -का -कं, मलरेचकः -का -कं.
TO EXCRUCIATE, *v. a.* व्यप् (c. 10. व्यपयति -यितुं), तप् in caus. (ताप-
 यति -यितुं), सन्तप्, परितप्, यत् in caus. (यातयति -यितुं), कृप् in
 caus. (कपयति -यितुं), तिग्मयातनां दा or कृ.
EXCRUCIATED, *p. p.* व्यपितः -ता -तं, सन्तप्तः -प्ता -प्तं, कपितः -ता -तं.
EXCRUCIATING, *a.* व्यपकः -का -कं, व्यापकट् -रि -रं, उद्वेजनकरः -रि
 -रं, सनापकः -का -कं, तिग्मयातनाकारी -रिणी -रि (न्), स्रनुदः
 -दा -दं, प्रमापी -पिनी -पि (न्).
EXCRUCIATION, *s.* तिग्मयातना, तीव्रवेदना, यातना, व्याप -यनं.
TO EXCULPATE, *v. a.* दोषात् or अपराधात् शुप् in caus. (शोधयति
 -यितुं) or विशुप् or परिशुप् or मुष् (c. 6. मुक्षति, मोक्षुं), निदोषीकृ,
 निरपराधीकृ, अनपराधिनं -धिनं -धि कृ.
EXCULPATED, *p. p.* दोषमुक्तः -क्ता -क्तं, विशोधितः -ता -तं, विशुद्धः -डा -धं,
 निदोषः -पा -पं, निरपराधः -धा -धं, विगतदोषः -पा -पं, गतकलङ्कः -क्ता -क्तं.
EXCULPATION, *s.* विशोधनं, विशुद्धिः, परिशोधः -धनं, दोषमुक्तिः, *f.*
 दोषमोचनं, निदोषोकरणं, निरपराधीकरणं, दोषप्रथालनं, दोषमार्जनं,
EXCULPATORY, *a.* शोधकः -का -कं, शोधनः -ना -नं, विशोधकः -का -कं,
 विशोधनः -ना -नं, परिशोधनः -ना -नं, दोषमोचकः -का -कं, निदोष-
 कारी -रिणी -रि (न्).
EXCURSION, *s.* (Ramble) भ्रमणं, परिभ्रमः -मणं, विहारः, विहरणं.—
 (Deviation) उल्लङ्घः, विचलनं, व्यभिचारः, भ्रान्तिः, *f.*, पथसागः,
 पथभ्रंशः, पथोद्ध्वनं, पथातिक्रमः.
EXCURSIVE, *a.* भ्रमी -मिथी -मि (न्), भ्रमणकारी -रिणी -रि (न्), उल्लान-
 मयैदः -दा -दं, व्यभिचारी -रिणी -रि (न्), विहारी -रिणी -रि (न्),
 तल्लगायः -गा -जं.
EXCUSABLE, *a.* क्षमाणीयः -या -यं, क्षमायः -व्या -यं, क्षमाहं -हो -हं,
 क्षम्यः -व्या -यं, शोषनीयः -या -यं, मार्जनीयः -या -यं, मोचनीयः -या
 -यं, महनीयः -या -यं.
TO EXCUSE, *v. a.* (Pardon) क्षम् (c. 1. क्षमते -ति, क्षनुं), संक्षम्, मृप्
 (c. 4. मृष्यति, मर्षितुं), क्षुं, c. 10. मर्षयति -यितुं).—(Free from

fault) दोषात् or अपराधात् शुभ् (c. 10. शोषयति-यितुं) or विशुभ् or परिशुभ् or मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षुं, निर्दोषीकृ.—(Extenuate a fault or crime) दोषं or पापं क्षम् or क्षद् (c. 10. क्षादयति-यितुं) or आक्षद् or मृक्ष् (c. 2. माष्टि-ष्टुं), दोषक्षालनं कृ.—(Remit) क्षमम् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), मुष्, विमुष्.—(Excuse one's self) उत्तरं कृ or दा, अपदेशं कृ, व्यपदेशं कृ, क्षम कृ, आत्मदोषं क्षद्, आत्मानं शुभ्, आत्मदोषमार्जनं कृ, क्षलं कृ, अपदिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), व्यपदिश्; 'excuse me,' प्रसीदतु भवान्.

EXCUSE, *s.* उत्तरं, उत्तरदानं, अपदेशः, व्यपदेशः, क्षम *n.* (नृ), दोषक्षान्नं, पापक्षान्नं, आक्षान्नं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, शोधनं, पापशोधनं, निमित्तं, दोषमार्जना, दोषक्षालनं, दोषप्रक्षालनं, अनुनयः, उपदेशः, प्रत्यवस्तुदः, क्षेत्यं, क्षलं, क्षमप्राप्तिः.

EXCUSED, *p. p.* क्षान्तः -क्षा -क्षे, मुक्तः -क्ता -क्षे, विमोक्षितः -ता -ते, क्षवसृष्टः -ष्टा -ष्टे.

EXCUSELESS, *a.* निरुत्तरः -रा -रे, अक्षमणीयः -या -ये, अक्षमार्हः -हेत -हे.

EXCUSER, *s.* (One who pleads for another) पक्षार्थम् उत्तरवादी *m.* (नृ), पक्षपाती *m.* (नृ), क्षमकारी *m.* (नृ).—(One who forgives) क्षन्ता *m.* (नृ).

EXECRABLE, *a.* गर्हणीयः -या -ये, गर्ह्यः -क्षी -क्षे, गर्हितः -ता -ते, आपाहः -हेत -हे, घृणाहः -हेत -हे, द्वेषः -प्पा -प्पे, द्वेषणीयः -या -ये, आक्रोशनीयः -या -ये.

EXECRABLY, *adv.* गर्हणीयं, गर्ह्यं, गर्हितं, गर्ह्यप्रकारेण, द्वेषणीयं.

TO EXECRATE, *v. a.* शप् (c. 1. शपति-ते, c. 4. शप्यति, शप्ते), अभिशप्, परिशप्; गर्ह (c. 1. गर्हते-र्हति), आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), क्षमक्षालं or अनिष्टम् आक्षंस् (c. 1. -क्षंस्ते-क्षितुं), भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति-यितुं), धिक्, घृण् (c. 1. घृणते-यितुं), चाप् in des. (वीभत्सते-त्सितुं).

EXECRATED, *p. p.* शप्तः -प्ता -प्ते, अभिशप्तः -प्ता -प्ते, गर्हितः -ता -ते, आक्रुष्टः -ष्टा -ष्टे, धिक्कृतः -ता -ते, निर्भर्त्सितः -ता -ते, अभिशक्तः -क्ता -क्ते.

EXECRATION, *s.* शपः, अभिशपः, शपः -यनं, शपयः, परिशपयः, आक्रोशः -शनं, अवक्रोशः, उपक्रोशः, भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, तर्जनं, अभिपङ्गः, अभिपङ्गः, गालिः *m.*

TO EXECUTE, *v. a.* कृ, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्वह् in caus. (-वाहयति-यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), निष्पद्, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-धातुं), आस्था, समास्था, साप् (c. 10. साधयति-यितुं), संसाप्, सिद्धीकृ, वृत् in caus. (वर्त्तयति-यितुं), निर्वृत्, निवृत्, संवृत्, प्रवृत्, प्रणी (c. 1. -शयति-जेतुं), सम्प्रणी, षट् (c. 10. षटयति-यितुं), आचर् (c. 1. -चरति-रितुं), समाचर्, प्रयुज् (c. 7. -युज्ति-योक्तुं). (Inflict capital punishment) धर्मसमाविचारानुसारेण यथदण्डाहं हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), यथदण्डं कृ, प्राणदण्डं कृ.

EXECUTED, *p. p.* कृतः -ता -ते, अनुष्ठितः -ता -ते, निष्पादितः -ता -ते, निष्पन्नः -प्ता -प्ते, सम्पादितः -ता -ते, विहितः -ता -ते, निर्विहितः -ता -ते, आचरितः -ता -ते, सिद्धीकृतः -ता -ते, साधितः -ता -ते, प्रणीतः -ता -ते, यटितः -ता -ते.—(Put to death by judicial sentence) धर्मसमाविचारानुसारेण हतः -ता -ते or व्यापादितः -ता -ते.

EXECUTION, *s.* (Performance) करणं, विधानं, अनुष्ठानं, आचरणं, निर्वहणं, निर्वहः, निष्पादनं, सम्पादनं, निर्वर्त्तनं, साधनं, सिद्धिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*—(Putting to death by judicial sentence) धर्मसमाविचारानुसारेण प्राणापातः or प्राणहननं or प्राणदण्डः, यथदण्डाहं हतः, यथः, हता, व्यापादनं, मारणं; 'place of execution,' यथभूमिः *f.*, यथस्थानं, यातस्थानं, यथस्थली.

EXECUTIONER, *s.* यथकपुरुषः, पातकजनः, यथपुरुषः, यथकर्मधिकारी *m.*

(नृ), मृतपाः *m.*, दण्डपाशिकः.

EXECUTIVE, *a.* सम्पादकः -का -के, निर्वाहकः -का -के, साधकः -का -के, विधायकः -का -के, प्रवर्त्तकः -का -के, निष्पादकः -का -के, प्रणायकः -का -के.

EXECUTOR, *s.* मृतपत्रनिरूपणाधिकृतः, मृतलेखाधिकारी *m.* (नृ), मृतकस्मीधिकारी *m.*, मृतकस्मीनिर्वाहकः, मृतकस्मीसम्पादकः, मृतपत्रानुसारेण तद्विषयनिर्वाहकः.

EXECUTORSHIP, *s.* मृतजनकस्मीधिकारिणः पदं or कर्म *n.* (नृ).

EXECUTRIX, *s.* मृतलेखाधिकारिणी स्त्री, मृतकस्मीधिकारिणी.

EXIGIBIS, *s.* पारित्या -ग्नानं, विवरणं, व्याकरणं, विवृतिः *f.*, उद्देशः.

EXEGETICAL, *a.* वाचकः -का -के, उद्देशकः -का -के, प्रकाशकः -का -के.

EXEGETICALLY, *adv.* पारित्याग्नौ, प्रकाशनार्थं, उद्दिश्य, विवरणार्थं.

EXEMPLAR, *s.* प्रमाणं, प्रतिमा -मानं, उपमा, प्रार्थनार्थं, आदर्शः, प्रतिकृतिः *f.*, व्यापारः, दृष्टान्तः.

EXEMPLARILY, *adv.* प्रमाणतः, प्रमाणतः, प्रमाणम् इव, प्रमाणरूपेण, प्रामाणिकप्रकारेण, दृष्टान्तरूपेण, अनुकरणीयप्रकारेण, अनुकरणीयं.

EXEMPLARINESS, *s.* अनुकरणीयता, अनुकरणयोग्यता, अनुगम्यत्वं, अनुपसर्नीयत्वं, प्रामाणिकत्वं, प्रमाणयोग्यता, प्रामाण्यं, दृष्टान्तता.

EXEMPLARY, *a.* प्रमाणयोग्यः -ग्या -ग्ये, अनुकरणयोग्यः -ग्या -ग्ये, अनुकरणीयः -या -ये, अनुकरणाहः -हेत -हे, अनुगम्यः -म्या -म्ये, अनुपसर्नीयः -या -ये, दृष्टान्तयोग्यः -ग्या -ग्ये, प्रामाणिकः -की -के, दार्ष्टान्तिकः -की -के.

EXEMPLIFICATION, *s.* उदाहरणं, उदाहारः, समुदाहरणं, उद्देशः, निदर्शनं, प्रदर्शनं, दृष्टान्तः, दृष्टान्तिकरणं, उल्लेखः.

EXEMPLIFIED, *p. p.* उदाहृतः -ता -ते, समुदाहृतः -ता -ते, प्रदर्शितः -ता -ते, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टे, दृष्टान्तेन स्पष्टीकृतः -ता -ते or प्रकाशितः -ता -ते.

TO EXEMPLIFY, *v. a.* दृष्टान्तेन स्पष्टीकृ or प्रकाश् (c. 10. -काशयति-यितुं) or प्रदृश् (c. 10. -दर्शयति-यितुं) or उद्दिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), दृष्टान्तोक्तुं, उदाह (c. 1. -हरति-हेतुं), व्याह.

TO EXEMPT, *v. a.* मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षुं, c. 10. मोषयति-यितुं), विमुष्, निर्मुष्, विनिर्मुष्; मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति-यितुं), विमोक्ष्; विमृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं, c. 10. -सर्जयति-यितुं), क्षमसृज्; 'to exempt from taxes,' क्षमरीकृ, निष्करीकृ, खाधीनीकृ.

EXEMPT, EXEMPTED, *a. and p. p.* (Free from) पञ्जितः -ता -ते, विपञ्जितः -ता -ते, मुक्तः -क्ता -क्षे, विनिर्मुक्तः -क्ता -के, निर्मुक्तः -क्ता -के, शून्यः -न्या -न्ये, रहितः -ता -ते, हीनः -ना -ने, विनाकृतः -ता -ते, विमुक्तः -क्ता -के, विगतः -ता -ते, वीतः -ता -ते; 'exempt from bias,' मुक्तसङ्गः -ङ्गा -ङ्गे, सङ्गमुक्तः -क्ता -के, सङ्गपञ्जितः -ता -ते, सङ्गहीनः -ना -ने, विगतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गे; 'exempt from passion,' वीतरागः -गा -गे. Or expressed by क्ष or निर् prefixed; as, 'exempt from tax,' क्षकरः -रा -रे, निष्करः -रा -रे.—(Not liable) क्षनधीनः -ना -ने, क्षनायतः -ता -ते.

EXEMPTION, *s.* (Freedom from) मुक्तिः *f.*, मोक्षः, विनिर्मुक्तः, निर्मुक्तः, विमोक्षः, विरहः, राहित्यं, रहितत्वं, शून्यता, क्षभावः, क्षसम्भवः, व्यावृत्तिः *f.*; 'exemption from war,' युद्धाभावः. Or expressed by क्ष prefixed; as, 'exemption from fear,' क्षभयः; 'exemption from exertion,' क्षनायासः; 'exemption from taxes,' क्षकरत्वं.

TO EXENTERATE, *v. a.* निरन्तीकृ, नाडीः or क्षन्ताक्षि वहिष्कृ.

EXEQUIAL, *a.* शौद्धदेहिकः -की -के, क्षन्तेष्टिक्रियासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), क्षन्तसत्क्रियासम्बन्धी &c., श्राद्धादिकर्मसम्बन्धी &c.

EXEQUIES, *s.* शौद्धदेहिकं, शौद्धदेहिकक्रिया, क्षन्तेष्टिक्रिया, क्षन्तेष्टिः *f.*

EXH

मन्दणं -णा, प्रवर्त्तकवाक्यं, विनयवाक्यं, प्रोत्साहः -हन्, प्रवर्त्तनं, प्रयोगनं, प्रेरणा.

EXHORTATIVE, EXHORTATORY, *a.* उपदेशकः -दा -हं, प्रयोधकः -दा -हं, प्रयोदनः -ना -नं.

EXHORTED, *p. p.* प्रयोधितः -ता -तं, प्रयोधितः -ता -तं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं.
EXHORTER, *s.* उपदेशा *m.* (ष्टृ), उपदेशी *m.* (न्), प्रयोधकः, प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, प्रोत्साहकः, उत्साहहेतुकः, प्रेरकः.

EXHUMATION, *s.* शवोत्खननं, मृतशरीरोत्खननं.

To EXHUME, *v. a.* शवं or मृतशरीरम् उत्खनन् (c. 1. -खनति -निर्तुं).

EXHUMED, *p. p.* उत्खातः -ता -तं, प्रोत्खातः -ता -तं, एमशानवहिष्कृतः -ता -तं.

EXIGENCE, EXIGENCY, *s.* (Urgent need) प्रयोजनं, संवश्यकता, चावश्यकत्वं, कार्यवशः, —(Occasion) अवसरः, समयः, प्रस्तावः. —(Distress) चापद् *f.*, विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*; 'according to the exigency,' यथाप्रयोजनं, प्रयोजनवत्, अवश्यत्, यथासमयं, यथावसरं, प्रस्तावसदृशं; 'in this exigency,' इह समये.

EXILE, *s.* प्रवासः -सन्, विवासः -सन्, निर्वासनं, विप्रवासः -सन्, उद्वासः -सन्, प्रवाजनं, गृहभङ्गः, स्वदेशाद् दूरीभावः or निरसनं or निराकरणं, दूरसंस्थानं; 'the person exiled,' प्रवासी *m.* (न्), विप्रवासी *m.*

To EXILE, *v. a.* विवस् in caus. (-वासयति -यितुं), प्रवस्, निर्वस्, विप्रवस्; प्रवृत् in caus. (-व्राजयति -यितुं), स्वदेशाद् वहिष्कृतः or निराकृतः or दूरीकृतः or निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोदुं) or निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), देशान्तराकृतः.

EXILED, *p. p.* प्रवासितः -ता -तं, विवासितः -ता -तं, स्वदेशदूरीकृतः -ता -तं.

To EXIST, *v. n.* (Be) अस् (c. 2. अस्ति), भू (c. 1. भवति -वितुं), सम्भू, वृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तितुं), प्रवृत्, विद् in pass. (विद्यते), जन् (c. 4. जायते), उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं). —(Live) जीव् (c. 1. जीवति -वितुं), प्राण् (c. 2. प्राणिति -तुं, rt. अन्). —(Remain) स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्तुं), वृत्, ज्ञान् (c. 2. ज्ञास्ते).

EXISTENCE, *s.* जीवनं, जीवितं, जीवः -वा, वृत्तिः *f.*, वर्त्तनं, भवः, भावः, सम्भवः, वृत्तिता, अस्ति ind., सत्त्वं, सत्ता, प्राणपरिग्रहः, प्राणधारणं, असुधारणं, निश्चयनप्रवृत्तनं, सद्भावः, अवस्थाः, स्थितिः *f.*

EXISTENT, *a.* जीवी -विनी -वि (न्), जीवन् -वन्ती -वत् (त्), वर्त्तमानः -ता -तं, विद्यमानः -ता -तं, वर्त्तिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, भविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, भिषमायः -या -यं, सन् सती सत् (त्).

EXIT, *s.* निष्क्रमः -मणं, निर्गमः, विनिर्गमः, निर्धारणं, निष्क्रान्तिः *f.*, अपगमः, अपक्रमः -मणं, अपपानं. —(In dramatic language) निष्क्रान्तः -न्ता -न्तं.

To EXONERATE, *v. a.* (Unload) भाराद् मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं) or विमुच्; भारम् उच् in caus. (-तारयति -यितुं) or अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), निर्भारं -रां -रं कृ. —(Clear) शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुष्; दोषाद् मुच्, निर्दोषं -पां -पं कृ.

EXONERATED, *p. p.* भारमुक्तः -क्ता -क्तं, दोषमुक्तः -क्ता -क्तं, विशोधितः -ता -तं.

EXORABLE, *a.* वरदः -दा -दं, मुप्रसादितः -ता -तं, सान्त्वनीयः -या -यं.

EXORBITANCE, EXORBITANCY, *s.* अपरिमितत्वं, अमर्यादा, मर्यादातिक्रमः, निर्मार्थ्यं, अमार्थ्यं, अमितत्वं, अधिकां, अतिरेकं, अधिकता, उद्वेकः, वैपर्ययं, उत्क्रमः.

EXORBITANT, *a.* अपरिमितः -ता -तं, अमितः -ता -तं, अतिमर्यादः -दा -दं, अमर्यादः -दा -दं, अतिमात्रः -त्रा -त्रं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उद्विक्तः -क्ता -क्तं, अमर्यादः -स्या -स्यं, निर्मर्यादः -स्या -स्यं, उत्क्रान्तमर्यादः -दा -दं, अधिकः -का -कं, विपमः -मा -मं.

EXORBITANTLY, *adv.* अपरिमितं, अतिमर्यादं, अतिमात्रं, विपमं.

To EXORCISE, *v. a.* भूतोपहतजनात् शपनमन्त्रादिना भूतम् अपमृ in

EXP

caus. (-सारयति -यितुं), असुक्कजनं तत्ता दूरम् अपैहि इति शपयपूर्धं भूतं वद् (c. 1. वदति -दितुं).

EXORCISM, *s.* भूतोपहतजनात् शपनमन्त्रादिना भूतापसारणं.

EXORCIST, *s.* शपनमन्त्रादिना भूतापसारी *m.* (न्) or भूतापसारकः.

EXORDIUM, *s.* चाङ्गुलं, चावधारम्, आभाषः, परिभाषा, प्रकरणं, प्रस्तावः -चना, उपोद्घातः, प्रारम्भः, वन्दना.

EXORSSATED, EXOSSEOUS, *a.* निरस्थीकृतः -ता -तं, अस्थिरहितः -ता -तं.

EXOTERIC, *a.* बाह्यः -ह्य -ह्यं, साधारणः -णा -णी -यं, सुव्यक्तः -क्ता -क्तं.

EXOTIC, *a.* विदेशीयः -या -यं, विदेशी -शिनी -शि (न्), वैदेशिकः -की -कं, विदेशजः -जा -जं, परदेशी -शिनी -शि (न्), पारदेशिकः -की -कं, अन्यदेशीयः -या -यं, अन्यदेशोद्भवः -वा -वं, वहिर्भवः -वा -वं.

EXOTIC, *s.* (Plant) विदेशीयवृक्षः, अन्यदेशीयवृक्षः.

To EXPAND, *v. a.* विल्लू in caus. (-स्तारयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), व्यातन्, प्रतन्, विततीकृ; विसू in caus. (-सारयति -यितुं), प्रसू, विकाश in caus. (-काशयति -यितुं), प्रकाश, प्रप् (c. 10. प्रपयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं, or caus. -वारयति -यितुं), विकस् in caus. (-कासयति -यितुं), वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), प्रवृष्, प्रपष् (c. 10. -पषयति -यितुं), व्यादा (c. 3. -ददाति -दातुं), कठोर (nom. कठोरयति -यितुं); 'expand itself,' व्याप (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं).

To EXPAND, *v. n.* विल्लू in pass. (-स्तोष्यते), वितन् in pass. (-तन्यते), विततीभू, विजृम्भ् (c. 1. -जृम्भते -म्भितुं), विवृ in caus. pass. (-वर्धयते), प्रवृष् (c. 1. -वर्धते -वर्धितुं), प्रसृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं). —(As flowers) विकस् (c. 1. -कसति -सितुं), प्रविकस्, स्फुट् (c. 6. स्फुटति -टितुं), फुल्ल (c. 1. फुलति -ल्लितुं).

EXPANDED, *p. p.* विततः -ता -तं, प्रविततः -ता -तं, ततः -ता -तं, सन्नतः -ता -तं, विस्तारितः -ता -तं, विस्तीर्णः -र्णो -र्णं, विल्लूतः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, विसारितः -ता -तं, प्रसारितः -ता -तं, विसृतः -ता -तं, प्रसृतः -ता -तं, व्याप्तः -प्ता -प्तं, प्रपितः -ता -तं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, व्याप्तः -प्ता -प्तं, विततीकृतः -ता -तं, विजृम्भितः -ता -तं, उज्जृम्भितः -ता -तं, प्रपविततः -ता -तं. —(As a flower) विकसितः -ता -तं, फुल्लः -प्ता -प्तं, उफुल्लः -प्ता -प्तं, स्फुटितः -ता -तं.

EXPANDING, *a. or part.* विकाशी -शिनी -शि (न्) or विकासी, विकस्यरः -रा -रं -स्वरः -रा -रं, विकसन् -सन्ती -सत् (त्), प्रसारी -रिणी -रि (न्).

EXPANSE, *s.* (A spreading, extent) प्रपञ्चः, विकाशः, विस्तारः, प्रसरः, वितानकं, सन्नतिः *f.*, तानं, प्रतानः, पाटः; 'expanse of heaven,' व्योम *n.* (न्), व्योमविल्लूतं, शून्यं; 'of water,' वारिचत्वरः.

EXPANSIBILITY, *a.* विस्तारणीयता, विकाशनीयता, विस्तारक्षमता, व्यापकत्वं.

EXPANSIBLE, *a.* विस्तारयितुं or वितनितुं शक्यः -क्या -क्यं, विस्तारणीयः -या -यं, विस्तारक्षमः -मा -मं, विततीकरणीयः -या -यं.

EXPANSION, *s.* विस्तारः, विल्लूतिः *f.*, विस्तरः, विततिः *f.*, प्रततिः *f.*, सन्नतिः *f.*, तन्तिः *f.*, विकाशः -शानं, प्रकाशः -शानं, प्रसारः -रणं, प्रसरः, परिसरः, विवृतिः *f.*, विवारः, विसरणं, व्यादानं, विसर्पणं, प्रसर्पणं, प्रपञ्चः, व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, विजृम्भणं, विह्वतिः *f.*, व्यासः, परिधेयः, अतिरिक्तता.

EXPANSIVE, *a.* व्यापकः -का -कं, व्याप्तिमान् -मती -मत् (त्), विस्तारकः -का -कं, प्रसारी -रिणी -रि (न्), विसर्पी -र्षिणी -र्षि (न्), सान्निधिकः -की -कं.

To EXPATiate, *v. n.* सुविस्तरं or प्रपञ्चेन वद् (c. 1. वदति -दितुं) or व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), यागवित्तरं कृ, अत्युक्तिं कृ. —(Rove at large) विह्व (c. 1. -हरति -हर्तुं), परिभम् (c. 1. -भ्रमति, c. 4. -भ्राम्यति -भ्रमितुं).

To EXPATRIATE, *v. a.* प्रवर्त्त in caus. (-वानयति -यितुं), विनम्, स्वदेजाद् वहिष्कृतम् or दूरीकृतम् or निराकृतम् or निःसृतम् in caus. (-सारयति -यितुं, देशान्तरीकृतम्).

EXPATRIATED, *p. p.* प्रवासितः -ता-तं, विवासितः -ता-तं, स्वदेजायति -यितुं -ता-तं.

EXPATRIATION, *s.* प्रवासः -सनं, विदाननं, प्रवागनं, स्वदेजायति -यितुं.

To EXPECT, *v. a.* प्रतीक्ष (c. 1. -ईक्षते -यितुं), अपेक्ष, अपेक्षा. सम्प्रतीक्ष, उदीक्ष, निरीक्ष, प्रतिपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं), पाल् (c. 1. -कांक्षति -यितुं), प्रत्याकांक्ष, उद्दिक्ष (c. 1. -पश्यति -यितुं).

To EXPECT, *v. n.* प्रतीक्षां कृ, प्रत्याक्षां कृ, प्रतीक्षी -यिषी -यिषि भू.

EXPECTABLE, *a.* अपेक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, अपेक्षणीयः -या -यं, प्रतीक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं.

EXPECTANT, *a.* प्रतीक्षी -यिषी -यिषि (नृ), प्रतीक्षकः -का -कं, अपेक्षी -यिषी -यिषि (नृ), अपेक्षकः -का -कं, अपेक्ष्यः -या -यं, प्रत्याक्षां -जिनी -यिषि (नृ), आकांक्षी -यिषी -यिषि (नृ), सम्प्रत्याक्षः -क्षा -क्षं, अपेक्षी -यिषी -यिषि (नृ).

EXPECTATION, *s.* अपेक्षा, प्रतीक्षा -क्ष्यं, अपेक्षा, उदीक्ष्यं, सम्प्रतीक्षा. निरीक्षा, प्रत्याक्षा, आक्षा, अपाक्षयः, अभिनन्दा; 'in expectation' अपेक्षया.

EXPECTED, *p. p.* अपेक्षितः -ता-तं, प्रतीक्षितः -ता-तं, आकांक्षितः -ता-तं, चित्तकलितः -ता-तं; 'to be expected,' अपेक्षणीयः -या -यं, आकांक्षणीयः -या -यं.

To EXPECTORATE, *v. a.* श्वेसानं or श्वेसकं निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or उतिक्ष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or उद् (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीनुं) or मुखाद् निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), श्वेसनिरसनं कृ, निरस् (c. 1. -होवति -होवितुं), उक्तास् (c. 1. -कामते -सितुं).

EXPECTORATED, *p. p.* निष्प्रसृतः -ता-तं, मुखनिरस्तः -स्ता-स्तं, मुखनिःसारितः -ता-तं.

EXPECTORATION, *s.* श्वेसनिरसनं, निष्प्रसृतिः, निष्प्रसृत्, उक्तासनं, श्वेसोत्सवः.

EXPECTORATIVE, *a.* श्वेसवर्षकः -का-कं, कफवर्षकः -का-कं, कफकरः -री-रं.

EXPEDIENCE, EXPEDIENCY, *s.* युक्ता, युक्तिः, योग्यता, उपयुक्तनं, उपयोगिता, उपयोगः, औचित्यं, उपपत्तिः, यापान्यं, यापय्यं, समलता, सोपकारत्वं, साधनं.

EXPEDIENT, *a.* उपयोगी -गिनी -गि (नृ), उपयुक्तः -क्ता -क्तं, सोपकारः -रा-रं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उपकारः -री-रं, साधकः -का -कं, हितः -ता-तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपकारकः -का -कं, समलः -ला-लं.

EXPEDIENT, *s.* (Means) उपायः, सम्प्रपायः, गतिः, साधनं, कर्मसाधनं, गुणः, अङ्गं, विधानं, उपकरणं, सम्भवः, योगः, उपपत्तिः, उपक्रमः. The six expedients of defence are सन्धिः, विग्रहः, यानं, आसनं, द्वेषः, आश्रयः. The four expedients for reducing an enemy are भेदः, दण्डः, साम, दानं.

EXPEDIENTLY, *adv.* युक्तं, यथायोग्यं, यथोचितं, सोपकारं, समलं, स्थाने.

To EXPEDITE, *v. a.* त्वर in caus. (त्वरयति -यितुं), सन्वद, त्वरितं or सत्वरं कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), or सम्यद् in caus. (-पादयति -यितुं) or साध् (c. 10. -साधयति -यितुं) or प्रवृत् in caus. -वर्त्तयति -यितुं, शेष (nom. शेषयति -यितुं), शीघ्र (nom. शीघ्रयति -यितुं). —(Despatch) सत्वरं प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं).

EXPEDITED, *p. p.* त्वरितं कृतः -ता-तं or सम्पादितः -ता-तं, वेगितः -ता-तं.

EXPEDITION, *s.* (Haste, speed) त्वर, त्वरिः, सत्वरता, त्वर्य, शीघ्रता, शीघ्रं, क्षिप्रता, दृढतनं, वेगः -गिता, आवेगः, जघः, प्रनवः, लघुता, लाघव्यं, क्षिप्रलक्षः, उद्योगः, क्षिप्रकारित्वं, शीघ्रनिर्वाहः, त्वरितगतिः, शीघ्रगमनं, आश्रमगमनं. —(March of an army, &c.) प्रस्थानं, प्रयाणं, यानं, गमनं, गतिः, यात्रा, अभियेष्टनं, अभिनिर्वाहः. —

(Enterprise) प्रवृत्तिः, उपक्रमः.

EXPEDITIOUS, *a.* त्वरितः -ता-तं, सत्वरः -रा-रं, त्वरापान् -पती -पत् (नृ), त्वरान्वितः -ता-तं, शीघ्रः -घ्रा -घ्रं, क्षिप्रः -घ्रा -घ्रं, शीघ्रकारी -रिनी -रि (नृ), क्षिप्रकारी &c., क्षिप्रलक्षः -क्षा -क्षं, क्षिप्र -क्षि (नृ), क्षिप्रलक्षितः -ता-तं, क्षिप्रलक्षः -क्षा -क्षं, दृढः -ता-तं, लघुः -घुः -घु, वेगी -गिनी -गि (नृ), वेगवान् -पती -पत् (नृ), जघी -जिनी -जि (नृ). त्वर्यः -र्या -र्यं, धाव्यः -का -कं, जघीघ्रनवः -घ्रा -घ्रं, शीघ्रगामी -मिनी -मि (नृ), त्वरितगतिः -ति -ति; 'being expeditious,' शीघ्रा-यनायः -या -यं, त्वरमात्रः -त्रा -त्रं.

EXPEDITIOUSLY, *adv.* त्वरं, क्षिप्रं, शीघ्रं, क्षिप्रलक्षितं, जगु, वेगतम्.

To EXPUL, *v. a.* (Bani) विवर्त्त in caus. (-वामयति -यितुं), प्रवर्त्त, निर्वन. विमर्त्तः; प्रवर्त्त in caus. (-वामयति -यितुं), स्वदेजाद् वहिष्कृतम् or निराकृतम् or दूरीकृतम्. —(Drive away, eject, dismiss) निरस् (c. 1. -अस्यति -असितुं), पणन, उद्, निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), उद्, उपनृ, निःसरणं कृ, पणानुद् (c. 6. -नुदति -नोदुं), निःसृ in caus. (-कासयति -यितुं), निराकृतम्, वहिष्कृतम्, वहिःकृतम्, दूरीकृतम्, निःसृ in caus. (वामयति -यितुं), उतिक्ष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), प्रतिक्षाप, निर्धू (c. 5. -पूनीति -यितुं), भंग् in caus. (भंगयति -यितुं) च्यु in caus. (वामयति -यितुं).

EXPULSED, *p. p.* निर्वसितः -ता-तं, विवासितः -ता-तं, प्रवासितः -ता-तं, स्वदेजायति -यितुं -ता-तं, निरस्तः -स्ता-स्तं, अपास्तः -स्ता-स्तं, निःसारितः -ता-तं, निष्क्रान्तः -ता-तं, यहिष्कृतः -ता-तं, यहिःकृतः -ता-तं, निःकासितः -ता-तं, उद्सः -स्ता-स्तं, चवकृतः -धा-धं, निर्धूतः -ता-तं, चयपृतः -ता-तं, व्यावितः -ता-तं; 'from society,' चपपात्रितः -ता-तं, चपपात्रितः -ता-तं, चपांक्तः -क्ता-क्तं.

EXPULLER, *s.* निर्वसकः, चपपात्रकः, चपनोदकः, नुदः in comp.

To EXPEND, *v. a.* (Disburse) व्यय् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), व्ययीकृ, तज् (c. 1. तजति, तज्जे), विन्युन् (c. 6. -सुनति -सुनुं), विन्युन् (c. 7. -युक्ते -युक्ते), व्ययि (c. 5. -यिनीति -यिनीति). —(Lay out, consume) व्ययुन् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते), प्रयुन्. —(Waste) विधिष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), धि (c. 1. धयति, c. 5. धिषोति or caus. धपयति -यितुं), व्ययि, व्ययं कृ.

EXPENDED, *p. p.* व्ययितः -ता-तं, व्ययीकृतः -ता-तं, व्ययीभूतः -ता-तं, व्ययितः -ता-तं, विन्युतः -ता-तं, व्ययितः -ता-तं, व्ययितः -ता-तं, विन्युतः -क्ता-क्तं, प्रयुक्तः -क्ता-क्तं.

EXPENDITURE, EXPENSE, *s.* व्ययः, धनव्ययः, व्ययव्ययः, व्ययीकरणं, व्ययचयः, व्ययचितिः, व्ययिगः, उत्सर्गः -र्जनं, त्यागः, परित्यागः, व्ययित्यगः, व्ययित्यगः, व्ययः, व्यययः, संवयः, व्यययः, मोक्षयः, व्ययः, विनियोगः, व्ययहारः, व्ययः; 'income and expenditure,' आयव्ययी.

EXPENSILESS, *a.* निर्मूल्यः -त्या-त्यं, निर्व्ययः -या-यं, व्ययमूल्यः -त्या-त्यं.

EXPENSIVE, *a.* (Costly) बहुमूल्यः -त्या-त्यं, बहुव्ययः -या-यं, बहुधनव्ययेन or बहुमूल्येन क्लेशः -या-यं or साध्यः -ध्या-ध्यं, महार्यः -र्या-र्यं, दुर्मूल्यः -त्या-त्यं, महार्यः -र्या-र्यं, महार्यः -ता-तं, व्ययः -र्या-र्यं. —(Extravagant) व्ययी -यिनी -यि (नृ), व्ययिष्ययी &c., व्ययिष्ययी &c., व्ययशीलः -ला-लं, व्ययनाशी -शिनी -शि (नृ), व्ययवेता -वी-वृ (नृ).

EXPENSIVELY, *adv.* बहुधनव्ययेन, बहुमूल्येन, बहुव्ययपूर्वकं.

EXPENSIVENESS, *s.* बहुमूल्यता, दुर्मूल्यता, महार्यता, माहाध्यं. —(Extravagance) व्ययिष्ययी, माहाध्ययः, बहुव्ययः, व्ययदूषणं.

EXPERIENCE, *s.* (Trial) परीक्षा -क्षयं, अनुभवः. —(Use, practice) अभ्यासः, प्रयोजनः, अभ्यासः, उपयोगः, भोगः, भुक्तिः, आचारः. —

(Knowledge derived from trials) अनुभूतिः *f.*, अनुभवः, वेदनं, संवेदः, वेदित्वं, पोषः, प्रतीतिः *f.*, दर्शनं, ज्ञा, परिपाकः, पाकः, परिपक्वता; 'by experience,' अनुभवेन, अनुभवात्, कार्यतः; 'one's own experience,' स्वानुभवः; 'universal experience,' सर्वानुभूतिः *f.*

To EXPERIENCE, *v. a.* (Suffer, feel) अनुभू (c. 1. -भवि -यितुं), भुञ् (c. 7. भुक्ते, भोक्तुं), उपभुञ्, अश् (c. 5. अश्नुते, अश्नुतुं), उपाश्, समश्, उपागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगम्, प्राप् (c. 5. -जामोति -जामुं), विद् (c. 10. वेदयते -यितुं), सासद् (c. 10. -सादयति -यितुं), दूश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं).—(Make trial of) परीष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं); 'one who has not experienced a battle,' अनासादितविग्रहः.

EXPERIENCED, *p. p.* (Suffered) अनुभूतः -ता -तं, उपागतः -ता -तं, उपगतः -ता -तं, उपभुक्तः -क्ता -क्ते, अनुभूयमानः -ना -नं.—(Skillful by reason of much observation) बहुदृष्टः -ष्टा -ष्टे, बहुदृष्ट्या -ष्ट्या -ष्ट्य (न), बहुदर्शी -शिनी -शिं (न), परिपक्ववृद्धिः -द्धिः -द्धि, अविपक्ववृद्धिः &c., यद्धः -द्धा -द्धं, कोविदः -दा -दै, व्युत्पन्नः -न्ना -न्नं, अनुभवी -यिनी -वि (न), कहिवानः -ना -नं.

EXPERIMENT, *s.* परीक्षा -क्षणं, परीक्षितं, कष्टिः *f.*, अनुभूतिः *f.*, अनुभवः. To EXPERIMENT, *v. a.* परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं), निहा in des. (निहासते -यितुं), अनुभू.

EXPERIMENTAL, *a.* परीक्षकः -का -के, अनुभवी -यिनी -वि (न).—(Derived from experience) परीक्षालम्बः -म्बा -म्बे, परीक्षामूलः -ला -लं, अनुभूतिमूलः -ला -लं.

EXPERIMENTALLY, *adv.* अनुभवेन-वात्, स्वानुभवेन, परीक्षापूर्वम्, कार्यतः. EXPERIMENTER, EXPERIMENTALIST, *s.* परीक्षकः, परीक्षणकारी *m.* (न), अनुभावी *m.* (न).

EXPERT, *a.* कुशलः -ला -लं, निपुणः -णा -णं, दक्षः -द्या -द्यं, विदः -ज्ञा -ज्ञं, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रवीणः -णा -णं, चतुर -रा -रं, पक्वः -क्ता -क्ते, परिपक्वः -क्ता -क्ते, सुप्रयोगवान् -यती -वत् (न), यदुः -दुः -दुः -दुः, विचक्षणः -णा -णं, कृती -तिनी -ति (न), पेशलः -ला -लं, युक्तिमान् -मती -मत् (न), विशारदः -दा -दै, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, चतुर -रा -रं; 'expert in arms,' शस्त्रकुशलः -ला -लं, शस्त्रविद् *m. f. n.*, शस्त्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

EXPERTLY, *adv.* निपुणं, चतुरं, सुप्रयोगेण, युक्त्या, सपाठवं, विज्ञवत्.

EXPERTNESS, *s.* दक्षता, दाक्ष्यं, चतुरता, नैपुण्यं, निपुणता, यदुत्वं, पाठवं, कौशल्यं, प्रवीणता, प्रावीण्यं, युक्तिः *f.*, सुप्रयोगः -गता, विज्ञता, अभिज्ञता, वैपक्ष्यं, योग्यता, विदग्धता, वेदग्ध्यं; 'of hand,' हस्तकौशल्यं, हस्तलाभ्यं, कदम्बता; 'of hands, feet, &c.,' हस्तपादादिधिप्रता.

EXPIABLE, *a.* शोथनीयः -या -यं, शोथ्यः -ध्या -ध्ये, निष्करणीयः -या -यं, मोचनीयः -या -यं, माञ्जनीयः -या -यं, क्षणनीयः -या -यं, क्षण्यः -ध्या -ध्ये, प्राप्येत्यः -ता -तं.

To EXPIATE, *v. a.* पापप्रायश्चित्तं कृ, पापनिष्कृतिं कृ, पापं निष्कृ or अपनुद् (c. 6. -नुदति -नोदुं) or श्म (c. 10. श्मयति -यितुं) or दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or मृच् (c. 2. माष्टि -ष्टुं), प्रायश्चित्तेन पापात् शुष् (c. 10. शोथयति -यितुं) or परिशुष् or विशुष् or मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं) or पू (c. 9. पुनाति, पवितुं) or पवित्रीकृ, पापक्षमां साप् (c. 10. साधयति -यितुं); 'it is expiated,' प्रायश्चित्तोयते.

EXPIATED, *p. p.* निष्कृतः -ता -तं, शोधितः -ता -तं, मृष्टः -ष्टा -ष्टे, निश्चितः -क्ता -क्ते, पवित्रीकृतः -ता -तं, पावितः -ता -तं, परिपूतः -ता -तं, शान्तः -न्ता -न्तं.

EXPIATION, *s.* प्रायश्चित्तं, निष्कृतिः *f.*, शुद्धिः *f.*, शोधनं, शुक्तिः *f.*, मोचनं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, प्रतीकारः, पावनं, अपनुतिः *f.*, अपनोदनं, पापशोधनं, पापविशुद्धिः *f.*, पापशान्तिः *f.*, पापनिर्हरणं, अपनाशनं, पापपानुतिः *f.*, पापप्रक्षालनं, पापनिर्धनं, पापनाशना, निमित्तपन्थः.

EXPIATORY, *a.* शोथकः -का -के, पापकः -का -के, पापघ्नः -घ्नी -घ्ने, क्षमणः -णी -णं, अपनाशकः -का -के, अपनाशनः -ना -नं, क्षमकः -का -के, शान्तिकः -की -के.

EXPIRATION, *s.* (Breathing out) निश्वासः, निःश्वासनं, निःश्वासः, प्रश्वासः, प्राणोत्सारः, प्राणोत्थेयः, प्राणत्यागः.—(Exhalation) उद्गारः.—(Cessation, close) अवसानं, क्षान्, निर्वृतिः *f.*, विरतिः *f.*, उपरमः. समाप्तिः *f.*, शेषः, पर्यवसानं, अत्ययः, क्षयः.

To EXPIRE, *v. a.* (Breathe out) निःश्वस् (c. 2. -श्वासि -तुं), निश्वस्, प्रश्वस्, प्राणं or श्वासम् उत्तिष्प (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or उद्गस् in caus. (-गमयति -यितुं) or निर्गस् or उद्गस् (c. 10. -ईरयति -यितुं).—(Exhale) उद् (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं), प्रवा (c. 2. -वाति -तुं), प्रमुष् (c. 6. -मुचति -मोक्तुं).

To EXPIRE, *v. n.* (Breathe the last, die) प्राणत्यागं कृ, प्राणान् हा (c. 3. जहाति, हातुं) or त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), श्वासत्यागं कृ, शेषप्राणं कृ, मृ (c. 6. क्षियते, मर्तुं), जीवन्तोत्सर्गं कृ, पक्षत्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं).—(Close, end) निवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं), निवृत्, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, समाप् in pass. (-जायते), विगम्, अपया (c. 2. -याति -तुं), शयत्वं (c. 1. -सीदति -सन्तुं).

EXPIRED, *p. p.* गतप्राणः -णा -णं, गताशुः -शुः -शु, उन्नाशुः -शुः -शु, पणसु -शुः -शु, प्राप्तपक्षत्वं -त्वा -त्वं, प्रेतः -ता -तं, परेतः -ता -तं, संस्थितः -ता -तं.

EXPIRING, *part. and a.* कलगतप्राणः -णा -णं, क्षियमाणः -णी -णं, मुमुक्षुः -क्षुः -क्षे, आसन्नमृत्युः -सुः -सु.—(As a lamp) निवोस्यन् -स्यन्ती -स्यत् (न).

To EXPLAIN, *v. a.* व्याख्या (c. 2. -व्यायति -तुं), व्यक्तीकृ, स्पष्टीकृ, व्याकृ, विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), स्पष्ट (nom. स्पष्टयति -यितुं), व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्दिष् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिष्, प्रवृष् (c. 10. -वोषयति -यितुं), ससृष्, विवृ (c. 2. -ववोति), प्रवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), प्रवद् (c. 1. -वदति -दितुं), व्याचक्ष् (c. 2. -चष्टे), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), परिशुष्प (c. 10. -शोषयति -यितुं), चर्त्तु (c. 10. चर्त्तयति -यितुं), कप् (c. 10. कपयति -यितुं), प्रदृष् in caus. (-दर्शयति -यितुं), प्रकृत् (c. 10. -कीर्त्तयति -यितुं), विवरणं कृ.

EXPLAINABLE, *a.* व्याख्येयः -या -यं, उद्देयः -ध्या -ध्ये, प्रवक्तव्यः -व्या -व्यं.

EXPLAINED, *p. p.* व्याख्यातः -ता -तं, व्याकृतः -ता -तं, स्पष्टीकृतः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, छोतितः -ता -तं, चर्चितः -ता -तं.

EXPLAINER, *s.* व्याख्याता *m.* (न), प्रवक्ता *m.* (न), प्रकाशकः, उद्देशकः.

EXPLANATION, *s.* व्याख्या-रूपानं, विवृतिः *f.*, विवरणं, व्याकरणं, व्याकृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं, प्रकाशनं, उद्देशः, समुद्देशः, निरूपणं, समाधानं.

EXPLANATORY, *a.* वाचकः -का -के, उद्देशकः -का -के, समुद्देशकः -का -के, व्याख्याकारी -रिणी -रि (न), विवरणकारी &c., अपेक्षयकः -का -के, प्रकाशकः -का -के.

EXPLICIT, *s.* पादपूर्व, उपाधरं, बाष्पादलक्षणः, पादपूर्वः शब्दः.

EXPLICABLE, *a.* See EXPLAINABLE.

To EXPLICATE, *v. a.* विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), व्याख्या (c. 2. -व्यायति -तुं), प्रकटीकृ.

EXPLICATION, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, व्याख्या-रूपानं, व्यक्तीकरणं, प्रकटीकरणं.

EXPLICATIVE, *a.* विवरणार्थकः -का -के, प्रकाशकः -का -के, वाचकः -का -के.

EXPLICIT, *s.* व्यक्तः -क्ता -क्ते, सुस्पष्टः -क्ता -क्ते, स्पष्टः -ष्टा -ष्टे, सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टे, सुप्रकाशः -शा -शं, स्पष्टार्थः -थी -थे, निष्कर्षः -थी -थे, स्पष्टः -ष्टा -ष्टे, अपदकः -क्ता -क्ते.

EXP

EXPLICITLY, *adv.* व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, सुस्पष्ट. दुष्प्रमाणं, स्पष्टार्थं, निश्चयं, स्पष्टं; 'explicitly shews,' स्पष्टयति.

EXPLICITNESS, *s.* व्यक्तत्वं-ता, सुव्यक्तता, स्पष्टता, सुस्पष्टता, दुष्प्रमाणता, स्पष्टार्थत्वं, निश्चयत्वं, अस्पष्टता, वाचकता.

To EXPLODE, *v. n.* अन्तरंगिनवातादिबलान् महाजलेन or महाजलपट्टं विभिद् in pass. (-भिद्यते) or विद् in pass. (-दीयते) or स्फुट् (c. 6. स्फुटति -दिहति) or विद् (c. 1. -दहति -लिहति).

To EXPLODE, *v. a.* (Decry with noise, shew disapprobation) उच्चैःस्वरेण निद् (c. 1. निन्दति -दिहति), कक्षैःशब्देन चमत्तं or अस्वीकारं सूच् (c. 10. सूचयति -यिहति) or अवज्ञास्वदं कृ.

EXPLODED, *p. p.* (Burst) महाजलेन विदीर्यः -छा -छि or विभिद् -दा -नं or स्फुटितः -ता -तं, निरुद्धः -छा -छं.-(Brought into disrepute) अपुनातनप्यवहारविरुद्धः -छा -छं, नूतनाचारविरुद्धः -छा -छं, अवज्ञातः -ता -तं, परिहृतः -ता -तं.

EXPLOIT, *s.* कर्म *n.* (नृ), महाकर्म *n.*, वेष्टितं, चेष्टा, विप्रेष्टितं, चरितं, प्रवृत्तिः *f.*, अद्भुतकर्म *n.*, आद्यधर्मकर्म *n.*

EXPLORATION, *s.* अन्वेषण -यं, पर्यवेक्षणं, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, अनुसरणं, परीक्षा -यायं, निरूपणं, समीक्षणं, संवीक्षणं, मार्गः -गं, अनुयोगः, शोधनं.

To EXPLORE, *v. a.* अन्विष्य (c. 4. -इयति, c. 6. -इच्छति -यिहति -रहति), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यिहति). ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सिहति), मार्गं (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति -यिहति), नृम् (c. 10. नृगयते -ति -यिहति), परीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -सिहति), निरीक्ष्य, संवीक्ष्य.

EXPLORED, *p. p.* अन्वेषितः -ता -तं, अन्विष्टः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं.

EXPLORE, *s.* अन्वेषण *m.* (नृ), अन्वेषी *m.* (नृ), अनुसन्धाता *m.* (नृ), परीक्षकः.

EXPLOSION, *s.* महाजलपट्टं विदारणं or स्फोटनं or स्फुटनं or चकत्ताद विभङ्गः, समहाशब्दो विदारः, आकस्मिकविदारशब्दः, आकस्मिकविभङ्गशब्दः, आशब्दः.

EXPLOSIVE, *a.* आकस्मिकविदारणकारी -रिहति -रि (नृ), महाजलपट्टं विभङ्गकारी &c., आशब्दकारी &c., विनारकः -का -कं, शोभदासः -सा -यं.

To EXPORT, *v. a.* (Goods to a foreign country) बाणिज्यद्रव्याणि or वस्तुनि विदेशे or देशान्तरे or वहिर्देशे वह् (c. 1. वहति, बोध् or caus. पाहयति -यिहति) or आवाह् or उपवाह् or निर्विवाह् or नृ in caus. (तारयति -यिहति) or सन्तृ in caus. or चानो (c. 1. -नयति -नेहति) or caus. -नाययति -यिहति) or उपयति or प्रेर (c. 10. ईरयति -यिहति).

EXPORTABLE, *a.* देशान्तरे or वहिर्देशे वाहनं -ता -तं or उपवाहनं or अभिवाहं or तारयं or प्रेरयं.

EXPORTED, *p. p.* विदेशे or वहिर्देशे वाहितः -ता -तं or तारितः -ता -तं or सनारितः -ता -तं or प्रेरितः -ता -तं, देशान्तरीकृतः -ता -तं.

EXPORTS, *s. pl.* विदेशे or वहिर्देशे वासानि बाणिज्यद्रव्याणि or वस्तुनि.

To EXPOSE, *v. a.* (Uncover) विद् (c. 5. -वृणोति -युते -वरितुं -रोतुं), जपय्, जपाय्, उच्छद् (c. 10. -छादयति -यिहति).-(Make public) प्रकाश्य् (c. 10. -काशयति -यिहति), विवर्ज्य, प्रकाशक, प्रकटीक, व्यक्तक, प्रत्यक्षीक, प्रादुष्य, आविष्क.-(Expose to view) प्रत्यक्षीक, सहेद्वृग्नेचरं -री -रे कृ.-(For sale) पक्ष्यवोपिकायां प्रवृ in caus. (-सारयति -यिहति).-(Make liable) जयीनं -ना -नं कृ.-(To the air) वायुव्यायं -यां -यं कृ.-(To the sun) सूर्यव्यायं -मां -मं कृ.-(To contempt, ridicule) अवमानास्वदं कृ, अवहासस्यानं कृ, हास्यं -स्यां -स्यं कृ.-(To danger) भयस्यानं कृ, शङ्कास्वदं कृ; 'to expose the failings of others,' परस्मिन्नाणि विद् or जपय्.

EXPPOSED, *p. p.* विवृतः -ता -तं, अपावृतः -ता -तं, अनावृतः -ता -तं,

EXP

अनावृत्तः -ता -तं, प्रकाशकृतः -ता -तं, प्रकटीकृतः -ता -तं, प्रसारितः -ता -तं; 'caught out in a crime,' दृष्टदोषः -या -यं; 'exposed to the weather,' अभावकाशिनः -को -कं; 'exposed for sale,' क्रये प्रसारितः -ता -तं, क्रयः -या -यं, पक्षः -या -यं, पक्ष्यवोपिकायां प्रसारितः -ता -तं.

EXPOSURE, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, व्याख्या -व्यानं, स्पष्टीकरणं, प्रकाशनं, व्याकृतिः *f.*, व्याकरणं, व्यक्तोकरणं, वृष्टकं.

EXPOSITION, *s.* व्याख्याता *m.* (नृ), प्रकाशकः, प्रवक्ता *m.* (नृ), अर्थपरिपोषकः, अर्थविदापकः, वैदिकृत *m.*

EXPOSITORY, *a.* व. चरः -वा -वं, प्रकाशकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं.

To EXPOSTULATE, *v. a.* चारुते कृ, अन्यायेन or असम्यक् or अनुचितं करोमि or अन्यायकर्म दया कृतम् इत्यादिनिन्दावाक्यैर् अकृतकारिणं अनिज्जनं निवृ in caus. (-चारयति -यिहति), मेयं कापीः or मेयं कृपाः or नैनं दया करणीयम् इत्यादिवाक्यैर् अन्यायकारिणा सह विचर् (c. 10. -चारयति -यिहति) or अन्यायकर्मणः कविज्जनं निवृ in caus. (-चरयति -यिहति), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देहति).

EXPOSTULATION, *s.* आपत्तिः *f.*, अन्यायकर्म or असम्यक्कर्म or अनुकर्म करोमि or युक्तं तया कृतम् इत्यादिनिन्दार्थकं वाक्यं or इत्यादिवाक्यैर् अन्यायकारिणा सह विचारणं, निवर्तनायं वाक्यं, निषेधावर्कं प्रयोषवाक्यं, प्रतिवादः, प्रत्यादेशः.

EXPOSTULATORY, *a.* आपत्तिमयः -यी -यं, निन्दामयः -यी -यं, प्रत्यादेशकः -का -कं.

EXPOSURE, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, प्रकाशनं, विवर्तनं, व्यक्तोकरणं, प्रकटीकरणं, प्रत्यक्षीकरणं, दृग्गोचरीकरणं, प्रसारणं; 'to the air,' वायुव्यापकत्वं.

To EXPOUND, *v. a.* व्याख्या (c. 2. -व्यायति -यिहति), व्याकृ, प्रवद् (c. 1. -वदति -दिहति), प्रवप् (c. 2. -वक्ति -कुं), स्पष्टीकृ, प्यह (c. 1. -हरति -हृहति), व्याचक्ष् (c. 2. -चक्षे), विवृ (c. 5. -वृणोति -यिहति -रोतुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति -यिहति), निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यिहति), विद् (c. 2. -व्रवीति).

EXPONDED, *p. p.* व्याख्यातः -ता -तं, व्याकृतः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, प्रजातः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, स्पष्टीकृतः -ता -तं, प्याहृतः -ता -तं.

EXPOUNDER, *s.* व्याख्याता *m.* (नृ), प्रवक्ता *m.* (नृ), दत्ता *m.*, वादी *m.* (नृ), प्रकाशकः, वाचकः, अर्थपोषकः; 'of the law,' धर्मप्रवक्ता *m.*

To EXPRESS, *v. a.* (Press out) निष्पीड् (c. 10. -पीडयति -यिहति), निष्पीड्, निष्कृप् (c. 1. -कथयति -कथं), निहं (c. 1. -हरति -हृहति), निहृद् (c. 2. -होषिष -गुं).-(Utter, declare) वद् (c. 1. वदति -दिहति), कप् (c. 10. कथयति -यिहति), उदाह (c. 1. -हरति -हृहति), प्याह उचर् (c. 10. -चारयति -यिहति), ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यिहति), विज्ञा, ज्ञापिद् in caus. (-वेदयति -यिहति), कृत् (c. 10. कौशयति -यिहति), प्रकाश (c. 10. -काशयति -यिहति), सूच् (c. 10. सूचयति -यिहति), बुप् (c. 10. बोधयति -यिहति).-(Represent, exhibit) सूच्, दृग् in caus. (दर्शयति -यिहति); 'by gestures, &c.' नर् (c. 10. नाटयति -यिहति), अभिनी (c. 10. -नयति -नेहति), रुप् (c. 10. रूपयति -यिहति); 'they express love,' शुद्धारम्भं नाटयति; 'he expresses delight,' हृषि नाटयति; 'in painting, &c.' प्रतिरूपं कृ, प्रतिमूर्तिं कृ, प्रतिमानं कृ.-(Indicate) सूच्, उद्दिश (c. 6. -दिशति -देहति), निर्दिश, लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यिहति).

EXPRESS, *a.* (Clear) व्यक्तः -क्ता -कं, सुव्यक्तः -क्ता -कं, स्पष्टः -ता -तं, स्पष्टावयः -वी -वै, अवक्त्रः -क्ता -कं, अवक्त्रावयः -वी -वै, भिन्नार्थः -वी -वै, असन्दिग्धावयः -वी -वै; 'in express-terms,' स्पष्टार्थवत्.

EXPRESS, *s.* (Courier) वेगी *m.* (नृ), प्रमवो *m.* (नृ), जवो *m.*, तरखो *m.* (नृ), उद्देगः, त्वरितः, जवनः, जवः, भावकः, अज्वगः, वासोहट.

EXPRESSED, *p. p.* (In words) उक्तः -क्ता -कं, कथितः -ता -तं, आवेदित -ता -तं, अभिहितः -ता -तं.-(Shewn, indicated) -दृशितः -ता -तं

सूचितः -ता -तं.
EXPRESSIBLE, *a.* कथनीयः -या -यं, कथ्यः -य्या -य्यं, निर्वचनीयः -या -यं, आख्येयः -या -यं.—(To be pressed out) निष्कर्षणीयः -या -यं, निर्हरणीयः -या -यं.
EXPRESSION, *s.* (Declaration) वादः, कथनं, ज्ञापनं, विज्ञापनं, स्थापनं, आवेदनं, अभिधानं, बोधनं, कौन्तेनं, प्रवचनं.—(Utterance) उदाहरणं, व्याहरणं, उच्चारणं.—(Phrase, word) उक्तिः *f.*, वाक्यं, वचनं, उक्तं, वाक् *f.* (च), शब्दः, अभिप्रेयं, वचः *n.* (न), पदं; 'authorized expression,' सामोक्तिः.—(Style, manner) रीतिः *f.*, मार्गः, व्यापारः; 'style of expression,' चाग्यापारः.—(Feeling, tone) रसः.
EXPRESSIVE, *a.* वाचकः, -का -कं, सूचकः -का -कं, उद्घोषकः -का -कं, अभिधायिकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं, अर्थः -धा -धं or अर्थकः -का -कं in comp.; as, 'expressive of tenderness,' करुणार्थकः -का -कं.—(Full of meaning) पूर्णार्थः -धा -धं, अर्थवान् -वती -वत् (त), सार्थः -धा -धं, गुर्वर्थः -धा -धं, साकूतः -ता -तं.
EXPRESSIVELY, *adv.* पूर्णार्थतः, व्यञ्जार्थतः, सार्थं, साकूतं, समीरवं.
EXPRESSIVENESS, *s.* वाचक्यत्वं, पूर्णार्थत्वं, अर्थवच्चं, सार्थत्वं, समीरवं.
EXPRESSLY, *adv.* व्यक्तं, सुव्यक्तं, सुस्पष्टं, स्पष्टार्थतः, व्यञ्जार्थतः, अव्यक्तं, असन्दिग्धार्थतः.
To EXPROBATE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दिहं), गर्ह (c. 1. गर्हते -र्हिहं), विगर्ह, कुत्स् (c. 10. कुत्सयति -यितुं), उपालभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), तिरस्कृ.
EXPROBATION, *s.* निन्दा, गर्हा, तिरस्कारः, दुर्वीक्ष्यं, भर्त्सनवाक्यं, उपक्रोशः.
To EXPUGN, *v. a.* दुर्गैर्लद्ध (c. 10. लङ्घयति -यितुं), विजि (c. 1. -जयते -ति -जेतुं).
EXPUGNABLE, *a.* लङ्घनीयः -या -यं, आक्रमणीयः -या -यं, विजेतव्यः -या -यं.
EXPUGNATION, *s.* दुर्गैर्लङ्घनं, दुर्गाक्रमणं, विजयः, जयः.
EXPULSION, *s.* अपसारणं, निःसारणं, निरसनं, निराकरणं, अपनोदः -दनं, निर्वीसनं, विवासनं, प्रवासनं, प्रवाजनं, वहिष्करणं, निष्कासनं, निःकासनं, प्रयापणं.—(The state) प्रवासः, विवासः.
EXPULSIVE, *a.* अपनोदनः -ता -तं, निरसनः -ता -तं, निराकरिणः -णुः -णु.
EXPUNCTION, *s.* लोपः, विलोपः -पनं, उच्छेदः, अपमार्जना, व्यामर्शः, विनाशः.
To EXPUNGE, *v. a.* लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं, c. 10. लोपयति -यितुं), विलुप्, उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेद्), व्यामृज् (c. 2. -मार्ष्टि -ष्टुं), अपमृज्, उन्मृज्, व्यामृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं), उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्षुं).
EXPUNGED, *p. p.* उच्छिन्नः -ना -नं, लुप्तः -मा -मं, व्यामृष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्धृतः -ता -तं.
To EXPURGATE, *v. a.* शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुष्, पू (c. 9. पुनाति -नीते, पविर्तुं), विपू, परिपू, निर्मलीकृ, मलं हृ (c. 1. हरति, हर्षुं), पवित्रीकृ, शुचीकृ, परिष्कृ.
EXPURGATED, *p. p.* विशोधितः -ता -तं, पावतः -ता -तं, पवित्रीकृतः -ता -तं.
EXPURGATION, *s.* शोधनं, विशोधनं, पावनं, पवित्रीकरणं, मलापकर्षणं, निर्मलीकरणं, परिष्करणं.
EXPURGATORY, *a.* शोधकः -का -कं, पावकः -का -कं, पावनः -ता -नं.
EXQUISITE, *a.* (Choice) उत्तमः -मा -मं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Nice, accurate) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, समन्वितः -सा -सं, शुद्धः -द्धा -द्धं.—(Highest) परमः -मा -मं, उत्तमः -मा -मं; 'exquisite delight,' परमानन्दः, परमहर्षः, रोमहर्षणं, पुलकः; 'causing exquisite pleasure,' परमानन्दः -दा -दं, रुचिरमुह *m. f. n.*—(Keen) तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं, तीव्रः -व्रा -व्रं; 'exquisite pain,' तीव्रवेदना—
EXQUISITELY, *adv.* (Nicely) सूक्ष्मं, सूक्ष्मत्वेन, ससौक्ष्म्यं, अन्नसा.—(In a high degree) परमं, उत्तमं; 'exquisitely delighted,' परमहर्षः

-दा -ष्टं, पुलकितः -ता -तं, रूषरोमाञ्चितः -ता -तं.
EXQUISITENESS, *s.* (Nicety) सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, सामन्त्रस्यं.—(Keeness) तीक्ष्णता, तीक्ष्णं, तीव्रता.—(Choiceness) उत्तमता, उत्कृष्टता.
To EXSICCATE, *v. a.* शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), उच्छृप्, विशुर्ध.
EXSICCATION, *s.* शोषः -पणं, उच्छोषणं, परिशोषः, विशोषणं, नीरसीकरणं.
EXSICCANT, *a.* शोषकः -का -कं, उच्छोषणः -णी -णं, विशोषणः -णी -णं.
EXSPUITION, *s.* निष्पीवः -वनं, निष्ठेवनं, श्लेष्मनिरसनं, उत्तिरणं.
EXTANT, *a.* (Protruding) वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिर्भूतः -ता -तं.—(In existence) विद्यमानः -ता -नं, वर्तमानः -ता -नं, प्रकाशः -शा -शं.
EXTASY, *EXTATIC*. See ECSTASY, ECSTATIC.
EXTEMPORANEOUS, *EXTEMPORARY*, *a.* अचिन्तापूर्वः -ध्वा -ध्वं, अपूर्वचिन्तः -न्ता -न्तं, अचिन्तितः -ता -तं, अयत्नपूर्वः -ध्वा -ध्वं, अयत्नकृतः -ता -तं, अयत्नभूतः -ता -तं, आकस्मिकः -की -कं, अविचारितः -ता -तं, अकल्पितः -ता -तं, अध्यानपूर्वः -ध्वा -ध्वं प्रस्तुतः -ता -तं, समयोपयुक्तः -क्ता -क्तं, प्रस्तावयोग्यः -ग्या -ग्यं.
EXTEMPORAL, *adv.* पूर्वचिन्तां or पूर्वयत्नम् अकृत्वा, चिन्तां विना, पूर्वध्यानं विना, अचिन्तितं, अविचारितं, अनायासेन, द्रुतं.
To EXTEMPORIZE, *v. n.* पूर्वचिन्ताम् अकृत्वा वद् (c. 1. वदति -दिहं) अकस्मात् or पूर्वविचारं विना वद्.
To EXTEND, *v. a.* तन् (c. 5. तनोति -निहं), वितन्, व्यातन्, प्रतन्, विततीकृ, प्रसृ in caus. (-सारयति -यितुं), अतिसृ, विसृ; विस्तृ or विसृ (c. 5. -स्तृणोति, c. 9. -स्तृणाति -स्तृणितुं -रीतुं, c. 10. -स्तारयति -यितुं), प्रप् (c. 10. प्रथयति -यितुं), आयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), प्रपञ्च (c. 10. -पञ्चयति -यितुं), प्रचर् in caus. (-चारयति -यितुं).—(Extend the hand, &c.) हस्तं प्रसृ in caus. or प्रग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).—(Enlarge) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, विवृष्, विशालीकृ, विपुलीकृ, प्रचुरतरं -रां -रं कृ.—(Grant, impart) दा (c. 3. ददाति, दातुं), प्रदा, अनुदा, प्रयम्.—(Prolong) द्राप (nom. द्रापयति -यितुं), दीधीकृ, दीधीतरं -रां -रं कृ.
To EXTEND, *v. n.* तन् in pass. (तन्यते), वितन्, विततीभू, प्रसृ (c. 1. -सरति -सर्षुं), प्रसृप् (c. 1. -सर्षति -सर्षुं), विसृप् आया (c. 2. -याति -तुं), आयम् (c. 1. -यच्छते -यन्तुं), प्रप् (c. 1. प्रथते -यितुं), विप्रप्. प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोहं), विरुह, विसृ in pass. (-स्तोय्यते). व्याप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), विप्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रवृष् (c. 1. -वर्धते -र्धितुं), विजृम्भ् (c. 1. -जृम्भते -भ्भितुं).
EXTENDED, *p. p.* चिततः -ता -तं, प्रचिततः -ता -तं, आततः -ता -तं, सन्नतः -ता -तं, आयतः -ता -तं, समायतः -ता -तं, आयामितः -ता -तं, व्यायतः -ता -तं, प्रथितः -ता -तं, प्रसारितः -ता -तं, प्रसृतः -ता -तं, विसृतः -ता -तं, विस्तृतः -ता -तं, विस्तीर्णः -णी -णं, बहुविस्तीर्णः -णी -णं. आयति -मान् -मती -मत् (ह्), विरुढः -ढा -ढं, प्ररुढः -ढा -ढं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं. परिगतः -ता -तं, विजृम्भितः -ता -तं.—(As the hand, &c.) प्रसारितः -ता -तं, उच्छ्रितः -ता -तं; 'having the fingers extended. उन्पिताङ्गुलिः -लिः -लि.
EXTENSIBLE, *EXTENSIBLE*, *a.* विस्तारयितुं or विततिनितुं शक्यः -क्वा -कं. विस्तारणीयः -या -यं, प्रसारणीयः -या -यं. विस्तारणक्षमः -मा -मं. आयाम्यः -म्या -म्यं.
EXTENSIBILITY, *s.* विस्तारणीयता, विततिक्षमता, आयाम्यता.
EXTENSION, *s.* विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विस्तीर्णता. विस्तारः. विततिः *f.*. प्रततिः *f.*. आयतिः *f.*, आयामः, वितानः -नं, तानः. सन्नतिः *f.*. प्रसारणं. प्रसरणं. प्रसरः, विसरणं, प्रसर्पणं, विसर्पणं, प्रपञ्चः, व्याप्तिः *f.*, व्यापनं. वृद्धिः *f.*

EXT

in caus. (शूनयति-यितुं), वषजन्, प्रजन्.—(Destroy, put an end to) नञ् in caus. (नाशयति-यितुं), विनश, निवृत् in caus. (-यन्ते-यति-यितुं), उच्छिद् (c. 7. -घिनन्ति-येद्), निदेह (c. 1. -रहति-दग्धुं), लुप् (c. 6. लुप्यति, लोपुं. c. 10. लोपयति-यितुं), मद् in caus. (नादयति-यितुं); 'to be extinguished,' शन् (c. 4. शाम्यति, जनिषुं), निषा (c. 4. -यायति).

EXTINGUISHABLE, *a.* शाश्वतः-श्या-न्त्यं, जननीयः-या-यं, निर्वाप्यः-प्या-यं, निर्वापणीयः-या-यं, नाज्यः-ज्या-ज्यं, नाजनीयः-या-यं, विहो-पनीयः-या-यं.

EXTINGUISHED, *p. p.* (Quenched) निर्वाप्यः-पा-यं, निर्वापितः-ता-तं, ज्ञानः-ज्ञा-तं, भेदात्-ना-तं, श्रमिताः-ता-तं, प्रश्रमिताः-ता-तं, श्रान्तानिः-गिनः-गिन, ज्ञानार्थिः-विदि-विदि.—(Destroyed) नष्टः-ष्टा-ष्टं, विनष्टः-ष्टा-ष्टं.

EXTINGUISH, *v.* निर्वापयः, निर्वापयति *m.* (नृ).—(Of a candle) दीपनिर्वापयः.

To EXTINGUISH, *v. a.* उन्मूल् (c. 10. उन्मूलयति-यितुं), मृन्मूल्, मृलात् or मृन्मूल् उद् (c. 1. -हरति-हर्षुं), मृन्मृद्, उच्छिद् (c. 7. -घिनन्ति-येद्), उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं), व्यपहृ in caus. (-रोपयति-यितुं), उग्रहृ (c. 6. -वृहति-वर्हिषुं), निष्कुप् (c. 9. -कुष्पाति-कोषुं).

EXTIRPATED, *p. p.* उन्मूलितः-ता-तं, उत्पादितः-ता-तं, उच्छिन्नः-न्ना-यं, उद्घातः-ता-तं, व्यपरोपितः-ता-तं, जावर्हितः-ता-तं, चापवितः-ता-तं, निष्कुपितः-ता-तं, निर्वीकः-न्ना-यं.

EXTIRPATION, *s.* उन्मूलनं, उत्पादनं, उच्छेदः, उद्घातः, मन्मूलोत्पादनं. समुल्लोद्धरणं, उच्छिन्नः *f.* व्यपरोपणं, निष्कोपणं, नाशः, विनाशः.

EXTIRPATOR, *s.* उद्घातकः *m.* (नृ), उन्मूलयिता *m.* (नृ), उच्छेदी *m.* (नृ).

To EXTRACT, *v. a.* प्रशंस (c. 1. -शंसति-यितुं), क्षमिष्यन्, क्षु (c. 2. स्तीति, स्तोतुं), क्षमिषु, संक्षु, विष्, परिसंक्षु, क्षाप् (c. 1. -प्रापते-यितुं, c. 10. -प्रापयति-यितुं), कृत् (c. 10. क्रीरयति-यितुं), प्रप् (c. 10. प्रपयति-यितुं), विष्ठा (c. 2. -स्थाति-यितुं), प्रस्था.

EXTOLLED, *p. p.* प्रशंसितः-ता-तं, कीर्षितः-ता-तं, क्षमिषुतः-ता-तं.

EXTOLLER, *s.* प्रशंसकः, कीर्षयिता *m.* (नृ), पनुष्कीर्षनवृत् *m.* सादकः.

EXTORSIVE, *a.* बाधकः-न्ना-कं, उपद्रवी-विषयी-यि (नृ), नयधः-था-यं.

To EXTORT, *v. a.* and *n.* बलात् or धलेन मद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अन्यायत सादा (c. 3. -दत्ते-ददाति-दातुं), दा in caus. (दापयति-यितुं), विहा in caus. (-हापयति-यितुं), घ्राह in caus. (-हारयति-यितुं), पाप् (c. 1. बापते-यितुं), परिपाप्, उपयिषि कृ.

EXTORTED, *p. p.* यलानुहीतः-ता-तं, दापितः-ता-तं, विहापितः-ता-तं.

EXTORTER, EXTORTIONER, *s.* अन्यायेन परस्वादायी *m.* (नृ), धलेन परस्वाहायकः, बाधकः, उपद्रवी *m.* (नृ), उपधिकः, क्षोपधिकः, दुर्वृत्तः, दुष्टाला *m.* (नृ), दस्युः *m.*, लोभयिता *m.* (नृ).

EXTORTION, *s.* अन्यायेन or धलेन परस्वाग्रहणं, बाधः-धनं, उपद्रवः, विप्रयः, क्षमिष्योद्, उपधिकरणं, उपयिः *m.*, बलात्कारः, निहुरता, क्षोपधर्मः, हठः.

EXTRA, *s.* अधिकः, क्षमिष्यं, क्षातिरेकं, क्षति in comp.—(Beyond the usual quantity) अधिकः-न्ना-कं, क्षातिरेकः-क्षा-कं, निरुपित-परिमाणातिरेकः-क्षा-कं.

To EXTRACT, *v. a.* निष्कुप् (c. 1. -करीति-कृषुं), उत्कृप्, आकृप्; उद् (c. 1. -हरति-हर्षुं), निद्, उग्रहृ (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), निदेह (c. 2. -दोषिष-युं), निष्कुप् (c. 9. -कुष्पाति-कोषुं), उत्कृप् (c. 1. -खनति-यितुं), उग्रहृ (c. 6. -वृहति-वर्हिषुं), उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), निर्गम् in caus. (-गमयति-यितुं), 'the teeth,' दन्ताम् उद्.

EXTRACT, *s.* (That which is extracted) उद्घातः, उद्घाटः, निष्कर्षः.

चूषिः *m.*—(Essence) रसः, निर्वासः, निर्यूहः, कपायः, अचलेहः ;
'of flowers,' पुष्पनिर्वासः.—(Epitome) सङ्ग्रहः, सारः, संक्षेपः.
EXTRACTED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं, निष्कर्षितः -ता -तं, निर्हृतः -ता -तं.
निष्कृषितः -ता -तं, निर्गतः -ता -तं, उद्धृतिः -ता -तं, व्यवस्थितः -ता -तं ; 'having the teeth extracted,' उद्धृतदंष्ट्रः -ष्ट्रा -ष्ट्रं.
EXTRACTION, *s.* उद्धारः, निर्हारः, निष्कर्षणं, अन्वयकर्षणं, आकर्षणं,
निष्कोषणं, व्यवस्थितिः *f.*—(Birth, lineage) जन्म *n.* (नं), जातिः *f.*,
उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, वंशः, कुलं ; 'of high extraction,'
महाकुलः -ला -लं ; 'of royal extraction,' राजवंश्यः -श्या -श्यं.
EXTRA-JUDICIAL, *a.* व्यवहारविधिविहीनः -ता -तं, व्यवहारपात्रः -त्वा -त्वं,
व्यवहारान्तिरिक्तः -त्वा -त्वं, व्यवहारान्तिरिक्तः -ता -तं.
EXTRA-JUDICIALLY, *adv.* व्यवहारविधिव्यतिरेकेण, व्यवहारम् अतिक्रम्य.
EXTRA-MUNDANE, *a.* लोकविहीनः -ता -तं, लोकपात्रः -त्वा -त्वं, अतिसं-
सारः -रा -रं, अलौकिकः -की -कं, असांसारिकः -की -कं.
EXTRANEOUS, *a.* बाह्यः -ह्या -ह्यं, बाह्यिकः -का -कं, वहिर्भवः -वा -वं,
वहिर्भूतः -ता -तं, वहिःस्थः -स्या -स्यं, भिन्नः -द्वा -द्वं, विभिन्नः -न्ना -न्नं,
अन्यः -न्या -न्यत्, परः -रा -रं, विविक्तः -क्ता -क्तं, असहजः -जा -जं,
अससन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), विदेशीयः -या -यं.
EXTRAORDINARILY, *adv.* अपूर्वप्रकारेण, अद्भुतप्रकारेण, अद्भुतं, असाधार-
ण्येन, वैलक्षण्येण, विचित्रं, आश्चर्य्यप्रकारेण, अप्रसिद्धं.
EXTRAORDINARINESS, *s.* अद्भुतत्वं, आश्चर्य्यत्वं, अपूर्वत्वं, अप्रसिद्धत्वं, वैलक्ष्यं,
वैलक्षण्यं, असाधारण्यं, विचित्रता.
EXTRAORDINARY, *a.* अपूर्वः -ध्वा -ध्वं, अद्भुतः -ध्वा -ध्वं, असाधारणः -णी
-णं, असाधारण्यः -न्या -न्यं, अप्रसिद्धः -द्वा -द्वं, आश्चर्य्यः -य्या -य्यं, महाद्भुतः
-ता -तं, अद्भुतः -ता -तं, अप्रकृतः -ता -तं, विचित्रः -द्वा -द्वं, विलक्षणः -खा
-खं, अधिकाः -का -कं, लोकोत्तरः -रा -रं, अधिकोत्तरः -रा -रं, विरलः -ला -लं.
EXTRAVAGANCE, *s.* (In expenditure) अतिव्ययः, अपव्ययः, महान् व्ययः,
धनव्ययः, धनोत्सर्गः, अधोत्सर्गः, धनमोक्षणं, अर्थदूषणं, व्ययापरिमितता,
—(Excess in general) अतिक्रमः, उत्क्रमः, मर्यादातिक्रमः, नियमा-
तिक्रमः, अमर्यादा, अपरिमितता, अत्ययः, अत्याचारः, व्यभिचारः.
EXTRAVAGANT, *a.* (Prodigal) अतिव्ययी -यिनी -यि (नं), अपव्ययी &c.,
व्ययशीलः -ला -लं, अपरिमितव्ययः -या -यं, अर्धग्नः -ग्नी -ग्ने, धनापचेता
-त्री -तृ (तृ), मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं.—(Exceeding bounds) मर्यादा-
तिक्रमी -मिणी -मि (नं), अतिक्रान्तमर्यादः -दा -दं, उत्क्रान्तमर्यादः -दा
-दं, अमर्यादः -दा -दं, अतिमर्यादः -दा -दं, अपरिमितः -ता -तं, अत्याचारी
-रिणी -रि (नं), व्यभिचारी -रिणी -रि (नं).
EXTRAVAGANTLY, *adv.* (Prodigally) अतिव्ययेन, महाव्ययेन, मुक्तहस्तेन.
—(Beyond all bounds) अतिमर्यादं, अत्यन्तं, अतिमात्रं, अतिशयेन,
अपरिमितं.
To EXTRAVAGATE, *v. a.* मर्यादाम् अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), उत्क्रम्य, युत्क्रम्य.
EXTRAVAGATION, *s.* मर्यादातिक्रमः, नियमातिक्रमः, उत्क्रमः, उत्क्रमनं.
EXTRAVASATED, *a.* नाडिवहिर्भूतः -ता -तं, नाडिवहिष्कृतः -ता -तं, शिराव-
हिर्गतः -ता -तं.
EXTRAVASATION, *s.* नाडिवहिष्करणं, रक्तोत्सर्गः, रक्तमोक्षणं.
EXTREME, *a.* (Outermost) बाह्यः -ह्या -ह्यं.—(Greatest, utmost)
परमः -मा -मं, महान् -हती -हत् (तृ), अत्यन्तः -न्ता -न्तं, आत्यन्तिकः -की
-कं, उत्तमः -मा -मं, परः -रा -रं, अतिशय or अति prefixed ; as,
'extreme pain,' अतिव्यथा.—(Last) अन्त्यः -न्या -न्यं, अन्तिमः -मा
-मं, अन्त or शेष in comp. ; 'extreme part,' शेषभागः ; 'ex-
treme limit,' परमावधिः *m.*
EXTREME, *s.* अन्तः -न्तं, पर्यन्तं, पारः -रं, उत्तमावधिः *m.*, परमावधिः *m.*,

शेषभागः.—(Excess) अत्यन्तता, अधिव्ययं, आतिशय्यं.
EXTREMELY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, अतिमात्रं, नितान्तं, अत्यर्थं, एकान्तं
-न्तस्, परमं, परं, अतीव, बहु, अति or अतिशय prefixed ; as,
'extremely passionate,' अत्यन्तकोपनः -ना -नं.
EXTREMITY, *s.* (Utmost point) अन्तः -न्तं, अग्रं, अग्रभागः, पर्यन्तं,
प्रान्तः, सीमा, अवधिः *m.*, पारः -रं, उत्तमावधिः *m.*, परमावधिः *m.*,
शेषावधिः *m.*, शेषभागः ; 'the lower extremities,' अधःकायः,
शरीरस्य अधोभागः.—(Utmost distress) अतिकृच्छ्रं, अत्यन्तक्रेशः,
अत्यन्तदुःखं.
EXTRICABLE, *a.* उद्धरणीयः -या -यं, उद्धार्यः -य्या -य्यं, मोचनीयः -या -यं.
To EXTRICATE, *v. a.* उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्धृ, मुचृ (c. 6. मुञ्चति,
मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यि), विमुचृ, प्रयिमुचृ, उद्धृ in caus. (—तारयति
-यितुं), निस्तृ, सन्तृ ; मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), त्रि (c. 1. त्रायते,
त्रातुं), परित्वे, सन्ते, रक्ष (c. 1. रक्षति -यितुं), विशुष् (c. 10. -शोधयति -यितुं).
EXTRICATED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं, समुद्धृतः -ता -तं, उन्नीयः -न्ती -न्ति,
निस्तारितः -ता -तं, तारितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, मोचितः -ता -तं
त्रायः -शा -शं.
EXTRICATION, *s.* उद्धारः, उद्धरणं, समुद्धरणं, मुक्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं,
मोक्षः -क्षणं, रक्षा, परिरक्षणं, त्राणं, निस्तारः, निस्तरणं, उत्तारः,
उत्तरणं, तारणं, विशेषणं, शुद्धिः *f.*.
EXTRINSIC, EXTRINSICAL, *a.* बाह्यः -ह्या -ह्यं, बाह्यिकः -का -कं, वहिःस्थः
-स्या -स्यं, वहिर्भवः -वा -वं, असहजः -जा -जं, अससन्धी -न्धिनी -न्धि (नं).
EXTRINSICALLY, *adv.* बाह्यतः, वहिः, वहिर्भागे, अनभ्यन्तरोत्तं.
To EXTRUDE, *v. a.* वहिष्कृ, निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उत्सृ (c. 10.
-सारयति -यितुं).
EXTRUSION, *s.* वहिष्करणं, निःसारणं, अपसारणं, उत्सारणं, निरसनं.
EXTUBERANCE, *s.* अधिमांसं, स्फोटः, शोषः, गरः, उच्चभागः.
EXUBERANCE, *s.* समृद्धिः *f.*, समृद्धं, परिपूर्णता, बाहुल्यं, बहुत्वं, प्राचुर्यं,
स्फीतिः *f.*, स्फातिः *f.*, उत्सेकः, उद्रेकः, उपचयः, वृद्धिः *f.*, अधिव्ययं.
EXUBERANT, *a.* समृद्धः -द्वा -द्वं, बहुलः -ला -लं, परिपूर्णः -णी -णं, प्रचुरः
-रा -रं, वर्धिष्णुः -णु -णु, स्फोटः -ता -तं, उत्सिक्तः -क्ता -क्तं, उद्विक्तः -क्ता
-क्तं, पीनः -ना -नं, पुष्कलः -ला -लं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उपचितः -ता -तं.
EXUBERANTLY, *adv.* बाहुल्येन, बहुशस्, प्रचुरं, पुष्कलं, उद्वेकेण.
To EXUBERATE, *v. n.* बहुलोभू, प्रचुरोभू, समृष् (c. 5. -वृष्ति -वृषितुं).
EXUDATION, *s.* खेदः, प्रखेदः, खेदजलस्रावः, खेदविन्दुस्रावः, रसः, रसस्रावः,
स्यन्दनं, स्रवः -वणं, प्रस्रवणं, स्रावः, निर्वासः, सुतिः *f.*, घर्मपयः *n.* (सं),
कपायः, वेष्टकः.
To EXUDE, *v. n.* खिद् (c. 4. खिद्यति, खेत्तुं), प्रखिद्, खेदवत् प्रसृ (c. 1.
-स्रवति -स्रोतुं) or स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दिनुं).
To IXUDE, *v. a.* खेदं प्रसृ in caus. (—सावयति -यितुं) or निःसृ in caus.
(—सारयति -यितुं).
EXUDED, *p. p.* प्रसृतः -ता -तं, स्रवः -द्वा -द्वं, निःसृतः -ता -तं, निर्गतः -ता -तं.
To EXULCERATE, *v. a.* द्रवणीकृ, द्रवणं or द्रवतं कृ or उत्पद् in caus.
(—पादयति -यितुं).
EXULCERATION, *s.* द्रवणकरणं, द्रवतकरणं, द्रवणोत्पत्तिः *f.*, द्रवणोत्पादनं.
To EXULT, *v. n.* अत्यन्तं or अतिशयेन नन्द (c. 1. नन्दति -न्दिनुं) or
आनन्द or हृष् (c. 4. हृषति, हर्षितुं) or ह्लाद् (c. 1. ह्लादते -दिनुं)
उल्लस् (c. 1. -लसति -सितुं), परमहर्षम्, इ (c. 2. रति -तुं), मद् (c. 4
माद्यति, मदितुं).
EXULTATION, *s.* परमानन्दः, परमहर्षः, परमाह्लादः, अत्यन्ताह्लादः, मादः
अत्यानन्दः, महोत्सवः.

EXULTING, *a.* प्रसहस्यः-श -ई, उन्नतः-ता -ने, उत्तमन्दो-न्दिनी-निन् (न्), सगर्वः-हो-ई, सदैवः-यो-ई.

EXUPERABLE, *n.* लङ्घनीयः-या-यं, अधिगम्यः-न्या-न्यं, नितिक्रमणीयः-उ-वं.

EXUSTION, *s.* निर्दोहः, निर्देहनं, परिहरनं, भगनाहरणं.

EYE, *s.* चक्षुः *n.* (श्), नयनं, लोचनं, नेत्रं, विलोचनं, चक्षुः *n.* ईरनं, प्रेक्षकं, दृष्टिः *f.*, दृक् *f.* (श्), दृशा, दृशिः *f.*, चक्षुः, द्रव्यदोषः, निन्द्यः; 'pupil of the eye,' तारका, कर्नीनिका; 'corner of the eye,' अपाङ्गः, नयनोपान्तः; 'mind's eye,' हानचक्षुः *n.* (न्), ज्ञानदृष्टिः *f.*; 'evil-eye,' कुदृष्टिः *f.*; 'long eyes,' आकर्षकलोचने; 'having good eyes,' सुलोचनः-ना-नी-ने, धामलोचनः-ना-ने, नयः-ए-ई-ई; 'having large eyes,' सुहृन्मयनः-ना-नी-ने, सुहृलोचनः-ना-नी-ने; 'having sharp eyes,' सूक्ष्माक्षः-क्षी-क्षं; 'having red eyes,' अरुणक्षेत्रः-शा-क्षं; 'doing what is right in one's own eyes,' सेव्याचारी-रिणी-रि (न्); 'before one's eyes,' प्रत्यक्षे, प्रत्यक्षेण, प्रत्यक्षतः, समक्षं, साक्षात्, पश्यत इ. or expressed by the pres. part. of दृश्; as, 'he steals my goods before my eyes,' पश्यतो मम वस्तुणि हरति, 'visible to the eye,' चक्षुर्दोषः-क्षा-क्षं, दृष्टिगोचरः-रा-रं; 'with one's own eye,' स्वचक्षुषा; 'glance of the eye,' दृष्टिपातः, नयनपातः; 'in my eyes,' मां प्रति.—(View, regard) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, प्रेक्षितं, चीक्षितं, निरीक्षा.—(Aperture) छिद्रं, रन्ध्रं; 'eye of a needle,' सूचीछिद्रं, सूचिरन्ध्रं.—(Catch for a look) कुक्षुपः.—(Bud) मुकुलं, कुड्मलं, जालकं.

TO EYE *v. a.* निरीक्ष् (c. 1. ईक्षते-क्षितुं), आलोक् (c. 10. लोचयति-यितुं, c. 1. लोचते-क्षितुं); 'to eye askance,' कटाक्षेण or चपाङ्गन दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं) or अवेष्ट्.

EYE-HALL, *s.* तारा, चक्षुःपिण्डः, नेत्रपिण्डः, नेत्रकोपः-यं, अधिगोला, अधिबृहत्कः, विडालः; 'of an elephant,' श्पीका.

EYE-BEAM, *s.* (Glance) नयनपातः, दृष्टिपातः, दृष्टिनिपातः, दृष्टिपाणः.

EYE-BROW, *s.* भ्रूः *f.*, भ्रूतता, कोदण्डः, चक्षुर्भ्रूः *f.*; 'the two eye-brows,' भ्रूवी du.; 'space between them,' कूर्चः, भ्रुवोर्म्यः; 'wrinkled eye-brow,' लोचकः.

EYED, *p. p.* and *a.* (Viewed) निरीक्षितः-ता-तं, आलोचितः-ता-तं; 'eyed askance,' कटाक्षितः-ता-तं.—(Having eyes) used in comp.; as, 'black-eyed,' कृष्णनयनः-नी-ने, अक्षितनयनः-नी-ने, नीलाक्षः-क्षी-क्षं; 'fiery-eyed,' ज्वलितनयनः-नी-ने; 'one-eyed,' एकाक्षः-क्षा-क्षं, काणः-खा-रं, एकाधिधिकलः-ला-लं.

EYE-DROP, *s.* वाष्पविन्दुः *m.*, नयनविन्दुः, अश्रुविन्दुः, नेत्रमलः, नेत्राश्रु *n.*, नेत्रजं, नयनमल्लिलं, नयनवारि *n.* अश्रु *n.*

EYE-GLASS, *s.* उपनेत्रं, उपनयनं, सुलोचनं—(Lens) दीप्तोपलः, चक्रे-प्रता *m.* (न्).

EYE-LASH, *s.* पल्ल *n.* (न्), अधिपल्ल *n.*, नेत्रचटुल्लोम *n.* (न्), रश्मिः *m.*, रत्नकः, उदगः.

EYE-LESS, *a.* अचक्षुः-क्षु-क्षं (श्), विचक्षुः-क्षु-क्षं (श्), अनक्षः-क्षा-क्षं, अनयनः-ना-ने, गाढाक्षः-क्षा-क्षं, दृष्टिहीनः-ना-ने, अदृक् *m. f. n.* (श्), नेत्रेन्द्रियविकलः-ला-लं.

EYELET, EYELET-HOLE, *s.* गवाक्षः, छिद्रं, रन्ध्रं.

EYE-LID, *s.* नेत्रच्छदः, नयनच्छदः, अधिपुटः, पुटः, नयनवर्त्त *n.* (न्), वर्त्त *n.*, आढरः.

EYE-SALVE, *s.* चक्षुस्त्रयनं, नेत्राघ्ननं, चक्षुर्विलेपनं, नयनलेपः.

EYE-SERVICE, *s.* कैवलं प्रभुप्रसङ्गे कृतां शुश्रूषा or परिचर्या.

EYEBROW, *s.* चक्षुर्भ्रूः, नयनभ्रूः, दृष्टिगोचरः-रं.

EYEBRIGHT, *s.* दृष्टिः *f.*, नयनदृष्टिः *f.*, नेत्रेन्द्रियं, चक्षुर्भ्रूः, दर्शनशक्तिः *f.*

EYEBROW, *s.* चक्षुःपीडा, नेत्रपीडावरं or नयनदोषकं यन्.

EYESPECTED, *p. p.* नयनाकारचिह्नं विनियमितः-ता-तं

EYETOOTER, *s.* चक्षुर्दोषः, नयनदोषः, चक्षुर्दोषः.

EYEWINK, *s.* चक्षुर्निद्रा, नेत्रमन्दः, अधिनद्रोचनं, कटाक्षः.

EYEWITNESS, *s.* न्यक्षरुपा माया *m.* (न्), प्रत्यक्षदर्शी *m.* (न्), प्रत्यक्षदर्शनः, न्यायदृष्टा *m.* (श्), साक्षाद्दर्शी *m.* (श्), देवदः.

EYED, *s.* उपेक्षादिनादः, उपेक्षादः, उपेक्षादिनादः.

F.

FABACEOUS, *a.* मीम्वीनः-ना-ने, मापीनः-ना-ने, गिनामगुः-ना-ने.

FABLE, *s.* (Feigned story, पुरातनकथा, पुरातनकथायां, कृतापी-याभ्यां, उपमायां, चाम्यां, चाम्यातिशया, कथा, परिकथा, इतिहासः.—Fiction) कल्पनामृदः *f.*, मन्यवकथा, मनःकल्पितं, व्यपदेशः.

TO FABLE, *v. a.* and *n.* पुरातनकथां रच् (c. 10. रचयति-यितुं), विरच्, मनना कृच् (c. 10. कल्पयति-यितुं) or मृन् (c. 6. मृजति, कर्तुं), निर्याकथा रच्.

FABLED, *p. p.* मनःकल्पितः-ता-तं, काव्यनिकः-की-कं, कृतापः-पी-पे.

FABRIC, *s.* (Structure) निर्माणं, निर्मितिः *f.*, कल्पा.—(Edifice) इष्टं, शाला, भवनं, मन्दिरं, प्रासादः, धान *n.* (न्), अट्टालिका.—(Form, texture) आकारः, आकृतिः *f.*, अतिः *f.*

TO FABRICATE, *v. a.* (Construct) निर्मा (c. 2. नाति-तुं, c. 3. निनति, c. 4. मीयते caus. आपयति-यितुं), कृ (c. 5. करोति, कर्तुं) caus. कारयति-यितुं), कृच् (c. 10. कल्पयति-यितुं), विरच् (c. 10. रचयति-यितुं), मृन् (c. 6. मृजति, कर्तुं), यच् (c. 1. यतते-यितुं).—(Invent) मनसा कृच्, निर्या कृच् or कृ.

FABRICATED, *p. p.* (Constructed) निर्मितः-ता-तं, रचितः-ता-तं, विरचितः-ता-तं, यदितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं.—(Invented) मनःकल्पितः-ता-तं, कृचितः-ता-तं.

FABRICATION, *s.* (Construction) निर्माणं, निर्मितिः *f.*, रचना, विरचना, कल्पनं-ना, यदनं.—(Falsehood, forgery) मनःकल्पितं, मिथ्याकथा.

FABRICATOR, *s.* निर्माता *m.* (न्), निर्माणकारी *m.* (न्), रचकः, विरचकः.

FABULIST, *s.* पुरातनकथाविरचकः, इतिहासविरचकः, ऐतिहासिकः.

FABULOUS, *a.* (Fictitious) कृत्रिमः-ता-तं, मनःकल्पितः-ता-तं, काव्य-निकः-की-कं, अप्रतिष्ठः-क्षा-क्षं, कृतापः-पी-पे.—(Relating to fable) पुरातनकथासम्बन्धी-न्यनी-न्य (न्), ऐतिहासिकः-की-कं, काव्यनिकः-की-कं.

FABULOUSLY, *adv.* कृत्रिमप्रकारेण, कल्पनापूर्वकं, इतिहासानुसारेण.

FAÇADE, *s.* (Of a building) हृन्मुखं, प्रासादमूर्ध *m.* (न्).

FACE, *s.* (Visage) मुखं, वदनं, जाननं, वक्त्रं, साम्यं, यन्दनं, चुद्रं, श्मन् indec.; 'face like the moon,' वदनचन्द्रः, वदनेन्दुः *m.*—(Air, look) वदनं, दृष्टिः *f.*, आकारः, आभा.—(Surface) तलं, मुखं, पृष्ठं, पौठं; 'face of the earth,' भूतलं, पृथिवीतलं, क्षितिपौठं.—(State) अवस्था, स्थितिः *f.*, दशा, भावः, रूपः; 'before the face,' प्रतिमुखं, सम्मुखं-क्षे, अभिमुखं, साक्षात्, समर्थं, प्रत्यक्षं-क्षेण-क्षतम्, प्रजे, अग्रतः; 'face to face,' सम्मुखं, मुखामुखि; 'in face of,' सम्मुखः-खा-खी-खं, सम्मुखीनः-ना-ने, अभिमुखः-खा-खी-खं; 'having the face averted,' विमुखः-खी-रं, परावृत्तः-खी-खं; 'to turn away the face,' विमुखीभू; 'to stand face to face,' सम्मुखीभू; 'to fall with one's face on the ground,' भूमीं नक्षुस्तः or अघोमुस्तः

यत् (c. 1. पतति -तिह); 'a wry face,' चिकृताननं.

To FACE, v. a. सम्मुखीभू, अभिमुखीभू, प्रतिमुखीभू.—(Meet, oppose) अभिमुखं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अभिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं), पथ्य-यस्या (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं); 'one who faces the foe,' अभ्यनि-चीयः, अभ्यनिचीयः, अभ्यनिच्यः.—(Be opposite to) expressed by मुख or अभिमुख in comp.; 'to face the south,' दक्षिणामुखः -खी -खं भू; 'the north,' उद्वयुखः -खी -खं भू, उत्तराभिमुखः -खी -खं भू; 'the east,' प्राद्वयुखः -खी -खं भू.—(Covered with additional cloth) अधिवस्त्रेण or अधिकपटेन च्द (c. 10. द्वादशति -यितुं).

FACED, a. अधिवस्त्रोपेतः -ता -तं, उत्तरपस्तान्वितः -ता -तं.—(Having a face) used in comp.; as, 'lovely faced,' सुमुखः -खी -खं, सुधाननः -नी -नं; 'lotus-faced,' ज्ञाननान्नः -ज्जा -ज्जं; 'moon faced,' चन्द्रमुखः -खी -खं.

FACELESS, s. निर्मुखः -खा -खी -खं, निर्यदनः -ना -नं, मुराहीनः -ना -नं.

FACET, s. (Small surface of a gem) कणः.

FACETIOUS, a. रसिकः -का -कं, रसी -सिनी -सि (न), रसवान् -वती -यत् (न), सखः -सा -सं, परिहासशीलः -ला -लं, परिहासवेदी -दिनी -दि (न), प्रहासी -सिनी -सि (न), विनोदी -दिनी -दि (न), विदूषकः -का -कं; 'facetious conversation,' सरसालापः, चित्रं.

FACETIOUSLY, adv. सरसं, हासकरणाथं, विनोदाथं, रसिकप्रकारेण.

FACETIOUSNESS, s. रसिकत्वं, रसयत्वं, सरसता, परिहासशीलता, विनोदकत्वं, हास्यता, हासोत्पादकत्वं, उत्तसाता.

FACILE, a. सुखः -खा -खं, सुकरः -रा -रं, निरायासः -सा -सं, चनायासी -सिनी -सि (न), सुसाध्यः -ध्या -ध्यं, सुगमः -मा -मं, सुतेन कार्थः -य्यो -य्यं, चकटिनः -ता -तं.—(Complying) अनुकूलः -ला -लं.—(Easy of access) अभिगम्यः -म्या -म्यं.

To FACILITATE, v. a. सुकरं -रं -रं कृ, निरायासीकृ, सुखीकृ, दुःस्थानि or दुर्गोणि or विमान् or शल्यानि विनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or चपनी or दृ (c. 1. हरति, हन्ति) or नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), निर्विघ्नोक्, निम्नतूहीकृ.

FACILITATED, p. p. सुकरीकृतः -ता -तं, हतविघ्नः -घ्ना -घ्नं, दत्तप्रसूदः -हा -हं.

FACILITY, s. सौकर्यं, सुकरत्वं, सौख्यं, सौगम्यं, सुगमत्वं, सुसाध्यता, चनायासः, निरायासत्वं, चकारित्यं, चकटत्वं, चपैमम्यं.

FACING, part. (Opposite to) अभिमुखः -खा -खी -खं, सम्मुखः -खा -खं, सम्मुखीनः -ना -नं, अभिमुखगतः -ता -तं, प्रतिमुखः -खा -खं; 'facing the north,' उत्तराभिमुखः -खा -खं, or expressed by मुख; as, 'facing the east,' प्राद्वयुखः -खा -खं; 'the west,' प्रतद्वयुखः; 'the south,' दक्षिणामुखः; 'the north,' उद्वयुखः; 'with the head facing the east,' प्राक्षिरसः -सा -सं.

FACING, s. (Additional covering in front of a garment) पस्त-यभागे स्मृतम् अधिकांशुकं or अधिवसनं.—(End of a sleeve) पिप्पलानं.—(Of a fortification) दुर्गमुखं.

FAC-SIMILE, s. प्रतिरूपिः f., हस्ताक्षरप्रतिरूपं.

FACT, s. वस्तु n. भूतं, अर्थः, वृत्तं, कर्म n. (न), कृतं, कृतवस्तु n.—(Reality) तत्त्वं, सत्त्वं, सत्ता, सत्यता, यथार्थता, याथार्थ्यं, प्रकृतत्वं; 'in fact,' वस्तुतः, अर्थतः, तत्त्वतः, परमाथतः.

FACTION, s. (A party) पक्षः, शाखा, गणः, दलं; 'one of the opposite faction,' विपक्षः; 'one's own faction,' आत्मपक्षः; 'following a faction,' पक्षपातः -तिता, पक्षपातकृतवेदः, गणता.—(Political dissension) भेदः, द्वेषः, द्वन्द्वं, विरोधः, राजद्रोहः.

FACTIOUS, a. (Relating to faction) पाद्यः -क्षी -क्षं.—(Promoting

faction, seditious) राजभेदकर-री -रं, राजद्रोही -हिणी -हि (न), कलहकारी -रिणी -रि (न), भेसा -ची -चृ (न), उपनापकः -का -कं, उपद्रवी -विणी -वि (न).

FACTIOUSLY, adv. भेदकरणाथं, कलहकरणाथं, सोपनापं, उपनापकवत्.

FACTIOUSNESS, s. भेदकरणीलता, राजद्रोहः, कलहकारित्वं, उपनापः.

FACTITIOUS, a. कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं, कल्पितः -ता -तं, काल्प-निकः -की -कं, रचितः -ता -तं, पठितः -ता -तं, शिल्पिकः -का -कं, शिल्पनिर्मितः -ता -तं, योजितः -की -कं.

FACTITIOUSLY, adv. कृत्रिमप्रकारेण, शिल्पेन, कल्पनापूर्व.

FACTOR, s. पणिकप्रतिनिधिः m., देशान्तरे पाणिज्यकर्मनिर्वाहणे नियुक्तो जनः, नियोगी m. (न), नियुक्तः, प्रतिपुरुषः.

FACTORAGE, s. पणिकप्रतिनिधिगृहीतः शुल्कः, पणिकप्रतिनिर्वाहणाथं नियो-गिणे देयं पारितोषिकं.

FACTORY, s. (Manufactory) शिल्पगृहं, शिल्पशाला, यन्त्रगृहं, जायेशनं, प्रायेशनं, अन्वयसनं पण्यनिर्माणाशाला, पाणिज्यद्रव्यनिर्माणागृहं.

FACTOTUM, s. सर्वकर्म m. f. (न), सर्वकर्मकर-री, सर्वकर्मोक्तः -या.

FACULTY, s. (Power) शक्तिः f., चलं, क्षमता, सामर्थ्यं, प्रभावः, साशक्तिः.—(Faculty of the mind) बोशक्तिः f., मनःशक्तिः f., निष्क्रमः, संस्कारः, चित्तसंस्कारः.—(Facility of performance) योग्यता, युक्तिः f., सुप्रयोगता, कौशल्यं, पाठवं.—(Privilege) अधिकारः.—(The body of doctors) वैद्यगणः, चिकित्सकगणः.

FACUND, a. वाक्पटुः -टु -टु, वाग्मी -गिमी -गि (न). See ELOQUENT.

FACUNDITY, s. वाक्पटुता, वाक्पाठवं, पटुत्वं, वाग्विदग्धता.

To FADDLE, v. n. रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), खेलं (c. 1. खेलति -लितुं), खेलां कृ.

To FADE, v. n. (Decay, wither) द्वे (c. 1. ह्रायति, ह्रातुं), पक्षी, पिशु in pass. (-शीर्यते), द्वि in pass. (धीयते), सट् (c. 1. सोदति, सटुं), अवसद्, व्यवसद्, नृ (c. 4. जीर्यति, नरितुं -रीतुं), नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं), प्रणज्, विनश्, ध्वस् (c. 1. ध्वंसते -सितुं), विध्वस्, शद् (c. 1. शीयते, शन्तुं), द्वे (c. 1. ह्रायति, ह्रातुं), प्रली (c. 4. -लीयते -लेतुं), गल् (c. 1. गलति -लितुं).—(Lose colour) विवर्णीभू, नीरक्तोभू.

To FADE, v. a. (Cause to wither) द्वि in caus. (क्षययति, क्षययति -यितुं), व्यवसद् in caus. (-सादयति -यितुं), ध्वस् in caus. (ध्वंसयति -यितुं), द्वे in caus. (क्षययति -यितुं), ह्राणीकृ, विशीरणीकृ, तेगो द्वे (c. 1. हरति, हन्ति).—(Deprive of colour) विवर्णीकृ, चर्णं दुप् in caus. (दूषयति -यितुं) or नश् in caus. (नाशयति -यितुं).

FADED, p. p. ह्रातः -ना -नं, परिह्रातः -ना -नं, शीर्यः -शी -र्यं, विशीर्यः -शी -र्यं, धीर्यः -धा -र्यं, ध्वस्तः -सा -स्तं, अवसन्नः -सा -सं, जीर्यः -शी -र्यं, तानः -ना -नं.—(In colour) विवर्णः -वी -र्यं, दीनवर्णः -वी -र्यं, पीतरागः -गा -गं, गतवर्णः -वी -र्यं, नीरक्तः -क्ता -क्तं.

FADING, s. ह्रातिः f., शीर्यता, विशीर्यता, धयः, ध्वंसः, अवसादः, नीर्यः f., तेजोहानिः f., शोयः, शुष्कता.—(Loss of colour) चर्णहानिः f., वैपश्यं.

FADING, part. or a. ह्रायन् -यन्ती -यत् (न), ह्रायमानः -ना -नं, विशी-र्यमाणः -या -र्यं, धीयमाणः -धा -र्यं, ह्रायमानः -ना -नं, क्षयी -विणी -यि (न), क्षयिष्णुः -ष्णु -ष्णु, विनष्ट-रा -रं, विध्वंसि -सिनी -सि (न).

FACAL, FECES. See FECAL, FECES.

To FAG, v. a. अतितापक्षेण नीचकर्म कृ in caus. (कारयति -यितुं) or दास्यं कृ in caus. खिद् in caus. (सेदयति -यितुं), साधः in caus. (-पासयति -यितुं).

To FAG, v. n. अतितापक्षेण अम् (c. 4. आस्यति, अगितुं), or तापस् (c. 4. -यस्यति -यसितुं), खिद् (c. 4. खिद्यते, खेत्तुं), निरन्तः -नन्तः n.

FAG, s. दासः, निरन्तरापासी m. (न), अतिप्रमेय नीचकर्मकरः (न).

FAI

256

FAIRY, *a.* पेशाबिकः -कौ -कं, भौतिकः -कौ -कं, राक्षसः -सौ -सं.
FAITH, *s.* श्रद्धा, भक्ति *f.*, प्रत्ययः, विश्वासः, विश्वम्भः, आस्था, निष्ठा, आस्तिक्यबुद्धिः *f.*, आस्तिकता, भक्ताः; 'of one faith,' एकभक्तिः -क्तिः -क्ति; 'to have faith in,' श्रद्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), विश्वासः (c. 2. -असिति -तुं).—(Veracity, honesty) सत्यता, सत्यवादिन्यं, विश्वास्त्यता, सारत्यः; 'done with faith,' श्रद्धाकृतः -ता -तं.

FAITH, *exclam.* 'सत्यं, नूनं, खलु, एवं, आश्चर्यं, चित्रं'.
FAITHFUL, *a.* (Firm in adherence) भक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिमान् -मती -मत् (त्), दृढभक्तिः -क्ति -क्ति, भक्तिगुणः -गुण -गुण, आत्मः -ता -तं, अय-भिचारी -रिणी -रि (न्); 'faithful to one's master,' प्रभुभक्तः -क्त -क्तं; 'a faithful friend,' स्थितमेता *m.* (न्), दृढमेता *m.*, दृढसौहृदः.—(True to obligations) सत्यप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सत्यसन्धः -न्धा -न्धं, संशितव्रतः -ता -तं, अस्मन्दिनव्रतः -ता -तं, अलक्षितव्रतः -ता -तं, अनुव्रतः -ता -तं, प्रतिज्ञापालकः -का -कं.—(Full of faith, having faith) श्रद्धालुः -लुः -लु, श्रद्धावान् -वती -वत् (त्), श्रद्धावानः -ना -नं, श्रद्धावत् -वती -वत् (त्), श्रद्धालयः -यः -यं, विश्वासी -सिनी -सि (न्), प्रत्ययी -यिनी -यि (न्).—(To be trusted, confided in) विश्वास्त्यः -न्धा -न्धं, विश्वसनीयः -या -यं, विश्वस्तः -स्ता -स्तं, विश्वम्भः -म्भा -म्भं; 'faithful wife,' पतिव्रता, साध्वी, सती, सुचरित्रा, स्वीया, एकपत्नी; 'faithful lover,' अनुकूलः.

FAITHFULLY, *adv.* भक्त्या, दृढभक्त्या, भक्त्यत्, सत्यं, सारत्येन, कपटं विना.
FAITHFULNESS, *s.* (Firm adherence) भक्तिः *f.*, दृढा भक्तिः, भक्त्यत्, भक्तिमत्, दृढभक्त्यत्, आसक्तिः *f.*, अनुसक्तिः *f.*, दृढं सौहृदं.—(Veracity) सत्यता, सत्यवादिन्यं.—(Performance of promises) प्रतिज्ञापालनं -लकनं.—(In a wife) पतिव्रतं, सतीत्वं, साध्वीत्वं; 'in a lover,' अनुकूलता.

FAITHLESS, *a.* (Unbelieving) अश्रद्धावानः -ना -नं, श्रद्धारहितः -ता -तं, अविश्वासी -सिनी -सि (न्), अप्रत्ययी -यिनी -यि (न्).—(Disloyal, perfidious) अभक्तः -क्ता -क्तं, अभक्तिमान् -मती -मत् (त्), भक्तिहीनः -ना -नं, विश्वासघाती -तिनी -ति (न्), विश्वम्भघाती &c., द्विद्वेषी -विनी -वि (न्), कुटिलाचारः -रा -रं.—(Not to be trusted) अविश्वास्त्यः -न्धा -न्धं.—(Not true to engagements) भग्नप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, असत्यसन्धः -न्धा -न्धं, मिथ्याप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विरसवादी -दिनी -दि (न्).—(Not true to marriage) अभिचारी *m.* -रिणी *f.* (न्), असाध्वी *f.*, असती *f.*

FAITHLESSLY, *adv.* अभक्त्या, अभक्त्यत्, भक्तिभङ्गान्, प्रतिज्ञाभङ्गान्, मिथ्या.
FAITHLESSNESS, *s.* (Unbelief) अश्रद्धा, अविश्वासः, अप्रत्ययः, अविश्वम्भः.—(Disloyalty) अभक्तिः *f.*, भक्तिहीनता, भक्तिभङ्गः, विश्वासभङ्गः, विश्वासघातः, शत्रुसेवा.—(Violation of promises, &c.) प्रतिज्ञाभङ्गः, प्रतिज्ञातिक्रमः, व्रतलोपनं, संविद्यातिक्रमः.

FALCATED, *a.* दाघाकृतिः -तिः -ति, लविचाकारः -रा -रं, चक्रः -क्ता -क्तं.
FALCHION, *s.* वक्रबल्लः, चन्द्रहासः, निखिलशः, खड्गः, मण्डलायः, कृपाणः-यकः.
FALCON, *s.* श्येनः, कपोतादि *m.*, पातिपक्षी *m.* (न्), खगालकः, शशादनः, पक्षी *m.* (न्), नीलपिच्छः, कपोताद्यनुसरणे शिक्षितः श्येनः.
FALCONER, *s.* श्येनजीवी *m.* (न्), श्येनपोषकः, श्येनपालकः, श्येनशिक्षकः.
FALCONRY, *s.* श्येनम्प्राप्ता, श्येनशिक्षा, श्येनपोषः, श्येनपालनं.
FALD-STOOL, *a.* इतस्ततो वहनयोग्यो लघुपीठः, धर्मोप्यधुपीठः -ठः.

To FALL, *v. n.* पतुं (c. 1. पतति -तिर्गुं), निपतुं, परिपतुं, भंशुं (c. 4. भश्यति, c. 1. भंशते -सिर्गुं), परिभंशुं, च्यु (c. 1. च्यते, च्योर्गुं), ध्वंसुं (c. 1. ध्वंसते -सिर्गुं), विध्वंसुं, संसुं (c. 1. संसते -सिर्गुं), आसंसुं, विरसंसुं, गलुं (c. 1. गलति -लिर्गुं), अवगलुं, विगलुं, समागलुं, लसुं (c. 1. लसते

सिर्गुं), खलुं (c. 1. खलति -लिर्गुं).—(Die) मृ (c. 6. म्रियते, मर्तुं).—(Sink) सट् (c. 6. सीदति, सत्तुं), अवसट्.—(Fall away) 'become lean,' क्षि in pass. (क्षीयते), कृशोभू; 'apostatize,' स्वधर्मोद्भंशुं or च्यु or वियु; 'decline, fade,' झै (c. 1. झायति, झातुं), प्रली (c. 4. -लीयते -लेर्गुं).—(Fall back) अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थातुं), अवसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं).—(Fall calm) निवृत्ताभू.—(Fall down) अवपतुं, निपतुं, प्रपतुं; 'prostrate one's self in worship,' प्रथिपतुं, अवनिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अष्टाङ्गपातं कृ; 'fall down with one's face on the ground,' भूमौ न्यवसृतः or अघोमुखः पतुं; 'fall down at one's feet,' पादयोः or चरणयोः पतुं.—(Fall foul) आक्रमुं (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).—(Fall from) भंशुं, प्रभंशुं or च्यु with abl. c.—(Fall into) निपतुं; 'fall into the hands of the enemy,' शत्रुहस्ते पतुं.—(Fall in with) सम्पनुं (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), उपगम्.—(Fall off) 'withdraw,' पलायुं (c. 1. पलायति -यितुं, rt. इ), चल् (c. 1. चलति -लितुं), अवस्था, अपसृ; 'abandon one's duty,' स्वधर्मं त्यजुं (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).—(Fall on) आपातुं, आक्रमुं, आसट् (c. 10. -सादयति -यितुं), अभिदुं, (c. 1. -दूषति -दूषितुं).—(Fall out) 'quarrel,' विवदुं (c. 1. -वदते -दितुं), कलहं कृ; 'befall,' निपतुं, आपतुं, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), सम्भू.—(Fall short) न्यूनीभू, ह्नुं (c. 1. हसते -सितुं), क्षि in pass., हा in pass. (क्षीयते). (Fall sick) रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, पीडितः -ता -तं भू.—(Fall to) उपक्रमुं, प्रक्रमुं.—(Fall under) अन्तर्गत् in pass. (गच्छते).—(Fall upon). See To FALL ON. (Fall into misfortune) आपादग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, आपदुं (c. 4. -पद्यते -पद्युं).

To FALL, *v. a.* (Drop, let fall) पतुं in caus. (पातयति -यितुं), भंशुं in caus. (भंशयति -यितुं), संसुं in caus. (संसयति -यितुं).—(Diminish) न्यूनीकृ.

FALL, *s.* (Act of falling and dropping) पातः, पतनं, अवपातः, निपातः, निपतनं, सम्पातः, प्रपतनं, भंशः, प्रभंशः, च्युतिः *f.* ध्वंसः -सर्नं, विध्वंसः, प्रध्वंसः, अघोगतः *f.*, अघः पतनं, विरसता.—(Death, ruin) क्षयः, परिध्वयः, ध्वंसः, परिध्वंसः, नाशः.—(Degradation) पदभंशः, पदच्युतिः *f.*, स्थानप्रभंशः, अपकर्षः, अपध्वंसः, अघोगमः -मनं, मर्त्यः, दाधयः.—(Declension, sinking) च्युतिः *f.*, क्षयः, अवक्षयः, सादः, अवसादः.—(Diminution) न्यूनता, ह्रासः, अपचयः, क्षयः.—(Declivity) पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः *f.*, निम्नभूमिः.—(Cascade) प्रपातः, प्रश्रवणं, वारिप्रवाहः, निकैटः.—(Fall of the leaf) पर्णध्वंसः, पत्रापागमः, शरदुं *f.*—(Fall of snow) हिमवर्षः.—(Fall of rain) धारासम्पातः, धारासादः, धारा, आसादः, अभावकाशः.—(Fall from a vehicle) वाहनभंशः, वाहभंशः.

FALLACIOUS, *a.* मोहो-हिनी-हि(न्), मोहनः -ना -नी -नं, भ्रान्तिजनकः -का -कं, भ्रमजनकः -का -कं, भ्रान्तिमान् -मती -मत् (त्), मायी-मिनी-यि (न्), वचकः -का -कं, अविश्वसनीयः -या -यं, असत्यः -न्धा -न्धं, मिथ्या in comp.; 'a fallacious opinion,' मिथ्यामतिः *f.*; a fallacious argument, मिथ्याहेतुः *m.*

FALLACIOUSLY, *adv.* मिथ्यां, मोहनायै, सत्यानं, मायया, वचनार्थं.

FALLACIOUSNESS, *s.* भ्रान्तिजनकत्वं, भ्रान्तिमत्त्वं, वचकता, असत्यता, सत्यानर्थः; 'of an argument,' हेत्वाभासः.

FALLACY, *s.* (Deceitfulness) वचकत्वं, कूटता.—(Mistake) भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, मिथ्यामतिः *f.*—(False argument) मिथ्याहेतुः *m.*, आभासः, हेत्वाभासः, पद्याभासः, प्रक्रिका.

FALLEN, *p. p.* पतितः -ता -तं, निपतितः -ता -तं, प्रपतितः -ता -तं, भटः -ष्टा -ष्टं, प्रभटः -ष्टा -ष्टं, च्युतः -ता -तं, संसतः -स्ता -स्तं, ध्वंसतः -स्ता -स्तं.

FAL

गलितः -ता -ने, विगलितः -ता -ने, पतः -ता -ने, स्तब्धः -ता -ने;
'fallen down,' अपःपतितः -ता -ने; 'fallen asleep,' सुप्तः -ता -ने,
प्रसुप्तः -ता -ने; 'fallen into distress,' विपद्गस्तः -स्ता -स्ते, आपत्प्रसक्तः
-ता -ने, आपद्दम्याप्तः -ता -ने.
FALLIBILITY, *s.* भ्रान्तिमत्त्वं, मोहयोग्यता, मोहापीनता, भ्रमजनकता, मोहवृत्त्यं,
वचनीयता, वचकता, प्रमादवृत्त्यं, असत्यता.
FALLIBLE, *a.* भ्रान्तिजनकः -का -के, भ्रमजनकः -का -के, भ्रान्तिमान् -मनी
-मत् (न्), मोही -हिनी -हि (न्), भ्रमणशीलः -ला -लं, वचनीयः -या -यं,
भ्रमयोग्यः -ग्या -ग्यं.
FALLING, *part.* पातुकः -का -के, पाती -तिनी -ति (न्), पतयालुः -लुः
-लु, संसी -सिनी -सि (न्), ध्वंसो -सिनी -सि (न्), पित्तन् -त्तनी
-त्तत् (न्), पिपतिषुः -पुः -पु.
FALLING, *s.* (Indenture) भद्रः, निस्त्रता.—(Falling away) धम्मेभ्रंशः,
धर्मेच्युतिः *f.*, धर्मेत्यागः.—(Falling off) भ्रंशः, भेषः, ध्वंसः, उल्लसः.
FALLING-SICKNESS, *s.* भ्रान्ति, ग्रहामयः, अपरमारः, भूतविक्रिया, प्रतानः.
FALLOW, *a.* (Unseeded) अनुप्तः -ता -ने, अनुप्तशस्यः -स्या -स्यं, अनुप्तमः
-मा -मं, अवापितः -ता -ने.—(Untilled) अप्रहतः -ता -ने, अकृष्टः -ष्टो
-ष्ट, अमालकृष्टः -ष्टा -ष्टं, अकृतः -ता -ने, अहलः -ला -लं, अहल्यः -त्या
-त्यं, विलः -ला -लं; 'fallow land,' अनुप्तभूमिः *f.*, अप्रहतभूमिः *f.*
—(Pale red) ईषट्कः -क्ता -के, येतरक्तः -क्ता -के.
To FALLOW, *v. a.* योमारीपण्यतिरेकेण or योमानि अनुप्ता भूमिं हलेन
कृप् (c. 1. कर्षति, ऋष्टुं) or भूमिलोष्टान् भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं).
FOLLOWING, *s.* योत्रपण्यतिरेकेण भूमिकर्षणं or लोष्टभेदनं or भूमिहतिः *f.*
FOLLOWNESS, *s.* अनुप्तत्वं, अकृष्टता, अहल्यता, वन्यता, निष्कलता, वैफल्यं.
FALSE, *a.* (Not true) असत्यः -ता -त्यं, निःसत्यः -ता -त्यं, अनुतः -ता -ने,
अतथ्यः -थ्या -थ्यं, चितपाः -पा -पं, अयपाथः -थो -थं, असन् -सतो -सत्
(न्), अप्रकृतः -ता -ने, अलोकः -का -के, मिथ्या or मृषा or अस्यपा
in comp.; as, 'a false accusation,' मिथ्याभियोगः, मिथ्यापवादः;
'a false opinion,' मिथ्यामतिः *f.*; 'a false reply,' मिथ्योत्तरः; 'false
speaking,' मृषावादः, मिथ्यावादः, असत्यभाषणं; 'false accuser,'
मृषापवादी *m.* (न्).—(Fictitious) कृत्रिमः -मा -मं, कल्पितः -ता -ने,
काल्पनिकः -को -के, विडम्बितः -ता -ने, कपटी -टिनी -टि (न्), कूट
or कपट or छस in comp.; as, 'false coin,' कूटस्रणं; 'false
dice,' कूटायः; 'false document,' कपटलेख्यं; 'false balances,'
कूटतुला; 'false measure,' कूटमानं; 'a false ascetic,' छस्रतापसः,
यकम्रतो *m.* (न्); 'in a false dress,' छस्रवेशो *m.* (न्).—(Un-
faithful, treacherous) विद्यासपातो -तिनी -ति (न्), रहस्यभेदी -दिनी
-दि (न्), मन्त्रभेदी &c., योषभक्ति -क्ति -क्ति, व्यभिचारो -रिणी -रि
(न्); 'to vows, engagements,' स्तुदितव्रतः -ता -ने, उल्लङ्घितव्रतः
-ता -ने, असत्यसन्धः -न्धा -न्धं, लुप्तव्रतः -ता -ने; 'a false wife,'
अपतिव्रता.—(Hypocritical) कुहकः -का -के, दम्भी -म्भिनी -म्भि (न्);
'false worship,' अयोषिडधनं.—(Vain, groundless) वृषा or
मिथ्या in comp. शोषः -पा -पं; 'a false alarm,' वृषाश्लोशः; 'false
hope,' शोषाशा.—(Dishonest) कापटिकः -को -के.
FALSE-HARTED, *a.* पिथम्भपाती -तिनी -ति (न्), अस्विरमेता -मा -म (न्).
FALSEHOOD, *s.* (Want of truth) असत्यता, निःसत्यता, अतथ्यता, अनृतता,
पितपाता, अलोकता, अवाचार्य्यं.—(A lie) अनृतं, असत्यं, चितपं, अतथ्यं,
अलोकं, असीलं, मृषोद्यं.—(Speaking falsehood) मिथ्यावादः,
मृषावादः, मिथ्याकथनं, मृषाभाषिता, असत्यभाषणं, मृषाभिधानं, कृतपवादः;
'one who tells a falsehood,' अनृतवादी *m.* (न्), मिथ्यावादी, मृषा-
वादी; 'devoted to falsehood,' अनृतव्रतः -ता -ने.

FAM

FALSELY, *adv.* मिथ्या, मृषा, अस्यपा, असत्यं, निःसत्यं, अनृतं; 'acting
falsely,' मिथ्याचारः -रा -रं; 'speaking falsely,' अनृतवादी -दिनी
-दि (न्), अनृतवाक् *m. f. n.* (च्); 'falsely modest,' मिथ्याविनीतः
-ता -ने, कपटविनयवान् -यती -यत् (न्).
FALSENESS, *s.* (Want of truth) असत्यता, निःसत्यता.—(Fictitious-
ness) कूटता, कृत्रिमता, कापट्यं.—(Duplicity) कपटता, प्याजः,
कैतपं, शठता.—(Perfidy) विद्यासभद्रः, विद्यासपाता, मन्त्रभेदः.
FALSE-PROPHET, *s.* भविष्यद्वादिनो वेशपारी *m.* (न्), मिथ्याभविष्यद्वादी *m.*
FALSE-WITNESS, *s.* कूटसाक्षी *m.* (न्), मिथ्यासाक्षी *m.*, कूटकारकः, कौट-
साख्यं, मिथ्यासाख्यं, अतथ्यसाख्यं.
FALSIFICATION, *s.* कूटकरणं, कपटकरणं, छस्रकरणं, कृत्रिमकरणं, मिथ्या-
करणं, अस्यपाकरणं.
FALSIFIER, *s.* कूटकः, कूटकृत्, कपटकारी *m.* (न्), मिथ्याकारी *m.*—
(Disprover) खखनकृत्, प्रत्याख्याता *m.* (न्), अपरोकारी *m.*
To FALSIFY, *v. a.* (Counterfeit) कूटं कृ, कपटं कृ, छलं (c. 10. छल-
यति -यितुं), अस्यपा कृ, मिथ्या कृ,—(Disprove) खख् (c. 10. खख-
यति -यितुं), अपरोकं, असत्यम् इति सूप् (c. 10. सूचयति -यितुं).—
(Violate, break) अतिक्रम् (c. 1. क्रामति -क्रमितुं), भिद् (c. 7. भिनत्ति,
भेत्तुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोष्टुं).
To FALSIFY, *v. n.* असत्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), मिथ्या or मृषा वद्.
FALSITY, *s.* असत्यता, निःसत्यता, अनृतता, अवाचार्य्यं, चितपत्वं, अलोकता.
To FALTER, *v. n.* (Speak with broken utterance) खरभङ्गेन or
भग्नसखेण or स्खलद्वाक्येन वद् (c. 1. वदति -दितुं), स्खलितं वद्, खरेण
स्खल् (c. 1. स्खलति -लितुं, c. 10. स्खलयति -यितुं), गद्गदा वाचा
वद्, अस्पष्टवाचा वद्, गद्गद (nom. गद्गदति).—(Tremble, totter)
खल, प्रखल्, खलनं कृ, कम्प् (c. 1. कम्पते -म्पितुं), वेप् (c. 1.
वेपते -पितुं).
FALTERING, *part.* or *a.* स्खलितवाक्यः -क्या -क्यं, भग्नखर -रा -रं,
भितखर -रा -रं.
FALTERING, *s.* स्खलनं, वाक्यस्खलनं, स्खलद्वाक्यं, खरभङ्गः, खरभेदः,
गद्गदाक् *f.* (च्), अस्पष्टवचनं,
FALTERINGLY, *adv.* स्खलत्खरेण, स्खलद्वाक्येन, खरभङ्गेन, गद्गदावाचा.
FAME, *s.* कीर्तिः *f.*, यशः *n.* (न्), ख्यातिः *f.*, सुख्यातिः *f.*, परिख्यातिः *f.*,
विश्रुतिः *f.*, प्रतिष्ठा, विद्यायः, प्रसिद्धिः *f.*, प्रकीर्तिः *f.*, कीर्तिना -नं,
प्रपा, प्रपितिः *f.*, सम्प्रपा, समाख्या, समाज्ञा, प्रतिपत्तिः *f.*, विख्यातिः *f.*,
प्रविख्यातिः *f.*, प्रतिख्यातिः *f.*, रुटिः.—(Rumour) जनश्रुतिः *f.*, जनप्र-
वादः, जनोदाहरणं.
FAMED, *a.* ख्यातः -ता -ने, विख्यातः -ता -ने, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, विश्रुतः -ता
-ने, प्रपितः -ता -ने, कीर्तितः -ता -ने, समारख्यातः -ता -ने, लोकविश्रुतः -ता -ने.
FAME-GIVING, *a.* कीर्तिकर -रो -रं, यशस्कृ -रो -रं, कीर्तिदः -दा -दं.
FAMILIAR, *a.* (Domestic) गृहजः -जा -जं -जातः -ता -ने, आन्तर्देशिकः
-को -के, कोलिकः -को -के, कुल in comp.—(Well acquainted
with, intimate) परिचितः -ता -ने, सुविद् *m. f. n.*, सुसंसर्गी -गिणी
-गि (न्), संसृतः -ता -ने; 'with the scriptures,' शास्त्रज्ञः, खपी-
तशास्त्रः; 'with law,' स्मृतिकुशलः.—(Accustomed to) अभ्यस्तः
-स्ता -स्तं.—(Well-known) सुविदितः -ता -ने, सुज्ञातः -ता -ने, प्रसिद्धः
-द्धा -द्धं.—(Unceremonious) आदरहीनः -ता -ने, निर्गौरवः -वा
-वं, निरादरः -रा -रं.—(Ordinary) प्राकृतः -तो -ने, लौकिकः -को
-के, लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं; 'familiar conversation,'
विद्यम्भालापः.
FAMILIAR, *s.* (Friend) सुपरिचितः सुदृढ् *m.*; दृढसुदृढ् *m.*, सुसंसर्गी *m.*

(न), चिरमित्रं, जामः.

FAMILIARITY, *s.* (Intimate association) सुसंसर्गः, दृढसंसर्गः, संसर्गित्वं, संसक्तिः *f.*, आसङ्गः, संयोगः.—(Intimate acquaintance) परिचयः, सुपरिचयः, परिज्ञानं, संस्त्वः.—(Freedom from ceremony, affability) अनादरः, आदरहीनता, गौरवहीनता, अभिगम्यता.

To FAMILIARIZE, *v. a.* अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अभ्यासेन सुगमं -मां -मं or सुकरं -रां -रं कृ, निरन्तराभ्यासं कृ, परिचयं कृ.

FAMILIARIZED, *p. p.* अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, कृतभ्यासः -सा -सं, कृतपरिचयः -या -यं.

FAMILIARLY, *adv.* निगौरवं, गौरवं विना, निरादरं, अनादरेण, चिरमित्रवत्, सुपरिचितवत्; 'familiarly conversing,' विश्रम्भप्रलापी-पिनी-पि(न्).

FAMILY, *s.* (Race) कुलं, वंशः, कुटुम्बः, जातिः *f.*, गोत्रं, सन्तानः, प्रवरं.—(Lineage) सन्वयः, सन्ततिः *f.*, जननं, आवलिः *f.*, सन्वयायः.—(Household) गृहजनः, अभिजनः, संजनः, परिजनः, कुटुम्बकं, स्त्रीपुत्रकन्यादि; 'head of a family,' कुटुम्बी, कुटुम्बिकः, कुलपतिः *m.*, कुलोद्भवः; 'of the same family,' सकुलः -ला -लं, सकुल्यः -त्या -त्यं; 'relating to a family,' कौलः -ली -लं -लिकः -की -कं, कुल. in comp.; 'of good or noble family,' महाकुलः -ला -लं -लीनः -ना -नं, कुलीनः -ना -नं, कौलेयः -यी -यं, कुलिकः -का -कं, कुलोद्भवः -ता -तं; 'of low family,' दुष्कुलीनः -ना -नं, अकुलीनः -ना -नं; 'a woman of good family,' कुलनारी, कुलकन्या; 'of royal family,' राजवंशः -श्या -श्यं; 'family honour,' कुलमय्यादा; 'family pride,' कुलभिमानं, कुलोन्नतिः *f.*; 'family disgrace,' कुलनिन्दा; 'family respectability,' कुलोकर्मः; 'family duty,' कुलधर्मः, कुलाचारः; 'family priest,' कुलाचार्यः; 'family party,' गृहोत्सवः; 'family feuds,' गृहस्त्रिद्धं; 'family connexions,' गोष्ठी, कुलसन्निधिः *f.*; 'of ancient family,' दीर्घवंशः -शा -शं; 'attentive in supporting one's family,' कुटुम्बप्राप्तः, कुलालसी *m.* (न), अभ्यागारिकः, उपाधिः *m.*; 'cruelty to one's family,' अनात्म्यं.

FAMINE, *s.* दुर्भिक्षं, दुष्कालः, दुर्भिक्षं, अनाकालं, अकालः, प्रयासः, नीवाकः, अनाहारकालः, आहारविरहः, आहाराभावः, अन्नाभावः, आहारासम्भवः, दुर्मूल्यं.

To FAMISH, *v. a.* क्षुपया पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) or व्यापद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं) or कृशीकृ, क्षुपाक्षे -क्षे -क्षे कृ.

To FAMISH, *v. n.* आहारविरहाद् अवसद् (c. 6. -सीदति -सितुं) or छि in pass. (क्षीयते) or क्षीणशरीरः -रा -रं भू or कृशाङ्गीभू or व्यापद् (c. 4. -पद्यते).

FAMISHED, *p. p.* or *a.* क्षुत्पीडितः -ता -तं, क्षुपाक्षे -क्षे -क्षे, क्षुपापीडितः -ता -तं, क्षुत्क्षामः -मा -मं, क्षुत्परिकृशः -शा -शं, क्षुपाहितः -ता -तं, क्षुभुक्षितः -ता -तं, निरन्नः -न्ना -न्नं.

FAMISHMENT, *s.* क्षुत्पीडा, क्षुत्क्षामता, अनाहारः, अन्नाभावः, दुष्पुष्टा.

FAMOUS, *a.* ख्यातः -ता -तं, सुख्यातः -ता -तं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (न), महायशः -शा -शः (स्) -यशस्वः -स्व -स्वं, कीर्तिमान् -मती -मत् (न्), विधुतः -ता -तं, प्रथितः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, विख्यातः -ता -तं, परिख्यातः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, प्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्रतिपत्तिमान् -मती -मत् (न्), पृथुमयः -या -यं, लोकविधुतः -ता -तं, 'rendering famous,' यशस्करः -री -रं, यशस्यः -स्या -स्यं, कीर्तिकरः -री -रं.

FAMOUSLY, *adv.* महायशसा, महाकीर्तिपूर्व, परमं, उत्तमप्रकारेण.

FAMOUSNESS, *s.* कीर्तिमत्त्वं, यशस्विता, ख्यातिमत्त्वं, विधुतिः *f.*

FAN, *s.* व्यजनं, तालवृन्तः -न्तकं, वीजनं, प्रकीर्णकं, चामरं, मरुदाण्डोलः, 259

उत्क्षेपणं, व्यजः.—(For winnowing) सूर्यः -व्यं, शूर्यः -व्यं.

To FAN, *v. a.* वीज् c. 10. वीजयति -यितुं, उपवीज्, अनुवीज्, उद्वीज्, व्यजनवायुना विभू (c. 5. -भूनोति, c. 6. -धुवति -धवितुं), व्यजनवातेन शीतल (nom. शीतलयति -यितुं).

FANATIC, FANATICAL, *a.* देवभक्तियग्रः -ग्रा -ग्रं or अतिश्रद्धायग्रः, एकानन्देवभक्तित्वाद् उन्मत्तः -न्ना -न्नं or उत्तमबुद्धिः -द्धिः -द्धि or उत्तमबुद्धिः -द्धिः -द्धि or भान्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

FANATIC, *s.* अतिशयदेवभक्तित्वाद् उन्मत्तजनः or उन्मादी *m.* (न), मिथ्या भक्तिमान् *m.* (न्), छापणकः.

FANATICALLY, *adv.* देवभक्तियग्रवत्, एकानन्देवभक्त्या, उन्मत्तवत्.

FANATICISM, *s.* एकानन्देवभक्तियग्रो मादविशेषः or उन्मादः or उन्मदः or उत्तमबुद्धिः, अतिश्रद्धाप्रयुक्ता उन्मत्तता, अतिभक्तियग्रता, अतिश्रद्धायग्रता, भक्तिसुचरिता, मिथ्याभक्तिः *f.*

FANCIED, *p. p.* भावितः -ता -तं, विभावितः -ता -तं, मतः -ता -तं.

FANCIFUL, *a.* (Formed in the imagination) मानसिकः -क्की -कं, मनोजः -जा -जं, मनसिजः -जा -जं, मनोगतः -ता -तं, मायामयः -यी -यं, वासनाकल्पितः -ता -तं, कात्यनिकः -क्की -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, मनोरपसृष्टः -ष्टा -ष्टं, सङ्कल्पजः -जा -जं, अमूलकः -का -कं.—(Fanciful man) वृथावासनाकारी *m.* (न्), दुर्वीसनाकृत् *m.*, अनर्थकचिन्ताकरः, असम्भवकल्पकः, चपलबुद्धिः *m.*, मनोलील्यवान् *m.* (न्), लोलमतिः *m.*

FANCIFULLY, *adv.* वृथावासनापूर्व, अनर्थकचिन्तापूर्व, कात्यनिकप्रकारेण, मनोलील्यवत्, बुद्धिचापल्यवत्.

FANCIFULNESS, *s.* मनोलील्यं, बुद्धिचापल्यं, लोलबुद्धित्वं, मायावत्त्वं, बुद्धिविलासिता, मिथ्यासङ्कल्पवत्त्वं.

FANCY, *s.* (The faculty of imagination) कल्पनाशक्तिः *f.*, भावना -नं, विभावना -नं, वासना, कल्पना.—(Idea) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, सङ्कल्पः, मनोगतं, चिन्ता, मनोरपसृष्टिः *f.*—(Caprice, whim) मनोलील्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिचापल्यं, चापलं, भासः, आभासः, निर्धन्यः, लहरी. तरङ्गः, अखटिः *m.*, छन्दः *n.* (स्).—(Strange fancy) वृथावासना, असम्भवकल्पना, अनर्थकवासना, मिथ्यावासना, दुर्वीसना, अनर्थकचिन्ता, मनोमाया, मृपापेक्षं.—(Liking) रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*

To FANCY, *v. n.* (Imagine, think) मन् (c. 4. मन्यते, मन्ते), भू (c. 10. भावयति -यितुं), विभू, सम्भू, चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं). 'To fancy one's self,' is sometimes expressed by the adj. मन्यः -न्या -न्यं; as, 'one who fancies himself learned,' पण्डितमन्यः; 'one who fancies himself good,' साधुमन्यः; 'one who fancies herself beautiful,' सुन्दरीमन्य.

To FANCY, *v. a.* (Form in the mind) मनसा क्लृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or भू in caus. (भावयति -यितुं) or कृ.—(Like) अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), रुच् (c. 1. रोचते -चितुं) with dat. of the person; as, 'he fancies that,' तत् तस्मै रोचते; 'doing what one fancies,' कामकारी *m.* (न्); 'eating what one fancies,' कामभक्षः.

FANCY-FRAMED, *a.* मनःकल्पितः -ता -तं, वासनाकल्पितः -ता -तं, मनोजः -जा -जं, मनसिजः -जा -जं, मनोरपसृष्टः -ष्टा -ष्टं, मानसिकः -क्की -कं.

FANCY-SICK, *a.* विकृतबुद्धिः -द्धिः -द्धि; 'one who fancies himself sick,' रोगिण्यमन्यः.

FANE, *s.* देवतागारः, देवागारः, देवालयः, देवतायतनं, देवभवनं, देवप्रासादः, देवगृहं, देववेश्म *n.* (न्), देवतामन्दिरं, देवतावासः.

FANG, *s.* दंष्ट्रा, दशनः -नं, रदः -दनः, दन्तः, उदग्रदन्तः, दीर्घदन्तः, विषाणः

-थं, दादा, दादक, राखसी; 'of a serpent.' 'सर्पदन्त, जातिः f. (स्).—(Claw) नखः.

FANGED, *a.* दंष्ट्री-दंष्ट्री-दंष्ट्री (न्), दन्ती-दन्ती-दन्ती (न्), दंष्ट्रिदन्तान्-दन्ती-दन्ती (न्).

FANGLESS, *a.* निर्दंष्ट्रः-ना-नं, भग्नदंष्ट्रः-दन्ता-दंष्ट्रं, गलितदन्तः-दन्ता-दंष्ट्रं, निर्दन्तः-ना-नं, दशनीच्छिदः-धा-धं.

FAN-LIGHT, *s.* व्यञ्जनाकारो गवाघः or गृहाघः.

FANNED, *p. p.* वीक्षितः-ता-तं, उपवीक्षितः-ता-तं, वीक्ष्यमानः-ना-तं, उड्डीक्ष्यमानः-ना-तं, व्यञ्जनेन विधूयमानः-ना-तं or विधूयतः-ता-तं.

FANNER, *s.* वीक्षयिता *m.* (न्), वीक्षनकक्षी *m.* (न्), विधयिता *m.* (न्).

FANTASY, *s.* निर्यावासना, मनोरपकृष्टिः *f.*, आभासः, चण्चदाया.

FANTASTIC, FANTASTICAL, *a.* (Existing in the imagination) मनःकल्पितः-ता-तं, मनसिर्जः-ना-नं, वासनाकल्पितः-ता-तं, मानसिकः-को-कं.—(Capricious, whimsical) चपलः-ला-लं, लोलः-ला-लं.—(Odd) विषमः-मा-मं, असङ्गतः-ता-तं, अपरुप-पा-पी-पं, विलक्षणः-या-यं.

FANTASTICALLY, *adv.* चपलं, चापत्येन, मनोलीत्यान्, विषमं, चमङ्गतं.

FANTASTICNESS, *s.* चापत्यं, मनोलीत्यं, विषम्यं, अपरुपता, असङ्गतत्वं.

FANTASY, *s.* See FANCY.

FAR, *a.* दूरः-उ-रं, विदूरः-रा-रं, दूरस्यः-स्या-स्यं-स्यायी-यिनी-यि (न्), दूरवर्ती-विनी-विनी (न्), दूरीभूतः-ता-तं, अनुपस्थायी-यिनी-यि (न्), अनुपस्थः-स्या-स्यं, असन्निकृष्टः-धा-धं, विप्रकृष्टः-धा-धं, असन्निकृष्टः-ता-तं; 'very far,' सुदूरः-रा-रं, दृष्टिः-धा-धं, दृष्टीयान्-यसी-यः (स्).

FAR, *adv.* (At a distance) दूरं, दूरे, दूरतः, विदूरतः, जगत्.—(To a distance) दूरं, दूरपर्यन्तं.—(By a distance) दूरेण.—(From far) दूरान्, दूरतः.—(To a great extent) चलनं, भ्रमं, बहू, सु or चरि or अतिशय prefixed.—(As far as) expressed by या prefixed governing the abl. c., or by पर्यन्तं or चरि affixed; as, 'the earth as far as the ocean,' 'सामुद्रात् or समुद्रपर्यन्तं or सागरान्ता पर्यन्तं.—(By far) दूरेण; 'action is by far inferior to devotion,' कर्म दूरेण चरि योगात्.—(How far?) किं पर्यन्तं, कियत् पर्यन्तं, कियत् प्रमाणं.—(So far) तदन्तं, तत्पर्यन्तं.—(Far off) दूरस्यः-स्या-स्यं, दूरसेस्यः-स्या-स्यं, दूरीभूतः-ता-तं; 'the day being far spent,' अतिशयान् दिवसे; 'a woman far gone in love,' दूरगतमन्मथा.

FAR-EXTENDED, *a.* बहुविस्तीर्णः-यी-यं, सर्वत्रस्थापी-यिनी-यि (न्).

FAR-FAMED, *a.* प्रसूयप्रः-पा-पं, प्रसूयशः-शा-शं (म्), महाप्रशः &c.

FAR-FETCHED, *a.* क्लिष्टः-धा-धं, यत्कृतः-ता-तं; 'far-fetched idea,' क्लिष्टकल्पना.

FAR-SEEING, *a.* दूरदर्शी-शिनी-शिनी (न्), दीर्घदर्शी-शिनी-शिनी (न्).

FAR-SIGHTED, *a.* दूरदृष्टिः-दि-दि, दीर्घदृष्टिः-दि-दि, पारदृष्टा-श्रा-श्रं (न्).

FARCE, *s.* प्रहसनं, विलासिका, दुर्मेलिका, हास्योत्पादको नाटकः, परिहासननकम् उपरूपकं.

FARCICAL, *a.* प्रहसनसम्बन्धो-न्धिनी-न्धि (न्).—(Droll) हासकरः-रो-रं, हास्यः-स्या-स्यं, उपहास्यः-स्या-स्यं, रसिकः-का-कं, विनोदी-दिनी-दि (न्), हास्योत्पादकः-का-कं, असङ्गतः-ता-तं, अपरुपः-पा-पं.

FARCT, *s.* अश्वानां चर्मरोगविशेषः or दुग्धम्लं or चर्मदुग्धिका.

FARDEL, *s.* कुबैः, गुच्छः-च्छकः, पोदलिका, पोदली, भाट.

To FARE, *v. n.* (Be in any state) भू (c. 1. यवैते-विभुं), अस् (c. 2. अस्ति), भू (c. 1. भवति-विभुं), स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्); 'to

fare well,' सुख्यः-स्या-स्यं or सुख्यतः-ता-तं भू or अस्; 'to fare badly,' दुःख्यः-स्या-स्यं भू or अस्; 'faring well,' भविष्युः-युः-युः, भूयुः-युः-युः, भविता-वी-वुः (न्).—(Feed) भोजनं कृ, भुज् (c. 7. भुञ्जे, भोक्तुं). जहारं कृ; 'to fare well,' साधनानि or वस्त्रा-जानि or परमानानि भुज्.

FARE, *s.* (Passage-money) आतारः, घातारः, तरपत्यं, तरपत्यं, तारिकं, हाटि. अनुतरं.—(Food) भोजनं, आहारः, अन्नं, भक्ष्यं; 'good fare,' उन्नतहारः, परमान्नं. उन्नतारः 'bad fare,' कदन्नं.

FAREWELL, *adv.* (To bid fare-well) आनन् (c. 10. -मन्त्रयो-विभुं), अनुमन्, आमन् (c. 9. -मन्त्रे-ति-मन्त्रे).—(Bidding farewell) आनन्तः, आमन्तः, मन्त्रेण हाटि दुर्गलरादः or प्रयागः or नमस्कारः; 'farewell,' दुर्गलं भूयन्. दुर्गलं भूयन्, कल्याणं भूयन्, सुखम् आनन्.

FAIRLY, *s.* पराजः, सुमनोरपः *m.* (न्), सुमनोरपः *m.* (न्), सुखः *m.*

FAIRLY, *s.* जलनयः-यी-यं, धान्यनयः-यी-यं, गोधनयः-यी-यं.

FAIRY, *s.* देवः. भूमिः *f.* देवभूमिः, भू *f.* कृषिदेवः, कर्मभूमिः *f.*, सौतः.

To FARE, *v. n.* (Let out the collection of the revenue or any other work at a certain rate per cent.) जते जते निरूपितमूल्यं प्रतिशतपरं जते जते नियमितभागे मया दातव्य इति सन्धिं कृत्वा अनुक्रमेण मुक्तकरादिदहणे or निमित्तकर्मनिर्वाहणे नियुज् (c. 7. -युजन्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यिभुं).—(Undertake any work for another at a certain rate per cent.) जते जते नियमितभागे महेतनार्थम् उद्धारणाय or जते जते निरूपितमूल्यं मया यदादायम् इति सन्धिं कृत्वा अनुक्रमेण निमित्तकर्म निर्वह in caus. (-गृहयति-यिभुं) or नियमितमूल्यम् अपेक्ष्य परम्पाने किञ्चित् कर्म व्यपनो (c. 4. -स्यति-सातुं) or पश्यवमो.—(Farm the tolls) निरूपितमूल्यं दत्त्वा राजस्थाने यद्वनदीतरादिदेयमुक्तान् ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(Cultivate land) क्षेत्रं or भूमिं कृ (c. 6. कृषति, c. 1. कर्षति, ऋषुं).

FARM-HOUSE, *s.* शैविकगृहं, कर्मकगृहं. शैविकपेज *m.* (न्), शैवपतिगृहं.

FARMING, *s.* शैविकगृहोपाने पाटी or पाटिका or चत्वरं.

FARMING, *s.* शैविककर्मः, शैविकः, शैवी *m.* (न्), कर्मकः, कृषिकः, कृषकः, शैवजीवः, कृषिजीवी *m.* (न्), कृषीपलः, कार्यकः, शैवपतिः *m.*—(Of the revenue) जते जते नियमितभागे महेतनार्थम् उत्प्रेषणीय इति सन्धिं कृत्वा मुक्तकरादि गृह्णाति यो मनः.

FARMING, *s.* कृषिकर्म *m.* (न्), कृषिः *f.*, कृषिः *f.*, शैविकव्यापाट, अनुतं.

FARRAGINOUS, *a.* सन्निपातिकः-को-कं, सन्निपातिकः-ता-तं, प्रकीर्णः-पी-पं, यदुदयानिर्मितः-ता-तं, नानाद्रव्यपाटितः-ता-तं.

FARRAGO, *s.* सन्निपातः, प्रकीर्णः, नानाद्रव्यसन्निधरं.

FARRIER, *s.* अश्वचिकित्सकः, अश्ववेद्यः.—(Shoer of horses) अश्वपादुकायन्ता *m.* (न्), अश्वपादुकाकारः.

FARRIER, *s.* अश्वचिकित्सा, अश्वरोगचिकित्सनविद्या.

FARROW, *s.* शूकरावकगणः, शूकरपोतकगणः, शूकरापतं.

To FARROW, *v. n.* शूकरोपकारेण शवकगणं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसू.

FART, *s.* पदः-दैनं, गुदरयः, पायुशब्दः, शर्दः.

FARTHER, *adv.* दूरतरं, विदूरतरं, अधिकदूरं, अपरे, अग्रतरं, अग्रतः, पुरतः, पुरम्.—(Moreover) अपरं, अपरं, अधिकं, अधिकम्, अग्रे, अग्रतः, किञ्च, यन्तु. See the more correct word further.

FARTHER, *a.* दूरतरं-रा-रं, विदूरतरं-रा-रं, दृष्टीयान्-यसी-यः (स्), अधिकदूरस्यः-स्या-स्यं, अपरं-रा-रं; 'the farther side,' पाट; 'on the farther side,' पारे.

FARTHEST, *a.* दूरतमः-मा-मं, विदूरतमः-मा-मं, दृष्टिः-धा-धं, सुदूर

-रा -रं, चतुर्नदूरस्थः -स्था -स्थं.

FARTHING, *s.* ताम्रमुद्रा, कपईका, चराटकः.

FASCES, *s.* धम्माध्यक्षलक्षणं, दण्डनायकचिह्नं, पूर्वकाले रोमनगरे दण्डलाघ-
णिकाः काष्ठखण्डसमूहः परशुः.

FASCIA, *s.* पट्टः, पट्टकः, चयनं, वेष्टनं, आवेष्टनं, कवलिका.

FASCIATION, *s.* पट्टवन्धनं, कवलिकावन्धनं, अनुवेष्टितं.

To FASCINATE, *v. a.* (Bewitch) मुह्य in caus. (मोहयति -यितुं), मोहं कृ,
मायां कृ, मन्त्रद्वारेण वशीकृ or अभिमन्त्र्य (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं) or
अनुमन्त्र्य or अभिचर्य (c. 10. -चारयति -यितुं).—(Captivate) चिन्तं or
मनो ह (c. 1. हरति, हर्षं) or रम् in caus. (रमयति -यितुं) or आकृष्य
(c. 1. -कर्षति -कृषुं), हृदयं ग्रह्य (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

FASCINATED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, सम्मोहितः -ता -तं,
परिमूढः -टा -टं, सम्मुग्धः -ग्धा -ग्धं, आकृष्टचित्तः -च्चा -च्चं, दूतमानसः
-सो -सं, वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः -ता -तं.

FASCINATING, *a.* चित्तहारी -रिणो -रि (न्), चित्तपहारी &c., मनोहरः
-रा -रं, मोहनः -ना -नी -नं, विमोहनः &c., मोही -हिनी -हि (न्),
परिमोही &c., आकर्षकः -को -कं, आकर्षिकः -को -कं, आकृष्टवान्
-वती -वत् (न्), हृदयग्राही -हिणी -हि (न्); 'a fascinating wo-
man,' मुग्धा, प्रमदा, मदिरेशणा.

FASCINATION, *s.* मोहः -हन्, परिमोहनं, विमोहनं, सम्मोहः, आकर्षः, माया,
वशक्रिया, अभिमन्त्रणं, अभिचारः, इन्द्रजालं, कर्मण्यं -णत्वं.

FASCINE, *s.* युद्धे व्यवहारितः काष्ठभारः or काष्ठकूर्चः.

FASHION, *s.* (Form) आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, संस्कारः, मूर्तिः *f.*,
विधानं, संस्थानं.—(Cut, shape) आकारः, आकृतिः *f.*, रीतिः *f.*—
(Prevailing custom) लौकिकाचारः, लोकाचारः, लोकव्यवहारः,
लोकरीतिः *f.*, लोकमार्गः, लोकव्यापारः, धारा, लोकमतं.—(Manner,
mode) प्रकारः, विधयः विधिः *m.*, रीतिः *f.*, मार्गः; 'after this fashion,'
अनेन प्रकारेण, एवंविधं; 'after one's own fashion,' स्वानुरूपं.
To FASHION, *v. a.* (Form) निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोते, c. 4.
-मायते -मातुं), विनिर्मा, रच्य (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्य, कृष्य (c. 10.
कृत्ययति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), षट् (c. 10. षटयति -यितुं),
कृ, सङ्कृ.—(Adapt) युज्य (c. 10. योजयति -यितुं), सन्धा, समाधा.

FASHIONABLE, *a.* लौकिकः -को -कं, व्यावहारिकः -को -कं, आचारिकः
-को -कं, लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, लोकप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, व्यवहारसिद्धः -द्धा
-द्धं, लोकाचारानुसारी -रिणी -रि (न्), लोकव्यवहारानुसारी &c.,
लोकमतानुसारी &c., लौकिकाचारानुरूपः -पा -पं, लौकिकरीत्यनुरूपः
-पा -पं, लोकमार्गानुयायी -यिनी -यि (न्).

FASHIONABLY, *adv.* लोकाचारानुसारेण, लोकव्यवहारानुसारात्, लोक-
रीतिवत्.

FASHIONED, *p. p.* निर्मितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं,
कल्पितः -ता -तं, क्लृप्तः -प्ता -प्तं, षटितः -ता -तं, कारितः -ता -तं.

FAST, *a.* (Firm, close) दृढः -ढा -ढं, स्थिरः -रा -रं, स्थावरः -रा -रं,
सत्यः -व्या -व्यं, अचलः -ला -लं, निश्चलः -ला -लं, दृढसन्धिः -न्धिः
-न्धि, गाढः -ढा -ढं.—(Fixed) चढः -ढा -ढं, सन्निवद्धः -द्धा -द्धं;
'a fast colour,' स्थिररङ्गः; 'a fast friend,' दृढसौहृदः, दृढभक्तिः *m.*;
'a fast sleep,' सुषुप्तिः *f.*, सुनिद्रा, अतिशयनिद्रा, अधोऽनिद्रा.—
(Quick in motion) त्वरितगतिः -तिः -ति, शीघ्रगामी -मिनी -मि (न्),
दृढगतिः -तिः -ति, शीघ्रः -भा -भं, महावेगः -गा -गं, वेगवान् -वती -वत् (न्)
FAST, *adv.* (Firmly) दृढं, गाढं, स्थिरं; 'fast-rooted,' दृढमूलः -ला
-लं; 'held fast,' सुगृहीतः -ता -तं, सुधृतः -ता -तं, कररुद्धः -द्धा -द्धं;
'fast bound,' दृढबद्धः -द्धा -द्धं; 'shut fast,' दृढसंवृतः -ता -तं,

दृढपिहितः -ता -तं; 'fast asleep,' सुषुप्तः -प्ता -प्तं, सुनिद्रितः -ता -तं,
अतिशयनिद्रितः -ता -तं, सुखसुप्तः -प्ता -प्तं or सुखं सुप्तः -प्ता -प्तं.—
(Swiftly) शीघ्रं, त्वरितं, दृढं, क्षिप्रं, सत्वरं, आशु, अचिलक्षितं, अश्राने;
'going fast,' त्वरितगतिः -तिः -ति; 'spoken fast,' त्वरितोदितः -ता -तं.

To FAST, *v. n.* उपवस्य (c. 1. -वसति -वसुं), लङ् (c. 1. लङ्गते -द्वितुं),
निरुपितकालपर्यन्तं भोजनाद् or आहारद् निवृत्त्य (c. 1. -वर्जते -वर्जितुं),
उपवासं कृ, अनशनं कृ, आहारनिवृत्तिं कृ; 'to death,' प्रायोपवेशनं कृ.
FAST, *s.* उपवासः, उपवस्य, उपोषितं, उपोषणं, क्षीपवस्य, अनशनं, अनाहारः,
अभोजनं, लङ्घनं, आद्यपणं.

FAST-DAY, *s.* उपवासदिनं, उपोषणदिनं, अनाहारदिवसः, लङ्घनदिवसः.

FASTED, *p. p.* उपोषितः -ता -तं, कृतोपवासः -सा -सं.

To FASTEN, *v. a.* (Make fast) चन्त्य (c. 9. चन्नाति, चन्त्युं), सन्नय्य,
निबन्ध्य, अनुचन्त्य.—(Shut up) पिपा (५. 3. -दधाति -धातुं), निरुध्य
(c. 7. -रुद्धि -रोद्धुं).—(Bar) अगलेन चन्त्य, कील (nom. कीलयति
-यितुं).—(Unite together) सन्नय्य, संयुज्य (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं),
संघ्नय्य in caus. (-घ्नयति -यितुं), सन्धा, संलग्नीकृ.—(Tie) योज्य
(nom. योजयति -यितुं), ग्रन्थ्य (c. 9. ग्रथ्णाति, c. 1. ग्रन्थयति -ग्रन्थितुं).—
(Tie on) पिनह्य (c. 4. -नयति -नद्धुं), आनह्य, आवन्ध्य, अनुचन्त्य.—
(Impress) प्रणिधा.—(Make firm) दृढीकृ, स्थिरीकृ, संस्तम्भ्य (c. 5.
-स्तम्भोति -स्तम्भितुं, c. 10. -स्तम्भयति -यितुं).

FASTENED, *p. p.* चढः -ढा -ढं, पिहितः -ता -तं, पिधानवान् -वती -वत्
(न्), सपिधानः -ना -नं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, युक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता
-क्तं, संयोजितः -ता -तं, संलग्नीकृतः -ता -तं, लग्नः -ग्ना -ग्नं, पिनद्धः
-द्धा -द्धं, आनद्धः -द्धा -द्धं, कीलापितः -ता -तं, कीलितः -ता -तं.

FASTENING, *s.* (Any thing that binds) चन्त्यनं -नी, चन्त्यनग्रन्थिः *m.*
—(Joining) सन्धिः *m.*—(Of a bracelet) कुडुपः, सन्धिः *m.*

FASTER, *s.* उपवासी *m.* (न्), उपवासकर्त्ता *m.* (ञ्), कृतोपवासः, सोपवासः.

FASTER, *adv.* (More rapidly) शीघ्रतरं, अधिकवेगेन, लघुतरं.

FASTIDIOUS, *a.* उपेक्षकः -का -कं, अवमानो -निनी -नि (न्), सावहेलः
-ला -लं, सावज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, पृथो -थिनी -थि (न्), दुस्तोषणीयः -या -यं,
दुःखतोषणीयः -या -यं, दुःखेन सन्तोषणीयः -या -यं or तर्पणीयः -या -यं.

FASTIDIOUSLY, *adv.* सावज्ञानं, उपेक्षया, सावहेलं, सावमानं, दुस्तोषणीयं.

FASTIDIOUSNESS, *s.* अवमानशीलता, उपेक्षकत्वं, सावहेलत्वं, दुस्तोषणीयता,
दुस्तर्पणीयता, अवमानिता.

FASTING, *s.* उपवासः, उपोषणं -पितं, अनशनं, निरसनं, अभोजनं,
अभक्षणं, अनाहारः, लङ्घनं, आद्यपणं, अपतर्पणं; 'to death,' प्रायः
-यणं, प्रायोपवेशनं -शनिका.

FASTING, *part. or a.* उपवासी -सिनी -सि (न्), निराहारः -रा -रं, अनशनः
-ना -नं, अभयः -घा -घं, अनाशकः -का -कं, अकृताहारः -रा -रं; 'to
death,' प्रायोपविष्टः -ष्टा -ष्टं.

FASTNESS, *s.* (Firmness) दृढता, स्थिरता, सत्यता, अचलता, निश्चलता.
—(Strong-hold) दुर्गं, कोटिः *f.*, शिखरी *m.* (न्).

FASTUOUS, *a.* धृष्टी -धृष्टिणी -धृष्टि (न्), सावलेयः -पा -पं, उद्धतः -ता -त.

FAT, *a.* पोषः -रा -री -रं, पोषः -ना -नं, मेदस्वी -स्विनी -स्वि (न्), पुष्टः
-ष्टा -ष्टं, पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, मांसलः -ला -लं, स्थूलः -ला -लं, स्थूलकायः
-या -यं, पानः -ना -नं, आपानः -ना -नं, प्रपानः -ना -नं, स्फीतः -ता
-तं, स्फातः -ता -तं, पोषा -वा -व (न्), तुन्दी -न्दिनी -न्दि (न्), तुन्दिकः
-का -कं, उच्चूनः -ना -नं, कुण्डकः -की -कं.—(Fertile) स्फीतः -ता
-तं; 'fat land,' उर्वरा.

FAT, *s.* मेदः *n.* (स्), वसा, वपा, मांससारः, मांसवेहः, घृतं.

To FAT, *v. a.* चै in caus. (प्राययति -यितुं), चापै, पुष् in caus. (पोष-

यति-यितुं, स्थाय in caus. (स्थावयति-यितुं). स्त्रीकृ. पीयरीकृ. पुष्टीकृ.
To FAT, *v. n.* चायै (c. 1. -प्रायते-प्रातुं), पुम् (c. 4. पुयति, पोष्टुं), पीयरीकृ.
FAT, *s.* (tub) भाखं. See VAT.

FATAL, *a.* (Proceeding from fate, relating to it) दैवः-रौ-वं-
-यिकः-को-कं, दैष्टिकः-को-कं, कार्त्तान्तिकः-वी-कं, दैवप्रवृत्तः-
-ज्ञा-कं, दैववशः-शा-शं, नियतः-ता-तं, चावश्यकः-वी-कं.—
(Deadly, calamitous) प्राणघातकः-का-कं, प्राणघ्नः-रा-रं, प्राण-
निकः-को-कं or प्राणान्तकः, प्राणनाशकः-वी-कं, मृत्युनन्तः-वा-
-कं, मारामकः-का-कं, साक्षातिकः-को-कं, मारकः-का-कं, जनकः-
-रा-रं, व्यापादकः-का-कं, आशयिकः-को-कं, जनापुत्रः-मा-यं, मन्त-
निकः-को-कं, मन्मथेदी-दिनी-दि(न्), दुरन्तः-न्ता-नं, दुर्विपाकः-का-कं.

FATALISM, *s.* दैवायत्तता, दैवाधीनता, दैववशित्वं, दैवचिन्ता, दैविकता, दैष्टिकता.
FATALIST, *s.* दैवपरः, दैवाधीनः, दैवायसः, दैवपरायणः, दैवचिन्तकः.

FATALITY, *s.* आवश्यकता, अवश्यकत्वं, भवितव्यता, कृतान्तः, नियतिः *f.*
FATALLY, *adv.* (By necessity) दैवान्, दैववशात्, दैवनियोगात् —
(Mortally) प्राणनाशेन, सनाशं, आशयिकं.

FATE, *s.* दैवं, कृतान्तः, विधाता *m.* (तु), विधिः *m.*, भाग्येयं, भाग्यं.
नियतिः *f.*, भवितव्यता, दिष्टं, दैविकं, अदृष्टं, कालनियोगः, कालः, कल-
धर्मे, गतिः *f.*, व्यसनं, कस्मै *n.* (न्), कस्मैवशः, कार्यवशः, प्राक्कनं.—
(Death) मृत्युः *m.*, नाशः, दिनाशः, ध्वयः; 'ill-fate,' दुर्दैवं, दौर्भाग्यं;
'good-fate,' सौभाग्यं.

FATED, *a.* दैवानियुक्तः-ज्ञा-कं, कालनियुक्तः-ज्ञा-कं, दैवनिर्दिष्टः-धा-ष्टं,
नियतः-ता-तं, दैष्टिकः-को-कं, दैष्टिकः-को-कं, भवितव्यः-व्या-वं.
'one whose fated time is come,' प्राप्रकालः-ला-लं; 'well-
fated,' सुभाग्यः-ग्या-ग्यं, सौभाग्यवान्-यतो-यत् (तु), पुख्यवान् &c.;
'ill-fated,' दुर्दैवग्रस्तः-स्ता-स्तं, दैवोपहतः-ता-तं.

FATHER, *s.* पिता *m.* (तु), जनकः, जननः, जनिता *m.* (तु), जनयिता *m.*
(तु), जन्मदः, तन्तः, प्रसविता *m.* (तु), प्रजावान् *m.* (तु), धाता *m.* (तु),
वमा *m.* (तु), वापः, देहकृत् *m.*, सम्भूः *m.*; 'of a family,' कुलपतिः *m.*;
'of a son,' पुत्री *m.* (न्), सुती *m.* (न्); 'father and mother,'
मातापितरौ *m. du.* or मातरापितरौ, तातजनयित्रौ *f. du.*; 'father
of all,' विश्वधाता *m.* (तु).—(Title of respect) गुरुः, आचार्यः.

FATHER-IN-LAW, *s.* श्वशुरः, धर्मपिता *m.* (तु), पूज्यः; 'father and
mother-in-law,' श्वशुरश्वशुरौ *m. du.*

To FATHER, *v. a.* पुत्रं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहोतुं), पोषपुत्रं or कृत्रिमपुत्रं
ग्रह्.—(Acknowledge as one's own) स्वीकृ.—(Ascribe to
another as his offspring, or production) पुत्रारोपणं कृ, किञ्चित्
परस्मै आरूह् in caus. (रोपयति-यितुं), तेन प्रसुतं or तेन विरचितम्
इति विज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं).

FATHERHOOD, *s.* पितृत्वं-ता, जनकत्वं-ता, पितृभावः, प्रजावहं, पितृधर्मः.

FATHERLAND, *s.* पैतृकभूमिः *f.*, पैतृकदेशः, पैतृकविषयः, जन्मभूमिः *f.*, मूलभूमिः.

FATHERLESS, *a.* अपितृकः-का-कं, पितृहीनः-ना-नं, तातहीनः-ना-
-नं, छमरः or छेमरः *m. only*, जनायः-या-यं, निर्लपः-या-यं.

FATHERLINESS, *s.* पितृतुल्यता, ताततुल्यता, पैतृकत्वं, यास्तत्वं.

FATHERLY, *a.* पितृसन्निभः-भा-भं, पितृतुल्यः-त्या-त्वं, ताततुल्यः-त्या-
-त्वं, तातलः-ला-लं, पैतृकः-को-कं or पैत्रिकः, पैत्रः-वी-वं,
पितृनिविडोपः-पा-यं, मनोजयः-वा-यं.

FATHERLY, *adv.* पितृवत्, जनकवत्, तातवत्, पितृरूपेण, जनकरूपेण.

FATHOM, *s.* (Measure of length) व्यामः, व्यायानः, व्ययोधः.—(Pene-
tration) वेपः-धनं, मन्मथेयः.

To FATHOM, *v. a.* (Sound the depth) वेपं or गाम्भीर्यं or तलं परीक्ष्
262

(c. 1. -इप्ते -यितुं) or निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं) or मा in caus.
(माययति-यितुं).—(Penetrate) व्यप् (c. 4. विधायति, व्यह्); 'one's
designs,' मन्मै व्यप्, अभिप्रायं परीक्ष् or निरूप्.

FATHOMLESS, *a.* अतलस्वर्गः-ज्ञा-ज्ञं, अगम्यः-धा-धं, अनवगात्रः-सा-
-वं, अगम्यः-न्या-न्यं, अगम्यतलः-ला-लं.

FATIDICAL, *a.* भविष्यद्वाचकः-का-कं, भविष्यत्दर्शकः-का-कं.

FATIGUE, *s.* क्रान्तिः *f.*, ग्रान्तिः *f.*, झनः, धनः, आयासः, परिश्रमः, परिपान्नः
• *f.*, रेताः, श्रेयाः, क्रान्तिवत्, झनपः, चवसादः, ग्रान्तिः *f.*, कष्टं, व्यायानः,
वायश्रेयाः, तन्द्रा; 'inured to fatigue,' जितश्रमः-मा-मं.

To FATIGUE, *v. a.* सिद् in caus. (सिदयति-यितुं), झन् in caus. (झन-
यति-यितुं), परिश्रन्, आश्रन् in caus. (आशययति-यितुं), ध्रम् in caus.
(ध्रमयति-यितुं), परिश्रन्. नद् in caus. (सादयति-यितुं), चवसद्, ध्री
in caus. (ध्रमयति-यितुं), परिश्रि, क्रिश् (c. 9. क्रिश्नाति, क्रेशितुं),
ग्रान्तिं जन् in caus. (जनयति-यितुं).

FATIGUED, *p. p.* ग्रान्तः-न्ता-नं, परिग्रान्तः-न्ता-नं, झान्तः-न्ता-नं,
ग्रान्तः-न्ता-नं, ज्ञातश्रमः-मा-मं, शिवः-वा-वं, रोदितः-ता-तं,
क्रिश्-धा-ष्टं, क्रिश्जितः-ता-तं, क्रेशितः-ता-तं, ग्रान्तः-ना-नं, परि-
ग्रान्तः-ना-नं, ध्रमी-मिनी-मि (न्), ध्रमी-मिणी-मि (न्), चवसन्नः-
-वा-वं, चपन्नादितः-ता-तं, राधनः-मा-मं; 'to be fatigued,' ध्रम्
(c. 4. ग्रान्तिः, ग्रान्तिः), आयस् (c. 4. -यस्यति-यितुं), सिद् (c. 4.
सिद्यते, रोत्तुं), झन् (c. 4. झान्ति, क्रान्तिः), कष्ट (nom. कष्टयते).

FATIGUING, *a.* धनकरः-री-रं, धनजनकः-का-कं, श्रेयाकः-को-कं.

FATNESS, *s.* स्थूलता, स्थैर्यं, मेदस्थिता, पुष्टता, पुष्टिः *f.*, पोषता, पोषकत्वं,
स्कीर्तिः *f.*, मेदोवृद्धिः *f.*, स्वातिः *f.*, उन्मेदा, शरीरस्थूलता, स्थूलकायत्वं,
आप्पायनं.

To FATTEN, *v. a.* चै in caus. (प्राययति-यितुं), चायै, पुप् in caus. (पोषयति-
यितुं), स्थूलकृ, पोषरीकृ, पुष्टीकृ, स्तृप् in caus. (स्त्वय-
यति-यितुं), संवृप् in caus. (वर्धयति-यितुं).

To FATTEN, *v. n.* चायै (c. 1. -प्रायते-प्रातुं), पुप् (c. 4. पुयति, पोष्टुं),
स्थूलकृ, पोषरीकृ, संवृप् (c. 1. -वर्धते-यितुं), स्तृप् (c. 1. स्तृयते-यितुं).

FATTENED, *p. p.* पुष्टः-धा-ष्टं, पुष्टाग्रः-ज्ञो-ज्ञं, आप्पायितः-ता-तं,
वृद्धितः-ता-तं, स्थूलकृतः-ता-तं, संवर्धितमांसः-सा-सं.

FATTENING, *a.* पोष्टिकः-को-कं, पुष्टिदः-दा-दं, वृहणः-ला-लं.

FATTY, *a.* मेदस्वी-स्विनी-स्वि (न्), मांसलः-ला-लं, गधेहः-हा-हं.

FATUITY, *s.* मूर्खता, मौर्यः, मूढता, मोहः, चालिश्रमता, मुग्धता.

FATUOUS, *a.* मूर्खः-रौ-रं, मूढः-दा-दं, चालिश्रमतिः-ति-ति, दुर्बुद्धिः-
-द्धिः-द्धि, दुर्मतिः-ति-ति, चत्सपीः-पी-पि.

FAUCET, *s.* भारुडनिवेशितो जलनिर्गमयोग्यो नाडिविशेषः.

FAULT, *s.* दोषः, अपराधः, मनुः *m.*, भ्रमः, चिद्रं, अगुणः, पापं, दूषणं,
प्रमादः, कर्मदोषः, व्यतिक्रमः, परवाचं.—(Find fault with) निन्द
(c. 1. निन्दति-न्दितुं), उपालम् (c. 1. -लभते-लभुं), दोषोक्तं.

FAULT-FINDER, *s.* दोषग्राही-हिणी-हि (न्), दोषग्राहकः-का-कं, निन्दकः-
का-कं, पापदर्शी-शीनी-शी (न्), चिद्रानुसारी-रिणी-रि (न्),
चिद्रान्वेषी-पिणी-पि (न्).

FAULTILY, *adv.* दोषेण, अपराधेन, सदोषं, सापराधं, प्रमादेन, चण्यपा.

FAULTINESS, *s.* अपराधिता-त्वं, दोषिता-त्वं, दोषवहं, सापराधता, सदोषत्वं,
दुष्टता, वाय्यता.

FAULTLESS, *a.* निर्दोषः-पा-यं, निरपराधः-धा-धं, अपराधहीनः-ना-नं,
अपापः-पा-यं, अनयः-या-यं, अनवयः-धा-धं, अकलंघ्यः-पा-यं,
अनेनाः-ना-नः (स्), निरागाः-गा-गः (स्), निश्चिद्रः-द्रा-द्रं,
विशुद्धः-द्धा-द्धं, निर्मलः-ला-लं; 'in form,' अण्यद्रः-ज्ञो-ज्ञं,

शुद्धरूपः -पी -पं.

FAULTLESSNESS, *s.* निर्दोषत्वं, निरपराधत्वं, दोषहीनता, विशुद्धता.

FAULTY, *a.* दोषी -पिणी -पि (न्), अपराधी -पिनी -पि (न्), दोषवान् -यती -यत् (न्), निन्दनीयः -या -यं, निन्दार्हः -ह्य -ह्यं, सापराधः -पा -पं, सदीयः -पा -पं, दोषिकः -की -कं, वाच्यः -व्या -व्यं, प्रामादिकः -की -कं, प्रमादी -दिनी -दि (न्), प्रमादवान् -यती -यत् (न्), अशुद्धः -द्धा -द्धं, प्राप्ति-दोषः -पा -पं, अपराधः -धा -धं, वित्तः -पा -पं, अनृतः -ता -तं; 'full of faults,' बहुदोषः -पा -पं; 'a faulty statement,' मिथ्यावादः, मृषावादः; 'a faulty conclusion,' अपसिद्धान्तः.

FAUN, *s.* (Sylvan deity) वनदेवता, स्थलोदेवता, वनेचरः.

To FAVOR, *v. a.* अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), अनुकूल (nom. अनुकूल-यति -यितुं), उपकृ, उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, प्रसादं कृ, अनुपाल (c. 10. -पालयति -यितुं), प्रतिपाल, भज् (c. 1. भजति -ते, भज्ते), अनुरूप (c. 4. -रूपयति -यितुं), जुष् (c. 6. जुषते, जोषितुं), रक्षां कृ, प्रसन्नो भू or प्रसृ-चेहं कृ, कृपां कृ, परमित्रं or परहितम् इप् (c. 6. इच्छति, रक्षितुं).—(Resemble) सरूपः -पी -पं भू or प्रसृ; 'a child that favors his father,' पितृरूपः पुत्रः; 'fortune favors the brave,' साहसे-श्रीः प्रतिवसति.

FAVOR, *s.* (Kind regard, friendly disposition) प्रसादः, अनुग्रहः, अनुकूलता, आनुकूल्यं, प्रसन्नता, प्रीतिः *f.*, प्रियता, स्नेहः, अनुरोधः, हितेच्छा, हितेष्वा.—(Support, countenance) आग्रहः, सद्ग्रहः, ग्रहः, आश्रयः, संश्रयः, आभारः, अनुपालनं, साहाय्यं, उपकारः, पुरस्कारः, संवर्धनं, वर्धनं, शरण्यता, अभ्युपपत्तिः *f.*—(Kind act) उपकृतं, उपकारः, सुकृतं, सुकृतिः *f.*, उपचारः, प्रियं, हितं.—(Leave, permission) अनुमतिः *f.*, अनुज्ञा; 'to ask a favour,' प्रसद् (c. 10. -सादयते -यितुं), with acc. of person, उपकारं प्राप् (c. 10. -अर्चयते -यितुं); 'I ask you as a favor not to be angry with me,' प्रसादये त्वं न मे क्रोद्धुम् अर्हसि; 'conciliate the favor,' आराप् (c. 10. -राधयति -यितुं), अनुरद् in caus. (-रन्प्रयति -यितुं).

FAVORABLE, *a.* प्रसन्नः -ता -तं, सुप्रसन्नः -ता -तं, अनुग्राही -हिणी -हि (न्), अनुकूलः -ला -लं, आनुग्राहकः -की -कं, हितैषी -पिणी -पि (न्), प्रियेष्पी &c., हितकामः -मा -मं, हितेष्पुः -प्सुः -प्सु, हितः -ता -तं, सुहितः -ता -तं, प्रियकारः -री -रं, प्रियद्वारः -री -रं, हितवृद्धिः -द्धिः -द्धि, अर्चकृ, उपकारकः -का -कं.—(Tending to promote) उत्पादकः -का -कं; 'favorable to wealth,' अर्च्यत्पादकः -का -कं; 'to longevity,' आयुष्यः -प्या -प्यं; 'to be favorable,' प्रसद् (c. 1. -सीदति -सन्तु); 'I am favorable to you,' प्रसन्नोऽस्मि तव.

FAVORABLENESS, *s.* प्रसन्नता, अनुकूलता, आनुकूल्यं, हितवृद्धित्वं.

FAVORABLY, *adv.* प्रसन्नं, प्रसादेन, अनुग्रहेण, सानुग्रहं, सानुकूल्यं, प्रियं.

FAVORED, *p. p.* अनुगृहीतः -ता -तं, उपकृतः -ता -तं, प्रतिपालितः -ता -तं.

FAVORER, *s.* अनुग्राही *m.* (न्), अनुग्राहकः, उपकारकः, अनुपालकः.

FAVORITE, *s.* प्रियः -या, सुप्रियः -या, वल्लभः -भा, सुभगः -गा, हृदयप्रियः -या, स्नेहपात्रं, प्रीतिपात्रं; 'general favorite,' सर्वप्रियः; 'a royal favorite,' नृपवल्लभः, राजवल्लभः; 'a favorite wife,' सुभगा.

FAVORITE, *a.* प्रियः -या -यं, प्रियतमः -मा -मं, हृदयप्रियः -या -यं, दयितः -ता -तं, इष्टतमः -मा -मं, अभीष्टः -धा -धं, हृद्यः -धा -धं.

FAVORITISM, *s.* पक्षपातित्वं, पक्षानुग्रहः, पक्षोद्बोधित्वं, पक्षता, स्नेहः.

FAWN, *s.* मृगशावकः, मृगपोतकः, हरिणशिशुः *m.*, हरिणवत्सः, कुरङ्गः; 'fawn-eyed,' कुरङ्गचयनः -ना -नी -नं.

To FAWN, *v. n.* (Bring forth a fawn) मृगशावकं or कुरङ्गं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

To FAWN UPON, *v. n.* साष्टाङ्गपातं प्रणम्य सान्त्व or शान्त्व (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्व, उपसान्त्व, परिशान्त्व or लल (c. 10. लालयति -यितुं).

FAWNER, *s.* साष्टाङ्गपातं प्रणम्य सान्त्वकारः, लाली *m.* (न्), चाटुकारः.

FAWNING, *s.* साष्टाङ्गप्रणामपूर्वं सान्त्वनं or लालनं, शान्तिचाटुकारः.

FAWNINGLY, *adv.* साष्टाङ्गपातं, अत्रलिकर्मपूर्वं, एकान्तचाटुकारेण.

FAY, *s.* विद्यापरी, पिशाची, योगिनी, राक्षसी. See FAIRY.

FEALTY, *s.* भक्ति *f.*, प्रभुभक्ति *f.*, भक्ता, प्रभुभक्ता, आसक्ति *f.*, अनुपन्नः.

FEAR, *s.* भयं, भीतिः *f.*, भीरुता, चासः, सन्तासः, परिचासः, साध्वसे, शङ्का, पाशङ्का, दुर-रं, भीर्ष, भीषणं; 'removal of fear,' भयप्रतीकारः; 'causing fear,' भयद्वारः -रा -रं, भयकारकः -का -कं, भयदः -दा -दं, भयप्रदः -दा -दं; 'cause of fear,' भयहेतुः *m.*; 'agitated by fear,' भयविह्वलः -ला -लं; 'through fear,' भयात्, चासात्, भीत्या, भीते, शङ्कया; 'through fear of punishment,' दण्डभयात्.

To FEAR, *v. a.* भी (c. 3. विभेति, भेतुं) with abl. or gen. c. So also प्रभी, विभी, चम् (c. 4. चस्सति, चस्सितुं), विचम्, उद्विन् (c. 6. -विजते -जितुं), व्यप् (c. 1. व्यपते -यितुं), प्रव्यप् all with abl. c., शङ् (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), आशङ् with acc. c., तर्क् (c. 10. तर्कयति -यितुं).

To FEAR, *v. n.* चम् (c. 4. चस्सति, चस्सितुं), व्यप् (c. 1. व्यपते -यितुं), उद्विग्नो भू, भयाक्षी -क्षी -क्षं भू or प्रसृ; 'do not fear,' मा भेषी, मा चासीः or मा चसीः.

FEARFUL, *a.* (Affected by fear, timid) भयाक्षी -क्षी -क्षं, भयातुरः -रा -रं, भीरुः -रुः -रु, रुकः -का -कं, सभयः -या -यं, भीतः -ता -तं, ससाध्वसः -सा -सं, सशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, शङ्कितः -ता -तं. चस्तः -स्ता -स्तं, सन्तस्तः -स्ता -स्तं, दीनः -ना -नं, वचुः -चुः -चु, भीलुकः -का -कं, दरितः -ता -तं.—(Terrible) भयद्वारः -रा -रं, भयानकः -की -कं, भयावहः -हा -हं, चासकरः -री -रं, भीरुमयः -यी -यं, दारुणः -णा -णं, रौद्रः -द्री -द्री, घोरः -रा -रं, भीमः -मा -मं, भीषणः -णा -णं, भीमः -प्ता -प्यं, भैरवः -यी -यं.

FEARFULLY, *adv.* (With fear) सभयं, सचासं, भयेन, ससाध्वसं, सशङ्कं.—(Terribly) दारुणं, घोरं, भैरवं, भयानकं.

FEARFULNESS, *s.* भीरुता, भीतत्वं, सभयत्वं, सन्तस्तता, रौद्रता.

FEARLESS, *a.* निर्भयः -या -यं, अभयः -या -यं, अभीतः -ता -तं, विभीतः -ता -तं, अशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निःशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, विशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निर्विशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, अभीरुः -रुः -रु, अपभीः -भीः -भि, अपशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निःसाध्वसः -सा -सं, विगतभयः -या -यं, अकुतोभयः -या -यं, निःसंशयः -या -यं, साहसिकः -की -कं.

FEARLESSLY, *adv.* निर्भयं, अभयं, निःशङ्कं, अभीतवत्, साहसेन; 'acting fearlessly,' निर्वार्यः -र्या -र्यं.

FEARLESSNESS, *s.* निर्भयत्वं, अभीतित्वं, अभयं -यत्वं, शीर्यं.

FEASIBILITY, *s.* शक्यता, साध्यता, करणीयता, सम्भाष्यता, उपपाद्यत्वं.

FEASIBLE, *a.* साध्यः -ध्या -ध्यं, करणीयः -या -यं, शक्यः -क्या -क्यं, कर्तुं शक्यः -क्या -क्यं, सुकरः -रा -रं, सम्भाष्यः -व्या -व्यं, सम्भाषणीयः -या -यं, उपपाद्यः -द्या -द्यं, कृत्यः -त्वा -त्यं, सुगमः -ना -नं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, सुलभः -भा -भं.

FEAST, *s.* (Festival) उत्सवः, महः, पर्व *n.* (न्), यात्रा, यात्रोत्सवः, उद्घाटः, उद्घाटः, पर्वरीणं, अभ्युदयः, दण्डः, चर्चरी; 'a great feast,' महोत्सवः.—(Entertainment) सत्क्रिया, सहभोजनं, सम्भोजनं, उत्तमा-न्नसम्भारः, परमान्नसम्भारः; 'feast of lanterns,' दीपोत्सवः; 'feast to the eye,' नयनोत्सवः.

To FEAST, *v. n.* परमान्नानि भुज् (c. 7. भुङ्क्ते, भोङ्क्ते), उत्तमाहारं कृ, उत्तम-भोजनं कृ, उत्तमान्नं नृप (c. 4. नृपयति), उत्सवं कृ, महोत्सवं कृ.

स्पर्शेन or हस्तसम्पर्केण परोक्ष (c. 1. -ईक्षते -दिक्षु) or निरूप (c. 10. -रूपयति -यि); 'to feel the pulse,' नाडी परोक्ष, नाडीपरोक्षां कृ. —(Suffer, experience) अनुभू, उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तु), उपागम्, विद् (c. 10. वेदयते -यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं); 'one who feels pain,' अनुभूतव्ययः, जातव्ययः, आहितव्ययः.—(Be affected with) उपहतः -ता -तं भू or अस्.—(Know) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं).—(Feel for the woes of another) परस्व समदुःखः -खा -खं भू or अस्, परदुःखवृत्तानं श्रुत्वा कारुण्यं सूच् or कृ, अनुकम्प (c. 1. -कम्पते -म्यितुं).

FEEL, s. स्पर्शः, स्पृष्टिः f., संस्पर्शः, सम्पर्कः, परिनिर्णयः.

FEELER, s. (Of an insect) कीटमस्तकाग्रे परामर्शयोग्यं सूक्ष्मशृङ्गं.

FEELING, s. (Sense of touch) स्पर्शः, स्पर्शज्ञानं, स्पर्शनिद्रयः, स्पृष्टिः f., संस्पर्शः, परिनिर्णयः, परामर्शः, सम्पर्कः.—(Sensation, perception) संवेदः, वेदनं, बोधः, ज्ञानं, चेतना, चैतन्यं, चित् f. चिच्छक्तिः f. उपगमः, उपागमः, उपलम्भः, उपलम्भिः f.—(Emotion, sentiment) रसः, भावः, चित्तवृत्तिः f., रागः, चित्तरागः, चित्तविकारः.—(Feeling for others) कृपा, दया, अनुकम्पा, करुणा, समदुःखत्वं; 'the feelings,' चेतः n. (स्), चित्तं, चैतन्यं, हृदयं.

FEELING, part. or a. (Sentient) चेतनः -ना -नं, चेतकः -की -कं, चेतनावान् -वती -वत् (तृ).—(Impassioned, affecting) रसिकः -का -की -कं, रसो -सिनी -सि (नृ), रसवान् -वती -वत् (तृ), भाविकः -का -की -कं, रागी -गिणी -गि (नृ), हृदयङ्गमः -मा -मं.

FEELINGLY, adv. सरसं, सरागं, हृदयङ्गमप्रकारेण, कृपापूर्व, सानुकम्पं.

FEET, s. pl. पादौ m. du., चरणे n. du.; 'ornament for the feet,' नूपुरः.

TO FEIGN, v. a. (Invent) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or परि-कृप् or सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं).—(Pretend) छद्म कृ, छल (c. 10. छलयति -यितुं), कपटं कृ, व्याजं कृ, ध्वजोक्तं, कूटं कृ; 'to feign one's self asleep,' आत्मानं प्रसुप्तम् इव दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं) or मिथ्याप्रसुप्तः -भा -मं भू or अस्; 'feigning himself dead,' आत्मानं मृतवत् सन्दर्श्य; 'feigning himself just,' साधुवेशधारी m. (नृ).

FEIGNED, p. p. or a. कल्पितः -ता -तं, मनःकल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं, कूटार्थः -थी -थं, विद्विषितः -ता -तं; 'a feigned dress,' कपटवेशः, छद्मवेशः; 'in a feigned dress,' छद्मवेशी m. (नृ); 'a feigned ascetic,' छद्मतापसः, वैदालग्र-तिकः, वक्त्रती m. (नृ); 'feigned kindness,' मिथ्योपचारः.

FEIGNEDLY, adv. मिथ्या, सकपटं, सकूटं, सव्याजं, छलेन, छद्मना, असत्यं.

FEIGNER, s. परिकल्पकः, कूटकः, छद्मवेशी m. (नृ), कपटिकः, छली m. (नृ), प्रतारकः; 'of madness,' उन्मत्तलिङ्गी m. (नृ).

FEINT, s. अपदेशः, व्यपदेशः, छस n. (नृ), कूटः -टं, छलं, मिथं, कैतवं, निमिषं, व्याजः, कपटः, उपधा; 'mock attack,' मिथ्याक्रमणं, मिथ्याघातः.

TO FELICITATE, v. a. मङ्गलवचनं or कल्याणवचनं वद् (c. 1. वदति -दितुं), कल्पं वद्, कुशलवादं कृ, मङ्गलं or कुशलं भूयाद् इति वद्, आमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति -ते -यितुं), अभिवन्द (c. 1. -वन्दते -न्दितुं), संवन्द, अभिवद् (c. 10. -वादयते -यितुं), अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं).

FELICITATED, p. p. अभिवन्दितः -ता -तं, अभिनन्दितः -ता -तं, आनन्दितः -ता -तं.

FELICITATION, s. अभिवन्दनं, कल्याणवादः, कल्याणवचनं, मङ्गलवाक्यं, कल्पं, कल्या, कृत्यं, कुशलवादः, आशीर्वादः, धन्यवादः, अभिवादनं.

FELICITOUS, a. परमानन्दितः -ता -तं, परमसुखी -खिनी -खि (नृ), अति-कल्याणः -णा -णं.

FELICITOUSLY, adv. परमसुखेन, परमानन्देन, अतिकल्याणं, अतिमुखनं.

FELICITY, s. परमसुखं, परमानन्दः, परमाह्लादः, सुखं, सौख्यं, सत्यमुखं,

हर्षः, धन्यता, कल्याणं, शर्म n. (नृ), प्रह्लादः, श्रेयः n. (स्), निःश्रेयसं, सौभाग्यं.—(Heavenly) सन्नतिः f., स्वर्गगतिः, परमागतिः f., सिद्धिः f., परमपदं, अपवर्गः, मोक्षः.

FELINE, a. वैडालः -ली -लं -लिकः -की -कं, माज्जारीयः -या -यं.

FELL, a. (Cruel, savage) क्रूरः -रा -रं, रौद्रः -द्री -द्रं, दारुणः -णा -णं, उग्रः -या -यं, निष्ठुरः -रा -रं, शैवापदः -दी -दं, व्यालः -ला -लं.

FELL, s. चर्म n. (नृ), अजिनं, दृतिः m., कृत्तिः f., पशुचर्म n.

TO FELL, v. a. पद् in caus. (पातयति -यितुं), अवपत्, निपत्, अवच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं), छिद्; अवकृत् (c. 6. -कृन्तति -कृन्तितुं), प्रकृत्, अवभञ्ज् (c. 7. -भनक्ति -भञ्जुं), निभञ्ज्, प्रभञ्ज्, भंश् in caus. (भंशयति -यितुं), आघातेन or प्रहारेण भूमौ पद् in caus.

FELLED, p. p. पातितः -ता -तं, निपातितः -ता -तं, अवपातितः -ता -तं, छिन्नः -न्ना -न्नं, अवच्छिन्नः -न्ना -न्नं, प्रभग्नः -ग्ना -ग्नं, भंशितः -ता -तं.

FELLER, s. अवपातकः, निपातकः, छेत्ता m. (नृ), अवच्छेत्ता m.

FELLFLOUS, a. पित्रसावी-विखी-वि (नृ), पित्रमयः -यी -यं, पित्रपूर्वः -णी -णं.

FELLMONGER, s. पशुचर्मविक्रेता m. (नृ), दृतिप्रपवित्रयिकः, चर्मकारः.

FELINESS, s. क्रूरता, दारुण्यं, दारुणता, रौद्रता, उग्रत्वं, नैर्घृण्यं, पशुत्वं.

FELLOW, s. (Of a wheel) नेमिः f. See FELLOW.

FELLOW, s. (Companion) सहायः, सहचरः, सङ्गी m. (नृ), अनुपङ्गी m., सहाभावी m. (नृ), सहचरिणी m. (नृ), द्वन्द्वः m., सजः m. (स्), नित्रं.—(Equal) वयस्यः, सवयाः m. (स्), समवयस्कः, तुल्यपदस्यः.—(One of the same kind) सजातिः m., सजातीयः, सविधः.—(One of two or a pair) यमः -मा -मं, यमकः -का -कं, युगमकः, एकतरः -रा -रं.—(Of a college) विद्यालये लाभालाभभागी m. (नृ) or आश्रयभाक् m. or आश्रयभागी m. (नृ).—(Of a learned body) पण्डितगणसम्पन्नः, आचार्यपेक्षितसम्पन्नः.—(Of any association) गणसम्पन्नः, श्रेयसम्पन्नः, पांक्षः, पक्षेयः.—(Appellation of contempt) माखवकः, मनुष्यकः, जालसः; 'poor fellow,' तपस्वी m. (नृ); 'my good fellow,' भद्र, सौम्य.

TO FELLOW, v. a. समायुज् (c. 7. -युनक्ति -योज्जुं, c. 10. -योजयति -यितुं), संयुज्, समाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धा, एकत्रकृ, एकिकृ, तुल्यिकृ.

FELLOW-CITIZEN, s. एकपौरः, एकपुरवासी m. (नृ), एकनगरस्य, एकग्रामीणः, एकग्रामनिवासी m. (नृ), सांस्थानिकः.

FELLOW-CITIZENSHIP, s. पौरसख्यं, पौरसाहाय्यं, पौरमाहित्यं, एकपौरत्वं.

FELLOW-COMMONER, s. विद्यालये आचार्यगणसहभोजी कुलीनछात्रः.

FELLOW-COUNCILOR, s. सहमन्त्री m. (नृ), समन्त्री m., सममचिवः.

FELLOW-COUNTRYMAN, s. स्वदेशनः, स्वदेशीयः, एकदेशीयः, एकदेशवासी m. (नृ), एकस्थानजः, सांस्थानिकः, संस्थः.

FELLOW-CREATURE, s. सजातिः m., सजातीयः, समानजातिः m., समान-जातीयः, समभूतः, समभावः, समजः.

FELLOW-FEELING, s. समदुःखत्वं, समदुःखसुखत्वं, समभावः, कृपा, अनुकम्पा.

FELLOW-HEIR, s. समांशी m. (नृ), समाधिकारी m. (नृ), समांशभाक् m. See Co-heir.

FELLOW-HELPER, s. सहकारी m. (नृ), सहकृत् m., साहाय्यकृत् m., सहायः.

FELLOW-LABORER, s. सहकर्मी m. (नृ), एककर्म्मकारी m., सम्भूयकारी m.

FELLOW-PRISONER, s. सहचरिः f., एककारास्थायी m. (नृ), एककारागुप्तः.

FELLOW-SCHOLAR, s. सहाध्यायी m. (नृ), सहाध्याता m. (नृ), सहशिष्यः, सहछात्रः.

FELLOW-SERVANT, s. सहदासः, सहभूतः, एकप्रभुसेवकः, सहसेवकः.

FELLOWSHIP, s. सहायता -त्वं, साहाय्यं, साहित्यं, साह्यं, संसर्गः, संसर्गिता, सङ्गः, सङ्गतिः f., साङ्गत्यं, सङ्गित्वं, सङ्गमः, सङ्घातः, संयोगः, साहचर्यं, समागमः, संवासः, मैत्र्यं, मैत्री, मित्रत्वं, सख्यं, सौहार्दं.—(In a college) विद्यालये आश्रयभागीत्वं or आश्रयसंविभागीनः पदं or अधिकारः or वृत्तिः f.

FEL

OLDIER, *s.* सहयुध्वानः *m.* (नं), सहयुध्वानः, मण्डोडा *m.* (नं), नान्दः.
LOW-STUDENT, *s.* सहाय्यायी *m.* (नं), सहाय्यन्, नहाजिन्, नहाजः,
समसाधः, सन्नसपारी *m.* (नं), सतीर्थः, सतीर्थः.
FELLOW-SUBJECT, *s.* एकपानसक, एकपानापीनः, एकरान्यपानो *m.* (नं).
FELLOW-SUFFERER, *s.* उद्दुःखी *m.* (नं), समदुःखी *m.*, समदुःखभागी *m.*
(नं), सहदुःखभाक् *m.* (नं), समदुःखोपेतः, यन्ममो *m.* (नं).
FELLOW-TRAVELLER, *s.* समन्धः-ध्वा, समपथगः, सहायायी *m.* (नं), नह-
पथिकः, सहायायी *m.* (नं), समाज्यनि वसमानः, समगमैंगं यायी *m.* (नं).
FELLOW-WORKER, *s.* सहकर्मी *m.* (नं), एककर्मीकारी *m.* (नं), सन्ध्याः,
सहकृता *m.* (नं).
FELLY, *adv.* दास्ये, कूरः, निरुदः, उदं, दीव्रतया, पशुवत्, श्यापदवत्.
FELLY, *s.* (Of a wheel) नेमिः *f.*, चक्रनेमिः, चक्रपरिधिः *m.*, ग्रथिः *m.*,
ग्रथिमण्डलः, नीधः, नीधः.
FELLO-DE-SE, *s.* आत्महा *m.* (नं), आत्मयात्री *m.* (नं), आत्मयात्री *m.* (नं),
कृतनीयितयागः, आत्मयायापदकः.
FELON, *s.* आततायी *m.* (नं), महापातकी *m.* (नं), नहापापी *m.* (नं),
महापराधी *m.* (नं), साहसिकः—(Whitlow) नरान्यकः, चिमं.
FELONIOUS, *a.* आततायी-यिनी-पि (नं), निपांसुः-सु-सु, पाती-तिनी-
ति (नं), साहसिकः-की-कं, माहसी-सिनी-सि (नं), दुरापाय-रा-
रं, दुर्वृत्तः-ता-हं, दुष्ट-ष्ट-ष्टं-पापिष्ट-ष्टा-ष्टं, यथोद्यतः-ता-तं, सन्नदः-
द्वा-द्वं, द्रोहबुद्धिः-द्धिः-द्धिः.
FELONIOUSLY, *adv.* द्रोहबुद्ध्या, द्रोहचेतसा, द्रोहचिन्तनपूर्व, दुष्टमतिपूर्व.
FELONY, *s.* आततायीकता, महापातकं, महापातः, महापराधः, माहसं.
FELT, *p. p.* अनुभूतः-ता-तं, जातः-ता-तं, उपगतः-ता-तं, विदितः-
ता-तं, ज्ञातः-ता-तं, चिन्तयः-या-यं, आहितः-ता-तं.
FELT, *s.* कर्षा, कर्षण्यस्त्रं, उर्षा, कर्षण्यं, कर्षाण्युः *m.*, कर्षलः.
TO FELT, *v. a.* कर्षालोमादि संशयं व्यूतिप्रापिकेण स्पर्शयन्तं कृ.
FELUCCA, *s.* अये पथाय कर्षयुक्ता लघुनीका or लघुनीका यस्याः कर्षः
कदापि पथात् कदापि अये युज्यते.
FEMALE, *s.* स्त्री, नारी, मानुषी, मनुषी, अङ्गना. योषित्-ता, योया,
महिला, यनिता, जवला, स्त्रीजनः, अङ्गनाननः, जवलाननः, यधूः,
सीमन्तिनी, याना; 'female friend,' सखी; 'female apart-
ments,' शृङ्गानः.
FEMININE, *a.* स्त्री-शी-यं, स्त्रीसम्बन्धी-चिनी-निय (नं), नियरूपः-या-
यं, स्त्रीधर्मः-श्री-श्री (नं).—(Soft, delicate) सुकुमारः-री-रं,
कोमलः-ला-लं, मेलयः-या-यं, मृदुः-द्वी-दुः; 'the feminine gender,'
स्त्रीलिङ्गं.
FEN, *s.* अनुपः, अनुपभूः *f.*, कच्छः, कच्छभूः *f.*, पङ्कः, कर्दमः.
FENCE, *s.* आवरणं, वृत्तिः *f.*, प्राक्तनी वृत्तिः, प्रावृत्तिः *f.*, प्राक्कारः, प्राचीरः,
जवारोदकं, वेष्टकः, वेष्टनं, वेष्टः, जावेष्टकः, प्रावरः, जावारः, वारणं
-शी, परणः, सन्धकारः, मन्त्रवारणं, मन्त्रालयः, गडः, नेमः, मोषः, मो-
याली.—(Defence) रक्षा-द्यर्थं, मुनिः *f.*, वार्णं.
To FENCE, *v. a.* (Inclose with a hedge) प्राचीरेण परिवेष्ट (c. 1.
-वेष्टने-दितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं) or आवृत् (c. 5. -वृणोति-यितुं)
-रीतुं) or परिवृत् or अववृत् (c. 7. -रुण्डि-रीतुं) or निरुत् or वृ
in caus. (वारयति-यितुं).—(Fortify) परित्याप्राकारादिना परिवृत्
or सवृत् or संवेष्ट.—(Defend) रक्ष (c. 1. रयति-यितुं), परिरक्ष.
To FENCE, *v. n.* (Practise the art of fencing) यष्टिद्वारेण शस्त्रविद्यां
or आयुधविद्याम् अभ्यस (c. 4. -अभ्यसति-असितुं) or शिष्ट (c. 1. शिष्टयते
-यितुं) तत्प्रमाणान् कृ. यष्टिमागान् कृ.—(Fight with foils) यष्टियुद्धं
कृ, यष्टिद्वारेण युद्धं कृ. यष्टिक्रीडां कृ, यष्टिक्रीडां कृ.

FER

F *from p. p. or n.* प्राचीरेण वृत्तः-ता-तं, मापरतः-या-यं, प्राकारः-
 छावृत्तः-ता-तं, मावृत्तः-ता-तं, प्राजारीयः-या-यं, चयवृद्धः-झा-झं.
FENCIBLE, a. जनावृत्तः-ता-तं, चरिष्ठतः-ता-तं, चरुद्धः-झा-झं.
FENCING, s. यष्टियुद्धकला *m.* (युं), छात्रपुविद्याभ्यानी *m.* (नृं), यष्टिस्तोत्राशिक्षकः.
FENCING, s. छात्रपुविद्या, जन्मविद्या, यष्टियुद्धं, दण्डयुद्धं, यष्टिस्तोत्रा.
FENCING-MASTER, s. छात्रपुविद्योपदेजकः, यष्टिस्तोत्रोपदेशो *m.* (नृं).
FENCING-SCHOOL, s. छात्रपुविद्यावेज *n.* (नृं), छात्रपुर्विद्याशाला, जन्मवि-
 द्याशाला, यष्टिस्तोत्राशिक्षाशाला.
TENDING, s. a. यु in caus. (वाग्मर्ति-यितुं), निन्, प्रतिहन् (c. 2.-हन्ति-न्तुं).
FENDIBLE, s. जह्नाशुक्तिः *f.*, जह्ना-जहन्ती-यं. जह्नात्परोषकं, जह्नात्परो-
 षकम्.—(Of a carriage) न्ययः, रयशुक्तिः *f.*
FENNEL, n. शालेयः, शालेयः. जह्नुष्या, श्रुत्युष्या, न्यन्यन्यन्या, जह्ना,
 शालेयिनः. स्फुरिका, मिर्च, मिश्रया, जारनी, पोषा.
FENNY, u. जह्नुष-या-यं, छात्रपु-पी-पं. जह्नुः-झा-झं, जह्नाद्यः-झा-
 -झं, जह्ना-या-यं, जह्नुलः-ला-लं. पङ्कलः-ला-लं.
FEOD, s. मुष्टे मनोपजारी भवेति मर्त्यं कृत्वा भूस्वामिना परहने मनपिता
 भूमिः or परमं विमर्जितः क्षेत्राधिकारः.
FEODAL, FEODARY. See FEODAL, FEODATORY.
To FEOD, v. a. पृथीकृतन्याना क्षेत्राधिकारं परहने or परस्मै समृ in
 caus. (उत्पयति-यितुं) or परं क्षेत्राधिकारं निमुन् (c. 10.-योन-
 यति-यितुं).
FEODER, s. पृथीकृतन्यपुटनरं भूस्वामिना क्षेत्राधिकारं नियुक्त or
 क्षेत्राधिकारवान् *m.* (नृं).
FEODER, s. पृथीकृतन्यपुटनरं परस्मै क्षेत्राधिकारनमर्षकः.
FEODMENT, s. पृथीकृतन्यपुटनरं परस्मै समपिता भूस्वामिकारः.
FERACIOUS, a. स्फीतः-ता-तं, फली-ल्लिनी-लि (नृं), जयन्धः-न्या-न्यं
FERACITY, s. फलपत्रं, सामर्थ्यं, स्फीतता, जयन्धता, उर्वरात्वं.
FERINE, a. पाजः-वी-वं, शीवापदः-दी-दं, घ्रापदः-ही-हं. पशुजील-
 -ला-लं, पशुज्यवहादः-या-रं, पशुज्यम्नी-म्नी-मं (नृं), वन्यः-न्या-न्यं.
FERNITY, s. पशुता-ल्यं, पशुजीलता, रूपचारत्वं, निपुणता.
To FERMENT, v. a. जन्तःद्योभं or जन्तद्यलनं or जन्तमापं or उद्गारं जन्
 (c. 10. जनयति-यितुं), उत्तेचनं जन्, जन्तः क्षुभ् (c. 10. द्योभयति-यितुं),
 उज्जप् (c. 10. तापयति-यितुं).
To FERMENT, v. n. जन्तःक्षुभ् (c. 4. क्षुभ्यति, द्योभितुं), जन्तःद्योभं or
 जन्तस्तापम् उपजम् (c. 1.-गच्छति-गन्तुं) or गम् or इ (c. 2. रति-न्तुं),
 उज्जप्तः-ता-तं भू or जम्, उह्, फेन (nom. केनापते).
FERMENT, s. (Intense motion, heat) जन्तःद्योभः, जन्तस्तापः, जन्तदौहः,
 जन्तयेगः, जन्तस्तेकः, उतापः, जन्तारोडनं, जन्तस्मः, उपलं, प्रचक्षता.
 —(That which causes fermentation, yeast) जन्तह् *m.*, किरतः-
 -यं, मरुतः-यं, मुरामरुतः, क्षमिपयः, कारोत्तदः, कारोत्तमः, कादवरीपीनं.
FERMENTABLE, a. जन्तस्तेकयोग्यः-या-यं, जन्तस्तेचनद्यमः-मा-मं,
 जन्तःद्योभणीयः-या-यं.
FERMENTATION, s. सन्धानं, सन्धिका, जन्तदहनं, जन्तःद्योभः, जन्तस्तापः,
 जन्तदौहः, जन्तस्तेकः, उत्तेकः, उत्तेचनं, उद्गारः, उतापः, उपलं,
 जन्तरुपाः, उज्जप्तता, जन्तश्चक्षता, जन्तारोडनं, विकारः.
FERMENTATIVE, a. उतापकारी-रिणी-रि (नृं), जन्तःद्योभकारी &c.,
 उत्तेकजनकः-का-कं, मरुतजनकः-का-कं.
FERMENTED, a. विकृतः-ता-तं, विकारितः-ता-तं, सन्धितः-ता-तं,
 सन्धानीयतः-ता-तं, जन्तःक्षुभः-या-यं, उत्तिक्तः-का-कं, 'fer-
 mented liquor,' बुरासकः, यषसुरं.
FERM, s. सप्तज्ञा, गुप्तपुष्प क्षोपधिभेदः, महपत्रकः.

FERNY, a. समझाविशिष्टः -धा-धं, समझावृतः -ता-तं, समझामयः -यी-यं.
FEROCEOUS, a. रौद्रः -द्री-द्रीं, क्रूरः -रा-रं, अतिक्रूरः -रा-रं, मारामकः
 -का-कं, उग्रः -या-यं, शीवापदः -दी-दं, घ्रापदः -दी-दं, व्यालः -ला-
 -लं, साहसिकः -की-कं, दास्यः -या-यं, क्रूरचरितः -ता-तं, क्रूरकन्मी
 -न्मी-न्मी (नं), रौरवः -वी-वं, व्यालतमः -मा-मं.

FEROCIOUSLY, adv. अतिक्रूरवत्, अतिक्रौर्येण, घ्रापदवत्, व्यालवत्, उग्रं.
FEROCITY, s. रौद्रता, क्रूरता, अतिक्रूरता, क्रौर्यं, उग्रत्वं, व्यालत्वं.

FERREOUS, a. लौहः -ही-हं, आयसः -सी-सं, लोहलः -ला-लं, लोहमयः
 -यी-यं, अयोमयः -यी-यं, लोहसभावः -वा-वं.

FERRET, s. चतुः *m.* नकुलः, चतुष्पदः, नकुलजातीयो जन्तुः.

To FERRET, v. a. शशकादिविलेवासिनीं धुद्रननून् धनुभिर् गच्छेन्मो निःसृ
 in caus. (-सारयति -यितुं) or गच्छेन्मो यद्विष्कृत्य अनुसृ, इन्दुरादीन्
 गच्छेन्नयान् निःसृ in caus.

FERRUGINOUS, a. लोहकलकमयः -यी-यं, अयोमलयान् -यती-यत् (नं).

FERRULE, s. लोहवलयः, लोहवन्धनी -नं, लौहदण्डा, दण्डाग्रजायं.

To FERRY OVER, v. a. नावा or नौकया नदीं or नदीपारं नृ in caus
 (तारयति -यितुं).

To FERRY OVER, v. n. नौकया नदीं or नदीपारं नृ (c. 1. तरति -रितुं
 -रीतुं) or सनृ.

FERRY, s. (Place of passing over rivers) नदीतरस्थानं, तरस्थानं,
 तरणस्थानं, उत्तरणस्थानं, तरः, पट्टः -द्वी, उमः.

FERRY-BOAT, s. तरणनौका, तरणः -विः *f.*, तारणः -विः *f.*, तरित्री, तरिः *f.*,
 तरिकं -का, तारकः -कं, तरखः -खडा-खडी, तरालुः *m.*, तरान्युः *m.*
 वहिचं, उदुपः -वं.

FERRY-MAN, s. तारकः, तरिकः -की *m.* (नं), तारखः, तरिता *m.* (नं).

FERTILE, a. बहुफलः -ला-ली-लं, बहुफलदः -दा-दं, दायी-यिनी-यि
 (नं), बहुफलोत्पादकः -का-कं, बहुशस्यदः -दा-दं, प्रचुरशस्योत्पादकः
 -का-कं, फली-लिनी-लि (नं), फलवान् -यती-यत् (नं), सफलः
 -ला-लं, स्फीतः -ता-तं, पीनः -ना-नं, अचन्यः -न्या-न्यं; 'fer-
 tile soil,' उर्वरा or ऊर्वरा.

FERTILELY, adv. सफलं, सवहुफलं, स्फीतं, स्फीत्या, यथा बहुफलम् उत्पद्यते
 तथा, अचन्यं.

FERTILENESS, FERTILITY, s. फलवत्त्वं, सफलता, फलिता, साफल्यं, स्फीतिः *f.*,
 बहुफलोत्पादकत्वं, अचन्यत्वं, उर्वरात्वं, ऊर्वरत्वं.

To FERTILIZE, v. a. सफल (nom. सफलयति -यितुं), सफलीकृ, स्फीतीकृ,
 स्फाव् in caus. (स्फावयति -यितुं), आषी in caus. (-आषयति -यितुं).

FERTILIZED, p. p. सफलीकृतः -ता-तं, स्फीतीकृतः -ता-तं, आषायितः -ता-तं.

FERULE, FERULA, s. काष्ठफलकविशेषो येन हस्तत्रले शिष्यताटनं क्रियते.

To FERULE, v. a. पूष्टीककाष्ठफलकेन करत्रले शिष्यं तद् (c. 10. ताडयति -यितुं).

FERVENCY, s. अग्रता, चखता, उग्रचखता, प्रचखता, उष्णता, उष्मः, उष्णपः,
 तैक्ष्ण्यं, तीक्ष्णता, उद्योगः, उद्युक्तता, उग्रता, औत्सुक्यं, अनुरागः, आसक्तिः *f.*,
 चित्तासक्तिः *f.*, मनोनिर्वन्धः, उत्साहः; 'pious ardour,' अतिश्रमभक्तिः *f.*,
 भक्तिप्रयत्ना.

FERVENT, a. अग्रः -या-यं, चखः -खडा-खडं, प्रचखः -खडा-खडं, उग्रचखः
 -खडा-खडं, उष्णः -मा-मं, उष्णः -प्या-प्यं, उद्योगी -गिनी-गि (नं),
 उद्युक्तः -क्ता-क्तं, उद्योगः -गा-गं, तीक्ष्णः -क्ष्ण-क्ष्णं, अनुरक्तः -क्ता-क्तं,
 अत्यनुरागी -गिणी-गि (नं), उत्सुकः -का-कं, आसक्तः -क्ता-क्तं, समुद्यतः
 -ता-तं, उग्रः -या-यं; 'in piety,' अतिभक्तः -क्ता-क्तं, भक्तिप्रयः -या-यं.

FERVENTLY, adv. अग्रं, अत्यनुरागेण, सतैक्ष्ण्यं, उच्चापेन, उद्योगेन, औत्सुक्येन,
 उत्सुकं, उग्रं, सानुरागे, प्रचखं, अग्रसितं, अतिकृतहलेन.

FERVID, a. तप्तः -मा-मं, सन्तप्तः -मा-मं, उपतप्तः -मा-मं, अभितप्तः -मा-मं,

उत्तप्तः -मा-मं, चखः -खडा-खडं, प्रचखः -खडा-खडं, उष्णः -प्या-प्यं,
 तीक्ष्णः -क्ष्ण-क्ष्णं, तीव्रः -त्रा-त्रं, तिग्मः -ग्मा-ग्मं.

FERVOUR, s. तापः, उत्तापः, सन्तापः, उपतापः, अभितापः, उष्णता, औष्म्यं,
 दाहः, चखता, तीक्ष्णता, तैक्ष्ण्यं, तिग्मता, तीव्रता. See FERVENCY.

FISTAL, a. पार्श्वः -क्षी-क्षीं, औत्सयिकः -की-कं, आश्रितः -की-कं.

To FISTAL, v. n. पूय् (c. 1. पूयते -यितुं), पाकं कृ, पंक्तः -क्ता-क्तं भू,
 सपूयः -या-यं भू, पूतीभू, ब्रणवद् दुप् (c. 4. दुपयति, दोष्टुं).

FESTIVAL, s. उत्सवः, पर्व n. (नं), पर्वोदः, पर्वोदीयं, उत्सवदिनं, महः,
 महः n. (स्), उद्घर्षः, यात्रा, उद्घवः, द्यवः, अमृदयः, चवैरी; 'great
 festival,' महोत्सवः; 'public festival,' यात्रोत्सवः; 'fixed,'
 नैश्चित्यं; 'completion of a festival,' पर्वपूर्यता.

FESTIVE, a. आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नं), सानन्दः -न्दा-न्दं, आनन्दसूचकः
 -का-कं, सोत्सवः -वा-वं, उत्सवकारी -रिणी-रि (नं), हर्षयः -या-यं.

FESTIVITY, s. समुत्सवः, उत्सवः, महोत्सवः, उत्सवकालः, हर्षः, आनन्दः,
 आह्लादः, आमोदः, प्रमोदः, विश्रन्धः.

FESTOON, s. माला, हारः, मालाविका; 'of flowers,' कुसुममाला.

FETAL, a. गर्भिः -भी-भं, गर्भिकः -की-कं, भ्रूणसन्ध्या -न्धिनी -न्धि (नं).

To FETCH, v. a. (Bring) आनी (c. 1. नयति -नेतुं), उपानी, आह्व (c. 1.
 -हरति -हर्तुं).—(Derive) आनी, निर्वी, नी, अपवद् (c. 1. -वहति
 -वोदुं).—(Draw, cause to appear) निष्कृप् (c. 1. -कषेति -कृष्टुं),
 सु in caus. (आवयति -यितुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन्
 in caus. (जनयति -यितुं); 'draw blood,' शोषितम् उत्पद् in caus.,
 रक्तं सु in caus.; 'fetch a sigh,' दीर्घं निःश्वस् (c. 2. -श्वसिति -तुं)
 or निश्वास्.—(Perform) कृ.—(Fetch a price) अनुकमूत्येन विक्री in
 pass. (-क्रीयते); 'what price does it fetch?' कियता मूत्येन विक्रीयते.

FETCH, s. उपायः, अपदेशः, अपदेशः, छलं -लना, कपटः, धानः.

FETCHED, p. p. आनीतः -ता-तं, उपानीतः -ता-तं, आहृतः -ता-तं.

FETID, s. उत्सवः, महोत्सवः, उत्सवदिनं, उद्घर्षदिनं.

FETID, a. दुर्गन्धः -न्धा-न्धं, दुर्गन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), असुगन्धः -न्धा-न्धं,
 उग्रगन्धिः -न्धि-न्धि, पूतिगन्धिकः -की-कं, असुरभिः -भि-भि, पूतः -ता-तं.

FETIDNESS, s. दुर्गन्धत्वं, दुर्गन्धिः *m.*, पूतिगन्धता, पूतिः *f.*, पूतत्वं.

FETLOCK, s. अश्वानां पादजङ्घासन्धिः *m.* or चरणजङ्घापर्व *n.* (नं) or
 पादजङ्घासन्धिरुहो लोमपिण्डः or लोमगुच्छकः.

FETOR, s. दुर्गन्धः, पूतिगन्धः, कुसितगन्धः, उग्रगन्धः, असुगन्धः.

FETTER, s. निगडः -डं, चन्धनं, चन्धः, पाशः, शृङ्खलः -ला-लं, यन्त्रयं, यन्त्रं,
 योजनं, चारुः, प्रसितिः *f.*; 'for the feet,' पादपाशः -शी, चरणपाशः,
 पादबन्धनं; 'of iron,' लौहचन्धः -न्धं-न्धनं, शृङ्खला.

To FETTER, v. a. निगडेन or पाशेन or शृङ्खला चन्ध् (c. 9. चम्राति,
 चन्धुं), निगड (nom. निगडयति -यितुं) पाश (nom. पाशयति -यितुं),
 शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति -यितुं), योज्ज (nom. योज्जयति -यितुं), यन्ध् (c. 10.
 यन्धयति -यितुं), पाशीकृ, पाशेन यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं) or संयम्.

FETTERED, p. p. निगडितः -ता-तं, निगडेन बद्धः -द्धा-द्धं, पाशितः -ता-
 -तं, पाशीकृतः -ता-तं, शृङ्खलितः -ता-तं, यन्त्रितः -ता-तं, संयमितचरणः
 -या-यं, बद्धपादः -दा-दं.

FETUS, s. भ्रूयः, गर्भः, कलनं, कललः -लं, पिण्डः, पं, गर्भस्थबालकः,
 जरायुस्थो बालकः, उदरस्थः शिशुः *m.*, नडरस्थशिशुः *m.*, अनुरापर्यं.

FEUD, s. (Quarrel) कलहः -हं, कलिः *m.*, विरोधः, विग्रहः, विपक्षता,
 युद्धं, द्वन्द्वः; 'family feud,' कुटुम्बकलहः, गृहविद्रुं, गृहवन्धः.—
 (Right to land). See FEOD.

FEUDAL, a. पृष्टकाले क्षेत्राधिकारविषये यो नियमस् तत्सन्ध्या -न्धिनी
 -न्धि (नं) or क्षेत्राधिकारविषयकारिणो मध्ये यः समयस् तद्विषयकः -का-कं.

FE:

FEUDATORY, *s.* पूर्वकाले भूस्वाम्यधीनः क्षेत्राधिकारी *m.* (नं), उपजीवी *m.* (नं).
FEVER, *s.* ज्वरः, संज्वरः, तापः, शरीरतापः, शरीरदाहः, देहदाहः, अन्तर्दाहः, ज्वरिणः *f.* महागदः; 'common fever,' प्राकृतज्वरः; 'bilious fever,' पित्तज्वरः; 'continued fever,' सततज्वरः; 'remittent,' सन्ततज्वरः; 'slow fever,' प्रलपकः; 'ill of fever,' see **FEVERISH**. 'To be ill of fever,' ज्वरं (c. l. ज्वरति-रितुं). संज्वरः; 'attack of fever,' ज्वरावतरणं, ज्वराक्रमणं, ज्वरापलङ्घनं.

To FEVER, *v. a.* ज्वरं in caus. (ज्वरयति-यितुं), संज्वरं in caus. ज्वरं कृ, तपु in caus. (तापयति-यितुं), सन्तपु, दह् (c. l. दहति, दग्धुं).

FEVERISH, *a.* (ill with fever) ज्वरी-रिणी-रि (नं), ज्वरितः-ता-तं, ज्वर-रा-रं, संज्वरी-रिणी-रि (नं), ज्वरातुर-रा-रं, संज्वरातुर-रा-रं, ज्वरपीडितः-ता-तं, ज्वरग्रस्तः-स्ता-स्तं.—(Having a slight fever) ईप्सज्वरी-रिणी-रि (नं).—(Producing fever) ज्वरजनकः-का-कं, ज्वरोत्पादकः-का-कं.

FEVERISHNESS, *s.* संज्वरत्वं, ईप्सज्वरग्रस्तता, ज्वरभावः, ज्वरित्वं.

FEW, *a.* अल्पः-त्या-त्वं, अल्पः-त्या-त्वं, अल्पकः-का-कं, अल्पः-हुः-ह्वी-हु, कतिपयः-या-यं, अप्रचुरः-रा-रं, सोकः-का-कं, अल्पसंख्यकः-का-कं, अप्रवृत्तः-ता-तं, अनेकः-का-कं, मितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, अभूः-शा-शं; 'a few,' अल्पे, अल्पे, कतिचित्, अनेके, कतिपयजनाः *m. pl.*; कतिचित्जनाः *m. pl.*, सोकः *m. pl.*, कति कति; 'a few paces,' कतिचित्पदानि *n. pl.*; 'fewest,' न्यूनः-ना-नं, अवरः-रा-रं.

FEWNESS, *s.* अल्पता, अल्पता, अवहुत्वं, अप्राप्युषं, सोकत्वं.

FIAT, *s.* आज्ञा, आदेशः, निदेशः, नियोगः, शासनं, व्यवस्था.

FIB, *s.* असत्त्वं, अनृतं, विवर्ध, अलीकं, मिथ्यावादः, मृपावादः.

To FIB, *v. n.* असत्त्वं वद् (c. l. वदति-दितुं), मृपा or मिथ्या वद्.

FIBBER, *s.* असत्यवादी *m.* (नं), मिथ्यावादी *m.*, मृपावादी *m.*, अनृती *m.* (नं).

FIBRE, *s.* (Thread) तन्तुः *m.*, तन्तुः, सूत्रं, गुणः.—(Fibril) केशरः,

पक्ष *m.* (नं), अंगुः *m.*—(Fibre of the body) शिरा, सिरा, नाडी,

छायुः *m.*, छाया, वहीरुः *m.*—(Of a leaf) पत्रशिरा, पत्रनाडिका,

दलवृत्ता.—(Of the lotus) मृणालः-लं, विशं, विषं, विसं. तन्तुलं.

FIBRED, *a.* मृणाली-लिनी-लि (नं), तन्तुमान-मती-मत् (नं), अंगुमान् &c.

FIBRIL, *s.* सूक्ष्मतन्तुः *m.*, सूक्ष्मतन्तुः, सूक्ष्मकेशरः, सूक्ष्मशिरा.

FIBROUS, *a.* तन्तु-निखी-नि (नं), तन्तुमान-मती-मत् (नं), तन्तुमयः-

यो-यं, केशरी-रिणी-रि (नं), सूत्रो-विणी-वि (नं), सूक्ष्मादिवि-

शिष्टः-ष्टा-ष्टं, शिवालः-ला-लं.

FIBULA, *s.* जङ्घाया वहिरस्थि *m.*, जङ्घावहिरस्थि.—(Clasp) कुडुपः.

FICKLE, *a.* चञ्चलः-ला-लं, चञ्चलहृदयः-या-यं, चञ्चलवृद्धिः-द्धि-द्धि,

चपलः-ला-लं, चपलतामकः-का-कं, चलचिन्नः-न्ता-तं, सङ्क्रमकः-

का-कं, अस्थिरः-रा-रं, अनयस्यः-स्या-स्यं, अनयस्थानः-ना-नं,

अनयस्थितः-ता-तं, लोलः-ला-लं, तरलः-ला-लं, प्रकृतितरलः-ला-

लं, अधीरः-रा-रं, अयमनाः-ना-नः (नं), नैकभावाश्रयः-या-यं,

मधारी-रिणी-रि (नं).

FICKLENESS, *s.* चञ्चलत्वं, चावृत्त्यं, चपलता, चापत्यं, अस्थिरता, अस्थैर्यं,

चलचिन्नता, लोलता, लील्यं, मनोलील्यं, तरलता, तारत्यं, सङ्क्रमकत्वं,

अनयस्थितिः *f.*, अधीरत्वं, अपृतिः *f.*

FICKLY, *adv.* चञ्चले, चपले, तरले, अस्थिरं, अस्थैर्येण, मनोलील्यात्.

FICTION, *s.* (Feigning, invention) कल्पना-नं, कृत्रिमः *f.*, परिकल्पनं-

ना, रचना, मृष्टिः *f.*, मनःमृष्टिः *f.*, कल्पनामृष्टिः *f.*, कृत्रिमकरणं.—

(That which is feigned, false story) मनःकल्पिता कथा, कृदाथो-

पाप्यानं, कृदापभाषिता, परिकथा, मिथ्याकथा, मिथ्यावाक्यं, प्रवच्यकल्पना,

FIE

अनृतं; 'a poetical fiction,' प्रकरणं.

CRITICIOUS, *a.* कल्पितः-ता-तं, परिकल्पितः-ता-तं, काल्पनिकः-की-कं, मनःकल्पितः-ता-तं, कृत्रिमः-ना-नं, कृतकः-का-कं, कृत्रिमः-ची-चं, मिथ्यापकः-का-कं, मृपापकः-का-कं, असत्यः-त्या-त्वं, अप्रकृतः-ता-तं, विवर्धितः-ता-तं, कपटी-रिनी-रि (नं), मिथ्या in comp.; 'fictitious coin,' कूटसुवर्णं.

FICTITIOUSLY, *adv.* मिथ्या, असत्यं, सकपटं, सकूटं, सप्यानं, मृपा, कृत्रिमं, काल्पनिकप्रकारेण, सविद्वत्तनं.

FIDDLE, *s.* (Violin) सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी.

To FIDDLE, *v. n.* सारङ्गी वद् in caus. (वादयति-यितुं) or संपद्, शारिकां नृ in caus. (सारयति-यितुं).—(Trifle, fidget) चपलः-ला-लं भू, तुच्छकर्म कृ, नृणां नृ in caus.

FIDDLE-FADDLE, *s.* मृपापकं, मृपाकथा, जालस्यवचनं, असत्यवाक्यं.

FIDDLE-FADDLE, *a.* नृणप्रायः-या-यं, असत्यः-द्या-दं, तुच्छः-द्या-दं.

FIDDLER, *s.* सारङ्गीवादकः, पिनाकीवादकः, सारङ्गीपाणिः *m.*

FIDDLERSTICK, *s.* शारिका, कोणः रराः, परिवादः, पथेरिका.

FIDDLE-STRING, *s.* तन्त्री, तन्त्रं, सारङ्गीतन्तुः *m.*, सारङ्गीसूत्रं.

FIDELITY, *s.* भक्तिः *f.*, भक्तिस्त्वं, भक्तता, विश्वास्यत्वं, धीरत्वं, अभेद्यता, विश्रम्यता, विश्रम्यता, सेवा; 'to a master,' प्रभुभक्तिः *f.*; 'to a husband,' पतिव्रतं, प्रातिव्रतं, पतिसेवा.

To FIDGET, *v. n.* चपलः-ला-लं भू, चञ्चलः-ला-लं भू, चापत्यं कृ; 'with the hands,' पाणिचापत्यं कृ.

FIDGET, *s.* (Restlessness) चापत्यं, चञ्चलत्वं, अशान्तिः *f.*, सदाचलत्वं.

FIDGETY, *a.* चपलः-ला-लं, चञ्चलः-ला-लं, सदाचलः-ला-लं, सतत-

गतिः-ति-ति, अशान्तः-ना-नं, अमृत्स्यः-स्या-स्यं.

FIDUCIAL, *a.* विश्वासी-निनी-नि (नं), विश्रम्यः-स्ता-स्तं, अमान्दयः-ग्धा-ग्धं.

FIDUCIARY, *a.* प्रत्ययी-यिनी-यि (नं), दृढविश्वासः-सा-सं.

FIDUCIARY, *s.* (Trustee) न्यासधारी *m.* (नं), निधेयधारी *m.* (नं), विश्रम्यजनः.

FIE, *exclam.* धिक्, शान्तं, धै, अवेहि, अपसर.

FIE, *s.* धैर्यं, भूमिः *f.* See **FROD**.

FIELD, *s.* क्षेत्रं, केदारः, भूमिः *f.*, वणिः *m.*, तटं, मालं, चारुं, पाटीरः

'of corn,' शस्यक्षेत्रं; 'ploughed field,' सोमक्षेत्रं, कृषभूमिः *f.*;

'field of battle,' रणभूमिः *f.*, युद्धक्षेत्रं, रणक्षेत्रं, समरार्णवम्, रङ्गार्णवम्,

रणभूमिः *f.*, रणार्णवम्, रणः-खं, जायोपनं, मल्लभूमिः *f.*, रुद्धिका;

'relating to a field,' केदारः-री-रं, क्षेत्रिकः-की-कं, क्षेत्री-

विणी-वि (नं).—(Space for action) प्रसरः.

FIELD-DAY, *s.* युद्धाभ्यासदिवसः, युद्धशिक्षादिवसः, सैन्याभ्यासदिनं.

FIELD-MARSHAL, *s.* पलाय्यद्यः, सेनाध्यक्षः, सेनाधिपः, सेनापतिः *m.*

FIELD-MOUSE, *s.* क्षेत्रवासी क्षुद्रमृषिकविशेषः, ग्राम्यमृषिकः.

FIELD-PIECE, *s.* रणभूमी प्रयोजनीयं लघुयुद्धयन्त्रं.

FIELD-SPORTS, *s.* वनक्रीडा, जङ्गलक्रीडा, मृगायाविहारः, मृगयं, मृगया.

FIEND, *s.* पिशाचः, भूतः, वेतालः, राक्षसः, असुरः, दानयः, दैत्यः, दैतेयः,

निशादः, निशाचरः, रात्रिचरः, रजनोचरः, नरकचरः, दण्डाचरः, कोणयः,

यातुः *m.*, यातुधानः, यज्ञारिः *m.*, प्रेतः, विपुलः, कर्पूरः.

FIENDISH, **FIEND-LIKE**, *a.* पिशाचः-ची-चं, पिशकः-की-कं, भीतः-तो-तं

त्रिकः-की-कं, राक्षसः-सी-सं, वेतालिकः-की-कं, आसुरः-री-रं,

पिशाचसन्निभः-भा-भं, दारुणः-द्या-यं, पिशाचवद् अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं.

FIERCE, *a.* (Savage) क्रूरः-रा-रं, रीदृः-द्री-द्री, उग्रः-ग्रा-गं, दारुणः-

-द्या-यं, रीरवः-पी-पं, व्यालः-ला-लं, शीवापदः-दी-दं, श्रापदः-दी-

-दं.—(With anger) कोपवृत्तितः ता-तं, कोपवृत्तः-ता-तं, कोपोकुलः-

-ला-लं, संरभ्यः-आ-अं, संरम्भी-म्भीणी-म्भी (नं), समनुः-नु-नु.

—(Violent) तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं, तीव्रः -व्रा -व्रं, चरदः -रद -रदं, प्रचरदः -रद -रदं, प्रखरः -रा -रं, साहसिकः -की -कं, धीरः -रा -रं
FIERCELY, *adv.* क्रूरं, क्रौर्व्येण, रौद्रं, उग्रं, ध्वापदवत्, प्यालवत्, तीव्रं, तीक्ष्णं, सतैक्ष्ण्यं, प्रचरदं.
FIERCENESS, *s.* (Savageness) क्रूरता, रौद्रता, क्रौर्व्यं, उग्रत्वं, प्यालत्वं.—
 (Furiousness) संरम्भः, संरब्धता, प्रतिरम्भः, कोपोन्मत्तता.—(Violence) तीक्ष्णता, तैक्ष्ण्यं, तीव्रता, चरदता, प्रचरदता, प्राखर्यं.
FIERY, *a.* (Consisting of fire) आग्नेयः -यी -यं, अग्निमयः -यी -यं, अग्निमान् -मती -मत् (न्), काशीनवः -वी -वं.—(Vehement, hot) तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं, तैजसः -सी -सं, चरदः -रद -रदं, प्रचरदः -रद -रदं, उचरदः -रद -रदं, उष्णः -ष्णा -ष्णं, उग्रः -ग्रा -ग्रं.—(Irascible) शीम-
 कोपी -पिणी -पि (न्), सुलभकोपः -पा -मं, पित्रवेगो -गिनी -गि (न्).
FIFE, *s.* वेणुः *m.*, वंशः, विवरनालिका, ध्वनिनाला.
FIFER, *s.* वेणुध्वजः, वेणुवादः -दकः, वांशिकः, वंशवादकः.
FIFTEEN, *a.* पञ्चदश *m. f. n. pl.* (न्), पञ्चदशसंख्यकः -का -कं.
FIFTEENTH, *a.* पञ्चदशः -शो -शं.
FIFTH, *a.* पञ्चमः -मी -मं, पञ्चकः -का -कं; 'one-fifth,' पञ्चमांशः.
FIFTHLY, *adv.* पञ्चतस्, पञ्चमतस्, पञ्चमस्थाने, पञ्चमपदे.
FIFTIETH, *a.* पञ्चाशः -शी -शं, पञ्चाशत्तमः -मी -मं.
FIFTY, *a.* पञ्चाशत् *f. sing.*, अर्द्धशतः -ता -तं; 'one hundred and fifty,' सार्द्धशतं.
FIG, *s.* अघ्नोरं, उटुसरफलं, न्यग्रोधफलं, पिप्पलफलं.
FIG-TREE, *s.* उटुसरः, उटुसरः, वटः, न्यग्रोधः, पर्कटी, पिप्पलः, गजभक्षकः, अघ्नोरं.
TO FIGHT, *v. a. and n.* युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं, c. 10. योधयति -यितुं), प्रतियुष्, संयुष्, आयुष्, प्रायुष्, विग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ह्नाति -ग्रहीतुं), with inst. or sometimes acc. c.; as, 'he fights with his enemies,' शत्रुभिः or शत्रुभिः सह युध्यते or विगृह्णाति or अरीन् प्रतियुध्यते or योधयति, सम्प्रह् (c. 1. -हरति हर्तुं), युद्धं कृ, सङ्ग्रामं कृ, कलह (nom. कलहायते), वैर (nom. वैरायते); to desire to fight, रणकाम (nom. -काम्यति), युष् in des. (युयुत्सते -त्सितुं).
FIGHT, *s.* युद्धं, सङ्ग्रामः, आयोधनं, प्रयुद्धं, रणः -णं, समरः -रं, संयुगः, संख्यं, बाहवः, सङ्गरः, समायातः. समित् *f.*, समितिः *f.*, सम्प्रहारः, विग्रहः, कलिः *m.*; 'close fight,' नियुद्धं.
FIGHTER, *s.* योद्धा *m.* (द्ध), योधी *m.* (न्), नियोद्धा *m.*, नियोधकः, युध्वा *m.* (न्), युयुत्सुः *m.*, प्रयुयुत्सुः *m.*, युधानः, प्रहारी *m.* (न्), प्रहर्ता *m.* (र्त), प्रहरन् *m.* (न्).
FIGHTING, *part.* युध्यमानः -ना -नं, योधयन् -यन्ती -यत् (न्), युद्धकारी -रिणी -रि (न्).—(Qualified for war) युद्धोपयुक्तः -क्ता -क्तं, युद्ध-
 कर्मयोग्यः -ग्या -ग्यं.
FIGMENT, *s.* कल्पितकथा, कल्पितवाक्यं, मिथ्याकथा. See FICTION.
FIGURANTE, *s.* चर्त्रीकी, लासकी, लासिका, चर्त्रीनवृत्तिः *f.*, नृत्यकुशली.
FIGURATE, *a.* आकारवान् -वती -वत् (न्), आकृतिमान् -मती -मत् (न्), साकारः -रा -रं, रूपवान् -वती -वत् (न्), मूर्तिमान् -मती -मत् (न्), अवयवी -विनी -वि (न्), रूपधृत् *m. f. n.*, रूपभृत्, *m. f. n.* आकार-
 धारी -रिणी -रि (न्).
FIGURATION, *s.* रूपकरणं, आकारविधानं. मूर्तिकरणं, संस्कारः, आकृतिः *f.*
FIGURATIVE, *a.* रूपकः -का -कं, व्यञ्जकः -का -कं, लाक्षणिकः -की -कं, उपलक्षितः -ता -तं, ध्वनितः -ता -तं, गौणः -णी -णं; 'figurative style,' व्यञ्जनं -ना, व्यञ्जनावृत्तिः *f.*, व्यञ्जः, उपधेयः.
FIGURATIVELY, *adv.* सव्यञ्जनं, व्यञ्जनावृत्तिं, सरूपकं, सोपलक्ष्यं.

FIGURATIVENESS, *s.* रूपकत्वं, व्यञ्जकत्वं, गौणत्वं, लाक्षणिकत्वं.

FIGURE, *s.* (Form) आकारः, आकृतिः *f.*, मूर्तिः *f.*, रूपं, संस्कारः, संस्थानं, विधानं, विग्रहः, प्रतिकृतिः *f.*, परिमा *m.* (न्), अङ्कः.—(Image) प्रतिमा, प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकायः.—(Figure of speech) रूपकं, व्यञ्जनं -ना, व्यञ्जकः, ध्वनिः *m.*, उपलक्ष्यं, लक्षणा, उपधेयः, आरोपः, निदर्शनं.—(Shape, body) वपुः *n.* (स्), कायः, देहः, शरीरं, गात्रं, अङ्गं, संहननं; 'having a handsome figure,' सुहृपः -पी -वं, सुगात्रः -त्री -वं, रूपवान् -वती -वत् (न्), आकारवान् &c., सिंहसंहननः -ना -नं, सुमध्यमा *f.*
TO FIGURE, *v. a.* (Form into a shape) कृ, संस्कृ, कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), सङ्कृप्, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं).—(Delineate, depict) रूप् (c. 10. रूपयति -यितुं), लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, विलिख्, अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), चित्र् (c. 10. चित्रयति -यितुं), वर्ण् (c. 10. वर्णयति -यितुं).—(Diversify) नानारूपं -पी -पं कृ, भिन्नरूपं -पी -पं कृ, चित्र्, विचित्रिकृ. चित्रविचित्रिकृ.—(Adorn with figures) नानाचित्रैर् अलङ्कृ or चित्रविचित्रिकृ, नानारेखाभिः or नानाप्रकाराङ्कैः शुभ् (c. 10. शोभयति -यितुं).—(Figure to one's self) प्रनसा कृप् or भू (c. 10. भावयति -यितुं), विभू.

FIGURED, *p. p. or a.* (Adorned with figures) नानारेखालङ्कृतः -ता -तं, नानारेखाचिह्नितः -ता -तं, अङ्कितः -ता -तं, अङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (न्), चित्रितः -ता -तं.

FILACEOUS, *s.* मूत्री -त्रिणी -त्रि (न्), तनुमयः -यी -यं, तन्वी -न्विणी -न्वि (न्).

FILAMENT, *s.* केशरः, तनुः *m.*, तन्वं, पल्ल *n.* (न्), अंशुः *m.*, सूक्ष्मसूत्रं; 'of the lotus,' मृणालः -लं, विशं, विषं, विसं, किञ्चलः, मकरन्दः, तनुलं, अलिमकः.

FILBERT, *s.* खाद्यबीजगर्भम् अखडाकृति फलं.

TO FILCH, *v. a.* मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), परिमुष्, प्रमुष्, चुर (c. 10. चोरयति -यितुं), स्तेन् (c. 10. स्तेनयति -यितुं), अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).

FILCHED, *p. p.* मूषितः -ता -तं, चौरहतः -ता -तं, अपहतः -ता -तं.

FILCHER, *s.* मोषकः, मोपी *m.* (न्), आमोपी *m.*, मुमुषिपुः *m.*, स्तेयकृत् *m.*.

FILCHING, *s.* मोषा -पणं, मुष्टिः *f.*, मुष्टं, स्तेयं, चौरिका, अपहारः.

FILE, *s.* (Thread) मूत्रं, तन्वं, तन्वी, तनुः *m.*, गुणः.—(A wire on which papers are strung) पत्रारोपणयोग्या शलाका, लोहतारः यस्यां लेख्यपत्रादीनि क्रमेण समारोप्यन्ते.—(The whole number of papers arranged on a wire) शलाकारोपितो लेख्यपत्रसमूहः, लेख्यपत्रावलिः *f.*, लेख्यपत्रश्रेणी, श्रेणीभूतो लेख्यपत्रसमूहः.—(Row of soldiers) सैन्यश्रेणिः *f.*, सूचिः *f.*, दण्डयूहः.—(Instrument for polishing) अनुक्रमकं लोहमार्जनयन्त्रं, उच्चरेखाविशिष्टं लोहपरिष्करणयन्त्रं, लोहमार्जनी.

TO FILE, *v. a.* (To arrange papers on a wire) लेख्यपत्रादीनि शलाकायां or लोहतारायां यथाक्रमम् आरूढ् in caus. (-रोपयति -यितुं), लेख्यपत्राणि श्रेणीकृ or विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं).—(Rub with a file) लोहमार्जनेन घृष् (c. 1. घर्षति -र्षितुं) or परिष्कृ or मृज् (c. 2. मर्ष्टि -र्ष्टुं) or चूण् (c. 10. चूणयति -यितुं).

TO FILE, *v. n.* (March in file) दण्डयूहेन or सूचियूहेन or श्रेणियूहेन यात्रां कृ
FILIAL, *a.* पुत्र्यः -व्या -व्यं, पुत्रीयः -या -यं, पौत्रः -त्री -वं, पौत्रिकः -की -कं, पुत्रसन्ध्या -न्धनी -न्धि (न्), पुत्रयोग्यः -ग्या -ग्यं, पुत्रोपयुक्तः -क्त -क्तं; 'filial affection,' पितृभक्तिः *f.*; 'filial duty,' पुत्रधर्मः.

FILIALLY, *adv.* पुत्रवत्, सुतवत्, पुत्रधर्मवत्, पितृभक्त्या.

FILIATION, *s.* पुत्रत्वं, सुतत्वं.—(Adoption) पुत्रीकरणं.

FILIGREE, *s.* सूक्ष्मरेखारूपेण राजतभाषडादीनां तथैव कर्म *n.* (न्).

FIL

FILINGS, *s. pl.* लोहचूर्णं, कृष्णचूर्णं, लोहजनं, लोहकिण्टं, लोहं, शूलयाननं, गौरिलः, लोहलस्यं.

To FILL, *v. a.* पू in caus. (पूरयति -यितुं), आप्, परिप्, सम्प् समाप्, पूणीकृ, परिपूणीकृ, सम्पूणीकृ, सङ्कुलीकृ, जाकोणीकृ, सङ्कोणीकृ, पय्यीकुलीकृ, चाकृ (c. 6. -किरति -करितुं -रीतुं), संकृ, समाकृ, व्याप् (c. 5. -सामोति -सातुं), चाप् (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), उभ् or उम्भ् (c. 6. उभति, उम्भति -म्भितुं).—(Make abundant) प्रपुरीकृ, बहुलीकृ.—(Supply, store) सम्भृ (c. 3. -विभञ्जि, c. 1. -भरति -भञ्जं), सञ्चितं -तां -तं कृ.—(Satisfy, glut) अवादिना पू or सन्तुप् (c. 10. -तोषयति -यितुं) or सन्तुप् (c. 10. -तपयति -यितुं).

To FILL, *v. n.* (Become full) पू in pass. (पूयते), आप्, सम्प्, समाप्, परिप्, प्रप्, पूणीभू, सम्पूणीभू, परिपूणीभू, सङ्कुलीभू, सङ्कोणीभू.

FILLED, *p. p.* पूरितः -तां -तं, पूर्यः -या -यं, परिपूर्यः -या -यं, सम्पूर्यः -या -यं, सञ्चितः -तां -तं, सञ्चितः -तां -तं, पूर्यमाणः -या -यं, जाकोर्यः -या -यं, सङ्कोर्यः -या -यं, अनुकोर्यः -या -यं, सङ्कुलः -ला -लं, समाकुलः -ला -लं, पय्यीकुलः -ला -लं, व्याप्तः -ता -तं, आप्तः -ता -तं, आचिष्टः -ष्टा -ष्टं, चितः -ता -तं, आचितः -ता -तं, समाचितः -ता -तं, निचितः -ता -तं, सचितः -ता -तं, सम्भृतः -ता -तं, भरितः -ता -तं, प्रोम्भितः -ता -तं, गर्भः -भ्रत -भ्रं, in comp.; as, 'a tube filled with powder,' चूर्णगर्भा नगटः.

FILLER, *s.* पूरयिता *m.* (नृ), पूरकः -का, पूरककारी *m.* (नृ).

FILLET, *s.* पट्टः, ललाटपट्टः -ट्टः, मूर्धवेष्टनं, ललाटवेष्टनं, चन्धनी, केशवेशः; 'binding the head with fillets,' पट्टबन्धनं.

To FILLET, *v. a.* पट्टेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धु) or वेष्ट् (c. 1. वेष्टते -ष्टितुं).

FILLING, *part.* पूरकः -का -कं, पूर्यः -या -यं -यी -यं.

FILLING, *s.* पूर्य, आपूर्य, पूरिः *f.*, आपूरिः *f.*, पूरणीकरयं.

To FILLIE, *v. a.* अङ्गुलिनखेन तद्वत् (c. 10. ताडयति -यितुं), अङ्गुलिपातं कृ.

FILLIP, *s.* अङ्गुलिपातः, अङ्गुलिप्रहारः, अङ्गुलिताडनं, अङ्गुलिध्वनिः *m.*, अङ्गुलिस्फोटनं, छोटिका.

FILLY, *s.* किशोरी, बालवाजिनी, बालनुरागी, बालघोटिका.

FILM, *s.* पटलं, पुटः, मृक्षालव् *f.* (नृ), सूक्ष्मचर्म *n.* (नृ); 'over the eye,' अक्षिपटलं, अन्तर्धानं.

FILMY, *a.* पटलावृतः -ता -तं, पटलमयः -यी -यं, मृक्षालव्यपिष्टः -ष्टा -ष्टं.

To FILTER, *v. a.* सम्माननयन्त्रद्वारा जलं शुष्प (c. 10. शोषयति -यितुं) or सम्मृञ् (c. 2. -माष्टि -ष्टुं) or निर्मलीकृ or पवित्रीकृ, जलोत्पवनं कृ.

To FILTER, *v. n.* जलसम्माननयन्त्राद् निर्गल (c. 1. -गलति -लितुं) or शनैः शनैर् निःसृत्य शुष्प (c. 4. शुष्पति, शोषुं) or लवणः सान्द्रमानः शुद्धीभू.

FILTERED, *p. p.* शोषितः -ता -तं, सम्मृष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्गलितः -ता -तं.

FILTH, *s.* मलं, अमेघ्यं, अमेघ्यत्वं, मालिन्यं, कुत्सितत्वं, कलुषं -पत्वं, कालुष्यं, पङ्कः, कुपङ्कः, कर्हमः, कलकं, खलता, विषादि *n.*, अवस्कर, अपस्कर, चर्चस्कं.

FILTHILY, *adv.* अमेघ्यं, अपवित्रं, अशुद्धं, कुत्सितं, कुत्सितप्रकारेण.

FILTHINESS, *s.* अमेघ्यता, अपवित्रत्वं, मलिनता, कुत्सितत्वं, अशुद्धता.

FILTHY, *a.* मलिनः -ना -नं, समलः -ला -लं, मलहूयितः -ता -तं, मलीमसः

-मा -मं, अमेघ्यः -घ्या -घ्यं, अपवित्रः -त्रा -त्रं, अशुद्धः -द्धा -द्धं, कलुषः

-प्या -प्यं -पी -पिणी -पि (नृ), कचरः -रा -रं, पङ्को -ङ्किनी -ङ्कि (नृ),

पङ्किलः -ला -लं, कश्मलः -ला -लं, कुत्सितः -ता -तं; 'filthy conversation,' कुत्सितवाक्यं.

FILTRATION, *s.* जलोत्पवनं, उत्पवनं, जलशोधनं, जलसम्माननं, निर्गलनं.

FIN, *s.* मत्स्यपङ्कः, मत्स्यदेहपिः *m.*, मत्स्यतनुरुहः, मत्स्यवाजः; 'fin-footed,' जालपादः -दा -दं, जालपाद् *m. f. n.*

FINABLE, *a.* दाप्यः -प्या -प्यं, दण्ड्यः -ण्ड्या -ण्ड्यं, दण्डनीयः -या -यं.

FIN

FINAL, *a.* अन्त्यः -न्त्या -न्त्यं, अन्तिमः -मा -मं, आन्तः -न्ती -न्तं, समाप्तिकः -की -कं, चरमः -मा -मं, पश्चिमः -मा -मं, अन्त्यः -न्त्या -न्त्यं, अन्त or शेष in comp.

FINALLY, *adv.* अन्ततस्, शेषे, अवशेषे, शेषतस्, अन्ते, अन्त्यतः.

FINANCE, FINANCES, *s.* सायः, पट्टिः *m.*, करः, धनं, शुल्कः -ल्कः, उदयः, आगमः, धनागमः, कारः, राजस्वं, राजपनं, नृपांशः; 'control of the finance,' धनाधिकारः; 'superintendent of,' धनाधिकारी *m.*

FINANCIAL, *a.* बालेयः -यी -यं, शील्कः -ल्की -ल्कं, राजपनसत्तन्त्री -न्धनी -न्धि (नृ).

FINANCIER, *s.* धनाधिकारी *m.* (नृ), राजकोशाध्यक्षः, राजस्वपालकः.

To FIND, *v. a.* (Meet with, obtain) अपिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं),

अपिगम्, गम्, आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति

-आप्तुं), आप्, अवाप्, समाप्; लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं), उपलभ्, विद्

(c. 6. चिन्दति, वेदितुं), अभिविद्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), आविश्

(c. 6. -विश्रति -वेष्टुं), इ (c. 2. इति -तुं), च्छ (c. 1. च्छति, अच् (c. 1.

अर्थात् -यितुं), उद्देशं कृ.—(Find out, discover) ज्ञा (c. 9. जानाति

-नीति ज्ञातुं), परिज्ञा, अभिज्ञा, परित्ज्ञानं कृ, निरूप् (c. 10. -रूपयति

-यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अन्विप् (c. 6. -इच्छति -एषितुं),

निष्ठा (c. 1. -श्रयति -श्रेतुं), उपलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), अवगम्.—

(Find out, invent) परिकल्प् (c. 10. -कल्पयति -यितुं).—(Find out,

solve) परिशुप् (c. 10. शोषयति -यितुं), व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं),

व्याकृ, स्पष्टीकृ, व्यक्तोक्तृ, उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं).

FINDER, *s.* अधिगमः, आसादयिता *m.* (नृ), प्रापकः, अवाप्ता *m.* (नृ).

To FIND FAULT WITH, *v. a.* दोषीकृ, निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रतिनिन्द्,

उपलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), निरस्कु, दोषम् आरुद् in caus. (-रोष-

यति -यितुं), दोषं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

FINDING, *s.* अधिगमः, आसादनं, प्राप्तिः *f.*, लब्धिः *f.*, अवगतिः *f.*, परित्ज्ञानं.

FINE, *a.* (Subtile, thin, minute) सूक्ष्मः -ह्सा -ह्सं, तनुः -नुः -न्वी

-नुः, प्रतनुः -नुः -नुः, वितनुः -न्वी -नुः, क्षीणः -या -यं, द्रक्ष्यः -ह्खा

-ह्सं, कणीकः -का -कं, अत्यन्तः -न्त्या -न्त्यं, दहरः -रा -रं; 'in dis-

cerning minute beauties, &c.,' कुशाग्रोपमतिः -तिः -ति, माम्भिकः

-को -कं,—(Delicate) पेलवः -पा -पं, कोमलः -ला -लं, सुकुमारः

-री -रं.—(Not coarse) अस्यूलः -ला -लं, सूक्ष्मः -ह्सा -ह्सं,

विरलः -ला -लं; 'fine cloth,' सूक्ष्मवस्त्रं, सुचेलकं, अंगुलं, दुर्ललं,

—(Keen) तीक्ष्णः -ह्खा -ह्सं.—(Clear, pure) शुद्धः -द्धा -द्धं, विशुद्धः

-द्धा -द्धं, विमलः -ला -लं.—(Excellent) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा

-मं, परमः -मा -मं.—(Handsome, elegant) शोभनः -ना -नं, सुन्दरः

-री -रं, कान्तः -न्ता -न्तं, विनीतः -ता -तं, रूपवान् -वती -वत् (नृ),

सुख्यः -पी -पं; 'having fine eyes,' आमलोचनः -ना -नं, सुलोचनः

-ना -नं; 'having fine teeth,' सुदन्तः -न्ती -दन्त् (नृ); 'having

fine hair,' सुकेशो -शिनो -शि (नृ), केशवः -पा -पं; 'a fine wo-

man,' रूपवती, प्रमदा, सुन्दरी; 'a fine lady,' सुन्दरीमन्या, सुवेशि-

नीमन्या; 'a fine day,' सुदिनं, उत्तमाहः; 'fine night,' सुराचिः *f.*

—(Fine art) कला.

FIN, *s.* (Mulet) दण्डः, धनदण्डः, अर्धदण्डः, पणः; 'small fine,'

दण्डलेशः -शं; 'in fine,' शेषे, अन्ततस्, वस्तुतस्.

To FINE, *v. a.* (Punish with a fine) दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं),

दा in caus. (दापयति -यितुं), साप् (c. 10. सापयति -यितुं), अवद्

(c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Refine, clarify) शुष्प (c. 10. शोषयति -यितुं),

परिशुप्, विशुप्, पवित्रीकृ, परिष्कृ, विमलीकृ, निर्मलीकृ, मलं दृ

(c. 1. हरति, हर्तुं), प्रसवीकृ, पू (c. 9. पुनाति, पयितुं).

FINED, *p. p.* दण्डितः -ता -तं, दापितः -ता -तं, साधितः -ता -तं, अवदृतः -ता -तं.

To FINEDRAW, *v. a.* अतिसौक्ष्म्येण or अतिशुद्धतया वस्त्रच्छिद्रं सिक् (c. 4. सीयति, सेविर्तु) or सूच्या सन्धा (c. 3. -घञे -धातुं).

FINEDRAWER, *s.* अतिसौक्ष्म्येण वस्त्रच्छिद्रसोचनकृत्, अतिसूक्ष्मसूचिकर्मविद.

FINEDRAWING, *s.* अतिसूक्ष्मत्वेन वस्त्रच्छिद्रसोचनं, अतिसूक्ष्मसूचिकर्म *n.* (नृ).

FINE-FINGERED, *a.* करदक्षः-ध्या-ध्या, लघुहस्तः-स्ता-स्तं, युक्तिमान्-मती-भात् (नृ).

FINELY, *adv.* (Minutely, nicely) सूक्ष्मं, सौक्ष्म्येण, सूक्ष्मत्वेन.—(Elegantly, excellently) चारु, सुन्दरं, सुष्ठु, उत्तमं, सु prefixed; as, 'finely dressed,' सुवेशः-शा-शं.

FINESS, *s.* (Minuteness, thinness) सूक्ष्मता-त्वं, सौक्ष्म्यं, तानयं, तनुता, श्रद्धता, धीरता, चतुस्तता.—(Absence of coarseness) अस्यूलता, विरलता.—(Clearness) शुद्धता, विशुद्धता, विमलत्वं.—(Keeness) तीक्ष्णता, तैक्ष्ण्यं.—(Elegance, beauty) शोभा, कान्तिः *f.*, सौन्दर्यं, चारुता, चामता, विनीतता.—(Excellence) उत्कृष्टता, उत्तमता, श्रेष्ठता; 'of gold,' वर्णिका.

FINER, *s.* धातुशोधकः, धातुपरिष्कारकः, नलापकर्षकः.

FINERY, *s.* (Show, splendor) शोभा, प्रतिभा, तेजः *n.* (स्), प्रतापः, आभरणः.—(Decorations, &c.) अलङ्कारः, अलङ्क्रिया, भूषणं, विभूषणं, आभरणं, प्रसाधनं, परिकर्म्म *n.* (नृ), प्रतिकर्म्म *n.*, परिष्कारः, मण्डनं, रञ्जनं, कङ्कणरत्नादि; 'fond of finery,' अलङ्कारिणुः-णुः-णु, प्रियमखण्डा *f.*, अलङ्कारप्रियः-या-यं.

FINE-SPUN, *a.* सूक्ष्मीकृतः-ता-तं, सूक्ष्मीभूतः-ता-तं, सूक्ष्मतन्वीकृतः-ता-तं,

FINESSE, *s.* माया, सूक्ष्मोपाययोगः, सूक्ष्मं, सूक्ष्मता, व्यपदेशः.

FINGER, *s.* अङ्गुलिः *f.* -ली, अङ्गुरिः *f.* -री, करपत्रवः, करशाखा, कराग्रपत्रवः, करकुसलं, अभीशुः *f.*, शङ्करी, अयुः *f.*; 'the fore-finger,' प्रदेशिनी; 'little-finger,' कनीनी-निका, कनिष्ठाङ्गुली; 'like a finger,' आङ्गुलिकः-की-कं; 'talking with the fingers,' अङ्गुलिसन्देशः; 'the five fingers,' अङ्गुलीपञ्चकं; 'six-fingered,' षडङ्गुलिः-लिः-लि.

To FINGER, *v. a.* अङ्गुल्या परामृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं) or स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्ष्टुं) or आलभ (c. 1. -लभते -लब्धुं) or समालभ.

FINGERED, *p. p.* अङ्गुलिस्पर्ष्टः-ष्टा-ष्टं, अङ्गुलिपरिचटितः-ता-तं.

FINGER-NAIL, *s.* नखः, कररुहः, करजः, करकादकः, पाणिजः, अङ्गुलीसम्भूतः.

FINGER-RING, *s.* अङ्गुरीयः-यं-यकं, अङ्गुलीयकं, अङ्गुलीकः-कं, अङ्गुलिमुद्रा, ऊर्मिका.

FINICAL, *a.* एकानविनीतः-ता-तं, एकानसूक्ष्मः-क्षा-क्षं, एकानपेलवः-वा-वं, एकानकोमलः-ला-लं, अतिशोभनः-ना-नं, ससुकृष्टः-ष्टा-ष्टं.

FINICALNESS, *s.* एकानविनीतता, अतिसूक्ष्मता, एकानपेलवता.

FINIKIN, *a.* एकानसूक्ष्मः-क्षा-क्षं, अतिलघुः-घुः-घ्वी-घु, स्वल्पविषयेषु or सुलघुविषयेषु कृतावधानः-चा-चं.

FINING, *s.* (Imposing a fine) दण्डनं, साधनं, अवहरण,

To FINISH, *v. a.* समाप् (c. 10. -आपयति -यितुं), सन्त्यु (c. 10. -पूरयति -यितुं), निर्वृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), निवृत् संवृत्, अवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), निष्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), सम्पद्, साधु (c. 10. -साधयति -यितुं), संसाधु, विरम् (c. 10. -रमयति -यितुं), तोर (c. 10. -तोरयति -यितुं), पार् (c. 10. -पारयति -यितुं).—(Polish up, elaborate) संस्कृ, परिष्कृ, महायत्नेन साध् or सिद्धीकृ.

FINISHED, *p. p.* समाप्तः-प्ता-प्तं, समापितः-ता-तं, सम्पूर्णः-र्ण-र्णं, समापन्नः-न्ना-न्नं, सम्पन्नः-न्ना-न्नं, निष्पन्नः-न्ना-न्नं, अवसितः-ता-तं, सितः-ता-तं, अवसन्नः-न्ना-न्नं, पर्यवसितः-ता-तं, सिद्धः-द्धा-द्धं, निर्वृत्तः-न्ना-न्नं, निवृत्तः-न्ना-न्नं, वृत्तः-न्ना-न्नं, साधितः-ता-तं, विपर्ययितः-न्ना-न्नं, अपनीतः-ता-तं, सुविहितः-ता-तं.—(Polished) संस्कृतः

-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं.

FINISHER, *s.* समापकः, समाप्तिकः, साधकः, निष्पादकः, सिद्धिदाता *m.* (नृ).

FINISHING, FINISH, *s.* समाप्तिः *f.*, समापनं सिद्धिः *f.*, साधनं, निष्पत्तिः *f.*, निर्वृत्तिः *f.*, निर्वर्त्तनं, अन्तः-न्तं.

FINITE, *a.* अन्तवान्-वती-वत् (नृ), आद्यन्तवान् &c., साधनः-न्ता-न्तं, समव्यादः-दा-दं, नितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, प्रमेयः-या-यं, परिमेयः-या-यं, नियतः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं.

FINITELY, *adv.* परिमितं, साधनं, समव्यादं, नियतं.

FINITENESS, *s.* परिमितता, प्रमेयता, अन्तवत्त्वं, साधनत्वं.

FINLESS, *a.* पद्यहीनः-ना-नं, पद्यरहितः-ता-तं, पद्यवर्जितः-ता-तं.

FINNY, *a.* पद्यवान्-वती-वत् (नृ), पद्यविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

FIR, *s.* देवदारुः *m.*, इन्द्रदारुः, इन्द्रवृक्षः, देवकाष्ठं, किलिमः.

FIRE, *s.* अग्निः *m.*, वह्निः *m.*, अनलः, पावकः, पावनः, जलनः, दहनः, तेजः *n.* (स्), कृष्णवर्त्मा *m.* (नृ), कुशानुः *m.*, हुतभुक् *m.* (ज), हवि-रज्ञानः, हुताशः-शनः, हविर्भुक् *m.*, हव्याहनः, हव्याशनः, कव्याहनः, तनूनपाह् *m.* (द्), आश्रयाशः, आश्रयाशः, आश्रयभुक् *m.* (ज), आश्रय-ध्वंसो *m.* (नृ), वह्निः *m.* (स्), दमुनाः *m.* (स्), गुप्ता *m.* (नृ), वासिः *m.*, दावः, पचनः, पाचनः, पाचकः, जुहुवान् *m.* (नृ), वाशिः *m.*, शिखी *m.* (नृ), शिखावान् *m.* (नृ), अर्धिष्मान् *m.* (नृ), प्रभाकरः, छिदिरः, शुन्युः *m.*, जगनुः *m.*, जागृविः *m.*, क्षपाम्यस्तः, अम्यिन्नं, जलपित्तः, हिमारातिः *m.*, वायुसखः-खा *m.*, फुलरः, शुक्रः, आशरः, शुचिः *m.*, समिधः, वैशानरः, वीतिहोत्रः, अग्निहोत्रः, धनधन्यः, कृषीटयोरिः *m.*, जातवेदाः *m.* (स्), शोचिष्केशः, उपवृषः, वृहद्वातुः *m.*, रोहिताश्वः, आशु-शुद्धाग्निः *m.*, चित्रभानुः *m.*, हिरण्यरेताः *m.* (स्), ज्वालानिहः, सप्ताचिः *m.* (स्), विभावसुः *m.*, वृषाकपिः *m.*, स्वाहापतिः *m.*, स्वाहाप्रियः, स्वा-हभुक् *m.* (ज); 'the god of fire,' अग्निदेवः-वता; 'his wife,' स्वाहा, अग्न्यायी, वृषाकपायी; 'on fire,' अग्निदीप्तः-प्ता-प्तं; 'placed on the fire,' अग्निष्टः-ष्टा-ष्टं; 'a forest-fire,' वनवह्निः *m.*, दावः, दवाग्निः *m.*, दावानलः; 'fire-temple,' अग्न्यागारः, अग्निगृहं; 'cooked with fire,' अग्निपक्वः-क्ता-क्तं.—(Conflagration) दाहः-हनं, जालः; 'of a house,' गृहदाहः.—(Vigour) तेजः *n.* (स्), सखं; 'submarine fire,' शौवैः, वाडवाग्निः *m.*, समुद्रवह्निः *m.*

To FIRE, *v. a.* दह (c. 1. दहति, दग्धुं), निर्देह, प्रदह, सम्प्रदह, परिदह, आदह, अनुदह, जल in caus. (ज्वालयति, ज्वलयति -यितुं), प्रज्वल, दीप् in caus. (दीपयति -यितुं), प्रदीप्, समिन् (c. 7. -इन्दे -इन्धितुं), सन्धु (c. 10. -धुषयति -यितुं), तप् (c. 10. -तापयति -यितुं), अग्निस्नातृ, ज्योतिस्नातृ.—(Animate) उत्तिन् (c. 10. -तेजयति -यितुं), प्रोत्तह in caus. (-साहयति -यितुं).—(Fire off a gun) लोहगोलान् युद्धनाडेः प्रक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षिप्) or निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), युद्धनाडिस्थम् आग्नेयवृष्टिं जल in caus.

To FIRE, *v. n.* (Take fire) दह (c. 4. दहति -ते, दग्धुं), दीप् (c. 4. दीपते, दीपितुं), सन्दीप्, आदीप्, प्रदीप्, जल (c. 1. ज्वलति -लितुं), प्रज्वल, समिन् in pass. (-इधते), 'समिद्धीभू, सन्धु (c. 1. -धुषते -धुषितुं), अग्निदीप्तः-प्ता-प्तं भू.

FIRE-ARMS, *s.* अग्न्यस्त्रं-स्त्राणि *n. pl.*, आग्नेयास्त्रं-स्त्राणि *n. pl.*, भुशुख्दी, अन्तरग्निचलेन गुलिकाप्रक्षेपणी लोहनाडिः.

FIRE-ARROW, *s.* अग्निवाणः, आग्नेयवाणः, अग्निशरः, अग्निशायकः.

FIRE-BALL, *s.* अग्निगोलः-लकः, शीघ्रदासचूर्णगर्भी लौहगोलो यो युडे विदीर्षी भूत्वा रिपुनाशं करोति.

FIRE-BRAND, *s.* उत्का, उन्मुकं, अङ्गारः-रं, चलातं, आलातं, अग्निकाष्ठं, अग्निकुङ्कुटः, कुङ्कुदः, कुलुङ्कुम्रा, अग्निमुद्गकाष्ठं. ज्वलनकाष्ठः 'a

FISH-WOMAN, *s.* मत्स्यविक्रेत्री, मत्स्यविक्रयोपजीविनी.

FISHY, *a.* मात्स्यः -त्स्यो -त्स्यं, मात्स्यिकः -की -कं, मात्स्यिकः -की -कं, मैत्रिकः -की -कं, मीनरः -रा -रं, मत्स्यगुणोपेतः -ता -तं.

FISSILE, *a.* विदलः -ला -लं, भिदुरः -रा -रं, छिदुरः -रा -रं, भिदेलिगः -मा -मं.

FISSURE, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, सन्धिः *m.*, भित्तिः *f.*, भङ्गः, दरि -रा, विदरः.

TO FISSURE, *v. a.* विदृ (c. 10. -दारयति -यितुं), विदल् (c. 10. -दलयति -यितुं).

FIST, *s.* मुष्टिः *m. f.* -ष्टी, हस्तमुष्टिः, मुस्तुः *m.*, खटः -टकः -टिकः, रंतिः *m.* -ल्लि *f.*, जितकाशिः *m.*; 'doubling or clenching the fist,' मुष्टि-पन्थः, मुष्टिसङ्क्राहः, हस्तसङ्क्राहः.

TO FIST, *v. a.* मुष्टिनो or मुष्ट्या तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), मुष्टिसङ्क्राहेण पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं).

FISTICUFFS, *s.* मुष्टिप्रहारः, मुष्टिपातः, मुष्टियुद्धं, मौष्टा, मुष्टीमुष्टि युद्धं, चाहुयुद्धं, मलयुद्धं, पाणिपातः.

FISTULA, *s.* नाडिः *f.* -डी, नालिः -ली, नाडीव्रणः, नालीव्रणः, नालीघातः; 'in ano,' शतपोनकः, भगन्दरः; 'lachrymalis,' अश्रुनाली.

FISTULOUS, *a.* नाड्याकारः -रा -रं, नाडिरूपः -पा -पं; 'fistulous sore,' नाडीव्रणः.

FIT, *s.* (Paroxysm of any disease) आवेशः, अवतारः -तरणं, आक्रमः -मणं; 'fit of the gout,' वातरोगावेशः; 'fit of fever,' ज्वरावतारः; 'of ague,' कम्पज्वराक्रमः, शीतज्वरावेशः; 'fit of anger,' क्रोधवेशः; 'fit of lust,' कामावेशः; 'of madness,' उन्मादावेशः, —(Fit of fainting, epilepsy, &c.) मूर्च्छा -च्छैनं -ना, भामरं, भमिः *f.*, घूर्णः *f.*

FIT, FITTING, *a.* युक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उपयोगी -गिनी -गि (न्), यथायोग्यः -ग्या -ग्यं, उचितः -ता -तं, समुचितः -ता -तं, यथोचितः -ता -तं, समञ्जसः -सा -सं, उपपन्नः -न्ना -न्नं, पर्याप्तः -प्ता -प्तं, न्यायः -न्या -न्यं, सम्भाव्यः -न्या -न्यं, सम्भावितः -ता -तं, अनुरूपः -पा -पं, सहैः -है -है, यथाहैः -है -है, सङ्गतः -ता -तं, सङ्गताथैः -थै -थै, पथ्यः -थ्या -थ्यं, औपयिकः -की -कं, अभिनीतः -ता -तं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, भजमानः -ता -तं. —(Qualified) क्षमः -मा -मं, कर्मक्षमः -मा -मं, अलक्ष्मीणः -णा -णं; 'fit for a man,' अलक्ष्म्युरुपीणः -णा -णं; 'fit for sacrifice,' यज्ञियः -या -यं, यज्ञाहैः -है -है; 'a field fit for growing rice,' शात्युद्भवोचितं क्षेत्रं. Sometimes expressed by the fut. pass. part.; as, 'fit to be eaten,' खाद्य -द्या -द्यं. खादनीयः -या -यं; 'fit to be done,' कार्यः -क्या -क्यं, करणीयः -या -यं.

TO FIT, *v. a.* (Adapt, accommodate) युज् (c. 10. योजयति -यितुं, c. 7. युनक्ति, योक्तुं), समायुज्, आयुज्, सन्या (c. 3. -दधाति -धातुं), समाधा, योग्यं -ग्या -ग्यं or उपयुक्तं -क्ता -क्तं कृ. —(Fit out, equip) सज्जीकृ, सज्ज् (c. 1. सज्जति -ज्जितुं), सोपकारद्रव्यैः समायुज्, उपयुक्तद्रव्याणि सम्प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or उपकृप् or उपपद (c. 10. -पादयति -यितुं) or पुरस्कृ or उपस्कृ or प्रस्तुतीकृ सङ्घोषोपकारद्रव्ययुक्तं -क्ता -क्तं कृ, उपयुक्तद्रव्यसाधनं कृ; 'fit out a ship,' समुद्रयानार्थं or युद्धार्थं नाव्यं सज्जीकृ.

TO FIT, *v. n.* (Be proper, suitable) युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. (-पद्यते), योग्यः -ग्या -ग्यं भू or अस्, उपयुक्तः -क्ता -क्तं भू, सहै (c. 1. सहैति -हितुं); 'it is not fit that you should grieve,' न शोचिषुर्ग सहैति; 'it is not fit that I should go,' न गन्तुं सहैमि. —(Be qualified) कृप् (c. 1. कल्पते -ल्लुं), उपकृप्, क्षमः -मा -मं भू, उचितः -ता -तं भू; 'he is fit for immortality,' अमृतत्वाय कल्पते.

FITCH, *s.* (A chick-pea) चणकः, हरिमन्यः -न्यकः.

FITFUL, *a.* चञ्चलः -ला -लं, चलः -ला -लं, विपमः -मा -मं, लोलः -ला

-लं, चपलः -ला -लं, अनित्यः -त्या -न्यं.

FITLY, *adv.* युक्तं, योग्यं, यथायोग्यं, उचितं, यथोचितं, उपयुक्तं, योगतस्, यथाहै -हैतस्, सम्यक्, यथाधै, यथायथं, यथातथं, अनुरूपं, साम्प्रतं, स्थाने.

FITNESS, *s.* युक्तता, योग्यता, युक्तिः *f.*, उपयोगः, उपयुक्तता, उपयोगिता, उचितत्वं, औचित्यं, सामञ्जस्यं, समञ्जसं, उपपत्तिः *f.*, सम्भावना, न्यायः -यता. सङ्गतत्वं, पर्याप्तः *f.*, यथाहैता, यथायथं, कल्पः, अभेदः, देशरूपं, कर्तव्यता. —(Qualification) पात्रता -त्वं, क्षमता.

FITTING, *s.* (Adaptation) समायोजनं, समाधानं. —(Equipping) सज्जीकरणं, सज्जनं, सज्जकर्म *n.* (न्), साधनं, पुरस्करणं. —(Suitable) see FIT.

FIVE, *a.* पञ्च *m. f. n.* (न्), पञ्चकः -का -कं, दशांशः, / पञ्चतयः -या -यं, पञ्चत् *m. f. n.*, पञ्चसंख्यकः -कां -कं; 'aggregate of five,' पञ्चत्वं -ता, पञ्चकत्वं; 'having five claws,' पञ्चनखः -खा -खं; 'having five fingers,' पञ्चाङ्गुलिः -लिः -लि; 'five times,' पञ्चकृत्वस्; 'having five parts,' पञ्चाङ्गः -ङ्गो -ङ्गं; 'five-hundred,' पञ्चशतं.

FIVE-FOLD, *a.* पञ्चगुणः -णा -णं, पञ्चविधः -धा -धं, पञ्चधा

FIVE-LEAVED, *a.* पञ्चपर्णः -खी -खै, पञ्चपत्रः -त्रा -त्रं, पञ्चदलः -ला -लं.

FIVES, *a.* कन्दुकक्रीडा, कन्दुकलीला, गुलिकाक्रीडाविशेषः.

TO FIX, *v. a.* (Establish) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, धा (c. 3. दधाति, धातुं), विधा, प्रतिनिधा, रूह in caus. (रोपयति -यितुं), आरूह, निरूह. —(Make firm) स्थिरीकृ, दृढीकृ, सुस्थिरं -रां -रं कृ. —(Fasten) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं). —(Determine, ascertain) निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), निश्ची (c. 1. -क्षयति -क्षेतुं), उन्नी, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं). —(Fix the gaze or eye) लक्षं बन्ध्, अनिमित्तेण or अनिमित्तेण or अनन्यदृष्ट्या or स्तिमितलोचनेन दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), दृष्टिं निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं). —(Fix the mind) मनो निविश् in caus., or युज् (c. 7. युनक्ति, योक्तुं, c. 10. योजयति -यितुं), अनन्यमनस्कः -स्का -स्कं भू, एकाग्रः -या -यं भू; 'on any object,' अथै धृतिं बन्ध्. TO FIX, *v. n.* (Be fixed) निष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं), प्रविष्ठा in pass. (-धीयते), प्रतिनिधा, स्था in caus. pass. (स्थाप्यते), प्रतिष्ठा, बन्ध् in pass. (बध्यते), स्थिरीभू.

FIXED, *p. p.* (Established) स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, संस्थापितः -ता -तं, संस्थितः -ता -तं, स्थितः -ता -तं, व्यवस्थापितः -ता -तं, व्यवस्थितः -ता -तं, निष्ठितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं, कृतावस्थः -स्था -स्थं, स्थिरीकृतः -ता -तं, विहितः -ता -तं. —(Certain, determined) नियतः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, सुनिश्चितः -ता -तं, निष्पन्नः -न्ना -न्नं. —(Firm) स्थिरः -रा -रं, स्थायी -यिनी -यि (न्), स्थावरः -रा -रं, स्थायुः -युः -युः, स्थावुः -सुः -सुः, दृढः -ढा -ढं, निश्चलः -ला -लं, अकम्पितः -ता -तं, अस्पन्दः -न्दा -न्दं, नैष्ठिकः -की -कं. —(Attached) लग्नः -ग्नो -ग्नं, अनुलग्नः -ग्नता -ग्नं, आसक्तः -क्ता -क्तं, संसक्तः -क्तो -क्तं. —(Fastened) बद्धः -द्धा -द्धं; 'firmly fixed,' दृढबद्धः -द्धो -द्धं, दृढरोपितः -ता -तं, वद्धमूलः -ला -लं; 'having the eye or look fixed,' वद्धदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, अनिमित्तनयनः -ना -नं, स्तिमितलोचनः -ना -नं, स्थिरदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि; 'having the mind fixed,' अवस्थितमतिः -तिः -ति, निवेशितमनाः -नाः -नः (स्), आसक्तमनाः &c., आसक्तचित्तः -क्ता -क्तं, अनन्यमनस्कः -स्का -स्कं, अकुरादमेधाः -धाः -धः (स्); 'fixed in the mind,' चिन्तीकृतः -ता -तं; 'of fixed intent,' चदानुशयः -या -यं; 'fixed as to time,' कृतकालः -ला -लं.

FIXEDLY, *adv.* दृढं, स्थिरं, स्थैर्येण, अवस्थितचेतसा, स्थिरदृष्ट्या.

FIXEDNESS, *s.* स्थिरता, स्थैर्यं, स्थितिः *f.*, व्यवस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थापित्वं, निष्ठा, धृतिः *f.*, धैर्यं, दृढता, दाढ्यं, स्वावरत्वं,

FIX

स्वाध्यासा, निधलत्वं, स्पेमा *m.* 'नृ', स्मिन्निह, राजन्मा.
FIXITY, *s.* संलग्नत्वं. अनुलग्नता, संवेष्टिः *f.*, भेदोपः, भेदति *f.*. रज्ज्वन्धनं.
FIXTURE, *s.* स्थाय्यं, स्थावरद्रव्यं, स्थितद्रव्यं: "fixtura", स्थानवायि.
FLABBINESS, *s.* शिथिलता. शिथिल्यं, मृगाः, योमदन्तं, टालितं.
FLANDY, शिथिलः-ला-लं, ललितः-ना-नं ज्मलः-हा-लं, रिन्धः
 -ग्या-ग्यं, मेदुरः-रा-रं, चल्गिनः-ना-नं.
FLACCID, *a.* शिथिलः-ला-लं, प्रयः-या-यं, प्रजः-या-यं, शानः-ना-नं, आर्द्रः-द्रा-रं, अशक्तः-ता-तं, पलिनः-ना-नं, कटिन्धः-भा-भं.
 पलिमान्-मती-मत् (नृ).
FLACIDITY, *s.* शिथिल्यं, शिथिलता. प्रयता, प्रयथा, धन्वः शानता.
 आर्द्रता, पिष्टता, अशक्तत्वं. पलिमत्.
FLAG, *s.* (Ensign, banner) पताका, ध्वजः, ध्वजपटः, ध्वजगुञ्जः, ध्वजं,
 केतुः *m.*, केतुयसनः, ध्वजयन्त्री-निका, गयनः, कदली-लिङ्गा, उच्छलः—
 (Stone) शिला, परिस्तरः, प्रसरः—(Plant) गोडोनी, भूतकेजः, पोटद्वी.
TO FLAG, *v. n.* द्वि (c. 1. शायति, श्रातुं), परिच्छेदः सद् (c. 1. सोदति, मर्तुं),
 अयसद्, द्वि (c. 1. शायति, श्रातुं), ध्वंस् (c. 1. ध्वंनते-सितुं), पिच्छन्,
 संस् (c. 1. संसते-सितुं), पिष्टन्. धि in pass. (धीयते), शिथिलीयं,
 शिथिलयलः-ला-लं भू, शिथिलताः-ना-नः भू, सिद् (c. 4. सिद्यते,
 लेष्टुं), विवः-वा-वं भू.
TO FLAG, *v. a.* (Pave with flag-stones) परिमलरेय or प्रमरि or
 शिलाभिर् जासु (c. 5. -मृगोति, c. 9. -मृगाति -मरिगुं -रीगुं).
FLAG-OFFICER, *s.* नौकासमूहपतिः *m.*, पुद्गलीकासमूहपतिपतिः *m.*
FLAG-STAFF, *s.* ध्वजस्तम्भः, केतुपटिः *m. f.*, ध्वजः, पटिः, प्रताकापटिः.
FLAG-STONE, *s.* शिला, शिलापट्टः, शिलापल्लवः, पतिमलपटः.
TO FLAGellate, *v. a.* रज्ज्वा or रज्ज्वा or पर्यन्दस्तेन तद् (c. 10. तद्-
 यति-पितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or त्रट् (c. 1. -हन्ति -हन्तुं).
FLAGELLATION, *s.* कशापातः, कशातादनं, कशा, पर्यन्दगडादनं.
FLAGOLET, *s.* यशः, वेणुः *m.*, पियरनालिखा, सानेयी-यिका
FLAGGED, *p. p.* प्रखरालीयः-शा-रं, शिलालीयः-गो-रं.
FLAGGING, *part.* शानः-ना-नं, संती-सिनी-सि (नृ), रिषः-या-वं.
FLAGGY, *a.* शिथिलः-ला-लं, प्रयः-या-यं, प्रययः-या-यं.
FLAGITIOUS, *a.* अतिपापी-पिनी-पि (नृ), महापापी &c., अतिपातकी-
 -किनी-कि (नृ), महापातकी &c., अतिदुष्टः-हा-रं, अतिपापिषः-
 -या-रं, अतिदुष्टः-हा-रं, अतिदोषी-पिणी-पि (नृ), दारुणः-या-वं.
 योट-रा-रं.
FLAGITIOUSLY, *adv.* समहापायं, अतिपापिषयत्, अतिदुष्टययत्, दारुणं.
FLAGITIOUSNESS, *s.* अतिदुष्टता, महापातकं, महापापं, पापिषता, दीपात्यं,
 दुष्टययता, योटता, दारुणता
FLAGON, *s.* पुटययिः, सुपभाननं, पानभाननं, पानपात्रं.
FLAGRANCY, *s.* सध्वप्रकाशता, सध्वप्रकाशः, वाय्यता, अतिदुष्टता, योटता.
FLAGRANT, *a.* प्रकाशः-शा-रं, सध्वप्रकाशः-शा-रं, सध्वप्रसिद्धः-हा-रं,
 लोकविदितः-ता-तं, अतिदुष्टः-हा-रं, योट-रा-रं, पुटस्फुरन्-रनी-
 -रत् (नृ)
FLAGRANTLY, *adv.* प्रकाशं, सुप्रकाशं, सध्वप्रसिद्धं, अतिदुष्टं.
FLAGRATION, *s.* दाहः, दहनं, दाहनं, जलनं, ज्वालः, शोषः.
FLAIL, *s.* घाम्यमह्नयटिः *m. f.*, शस्यकण्डनयत्, कण्डनी, शस्यमह्नी,
 शिथिलरुद्धपिशोरी यदापातेन घाम्यादि निसृषीकृष्यते.
FLAKE, *s.* (OF SNOW) हिमपत्रः, हिमकणः, तृपापनः, नौहारपनः.
 हिमतृलं, हिमाद्भु, गुप्तापादः, तृलोपनी हिमानील्यः—(Layer) फलकः-
 -कं—(Scale, loose piece) यत्कं, शक्कं, शक्कं
TO FLAKE, *v. n.* शक्कलोभ, शक्कलानि पन्थु (c. ५. पन्थति, वन्थुं).

FLA

FIARY, *a.* मज्जन्-ह्वा-लन्-शकली-लितो-लि (न्), मलको-किनी-कि (न्).
 FLAY, *s.* चनचकं, भूषाचनं, माया, छलं, प्रतापः, छप *n.* (न्).
 FLAMING, *s.* उल्का, उन्मुदं, जलनकारं, चग्निकारं, चलातं.
 FLAME, *s.* जिगा, चग्निकिगा, चाधिः *f.* (न्), चाधिः *f.*, झालः-ला, चग्निकाला. झलः-लना, झालाग्निः *m.*, चग्निकिगा, जिविजिगा, झलः-ला, चग्निकालः, रतिः *f.*, उल्का, तेजः *n.* (न्); 'in flames,' जलन्-लनी-लन् (न्), ज्योतिस्मात्.
 To FLAME, *v. a.* जल् in caus. (झालयति, जलयति-यितुं), प्रजल्, मन्जल्.
 To FLAME, *v. n.* जल् (c. 1. जलति-लितुं), प्रजल्, उज्जल्, सम्जल्, जल् in freq. (माजल्यते दीप् (c. 1. दीप्ते-यितुं), प्रदीप्, चादीप्.
 FLAME-COLOURED, *a.* चग्निक-रौ-री-रं, पद्मिपद्मः-री-रं. पीतः-ना-नं.
 FLAMING, *part. and v.* -लन्-लनी-लन् (न्), जलयन्-यनी-यन् (न्). झलः-ला-लं. जली-लितो-लि (न्). झाली &c., झालः-लौ-लं. जलितः-ता-तं, उज्जलः-ला-लं, माजल्यमानः-ना-नं, प्रजलितः-ता-तं. उचलः-गा-गं, पद्मलः-मा-मं, चर्चिष्मान्-भनी-भन् (न्).
 FLAMING, *s.* राजतः, रत्नः, रत्नपटः चग्निकपटः पद्मिभेदः.
 FLAMY, *a.* जितो-जितो-जि (न्), जिगायलः-ला-लं, चानेयः-यी-यं.
 FLANK, *s.* पाधेः-धं, पार्थभागः, पार्थाङ्गं, पधः, पधभागः, वतङ्गः, कुधिः *m.*, चटः, बोलः, कर्णः, तः; 'of a horse,' कर्णः; 'on the flank,' पार्थतम्.
 To FLANK, *v. a. and n.* (Attack the flank) पार्थं or पार्थभागम् चाग्रं (c. 1. -क्रामति-ग्रमितुं).—(Guard on the flank) पार्थतो रय् (c. 1. रयति-यितुं).—(Border, be posted on the side) पार्थतः or निकटे or पार्थभागे म्या (c. 1. तिष्ठति म्यातुं) or वृत् (c. 1. पश्यते-रितुं), म्युत् (c. 6. म्युगति, रयतुं).
 FLANK, *s.* कवलः, ऊर्गायुः *m.*, चीरपटः, चीरं, ऊर्गानिमित्तं or मेप-लोमयं पिरलवन्, सहस्रोत *n.* (न्), मागकः, कुतपः.
 FLAP, *s.* (Any thing that hangs loose) ललिका, लोला, लोलकः, लवनान्वन् *n.*, प्रलवन्, प्रलसितं.—(The motion of it) चम्पलाः-लनं-लितं.
 To FLAP, *v. a.* (The wings) पथी स्फल् in caus. (स्फालयति-यितुं) or चाम्फल् or चल् in caus. (चालयति-यितुं) or उडिद्य् (c. 6. -डिपति-यितुं).
 To FLAP, *v. n.* चाम्फालितं क्, चाम्फल् (c. 1. -स्फलति-लितुं), कलम्फला (nom. कलम्फलायते).
 FLAPPED, *p. p.* चास्फालितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, लोलितः-ता-तं.
 FLAPPING, *s.* (Of wings) चास्फालनं, पधास्फालनं, पधम्यलनं, पथो-त्येयः, कलम्फला.—(Of ears) कर्णतालः.
 To FLARE, *v. n.* चवलशितया or सचवलशिरं or पचलरूपेण जल् (c. 1. जलति-लितुं) or उज्जल् or जल् in freq. (मानस्यते).
 FLARE, *s.* चवलशिता, चवलझालः, कम्पितझाला, स्फुरद्युतिः *f.*
 FLARING, *a.* चवलशितया मानस्यमानः-ना-नं or उज्जलः-ला-लं.
 FLASH, *s.* झाला, स्फुरितं, स्फुरयं, द्युतिस्फुरयं, प्रभाकम्पः, अकस्मात्स्फुरत्, अकस्माद्दीतिः *f.*, द्युप्रभा, द्युद्युतिः *f.*, अपिरप्रभा, अपिरद्युतिः *f.*—(Of lightning) विद्युत्स्फुरयं, सौदामिनीस्फुरयं, विद्युत्प्रकाशः, विद्युत्कम्पः, विद्युद्भा, *n.* (न्), नेपथ्योतिः *n.* (न्), विद्युन्झाला, इरम्भदः.
 To FLASH, *v. n.* स्फुर् (c. 6. स्फुरति-रितुं), विद्युत् (c. 1. -द्योतते-रितुं), अकस्मात् प्रकाश् (c. 1. -काशते-शितुं) or जल् (c. 1. जलति-लितुं) or उज्जल् or मज्जल्, विद्युद्भन् कम्प (c. 1. कम्पते-म्यितुं).
 FLASHING, *a. or part.* स्फुरन्-रनी-रन् (न्), स्फुरितः-ता-तं, विद्योत्-

मानः-ना-नं, द्योतमानः-ना-नं, कम्पमानः-ना-नं, कम्पितप्रभः-भा-भं, धृष्टकाशान्-शान्ती-शत् (नृ).
FLASHY, a. धृष्टमात्रद्योती-तिनी-ति (नृ), मिथ्याद्योती &c., मिथ्यातिगसः-सी-सं, मिथ्यातिगोमयः-यी-यं—(Unsubstantial) समारः-रा-रं, निस्सह्यः-ह्य-ह्यं.
FLASK, s. कूपी, पुटशयः, काचपात्रं, काचभाजनं; 'of wine,' मद्यभाजनं.
FLASKER, s. अन्नभाजनं, चतुर्पात्रं, खाद्यद्रव्यभाजनं.
FLAT, a. (Even) समः-मा-मं, समानः-ता-नं, समस्यः-स्या-स्यं, सपाटः-टा-टं, समरेतः-सा-रं, निर्भुग्नः-गना-गं, अभुग्नः-गना-गं.—(Not elevated) अनुचः-चा-चं, अनुवतः-जा-नं, निम्नः-झा-झं, नतः-ता-तं—(Prostrate, lying flat) दण्डवत्प्रतिष्ठः-ता-तं, भूमी धिमदेहः-हा-हं, अवनिम्नतः-ता-तं—(Vapid, tasteless) निरसः-सा-सं, नीरसः-सा-सं, अरमिकः-का-कं, फ्लगुः-गु-गु, अनारः-रा-रं, निस्सारः-रा-रं, अलपरः-गा-रां, मारहीनः-ना-नं, लपर-हीनः-ना-नं, निस्तेजाः-जा-जं (स्), तेजोहीनः-ना-नं, ज्योतः-या-यं, निःस्वादुः-दु-दु, पिस्वादुः-दा-दं—(Plain) अयक्रः-क्र-क्रं; 'flat roof,' पृष्ठं; 'flat surface,' समपृष्ठं, समतलं.
FLAT, s. (A plain) समभूमिः-फ, समस्वलं-लौ, समभूभागः, समस्यानं, शानिः-फ, पाटः, समं—(Low ground) निम्नभूमिः-फ—(Shoal) मैकतं.—(Of a sword, &c.) फलकः-कं, पत्रं—(In music) अनुदानः, मन्दः, मन्द्रः, उदात्ततरः शब्दः—(Flat-bottomed boat) तरालुः-म, तरानुः-म—(Stupid fellow) मन्दयुद्धिः-म, स्थूलपीः-म.
To FLAT, v. a. समीकृ, समानीकृ, समस्वलीकृ, निम्नीकृ.
FLAT-BOTTOMED, a. समतलः-लौ-लं, समाधोभागः-गा-गं, समाधः-स्यानः-ना-नं.
FLAT-NOSED, a. नतनासिकः-का-कं, अयनाटः-टा-टं, अयटीटः-टा-टं, अयभटः-टा-टं, गुरणसः-सा-सं or -शाः-शाः-रा-रा (स्).
FLATLY, adv. समं, समानतस्—(Plainly) अयक्रं, सुस्पष्टं.
FLATNESS, s. (Evenness) समता, साम्यं, समानता-त्वं, मान्यता, पाटः, निर्भुग्नता, अभुग्नता—(Want of elevation) अनुचता, अनुवतिः-फ, निम्नता, नतत्वं—(Insipidity, dulness) अरमिकत्वं, चारम्यं, फ्लगुता, असाराता, निःस्वादुता, अलपरत्वं, अलपरत्वं, अतेजः-न (स्), तेजोहीनता.
To FLATTEN, v. a. समीकृ, समानीकृ, समस्वलीकृ, निम्नीकृ, यामनीकृ.—(Depress) अवनम् in caus. (-नामयति-नमयति-यितुं), नवीकृ.—(Lay flat) दण्डवत् पत् in caus. (पातयति-यितुं)—(Make vapid) रसं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), फ्लगूकृ, विरसीकृ.
To FLATTEN, v. n. समीभू, निम्नीभू, अवनतोभू, नवीभू, विरसीभू.
FLATTENED, p. p. अवनामितः-ता-तं, निम्नीकृतः-ता-तं, नवीकृतः-ता-तं.
FLATTENING, s. अवनामि, निम्नीकरणं, नवीकरणं, समीकरणं.
FLATTER, s. अवनामकः, सम्करणयनं, मुहुरपिशेयः.
To FLATTER, v. a. (Soothe by praise, &c.) सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), पटिशान्त्, अभिशान्त्, अतिप्रशंसया or स्तुतिवाक्यैः or चाटुत्वा or मधुरवैचोभिः सान्त् or प्रलुभ् (c. 10. लोभयति-यितुं) or सन्तुप् (c. 10. तोमयति-यितुं) or लल्ल (c. 10. लालयति-यितुं).—(Speak what is agreeable) मित्रं or मित्रायि or चाटुवाक्यानि चद् (c. 1. वदति-दितुं)—(Praise falsely) मिथ्या प्रशंस (c. 1. शंसति-सितुं) or श्याप् (c. 1. श्यापते-यितुं)—(Gratify) आराप् (c. 10. रापयति-यितुं), प्रमुद् (c. 10. मोदयति-यितुं), सभाज् (c. 10. सभाजयति-यितुं)—(Raise false hopes) मिथ्या आशावृद्धिं कृ.
FLATTERED, p. p. प्रशंसितः-ता-तं, मिथ्याप्रशस्तः-स्ता-सं, लालितः-ता-तं, कृतमानन्वतः-ना-नं, चाटुत्वाप्रापितः-ता-तं, सभाजितः-ता-तं, आशासितः-ता-तं.

FLATTERER, s. प्रशंसकः, प्रियवादी-म (नृ), प्रियवदः, चाटुवादी-म-सान्त्ववादः, सान्त्वनकारी-म (नृ), चाटुकारः, लाली-म (नृ), मिथ्या प्रशंसकः, शंसा-म (स्), कपटप्रशंसकृत्-म, मिथ्याश्लासकः आश्लास-नगोलः, कापटिकः.
FLATTERING, a. परितोषकः-का-कं, मनोपणः-शा-शं, सान्त्वनः-ना-नं, स्तुतिमयः-यी-यं, प्रशंसकरः-री-रं, प्रीतिकरः-रा-रं, आश्लासकः-का-कं.
FLATTERINGLY, adv. अतिप्रशंसया, चाटुत्वा, अतिशयस्तुत्या, सान्त्वनपूर्वैः.
FLATTERS, s. अतिप्रशंसा-मनं, मिथ्याप्रशंसा-मनं, शान्त्यः-त्वं-स्वतं-ना.
FLATTERY, s. सान्त्वयनं, सान्त्वोक्तिः-फ, सान्त्वकारः, चाटुक्तिः-फ, चाटुकारः, चाटुः-म, -दु-म, लालनं, प्रियवाक्यं, मधुरवाक्यं, मधुरवचः-न (स्), कोमलवाक्यं, कोमलत्वं, आश्लासनं, आलोकः, आलोकशब्दः, अनुनयः, आरापनं.
FLATTISH, a. ईषत्समः-मा-मं, ईषत्समानः-ना-नं, ईषत्सिद्धः-झा-झं.
FLATULENCE, FLATULENCY, s. पायुपूर्णता, पायुरोगः, यातकुपता, यातकु-चान्नं, यातिकत्वं, कोष्ठाश्रितपायुः-म, पायुः-म, यातः, पायुगणः अन्नाम्मानं, उदराभ्यानं, आम्मातः, पुष्कलः-लं.
FLATULENT, a. पायुयस्तः-स्ता-सं, पायुरोगयस्तः-स्ता-सं, यातकुचः-झा-झं, यातकुचान्नः-न्ना-नं, यातिकः-की-कं, यातपदः-दा-दं, पायुपदः-दा-दं.
FLATUS, s. पायुः-म, यातः, अन्तस्त्रयायुः, उदरनयातः, उदरनी यातः.
To FLAUNT, v. n. समर्थं or सदम्भं चल् (c. 1. चलति-लितुं), गर्हितगत्या चल् or चर् (c. 1. चरति-रितुं).
FLAUNTING, a. गर्हितं पारी-रिणी-रि(नृ), गर्हितगतिः-ति-ति, खेदगामी-मिनी-मि (नृ), दर्शनोपमानी-निनी-नि (नृ).
FLAVOR, s. रसः, आस्वादः, स्वादः, रुचिः-फ, अभिरुचिः-फ, लालित्वं, लापयं.
To FLAVOR, v. a. रसं दा (c. 3. ददाति, दातुं), सरसं-सा-सं कृ, मुरसीकृ.
FLAVORED, p. p. or a. रसितः-ता-तं, सरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं; 'well-flavored,' मुरसः-सा-सं, मुरास्वादः-दा-दं, मुललितः-ता-तं, मुस्वादुः-दो-दु.
FLAVORLESS, a. अरसः-सा-सं-मिकः-की-कं, विरसः-मा-मं, निरसः-ता-तं, नीरसः-सा-सं, निःस्वादुः-दु-दु, पिस्वादुः-दा-दं, अस्वादुः-दु-दु.
FLAVOROUS, a. मुरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं, रसपान-यती-यत् (नृ), स्वादुः-दो-दु, मुरास्वादुः-दा-दं, मिष्टः-ष्टा-ष्टं.
FLAW, s. (Crack) छिद्रं, रन्ध्रं, भिन्निः-फ, खडः, भेदः, चेदः, भङ्गः, सन्धिः-म.—(Defect) दोषः, अपराधः छिद्रं, कलङ्कः—(In a gem) पुलकः, खडः, रक्त्विन्दुः-म; 'without a flaw,' निष्छिद्रः-द्रा-द्रं, नीरन्ध्रः-न्ध्रा-न्ध्रं—(Sudden gust of wind) प्रभन्नः, निर्पातः, प्योममृदः.
To FLAW, v. a. छिद्रं (c. 10. छिद्रयति-यितुं), खडं (c. 10. खडयति-यितुं).
FLAWLESS, a. निष्छिद्रः-द्रा-द्रं, नीरन्ध्रः-न्ध्रा-न्ध्रं, निदोषः-पा-पं.
FLAWY, a. सच्छिद्रः-द्रा-द्रं, सरन्ध्रः-न्ध्रा-न्ध्रं, सदोषः-पा-पं, दूदः-रा-रं.
FLAX, s. अतसी, उमा, धुमा, घीमी, शर्षप, ममीना, मसूणा, सुपथला, मालिका.
FLAX-COMB, s. अतसीमार्मकः, उमामार्मनी, उमाशोपनी, शण्डप्रसाधनी.
FLAX-DRESSER, s. अतसीशोधकः, उमापरिष्कारकः, शण्डप्रसाधकः.
FLAXEN, a. शीमः-मी-मं, शीमकः-की-कं, शीमः-मी-मं, शायः-शी-शं.
To FLAY, v. a. त्वच (nom. त्वचयति-यितुं), निस्त्वचोक्, चर्म निष्कृय (c. 1. -कर्षति-क्रातुं) or उक्कृप् or निर्हं (c. 1. -हरति-हर्तुं), निश्चर्मं (nom. निश्चर्मयति-यितुं), त्वच् (c. 1. त्वचति-यितुं).
FLAYED, p. p. निस्त्वचोक्तः-ता-तं, निस्त्वचः-चा-चं, निश्चर्मा-म्मा-म्मं (नृ).
FLAYER, s. चर्मनिष्कर्षकः, चर्मोत्पाटी-म (नृ), त्वचिदारकः.
FLAYING, s. निस्त्वचोकरणं, चर्मोनिष्कर्षणं, निश्चर्मोकरणं, त्वक्परिपुटनं.
FLEA, s. देहिका, मत्स्यः, मधिका, तत्सकीटः, रक्तापायी-म (नृ).
To FLEA, v. a. देहिका or तत्सकीटान् अवनयति (c. 1. -नयति-नेतुं) or हरीकृ.
FLEA-BITE, s. देहिकादंशः, मत्स्यदंशनं, देहिकादंशनादः, मधिकादंशः.

FLE

FLEA-BITTEN, *a.* देहिकादृष्टः-ष्ट-ष्टं, देहिकादंशितः-ता-तं, मरीचादृष्टः-ष्ट-ष्टं.
 FLEAM, *s.* पशुचिकित्सकादिभिः सिराप्ये or रक्तमोचने प्रयुक्तं तीक्ष्णायुधम्.
 FLEA, *p. p.* पलायितः-ता-तं, विपलायितः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं.
 To FLEA, *v. a.* सपद्यं-द्यां-द्यं कृ, पलीर्युज् (c. 10. योजयति-यिजुं).
 FLEDGED, *p. p.* पक्षयुक्तः-क्ता-क्तं, पक्षवान्-वती-वत् (ह्), गन्तवान्-न्तती-न्तत् (न्तत्).
 To FLEE, *v. n.* पलाय (c. 1. पलायते-यितुं, rt. ड), विपलाय, प्रपलाय, सम्पलाय, द्रु (c. 1. द्रवति, द्रोहं), विद्रु, विप्रद्रु, प्रद्रु, प्राद्रुः प्रधात् (c. 1. -धाति-यितुं), अपधाय, निष्पद्य (c. 1. -पद्यति-यितुं), उत्पद्य, अपक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), निर्गम्य (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अपगम्य, अपसृज्य (c. 1. -सर्पति-सृजुं), व्यपसृज्य, भज् (c. 1. भजति-ने, भज्) with दिशः or ककुभः—(Avoid) वृज् (c. 10. वर्जयति-यितुं), विवृज्य परिवृज्य, परिहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), त्यज् (c. 1. त्यजति-त्यक्तुं).
 FLEECE, *s.* मेपलोम *n.* (न्), अविलोम *n.* (न्), मेपरोम *n.* (न्), मेपान्तरुत्, यन् मेपलोमपरिमाणम् एकवारं अवच्छिद्यते, मेपस्य चित्रलोम *n.* (न्).
 To FLEECE, *v. a.* मेपलोमच्छिद्य (c. 7. चिन्नति, छेदं) or लु (c. 9. लुनति, लयितुं)—(Strip, plunder) दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), चपद, प्रचापि (c. 1. -यापति-यितुं).
 FLEECE, *p. p.* हतसर्पसः-सा-सं, चपहतसः-सा-सं, चापितः-ता-तं.
 FLEECE, *a.* लोमशः-शा-शं, रोमशः-शा-शं, बहुलोमा-मा-म (न्), बहु-रोमा &c., लोमायुतः-ता-तं, बहुलोमवान्-वती-वत् (ह्), मेपलोममयः-यो-यं.
 To FLEER, *v. a.* अवहस्य (c. 1. -हसति-यितुं), अपहस्य, लुप्ति (c. 1. लभयते, स्मेतुं), उत्तिम, विकृतदृष्ट्या स्मि, तिरस्कृ, मुरारीकृ, अवधिप्य (c. 6. -धिपति-धेयुं).
 FLEER, *s.* अवहासः, अवहेला, अवधेयः, कुमयः, कुमिनः, दृष्टिपिधेयः.
 FLEERER, *s.* उपहासकः, अवधेयकः, मुरारजनः, कुमिनः.
 FLEET, *s.* वृहवीकासमूहः, महानीकासमूहः, वृहवीसमूहः, युद्धनीसमूहः.
 FLEET, *a.* शीघ्रगामी-मिनी-मि (न्), द्रुतगामी &c., द्रुतगतिः-ति-ति, लघुगतिः-ति-ति, महावेगः-गा-गं, महानयः-या-यं, वेगवान्-वती-वत् (ह्), जयी-विनी-वि (न्), शीघ्रजयः-या-यं, प्रवृत्तिः-त्ति-त्ति, त्वरितः-ता-तं, त्वरितगतिः-ति-ति, ससीधवः-या-यं.—(As the wind) वायुवेगः-गा-गं, वायुवेगसमः-मा-मं, वायुगतिः-ति-ति, वायव्यः-व्या-व्यं.
 To FLEET, *v. n.* (Go swiftly) द्रुतगता or महावेगन पल् (c. 1. चलति-लितुं), त्वर (c. 1. त्वरते-रितुं), शीघ्र (nom. शीघ्रापते), द्रुतं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).
 To FLEET, *v. a.* (Skim over) लघुगता उत्तिरुज् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं) or विमृष्य (c. 1. -सर्पति-सृजुं)—(Skim milk) दुग्धफेनम् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं).
 FLEETING, *a.* क्षणमात्रस्याधो-यिनी-यि (न्), क्षणिकस्याधो &c., क्षणवः-वा-वं, क्षणभूतः-ता-तं, क्षणभङ्गुरः-रा-रं, क्षणिकः-का-को-कं.
 FLEETLY, *adv.* शीघ्रं, द्रुतं, त्वरितं, महावेगेन, महानयेन, द्रुतगता, लघुगता, लघु, धिप्रं, सरभसं, ससीधवं.
 FLEETNESS, *s.* शीघ्रता, द्रुतत्वं, शीघ्रगामित्वं, त्वरितगतिः *f.*, वेगः, प्रजयः, जयः, सत्वरता, त्वरिः *f.*, साशुगमनं, रभसः.
 FLESH, *s.* मांसं, आमिषं, पल्लं, क्रयं, पिशितं usually in plural, तरसं, पल्लं, अद्यत्तं, शुष्कं, मेदस्कृत *n.*, काश्यपं, उद्वसं; 'dried flesh,' शुष्कलः-ला-ली-लं, शुष्कमांसं, उत्तमं, यत्नरः; 'game,' यत्नरः, जाद्रलः.—(Body) शरीरं.—(Carnality) शरीरोपसेवा, विषयासक्तिः *f.*, आमिषं.
 To FLESH, *v. a.* अम्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं), निर्दयीकृ, क्रूरकर्माम्यस्तं-स्तं-स्तं कृ.

FLI

FLESH-BROTH, *s.* मांससूपं, मांसयुषं, मांसनिष्काषः, मांसकाषः, सूपः.
 FLESH-BRUSH, *s.* त्वगापर्ययी चर्मनिर्घर्षणकः, चर्ममार्जनी.
 FLESH-COLOR, *s.* मांसवर्णः, आमिषवर्णः, क्रयवर्णः, मांसरागः.
 FLESH-COLORED, *a.* मांसवर्णः-र्णा-र्णं, आमिषवर्णः-र्णा-र्णं, क्रयवर्णः-र्णा-र्णं.
 FLESH-DIET, *s.* मांसाहारः, मांसभोजनं, आमिषाहारः.
 FLESHINESS, *s.* मांसत्वं, मांसलत्वं, पुष्टता, पुष्टाद्रत्वं, पोषता, पोषरता, मेदन्तिता, मेदोवृद्धिः *f.*, शरीरमृत्ता.
 FLESHLESS, *a.* चमांसः-सा-सं, निर्मांसः-सा-सं, विमांसः-सा-सं, विपुष्टः-ष्टा-ष्टं, अपुष्टः-ष्टा-ष्टं, मांसहीनः-ता-तं.
 FLESHLINESS, *s.* शरीरोपसेवा, विषयोपसेवा, विषयासक्तिः *f.*, शारीरिकविषयसङ्गः, कामासक्तिः *f.*
 FLESHLY, *a.* (Carnal) शरीरकः-को-कं, शरीरनः-जा-जं, देहिकः-को-कं, कायिकः-को-कं, वायुपिकः-को-कं, विषयी-यिणी-यि (न्), शरीरकः-को-कं, मांसाधिकः-को-कं.
 FLESH-HEAT, *s.* मांसाहारः, मांसभोजनं, राधाभासं, भोजनार्थम् आमिषं.
 FLESHMONGER, *s.* मांसविक्रयी *m.* (न्), सीतनिकः—(Pimp) विद्रुः.
 FLESHY, *a.* मांसलः-ला-लं, मांसशीलः-ला-लं, पुष्टः-ष्टा-ष्टं, पुष्टाद्रः-ष्टी-ष्टं, क्रयमयः-यो-यं, पोषः-ता-तं, पोषरः-रा-रं, मेदस्वी-स्विनी-स्वि (न्).
 FLESHLINESS, *s.* चानम्यता, नम्यता, नमनीयत्वं, कुचनीयता, अवकुचनीयत्वं. चायन्यत्वं, मृदुता, कोमलता, शीघ्रित्वं.
 FLESHLY, *a.* चानम्यः-म्या-म्यं, नम्यः-म्या-म्यं, नमनीयः-या-यं, कुचनीयः-या-यं, अवकुचनीयः-या-यं, चायन्यः-म्या-म्यं, नमनशीलः-ला-लं, कुचनशीलः-ला-लं, मृदुः-दुः-द्वी-द्वि, कोमलः-ला-लं, शीघ्रिलः-ला-लं, चद्रुः-दा-दं.
 FLEXION, *s.* नतिः *f.*, नमनं, चानतिः *f.*, चाननं, कुचनं, अवकुचनं, भङ्गः-ङ्गी-ङ्गी, नतिः-ता-तं, चक्रः-क्रा-क्रं, चक्रिः-मा-मं, भङ्गुरः-रा-रं, कुटिलः-ला-लं, निद्राः-दा-दं, चिसर्पी-पिणी-पि (न्).
 FLEXURE, *s.* नतिः *f.*, चानतिः *f.*, चक्रता, चक्रिमा *m.* (न्), कुचनं, अवकुचनं निचता, भङ्गः-ङ्गी, पुष्टः.
 To FLICKER, *v. n.* (With the wings) विहायसाधो योनये पद्यास्फलनं द्रु —(As a flame, &c.) इतलतश् चल् (c. 1. चलति-लितुं), चबलीभं चबलीभू, चबलरूपेण ज्वल् (c. 1. ज्वलति-लितुं).
 FLICKERING, *a.* (With the wings) योनये पद्यास्फलनकारी-ति-ती-ति (न्).—(Unsteady) चबलः-ला-लं, विपलः-ला-लं, चलः-ला-लं, चपलः-ला-लं.
 FLIER, *s.* पलायी *m.* (न्), विपलायी *m.*, प्रपलायी *m.*, पलायनकृत् *m.*
 FLIGHT, *s.* (Act of fleeing, running away) पलायनं, विपदं, यनं, प्रपलायनं, द्रावः, द्रवः, विद्रवः, प्रद्राव्य, उद्द्रावः, सन्द्रावः, सन्द्रावः, अपक्रमः, अपयानं, अपायः, अपगमः, डमरं, शुगालो-लिका; 'to put to flight,' विद्रु in caus. (-द्रावयति-यितुं), द्रु; 'put to flight,' भयद्रुतः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं, कान्दिशीकः-का-कं, प्रपलायितः-ता-तं, पलायितः-ता-तं.—(Flying of a bird) डीनं, डयनं, प्रडीनं, निडीनं; 'upward flight of a bird,' उड्डीनं, उड्डीयनं, प्रडीनं; 'downward flight,' अवडीनं; 'indirect flight,' विडीनं, 'direct flight,' सविडीनं.—(Number of birds flying) पक्षिमाला, पक्षिश्रेणी, डीयमानपक्षिगणः; 'of geese,' डंसमाला; 'of pigeon,' कापोतः; 'of parrots,' शीकं.—(Flight of an arrow) शरवेगः, शरपातः.—(Elevation or excursion of thought) बुद्धिसमुच्चितः *f.*, बुद्धिविलासः.—(Flight of stairs) सोपानपङ्क्तिः *f.*, सोपानश्रेणिः *f.*, निःश्रेणी-श्रेणिः *f.*

FLIGHTINESS, *s.* बुद्धिभ्रान्तिः *f.*, बुद्धिविभ्रमः, बुद्धिविलासः, मतिपापत्वं, उच्छृङ्खलता.

FLIGHTY, *a.* भ्रान्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विभ्रान्तमनाः -नाः -नः (स्), चपलगतिः -तिः -ति, उच्छृङ्खलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अस्थिरबुद्धिः -द्धिः -द्धि, पारिप्रयः -वा -यं.

FLIMSYNESS, *s.* असारता, निःसारता, निर्वलता, तेजोहीनता, तुच्छत्वं, शैथिल्यं.

FLIMSY, *a.* असारः -रा -रं, निःसारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, निस्तेजाः -जाः -जः (स्); अवास्तवः -वो -वं -विकः -की -कं, निर्वलः -ला -लं, तुच्छः -च्छा -च्छं, तनुः -नुः -न्वी -नु, गिपिलः -ला -लं.

To FLINCH, *v. n.* निवृत् (c. 1. -पल्लते -ल्लितुं), परितृप्त, परावृत् with abl. c., उद्धिन् (c. 6. -विजते -जितुं) with abl. c., विकम्प (c. 1. -कम्पते -म्पितुं), अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थितुं), पलाय (c. 1. -पलायते -यितुं, rt. ३), परावृत्तीभू, विमृशतीभू, तज् (c. 1. -तजति, तज्जुं).

FLINCHER, *s.* परिवर्त्तकः, परिवर्त्ती *m.* (न्), कर्मनिवृत्तः, कर्मत्यागी *m.* (न्), परावृत्तराः, विकम्पितः -म्पकः.

FLINCHING, *s.* विकम्पः -म्पनं, विकम्पितं, निवृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, परावृत्तरता.

To FLING, *v. a.* धिप् (c. 6. -धिपति, धोम्), प्रधिप्, चास् (c. 4. -चस्यति -सितुं), प्रास्, अभ्यस्, मुष् (c. 6. -मुषति, मोक्षुं), प्रमुष्, मृज् (c. 6. -सृजति, सृष्टुं), ईर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), पत् in caus. (पातयति -यितुं). —(Fling away) अवाप्, अवमुष्, प्रमुष्, अवमृज्, विमृज्, प्यमृज्, प्रतिधिप्, अपहा (c. 3. -जहाति -हातुं).

To FLING, *v. n.* औपसंरम्भत्वात् पादादिधेयं कृ or सुरधेयं कृ, अपधिप् (c. 6. -धिपति -धोम्).

FLING, *s.* धेयः -पणं, धेयः -निःधेयः, असनं, पातः -तनं. —(Gibe) धेयः, अवधेयः.

FLINT, *s.* अग्निप्रस्तरः, शरणिः *m.*, वह्निप्रस्तरः, चाग्नेयप्रस्तरः.

FLINTY, *a.* अग्निप्रस्तरमयः -यी -यं. —(Cruel, hard-hearted) पापाणहृदयः -या -यं, अयोद्धयः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं.

FLIP, *s.* (A beverage) मद्ययवमुदादिनिर्मितं पानीयं. —(Stroke) साघातः, आस्फालनं.

FLIPPANCY, *s.* (Of speech) वाक्चापत्वं, वायदकता. —(Pertness) चापत्वं, चपलत्वं, चावत्वं, अस्थिरता, लोलता, लील्यं, अनवस्थितिः *f.*, प्रगल्भता.

FLIPPANT, *a.* (In speech) वाक्चपलः -ला -लं, वाक्चखलः -ला -लं, वाचालः -ला -लं. —(Pertness) चपलः -ला -लं, चखलः -ला -लं, अस्थिरः -रा -रं, लोलः -ला -लं, अनवस्थितः -ता -तं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं.

FLIPPANTLY, *adv.* चपलं, चापत्वात्, लील्यत्, चखलं, अस्थैर्यत्.

To FLIRT, *v. a.* (Toss suddenly) अकस्मात् or सहसा धिप् (c. 6. -धिपति, धोम्).

To FLIRT, *v. n.* (Jeer) धिप् (c. 6. -धिपति, धोम्), अवधिप्. —(Act with giddiness) चपलः -ला -लं भू, चखलः -ला -लं भू. —(Coquet) विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), लल् (c. 1. -ललति -लितुं), खेला (nom. खेलायति -यितुं), विलासं कृ, हायं कृ, प्रेमललितं कृ, प्रेमखेलं कृ.

FLIRT, *s.* (Quick throw) अकस्माद्धेयः, आकस्मिकधेयः. —(Coquette) रसिका स्त्री, प्रगल्भा स्त्री, धृष्टा स्त्री, चपला स्त्री, विलासिनी, लालिनी, लीलायती, प्रेमखेलाकारिणी.

FLIRTATION, *s.* (Playing at courtship) प्रेमखेला, प्रेमललितं, लीला, खेला, विलासः, हायः, लालसा, रमण्यं.

To FLIT, *v. n.* (Fly away, move rapidly) प्रटी (c. 4. -टीयते, c. 1. -टयते -यितुं), द्रुतगता or लघुगता or लघु चल् (c. 1. -चलति -लितुं) or दृप् (c. 1. -सर्वति, स्रष्टुं). —(Rove on the wing, flutter) वियति or आकाशे विसृप्, योममध्ये पथास्फालनं कृ. —(Be unstable) अस्थिरः -रा -रं भू, चखलीभू, चपलीभू. —(Migrate, move about) गतम्

(c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), देशान्तरं गम् (c. 1. -गच्छति, गन्तुं), स्थानात् स्थानं गम्, इतस्ततो भम् (c. 4. -भाम्यति, भ्रमितुं).

FLITCH, *s.* लघणीकृतं शूकरपाश्यांसां, शूकरस्य शुष्कमांसं, चवूरं.

FLITTER, *s.* यस्त्रयसदः -सदं, चीरं, कर्पटः, लक्षकं, कन्पा.

FLITTER-MOUSE, *s.* जतुका -तूका, अजिनपत्रा, चर्मचटका, चर्मचटो.

FLITTING, *s.* लघुचलनं, विसर्पणं, सर्पणं, अस्थैर्यं, भ्रमणं.

To FLOAT, *v. n.* (Be borne on the surface, not to sink) प्रु (c. 1. -प्रयते, प्रोतुं), भास् (c. 1. -भासते -सितुं), उन्मज्ज् (c. 6. -मज्जति -मंज्जुं), उत्पत् (c. 1. -पतति -तितुं). —(Swim) तृ (c. 1. -तरति -रितुं), जले विसृ (c. 1. -सरति -संजुं).

To FLOAT, *v. a.* प्रु in caus. (प्रापयति -यितुं), च् in caus. (चाहयति -यितुं).

FLOAT, *s.* (Raft) प्रयः, प्रयाका, तरणः -णी, तरसः, तरत् *n.*, तस्थिः *m.*, तारणः, यहिचं, कोलः, उडुपः -पं, पारिरयः. —(Of a fishing-line) तरसः.

FLOATING, *part. or a.* प्रयमानः -ना -नं, भासमानः -ना -नं.

FLOCCULENT, *a.* पनीभूतः -ता -तं, श्यानः -ना -नं. —(Seeds) गोष्महारं, वंशककं.

FLOCK, *s.* (Collection of animals) मूषं, गणः, समूहः, सद्धः, सद्गतः, व्रजः, कुलं, वृन्दं, संहतिः *f.*, घोषः, कदचकं, नियहः, समुदायः, समुदयः, समाहारः, पाशयं, निकरः, समवायः, सवयः, पयः, निकुरुचं -चकं, पारः, विसरः, व्रातः, सन्दोहः, समनः, सार्धः, निकायः. —(Flock of sheep) मेममूषं, अविगणः, अयिकुलं, अयिकटः, आविकं, खोरभकं; 'of goats,' खानकं; 'of goats and sheep, अजाविकं; 'of cattle,' पशुगणः, गोकुलं, गोवृन्दं; 'of pigeons,' कापोतं; 'of parrots,' शीकं; 'of peacocks,' मापूरः; 'of geese,' हंसमाला, हंसघोषी; 'of partridges,' तैत्तिरं; 'in flocks,' मूषशस्. —(Flock of cotton) तूलं -लिका, इन्द्रतूलं; 'flock-mattress,' तूलिका.

To FLOCK TOGETHER, *v. n.* एकत्र मिल (c. 6. -मिलति, मेलितुं), सूषशः or पशुसूषयत् सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or समागम् or समे (c. 2. -समेति -तुं, rt. ३) or अनुमृ (c. 1. -सरति -संजुं), एकौभू, एकत्रभू, एकौपीभू, समूहीभू, सङ्कुलीभू.

To FLOG, *v. a.* चर्मदण्डेन or कशाया or चेच्रेण तट् (c. 10. -ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or प्रद (c. 1. -हरति -हंति) or दण्ड (c. 10. -दण्डयति -यितुं).

FLOGGED, *p. p.* कशाताडितः -ता -तं, कशादण्डितः -ता -तं, चेचाहतः -ता -तं.

FLOGGING, *s.* कशाताडनं, कशाघातः, कशा, रज्जुताडनं, चेचाघातः, चर्मदण्डमहारः; 'deserving it,' कश्यः -श्या -श्यं, कशाईः -है -है.

FLOOD, *s.* (Deluge, inundation) जलाप्रायनं, जलप्रायनं, आप्रायः, जलप्रलयः, जलवेगः, तोयविभवः, सलिलोपप्रवः, जलोच्चासः, जलीयः, आप्रायिजलं, परोवाहः, विदारः, वन्पा. —(Universal flood) भूतसम्प्रवः, एकार्थवः. —(Stream) स्रोतः *n.* (स्), प्रवाहः. —(Tide) चेला, रयः. —(Overflow of a river) वानं. —(Flood of tears) अश्रुप्रवाहः, अश्रुपातः, अश्रुवर्षः, चाप्यर्षः, धाराश्रु *n.*, अश्रुकलासुः *m.*

To FLOOD, *v. a.* प्रु in caus. (प्रापयति -यितुं), चाम्प्रु, सम्प्रु; 'is flooded,' प्राप्यते.

FLOODED, *p. p.* प्रापितः -ता -तं, आप्रापितः -ता -तं, परिप्लुतः -ता -तं, अभिप्लुतः -ता -तं, सम्प्रुतोदकः -का -कं, अभिपरिप्लुतः -ता -तं.

FLOOD-GATE, *s.* जलद्वारं, जलपथः, जलपथी *n.* (न्), जलनिर्गमः, जलनिःसरणं.

FLOOK, *s.* लङ्गरदनाः, लङ्गरभुजः, लङ्गराकषणी, नौचन्वनयन्तकीलः.

FLOOR, *s.* (Bottom of a building, part on which one walks) तलं, गृहतलं, हर्म्यतलं, गृहभूमिः *f.*, गृहभूः *f.*, चेशमभूः *f.*, कुट्टिमं, तल्लिमं, सुतलः, गृहपोटः, गृहपोतकः, पोतः, वास्तु *m.*, प्रतिष्ठानं, गृहमूलं, भूमिः *f.*, भूतलं, पृष्ठं. —(Story of a house) भूमिः, कोष्ठः -ष्ठं, मधः; 'second floor,' द्वितीयभूमिः *f.*, द्वितीयकोष्ठः; 'upper floor,' उपरिभूमिः *f.*

—(Platform of boards) फलकः-कं, फलकान्तर-रं, दीर्घाटाल-रं, फलकसंस्तर, मयः-रं.
To FLOOR, v. a. फलकः or दीर्घाटालः or फलकसंस्तरं चाम् (c. 9. -नृगति-
 -सरित्-रीन्), फलक (nom. फलकयति -यितुं), नमस्करार्थम्.—(Strike
 down) भूमी यत् in caus. (घातयति -यितुं).
FLOORING, s. फलकास्तरणं, फलकस्तरः, फलकास्तरिमा m. (नं), परिमन्त्रः.
To FLOP, v. a. आस्त्रोदनाशब्देन तद् (c. 10. नाडयति -यितुं), चान्द्र-
 (c. 10. -स्फलयति -यितुं).
FLORA, s. (The goddess) सोमा, पुष्पदेवता.—(Catalogue of plants)
 शोपधिपरिचक्षया.
FLORAL, a. वीर्य-वीर्य-व्य-व्य-क-क-क, कौसुम-मी-मं, सीमनस-मी-नं.
FLORID, a. (In colour or complexion) रक्तवर्णः-रौ-रं, चरुगवर्णः-
 -रौ-रं, पुष्पवर्णः-रौ-रं.—(As style) पुष्पितः-ता-तं, चलङ्कृतः-
 -ता-तं, चागलङ्कारयः-यो-यं, व्यञ्जनायः-यो-यं, शोभितः-ता-तं.
FLORIDITY, FLORIDNESS, s. (Of complexion) कपोलरागः, घटनरक्ता,
 सुखारुणिमा m. (नं).—(Of style) अलङ्कारः, सालङ्कार्यं, चागलङ्कारः,
 चागलङ्कार्या, वाकशोभा.
FLORIFEROUS, a. पुष्पोत्पादकः-का-कं, पुष्पजनकः-का-कं, पुष्पदः-दा-रं.
FLORILEGIUM, s. पुष्पचयः, पुष्पावचयः, पुष्पप्रचयः, कुसुमावचयः.
FLORIN, s. विदेशीयमुद्राविशेषः, रुपमुद्राविशेषः.
FLORIST, s. पुष्पादिविद्याज्ञः, पुष्पलायः, शोपधिविद्याज्ञः, मालाकारः,
 मालिकः, माली m. (नं).
FLORA, s. वृक्षलोकसमूहः, महापाणिज्यनौकासमूहः.
FLUTILLA, s. छुद्रनौकासमूहः, छुद्रनौकासमूहः.
To FLOUNCE, v. n. सम्भोगपरावृत्त्यात् or संस्थापिधत्वात् शरीराङ्गानि or
 शरीरम् इतस्ततः क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or विक्षिप् or चल् in
 caus. (चालयति -यितुं) or विचल्.
FLOUNCE, s. (Sudden jerk of the body) अकस्मात् चङ्कविशेषः or
 शरीरविशेषः.—(A piece of cloth sewed round a gown with
 the lower border loose) स्त्रीवेशपरितः स्यूतः पिपिलापोभागो
 वस्त्रखण्डः, स्त्रीवेशोपरि शोभायम् अधिकवस्त्रविन्यासः.
FLOUNCED, p. p. अधिकवस्त्रपेक्षशोभितः-ता-तं, वेशोपरिस्वपटपेक्षशोभितः-
 -ता-तं.
FLOUNDER, s. समुद्रजः छुद्रमत्स्यभेदः.
To FLOUNDER, v. n. यथा बानी पक्षे तथा पादादिविशेषेण लुट् (c. 6.
 लुठति -यितुं), पक्षपतितवद् निर्गमेच्छया शरीराङ्गानि इतस्ततः क्षिप्
 (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), विमु (c. 1. -प्रयते -प्रोतुं).
FLOUR, s. शक्नुः m., गोधूमधूर्यं, गोधूमधोदः, चूर्यं, धोदः, अपूप्यः, पिष्टं,
 गृध्रिदकः-का, समीदः, समिता.
To FLOURISH, v. n. (Thrive) च्छृप् (c. 5. च्छृणोति, c. 4. च्छृयति, च्छिपुं),
 समृप्, हृप् (c. 1. हृयते -यितुं), समेप्, वृप् (c. 1. वर्यते -यितुं), विवृप्,
 संवृप्, समुव्रीभू.—(Use lofty language) गङ्गितवाक्यम् चापि (c. 1.
 -अयति -यितुं).
To FLOURISH, v. a. (Embellish with flowers, &c.) पुष्पाद्यलङ्कारेण
 शुभ्रं (c. 10. शोभयति -यितुं) or रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं), अलङ्कृ,
 समलङ्कृ, चिच्र् (c. 10. चिच्रयति -यितुं).—(Brandish) भ्रम् in caus.
 (भ्रमयति, भ्रामयति -यितुं), उद्भ्रम्.
FLOURISH, s. (Show, embellishment) शोभा, अलङ्कारः, अलङ्कार्या,
 रञ्जनं.—(Lofty language) गङ्गितवाक्यं, द्वैवाक्यं.—(Brandishing)
 भ्रान्तिः f., उद्भ्रान्तिः f., उद्भ्रान्तिः f.
FLOURISHED, p. p. (Embellished) अलङ्कृतः-ता-तं.—(Brandished)

उद्भ्रान्तः-ता-तं.
FLOURISHING, a. समृद्धः-हा-रं, वर्धमानः-ता-तं, वर्धयिषुः-युः-यु,
 चाधिकर्ति-र्ति-र्ति, उदयी-यिनी-यि(नं), शुभान्वितः-ता-तं, सुख्यः-स्या-र्यं.
To FLOUT, v. a. अवहम् (c. 1. -हसति -सितुं), अवशिष्टम् (c. 6. -क्षिपति
 -क्षेपुं), गहं (c. 1. गहते -हितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), तिरस्क्, मुखरीकृ.
FLOUTED, p. p. अवज्ञातः-ता-तं, मुखरीकृतः-ता-तं, गहितः-ता-तं.
To FLOW, v. n. (Run as water) वृ (c. 1. स्रयति, स्रोतुं), प्रवृ,
 परितु, स्रयत् (c. 1. स्रयन्ते -नितुं), प्रस्रयत्, सू (c. 1. सरति, स्रुं), प्रनृ,
 ननृ, चर् (c. 1. चरति -रितुं), री (c. 4. रीयते, रेतुं), गल् (c. 1. गलति
 -लितुं), कलं प्रवह् (c. 1. -नहति -चोदुं), पयन् (nom. पयस्यति).—
 (Glide along) प्रसृप् (c. 1. -मर्यति -स्रुं), विमृप्, संसृप्, वृप्, विमृ,
 प्रनृ.—(As the tide) नेत्रावत् प्रवृ. वेला (nom. वेलायते).—(Pro-
 ceed) प्रवृत्त (c. 1. -यन्ते -नितुं), प्रमृ, प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं),
 प्रवा (c. 2. -याति -तुं), प्रनल् (c. 1. -चलति -लितुं).—(Arise from)
 उत्पद (c. 4. -पद्यते -पद्युं), नन् (c. 4. जायते, जनितुं), प्रभृ, प्रवृत्.—
 (Hang loose, as hair, &c.) विगलितः-ता-तं भू, प्रविततः-ता-तं
 भू, प्रवदा-दा-पं भू, विर्यन् (c. 1. -र्यन्ते -सितुं), शिथिलीभू.
Flow, s. (Stream, course) स्रव-यर्थं, प्रवाहः, स्रोतः n. (नं), प्रस्रवः,
 प्रस्रवणं, प्रवापः, सापः, संवृतिः f., प्रवृत्तिः f., चलपाहनं, स्रान्तः-न्दनं,
 निस्रान्तः, क्षमिस्रान्तः, गलनं, गालः, चरणं, उदकप्रवाहः.—(Current)
 वेला, वेगः, रयः, थार -र, चोप, पात्रसंस्कारः, चतुर्पदतिः f., पात्र-
 ऋद्धाट, रायभाटी, जर्मी.—(Tide) वेला, समुद्रवेला, समुद्ररयः.—
 (Flow of words) प्राक्सररिः f., वाक्चापयन्त्रं, 'flow of tears'
 चक्षुषातः, चक्षुप्रवाहः, थाराचु n., 'flow of blood', 'चक्षुषातः, चक्षुगंधारा.
FLOWER, s. पुष्पं, कुसुमं, सुमनाः m. नः n. नः f. pl. (नं), कुसुं, प्रसयः,
 प्रनृ, प्रनृत्, नूनं; 'flower-gathering', पुष्पचयः, पुष्पावचयः,
 पुष्पप्रचयः, पुष्पप्रचार्यः, कुसुमावचयः; 'flower-gatherer', पुष्पावचयी m.
 (नं), पुष्पावचारी कर्त्तृ (नं), पुष्पलायः; 'flower-seller', पुष्पानीवी m.
 (नं), मालाकारः, मालिकः.—(Prime, best part) सारः, उत्तमभागः,
 श्रेष्ठभागः; 'flower of age', वीर्यनायस्या; 'flower of youth',
 वीर्यनप्रीतिः f., नववीर्यनं, अद्यतवीर्यनं; 'of corn', धान्यस्य खाद्यभागः;
 'in the flower of youth', प्रौढवीर्यनः-ना-तं.—(Catamenia)
 पयं, कुसुमं.
To FLOWER, v. n. (Blossom) पुष्प (c. 4. पुष्पति, पुष्पितुं), कुसुम
 (nom. कुसुमयति -यितुं), फुब् (c. 1. फुलति -नितुं), स्फुट् (c. 6. स्फुटति
 -नितुं), c. 1. स्फोटते -नितुं), विकस् (c. 1. -कसति -नितुं).—(Be in
 the prime) प्रौढवीर्यनः-ना-तं भू.—(Froth) फेन (nom. फेनायते)
 मल (nom. मलायते).
To FLOWER, v. a. पुष्पाद्यलङ्कारेण शुभ्रं (c. 10. शोभयति -यितुं).
FLOWER-ARMED, a. (The Hindu Cupid) कुसुमायुधः, कुसुमेयुः m.,
 पुष्पास्त्रः, पुष्पपापः.
FLOWER-DE-LUCE OR FLOWER-DE-LIS, s. उत्पलभेदः, परापिशेषः.
FLOWERED, p. p. or a. पुष्पितः-ता-तं, कुसुमितः-ता-तं, विकसितः-
 -ता-तं, फुलतः-ता-तं.—(Embellished with flowers) पुष्पाद्यलङ्का-
 र्यशोभितः-ता-तं.
FLOWERY, s. पुष्पकः-कं, छुद्रपुष्पं, छुद्रकुसुमं.
FLOWER-GARDEN, s. पुष्पोद्यानं, कुसुमोद्यानं, पुष्पवाटी -टिका, उद्यानं,
 कुसुमाकरः.
FLOWERING, a. फुलवान्-वती-वत् (नं), प्रफुल्लः-हा-रं, पुष्पी-व्ययी
 -व्य (नं), पुष्पवान्-वती-वत् (नं), पुष्पितः-ता-तं, कुसुमितः-ता-तं,
 कुसुमवान्-वती-वत् (नं), स्फुटितपुष्पः-व्या-व्यं, विकसिनी-सिनी-ति

(न), पुष्पदः -दा -दं.
FLOWERLESS, *a.* अपुष्पः -प्पा -प्यं, अपुष्पकः -का -कं, अपुष्पदः -दा -दं.
FLOWER-STALK, *s.* मञ्जरी, पुष्पवृत्तं, प्रसववन्धनं.
FLOWERY, *a.* (Having flowers) सौम्यः -प्पी -प्यं, पुष्पी -प्पिणी -प्पि
 (न), सपुष्पः -प्पा -प्यं, पुष्पितः -ता -तं, पुष्पशाली -लिनी -लि (न),
 पुष्पमयः -यी -यं, कौसुमः -मौ -मं, सौमनसः -सौ -सं, सकुसुमः -मा -मं.
 —(As style) पुष्पितः -ता -तं, अलङ्कृतः -ता -तं, वागलङ्कारमयः -यो
 -यं, व्यञ्जनानयः -यी -यं.
FLOWING, *part. or a.* सुतः -ता -तं, सवन् -वनी -वह (न), प्रसृतः -ता -तं, स्पष्टः
 -ता -तं, स्पन्दी -न्दिनी -न्दि (न), विसारी -रिणी -रि (न), प्रसारी &c.,
 विसृज्यः -रा -रं, विसृज्यः -रा -रं, रोषः -शा -शं, सुतः -ता -तं.
FLOWINGLY, *adv.* वाक्सरणिपूर्णि, वाक्चापत्येन, द्रुतं, द्रुतवाच्येन, अस्फ-
 लितवाच्येन, अविलम्बितं, अविलम्बितवाच्येन.
FLUCTUANT *a.* कर्मिषद् इतस्ततो लोलमानः -ना -नं or विचलः -ला -लं.
To FLUCTUATE, *v. n.* (Roll or move to and fro) इतस्ततो लुट् (c. 6).
 लुठति -रिणुं or लुल् (c. 1. लोलति -ने -लिणुं) or चल् (c. 1. चलति
 -लिणुं) or विचल्.—(Be unsteady, irresolute) दोल (nom.
 दोलायते -यितुं), विचल्, विचलीभू, अस्थिरः -रा -रं भू, अस्थिरीभू,
 अनवस्थितः -ता -तं भू, चञ्चलीभू, पातोत्पातं कृ, विकृप् (c. 1. -कल्पते
 -त्विणुं, c. 10. -कल्पयति -यितुं).
FLUCTUATING, *a.* दोलायमानः -ना -नं, विचलः -ला -लं, अग्रतिष्ठः -ष्टा -ष्ठं,
 अनवस्थितः -ता -तं, अस्थिरः -रा -रं, चलः -ला -लं, चञ्चलः -ला -लं,
 लोलः -ला -लं, लोलमानः -ना -नं, चपलः -ला -लं, तरलायितः -ता -तं.
FLUCTUATION, *s.* अस्थिर्यं, अस्थिरता, अनवस्थितिः *f.*, विचलनं, चञ्चलता,
 चाञ्चल्यं, चलाता, आन्दोलनं, दोलायमानता, अग्रतिष्ठा, चपलता, पातोत्पातः.
FLUE, *s.* (Passage for smoke) धूमपथः, धूममार्गः, धूममार्ग *n.* (न),
 धूमनिर्गमपथः.—(Soft down) मृदुलीन *n.* (न), मृदुपदः.
FLUENCY, *s.* (Of speech) वाक्सरणिः *f.*, वाग्द्रुतता, वाक्चापत्यं, वाक्-
 क्षिप्रता, वाग्विभवः, वाक्पटुता, वाक्चातुर्यं, शब्दचातुर्यं, वाद्योश्लं
 वाक्क्षिप्रता, वाग्चातुर्यं.
FLUENT, *a.* (In speech) वाग्द्रुतः -ता -तं, द्रुतवाक् *m. f. n.* (च),
 वाक्क्षिप्रः -प्रा -प्रं, वाक्चरितः -ता -तं, त्वरितवाक् *m. f. n.*, वाक्पटुः
 -टुः -टुः, अस्खलितवाच्यः -व्या -व्यं, अस्खलद्वाच्यः -व्या -व्यं, अविल
 क्षितवाच्यः -व्या -व्यं, शब्दचतुरः -रा -रं.
FLUENTLY, *adv.* द्रुतवाच्येन, क्षिप्रवाच्येन, वाक्चापत्येन, अविलम्बितवाचा,
 अस्खलितवाचा, त्वरितवाचा, वाग्विभवेन, द्रुतं, शीघ्रं, अस्खलितं, अविलम्बितं.
FLUID, *a.* द्रवः -वा -वं, द्रुतः -ता -तं, विद्रुतः -ता -तं, द्राव्यः -प्या -प्यं,
 विलीनः -ना -नं, तरलः -ला -लं, पयस्यः -स्या -स्यं, विभाजनीयः -या -यं.
FLUID, *s.* द्रवः, रसः, द्रवद्रव्यं, द्रववस्तु *n.*, जलवह्न्यं, वारि *n.*, जलं,
 पयः *n.* (स).
FLUIDITY, *s.* द्रवता -त्वं, द्राव्यत्वं, द्रुतत्वं, विद्रुतत्वं, विलीनता, तरल्यं.
FLUKE, *s.* लङ्गरदनाः, लङ्गरभुजः. See FLOOK.
FLUMMERY, *s.* मिथ्याप्रशंसा, मिथ्यास्तुतिः *f.*, कल्पितप्रशंसा, अनर्थकस्तुतिः *f.*
FLUNG, *p. p.* क्षिप्तः -प्ता -प्तं, प्रक्षिप्तः -प्ता -प्तं, अस्तः -स्ता -स्तं; 'flung
 aside,' अपास्तः -स्ता -स्तं, अपसारितः -ता -तं, समाक्षिप्तः -प्ता -प्तं.
FLUNKY, *s.* दासः, नौचवर्त्मकरः, तुल्यकर्मकरः, कापुरुषः, लटकः.
FLURRIED, *p. p.* आकुलितः -ता -तं, आकुलीकृतः -ता -तं, आकुलः -ला
 -लं, हल्लः -ता -तं, सम्भ्रान्तः -न्ता -न्तं, ससम्भ्रमः -मा -मं, विभाज्यमानः
 -ना -नः (न), विक्षिप्तचित्तः -न्ता -न्त, व्यग्रः -ग्रा -ग्रं, समाकुलः -ल
 -लं, चित्तवेगवान् -वती -त् (न), व्यस्तः -स्ता -स्तं, कातरः -रा -रं

FLURRY, *s.* आकुलत्वं, आकुलता, मम्भ्रमः, विभ्रमः, चित्तभ्रान्तिः *f.*, चित्तवेगः,
 ययता, आवेगः, संवेगः, व्यस्तता, कातरता, चैत्र्यं, विमयः, मोहः.
To FLURRY, *v. a.* आकुलीकृ, आकुलीकृ, आकुलं (nom. आकुलयति
 -यितुं), कातरकृ, मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), विमुह्, चित्तवेगं जन्
 (c. 10. जनयति -यितुं).
To FLUSH, *v. n.* (Become suddenly red) अकस्माद् रक्तोद्गमत्वाद्
 अरुणमुखीभू or लोहिताननः -ना -नं भू or रक्तवदनः -ना -नं भू,
 अरुणीभू, रक्तीभू, लोहित (nom. लोहितायते), रङ्ग् in pass. (रज्यते) संरङ्ग्.
To FLUSH, *v. a.* (Redden suddenly) अकस्माद् अरुणीकृ or रक्तीकृ
 or अरुणं (nom. अरुणयति -यितुं), सरागं -गां -गं कृ, रङ्ग् in caus.
 (रज्ययति -यितुं).—(Elate) दृप् in caus. (दृपयति -यितुं), उद्वीकृ,
 गद्वीकृ.
FLUSH, *a.* (Vigorous) प्रौढतेजाः -जाः -जः (सं), तेजसां -स्विनी -स्वि
 (न), प्रौढः -द्रा -दं.—(Affluent) धनाढ्यः -द्वा -द्वं, समृद्धः -द्वा -द्वं.
 —(Liberal) धनव्ययशीलः -ला -लं, मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं.
FLUSH, *s.* कपोलरागः, कपोलरक्तता, मुखारुणिता *m.* (न), वदनरागः,
 नवययः.—(Abundance, affluence) बाहुल्यं, धनबाहुल्यं, समृद्धिः *f.*
FLUSHED, *p. p.* (Colored) अरुणितः -ता -तं, अरुणीकृतः -ता -तं, रञ्जितः
 -ता -तं, रक्तः -क्ता -क्तं, रागी -गिणी -गि (न), कपोलरागवान् -वती
 -वत् (न).—(Elated) उद्वीतः -ता -तं, दर्षाम्पातः -ता -तं, दृप्तः -प्ता -प्यं;
 'with victory,' जयगद्विजितः -ता -तं.
FLUSHING, *s.* अरुणीभावः, वदनरक्तत्वं, रक्तवर्णः, लोहितवर्णः.
To FLUSTER, *v. a.* पानादिना मद in caus. (मादयति -यितुं) or उन्मत्तीकृ
 or विमुह् (c. 10. मोहयति -यितुं) or चित्तविभ्रमं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).
FLUSTER, *s.* चित्तविभ्रमः, मद्यपानजः सम्भ्रमः, व्यग्रता, मोहः, आकुलता.
FLUTE, *s.* (Instrument) वेणुः *m.*, वंशः -शी, मुरली, सानेयी -यिका,
 सानिका, विवरनालिका, दंष्टुरः, नन्दः; 'sound of the flute,'
 वेणुशब्दः, वेणुध्वनिः *m.*, धोजनं.—(Channel of a column) स्तम्भरेखा,
 स्तम्भसीता.
To FLUTE, *v. n.* (Play on the flute) वेणुं or वंशं प्रमा (c. 1. धमति,
 'प्रमातुं) or प्रमा or वद् in caus. (वादयति -यितुं) or संवद् or प्रवद्.
To FLUTE, *v. a.* स्तम्भपरितो दीपरेखाः कृ or निखन् (c. 1. -खनति -निणुं).
FLUTE-PLAYER, *s.* वेणुध्वजः, वांशिकः, वेणुविकः, मुरलीवादकः.
FLUTED, *p. p.* or स्तम्भवद् दीपरेखायुक्तः -क्ता -क्तं or रेखापंक्तियुक्तः -क्ता -क्तं.
To FLUTTER, *v. n.* (Flap the wings in mid air) विहायसा or व्योम-
 मये पक्ष्यास्फालनं कृ or पक्ष्यस्पन्दनं कृ or पक्षी स्पल् (c. 10. स्फाल-
 यति -यितुं) or अस्पल्. प्रदीनम् अकृत्वा आकाशमग्रे पक्षी विचल् in
 caus. (-वालयति -यितुं) or पल्.—(Move about with bustle)
 इतस्तत् चल् or गत् (c. 1. पावयति -यितुं).—(Vibrate, beat, be
 agitated) स्वाद् (c. 1. स्पन्दते -न्दिणुं), कम्प् (c. 1. कम्पते -म्यितुं),
 विकम्प्, स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रिणुं), शुभ् (c. 4. शुभयति, धोभिणुं), उल्लुस्
 (c. 2. -ल्लुयति -तुं rt. शम्). दोल् (nom. दोलायते -यितुं).
FLUTTER, *s.* (Vibration) स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, स्फुरणं, क्रम्यः -म्यनं
 विकम्प्यः, उल्लुसः, उल्लुसनं, इतस्ततो विचलनं or चलनं —(Hurry.
 agitation) सम्भ्रमः, वेगः, संवेगः, आवेगः, चित्तवेगः, धौम.
FLUTTERING, *s.* पक्ष्यास्फालनं, पक्ष्यस्पन्दनं, पक्ष्यचालनं, स्फाल, लनं.
FLUTTERING, *part. or a.* आस्फालितः -ता -तं, स्पन्दमानः -ना -नं,
 कम्पमानः -ना -नं, विचलः -ला -लं, विचलन् -लन्ती -लन् (न), उ सौ
 -सिनी -सि (न); 'in the breeze,' अनिलक्षितः -ता -तं, पवनहंतः
 -ता -तं, पवनक्षिप्तः -प्ता -प्तं.
FLUVIAL, *FLUVIATIC*, *a.* नादयः -यी -यं, नदीसप्तन्त्री -न्विनी -न्वि (न).

FLU

FLUX, s. (Flow) स्रवः -वर्णः, प्रसवः -वर्णः, प्रवाहः, प्रवाहः, स्रवः, चरणः, गलनं, गालः. —(Of the tide) वेला. —(Confluence) सङ्गमः, जनागमः. —(Bloody flux) आमातिसारः, आनरक्तः.

To FLUX, v. a. विली in caus. (-लाययति -लापयति -यितुं), द्रुवीकृ. द्रु in caus. (द्रावयति -यितुं), विद्रु, गल in caus. (गालयति -यितुं), विलीनीकृ.

FLUXIBILITY, FLUXILITY, s. द्रव्यत्वं, द्रव्यत्वं, गलनीयता, विलीनीयता.

FLUXIBLE, a. द्राव्यः -व्या -व्यं, गलनीयः -या -यं, मुविलयः -या -यं.

FLUXION, s. स्रवः -वर्णः, प्रसवः -वर्णः, स्रवः, प्रवाहः, गलनं, चरणः.

To FLY, v. n. (As a bird in the air) डी (c. 4. डीयते, c. 1. ड्यते -यितुं), प्रडी, उड्डी, से or विपयति विसृप् (c. 1. -नपेति -ननुं) or मृप्, आकाशेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति -तुं), पत् (c. 1. पतति -तितुं), उड्यत्, प्रोत्पत्, समुत्पत्, सम्पत्. —(Move along swiftly) त्वरितं or सत्वरं or शीघ्रं गम् or चल (c. 1. चलति -लितुं) or मृ (c. 1. सरति, सन्तुं) or प्रमु. —(Run away) पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय्, उपपलाय्, सम्पलाय्, मृद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), विद्रु, विप्रद्रु, प्रधाय् (c. 1. -धायति -यितुं), अपधाय, अपधन् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), अपगम्, निगम्, अपमृप् (c. 1. -नपेति -ननुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), अपमृ (c. 1. -सरति -ननुं), सपे (c. 2. सपेति -तुं, rt. इ). —(Pass rapidly) शीघ्रम् चतिहन् or पतते (c. 2. सचेति -तुं, rt. इ) or अतिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -चित्तुं); 'to fly away,' उड्डी, प्रडी, प्रोड्डी, निम्पत्; 'he flew away,' पलायितः; 'to fly at,' अभिपत्, आपत्, उपपत्, अभिद्रु, आद्रु, उपद्रु, अभिधाय्, आधाय्, प्रतिधाय्, 'to fly up,' उड्डी, उत्पत्, अपिहृत् (c. 1. -रोहति -रोटुं) 'to let fly,' मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं), मृज् (c. 6. मृजति, स्रुं), पत् in caus. (पातयति -यितुं).

To FLY, v. a. (Avoid) वृन् (c. 10. वर्जयति -यितुं), विपृज्, तज् (c. 1. तजति, तज्कुं), परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं). —(Cause to float in the air) आकाशे विसृप् in caus. (-सर्पयति -यितुं) or विसृ in caus. (-सारयति -यितुं).

FLY, s. (Insect) मधिका, मडाकः, मद्यीका, मायिका, भम्भः, भम्भराली, चम्भराली.

FLY-BITTEN, a. मधिकादष्टः -ष्टा -ष्टं, मधिकादंशाद्वितः -ता -तं.

To FLY-BLOW, v. a. मधिकावद् अष्टप्रसवेन साद्यगांसं द्रुप् (c. 10. द्रुपयति -यितुं).

FLY-BOAT, s. प्रणालीप्रवनयोग्या लघुनौका, द्रुतगामिनी दीपनीका.

FLY-CATCHER, s. मधिकाखादकः पक्षिभेदः, मधिकाभुक् m. (ज्), मधिकाणाशकः.

To FLY-FISH, v. n. मधिकां वडिशे निवेश्य मत्स्यान् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

FLY-FLAP, s. मधिकानिवारणार्थं चामरं, अवचूलकं, रोमगुच्छः.

FLY-LEAF, s. मलपृष्ठं, पुस्तकस्य आद्यतयोः शून्यपत्रं.

FLYER, s. डीयमानः, खविसर्पी m. (ज्), आकाशगामी. See FLIER. — (Wheel) तुलाचक्रं.

FLYING, s. (Act of) डीनं, ड्यनं, प्रडीनं, विसर्पणं, आकाशगमनं, पतनं; 'flying up and down,' डीनावडीनं.

FLYING, part. डीयमानः -ता -नं, खविसर्पी -पिंणी -पिं (ज्), आकाशगतिः -तिः -ति, आकाशगामी -मिनी -मि (ज्), आकाशयात्री -विनी यि (ज्), पतन् -तनी -तह् (ज्), नभोगतिः -तिः -ति; 'flying up,' उड्डीयमानः -ता -नं.

FLYING-BRIDGE, s. नौसेतुः m., चलसेतुः m., जङ्गमसेतुः.

FLYING-FISH, s. आकाशगमनशीली मत्स्यभेदः.

FOAL, s. अश्वशवः -वकः, किशोरः, पोटकवत्सः, चालः, चालपोटकः, अश्वरीपः.

To FOAL, v. n. किशोरं or अश्वशवकं मु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं)

FOI

or प्रमु or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजा (c. 4. -जायते -जनिनुं).

FOAM, s. केनः, मयडः -खडं, पराध्नः, परध्नः, काहजः, उत्पीडः, उत्सेकः, उत्सेचनं.

To FOAM, v. n. केन (nom. केनायते -यितुं), मयड (nom. मयडायते -यितुं),

उत्सेचनं कृ, उत्पीडं कृ, केनम् उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं) or निर्गम् in caus. (-गमयति -यितुं).

FOAMING, part. केनायमानः -ता -नं, उत्सेचनकारी -रिणी -रि (ज्).

FOAMY, a. केनलः -ला -लं, केनिलः -ला -लं, केनवान् -वती -वत् (ज्),

केनो -निनी -नि (ज्), केनोत्पादकः -का -कं.

FOB, s. घटीलोपः, घटीपिधानं, छुद्रघटीधारकः, कटिपल्लपाशं कालामप-नयनाधारः or -कोमः.

To FOB, v. a. छल् (c. 10. छलयति -यितुं), चञ् in caus. (चञ्चयते -यितुं), छस कृ.

FOCUS, s. चम्राजुः m., चम्रजः, केन्द्रं, विन्दुः m., अद्यः, तेजःसङ्क्रपदेशः, नाभिः m. f.

FODDER, s. पशुभोजनं, गवादनं, गवादिभोजनं, अद्यादनं, पशुखादनीयं शुष्कतृणादि, विधः -या -यानं, विधिः m.

To FODDER, v. a. शुष्कतृणादि दा (c. 3. ददाति, दातुं) or भुज् (c. 10. भोजयति -यितुं).

FOE, s. जनुः m., रिपुः m., अरिः m., अरातिः m., वैरी m. (ज्), विपद्यः, अमित्रः, प्रतिपद्यः, विरोधी m. (ज्), प्रतिद्वन्द्वः, सपत्नः, अपकारी m. (ज्), अहितः.

FETAL, FETUS, FECES. See FETAL, &c

Fog, s. (Mist) धूमिका, धूलिका, धूपिका, शीकरः, खवाप्यः, मृगतृणा -तृपा -प्लिका, मृगतृदृ. f. (प्), कृहा, कुहेडिका, कुम्हटिका, कुम्हटिः f. -टो -टिका, हिमकुम्हटिः f., रुभेडिः f., धूमनहिपी. —(After grass) द्वितीयतृणं.

FOGGINESS, s. सधूमिकत्वं, धूमलता, सशीकरत्वं, कुम्हटिकावस्था, कुम्हटिकाकीर्णता, सान्धकारत्वं, शीकराकीर्णता.

FOGGY, a. धूमिकः -का -कं, धूमिकावृतः -ता -तं, धूमलः -ला -लं, सशीकरः -रा -रं, शीकरीयः -या -यं, शीकरीयः -या -यं, कुम्हटिकाच्छन्नः -चा -चं, सान्धकारः -रा -रं, सकुम्हटिकः -का -कं, अभियः -या -यं. —(Dull) स्थूलः -ला -लं.

FOIL, exclam. धिक्, शानं, अपेहि, अपसर.

FOIBLE, s. छिद्रं, दोषः, कलङ्कः अपराधः, वैकल्यं, हानिः f., हीनता.

To FOIL, v. a. (Frustrate) प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -नुं), व्याहन्, परास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), उद्यमभङ्गं कृ, विफलीकृ, घृपा कृ. —(Blunt) रुग्नीकृ, विरुग्नीकृ; 'one who foils one's designs,' कार्यहन्ता m. (ज्).

FOIL, s. (Defeat, frustration) प्रतिहतिः f., खण्डन. भङ्गः. —(Blunt sword) धाराहीनः खड्गः, क्रोडाखड्गः, युद्धक्रोडायां प्रयुक्तं लोहयष्टिः. —(Leaf of metal) धातुपत्रं; 'tin-foil,' त्रयुपत्रं. —(Foil of a jewel) रत्नप्रभावर्षकं, मणितेजोवर्षको धातुपत्रखण्डः. —(Any thing which sets off) प्रकाशकः -का -कं, कानिधर्षकः -का -कं, शोभकृत् m. f. n. FOILED, p. p. प्रतिहतः -ता -तं, परास्तः -स्ता -स्तं, भग्नोद्यमः -मा -मं, विफलीकृतः -ता -तं, खण्डिताशंसः -सा -सं, अकृतार्थः -थो -थै हताशः -शा -शं, मनोहतः -ता -तं, विधिभः -भा -भं, विनिवृत्तकामः -मा -मं. तिरस्कृतः -ता -तं.

FOILER, s. कार्यहन्ता m. (ज्), उद्यमभङ्गकारी m. (ज्), कर्मव्यसकारी m.

FOIN, s. यष्टिक्रोडायां यध्यापातः or यष्टिप्रहारः, खड्गापातः.

To FOIN, v. a. यष्टिक्रोडायां यष्टिना प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -नुं).

To FOIST, v. a. छलेन or कपटेन निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं), मिथ्या कूप (c. 10. कल्पयति

-यितुं), कृत्रिमं-मां-मं कृ.

FOISTED, *p. p.* छलेन निवेशितः-ता-तं or अभिलिखितः-ता-तं.

FOISTINESS, *s.* पर्येषितत्वं, विरसत्वं, ईपत्युत्तत्वं, पूतिगन्धिता, कुरमयत्वं.

FOLD, *s.* (For sheep or cattle) मेपस्यान-नकं, व्रजः, व्रजाजिरं, मेपव्रजः, मेपशाला, गोष्ठं, गोस्थानकं.—(A double in cloth, &c.) पुटः, वस्त्रपुटः, ऊर्मिः *m. f.* -र्मिका-र्मी, भद्रः, पस्त्रभद्रः, तरङ्गः, व्यावर्त्तनं, चूषः. 'Fold,' in comp. is expressed by the affix पा; as, 'two-fold,' द्विपा, or by गुण; as, द्विगुणः-गुण-गुं.

To FOLD, *v. a.* (Double) पुटीकृ, पुट (nom. पुटयति-यितुं), द्विगुण (nom. द्विगुणयति-यितुं), द्विगुणीकृ, व्यावृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं) विपरिवृत्, व्यावर्त्तनं कृ, संपृ (c. 5. -वृणोति, c. 1. -वरति-रितुं-रीतुं), सम्पीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं); 'fold the arms,' भुजा सम्पीड्; 'in the arms,' भुजापीडं कृ.—(Confine sheep in a fold) मेपान् व्रजे निविशु in caus. (-वेशयति-यितुं) or निरुप् (c. 7. -रुण्डि-रोडुं).

FOLDED, *p. p.* पुटितः-ता-तं, पुटीकृतः-ता-तं, द्विगुणितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं, सम्पीडितः-ता-तं, व्यावर्त्तितः-ता-तं; 'folded or wrapped up,' वेष्टितः-ता-तं, वासनस्यः-स्या-स्यं; 'folded leaf,' दलकपाटः.

FOLDING, *s.* पुटीकरणं, व्यावर्त्तनं, संवृतिः *f.*; 'folding in the arms,' भुजापीडं कृ.

FOLDING-DOORS, *s.* द्विकपाटयुक्तं or द्विशालायुक्तं द्वारं.

FOLIAGE, *s.* पत्रं-त्राणि *n. pl.*, पण्यं, दलं, पृष्ठपत्रं, तरुलदः, तरुजं.

TO FOLIATE, *v. a.* मुहुरायातेन धातुं सूक्ष्मपत्राकारं कृ or धातुपत्रं कृ, उद्वर्त्तनं कृ.

FOLIATION, *s.* मुहुरायातेन धातुपत्रकरणं, उद्वर्त्तनं.

FOLIO, *s.* पुस्तकपत्रं, महापत्रं, पृष्ठपत्रं, वृहत्पत्रं, विशालपत्रं, द्विपत्रं.

FOLK, *s.* लोकः, जनः, मनुष्यजातिः *f.*, नृजातिः *f.*, प्रजा, जगती.

To FOLLOW, *v. a.* (Go after) अनुगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अनुवागम्, पश्चाद् गम्, अनुया (c. 2. -याति-तुं), समनुया, अनुवि (c. 2. -रति-तुं), अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते-र्त्तितुं), समनुवृत्, अनुसृ (c. 1. -सरति-सर्त्तुं), अनुव्रज् (c. 1. -व्रजति-जितुं), समनुव्रज्, अनुक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अनुचर् (c. 1. -चरति-रितुं), अनुव्या, पुरस्कृ.—(Imitate) अनुकृ, अनुवृत्, अनुगम्.—(Observe, practise) अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठितुं), आस्था, सेव (c. 1. -सेवते-यितुं), उपसेव्, निमेष्, समासेव्, आश्रि (c. 1. -श्रयति-यितुं), विपा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Adhere to, serve, honour) आश्रि, श्रु in des. (शुश्रूषते-यितुं), उपास् (c. 2. -आस्ते-आसितुं), भज् (c. 1. -भजते, भक्तुं), परिचर्.—(Result from) उत्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), जन् in pass. (जायते), अनुवृत्, उद्, अनुभू.

FOLLOWED, *p. p.* अनुगतः-ता-तं, अनुयातः-ता-तं, अनुगम्यमानः-ना-नं, अनुवीयमानः-ना-नं.—(Observed) अनुष्ठितः-ता-तं, सेवितः-ता-तं, आश्रितः-ता-तं.

FOLLOWER, *s.* (One who goes after) अनुगामी *m.* (नृ), पश्चाद्गामी, अनुगः-गतः, अनुयायी *m.* (नृ), अनुवर्त्ती *m.* (नृ), अनुचरः-चारी *m.* (नृ), अनुगतिः, अनुयात्रिकः, अभिसरः, पार्श्वपरिवर्त्ती *m.* (नृ), पार्श्व-साहः, उपधावनः.—(Adherent, disciple) अनुपद्गती, भक्तः, आश्रितः, भाक्तिकः, शिष्यः; 'follower of Krishna,' कृष्णाश्रितः.—(Attendant, defendant) परिजनः, अनुचरः, सेवकः, अनुजीवी *m.* (नृ)-विकः, उपजीवी *m.*, परिवारः.—(Companion, associate) सहायः, सहचरः, सङ्गीत *m.* (नृ).

FOLLOWING, *part.* (Going after) अनुगः-गा-गं, अनुयायी-यिनी-यि (नृ), अनुसारी-रिणी-रि (नृ), अनुवर्त्ती-वर्त्ती-वर्त्ती (नृ), अनुपयः-या-यं, अनुव्यः-व्या-यं, अनुवृत् अनुवी अनुवृत् (वृत्), अनुपदः.—(Next after) परः-रा-रं.—(Succeeding) अनुयायी &c.

FOLLOWING, *s.* (Act of) अनुगमः-मनं, अनुसरणं, अनुवर्त्तनं, अनुव्रजनं. FOLLY, *s.* मूर्खता, मीर्यं, मूढता-त्वं, मोहः, मौढ्यं, बुद्धिहीनता, निर्वुद्धिता, चञ्चलता, अविज्ञता, अनभिज्ञता, अज्ञानं, ज्ञानाभावः, प्रज्ञाहीनता.

To FOMENT, *v. a.* (Heat with warm lotions) स्विद् in caus. (स्वेदयति-यितुं), प्रस्विद्, यम्पीदकादिना or उष्णोदकादिना लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्) or अनुलिप् or अञ् (c. 7. अनक्ति, अंक्तुं) or दिह् (c. 2. देगिष-गुं) or सिच् (c. 6. सिचति, सेक्तुं) or निमिच्.—(Encourage, excite) वृप् in caus. (वर्षयति-यितुं), संवृप् i. caus., प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), तेजो दा, तेजोवृद्धिं कृ, उत्तिन् (c. 10. -तेजयति-यितुं), उत्सप् (c. 10. -तापयति-यितुं), उद्दीप् (c. 10. -दीपयति-यितुं); 'foment dissensions,' उपजप् (c. 1. -जयति-यितुं), कण्ठे जप्, उपजापेन भेदं वृप् in caus.

FOMENTATION, *s.* (Act of heating with warm lotions, &c.) स्वेदनं, प्रस्वेदनं, यम्पीदकादिना विलेपनं or अनुलेपनं or सेचनं.—(The lotion itself) यम्पलेपः, यम्पानुलेपनं, उष्णोपदेहः.—(Encouragement) उद्दीपनं, उत्तेजनं, उत्तापः, संवर्धनं.

FOMENTED, *p. p.* स्वेदितः-ता-तं.—(Encouraged) उद्दीपितः-ता-तं, संवर्धितः-ता-तं.

FOMENTER, *s.* (Of dissension) उपजापकः, कण्ठजपः, भेदकरः, कलिकारकः.

FOND, *a.* (Loving) अनुरक्तः-क्ता-क्तं, अनुरागवान्-वती-वत् (नृ), अनुरागी-गिणी-गि (नृ), सानुरागः-गा-गं, स्नेही-हिनी-हि (नृ), स्नेहितः-ता-तं, कामी-मिनी-मि (नृ), प्रणयी-यिनी-यि (नृ).—(Attached to, delighting in) आसक्तः-क्ता-क्तं, प्रसक्तः-क्ता-क्तं, परः-रा-रं, तत्परः-रा-रं, रतः-ता-तं, सेवी-विनी-वि (नृ), अभिलाषी-पिणी-पि (नृ), आनन्दी-न्दिनी-न्दि (नृ)-न्दिनः-ता-तं, प्रमोदी-दिनी-दि (नृ); 'fond of one's case,' सुखाभिलाषी-पिणी-पि (नृ); 'fond of embracing,' आलिङ्गनतत्परः-रा-रं; 'fond of noise,' ध्वनमोदी &c. Often expressed by प्रिय in comp.; as, 'fond of water,' जलप्रियः-या-यं; 'fond of mountains,' गिरिप्रियः-या-यं; 'fond of ornament,' प्रियमण्डनः-ना-नं; or by काम in comp.; as, 'fond of flesh,' मांसकामः-मा-मं; 'to be fond of,' अनुरागवान्-वती-वद् अस् or भू, सेव् (c. 1. सेवते-यितुं), अभिलप् (c. 1. -लपति-यितुं), रुच् (c. 1. रोचते-यितुं), with dat. of the person; अभिनन्द (c. 1. -नन्दति-न्दिनुं).—(Doting) अत्यनुरक्तः-क्ता-क्तं.—(Silly) मूढः-दा-दं, मुग्धः-ग्या-ग्यं.

To FONDLE, *v. a.* आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति-ङ्गितुं), समालिङ्ग, परिप्वञ्ज (c. 1. -प्वजते-प्वक्तुं), परिमृश् (c. 6. -मृशति-मृष्टुं), लल् (c. 10. लालयति-यितुं), क्रोडीकृ, भुजापीडितं-ता-तं कृ, प्रेम कृ, अनुरागं कृ, अङ्गीकृ, अङ्गे कृ, अङ्गे पाल् (c. 10. पालयति-यितुं).

FONDLED, *p. p.* लालितः-ता-तं, क्रोडीकृतः-ता-तं, भुजापीडितः-ता-तं.

FONDLING, *s.* (Caressing) आलिङ्गनं, परिप्वङ्गः, लालनं, क्रोडीकरणं, अङ्गपाली-लिका-लिः *m.*, भुजापीडः.—(The person or thing fondled) प्रेमपात्रं, प्रेमभूमिः *f.*, अनुरागपात्रं.

FONDLY, *adv.* सानुरागं, वात्सल्येन, अतिस्नेहेन, अतिप्रीतिपूर्वम्.—(Foolishly) मूढयत्.

FONDNESS, *s.* स्नेहः, प्रीतिः *f.*, अनुरक्तिः *f.*, अनुरागः, प्रम *η.* (नृ), प्रियता, वात्सल्यं, वत्सलता, प्रणयः, अभिरुचिः *f.*, रुचिः *f.*, सन्तोषः.

FONT, *s.* पूजाशालामध्ये जलसंस्कारकरणे प्रयुक्तः प्रस्तम्भो जलाधारः.—(Complete assortment of printing types of one size) समपरिमाणमुद्राक्षरपरिसंख्या.

Food, *s.* भोजनं, आहारः, भोज्यं, भक्ष्यं, खाद्यं, अन्नं, जाद्यं, अदनं, खादनं.

आहार्यं, अभाहार्यं, आमिषं, अमिषं; *f.* ज्ञानं, भक्षणं, भक्षणं, पान्यं, जेपनं, जपनं, चनः *n.* (स्), पतिः *m.*, निपत्यः, विपत्यः, ग्रामः, ज्ञानं, प्रमदनं, आशः, देहपात्रा, जीवनका, शरीरपात्रा, मादः, लेपः, लेहः; 'choice food,' परमाह्नं, उत्तमाह्नं, भोजनविशेषः; 'bad food,' कदम्बः; 'food and raiment,' आसन्न्यादनं, अन्नान्यादनं, अन्नान्यादनं or -ने *n.* du., अन्नवस्त्रं, कर्मापः *m.* du.; 'food of the gods,' अन्नं, पोष्यं, पेय्यं, युषा, लेयः; 'to eat food,' आहारं कृ. Food is divided by the Hindús into five kinds, भक्ष्यं, भोज्यं, लेयं, चोष्यं, पेयं.

FOOL, *s.* मूर्खः, मूढः, अज्ञः, निर्बुद्धिः *m.*, निर्बुद्धिः *m.* -दिनान् *m.* (न्), अयुधः, अप्राज्ञः, अविज्ञः, अविद्वान् *m.* (न्), प्रमूढः, प्रमाहीनः, अज्ञानी *m.* (न्), जडः, जडनतिः *m.*, अत्यधीः *m.*, नन्दबुद्धिः *m.*, नन्दः, बर्धनः, कुण्डकः, लटः—(Buffoon, jester) विदूषकः, नर्तनचित्रः, भट्टः. To FOOL, *v. n.* खेला (nom. खेलायति), बुद्ध (c. 6. बुद्धति -दिनुं), परिहासं कृ, लट् (c. 1. लटति -दिनुं).

To FOOL, *v. a.* मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), सम्मुह्, पञ् (c. 10. चञ्चयते -यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), लल (c. 10. ललयति -यितुं).

FOOLERY, *s.* मूर्खकर्म *n.* (न्), मूर्खक्रिया, मूर्खता, चालुकर्म *n.*, चालुद्वयं. FOOL-HARDINESS, *s.* असमीक्ष्य साहसं, अविचारेण प्रगल्भता, धातिसाहसिकत्वं, जालत्वं, अविनृपकारित्वं, अहं, हेतुं, दपः, प्रनक्षता.

FOOL-HARDY, *a.* असमीक्ष्य साहसी -सिनी -सि (न्), अविनृप्य प्रगल्भः -ला -ल्यं, जालः -ला -ल्यं, प्रनक्षवीर्य -रा -रं, प्रनक्षयूर -रा -रं.

FOOLISH, *a.* मूर्खः -सै. मूढः -टा -टं, अज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, निर्बुद्धिः -द्धि, निर्बुद्धिः -धा -धं, अविद्वान् -नतो -नत् (न्), अप्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अत्यधीः &c., दुर्बुद्धिः &c., अत्यधीः -धी -धि, बुद्धिहीनः -ना -नं, प्रमाहीनः -ना -नं, दुर्मेधाः -धा -धः (स्), दुर्मेति -ति -ति, अज्ञानः -ना -नं -नी -निनी -नि (न्), अकोविटः -दा -टं, वालिजः -ज्ञा -ज्ञं, वालिशमतिः -ति -ति, अत्यधीः -धी -धि, वैधेयः -यी -यं, असङ्गतः -ता -तं.

FOOLISHLY, *adv.* मूर्खयत्, मूढयत्, अज्ञयत्, अज्ञानात्, मूर्खयात्, अत्यधुयात्.

FOOLISHNESS, *s.* मूर्खता, मूर्ख्यं, मूढता, मूढ्यं, अज्ञता, अनभिज्ञता, निर्बुद्धित्वं, मोहः, बुद्धिहीनता, अविधेयता, अज्ञानं, ज्ञानाभावः, चालिशता, चालिश्यं.

FOOLSCAP, *s.* मूर्खशिरोवेष्टनसंज्ञकः कार्पासविशेषः or पञ्चविशेषः.

FOOT, *s.* (Part of the body) पादः, पदं, चरणं -रु, अङ्गिः *m.*, अङ्गिः *m.*, अग्रपादं, लङ्गः; 'both feet,' पादौ *du.*, चरणौ *du.*, चरणयुगं; 'point of the foot,' पादाग्रं, पृथक्; 'foot and knee,' पदयोर्वं—(Bottom, base) तलं, अधोभागः, अधःस्थानं, मूलं, उपस्थः; 'foot of a tree,' तल्लं, वृक्षतलं, वृक्षाङ्गिः *m.*, पादः; 'foot of a mountain,' उपस्थका, शैलोपस्थ्यं, पर्वततलं, गिरिपादः, पर्वताधोभागः—(Measure) मनुष्यपादपरिमाणं, सार्द्धचतुरङ्गुलिपरिमाणं; 'ornament for the feet,' नूपुरः, पादाङ्गदं, चरणामरणं, पादकटकः, गुलाकोटिः *f.*, मञ्जरिः; 'water for ablution of the feet,' पाद्यं, पादोदकं; 'to go on foot,' पद्मं or पादाभ्यां व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं) or चर् (c. 1. चरति -रितुं); 'going on foot,' पादचारः; 'foot by foot,' पादशः, पदे पदे, पञ्चशः; 'at the foot,' पादतः; 'to set on foot,' प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं); 'set on foot,' प्रवर्त्तितः -ता -तं, उपक्रान्तः -ना -नं.

To FOOT, *v. a.* (Kick) पदेन प्रह् (c. 1. -हरति -हर्त्तुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), पादाघातं कृ—(Tread) क्रम् (c. 1. क्रामति, क्रामितुं), चरणपातं कृ.

To FOOT IT, *v. n.* नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्त्तितुं), पादादि सञ्चल् in caus. (-चालयति -यितुं).

FOOT-BALL, *s.* याताम्नातो गोवस्तिर् यः सङ्कीर्णमानजनपादाघातेन इतस्ततो

विधियते, पादाहतकन्दुक्रोडा.

FOOT-BOARD, *s.* पादफलकं, चरणफलकं, पादकार्प.

FOOT-BOX, *s.* चालसेवकः, युवसेवकः, चालभृत्यः, युवप्रेम्णः.

FOOT-BRIDGE, *s.* नङ्गमः, सङ्गमः, सङ्गमसेतुः *m.*, दुर्गसञ्चर -सञ्चारः.

FOOTED, *p. p.* पादाहतः -ता -तं—(Having feet) पादो -दिनी -दि (न्), पदो &c.

FOOT-FALL, *s.* पदपातः, पादपातः, चरणपातः, पदन्वासा, पदविष्टम्भः—(Trip) न्तलनं.

FOOT-FIGHT, *s.* पादातिमुद्धं, पदातिमुद्धं, पदिकमुद्धं, पदगमुद्धं.

FOOT-GUARD, *s.* पादातिकसैन्यः, पदातिकसैनिकः, पदगार्धकः.

FOOTING, *s.* (Ground for the feet) पादन्वासस्थानं, पादनिक्षेपस्थानं, पदविष्टम्भस्थानं, पदं, स्थानं. भूमिः *f.*, स्थलं, आस्पदं, वर्त्तनं *n.* (न्), पदवी -वि *f.*, चपनं, चरतिः *f.*, चर्त्तनं; 'firm footing,' प्रतिष्ठानं; 'place with no firm footing,' अस्थानं—(Basis, foundation) मूलं, उपस्थम्भः, तलं—(Support) उपस्थम्भः, उपमः, आश्रयः, अवलम्बनं. (Condition, position) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, संस्थानं, वृत्तिः *f.*

FOOTLESS, *a.* पादहीनः -ना -नं, निपादः -दा -दं, चरणहीनः -ना -नं.

FOOT-LICKER, *s.* पादसेवकः, चरणसेवकः, पदानुगमः, पोदनर्हः.

FOOT-MAN, *s.* (Foot-soldier) पदातिः *m.* -तिकः, पादातिः *m.* -तिकः, पादातः, पदातः, पादात्, पतिः *m.*, पदगः, पद्मः, पदिकः, पादचारः -रो *m.* (न्), पादाधिकः, पदानिः *m.*—(Running footman) जाद्विकः—(Servant) सेवकः, प्रेम्णः, कुलसेवकः, परिचरः, किङ्करः.

FOOT-MARK, *s.* पादचिह्नं, पदचिह्नं, पदाङ्कः, पदपङ्क्तिः *f.*, पादनुद्रा, चरणपदवी, पदवी, पदं; 'of a horse,' खुरपदवी.

FOOT-PACE, *s.* पदपातः, पादगतिः *f.*, पदक्रमः, चरणक्रमः.

FOOT-PAD, *s.* सारथिक्रमः, पादविक्रमः, परिपन्थी *m.* (न्), होडा *m.* (वृ).

FOOT-PAN, *s.* पाद्यपात्रं, पाद्यभाजनं, पाद्याधारः, पादोदकपात्रं.

FOOT-PATH, *s.* पदविः *f.* -वी, पदगम्यः, पदिकमार्गः, पादचारयोग्यः क्षुद्रपथः.

FOOT-SOLDIER, *s.* पदातिः *m.*, पतिः *m.*, पादातिकसैन्यः, पादातिकयोद्धा *m.* (वृ). See FOOT-MAN.

FOOT-STALK, *s.* प्रसवपन्थनं, वृत्तं, मञ्जरी.

FOOT-STEP, *s.* (Mark of the foot) पादचिह्नं, पदाङ्कः, पदपङ्क्तिः *f.*, पादनुद्रा, चरणपदवी—(Tread) पदपातः, पादपातः, पादन्वासा, चरणपातः, पदविष्टेयः, पदविष्टम्भः—(Course, track) पदविः -वी *f.*, अनुपदं, पदतिः *f.*, पथः, मार्गः, चपनं, वर्त्तनं *n.* (न्)—(Token) चिह्नं, लक्षणं.

FOOT-STOOL, *s.* पादपीठं, चरणपीठं, पादासनं, पादपः, पदासनं.

FOR, *s.* दर्शनीयमानो *m.* (न्), दम्भो *m.* (न्), गर्वो *m.* (ः), आत्माभिमानो, रूपगर्हितः, सुवेशमानो *m.*, सुवेशनम्भ्यः, छेकः.

FOPPERY, *s.* सुवेशमानिता, रूपमानिता, मूर्खता, मूर्खकर्म *n.* (न्).

FOPPISH, *a.* दम्भो -म्भनी -म्भि (न्), वेशाभिमानो -निनी -नि (न्).

FOPPISHNESS, *s.* वेशाभिमानता, दम्भः, दम्भकर्म, रूपगर्हितत्वं.

FOR, *conj.* (Because) यत्, यत्, येन, यस्मात्, हि, इति हेतोः, तदर्थं, अनेन हेतुना. See BECAUSE—(For as much as) यत्, यत्, or expressed by the abl. c. of the abstr. noun; as, 'for as much as he was a good man,' सज्जनत्वात्.

FOR, *prep.* (In exchange for) प्रति with abl. c., विनिमयेन; 'he exchanges beans for sesamum seed,' तिलेभ्यः प्रति माषान् ददाति; or expressed by the inst. c., as, तिलैर् माषान् परियन्त्यति; 'in exchange for one's life,' स्वप्राणविनिमयेन—(Instead of, in place of) स्वाने, प्रति—(Toward) प्रति, उद्दिश्य with

FOR

acc. c.—(On account of, by reason of) अर्थे, अर्थे, हेतोः. हेतो, कृते, निमित्ते, कारणात् all affixed to the crude; as, 'for this cause,' तदर्थे, or expressed by उद्दिश्य with acc. c., or by the abl. c.; as, 'for anger he did it,' कोपात् तत् कृतवान्; 'for want of money,' धनाभावात्.—(Conducive to) अर्थे, अर्थे, or expressed by the dat. c., as, 'for the good of the world,' भूतये भुवः; 'for one's own advantage,' चात्मविबुद्धये.—(For the sake of) अर्थे, अर्थे, हेतोः, कृते, or by dat. c., as, 'for the satisfying of hunger,' क्षुपाशान्तये; 'for thy enjoyment,' तव भोगाय.—(In order to obtain) अर्थे, अर्थे or by dat. c., as, 'for fame,' प्रतिपन्नये, or even by inst. c., as, 'for hire,' भाटकेन.—(In return for) प्रति, or more usually expressed by the indec. part.; as, 'for so doing,' तत् कृत्वा.—(During a certain time) यावत्, पर्यन्तं; 'for life,' पुरुषस्यायुर् यावत्, यावज्जीवं, जीवनपर्यन्तं, or by prefixing आ with abl. c., as, आभरणान्, आजीवनान्तात् (i. e. until death); 'lasting for life,' आभरणान्तिकः-का-कं; 'for three days,' दिनत्रयपर्यन्तं; 'for a hundred years,' वर्षशतं यावत्. Sometimes expressed by the acc. c., as, 'for one month,' एकं मासं; 'for two months,' द्वौ मासौ; 'for a hundred years,' वर्षशतं, or even by the instr. c., as, 'for twelve years,' द्वादशभिर् वर्षैः; 'for a few days,' कतिपयदिवसैः; 'for a long time,' चिरकालं, अनेककालं, चिरात्, चिरेण, चिराय; 'food for a year,' वर्षोप-भोग्यम् अन्नं.—(In proportion to, considering) अपेक्ष्य, उद्दिश्य, प्रतीक्ष्य, अवेक्ष्य, all with acc. c.—(On the part of) अपेक्ष्य, उद्दिश्य, कृते; 'as for me,' मामपेक्ष्य, मामुद्दिश्य, मत्कृते.—(On the side of) सपक्षः-द्या-द्यं; 'he is for us,' अस्माकं सपक्षो भवति.—(Notwithstanding, for all that) तथापि.—(As if) यन् affixed, इव; 'he shewed himself for dead,' मृतवत् or मृतम् इव आत्मानम् अदर्शयत्.—(According to) यथा, अनुसारेण, अनुरूपेण; 'for one's ability,' यथाशक्ति. 'For,' may be expressed by the acc. c. in such phrases as 'looking for,' 'waiting for,' &c.; as, 'he looks for me,' माम् अपेक्षते, or by other cases; as, 'we depend on God for success,' ईश्वरापीना सिद्धिः; 'I have great affection for her,' तस्याम् अनुरागवान् अस्मि or तया सह महान् स्नेहः, or by गत, as, 'through love for him,' तद्वतेन अनुरागेण, or by the crude form, as, 'search for money,' धनान्वेषणं, or even by the affix सात्, as, 'he built a house for the Brahman,' गृहं चकार द्विजातिसात्.—(For the most part) प्रायेण, प्रायस्, प्रायशस्, भूयिष्ठं.

FORAGE, s. (Food for horses and cattle) अन्नादनं, गवादनं, अन्नादिभोजनं.—(Provisions) यात्रिकं, पाथेयं, खाद्यद्रव्यं, भोज्यं, भोजनसम्भारः.—(Search for food) खाद्यद्रव्यान्वेषणं; 'going to forage,' प्रसारः-रथं, प्रसरथं.

To FORAGE, v. n. परिभ्रमणं कृत्वा खाद्यद्रव्याणि or अन्नादनम् अन्वियम् (c. 4. -इयति -यितुं), प्रसारं or अवस्कन्दं or उपद्रव्यं कृत्वा धान्यादि-भोज्यम् अपद्रु (c. 1. -हरति -हर्तुं).

FORAGER, s. भोजनार्थं परिभ्रमणकारी m. (न.) or अवस्कन्दकारी or प्रसारी m. (न.), युद्धसमये खाद्यद्रव्यान्वेषी m. (न.), or अन्नादिभोजनार्थं धान्यादिहारकः.

FORAGING, s. भोजनार्थे पथि परिभ्रमणं or प्रसारणं or प्रसरणं or अवस्कन्दः or उपद्रवः, युद्धसमये खाद्यद्रव्यान्वेषणं; 'foraging army,' प्रचक्रं.

FOR

FORAY, s. उपद्रवः, अवस्कन्दः, विप्रवः, लोभार्थम् उपद्रवः.

To FORBEAR, v. a. and n. (Cease from) निवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं), विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं).—(Delay, pause) विलम्ब (c. 1. -लभते -लभितुं), विरम्, आकालान्तरात् त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यजे).—(Avoid) पृण् (c. 10. पृणयति -यितुं), परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Be patient) सह (c. 1. सहते, सोढुं), धम् (c. 1. धमते -मितुं, धन्तुं).

FORBEARANCE, s. (Cessation from, avoidance) निवृत्तिः f., विनिवृत्तिः f., सन्निवृत्तिः f., विरतिः f., विरामः, उपरतिः f., धर्मेण, त्यागः, परिहारः.—(Patience) क्षमा, ध्यानिः f., तितिक्षा, सहनं, सहनशीलता, सहिष्णुता, मर्षः, परामर्षः, अपकारेणैव चित्तस्यापिकारः.—(Restraint) संयमः, यमः, यामः, संयामः, पियामः, पियमः, दमः.

FORBEARING, a. सहनशीलः-ला-लं, सहिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, तितिक्षुः-क्षुः-क्षु, धर्मी-मिथी-मि (न), संयामवान्-यती-यत् (न).

To FORBID, v. a. (Prohibit) प्रतिषिध् (c. 1. -मेपति -येतुं, c. 10. -मेय-यति -यितुं), निषिध्, प्रत्याख्या (c. 2. -स्याति -तुं), अनास्था, परिभाष् (c. 1. -भाषते -पितुं), मेवं कुरु or मेवं कारीर् इति साहा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं) or आदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं).—(Prevent) वृ in caus. (वारयति -यितुं), निष, निरुप् (c. 7. -रुद्धि -रोद्धुं), वाप् (c. 1. पापते -पितुं); 'heaven forbid!' इत्यं न भूयात्, एतादृशं न भवतु, शान्तं.

FORBIDDANCE, s. निषेधः, प्रतिषेधः, प्रतिषेधोक्तिः f., प्रत्याख्यानं, वारणं, निवारणं, निरोधः, वाधः, वाधकता.

FORBIDDEN, p. p. निषिद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिषिद्धः-द्धा-द्धं, निवारितः-ता-तं.

FORBIDDING, a. पीभत्सननकः-का-कं, पृथोत्पादकः-का-कं, अनिष्टः-ष्टा-ष्टं.

FORCE, s. (Strength) यत्नः, शक्तिः f., सामर्थ्यं, समर्थता.—(Energy) might) तेजः n. (स्), वीर्यं, विक्रमः, पराक्रमः, कर्जः, शौर्यं.—(Violence) पलात्कारः, साहसं, प्रमापः, प्रसभं.—(Momentum) वेगः, आपातः.—(Efficacy) प्रभावः, प्रायत्नं, गीर्यं, सामर्थ्यं, प्रतापः.—(Validity) सिद्धिः f., निष्पत्तिः f.; 'of force,' सिद्धः-द्धा-द्धं, निष्पन्नः-न्ना-न्नं; 'of no force,' असिद्धः-द्धा-द्धं, मोघः-घा-घं, निष्फलः-ला-लं; 'put in force,' प्रवर्तितः-ता-तं.—(Force of a word) शब्दशक्तिः f., शब्दसामर्थ्यं-समर्थता, निरुद्धः, लघयं.—(Forces, troops) यत्नः, सेन्य, सेना, सेन्या m. pl., अनीकं-कानि n. pl., अनीकिनी, दसः; 'by force,' यत्नात्, यत्नेन, यत्नाकारेण; 'taken by force,' यत्नाद्वहीतः-ता-तं, कलहापहतः-ता-तं.

To FORCE, v. a. (Compel). Expressed by the causal form usually in conjunction with यत्नात् or यत्नेन or यत्नाकारेण or यत्नेन; as, 'to force a man to do any thing,' यत्नेन पुरुषं किञ्चित् कृ in caus. (कारयति -यितुं) or प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं); 'to force to give,' दा in caus. (दापयति -यितुं); 'to force to go,' यत्नेन गम् in caus. (गमयति -यितुं).—(Impel, drive) प्रेर् (c. 10. प्रेरयति -यितुं), कृप् (c. 1. कर्षति, कर्षुं), समाकृप्, प्रशुद् (c. 6. -शुदति -शोद्धुं).—(Use force) यत्नाकारं कृ, साहसं कृ, विक्रमं कृ. यत्नं कृ, प्रतियत्नं कृ.—(Force a town, storm) दुर्गं लब्धुं (c. 10. लब्धयति -यितुं) or भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्गुं) or यत्नेन प्रविश् (c. 6. -विशति -येष्टुं).—(Violate) धृप् (c. 10. धर्षयति -यितुं), यत्नाकारेण अभिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Cause to produce fruit prematurely) प्राक्पूर्वकालात् फलोत्पत्तिं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

FORCED, p. p. (To do) यत्नात् कारितः-ता-तं.—(To pay) दापितः-ता-तं.—(Done by force) यत्नाकृतः-ता-तं, यत्नाकारितः-ता-तं. यत्नकृतः-ता-तं, यत्नपूर्वः-धौ-धौ.—(Strained, unnatural, affected)

FOR

क्लिष्टः -घा-घं, प्रतिबलपूर्वः -घा-घं, विलसः -घा-घं, कृत्रिमः -ना-मं ;
'a forced idea,' क्लिष्टकल्पना ; 'a forced smile,' बलवत्स्मितं.
FORCEDLY, *adv.* बलात्, बलपूर्व, प्रतिबलपूर्व, बलवत्, मयैलस्यं.
FORCEFUL, *a.* बलवान् -बली-बत् (नृ), शक्तः -क्ता-क्तं, साहसी-मिनी-मिन् (नृ).
FORCELESS, *a.* निर्बलः -ला-लं, शक्तिहीनः -ना-नं, अशक्तः -क्ता-क्तं.
FORCE-MEAT, *s.* युक्तं, निस्सनी, मिष्टानं, उपस्तरः, चमनं.
FORCEPS, *s.* सन्दंशः -शकं-शका, सगदधारा, शस्त्रोद्धरणं.
FORCIBLE, *a.* (Powerful) प्रबलः -ला-लं, बलवान् -बली-बत् (नृ).
शक्तिमान् -मती-मत् (नृ), समर्थः -धी-धं, तेजोवान् -बली-बत् (नृ).
—(Efficacious) सप्रभावः -वा-वं, प्रभविष्णुः -पुष्पः, अनोपः -पा-यं, अत्यर्थः -धी-धं.—(Impressive) निर्वच्येन or दार्ढ्येन or गौरवेण
or समीरवत् उक्तः -क्ता-क्तं, तीक्ष्णः -हृष्टा-हृष्टं.—(Violent, done
by force) साहसिकः -की-कं, बलेन कृतः -ता-तं ; 'forcible entry,'
बलप्रवेशः or बलात्प्रवेशः ; 'forcible removal,' बलापकर्षः.
FORCIBLENESS, *s.* बलवत्त्वं, शक्तिमत्त्वं, प्रावत्यं, सामर्थ्यं, तैलस्यं, गौरवं.
FORCIBLY, *adv.* बलात्, बलेन, बलाकारेण, बलवत्, प्रसभं, प्रसव्यं, अभिपद्य,
प्रमथ्य, बलापकर्षं, अवगृह्य.—(Impressively) निर्वच्येन, दार्ढ्येन,
गौरवेण, समीरवत्.
FORD, *s.* नदीतरस्थानं, नदीतरस्थलं, तरणस्थानं, उत्तरणस्थानं, ईपञ्जलो
नदीभागः, घटः.
To FORD, *v. a.* पद्मां or पादाभ्यां or अश्वगजादिवाहनेन नदीम् ईपञ्जल-
स्थाने नृ (c. 1. तरति -रितुं -रितुं) or नदीपारं नृ.
FORDABLE, *a.* पद्मां or पादाभ्यां or अश्वगजादिवाहनेन तार्यः -र्या-र्यं,
सुतरः -रा-रं, पादस्पर्शतलः -ला-लं, अत्यजलः -ला-लं.
FORDING, *s.* पद्मां or पादाभ्यां or अश्वगजादिवाहनेन नदीतरणं or उत्तरणं.
FORE, *a.* पूर्वः -घा-घं, अग्रः -ग्रा-ग्रं, पूर्ववर्ति-विन्ती-न्ति (नृ), अग्रगामी
-मिनी-मि (नृ), पूर्वगतः -ता-तं ; 'fore-part,' अग्रभागः, अग्रंशः ;
'fore part of the thigh,' अग्रजङ्घा.
FORE, *adv.* पूर्व, पूर्वे, अग्रे, अग्रतः, पूर्वतः, प्राक् ; 'fore and aft,' नावो-
ग्रभागान्तरभूति पश्चिमभागपर्यन्तं.
To FORE-ADMONISH, *v. a.* अग्रे प्रवृत्तु (c. 10. -चोपयति -यितुं) or उपदिश
(c. 6. -दिशति -देष्टुं).
FORE-ARM, *s.* प्रकोष्ठः, प्रवेष्टः, कलाचिका, अग्रबाहुः *m.*, अग्रभुजः.
To FORE-ARM, *v. a.* अग्रे or पूर्वे सवह (c. 4. -नसति -नसुं) or युद्धार्थं सज्जीकृ.
To FORE-BODE, *v. a.* अनिष्टप्रदनां पूर्वे सूच (c. 10. सूचयति -यितुं) or
अग्रे ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or प्रदृश (c. 1. -परयति -दृष्टुं), पूर्वलक्षणं
दा, पूर्वचिह्नं दा, पूर्वलक्षणेन अनिष्टम् अनुमा (c. 2. -नाति -तुं) or
अवगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).
FOREBODER, *s.* अनिष्टसूचकः, अनिष्टप्रदर्शकः, पूर्वलक्षणज्ञः, पूर्वलिङ्गज्ञः,
अग्रसूचकः.
FOREBODING, *s.* अनिष्टसूचनं-ना, अनिष्टप्रदर्शनं, पूर्वलक्षणाद् अनिष्टानुमानं.
To FORECAST, *v. a. and n.* अग्रे or पूर्वे चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं)
or प्रचिन्त or निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं) or उपायम् अनुसन्धा,
(c. 3. -दधाति -धातुं), अग्रविवेचनं कृ, अग्रकल्पनां कृ.
FORECAST, *s.* अग्रचिन्तनं, अग्रनिरूपणं, पूर्वविवेचनं, पूर्वकल्पना, दीर्घदृष्टिः *f.*
FORECASTLE, *s.* नावः पूर्वभागः or अग्रभागः, अग्रकूपकपुरतो नौभागः.
To FORECLOSE, *v.* प्रतिपन्थ (c. 9. -चप्राति -पन्थुं), प्रतिपिप (c. 1.
-पेधति -पेधुं).—(Foreclose a mortgage) व्यासकारिण च्छुनोद्य-
द्यमताम् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं).
FORECLOSURE, *s.* प्रतिपन्थनं, प्रतिपेधः, अवरोधनं, च्छुनोद्यद्यमताहरणं.
FOREDECK, *s.* नौकापृष्ठस्य पूर्वभागः or अग्रभागः, पूर्वपृष्ठं, अग्रपृष्ठं.

FOR

To FORE-DETERMINE, *v. a.* अग्रे निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं) or निर्णय
(c. 1. -रयति -येतुं).
FORE-DETERMINED, *p. p.* पूर्वनिश्चितः -ता-तं, पूर्वनिर्णीतः -ता-तं,
अग्रविचारितः -ता-तं.
To FOREDOOM, *v. a.* अग्रे or पूर्वे निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or प्रकृष
(c. 10. -कल्पयति -यितुं) or विचर in caus. (-चारयति -यितुं).
FOREFATHERS, *s. pl.* पूर्वः *m. pl.*, पूर्वपुरुषाः *m. pl.*, पूर्वनाः *m. pl.*,
पितृलोकः, पितरः *m. pl.*, पितृपितामहादि *n.*, वृद्धाः *m. pl.* ; 'practice
of forefathers,' वृद्धाचारः.
To FOREFEIND, *v. a.* निवृत्त (c. 10. -वारयति -यितुं), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रतिकृ.
FOREFEIND, *s.* प्रदेशिनी, प्रदेशनी, देशिनी, देशी *m. (नृ)*, तज्जनी, तरिता.
FOREFOOT, *s.* अश्वदिचतुष्पदननृणां पूर्वपादः or समुखोपपादः.
To FOREGO, *v. a.* अवसृज् (c. 6. -मृनति -सृष्टुं), उत्सृज्, तज्ज् (c. 1.
-तनति, तज्जुं), परित्यज्, हा (c. 3. -जहाति, हातुं), उम्ह् (c. 6. -उम्हति
-म्हन्तुं), प्रोम्ह्.
FOREGONE, *s.* तज्जः -क्ता-क्तं, परित्यक्तः -क्ता-क्तं, अवसृष्टः -घा-घं.
FOREGROUND, *s.* चित्रगतभूमेर् अग्रभागः or पूर्वभागः.
FOREHEAD, *s.* ललाटं, चालिकं, अलीकं, भालं, गोधिः *m.*, मुखः -खं,
ललाटतटं, ललाटपट्टं, लकं, निटलं, गच्छशैलः, महाशङ्खः ; 'having
a high forehead,' उच्चललाटः -टा-टं ; 'the open forehead,'
ललाटफलकं.
FOREIGN, *a.* विदेशीयः -या-यं, वैदेशिकः -की-कं, विदेशी -शिनी-शि
(नृ), पारदेशिकः -की-कं, परदेशी -शिनी-शि (नृ), विदेशनः -जा-जं,
अन्वदेशीयः -या-यं, अन्वदेशनः -जा-जं, अन्वदेशोद्भवः -वा-वं, भिन्नदेशीयः
-या-यं ; 'a foreign country,' विदेशः, वहिर्देशः, देशान्तरं, अन्वदेशः.
—(Extraneous) वहिर्भवः -या-यं, वहिर्भूतः -ता-तं, वहिःस्थः -स्था
-स्त्वं, वासः -स्या-सं.—(Not pertaining) असम्बन्धी -न्धनी-न्ध् (नृ),
अनन्वितः -ता-तं, असम्बन्धीयः -या-यं.
FOREIGNER, *s.* विदेशी *m. (नृ)*, विदेशीयः, वैदेशिकः, परदेशी *m. (नृ)*,
पारदेशिकः, पारदेश्यः, भिन्नदेशीयः, वहिर्देशनः, विदेशादागतः, देशान्-
तरादागतः, वहिर्देशोद्भवः, वैदेश्यः.
FOREIGNNESS, *s.* वायन्त्वं, वहिर्भूतत्वं, दूरत्वं, असम्बन्धः, असम्बन्धकः.
To FORE-IMAGINE, *v. a.* अग्रे मन् (c. 4. -मन्यते, मन्तुं) or चिन्त (c. 10.
-चिन्तयति -यितुं).
To FORE-JUDGE, *v. a.* अग्रे or पूर्वे विचर (c. 10. -चारयति -यितुं) or
निर्णय (c. 1. -रयति -येतुं).
To FORE-KNOW, *v. a.* अग्रे or पूर्वे ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or विद्
(c. 2. वेत्ति, वेदितुं) or निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं) or वृष (c. 4.
-वृधते, वोढुं), भविष्यद् ज्ञा, प्रवेष्ट (c. 1. -ईद्यते -यितुं), प्रदृश (c. 1.
-परयति -दृष्टुं), पूर्व लक्ष्यीकृ.
FOREKNOWLEDGE, *s.* अग्रज्ञानं, पूर्वज्ञानं, अग्रनिरूपणं, भविष्यज्ञानं, भवि-
ज्ञानं, प्रवेष्टणं, प्रदर्शनं, पूर्वलक्ष्यं, अग्रदृष्टिः *f.*, पूर्वदृष्टिः *f.*
FOREKNOWN, *p. p.* पूर्वज्ञातः -ता-तं, अग्रज्ञातः -ता-तं, अग्रनिरूपितः -ता-तं.
FORELAND, *s.* अन्तरीपः -पं, समुद्रमध्ये महाद्वीपवहिःस्थो भूमिभागः, उदय-
भूमिः *f.*, उदयभूः *f.*, उदयस्थलं, महाद्वीपनामिका, समुद्रनामिका.
FORELOCK, *s.* ललाटरुहः -हं, ललाटनः -नं, केशपाशः, ललाटकेशः,
मस्तकायकेशः, मस्तकायरुहः केशपाशः or केशपद्यः.
FOREMAN, *s.* (Of a jury) हादशप्रमाणपुरुषप्रभः, हादशनध्यक्षपुरुषमुखं,
प्रधानमध्यक्षः, मुख्यप्रमाणपुरुषः.—(Superintendent) कार्याधिपतिता *m.*
(नृ), अधिकाधिकः, कार्याधीशः, कार्याध्यक्षः, कार्याधिकृतः, श्रेष्ठो *m.*
(नृ), कर्म कुर्वताम् अधिपतिता *m.*

FOREMAST, *s.* नौकाग्रस्थः कूपकः, नौकाग्रभागे गुणवृद्धकः, अग्रकूपकः.
 FORD-MENTIONED, *a.* पृथीक्तः-क्ता-क्ते, पृथीदितः-ता-ते, प्रागुक्तः-क्ता-क्ते.
 FOREMOST, *a.* अग्रः-या-यं, मुख्यः-स्या-स्यं, प्रमुखः-रता-रं, जम्बः-म्या-म्यं, अग्रोयः-या-यं, प्राग्यः-म्या-म्यं, प्रधानः-ता-ते, प्रथमः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं, उत्तुष्टः-या-यं, श्रेष्ठः-या-यं, सर्वश्रेष्ठः-या-यं, सर्वोग्रस्थः-स्या-स्यं, 'first in rank,' प्रथमपदस्थः-स्या-स्यं.
 FORENAMED, *a.* पृथीक्तः-क्ता-क्ते, पृथीभिहितः-ता-ते, पृथीदाहृतः-ता-ते.
 FORENOON, *s.* पृथीहः, प्राह्नः, पृथीहकालः; 'in the forenoon,' प्राह्ने, पृथीहरे, प्राह्नेतमां; 'relating to it,' प्राह्नेतनः-नी-ने, पृथीहृतनः-नी-ने.
 FORENSIC, *a.* व्यावहारिकः-को-के or व्यवहारिकः, व्यवहारो-रिणी-रि(न्), विचारसभासु व्यवहारितः-ता-ते, विचारस्यानसन्नपीयः-या-यं.
 To FORE-ORDAIN, *v. a.* अग्रे or पूर्व निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं) or प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं) or निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-देष्टुं) or नियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं) or विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).
 FORE-ORDAINED, *p. p.* अग्रनिरूपितः-ता-ते, पूर्वनिर्दिष्टः-या-यं, पूर्वप्रकल्पितः-ता-ते.
 FOREPART, *s.* अग्रभागः, पूर्वभागः, आदिभागः, प्रथमभागः, सम्मुखभागः.
 FORERANK, *s.* अग्रपदं, प्रथमपदं, प्रधानपदं, मुख्यपदं, श्रेष्ठपदविः *f.*
 To FORE-RUN, *v. a.* अग्रे or अग्रतः or पुरः or प्राक् मृ (c. 1. सरति, सञ्चि) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति-तुं) or वृत् (c. 1. वञ्चते-ञ्चिंतुं).
 FORE-RUNNER, *s.* अग्रेसरः, अग्रसरः, अग्रगः-गामी *m.* (न्), पुरोगः-गामी *m.*, प्रागगामी *m.*, अग्रवर्त्ती *m.* (न्), अग्रगतः, पूर्वपुरुषः.
 FORESAID, *p. p.* पृथीक्तः-क्ता-क्ते, पृथीदितः-ता-ते, प्रागुक्तः-क्ता-क्ते.
 FORESAIL, *s.* नौकाग्रस्थकूपकालसितं वायुवसनं or वातवसनं.
 To FORESAY, *v. t.* अग्रे or पूर्वे वद् (c. 1. वदति-दितुं) or प्रवद्, भविष्यद् वद्.
 To FORESEL, *v. a.* प्रदृश् (c. 1. -पश्यति-दृष्टुं), उद्दृश्, प्रवेष्टुं for प्रावेष्टुं (c. 1. -ईक्षते-यितुं), अग्रे or पूर्वे दृश्, अनागतं or परिणामं or भविष्यद् दृश् or समीक्ष, अग्रे ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं).
 FORESEEING, *part.* प्रपश्यन्-श्यन्ती-श्यत् (न्), अग्रदर्शी-र्शिनी-र्शि (न्), अनागतदर्शी &c., पूर्वदर्शी &c., भविष्यदर्शी &c., दूरदर्शी &c., अन्तरङ्गः-ज्ञा-ज्ञं, प्रवेक्षन् &c. for प्रावेक्षन् &c.
 FORESEEN, *p. p.* प्रवेक्षितः-ता-ते, प्रदृष्टः-या-यं, सन्दृष्टः-या-यं, सन्दृश्यमानः-ना-ने, अग्रनिरूपितः-ता-ते.
 To FORISHADOW, *v. a.* पूर्ववर्णनं कृ, पूर्वमूर्च्छितं कृ, अग्रे रूप (c. 10. रूपयति-यितुं).
 To FORISHAME, *v. a.* लज्ज in caus. (लज्जयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं).
 FORE-SHIP, *s.* नावः पूर्वभागः or अग्रभागः, नौकाग्रभागः.
 To FORESHORTEN, *v. a.* मूर्च्छितं चित्रसमर्पणात् सम्मुखभागे हस् (c. 10. ह्रासयति-यितुं) or संह (c. 1. -हरति-हर्तुं) or संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्तुं).
 To FORESHOW, *v. a.* प्रदृश् in caus. (-दर्शयति-यितुं), अग्रे or पूर्वे दृश् or सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), भविष्यत् सूच् or वद् (c. 1. वदति-दितुं).
 FORESHOWN, *p. p.* प्रदर्शितः-ता-ते, अग्रसूचितः-ता-ते, पूर्वसूचितः-ता-ते.
 FORESIGHT, *s.* पूर्वदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*, प्रवेक्षणं, प्रदर्शनं, परिणामदृष्टिः *f.*, अग्रनिरूपणं, भविष्यदर्शनं, दूरदृष्टिः *f.*, दूरदर्शनं, दीर्घदृष्टिः *f.*, परिवेदना.
 FORESKIRT, *s.* अग्रस्थो वस्त्राच्छलः, परिधानस्य अग्राच्छलः, अग्रतो वसनान्तः.
 To FORESPEAK, *v. a.* अग्रे वद् (c. 1. वदति-दितुं), प्रवद्, प्रत्याह (c. 1. -हरति-हर्तुं).
 FORESPENT, *a.* क्षीणबलः-ला-लं, श्रान्तः-ता-ते, खिन्नः-जा-जं.
 FORESPOKEN, *a.* पृथीक्तः-क्ता-क्ते, पृथीदितः-ता-ते, प्रागुक्तः-क्ता-क्ते.

FOREST, *s.* अरण्यं-रणी-रणीनी, वनं-नी, अदविः-वी *f.*, गहनं, गहः, काननं, विपिनं, जङ्गलः-लं, दावः, दवः, कानारः-रं, कुष्टं, रिक्तं, तल्लं; 'forest on fire,' दावः, दावाग्निः *m.*, मुखाग्निः, मङ्गिलः.
 FOREST, *a.* वन्यः-न्या-न्यं, आरण्यः-रणी-रणी-रणीकः-क्ता-क्ते, जङ्गलः-ला-लं, जाङ्गलः-ली-लं; 'produced in a forest,' वनोद्भवः-वा-वं, अरण्यजः-जा-जं-जातः-ता-ते, अरण्यभवः-वा-वं, अरण्योत्पन्नः-जा-जं, अरण्यसम्भवः-वा-वं, अरण्य or वन in comp.; as, 'a forest tree,' वनपादयः, अरण्यवृक्षः, वनराजिः *m.*, वनस्पतिः *m.*, वन्यारुः *m.*
 To FORESTALL, *v. a.* (Take beforehand) अग्रे or पूर्वे or पूर्वतो ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or आदा (c. 3. -दत्ते-दातुं), अग्रे गृहीत्वा निवृ (c. 10. -चारयति-यितुं) or निधिप् (c. 1. -धेयति-धेयुं).—(Buy beforehand) पूर्वे क्री (c. 9. क्रीणाति, क्रीतुं), पूर्वक्रयं कृ, प्रत्या (c. 2. -रत्याति-तुं).
 FORISTALLED, *p. p.* पूर्वगृहीतः-ता-ते, पूर्वक्रीतः-ता-ते, प्रत्यातः-ता-ते.
 FORISTALLER, *s.* पूर्वक्रीता *m.* (न्), अग्रक्रयी *m.* (न्), सर्वपण्यानि विक्रयस्थानानयनात् पूर्व क्रीत्वा मूल्यवर्धकः.
 FORISTER, *s.* (Inhabitant of a forest) वनवासी *m.* (न्), अरण्यवासी *m.*, वनस्थायी *m.* (न्), वनस्थः, वनेचरः, वनचरः, वनचारी *m.* (न्), वनवर्त्ती *m.* (न्), वनोक्ताः *m.* (स्), अरण्योक्ताः *m.* (स्), वनाश्रयः, वनव्यवहारी *m.* (न्), आरण्यकः, अरण्यसद् *m.*—(Overseer of the forests) अरण्याध्यायः, अरण्यप्रधकः.
 FORETAST, *s.* पूर्वभुक्तिः *f.*, अग्रभुक्तिः *f.*, पूर्वभोजनं, पूर्वस्वादं, अग्रोपभोगः, पूर्वोपभोगः, पूर्वानुभवः, पूर्वज्ञानं, अग्रज्ञानं.
 To FORETAST, *v. a.* अग्रे or पूर्वे or अग्रतो भुज् (c. 7. भुङ्क्ते, भोक्तुं) or उपभुज् or अनुभू or आसाद् (c. 1. -स्वादति-दितुं), पूर्वभुक्तिं कृ, पूर्वस्वादं कृ.
 FORETASTED, *p. p.* पूर्वभुक्तः-क्ता-क्ते, पूर्वस्वादितः-ता-ते, पूर्वानुभूतः-ता-ते.
 To FORETHILL, *v. a.* अग्रे or अग्रतः or पूर्वे वद् (c. 1. वदति-दितुं) or प्रवद्, भविष्यद् वद् or वच् (c. 2. वक्ति-क्तुं), प्रदृश् in caus. (-दर्शयति-यितुं) अग्रे दृश्, अनागतं ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं).
 FORETHILLER, *s.* अग्रवादी *m.* (न्), भविष्यदज्ञ *m.* (न्), भविष्यद्वादी *m.*, भाविष्यज्ञ *m.*, अनागतज्ञापकः, प्रदर्शकः, भाविदर्शकः, देवज्ञः.
 To FORETHINK, *v. a.* पूर्वे or अग्रे चिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं) or प्रचिन्त् or विमृश् (c. 6. -मृशति-मृष्टुं) or निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं), पूर्वविवेचनं कृ.
 FORETHOUGHT, *s.* पूर्वचिन्ता, अग्रचिन्ता, पूर्वविवेचनं-ता, अग्रविवेचनं, पूर्वविचारणं-खा, अग्रनिरूपणं, पूर्वविमर्शः, प्रसमीक्षा, प्रवेक्षणं, पूर्वदृष्टिः *f.*, दीर्घदृष्टिः *f.*, परिणामदृष्टिः, परिवेदना.
 To FORETOKEN, *v. a.* अग्रे or पूर्वे दृश् (c. 10. दर्शयति-यितुं) or सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), प्रदृश्, पूर्वलक्षणं or पूर्वचिह्नं दा, पूर्वलक्षणं भविष्यत् सूच्.
 FORETOKEN, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं, पूर्वलिङ्गं, भौवलक्षणं, भाविचिह्नं, भविष्यलक्षणं, भविष्यलिङ्गं.
 FORETOLD, *p. p.* पूर्वकथितः-ता-ते, प्रदर्शितः-ता-ते, प्राक्सम्भवादुक्तः-क्ता-क्ते.
 FORE-TOOTH, *s.* अग्रदन्तः, राजदन्तः, सम्मुखदन्तः, मुख्यदन्तः.
 FORETOP, *s.* मस्तकायकेशः.—(Of a ship) कूपकारे मखकः.
 FOR-EVER, *adv.* नित्यं, सर्वकालं, अनन्तकालं, शाश्वतोः सनाः.
 FORE-WARD, *s.* सेनामुखं, ध्वजिनीमुखं, सेनायं, रणमूर्द्धा *m.* (न्), शिरः *n.* (स्).
 To FORE-WARN, *v. a.* अग्रे or पूर्वे वृप् (c. 10. वोधयति-यितुं) or प्रवृप् or प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं) or उपदिश or सन्दिश or ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), पूर्वलक्षणं दा.
 FORE-WARNED, *p. p.* पूर्ववोधितः-ता-ते, अग्रविज्ञापितः-ता-ते, पूर्वोपदिष्टः-या-यं.

FOR

FORE-WARNING, s. अग्रप्रत्यादेशः, पूर्ववार्त्तनं, पूर्वोपदेशः, पूर्वविद्वानि: *f.*
To FORFEIT, v. a. दण्ड् in pass. (दण्ड्यते), दण्डं दा; 'he forfeits the eighth part of his property,' स्वविस्तृत्य अष्टमांशं दण्ड्यते.—(Lose one's right) स्वाधिकारात् or स्वसत्त्वाद् भङ्ग (c. 4. भङ्गयति, भङ्गिह) or परित्यज् or प्रभञ्ज् or च्यु (c. 1. च्यवते, च्योतुं) or प्रच्यु, हा in pass. (हीयते) with instr. or abl. c., प्रहा; 'he forfeits his right,' तस्मात् स्वसत्त्वं अपवर्त्तते; 'his kingdom,' राज्यात् प्रभङ्गयति.
FORFEIT, s. दण्डः, धनदण्डः, अर्धदण्डः, हारितं, विहायितं, निषेधः, त्यागः.
FORFEITABLE, a. दण्ड्यः—दण्ड्या—दण्ड्यः, दण्डनीयः—या—यं, हेयः—या—यं.
FORFEITED, p. p. दण्डितः—ता—तं, भष्टः—या—यं, हीनः—ना—नं, च्युतः—ता—तं; 'one who has forfeited his right,' हताधिकारः—रा—रं, च्युताधिकारः—रा—रं, अधिकांशदण्ड्यः—या—यं; 'all his property,' सर्वस्वदण्ड्यः—या—यं, हतसर्वस्वः—स्वा—स्वं; 'his kingdom,' राज्यात्प्रभष्टः—या—यं.
FORFEITURE, s. हानिः *f.*, भङ्गः, अपहारः, च्युतिः *f.*, नाशः, अपवर्त्तनं, वृद्धिः *f.*, दण्डदानं; 'of right,' स्वत्वहानिः *f.*, अधिकांशहानिः, अधिकांशभङ्गः; 'of property,' विस्तृत्यहानिः *f.*, दायापवर्त्तनं.
FORGE, s. कुट्टिलिका, उष्मान्, अग्निकुण्डं, तमलोहयदनस्यानं, निर्माणस्यानं.
To FORGE, v. a. (Metals) तमलोहादि मुहुरादिना ताडयित्वा नानास्वरेण यद् (c. 10. यदयति—यितुं) or कुट्टिलिकायां विलास्य यद् or निर्मा (c. 2. -माति—तुं).—(Make) यद्, निर्मा, कूप् (c. 10. कृत्ययति—यितुं), विधा (c. 3. -दधाति—धातुं), विरच् (c. 10. रचयति—यितुं).—(Counterfeit) छलेन or कपटेन कूप् or निर्मा, कूटं कृ, कपटं कृ; 'forge a writing,' कपटलेख्यं कृ, कूटलेखं कृ.
FORGED, p. p. (Fabricated) यदितः—ता—तं, कल्पितः—ता—तं, रचितः—ता—तं, निर्मितः—ता—तं.—(Counterfeit) लाक्षणिकः—की—कं, कृत्रिमः—मा—मं, कपटो—दिनी—दि (न्), कूट or कपट in comp.; as, 'a forged document,' कपटलेख्यं, कूटलेखः; 'a forged decree,' कूटशासनं; 'forged coin,' कूटस्यं.
FORGER, s. कूटकः, कूटकृत् *m.*—कारः, कपटलेख्यकारी *m.* (न्), कूटलेख्यकारकः, कपटिकः, कपटकारी *m.*, कृत्रिमलेखकृत्.
FORGERY, s. कूटकरणं, कपटकरणं, कपटलेख्यकरणं, कूटलेख्यकरणं, कृत्रिमलेखकरणं, कूटा.—(That which is counterfeited) कपटलेखः.
To FORGET, v. a. विस्मृ (c. 1. -स्मरति—ते—स्मर्त्तुं), न स्म, अस्मन्, स्मृतेर् भञ्ज् (c. 4. भञ्जयति, भञ्जिह) with nom. of thing forgotten, स्मृत्यपेतः—ता—तं भू, विस्मरणाय परित्यज् (c. 1. -त्यजति—त्यज्त्तुं), अयमर्थं कृ.
FORGETFUL, a. विस्मरणशीलः—ला—लं, विस्मारकः—का—कं, नष्टस्मृतिः—ति—ति, नष्टस्मृतिः—ति—ति, अयस्मृतिः—ति—ति, अनवहितः—ता—तं, प्रमत्तः—ता—तं.
FORGETFULNESS, s. विस्मृतिः *f.*, विस्मरणं, विस्मरणशीलता, अस्मृतिः *f.*, अस्मरणं, अयस्मृतिः *f.*, स्मृतिभङ्गः, स्मृतिहानिः *f.*, स्मृतिनाशः, भनः.
FORGING, s. यदनं—ना, निर्माणं, कल्पनं, रचना, कूटकरणं.
To FORGIVE, v. a. धाम् (c. 1. क्षमते—ति, क्षम्युं), संधम्, मुच् (c. 6. मुचति, मोक्षुं), विमुच्, अयमृच् (c. 6. -मृचति—मृच्युं), त्वच् (c. 1. त्यजति, त्यज्त्तुं), मृच् (c. 4. मृचति, मृच्युं), घृच् (c. 10. मर्षयति—यितुं), मृच् (c. 2. मर्षि—र्षुं), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति—ज्ञातुं), समनुज्ञा, सह् (c. 1. सहते, सोदुं), नियत् (c. 10. -यानयति—यितुं); 'forgive injuries,' अपराधान् धाम्; 'forgive sins,' पापानि मृच् or अयमृच्; 'forgive a debt,' क्षण्यं त्वच्.
FORGIVEN, p. p. धाम्ना—ना—नं, दोषमुक्तः—क्ता—कं, पापमुक्तः—क्ता—कं, विमोक्षितः—ता—तं, अयमृष्टः—या—यं, पापमार्जितः—ता—तं.
FORGIVENESS, s. क्षमा, ध्यानिः *f.*, पापमोचनं, पापमुक्तिः *f.*, दोषमुक्तिः *f.*, अपराध-

FOR

नहिष्णुता, पापमार्जनं, विमोचनं, कृपा, दया, मर्षणं; 'of a debt,' क्षण्यत्वात्.
FORGIVING, a. क्षमा—मिषी—मि (न्), क्षमावान्—यती—यत् (न्), क्षमान्वितः—ता—तं, क्षमायुक्तः—क्ता—कं, अपराधसहिष्णुः—णुः—णु, दयालुः—लुः—लु, कृपालुः—लुः—लु.
FORGOTTEN, p. p. विस्मृतः—ता—तं, अस्मृतः—ता—तं, स्मृतिभष्टः—या—यं, स्मृत्यपेतः—ता—तं, अनर्गतः—ता—तं.
FORK, s. राद्यमानाद्युत्तोलनापि शूलविशेषः, कण्टकः; 'two-pronged,' द्विजिह्वशूलः, द्व्यशूलः; 'three-pronged,' त्रिजिह्वशूलः, त्र्यशूलः.
To FORK, v. n. (Divide in two) द्विजिह्वः—खा—खं भू, द्विजिह्वारूपेण भिन्नो भू or विभिद् in pass. (भिद्यते), द्विजिह्वो भू.
To FORK, v. a. पुक्षीकशूलेन उद्धृत् (c. 10. -तोलयति—यितुं) or उन्निह्व (c. 6. -निह्वयति—ह्वयितुं).
FORKED, FORKY, a. द्विजिह्वः—खा—खं, द्व्यशूलः—या—यं, वज्रः—त्रा—त्रं, कण्टकाकारः—रा—रं; 'having a forked tongue,' द्विजिह्वः—खा—खं, द्विरननः—ना—नं; 'forked lightning,' विद्युज्जता, तटिज्जता, द्योने.
FORLORN, a. गतिहीनः—ना—नं, अगतिकः—का—कं, अशरणः—या—यं, निराश्रयः—या—यं, सहायहीनः—ना—नं, निःसहायः—या—यं, असहायः—या—यं, अनापः—या—यं, निराश्रयः—या—यं, एकाकी—किनी—कि (न्), निरवलम्बः—सा—सं; 'on the forlorn hope,' त्यक्तीवितः—ता—तं, त्यक्प्रायः—या—यं.
FORM, s. (Shape) आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, मूर्तिः *f.*, संस्कारः, संस्थानं, धरिमा *m.* (न्), विग्रहः, वपुः *n.* (न्), वपः *m.* (न्); 'in the form of a man,' नररूपेण; 'of regular form,' आकारशुद्धः—द्धा—द्धं.—(Manner, fashion) प्रकाशः, रीतिः *f.*, विधिः *m.*, मार्गः, विधानं, प्रकृतिः *f.*, भेदः.—(Established rule) विधिः *m.*, नियमः, स्थितिः *f.*, सूत्रं, धर्मः, मर्यादा, व्यवस्था, क्रमः, आचारः, चर्या, व्यवहारः.—(Method) क्रमः.—(Ceremony) नियमः, विधिः *m.*, संस्कारः.—(Arrangement) विन्यासः, पथ्याय, प्रतिविधानं, विरचना.—(Long seat) दीर्घाननं, दीर्घपीठं, फलकः.—(Class of scholars) सहाय्यापिनं पंक्तिः *f.*, छात्रपदं.—(Bed of a hare) शशकशय्या, शशकासनं; 'in due form,' यथाविधि, यथावत्, विधिपूर्वकं, विधितम्.
To FORM, v. a. कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), सद्, अभिक्, निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोते, c. 4. -मायते—मातुं), विनिर्मा, कूप् (c. 10. कृत्ययति—यितुं), सद्कूप्, विधा (c. 3. -दधाति—धातुं), रच् (c. 10. रचयति—यितुं), विरच्, यद् (c. 10. यदयति—यितुं); 'to form a plan,' उपायं प्रचिन् (c. 10. -चिन्तयति—यितुं) or मनसा कूप्; 'to form in clots, as blood,' रक्तगुल्मान् वन्च् (c. 9. चम्पति, चम्पुं); 'to form an alliance,' सन्धा, सन्धिं कृ.
FORMAL, a. (Agreeable to established rule) नैयमिकः—की—कं, वैधिकः—की—कं, नियमानुसारी—रिणी—रि (न्), रीत्यनुसारी &c., व्यावहारिकः—की—कं.—(Strictly ceremonious) अत्याचारः—रा—रं, आचारसेवी—विनी—वि (न्), सम्भाचारनिष्ठः—या—यं, नियमनिष्ठः—या—यं, नियमशीलः—ला—लं.—(Exact) यथायथः—यथा—यं, यथाधिकः—की—कं, समन्वयः—सा—सं.—(Constituent) वास्तवः—वी—वं.
FORMALIST, s. नियममात्रसेवी *m.*—विनी *f.* (न्), धर्मिक्रियामात्रनिष्ठः *m.*—धा-*f.*, धर्मिक्रियामात्रवल्लोचनी *m.*—चिनी *f.* (न्), यथान् अनुकूलोपेय नियमान् केवलान् भजन् *m.* (न्).
FORMALITY, s. (Observance of forms) नियममात्रसेवनं, धर्मिक्रियामात्रनिष्ठा.—(Ceremoniousness) अत्याचारसेवनं, अत्यादरः, सम्प्रतिनिष्ठा, एकान्तः सम्प्रनियमसेवनं; 'enough of this formality,' कृतं कृतम् सादरेण.

FORMALLY, *adv.* (According to established rule) विधिपूर्वक, यथाविधि, नियमानुसारेण, रीत्यनुसारात्. — (Cereemoniously) एकानादरेण, अत्यादरपूर्वक, अत्याचारसेवनात्, सभ्यनियमानुसारात्.

FORMATION, *s.* निर्माणां, निर्मितिः *f.* रचना, विरचनं -ना, कल्पनं -ना, विधानं, करणं, घटनं, उत्पादनं, उत्पत्तिः *f.* जननं, उद्भवः, सम्भवः, सृष्टिः *f.* सर्जनं.

FORMED, *p. p.* (Made) निर्मितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, पटितः -ता -तं, कवितः -ता -तं, कृतः -मा -मं, कारितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, सृष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्भूतः -ता -तं, मयः -यी -यं in comp.; 'formed of wood,' काष्ठमयः -यी -यं, काष्ठनिर्मितः -ता -तं, काष्ठपटितः -ता -तं. — (Shaped) रूपी -पिण्णी -पि (न्), साकारः -रा -रं, आकार or आकृति in comp.; 'well-formed,' सुव्यवस्थितः -पो -यं; 'formed like the moon,' चन्द्राकारः -रा -रं.

FORMER, *s.* (He that forms) कर्त्ता *m.* (ङ्), कारकः, कारी *m.* (न्), निम्नीता *m.* (न्), विधायी *m.* (न्), रचकः, विरचकः, स्रष्टा *m.* (ष्ट्), उत्पादकः.

FORMER, *a.* (Before in time, preceding) पूर्वः -व्वा -व्यं, पूर्वोक्तः -की -कं, पूर्वगतः -नी -नं, प्राक्तनः -गी -नं, प्रथमः -मा -मं, आद्यः -द्या -द्यं, अग्रः -या -यं, प्राग्वानी -मिनी -मि (न्), प्राक् in comp.; as, 'former time,' प्राक्कालः, पूर्वकालः. — (Ancient, belonging to past time) प्राक्कालीनः -ना -नं, पूर्वकालीनः -ना -नं, गतकालीनः -ना -नं, अतीतकालीनः -ना -नं, अग्रकालीनः -ना -नं, प्राचीनः -ना -नं; 'former and latter,' पूर्वोपरः; 'belonging to a former existence' पूर्वोद्देशिकः -की -कं.

FORMERLY, *adv.* पूर्व, पूर्वं, पूर्वकाले, प्राक्काले, पूर्वतः, पुरा, प्राक्, भूतपूर्व, भूतकाले, अतीतकाले, गतकाले, अग्रे, पुरस्तात्, पुरस्; 'as formerly,' यथापूर्व; 'done formerly,' पूर्वकृतः -ता -तं; 'formerly stated,' पूर्वोक्तः -की -कं, पूर्वोद्दिष्टः -ता -तं; 'formerly seen,' पूर्वदृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'formerly informed,' विज्ञापितपूर्वः -व्वा -व्यं.

FORMIDABLE, *a.* भयङ्करः -रा -रं, भयानकः -की -कं, भयावहः -हा -हं, वासकरः -री -रं, भीरुमयः -यी -यं, भयजनकः -का -कं, भयदः -दा -दं, शङ्काकरः -रा -रं, प्रतिभयः -या -यं, भीषणः -णा -खं, भैरवः -ची -वं, दारुणः -णा -खं.

FORMIDABLENESS, *s.* भयानकत्व, भयजनकता, भीषणता, दारुण्य.

FORMIDABLY, *adv.* भयानकं, दारुणं, भैरवं, भयङ्करप्रकारेण.

FORMLESS, *a.* अरूपः -पी -यं -पी -पिण्णी -पि (न्), नीरुपः -पा -यं, अनाकारः -रा -रं, निराकारः -रा -रं, निराकृतिः -तिः -ति, आकृतिहीनः -ना -नं, अमूर्तः -ता -तं.

FORMULA, FORMULARY, FORMULE, *s.* (Prescribed rule) विधि *m.*, सूत्रं, नियमः, रीतिः *f.*, व्यवस्था, स्थितिः *f.*, विधः -धा -धानं; 'book of forms,' विधिग्रन्थः, नियमग्रन्थः, सूत्रग्रन्थः.

To FORNICATION, *v. n.* वेश्यां गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अभिगम् or सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), अभिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), युचर्, पण्यस्त्रीभिः सह सम्भोगं कृ.

FORNICATION, *s.* वेश्यागमनं, वेश्यासेवा, पण्यस्त्र्यभिगमनं, स्त्रीसेवा, पण्यस्त्री-सम्भोगः, अभिचारः, अभिचारकर्म *n.* (न्), नारकर्म *n.*, लम्पटता.

FORNICATOR, *s.* वेश्यागामी *m.* (न्), गणिकासेवी *m.* (न्), पण्यस्त्रीसम्भोगी, अभिचारी *m.* (न्), लम्पटः.

FORNICATRESS, *s.* पुंछली, पुरुषगामिनी, परपुरुषगामिनी, अभिचारिणी, घन्यकी, अभिसारिका, निशाचरी.

To FORSAKE, *v. a.* त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्त्यज्, हां (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, विहा, प्रहा, अपाहा, उत्सृज् (c. 6. -सृजति

-सृज्), विसृज्, अतिमृज्, व्यपमृज्, रह् (c. 10. रहयति -यितुं), विरह् उञ्ज् (c. 6. उञ्जति -ञ्जितुं), प्रोञ्ज्, परित् (c. 1. -हरति -हर्तुं).

FORSAKEN, *p. p.* त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, विसर्जितः -ता -तं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, प्रोञ्जितः -ता -तं.

FORSAKER, *s.* त्यागी *m.* (न्), त्यक्त *m.* (न्), परित्यागी *m.* (न्).

FORSAKING, *s.* त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, प्रोञ्जनं, विसर्जनं, विरहः.

FORSOOTH, *s.* नाम, किल, सत्यं, सत्यमेव, नूतनं, खलु, अवश्यं.

To FORSWEAR, *v. a.* (Renounce with oath) शपथेन or शपथपूर्वकं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or प्रत्याख्या (c. 2. -स्याति -तुं) or निहृ (c. 2. -हृते -होतुं).

To FORSWEAR, *v. n.* (Swear falsely) मिथ्याशपथं कृ, मृषा शपथं कृ, मिथ्या शप् (c. 1. शपति -ते, c. 4. शपति, शप्), असत्यं शपथं कृ, 'मिथ्यादियं कृ.

FORSWEARER, *s.* (One that renounces on oath) शपथपूर्वकं त्यागी *m.* (न्). — (False swearer) मिथ्याशपथकारी *m.* (न्).

FORSWORN, *p. p.* (Renounced on oath) शपथपूर्वकं त्यक्तः -क्ता -क्तं or परित्यक्तः -क्ता -क्तं. — (Perjured) असत्यशपथः -चा -यं.

FORT, *s.* (Fortified place) दुर्ग, कोटिः *f.*, कोटः, कूटः, कुटः, शिखरी *m.* (न्), गुल्मः, मन्वरः.

FORTE, *s.* (Strong point) अग्रगुणः, उत्कृष्टगुणः, श्रेष्ठगुणः.

FORTH, *s.* (A way) मार्गः, पथः, चर्त्त *n.* (न्), चयनं.

FORTH, *adv.* (Forward, out). Expressed by अग्रे, प्रकाशं, प्र, निर, वहिम्, उत्; as, 'to go forth,' निर्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), वहिर्गम्; 'call forth,' प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति -यितुं); 'set forth,' प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), प्रादुष्कृ, प्रकटीकृ, निर्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं); 'draw forth,' निष्कृम् (c. 1. -कर्षति -कर्षुं), उत्कृप्, निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं); 'burst forth,' उद्भिद् (c. 7. -भिनन्ति -भेत्तुं), प्रोद्भिद्. — (From that time forth) तदाप्रभृति, ततःप्रभृति, तत्कालादारभ्य, तद्दिनादारभ्य; 'from this time forth,' अद्यप्रभृति, अद्यारभ्य, अद्यावधि.

FORTH, *prep.* निर, वहिम्, प्र, उत्; 'going forth,' निर्वाणं, प्रमाणं, वहिर्गमनं, प्रस्थानं.

FORTHCOMING, *a.* आगामी -मिनी -मि (न्), आगन्तव्यः -व्या -यं, उपस्थायी -यिनी -यि (न्).

FORTHWITH, *s.* सद्यस्, अचिरात्, अचिरेण, सपदि, क्षणित, तदनन्तरं, अतःपरं, अनन्तरं, ततस्, तत्पश्चात्, आशु, क्षिप्रं, अविलम्बितं, तत्काले.

FORTHWITH, *a.* अचिरात्; -शी -शं, अचिरात्क्षिप्रः -मा -मं.

FORTIFICATION, *s.* (The act) दुर्गकरणं, परिखामाचीरादिनिर्माणां, परिक्रिया. — (The works themselves) दुर्गं, प्राचीरं, परिखा, नगरपरिगतं परिखामाचीरादि, परिकूटं, गुमिः *f.*, कुटः, कूटः, कोटः.

FORTIFIED, *p. p.* परिखामाचीरादिवेष्टितः -ता -तं, प्राचीरावृतः -ता -तं, गुमः -मा -मं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, दृढीकृतः -ता -तं; 'a fortified city,' दुर्गपुरं, दुर्गनगरं, प्राचीराद्यावृतं नगरं.

FORTIFIER, *s.* दुर्गकारी *m.* (न्), प्राचीरकर्त्ता *m.* (ङ्), संस्तम्भकः.

To FORTIFY, *v. a.* (Surround with a wall, ditch, &c.) परिखा-प्राचीरादिना परिबेष्ट् (c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or परिवृ (c. 5. -वृणोति -वृणुते -रितुं), दुर्गं कृ. — (Confirm, strengthen) दृढीकृ, स्थिरीकृ, संस्तम्भ् (c. 5. -स्तम्भोति -स्तम्भितुं).

FORTIOR, *A.* (Argument) दृष्टापूर्वमन्यायेन वितर्कः.

FORTITUDE, *s.* स्वेय्यं, धैर्यं, धीरत्वं, धृतिः *f.*, स्थिरता, मनःस्वेय्यं, चित्तस्य स्वेय्यं, वीर्यं, वीरता, शौर्यं, शूरता, साहसं, पीरुपं, निर्भयता.

FORTNIGHT, *s.* पक्षः, द्विसप्ताहः, मासाद्धं, चर्दमासः.

FORTRESS, *s.* दुर्गं, कोटिः *f.*, कोटः, कूटः, कुटः, जिलखरो *m.* (नं), गुम्नः, मन्वरः; 'governor of a fortress,' दुर्गाधिकारी *m.* (नं), दुर्गाध्यक्षः, कोटिपालः.

FORTUITOUS, *a.* साकस्मिकः -को -के, दैविकः -को -के, देवाधीनः -ना -नं, देवायतः -ना -नं, चापत्तिकः -को -के, अदृष्टः -या -यं, चापत्तिकः -ता -तं, अकस्माद्वदितः -ता -तं, अकस्मादुपपन्नः -ता -तं.

FORTUITOUSLY, *adv.* अकस्मात्, देवात्, देवयोगात्, देवप्राप्तात्, अदृष्टप्राप्तात्.

FORTUITY, *s.* देवयोगः, देवं, देवाधीनता, अदृष्टं, साकस्मिकत्वं.

FORTUNATE, *a.* सौभाग्यवान् -वती -वत् (नं) or भाग्यवान्, धन्यः -न्ता -न्ते, पुण्यवान् -वती -वत् (नं), शर्मवान् &c.. श्रीमान् -मती -मत् (नं), मङ्गलः -ला -लं, कल्याणः -या -यं -यो -यिनी -यि (नं), शुभः -भा -भं, कुशलः -ला -लं, कुशलशाली -लिनी -लि (नं), सुखभागो -गिनी -गि (नं), महाभागः -गा -गं, सुभगः -गा -गं, नुकृती -तिनी -ति (नं), लक्ष्मीवान् &c., श्रीयुक्तः -न्ता -न्ते, भद्रः -द्वा -द्वं, शिवः -वा -वं.

FORTUNATELY, *adv.* सौभाग्येन -ग्यात्, कल्याणात्, कौशल्यात्, माङ्गल्येन, दिव्या, श्रिया, शुभं.

FORTUNATENESS, *s.* सौभाग्यवत्त्वं, पुण्यवत्त्वं, धन्यता, कल्याणता, माङ्गल्यं.

FORTUNE, *s.* (Goddess) लक्ष्मीः, श्रीः—(Chance, destiny) देवं, भाग्यं, भागधेयं, भविष्यता, देवयोगः, देवदशा, अदृष्टं, कृतान्तः, नियतिः *f.*, विधिः *m.*, गतिः *f.*, दैविकं, दिष्टं, रिष्टं, कालनियोगः—(Good fortune) सौभाग्यं, कल्याणं, भद्रं, शुभं, शिवं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कुशलं -लता, कौशल्यं, श्रीः, लक्ष्मीः, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद् *f.*, शर्म *n.* (नं), जयः, पुण्योदयः; 'bad fortune,' दुर्भाग्यं, दुर्दैवं.

To FORTUNE, *v. n.* देवाद् पदं (c. 1. घटते -टितुं) or सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पत्तुं).

FORTUNE-HUNTER, *s.* विवाहादि धनयत्नी स्त्रीन् अन्विषति यो जनः.

FORTUNE-TELLER, *s.* दैवज्ञः -ज्ञा, विमन्त्रिका, गणकः -को, मङ्गलादेशवृत्तः, मङ्गलमङ्गलदेशी *m.* (नं), आदेशी *m.*, शुभाशुभदर्शनानीवः, कार्त्तान्तिकः.

FORTUNE-TELLING, *s.* दैवप्रज्ञा, शुभाशुभदर्शनं, मङ्गलादेशः, जातकं.

FORTY, *s.* चत्वारिंशत् *f. sing.*; 'forty-one,' एकचत्वारिंशत्; 'forty-two,' द्वाचत्वारिंशत्; 'forty-three,' त्रयचत्वारिंशत्; 'forty-four,' चतुश्चत्वारिंशत्.

FORWARD, *a.* (At the fore-part) अग्रस्थः -स्वा -स्वं, सम्मुखस्थः -स्वा -स्वं, सम्मुखीनः -ना -नं, प्रष्टः -या -यं—(Prompt, eager) उद्युक्तः -न्ता -न्ते, उद्यतः -ता -तं, प्रसुप्तः -न्ता -न्ते, अविलसः -न्ता -न्ते, प्रसुतः -ता -तं, व्यग्रः -या -यं, प्रगल्भः -न्ता -न्ते, प्रचरुः -न्ता -न्ते—(Bold) निर्लज्जः -न्ता -न्ते, प्रगल्भः -न्ता -न्ते, सप्रतिभः -भा -भं, प्रतिभानवान् -वती -वत् (नं)—(Before its time) अपूर्णकालः -ला -लं, आकालिकः -को -के, आकालभवः -वा -वं, प्राक्पूर्णाकालात् पक्षः -क्षा -क्षं—(Advanced in learning) कृतगमः -मा -मं, कृतविद्यागमः -मा -मं—(Anterior) अग्रः -या -यं.

FORWARD, *adv.* (In front) अग्रं, अग्रतस्, पुरस्, पुरतस्, पुरस्तात्, अभितस्, अभिमुखं, प्रतिमुखं, सम्मुखं, or expressed by प्र or चा; 'going forward,' प्रगमनं, प्रस्थानं, अग्रगमनं; 'to go forward and backward,' प्रतिगतागतं कृ, गतागतं कृ, गमनागमने कृ, यातायातं कृ; 'from this day forward,' अद्यावत्, अद्यप्रभृति, अधुनावत्, अद्यावधि.

To FORWARD, *v. a.* (Advance, promote) पुरस्कृ, उपकृ, साहाय्यं कृ, सहायनं कृ, प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), उद्युज्, प्रयुष् (c. 10. -वर्धयति -यितुं), प्रयुत् (c. 10. -वर्धयति -यितुं), उद्योगं कृ—(Accelerate) त्वर in caus. (त्वरयति -यितुं), सन्वर्—(Send forward) प्रेर् (c. 10. 288

-द्वरयति -यितुं), पुरस्कृ.

FORWARDED, *p. p.* पुरस्कृतः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, सञ्चारितः -ता -तं.

FORWARDNESS, *s.* (Promptness) प्रसुप्तप्रता, उद्योगः, उद्यमः, उत्साहः, उद्युक्ता, सयलता, प्रयुक्तिः *f.*, अविलसः—(Eagerness) प्रचरुता, व्यग्रता, तीव्रता—(Boldness) प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, निर्लज्जत्वं, प्रतिभा -मानं—(Advance before the usual time) प्राक्पूर्णाकालात् पक्षता—(In learning, &c.) विद्यागमः, आगमः.

FOSSIL, *s.* परिरता, खान्तं -तकं, खातभूः *f.*, खेयं, खान्तं, खवटः.

FOSSIL, *s.* धातुः *m.*, धातुद्रव्यं, उपधातुः *m.*, शिलानं, शिलाभवं, शिलोत्पन्नं, शिलोद्भवं, उत्खातद्रव्यं, प्रसरः.

FOSSIL, *a.* शिलानः -न्ता -न्ते, शिलोद्भयः -वा -वं, उत्खातः -ता -तं.

FOSSILIST, *s.* शिलानद्रव्यगुणधर्मादितत्त्वज्ञः, धातुविद्याज्ञः.

To FOSTER, *v. a.* पुष् (c. 1. पोषति, c. 9. पुष्पाति, पोषितुं, c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, प्रवृष्, भृ (c. 1. भरति -ते, भर्तुं), अनुयद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), लल् (c. 10. लालयति -यितुं), तेजो वृष्, उपकृ.

FOSTER-BROTHER, *s.* धात्रीपुत्रः, एकस्तनपापो भाता *m.* (नं).

FOSTER-CHILD, *s.* पोषपुत्रः -त्री, परिस्त्रः -स्त्रन्दः, परिष्कन्दः -ष्कन्नः, परभृतः -ता.

FOSTER-DAM, *s.* धात्री, धात्रेयिका, प्रतिपालिका, अङ्गपाली.

FOSTER-EARTH, *s.* धात्री मृत्तिका, पोषणभूमिः *f.*, प्रतिपालकभूमिः *f.*

FOSTER-FATHER, *s.* धाता *m.* (नं), पालकपिता *m.* (नं), प्रतिपालकः, अन्नदाता *m.* (नं).

FOSTER-MOTHER, *s.* धात्री, धात्रेयिका, पपुः *f.*, अङ्गपाली, मातृका.

FOSTER-SISTER, *s.* धात्रेयिका, धात्रेयो, एकस्तनपापिनी स्वस्र *f.* (सृ).

FOSTER-SON, *s.* पोषपुत्रः, पोषसुतः, पोषस्तनानः, परिस्त्रः.

FOSTERED, *p. p.* पोषितः -ता -तं, पुष्टः -या -यं, पालितः -ता -तं, प्रतिपालितः -ता -तं, वर्धितः -ता -तं, संवर्धितः -ता -तं, भर्त्विजः -मा -मं—(By another) परभृतः -ता -तं, परपुष्टः -या -यं, अन्यवर्धितः -ता -तं.

FOSTERER, *s.* पालकः, प्रतिपालकः, पालयिता *m.* (नं), पोषकः, पोष्टा *m.* (ष्ट).

FOUL, *a.* (Filthy, impure) मलिनः -ना -नं, समलः -ला -लं, मलवान् -वती -वत् (नं), मलमसः -सा -से, मलोयान् -यसी -यः (स), मलदूषितः -ता -तं, कलुषः -पा -पं -पी -पिणी -पि (नं), अमेध्यः -ध्या -ध्यं, कुत्सितः -ता -तं, कश्मलः -ला -लं, आविलः -ला -लं, अपवित्रः -वा -वं, अशुद्धः -द्वा -द्वं—(Muddy) मलपङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (नं), पङ्किलः -ला -लं, कार्हेमः -मी -मं—(Detestable) गर्हितः -ता -तं, गहैः -वै -वै—(Wicked) दुष्टः -या -यं—(Obscene) अवाच्यः -च्या -च्यं—(Unfair) कूटकः -का -कं, विषमः -मा -मं, कूट in comp.; 'foul play,' कूटता—(Unfavourable) अननुकूलः -ला -लं—(Foul weather) दुर्दिनं—(Foul air) पृतिवातः; 'foul smell,' पृतिगन्धः; 'to fall foul of each other,' प्रतिमुखम् आगत्य परस्परं शरीरसमायातं कृ.

To FOUL, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), आविल (nom. आविलयति -यितुं), समलोद्.

FOUL-FEEDING, *a.* मलभुक् *m. f. n.*, मलभोजी -जिनी -जि (नं), कुत्सिताहारभुक्.

FOULLY, *adv.* मलिनं, समलं, अमेध्यं, कुत्सितं, गर्हितं, अतिदुष्टं.

FOUL-MOUTHED, *a.* दुर्मुखः -खी -खं, वादुष्टः -या -यं, मुखरः -रा -रं, अवद्वमुखः -खा -खं, मुखशफः -फा -फं, मुखशीलः -ली -लं, कटुभाषी -पिणी -पि (नं).

FOULNESS, *s.* मालिन्यं, समलता, मलवस्त्रं, कलुषत्वं, कालुष्यं, अमेध्यता -त्वं, अशुद्धता, अपवित्रत्वं, अशुचित्वं, कुत्सितत्वं, गर्हेता, पृतित्वं.

FOUND, *p. p.* आसादितः -ता -तं, समासादितः -ता -तं, अविपगतः -ता -तं, प्राप्तः -मा -मं, प्रपन्नः -न्ता -न्ते, निरूपितः -ता -तं; 'having found,' आसाद्य.

To FOUND, v. a. (Lay the foundation) मूलं न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or णा (c. 3. दधाति, धातु) or रुह् in caus. (रोपयति -यितुं). —(Build) निर्मा (c. 2. -माति -तुं or in caus. मापयति -यितुं), कृ in caus. (कारयति -यितुं).—(Establish) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, रुह् in caus., प्रतिनिधा.

FOUNDATION, s. (Of a house) भित्तिमूलं, भित्तिः f., गृहभूमिः f., चैत्रभूमिः f., चास्तुः m. -स्तु n., गृहपोतकः, पोतः, पोटा, कुट्टिमं, मुतलः, तल्लिमं, गृहप्रतिष्ठा.—(Basis of any thing) मूलं, चस्तु n., उपरम्भः, चापोभागः.—(Endowment) प्रतिष्ठा; 'to lay the foundation of a house,' इष्टकान्यासं कृ, भित्तिन्यासं कृ.

FOUNDED, p. p. प्रतिष्ठापितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं, न्यस्तमूलः -ला -लं, स्थापितः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं, मूलः -ला -लं; as, 'founded on knowledge,' ज्ञानमूलः -ला -लं.

FOUNDER, s. स्थापकः, प्रथमस्थापकः, प्रतिष्ठापकः, निर्माता m. (नृ), प्रयोजकः, प्रवर्तकः, चारम्भकः, चादिकर्त्ता m. (नृ); 'of a religion,' प्रवर्तकापायः.—(Caster of metals) चोकारः.

To FOUNDER, v. n. समुद्रमध्ये जलाविहत्वाद् मज्ज् (c. 6. मज्जति -ज्जातुं).

FOUNDERED, p. p. समुद्रमध्ये जलाविहत्वात् प्रमग्नः -गता -गन् or मग्नः.

FOUNDRY, foundry, s. सन्धानी, कुप्यशाला, लोहादिविलयनशाला.

FOUNDLING, s. त्यक्तपालकः, उन्मिक्तपालकः, मातृपितृविरहितो बालः, उत्तृष्टबालः, अनुविहृष्टपितृको बालकः.

FOUNDRESS, s. स्थापकी, प्रथमस्थापका, निर्मात्री, प्रवर्तिका, चारम्भकर्त्री.

FOUNT, fountain, s. प्रथमवर्ण, निर्मलः, फरः -रा -री, स्रवः, जलाकारः, उत्सः, प्रपा, कूपः; 'artificial,' शुद्धः.—(Source, original) मूलं, योनिः m. f., आदिः m., हेतुः m.—(Of types). See FONT.

FOUR, a. चत्वारः m. pl. पतसः f. pl. चत्वारि n. pl. (चतुर), चतुष्टयः -यी -यं. The neut. of this last word expresses 'the aggregate of four,' and sometimes 'four' itself; as, 'four hours,' दशचतुष्टयं; 'in four ways,' चतुर्विधः -धा -यं, चतुर्धा; 'four times,' चतुः ind., चतुःकृत्वस् ind.

FOUR-CORNERED, a. चतुरस्रः -सा -सं, चतुष्कोणः -खा -यं.

FOUR-FACED, a. (Brahmā) चतुर्मुखः, चतुराननः, चतुर्वदनः, चतुर्भुजः.

FOUR-FOLD, a. चतुर्गुणः -खा -यं, चतुर्विधः -धा -यं, चतुःप्रकारः -रा -रं, चतुष्टयः -यी -यं, चतुरङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नृ), चतुर्धा.

FOUR-FOOTED, a. चतुष्पादः -दा -दं, चतुष्पदः -दा -दं, चतुष्पाद् m. f. n.

FOURSCORE, a. अशीतिः f. sing., अशीतिसंख्यकः -का -कं, विंशकचतुष्टयं; 'fourscore years of age,' अशीतिकः -का -कं.

FOURSQUARE, a. चतुरस्रः -सा -सं, चतुष्कोणः -खा -यं.

FOURTEEN, a. चतुर्दश m. f. n. (नृ), चतुर्दशसंख्यकः -का -कं, समष्टयं.

FOURTEENTH, a. चतुर्दशः -शी -शं.

FOURTH, a. चतुर्थः -था -थं, तुरीयः -या -यं -यकः -का -कं, तुर्यः -थ्यो -थ्यं, पादिकः -की -कं; 'a fourth part,' चतुर्भागः, चतुर्धाशः, पादः, पादिनः.

FOURTHLY, adv. चतुर्थतस्, तुरीयतस्, चतुर्थस्थाने, चतुर्थपदे.

FOUR-WHEELED, a. चतुश्चक्रः -क्रा -क्रं, चतुश्चक्रयुक्तः -क्ता -क्तं.

FOWL, s. (A winged animal) पक्षी m. -पक्षिणी f. (नृ), खगः, विहगः, विहङ्गमः, पतंगः, पतञ्जी m. (नृ), शकुनः, शकुनिः m.—(Gallina- ceous or domestic fowl) कुक्कुटः -टो, चरणाशुभः, कृकवाकुः m., ताम्रचूडः; 'wild-fowl,' रज्जुदालकः.

To FOWL, v. n. पक्षिणो ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or दन्स् (c. 9. दमाति, दन्तुं), शकुन (nom. शकुनयति -यितुं),

पक्षिवपेन उपजीव् (c. 1. -जीवति -वितुं).

FOWLER, s. व्याधः, शाकुनिकः, लुप्तकः, जालिकः, वागुरिकः, पक्षिग्राहकः, पक्षिवन्धी m. (नृ), पक्षिवपजीवी m. (नृ).

FOWLING, s. पक्षिपरखं, पक्षिग्रहणं, पक्षिधातः, पक्षिवपः, पक्षिमारखं.

FOWLING-PIECE, s. पक्षिमारखे प्रयुक्ता लघ्वी आग्नेयनाडी.

FOX, s. लोमशा -शी, लोमालिका, उल्कामुखी, शृगालः -लो -लिका, किरिः f., खिखिः f., खिखिरः -रा, क्रोष्टा m. (पु), भूरिमायः; 'flying-fox,' वातुलिः f., चतुलः.

FOX-GLOVE, s. रक्तपुष्पो द्विवर्णीय सोपविभेदः.

FOX-HOUND, s. शृगालाखेटकः, लोमशाखेटकः, शृगालाद्यनुसरणे शिक्षितो मृगचकुल्लरः, शृगालारिः m.

FOX-HUNT, s. शृगालानुसरणं, शृगालाखेटः, लोमशाद्यनुधावनं.

FOX-HUNTER, s. शृगालाखेटकः, शृगालानुसारी m. (नृ), लोमशानुधावकः.

FOX-LIKE, a. चतुर्मायः -या -यं, शृगालधर्मी -मो -मं (नृ), विदग्धः -ग्धा -ग्यं.

FRACTION, s. (In arithmetic) भिन्नं, भागः, अंशः, राशिः m. f., राशि- भागः, अपूर्णः; 'multiplication of fractions,' भिन्नगुणनं; 'addition,' भिन्नसङ्कलितं; 'subtraction,' भिन्नव्यकलितं; 'division,' भिन्नभागहरः; 'square of a fraction,' भिन्नवर्गः; 'cube,' भिन्नघनं; 'assimilation of fractions,' भागजातिः f.

FRACTIONAL, a. भागिकः -की -कं, भागी -गिनी -गि (नृ), अपूर्णः -थो -थं.

FRACTIONOUS, a. कलहकारी -रिणी -रि (नृ), सुलभकोपः -पा -पं, प्रतीपः -पा -पं.

FRACTIONOUSLY, adv. कलहकारिवत्, कलहकरणाधिं, प्रतीपवत्.

FRACTURE, s. भङ्गः, भेदः, विभङ्गः, भङ्गनं, भेदनं, विभेदः, भक्तिः f., प्रभङ्गः, खण्डनं, विदारणं.—(Of a bone) अस्विभङ्गः, अस्विभेदः, अस्विचोटनं.

To FRACTURE, v. a. भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भंज्ते), प्रभञ्ज्, विभञ्ज्, भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेदुं), विभिद्, खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), विद् (c. 10. दारयति -यितुं), शकलीकृ.—(A bone) अस्वि भञ्ज् or भिद् or वुद् (c. 10. चोटयते -यितुं).

FRACTURED, p. p. भग्नः -गता -गन्, भिन्नः -न्ना -न्नं, खण्डितः -ता -तं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, रुग्नः -गता -गन्, विदीर्णः -थो -थं, शकलीकृतः -ता -तं, वृद्धितः -ता -तं.

FRAGILE, a. भङ्गुरः -रा -रं, भिदुरः -रा -रं, सुभङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सुभेद्यः -द्या -द्यं, सुप्रभेद्यः -द्या -द्यं, सुखण्डनीयः -या -यं, विनश्यरः -रा -रं.

FRAGILITY, s. भङ्गुरत्वं -ता, भिदुरता, सुभङ्गत्वं, सुभेद्यता, सुखण्डनीयता, विनश्यरत्वं, कोमलता, क्षयिता, क्षीयता.

FRAGMENT, s. खण्डः -खण्डं -खण्डकः, भिन्नं, भिन्नं, भित्तिः f., दलं, विदलं, भागः, अंशः, शकलः -लं, अपूर्णः, विदं, विद् f., विकिरः, छः, आदिष्टं; 'in fragments,' खण्डशस्, खण्डं खण्डं, भागशस्; 'in a thousand fragments,' सहस्रखण्डशः, सहस्रधा.

FRAGMENTARY, a. खण्डी -खण्डनी -खण्ड (नृ), भागी -गिनी -गि (नृ), खण्डमयः -यी -यं.

FRAGRANCE, fragrant, s. सुगन्धः, सुगन्धिः m. -न्धिता, सौगन्ध्यं, गन्धः, उपगन्धः, सामोदः, मोदः, सुरभिः m., सौरभ्यं, सुवासः, वासः, परिमलः, तिक्तः, निर्हारः.

FRAGRANT, s. सुगन्धः -न्धा -न्धं -न्धियः -न्धियः -न्धियः, सौगन्धिकः -की -कं, गन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), सगन्धः -न्धा -न्धं, गन्धवहः -हा -हं, गन्धवान् -वती -वत् (नृ), सुरभिः -भिः -भि, सुवासिकः -का -कं, सवासः -सा -सं, सामोदी -दिनी -दि (नृ), सामोदः -दा -दं, तिक्तः -क्ता -क्तं, कपायः -या -यं.

FRAGRANTLY, adv. सगन्धं, सुगन्धेन, सामोदं, सवासं, सुरभिः तिक्तं.

FRAIL, a. भङ्गुरः -रा -रं, क्षणभङ्गुरः -रा -रं, क्षयी -यिणी -यि (नृ), नष्टरः -रा -रं, विनश्यरः -रा -रं, द्रुतापायः -या -यं, क्षणविध्वंसी -सिनी -सि

(नृ), सद्यःपातो-तिन्ने-ति (नृ), जनिनः-न्या-त्वं, जन्मायी-यिनी-यि (नृ).
FRAIL, *s.* (Basket made of rushes) दृष्टान्तः or नलमयः पेटकः.
FRAILTY, *s.* भङ्गुरता-त्वं, सख्यैः, चपैः, धृतिहीनता, हौषित्यं, चल्पशक्तित्वं, क्षयिता, नष्टरत्नं, चानित्यता, चत्स्ययिता.
To FRAME, *v. a.* (Fabricate, form) कृ, सद्ग, निर्मा (c. 2. -माति-तुं, c. 3. -निनीते, c. 4. -मायते), कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), घट् (c. 10. घटयति-यितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), रच् (c. 10. रचयति-यितुं).
 —(Adjust, shape) विरच्, नविपा, सनापा, विन्यस् (c. 4. -चस्ति-चसितुं). —(Compose) रच्, विरच्, निचयस् (c. 9. -चमाति-यन्तुं), सद्गृह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहोतुं). —(Conform) सादृश्यं कृ, चानुरूपं कृ, सदृशीकृ; 'frame a plan in the mind,' उपायं मनसा कृप्.
FRAME, *s.* (Fabric) निर्माणा, कल्पनं-ना, घटनं.—(Form) आकारः, आकृतिः *f.*, रूपः.—(Body) शरीरं, देहः, गात्रं, गात्रकं, कायः, मूर्तिः *f.*, जङ्ग, वयुः *n.* (स्); 'of a hardy frame,' वज्रदेही-हिनी-हि (नृ), वज्रशरीरो-रिणी-रि (नृ). —(Stand, support) मध्यः-चक्रः, वृधः-छक्रः, तलः, उपस्तम्भः.—(Of a picture) चित्रकोशः, चित्रावरणं, चित्रावेष्टनं, चित्रपरिगतं काष्ठादि.—(Of a window) वातायनपरिगतं काष्ठादि.—(State) स्थितिः *f.*, भावः, अवस्था, वृत्तिः *f.*, दशा; 'frame of mind,' मनोभावः, ननास्थितिः *f.*, चित्रवृत्तिः *f.*; 'frame of body,' शरीरस्थितिः *f.*—(Structure, system) संस्थानं, संस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, रीतिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, व्यूहः-हन्.
FRAMED, *p. p.* रचितः-ता-तं, विरचितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं, घटितः-ता-तं, निर्मितः-ता-तं, कृतः-ता-तं, विहितः-ता-तं.
FRAMER, *s.* रचकः, विरचकः, कर्ता *m.* (वृ), कारकः, निवन्धा *m.* (नृ).
FRANCHISE, *s.* पौरजननाधिकारः.—(Freedom from burden) मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं, मोक्षः, अक्षरत्वं, निष्कारत्वं, स्वाधीनता.
To FRANCHISE, *v. a.* मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं, c. 10. मोचयति-यितुं), विमुच्.
 See ENFRANCHISE.
FRANGIBILITY, *s.* भङ्गुरत्वं-ता, भिदुरता, सुभङ्ग्यं, सुभेद्यता, खड्गनीयता.
FRANGIBLE, *a.* भङ्गुरः-रा-रं, खड्गनीयः-या-यं, भेद्यः-द्या-द्यं.
FRANK, *a.* (Ingenuous, candid) स्रक्पटः-टा-टं, निष्कपटः-टा-टं, अमायः-या-यं, अमायिकः-की-कं, मायाहीनः-ना-नं, विमलाला-त्ता-त्त (नृ), विमलार्थकः-का-कं, अवक्रः-क्रा-क्रं, अगूढभावः-वा-वं, सरलः-ला-लं, दक्षिणः-या-यं, निर्वैलीकः-का-कं.—(Gene-rous) उदारः-रा-रं.
FRANK, *s.* (Coin) रूपमुद्राविशेषः.—(Letter carried without postage) मूल्यं विना वाहनोपयं पत्रं.—(The mark which makes it free) इदं पत्रं मूल्यं विना वाहनोपयं इति पत्रोपरि सूचकं चिह्नं.
To FRANK, *v. a.* इदं पत्रं मूल्यं विना वाहनोपयं इति पत्रोपरि लिखितचिह्नेन सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं).
FRANK-HEARTED, *a.* उदारचेता-ता-तः (स), उदारधीः-धी-धि, विमलाला-त्ता-त्त (नृ).
FRANKINCENSE, *s.* कुन्दुरः *m. f.*-रुक्, कुन्दुः *f.*, रसालं, कूतभूपः, खोटीरसः.
FRANKLY, *adv.* निष्कपटं, कपटं विना, अवक्रं, अमायया, व्यक्तं, निर्वीजं, निर्वैलीकं, सरलं, दाक्षिण्येन, उदारवत्.
FRANKNESS, *s.* उदारत्वं, औदार्यं, सरलता, सारत्वं, अवक्रता, कपटहीनता, निष्कपटत्वं, मायाहीनता, दाक्षिण्यं, भावागूढता, अमाया, निर्वैलीकता, विमलालाता, स्रक्पट्यं.
FRANTIC, *a.* उन्मत्तः-त्ता-तं, उन्मादः-दा-दं, उन्मादसंरभः-भ्या-भं, मदोक्तः-टा-टं, मदविधिः-मा-मं, व्यस्तचित्तः-त्ता-तं, प्रमदः-दा-दं.
FRANTICLY, *adv.* उन्मत्तवत्, उन्मादवत्, उन्मादविधिमवत्, वातुलवत्.

FRANTICNESS, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, उन्मादसंरभता, चित्रविधिमता, चित्रव्यस्तता, चित्रविप्रवः, विमोहः, सोन्मादत्वं, वातुलता.
FRATERNAL, *a.* भावीयः-या-यं, भातृकः-का-कं, भातृसन्निभः-भा-भं.
FRATERNALLY, *adv.* भातृवत्, भातृरूपेण, सोदरवत्, भावीयप्रकारेण.
FRATERNITY, *s.* (Brotherhood) भातृत्वं, सौभ्रातृ.—(Association) संसर्गः, संसर्गित्वं, साहित्यं, वन्धुता.—(Body of men associated) सहकारिजनसमूहः.
To FRATERNIZE, *v. a.* भातृवत् सहितः-ता-तं भू or सह मिल् (c. 6. मिलति-ते, नेलितुं) or संयुक्तः-क्ता-क्ते भू or सद्भातवान्-वती-वद् भू.
FRATRICIDE, *s.* भातृहत्ता, भातृवधः, भातृपातः.—(One who murders a brother) भातृपातकः, भातृहा *m.* (नृ), भातृपाती *m.* (नृ).
FRAUD, *s.* कपटः-टं, धाजः, छलं-लना, केतवं, कूटः-टं, कौटं, माया, दम्भः, उपधिः *m.*, वञ्चनं-ना, प्रवचना, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, सतिनयानं, अभिसन्धिः *m.*, न्यायं, प्रपञ्चः, प्रतारणं-या, कुहकः, व्याकृतिः, संश्रुत्, निमोलिका, दृष्टान्तिनं, खलितं.
FRAUDFUL, *a.* कपटो-टिनी-टि (नृ), मायी-यिनी-यि (नृ). See FRAUDULENT.
FRAUDULENCE, *s.* कपटता, कपट्यं, कूटता, सत्याचता, भूज्ञता, शठता.
FRAUDULENT, *a.* कपटो-टिनी-टि (नृ), कपटिकः-को-कं, छलो-लिनी-लि (नृ), मायी-यिनी-यि (नृ), वञ्चकः-का-कं, प्रपञ्चकः-का-कं, कूटकः-का-कं, कौटः-टो-टं, टिकः-की-कं, द्राघिकः-को-कं, दाम्भिकः-को-कं, भूतः-त्ता-तं, प्रतारकः-का-कं, सत्याजः-जा-जं, उपधिकः-का-कं, प्रलम्भकः-का-कं, शठः-ठा-ठं, दाष्टान्तिनिकः-को-कं, तकिलः-ला-लं, स्वगः-गा-गं, कूट in comp.
FRAUDULENTLY, *adv.* सकपटं, सत्याजं, सकूटं, छलेन, सकैतवं, भूज्ञवत्, वञ्चनार्थं, कितववत्, शठवत्, दम्भात्, मापया, समायं.
FRAUGHT, *a.* (Laden) धुरीणः-या-यं, धुरीयः-या-यं, भारवान्-वती-वत् (नृ). —(Filled) पूर्णः-या-यं, अभिपूर्णः-या-यं, परिपूर्णः-या-यं, पूर्यमाणः-या-यं, आकोर्यः-या-यं, सङ्कोर्यः-या-यं, सङ्कुलः-ला-लं, गर्भः-भा-भं in comp.; 'fraught with happiness,' सुखावहः-हा-हं.
FRAY, *s.* कलहः, कलिः *m.*, युद्धं, तुमुलं, द्वन्द्वं, सङ्ग्रामः, समरः, संयुगः, डिकः, डमरः, डमरः, विरोधः, व्यवक्रोशनं.
To FRAY, *v. a.* (Rub) वस्त्राखलवद् धर्षणेन जर्जरभू or रुद्धीभू.
FRAYED, *p. p.* वस्त्राखलवद् धर्षणेन जर्जरीकः-का-कं or जर्जरभूतः-ता-तं.
FREAK, *s.* चापलं, लौल्यं, मनोलील्यं, बुद्धिचापल्यं, चन्दः *n.* (स्), लोला, खेला, केलिः *m. f.*, विलासः, विहारः, लहरी, तरङ्गः, अखटिः *m.*
To FREAK, *v. a.* चिच् (c. 10. चित्रयति-यितुं), चित्रिकृ, चित्रविचित्रिकृ.
FREAKISH, *a.* चपलः-ला-लं, लोलः-ला-लं, केलिकः-का-कं, लोला-खेलः-ला-लं.
FREAKISHLY, *adv.* चपलं, चापल्यात्, लौल्यात्, मनोलील्यात्, सलोलं.
FREAKISHNESS, *s.* चापल्यं, चपलता, लौल्यं, लोलावत्वं, विलासिता.
FRECKLE, *s.* जटुलः, कालकः, विभुः *m.*, तिलकः, तिलः, तिलकालकः, चिह्नं.
FRECKLED, *a.* जटुलचिह्नितः-ता-तं, तिलकी-किनी-कि (नृ), तिलकः-का-कं.
FREE, *a.* (Set at liberty) मुक्तः-क्ता-क्ते, विमुक्तः-क्ता-क्ते, मोचितः-ता-तं, विमोचितः-ता-तं, मोक्षितः-ता-तं, विमोक्षितः-ता-तं, निर्मुक्तः-क्ता-क्ते, विमृष्टः-द्या-द्यं.—(Not subject to the will of others) स्वाधीनः-ना-नं, अनधीनः-ना-नं, अयराधीनः-ना-नं, अनायतनः-त्ता-तं, स्वतन्त्रः-त्ता-तं, आत्मतन्त्रः-त्ता-तं, विवशः-शा-शं, खैरचारी-रिणी-रि (नृ), खैरचारी &c., स्वच्छन्दः-न्दा-न्दं, अनुपाश्रयः-या-यं, अभुञ्जियः-प्या-प्यं.—(Unshackled) अवद्धः-द्धा-द्धं, निर्वन्धः-या-यं, विशुद्धः-ला-लं, उद्धतः-ला-लं. (Unrestrained)

अपतः-ता-तं, अनियतः-ता-तं, अपशः-श-शं, निर्यन्तः-ता-तं, अपनितः-ता-तं, निरपघटः-हा-हं.—(Unimpeded) निर्यन्तः-भा-मं, अपिगतः-भा-मं-मितः-ता-तं, अपिरोपितः-ता-तं, निरवरोधः-था-थं, अपिहतः-ता-तं, निर्यातः-हा-हं, अससाधः-था-थं.—(Free in expenses) मुक्तहस्तः-स्ता-स्तं, त्यागशीलः-ला-लं.—(Not decorous) अमयीदः-दा-दं, मयीदातिक्रान्तः-ता-तं.—(Gratuitous) मूल्यं विना दत्तः-त्ता-तं or लभः-भा-भं, अक्रोतः-ता-तं, धर्माधिकः-का-कं.—(Open to all) सद्यसामान्यः-न्या-न्यं, सद्यसाधारणः-शी-शं.—(Free in speech) अयन्तितकथः-चा-चं, अयतवाक् *m.f.n.* (च).—(Free from, exempt) वञ्चितः-ता-तं, विवञ्चितः-ता-तं, मुक्तः-स्ता-स्तं, रहितः-ता-तं, हीनः-ना-नं, शून्यः-न्या-न्यं, विगतः-ता-तं, वीतः-ता-तं or expressed by निर् or अ prefixed; 'free from bias,' मुक्तसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, सङ्गवञ्चितः-ता-तं, सङ्गहीनः-ना-नं; 'free from desire,' वीतकामः-मा-मं, विगतकामः-मा-मं; 'free from debt,' अनूयः-शा-शं, अनूयी-यिनी-यि (न), अवतीर्यः-यी-यं; 'free from motive,' निष्कारणः-शा-शं; 'free choice,' खेच्छा; 'free course,' प्रसृ.

To FREE, *v.a.* (Set at liberty) मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं, c. 10. मोचयति-यितुं), विमुच्, निर्मुच्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं), विमोक्ष, विमुञ् (c. 6. मुञ्चति-सृष्टुं, c. 10. सञ्जयति-यितुं), निष् in caus. (-तारयति-यितुं), वै (c. 1. जायते, जातुं).—(Free from confinement) वन्धनाद्-मुच्.—(From encumbrance) मुच्, विशुष् in caus. (-शोधयति-यितुं), विमान् or भारम् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं) or विनी or ह (c. 1. हरति, हर्तुं) or उद्, निर्विमीकृ, निष्कारकं-कां-कं कृ, निष्प्रत्यूहीकृ.—(From doubt) संशयम् अपनी.—(From blame) निदीपीकृ.—(From taxes) अकरोकृ, निष्करोकृ.

FREE-AGENCY, *s.* खेच्छा, खैरता, स्वातन्त्र्यं, स्वाच्छन्द्यं, स्वतन्त्रता.

FREE-BOOTER, *s.* दस्युः, साहसिकः, प्रसन्नचोरः, परिपन्थी *m.* (न), लुब्धकः.

FREE-BOOTING, *s.* अपहारणं, चौर्यं, चौरत्वं, अन्धाहारः, साहसं.

FREE-BORN, *a.* अदासनः-जा-जं, अदासेयजातिः-ति-ति, अदासीपूजः, उदारयोनिः-नि-नि, उदारजातिः-ति-ति, कुलीनजः-जा-जं.

FREED, *p.p.* or *a.* मुक्तः-स्ता-स्तं, विमुक्तः-स्ता-स्तं, विमोचितः-ता-तं, मोक्षितः-ता-तं, वञ्चितः-ता-तं; 'freed from confinement,' मुक्तवन्धनः-ना-नं or वन्धनमुक्तः-स्ता-स्तं; 'from desire,' विगतकामः-मा-मं, कामातीतः-ता-तं.

FREEDMAN, *s.* मुक्तजनः, दास्यमुक्तः, दास्यमोक्षितः, दास्यान्विमोक्षितः.

FREEDOM, *s.* (Liberty) मुक्ति *f.*, विमुक्ति *f.*, मोक्षः, विमोक्षः-द्वयं, विमोचनं, वैमुक्तं, परिमोक्षणं.—(Freedom from slavery) दास्यमुक्ति *f.*, दास्यमोक्षः, अदास्यं, अदासत्वं.—(From confinement) वन्धनमुक्ति *f.*—(From obstacle or restraint) निर्विघ्नता, विमुक्ति *f.*, निर्यन्तं-यन्तं, निरवरोधता, उच्छृङ्खलता, अयन्तितत्वं.—(Independence) स्वाधीनता, स्वतन्त्रता, अवशता, स्वातन्त्र्यं, अनधीनता.—(Freedom of will) खेच्छा, स्वाच्छन्द्यं, खैरता.—(Want of decorum) अमयीदा, अपिनयः, मयीदातिक्रान्तः.—(Freedom of a city) स्वाधीनपुराधिकारः, पौरजनधिकारः.—(Exemption from) मुक्ति *f.*, विरहः, रहितं, शून्यता, अभावः, असम्भवः; 'freedom from taxes,' अकरत्वं, निष्करत्वं; 'from war,' युद्धाभावः.

FREE-HEARTED, *a.* उदारचेताः-ता-तं (स्), अगूढभावः-वा-वं.

FREEHOLD, *s.* स्वाधीनभूमिः *f.*, अपराधीनभूमिः *f.*, आत्माधीनक्षेत्रं.

FREEHOLDER, *s.* स्वाधीनभूमिधारी *m.* (न), आत्माधीनभूमिधारी, स्वार्थी-नक्षेत्रपारी.

FREELY, *adv.* (Without restraint) निर्विघ्नं, निर्यन्तं, निर्यातं, निर्यन्तितं, निरवरोधेन, अनिवारितं, अससाधं.—(Voluntarily) कामं, प्रकानं, कामतस्, स्वच्छन्दात्, खेच्छया.—(Copiously) बाहुल्येन, बहुशस्.—(Without persuasion) अयाचितं.—(Gratuitously) मूल्यं विना.

FREE-LIVER, *s.* पद्माशी-शिनी-शि (न), अन्धाहारी-रिणी-रि (न), कुपिम्भरि-रि-रि.

FREEMAN, *s.* अदासः, स्वाधीनः, अपराधीनः, अपरवशः, स्वतन्त्रः.

FREEMASON, *s.* परस्परपेकरणाधि संसर्गिणां जनानां गणायन्तरः.

FREE-MINDED, *a.* अयाकुलचित्तः-स्ता-स्तं, चिन्ताशून्यमनः-ना-नं (स्).

FREENESS, *s.* (Freedom from restraint) निर्विघ्नता, निर्यन्तं-यन्तं, निरवरोधता, उच्छृङ्खलत्वं.—(Of speech) वागयतत्वं.—(Frankness, openness) अगूढशीलता, निष्कपटता.—(Liberality) मुक्तहस्तत्वं, त्यागशीलता.

FREE-SPOKEN, *a.* अयन्तितकथः-चा-चं, अयतवाक् *m.f.n.* (च), स्पष्टवाक् *m.f.n.*

FREE-STONE, *s.* गृहनिर्माणे प्रयुक्तः सुखेष्टप्रसारविशेषः.

FREE-THINKER, *s.* नास्तिकः, धर्मादेर् निन्दकः, देवनिन्दकः, धर्मावमानो *m.* (न).

FREE-WILL, *s.* खेच्छा, स्वच्छन्दात्, स्वाच्छन्द्यं, स्वकामः, यदृच्छा.

FREE-WOMAN, *s.* अदासी, स्वाधीना स्त्री, अनधीना, खैरचारिणी.

To FREEZE, *v.n.* अतिशीतलत्वाद् घनीभू or संहतीभू or संहन् in pass. (-हन्ते), अतिशीतोदकवत् शीनीभू or श्ये (c. 1. श्यायते, श्यातुं) or हिमपिण्डान् वन्च् (c. 9. पलाति, वन्चुं), हिमपिण्डोभू, शीतीभू, शीनीभू, श्यानीभू, जडोभू.

To FREEZE, *v.a.* अतिशीतलत्वाद् घनीकृ or संहतीकृ or हिमपिण्डरूपेण संहन् (c. 2. -हन्ति-न्ति) or श्ये in caus. (श्यापयति-यितुं) or श्यानीकृ, शीतीकृ, जड (nom. जडयति-यितुं).

FREIGHT, *s.* (Cargo of a ship) नौकाभारः, नौभारः, नौकास्यद्रव्याणि, पोतस्थं भाखं, नाविकं, पौतिकं.—(Fare) आतरः, तरपथ्यं, तारिकं, तार्यं, अनुतरं.

To FREIGHT, *v.a.* नौकायां द्रव्याणि निवेश् in caus. (-वेशयति-यितुं) or आरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं) or द्रव्यैः पू (c. 10. पूरयति-यितुं).

FREIGHTED, *p.p.* द्रव्यपूरितः-ता-तं, आरोपितभाखः-खा-खं or गृहीतभाखः.

FREIGHTER, *s.* नौकायां भाखनिवेशकः or द्रव्यनिवेशकः, नौकापूरकः.

FRENETIC, *a.* See FRANTIC.

FRENUM, *s.* (In anatomy) सेवनं, सीवनी.

FRENZIED, *a.* उन्मादवान्-वती-वत् (न), विधिभ्रमिन्तः-स्ता-स्तं.

FRENZY, *s.* उन्मादः, चित्तविभ्रमः, चित्तविभ्रमः, प्रामाद्यं, आवेशः.

FREQUENCY, FREQUENCY, *s.* बहुत्वं-ता, बाहुल्यं, नित्यता-न्यं, अभीक्ष्णता, यौनःपुन्यं, पुनःपुनर्यं, अविरतिः *f.*, अविरामः, नैरन्तर्यं.

FREQUENT, *a.* नित्यः-ता-तं, नैरन्तर्यः-का-कं, अभीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, पुनःपुनर् वर्तमानः-ना-नं, बहुशः or बहुवारं or अनेकशः or मुहुर्मुहुर् पटमानः-ना-नं, सततः-ता-तं, अविरतः-ता-तं.

To FREQUENT, *v.a.* सेव् (c. 1. सेयते-यितुं), निपेव्, नित्यम् आश्रि (c. 1. -श्रयति-ते-यितुं), पुनःपुनः or बहुवारम् अभिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or अभ्यागम्, जुप् (c. 6. जुपते, जोषितुं), गाह् (c. 1. गाहते-हितुं).

FREQUENTATIVE, *s.* (Verb in grammar) यद्धुलुगन्तः, यद्धन्तः.

FREQUENTED, *p.p.* सेवितः-ता-तं, निपेवितः-ता-तं, आश्रितः-ता-तं, जुष्टः-ष्टा-ष्टं, आकीर्णः-शी-शं, आचरितः-ता-तं.

FREQUENTING, *s.* सेवनं, निपेवणं, आश्रयणं, मुहुर् अभ्यागमनं, सङ्गतिः *f.*

FREQUENTLY, *adv.* बहुशस्, भूयस्, भूयोभूयः, मुहुस्, मुहुर्मुहुस्, असकृन्, अनेकशस्, बहुवारं, बहुकृत्स्, अनेककृत्स्, नित्यं, पुनःपुनर्, वारंवारं.

FRE

अभीष्टं, प्रायस्, प्रायेण, प्रायशस्, वारेण, जगत्, नततं.
Fresco, s. (Coolness) शीतलता.—(Painting) मगदोदकं, मगदोदकचित्रं.
FRESH, a. (New, recent) नवः-वा-वं, अभिनवः-वा-वं, प्रतिनवः-वा-वं, नूतनः-ना-नं, प्रत्ययः-या-यं, मद्यन्तः-न्ता-न्तं, नद्यन्तलीनः-ना-नं, नवीनः-ना-नं, अम्राचीनः-ना-नं.—(Not faded) चम्पानः-ना-नं, विमानः-ना-नं, अविक्लः-ला-लं, अजुम्बः-प्ला-प्लं.—(Recently obtained) सद्यःप्राप्तः-ता-तं.—(Cool) शीतलः-ला-लं.—(Somewhat strong) ईपत्तोदणः-हण-हणं, ईपत्तवल्-ला-लं.—(With unimpaired vigor) अद्यतवीर्यः-र्या-र्यं, अविक्लतेजः-जा-जां (स्), अश्रान्तः-ता-तं, अक्षान्तः-ता-तं.—(Fresh colored) नववर्णः-र्या-र्यं, रक्तवर्णः-र्या-र्यं.—(Not salt) अलपटः-गा-रं.—(Full of spirit) सरसः-सा-सं, रमिकः-जा-जं, रनी-सिनी-सि (न्); 'fresh butter,' नवनी-नीतं.
To FRESHEN, v. a. नवीकृ, शीतलीकृ, सरसीकृ, लावर्ण्यं कृ (c. 1. हरति, हर्तुं).
To FRESHEN, v. n. (Grow brisk) ईपत्तोदणीम्, ईपत्तोद्रीम्, ईपत्तपलीम्.
FRESH, adv. (Newly) सद्यन्, नवं, अभिनवं, प्रत्ययं.—(Briskly) ईपत्तोदृषं, ईपत्तीव्रं, ईपद्वलपन्.—(Coolly) शीतलं; 'freshly heated,' सद्यस्तप्तः-ता-तं.
FRESHMAN, s. नवशिष्यः, नवछात्रः, नूतनशिष्यः, प्रायनकल्पिकः.
FRESHNESS, s. (Newness) नवता-न्तं, अभिनवत्वं, नूतनता-न्तं, नवीनता, प्राययता.—(Vigor) अश्रान्तिः-फ, वीर्यं, तेजः-न (स्), अविक्लमः, अक्षान्तिः-फ, अश्रान्तिः-फ.—(State of not being withered or impaired) अशीर्णता, अक्षानता, अद्यतता, अद्यतत्वं, अवैकल्पं.—(Freedom from salt) अलावर्ण्यं.—(Briskness) ईपत्तोदणता, सपलता.—(Of color) नववर्णः, रक्तवर्णः, अरुणवर्णः.
FRET, s. (Of the sea) समुद्रशोभः, इतस्ततो वीचिप्रलोठनं or उर्मिप्रलोठनं.—(Vexation of mind) आत्मद्रोहः, आत्मक्रोशः, आत्मपीडा, समनस्तापः, स्वचिन्तयोभः, अशान्तिः-फ, उद्वेगः.
To FRET, v. a. (Vex) व्यप् (c. 10. व्यपयति-यितुं), तप् (c. 10. तापयति-यितुं), परितप्, सनाप्, चाप् (c. 1. चापते-यितुं), क्रिप् (c. 9. क्रिपयति, क्रेशितुं), क्षुप् (c. 10. क्षोभयति-यितुं).—(Chafe) घृप् (c. 1. घर्षति-यितुं), आघृप्, घर्षेत्त तप् or क्षतकी or द्रुणीकृ.
To FRET, v. n. (Be vexed) व्यप् (c. 1. व्यपते-यितुं), तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सनाप्, जातप्, क्रिप् (c. 4. क्रिपयते, क्रेशितुं), उद्विन् (c. 6. उद्विजते-यितुं), णच् (c. 1. शोचति-यितुं), चर् (c. 1. चरति-यितुं), संजर्, दुर्मेनस् (nom. दुर्मेनायते), आत्मानं तप् (c. 10. तापयति-यितुं), क्षुप् (c. 4. क्षुभति, क्षोभितुं).—(Wear away by friction) यर्षेत्त यि in pass. (घोषयते) or परिघातीम्.
FRETFUL, a. आत्मद्रोही-हिणी-हि (न्), शीघ्रकोपी-पिनी-पि (न्), आत्मतापी-पिनी-पि (न्), वक्रभावः-वा-वं, दुष्प्रकृतिः-ति-ति, दुर्मेनाः-ता-ता (न्).
FRETFULLY, adv. वक्रभावेन, वक्रप्रकृतितात्, दुष्प्रकृतितात्, समनस्तापं.
FRETFULNESS, s. आत्मद्रोहः, आत्मक्रोशः, आत्मपीडा, समनस्तापः, स्वचिन्तयोभः, भाववक्रता, प्रकृतिवक्रता, प्रतीपता, सदाप्रतीपत्वं, उद्वेगः, अशान्तिः-फ.
FRETTED, p. p. व्यपितः-ता-तं, क्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, सनापितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, चापितः-ता-तं.—(Rubbbed) घर्षितः-ता-तं.
FRETTY, a. व्यत्यस्तेखालकृतः-ता-तं, व्यत्यस्तेखालकेण तटः-ष्टा-ष्टं.
FRETWORK or FRET, s. व्यत्यस्तेखालरूपं तटयुक्तम् न (न्).
FRIABILITY, s. चूर्णयोग्यता, सुचूर्णनीयता, भद्रुत्वं, भिदुरता.
FRIABLE, a. सुचूर्णनीयः-या-यं, चूर्णयोग्यः-या-यं, भिदुरः-रा-रं, भद्रुः-रा-रं, सुभेदः-ष्टा-ष्टं, सुखरुनीयः-या-यं.

FRI

FRIAR, s. सत्यासनी m. (न्), तपस्वी m. (न्), योगी m. (न्); मुनिः m, वैरागी m. (न्).
FRIARY, s. मठः, सत्यासिनी मठः, छात्रमः, तपोवनं, विहारः.
FRICASSE, s. पथिजशकादिमांसनिष्कृतं सरसभोजनं or सय्यन्नभोजनं, रसकं, मांसय्यन्नं.
To FRICASSE, v. a. पथिजशकादिमांसं रसादिना सह or य्यन्ननादिना सह निष्कृत् (c. 1. क्षपति-यितुं).
FRICTION, s. घर्षणं, चापयः-पर्षणं, सद्घर्षः, उद्वर्षणं, अभिघर्षणं, निघर्षणं, उपघर्षणं, परस्परघर्षणं, मर्दनं, अभिमर्दनं, परिमर्दनं, परिमर्शः, आपटनं, विघटनं, उद्वटनं, मार्जनं, परिमार्जनं.
FRIDAY, s. शुक्रवारः, कुलवारः, भृगुवारः, जमराहस्य पर्ववारः.
FRIED, p. p. भूटः-ष्टा-ष्टं, भर्जितः-ता-तं, भटः-ष्टा-ष्टं, कन्दुपकः-क्षा-क्षं; 'fried meat,' चुन्नं, भरुटकं; 'fried grain,' लानाः m. pl., अद्यतं-ताः m. pl., पानाः f. pl., भृष्टव्यः.
FRIEND, s. मित्रं, सुहृत् m. (ट्), सखा m. (खि), वन्धुः m., वयस्यः, सिग्धः, स्नेही m. (न्), सान्धवः, सहायः, अनुरागी m. (न्), प्रणयी m. (न्), सुद्वज्जः, हितः, हितकारी m. (न्), प्रियकृत m., सखः m. (स्), अनुकूलः, विभावः, कैलिकरः, सद्गती m. (न्), चाय्यः; 'friend of the same age,' सवयाः m. (स्), वयस्यः; 'female friend,' सखी f.; 'an old friend,' चिरमित्रं; 'a true friend,' सन्मित्रं; 'my friend,' सखे voc. c. m., सखि voc. c. f.
To FRIEND, v. a. मित्रं (nom. मित्रीयते-यितुं), सखिपूर्तिं कृ or चास्या (c. 1. तिष्ठति-स्यातुं), उपकृ, अनुग्रहं (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं).
FRIENDLESS, a. मित्रहीनः-ना-नं, वन्धुहीनः-ना-नं, वयस्युः-न्धु-न्धु, सान्धवः-वी-वं, असहायः-या-यं, निःसहायः-या-यं, अनापः-पा-वं, अलम्बनापः-पा-वं, निराश्रयः-या-यं, पशरयः-खा-खं, निरवलम्बः-खा-खं, सान्धवोन्मिक्तः-ता-तं.
FRIENDLESSNESS, s. मित्रहीनता, वन्धुहीनता, असहायता, निराश्रयत्वं.
FRIENDLINESS, s. मित्रत्वं, सौहृद्यं, वन्धुता, प्रीतिः-फ, सखित्वं, प्रणयः, प्रेम n. (न्), प्रियता, अनुरागः, अनुकूलता, उपकारशीलता, हितता, हितेच्छा, हितकाम्या.
FRIENDLY, a. हितः-ता-तं, हितैषी-यिणी-यि (न्), हितवान्-वती-वत् (त्), हितकामः-मा-मं, हितप्रेसुः-सु-सु, सुहितः-ता-तं, मैत्रः-त्री-वं, मित्रः-त्रा-त्रं, साखेयः-यी-यं, सुद्वज्जः-मा-मं, कृतमैत्रः-त्रा-त्रं, अनुरागी-गिणी-गि (न्), प्रणयी-यिनी-यि (न्), समणयः-या-यं, स्नेही-हिनी-हि (न्), सिग्धः-ग्धा-ग्धं, स्नेहशीलः-ला-लं, प्रीतिमान्-मतो-मत् (त्), सानुरागः-गा-गं, प्रियद्वजः-रा-रं, प्रियकृत m. f. n., हितकरः-री-रं, अनुकूलः-ला-लं, अनुग्राही-हिणी-हि (न्), उपकारशीलः-ला-लं, सुहृदयः-या-यं, प्रियतामः-मा-मं; 'friendly-minded,' हितपुद्भिः-दि-दि; 'friendly to all creatures,' कृतभूतमैत्रः; 'friendly dispute,' प्रीतिकलहः, प्रीतिवादः.
FRIENDLY, adv. मित्रवत्, वन्धुवत्, हितवत्, सिग्धवत्, मित्रतात्, प्रियं.
FRIENDSHIP, s. मित्रत्वं-ता, मैत्र्यं, मैत्री, सौहृद्यं, सौहार्दं, सुहृता, सख्यं, सार्व्यं, सखित्वं, वन्धुता, स्नेहः, प्रणयः, प्रीतिः-फ, प्रेम n. (न्), प्रियता, साहाय्यं, सहायता, अनुरागः, सान्धवद्वेनः; 'to form friendship with another,' सन्धस्मिन् प्रीतिं कृ.
FRIEZE, s. (Coarse cloth) स्त्रुलपट्टं, स्त्रुलशाटकः, चराशिः m.—(In architecture) महाभवनस्य यो दीर्घचतुरस्रो भागः सन्नायन् चवल्चते स च उच्चप्रकारेण तथितैर् नानानुप्रतिमानैर् अलङ्कियते.
FRIGATE, s. युद्धनौका, महायुद्धनौका, वृहद्युद्धनौका.
FRIGHT, s. घ्रासः, सन्तापः, भयं, साध्वसं, शङ्का, भोतिः-फ, परिकल्पः,

उद्वेगः, आतङ्कः, भीषणं, दरः.

To FRIGHT, FRIGHTEN, *v. a.* भी in caus. (भाययति -यितुं or भीषयति -यितुं), चस् in caus. (चासयति -यितुं), सन्त्स्, विचस्, उचस्, उद्विज् in caus. (-वेजयति -यितुं), कम्प् in caus. (कम्पयति -यितुं), विकम्प्.

FRIGHTENED, *p. p.* भीतः -ता -तं, चासितः -ता -तं, चस्तः -स्ता -स्तं, सन्तस्तः -स्ता -स्तं, विचस्तः -स्ता -स्तं, भीषितः -ता -तं, भयात्तः -त्ता -तं, भयातुरः -रा -रं, भयाक्रान्तः -न्ता -नं, शङ्कितः -ता -तं, अभिशङ्कितः -तः -तं, दरितः -ता -तं, ससाध्यसः -सा -सं, चकितः -ता -तं, तर्जितः -ता -तं.

FRIGHTFUL, *a.* दारुणः -या -यं, भयानकः -को -कं, भयङ्करः -रा -रं, भयावहः -हा -हं, घोरः -रा -रं, भीमः -मा -मं, भैरवः -वी -वं, सुभैरवः -वी -वं, भीरुमयः -यी -यं, रौद्रः -द्री -द्रं, चासकरः -रा -रं, विकटः -टा -टं, उग्रः -या -यं, कराटः -ला -लं, शङ्काजनकः -का -कं, उद्वेजनीयः -या -यं, 'in appearance,' भीमदर्शनः -ना -नं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, करालवदनः -ना -नं.

FRIGHTFULLY, *adv.* दारुणं, घोरं, भयानकं, उग्रं, भैरवं, सुभैरवं, रौद्रं.

FRIGHTFULNESS, *s.* दारुणता -त्वं, घोरता -त्वं, दारुण्यं, उग्रता -त्वं, रौद्रता.

FRIGID, *a.* (Cold) शीतलः -ला -लं, शीतः -ता -तं, शिशिरः -रा -रं, हिमः -मा -मं, अनुष्णः -ष्णा -ष्णं, जडः -डा -डं, सुपीमः -मा -मं, - (Wanting in affection) निःचेहः -हा -हं, चेहशून्यः -न्या -न्यं.

FRIGIDITY, *s.* (Coldness) शीतता, शीतलता, शीतं, शैत्यं, हिमं, जडता, जाड्यं, सुपीमः. - (Of affection) निःचेहता, नैःचेयं.

FRIGIDLY, *adv.* शीतलं, शिशिरं, शैत्येन, जाड्येन, जडं, चेहं विना.

FRILL, *s.* विरलांशुकमय कर्मिचद् उन्नतानतो वस्त्रालङ्कारः, वस्त्राञ्चलं, अञ्चलः, वस्त्रकोटिः *f.*, कर्म्याकारांशुकमयो वस्त्रालङ्कारः, कर्मिमदंशुकमयो वस्त्रानुबन्धः.

FRINGE, *s.* अञ्चलः, वस्त्राञ्चलः -लं, तरो, तरिः *f.*, वस्तिः *m.*, दशा, शिषितानुमयो वस्त्राञ्चलङ्कारः or वस्त्राञ्चलनुबन्धः.

TO FRINGE, *v. a.* पृथ्वीलाञ्चलेन अलङ्कृतं, शिषितानुभिर् वस्त्रादिकोटिम् अलङ्कृतं.

FRIPPERER, *s.* जीर्णवस्त्रक्रयविक्रयिकः, चौरवस्त्रव्यापारी *m.* (नं).

FRIPPERY, *s.* (Old clothes) जीर्णवस्त्रं, चौरवस्त्रं, चौराणि *n. pl.*, वस्त्रखण्डाः *m. pl.*, उच्छिष्टवस्त्रं. - (Useless matter) निरर्थकं, मृषार्थकं, उच्छिष्टं.

To FRISK, *v. n.* चित्तप्रहर्षात् क्रीड् (c. 1. क्रीडति -ते -डितुं) or प्रक्रीड् or विक्रीड्, or इतस्ततः झु (c. 1. झवते, झेतुं) or नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं) or रम् (c. 1. रमते, रन्तुं) or खेला (nom. खेलायति) or हस्तपादादि सञ्चल in caus. (-चालयति -यितुं).

FRISKER, *s.* चित्तप्रसन्नत्वाद् इतस्ततः प्रवक्ताः or नर्तकः or खेलाकारी *m.* (नं).

FRISKY, *a.* हृष्टः -ष्टा -ष्टं, चित्तप्रहर्षाद् इतस्ततः क्रीडमानः -ना -नं or प्रवन्शीलः -ला -लं, प्रदृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रफुल्लः -ल्ला -ल्लं, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नं), खेलाकारी -रिणी -रि (नं).

FRITH, *s.* समुद्रस्य सङ्कटपथः, सङ्कटं, सम्भेदः, सङ्गमः.

FRITTER, *s.* भृष्टपिष्टकविशेषः, भृष्टाणूयः. - (Fragment) खण्डः -खण्डकः, शकलः -लं, चिदलं.

To FRITTER, *v. a.* खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), खण्डशः कृ, शकलीकृ; 'fritter away,' अल्पम् अल्पं or खण्डं खण्डं धिम्ना न्यूनीकृ or क्षीणीकृ or क्षि in caus. (क्षययति -यितुं).

FRIVOLITY, FRIVOLOUSNESS, & लघुता, लापवं, लघुवृत्तित्वं -ता, लघुकर्मकारित्वं, तुच्छवृत्तित्वं, तुच्छता, चपलता, चापलं, चपलवृत्तित्वं, आनर्थक्यं, निरर्थकता.

FRIVOLOUS, *a.* लघुः -घुः -घु, लघुवृत्तिः -त्तिः -त्ति, लघुकर्मी -र्मी -र्मी (नं), चपलः -ला -लं, चपलवृत्तिः -त्तिः -त्ति, तुच्छकर्मि &c., अनर्थकवृत्तिः -त्तिः

-त्ति, निरर्थककर्मकारी -रिणी -रि (नं); 'in mind,' लघुचेताः -ताः -तः (स्).

FRIVOLOUSLY, *adv.* लघु, लापवेन, लघुवृत्तित्वात्, चपलं, निरर्थकं.

TO FRIZ, FRIZZLE, *v. a.* कुञ्ज् (c. 1. कुञ्जति -ञ्जितुं, c. 10. कुञ्जयति -ञ्जितुं), आकुञ्ज्, व्यावृत् in caus. (-वृत्तयति -यितुं), धन्युरीकृ, उन्नतानतो कृ.

FRO, *adv.* (To and fro) इतस्ततस्, इतथेतस्, अग्रे पश्चात्; 'going to and fro,' गमनागमनं, गतागतं, प्रतिगतागतं, यातायातं.

FROCK, *s.* (Upper garment) उन्नरीयं. - (Gown) शाटः -टी -टकाः, स्त्रीकटीवस्त्रं.

FROG, *s.* भेकः, मखड्कः, प्रवः, प्रवगः, प्रवगतिः *m.*, प्रवङ्गमः, दूदुरः, चङ्गः, वर्षाभूः *m.*, वर्षाघोषः, वृष्टिभूः *m.*, दूदुरीकः, गूढवच्चाः *m.* (स्), अलिमकः, अजिह्वः, शङ्खः, शालूरः, सालूरः; 'female,' भेकनी, मखड्कनी. - (Of a horse's foot) अश्वखुरमध्यं.

FROGGY, *a.* भेकपूर्णः -ष्णी -ष्णी, मखड्कपूर्णः -ष्णी -ष्णी, दूदुरः -री -रं.

FROLIC, *s.* क्रीडा, खेला, विहारः, लीला, क्रीडाकौतुकं, कौतुकं, विलासः, विलसनं, परीहासः, केलिः *m. f.*, छन्दः *n.* (स्); 'of a calf,' आलीढकं.

To FROLIC, *v. n.* क्रीड् (c. 1. क्रीडति -ते -डितुं), प्रक्रीड्, विक्रीड्, सङ्क्रीड्, परिक्रीड्, विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), विह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), खेला (nom. खेलायति), लल् (c. 1. ललति -लितुं).

FROLICOME, *a.* विलासी -सिनी -सि (नं), लीलायान् -वती -वत् (त्), क्रीडायान् &c., केलिकः -का -कं, क्रीडापरः -रा -रं, केलिपरः -रा -रं, खेलापरः -रा -रं, उल्लसः -सा -सं, उल्लासितः -ता -तं, समुल्लासितः -ता -तं, विहारो -रिणी -रि (नं), कलाकेलिः -लिः -लि.

FROM, *prep.* In phrases where it denotes procession, derivation, deliverance, extraction, separation, distance, emission, removal, the reason or motive of any act, and the ground or cause of any thing, it is usually expressed by the abl. case. It is also expressed in some phrases by such words as सकाशात्, मध्यात्, प्रभृति, आरभ्य, or even by the prep. आ with the abl. c. The following are examples; 'coming out from his house,' निःमृत्य गृहात्; 'from avarice anger arises,' लोभात् क्रोधः प्रभवति; 'even from poison nectar may be taken,' विषाद् अण् अमृतं ग्राहं; 'he delivers me from danger,' चापते मां भयात्; 'Krishna is a hundred kos from Somanāth,' कृष्णः शतं क्रोशाः सोमनाथात्; 'he separates the good from the bad,' साधून् दुष्टेभ्यः पृथक्करोति; 'having discharged an arrow from the bow,' वाणं धनुषः प्रक्षिप्य; 'he rises from his seat,' आसनाद् उचिष्ठति; 'from fear of punishment,' दण्डभयात्; 'from unsteadiness of mind,' अनवस्थितचित्तत्वात्; 'from being founded on observation,' प्रत्यक्षमूलत्वात्. The abl. c. is also used to express 'from' in the sense of since; as, 'from childhood,' वाल्यात् or वाल्यतः; 'from the earliest period of the world,' जगद्आरम्भकालात्, but in these cases प्रभृति or आरभ्य or अवधि are often added, or आ may sometimes, but very rarely, be prefixed; as, 'from childhood,' वाल्यात् प्रभृति, आवाल्यात्, आवाल्याकालात्; 'from birth,' जन्मतः प्रभृति, जन्मत आरभ्य, आजन्मतः, जन्मावधि, 'from the very first glance,' प्रथमदर्शनक्षणत्वात् प्रभृति. The word सकाशात् is used in such phrases as, 'from the presence of the king,' राजसकाशात्; 'an order from the council,' सभासकाशाद् आशा. The word मध्यात् in such phrases as, 'from among the soldiers,' सैन्यमध्यात्. Other

examples of the modes of expressing 'from' are, 'from the top to the bottom,' ऊर्ध्वात् तपःपर्यन्तं; 'from the hole of the weasel to the hole of the serpent,' नकुलविषयात् चारुष्य संधिवरं यावत्; 'from birth to death,' जन्मापि मृत्युपर्यन्तं, 'from that time forth,' तदाप्रभृति, तत्कालात् प्रभृति; 'from this day,' अद्यावत्, अद्यप्रभृति, अद्यावत्; 'from city to city,' पुरात् पुरं; 'from the beginning to the end,' प्रपन्नाप्रभृति or आप्रपन्नात् अन्तं यावत्, अनुपूर्वम्; 'Let them be told from me,' उच्यन्तां मम वचनात्; 'from any one soever,' यतः कुतश्चित्; 'from above,' ऊर्ध्वात्, उपरिधात्; 'from below,' अधस्तात्, अधःस्थानात्; 'from behind,' पश्चिमभागात्; 'from far,' दूरात्, दूरतः; 'from hence,' इतन्, अतः; 'from without,' बहिर्देशात्; 'from within,' अन्तर्भागात्.

FRONT, s. (Face) मुखं, वदनं, आननं, आस्यं.—(Forehead) मूर्ध्ना *m.* (नं), शिरः *n.* (नं), ललाटे.—(Fore part of any thing) अग्रं, अग्रभागः, अग्रदेशः, अग्रार्धः, नुत्तं, मूर्ध्ना; 'in front,' अग्रे, अग्रतः, पुरम्, पुरतः, पुरस्तात्, सम्मुखे-तं, अभिमुखे-तं, प्रतिमुखे-तं, अनितः, साक्षात्, समक्षं, प्रत्यक्षं; 'in front of the assembly,' सभासाक्षात्; 'in front of the army,' अन्तर्मुख्य पुरम्; 'in the front, at the head,' अग्रे, मूर्ध्नि, पुरि; 'the front of the army,' रणमूर्ध्ना, समरमूर्ध्ना, सेनानुखं, सेनाग्रं; 'front ranks,' अग्रानीकं; 'to place in front,' पुरस्कृ.

To FRONT, v. a. and n. सम्मुखीकृतं, अभिमुखीकृतं, प्रतिमुखीकृतं, सम्मुखे वृत् (c. 1. वृत्ते-वृत्ति).—(Be opposite to) expressed by मुख or अभिमुख in comp.; as, 'to front the south,' दक्षिणमुखः-स्त्री-तं भू; 'to front the east,' प्राङ्मुखः-स्त्री-तं भू.

FRONTAGE, s. गृहस्य or गृहसमूहस्य सम्मुखभागः or अग्रभागः, सन्निहितमुखः.

FRONTAL, a. ललाटिकः-को-कं, ललाटसंघन्यो-न्यनी-न्य (नं).

FRONTAL, s. (Fillet) ललाटपट्टः-ट्टं, ललाटवेष्टनं, मूर्ध्निवेष्टनं, मस्तकवन्धनी; 'of an elephant,' कुम्भः, घटा.

FRONTIER, s. सीमा, देशान्तः-न्तं, समन्तः, सान्तः, प्रान्तः, देशसन्तः, देशप्रान्तः, पर्यन्तः-न्तं, उपान्तः-न्तं; 'dwelling on the frontier,' सामन्तवासी-सिनी-सि (नं), पर्यन्तस्थः-स्था-स्थं.

FRONTIER, a. सामन्तः-न्तो-न्तं, सीमावर्ती-वर्ती-वर्ति (नं).

FRONTING, part. सम्मुखः-खा-खी-खं, सम्मुखी-ना-नं, अभिमुखः-खा-खी-खं, प्रतिमुखः-खा-खं, अभिमुखगत-ता-तं; 'fronting the north,' उत्तराभिमुखः-खा-खं, उत्तरमुखः-खी-खं.

FRONTISPIECE, s. (Of a book) अलङ्कारार्थं पुस्तकस्य प्रथमपृष्ठसंमुखे मुद्रिता वस्तुप्रासङ्गिकी प्रतिमा, अन्त्याये प्रतिमा or मुद्रा.—(Of a building) गृहस्य अग्रभागः, गृहमुखं.

FRONTLESS, a. निर्लज्जः-ज्जा-ज्जं, ललाहीनः-ना-नं, धृष्टः-ष्टा-ष्टं.

FRONTLET, s. ललाटपट्टः-ट्टं, ललाटवेष्टनं, मूर्ध्निवेष्टनं, शिरोवन्धनी.

FROST, s. हिमं, तुषारः, नोहारः, अवश्यायः, प्रालेयं, निहारः, नौपारं, हिमानी, हिममंहातिः *f.*, हिमिका, तुहिनं, शिशिरं, निहिका, महिका, खजलं, दधं, इन्द्राग्निधूमः, भस्मत्लं, कुम्भटिः *f.* -टिका; 'hoar-frost,' तुषारकरः.

FROST-BITTEN, a. हिमोपहतः-ता-तं, तुषारोपहतः-ता-तं, शीतोपहतः-ता-तं.

FROSTED, a. (In cookery) तुषारकणसदृशरसवान्वितः-ता-तं.

FROSTY, a. हिमः-मा-मं, हिमवान्-वती-वत् (नं), हैनः-भी-मं, हिम्यः-म्या-म्यं, नोहारवान् &c., तुषारः-रा-रं, नौपारः-री-रं, तुषारवान् &c.

FROTH, s. फेनः, गन्धः-खं, नुरामयः, कारोत्तरः, कारुजः, उर्वीडः, परजः.

To froth, v. n. फेन (nom. फेनावते), मल (nom. मलदायते), उत्तेकं कृ, उत्तेचनं कृ.

FROTHINESS, s. फेनता, फेनलता, फेनिलत्वं, फेनवत्त्वं.—(Emptiness) शून्यता-त्वं, जमारता, निःसारता, अनर्थकता.

FROTHY, a. फेनलः-ला-लं, फेनिलः-ला-लं, फेनो-निनी-नि (नं), फेनवान्-वती-वत् (नं), फेनम्यः-यी-यं.—(Empty) शून्यः-म्या-म्यं, घासार-रा-रं, निःसार-रा-रं, साखीनः-ना-नं, तुच्छः-च्छा-च्छं, लघुः-पु-पु.

FROZY, a. दुर्गन्धः-म्या-म्यं, पूतिगन्धः-म्या-म्यं, उग्रगन्धः-न्यः-न्यं.

FRWARD, a. प्रतीपः-पा-पं, विप्रतीपः-पा-पं, विपरीतकारी-रिणी-रि (नं), प्रतिफलः-ला-लं, अवजयः-श्या-श्यं, अविवेकः-या-यं, चदम्यः-म्या-म्यं, चदमनीयः-या-यं, वक्रभावः-या-यं, कर्कशभावः-या-यं, उच्छ्वाहः-ला-लं, विलोमः-ना-नं, उत्सहितशासनः-ना-नं.

FRWARDLY, adv. प्रतीपं, प्रतिफलं, वक्रभावेन, कर्कशभावेन, प्रतीपशीलत्वात्.

FRWARDNESS, s. प्रतीपता, प्रतिफलता-त्वं, अवश्यत्वं, अविवेकता, चदम्यत्वं, भाववक्रता, वक्रशीलता, कर्कश्यं.

To frown, v. n. भ्रूमङ्गं कृ, भ्रुकुटिं कृ, कटाघोरं or भ्रूमङ्गेन दृष्टं (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), भ्रुवो नक्षुब्धं (c. 1. कोपति-चिन्तुं), भ्रूपापं कृ, भ्रूसङ्कोचं कृ.

FROWN, s. भ्रूमङ्गः, भ्रुकुटिः *f.* -टी, भ्रुकुटिः *f.* -टी, भ्रुकुटी, भ्रूपापः, काद्यं, भ्रूसङ्कोचः-चनं, कटाघः.

FROWNED UPON, p. p. कटाघितः-ता-तं, भ्रूमङ्गेन निरक्षितः-ता-तं.

FROWNING, a. नतभ्रूः-भू-भु, संहतभ्रूः-भू-भु, सभ्रूमङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, सभ्रूपापः-पा-पं, सभ्रुकुटीमुखः-खी-खं, सभ्रुकुटी-घा-घं, काद्यः-घा-घं.

FROWNINGLY, adv. सभ्रूमङ्गे, सभ्रूमङ्गेन, सभ्रूपापं, सभ्रूपापेण, कटाघेण, सभ्रुकुटी.

FROZEN, a. or p. p. अतिशीतत्वाद् यनीभूतः-ता-तं or संहतीभूतः-ता-तं or यनीभूतः-ता-तं, हिमसंहतः-ता-तं, अवश्यानः-ना-नं, अवशीतः-ता-तं, अवशीनः-ना-नं, शीतः-ता-तं, शीनः-ना-नं, जडीभूतः-ता-तं, जडीकृतः-ता-तं.

FRUCTIFEROUS, a. फलदः-दा-दं, फलदायी-यिनी-यि (नं), फली-लिनी-लि (नं).

FRUCTIFICATION, s. सफलिकरणं, फलदोकरणं, अवस्थोकरणं, आपानं.

To fructify, v. a. सफलं (nom. सफलपति-यितुं), सफलीकृ, बहुफलदो कृ, फलितं-तां-तं कृ, सफलीकृ, अवस्थो कृ.

FRUCTUOUS, a. फली-लिनी-लि (नं), फलवान्-वती-वत् (नं), फलदः-दा-दं.

FRUGAL, a. परिमितव्ययः-या-यं, नित्यव्ययी-यिनी-यि (नं), स्वल्पव्ययः-या-यं, अव्ययः-या-यं, व्ययपराङ्मुखः-खी-खं, अव्ययप्रदः-दा-दं, अव्ययदः-दा-दं, अनुकूलः-स्ता-स्तं, परिमितः-ता-तं, कृपणः-पा-पं.

FRUGALITY, s. परिमितव्ययः, नित्यव्ययः, स्वल्पव्ययः, अनुकूलत्वं, व्ययपराङ्मुखता, परिमितत्वं, कृपणत्वं.

FRUGALLY, adv. परिमितव्ययेन, नित्यव्ययेन, स्वल्पव्ययेन, अनुकूलत्वेन, अव्ययव्ययपूर्णे, परिमितं, कृपणं, सकार्षण्यं.

FRUIT, s. (Produce of a tree or plant) फलं, वृक्षादिफलं, प्रभवः, वृक्षोत्पन्नं.—(Offspring) जपत्वं, सन्तानं, सन्ततिः *f.*, प्रजा, प्रभृतिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*—(Effect, consequence) उत्पन्नं, उत्पत्तिः *f.*, उद्भूतं, कार्यं, वृत्तं, फलं, कर्मफलं.—(Profit) फलं, लाभः, अर्पः; 'moist fruit,' शलाघुः *m. f. n.*; 'dry fruit,' वानः-ना-नं; 'collection of fruit,' फलोद्ययः; 'fruit season,' फलकालः, फलसमयः; 'fruit-stalk,' फलदा; 'bearing fruit,' फलनिष्पत्तिः *f.*

FRUIT-BEARER, s. फलदाता *m.* (नं), फलदात्री *m.* (नं), फलदाः-दा-दं.

FRUIT-BEARING, a. फलदः-दा-दं, दायी-यिनी-यि (नं), फलदाहिः-हि-

-हि, फलेग्रहिः-हिः-हि, फली-लिनी-लि(न्), फलवान्-वती-वत् (त्), फलशाली-लिनी-लि (न्).

FRUITERER, s. फलविक्रेता m. (न्), फलव्यविक्रयिकः, फलादिविक्रयी m. (न्).

FRUITERY, s. (Fruit collectively) फलत्वं, फलानि n. pl., फलोच्चयः.
—(Fruit-loft) फलस्थानं, फलागारं.

FRUITFUL, a. फली-लिनी-लि (न्), फलवान्-वती-वत् (त्), बहुफलः
-ला-ली-लं, फलितः-ता-तं, सफलः-ला-लं, प्रचुरफलः-ला-लं,
फलदः-दा-दं-दायी-यिनी-यि (न्), बहुफलदः-दा-दं, फलोत्पादकः
-का-कं, फलेग्रहिः-हिः-हि, कृतफलः-ला-लं, फलोपेतः-ता-तं,
अचन्यः-न्या-न्यं.—(Prolific) बहुप्रजः-जा-जं, बहुप्रजावान्-वती
-वत् (त्), बहुपत्यः-त्या-त्यं, प्रजनिष्णुः-ष्णुः-ष्णु.—(Productive of)
उत्पादकः-का-कं, जनकः-का-कं, सावकः-विका-कं.

FRUITFULLY, adv. सफलं, सवहुफलं, फलबाहुल्येन, बहुशम्, प्रचुरं.

FRUITFULNESS, s. सामर्थ्यं, सफलता, फलवस्त्रं, फलिता, फलबाहुल्यं, फल-
प्राचुर्यं, फलोत्पादकत्वं.—(Fecundity) प्रजनिष्णुता, बहुप्रजावस्त्रं,
बहुपत्यत्वं, स्त्रीतिः f., प्रसवित्वं, सावकत्वं.—(Productiveness) उत्पाद-
कता, जनकता.

FRUITON, s. भोगः, भुक्तिः f., उपभोगः, परिभोगः, फलभोगः, अनुभवः,
आस्वादः-दनं, सुरभोगः, सुखास्वादः.

FRUITIVE, a. फलभोगी-गिनी-गि(न्), उपभोगी &c., परिभोगी-त्री-त्रि(न्).

FRUITLESS, a. निष्फलः-ला-लं, विफलः-ला-लं, अफलः-ला-लं,
फलहीनः-ना-नं, फलापेतः-ता-तं, मोघः-या-यं, अनर्थः-या-यं-यैकः
-का-कं, व्यर्थः-या-यं, निरर्थकः-का-कं, अपार्थः-या-यं, अनुपयुक्तः
-क्ता-कं, निष्प्रयोजनः-ना-नं, चन्यः-न्या-न्यं.

FRUITLESSLY, adv. निष्फलं, विफलं, मोघं, व्यर्थं, वृथा, मुधा.

FRUITLESSNESS, s. निष्फलता, विफलता, वैफल्यं, अफलत्वं, फलहीनता,
व्यर्थता, वैगर्थ्यं, अनर्थकत्वं, मोघता, अनुपयोगः, चन्यत्वं.

FRUIT-TIME, s. फलकालः, फलसमयः, फलावचयकालः, फलसङ्ग्रहकालः.

FRUIT-TREE, s. फलदः, फलप्राही m. (न्), सफलवृक्षः.

FRUITY, a. फलसरसः-सा-सं, फलरसोपेतः-ता-तं, फलोपमः-मा-मं.

FRUMENTACEOUS, a. गोधूमयः-यो-यं, धान्यमयः-यी-यं, शस्यमयः-यो-यं.

FRUMENTY, s. See FURMENTY.

To FRUSTRATE, v. a. खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति
-न्ति), व्याहन्, विफलीकृ, निष्फलीकृ, मोषीकृ, व्यर्थीकृ, सङ्कल्पं हन्
or भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भञ्ज्), वृषा कृ, मुधा कृ, यत्नं or आशां खण्ड्,
भगनाशं-शां-शं कृ, विफलं-लां-लं कृ, तिरोभू in caus. (-भावयति
-यितुं); 'to be frustrated,' वृषा भू, मुधा भू, तिरोभू.

FRUSTRATE, a. निष्फलः-ला-लं, विफलः-ला-लं, मोघः-या-यं, व्यर्थः
-या-यं, निष्प्रयोजनः-ना-नं, अनिष्पन्नः-न्ना-नं.

FRUSTRATED, p. p. खण्डितः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, व्याहतः-ता-तं,
विफलीकृतः-ता-तं, मोषीकृतः-ता-तं, वृषाभूतः-ता-तं, व्यर्थीकृतः
-ता-तं, मनोहतः-ता-तं; 'in one's efforts,' भग्नोद्यमः-मा-मं,
खण्डितयत्नः-त्ता-तं, व्यर्थयत्नः-त्ता-तं, भग्नसङ्कल्पः-त्ता-तं; 'in
one's expectations,' भगनाशः-शा-शं, हताशः-शा-शं, खण्डिताशंसः
-सा-सं, आशाविभिन्नः-न्ना-नं, मोघवाञ्छितः-ता-तं, अनधिगतमनोरथः
-त्ता-तं, अकृतार्थः-या-यं, भ्रष्टसङ्कल्पः-त्ता-तं.

FRUSTRATION, s. खण्डनं, भञ्जः, विफलीकरणं, निष्फलीकरणं, मोषीकरणं,
व्यर्थीकरणं, वृषाकरणं, व्याधातः.—(Of expectation) आशाखण्डनं,
आशाभङ्गः.—(Of effort) यत्नखण्डनं, यत्नव्याधातः, कर्मव्यर्थः.

FRUSTRATIVE, FRUSTRATORY, a. व्यर्थकारी-रिणी-रि (न्), विफलकारी
&c., मोघकारी &c., वृषाकारी &c., खण्डनकारी &c., पाती-तिनी

-ति (न्), भञ्जकः-का-कं, व्याधातजनकः-का-कं.

FRUITSCENT, a. गुल्मी-स्मिनी-स्मि (न्), सूक्ष्मकारः-री-रं.

FRUITICANT, a. चक्षुरितः-ता-तं, पक्षवितः-ता-तं, पक्षयी-यिनी-यि (न्).

FRY, s. (Swarm of fish) मत्स्यसङ्घातः, मत्स्यसङ्घः, घुट्टमत्स्यसमूहः,
घुट्टासङ्घमत्स्यसङ्घातः, पोताधानं.—(Spawn) जलाण्डकः, मोनारण्डं.—
(Any thing fried) भृष्टान्नं.

To FRY, v. a. भञ्ज् (c. 6. भृजति-ते, भृष्टं, भृष्टं), भृज् (c. 1. भृजते-जितुं),
असरीपे पच् (c. 1. पचति, पक्वं).

To FRY, v. n. भृज् in pass. (भृज्यते), भृष्टः-ष्ट-ष्टं भू, पच् in pass. (पच्यते).

FRYING, s. भृज्जनं, भृज्जने or असरीपे पचनं or पाकः.

FRYING-PAN, s. असरीपं, भाट्टः, चूर्जीपं, भृज्जनं, भृज्जनयन्त्रं, कढाहः,
कन्तुः-न्तुः m. f. n., खेदनी, खड्गिका.

FUCATED, a. चित्रितः-ता-तं, मिश्र-रामान्वितः-ता-तं, कपटरामान्वितः &c.

To FUDDLE, v. a. मद् in caus. (मदयति, मादयति-यितुं) or उत्सद्
मद्यदानेन मुह् in caus. (मोहयति-यितुं) or मूढीकृ.

To FUDDLE, v. n. मद् (c. 4. माद्यति, मदितुं), मत्तीभू, मद्यपानेन मूढीभू.

FUDDLED, p. p. मत्तः-त्ता-तं, मद्यपानेन उत्सन्नः-त्ता-तं or मूढः-ढा
-ढं, मदोन्मत्तः-त्ता-तं, मूढबुद्धिः-द्धिः-द्धि.

FUDDLER, s. पानरतः, पानप्रसक्तः, मद्यपानासक्तः, पानशीलः.

FUDGE, s. अनर्थकं, आनर्थक्यं, अससङ्गं, मृषार्थकं.

FUEL, s. इन्धनं, इध्मं, समित् f. (ध्), समिन्धनं, एधः n. (स्), दाह्यकारं,
चरणिः m. f., दाह्यं, जलनाथम् अङ्गारकाणां.

To FUEL, v. a. इन्धनं दा, कारादीनि दाहयन्तूनि उपस्था in caus. (-स्थाप-
यति-यितुं) or अग्नौ क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं).

FUGACIOUS, a. पलायी-यिनी-यि (न्), प्रपलायी &c., विपलायी &c.,
पलायनशीलः-ला-लं, पलायमानः-ना-नं, अस्थायी-यिनी-यि (न्).

FUGACIOUSNESS, FUGACITY, s. पलायनशीलता, अस्थायित्वं, चञ्चलत्वं.

FUGITIVE, a. (Apt to flee away) प्रपलायी-यिनी-यि (न्), पलायन-
परायणः-णा-यं.—(Unstable, fleeting) अस्थिरः-रा-रं, अचिरस्थायी

-यिनी-यि (न्), चञ्चलः-ला-लं, चपलः-ला-लं, अशाश्वतः-ती-तं,
द्युषिकः-की-कं, अनियतः-ता-तं, असुरक्षः-क्षा-यं, वाष्पधर्मकः-का

-कं, तरलः-ला-लं.

FUGITIVE, s. पलायी m. (न्), विपलायी m., युद्धसागी m. (न्), मेनासागी m.
-त्यक्ता m. (न्), युद्धपराङ्मुखः.

FUGITIVENESS, s. आचञ्चल्यं, चञ्चलता, अस्थैर्यं, अस्थिरता, चापत्यं, तरलता,
अचिरस्थायित्वं.

FULCRUM, s. उपस्तम्भः, आधारः, धारणं, अवलम्बनं, आलसः, आश्रयः.

To FULFIL, v. a. (Complete) सम्पृ in caus. (-पूरयति-यितुं), पृ,
समभिपृ, सम्पूर्णकृ, सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), निष्पद्, समाप्

in caus. (-सापयति-यितुं).—(Accomplish, carry into effect)
साप् (c. 10. सापयति-यितुं), संसाप्, निर्वह् in caus. (-वाहयति-यितुं),

सफलं-लां-लं कृ, सफलीकृ, तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं); 'to fulfil
a promise,' प्रतिज्ञां शूप् (c. 10. शोषयति-यितुं) or अपवृज् (c. 10.

-वर्जयति-यितुं) or तृ (c. 1. तरति, तरितुं-रीतुं, तर्तुं); 'is fulfilled,'
सिध्यति.

FULFILLED, p. p. सम्पूर्णः-शां-यं, पूर्णीभूतः-ता-तं, सम्पन्नः-न्ना-नं,
निष्पन्नः-न्ना-नं, सिद्धः-द्धा-यं, साधितः-ता-तं, कृताधीभूतः-ता-तं,

निर्वृत्तः-न्ना-नं; 'one whose wishes are fulfilled,' पूर्णकामः-मा
-मं, कृतार्थः-या-यं.

FULFILLER, s. पूरकः, पूरयिता m. (न्), सम्पूरकः, परिपूरकः, सम्पादकः, साधकः.

FULFILLING, part. पूरयन्-यन्ती-यत् (त्), पूरणः-णा-यं-यं, सम्पादकः

- का -कं, निष्पादनः -ना -नं, मनापकः -टा -कं; 'fulfilling the desires,' कानपूर् -रा -रं.
- FULFILMENT, *s.* पूर्णता, साधनं, निधिः *f.*, संनिधिः *f.*, नानाभिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, सम्पूर्णा, परिपूर्णा; 'of one's wishes,' इच्छापूर्णा, काननिधिः *f.*, साध्यनिधिः *f.*, इच्छानम्य *f.*, कृतार्थता.
- FULGENT, *s.* द्युतिः *f.*, दीप्तिः *f.*, तेजस् *n.*, प्रभा, उज्ज्वलता, दीप्ता.
- FULGENT, *a.* दीप्तिमान् -मती -मत् (त्), द्युतिमान् &c., प्रभावान् &c., द्योती -तिनी -ति (न्), उज्ज्वलः -ला -लं, जलितेजसः -नी -नं.
- FULGINOUS, *a.* कज्जलमयः -यी -यं, धूमः -घा घं, न्यूनः -ना -नं.
- FULL, *a.* (Replete) पूर्णः -र्णो -र्यं, सम्पूर्णः -र्णो -र्यं, परिपूर्णः -र्णो -र्यं, पूरितः -ता -तं, आकोर्यः -र्णो -र्यं, सङ्कोर्यः -र्णो -र्यं, सङ्कुलः -ला -लं, व्याप्तः -ता -तं, जादः -दा -दं, संवलितः -ता -तं, सम्भृतः -ता -तं, मयः -यी -यं in comp.; 'a jar full of ghee,' पूतपूर्णो घटः; 'full of nectar,' जम्भृतमयः -यी -यं.—(Complete, entire) सकलः -ला -लं, निखिलः -ला -लं, कृत्वः -न्चा -न्त्रं, समग्रः -या -यं, जगोपः -या -यं, अविकलः -ला -लं, अखण्डः -न्दा -न्दं, चम्पूतः -ता -तं, तिद्धः -दा -दं; 'full two years old,' पूर्णद्विवर्षः -र्षो -र्यं.—(Mature) पक्वः -क्षा -कं, परिपक्वः -क्षा -कं, परिणतः -ता -तं, सम्यक् -ता -तं.—(As the moon) पूर्णः -र्णो -र्यं, प्रौढः -दा -दं, कठोरः -रा -रं; 'at full length,' विसृष्टः, सुविसृष्टः.
- FULL, *s.* पूर्णता -न्त्रं, सम्पूर्णता, पूर्तिः *f.*, साकल्यं; 'to the full,' सर्वतः.
- FULL, *adv.* सर्वथा, साकल्येन, जगोपतः, जगोपेयः, कृत्वग्रस्.
- To FULL, *v.* a. वस्तुं येषामन्तेषु पतनीकृ or स्तलीकृ or संहय निखिन् (c. 3. -खेनेति -खेन्) or प्रधाल् (c. 10. -धालयति -यितुं) or सम्पूज् (c. 2. -माष्टि -ष्टुं).
- FULL-BLOWN, *a.* फुल्लः -न्ना -न्नं, उफुल्लः -न्ना -न्नं, प्रफुल्लः -न्ना -न्नं, स्फुटितः -ता -तं, प्रस्फुटः -दा -दं, विकचः -चा -चं, विकनितः -ता -तं.
- FULL-BODIED, *a.* स्तूलशरीरः -रा -रं, प्रौढकायः -या -यं, पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.
- FULL-BOSOMED, *a.* पीनस्तनः -ना -नं, स्तनाभोगवान् -वती -वत् (त्), पीनकुचकुट्टमलः -ला -लं.
- FULL-BOTTOMED, *a.* स्तूलाधोभागः -या -यं, वृहदधोभागः -या -यं.
- FULL-EYED, *a.* फुल्लनयनः -न्ना -नं, फुल्ललोचनः -न्ना -नं.
- FULL-FED, *a.* पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, दृष्टपुष्टः -ष्टा -ष्टं, परिवृत्तः -मा -मं.
- FULL-GROWN, *a.* प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, प्रौढः -दा -दं, एषितः -ता -तं, प्रष्टः -दा -दं, उन्नतः -ता -तं, गतशैशवः -या -यं, पूर्णवृद्धिः -द्धिः -द्धि, कठोरः -रा -रं.
- FULL-GROWTH, *s.* प्रवृद्धिः *f.* -द्धता, प्रौढिः *f.*, प्रौढता, पूर्णवृद्धिः *f.*
- FULL-LADEN, *a.* सुभारवान् -वती -वत् (त्), पूर्णगर्भः -र्भो -र्भं.
- FULL-MOON, *s.* पूर्णन्दुः *m.*, सकलेन्दुः *m.*, पूर्णिमा, राका, कठोरचन्द्रः, अस्रष्टकलः; 'day of full moon,' पौर्णमासी, पूर्णिमा, पौर्णिमा.
- FULLER, *s.* रजकः, वस्त्रनिर्णेजकः, वस्त्रधायकः, चैलधायः, जस्तमार्जकः.
- FULLER'S-EARTH, *s.* रजकादिभिर् वस्त्रमार्जने प्रयुक्तो मृत्तिकाविशेषः.
- FULLER'S-TWISTLE, *s.* रजकादिभिर् वस्त्रपरिष्कारणे प्रयुक्तो बहुतीक्ष्णगुल्फवान् सुरभेदः.
- FULLERY, *s.* वस्त्रनिर्णेजनस्यानं, वस्त्रधायनगृहं, वस्त्रमार्जनशाला.
- FULLING-MILL, *s.* वस्त्रनिर्णेजने प्रयुक्तं येषामन्तं, वस्त्रमार्जनयन्त्रं.
- FULLY, *adv.* नर्धतन, सर्वशस्, जगोपतः, जगोपेयः, निःशेषेय, निरवशेषं -पतग, कृत्वग्रस्, सम्पूज्, साकल्येन, अखिलेन, अस्रष्टकलः, सम्पूर्णं, सग्रन्त्रं; 'at full length,' विसृष्टः -र्यास्, सुविसृष्टः.
- FULMINANT, *a.* स्फूर्जन् -ज्जनी -ज्जत् (त्), स्फूर्जवान् -ज्जती -ज्जत् (त्), वज्रनिर्घोषकारी -रिणी -रि (न्), स्तनितकारी &c.
- To FULMINATE, *v.* n. स्फूर्ज् (c. 1. स्फूर्जति -ज्जितुं), स्तन् (c. 1. स्तनति

- निर्णु), वज्रनिर्घोषवत् or वज्रनिर्घोषवत् शब्दं कृ.—(Issue threatening as if with the force of thunder) वज्रनिर्घोषेण इव भर्त्सनानि उदीर् (c. 10. -इत्पति -यितुं).
- FULMINATION, *s.* स्फूर्जनं, नेपनिर्घोषः, वज्रनिर्घोषेण इव आक्रोशानं.
- FULNESS, *s.* पूर्णता -न्त्रं, सम्पूर्णता, परिपूर्णता -न्त्रं, पूर्तिः *f.*, आपूर्तिः *f.*, आकोर्यता, सङ्कोर्यता, व्याप्तिः *f.*, सम्भारः.—(Satiety) परिपूर्णता, 'सौहित्यं'—(Perfection) सिद्धिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, प्रौढिः *f.*, सम्पन्नता, सम्पद् *f.*—(Maturity) परिणामः, परिणतिः *f.*, परिपाकः.—(Plenty) चाहुत्यं, प्राचुर्यं; 'fulness of consequences,' फलपाकः.
- FULSOME, *a.* वीभत्सजनकः -का -कं, विरसः -सा -सं, अरुचिरः -रा -रं, घृणाजनकः -का -कं, कुत्सितः -ता -तं, गर्व्यः -हो -हं, घेरायकृत् *m. f. n.*
- FULSOMELY, *adv.* विरसे, अरुचिरे, कुत्सिते, यथा वीभत्सः or घृणा जायते तथा.
- FULSOMENESS, *s.* विरसता, वैरस्यं, कुत्सितत्वं, गर्वता, अरुचिरता.
- To FUMBLE, *v.* a. and n. परामृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं), परिमृज्, चदधप्रकारेण कम्प कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), समालम् (c. 1. -लभते -लभुं).
- FUMBLER, *s.* चदधप्रकारेण परिमृज्कारी *m.* (न्) or कम्पविधायी *m.* (न्).
- FUMBLING, *s.* चदधपरिमृजः, तनःप्रवेशः, चदधप्रकारेण कम्पकरणं.
- FUMBLINGLY, *adv.* चदधपरिमृजेन, चदधं, अपटु, अनानं, अधिग्रं.
- FUME, *s.* (Smoke, vapor) धूमः -मिका, धूपः -पिका, वाष्पः.—(Exhalation) धूमोद्धारः, धूमोद्गतिः *f.*—(Rage) कोपः, क्रोधः, संरम्भः.
- To FUME, *v.* n. (Smoke) धूम (nom. धूमायते -ति), घृष (nom. धूपायति -ते), धूमोद्धार कृ.—(Be angry) क्रुष् (c. 4. क्रुष्यति, क्रोडुं), कुष् (c. 4. क्रुष्यति, कोपितुं), संरम्भः -म्भा -म्भं भू.
- To FUME, *v.* a. धूम (nom. धूमयति -यितुं), घृष (nom. धूपायति, धूपयति -यितुं), धूष (nom. धूषयति -यितुं), वाष् (c. 10. वासयति -यितुं), अनुवास, अधिवास.
- FUMID, *a.* सधूमः -मा -मं, धूमः -घा -घं, धौमीयः -यी -यं.
- To FUMIGATE, *v.* a. धूप (nom. धूपायति or धूपयति -यितुं), धूम (nom. धूमयति -यितुं), वाष् (c. 10. वासयति -यितुं), अनुवास, धूमव्याप्तं -तां -मं कृ.
- FUMIGATED, *p. p.* धूपितः -ता -तं, धूपायितः -ता -तं, अधधूपितः -ता -तं, वासितः -ता -तं, अनुवासितः -ता -तं, धूमव्याप्तः -मा -मं.
- FUMIGATION, *s.* वासनं, अनुवासनं, अधिवासनं, सधूमकरणं, धूमव्यापकरणं.
- FUMING, *part.* धूमायमानः -न्ना -नं.—(Angry) क्रुष्यन् -धमन्तो -धमत् (त्).
- FUMINGLY, *adv.* सक्रोधं, सक्रोपं, सरोपं, संरम्भात्, संरम्भवत्.
- FUMITORY, *s.* धुद्रुष्यस्तवकविशिष्टं ज्ञोमधिप्रभेदः.
- FUMOUS, FUMY, *a.* धूममयः -यी -यं, सधूमः -मा -मं, सधूपः -पा -यं.
- FUN, *s.* परिहासः -स्यं, परीहासः, खेला, क्रौडा, कीर्तुकं, क्रौडाकीर्तुकं, नर्म्मे *n.* (न्), खेलिः *m. f.*, प्रहसनं, हासिका, उन्नसता, मुदा; 'in fun,' परिहास्येन.
- FUNAMBULIST, *s.* रञ्जुचारी *m.* (न्), रञ्जुनर्तकः, रञ्जुनृत्यकारी *m.* (न्), प्रवक्ता.
- FUNCTION, *s.* (Performance) करणं, निर्याहः, अनुष्ठानं, आचरणं.—(Office, employment) कर्म्म *n.* (न्), कार्यं, कृत्यं, क्रिया, व्यापारः, व्यवसायः, व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, नियोगः, पदं, अधिकाटः.—(Duty, property) धर्म्मः, गुणः, व्रतं.—(Faculty) इन्द्रियं, कर्म्मन्द्रियं, शक्तिः *f.*
- FUNCTIONAL, *a.* ऐन्द्रियिकः -को -कं, शक्तिसम्बन्धीयः -या -यं.
- FUNCTIONARY, *s.* नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, अधिकाारी *m.* (न्), अधिकायान *m.* (न्), कर्म्मकारी *m.* (न्), कर्म्मिकटः, कर्म्मनिर्वाहकः.
- FUND, *s.* (Stock) सन्धयः, सन्धितं, पुद्गलः, समुदायः, सङ्ग्रहः, सम्भारः, संयोगः, सन्धिपातः, सन्धयः, चायः, निचयः, संहारः, सनाहारः, समवायः, कोपः,

संस्थितिः *f.*, संस्थानं.—(Capital) मूलधनं, नोविः-वी *f.*, परिणतं, परिपणं.—(Money lent to government and bearing interest) राजकोषे निधिं सवृद्धिकं धनं.

To FUND, v. a. सञ्चितं कृ, पुञ्जं कृ, मूलधनं सञ्चि (c. 5.)-चिनोति-चेत्ते).

FUND-HOLDER, s. राजधनाधी *m.* (नं), राजकोषे सवृद्धिकधननिक्षेपा *m.* (मृ).

FUNDAMENT, s. गुदं, पायुः *m.* मैत्रः, अपानं, अपानद्वारं, मार्गः, मलद्वारं, सीमं, गुहं, शकृद्देशः, अधोक्षं, अधोभागः, अधोदेशः, अधोवशः.

FUNDAMENTAL, a. मौलः-ली-लं, मूलिकः-की-कं, मूली-लिनी-लि (नं), सावयकः-की-कं, गुर्वयः-धी-धं, प्रधानार्थः-धी-धं, पारमार्थिकः-की-कं, सारः-रा-रं, वास्तवः-वी-वं.

FUNDAMENTAL, s. (Principle) तत्त्वं, मूलतत्त्वं, गुरुतत्त्वं, सारः, मूलं, परमार्थः, प्रधानं, प्रधानतत्त्वं.

FUNDAMENTALLY, adv. मूलतस्, वस्तुतस्, सारतस्, प्रधानतस्, तत्त्वतस्.

FUNERAL, s. अन्त्येष्टिः *f.*, अन्त्येष्टिक्रिया, प्रेतकर्म *n.* (नं), प्रेतकार्यं, प्रेतकर्म, औद्देहिक-कं, औद्देहिकक्रिया, अन्त्यकर्म *n.* (नं), अन्त्यकर्म *n.*, शवकर्म *n.*, मृतशरीरसत्कर्म *n.* उत्तरक्रिया, अन्तर्गतक्रिया, सत्क्रिया, प्रेतनि-हृत्, शवानुगमनं, श्मशानयापनं, श्मशाने स्थापनकर्म *n.* (नं), ग्राह्य-दिकर्म, शवदाहादि कर्म *n.*

FUNERAL, a. औद्देहिकः-की-कं, आन्तकर्मिकः-की-कं, अन्त्येष्टिसम्बन्धी-न्विज्जी-न्वि (नं); 'funeral rite,' ग्राह्यं, प्रेतकर्म *n.* (नं), अन्त्येष्टिः *f.*, कदोदकं; 'funeral fire,' चित्ताग्निः *m.*, श्मशानाग्निः *m.*; 'funeral hymn,' यमगाथा.

FUNERAL-PILE, s. चिता, चितिः *f.* -ती, चित्वा, श्मशानाग्निः *m.*

FUNERAL, s. अन्त्येष्टियोग्यः-ग्या-ग्यं, शोकसूचकः-का-कं, विलापी-पिनी-पि (नं), श्मशानिकः-की-कं, निरानन्दः-न्दा-न्दं.

FUNGUS, a. चत्रारूपेण or गोमयचत्रवद् रोही-हिणी-हि (नं), चत्राकोपमः-मा-मं, चत्राकसभावः-वा-वं, चत्रकगुणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

FUNGUS, s. गोमयचत्रं, विद्मचत्रं, विद्मं, गोमयजं, चत्रं-त्रा, चत्राकं, चत्रकः, शिलीन्ध्रं-न्ध्रकं, उच्छिलीन्ध्रं-न्ध्रकं, अतिच्छत्रः-चक्रः, कर्कशं.

FUNICLE, s. रज्जुकः, धुद्रज्जुः *m. f.*, धुद्रगुणः, सूत्रं, तन्तुः *m.*

FUNK, s. अतिभयात् कृतो दुर्गन्धः or कुत्सितगन्धः or पूतिगन्धः, पूतिः *f.*

To FUNK, v. n. अतिभयात् दुर्गन्धं कृ or कुत्सितगन्धं कृ.

FUNNEL, s. (For smoke) धूमपयः, धूममार्गः, धूमद्वारः.—(Tube, pipe) सूच्याकारा नाली, प्रणाली-लिका, नाडिः *f.* -डी, सुपिरनालिः *f.*

FUNNY, a. (Droll) हास्यः-स्या-स्यं, उपहास्यः-स्या-स्यं, हासकरः-री-रं, रसिकः-का-कं, सरसः-सा-सं, चितोदी-दिनी-दि (नं), कौतुकी-किनी-कि (नं), अपरुषः-पा-पं.

FUNNY, s. (Light boat) लघुनौकाविशेषः.

FUR, s. लोम *n.* (नं), पशुलोम *n.* (नं), रोम *n.* (नं), अङ्गरुहं, तनुरुहं, तनुजं, पद्मादेर् लोमशचर्म *n.* (नं), लोमवचर्म *n.*—(On the tongue) कुलुकं, कुल्वकः, जिह्वामलं.

FUR, a. पशुलोममयः-यी-यं, लोमनिर्मितः-ता-तं.

To FUR, v. a. लोमावृतं-ता-तं कृ, वस्त्रं लोमान्वितं or लोमोपेतं कृ.

FURBELOW, s. जम्ब्याकारांशुकमयो वस्त्राखलः or वस्त्रसन्धौ अलङ्कारः, स्त्रीवस्त्रपरितः स्थातुं जम्ब्याकारम् अधिकांशुकं.

To FURBISH, v. a. तिज् (c. 10) तेजयति-यितुं, निष्टप (c. 10) निष्टापयति-यितुं, री. तप्यं, मृज् (c. 2) माष्टि-ष्टुं, कान्तिं दा, धाव् (c. 10) धावयति-यितुं, परिष्कृ.

FURBISHED, p. p. तेजितः-ता-तं, मुनिष्टपः-मा-मं, माजितः-ता-तं, मृष्टः-ष्टा-ष्टं, मृष्टः-ष्टा-ष्टं, निर्धीतः-ता-तं, पीतः-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं.

FURBISHER, s. तेजकः, मार्जनकृतः, सम्मार्जनकः, धावकः, निष्ठेचकः,

कान्तिदायकः.—(Of weapons) अस्त्रमार्जनः, असिधावः.

FURBISHING, s. तेजनं, मार्जनं, माष्टिः *f.*, धावनं, परिष्कारः.

FURCATED, a. द्वयः-या-यं, अग्रद्वयविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, यज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.

FURIOUS, a. (Mad) उन्मत्तः-त्ता-तं, उन्मादः-दा-दं, मदोक्तः-टा-टं, उन्मादसंरम्भः-भा-भं, मदोदयः-या-यं, मत्तः-त्ता-तं, समदः-दा-दं, उक्तः-टा-टं.—(Violent) उग्रः-या-यं, साहसिकः-की-कं, प्रवलः-ला-लं, महावेगवान्-वती-वत् (त्), उच्चरदः-रदा-रदं.—(With rage) कोपाकुलः-ला-लं, क्रोधाकुलः-ला-लं, संरम्भः-भा-भं, संरम्भी-म्भीणी-म्भी (नं), रोषणः-णा-यं, रोषवेगाकुलः-ला-लं.

FURIOUSLY, adv. उग्रं, उन्मत्तवत्, संरम्भेण, कोपाकुलवत्, महावेगेन.

FURIOUSNESS, s. उन्मत्तता, उग्रता, संरम्भत्वं, संरम्भः, कोपाकुलत्वं.

To FURL, v. a. नौकावसनं or यातवसनं सम्पुटीकृ or संवेष्ट (c. 10.)-वेष्टयति-यितुं or संदृ (c. 1.)-हरति-हर्तुं or संवृ (c. 1.)-वरति, c. 5. वृणोति-वरितुं-रीतुं.

FURLED, p. p. संवृतः-ता-तं, सम्पुटीकृतः-ता-तं, संवेष्टितः-ता-तं.

FURLONG, s. नल्यः, किष्कुचतुःशतं, अर्धत्रोशस्य अष्टमभागः.

FURLOUGH, s. निरूपितकालं यावत् कर्मत्यागानुज्ञा or कर्मविरामानुज्ञा or कर्मनिवृत्तिः *f.*, or कर्मवकाशः or अवकाशः or कर्मवसरः.

FURMENTY, s. दुग्धेन सह क्षपितं गोधूतपान्यादि भोजनं

FURNACE, s. उष्मानं, उद्धानं, उद्धारं, चुष्टिः *f.* -त्री, अश्मनं, अस्मनं, अन्तिका, अन्तिका, अधिप्रायणी, अग्निमुखं, वह्निमुखं, भीरुन्मः, मुपा; 'a portable furnace,' अङ्गारपानिका, अङ्गारशकटी, हसनी, हसनी.

To FURNISH, v. a. (Supply with all things necessary) सञ्जीपकरायैः समायुज् (c. 10.)-योजयति-यितुं or संयुज् or युज्, सञ्जीपकारद्रव्याणि उपकृप् (c. 10.)-कल्पयति-यितुं or परिकृप् or सम्पृकृप् or उपस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं) or उपपद् in caus. (-पादयति-यितुं) or सम्भृ (c. 1.)-भरति-भर्तुं or पुरस्कृ or प्रस्तुतीकृ or विधा (c. 3.)-दधाति-धातुं, द्रव्यसम्भारं कृ, उपकरणसम्भारं कृ, 'furnish with arms,' सज्जैः or सज्जैः सज्जीकृ, सन्नह (c. 4.)-नहति-नह्नुं.—(Equip) सज्जीकृ, सज्ज् (c. 1.) सज्जति-ज्जितुं, ससज्जं-ज्जां-ज्जं कृ.

FURNISHED, p. p. युक्तः-क्ता-क्तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, समायुक्तः-क्ता-क्तं, समन्वितः-ता-तं, अन्वितः-ता-तं, उपेतः-ता-तं, उपकृप्तः-प्ता-प्तं, परिकृतः-प्ता-प्तं, सम्पृकृतः-प्ता-प्तं, संहितः-ता-तं, सम्भृतः-ता-तं.—(With necessities) सोपकारद्रव्ययुक्तः-क्ता-क्तं, सोपकारः-रा-रं, सोपकरणः-णा-यं, सोपस्करः-रा-रं; 'a furnished house,' उपस्करादियुक्तं गृहं, सोपस्करगृहं.—(Equipped) सज्जीकृतः-ता-तं.

FURNITURE, s. उपकरणं, उपस्करः, परिच्छदः, पारिणासं, परीभासं, सामग्यं-ग्री, सम्भारः, सज्जा; 'household furniture,' गृहोपस्करः, गृहपारिणासं.—(Appendages) अनुवन्धाः *m. pl.*

FURRED, p. p. or *a.* लोमावृतः-ता-तं, लोमयान्-वती-वत् (त्), लोमान्वितः-ता-तं; 'as the tongue,' मलयान्-वती-वत् (त्), समलः-ला-लं.

FURRIER, s. पशुलोमविक्रेता *m.* (नं), लोमक्रयविक्रयिकः, लोमव्यवसायी *m.* (नं).

FURROW, s. (Made by a plough) सीता, हलिः *m.*, लाङ्गलपद्धतिः *f.*, हलरेखा, वृहदलं, लेखा.—(Groove) शुपिरं, रेखा.—(Wrinkle) रेखा, वदनेरेखा, वदुरेखाः *pl.*

To FURROW, v. a. सीतां कृ, हलिखनं कृ, लाङ्गलेन पद्धतिं कृ or लेखां कृ or भूमौ रेखाः कृ, हल् (c. 1.) हलति-लितुं, भूमिं कृप् (c. 1.) कर्पति-क्रुप्.

FURROWED, p. p. सीतः-त्ता-तं, रेखाचिह्नितः-ता-तं, रेखान्वितः-ता-तं.

FURRY, a. लेखशः-ज्ञा-ज्ञं, लोमयान्-वती-वत् (त्), लोममयः-यी-यं.

FURTHER, a. (More distant) दूरतरः-रा-रं, विदूरतरः-रा-रं, दूरीयान्

-यसी -या (स्), अधिकांशतः -स्या -स्यं.—(Additional) अधिका -का -कं, अधिकांशतः -रा -रं, अपर -रा -रं, पर -रा -रं. See FARTHER.

FURTHER, *adv.* दूरतरं, विदूरतरं, अधिकांशतः, अग्रे, अग्रतरं, अग्रतमं, पुरतन्, ऊर्ध्वं; 'further and further,' उत्तरोत्तरं, अधिकाधिकां; 'move off a little further,' स्तोक् चत्तरं or किञ्चिद् अपरतोऽपसर.—(More-over) अपरं, अपरम्, अधिकांशतः, किञ्च, अन्यत्र.

To FURTHER, *a.* उपकृ, पुरस्कृ, साहाय्यं कृ, प्रयत्नं (c. 10. -वर्धयति -यितुं), प्रवृत्तं (c. 10. -वर्धयति -यितुं), संवृत्तं, प्रयत्नं (c. 10. -योनयति -यितुं), अनुग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपग्रहं, त्वरं (c. 10. -त्वरयति -यितुं), उपकारं कृ, पक्षपातं कृ.

FURTHERANCE, *s.* उपकारः -रिता, उपकरणं, साहाय्यं, वर्धनं, प्रवर्धनं, वृद्धिः *f.*, संवर्धना, उपग्रहः, अनुग्रहः, सङ्ग्रहः, प्रवर्धनं, पक्षपातः.

FURTHERED, *p. p.* प्रवर्धितः -ता -तं, संवर्धितः -ता -तं, प्रवर्धितः -ता -तं, कृतसाहाय्यः -व्या -यं, उपकृतः -ता -तं, कृतोपकार -रा -रं.

FURTHERER, *s.* उपकारी *m.* (न्), उपकारकः, साहाय्यकर्ता *m.* (ङ्), प्रवर्धकः, प्रवर्धकः, संवर्धनकारी *m.*, उत्तरसाधकः, प्रयोजकः.

FURTHERMORE, *s.* अपरम्, अपरं, अपरन्तु, परन्तु, अधिकांशतः, अन्यत्र, अपिच, किञ्च.

FURTHEST, FURTHERMOST, *a.* दूरतमः -मा -मं, विदूरतमः -मा -मं, दक्षिणः -धा -धं, सुदूरः -रा -रं, चत्वनन्दूरः -रा -रं, चत्विदूरतमः -स्या -स्यं.

FURTHST, *adv.* दूरतमं, विदूरतमं, सुदूरं, चत्वनन्दूरं, दक्षिणं.

FURTIVE, *a.* चोरद्वतः -ता -तं, चलेन द्वतः -ता -तं or गृहीतः -ता -तं, चौर्येण चपद्वतः -ता -तं, मूर्धितः -ता -तं.

FURTIVELY, *adv.* चलेन, निभूतं, सुनिभूतं, रहसि, उपांशु, चौरयत्.

FURUNCLE, *s.* व्रणः -यं, नालीव्रणः, स्फोटः -टकः, विस्फोटः, गरः.

FURY, *s.* (Madness) उन्मादः. उन्मादता, प्रमादः, मदोन्मादः, मदोद्वेगः. —(Rage) संरम्भः, संरम्भता, उग्रता -तं, कोपः, क्रोधः, चीत्तव्यं, चरुता, उग्रता.—(Impetuous motion) चत्वनन्देगः, महावेगः, जापातः.—(Goddess of vengeance) चरुता -रुदी, दुर्गा.—(Furious woman) चरुदी.

FURZE, *s.* प्रचुरकाष्ठकः पीतपुष्पः सदाहरितपर्णो गुल्मभेदः.

FURZY, *a.* पूष्पोन्मात्पुष्पः -ता -तं, सकाष्ठकसत्पूरः -या -यं.

FUSCATION, *s.* तिमिरीकरणं, तिमिरं, कलुषीकरणं, अन्यकारकरणं.

FUSCOUS, *a.* आकृषाः -णा -णं, श्यामः -मा -मं, कपिशपर्यः -री -रं.

To FUSE, *v. a.* विली in caus. (-लापयति -लापयति -यितुं), विद्रु in caus. (-द्रुवयति -यितुं), द्रुवीकृ, गल् in caus. (गालयति -यितुं), गलितीकृ, जलसान्कृ, चाट्टीकृ, विलीनीकृ.

To FUSE, *v. n.* विली (c. 4. -लीयते -लेतुं), प्रविली, प्रली, द्रु (c. 1. -द्रुयति, द्रोतुं), विद्रु, गल् (c. 1. गलति -लितुं), पिगल्, द्रुवीकृ, विलीनीकृ, जलसान्कृ, धर् (c. 1. धरति -रितुं).

FUSED, *p. p.* द्रुतः -ता -तं, विद्रुतः -ता -तं, विद्रुयितः -ता -तं, विलीनः -ना -नं, लीनः -ना -नं, विलीनः -ना -नं, द्रुवीकृतः -ता -तं, द्रुवीभूतः -ता -तं, गलितः -ता -तं, गालितः -ता -तं, परिगलितः -ता -तं, तमः -ता -तं.

FUSEE, *s.* (Of a watch) घटीमध्यवर्ती सूची यत्परितः शुद्धलम् चायेधितं तिष्ठति.—(Small firelock) सुद्रुपरिमाणं सुद्वनाडी or चाग्नेयनाडिः *f.*

FUSIBILITY, *s.* द्राप्यत्वं -ता, विद्राप्यता, द्रव्यत्वं, गलनीयता, विलयनीयता.

FUSIBLE, *a.* द्राप्यः -व्या -यं, विद्राप्यः -व्या -यं, विलयनीयः -या -यं, गलनीयः -या -यं, द्रवणीयः -या -यं, सुविलयः -या -यं, धरणीयः -या -यं, धरभाषः -या -यं, वायुः -व्या -यं, विलयनशीलः -ला -लं.

FUSIL, *s.* सुद्रुपरिमाणं लघुसुद्वनाडी or चाग्नेयनाडिः *f.*

FUSILE, *a.* सूक्ष्मीकृतस्त्रपारी or सूक्ष्मीकृतस्त्रभूतं सेव्यः or योद्धा *m.* (यु).

FUSING, *part.* द्रवमाणः -या -यं, गाली -लिनी -लि (न्).

FUSION, *s.* द्रापः, द्रव्यत्वं, विलयनं, विलयः, विद्रापः, गलनं, गालनं, लयः -यं, गलितत्वं, प्रतीपापः, द्रवीकरणं, विलीनता.

FUSS, *s.* सम्भ्रमः, व्यग्रता, चाकुलत्वं, वैद्युत्वं, व्यस्तता, तुमुलं, कोलाहलः.

FUSSY, *a.* सम्भ्रमशीलः -ला -लं, व्यग्रशीलः -ला -लं.

FUST, *s.* (Of a column) सम्भ्रदण्डः, सम्भ्र, स्तूणास्तम्भः, सम्भ्रयष्टिः *f.* —(Strong smell) दुर्गन्धः, कुत्सितगन्धः, पूतिगन्धः, उग्रगन्धः.

FUSTIAN, *s.* (Cloth) स्तूलकापासं, स्तूलपस्त्रं, स्तूलशाटकः, वराशिः *m.* —(Inflated style of writing) गदितवाग्वृत्तिः *f.*, दर्पवाक्यं, चतिशयोक्तिः *f.*

FUSTIAN, *a.* कापासिकः -की -कं, स्तूलकापासमयः -यी -यं.—(Inflated) चतिगदितः -ता -तं, चाप्तातः -ता -तं.

FUSTINESS, *s.* पूतिः *f.*, कुत्सितत्वं, पूतिगन्धता, दुर्गन्धः, विरसता, विरस्यं.

FUSTY, *a.* दुर्गन्धः -न्या -न्यं, पूतिगन्धः -न्या -न्यं, उग्रगन्धः -न्यः -न्यः, कुत्सितगन्धः -न्या -न्यं, विरसः -सा -सं, पुतः -ता -तं, पर्युषितः -ता -तं.

FUTILE, *a.* लघ्वर्षः -धा -धं, तृणप्रायः -या -यं, निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, मोघः -पा -पं, असाध -रा -रं, झोपा -या -यं, मन्दः -न्दा -न्दं.

FUTILITY, *s.* अनर्थकत्वं, लापर्यं, मोघता, असारता, झोपता, निर्गुणत्वं.

FUTURE, *a.* भावी -विनी -वि (न्), भविष्यन् -ष्यन्ती -ष्यत् (न्), चागामी -निनी -नि (न्), चनागतः -ता -तं, भाविकः -का -कं, वत्सरकालीनः -ना -नं, कालान्तरीयः -या -यं, शीघ्रस्तिकः -की -कं, अस्तनः -नी -नं. —(Belonging to another world) पारलौकिकः -की -कं, पारथिवः -की -कं, चातुषिकः -की -कं, चतुर्वत्यः -न्या -न्यं; 'future event,' भाविष्यतः; 'future tense,' भविष्यत्कालः.

FUTURE, FUTURITY, *s.* भविष्यत्कालः, भाविकालः, वत्सरकालः, चागामिकालः, परकालः, भावि *n.* (न्), भविष्यत् *n.*, चापारिः *f.*, चापारिः *f.*, उदकः; 'knowledge of futurity,' भविष्यज्ञानं; 'ignorant of the future,' अज्ञानविद् *m. f. n.*

FUTZBALL, *s.* रेगुपुरितो गोमयचक्रप्रभेदः, पटुपांशुगर्भं विज्ञचक्रं.

FY, *exclam.* धिक्, धिपहि, धिपहि, शानं, उम्, धये, धरे, किन्.

G.

GABARDINE, *s.* स्तूलशाटकः, स्तूलशाटी, वाय्वननभूतं शिपिलोचरीयं

To GABBLE, *v. n.* जल् (c. 1. जलति -लितुं), उपनल्, प्रलप् (c. 1. -लपति -पितुं), अनर्थकवाचनं उदीर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), अनर्थकशब्दं कृ, वृषाशब्दं कृ.

GABBLE, *s.* जल्यः -त्वना -त्वितं, प्रनल्, प्रलापः, निरर्थकशब्दः, चीत्कारः.

GABBLER, *s.* जल्यकः, जल्यकः, उपनल् *m.* (न्), अनर्थकशब्दकारी *m.* (न्).

GABEL, *s.* शुक्ल -लकं, करः, रानयासभागः, रानयेयो भागः, रानसं.

GABION, *s.* युद्धे शत्रुप्रधिगमोलनिवारको मृत्तिकागर्भः करणविशेषः.

GABLE, GABLE-END, *s.* गृहशृङ्गं, प्रासादशृङ्गं, गृहशिखरं, यदभिः *f.*

GAD, *s.* (Head of a spear or arrow) शूलाग्रं, वायाग्रं.—(Wedge of steel or iron) तीक्ष्णायसकोलः, झोहकोलः.

To GAD ABOUT, *v. n.* राट् (c. 1. एटति -टितुं), पर्यट्, भम् (c. 1. भमति, c. 4. भाम्यति, भमिन्तुं), परिभम्, एट् in freq. (एटाद्यते), इतस्ततो विपर (c. 1. -परति -रितुं).

GADDER, *s.* चटनकारी *m.* (न्), पर्यटनकृत्, भ्रमणकारी *m.*, चवनिपरः.

GADDING ABOUT, *s.* चटनं, पर्यटनं, भ्रमणं, परिभ्रमणं, व्रज्या, विहरणं.

GADFLY, *s.* दंशः -शी, दंशकः, पनमधिका, चरसमधिका, गोमधिका, नीलाङ्गुः *m.*, पांशुरः.

GAFF, *s.* (Light spear used by fishermen) लघुशूलः, शीवरी.—(For extending sails) नीकायसनप्रसारणार्थं यष्टिः *m. f.*

GAFFER, s. साधुजनः, सार्वकः, सार्वमाख्यकः, तपस्वी *m.* (नं).
To GAG, v. a. मुखं धन्व् (c. 9. पभाति, धन्व्) or प्रतिधन्व् or रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धे) or निरुप् or प्रतिरुप् or धिषा (c. 3. दधाति -धातुं).
GAG, s. मुखरोधनं, मुखपन्थनी, मुखप्रतिधन्वकं, मुरापिधानं.
GAGE, s. (Pledge) पणः, परिपणनं, प्रतिपणं, साधिः *m.*, धन्यकः.—(Challenge) साहानं.—(Measure) परिमाणं, परिमाणविधिः *m.*, परिमाणरीतिः *f.*, प्रमाणं, मानं.—(Instrument for measuring) मापनयन्त्रं, परिमाणयन्त्रं; 'rain-gage,' वृष्टिमापनयन्त्रं.
To GAGE, v. a. (Pledge) पण (c. 1. पणते -पिणुं), पणं कृ, प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), पञ्चनीकृ.—(Bind by pledge) पणनं धन्व् (c. 9. पभाति, धन्व्).—(Measure). See GAUGE.
To GAGGLE, v. n. हंसनादं कृ, हंसवत् कूच् (c. 1. कूजति -गिणुं).
GAGGLING, s. हंसनादः, हंसरुतं, हंसकूजनं, कूजनं.
GAILEY, s. See GAYETY.
GAILY, adv. (Joyfully) सहर्षं, सानन्दं, हृद्यमनसा, प्रफुल्लमनसा, प्रसन्नचेतसा, प्रमोदेन.—(Splendidly) उत्तिशोभनं, शोभनं, सशोभं; 'gaily dressed,' शोभनवेशी -शिनी -शि (नं), उज्ज्वलवेशधारी -रिखी -रि (नं).
GAIN, s. लाभः, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, फलं, अर्जनं, उपार्जनं, लभ्यं, लभ्यांशः, प्रतिपत्तिः *f.*, साधः, फलोदयः, अर्थः, उत्पन्नं, पर्यफलत्वं, योगधेनः, वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, प्रयोगः.
To GAIN, v. a. (Obtain, acquire) अर्जं (c. 10. अर्जयति -यितुं), उपार्जं; लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं), उपलभ्, आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नुं), प्राप् सम्प्राप्, जवाप्, समाप्; आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्, अपिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), गम्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पन्तुं), आपद्, चापिगश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), समापिगश्, अश् (c. 5. अश्नुते, अश्नुतुं), समश्, उपाश्, विद् (c. 6. विन्दति, वेष्टुं, वेदितुं), अभिविद्, प्रतिविद्, इ (c. 2. एति -तुं), स्वीकृ.—(Gain by conquest) निर्जं (c. 1. -जयति -जेतुं).—(Gain over) अनुरञ्ज (c. 10. -रञ्जयति -यितुं), प्रसाप् (c. 10. -साधयति -यितुं); 'to one's own party,' आत्मपक्षीकृ.—(Gain ground) वृप् (c. 1. वर्धते -र्धितुं), प्रभू.
To GAIN, v. n. (Have advantage) लाभं कृ, फलं कृ.—(Grow rich, prosper) समृद्धीभू, समृप् (c. 5. -च्युमोति -चर्धितुं), वृप् (c. 1. वर्धते -र्धितुं).—(Advance on, encroach) क्रमे क्रमे प्रमृप् (c. 1. -सर्पति -स्रुतुं) or प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Prevail against) अतिरिच् in pass. (-रिच्यते), अभिभू, प्रभू, जि (c. 1. जयति, जेतुं).
GAINABLE, a. प्राप्यः -प्या -प्यं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, आसादनीयः -या -यं.
GAINED, p. p. प्राप्तः -प्ता -प्तं, प्राप्तः -प्ता -प्तं, अवाप्तः -प्ता -प्तं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, अर्जितः -ता -तं, उपार्जितः -ता -तं, आसादितः -ता -तं, समासादितः -ता -तं, अपिगतः -ता -तं, आपन्नः -प्ता -प्तं, उपाप्तः -प्ता -प्तं, कलितः -ता -तं; 'gained with difficulty,' कृच्छ्राप्तः -प्ता -प्तं.
GAINER, s. अर्जयिता *m.* (नं), अर्जकः, उपार्जकः, प्रापकः, फलप्रापकः, लभ्या (भू).
GAINFUL, a. फली -लिनी -लि (नं), फलदः -दा -दं, सफलः -ला -लं, अर्थकरः -री -रं, अर्थदः -दा -दं, लाभजनकः -का -कं, प्राप्तिजनकः -का -कं.
GAINFULLY, adv. सफलं, सलाभं, सार्धं, लाभेन, फलोदयेन.
GAINFULNESS, s. सफलता, सलाभता, सार्धत्वं, लाभः, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*
GAINLY, adv. दृढं, सदास्थं, युक्त्वा, सपाठवं, चतुरं, पर्याप्तं.
To GAINSAY, v. a. विपरीतं वद् (c. 1. वदेति -ते -दितुं), विवद्, अपवद्, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अनाख्या, अपलप् (c. 1. -लपति -पितुं), विरुप् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), अपरीकृ, चाप् (c. 1. चापते -पितुं).
GAINSAYED, p. p. प्रत्याख्यातः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, वाधितः -ता -तं.

GAINSAYER, s. विपरीतवादी *m.* (नं), प्रत्याख्याता *m.* (नं), अपवादकः, निवादी *m.* (नं), प्रतिवादी *m.*, विरोधी *m.* (नं), विमकारो *m.* (नं).
GAIRISH, a. उत्तिशोभनः -ना -नं, एकान्तशोभनः -ना -नं, शोभामात्रसेवी -विनी-वि(नं), अलङ्कारिण्युः -ण्युः-ण्यु, दाम्बिकः -की -कं, रूपाध्यातः -ता -तं.
GAIRISHLY, adv. उत्तिशोभनं, एकान्तशोभापूर्ध्वं, रूपाध्यातवत्, सद्भवं, दाम्बिकवत्.
GAIRISHNESS, s. उत्तिशोभा, एकान्तशोभा, दम्भः, दाम्बिकत्वं, रूपाध्यातत्वं.
GAIT, s. गतिः *f.*, गमनं, गतं, चारः, चरणं, चलनं, सरणं, व्रजनं, अयनं; 'graceful in gait,' सुगः -गा -गं -गानी -मिनी -मि (नं), शुभगः -गा -गं, हंसगामी &c., चारचरणः -णा -णं.
GAITER, s. स्थूलवस्त्रमयं जङ्घात्राणं or जङ्घारक्षकं, जङ्घोत्तरीयं.
GALA, s. उत्सवः -वदिनं, महोत्सवः, पर्व *n.* (नं), पर्वहः, उद्घर्षः.
GALACTOPHAGIST, s. क्षीरपः -पायी *m.* (नं), दुग्धपः, पयस्वः, क्षीरदा, क्षीराशी *m.* (नं).
GALAXY, s. (Milky way) मन्दारिनी, आकाशगङ्गा, सर्गङ्गा, नागवीथी, हरिताली.—(Assemblage of splendid objects) शोभनवस्तुभण्डलं, सुप्रभवस्तुसमूहः.
GALE, s. प्रचलवायुः *m.*, प्रचण्डवायुः *m.*, उत्तिवातः, वासा, वासावेगः, प्रचण्डवातः, वाताली, वातरूपः, वातगुलः, कम्भावातः, कम्भा, पवनः, पवनापातः, जवानिलः, प्राणिः *f.*, व्राणिः *f.*, करीमद्वायुः, फः; 'tossed by gales,' पवनक्षिप्तः -प्ता -प्तं, पवनवेगक्षिप्तः -प्ता -प्तं.
GALLOT, s. शीघ्रगामी लघुनौकाविशेषः.
GALL, s. (Bitter fluid, bile) पित्तं, तिक्तपित्तं, मायुः *m.*—(Rancour) विषं, विषहृदयत्वं, कालकूटं, दंशः, दुष्टभावः, दुर्वृद्धिः *f.*, द्रोहः, द्वेषः, कटुता, तीक्ष्णता, तिग्मता, उग्रत्वं, अरुनुदात्तं, कठोरता, क्रोधः.—(Ex-crecence on a tree) वृक्षमेतः -नकः.
GALL-BLADDER, s. पित्ताधारः, तिक्तपित्ताधारः, तिक्तपित्ताशयः.
GALL-STONE, s. पित्ताशयजा शर्करा.
To GALL, v. a. (Excoriate by friction) चर्मेण चर्मेण कृ or त्वक्छेदं कृ or त्वगुल्लेखनं कृ, चर्मे घृप् (c. 1. चर्धति -र्धितुं) or कृप् (c. 10. कर्पयति -यितुं).—(Vex, harass) तप् (c. 10. तापयति -यितुं), परितप्, सन्नप्, पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड्, आपीड्, झिश् (c. 9. झिश्नाति, झेष्टुं), चाप् (c. 1. चापते -पितुं), अर्ह् (c. 10. अर्धयति -यितुं), समर्ह्, मन्मथीडो कृ, अरुनुदः -दा -दं भू.
To GALL, v. n. (Vex one's self) आत्मानं तप् (c. 10. तापयति -यितुं), or पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) or चाप् (c. 1. चापते -पितुं), परितप् in pass. (-तप्यते).
GALLANT, a. (Brave, heroic) वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, महावीर्यः -र्या -र्यं, शूरः -रा -रं, पराक्रान्तः -न्ता -न्तं, विक्रान्तः -न्ता -न्तं, विक्रमो -मिणी -मि (नं), साहसिकः -की -कं, माहासिकः -की -कं, उदारचेताः -ताः -तः (स्).—(Courteous, inclined to courtship) सभ्यः -भ्या भ्यं, सभ्यशीलः -ला -लं, सुशीलः -ला -लं, स्नुषासनशीलः -ला -लं, स्नुषाचारशीलः -ला -लं, सुजनः -ना -नं, प्रेमशीलः -ला -लं.
GALLANT, s. (Courtly man) सभ्यजनः, सुजनः.—(One attentive to ladies) स्नुषासकः, स्नुषाचारकः -चारपरः, (Lover) प्रणयी *m.* (नं), कामिजनः, कामी *m.* (नं), कामुकः, नायकः, रमकः.—(Paramour) जारः, रमणः, उपपतिः *m.*, पाप्पतिः *m.*, विटः, चेटकः.
GALLANTLY, adv. (Bravely) सवीर्यं, महावीर्यं, महावीरवत्, शूरवत्, समहाशीर्यं, सपराक्रमं सविम्वरं, उदारवत्, प्रसन्नं.—(Like one inclined to courtship) स्नुषासकवत्, स्नुषाचारकवत्, रमणवत्.
GALLANTRY, s. (Bravery) वीर्यं, महावीर्यं, शीर्यं, वीरता, शूरता.

- पौष्ट्यं, विद्वान्, पराक्रमः, धान *n.* (नृ).—(Nobleness) उदारता, चौदार्यं, माहात्म्यं.—(Courtliness, attention to ladies) सम्मता, सुशीलता, सुजनता, स्तुपासनं, स्तुपचारः.
- GALLED, *p. p.* (Having the skin torn by friction) घातचर्मा -म्मी -म्मी (नृ), घर्षितचर्मा &c., घिन्नत्व *m. f. n.*—(Harassed) सन्तापितः -ता -तं, क्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, पीडितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं.
- GALLEON, *s.* सुवर्णरूपसन्तारणे प्रयुक्ता बृहती विदेशीयनौका.
- GALLERY, *s.* (Covered way) चतुर्पथः, चतुर्भागः.—(In a building) हर्म्यं or महाभवनं ज्ञातुतो भवनयोग्यः पथः.—(Elevated floor furnished with seats) दीर्घासनयुक्तो नवः or मञ्चकः.—(Covered terrace outside a house) वहिर्द्वारप्रकोष्ठकं, वरखः, निष्काशः.
- GALLEY, *s.* (Long, light boat) दीर्घपरिमाण लघुनौका, मनुः *m.*—(Cook-room of a ship of war) युद्धनौकायाः पाकस्थानं.
- GALLEY-SLAVE, *s.* आश्रमोर् मनुद्वारमञ्चारे नियुक्तो महापातकी *m.* (नृ).
- GALLIARD, *a. दृष्टः* -ष्टा -ष्टं, प्रफुल्लः -त्ता -त्तं, उत्सवः -त्ता -त्तं, रसिकः -का -कं.
- GALLICISM, *s.* फ्रान्सीयरीत्यनुसारो वाग्व्यापारः.
- GALLIGASKINS, *s.* नौचभाषायां स्त्रूलवस्त्रमयं जटोत्तराये or जट्टापरिधानं.
- GALLIMATIA, *s.* असंज्ञप्रलयः, अनर्थकवाक्यं, वृथाकथा, प्रलपितं.
- GALLIMAUFREY, *s.* सन्निपातः, सान्निपातिकं, प्रकीर्णकं, सद्गोर्णकं.
- GALLINACEOUS, *s.* गृध्रकुक्षुदसत्तन्वी -न्विनी -न्वि (नृ) or -वाचकः -का -कं; 'a gallinaceous fowl,' कुक्षुदः -टी, कृकवाकुः *m.*, तास्रचूडः, चरणायुधः.
- GALLING, *s.* घर्षणेन चर्मघातिः *f.* or त्वक्परिघातिः *f.*, चर्मदाहः, चर्मनिर्घर्षणं.
- GALLINULE, *s.* कालकरः -खकः, नीलकरः, दाहकः, आहूहः, नलूहः, जलरूढः, पीतमुखः, मञ्जुलः, मासज्ञः, डाहकः, खेगमनः, हुडकः, मादकः.
- GALLIPOT, *s.* भेषजविक्रीतिः प्रयुक्तं मूलयम् औषधपात्रं, चलुकः, चुलुकः.
- GALL-NUT, *s.* मसीनलकरणे प्रयुक्तः फलाकारो वृक्षकेनः.
- GALLON, *s.* द्रवद्रव्याणां परिमाणविशेषः, चतुर्दशस्थः.
- GALLOON, *s.* स्वरूपसूचकमयम् तानवाल्हारविशेषः.
- To GALLOP, *v. n.* सु (c. 1. प्रवते, प्रोते), वल् (c. 1. वलति -लितुं), चावल्, धोर् (c. 1. धोरति -रितुं), धाव् (c. 1. धावति -वितुं), मुलायितं क, प्रतगत्वा or वलितेन चल् (c. 1. चलति -लितुं).
- GALLOP, *s.* वलितं, मुलायितं, मुला, प्रुतः -तं, प्रवः -वनं, विश्रावः, विव्रान्तिः *f.*, तरङ्गः, धोरणं, धोरितं -तकं, धोरितकं.
- GALLOPADE, *s.* द्रुतनृत्यविशेषो यत्र नवैकाः प्रतगत्वा चलन्ति.
- GALLOPER, *s.* प्रवगः -गतिः *m.*, प्रवकः, वलितकारी *m.* (नृ), मुलायितकृत.
- To GALLOV, *v. a.* चस् in caus. (चासयति -यितुं), भी in caus. (भाययति -यितुं).
- GALLOWAY, *s.* मध्यमपरिमाणो न बृहन् न शुद्रस् तुष्टभेदः.
- GALLOWS, *s.* उद्ध्वनकाष्ठं, उद्ध्वनवृक्षः, वधस्थानं, पातस्थानं.
- GALOCHE, GALOSHE, *s.* काष्ठपादुका, उत्तरपादुका, उपपादुका.
- GALVANIC, *a.* वक्ष्यमाणविद्युतशक्तिसंज्ञी -न्विनी -न्वि (नृ).
- GALVANISM, *s.* गत्यागिनाम्ना विदेशीयविद्युता परिकल्पिता विद्युतीयशक्तिः or वैद्युतशक्तिः or साकर्षकशक्तिः, विद्युद्विद्युतः.
- GALVANIST, *s.* पृथ्वीविद्युद्विद्युतशास्त्रज्ञः.
- To GALVANIZE, *v. a.* पृथ्वीविद्युतीयशक्त्या चाकुम् (c. 1. -कपति -कृष्टुं) or उपहन् (c. 2. -हन्ति -कुं).
- GALVANIZED, *p. p.* पृथ्वीविद्युतशक्त्युपहतः -ता -तं.
- To GAMBLE, *v. n.* (With dice, &c.) खद्यैः or खद्यान् दिव् (c. 4. दीप्यति -ते, देवितुं) or प्रदिव् or प्रतिदिव्, खद्यैः क्रोड् (c. 1. क्रोडति -डितुं), खद्यादिक्रीडां कृ, धूतक्रोडां कृ, खद्ययूतं कृ.
- GAMBLER, *s.* धूतकर-कारः, खद्ययूतः, खद्ययूः *m.*, खद्यदेवी *m.* (नृ),

- खद्ययूतः, धूतः, कितवः, धूतक्रोडकः, चाधिकः. See GAMESTER.
- GAMBLING, *s.* खद्ययूतं, धूतं, धूतक्रोडा, खद्यादिक्रीडा, देवनं, खद्यवती, धूतसेवा, कैतवं, ग्रहः, पणः, दुरोदरः.
- GAMBOGE, *s.* पीतवर्णः पृथ्वीदेशीयवृक्षनिर्वासः.
- To GAMBOL, *v. n.* (Frolic) क्रोड् (c. 1. क्रोडति -डितुं), विक्रोड्, परिक्रोड्, दिव् (c. 4. दीप्यति -ते, देवितुं), चित्तमहर्माद् इतस्ततः सु (c. 1. प्रवते, प्रोते) or नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), खेला (nom. खेलायति -यितुं), कुमार (nom. कुमारयति -यितुं).
- GAMBOL, *s.* क्रोडा -डनं, देवनं, खेला, केलिः *m. f.*, लोला, नृत्यं, लास्यं.
- GAMBLING, *part.* क्रोडन् -डन्तो -डत् (नृ), क्रोडमानः -ना -नं, दीप्यन्, यती -यत् (नृ).
- GAME, *s.* (Sport) क्रोडा, खेला, केलिः *m. f.*, लोला, नर्म *n.* (नृ), परीहासः, कूहर्नं, विलासः.—(Game of play) रासः, रासेरसः.—(Wild animals) जाङ्गलं, जङ्गलपक्ष्यादि, वन्यपञ्चादि, चारख्यपशुपक्ष्यादि.—(The chase) मृगव्यं, मृगया.—(Scheme) सद्बन्धः, निश्चितं, व्यवसितं, व्यवसायः, कल्पना.
- To GAME, *v. n.* क्रोड् (c. 1. क्रोडति -डितुं), दिव् (c. 4. दीप्यति -ते, देवितुं).—(With dice, &c.) खद्यैः क्रोड् or दिव् धूतक्रोडां कृ.
- GAME-COCK, *s.* चरणायुधः, नखायुधः, युद्धे शिक्षितः कृकवाकुः.
- GAMEKEEPER, *s.* वन्यपक्षिरक्षकः, जाङ्गलपक्षिप्रतिपालकः, वन्यजन्तुपोषकः.
- GAME-LEG, *s.* खञ्जनद्वी, पद्मजङ्घा, गतिविकलः पादः, पद्मपादः.
- GAMESOME, *a.* क्रोडापर-रा -रं, क्रोडावान् -यती -यत् (नृ), लोलावान् &c., खेलापरः -रा -रं, विलासो-सिनी -सि (नृ), केलिकः -का -कं.
- GAMESOMENESS, *s.* क्रोडापरत्वं, खेलापरत्वं, सविलासता, लोलावत्त्वं, उत्तमता.
- GAMESTER, *s.* धूतकर-कारः, धूतकृत् *m.*, खद्यदेवी *m.* (नृ), खद्ययूतः, खद्ययूः *m.*, खद्ययूतः, धूतवृत्तिः *m.*, धूतसेवी *m.* (नृ), धूतप्रसक्तः, खद्यक्रोडकः, धूतः, कितवः, खद्यादिसेवी *m.*, दुरोदरः, कृष्णकाहलः.
- GAMING, *s.* खद्ययूतं, धूतं-तः, धूतकर्म *n.* (नृ), धूतक्रोडा, धूतसेवा, खद्यादि-क्रोडा, खद्यवती, देवनं, कैतवं, ग्रहः, पणः, दुरोदरः.
- GAMING-HOUSE, *s.* धूतसभा, धूतस्थानं, धूतशाला, धूतगृहं; 'keeper of one,' धूतसभाधिकारी *m.* (नृ), सभिकः, धूताधिकारी *m.*, धूतकार-रकः, धूतवृत्तिः *m.*
- GAMMON, *s.* (Dried hog's flesh) बजूरं, शूकरस्य शुष्कनांसं or वासितनांसं.—(Game) चर्मपट्टिकाक्रोडा, शारिक्रोडा.—(Imposition, hoax) छलं, वचनं, कपटः, दम्भः.
- To GAMMON, *v. a.* शूकरनांसं शुष्किकृ or लवणीकृ, बजूरं कृ.—(Hoax) प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), अभिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), वच् (c. 10. वचयति -यितुं).
- GAMUT, *s.* (Musical scale) यामः. The seven musical notes of the Hindú gamut are called निपादः, च्यमः, गान्धारः, पञ्चमः, मय्यमः, धैवतः, पञ्चमः.
- GANDER, *s.* वरटः, हंसः, रानहंसः, कलहंसः, चक्रः, चक्रवाकः, चक्राङ्गः.
- GANDHARBA, *s.* (A celestial musician. These are demigods who inhabit heaven, and form the orchestra at the banquets of the gods) गन्धर्वः, हाहा (स्), दुहुः *m.*, हुहूः *m.*, हहाः *m.*
- GANESHA, *s.* (Son of Siva and Párvatī, the god of wisdom, and remover of difficulties and obstacles, addressed at the commencement of all undertakings, and at the opening of all compositions. He is called 'Ganesha,' as presiding over the troop of deities attendant on Siva) गणेशः, गणनाथः, गणायुधः, गणनाथकः, गणयतिः *m.*, गणायुधः *m.*,

गणः, हेमाङ्गः, हेरसः, हस्तिमन्त्रः—(As remover of obstacles) विमोक्षः, विमराजः, विमनाशकः—शनः, विमविनायकः, विनायकः, विमहारी *m.* (न).—(Elephant-faced) गजाननः, गजवदनः, गजास्यः.—(Elephant-toothed) गजदन्तः.—(One-toothed) एकदन्तः.—(Big-bellied) लघोदरः.—(Two-bodied) द्विदेहः.—(Having two mothers) द्वैमातुरः.

GANG, *s.* (Company of persons) गणः, जनसमूहः, जनसंसर्गः, जननिवहः, सङ्घः, सङ्घः; 'of thieves', चौरगणः.

GANG-BOARD, *s.* नौकारोहणावरोहणार्थं दीर्घकाष्ठफलकं.

GANG-DAYS, *s.* भ्रमणदिवसाः *m. pl.*, परिक्रमदिवसाः, पर्यटनकालः.

GANGES, *s.* (The River) गङ्गा, गङ्गाका, गङ्गाका. The name Gangā is derived from the root *gam*, 'to go,' i. e. 'that which goes or flows on the earth,' whence also the name भवायना, 'going in the world.' (Daughter of Jahnū. The Ganges in its course from heaven disturbed the devotions of this saint, upon which he drank up its waters, but released them again at the intercession of the sage Bhagiratha. Hence the following names) जाह्नवी, जहनुतया, जहमुता, भागीरथी, (Crest of Siva. The Ganges, in its descent from heaven, alighted on the head of Siva, where it wandered for a time in the tresses of his hair) हरशेखरा. (River of heaven) स्वर्णदी, सुरनदी, सुरनिजगा, स्वरापगा, स्वर्गगङ्गा, स्वर्वापी, खापगा, सिद्धापगा.—(Flowing in heaven, earth, and hell) त्रिपपगा, त्रिस्रोताः *f.* (स्).—(Flowing from the foot of Vishnu) विष्णुपदी.—(Mother of Bhīshma) भीष्मसूः *f.*—(The very auspicious one) महामातृ.

GANGLION, *s.* स्नायुस्फोटः—उटकः, शिरास्फोटकः, नाडीविस्फोटः.

GANGRENE, *s.* कोषः, पूतिमांसं, विद्रुधिः *m.*, घातं, नालीव्रणः, मांसपाकः, रक्तविद्रुधिः *m.*, मांसपूतिः, शरीरस्य परभागे स्वस्थे सति एकभागस्य पूतीभावः.

To GANGRENE, *v. n.* मांसैकदेशे पूतीभू, पूतिमांसीभू, कोषीभू.

GANGRENOUS, *a.* कोषवान्—वती—वत् (न), कोषीयः—या—यं, पूतिमांसवान् &c.

GANGWAY, *s.* नौकायां गमनागमनपथः or आरोहणावरोहणपथः.

GANTLET, GANTLOPE, *s.* सेनायां दण्डाहंस्य दण्डविशेषः; 'to run the gantlet,' महापातकविवर्त सैन्यानां यष्टिपाशोनां द्विपक्षिमेधे धाव् (c. 1. धावति—ते—वितुं) यावद् एकैकेन यष्ट्यापातः क्रियते.

GAOL, *s.* कारा, कारागारं, कारावेशम *n.* (न), वन्द्यनागारं, वन्द्यनालयः, वन्द्यनगृहं, वन्द्यनस्थानं, गुप्तिः *f.*

To GAOL, *v. a.* कारायां वन्ध् (c. 9. वध्नाति, वन्धुं) or निरुध् (c. 7. -रुध्—रोधुं).

GAOL-DELIVERY, *s.* काराशुद्धिः *f.*, कारागारशोधनं, वन्द्यनागारविशोधनं.

GAOLER, *s.* कारागाराध्यक्षः, कारारक्षकः, वन्द्यनालयरक्षकः.

GAP, *s.* (In a wall) सन्धिः *m.*, गृहरन्ध्रं, सुरङ्गा, कुञ्जच्छेदः.—(Breach, chasm) भङ्गः, भेदः, छेदः, रन्ध्रं, छिद्रं, विवरं, विच्छेदः, गतः, खण्डः—खण्डनं.

To GAPE, *v. n.* जुम्भ् (c. 1. जुम्भते—भिम्भुं), विजुम्भ्, प्रजुम्भ्, जम् or जम्भ् (c. 1. जम्भते, जम्भते—भिम्भुं), मुखं व्यादा (c. 3. -ददाति—दातुं) or विसृ in caus. (—स्तारयति—यितुं), जुम्भं कृ, द्वै (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं).—(Open in fissures) स्फुट् (c. 6. स्फुटति—टितुं), विदल् (c. 1. -दलति—लितुं), विद् in pass. (—दीर्यते).

GAPER, *s.* जुम्भो *m.* (न), जुम्भकः, जुम्भणकारी *m.* (न), मुखव्यादानकारी.

GAPING, GAPE, *s.* जुम्भः—म्भा—भण्—भिम्भा, जुम्भितं, विजुम्भितं, विजुम्भणं, हर्म् *n.* (न), हाफिका, उपपुष्पिका.—(Opening the mouth)

मुखव्यादानं, मुखविवृतितः *f.*

GAPING, *part.* जुम्भः—म्भा—भण्, जुम्भमाणः—शा—खं, जुम्भो—भिम्भो—भिम्भ (न), जुम्भावान्—वती—वत् (न), जुम्भितः—ता—तं, विजुम्भितः—ता—तं, व्याप्तमुखः—खा—खं, विवृतमुखः—खा—खं.

GAP-TOOTHED, *a.* विरलदन्ती—निनी—नि (न), विच्छिन्नदन्ती &c.

GARB, *s.* वेशः, वेपः, वासः *n.* (स्), परिधानं, परिच्छदः, अररं, वस्त्रं, यसनं, आच्छादनं, सज्जा, प्रसाधनं.

GARBAGE, *s.* उच्छिष्टं, उच्छिष्टान्नं, शोषान्नं, पशोर् अन्नादि, मलं.

To GARBLE, *v. a.* (Pick out the best parts of a book to serve a purpose) छलार्थं or वचनार्थं ग्रन्थस्य उत्तमवचनानि or उत्तमदेशान् उद्धृ (c. 1. -हरति—हर्तुं) or समुद्धृ or ग्रन्थचूर्णिं कृ, ग्रन्थं खण्ड् (c. 10. खण्डयति—यितुं).—(Pervert) साचीकृ, चक्रोक्तृ, विकृ, विकलीकृ.

GARBLED, *p. p.* साचीकृतः—ता—तं, छलेन विकलीकृतः—ता—तं or खण्डितः—ता—तं.

GARBOIL, *s.* कोलाहलः, तुमुलं, हलहलाशब्दः, हाहाकारः.

GARDEN, *s.* उद्यानं, आरामः, उपवनं, पुष्पवाटी—टिका, पुष्पवनं, वाटिका, वृक्षवाटिका, कुसुमाकरः, पेलं, तेवनं, पुष्पफलोपचयहेतुर् भूभागः; 'pleasure-garden,' क्रीडाार्थं भूमिः, क्रीडावाटिका, क्रीडावनं; 'garden near a house,' गृहवाटिका, गृहारामः; 'kitchen-garden,' शाक-शाकटं, शाकशाकिनं, शाकवाटिका.

To GARDEN, *v. n.* उद्यानं कृ, पुष्पफलोत्पत्तियोग्यं भूमिभागं कृप् (c. 6. कृपति, कृष्टुं), उद्यानकर्षणं कृ

GARDENER, *s.* उद्यानपालः—लकः, उद्यानरक्षकः, उद्यानसेवकः, मालिकः, माली *m.* (न).

GARDENING, *s.* उद्यानकरणं, उद्यानकर्षणं, उद्यानसेवनं, पुष्पफलोत्पत्ति-कर्म *n.* (न)

GARDEN-PLOT, *s.* पुष्पफलोत्पत्तियोग्यो भूमिभागः, पुष्पस्थलं, स्थलं—ला.

GARDEN-STUFF, *s.* उद्यानजं, उद्यानोद्भिद् *m. f. n.*, उद्यानजं शाकादि.

GARDEN-WALL, *s.* उद्यानपरिसरः, वाटिकापरिसरः, उद्यानप्राकारः.

GARGARISM, *s.* आचाम्य, आचमनीयं, कवलः, मुखमात्रनजलं.

To GARGARIZE, *v. a.* आचम् (c. 1. -चामति—चमितुं), जलम् उपस्पृश् (c. 6. -स्पृशति—स्पृष्टुं).

GARGLE, *s.* आचाम्यं, आचमनीयं, कवलः, मुखधावनार्थं जलादि.

To GARGLE, *v. a.* जलम् आचम् (c. 1. -चामति—चमितुं) or उपस्पृश् (c. 6. -स्पृशति—स्पृष्टुं), आचमनं कृ, उपस्पृशं कृ, जलोपस्पृशं कृ, जलादिना मुखं मृज् (c. 2. मर्दि—र्दि) or धाव् (c. 10. धावयति—यितुं).

GARGLED, *p. p.* आचानः—न्ता—न्तं, उपस्पृष्टः—ष्टा—ष्टं.

GARISH, *a.* See GAIRISH.

GARLAND, *s.* माला, माल्यं, सक् *f.* (ज्), दाम *n.* (न), हारः, आवलिः—ली *f.*, मालसः—सिका; 'of flowers,' कुसुममाला, पुष्पावली, कुसुम-स्तवकः, कुसुमावतंसकः; 'of pearls,' मुक्तावली, देवच्छन्दः, शतपटिकः; 'other kinds of garlands,' गुत्ताः, गुत्ताद्वैः, गोस्तनः.

To GARLAND, *v. a.* मालया or सजा अलङ्कृ, मालायुक्तं—क्तं—क्तं कृ.

GARLANDED, *p. p.* माली—लिनी—लि (न), सज्जी—जिनी—जि (न), सज्जः—रा—रं.

GARLIC, *s.* लशुनं, रशुनं, लशूनं, लसुनः, रसुनः, रसोनः—नकः, गृध्ननः, महौषधं, महाकन्दः, अरिष्टः, सोनहः, उग्रगन्धः, दीर्घपत्रः, ग्रन्थिमूलः, श्रीमस्तकः, मुखरूपाः, राहूच्छिष्टः, तरिता.

GARLIC-EATER, *s.* लशुनाशी *m.* (न), लशुनभोजी *m.* (न), लशुनादः.

GARLICKY, *a.* लशुनीयः—या—यं, रशुनीयः—या—यं.

GARMENT, *s.* वस्त्रं, वेशः, वेपः, वासस् *n.*, यसनं, परिधानं, परिच्छदः, असरं, आच्छादनं, प्रच्छादनं, प्रसाधनं, संप्यानं, प्रवारः, शमीरः; 'under-

garment, 'चनारीयं, चनवारसम्, चपोवसनं; 'upper,' उन्नरीयं, प्रावारः.
GARNER, *s.* कुशूलः, धान्यागारं, चवकोष्ठः, कोष्ठः-घटं, भारद्वागारं, व्रीहगारं,
वरकोष्ठः-लोकः, काशालः, पिठः, कृदरः.

To GARNER, *v. a.* कुशूले निविश (c. 10. पेययति-यितुं) or संचि (c. 5. चिनोति-चेतुं).

GARNERED, *p. p.* कुशूलभूतः-ता-तं, कोष्ठभूतः-ता-तं, कुशूलोक्तः-ता-तं.
GARNET, *s.* रक्तवर्णी गणिविशेषः, पद्मरागविशेषः, सूर्यमणिः *m. f.*

To GARNISH, *v. a.* शुभ्र (c. 10. शोभयति-यितुं), उपशुभ्र. भूम् (c. 10. भूययति-यितुं), विभूम्, प्रलङ्घः, समलङ्घः, परिष्कृतः, रङ्ग (c. 10. रङ्गयति-यितुं).

GARNISH, *s.* चलङ्कारः, चलङ्किया, शोभा-भनं, भूययं, विभूययं, चाभरणं.
सञ्जा, प्रसाधनं. See GARNISHMENT.

GARNISHED, *p. p.* शोभितः-ता-तं, उपशोभितः-ता-तं, चलङ्कितः-ता-तं, भूययितः-ता-तं, विभूययितः-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं, प्रसाधितः-ता-तं, कृतशोभः-भा-भं.

GARNISHMENT, GARNITURE, *s.* सञ्जा, उपकरणानि *n. pl.*, शोभायद् धनुषन्धाः *m. pl.*

GARRET, *s.* उपरित्यः कोष्ठः, घोमः-मं, धीमः-मं, घट्टः, घट्टालः, कूटागारं, चन्द्रशाला-लिङ्गा, चूला.

GARRISON, *s.* दुर्गनिवासिनः सैन्याः *m. pl.*, दुर्गस्याः सैन्याः, दुर्गस्यसैन्यं, दुर्गसैन्यं, दुर्गचलं, दुर्गरक्षिणः *m. pl.*, दुर्गरक्षकाः *m. pl.*, रक्षिणः *m. pl.*, रक्षकाः *m. pl.*, रक्षिणः.

To GARRISON, *v. a.* नगररक्षायै दुर्गं सैन्यान् or रक्षकान् निविश in caus. (वेशयति-यितुं), नगररक्षणे सैन्यगुलं नियुज् (c. 7. युनक्ति-योक्तुं).

GARRISONED, *p. p.* रक्षकयुक्तः-क्ता-क्तां, रक्षायै सैन्ययुक्तः-क्ता-क्तां.
GARRULITY, *s.* वायदूकता, वाचालता, बहुवादित्वं, बहुभाषिता, चतुर्वाक्यता *f.*

जल्यकता, जल्यकत्वं, पाणिमत्वं, चतिभाषणं, चत्वालापः, चतिवादः.
GARRULOUS, *a.* वायदूकः-का-कं, वाचालः-ला-लं, बहुभाषी-पिणी-पि (नं), बहुवादी-दिनी-दि (नं), जल्यकः-का-कं, जल्यकः-का-कं, यागमी-गिमनी-गिम (नं), गदयितुः-लुः-लु, मुखरः-रा-रं, वक्ता-क्ता-क्ता (नं).

GAETER, *s.* जह्नायन्त्री, पादयन्त्री, जह्नायन्त्र, जह्नायन्त्ररक्षणी.
GARUDA, *s.* (The bird on which the god Vishnu is carried, represented as being something between a man and a bird, and considered as the lord of the feathered tribe. He is the son of Kasyapa by Vinatā, and younger brother of Aruna) गरुडः, गरुडान् *m.* (-लत्), ताष्ट्यैः, समेश्वरः, सुपर्णः, पिष्णुरयः, वैनेतेयः, चित्तानासुः *m.*, नागान्नकः, पद्मगादानः, भुनगदारणः, सिताननः, दध्यायः. The son of Garuda is called सम्पातिः-तिक.

GAS, *s.* वायुः *m.*, वायः, वातः, धूमः, धूमिका, चङ्गास्त्री वायुः *m.*
GASH, *s.* दीर्घचेदः, गम्भीरचेदः, दीर्घयतः, गम्भीरयतः, दीर्घगम्भीरस्त्वग्भेदः or त्वक्चेदः.

To GASH, *v. a.* दीर्घचेदं कृ, गम्भीरचेदं कृ, दीर्घगम्भीरं त्वग्भेदं कृ.
GASOMETER, *s.* वायुनापनयनं, चङ्गास्त्रीवायुनिर्माणावसानं.

To GASP, *v. n.* मुखं व्यादाय कृच्छ्रेण श्वासप्रश्वासं ष, कृच्छ्रेण श्वास् (c. 2. श्वासित-तुं) or प्राण (c. 2. प्राणित-तुं), दुःश्वासं कृ, प्राणकृच्छ्रोपहतः-ता-तं भू.

GASP, *s.* दुःश्वासः, श्वासः, श्वासितं, दुःश्वासितं, उच्छ्वासः, उच्छ्वासितं, प्राणः.
GASPING, *part.* उच्छ्वासन्-सन्ती-सन्ती-सन्ती (नं), कृच्छ्रेण श्वासन् &c., उच्छ्वासितः-ता-तं, काशश्वासः-सा-सं, दुःश्वासी-सिनी-सि (नं), श्वासकृच्छ्रोपहतः-ता-तं, यष्टिप्राणः-या-यं.

GASTRIC, *a.* जठरः-री-रं, जीदरिकः-ची-चं, उदरीयः-या-यं, जठरीयः-या-यं; 'gastric juice,' कोशान्नः *m.*, चनिः.

GASTRONOME, *s.* उदरपरायणः, उदरसेवी *m.* (नं), कुक्षिन्मणि *m.*, उद्रीवरसत्ता.

GASTRONOMY, *s.* सद्वाचरसविद्या, परमाचरसविद्या, उदरसेवा.
GASTROTOMY, *s.* उदरच्छेदः-दनं, जठरच्छेदः-दनं.

GATE, *s.* द्वारं, द्वाः *f.* (रं), प्रतीहारः, प्रतिहारः, चरर-री-रं, गृहमुखं, द्वारचररद्वारः; 'back-gate,' पश्चद्वारः; 'private-gate,' चनद्वारं, प्रचनद्वारः; 'city-gate,' पुरद्वारं, नगरद्वारं, गोपुरं; 'raised place over it,' हस्तिनखः; 'outer-gate,' वहिद्वारं.

GATE-POST, *s.* द्वारस्तम्भः, द्वारस्तूपा, द्वारदातुः *m.*; 'its ornament,' तोरणः.
GATE-WAY, *s.* द्वारपालं *n.* (नं), द्वारपथः, निःसरणं.

To GATHER, *v. a.* (Collect) चि (c. 5. चिनोति, चेतुं), चवचि, समचि, सचि, जाचि, प्रचि, समानी (c. 1. नयति-नेतुं), समुपानी, समादा (c. 3. ददाति-दातुं), समाहं (c. 1. हरति-हर्तुं), उपसहं, समूहं (c. 1. जहते-हितुं), सङ्गहं (c. 9. गृह्णाति-ग्रह्णेतुं), ग्रहं समूहं (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति-भर्तुं), संवृ (c. 5. पुञ्जति, c. 1. वरति-रितुं), एकीकृ, एकत्र कृ.—(Gather flowers, &c.) पुष्पाणि चि or चवचि or लृ (c. 9. लुनाति, लवितुं).—(Select) उद्, समुद्, वृ, उद्.—(Deduce, infer) चनुना (c. 2. माति-तुं, c. 3. निमीते), जहं (c. 1. जहते-हितुं), चपोहं, चवगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं).

To GATHER, *v. n.* (Congregate) सङ्गम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), समगम्, समे (सम् and च्वा with rt. इ, समैति-तुं), एकत्र मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल्, एकत्र जागम्.—(Increase) वृप् (c. 1. वर्धते-र्धितुं), उपचि in pass. (-चोयते).—(Form matter) पूप् (c. 1. पूयते-यितुं), पूयं चन्प् (c. 9. वप्नाति, चन्प्), पूयपूयः-छा-छं भू.

GATHER, *s.* (Fold) वस्त्रपुटः, ऊर्मिः *m. f.*, ऊर्मिका, व्यावर्तनं, चूयः.
GATHERED, *p. p.* चितः-ता-तं, सचिः-ता-तं, चवचितः-ता-तं, उपचितः-ता-तं, समूहः-दा-दं, सङ्गहीतः-ता-तं, लूनः-ता-तं.

GATHERER, *s.* चवचायी *m.* (नं), सचयी *m.* (नं), सङ्गहीता *m.* (नं), सङ्गहकः; 'gatherer of taxes,' करग्रहः, शुल्कप्राप्ता *m.* (नं); 'of flowers,' पुष्पावचायी *m.*

GATHERING, *s.* (Act of collecting) चयनं, सचयनं, चायः, चवचयः, चवचायः, लायः, सङ्ग्रहः-हणं, एकत्रकरणं; 'of flowers,' पुष्पचयः, कुसुमाचयः, पुष्पग्रचायः.—(Crowd, assembly) समूहः, सङ्घः, सचयः, सङ्घातः, समागमः, समवायः, समाहारः, सत्रयः; 'of people,' जनसमूहः, जननिबहः, लोकसङ्घः.—(Abscess) विद्रुभिः *m.*, पूयसम्पूयैः स्फोटः.—(Gathering of clouds) चनचयः, चनीयः, चनजालं, चनपनीयः.

GAUDERY, *s.* चलङ्कारः, चित्रविचित्राभरणानि *n. pl.*, शोभाकरद्रव्याणि *n. pl.*
GAUDILY, *adv.* सचित्रालङ्कारं, शोभाकरणाथं, सदान्ताशोभनं, चित्रविचित्रं; 'gaudily dressed,' उज्ज्वलवेशाधारी-रिणी-रि (नं).

GAUDINESS, *s.* रक्तता, सरागलं, रागः, रङ्गः, चित्रता, चित्रविचित्रता, शोभा, सदान्ताशोभा, सतिशोभा, वर्णः, नानावर्ण्यं, कर्पूरता, पाहदृष्टिः *f.*

GAUDY, *a.* बहुवर्णः-छा-छं, नानावर्णः-छा-छं, चित्रः-चा-चं, चित्रविचित्रः-चा-चं, सतिशोभनः-ना-नं, सदान्ताशोभनः-ना-नं, रक्तः-क्ता-क्तां, सतिरागो-गिणी-गि (नं), चित्रालङ्कारयान्-चती-चत् (नं), उज्ज्वलः-ला-लं.

GAUDY, *s.* (A feast) वस्तयः, वस्तयदिनं, पर्वोहः, उर्वहः.
To GAUGE, *v. a.* प्रमाणदष्टेन भास्वरकं मा (c. 2. माति-तुं, c. 10. मापयति-यितुं).

GAUGE, *s.* (Measure) परिमाणं, प्रमाणं, मानं, परिमाणविधिः *m.*, परिमाणरीतिः *f.*—(Instrument for measuring) मापनयनं, परिमाणनदयः, प्रमाणदष्टः, भास्वरकमापनायै यष्टिः *m.* See GAOL.

GAUGER, *s.* प्रमाणदण्डद्वारेण भारदभरकमापकः, परिमाणकर्ता *m.* (जू).
 GAUGING, *s.* प्रमाणदण्डेन भारदभरकमापनं or भारदभरकपरिमाणयः.
 GAUNT, *a.* कृशः-शा-शं, परिकृशः-शा-शं, कृशकृशः-श-शं, क्षीणशरीरः-रा-रं, क्षीणमांसः-सा-सं, धानः-मा-मं, शुष्ककृशः &c., छात्यामः &c.
 GAUNTLET, *s.* लोहनिर्मितं हस्ताच्छादनं or हस्तत्राणं; 'to throw the gauntlet,' पृथीकहस्ताच्छादनं भूमौ प्रक्षिप्य युद्धार्थम् पाह्ने (c. 1. -क्षयति -ह्नातुं).
 GAUR, *s.* (The country) गौडः; 'its inhabitants,' गौडः *m. pl.*
 GAUZE, *s.* विरलतन्तुः खच्चवस्त्रविशेषः, विरलांशुकं, सूक्ष्मांशुकं.
 GAVOT, *s.* गवोत्संज्ञको लघुतन्तुविशेषः.
 GAWK, *s.* मूर्खः, मूढः, स्खलबुद्धिः *m.*, स्खलधीः *m.*, जडधीः *m.*
 GAWKY, *a.* स्खलः-ला-लं, स्खलशरीरः-रा-रं, दीर्घस्खलः-ला-लं, दीर्घदेहः-हा-हं, जडधः-या-यं, विरूपः-पी-पं.
 GAY, *a.* (Merry) उल्लासः-सा-सं-सितः-ता-तं, चानन्द-निन्दनी-न्दि (नृ), हृष्टः-या-यं, प्रहृष्टः-या-यं, हृष्टहृष्टः-या-यं, प्रफुल्लः-जा-जं, उल्लासितः-ता-तं, समुल्लासितः-ता-तं, विलासी-सिनी-सि (नृ), कैलिकः-का-कं, मुदितः-ता-तं, प्रमोदी-दिनी-दि (नृ), ललितः-ता-तं, परिहासशीलः-ला-लं, हासी-सिनी-सि (नृ).—(Showy) नानावर्णः-या-यं, चहुवर्णः-या-यं, चित्रचित्रः-चा-चं, चतिशोभनः-ना-नं.
 GAYETY, *s.* उल्लासता, उल्लासः, चानन्दः, आह्लादः, सानन्दता, हर्षः, प्रहर्षः, प्रफुल्लता, मुदा, प्रमोदः, चित्रप्रसन्नता, प्रहसनं.—(Merry making) -उत्सवः, महोत्सवः, उत्सवकार्यं.
 GAYLY, *adv.* सानन्दं, सहर्षं, प्रमोदेन, उल्लासेन, प्रहृष्टवत्.—(Showily) सचहुवर्णं, चित्रचित्रं, चतिशोभनं; 'gayly dressed,' उज्ज्वलवेषधारी-रिखी-रि (नृ).
 To GAZE, *v. a. and n.* ईक्ष् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), प्रेक्ष्, निरीक्ष्, वीक्ष्, अभिवीक्ष्, समीक्ष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते -कितुं), यद्गृह्णा or स्थिरदृष्ट्वा or अनिमित्तयनाभ्यां निरीक्ष् or दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), स्थिरदृष्टिं कृ, दृष्टिं or लक्षं चन्स् (c. 9. चक्षति, चन्स्).
 GAZE, *s.* स्थिरदृष्टिः *f.*, चक्षदृष्टिः *f.*, अनिमित्तदृष्टिः *f.*, दृष्टिः *f.*, आलोचनं, ईक्ष्यं, निरीक्षा, वीक्षणं, योक्षितं, प्रेक्ष्यं, प्रेक्षितं, दर्शनं, लक्षः-क्ष्यं; 'with fixed gaze,' यद्गृह्णा -ष्टिः-ष्टि, अनिमित्तयनः-ना-नं.
 GAZEHOUD, *s.* दृष्टिमात्रेण शशकाद्यनुसरणशीलो मृग्यकुक्षुः.
 GAZELLE, *s.* तनुशरीरो हरिणभेदः, मृगः-गी; 'gazelle-eyed,' मृगीदृक् *m. f. n.* (शु).
 GAZETTE, *s.* वाचिकपत्रं, समाचारपत्रं, संवादपत्रं, सन्देशपत्रं.
 To GAZETTE, *v. a.* वाचिकपत्रेण प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं).
 GAZETTEER, *s.* चमुकदेशे यावन्निश्चितं नगरग्राममागादि विद्यते तदाकारना-नाक्षिपत्रकं पुस्तकं.
 GAZING, *part.* स्थिरदृष्ट्वा प्रेक्षमाणः-या-यं or आलोचयन्-यन्ती-यत् (नृ); 'gazing up to heaven,' नभोदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि; 'in various directions,' इतस्ततो दक्षदृष्टिः.
 GAZING-STOCK, *s.* तिरस्कारविषयः, अवहासभूमिः *f.*, पारिभाष्यदं, कौतुकं.
 GEAR, *s.* उपकरणं, सामग्री-म्यं, सज्जा, परिच्छदः, पारिणासं, आभरणं, प्रसापनं, प्रतिकर्मी *n.* (नृ); 'plough-gear,' हलोपकरणं.
 GEESE, *s. pl.* हंसाः *m. pl.* See GOOSE.
 GELATIN, *s.* क्षुपितमांसनिर्मितं घनीभूतं or श्यानीभूतं खच्चद्रव्यं.
 GELATINOUS, *a.* पृथीकश्यानद्रव्यगुणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, श्यानः-ना-नं, शीनः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, सल्लग्नशीलः-ला-लं, अवलेहः-सा-सं.
 To GELD, *v. a.* पृथक् उत्तृत् (c. 6. -कृणति -कृणितुं) or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), वृषणहृदयम् उत्पद् (c. 10. -पाटयति -यितुं).

GELDED, *p. p.* छिन्नवृषणः-ष्टा-ष्टं, छिन्नमुष्कः-ष्का-ष्कं, मुष्कशून्यः-न्या-न्यं.
 GELDING, *s.* (Horse) जवृषणो-ष्टः, छिन्नवृषणो घानी *m.* (नृ).
 GELID, *a.* अतिशीतलः-ला-लं, अत्यन्तशिशिरः-रा-रं, हिमः-मा-मं.
 GELIDITY, GELIDNESS, *s.* अतिशीतलता, अतिशीत्यं, शीतता, शिशिरत्वं.
 GELLY, *s.* क्षुपितमांसनिर्मितो घनीभूतः or श्यानीभूतः खच्चरसः.
 GEM, *s.* (Precious stone) मणिः *m. f.*-शी, रत्नं, चारुशिला, प्रसन्नः, मणिरत्नं; 'necklace of gems,' मणिमाला, मणिसरः, रत्नावलिः *f.*; 'its central gem,' तरलः; 'mine of gems,' रत्नाकरः.—(Bud) मुकुलं, जालकं, पल्लवः-वं, कुटुम्बलं.
 To GEM, *v. a.* मणिभिः or रत्नैश्चलद् or भूय (c. 10. भूययति -यितुं).
 To GEM, *v. n.* (Bud) फुल् (c. 1. फुलति -फुलितुं), सङ्कुर (nom. सङ्कुरयति -मिन्तुं).
 To GEMINATE, *v. a.* द्विगुणीकृ, द्विगुण (nom. द्विगुणयति -यितुं), द्वेधीकृ, द्विकं-कां-कं कृ.
 GEMINATION, *s.* द्विगुणीकरणं, द्वेगुण्यं, द्विरावृत्तिः *f.*, युनरुत्तिः *f.*
 GEMINI, *s. pl.* (Twins) समौ *m. du.*, यमजौ *m. du.*—(Constellation) द्वन्द्वः, मिथुनः, जितमः.
 GEMINOUS, *a.* द्विगुणः-या-यं, द्विकः-का-कं, द्वेधः-धी-धं, द्विविधः-धा-धं, यमः-मा-मं, यमकः-का-कं.
 GEMINY, *s.* मिथुनं, द्वन्द्वं, यमकं, यमलं, युगं, युगं, युगलं, द्वयं.
 GEMMATE, *a.* मुकुलितः-ता-तं, फुलवान्-वती-वत् (नृ), पल्लवितः-ता-तं.
 GEMMED, *p. p.* रत्नवान्-वती-वत् (नृ), मणिमान्-मती-मत् (नृ), रत्नमयः-यी-यं, रत्नानुविद्धः-द्धा-द्धं, रत्नालङ्कृतः-ता-तं, मणिभूषितः-ता-तं.
 GEMMY, *a.* मणिशः-शा-शं, रत्नद्योती-तिनी-ति (नृ), मणिमयः-यी-यं.
 GENDER, *s.* लिङ्गं, प्रकृतिः *f.*; 'masculine gender,' पुलिङ्गं, पुरुषः; 'feminine gender,' स्त्रीलिङ्गं; 'a noun of invariable gender,' जगहचिङ्गः.
 To GENDER, *v. a.* जन् in caus. (जनयति -यितुं), सज्जन्, प्रभू or प्रसु (c. 2. -सूते, c. 4. -सूयते-सोतुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).
 To GENDER, *v. n.* स्त्रीपुरुषवत् सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or नैपुणं कृ.
 GENEALOGICAL, *a.* वंशावलीविषयः-या-यं, वंशान्वयविषयकः-का-कं, वंशक्रमसम्बन्धी-न्विनी-न्वि (नृ).
 GENEALOGIST, *s.* जन्मयज्ञः, वंशावलितः, घटकः, कुलाचार्यः, वंशावलिरचकः, वंशपरम्पराज्ञः.
 GENEALOGY, *s.* वंशावली-लिः *f.*, आवलिः *f.*, वंशान्वयः, जन्मयः, वंशश्रेणी, वंशक्रमः, वंशपरम्परा, वंशानुचरितं, वंशचिन्तितः *f.*, वंशविवरणं; 'of kings,' राजावलिः *f.*, नृपावलिः, पार्थिवावलिः.
 GENERAL, *a.* (Common to many, or all) साधारणः-या-या-यं, सामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसामान्यः-न्या-न्यं, बहुसामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसाधारणः-शी-यं, सर्वः-ष्टा-ष्टं, सार्धः-ष्टी-ष्टं, सार्धत्रिकः-की-कं, सार्धद्वीयः-या-यं, सार्धजनीयः-या-यं, सार्धजनिकः-की-कं, सार्धजनीनः-ना-नं, विश्वजनीनः-ना-नं, विश्वजनीयः-या-यं, विश्वजन्यः-न्या-न्यं, सार्धलौकिकः-की-कं, लौकिकः-की-कं, व्यापकः-का-कं, सर्वव्यापकः-का-कं, सर्वमयः-यी-यं, चीत्सर्गिकः-की-कं.—(Not particular) अविशेषकः-का-कं, अवच्छेदावच्छेदकः-का-कं.—(Usual) प्रत्यिकः-की-कं, लोकसिद्धः-द्धा-द्धं, आचारिकः-की-कं, सर्वत्र प्रचलः-ला-लं or प्रचलितः-ता-तं; 'general practice,' जनरीतिः *f.*, लोकव्यवहारः; 'general order,' सामान्यज्ञासनं; 'general opinion,' बहुमतं; 'general collection,' सर्वसङ्ग्रहः; 'general reader,' पुस्तकः, प्रपटाविद् *m.*; 'in general,' प्रायेण, प्रायशस्, बहुशस्. See GENERALLY.

GEN

GENERAL, s. (Of an army) सेनापतिः *m.*, पाहिनीपतिः *m.*, सेनानीः *m.*, सेनाधिपः, सेनाग्रगः, चमूपतिः *m.*, योधमुख्यः, सेनाध्यक्षः, सैन्याध्यक्षः, बलाध्यक्षः, दण्डनायकः, महासेनः; 'skilful general' सांयुगतेन.— (Total, whole) साकल्यं, नामाग्यं, नाधारण्यं, समुदायः.

GENERALISSIMO, & प्रधानसेनापतिः *m.*, अग्रसेनानीः *m.*, प्रधानसैन्याध्यक्षः.

GENERALITY, *s.* (State of being general) सामान्य-त्वं, सामारूपं, साधारणत्वं.—(Greatest part) प्रधानभागः, अधिकभागः, बहुतरभागः, प्रधानांशः.

GENERALIZATION, ४. अवच्छेदावच्छेदः, व्यापकत्वं, जातिनिर्देशः, पक्षानामन्यकरणं, गणीकरणं.

To GENERALIZE, *v. a.* अवच्छेदावच्छेदं कृ, पटुप्यापदं -कां-कां कृ, बहुसानाम् -न्यां-न्यं कृ, गणीक, जातिनिर्देशं कृ.

GENERALLY, *adv.* प्रायस्, प्रायशत्, प्रायेण, भूयस्, बहुशत्, चाहृत्येन,
भूयिष्ठं, बह्वारं, साधारण्येन, सामान्यतस्, साकृत्येन.

GENERALNESS, *s.* साधारणत्वं, सामान्यत्वं, व्यापकत्वं, बाहुल्यं, प्रसिद्धत्वं.

GENERALSHIP, स. सेनापत्यं, सेनापतित्वं.—(Skill in tactics) व्यूहपाण्डित्यं, रणपाण्डित्यं, सेनाव्यूहनैपुण्यं, धलविन्यासकौशल्यं, सेनानपप्रवीणता.

GENERALTY, *s.* साकल्यं, सन्नक्त्यं, सामान्यं, काव्यं, चासित्यं, समुदायः.
To GENERATE, v. a. जन् in CAUS. (जनयति-पितुं), सन्नन्, प्रन् or प्रसु
 (c. 1. -सवति, c. 2. -सूते, c. 4. -सूयते -तोतुं), सू, उत्पद् in CAUS.
 (-पादयति-पितुं).

GENERATED, *p. p.* जातः-ता-तं, जनितः-ता-तं, उपजातः-ता-तं, सञ्जातः-
 -ता-तं, उत्पादितः-ता-तं, समुत्पादितः-ता-तं, प्रसूतः-ता-तं, प्रवृत्तः-
 -दा-दं, कृतजन्मा-न्मा-न्म(न्), उद्भवः-वा-वं, प्रभवः-वा-वं; 'gene-
 rated in water,' जलोद्भवः-वा-वं.

GENERATION, *s.* (Production) जननं, प्रजननं, जन्म *n.* (न्), उत्पादनं,
उत्पत्तिः *f.*, प्रभूतिः *f.*, प्रभवः, सम्भवः, उद्भवः, प्रभवः.—(Race) जातिः *f.*,
वंशः, सन्तानः, सन्ततिः *f.*, कुलं, श्रव्यः, प्रवरं.—(The people living
at the same time) समवयस्काः or समकालजीविनः पुरुषाः *m. pl.*
—(Series of descendants) वंशावली, वंशपरम्परा, वंशश्रेणी
'extending to seven generations, सामपोरुषः -षी-पं; 'organ
of generation,' उपस्यः.

GENERATIVE, a. जनकः-का-कं, उत्पादकः-का-कं, सावकः-विका-कं

GENERATOR, *s.* जनयिता *m.* (नृ), जनिता *m.* (नृ), जननः, जनकः, जन्मद-
दाता *m.* (नृ), वीजप्रदः, बीजी *m.* (नृ), उत्पादकः.

GENERIC, GENERAL, *a.* सामान्यः -या -न्यं, साधारणः -शा -णी-यं, वर्गीय -या -यं, जातीयः -या -यं, जातिस्मृत्यीयः -या -यं, व्यापकः -का -कं 'generic property,' जातिवत्, जातिप्रभृतिः, जातिस्वभावः, सामान्य समानाधिकरणः, 'genericcharacteristic,' जातिलक्षणं, सामान्यलक्षणं

GENERALLY, *adv.* ज्ञातिमुद्दिश्य, वर्गमुद्दिश्य, ज्ञातितस्, सामान्यतस्.

GENEROSITY, *s.* (Liberality) औदार्यं, उदारता, दानशीलता, त्यागशीलता
-त्वं, त्यागः, त्यागिता, बहुप्रदत्तं, अतिसत्त्जनं, अतिदानं, वदान्यता
अकर्षण्यं, विलम्बः.—(Nobleness of soul) माहात्म्यं, औदार्यं, उदीर्णता

GENEROUS a. (Liberal) उदारः-रा-री-रं, दानशीलः-ला-लं, त्यागशीलः-ला-लं, बहमदः-दा-दं, बहदः-दा-दं, अतिदाता-त्री-तृ (तृ)

दायकः-का-कं, दानरतः-ता-तं, वदामः-व्या-व्यं, जकृपणः-जा-जं
 मूललक्ष्यः-व्या-व्यं, उदात्तः-ता-तं.—(Noble-minded) उदात्तचेता
 वा-ताः (स्), उदात्तः-पि-पि, उदात्तरतिः-ता-तं, माहात्मिक-
 -दो-क, महामनाः-ताः-नः (स्), महानुभावः-वा-व्यं, महत्त्वः-व्या-व्यं
 उदारीः-जा-जं.—(Of honourable birth) सत्कुलीनः-ना-नं
 महाकुलः-व्या-व्यं.

GEN

GENEROUSLY, *adv.* उदारयत्, वदान्ययत्, औदार्य्येण, दानशीलत्वात्, माहात्म्येन.
 GENEROUSNESS, *s.* औदार्य्यं, उदारता, माहात्म्यं. See GENEROSITY.

GENESIS, १. पञ्चमग्रन्थानां मध्यात् प्रथमग्रन्थः, जगत्सृष्टिविषयकं मूसालिखितम्
आदिपुस्तकं.

GENET, s. (Horse) मुरुषी विदेशीयः घुट्टवाजी *m.* (न).—(Civet)
गन्धनाच्चारः.

GENETHLIAC, s. (Birthday poem) जन्मदिवसमुद्दिश्य काव्यं.

GENIAL, a. (Contributing to propagation) सावकः-का-कं, प्रसव-
कारो-रिणी-रि (नृ), प्रसूतिपर्यकः-का-कं.—(Contributing to
life and cheerfulness) जोषदः-दा-दं, तेजोपर्यकः-का-कं, सानन्दकरः
-रा-रं, रम्यः-न्या-म्यं, रमणीयः-या-यं, मनोरसः-ना-मं, सुखकरः
-रो-रं, प्रसन्नः-न्ना-न्नं, सुभगः-या-गं, प्रसादकरः-रा-रं, रुचिरः-रा-रं.

GENIALLY, *adv.* प्रसन्नं, प्रसादेन, समसादं, सानन्दं, प्रमोदेन, सहर्षं.

GENIALNESS, ४. सुनन्दता, रम्यता, रमणीयत्वं, प्रसन्नता, सानन्दता.

GENICULATED, *a.* जानुपद्माकारग्रन्थियुक्तः -क्ता -क्तं, ग्रन्थिलः -ला -लं.

GENITAL, *a.* प्रसवसप्तन्धो-न्धनी-न्धि(न्), जननसप्तन्धो &c., यौनः-नी-नं.

GENITALS, *s. pl.* उपस्यः, शिश्नादि *n.*, भगादि *n.*, चपोद्गं, जननाद्गं.

GENITIVE, *a.* or *s.* (In grammar) ससन्धः, शेषः, पष्ठो विभक्तिः *f.*

GENITOR, *s.* जनयिता *m.* (नृ), जनिता *m.* (नृ), जनकः, जननः, जन्मदः.

GENIUS, s. (Natural disposition) स्वभावः, प्रकृतिः *f.*, शीलः, गुणः.
—(Strength of mind, power of intellect) धीशक्तिः *f.*, बुद्धिः

शक्तिः *f.*, मनःशक्तिः *f.*, मनोयुक्तिः *f.*, बुद्धिसामर्थ्यं, बुद्धिप्रभावः, भतिसु-
प्रयोजनात्.—(Power of invention) कल्पनाशक्तिः *f.*—(Man en-
dowed with talent) गुणो *m.* (त्), गुणवान् *m.* (त्), धीशक्तियुक्तः,
यद्दिशक्तिमान् *m.* (त्), यत्कबुद्धिः *m.*, बुद्धिमान् *m.* (त्), धोमान् *m.* (त्).

—(Peculiar characteristic) विशेषणं, लक्षणं, स्वभावः, स्वयम्भूः, वृत्तिः *f.*; 'poetical genius,' कविताशक्तिः *f.*

GENIUS, s. (Demon) भूतः, असुरः, दैत्यः, दानवः, प्रेतः, पिशाचः; 'evil genius,' दैर्दयं; 'good genius,' सदैव्यं, शुभदैव्यं.

GENTEEL, *a.* सम्म: -भ्या -भ्यं, सम्भाचारी -रिणी -रि (न्), साय्यी: -य्यी -य्यं, साय्यय्यवहाट: -रा -रं, साय्यवृत्त: -त्ता -तं, सवृत्त: -त्ता -तं, सुजन: -ना -नं, साय्यवृत्त: -त्ता -तं, साय्यय्यवहाट: -रा -रं, मुशील: -ला -लं, जयाम्य: -म्या -म्यं, शिक्षाचारी -रिणी -रि (न्), महानुभाव: -वा -वं. (Elegant) विनीत: -ता -तं, बाल: -द्वी -द्वं, ललित: -ता -तं.

GENTEELLY, *adv.* सभ्यवत्, सुशीलवत्, आर्य्यवत्, सुजनवत्, सम्भाचारानुसारेण.

GENTEELNESS, *s.* सम्भत्ता, चार्य्यत्वं, सम्भाचारत्वं, चार्य्यवृत्तत्वं, नुशीलता, शिष्टाचारत्वं, सौजन्यं, सज्जनता, साधता, विनीतत्वं.

GENTIAN, s. (Plant) किरातः, किराततिक्तः, क्षनार्थतिक्तः, चिरातिक्तः, चिरतिक्तः, काण्डतिक्तकः, कैरातः, भर्गिसः, भर्ताकः.

GENTILE. ४. अन्यदेशीयः, भिन्नदेशीयः, भिन्नदेशीयलोकः, अन्यदेशीयलोकः, देवतार्चकः, देवताभ्यर्चकः, देवार्चकः.—(Kindred) गोत्रजः; 'ingrammar,' ज्ञातिवाचकः.

GENTILE, *a.* अन्यदेशीयः -या -यं, भिन्नदेशीयः -या -यं, जातीयः -या -यं.

GENTILISM, *s.* देवार्चकत्वं, देवतार्चनं -ना, देवताभ्यर्चनं, भिन्नदेशीयता.

GENTILITIAL, *a.* कौलिकः-क्री-कं, कूलजः-जा-जं, वंशिकः-क्री-कं,
वंश्यः-इया-इयं, नातीयः-या-यं, देशिकः-क्री-कं.

GENTILITY, s. (Politeness of manners) कम्पता, सम्पाचार्यं, सुशीलता, शिक्षाचार्यं, चाय्यं, चाय्यवृत्तं, सौम्यं, सुमनसा, साधुवृत्तं, सुविनीतता, महानुभावता.—(Good birth) कुलीनता, महाकुलं, वंशविशुद्धता, कुलौत्पिः.

GENTLE, a. (Well-born) क्लीनः-ना-नं, यत्कलीनः-ना-नं, महाफुल

-ला -लं, महाकुलप्रसूतः -ता -तं, साधुजः -जा -जं, साधुवंशजः -जा -जं, आर्यवंशजः -जा -जं, सुजन्मा -न्मा -न्म (न्); 'a maid of gentle birth,' कुलकन्यका.—(Mild, soft, bland) मृदुः -द्वी -दु, मृदुलः -ला -लं, मन्दः -न्दा -न्दं, कोमलः -ला -लं, सौम्यः -म्या -म्यो -म्यं, स्निग्धः -ग्या -ग्यं, सुकुमारः -रा -री -रं, ममृणः -खा -खं, अनुग्रहः -ग्रा -ग्रं, सकर्कशः -शा -शं, अपरुपः -पा -पं, अचरुः -रुदा -रुदं, अखरः -रा -रं, असाहसिकः -की -कं, सुकरः -रा -री -रं; 'of a gentle disposition,' मृदुभावः -वा -वं, मृदुस्वभावः -वा -वं.—(Quiet, tame) शान्तः -न्ता -न्तं, उपशान्तः -न्ता -न्तं, शमी -मिनी -मि (न्), दान्तः -न्ता -न्तं; 'a gentle breeze,' मन्दानिलः, मृदुवातः; 'a gentle laugh,' मन्दहास्यं, मन्दस्मितं, ईषहासः; 'gentle remedy,' सौम्योपचारः, समोपचारः; 'by gentle means,' साम्ना; 'gentle speech,' मिपवाच्यं, मिप्रोदितं.

GENTLE, s. (Maggot) जलितः m., जली m. (न्), कोपकारी m. (न्).

GENTLEFOLK, s. आर्यलोकः m. pl., साधुजनाः m. pl., आर्यमित्राः m. pl., कुलीनलोकः.

GENTLEMAN, s. आर्यः, आर्यजनः, आर्यमित्रः, साधुः m., साधुजनः, महाशयः, महानुभावः, कुलीनः, कुलीनजनः, सत्कुलीनः, सुजनः, सुजन्मा m. (न्), सज्जनः, सज्जातिः m., महाजनः, सत्कुलजातः, सुविनीतः, श्री prefixed.

GENTLEMAN-COMMONER, s. राजविद्यालये सन्नेवासिनां मध्यात् प्रथमपदस्यः.

GENTLEMANLIKE, GENTLEMANLY, a. आर्यव्यवहारानुसारी -रिणी -रि (न्), सभ्याचारानुसारी &c., सभ्यः -भ्या -भ्यं, आर्यवृत्तः -न्ता -न्तं, सुशीलः -ला -लं, सुविनीतः -ता -तं, शिष्टाचारयोग्यः -ग्या -ग्यं; 'gentlemanly deportment,' आर्यवृत्तिः f., सौजन्यं.

GENTLEMANLINESS, s. आर्यत्वं, सुशीलता, सौजन्यं, सुविनीतता.

GENTLENESS, s. मृदुता, सदिमा m. (न्), मार्दवं, मन्दता, कोमलता, सौम्यता -न्तं, स्निग्धता, सौकुमार्यं, सुकुमारता, अनुग्रहा, सकर्कश्यं, सकर्कशावं, अपरुपता, अपारुप्यं, अचरुता, असाहसं; 'of disposition,' भावमृदुता.

GENTLEWOMAN, s. आर्या, कुलीना स्त्री, सुशीला स्त्री, सुविनीता स्त्री.

GENTLY, adv. शनैस्, शनैः शनैस्, शनैकैस्, नन्दं मन्दं, मृदु, अनुग्रहं, सकर्कशं, अपरुपं, अचरुदं, साहसं विना.

GENTRY, s. आर्यलोकः m. pl., आर्याः m. pl., साधुलोकः m. pl., कुलीनलोकः m. pl., कुलीनवर्गः, सुजनवर्गः, सुजनता, सौजन्यं.

GENUFLEXION, s. पूजार्थं जानुभ्यां नतिः f. or जानतिः f., जानुनतिः f.

GENUINE, a. सत्यः -त्या -त्यं, प्रकृतः -ता -तं, वास्तवः -वी -वं -विकः -की -कं, अकल्पितः -ता -तं, अकृत्रिमः -मा -मं, अकपटः -टा -टं, निष्कपटः -टा -टं, निर्व्याजः -जा -जं, निर्व्यलीकः -का -कं, यथार्थः -थो -थं, सारः -रा -रं.

GENUINELY, adv. सत्यं, निष्कपटं, कपटं विना, निर्व्याजं, निर्व्यलीकं, यथार्थं.

GENUINENESS, s. सत्यता, प्रकृतत्वं, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं, यथार्थता, यथार्थता, निर्व्यलीकता, निर्व्याजत्वं, वास्तविकता, सारता.

GENUS, s. (Inlogic) परं.—(Aclass) जातिः f., गणः, वर्गः, जातिमात्रं, गोत्रं.

GEOGRAPHER, s. भूपृष्ठविद्याज्ञः, भूगोलविद्याज्ञः, भूगोलशास्त्रज्ञः, भूपृष्ठलेखकः, भूगोलज्ञानी m. (न्), भूगोलस्य यत् किञ्चिद् देशसमुद्रनगरादि विद्यते तदाकारनामादिलेखकः, भूपृष्ठस्य देशसमुद्रपर्वतनद्यादिव्याख्याता m. (न्), भूपृष्ठविवरणकृत्.

GEOGRAPHICAL, a. भूगोलविषयः -या -यं, भूपृष्ठविषयकः -का -कं, भूगोलशास्त्रविषयः -या -यं, भूपृष्ठसंस्थानी -न्यनी -न्य (न्), भूगोलशास्त्रीयः -या -यं.

GEOGRAPHICALLY, adv. भूगोलशास्त्रानुसारेण, भूगोलशास्त्रवत्.

GEOGRAPHY, s. भूपृष्ठविद्या, भूगोलविद्या, भूपृष्ठविषयकं ज्ञानं, भूगोलस्य यत् किञ्चिद् देशसमुद्रनगरादि विद्यते तदाकारनामादिव्याख्या, भूपृष्ठस्य देशसमुद्रपर्वतनद्यादीनां ज्ञानं or विवरणं, भूगोलशास्त्रं.

GEOLOGICAL, a. पार्थिववंशविषयः -या -यं, पृथिवीविद्यासंस्थानी -न्यनी -न्य (न्), पृथिवीसंस्थानविषयकः -का -कं.

GEOLOGIST, s. पार्थिववंशविद्याज्ञः, पृथिवीविद्याज्ञः, पृथिवीसंस्थानव्याख्याता m. (न्), मृत्तिकाभावगुणादिमिवरणकृत् m.

GEOLOGY, s. पार्थिवशास्त्रज्ञानं or विद्या, पार्थिववंशविषयं ज्ञानं, पृथिवीविद्या, पार्थिवशास्त्रज्ञानं प्राचीनैतिहासः, पृथिवीसंस्थानविद्या, मृत्तिकासंस्थानविद्या, मृत्तिकाभावगुणादिविवरणविद्या.

GEOMETRAL, GEOMETRIC, GEOMETRICAL, a. क्षेत्रः -त्री -त्रं, क्षेत्रपरिमाणविषयः -या -यं, क्षेत्रगतः -ता -तं, क्षेत्रविद्यानुसारी -रिणी -रि (न्), रेखागणितसंस्थानी -न्यनी -न्य (न्); 'geometrical proof,' क्षेत्रगतोपपत्तिः f.

GEOMETRICALLY, adv. क्षेत्रविद्यानुसारेण, रेखागणितशास्त्रवत् or -तस्.

GEOMETRICIAN, s. क्षेत्रविद्याज्ञः, रेखागणितविद् m., क्षेत्रज्ञः, रेखागणितशास्त्रदर्शी m. (न्), क्षेत्रपरिमाणविद्यावान् m. (न्).

GEOMETRY, s. क्षेत्रं, क्षेत्रं, क्षेत्रविद्या, क्षेत्रपरिमाणविद्या, क्षेत्रपरिमाणविषया विद्या, रेखागणितं, रेखागणितशास्त्रं, रेखागणनाविद्या; 'proof by geometry,' क्षेत्रगतोपपत्तिः f.

GEORGIC, s. गोमेपादिविषयं गीतं, कृषिविद्याविषयकं काव्यं.

GERANIUM, s. चक्रमुखाकारपीजकोपः सुपुष्पवान् ओषधिभेदः.

GERFALCON, s. इयेनभेदः, कपोतारिः m., यातिपक्षी m. (न्).

GERM, GERMEN, GERMIN, s. (The embryo of fruit, a bud) पक्षपः -वं, अक्षुरः, अभिनयोद्भिद् m., जालकं, धारकः, जोषिका, कुन्दुकं; 'of leaves,' सादिः f.—(Origin, that from which any thing springs) योजं, योनिः m. f., सादिः m., धारम्भः, गर्भः, मूलं.

GERMAN, a. (Related) ससन्धी -न्यनी -न्य (न्), सम्पर्की -किणी -कि (न्); 'cousin german,' पितृव्यपुत्रः -त्री, मातुलपुत्रः -त्री.—(Belonging to Germany) जर्मन्निदेशसंस्थानी &c., जर्मन्निदेशजः -जा -जं; 'language,' जर्मन्निदेशभाषा.

GERMANDER, s. सनेकौपधीनां सामान्यनाम n. (न्), ओषधिगणसंज्ञा.

GERMANISM, s. जर्मन्निदेशभाषासंस्थानी सम्प्रदायः.

To GERMINATE, v. n. स्फुट् (c. 6. स्फुटति -तिटुं), मुञ्ज् (c. 1. मुनति -सितुं), अक्षुर (nom. अक्षुरयति -यितुं), विकस् (c. 1. -कसति -सितुं), उद्भिद् in pass. (-भिद्यते), प्रोद्भिद्, प्ररुद् (c. 1. -रोहति -रोटुं), वृष् (c. 1. वर्धते -यितुं).

GERMINATING, part. उद्भिज्जः -ज्जा -ज्जं, उद्भिद् m. f. n., उद्भिदः -दा -दं, प्ररोही -हिणी -हि (न्), अक्षुरितः -ता -तं, मुञ्जवान् -वती -वत्, प्रस्फुटः -टा -टं, स्फुटन् -टनी -टत् (न्).

GERMINATION, s. स्फुटनं, स्फुटता, उद्भेदः, प्रोद्भेदः, प्ररोहः, उद्भेदनं.

GERUND, s. लाटीनभाषाव्याकरणे क्रियावाचकः शब्दः.

GESTATION, s. -गर्भधारणं, गर्भपोषणं, गर्भवहनं, गर्भिणीभावः.

To GESTICULATE, v. n. अङ्गानि विधिप् (c. 6. -धिपति -धेतुं), हस्तादि विधिप् or सञ्चल् in caus. (-चालयति -यितुं), अङ्गविधेयं कृ, इङ्ग (c. 1. इङ्गति -ङ्गितुं), नद् (c. 10. नाटयति -यितुं), अभिनयं कृ, आङ्गिककर्म कृ.

GESTICULATION, s. अङ्गविधेयः -पणं, हस्तादिविधेयः, अङ्गहारः, इङ्गितं, इङ्गितकरणं, अङ्गसञ्चालनं, हस्तादिसञ्चालनं, सङ्केतकरणं, शाणी, सूचा -चना, भावकरणं, आङ्गिककर्म n. (न्).

GESTICULATOR, s. अङ्गविधेयकः, हस्तादिविधेयकः, अङ्गसञ्चालकः, इङ्गितकारी m. (न्), सङ्केतकारी m. (न्).

GESTURE, s. इङ्गितं, अङ्गविधेयः, हस्तादिविधेयः, सङ्केतः, अङ्गहारः -रिः m., चेष्टा, भावः, इङ्गः, अभिनयः, अभिनीतिः f., सूचना.

To GESTURE, v. a. साङ्गविधेयं कृ, सहस्रविधेयं कृ, साभिनयं कृ.

To GET, v. a. (Obtain) साप् (c. 5. साप्नोति, साप्नं), प्राप्, अवाप्.

सम्प्राप्, समवाप्; लभ् (c. 1. लभते, लभ्यते), वषलभ्, चर्ज् (c. 1. चर्जते -निर्जते, c. 10. चर्जयति -यितुं), उपाज्, चामज् (c. 10. -मादयति -यितुं), ममासद्, चाधिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), गम्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), चापद्, चाभिपद्, चाधिज् (c. 6. -विजति -येत्), इ (c. 2. इति -तुं), चग् (c. 5. चद्यते, चजिगुं), उपाज्, मनज्.—(Have) या (c. 3. दधाति, धते, धातुं), पृ in caus. (धारयति -यितुं), भृ (c. 3. विभर्ति, भर्तुं), चाप्.—(Beget) नन् (c. 10. ननयति -यितुं).—(Learn) जिघ् (c. 1. जिघाते -यितुं), चापी (c. 2. चापीते, चाप्येतुं rt. इ), चाधिगम्.—(Induce, persuade) चनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), मोत्तम् (c. 10. -साहयति -यितुं), or expressed by the causal; as, 'he got him to return,' नियमयामास.—(Earn) उपाज्, लभ्.—(Receive, take) चादा (c. 3. -दसे -दातुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), उपलभ्.—(Procure, get ready) क्लप् (c. 10. क्लृपयति -यितुं), परिकृप्, सज्जीकृ, वसद् (c. 10. -पादयति -यितुं).—(Get together) समानो (c. 1. -नयति -नेतुं), सधि (c. 5. -विनोति -येत्), समारा, समुद्, रकोकृ, रकत्र कृ.—(Get over, get through, surmount) चारुह् (c. 1. -रोहति -रोह्युं), चाधिहृ, चातिहृम् (c. 1. -ह्रामति -ह्रामितुं), तीर (c. 10. तीरयति -यितुं), चार (c. 10. चारयति -यितुं), दृ (c. 1. तरति -रितुं -रोह्युं), निम्; 'get over a difficulty,' दुःसम् चारुह्, दुःसपारं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), दुःसम्पानं गम्.—(Get up, prepare) उपक्, सक्, पुक्, विरप् (c. 10. -रपयति -यितुं), सज्जीकृ.—(Get into debt) चर्गं कृ, चर्गप्रप्तः स्ता -स्त् भृ, चर्गवान् -वतो -यद् भृ.

To GET, r. n. (Arrive at) चागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगम्, चाधिगम्, प्राप् (c. 5. -चामोति -चामुं), चाया, चाया (c. 2. -याति -तुं), उपम्वा (c. 1. -तिष्ठति -ग्यातुं).—(Get away) चापगम्, चापया, चापे (c. 2. चापेति -तुं, rt. इ), चापम् (c. 1. -सरति -सर्तुं), चापम् (c. 1. -ह्रामति -ह्रामितुं), चल्, (c. 1. चलति -लितुं), प्रम्वा.—(Get before) चाप्रे or पृथं or पृथम् चागम् or प्राप्.—(Get clear) मुप् in pass. (मुच्यते).—(Get down) चायहृ (c. 1. -रोहति -रोह्युं), चायद् (c. 1. -तरति -रितुं -रोह्युं), चापो या or गम्.—(Get in) विज् (c. 6. विजति, वेष्टुं), प्रविज्, निविज्, चाविज्.—(Get off, escape) पलाप् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाप्, निम्, चापम्, निर्गम्.—(Get off, alight) चाज्, चायहृ.—(Get out) चापगम्, चापम्, चापे.—(Get up) उक्त्वा for उक्त्वा.—(Get quit of) मुप् in pass.—(Get on) प्रगम्, प्रवृत् (c. 1. -परते -प्रितुं), प्रम्, प्रया, प्रपल्.—(Get drunk) मत्ता-त्रा-पै भृ, उन्मत्तोभृ; 'get out with you,' चापनर, चापहि, चापेहि.

GITTER, s. प्रापकः, चापामा m. (मृ), लभाम m. (मृ), चर्नकः, उपाचर्नकः, चाधिगन्ता m. (मृ), लभकृत् m., चादाता m. (मृ), ग्राहकः, ननकः, उपादकः.

GETTING, s. लभः, लभिः f., चाभिः f., प्राभिः f., प्रापणं, चापानिः f., सम्प्राप्तिः f., चर्ननं, उपाचर्ननं, चासादनं, चाधिगमः, चागमः, ग्रहणं.

GEWGAW, s. चक्षुमूल्यकम् चाभरणं, चक्षुषं क्रीडाद्रव्यं, क्रीडनकं, कद्वयं, गेलाद्रव्यं, कद्वेद्रव्यं.

GHOSTFULLY, adv. पिशाचपत्, भूतपत्, प्रेतपत्, दारुणं, भयानकं, घोरं.

GHOSTLINESS, s. रूपदारुण्यं, यदनपोरता, मुररीद्रता, भूतसरूपता, भीतत्वं, करालत्वं, विकटत्वं.

GHOSTLY, a. (Like a ghost) भूतसरूपः -पी -यं, प्रेतसरूपः -पी -यं, भीतिकः -की -कं, पिशाचिकः -की -कं, श्वासवर्णः -री -यं, प्रेतसवर्णः -की -कं.—(Frightful) घोररूपः -पी -यं, घोराकृतिः -ति -ति, दारुणः -खा -णं, भयानकः -का -कं, रीद्रः -द्री -द्री, भीमदर्शनः -ना -नं, वयम्पयः -यया -ययं, करालमुराः -री -यं.

GHAUT, s. (Landing-place) पट्टः-ट्टी, सज्जनं, गुल्मः.—(Malaya range

of mountains) मलयः, मलयाचलः, मलयपर्वतः, मलयपट्टः m., दक्षिणाचलः, दक्षिणपर्वतः.

GHEE, s. घृतं, हविम् n., सपिम् n., हव्यं, हवनीयं, हविष्यं, चान्वं, तगुनयं, तृप्तः.

GHOST, s. (Soul) चात्मा m. (नृ), चन्तरात्मा m. (नृ).—(Disembodied spirit) प्रेतः, प्रेतनरः, परेतः, नारकः, नरकचामी m. (नृ), नरकामयः.—(Goblin) पेतालः, राधिपट, निजापट, निजाटा, भूतः -तं, उज्जान-चामी m. (नृ), राद्यमः; 'to give up the ghost,' प्राणत्यागं कृ, ईश्वरहस्ते शीपनं or प्राणं समृ in caus. (-सर्पयति -यितुं).

GHOSTLIKE, s. प्रेतसरूपः -पा -पी -यं, भूतसरूपः -पा -पी -यं.

GHOSTLINESS, s. प्रेतत्वं, भूतत्वं, परेतत्वं, चामता, चारुपिकृतं.

GHOSTLY, a. (Spiritual) चात्मिकः -की -कं, चामविययः -या -यं, चार-माधिकः -की -कं, राजाचारिकः -की -कं, पारिविकः -की -कं.—(Pertaining to ghosts) भीतिकः -की -कं, प्रेतमन्त्रो -न्यनी -न्य (नृ).

GIANT, s. (A man of extraordinary size) वृहत्कायः, वृहच्छरीरः, विकटजरीरः, भीमशिरः, प्रकाटजरीरः, चमरः.—(A titan) देवाः, चमुरः, राद्यमः, दानयः, दैतयः, राद्यम् m., इन्द्रादि m., मुर्ध्विद m. (पृ), दितिमुतः, दनुजः, याहु m., यातुपानः, पृथ्वेयः, शुक्रजिष्ण, कौण्डिन्य, नैर्धुतः, निरुषालन्दः, ज्यषाद m., निजापट.

GIANTLY, s. वृहत्काया, वृहच्छरीरा, विकटजरीरा स्त्री, राद्यमी.

GIANT-LIKE, GIANTLY, a. वृहत्कायः -या -यं, वृहच्छरीरः -रा -रं.

TO GIBBER, v. n. नेन्त् (c. 1. नन्त्यति -न्यितुं), चम्पयं यद् (c. 1. परति -दितुं).

GIBBERISH, s. चानर्थक्यवाक्यं, चामरुद्धवाक्यं, वृषाकपा, मृषावैक्यचर्ननं, नलितः; 'one who talks it,' चानिषट्प्रलापो m. (नृ).

GIBBET, s. उद्धन्धनकाष्ठं, उद्धन्धनपृष्ठा, पपम्पानं, चामत्मानं.

TO GIBBET, v. a. रज्जुपाशेन उद्धन्त् (c. 9. -य्याति -यन्तुं), उद्धन्धनं कृ.

GIBBOSITY, s. कुचता, न्युचता, कूर्मपृष्ठाकारत्वं, पिशाचकारता, चाभोगता, गरदमरुदलत्वं.

GIBBOUS, a. (Convex, protuberant) न्युचः -च्चा -चं, पिशाचार -रा -रं, कूर्मपृष्ठाकार -रा -रं, गरदमरुद -रा -रं, चाभोगी -गिनी -गि (नृ); 'as the moon,' गरदमरुदलः -ला -लं.—(Hump-backed) कुचः -च्चा -चं, गरुद -रा -रं.

GIBBOUSNESS, s. न्युचता, कूर्मपृष्ठाकारता, चाभोगता. See GIBBOSITY.

GIB-CAT, s. गोरिमानाट, चतिपुटो पिशाचः.

TO GIBE, v. a. and n. दियप् (c. 6. दियति, येतुं), चाविद्यप्, परिदियप्, चायहृ (c. 1. -हमति -नितुं), चायडा (c. 9. -गानाति -गातुं), तिरक्, मुररीकृ.

GIBE, s. घेपः, चायघेपः, तिरम्कार, चायहामः, दुर्वाचं, दुरुक्तं, कदुवाचं.

GIBER, s. घेपकः, चायघेपकः, दुर्मुखाः, मुररः, दुर्पक्षा m. (कृ).

GIBLITS, s. pl. हमादेर् यत् पादममक्यकृदादि प्राक्जुलारोपपाद् चायघि-घोभृय पृषक यच्यन्ते, हंस्य पचनयोग्य दृष्टकृन्दादि, हंस्यसदकाः m. pl.

GIDDILY, adv. भामररोगग्रस्तपत्, सभामरं, चपलं, मनोलीत्याह.

GIDDINESS, s. (Of the head, &c.) नरं, भामरं, भमिः f., भमः, चिभनः, चिभानिः f., पूर्णिः f., पूर्णं, चद्युरादिचापत्वं -चापलं, चद्युरादिविभानिः f., प्रमादः.—(Of character) चपलता, चापल्यं, चपलत्वं, चापल्यं, चपलचित्ता, चासिरता, चास्यैयं, लोलता, चानवस्थितिः f., चापीर्यं, लीत्यं, मनोलीत्यं, चिभानिः f., चिभानशीलता, तपलता, प्रमत्ता.

GIDDY, a. (In the head) भामरी -रिणी -रि (नृ), भनी -मिणी -मि (नृ), पूर्णरोगी -गिणी -गि (नृ), भामररोगी &c., चिभानः -न्ता -नं.—(Causing giddiness) भमकट -री -रं.—(In character) चपलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, चिभानशीलः -ला -लं, चासिर -रा -रं, चानवस्थः -स्या -स्यं, चानवस्थितः -ता -तं, चापीर -रा -रं, चपलपुटिः -टि -टि, चपलामकः -का -कं, चपलचितः -त्ता -तं, लोलः -ला -लं, लोलमनाः

-नाः -नः (स्), प्रगल्भः -ज्ञा -ज्ञं, प्रमादी -दिनी -दि (न्).—(Elated)
उद्धतः -ता -तं, मत्तः -त्ता -त्तं; 'with power,' ऐश्वर्यमत्तः -त्ता -तं.
GIFT, *s.* दानं, प्रदानं, दत्तं, प्रदेयं, सम्प्रदानं, दायः, उपहारः, उपपानं,
वितरणं, त्यागः, उत्सर्जनं, विसर्गः, विसर्जनं, विप्रायनं, चंहति: *f.*
उपग्राह्यं, उपहोक्तं, उपदा -दानकं, प्रदा, दादः, दा, दं, विहापितं,
प्रतिपादनं, निर्वपणं, स्पर्शनं, प्रादेशनं, प्रदेशनं, अर्पणं, उपचारः,
प्रीतिदानं, प्राभूतं; 'a special gift,' सदायः, सुदायः, हरणं; 'nuptial
gift,' यौतकं; 'desirable gift,' प्रवारणं, प्रहारणं; 'gift to de-
ceased ancestors,' पितृदानं.—(Endowment) गुणः, शक्ति: *f.*
GIFTED, *p. p.* or *a.* (Endowed) सम्पन्नः -ज्ञा -ज्ञं, उपपन्नः -ज्ञा -ज्ञं, युक्तः
-ज्ञा -ज्ञं, संयुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, उपेतः -ता -तं, सन्वितः -ता -तं, शीलितः -ता -तं.
—(With talents) गुणी -णिनी -णि (न्), गुणवान् -वती -वत् (न्),
इष्टगुणसम्पन्नः -ज्ञा -ज्ञं, सहयोगितः -ता -तं.
GIG, *s.* (Any thing that whirls round in play) भ्रमरः, भ्रमरजोडनकं.
—(A light carriage) द्विचक्रपुञ्जं लघुमानं, लघुरथः.—(Boat)
उपनीका, लघुनीका, धुद्रनीका.
GIGANTIC, *a.* वृहत्कायः -या -यं, वृहच्छरीरः -रा -रं -री -रिणी -रि (न्),
भीमविग्रहः -हा -हं, क्षतिकायः -या -यं, विकटशरीरः -रा -रं, क्षतिमहान्
-हती -हत् (न्), क्षतिवृहन् -हती -हत् (न्), राक्षसपरिमाणः -खा -यं,
दैत्यपरिमाणः -खा -यं.
GIGGLE, *s.* अससद्वपरिहासः, अनर्थकहासः, कुहसितं, मूर्खहसितं.
To GIGGLE, *v. n.* अससद्वपरिहासं कृ, अनर्थकहासं कृ, मूर्खवान् or अससद्वं
or लु हस् (c. 1. हसति -सितुं), कम् (c. 1. कम्पति -क्षितुं), कस् (c. 1.
कसति -सितुं).
GIGGLER, *s.* अससद्वपरिहासशीलः, निरर्थकहासकारी *m.* (न्).
To GILD, *v. a.* (Overlay with gold) सुवर्णं (nom. सुवर्णयति -यितुं),
स्वर्णपत्रपिण्डं -डां -डं कृ, सुवर्णपेत्तं -तां -तं कृ.—(Illuminate) रञ्ज
(c. 10. रञ्जयति -यितुं), घृत् (c. 10. घृतयति -यितुं), विरान् (c. 10.
-राजयति -यितुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं).
GILDED, *p. p.* सुवर्णितः -ता -तं, रसितः -ता -तं, स्वर्णपत्रपिण्डः -डा -डं,
स्वर्णमसृष्टः -ता -तं, स्वर्णपत्रसंवीतः -ता -तं or -प्रतिपद्यः -डा -डं,
राजतान्वितः -ता -तं, रञ्जितः -ता -तं, रसितः -ता -तं, प्रद्योतितः -ता -तं.
GILDER, *s.* स्वर्णपत्रादिना रञ्जकः, स्वर्णपत्रपिण्डकारी *m.* (न्).
GILDING, *s.* स्वर्णरञ्जनं, सुवर्णीकरणं, स्वर्णमसृष्टं; 'of the leaves of
a book,' पत्ररञ्जनं.
GILL, *s.* (Organ of respiration in fishes) मत्स्यानां श्वासेन्द्रियं,
मत्स्यानां श्वासप्रवासायं मत्तकरन्ध्रं or श्वासेन्द्रियं.—(Of a fowl)
कुङ्कुटस्य मुखकञ्चलः or मुखस्याधःस्थं लोलनांसं.—(Flesh on the
lower part of the cheek) अधोगण्डमांसं, अधोगण्डः, अधःकपोलः,
पिबुक्कमांसं.—(Measure) द्रवद्रव्याणां परिमाणविशेषः.
GILLY-FLOWER, *s.* अनेकीपधीनां सामान्यनाम *n.* (न्), क्षोपविण्णसंज्ञा.
GILT, *p. p.* or *a.* सुवर्णितः -ता -तं, रसितः -ता -तं, राजतान्वितः -ता -तं.
See GILDED.
GILT, *s.* सुवर्णरञ्जनं, स्वर्णपत्रं; 'silver-gilt,' चिमलं.
GILT-HEAD, *s.* (Fish) गडकः, शकुलगण्डः, शकुलार्भकः, शालः, दुम्भिलः.
GIMCRACK, *s.* निरर्थकयत्नं, प्रीडायत्नं, प्रीडाद्रव्यं, प्रीडनकं.
GIMLET, *s.* वेधनिका, आस्फोटनी, लास्फोटनी, आविधः.
GIMP, *s.* कौशिकसूत्रनिर्मितः सुतनुचेलकः.
GIN, *s.* (Spirit) श्रुदा, सुरा-री, वारुणी, शीघ्रः *m.* -सु *n.*, मदिरा,
हाला, चासवं; 'gin-drinker,' सुरापः-पी, श्रुदापायी *m.* -यिनी;
'gin-drinking,' सुरापानं; 'gin-shop,' श्रुदापानं, पानगोष्ठिका.

—(Snare, trap) पाशः, उन्माथः, जालं, कूटयन्त्रं, वागुरा, पाशयन्त्रं.
GINGER, *s.* चार्द्रकं, शृङ्गवेरं, अङ्गुलीयः, गुल्ममूलं, अपाकशालकं; 'dry
ginger,' शुष्काङ्गुः, शुशुङ्गुः-खटी-खटं, विषभेषजं, विषं-धा, महीषयं, नागरं.
GINGER-BEER, *s.* चार्द्रकपानं, चार्द्रकरसः, चार्द्रकपानीयं, चार्द्रकसुरा.
GINGER-BREAD, *s.* चार्द्रकपिष्टकः, चार्द्रकपूषः, चार्द्रकमयं मिष्ठानं.
GINGER-WINE, *s.* चार्द्रकमधं, चार्द्रकमदिरा, चार्द्रकसुरा.
GINGERLY, *adv.* रावपानं, अवपानेन, शनैः शनैस्, असहसा.
GINGHAM, *s.* रेखाचित्रितं कार्पासासरं or तूलायस्त्रं.
GINGIVAL, *a.* दन्तमांससम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), दन्तशिरासम्बन्धी &c.
To GINGLE, *v. n.* शिष्टं (c. 2. शिष्टं, c. 1. शिष्टते -क्षितुं), विशिष्टं, कृष्णं
(c. 1. क्षणति -क्षितुं), किङ्किण (nom. किङ्किणायते), कम्पनं कृ.
GINGLE, GINGLING, *s.* शिष्टः-ध्रा, शिष्टितं, आशिष्टितं, क्षणितं, किङ्किणशब्दः,
कम्पनं, कम्पनारः.
GINGLING, *part.* क्षणन् -यन्ती -यत् (न्), शिष्टा -क्षिन्ती -क्षि (न्).
GINNET, *s.* अष्टकः. See JENNET.
GIPSY, *s.* हस्तरेखानिरीक्षणानकारं दैवकथनाद्युपनीची चक्राटः, अवनिपरः
-रा *f.*, धूर्तः -ज्ञा *f.*, काकचरित्रः -त्रा.
GIRAFFE, *s.* तरणुरूपेण चित्रित उष्ट्रजातीयो दीर्घग्रीवो जन्तुभेदः.
To GIRD, *v. a.* (Bind round) चन् (c. 9. चामाति, चन्), परिवन्.—
(Bind on) चापन्, पिन्ह (c. 4. -नसति -नडुं), अवनह, सन्नह,
पिनडं -डां -डं कृ, चाकच् (c. 1. -कचते -पितुं); 'gird the loins,'
कटि चन्.—(Encircle, invest) परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10.
-वेष्टयति -ष्टितुं), परिषा (c. 3. -दपाति -धस्ते -धातुं), परिवृ (c. 5. -वृणोति
-वरितुं -रीतुं).
To GIRD, *v. n.* (Gibe) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेष्टुं), अवक्षिप्, अवहस्
(c. 1. -हसति -क्षितुं).
GIRD, *s.* चाकचः, शूलं, अपतानकः, अपतन्त्रकः, आधेपकः, वेत्रापातः.
GIRDED, *p. p.* चडः -डां -डं, पिण्डः -डा -डं, चानडः -डा -डं, अवनडः
-डा -डं, चाचडः -डा -डं, परिवेष्टितः -ता -तं, परिवहितः -ता -तं.
GIRDER, *s.* गृहगले वृहत्काष्ठं or अग्रकाष्ठं or महादारुः *m.*
GIRDLE, *s.* (Belt) मेखला, रसना, कटिसूत्रं, कटिवन्धनं -नी, काष्ठी,
कलापः, कक्षा, कक्ष्या, परिकरः, सारसं-सनं, चसनं, सन्नको, शङ्करी,
रशना, शृङ्खला.—(Inclosure, circumference) वेष्टनं, परिवेष्टनं,
आवेष्टनं, मण्डलं, बलयः, चक्रवालं.—(Zodiac) राशिचक्रं.
To GIRDL, *v. a.* मेखलया चन् (c. 9. चामाति, चन्), वेष्ट (c. 1. वेष्टते
-ष्टितुं, c. 10. वेष्टयति -ष्टितुं), परिवेष्ट, परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं).
GIRDLER, *s.* मेखलाकारः, रसनाकर्त्ता *m.* (न्), कटिसूत्रकारी *m.* (न्).
GIRL, *s.* कन्या, कुमारी, तरुणी, बाला, बालिका, पुत्री, दारिका, अनाम-
तार्त्तया, लग्निका, नग्निका, गौरी, चासु: *f.*
GIRLHOOD, *s.* कन्यात्वं, कुमारीत्वं, तरुणीत्वं, कौमार्यं, तारुण्यं.
GIRLISH, *a.* कन्यायोग्यः -ग्या -ग्यं, कुमारीयोग्यः -ग्या -ग्यं.
GIRLISHLY, *adv.* कन्यायत्, कुमारीयत्, तरुणीयत्, कन्यारूपेण.
GIRT, *p. p.* चडः -डा -डं, पिण्डः -डा -डं, वेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता
-तं; 'girt with a falchion,' चडनस्त्रिंशः -शा -शं; 'sea-girt,'
समुद्रमेखलः -ला -लं.
GIRTH, *s.* उदरत्राणं, अधोयन्धनं -नी, वरत्रा, वट्टं, वट्टी, नट्टी, चूपा,
कक्षा, कक्ष्या.
To GIRTH, *v. a.* वरत्रया चन् (c. 9. चामाति, चन्), उदरत्राणं पिन्ह
(c. 4. -नसति -नडुं).
GIST, *s.* अर्थः, मुख्यार्थः, परमार्थः, उन्माथः, अग्रविषयः.
To GIVE, *v. a.* दा (c. 3. ददाति, दक्षे, दातुं), प्रदा, प्रादा, अभिदा, सम्प्रदा,

निदा, अनुदा, सन्दा, यम् (c. 1. यच्छति -ने, दातुं), प्रयम्, संयम्, प्रतिपम्, सम्प्रयम्, दद् (c. 1. ददते -दितुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), उपपद्, च्चु in caus. (अर्पयति -यितुं), सन्, निधिप् (c. 6. -धियति -येतुं), पिन् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), पिधन् (c. 10. -आपयति -यितुं), तन् (c. 1. तनति, तन्तुं), पिधन् (c. 10. -सर्जयति -यितुं), यद् in caus. (आह-यति -यितुं), आह (c. 1. हरति -हन्तुं), उपद्, सद्गन् in caus. (-क्रान-यति -यितुं), दिष् (c. 6. दिशति, देष्टुं).—(Give away) प्रदा, प्रयम्.—(Give back) प्रतिदा, प्रतिपद्, प्रत्यप् (caus. of च्चु with प्रति), नियन् (c. 10. -चातयति -यितुं), प्रतिनियन्, प्रतिरुद् in caus. (-रोपयति -यितुं).—(Give chase) अनुपाप् (c. 1. पायति -यितुं), अनुम् (c. 1. -सरति -सन्तुं).—(Give forth) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), स्या in caus. (स्यापयति -यितुं), निधिद् (c. 10. -येदयति -यितुं).—(Give the hand for support) करालचनं कृ.—(Give in) अनुदा, अनुदा (c. 9. -मानाति -नोते -ज्ञातुं), तन्.—(Give over) त्यन्, उत्त्यन् (c. 6. -सूचति -सूष्टुं), विरम् (c. 1. -रन्ति -रन्तुं) with abl.c., निपुन् (c. 1. -यन्ते -न्ति) with abl. c. 'To give over a sick man,' चसाय इति परिचिद्य रोगानुरं मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षुं).—(Give out) निधिद्, प्रकाश, पिपुप् (c. 10. -पोषयति -यितुं); 'emit,' उत्त्यन्, मुष्, निम् in caus. (-सारयति -यितुं).—(Give up) त्यन्, परित्यन्, सन्यन्; हा (c. 3. नहति, हातुं), पिहा; उत्त्यन्, पिपुप्, उत्त्यन् (c. 6. उत्स्रति -त्स्रितुं), मोक्ष, प्रसादिष्.—(Give one's self up to) चाम् in pass. (-सज्यते or -सज्जते), सेप् (c. 1. सेपते -यितुं), चासेप्, चासरु -क्षा-क्षंभू, निरनः -ता-तंभू.—(Give ground) चपम् (c. 1. -क्रानति -क्रानितुं), चपस्या (c. 10. -तिष्ठते -स्यातुं), परापुन्, निपुन्.—(Give way) पन्पानं दा, तन्, चपम् (c. 1. -सरति -सन्तुं); 'give way,' चपसरत, पन्पानं तनत.—(Give in marriage) दा, प्रदा, उपादिष्; 'the girl is given in marriage to a husband,' कन्या योद्; प्रदीयते.—(Give thanks) धन्याद् कृ, धन्यं यद् (c. 1. यदाति -दितुं), कुशलं यद्.—(Give ear) कर्णे दा.—(Give power) शक्तिं दा, दनताम् च्च, निपुन् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं).—(Give utterance) उदीर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), उद्गर् (c. 10. -चारयति -यितुं), उदाह.—(Give suck) ये in caus. (आपयति -यितुं), उपये, या in caus. (आपयति -यितुं).—(Give offence) रूप in caus. (रोपयति -यितुं), पिप्रियं कृ.

To give, v. n. (Give way, sink) सद् (c. 1. सोदति, सन्तुं), चयसद्.—(Relent, be mitigated) शम् (c. 4. श्राम्यति, श्रामितुं), प्रशम्, शानिं or सान्वनं या (c. 2. याति -तुं), श्रान्तीभू, श्रिपिलीभू.—(Recede) चपम् (c. 1. -सरति -सन्तुं), निपुन् (c. 1. -यन्ते -न्ति), चपया.—(Cease) विरम् (c. 1. -रन्ति -रन्तुं), निपुन्, शम्.—(Give in to) अनुदा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं).

GIVE, p. p. दत्तः -त्ता -न्तं, प्रदत्तः -त्ता -न्तं, प्रसत्तः -त्ता -न्तं, नोत्तः -त्ता -न्तं, निहितः -त्ता -न्तं, निधितः -त्ता -न्तं, प्रतिपादितः -त्ता -न्तं, उपपादितः -त्ता -न्तं, पिपादितः -त्ता -न्तं, सपितः -त्ता -न्तं, समपितः -त्ता -न्तं, पितीर्थः -त्ता -न्तं, पिसिञ्जितः -त्ता -न्तं, पिमुष्टः -त्ता -न्तं, उपन्यस्तः -त्ता -न्तं; 'well given,' दूक्षः -त्ता -न्तं; 'given and taken,' दत्तादत्तः -त्ता -न्तं, दत्तापहतः -त्ता -न्तं.—(Given up) त्यक्तः -त्ता -न्तं, परित्यक्तः -त्ता -न्तं, उत्त्युष्टः -त्ता -न्तं.—(Addicted to) चासरु -क्षा-क्षंभू, रतः -त्ता -न्तं, निरतः -त्ता -न्तं; 'given quantity,' दृश्यः.

GIVER, s. दाता m. (नृ), प्रदाता, दायकः, दायी m. (नृ), दानकर्त्ता m. (नृ), दाकः, दादी m. (नृ), प्रद or द in comp., सागी m. (नृ); 'giver and receiver,' दानुवाहकी m. du., दानुप्रतीच्छकी m. du.

GIVING, s. दानं, प्रदानं, सम्प्रदानं, सागः, वितरणं, विसर्जनं.

GIZZARD, s. कुकुदादीनां चरुः or उदरं or पन्नमंठरं or पक्षाशयः.

GLACIAL, a. हिम्यः -म्या -म्यं, हिमः -मो -मं, हिमरूपः -पा -पं.

To GLACIATE, v. n. हिमीभू, हिमयत् संहराभू or शीतीभू.

GLACIATION, s. शीतीकरणं, शीतीभाषः, हिमीकरणं, हिमसंहतिः f.

GLACIER, s. हिमपर्वतोत्सङ्गे मुपिलींगा हिमसंहतिः.

GLACIS, s. दुर्गपथिभेगे प्रयणभूमिः f. or निम्नभूमिः or स्थानं प्रमशो -भोगम्यं.

GLAD, a. दुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रदुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टदुष्टः -या -यं, दुष्टमानसः -सा -सं, हर्षयुक्तः -क्तः -क्तं, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नृ), आनन्दितः -ता -तं, सानन्दः -न्दा -न्दं, प्रीतः -ता -तं, आह्लादितः -ता -तं, प्रह्लादितः -ता -तं, प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं, तुष्टः -ष्टा -ष्टं, परितुष्टः -ष्टा -ष्टं, तृप्तः -प्ता -प्तं, प्रसादितः -ता -तं, प्रमुत्तः -त्ता -त्तं, उत्तमः -सा -सं -मितः -ता -तं, अभिरुषितः -ता -तं, मत्तः -प्ता -प्तं.—(Making glad) हर्षकः -का -कं, नन्दकः -का -कं, मोदकः -का -कं, आनन्दकरः -री -रं, हर्षकरः -री -रं, सुभगः -गा -गं, रमणीयः -या -यं.

To GLAD, GLADDEN, v. a. हृप् (c. 10. हर्षयति -यितुं), प्रहृप्, परितृप्, नन्द (c. 10. नन्दयति -यितुं), अभिनन्द, ह्लाद् (c. 10. ह्लादयति -यितुं), आह्लाद्, प्रह्लाद्, रम् (c. 10. रमयति -यितुं), उत्तृप् (c. 10. उत्तृषयति -यितुं), तृप् (c. 10. तृषयति -यितुं), तृप् (c. 10. तृषयति -यितुं), प्रमुद् (c. 10. मोदयति -यितुं), प्री (c. 9. प्रीयति, c. 10. प्रीयति -यितुं).

GLADDENED, p. p. आह्लादितः -ता -तं, आनन्दितः -ता -तं, प्रमोदितः -ता -तं.

GLADDENING, a. हर्षकः -का -कं, हर्षणः -या -यं, हर्षकरः -री -रं, नन्दकः -का -कं, आनन्दनः -ना -नं, आनन्ददः -दा -दं, प्रीतिदः -दा -दं.

GLADDER, GLADDENER, s. आनन्दकारी m. (नृ), आनन्दकः, सुखदः.

GLADLY, adv. सानन्दं, सहर्षं, हर्षणं, दुष्टमनसा, दुष्टयत्, साह्लादं, आह्लादेन, प्रह्लादेन, प्रमोदेन, मनोपेण.

GLADNESS, s. हर्षः, आनन्दः, आह्लादः, प्रह्लादः, प्रमोदः, प्रमोदः, दुष्टिः f. मुदा, दुष्टता, प्रहृष्टता, प्रमुत्तता, उत्तमः, उत्तमत्वं, पिप्तप्रसन्नता, प्रीतिः f., प्रीतता, तुष्टिः f., सन्तुष्टिः f., मोदः, उत्तमः.

GLADSOME, a. आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नृ), रम्यः -म्या -म्यं, सुभगः -गा -गं.

GLAIR, s. अशुद्धाङ्गः, अशुद्धभेषरिगतः शुक्ररसः, अशुद्धयम् n.

GLANCE, s. (Of the eye) दृष्टिपातः, दृष्टिनिपातः, नयनपातः, दृष्टिपिद्येपः, कटाक्षः, नेत्रकटाक्षः, अपाङ्गदृष्टिः f., अपाङ्गदर्शनं, यौधितं, प्रेक्षितं, अथलोकनं, कायः, दृष्टिवाणः.—(Slight view) ईषहर्शनं, ईषदृष्टिः f., अर्द्धेपीक्ष्यं, अर्द्धदृष्टिः f.; 'glance in return,' प्रतिस्वीक्ष्यं.—(A shoot of light) स्फुरितं, स्फुरणं, द्युतिपातः, रश्मिः m.

To GLANCE, v. n. (As light) स्फुर् (c. 6. स्फुरति -यितुं), परितस्फुर् लृच् (c. 1. लृसति -यितुं).—(Strike lightly and pass by) लपु हत्या or तादयित्वा अतिस्फुर् (c. 1. -क्रानति -क्रानितुं) or अती (c. 2. चयेति -तु, rt. इ), दूतम् अतिस्फुर् यूप (c. 1. चयेति -यितुं).—(Glance with the eye) दृष्टिं यत् (c. 10. पातयति -यितुं) or विधिप् (c. 6. -धियति -येतुं), दृष्टिवाणं यत्, कटाक्ष (nom. कटाक्षयति -यितुं).—(Glance at, inspect slightly) ईषद् दृष् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं) or निरीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -यितुं), अर्द्धेपीक्ष्यं कृ.

GLANCING, *part.* स्फुरन्-रन्ती-रत्(त्), लसन्-सन्ती-सत्(त्), स्फुरितः-ता-तं.
 GLANCINGLY, *adv.* लपु, झैप्, अल्पमात्रं, सादृशं, लापयेत्, तिर्यक्, तिरस्, चक्रगत्या.
 GLAND, *s.* शरीराभ्यन्तरे ग्राह्यसंज्ञकः पित्तश्लेष्माद्याशयो मृदुमांसपिण्डः, मांसग्रन्थिः *m.*
 GLANDERS, *s.* अग्रधानाम् उग्ररोगविशेषो यत्र नासिकारन्ध्रेण दुर्गन्धश्चेत् or दुर्गन्धमलम् उत्सृज्यते.
 GLANDULE, *s.* शरीराभ्यन्तरे श्लेष्माद्याशयो मृदुमांसपिण्डः.
 GLANDULOUS, GLANDULAR, *a.* पृथ्वीक्ष्मांसपिण्डसन्ध्या-न्यनी-न्यि (न्).
 GLANS, *s.* (Penis) मणिः *m. f.*
 GLARE, *s.* तेजस् *n.*, अतितेजस्, अतिद्युतिः *f.*, द्युतिः *f.*, अतिप्रभा, भाः *f.* (स्), दृष्टिसन्तापका द्युतिः, नयनोपपातिनी प्रभा, हेतिः *f.*, उज्ज्वलद्युतिः *f.*, प्रसरदीप्तिः *f.*, खरदीप्तिः *f.*—(Fierce look) उग्रदृष्टिः *f.*, तीक्ष्णदृष्टिः, कोपञ्जलिता दृष्टिः.
 To GLARE, *v. n.* अतितेजसा द्युत् (c. 1. द्योतते -तिर्नु), उज्ज्वल् (c. 1. -ज्वलति -लितुं), ज्वल् in freq. (जाज्वल्यते), दीप् in freq. (दीदीप्यते), अतितेजसा दृष्टिं सन्नाप् (c. 10. -तापयति -यितुं) or उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं).—(Look with fierce eyes) तीक्ष्णदृष्टिं or कोपञ्जलितां दृष्टिं पठ् (c. 10. -पातयति -यितुं), रोमप्र-दोमाद्यः -द्या -द्यं भू.
 GLAREOUS, *a.* अग्रदृष्टिःसंयुक्तः -खा -खं, अग्रदृष्टिःसंयुक्ता -म्मा -म्मं (न्).
 GLARING, *part.* or *a.* अतितेजसः -सी -सं, उज्ज्वलः -ला -लं, अतिद्योती -तिनी -ति (न्), अतितेजसा दृष्टिसन्तापका -का -कं or नयनोपपाती -तिनी -ति (न्), भास्यान् -स्यातो -स्यत् (न्), काशानयः -यो -वं.—(Clear, notorious) सर्वप्रकाशः -शा -शं, सुप्रकाशः -शा -शं, पुष्टस्फुरन् -रन्ती -रत् (न्); 'having eyes glaring with anger,' रोमप्र-दोमाद्यः -द्या -द्यं.
 GLARINGLY, *adv.* सुप्रकाशं, सर्वप्रकाशं, सर्वप्रसिद्धं, अतितेजसा.
 GLASS, *s.* (Transparent substance formed by fusing sand with alkalies) काचः, धारः, सिद्धं, अभं-भक्तं, स्फटिकः.—(Glass drinking-vessel) काचभाजनं, काचपात्रं, काचकूपी, पलिपः, पुलकः, पारी; 'glass jar,' काचपटी.—(Looking-glass, mirror) दर्पणः, मुकुरः, आदर्शः.
 GLASS, *a.* काचमयः -यी -यं, काचनिर्मितः -ता -तं, काच in comp.
 To GLASS, *v. a.* See To GLAZE.
 GLASS-BLOWER, *s.* काचधमकः, धारधमकः, काचधमाकारः, काचनिर्माणकृत्.
 GLASSFUL, *s.* काचपात्रपूर्णं, काचभाण्डभरकः, काचभाण्डपूर्णकः.
 GLASS-GRINDER, *s.* काचपरिष्कारकः, काचमाञ्जकः, काचतेजस्कारि *m.* (न्).
 GLASS-HOUSE, *s.* काचनिर्माणशाला, धारनिर्माणगृहं, काचशाला.
 GLASSINESS, *s.* स्वच्छता, प्रसन्नता, प्रसन्नः *f.*, विमलता, दृष्ट्यता.
 GLASS-LIKE, *a.* काचोपमः -मा -मं, काचसंयुक्तः -खा -खं.
 GLASS-MAN, *s.* काचविक्रेता *m.* (न्), काचद्रव्यविक्रेयी *m.* (न्), काचव्यव-सायी *m.* (न्).
 GLASS-WORK, *s.* काचनिर्माणं, काचनिर्माणशिल्पं, काचकर्म *n.* (न्).
 GLASSY, *a.* काचोपमः -मा -मं, काचवत्प्रसन्नः -त्ता -तं, काचवद्विमलः -ला -लं, स्वच्छः -च्छा -च्छं, स्फटिकप्रभः -भा -भं, दृष्ट्यः -दृष्टा -दृष्टं.
 GLAUCOUS, *a.* समुद्रवर्णः -शी -शं, श्यामहरित् *m. f. n.*, घननीलः -ला -लं.
 GLAIVE, *s.* पृथुपत्रः खट्वा, कृपाणः, निस्तिग्नाः, अस्त्रिः *m.*
 To GLAZE, *v. a.* काच (nom. काचयति -यितुं), काचेन सादृ (c. 10. -सादयति -यितुं), काचान्वितं -तां -तं कृ, काचोपेतं -तां -तं कृ.—(Make smooth) दृष्ट्य (nom. दृष्टयति -यितुं), स्निग्धकृ, दृष्ट्यकृ.

GLAZED, *p. p.* काचितः -ता -तं, काचान्वितः -ता -तं, काचाच्छादितः -ता -तं.
 GLAZIER, *s.* काचव्यवसायी *m.* (न्), काचवन्धकः, काचवन्धा *m.* (न्).
 GLAZING, *s.* काचवन्धनं, काचाच्छादनं, काचकर्म *n.* (न्).
 GLEAM, *s.* (Sudden shoot of light) द्युतिस्फुरणं, स्फुरितं, अकस्मा-त्स्फुरणं, प्रभास्फुरणं, क्षणप्रभा, क्षणद्युतिः *f.*, क्षणज्योतिस् *n.*, अचिरप्रभा, अचिरद्युतिः *f.*, अकस्माद्दीप्तिः *f.*, द्युतिज्वाला.—(Beam) रश्मिः *m.*, किरणः, चंशुः *m.*—(Brightness) उज्ज्वलता, प्रभा, तेजस् *n.*
 To GLEAM, *v. n.* स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), प्रस्फूर्, परिस्फूर्, लस् (c. 1. लमति -सितुं), विद्युत् (c. 1. -द्योतते -तिर्नु), अकस्मात् or क्षणमात्रं प्रकाशं (c. 1. -काशते -शितुं) or ज्वल् (c. 1. ज्वलति -लितुं) or उज्ज्वल्.
 GLEAMING, *part.* स्फुरन्-रन्ती-रत्(त्), लसन्-सन्ती-सत्(त्), स्फुरितः-ता-तं.
 GLEAMY, *a.* क्षणमात्रद्योतमानः -ता -तं, क्षणप्रभः -भा -भं, क्षणितप्रभः -भा -भं, चञ्चलप्रभः -भा -भं, चञ्चलद्योती -तिनी -ति (न्), प्रकाशमानः -ना -नं, उज्ज्वलः -ला -लं.
 To GLEAN, *v. a. and n.* उज्ज्वल् (c. 1. 6. उज्ज्वलति -ज्वलितुं), शिल् or सिल् (c. 6. शिलति, सिलति -लितुं), प्रस् or उपस् (c. 9. प्रज्जाति, c. 10. प्रासयति, उपप्राति, उप्रासयति -यितुं), शेषपान्यानि or शस्यशेषं or अवशिष्टकण्ठशान् or लूनशस्यावशिष्टं चि (c. 5. चिनोति, चेतुं) or अवचि or उज्ज्वल् (c. 1. -हरति -हन्तुं) or ह or सद्गृह् (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं).
 GLEAN, *s.* पान्यशेषं, अवशिष्टकण्ठशस्यशेषं, शेषपान्यसंशयः, लूनशस्यावशिष्टं.
 GLEANED, *p. p.* हतपान्यशेषः -या -यं, हतशस्यावशिष्टः -या -यं, उद्धृतसर्व-कण्ठशः -शा -शं, सद्गृहीतसर्वशस्यः -स्या -स्यं.
 GLIANTER, *s.* शिलोन्मृष्टिः *m. f.*, उन्मृष्टिः *m. f.*, उन्मृष्टीलः -ला -लं, शिलोन्मृष्टकारी *m.* (न्), शेषपान्यसद्गृहाकः, अवशिष्टकण्ठशस्यशेषी *m.* (न्), उच्छिष्टशस्यावशिष्टायी *m.* (न्).
 GLEANING, *s.* (The act) उज्ज्वलः, उज्ज्वलनं, शिलोन्मृष्टः, उन्मृष्टिशिलं, उन्मृष्टिशिलं, शिलोन्मृष्टिः *f.*, उन्मृष्टिः *f.*, शिलं, द्युतिं, कटभङ्गः, अवशिष्टशस्यशेषः -हणं, लूनशेषशेषपान्यावचयः, उच्छिष्टकण्ठशस्यशेषः, शस्यशेषपान्यशेषः, पान्यश-चादानं.—(That which is gleaned) शस्यशेषं, शस्यावशिष्टं, लूनश-स्योच्छिष्टं, लूनकेशशेषपान्यानि *n. pl.*, कण्ठशस्यशेषः.
 GLEBE, *s.* (Soil, ground) मृद् *f.*, मृत्तिका, स्थलं -लौ, भूमिः *f.*, लोहं, मृत्तोहं.—(Land belonging to a beneficed clergyman) धर्माध्या-पकभूमिः *f.*, धर्माध्यापकक्षेत्रं.
 GLEBY, *a.* मृत्तोहमयः -यी -यं, मृत्पूर्णः -शी -शं, मार्तिकाः -की -कं.
 GLEE, *s.* हर्षः, आह्लादः, प्रह्लादः, आनन्दः, मुदा, प्रमोदः, आनोदः, मदः, उत्साहः, उत्सवः, महोत्सवः.
 GLEEFUL, *a.* हृष्टः -ष्टा -ष्टं, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न्), हृष्टचित्तः -त्ता -तं.
 To GLEEK, *v. n.* अवशिष्टं (c. 6. -विषयति -क्षेपुं), अवहस् (c. 1. -हसति -सितुं).
 GLEET, *s.* मूत्रमार्गरोगः, मूत्रमार्गदोषः, मेहविकारः, प्रमेहविकारः, द्रुमेहः, मूत्रमार्गनिर्गतं पूयशोथितं, पातुग्रावः.
 To GLEET, *v. n.* शनैर् मूत्रमार्गात् सु (c. 1. सयति, सोतुं) or प्रसु.
 GLEN, *s.* दरी-रा, कन्दरः -रो, दरीभूः *f.*, अद्रिद्रोणी, निम्नभूमिः *f.*, प्रानरं.
 GLENE, *s.* अवशिष्टपात्रं, अवशिष्टरन्ध्रं, नयनपात्रं, नयनकोष्ठः.
 GLIB, *a.* (Smooth, slippery) चिम्पः -ग्पा -ग्यं, दृष्ट्यः -दृष्टा -दृष्टं, चिम्पणः -खा -खं.—(In speech) वाग्दुतः -ता -तं, वाक्चपलः -ला -लं, द्रुतवाक् *m. f. n.*, वाक्चिम्पः -मा -मं, वाक्चपलः -दु-दु, त्वरितवाक् *m. f. n.*
 To GLIB, *v. a.* (Castrate) वृषणहस्यम् उत्कृत् (c. 6. -कृनति -कञ्जितुं).—(Make smooth) दृष्ट्य (nom. दृष्टयति -यितुं).
 GLIBLY, *adv.* द्रुतं, दृष्ट्यं, चिम्पं, वाक्चपल्येन, द्रुतवाचा, अविलम्बितं, अस्वलितवाच्येन, अस्वलितं.
 GLIBNESS, *s.* (Smoothness) दृष्ट्यता, चिम्पता, चिम्पणं.—(In speech)

वाक्चापल्यं, वाग्दुतता, वाक्प्रमत्ता, वाक्पटुता, वाक्सरणिः *f.*
To GLIDE, v. n. सृप् (c. 1. सपेति, सप्ते), प्रसृप्, विमृप्, संसृप्, विसृ (c. 1. -सरति -सृते), प्रसृ, संसृ, चल् (c. 1. चलति -लितुं).—(As a river) सु (c. 1. सवति, सोतुं), प्रसृ, स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), प्रस्पन्द, री (c. 4. रीयते, रेतुं).—(Move slowly) शनैः शनैः सृ or चल्.
GLIDE, s. सपेयं, संसपेयं, विसपेयं, विसारः, सवः -वयं, प्रसवयं.
GLIDER, s. विसपेयं *m.* (नृ), संसपेयं *m.*, विसारी *m.* (नृ), विसपेयकृत् *m.*
GLIDING, part. विसपेयन् -पेयन् -पेत् (नृ), विसपेयि -पेयिणी -पि (नृ), संसपेयि &c., विसारी -रिणी -रि (नृ), प्रसारी &c., विमृन्वरः -रा -रं, सवन् -वन्नी -वत् (नृ), स्पन्दी -न्दिनी -न्दि (नृ); 'in the air,' विपति विसपेयि &c.
GLIDING, s. सपेयं, विसपेयः -पेयं, संसपेयः -पेयं, विसारः, संसृतिः *f.*, सवः -वयं, शनैः सरयं; 'in the air,' ससपेयं, विपति विसपेयं; 'gliding up,' वसपेयं.
GLIDINGLY, adv. द्रुतं, अविलम्बितं, शनैः शनैः, विमृन्वरं.
GLIFF, s. ईषहर्शनं, ईषहृष्टिः *f.*, अर्द्धवीक्षणं, अर्द्धदृष्टिः *f.*
GLIKE, s. अवहासः, अवधेयः, तिरस्कारः, गहा, अवज्ञा.
GLIM, s. दीपः -पकः, दीपिका, प्रदीपः, दीपद्युतिः *f.*
To GLIMMER, v. n. मन्दतेजसा or मन्दप्रभा दीप् (c. 4. दीपते, दीपितुं) or प्रकाश (c. 1. -काशते -शितुं) or ध्रुत् (c. 1. धोतते -तितुं), ईप् or मन्दं ध्रुत् or स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), प्रस्फुर, ईप्स्फुरणं कृ, मन्दप्रभाः -भा -भं भू, पाण्डुरकिरणं पन् (c. 10. पातयति -यितुं).
GLIMMER, s. मन्दतेजस् *n.*, मन्दद्युतिः *f.*, मन्दप्रभा, मन्ददीप्तिः *f.*, स्फुरणं, स्फुरितं, ईप्स्फुरणं, ईप्प्रभा, पाण्डुप्रभा.
GLIMMERING, part. ईप्स्फुरितः -ता -तं, मन्दप्रभाः -भा -भं, मन्दछायः -या -यं, मन्दतेजाः -जाः -जः (स्), पाण्डुरद्युतिः -तिः -ति, पाण्डुरश्मिः -श्मिः -श्मि, पाण्डुरकिरणः -ण -यं.
GLIMPSE, s. (Short or slight view) ईषहर्शनं, ईषहृष्टिः *f.*, अर्द्धवीक्षणं, अर्द्धदृष्टिः *f.*, अर्द्धवीक्षणं, खण्डदर्शनं, अचिरदर्शनं, मुहूर्तदर्शनं.—(Flash) धणप्रभा, अचिरप्रभा.
To GLISTEN, v. n. ध्रुत् (c. 1. धोतते -तितुं), स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं).
GLISTENING, part. or *a.* स्फुरन् -रन्ती -रत् (नृ), स्फुरितः -ता -तं.
To GLISTER, v. n. See *To GLISTEN.*
To GLITTER, v. n. ध्रुत् (c. 1. धोतते -तितुं), प्रकाश (c. 1. काशते -शितुं), स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), दीप् (c. 4. दीपते, दीपितुं), राज् (c. 1. राजति -ते -जितुं), भा (c. 2. भाति -तुं), भान् (c. 1. भाजति -जितुं), विभान्, भास् (c. 1. भासते -सितुं), छाभास्, प्रभास्, अवभास्, चकास् (c. 2. चकास्ति, चकासितुं), रुप् (c. 1. रोचते -चितुं), वचैस् (nom. वचैयते).
GLITTER, s. धुतिः *f.*, दीप्तिः *f.*, प्रभा, तेजस् *n.*, ज्योतिस् *n.*, कान्तिः *f.*, रूपिः *f.*, धुतिमहं, दीप्तिमहं, छाभा, वर्धस् *n.*, चविः *f.*, छाया, उज्ज्वलता.
GLITTERING, part. or *a.* धोती -तिनी -ति (नृ), धोतमानः -ना -नं, दीप्तिमान् -मती -मत् (नृ), प्रभावान् -वती -वत् (नृ), देदीप्यमानः -ना -नं, तेजोमयः -यी -यं, प्रकाशमानः -ना -नं, वर्धस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), यौतः -ता -तं, उज्ज्वलः -ला -लं, कान्तिमान् -मती -मत् (नृ), सितः -ता -तं, स्फुरितप्रभः -भा -भं.
GLITTERINGLY, adv. दीप्त्या, तेजसो, वर्धसा, स्फुरतेजसा, स्फुरितं, उज्ज्वलं.
To GLOAT, v. n. अवभिलाषात् or अतिलोभाद् विवृताद्यो निरोध् (c. 1. -ईधते -यितुं) or शून्यदृष्ट्या निरोध् or विवृतनयनः -ना -नं भू.
GLOATING, part. or *a.* अतिलोभेन विवृताद्यः -द्यी -द्यं, लोभोक्तुनयनः -ना -नं, अवभिलाषात् शून्यदृष्टिः -दिः -दि
GLOBATE, GLOBATED, a. गोलाकारः -रा -रं, गोलाकृतिः -तिः -ति, मण्डला-

कारः -रा -रं, वर्तुलः -ला -लं, वर्तुलाकृतिः -तिः -ति, मण्डली -लिनी -लि (नृ).
GLOBE, s. (A sphere) गोलः -ला -लं -लका, मण्डलं, परिमण्डलं, वर्तुलः, निभः, चक्रः.—(Earth) भूगोलः, भूमण्डलं, ध्यतिमण्डलं, अविमण्डलं, इलागोलं, ब्रह्माण्डः.
To GLOBE, v. a. गोलोक्तु, एकमण्डलीकृतु, परिमण्डलीकृतु, वर्तुलीकृतु.
GLOBOSITY, s. गोलत्वं, गोलाकारत्वं, वर्तुलता, मण्डलत्वं, परिमण्डलता.
GLOBULAR, a. गोलाकारः -रा -रं, गोलाकृतिः -तिः -ति, मण्डलाकारः -रा -रं, मण्डली -लिनी -लि (नृ), वर्तुलः -ला -लं, वृक्षः -क्षा -क्षं, गुडः -डा -डं, बटी -टिनी -टि (नृ), निस्तलः -ला -लं.
GLOBULARLY, adv. गोलवत्, मण्डलवत्, गोलाकारेण, मण्डलरूपेण, वर्तुलं.
GLOBULE, s. गुलिका, गुली, विन्दुः *m.*, सधुः *m.*, रेणुः *m.*, परमाणुः *m.*, क्षुद्रगोलः.
GLOBY, a. मण्डलाकारः -रा -रं, गोलाकारः -रा -रं, वर्तुलः -ला -लं.
To GLOMERATE, v. a. गोलोक्तु, मण्डलीकृतु, परिमण्डल (nom. परिमण्डल्यति -यितुं), वर्तुलीकृतु, पिण्डोक्तु, एकौपीकृतु, एकत्र कृ.
GLOMERATE, GLOMERATED, a. or *p. p.* पिण्डोभूतः -ता -तं, एकौपीभूतः -ता -तं, एकगोलीकृतः -ता -तं, एकत्रीभूतः -ता -तं.
GLOMERATION, s. (The act) पिण्डोक्तव्यं, राशीकरणं.—(A collection) राशिः *m. f.*, पिण्डः, शोधः, सन्निपातः, सञ्चयः.
GLOMEROUS, a. पिण्डो-खिन्नी-खिन् (नृ), पिण्डितः -ता -तं, पिण्डोक्तः -तिः -ति.
GLOOM, s. अवतमसं, चन्पकारः, ईषदन्धकारः, तमस् *n.*, तिमिरं, तमिषं, तामिषं, तमसं, निम्बप्रभा, सान्धकारता, ध्वान्तं, अन्धं, भूच्छाया.
To GLOOM, v. n. तिमिरोभू, अन्धीभू, तमस्वी -स्विनी -स्वि भू.
To GLOOM, v. a. तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), तिमिरोक्तु, कलुपीकृतु.
GLOOMILY, adv. (Dimly) सावतमसं, सान्धकारं, निम्बप्रभं, अमकाशं.—(Not cheerfully) सविपादं, सावसादं, विषण्णनसा, सोढेयं.
GLOOMINESS, s. अवतमसं, ईषदन्धिमिरं, ईषदन्धस्विता, निम्बप्रभा, अमकाशत्वं, सान्धकारत्वं.—(Of mind) विपादः, विषण्णता, अवसन्नता, चित्तोद्वेगः, निरानन्दता.
GLOOMY, a. तमस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), ईषदन्धस्वी &c., तामसः -सी -सं, ईषदन्धस्वः -सी -सं, ईषदन्धकारः -रा -रं, सान्धकारः -रा -रं, सन्निमिरः -रा -रं, तमोयुक्तः -क्ता -क्ते, तमस्कल्पः -त्वा -त्वं, तमोवृत्तः -ता -तं, तमोमयः -यी -यं, निम्बप्रभः -भा -भं or निःप्रभः, निरालोकाः -का -कं, अमकाशः -शा -शं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अम्रभः -भा -भं, मलिनप्रभः -भा -भं, दुर्दैशीः -शी -शी, मलिनः -ना -नं, अरोकः -का -कं, विगतः -ता -तं.—(Dejected, melancholy) विषयः -या -यं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, दीनचेतनः -ना -नं, निरानन्दः -न्दा -न्दं, ज्ञानः -ना -नं.
GLORIFICATION, s. (Act of giving glory) गुणप्रशंसा-सनं, गुणोत्कीर्णनं, उत्कीर्णनं, यशःकीर्तनं, अनुकीर्तनं, यशोवर्धना, स्तुतिवादः. गुणध्याया, धन्यवादः, वन्दना, प्रशंसाकरणं.—(Elevation to glory) ऊर्ध्वगतिः *f.*, स्वर्गोरोहणं, स्वर्गगतिः *f.*, परमपदप्राप्तिः *f.*
GLORIFIED, p. p. उत्कीर्णितः -ता -तं, प्रशंसितः -ता -तं, कृतधन्यवादः -दा -दं.—(Elevated to glory) ऊर्ध्वगतः -ता -तं, स्वर्गारूढः -टा -टं.
To GLORIFY, v. a. गुणान् कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं) or उत्कृत्, प्रशस् (c. 1. -शंसति -सितुं), ध्याप् (c. 1. ध्यायते -यितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), धन्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), धन्यवादं कृ, यशः or कीर्तिं or महिमानं वर्ध् (c. 10. वर्धयति -यितुं) or प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं).—(Elevate to celestial glory) स्वर्गं सारुह in caus. (-रोपयति -यितुं), परमपदं प्राप् in caus. (-प्रापयति -यितुं).
GLORIOUS, a. (Illustrious) महायशः -शाः -शः (स्), कीर्तिमान् -मती

-मत् (त्), यशस्वी-स्विनी-स्वि (न्) यशस्वान्-स्वती-स्वत् (त्), महोदयः, -या-यं, श्रीमान्-मती-मत् (त्), विभ्रतः-ता-तं, स्वताः-ता-तं.—(Of great splendour) प्रतापवान्-वती-वत् (त्), प्रतापी-पिनी-पि (न्), तेजोमयः-यी-यं, तेजस्वी-स्विनी-स्वि (न्), चोजस्वी &c., वज्रस्वी &c., सुप्रभः-भा-भं, अतिशोभनः-ना-नं, तेजसः-नी-सं.—(Excellent, noble) उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, उत्तमः-मा-मं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, 'conferring glory,' यशस्करः-री-रं, कीर्तिकरः-री-रं.

GLORIOUSLY, *adv.* प्रतापेन, समतापं, सुप्रभं, उत्कृष्टं, उत्तमं, प्रशस्तं.

GLORY, *s.* (Splendour) तेजस् *n.*, धृतिः *f.*, बृहद्युतिः *f.*, प्रतापः, तेजस्विता, चोजस्विता, प्रभा, शोभा, उज्ज्वलता.—(Praise) प्रशंसा, आषा, स्तुतिः *f.*, स्तुतिवाक्यं, स्तोत्रं.—(Honour) मानं, पूजा.—(Fame, renown) कीर्तिः *f.*, यशस् *n.*, स्वातिः *f.*, सुस्वातिः *f.*, विभ्रतिः *f.*, कीर्तिनं, प्रपा, प्रतिपत्तिः *f.*, महिमा *m.* (न्), जनोदाहरणं.—(Celestial bliss) स्वर्गगतिः *f.*, स्वर्गभोगः, सततिः *f.*, परमागतिः *f.*, परमपदं, अपवर्गः, सिद्धिः *f.*, मोक्षः.—(Of victory) जयश्रीः.—(Vain-glory) आत्म-छाया, दर्पः, गर्वः, अहङ्कारः, विकार्या.

To GLORY, *v. n.* (Boast) आत्मानं ध्याप् (c. 1. ध्यापते-पितुं), दृप् (c. 4. दृष्यति, द्रुम्), गर्ध् (c. 1. गर्धति-र्धितुं), विकार्य (c. 1. -क्यते-रितुं), दम्भं कृ.—(Exult) अत्यन्तं नन्द (c. 1. नन्दति-न्दितुं) or आनन्द.

GLORYING, *s.* आत्मछाया, विकार्या, अहङ्कारः, दर्पः, दम्भः, दर्पकरणं.

GLOSS, *s.* (Comment) टीका, भास्यं, भाष्यं, व्याख्या, विवरणं, वार्तिकं, टिप्पणी.—(Superficial lustre) वासशोभा, कल्पितशोभा, वासधि-गता, वासकान्तिः *f.*, वासरुचिः *f.*, आभा, चविः *f.*

To GLOSS, *v. a. and n.* (Explain, write a comment) टीकाया व्याख्या (c. 2. -व्याति-तुं) or व्याकृ or स्वष्टीकृ or व्यादृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), टीकां लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), टीकां कृ.—(Give a superficial lustre) वासशोभां दा, वासकान्तिं दा, चिग्धोक्तु, उपरिभागं शुभ् (c. 10. शोभयति-यितुं).

GLOSSARIAL, *a.* शब्दकोषविषयकः-का-कं, परिभाषाप्रकाशकः-का-कं.

GLOSSARIST, GLOSSATOR, GLOSSER, *s.* शब्दकोषलेखकः, शब्दसङ्ग्रहकारी *m.* (न्), कौशिकः, निर्वचनकर्त्ता *m.*

GLOSSARY, *s.* कोषः, शब्दकोषः, शब्दसङ्ग्रहः, शब्दग्रन्थः, शब्दनालं, निर्वचनं, नियमः *m.*, अभिधानं, परिभाषाप्रकाशको ग्रन्थः.

GLOSSINESS, *s.* वासशोभा, वासकान्तिः *f.*, वासरुचिः *f.*, चिग्धता, चिग्ध्यं, चिक्कणता, कल्पितशोभा.

GLOSSOGRAPHER, *s.* टीकालेखकः, भाष्यलेखकः, टिप्पणीलेखकः.

GLOSSOGRAPHY, *s.* टीकालेखनं, शब्दकोषलेखनं, शब्दकोषपरचनं.

GLOSSY, *a.* चिग्धः-ग्या-ग्यं, चिक्कणः-ग्या-ग्यं, द्यक्षः-ह्या-ह्यं, वहिर्भोगे शोभनः-ना-नं or रुचिरः-रा-रं or तेजितः-ता-तं or परिष्कृतः-ता-तं.

GLOTTIS, *s.* उपनिद्रा, प्रतिनिद्रा, अलिनिद्रा.

GLOVE, *s.* हस्ताच्छादनं, हस्तत्राणं, हस्तपरिधानं, पाणिवस्त्रं, पाणियेष्टनं, करवेष्टनं, हस्ताभरणं.

To GLOVE, *v. a.* हस्तं पूष्ठीकृत्येण आच्छद् (c. 10. -च्छादयति-यितुं).

GLOVER, *s.* हस्ताच्छादनकर्त्ता *m.*, पाणिवस्त्रविक्रयी *m.* (न्).

To GLOW, *v. n.* दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं) or in freq. (देदीप्यते) ज्वल् (c. 1. ज्वलति-लितुं), दह् (c. 4. दहति, दग्धुं or in pass. दहते), तप् in pass. (तप्यते or c. 1. तपति, तप्नुं), सन्नप्, प्रतप्, अभितप्.—(Become red) अरुणीभू, रक्तीभू, रज्ज् in pass. (रज्यते), संरज्ज्; 'the east glows,' प्राची संरज्यते.

GLOW, *s.* तापः, उष्णता, दीप्तिः *f.*, तेजस्, धृतिः *f.*, दाहः, चरदता, उष्णता, उज्ज्वलता.—(Redness of colour) रक्तता, अरुणिमा *m.* (न्), रागः;

'glow in the cheek,' कपोलरागः, मुखरागः.

GLOWING, *part. or a.* दीप्तः-मा-भं, दीप्मानः-ना-नं, देदीप्मानः-ना-नं, तप्तः-मा-भं, ननाप्तः-मा-भं, उपतप्तः-मा-भं, अभितप्तः-मा-भं, उत्तप्तः-मा-भं, तापी-पिनी-पि (न्), तेजसः-सो-सं, चरदः-रदा-रदं, प्रचरदः-रदा-रदं, उज्ज्वलः-ला-लं, ज्वाली-लिनी-लि (न्), दस्मानः-ना-नं; 'glowing with anger,' रोषप्रदीपितः-ता-तं, कोपज्वलितः-ता-तं; 'having glowing cheeks,' रक्तकपोलः-ला-लं; 'having glowing eyes,' दीप्ताक्षः-द्या-द्यं.

GLOWINGLY, *adv.* तापेन, उत्तापेन, तेजसा, दीप्सा, प्रचरदं, उष्णं.

GLOW-WORM, *s.* प्रभाकृमिः *m.*, प्रभाक्रीटः, धुतिमत्क्रीटः, खद्योतः.

To GLOZE, *v. a.* लल् (c. 10. लालयति-यितुं), सान्त्व-यति-यितुं).

GLOZE, *s.* लालनं, सान्त्वनं-ना, सान्त्ववाक्यं, चाटुः *m.*, मधुरवाक्यं.

GLOZER, *s.* लाली *m.* (न्), सान्त्ववादः, चाटुकारः, चाटुवादी *m.* (न्).

GLUE, *s.* लेपः, चिलेपः, संलग्नीकरणार्थं अतिश्यानद्रव्यं, सुषा.

To GLUE, *v. a.* पूष्ठीकृत्येण संलग्नीकृ or संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं) or संयिज् (c. 10. -येयति-यितुं).

GLUED, *p. p.* संलग्नीकृतः-ता-तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, संयिष्टः-ष्टा-ष्टं.

GLUEY, *a.* श्यानः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, चिक्कणः-ग्या-ग्यं.

GLUM, *a.* वक्रभाषः-वा-वं, सदावक्रः-क्रा-क्रं, प्रतीपः-पा-पं.

To GLUT, *v. a.* (Sate) अत्यन्तं तृप् (c. 10. तर्पयति-यितुं) or सन्नृप् or पृ in caus. (पूरयति-यितुं) or परितृप्, अतितृप्तिं or अतिसौहित्यं जन् (c. 10. जनयति-यितुं).—(Swallow, gorge) ग्रस् (c. 1. ग्रसते-सितुं), उपग्रस्, गृ (c. 6. गिरति, गरितुं-रीतुं).

GLUT, *s.* (More than enough) आतिरेकं, अतिरिक्तता, आधिक्यं, आतिशयं, उत्तेकः, उद्रेकः, उद्वेकः.—(Too great plenty) अतिवाहुत्यं.—(Satiety) अतितृप्तिः *f.*, अतिसौहित्यं.

To GLUTINATE, *v. a.* लेपद्वारेण संलग्नीकृ or संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं).

GLUTINATION, *s.* लेपादिना संलग्नीकरणं or संयोजनं or संश्लेषणं.

GLUTINOUS, *a.* श्यानः-ना-नं, चिक्कणः-ग्या-ग्यं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, चिग्धः-ग्या-ग्यं, संलग्नशीलः-ला-लं, अनुलग्नशीलः-ला-लं.

GLUTINOUSNESS, *s.* श्यानता, सान्द्रता, चिग्धता, चिग्ध्यं, संलग्नशीलता.

GLUTTONED, *p. p.* अतितृप्तः-मा-भं, अतिपूरितः-ता-तं, अतिपूर्यः-यी-यं.

GLUTTON, *s.* अत्याहारी *m.* (न्), अपरिमिताहारी *m.*, अत्यन्तभोजी *m.* (न्), कुक्षिम्भरिः *m.*, उदरम्भरिः *m.*, औदरिकः, अतिलोभी *m.* (न्), गृध्रजनः, सत्वरभुक् *m.*, वर्धिः *m.*

To GLUTTONIZE, *v. n.* अत्यन्तं भुज् (c. 7. भुङ्क्ते, भोक्तुं), अत्याहारं कृ, गृप् (c. 4. गृष्यति, गर्धितुं), अतिभोजनं कृ.

GLUTTONOUS, GLUTTONISH, *a.* अत्याहारी-रिणी-रि (न्), बह्वाशी-शिनी-शि (न्), अतिभोजी-जिनी-जि (न्), अतिभुषुषुः-धुः-धु, बहुभोक्ता-क्ती-कृ (कृ), अपरिमिताहारी &c., भक्षकः-का-कं, घसरः-रा-रं, अग्ररः-रा-रं, प्रपसः-सा-सं, कुक्षिम्भरिः-रिः-रि, उदरम्भरिः-रिः-रि, देहम्भरः-री-रं, औदरिकः-की-कं, लोलुभः-भा-भं, गृध्रः-भा-भं, गर्धी-र्धिनी-धि (न्), लोलः-ला-लं, आद्यूनः-ना-नं.

GLUTTONOUSLY, *adv.* अत्याहारेण, गृध्रजनयत्, औदरिकवत्, सातिभोजनं GLUTTONY, *s.* अत्याहारः, अतिभोजनं, अतिभुषुषा, अधिकभोजनं, अपरिमिताहारः, पस्सरता, गृध्रता, लोलता, लौत्यं, अतृप्तिः *f.*, उदरभरणं.

GLYPH, *s.* गृहनिर्माणे स्तम्भोपरि रेखाकारेण तथ्यतो स्लङ्कारः.

GLYPTOGRAPHY, *s.* स्तम्भोपरि तथ्यतायां or तथ्यकर्म *n.* (न्) or लिखनं.

To GNARL, *v. n.* गर्ज् (c. 1. गर्जति-र्जितुं), रे (c. 1. रापति, रातुं), पुष्पुंरं कृ.

GNARLED, *a.* ग्रन्थिलः-ला-लं, बहग्रन्थिः-न्थिः-न्थि, पर्वविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

To GNASH, v. a. and n. ह्रिड् or ह्रिड् (c. 1. ह्रिडति, ह्रिडति -डिनुं -दिनुं), दन्तान् दन्तैर् घृष् (c. 1. घर्षति -घर्षिनुं) or निष्पिम् (c. 7. -पिन्धि -पेष्टे), सन्दंश (c. 1. -दंशति -दंष्टुं), कटकट (nom. कटकटापयति -पिनुं), ह्रिडनं कृ, दन्तघर्षणं कृ.

GNASHING, s. दन्तघर्षणं, ह्रिडनं, ह्रिडितं, कटकटशब्दः.

GNAT, s. मशकः, मसकः, सूक्ष्ममक्षिका, दंशकः; भम्भरालिका, सूचिपदनः, रणरणः, प्राचिका, रात्रिजागरदः.

GNAT-SNAPPER, s. मशकखादकः पक्षिभेदः, मशकनाशकः.

To GNAW, v. a. and n. चर्चुं (c. 1. चर्चति -चर्चिनुं, c. 10. चर्चयति -चर्चिनुं), दंश (c. 1. दंशति, दंष्टुं), विदंश, सन्दंश, सम्मुखदन्तैर् अत्यासं खाद (c. 1. खादति -दिनुं) or अश् (c. 9. अश्नाति, अश्निनुं) or भक्ष (c. 10. भक्षयति -चर्चिनुं), क्रमशः खाद or चर्वणं कृ or कर्त्तनं कृ.

GNAWED, p. p. चर्वितः -ता -तं, सम्मुखदन्तैः क्रमशः खादितः -ता -तं, विदंशमानः -ना -नं, गलितः -ता -तं.

GNAWER, s. चर्वणकारी *m.* (नं), दंशनकृत् *m.*, सम्मुखदन्तैः खादकः.

GNAWING, s. चर्वणं, दंशनं, सम्मुखदन्तैर् अत्यासप्राप्तनं or कर्त्तनं.

GNOME, s. पृथिव्यन्तरे वासो खन्नाकरादिरथको भूतविशेषः.

GNOMON, s. (Of a dial) कोलः, मयूखः, शुक्रः *m.*, नरः, ना *m.* (नृ).

GNOMONIC, s. घटीकोलनिर्मायससन्धि -न्यनी -न्य (नृ).

GNOMONICS, s. घटीकोलनिर्मायविद्या, कालमापकमण्डलनिर्मायशिल्पं, गृहसूत्रादिपरिमाणमण्डलससन्धिनी विद्या.

GNOSTIC, s. ग्नास्तिकसंज्ञकः प्राचीननास्तिकविशेषः.

To GO, v. n. गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं), या (c. 2. याति -तुं), इ (c. 2. रति -तुं), मृ (c. 1. सरति, सञ्चुं), चर् (c. 1. चरति -रिनुं), पद् (c. 4. पद्यते, पद्युं), व्रज् (c. 1. व्रजति -जिनुं), च्चु (c. 1. च्चत्ति, च्चुं), चल् (c. 1. चलति -लिनुं), गा (used only in 3d pret. अगात्), इङ्ग (c. 1. इङ्गति -ङ्गिनुं), अंह (c. 1. अंहते -हिनुं).—(Walk) क्रम् (c. 1. क्रामति, c. 4. क्राम्यति, क्रमिनुं), पादाभ्यां गम् or चर्.—(Flow) सु (c. 1. सवति, सोतुं), स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दुनुं), री (c. 4. रीयते, रेनुं).—(Glide along) सृप् (c. 1. स्रवति, स्रुनुं).—(Pass current, circulate) प्रचल्, प्रचर्.—(Fare) वृत् (c. 1. वर्त्तते -र्त्तिनुं), स्वा (c. 1. तिष्ठति, स्वातुं); 'How goes it with you?' कौटुशी स्थितिर् भवतः.—(Be about to do) expressed by काम with the infin.; as, 'What were you going to say?' किम् असि वक्तुकामः; 'What are you going to do?' किं कर्तुकामोऽसि, or by the desid. form, as किं विवक्षसि, किं चिकीर्षसि.—(Go about, attempt) यत् (c. 1. यतते -तिनुं), उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यनुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), उपक्रम्.—(Go against) आक्रम्, अभिक्रम्, अभिप्रया.—(Go aside) पाश्वे चल्.—(Go astray) भम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिनुं), विभम्, सत्यपात् च्चु (c. 1. च्यवते, च्योतुं) or भंश् (c. 4. भ्रंशति, भंशिनुं), वत्क्रम्, युत्क्रम्, अभिचर्, उन्नागेष गम्.—(Go away) अपगम्, व्यपगम्, गम, अपया, व्यपया, प्रया, अपे (c. 2. अपैति -तुं, rt. इ), व्यपे, अपसु, अपक्रम्, व्यपक्रम्, अपमृष्, चल्, प्रस्था, विप्रस्था, सम्यस्था.—(Go between) अन्तर्यर्, अन्तरि, अन्तर्वात्, मध्ये वृत्, मध्ये स्वा, मध्यस्वः -स्वा -म्यं भू, मध्यवर्ती -र्विनी -र्वि भू.—(Go by) अतिक्रम्, अती, याती, सतिवृत्; 'to go by sea,' समुद्रेण या.—(Go down) अघो गम्, अपो या, अपया, अवरुह (c. 1. -रोहति -रोहुं).—(Go for nothing) तुगप्रायः -या -यं भू.—(Go forth) निर्गम्, निर्वा, विनिर्वा, निःसु, विनिःसु, निष्क्रम्, निरि, निश्चर्.—(Go forward) प्रगम्, अग्रे गम्, पुरो गम्, प्रया, प्रमृ, प्रस्था.—(Go in) विश् (c. 6. विशति, चेनुं), निविश्, प्रविश्, आनिश्, आगम्, अनागम्, आया, उपस्था.—(Go in

and out) गमनागमनं कृ.—(Go off, depart) अपगम्, अपया.—(Go off, die) म्रे, परे, अती, देहाद् अपगम्, लोकान्तरं गम्.—(Go off, explode) अनरग्निचलेन विभिद् in pass. (-भिद्यते), विद् in pass. (-दोयते).—(Go on, proceed) प्रगम्, प्रया, प्रमृ, प्रसृप्, प्रवृत्; 'the work goes on,' प्रसर्पति कर्म; 'the laugh goes on,' प्रवर्त्तते हासः.—(Go out, issue) निर्गम्, विनिर्गम्, निःसु, विनिःसु, निर्वा, विनिर्वा, अभिनिर्वा, निष्क्रम्, विनिष्क्रम्, अभिनिष्क्रम्, निश्चर्, विनिश्चर्, निरि, वहिर्गम्.—(Go out, as a fire or light) निर्वा (c. 4. -वायति -वातुं) or in caus. pass. (-वाप्यते), श्न् (c. 4. शाम्यति, शान्तिनुं).—(Go over, read) जघी (c. 2. जघीते, rt. इ), अपिगम्, अपिगा used only in 3d pret. atm. (अध्यगोष्ट).—(Go over from one party to another) स्वपक्षं त्यक्ता परपक्षम् चाग्रि (c. 1. -अग्रयति -ग्रिनुं), स्वधर्माद् भंश् (c. 4. भ्रंशति, भंशिनुं).—(Go through, execute) निर्वह (c. 10. -वाहयति -यिनुं), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यिनुं), साप् (c. 10. सापयति -यिनुं).—(Go through, undergo) उपगम्, उपगम्, सह (c. 1. सहते, सोतुं), अनुभू.—(Go through, penetrate) प्रविश्, निविश्, विश्, व्यप् (c. 4. विव्यति, व्यदुं), निर्भिद् (c. 7. -भिनति -भेनुं).—(Go to, go towards) आगम्, उपगम्, उपागम्, अनुपगम्, अपिगम्, अभिगम्, आया, अभिया, उपया, उपाया, प्रत्याया, समाया, समुपया, उपस्था, अभिसु, आवृत्, अभिवृत्, प्रतिवृत्, उपावृत्, अभ्यावृत्, आग्रज्, प्रतिव्रज्, अभिपद्, समापद्, प्रतिपद्, समुपपद्, ए (c. 2. रेति -तुं, rt. इ with आ), अभ्ये, उपे, अभो, (अभ्येति), प्रती, आक्रम्, उपक्रम्, अभ्यृ.—(Go up) ऊर्ध्वं गम्, उदि (c. 1. -अयति -एतुं), उच्चैर् व्रज्.—(Go with) अनुया, समनुया, अन्वि, सह गम् or चर्, सहायीभू.—(Go on horseback) अश्ववाहनेन व्रज्.—(Go on foot) प्रादाभ्यां गम्.—(Go to bed) श्रय्यां गम्.—(Go to law) विचद् (c. 1. -चदते -दिनुं).—(Go to sea) नौकाम् आरुह.—(Go ashore) नौकाया उक् (c. 1. -तरति -रिनुं -रीनुं) or अवरुह.

GO-BETWEEN, s. मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (नं), सन्धिजीवकः.—(Female) दूती, सञ्चारिका, सुरतताली.

GO-BY, s. पलायनं, अपक्रमः, निर्गमः, अपयानं, व्यपदेशः.

Go to, interj. अपैहि, अपसर, एहि, यातु, धिक्.

GO-CART, s. शकटिका, चालकानां पादचारशिवायं चक्रयानविशेषः, क्रोडाशकटः.

GOAD, s. तोदनं, तोत्रं, प्रतोदः, अनुशः, प्राजनं, शृणिः *f.*, प्रवयणं.

To GOAD, v. a. प्रतोदेन तुद् (c. 6. तुदति, तोनुं) or चितुद् or सातुद्.—(Incite) प्रेर (c. 10. ईरयति -यिनुं), प्रचुद् (c. 10. -चोदयति -यिनुं), प्रणुद् (c. 6. -णुदति -णोनुं), प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यिनुं), प्रोत्सह (c. 10. -साहयति -यिनुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यिनुं).

GOADED, p. p. प्रतुब्जः -जा -जं, प्रेरितः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं.

GOAL, s. अयं, अग्रभूमिः *f.*, अग्रस्थानं.—(Final end) अभिप्रायः, शेपाभिप्रायः, आशयः, उद्देशः, अर्थः, अन्तः, उत्तरं, फलमुत्तरं, परिणामः.

GOAT, s. च्वागः-गलः, च्वालः, अजः, वस्तः, सुनकः, पणभोजनः, लक्षकः, पयस्वलः, शिवाग्रयः, देवानाम्भियः; 'wild-goat,' वनानां, वनच्छागः, चरस्वच्छागः; 'she-goat,' छागी, अजा; 'excrecence on a goat's neck,' मयिः *m-f.*; 'flock of goats,' आनकः; 'relating to a goat,' वास्तः -स्त्री -स्तं.

GOAT-HERD, s. जवालः, अजजीविकः, अजाजीवः -वी *m.* (नं), अजनापालकः, छागपालकः, अजयः -पालकः, छागपोषकः.

GOATISH, a. अजवत्, कामुकः -का -कं, अजगन्धः -न्धा -न्धं, छागगन्धः &c.

GOATISHLY, adv. अजवत्, छागवत्, कामुकवत्, कामुकं.

GOATSKIN, *s.* चञ्चलम् *n.* (न्), छागचर्म *n.*, छागाजिनं, छागाजिनं.
 GOB, *s.* अल्विका, अल्वपिण्डः, अल्वग्रासः, मुखपूरणं, कवलः.
 To GOBBLE, *v. a.* ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), उपग्रस्, गृण्यत् नत्वरं भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं) or खाद् (c. 1. खादति -दितुं), गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रितुं).
 To GOBBLE, *v. n.* शीघ्रनिगरणशब्दं कृ, दीर्घकण्ठपथियत् शब्दं कृ.
 GOBBLER, *s.* शीघ्रभोजी *m.* (न्), शीघ्राशी *m.* (न्), वद्वाशी *m.*, भण्डः, घस्मरः.
 GOBLIT, *s.* कंस्यं, कंसः -सं, कंशः -शं, पानभाजनं, पानपात्रं; 'relating to one,' कंसियः -या -यं.
 GOBLIN, *s.* वेतालः, रात्रिचरः, रात्रिचरः, रजनीचरः, घण्टाचरः, नक्तचरः -चारी *m.* (न्), निशाटः, भूतः, राघसः, पिशाचः, अमरः, प्रेतः, अपदेवता, क्रूपाद् *m.*, यत्तारिः *m.*, विपुलः, कर्चुरः, कीरपः.
 GOD, *s.* (The Supreme Being) ईश्वरः, परमेश्वरः, परेश्वरः, परमात्मा *m.* (न्).—(A god) देवः -वता, सुरः, अमरः, विपुलः, चनिमिपः, चजरः, चिरायूः *m.* (स्), सुचिरायूः *m.* (स्), भगवान् *m.* (न्).—(The Creator) सृष्टिपति *m.* (ष्ट), धाता *m.* (न्), विधाता *m.*, जगत्कृता *m.* (न्), विधातृ *m.*, भूतादिः *m.*, सात् *n.*—(God of gods) ईश्वरेश्वरः; 'city god,' नगरदेवता.—(Self-existent) स्वयम्भूः *m.*
 GODAVERI, *s.* (River) गोदावरी, तपनी, तपनात्मजा.
 GOD-CHILD, *s.* धर्मपुत्रः -त्री, धर्मसुता -ता.
 GOD-DAUGHTER, *s.* धर्मपुत्री, धर्मसुता, जलसंस्कारकाले स्त्रीधीयधर्मशिष्याय स्त्रीकृता पुत्री.
 GODDESS, *s.* देवी, सुरी, अमरा -री, अजरा -री, देवपत्नी, देवाङ्गना, भगवती.
 GODFATHER, *s.* धर्मपिता *m.* (न्), धर्मप्रतिभूः *m.*, जलसंस्कारकाले स्त्रीधीयधर्मशिष्याय प्रतिजानोति यो चालस्य कृत्रिमपिता.
 GODHEAD, *s.* देवत्वं -ता, ईश्वरत्वं -ता, देवभूयं, भगवत्त्वं, ब्रह्मत्वं, ब्रह्मभूयं.
 GODLESS, *a.* अनीश्वरः -रा -रं, अनीश्वरवादी -दिनी -दि (न्), नास्तिकः, अनीश्वररोचितः -ता -तं.—(Impious) निर्धर्मः -र्मा -र्मं, अपार्मिकः -को -कं, अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं.
 GODLESSLY, *adv.* नास्तिक्यत्, पापव्यवृत्, अतिदुष्टं, धर्मव्यतिरेकेण.
 GODLINESS, *s.* अनीश्वरत्वं, नास्तिकत्वं, निर्धर्मता, अतिदुष्टता.
 GODLIKE, *a.* देवतुल्यः -स्या -स्यु, देवोपमः -मा -मं, देवतुल्य -पिण्य -पि (न्), दिव्यः -व्या -व्यं, देवाद्भिः -द्भिः -द्भिः, ईश्वरीयः -या -यं, ईश्वरसूक्तिः -क्तिः -क्तिः.
 GODLINESS, *s.* ईश्वरसेवा -यनं, ईश्वरभक्तिः *f.*, देवभक्तिः *f.*, ईश्वरभ्रष्टा, ईश्वरपूजा, धर्मत्वं, धार्मिकता, धर्मसेवा, ब्रह्मपता, पुण्यशीलता.
 GODLY, *a.* ईश्वरसेवी -विनी -पि (न्), ईश्वरभक्त -क्ता -क्ता, ईश्वरपूजकः -का -कं, देवपूजकः -का -कं, पुण्यशीलः -ला -लं, पुण्यात्मा -त्मा -त्मा (न्), भजनशीलः -ला -लं, भक्तिमान् -माती -मत् (न्), धर्मी -र्मिणी -र्मि (न्), धार्मिकः -को -कं, धर्माचारी -रिणी -रि (न्), ब्रह्मणः -ण्या -यं.
 GODLY, *adv.* ईश्वरभक्त्यत्, देवपूजक्यत्, धार्मिक्यत्, पुण्यं.
 GODMOTHER, *s.* धर्ममाता *f.* (न्), जलसंस्कारकाले स्त्रीधीयधर्मशिष्याय प्रतिजानोति या चालस्य कृत्रिममाता.
 GODSEND, *s.* देवदत्तं, ईश्वरदत्तं, लक्ष्मीदत्तं, श्रीदत्तं, सीमायं.
 GODSHIP, *s.* ईश्वरत्वं -ता, देवत्वं -ता, देवभावः, देवभूयं, भगवत्त्वं.
 GODSON, *s.* धर्मपुत्रः, धर्मसुता, जलसंस्कारकाले स्त्रीधीयधर्मशिष्याय स्त्रीकृता पुत्रः.
 GODWIT, *s.* दीर्घमुखः पक्षिभेदः, दीर्घचक्षुः *m.*, दीर्घजङ्घः, दीर्घपाद् *m.*
 GOER, *s.* गामी *m.* (न्), गन्ता *m.* (न्), यायी *m.* (न्), सरः, सारी *m.* (न्), क्रमिता *m.* (न्), चलः, गमनकारी *m.* (न्); 'a quick goer,' अविलसितक्रमः, द्रुतक्रमः.
 To GOGGLE, *v. n.* चक्षुषी इतस्ततो लुल् (c. 1. लोलति -लितुं), c. 10. लोल-

यति -यितुं), विवृताक्षः -क्षा -क्षं भू, तिथ्यङ्गदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि भू.
 GOGGLE-EYE, *s.* लोलनयनं, लोलनेत्रं, मुञ्जनयनं, विवृतचक्षुस् *n.*
 GON-LE-EYED, *a.* लोलनयनः -ना -नं, लोलाक्षिः -क्षिः -क्षि, उन्मुञ्जनयनः -ना -नं, मुञ्जलोचनः -ना -नं, तिथ्यङ्गदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, वक्रदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, उन्नेत्रः -त्रा -त्रं, उद्ग्रनयनः -ना -नं
 GOING, *part.* चरन् -रन्ती -रत् (न्), चलन् -लन्ती -लत् (न्), क्रामन् -मन्ती -मत् (न्), सरन् -रन्ती -रत् (न्), गामी -मिनी -मि (न्), सरः -रा -रं, सरणः -खा -यं, परः -रा -रं; 'going in a straight line,' सरल-यायी -यिनी -यि (न्).
 GOING, *s.* गमः -मनं, सरणं, चरणं, चारः, चलनं, व्रजनं, गोरः *f.*, गतं, चयनं, क्रमः -मयं; 'going away,' अपगमः, व्यपगमः, उपयानं, अपसरणं, अपायः, प्रस्थानं; 'going out,' निष्क्रमः -मयं, निष्क्रान्तिः *f.*, निर्गमः, निर्वाणं, चरिगमनं; 'going and coming,' गमागमः, गमनागमनं, गतागतं, यातायातं.
 GOITRE, *s.* गूढः *m.*, गण्डिः *m.*; 'having it,' गडुकण्डः -खी -खं.
 GOITROUS, *a.* गडुपीडितः -ता -तं, गडुकण्डः -खी -खं.
 GOLD, *s.* सुवर्णं, स्वर्णं, कनकं, काचनं, हिरण्यं, हेम *n.* (न्), हेमं, रुक्मं, रुग्मं, भर्गं *n.* (न्), भर्गं, जातरूपं, जासूनदं, शातकुम्भं, शातकुम्भः, शात-कीर्म्भं, चामीकरं, निष्कं, हाटकं, हिरण्यं, तपनीयं, महारजतं, कलपीतं, कलपीतं, काञ्चसूरं, अष्टापदः -दं, कर्चुरं, कर्चूरं, गाङ्गेयं, गौरं, दीर्घं, भास्करं, जासवं, तेजस्, शातसायदं, महापातुः *m.*, सीमेरुकं, लोहोत्तमं, पित्रानं, सुराहं, दाद्यायणं, सानसिः *m.*, पुरटं, पुरुदं, चरिबीजं, अकुप्यं, मृदुव्रकं; 'pure gold,' कुमारः; 'virgin gold,' पित्राङ्गं; 'false gold,' कूटस्वर्णं; 'gold for ornaments,' शृङ्गिकनकं; 'a heap of gold,' काचनचयः; 'a piece of gold,' कनकभद्रः; 'a gold coin,' सुवर्णमुद्रा; 'a weight of gold,' कनकपलः, सुवर्णः -खं.
 GOLD, *a.* सुवर्णं or स्वर्णं or कनकं or काचन &c. in comp.; as, 'a gold bracelet,' सुवर्णकङ्कणं; 'gold stick,' कनकदण्डः; 'gold-mine,' कनकखली, काचनकन्दरः; 'gold necklace,' हेमसूत्रकं, कनकसूत्रं. See GOLDEN.
 GOLD-BEATER, *s.* स्वर्णपत्रकारः -कृत्, सुवर्णकारविशेषो यो मुद्रादिना सुवर्णम् अतिमृष्टतीकरोति or अतिशयेन तनूकरोति or उद्भ्रंशयति.
 GOLD-DRAWER, *s.* सुवर्णोद्घातनकारी *m.* (न्), कनकोद्घातनकृत् *m.*
 GOLD-DUST, *s.* कनकपरागः, काचनभूः *f.*, कनकरेणुः *m.*
 GOLDEN, *a.* सीवर्णः -खी -खं, स्वर्णमयः -यी -यं, स्वर्णिनिर्मितः -ता -तं, स्वर्णकः -का -कं, सुवर्णवान् -वती -वत् (न्), काचनः -नी -नं, काचनमयः -यी -यं, कनकमयः -यी -यं, सुवर्णकृतः -ता -तं, रुक्मवान् -वती -वत् (न्), तापनीयः -यी -यं; 'golden ornament,' कनकभूषणं. See GOLD, *a.*
 GOLDFINCH, *s.* कनकवर्णपक्ष्युक्तो मधुरस्वादिशिष्टः छुद्रपक्षी *m.* (न्).
 GOLD-FISH, *s.* चीनदेशजः कनकवर्णो मत्स्यभेदः.
 GOLD-LEAF, *s.* स्वर्णपत्रं, कनकपत्रं, अष्टापदपत्रं, पत्रं.
 GOLDSMITH, *s.* स्वर्णकारः, सुवर्णकारः, हेमकारः, रुक्मकारकः, नाडिन्यमः, हेमलः, कलादः, कणादः, गोत्रिकः, सुवर्णस्य विकारान्तरकृत् *m.*
 GOLD-THREAD, *s.* कनकसूत्रं, हेमसूत्रं, सुवर्णतनुः *m.*
 GOLF, *s.* कन्दुकक्रीडा, कन्दुकलीला, गुलिबाक्रीडा.
 GONDOLA, *s.* वेनिशूतगरवासिभिः प्रयुक्तो लघुनीकाविशेषः.
 GONDOLIER, *s.* पृथ्वीकनौकावाहकः, पृथ्वीकनौकादण्डधरः.
 GONE, *p. p.* गतः -ता -तं, यातः -ता -तं, चलिताः -ता -तं, सृतः -ता -तं, चरितः -ता -तं, व्रजितः -ता -तं, इतः -ता -तं, पत्रः -त्रा -त्रं; 'gone away,' अपगतः -ता -तं, व्यपगतः -ता -तं; 'gone out,' निर्गतः -ता

GON

-तं, निष्क्रान्तः -न्ता -न्तं, रहिगीतः -ता -तं. —(Past) वृत्तः -त्ता -त्तं, भूतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं.
 GONFALON, GONFANON, *s.* पताका, ध्वजः, केतुः *m.*, वैजयन्ती.
 GONG, *s.* कांस्यं, घनं, गभीरिका.
 GONIOMETER, *s.* कोणपरिमापकयन्त्रं, अस्त्रमापनयन्त्रं.
 GONORRHEA, *s.* रक्षणीरकः, रक्षणीरकः, धातुधरणं, मूत्रमार्गरोगः.
 GOOD, *a.* (Not bad, excellent) साधुः -धुः -ध्वो -धुः, भद्रः -द्रा -द्रं, उत्तमः -मा -मं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, प्रशस्तः -स्या -स्यं, शस्तः -स्ता -स्तं, शस्तः -स्या -स्यं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, शुभः -भा -भं, कुशलः -ला -लं, कल्याणः -या -यं, सत् सती सत् (न), सत्तमः -मा -मं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, सारः -रा -रं, सारवान् -वती -वत् (न), साध्यः -ध्या -ध्यं, वरः -रा -रं, निर्दीपः -पा -पं, सद्गुणः -ष्टा -ष्टं, often expressed by सु prefixed; as, 'a good action,' सुकृति; 'a good man,' साधुजनः, सज्जनः; 'a good road,' सुपथः, सन्मार्गः. —(Virtuous) धार्मिकः -को -कं, सच्चरितः -ता -तं, सदाचारः -रा -रं, साधुवृत्तः -त्ता -त्तं, धार्म्यवृत्तः -त्ता -त्तं, शुभाचारः -रा -रं, सुकर्म -मा -मं (न), सुकृती -तिनी -ति (न), सुकृत् *m. f. n.*, सुचरितः -ता -तं, कुशली -लिनी -लि (न), पुण्यः -स्या -स्यं, पुण्यकर्म -मा -मं (न), पुण्यशीलः -ला -लं, पुण्यात्मा -मा -म (न), वृत्तवान् -वती -वत् (न). —(Suitable, fit) योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उचितः -ता -तं, समुचितः -ता -तं, हितः -ता -तं, सुहितः -ता -तं, sometimes expressed by the fut. pass. part.; as, 'good to eat,' खाद्यः -द्या -द्यं, खादनीयः -या -यं. —(Wholesome) पथ्यः -ध्या -ध्यं. —(Useful) उपयोगी -गिनी -गि (न), सोपकारः -रा -रं. —(Kind) हितः -ता -तं, हितकामः -मा -मं, सुजनः -जा -जं, प्रियकरः -रा -रं, प्रियकारः -रा -रं, उपकारकः -का -कं. —(Tending to promote) उत्पादकः -का -कं. —(Sound, undamaged) अद्यतः -ता -तं, अदूषितः -ता -तं. —(Entire, complete) सम्पूर्णः -णी -णं, सकलः -ला -लं, कृत्तः -त्ता -त्तं. —(Considerable, great) बहुः -ह्यी -हु, जनस्यः -स्या -स्यं, महान् -हती -हत् (न), भूरि -रि -रि, प्रचुरः -रा -रं, सु or अति prefixed; as, 'a good deal vexed,' सुदुःखितः -ता -तं, अतिदुःखितः -ता -तं; 'a good distance,' सुदूरः; 'a good while ago,' सुदीर्घकाले गते. —(Valid) धर्म्यः -ध्या -ध्यं, अविशुद्धः -द्धा -द्धं. 'Good quality,' गुणः; 'endowed with good qualities,' गुणी -णिनी -णि (न), सद्गुणः -ष्टा -ष्टं; 'good wishes,' कल्याण-वचनं, आशीर्वचनं; 'good and bad,' शुभाशुभः -भा -भं, हिताहितः -ता -तं, सारासारः -रा -रं; 'beloved by the good,' आर्यहृद्यः -द्या -द्यं; 'to make good,' सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), सन् (c. 10. -पूरयति -यितुं), साप् (c. 10. -साधयति -यितुं); 'make good a promise,' प्रतिज्ञाम् अपवृत्तं (c. 10. -वर्जयति -यितुं); 'make good a debt,' चूणं शुष् (c. 10. -शोधयति -यितुं) or अपाकृ; 'a good fellow,' भद्रः; 'in good time,' उपयुक्तकाले.
 GOOD, *s.* (Benefit, welfare) हितं, श्रेयस् *n.*, भद्रं, शुभं, कल्याणं, कुशलं, धर्मं, मङ्गलं, भूतिः *f.*; 'for the good of the world,' लोकहिताय, भूतये भुवः; 'good and evil,' हिताहितं, शुभाशुभं, भद्राभद्रं, मङ्गला-मङ्गलं; 'good and bad,' सारासारः. —(Utility) उपयोगः, अर्थः, फलं, लाभः. —(Virtue) पुण्यं, सुकृतं, सुचरितं, साधुवृत्तं, धर्मः; 'to do good,' हितं कृ, धर्मं कृ, उपकृ.
 GOOD, *adv.* सु prefixed, सुष्ठु; 'as good as,' समं; 'this is as good as a sixteenth part,' यत्तत् षोडशशेन समं.
 GOOD, *interj.* भद्रं, वाटं, कामं, भवतु, शान्तु, स्वस्तु, तथेति.
 GOOD-BREEDING, *s.* सभ्यता, विनयः, सुविनयः, सुशीलता; 'a man of

GOR

good breeding,' सुविनीतः, सुशीलः.
 GOOD-CONDITIONED, *a.* सुस्थः -स्था -स्थं, सुस्थितः -ता -तं, सुवृत्तः -त्ता -त्तं.
 GOOD-FELLOW, *s.* भद्रः, भद्रजनः, साधुजनः, सहपाथी *m.* (न), रसिकजनः.
 GOOD-FELLOWSHIP, *s.* उत्सवकारिणो संगः, सुसङ्गः, सुसाहित्यं, सुनेत्र्यं.
 GOOD-FORTUNE, *s.* सौभाग्यं, भाग्यं, कल्याणं, भद्रं, शुभं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कुशलं, कौशल्यं, दैवं, सुदैवं, धनीः *f.*, लक्ष्मीः *f.*, शर्म *n.* (न), सम्पद्, ११. सम्पत्तिः *f.*, पुण्योदयः.
 GOOD-FRIDAY, *s.* ख्रीष्टस्य क्रूशारोपणमुद्दिश्य महोपवासदिनं.
 GOOD-HUMOUR, *s.* सद्भावः, सुस्वभावः, सुशीलता, चित्तप्रसन्नता, सत्प्रकृतिः *f.*
 GOOD-HUMOURED, *a.* सुप्रकृतिः -तिः -ति, सत्प्रकृतिः -तिः -ति, हृष्टभावः -वा -वं, हृष्टचित्तः -त्ता -त्तं, प्रसन्नस्वभावः -वा -वं.
 GOOD-HUMOUREDLY, *adv.* सद्भावेन, सुस्वभावात्, सुशीलवत्, हृष्टवत्.
 GOOD-LOOKING, *a.* सुदृश्यः -श्या -श्यं, सुदर्शनः -ता -तं, सुरूपः -पी -पं.
 GOOD-LUCK, *s.* सौभाग्यं. See GOOD-FORTUNE.
 GOOD-MANNERS, *s.* विनयः, विनीतता, मर्त्यादाः, सुशीलता, सभ्यता, सदा-चारता, सुनीतिः *f.*, सुचरित्रं, सचरित्रं.
 GOOD-NATURE, *s.* सद्भावः, सुस्वभावः, सुप्रकृतिः *f.*, सत्प्रकृतिः *f.*, सुशीलता, साधुशील्यं, साधुत्वं, आर्यता.
 GOOD-NATURED, *a.* सुप्रकृतिः -तिः -ति, सत्प्रकृतिः -तिः -ति, सुशीलः -ला -लं, सुभाववान् -वती -वत् (न), साधुशीलः -ला -लं, सुहृदयः -या -यं, सुहृदयवान् &c.
 GOOD-SENSE, *s.* सुविवेकः, सुवोधः, बुद्धिमत्त्वं, विवेकता, प्रज्ञता.
 GOOD-WILL, *s.* हितता, सुहितता, हितेच्छा, प्रीतिः *f.*, हितकाम्या, सौहृद्यं प्रियता, अनुकूलता.
 GOOD-WOMAN, *s.* गृहिणी, गृहमेधिनी, गृहव्यापारकुशला or -दद्या.
 GOODNESS, *s.* रूपावली, सौन्दर्यं, शोभा, चारुता, रूपवत्त्वं.
 GOODLY, *a.* (Graceful) सुन्दरः -रा -री -रं, चारुः -ध्री -रु, सुदृश्यः -श्या -श्यं, सुदर्शनः -ता -तं, सुरूपः -पी -पं, लावल्यावान् -वती -वत् (न). —(Pleasant) रम्यः -म्या -म्यं, रमणीयः -या -यं, रुचिरः -रा -रं.
 GOODMAN, *s.* गृही *m.* (न), गेही *m.* (न), कुटुम्बी *m.* (न), स्वामी *m.* (न).
 GOODNESS, *s.* (Excellence) साधुता-त्वं, सत्त्वं, प्रशस्तता, प्राशस्त्यं, प्रशस्तिः *f.*, उत्तमता, श्रेष्ठता, उत्कृष्टता, सारत्वं, प्रकृष्टता, विशिष्टता, कौशलं, सीधत्वं, आर्यता. —(Virtue, piety) पुण्यता, पुण्यशीलता, साधुशीलता, धर्मत्वं, सदाचारता, साधुवृत्तत्वं, धार्मिकत्वं, देवभक्तिः *f.* —(Kindness) सुजनत्वं, सौजन्यं, प्रियता, दया, कृपा.
 GOODS, *s. pl.* (Property, effects) द्रव्यं, द्रव्याणि *n. pl.*, वस्तूनि *n. pl.*, विभवाः, सामग्री -म्यं, रिक्यं. —(Moveable household furniture) अस्वावरद्रव्याणि *n. pl.*, गृहोपस्करादि *n.*, गृहोपकरणानि. —(Merchandise) भाण्डानि *n. pl.*, भाण्डकं, पण्यं, पण्यानि *n. pl.*, विट्पण्यं.
 GOOSE, *s.* हंसः -सी, राजहंसः -सी, वरटः -टा -टी, वरला, चक्राङ्गः -ङ्गी, श्वेतपत्रः, श्वेतचद्रः, श्वेतगरुत् *m.*, सितपद्मः, शितिचद्रः, शितिपद्मः, जालपाद *m.*, नीलाशः, मानसालयः, मानसोकाः *m.* (स्), मधुगमना, धात्रैराष्ट्रः, पुरुदंशकः, मत्तिकाः, शकयः, सरटकाकः -की, कलहंसः -सी; 'ruddy goose,' चक्रः, चक्रवाकः, रयाङ्गः, कोकः, द्वन्द्वचरः -चारी; 'wild goose,' चक्राङ्गी; 'tame goose,' ग्रास्यहंसः. —(Fool) मूर्खः, निर्वुद्धिः *m.*
 GOOSEBERRY, *s.* कण्टकितमुल्लोत्पन्नम् अक्षमलं.
 GOOSEBERRY-FOOL, *s.* क्षीरेण सह क्षपितः मूर्खः.
 GOR-BELLIED, *a.* महोदरः -रा -रं, स्थूलोदरः -रा -रं, लघोदरः -रा -रं, तुन्दी -न्दनी -न्दि (न), वृहत्कुक्षिः -क्षिः -क्षि, वृद्धनाभिः -भिः -भि.
 GOR-BELLY, *s.* महोदरः, स्थूलोदरः, वृहत्तुन्दः, वृहत्कुक्षिः *m.*

GORE, *s.* (Blood) रक्तं, रक्तम् *n.* (जू), लोहितं, रुधिरं, शोणितं, रक्तजं.
—(Clotted blood) घनरक्तं, घनलोहितं, रक्तगुल्मः.—(Triangular piece of cloth sewed into a garment to widen it) चम्बूपू-
करणार्थं तन्निवेशितम् व्यसाकारः पटखण्डः.

To GORE, *v. a.* (Pierce with a pointed instrument) शूलान्तिना
त्वचं भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेत्तुं) or निर्भिद् or छिद् (c. 7. छिनन्ति,
छेत्तुं) or व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यद्).—(With the point of a horn)
शृङ्गग्रहेण त्वचं निर्भिद् or व्यप्.

GORED, *p. p.* छिन्नत्वक् *m. f. n.*, छतचम्भी -म्भी -म्भी (नृ), विदारितत्वक्
m. f. n., उन्निषितचम्भी &c., विद्धः -द्धा -द्धं.

GORGE, *s.* (Gullet) निगरणः, सन्नवाहिरोत्तम् *n.*, गलः, कण्ठः.—
(Defile between mountains) सङ्कटं, सङ्कटपथः, दुर्गमार्गः, कन्दरः
-रौ, पश्चिन्नरन्ध्रं, रन्ध्रं, सञ्चरः, सञ्चारः, पश्चिन्नमध्ये सनाथपथः.

To GORGE, *v. a.* (Swallow) गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं), निगृ, ग्रस्
(c. 1. ग्रसते -सितुं).—(Fill with food) चन्नेन पृ (c. 10. परयति -यितुं),
or परिपृ or चत्वनं नृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं).

To GORGE, *v. n.* चन्नेन पृ in pass. (पूर्यते) or चत्वनं पृ.

GORGED, *p. p.* सन्नपूरितः -ता -तं, छतिपूरितः -ता -तं, छतिगृप्तः -ग्रा -गं.

GORGEIOUS, *a.* तेजस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), तेजसः -सी -सं, महाप्रतापः -पा
-पं, प्रतापी -पिनी -पि (नृ), प्रतापवान् -वती -वत् (नृ), छतिशोभनः
-ना -नं, सुप्रभः -भा -भं, शुभः -भा -भं, उज्ज्वलः -ला -लं, स्वर्धी -र्धिनी -र्धि (नृ).

GORGEIOUSLY, *adv.* छतितेजसा, महाप्रतापेन, छतितेजसं, सुप्रभं.

GORGEIOUSNESS, *s.* छतितेजसः *n.*, सुप्रतापः, छतिशोभा, सुप्रभा, उज्ज्वलता.

GORGET, *s.* ग्रीवात्राणं, गलत्राणं, कण्ठावरणं, अर्द्धचन्द्राकृति कवचं.

GORGING, *s.* निगरणं, ग्रसनं, अत्याहारः, छतिभोजनं, चम्बूपूरणं.

GORGON, *s.* सर्पाकारकेशविशिष्टा भयङ्करमूर्तिः स्त्री.

GORMAND, *s.* अत्याहारी *m.* (नृ), छतिभोजी *m.* (नृ). See GOURMAND.

To GORMANDIZE, *v. n.* अत्यन्तं भुञ्ज (c. 7. भुङ्क्ते, भुङ्क्तुं), अत्याहारं कृ, छतिभोजनं कृ.

GORMANDIZER, *s.* अत्याहारी *m.* (नृ), चङ्गाशी *m.* (नृ), छतिभोजी *m.*
(नृ), छतिबुभुक्षुः *m.*, भक्षकः, यस्मिन्, चम्बूरः, कुक्षिभरिः *m.*, उदर-
भरिः *m.*, पात्रसन्निभः.

GORMANDIZING, *s.* अत्याहारः, छतिभोजनं, यस्मिन्, चङ्गाशित्वं, गृध्रता.

GORY, *a.* रक्तविलिप्तः -मा -मं, रक्ताक्तः -क्ता -क्तं, रक्तगिलिप्तः -मा -मं, रक्तगु-
ल्मयः -यो -यं, रक्तालिप्तः -ना -नं.

GOSHAWK, *s.* छतिगृध्रशीलः श्येनभेदः, श्येनकः.

GOSLING, *s.* हंसशावकः, चरटशावकः, हंसशिशुः *m.*

GOSPEL, *s.* सुसंवादः, मङ्गलसंवादः, मङ्गलसमाचारः, सुवाक्ता, शुभवाक्ता.

GOSPELER, *s.* ख्रीष्टसमाचाररचकः, सुसंवादलेखकः, सुसंवादप्रचारकः, ख्रीष्टी-
यधर्मप्रवक्ता *m.* (नृ).

To GOSPELIZE, *v. a.* सुसंवादं प्रचर् in caus. (-चारयति -यितुं).

GOSSAMER, *s.* ग्रीष्मसमये वायुप्रेरिता मर्कटवासतन्त्रः *m. pl.*, वाततूलं.

GOSSIP, *s.* (Tattler) जल्यकः, जल्यकः, अपजल्यी *m.* (नृ), परार्थवादी *m.*
(नृ), परकार्यचर्चकः, वावदूकः, प्रलापी *m.* (नृ), गायनः.—(Tattle)
जल्यतं, जल्यः, प्रजल्यः, प्रलापः.—(Tippling companion) सहपायी *m.*
(नृ), पानमित्रं.

To GOSSIP, *v. n.* जल्य् (c. 1. जल्यति -ल्यितुं), प्रलप् (c. 1. -लपति -पितुं),
संलप्, अनर्थककथां कृ, वृषाकथां कृ, कपोपकथनं कृ.

GOSSIPING, *s.* जल्यः -ल्यनं, जल्यनं, प्रजल्यः, संलापः, वाक्चापत्यं,
आलस्यवचनं, गायनं, निरर्थककथा, वावदूकता, वाचालता.

GOT, GOTTEN, *p. p.* प्राप्तः -ता -तं, अवाप्तः -प्ता -प्तं, लभः -भा -भं, अधिगतः
-ता -तं, आसादितः -ता -तं, आपन्नः -प्ता -प्तं, प्रपन्नः -प्ता -प्तं.

GOUGE, *s.* अर्द्धचन्द्राकारफलको व्रश्चनविशेषः, तक्षणी.

To GOUGE, *v. a.* (The eye) लोचनम् उत्पद् (c. 10. -पाटयति -यितुं).

GOURD, *s.* अलापूः *f.*, अलापूः *f.*, आलापूः, लापूः, तुक्षी -क्षिः *f.*, तुक्षः
-स्यः -कं, विक्षिका, सुषवी, कुम्भारखण्डः, कूम्भारखण्डः, कर्कोरुः *m.*, कर्कटः;
'bitter gourd,' तिक्तिका, कटुतुक्षी, इक्ष्वाकुः *f.*

GOURMAND, *s.* अत्याहारी *m.* (नृ), बहुभक्षकः, बहुभोजी *m.* (नृ), भक्षकः,
कुक्षिभरिः *m.*, उदरभरिः *m.*, सीदरिः.

GOUT, *s.* वातः, वातरोगः, वातप्याधिः *m.*, वातगुल्मः, वातरक्तं, वातपुडा,
वातशोणितं, पादशोषः, पादगण्डः, पादयस्त्रीकं.

GOUTINESS, *s.* वातुलता, वातूलत्वं, वातिकत्वं, सवातत्वं.

GOUTY, *a.* वातको -किनी -क्कि (नृ), वातरोगी -गिणी -गि (नृ), वातुलः
-ला -लं, वातूलः -ला -लं, वातग्रस्तः -स्ता -स्तं, वातिकः -क्की -कं, वातासहः
-हा -हं.

To GOVERN, *v. a.* शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, प्रशास्, समनु-
शास्, यम् (c. 1. यच्चति, यन्तुं), नियम्, संयम्, विनियम्, सन्वियम्, ईश्व
(c. 2. ईष्टे, ईशितुं), पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), परिपाल्, विनी (c. 1.
-नयति -नेतुं), प्रणी, वशीकृ, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अध्याम् (c. 2.
-धास्ते -धासितुं), गुप् (c. 1. गोपयति, c. 10. गोपयति -यितुं).—(Keep
in subjection, restrain) वशीकृ, यम्, विनियम्, संयम्, नियद्,
(c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियद्, संद (c. 1. -हरति -हन्तुं), दम् (c. 10.
दमयति -यितुं), यन्त् (c. 10. यन्त्यति -यितुं), नियन्त्; 'to govern a
country well,' राष्ट्रसम्यक् पाल्; 'governing noun,' अन्वयी *m.* (नृ).

To GOVERN, *v. n.* राज्यं कृ, राज्याधिकारं कृ, राज्यपालनं कृ, राज्यशासनं
कृ, राजकार्यं कृ, राज्यव्यवहारं कृ, आधिपत्यं कृ.

GOVERNABLE, *a.* शास्यः -स्या -स्तं, शासनीयः -या -यं, वश्यः -श्या -श्यं,
विषेयः -या -यं, प्रणयेयः -या -यं, विनेयः -या -यं, विनीतः -ता -तं, आशा-
धीनः -ना -नं.

GOVERNANCE, *s.* शासनं, शास्तिः *f.*, अनुशासनं, पालनं, प्रतिपालनं,
आधिपत्यं, अधिकायः, नीतिः *f.*, विनयः, वशः, वशीता, संयमः, विनियमः, यमः.

GOVERNED, *p. p.* शासितः -ता -तं, अनुशासितः -ता -तं, प्रशासितः -ता
-तं, पालितः -ता -तं, वशीकृतः -ता -तं, संयतः -ता -तं, विनियतः -ता
-तं, नियमितः -ता -तं, निगृहीतः -ता -तं; 'governed by another,'
पराधीनः -ना -नं, परतन्त्रः -न्ता -न्तं.

GOVERNNESS, *a.* चालाप्यापका, चालोपदेशिका, चालोपदेशिनी, शिक्षाकारी.

GOVERNMENT, *s.* (Administration of government) राज्यं, राज्या-
धिकारः, राज्यपुरा, राजपुरा, राज्यनीतिः *f.*, राज्यपालनं, राज्यव्यवहारः,
नीतिः *f.*, वैशस्त्रं.—(Control, regulation) शासनं, शास्तिः *f.*, अनु-
शासनं, वशः -शं, यमः, संयमः, विनियमः, नियद्, दमः -मनं, यन्त्रणं.
—(Authority) अधिकायः, अधोकारः, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, ईशत्वं, ऐश्वर्यं.
—(Empire) राज्यं, राजत्वं, आधिपत्यं.—(The king's ministers)
राजपुर्वहः *m. pl.*, राजमन्त्रिणः *m. pl.*, राजसचिवाः *m. pl.*; 'form
of government,' राज्यनीतिः *f.*, राज्यविधिः *m.*; 'government
affairs,' राज्यव्यवहारः, राजकार्यं; 'good government,' सम्यक्
पालनं; 'bad government,' असम्यक् पालनं.

GOVERNOR, *s.* अधिपतिः *m.*, अधिष्ठाता *m.* (नृ), अधिकारी *m.* (नृ), अध्यक्षः,
अधिपः, शासिता *m.* (नृ), प्रशासिता *m.*, शास्ता *m.*, शासकः, अनुशासकः,
अधिकृतः, ईशिता *m.* (नृ), ईश्वरः, ईशः, पालयिता *m.* (नृ), नियन्ता *m.*
(नृ), राष्ट्रियः.

GOVERNORSHIP, *s.* आधिपत्यं, अधिष्ठातृत्वं, अध्यक्षता, अधिकायिता.

GOWN, *s.* शाटी, शाटकः, स्त्रीकटीवस्त्रं, कटिवस्त्रं, कटीपटः, पटवासः,
पोटी, चलनकं.

GOWNED, *a.* सशाटकः -का -कं, कटिपस्त्रवेष्टितः -ता -तं.
 GOWNSMAN, *s.* परिदत्तवेशधारी *m.* (नं), परिदत्तवेशः.—(In an university) राजविद्यालये अन्नेवासिवेशधारी *m.* (नं).
 GRAB, *s.* ग्रहः, ग्रहणं, सङ्ग्रहः -हणं, सङ्ग्रहः, धरणं, धृतः *f.*
 GRABBED, *p. p.* चकस्मात् सङ्ग्रहीतः -ता -तं or धृतः -ता -तं.
 TO GRABBLE, *v. n.* (Grobe) परामृश (c. 6.- मृशति -मृशं).—(Lie prostrate on the belly) उदरेण भूमिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), घिघ्रदेहः -हा -हं भू, अवमृद्देशयः -या -यं भू.
 GRACE, *s.* (Favor) प्रसादः, अनुग्रहः; दया, कृपा, अनुकम्पा, प्रसन्नता, अनुकूलता, अनुरोधः.—(Good-will, kindness) प्रीतिः *f.*, प्रियता, हितता, हितेच्छा.—(Beauty, elegance) शोभा, लावण्यं, विलासः, चारुता, सौन्दर्यं, विनीतता, लालित्यं, श्रीः *f.*—(Pardon) क्षमा, पाप-शोधनं, पापमार्जनं, निष्कृतिः *f.*—(Blessing before or after meat) भोजनार्थं पूर्वं परं वा धन्यवादः.—(Goddess of beauty) श्रीदेवता, श्रीः *f.*
 TO GRACE, *v. a.* शुभं (c. 10. शोभयति -यितुं), उपशुभं, अलङ्कृतं, समलङ्कृतं, भूषं (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूषं, शोभां कृ or दा, मनं (c. 10. मानयति -यितुं).
 GRACED, *p. p.* शोभितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, कृतशोभः -भा -भं.
 GRACEFUL, *a.* विलासी -सिनी -सि (नं), चारुः -ध्वी -रु, लावण्यवान् -वती -वत् (नं), सन्दरः -रा -री -रं, सुरूपः -पी -पं, सुललितः -ता -तं, ललितः -ता -तं, विनीतः -ता -तं, लीलावान् -वती -वत् (नं), शुभगः -गा -गं, सुगः -गा -गं; 'graceful walk,' शुभगतिः *f.*, सुगतिः *f.*; 'graceful speech,' चारुविलासः; 'having a graceful gait,' शुभगतिः -तिः -ति.
 GRACEFULLY, *adv.* सविलासं, विलासेन, विलासतया, सलावण्यं, लावण्येन, सुन्दरं, सौन्दर्येण, सुललितं, विनीतं, चारु.
 GRACEFULNESS, *s.* चारुता, सौन्दर्यं, लावण्यं, रूपलावण्यं, विलासः -सिता, लालित्यं, सुललित्यं, विनीतता -त्वं, रूपपत्वं, शोभा, श्रीः *f.*, वामता, सुरूपत्वं.
 GRACELESS, *a.* अन्नदुष्टभावः -वा -वं, दुराचारः -रा -रं, मन्दचरित्रः -त्रा -त्रं, नष्टभावः -वा -वं, अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, ईश्वरप्रसादवहिष्कृतः -ता -तं.
 GRACELESSNESS, *s.* अन्नदुष्टता, अतिदुष्टता, दुराचारता, नष्टता.
 GRACIOUS, *a.* प्रसन्नः -जा -वं, सुप्रसन्नः -जा -वं, अनुग्राही -हिणी -हि (नं), अनुकूलः -ला -लं, जानुग्राहकः -की -कं, प्रसादितः -ता -तं, अनुकम्पी -म्पिनी -न्पि (नं), दयावान् -वती -वत् (नं), दयाशीलः -ला -लं, दयालुः -लुः -लु, कृपावान् &c., सानुकम्प्यः -म्या -म्यं, हितः -ता -तं, हितबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सानुक्रोशः -शा -शं, कृपालुः -लुः -लु, उपकारी -रिणी -रि (नं), उपकारकः -का -कं, भक्तवत्सलः -ला -लं; 'bethou gracious,' प्रसीद.
 GRACIOUSLY, *adv.* प्रसन्नं, सुप्रसन्नं, प्रसादेन, सप्रसादं, अनुग्रहेण, सानुग्रहं, अनुकूलं, सानुकूल्यं, सानुकम्प्यं, कृपया, दयाया, हितेच्छया.
 GRACIOUSNESS, *s.* प्रसन्नता, सुप्रसन्नता, प्रसादः, अनुग्रहः, अनुकूलता, सानुकूल्यं, अनुकम्पा, दयालुत्वं, कृपालुत्वं -ता, हितता, हितबुद्धित्वं, सानुकम्प्यता.
 GRADATION, *s.* क्रमः -मणं, अनुक्रमः -मण, पर्यायः, जानुपूर्व्यं, जानुपूर्व्यं -ध्वी -ध्विकं, परम्परा, अन्वयः, समन्वयः, उत्तरोत्तरं, अत्यावृत्ता, अनुयायित्वं; 'in regular gradation,' यथाक्रमं, क्रमशः, अनुपूर्वशः, क्रमे क्रमे, पर्यायेण.
 GRADU, *s.* क्रमः, पदं, पदविः *f.* -वी, आस्पदं, अवस्था; 'highest grade,' परमपदं.
 GRADIENT, *a.* (Moving by steps) क्रामन् -मन्ती -मत् (नं), क्रममाणः -णा -णं.—(Rising and descending) उन्नतानतः -ता -तं; 'gra-

dients,' पातोत्पाताः *m. pl.*
 GRADUAL, *a.* क्रमकः -का -कं, क्रमिकः -का -कं, अत्यावृत्तः -त्ता -त्वं, उत्तरोत्तरः -रा -रं, जानुक्रमिकः -की -कं, जानुपदिकः -की -कं, अनुपूर्वः -ध्वी -ध्वि, जानुपूर्विकः -की -कं.
 GRADUALLY, *adv.* क्रमशः, क्रमतः, क्रमेण, क्रमे क्रमे, पदे पदे, पदशः, प्रतिपदं, अनुपदं, पदात्यदं, शनैः, शनैः शनैः.
 TO GRADUATE, *v. a.* राजविद्यालये पदं प्राप् (c. 5.- प्राप्ति -प्राप्ति) or पदे नियुज् (c. 7.- युज्ते -युज्ते).—(Mark with degrees) जानुक्रमिकचिह्नैर् अङ्कितः -ता -तं, जानुक्रमिकचेदाङ्कितः -ता -तं.
 GRADUATION, *s.* अनुक्रमः -मणं, क्रमः -मणं, पर्यायः, जानुपूर्व्यं.—(Marking with degrees) जानुक्रमिकचिह्नाङ्कनं, जानुक्रमिकचेदाङ्कनं.
 GRAFT, *s.* वृक्षशाखानिवेशितो भिन्नवृक्षपत्रवः -वं or भिन्नवृक्षसिलयः.
 TO GRAFT, *v. a.* एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रवं निविश (c. 10.- वेशयति -यितुं), एकवृक्षपत्रवं भिन्नवृक्षपत्रवेन संयुज् (c. 10.- योजयति -यितुं) or संलग्नोक्.
 GRAFTED, *p. p.* भिन्नवृक्षशाखानिवेशितः -ता -तं, भिन्नवृक्षपत्रसंयुक्तः -क्ता -क्तं.
 GRAFTING, *s.* एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रनिवेशनं.
 GRAIN, *s.* (Seed of corn) धान्यं, धान्यादि *n.*—(Corn in general) शस्यं, सीसं, गारिकः, सचकारिः *m.*, चीचरुहः, चीचराधनं.—(Seed) चीजं -जकं.—(A particle) कणः -णिकः -का, लयः, लेशः, पणुः *m.*, रेणुः *m.*; 'a grain of rice,' तण्डुलकणः.—(Seed used as a weight) कालिका.—(Vein of wood) काष्ठरेखा, काष्ठलेखा, काष्ठशिरा; 'against the grain,' प्रतिलोमः -मा -मं, प्रतीपः -पा -पं; 'with the grain,' अनुलोमः -मा -मं; 'grain freed from chaff,' धान्यास्यः; 'fried grain,' लाना -जाः *m. pl.*, चक्षतः; 'wetter grain,' लानः.
 TO GRAIN, *v. a.* काष्ठरेखानुकारेण चिन् (c. 10.- चिन्तयति -यितुं) or चिचोक्.
 GRAINED, *p. p.* or *a.* (Painted in imitation of the fibres of wood) काष्ठरेखासमवर्णेन चिचितः -ता -तं or लिखितः -ता -तं, दासरेखानुकृतवर्णः -यौ -यौ.
 GRAINY, *a.* धान्यमयः -यी -यं, शस्यमयः -यी -यं, धान्यवान् -वती -वत् (नं).
 GRAMINEOUS, *a.* तृणमयः -यी -यं, तृणसः -सा -सं, शादलः -ला -लं.
 GRAMINIVOROUS, *a.* तृणभक्षकः -का -कं, तृणसादकः -का -कं, तृणभोजी -जिनी -जि (नं), तृणजम्भः -म्भा -म्भं, घासादः -दा -दं, घासाहारी -रिणी -रि (नं).
 GRAMMAR, *s.* व्याकरणं, व्याकृतिः *f.*, व्याकरणशास्त्रं, शब्दशास्त्रं, शास्त्रपद्युत् *n.*, व्युत्पत्तिः *f.*, व्युत्पत्तिवादः, शब्दव्युत्पत्तिः *f.*, शब्दशुद्धिः *f.*
 GRAMMAR-SCHOOL, *s.* व्याकरणशिक्षाशाला, व्याकरणपाठशाला.
 GRAMMARIAN, *s.* व्याकरणज्ञः, व्याकरणीयः, व्याकरणशास्त्रज्ञः, शब्दशास्त्रज्ञः, व्याकरणप्राप्तः, व्याकरणाध्यापकः, शास्त्रिकः, व्याकरणव्युत्पन्नः.
 GRAMMATICAL, *a.* व्याकरणः -णी -यं -णीयः -या -यं, शास्त्रिकः -की -कं, व्याकरणसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं).—(According to grammar) व्याकरणानुसारी -रिणी -रि (नं), व्याकरणाविरुद्धः -द्धा -द्धं; 'grammatical accuracy,' शब्दशुद्धिः *f.*
 GRAMMATICALLY, *adv.* व्याकरणानुसारेण, व्याकरणाविरोधेन, शब्दशास्त्रवत्.

GRANARY, *s.* कुशूलः, धान्यागारं, शस्यागारं, ग्रीसगारं, अन्नकोषः—एवं, कोषकं, कण्डोलः—लकः, काण्डालः, पिण्डः, कृदरः, मरारः.

GRAND, *a.* (Great) महान्—हती—हत् (न्), वृहन्—हती—हत् (न्).—(Splendid) प्रतापी—पिनी—पि (न्), प्रतापवान्—पानी—पत् (न्), सुप्रभः—भा—भं, तेजसः—सी—सं, तेजस्वी—स्विनी—स्वि (न्), उज्ज्वलः—ला—लं.—(Principal) प्रधान in comp., प्रमुखः—रा—रं, मुख्यः—र्या—र्यं, अग्रियः—या—यं, उत्तमः—मा—मं.—(Noble) उत्कृष्टः—ष्टा—ष्टं.

GRANDAM, *s.* मातामही, पितामही.—(Old woman) वृद्धा स्त्री, जरिणी.

GRANDCHILD, *s.* पुत्रसुतः—ता, पुत्रात्मजः—जा, पौत्रः—त्री, दीहित्रः—त्री.

GRANDDAUGHTER, *s.* पौत्री, नप्ती, पुत्रसुता, पुत्रपुत्री, सुतात्मजा, पुत्रात्मजा.—(Daughter's daughter) दीहित्री, पुत्रिकानुता; 'great granddaughter,' प्रपौत्री, प्रतिनप्ती.

GRANDEE, *s.* कुलीनजनः, कुलश्रेष्ठी *m.* (न्), राजन्यः, उच्चपदस्थः, उत्कृष्टपदस्थः, सत्कुलीनः, अभिजनवान् *m.* (न्).

GRANDEUR, *s.* (Greatness) महत्त्वं, महिमा *m.* (न्), वृहत्त्वं.—(Splendor, dignity) प्रतापः, विभूतिः *f.*, वैभवं, तेजस् *n.*, उज्ज्वलता, सुप्रभता, शोचस्विता, प्रभावः, श्रेष्ठ्यं, सम्पत्तिः *f.*—(Nobleness, elevation) माहात्म्यं, औदार्यं, उदारता, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, श्रेष्ठ्यं.

GRANDEVITY, *s.* चिरजीवः—वा—वितं, दीर्घवयस्कत्वं, वृद्धता.

GRANDEVIOUS, *a.* चिरजीवी—विनी—वि (न्), दीर्घजीवी & c., दीर्घायुः—यू—यु (न्).

GRANDFATHER, *s.* (Paternal) पितामहः, पितृपिता *m.* (न्).—(Maternal) मातामहः, मातृपिता *m.* (न्), आर्यकः; 'great grandfather,' प्रपितामहः, प्रमातामहः; 'great great grandfather,' वृद्धप्रपितामहः, 'great great grandmother,' वृद्धप्रमातामहः.

GRANDILOQUENCE, *s.* गर्हितवाक्यं, अतिशयोक्तिः *f.*, अत्युक्तिः *f.*, चित्रोक्तिः *f.*, दर्पवाक्यं, दर्पाभातवचनं.

GRANDILOQUENT, *a.* गर्हितवाक्यः—वया—वयं, उच्चवादी—दिनी—दि (न्).

GRANDINOUS, *a.* करकामयः—यी—यं, शिलावृष्टिमान्—मती—मत् (न्).

GRANDLY, *adv.* तेजसा, प्रतापेन, सप्रतापं, सुप्रभं, विभूत्या, वैभवेन, श्रेष्ठ्येण, उज्ज्वलं, उत्कर्षेण, उत्कृष्टं, श्रेष्ठं, प्रभावेण.

GRANDMOTHER, *s.* (Paternal) पितामही, पितृमाता *f.* (न्), पितृमासुः *f.*—(Maternal) मातामही, मातृमाता *f.* (न्); 'great grandmother,' प्रपितामही, प्रमातामही.

GRAND-NEPHEW, *s.* भ्रातृपौत्रः, भ्रातृनप्ता *m.* (न्), स्वसृपौत्रः, स्वसृनप्ता *m.*

GRANDNESS, *s.* महत्त्वं, महिमा *m.* (न्), वैभवं, प्रतापः. See GRANDEUR.

GRAND-NEICE, *s.* भ्रातृपौत्री, भ्रातृनप्ती, स्वसृनप्ती, स्वसृपौत्री.

GRANDSIRE, *s.* पितामहः, मातामहः, आर्यकः, पितृपिता *m.* (न्).

GRANDSON, *s.* (Son's son) पौत्रः, नप्ता *m.* (न्), पुत्रसुतः, पुत्रपुत्रः, सुतात्मजः, पुत्रात्मजः.—(Daughter's son) दीहित्रः, पुत्रिकापुत्रः, पुत्रिकासुतः; 'great grandson,' प्रपौत्रः, प्रतिनप्ता *m.* (न्); 'great great grandson,' परप्रपौत्रः, परप्रतिनप्ता *m.* (न्), परम्परः.

GRANGE, *s.* क्षेत्रं, भूमिः *f.*, क्षेत्रभूमिः *f.*, क्षेत्रिकगृहादि *n.*

GRANITE, *s.* यागित्संज्ञकः सुदृढप्रस्तरविशेषः.

GRANIVOROUS, *a.* शस्यभक्षकः—का—कं, शस्यादः—दा—दं, धान्यभुक् *m. f. n.*

GRANT, *s.* प्रदानं, सम्प्रदानं, दानं, दत्तं, प्रदा, वितरणं, विसर्जनं, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, दायः, विहायितं; 'grant of maintenance,' वृत्तिदानं; 'a written grant,' लेखपत्रं, समर्पणपत्रं; 'a royal grant,' शासनं, शासनपत्रं, पट्टः; 'grant of property,' निवन्धः—न्धनं; 'grant of safe conduct,' अभयप्रदानं.

To GRANT, *v. a.* (Give, confer) दा (c. 3. ददाति, c. 1. यच्छति,

दातुं), प्रदा, अनुदा, वितु (c. 1. -तरति—रितुं—रीतुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति—यितुं), दिष् (c. 6. दिशति, देष्टुं), उपकृ, उपाकृ.—(Admit) स्वीकृ, स्वीकारं कृ, अङ्गीकृ, ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अनुग्रह.—(Allow) अनुज्ञा (c. 9. -जानाति—नीते—ज्ञातुं), अभ्यनुज्ञा, अनुमन् (c. 4. -मन्यते—मन्तुं).

GRANTED, *p. p.* प्रदत्तः—त्ता—त्तं, प्रप्तः—त्ता—त्तं, दत्तः—त्ता—त्तं, वितोर्षः—र्षा—र्षं, स्वीकृतः—ता—तं, अङ्गीकृतः—ता—तं, अनुज्ञातः—ता—तं, अनुमतः—ता—तं; 'be it so,' भवतु, एवमस्तु, अस्तुवे.

GRANTEE, *s.* दानग्रहीता *m.* (न्), आदाता *m.* (न्), दानभोगी *m.* (न्).

GRANTOR, *s.* दाता *m.* (न्), दानकर्त्ता *m.* (न्), उत्सर्गकर्त्ता *m.*

GRANULAR, GRANULARY, *a.* बीजमयः—यी—यं, शस्यबीजाकारः—रा—रं.

To GRANULATE, *v. a.* बीजाकारं—रां—रं कृ, छुद्रूपिण्डीकृ, शस्यबीजाकारेण घनीकृ or सान्द्रीकृ or संहतीकृ or खण्डीकृ.

To GRANULATE, *v. n.* बीजाकारपिण्डान् घन्य (c. 9. वध्नाति, वन्तुं), बीजाकारोभू, सूक्ष्मपिण्डोभू, शस्यबीजाकारेण घनीभू.

GRANULATED, *p. p.* शस्यबीजाकारः—रा—रं.—(Sugar) खण्डमोदकः, शर्करा.

GRANULATION, *s.* बीजाकारपिण्डवन्धनं, छुद्रूपिण्डवन्धनं.—(Of flesh) उत्सादनं, असुवं.

GRANULE, *s.* कणिका, बीजकं, लवः, अणुः *m.*, गुटिका, छुद्रुगुटिका.

GRAPE, *s.* द्राक्षा, मृद्वीका, मृद्वी, स्वाद्वी, स्वादुरसा, मधुरसा, गोस्तनी—ता, रसा, रसाला, चारुफला, कापिशायनी, सान्द्री, हरहूरा; 'made of grapes,' माद्वीकः—कनी—कं; 'juice of grapes,' द्राक्षारसः.

GRAPERY, *s.* द्राक्षारोहणयोग्यं गृहं, द्राक्षावाटिका.

GRAPE-SHOT, *s.* युद्धनाडेः प्रक्षेपणीयो द्राक्षास्तवकरूपेण पिण्डोभूतो गुलिकासमूहः.

GRAPE-STONE, *s.* द्राक्षावीजं—जकं, द्राक्षाफलस्य अष्टिः *f.* or अष्टीला.

GRAPHIC, GRAPHICAL, *a.* सुचित्रितः—ता—तं, सुचित्रितः—ता—तं, सुनिर्दिष्टः—ष्टा—ष्टं, सुलिखितः—ता—तं, सुकथितः—ता—तं, सुनिर्देशकः—का—कं.

GRAPHICALLY, *adv.* सुचित्रितेन, सुनिर्देशेन, सुविपरणेन, सुचित्रितं, सुनिर्दिष्टं.

GRAPNEL, *s.* चतुर्दन्तयुक्तो लङ्गरविशेषः, चतुर्दन्तयुक्तम् आकर्षणयन्त्रं, आकर्षणी—पिणी.

To GRAPPLE, *v. a.* (Lay hold of, seize) सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति—ग्रहीतुं), उपसङ्गृह्, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), आकृप् (c. 1. -कपति, c. 6. -कपति—कृष्टं).

To GRAPPLE WITH, *v. n.* बाहुवाहवि or हस्ताहस्ति युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), बाहुयुद्धे सङ्गृह् (c. 1. -गच्छति—गन्तुं).

GRAPPLE, *s.* (Hold) सङ्ग्राहः, आग्रहः, धृतिः *f.*—(Close fight) बाहुयुद्धं.—(Hook) आकर्षणी—पिणी.

GRAPPLED, *p. p.* सङ्गृहीतः—ता—तं, धृतः—ता—तं, आकर्षितः—ता—तं.

GRAPPLING-IRONS, *s. pl.* लोहमयम् आकर्षणयन्त्रं, आकर्षणी—पिणी.

GRAPY, *a.* द्राक्षामयः—यी—यं, द्राक्षासरसः—सा—सं, द्राक्षोपनः—मा—मं.

GRASHOPPER, *s.* See GRASSHOPPER.

To GRASP, *v. a. and n.* ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), सङ्गृह्, परिग्रह्, अभिग्रह्, उपसङ्गृह्, मुष्टिना ग्रह् or सङ्गृह्, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), ग्रस् (c. 1. ग्रसते—सितुं), परामृष् (c. 6. -मृशति—मृष्टुं), अवलस् (c. 1. -लसते—सितुं), सङ्ग्राहं कृ.—(Grasp at, try to seize) ग्रह in des. (जिघृक्षति—ते—धितुं), दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), संदृ, अपदृ, दृ in des. (जिहीर्षति—ते—धितुं); 'one who has grasped his sword,' गृहीतसङ्ग्रहः.

GRASP, *s.* मुष्टिसङ्ग्राहः, ग्रहः—हर्षं, मुष्टिग्रहणं, सङ्गृहः, सङ्ग्राहः, हस्तग्रहः, आग्रहः, धृतिः *f.*, हस्तधृतिः *f.*, धरणं, अपलसनं, करालसनं; 'tightness of grasp,' दृढमुष्टिता; 'within the grasp,' ग्रासः—ज्ञा

-सं, ग्रहणोप-या-यं.

GRASPED, *p. p.* गृहीतः -ता -तं, मुष्टिसङ्गृहीतः -ता -तं, मुष्टिसङ्ग्राहणीतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, प्रस्तः -स्ता -सं, लस्तः -स्ता -सं, कुशितः -ता -तं.

GRASPER, *s.* ग्राहकः, मुष्टिसङ्ग्राहकृत्, सङ्गृहीता *m.* (तृ), हर्ता *m.* (तृ).

GRASPING, *s.* ग्रहणं, सङ्ग्राहः, सङ्गृहः, धृतिः *f.*, धरणं, हरणं.

GRASPING, *part. of a.* निपृष्टः -ष्टा -ष्ट, जिहीषुः -षुः -षु, पुरोभागी -गिनी -गि (नृ), ग्रहणशीलः -ला -लं.

GRASS, *s.* तृणं, घासः, यवसः, जवसः, शादः, अर्जुनं -नो, खटः, खेटः, 'sacrificial grass,' कुशं-शा, दधेः, कुपः, पवित्रं; 'young grass,' बालतृणं, शम्पः; 'fragrant grass,' कन्दूरं, सौगन्धिकं, देवजग्धं-ग्धकं, पौरं, घामं, रौहिण्यं; 'abounding with grass,' तृणपूर्णः -र्या -र्यं, बहुतृणः -र्या -र्यं, महाघासः -सा -सं.

TO GRASS, *v. a.* तृणेन आच्छद् (c. 10. -आदयति -यितुं), सतृणं -र्यां -र्यं कृ.

GRASSHOPPER, *s.* शरभः, शलभः, पतङ्गः, त्रिशङ्कुः *m.*

GRASSINESS, *s.* सतृणत्वं, सघासत्वं, शाडुलता, बहुघासत्वं.

GRASSLESS, *a.* तृणहीनः -ना -नं, अतृणः -र्या -र्यं, तृणवर्जितः -ता -तं.

GRASS-PLOT, *s.* तृणावृतो भूमिभागः or भूमिदेशः, सतृणस्थलं.

GRASSY, *a.* तृणसः -सा -सं, तृणमयः -यी -यं, सतृणः -र्या -र्यं, तृणावृतः -ता -तं, तृणाच्छादितः -ता -तं, घासमयः -यी -यं, बहुघासः -सा -सं, बहुतृणः -र्या -र्यं, महाघासः -सा -सं, शाडुलः -ला -लं, साडुलः -ला -लं. —(Green, verdant) हरितः -ता -तं, शादहरितः -ता -तं.

GRATE, *s.* (Fire-place) इष्मगुम्भिः *f.*, अङ्गारगुम्भिः *f.*, अङ्गारिणी, अग्निकुण्डं, चुत्नी, इष्मवारणी, अङ्गारवारणी, वितानं. —(Iron-lattice) लोहजालं, लोहजालकः, व्यावस्तलोहदण्डयुक्तम् अवरोधकं or व्यवधानं.

TO GRATE, *v. a.* (Rub) घृष् (c. 1. घर्षति -र्षितुं), पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निष्पिप्, मृद (c. 9. मृदति, मर्दितुं), सहृष्ट (c. 10. -घट्टयति -यितुं); 'to grate the teeth,' दन्तान् दन्तैर् घृष् or निष्पिप्. —(Fret, irritate) च्यप् (c. 10. चययति -यितुं), चाप् (c. 1. चापते -पितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), मम्मोषि हृद् (c. 6. हृदति, तोष्टुं) or स्मृष् (c. 6. स्मृशति, स्मष्टुं). —(Furnish with an iron lattice) लोहजालेन युज् (c. 10. योजयति -यितुं), व्यावस्तलोहदण्डैर् युज्. —(Reduce to powder by rubbing) पषेणेन चूर्णीकृ or द्योदीकृ.

TO GRATE, *v. n.* परस्परघर्षणं कृ, परस्परघर्षणजं कर्कशशब्दं कृ.

GRATED, *p. p.* (Rubbed) घर्षितः -ता -तं, आघर्षितः -ता -तं, पिष्टः -ष्टा -ष्टं, चूर्णीकृतः -ता -तं, द्योदितः -ता -तं. —(Furnished with a grating) लोहजालयुक्तः -क्ता -क्तं.

GRATEFUL, *a.* (Having a due sense of benefits) कृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, कृतवेदी -दिनी -दि (नृ), कृतवेदी -दिनी -दि (नृ), उपकृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपकारस्मृता -मृता -मृता, कृतोपकारस्य स्मृता &c., उपकृतस्मरन् -रन्तो -रन् (नृ). —(Agreeable) रम्यः -म्या -म्यं, रमणीयः -या -यं, सुभगः -गा -गं, हृद्यः -द्या -द्यं. —(To the taste) सुखास्वादः -दा -दं, सुरसः -सा -सं.

GRATEFULLY, *adv.* कृतज्ञवत्, उपकारस्मरणात्. —(Agreeably) रम्यं, सुभगं.

GRATEFULNESS, *s.* (Gratitude) कृतज्ञता, उपकृतज्ञता, उपकारस्मरणं, कृतोपकारस्मरणं. —(Agreeableness) रम्यता, रमणीयता, सुभगता.

GRATIL, *s.* घर्षणी, घर्षणयन्त्रं, निघर्षणकः, घर्षणालः, आघट्टकः.

GRATIFICATION, *s.* (Act of pleasing, indulging) सन्तोषणं, तोषः -यणं, तुष्टिकरणं, तुष्टिदानं, तर्पणं, प्रीतिकरणं, आरापनं, अनुरोधः -धनं, अनुवर्त्तनं, प्रसादनं, आनमनं, आनतिः *f.*; 'gratification of an humour,' चन्दोनुवर्त्तनं, चन्दोनुवृत्तिः; 'of a wish,' मनोरथसिद्धिः *f.*, इच्छासाधनं, इच्छादानं. —(Pleasure, satisfaction) तुष्टिः *f.*, सन्तोषः,

परितोषः, तोषः, प्रीतिः *f.*, तृप्तिः *f.*, सुखं, सौख्यं, आनन्दः, आह्लादः, रतिः *f.*, अभिरुचिः *f.*

GRATIFIED, *p. p.* तुष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्तोषितः -ता -तं, परितुष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रीतः -ता -तं, तृप्तः -मा -मं, तर्पितः -ता -तं, आरापितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं, आनन्दितः -ता -तं, प्रनोदितः -ता -तं, प्रति-ग्राहितः -ता -तं; 'in mind,' प्रीतमनाः -नाः -नः (स्); 'having every wish gratified,' सन्तुष्टिदायः -दायः -यं, पूर्णकामः -मा -मं, कृताचेः -चा -चं, चरिताचेः -चा -चं.

TO GRATIFY, *v. a.* (Please) सुखं (c. 10. सुखयति -यितुं), सन्तुष्टं (c. 10. -तोषयति -यितुं), परितुष्टं, नन्दं (c. 10. नन्दयति -यितुं), आनन्दं, प्री (c. 9. प्रीणाति, c. 10. प्रीणयति -यितुं), तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं), प्रमुदं (c. 10. -मोदयति -यितुं), रन् (c. 10. रमयति -यितुं), ह्लादं (c. 10. ह्लादयति -यितुं), हृप् (c. 10. हर्षयति -यितुं), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं), रुच् (c. 1. रोचते -यितुं) with dat. of person, सुखं कृ, प्रीतिं दा. —(Indulge, humour, soothe) अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), आराप् (c. 10. -रापयति -यितुं), प्रसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अनुरज्ज् (c. 10. -रज्जयति -यितुं), अनुरूपं (c. 4. -रूपते -रोष्टुं), लल् (c. 10. लालयति -यितुं).

GRATIFYING, *part. of a.* परितोषकः -का -कं, सन्तोषकः -का -कं, तुष्टिकरः -रा -रं, तुष्टिदः -दा -दं, परितोषजनकः -का -कं, तुष्टिजननः -नो -नं, सुखकरः -रा -रं, सुखदः -दा -दं, प्रीतिकरः -रो -रं, प्रीतिदः -दा -दं, आनन्ददः -दा -दं, प्रमोदकः -का -कं, तर्पी -पिणी -पि (नृ), रमणः -र्या -र्यं, आरापकः -का -कं, अनुरज्जकः -का -कं.

GRATING, *part. of a.* कर्कशः -शा -शं, निष्टुरः -रा -रं, खटः -रा -रं, अरुणुदः -दा -दं, कटुः -टुः -टुः -टु; 'to the ears,' कर्णकटुः -टुः -टु.

GRATING, *s.* परस्परघर्षणं, परस्परघर्षणजः कर्कशशब्दः. —(Partition of iron bars) लोहजालं, लोहजालकः, व्यावस्तलोहदण्डयुक्तम् अवरोधकं or व्यवधानं.

GRATINGLY, *adv.* कर्कशं, निष्टुरं, अरुणुदं, कटुं, कर्कश्येन.

GRATIS, *adv.* मूल्यं विना, मूल्यव्यतिरेकेण, निर्मूल्यं, धर्माप्यं.

GRATITUDE, *s.* कृतज्ञता, उपकारज्ञता, उपकृतज्ञता, उपकारस्मरणं, कृतोप-कारस्मरणं, प्रत्युपकारकरेच्छा.

GRATUITOUS, *a.* मूल्यं विना दत्तः -त्ता -तं, निर्मूल्यः -त्या -त्यं, प्रकामं or सेच्छातो दत्तः -त्ता -तं, धर्माप्यकः -का -कं; 'gratuitous labour,' विष्टिः *f.* —(Groundless) अहेतुकः -का -कं, निर्निमित्तः -त्ता -तं, निष्कारणः -र्या -र्यं.

GRATUITOUSLY, *adv.* मूल्यं विना, मूल्यव्यतिरेकेण, धर्माप्यं, निर्मूल्यं.

GRATUITY, *s.* पारितोषिकं, शुल्कः -ल्लं, उपायनं, प्रदानं, दानं.

TO GRATULATE, *v. a.* अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), अभिवन्द (c. 1. -वन्दते -न्दितुं), कल्याणवचनं वद (c. 1. वदति -दितुं), कल्यं वद्, कुशल-वादं कृ. See CONGRATULATE.

GRATULATION, *s.* अभिनन्दा -न्दनं, अभिवन्दनं, कल्याणवादः, कल्यवादः.

GRATULATORY, *a.* कल्याणवादी -दिनी -दि (नृ), अभिनन्दकः -का -कं.

GRAVE, *s.* (Place for the dead) समाधिः *m.*, शवटः, श्मशानं, मृतशरी-

रस्थानं, एतुकं, सन्धिः *m.*, शववासः, शवगर्भः.

GRAVE, *a.* (Serious) गुरुः -र्घी -रु, अलघुः -घुः -घु, मन्दः -न्दा -न्दं, जडः -डा -डं. —(Momentous) गुर्वर्षः -र्षा -र्षं, बह्वर्षः -र्षा -र्षं,

गम्भीराधः -र्षा -र्षं, —(Deep in sound) गम्भीरः -रा -रं, गभीरः -रा -रं, मन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, मन्दः -न्दा -न्दं, मन्धरः -रा -रं, आमन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, धीरः -रा -रं, घनः -ना -नं. —(In grammar) मुतः -तं; 'the grave accent,' अनुदात्तः.

TO GRAVE, *v. a.* and *n.* तक्ष् (c. 1. तक्षति -क्षितुं, c. 5. तक्षणीति, तक्ष् (c. 1.

त्वद्यति -यितुं), मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रोक्त.

GRAVE-CLOTHES, *s.* शवचस्त्रं, शवाच्छादनं, मृतशरीरपरिधानं.

GRAVE-DIGGER, *s.* समाधिखनकः, खण्डखनिता *m.* (तृ), शवगन्तरोधकः.

GRAVE-STONE, *s.* चित्तं, चैत्रं, चैत्रः, चिताचूडकं, मृतजनस्मरणप्रस्तरः, शमशानप्रस्तरः, समाधिप्रस्तरः.

GRAVEL, *s.* शर्करा, चालुका, चूर्णखण्डः, चूर्णः-शै, शिलाखण्डः, पाषाणखण्डः, शिलाचूर्णं, पाषाणचूर्णं.—(The disease) शर्करा, अश्मरी, अश्मोदः-रं, मूत्रखण्डः, पाण्डुशर्करा.

To GRAVEL, *v. a.* शर्करं-रां-रं कृ, शर्करान्वितं-तां-तं कृ, शर्करावृतं-तां-तं कृ, शर्करोक्तं.—(Perplex) विमृष्ट (c. 10.) मोहयति -यितुं, शस्त्रं कृ.

GRAVELLY, *a.* शर्करोयः -यी -यं, शर्करं -री -रं, शर्करकः -का -कं, शर्करावान् -वती -वत् (तृ), शर्करिकाः -की -कं, शर्करिलः -ला -लं, शर्करः -रा -रं.

GRAVEL-WALK, *s.* शर्करावृतः पथः, शर्करावान् उद्यानमार्गः.

GRAVELY, *adv.* गुरु, अलघु, गौरवेण, सर्गारवं, गम्भीरं, भावगम्भीरं, गाम्भीर्येण, धीरं, मन्दं.

GRAVEN, *p. p.* तटः -ष्टा -ष्टं, तथितः -ता -तं, मुद्रितः -ता -तं.

GRAVENESS, *s.* गुरुता -त्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (नृ), गम्भीरता, गाम्भीर्यं, धीरत्वं -ता, अलघुता, अलापवं, जटता, जाड्यं.

GRAVEOLENCE, *s.* दुर्गन्धः, कुत्सितगन्धः, दीर्गन्धि *n.*, पूतिगन्धः.

GRAVEOLENT, *a.* दुर्गन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), कुत्सितगन्धः -न्धा -न्धं.

GRAVER, *s.* तथकः, तथ *m.* (पृ), तथकज्ञा *m.* (तृ), मुद्राकरः.

GRAVID, *a.* गर्भिणी, गर्भवती, पूर्णगर्भा, गृहीतगर्भा, अनन्तरापत्ता.

GRAVING, *s.* तथणं, तथणकर्म *n.* (नृ), तथणकार्यं.

To GRAVITATE, *v. n.* स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पत (c. 1. पतति -तितुं) or पत in des. (पिपतिपति -यितुं, पितति) or अथः पत. or अपो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अन्यमूर्तिं प्रति आकृप् in pass. (-कृप्ते).

GRAVITATION, *s.* स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पतनशीलता or पातुकत्वं or पिपतिता or अथःपातुकता or अन्यमूर्तिं प्रति आकर्षणशीलता.

GRAVITY, *s.* (Weight) गुरुत्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (नृ), भारः, भारगुरुता.—(Seriousness) गुरुता, गौरवं, गम्भीरता, गाम्भीर्यं, धीरत्वं -ता, अलघुता, अलापवं, जटता, जाड्यं, मन्दता.—(Tendency of a body towards the earth, or towards another body) स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पातुकत्वं or अन्यमूर्तिं प्रति आकर्षणशीलता.—(Specific gravity) भारमानं.

GRAY, *s.* मांसयूपं, मांसजूषं, मांसयजनं, यजनं, उपस्कारः, तेमनं, लाल-सोक्तं, प्रहितं, मिष्टान्नं, प्रदिग्धः.

GRAY, *a.* धूसरः-री -रं, धूपरः-री -रं, पांशुवर्णः-शी -शं, भस्मवर्णः-शी -शं, ईपत्पारादुः-खुः-खु, ईपद्वयलः-ला -लं, आशुक्तः-क्ता -क्तं, शुक्लकृष्णः-ष्णा -ष्णं.—(As the hair) पलितः-ता -तं, धवलः-ला -लं, पक्षः-क्षा -क्तं; 'gray hair,' पलितं.—(Old) जीर्णः-शी -शं, वृद्धः-द्धा -द्धं, पक्षः-क्षा -क्तं.

GRAY, *s.* (The colour) धूसरः, धूपरः, धूसरवर्णः, पांशुवर्णः.

GRAY-BEARD, *s.* शुक्लश्वेतः *m.*, धवलश्वेतः *m.*, जीर्णकृच्छः.

GRAY-EYED, *a.* पाण्डुनयनः-ना -नं, धूसरनेत्रः-त्रा -त्रं.

GRAY-HAIRED, *a.* पलितः-ता -तं, पलिक्री, धवलकेशः-शी -शं, शुक्लकेशः-शी -शं, पक्षकेशः-शी -शं.

GRAY-HEADED, *a.* पलितशिरः-राः-रः (स्), पलितमस्तकः-का -कं.

GRAY-HOUND, *s.* See GREY-HOUND.

GRAYISH, *a.* ईपद्वयः-रा -रं, आधूसरः-रा -रं, ईपत्पांशुवर्णः-शी -शं.

GRAYLING, *s.* स्वच्छन्दजीवो मत्स्यप्रभेदः.

GRAYNESS, *s.* धूसरत्वं, धूसरवर्णत्वं, पांशुवर्णत्वं.—(Of the hair) पलितं, केशपापत्वं, केशशुक्लता, केशपक्षता.—(Oldness) वृद्धत्वं, जीर्णता, पक्षता.

To GRAZE, *v. a.* (Touch lightly, rub) घृष्ट (c. 1. घर्षति -यितुं), लघु तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), लघुगत्या अतिक्रम्य घृष्ट.—(Feed cattle with grass) चर् in caus. (चारयति -यितुं), तृणम् अश् in caus. (ताशयति -यितुं) or भुज् in caus. (भोजयति -यितुं) or खाद् in caus. (खादयति -यितुं), तृणं दा.

To GRAZE, *v. n.* (Feed on grass) चर् (c. 1. चरति -रितुं), तृण (c. 5. तृणोति, तृणोति, तृणोति), तृणं खाद् (c. 1. खादति -दितुं) or अश् (c. 9. अश्नाति, अश्नोति) or भुज् (c. 10. भुजयति -यितुं).

GRAZED, *p. p.* (Rubbed) घृष्टः-ष्टा -ष्टं, घर्षितः-ता -तं, लघु ताडितः-ता -तं.—(Eaten by cattle) गोचरितः-ता -तं, गोभक्षितः-ता -तं, अशितद्वयोः-ना -नं, अशितद्वयोः-ना -नं.

GRAZER, *s.* तृणखादकः, तृणभक्षकः, तृणशी *m.* (नृ), चरिता *m.* (तृ).

GRAZIER, *s.* गोचारकः, गवादिचारकः, गोपालकः, पशुपोषकः.

GRAZING, *s.* गोचरः-रणं, गोप्रचारः, प्रचारः, तृणखादनं.

GREASE, *s.* वसा, घृतं, मेदस् *n.*, स्नेहः, मांसस्नेहः, मांससारः. यषा, तैलं, तिलस्नेहः, अभ्यघ्ननं.

To GREASE, *v. a.* वसया or घृतेन or स्नेहेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ते) or अश् (c. 7. अन्नक्ति, अंक्तुं, c. 10. अन्नयति -यितुं) or दिद् (c. 2. देयिष्य -यिषु), घृताक्तं-क्तां-क्तं कृ, घृगोक्तं, चेहाक्तोक्तं.

GREASED, *p. p.* वसालिप्तः-प्ता -प्तं, घृताभ्यक्तः-क्ता -क्तं, स्नेहाक्तः-क्ता -क्तं, वसाभ्यक्तः-क्ता -क्तं, घृताभ्यक्तः-ता -तं, अभ्यक्तः-क्ता -क्तं.

GREASILY, *adv.* चिक्कणं, स्निग्धं, वसया, सस्नेहं, सघृतं, घृतेन.

GREASINESS, *s.* चिक्कणता -त्वं, स्निग्धता, स्निग्ध्यं, घृताक्तत्वं, घृतवत्त्वं, स्नेहवत्त्वं, सस्नेहत्वं, मेदस्विता, वसालिप्तता.

GREASY, *a.* वसामयः-यी -यं, घृतवान् -वती -वत् (तृ), घृताक्तः-क्ता -क्तं, वसाभ्यक्तः-क्ता -क्तं, चिक्कणः-खा -खं, स्निग्धः-ग्धा -ग्धं, स्नेहवान् -वती -वत् (तृ), सस्नेहः-हा -हं, स्नेही-हिनी-हि (नृ), स्नेहाक्तः-क्ता -क्तं, मेदस्वी-स्विनी-स्वि (नृ), प्रमेदितः-ता -तं, वसायुक्तः-क्ता -क्तं, स्नेहलः-ला -लं.

GREAT, *a.* (Large) महान् -हती -हत् (तृ), वृहन् -हती -हत् (तृ), विशालः-ला -लं, विपुलः-ला -लं, पृष्ठः-पुः-थ्वी -पु, पृष्ठलः-ला -लं, उरुः-रुः-रु, स्थूलः-ला -लं, विकटः-टा -टं, कराटः-ला -लं, विशृङ्खलः-टा -टो -टं, वङ्गः-ङ्गा -ङ्गं, उज्जितः-ता -तं.—(Great in number, a great many) बहुः-हुः-ह्वी -हु, बहुलः-ला -लं, बहुसंख्यकः-का -कं, भूरिः-रिः-रि, प्रचुरः-रा -रं.—(Extensive) विस्तीर्णः-शी -शं, पृष्ठपरिमाणः-खा -खं.—(Noble, eminent) महात्मा -त्मा -त्त (नृ), विद्युतः-ता -तं, महायशस्कः-क्ता -क्तं, प्रसिद्धः-द्धा -द्धं, उत्कृष्टः-ष्टा -ष्टं, श्रेष्ठः-ष्टा -ष्टं, महाभागः-गा -गं, प्रतिष्ठः-ष्टा -ष्टं.—(Chief, principal)

प्रधान in comp., मुख्यः-ख्या -ख्यं, अग्रः-ग्रा -ग्रं, परमः-मा -मं.—(Important) गुरुः-द्वी -रु, परमः-मा -मं, अलघुः-घुः-घु.—(Expressing a great degree of any thing) अति or सु or महा prefixed, अत्यन्तः-न्ता -न्तं, गाढः-ढा -ढं, अतिमात्रः-त्रा -त्रं, अधिकः-का -कं, नितान्तः-न्ता -न्तं, एकान्तः-न्ता -न्तं, भृशः-शा -शं, अतिरिक्तः-क्ता -क्तं, परः-रा -रं; 'great fear,' महाभयं, अतिभयं; 'great vigour,' सुवीर्यं; 'great heat,' अतिदाहः, सुदाहः, गुरुतापः; 'great rain,' भूरिवृष्टिः-ः; 'to a great distance,' सुदूरं-रे-रतस्, अतिदूरं-रे; 'to a great degree,' अत्यन्तं, अतिषष्ठं, अतिमात्रं, भृशं, अतिशयं-येन, निर्भरं, गाढं, बहु; 'great grandson,' प्रपौत्रः; 'great grandfather,' प्रपितामहः; 'a great many people' बहुजनः *m. pl.*

GRE

GREAT, *s.* (The whole) साकल्यं, समुदायः, समासः, समस्तिः *f.*, सामान्यं.
—(Great people) कुलीनजनाः *m. pl.*, सेव्यजनाः *m. pl.*, उत्कृष्टपदस्याः *m. pl.*, महानाः *m. pl.*; 'fit for the great,' माहाजनिकः -को -के.
GREAT-COAT, *s.* उत्तरीयं, उत्तरीयवस्त्रं, प्रावारः -रकः, निषोलः -ली.
GREAT-HEARTED, GREAT-MINDED, *a.* महात्मा -त्ता -त्त (न), महामनाः -नाः -न (स्), उदारचेताः -ताः -त (स्), महासत्त्वः -त्त्वा -त्त्वं, महत्त्वः -त्त्वा -त्त्वं.
GREATER, *a.* महत्तरः -रा -रं, विशालतरः -रा -रं, बृहत्तरः -रा -रं, गुरुतरः -रा -रं, गरीयान् -यसी -यः (स्), उत्तरः -रा -रं.—(Greater number) बहुतरः -रा -रं, भूयान् -यसी -यः (स्), भूयिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, अधिकाः -का -के, अधिकतरः -रा -रं, परः -रा -रं, परतरः -रा -रं, अपरः -रा -रं; 'greater and greater,' अधिकाधिकं, उत्तरोत्तरं.
GREATEST, *a.* महत्तमः -मा -मं, बृहत्तमः -मा -मं, सुमहान् -हती -हत् (न). गुरुतमः -मा -मं, गरिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, अधिकतमः -मा -मं; 'in the greatest degree,' सुभृशं, सुमहत्, अतिमहत्, सुतरां, अतितरां.
GREATLY, *adv.* (In a great degree) सु or अति or अतिशय pre-fixed, भृशं, सुभृशं, अत्यन्तं, निर्भरं, अतिशयं -येन, अतिमात्रं, अत्यर्थं, भूरि, गाढं, निग्नानं, सुतरां, अतितरां, अधिकं, अतीव, परं, चलयत्; 'greatly grieved,' सुदुःखितः -ता -तं.—(Nobly) माहात्म्येन, उदारवत्.
GREATNESS, *s.* (Largeness) महत्त्वं, महिमा *m.* (न), बृहत्त्वं, विशालता, विपुलता, पृथुता -न्तं, प्रविष्टा *m.* (न), पार्थव्यं, स्थूलता, स्थौल्यं, उरुता -न्तं, विकटता, वैकट्यं, व्रडिमा *m.* (न), परिव्रडिमा *m.*—(Extent) विस्तीर्णता, सुविस्तीर्णता.—(Bulk) परिमाणं.—(Eminence) उत्कृष्टः, उत्कृष्टता, प्रसिद्धता, श्रेष्ठत्वं, यशस्विता, विद्युतिः *f.*, अधिकांशः.—(Grandeur) विभूतिः *f.*, वैभवं, प्रभावः, ऐश्वर्यं.—(Greatness of mind) माहात्म्यं, उदारता, चौदायं.—(Of rank) कुलीनता, कुलोत्कर्षः, अभिजातता, सेव्यता.
GREAVIS, *s. pl.* जङ्घात्राणं, मंथणं, मंथणं, जङ्घाकवचं, जङ्घारक्षणौ, जङ्घात्राणं, जङ्घमं *n.* (न).
GRECIAN, *a.* ग्रीकदेशीयः -या -यं, ग्रीकदेशजः -जा -जं, यावनः -नी -नं, यवनीयः -या -यं, यवनदेशीयः -या -यं.
GRECIAN, *s.* ग्रीकदेशवासी *m.* (न), यवनः, यवनदेशजः.
GRECISM, *s.* ग्रीकभाषानुसारिणो वाग्म्यः, ग्रीकभाषासम्प्रदायः.
GREECE, *s.* ग्रीकदेशः, यवनः, यवनदेशः.
GREEDILY, *adv.* अतिलोभेन -भात्, अतिलोभ्यात्, लुभजनवत्, गृध्रवत्, अतिशयलिप्सया, अतिशयनिपुण्या, लोभावेशात्, अत्यभिलाषेण, अतीच्छया, अतिस्पृहातम्.
GREEDINESS, *s.* लुभ्यता, लोभवत्त्वं, लोभः, अतिभोजनं, अत्याहारः, गृध्रता, गृध्रता, अतिबुभुक्षा, अधिकभोजनं, परस्मरता, लोलता, लौल्यं, सस्मरता, अतृप्तिः *f.*, अपरितोषः, अत्याकांक्षा, अतिलिप्सा, लिप्सातिशयः, उदरभरणं, जिपृष्टा, गडैः, भक्षकत्वं, अत्यभिलाषः, अतिस्पृहा.
GREEDY, *a.* (Voracious) लुभ्यः -आ -यं, आहारलुभ्यः -आ -यं, लोभी -भिनी -भि (न), भक्षकः -का -के, बहुभक्षकः -का -के, बह्वाशी -शिनी -शि (न), बहुभुक् *m. f. n.*, यस्मरः -रा -रं, अस्मरः -रा -रं, गृध्रः -मा -यं, गृध्रः -मुः -मुः, गधी -धिनी -धि (न), गर्धनः -ना -नं, जिपृष्टुः -ष्टुः -ष्टुः, बुभुक्षुः -ष्टुः -ष्टु, अतिभोजी -जिनी -जि (न), अत्याहारो -रिणी -रि (न), अपरिमिताहारो &c., कुक्षिभरिः -रिः -रि, उदरभरिः -रिः -रि, आत्मभरिः -रिः -रि, औदरिकः -की -के, खोदरपूरकः -का -के, उदरपिशाचः -ची -चं, लोलुभः -भा -भं, लोलः -ला -लं, लोलुपः -पा -यं, लोभाविष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Eager after) अत्यभिलाषी -पिणी -पि (न), अभिलाषकः -का -के, अतीच्छः -च्छा -च्छं, नृपाकः -का -के, अत्याकांक्षी -क्षिणी -क्षि (न), मत्सरः -रा -रं; 'to be greedy,' गृध्र (c. 4. गृध्रति, गर्धितुं), लुभ (c. 4. लुभति, लोभं).

GRI

GREEK, *a.* ग्रीकदेशीयः -या -यं, यवनदेशीयः -या -यं.
GREEK, *s.* ग्रीकदेशजः, यवनदेशवासी *m.* (न), यवनः.—(Language of Greece) ग्रीकभाषा.
GREEN, *a.* हरितः -ता -रिणी -तं, हरित् *m. f. n.*, हरितवर्णः -र्या -र्यं, हरिद्वर्णः -र्या -र्यं, हरि -रि -रि, पलाशः -शी -शं, पालाशः -शी -शं, श्यामः -मा -मं, भरितः -ता -तं, तालकम्भः -भा -भं, श्यामवर्णः -र्या -र्यं; 'green wood,' चाट्टेकाष्ठं; 'to make green,' हरितीकृ; 'to become green,' हरित (nom. हरितायते).
GREEN, *s.* (The colour) हरित् *m.*, हरितः -र्या -र्यं, पालाशः, तालकम्भः.—(Grassy plat) हरिततृणावृतो भूमिभागः, हरितस्थानं, हरितास्थलं -स्थानं.
GREENED, *p. p.* हरितीकृतः -ता -तं, हरिताभूतः -ता -तं.
GREEN-FINCH, *s.* हरितपक्षमुक्तः पक्षिभेदः.
GREENGAGE, *s.* हरितवर्णः फलविशेषः.
GREEN-GROCE, *s.* शाकफलादिविक्रेता *m.* (न), शाकादिविक्रयी *m.* (न).
GREENHORN, *s.* अविपक्षमुक्तिः *m.*, अपक्षपीः *m.*, अकोविदः.
GREEN-HOUSE, *s.* चालवृक्षादिरक्षणार्थं काचपटलं गृहं.
GREENISH, *a.* ईषद्वरितः -ता -तं, ईषतपलाशः -शी -शं, आश्यामः -मा -मं.
GREEN-LEAVED, *a.* हरितछदः -दा -दं, हरितवर्णः -र्या -र्यं, हरितापत्रः -त्रा -त्रं.
GREENNESS, *s.* हरितत्वं, हरित्वं, पलाशता, पालाशता, श्यामता -त्वं.—(Immaturity) अपक्षता, अविपक्षता; 'of mind,' अपक्षबुद्धित्वं.
GREEN-ROOM, *s.* शाखी, नेपथ्यं, नेपथ्यशाला.
GREENS, *s. pl.* शाकादि *n.*, हरितकं, खादनीयशाकाः *m. pl.*
GREEN-SICKNESS, *s.* स्त्रीरोगविशेषो यस्मिन् मुखं श्यामवर्णं भवति देहस्य चायसादो जायते.
GREEN-SWARD, *s.* पासावृता भूमिः, हरितभूमिः, सतृणस्थलं.
TO GREET, *v. a.* अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), अभिवन्द (c. 1. -वन्दते -न्दितुं), वन्द, अभिवद् (c. 10. -वादयते -ति -यितुं), कुशलवाक्यैर् अभिवद् or अभिभाष्य (c. 1. -भाषते -यितुं), अर्चय (c. 1. अर्चति -र्चितुं, c. 10. अर्चयति -यितुं), अभ्यर्चय, नमस्कृ, नमस्कारं कृ, सत्कृ, कुशलवादं कृ, प्रणम्य (c. 1. -खनति -खनितुं), प्रणतिं कृ; 'to greet in return,' प्रत्यभिवद्, प्रत्यर्चय.
GREETED, *p. p.* अभिनन्दितः -ता -तं, अभिवादितः -ता -तं, कुशलवाक्यैः सम्भाषितः -ता -तं or अभिभाषितः -ता -तं, नमस्कृतः -ता -तं, सत्कृतः -ता -तं.
GREETER, *s.* अभिवादयिता *m.* (न), अभिवादकः, अभिनन्दकः.
GREETING, *s.* अभिनन्दा -न्दनं, अभिवादः -दनं, वन्दनं, अभिवन्दनं, कुशलवाक्यैः सम्भाषणं or अभिभाषणं, कुशलप्रश्नः, सत्कारः, सत्कृतिः *f.*, नमस्कारः, नमस्क्रिया, कौशलं -ली, कुशलवादः; 'greeting in return,' प्रत्यभिवद् -दनं.
GREGARIOUS, *a.* यूपचारो -रिणी -रि (न), अनेकचरः -रा -रं, सङ्घचारी &c.
GREGARIOUSLY, *adv.* यूपशस्, सङ्घशस्, अनेकशस्, गणशस्.
GREGARIOUSNESS, *s.* यूपचारित्वं, सङ्घचारित्वं, अनेकचारित्वं.
GRENAD, *s.* मुञ्जे हस्तप्रदोषणीया आग्नेयचूर्णगर्भा लोहगुली या अक्षरग्निकलेन शतखण्डशो विदीर्णा भूत्वा रिपुनाशं करोति.
GRENADIER, *s.* दीर्घशिरस्कृतं पूक्षीकृतनेत्रास्त्रपाणिः सैन्यविशेषः.
GRILY, *a.* See GRAY.
GREYHOUND, *s.* दृष्टिगोचरशशवानुसरणे शिथिलः सुतनुशरीरो मृगयाकुक्षरः.
GRICE, *s.* शूकरशायकः, शूकरशिशुः *m.*, वराहशायकः.
TO GRIDE, *v. a.* कर्कशशब्दपूर्व्यं चिद् (c. 7. चिन्ति, चेद्).
GRIDELIN, *a.* शुक्लरक्तः -त्ता -कं, धवलरक्तः -त्ता -कं.

GRIDIRON, *s.* विरलाधोभागो भर्जनयन्त्रविशेषः, सस्तराधो भागः -ध्रं, भृज्जनं, चूचीयं.

GRIEF, *s.* शोकः, खेदः, दुःखं, सन्तापः, क्लेशः, शुक् *f.* (च), मनुः *m.*, व्यथा, विषादः, पीडा, मनोदुःखं, मनस्तापः, मनःपीडा, मनोव्यथा, निवेदः, आधिः *m.*, उद्वेगः, परितापः, अनिर्वृतिः *f.*, कृच्छ्रं, मनःकृच्छ्रं, मनोवेदना, आहिः *f.*; 'grief for the loss of any one,' उद्वेगः, आतिम्यः, उद्वेगः, असुखता, उक्तः.

GRIEVANCE, *s.* कष्टं, क्लिष्टः *f.*, क्लेशः, दुःखं, पीडा, व्याथा, आवाधा, वाधकं, क्लेशकं, आहिः *f.*, द्रोहः, कष्टकरं किञ्चित्; 'infantile grievance,' शिशुक्रन्दः.

To GRIEVE, *v. a.* दुःस् (c. 10. दुःसयति -यितुं), शुच् (c. 10. शोचयति -यितुं), पोद् (c. 10. पीडयति -यितुं), चापीद्, उपपीद्, अभिपीद्, परिपीद्, व्यप् (c. 10. व्यपयति -यितुं), क्लिश् (c. 9. क्लिश्नाति, क्लेशितुं), संक्लिश्, खिद् (c. 10. खेदयति -यितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), परितप्, सन्नप्, अनुतप्, अभितप्, उपतप्, उद्विज् (c. 10. -वेजयति -यितुं), चायस् (c. 10. -यासयति -यितुं), दु (c. 5. दुनोति, दोतुं), विद्, शोकं दा or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), क्लेशं कृ, व्यथां कृ, मनोदुःखं कृ.

To GRIEVE, *v. n.* शुच् (c. 1. शोचति -यितुं), अनुशुच्, परिशुच्, अनुमशुच्, शोकात्तीभू, खिद् (c. 4. खिद्यते, खेतुं), परिखिद्, दुःख (nom. दुःखायते or दुःखीयते), तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सन्नप्, अनुतप्, अभितप्, उपतप्, उद्विज् (c. 6. -यिजते -यितुं), व्यप् (c. 1. व्यपते -यितुं), ग्रयप्, सम्प्रयप्, क्लिश् (c. 4. क्लिश्यते -यितुं, क्लेशितुं), परिक्लिश्, संक्लिश्, दु (c. 5. दुनोति, c. 4. दूयते, दोतुं), विद्, दुर्मेनस् (nom. दुर्मेनायते), उन्मनस्, कृच् (nom. कृच्छायते), मनु (nom. मनुयते), शोचनं कृ; 'to grieve for,' अनुशुच्.

GRIEVED, *p. p.* दुःखितः -ता -तं, दुःखी -खिनी -खि (न्), दुःखात्ते -त्ता -तं, शोचितः -ता -तं, शोकात्ते -त्ता -तं, शोकातुरः -रा -रं, पीडितः -ता -तं, पीड्यमानः -ना -नं, सन्तापः -भा -भं, सन्तापितः -ता -तं, अभिसन्तापः -भा -भं, तापितः -ता -तं, खेदितः -ता -तं, क्लेशितः -ता -तं, क्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, क्लिश्यमानः -ना -नं, व्यथितः -ता -तं, उद्वेजितः -ता -तं, उद्विग्नः -गना -गनं, दूनः -ना -नं, विदूनः -ना -नं, वाधितः -ता -तं, अनुभूतशोकः -का -कं, आहिः -हा -हं or आतुरः -रा -रं in comp.

GRIEVING, *part.* शोचमानः -ना -नं, शोचनः -ना -नं, खिद्यमानः -ना -नं, क्लिश्यमानः -ना -नं, परितप्मानः -ना -नं, विदूयमानः -ना -नं.

GRIEVINGLY, *adv.* सशोकं, सखेदं, सदुःखं, सक्लेशं, सोद्वेगं, शोकेन, उद्वेगेन.

GRIEVOUS, *a.* दुःखकरः -री -रं, दुःखमयः -यी -यं, दुःखी -खिनी -खि (न्), शोकजनकः -का -कं, क्लेशकः -का -कं, क्लेशी -शिनी -शि (न्), क्लेशदः -दा -दं, उग्रः -ग्रा -ग्रं, पीडाकरः -रा -रं, व्यपकः -का -कं, व्यथाकरः -री -रं, कष्टकरः -री -रं, कारकः -का -कं, शोचनीयः -या -यं, शोच्यः -च्या -च्यं, सशोकः -का -कं, उपतापनः -ना -नं, उद्वेजनकः -का -कं, सवेदनः -ना -नं, वाधकः -का -कं, गुरुः -वी -रु, आत्ययिकः -की -कं, दुर् दुश्, दुष्, दुस् or दुः in comp.

GRIEVOUSLY, *adv.* उग्रं, शोचनीयं, सशोकं, यथा शोकः or क्लेशो जायते तथा.

GRIEVOUSNESS, *s.* उग्रत्वं -ता, शोच्यता, शोचनीयता, सशोकात्वं, क्लेशः, क्लिष्टता, दुःखं, दुःखिता, घोरता, कष्टं.

GRIFFIN, GRIFFON, *s.* कविकल्पित उक्तोशोर्द्धकायः सिंहपःकायो जनुविशेषः.

GRIFFIN-LIKE, *a.* पूष्ठीक्तेजनुसरूपः -पी -पं or -समभावः -या -यं.

GRIG, *s.* चचलशीलः शुद्धजलव्यालः, कुचिकाभेदः.

To GRILL, *v. a.* भज्ज् (c. 6. भृज्जति, भृष्टुं), भृज् (c. 1. भज्जते -यितुं), चृष्ट् (c. 1. चृष्टते -यितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), पच् (c. 1. पचति, पक्तुं).

GRILLED, *p. p.* भृष्टः -ष्टा -ष्टं, भज्जितः -ता -तं, तापितः -ता -तं.

GRIM, *a.* घोरः -रा -रं, उग्रः -ग्रा -ग्रं, दारुणः -ग्रा -ग्रं, भयानकः -का -कं, रौद्रः -द्री -द्रं, करालः -ला -लं, विकटः -टा -टं, कुत्सितः -ता -तं; 'in appearance' घोरकृतिः -ति -ति, उग्राकारः -रा -रं, उग्रमयः -ग्रा -ग्रं, उग्रदर्शनः -ना -नं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, कुरुषः -पी -पं, अपकुरुषः -पी -पं, कदाकारः -रा -रं, दुर्दर्शनः -ना -नं, कुदृश्यः -श्या -श्यं.

GRIM-FACED, *a.* उग्रमुखः -खी -खं, घोरवदनः -ना -नं, करालवदनः -ना -नं.

GRIMACE, *s.* वदनविकृतिः *f.*, मुखविकृतिः *f.*, मुखविकारः, मुखवैरूप्यं, मुखविरूपता, मुखपक्रता, वक्रमुखं, विकृतमुखं, पक्रास्यं, कुमुखं.

GRIMALKIN, *s.* पृद्धविडालः, पृद्धमार्जारः, जीर्णविडालः.

GRIME, *s.* मलं, किट्टं, कल्कं, अमेध्यं, कलुषं, मालिन्यं.

To GRIME, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), मलेन हुप् (c. 10. दूषयति -यितुं).

GRIMED, *p. p.* मलिनितः -ता -तं, मलदूषितः -ता -तं, अमेध्यलितः -भा -भं.

GRIMLY, *adv.* उग्रं, घोरं, दारुणं, भयानकं, रौद्रं, घोरकारेण.

GRIMNESS, *s.* घोरता, उग्रता -त्वं, रौद्रता, दारुण्यं, उग्राकारत्वं, करालता, उग्रमुखत्वं, करालमुखत्वं, कुदृश्यत्वं, कुरुषत्वं.

GRIMY, *a.* समलः -ला -लं, अमेध्याक्तः -क्ता -क्तं, कल्की -क्ती -क्ति (न्).

To GRIN, *v. n.* कुस्मि (c. 1. -स्मयते -यितुं -स्मेतुं), कुस्मितं कृ, कु हस् (c. 1. हसति -यितुं), कुहासं कृ, विकृतं स्मि or हस्, विकृतमुखेन स्मि, मुराविकारेण हस्, कुस्मितं कृत्वा दनान् दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), दनान् घृप् (c. 1. घर्षति -यितुं).

GRIN, *s.* कुस्मितं, कुहासः, कुहसितं, कुविहसितं, विकृतस्मितं, विकृतहासः, पक्रस्मितं, दनदर्शनं, दनपर्षणं.

To GRIND, *v. a.* (Comminute by attrition) चूर्ण् (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्ण्, विचूर्ण्, चूर्णीकृ, पिप् (c. 7. पिनयति, पेष्टुं), निमिप्, विनिमिप्, प्रतिपिप्, उतिप्, मृद् (c. 9. मृज्जति, मर्हितुं), c. 10. मर्दयति -यितुं), अवमृद्, विमृद्, प्रमृद्, अभिमृद्, घृद् (c. 7. घृणयति, घोटुं), घोदीकृ, खर्द् (c. 10. खर्दयति -यितुं), गुर्द् (c. 1. गुर्दयति, c. 10. गुर्दयति -यितुं), कुट् (c. 10. कुटयति -यितुं).—(Sharpen by friction) पर्षणेन निशो (c. 4. -श्यति -शातुं) or तिज् (c. 10. तेजयति -यितुं) or तीक्ष्णीकृ or तीक्ष्णपारीकृ.—(Rub one against another) घृप् (c. 1. घर्षति -यितुं), परस्परपर्षणं कृ; 'to grind the teeth,' दनान् दनैर् निमिप् or घृप्, दनपर्षणं कृ, खिद् (c. 1. छेदति -यितुं), दनच्छेदनं कृ.—(Oppress) वाप् (c. 1. वापते -यितुं), पोद् (c. 10. पीडयति -यितुं).

To GRIND, *v. n.* पेपणं कृ, चूर्णीभू, घोदीभू, समिष्टीभू, खर्दीभू.

GRINDER, *s.* (One who grinds) पेपणकारी *m.* (न्), पेपकः, पेप्यरः.—(Instrument for grinding) पेपणं -यी, पेपणयन्त्रं.—(Tooth that chews) दाढा, चर्वणदन्तः, महादन्तः.

GRINDING, *s.* पेपणं, निमेषणं, चूर्णीकरणं, मर्दनं, विमर्दनं, कुट्टनं, अवहननं, पर्षणं; 'of the teeth,' दनपर्षणं, छेदनं.

GRINDSTONE, *s.* (For grinding) पेपणं -शी -शि *f.*, पेपणशिला, पेपणप्रस्तरः, पेपाकः, शिला, शिलापट्टः, घोदः.—(For sharpening) शाणः -शी, शानः, भनः -भि *f.*, शाणप्रस्तरः.

GRINNER, *s.* कुस्मितकारी *m.* (न्), कुस्मेरः, कुहासी *m.* (न्), विकृतहासी *m.*, विकृतमुखः, दनदर्शकः.

GRIP, *s.* (Grasp) सङ्ग्राहः, ग्रहः -हणं, मुष्टिसङ्ग्राहः, मुष्टिवन्धः, हस्तग्रहः, हुमीचहस्तग्रहः, धृतिः *f.*, हस्तधृतिः *f.*—(Squeeze, pressure) पीडा -डनं, निपीडनं.—(Handful) मुष्टिः *f.*

To GRIP, *v. a.* (Grasp) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), सङ्गृह्, मुष्टिनां ग्रह् or सङ्गृह्, हस्तेन धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), सङ्ग्राहं कृ.—(Close

the fist) मुष्टि or हस्तं चम् (c. 9. घमाति, चम्), मुष्टिचम् कृ.—
(Squeeze) पीट् (c. 10. पीडयति -यितुं), सम्पीट्.—(Pain in the
bowels) अन्त्रवेदनां कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं).
GRIPED, *p. p.* मुष्टिसङ्घाहपीडितः -ता -तं, हस्तपूतः -ता -तं.
GRIPER, *s.* ग्राहकः, मुष्टिसङ्घाहकृत् *m.*—(Oppressor) परसग्राहकः,
घातकः, पीडकः.
GRIPES, *s. pl.* अन्त्रशूलं, नाडिशूलं, अन्त्रवेदना, जठरप्लवा.
GRISETTE, *s.* चणिकपुत्री, चणिनः स्त्री or दुहिता *f.* (नृ), कन्या.
GRISLINESS, *s.* उग्रता -त्वं, घोरता, दारुणता, रौद्रता, क्रूरता.
GRISLY, *a.* उग्रः -ग्रा -यं, घोरः -रा -रं, दारुणः -खा -यं, भयानकः -का
-कं, क्रूरः -रा -रं, करालः -ला -लं, घोरकृतिः -तिः -ति, उग्रम्ययः
-श्या -श्यं, उग्रदर्शनः -ना -नं, करालपदनः -ना -नं, कुदृश्यः -श्या -श्यं.
GRIST, *s.* (Corn ground) गोधूमचूर्णं, गोधूनघोटः, पिष्टधान्यं, पिष्टं.—
(Corn for grinding) घेमणाय धान्यं, घेमणयोग्यं शस्यं, घेमणीयधान्यं,
यच्छस्यम् -यकवारं घेष्टुं शक्यते.
GRISTLE, *s.* तर्णुणस्य *n.*, कोमलास्य *n.*, उपास्य *n.*, शिपिलास्य *n.*,
सन्धियन्त्रं, दृढमांसं.
GRISTLY, *a.* तर्णुणस्यमयः -यी -यं, कोमलास्यमान् -मती -मत् (नृ),
उपास्यसमभावः -या -यं.
GRIT, *s.* (Sand, gravel) शर्करा, चूर्णखण्डः, शिलाखण्डः, घूर्णः -खं,
चालुका.—(Coarse part of meal) शकुशर्करा, घनशकु *m.*, शकुपनः.
GRITTY, *a.* शर्करोयः -यी -यं, शर्करायुक्तः -यत् (नृ), शर्करिकः
-की -कं, शर्करिलः -ला -लं, शर्करेयः -रा -रं.
GRIZZLE, *s.* (Gray colour) धूम्रः, धूसरवर्णः, पाण्डुरवर्णः.
GRIZZLY, *a.* धूम्रवर्णः -रा -रं, धूम्रपाण्डुरवर्णः -खा -खं, धूम्रपाण्डुरः -खुः -खुः,
शुक्लकृष्णः -ष्णा -ष्णं, 'grizzly bear,' धूम्रवर्णविजिह्व वृहदृष्टः.
To GROAN, *v. n.* वेदनोपहतत्वाद् दीर्घनादं कृ or दीर्घरायं कृ or दीर्घं
निःश्वस्य or निश्वास्य (c. 2. -श्वसिति -तुं) or दीर्घं रु (c. 2. रीति, रयितुं)
or नद् (c. 1. नदति -दितुं) or क्रुग्य (c. 1. क्रोशति, क्रोष्टुं), दुःखार्त्तत्वाद्
दीर्घचिह्नारं कृ, आर्त्तनादं कृ, आर्त्तरायं कृ, आर्त्तवद् दीर्घं नद् or सन्
(c. 1. सनति -नितुं) or विसन्, or निहन्, सननं कृ, दीर्घनिश्वासं कृ,
गम्भीरनादं कृ, गम्भीरनिश्वासं कृ.
GROAN, *s.* आर्त्तनादः, आर्त्तरायः, दुःखार्त्तस्य दीर्घनादः or दीर्घरायः or
दीर्घचिह्नारः, दीर्घनिश्वासः, दीर्घनिःश्वासः, सदीर्घनिश्वासे गम्भीरनादः,
सीत्कारः, सीत्कृतं, चीत्कारः, सननं, परिदेवनं -यितं.
GROANING, *part.* वेदनोपहतत्वाद् दीर्घनादो -दिनी -दि (नृ) or दीर्घनि-
श्वासी &c.
GROANING, *s.* दीर्घनादकरणं, आर्त्तनादः, दीर्घनिश्वासितं, सननं.
GROAT, *s.* ताश्नुद्राविशेषः.
GROCER, *s.* उपस्तरादिविक्रेता *m.* (नृ), निष्ठावादिविक्रेयो *m.* (नृ), शुष्कफ-
लादिविक्रेता *m.*, शर्करादिविक्रेयो *m.*
GROCERY, *s.* निष्ठावादि *n.*, उपस्तरादिद्रव्यं, शुष्कफलादि *n.*, शर्करादिद्रव्यं.
GROG, *s.* मदिरा, सुरा -री, चारुण्यं, शीघ्रः *m.* -यु *n.*, शुराड.
GROG-DRINKER, *s.* सुरापः -पी, शुरापायो *m.* -यिनी *f.*, शीघ्रपः.
GROIN, *s.* बंधणः -यं, वाटः, ऊरुसन्धिः *m.*, सक्थिसन्धिः *m.*
GROOM, *s.* चण्डपालः -लकः, सायी *m.* (नृ), पालकः, भोगपालः, भोगिकः,
चारकः, चण्डयः -यकः, चण्डसेवकः, किरातः.
To GROOM, *v. a.* चण्डलाम मृन् (c. 2. माष्टि -ष्टुं), चण्डं पाल् (c. 10. पाल-
यति -यितुं).
GROOVE, *s.* शुमिरं, दीर्घशुमिरं, दीर्घरेखाकारेण खनितं शुमिरं, दीर्घगर्जः,

दीर्घकुहरं, दीर्घशून्यं, सम्भरेया, सम्भसीता.
To GROOVE, *v. a.* शुमिरीकृ, दीर्घरेखाकारेण खन् (c. 1. खनति -नितुं) or
उत्खन्, दीर्घशुमिरं कृ, दीर्घरेखां कृ, सीतां कृ.
To GROPE, *v. a.* and *n.* तमसि or अन्धकारे परामृश (c. 6. -मृशति
-मृष्टुं) or परिमृश, तमसि परीष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षतुं) or अन्विष् (c. 4.
-इष्यति, c. 1. -इच्छति -इषितुं) or निरुष् (c. 10. -रुपयति -यितुं), तमः
प्रविश (c. 6. -विशति -येष्टुं) or तमःप्रवेशं कृ.
GROPE, *s.* अन्धकारे हस्तपरामर्शकारी *m.* (नृ), तमसि परीष्कः or
निरुष्कः, तमःप्रवेशकः.
GROPING, *s.* अन्धकारे हस्तद्वारेण परामर्शः, तमसि हस्तेन निष्ठासा or अन्वेषणं
or निरुष्णं.
GROSS, *a.* (Bulky) स्थूलः -ला -लं, स्थूलकायः -या -यं, बृहन् -हतो
-हत् (नृ), बृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.—(Fat, corpulent) पीनः -ना -नं, पोषरः
-रा -रं, मेदस्ती -स्तिनी -सि (नृ), बृहदुद्विः -विः -विद्य.—(Coarse,
thick, not fine) घनः -ना -नं, स्थूलः -ला -लं, घमूलाः -घ्ता -घ्तं,
सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, निविडः -डा -डं, निरुद्रः -रा -रं, नीरुद्रः -न्द्वा -न्धं,
स्वानः -ना -नं.—(Indelicate, vulgar) अशुद्धः -द्धा -द्धं, अवाच्यः -च्या
-च्यं, गर्भः -र्भा -र्भं, कुत्सितः -ता -तं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, ग्राम्यः -न्या
-न्यं, नीचः -चा -चं.—(Unrefined, impure) अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अविनयः
-या -यं, अविनीतः -ता -तं, अपरिष्कृतः -ता -तं, दुर्मेयादः -दा -दं, अमेघ्यः
-ध्या -धं, मलीमसः -सा -सं.—(Great, excessive) अत्यन्तः -न्ता -न्तं,
अति or सु or महा prefixed; as, 'a gross blunder,' अतिदोषः.
—(Disgraceful) अयशस्करः -रो -रं, लज्जाकरः -रो -रं.—(Dull)
मन्दः -न्दा -न्दं, मृदः -दा -दं, जडः -डा -डं; 'gross measurement,'
स्थूलमानः 'gross ignorance,' घनज्ञानं; 'gross darkness,'
अन्धतामसं, अन्धतामसं.
Gross, *s.* (The bulk, chief part) प्रधानभागः, प्रधानांशः, अधिकभागः,
स्थूलंशः, बहुतरभागः, साकल्यं, सामर्थ्यं, समुदायः, समासः, समस्तः *f.*;
'in the gross,' साकल्येन.—(Twelve dozen) द्वादशद्वयदशकं,
एकशतं चतुश्चत्वारिंशत्.
GROSSLY, *adv.* (Coarsely, not finely) स्थूलं, घनं, सान्द्रं, निविडं.—
(Not delicately) अशुद्धं, असभ्यं, अशिष्टं, अविनीतं, विनयविरोधेन,
मर्यादाविरुद्धं.—(Greatly, enormously) अत्यन्तं, अतिशयेन, अति-
मात्रं, अति or महा prefixed; as, 'grossly indecent,' अतिगर्हितः
-ता -तं; 'grossly criminal,' महापातकी *m.* (नृ).
GROSSNESS, *s.* (Bulkiness) स्थूलता, स्थूल्यं, बृहत्त्वं.—(Fatness) शरी-
रस्थूलता, स्थूलकायत्वं, पीनता, मेदस्तिता.—(Density) घनता, सान्द्रता,
स्थूलत्वं, नैविड्यं, नीरुद्र्यं, स्वानं, स्वानता.—(Coarseness, want of
refinement) अशुद्धता, अशुद्धिः *f.*, अशिष्टता, असभ्यता, अविनयः,
अविनीतत्वं, अमर्यादा, गर्भता, अमेघ्यता.—(Enormity) अत्यन्तता,
अतिरिक्ताता, आधिक्यं, गाढता, महत्त्वं.
GROT, GROTTA, *s.* (Cave) कन्दरु -रा, गह्वरं -री, कुहरं, शैलरन्ध्रं, गुहा,
शैलविहरं.—(Natural grotto) देवखानं -तकं, देवखानविलं.—(Arti-
ficial) क्रीडाकन्दरु, क्रीडागह्वरं, कुन्नः, कुन्नकुटीरः.
GROTESQUE, *a.* अपरूपः -पा -पी -यं, असद्वृत्तरूपः -पा -पं, हास्यरूपः -पा
-पं, असद्वृत्ताकारः -रा -रं, कदाकारः -रा -रं, हास्यः -स्या -स्यं, विषमः
-मा -मं, विलक्षणः -खा -खं.
GROTESQUELY, *adv.* असद्वृत्तरूपेण, हास्यरूपेण, विषमं, असद्वृत्तं.
GROTESQUENESS, *s.* अपरूपता, असद्वृत्तत्वं, हास्यता, विषम्यं.
GROUND, *s.* (Earth) भूमिः *f.*, भूः *f.*, मही, पृथिवी, पृथ्वी, धरणी, धरा,

वसुधा, क्षितिः *f.*, ज्वनिः *f.* -नी, उर्वी, मेदिनी, वसुन्धरा, धारिणी, क्षोणी -*वि.* *f.*, क्षीणिः *f.*—(Surface of the earth) भूतलं, महीतलं, महीपृष्ठं, भूपृष्ठं, पृथिवीतलं, क्षितिगतं, क्षीरितलं, क्षितिपोठं, पटोपस्यः—(Land, estate) भूमिः *f.*, धेनूः—(Foundation, basis of any thing) मूलं, उपपत्तिः, उपसम्भूतिः, वस्तु—(Fundamental cause, reason) हेतुः *m.*, आदिहेतुः *m.*, कारणं, आदिकारणं, निमित्तं, निदानं, प्रयोजनं, उपपत्तिः *f.*—(First principle) तत्त्वं—(Ground for the site of a house) गृहभूमिः *f.*, वेश्मभूमिः *f.*, भित्तिमूलं, तल्लिम्, कुट्टिमं, वास्तुः *m.*, पोतः, गृहपोतकः, गृहप्रतिष्ठा—(Soil) मृत् *f.*, मृत्तिका, भूदा, मृत्खण्डः—(Field of action) रणभूमिः *f.*, रणक्षेत्रं—(First colour) आदिवर्णः—(First form) प्रथमसंस्कारः; 'to gain ground,' वृष् (c. 1. वर्धते -*धि*तुं), प्रवृष्, उन्नरोन्नरं वृष्; 'lose ground,' छि in pass. (क्षीयते), अपचि in pass. (-चोयते), जनेः जनेर् निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -*धि*तुं).

To GROUND, *v. a.* (Lay on the ground) भूनी न्यस् (c. 4. -पस्यति -*अ*रितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -*या*तुं)—(Fix, found) मूलं न्यस् or स्वा in caus. (स्थापयति -*यि*तुं) or प्रतिष्ठा; often expressed by मूलः -ला -लं in comp.; as, 'faith grounded on knowledge,' ज्ञानमूलः प्रत्ययः—(Settle in rudiments of knowledge) विद्यारम्भान् or विद्यातत्त्वानि शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -*यि*तुं); 'in grammar,' व्याकरणारम्भान् शिक्ष.

To GROUND, *v. n.* (As a ship) उक्कूल (nom. उक्कूलयति -*यि*तुं), उक्कूलोभूः. GROUND, *p. p.* (Reduced to powder) चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः -ता -तं, पिष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्पिष्टः -ष्टा -ष्टं, समिष्टः -ष्टा -ष्टं, मर्दितः -ता -तं, विमर्दितः -ता -तं, मृदितः -ता -तं, परिमृदितः -ता -तं, घोदितः -ता -तं, घोदीकृतः -ता -तं, द्युषः -द्या -द्यं, खण्डितः -ता -तं, मुखण्डितः -ता -तं, रूपितः -ता -तं, वर्णितः -ता -तं, पृष्टः -ष्टा -ष्टं.

Grounded, *p. p.* (Run aground) उक्कूलितः -ता -तं; 'grounded on the rudiments of knowledge,' सुशिक्षितविद्यारम्भः -म्भा -म्भः; 'in grammar,' स्वधीतव्याकरणः -द्या -द्यं.

GROUND-FLOOR, *s.* गृहस्य अधःकोशः *m. pl.* or भूमिष्ठाः शालाः *f. pl.* 01 भूमिष्ठो भागः or भूमिष्ठभागः, गृहगतं, गृहतल्लिम्, गृहकुट्टिमं.

GROUND-IVY, *s.* नीलपुष्पः सुद्रुतलाविशेषः.

GROUNDLESS, *a.* निर्मूलः -ला -लं, अनूलः -ला -लं -लकः -का -कं, निर्हेतुः -तुः -तु, अहेतुकः -का -कं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, निर्निमित्तः -त्ता -त्तं, निष्कारणः -द्या -द्यं, अनर्थकः -का -कं; 'groundless charge,' मिथ्या-भियोगः; 'groundless enmity,' शुष्कवेरं.

GROUNDLESSLY, *adv.* निष्कारणं, अकारणं, हेतुना विना, हेतुं विना, निष्प्रयोजनं, कारणं विना, प्रयोजनं विना, मिथ्या.

GROUNDLESSNESS, *s.* अहेतुता, निर्हेतुता, निष्कारणत्वं, अकारणं, निर्मूलत्वं, निर्निमित्तत्वं.

GROUND-PLOT, *s.* गृहभूमिः *f.*, वेश्मभूमिः *f.*, वास्तुः *m.* -स्तु, कुट्टिमं, तल्लिम्.

GROUND-RENT, *s.* भूमिकरः, भूमिशुल्कः -ल्कं, भूस्वामिप्राप्तः शुल्कः.

Grounds, *s. pl.* (Dregs) मूलं, किट्टं, उच्छिष्टं, शेषं, खलं, कल्कं, कलङ्कः, असारः.

Groundsel, *s.* क्षुद्रपक्षिद्याद्य ओषधिभेदः.

Groundsill, *s.* देहली, गृहावग्रहणी, गृहतटी.

Groundwork, *s.* मूलं -लत्वं, आरम्भः, प्रारम्भः, आदिकर्म *n.* (नृ), मूलकर्म *n.*

Group, *s.* सङ्घः, समूहः, सङ्घातः, समुदायः, समवायः, सञ्चयः, गणः, गुल्मः, च्छकः, गुल्मः, सञ्चकः, ओषाः, वृन्दः; 'a group of people,' जनसमूहः, जनौषः, जनसङ्घः, जननिवहः, जनता; 'of houses,' सञ्चयनं, 323

सञ्चयितः *f.*, चतुःशालं; 'of flowers,' पुष्पगुल्मः; 'in groups,' चतुःशालं, गुल्मसङ्घः.

To GROUP, *v. a.* सङ्घशः कृ, एकत्र कृ, एककीकृ, सङ्घीकृ, समूहीकृ, गुल्मीकृ, वृन्दीकृ, गणीकृ, सचि (c. 5. -चिनाति -चेतुं).

Grouped, *p. p.* कृतसङ्घः -ङ्घा -ङ्घं, कृतसमूहः -हा -हं, गणीभूतः -ता -तं.

GROUSE, *s.* वन्यपक्षिभेदः, जङ्गलप्रियः कृष्णाक्षः पक्षिभेदः.

GROUT, *s.* (Coarse meal) घनशुक्रः *m.*—(Lees) उच्छिष्टं, शेषं, किट्टं, असारः.

Grove, *s.* वनं, उपवनं, काननं, विपिनं, वृक्षपाटिका, वृक्षजालं, वनिका, वनान्तः, शारामः, गहनं, अरण्यं, अटविः *f.* -वी, वृक्षखण्डं, वृक्षत्रया. प्रपावनं; 'a grove near a house,' गृहारामः, निष्कुटः; 'a number of groves,' वन्या, वनसमूहः.

To GROVE, *v. n.* कीटवद् भूमी मृष् (c. 1. सर्वति, सप्ते), सर्ववद् उरता चल (c. 1. चलति -लि)तुं, उरोगमनं कृ—(Act in a mean manner) नीचवत् or अपमानवत् or अपकृतवत् or निकृष्टवद् आचर् (c. 1. -चरति -रि)तुं, तुच्छीभू.

GROVELING, *part. or a.* (Creeping) भूमी सर्वी -धिणी -धि (नृ).—(Abject) नीचः -चा -चं, अपमानः -ना -नं, निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, अपकृतः -ष्टा -ष्टं, कृषणः -द्या -द्यं, अपमानाचारः -रा -रं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, तुच्छः -च्छा -च्छं.

To GROW, *v. n.* (As a plant) रुह (c. 1. रोहति, रोदं), प्ररुह, संरुह, स्फुट (c. 6. स्फुटति -दि)तुं, फुल (c. 1. फुलति -त्रि)तुं; 'the lotus does not grow on the top of mountains,' न पर्वताग्रे नलिनी प्ररोहति—(Increase) वृष् (c. 1. वर्धते -धि)तुं, विवृष्, संवृष्, अभिवृष्, प्रवृष्, परिवृष्, संविवृष्, एष् (c. 1. एषते -धि)तुं, समेष, चृष् (c. 5. चृष्मति, c. 4. चृष्मति, अर्धितुं), उपचि in pass. (-चोयते), षै (c. 1. प्यायते, प्यातुं), आषै, पुष् (c. 4. पुष्पति, पोष्टं), स्फाय (c. 1. स्फायते -यि)तुं, आस्फाय, वृद्धिन् इ (c. 2. रति -तुं) or या (c. 2. यति -तुं). स्फीतीभू—(Extend) विस्तृ in pass. (-स्तार्यते), व्याप् (c. 5. -आमोति -आप्ते), वितातीभू—(Improve) आगमं कृ; 'in knowledge,' विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ—(Become) भू, सम्भू, जन् (c. 4. जायते), 'to grow fat,' स्थूलीभू, पीवरीभू, पुष्टीभू; 'to grow lean,' कृशीभू, कृशाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं भू—(Proceed from, arise) जन्, उपजन्, प्रजन्, सजन्, विजन्, अभिजन्, उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्)तुं, उदि (c. 1. -अयति -रतुं), उद्भू, प्रभ, सम्भू—(Grow up, arrive at manhood) प्रौढीभू, अतीतशैशवः -वा -वं भू—(Grow old) जृ (c. 4. जीर्यति, जरितुं -री)तुं, जीर्णीभू.

To GROW, *v. a.* (Cause to grow) रुह in caus. (रोपयति -यि)तुं, निरुह, संरुह, वृष् in caus. (वर्धयति -यि)तुं.

GROWER, *s.* रोपयिता *m.* (नृ), वर्धकः; 'of trees,' वृक्षरोपयिता *m.*

Growing, *part.* (As a plant, &c.) रोही -हिणी -हि (नृ), रुहः -हा -हं, प्रजनिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, उद्भवः -वा -वं or प्रभवः -वा -वं or भवः -वा -वं or जाः जा जं or उत्पद् -त्पद् -त्पद् or जातः -ता -तं or भूः भूः भु in comp.; as, 'growing in water,' जलरुहः -हा -हं, जलरुद् *m. f. n.* (हृ), जलोद्भवः -वा -वं, जलजः -जा -जं -जातः -ता -तं; जलभूः -भू -भु; 'growing on the rocks,' शिलाभवः -वा -वं, शिलोत्पद् -त्पद् -त्पद्, शिलाजः -जा -जं; 'growing on the head,' शिरोरुहः -हा -हं—(Increasing) वर्धमानः -ता -तं, वर्धी -धिनी -धि (नृ), वर्धनः -नी -नं, वर्धिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, एधमानः -ता -तं, उपचीयमानः -ता -नं. विस्तीर्यमाणः -द्या -द्यं, विजृम्भायः -द्या -द्यं; 'growing in size,' वर्धमानशरीरः -रा -रं, प्रचीयमानावयवः -वा -वं; 'growing old,' जीर्यन् -र्यन्ती -र्यन्ती (नृ).

GROWL, *s.* गर्जनं, गर्जितं, पुर्णुरा, पर्यरितं, भयणं, रायणं, रुतं.

GRO

To GROWL, *v. n.* गर्ज् (c. 1. गर्जति-जिह्नुं), अभिगर्ज्, परिगर्ज्, गर्जनं कृ, पुर्णं कृ, भप् (c. 1. भयति-पिह्नुं), रै (c. 1. रायति, राहुं), घृ (c. 6. घुरति-रिह्नुं).

GROWN, *p. p.* रुढः-ढा-ढं, वर्धितः-ता-तं, प्ररुढः-ढा-ढं, संवर्धितः-ता-तं, प्ररुढः-ढा-ढं, उपचितः-ता-तं, एधितः-ता-तं, समेधितः-ता-तं, समरुढः-ढा-ढं, स्फीतः-ता-तं, आष्पायितः-ता-तं, वृद्धितः-ता-तं.—(Produced) जातः-ता-तं, उत्पन्नः-ता-तं, उपजातः-ता-तं.—(Grown in size) वर्धितदेहः-हा-हं, प्ररुढकायः-या-यं.—(Full grown) प्रौढः-ढा-ढं, प्रौढशरीरः-रा-रं, प्ररुढः-ढा-ढं, गतशिशवः-या-यं, अतीतशिशवकालः-ला-लं, वयःप्राप्तः-मा-मं, वृद्धः-ढा-ढं.

GROWTH, *s.* रुद्धिः *f.*, प्ररुद्धिः *f.*—(Increase) वृद्धिः *f.*, वर्धनं, विवृद्धिः *f.*, विवर्धनं, प्ररुद्धिः *f.*, वृद्धिः *f.*, उपचयः, स्फीतिः *f.*, स्फीतिः *f.*, अशुद्धयः, समुत्थानं, आष्पायनं, विस्तारः, प्याप्तिः *f.*—(Production) उत्पत्तिः *f.*, उत्पादनं, जन्म *n.* (नृ), जननं, प्रजननं, उद्भवः, प्रभवः.—(Improvement) वृद्धिः, आगमः.—(Full growth) प्रौढः *f.*, प्रौढता, प्ररुद्धता.

To GRUB, *v. n.* खन् (c. 1. खनति-निह्नुं); 'grub up,' उत्खन्, प्रोत्खन्. GRUB, *s.* कौटा, कृमिः *m.*, कौटाडिसः, कौटाडनं, कोशस्य.—(Dwarf, short, thick man) घामनः, खण्डः, ह्रस्वस्थूलः.

GRUBBER, *s.* खनकः, खनिका *m.* (नृ).—(Instrument) खनित्रं, राधं.

To GRUBBLE, *v. n.* अन्धकारे हस्तेन परामृश (c. 6. मृशति-सृष्टुं) or चालम् (c. 1. -लभते-लभ्) or स्पृशेन निरुह (c. 10. -रुहयति-पिह्नुं).

To GRUDGE, *v. a. and n.* (Envy) असूय (nom. असूयति-ते-पिह्नुं), ईर्ष्य (c. 1. ईर्षयति-पिह्नुं), स्पृह (c. 10. स्पृहयति-पिह्नुं), अभिलप् (c. 1. -लपति, c. 4. -लपति-पिह्नुं), न सह (c. 1. सहते, सोढुं), न मृप् (c. 4. मृष्यति, मर्षिह्नुं), मात्सर्यं कृ.—(Give or take unwillingly) अकामतम् or अकामेन or अनिच्छातो दा or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीह्नुं).—(Do any thing reluctantly or grudgingly) अकामतम् or अनिच्छातम् or दुःखेन or कृच्छ्रेण or सासूय or असूयया क्वचित् कृ.—(Refuse) प्रत्याख्या (c. 2. -त्याति-ह्नुं).—(Complain, murmur) विलप् (c. 1. -लपति-पिह्नुं).

GRUDGE, *s.* (Malice, ill-will) मात्सर्यं, असूया, असूयया, ईर्ष्या, द्रोहः, द्रोहचिन्तनं, दुष्टभावः.—(Enmity) वैरं, वैरिता, वैरभावः.—(Hatred) द्वेषः, विद्वेषः, विद्विष्टता, दीर्घद्वेषः, पिरद्वेषः, द्वेषता.

GRUDGINGLY, *adv.* सामूयं, असूयया, अभ्यसूयया, मात्सर्येण, समात्सर्यं, दुष्टभावेन, अकामतम्, अकार्थ-मेन, अनिच्छातम्, दुःखेन, कृच्छ्रेण, कातर्क्येण.

GRUEL, *s.* काष्ठलिकः.—(Rice-gruel) यषामूः *f.*, घ्राणा, तरला, विलेपी, उष्णिका, सिद्धजलं.—(Sour gruel) आरनालं-लकं, सीवीरं कुल्पायं, कुल्पासः, कुल्पाभाभिपुतं, अभिपयं, अभिपुतं, काष्ठिका-कं, काष्ठिकं, काष्ठ्रीकं, कुजलं, धान्याहं, अवनिमोर्नं.

GRUFF, *a.* कर्कशस्वभावः-या-यं, कर्कशः-शा-शं, रुद्यः-घा-घं, परुषः-या-यं, निगुर-रा-रं, कटुः-टुः-दु-दु, कठोरः-रा-रं, कठिनः-ना-नं.—(As tone) मन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, आमन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, गम्भीरः-रा-रं; 'a gruff voice,' गम्भीरस्वरः.

GRUFFLY, *adv.* कर्कशं, रुद्यं, परुषं, निगुरं, कठिनं, कठोरं, मन्द्रं.

GRUFFNESS, *s.* कर्कशत्वं-ता, कर्कश्यं, रुद्यता, रोष्यं, परुषता, निगुरत्वं, नैर्घ्यं, कटुत्वं, कठोरता, कठिन्यं, स्वभावकटुता.—(Of tone) मन्द्रता, गम्भीरता, गम्भीर्यं.

To GRUMBLE, *v. n.* (Make a low, harsh sound) गर्ज् (c. 1. गर्जति-जिह्नुं), परिगर्ज्, गर्जनं कृ, खन् (c. 1. खनति-निह्नुं), खनितं कृ, घृ (c. 6. घुरति-रिह्नुं), गुञ्ज (c. 1. गुञ्जति-जिह्नुं), मन्द्रशब्दं कृ, गम्भीरशब्दं कृ.—(Complain discontentedly) असन्तुष्टत्वाद् विलप् (c. 1. -लपति-

GUA

-पिह्नुं) or परिदेय् (c. 1. -देयते-विह्नुं).

GRUMBLER, *s.* असन्तुष्टत्वाद् सदापरिदेयी *m.* (नृ), असन्तुष्टजनः.

GRUMBLING, *s.* गर्जनं, गर्जितं, परिगर्जनं, खनितं, खननं, मन्द्रशब्दः, गम्भीरशब्दः, गम्भीरनादः, गम्भीरध्वनिः *m.*, गम्भीरशब्दः.—(Sound of complaint) परिदेयनं-पितं, विलपनं.

GRUMBLING, *part.* गम्भीरनादी-दिनो-दि(नृ), मन्द्रशब्दकारी-रिणी-रि(नृ).

GRUME, *s.* गुल्मः, पित्तः-रुदं, पनता; 'of blood,' रक्तगुल्मः, पनलोहितं.

GRUMOUS, *a.* पित्तोभूतः-ता-तं, पनीभूतः-ता-तं, श्यानः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, गुल्मी-गुल्मी-गुल्मी (नृ); 'grumous blood,' पनलोहितं.

To GRUNT, *v. n.* शूकरवद् घर्षितं कृ or कण्ठनादं कृ or गम्भीरनादं कृ, गर्ज् (c. 1. गर्जति-जिह्नुं), पुष्पराशब्दं कृ.

GRUNT, GRUNTING, *s.* घर्षितं, शूकरनादः, शूकरगर्जितं, शूकरस्य कण्ठनादः or गम्भीरनादः.

GRUNTLING, *s.* शूकरशायकः, शूकरशिशुः *m.*, चालशूकरः.

GUARANTEE, *s.* (One who is surety for another) प्रतिभूः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*, मध्यस्थः.—(Security) प्रातिभायं, पारिभायं, प्रात्ययिकः, प्रत्ययकारिणी, लग्नकः, घन्यकः.

To GUARANTEE, *v. a.* प्रतिभूः or प्रतिनिधिः भू, प्रातिभायं कृ, पारिभायं कृ, लग्नकं or प्रात्ययिकं or घन्यकं दा, प्रत्ययं कृ.

To GUARD, *v. a. and n.* रक्ष् (c. 1. रक्षति-विह्नुं), अभिरक्ष्, परिरक्ष्, मंरक्ष्, प्रतिरक्ष्, पाल् or पा (c. 10. पालयति-पिह्नुं, c. 2. पालि-ह्नुं), अनुपाल्, परिपाल्, प्रतिपाल्, सम्पाल्, अभिपाल्, उपपाल्, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्, c. 10. गोपयति-पिह्नुं), अनुगुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, अभिसङ्गुप्, वै (c. 1. ज्ञायते, ज्ञातुं), परिचै, सन्धे, ध्व (c. 1. धवति-विह्नुं), पयाप् in des. (ईर्षयति-विह्नुं), परिप्राप्.—(Ward off) वृ (c. 10. वारयति-विह्नुं), निवृ.—(Guard against) अवधा (c. 3. -धते-पातुं), अवहितः-ता-तं भू, सावधानः-ना-नं भू, अवधानं कृ; 'guard against avarice,' लोभात् सावधानो भव.—(Keep guard) रक्षं कृ, रक्षाधिं जातृ (c. 2. जागर्ति, जागरिह्नुं).

GUARD, *s.* (Act of guarding) रक्षयं, रक्षा, रक्षणं, पालनं, वाचं, गुप्तिः *f.*, गोपनं, अवधनं.—(A sentry) रक्षकः, रक्षी *m.* (नृ), सैन्यः, सैनिकः, सेनारक्षः, परिपरः, उपरक्षयं, परिगीत्यः, रक्षिवीर्यः, अनीकस्याः, सञ्जनं; 'captain of the guards,' गुल्मस्थानाधिकारी *m.* (नृ), गुल्मस्थानाधिपः, रक्षाधिकृतः.—(That which protects any part of the body from injury) वाचं, च affixed, वारयं; 'a finger-guard,' अङ्गुलिवाचं, अङ्गुलिचै; 'guard for the arm in shooting,' गोपा, तलं-ला, ज्ञापातवारयं; 'to stand on one's guard,' सावधानः-ना-नं or सचेतनः-ना-नं स्या or भू; 'be on your guard,' सावधानो भव, सावहितो भव.

GUARD-ROOM, *s.* उद्घाटः, रक्षकाणां वासागारं, सैन्यस्थानं, सैनिकशाला.

GUARDABLE, *a.* रक्षणीयः-या-यं, रक्ष्यः-ह्यस्, पालनीयः-या-यं.

GUARDED, *p. p.* रक्षितः-ता-तं, अभिरक्षितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, उपपालितः-ता-तं, गुप्तः-मा-मं, गोपायितः-ता-तं, ज्ञातः-ता-तं वाचः-शा-यं, अवितः-ता-तं.—(Cautious) अवहितः-ता-तं, सवहितः-ता-तं, सावधानः-ना-नं.

GUARDEDLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, अवहितं, सवहितं, सुविमृश्य.

GUARDEDNESS, *s.* अवधानता, सावधानता, सवहितत्वं, समीक्षकादित्वं.

GUARDER, *s.* रक्षकः, रक्षी *m.* (नृ), परिरक्षी *m.*, रक्षिता *m.* (नृ), पालयिता *m.* (नृ), पालकः, पालः-ली *m.* (नृ), गोपा *m.* (नृ), गोपः-पकः, गोपायकः, गोपी *m.* (नृ), गोपिलः, ज्ञाता *m.* (नृ), पः in comp.

GUARDFUL, *a.* सावधानः-ना-नं, अवहितः-ता-तं, सवहितः-ता-तं.

GUARDIAN, *s.* पालकः, प्रतिपालकः, रक्षकः, गोप्ता *m.* (भू), पालः, नापः, अय्यधः.—(Of an orphan) पितृस्थानः-नीयः, मातृपितृस्थानः-नापः; 'guardian deity,' लोकपालः-लकः.

GUARDIANSHIP, *s.* रक्षणं, रक्षा, रक्षकत्वं, पालकत्वं, रक्षितृपदं.

GUARDSHIP, *s.* रक्षणं, रक्षा, पालनं, चरणं, गुतिः *f.*, गोपनं.

GUDGEON, *s.* वडिशद्वारेण सुग्रहणीयः शुद्रमात्स्यभेदः.—(A person easily cheated) सुवचनीयः, सुप्रतारणीयः.

GUERDON, *s.* फलं, प्रतिफलं, पारितोषिकं, चेतनं.

To GUESS, *v. a. and n.* अनुमा (c. 2. -नाति, c. 4. -गायते, c. 3. -मिनीते -मातुं), तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं), पितर्कं, ऊहं (c. 1. ऊहते -हितुं), अयगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), शङ्कं (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), अनिर्णयपूर्थम् अनुभू, अनिश्चयपूर्थं निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं) or प्रदृग् (c. 1. -पश्यति -द्रष्टुं) or विवेचनं कृ or मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

GUESS, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अनुमानोक्तिः *f.*, पितर्कः-दीरो, ऊहा-हन्, शङ्का, अनुभवः, अनुभूतिः *f.*, अनिश्चयपूर्थं निरूपणं, अनिर्णयपूर्था विवेचनं, अदृढप्रमाणः परामर्शः, अयगतिः, उपलब्धिः *f.*, उपलक्ष्यः.

GUESSED, *p. p.* अनुमितः -ता-तं, वितर्कितः -ता-तं, शङ्कितः -ता-तं.

GUESSER, *s.* अनुमाता *m.* (तृ), अनुमानकर्ता *m.* (भू), पितर्ककः.

GUEST, *s.* अतिथिः *m. f.* -पी *f.*, अभ्यागतः, अभ्यागतजनः, गृहाभ्यागतः, गृहागतः, आगन्तुः *m. f.*, आगन्तुः, आगन्तुकः-का-कं, आयेक्षिकः-कौ-कं, प्रापुषः, प्रापुषिकः, प्रपूषः, साद्वृत्तिकः; 'proper for a guest,' .आतिथ्यः-थ्यो -थ्यं, आतिथेयः-थी-थं.

GUEST-CHAMBER, *s.* अतिथिशाला, अतिथिसत्कारयोग्या शाला.

GUEST-RITE, *s.* अतिथिसत्कारः-सत्क्रिया, अतिथिक्रिया, अतिथिव्येवा.

To GUGGLE, *v. n.* See GURGLE.

GUIDANCE, *s.* नयः, नायः, नीतिः *f.*, प्रणयनं, नेतृत्वं, विनियमः, पथदर्शनं.—(Direction) निर्देशः, निदेशः, उपदेशः, शास्त्रिः *f.*, शासनं, अनुशास्त्रिः *f.*, अनुशासनं, विधानं; 'good guidance,' सुनयः, सुनीतिः *f.*

To GUIDE, *v. a.* नी (c. 1. नयति, नेतुं), जानी, समानी, मार्गं or पथं दृष्टुं (c. 10. दर्शयति -यितुं), गम् (c. 10. गमयति -यितुं).—(Direct) निर्दिष्टुं (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उपदिष्टुं, उद्दिष्टुं, शास् (c. 2. शास्ति, शास्ति), अनुशास्, समनुशास्, प्रणी, विनियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), विप्रु (c. 10. -धारयति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

GUIDE, *s.* नेता *m.* (तृ), नायकः, नेत्रः, विनेता *m.* (तृ), पथदर्शकः, मार्ग-दर्शकः, दर्शकः, दर्शयिता *m.* (तृ), प्रदर्शकः, निर्देश *m.* (तृ), निर्देशकः, उद्देशकः, उपदेशी *m.* (तृ), उपदेशकः, देशकः, उपदेष्टा *m.* (तृ), सादेष्टा *m.*, पथिकः, सञ्चारकः, शासिता *m.* (तृ), शास्ता *m.*, अनुशासकः, अय्यधः.

GUIDED, *p. p.* नीतः -ता-तं, जानीतः -ता-तं, समानीतः -ता-तं, नीय-मानः -ता-नं, गमितः -ता-तं, शासितः -ता-तं, अनुशासितः -ता-तं, निर्दिष्टः -ष्टा-थं.

GUIDE-POST, *s.* पथदर्शनाथं or मार्गमूचनाथं स्तूपा.

GUILD, *s.* श्रेणी-णिः *m.*, सहकारिजनसमूहः, नगरकार्यसम्पादनाथं जनसंसर्गः, नागरसमाजः, वणिक्समाजः, निगमः, नैगमः, महाजनसंसर्गः.

GUILD-HALL, *s.* सहकारिणां वाणिजजनानां समागमशाला, निगमशाला, नगरकार्यसम्पादनाथं महाचत्वरं.

GUILD, *s.* माया, कपटः-टं, छलं-लना, शठता, शाठ्यं, खलता, धूर्तता, व्याजः, विदग्धता, वैदग्ध्यं, छत्र *n.* (नृ), कूटः-टं, कौटिल्यं, कैतवं, वक्रता, कपट्यं, वचनं-ना, असारत्यं.

GUILTY, *a.* मायावान्-वतो-वत् (तृ), मायी-यिनी-यि (नृ), मायामयः-थी-थं, नायान्वितः-ता-तं, मायावी-यिनी-यि (नृ), छली-ल्लनी-ल्लि (नृ), छलान्वितः-ता-तं, विदग्धः-ग्धा-ग्यं, कपटिकः-कौ-कं,

वचकः-का-कं, वचनशीलः-ला-लं, शठः-ठा-ठं, खलः-ला-लं, कुटिलः-ला-लं, विजिहः-छा-छं, सत्याजः-जा-जं, धूर्तः-ज्ञा-ज्ञं, गक्रः-क्रा-क्रं, वक्रभावः-वा-वं.

GUILTYLY, *adv.* मायया, सभातं, शाठ्येन, छलेन, खलवत्, शठवत्, धूर्तवत्, सत्याजं, कृतवत्, कैतवेन, विदग्धं.

GUILTINESS, *s.* मायावत्त्वं, शठता, शाठ्यं, कौटिल्यं, वक्रता, विजिहता, विदग्धता, सत्याजत्वं, असारत्यं.

GUILTYLESS, *a.* अमायी-यिनी-यि (नृ), अमायिकः-कौ-कं, मायाहीनः-ना-नं, निष्कपटः-टा-टं, कपटहीनः-ना-नं, निष्पूजः-जा-जं, छलरहितः-ता-तं, शुद्धमतिः-ति-ति, सरलः-ला-लं, अजिहः-छा-छं, अयक्रः-क्रा-क्रं, अकुटिलः-ला-लं, विमलात्मा-त्मा-त्त (नृ), निर्यलीकः-का-कं, दीक्षिणः-खा-खं, अकृत्रिमः-मा-मं, अकूचः-ज्ञा-ज्ञं.

GUILTYLESSLY, *adv.* मायां विना, मायया विना, मायाप्यतिरेकेण, कपटं विना, निष्कपटं, निष्पूजं, सरलवत्.

GUILTINESS, *s.* मायाहीनता, सारत्यं, अवक्रता, अजिहता, शुद्धता.

GUILLOTINE, *s.* शिरच्छेदनयन्त्रं, अतितीक्ष्णयन्त्रं यदापातेन निमगमात्रेण शीघ्रच्छेदः क्रियते.

To GUILLOTINE, *v. a.* पूयोक्षयनेण मस्तकं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेद्).

GUILT, *s.* (Criminality) अपराधिता-त्वं, सापराधता, पापित्वं, सपापत्वं, अपराधता, दोषिता-त्वं, सदोषता, पापवत्त्वं, दोषवत्त्वं.—(Crime) पापं, अपराधः, दोषः, पातकं, दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.* (नृ), पापकर्म *n.*, कन्तमं, एनस् *n.*, आगस् *n.*, धर्मं, दुरितं, मन्तुः *m.*

GUILTYLY, *adv.* सापराधं, सपापं, सदोषं, सपातकं, अपराधवत्.

GUILTINESS, *s.* अपराधिता, अपराधता, सापराधत्वं, पापित्वं, सपापता, दोषिता-त्वं, सदोषता, पापवत्ता, दोषवत्ता.

GUILTYLESS, *a.* निष्पापः-पा-पं-पी-यिनी-यि (नृ), अपापः-पा-पं, निरपराधः-था-थं, अनपराधी-यिनी-यि (नृ), निर्दोषः-पा-पं-पी-यिनी-यि (नृ), पापहीनः-ना-नं, शुद्धः-ज्ञा-ज्ञं, शुद्धमतिः-ति-ति, अनयः-पा-पं.

GUILTLESSLY, *adv.* निष्पापं, पापं विना, निरपराधं, अपराधेन विना.

GUILTLESSNESS, *s.* निष्पापत्वं, निर्दोषत्वं, निरपराधिता, शुद्धता.

GUILTY, *adv.* अपराधी-यिनी-यि (नृ), अपराधः-ज्ञा-ज्ञं, सापराधः-था-थं, कृतापराधः-था-थं, प्राप्तापराधः-था-थं, पापी-यिनी-यि (नृ), पापवान्-वतो-वत् (तृ), पापकामी-भ्या-भ्यं (नृ), सपापः-पा-पं, दोषी-यिनी-यि (नृ), दोषवान्-वतो-वत् (तृ), सदोषः-पा-पं, पातकी-किनी-कि (नृ), दुष्कृती-तिनी-ति (नृ), एनखी-खिनी-खि (नृ), कृतेनाः-नाः-नः (स्), अनिष्कृतेनाः &c., कृतागाः-गाः-गः (स्), अभिपन्नः-सा-सं; 'rashly guilty,' चिकुरः-रा-रं, चपलः-ला-लं.

GUINEA, *s.* सुवर्णमुद्राविशेषः, सुवर्णः.

GUINEA-HEN, *s.* चित्रशरीरविशिष्टा विदेशीयकुक्कुटी.

GUINEA-PIG, *s.* अल्पवयस्यशरीरो विदेशीयशूकरभेदः.

GUISE, *s.* वेशः, वेपः, वासन् *m.*, परिधानं, असरं, वस्त्रं, वसनं, आकारः, रूपं, व्यवहारः, रीतिः *f.*; 'in the guise of a herdsman,' गोपवेशः; 'of a Brahmin,' द्विजरूपी *m.* (नृ).

GUITAR, *s.* वीणा, वज्रकौ, विपञ्जी-पिक्ता, तल्ली, रुद्री, सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी, ततं, परिवादिनी.

GULF, *s.* (A bay) अखातं, खातं, समुद्रपङ्क्तः, पुटभेदः.—(Abyss) अगाध-दरी, अगाधरन्तं, अतलस्पर्शपातं, गम्भीररन्तं, नरकः.—(Whirlpool) आवर्तः, जलावर्तः, जलगुल्मः, अवपूर्यः, पूर्यः, धूर्तजलं.

GULFY, *a.* धूर्तजलपूर्यः-थी-थं, जलगुल्ममयः-थी-थं.

To GULL, *v. a.* वध् (c. 10. वेधयते -ति-यितुं), परिवध्, छल् (c. 10.

छलयति -यितुं), प्रतु (c. 10. -तारयति -यितुं).
 GULL, *s.* (Bird) जलकुसुदः -टी, विषका, गङ्गाचिन्नी, देवटी, ध्याणः.
 —(One easily cheated) सुवचनीयः, सुप्रतारणीयः.
 GULL-CATCHER, *s.* चञ्चकः, प्रतारकः, छली *m.* (नं), कूटकारः.
 GULLED, *p. p.* चञ्चितः -ता -तं, प्रलभः -मा -यं, प्रतारितः -ता -तं
 GULLERY, *s.* चञ्चनं, छलं, कपटः -ट, प्रतारण, व्याजः, कैतयं.
 GULLET, *s.* निगरणस्रोतस् *n.*, निगरणः, सन्नवाहिस्रोतस् *n.*
 GULLIBILITY, *s.* सुवचनीयता, सुखवचनीयत्वं, सुप्रतारणीयता.
 GULLIBLE, *a.* सुवचनीयः -या -यं, सुखेन प्रतारणीयः -या -यं.
 GULLY, *s.* नालः, प्रणालः -ली -लिका, मातं, कुत्सा, जलमार्गः, उदकग-
 मनमार्गः, जलवाहनी, परीवाहः, सारणिः -खी *f.*
 To GULLY, *v. a.* भूमिम् उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं), प्रणालिकां कृ,
 कुत्सां कृ.
 GULLY-HOLE, *s.* कर्दमाटकखन्, प्रणालिकारखन्, प्रणालीविवरं.
 GULOSITY, *s.* अतिभोजनं, अत्याहारः, यमरता, अतृप्तिः *f.*
 To GULP, *v. a.* जलं बहुशो गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं) or निगृ or
 अवगृ or ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं).—(Disgorge) उद्गृ, उन्निष्पृ (c. 6.
 -क्षिपति -क्षेपुं).
 GULP, *s.* गरणं, गरा, गौर्धिः *f.*, गिरिः *f.*, निगारः, निगरणं, ग्रसनं, ग्रसः,
 एकवारं निगोर्धं यन्निक्षिपत्.—(Disgorging) उद्गारः -रणं, उन्निष्पृ,
 उद्गमः -मनं.
 GUM, *s.* (Fleshy covering of the teeth) दन्तमांसं, दन्तवेष्टः -ष्टनं,
 दन्तशिरा, दन्तमूलं, वेला.—(Exudation from trees) निर्यासः,
 वृक्षनिर्यासः, वृक्षारसः.—(Adhesive substance) श्यानद्रव्यं, सान्द्रद्रव्यं.
 To GUM, *v. a.* पृष्ठीकनिर्यासेन or श्यानद्रव्येण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं)
 or संयुज् (c. 7. -युज्जि -योजुं) or संलग्नोक्तं.
 GUM-ARABIC, *s.* सूक्ष्मपत्रः, सूक्ष्मपत्ररसः.
 GUM-BOIL, *s.* दन्तविस्फोटः, दन्तमोठः -टकः, दन्तग्रन्थः -ग्रं, दन्तावृद्धः,
 द्विजग्रन्थः, वैदर्भः, उपकुशः.
 GUMMINESS, *s.* सान्द्रत्वं, श्यानत्वं, सिग्धता, संलग्नशीलता.
 GUMMY, *a.* वृक्षनिर्यासमयः -यो -यं, श्यानः -ना -नं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.
 GUN, *s.* अन्तराग्निचक्रेण गुलिकाप्रक्षेपणी लोहनाडिः or -डी, गुलिप्रक्षेपणी
 मुषिरनाली, गुलिकाप्रक्षेपायं शुषिरयन्त्रं, लोहमुषिः *f.*
 GUNNER, *s.* पृष्ठीकनाडिद्वारा गुलिकाप्रक्षेपकः, लोहनाडिधारी *m.* (नं),
 अग्न्यस्त्रधारी *m.*, आग्नेयास्त्रप्रक्षेपकः.
 GUNNERY, *s.* अग्न्यस्त्रविद्या, लोहनाडिद्वारेण गुलिकाप्रक्षेपणविद्या.
 GUNPOWDER, *s.* आग्नेयचूर्णं, शीघ्रदाहचूर्णं, आग्नेयघोदः, महाशब्दपूर्वम्
 अग्निसम्प्लेकं सद्योदाहचूर्णं.
 GUN-SHOT, *s.* लोहगुलिकागोचरं, लोहगुलिप्रियः, युद्धनाडिप्रक्षेपणं.
 GUN-SMITH, *s.* अग्न्यस्त्रकारः, आग्नेयशस्त्रकारः, आग्नेयनाडिनिर्माता *m.*
 (नं), युद्धनाडिनिर्माणशिल्पज्ञः.
 GUN-STOCK, *s.* आग्नेयनाडिद्वारः, लोहनाडिद्वारः *m.*, नाडिवारङ्गः.
 GUNWALE, GUNNEL, *s.* नौपार्थधारा -रः, नौपार्थस्य उपरिकाष्ठं, नावुत्तङ्गः.
 GURGE, *s.* जलावर्धः, जलभ्रमः, जलावधूतः, जलगुन्मः, पूर्णजलं.
 To GURGLE, *v. n.* जलवद् यथैराशब्देन सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं), यथैराशब्दं कृ,
 मधे or गर्गे (nom. पथायते, गगीयते), गर्पे (c. 1. गर्पति -यितुं).
 GURGLING, *s.* यथैराशब्देन जलप्रवाहः, यथैरा.
 To GUSH, *v. n.* प्रपत् (c. 1. -पतति -तितुं), निषेत्, बहुशः प्रसु (c. 1.
 -स्रवति -स्रोतुं) or प्रमन्य (c. 1. -स्रन्दते -न्दितुं) or धार (c. 1. धारति
 -रितुं), वेगेन or वेगतो निः (c. 1. -सरति -स्रज्); 'tears gushed
 from (her) eyes', जलं नेत्राभ्यां प्रापत्.

GUSH, GUSHING, *s.* बहुप्रवाहः, जलप्रपातः, उत्तेकाः, उत्तेचनं, उत्पीडः.
 GUSSET, *s.* वस्त्रनिवेशित उपवस्त्रखण्डः or अधिकवस्त्रखण्डः.
 GUST, *s.* (Blast of wind) निर्घातः, प्रभञ्जनः, व्योममुहुरः, वातरूपः.
 वायुगुल्मः, वायुवेगः, वात्सा, प्रवलवायुः *m.*, प्रचण्डवायुः *m.*, चण्डवातः,
 तीव्रवातः, पवनापातः, जवानिलः.—(Taste) स्वादः, आस्वादः, रसने-
 न्द्रियं, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*
 GUSTATION, *s.* स्वादनं, आस्वादनं, प्राशनं, लेहनं.
 GUSTFUL, *a.* रुच्यः -च्या -च्यं, रुचिरः -रा -रं, सरसः -सा -सं.
 GUSTLESS, *a.* विरसः -सा -सं, निःस्वादुः -दुः -दुः, अस्वादुः -दुः -दुः.
 GUSTO, *s.* रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, रसः, सुरसः, आस्वादः.
 GUSTY, *a.* वातलः -ला -लं, वातवान् -वतो -वत् (नं), वातीयः -या -यं,
 वातमयः -यो -यं, बहुपवनः -ना -नं, पवनक्षिप्तः -प्ता -प्तं.
 GUT, *s.* नाडिः -डी *f.*, अन्तर्नाडी, नाली -लिः *f.*, पमनी -निः *f.*, शिरा,
 मिरा, अन्त्रं, पुरीतम् *m. n.*, कोष्ठः.—(Stomach) उदरः, जठरः -रं.
 To GUT, *v. a.* निरन्तीकृ, निरन्त्र (nom. निरन्त्रयति -यितुं), नाडीः or
 अन्त्राणि वहिष्कृ.—(Plunder) द्रव्याणि चपह (c. 1. -हरति -हर्षुं).
 GUTTA SERENA, *s.* तिमिरः, 'an eye affected with it, 'तिमिरदीपहतं चक्षुम्.
 GUTTER, *p. p.* निरन्तीकृतः -ता -तं, हतसर्पद्रव्यः -व्या -च्यं.
 GUTTER, *s.* प्रणालः -ली -लिका, नालः, जलनिर्गमः, जलमार्गः, परीवाहः,
 जलवाहनी, सारणिः *f.* -खी, उदकगमनमार्गः.
 To GUTTER, *v. a.* प्रणालीरूपेण उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं) or शुषिरीकृ.
 To GUTTER, *v. n.* प्रणालीरूपेण उत्खन् in pass. (-खनते) or शुषिरीभू,
 प्रणालिकां कृ, जलदीपिकारूपेण लयजः स्यन् (c. 1. स्रन्दते -न्दितुं).
 GUTTLER, *s.* बहुभक्षकः, अतिभोनी *m.* (नं), कुक्षिभरिः *m.*
 GUTTURAL, *a.* कण्ठ्यः -रण्या -रढ्यं, कण्ठस्यः -स्या -स्यं, शैवः -वी -वं,
 शैवेयः -यी -यं; 'guttural letter,' कण्ठ्यः; 'guttural sound,' कुहरं.
 GUJARAT, *s.* (The country) गुर्जराः.—(The people) गुर्जराः *m. pl.*
 To GUZZLE, *v. a.* बहुशो गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं) or निगृ or
 ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं) or पा (c. 1. पिबति, पातुं), पानरतः -ता -तं भू.
 GUZZLER, *s.* अतिपायी *m.* (नं), अतिभोनी *m.* (नं), पानरतः.
 GYMNASIUM, *s.* व्यायामशाला, मत्स्यशाला, मत्स्यशाला, विहारः.
 GYMNASIUM, *a.* व्यायामी -मिनी -नि (नं), व्यायामसञ्चयी -न्चनी -न्च
 (नं), मत्स्यशालासञ्चयी &c., व्यायामशालः -ला -लं.
 GYMNASTICS, *s. pl.* व्यायम्, मत्स्यशालं, व्यायामविद्या.
 GYPSY, GYPSEY. See GIPSY.
 To GYRATE, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, c. 1.
 भ्रमति -मितुं), घूर्ण (c. 6. 1. घूर्णति -ते -वर्तितुं), परिवृत्, विघूर्ण, व्याघूर्ण.
 GYRATION, *s.* परिवर्तनं, आवर्तः, भ्रमः -मणं, भ्रमिः *f.*, घूर्णिः *f.*, घूर्णनं;
 'of a bird,' परिडीनकं.
 GYRE, *s.* चक्रावर्तः, चक्रगतिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, मण्डलं, परिमण्डलं.
 To GYRE, *v. a.* निगडेन चन् (c. 9. चक्रति, चन्), निगड (nom. निगड-
 यति -यितुं), पाश (nom. पाशयति -यितुं).
 GYVES, *s. pl.* निगडः -डं, पाशः, वन्धनं -नानि *n. pl.*, पादपाशः, शृङ्खला.

HA, *interj.* हा, हहा, आहा, जहो, आहो, अहहः, अहोवत्, ह, छह,
 आ, अयि, आश्चर्यं.

HABEAS CORPUS, *s.* मिथ्यानिरोधनपेपार्थकं पृथ्वीकालीनशासनपत्रं.

HABERDASHER, *s.* वस्त्रादिविक्रेता *m.* (नं), वस्त्रादिविक्रेता *m.*, चण्डुकादि-
 विक्रेता *m.* (नं), सुद्रव्यविक्रेता *m.*

HABERDASHERY, *s.* पृथ्वीकालीनपारिणा विक्रीता वस्त्रादिव्यवसायग्री.

HABERGEON, *s.* वधस्ताणं, उरस्ताणं, उरश्छदः, कण्ठस्पकदपं.

HABILIMENT, *s.* वेशः, परिधानं, परिच्छदः, वसनं, वस्त्रं, चाभरणं, असरं, वासस् *n.*, प्रसाधनं, आच्छादनं, सज्जा.

HABIT, *s.* (Dress) वेशः, वेष्टः, वसनं, वस्त्रं, वासस् *n.*, परिधानं, परिच्छदः, असरं.—(State, condition) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, दशा, संस्थितिः *f.*, स्वभावः; 'habit of body,' शरीरस्थितिः *f.*, देहस्वभावः; 'habit of mind,' चित्तवृत्तिः *f.*—(Temperament, disposition) प्रकृतिः *f.*, शीलः—लता, स्वभावः, ज्ञानःकरणं.—(Custom, practice, established manner) आचारः, अभ्यासः, व्यवहारः, समाचारः, नित्यकृतं, नित्यक्रिया, रीतिः *f.*, व्यवहृतिः *f.*, शीलः, प्रचारः, चरितं, चर्या, क्रमः, नियमः, आवृत्तिः *f.*, व्यापारः, प्रवृत्तिः *f.*, मार्गः, अनुशीलनं; 'bad habit,' व्यसनं; 'having bad habits,' दुराचारः—रा—रं, पाप-समाचारः—रा—रं, पापचर्यः—र्या—र्यं, दुर्वृत्तिः—त्ता—तं, दुष्टचरित्रः—चा—चं, व्यसनी—निनी—नि (नृ).

To HABIT, *v. a.* वेष्ट् (c. 1. वेष्टते—यितुं), परिवेष्ट्, आच्छद (c. 10. आच्छदयति—यितुं), वस्त्र (nom. वस्त्रयति—यितुं), परिधान in caus. (—आपयति—यितुं).

HABITABLE, *a.* वासतेयः—यो—यं, वास्तव्यः—व्या—व्यं, वामयोग्यः—ग्या—ग्यं, वासधमः—मा—मं, आजीव्यः—व्या—व्यं, उपजीव्यः—व्या—व्यं.

HABITANT, *s.* वासी *m.* (नृ), निवासी *m.*, निलायी *m.* (नृ), वासकृत्.

HABITATION, *s.* वासः, वासस्थानं, निवासः, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, गृहं, गेहः—हं, वेश्म *m.* (नृ), निलयः—यनं, आलयः, आगतनं, निवेशनं, निकेतः—तनं, आगारः, भवनं, वसतिः, समावासः, अवस्थानं, आवसपः, स्थानं, ओकस् *n.*, धाम *n.* (नृ).

HABITUAL, *a.* आभ्यासिकः—की—कं, अभ्यस्तः—स्ता—स्तं, आचारिकः—की—कं, आचरितः—ता—तं, व्यावहारिकः—की—कं, व्यवहारिकः—की—कं, नित्यः—त्या—तं, स्वाभाविकः—की—कं, अनुशीलितः—ता—तं, नियमिकः—की—कं, प्रायिकः—की—कं.

HABITUALLY, *adv.* नित्यं, नित्यशम्, यथाव्यवहारं, यथारोति, साम्यासं, अभ्यासेन, अभ्यासपूर्वकं, यथाभ्यासं.

To HABITUATE, *v. a.* अभ्यस् (c. 4. अभ्यसति—असितुं), अभ्यासं कृ, अभ्यस्तं—स्तां—स्तं कृ, शिष्ट् (c. 10. शिष्टयति—यितुं), शीलत् (c. 10. शीलयति—यितुं); 'to be habituated,' अभ्यस्तः—स्ता—स्तं भू.

HABITUATED, *p. p.* अभ्यस्तः—स्ता—स्तं, शिष्टितः—ता—तं, कृताभ्यासः—सा—सं, शीलितः—ता—तं, अनुशीलितः—ता—तं, शीलः—ला—लं in comp.

HABITUDE, *s.* (Custom) व्यवहारः, आचारः, रीतिः *f.*, चरितं, चर्या, नित्यकृतं.—(Relation) ससन्धः, सम्बन्धः, प्रतीक्षा.—(Intercourse) संसर्गः.

To HACK, *v. a.* (Mangle) व्यवच्छिद् (c. 7. चिन्नति—चेत्तुं), व्रश्च (c. 6. वृश्चति, व्रश्चतुं), प्रव्रश्च, विद् (c. 10. दारयति—यितुं), बहुलपशः खण्ड् (c. 10. खण्डयति—यितुं) or छिद्, बहुखण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, बहुखण्डीकृ, धातविधत्तीकृ.

To HACK, *v. n.* (For hire) अतिशरीरायासेन नीचकर्म कृ, निरन्तरायासं कृ, पयः—व्या—व्यं भू, सर्वप्रयोज्यः—ज्या—ज्यं भू, सर्वसाधारणीभू.

HACK, *s.* (Cut) प्रहारः, छेदः, स्थापतः, छुरिकापातः.—(Horse kept for hire, worn out horse) कदम्बः, पयसाश्वः, भाटकीयवाजी *m.* (नृ), साधारणवाजी *m.*, सर्वप्रयोज्यवाजी *m.*, पयस्योटकः, अश्वकः; 'hack-carriage,' पयसवाहनं, साधारणरथः.—(Drudge) निरन्तरायासी *m.* (नृ), अतिदेहकेशेन नीचकर्मकारी *m.* (नृ), हीनवृत्तिः *m.*, द्रातीनः.

HACKED, *p. p.* व्यवच्छिन्नः—त्ता—तं, धातविधत्तः—ता—तं, वृक्कः—कण—कणं.

To HACKLE, *v. a.* वक्ष्यमाणव्येष्ट शृणुं or अतसीं मृज् (c. 2. माँटि—उँ) or सम्मृज्, or परिष्कु or शुप् (c. 10. शोधयति—यितुं) or पृषकृ.

HACKLE, *s.* अतसीमार्जनी, शयमार्जकः, उमाशोधनी.

HACKNEY, *s.* (Horse) कदम्बः, अश्वकः, पयसाश्वः, पयस्योटकः, साधारणवाजी *m.* (नृ), भाटकीयवाजी *m.*—(Any thing much used, a drudge, a hireling) नीचकर्मणि नियुक्तः, नीचकर्मकारी *m.* (नृ), निरन्तरायासी *m.* (नृ), हीनवृत्तिः *m.*, वैतनिकः, पयसः, साधारणः, सर्वप्रयोज्यः.—(Prostitute) पयसस्त्री, साधारणस्त्री.

To HACKNEY, *v. a.* नीचकर्मणि नियुज् (c. 7. युनक्ति—योज्, c. 10. योजयति—यितुं), पयस्यकृ, साधारणीकृ, सर्वप्रयोज्यं—ज्यां—ज्यं कृ, जीर्णीकृ.

HACKNEY-COACH, *s.* साधारणरथः, पयसरथः, पयसवाहनं, सर्वप्रयोज्यरथः.

HACKNEYED, *p. p.* सर्वप्रयुक्तः—क्ता—क्तं, सर्वसाधारणः—या—यी—यं, सर्वपयस्यः—व्या—व्यं, अपकर्मनियुक्तः—क्ता—क्तं, जीर्णः—यी—यं.

HADDOCK, *s.* हड्डकसंज्ञकः समुद्रोपनत्स्यभेदः.

HADLS, *s.* प्रेतलोकः, अपोलोकः, अपोभुवनं, नरकः, पातालं.

HAFT, *s.* (Handle) तसरुः *m.*, तलः, वारङ्गः, मुष्टिः *m.*—ष्टी *f.*, दण्डः, कण्ठः.

To HAFT, *v. a.* तसरो or तले or वारङ्गे निविश् (c. 10. वेष्टयति—यितुं).

HAG, *s.* कुरूपी-पिण्डी, कुट्टिनी, डाकिनी, वृद्धा स्त्री, जटिणी.

HAGGARD, *a.* कुशाननः—ना—नं, क्षीणवदनः—ना—नं, धामवदनः—ना—नं, शुष्कवदनः—ना—नं, उग्रमुखः—खा—खं, उग्रदर्शनः—ना—नं.

HAGGISH, *a.* कुरूपिणी, अपरूपिणी, विरूपिणी, जरापरिणता.

To HAGGLE, *v. a.* व्यवच्छिद् (c. 7. चिन्नति—चेत्तुं), धातविधत्तीकृ, खण्डशः कृ.

To HAGGLE, *v. n.* (In bargaining) क्रयकाले विलस् (c. 1. लसते—सितुं) or विचर् (c. 10. चारयति—यितुं) or एतावत् दातुम् इच्छामीति वादानुवादं कृ or न्यूनमूल्यं दित्तामीति वद् (c. 1. वदति—दितुं).

HAGGLER, *s.* क्रयकाले विलसी *m.* (नृ) or एतावन्मूल्यं न दातुम् इच्छामीति वादानुवादकारी *m.* (नृ).

HAGIOGRAPHIA, *s.* धर्मग्रन्थः, धर्मशास्त्रसंहिता, धर्मपुस्तकं.

HAH, *interj.* हा, जहो, जहोवत्, अहह, हाहा, हा, अयि, आश्चर्यं.

HAIR, *s.* (Frozen rain) करका, करकावृष्टिः *f.*, शिला, शिलावृष्टिः *f.*, वर्षापलः, पयोपनः, पयोगडः, घनकणः, मेघापिण्डी *n.*, मेघकणः, मेघभर्तः, धारा, तोयडिम्बः, मरुत्कलं, पिण्डाभं, धाराङ्कुरः, मटती, शिलीन्त्रं, वाषिष्ठा.

HAIR, *exclam.* नमस्, स्वस्ति, कुशलं, कुशलं भूयात्, सुखं भूयात्, कल्याणं भूयात्, धेमे भवतु, शेषं, अभिवाद्ये, अभिवन्दे.

To HAIR, *v. n.* (Pour down hail) करकासारं वृष् (c. 1. वर्षति—यितुं), शिला वृष्, उपलान् वृष् or पत् (c. 10. पातयति—यितुं).

To HAIR, *v. a.* (Call from a distance) दूराद् आह्वे (c. 1. ह्वयति—ह्वातुं) or ह्वे or सरोधनं कृ or आक्रन्द (c. 1. क्रन्दति—न्दितुं) or आमन्त्र (c. 10. मन्यते—यितुं) or समामन्त्र or अभिभाष् (c. 1. भाषते—यितुं) or आभाष्.—(Salute) वन्द् (c. 1. वन्दते—न्दितुं), अभिवन्द, अभिवद् (c. 10. वादयति—ते—यितुं), नमस्कृ, आमन्त्र, उपास् (c. 2. आस्ते—आसितुं).

HAILED, *p. p.* दूराद् आहूतः—ता—तं or अभिहितः—ता—तं or आमन्त्रितः—ता—तं, सरोधितः—ता—तं, आक्रन्दितः—ता—तं.

HAIR-STONE, *s.* शिला, वर्षापलः, पयोपनः, करका, पयोगडः.

HAIR-STORM, *s.* करकासारः, करकावृष्टिः *f.*, शिलासारः.

HAIRY, *a.* करकामयः—यी—यं, शिलानयः—यी—यं, वर्षापलमयः &c.

HAIR, *s.* केशः, चालः, कपः, चिकुरः, वृजनः—जिनः, कुनलः.—(Of the head) केशः, शिरोरुहः, शिरोरुद् *m.*, शिरसिजः, मूर्धनः, कृशला.—(Of the body) लोम *n.* (नृ), रोम *n.* (नृ), तनुरुहः—हं, तनुरुहः—हं, तनुरुद् *m.* (हृ), तनुजं, अङ्कुरः; 'a head of hair,' केश्यं, केशिकं; 'a quantity of hair,' केशकलापः, केशपथः, केशोच्चयः, केशपाशः, कचपाशः, कचपथः, कचहस्तः, चिकुरपाशः, चिकुरपथः, चिकुरहस्तः; 'having much or fine hair,' केशी—शिनी—शि (नृ), केशवान्—वती—वत् (नृ), केशवः—वा—वं, केशिकः—की—कं; 'a fine head

of hair,' केशभारः, 'कचरोभारः -भरः; 'a braid of hair,' कचरो, केशगर्भः -भक्तः, केशवेशः; 'braided hair,' धम्मिहः, वेणिः -खी f., वेणिका, प्रवेणिः -खी f.; 'a lock of hair,' खलकः -कं, चूणकुनलः, भनरकः, काकपक्षः, शिखरः -खडकः, केशपाशी, चूडा, शिखा; 'clotted hair,' जटा, सटा; 'unentangled hair,' शीर्षणः, शिरस्यः; 'covered with hair,' लोमशः -शा -शं, बहुलोमा -मा -म (न), रोमा-क्रान्तः -न्ता -नं; 'point of hair,' चालारं; 'erection of the hair,' रोमहर्षणं, उद्धर्षणं. See ERECTION.—(Filament of a plant) केशरः, केसरः.

HAIR-BELL, s. घण्टाकारपुष्पविशिष्टं जोषधिभेदः.

HAIR-BREADTH, s. एककेशानरं, एककचपरिमाणं, अत्यल्पानरं.

HAIR-BROOM, s. केशनिर्मिता माजनी, लोममयी शोधनी.

HAIR-BRUSH, s. केशमाजनी, केशशोधनी, केशनिर्घणकः.

HAIR-CLOTH, s. लोमनिर्मितं वस्त्रं, केशमयः पटः.

HAIR-CUTTER, s. केशच्छिद् m. -छेत्ता m. (नृ), शिरोरुहछेदकः.

HAIR-DRESSER, s. केशरचकः, केशविरचकः, केशसंस्कारकृत् m.

HAIR-DRESSING, s. केशरचना, केशविरचनं -ना, केशसंस्कारः.

HAIRIED, a. केशी -शिनी -शि (न), केशवान् -यती -वत् (न).

HAIRINESS, s. लोमशत्वं, रोमशत्वं, बहुलोमत्वं, लोमप्राचुर्यं.

HAIRLESS, a. अकेशः -शा -शं, विकेशः -शा -शं, केशहीनः -ना -नं, निर्लोमा -ना -म (न), लोमरहितः -ता -तं, अविद्यमानलोमा &c.

HAIRY, a. लोमशः -शा -शं, रोमशः -शा -शं, बहुलोमा -मा -म (न), प्रचुर-लोमा &c., बहुकेशः -शा -शं, केशी -शिनी -शि (न), केशकः -का -कं, केशिकः -की -कं, केशवः -वा -वं, बहुकेशवान् -यती -वत् (न), लोम-वान् &c., लोममयः -यी -यं, लोमपूर्णः -र्या -र्यं.

HAKE, s. समुद्रीयमत्स्यभेदः.

HALBERD, s. युद्धे प्रयुक्तः काष्ठदण्डो लोहायः शूलविशेषः, प्रासः, शक्तिः f.

HALBERDIER, s. यूथोक्तशूलधरः, शक्तिग्रहः, शालीकः, प्रासिकः.

HALCYON, s. (Kingfisher) मत्स्यरङ्गः -ङ्गकः, सुचित्रकः, कुट्टकः.

HALCYON, a. प्रसन्नः -ना -नं, शान्तः -न्ता -नं, प्रशान्तः -न्ता -नं, निवेगः -गा -गं, निराकुलः -ला -लं, निर्वृतः -ता -तं, निर्वीर्यः -ता -तं, सुखी -खिनी -खि (न).

HALE, a. निरामयः -या -यं, नीरोगः -गा -गं, नीरुजः -जा -जं, नीरुक् m. f. n. (न), कत्यः -ट्या -ट्यं, आध्यायिपरहितः -ता -तं, अद्यतः -ता -तं.

To HALE, v. a. कृप् (c. 1. कर्षति, ऋष्टुं), आकृप्, अपकृप्, अपट्ट (c. 1. -हरति -हर्तुं).

HALF, s. अर्धं -र्धः, अर्धभागः, अर्धांशः; 'half an hour,' अर्धदण्डः; 'half a league,' अर्धक्रोशः; 'half a hundred,' अर्धशतं; 'half the body,' अर्धाङ्गः; 'a year and a half,' सार्धवत्सरः; 'a hundred and a half,' सार्धशतं; 'the best half,' उत्तमाङ्गं -ङ्गः; 'the last half,' अचराङ्गं, पश्चाङ्गं; 'sharing a half,' अर्धभागि -गिनी -गि (न), अर्धांशी -शिनी -शि (न), अर्धी -र्धिनी -र्धि (न); 'lasting half a month,' सार्धमासिकः -की -कं.

HALF, a. अर्धः -र्धा -र्धं, आर्धिकः -की -कं, अर्धिकः -का -कं; 'half assent,' अर्धाङ्गीकारः; 'half moon,' अर्धचन्द्रः.

HALF, adv. अर्धं, अर्धेन, समि; 'half-man, half-woman,' अर्धेन पुरुषो-र्धेन स्त्री; 'half-eaten,' अर्धभुक्तः -क्ता -क्तं, जग्धादेः -र्धा -र्धं, समिभुक्तः -क्ता -क्तं; 'half-drunk,' अर्धपीतः -ता -तं, समिपीतः -ता -तं; 'half-read,' अर्धपाठितः -ता -तं; 'half-spoken,' अर्धोक्तः -क्ता -क्तं; 'half-closed,' अर्धसंवृतः -ता -तं, मुकुलितः -ता -तं, निमीलितः -ता -तं.

HALF-BLOOD, s. or a. भिन्नोदरः -रा -रं, भिन्ननाभिः -भिः -भि, भिन्नगर्भः -भो -भं, असमानोदरः -रा -रं, भिन्नोदर्यः, अन्योदर्यः, भिन्नशरीरान्ययः.

HALF-BROTHER, s. वैभावः -वेयः, भ्राता द्वैमातुरः, अन्योदर्यः, सापलः.

HALF-DEAD, a. मृतकल्पः -त्वा -त्वं, मृतप्रायः -या -यं, मुमुर्षुः -र्षुः -र्षु, आसन्नमृत्युः -त्युः -त्यु, मरणोन्मुखः -खी -खं, अर्धमृतः -ता -तं, करलग्नः -ग्रा -ग्रं.

HALF-HEARD, a. अर्धश्रुतः -ता -तं, ईष्यश्रुतः -ता -तं.

HALF-HOLIDAY, s. अर्धोत्सवः, अर्धमहोत्सवः, अर्धनवधावः.

HALF-LEARNED, a. अत्यज्ञानी -निनी -नि (न), किञ्चिज्ज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, चुचकः.

HALF-LOST, a. नष्टप्रायः -या -यं, आसन्ननाशः -शा -शं, नाशोन्मुखः -खी -खं.

HALF-MOON, s. अर्धचन्द्रः, चन्द्रार्धं, अर्धेन्दुः m.; 'shaped like a half-moon,' अर्धचन्द्राकारः -रा -रं, अर्धचन्द्राकृतिः -तिः -ति.

HALF-PAY, s. निवृत्तपुद्गलस्य सैन्यस्य प्रकल्पितम् अर्धवेतनं.

HALF-PENNY, s. ताम्रमुद्रार्धं, ताम्रमुद्राविशेषः.

HALF-PIKE, s. लघुशूलः -लं, अर्धपरिमाणः शूलविशेषः, परिपः.

HALF-SEAS-OVER, s. ईष्यन्तः -न्ता -नं, ईष्यन्तः -न्ता -नं, ईष्योदरः -या -यं.

HALF-SISTER, s. वैमात्री, वैमात्रेयी, स्वसा द्वैमातुरी, अन्योदर्या.

HALF-SPHERE, s. अर्धमण्डलं, अर्धगोलः, मण्डलार्धं, भूगोलार्धं.

HALF-STARVED, a. अनाहारिणः स्त्रियमाणः -खा -खं or मृतप्रायः -या -यं, क्षुधावसन्नः -न्ता -नं.

HALF-UTTERED, a. अर्धोक्तः -क्ता -क्तं, अर्धोदितः -ता -तं, अर्धकथितः -ता -तं.

HALF-WAY, adv. अर्धमार्गं, अर्धपथे, मध्यमार्गं, मध्यपथे.

HALF-WITTED, a. अत्यवुद्धिः -द्धिः -द्धि, अत्यधीः -धीः -धि, अत्यनेघाः -घाः -घा (स्).

HALF-YEAR, s. अर्धवत्सरः, वत्सराङ्गं, अर्धार्धं, परमासः, अयनं.

HALF-YEARLY, a. पारमासिकः -की -कं, आर्धवर्षिकः -की -कं.

HALIBUT, s. वृहत्कायः समुद्रीयमत्स्यभेदः.

HALIDOM, s. शापः, शपथः, दिव्यं, सत्यं, प्रत्ययः.

HALITOUS, a. प्राणसमभावः -वा -वं, वायोपमः -ना -नं, धूमलः -ला -लं.

HALL, s. (Large room at the entrance of a house) शाला, वहिर्द्वारशाला, द्वारोपान्ते महाशाला, वासकोष्ठः, कक्षा, कस्या, किम्बी; 'a temporary hall,' मण्डपः -पा, जनाश्रयः; 'a judgment-hall,' विचारशाला.

HALLELUJAH, HALLELUJAH, exclam. ईश्वरस्य धन्यवादं or स्तुतिवादं कुरुत.

HALLELUJAH, s. ईश्वरस्य धन्यवादः or स्तुतिवादः or स्तुतिगानं.

HALLIARD, HALYARD, s. नौरज्जुः m., नौगुणः, वातवसनोत्तोलनायं रज्जुः.

HALLOO, interj. भोः, भो, भोभो, हे, है, खये, खयि, खरे, रे, खहो, हंहो, हलहलाशब्दः.

To HALLOO, v. n. हलहलाशब्दं कृ, हलहला (nom. हलहलायते), भोः, हे, है इत्यादिशब्दैर् उक्तुं (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं) or दूराद् आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), उच्चैःस्वरेण घुप् (c. 10. घोषयति -घितुं).

To HALLOO, v. a. (Set on by shouts) हे, है, हलहला इत्यादिशब्दैः कुक्कुरादीन् प्रजुह्वं (c. 10. -चोदयति -घितुं).

To HALLOW, v. a. (Make holy) पवित्रीकृ, पवित्रं -त्रां -त्रं कृ, पुष्पिकृ, पुष्पं -स्पं -स्पं कृ, पूज्यं -ज्यां -ज्यं कृ, शुद्धीकृ.—(Consecrate) संस्कृ, अभिसंस्कृ, अभिमिच (c. 6. -मिचति -मेक्षुं), प्रोक्ष् (c. 1. -उद्यति -घितुं), प्रतिश in caus. (-श्रापयति -घितुं), धर्म्मार्थं विनिघ्नन् (c. 7. -घुनक्ति -योक्षुं) or निर्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं).

HALLOWED, p. p. (Made holy, revered) पवित्रीकृतः -ता -तं, पवित्रितः -ता -तं, पूजितः -ता -तं, पूज्यः -ज्या -ज्यं, अर्चितः -ता -तं.—(Consecrated) संस्कृतः -ता -तं, कृतसंस्कारः -रा -रं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, सुप्रतिष्ठितः -ता -तं, प्रोक्षितः -ता -तं, प्रयोक्तः -ता -तं, अघिमिच -क्ता

-लं, धर्माथं विनियोजितः -ता -तं.

HALLUCINATION, *s.* मोहः, यानोहः, माया, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, नतिचिभ्रमः, मिथ्यामतिः *f.*, इन्द्रजालं, वचना.

HALM, *s.* (Straw) तृणं, पलालः -लं -ली, पलः, धान्यकल्म.

HALO, *s.* द्युतिमाला, चंशुमाला, सूर्यपरिगतं or चन्द्रपरिगतं द्युतिमण्डलं or दीप्तिमण्डलं or रक्तवर्णमण्डलं, दीप्तिपङ्कः, द्युतिचलयः, परिधिः *m.*, परिवेशः.

HALSER, *s.* नौरज्जुः *m.*, नौगुणः, नौवन्धनरज्जुः, नौवन्धनार्थं महागुणः.

HALT, *s.* (Stopping) चयानं, पथमध्ये स्थितिः *f.* or अवस्थितिः *f.*, स्थानं, आसनं, विधानं, यानविरतिः *f.*, विरामः, अवरतिः *f.*, स्तम्भः, यतिः *f.* —(Limping) लङ्गः.

HALT, *a.* (Lame) पङ्गुः -ङ्गुः -ङ्गु, खड्गः -ङ्गा -ङ्गं, खोरः -रा -रं, गतिविकलः -ला -लं, पादविकलः -ला -लं.

To HALT, *v. n.* (Stop) पथमध्ये स्या (c. 1. तिष्ठति -ते, स्वातुं), संस्था, विद्या, अवस्था, or विरम् (c. 1. रमति -रन्तुं) or विग्रम् (c. 4. ग्राम्यति -ग्रमितुं), स्तम्भ (c. 1. स्तम्भते -म्भितुं). —(Limp) लङ्ग (c. 1. लङ्गति -ङ्गितुं), खड्गीभू, गतिविकलः -ला -लम् अस.

HALTED, *p. p.* निवृत्तयानः -ना -नं, अवस्थितः -ता -तं, मन्त्रिपथः -खा -खं.

HALTER, *s.* (Rope) कराडपाशः -शकः, कराडरज्जुः *m.*, पाशः, कराडलता, पलायः, प्रग्रहः, प्रग्रहः.

To HALTER, *v. a.* कराडपाशेन बन्धु (c. 9. चम्राति, चन्दुं), पाश (nom. पाशयति -यितुं).

To HALVE, *v. a.* अर्द्धीकृ, द्विसमभागिकृ, द्विधा कृ, द्विखण्डीकृ, अंशीकृ.

HALVED, *a.* अर्द्धकृतः -ता -तं, सामिकृतः -ता -तं, द्विसमभागिकृतः -ता -तं.

HALVES, *s. pl.* (To go halves) अर्द्धभागो -गिनी -गि भू, अर्द्धांशी -शिनी -शि भू. —(To cry halves) अर्द्धभागो ममेति वद् (c. 1. वदति -दितुं).

HAM, *s.* (Back of the knee) मन्दिरः, जङ्घोरुसन्धेः पश्चिमभागः —(Thigh) सन्धि *n.*, जङ्घा, जाङ्घनी; 'seated on the hams,' कृतावसन्धिषकः -का -कं. —(Dried hog's flesh) वज्रूरं, शूकरस्य शुष्कमांसं.

HAMADRYAD, *s.* चन्देवता, तन्देवता, वृक्षाधिष्ठात्री देवता, चम्यस्त्री.

HAMLET, *s.* ग्रामः, द्युद्रग्रामः, पत्तिः *f.*, पत्नी, पट्टः, खेटकः, निवसपः.

HAMMER, *s.* मुहुरः, घनः, चयोधनः, चयोधं, मुपलः, मुसलः.

To HAMMER, *v. a.* मुहुरेण आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or प्रह (c. 1. -हरति -हन्तुं).

To HAMMER, *v. n.* (Labour, work hard) महायत्नं कृ, महाकष्टेन मुहुर् मुहुर् उद्योगं कृ, पुनः पुनर् उत्साहं कृ or ग्रम् (c. 4. ग्राम्यति, ग्रमितुं).

HAMMER-CLOTH, *s.* रथोपस्थवस्त्रं, सूतासनान्धादनं.

HAMMERER, *s.* मुहुरेण ताडयिता *m.* (तृ), मुहुरादिना कर्मकारी *m.* (नृ).

HAMMERING, *s.* मुहुरेण ताडयितं, मुहुरप्रहरणं, मुहुरापातः.

HAMMOCK, *s.* दोला -ली, दोलिका, मेह्ना, खट्वा, मेह्लोलनं.

HAMPER, *s.* पेठा -टी, पेटिका, पेटकः, करण्डः, उल्लकः.

To HAMPER, *v. a.* रुध् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), प्रतिरुध्, निरुध्, विरुध्, विहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्, विम (nom. विमयति -यितुं), बाध् (c. 1. पाथते -यितुं), क्लेशं दा. शल्यं कृ.

HAMPERED, *p. p.* विरुद्धः -द्धा -द्धं, विमृष्टः -ता -तं, बाधितः -ता -तं.

HAMSTRING, *s.* मन्दिरशिरो, मन्दिरक्षायुः *m.*, जङ्घोरुसन्धिचन्धनं, ऊरुपद्मचन्धनक्षायुः *m.*, जङ्घोरुचन्धनं.

To HAMSTRING, *v. a.* मन्दिरशिरो चिद् (c. 7. चिन्नति, चेद्दुं), जङ्घोरुचन्धनं चिन्ना गतिविकलं -लां -लं कृ.

HAMSTRUNG, *p. p.* चिन्नमन्दिरक्षायुः -युः -यु, चिन्नजङ्घोरुचन्धनः -ना -नं.

HANAPER, *s.* कोपः, राजकोपः, राजसकोपः, धनकोपः.

HAND, *s.* (Palm with the fingers) हस्तः, करः, पाणिः *m.*, पञ्चशालः, 329

भुजादलः, शयः, शमः, कुलिः *m.*, हरणः; 'the right hand,' अग्रहस्तः, अग्रकरः, अग्रपाणिः *m.*; 'the left hand,' वामहस्तः; 'the palm of the hand,' हस्ततलं, करतलं; 'the open hand,' प्रहस्तः, प्रपाणिः *m.*, चपेटः; 'back of the hand,' करपृष्ठं, अवहस्तः; 'hollow of the hand,' करपुटं, करकोपः, करपात्रं; 'both hands,' हस्ती *m. du.*, हस्तद्वयं, करद्वयं; 'a beautiful hand,' करकमलं, करपत्रं, करपल्लवः, करपङ्कजं; 'the hand below the wrist,' कल्मषं, हस्तपुच्छं; 'the clenched hand,' मुष्टिः *m. f.*, हस्तमुष्टिः; 'part of the hand sacred to the gods,' देवतीर्थं, देवं; 'to the manes,' पितृतर्पणं, पितृतीर्थं, पित्र्यं; 'the hands and feet,' पाणिपादं; 'bound hand and foot,' संयमितकरचरणः -खा -खं; 'hand to hand,' हस्ताहस्ति, मुष्टीमुष्टि, बाहूपाहवि; 'hand in hand,' सहितं, सह, समं, योगात्, सम्भूय, एकौभूय; 'with joined hands,' अभिगृहीतपाणिः -णिः -णि; 'with hands across,' व्यत्यस्तपाणिः -णिः -णि; 'with one's own hand,' स्वहस्तेन; 'at hand,' उपस्थितः -ता -तं, आसन्नः -चा -चं, सन्निहितः -ता -तं; 'in hand, in one's possession,' हस्तस्यः -स्या -स्यं, हस्तस्थितः -ता -तं, हस्तवर्ती -वर्तिनी -वर्ति (नृ), हस्तगतः -ता -तं; 'held in the hand,' करधृतः -ता -तं, करतलधृतः -ता -तं, करनिहितः -ता -तं, करग्रामः -ना -नं; 'in hand, ready to hand,' प्रस्तुतः -ता -तं, प्रस्तुत्यः -चा -चं, सिद्धः -द्धा -द्धं; 'matter in hand,' प्रस्तुतं; 'sword in hand,' खड्गपाणिः *m.*; 'staff in hand,' लघुहस्तः; 'off hand,' अचिरेण, अचिलक्षितं, आकस्मिकः -की -कं, प्रस्तुत्यः -चा -चं, अचिन्तापूर्वः -धी -धै; 'out of hand,' तत्काले, तत्क्षणात्, सपदि, सद्यस्; 'living from hand to mouth,' उत्पन्नभक्षी -क्षयी -क्षि (नृ); 'to take in hand,' आरम्भ (c. 1. -रम्भते -रम्भं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), अध्वयसो; 'to lend a hand,' उपकृ, साहाय्यं कृ, साहाय्यत्वं कृ; 'to lay hands on,' धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), ह (c. 1. हरति, हर्तुं); 'to shake hands,' परस्परं पाणिं ग्रह, अन्योन्यं हस्तं or हस्ती स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं); 'to have a hand in,' सहकारी -रिषी -रि भू or अस; 'to get the upper hand,' अभिभू, प्रभू; 'to clap the hands,' करतालं कृ; 'to support with the hand,' करालसनं कृ; 'under-hand,' तिरस्, रहस्, छलेन. —(A measure) हस्तपरिमाणं, करतलपरिमाणं. —(Side, part) पार्श्वः, पक्षः, भागः; 'on the one hand,' एकतस्, एकत्र; 'on the other hand,' अन्यत्र, पुनर्; 'on all hands,' सर्वतस्, सर्वत्र. —(Action, performance) करणं, विधानं, प्रवृत्तिः *f.*, चेष्टा, क्रिया. —(Power, possession) शक्तिः *f.*, अधिकारः, आधिकारण्यं; 'fallen into one's hand,' हस्तगतः -ता -तं. —(Agent) कर्त्ता *m.* (तृ), कारः, कारकः, कर्मकारः. —(Index of a dial) कीलः, देशिनी, प्रदेशिनी, सूचिः *f.*, सूचिनी. —(Form of writing) खाद्यरं, खहस्ताद्यरं, लिपिः *f.*

To HAND, *v. a.* (Give with the hand) हस्तेन गृहीत्वा परहस्ते दा (c. 3. ददाति, दातुं) or प्रदा or च in caus. (अर्पयति -यितुं) or समृ or प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं). —(Guide or lead with the hand) हस्तेन नी (c. 1. नयति, नेतुं) or समानी or गम् in caus. (गमयति -यितुं). —(Support with the hand) परालसनाथं हस्तं दा, करालसनं कृ. —(Hand down, transmit) क्रमागतं -तां -तं कृ, क्रमापातं -तां -तं, क्रमेण or पारम्पर्येण सचर् (c. 10. -चारयति -यितुं) or सङ्गम् (c. 10. -क्रामयति -यितुं) or प्रतिपद्.

HAND-BARROW, *s.* हस्तसञ्चालितं वाहनं or यानं.

HAND-BELL, *s.* हस्तेन वादिता क्षुद्रघण्टा, पण्डिका, हस्तघण्टा.

HAND-BREADTH, *s.* एकहस्तपरिमाणं, एककरपरिमाणं, पाणितलं.
HANDCUFF, *s.* हस्तपाशः, पाणिवन्धनं, हस्तबन्धः, करबन्धनं.
TO HANDCUFF, *v. a.* हस्ती पाशेन बन्ध् (c. 9. चम्पाति, चन्हु), पाणिवन्धनं कृ.
HANDCUFFED, *p. p.* बद्धहस्तः-स्ता-स्तं, बन्धितकरः-रा-रं, संयन्धितकर-रा-रं.
HANDED, *p. p.* (Given into the hand) हस्ते दत्तः-ता-तं or अर्पितः-ता-तं.—(Led with the hand) हस्तेन नीतः-ता-तं.—(Supported with the hand) दत्तहस्तः-स्ता-स्तं, आलसितकर-रा-रं.—(Handed down) पारम्पर्यक्रमनागतः-ता-तं, क्रमापातः-ता-तं, पारम्पर्येण सञ्चारितः-ता-तं.
HANDFUL, *s. मुष्टिः m. f.*, हस्तपूरणं, पाणिपूरणं, गण्डूयः-पा, मुष्टिपरिमितं द्रव्यं; 'a handful of grass,' नृणमुष्टिः.
HAND-GALLOP, *s.* ईष्यपुलायितं, अर्द्धपुलायितं, ईष्यद्विगतां, अर्द्धवलितां.
HAND-GUN, *s.* हस्तद्वारेण प्रयुक्ता आग्नेयनादिः, हस्तनादिः.
HANDICRAFT, *s.* शिल्पं, शिल्पकर्म *n.* (नृ), शिल्पिकं, शिल्पविद्या, हस्तकर्म *n.*, हस्तव्यापारः, हस्तव्यवसायः.
HANDICRAFTSMAN, *s.* शिल्पी *m.* (नृ), शिल्पकारः, कर्मकारः, हस्तव्यापारी *m.* (नृ), हस्तव्यवसायी *m.* (नृ), पाणिपः.
HANDILY, *adv.* सदास्वयं, दाक्षिण्यं, दृष्टं, करदाक्षिण्यं, हस्तकौशलेन, हस्तलोपयेन, कुशलं, निपुणं, चतुरं, सलापयं, युक्त्या.
HANDINESS, *s.* दक्षता, दाक्ष्यं, हस्तकौशल्यं, करदक्षता, हस्तलापयं, हस्तपादादिश्रमिता, युक्तिः *f.*, कौशल्यं, कुशलता, सुप्रयोगः-गता, नैपुण्यं, चातुर्यं, चतुरता, यदुता, श्रमिता.
HANDWORK, *s.* हस्तकर्म *n.* (नृ), हस्तव्यापारः, हस्तकृतं कर्म.
HANDKERCHIEF, *s.* नक्कः, वरकं, मुखमार्जनी, गात्रमार्जनी; 'neck-handkerchief,' कण्ठवेष्टनं, गलावेष्टनं, कण्ठवस्त्रं.
TO HANDLE, *v. a.* (Feel with the hand) स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्मृष्टु), संस्पृश, परिस्पृश, हस्तेन परामृश (c. 6. नृशति-अष्टु) or परिमृश or आलम् (c. 1. लभते-लभ्यु) or समालम् or पट्ट (c. 10. पट्टयति-यितुं) or परिपट्ट.—(Manage) प्रणी (c. 1. -णयति-येतुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), उपयुज्.—(Treat) आचर् (c. 1. -चरति-रितुं), व्यवहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).—(Discuss) विचर् (c. 10. -आरयति-यितुं), विमृश.
HANDLE, *s. मुष्टिः m. f.*, वारङ्गः, दण्डः, तलः, तालः, नालः, कर्कः.—(Of a sword, &c.) तलः *m.*, सरः *m.*, तलः, तालः.—(Of a plough) ईषादण्डः; 'become a handle,' नालयितः-ता-तं.
HANDLED, *p. p.* स्पृष्टः-ष्टा-ष्टं, संस्पृष्टः-ष्टा-ष्टं, परामृष्टः-ष्टा-ष्टं, परिमृष्टः-ष्टा-ष्टं, परिपट्टितः-ता-तं, करपट्टितः-ता-तं, करपरिपट्टितः-ता-तं.
HANDLESS, *a.* अहस्तः-स्ता-स्तं, विहस्तः-स्ता-स्तं, अकरः-रा-रं.
HAND-MAID, *s.* दासी, दासिका, चेटो, सेयिका, परिचारिका.
HAND-MILL, *s.* यन्त्रपेम्णी, हस्तेन सञ्चालिता पेम्णी.
HAND-RAIL, *s.* (Of a staircase) सोपाने उभयतः स्थापिता धुद्रस्तम्भपर्यङ्कि.
HAND-SAW, *s.* हस्तसञ्चारितं करपत्रं, हस्तसञ्चालितः क्रकचः.
HANDSEL, *s.* प्रथमविक्रयः, आदिविक्रयः, प्रथमप्रयोगः, प्रथमव्यवहारः, प्रथमकर्म *n.* (नृ), आदिक्रिया.
TO HANDSEL, *v. a.* प्रथमं कृ or प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), प्रथमप्रयोगं कृ.
HANDSOME, *a.* (Beautiful) सुख्यः-यो-यं, रूपवान्-वती-वत् (नृ), रूपी-पिणी-पि (नृ), रूपोपेतः-ता-तं, सुगात्रः-वो-वं, खड्गः-अग्नी-ङ्ग, वराङ्गः-ङ्गो-ङ्गं, दृशीनीयः-या-यं, सुदृश्यः-इया-इयं, चारुः-क्षी-रु, चारुदर्शनः-ना-नं, सौम्यः-म्या-म्यी-म्यं, सुन्दरः-रा-री-रं, शोभनः-ना-नं, कान्तः-ना-नं, लावण्यवान्-वती-वत् (नृ), वामः-मा-मं, पामिलः-ला-लं, पुमलः-ला-लं, सिंहसंहननः-ना-नं; 'having

a handsome countenance,' शुभाननः-ना-नं, चारुवदनः-ना-नं, सुमुखः-रा-खी-खं, साननाच्नः-च्ना-चं; 'a handsome woman,' रूपवती, प्रमदा. Often expressed by सु; as, 'having handsome teeth,' सुदन्-दती-दत् (नृ); 'having handsome eyes,' सुनयनः-ना-नं, सुदृक् *m. f. n.* (नृ); 'having a handsome waist,' सुमध्यमा.—(Generous, liberal) उदार-रा-रं, वदान्यः-ना-न्यं, स्थूललक्ष्यः-लक्ष्य-लक्षं, चक्रपथः-था-थं.—(Ample, large) विमलः-ला-लं, विशालः-ला-लं, प्रचुर-रा-रं, बृहन्-हती-हन् (नृ).
HANDSOMELY, *adv.* (With beauty or grace) चारु, सुन्दरं, सौन्दर्येण, लावण्येन, सलावण्यं, शोभनं, शोभया.—(Generously) उदारवत्, वदान्यवत्, चक्रपथं.
HANDSOMENESS, *s.* सुरूपता, रूपवत्तं, रूपं, रूपलावण्यं, दर्शनीयता, सुदृश्यता, चारुता, सौम्यता, सौन्दर्यं, कान्ता, शोभा, वामता.
HAND-STROKE, *s.* करापातः, हस्तापातः, पाणिपातः, हस्तप्रहारः, हस्तपातः.
HAND-WEAPON, *s.* हस्तायुधं, हस्तशस्त्रं, हस्तास्त्रं, हस्तप्रहरणं.
HAND-WRITING, *s.* स्वहस्ताक्षरं, हस्ताक्षरं, स्वाक्षरं, हस्तलिखनं, हस्तलेखा.—(In general) लेखः-स्ता, लिखनं, लिपिः *f.*, लिपिः *f.*, अक्षरसंस्थानं.
HANDY, *a.* दक्षः-धा-धं, करदक्षः-धा-धं, लघुहस्तः-स्ता-स्तं, चतुर-रा-रं, कुशलः-ला-लं, निपुणः-णा-णं, शिघ्रः-मा-मं, युक्तिमान्-वती-वत् (नृ), सुप्रयोगवान्-वती-वत् (नृ), यदुः-दुः-दुः, लघुः-यु-यु.—(Convenient, ready, near) उपयुक्तः-क्ता-क्तं, प्रसूतः-ता-तं, प्रसूयन्-ता-तं, आसन्नः-ता-तं, निकटः-टा-टं, समीपस्थः-स्था-स्थं.
HANDY-BLOW, *s.* करापातः, हस्तापातः, पाणिपातः; 'handy-blows,' मुष्टीमुष्टि.
TO HANG, *v. a.* उद्धन् (c. 9. -चम्पाति-चन्हु), उद्धन्धनं कृ, उद्धन्-द्धं-द्धं-द्धं कृ, उद्धं or उच्चैः or विहायसा चन्धु, आन्दोल (nom. आन्दोलयति-यितुं); 'by a loop,' काच (nom. काचयति-यितुं).—(Put to death by hanging) रज्जुपाशेन उद्धन्, उद्धन्धनेन हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं or caus. पातयति-यितुं) or प्राणदण्डं कृ.—(With curtains, &c.) यवनिकादिना परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-यितुं) or प्रवृह (c. 10. -आदयति-यितुं).
TO HANG, *v. n.* (Be suspended) उद्धन् in pass. (-वध्ते), उद्धं or उच्चैः चन्धु.—(Dangle) लृप् (c. 1. लृप्ते-यितुं), अवलृप्, प्रलृप्, लुलृप् (c. 1. लोलति-ते-यितुं), लुलृप् (c. 6. लुलृति-यितुं), चञ्च (c. 1. चञ्चति-यितुं).—(Swing) दोल (nom. दोलायते-यितुं), प्रेह् (c. 1. प्रेहति-यितुं).—(Depend) अवलृप्, समालृप्, चाधि (c. 1. -ध्रयति-ते-यितुं), अधीनः-ना-नं भू.—(Cling to) अवलृप्, समालृप्, संलग्नीभू, अनुलग्नीभू, लग्नीभू, अनुवन्ध् in pass., सञ्ज् in pass. (सञ्जते, सञ्जते).—(Hang back) विलृप्.—(Hang by) अवलृप्; 'hanging by the mouth,' मुखेन अवलम्ब्य.—(Hang down) अवलृप्, प्रलृप्, अधो लृप्.—(Hang over, impend) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्तातुं), प्रसुपस्था.—(Hang over, project) वहिलृप्.—(Hang one's self) आत्मदेहम् उद्धन्, रज्जुपाशेन आत्मपातं कृ.—(Hang the head) शिरो नम् (c. 10. नामयति, नमयति-यितुं) or जवनम्.
HANGER, *s.* (One who hangs) उद्धन्ता *m.* (नृ), उद्धन्धनकृत्.—(Sort of sword) हस्तपत्रः खड्गविशेषः, हस्तकृपाणः.
HANGER-ON, *s.* उपजीवी *m.* (नृ), अनुजीवी *m.*, पराज्जोर्जी *m.* (नृ), परपिडादः, पराधीनः, पात्रेसमिता, पीठमहः.
HANGING, *s.* उद्धन्धनं, उद्धन्धनम्.—(Tapestry, drapery) जवनिका, चित्रजवनिका, यवनिका, प्रच्छदपटः, छपटो, परिच्छदः, वसनं, छपटः.
HANGING, *part.* (Dangling, being suspended) लघ्नानः-ना-नं,

लसः -सा -सं, प्रलसः -सा -सं, लसितः -ता -तं, अवलसितः -ता -तं, अवलसः -सा -सं, अवलसती -सिनी -सि (न्), विलसगानः -ना -नं; 'hanging the head,' नतमूर्द्धा-ह्रस्व-ई(न्), अवनतशिरः -रा -रः (स्).
 HANGMAN, *s.* दण्डपाशिकः, मृतपाः *m.*, पातुकपुष्पः. उद्वन्धनकस्मीधिकृतः.
 HANG-NAIL, *s.* नखाङ्कुरः, नखमूलाङ्कुरः, नखकीलः.
 HANK, *s.* (A bundle of skeins) पत्रिकासमूहः—(Wooden ring) काष्ठवलयः—(Cheek) संयमः, नियमः, यन्त्रणं, निरोधः.
 To HANKER AFTER, *a.* अभिलषम् (c. 1. -लपति, c. 4. -लपति -लपितुं), वान्छ् (c. 1. वान्छति -न्छितुं), अभिवान्छ्, स्पृह् (c. 10. स्पृहयति -यितुं), कांक्ष् (c. 1. कांक्षति -यितुं), आकांक्ष्, अनुकांक्ष्, उत्काण् (c. 1. -कण्ते -यितुं), लुभ् (c. 4. लुभति, लोभ्), कम् (c. 10. कामयति -यितुं), लभ् in des. (लिप्सते -यितुं), गृप् (c. 4. गृह्यति, गर्ह्यितुं).
 HANKERING, *s.* स्पृहा, अभिलाषः, वान्छा, उत्काण्डा, आकांक्षा.
 HAP, HAP-HAZARD, *s.* दैवं, दैवयोगः, दैवगतिः *f.*, दैवपटना, अदृष्टं, सङ्गतिः *f.*, दैवसङ्गतः, नियतिः *f.*.
 HAPLESS, *a.* दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, अभाग्यः -ग्या -ग्यं, नन्दभाग्यः -ग्या -ग्यं, दैवहीनः -ना -नं, निर्दैवः -चा -चं, अपत्यः -न्वा -न्वं, हतभाग्यः -ग्या -ग्यं.
 HAPLY, *adv.* दैवात्, दैववशात्, दैवयोगेन, अदृष्टवशात्, अचान्मात्, अनिश्चितं, अप्रतिज्ञितं, अप्रतिज्ञा, किल.
 To HAPPEN, *v. n.* पद् (c. 1. घटते -टितुं), निपत् (c. 1. -पतति -तितुं), आपत्, सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), उपपद्, समापद्, उपपद्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्यातुं), समुपस्था, सम्भू (c. 1. -भवति -वितुं), संयुत् (c. 1. -वसते -सितुं), यृत्, आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगम्, देवात् or अकस्माद् भू.
 HAPPENED, *p. p.* पठितः -ता -तं, उपस्थितः -ता -तं, समुपस्थितः -ता -तं, समापन्नः -न्ना -न्नं, उपपन्नः -न्ना -न्नं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं, निपतितः -ता -तं, आपतितः -ता -तं, वृत्तः -न्ना -न्नं, संवृत्तः -न्ना -न्नं, आगतः -ता -तं, उपागतः -ता -तं, सम्भूतः -ता -तं.
 HAPPILY, *adv.* (Fortunately) सौभाग्येन -ग्यात्, कल्याणात्, दिव्या, सुभगे.—(In a state of happiness) सुखं, सुखेन, ययामुखं, सौख्येन, स्वास्थ्येन.
 HAPPINESS, *s.* सुखं, सौख्यं, सुखित्वं, आनन्दः, आह्लादः, धन्यता, हर्षः, कल्याणं, शर्म *n.* (न्), श्रेयस्, निःश्रेयसं, जेमः -मं, स्वास्थ्यं, कुशलं, शुभं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कौशल्यं, भद्रं, सौभाग्यं, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद् *f.*, निर्वृतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, श्रीः *f.*, पुख्योदयः, शस्तं, मत्तस्त्रिका, मचर्चिका, प्रकाण्डं, वज्रः, तस्त्रनः.
 HAPPY, *a.* सुखी -खिनी -खि (न्), सुखगुह्यः -क्का -क्कं, सुखभागी -गिनी -गि (न्), आनन्दो -न्दनी -न्दि (न्), दृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रीतः -ता -तं, तुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रहृष्टः -न्ना -न्नं, प्रमोदी -दिनी -दि (न्), प्रमुदितः -ता -तं, विशोकः -क्का -क्कं, शोकहीनः -ना -नं, सुख्यः -स्या -स्यं, निर्वृतः -ता -तं, अक्कातरः -रा -रं, नृमः -न्ना -न्नं, मत्तः -न्ना -न्नं.—(Fortunate, prosperous) धन्यः -न्वा -न्वं, सौभाग्यवान् -वती -वत् (न्), भाग्यवान् &c., पुख्यवान् &c., पुख्यः -स्या -स्यं, शर्मवान् &c., क्षेमवान् &c., क्षेमः -मा -मं, क्षेम्यः -म्या -म्यं, कुशली -लिनी -लि (न्), कुशलः -ला -लं, कल्याणः -या -यं, खी -खिनी -खि (न्), शुभः -भा -भं, शुभाव्यतः -ता -तं, शुभंयुः -युः -यु, भद्रः -द्रा -द्रं, श्रीमान् -मती -मत् (न्), श्रीयुक्तः -क्का -क्कं, लक्ष्मीवान् &c., मङ्गलः -ला -लं, शिष्यः -वा -वं, भावुकः -क्का -क्कं, भविकः -क्का -क्कं, भव्यः -व्या -व्यं, श्रेयसः -सा -सं, शस्तः -स्ता -स्तं, लक्ष्णः -या -यं, श्रीलः -ला -लं, समृद्धः -द्धा -द्धं, अधिकर्षिः -र्षिः -र्षिं, वर्द्धिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, निरापद् *m. f. n.*; 'a happy moment,' शुभलग्नः; 'a happy result,' शुभफलं, स्वन्नं; 'having a happy result,'

स्वन्नः -न्ता -नं; 'to be happy,' सुख (nom. सुखायते).
 HARANGUE, *s.* वाक्पत्रं, अलङ्कारमयं वाक्पत्रं, रसिकवाक्पत्रं.
 To HARANGUE, *v. n.* बहुजनसमाजे अलङ्कारमयं वाक्पत्रं वद् (c. 1. वदति -दितुं), अभिवद्, अभिभाष् (c. 1. -भाषते -यितुं).
 HARANGUER, *s.* बहुजनसमाजे अलङ्कारमयवाचनवक्ता *m.* (नृ), वागीशः, वागीश्वरः, प्रवचनपटुः, वाक्पट्वारेण विस्मयोत्पादकः or इन्द्रियमोहकः.
 To HARASS, *v. a.* (Fatigue) सिद् (c. 10. खेदयति -यितुं), आयस् (c. 10. -यासयति -यितुं), सद् (c. 10. सादयति -यितुं), अचसद्, क्लम् (c. 10. क्लमयति -यितुं), परिक्लम्, अम् (c. 10. अमयति -यितुं), परित्रम्, त्रै in caus. (ग्रययति -यितुं).—(Vex) चाप् (c. 1. चापते -यितुं), प्रवाप्, परिचाप्, क्लिप् (c. 9. क्लिपति, क्लेशितुं), संक्लिप्, पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), परिपीड्, उपपीड्, प्रपीड्, अभिपीड्, अभिनिपीड्, निपीड्, सम्पीड्, आपीड्, व्यप् (c. 10. व्यययति -यितुं), छद् (c. 10. छदयति -यितुं), समद्, दु (c. 5. दुनोति, दोतुं), प्रदु, तप् (c. 10. तापयति -यितुं), परितप्, सन्नाप्, कृप् (c. 10. कृषयति -यितुं), अभिकृप्, उपरुप् (c. 7. -रुणद्धि, रोद्धुं), मप् (c. 1. मयति, c. 9. नम्रयति, मन्थितुं), प्रमप्, धि (c. 5. धिषोति, धेतुं), रप् (c. 10. रन्धयति -यितुं), उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं).
 HARASSED, *p. p.* खेदितः -ता -तं, खिन्नः -न्ना -न्नं, आन्नः -न्ता -नं, परि-आन्नः -न्ता -न्नं, ज्ञानः -न्ना -न्नं, बाधितः -ता -तं, झिष्टः -ष्टा -ष्टं, झिष्टितः -ता -तं, झिष्टितः -ता -तं, परिझिष्टः -ष्टा -ष्टं, पीडितः -ता -तं, छदितः -ता -तं, अम्पदितः -ता -तं, समदितः -ता -तं, अचसादितः -ता -तं, दूनः -न्ना -न्नं, उपहन्तः -ता -तं, व्यथितः -ता -तं, विडम्बितः -ता -तं, दुर्नैनायमानः -ना -नं; 'to be harassed,' सिद् (c. 4. सिद्यते).
 HARASSER, *s.* खेदकरः, अमकरः, बाधकः, क्लेशकः, पीडकः, पीडाकरः.
 HARASSING, *a.* खेदजनकः -क्का -क्कं, क्लेशकर -री -रं, दुःखकर -री -रं.
 HARBINGER, *s.* अग्रसरः, अग्रसरः, अग्रगः, अग्रगामी *m.* (न्), पुरोगः -गामी *m.* (न्), प्रागामी *m.*, अग्रवर्ती *m.* (न्), अग्रगतः, दूतः, वासंवाहकः, वासंवाहरः, चन्देशहरः; 'harbinger of spring,' वसन्तदूतः.
 HARBOR, *s.* (For ships) खातं, नौचन्धनयोग्यं खातं, नौचन्धनखातं, नौरक्षणस्थानं, नौकाशयः—(Shelter, place of rest) आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, प्रतिश्रयः, आश्रयः, अचस्थानं, अचकाशः, वासस्थानं, निवासस्थानं, आवासस्थानं.
 To HARBOR, *v. a.* आश्रयं कृ or दा, अचकाशं दा, वासस्थानं दा, वम् in caus. (वासयति -यितुं), निवस्, सक्तु.—(Entertain in the mind) मनसि or मनसा धृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or उपलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).
 To HARBOR, *v. n.* आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), समाश्रि, वस् (c. 1. वसति, वसुं), निवस्.
 HARBORAGE, *s.* आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, अचस्थानं, अचकाशः.
 HARBORER, *s.* आश्रयकक्षी *m.* (नृ), आश्रयः, आश्रयिता *m.* (नृ), अचस्थापकः, ग्रहीता *m.* (नृ).
 HARBORLESS, *a.* निराश्रयः -या -यं, आश्रयहीनः -ना -नं, निवासः -सा -सं.
 HARD, *a.* (Firm, solid, compact) दृढः -ढा -ढं, घनः -ना -नं, कठिनः -ना -नं, कर्कशः -शा -शं, कठोरः -रा -रं, संहतः -ता -तं, अशिथिलः -ला -लं, अमसृणः -या -यं, वज्रः -ज्जा -ज्जं, ग्रावा -वा -व (न्), वज्रमयः -यी -यं, दृढसन्धिः -न्ध्या -न्धि, कर्करः -रा -रं, जरटः -ठा -ठं, गाढः -ढा -ढं, प्रगाढः -ढा -ढं, कौकसः -सा -सं, कक्खटः -ढा -ढं, कटोलः -ला -लं, क्लृप् -रा -रं, निपुर्णः -रा -रं, द्रवेतरः -रा -रं.—(Hard to be understood) दुर्ज्ञेयः -या -यं.—(Difficult, not easy to be done) कठिनः -ना -नं, दुष्करः -रा -री -रं, दुःसाध्यः -घ्या -घ्यं, दुष्करः -रा -रं, असुकरः -री -रं, असुगमः -मा -मं, विपमः -मा -मं, कष्टः -ष्टा -ष्टं,

दुर्निवहः-हा-हं, आयासकृतः-ता-तं, दुःखसाध्यः-ध्या-धं, दुःखेन कार्यः-ध्या-धं or साध्यः-ध्या-धं. Often expressed by दुर् or दुःख in comp.; as, 'hard to be borne,' दुःसहः-हा-हं; 'hard to obtain,' दुर्लभः-भा-भं, दुःखलभः-भ्या-भं, दुष्प्रापः-पा-पं, दुःखेन प्राप्यः-प्या-पं; 'hard to be crossed,' दुस्तरः-रा-रं, दुस्त्वार्यः-र्या-र्यं; 'hard to be broken,' दुर्भेद्यः-द्या-द्यं, दुःखभेद्यः-द्या-द्यं; 'hard to be relinquished,' दुस्त्वजः-जा-जं.—(Fatiguing, painful, laborious) कष्टकरः-री-रं, दुःखी-खिनी-खि (न्), दुःखकरः-रा-रं, क्लेशी-शिनी-शि (न्), क्लेशकः-का-कं.—(Severe, harsh) कठोरः-रा-रं, निष्ठुरः-रा-रं, उग्रः-या-यं, उग्रदण्डः-यदा-यदं, तीक्ष्णः-ह्णा-ह्णं, क्रूरः-रा-रं, कर्कशः-शा-शं, रुद्धः-धा-धं.—(Unfavorable) अननुकूलः-ला-लं; 'hard fate,' दुर्दैवं.—(Sour, acid) अमरसः-सा-सं, शुक्रः-का-कं.

HARD, adv. (Near, hard by) समीपं, निकटे, उपान्ते, आरात्, आसन्नः-न्ता-तं, सन्निकृष्टः-ष्टा-ष्टं.—(With difficulty) दुःखेन, कष्टेन, कृच्छ्रेण, आयासेन, कठिनं, विपन्नं, दुर् prefixed. (Violently, with force) चलेन, चलान्, चलयन्, तीव्रं, तीक्ष्णं, प्रसभं.—(Hard) शीघ्रं, सत्वरं, त्वरितं.

HARD-BOUND, a. दृढबद्धः-द्धा-द्धं, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि, वद्धकोष्ठः-ष्टा-ष्टं.

HARD-DRINKER, s. मद्यपानप्रसक्तः, पानरतः, अतिपायी *m.* (न्).

HARD-EARNED, a. अमेयोपाजितः-ता-तं, कृच्छ्रोपाजितः-ता-तं, कृच्छ्रातः-ता-तं.

To HARDEN, v. a. कठिनीकृ, घनीकृ, कठोरीकृ, दृढीकृ, कर्कशीकृ, स्तब्धीकृ, कठिनं-ना-नं कृ.

To HARDEN, v. n. कठिनीभू, घनीभू, कठोरीभू, दृढीभू, कर्कशीभू.

HARDENED, p. p. कठिनीकृतः-ता-तं, घनीकृतः-ता-तं, दृढीकृतः-ता-तं.

HARD-FEATURED, a. कठिनवदनः-ना-नं, कठिनमुखः-खी-खं, दुर्मुखः-खी-खं.

HARD-FISTED, a. कठिनमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

HARD-HEARTED, a. कठिनहृदयः-या-यं, कठिनान्तःकरणः-खा-खं, पापा-खद्वयः-या-यं, अयोद्धयः-या-यं, निर्दयः-या-यं, निरनुक्रोशः-शा-शं, दुर्हृदयः-या-यं, अक्रान्तहृदयः-या-यं, वज्रमयः-यी-यं.

HARD-HEARTEDNESS, s. कठिनहृदयता, हृदयकाठिन्यं, निरनुक्रोशता.

HARDHOOD, s. बोध्यं, चीरता, धीरत्वं, धृतिः *f.*, धैर्यं, शीघ्र्यं, शूरता, साहसं, निर्भयत्वं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, स्वैर्यं, स्थिरता.

HARDILY, adv. शूरयत्, चीरयत्, धीरयत्, धैर्येण, साहसेन, धीरं.

HARDINESS, s. (Boldness) शीघ्र्यं, धीरत्वं, धैर्यं, धृतिः *f.*, चीरता — (Of body) देहकाठिन्यं, शरीरदृढता, दृढदेहत्वं.

HARDLY, adv. (With difficulty) दुःखेन, कष्टेन, कृच्छ्रेण, कठिनं, कष्टं, आयासेन, दुर् prefixed.—(Scarcely, barely) कष्टं, कष्टेन, कृच्छ्रेण.—(Severely) निष्ठुरं, कठोरं, उग्रं, तीक्ष्णं, नेपथ्येण.

HARD-MOUTHED, a. कठिनमुखः-खा-खं, दृढमुखः-खा-खं, कठोरमुखः-खा-खं.

HARDNESS, s. (Firmness, solidity) दृढता, दार्ढ्यं, दृढिमा *m.* (न्), कठिनता, काठिन्यं, घनता, कठोरता, द्राढ्यं, कर्कशता, काकेश्यं, निष्ठुरता.—(Difficulty to be understood) दुर्ज्ञेयता, अस्पष्टता.—(Difficulty to be effected) दुःसाध्यता, दुष्कार्यत्वं, काठिन्यं, कठिनता, असौकर्यं, कष्टत्वं.—(Severity) निष्ठुरता, नेपथ्यं, कठोरता, उग्रता, तीक्ष्णता, कर्कशता, काकेश्यं.

HARDS, s. pl. श्लोचिष्ठं, श्लाघयिष्ठं, श्लोचं, अतसीश्लाघादेः श्लेषभागः.

HARDSHIP, s. ज्ञेयः, कायकेशः, देहकेशः, शरीरकेशः, अमः, आयासः, शरीरायासः, कष्टं, वेदः, परिग्रहः.—(Oppression) बाधः-पा, अभिद्रोहः, निष्ठुरता, उत्पातः.

HARDWARE, s. पिठरकटाहादीनि लोहभाण्डानि, लोहमयभाण्डं-खानि *n. pl.*

लोहादिनिर्मितभाण्डानि.

HARDWAREMAN, s. लोहभाण्डविक्रयी *m.* (न्), पिठरकटाहादिभाण्डविक्रेता *m.* (न्).

HARDY, a. (Bold, brave) शूरः-रा-रं, वीरः-रा-रं, प्रवीरः-रा-रं, प्रगल्भः-ल्भा-ल्भं, साहसी-सिनी-सि (न्), प्रतिभानवान्-वतो-वत् (न्), प्रतिभावान् &c.—(In body) दृढदेहः-हा-हं, कठिनदेहः-हा-हं, 'दृढशरीरः'-रा-रं.

HARE, s. शशः, शशकः, लक्षकः, लोमकः-र्यं, मृदुलोमकः, मृदुरो-मवान् *m.* (न्).

HAREBRAINED, a. अपलबुद्धिः-द्धिः-द्धि, चञ्चलबुद्धिः-द्धिः-द्धि, विभ्रान्त-शीलः-ला-लं.

HAREHUNTING, s. शशकाखेटः, शशकानुसरणं.

HARELIP, s. शशकीष्टः, छिन्नोष्ठः, शशकीष्टरूपेण छिन्नोष्ठः.

HAREM, s. (Women's apartments) अन्तःपुरं, अवरोधः-धनं, अवरो-धगृहं, अवरोधायेन, स्त्रीगृहं, रूपगारं, शुद्धान्तं, भोगगृहं, भोगावासः, कलत्रावासः, सुविद्वं; 'guard of the harem,' शुद्धान्तपालकः.

HARESKIN, s. शशोर्ध्वः, शशलोम *m.* (न्), शशचर्म *m.* (न्), शशकाजिनं.

HARICOT, s. शाकमूलादिना सह सिद्धं मांसं.

HARK, interj. शृणु, कर्णं देहि, अवधीयतां, निश्रामय.

HARLEQUIN, s. चित्रवेशो भण्डविशेषः, वैहासिकः, परिहासवेदी *m.* (न्).

HARLOT, s. वेश्या, गणिका, पण्यस्त्री, पण्यजना, पण्यजनः, पण्यजना, वारस्त्री, वाराजना, वारविलासनी, वारसुन्दरी, पुंश्रुली, भोग्या, वन्द्यकी, दारिका, भद्रा, साधारणस्त्री, सामान्या स्त्री, यमिचामिणी, कुलटा, निशाचरी, ग्रामणी, चेप्पा, रूपानोवा, कुम्मा, लुन्निका, कर्करा, वन्पुरा, जपारखडा; 'a company of harlots,' गणिक्यं.

HARLOTRY, s. वेश्यात्वं, वेश्यावृत्तिः *f.*, वेश्याव्यवसायः, वेशिकं, पौंश्रुत्वं, वारसेवा, वेश्यासेवा.

HARM, s. हिंसा-सनं, क्षतिः *f.*, परिक्षतिः *f.*, क्षतं, द्रोहः, अभिद्रोहः, अपायः, नाशः, अपकारः, अपकृतं, पोडा, अपा, अपचयः, अपचितिः *f.*, विहेडः-टनं, हानिः *f.*, दूषणं, दोषः, अनिष्टं, अपहारः, क्षयः, अर्धना.

To HARM, v. a. हिंस् (c. 7. हिंसति, c. 1. हिंसाति-सिन्तुं), उपहिंस्, विहिंस्, आहिंस्; अपकृ; अर्धं (c. 10. अर्धयति-सिन्तुं), समर्धं, पोड् (c. 10. पोडयति-सिन्तुं), अप् (c. 10. अपयति-सिन्तुं), क्षण् (c. 8. क्षणयति-सिन्तुं), परिक्षण्, क्षतिं कृ, परिक्षतिं कृ, दुष् (c. 10. दूषयति-सिन्तुं), दूह् (c. 4. दूहयति, द्रोणं), उपहन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), बाप् (c. 1. बापते-सिन्तुं), रिप् (c. 1. रेपति, c. 4. रिपति, रेधं).

HARMED, p. p. हिंसितः-ता-तं, विहिंसितः-ता-तं, क्षतः-ता-तं, परि-क्षतः-ता-तं, विक्षतः-ता-तं, अर्धितः-ता-तं, पोडितः-ता-तं, निपी-डितः-ता-तं, अपितः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं, कृताप-कारः-रा-रं, विहतः-ता-तं, रिष्टः-ष्टा-ष्टं.

HARMFUL, a. हिंसः-सा-सं, हिंसकः-का-कं, हिंसात्मकः-का-कं, हिंसा-जनकः-का-कं, हिंसाकरः-री-रं, क्षतिकारकः-का-कं, क्षतिजनकः-का-कं, अपकारकः-का-कं, द्रोही-हिणी-हि (न्), भूतमुक् *m. f. n.* (ह्), नृपसः-सा-सं, शासकः-का-कं, शरणः-रु-रु, घातकः-का-कं, उपपातकः-का-कं, सवाधः-धा-धं, रिप्यः-प्या-प्यं.

HARMFULLY, adv. हिंसापूर्व, क्षतिपूर्व, सद्रोहं, सापकारं, सद्रूपं.

HARMLESS, a. अहिंसकः-का-कं, अहिंसः-सा-सं, हिंसारहितः-ता-तं, अनपकारो-रिणी-रि (न्), अद्रोही-हिणी-हि (न्), अनुपपातकः-का-कं.—(Innocent) निर्दोषः-पा-पं, अदुष्टः-ष्टा-ष्टं, निष्पापः-पा-पं.

HARMLESSLY, adv. अहिंसया, अहिंसापूर्व, सद्रोहेण, दोषं विना.

HARMLESSNESS, s. अहिंसा, अनपकारः, सद्रोहः, हिंसात्यागः, अहिंसकत्वं,

अनपकारकता.—(Innocence) निर्दोषत्व, अदुष्टता, शुद्धता, पापहीनता.

HARMONIC, HARMONICAL, *a.* एकतालः—ला-लं, एकस्वरः—रा-रं, एकतानः—ना-नं, समस्वरः—रा-रं, मधुरस्वरः—रा-रं, मङ्गलस्वरः—रा-रं.

HARMONICA, *s.* (Musical glasses) जलतरङ्गः.

HARMONICS, *s.* मधुरस्वराः *m. pl.*, सुस्वगविद्या, चारुस्वनविद्या.

HARMONIOUS, *a.* (Symphonious) एकतालः—ला-लं, एकस्वरः—रा-रं, सङ्गतस्वरः—रा-रं, समस्वरः—रा-रं, एकस्वनः—ना-नं, एकलयः—या-यं, एकतानः—ना-नं.—(Melodious) सुस्वरः—रा-रं, मधुरस्वरः—रा-रं, मधुरस्वनः—ना-नं, सुचारुस्वनः—ना-नं, श्रोत्राभिरामः—मा-मं, श्रोत्रसुराः—खा-खं, श्रुतिसुखः—खा-खं, सुखश्रवः—या-यं, सुश्राव्यः—या-यं, सुशब्दः—द्या-दं, मधुरः—रा-रं, मधुकः—का-कं.—(Consonant, agreeing) सदृशः—शी-शं, अविरुद्धः—झा-झं, अनुगुणः—या-यं, अनुसारो-रिणी-रि (न), तुल्यः—त्या-त्वं.

HARMONIOUSLY, *adv.* (With symphony) स्वरैक्येन, तालैक्येन, एकस्वरेण, स्वरसङ्गेन, सङ्गतस्वरेण.—(Melodiously) सुस्वरं, मधुरस्वरेण.—(Agreeably, in concord) सदृशं, अविरुद्धं, अनुसारेण.

HARMONIOUSNESS, *s.* तालैक्यं, स्वरैक्यं, स्वरसङ्गः, सुस्वरता, सुश्राव्यता, माधुर्यं, सादृश्यं, सदृशता, अविरुद्धता.

To HARMONIZE, *v. n.* (Agree) सदृशीभू, सदृशः—शी-शम् चम्, एकौभू, तुल्यौभू, अनुगुणीभू, न विरुद्ध्य (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं).

To HARMONIZE, *v. a.* सदृशीकृ, सदृशं—शी-शं कृ, एकौकृ, तुल्यौकृ.—(Make musical) तालैक्यं कृ, स्वरैक्यं कृ, सुस्वरीकृ, सुश्राव्यं—यां-यं कृ.

HARMONY, *s.* (Of sound, musical concord) तालैक्यं, स्वरैक्यं, स्वरसङ्गः, स्वरैक्यता, एकतालः, एकतानः, एकलयः; 'of singing, dancing, and music,' तौर्ध्वचिकं, सङ्गीतं.—(Melody) सुस्वरता, सुश्राव्यता, स्वरमाधुर्यं, कलता, तालः.—(Agreement, concord) रेख्यं, एकता, सङ्गः, योग्यता, सादृश्यं, अविरोधः, आनुरूप्यं, अनुसारिता, संयोगः, सन्धिः *m.*, दाक्षिण्यं; 'of sentiment,' सम्मतिः *f.*, एकचित्तता, चिन्तैक्यं, मैत्र्यं, परस्परानुमतिः *f.*, संवादः.—(Friendship, love) प्रीतिः *f.*, मैत्र्यं, स्नेहः, नीदृधं.

HARNESS, *s.* (Of a horse) अश्वसज्जा, अश्वपरिच्छदः, अश्वभरणं, अश्वप्रसाधनं, रथसज्जा.—(Accoutrements) सज्जा, सज्जाहः, परिच्छदः, परिधानं, पारिखादं, प्रसाधनं.

To HARNESS, *v. a.* (Fix a horse to a chariot) अश्वं रथे नियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं) or युज् or आयुज्; रथम् अश्वेन संयुज्.—(Put on the furniture of a horse) अश्वं सज्जीकृ or ससज्जं कृ, अश्वसज्जनं कृ.—(Accoutre) सज्ज् (c. 1. सज्जति-ज्जितुं), सज्जह् (c. 4. -नयति-नयुं), पिनह्.

HARNESSED, *p. p.* रथनियुक्तः—ज्ञा-ज्ञं, रथसंयोजितः—ता-तं, आयुक्तः—ज्ञा-ज्ञं, संसज्जपुगः—गा-गं, संयुक्तः—ज्ञा-ज्ञं, सज्जीकृतः—ता-तं, सज्जितः—ता-तं, ससज्जः—ज्ञा-ज्ञं.

HARNESS-MAKER, *s.* अश्वसज्जाकर्ता *m.* (वृत्), अश्वपरिच्छदकारी *m.* (नृ).

HARP, *s.* वल्लकी, वीणा, विपक्षी—ब्रिका, तन्त्री, रुद्री.

To HARP, *v. n.* (Play on the harp) वल्लकीं or वीणां बद् (c. 10. वादयति-यितुं); 'celebrate on the harp,' उपवीण (nom. उपवीणयति-यितुं); 'harp on a subject,' अतिप्रसङ्गं कृ, पुनरुक्तिं कृ, प्रपञ्चं कृ, दीर्घसूत्रः—ना-नं भू.

HARPER, *s.* वीणावादः—दकः, वैणिकः, वीणापाणिः, वल्लकीवादः.

HARPOON, *s.* तिमिवेधनायै शूलः, धीवरी, तिमिवेधनी, मकरवेधनी.

HARPOONER, *s.* तिमिवेधकः, मकरवेधकः, मीनरायाता *m.* (नृ).

HARPSICORD, *s.* तान्त्रवाद्यविशेषः, तन्त्री, वल्लकी, विपक्षिका.

HARPY, *s.* कविकल्पितः स्त्रीमुखो मृगपक्षिशरीरः सुलुब्धशीलो जन्तुभेदः.—(Plunderer) अपहारकः, साहसिकः, चिपलुम्पकः, उपद्रवी *m.* (नृ).

HARPIDAN, *s.* वृद्धवन्द्यकी, जीर्णवेश्या, वृद्धा गणिका.

HARRIER, *s.* शशकासेटकः कुङ्कुम्भेदः, शशकासेटे शिथिलो मृगवध्या *m.* (नृ).

HARROW, *s.* कोटियाः, कोटीशः, लोहभेदनः, लोहमः, आकर्षणी, जितः.

To HARROW, *v. a.* कोटिशेन भूमिं कृष् (c. 6. कृषति, कृष्टुं), पृथोरूपलेख मृत्तोष्ठानि भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेत्तुं) or दृ in caus. (दारयति-यितुं).—(Lacerate, torment) विद् in caus., सन्तप् (c. 10. -तापयति-यितुं), कृष् (c. 10. कर्षयति-यितुं).

HARROWER, *s.* कोटिशेन भूमिकर्षकः or मृत्तोष्ठभेदकः.

HARROWING, *a.* विदारकः—का-कं, अरुनुदः—दा-दं, सन्तापकः—का-कं.

To HARRY, *v. a.* चाप् (c. 1. चापते-यितुं), पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), झिष् (c. 9. झिञ्जति, झिञ्जितुं), व्यप् (c. 10. व्यपयति-यितुं).

HARSH, *a.* (Rough to the touch) रुधः—धा-धं, रुधः—धा-धं, परुषः—पा-पं, दुःस्पर्शः—शी-शं, कर्कशः—शा-शं, विषमः—मा-मं, चमसृजः—खा-खं.—(Rough to the ear) कर्कशकटुः—दुः-दुः, कर्कशस्वनः—ना-नं, कर्कशस्वरः—रा-रं, विस्वरः—रा-रं, कुश्राव्यः—या-यं, विकर्कशः—रा-रं.—(Rough to the taste, sour) शुक्तः—ज्ञा-ज्ञं, अम्लरसः—सा-सं, कपायः—या-यं, कपायान्वितः—ता-तं.—(Austere, severe, crabbed) निष्ठुरः—रा-रं, कर्कशः—शा-शं, उग्रः—या-यं, कठिनः—ना-नं, क्रूरः—रा-रं, कटुः—दुः-दुः, कठोरः—रा-रं, जटः—ठा-ठं, कीटकः—का-कं, जालः—त्या-त्वं; 'harsh words,' कर्कशवाक्यं, परुषवचनं, परुषोक्तिः *f.*, शुक्लं, विस्तृष्टवचनं.

HARSHLY, *adv.* (Roughly) रुधं, परुषं, कर्कशं, विषमं.—(Discordantly) विस्वरं, कर्कशं, कर्कशस्वरेण, विकर्कशं.—(Severely, austere) निष्ठुरं, नैष्ठुर्येण, कर्कशं, कर्कश्येन, सकर्कश्यं, कठिनं, काठिन्येन, उग्रं, कठोरं, कटुं.

HARSHNESS, *s.* (Roughness to the touch) रुधता, रोधं, परुषता. पारुष्यं, कर्कश्यं, वैषम्यं, दुःस्पर्शता.—(Roughness to the ear) कर्कशकटुता, कर्कशता, विस्वरता, कुश्राव्यता.—(Roughness to the taste) शुक्तता, अम्लता, कपायत्वं, कटुता.—(Severity, austerity) निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं, कर्कशता, कर्कश्यं, उग्रता, कठिनता, काठिन्यं, क्रूरता, कठोरता, कटुता, पारुष्यं, शुक्लता, व्यलीकता, जालता.

HARSLT, HASLIT, *s.* शूकरान्ताणि *m. pl.*, शूकरस्य दृढकृदन्तादि.

HART, *s.* मृगः, हरिणः, कुरङ्गः—ङ्गकः—ङ्गमः, कृष्णसारः, एणः.

HARTSHORN, *s.* मृगशृङ्गं, मृगविषाणः; 'spirits of hartshorn,' मृगशृङ्गादिनिर्घासः, मृगशृङ्गादिनिष्कपितो रसः.

HARAM-SCARUM, *a.* चपलः—ला-लं, अस्थिरः—रा-रं, प्रमादी—दिनी—दि(नृ).

HARVEST, *s.* (The season of gathering the corn) शस्यसङ्ग्रहकालः. शस्यवेदनकालः, शस्यकर्मसमयः, शस्यलवनकालः, गोधूमकर्मकालः, शस्यसञ्चयकालः, शस्यसङ्ग्रहः.—(Gathered corn) सङ्ग्रहीतशस्यं, लूनशस्यं, छिन्नशस्यं.

To HARVEST, *v. a.* शस्यसङ्ग्रहं कृ, शस्यं मङ्गह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं) or छिद् (c. 7. छिनक्ति, छेत्तुं) or लू (c. 9. लूनति, लुवितुं) or चि (c. 5. चिनोति, चेत्तुं), शस्यसञ्चयं कृ.

HARVEST-HOME, *s.* शस्यसङ्ग्रहकालमुद्दिश्य ग्राम्यजनसेवितो महोत्सवः.

HARVEST-LORD, *s.* शस्यवेदार्थं मध्यत् प्रपानच्छेता *m.* (वृ), श्रेष्ठः शस्यसङ्ग्रहकः or शस्यसङ्ग्रहीता *m.* (नृ), प्रपानलयकः.

HARVEST-MAN, HARVESTER, *s.* शस्यवेत्ता *m.* (वृ), शस्यसङ्ग्रहकः. शस्यसङ्ग्रहीता *m.* (नृ), शस्यसञ्चयी *m.* (नृ), शस्यलयकः. धान्नादिसञ्चयकारी *m.* (नृ).

To HASH, v. a. खरदं खरदं कृ, खरदशः कृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेदुं) or विच्छिद्, शकलौकृ, खरदौकृ.
HASH, s. (Hashed meat) चञ्चनादिना सह सिद्धं चिन्नमांसं or खरदमांसं.
HASP, s. कुडुपः, सन्धिः *m.*, घन्धनी, घन्धनकुडुपः.
To HASP, v. a. पृष्ठीककुडुपेन घन्ध् (c. 9. पमाति, घन्धुं).
HASSOCK, s. भजनशालायां पोठपिण्डो यमिन् ईश्वरपूजको जानुद्वयं यस्य पूजां करोति, पादपः, विस्तरः.
HASTE, s. त्वरा, तूष्णिः *f.*, त्वरणे, त्वरितं, सत्वरता, सम्मनः, शीघ्रता, शैघ्रं, धिप्रता, द्रुतत्वं, वेगः-गिता, आवेगः, जयः, प्रभवः, जूतिः *f.*, जूतिः *f.*, तरस् *n.*, रभसः, अविलम्बः, चाशुकारित्वं, धिप्रकारित्वं, त्वरित-गतिः *f.*, चाशुगमनं, रंहतिः *f.*; 'in haste,' ससम्भनं, सत्वरः; 'to make haste,' त्वर् (c. 1. त्वरते-रितुं); 'make haste,' त्वर्यतां.
To HASTE, HASTEN, v. a. त्वर् in caus. (त्वरयति-यितुं), सत्वर, द्येप (nom. क्षेपयति-यितुं), धिप्रौकृ, द्रुततरं-रं-रं कृ.
To HASTE, HASTEN, v. n. त्वर् (c. 1. त्वरते-रितुं), सत्वर, पतित्वर्, शीघ्र (nom. शीघ्रायते), तरण (nom. तरण्यति); 'to move with haste,' चाशु or सत्वरं or त्वरितं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चल् (c. 1. चलति-लितुं), दृ (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), भाव् (c. 1. भावति-वितुं); 'to hasten towards,' चमिद्रु, चाद्रु, सनाद्रु, समुपद्रु, प्रतिद्रु, चमिभावा.
HASTILY, adv. सत्वरं, त्वरितं, धिप्रं, शीघ्रं, चाशु, तूष्णं, ससम्भनं, सरभसं, सहसा, द्रुतं, वेगात्, अविलम्बितं, सपदि, न्यटति.—(Passionately) क्रोधात्, क्रोधात्, क्रोधाविष्टत्वात्.
HASTINAPUR, s. (The city) हस्तिनापुरं, हस्तिनीपुरं, गजादं-हयं.
HASTINESS, s. (Haste, speed) सत्वरता-त्वं, शीघ्रता, शैघ्रं, धिप्रता, द्रुतता, चाशुता.—(Precipitation) धिप्रकारिता, चाशुकारित्वं, साहसं.—(Of temper) शीघ्रक्रोषित्वं.
HASTINGS, s. pl. प्रपमसतीलकाः, प्रादुर्पूर्णकालात् खादनीयः सन्तिलकाः.
HASTY, a. (Quick, expeditious) त्वरितः-ता-तं, त्वरायान्-वती-यत् (न), त्वरायुक्तः-क्ता-क्तं, सत्वरः-रा-रं, त्वरायितः-ता-तं, तूष्णः-ष्णी-ष्णं, शीघ्रः-मा-मं, धिप्रः-मा-मं, द्रुतः-ता-तं, शीघ्रकारी-रिणी-रि (न), धिप्रकारी &c., चाशुकारी &c., अविलम्बः-बा-बं-बी-चिनी-चि (न), अविलम्बितः-ता-तं.—(Rash) साहसी-सिनी-सि (न).—(In temper) शीघ्रक्रोषी-पिनी-पि (न), सुलभक्रोषः-पा-पं.
HAT, s. ऊर्ध्वमयं शिरस्कं or शिरस्कं or शिरस्त्राणं or मस्तकभरणं.
HAT-BAND, s. शिरस्कवन्धनं-नी, शिरस्कवेष्टनं.
HAT-BOX, HAT-CASE, s. शिरस्कपात्रः, शिरस्कभाण्डं, शिरस्कपात्रकः.
To HATCH, v. a. कुलायनिलायेन पक्षिशायकान् चरदाद् उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं) or जन् (c. 10. जनयति-यितुं) or डिछाद् निर्गम् (c. 10. -गमयति-यितुं) or उद् in caus. (-भावयति-यितुं), कुलायनिलाये कृ.—(Contrive) प्रचिन् (c. 10. -चिन्तयति-यितुं), परिचिन्, यद् (c. 1. यदते-रितुं).
To HATCH, v. n. चरदात् or डिछाद् उत्पद् (c. 4. -पद्यते) or जन् (c. 4. जायते) or उद् or समुद्.
HATCH, s. (A brood) यः पक्षिशायकगणः स्ववारे डिछाद् उत्पद्यते or जायते, पक्षिशायकगणः.—(Contrivance, discovery) परिकल्पनं-ना, पटनं, विवृतिः *f.*—(Opening in a ship's deck) नौपृष्ठे द्वारं, नौकामुखं, नौकोदरनिःसरणपथः, नौकोदरद्वारं.
HATCHET, s. चतसोर्ध्वार्धः, उमागर्जनी, उमाशोषनी, शखप्रसाधनी.
To HATCHET, v. a. पृष्ठीकमार्ज्जकयत्नेन चतसोर्ध्वम् (c. 10. शोषयति-यितुं).
HATCHER, s. परिकल्पकः, प्रचिन्तकः, परिचिन्तकः, घटकः.
HATCHET, s. टङ्कः, तङ्कः, कुदारः-री, वृद्धभिद् *f.*, वृद्धभेदी *m.* (न), परजुः

m. f., पर्जुः, परजुषः, छिदिः *f.*, स्वर्षितः *m. f.*, इयमप्रतश्चनं, पापाणदारणः.
HATCHET-FACE, s. टङ्कमुखं, टङ्कपादोपमम् चतुर्धोणवदनं.
HATCHING, s. कुलायनिलायेन डिछात् or चरदाद् शायकोत्पादनं or पक्षिशायकोत्पत्तिः *f.*, पक्षिशायकोद्भवः.
HATCHMENT, s. गृहस्योपरि स्थापितं मृतजनस्य कुलचिह्नमलङ्कं.
HATCHWAY, s. नौपृष्ठे द्वारं, नौकोदरद्वारं, नौकोदरनिःसरणपथः, नौकोदर-गमनागमनपथः.
To HATE, v. a. द्विप् (c. 2. द्वेष्टि-ष्टुं), विद्विप्, प्रद्विप्, गहै (c. 1. गहैते-रितुं), घृण् (c. 6. घृणते-रितुं), घृणं कृ, कुत् (c. 10. कुत्तयति-यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते-रितुं), चृत् (irreg. चृतीयते-रितुं), दृह् (c. 4. दृह्यति, द्रोहिर्गुं, द्रोघुं), चमिद्रुह्, चाप in des. (चोभत्सते-रितुं), द्वेपं कृ; 'he hates his enemy,' रिप् द्वेष्टि, or रिप् प्रति द्वेपं करोति.
HATE, s. द्वेषः, विद्वेषः, विद्विष्टता, घृणा, चमोतिः *f.*
HATED, p. p. द्विष्टः-ष्टा-ष्टं, विद्विष्टः-ष्टा-ष्टं, युक्तिः-ता-तं, गहिहः-ता-तं.
HATEFUL, a. द्वेष्यः-प्या-प्यं, द्वेषणीयः-या-यं, विद्विष्टः-ष्टा-ष्टं, गर्ह्यः-ह्य-ह्यं, गहैणीयः-या-यं, गहिहः-ता-तं, कुत्तितः-ता-तं, घृणाहैः-ह्य-ह्यं, चघिगतः-ता-तं.
HATEFULLY, adv. द्वेषणीयं, गहैणीयं, गहिहं, कुत्तितं, घृणाहं.
HATEFULNESS, s. द्वेष्यता, द्वेषणीयता, गर्ह्यता, घृणाहं, कुत्तितत्वं.
HATER, s. द्वेषी *m.* (न), विद्वेपी *m.*, विद्वेष्टा *m.* (ष्टुं), प्रद्वेष्टा *m.*, द्विद् *m.* (ष्टुं), विद्विद् *m.*, प्रद्विद् *m.*, द्वेषणः, विरोधी *m.* (न), घृणाकारी *m.* (न).
HATRED, s. द्वेषः, विद्वेषः, प्रद्वेषः, विद्विष्टता, घृणा, गहै-ह्यं, कुत्ता-त्तनं, चमोतिः *f.*, चृतीया, विरोधः, द्वेष्यता, जुगुप्सा, वोभत्सः.
HATTER, s. ऊर्ध्वमयशिरस्ककारः, शिरस्कचिह्नता *m.* (न).
HAUBERK, s. कवचकः, कवचः, तनुचं, वारवाणः, वाणवारः.
HAUGHTILY, adv. सदर्पं, सादोषं, समानं, सगर्हं, सोन्मापं, सोन्मादं, प्रगल्भं, उद्धतं, सावहेलं, सावलेपं, दपेण, गधेण, धपेण.
HAUGHTINESS, s. मानं, अभिमानं-नता, मानिता, अभिमानिता, दप्यः, गधैः, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, चहृद्गार, उद्धतिः *f.*, चोद्धत्वं, उन्मापः, उन्मादः, चवहेला-लनं, चवलेपः, चर्षालप्रता, सावलेपत्वं, चित्तसमुच्चतिः *f.*, चित्तो-च्चतिः *f.*, उत्तिहता, सादोषः, सादोषत्वं, पपे, प्रतिभानं, शौटीयं.
HAUGHTY, a. मानी-निनी-नि (न), मानवान्-वती-वत् (न), अभि-मानो &c., अभिमानवान् &c., गधै-घिणी-घि (न), गधितः-ता-तं, सदर्पः-पौ-पै, सादोषः-पा-पं, दृम्-मा-मं, दृम्-मा-मं, प्रगल्भः-त्ता-त्तं, चहृद्गारी-रिणी-रि (न), उद्धतः-ता-तं, मदोद्धतः-ता-तं, मदोदयः-या-यं, उत्तिहः-क्ता-क्तं, शौटीयः-रा-रं, चर्षालः-मा-मं, प्रपथितः-ता-तं, प्रधृष्टः-ष्टा-ष्टं, कर्षुद्विष्टः-ष्टि-ष्टि, सावहेलः-ला-लं, सोन्मापः-पा-पं; 'to be haughty,' दृप् (c. 4. दृह्यति, दप्यं, दृह्यं), प्रगल्भ (c. 1. -गल्भते-रितुं).
To HAUL, v. a. कृप् (c. 1. कर्षति, c. 6. कृषति, कृष्टुं, कर्षुं), पाकृप्, ह (c. 1. हरति-ते, हर्षुं).
HAUL, s. चाकर्षः-पेणं, कर्षः-पेणं, चाकृष्टिः *f.*, हरणं.
HAULED, p. p. कृष्टः-ष्टा-ष्टं, चाकृष्टः-ष्टा-ष्टं, चाकर्षितः-ता-तं, हृतः-ता-तं.
HAUM, s. शस्यनालः-ली, पलः, पलालः-लं, नृणं.
HAUNCH, s. उत्सङ्गः, छटिः *m.* -टी, जयनं, नितसः, कोलः, पालिः *f.*, प्रोपः, चङ्कः, ओषिः *f.* -खी, पथाद्भागः; 'haunch of venison,' मृगजयनं.
To HAUNT, v. a. and n. पुनःपुनः or वारं वारम् अभिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or अभ्यागम् or अभिगम् (c. 1. -सारति-सर्षुं, c. 10. -सारयति-यितुं) or अभिसारणं कृ, सुहृद्गुरु गमनागमनं कृ, नित्यगमनं कृ, नित्यम् आधि (c. 1. -अयति-ते-रितुं).

HAUNT, *s.* स्थानं यत्र पुनःपुनर् अभिगमः or अभिसारः कियते, गमनागमनस्थानं, नित्यगमनस्थानं, आश्रयः, समाश्रयः, आश्रयः, आश्रयः, आलयेः, निलयः.

HAUNTED, *p. p.* or *a.* पुनःपुनर् आश्रितः -ता -तं or अभिगतरितः -ता -तं; 'by ghosts,' रात्रिचरसेवितः -ता -तं, प्रेतनरजुष्टः -रा -रं, वेताल-निषेवितः -ता -तं.

HAUNTER, *s.* अभिसारी *m.* (नं), गमनागमनकारी *m.*, पुनःपुनर् अभ्यागमकारी *m.*

HAUNTING, *s.* अभिसारः, पुनःपुनर् अभिगमः or अभ्यागमः or गमनागमनं, नित्यगमनं.

HAUTBOY, *s.* शुषिरवाद्यविशेषः, वृहदंशः, सानेयो.

HAUTEUR, *s.* मानं, अभिमानं, घटकादः, उद्विग्नः *f.*, चीरत्वं, वितोद्विग्नः *f.*, चित्तसमुन्नतिः *f.*, दर्पः, गर्वः.

To HAVE, *v. a.* (Hold in possession, possess) धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), विधा, धृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति, धर्तुं), भुज् (c. 7. भुङ्क्ते, भोक्तुं), परिभुज्, भृ (c. 3. विभक्तिं, भर्तुं), शील् (c. 10. शीलयति -यितुं), दध् (c. 1. दधते -धितुं), परिभोगं कृ—(Obtain, gain) आप् (c. 5. चाप्तेति, चाप्ते), प्राप्, चवाप्, लभ् (c. 1. लभते, लभ्ते), उपलभ्—(Receive) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), चादा—(Be urged by obligation) expressed by the fut. pass. part.; as, 'I have to go,' मया गन्तव्यं; 'I have to write a letter,' मया पत्रं लेखनीयं.—(Have in esteem) मन् (c. 10. मानयति -यितुं), सम्मन्—(Have in contempt) चवशा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), चयन्—(Have on, wear) धृ, भृ, परिधा—(Have a care) चयधानं कृ, सावधानः -ना -नं भू.

HAVEN, *s.* (For ships) नौवन्धनयोग्यं स्नातं, नौवन्धनस्थानं, नीरक्षणस्थानं, नौकाश्रयः—(Shelter) आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, आश्रयः, अवस्थानं, रक्षास्थानं.

HAVING, *part.* (Possessing) दधत् -धती -धत् (नं), दधानः -ना -नं, विदधत् -धती -धत् (नं), धारयन् -यन्ती -यत् (नं), धारी -रिखी -रि (नं), दधः -धा -धं, शाली -लिनी -लि (नं): often expressed by the affixes वत्, मत्, इन्, विन्, मिन्, वल्; as, 'having wealth,' धनवान् -धनी -यत् (नं), धनी -निनी -नि (नं); 'having wisdom,' धीमान् -धतो -मत् (नं): also expressible by उपेतः -ता -तं, चन्वितः -ता -तं, युक्तः -क्ता -क्ते in comp.; as, 'having wealth,' धनोपेतः &c.

HAVING, *s.* (Possession) धरणं, धारणं, शालिता, अधिकादः, भुक्तिः *f.*, परिभोगः—(Goods) विभवः, द्रव्यं, रिक्यं.

HAVOC, *s.* महानाशः, महाध्वयः, संहारः, महामलयः, महोत्पातः, सध्वनाशः, उच्छेदः, महाविप्रयः, विनाशः.

To HAVOC, *v. a.* महानाशं कृ, महाध्वयं कृ, महोत्पातं कृ, अत्यन्तं नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं).

HAWE, *s.* हासंशकं वीजगर्भं गुटिकाकारं धुद्रफलं.

To HAW, *v. n.* (Hesitate in speaking) भित्तस्वरेण or स्वलितस्वरेण वद् (c. 1. वदति -दितुं).

HAWE, *s.* (Bird) श्येनः, पक्षी *m.* (नं), शशादनः, कपोतारिः *m.*, खगानकः, पातिपक्षी *m.* (नं), नीलपिच्छः, सक्तायः, कपोताद्यनुसरणे शिथितः श्येनः—(Forcing up phlegm) उक्तासनं, श्लेष्मोत्क्षेपः.

To HAWK, *v. a.* (Catch birds by means of hawks) श्येनादिभिः पक्षिणो ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or पश्यनुसरणं कृ, श्येनम्पातां कृ—(Force up phlegm) उक्तास् (c. 1. -कासते -सितुं), श्लेष्माणम् उन्निष्पद् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते) or निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), श्लेष्मनिरसनं कृ—(Sell goods by outcry in the streets) नगरमार्गेषु भ्रमणं कृया

पोषणपूर्वम् द्रव्याणि विक्री (c. 9. -क्रीणाति -क्रीते -क्रीते).

HAWKER, *s.* (Seller of goods by outcry in the streets of a town) नगरमार्गेषु पोषणपूर्वम् तुच्छद्रव्यविक्रीता *m.* (नं)—(Falconer) श्येनजीवी *m.* (नं), श्येनशिखकः, श्येनपोषकः, श्येनपालकः.

HAWK-EYED, *a.* श्येननयनः -ना -नं, सूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, सूक्ष्मदर्शी -र्शिनी -र्शि (नं), दूरदर्शी &c.

HAWKING, *s.* (Falconry) श्येनम्पाता, श्येनादिभिः पक्षिग्रहणं, श्येनशिखा, श्येनपालनं—(Forcing up phlegm) उक्तासनं, श्लेष्मोत्क्षेपः—(Selling goods by outcry in the streets of a town) नगरमार्गेषु पोषणपूर्वम् तुच्छद्रव्यविक्रीता.

HAWSER, *s.* नीरजुः *m.*, धुद्रजुः. See HALSER.

HAWTHORN, *s.* हासंशकफलविशिष्टः कषादकितगुल्मभेदः.

HAY, *s.* शुष्कतृणं, शुष्कपासः, शुष्कशामं, तृणं, पासः.

HAYCOCK, *s.* शुष्कतृणचिपिः *f.*, शुष्कपाससूपः, तृणचयः.

HAY-HARVEST, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहः, शुष्कतृणसञ्चयकालः.

HAY-LOFT, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहकोष्ठकं, शुष्कपाससङ्ग्रहागारं.

HAY-MAKER, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहकः, शुष्कतृणसञ्चयी *m.* (नं).

HAY-MAKING, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहः, शुष्कपाससञ्चयः -यनं.

HAY-MARKET, *s.* तृणविक्रयस्थानं, पासविक्रयचतारं.

HAY-RICK, HAY-STACK, *s.* शुष्कतृणराशिः *m.*, शुष्कतृणोत्तरः, शुष्कपासचिपिः *f.*, शुष्कतृणवित्तरः.

HAZARD, *s.* (Chance) देवं, देवयोगः, देवगतिः *f.*, देवपटना, देवसङ्गतं, देवपशः, सद्दृष्टं—(Risk, danger) संशयः, शङ्का, सन्देहः, चिकित्सा; 'a condition of hazard,' शङ्कास्पदं, संशयस्थानं; 'hazard of life,' जीवितसंशयः—(Game at dice) घृतक्रीडा, अद्यादिक्रीडा, घृतकर्म *n.* (नं), घृतव्यवहारः, घृतं.

To HAZARD, *v. a.* संशयस्य -स्यां -स्यं कृ, सन्देहस्य -स्यां -स्यं कृ, सन्देह-दोलस्यं -स्यां -स्यं कृ, शङ्कास्यं -स्यां -स्यं कृ, संशयापन्नं -न्नां -न्नं कृ, देवापीनं -नां -नं कृ, देवपशं -शां -शं कृ, शङ्कास्पदं कृ; 'one who hazards his life,' संशयितजीवितः.

HAZARDABLE, *a.* देवापीनः -ना -नं, देवापन्नः -न्ना -न्नं, संशयस्यः -स्या -स्यं.

HAZARDED, *p. p.* संशयितः -ता -तं, देवपशङ्गमितः -ता -तं.

HAZARDER, *s.* क्वचित् संशयस्य करोति यो जनः; 'a hazarder of life,' संशयितजीवितः.

HAZARDOUS, *a.* सन्देहः -ग्या -ग्यं, सांशयिकः -क्नी -कं, संशयस्यः -स्या -स्यं, सन्देहस्यः -स्या -स्यं, शङ्काकान्तः -न्ता -न्नं, भयाकान्तः -न्ता -न्नं, संशयापन्नः -न्ना -न्नं, भयहेतुकः -क्का -कं, देवापीनः -ना -नं, देवपशः -शा -शं, भयानकः -क्का -कं; 'a hazardous situation,' संशयस्थानं, भयस्थानं, शङ्कास्पदं.

HAZARDOUSLY, *adv.* शङ्कया, सन्देहेन, संशयेन, संशयं, अनिष्टशङ्कया.

HAZARDOUSNESS, *s.* सन्देहपता, भयाकान्ता, देवापीनता, देवापन्नत्वं.

HAZE, *s.* धूमिका, सवाप्यः, मृगतृणा, कुहेडिका, कुहेली, कुम्भटिका.

To HAZE, *v. n.* कुम्भटिका (nom. कुम्भटिकायो), धूमिका (nom. धूमिकायो).

HAZEL, *s.* ईषकपिशमलविशिष्टो गुल्मभेदः.

HAZEL, *a.* वक्ष्यमाणफलसवरीः -शी -शं, ईषकपिशः -शा -शं.

HAZEL-NUT, *s.* ईषकान्नवर्णं दृढत्वधूपरिवृतं पृष्ठोक्तगुल्मफलं.

HAZINESS, *s.* सधूमिकत्वं, कुम्भटिकावस्था, सान्ध्यकारत्वं, साभता.

HAZY, *a.* सधूमिकः -क्का -कं, धूमिकावृतः -ता -तं, सधूमिकः -क्का -कं, कुम्भटिकामयः -यी -यं, सान्ध्यकारः -रा -रं, अभियः -या -यं, साभः -भा -भं, अन्धकाः -क्का -कं.

HE, *s.* सः (तद्), एषः (एतद्), जसौ *m.* (अदस्), सदाः; 'so and so,'

HEA

चमुकनामा *m.* (न). *Oss.* The visarga of सः and ह्यः is dropped before any consonant.

HEAD, s. (Uppermost part of the human body) शिरस् *n.* जीवं -येकं, मूर्धा *m.* (न), नसकः -कं, मुखः -रुं -रुके, मीलिः -लं *m.f.* केनाट, चूडालं, बराष्ट्रं, उन्नमाष्ट्रं, मीनकः -नं, केजभूः *m.*—(A chief, leader) नायकः, मुखट, चयगः, पतिः *m.* चपिपतिः *m.* चपिप, चपिपतिता *m.* (न). केरः, चेरी *m.* (न), जिहः, मरः, जिह्वेवर्ती *m.* (न), मुख्य or प्रधान in comp.; as, 'head-minister,' मुख्यमन्त्री *m.* (न), प्रधानमन्त्री *m.*; 'head-merchant,' विहपतिः *m.*; 'head-scholar,' पट्टजिप्यः, श्रेष्ठजिप्यः; 'head of the police,' दलनायकः, दलपालकः; 'with Karna at their head,' कर्णमुखाः *m.pl.* कर्णयुरोगमाः *m.pl.*—(Division of a subject) पदे, स्थाने, मार्गे, विषये, चपिपतिर्यं—(Top, forepart) चर्चं, शिरस् *n.* जीवंकं; 'head of a spear,' जूलायं; 'head of a boat,' मरुः; 'at the head of,' चये or expressed by युरि in such phrases as, 'a father at the head of all who possess sons,' पिता युरि पुत्रिणां—(The first place) वयस्थानं, उन्नमस्थानं—(Source) प्रभवः, उद्भवः, उद्गमः, मूलं, हेतुः *m.*; 'of a river,' सरिन्मुरी, सरिन्नमवः—(Head of hair) कैशिकं, कैश्यं, केजपाजः, केजपद्यः; 'belonging to the head,' जीवंकः -स्तो -स्यं; 'to cut off the head,' शिर or मलकं हिद् (c. 7. किराति, कर्चं); 'to be over head and ears in debt,' कृपयसः -सा -सं भू, कृपयमनः -गना -गं भू; 'to get ahead of,' चतिन्नम् (c. 1. -नामति -कर्मि); 'to make head against,' प्रतिभूल (nom. प्रतिभूलयति -यिद्), पर्युपस्था (c. 1. -तिरति -स्थातु), प्रस्था, प्रया (c. 2. -याति -तु).

To HEAD, t. a. (Lead, act as a leader) नी (c. 1. नयति, नेतुं), चये or युरो गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), चपिपति (c. 1. -तिरति -श्रातुं); 'headed by Karna,' कर्णमुखाः -सा -सं or कर्णयुरोगमाः -ना -नं—(Cut off the head) शिर or मलकं हिद् (c. 7. किराति, कर्चं), विनसक (nom. विनसकयति -यिद्), जीवंकं कृ—(Oppose) प्रतिभूल (nom. प्रतिभूलयति -यिद्).

HEADACHE, s. जिह्वेदना, जीवंवेदना, जीवंवया, जिह्वपीडा, जिह्वेर्निः *f.* शिरज्जुलं, जिह्वेरोगः; 'afflicted with it,' जीवंवेदनः -ना -नं.

HEAD-BAND, s. मूर्धवेहनं, जिह्वेवेहनं, जिह्वेवन्धनं -नी, ललाटवेहनं, ललाटपट्टः -ट्टं, मलकवन्धनी.

HEAD-BOROUGH, s. गद्दीटः.

HEAD-DRESS, s. मलकधारणं, मलकभूषणं, मुकुटं, मसुटं, किराटः, जेसरट, मीलिः *m.f.* चूडा.

HEADED, p. p. मुखः -सा -सं or युरोगमः -ना -नं in comp.; as, 'headed by Karna,' कर्णमुखाः -सा -सं; 'two-headed,' द्विजीवंकः -का -कं; 'three-headed,' त्रिजिह्वः -राः -रु (न).

HEAD-FOREMOST, s. चवाक्जिह्वः -राः -रु (न), चवाक्जिह्वः &c., चयोमुखः -सा -सं, चवाक्मुखः -सा -सं.

HEADINESS, s. साहमे, विषमसाहमे, गमकार्ज्यं, धिप्रकारिता, मदः.

HEADLAND, s. चनादीपः -यं, समुद्रमध्ये महाद्वीपवह्न्यो भूमिभागः, उदय-भूमिः *f.* महाद्वीपनामिका, भूमिनामिका, उदयस्थलं.

HEADLESS, a. चजिह्वः -सा -सं, चजिह्वः -राः -रु (न), मलकहीनः -ना -नं, चपमूर्धा -ड्डा -ड्डं (न); 'a headless trunk,' कपव्यः -व्यं, चपमूर्धकलेपरं.

HEADLONG, a. (Head-foremost) चयोमुखः -खी -खं, चवाक्मुखः -खी -खं, चवाक् -वाची -वाक् (न), चवाक्जिह्वः -राः -रु (न), चवाक्जिह्वः

HEA

&c.—(Rash) माहनी -मिनी -मि (न), गमकारी -रिणी -रि (न), धिप्रकारी &c.—(Precipitous) प्रवगः -रा -रं, यानुकः -का -कं.

HEADLONG, adv. चयोमुखेन, चवाक्मुखं -नेन, चवाक्जिह्वया, चवाक्—(Rashly) साहमेन, सहसा, पनालोपितं.

HEADMOST, a. चयस्थः -स्था -सं, नदीयस्थः -स्था -सं, चय्यः -य्या -य्यं, प्राय्यः -य्या -य्यं, मुख्यः -स्था -स्यं, प्रमुखः -सा -सं, प्रधान in comp.

HEADPIECE, s. (Armour for the head) शिरस्त्राजं, शिरस्त्रं, शीर्षकं, जीवंकं, जीवंकं—(Force of understanding) वीजिह्व, युद्धिसामर्थ्यं.

HEADSHIP, s. मुख्यता, प्रमुखाता -नं, प्रधानता, प्राधान्यं, श्रेष्ठता.

HEADSMAN, s. यानुकपुरुषः, यानुकजनः, चय्यपुरुषः, चय्यकर्माधिकारी *m.* (न), मूतपाः *m.* दलपाजिकः, जिह्वेवर्ती *m.* (न).

HEADSTALL, s. चयस्थ जिह्वेवन्धनी or मलकवन्धनी.

HEADSTRONG, a. माहनी -मिनी -मि (न), मान्यः -स्था -सं, गमकारी -रिणी -रि (न), धिप्रकारी &c., चयलः -ला -लं, प्रवगः -वा -वं, चयिष्टः -रा -रं, प्रतोपः -पा -पं, यीट -रा -रं, चयगः -जा -जं, निर्वैक्यः -रा -रं, उद्वहलः -ला -लं, दुर्दमः -मा -मं.

HEADY, a. माहनी -मिनी -मि (न), तीव्रपक्षी -म्मा -मं (न), संस्मी -मिनी -मि (न), उद्वहलः -ला -लं, जीवंकोपी -पिनी -पि (न), चयपी -पिनी -पि (न).

To HEAL, t. a. जम् (c. 10. जनयति -यिद्), प्रजम्, उपजम्, बिह् in des. (चिकित्सति -मिद्), खम्यं -स्या -स्यं कृ or मुखं कृ, निपनयं -यां -यं कृ, नीरोगं -गां -गं कृ, प्रतिकृ, भियम् (nom. भियमयति), रोगाद् मुक् (c. 6. मुचति, मोक्षं), अनुत्था in caus. (-चाययति -यिद्, rt. स्था), नाप् (c. 10. साधयति -यिद्); 'heal a wound,' ब्रजं रुह in caus. (रोपयति -यिद्), ब्रजरोपयं कृ—(Reconcile) सनापा (c. 3. -दधाति -यातुं), मन्वा, प्रतिमनापा.

To HEAL, t. n. जम् (c. 4. ज्ञानयति, जामिद्), उपजम्, खस्यः -स्या -स्यं भू, मुखः -स्या -स्यं भू.

HEALED, p. p. जामिद् -ता -तं, जामिद् -ता -तं, जामिद् -ता -तं, उपजामिद् -ता -तं, प्रजामिद् -ता -तं, रोगमुक्त -का -कं, चिकित्सित -ता -तं, मुखः -स्या -स्यं, खस्यः -स्या -स्यं, समुपितः -ता -तं, प्रतिकृ -ता -तं; 'as a sore or wound,' रोपितः -ता -तं, रुहः -दा -दं, रुहवपः -रा -रं, जम्बः -म्मा -मं.

HEALER, s. चिकित्सकः, रोगज्ञानकः, रोगहृत् *m.* भियम् *m.* (न).

HEALING, a. रोगज्ञानकः -का -कं, जामिक्कट -री -रं, जामिक्क -दा -दं, जामिक्कः -का -कं, रोगहृट -रा -रं, रोगमः -प्रो -मं.

HEALING, s. (The act) चिकित्सा -ननं, जमः, जामिः *f.* उपजमः, रोगज्ञानिः *f.* रोगज्ञानः, रुक्प्रतिक्रिया, प्रतीकारः, मुख्यकर्ण, समुत्थानं, भेदनः; 'of a sore,' ब्रजरोपयं.

HEALTH, s. साम्यं, खस्यता, जरोगः, चारोग्यं, चरोमिता, मुखता, मुख्यतिः *f.* चनामयं, निपमयता, रोगाभायः, कस्यतं -ता, कुगलं, जरीरकुगलं, जरीरमुनं, वार्मः, वमाली—(Bad health) चलास्यं, चमुखाता, जरीरकुस्यतिः *f.* रोगिता, सरोमिता; 'health to you,' खलि, कुगलं वे.

HEALTHFUL, a. चरोमिता -मिनी -मि (न), नीरोगः -गा -गं, चारोग्यः -ग्यी -ग्यं, मुखः -स्या -स्यं, खस्यः -स्या -स्यं, निपमयः -या -यं. See HEALTHY.

HEALTHFULNESS, adv. चरोमेण, चारोग्यं, निपमयं, साम्येन, कुगलं.

HEALTHFULNESS, s. चरोमिता -नं, साम्यं, निपमयता, कस्यतं.

HEALTHILY, adv. चारोग्यं, चनामयं, जरीरसाम्येन, खस्यतं.

HEALTHINESS, s. साम्यं, खस्यता, चारोग्यं, चरोमिता, मुखता, जरीर-मुख्यतिः *f.* निपमयतं, चनामयतं, कस्यतं -ता, रोगाभायः.

HEALTHLESS, *a.* असुख्यः -स्वा -स्य, अनुस्वशरीरः -रा -रं, नरोगः -ना -नं.
 HEALTHSOME, *a.* स्वास्थ्यजनकः -का -कं, रोगनिषेधकः -का -कं, रोगप्रः -ग्री -गं.
 HEALTHY, *a.* सुख्यः -स्वा -स्य, सुस्थितः -ता -तं, शरीरगतो -निगो -मि (न्),
 नरोगः -गा -गं, नरुजः -जा -जं, नरुक् *m. f. n.* (न्), निरामयः -या
 -यं, स्वस्थः -स्वा -स्य, सहारोग्यः -ग्या -ग्यं, कत्यः -न्या -न्यं, कुशलो
 -लिनी -लि (न्), निर्व्याधिः -धिः -धि, व्याधिहीनः -ना -नं, रोगहीनः
 -ना -नं, चक्रः -ङ्गा -ङ्गं, पार्श्वः -श्व -श्वं, निम्पीडः -डा -डं. (Causing
 health) स्वास्थ्यजनकः -का -कं, शारीर्यकारः -री -रं, अनामयकरः -री -रं.
 HEAP, *s.* राशिः *m.* -शी *f.*, सचयः, निचयः, चयः, चित्तिः *f.*, प्रचयः,
 पिण्डः, प्रकरः, उक्तरः, निकरः, घोषः, पुन्नः, पूगः, स्तूपः, स्तोमः,
 वृन्दः, समूहः, समवायः, सत्तयः, समुदायः, पायः, संस्थानं, सङ्ग्रहः, षूटः;
 'a heap of grass,' तृणराशिः *m.*, तृणविस्तरः, तृणा.
 To HEAP, *v. a.* राशीकृ, चापि (c. 5. -चिनोति -च्येत्), समाचि, सञ्चि,
 समाधिप् (c. 6. -धिपति -धेत्), पिण्डीकृ, पिण्ड् (c. 1. पिण्डते, c. 10.
 पिण्डयति -यितुं), घोषीकृ, वृन्तीकृ, एकत्रीकृ, एकत्र कृ, पुत्रीकृ, पूगीकृ.
 HEAPED, *p. p.* राशीकृतः -ता -तं, राशीभूतः -ता -तं, चाचितः -ता -तं,
 उपचितः -ता -तं, समुचितः -ता -तं, सञ्चितः -ता -तं, पिण्डितः -ता -तं,
 पिण्डीकृतः -ता -तं, पिण्डीभूतः -ता -तं, एकत्रीभूतः -ता -तं, पुत्रीतः -ता
 -तं, पूगीकृतः -ता -तं, सङ्गलितः -ता -तं, सङ्गृहः -टा -टं, पुत्रितः -घा
 -घं, एकपिण्डीभूतः -ता -तं, एकव्रीभूतः -ता -तं, समूहः -डा -डं, पर्यस्तः
 -स्ता -स्तं; 'heaped with flowers,' कुसुमचितः -ता -तं.
 HEAPER, *s.* राशिकर्ता *m.* (न्), पिण्डकर्ता *m.*, सचयकारी *m.* (न्).
 HEAPY, *a.* पिण्डी -रिडनी -रिड (न्), निचयी -यिनी -यि (न्), उक्तरायः -या -यं.
 To HEAR, *v. a. and n.* श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं), उपश्रु, अनुश्रु, अनुश्रु,
 परिश्रु, आकर्ण (c. 10. -कर्णयति -यितुं), निश्रु (c. 10. -श्रामयति -यितुं),
 c. 4. -शाम्यति -शमितुं), विनिश्रु, सन्निश्रु, श्रवणेन्द्रियेण or कर्णद्वारेण
 उपलब्ध (c. 1. -लभते -लभ्यं) or वृष् (c. 1. वोपति -यितुं) or ग्रह
 (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), श्रवणं कृ; 'having heard,' श्रुत्वा, निश्राम्य.
 HEARD, *p. p.* श्रुतः -ता -तं, आकर्णितः -ता -तं; 'as heard,' यथाश्रुतं.
 HEARER, *s.* श्रोता *m.* (न्), श्रवणकर्ता *m.* (न्), आकर्णयिता *m.* (न्).
 HEARING, *s.* श्रवणं, श्रुतिः *f.*, आकर्णनं, निश्रमनं, निश्रामनं; 'sense
 of hearing,' श्रोत्रं, श्रवणेन्द्रियं; 'out of hearing,' असंश्रवः -चा
 -चं, कर्णगोचरः -रा -रं; 'out of the hearing of the master,'
 गुरोर् असंश्रवे; 'within hearing,' कर्णगोचरः -रा -रं, कर्णश्रवः -चा -चं.
 To HEARKEN, *v. n.* श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं), आकर्ण (c. 10. -कर्णयति
 -यितुं), निश्रु (c. 10. -श्रामयति -यितुं), श्रवणं कृ.
 HEARKENER, *s.* श्रोता *m.* (न्), श्रवणकारी *m.* (न्), निश्रामकारी *m.*
 HEARSAY, *s.* किंवदन्ती, जनश्रुतिः *f.*, जनवादः, जनरवः.
 HEARSE, *s.* शववाहनं, शवयानं, प्रेतवहनाथं सदा, प्रेतवहनसाधनं, कटा.
 HEART, *s.* (The seat of life in an animal) हृदयं, हृद् *n.*, हृत्पिण्डं,
 रक्ताशयः, अग्रमांसं, चुक्षग्रमांसं, मर्म *n.* (न्), चुक्षः -क्षा -क्षं, वृक्षः,
 कनुः *m.*, रिक्तं, भयम् *m.*—(Seat of feeling) चित्तं, चेतस्, हृदयं,
 अन्तःकरणं, अन्तःप्रकृतिः *f.*, अन्तरात्मा *m.* (न्), आत्मा *m.*, मनस् *n.*,
 अन्तर्भावः, मानसं, स्थानं.—(The breast) वक्षस् *n.*, वक्षस्स्थलं,
 वक्षःस्थलं.—(Vital part) मर्म *n.* (न्), मर्मस्थानं -स्थलं, हृदयस्थानं
 -स्थलं.—(Inner part of any thing) गर्भः, उदरं, अन्तरं or
 expressed by अन्तर prefixed; as, 'the heart of the city,'
 अन्तर्नगरं.—(Courage) शीर्ष्यं, शीर्ष्यं, तेजस्, संज्ञं, यीरुषं.
 —(Affection) स्नेहः, प्रणयः, हर्षि, भावः, रागः; 'my heart beats,'
 स्पन्दते or ब्रम्पते हृदये मे; 'it goes to my heart,' मर्म भिन्नं
 or स्पृशति; 'to take heart,' आश्रयस् (c. 2. -आसिति -तुं), समाश्रयः;

'to learn by heart,' अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -जसितुं), रूपं कृ;
 'learnt by heart,' कण्ठस्थः -स्वा -स्यं, अभ्यस्तः -स्ता -स्तं; 'learn-
 ing by heart,' रूपं; 'to be out of heart,' दीनमनस्कः -स्ता -स्तं
 भू; 'pure in heart,' निर्मलान्तःकरणः -शा -शं; 'with all one's
 heart,' कामं, प्रकामं; 'heart's desire,' मनोवाञ्छितं; 'from
 the heart,' अन्तःकरणेन; 'heart-searching,' चित्तज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.
 HEART-ACHE, *s.* हृदयव्याधौ, हृदयवेदना, चित्तवेदना, अन्तःकरणवेदना,
 मनोदुःखं, मनःपीडा, हृदयशूलं, मानसी व्याधौ.
 HEART-APPALLING, *a.* मर्मभेदी -दिनी -दि (न्), चित्तशङ्काजनकः -का -कं.
 HEART-BREAKING, *a.* हृदयभेदी -दिनी -दि (न्), मर्मभेद् *m. f. n.*,
 हृदयाविद् *m. f. n.* (पु), मर्मस्पृक् *m. f. n.* (श).
 HEART-BROKEN, *p. p.* भिन्नहृदयः -या -यं, विन्नहृदयः -या -यं.
 HEART-BURN, *s.* तीक्ष्णग्निः *m.*, आग्निपित्तं, हृदयवेदना, हृद्रोगः.
 HEART-DEAR, *a.* हृदयप्रियः -या -यं, हृद्यः -द्या -द्यं, हृदयङ्गमः -मा -मं.
 HEART-EASE, *s.* हृदयसुखं, मनःसुखं, हृदयशान्तिः *f.*, हृत्सुखं, मनोनिर्वृतिः *f.*,
 चित्तनिर्वृतिः *f.*, मनोविश्रान्तिः *f.*, हृदयस्वास्थ्यं.
 HEART-EASING, *a.* हृदयसुखजनकः -का -कं, मनःशान्तिकारः -री -रं.
 HEART-FEEL, *a.* हृत्ततः -ता -तं, हृदयजातः -ता -तं, चित्तभवः -चा -चं.
 HEART-RENDING, *a.* मर्मभेदी -दिनी -दि (न्), मर्मभेदी &c., हृदयभेदी &c.,
 हृदयभेद् *m. f. n.*, हृदयाविद् *m. f. n.* (पु), मर्मस्पृक् *m. f. n.* (श),
 मर्मपीडाकरः -री -रं, चित्तपीडाजनकः -का -कं, चित्तोद्वेगजनकः -का
 -कं, मनोदुःखकारी -रिणी -रि (न्).
 HEART-ROBBING, *a.* मनोहरः -रा -रं, मनोहारी -रिणी -रि (न्), चित्त-
 हारी &c., चित्तपहारी &c., चित्तहृत् *m. f. n.*, हृदयग्राही -हिणी -हि (न्).
 HEART-SICK, *a.* आतुरचित्तः -त्ता -तं, उद्विग्नमनः -ना -नः (स्), विमनाः &c.
 HEART'S-EASE, *s.* त्रिवर्णपुष्पविशिष्टं ओषधिभेदः.
 HEART-SORE, *s.* मनोऽप्या, मनःपीडा, हृदयपीडा, मनोदुःखं.
 HEART-STRINGS, *s.* हृत्पिण्डपरिगतं शिरादि.
 HEART-STRUCK, *a.* हृत्ततः -ता -तं, चित्तहृदयः -या -यं, हृत्ततः -ता -तं.
 HEART-SWELLING, *a.* चित्तशोभकारी -रिणी -रि (न्), हृदयकम्पकारी &c.
 HEART-WHOLE, *a.* सद्यतहृदयः -या -यं, अभिन्नहृदयः -या -यं, अचिकल-
 चित्तः -त्ता -तं.
 HEART-WOUNDED, *a.* श्रुतहृदयः -या -यं, भिन्नहृदयः -या -यं, भिन्नमर्मा -र्मा
 -र्म (न्), चित्तगर्मा &c., चित्तहृदयः -या -यं.
 HEART-WOUNDING, *a.* मर्मभेदी -दिनी -दि (न्), हृदयभेदी &c., हृदयाविद्
m. f. n. (पु).
 To HEARTEN, *v. a.* आश्रयस् (c. 10. -आसयति -यितुं), तेजः or विश्वासं
 or आशां कृ or दा or वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं).
 HEARTH, *s.* अग्निकुण्डं, वितानं, चुत्तिः *f.* -त्ती, 'अश्मनं, अन्तिका,
 उपचायः, पटः.
 HEARTILY, *adv.* कामं, प्रकामं, कामतस्, सद्गान्तःकरणेन, सद्गभावेन, चित्त-
 सन्तोषेण, सन्तुष्टचेतसा, इच्छातस्, स्वेच्छातस्, निर्व्यलीकं, निष्कपटं.—
 (With vigour) सपीयं, दृष्टपुष्टवत्.
 HEARTINESS, *s.* (Sincerity) सारत्वं, सरलता, सत्यशालता, अमाया,
 अकापट्यं, चित्तनिर्मलता.—(Vigour, strength) तेजस् *n.*, सत्त्वं,
 वीर्यं, यीरुषं, सारता.
 HEARTLESS, *a.* (Spiritless, without vigour) निस्तेजाः -जाः -जः (स्),
 निर्वीरः -रा -रं, निर्वीर्यः -र्या -र्यं, निःसत्त्वः -त्त्वा -त्तं, भीरुहृदयः -या
 -यं, क्लोवहृदयः -या -यं.—(Hard-hearted) कठिनहृदयः -या -यं,
 निर्वीर्यः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, निष्करुणः -शा -शं.
 HEARTLESSLY, *adv.* (In a spiritless manner) निर्वीर्यं, निर्वीरवत्,
 4 R

सखं विना, क्रोयवत्, भीरुहृदयेन.—(In a cruel manner) निर्दयं, निष्करुणं हृदयकाठिन्यात्.

HEARTLESSNESS, *s.* (Want of spirit) निर्वीर्यं, वीर्यहीनता, तेजोहीनता, अपौरुषं, हृदयभीरुता, क्रोयता.—(Cruelty) दयाहीनता, हृदयकाठिन्यं, निष्करुणता, कृपाराहित्यं.

HEARTY, *a.* (Sincere) सरलः-ला-लं, निर्मलचित्तः-ज्ञा-ज्ञं, सत्यशीलः-ला-लं, मायाहीनः-ना-नं, निष्कपटः-टा-टं, निर्व्यलोकः-का-कं, —(Vigorous, in full health) वीर्यवान्-वती-वत् (तु), तेजोवान् &c., हृष्टपुष्टः-ष्टा-ष्टं, सुस्थः-स्था-स्थं, कल्पः-ल्पा-ल्पं, सपौरुषः-मा-पं.

HEAT, *s.* घर्मेः, तापः, अग्नितापः, उपतापः, उन्नापः, सन्नापः, चातपः, दाहः, उष्णता, औष्ण्यं, उष्मः, उष्मा *m.* (तु), औष्ण्यं, निदापः, चण्डता, तिग्मता, तिग्मं, तैगम्यं, अग्निः *m.*, अग्निशिखा, ग्रीष्मः, इष्टं, तोष्णं, खरं.—(Hot weather) ग्रीष्मः, निदापः, घर्मेः.—(Ardour, vehemence) उन्नापः, उच्चण्डता, प्रचण्डता, उग्रता, व्यग्रता, तीक्ष्णता, तैक्ष्ण्यं, उष्मः.—(Anger) चण्डता, तिग्मता, संरम्भः, मदः, उष्मः, क्रोधः, उग्रता.—(Course at a race) चर्चा.—(Flush on the face) कपोलरागः.—(Heat of youth) यौवनदर्पः, यौवनमदः.—(As of a bitch, &c.) मदः.—(Morbid heat) स्पर्शः, तापकः; 'it emits heat,' उष्मायते.

TO HEAT, *v. a.* तप् (c. 10. तापयति-यितुं, c. 1. तपति, तप्), उन्नप्, प्रतप्, सन्नप्, उष्णीकृ, दीप् (c. 10. दीपयति-यितुं), जल् (c. 10. जलपति-यितुं), सन्नुष् (c. 10. -धुषयति-यितुं), स्विद् (c. 10. स्वेदयति-यितुं), दह् (c. 1. दहति, दग्धु).

HEATED, *p. p.* तप्तः-मा-मं, सन्नप्तः-मा-मं, उपतप्तः-मा-मं, उन्नप्तः-मा-मं, तापी-पिनी-पि (तु), तापितः-ता-तं, दीप्तः-मा-मं, जाततापः-पा-पं, स्वेदितः-ता-तं.

HEATER, *s.* जलादितापनायं तमलोहपिण्डः.

HEATH, *s.* (Plant) जङ्गलरुहः क्षुद्रौषधिभेदः.—(Wild ground) जङ्गलभूमिः *f.*—(Common ground) सर्वसामान्यभूमिः *f.*

HEATH-CKCK, *s.* जङ्गलदेशसेवी कुसुमभेदः.

HEATHEN, *s.* देवताचर्कः, देवाचर्कः, देवताभ्यर्चकः, देवपूजकः, देवप्रतिमापूजकः, देवतोपासकः, देवतासेवकः, प्रतिमापूजकः, प्रतिमासेवकः.

HEATHEN, *a.* देवाचर्कसंघन्वी-न्धिनी-न्धि (तु), प्रतिमापूजकसंघन्वी &c.

HEATHENISH, *a.* देवाचर्कयोग्यः-ग्या-ग्यं, देवाचर्कव्यवहारः-रा-रं, देवाचर्कधर्मी-म्मी-म्मी (तु), प्रतिमापूजकयोग्यः-ग्या-ग्यं, देवाचर्काचारः-रा-रं.—(Barbarous) क्रूरपारः-रा-रं, दुष्टाचारः-रा-रं.

HEATHENISM, *s.* देवाचर्चा-चर्चनं, देवताचर्चनं-ना, देवताभ्यर्चनं-चर्चनं, प्रतिमापूजा, देवपूजा, देवाचर्काचारत्वं.

HEATHY, *a.* जङ्गलः-ला-लं, जाङ्गलः-ली-लं, जङ्गलवृथावृतः-ता-तं.

HEATING, *s.* तापनं, तपनं, सन्नापनं, उष्णीकरणं, दीपनं, घर्मेकरणं.

HEATING, *a.* तापकः-का-कं, तापनः-नी-नं, दीपनः-ना-नं.

TO HEAVE, *v. a.* (Lift, raise) उन्नल् (c. 10. -तोलयति-यितुं), उड्ड (c. 1. -हरति-हर्तुं), उवम् (c. 10. -नमयति-यितुं), उत्या in caus. (-चापयति-यितुं, rt. त्या), उन्नी (c. 1. -नयति-नेतुं), उद्यम् (c. 1. -यच्छति-यच्छुं), उच्चि (c. 1. -च्यति-यितुं, rt. छि), उच्चोक्.

TO HEAVE, *v. n.* (Palpitate) स्पन्द (c. 1. स्पन्दते-न्दितुं), कम्प (c. 1. कम्पते-म्पितुं), म्बुज (c. 6. म्बुरति-रितुं).—(Swell gently) लुद् (c. 6. लुडति-रितुं), प्रलुद्, उन्नप् (c. 1. -सर्पति-सर्पुं).—(Pant) कृच्छ्रेण श्वासप्रश्वासं कृ, उड्डमं कृ; 'to heave a sigh,' दीर्घं निःश्वासं (c. 2. -श्वासति-रितुं), दीर्घनिश्वासं कृ or तज्ज (c. 1. तजति, तज्जु); 'heaving a sigh,' दीर्घं निःश्वासं.

HEAVE, *s.* उन्नोलनं, उड्डरणं, उन्नमनं, उन्नयनं-यनं, उन्नयेपः, उन्नारः.

HEAVEN, *s.* (Region of the blessed) स्वर्गः, स्वर् indecl., स्वर्लोकः, पुण्यलोकः, सुरलोकः, देवलोकः, त्रिदिवः-वं, दिवं, द्यौः *f.* (दिव्), द्यौः *f.* (द्यौ), नाकः, देवनिकायः, देवालयः, सुरवर्त्म *n.* (तु), सुरपर्व, शाश्वतं, सौरिकः, त्रिपिष्टपं, शक्रभवनं, सुखाधारः, सुखदं, त्रिदशालयः, त्रिदशावासः, चक्रुरधिपत्यं; 'the heaven of Vishnu,' वैकुण्ठ.—(The sky) आकाशः, गगणं, नभस् *n.*, ध्यौ *n.* (तु), खं, अन्तरीक्षं, ॥ अक्षरं, दिगन्तरं, तारापथः, मेघवर्त्म *n.* (तु), ज्योतिश्चक्रं, ज्योतिषचक्रं; 'heaven and earth,' द्यावापृथिव्यौ *f. du.*, द्यावाभूम्यौ *f. du.*, दिवस्पृथिव्यौ *f. du.*, आकाशपृथिव्यौ *f. du.*, द्यौभूम्यौ, स्वर्गमसौ, द्यावाधमौ *f. du.*, रोदसी *n. du.* (तु), रोदस्यौ *f. du.*

HEAVEN-BORN, *a.* दिविजः-जा-जं, स्वर्गजातः-ता-तं, स्वर्गोत्पन्नः-जा-जं.

HEAVENLY, *a.* स्वर्गीयः-या-यं, स्वर्ग्यः-ग्या-ग्यं, दिव्यः-व्या-व्यं, दिविजः-जा-जं, दिविष्टः-ष्टा-ष्टं, खस्यः-स्या-स्थं, नभःस्यः-स्या-स्थं, नभसीयः-या-यं, आन्तरीक्षः-क्षी-क्षं, वैहायसः-सी-सं; 'heavenly voice,' वैहायसी वाक्; 'heavenly bodies,' खस्यपदार्थाः *m. pl.*; 'heavenly nymph,' सुराङ्गना, स्वर्चर्या.—(Excellent) परमः-मा-मं.

HEAVENLY, *adv.* दिव्यं, स्वर्गस्त्ववत्, स्वर्गीयप्रकारेण, दिव्यरूपेण.

HEAVENWARDS, *s.* स्वर्गं प्रति, स्वर्गोन्मुखं, त्रिदिवं प्रति.

HEAVILY, *adv.* (With great weight) गौरवेण, सगौरवं, महाभारेण, अतिभारेण, सुभरं, गुरुभारेण.—(Slowly) मन्दं, विलम्बेन, शनैः शनैस्, विलम्बितं, मान्द्येन.—(Sorrowfully) विषादेन, सविषादं, विषमनसा.—(Vehemently) अति or सु prefixed, भृशं, तीव्रं, तीक्ष्णं; 'heavily laden,' गुरुभारवान्-वती-वत् (तु), अतिभारी-रिणी-रि (तु), सुभर-रा-रं.

HEAVINESS, *s.* (Ponderousness) गुरुत्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (तु), भारवत्त्वं, भारित्वं, भारः.—(Slowness, dullness) मन्दता, मान्द्यं, जडता, जाड्यं, स्थूलता.—(Dejection) विषादः, विषमता, अवसादः, दीनता.

HEAVING, *s.* (Palpitation) स्पन्दनं, कम्पनं, स्फुरणं.—(Swelling, undulation) उत्सर्पः-र्पणं, प्रलोटनं, लोटनं, लुटनं, लुलितं; 'of a wave,' जमिप्रलोटनं, जमिविभ्रमः.

HEAVING, *part.* (Palpitating) स्पन्दमानः-ना-नं, कम्पमानः-ना-नं, स्फुरन्-रन्ती-रत् (तु), स्फुरितः-ता-तं.—(Swelling gently) प्रलोटितः-ता-तं, उत्सर्पी-र्पिणी-र्पि (तु), उत्सर्पितः-ता-तं, लुलितः-ता-तं, लोलः-ला-लं, लोलमानः-ना-नं.

HEAVY, *a.* (Ponderous) गुरुः-क्षी-रु, भारी-रिणी-रि (तु), भारवान्-वती-वत् (तु), घुरीणः-णा-णं, धौरेयः-यो-यं, उड्ड-रा-रं; 'very heavy,' गरिष्ठः-ष्टा-ष्टं, गरौयान्-यसी-यः (तु).—(Slow) मन्दः-न्दा-न्दं, मन्धरः-रा-रं, मन्दगतिः-ति-ति, विलम्बी-चिनी-चि (तु), विलम्बितः-ता-तं, जलसः-सा-सं.—(Dull, stupid) जडः-डा-डं, मन्दबुद्धिः-द्धि-द्धि, स्थूलः-ला-लं, स्थूलधीः-धी-धि.—(Dejected, sad) विषणः-णा-णं, विषादी-दिनी-दि (तु), अवसादः-दा-वं, दीनमनस्कः-स्का-स्कं.—(Grievous) गुरुः-क्षी-रु, क्रोशी-शिनी-शि (तु), दुःखी-खिनी-खि (तु), दुःखकरः-री-रं.—(Vehement) गुरुः-क्षी-रु, तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, तीव्रः-त्रा-त्रं, उग्रः-या-यं, गाढः-ढा-ढं, अति or सु prefixed; as, 'heavy rain,' अतिवृष्टिः *f.*; 'heavy displeasure,' गुरुकोपः; 'a heavy sea,' वानं, जमिप्रलोटनं, जमिविभ्रमः.

HEAVY-HEADED, *a.* स्थूलबुद्धिः-द्धि-द्धि, मन्दनतिः-ति-ति, जडधीः-धी-धि.

HEAVY-LADEN, *a.* सुभारवान्-वती-वत् (तु), गुरुभारवान् &c., अतिभारी-रिणी-रि (तु), सुभर-रा-रं, सुपुरन्धर-रा-रं.

HEBDOMAD, *s.* (Week) सप्ताहं, सप्तदिनं, दिनसप्तकं.

HEBDOMADAL, *a.* साप्ताहिकः-की-कं, सप्तदिनः-ना-नं.

TO HEBETATE, *v. a.* घनोक्, स्थूलोक्, अतीक्ष्णोक्, भाराहीनं-नां-नं

HEB

- कृ, तेजो ह (c. 1. हरति, हर्तुं), जडोक्त, मन्दीकृ, मूढोक्त.
HEBETUDE, *s.* अतीक्ष्णता, घनता, स्थूलता, थाराहीनता, जडता, नाड्यं, मन्दता, मान्द्यं, चालस्यं.
HEBRAISM, *s.* यहिदीयभाषानुसारी वाग्व्यापारः.
HEBRAIST, *s.* यहिदीयभाषाव्युत्पन्नः, यहिदीयभाषानिपुणः.
HEBREW, *s.* (The language) यहिदीयभाषा.—(A Jew) यहिदीयः.
HECATOMB, *s.* एकशतबलिदानं, शतगोबलिकरणं, शतगोमेधः.
HECTIC, *a.* ज्वरसूचकः—का—कं, जनर्दहसूचकः—का—कं, ज्वरी—रिणी—रि (न्), ज्वरितः—ता—तं.
HECTIC, *s.* (Fever) ज्वरविशेषः, प्रलेपकः.
HECTOR, *s.* शूरमन्त्रः, शूरमानो *m.* (न्), पिण्डीशूरः, दम्भी *m.* (न्), क्रुम्भः, विटः, भर्त्सनाकारी *m.* (न्), कलहकारः, विकल्पी *m.* (न्), आत्मस्वाप्ती *m.* (न्).
To HECTOR, *v. n.* भर्त्स्य (c. 10. भर्त्सयति—ते—यितुं), विकल्प्य (c. 1. —कल्पते—त्यितुं), तर्ज्य (c. 1. तर्जयति—जितुं), निरस्त्र्य, मुखरीकृ, आत्मानं स्वाप् (c. 1. स्वापते—यितुं).
HECTORING, *s.* भर्त्सनकरणं, विकल्पा—त्यनं, सहकारोक्तिः *f.*, आहोपुरुषिका, अहमहमिका, शूरमानं, आत्मस्वाप्ता, गर्वितवाक्यं.
HEDGE, *s.* वृत्तिः *f.*, क्षेत्रवृत्तिः *f.*, क्षेत्रप्रान्ततो वृत्तिः *f.*, प्रावृत्तिः *f.*, प्राचीरं, क्षेत्रप्राचीरं, क्षेत्रसीमा, प्राकारः, प्रावरः, आवरणं, आवारः, वारणं—शी, वरुणः, धारा, क्षेत्रधारा, अवरोधकं, क्षेत्रावरोधकं, वेष्टनं, क्षेत्रवेष्टनं, मज्जवारणं, वेष्टः, आवेष्टकः, खम्भकः, मज्जालसः, नेमः, गडः, मोयः, मोषाली.
To HEDGE, *v. a.* प्राचीरादिना परिवेष्ट्य (c. 1. —वेष्टते—यितुं, c. 10. —वेष्टयति—यितुं) or आवृ (c. 5. —वृणोति—वरितुं—रोतुं) or परिवृ (c. 7. —रुणद्धि—रोद्धुं).
HEDGE-BORN, *a.* अन्त्यजः—जा—जं, अन्त्यजातीयः—या—यं, नीचजातीयः—या—यं, अश्वमजातीयः—या—यं, हीनवर्णः—शी—शं.
HEDGE-HOG, *s.* शूलः—त्यकः, शूलकरः, शूलकी, श्राविद् *m.* (ध).
HEDGE-SPARROW, *s.* कलविद्धः—द्वकः, कलिद्वकः, कलाविकलः, चटकः.
HEDGER, *s.* प्राचीरकारी *m.* (न्), क्षेत्रसीमारचकः.
HEDGING-BILL, *s.* क्षेत्रसीमारचनार्थं दावविशेषः.
To HEED, *v. a.* अवधानं (c. 3. —धत्ते—धातुं), मनो या सावधानः—ना—नं भू, अवहितः—ता—तं भू or अस्य.—(Respect, regard) सेव्य (c. 1. सेवते—यितुं), निषेव्य, भज्य (c. 1. भजति—ते, भक्तुं), अपेक्ष्य (c. 1. —ईक्षते—यितुं), अपेक्ष्य, मन् (c. 10. मानयति—यितुं), प्रतिमन्, आदृ (c. 6. —दृश्यते—दृष्टुं), अभिनन्द्य (c. 1. —नन्दति—नन्दितुं).
HEED, *s.* अवधानं—नता, अवहितता, सावधानता, अवेषा, अपेक्षा, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, मनःप्रवेशः, मनोयोगः, अग्रमादः; 'to take heed,' अवधानं कृ, अवधानं (c. 3. —धत्ते—धातुं), मनो या, सावधानः—ना—नं भू; 'take thou heed,' सावधानो भव.
HEEDFUL, *a.* सावधानः—ना—नं, अवहितः—ता—तं, कृतावधानः—ना—नं, दत्तावधानः—ना—नं, अग्रमन्त्रः—ता—तं, अग्रमादी—दिनी—दि (न्), सचेतनः—ना—नं, अर्पितचेतनः—ना—नं, समीक्ष्यकारी—रिणी—रि (न्), विमृश्यकारी &c., प्रमादरहितः—ता—तं.
HEEDFULLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, अवहितं, प्रमादं विना, अग्रमन्त्रं.
HEEDFULNESS, *s.* अवधानता, सावधानता, अवहितत्वं, अग्रमादित्वं.
HEEDLESS, *a.* अनवधानः—ना—नं, असावधानः—ना—नं, अनवहितः—ता—तं, प्रमत्तः—ता—तं, प्रमादी—दिनी—दि (न्), प्रमादवान्—यती—यत् (न्), निरपेक्षः—द्या—द्यं, असमीक्ष्यकारी—रिणी—रि (न्).
HEEDLESSLY, *adv.* अनवधानेन, अनवहितं, अवधानं विना, प्रमादेन, प्रमत्तं, प्रमादं, निरपेक्षं, अनपेक्षया, असनी.
HEEDLESSNESS, *s.* अनवधानं—नता, असावधानता, प्रमादं, अनपेक्षा, अनवेष्टा.

HEL

- HEEL**, *s.* पाणिः *m. f.*, पादमूलं, अहिस्तम्भः, कूर्चेशिरस् *n.*, गोहिरं, पादस्य पश्चिमो भागः.—(Of a shoe) पादुकायाः पश्चाद्भागः, पादुकामूलं; 'to be at one's heels,' पाणिं ग्रह्य (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), चर्त्तं अनुगम्य (c. 1. —गच्छति—गन्तुं) or पश्चाद् गम्य; 'to take to one's heels,' पलाय्य (c. 1. पलायते—यितुं, rt. इ); 'heels upwards,' ऊर्ध्वपादः—दा—दं, ऊर्ध्वचरणः—शा—शं, ऊर्ध्वपाणिः—पिणी—पिणी.
To HEEL, *v. n.* (Fall over on one side) एकपार्श्वे पत्य (c. 1. पतति—यितुं) or परिवृत् (c. 1. —वर्त्तते—वर्त्तितुं) or प्रलस्य (c. 1. —लसते—लसितुं) or प्रणतः—ता—तं भू or अस्य.
To HELL, *v. a.* (A shoe) पादुकामूलं कृ, पादुकायाः पश्चाद्भागं कृ.
HEELED, *p. p.* (Having heels) पाणिः—ला—लं, पाणिपुङ्ख—ल्ला—ल्ले.
HEEL-PIECE, *s.* पादुकादेः पश्चाद्भागः, पादुकामूलं.
HEFT, *s.* (Effort) चेष्टा—यितुं, विचेष्टितं, उद्योगः, उत्साहः, यत्नः.—(Handle) चारुङ्गः, तलः, मुष्टिः *m.*—धी.
HEGIRA, *s.* यावनशाकः, यावनिकशाकः, मसलमानीयशाकः.
HEIFER, *s.* गोवत्सा, चत्ता; 'of one year old,' एकहायनी, एकव्या, एकवर्षिका; 'of two years,' द्विहायनी; 'of three years,' त्रिहायणी, त्रिव्या; 'of four years,' चतुर्हायणी, चतुर्व्या.
HEIGH-HO, *interj.* सहो, सहोवत्, सहह, हा, हन्त, हाहा.
HEIGHT, *s.* (Elevation) उन्नतं—ता, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, उच्चयः, समुच्चयः, उच्चायः, समुच्चायः, उच्छ्रितः *f.*, उत्तेयः, समुत्तेयः, उन्नतिः *f.*, तुङ्गता, उच्चुङ्गता, चोर्ध्वं, उन्नतता, ऊर्ध्वं—ता, उन्नयः, मोचता, उन्नाहः.—(High place, hill) उन्नतभूभागः, उच्चस्थानं, पर्वतः, गिरिः *m.*, तुङ्गशेखरः.—(Summit) अग्रं, शिखा, शिखरं, शृङ्गः.—(Elevation of rank) कुलोन्नयः, कुलोत्कृष्टता, उच्चपदं, परमपदं, प्रधानता, प्रकृष्टत्वं, श्रेष्ठत्वं.—(Utmost degree) उत्तमावधिः *m.*, परमावधिः *m.*; 'the height of summer,' ग्रीष्ममध्यं, महाग्रीष्मः; 'in the height of summer,' ग्रीष्ममध्ये, मध्यग्रीष्मे.
To HEIGHTEN, *v. a.* (Exalt) उन्नोक्त, ऊर्ध्वोक्त, उन्नो (c. 1. —नयति—नेतुं), उन्नतिं कृ.—(Increase, aggravate) वृष्य (c. 10. वर्धयति—यितुं), उपवि (c. 5. —चिनोति—चेतुं), अधिक्रीकृ, अधिकारं—रां—रं कृ.
HEIGHTENED, *p. p.* वर्धितः—ता—तं, उपविता—ता—तं, लम्बितः—ता—तं.
HEINOUS, *a.* घोरः—रा—रं, अघोरः—रा—रं, दारुणः—शा—शं, गर्हितः—ता—तं, गह्वः—शी—शं, पापिष्टः—द्या—द्यं, अतिपातकी—किनी—कि (न्), अतिपापी—पिनी—पि (न्), महापापी &c., अतिदुष्टः—द्या—द्यं, दुष्टतमः—मा—मं, उत्कटः—टा—टं; 'a heinous crime,' महापातकं, अतिपातकं, अघोरपातकं.
HEINOUSLY, *adv.* दारुणं, घोरं, गर्हितं, पापिष्टं, अतिदुष्टं.
HEINOUSNESS, *s.* घोरता, अघोरता, दारुणता, अतिदुष्टता, पापिष्टत्वं, अतिगह्वता, गर्हितत्वं.
HEIR, *s.* उत्तराधिकारी *m.* (न्), अधिकारी *m.*, धनाधिकारी *m.* (न्), दायादः, दायादवः, रिक्की *m.* (न्), रिक्क्यहारी *m.* (न्), रिक्क्यभागी *m.* (न्), चूक्क्यहारी *m.* (न्), चूक्क्यभागी *m.* (न्), अंशभाक् *m.* (न्), अंशहरः, अंशहारी *m.* (न्), अंशी *m.* (न्), अंशकः.
To HEIR, *v. a.* अधिकृ, अधिकारी—रिणी—रि भू, दायादो भू.
HEIR-APPARENT, *s.* युवराजः; 'state of one,' युवराजत्वं.
HEIRLESS, *s.* उत्तराधिकारिणी, दायादी—दा, धनाधिकारिणी.
HEIRLESS, *s.* अदायिकः का—कं, दायादहीनः—ना—नं.
HEIR-LOOM, *s.* अंशक्रमेण पितृप्राप्तं किञ्चिद् अस्यावरद्वयं.
HEIRSHIP, *s.* उत्तराधिकारिता—त्वं, धनाधिकारिता—त्वं, अधिकारिता.
HELD, *p. p.* (Grasped, taken in the hand) गृहीतः—ता—तं, धृतः

HEL

-ता -तं, यस्तः-स्ता-स्तं, हितः-ता-तं, निहितः-ता-तं; 'held fast,' सुगृहीतः-ता-तं; 'held in the hand,' हस्तगृहीतः-ता-तं, हस्तधृतः-ता-तं, हस्तस्यः-स्या-स्यं, हस्तस्थितः-ता-तं, हस्तगतः-ता-तं.—(Esteemed, considered) स्मृतः-ता-तं, मतः-ता-तं, अभिहितः-ता-तं; 'is held,' अभिधीयते.—(Detained, stopped) धृतः-ता-तं, सन्निहितः-ता-तं.—(Restrained) निवारितः-ता-तं, निरुद्धः-द्धा-द्धं.—(Contained) धारितः-ता-तं, अन्तर्गतः-ता-तं, परिगृहीतः-ता-तं.—(Kept, solemnized) सेवितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, चरितः-ता-तं, आचरितः-ता-तं.—(Held out) प्रसारितः-ता-तं.—(Held up) उच्छ्रितः-ता-तं, उद्धृतः-ता-तं, उद्यतः-ता-तं, उन्नतितः-ता-तं, उत्थितः-ता-तं, उद्गृहीतः-ता-तं.

HELIOTROPE, *s.* सूर्यकमलं, श्रीहस्तिनी, भूरुखी.

HELL, *s.* नरका, नारका, निरयः, अधोलोकः, अधोगतिः *f.*, अधोभुवनं पातालं, चलिमग्न *n.* (नं), रसातलं, दुर्गतिः *f.*, प्रमथालयं, नागलोकः. The following are different hells, वाइवाग्निः *m.*, संहारः, धूमप्रभा, पद्मप्रभा, तामिस्रं, तमःस्थितं, प्रतापनः, तपनः, महातमप्रभा, तमपापानुकुलं, लोहशङ्कुः *m.*, सकाकौलः, समप्रतापनं, महारौरवः, रौरवः, भूयदः, अयःपानं, पर्यायवर्जनं, प्राणरोधः, तमशूर्मिः *m.f.*, दम्भशूकः, अन्धकूपः, अवीचिः *f.*, अवटविरोधनः, कृमिभोजनं, बालभूचं, क्षारकंदमः, पुत् *n.*; 'pains of hell,' यातना, कारणा; 'river of hell,' वैतरणी.

HELL-DOOMED, *a.* नैरयः-यी-यं, नारका-किणी-कि (नं), नरकगामी-मिनी-मि (नं).

HELL-FIRE, *s.* नरकाग्निः *m.*, नारकाग्निः *m.*, नरकानलः, यातना.

HELL-HOUND, *s.* नरककुक्षु, नरकश्या *m.* (नं), नरकीयश्या *m.*

HELLEBORE, *s.* औषधीयवृक्षभेदः.

HELLENISM, *s.* ग्रीकभाषानुसारी वाग्व्यापारः, ग्रीकवाच्यं.

HELLISH, *a.* नारका-की-कं, नारका-किणी-कि (नं), नरकीयः-या-यं, नारकीयः-यी-यं, नरकस्थः-स्या-स्यं, नैरयः-यी-यं.

HELLISHLY, *adv.* नरकवासिवत्, पिशाचवत्, राक्षसवत्, नरके यथा पापिष्ठप्रकारेण

HELLISHNESS, *s.* नारकत्वं, नारकीयत्वं, पापिष्ठत्वं, अतिगर्ह्यता.

HELM, *s.* (Rudder) कर्णः, अरिचं, केनिपातः-तकः, पोतरधः.—(Helmet) शिरस्त्राणं, शीर्षस्थं, मस्तकराश्री.

TO HELM, *v.a.* कर्णं पृ (c. 10. धारयति-यितुं) or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

HELMET, *s.* शिरस्त्राणं, शिरस्त्रं, शिरस्कं, शीर्षकं, शीर्षस्थं, शीर्षस्थं, मस्तकराश्री, मस्तकावरणी, खोलकः.

HELMSMAN, *s.* कर्णधारः, कर्णग्राहः, कर्णिकः, कर्णी *m.* (नं), नाविकः.

HELOT, *s.* दासः, क्लृप्तदासः, पृथ्व्यालोको दासः.

TO HELP, *v.a.* (Assist) उपकृ (c. 8. -करोति-कुरुं), उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, सहायत्वं कृ, उपचर (c. 1. -चरति-रितुं), उपग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुग्रह, अभिरुध (c. 1. रयति-यितुं), आनुकूल्यं कृ, पथपातं कृ.—(Further) पुरस्कृ, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), संयुष् (c. 10. -वर्धयति-यितुं), प्रयुष्, प्रयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), यद्योगं कृ.—(Forbear, restrain one's self) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), आत्मानं नियह, or rather expressed by the fut. pass. part. with अवश्यं, as, 'I cannot help going,' अवश्यं मया गन्तव्यं; 'how can I help it,' का गतिः.—(Help at table) परिविष् or परिविश (c. 10. -वेपयति-यितुं).

TO HELP, *v.n.* साहाय्यं कृ, सहायो भू, उपकारी-रणी-रि भू or सस् or साहाय्यकारी भू, अनुकूलः-ला-लं भू or सस्.

HEN

HELP, *s.* उपकारः-रिता, उपकृतं, साहाय्यं, सहायत्वं-ता, साहित्यं, उपग्रहः, अनुग्रहः, आग्रहः, सद्ग्रहः, उपचारः, अभिरुध, आनुकूल्यं, अनुकूलता, संवर्धनं, अनुपूलनं.—(Resource) गतिः *f.*, आश्रयः, शरणं, उपायः; 'a helping hand,' करालसनं; 'Help! Help!' चाहि, चाहि, परित्रायध्वं, परित्रायध्वं.

HELPER, *p.p.* उपकृतः-ता-तं, कृतोपकारः-रा-रं, कृतसाहाय्यः-या-यं.

HELPER, *s.* उपकारी *m.* (नं), उपकृता *m.* (नं), उपकारकः, साहाय्यकारी *m.* (नं), सहकारी *m.*, सहायः, उत्तरसापकः.

HELPLESS, *a.* उपकारकः-का-कं, उपकारकारी-रिणी-रि (नं), सोपकारः-रा-रं, उपयोगी-गिनी-मि (नं), साहाय्यकारी-रिणी-रि (नं).

HELPLESSNESS, *s.* उपकारिता, उपकारकत्वं, उपयोगिता, सोपकारत्वं.

HELPLESS, *a.* निरुपायः-या-यं, उपायहीनः-ना-नं, गतिहीनः-ना-नं, गतूनः-ना-नं, निराश्रयः-या-यं, अपाश्रयः-या-यं, अशरणः-या-यं, निरवलम्बः-सा-सं, अनुपकृतः-ता-तं, निःसहायः-या-यं, असहायः-या-यं, विवशः-शा-शं, विहस्तः-स्ता-स्तं.

HELPLESSLY, *adv.* निरुपायं, निराश्रयं, उपायव्यतिरेकेण, उपायं विना.

HELPLESSNESS, *s.* निरुपायत्वं, उपायहीनता, गतिहीनता, निराश्रयत्वं.

HELPMATE, *s.* सहकारी *m.* (नं), साहाय्यकारी *m.*, सम्भूयकारी *m.*

HELTHER-SKELTER, *adv.* सद्गुलं, सद्गुलं, सादृश्येण, क्रमेण विना, अक्रमेण.

HELVE, *s.* परशुदण्डः, दण्डः, वारङ्गः, तलः, मुष्टिः *m.* -ष्टी.

TO HELVE, *v.a.* परशुं दण्डेन युज् (c. 10. योजयति-यितुं).

HEM, *s.* (Of a garment) अचलः, वस्त्राचलः-लं, दशा, वसनदशा, वस्तिः *m.*, तरो, माटिः *f.*, चोरी, शुकं, वसनग्रन्थिः *m.*, वसनप्रान्तः, वसनान्तः.—(Clearing the throat) उत्कासनं.

TO HEM, *v.a.* अचलं (nom. अचलयति-यितुं), अचलं सिव (c. 4. सीयति, सेवितुं), अचलं कृ.—(Clear the throat) उत्कास् (c. 1. -कासते-सितुं), उत्कासनं कृ.

TO HEM IN, *v.a.* परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टे-यितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं), परिवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं), निरुध (c. 7. -रुधति-रोद्धुं), प्रतिरुध.

HEMLED IN, *a.* परिवेष्टितः-ता-तं, परिवृतः-ता-तं, प्रतिरुद्धः-द्धा-द्धं, निरुद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिच्छन्नः-चा-चं, सङ्कुलः-ला-लं.

HEMICYCLE, *s.* अर्धचक्रं, अर्धगोलः, अर्धवृत्तिः *f.*

HEMIPLEGY, *s.* पक्षाघातः, अर्धपक्षाघातः, अर्धपक्षाघातः *m.*

HEMISPHERE, *s.* अर्धगोलः, अर्धमण्डलं, भूगोलस्य अर्धभागः, अर्धभुवनं.

HEMISPHERICAL, *a.* अर्धगोलाकारः-रा-रं, अर्धमण्डली-लिनी-लि (नं).

HEMISTICH, *s.* अर्धश्लोकः, श्लोकाद्धं, अर्धपद्यं.

HEMLOCK, *s.* पूर्णकाले प्रसिद्धो विषविधाने प्रयुक्तं तीक्ष्णविषभेदः.

HEMORRHAGE, HEMORRHAGY, *s.* रक्तस्रावः, रुधिरस्रावः, रक्तातीसारः, असृक्स्रावः, रक्तधरणं.

HEMORRHOIDS, *s.* अर्शस् *m.*, अर्शः, अर्शरोगः, गुदाकुप, गुदकौलः, गुदरोगः.

HEMP, *s.* शणं, भज्ज, मातुलानी, इन्द्राशनः, अजया, मत्तुणारि *m.*

HEMPEN, *a.* शाणः-णी-णं, भाङ्गोः-ना-नं, शणमयः-यी-यं, शणसूत्रमयः-यी-यं; 'a hempen cord,' शणसूत्रं.

HEMP-FIELD, *s.* भज्ज, भाङ्गीनक्षेत्रं, शणक्षेत्रं, भज्जाक्षेत्रं.

HEMP-SEED, *s.* शणबीजं, भाङ्गीनबीजं, पथिसार्थं ध्रुवबीजं.

HEN, *s.* कुङ्कुली, कुङ्कुलवधूः *f.*, पथिणी, ग्राम्यकुङ्कुली.

HEN-COOP, *s.* ग्राम्यकुङ्कुलीदिरक्षणार्थं पिन्नरं or वीतसः, कुङ्कुलपालिका, कुङ्कुलपिन्नरं.

HEN-HEARTED, *a.* भीरुहृदयः-या-यं, कुङ्कुलीय भयशालः-ला-लं.

HEN-HOUSE, *s.* कुङ्कुलपालिका, कुङ्कुलगृहं, कुङ्कुलगारं.

HEN-PECKED, *a.* स्त्रीनितः-ता-तं, स्त्रीवशः-शा-शं, स्त्रीवशवर्ती-त्तिनी

-नि (न्), दयितापीनः-ना-नं, स्त्रीविधेयः-या-यं, भार्यादिकः, चाकल्यः, चकल्यः-को-कं.

HEN-POST, *s.* कुङ्कुललयः, कुङ्कुदनिलयः, कुङ्कुदनियान्न्यासः.

HENCE, *adv.* (From this place) इतन्; 'begone hence!' जयहि, जयसर, दूरन् अपसर.—(From this time) अतारभ्य, अतःपरं, अतःअलादारभ्य, अतः जह्नु.—(From this cause) तस्मात्, अतः, अतःमात्, अतएव, अमुतन्.—(For this reason) अतःकारणात्, अनेन हेतुना, तस्य हेतोः.—(In another place) अन्यतन्, अन्यत्र, अपरतस्, इतरतम्.

HENCEFORTH, HENCEFORWARD, *adv.* एतः प्रभृति, अद्यारभ्य, अद्यावधि, अपुनारभ्य, एतन्नालादारभ्य, एतन्नादरभ्य, अतःपरं, अतःप्रभृति, इतःपरं.

HEPTAGON, *s.* सप्ताहं-सो, सप्तकोणः-सो, सप्तभुजः, सप्तकोणा मूर्तिः.

HEPTAGONAL, *a.* सप्ताहः-सा -हं, सप्तकोणः-सो -सो, सप्तभुजः-जा -जं.

HER, *pron.* तां acc. c. f. (तद्), इमां acc. c. f. (इदं); 'of her,' तस्याः, चत्सा; as, 'her house,' तस्या मृदं; 'her own,' expressed by स; as, 'her own house,' स्वमृदं.

HERALD, *s.* पन्दी *m.* (न्), राजदूतः, सन्दिधार्थः, राजसन्देशदूतः, राज-वाक्ताहरः, चत्रेमरः-री *m.* (न्), चतुरगामी *m.* (न्), राजपटलः.

HERALDICK, *a.* वंजावलीनृत्यः-का -कं, कुलीनपदचिह्नविषयः-या -यं.

HERALDRY, *s.* कुलीनपदचिह्नविषया विद्या, वंजावलीविषयका विद्या.

HERB, *s.* चोमधिः-धी *f.*, शाकः, तृणं, लता, हरितकं, चर्मः, चन्दः.

HERBACEOUS, *a.* (Relating to herbs) शाकतृणादिविषयः-या -यं, तृणमः-सा -सं.—(Eating herbs) शाकतृणादिभोजी-जिनी-जि (न्).

HERBAGE, *s.* तृणं, घासः, यवरा, गवादनं, गवादिघासं, क्षेत्रियं.

HERBAL, *s.* शुष्कौषधिपुस्तकं, शुष्कतृणादिपुस्तकं, वृक्षतृणादिविषयपुस्तकं, शुष्कतृणादिविषयो ग्रन्थः, वृक्षासुर्येदः.

HERBALIST, *s.* शाकतृणादिविषयशास्त्रज्ञः, औषधितृणादिनामगुणादितत्त्वज्ञः, शुष्कौषधिसङ्ग्रहकः, वृक्षासुर्येदज्ञः.

HERBARIUM, *s.* शुष्कौषधिपुस्तकं, शुष्कौषधिसङ्ग्रहः, शुष्कौषधयः *f. pl.* To HERBALIZE, *v. n.* शुष्कौषधिसङ्ग्रहं कृ, औषधितृणाद्यनेपणां भरणं कृ.

HERBULET, *s.* औषधिकः, घुट्टौषधिः *f.*, घुट्टलता.

HERBESCENT, *a.* औषधिरूपेण रोही-हिणी-हि (न्), औषधितृणादिमये जातः-ता -तं.

HERBID, *a.* तृणाद्यावृतः-ता -तं, तृणादिविशिष्टः-ष्टा -ष्टं.

HERBOUS, *a.* तृणादिमयः-यी -यं, औषधिशकादिमयः-यी -यं.

HERB-WOMAN, *s.* शाकादिविक्रेत्री स्त्री, शाकादिविक्रयिणी.

HERBY, *a.* शाकतृणादिसमृद्धः-शा -शं, शाकादिगुणविशिष्टः-ष्टा -ष्टं.

HERCULEAN, *a.* अत्यन्तबलवान्-वती-वत् (त्), अतिशक्तिमान्-मती-मत् (त्), अतिप्रबलः-ला-लं, अतिपृहन्-हती-हत् (त्), अतिदुष्करः-री-रं.

HERD, *s.* (Collection of animals) गृध्रं, गणः, सङ्घः, सङ्घातः, समूहः, कुलं, वृन्दं, व्रजः, संहतिः *f.*, कदसकं, चोपः, निवहः, समुदायः, समुदयः, समाहारः, निकरः, समवायः, सञ्चयः, सार्धः, विसरः, वारः, निकायः, निगुरुसं-सकं, समजः, सन्दोहः; 'herd of cattle,' पशुगणः, गोकुलं, गोकुलं, गव्या, गोत्रा, पाशवं; 'herd of swine,' शूकरगणः, शूकरनिवहः, चराहव्रजः; 'a herd of elephants,' हास्तिकः; 'a herd of calves,' वात्सकं; 'of oxen,' औषधकं, उष्णं संहतिः; 'of milch cows,' धेनुकं, 'rich in herds of cattle,' गोमान्-मती-मत् (त्), गोनी-मिनी-मि (न्).—(Company of men) जनसमूहः, पुरुषगणः.

To HERD, *v. n.* पशुगणवद् एकत्र मिल (c. 6. मिलति, मेलितुं), गृध्रः सङ्घम् (c. 1.-गच्छति-गन्तुं) or समागम् or समे (c. 2. समेति-तुं, rt. इ), एकाम्, एकत्र भू, एकौपीभू, समूहीभू, सङ्कुलीभू.

HERDSMAN, *s.* गोपालः, पशुपालः, गोरक्षः-क्षकः, पशुरक्षी *m.* (न्),

गोचारकः, गृध्रपतिः *m.*, गोपः, गोसंस्थः; 'his business,' पशुपाल्यं, पशुपालनं, पशुरक्षणं; 'herdsman's wife,' गोपी.

HERE, *adv.* (In this place) अत्र, इह, इहस्थाने, अस्मिन् देशे.—(In this world) इह, इहलोके, इहकाले; 'in this world and the next,' इहामुत्र; 'on this occasion,' इहसमये; 'here am I,' मोहं, एपोऽस्मि; 'here we are,' इमे स्मः; 'here and there,' इतस्तत्, इतथेतत्, प्रतिदेशं.

HEREABOUTS, *adv.* अत्र, इह, इहसमीपे, इहस्थानसमीपे, अत्रोपानं, अत्रान्तिके, इहस्थानोपानं.

HEREAFTER, *adv.* अतःपरं, अतः जह्नु, ततः परं, इतःपरं, परं, परम्, परतस्, अपरं, अनन्तरं, एतदनन्तरं, तदनन्तरं, परस्तात्, पश्चात्, तत्पश्चात्, एतत्पश्चात्, उत्तरतम्, उत्तरत्र, परकाले, अपरकाले, अतस्, ततस्, पुरा; 'in the next world,' परत्र, अमुत्र, प्रेत्य, परलोके; 'in the sequel,' अग्रे.

HEREABOUTS, *s.* परकालः, अपरकालः, उत्तरकालः, भविष्यकालः, भावि-कालः, आगामिकालः.

HEREAT, *adv.* अतस्, ततस्, तदनन्तरं, अत्रान्तरे.

HEREBY, *adv.* तेन, एतेन, तद्वाप, तद्द्वारेण, तस्मात्.

HEREDITAMENT, *s.* दायः, धेनुकं रिकषं, गोचरिकषं, अधिकारः.

HEREDITARILY, *adv.* पारम्पर्येण, क्रमागमेन, वंशक्रमेण, परम्परतस्, परम्परं.

HEREDITARY, *a.* परम्परोगः-शा -शं, पारम्पर्यः-या -यं, परम्परः-रा -रं, परम्परगतः-ता -तं, क्रमागतः-ता -तं, क्रमायातः-ता -तं, धेनुकः-को -कं, कौलिकः-को -कं, कुलजः-जा -जं, परम्परप्राप्तः-प्ता -प्तं.—(As disease) सञ्चारी-रिणी-रि (न्), शुक्रशोणितद्वारेणानुप्रविशन्-शनी-शत् (त्); 'hereditary estate,' धेनुकभूमिः *f.*, वंशभोज्यं; 'hereditary succession,' क्रमागतत्वं; 'hereditary servant,' मूलभृत्यः.

HEREFROM, *adv.* अतस्, अतःकारणात्, तस्मात्, अस्व हेतोः.

HEREIN, *adv.* अत्र, इह, इहविषये, अस्मिन् विषये, अस्मिन् अद्य.

HEREON, *adv.* अत्रोपरि, तत्रोपरि, अतस्, अत्रान्तरे.

HERESIARCH, *s.* विधर्मनायकः, विधर्मपतिः *m.*, स्वधर्मपरित्यागं कारयित्वा परधर्मावलम्बनं कारयति यो जनः, धर्मत्यागप्रवर्तकः.

HERESY, *s.* विधर्मः, विधर्म्यं, उपधर्मः, विधर्मसेवा, अपचः, विषयः, अपचगमनं, मिथ्यादृष्टिः *f.*, कुदृष्टिः *f.*, स्वधर्मपरित्यागपूर्व परधर्मावलम्बनं or परधर्माश्रयः or परमतग्रहणं or मतान्तरप्रवेशः, नास्तिक्यं, नास्तिकता, देवनिन्दा, असत्त्वास्त्रानुष्ठानं.

HERETIC, *s.* पापराटः-राटकः-राटी *m.* (न्), अपचगामी *m.* (न्), अपच-वर्ती *m.* (न्), विधर्मसेवी *m.* (न्), उपधर्मसेवी *m.*, विधर्म्यावलम्बी *m.* (न्), परधर्मावलम्बी *m.*, स्वधर्मभ्रष्टः, स्वधर्मच्युतः, मतान्तरावलम्बी *m.*, नास्तिकः, देवनिन्दकः, वृष्टिः *m.*

HERETICAL, *a.* विधर्मिकः-को -कं, पापराटधर्मी-धर्मी-धर्मी (न्), अपचगामी-मिनी-मि (न्), विषयगामी &c., अपचवर्ती-वर्ती-वर्ती (न्), धर्म-विरुद्धः-द्धा -द्धं.

HERETICALLY, *adv.* पापराटवत्, नास्तिकवत्, धर्मविरुद्धं, देवनिन्दकवत्.

HERETOFORE, *adv.* पूर्वं, पूर्वं, पूर्वकाले, प्राङ्काले, पूर्वतस्, पुरा, प्राक्, भूतकाले, पतितकाले, गतकाले, पश्चिमानकालात् पूर्वं, इहसमयात् पूर्वं, इतःप्राक्.

HEREUPON, *adv.* अतस्, ततस्, अत्रोपरि, तत्रोपरि, अत्रान्तरे.

HEREWITH, *adv.* अनेन सह, एतेन सह, तेन सह, एतत्सहितं, एतेन समं.

HERIOT, *s.* भूस्वामिने देयो दण्डः or शुल्कविशेषः.

HERIOTABLE, *a.* पूष्टीकृत्युक्तापीनः-ता -तं.

HERITABLE, *a.* धेनुप्राप्तः-प्ता-यं, औदारिकः-को -कं, दाययोग्यः-ग्या-ग्यं.

HERITAGE, *s.* धेनुकपनं, धेनुकं रिकषं, अधिकारः, धेनुकाधिकारः, दायः.

HER

- दायत्वं, मोचयित्वं, चेतुः, श्रीद्वारिकं.
HERMAPHRODITE, *s.* परदः, शरदः, परदः, ज्ञीयः, अर्द्धेन पुरुषोर्द्धेन स्त्री.
HERMETICAL, *a.* रसायनीयः -या -यं, रसायनजः -जा -जं.
HERMETICALLY, *adv.* रसायनानुसारात्, रसायनरीत्यनुसारेण. —(Closely) सुदृढं, अतिदृढं, सुगढं.
HERMIT, *s.* अरण्यावासी *m.* (नं), वनवासी *m.* (नं), वनस्थापी *m.* (नं), वनस्थः, वानप्रस्थः, योगी *m.* (नं), यती *m.* (नं), तपस्वी *m.* (नं), मुनिः *m.*, सत्पासी *m.* (नं), यतिः *m.*, वैखानसः, वनी *m.* (नं), उदा-सोनः, संसारत्यागी *m.* (नं), लोकत्यागी *m.*
HERMITAGE, *s.* आश्रमः, मुनिवासः, मुनिस्थानं, अरण्यावासः, पण्डितालः.
HERNIA, *s.* अन्तर्वृद्धिः *f.*, अन्तर्वृद्धिरोगः; 'umbilical hernia,' नाभि-वर्द्धनः, नाभिगुडकः, नाभिगोलकः.
HERO, *s.* वीरः, शूरः, विक्रान्तः, महावीरः, प्रवीरः, दृढायुधः, युद्धवीरः, भटः, सुभटः, महीनाः *m.* (स्), औनसिकः, अतिरथः, रथी *m.* (नं), रथारोही *m.* (नं), युयुत्सुः *m.*, प्रयुत्सुः *m.*, शौटोरः, गण्डोरः, नेता *m.* (नं), दमनः, चारुभटः, वागदः, पत्तिः *m.*, त्यागी *m.* (नं), जनः. —(Of a drama, &c.) नायकः.
HEROIC, **HEROICAL**, *a.* वीर्यवान् -वती -वत् (नं), महावीर्यः -व्या -व्यं, वीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, विक्रान्तः -न्ता -न्तं, पराक्रान्तः -न्ता -न्तं, शौर्यवान् -वती -वत् (नं), शूरयोग्यः -ग्या -ग्यं, धामवान् &c., साहसिकः -की -कं; 'heroic poem,' वीरचरित्रविषयं काव्यं.
HEROICALLY, *adv.* शूरवत्, वीरवत्, सवीर्यं, महावीर्येण, शौर्येण, सशौर्यं, सपराक्रमं, सविक्रमं.
HEROINE, *s.* वीरा, शूरा, विक्रान्ता स्त्री, पराक्रान्ता स्त्री, वीर्यवती. —(Of a poem, &c.) नायिका, दिव्यादिव्या.
HEROISM, *s.* वीर्यं, शौर्यं, वीरत्वं, सुवीर्यं, शूरत्वं -ता, प्रवीरत्वं, विक्रमः, सुविक्रमः, पराक्रमः, वीर्यवहं, धाम *n.* (नं), वीरश्रीः *f.*, शौटोर्ध्वं, शुटोर्ध्वं, प्राधानिकं, प्राधान्यं, वीर्यं, साहसं, रणोत्साहः, जनीजन् *n.*, उत्साहवर्धनः, वीरः.
HERON, *s.* क्रीडाः, कद्गः, कद्गपक्षी *m.* (नं), वकः, दीर्घपाद *m.*, आनि-पक्षिः, लोहपृष्ठः, मत्स्यहारी *m.* (नं), प्रयोपयः.
HERRING, *s.* हेरिङ्गनामा समुद्रीयमत्स्यभेदः.
HERS, *pron.* तस्याः *gen. c.* (तद्), जस्याः *gen. c.* (इदं), तदीयः -या -यं, or expressed by स्व in comp
HERSELF, *pron.* आ एता.
HESITANCY, *s.* सन्देहः, संशयः, विकल्पाः, शङ्का, आशङ्का, चिन्तास्वैर्यं, चलचित्तता.
To HESITATE, *v. n.* विवृप् (c. 1. -कल्पते -त्यतु, c. 10. -कल्पयति -यितुं), शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), अभिशङ्क, आशङ्क, विशङ्क, परिशङ्क, विलम्ब (c. 1. -लम्बते -ङ्कितुं), विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), मनसा दोल (nom. दोलायते -यितुं) or आन्दोल (आन्दोलयति -यितुं), चिर (nom. चिरायति -ते, चिरयति -यितुं), सन्देहं कृ.
HESITATION, *s.* विकल्पाः, शङ्का, सन्देहः, संशयः, आशङ्का, विकल्पितं, विचारणं, वितर्कः, चिन्ता, विशयः, द्वेषं, विचिकित्सा. —(In speaking) स्वरभेदः, स्वरभङ्गः, वाक्यखलनं, खलहास्यं, गतदवाक् *f.*, गतदपदं, अस्पष्टवचनं; 'having a hesitation in the speech,' खलितवाक् *m. f. n.* (च्), खलितवाक्यः -क्या -क्यं, खलहास्यः -क्या -क्यं, भिन्नस्वरः -रा -रं, भग्नस्वरः -रा -रं.
HERETOCLITE, *a.* भिन्नविभक्तिः -क्तिः -क्ति, साधारणनियमवर्हिभूतः -ता -तं, विधिनिपातितः -ता -तं, साधारणविधिविपरितः -ता -तं.
HETERODOX, *a.* विधर्मो -र्मिणी -र्मि (नं), वैधर्मिकः -की -कं, धर्मवि-

HID

- परीतः -ता -तं, धर्मविरुद्धः -द्धा -द्धं, सच्चास्त्रविरुद्धः -द्धा -द्धं, सत्यपवि-
परीतः -ता -तं, भिन्नधर्मा -र्मा -र्मि (नं), भिन्नमतः -ता -तं, अज्ञास्त्रीयः -या -यं, अविद्यः -धी -धं, अप्रपगामी -मिनी -मि (नं), विपयगामी &c., अप्रपयज्ञो -ज्ञिनी -ज्ञि (नं), वृष्णिः -ष्णिः -ष्णि.
HETERODOXY, *s.* कुदृष्टिः *f.*, मिथ्यादृष्टिः *f.*, कुपयः, विपयः, अपयः, कापयः, विधर्मः, असच्चास्त्रं.
HETEROGENEITY, *s.* विजातीयता, जातिभेदः, गुणविभक्तता, वैवर्त्यं, वैविध्यं.
HETEROGENEOUS, *a.* विजातीयः -या -यं, भिन्नजातीयः -या -यं, विविधः -या -यं, नानाविधः -था -थं, पृथग्विधः -था -थं, विचरुः -रुता -रुतं.
To HEW, *v. a.* छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेदुं), अयच्छिद्, कृत् (c. 6. कृन्तति, कर्हिनुं), निकृत्, विकृत्, लृ (c. 9. लुनाति, लविनुं), विशस् (c. 1. -शसति -सितुं); 'to hew in pieces,' खण्डं खण्डं छिद्, खण्डशः कृ or छिद्.
HEWED, *p. p.* छिन्नः -न्ना -न्नं, छिद्यमानः -ना -नं, छिन्नभिन्नः -न्ना -न्नं, अयच्छिन्नः -न्ना -न्नं, विशसितः -ता -तं, खनितः -ता -तं.
HEWER, *s.* छेत्ता *m.* (नं), छेदी *m.* (नं), छेदकरः, विशसिता *m.* (नं), छिद् in comp.; 'hewer of wood,' वनछिद्, काष्ठछिद् *m.*
HEXAGON, *s.* षट्कोणं -णः, षड्भुजः, षड्भुजं -सी, षट्कोण मूर्तिः.
HEXAGONAL, *a.* षड्भुजः -जा -जं, षट्कोणः -णा -णं, षडशः -सा -स.
HEXAMETER, *s.* षट्पदी श्लोकः, षट्पदविशिष्टः श्लोकः.
HEY, *interj.* किं, किमुत, किंस्वित्, ननु, खित्, खरो, आहा, हा.
HEYDAY, *interj.* हा, हाहा, आहा, खरो, आ, अहह.
HEYDAY, *s.* (Joy, hilarity) उत्तमता, परिहासः, हासिका, मुदा; 'hey-day of youth,' यौवनमौढिः *f.*, अणतयौवनं, नवयौवनं.
HIATUS, *s.* विच्छेदः, छेदः, छिद्गं, भेदः, भङ्गः, अन्तरं.
HIBERNAL, *a.* हेमन्तः -न्तो -न्तं -न्तिकः -की -कं, हेमन्तः -न्तो -न्तं, शीत-कालसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं).
HICCUGH or **HICCUP**, *s.* हेक्का, हिक्का, प्राणन्ती, श्वासकाशः, हत्तासः, यमला, गम्भीरा, अनुवन्ती.
To HICCUGH or **HICCUP**, *v. n.* हिक्क (c. 1. हिक्कति -ते -ङ्कितुं), हेक्कां कृ, हिक्कां कृ.
HID, **HIDDEN**, *p. p.* गुप्तः -न्ना -न्नं, गूढः -दा -दं, निगूढः -दा -दं, द्यतः -न्ना -न्नं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, छादितः -ता -तं, अनाहितः -ता -तं, अनारितः -ता -तं, अपवारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, निभूतः -ता -तं, स्वमितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, तिरोहितः -ता -तं, तिरस्कृतः -ता -तं; 'to be hidden,' गुह् in pass. (गुह्यते), गुप् in pass. (गुप्यते), तिरस्कु in pass. (-क्रियते), रहस् (nom. रहस्यते); 'hidden behind the bushes,' विटपानारितः -ता -तं.
To HIDE, *v. a.* गुह् (c. 1. गूहति -ते, गूहितुं, गोह्), निगूह्, विनिगूह्, द्यद् (c. 10. द्यादयति -यितुं), आच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, प्रतिच्छद्, सम्च्छद्, गुप् (c. 1. गोपायति, गोमुं or in des. जुगुप्सते -ङ्कितुं), स्पग् (c. 10. स्पगयति -यितुं), अन्तर्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), तिरोधा, अपिधा, पिधा, उपनिधा, अपवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), संवृ, गोपनं कृ, निहु (c. 2. -हुते -होतुं).
To HIDE, *v. n.* गुप्तः -न्ना -न्नं, अनारितः -ता -तं, गुप् in pass. (गुप्यते), तिरस्कु in pass. (-क्रियते); 'he hides behind the bushes,' विटपानारितो भवति.
HIDE, *s.* (Skin of an animal) चर्म *n.* (नं), अजिनं, दृतिः *m.*, कृत्तिः *f.*, त्वक् *f.* (च्), पशुत्वक् *f.*, पशुचर्म *n.* (नं), पशुलोम *n.* (नं).
HIDE-AND-SEEK, *s.* बालानां क्रीडाविशेषो यत्र एकतमे गुप्तशरीरे सति तदन्वेषणार्थं बालकगण इतस्ततो धावति.

HIG

HIGHLY, *adv.* (With elevation) उच्चैः, उच्चं.—(In a great degree, very) परमं, परं, भूषं, चत्वनं, चतीव, चति or सु prefixed; 'highly indignant,' चत्वनमपी-पिणी-पि(न्); 'highly delighted,' परमानन्दो-न्दनी-न्दि (न्); 'highly respectable,' परमानन्दः-न्दा-न्दं.
HIGHMOST, *a.* उत्तमः-मा-मं, उच्चतमः-मा-मं, उच्चैस्तमः-मा-मं, सद्यो-परिस्थः-स्था-स्थं.
HIGHNESS, *s.* (Elevation) उच्यता, उच्यति *f.*, ऊर्ध्वत्वं.—(A title, your highness) भवान् *m.* (न्), भगवान् *m.* (न्), कुमारः.
HIGHWAY, *s.* राजमार्गः, राजपथः, महापथः, महामार्गः, नरपतिपथः, महापथमं *n.* (न्), चाली *n.*, रथ्या, विशिला, संसरणं, साधारणपथः, पशुदापथः; 'highway police,' मार्गपालः.
HIGHWAYMAN, *s.* परिपन्थी *m.* (न्), पारिपन्थिकः, सारथिकः, पाद-विक्रमः, दस्युः *m.*, होडा *m.* (ङ्).
HIJAL, *s.* (Tree) निचुलः, हिजालः, अजुजः.
HILARITY, *s.* आह्लादः, उत्तसाहः, हर्षः, प्रहर्षः, आनन्दः, सानन्दता, प्रफुल्लता, मुदा, प्रहसनं, हासिका, चामोदः, कौतुकं, उत्सवः.
HILL, *s.* पर्वतः, गिरिः *m.*, शैलः, अद्रिः *m.*, भूपरः, अचलः, महोपरः, सानुमान् *m.* (न्); 'hill near a mountain,' पादः, प्रत्यनपर्वतः.
HILLOCK, *s.* छुद्रपर्वतः, वल्मीकं, वमः-प्री, मृत्तिकाचयः, वामलूरः, नाडुः *m.*, उदतः-गः.
HILLY, *a.* पर्वतीयः-या-यं, पार्श्वतीयः-यो-यं, सपर्वतः-ता-तं, समिगिः-रि-रि, उच्चनीचः-चा-चं, विममः-मा-मं.
HILT, *s.* (Of a sword, &c.) तस्त्रुः *m.*, मुष्टिः *m.*, खड्गमुष्टिः, तलः, तालः, वारङ्गः.
HILTED, *a.* तस्त्रुमान्-मती-मत् (न्), मुष्टिविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, दृढमुष्टिः-ष्टि-ष्टि.
HIM, *pron.* ते acc. *m.* (तद्), एतं acc. *m.* (एतद्), एनं acc. *m.* (इदं).
HIMALAYA, *s.* (Mountain) हिमालयः, हिमाद्रिः *m.*, हिमवान् *m.* (न्), हिमप्रख्यः, हिमः, तुषाराद्रिः *m.*, उदगाद्रिः *m.*, गिरीशः, तुहिनशैलः.
HIND, *s.* (Female of a deer) मृगी, हरिणी, कुरङ्गी, एणी, मृगवधूः *f.*, समोची, रोहिन् *f.*, पृथती.—(A boor) ग्राम्यजनः, चूपलः.—(A servant) दासः, भृत्यः.
HIND, HINDER, *a.* पश्चिमः-मा-मं, जपन्तः-न्दा-न्दं, अवरः-रा-रं, अवरः-रा-रं, पाश्चात्यः-न्दा-न्दं, पश्चातीयः-या-यं.—(The hinder part) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः, पश्चिमभागः, पुष्टं, नितसः; 'in the hinder part' पश्चाद्भागे, अवरतस्, अवरस्तात्; 'hind quarter of an elephant,' अवरं; 'of a ship,' नावः पश्चिमभागः or पश्चाद्भागः.
TO HINDER, *v. a.* वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ, विनिवृ, प्रतिवृ, जावृ, रुष (c. 7. रुषद्भि, रोडुं) प्रतिरुष, निरुष, संरुष, अवरुष, उपरुष; वाष (c. 1. वाषते-पितुं), विहन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), व्याहन्, प्रतिहन्, विघ्न (nom. विघ्नयति-यितुं), स्तम्भ (c. 10. स्तम्भयति-यितुं), विष्टम्भ, प्रतिवन् (c. 9. -वन्नाति-वन्तुं), प्रतिषिष् (c. 1. -पेयति-पेयुं).
HINDERANCE, *s.* विष्टः, प्रवृष्टः, अन्तरायः, व्यापातः, विपातः, वापः-पा, वापकः-कता, विरोधः, अवरोधः, निरोधः, संरोधः, प्रतिरोधः, उपरोधः, रोधः-धनं, वारणं, निवारणं, सावरणं, स्तम्भः-म्भनं, विष्टम्भः, प्रतिष्टम्भः, प्रतिवन्तः-न्धकं-न्धकता, विष्टम्भः, प्रतिपेयः, हेडः.
HINDERED, *p. p.* वर्धितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, रुद्धः-द्धा-द्धं, विरुद्धः-द्धा-द्धं, निरुद्धः-द्धा-द्धं, उपरुद्धः-द्धा-द्धं, अवरुद्धः-द्धा-द्धं, वाधितः-ता-तं, विघ्नितः-ता-तं, विहन्तः-ता-तं, व्याहन्तः-ता-तं, प्रतिहन्तः-ता-तं, पराहन्तः-ता-तं, स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भः-म्भा-म्भं, विष्टम्भः-म्भा-म्भं, प्रतिवद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिपिद्धः-द्धा-द्धं, सार्गलः-ला-ल्लं.
HINDERER, *s.* विरोधी *m.* (न्), वारकः, निवारकः, वापकः, विघ्नकारी *m.* (न्), प्रतिवन्धकः, स्तम्भकः-कारो *m.*, प्रतिवन्धकः.

HIS

HINDERING, *part.* रुन्धन्-न्धती-न्धत् (न्), विरुन्धानः-ना-नं, रोधनः-नी-न्.
HINDERMOST, *a.* पश्चिमः-मा-मं, जपन्तः-न्दा-न्दं, पाश्चात्यः-न्दा-न्दं, पश्चातीयः-या-यं, अवरः-रा-रं, अवरतमः-मा-मं, अवरतस् indec., अवरस्तात् indec.
HINDERANCE, *s.* See HINDERANCE.
HINGE, *s.* द्वारसन्धिः *m.*, मन्थिः *m.*, द्वारमन्थिः *m.*, केन्द्रं.
TO HINT, *v. a.* इङ्गितं कृ, सङ्केतं कृ, उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति-देष्टुं), समुद्दिष्टं, सूच (c. 10. सूचयति-यितुं), चाकूतं कृ.—(Suggest) उपन्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं).
HINT, *s.* इङ्गितं, इङ्गः, सङ्केतः, आकारः, चाकूतं, मोहितं, अङ्गवैकृतं, भावः, सूचना, सूचितं.—(Suggestion) उपन्यासः; 'understanding a hint,' इङ्गितकोविदः.
HINTED, *p. p.* उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, सूचितः-ता-तं.
HIP, *s.* (Joint of the thigh) कटिः *m.* -टी, कटा, थ्रोधिः *f.* -थी, थ्रोधिफलकं, कलत्रं, अङ्गः, जपनं, प्रोपः, कोलः, पालिः *f.*, वरारोहा, ककुमती, मेखलापदं.—(Lowness of spirits) विपादः, अवसादः.
HIPPIST, *a.* विपादी-दिनी-दि (न्), विपद्यः-या-यं, दुर्मनः-ना-नः (स्).
HIPPOGRIF, *s.* अविर्कल्पितः पशवान् अश्वविशेषः.
HIPPOPOTAMUS, *s.* विटुः *m.*, करियादस् *n.*, शुपदा, ग्राहः, अवहारः.
HIPSHOT, *s.* वृटितथ्रोधिः -थिः-थि, विसन्धितकटिः-टिः-टि.
TO HIRE, *v. a.* निरुपितकालं यावद् वेतनेन or मूल्येन ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), मूल्यं or वेतनं दत्त्वा सन्दिष्टकालं यावद् ग्रह् or प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्ते, c. 10. -योजयति-यितुं) or उपयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्ते) or सेव् (c. 1. सेवते-वितुं), भट् (c. 1. भटति, टितुं), भृ (c. 1. भरति-ते, भर्तुं), भाटक (nom. भाटयति-यितुं), परिक्री (c. 9. -क्रोषति-क्रोषुं), आनिर्दिष्टकालाद् भूतिं दा.—(Hire labourers) मूल्यं दत्त्वा or प्रतिज्ञाय चाविहितकालात् कर्मणि नियुज् or प्रयुज् or व्यापृ (c. 10. -पारयति-यितुं), कर्मकरान् उपनी (c. 1. -नयते-नेतुं).
HIRE, *s.* (Act of hiring) निरुपितकालं यावद् वेतनेन or मूल्येन ग्रहणं, मूल्यं दत्त्वा आसन्दिष्टकालाद् ग्रहणं, प्रयोगः, वेतनदानं.—(Wages) भूतिः *f.*, भृत्यः, भरखं, भरखं, भाटिः *f.*, भाटकाः, वेतनं, मूल्यं, निवेशः, कर्मण्या, वधं, निष्क्रयः, भर्म्म *n.* (न्), भर्म्मं, विधा, विधिः *f.*, पणः, हात्रं, विरहिणी, वेचा; 'for hire,' निरुपितमूल्येन ग्रहणीयः-या-यं or प्रयोज्यः-ज्या-ज्यं, पण्यः-ख्या-ख्यं, साधारणः-खी-खं; 'working for hire,' भूतिभुक् *m. f. n.*, भरखभुक्.
HIRED, *p. p.* आनिरुपितकालाद् वेतनेन गृहीतः-ता-तं, भृतः-ता-तं, कृतवेतनः-ना-नं, प्रकल्पितवेतनः-ना-नं, भाटकितः-ता-तं, भाटकीयः-या-यं; 'hired labourer,' भृतकः, भूतिभुक् *m.* (न्); 'teacher,' भृतकाप्यापकः.
HIRELING, *s.* भृतकः, भूतिभुक् *m.* (न्), भरखभुक् *m.*, भृत्यः, वेतनिकः, वेतनार्थी *m.* (न्), वसिका, कर्मिकरः.
HIRER, *s.* भूतिदाता *m.* (न्), वेतनदाता *m.* (न्), मूल्यदाता *m.*.
HIRSUITE, *a.* प्रचुरलोमा-मा-म (न्), बहुलोमा-मा-म (न्), लोमशः-शा-शं.
HIS, *pron. poss.* तस्य gen. *c.* (तद्), अस्य gen. *c.* (इदं), तदीयः-या-यं or expressed by स in comp.; as, 'his house,' सगृहं.
TO HISS, *v. a. and n.* (As a serpent, &c.) सर्पवत् श्वस् (c. 2. श्वसति-न्तुं), सर्पनादं कृ, सर्पशब्दं कृ, मोह्नादं कृ, शीघ्रशब्दं कृ.—(Hiss off, show disapprobation by hissing) कर्कशशब्देन अप्रसादं सूच (c. 10. सूचयति-यितुं) or अवज्ञास्पर्दं कृ.
HISS, HISSING, *s.* श्वासः, सर्पश्वासः, सर्पनादः, सर्पशब्दः, कर्कशशब्दः, मोह्नादः, मोह्नादं, शीघ्रशब्दः, कर्कशशब्देन अप्रसादं सूचनं.
HIST, *adv.* नृणां भव, मौनीभव, निःशब्दो भव, वाचं यम.

To HOCK, *v. a.* पृथोक्तसन्धिभिरां हिद् (c. 7. छिनत्ति, चेत्तुं), पश्चिमनद्धा-
भिरां हिद्.

HOCUS-FOCUS, *s.* तन्त्रमन्त्रं, माया, लुहकः, जालं, मूलकर्म *n.* (नं).

HOD, *s.* लेपकारिभिः स्तन्येन भूतं काष्ठमयं लेपपात्रं, लेपाधारः, विलेपभाजनं.

HODGE-PODGE, *s.* संनिपातः, प्रकीर्णकं, सङ्कीर्णकं, नानाद्रव्यसमूहः.

HODIERNAL, *a.* चद्यतनः -नी -नं, वस्त्रेभ्योऽप्यस्यः -या -यं.

HOE, *s.* खनित्रं, खात्रं, सस्रमः, सस्रयनः, सस्रयातः, सस्रहननं -नी,
सस्रहा *m.* (नं), खासनः -निकः, खासनं.

To HOE, *v. a.* खनित्रेण खन् (c. 1. खनति -ने -निहं), खात्रेण भूमिं हिद्
(c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं) or दृ (c. 10. दारयति -यितुं), खनित्रेण कद्यान्
उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or उत्तन्.

HOG, *s.* शूकरः, सूकरः, बराहः, कोलः, दंष्ट्री *m.* (नं), परदंष्ट्रः, चक्रदंष्ट्रः,
चक्रदः, चक्रवक्रः, पोत्रो *m.* (नं), स्तूलनासः, दीर्घदः, मुखलाङ्गलः,
भृदारः, किरः, किरिः *m.*, क्रिडिः *m.*, बहुमनः, चक्रपलः, पृष्टिः *m.*, गृष्टिः *m.*,
घोषो *m.* (नं), सस्त्रोमा *m.* (नं), क्रोडः; 'village hog,' ग्राम्यः,
विट्चरः.

HOG-HERD, *s.* शूकरपालः -लकः, शूकरपोषकः, बराहरक्षी *m.* (नं).

HOGGISH, *a.* शूकरीयः -या -यं, सीकरः -रो -रं, बाराहः -ही -हं, शूकरोपमः
-मा -मं, शूकरसंगुणः -खा -खं, बराहसंगुणः -खा -खं.

HOGGISHNESS, *s.* शूकरीयता, सीकृत्यं, शौकृत्यं, पशुत्वं, क्षतिलोभः.

HOGO, *s.* क्षतिस्वादः, तृष्णस्वादः, सुखास्वादः.

HOGSHEAD, *s.* द्रवद्रव्याणां परिमाणविशेषः.

HOGSTY, *s.* शूकरस्थानं, शूकरालयः, शूकरगृहं, शूकरवासः.

HOGWASH, *s.* शूकरखाद्यं भुक्तावशेषं or उच्छिष्टावशेषं.

HOGWEED, *s.* पुनर्नवा, शोषमरी.

HOIDEN, *s.* प्रगल्भा स्त्री, निर्लज्जा स्त्री, पुंश्चली, क्षीरिणी, वन्द्यका, चतुष्पा
स्त्री, ग्रामिणी.

To HOIDEN, *v. n.* पृथोक्ता स्त्री यत्प्रकारेण तत्प्रकारेण चर् (c. 1. चरति
-रितुं) or आचर् or वृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तितुं).

To HOLST, *v. a.* उद्धृ (c. 10. -तोलयति -यितुं), तुल्, उद्धृ (c. 1. -हरति
-हर्तुं), उव्री (c. 1. -नयति -नेतुं), उद्धृ (c. 10. -पादयति -यितुं), उच्छि
(c. 1. -उच्यति -यितुं, rt. स्था), उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), उवा in
caus. (-चापयति -यितुं, rt. स्था), उच्योक्, उच्योक्.

HOISTED, *p. p.* उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं,
उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं.

To HOLD, *v. a.* (Keep) धृ (c. 1. धरति, धर्तुं, c. 10. धारयति -यितुं), धा
(c. 3. धत्ते, धातुं), रक्ष (c. 1. रक्षति -रक्षितुं); 'hold in the hand,'
हस्तेन धृ.—(Maintain) धृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), धृ, सन्धृ,
पाल् (c. 10. पालयति -यितुं); 'hold an opinion,' मतं धृ (c. 10. धार-
यति), मतम् अवलम्ब (c. 1. -लभते -लभितुं) or समालम्ब.—(Possess)
धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), विधा, चाधा, भृ, धृ (c. 10.), शील
(c. 10. शीलयति -यितुं), चाप् (c. 5. चाप्नोति, चाप्नुं).—(Esteem)
मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं); 'hold in high estimation,' चहु मन्;
'hold in contempt,' अवमन्, तृणाय मन्, लपूक, तुच्छोक्, कदधौक.
—(Detain) धृ, सन्धृ, रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), निरुप्, चदरुप्.—
(Hold in confinement) कारायां निरुप् or वन्धृ (c. 9. धामति,
वन्धुं) or धृ.—(Hold back, withhold) निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं),
निरुद्ध (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनिरुद्ध, सन्निरुद्ध, उपसंद्ध (c. 1.
-हरति -हर्तुं), संद्ध, विधृ.—(Contain) धा, चाधा, धृ, भृ, जादा (c. 3.
-दधाति -दत्ते -दातुं), ग्रह, परिग्रह; 'room to hold all,' सर्वेषां धारणे
स्थानं.—(Take hold, lay hold) ग्रह, परिग्रह, सङ्ग्रह, हस्तेन ग्रह,

धृ, हस्तेन धृ, परामृष् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), हस्तेन अवलम्ब (c. 1. -लभते
-लभितुं) or समालम्ब.—(Celebrate as a festival) सेव् (c. 1. सेवते
-वितुं), विधियत् कृ, यथाविधि चतुष्टा (c. 1. -तिष्ठति -तिष्ठतुं) or पाल्
—(Carry on, perform) कृ, विधा, सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं)
निधेह् (c. 10. -वाहयति -यितुं), चतुष्टा.—(Hold out, extend) प्र
(c. 10. -धारयति -यितुं), प्रग्रह.—(Hold out, offer) प्रयम् (c. 1. -यच्छति
-यन्तुं), उपनो (c. 1. -नयति -नेतुं), उपन्यस् (c. 4. -उच्यति -उच्यितुं),
उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपहृ.—(Hold up, raise aloft)
उच्योक्, उच्योक्, कर्द्धोक्, उच्यम् (c. 10. -नमयति -यितुं), उच्छि (c. 1.
-उच्यति -यितुं), उद्यम्.—(Hold up, sustain) धृ, सन्धृ, चालम्ब (c. 1.
-लभते, c. 10. -लभयति -यितुं), अवलम्ब, सनवलम्ब, उच्यम् (c. 10.
-तन्मयति -यितुं, rt. सन्धृ), भृ.—(Hold one's tongue) निहं रक्ष or धृ.

To HOLD, *v. n.* (Stand, remain firm) स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं),
स्तिरोभृ.—(Last, endure) स्था, संस्था, चिरस्थापी -यितो -यि भृ,
प्रुवीभृ.—(Refrain) चालानं संपन् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), चालानं यम्,
विरन् (c. 1. -रन्ति -रन्तुं) with abl. c., निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं)
with abl. c., परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), संद्ध.—(Adhere) चतुष्यन्
(c. 9. चामति -चन्तुं or in pass. -पच्यते), चतुल्लग्नोभृ, संलग्नोभृ,
अवलम्ब (c. 1. -लभते -लभितुं), अवलम्बो -चिनी -चि भृ.—(Be depend-
ent on) चपीनः -ना -नं भृ, चाश्रितः -ता -तं भृ, अवलम्ब.—(Hold
off) विलम्ब.—(Hold on) संस्था, पर्यवस्था, निर्धन्य कृ.—(Hold out,
resist) विरेण सह (c. 1. सहते, रुद्धुं), विरुक्तेन प्रतिहृ.—(Hold
together) संलग्नोभृ, सचन् in pass. (-पच्यते).

HOLD, *s.* (Act of holding) धृतिः *f.*, धरणं, धारणं, ग्रहणं, चाग्रहः,
सङ्ग्रहः.—(Taking hold) ग्रहणं, सङ्ग्रहणं, सङ्ग्रहः, ग्रहः, हस्तेन ग्रहणं,
हस्तेन धृतिः *f.* or धरणं; 'letting go the hold,' सस्रहस्तः -स्ता
-स्तं.—(Place of holding) धारणः.—(Place of custody) कारा,
कारागारः, वन्दनस्थानं, निरोधस्थानं, गुप्तिः *f.*—(Fortified place) दुर्गं,
कोटिः *f.*—(Support) चालम्बः -चनं, अवलम्बनं, धारणं, चाधारः,
उपसम्भारः, चाग्रहः, सङ्ग्रहः.—(Influence) अविचारः, भारः, गौरवं,
वशः-शं.—(Hold of a ship) गुप्तिः *f.*, नौगुप्तिः, नौकोदरं, नौकापोभागः.

HOLDER, *s.* धारी *m.* (नं), धारकः, धरः, धारणकर्त्ता *m.* (नं), धारयः,
ग्राहकः, ग्राही *m.* (नं).

HOLDFAST, *s.* (Any thing that takes hold) गहकः -कं, ग्रहणी,
धर-रो -रं, धन्यनी, कुडुवा.—(Parsimonious man) दृढमुष्टिः *m.*,
गाढमुष्टिः *m.*, दृढमुष्टिः *m.*, जमुक्कहस्तः.

HOLDING, *s.* धरणं, धारणं, ग्रहणं, धारणं, धारणं, धारणं.

HOLDING, *part.* धारी -रिणी -रि (नं), धारयन् -यन्ती -यत् (नं), धरः
-रा -रो -रं, साददानः -ना -नं, सादपातः -ना -नं; 'holding' may
be expressed by हस्त in comp.; as, 'holding a stick,' दृढहस्तः
-स्ता -स्तं; 'holding a sword,' सङ्ग्रहस्तः -स्ता -स्तं.

HOLE, *s.* विवरः, विलं, गसैः, रन्तं, विद्रं, कुहरः, शुपिरः, शुपिः *f.* -पी,
कूपः, चवटः -टिः *m.*, गुहा, विरोहं, रोहं, रुहकः, रोपः, सङ्घः *m.*, मकैप,
भूकं, दूकं, निर्ययनं.—(Cave) गह्वरः, कन्दु-रं, दरः, खातः, निर्देष्टि *m.*,
गुहा, शैलरन्तः.—(Of a beast) चर्म, विवरः; 'of a serpent,' सर्पविवरः;
'rat-hole,' मूषिकविवरः; 'full of holes,' चनेररन्तः -न्ता -न्तं,
सरन्तः &c., बहुविवरः -रा -रं, बहुविलः -ला -लं; 'one who picks
holes in the character of others,' विद्रान्तेपी -पिणी -पि (नं),
विद्रानुसारी -रिणी -रि (नं).

HOLIDAY, *s.* See HOLYDAY.

HOLILY, *adv.* पुण्यं, पुण्यवत्, पुण्यशीलवत्, पवित्रं, पवित्रवत्, धर्मशी

लवत्, शुचिवत्, शौचेन.

HOLINESS, *s.* पुण्यात्ता-त्वं, पुण्यश्रिलता, पवित्रता-त्वं, शुचिता-त्वं, शौचं, धर्मश्रिलता, माधुर्यं-ता, धर्मत्वं-ता, देवभक्तिः *f.*, पुण्यवर्त्त, व्रतपर्वत्तं, व्रतस्थता, वृत्ताध्ययनार्थः *f.*; 'his holiness,' भगवान् *m.* (नं).

HOLLO, *interj.* भो, भोः, भोन्, भोभो, हलहला, हे, है, एहो, हं, हं-हो. To HOLLOW, *v. n.* हे, है, भो, हलहला इत्यादिशब्दान् कृ ०: इत्यादिशब्दैर् दूरस्वजनन् छाद्रे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), उच्चैःसरेण दूरस्थं कश्चिज्जनम् छाद्रे, हलहला (nom. हलहलायते).

HOLLAND, *s.* (Country) हल्लन्द्देशो देशः.

HOLLANDER, *s.* हल्लन्दीयः, हल्लन्दीयजनः, हल्लन्द्देशजः.

HOLLANDS, *s.* (Spirits) शुरुटा, सुरा-रौ, चारुणी, हाल्ला.

HOLLOW, *a.* (Empty within) शून्यः-न्या-त्वं, शून्यमध्यः-ध्या-ध्वं, शून्यगर्भः-भा-भं, शून्योदरः-रा-रं, शुपिरः-रा-रं, रिक्तमध्यः-ध्या-ध्वं, रिक्तगर्भः-भा-भं, उत्पन्नः-ना-नं, पित्तानः-ना-नं, पुटाकारः-रा-रं, गर्भकारः-रा-रं, उदराकृतिः-ति-ति.—(In sound) मन्दः-न्दा-न्दं, गन्धरः-रा-रं, मन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, गभीरः-रा-रं, गम्भीरः-रा-रं.—(Worthless, unsubstantial) निःसारः-रा-रं, चसारः-रा-रं, नार-हीनः-ना-नं, निःसत्तः-स्या-स्यं.—(Vain) मोषः-पा-पं, निरर्थकः-का-कं.—(False) चसत्तः-त्या-त्वं, मिःसत्तः-त्या-त्वं, पित्तपः-पा-पं, कृत्रिमः-मा-मं, मित्या in comp.; 'a hollow reed,' शून्या.

HOLLOW, *s.* (Cavity, hole) विवरं, विलं, कुहरं, गर्भः, कोष्ठः, शुपिरं, शून्यः, चवटः-दि-मं, कूपः, गुहा.—(Inner part) गर्भः, उदरः, अभ्यन्तरं, झोडं.—(Hollow ground) दरा-रौ, दरीभूः *f.*, कन्दरः-रौ, निम्नभूमिः *f.*, द्रोणी, जट्टिद्रोणी.—(Excavation) खानं, खानभूः *f.*—(Natural hollow) देवरातं.—(Cavern) गह्वरं, कन्दरः, गुहा, कुहरं.—(Canal) कुल्या, प्रणाली, सारणिः *f.*—(Hollow of a tree) कोटरः-रं, वृक्षभवनं, तरुकोटं, प्रान्तरं, निर्गूढः, चत्वालः, निम्कुहः; 'hollow of the hand,' पुटः, पुटितं, करकोपः; 'hollow of the ear,' चूपभः; 'hollow of the loins,' गर्भः, जघनकूपकौ *m. du.*; 'hollow of a boiler,' स्थालीविलं.

To HOLLOW, *v. a.* शून्यीकृ, शुपिरीकृ, खन् (c. 1. खनति-ने-नितुं), उत्खन्, पुट (c. 10. पुटयति-यितुं), पुटोक्.

HOLLOWED, *p. p.* खानः-ता-तं, उत्खानः-ता-तं, पुटितः-ता-तं, शून्यीकृतः-ता-तं, शुपिरीकृतः-ता-तं.

HOLLOWNESS, *s.* शून्यता-त्वं, शुपिरता-त्वं, रिक्तता.—(Of sound) मन्दता, मन्द्रता, गभीरता, गम्भीरता-त्वं, गम्भीर्यं.—(Worthlessness) निःसारता, चसारता, मोषता, फल्गुता.—(Falsity) चसत्तता, निःसत्तता, कृत्रिमता, झूढता, कापट्यं.

HOLLY, *s.* कण्टकितपत्रविशिष्टः सदाहरितो गुल्मभेदः.

HOLLYHOCK, *s.* नानावर्णपुष्पविशिष्ट जोषधिभेदः.

HOLM-OAK, *s.* चिरस्थायी महावृक्षभेदः.

HOLMCAUST, *s.* होमः, हुतं, हव्यं, हुतहोमं, अहुतं, जाहवनीयं.

HOLPEN, *p. p.* उपकृतः-ता-तं, कृतोपकारः-रा-रं, कृतसाहाय्यः-ध्या-ध्वं.

HOLY, *a.* पुण्यः-स्या-स्यं, पुण्यवान्-पती-चत् (नं), पुण्यश्रीलः-ला-लं, पुण्यात्मा-त्मा-त्त (नं), पवित्रः-त्रा-त्रं, धर्मश्रीलः-ला-लं, शुचिः-चिः-चि, शुचिमनाः-ना-नं (स्), शुचिव्रतः-ता-तं, विमलः-ला-लं, अमलात्मा-त्मा-त्त (नं), निम्नीलान्तःकरणः-खा-खं, शुद्धमतिः-ति-ति, पवित्रमतिः-ति-ति, शुद्धात्मा &c., शुद्धहृदयः-या-यं, धार्मिकः-की-कं, साधुः-धुः-ध्वी-धु; 'holy land,' पुण्यभूमिः *f.*, पुण्यभूः *f.*; 'holy writ,' श्रुतिः *f.*; 'holy place of pilgrimage,' तीर्थः-थं, पुण्यतीर्थं, क्षेत्रं, पुण्यस्थानं.

HOLIDAY, *s.* (Sacred day) पुण्याहं, पुण्यदिनं, पुण्यदिवसः.—(Festival) उत्सवः, उत्सवदिनं, पर्वोत्सवः, उद्घर्षदिनं, आनन्ददिवसः, यात्रा, रासेरसः.—(Day on which there is intermission of study) अन्वयायः, अन्वयायदिवसः, अन्वयायमहोत्सवः, अस्वाध्यायतिथिः *m. f.*, विश्राम-दिवसः; 'holyday folk,' यात्राजनः, यात्रालोकः.

HOLY-WATER, *s.* पुण्यजलं, पुण्योदकं, पुण्यासु *n.*, पुण्यवारि *n.*

HOMAGE, *s.* पूजा, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, प्रणिपातः-पतनं, स्रचनं-ना, स्रचा, स्रचयचा, स्रचयचनं, नमस्कारः, मानं, सम्मानं, सत्कारः, पादवन्दनं, सेवा, सेवाप्रतिः *m.*, आदरः, भक्तिः *f.*, प्रभुभक्तिः *f.*, प्रतीतिः *f.*, विनीतिः *f.*, उपासना, श्रेयं.

To HOMAGE, *v. a.* पूज् (c. 10. पूजयति-यितुं), सम्पूज्, स्रच् (c. 1. स्रचति-यितुं, c. 10. स्रचयति-यितुं), प्रणिपत् (c. 1. -पतति-तितुं), उपास् (c. 2. -आस्ते-आसितुं), प्रणम् (c. 1. -णमति-णन्तुं), सत्कृ; 'he paid homage,' प्रणतवान्.

HOMAGER, *s.* पूजकः, प्रणामकृत् *m.*, प्रणिपातकारी *m.* (नं), सम्मानकृत् *m.*

HOME, *s.* स्वगृहं, गृहं, स्वस्थानं, स्वदेशः, स्ववासः, स्वविषयः, स्वगेहः, स्ववेश्म *n.* (नं), निजगृहं, निजालयः, निजगेहः, स्वभवनं, स्वनिलयः; 'devoted to home,' गृहारुढचेताः-ताः-तः (स्).

HOME, *adv.* गृहं प्रति, स्वगृहं प्रति; 'he went home,' गृहं ययौ.—(Close) निकटे; 'speech that strikes home,' सङ्गतवाक्यं, हृदयङ्गमवाक्यं.

HOME-BORN, *a.* गृहजातः-ता-तं, स्वगृहजः-जा-जं, स्वदेशजः-जा-जं; 'home-born slave,' गृहजातो दासः, ज्ञातिदासः.

HOME-BRED, *a.* गृहजः-जा-जं, गृह्यः-स्या-स्यं, आनर्देशिकः-की-कं.

HOME-ELT, *a.* अन्तरस्थः-स्या-स्यं, अन्तरगतः-मा-मं, अन्तर्भूतः-ता-तं.

HOMELESS, *a.* निरालयः-या-यं, निरास्पदः-दा-दं, निराश्रयः-या-यं.

HOMELINESS, *s.* ग्राम्यता, ग्रामीयत्वं, गृहता, असभ्यता, नीचता, अश्रीलता, अशुद्धत्वं, अशिष्टत्वं.

HOMELY, *a.* ग्राम्यः-न्या-म्यं, ग्रामिकः-की-कं, ग्रामीयः-या-यं, ग्रामीणः-खा-खं, गृह्यः-स्या-स्यं, गृहजः-जा-जं, प्राकृतः-ती-तं, असभ्यः-ध्या-ध्वं, अश्रीलः-ला-लं, नीचः-चा-चं, अधमः-मा-मं, अशुद्धः-द्धा-द्धं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, असंस्कृतः-ता-तं, अपरिष्कृतः-ता-तं; 'homely speech,' ग्राम्यं.

HOMELY, *adv.* ग्राम्यं, ग्राम्यप्रकारेण, असभ्यं, नीचं, गृहगतम्.

HOME-MADE, *a.* गृहनिर्मितः-ता-तं, गृहकृतः-ता-तं, गृहोत्पन्नः-जा-जं.

HOME-SPUN, *a.* गृहजातः-ता-तं, गृहजः-जा-जं, गृह्यः-स्या-स्यं.

HOME-STALL OR HOME-STEAD, *s.* गृहं, वासस्थानं, वसतिः *f.*, आवासः.

HOMEWARD, *adv.* गृहं प्रति, स्ववासं प्रति, स्वस्थानं प्रति.

HOMICIDAL, *a.* नृहत्याकारी-रिणी-रि (नं), मनुष्याती-तिनी-ति (नं).

HOMICIDE, *s.* नृहत्या, मनुष्यहत्या, मनुष्यघातः, मनुष्यघातः.—(One who kills a man) नृहता *m.* (नं), मनुष्यघातकः.

HOMILY, *s.* पूजाशालासु श्रावणीयं धर्मविषयं वाक्यं.

HOMOGENEAL, HOMOGENEOUS, *a.* समानजातीयः-या-यं, सजातीयः-या-यं, समानजातिः-ति-ति, मजातिः-ति-ति, समभावः-वा-वं, समानभावः-वा-वं, समधर्मा-र्मा-र्म (नं), एकजातिः-ति-ति, एकधर्मा &c. स्वभावीयः-या-यं.

HOMOGENEALNESS, HOMOGENITY, HOMOGENEOUSNESS, *s.* समानजातिता, सजातिता, भावसमता, भावसमानता, जातिसमता.

HOMOLOGOUS, *a.* तुल्याकारः-रा-रं, तुल्यपरिमाणः-खा-खं, समपरिमाणः-खा-खं.

HOMONYMOUS, *a.* भिन्नार्थः-थै-थं, सन्दिग्धार्थः-थै-थं, द्वार्थः-था-थं.

समसंज्ञकः -का -कं, समनामा -ना -न (न्).

HOMONYMY, *s.* भिन्नार्थता, विभिन्नार्थता, अर्थभेदः, द्वार्थता, नामसमता.

HONOR, *s.* श्राव्यः -खी, श्राव्यात्म *n.* (न्), श्रानः, श्रुत्पारातेजनप्रसङ्गः.

HONEST, *a.* (Upright, just) सरलः -ला -लं, दधिपः -रा -रं, शुचिः -धि -धि, न्यायाचारः -रा -रं, न्यायवर्ती -रिनी -रिनी (न्), न्यायः -न्या -यं, चतुः -चु -चु, सचरितः -ता -तं, साक्षिकः -की -कं, शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धात्मा -त्मा -त्मा (न्), अनिष्टः -घा -घं, चक्रुदिलः -ला -लं, अजठः -ठा -ठं, अशठधीः -धीः -धि, मायाहीनः -ना -नं, समायः -या -यं -यिकः -की -कं, अकपटः -टा -टं, निष्कपटः -टा -टं, कपटहीनः -ता -तं, निर्वीर्यः -ता -तं, विमलाला -ला -लं (न्), निर्व्यलोकः -का -कं, अपक्वः -क्ता -क्तं, धार्मिकः -की -कं, दम्भरहितः -ता -तं, धर्मकारी -रिणी -रि (न्), भद्रः -द्रा -द्रं, साधुः -धु -धु, धी -धी, सन् -सतो -सत् (न्), वचनः -मा -मं, सरलवाची -विनी -वि (न्), अक्षयः -क्षया -क्षयं, प्राज्ञलः -ला -लं, प्रगुणः -गा -गं. —(True) सत्यः -सा -सं, सत्यकः -का -कं, सत्यशीलः -ला -लं, सत्यपुत्रः -पुत्र -पुत्रं, सत्यवादी -दिनी -दि (न्).

HONESTLY, *adv.* सरलं, सारत्वेन, न्यायेन, न्यायतः, न्यायं, निष्कपटं, कपटं विना, निर्वीर्यं, निर्व्यलोकं, चमायया, नापां धिता, सरलपद्, शुचिपद्, अनिष्टं, सदाधिर्यं.

HONESTY, *s.* सारत्वं, सरलता, दायिर्त्यं, शुचिता -त्वं, चतुता, धार्मिकं, चमाया, नायाहीनता, अकपटः, अकपटपद्, कपटहीनता, अप्यानः, न्यायिता, न्यायाचारता, अनिष्टता, अकौटिल्यं, अशठता, निर्व्यलोकता, अपक्वता, अक्षयं, अपेगुनं, भद्रता, साधुता, शुद्धत्वं, धार्मिकत्वं, सत्यता, सत्यशीलता, सत्यवादिनं, नैर्घ्यं, विमलता, अद्वैतानुपादानं.

HONEY, *s.* मधु *n.*, घीर्द्रं, पुष्पनिर्घातः, पुष्परसः, पुष्पसारः, पुष्पासवं, कुसुमासवं, माद्यिकं, छात्रं -त्रकं, सारवं, कापिशायनं; 'honey of flowers,' सवं; 'become honey,' मधुसाधनः -ता -तं.

To HONEY, *v. n.* मधुरयचोभिः or मधुरयचोः सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं).

HONEY-COMB, *s.* मधुकोपः, मधुवासः, मधुचक्रं, माद्यिकाशयं, मधुक्रमः, कण्डः.

HONEY-MOON, *s.* चानन्दमासः, विषाहात् परं प्रथममासो यस्मिन् स्त्रीपुरुषौ प्रेममात्रं कुरुतः.

HONEY-SUCKLE, *s.* सुरभिगन्धविशिष्टो लताविशेषः.

HONEY-SWEET, *a.* मधुर -रा -रं, मधुवत् सादुः -दु -द्वी -दु, मधुसात् ind.

HONEY-TONGUED, *a.* मधुरभाषी -विणी -वि (न्), मधुरवादी -दिनी -दि (न्).

HONIED, *a.* मधुमान् -मती -मत् (न्), मधुमयः -यो -यं, मधुर -रा -रं.

HONORARY, *a.* सम्मानकर -रा -रं, मानदः -दा -दं, यशस्यः -स्या -स्यं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (न्), कीर्तिकर -रा -रं, यशस्कटः. —(Conferring honour only, without gain) सम्मानमात्रदः -दा -दं, कीर्तिमात्रकर -री -रं, अलभकर -री -रं.

HONOUR, *s.* (Fame, reputation) कीर्तिः *f.*, यशस् *n.*, स्यातिः *f.*, सुख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रतिष्ठा, विद्युतिः *f.*, समाख्या, प्रतिपत्तिः *f.* —(Reverence) सम्मानं, मानं, पूजा, अर्चनं -ना, अर्चा, अर्चय -र्चयं, नमस्कारः, सेवा, सहै, सहैयं -या, सादरः, सम्भावना, सत्कारः, आराधनं, पुरस्कारः, सम्मनः, श्राया. —(Dignity, honourable rank) उत्कर्षः, उत्कृष्टता, उत्कृष्टपदं, कुलीनपदं, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रधानपदं, प्रधानता, प्राधान्यं, प्रेष्ठत्वं, उन्नतिः *f.*, मयादा, अभिजातता, पूज्यता, मान्यता -त्वं, सम्बन्धनीयता. —(Family honour) मयादा, कुलमयादा.

To HONOUR, *v. a.* पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), सम्पूज्, अभिपूज्, मन् (c. 10. मानयति -यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्, अर्च (c. 1. अर्चयति -यितुं, c. 10. अर्चयति -यितुं), अर्चय, समर्पय, समर्प, सेव् (c. 1. सेवते -यितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), सहै (c. 10. सहैयति -यितुं), सम्भू (c. 10. भावयति -यितुं), सादृ (c. 6. -द्विपते -द्विपते), नमस्कृ, सत्कृ, पुरस्कृ, आराप (c. 10. -राप-

यति -यितुं), शु in des. (शुभ्रपते -यितुं), अच् (c. 1. अचति -यितुं), मह् (c. 1. महति -यितुं), अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), पूनां कृ, सम्मानं कृ. —(Accept a bill) लेख्यपत्रं ग्रह् or स्वीकृ or सादृ.

HONOURABLE, *a.* पूज्यः -ज्या -ज्यं, पूजनीयः -या -यं, पूजयितव्यः -प्या -प्यं, सम्पूजनीयः -या -यं, सम्मान्यः -न्या -न्यं, मान्यः -न्या -न्यं, मानो -निनी -नि (न्), पूनाहैः -है -है, अर्पाहैः -है -है, चरहैः -रहै -रहै, सहैणीयः -या -यं, श्राप्यः -प्या -प्यं, सादरणीयः -या -यं, पुरस्करणीयः -या -यं, मयादापान् -पतो -पत् (न्), मयादान्वितः -ता -तं. —(Illustrious) स्यातः -ता -तं, सुस्यातः -ता -तं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (न्), महापुशाः -शाः -शः (म्), कीर्तिमान् -मती -मत् (न्), प्रतिपत्तिमान् -मती -मत् (न्), विद्युतः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्वा -द्वं. —(Conferring honour) कीर्तिकर -री -रं, यशस्कट -री -रं, यशस्यः -स्या -स्यं. —(Upright, equitable) सचरितः -ता -तं, न्यायाचार -रा -रं, धार्मिकः -की -कं, शुचिः -धि -धि, दधिपः -रा -रं, साक्षिकः -की -कं, शुद्धात्मा -त्मा -त्मा (न्), निर्व्यलोकः -का -कं, निष्कपटः -टा -टं, विमलाला -ला -लं (न्), अपक्वः -क्ता -क्तं, चतुः -चु -चु, साधुः -धु -धु, धी -धी. —(Noble) कुलीनः -ना -नं, उदार -रा -रं, उदारचेताः -ता -तं (म्).

HONOURABLY, *adv.* सम्मानं, सम्मानपूर्व, शुचिपद्, धार्मिकपद्, साधुपद्, उदारपद्, सौदायं, सत्कारपूर्व, नमस्कारपूर्व, श्राप्यप्रकारेण, सुकीर्तिपूर्व, सुयशसा, निर्व्यलोकं, सम्पूजनीयं.

HONOURED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, सम्पूजितः -ता -तं, अर्चितः -ता -तं, अर्चयितः -ता -तं, सम्मानितः -ता -तं, पुरस्कृतः -ता -तं, सेवितः -ता -तं, चरहितः -ता -तं, मेयमानः -ना -नं, नियममापः -या -यं, सादृतः -ता -तं, अचितः -ता -तं, सत्कृतः -ता -तं, महितः -ता -तं, आराधितः -ता -तं, शुभ्रपितः -ता -तं, अनिन्दितः -ता -तं. —(Accepted as a bill) गृहीतः -ता -तं, स्वीकृतः -ता -तं, सादृतः -ता -तं; 'to be honoured,' पूज् in pass. (पूज्यते), मह् (nom. महीयते).

HOOD, *s.* स्त्रीपक्षानुपदं मलकाच्छादनं or मलकावरणं or मलकापिधानं, क्पाकारं मलकाच्छादनं, शिरस्कं, शिरस्त्रं -स्त्राणं, शिरोपस्त्रं; 'of a snake,' म्हाः -रा -रं, भोगः, स्फेदा.

To HOOD, *v. a.* पृष्ठीकपिधानेन मलकम् आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), मलकावरणेन पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

To HOODWINK, *v. a.* चक्षुषीं धलेण रूपं (c. 7. रूपं, रोहुं), नयने पिधानेन चाप (c. 5. -वृणोति -वृणितुं -रीतुं) or आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), नयनरोधं कृ.

HOOF, *s.* सुट, द्युट, शङ्क -कं, पत्तक -का, निपृम्यः, पुट, विह्व, रिह्व; 'hoof of a cow,' गोधुरं, गोपदं; 'mark of a hoof,' सुरपदवी, सुरपिह्वं.

HOOFED, *a.* सुरी -रिणी -रि (न्), द्युरी -रिणी -रि (न्), सुरयुक्त -क्ता -क्तं.

Hook, *s.* (Any thing bent that catches hold) चाकरी -विणी, अङ्गुशः, चाकरीणापि चक्रपत्तं or चक्रलोहः, ग्रहणी, धरणी. —(Fish-hook) घटिशं -शा -शी, यरिशरी, यलिशं -शी, मत्स्यवेधनं -नी. —(Hook for driving an elephant) अङ्गुशः -शं, अङ्गुपः -यं, शृणिः *f.* —(Bill-hook) दाबं.

To hook, *v. a.* (Fish) घटिशेन मत्स्यान् यप (c. 4. विष्यति, पडुं) or पृ (c. 1. परति, पडुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or यन्प (c. 9. यन्नाति, यन्नुं), धरयं कृ, ग्रहयं कृ.

HOOKED, *a.* (Bent in the form of a hook) चक्र -क्ता -क्तं, अङ्गुशा-काट -रा -रं, अङ्गुशी -शिनी -शि (न्), अनुनु -नु -नु, कुचिन्तः -ता -तं.

HOOF, *s.* (Any thing circular) चक्रं, चक्रवालं, वलयः -यं. —(For playing with) क्रीडापत्रं, क्रीडावलयः.

HOO

- To HOOP, v. a.* (Bind with hoops) लोहबलयान् बन्ध् (c. 9. चप्राति, धन्वे), लोहचक्रादिभिर् युज् (c. 10. योजयति -यितुं).—(Shout out) चिल्लारं कृ, चिल्लारशब्दं कृ, उच्चैःस्वरेण उद्गुम् (c. 10. -चोपयति -यितुं).
HOOPER, s. (A cooper) लोहबलयवन्धा *m.* (नृ), काष्ठभाण्डकारः.
HOOPING-COUGH, s. आक्षेपककाशः, हृत्पुण्ड्रपूर्वकः काशः, बालकानां काशः.
To HOOT, v. n. हु (c. 2. रौति, रवितुं), फिर, दीर्घरुतं कृ, दीर्घरावं कृ, पूल्ल, पूल्लारं कृ, चिल्लारं कृ, उच्चैःस्वरेण उद्गुम् (c. 10. -चोपयति -यितुं); 'to hoot at,' हे, रे, छरे, धिक्, हुम्, पूत् इत्यादिशब्दैर् अवमानं or अवज्ञां or अप्रसादं मूच् (c. 10. सूचयति -यितुं) or इत्यादिशब्दैर् अवज्ञास्मदं कृ.
HOOT, HOOTING, s. दीर्घरुतं, दीर्घरावः, रावः, पूल्लारः, पूल्लतं, चिल्लारः, हे, रे, धिक्, पूत् इत्यादिशब्दैर् अवमानमूचनं or अप्रसादमूचनं.
To HOP, v. n. झु (c. 1. प्रवते, झेतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं), नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), एकपादेन झु or वल्.
HOP, s. (The plant) लताविशेषो यस्य पुष्पाणि यवसेन सह संसृज्यन्ते तेन च यवसुरा उत्पद्यते.—(Jump) प्रवः, झुतं, वलितं, झम्पः, नृत्यं, नर्तनं, एकपादेन झुतं, वलितं.
HOPE, s. आशा, प्रत्याशा, आशंसा, आकांक्षा, आशावन्धः, मनोरथः, अपेक्षा, अपेक्षा, प्रतीक्षा, सम्प्रतीक्षा, स्मृहा, निरीक्षा, उदीक्ष्यं, ईप्सितं, मनस्विता; 'hope of a good issue,' फलाकांक्षा; 'having one's hopes fulfilled,' पूर्णमनोरथः, आशाम्राप्तः; 'hopes whose fulfilment is delayed,' विलम्बितफला मनोरथाः; 'hope-inspiring,' आशाजननः -ना -नं.
To HOPE, v. a. and n. आशंस् (c. 1. -शंसते -सितुं), आकांश् (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), प्रत्याकांश्, प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेक्ष्, अपेक्ष्, उदीक्ष्, स्मृह् (c. 10. स्मृहयति -यितुं), वाञ्छ् (c. 1. वाञ्छति -ञ्छितुं), अभिवाञ्छ्, आशां कृ, प्रत्याशां कृ, आशंसां कृ, आशास् (c. 2. शास्ते -शासितुं); 'I hardly hoped to see you again,' न खलु म आसीद् आशंसा यथा पुनरपि त्वां मेदिष्ये; 'I hope' may be expressed by the particle कश्चित्; as, 'I hope the fever does not pain you much,' कश्चित् त्वां नातिवापते चट्.
HOPEFUL, a. (Full of hope) आशावान् -यतो -यत् (नृ), आशाशान्वितः -ता -तं, आशायुक्त -क्ता -क्ते, आशाविष्टः -ष्टा -ष्टे, आशापन्नः -न्ना -न्ते, स्मृहालुः -लुः -लुः, आकांक्षो -क्षी -क्षी (नृ), सम्प्रत्याशः -शा -शं, प्रत्याशी -शिनी -शि (नृ), अपेक्षो -क्षी -क्षी (नृ), अपेक्षकः -का -के. —(Promising, exciting hope) आशाजननः -ना -नं, आशाकारी -रिणी -रि (नृ).
HOPEFULLY, adv. सम्प्रत्याशं, साशंसं, आशापूर्व, आशंसापूर्व.
HOPEFULNESS, s. आशापन्नं, आशाविष्टत्वं, सम्प्रत्याशत्वं.
HOPELESS, a. आशाहीनः -ना -नं, निराशः -शा -शं, आशाहिनः -ता -तं, गताशः -शा -शं, त्वलाशः -शा -शं, निःप्रत्याशः -शा -शं, हताशः -शा -शं.
HOPELESSLY, adv. निराशं, निःप्रत्याशं, आशां विना, गताशं.
HOPELESSNESS, s. निराश्यं, निराशता, आशाहीनता, आशाहिन्यं.
HOPPER, s. (One who hops) एकपादेन झुतकारी *m.* (नृ), एकपादेन नर्तकः.—(In a mill) शस्याधारः, शस्यपात्रं.
HOPPING, s. एकपादेन नर्तनं or नृत्यं or झुतकरणं or वलितकरणं.
HORAL, HORARY, a. मोहूर्तिकः -की -के, घटिकाविषयः -या -यं.
HORDE, s. अस्त्रिवाहिनां or पर्यटनकारिणां झेच्छपुरुषाणां समूहः or सङ्घः or गृहकुलं or वृहत्तयः, श्वरगणः, किरातगणः.
HORIZON, s. दिङ्मुखलं, मण्डलं, चक्रपालः, चक्रं, दिगन्तः, आकाशकथा, अक्षरान्तं -न्तः, चक्रपालः. 'The eastern horizon,' प्राची दिक्, प्राचीमूलं.

HOR

- HORIZONTAL, a.** अनुप्रस्थः -स्था -स्थं, अन्वायतनः -ना -नं, दिगन्तसमः -मा -मं, समः -मा -मं, समरेखः -खा -खं, समस्थः -स्था -स्थं, सपाटः -टा -टं; 'a horizontal line,' द्विज्यामार्गः, समरेखा; 'plane,' समानभूभागः.
HORIZONTALLY, adv. अनुप्रस्थं, अन्वायतनं, समं, समरेखं, समानरूपेण.
HORN, s. (Of an animal) शृङ्गः, विषाणः -खी -खं, कृणिका, काहलः -ला -लिका; 'of a buffalo,' गवलं.—(Wind-instrument) शङ्खः, काहलः -ला; 'to blow a horn,' शङ्खं ध्या (c. 1. धनति, ध्यातुं) or प्रध्या.—(Of the moon) चन्द्रशिखा, चन्द्रशृङ्गं, चन्द्रार्धं.
HORN-BOOK, s. बालकस्य आरम्भपुस्तकं or चादिपुस्तकं or प्रथमपाठग्रन्थः.
HORNED, a. शृङ्गो -ङ्गिणी -ङ्गि (नृ), शृङ्गिणः -णा -खं, विषाखी -खिनी -खि (नृ), शृङ्गविशिष्टः -ष्टा -ष्टे; 'in the form of a horn,' शृङ्गाकारः -रा -रं; 'horned moon,' सिनीवालो.
HORNET, s. गृहडरुलभेदः, गृहदृङ्गरोलः, विषशृङ्गो *m.* (नृ), विषशृङ्गः.
HORNLESS, s. अशृङ्गः -ङ्गा -ङ्गे, शृङ्गहीनः -ना -नं; 'hornless bull,' बृवरः.
HORN-OWL, s. उल्लूकभेदः, शृङ्गिणपेचकः, शृङ्गिकोशिकः.
HORN-PIPE, s. नृत्यविशेषः यस्मिन् नर्तको हस्तपादादि इतस्ततः धिप्रं • सञ्चालयति, नाचिकनृत्यं.
HORN, a. शङ्खः -ङ्खी -ङ्खं, शृङ्गनयः -यो -यं, शृङ्गगुणः -णा -खं.
HORNOLOGY, s. पटो, यामघोषा, कालमापनयन्त्रं.
HOROSCOPE, s. जन्मपत्रं-त्रिका, जन्मनक्षत्रपत्रं, जन्मयोगपत्रं, जन्मकालग्रहः.
HORRIBLE, a. दारुणः -णा -खं, घोरः -रा -रं, सुभैरवः -वो -यं, भैरवः -वो -यं, रौद्रः -द्रो -द्रं, भयङ्करः -रो -रं, सुभयानकः -को -कं, भयानकः -को -कं, भीमः -मा -मं, उग्रः -या -यं, भीषणः -ष्ठा -ष्ठं, चासकरः -रा -रं, भयावहः -हा -हं, विकटः -टा -टं, करालः -ला -लं, भीष्मः -म्मा -म्मे.—(In appearance) घोरदर्शनः -ना -नं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, भीमदर्शनः -ना -नं.
HORRIBLY, adv. दारुणं, घोरं, भयानकं, सुभैरवं, रौद्रं, उग्रं, विकटं.
HORRID, a. घोरः -रा -रं, दारुणः -णा -खं, उग्रः -या -यं, कुत्सितः -ता -तं, भयानकः -का -कं, भयङ्करः -रो -रं, भीमः -मा -मं, भीषणः -णा -खं, रौद्रः -द्रो -द्रं, भैरवः -वो -यं, विकटः -टा -टं, करालः -ला -लं.
HORRIDLY, adv. घोरं, दारुणं, उग्रं, कुत्सितं, क्षतिकुत्सितं, रौद्रं.
HORRIDNESS, s. घोरता, दारुणता, उग्रता, कुत्सितत्वं, भयानकत्वं, रौद्रता.
HORRIFIC, a. भैरवकारकः -का -कं, भैरवजनकः -का -कं, सुभयङ्करः -रो -रं, सुभयानकः -का -कं, साध्यसकारो -रिणी -रि (नृ).
HORRIFIED, p. p. भयसंदुष्टरोमा -मा -म (नृ), साध्यसोपहतः -ता -तं.
To HORRIFY, v. a. भैरवं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), ससाध्यसं-सां -सं कृ.
HORRIPILATION, s. रोमहर्षः -र्षं, लोमहर्षणं, संहर्षः, उद्धर्षणं, रोमाच्चः -चनं, रोमोन्नमः, रोमोन्नेदः, पुलकः, पुलकोन्नमः, उद्धर्षणं.
HORROR, s. भैरवं, भयसंहर्षः, भयकम्पः, साध्यसं, भीषणं, भीष्मं, भीमं, घोरं, भयानकं, भयङ्करं, चासः, सन्दासः, परिकम्पः.
HORSE, s. अश्वः, हयः, तुष्टः -ष्टमः, तुष्टाः, वाजो *m.* (नृ), घोटकः, वाहः, ताक्ष्यः, अश्वी *m.* (नृ), सेन्धपः, सति *m.*, फिली *m.* (नृ), प्रचेलकः, श्रीभ्राता *m.* (नृ), पीति *m.*, पीती *m.* (नृ), पीति *m.*, परुडारः, मुद्गभुक् *m.* (नृ), मुद्गभोनी *m.* (नृ), गन्धर्षः; 'a well-bred horse,' आजानेय, कुलीनः, सिन्धुवारः, भूमिपथः, भूमिरथकः; 'a well-trained horse,' विनीतः, साधुवाही *m.* (नृ); 'a white horse,' कंकः; 'a bay horse,' उक्कनाहः, क्किपाहः; 'a fleet horse,' नयनः, जपाधिकः, प्रजवी *m.* (नृ); 'a good horse,' वल्लभः, ह्योत्तमः; 'a chariot horse,' रथ्यः; 'a pack-horse,' पृथ्वः, स्वोरो *m.* (नृ), स्वोरो *m.*, स्वोरो *m.*; 'a horse for sacrifice,' ययुः *m.*, अश्वमेधोयः; 'four-horsed carriage,' चतुरश्वो रथः.—

- (Cavalry) चायं, चायिकं, अथाहटा: *m. pl.*—(Support for towels, &c.) माज्जनपटपादः, वरकापादः; 'relating to a horse,'
 सश्वीयः -या-यं, चायिकः -को-कं, चायः -श्वी-श्वं.—(A number of horses,' चाय्ये, चायं.
 To HORSE, *v. a.* अश्वम् आरुह्य in caus. (-रोपयति-यितुं), अथाहटं-टां-टं कृ.
 HORSE-BACK, *s.* अश्वपृष्ठं, ऊर्ध्वस्थितिः *f.*; 'on horse-back,' अश्वपृष्ठे
 loc. *c.*; 'going on horse-back,' तुरङ्गयायी *m.* (नृ).
 HORSE-BEAN, *s.* सुद्रुशिचिकभेदः, शिवा, मुहः, मायः.
 HORSE-BOAT, *s.* अश्ववहनं, अश्ववहनयोग्या नौका.
 HORSE-BREAKER, *s.* अश्वदमकः, अश्वविनेता *m.* (नृ), अश्वशिक्षकः, अश्व-
 शिक्षाजीवी *m.* (नृ).
 HORSE-BREAKING, *s.* अश्वदमनं, अश्वशिक्षा, अश्वविनयः.
 HORSE-CHESTNUT, *s.* (Tree) श्यामफलविशिष्टो वृक्षभेदः.
 HORSE-CLOTH, *s.* अथास्तरणं, चास्तरः, अश्वपरिस्त्रोमः.
 HORSE-COMB, *s.* अश्वमार्जनी, अश्वलोमशोधनी.
 HORSE-DEALER, *s.* अश्वव्यापारी *m.* (नृ), हयज्ञः, हेडावुद्धः, हेलावुद्धः,
 हयविद्याविशारदः.
 HORSE-DRIVING, *s.* अश्वसारथ्यं, अश्वमेरुणं, हयमेरुणं.
 HORSE-DUNG, *s.* अश्वशकृत् *m.*, अश्वपुरीषं, अश्वनलं, अश्वहन्त्रं.
 HORSE-FACED, *a.* अश्वमुखः -स्त्री-स्त्री, अश्ववदनः -ना-नं, हयमुखः -स्त्री-
 -स्त्री, तुरङ्गवक्त्रः -क्त्रा-क्त्रं, तुरङ्गाननः -ना-नं, तुरङ्गास्यः -स्या-स्यं.
 HORSE-FLESH, *s.* अश्वमांसं, योदकमांसं, तुरगमांसं.
 HORSE-FLY, *s.* अश्वदंशकः, हयदंशी, अश्वमक्षिका.
 HORSE-GUARDS, *s.* अथाहटसैनिकाः *m. pl.*, राजशरीररक्षणम् अथाहटसैन्यं.
 HORSE-HAIR, *s.* अश्वलोम *m.* (नृ), अश्वरोम *m.* (नृ), अश्वयालः.
 HORSE-LAUGH, *s.* अट्टहासः, अतिहासः, अतिहसितं, महाहासः, आत्सुरितं,
 मोक्षहासः.
 HORSE-LEECH, *s.* अश्वदंशका जलीका, अश्वरक्तपायिनी.—(Farrier)
 अश्वचिकित्सकः, अश्ववैद्यः.
 HORSEMAN, *s.* अथाहटः, अश्वारोहः -ही *m.* (नृ), हयाहटः, हयारोहः,
 सादी *m.* (नृ), अश्वसादी *m.* (नृ), तुरगी *m.* (नृ), तुरङ्गी *m.* (नृ),
 अश्ववहः, अश्ववारः, सायी *m.* (नृ), हयविद्याविशारदः.
 HORSEMANSHIP, *s.* अश्वविद्या, हयविद्या, अश्वारोहविद्या, हयज्ञता,
 हयारोहः, अश्वद्वयं.
 HORSE-MEAT, *s.* अश्वहारः, अश्वभोजनं, अश्वखाद्यं, पशुखाद्यद्रव्यं.
 HORSE-POND, *s.* अश्वतडागः, अश्वपुष्करिणी, अश्ववापी.
 HORSE-RACE, *s.* अश्वचर्या, अश्वमार्गः, अश्वधावनं.
 HORSE-RADISH, *s.* कुरुकन्दकः -कं, कन्दमूलभेदः.
 HORSE-SHOE, *s.* अश्वसुरवं, अश्वसुरवाणं, अश्वसुरपन्थनं, अश्वपादुका.
 HORSE-STEALER, *s.* अश्वहारकः, यानिहन्ता *m.* (नृ), अश्वमुक् *m.* (पृ).
 HORSE-TRAPPINGS, *s.* आदानं, अश्वपरिधोमः, अश्वसज्जा, अथास्तरणं.
 HORSE-WAY, *s.* अश्वपथः, अश्वमार्गः, अश्ववर्त्त *m.* (नृ).
 HORSE-WHIP, *s.* कशा, अश्वकशा, अश्वताडनी, अश्वप्रतोदः, प्रतिष्कशः,
 प्रतिष्कपः, चर्मदण्डः.
 To HORSE-WHIP, *v. a.* कशाया or चर्मदण्डेन तड् (c. 10. ताडयति-यितुं)
 or चाहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं) or प्रड् (c. 1. -हति-हन्तुं), कशापातं कृ.
 HORTATION, *s.* उपदेशः, उपदेशावाचनं, प्रबोधनं, प्रबोधवाचनं, मन्त्रणं.
 HORTATORY, *a.* उपदेशकः -का-कं, प्रबोधकः -का-कं, आदेशकः -का-कं.
 HORTICULTURAL, *a.* उद्यानविद्यासम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नृ), उद्यानविषयः-या-यं.
 HORTICULTURE, *s.* उद्यानविद्या, उद्यानकर्मविद्या, उद्यानकर्मणः, उद्यान-
 करणविद्या, उद्यानकरणं, उद्यानकर्मिकर्म *m.* (नृ), उद्यानकर्मिकर्म *m.* (नृ).

- HORTICULTURIST, *s.* उद्यानविदः, उद्यानकर्मकः, उद्यानकर्मणानीवी *m.* (नृ).
 HORTULAN, *a.* उद्यानसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नृ).
 HORTUS SICCUS, *s.* शुष्कोद्यानं, शुष्कोपधिपुस्तकं, शुष्कोपधिसङ्ग्रहः, शुष्क-
 नृणादिसङ्ग्रहः, शुष्कोपधयः, *pl.*
 HOSE, *s.* कण्ठिमयं पादवाणं, औष्ठपादवं, पादरक्षणं, जहापरिधानं.
 HOSIER, *s.* पूष्टीरूपादविक्रेता *m.* (नृ), औष्ठपादविक्रेता *m.* (नृ).
 HOSPITABLE, *a.* आतिथ्यः -य्या-य्यं, आतिथेयः -यी-यं, आतिथिसेवकः
 -का-कं, आतिथिपूजकः -का-कं, आतिथ्यकारी -रिणी -रि (नृ), मिता-
 तिथिः -पि-पि, वस्त्रभातिथिः -पि-पि, सत्कारशीलः -ला-लं.
 HOSPITABLY, *adv.* आतिथ्यपूर्वकं, आतिथ्यं, सत्कारेण, सत्कारपूर्वकं, आतिथेयं;
 'to receive hospitably,' सत्कृ, आतिथ्यं कृ.
 HOSPITAL, *s.* चारोग्यशाला, चिकित्साशाला, चिकित्सागारं, रोगप्रती-
 कारशाला, रोगोपचारशाला, रोगानैलोक्योपणस्थानं, दरिद्रलोकानां
 रोगचिकित्सनशाला, धर्मशाला.
 HOSPITALITY, *s.* आतिथ्यं, आतिथित्वं, आतिथिक्रिया, आतिथ्यकर्म *m.* (नृ),
 आतिथिसत्कारः, आतिथिसत्क्रिया, सत्कारः, सत्क्रिया, सत्कर्म *m.* (नृ),
 सत्कृतः *f.*, सत्कृतं, आतिथिसेवा, आतिथिपूजनं, मनुष्यवत्, नृवत्.
 HOST, *s.* (Entertainer) सत्कारी *m.* (नृ), सत्कृत् *m.*, आमन्त्रयिता *m.*
 (नृ), निमन्त्रणकृत् *m.*, निमन्त्रकः, भोजनदाता *m.* (नृ), आतिथ्यकृत् *m.*
 —(Army) चमूः *f.*, सेना, घनीकं, याहिनी, घनीकिकनी, वरुधिनी,
 योधनमूहः—(A great number) समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, गणः, कुलं,
 समवायः, समुदायः, निवहः, निवायः; 'a host of persons,' जनसमूहः,
 लोकसङ्घः, जनौघः; 'a host of enemies,' शत्रुनिकायः; 'a host
 of excellencies,' गुणग्रामः.
 To HOST, *v. n.* (Lodge) वस् (c. 1. वसति, वसुं), निवस्, आतिथिर् भू
 or अस्.—(Encounter in battle) युद्धे समागम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं)
 or सङ्गम्.
 HOSTAGE, *s.* शरीरबन्धकः, बन्धकः, सन्धिनियमस्योपरि विद्यासाधनं त्यक्तः
 शरीरबन्धकः.
 HOSTEL, HOSTELRY, *s.* उत्तरणस्थानं, उत्तरणगृहं, उपकारी-रिका.
 HOSTESS, *s.* आतिथ्यकारिणी, सत्कारिणी, निमन्त्रणकारिणी, भोजनदात्री.
 HOSTILE, *a.* वैरी-रिणी-रि (नृ), विरुद्धः -डा-डं, विरोधी-धनी-धि
 (नृ), विषयः -द्या-द्यं, प्रतिकूलः -ला-लं, विपरीतः -ता-तं, अहितः
 -ता-तं, अहितकारी-रिणी-रि (नृ), प्रतिपक्षः -क्षी-क्षं, विद्वेषी-पिणी-
 पि (नृ), द्वेषी &c., द्वेषणः -णा-णं, विद्वेषः -पा-यं, शात्रव्ययः -यी-
 यं, द्वेषवृत्तिः -वृत्ति-वृत्ति, अपकारी-रिणी-रि (नृ), प्रतिरोधी-धनी-धि
 (नृ), पर्यवस्थाता -त्री-त्रं (नृ), सवैरः -रा-रं; 'a hostile inva-
 sion,' शत्रुवियहः; 'to be hostile,' विपक्षीभू, प्रतिकूल (nom.
 प्रतिकूलयति-यितुं), विरुध् (c. 7. -रुध्ति-रुध्ति), वैर (nom. वैरायते),
 शत्रु (nom. शत्रूयति), द्विप् (c. 2. द्वेपि-द्वेपि), विद्विप्, पर्यवस्था (c. 1.
 -तिष्ठति-स्थातुं).
 HOSTILELY, *adv.* शत्रुवत्, रिपुवत्, विरोधेन, विरुद्धं, विपरीतं, विपक्षवत्.
 HOSTILITY, *s.* वैरिता, वैरभावः, वैरं, शत्रुता, रिपुता, विपक्षता, विरोधः,
 विरुद्धता, विद्वेषः, द्वेषः, शात्रव्यं, अरिता, प्रतिपक्षता, विद्विष्टता,
 अप्रमितिः *f.*, प्रतिद्वन्द्वं, परता-तत्वं; 'natural hostility,' जातिवैरं—
 (War, state of war) युद्धं, युद्धभावः, युद्धावस्था, विपक्षः, संघातः.
 HOSTLER, *s.* अश्वपालः-लकः, अश्वरथकः, उत्तरणस्थाने अभ्यागतान् अश्वान्
 पालयति यो जनः.
 HOT, *a.* (Contrary to cold) उष्णः-ष्णा-ष्णं, तप्तः-ता-तं, चरुः-रुडा-
 रुडं, प्रचरुः-रुडा-रुडं, उच्चरुः-रुडा-रुडं, सन्तप्तः-ता-तं, उपतप्तः-ता-
 तं, तापी-पिनी-पि (नृ), कोष्णः-ष्णा-ष्णं, सोष्णः-ष्णा-ष्णं, सोष्णः-ष्णा-ष्णं

-प्ता -प्स (न्), नैदायः -पी -यं, चक्षिशिरः -रा -रं, चक्षीतः -तृ -तं, तिग्मः -ग्मा -गं, तीव्रः -व्रा -वं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्षं, दारः -रा -रं, द्रोष्णः -प्ता -प्सं, घर्म in comp.; 'hot season, hot weather,' उष्णकालः, उष्णसनयः, द्रोष्णः, द्रोष्णकालः, निदायः, निदायकालः, उष्णगमः; 'hot water,' उष्णोदकं, घर्मोदकं, घर्मोत्तु न.—(Hot to the taste) तिग्मः -ग्मा -गं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्षं, तीव्रः -व्रा -वं, दारः -रा -रं, द्रुतः -द्रु -द्रु, दग्धः -दा -दं.—(Passionate) चरदः -रदा -रदं, चरदवान् -वती -वत् (ह्), तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्षं, तिग्मः -ग्मा -गं, दग्धः -दा -दं, द्रोष्णकोपी -पिनी -पि (न्), रागी -गिणी -गि (न्), उष्णः -प्ता -प्सं.—(Impetuous) तीक्ष्णकर्मो -र्मो -र्मं (न्), संरम्भी -म्भीणी -म्भी (न्), उत्तापः -ता -तं; 'to make hot,' तप (c. 10. तापयति -यितुं); 'to be hot,' उष्णोभू, उष्ण (nom. उष्णयते).

HOTBED, s. मोहयश्चदृदिप्रदोषेण तनीकृताम् उष्णस्थलं, उष्णस्थलं.

HOTCH-POTCH, s. नानाखाद्यद्रव्यसंयोगः, नानाशास्त्रादिशान्तिधराः, सन्निपातः, प्रकीर्णः.

HOTEL, s. उत्तरणशाला, उत्तरणगृहं, उत्तरणस्थानं, उपकारी -रिक्ता, उप-कार्यी, चापकार्यं, प्रवासीगृहं.

HOT-HEADED, a. साहसिकः -की -कं, साहसी -सिनी -सि (न्), उचरदः -रदा -रदं, उत्तापः -ता -तं, संरम्भी -म्भीणी -म्भी (न्), द्रोष्णकोपी -पिनी -पि (न्), तीक्ष्णकर्मो -र्मो -र्मं (न्); 'hot-headed zeal,' उत्तापः.

HOT-HOUSE, s. उत्ताने विदेशीयपुष्परक्षणार्थं कापाद्यादितं तमगृहं or उष्णगृहं.

HOTLY, adv. तीक्ष्णं, तीव्रं, तिग्मं, सतेहस्रं, चरदं, प्रचरदं, उचरदं, उग्रं, उग्रतया, उत्तापेन, मोषं, उत्तमं, उष्णं.

HOT-MOUTHED, a. तीक्ष्णवादी -दिनी -दि (न्), उग्रमुखः -की -कं, दुर्मुखाः -की -कं.

HOTNESS, s. उत्तापः, क्षीप्स्यं, तापः. तप्तत्वं, चरदता, प्रचरदता, चक्षिशिरता, तिग्मता, तेजस्यं, तीक्ष्णता, निदायः.—(To the taste) तिग्मता, तीक्ष्णता, तीव्रता, द्रुता, उग्रता-त्वं.—(Ardor, vehemence) उत्तापः, उचरदता, चरदता, तीक्ष्णता, उष्णः, संरम्भी.—(Of temper) चरदता, द्रोष्णकोपितं.

HOTSPUR, s. साहसिकजनः, तीक्ष्णस्वभावा जनः, संरम्भी m. (न्).

HOVEL, s. कुटीरः, कुटेरः, कुटी, तृणकुटी, उटनः, मण्डपः, गोष्ठं.

TO HOVEL, v. a. कुटीरे यस् (c. 1. यसति, यत्तु) or निवस्, कुटीरम् चक्षिषस्.

HOVEN, a. उच्चूनः -ना -नं, प्रस्तुरितः -ता -तं, उग्रितः -ता -तं.

TO HOVER, v. n. विहायसा or योममध्ये घूर् (c. 1. घूर्ते -क्षितुं) or व्यावृत्, पात्राग्रमध्ये मस्तकोपरि घूर्, प्रतीनन् चकृत्वा ऊर्ध्वं विधति यिमृ (c. 1. -सर्पति -सम्) or विचल (c. 1. -चलति -लितुं), योममध्ये पथास्थलनं कृत्वा निश्चलो घूर्.—(Hesitate, waver) विलस (c. 1. -लसते -सितुं), दोल (nom. दोलयते), आन्दोल (nom. आन्दोलयति -यितुं), विक्षुप् (c. 1. -कल्पते -लितुं), विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), विशङ् (c. 1. -शङ्कते -क्षितुं).

HOUGH, s. जङ्घास्थिशिरा, जङ्घास्थिजायुः m. जङ्घासन्धिवन्धनं.

TO HOUGH, v. a. जङ्घास्थिशिरां छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं).

HOUND, s. मृगयाकुक्षुरः, मृगयकुक्षुरः, मृगयापि कुक्षुरः, आसेदकाद्यर्थं या m. (न्), आसेदिकः, मृगारिः m., मृगदंशकः, वृकारि m., विश्वकटुः m.

TO HOUND, v. a. मृगयकुक्षुरैश्चानुस् (c. 1. -सरति -सर्तुं).

Hour, s. पटिका, होरा, केली, दिवसस्य चतुर्विंशभागः or चतुर्विंशति-तमंशः, दिनांशः; 'an hour of forty eight minutes,' मुहूर्तः -क्षं; 'a space of twenty-four minutes,' दशः; 'half-an-hour,' अर्धपटिका; 'an hour and a half,' अर्धयामः.

Hour-glass, s. यामनाली, चालुकायन्त्रं, कालपरिमापकयन्त्रं.

Hourly, s. दिव्याह्ना, दिव्यकन्या, देवकन्या, स्वर्गकन्या, स्वर्वेश्या.

Hourly, adv. प्रतिमुहूर्तं, मुहूर्तं मुहूर्तं, दशे दशे, प्रतिदशे.

Hour-plate, s. मुहूर्तदण्डादिपरिमापकं मण्डलं, यामपोषा, पटीमुखं.

House, s. गृहं, गेहं -हः, वेष्टम n. (न्), भवनं, आलयः, निलयः, आगतनं, निवेतः -तानं -तकं, निवेशनं, सदनं, मन्दिरं, वासः, संवासः, वासस्थानं, आगारः -रं, अगारः -रं, निवासः, निवासस्थानं, निवसति f., वसति, समावायः, आवसयः, निवास्यः, अवस्थानं, वस्त्रं, उदयसितं, वास्तु m. चोकास् n., धाम n. (न्), चत्वरः, निशानं, कुटः -टी, शाला, सभा, स्थानं; 'house and land,' गृहघेनादि; 'a number of houses,' सप्तचित्ति f.; 'house of confinement,' वन्यनगृहं, वन्यनागारं, वन्यनालयः; 'confined to the house,' गृहानुपबन्धः -द्धा -द्धं.—(Family, race) कुलं, वंशः, कुटुम्बः, जाति f.—(Family, household) गृहजनः, परिजनः, परिवारः, सजनः, कुटुम्बकं, स्त्रीपुत्रकन्यादि. To house, v. a. गृहे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), गृहं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), वेशमनि वस् (c. 10. वासयति -यितुं), आश्रयं दा, वासस्थानं दा.

House-breaker, s. गृहभेदकः, आगारभेदकः, भित्तिचोरः, वन्दिचोरः सन्धिचोरः, कारुचोरः, कुञ्जच्छेदी, कपाटभः, खानिलः, कुजम्भलः -म्भिलः.

House-builder, s. गृहकारकः, गृहकारी m. (न्), गृहकर्मी m. (न्), गृहनिर्माता m. (न्).

House-burner, s. गृहदाहकः, आगारदाहकः, गृहदाहनकृत् m.

House-burning, s. गृहदाहः -हनं, गृहदहनं, गृहप्रोपः, आगारदाहः.

Housedog, s. गृहकुक्षुरः, गृहक्षकः या m. (न्).

House-door, s. गृहद्वारं, गेहद्वारं.

Household, s. गृहजनः, परिजनः, गृहपरिजनः, गृहपरिवारः, सजनः, परिवारः, अभिजनः, कुटुम्बकं.

Household, a. गृहः -सा -सं, गृहसन्धनी -न्धनी -न्धि (न्), आवासयिकः -की -कं or expressed by गृह in comp.; as, 'household affairs,' गृहकार्यं, गृहकरणं, गृहव्यापारः; 'household utensils,' गृहोपकरणः; 'household gods,' गृहा देवताः f. pl., कुलदेवताः f. pl.; 'household bread,' गृहापूपः.

Householder, s. गृहस्थः, गृहस्थानी m. (न्), गृहपतिः m., गृहाधिकारी m. (न्), गृही m. (न्), गेही m. (न्), कुटुम्बी m. (न्), कौटुम्बिकः, गृहमेधी m. (न्), छातकः, ज्येष्ठाग्रमी m. (न्).

Household-stuff, s. गृहोपकरणः, गृहोपकरणं, गृहसामग्री -म्यं.

Housekeeper, s. (Householder) गृही m. (न्), गेही m. (न्), गृह-स्थानी m. (न्), गृहाधिकारी m. (न्), कुटुम्बी m. (न्).—(A woman who has the care of a family) गृहिणी, गेहिनी, कुटुम्बिनी, गृहमेधिनी.

Housekeeping, s. गृहव्यापारः, गृहकार्यं, गृहकरणं, गृहकर्म n. (न्), गार्हस्थ्यं, गृहस्थता.

Houseless, s. कुतूष्, गृहभित्तिरूह ओपधिभेदः.

Houseless, a. गृहहीनः -ना -नं, गृहशून्यः -न्या -न्यं, निरालयः -या -यं, अनिकेतनः -ना -नं, अकृतनः -नत् -नं, अलयः -या -यं, निराश्रयः -या -यं, अशरणः -शा -शं, निवासः -सा -सं.

Housemaid, s. गृहदासी, गृहपरिष्कारिणी, गृहमार्जनी, दासी.

House-room, s. गृहावस्थानं, यामस्थानं, निवासस्थानं, आवासः, वासः.

House-top, s. गृहपृष्ठं, गृहाग्रं, गृहशिखरं, गृहशुभ्रं.

House-warming, s. गृहप्रवेशः, नवगृहप्रवेशकाले उत्तपः, वास्तुप्रवेशः, वास्तुसंशमनं -नीयं.

Housewife, s. गृहमेधिनी, गृहव्यापारकुशलता, गृहकार्यदक्षता, गृहकर्मनि-पुण्यं गृहिणी, गेहिनी.

Housewifery, s. गृहव्यापारकुशलता, गृहकार्यदक्षता, गृहकर्मनिपुणता, गृहमेधित्वं, परिमितव्ययः.

HOUSING, *s.* (House-room) वासस्थानं, निवासस्थानं.—(Of a horse or elephant) आसक्त-रथं, परिशोभः, वर्यः, आदानं.

How, *adv.* कथं, किं, केन प्रकारेण, केन रूपेण, किञ्च, कुतस्, किमुत; 'how much, how many, how little, how long, &c.' कियान्-यती-यत् (र) or कियत् indec., कति-ति-ति or कति in comp.; as, 'how long?' कियत्कालं, कियन्तं कालं, कियतां कालेन, कति-कालं; 'how long?' कियत्चिरं; 'how many sorts?' कतिविधः-या-यं; 'how many times?' कतिकृत्वस्; 'for how much?' कियता मूल्येन; 'how far?' कियत्पर्यन्तं, किम्यन्तं, कियदवधि; 'how much more,' किमुनर्, किमुत, किम्, कुतः पुनर्; 'how much less,' किमुत, किम्; 'how so?' किमिति, किमिव; 'how else,' अपकिम्; 'how wonderful,' किमाश्चर्यं; 'how do you do?' किं क्षेमम् अस्ति भवतः, किं कुशलम् अस्ति भवतः, कीदृशी स्थितिर् भवतः; 'how are we to act?' किम् अस्माभिः करणीयं; 'he knows not how to act,' यथाकार्यं न जानाति; 'how great is that darkness!' सो-अन्धकारः कियान् महान्; 'any how,' यथाकथञ्चित्, यथातथा, कथञ्चन, कथञ्चित्.

HOWLIT, *adv.* तयापि, तथैव, तथाच, किञ्च, अपि, अपिमु, किन्तु.

HOWDAH, *s.* (On the back of an elephant) चरस्यकः.

HOWEVER, *adv.* तयापि, किञ्च, अपिमु, किन्तु, इ, परन्तु, पुनर्; 'in whatever manner,' यत्प्रकारेण.

HOWLER, *s.* अन्तरिणवलेन लोहगुलिकाप्रक्षेपकं युद्धयन्त्रं.

To HOWL, *v. n.* ह् (c. 2. रीति, रचिर्तु), विह, दीर्घरायं कृ, दीर्घरुतं कृ, गर्ज् (c. 1. गर्जति-चिर्तु), भृ (c. 1. भयति-चिर्तु), र् (c. 1. रायति रातु), रस् (c. 1. रसति-चित्), रद् (c. 1. रदति-चित्), बाह् (c. 1. बाहति-चिर्तु).

HOWL, **HOWLING**, *s.* रावः, रुतं, दीर्घरायं, दीर्घरुतं, गजनं, राययं, भापः. भययं, बुद्धनं, बाधितं, मुखपटा; 'making a howling,' दीर्घरायः-वी-यं.

HOWSOEVER, *adv.* यत्प्रकारेण, येन प्रकारेण, यथा यथा, यथातथा, तयापि.

To HOX, *v. a.* बह्मस्यशिषां चिद् (c. 7. चिनत्ति, चेत्तु).

HOY, *s.* वृहतीकाविशेषः, विशालनौका.

HUBBUB, *s.* कोलाहलः, कलकलः, कलरवः, रावः, हलहलाशब्दः, काल-कौलः, हुमुलं, विम्वः, कलहः.

HUCKABACK, *s.* नानारिखाङ्गितः क्षीमपदविशेषः.

HUCKLEBACKED, *a.* मुक्ताः-ज्वा-ज्वा, कुक्ताः-ज्वा-ज्वा, वक्त्रकन्ध-रा-रं.

HUCKLEBONE, *s.* कट्यास्थि *n.*, कटास्थि *n.*, ओर्यास्थि *n.*, जयनास्थि.

HUCKSTER, *s.* युद्धवाणिज्यकारी *m.* (न), गुच्छवाणिज्यकृत्, कुतिततव-खिक् *m.* (न).

To HUCKSTER, *v. n.* गुच्छवाणिज्यं कृ, गुच्छप्रकारेण or नीचप्रकारेण or कुतिततप्रकारेण वाणिज्यं कृ.

To HUDDLE, *v. a.* सम्मिश्रिकृ, अस्त्यस्तिकृ, सङ्कुलिकृ, सङ्करीकृ, सम्मिष्ट् (c. 10. -मिष्टयति-चिर्तु), सङ्घाप् (c. 1. -घाथते-चिर्तु), अघरोहरीकृ, संघुम्.

To HUDDLE, *v. n.* सम्मिश्रीभू, सङ्कुलीभू, सङ्करीभू, सङ्करीभू, अस्त्यस्त्यभू, 'अघरोहरीभू, सङ्घापीभू.

Huddle, *s.* अस्त्यस्त्यता-त्वे, अघरोहरी, सङ्कट, साङ्क्यं, सङ्कोभः.

Hue, *s.* (Dye, colour) वर्णः, रागः, रङ्गः, छाया, रविः *f.*—(Hue and cry) जनरवः, बहुभिः कृता संहतिः, जनघोषणा.

HULF, *s.* (Anger) क्रोधापेक्षः, क्रोधः, कोपः, रोषः, संरम्भः.—(Arrogance) दंष्ट्रः, दंष्ट्रापेक्षः, खंडावः.—(One inflated with arrogance) दंष्ट्राभातः, अतिगर्वितः, उद्धतः.

To HUFF, *v. a.* रुप् (c. 10. रोपयति-चिर्तु), कुप् (c. 10. कोपयति-चिर्तु).

To HUFF, *v. n.* हृप् (c. 1. हृष्यति, द्रुप्), धृप् (c. 5. धृष्यति, धिर्तु), हृष्याभातः-ता-तं भू, भाव् (c. 10. भवत्यति-ने-चिर्तु), धिकाप् (c. 1. -काथते-चिर्तु).

HUFFER, *s.* दाम्भिकः, भर्त्सनकारः, धिकायो *m.* (न), धयी *m.* (न), शूरमन्यः.

HUFFISH, *a.* (Angry) क्रोधाविष्टः-ष्टा-ष्टं, कोपी-पिनी-चिर्तु, सरोपः-या-यं, सकोपः-या-यं.—(Arrogant) दृढः-मः-मं, गर्वी-ध्विणी-ध्विर्तु, उद्धतः-ता-तं, धयी-ध्विणी-चिर्तु, आलस्यापी-पिनी-चिर्तु.

HUFFISHLY, *adv.* सकोपं, सरोपं, सदैवं, धृष्टवत्, गर्वितवत्.

HUFFISHNESS, *s.* सकोपत्वं, सरोपत्वं, क्रोधाविष्टता, गर्वितं, अहङ्कारः.

To HUG, *v. a.* आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति-चिर्तु), समालिङ्ग, आधिप् (c. 4. -धिष्यति-चेत्तु), संधिप्, समाधिप्, परिचिप् (c. 1. च्यते-च्यंत्तु), परिचम् (c. 1. -रभते-च्यंत्तु), बाहुभ्यां पीद् (c. 10. पीडयति-चिर्तु) or परिचम् (c. 9. -गृह्णाति-चिर्तु).

HUG, *s.* आलिङ्गनं-चिर्तु, आद्येयः, परिचिङ्गः, बाहुपपीडः, अहङ्काली.

HUGGED, *p. p.* आलिङ्गितः-ता-तं, आधिष्टः-ष्टा-ष्टं, पीडितः-ता-तं.

HUGG, *s.* वृहन्-हती-हृत् (न), अतिवृहन् &c., सुवृहन् &c., महान्-हती-हृत् (न), अतिमहान् &c., सुमहान् &c., स्थूलः-ला-लं, अतिविशालः-ला-लं, वृहत्परिमाणः-था-थं, अपरिमितः-ता-तं, रटीयान्-यसी-यः (स्), वरिष्ठः-ष्टा-ष्टं, गरिष्ठः-ष्टा-ष्टं.—(In body) महाकायः-या-यं, अतिकायः-या-यं, वृहत्कायः-या-यं, वृहच्छरीर-रा-रं.

HUGELY, *adv.* सुमहन्, अतिमहन्, सुवृहन्, अत्यन्तं, अतिमहन्, अपरिमितं.

HUGENESS, *s.* सुवृहत्वं, वृहत्वं, महत्वं, सुमहत्वं, अतिमहत्वं, स्थूलता, अति-विशालता, अपरिमितत्वं, सुविपुलता, कायवृहत्वं, वृहत्कायत्वं.

HUGGER-MUGGER, *s.* रहस् *n.*, गूढता, प्रच्छन्ना; 'in huggermugger,' रहसि, रहस्यं, निमृत्तं, प्रच्छन्नं, गुप्तं, वपाशु.

HULK, *s.* नौकेनौका, गुणकूपकादिरहिता नौका, रज्जुकूपकादिहीनो नौकायाः स्थूलभागः.

HULL, *s.* (Integument) कचुकः, आवरणं, परिवेष्टनं, कोशः, कोपः, युदः, त्वक् *f.* (च).—(Of a ship) गुणकूपकादिभिर्वो नौकाभागः, नौकायाः स्थूलभागः or कायः.

HULLY, *a.* कोशवान्-वती-वत् (न), हुपवान् &c., त्वग्गुहः-क्ता-क्तं.

To HUM, *v. n.* गुञ्ज् (c. 1. गुञ्जति-चिर्तु), रु (c. 2. रीति, रचिर्तु), विह, रणययं कृ; 'to hum and haw,' भिन्नखरेण or खलितवाचा वद् (c. 1. वदति-चिर्तु).

Hum *interj.* हुम्, हूम्, आ, आस्, हा, अहो, अहोवत्, तावत्, किं.

Hum, *s.* (Buzzing sound) कलः, कलरवः, कलकलः, कलखट, रुतं, विहृत्, रावः, विरावः, गुञ्जनं, गुञ्जितं, मनेर, क्लृष्टार, रणकारः; 'of bees,' अलिधिरावः, अलिधिरुतं.

HUMAN, *a.* मानुषः-यी-यं-चिर्तु, को-को-कं, मानवीनः-ना-नं, मानवीयः-या-यं, वीरुषः-यी-यं, वीरुषेयः-यी-यं, जनकीयः-या-यं, नाट-री-रं, मनुष्यजातीयः-या-यं, लौकिक-की-कं; 'human na-ture,' पुरुषत्वं-ता, मनुष्यत्वं-ता, मानुष्यं, मानुष्यः; 'human race,' मनुष्यजातिः *f.*, मनुष्यवर्गः, नृजातिः *f.*; 'human form,' नररूपः; 'human art,' मनुष्यकला; 'a human brute,' पुरुषपशुः *m.*

HUMANE, *a.* परोपकारशीलः-ला-लं, परोपकारी-रिणी-रि (न), परहि-तेयी-पिणी-चिर्तु, परहितः-ता-तं, परहितकारः-ता-तं, उपकारपर-रा-रं, दयालुः-लुः, कृपालुः-लुः-लुः, कारुणिकः-की-कं, सकरुणः-था-थं, दयाशीलः-ला-लं, करुणाशीलः-ला-लं, करुणात्मा-त्मा-ल (न), करुणाई-ई-ई, अनुकम्पी-मिमी-मि (न), शानुकम्पः-म्या-म्यं, सर्वभूतानुकम्पकः-था-थं, आपत्तरक्षणशीलः-ला-लं, दया-

वान् -वती -वत् (न), मुदयः -या -यं, सुशीलः -ला -लं, दीनानुत्पन्नः -ना -नं, नदयः -ग -यं, सानुक्रोशः -शा -शं, पगावान् -वती -वत् (र), धनुशंसः -ता -तं, कस्यापेदी -दिनी -दि (न).

HUMANELY, *adv.* सकृच्छं, सदास्त्रयं, सानुत्पन्नं, नदयं, दगाशीलताम्, सुशीलवत्, परहितेच्छया.

HUMANIST, *s.* शास्त्रज्ञः, शास्त्रप्रवक्तृः, शास्त्रज्ञविद् *m.*, विद्वानः.

HUMANITY, *s.* (Benevolence, compassion) दया, दयाशीलता, दयालुता, काश्चं, करुणा, करुणाशीलत्वं, अनुत्पन्ना, दया, परहितेच्छा, परोपकारशीलता, हितकाम्या, उपकारपरता, करुणाद्वेता, मानुकम्पता, आपन्नरक्षणं.—(Nature of man) पुरुषता -तं, सानुपता, मनुष्यता -तं, मानुष्यं, मानवत्वं, मानव्यं.

To HUMANIZE, *v. a.* शिष्टाचारान् or आर्यव्यवहारान् जित् (c. 10. शिष्टयति -यितुं) or शास्त्रं (c. 2. शान्ति, शान्तिं), शिष्टीकृ, सुशीलीकृ, विनीतं -तो -तं कृ, सम्भं -भ्यां -भ्यं कृ.

HUMANKIND, *s.* मनुष्यजातिः *f.*, नृजातिः *f.*, मनुष्यवर्गः, पुरुषवर्गः.

HUMANLY, *adv.* पुरुषवत्, मनुष्यवत्, नरवत्, सानुपवत्, मानुषप्रकारेण.

HUMBIRD or HUMMING BIRD, *s.* चालरवकारी नानावर्णः सूक्ष्मपक्षिभेदः.

HUMBLE, *a.* नम्रपुष्टिः -दि -दि, नम्रचेताः -ता -तः (स्), नम्रः -खा -यं, विनम्रः -खा -यं, नम्रशीलः -ला -लं, विनम्रचेताः &c., विनम्रः -ता -तं, विनम्री -यिनी -यि (न), विनीतः -ता -तं, सविनम्रः -या -यं, निर्विणः -या -यं, निर्विणचेताः &c., अगर्भः -द्या -यं, गर्भहीनता -ना -नं, दर्पहीनता -ना -नं, दर्परहितः -ता -तं, दम्बरहितः -ता -तं, वीतदम्भः -म्भा -म्भं, निरहङ्कारः -रा -रं, जनहङ्कारी -रिणी -रि (न), जनहङ्कृतः -ता -तं, निरहङ्कारी &c., निरभिमानः -ना -नं, अभिमानहीनः -ना -नं, अभिमानशून्यः -न्या -न्यं, अनभिमानो -निनी -नि (न), अनुद्धता -ता -तं, वश्यान्ता -ता -तम् (न).—(Low) अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, नीचः -चा -यं, अधनः -भा -नं, प्राकृतः -तो -तं, कृपणः -खा -यं.

To HUMBLE, *v. a.* अपकृष्टं (c. 1. -कृषति, c. 6. -कृषति -कृष्टुं), नम् (c. 10. नमयति -यितुं), अवनम्, नम्रीकृ, पत् (c. 10. -पातयति -यितुं), भञ्ज (c. 10. भञ्जयति -यितुं), अभिभू (c. 1. -भवति -यितुं), तिरोभू (c. 10. -भावयति -यितुं), दर्पं or गर्भं भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भञ्जं) or ह (c. 1. हरति, हञ्जं).

HUMBLE-BEE, *s.* गुग्गुलू *m.*, ध्वनमोदी *m.* (न), भृङ्गराजः, भमरः.

HUMBLED, *p. p.* भग्नदयः -धा -धं, आसन्नगर्भः -द्या -यं, दृढगर्भः -द्या -यं, अभिभूतः -ता -तं, पराभूतः -ता -तं, पातितः -ता -तं, नम्रीकृतः -ता -तं, आनतः -ता -तं.

HUMBLINESS, *s.* बुद्धिमत्ता, नम्रता, विनम्रता, नम्रशीलता, विनम्रः, विनीतिः *f.*, विनीतिः *f.*, वश्यता, जनहङ्कारः, अगर्भः, गर्भहीनता, दर्पहीनता, अनभिमानता, अपकृष्टता.

HUMBLING, *s.* अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, अपकर्षः -र्षणं, दर्पभङ्गः, मानभङ्गः, दर्पहरणं, नम्रीकरणं.

HUMBLING, *a.* दर्पहः -हा -हं, दर्पहरः -रा -रं, मानहरः -रा -रं.

HUMBLY, *adv.* सविनम्रं, नम्रचेतसा, नम्रं, विनम्रं, दर्पं विना, गर्भं विना, अगर्भेण, निरभिमानेन, सहङ्कारं विना, सनिर्वेदं, निर्विणं, अनुद्धतं, कृपणं.

HUMBUG, *s.* प्रतारणं -या, कपटः -टं, व्याजः, प्रवचना, छलं, कैतव्यं.

To HUMBUG, *v. a.* प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं), छलं (c. 10. छलयति -यितुं), मुहं (c. 10. मोहयति -यितुं), प्रलभं (c. 1. -लभते -लभं), अभिसम्प्रा (c. 3. -दधाति -धातुं).

HUM-DRUM, *a.* मन्दः -न्दा -न्दं, विरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं, फलुः -लुः -लुः, कटकः -रा -रं, जडः -डा -डं.

HUMECTATION, *s.* ज्ञेदनं, आर्द्रीकरणं, आप्लावनं, तेमनं, समुद्दनं.

To HUMECTATE, *v. a.* शिद् (c. 10. शिदयति -यितुं), आमु (c. 10. -शाय-

यति -यितुं), आर्द्रीकृ, उन्द् (c. 7. उन्नति, उन्दि), समुद्, सरसीकृ.

HUMIDITY, *s.* प्रगल्भः.

Humid, *a.* आर्द्रः -द्रा -द्रं, सार्द्रः -द्रा -द्रं, तिमितः -ता -तं, स्तिमितः -ता -तं, तरसा -सा -सं, क्लिप्तः -ता -तं, उन्नः -न्ना -नं, समुन्नः -ता -तं, पोदः -दा -दं.

Humidity, *s.* आर्द्रता, सार्द्रता, ज्ञेदः, संज्ञेदः, क्षिप्तता, सरसता, तेमः, स्तेमः, तेमनं, समुद्दनं, समुन्नता.

HUMILIATING, *a.* दर्पहः -हा -हं, दर्पहरः -रा -रं, मानहरः -रा -रं.

HUMILIATION, *s.* मानभङ्गः, मानहानिः *f.*, दर्पभङ्गः, दर्पहरणं, अपकर्षः -र्षणं, अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, नम्रता, नम्रीकरणं, विनीतिः *f.*, दानिः *f.*, नियमनं, दमनं.

HUMILITY, *s.* विनम्रः, विनीतिः *f.*, विनीतिः *f.*, नम्रता, विनम्रता, नम्रशीलता, बुद्धिमत्ता, जनहङ्कारः, अगर्भः, गर्भहीनता, दर्पहीनता, अनभिमानं, वश्यता, दैन्यं, दीनता, निर्वेदः, निर्विणता, अनौद्धत्यं, आनतिः *f.*, सन्नतिः *f.*, अपकृष्टता, कृपणता, कर्षण्यं.

HUMORIST, *s.* परिहासवेदी *m.* (न), परिहासशीलः, रसिकः, रसतः, वैहासिकः, हासकरः, विदूषकः, भण्डः, नर्भसचिवः, रागी *m.* (न).

HUMOROUS, *a.* रसिकः -त्ता -कं, रसी -सिनी -सि (न), रसवान् -वती -वत् (न), सरसः -सा -सं, परिहासशीलः -ला -लं, हासकरः -री -रं, हासजनकः -का -कं, हास्यः -स्या -स्यं, उपहास्यः -स्या -स्यं, प्रहासो -सिनी -सि (न), विनोदी -दिनी -दि (न), कीतुकी -किनी -कि (न).
HUMOROUSLY, *adv.* सरसं, रसिकप्रकारेण, हास्यप्रकारेण, रसिकं, हास्यं, विनोदाथं, परिहासपूर्णं.

HUMOROUSNESS, *s.* रसिकत्वं, रसयत्नं, सरसत्वं, परिहासशीलता, हास्यता, उपहास्यता, हासजनकता, विनोदकत्वं.

HUMOURSOME, *s.* (Peevish) यक्रभावः -या -यं, यक्रशीलः -ला -लं.—(Full of whims) चपलप्रकृतिः -तिः -ति, चपलभावः -वा -यं, चलचित्तः -त्ता -तं, चन्दोवान् -वती -वत् (न), नैकभावाश्रयः -या -यं.

HUMOUR, *s.* (Moisture) ज्ञेदः -दं, संज्ञेदः, स्तेमः, तेमः, जलावसेकः, चिह्निदः, समुद्दनं, स्नेहः, आर्द्रता.—(Fluid) रसः, जलं; 'of the body,' धातुः *m.*; 'disorder of the humours,' दोषः; 'vitiation of the three humours,' दोषत्रयं.—(Temper of mind) भावः, स्वभावः, शीलः, शीलता -त्वं, प्रकृतिः *f.*; 'good humour,' सद्भावः, सत्प्रकृतिः *f.*, सुशीलता, सुप्रकृतिः *f.*; 'bad humour,' असद्भावः, यक्रभावः; 'in a bad humour,' दुष्प्रकृतिः -तिः -ति, दुःशीलः -ला -लं, यक्रभावः -या -यं.—(Whim) चन्दस् *m.*, चन्दं, मनोलील्यं, बुद्धिलील्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिचापल्यं, चापलं, तरङ्गः, लहरी, असद्विः *m.*—(Wit) रसः, रसिकता, रसिता, चित्रं, वैदग्ध्यं, कीतुकं.

To HUMOUR, *v. a.* अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं), अनुकूलं (c. 10. -कूलयति -यितुं), सन्नुप् (c. 10. -तोपयति -यितुं), परितुप्, अनुरूपं (c. 4. -रूप्यते -ति -रोहं), ताराप् (c. 10. -राधयति -यितुं), अनुग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), प्रसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अनुग्रहं (c. 10. -रञ्जयति -यितुं), भञ्ज (c. 1. भजति -ने, भञ्जं), लल् (c. 10. लालयति -यितुं), 'to humour one's inclination,' तन्दी-नुवृत्.—(Suit) युज् (c. 4. युज्यते, c. 10. योजयति -यितुं).

HUMoured, *p. p.* अनुवृत्तः -त्ता -तं, अनुलुप्तः -त्ता -तं, अनुगृहीतः -ता -तं, आराधितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं, सन्तोषितः -ता -तं.

HUMOURING, *s.* (Indulging) अनुवर्त्तनं, अनुवृत्तिः *f.*, चन्दोनुवृत्तं, अनुरोधः -धनं, सन्तोषणं, तुष्टिकरणं, तुष्टिदानं, आरापनं, प्रसादनं, प्रीतिकरणं, तर्पणं.

HUMP, *s.* गडुः *m.*, स्वगुः *m.*, पृष्ठग्रन्थिः *m.*; 'of a bull, &c.,' ककुद् *f.*, ककुद्दः -दं, असकूटः; 'having a hump,' ककुदान् -वती -वत् (न), ककुद्री -सिनी -सि (न), न्युजः -जा -जं.

HUM

HUMP-BACKED, *a.* कुम्भा-का-कं, कुम्भकः-का-कं, गडुः-डु-डु, गडुर-रा-रं, गडुलः-ला-लं, वक्रपृष्ठः-ष्टा-ष्टं, वक्रस्थः-स्था-स्थं.
HUNCH, *s.* (A hump) गडुः *m.*, स्थगुः *m.*—(A lump) पिण्डः, गडका, यनः.
To HUNCH, *v. a.* अरुणिता तद् (c. 10. तादृयति-यितुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं).
HUNCH-BACKED, *a.* गडुपृष्ठः-ष्टा-ष्टं. See **HUMP-BACKED**.
HUNDRED, *a.* शतं, शतसंख्यकः-का-कं, एकशतसंख्यकः-का-कं, शतकः-का-कं, दशतिः *f.* The word शतं may be used 'with the nom. pl. or gen. pl.; as, 'a hundred ancestors,' शतं पितरः or शतं पितॄणां; or in comp., as, 'a hundred years,' वर्षशतं, शतवर्षं; 'a hundred and fifty,' सार्द्धशतं; 'a hundred thousand,' लक्षं-क्षा; 'a hundred millions,' अर्बुदं; 'a hundred years old,' शतायुः-यु-युः (सु).
HUNDRED, *s.* शतं, शतकः, दशतिः *f.* : 'by hundreds,' शतग्रसं.
HUNDREDTH, *a.* शततमः-मी-मं, शतः-तो-तं.
HUNGER, *s.* दुष्टा, दुग् *f.* (धु), दुभुष्टा, निपत्ता. अन्नलिप्ता, आहार-लिप्ता, अज्ञानाया-यितं, अन्नायी, धारिका; 'hunger and thirst,' दुष्टिपासा or -से *f.* du.
To HUNGER, *v. n.* दुष् (c. 4. द्युयति, द्योदुं), भुज् in des. (दुभुयति-ने-दितुं), यस् in des. (निपुसति-तिसुं), अज्ञान (nom. अज्ञानायति-यितुं), अन्नं or आहारं लभ् in des. (लिप्सते-सितुं); 'to hunger after righteousness,' धर्मौघं द्युष्.
HUNGER-BIT, HUNGER-BITTEN, *a.* दुष्टान्नैः-न्नै-न्नं, द्युत्पीडितः-ता-तं.
HUNGRED, *a.* दुष्टितः-ता-तं, दुभुयितः-ता-तं, दुष्टान्नैः-न्नै-न्नं.
HUNGRILY, *a.* अन्नार्थी-धैनी-धै (नृ), भोजनाधी &c., आहाराधी &c.
HUNGRY-STARVED, *a.* दुष्टसमः-सा-सं, दुष्टावसमः-सा-सं, दुष्टादितः-ता-तं.
HUNGRY, *a.* दुष्टान्नैः-न्नै-न्नं, दुष्टितः-ता-तं, द्युत्पीडितः-ता-तं, दुष्टा-पीडितः-ता-तं, दुष्टानुद-रा-रं, दुभुयितः-ता-तं, दुभुष्टुः-ष्टु-ष्टु, निपत्तुः-स्तु-स्तु, आहाराधी-धैनी-धै (नृ), अन्नार्थी &c., अन्नलिप्सुः-सु-सु, आहारलिप्सुः-सु-सु, अज्ञानायितः-ता-तं, दुष्टायाकुलः-ला-लं; 'hungry and thirsty,' दुष्टिपासितः-ता-तं, दुष्टुपाप-पीडितः-ता-तं.—(Lean) कृशः-शा-शं, अपुष्टः-ष्टा-ष्टं, विपुष्टः-ष्टा-ष्टं.
HUNKS, *s.* कृपणः, कदम्यैः, धनलोभो *m.* (नृ), नितम्यचः.
To HUNT, *v. a. and n.* (Chase) मृत् (c. 10. मृगयते-यितुं), मृगयां कृ, आसिद् (c. 1. -सेदति-दितुं), परिकल् (c. 10. -कालयति-यितुं)—(Pursue, follow after, search for) अनुसृ (c. 1. -सरति-सन्तुं), अनुधाव् (c. 1. -धावति-यितुं), पद्याद्वाव्, अनुवृत् (c. 1. -वृत्ते-वृत्तुं), पद्याद्वाव्, जन्विप् (c. 4. -इयति-यितुं).
HUNT, *s.* (Chase) मृगया, मृगयं, खेटः-टं, आखेटः, आखोदनं, आखोदनं, पापडिः *f.*, पराधिः *f.*—(Pursuit, search) अनुसरणं, अनुधावनं, अन्वेषणं-खा, पर्वेषणा, मृगणं, मार्गणं.
HUNTED, *p. p.* मृगितः-ता-तं, अनुमृगः-ता-तं, अनुधावितः-ता-तं, आखे-दितः-ता-तं, अन्विष्टः-ष्टा-ष्टं, अन्वेषितः-ता-तं.
HUNTER, *s.* (One who pursues wild animals) व्यापः, मृगयुः *m.*, लुब्धकः, मृगयधानीयः, मृगजीवनः, आखेटकः, मृगादिपशुहन्ता *m.* (नृ), सौकरिकः, अन्त्रः, खट्टिकः; 'with nets,' जालिकः.—(Horse) मृगायाधः.
HUNTING, *s.* मृगया, मृगयं, खेटः-टं, आखेटः, आखोदनं, आखोदनं, पापडिः *f.*, पराधिः *f.*; 'hunting-knife,' कर्त्तैरिका; 'hunting-dog,' आखेटकः आ *m.* (नृ), मृगायाकुलः; 'hunting appointments,' मृगायावेष्टः.—(Pursuit, search) अनुसरणं, अनुधावनं, अन्वे-

HUR

पथं-था, पर्वेषणा, मृगणं, मार्गणं.
HUNTING-HORN, *s.* मृगयाशङ्खः, मृगयशङ्खः, व्यापवादिनं शृङ्गं or विषाणं.
HUNTRESS, *s.* व्यापी *f.*, व्यापस्त्री, आखेटकी, मृगायाकारिणी.
HUNTSMAN, *s.* मृगयाकारी *m.* (नृ), मृगयाकारी *m.*, मृगयुः *m.*, आखेटकः.
HUNTSMANSHIP, *s.* मृगयाविद्या, मृगयविद्या, आखेटविद्या.
HURDLE, *s.* काष्ठशलाकानिर्मितम् अवरोधकं or आवरणं, स्तम्भकरः.
HURDY-GURDY, *s.* कर्कशशब्दः सतन्त्रीयाद्यविशेषः.
To HURL, *v. a.* धिप् (c. 6. धिपति, धेयुं), प्रधिप्, अस (c. 4. अस्यति, अनितुं), प्राप्, ईर् (c. 10. ईरयति, -यितुं), वदीर, समीर्, मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं), प्रनुच्, मृज् (c. 6. मृजति, छट्टुं), व्यवमृज्, पन् (c. 10. पातयति-यितुं), प्रह् (c. 1. -हरति-ते-हन्तुं), प्रेप् (c. 10. प्रेपयति-यितुं), र्त् (c. 10. र्त्तुं), वधुर् (c. 6. -गुगते-रितुं); 'to hurl stones,' शिलाप्रहरणं कृ; 'is hurled down,' निपात्यते.
HURI, *s.* (Throw) धेयः-पथं, असनं, पातनं.—(Tumult) तुनुलं, कोलाहलः, विप्रयः, दिसः.
HURLED, *p. p.* धिप्तः-ता-तं, प्रधिप्तः-ता-तं, असनः-स्ता-स्तं, प्रास्तः-स्ता-स्तं, पातितः-ता-तं, ईरितः-ता-तं, विमृष्टः-ष्टा-ष्टं.
HURLER, *s.* धेयकः, धेमा *m.* (नृ), असिता *m.* (नृ), प्रासकः.
HURLING, *s.* धेयणं, असनं, पातनं; 'of stones,' शिलाप्रहरणं.
HURLY-BURLY, *s.* कोलाहलः, हलहलाशब्दः, कालकीलः-लकः, तुमुलं.
HURRAH, *exclam.* जयशब्दः, प्रजयशब्दः, आनन्दशब्दः.
HURRICANE, *s.* चक्रवातः, प्रभन्नः, उपातवातः, अतिवातः, घासा, घासा-वेगः, असदवातः, प्रचण्डवायुः *m.*, घाताली, वातरूपः, वातगुल्फः, कम्प्य-वातः, कम्प्य, नयानिलः, भूमिः *m.*, निर्घातः, पवनाघातः.
HURRIED, *a.* त्वरितः-ता-तं; 'spoken fast,' त्वरितोदितः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं.
HURRIEDLY, *adv.* त्वरितं, सत्वरं, द्रुतं, शीघ्रं, अविलम्बितं, सरभसं.
To HURRY, *v. a.* त्वर् (c. 10. त्वरयति-यितुं), सत्वरं.—(Hurry along, drive, impel) कृप् (c. 1. कर्षति, ऋष्टुं), सनाकृप्, प्रेर् (c. 10. ईरयति-यितुं), प्रमुद् (c. 6. -मुदति-योदुं).
To HURRY, *v. n.* त्वर् (c. 1. त्वरते-रितुं), सत्वरं, अतित्वरं, शीघ्रं (nom. शीघ्रायते), सत्वरं or शीघ्रं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चर् (c. 1. चरति-रितुं).
HURRY, *s.* त्वरा, सम्भ्रमः, संवेगः, आवेगः, वेगः, रभसः, क्षिप्रकारिता, त्वरितगतिः *f.*, आशुगमनं, शीघ्रता.—(Bustle) सम्भ्रमः, आकुलत्वं, व्यग्रता, व्यस्तता; 'in a hurry,' त्वरितः-ता-तं, सम्भ्रमी-मिणी-मि (नृ), सम्भ्रान्तः-न्ता-न्तं, आकुलः-ला-लं.
HURRY-SCURRY, *adv.* समम्भ्रनं, सरभसं, सावेगं, व्याकुलं, सम्भ्रमेण.
To HURT, *v. a.* हिंस् (c. 7. हिंसति, -सितुं), विहिंस्, उप-हिंस्, आहिंस्, धत् कृ, धति कृ, धण् (c. 8. धणोति-यितुं), परिधण्, अपकृ, द्रोह कृ, खद् (c. 10. खदयति-यितुं), समद्, पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), व्यप् (c. 10. व्यपयति-यितुं), रिप् (c. 1. रेपति, c. 4. रिपयति, रेयितुं), रि (c. 3. रिणोति, c. 1. रयति, रोयुं), हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), विहन्, उपहन्, तुद् (c. 6. तुदति, तोडुं), नश् (c. 10. नाशयति-यितुं), दुप् (c. 10. दुपयति-यितुं), दुह् (c. 4. दुहति, द्रोमुं); 'you hurt me by your sharp words,' तुदसिमे मन्मथि वाक्शस्त्रे.
HURT, *s.* धत्तं, धतिः *f.*, परिधत्तं, हिंसा-सनं, अपकाटः, अपकृतं, द्रोहः, अभिद्रोहः, अपायाः, धयाः, उपधयाः, पीडा, व्यथा, आघातः, वाधः, नाशः, दोषः, विहेडः-वनं, हानिः *f.*, रिष्टं.
HURT, *p. p.* धतः-ता-तं, परिधतः-ता-तं, विधतः-ता-तं, हिंसितः-ता-तं, विहिंसितः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं, कृतापकाटः-रा-रं, अर्द्धितः-

-ता -तं. पीडितः -ता -तं, निपीडितः -ता -तं, व्यपितः -ता -तं, विहतः -ता -तं. दूषितः -ता -तं. रिष्टः -ष्टा -ष्टं.

HURTER, *s.* घातकारी *m.* (नृ). अपकारी *m.*, हिंसकः, रेता *m.* (पृ).

HURTFUL, *a.* हिंसः -सा -सं, हिंसालुः -लुः -लु -लुकः -का -कं, हिंसात्मकः -का -कं, अपकारी -रिखी -रि (नृ), अपकारकः -का -कं, आपकरः -री -रं, घातकारी &c., घातिजनकः -का -कं, अहितः -ता -तं, नृशंसः -सा -सं, शरारुः -रुः -रु. शरारुः -का -कं, पातुकः -का -कं, उपपातकः -का -कं, हानिजनकः -का -कं, नापकः -का -कं, सवाधः -धा -धं, रिव्यः -प्या -प्यं, अनिष्टजनकः -का -कं, ट्रोही -हिनी -हि (नृ).

HURTIPLY, *adv.* हिंसापूर्व, हिंसाया. हातपूर्व. मघातं. हिंसं, हिंसप्रकारेण, अहितं, यथा हिंसा क्रियते तथा, यथा एतं जायते तथा.

HURTING, *s.* हिंसा -त्वं, हिंसालुता, घातिवारिता, अहितत्वं.

TO HURTL, *v. a.* समाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), परस्परसनायातं कृ.—(Whirl) भन् (c. 10. भ्रमयति -यितुं).

HURTLESS, *a.* अहिंसः -सा -सं, अनपकारी -रिखी -रि (नृ).

HUSBAND, *s.* (Man married to a woman) पतिः *m.*, भर्ता *m.* (नृ). स्वामी *m.* (नृ), चरः, योदा *m.* (पृ), विरोदा *m.*, वरयिता *m.* (नृ). कान्तः. परिरेता *m.* (नृ), परिणायकः, नायः, दयितः, इष्टः, प्रियः -यतनः, धवः. उपयता *m.* (नृ), परिग्रहीता *m.* (नृ), छेत्रिकः, हृदयेशः, प्राणेशः, जीवितेशः. प्रागनायः, प्राणाधिनायः, वेता *m.* (नृ); 'husband and wife,' दम्पती *m. du.*, जम्पती *m. du.*, भार्यापती *m. du.*, जायापती *m. du.*; 'a husband's brother,' देवा *m.* (नृ). देयः, देवरः, देवलः; 'a second husband,' दिधिपुः *m.* -पुः *m.*—(Economist) परिमितव्यय *m.* (नृ). ज्यव्यय *m.*—(Cultivator) कृषकः, कृषिकारी *m.* (नृ).

TO HUSBAND, *v. a.* (Economize) परिमितव्ययं कृ, न व्ययीकृ, न विधिपु (c. 6. -प्रिपति -प्रिपे); 'to husband one's time,' न कालक्षेपं कृ.—(Cultivate) कृषु (c. 6. कृषति, ऋष्टु).

HUSBANDLESS, *a.* पतिहीना, भर्तृहीना, भर्तृरहिता, निर्गता, अनाथा.

HUSBANDLY, *a.* परिमितव्ययः -या -यं, गृहव्यापाराभितः -ज्ञा -ज्ञं.

HUSBANDMAN, *s.* (Cultivator, farmer) कृषकः, कृषिजः, कर्षकः, कर्षकः, कार्षिकः, कृषीचलः, क्षेत्रकर्षकः. क्षेत्रिकः, क्षेत्री *m.* (नृ). क्षेत्राज्यः. कृषिजीवी *m.* (नृ). हालिकः, क्षेत्रपतिः *m.*, कृषाजः, कीनाज्ञः, चार्डिकः—(Man of the third tribe) वश्यः, विद् *m.* (नृ), उरुजः, उरयः, अर्यः, भूमिपूक *m.* (नृ).

HUSBANDRY, *s.* (Agriculture) कृषिः *f.*, कार्षिः *f.*, कृषिकर्म *n.* (नृ), कृषिविद्या, अनुतं, वैश्यक्रिया, वैश्यवृत्तिः *f.*, हलवृत्तिः *f.*, कर्षणं, कृष्टिः *f.*, प्रवृत्तिः—(Frugality, economy) परिमितव्ययः, गृहकर्मनयः, गृहकर्मनिर्वाहविद्या.

HUSH, *exclam.* शान्तं, शान्तं, शान्तं, शब्दं मा कुरु, तूष्णीम्भव, मीनीभव, निःशब्दो भव, वाचं यम, वागरोधं कुरु. हम्. नीचैस्.

TO HUSH, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), शब्दशान्तिं कृ, शब्दरोधं कृ, निःशब्दीकृ.

TO HUSH, *v. n.* शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), उपशम्, प्रशम्, प्रसद् (c. 1. -सोदति -सन्तुं), शान्तीम्, निःशब्दीम्, मीनीम्, तूष्णीम्.

HUSHED, *p. p.* शान्तः -ना -न्तं, शमितः -ता -तं, प्रशमितः -ता -तं.

HUSK, *s.* तुषः -पा, तुसः, त्वक् *f.* (च), कञ्जुकः, कोशः, पुटः, आवरणं; 'of corn,' धान्यत्वक् *f.* (च), धान्यतुषः—(Chaff) वुसं, वुषं, तुच्छं, तुच्छधान्यकं, धान्यकल्कः; 'rice in husk,' शुष्कान्नं.

TO HUSK, *v. a.* निस्तुप (nom. निस्तुपयति -यितुं), निस्तुपीकृ, तुपीकृ, निस्तवच (nom. निस्तवचयति -यितुं), निस्तवचीकृ, त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), तुषं or त्वचं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).

HUSKED, *p. p.* (Stripped of the husk) निस्तुपितः -ता -तं, निस्तुपः -पा -पं, निस्तवचः -चा -चं, तुपीकृतः -ता -तं—(Having a husk) तुषः -रा -रं, तुषवान् -वती -वत् (नृ), त्वग्युक्तः -क्ता -क्तं.

HUSKY, *a.* (Having husks, consisting of husks) सतुषः -पा -पं, बहुतुषवान् -वती -वत् (नृ), तुषमयः -यो -यं, त्वङ्गयः -यी -यं—(Rough, harsh) रुद्यः -द्या -द्यं, कर्कशः -शा -शं; 'in sound,' रुद्यस्वरः -रा -रं.

HUSSAR, *s.* अश्वारुदः सेन्यः, अश्वारोही *m.* (नृ), सादी *m.* (नृ).

HUSSY, *s.* पापीयसी, दासीपुत्री, चन्मकी, दुष्टा स्त्री.

HUSTINGS, *s.* काष्ठनिर्मितो मन्त्रविशेषो यत्र नगरप्रतिनिधिवरणं क्रियते.

TO HUSTLE, *v. a.* निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), निराकृ, वहिष्कृ, ससाप् (c. 1. -चापते -यितुं), संधुम् (c. 10. -द्योभयति -यितुं).

HUSWIFE, *s.* गृहिणी, कुटुम्बिनी, मेहिनी, स्वामिनी, गृहमेधिनी, गृहव्यापारकुशला.

HUSWIFERY, *s.* गृहव्यापारकुशलता, गृहकार्यदक्षता, गृहकर्मनिपुणता, गृहमेधित्वं, परिमितव्ययः.

HUT, *s.* उटजः, कुटीरः, पर्णशाला, कुटेरः, कुटिरं, सहोदजः, तृणौकस् *m.*, तृणकुटी, कुट्टिमः, वेश्म *n.* (नृ), कायमानं.

HUTCH, *s.* (Bin) धान्यकोष्ठकं, कुशूलः, पिटः—(For rabbits) शशकाधारः, शशकरक्षणी.

HUZZA, *s.* जयशब्दः, जयनादः, आनन्दशब्दः, प्रणादः, जयध्वनिः *m.*, जयकोलाहलः, जयारवः, प्रशंसानादः.

TO HUZZA, *v. n.* जयशब्दं कृ, प्रणादं कृ, जयप्रणादं कृ.

HYACINTH, *s.* सुगन्धपुष्पं क्षीपधिभेदः, सुगन्धिकुसुमा.

HYBRID, *a.* सङ्कीर्णजातिः -तिः -ति, सङ्कीर्णजातीयः -या -यं, सङ्करजातः -ता -तं, सङ्कीर्णः -र्या -र्यं.

HYDRA, *s.* जलप्यालः, जलभुजङ्गमः, कविकल्पितो बहुमस्तकविशिष्टो वृहन् जलप्यालः.

HYDRAULIC, HYDRAULICAL, *a.* जलचलनविषयः -या -यं, चलनजलसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), जङ्गमजलसम्बन्धी &c.

HYDRAULICS, *s.* चलनजलविद्या, जङ्गमजलविद्या, जलचलनविषया विद्या.

HYDROCELE, *s.* कोपवृद्धिः *f.*, मुष्कवृद्धिः *f.*, कुराडः.

HYDROCEPHALUS, *s.* जलमस्तकः, उदकमस्तकः, मस्तकाग्रानं.

HYDRODYNAMICS, *s.* जलगुणविषया विद्या, जलशक्तिविषया विद्या.

HYDROGEN, *s.* जलकरः, जलजं, जलजो वायुः, जलजो वायुः.

HYDROGRAPHY, *s.* समुद्रवेलादिपत्रलेखकः, नदीसमुद्रादिपत्रलेखकः, समुद्रलेखकः, समुद्रालेखकृत् *m.*, वेलालेखकृत् *m.*

HYDROGRAPHICAL, *a.* समुद्रलिखनसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ).

HYDROGRAPHY, *s.* समुद्रलिखनं, समुद्रलिखनविद्या, नदीसमुद्रादिपत्रलिखनं, समुद्रवेलादिविवरणं.

HYDROMANCY, *s.* जलादिलक्षणान् शुभशुभदर्शनं or भविष्यदनुमानं or अनागतवृत्तसूचनं or भाविविषयप्रदर्शनं.

HYDROMEL, *s.* जलमंसृष्टं मधु, जलमधु *m.*, जलमाधिकं, मधु *n.*

HYDROMETER, *s.* जलपरिमापकयन्त्रं, जलमापनी.

HYDROPATHY, *s.* शीतजलप्रयोगेन रोगचिकित्सा, जलोपचारः.

HYDROPHOBIA, *s.* अलर्केरोगः, जलभयं, अलर्केदंशनप्रयुक्तो जलभयरोगः.

HYDROPIA, HYDROPICAL, *a.* जलोदरी -रिखी -रि (नृ), जलोदरीयः -या -यं.

HYDROPSY, *s.* जलोदरं -री, उदरी. उदकोदरं. आग्रानं जटरामयः.

HYDROSTATICS, *s.* स्थावरजलविषया or सजङ्गमजलविषया विद्या, जलादिवद्रवद्रव्यधर्मविषया विद्या.

HYEMAL, *a.* शीतकालीनः -ना -नं, हैमनः -नी -न्तं -न्तिकः -की -कं.

-शि (न्), छात्रिकः -को -कं, धनीपथः -था -थं, काल्पनिकः -की -कं.
HYPOCRITICALLY, *adv.* कुहकवत्, दासिभकवत्, सद्भम्, सकपटं, मिथ्याधर्मेण.
HYPOGASTRIC, *a.* पात्सेयः -यी -यं; 'hypogastric region,' वस्तिः *m. f.*
HYPOTHENUSE, *s.* कर्णैः, विपमकर्णैः.
HYPOTHESIS, *s.* उपन्यासः, प्रतिज्ञा, कल्पना, प्रमेयं, निष्प्रमाणेन उपन्यासः.
१) क्षप्रनाणपूर्व उपन्यासः, अनुमानं, अनुभूयः.
HYPOTHETIC, HYPOTHETICAL, *a.* क्षप्रनाणपूर्वम् उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, अनुमानिकः -को -कं, काल्पनिकः -की -कं, सोपन्यासः -सा -सं, निष्प्रमाणः -था -थं.
HYPOTHETICALLY, *adv.* उपन्यासक्रमेण, प्रतिज्ञाक्रमेण, सोपन्यासं, निष्प्रमाणेन.
HYSSOP, *s.* हिस्सप्संज्ञकः कटुरसविशिष्ट औषधिभेदः.
HYSSOP, HYSTERICAL, *a.* मूर्च्छालः -ला -लं, मूर्च्छायान् -वती -वत् (त्), गर्भरोगोपहतत्वाद् मूर्च्छायस्तः -स्ता -स्तं, मूर्च्छानोपहतः -ता -तं.
HYSTERIC, *s.* जरापुरोगजात्ता मूर्च्छना or मूर्च्छा, गर्भरोगजात उपसर्गः or आवेशः.

I.

I, *pron.* अहम् (अस्मद्); 'I myself,' सो अहं.
 LAMBIG, *s.* ध्वजं, झ्यार् पदं यस्य पूर्वाधारं लघु पश्चिमाधारं गुरु.
 IBEX, *s.* पर्वतवासी छागभेदः, अजः, वल्गः, पर्णभोजनः.
 IBIS, *s.* पूर्वे मिसरेटजे महापूजापुरस्सरं पालितः पक्षिभेदः.
 ICE, *s.* हिमं, हिमानी, हिमसंहतिः *f.*, हिमसंहतम् उदकं, शीतमुदकं, यन्त्रजलं, संहतजलं, यनोक्तजलं, तुषारः, नीहारः, प्रालयं, अवश्यायः.
 To ICE, *v. a.* हिमीकृ, तुषारोक्तृ, हिमरूपं-पां-यं कृ.—(Cool with ice)
 हिमद्वारेण or तुषारद्वारेण शीतलोक्तृ or शिशिरोक्तृ or शीतल (nom. शीतलयति-यितुं).
 ICEBERG, *s.* हिमपर्वतः, हिमराशिः *m.*, तुषारपर्वतः, तुषारराशिः *m.*, यन्त्रजलराशिः.
 ICE-BOUND, *a.* हिमबद्धः-द्धा-द्धं, हिमपरिवेष्टितः-ता-तं.
 ICE-HOUSE, *s.* शीमकाले हिमरक्षणयोग्यं गृहं, हिमगृहं, हिमगुप्तिः *f.*
 ICHNEUMON, *s.* अङ्गुमः, नकुलः, चतुः *m.*
 ICHOR, *s.* पूयरक्तं, पूयशोणितं.
 ICHTHYOLOGY, *s.* मत्स्यविद्या, मत्स्यनानिगुणादिविषया विद्या.
 ICHTHYOSAURUS, *s.* मत्स्यमकरः.
 ICICLE, *s.* हिमकणः-णित्वा, तुषारकणः, नीहारकणः, हिमविन्दुः *m.*
 ICINESS, *s.* हिमता, हिम्यता, हिमवत्वं, हैमता, हैनं, शीतता, शैत्यं.
 ICONOCLASM, *s.* देवताप्रतिमाभङ्गः, देवतामूर्तिभङ्गनं.
 ICONOCLAST, *s.* देवताप्रतिमाभङ्गकः, देवतामूर्तिभङ्गकरः.
 ICONOGRAPHY, *s.* प्रतिमालिखनं, मूर्तिविवरणं, प्रतिमूर्तिचित्राख्या.
 ICONOLOGY, *s.* प्रतिमाविद्या, देवतादिप्रतिमानविषया विद्या.
 ICY, *a.* हिमः-मा-मं, हिम्यः-म्या-म्यं, हैमः-मी-मं, हिमवान्-वती-वत् (न्), तुषारवान् &c., नीहारः-री-रं, नीहारवान् &c.—(Frigid) शीतः-ता-तं, शीतलः-ला-लं, शिशिरः-रा-रं, जडः-डा-डं.—(Wanting in affection) निःसहः-हा-हं, चेष्टशून्यः-न्या-नं.
 IDEA, *s.* बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, सङ्कल्पः, मनोगतं, मनसिजं, चिन्ता, मनःकल्पितं. मनःकल्पना, कल्पना, वासना, भावना, बोधः; 'with the idea that,' 'under the idea of,' is expressed by the inst. c. of बुद्धिः; as, 'with the idea that he was a tiger,' याम्रबुद्धा; 'with the idea of reaching,' प्राप्यबुद्धा; 'from an idea of (his) incapacity,' अप्राप्यबुद्धा.—(Abstract iden) भावः.
 IDEAL, *a.* मनसिजः-जा-जं, मनोगतः-ता-तं, मनोवः-जा-जं, मानसिकः

-की -कं, मानसः -सी -सं, मनोभवः -या -यं, चिन्तोद्भूतः -ता -तं, चिन्ताभवः -वा -वं, कात्यानिकः -को -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, मायानगः -यो -यं, मायिकः -को -कं.

IDEALISM, *s.* माया, विषयाभावबुद्धिः *f.*, चमूर्तिवादः, आदिष्टा.

IDEALIST, *s.* मायिकमतावलम्बी *m.* (नं), विषयाभाववादो *m.* (नं).

IDEALLY, *adv.* मनसा, मनसि, बुद्ध्या, बुद्धिमात्रेण, चिन्ताया, चिन्तानात्रेण.

IDENTICAL, *a.* अन्त्यः -न्ता -न्तं, अभिन्नः -द्वा -द्वं, अव्यभिन्नः -द्वा -द्वं, अनन्यरूपः -पा -पं, अभिन्नरूपः -पा -पं, समः -ना -नं, समानः -ना -नं, समसमानः -ना -नं, तुल्यः -त्वा -त्वं, अभेदः -द्वा -द्वं, अपरः -रा -रं, अव्यभिन्नः -ता -तं, निरुक्तभेदः -द्वा -द्वं, निर्दिष्टोपः -मा -यं; 'identical with the world,' जगत्समः -ना -नं, जगदालम्बः -त्वा -कं.

IDENTICALLY, *adv.* अन्त्यं, अभिन्नं, नपं, समानं, समसमानं, अपृथक्.

IDENTIFICATION, *s.* समीकरणं, एकीकरणं, सायुज्यं; 'with Brahma,' ब्रह्मसायुज्यं, ब्रह्मभवं.

IDENTIFIED, *p. p.* समीकृतः -ता -तं, समानीकृतः -ता -तं, समीभूतः -ता -तं, समानीभूतः -ता -तं, एकीकृतः -ता -तं, मरूपीकृतः -ता -तं.

TO IDENTIFY, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, एकीकृ, मरूपीकृ, संयुक्तं, अनमीकृ.

TO IDENTIFY, *v. n.* समीभू, समानीभू, एकीभू, मरूपीभू, संयुक्तः -द्वा -द्वं भू.

IDENTITY, *s.* समता, समानता, साम्यं, अभिन्नता, अनन्यता, अभेदः, अव्यभिन्नः, अव्यभिन्नता, मारुपं, मरूपता, आत्मता, स्वरूपता, तादात्म्यं; 'identity of class,' साधारणं, सजातित्वं.

IDES, *s.* रोमीयपञ्चिकायां नामस्य त्रयोदशो दिवसः or पञ्चदशो दिवसः.

IDIOCY, *s.* जडता, जाड्यं, मूढता, मूर्खता, बुद्धिवैकल्या, बुद्धिन्मूढता, अज्ञता, भेषाभावः, बुद्धभावनः, बोधाभावः.

IDIOM, *s.* वाग्रीतिः *f.*, वाग्वृत्तिः *f.*, वाग्व्यापारः, वाग्व्यवहारः, वागधारा, विशेषवाचनं, विशेषवाचनं, सविशेषवाचनं, भाषाविशेषणं, विशेषभाषा, विशिष्टवाचनं, विशिष्टवाचनं, विशिष्टभाषा, भाषालक्षणं, भाषावच्छेदः, अपच्छेदवाचनं, सन्प्रदायः.

IDIOMATIC, *a.* भाषाविशेषकः -का -कं, भाषालक्षणिकः -की -कं, विशेषवाचन-श्रोतनुमारी -रिणी -रि (नं), भाषाश्रोतनुमारी &c.

IDIOSYNCRASY, *s.* प्रकृतिसंभावः, शरीरसंभावः, देहसंभावः, जातिसंभावः.

IDIOT, *s.* जडः, मूढः, नूनबुद्धिः *m.*, नूनधीः *m.*, बुद्धिविकलः, विकलबुद्धिः *m.*, निर्बुद्धिः *m.*, बुद्धिहीनः, हतबुद्धिः *m.*, हतज्ञानः, मूर्खः, अज्ञः, निर्बोधः, नूनपञ्चाङ्गज्ञायाः, पामरः, चर्वरः, वैधेयः, बालिशः, यथानातः.

IDIOTCY, *s.* See IDIOCY.

IDIOTIC, *a.* जडः -डा -डं, मूढः -टा -टं, मूर्खः -त्वा -त्वं, नूनबुद्धिः -द्विः -द्वि, नूनधीः -धीः -धि, निर्बुद्धिः -द्विः -द्वि, अल्पबुद्धिः -द्विः -द्वि, निर्बोधः -धा -धं, बुद्धिविकलः -ला -लं, बालिशः -शा -शं, वैधेयः -यो -यं.

IDIOSM, *s.* (Peculiarity of expression) विशेषवाचनं, विशेषभाषा, भाषाविशेषणं, वाग्रीतिः *f.*, विशेषवाग्रीतिः *f.*—(Idiotcy) जडता, जाड्यं, मूढता, बुद्धिवैकल्या, बुद्धिन्मूढता.

IDLE, *a.* (Averse to labour, doing nothing) अलसः -सा -सं, आलस्यः -स्या -स्यं, निष्कर्मता -म्मा -म्मं (नं), निष्कर्मकः -का -कं, शून्यशीलः -ला -लं, अकर्मशीलः &c., कर्मरहितः -ता -तं, कार्यशून्यः -न्ता -न्तं, निर्व्यापारः -रा -रं, अव्यापारी -रिणी -रि (नं), अक्रियः -या -यं, निरुद्योगः -गा -गं, गी -गिनी -गि (नं), निरुत्साहः -द्वा -द्वं, अनुद्योगः -गा -गं, निरुद्यमः -मा -मं, निश्चेष्टः -द्वा -द्वं, कार्यपराङ्मुखः -खा -खं, अकर्मकृत् *m. f. n.*, कर्मविमुखः -खा -खं, उदासीनः -ना -नं, सावकाशः -शा -शं, कर्मद्वेषी -मिणी -मि (नं); 'to be idle,' उदास (c. 2. -आस्ते -आसितुं), अलसीभू—(Vain, useless) निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, व्यर्थः -धा -धं, मोघः -या -यं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, किमर्थः

-रि, -धि, असत्तदः -द्वा -द्वं; 'idle talk,' आलस्यवचनं, वृथाकथा; 'idle talker,' असत्तदभाषकः.

TO IDLE, *v. n.* आलस्यं कृ, अलसीभू, कालक्षेपं कृ, कालहरणं कृ, कालव्ययं कृ, कालं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), उदासं (c. 2. -आस्ते -आसितुं).

IDLENESS, *s.* आलस्यं, अलसता -न्तं, अकर्मशीलता, कार्यप्रद्वेषः, कार्य-पराङ्मुखता, कर्मविमुखता, अनुद्योगः, अव्यापारः, कार्यशून्यता, निष्कर्म-मत्तं, उदासीनता, कालक्षेपः.

IDLER, *s.* अलसजनः, आलस्यकारी *m.* (नं), निष्कर्मकः, निर्व्यापारः, अव्यापारी *m.* (नं), मुखनिराधकः, लालाटिकः, कालक्षेपकः, कार्यपुटः.

IDLY, *adv.* अलसवत्, अलसं, आलस्येन, आलस्यं, उदासीनवत्—(Vainly) वृथा, मुषा, असत्तदं, निरर्थकं.

IDOL, *s.* देवताप्रतिमा -मानं, देवप्रतिमा, देवतामूर्तिः *f.*, देवमूर्तिः *f.*, देवता, देवतः -तं, प्रतिमा -मानं, विग्रहः, देवताविग्रहः; देवताप्रतिमूर्तिः *f.*, ठकुरः, पुजलिका; 'attendant on an idol,' देवलः, देवाजीवी *m.* (नं), देवाजीवः, प्रतिमापरिवारकः.

IDOLATER, *s.* देवतार्चकः, देवताभ्यर्चकः, देवार्चकः, देवतापूजकः, प्रतिमा-पूजकः, देवप्रतिमापूजकः, देवतोपासकः, देवतासेवी *m.* (नं), विग्रहसेवी, प्रतिमासेवी *m.* (नं) -सेविता *m.* (नं).

IDOLATRICE, *s.* देवतार्चिका, देवताभ्यर्चिका, प्रतिमापूजयित्री, देवतापूजका, देवतोपासिका, प्रतिमासेविनी, प्रतिमासेवित्री.

TO IDOLATRIZE, *v. n.* देवताः पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), प्रतिमाः पूज् or चर्च (c. 1. चर्चति -चर्चितुं) or अभ्यर्च, देवतार्चनं कृ, प्रतिमापूजां कृ.

IDOLATROUS, *a.* देवतार्चकः -का -कं, प्रतिमापूजकः -का -कं, देवप्रतिमापूजकः -का -कं, प्रतिमापूजाविशिष्टः -द्वा -द्वं, प्रतिमापूजासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं).

IDOLATRY, *s.* देवतार्चनं -ना, देवताभ्यर्चनं -ना, देवताभ्यर्चा, देवाची, देवतापूजा, प्रतिमापूजा, देवप्रतिमापूजा, देवतोपासना, प्रतिमासेवा, विग्रहपूजा, मूर्तिसेवा, देवताराधना -नं, देवतोपचर्या.

IDOLIST, *s.* प्रतिमापूजकः, मूर्तिपूजयिता *m.* (नं), प्रतिमानसेवी *m.* (नं).

TO IDOLIZE, *v. a.* अतिप्रेम कृ, अत्यनुरागवान् -वती -वत् or अत्यन्तानुरक्तः -क्ता -क्तं भू or अस्, अतिशयेन or एकान्ततः प्री (c. 4. प्रीयते, प्रेहं) all with instr. or loc. c., देववत् पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं) or भज् (c. 1. भजते, भजुं).

IDONEOUS, *a.* युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं.

IDYL, *s.* पशुपालनादिविषयम् अवहुद्योक्तं सुदृक्काव्यं.

IF, *conj.* यदि, चेत् usually used with the indicative; as, 'if he live he will behold prosperity,' यदि जीवति भद्राणि पश्यति; 'if there be need of me,' यदि मया प्रयोजनम् अस्ति; 'if avarice were abandoned, who would be poor?' तृष्णा चेत् परित्यक्ता को दरिद्रः—(As if) इव—(If so) यद्येवं—(If not) यदि न, न चेत्, नो चेत्, न वा.

IGNEOUS, *a.* आग्नेयः -यी -यं, आग्निहयः -यी -यं, अग्निमान् -मती -मत् (नं), अग्निनुत्यः -त्वा -त्वं, अग्निममभावः -या -यं, काशीनवः -वी -वं.

TO IGNIFY, *v. a.* अग्निमत्तु, अग्निमयं -पां -पं कृ, अग्निवत् कृ.

IGNIS-FATUUS, *s.* मियाग्निः *m.*, मियादीतिः *f.*, मियाद्युतिः *f.*, पिशाचदीपिका.

TO IGNITE, *v. a.* ज्वल् (c. 10. ज्वालयति, जलयति -यितुं), प्रज्वल्, संज्वल्, समिन्स् (c. 7. -इन्धे -इन्धितुं), दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), प्रदीप्, सन्दीप्, आदीप्, उद्दीप्, सन्धुष् (c. 10. -धुषयति -यितुं), दह् (c. 1. दहति, दग्धुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), समिद्धीकृ, ज्योतिस्सात्कृ.

TO IGNITE, *v. n.* समिन्स् in pass. (-इधते), समिद्धीभू, दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), सन्दीप्, प्रदीप्, ज्वल् (c. 1. ज्वलति -लितुं), प्रज्वल्, दह् (c. 4. दहति, दग्धुं), सन्धुष् (c. 1. -धुषते -धितुं), अग्निदीप्तः -ता -मं भू.

IGN

IGNITED, *p. p.* समिद्धः-द्धा-द्धं, इद्धः-द्धा-द्धं, ज्वलितः-ता-तं, प्रज्वलितः-ता-तं, दीपितः-ता-तं, उद्दीप्तः-प्ता-प्तं, प्रदीप्तः-प्ता-प्तं, सन्तुष्टितः-त्ता-तं, सन्नाप्तः-प्ता-प्तं.

IGNITIBLE, *a.* दीपनीयः-या-यं, दीप्यः-प्या-प्यं, ज्वलनीयः-या-यं, ज्वलनशीलः-ला-लं, दास्यः-सा-सं.

IGNITION, *s.* इन्धनं, समिन्धनं, ज्वलनं, दीपनं, उद्दीपनं, दहनं, तापः.

IGNOBLY, *a.* (Of low birth) अकुलीनः-ना-नं, दुष्कुलीनः-ना-नं, अकुलः-ला-लं, हिनजातिः-ति-ति, न्यजातिः-ति-ति, अपकृष्ट-जातिः-ति-ति, (Mean, base) नीचः-चा-चं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अधमः-मा-मं, खलः-ला-लं, अनार्यः-र्या-र्यं, कदर्यः-र्या-र्यं, कृपणः-णा-यं, कुत्सितः-ता-तं, दुच्छः-च्छा-च्छं, दीनः-ना-नं, जपन्यः-न्या-न्यं, प्राकृतः-तो-तं, हीनः-ना-नं.—(Disgraceful) अकीर्तिकरः-री-रं.

IGNOBLY, *adv.* अकुलीनवत्, अपकृष्टवत्, नीचवत्, हिनजातिवत्, अनार्यवत्, अनार्यं, खलवत्, कृपणवत्, अधमजनवत्, अपकृष्टं, कृपणं, कुत्सितं, सदैव, कदर्यं.

IGNOMINIOUS, *a.* अकीर्तिकर-री-रं, अपयशस्कट-री-रं, अयशस्यः-स्य-स्यं, अयशस्वी-स्विनी-स्वि (न), गहितः-ता-तं, गर्वः-र्वा-र्वं, कलङ्ककरः-री-रं, कलङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न), लज्जाकरः-री-रं, अपमानकरः-री-रं, वाच्यः-चा-चं, कुत्सितः-ता-तं, कदर्यः-र्या-र्यं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अनार्यः-र्या-र्यं.

IGNOMINIOUSLY, *adv.* गहितं, अपयशस्यं, सापमानं, कदर्यं, कुत्सितं, अनार्यं.

IGNOMINY, *s.* अकीर्तिः *f.*, अपयशस् *n.*, अपकीर्तिः *f.*, अपयशस्, अपमानं, अस्यातिः *f.*, कुस्यातिः *f.*, यशोहानिः *f.*, कीर्तिहानिः *f.*, मर्यादाहानिः *f.*, तेजोहानिः *f.*, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अपकर्षः, अपध्वंसः, अपमानं, अवज्ञा, परिभवः, तिरस्कारः, अप्रतिष्ठा, अमर्यादा.

IGNORAMUS, *s.* अज्ञः, अज्ञानी *m.* (न), निर्बुद्धिः *m.*, निधेयः, अबुद्धिमान् *m.* (न).

IGNORANCE, *s.* अज्ञानं-नता, अज्ञता, अनभिज्ञता-न्यं, अनभिज्ञानं-नत्वं, अविज्ञता, ज्ञानाभावः, प्रज्ञाहीनता, ज्ञानहीनता, अयोधः-धता, अबुद्धिः *f.*, अविद्या, अज्ञानित्वं, निर्बुद्धिता, बुद्धिहीनता; 'spiritual ignorance,' मोहः, अज्ञानं, अविद्या, अहमतिः *f.*

IGNORANT, *a.* अज्ञानः-ना-नं, अज्ञानी-निनी-नि (न), अज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अनभिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अविज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अप्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अयोधः-धा-धं, अयुधः-धा-धं, ज्ञानहीनः-ना-नं, प्रज्ञाहीनः-ना-नं, विद्याहीनः-ना-नं, विद्याविहीनः-ना-नं, विद्यारहितः-ता-तं, विद्याशून्यः-न्या-न्यं, योधहीनः-ना-नं, निधेयः-धा-धं, निर्बुद्धिः-द्धि-द्धि, दुर्बुद्धिः-द्धि-द्धि, अबुद्धिमान्-मत्ती-मत् (न), दुर्मेतिः-ति-ति, अविपश्चिद्, अविद्वान्-दुपि-द्वत (न), अविद्यः-द्या-धं, अकोविदः-दा-दं, अयुत्तमः-त्ता-तं, अश्रुतः-ता-तं, वैधेयः-यी-यं.

IGNORANTLY, *adv.* अज्ञानतः, अज्ञानात्, अज्ञानेन, अज्ञानपूर्वं, अयोधपूर्वं.

IGUANA, *s.* गौघारः, गौधेयः, गौधेयः, गोधा, गोपिका, गोधिः *m.*, गोधिकान्तः, निहाका, नक्रः.

ILIAC, *a.* आन्तिकः-की-कं, नादिससन्धी-न्धिनी-न्धि (न); 'iliac-passion,' उदावर्तः, शूलयापिः *m.*, शूलरोगः, अन्तर्शूलं.

ILL, *a.* (Bad, evil) दुष्टः-ष्टा-ष्टं, पापः-पा-पं, खलः-ला-लं, मन्दः-न्दा-न्दं, कदर्यः-र्या-र्यं, निर्गुणः-णा-यं, कुत्सितः-ता-तं, नीचः-चा-चं, अधमः-मा-मं, शूद्रः-द्रा-द्रं, अभद्रः-द्रा-द्रं, असाधुः-धु-धु, समन्-मन्त्री-सत् (न), असारः-रा-रं, अपार्मिकः-की-कं; 'ill,' as a general word, is often expressed by दुर्, कु, अप or वि; as, 'ill conduct,' दुष्टेयः, कुकर्म *n.* (न), अपकर्म *n.*, विकर्म *n.*;

ILL

'an ill road,' दुर्ध्वः, कुपचं, विमार्गः, कदध्वा *m.* (न); 'ill policy,' अनोक्तिः *f.*, दुर्नोक्तिः *f.*; 'ill luck,' दुर्भाग्यं, दुर्दैवं.—(Unwell, sick) अस्यस्यः-स्या-स्यं, अस्यस्वशरीरः-रा-रं, अस्यस्वशरीरः-रा-रं, अस्यस्यः-स्या-स्यं, अस्यस्वितः-ता-तं, रोगी-गिणी-गि (न), सरोगः-गा-गं, रोगग्रस्तः-स्ता-स्तं, रोगान्वितः-ता-तं, रोगवान्-वतो-वत् (न), रोगार्तः-र्ता-र्तं, व्याधितः-ता-तं, व्याधिपुक्तः-क्ता-क्तं, समयः-या-यं, अनि-मिनी-मि (न), विकारी-रिणी-रि (न). Expressed also by पीडितः-ता-तं, आतुरः-रा-रं, आर्तः-र्तं-र्तं, यस्तः-स्ता-स्तं in comp.; as, 'ill with fever,' ज्वरपीडितः-ता-तं, ज्वरातुरः-रा-रं, ज्वरयस्तः-स्ता-स्तं, सज्वरः-रा-रं.

ILL, *s.* (Evil, wickedness) दुष्टता, पापं, दोषः, व्यसनं-नता, दीष्टवं, शाठ्यं, शठता, खलता, मन्दता, असाधुता, अधर्मः, दुष्टाचार्यं, भ्रष्टता, कुवृत्तिः *f.*—(Distress, calamity) अषायः, अनिष्टं, दुःखं, अगुम्भं, अकुशलं, दुर्मेतिः *f.*, दीर्गमं, अभद्रं, अरिष्टं, अहितं, व्यसनं, उत्पातः, विपद् *f.*, आपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, अनिष्टपातः, क्लेशः, कष्टं, दुर्दशा, दुर्वस्था.—(Disadvantage, loss, injury) अनर्थः, अषायः, अहितं, अपचयः, अपकारः, अपकृतं, क्षतिः *f.*, हानिः *f.*, घयः, नाशः.—(Disease, pain) रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, पीडा, दुःखं, क्लेशः, कष्टं, आर्तिः *f.*, उपतापः, तापः, अस्वस्थः; 'boding ill,' अनिष्टसूचकः-का-कं; 'designing ill,' द्रोहचिन्तकः-का-कं.

ILL, *adv.* (Not well, badly) दुष्ट, दुष्टं, असम्यक्, अभद्रं, अयुक्तं or expressed by दुर्, वि, अ, कु, अप, दुष्ट, पाप &c. prefixed; as, 'ill-intentioned,' दुष्टाशयः-या-यं, दुष्टबुद्धिः-द्धि-द्धि, पाषाणयः-या-यं; 'ill-done,' दुष्कृतः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं; 'ill-behaved,' दुःशीलः-ला-लं, कुशीलः-ला-लं, दुर्वृत्तः-त्ता-तं; 'ill-natured,' दुष्प्रकृतिः-ति-ति; 'ill-fated,' दुर्दैवयस्तः-स्ता-स्तं, दुर्दैवोपहतः-ता-तं, दुर्भाग्यः-न्या-न्यं; 'ill-managed,' दुर्धीतः-ता-तं; 'ill-conditioned,' दुःस्थः-स्या-स्यं, दुःस्थितः-ता-तं; 'ill at ease,' अनि-दृष्टः-ता-तं; 'ill-grounded,' अमूलः-ला-लं-लकः-का-कं; 'ill-ordered,' दुष्क्रमः-मा-मं, अक्रमः-मा-मं; 'ill-regulated,' अय-वस्थितः-ता-तं; 'ill-qualified,' अयुक्तः-क्ता-क्तं, अयोग्यः-न्या-न्यं; 'ill-shaped,' कुरुपः-पा-पं, अपरूपः-पा-पं, विरूपः-पा-पं-पं; 'ill-sounding,' विस्वरः-रा-रं, अस्वरः-रा-रं; 'ill-treated,' अपकृतः-ता-तं; 'ending ill, turning out ill,' दुर्लभः-न्ता-नं, दुष्प्रि-खानः-मा-मं.—(Not well in health) अस्यस्यं, अस्वस्थेन, असुखं; 'to be ill,' अस्यस्यः-स्या-स्यं भू. See ILL, *a.* (Not easily) दुःखेन, कष्टेन, कष्टं, कृच्छ्रेण, कठिनं, विपन्नं.

ILL-ADVISED, *a.* असमोक्ष कृतः-ता-तं, अनालोचितः-ता-तं, अपरोक्षितः-ता-तं.

ILL-AFFECTED, *a.* अहितः-ता-तं, विरक्तः-क्ता-क्तं, द्रोहबुद्धिः-द्धि-द्धि, अहितैषी-पिणी-पि (न), अपकारार्थी-धिनी-धि (न); 'to be ill-affected,' विरक्तोभू, अभिद्रुह (c. 4.—द्रुहति-द्रोहयुं).

ILLACERABLE, *s.* अविदार्यः-र्या-र्यं, अविदारणीयः-पा-पं, अजे-नीयः-या-यं.

ILLAPSE, *s.* निपननं, प्रपतनं, प्रवेशः, अकस्माद् आक्रमण.

To ILLAQUEATE, *v. a.* उन्माचे or पाशे पत् (c. 10. पातयति-पितुं), जाले पातयित्वा बन्ध् (c. 9. चम्राति, चन्धुं). पाश (nom. पाशयति-पितुं), पाशीक.

ILLAQUEATION, *s.* उन्माचे पातनं, जाले बन्धनं, पाशीकरणं.

ILL-ARRANGED, *a.* दुष्क्रमः-मा-मं, दुर्विचिन्तः-ता-तं, दुर्विहितः-ता-तं.

ILLATION, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अपवाहः, अपोहः-हनं, अस्यूहः.

ILLATIVE, *a.* आनुमानिकः-की-कं, आनुपान्तिकः-की-कं, यौक्तिकः-की-कं.

ILLATIVELY, *adv.* अनुमानेन, अनुमानतः, प्रयोगतः, अपवाहेन.

ILLAUDABLE, *a.* अप्रशंसनीयः -या -यं, अश्लाघ्यः -या -यं, अश्लाघनीयः -या -यं.

ILL-BEHAVED, *a.* See ILL-BRED.

ILL-BRED, *a.* दुर्विनीतः -ता -तं, अधिनीतः -ता -तं, अनौतः -ता -तं, दुर्विनयः -या -यं, अधिनयः -या -यं, विनयरोपी -धिनी -धि (न्), विनयप्रवाची -धिनी -धि (न्), विनयापेतः -ता -तं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, दुःशीलः -ला -लं, चक्षुषः -भ्या -भ्यं, दुराचारः -रा -रं, दुष्टेष्टितः -ता -तं, दुष्टतः -ता -तं, अभिचारी -रिणी -रि (न्), असन्मयकारी &c.

ILL-BREEDING, *s.* अधिनयः, दुर्विनीतता, कुशीलता, दुःशीलता, अशिष्टता, चक्षुषता, विनयभङ्गः, शीलवञ्चना.

ILL-CONTRIVED, *a.* दुर्घटितः -ता -तं, दुर्गीतः -ता -तं, उपप्लुः -त्ता -त्तं.

ILL-CONDITIONED, *a.* दुःस्थः -स्या -स्यं, दुःस्थितः -ता -तं, दुर्गुतिः -ति -ति.

ILL-CONDUCTED, *a.* दुर्गुतिः -ता -तं, दुर्घटितः -ता -तं, असन्मय वदितः -ता -तं.

ILL-DRESSED, *a.* दुर्वासाः -सा -नः (न्), कुपेष्टितः -ता -तं, कुप्रातृतः -ता -तं.

ILLEGAL, *a.* स्मृतिविरुद्धः -द्वा -द्वं, व्यवहारविरुद्धः -द्वा -द्वं, नियमविरुद्धः -द्वा -द्वं, व्यवस्थाविरुद्धः -द्वा -द्वं, स्मृतपेतः -ता -तं, अस्मात्तः -ती -तं, शास्त्रविरुद्धः -द्वा -द्वं, धर्मरोपी -धिनी -धि (न्), अपर्ययः -स्या -स्यं, निषिद्धः -द्वा -द्वं, अत्यवस्थितः -ता -तं, अशास्त्रिकः -का -कं, अशास्त्रीयः -या -यं, अवैधः -धी -धं, अधिविधः -धि -धि, विधिभङ्गकः -का -कं.

ILLEGALITY, *s.* स्मृतिविरोधः -विरुद्धता, व्यवहारविरोधः, नियमविरोधः, शास्त्रविरोधः, अन्मृतिः *f.*, अपर्ययता, धर्मविरोधः, व्यवस्थाविरोधः, अत्यवस्था, विकर्म *n.* (न्), विकर्मक्रिया, व्यवस्थातिग्नः, व्यवहारतिग्नः, नियमभङ्गः, विधिभङ्गः, व्यवस्थाभङ्गः.

ILLEGALLY, *adv.* स्मृतिविरोधेन, व्यवहारविरुद्धं, नियमविरुद्धं, शास्त्रविरोधेन, धर्मविरुद्धं; 'acting illegally,' विकर्मकृत *m.f.n.*, विकर्मिकः -की -कं.

ILLEGIBILITY, *s.* अस्पष्टता, अस्पष्टत्वं, अस्पष्टाक्षरत्वं, दुर्वाच्यता.

ILLEGIBLE, *a.* अस्पष्टाक्षरः -रा -रं, अस्पष्टाक्षरः -रा -रं, दुर्वाच्यः -या -यं, अस्पष्टवचः -सा -सं.

ILLEGITIMACY, *s.* अनौरसता, विजातता, विजन्म *n.* (न्), वैजात्यं, अनभिजातत्वं, जारजत्वं, जारजातता, उपस्त्रीजातत्वं, दासीजातत्वं, जन्मवैलक्षण्यं.

ILLEGITIMATE, *a.* विजातः -ता -तं, विजनितः -ता -तं, विजन्मा -स्या -स्यं (न्), विजातीयः -या -यं, अपर्ययः -जा -जं, अनभिजातः -ता -तं, उपस्त्रीजातः &c., जारजातः &c., जारजः -जा -जं, असतीप्रसूतः -ता -तं, कृष्णपञ्चजः -जा -जं, कृष्णपञ्चरीयः -या -यं; 'an illegitimate child,' अनौरसः -सी, कुलदः -रुदी *m.* (न्), उपस्त्रीसुतः -ता, उपस्त्रीपुत्रः -त्री, जारजः -जा, दासीपुत्रः, कौलदेरः -रा, कौलदेयः -पी, कौलदिनेयः -पी, वन्दुलः, वान्धकिनेयः; 'of a widow,' गोलकः - (Spurious) कृत्रिमः -मा -मं, कलितः -ता -तं. —(Unlawful) व्यवहारविरुद्धः -द्वा -द्वं, अत्यवहारिकः -की -कं, नियमविरुद्धः -द्वा -द्वं, अपर्ययः -स्या -स्यं, निषिद्धः -द्वा -द्वं.

ILLEGITIMATELY, *adv.* विजन्मना, जन्मवैलक्ष्णेन, वैजात्येन, कुग्वत्, अपर्ययेन. —(Unlawfully) व्यवहारविरुद्धं, नियमविरुद्धं.

ILL-FAME, *s.* अपप्रशस् *n.*, अयशस् *n.*, अकीर्तिः *f.*, अख्यातिः *f.*, अप्रतिष्ठा.

ILL-FATED, *a.* दैवोपहतः -ता -तं, हतदेवः -वी -वं, दुर्दैवग्रस्तः -स्ता -स्तं, दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, उपहतकः -का -कं.

ILL-FAVORED, *a.* कुरूपः -पा -पी -यं, अपरूपः -पी -यं, कदाकारः -रा -रं, कुंक्षितरूपः -पी -यं, असुन्दरः -री -रं, दुर्दर्शनः -ता -तं, अवलघ्णी -णिनी -णि (न्).

ILL-FITTED, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, अक्षमः -मा -मं.

ILL-FORMED, *a.* कुरूपी -पिणी -पि (न्), विरूपः -पी -यं, अपरूपः -पी -यं.

ILL-GOTTEN, *a.* द्रोहार्जितः -तो -तुं, अन्यायोपाजितः -ता -तं, नृजिनार्जितः -ता -तं.

ILLIBERAL, *a.* अनुदारः -रा -रं, कृपणः -णा -यं, अदानशीलः -ला -लं, अदानशीलः -ला -लं, अदाता -त्री -तृ (न्), अवदान्यः -न्या -न्यं, कुक्षितः -ता -तं, मासरी -रिणी -रि (न्), कृपणबुद्धिः -द्धिः -द्धि, कृपणधीः -धी -धि, कृपणचेताः -ताः -तः (स्), कृपणस्वभावः -चा -चं, दीनचेताः &c., नीचमनाः -नाः -नः (स्).

ILLIBERALITY, *s.* कार्पण्यं, कृपणता, अनौदार्यं, अनुदारता, अदानशीलता, बुद्धिकार्पण्यं, स्वभावकार्पण्यं, कृपणबुद्धित्वं, स्वभावदीनता, स्वभावदीन्यं, बुद्धिनीचता, अत्यागशीलता, अवदान्यता, मात्सर्यं.

ILLIBERALLY, *adv.* अनुदारं, कृपणं, कार्पण्येन, सकार्पण्यं, कृपणवत्.

ILLEGAL, *a.* निषिद्धः -द्वा -द्वं, प्रतिषिद्धः -द्वा -द्वं, अपर्ययः -स्या -स्यं, धर्मविरुद्धः -द्वा -द्वं, धर्मरोपी -धिनी -धि (न्), नियमविरुद्धः -द्वा -द्वं, व्यवहारविरुद्धः -द्वा -द्वं, अत्यवहारिकः -की -कं, नियारणीयः -या -यं, निवार्यः -या -यं.

ILLIMITABLE, *a.* अनन्तः -न्या -न्यं, अनन्तः -न्ता -नंतं, अनन्तवान् -वतो -वत् (न्), अप्रमेयः -या -यं, अमेयः -या -यं.

ILLIMITED, *a.* अनन्तः -न्ता -नंतं, नाकः -का -कं, अमितः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, निरवधिः -धि -धि, अपर्ययितः -न्ता -नंतं, अगर्भादः -दा -दं, अशेषः -पा -पं, असीमकः -का -कं.

ILLITERATE, *a.* निरक्षरः -रा -रं, अनक्षरः -रा -रं, अशिष्टितः -ता -तं, पिताहीनः -ना -नं, ज्ञानहीनः -ना -नं, अपरिष्ठतः -ता -तं, अप्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अकृतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, असंस्कृतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अकृतः -ता -तं, अधिघः -घा -घं.

ILLITERATENESS, *s.* अपरिष्ठित्वं, पिताहीनता, विद्याभावः, अप्राज्ञता, अधिघा, अशिष्टित्वं, अकृतबुद्धित्वं.

ILL-JUDGED, *a.* अविचार्य or अविमृश्य or अविवेचनपूर्वं कृतः -ता -तं.

ILL-JUDGING, *a.* विवेकशून्यः -न्या -न्यं, अविवेकी -किनी -कि (न्).

ILL-LOOKING, *a.* दुर्दर्शनः -ता -तं, कुदर्शनः -ता -तं, कुरूपः -पी -यं.

ILL-LUCK, *s.* दुर्दैवं, दुर्भाग्यं, दीर्घभाग्यं, दुर्गतिः *f.*, दौर्गत्यं, अमङ्गलं, अकुशलं, अमङ्गलं, अरिष्टं, अप्रसन्नं -निता, विपत् *f.*, दुर्दृष्टं, दुर्जातं, अनिष्टपातः, अशुभकं.

ILL-MANNERED, *a.* कुशीलः -ला -लं, वामशीलः -ला -लं, दुःशीलः -ला -लं, विशीलः -ला -लं, दुर्विनीतः -ता -तं, दुर्विनयः -या -यं, दुराचारः -रा -रं, असद्गतः -ता -तं.

ILL-NATURE, *s.* भावदुष्टता, कुशीलता, वामशीलता, दुःशीलता, दीःशील्यं, भावप्रतोपता, भावकार्पण्यं, स्वभाववक्रता, कर्कशभावत्वं, निकृतिः *f.*, प्रकृतिवक्रता.

ILL-NATURED, *a.* दुष्टप्रकृतिः -ति -ति, दुष्टप्रकृतिः -ति -ति, दुष्टस्वभावः -वा -यं, कर्कशभावः -या -यं, प्रतोपस्वभावः -वा -यं, वक्रप्रकृतिः -ति -ति, दुःशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, वामशीलः -ला -लं, कटुस्वभावः -या -यं, निकृतिः -की -कं.

ILL-NATUREDLY, *adv.* स्वभावकार्पण्यत्, प्रकृति वक्रता, कर्कशं, वानशीलत्वात्.

ILLNESS, *s.* रोगः, व्याधिः *m.*, रोगिता, आमयः, रुक् *f.* (न्), रुजा, पीडा, अस्वास्थ्यं, अस्वस्थता, असुखता, ऐजाः, दुःखं, रुग्णता, आर्तिः *f.*, उपतापः, कष्टं, विकारः, विकृतिः *f.*, विकरः, आमः, अससः, तापः; 'dangerous illness,' सन्निपातकः.

ILLOGICAL, *a.* न्यायविरुद्धः -द्वा -द्वं, न्यायविपरीतः -ता -तं, अन्वयी -यिनी -यि (न्), अन्वयः -या -यं, अन्वयानुमारी -रिणी -रि (न्), अन्वयसिद्धः -द्वा -द्वं, अयुक्तिसिद्धः -द्वा -द्वं, अनानुमानिकः -की -कं, अतार्किकः -की -कं; 'illogical conclusion,' अवनिगमः.

ILLOGICALLY, *adv.* न्यायविरुद्धं, न्यायविरोधेन, अन्वयानुसारेण, अयुक्ता.

ILL-OMENED, *a.* अनिष्टलक्षणः -णा -यं, अनिष्टशकुनः -ना -नं, अशस्तः -स्ता -स्तं.

ILL-STARBED, *a.* हृदयैवः -वा -वं, दैवोपहतः -ता -तं, उपहतकः -का -कं, दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, मन्दभाग्यः -ग्या -ग्यं.

ILL-TEMPERED, *a.* दुष्प्रकृतिः -ति -ति, कर्कशभावः -वा -वं. See ILL-NATURED.

ILL-TIMED, *a.* अप्राप्तवसरः -रा -रं, अप्राप्तकालः -ला -लं, अकालिकः -को -कं, असामयिकः -को -कं, अप्राप्तसमयः -या -यं, अनवसरः -रा -रं.

ILL-TRAINED, *a.* दुर्विनीतः -ता -तं, अविनीतः -ता -तं, अशिष्टितः -ता -तं. To ILL-TREAT, *v. a.* अपकृ, अपकारं कृ, द्रोहं कृ, अर्द्ध (c. 10. अर्धयति -यितुं).

ILL-TREATED, *p. p.* अपकृतः -ता -तं, कृतपकारः -रा -रं, पीडितः -ता -तं, अर्द्धितः -ता -तं.

ILL-TURN, *s.* अपकृतं, अपकार, अप्रियं, अहितं, हिंसा, द्रोहः, क्षतिः *f.* To ILLUDE, *v. a.* वञ्च (c. 10. वञ्चयते -यितुं); प्रवञ्च, मुद् (c. 10. मोहयति -यितुं), छल (c. 10. छलयति -यितुं), प्रतु (c. 10. -तारयति -यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं).

ILLUDED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, वञ्चितः -ता -तं.

To ILLUME, ILLUMINE, ILLUMINATE, *v. a.* द्युत् (c. 10. द्योतयति -यितुं), प्रद्युत्, उद्युत्, विद्युत्, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), विदीप्, उदीप्, प्रदीप्, विराज् (c. 10. -राजयति -यितुं), भास् (c. 10. भासयति -यितुं), प्रभास्, उद्भास्, अवभास्, भाज् (c. 10. भाजयति -यितुं), रज्ज् (c. 10. रज्जयति -यितुं), तेजसा रज्ज्, विमल (nom. विमलयति -यितुं), विमलीकृ.—(Illuminate a manuscript) पत्रं रज्ज्.

ILLUMINATED, ILLUMINED, *p. p.* द्योतितः -ता -तं, प्रद्योतितः -ता -तं, उद्योतितः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, विकाशितः -ता -तं, दीपितः -ता -तं, आदीपितः -ता -तं, उद्दीपितः -ता -तं, प्रदीपितः -ता -तं, राजितः -ता -तं, विराजितः -ता -तं, उज्ज्वलितः -ता -तं, भासितः -ता -तं, अवभासितः -ता -तं, उद्भासितः -ता -तं, चकासितः -ता -तं, रज्जितः -ता -तं.

ILLUMINATION, *s.* द्योतनं, प्रद्योतनं, उद्योतः, द्युतिः *f.*, प्रकाशनं, विकाशनं, दीपनं, दीप्तिः *f.*, प्रदीपनं, प्रदीप्तिः *f.*, उद्दीपनं, उज्ज्वलनं, उज्ज्वलता, उद्भासः, भाजिष्णुता, प्रकाशता.—(Rows of lights displayed in token of joy) उत्सवकाले हर्षसूचका दीपमाला -लिका or दीपशृङ्खला or दीपसमूहः.—(Of a manuscript) पत्ररज्जं, कलपौतलिपिः *f.*

ILLUMINATOR, *s.* दीपकः, प्रदीपकः, प्रकाशकः, द्युतिकरः, दीपिकज्ञा *m.* (ज्ञै); of a manuscript, पत्ररज्जः

ILLUSION, *s.* माया, मोहः, व्यामोहः, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, विभ्रमः, मतिविभ्रमः, आभासः, प्रपञ्चः, इन्द्रजालं, जालं, अलोकता, कूट, अजया, आवरणं, अविद्या; 'power of illusion,' मायाशक्तिः *f.*, आवरणशक्तिः *f.*

ILLUSIVE, ILLUSORY, *a.* मायी -यिनी -यि (न), मायिकः -को -कं, मायावी -विनी -वि (न), मायाभयः -यो -यं, मोही -हिनी -हि (न), जाली -लिनी -लि (न), इन्द्रजालिकः -को -कं, रेन्द्रजालिकः -को -कं, भ्रमी -मिणी -मि (न), भ्रान्तिजनकः -का -कं, चञ्चकः -का -कं, अलोकः -का -कं.

To ILLUSTRATE, *v. a.* (Make clear, brighten) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश, शुभ (c. 10. शुभयति -यितुं), विमल (nom. विमलयति -यितुं), विमलीकृ, द्युत् (c. 10. द्योतयति -यितुं), दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं).—(Elucidate, explain) व्याख्या (c. 2. -व्यायति -तुं), स्पष्टीकृ, व्याक्रीकृ, व्याकृ, सुस्पष्टीकृ, स्पष्ट (nom. स्पष्टयति -यितुं), व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उदाहृ, परिशुभ (c. 10. -शुभयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वर्तितुं -रौतुं), विवरणं कृ, प्रकाश, दृष्टान्तीकृ, दृष्टान्तन or निदर्शनेन व्याख्या or प्रकाश.

ILLUSTRATED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, स्पष्टीकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं, समुदाहृतः -ता -तं, द्योतितः -ता -तं, व्याकृतः -ता -तं.

-तं, निरूपितः -ता -तं, वर्णितः -ता -तं, दार्ष्टान्तिकः -को -कं, उपमितः -ता -तं.

ILLUSTRATION, *s.* उदाहरणं, उदाहारः, समुदाहरणं, निदर्शनं, दृष्टान्तः, उन्नेष्टा, उद्देशः, उपोद्घातः, व्याख्या, प्रदर्शनं; 'for an illustration,' निदर्शनार्थं, प्रदर्शनार्थं.

ILLUSTRATIVE, *a.* प्रकाशकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं, दार्ष्टान्तिकः -को -कं.

ILLUSTRATIVELY, *adv.* निदर्शनार्थं, प्रदर्शनार्थं, दृष्टान्तक्रमेण, उदाहरणार्थं.

ILLUSTRATOR, *a.* प्रकाशकः, सर्वप्रकाशकः, उद्देशकः, सर्वव्याख्याता *m.* (नृ), सर्वप्रदर्शकः, निदर्शिनकृ, दृष्टान्तकारो *m.* (नृ), उदाहर्ता *m.* (ज्ञै).

ILLUSTRIOUS, *a.* विद्युतः -ता -तं, स्थातः -ता -तं, विस्फातः -ता -तं, सुस्फातः -ता -तं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), महायशः -शा -शः (स्), महायशस्कः -स्का -स्कं, प्रथितः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, कीर्तिमान् -मतो -मत् (नृ), कीर्तितः -ता -तं, धीमान् -मती -मत् (नृ), दीप्तिमान् &c., यशस्वान् -स्वती -स्वत् (नृ), प्रथुप्रथः -या -यं, प्रतिप्रथिमान् -मती -मत् (नृ), प्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्रतिष्ठान्वितः -ता -तं, सुप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, लोकविद्युतः -ता -तं, परिस्फातः -ता -तं, लोकप्रथितः -ता -तं, विशालः -ला -लं, प्रतीतः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं, द्वाविंशत्यधोपेतः -ता -तं, लब्धनामा -मा -म (नृ).—(Eminent) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रमुखः -खा -खं, महाभागः -गा -गं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, महान् -हती -हत् (नृ), शिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'rendering illustrious,' यशस्कृ -रौ -रं, यशस्तः -स्त्या -स्त्यं, कीर्तिकरः -रौ -रं.

ILLUSTRIOUSLY, *adv.* महायशसा, महाकीर्तिपूर्व, उत्कृष्टं, विशिष्टं, विद्युतं, प्रथितं, प्रसिद्धं, यशस्यं.

ILLUSTRIOUSNESS, *s.* विद्युतिः *f.*, कीर्तिमत्त्वं, स्थातिमत्त्वं, यशस्विता, उत्कृष्टता.

ILL-WILL, *s.* दुष्टभावः, दुष्टयुद्धिः *f.*, द्रोहयुद्धिः *f.*, दुर्वैद्विः *f.*, द्रोहचिन्तनं, द्रोहः, मात्सर्व्यं, असूया, अभ्यसूया, द्वेषः, अहितत्वं, अप्रतीतिः *f.*

IMAGE, *s.* प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिरूपं, प्रतिमूर्तिः *f.*, मूर्तिः *f.*, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकायः, उपमा -मानं, प्रतिपातना, प्रतिच्छन्दः, प्रतिनिधिः *m.*, अर्चा, विग्रहः.—(Reflected image) प्रतिविम्बं, प्रतिच्छाया, चित्रः -चं, प्रतिच्छन्दः -न्दकं.—(Idol) देवताप्रतिमा.—(Iron image) लोहप्रतिमा, सूत्री, स्मृता.—(Mental image) मनःकल्पना, मनःसदृश्यः, मनसिचं, 'image maker,' प्रतिमाकारः, उपमाता *m.* (नृ); 'a son the image of his father,' पितृरूपः पुत्रः.

To IMAGE, *v. a.* (Form an image of) चित्र (nom. चित्रयति -यितुं), प्रतिचित्र, प्रतिमानं कृ, प्रतिरूपं कृ, प्रतिमूर्तिं कृ.—(In the mind) मनसा क्लृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or संक्लृप्.

IMAGED, *p. p.* चित्रितः -ता -तं, प्रतिचित्रितः -ता -तं, चित्रगतः -ता -तं, चित्रागतः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं; 'in the water,' जलप्रतिचित्रितः -ता -तं; 'in the mind,' मनःकल्पितः -ता -तं.

IMAGERY, *s.* (Forms of the fancy) मनःकल्पना, मनःकल्पितं, कल्पना, मनःसदृश्यः, मनोवासना, मनःसृष्टिः *f.*, मनःपरिकल्पनं, मनोवासना, वासनाकल्पितं.—(Figurative style) व्यञ्जनापृच्छिः *f.*, व्यञ्जनं, व्यङ्ग्यः, उपलक्षणं, लक्षण, निदर्शनं.

IMAGE-WORSHIP, *s.* प्रतिमापूजा, देवताभ्यर्चा, प्रतिमासेवा, मूर्तिसेवा.

IMAGINABLE, *a.* विभायनीयः -या -यं, विभाव्यः -व्या -व्यं, भावनीयः -या -यं, मन्यव्यः -व्या -व्यं, बोध्यः -व्या -व्यं, पोषनीयः -या -यं, मनःकल्पनीयः -या -यं, मनसा कल्पनीयः -या -यं, चिन्तनीयः -या -यं, चिन्त्यः -न्या -न्यं, पोषण्यः -न्या -न्यं, अन्नभावनीयः -या -यं.

IMAGINARY, *a.* मनःकल्पितः -ता -तं, वासनाकल्पितः -ता -तं, बुद्धिकल्पितः -ता -तं, मनसा कल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -को -कं, मनसिजः -जा -जं, मनोजः -जा -जं, मनोभवः -वा -वं, मानसिकः -को -कं, मनोगतः -ता -तं, सदृश्यः -जा -जं, मनःसृष्टः -ष्टा -ष्टं, मनोरूपसृष्टः -ष्टा -ष्टं,

चिन्तामात्रकल्पितः-ता-तं, चिन्तामात्रेण परिकल्पितः-ता-तं, चिन्तामयः-या-यं, समूलकः-का-कं, गायामयः-यी-यं, असतः-त्ता-तं.

IMAGINATION, *s.* भावना-नं, विभाषना-नं, मन्त्रित्वः, कल्पना, मनःकल्पना, वासना, चिन्ता.—(Iden) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मनोगतं, मनःकल्पितं, मनसिजं, मनोनं, घोषः.—(Faculty of conception) कल्पनाशक्तिः *f.*, भावनाशक्तिः *f.*, विभाषनाशक्तिः *f.*, उपलब्धिः *f.*, अनुभवः.

IMAGINATIVE, *a.* विभावकः-का-कं, कल्पकः-का-कं, परिकल्पकः-का-कं, काल्पनिकः-की-कं, भाषनापः-रा-रं, दासनापः-रा-रं, विभाषनशीलः-ला-लं.

To IMAGINE, *v. a.* (Form in the mind) गगनाद् दृष्ट् (c. 10. कल्पयति-यितुं) or संकल्प् or परिरूप् or भू (c. 10. भाषयति-यितुं) or विभू or सम्भू, मनसा मन् (c. 6. मृगति, मृष्टुं) or कृ.

To IMAGINE, *v. n.* (Think, conceive) मन् (c. 4. गन्ते, मन्), पिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), भू (c. 10. भाषयति-यितुं), विभू, सम्भू, पुष् (c. 1. पोषति-यितुं), तर्क (c. 10. तर्कयति-यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अपगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), उपलभ् (c. 1. लभते-लभ्युं), अवे (c. 2. अवेति-तुं, rt. इ), अनुभू; 'I imagine,' मन्ये; 'don't imagine,' मेवं नस्याः.

IMAGINED, *p. p.* चिन्तितः-ता-तं, भाषितः-ता-तं, विभाषितः-ता-तं, मतः-ता-तं, मनःकल्पितः-ता-तं, मनसा कल्पितः-ता-तं, वासनाकल्पितः-ता-तं, मनःमृष्टः-ष्टा-ष्टं, पुष्टः-ष्टा-ष्टं, उपलभ्यः-भ्या-भ्यं, अपगतः-ता-तं, मनोगतः-ता-तं, अनुभूतः-ता-तं.

IMBALM, IMBARGO, IMBARK. See EMBALM, &c.

IMBECILL, *a.* दुर्बलः-ला-लं, अल्पलः-ला-लं, कृपणः-खा-खं, क्षीणलः-ला-लं, अल्पशक्तिः-क्ति, क्षीयः-या-यं.—(In mind) न्यूनबुद्धिः-द्धि, न्यूनधीः-धी, अल्पबुद्धिः-द्धि, चालिशमतिः-ति, कृपणबुद्धिः &c.

IMBECILITY, *s.* दीर्घत्वं, दुर्बलता, कर्पण्यं, कृपणता, क्षीयता, क्षीयं, अनेनस् *n.*, अयोग्यता, चालिश्रयं.—(Mental) बुद्धिन्यूनता, न्यूनबुद्धित्वं, अल्पबुद्धित्वं, चालिशमनित्वं, बुद्धिकापेक्षं.

IMBEDDED, *a.* अन्तर्गतः-ता-तं, निहितः-ता-तं, निविष्टः-ष्टा-ष्टं; 'in rocks,' पाषाणान्तर्गतः-ता-तं.

To IMBIBE, *v. a.* निपा (c. 1. -पिबति-पातुं), उत्पा, आपा, शुष् (c. 10. शोषयति-यितुं), उच्छृप्, ग्रस् (c. 1. ग्रसते-सितुं); 'water is imbibed,' पयो निपीयते.—(Receive in the mind) मनसा ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or उपलभ् (c. 1. लभते-लभ्युं).

IMBIBED, *p. p.* निपीतः-ता-तं, आपीतः-ता-तं, उपलभ्यः-भ्या-भ्यं.

To IMBITTER, *v. a.* दुःख् (c. 10. दुःखयति-यितुं), दुःखं गन् (c. 10. जनयति-यितुं), निरानन्दं-न्दं-न्दं कृ, सदुःखं-खा-खं कृ, दुःखमयं-यं-यं कृ, उग्रकृ, कटुकृ, तिग्मकृ, तीव्रकृ, कठोरीकृ, निष्ठुरीकृ.

IMBODIED, IMBODY, IMBOLDEN. See EMBODIED, &c.

To IMBORDER, *v. a.* ग्रान्त (nom. ग्रान्तयति-यितुं), पर्व्येकं कृ, सीमां कृ.

To IMBOSOM, *v. a.* (Hold in the bosom) क्रोडीकृ, क्रोडे कृ, अक्षे कृ or रक्ष् (c. 1. रक्षति-यितुं) or पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), भुजाभ्यां पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), भुजापीडं कृ.—(Inclosure, surround) परिवेष्ट (c. 1. वेष्टते-यितुं, c. 10. वेष्टयति-यितुं), परिगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), परिषु (c. 1. -सरति-सर्षुं).

IMBOSOMED, *p. p.* क्रोडीकृतः-ता-तं, अन्तर्गतः-ता-तं, परिवेष्टः-ष्टा-ष्टं.

To IMBROWN, *v. a.* कपिश (nom. कपिशयति-यितुं), कपिशकृ, श्यावीकृ, पिङ्गलीकृ, ताक्षीकृ, ताक्षयं-यं-यं कृ, आतापं-सा-यं कृ.

IMBROWNED, *p. p.* कपिशितः-ता-तं, कपिशकृतः-ता-तं, पिङ्गलीकृतः-ता-तं.

To IMBROWN, *v. a.* सिच् (c. 6. सिञ्चति, सेक्तुं), क्लिद् (c. 10. क्लेदयति-यितुं), उष् (c. 1. उष्णयति-यितुं), सम्भृ, अभुष्, लिप् (c. 6. लिम्पयति, लेप्तुं), रज्ज् (c. 7. रज्जति, रज्जुं).

IMBROWN, *p. p.* (In blood) असृक्लिप्तः-ता-तं, शोणितः-ता-तं, शोणितोद्भिः-ता-तं, रक्तलिप्तः-ता-तं, रक्तः-ता-तं.

To IMBUE, *v. a.* (Dye) रज्ज् (c. 10. रज्जयति-यितुं), अभिरज्ज्.—(Cause to learn) उपदिष्ट् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), शिक्ष् (c. 10. शिक्षयति-यितुं).

IMBUED, *p. p.* रज्जितः-ता-तं, शिक्षितः-ता-तं, उपदिष्टः-ष्टा-ष्टं.

IMITABLE, *a.* अनुकरणीयः-या-यं, अनुगम्यः-भ्या-भ्यं, अनुगमनीयः-या-यं, अनुकर्यः-भ्या-भ्यं, अनुवर्त्तनीयः-या-यं, अनुपूर्यः-भ्या-भ्यं.

To IMITATE, *v. a.* अनुकृ (c. 8. -करोति-कुरुते-कर्षुं), अनुगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तुं), समनुवृत्, अनुया (c. 2. -याति-तुं), समनुया, अनुसृ (c. 1. -सरति-सर्षुं), अनुग्रन् (c. 1. -ग्रन्थति-यितुं), अनुद (c. 1. -हरति-ते-हर्षुं), अनुधा (c. 1. -तिष्ठति-धातुं), अनुचर् (c. 1. -चरति-रितुं), अन्वि (c. 2. -रति-तुं), विदध् (c. 10. -दधयति-यितुं).

IMITATED, *p. p.* अनुकृतः-ता-तं, अनुगतः-ता-तं, अनुवृत्तः-ता-तं.

IMITATION, *s.* अनुकारः, अनुकरणं, अनुक्रिया, अनुकृतिः *f.*, अनुकर्म *n.* (न्), अनुगमः, अनुगतिः *f.*, अनुवृत्तिः *f.*, अनुवर्त्तनं, अनुसरणं, अनुहारः, अनुसृतिः *f.*, अनुधानं, विदधनं-ना.—(A copy, resemblance) प्रतिरूपं, अनुरूपं, आदर्शः, सादृश्यं, लोपम्यं, उपमा, प्रतिमानं.

IMITATIVE, *a.* अनुकारी-रिणी-रि (न्), अनुकरणशीलः-ला-लं, अनुगामी-मिनी-मि (न्), अनुगमनशीलः-ला-लं, अनुगतिकः-की-कं, गतानुगतिकः-की-कं.

IMITATOR, *s.* अनुकारी *m.* (न्), अनुकारकः, अनुकृता *m.* (ङ्), अनुगामी *m.* (न्), अनुगतिकः, अनुयायी *m.* (न्), अनुवर्त्तनी *m.* (न्), अनुचारी *m.* (न्), गतानुगतिकः.

IMMACULATE, *a.* अनयः-या-यं, निष्कल्पः-पा-पं, अकल्पः-पा-पं, निष्कलकः-कृत्-ङ्, अनेनाः-नाः-नः (स्), निर्मलः-ला-लं, विमलः-ला-लं, निर्दोषः-पा-पं, निरपराधः-धा-धं, अनिन्द्यः-न्या-न्यं.

IMMANENT, *a.* निष्ठः-ष्टा-ष्टं, अन्तर्भवः-वा-यं, अन्तरस्थः-स्था-स्थं.

IMMANITY, *s.* क्रूरता, दारुणता, क्रौर्यं, दारुण्यं, निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं.

IMMARCESSIBLE, *a.* अग्रानी-मिनी-मि (न्), अग्रानिः-मिनः-मि, अनश्वरः-रा-रं, अविनश्वरः-रा-रं, अक्षयः-या-यं, अनाश्वः-श्या-श्वं, अश्वरः-रा-रं.

To IMMASK, *v. a.* कपटवेशेन or छद्मवेशेन रूढ् (c. 10. रूढयति-यितुं), or आकारगोपनं कृ, चिदध् (c. 10. -दधयति-यितुं).

IMMATERIAL, *a.* (Incorporeal, not consisting of matter) अमूर्तिकः-का-कं, अमूर्तः-ता-तं, अमूर्त्तिमान्-मती-मत् (न्), अमूर्त्तिमयः-यी-यं, अशरीरी-रिणी-रि (न्), अशरीरिकः-की-कं, अदेहिकः-की-कं, अदेही-हिनी-हि (न्), अवास्तवः-वी-यं, आत्मीयः-या-यं, आत्मिकः-की-कं, निरवयवः-वा-यं.—(Unimportant) अगुरुः-वी-रु, लघुः-पु-पु, अत्यार्थः-था-थं, अगुर्वचः-वा-यं, लघ्वचः-वा-यं, अनावश्यकः-की-कं, अत्याभायः-या-यं, निष्प्रयोजनः-ना-नं.

IMMATERIALISM, *s.* देहभित्तात्मवादः, आत्मास्तित्ववादः, आत्मास्तित्वमतः.

IMMATERIALIST, *s.* अमूर्त्तिवादी *m.* (न्), निराकारवादी *m.*, आत्मवादी.

IMMATERIALITY, *s.* अमूर्त्तिः *f.*, अमूर्त्तिमत्त्वं, मूर्त्तिहीनता, अशरीरता, निरवयवत्वं, आत्मता-तं, अपाचभौतिकता, निराकारत्वं, अमात्रवत्त्वं.

IMMATERIALLY, *adv.* अनावश्यकं, अत्यभावेण, लघु, निष्प्रयोजनं.

IMMATURE, *a.* अपक्वः-क्षा-क्षं, अपारपक्वः-क्षा-क्षं, अपक्विमः-मा-मं, अविपक्विमः-मा-मं, अपरिणतः-ता-तं, अपाकः-का-कं, अग्रोदः-दा-दं, अपूर्वः-वा-यं, अपूर्वकालः-ला-लं, असम्यक्-वा-यं, असम्यक्-

कालः-ला-लं, असम्पन्नः-ना-वं, असिद्धः-दा-दं, अपक्वः-दा-दं.
 .अतिशीघ्रः-मा-यं, अपुष्कलः-ला-लं, अप्रामादयितः-ना-नं.
IMMATURELY, adv. अपक्वः, अपरिपक्वः, प्राक्परिपाकात्, परिपाकापूर्वम्,
 प्राक्पूर्वकालात्, पूर्वकालात्पूर्वम्, अतिशीघ्रम्.
IMMATURENESS, IMMATURITY, s. अपक्वता, अपरिपक्वता, अपक्वः, अपाकः,
 अपरिपाकः, अविपाकः, अपरिणतत्वं, अपरिणामः, अपरिणतिः, f.,
 अग्रौढता, अपूर्वता, असम्पूर्वता, असिद्धता, असिद्धिः, f., असम्पन्नता,
 अपुष्कलता, अपीप्सुत्वं.
IMMEASURABLE, a. अत्रेयः-या-यं, अपरिमेयः-या-यं, अत्रेयः-या-यं,
 दुष्प्रमेयः-या-यं, अपरिमापः-या-यं, अपरिमितः-ता-तं, अमितः-ता-तं.
IMMEASURABLENESS, s. अत्रेयता, अपरिमेयत्वं, अत्रेयता, दुष्प्रमेयत्वं.
IMMEASURABLY, adv. अत्रेयम्, अपरिमेयम्, अपरिमितम्, अत्रेयम्.
IMMEDIATE, a. (Proximate) उपस्थः-स्या-स्यं, उपस्थापी-यिनी-यि
 (नृ), उपस्थितः-ता-तं, समिहितः-ता-तं, अनिकः-का-कं, आसन्नः-
 -का-कं, निकटः-दा-दं.—(Without a medium or intervention)
 अनन्तर-रा-रं, अव्यवहितः-ता-तं, अव्यवधानः-ना-नं, निरन्तर-
 -रा-रं.—(Without the intervention of time, instant) साद्यत्कः-
 -स्त्री-स्त्री, सद्यत्कः-स्त्री-स्त्री, तात्कालिकः-को-कं, साम्प्रतिकः-को-
 -कं, वसैमानः-ना-नं, आकालिकः-को-कं, अपरि-रा-रं, शीघ्रः-
 -मा-यं, दधानात्-रा-रं.—(Direct) अवक्वः-का-कं, अनिधः-दा-
 -दं, अकुटिलः-ला-लं.
IMMEDIATELY, adv. सद्यस्, सपदि, आपाततस्, अनन्तरं, तात्कालात्, तात्काले,
 ताद्यर्थे, क्षणदि, दधानात्, सम्प्रति, वर्तमानकाले, द्वाद्, शीघ्रम्, चाशु,
 अकालक्षेपेण, अविच्छिन्नम्; 'immediately after,' अनन्तरं समनन्तरं;
 'immediately on,' is expressed by मात्रात्; as, 'immediately
 on leaving the ship,' नौकातो निर्गमनात्; 'immediately on
 laying hands,' हस्तार्पणमात्रात्.
IMMEDIATENESS, s. आनन्त्यं, नैरन्त्यं, साद्यत्कता, सद्यत्कत्वं, शीघ्रता.
IMMEDIATELY, a. अविकलितः-स्या-स्यं, दुरुपचार-रा-रं, औपधिप-
 चातिगः-मा-यं.
IMMELODIOS, a. विखट-रा-रं, अखट-रा-रं, कुखट-रा-रं.
IMMEMORABLE, a. अस्मरणीयः-या-यं, अस्मर्यः-या-यं, स्मरणायोग्यः-
 -या-यं.
IMMEMORIAL, a. (Beyond memory) स्मरणातिगः-मा-यं, स्मृततिगः-
 -मा-यं, स्मरणातिक्लान्तः-ना-नं, अतिस्मृतिः-ति-ति, अस्मर्यः-को-
 -कं, अनस्मृततिगः-मा-यं, अतिप्राचीनः-ना-नं, विस्मरणीयः-या-यं;
 'immemorial succession,' अनादिपरम्परा, अनागमः.
IMMENSE, a. (Unlimited) अत्यन्तः-ना-नं, अनन्तः-ना-नं, अपरि-
 मितः-ता-तं, अपरिमाणः-या-यं, अमितः-ता-तं, अत्रेयः-या-यं,
 अपरिमेयः-या-यं, अत्रेयः-या-यं, दुष्प्रमेयः-या-यं, अतिमयीदः-दा-
 -दं, अतिमाद्यः-दा-दं, आत्यन्तिकः-को-कं, नितान्तः-ना-नं.—(Very
 great) सुमहान्-हती-हन् (नृ), अतिमहान् &c., अतिवृहन्-हती-हन्
 (नृ); 'in bulk,' वृहत्तरोट-रा-रं, वृहत्कायः-या-यं, अपरिमि-
 त्तरोट-रा-रं.
IMMENSELY, adv. अत्यन्तम्, अतिमाद्यं, अपरिमितं, नितान्तं, अतिशयेन, सुमहत्.
IMMENSITY, s. (Unlimited extension) अमितता, अपरिमितत्वं, अपरि-
 माणत्वं, अत्रेयता, अत्रेयता.—(Infinity) अत्यन्तता, अनन्तता, आनन्त्यं,
 आत्यन्तिकत्वं.—(Vastness of size) सुमहत्त्वं, सुवृहत्त्वं, शरीरवृहत्त्वं.
 —(Infinite space) महाकाशः.
To IMMERGE, v. a. निमज्ज् (c. 10. -मज्जयति-यितुं), मज्ज्, अवगाह् (c. 10.
 -गाहयति-यितुं), आमु (c. 10. -आवयति-यितुं), छा in caus. (आप-

यति, अपयति-यितुं), नलं प्रविश् (c. 10. -वेशयति-यितुं), नले निविश्.
To IMMERGE, v. n. (Immerse one's self) निमज्ज् (c. 6. -मज्जति-यितुं
 -मज्ज्), मज्ज्, अवगाह् (c. 1. -गाहते-यितुं-गाह्), अवगाह्, विगाह्,
 आमु (c. 1. -अवते-यितुं), छा (c. 2. छाति-यितुं), नलं प्रविश् (c. 6.
 -विशति-यितुं).
To IMMERSE, v. a. . See To IMMERGE.
IMMERSED, p. p. मग्नः-गना-गन्, निमग्नः-गना-गन्, मग्नः-गना-गन्,
 निमज्जमानः-ना-नं, अवगाहितः-ता-तं, अवगाढः-दा-दं, विगाढः-
 -दा-दं, गाहितः-ता-तं, आमुतः-ता-तं, निष्ठातः-ता-तं, निवेशितः-
 -ता-तं, निविष्टः-दा-दं, अभिनिविष्टः-दा-दं, अभिनिवेशितः-ता-तं,
 लौनः-ना-नं, निष्टः-दा-दं, निष्ठितः-ता-तं, निष्ठाः-प्या-प्यां;
 'immersed in sorrow,' शोकसागरमग्नः-गना-गन्, शोकमग्नः-गना-
 -गन्; 'immersed in business,' कार्यनिष्टः-दा-दं, कर्मनिविष्टः-दा-दं.
IMMERSION, s. निमज्जनं, मज्जनं, प्रमज्जनं, अवगाहनं, विगाहः-हन्,
 आप्रवः, आप्रापः-चनं, छानं, नलप्रवेशः, नलान्तःप्रवेशः, अभिमेकः,
 निष्ठातं.
IMMETHODICAL, a. अक्रमकः-का-कं, निकः-का-कं, अव्यवस्थितः-ता-
 -तं, क्रमहीनः-ना-नं, क्रमविह्वलः-दा-दं, अपर्यायः-या-यं.
IMMETHODICALLY, adv. अक्रमेण, क्रमेण विना, क्रमविह्वलं, अक्रमतस्,
 अपर्यायतस्.
IMMETHODICALNESS, s. अक्रमः, क्रमहीनता, अव्यवस्थितत्वं, अपर्यायः.
IMMIGRANT, s. एकदेशागमनकरं देशान्तराधिवासिन्; m. or देशान्तराधि-
 वासी m. (नृ), अन्यदेशविवातुः m.
To IMMIGRATE, v. n. एकदेशं तत्र देशान्तरे यस् (c. 1. यमति, वस्) or
 अधिवस् with acc. c., or अद्यास् (c. 2. -आस्ते-आसितुं), अन्यदेश-
 धिवासनायैन् एकदेशं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यज्).
IMMIGRATION, s. देशान्तराधिवासनं, प्रदेशाधिवासनं, देशागमः.
IMMINENT, a. उपस्थापी-यिनी-यि (नृ), उपस्थितः-ता-तं, उपस्थः-स्या-
 -स्यं, समुपस्थितः-ता-तं, समुपगतः-ता-तं, समीपवर्ती-हिनी-हिनी (नृ),
 निकटवर्ती &c., आसन्नवर्ती &c., उपगतः-ता-तं; 'imminent
 death,' दुपितान्तकः-का-कं.
To IMMINGLE, v. a. मिश्र् (c. 10. मिश्रयति-यितुं), विमिश्र्, सम्मिश्र्,
 मिश्रीकृ, एकीकृ.
IMMINGLED, p. p. मिश्रितः-ता-तं, सन्मिश्रितः-ता-तं, संसृष्टः-दा-दं.
IMMIXTURE, s. हासः, द्यपः, हानिः, f., न्यूनता, अपचयः.
IMMISCIBILITY, s. अमिश्रणीयता, अयोजनीयता, अयाय्यता, मिश्रपाद्यमता.
IMMISCIBLE, a. अमिश्रणीयः-या-यं, अयोजनीयः-या-यं, अयाय्यः-या-यं.
IMMISSION, s. निक्षेपणं, न्यसनं, प्रवेशनं, निवेशनं, प्रवेशकरणं.
To IMMIT, v. a. निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-यितुं), निक्षिप् (c. 10. -वेशयति-यितुं).
IMMITIGABLE, a. अशामनीयः-या-यं, अशाम्यः-स्या-स्यं, अनुपशाम्यः-स्या-स्यं.
IMMUTED, p. p. निक्षिप्तः-ता-तं, निवेशितः-ता-तं, प्रवेशितः-ता-तं.
To IMMIX, v. a. मिश्र् (c. 10. मिश्रयति-यितुं), विमिश्र्, मिश्रीकृ, सम्मिश्रीकृ.
IMMOBILITY, s. निश्चलत्वं, अचलत्वं, स्थिरता, स्थैर्यं, स्थावरत्वं, अवस्थितिः, f.,
 अवस्थितिः, f., संस्थितिः, f., स्थायित्वं, स्थायुता, अकम्पः.
IMMODERATE, a. अपरिमितः-ता-तं, अत्यन्तः-ना-नं, अतिमाद्यः-दा-दं,
 अतिमयीदः-दा-दं, अमितः-ता-तं, अपरिमाणः-या-यं, नितान्तः-ना-
 -नं, अतिमितः-ता-तं, अधिकः-का-कं, अमयीदः-दा-दं, आत्यन्तिकः-
 -को-कं, सु or अति or अतिशय prefixed.
IMMODERATELY, adv. अपरिमितं, अत्यन्तं, अतिमाद्यं, नितान्तं, अतिशयेन,
 अतिमयीदं, अत्यर्थं, अति or सु or अतिशय prefixed.
IMMODERATION, s. अपरिमितत्वं, अमितत्वं, मयीदातिक्रमः, अमयीदा.

IMMODEST, a. निर्लज्जः-ज्जा-ज्जं, लज्जाहीनः-ना-नं, वपाहीनः-ना-नं, प्रोडाहीनः-ना-नं, प्रविनीतः-ता-तं, जलज्जः-ज्जा-ज्जं, पिलज्जः-ज्जा-ज्जं, अनिमृताः-ता-तं, विवातः-ता-तं, प्रगल्भः-ता-तं, धृष्टः-था-थं.—(Impure, obscene) प्रजुद्धः-द्धा-द्धं, प्रजुचिः-चि-चि, जवाच्यः-च्या-च्यं, गर्भः-ह्री-ह्रीं.—(Unchaste) असद्वृत्तः-त्ता-तं, प्रलाभुवन्तः-त्ता-तं, यस्मिन्-निनी-नि (न), अभिचारी-रिणी-रि (न्), पंगुलः-ला-लं; 'an immodest woman,' चन्दाको, असती, पुंछली, जसाध्वी, बुलढा, अभिभारिका, उद्विगी.

IMMODESTLY, adv. प्रविनीतं, निर्लज्जं, वपाहेन, प्रजुद्धं, प्रगल्भं, दिनच-चिरोधेन, पृथक्, प्रजुचि.

IMMODESTY, s. निर्लज्जत्वं, लज्जाहीनता, जलज्जा, अनिमृता, प्रविनीतत्वं, वेषात्, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, धृष्टता, प्रजुद्धता, प्रजुचिता, गर्भता; 'in a woman,' पौष्ट्यत्वं, अमतीत्वं, जसाध्वीत्वं.

To IMMOLATE, v. a. कर्तुं हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), उपहारार्थं हन्, उत्त-र्गापि हन् or ज्ञस् (c. 1. ज्ञस्ति-सिन्तुं) or विशस् or प्रमो in caus. (नापयति-यितुं), or उपह् or उपहारीकृ or मोक्ष् (c. 1. -उद्यति-यितुं), उत्तर्गपि हन्, यातिपत्वा उत्तर्गं कृ, हन्ता उत्तृन् (c. 6. -उत्तृति-स्युं), पलिं कृ, पलिदानं कृ.

IMMOLATED, p. p. उपहारार्थं हतः-ता-तं or प्रनीतः-ता-तं or शसितः-ता-तं, उपहतः-ता-तं, उपहारीकृतः-ता-तं, प्रोद्यतः-ता-तं.

IMMOLATION, s. उपहारार्थं यातः or यातनं or निहननं, उत्तर्गार्थं मारणं or प्रमापणं or विशस्नं or ज्ञसनं, शमनं, ससनं, प्रोद्यणं, परस्परानं, उपहारः, उपहरणं, उत्तर्गकरणं, पलिदानं.

IMMORAL, a. निर्धर्मः-म्मा-म्मं-म्मा-म्मा-म्मं (न्), अधार्मिकः-नी-नं, धर्मीविरुद्धः-द्धा-द्धं, धर्मीपेतः-ता-तं, धर्मोपी-धिनी-धि (न्), अधर्मी-निर्मगो-निम् (न्), कुधर्मी-म्मा-म्मं (न्), अपुण्यः-ण्या-ण्यं, अनायुः-धो-धु, प्रजुचिः-चि-चि, कुशीलः-ला-लं, विशीलः-ला-लं, दुःशीलः-ला-लं, दुश्चरित्रः-त्रा-त्रं, असचरित्रः-त्रा-त्रं, असत्कर्म-म्मा-म्मं (न्), दुष्टः-था-थं, कर्मदुष्टः-था-थं, दुर्वृत्तः-त्ता-तं, अभि-चारी-रिणी-रि (न्), पापी-पिनी-पि (न्), पापकर्म &c., यस्मिन्-निनी-नि (न्), कुचरित्रः-ता-तं, अधर्मीचारी-रिणी-रि (न्).

IMMORALITY, s. अधर्मः, अधर्मत्वं-ता, निर्धर्मत्वं, अधार्मिकत्वं, असाधुत्वं, अपुण्यता, प्रजुचिता, दुष्टता, दुर्वृत्तत्वं, यस्मिन्ता, यस्मिन्, कुशीलता, दुश्चरित्रता, अधर्मीचरित्रत्वं, दुःशीलता, दौःशीत्यं, अभिचारः.

IMMORTAL, a. (Exempt from death) अमरः-री-रं, अमर्तः-त्वी-त्वं, सदाजीवी-विनी-वि (न्), सदास्यापी-पिनी-पि (न्), मरणरहितः-ता-तं.—(Imperishable) निर्जैरः-रा-रं, अजरः-रा-रं, अक्षयः-या-यं, अनश्वरः-रा-रं, अनाश्वरः-श्या-श्यं, अविनाशी-शिनी-शि (न्), निरपायः-या-यं.—(Eternal) अनन्तः-ना-नं, नित्यः-त्या-त्यं, सनातनः-नी-नं, सदातनः-नी-नं, शाश्वतः-तो-तं, अनाद्यतनः-ना-नं, सदैकालीनः-ना-नं, अनन्तकालस्यापी-पिनी-पि (न्).

IMMORTALITY, s. अमरता-त्वं, अमर्त्यता, निर्जैरता-त्वं, अजरता-त्वं, अक्षयता, अनश्वरता, अनाश्वरता, अनन्तता, आनन्द्यं, अनन्द्यं, सदास्या-पित्वं, नित्यता.

To IMMORTALIZE, v. a. अमरीकृ, निर्जैरीकृ, अनश्वरीकृ, अक्षयीकृ, शाश्वतीकृ, नित्यीकृ, आनन्द्यं कृ or जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

IMMORTALLY, adv. अमरं, अमरत्वेन, अमरवत्, अमर्त्यवत्, निर्जैरं, अजरं, अक्षयं, अनश्वरं, अनन्तकाले-लं, अनन्तं, आनन्द्येन, सनातनं, शाश्वतं, निरपायं, अविनाशेन.

IMMOVABILITY, s. अचलता-त्वं, निश्चलत्वं, स्थावरत्वं, स्थिरता, अचरि-ण्यता, सत्प्रता.

IMMOVABLE, a. अचलः-ला-लं, निश्चलः-ला-लं, स्थावरः-रा-रं, अचरः-रा-रं, अचरिण्यः-ण्यु-ण्यु, अचञ्जमः-मा-मं, अस्पन्दः-न्दा-न्दं, अच्युतः-ता-तं, स्थिरः-रा-रं, स्थापी-पिनी-पि (न्), सत्प्रः-मा-मं, स्थाणुः-णु-णु, स्थायुः-यु-यु, जन्मनेतरः-रा-रं, स्थितः-ता-तं, अनेतन्-नी-नं (न्); 'immovables,' स्थावरणि.

IMMOVABLY, adv. अचलं, निश्चलं, स्थावरं, स्थिरं, सत्प्रं, स्थाणुवत्.

IMMUND, a. अशुचिः-चि-चि, अपवित्रः-वा-वं, अशीची-चिनी-चि (न्).

IMMUNDICITY, s. अशुचिता-त्वं, अशीचं, अशीचं, अपवित्रता-त्वं, अशोपनं.

IMMUNITY, s. मुक्तिः f., मोक्षः, विनोद्यः, विनिर्भीकः, निर्भीकः, विरहः, राहित्यं, रहितत्वं, शून्यता, जभावः, असम्भवः, or expressed by अ prefixed; as, 'immunity from danger,' जभयं; 'from exertion,' अनायासः; 'from taxes,' अकरत्वं.

To IMMURE, v. a. निरूप् (c. 7. -रूपि-रौहुं), अवरूप्, रूप्; 'in a prison,' कारायां निरूप् or वन् (c. 9. वध्नाति, वन्तुं), कारागुप्तं-मो-मं कृ.—(Inclosure) परिवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रौहुं), परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टेति-यितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं), संवेष्ट्, उपवेष्ट्.—(Surround with a wall) प्राकारेण परिवृ, प्राकारीयं-यो-यं कृ.

IMMURED, p. p. निरुद्धः-द्धा-द्धं, अवरुद्धः-द्धा-द्धं, अनर्गतः-ता-तं.

IMMUTABILITY, s. अविचार्यता-त्वं, अविचारत्वं, निर्विकारत्वं, अविच्छादः, स्थिरता, अनोपता, अपरिवर्तनं, नित्यता.

IMMUTABLE, a. अविचार्यः-य्यी-य्यं, अविचारः-रा-रं, अविक्रियः-या-यं, निर्विकारः-रा-रं, विकाराक्षमः-मा-मं, विकारहीनः-ना-नं, स्थिरः-रा-रं, अमोघः-या-यं, निर्विकल्पः-त्वा-त्वं, नित्यः-त्या-त्यं, अपरिवर्तनीयः-या-यं.

IMMUTABLY, adv. अविचार्यं, अविचारेण, अविचार्यत्वेन, स्थिरं, नित्यं, निर्विकारं, निर्विकल्पं, अमोघं.

IMMUTATION, s. विकारः, विद्रिष्टा, विकृतिः f., वैकृत्यं, विपर्ययः, परिवर्तः.

IMP, s. पिशाचः, भूतः, राक्षसः, असुरः, दैत्यः, दानवः, ग्रहः, यातुः m., यातुपानः, विपुलः, क्रव्याद् m., निशादः, निशाचरः, कर्धरः, कर्धुरः.

To IMP, v. a. (Graft) एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रं निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं)—(Lengthen) दीर्घतरं-रां-रं कृ, दीर्घीकृ.

IMPACABLE, a. अशाम्यः-म्या-म्यं, असान्त्वनीयः-या-यं, अतोपणीयः-या-यं.

IMPACT, s. स्पर्शः, संस्पर्शः, सम्पर्कः, उपपातः, आपातः, प्रतिघातः.

To IMPAIR, v. a. न्यूनीकृ, हस् (c. 10. हासयति-यितुं), अल्पीकृ, विकलीकृ, कन (nom. कनयति-यितुं), जन् (c. 10. जनयति-यितुं), न्यूनं, घण् (c. 8. घणोति-यितुं), परिघण्, घोणीकृ, घतिं कृ, परिघतिं कृ, दुष् (c. 10. दुषयति-यितुं), उपहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), लप् (nom. लपयति-यितुं), लुप् (c. 6. लुपयति, लोभुं), लघूकृ, नष् (c. 10. नाशयति-यितुं), विनश्.—(Enfeeble) शिथिलीकृ, अल्पवलीकृ, दुर्बलीकृ, चलं or तेजः or सत्त्वं ह् (c. 1. हरति, हर्तुं).

IMPAIRED, p. p. विकलः-ला-लं, विकलीभूतः-ता-तं, विकलीकृतः-ता-तं, अल्पीभूतः-ता-तं, अल्पीकृतः-ता-तं, न्यूनीकृतः-ता-तं, न्यूनीभूतः-ता-तं, घीणः-णा-यां, हसितः-ता-तं, अपचितः-ता-तं, लुप्तः-भा-भं, शिथिलीकृतः-ता-तं, उपहतः-ता-तं, विशीणः-यी-यं; 'impaired in strength,' शिथिलवल्-ला-लं, घीणवल्-ला-लं, हतवल्-ला-लं, हतसत्त्वं-त्वा-त्वं.

IMPAIRING, IMPAIRMENT, s. न्यूनीकरणं, घयः, हासः, हानिः f., अल्पता-ता, वैकल्प्यं, विकलीकरणं, शीथिल्यं, शिथिलीकरणं, अपचयः, घिया, अवसादः.

To IMPALE, v. a. IMPALED, IMPALEMENT. See EMPALE, &c.

IMPALFABILITY, s. अस्पृश्यता, अस्पृशीयता, दुःस्पृश्यता, अग्राह्यता,

अप्रहणीयत्वं, अव्यक्तता, अव्यक्तिः *f.*, अतिमूर्खता.
IMPALPABLE, *a.* अस्पृश्यः -श्या -श्यं, अस्पृशीनीयः -या -यं, दुःस्पर्शः -शी -शं, दुःस्पृश्यः -श्या -श्यं, अघ्रातः -ह्य -हं, अग्रहणीयः -या -यं, दुरभि-
 ग्रहः -हा -हं, दुरालभः -भा -भं, स्पृशीय्यक्तः -क्ता -क्तं, अव्यक्तः -क्ता -क्तं,
 अप्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, इन्द्रियैरग्राह्यः -ह्य -हं, इन्द्रियाग्राह्यः -ह्य -हं, इन्द्रि-
 यागोचरः -रा -रं, अतिसूक्ष्मः -ह्य -हं.
IMPALPABLY, *adv.* अस्पृशीनीयं, अस्पृश्यं, अव्यक्तं, अप्रत्यक्षं.
To IMPANEL, *v. a.* (A jury) नामावलिपत्रे or नामपरिसंख्यापत्रे द्वाद-
 शमग्राहपुरुषाणां or द्वादशमध्यस्थपुरुषाणां नामानि रूमात् in caus.
 (-रोपयति -यितुं) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं).
IMPARSYLLABIC, *a.* असमानाक्षरः -रा -रं, अनुत्याक्षरः -रा -रं.
IMPARTITY, *s.* असाम्यं, असमता, असमानता, असामान्यं, वैषम्यं, विषमता,
 विषमं, अनुत्यात्वं -ता, असमन्त्रसं, असामन्त्रस्यं, तारतम्यं.
To IMPART, *v. a.* वाटं कृ, वाटिकां कृ, भूमिभागं प्राचीरेण परिचृ (c. 5.
 -वृणोति -वरितुं -रोतुं) or वृत्तिपरिगतं कृ.
To IMPART, *v. a.* प्रदा (c. 3. -ददाति -दातुं), अभिदा, सम्प्रदा, निदा, दा,
 यम् (c. 1. यच्छति, दातुं), प्रयम्, सम्प्रयम्, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं),
 उपपद्, वितृ (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं), आह (c. 1. -हरति -हर्तुं), उपह,
 च्च in caus. (अपेयति -यितुं), सम्, निधिष् (c. 6. -धिषति -धेयुं), सङ्गम्
 in caus. (-ज्ञामयति -यितुं), मद्, in caus. (ग्राहयति -यितुं), प्रदानं कृ.
 —(Impart information, make known) विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति
 -यितुं), निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), समाविद्, संवद् (c. 1. -वदति
 -दितुं), संवादं कृ (c. 10. कथयति -यितुं), समाचारं कृ; 'impart
 a secret,' रहस्यं प्रकाशं (c. 10. -ज्ञापयति -यितुं).
IMPARTED, *p. p.* प्रदत्तः -त्ता -क्तं, प्रक्षः -त्ता -क्तं, निदत्तः -त्ता -क्तं, नीक्षः
 -त्ता -क्तं, प्रतिपादितः -ता -तं, उपपादितः -ता -तं, वितोषः -त्ता -क्तं,
 अप्रितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, निधिषः -त्ता -क्तं, निहितः -ता -तं,
 संज्ञानः -त्ता -क्तं. —(Made known) निवेदितः -ता -तं, विज्ञापितः -ता
 -तं, विज्ञप्तः -त्ता -क्तं. —(As a secret, &c.) प्रकाशितः -ता -तं. —
 (As a disease) संचारितः -ता -तं, संज्ञानः -त्ता -क्तं.
IMPARTER, *s.* दाता *m.* (नृ), प्रदाता *m.*, दायी *m.* (नृ), प्रतिपादकः.
IMPARTIAL, *a.* अपक्षपाती -तिनी -ति (नृ), विपक्षपातः -ता -तं, पक्षपा-
 तरहितः -ता -तं, पक्षपातहीनः -ता -तं, समदर्शी -शिनी -शि (नृ),
 सद्यंसमः -मा -मं, समः -मा -मं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गहीनः -ता -तं,
 मुक्तसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, न्यायी -यिनी -यि (नृ), न्यायवर्ती -तिनी -ति (नृ),
 उदासीनः -ता -तं, उदासी -सिनी -सि (नृ), उभयसाधारणः -ह्य -हं, उभयसमः -मा -मं,
 उभयसामान्यः -न्या -न्यं, मध्यस्थः -ह्य -हं, धार्मिकः -की -कं, निरपेक्षः -ह्य -हं,
 समानवृत्तिः -ति -ति.
IMPARTIALITY, *s.* अपक्षपातः, पक्षपातहीनता, साम्यं, समता, सद्यंसमता,
 उभयसमता, औदास्यं, उदासीनता, निःसङ्गता, सङ्गहीनता, न्यायः, धर्मन्यायः.
IMPARTIALLY, *adv.* अपक्षपातेन, पक्षपाते विना, समं, साम्येन, असङ्गेन,
 सङ्गे विना, न्यायेन, न्यायतः, उदासीनं, उदासीनवत्.
IMPARTIBLE, *a.* अविभाज्यः -ज्या -ज्यं, अव्यहनीयः -या -यं, अनश्यः -श्या -श्यं.
IMPASSABLE, *a.* अतारणीयः -या -यं, अतार्यः -ह्य -हं, दुस्तरः -रा -रं,
 दुस्तार्यः -ह्य -हं, सुदुस्तरः -रा -रं, दुरुत्तरः -रा -रं, दुर्गः -गी -गं,
 दुर्गमः -मा -मं, अगम्यः -म्या -म्यं, अगमनीयः -या -यं, दुरत्ययः -या -यं,
 गहनः -ना -नं, सङ्गतः -टा -टं, सघातः -धा -धं, गालूनः -ना -नं.
IMPASSABILITY, *s.* अतार्यत्वं, दुस्तार्यत्वं, अगम्यता, दुर्गम्यता.
IMPASSIBLE, *a.* अचेतनः -ना -नं, निश्चेतनः -ना -नं, शोकदुःखाद्यधमः -मा
 -मं, क्लेशदुःखादिहीनः -ना -नं, रागहीनः -ना -नं, अरागी -गिणी -गि (नृ).
IMPASSIBILITY, *s.* अचेतन्यं, शोकदुःखाद्यधमता, क्लेशदुःखादिहीनता.

To IMPASSION, *v. a.* संरक्तोक्तु, सरागीकृ, रागयन्तं -वती -वत् कृ.
IMPASSIONED, *p. p.* संरक्तः -क्ता -क्तं, रागवान् -वती -वत् (नृ), रागी -गिणी
 -गि (नृ), रागान्वितः -ता -तं, सरागः -गा -गं, सानुरागः -गा -गं, अनुरागी
 -गिणी -गि (नृ), सरसः -सा -सं, रसो -सिनी -सि (नृ), रसिकः -का
 -कं, शृङ्गारो -रिणी -रि (नृ), शृङ्गारितः -ता -तं.
IMPATIENCE, *s.* अमर्षः, अदमता, अक्षमा, अक्षान्तिः *f.*, अमहिष्युता -त्वं,
 विमर्षः, असहनं, असह्यं, अतिविद्या, अनुत्ताहः.
IMPATIENT, *a.* अनहिष्युः -ह्य -ह्य, असहनः -ना -नं, असहः -हा -हं,
 असहमानः -ना -नं, असहनशीलः -ला -लं, अक्षमः -मा -मं, अक्षान्ति-
 नान् -मती -मत् (नृ), अक्षमो -मिती -मि (नृ), अक्षन्ता -न्ती -न्तु (नृ),
 अमर्षः -हा -हं, विमर्षी -विर्षी -र्षि (नृ), नातामर्षः -र्षी -र्षं, अतिविद्याः
 -ह्य -ह्य, उत्सुकः -का -कं, उत्सः -क्ता -क्तं.
IMPATIENTLY, *adv.* सान्धं, सविमर्षं, अमर्षेण, विमर्षेण, असहिष्युवत्.
 अक्षान्ता, असहनशीलत्वात्, सायेन.
To IMPAWN, *v. a.* आपीकृ, पण् (c. 1. पणते -यितुं), परिपण्, निधिष्
 (c. 6. -धिषति -धेयुं), न्यन् (c. 4. -अस्यति -असितुं).
To IMPEACH, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युज्जति -योज्जुं), व्यवहारसभायां or
 व्यवहारानुसारेण अभियुज् or अभियुज् (c. 1. -शंसति -सितुं) or अभि-
 योगं कृ or अभिगंसनं कृ or अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), दोषीकृ,
 उपालम् (c. 1. -लभते -लभ्युं).
IMPEACHABLE, *a.* अभियोज्यः -ह्य -ह्य, व्यवहारसभायाम् अभियोज्यः -ज्या -ज्यं.
IMPEACHED, *a.* व्यवहाराभियुक्तः -क्ता -क्तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, व्यवहारा-
 भिशक्तः -त्ता -क्तं.
IMPEACHER, *s.* अभियोगी *m.* (नृ), अभियोज्जा *m.* (कृ), अभियोगकृत् *m.*,
 अपवादकः.
IMPEACHMENT, *s.* अभियोगः, व्यवहाराभियोगः, अभिशंसनं, व्यवहाराभि-
 शंसनं, अपवादः, संशयः.
IMPECCABILITY, *s.* निष्पापत्वं, पापहीनता, पापाभावः, पापाधमता.
IMPECCABLE, *a.* अपापः -पा -पं, निष्पापः -पा -पं, पापाधमः -मा -मं.
To IMPEDE, *v. a.* रुध् (c. 7. रुधति, रोद्धुं), प्रतिरुध्, निरुध्, उपरुध्,
 संरुध्, विरुध्; विहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्, प्रतिहन्, प्रतिवन्
 (c. 9. -वप्राति -चन्तुं), वृ (c. 10. वारयति -यितुं), निवृ, विनिवृ, आवृ,
 समावृ, प्रतिवृ, विप्र (nom. विप्रयति -यितुं), चाप् (c. 1. चापते -पितुं),
 स्तम्भ् (c. 10. स्तम्भयति -यितुं), c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं, विष्टम्भ्, प्रष्टू-
 हीकृ, निषिप् (c. 1. -पेयति -येयुं).
IMPEDED, *p. p.* रुद्धः -द्धा -द्धं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिरुद्धः -द्धा -द्धं, निरुद्धः
 -द्धा -द्धं, उपरुद्धः -द्धा -द्धं, विहृतः -ता -तं, प्रतिहृतः -ता -तं, पराहृतः
 -ता -तं, वारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, विप्रितः -ता -तं, वापितः
 -ता -तं, स्तम्भितः -ता -तं, स्तम्भः -आ -धं, विष्टम्भः -आ -धं, अन्नारितः
 -ता -तं, शार्गलः -ला -लं.
IMPEDEMENT, *s.* विप्रः, व्यापातः, अन्नारायः, प्रष्टूहः, प्रतिवन्धः, विष्टम्भः,
 प्रतिष्टम्भः, स्तम्भः -म्भनं, रोधः, संरोधः, विरोधः, अवरोधः, उपरोधः,
 निरोधः, विघातः -तं, विहननं, विहतिः *f.*, चापा -पकः, वारणं, निवारणं,
 आवरणं. —(Impediment in speech) वाक्स्थलनं, वाग्भेदः, वाग्वै-
 कल्यं; 'having an impediment in one's speech,' खलद्वारकः
 -न्या -न्यं, वाग्विकलः -ला -लं, भिन्नवाक् *m. f. m.*, कददः -दा -दं.
IMPEDEMENTAL, *a.* (Causing impediment) व्यापातकः -का -कं,
 विघाती -तिनी -ति (नृ), विप्रकः -री -रं, विप्रकारी -रिणी -रि (नृ),
 विरोधी -धिनी -धि (नृ), प्रतिरोधी &c., औपरोधिकः -की -कं, विष्टम्भी
 -म्भीनी -म्भि (नृ), निवारकः -का -कं.
To IMPEL, *v. a.* (Drive, urge forward) प्रे (c. 10. -ईरयति -यितुं),

असम्बन्धीयः -या -यं, निम्नयोजनः -ना -न, प्रस्तुतपरिभूतः -ता -तं.—
(Nonsensical) अनर्थकः -का -कं, असद्वदः -दा -दं.
IMPETUOUSLY, *adv.* (Rudely) अविनयेन, अविनीतयत्, धृष्टयत्, प्रग-
ल्भयत्, अशिष्टयत्, कुशीलयत्, परुषोक्त्या.—(Officially) अतिच-
र्यापूरी.—(Irrelevantly) असद्वदं, असत्तुतं, अप्रासङ्गिकं, निम्नयोजनं.
IMPETURABLE, *a.* अद्योभ्यः -भ्या -भ्यं, अद्योभरीयः -या -यं, अपस्वित-
मतिः -तिः -ति, स्थिरमतिः -तिः -ति, समयुक्तिः -दिः -दि, अनाकुल-
चिन्तः -हा -हं, अपादिपवः -वी -वं, अक्षतः -रा -रं, अपिसिद्धितमनाः
-नाः -नः (स्), निर्विकारः -रा -रं.
IMPETURBATION, *s.* अद्योभ्यता, अनाकुलचिन्ता, अपादिपवत्, अप्यमता.
IMPERVIOUS, *a.* (Not to be penetrated or entered) अपरोक्षः -ज्या
-ज्यं, अपरोक्षनीयः -या -यं, पगम्यः -भ्या -भ्यं, गहनः -ना -नं, सुगहनः
-ना -नं, गहीयः -या -यं, गभीरः -रा -रं, गम्भीरः -रा -रं, कलिलः
-ला -लं, सङ्घट्टः -दा -दं, ससापः -था -थं, कटः -हा -हं.—(Compact,
without interstice) निविडः -दा -दं, अचिरलः -ला -लं, निर्विडः
-रा -रं, नीरन्ध्रः -भ्या -भ्यं.—(Not to be pierced) अपेक्ष्यः -भ्या -भ्यं,
अप्यायः -भ्या -भ्यं, अमेधः -दा -दं, अचेदनीयः -या -यं.
IMPERVIOUSNESS, *s.* अपरोक्षता, गम्भीरत्वं, गहनत्वं, अप्यायता, अगम्यता,
अपेक्ष्यता, नीरन्ध्रता, नैविड्यं.
IMPERFABLE, *c.* अपर्यवेनीयः -या -यं, प्रायेणेन प्राप्यः -भ्या -भ्यं.
To IMPETRATE, *v. a.* प्रायेणेन or अपर्यवेनादारेण प्राप् (८. ५. -आप्ति
-आप्ति).
IMPETRATION, *s.* प्रायेणया or याज्ञादारेण प्राप्तिः *f.* or प्रापयं.
IMPETUOSITY, *s.* वेगः, आवेगः, महावेगः, संवेगः, अत्यन्तवेगः, संरम्भः,
संरम्भत्वं, आपातः, तीक्ष्णता, तीक्ष्णं, साहसं, उद्यता, उद्यतता, अनयः,
धिप्रता, रभसः, कुतूहलं, तीव्रता.
IMPETUOUS, *a.* वेगवान् -वती -वत् (स्), वेगी -गिनी -गि (न्), महावेगः
-गा -गी, भीमवेगः -गा -गं, उदीर्घवेगः -गा -गं, संरम्भी -भिणी -भि
(न्), चरुः -खा -खं, उचरुः -खा -खं, तीक्ष्णः -ख्या -ख्यं, तीक्ष्ण-
कर्मो -मो -मै (न्), अनयै -यिणी -यि (न्), अनयैः -या -यं, अनयै-
वान् -वती -वत् (स्), साहसी -सिनी -सि (न्), साहसिकः -को -कं,
उद्यः -या -यं, तीव्रः -त्रा -त्रं, प्रपलः -ला -लं, रोपणः -या -यं, कुतूहली
-लिनी -लि (न्).
IMPETUOUSLY, *adv.* महावेगेन, भीमवेगेन, अत्यन्तवेगेन, वेगवत्, सवेगं,
संरम्भेण, आपातवत्, तीक्ष्णं, सामर्थ्यं, उचरुं, उद्यं, सरभसं, साहसेन,
संरम्भवत्, सकुतूहलं, कीतूहलेन.
IMPETUOUSNESS, *s.* See IMPETUOSITY.
IMPETUS, *s.* वेगः, आवेगः, संवेगः, आपातः, अत्यन्तवेगः, गतिशक्तिः *f.*
IMPIETY, *s.* अधर्मेः -मैतत्वं, वैधर्म्यं, निर्वैर्मैतत्वं, धर्मलोपः, धर्महीनता,
अभक्तिः *f.*, भक्तिहीनता, अभक्तत्वं, देवनिन्दा, दुष्टता, अपुण्यत्वं, असाधुता,
पापित्वं, सपापत्वं, पापं, दुष्कृतं, कुकर्म *n.* (न्).
To IMPINGE, *v. a.* आहन् (८. २. -हन्ति -न्ति), आभिहन्, अभाहन्, आपह
(८. १. -पतति -ति), प्रपह, संपह (८. १. -पहते -ति).
IMPIOUS, *a.* अधर्मी -र्मिणी -र्मि (न्), अधार्मिकः -को -कं, निर्वैर्मैः
-मै -मै, धर्महीनः -ना -नं, धर्मलोपः -का -कं, अभक्तः -का -कं,
देवनिन्दकः -का -कं, भक्तिहीनः -ना -नं, दुष्टः -दा -दं, अपुण्यः -खा -खं,
असाधुः -खी -यु, पापी -पिनी -पि (न्), पापिष्ठः -हा -हं, अनीचर-
रोपितः -ता -तं.
IMPIOUSLY, *adv.* अधर्मेण, अधर्मेण, अपुण्यवत्, पापिष्ठवत्, देवनिन्दकवत्.
IMPIOUSNESS, *s.* See IMPIETY.
IMPLACABILITY, IMPLACABLENESS, *s.* अशान्म्यता, अशान्त्वनीयता, अतोप-

पीयता, अमरसाध्यत्वं.
IMPLACABLE, *a.* अशान्म्यः -भ्या -भ्यं, अतोपरीयः -या -यं, अशान्नीयः
-या -यं, अशान्त्वनीयः -या -यं, अनापद्यः -भ्या -भ्यं, अमरसाध्यः -दा -दं,
दुःखेन शान्त्यः -भ्या -भ्यं or आराध्यः -भ्या -भ्यं.—(Constant in ha-
tred) दीर्घद्वेषी -यिणी -यि (न्), अतिद्वेषी &c.; 'implacable
hatred,' दीर्घद्वेषः, चढवेरं.
IMPLACABLY, *adv.* अशान्मयीयं, अशान्म्यं, अतोपरीयं, अनापदीयं.
To IMPLANT, *v. a.* निरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), निधा in caus.
(-स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, निधं -धं -धं कृ, निधा (८. ३. -दधाति -धातुं),
प्रतिष्ठा, उपनिधा, निधन् (८. १. -रन्ति -न्ति).
IMPLANTED, *p. p.* निधः -दा -दं, निधितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, मुप्र-
तिष्ठितः -ता -तं, निरुहः -दा -दं, निराधः -ता -तं, निहितः -ता -तं.
To IMPLEAD, *v. a.* अभियुज् (८. ७. -युनक्ति -योजुं), व्यवहारसमायाम्
उत्तरप्रत्युत्तरे कृ.
IMPLEMENT, *s.* यन्त्रं, उपकरणं, साधनं, भाव्यं, कार्यसाधनं, सामर्थ्यं -श्री,
द्वयं, पादं, उपकरणं, सम्पादः.
To IMPLICATE, *v. a.* सचन् (८. ९. -यभाति -यन्ति), अनुपपन्नं, संधिप
(८. १०. -रोपयति -यितुं), आधिप, परिधिप, संयुज् (८. ६. -युनक्ति -युजुं);
'he is implicated in many crimes,' बहुपापैः सचन्ते.
IMPLICATED, *p. p.* सचदः -दा -दं, अनुपपन्नः -दा -दं, संधिपः -दा -दं,
संयुजः -दा -दं, यलः -सा -सं, अनुपपन्नी -निरुपी -निरु (न्), लिप्तः -ता -तं.
IMPLICATION, *s.* (Involution, connection) सचन्तः, अनुपपन्नः, अभि-
सचन्तः, अनुपपन्नः, समन्वयः, सम्बन्धः, संसर्गः.—(Implying) विवक्षा,
अपौराणिकः *f.*, अनुमानं, अपवादः, उपलक्ष्यः.
IMPLICIT, *a.* अनाशङ्कितः -ता -तं, अविशङ्कितः -ता -तं, अपेक्षितः -को
-कं, अपिपार्यं कृतः -ता -तं, अविशङ्क्यं कृतः -ता -तं, अशङ्कालम्बः -का
-कं, असांशयिकः -को -कं, अतद्वदः -दा -दं.
IMPLICITLY, *adv.* अविशङ्क्यं, अपिपार्यं, अनाशङ्कपूर्वं, अशङ्कया, अवि-
कंप, असंशयपूर्वं, अविकल्पेन.
IMPLIED, *p. p.* or *a.* विवक्षितः -ता -तं, अपेक्षितः -दा -दं, उपलक्षितः
-ता -तं, आनुपपन्नः -को -कं; 'implied meaning,' विवक्षितार्थः.
अलितार्थः, अविशङ्क्यः, अविशङ्क्यः *m.*
To IMPLY, *v. a.* प्राप् (८. १०. -अपेयते -ति -यितुं), सम्भर्षं सम्भर्षं,
अपे, विनयेन or अज्ञातं कृता प्राप्, कृताज्ञातः or निर्वैन्नेन याच्
(८. १. यापयति -यितुं), अभियाप्, संयाप्, प्रयाप्, सम्भयाप्, प्रसह (८. १०.
-सादयते -ति -यितुं), विनी (८. १. -नयति -नेतुं), अनुनी, विनयेन सापे
निधिद् (८. १०. -येदयति -यितुं), नाप् (८. १. नापयति -यितुं).
IMPLYED, *p. p.* अज्ञातकर्मपूर्वं प्रापितः -ता -तं or अभियापितः -ता -तं,
विनयेन or निर्वैन्नेन यापितः -ता -तं or अभियापितः -ता -तं, प्रसादितः
-ता -तं, अनुनीतः -ता -तं.
IMPLORER, *s.* कृताज्ञातः प्रापेन or प्रापेयिता *m.* (न्), निर्वैन्नेन याचकः.
To IMPLY, *v. a.* वच् in des. (विषयति -यितुं), सूच् (८. १०. सूचयति
-यितुं), संसूच्. Often expressed by अच् in comp., as, 'a
speech which implies censure,' निन्दापी वादः.
IMPOLICY, *s.* कुनीतिः *f.*, दुर्धीतिः *f.*, दुर्धीयः, अनीतिः *f.*, दुर्धीतं, अनयः.
IMPOLITE, *a.* अशिष्टः -दा -दं, असम्भ्यः -भ्या -भ्यं, अविनीतः -ता -तं, अशीलः
-ला -लं, कुशीलः -ला -लं, विशीलः -ला -लं, दुःशीलः -ला -लं,
दुर्न्यायः -दा -दं, नष्टविनयः -या -यं, याम्यः -भ्या -भ्यं, असुमनः -ना -नं,
अनायः -या -यं.
IMPOLITENESS, *s.* अशिष्टता, असम्भ्यता, अविनयः, कुशीलता, दुःशीलता.
IMPOLITIC, *a.* (Not acquainted with good policy, not prudent)

जननीतिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, जननीतिविद् *m.f.n.*, जननीतिमान्-मन्त्री-मत् (न्), जननीतिकुशलः-ला-लं, दुर्धीतः-ता-तं, जपिनीतः-ता-तं, जननीतिमान्-मन्त्री-मत् (न्), जयुद्धिमान् &c., जयुधः-या-यं, जतिवदः-ज्ञा-ज्ञं, जतिवेचकः-का-कं, जकोविदः-दा-दं.—(Not politic, adapted to injure the public interest) जहितः-ता-तं, नतिविदः-ज्ञा-ज्ञं, प्रनार्थविरोधी-धिनी-धि (न्), जर्धविरोधी &c., जनर्धकरः-रा-रं, जनर्धजनकः-का-कं, जनिधकरः-री-रं, जसुनीस्य ज्ञतः-ता-तं, सापकारः-रा-रं, जयार्थिकः-का-कं.

IMPOLITICALLY, *adv.* नतिविदुः, जहितं-ताय, जर्धविरोधेन, जसुनीस्य.

IMPONDERABLE, IMPONDEROUS, *a.* निर्भारः-रा-रं, जभारी-रिणी-रि (न्), जभोलनीयः-या-यं, जगुरुः-धी-रु, जतिनूलाः-झा-झं, जति-लपुः-पुः-पु.

To IMPORT, *v. a.* (Bring goods from a foreign country) पाणि-ज्यद्रव्याणि or पाणिज्यवस्तूनि विदेशात् or देशान्तरात् or पदिदेशाद् जानी (c. 1. -नयति-नेतुं) or उपनी or ज्ञावत् (c. 1. -वहति-घोटुं) or जगवत् or जगद् (c. 1. -हरति-हर्तुं).—(Convey a meaning, imply) सूच (c. 10. सूचयति-यितुं), संसूच, उद्दिष्ट (c. 6. -दिशति-देष्टुं), यच् in des. (विषयति-यितुं), उद्गुप् (c. 10. -योजयति-यितुं), or expressed by जर्ध in comp.; as, 'a speech which imports censure,' निन्दायी यादः.—(Be of weight or consequence) गुर्वर्थः-धा-धं भू.

IMPORT, *s.* (Goods brought from a foreign country) विदेशात् or देशान्तरात् or पदिदेशाद् जानीतानि पाणिज्यद्रव्याणि *n. pl.* or पाणिज्यवस्तूनि *n. pl.*, विदेशीयवस्तूनि *n. pl.*, विदेशनद्रव्याणि *n. pl.*, पदिदेशवस्तूनि.—(Meaning) जर्धः, जभिप्रायः, जभिप्रेतं, विषया, उद्देशः, ज्ञाशयः; 'of like import,' समानार्थः-धा-धं.—(Importance) गौरवं, गुरुत्वं, प्रभावः.

IMPORTABLE, *a.* विदेशाद् जानेयः-या-यं or जानेतव्यः-या-यं.

IMPORTANCE, *s.* (Consequence) गौरवं, गुरुत्वं-ता, गुर्वर्थत्वं, प्रभावः, भारः; 'of a thing,' द्रव्यगुरुता; 'of an act,' कार्यगुरुता.—(Of a person) उक्त्यर्थः, चीत्कर्त्तृ, प्रधानता, सेव्यता, प्रतिपत्तिः, प्रागल्भ्यं, गद्यः, मानः.

IMPORTANT, *a.* गुरुः-धी-रु, गुर्वर्थः-धा-धं, जर्धः-धा-धं, महार्थः-धा-धं, परमार्थः-धा-धं, गुरुप्रभावः-या-यं, महाप्रभावः-या-यं, जगुप्रभावः-या-यं, परमप्रभावः-या-यं, परमः-मा-मं, जलपुः-पुः-पु, महोपकारो-रिणी-रि (न्), भारी-रिणी-रि (न्), भारवान्-यती-यत् (न्), ज्ञावश्यकः-का-कं; 'important object,' गुर्वर्थः, परमार्थः, महार्थः; 'most important,' गरिष्ठः-झा-झं, गुरुतमः-मा-मं; 'more important,' गरीयान्-यसी-यः (स्).

IMPORTANTLY, *adv.* गुरु, परमप्रभावेण, परमं, जलपु.

IMPORTATION, *s.* (Act of bringing from a foreign country) विदेशात् or पदिदेशात् or देशान्तराद् जानयः-यनं or उपनयः-यनं or ज्ञावाहनं or ज्ञावहनं or उपवाहनं.—(The commodities imported) विदेशाद् जानीतानि द्रव्याणि, देशान्तराद् जानीतवस्तूनि, विदेशीयवस्तुसमूहः.

IMPORTED, *p.p.* विदेशात् or पदिदेशाद् जानीतः-ता-तं or उपनीतः-ता-तं.

IMPORTER, *s.* विदेशात् or पदिदेशाद् पाणिज्यद्रव्यानेता *m.* (न्).

IMPORTUNACY, *s.* निर्वन्धः, जतिनिर्वन्धः, जतियाचना-नं, जतिप्राप्यं-ना, ज्ञाग्रहः, जतिनिर्वन्धेन याचना or प्राप्यं, वारं वारं प्राप्यं, नित्यप्राप्यं, नित्ययाचना, नित्ययाचनेन परोहेजनं or परायासकरं.

IMPORTUNATE, *a.* निर्वन्धशीलः-ला-लं, जतिनिर्वन्धशीलः-ला-लं,

ज्ञाग्रही-हिणी-हि (न्), ज्ञाग्रहशीलः-ला-लं, जतियाचकः-का-कं, जतिप्राप्यकः-का-कं, निर्वन्धेन याचकः-का-कं, नित्यप्राप्यकः-का-कं, नित्यं याचनेन परोहेजनः-का-कं or परायासकरः-री-रं, वारं वारं प्राप्यकः-का-कं; 'importunate solicitation,' निर्वन्धः, ज्ञाग्रहः.

IMPORTUNATELY, *adv.* निर्वन्धेन, जतिनिर्वन्धेन, ज्ञाग्रहेण, ज्ञाग्रहं, प्रसभं, गुरुमुहुः, पुनःपुनर्.

IMPORTUNATENESS, *s.* See IMPORTUNACY.

To IMPORTUNE, *v. a.* जतिनिर्वन्धेन or निर्वन्धेन प्राप्यं (c. 10. -जर्धयति-यितुं) or जर्धप्यं or ज्ञाच् (c. 1. याचति-यितुं) or जभिप्राय्, ज्ञाग्रहेण प्राप्यं, वारं वारं प्राप्यं, जतियाचनेन परम् उद्दिष्टं (c. 10. -येनयति-यितुं), नित्यप्राप्येन परम् ज्ञाग्रहं (c. 10. -यासयति-यितुं).

IMPORTUNED, *p.p.* निर्वन्धेन प्राप्यं-ता-तं or ज्ञाप्यं-ता-तं, जति-याच्यं-ता-तं.

IMPORTUNER, *s.* जतिप्राप्यकः, जतियाचकः, निर्वन्धेन प्राप्यकः, जतियाज्ञया परोहेजनः.

IMPORTUNITY, *s.* निर्वन्धः, जतिनिर्वन्धः, जतियाचना-नं, ज्ञाग्रहः, वारं वारं प्राप्यं, पुनःपुनः प्राप्यं, जतियाचनेन परोहेजनं. See IMPORTUNACY.

To IMPOSE, *v. a.* (Lay on) न्यस् (c. 4. -जस्यति-जसितुं), निषिञ्च (c. 10. -येनयति-यितुं), समापिञ्च, निषुन् (c. 10. -योनयति-यितुं), c. 7. -युनक्ति-योजुं), या (c. 3. दधाति, धातुं), निधा, विधा, ज्ञाग्रह in caus. (-रोपयति-यितुं), स्वा in caus. (स्थापयति-यितुं), उपस्था, जदस्था.—(Set over) जधिक्, उपधिक्, निषुन्, विनिषुन्.—(Impose upon, deceive) प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), विप्रलभ्, यच् (c. 10. वक्षयते-ति-यितुं), परिषय्, जल्ल (c. 10. जललयति-यितुं), जभिजन्धा, जतिसन्धा, दम्भ् (c. 5. दम्भति, दम्भितुं).

IMPOSED, *p.p.* न्यस्तः-स्ता-स्तं, निषेधितः-ता-तं, निषुक्तः-ज्ञा-ज्ञं, निषो-धितः-ता-तं, विहितः-ता-तं, जधिक्तः-ता-तं; 'imposed upon,' यधितः-ता-तं, प्रलभ्यः-झा-झं, विप्रलभ्यः-झा-झं, जतिसंहितः-ता-तं.

IMPOSING, *a.* चिसयोत्पादकः-का-कं, ज्ञाग्रह्यकरः-रा-रं, चिसापकः-का-कं, जधुतः-ता-तं, गुरुः-धी-रु, महातेजाः-ज्ञा-ज्ञः (स्).

IMPOSITION, *s.* (Act of laying on) न्यासः, न्यसनं, निवेशनं, ज्ञापोषणं, स्थापनं; 'of hands,' हस्तन्यासः.—(That which is imposed, a tax) करः, शुल्कः-ल्लं.—(Task given as a punishment) साहसं, ज्ञतं, शिष्येण दण्डार्थम् जधिक्कर्त्तव्यं क्वचित्.—(Fraud, deception) दम्भः, यचनं-ना, जल्लं, प्रलभ्यः, विप्रलभ्यः जभिजन्धः *m.*, जतिसन्धानं.

IMPOSSIBILITY, *s.* जज्ञान्यता, जसाध्यता, जकर्त्तव्यता, जकरणीयता, जका-र्यता.—(An impossibility, an absurdity) जसाध्यं, जसम्भवं, मृपार्थकं, जज्ञाविषयं, जज्ञाजृम्भं, जपुम्पं, जगणुपुम्पं, जगणुसुम्पं; 'impossibilities,' जसाध्यानि *n. pl.*

IMPOSSIBLE, *a.* जज्ञान्यः-यना-यं, जसाध्यः-यथा-यं, जसाधनीयः-या-यं, जसम्भवं-जा-यं, जकर्त्तव्यः-यथा-यं, जकरणीयः-या-यं, जकार्यः-यथा-यं, जसम्भतः-ता-तं, जपठितः-ता-तं, जपठमानः-ना-नं, जपठनीयः-या-यं, जगम्यः-न्या-यं, जप्राप्यः-प्रा-यं, जप्राप्यः-न्या-यं, जप्राप्यः-या-यं, जप्राप्यः-ना-नं.

IMPOST, *s.* करः, शुल्कः-ल्लं, राजकरं, करः, राजग्राहभागः, राजसं. राजदेयं, राजपन्नं, ज्ञालिकः, तारिकं, तार्थं.

IMPOSTHUM, *s.* विद्रुधिः *m.*, पूयसम्पूर्णः स्कोटः or विस्कोटः, सपूयग्रथं.

IMPOSTOR, *s.* (Deceiver) दम्भी *m.* (न्), दासिकः, दम्भकः, कुहकः, कूटकारः, कूटकः, यचकः, कपटी *m.* (न्), कापटिकः, धूर्तः, कितवः, प्रतारकः, जज्ञवेशी *m.* (न्).—(In religion) धर्मध्वजी *m.* (न्), ज्ञार्थः.

लिङ्गो *m.* (नं), चार्यरूपः, धर्मीयः, पापदः, पाखण्डः, लिङ्गवृत्तिः *m.*,
सर्धेलिङ्गो *m.* (नं), दसनापसः, कपटधर्मी *m.* (नं).
IMPOSTURE, *s.* दम्भः, वचनं -ना, प्रवचना, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, कूटः -टं,
कपटः -टं, व्याजः, छलं -लना, कैतवं, कौटं, उपधिः *m.*, प्रतारणं -णा,
कुहकः, अभिसन्धिः *m.*, सगिसन्धानं, छद्म *n.* (नं).
IMPOTENCE, IMPOTENCY, *s.* (Want of strength or power) वीर्यहानिः *f.*,
शक्तिहीनता, अशक्तिः *f.*, अशक्तता, अवीर्यं, निर्वलता, बलहीनता,
सह्यहानिः *f.*, निःसह्यं, सहाभावः, वीर्यभावः, असामर्थ्यं, असमर्थत्वं,
अतेजस् *n.*, तेजोहीनता, ज्ञोवता, दीर्घत्वं, दुर्बलता, शक्तिवैकल्यं.—
(Absence of virility) ज्ञोवत्वं, क्षैत्यं, अपुंस्त्वं, निम्पुरुषत्वं, अपौरुषं,
नपुंसकत्वं, ध्वजभङ्गः, निर्वीजता, निम्पलत्वं, अजनकता.
IMPOTENT, *a.* (Without power) निर्वलः -ला -लं, बलहीनः -ना -नं,
शक्तिहीनः -ना -नं, अशक्तः -क्ता -क्तं, अवलः -ला -लं, असमर्थः -था -थं,
सामर्थ्यहीनः -ना -नं, निर्वीर्यः -र्या -र्यं, वीर्यहीनः -ना -नं, अवीरः
-रा -रं, निःसह्यः -ह्या -ह्यं, सह्यहीनः -ना -नं, निस्तेजाः -जा -जः (सं),
तेजोहीनः -ना -नं, गततेजाः &c., अकल्यः -त्वा -त्वं, दुर्बलः -ला -लं,
अद्यमः -मा -मं, अपारगः -गा -गं.—(Wanting virility) ज्ञोवः -वा
-वं, पुंस्त्वहीनः -ना -नं, पुंशक्तिहीनः -ना -नं, निम्पुरुषः -या -यं, पुरुष-
शक्तिवर्जितः -ता -तं, नपुंसकः -का -कं, निर्वीजः -जा -जं, भग्नध्वजः
-जा -जं, निम्पलः -ला -लं.
IMPOTENTLY, *adv.* निर्वलं, अवलं, अवीरवत्, निर्वीर्यवत्, ज्ञोव-
वत्, निर्वीर्यं, बलं विना, वीर्यं विना, निःसह्येन.
To IMPOUND, *v. a.* दूषपरिग्रहपद्मादि अवरोधस्थाने निरूप (c. 7. -रुध्दि
-रोद्धुं) or रक्ष् (c. 1. रक्षति -रिधुं).
To IMPOVERISH, *v. a.* दरिद्रोक्तु, निर्धनोक्तु, क्षीणीकृ, धनं नष्ट (c. 10.
नाशयति -यितुं), क्षीणधनं -नां -नं कृ.—(Enfeeble, exhaust strength)
कृश (nom. कृशयति -यितुं), कृशीकृ, तेजः or सत्त्वं or वीर्यं हृ (c. 1.
हरति, हर्तुं) or नष्ट, दुर्बलीकृ, घि in caus. (घपयति -यितुं).
IMPOVERISHED, *p. p.* (Reduced to poverty) क्षीणधनः -ना -नं, निर्धनः
-ना -नं, दरिद्रितः -ता -तं, दरिद्रोक्तः -ता -तं, दरिद्रगतः -ता -तं,
धनयुतः -ता -तं, क्षीणार्थः -था -थं, नष्टार्थः -था -थं, नष्टधनः -ना -नं,
गतविभवः -वा -वं, प्रचलितविभवः -वा -वं, शिथिलवसुः -सुः -सु, विगत-
श्रीकः -का -कं, विनष्टलक्ष्मीकः -का -कं, निष्क्रिञ्चनः -ना -नं, अक्रिञ्चनः
-ना -नं —(Exhausted of energy) क्षीणसह्यः -ह्या -ह्यं, कृशीभूतः
-ता -तं, गतवीर्यः -र्या -र्यं, व्युतोत्साहः -हा -हं.
IMPOVERISHMENT, *s.* दरिद्रता, दारिद्र्यं, दरिद्रोक्करणं, धननाशः, धनहानिः *f.*,
धनयुतिः *f.*, सह्यहानिः *f.*, क्षीणता.
IMPRATICABILITY, *s.* असाध्यता -त्वं, असाधनीयता, अकर्तव्यता, अकरणी-
यता, अकार्यता, अशक्यता -त्वं, कर्तुम् अशक्यता, असम्भवात्वं, असम्भा-
यता, अनुपपाद्यता, अपठनीयत्वं, अगम्यत्वं, दुष्करत्वं.
IMPRATICABLE, *a.* असाध्यः -ध्या -ध्यं, असाधनीयः -या -यं, अकर्तव्यः
-व्या -व्यं, अकरणीयः -या -यं, अकार्यः -र्या -र्यं, अशक्यः -क्या -क्यं,
कर्तुम् अशक्यः -क्या -क्यं, अकृत्यः -ता -तं, अपठनीयः -या -यं, असम्भवः
-वा -वं, असम्भायः -व्या -व्यं, असम्भावनीयः -या -यं, अनुपपाद्यः -द्या
-द्यं, दुष्करः -रा -रं, अगम्यः -म्या -म्यं, अपार्यः -र्या -र्यं.
IMPRATICABLY, *adv.* असाधनीयं, अकरणीयं, असम्भवेन, असम्भावनीयं.
To IMPRECATE, *v. a.* शप् (c. 1. शपति -ते, c. 4. शप्यति, शप्), अभिशप्,
परिशप्, आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), समङ्गलं or अनिष्टम् आशंसं
(c. 1. -शंसते -सितुं) or प्राशं (c. 10. -शर्षयते -यितुं), गहं (c. 1. गहते
-हिंतुं), भर्त्सं (c. 10. भर्त्सयति -यितुं), धिक्कु.
IMPRECATED, *p. p.* अभिशप्तः -ता -तं, आक्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, धिक्कृतः -ता -तं.

IMPRECATION, *s.* श्रापः, अभिश्रापः, आक्रोशनं, अवक्रोशः, अभीपन्नः,
अभिपन्नः, अनिष्टाशंसनं, अनिष्टप्रायेना, मन्दप्रायेना, मन्दप्राया, भर्त्सनं,
गातिः *m.*, धिक्करणं.
IMPRECATORY, *a.* अभिश्रापार्थकः -का -कं, आक्रोशकः -को -कं, अनिष्टा-
शंसकः -का -कं, अनिष्टप्रायेकः -का -कं.
IMPREGNABLE, *a.* अलङ्घनीयः -या -यं, अलङ्घ्यः -ध्या -ध्यं, अनाक्रमणीयः
-या -यं, अनाक्रम्यः -म्या -म्यं, दुष्क्रमः -मा -मं, दुष्क्रान्तः -मा -नं, अगम्यः
-म्या -म्यं, दुर्गमः -मा -मं.—(Invincible) अजेयः -या -यं, दुर्जयः -या
-यं, अपराजितः -ता -तं.
To IMPREGNATE, *v. a.* (Infuse the principle of conception,
make pregnant) सिच् (c. 6. सिञ्चति, सेङ्कुं), निमिच्, आसिच्, रेतः
सिच, गर्भं ग्रहं in caus. (ग्राहयति -यितुं) or वत्पद् (c. 10. -पादयति
-यितुं), गर्भवतो कृ, ससत्त्वां कृ, आपन्नसत्त्वां कृ, अनापायतां कृ, सन्नत-
गर्भां कृ, गर्भाधानं कृ, निपेकं कृ.—(Infuse particles of one thing
into another) प्रधिप् (c. 6. -धिपति -धेष्टुं), निमिच्, प्रक्षेपं कृ,
व्याप् (c. 5. -व्याप्नोति -व्याप्तुं), व्याप्तं -प्तां -मं कृ.
IMPREGNATED, *p. p.* सिक्तः -क्ता -क्तं, गृहीतगर्भा, उत्पन्नगर्भा, ससत्त्वा,
आपन्नसत्त्वा, सन्नतगर्भा.—(Infused) व्याप्तः -प्ता -प्तं.
IMPREGNATING, *part.* गर्भदः -दा -दं, सेचकः -का -कं, गर्भीत्यादकः -का -कं.
IMPREGNATION, *s.* सेकः, सेचनं, निपेकः, आसेकः, आसेचनं, गर्भग्रहणं,
गर्भीत्यादनं, गर्भाधानं, गर्भधारणं, मेरुदं.
IMPREGNATOR, *s.* सेक्तम. (कृ), सेचकः, निपेककारी *m.* (नं), गर्भदः, गर्भीत्यादकः.
To IMPRESS, *v. a.* (Imprint, stamp, make a mark by pressure)
मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रोक्तु, अङ्ग (c. 10. अङ्गयति -यितुं), चिह्नं
(nom. चिह्नयति -यितुं), मुद्रितं -तां -तं कृ, लघ् (c. 10. लघयति -यितुं),
प्रणिष्ठा (c. 3. -दधाति -धातुं), न्यस् (c. 4. -अस्सति -अस्सितुं), निविश्
(c. 10. -वेशयति -यितुं), निपोड् (c. 10. -पीडयति -यितुं) अङ्कितं -तां
-तं कृ.—(Fix deep in the mind, &c.) हृदये सुनिश्चितं -तां -तं कृ,
चित्रनिष्ठं -थां -थं कृ, हृत्स्यं -त्स्यां -त्स्यं कृ, हृत्तं -तां -तं कृ, हृदयगतं
-तां -तं कृ, हृदये कृ, हृदये निविश् or निष्ठा in caus. (-घापयति
-यितुं); 'to be impressed,' निष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -धातुं).—(Impress
seamen) राजाज्ञया बलात्कारेण धृत्वा नाविकादिकर्मणि व्याप् (c. 10.
-पारयति -यितुं).
IMPRESS, *s.* मुद्रा, अङ्कः, चिह्नं, न्यासः, लघयं; 'having the impress
of knowledge' ज्ञानमुद्रः -द्रा -द्रं.
IMPRESSED, *p. p.* (Imprinted) मुद्रितः -ता -तं, मुद्रोक्तः -ता -तं, कृतमुद्रः
-द्रा -द्रं, मुद्राङ्कितः -ता -तं, अङ्कितः -ता -तं, कृताङ्कः -क्ता -क्तं, चिह्नितः
-ता -तं, समुद्रः -द्रा -द्रं, लघितः -ता -तं.—(Infixed) निष्ठितः -ता -तं
निष्ठः -था -थं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, प्रणिष्ठितः -ता -तं
निवेशितः -ता -तं; 'in the mind,' हृदयनिष्ठितः -ता -न, चित्रनिष्ठः
-था -थं, हृदयगतः -ता -तं, हृत्तः -ता -तं, हृदयनिवेशितः -ता -तं,
हृत्स्यः -त्स्यां -त्स्यं.
IMPRESSIBLE, *s.* अङ्कनीयः -या -यं, अङ्क्यः -क्या -क्यं, चिह्नघमः -मा -मं.
IMPRESSION, *s.* (Mark, stamp) मुद्रा, अङ्कः, चिह्नं.—(Act of im-
pressing) अङ्कनं.—(Impression on the mind) संस्कारः, चित्त-
संस्कारः, मनःसंस्कारः.—(Idea, image in the mind) बुद्धिः *f.*, नतिः *f.*,
अनुभवः, मनोगतं, मनसिजं, आभासः, भासः.—(Sensible effect)
उत्पन्नं, निष्पन्नं, उत्पत्तिः *f.*, सन्पन्नं.—(Indentation) आपातचिह्नं,
अभिधातचिह्नं, भङ्गः, छेदः.—(Number of books printed at
once) एकचारे मुद्रितो ग्रन्थसमूहः.
IMPRESSIVE, *a.* हृदयङ्गमः -मा -मं, हृत्तमः -मा -मं, हृदयग्राही -हिणी -हि

(न), पित्रहारी-रिणी-रि (न), हृदयस्पृक्-म. f. n. (श), गर्भस्पृक्-म. f. n. विस्मयोत्पादकः-झा-कं, हृत्तेदकः-झा-कं, भाषोत्पादकः &c.

IMPRESSIVELY, *adv.* हृदयङ्गमप्रकारेण, यथा हृदयं स्पृश्यते इति मन्त्रारेण.

IMPRESSIVENESS, *s.* हृदयङ्गमत्वं, हृत्तमत्वं, हृदयस्पृक्, विस्मयोत्पादकत्वं.

IMPRISMENT, *s.* रात्राद्या पलात्कारपरिणामकरं नायिकादिकर्मणि प्रयोजनं.

To IMPRINT, *v. a.* मुद्र (nom. मुद्रयति-यितुं), मुद्रोक्त, मुद्रितं-ता-तं कृ, अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं), पिङ्ग (nom. पिङ्गयति-यितुं), प्रविष्टा (c. 3. -दधाति-धातुं), तप्त (c. 4. -पश्यति-पश्यितुं), निषिञ्च (c. 10. -वेशयति-यितुं); 'on the mind,' हृदयनिष्ठ-ष्टा-ष्टं कृ, हृदये मुद्रित-मिव किञ्चित् कृ, हृदये निषिञ्च.

IMPRINTED, *p. p.* मुद्रितः-ता-तं, मुद्रोक्तः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं, मुद्राङ्कितः-ता-तं, कृतमुद्रः-ङ्का-ङ्कं.—(Infixed) निहितः-ता-तं, न्यस्तः-स्ता-स्तं, निहितः-ता-तं, प्रविष्टितः-ता-तं, निषेष्टितः-ता-तं; 'on the mind,' हृदयनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, हृदयगतः-ता-तं, हृततः-ता-तं, हृदयनिवेशितः-ता-तं.

To IMPRISON, *v. a.* कारागारं or कारागारे निरूप (c. 7. -रूपयति-रूपयितुं) or बन्ध् (c. 9. पन्नाति, पन्धुं), कारागृहं प्रविष्ट (c. 10. -वेशयति-यितुं), बन्धनालये रप् (c. 1. रयति-यितुं) or अवरूप or जामिप् (c. 1. -सेषति-सेषुं), जारगुम्-मा-मं कृ.

IMPRISONED, *p. p.* कारागुप्तः-ता-तं, कारानिरुद्धः-ङ्का-ङ्कं, कारागारं पदः-ङ्का-ङ्कं, कारापदः-ङ्का-ङ्कं, कारागारप्रवेशितः-ता-तं, अपरुद्धदेहः-हा-हं, निरुद्धः-ङ्का-ङ्कं, पासितः-ङ्का-ङ्कं, प्रतिबद्धः-ङ्का-ङ्कं.

IMPRISONMENT, *s.* कारानिरोधः, निरोधः-धनं, कारापन्धनं, पन्धनं, प्रति-बन्धनं, कारागारप्रवेशनं, कारागृहप्रवेशः, कारागोपनं, कारागृहगुप्तिः, आसेधः, स्थानासेधः, रोधः, सम्प्रतिरोधकः, प्रग्रहः.

IMPROBABILITY, *s.* असम्भवं-पता-तं, असम्भाव्यता, असम्भावनीयता, असम्भावना, अनुपपत्तिः, अनुपपाद्यता, असङ्गतिः, असङ्गतत्वं, अपटनीयता, अभवनीयत्वं, अग्रमेयता, असाध्यता.

IMPROBABLE, *a.* असम्भवः-या-यं, असम्भाव्यः-य्या-य्यं, असम्भावनीयः-या-यं, असम्भावितः-ता-तं, असङ्गतः-ता-तं, अनुपपन्नः-ञा-ञं, असत्यसम्भितः-भा-भं, असत्यसंक्राशः-शा-शं, अभवनीयः-या-यं, असाध्यः-ध्या-ध्यं, असापनीयः-या-यं, अपटनीयः-या-यं, अपटितः-ता-तं, अपटमानः-ना-नं, अग्रमेयः-या-यं; 'it is improbable,' न उपपद्यते.

IMPROBABLY, *adv.* असम्भवेन, असम्भावनीयं, असङ्गतं, असाध्यं, अन्यथा.

IMPROBITY, *s.* असाधुत्वं-ता, अशुचित्वं, अधर्मेः, असरलता, असारत्वं, अननुता, अदाधित्वं, अशुद्धता, दुष्टता, अभद्रता, नीपत्वं, रलता, चिद्वता, कीटित्वं, कापट्यं, कीट, पद्मता.

IMPROMPTU, *adv.* पूर्वचिन्ताम् अकृत्वा, पूर्वचिन्तां विना, अपिचिन्तितं, अनायासेन.

IMPROMPTU, *a.* अपिचिन्तापूर्वः-ष्टा-ष्टं, अपूर्वचिन्तः-ता-तं, अयत्नपूर्वः-ष्टा-ष्टं, आकस्मिकः-की-कं, प्रसूतः-ता-तं, पूर्वविचारहीनः-ता-तं.

IMPROPER, *a.* अयुक्तः-क्ता-क्तं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनुचितः-ता-तं, अनायः-य्या-य्यं, असङ्गतः-ता-तं, अनुपयुक्तः-क्ता-क्तं, असमन्वितः-सा-सं, अनुपपन्नः-ञा-ञं, अनर्हः-हं-हं, असदृशः-शी-शं, अपथ्यः-य्या-य्यं, असमीचीनः-ता-तं, असम्भाव्यः-य्या-य्यं, असम्भावनीयः-या-यं, अपथ्यः-य्या-य्यं, अयथायथः-था-थं; sometimes expressed by कु prefixed; as, 'an improper marriage,' कुविवाहः.—(Improper to be done) अकर्म्यः-य्या-य्यं, अकरणीयः-या-यं, अकार्यः-य्या-य्यं, अननुष्ठेयः-या-यं, नानुष्ठेयः-या-यं, अननुष्ठायः-य्या-य्यं; 'to be spoken,' अवचनीयः-या-यं.

IMPROPERLY, *adv.* अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनुचितं-तेन, असाम्प्रतं-ति, असम्यक्, अनायेन, अनायतस्, असङ्गतं, अयथायथं, अयोगतस्,

अकार्यतस्, दुःपत्तं, निःपत्तं, असम्भावनीयं; 'acting improperly,' अकार्यकारी-रिणी-रि (न), अभिचारी &c.

IMPROPRIETY, *s.* अयुक्तिः, अपुङ्गता, निर्युक्तिः, अनायः-यत्वं, अनुपयु-क्ता, अपिचिनः, अपिचिनीयता, अनुचितं, अनुचितत्वं, अनोचितं, अयो-ग्यता, असमन्वितं, असामन्वितं, अनुपपत्तिः, असङ्गतत्वं, व्यलीकता, असम्यक्तं, अयापार्थः; 'of conduct,' सम्यग्दा, कुपय्या, कुपरितं, कुचेष्टितं, दुष्टरितं, दुष्टेष्टितं, अपपारः, अकार्यं, अकर्म्यता, भेषः, अभिचारः, अनियमः, मर्यादातिप्रसङ्गः; 'of speech,' अवचनीयता, अवाच्यता.

IMPROSPERITY, *s.* असमृद्धिः, अकल्याणं, अकुशलं, अशुभं, असम्यक्तिः.

IMPROSPEROUS, *a.* असमृद्धः-ङ्का-ङ्कं, अकल्याणः-शा-शं, अक्षेमयान्-पती-यत् (न).

IMPROVABILITY, *s.* वर्धनीयता, संवर्धनीयता, वृद्धणीयता, श्रेयस्त्वधमता.

IMPROVABLE, *a.* वर्धनीयः-या-यं, संवर्धनीयः-या-यं, वृद्धणीयः-या-यं, श्रेयस्त्वधमः-मा-मं, भद्रतरभावधमः-मा-मं, वृद्धिं आनेयः-या-यं, भद्रतरीकरणीयः-या-यं.

To IMPROVE, *v. a.* (Make better, advance in good qualities) भद्रतरं-रा-रं कृ, अधिधतरं-रा-रं कृ, भद्रतरीकृ, अधिकीकृ, वृष् (c. 10. वर्धयति-यितुं), संवृष्, परिवृष्, वृह् (c. 10. वृहयति-यितुं), वृष्टिं नी (c. 1. नयति, नेतुं) or प्राप् in caus. (-आपयति-यितुं), श्रेयस्त्वं or भद्रतरत्वं or भद्रतरभावं नी or प्राप्, श्रेयसं-यसी-यः कृ.—(Make productive, turn to good account) सफलं-लां-लं कृ, सफलीकृ, सु प्रयुज् (c. 7. -युजति-युक्ते-यौक्ते).

To IMPROVE, *v. n.* (Grow better, advance in goodness or any excellence) भद्रतरः-रा-रं भू, भद्रतरीभू, वृष् (c. 1. वर्धते-यितुं), अभिवृष्, विवृष्, प्रवृष्, संवृष्, वृष्टिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुते), श्रेयान्-यसी-यो भू, अधिकः-का-कं भू, अधिकतर-रा-रं भू, अधिकीभू, अधिकतरीभू, उपपि in pass. (-धीयते), अमुदयं or उपपयं गम् or इ (c. 2. इति-तुं); 'improve in know-ledge,' विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ, विद्यार्जनं कृ.

IMPROVED, *p. p.* परिष्ठितः-ता-तं, प्रवृद्धः-ङ्का-ङ्कं, उपपितः-ता-तं, वृद्धितः-ता-तं; परिवृद्धितः-ता-तं, भद्रतरीभूतः-ता-तं, अधिकीभूतः-ता-तं, समुत्थितः-ता-तं.—(Employed profitably) सफलीकृतः-ता-तं, सुप्रयुक्तः-क्ता-क्तं.

IMPROVEMENT, *s.* (Advancement in any excellence) वृद्धिः, प्रवृद्धिः, वर्धनं, उपपयः, समुत्थानं, अमुदयः, वृहणं, परिवृहणं, आधिक्यं, प्राप्तिः, आगमः.—(State of being better) श्रेयस्त्वं, भद्रतरत्वं, श्रेयता, श्रेयत्वं.—(Advancement in knowledge) विद्यागमः, विद्या-प्राप्तिः, विद्यार्जनं.—(Progression) प्रगमनं, अग्रगमनं.—(Employment to beneficial purposes) सुप्रयोगः, सफलीकरणं.

IMPROVIDENCE, *s.* अपूर्वदृष्टिः, अदीर्घदृष्टिः, अपरिणामदृष्टिः, दृष्टीर्न, अदूरदृष्टिः, अपूर्वचिन्ता, अपूर्वचिन्तेषु, अपूर्वचिन्तयणं, अग्रसमीक्षा, असमीक्ष्यकारिता, पूर्वचिन्तेषुनाभावः, पूर्वचिन्ताभावः, अपूर्वविचारणं-या, असावधानता.

IMPROVIDENT, *a.* अदीर्घदृष्टी-जिनी-जि (न), अदूरदृष्टी &c., अपूर्वदृष्टिः-रि-रि, अदीर्घदृष्टिः-रि-रि, अपरिणामदृष्टी &c., अपूर्वचिन्तेषु-किनी-कि (न), असमीक्ष्यकारी-रिणी-रि (न), अभविषदृष्टी &c.

IMPROVIDENTLY, *adv.* पूर्वचिन्तां विना, अग्रविचेष्टां विना, अग्रनिष्ठपणं विना, पूर्वविचारणां विना, अपरिणामदृष्ट्या, असमीक्षापूर्व, अग्रसमीक्ष्य, अप्रविमृश्य.

IMPROVING, *part. or a.* (Growing better) वर्धमानः-ता-तं, यधी

-विनी -वि (न्), ध्वेनः -नी -नं, उपचीयमानः -ना -नं.—(Making better) दयैकः -का -कं, वृद्धिकट -री -रं, वृद्धयः -या -यी -यं.

IMPUDENCE, *s.* अविनयः, अविनीतता, अनैतिः, दुर्विनीतता, दुर्वैतिः, दुर्वैयः, असमीक्षा, असमीक्षकारित्वं, अविज्ञता, अग्रज्ञता, अग्रज्ञत्वं, अविवेचना, अविचार -रणा, अविपक्षता, अवैपक्ष्यं, असाधनता, अमनसिता.

IMPUDENT, *a.* अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अग्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविपक्षयः -या -यं, अविनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनैतिमान् -मती -मत् (न्), अनैतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अपिमृश्यकारी -रिणी -रि (न्), असमीक्षकारी &c., अमनसी -सिनी -सि (न्), अमनमान् -मती -मत् (न्), अविवेकी -किनी -कि (न्), अविवेकः -का -कं, अविचारशीलः -ला -लं, अकार्यचिन्तकः -का -कं, अप्रुथः -या -यं, असाधनः -ना -नं.

IMPUDENTLY, *adv.* अविज्ञपत्, अविनीतपत्, अपिमृश्य, असमीक्ष, असमीक्षापूर्व, अविचारपूर्व, अविचार्य, अनालोचितं, अविचारितं, अप्रुथपत्.

IMPUDENCE, *s.* निर्लेखता -न्, लज्जाहीनता, अलज्जता, अलज्जा, वृष्टता, धार्म्यं, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, वैयास्यं, ज्ञाहीनता, अनपचपत्, निरूपत्वं, निरपचपत्, अग्रीहता, ग्रीहाहीनता, अविनयः, अविनीतता.

IMPUDENT, *a.* निर्लेखः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं, अलज्जः -ज्जा -ज्जं, विलज्जः -ज्जा -ज्जं, अविनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, वृष्टः -ष्टा -ष्टं, अचपः -पा -पं, ज्ञाहीनः -ना -नं, निरूपः -पा -पं, निरपचपः -पा -पं, अनपचपः -पा -पं, विमत्तः -ता -तं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, ग्रीहाहीनः -ना -नं, खल्वग्रीहः -डा -डं, अलज्जः -ज्जा -ज्जं, अविनीतः -ता -तं, वियतः -ता -तं, धृष्टाक् *m.f.n.* (न्), धृष्टुः -प्पुः -प्पु, लज्जलज्जः -ज्जा -ज्जं, ग्रीहः -ष्टा -ष्टं.

IMPUDENTLY, *adv.* वृष्टपत्, अविनीतपत्, दुर्विनीतपत्, अविनीतं, धार्म्यं, प्रगल्भं, प्रगल्भपत्, लज्जां विना, वैयास्यं, ग्रीहपत्, वियातपत्.

To IMPUGN, *v.a.* विपरीतं वद् (c. 1. वदति -दिह), अपवद्, विवद्, प्रत्याप्ता (c. 2. -स्याति -हुं), अपरीकृ, विरुद् (c. 7. -रुद्धि -रोद्धुं), प्रतिरुद्, प्रतिरुद्ध (nom. प्रतिरुद्धयति -यिह).

IMPUGNED, *p.p.* अपवादितः -ता -तं, प्रत्याप्यातः -ता -तं, अपरीकृतः -ता -तं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, वाधितः -ता -तं, विप्रतिपक्षः -क्ष -क्षं.

IMPUGNER, *s.* विपरीतवादी *m.* (न्), अपवादकः, प्रतिवादी *m.* (न्).

IMPULSE, *s.* वेगः, आवेगः, मनोवेगः, प्रेरणं -या, प्रयोदः, प्रवर्तः -वर्तं, प्रोसाहः -हनं, प्रोचनं, शक्तिः *f.*—(Motive) हेतुः *m.*, प्रयोगः, प्रयोजनं, निमित्तं, निपचनं, कारणं.—(Mental impression) मनःसंस्कारः.

IMPULSION, *s.* प्रेरणं -या, प्रयोदः -दनं, प्रचोदनं, आकषः -षैर्, प्रवर्तनं.

IMPULSIVE, *a.* प्रेरकः -का -कं, प्रयोदकः -का -कं, प्रचोदकः -का -कं.—(Actuated by impulse) वेगी -गिनी -गि (न्), वेगवान् -वती -वत् (न्), वेगशीलः -ला -लं.

IMPUNCTUAL, *a.* असमयपालकः -का -कं, असामयिकः -की -कं, अकालिकः -की -कं.

IMPUNITY, *s.* (Exemption from punishment) अदण्ड-खः, दण्डाभावः, असाहस, अक्षितिः *f.*—(Exemption from injury or hurt) अक्षतिः *f.*, अक्षतं, अहिंसा, हिंसाभावः, अपीडा, अनाज्ञा, अनपकाटः, 'with impunity to one's self,' स्वयमक्षतेन.

IMPURE, *a.* अशुद्धः -द्धा -द्धं, अशुचिः -चिः -चि, अपविषः -वा -वं, अनेयः -या -यं, अपूतः -ता -तं, अशुद्धिः -द्धिः -द्धि, अशीची -चिनी -चि (न्), अशीची &c., अनैतलः -ला -लं, समलः -ला -लं, मलवान् -वती -वत् (न्), मलिनः -ना -नं, अपुष्यः -या -यं, अपवनः -ना -नं, शीचहीनः -ना -नं.—(Obscene) गहिः -ता -तं, गहैः -है -है, कुसितः -ता -तं, अवाच्यः -चा -चं.—(Unchaste) लम्पटः -डा -डं, पांगुलः -ला -लं.

IMPURELY, *adv.* अशुद्धं, अपविषं, अपुष्यं, समलं, अशीचं, अशुचिपत्, अनेयं, अशुद्धपत्, मलिनं, लम्पटपत्, गहिं.

IMPURENESS, IMPURITY, *s.* अशुद्धिः *f.*, अशुद्धं ता, अशुचिपत्, अशुचिपत् -ता, अशुचिः *f.*, अशीचं -चत्, अशीचं, अपविषत् -ता, अनेयता, 'अपुष्यता, अपूतता, अपूतिः *f.*, समलता, मलवत्, मलिनं, मलं, कलुषं, कालुष्यं, शीचहीनता, अप्रायत्.—(Obscenity) गहित्वं, कुसितत्वं, अवाच्यता.—(Unchastity) लम्पटत्वं, लम्पट्यं, पांगुलता; 'an impure thing,' अपद्रव्यं.

To IMPURPLE, *v.a.* धूसीकृ, धूमलीकृ, धूमल (nom. धूमलयति -यिह). See EMPURPLE.

IMPUTABLE, *a.* आरोपणीयः -या -यं, अय्यारोपणीयः -या -यं, ससन्धनीयः -या -यं, अभिससन्धनीयः -या -यं.

IMPUTATION, *s.* (Act of imputing) आरोपः -पयं, अय्यारोपः -पयं, अभिससन्धनं, ससन्धनं, प्रसङ्गः; 'imputation of a crime,' दोषारोपः, दोषकल्पनं, दोषप्रसङ्गः.—(Charge) अभियोगः, अपवादः, अभिशसनं, संशयः.—(Reproach) अवक्षेपः, क्षेपः, अभिवादः, परीवादः, दुर्वैयं, दुर्वैयं, तिरस्कारार्थं, कलङ्कः.

To IMPUTE, *v.a.* (Attribute) आहृ in cans. (-रोपयति -यिह), अय्यारहृ, अभिससन्ध (c. 9. -य्याति -यन्तु), ससन्ध.—(Impute a crime to any one) कस्मिंश्चिद् दोषम् आहृ or धिप (c. 6. धिपति, धेनुं), दोषारोपयं कृ, दोषप्रसङ्गं कृ, दोषकल्पनं कृ.—(Cast imputations) अवक्षिप, अवक्षिप, धिप, अपवद् (c. 1. -वदति -दिह).

IMPUTED, *p.p.* आरोपितः -ता -तं, आहृटः -टा -टं, अय्यारोपितः -ता -तं.

IMPUTER, *s.* आरोपकः, आरोपिता *m.* (न्), आरोपणकृ *m.*, अवक्षेपकः.

In, *prep.* नि prefixed to roots may give the sense of 'in,' as, 'to enter in,' निविश; 'to dwell in,' निवस. When 'in' is used for 'within,' or 'in the midst,' it may be expressed by चनर्, चनरा, चनरे, नभे. But the most frequent use of 'in' is expressed in Sanskrit by the locative case, without any preposition; as, 'in the city,' नगरे; 'in the night,' रात्रौ; 'a tree planted in the earth,' पृथिव्यां रोपितो वृक्षः; 'confidence in you,' त्वयि विश्वासः; 'engaging in the acquisition of wealth,' अयौनने प्रवृत्तिः *f.*; 'the sun in the east,' प्राचि द्यौः; 'he sinks in the mud,' पद्मे मज्जति; 'he delights in the good of others,' परहिते रमते; 'in the front of the fight,' रणमूर्द्धि. In cases where 'in' refers to any division of time, or the manner in which any thing is done, it is usually expressed in Sanskrit by the instr. case; as, 'in three years,' त्रिभिर्-वर्षैः; 'in twelve months,' द्वादशभिर् मासैः; 'in hundreds of years,' वर्षैश्चैः; 'in an instant,' क्षणेन; 'in process of time,' कालपथ्येण; 'in how long time?' कियता कालेन; 'in a short time,' अचिरेण; 'in this manner,' अनेन प्रकारेण; 'in abundance,' आहुत्येन; 'in the form of a man,' नररूपेण; 'in joke,' परिहासेन; 'written in Sanskrit,' संस्कृतेन रचितं. Certain adverbial affixes and prefixes may often express 'in,' as, 'in front,' अग्रतः; 'in the first place,' प्रथमतः; 'in another place,' अन्यत्र; 'in one place,' एकत्र; 'in many places,' बहुत्र; 'in the next world,' अमुत्र; 'in every way,' सर्वथा; 'in another way,' अन्यथा; 'in one way,' एकथा; 'in a hundred ways,' शतथा; 'in many ways,' बहुथा; 'in some way,'

कपयितुं, कपयन; 'in small quantities,' जल्पशब्द; 'in large quantities,' बहुशब्द; 'in proper order,' क्रमशः, क्रमशः, अनुक्रम; 'in every direction,' प्रतिदेश; 'in three directions,' त्रैधा; 'in like manner,' तथैव, तद्वत्; 'in vain,' वृथा, मुषा. Sometimes 'in' may be expressed by a participle; as, 'he has pleasure in calumniating others,' अन्यान् परिपदन् स तुष्टति or पराभिज्ञानं कृत्वा तुष्टो भवति; 'what bravery is there in killing a sleeping man?' किं पीरुषं हन्ता मुनि; 'he said that to me in joke,' उच्यन्ते माम् तद् अपदन्. The sense of 'in,' may be inherent in a noun; as, 'to go in and out,' गतनागतने कृ. 'In as much as,' is expressed by यस्मात्, येन, or by the abl. or instr. case of the abstract noun; as, 'in as much as it is founded on observation,' प्रत्यक्षमूलतया or प्रत्यक्षमूलतया.

INABILITY, *s.* गतिशक्तिः *f.* अशक्ता -त्वं, असामर्थ्यं, अनर्थत्वम्, अक्षमता -त्वं, शक्तिहीनता, अपलब्धत्वं, निर्वल्यत्वं, दीप्यत्वं, पलहीनता, शक्तिवैकल्यं, अपयोग्यता -त्वं.

INABSTINENCE, *s.* असंयमः -मनं, असंयामः, अयतोन्द्रियत्वं, अयताहारत्वं, अनिवृत्तिः *f.*

INACCESSIBILITY, *s.* अगम्यता, अनाभिगम्यता, दुर्गम्यता, दीर्घ्यं, अग्राप्यता, अलङ्घनीयत्वं, अलभ्यता, गहनत्वं.

INACCESSIBLE, *a.* अगम्यः -म्या -म्यं, अनाभिगम्यः -म्या -म्यं, अगमनीयः -या -यं, दुर्गम्यः -म्या -म्यं, दुर्गमः -मा -मं, दुर्गः -गा -गं, अग्राप्यः -प्या -प्यं, दुष्प्राप्यः -प्या -प्यं, दुरासदः -दा -दं, दुरारोहः -दा -दं, मुदुरारोहः -दा -दं, दुरुपक्रमः -मा -मं, अलङ्घनीयः -या -यं, गहनः -ना -नं, विषमस्वः -स्या -स्यं. —(Not to be obtained) अलभ्यः -भ्या -भ्यं, दुर्लभः -भा -भं, अग्रापणीयः -या -यं. —(Forbidding access, haughty) दर्प्यः -र्पा -र्पं.

INACCURACY, *s.* अशुद्धिः *f.* अशुद्धता -त्वं, अशोषणं, अयापार्यं, असम्यक्कृतं, असङ्गतत्वं, अतथ्यं, असामञ्जस्यं, भ्रमः, प्रमादः, अन्यथात्वं.

INACCURATE, *a.* अशुद्धः -द्धा -द्धं, अशोषितः -ता -तं, अयापार्यः -र्पा -र्पं, असम्यक् -मोची -म्यक् (क्), असङ्गतः -ता -तं, अतथ्यः -व्या -व्यं, असमञ्जसः -सा -सं, अनम्रः -सा -सं, अयापार्यकः -की -कं, अनृतः -ता -तं.

INACCURATELY, *adv.* अशुद्धं, अयापार्यं, असम्यक्, अतथ्यं, असङ्गतं, असमञ्जसं, अन्यथा, अनम्रता, अनृतं.

INACTION, *s.* अकर्म *n.* (नृ), अक्रिया, अक्रियत्वं -ता, अप्रवृत्तिः *f.*, निष्कर्म्यं, अचेष्टा, अनुद्योगः, आलस्यं, अलसता, अव्यवसायः, निर्व्यापारः, औदासीन्यं, औदास्यं, निर्वृत्तिः *f.*

INACTIVE, *a.* अकर्म -म्या -म्यं (नृ), अकर्मकृत् *m. f. n.*, निष्कर्म -म्या -म्यं (नृ), अक्रियः -या -यं, क्रियाशून्यः -स्या -स्यं, निश्चेष्टः -ष्टा -ष्टं, निरुद्योगः -गा -गं, निरुत्साहः -हा -हं, निरुद्यमः -मा -मं, अप्रवर्तकः -का -कं, अयत्नः -ला -लं, अप्रयत्नः -ला -लं, प्रयत्नशून्यः -स्या -स्यं, अयत्नकारी -रिणी -रि (नृ), अयत्नवान् -वती -वत् (नृ), लघुप्रयत्नः -ला -लं, अव्यवसायी -यिनी -यि (नृ), निर्व्यापारः -रा -रं, वृत्तिरहितः -ता -तं, अलसः -सा -सं, उदासीनः -ना -नं, अनुद्यतः -ता -तं; 'to remain inactive,' अलसीभू, अलसो वृत्, उदास (c. 2. -सास्ते -चासितुं).

INACTIVELY, *adv.* निरुद्योगं, निरुत्साहं, उद्योगम् अकृत्वा, यत्नं विना, प्रयत्नम् अकृत्वा, अलसयत्, उदासीनयत्.

INACTIVITY, *s.* अक्रिया -यत्वं, अकर्म *n.* (नृ), अनुद्योगः, अनुत्साहः, अप्रवृत्तिः *f.*, अव्यवसायः, अयत्नः, अप्रयत्नता, अचेष्टा, निर्व्यापारः, निष्कर्म्यं, क्रियाशून्यता, आलस्यं, अलसता, औदासीन्यं, औदास्यं, कार्यभ्रष्टेयः.

INADEQUACY, *s.* अधमता -त्वं, असामर्थ्यं, असमर्थता, अपयोग्यता, अनुपयुक्तत्वं.

INADEQUATE, *a.* अधमः -मा -मं, असमर्थः -र्था -र्थं, अपयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अपर्याप्तः -भा -भं, अनुचितः -ता -तं, अप्रभूतः -ता -तं, असंपद्यमः -मा -मं, अनलम् indec.

INADEQUATELY, *adv.* अपर्याप्तं, अनुपयुक्तं, अपयोग्यं, अनलम्, अधमं.

INADMISSIBLE, *a.* अनादेयः -या -यं, अग्राप्यः -प्या -प्यं, अग्रहणीयः -या -यं, अनुपदेयः -या -यं, अस्वीकरणीयः -या -यं, अस्वीकार्यः -व्या -व्यं, अमन्यः -व्या -व्यं; 'into society,' अपात्रेयः -या -यं, अपात्रित्यः -त्रया -त्रयं, अपात्रित्य -क्ता -क्तं.

INADVERTENCE, INADVERTENCY, *s.* प्रमादः, प्रमाद्यं, अनवधानं -नता, असावधानता, अमनोयोगः, अनपेक्षा, अनपेक्षा, अपेक्षा.

INADVERTENT, *a.* प्रमादी -दिनी -दि (नृ), प्रमादवान् -वती -वत् (नृ), प्रमत्तः -ता -तं, अनवधानः -ना -नं, असावधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, अपेक्षकः -का -कं, निरपेक्षः -क्षा -क्षं, अमनोयोगी -गिनी -गि (नृ).

INADVERTENTLY, *adv.* प्रमादेन -दात्, प्रमत्तं, प्रमादं, प्रमाद्यात्, अनवधानेन -नात्, अनवहितं, अमनोयोगात्, अनपेक्षया, निरपेक्षं, असमीक्ष्य.

INALIENABLE, *a.* अविभक्तः -त्ता -तं, अविभेदनीयः -या -यं, अविभेदनीयः -या -यं, परवजे कर्तुं अशक्यः -स्या -स्यं, परवजे स्थापयितुं अशक्यः -स्या -स्यं, अदेयः -या -यं, अनन्यादेयः -या -यं, अनन्यस्वार्थः -व्या -व्यं, अनन्यसमर्पणीयः -या -यं, परादेयः -या -यं, वंशमाचोपयोग्यः -ग्या -ग्यं; 'inalienable property,' पराधीनं कर्तुं न शक्यते यद् इत्थं.

INALIENABLENESS, *s.* अविभेदता, अविभेदनीयता, अनन्यादेयता, अनन्यस्वार्थता.

INALTERABLE, *a.* अपरिवर्त्यः -व्या -व्यं, अपरिवर्तनीयः -या -यं.

INAMISSIBLE, *a.* अहेयः -या -यं, अहाय्यः -व्या -व्यं, अवाच्यः -व्या -व्यं, अहरणीयः -या -यं, अनाशयः -श्या -श्यं, अविनाशयः -श्या -श्यं.

INAMORATA, *s.* प्रिया, कान्ता, कामिनी, अनुरागवती, प्रणयिनी, रागिणी.

INAMORATO, *s.* प्रियः, कान्तः, कामी *m.* (नृ), अनुरागवान् *m.* (नृ), प्रणयी *m.* (नृ), रागी *m.* (नृ).

INANE, *a.* शून्यः -स्या -स्यं, रिक्तः -क्ता -क्तं, असारः -रा -रं, निःसारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, वितानः -ना -नं, तुच्छः -च्छा -च्छं.

INANIMATE, *a.* निजीयः -या -यं, विचेतनः -ना -नं, अचेतनः -ना -नं, अप्राणी -णिनी -णि (नृ), प्राणहीनः -ना -नं, निष्पन्दः -न्दा -न्दं; 'animate and inanimate,' चेतनाचेतनं.

INANITION, *s.* शून्यता, असारता, सारहीनता, अपूर्णता, अवसादः, निरन्नत्वं.

INANITY, *s.* शून्यत्वं, रिक्ता -त्वं, निःसारत्वं, साराभावः, रिक्तं.

INAPPETENCY, *s.* अलोभः, अनभिलाषः, अनभिरुचिः *f.*, अनिच्छा, अवाञ्छा.

INAPPLICABLE, *a.* अपयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (नृ), अनुपपन्नः -न्ता -तं, अप्रयोज्यः -व्या -व्यं, अप्रयोज्यः -व्या -व्यं.

INAPPLICATION, *s.* अनभिनिवेशः, अमनःप्रवेशः, अमनोयोगः, अनवधानः, अनुद्योगः, अप्रवृत्तिः *f.*, अप्रवृत्तत्वं, अव्यवसायः, आलस्यं, अलसता -त्वं.

INAPPOSITE, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, असङ्गतः -ता -तं, अपयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रस्तुतपरिभूतः -ता -तं, प्रस्तुतविरुद्धः -द्धा -द्धं.

INAPPOSITELY, *adv.* असङ्गतं, अयुक्तं, अपयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनुपपन्नं.

INAPPREHENSIBLE, *a.* अग्राप्यः -प्या -प्यं, अगम्यः -म्या -म्यं, अनुपलभ्यः -भ्या -भ्यं.

INAPPREHENSIVE, *a.* अशङ्की -दिनी -दि (नृ), अशङ्कान्वितः -ता -तं.

INAPPROACHABLE, *a.* अनभिगम्यः -म्या -म्यं, अनुपगम्यः -म्या -म्यं, अग्रगम्यः -म्या -म्यं.

INAPPROPRIATE, *a.* अपयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, असङ्गतः -ता -तं, असङ्गतार्थः -र्था -र्थं, अनुपयोगी -गिनी -गि (नृ), निर्युक्तिकः -की -कं.

INAPPROPRIATELY, *adv.* अपयोग्यं, अयुक्तं, असङ्गतं, अनुपयुक्तं, अस्थाने.

INAPTITUDE, *s.* अपयोग्यता, अनुपयुक्तत्वं, अनुपयोगिता, अपात्रता -त्वं, अयुक्तिः *f.*, निर्युक्तिः *f.*, अनुचितत्वं.

INA

INAPPLY, *adv.* अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अयुक्ता, अस्थाने.

INARABLE, *a.* अक्षरणीयः -या -यं, अक्षरणीयः -ग्या -ग्यं, अक्षरणीयः -त्या -त्यं.

INARTICULATE, *a.* वाच्यरूप-ज्ञा-ज्ञे, जस्यः-या-ई, ज्यत्कृपद-वा-दं, जस्यश्वाद्यु-रा-रं, सन्दिग्धाद्यु-रा-रं, ज्यत्कृषाद्यु-रा-रं, वाच्यरूपयोगी-यौ-यै, जस्यु-रा-रं, चापरिस्फुट-रा-रं, मदबल-ला-लं, झिष्ट-या-यं, ज्ञेयिष्ठा-ता-तं, कदह-दा-दं; 'inarticulate speech,' गद्ववाल् (चू), गद्वपदं, झिष्टं, ज्ञेयिष्ठं, सीकृतं, हिङ्गा; 'with a voice inarticulate from weeping,' वाच्यसन्दिग्धया गिरा.

INARTICULATELY, *adv.* अव्यक्तं, अस्पष्टं, अस्पष्टं, गगद्वाचा, सन्दिग्धाधारया
'गिरा, सन्दिग्धावाचा, अस्पष्टोच्चारणेन.

INARTICULATENESS, *s.* अयत्नता, अस्यष्टता, वागस्यष्टता, उच्चारणात्स्यष्टत्वं.

INARTIFICIAL, *a.* अकृत्रिमः-मा-मं, अकृतकः-ला-वं, अकाल्पनिकः-की-वं.

INARTIFICIALLY, *adv.* अकृत्रिमं, अकृत्रिमप्रकारेण, अकल्पनापूर्ध्वं, अमृति-
यत्पूर्ध्वं, स्वयङ्कृतं.

IN AS MUCH AS, *adv.* यस्मात्, येन. See IN.

INATTENTION, *s.* अनवधानं-नता, असावधानता, अनवहितत्वं, अमनोयोगः,
 उपेक्षा, अनवेक्षा, अनपेक्षा, प्रमादः, प्रमत्तता, प्रमाद्यं, अनभिनिवेशः,
 अगमनिवेशः, अमनःप्रवेशः, अनिर्विष्टचित्ता, अनासक्तचित्ता, विनोपः,
 पाननुषाङ्गं, अननुषाङ्गात्वं, अनादरः, उद्वापनं, शून्यदृष्टतां, असतकैवं,
 विरक्त्यं, अननुत्तराः।

INATTENTIVE, *a.* असमयपानः -ना -नं, -अनयथानः -ना -नं, अनयहितः -ता -तं, अजानोयोगी -गिनी -गि (न्), भ्रमस्रः -ज्ञा -ज्ञं, प्रमादी -दिनी -दि (न्), प्रमादवान् -वती -वत् (त्), उत्प्रेषणः -घ्या -घ्यं, अपेयकः -क्षा -क्षं, अनिषिष्टचित्तः -ज्ञा -ज्ञं, अनसक्तः -ज्ञा -ज्ञं, अनसक्तचित्तः -ज्ञा -ज्ञं, विपुष्टः -ज्ञा -ज्ञं, भ्रष्टः -रा -रं, विह्वलः -ज्ञा -ज्ञं.

INATTENTIVELY, *adv.* अनवधानेन-नतस्, अनवहितं, अवधानं विना, सामादं.

INAUDIBLE, a. सप्रवाच्यः-व्या-व्यं, सप्रवर्णीयः-या-यं, सप्रोक्त्यः-व्या-व्यं,
 कर्षागोचरः-रा-रं, स्रक्कर्षप्रवः-वा-वं, श्रोत्राग्राहः-ह्या-ह्यं, श्रोत्रम्
 सप्रवाच्यः-व्या-व्यं.

INAUDIBLY, *adv.* अश्रवणीयं, अश्राव्यं, यथा श्रोतुं न शक्यते तथा.

INAUGURAL, a. (As an address) अभिषेककाले or प्रतिष्ठाकाले or
अधिकारप्रवेशकाले आवित्तः -ता -तं or आवाण्यः -या -यं.

T0 INAUGURATE, *v. a.* अभिमिष्च् (c. 6. -मिष्यति -यितुं) with loc. c., अभिमेष्यादिस्त्वारण्ये नयाधिकारं प्रमिष्य् (c. 10. -वेशयति -यितुं) or नयाधिकारप्रवेशनं कृ, प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टापयति -यितुं), अभिमन्त् (c. 10. -मन्त्रयति -यितुं), उपनिमन्त्.

INAUGURATED, *p. p.* अभिषिक्तः -क्ता -क्तं, कृताभिषेकः -क्ता -क्तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, कृतसंस्कारः -रा -रं, अभिसंस्कृतः -ता -तं, अभिषेकादिना नवपद-प्रवेशितः -ता -तं.

INAUGURATION, ४. अभिषेकः, अभिषेचनं, प्रतिष्ठा, संस्कारः, अथिक्कारप्रवे-
शसंस्कारः, अभिमन्त्रणं.

INAURATION, & स्वर्णरत्नं, सुवर्णरत्नं, स्वर्णपत्राच्छादनं, सुवर्णीकरणं.

[illegible]

INAUSPICIOUSLY, *adv.* दशुभं, अकल्याणं, अशुभं, अशुभं, अशुभं;
अशुभेण, अशुभेण, अशुभेण, अशुभेण.

INAUSPICIOUSNESS, ४. अजल्याशं, अमाङ्गल्यं, अकौशल्यं, अशभत्वं, अद्येयः.

INC

INVERTIBLE, a. अनिवार्यः -र्या -र्यं, अनिवारणीयः -या -यं, अनिवार-
यित्ययः -या -यं, अपरिहार्यः -र्या -र्यं, दुरत्ययः -या -यं.

INBEING, ४. अन्तर्भावः, अन्तर्युक्तिः *f.*, निष्ठा, योगः.

INBORN, INBRED, *a.* अन्तर्जातः -ता-तं, अन्तर्जनितः -ता-तं, अन्तर्भवः -या

११. -वं, निजः-जा-जं, सहजः-जा-जं, सहजातः-ता-तं, निष्ठः-ष्ठा-ष्टं,
खाभाविकः-क्की-क्कं, स्वभावजः-जा-जं, अनावर्त्तनी-र्त्तिनी-र्त्ति (न्),
पञ्जरजातः-ता-तं, नैसर्गिकः-क्की-क्कं.

To INCAGE, v. a पिन्नरे or वीतंसे निरूप् (c. प. -रुणद्धि-रोद्धुं) or चवत्तु.

INCALCULABLE, a. जगज्जननीयः -या-यं, जगत्स्यः -स्या-स्यं, सविगतस्यः -स्या-स्यं, सविगतज्जननीयः -या-यं, असंसर्गस्येयः -या-यं.

INCALCULABLY, *adv.* अगणनीयं, अविगणनीयं, यथा गणना कर्तुं न शक्यते.

INCANDESCENCE, *s.* अत्युष्मा *m.* (न्), अत्युष्माता, अत्यौष्प्यं, अत्यन्तचरुता.

INCANTATION, *s.* मन्त्रः, अभिमन्त्रणः, मन्त्रगोहर्तृ, अभिचारः, यशःक्रिया, यशःकारणं, योगः, सम्प्रयोगः, पितृकर्म *n.* (नृ), मूलकर्म *n.*, माया, हुहुतं, संवदनं - ना, हिंसाकर्म *n.* (नृ), जालं, कुसुति *f.*; 'to use incantations', अभिमन्त्र्य *c.* 10. -मन्त्रयते -यितुं, अनुमन्त्र, मन्त्रद्वारेण यशो कृ or मुह् *c.* 10. मोहयति -यितुं, अभिचर्य *c.* 10. -चारयति -यितुं, मायां कृ.

INCANTATORY, *a.* आभिचारिकः -वाी -कं, आभिचारिकः -कौ -कं, मान्त्रिकः -वाी -कं.

INCAPABILITY, INCAPABLENESS, ४. अक्षमता, असामर्थ्यं, असमर्पता, अशक्तिः *f.*,
अशक्तता, अयोग्यता, अयक्तिः *f.*, अनुपयोगिता, अपात्रता, अनुर्हता.

INCAPABLE, *a.* अक्षमः-मा-मं, असमर्थः-धा-धं, अशक्तः-न्ता-न्तं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनुपयुक्तः-न्ता-न्तं, अनुपयोगी-गिनी-गि (न्), शक्तिहीनः-ना-नं, अपात्रितः-क्की-कं, अनुचितः-ता-तं, अवर्हः-हँ-हँ. *See* CAPABLE.

INCAPACIOUS, *a.* अविस्तीर्णः-र्ण-र्णै, अविस्तृतः-ता-तै, अविशालः-ला-लं, अपृथुः-पुः-पु, अविपुलः-ला-लं, सहायः-धा-थं, सद्बुद्धः-दा-दं, अवेवृतः-ता-तै.

INCAPACIOUSNESS, *s.* अविस्तीर्णता, अविशालत्वं, अपृष्णता, सत्तापत्वं.

To INCAPACITATE, v. a. अक्षमकी, अशक्तीकृ, अक्षमं-नां-मं कृ, अशक्तं-
-त्वां-क्तं कृ, असमर्थाकृ, असमर्थं-र्थां-र्थं कृ, अपात्रीकृ, अपयोग्यं-ग्यां-
-ग्यं कृ, अनुपयुक्तं-क्तां-क्तं कृ, शक्तिं ह (c. 1. हरति, हर्त्ते).

INCAPACITATED, *p.p.* अपात्रीकृतः-ता-तं, अघमीभूतः-ता-तं, हतशक्तिः-क्ति-क्ति.

INCAPACITY, *s.* अशक्तिः *f.*, असामर्थ्यं, अध्वनता, असमर्थता, अस्योग्यता -त्वं, असुक्तिः *f.*, शक्तिहीनता, अनुपयुक्तता, अनुपयोगित्वं, अपात्रता -त्वं.— (Mental incapacity) बोधशक्तिहीनता, बुद्धिहीनता, प्रीशक्तिहीनता, मेधाभावः.

To INCARCERATE, v. a. कारागारे or कारागृहे निरूप (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धं) or अवस्थ or वन्य (c. 9. वप्रमति, वन्दं), निरोधगृहं or वन्य-

नालयं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), आसिष् (c. 1. -सेषति -सेदुं).
 INCARCERATED, p. p. कारागारे निरुद्धः -द्धा -द्धं, जवरुद्धदेहः -द्हा -द्हं.

INCARCERATION, *s.* कारागारप्रवेशनं, कारागृहप्रवेशः, कारानिरोधः, कारा-
घन्धनं, कारागोपनं, कारागृहगतिः *f.*

INCAR·ATE, a. शरीरी -रिणी -रि (न्), सशरीरः -रा -रं, शरीरवान् -वती
-वत् (ह्), देही -हिनी -हि (न्), सदेहः -हा -हं, देहवान् -वती -वत्
(न्), मूर्त्तिमान् -मती -मत् (ह्), वपुष्मान् -वप्ती -वत् (ह्), सवपुष्पः
-पी -पं, शरीरधारी -रिणी -रि (न्), गृहीतशरीरः -रा -रं, गृहीतदेहः
-हा -हं, ननुपुशरीरयज्ञ सवती -यी -यौ, शरीरयज्ञः -ता -तं, देहमातः
-ता -तं, देहपुत्रः -न्ता -न्तं, अयस्सदेहः -हा -हं, सवतारी -रिणी -रि (न्).

INCARNATION, *ॐ*. अवतारः, शरीरग्रहणं, शरीरधारणं, मनुष्यशरीरधारणं, देहग्रहणं, देहधारणं, मूर्तिमत्त्वं, सशरीरता. See VISHNU.

To INCASE, v. a. (Put in a case) भाग्ये or साधारे निदिग् (c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं).—(Cover, inclose) पिपा, चावृ (c. 5. -वृणोति -वर्ति -रोतुं), परितृ, परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), चाच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), परिच्छद्. *INCASED, p. p.* चावृतः -ता -तं, परिहितः -ता -तं, कोशस्थः -स्या -स्यं, परिवेष्टितः -ता -तं, परितृतः -ता -तं, परिच्छदः -चा -चं. *INCAUTION, s.* अनवधानं -नता, असावधानता, अनपेक्षा, अनवेक्षा, अतमीक्षा, अप्रिवेचनं, प्रमादं, प्रमादः. *INCAUTIOUS, a.* अनवधानः -ना -नं, असावधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, प्रमादः -चा -चं, प्रमादी -दिनी -दि (न्), प्रमादवान् -यती -यत् (न्), निरपेक्षः -द्या -द्यं, असमीक्षकारी -रिणी -रि (न्), अविमृश्यकारी &c., साहसी -सिनी -सि (न्). *INCAUTIOUSLY, adv.* अनवधानतः, अनवधानेन, अनवहितं, अवधानं विना, सप्रमादं, प्रमादान्, प्रमादतः, प्रमादतस्, प्रमादं, प्रमनयन्, निरपेक्षं, अनपेक्षया, असमीक्ष्य, अविमृश्य. *INCAUTIONSNESS, s.* अनवधानता, असावधानता, प्रमादं, अपरिरामदृष्टिः *f.* *INCENDIARISM, s.* गृहदाहः -हनं, आगारदाहः -हनं, गृहजालनं, गृहप्रोपः. *INCENDIARY, s.* गृहदाहकः, आगारदाही *m.* (न्), अग्निदः, आततायी *m.* (न्), महापातकी *m.* (न्), तामसः. *INCENSE, s.* धूपः, यक्षधूपः, सुगन्धकः, यक्षिगन्धः, सिद्धः -द्वकः, शिद्धः, तुरुष्कः, यवनः, पिष्टकः, पिष्टातः, कपिनः, कषायः, मेरुकः, पालङ्की, कृत्रिमः, तैलपर्णी. *To INCENSE, v. a.* (Perfume with incense) धूप (c. 1. धूपयति, c. 10. धूपयति -यितुं), अयधूप, परिधूप, धूपेन वाग् (c. 10. दामयति -यितुं) or सुरुभोज्.—(Provoke to anger) क्रुप् (c. 10. क्रोषयति -यितुं), प्रक्रुप्, सङ्क्रुप्, क्रोषं or क्रोधं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), क्रुप् (c. 10. क्रोषयति -यितुं), क्रोषेन चल् (c. 10. चलयति -यितुं) or उद्भोप् (c. 10. दौषयति -यितुं) or उत्तिज् (c. 10. तेजयति -यितुं), संरम्भोज्. *INCENSED, p. p.* (Perfumed with incense) धूपितः -ता -तं, धूपयितः -ता -तं.—(Exasperated) कुपितः -ता -तं, कोपितः -ता -तं, प्रकोपितः -ता -तं, प्रक्रुपितः -ता -तं, क्रोषदीप्तः -भा -भं, क्रोषचलितः -ता -तं, समिद्धकोपः -पा -पं, इद्धकोपः -पा -पं, संरम्भः -द्या -द्यं, संरम्भः -चा -चं. *INCENSEMENT, s.* प्रकोपः -पणं, कोपकरणं, क्रोधकरणं, कोपचलनं, संरम्भः. *INCENSORY, s.* धूपाधारः, धूपपात्रं, धूपभाजनं, गन्धद्रव्यपात्रं. *INCENTIVE, s.* प्रोत्साहः -हनं, प्ररोचनं, प्रयत्नः -र्शनं, उद्योजनं, समुद्योजनं, प्रेरणं -या, प्रणोदः -दनं, प्रचोदनं, प्रयोजनं, हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं, नियन्त्रणं, उद्योजकं, उद्योपकं. *INCENTIVE, a.* (Inciting) प्रोत्साहकः -का -कं, प्रयत्नकः -का -कं, उद्योजकः -का -कं, प्रेरकः -का -कं, प्रयोजकः -का -कं, प्रणोदकः -का -कं. *INCEPTION, s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, उपक्रमः, प्रक्रमः. *INCEPTIVE, a.* आरम्भकः -का -कं, आरम्भोद्बोधकः -का -कं. *INCERTITUDE, s.* अनिश्चयः, अनियमः, अनिश्चयः, शङ्का, विकल्पाः, सन्देहता. *INCESSANT, a.* अविरतः -ता -तं, अनवरतः -ता -तं, निरन्तरः -रा -रं, नित्यः -ता -तं, नैतिकः -की -कं, अत्यन्तः -ता -तं, अनन्तः -ता -तं, अनारतः -ता -तं, अविरलः -ला -लं, अविरान्तः -ता -तं, अश्रान्तः -न्ता -नं, अनिवृत्तः -त्ता -तं, अपरिच्छिन्नः -चा -चं, अपरिच्छिन्नः -चा -चं, शाश्वतः -ती -तं, नियतः -ता -तं, अभीष्टः -क्षणा -क्षणं, सद्यकालीनः -ना -नं, सद्यक्षणीयः -या -यं, अविसर्गो -र्गिणी -र्गि (न्), प्रसक्तः -क्ता -क्तं, अखण्डितः -ता -तं. *INCESSANTLY, adv.* अविरतं, अनवरतं, निरन्तरं, नित्यं, नित्यदा, नित्यशस्, प्रतिक्षणं, अनुक्षणं, अनारतं, अनन्तं, अनिशं, शाश्वतं, अभीष्टं, अविरान्तं,

सन्तानं, नियतं, सततं, सन्ततं, सद्यदा, सद्यकालं, प्रसक्तं, अत्यन्तं, चारं चारं, मुहुम्, मुहुर्मुहुस्, अनन्तकालं. *INCIST, s.* अगम्यागमनं, अगम्यगमनं, गोत्रगमनं, गोत्राभिगमनं, अभिवारः.—(With a mother) मातृगमनं.—(With a sister) स्वसृगमनं.—(With a daughter) दुहितृगमनं.—(With a father's wife) गुरुतन्यगमनं, गुरुतल्यं. *INCISTUOUS, a.* अगम्यागामी *m.* (न्), अगम्यगामिनी *f.*, गोत्रगामी *m.*, गोत्राभिगामी *m.* (न्), अभिवारी *m.* (न्); 'an incestuous son,' मातृगामी *m.* (न्), गुरुतन्यगः, गुरुतल्यी *m.* (न्). *INCH, s.* अङ्गुलः, अङ्गुलपरिमाणं, अङ्गुलपट्टपरिमाणं; 'a line eight inches long,' अष्टाङ्गुलपरिमित रेखा; 'an inch long,' अङ्गुलपरिमितः -ता -तं, अङ्गुलमितः -ता -तं. *INCHEAL, s.* अङ्गुलपरिमाणः खण्डः, अङ्गुलपट्टभरः. *To INCHOATE, v. a.* आरम्भ (c. 1. -रभते -रभ्युं), प्रारम्भ, प्रक्रम (c. 1. -क्रमते -मितुं). *INCHOATE, a.* आरम्भः -त्या -भं, समारम्भः -त्या -भं, प्रारम्भः -द्या -भं. *INCHOATION, s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, प्रारम्भः *f.*, उपक्रमः, प्रक्रमः, अभ्यादानं, उपोद्घातः. *INCHOATIVE, a.* आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः -का -कं, आरम्भसृपकः -का -कं. *INCIDENCE, s.* पतनं, आपतनं, अभिपतनं, आपातः, निपातः, समुत्पत्तिः *f.*; 'angle of incidence,' पतनकोणः, आपातकोणः. *INCIDENT, a.* (Happening) आपतितः -की -कं, आपतनशीलः -ला -लं, उपस्थायी -यिनी -यि (न्), उपस्थितः -ता -तं. *INCIDENT, s.* (An event) घटनं, भूतं, सम्भवः, उत्पन्नं, समुत्पत्तिः *f.*, समुत्पन्नं, सङ्गतं, सङ्गतिः *f.*, समुपागतं, समुपस्थितं, आगन्तुः *m.*, घटना -नं.—(Episode) उपस्थानं, उपकथा, प्रसङ्गावयव. *INCIDENTAL, a.* (Casual, accidental, occasional) आपतितः -की -कं, आगन्तुः -न्तुः -न्तु, आगन्तुकः -का -की -कं, आहार्यः -य्या -य्यं, आकस्मिकः -की -कं, प्रासङ्गिकः -की -कं, सहजेतरः -रा -रं, कादाचित्कः -त्ता -तं, अनित्यः -त्या -तं, निमित्तिकः -की -कं, विरलागतः -ता -तं; 'incidental cause,' कार्यकारणं. *INCIDENTALLY, adv.* (Casually) आगन्तुकप्रकारेण, अकस्मात्, दैवात्, हठात्, सङ्गत्या, दैवयोगेन.—(Beside the main design) मूलविषय-विहम्, प्रसुतविषयव्यतिरेकेण; 'from some incidental cause,' कार्यकारणतः. *To INCINERATE, v. a.* भस्मीकृ, भस्मसात्कृ, भस्मराशीकृ. *INCINERATED, p. p.* भस्मीभूतः -ता -तं, भस्मसात्कृतः -ता -तं, भस्मराशीभूतः -ता -तं. *INCINERATION, s.* भस्मीकरणं, भस्मसात्करणं, भस्मराशीकरणं. *INCIPIENCY, s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, प्रारम्भः *f.*, उपक्रमः. *INCIPIENT, a.* आरम्भकः -का -कं, आरम्भः -द्या -भं, प्रारम्भः -द्या -भं. *INCIRCUMSPECTION, s.* असमीक्षा -क्षणं, असमीक्ष्यकारित्वं, अनवधानं -नता, असावधानता. *To INCISE, v. a.* चिद् (c. 7. चिन्ति, चेषुं), निच्छिद्, कृत् (c. 6. कृन्ति, कर्षितुं), निकृत्, तण् (c. 1. तण्ति, c. 5. तण्णोति -यितुं). *INCISED, a.* निकृष्टः -त्ता -तं, निच्छिन्नः -त्ता -तं, तण्डः -ता -तं. *INCISION, s.* छेदः -दनं, निछेदः, कर्षनं, निकर्षनं, व्रणनं, लूनिः *f.*, लायः, छिन्निः *f.*, छिदा, खण्डनं; 'in the flesh,' मांसच्छेदः, त्वक्छेदः, त्वग्भेदः, मांसघातः. *INCISOR, s.* छेदकदन्तः, अग्रदन्तः, राजदन्तः, सम्मुखदन्तः, मुखदन्तः. *INCISORY, a.* छेदकः -का -कं, छिन्नरः -रा -रं, छेदकरः -री -रं.

INCITATION, *s.* प्रोत्साहनं, प्रेरणं, उन्नेजनं, समुत्तेजनं, प्रवर्जनं, प्ररोचनं, प्रचोदनं, प्रणोदः-दनं.

To INCITE, *v. a.* उत्तर in caus. (-साहयति-यितुं), प्रोत्साह्, समुत्साह्, प्रवृत् (c. 10. -वर्जयति-यितुं), प्रेर (c. 10. -प्रेरयति-यितुं), चुद् (c. 10. -चोदयति-यितुं), मप्रुद्, सचुद्, सम्प्रुद्, परिचुद्, अग्रुद् (c. 6. -शुदति-यितुं), प्ररुच् (c. 10. -रोचयति-यितुं), उद्युज् (c. 10. -योजयति-यितुं), मयुज्, नियुज्, चेष्ट (c. 10. -चेष्टयति-यितुं), आकृ (c. 10. -कारयति-यितुं), उद्दीप् (c. 10. -दीपयति-यितुं), उत्तप् (c. 10. -तापयति-यितुं), सन्धुष्ट (c. 10. -धुष्टयति-यितुं), प्रदिश् (c. 10. -देशयति-यितुं), उज्या in caus. (-चापयति-यितुं, *rt.* स्वा), ईह् (c. 10. -ईहयति-यितुं). The loc. or dat. c. is required of the thing to which one is incited; as, 'he incited them to murder their mother,' तान् मातुर् चये or चयाय प्राचोदयत्.—(Encourage) आश्रय (c. 10. -आश्रयति-यितुं), तेजः or विश्वासं कृ or वृष् (c. 10. -वर्जयति-यितुं).

INCITED, *p. p.* प्रोत्साहितः-ता-तं, प्रवर्जितः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं, प्रचोदितः-ता-तं, चोदितः-ता-तं, प्रवृत्तः-ता-तं, प्रयोजितः-ता-तं, नियोजितः-ता-तं, उद्युक्तः-ता-तं, प्रोत्साहितः-ता-तं, प्रवृत्तः-ता-तं, उन्नेजितः-ता-तं, उज्यापितः-ता-तं, प्ररुचितः-ता-तं, उत्तप्तः-ता-तं, उद्दीप्तः-ता-तं.

INCITEMENT, *s.* प्रोत्साहः-हनं, प्रवर्जनं-ज्ञेनं, प्रेरणं-रा, प्रलोभनं, प्ररोचनं, उन्नेजनं, समुत्तेजनं, प्रणोदः-दनं, प्रचोदनं.—(Motive) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, उत्साहहेतुः, कारणं, प्रयोगः, निमित्तं, निवन्धनं.

INCITING, *a.* प्रोत्साहकः-का-कं, प्रवर्जकः-का-कं, प्रेरकः-का-कं, प्रचोदकः-का-कं, प्रणोदकः-का-कं, प्रयोजकः-का-कं.

INCIVIL, *a.* असभ्यः-भ्या-भ्यं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, अदक्षिणः-णा-णं, दुर्मर्यादः-दा-दै, दुःशीलः-ला-लं, कुशीलः-ला-लं.

INCIVILITY, *s.* अशिष्टता, दुःशीलता, कुशीलता, अविनयः, असभ्यता, अमर्यादा, दुर्मर्यादा, अननुनयः, अदक्षिण्य, अनार्यता.

INCIVILLY, *adv.* असभ्यपद्, अशिष्टपद्, कुशीलपद्, विनयविरुद्धं, विनयं विना, अमर्यादापूर्वं, मर्यादाविरोधेन.

INCLEMENCY, *s.* (Want of clemency) अदया, अनदयता, अदयता, निष्करुणता, अकारुण्यं, अकृपा, कृपाहीनता, दयाहीनता, अनुकम्प्या, अनुकम्पाहीनता.—(Severity, roughness as of the weather, &c.) निमृगता, नैर्घृण्यं, उग्रता, कठोरता, क्रूरता, क्रौंयं, कटुता, कर्कशता, कार्कश्यं, रुधता, रोष्यं, अमृदुता, पारुष्यं, प्रचरुता, दुर्दिनं.—(Boisterousness, rainyness) घातलता, बहुघातवृष्टिर्ल.

INCLEMENT, *a.* निर्दयः-या-यं, अदयः-या-यं, दयाहीनः-ना-नं, निष्करुणः-णा-णं, अकरुणः-णा-णं, निष्कृपः-पा-पं, कृपाहीनः-ना-नं, दयारहितः-ता-तं, अनुकम्पाहीनः-ना-नं.—(Severe, rough as weather, &c.) उग्रः-या-यं, निमृगः-रा-रं, कठोरः-रा-रं, कटुः-दुः-दु, क्रूरः-रा-रं, कर्कशः-शा-शं, रुधः-घा-घं, अमृदुः-द्वी-द्वी, प्रचरुः-गदा-गदे.—(Boisterous, rainy) घातलः-ला-लं, वृष्टिमान्-मती-मत् (त्), बहुघातवृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

INCLINATION, *s.* (Disposition, tendency) प्रावण्यं, प्रवणता, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*, or more usually expressed by शीलः or शीलता-त्वं or by आलुता-त्वं affixed, or by the desid. form; as, 'inclination to fall,' पतनशीलता-त्वं or पतयालुता-त्वं or पिपतिपा.—(Desire) अभिलाषः, इच्छा, कांक्षा, आकांक्षा, चन्दं, चन्दम्.—(Bending) नयता, नतिः *f.*, आनतिः *f.*; 'inclination of a planet,' परमापनः; 'greatest inclination of a planet,' विक्षेपपुञ्जः; 'following one's inclination,' कामकारी-रिणी-रि(न्), कामचार-रा-रं.

To INCLINE, *v. n.* (Bend, lean) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अयनम्,

घानम्, नचीभू, अवलम् (c. 1. -लघते-यितुं), आलम्, मलम्.—(Be disposed) प्रवणः-णा-णं भू, expressed by शीलः-ला-लं; as, 'to be inclined to give,' दानशीलः-ला-लं भू.—(Have a wish or desire) इप् (c. 6. इच्छति, यितुं), अभिलप् (c. 1. -लपति, c. 4. -लपति-यितुं), कांश् (c. 1. कांक्षति-यितुं), आकांश्, अभिकांश्.

To INCLINE, *v. a.* (Cause to bend) नम् (c. 10. नमयति, नामयति-यितुं), आनम्, अवनम्, आचम् (c. 10. -वर्जयति-यितुं), नमीकृ.—(Give a propension, or tendency) प्रवलीकृ, प्रवृत् (c. 10. -वर्जयति-यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), नियुज्, उद्युज्, प्रोत्साह् (c. 10. -साहयति-यितुं), अभिलाषं or इच्छां or आकांक्षां दा.

INCLINED, *p. p.* (Disposed) प्रवणः-णा-णं, प्रवर्जितः-ता-तं, or more usually expressed by शीलः-ला-लं or आलुः-लुः-लु affixed, or by the desid. form; as, 'inclined to fall,' पतनशीलः-ला-लं, पतयालुः-लुः-लु, पिपतिपुः-पुः-पु; 'inclined to give,' दानशीलः-ला-लं, दितुः-त्तुः-त्तु.—(Bent) नतः-ता-तं, नाभितः-ता-तं, आनतः-ता-तं, प्रणतः-ता-तं, नयः-मा-यं.

INCLINING, *part.* आनतः-ता-तं, प्रणतः-ता-तं, अवलसनः-ना-नं, अवलसी-सिनी-सि (न्), प्रवणः-णा-णं; 'inclining to the south,' दक्षिणप्रवणः-णा-णं.

To INCLOSE, *v. a.* परिवृ (c. 5. -वृणोति-यितुं-रौतुं), आवृ, परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-यितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं), संवेष्ट, उपवेष्ट, प्रवेष्ट, संवल (c. 1. -वलते-यितुं), अवरुप् (c. 7. -रुणद्धि-रौद्धं), निरुप्, संरुप्.—(With a fence) प्राचारेण परिवेष्ट or आवृ or वृ (c. 10. वासयति-यितुं) or अवरुप्.—(Cover with a wrapper or envelope) आवेष्ट, आच्छद् (c. 10. -च्छादयति-यितुं), परिच्छद्, समाच्छद्, प्रतिच्छद्, संचद्, पिपा (c. 3. -दधाति-धातुं), कोशेन परिवेष्ट, कोशस्थः-स्था-स्थं कृ, अनर्गतं-तां-तं कृ.

INCLOSED, *p. p.* परिवृतः-ता-तं, परिवेष्टितः-ता-तं, आवृतः-ता-तं, परिगतः-ता-तं, परिवारितः-ता-तं, संवलितः-ता-तं, रुद्धः-द्धा-द्धं.—(With a fence, &c.) प्राचारेण वृतः-ता-तं, प्राकाराद्यावृतः-ता-तं, सावरणः-या-यं, प्राकारोपः-या-यं, अवरुद्धः-द्धा-द्धं.—(In a wrapper, &c.) आवेष्टितः-ता-तं, कोशानर्गतः-ता-तं, कोशस्थः-स्था-स्थं, वासनस्थः-स्था-स्थं, अनर्गतः-ता-तं, पिहितः-ता-तं, परिच्छदः-द्धा-द्धं, प्रतिच्छदः-द्धा-द्धं, अवरुणितः-ता-तं.

INCLOSURE, *s.* (That which incloses, a fence) वृत्तिः *f.*, प्राचौरं, आचरणं, प्राकारः, वेष्टनं, आवेष्टनं, अवरोपकं, वेष्टकः, आवेष्टकः, वेष्टः, प्रावृत्तिः *f.*, प्रावरः, आचारः, चारुणं-शी, चरणः, मन्त्रवारणं, सन्धकः, वलयः.—(Ground inclosed) वाटः, चारु, वाटिका.—(Paper inclosed) अनर्गतपत्रं, वासनस्थपत्रं; 'inclosure of an edifice,' कथा, कक्षा; 'inclosure for a sacrifice,' चत्वरं, गुगहना, कुसा, स्वादिदलं.

To INCLOUB, *v. a.* अन्धं कृ, मेयं कृ, तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरीकृ, मलिनीकृ, मेघायुतं-तां-तं कृ, तमोयुतं-तां-तं कृ.

To INCLUDE, *v. a.* (Comprise, comprehend) परिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति-यितुं), परिसमाप् (c. 5. -जामोति-यितुं), अन्तर्गम् (c. 10. -गमयति-यितुं), अन्तर्गतं-तां-तं कृ, अन्तर्गम् (c. 10. -गमयति-यितुं), यन् (c. 9. यज्जाति, यन्तुं), निवन्ध्, प्रतिमह् (c. 1. -हरति-हन्तुं); 'excluding this, including that,' एतद्वर्जं तत्सहितं.—(Contain, hold) धा (c. 3. दधाति, धातुं), आधा, धादा (c. 3. -दधाति-धातुं), धृ (c. 1. धरति, c. 10. धारयति-यितुं), प्रविश् (c. 10. -वेशयति-यितुं).

INCLUDED, *p. p.* अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्गमितः-ता-तं, अन्तर्वर्त्ती-सिनी

-नि (न्), आन्तर्गणिकः -को -के, परिगृहीतः -ता -तं, समाविष्टः -ए -ष्ट, प्रविष्टः -ए -ष्ट, आकलितः -ता -तं, प्रतिसंहृतः -ता -तं, अपिहितः -ता -तं, सहितः -ता -तं, अवाक्यः -रा -रं, गर्भः -भा -भं in comp., गर्भितः -ता -तं, वद्धः -द्धा -द्धं, निवद्धः -द्धा -द्धं; 'included space' सम्बन्धः, चन्तरालः.

INCLUSION, *s.* परिग्रहः, ग्रहणं, परिसमाप्तिः *f.*, अन्तर्गणना, प्रतिसंहारः, समावेशः, निवन्धः, समासक्तिः *f.*, आभिः *f.*, संघः, अपिहरणं.

INCLUSIVE, *a.* परिसमापकः -का -कं, परिग्राही -हिणी -हि (न्), आन्तर्गणिकः -को -के, अन्तर्गणितः -ता -तं, चन्तर्गतः -ता -तं, व्यापी -पिनी -पि (न्), व्यापकः -का -कं; 'inclusive of' सहितः -ता -तं.

INCLUSIVELY, *adv.* सधर्मपक्षे, अशेषतः, अशेषतः, निःशेषतः, निरपेक्षतः, साकल्येन, साधनं, पर्याप्तं, सहितं.

INCOAGULABLE, *a.* अश्यानीयः -या -यं, अश्रयेयः -या -यं.

INCOERCIBLE, *a.* अचान्त्यः -या -यं, अनिग्रहीतव्यः -या -यं.

INCOGITABLE, *a.* अचिन्तनीयः -या -यं, अध्यानीयः -या -यं, अभावनीयः -या -यं.

INCOGITANCE, INCOGITANCY, *s.* अचिन्ता, चिन्ताशून्यता, अध्यानं, अविचारणं, अभावना, भावनाशून्यता, चिन्ताभावः.

INCOGITANT, *a.* निश्चिन्तः -न्ता -न्तं, चिन्तारहितः -ता -तं, विचारहीनः -ता -तं.

INCOGNITO, *a. or adv.* गुमरूपः -या -यं, प्रच्छन्नरूपः -या -यं, अलङ्घितः -ता -तं, अलक्ष्यरूपः -या -यं, अलक्ष्यलक्षणः -ज्ञा -ज्ञं, अप्रकाशरूपः -या -यं, गुमरूपेण, प्रच्छन्नरूपेण, अलक्ष्यरूपेण, अप्रकाशरूपेण, अलङ्घितं.

INCOGNIZABLE, *a.* अलक्ष्यः -ह्या -ह्यं, अज्ञेयः -या -यं, अविज्ञेयः -या -यं.

INCOHERENCE, INCOHERENCY, *s.* असंसन्धः, अनन्यता, असङ्गतिः *f.*, असङ्गमः, असंस्थितिः *f.*, असम्बन्धः, विरोधः, विरुद्धता, अयोग्यता, अयुक्तिः *f.*, असम्बन्धः, अनिवार्यः, असामञ्जस्यं, अननुमत्तः.

INCOHERENT, *a.* असंसद्धः -द्धा -द्धं, अपद्धः -द्धा -द्धं, अनन्यतः -ता -तं, अनन्यहीनः -ता -तं, असङ्गतः -ता -तं, असंस्थितः -ता -तं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, सन्दर्भविरुद्धः -द्धा -द्धं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, असमञ्जसः -सा -सं, असमवेतः -ता -तं, अपटमानः -ना -नं, आकुलः -ला -लं, व्याकुलः -ला -लं.—(As speech) अव्यक्तः -क्ता -क्तं, अस्फुटः -ट्टा -ट्टं, भिन्नः -न्ना -न्नं, भग्नः -ग्ना -ग्नं, हललितः -ता -तं.

INCOHERENTLY, *adv.* असंसद्धं, असंसद्धप्रकारेण, असङ्गतं, अयोग्यं, असमञ्जसं, सन्दर्भविरोधेन, असमवेतरूपं, आकुलं, आकुलयत्; 'talking incoherently', अव्यक्तवाक् *m. f. n.* (च्), अस्फुटवाक्, भिन्नवाक्, चित्रनृत्यः -त्या -त्वं.

INCOMBUSTIBILITY, *s.* अदाह्यता -त्वं, अदहन्यता, अज्वलनीयता.

INCOMBUSTIBLE, *a.* अदहन्यः -या -यं, अदाह्यः -ह्या -ह्यं, अज्वलनीयः -या -यं, दुर्दाह्यः -ह्या -ह्यं, दुर्ज्वलनीयः -या -यं, दुःखज्वलनीयः -या -यं.

INCOME, *s.* आयः, आगमः, धनागमः, अर्थगमः, उदयः, धनोदयः, उत्पन्नं, प्राप्तिः *f.*; 'income and expenditure', आयव्यय *m. du.*

INCOMMENSURABLE, INCOMMENSURATE, *a.* असमः -मा -मं, असमानः -ना -नं, असमपरिमाणः -शा -शं, अनुत्सर्परिमाणः -शा -शं, असदृशः -शी -शं, अननुरूपः -पा -पं.

INCOMMENSURABLENESS, *s.* असमता, असमानता, असदृश्यं, असमपरिमाणत्वं.

INCOMMENSURABLY, *adv.* अननुरूपेण, अननुसारेण, असदृशं, असमं.

-To INCOMMODE, *v. a.* पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), उपपीड, अभिपीड, आयास (c. 10. -यासयति -यितुं), चाप (c. 1. चापते -यितुं), परिचाप, प्रचाप, अधिचाप, रूप (c. 7. रूपं, रोद्धुं), उपरूप, अभिरूप, क्लिप्त (c. 9. क्लिप्तानि, क्लिप्तितुं), व्यर्थ (c. 10. व्यर्थयति -यितुं), आकुलीकृत, व्याकुलीकृत, समाकुलीकृत; 'don't incommode yourself', अलम् आयासेन.

INCOMMODED, *p. p.* पीडितः -ता -तं, अभिपीडितः -ता -तं, चापितः -ता -तं, उपरूपः -द्धा -द्धं, क्लिप्तः -ता -तं, क्लिप्तः -ह्या -ह्यं, व्यर्थितः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, समाकुलः -ला -लं.

INCOMMODIOUS, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (न्), अहितः -ता -तं, अनुपकारी -रिणी -रि (न्); 'giving trouble', क्लेशकरः -री -रं, क्लेशकः -का -कं, कष्टकरः -री -रं, पीडाकरः -री -रं, उपरोधी -धिनी -धि (न्).

INCOMMODIOUSLY, *adv.* अयोग्यं, अयुक्तं, अनुपयुक्तं, यथा कष्ट or क्लेशः or उपरोधः or पीडा जायते तथा.

INCOMMODIOUSNESS, *s.* अयोग्यता, अयुक्तता, सक्लेशत्वं, सकष्टत्वं, उपरोधः.

INCOMMUNICABLE, *a.* अदेयः -या -यं, अप्रतिपादनीयः -या -यं, असंवेदनीयः -या -यं, अनिवेद्यः -द्या -द्यं, अन्यादेयः -या -यं, अनन्यदेयः -या -यं.

INCOMMUNICABLENESS, *s.* अदेयता, अप्रतिपादनीयता, असंवेदनीयता.

INCOMMUNICATIVE, *a.* असंवादशीलः -ला -लं, परिमितकथः -पा -पं, वाग्यतः -ता -तं, कथाविरक्तः -क्ता -क्तं, भाषणविरक्तः -क्ता -क्तं.

INCOMMUTABLE, *a.* अपरिवर्तनीयः -या -यं, अप्रतिपल्यः -ल्यः -ल्यं, अप्रतिदेयः -या -यं.

INCOMPACT, *a.* अपनः -ना -नं, असंहतः -ता -तं, अदृढः -द्धा -द्धं, असान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.

INCOMPARABLE, *a.* अनुत्सर्पः -त्या -त्वं, अनुलनीयः -या -यं, अनुलः -ला -लं, अनुपनः -मा -मं, निरूपमः -मा -मं, अनुपमेयः -या -यं, अप्रतिमेयः -या -यं, अप्रतिमः -मा -मं, असामान्यः -या -यं, असामान्यः -त्या -त्वं, असदृशः -शी -शं, अद्वितीयः -या -यं, अप्रतिरूपः -पा -पं, अनुपमः -मा -मं, सर्वश्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वजित् *m. f. n.*, उपादेयः -या -यं.

INCOMPARABLENESS, *s.* अनुत्सर्पता, अनुपमेयता, अनुपमत्वं, अप्रतिमेयता.

INCOMPARABLY, *adv.* अनुत्सर्पं, अनुपमेयं, अप्रतिमेयं, निरूपमं.

INCOMPASSIONATE, *a.* निर्दयः -या -यं, अदयः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, निष्कारुणः -शा -शं, निष्कृपः -पा -पं, निष्पृणः -शा -शं, पीतदयः -या -यं.

INCOMPASSIONATELY, *adv.* निर्दयं, दयां विना, निष्कारुण्यं, निष्कृपया, निष्पृण्यं.

INCOMPATIBILITY, *s.* अयोग्यता, विरुद्धता, विरोधः, विपरीतता, विपरीत्यं, असङ्गतत्वं, असङ्गतिः *f.*, असङ्गत्यं, अयुक्तता, असम्भयः, असम्भाव्यता, अनुपयुक्तता, विलक्षण्यं.

INCOMPATIBLE, *a.* विरुद्धः -द्धा -द्धं, विरोधी -धिनी -धि (न्), अयोग्यः -ग्या -ग्यं, असङ्गतः -ता -तं, विरुद्धतः -ता -तं, असम्भाव्यः -या -यं, असम्भयः -पा -पं, असंस्थितः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, विलक्षणः -शा -शं, परस्परविरुद्धः -द्धा -द्धं.

INCOMPATIBLY, *adv.* विरोधेन, असङ्गतं, अयोग्यं, असम्भाव्यं, विपरीतं.

INCOMPETENCE, INCOMPETENCY, *s.* अयोग्यता, अधमता -त्वं, असामर्थ्यं, असमर्पता, अशक्तिः *f.*, अशक्तता, अलक्ष्यता, अयुक्तता, अनुपयुक्तत्वं, अपर्याप्तः *f.*, अनुचितत्वं.

INCOMPETENT, *a.* अधमः -मा -मं, अधमर्थः -र्था -र्थं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अशक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अपर्याप्तः -मा -मं, अनुचितः -ता -तं, अपारकः -का -कं, अपारगः -गा -गं, अकृती -तिनी -ति (न्); 'incompetent witness', हीनः, हीनवादी *m. (न्)*.

INCOMPETENTLY, *adv.* अधमवत्, अशक्तवत्, असामर्थ्येन, अनुपयुक्तं, अपर्याप्तं, अयोग्यं, अनुचितं, हीनवत्.

INCOMPLETE, *a.* असमाप्तः -मा -मं, असम्पन्नः -न्ना -न्नं, असम्पूर्णः -र्णी -र्णं, अपूर्णः -र्णी -र्णं, अपरिपूर्णः -र्णी -र्णं, असिद्धः -द्धा -द्धं, अनिष्पन्नः -न्ना -न्नं, असमयः -या -यं, अपर्याप्तः -मा -मं, अनिश्चितः -ला -लं, अकृतः -ता -तं, कृताकृतः -ता -तं, अपूर्णमात्रः -शा -शं, असमस्तः -स्ता -स्तं,

INC

अपक्वः -झा -झं, सावशेषः -या -यं.—(Defective) विकलः -ला -लं, मूनः -ना -नं, हीनः -ना -नं, लुगः -भा -भं, खशिगः -ता -तं, विकलः -झी -झं, अङ्गविकलः -ला -लं, मूनाङ्गः -झी -झं.
INCOMPLETELY, *adv.* असम्पूर्णं, असम्पूर्णं, असमग्रं, अपर्याप्तं, असम्पू, सावशेषं, खशितं, अनिश्लेष्टं, विकलं, वैकल्येन.
INCOMPLETENESS, *s.* अपूर्णता, असम्पूर्णता, अपरिपूर्णता -त्वं, अपूर्तिः *f.*, असमाप्तिः *f.*, असमाप्तत्वं, असिद्धिः *f.*, असंसिद्धिः, अपक्वता, अपरिपक्वता, वैकल्यं, मूनता, हीनता, मूलोद्यमः.
INCOMPLEX, *a.* असङ्कीर्णः -शी -शं, अमिश्रितः -ता -तं, असमूहः -स्ता -स्तं.
INCOMPOSED, *a.* अशान्तः -न्ता -न्तं, अस्थिरः -रा -रं, व्याकुलः -ला -लं.
INCOMPOSITE, *a.* असमस्तः -स्ता -स्तं, अमिश्रितः -ता -तं, निरवयवः -वा -वं.
INCOMPREHENSIBLE, *a.* अज्ञेयः -या -यं, अज्ञातः -ज्ञा -ज्ञं, अग्रहणीयः -या -यं, अवोधगम्यः -म्या -म्यं, अनन्यगम्यः -म्या -म्यं, बोधगम्यः -म्या -म्यं, अवोधनीयः -या -यं, अभावनीयः -म्या -यं, अविभाज्यः -व्या -व्यं, अचिन्त्यः -न्या -न्यं, अचिन्तनीयः -या -यं, अनुपलभ्यः -म्या -भ्यं, अतर्क्यः -व्या -व्यं, अप्रतर्क्यः -व्या -व्यं, बोधातीतः -ता -तं, इन्द्रियागोचरः -रा -रं, मनसा ग्रहीतुं अशक्यः -क्या -क्यं.
INCOMPREHENSIBLENESS, *s.* अज्ञेयता, अज्ञातता, बोधगम्यत्वं, अचिन्तनीयत्वं.
INCOMPREHENSIBLY, *adv.* अचिन्तनीयं, यथा मनसा ग्रहीतुं न शक्यते.
INCOMPRESSIBILITY, *s.* असंक्षेपणीयता, असंहरणीयता, स्थितिस्थापकहीनता.
INCOMPRESSIBLE, *a.* असंक्षेपणीयः -या -यं, असंहरणीयः -या -यं, असंक्षो-
 चनीयः -या -यं, असम्पीडनीयः -या -यं, स्थितिस्थापकहीनः -ना -नं, संवरितुं अशक्यः -क्या -क्यं.
INCONCEALABLE, *a.* अगोपनीयः -या -यं, अगोप्यः -प्या -प्यं, अगुह्यः -ह्या -ह्यं, अप्रच्छादनीयः -या -यं, प्रकाशनीयः -या -यं.
INCONCEIVABLE, *a.* अचिन्त्यः -न्या -न्यं, अचिन्तनीयः -या -यं, अविचिन्त्यः -न्या -न्यं, अभावनीयः -या -यं, अविभाज्यः -व्या -व्यं, दुर्विभाज्यः -व्या -व्यं, असम्भावनीयः -या -यं, अवोधनीयः -या -यं, अवोध्यः -व्या -व्यं, बोधगम्यः -म्या -म्यं, अनन्यगम्यः -म्या -म्यं, अधोगम्यः -म्या -म्यं, अनन्यगम्यः -व्या -व्यं, अज्ञानविषयः -या -यं, इन्द्रियागोचरः -रा -रं, अतीन्द्रियः -या -यं; 'of inconceivable beauty,' अचिन्त्यरूपः -या -यं.
INCONCEIVABLENESS, *s.* अचिन्त्यता, अविचिन्त्यत्वं, अविभाज्यता, बोधगम्यत्वं.
INCONCEIVABLY, *adv.* अचिन्तनीयं, अभावनीयं, अचिन्त्यप्रकारेण, अतीन्द्रियं.
INCONCLUSIVE, *a.* अप्रमाणः -शा -शं, निष्प्रमाणः -शा -शं, अप्रामाणिकः -की -कं, प्रमाणहीनः -ना -नं, अनिश्चयकः -का -कं, अनिश्चीतः -ता -तं, अनिश्चीयकः -का -कं, अनिश्चयकारी -रिणी -रि (न्), अनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.
INCONCLUSIVELY, *adv.* अप्रमाणेन, प्रमाणं विना, अप्रामाण्येन, निष्प्रमाणं, अनिश्चितं, अनिश्चीतं, असिद्धान्तपूर्वकं, निश्चयं विना.
INCONCLUSIVENESS, *s.* अप्रामाण्यं, अप्रमाणं, प्रमाणहीनता, अनिश्चयकत्वं, अनिश्चीयकत्वं, अनिश्चीतत्वं, अनिश्चितत्वं, अनिर्दिष्टत्वं, निर्दर्शन-
 हीनता.
INCONDITE, *a.* अपरिष्कृतः -ता -तं, अनुपस्कृतः -ता -तं, असंस्कृतः -ता -तं.
INCONFORMABLE, *a.* अनुरूपः -पा -पं, असदृशः -शी -शं, अननुगुणः -शा -शं.
INCONFORMITY, *s.* अनुरूपता, अनानुरूप्यं, असादृश्यं, अननुसारित्वं.
INCONGENIAL, *a.* अस्वाभाविकः -की -कं, स्वाभाविरुद्धः -द्वा -द्वं, अननुगुणः -शा -शं.
INCONGRUENCE, **INCONGRUITY**, *s.* अयोग्यता, असुक्तता, असुक्तिः *f.*, अस-
 दृष्टिः *f.*, असदृशत्वं, असादृश्यं, अननुगुणता, अनानुरूप्यं, असादृश्यं, असमन्वयं, असामन्वयं, विरुद्धता, विरोधत्वं, अयथार्थता, अयथार्थ्यं, अनुचितत्वं, अनौचित्यं, अनुपपत्तिः *f.*, अनुपपुक्ता, अननुसारिता, असदृशता.
INCONGRUOUS, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, असुक्तः -क्ता -क्तं, असदृशः -ता -तं,

INC

विरुद्धः -द्वा -द्वं, विरोधी -धिनी -धि (न्), असमन्वयः -सा -सं, अनुपपुक्तः -क्ता -क्तं, असदृशः -शी -शं, अयथार्थः -थी -थं, अयथार्थिकः -की -कं, अनुचितः -ता -तं, असम्भवः -वा -वं, अननुसारी -रिणी -रि (न्), अनु-
 पपन्नः -न्ता -न्तं, असदृशः -द्वा -द्वं.
INCONGRUOUSLY, *adv.* अयोग्यं, असुक्तं, असदृशं, विरोधेन, असमन्वयं, असदृशं, अनुचितं, अनुपपत्तिं, अनुपपुक्तं, अयथार्थं, असदृशं.
INCONNECTEDLY, *adv.* असंयोगेन, अयोगतः, अससन्धेन, असम्पक्केण, असदृशं.
INCONNECTION, *s.* असंयोगः, अयोगः, अससन्धः, अससंगः, असम्पक्कः.
INCONSCIONABLE, *a.* अन्यायः -व्या -व्यं, अयथार्थः -थी -थं, अयथार्थिकः -की -कं.
INCONSEQUENCE, *s.* अप्रयुक्तिः *f.*, अयुक्तिः *f.*, अनन्वयः, अपरिणामः.
INCONSEQUENT, *a.* अप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, अप्रयोगी -गिणी -गि (न्), अयौक्तिकः -की -कं.
INCONSIDERABLE, *a.* अगुरुः -घी -रु, लघुः -यु -यु, अल्पः -ल्पा -ल्यं, स्वल्पः -ल्पा -ल्यं, अल्पः -ल्पा -ल्यं, छुद्रः -द्रा -द्रं, तुच्छः -च्चा -च्यं, अगण्यः -ग्या -ग्यं, अग्रहः -ह्री -हु, अनहान् -हती -हत् (न्), अल्पायः -थी -थं, लघ्वर्चः -थी -थं, अमान्यः -म्या -म्यं, नितः -ता -तं.
INCONSIDERATE, *a.* असमीक्षकारी -रिणी -रि (न्), अविमृश्यकारी &c., निश्चिन्तः -न्ता -न्तं, अपरिणामदर्शी -शीनी -शि (न्), अविचारी -रिणी -रि (न्), अविवेकी -किनी -कि (न्), अविवेकः -का -कं, नष्टविवेकः -का -कं, असावधानः -ना -नं, साहसी -सिनी -सि (न्), अनालोचितः -ता -तं, अपरोक्षितः -ता -तं, जालः -ला -लं, अकार्यचिन्तकः -का -कं, अमनस्वी -स्विनी -स्वि (न्), प्रमत्तः -न्ता -न्तं.
INCONSIDERATELY, *adv.* असमीक्ष्य, अविचार्य, अविमृश्य, अविचारेण, विचारं विना, विवेचनं विना, सहसा, चिन्ता विना, अनवेषण्य, अनालोचितं, अनवधानतः, प्रमत्तवत्, जालवत्, सम्राट्, निरपेक्षं, निश्चितं.
INCONSIDERATENESS, **INCONSIDERATION**, *s.* अविचारः -रथं -था, असमीक्षा -क्ष्यं, अविवेचनं -ना, अविवेकता, अविवेकता, अचिन्ता, अविमर्शः, असावधानता, अपरिणामदर्शनं, अचर्चा, अनन्ययोगः, अविचारकः, अनालोचनं.
INCONSISTENCE, **INCONSISTENCY**, *s.* असदृशता, असदृशता, असदृशता, असंस्यतिः *f.*, विरोधः -धनं, विरुद्धता, विपरीतता, विपरीतं, अयोग्यता, असम्भवता, भेदः, विभेदः, असादृश्यं, विषम्यः, अनन्वयः.—(In-
 consistency in argument or narration, self contradiction)
 पृष्ठापरविरोधः, पृष्ठापरविपरीतं, वचनविरोधः, विपरीतवचनं, विरो-
 धोक्तिः *f.*, वचनभेदः, चिन्तभेदः, विगोतिः *f.*, विसंवादः, वापः -धा.
INCONSISTENT, *a.* असदृशः -ता -तं, असंस्यतः -ता -तं, विरुद्धः -द्वा -द्वं, विपरीतः -ता -तं, विरोधी -धिनी -धि (न्), परस्परविरुद्धः -द्वा -द्वं, परस्परविरोधी -धिनी -धि (न्), परस्परपराहतः -ता -तं, विसदृशः -ता -तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, असम्भवः -वा -वं, अनन्वितः -ता -तं, क्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, सङ्कुलः -ला -लं, विगोतिः -ता -तं, असदृशः -शी -शं, पृष्ठापरविरुद्धः -द्वा -द्वं, वाधितः -ता -तं; 'to make an inconsistent assertion,' विपरीतं वद् (c. l. वदति +दिहृ), विसंवादः, विप्रवद्.
INCONSISTENTLY, *adv.* असदृशं, विरोधेन, विरुद्धं, अयोग्यं, विपरीतं, विपरीतेन, परस्परविरुद्धं, विसदृशं, असदृशं, अयथा.
INCONSOLABLE, *a.* निर्विनाशः -दा -दं, दुर्विनाशः -दा -दं, असान्त्वनीयः -या -यं, असन्तोषणीयः -या -यं, अप्रबोधनीयः -या -यं, अनाश्वासनीयः -या -यं, अविनोदनीयः -या -यं, अशरणः -शा -शं, निःशरणः -शा -शं, शोकाकुलः -ला -लं, अतुल्यश्रितः -ता -तं.
INCONSONANCE, *s.* अयोग्यता, अननुसारः, अनानुरूप्यं, असादृश्यं, विरोधः.
INCONSONANT, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अननुसारी -रिणी -रि (न्), असदृशः -शी -शं, अननुगुणः -पा -पं, विरुद्धः -द्वा -द्वं, विरोधी -धिनी -धि (न्).

INCONSPICUOUS, *a.* अमप्रकाशः-शा-शं, अस्पृक्तः-ज्ञ-क्तं, अप्रवृत्तः-घ्या-घं.
INCONSTANCY, *s.* अस्यिरता-न्ते, अस्यैर्यं, अपीरता, अर्थय्यं, अपूर्तिः *f.*;
पञ्चलत्वं-ता, पणलता, पापत्यं, पापत्यं, पलपितता, प्रत्यगित्यं,
लोलता, लीत्यं, तारत्यं, सल्लसुक्त्यं, अनपस्थितिः *f.*, प्रत्येना *m.* (नृ),
अनिवृत्ता.

INCONSTANT, *a.* धस्वित्-रा-रं, चस्वाद्यो-यिनी-यि (न्), चस्वाद्यः-रा-रं, चञ्चलः-ला-लं, चण्डलः-ला-लं, चापीरः-रा-रं, चलपितः-ता-तं, चपलान्तयः-का-कं, चक्षुसुकाः-जा-जं, चञ्चलद्वयः-या-यं, लोलः-ला-लं, तरलः-ला-लं, प्रवृत्तिरलः-ला-लं, जनयस्यः-स्या-स्यं, जनयस्यतः-ता-तं, अप्रवृत्तिरान्-गती-गन् (न्), शनितः-त्वा-तं.

INCONSTANTLY, *adr.* अस्विरं, अस्विरयत्, पञ्चलं, पञ्चलयत्, चपलं, चापत्येन, चपलयत्, जपीरं, जपीरयत्, लोलयत्, तरलं.

INCONSUMABLE, *a.* अनाश्रयः-श्रया-श्रयं, अविनाश्रयः-श्रया-श्रयं, अक्षयः-या-यं.
INCONTAMINATE, *a.* अक्षयः-या-यं, अक्षयः-या-यं, अक्षयः-या-यं.

INCONTESTABLE. *a.* अविवदनीयः -या -यं, निर्विवादः -दा -दं, प्रामात्येयः
-या -यं, अविवर्ष्यः -व्या -व्यं, अविवर्ष्यः -व्या -व्यं, अविवर्ष्यः -या -यं,
अविवर्ष्यः -व्या -व्यं, असन्दिग्धः -ग्धा -ग्यं, निःसन्देहः -हा -हं, निश्चितः
-ता -तं, अनिश्चितः -ता -तं, नियतः -ता -तं.

INCONTESTABLY, *adv.* निर्विवादं, अनुनिश्चितं, असन्दिग्धं, असंशयं, निःसंशयं,
अत्र न संशयः, सनियतं.

INCONTINENCE, INCONTINENCY, *g.* असंयमः, जयतेन्द्रियत्वं, असंयतेन्द्रियता,
 अनितेन्द्रियत्वं, अनवस्था, अनवस्थता, अनवस्थितिः, *f.*, अनियतिः, *f.*,
 अयमः, अदमः, अदानिः, *f.*, व्यभिचारः, उपस्थासंयमः, लम्पटता, लाम्पट्यं,
 प्रतिपिद्धविषयेभ्यः अतिप्रसङ्गः.

INCONTINENT, a. असंयतः -ता -तं, असंयतोन्द्रियः -या -यं, अयतो -तिनी
-ति (न्), अयतोन्द्रियः -या -यं, अजितोन्द्रियः -या -यं, अयतमेपुनः -ना
-नं, असंयतोपस्थाः -स्था -स्थं, अनवस्थितः -ता -तं, अनवस्थाः -स्था -स्थं,
अभिचारी -रिणी -रि (न्), अपसनी -निनी -नि (न्), लम्पटः -टा -टं,
निपिद्धविषयेषु अतिप्रसक्तः -क्ता -क्तं.

INCONTINENTLY, *adv.* असंयमेन, संयमं विना, लम्पट्यत्, अजितेन्द्रियत्वात्.
 INCONTROLLABLE, *a.* असंयमनीयः-या-यं, अदमनीयः-या-यं, अनियग्रहणीयः

-या -यं, अवश्यः-इया -इयं, अनिवार्यः-र्या -र्यं, अज्ञातनीयः-या -यं.
INCONVERTIBLE, *a.* अप्रत्याख्येयः-या -यं, अविवक्षणीयः-या -यं, अवि-

पारस्त्रीयः-या-यं, सविद्यदनीयः-या-यं, निर्विषादः-दा-दं, सविषादः-
 -द्या-द्यं, सवितर्कः-र्वया-र्वयं, सवितर्कणीयः-या-यं, समग्रः-ग्या-ग्यं,
 असमग्रनीयः-या-यं, सविग्रहः-हा-हं, समन्वितः-ता-तं, समन्वितः-ग्या-ग्यं-

INCONTESTABLY, *adv.* निर्विवादं, सुनिश्चितं, असंशयं, निःसंशयं, सवि-
तर्कणीयं.

INCONVENIENCE, INCONVENIENCY, *s.* (That which gives trouble or impedes) क्लेशः, कष्टं, पीडा, बाधा-धकः, व्यथा, कृच्छ्रं, दःखं, शत्रुत्वं, उपरोधः, रोधः, विरोधः, आयासः, कष्टकः-कं, विदग्धनं-ना, अनिष्टं, असुखं, आयासहेतुः *m.*, क्लेशहेतुः *m.*, पीडाहेतुः *m.*, कष्टकारणं. —(Unsuitableness) असोपयता, असुक्तिः *f.*, निर्युक्तिः *f.*, असुक्ता, अनुपयक्ता, अनुपयोगिता, अनुपपत्तिः *f.*, अनुचितता.

To INCONVENIENCE, v. a. झेझं दा or कृ, कर्णं कृ, दःखं कृ, शत्यं कृ,
उपरोषं कृ, घाप् (c. 1. यापते-पितुं), पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं),
रुप (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), उपरुप.

INCONVENIENT, *a.* संयोगः-ग्या-ग्यं, अनुपयुक्तः-क्ता-कैं, अनुपयोगी-गिनी-गि(न्), अयुक्तः-क्ता-कैं, अनुचितः-ता-तैं, अनुपपन्नः-त्ता-त्तैं, अहितः-ता-तैं, अनुपकारी-रिणी-रि(न्), असमंजसः-सा-सैं.—(Causing trouble or uneasiness) क्लेशकरः-री-रैं, क्लेशदः-दा-दैं, क्लेशकः-

-रा-कं, कष्टकरः -रौ-रं, दुःखदः -दा-दं, पीडाकरः -रौ-रं, उपरोपी
-धिनी -धि (न्), घापकः -का-कं, घायासहेतुकः -का-कं, क्षेशहेतुकः
-पा-कं, कष्टकारकः -का-कं.

INCONVENIENTLY, *adv.* असोपयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनुचितं, अनुपपन्नं,
 असमन्वितं, असाम्यत्तं, यथा कष्टं or क्लेशः or उपरोधः or पीडा जायते तथा.

INCONVERSABLE, *a.* ससंवादशीलः -ला -लं, जनालापी -पिनी -पि (न्),
 ससंलापी &c., ससंपादी &c., परिमितकथः -था -थं, वाग्यतः -ता -तं.

INCONVERSANT, *a.* अविहः -शा -हं, अनभिहः -शा -हं, असम्पन्नः -न्ना -न्नं.

INCONVERTIBILITY, ४. अपरिवर्तनीयता, अपरिवर्तनयोग्यता, अप्रिकार्यता.

INCONVERTIBLE, *a.* अपरिवर्तनीयः-या -यं, अपरिवर्तनयोग्यः-ग्या-ग्यं.

INCORPORAL, *a.* See INCORPOREAL.

To INCORPORATE, v. a. एकशरीरीकृ, एकीकृ, एकत्र कृ, सम्मिश्र (c. 10.
-मिश्रयति -यितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), संघिप् (c. 10. -घेपयति
-यितुं), संसज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं).

To INCORPORATE, v. n. एकशरीरीभू, एकीभू, एकत्र भू, सम्मिश्रिभू.
 संयुज् in pass. (-युज्यते).

INCORPORATE, *a.* शारीरिकः - कौ - कं, शरीरी - रिणी - रि (न्).

INCORPORATED, *p. p.* संयुक्तः-ज्ञा-ज्ञं, संश्लिष्टः-ष्टा-ष्टं, एकिकृतः-ता-तं, सहितः-ता-तं, कृतसंसर्गः-गी-गीं, संस्पृष्टः-ष्टा-ष्टं, संहतः-ता-तं, सद्वा-तयान्-यतो-यत् (तु), एकत्रीभूतः-ता-तं.

INCORPORATION, s. संयोगः, संयोजनं, संसर्गः, सम्मिश्रणं, संग्रहेयः.

INCORPOREAL, *a.* अशरीरी -रिणी -रि (न्), अशरीरवान् -वती -यत् (त्),
अदेहयान् -यती -यत् (त्), विदेहः -हा -हं, अमूर्तिमान् -मती -मत् (त्),
अनङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निरवयवः -वा -वं, अशारीरिकः -की -कं, देहशून्यः
-न्या -न्यं, निराकारः -रा -रं, अदेहिकः -की -कं.

INCORPOREALLY, *adr.* सशरीरेण, निराकारेण, निरवयवं, विदेहं.

INCORPORATION, & अशरीरित्वं, अशरीरत्वम्, देहशून्यता, निरवयवता.

INCORRECT, *a.* अशुद्धः-द्वा-द्वै, अशोधितः-ता-तं, अयथायथः-यौ-यै, असम्यक्-मीची-म्यक् (क्), असमीचीनः-ना-नं, असमन्वसः-सा-सं, अयाथार्थिकः-की-कं, अतथ्यः-य्या-य्यं, अनन्वसः-सा-सं, वितथः-या-यं, अनृतः-ता-तं, अमङ्गतः-ता-तं, अप्रकृतः-ता-तं, दोषी-पिछी-पि (न्), सदोषः-या-य, दोषयान्-यती-यत् (त्), अशुचिः-चि-चि, असत्यः-त्या-तं.—(In conduct) दुर्वृत्तः-त्ता-तं, असाधुवृत्तः-त्ता-तं, दराचारः-रा-रं, अपार्थिकः-की-कं, अशुचिकर्मा-र्मा-र्म (न्).

INCORRECTLY, *adv.* सजुदं, अयथापि, अयथापत्, वृथा, असम्यक्, अन्यथा, अनन्यथा, अतन्मन्त्रं, अजुषि, वितथं, अतथ्यं, अनृतं, असत्यं, असमीचीनं, असद्रुतं, असाप, सदोप.

INCORRECTNESS, ४. अशुद्धिः *f.*, अशुद्धता, अविशुद्धिः *f.*, अशोषनं, अमपा-
 र्पिता, अयापार्यं, असम्पत्त्वं, असमीचीनता, असामञ्जस्यं, अतथ्यता,
 असत्यता, वितपत्वं, अनृतं, अनृतत्वं, अशुचिता, अन्यपात्वं, अयापातय्यं,
 सदोपता, दोषचत्वं, असापता.

INCORRIGIBLE. *a.* असाध्यः -या -यं, अशोषणीयः -या -यं, अशोष्यः -या -यं, असाधनीयः -या -यं, सनाधानुम् अशक्यः -क्या -क्यं, साधयितुम् अशक्यः -क्या -क्यं, अशासनीयः -या -यं, अप्रतिसमाधेयः -या -यं, अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, शिक्षातीतः -ता -तं.

INCORRIGIBLENESS, INCORRIGIBILITY, & असमाध्याता, असमाधनीयता, अशो-
धनीयता.

INCORRIGIBLY, *adv.* असाधनीयं, यथा समाधातुं न शक्यते तथा.

INCORRODIBLE, *a.* अगलनीयः-या-यं, अक्षयणीयः-या-यं, अनाशयः-श्या-श्यं.

INCORRUPT, INCORRUPTED, *a.* सद्गुणः-धा-एँ, सद्धीमत्तः-ता-तं, षविकृतः
-ता-तं, षविकारितः-ता-तं, शषिः-षिः-चि, श्दः-द्वा-द्धं, पवित्रः

कन्यां वोढुम् अर्हसि.

INCUMBENT, *s.* (The person in possession of a benefice) धर्मवृत्तिभोगी *m.* (नं), धर्मवृत्तिपारो *m.* (नं), वृत्तिभोगी *m.*

To INCUR, *v. a.* आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नुते), प्राप्, जवाप्, सम्प्राप्, समाप्, उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम्, अपिगम्, गम्, इ (c. 2. रति -तुं), च् (c. 1. च्छति), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्यते), लभ् (c. 1. लभते, लब्धुं), अनुभू—(Bring on) आवह् (c. 1. -पहति -पोढुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).—(Be liable to) अपीनः -ना -नं भू, जहते -हो -हं भू, योग्यः -ग्या -ग्यं भू, or expressed by the fut. pass. part.; as. 'he incurs a penalty,' दण्ड्यः or दण्डनीयः or दण्डार्हः or दण्डयोग्यो भवति.

INCURABILITY, *s.* असाध्यता, अचिकित्स्यत्वं, अप्रतिस्मापेयता, अप्रतिष्ठा-य्यता, दुरुपचारत्वं, निरुपचारत्वं, निरुपायत्वं, अनुपायत्वं, उपायहीनता, अशमनीयता, अनुपशमनीयता, अपरिहाय्यता, माध्यताभावः.

INCURABLE, *a.* असाध्यः -ध्या -ध्यं, असाधनीयः -या -यं, अचिकित्स्यः -न्त्या -न्त्यं, अचिकित्सनीयः -या -यं, अचिकित्सितः -या -यं, अचिकित्सितः -त्ता -त्तं, अप्रतिष्ठायाः -य्या -य्यं, अप्रतिस्मापेयः -या -यं, अशमनीयः -या -यं, अनुपशमनीयः -या -यं, दुरुपचारः -रा -रं, निरुपचारः -रा -रं, निरुपायः -या -यं, अनुपायः -या -यं, चिकित्सितुम् अक्षमः -यया -ययं, अपरिहाय्यताः -गा -नं, अपरिहाय्यः -य्या -य्यं.

INCURABLY, *adv.* अचिकित्सनीयं, असाधनीयं, दुरुपचारं, निरुपायं, अप्रतिस्मापेयं, यथा चिकित्सितुं न शक्यते तथा.

INCURIOSITY, *s.* अकीर्तुकं, अकीर्तुहलं, अकुतूहलं, अविज्ञप्ता, अनुत्सुकता, अनौत्सुक्यं.

INCURIOS, *a.* विकीर्तुकः -का -कं, अकुतूहली -लिनी -लि (नं), अनुत्सुकः -का -कं, अनिज्ञासुः -सुः -सु.

INCURRED, *p. p.* प्राप्तः -प्ता -प्तं, उपागतः -ता -तं, उपगतः -ता -तं, आसा-दितः -ता -तं, लब्धः -भ्या -भ्यं, अनुभूतः -ता -तं.

INCURSION, *s.* अवस्कन्दः -न्दनं, उपद्रवः, अभिद्रवः, उपप्रवः, विप्रवः, अभिद्रमः -मणं, आक्रमः, अभिद्रहः, अभिनिर्घाणः, 'to make incursions,' अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), समप्रस्कन्द, उपद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), अभिद्रु, समद्रु, समुपद्रु, अभिधाप् (c. 1. -धायति -यितुं).

INCURSIVE, *a.* उपद्रवी -यिणी -वि (नं), अवस्कन्दकारी -रिणी -रि (नं).

To INCURVATE, *v. a.* नम् (c. 10. नामयति -यितुं), धानम्, धवनम्, नम्रीकृ, वक्रीकृ, कुञ् (c. 1. कुञ्चति -यितुं), आवृज् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), कुटिलीकृ.

INCURVATED, *p. p.* नामितः -ता -तं, वक्रीकृतः -ता -तं, कुञ्चितः -ता -तं.

INCURVATION, *s.* वक्रीकरणं, धानतिः *f.*, नतिः *f.*, आकुञ्चनं, अवकुञ्चनं.

INDEBTED, *a.* (In debt) चण्णी -णिनी -णि (नं), चण्णवान् -पती -वत् (नं), चण्णपदः -द्वा -द्वं, चण्णग्रस्तः -स्ता -स्तं, दूतार्थः -या -यं.—(Obliged by something received) अनुगृहीतः -ता -तं, उपकृतः -ता -तं, उपकारवद्धः -द्वा -द्वं; 'I am indebted to you for your advice,' अनुगृहीतोऽहं तपोपदेशेन.

INDECENCY, *s.* अविनयः, अविनीतत्वं -ता, अमर्यादा, मर्यादातिव्रतः, विनयातिव्रतः, अयुक्तः *f.*, अयोग्यता, अकर्म्यता, अनुपयुक्तता, अनुप-पत्तिः *f.*, अनुपितत्वं, अनौचित्यं, अशिष्टता, असभ्यता, अयाचार्यं, भ्रमः, भ्रंशः.—(In language) गर्ह्यता, गर्हितत्वं, अवाच्यता.

INDECENT, *a.* अविनीतः -ता -तं, अविनयवान् -वती -वत् (नं), विनयापेतः -ता -तं, अतिव्रतविनयः -या -यं, अतिव्रतमर्यादाः -दा -दं, मर्यादाविरुद्धः -द्वा -द्वं, विनयविरुद्धः -द्वा -द्वं, अविनयः -या -यं, अमर्यादाः -दा -दं,

अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अकर्म्यः -ध्या -ध्यं, अनुचितः -ता -तं, अनुपपन्नः -न्ता -न्तं, शिष्टाचारविरुद्धः -द्वा -द्वं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्लज्जाः -ज्जा -ज्जं, लज्जाकारः -री -रं, अन्यायः -ध्या -ध्यं, न्यायविरुद्धः -द्वा -द्वं, असद्गतः -ता -तं, असमग्रस्तः -सा -सं, अयपायः -या -यं.—(In language) गर्ह्यः -र्ह्यं -र्ह्यं, गर्हितः -ता -तं, अवाच्यः -ध्या -ध्यं, अवचनीयः -या -यं, दुरुक्तः -क्ता -क्तं, कुश्रायः -ध्या -ध्यं.

INDECENTLY, *adv.* अविनयेन, विनयविरोधेन, विनयविरुद्धं, मर्यादाविरुद्धं, विनयं विना, अविनीतवत्, अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अन्यायतस्, अनुचितं, असद्गतं, शिष्टाचारविरुद्धं, गर्हितं, गर्हणीयं.

INDECISION, *s.* अनिश्चयः, अनिश्चयः, सन्देहः, विकल्पः, संशयः, आशङ्का, शङ्का, वितर्कः.—(Indecision of character) अस्विरमतित्वं, सन्दि-ग्धमतित्वं, विकल्पशीलता, सन्देहशीलता, अनिश्चयशीलता, चञ्चलता, चञ्चलमतित्वं, चलचित्तता, अनवस्थितिः *f.*, अधीरत्वं, आन्दोलितचित्तत्वं.

INDECISIVE, *a.* अनिश्चयकः -का -कं, अनिश्चयकः -का -कं, अनिश्चयनः -ना -नं, अनिश्चितः -ता -तं, अनिश्चीतः -ता -तं, सन्दिग्धः -ग्धा -ग्यं, संशयस्यः -स्या -स्यं, विकल्पकः -की -कं, सविकल्पः -त्या -त्यं.—(Vacillating in character) अस्विरमतिः -तिः -ति, सन्दिग्धमतिः -तिः -ति, चञ्चलशीलः -ला -लं, चलचित्तः -न्ता -न्तं, अनवस्थितमतिः -तिः -ति, आन्दोलितचित्तः -न्ता -न्तं, दोलायमानमतिः -तिः -ति.

INDECISIVELY, *adv.* अनिश्चयपूर्वम्, अनिश्चयपूर्वम्, अनिश्चितं, अनिश्चयेन.

INDECLINABLE, *a.* अव्ययः -या -यं, अव्ययी -यिनी -यि (नं), अविकार्यः -य्या -य्यं, अव्ययकः -का -कं; 'an indeclinable word,' अव्ययः -यं, अव्ययशब्दः; 'an indeclinable compound,' अव्ययीभावः.

INDECOROUS, *a.* अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, विनयविरुद्धः -द्वा -द्वं, विनयापेतः -ता -तं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, अन्यायः -ध्या -ध्यं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुचितः -ता -तं, मर्यादाविरुद्धः -द्वा -द्वं, अमर्यादाः -दा -दं, असद्गतः -ता -तं, अनियमः -मा -मं, शिष्टाचारवि-रोधी -धिनी -धि (नं), सम्भाषणविरोधी &c., अतिव्रतविनयः -या -यं.

INDECOROUSLY, *adv.* अविनीतवत्, अविनयेन, विनयविरुद्धं, मर्यादावि-रोधेन, अशिष्टवत्, असभ्यवत्, दुःशीलवत्, कुशीलवत्, अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनुचितं, अन्यायतस्, अन्यायेन, असम्यक्, असद्गतं.

INDECORUM, *a.* अविनयः, अविनीतता -त्वं, अमर्यादा, मर्यादातिव्रतः, विनयविरोधः, अन्यायः -यत्वं, अयुक्तः *f.*, अयुक्तता, अनुपयुक्तता, अनुपितत्वं, अनौचित्यं, अयोग्यता, असद्गतत्वं, असम्यक्तं, अनुपपत्तिः *f.*, असमग्रस्तं, अयाचार्यं, मदाचारविरोधः, शिष्टाचारातिव्रतः, असभ्यता, अशिष्टत्वं, कुशीलता, दुःशीलता, कुरीतिः *f.*, अनौतिः *f.*, कुनीतिः *f.*, अनयः, कुपय्या, व्यभिचारः, अनियमः, अपचारः, अकर्म्यता.

INDEED, *adv.* खलु, नूनं, एवं, एव, सत्यं, सत्यमेव, अवश्यं, अर्थतस्, यस्तुतस्, तत्त्वतस्, परमार्थतस्, किल, वै, नाम, भुवं, तावत्.

INDEFATIGABLE, *a.* अश्रान्तः -न्ता -न्तं, अविश्रान्तः -न्ता -न्तं, अपरिश्रान्तः -न्ता -न्तं, अश्रान्तः -न्ता -न्तं, अतन्द्रितः -ता -तं, निस्तन्द्रिः -न्द्रिः -न्द्रि, अविपादः -दा -दं, बहुश्रमः -मा -मं -नी -मिणी -मि (नं), महोत्साही -हिनी -हि (नं).

INDEFATIGABLENESS, *s.* अश्रान्ता, अप्राप्तिः *f.*, अश्रान्तिः *f.*, अतन्द्रा.

INDEFATIGABLY, *adv.* अश्रान्तं, अतन्द्रितं, अतन्द्रितस्, अश्रान्तमनसा.

INDEFEASIBLE, *a.* अलोप्यः -प्या -प्यं, अलोपनीयः -या -यं, अविनाश्यः -श्या -श्यं.

INDEFENSIBLE, *a.* अरक्षणीयः -या -यं, अप्रतिपालनीयः -या -यं, अपरि-पातक्षमः -ना -नं, अशोधनीयः -या -यं, अशोध्यः -ध्या -ध्यं, अपरिशुद्धि-क्षमः -ना -नं, अप्रतिपादनीयः -या -यं, अव्यवस्थायः -प्या -प्यं, अनुत्तरः -रा -रं.

INDEFINITE, *a.* अलक्षणः -शा -शं, अलक्षितः -ता -तं, अनियतः -ता -तं, अनियमितः -ता -तं, अनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनिश्चितः -ता -तं, अव्यवस्थितः -ता -तं,

अपरिमितः-ता-तै, उपलक्ष्यः-छा-छै; 'indefinite tense,' अनघातभूतः.
INDEFINITELY, *adv.* अपरिमितं, अमितं, अनियतं, अनिर्दिष्टं, अनिश्चितं.
INDELIBLE, *a.* अनाशयः-श्या-श्यं, अपिनाशयः-श्या-श्यं, अलोप्यः-प्या-प्यं, अलोपनीयः-या-यं, अमर्ष्यः-प्या-प्यं, अनपमृज्यः-ज्या-ज्यं, अक्षरः-रा-रं, अक्षयः-प्या-प्यं.

INDELIBLY, *adv.* अलोपनीयं, अनाशयं, यथा अपमर्धुं न शक्यते तथा.

INDELICACY, *s.* अपिनयः, अपिनोतता-त्वं, असम्पत्ता, अशिष्टता, अमर्यादा, मर्यादातिक्लान्, मर्यादाविरोधः, अशुद्धता, कुशीलता, दुःशीलता, सदा-पारविरोधः, असूक्ष्मत्वं-ता.

INDELICATE, *a.* अपिनोतः-ता-तं, विनयविरुद्धः-छा-छं, मर्यादाविरुद्धः-छा-छं, असभ्यः-भ्या-भ्यं, अशिष्टः-छा-छं, असुलभः-ज्ञा-ज्ञं, अनुपयुक्तः-ज्ञा-ज्ञं, असद्गुणः-ता-तं, अनुचितः-ता-तं, असमन्वयः-सा-सं, अयथायुः-सा-सं.—(Offensive to good manners) सदापारविरुद्धः-छा-छं, शिष्टापारविरुद्धः-छा-छं.—(In language) अवाच्यः-प्या-प्यं.

INDELICATELY, *adv.* अपिनोतं, विनयविरुद्धं, मर्यादाविरोधेन, असम्पत्तं, अपिनोतपत्, अशिष्टपत्, असुलभं, सदापारविरुद्धं, दुःशीलपत्, असद्गुणं.

INDEMNIFIED, *p. p.* परितोषितः-ता-तं, प्रत्युपकृतः-ता-तं, रक्षितः-ता-तं.
To INDEMNIFY, *v. a.* (Secure against loss) अग्निचौरादिभ्यो रक्ष् (c. 1. रक्षति-यितुं), योग्येभ्यं कृ, योग्यप्रतिविधानं कृ.—(Make good loss, compensate) क्षतिं पू (c. 10. पूरयति-यितुं) or सम्पू, क्षतिपूरणं कृ, परितुप् (c. 10. तोषयति-यितुं), पारितोषिकं दा, क्षतिपारितोषिकं कृ, क्षतिनिष्कृतिं दा, क्षतिं निष्कृ or अपाकृ or प्रतिनृ or शुप् (c. 10. शोषयति-यितुं) or परिशुप्, अपकारमपेक्ष प्रत्युपकृ.

INDEMNITY, *s.* योग्येभ्यः, अग्निचौरादिभ्यो रक्षारूपं योग्यप्रतिविधानं, विधायकत्वं.—(Compensation) क्षतिपूरणं, क्षतिसम्पूरणं, हानिपूरणं, क्षतिमपेक्ष परितोषः, क्षतिपारितोषिकं, क्षतिनिष्कृतिः *f.*, दण्डनिष्कृतिः *f.*, दण्डनिस्तारः, प्रत्युपकारः, प्रत्युपकृतं, क्षतिशोषनं, अपकारशुद्धिः *f.*, उपहारः; 'paper of indemnity,' हानिपूरणपत्रं, दण्डाभयपत्रं, दण्डपत्रं, अभयपत्रं.

INDEMONSTRABLE, *a.* असाम्यः-प्या-प्यं, अनुपपादनीयः-या-यं, असूच्यः-प्या-प्यं.

To INDENT, *v. a.* ऋकपरुषेण or दनपंक्तिरुषेण भङ्गुरं-रां-रं कृ, दनुरं-रां-रं कृ, सदन्तं-न्तां-नं कृ, सदन्तीकृ, भङ्गुरीकृ, भङ्गुरीकृ, समङ्गं-ङ्गां-ङ्गं कृ, चेदं कृ, अवच्छेदं कृ, ऋकपदनरुषेण सिद्धं (c. 7. छिनत्ति, चेत्तुं) or विच्छिद्, ऊर्ध्वरूपं-पां-पं कृ, अङ्ग (c. 10. अङ्गयति-यितुं).

INDENTATION, *s.* भङ्गः, चेदः, अवच्छेदः, विच्छेदः, दन्तः, ऋकपदनरूपी भङ्गः, भङ्गकरणं, भङ्गुरीकरणं, अङ्गः, अङ्गनं.

INDENTED, *p. p.* or *a.* भङ्गुरः-रा-रं, समङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, दनुरः-रा-रं, दन्ती-न्तिनी-न्ति (न्), अनुऋकः-पा-पं, ऋकपदनरुषेण विच्छिद्यः-छा-छं, ऊर्ध्वमान्-मती-मत् (त्), अङ्गितः-ता-तं, ऋकपाकाटः-रा-रं.

INDEPEND, *s.* नियमपत्रं, लेखपत्रं, लेख्यपत्रं, पत्रं, लेख्यं, प्रतिज्ञापत्रं.

INDEPENDENCE, *s.* अनधीनता, अनायत्ता, स्वाधीनता, स्वतन्त्रता, स्वातन्त्र्यं, स्वच्छन्दा, स्वाच्छन्दं, स्वेरिता, स्वेरता, आत्माधीनता, आत्मायत्ता, आत्मतन्त्रता, आत्माप्रयः, आत्माप्रितत्वं, आत्मसंघयः, अनायत्तपूजिता, स्वेरपूज्यत्वं, स्वच्छन्दपूजिता, यदृच्छा, अपराधीनता, अपरायत्ता, अपरयत्नत्वं, विपश्यन्, अयश्यन्, आपाततन्त्र्यं, अनयलसत्वं, व्युत्थानं.

INDEPENDENT, *a.* अनधीनः-ना-नं, अनायतः-सा-सं, स्वाधीनः-ना-नं, स्वतन्त्रः-न्ता-न्तं, स्वच्छन्दः-न्दा-न्दं, आत्माधीनः-ना-नं, आत्मायतः-ज्ञा-ज्ञं, आत्मतन्त्रः-न्ता-न्तं, आत्माप्रितः-ता-तं, आत्मसंघितः-ता-तं, अनुपायितः-ता-तं, अनायितः-ता-तं, अनपाययः-या-यं, स्वेरी-रिखी-रि (न्), स्वेरपूतिः-ति-ति, स्वेरः-री-रं, स्वेरपारी

-रिखी-रि (न्), स्वच्छन्दपूतिः-ति-ति, अनायत्तपूतिः-ति-ति, स्वेरी-रि, अयशः-शा-शं, विपशः-शा-शं, चपरपशः-शा-शं, अपराधीनः-ना-नं, अपरायतः-ज्ञा-ज्ञं, चपरतन्त्रः-न्ता-न्तं, अनयलसः-छा-छं, स्तिनी-धि (न्), यादृच्छिकः-की-कं, स्वेच्छापारी-रिखी-रि (न्), यपेक्षपारी &c., अनपेक्षः-छा-छं, निरपेक्षः-छा-छं, अनुनिष्पः-प्या-प्यं; 'independent of any written title,' आगमनिरपेक्षः-छा-छं; 'independent woman,' स्वेरिखी, अयरी.

INDEPENDENTLY, *adv.* अनधीनं, अनुपायितं, अनायितं, स्वाधीनपत्, स्वातन्त्रपत्, स्वातन्त्र्येण, स्वेरपत्, स्वच्छन्दपत्, विपशं, यदृच्छया, स्वेच्छया, यपेक्षं, यपाकामं; 'independently of any written title,' आगमनिरपेक्षं.

INDESCRIBABLE, *a.* अयरीनीयः-या-यं, अनिर्देश्यः-श्या-श्यं, अयरास्त्रेयः-या-यं, अनिर्पेक्षनीयः-या-यं, यथैषिणुम् अशयः-न्या-न्यं; 'this is indescribable,' तद् यथैषिणुं न शक्यते.

INDESCRIBABLE, *a.* असूहणीयः-या-यं, असूह्यः-सा-सं, अप्रापनीयः-या-यं.

INDESTRUCTIBILITY, *s.* अनाशयता, अपिनधरत्वं, अद्ययता, अजरत्वं.

INDESTRUCTIBLE, *a.* अनाशयः-श्या-श्यं, अपिनाशयः-श्या-श्यं, अपिनधरः-रा-रं, अनधरः-रा-रं, अपिनाशी-शिनी-शि (न्), अनाशनीयः-या-यं, अक्षयः-या-यं, अक्षयी-यिखी-यि (न्), अक्षय्यः-प्या-प्यं, अक्षयनीयः-या-यं, अविध्यंस्तनीयः-या-यं, अजरः-रा-रं.

INDETERMINATE, *a.* अनियतः-ता-तं, अनिश्चितः-ता-तं, अनिर्णीतः-ता-तं, अनिर्धारितः-ता-तं, अनिर्दिष्टः-छा-छं, अय्यवस्थितः-ता-तं, अलक्षितः-ता-तं, अलक्ष्यः-छा-छं, अपरिमितः-ता-तं, वैकल्पिकः-की-कं, सन्दिग्धः-प्या-प्यं, अविपर्ययितः-ता-तं.

INDETERMINATELY, *adv.* अनियतं, अनिश्चितं, अनिश्चयपूर्वकं, अनिर्णयपूर्वकं.

INDETERMINATION, *s.* अनिश्चयः, अनिर्णयः, अनिर्धारणं, अनिश्चयः *f.*, अनयधारणं.

INDEX, *s.* (That which points out, as the forefinger) देशी *m.* (न्), प्रदेशिनी, प्रदेशनी, देशकः, प्रदेशकः, दर्शयिता *m.* (न्), दर्शकः, प्रकाशकः.—(Table of contents) सूचीपत्रं, सूची *f.*, -ची, अनुक्रमिका, पत्रपञ्जी, निर्वचनं, निर्वचः; 'index of names,' नामावलि *f.*; 'index of a letter, in algebra,' पातमापकः.

INDIA, *s.* (The country) भारतवर्षं, भरतवर्षं, भारतं, भारतदेशः, जम्बु, जम्बु *m.*, जम्बुद्वीपः.

INDIAN, *a.* भारतवर्षीयः-या-यं, भारतदेशीयः-या-यं, भारतदेशजः-जा-जं, भारतवर्षसंस्थी-न्विनी-न्वि (न्).

INDIAN-RUBBER, *s.* अतिस्थितिस्थापकविशिष्टो भारतदेशीयवृक्षनिर्वासः.

To INDICATE, *v. a.* सूच्य (c. 10. सूचयति-यितुं), संसूच्य, प्रदिश्य (c. 6. दिशति-देष्टुं), निर्दिश्य, विनिर्दिश्य, उद्दिश्य, सन्दिश्य, अपदिश्य, आदिश्य, दूश्य (c. 10. दूशयति-यितुं), अभिदूश्य, निदूश्य, प्रतिदूश्य, लक्ष्यकृ, प्रकाशकृ, व्यक्तीकृ, आपिच्य, सुप् (c. 10. सूचयति-यितुं), उद्गुप्, निरुप् (c. 10. रूपयति-यितुं), प्रकाश्य (c. 10. काशयति-यितुं), आविद् (c. 10. वेदयति-यितुं), निषिद्, लक्ष्य (c. 10. लक्षयति-यितुं).

INDICATED, *p. p.* सूचितः-ता-तं, निर्दिष्टः-छा-छं, उद्दिष्टः-छा-छं, दर्शितः-ता-तं, वेदितः-ता-तं, आपेदितः-ता-तं, लक्षितः-ता-तं.

INDICATION, *s.* लक्ष्यं, चिह्नं, लिङ्गं, सूचना, पूर्णलक्ष्यं, पूर्णलिङ्गं, पूर्णचिह्नं, पूर्णरूपं, रूपकं, व्यञ्जनं, प्रज्ञानं, अभिज्ञानं, संज्ञा, आकृतं, आकारः, इङ्गं, इङ्गितं, संज्ञितं, अवगतिः *f.*, अनुभवः, प्रमाणं.

INDICATIVE, *a.* सूचकः-का-कं, अनुसूचकः-का-कं, दर्शकः-का-कं, लाक्षणिकः-की-कं, लाक्षण्यः-प्या-प्यं, बोधकः-का-कं, उद्बोधकः-का-कं, याचकः-का-कं, अभिव्यञ्जकः-का-कं, उद्देशकः-का-कं,

निर्देशकः -का -कं, देशकः -का -कं, देशी -शिनी -शि (न्), गमकः -का -कं, आपकः -का -कं, निवेदकः -का -कं; 'indicative mode,' कर्तृवाच्यं, स्वर्यः.

To INDICT, *v. a.* अभियोगपत्रेण or अपवादपत्रेण अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं) or अभिशंस (c. 1. -शंसति -सिक्तुं) or अपवद् (c. 1. -वदति -दिक्तुं). INDICTABLE, *a.* अभियोज्यः -या -यं, अभियोज्यः -या -यं, अभियोजनीयः -या -यं. INDICTED, *p. p.* अपवादपत्रद्वारा अभियुक्तः -क्ता -क्ते or अभिशस्तः -स्ता -स्तं, लेख्याभियुक्तः -क्ता -क्ते.

INDICTER, *s.* अभियोजकः *m.* (क्ते), अभियोगपत्रलेखकः.

INDICTMENT, *s.* अभियोगपत्रं, अपवादपत्रं, अभियोगलेख्यं, लेख्यं, अभियोगः, अभिशंसनं.

INDIFFERENCE, *s.* (Unconcernedness) उदासीनता, चांदास्यं, चीदास्यं, निरस्तुक्तता, अनुस्तुक्तता, अनौस्तुक्त्यं, विरक्तिः *f.*, विरक्ता, विराग्यं, विरक्त्यं, अनभिलाषः, अनौहा, निरौहता -त्वं, अनपेक्षा, अनपेक्षा, अनारदः, निरारदः, निःस्पृहता, अस्पृहा, निःचेहता, नैःचेह्यं, जडता, जाड्यं, निःसङ्गता, असङ्गता, सङ्गहीनता, चेहहीनता, चित्तुष्णा, चमनोयोगः, प्रमादः, निर्वृतिः—(Impartiality) अपक्षपातः -तिता, विपक्षपातत्वं, अपक्षता, चेहराहित्यं, असङ्गः—(State in which there is no difference) अविशेषत्वं, निर्विशेषत्वं, अभिन्नता -त्वं—(Neutrality) मध्यस्थता.

INDIFFERENT, *a.* (Unconcerned) उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी -सि (न्), निरस्तुक्तः -का -कं, अनुस्तुक्तः -का -कं, विरक्तः -क्ता -क्ते, निरौहः -हा -हे, अनपेक्षा -या -यं, निरपेक्षा -या -यं, अनभिलाषः -या -यं, निरारदः -रा -रं, निःस्पृहः -हा -हे, विगतस्पृहः -हा -हे, निःचेहः -हा -हे, चेहहीनः -ना -नं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गशून्यः -न्या -न्यं, गतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अनिलुक्तः -का -कं, विकीर्णः -का -कं, अप्रियः -या -यं, जडः -डा -डे, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, समभावः -वा -यं, चमनोयोगो -गिनी -गि (न्), निर्वृतिः -ता -तं—(Impartial) विपक्षपातः -ता -तं, अपक्षपाती -तिनी -ति (न्), समदर्शी -शिनी -शि (न्), समदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, गतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं—(Having no difference, not different) निर्विशेषः -या -यं, अविशेषः -या -यं, अविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिन्नः -ना -नं—(Neutral) मध्यस्थः -स्या -स्यं, मध्यपक्षी -क्षिनी -क्षि (न्), तटस्थः -स्या -स्यं, समपक्षः -क्षा -क्षं—(Of a middling quality, bad) विगुणः -णा -णं, निर्गुणः -णा -णं, मध्यमः -मा -मं, सामान्यः -न्या -न्यं; 'an indifferent person,' उदासः, उदासिता *m.* (नृ), उदासी *m.* (नृ), बहिरङ्गः.

INDIFFERENTLY, *adv.* निर्विशेषं -येण, अविशेषेण, अविशिष्टं, निरपेक्षं, अनपेक्षया—(Badly) विगुणं, निर्गुणं, यावत्तावत्.

INDIGENCE, INDIGENCY, *s.* दरिद्रता, दरिद्र्यं, दरिद्र्यं, निर्धनता -त्वं, अपनता, निष्कषनत्वं, कार्पण्यं, दीनता, दैन्यं, दुर्गीतिः *f.*, निःसता.

INDIGENOUS, *a.* स्वदेशीयः -या -यं, स्वदेशनः -जा -जं, स्वदेशजातः -ता -तं, देशनः -जा -जं, देशिकः -की -के, स्वदेशोद्भूतः -या -यं.

INDIGENT, *a.* दरिद्रः -द्रा -द्रं, निर्धनः -ना -नं, अपनः -ना -नं, अक्षयनः -ना -नं, निष्कषनः -ना -नं, निष्कासनः -ना -नं, दीनः -ना -नं, कृपणः -णा -णं, दुर्गीतः -ता -तं, विज्ञहीनः -ना -नं, अर्थहीनः -ना -नं, निःस्वः -स्या -स्यं, दरिद्रायकः -का -कं.

INDIGENTLY, *adv.* दरिद्रयत्, निर्धनयत्, दरिद्रेण, कृपणं, दीनं, सदैव.

INDIGESTED, *a.* अजीर्णः -जी -जं, अपक्वः -क्ता -क्ते, अपरिपक्वः -क्ता -क्ते, अजातपाकः -का -कं, अक्षयितः -ता -तं, अदग्धः -ग्या -ग्यं, असिद्धः -द्धा -द्धं, अरुचितः -ता -तं—(Not regularly arranged) अच्यवस्थितः -ता -तं.

INDIGESTIBLE, *a.* अपायः -या -यं, दुष्पायः -या -यं, दुष्पयः -या -यं, अपायः -या -यं, अपक्वः -या -यं, अपचनीयः -या -यं, दुर्जरः -रा -रं, अज्यः -या -यं, अक्षान्तीयः -या -यं, अपाकयोग्यः -ग्या -ग्यं.

INDIGESTION, *s.* अजीर्णः *f.*, अजीर्णं, अजीर्णता, अजरणं, अपक्वः *f.*, अपाकः, अपरिपाकः, पाककृच्छ्रं, मन्दाग्निः *m.*, तीक्ष्णाग्निः *m.*, अप्रदी-ग्निः *m.*, अग्नितीक्ष्णता, अवक्षायः, अक्षायः, अपक्वता, अपरिपक्वता, कुपितं, अरुचिः *f.*, अरोचकः, अचरुचिकारः, अजीर्णविकारः, आमयाचित्वं, परिणामशूलः.

INDIGNANT, *a.* समनुः -नुः -नु, अतिकुडः -डा -डं, अतिक्रोधी -धिनी -धि (न्), अतिक्रोधी -पिनी -पि (न्), कुपितः -ता -तं, क्रोधाकुलः -ला -लं, कृतमनुः -नुः -नु, कृतकोपः -पा -पं, आगतमनुः -नुः -नु, अतिरुष्टः -ष्टा -ष्टं, सरोपः -पा -पं, ज्ञातामर्षः -धी -धं, सामर्षः -धी -धं, ज्ञातरोपः -पा -पं, ज्ञातरोपः -पा -पं, उपनातकोपः -पा -पं, इदमनुः -नुः -नु, संरम्भी -म्भीणी -म्भी (न्).

INDIGNANTLY, *adv.* सक्रोधं, गरोधं, सक्रोधं, सामर्षं, क्रोधेन, क्रोधाकुलयत्.

INDIGNATION, *s.* मनुः *m.*, रोषः, क्रोधः, कोपः, अमर्षः, संरम्भः, अमन-क्रोधः, गुरुकोपः, अतिक्रोधी, अवज्ञापूर्वः क्रोधः, अवहेलापूर्वः कोपः, गर्जनं.

INDIGNITY, *s.* अपमानं, अवमानं, अपक्ष-ज्ञान, परिभयः, अनारदः, अवहेला -लं -लनं, परावज्ञा, उपेक्षा -क्ष्यं, गर्हा -ह्यं, अवधीरणं, कुत्ता -त्तनं, हेलनं, तिरस्कारः, व्यङ्ग्यः.

INDIGO, *s.* नीलं—(The plant) नीली, नीलिनी, नीलिका, काला, रञ्जनी, गूली, हूणी, द्रोणिका, द्रोणी, स्वमीका, स्थिररङ्गा, दोला, श्रीमली, ग्रामीणा, मधुपर्णिका, ज्ञातिका, तुल्या, पुष्करी, नीलपुष्पिका; 'indigo vat,' नीलपाचनभाण्डं, नीलसन्धानभाण्डं; 'maceration of indigo,' नीलपाचनं, नीलीसन्धानं.

INDIRECT, *a.* वक्रः -क्रा -क्रं, कुटिलः -ला -लं, निजः -जा -जं, विनिजः -जा -जं, अनृणुः -नुः -नु, वक्रिमः -मा -मं, असरलः -ला -लं, तिर्यक् तिर्यो तिर्यक् (च्), वक्रो -क्रोणी -क्रि (न्), विपमः -मा -मं; 'indirect flight,' विदोनी; 'indirect speech,' वक्रमणितं, वक्रोक्तिः *f.*

INDIRECTLY, *adv.* वक्रं, कुटिलं, निजं, विनिजं, अनृणु, असरलं, तिर्यक्, तिरस्, विपमं—(Not expressly) अप्रत्यक्षं, वक्रोक्त्या.

INDIRECTNESS, *s.* वक्रता, कुटिलता, कीटित्यं, निजता, अनृणुता, असरलत्वं, असरल्यं, तिर्यक्त्यं, विपमता, विपम्यं.

INDISCERNIBLE, *a.* अदृश्यः -श्या -श्यं, अदर्शनीयः -या -यं, अदृष्टिगोचरः -रा -रं, अविज्ञेयः -या -यं, अप्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, अलक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, अप्रत्यक्षः -क्ष्या -क्ष्यं, अप्रत्यक्षीयः -या -यं, अलोचनीयः -या -यं, अविभाष्यः -व्या -यं, अप्रत्यक्षः -क्ता -क्ते.

INDISCERNIBILITY, *s.* अज्ञेयता, अप्रत्यक्षत्वं, अभेद्यता, अविभेद्यता, असरदनीयता.

INDISCERNIBLE, *a.* अज्ञेयः -द्या -द्यं, अविभेद्यः -द्या -द्यं, असरदनीयः -या -यं.

INDISCOVERABLE, *a.* अनिरूपणीयः -या -यं, अज्ञेयः -द्या -द्यं, अविज्ञेयः -या -यं.

INDISCREET, *a.* अविनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, अविनयवान् -वतो -यत् (न्), अनौचित्यः -ज्ञा -ज्ञं, अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अवि-चक्ष्यः -क्षा -क्षं, अविचारी -रिणी -रि (न्), अविचारणशीलः -ला -लं, अविमर्शकारी -रिणी -रि (न्), असमीक्ष्यकारी &c., अविमेषकः -का -कं, अनुद्विमान् -मती -मात् (न्), अमतिमान् &c., अमनसी -सिनी -सि (न्), अपरिणामदर्शी -दर्शनी -र्शि (न्), अनवहितः -ता -तं, विचारशून्यः -न्या -न्यं.

INDISCREETLY, *adv.* अविनयेन, विनयविरुद्धं, अविनीतयत्, अविचक्ष्यत्, अविमर्शयत्, असमीक्ष्य, अविचार्य, असमीक्षापूर्वं, अविचारपूर्वं, अविचारितं, अविमेषनापूर्वं, अनालोचितं, अविचक्षणयत्.

INDISCRETE, *a.* अविविक्तः-क्ता-क्ते, अनिष्टः-ना-ने, अविविद्धः-ना-ने.
INDISCRETION, *s.* अविवेकः, अनिष्टता-त्वं, अनिष्टताः *f.*, दुर्गतिः *f.*, दुर्गुणः,
अविज्ञता, असमीक्षा, असमीक्ष्यकारित्वं, अविचारः-रणा, अविवेचना,
अविचक्षणता, अवैचक्षण्यं, अयुद्धिमत्तं, अननसिता, अनवेधा, असाव-
धानता, जालता, प्रमादः ; 'indiscretion of youth,' यौवनवर्धनः.
INDISCRIMINATE, *a.* अविविक्तः-क्ता-क्ते, निर्विशेषः-या-यं, अविशेषः-या-
यं-यकः-का-के, अविशेषणः-खा-खं, अविशेषणीयः-या-यं, विशेष-
हीनः-ना-ने, अपरिच्छिन्नः-ना-ने, अपरिच्छेदितः-ता-ते, अपरिच्छिन्नः-
ता-ते, अकृतलक्षणः-खा-खं, अलक्षितः-ता-ते, अभेदः-दा-दं, अपरि-
च्छेदकः-का-के, अस्यस्थितः-ता-ते.—(Confused) सङ्कुलः-ला-लं,
सङ्कीर्णः-खा-खं, अस्त्यस्तः-स्ता-स्तं.
INDISCRIMINATELY, *adv.* अविशेषेण, निर्विशेषे-मेण, अविविक्ते, अभेदेन.
—(Confusedly) सङ्कुलं, सङ्कीर्णं, क्लमं विना, अक्रमेण.
INDISCRIMINATING, INDISCRIMINATIVE, *a.* अविवेकी-किनी-कि (नृ),
निविवेकः-क्ता-के, अविशेषणः-ज्ञा-ज्ञं, अविवेकदृष्टा-श्या-श्र (नृ),
अविशेषणः-शा-शं, अपरिच्छेदकः-का-के, अविभावकः-का-के.
INDISCRIMINATION, *s.* अविवेकः, अविवेचना, अविवक्षा, अपरिच्छेदः,
अविज्ञानं, अविभाजनं, अविचारः, अस्यच्छेदः, अविवेकत्वं.
INDISPENSABLE, *a.* अवश्यकः-का-के, आवश्यकः-की-के, अवश्यकर्तव्यः-
-य्या-यं, अवश्यकार्यः-य्या-यं, अवश्यकरणीयः-या-यं, अवश्यः-श्या-
-श्यं, अपरित्याज्यः-ज्या-ज्यं, अपरिहार्यः-य्या-यं, अपरिहरीयः-या-
-यं, अत्याज्यः-ज्या-ज्यं, अवश्यभविष्यः-य्या-यं, सर्वथा करणीयः-या-
-यं, नैतिकः-की-के; 'indispensable act,' अवश्यकर्तव्यं, नित्यकृत्यं,
नित्यकर्म *n.* (नृ).
INDISPENSABLENESS, *s.* अवश्यकत्वं, आवश्यकता, अवश्यकर्तव्यता, अत्या-
ज्यत्वं, अपरिहार्यता.
INDISPENSABLY, *adv.* अवश्यं, अवश्यं, विवश्यं, अत्यवश्यं, अपरिहरीयं.
To INDISPOSE, *v. a.* वैरक्ष्यं or अनिच्छां or अरुचिं जन् (c. 10. जनयति-
-यितुं) or डत्यद् (c. 10. -पादयति-यितुं), पराङ्मुखं-खां-खं कृ, विरक्ष्य
(c. 10. -रक्षयति-यितुं), विमुखीकृ, न प्रवृत् (c. 10. -वर्तयति-यितुं),
प्रतिकूलं-लां-लं कृ, अनुपकूलं-लां-लं कृ.—(Make unfit) अयोग्यं
-यां-यं कृ, अनुपयुक्तं-क्तां-के कृ.—(Disorder the health) असस्वीकृ.
INDISPOSED, *p. p.* (Disinclined) पराङ्मुखः-खां-खं, विमुखः-खी-खं,
विरक्तः-क्ता-क्ते, विरक्तभावः-वा-वं, विपरीतः-ता-ते, अनिच्छुः-क्षु-
-क्षु, विमतः-ता-ते, अनभिप्रायो-पिणी-पि (नृ), प्रतिकूलः-ला-लं,
अनुपकूलः-ला-लं, अप्रवृत्तः-ता-ने.—(In health) अस्वस्थः-स्था-
-स्थं, अस्वस्थशरीरः-रा-रं, असुस्थः-स्था-स्थं, अस्वस्थशरीरः-रा-रं,
अस्वस्थः-स्था-स्थं, ई-द्वीमी-गिणी-गि (नृ), ईषद्वेगान्तः-न्तः-न्तं.
INDISPOSITION, *s.* (Disinclination) विरक्तिः *f.*, विरामः, वैरक्ष्यं, विमु-
खता, वैमुख्यं, पराङ्मुखता, अनिच्छा, अरुचिः *f.*, विमतिः *f.*, अनिष्टता,
निरोहता, असुस्था, अमतिः *f.*, प्रतिकूलता, विपरीतता, अप्रवृत्तिः *f.*—
(Slight disorder of the health) अस्वास्थ्यं, अस्वस्थता, असुस्थता,
शरीरास्वास्थ्यं, ईषद्वेगः, अस्वरोगः, रोगः, ईषत्पीडा.
INDISPUTABLE, *a.* अविवदनीयः-या-यं, निर्विवादः-दा-दं, अविचारणीयः-
-या-यं, अविवच्यः-य्या-यं, अविवर्तनः-न्तः-न्तं, अविवर्तनीयः-या-
-यं, अप्रत्याख्येयः-या-यं, अचाध्यः-ध्या-धं, अखण्डनीयः-या-यं, अना-
शङ्कनीयः-या-यं, अक्षुब्धः-ग्या-ग्यं, अविविवादो-दिनी-दि (नृ),
-अनुनिश्चितः-ता-ते.
INDISPUTABLY, *adv.* निर्विवादं, अविवदनीयं, असंशयं, सुनिश्चितं.
INDISSOLUBILITY, *s.* (State of being not to be broken) अभेद्यता,
ईभेद्यता, अलघ्यता.—(State of being not to be melted) अद्रा-

प्राप्त, अद्वयणीयत्वं, अगलनीयता, अक्षरणीयत्वं, अयायता.
INDISSOLUBLE, *a.* (Not to be broken or violated) अक्षेद्यः-द्या-द्यं, दुर्भेद्यः-द्या-द्यं, अखण्डनीयः-या-यं, अलघ्यः-ध्या-ध्यं, अनतिघ्ननीयः-या-यं.—(Not to be melted) अद्राव्यः-ध्या-ध्यं, अविद्राव्यः-ध्या-ध्यं, अविलयनीयः-या-यं, अविलयनशीलः-ला-लं, अगलनीयः-या-यं, अक्षरणीयः-या-यं, अयायः-ध्या-ध्यं, अद्वयणीयः-या-यं.—(Very firm) सुदृढः-ढा-ढं, वज्रमायः-या-यं.
INDISSOLUBLY, *adv.* अक्षेद्यप्रकारेण, अलघनीयं, सुदृढं, अतिदृढं, दृढवन्-नपुंस्, यथा भेदं न शक्यते तत्प्राप्तकारेण.
INDISTINCT, *a.* अय्यक्तः-क्ता-क्तं, अनभिप्रेतः-क्ता-क्तं, अस्पष्टः-ष्टा-ष्टं, अविस्पष्टः-ष्टा-ष्टं, अस्फुटः-टा-टं, अपरिस्फुटः-टा-टं, अप्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, अमकाशः-शा-शं, अयन्मनः-ना-नं, अभिन्नः-ना-नं.—(As speech) अस्पष्टः-ष्टा-ष्टं, अविस्पष्टः-ष्टा-ष्टं, द्विष्टः-ष्टा-ष्टं, मदलः-ला-लं; 'indistinct speech,' अविस्पष्टः, झिष्टः, म्लेच्छः.—(Confused) सङ्कीर्णः-र्णा-र्णं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, सङ्कुलः-ला-लं.—(Imperfect) विकलः-ला-लं.
INDISTINCTION, *s.* अभेदः, अविभेदः, अभिन्नता, अविच्छेदः, अपृथक्, अपरिच्छेदः, व्यस्तता, सङ्कीर्णता.
INDISTINCTLY, *adv.* अय्यक्तं, अस्पष्टं, अस्पष्टाद्यं, अस्फुटं, अपरिस्फुटं, अप्रत्यक्षं-द्यतस्-धेय, अस्पष्टत्वेन, अय्यक्तत्वेन.
INDISTINCTNESS, *s.* अय्यक्तता-त्वं, अय्यक्तिः *f.*, अनभिप्रेतता *f.*, अस्पष्टता-त्वं, अस्फुटता, अपरिस्फुटता, अभिन्नता, अप्रत्यक्षता-त्वं, अमकाशात्वं.—(Confusion) व्यस्तता, सङ्कीर्णता.
INDISTINGUISHABLE, *a.* अय्यक्तः-क्ता-क्तं, अविशेषः-या-यं, अविभावनीयः-या-यं, अविभाज्यः-ध्या-ध्यं, अदृश्यः-श्या-श्यं, अपरिच्छेदनीयः-या-यं, परिच्छेदुम् अक्षयः-ध्या-ध्यं, अदृष्टिगोचरः-रा-रं, अप्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, अलघ्यः-ध्या-ध्यं, अलोकनीयः-या-यं.
To INDITE, v. a. लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), अभिलिख्, लेखनं कृ, अभिलेखनं कृ.
INDITED, *p. p.* लिखितः-ता-तं, अभिलिखितः-ता-तं, रचितः-ता-तं.
INDIVIDUAL, *a.* अय्यापी-पिनी-पि (न्), अय्यापकः-का-कं, जय्यातः-ता-तं, अविभक्तः-क्ता-क्तं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, एकः-का-कं.
INDIVIDUAL, *s.* (A single person) व्यक्तिः, एकजनः, जनः, लोकः.
INDIVIDUALITY, *s.* व्यक्तित्वा, व्यक्तिः *f.*, व्यक्तता-त्वं, अय्यापिः *f.*, अय्याप्यत्वं, अय्यापकत्वं, अविभक्तिः *f.*, अविभक्तता, पृथक्त्वं, पार्थक्यं, पृथगात्मिका, मनता, एकता, ऐक्यं.
INDIVIDUALLY, *adv.* पृथक्, पृथक् पृथक्, प्रत्येकं, एकैकं, एकतस्, एकैकान्तः.
To INDIVIDUATE, v. a. पृथक्, पृथक् पृथक् विभद् (c. 7. भिनति-भेदुं).
INDIVISIBILITY, *s.* अक्षेद्यता, अविच्छेद्यत्वं, अभेद्यता, अविभाज्यता, अनंश्यता, असावयवत्वं, अवयवहीनता, निरवयवत्वं, वेदुम् अक्षय्यता.
INDIVISIBLE, *a.* अक्षेद्यः-द्या-द्यं, अविच्छेद्यः-द्या-द्यं, अविच्छेदनीयः-या-यं, अक्षेद्यः-द्या-द्यं, अविभाज्यः-ध्या-ध्यं, अनंश्यः-श्या-श्यं, अनंशनीयः-या-यं, अपृथक्क्षणीयः-या-यं, वेदुम् अक्षयः-ध्या-ध्यं, परिच्छेदुम् अयोग्यः-ध्या-ध्यं, निरवयवः-या-यं.
INDIVISIBLY, *adv.* अक्षेदनीयं, अविच्छेद्यं, यथा वेदुं न शक्यते तत्प्राप्तकारेण.
INDOCILE, *a.* अविनेयः-या-यं, अवश्यः-श्या-श्यं, अशिष्यः-ध्या-ध्यं, अशिष्यणीयः-या-यं, अग्रहेयः-या-यं, अविधेयः-या-यं, अवशगः-गा-गं, अशिष्यणीयः-या-यं, अनायतः-ता-तं, अनधीनः-ना-नं, दुःशास्यः-श्या-श्यं, दुःशासनः-ना-नं, दुःनियतः-हा-हं, दुर्दमः-मा-मं, दुर्दान्तः-ता-तं, प्रतीयः-या-यं, सख्यदः-द्दा-दं, खरी-रिणी-रि (न्), खैरपारी-रिणी-रि (न्), खैरपारी &c., अगद्यतः-का-कं.

INDOCILITY, *s.* अविनेयता, अविधेयता, अवश्यत्वं, अनापत्तत्वं, अनपीनता, प्रतीपता, दुर्दानता, अशिष्यता, अशिष्यणीयत्वं, स्वेरिता, बाल्यं.

To INDOCTRINATE, *v. a.* उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं), ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शास्ति), अनुशास्.

INDOCTRINATED, *p. p.* शिक्षितः -ता -तं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, अध्यापितः -ता -तं.

INDOCTRINATION, *s.* उपदेशः -शनं, शिक्षा, शासनं, अनुशासनं, प्रतिबोधः.

INDOLENCE, *s.* आलस्यं, अलसता -त्वं, आलस्यशीलता, तन्द्रा -न्द्रिः *f.* -द्री, तन्द्रिका, तन्द्रालुता, मन्दता, माण्ड्यं, जडता, जाम्ब, अनुयोगः, अनुत्साहः, अव्यवसायः, अप्रवृत्तिः *f.*, कार्यविमुखता, कार्यप्रहेयः, अनुत्सुकता, कुरावता, मिहं.

INDOLENT, *a.* अलसः -सा -सं, आलस्यः -स्या -स्यं, आलस्यशीलः -ला -लं, तन्द्रालुः -लुः -लु, मन्दः -न्दा -न्दं, क्रियासु मन्दः -न्दा -न्दं, अनुयोगी -गिनी -गि (न्), निरुद्योगः -गा -गं -गी -गिनी -गि (न्), निरुत्साहः -हा -हं, निरुद्योगः -ना -मं, अप्रयत्नः -त्ता -तं, प्रयत्नशून्यः -न्या -न्यं, लघुप्रयत्नः -त्ता -तं, अव्यवसायी -यिनी -पि (न्), जडः -डा -डं, कुरावः -राव -रवं, कार्यप्रहेयः -पिणी -पि (न्), कार्यविमुखः -सा -सं, उदासीनः -ना -नं, निषेष्टः -ष्टा -ष्टं; 'indolent tumour,' अर्धुदः -दं, मेदोर्धुदं.

INDOLENTLY, *adv.* अलसवत्, अलसं, आलस्येन, मन्दं, अनुयोगेन.

INDOMITABLE, *a.* अदमनीयः -या -यं, अदम्यः -म्या -म्यं, दुर्दम्यः -म्या -म्यं, दुर्दमः -मा -मं, दुर्दानः -ना -नं, अशृण्वः -ख्या -ख्यं, अदीनचेताः -ताः -तः (स्).

To INDORSE, *v. a.* (Write on the back of a paper or bill) पत्रपृष्ठे or पत्रविपरीतभागे लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), दुग्दिकापत्रदृढीकरणार्थं विपरीतभागे खनामाधराणि लिख्, लेख्यपत्रसत्याकरणार्थं पृष्ठभागे स्वाधरं लिख्.—(Corroborate, sanction) दृढीकृ, सत्याकृ, सत्यं कृ, प्रमाणीकृ, प्रमाणं दा, सप्रमाणं -णां -णं कृ.

INDORSED, *p. p.* पृष्ठभागे or विपरीतभागे लिखितः -ता -तं, सत्याकृतः -ता -तं, सतीकृतः -ता -तं, प्रमाणीकृतः -ता -तं, सप्रमाणः -णा -णं.

INDORSEMENT, *s.* पत्रदृढीकरणार्थं विपरीतभागे खनामाधरलिखनं, लेख्यपत्रप्रमाणीकरणार्थं पृष्ठभागे स्वाधरलिखनं.

INDRA, *s.* (The Hindu Jove or Jupiter Tonans, chief of the secondary deities. He presides over Swarga or Paradise, and is more particularly the god of the atmosphere and winds. He is also regent of the east quarter of the sky) इन्द्रः, महेन्द्रः, शक्रः, मधवा *m.* (न्), मधवान् *m.* (त्), ऋधुषी *m.* (न्), ऋधुषः, नुरापाद् *m.* (-साह्), सद्गन्धनः, देवः, वैकुण्ठः.—(As chief of the deities, he is called) देवपतिः *m.*, देवदेवः, देवराजः, देवताधिपः, सुरपतिः *m.*, सुराधिपः, सुरराजः, सुरेन्द्रः, अमरेशः -रेश्वरः, सुरप्रियः, सुरग्रामणीः, अमरभञ्ज *m.* (ञ्), अमराधिपतिः *m.*—(As lord of the atmosphere) दिवस्पतिः *m.*, वृषा *m.* (न्), आकाशेशः.—(As lord of the winds) मरुत्वान् *m.* (त्), मरुत्पालः, मरुतां भञ्ज *m.* (ञ्), मरुत्तस्यः.—(As lord of the eight Vasus or demigods Wind, Fire, &c.) वामवः.—(As the Thunderer) वज्री *m.* (न्), वज्रधरः, वज्रपाणिः *m.*, कुलिशभृत् *m.*—(As splitting mountains with his thunderbolt, or as clipping their wings) गोत्रभिद् *m.*, अद्रिभिद् *m.*, नगभिद् *m.*, गिरिभिद् *m.*, गिरिच्छिद् *m.*, पर्वतादिभिद् *m.*—(As breaking cities, &c., into fragments) पुरन्दरः, पुरन्दः, आखण्डलः, विद्वेजाः *m.* (स्), विद्वेजाः.—(As ruling or destroying demons) पाकशासनः, वृत्रहा *m.* (न्), बलारातिः *m.*, बलभिद्, जम्भहेपी *m.* (न्), जम्भभिद् *m.* (प्), नमुचिद्विद् *m.*, नमुचिसूदनः, पुरुदंशाः *m.* (स्).—

(As lord of paradise) स्वर्गपतिः *m.*, स्वर्गभञ्ज *m.* (ञ्), स्वाराद् *m.* (ञ्), स्वर्गराजः, इन्द्रलोकेशः, नाकनायः, नाकनायकः, नाकपेधकः.—(Asborne on the clouds, cloud-compeller) मेघवाहनः, पनवाहनः, पनापनः, जीमूतवाहनः, पर्जन्यः.—(As lord of a hundred sacrifices; the performance of a hundred aswamedhas elevating the sacrificer to the rank of Indra) शतक्रतुः *m.*, शतमसः, शतमनुः *m.*—(As having a thousand eyes, in consequence of the curse of Gautama, who covered him over with a thousand disgraceful marks, and afterwards changed them to eyes) सहस्राक्षः, सहस्रनयनः, सहस्रदृक् *m.* (श्), सहस्रनेत्रः.—(As husband of Sachī) शचीपतिः *m.*—(As destroyer of his own father-in-law Puloma, to prevent his curse for the violation of his daughter) पुलोमभिद् *m.*, पुलोमद्विद् *m.* (प्), पुलोमजित् *m.*, पुलोमारिः *m.*—(As the victorious leader of the celestial armies) जिष्णुः *m.*, सुनासीरः.—(As the good preserver) सुत्रामा *m.* (न्), मूत्रामा.—(As the best of deities) लेख्यभः.—(As much invoked) पुरुहूतः.—(As having green horses) हरिहयः.—(As borne on a white horse) श्वेतवाः *m.* (ह्), श्वेतवाहः.—(As presiding over the site of a house) वास्तोष्पतिः *m.*—(As suffering from the curse of the saint Chyavana) दुष्प्रयवः.—(As listening to the old) वृद्धश्रवाः *m.* (स्).—(His wife is called) शची -चिः, इन्द्राणी, शक्राणी, मयोनी, इन्द्रशक्तिः *f.*, पुलोमजा, पौलोमी.—(His son) जयन्तः, पाकशासनिः *m.*, ऐन्द्रः *m.*—(His daughter) देवसेना.—(His paradise) स्वर्गः, इन्द्रलोकः, सुरलोकः, सुरसस *m.* (न्), सुरेन्द्रलोकः, अमर्यभुवनं, नाकः, ऋधुषः.—(His pleasure garden or elysium) नन्दनं, नन्दनवनं.—(His city) अमरावती, देवपुः *f.* (रु).—(His palace) वैजयन्तः.—(His car) विमानः, व्योमपानं, सहस्रहयैश्वर्यः.—(His horse) उच्चैःश्रवाः *m.* (स्), देवाश्वः, श्वेतहयः.—(His charioteer) मातलिः, मातुलिः, शक्रसारथिः *m.*—(One of his doorkeepers) देवनन्दी *m.* (न्).—(His thunderbolt) वज्रः -जं, कुलिशं, अशनिः *m. f.*, वज्राशनिः *m.*, भितुरं, हविदनी, पविः *m.*, शतकोटिः *m.*, शम्भः, शम्भः, दम्भोलिः *m.*, सारुः *m.*, इन्द्रप्रहरणं, अभोत्यं.—(His elephant) रेरावतः, रेरावणः, अभमातङ्गः, अभमुप्रियः, अभमुवज्रभः, श्वेतहस्ती *m.* (न्), इन्द्रकुन्नरः.—(His bent bow, visible to mortals as the rainbow) शक्रधनुस्, इन्द्राधुपं, शक्रशरासनं.—(His unbent bow, invisible to mortals) रोहितं.—(His musicians) गन्धर्वः *m. pl.*; 'their chief,' चित्ररथः.

INDUBITABLE, *a.* असंशयः -या -यं, निःसंशयः -या -यं, असन्दिग्धः -ग्धा -ग्यं, निःसन्देहः -हा -हं, सुनिश्चितः -ता -तं, अशङ्कितः -ता -तं, अनाशङ्कनीयः -या -यं.

INDUBITABLY, *adv.* असंशयं, असन्दिग्धं, सुनिश्चितं, अत्र न संशयः.

To INDUCE, *v. a.* अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), आनी, नी.—(Incite to any action by argument, &c.) सुहेतुवादेन or चादृष्ट्या कस्मिंश्चित् कस्मिंश्चिद् प्रवृत् (c. 10. -यन्नेयति -यितुं) or निपुञ्ज (c. 10. -योजयति -यितुं) or प्रयुज्, प्रोत्साह (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्साह, समुत्साह, आकृप् (c. 1. -कर्षति -क्रष्टुं), प्रलुप् (c. 10. -लोभयति -यितुं). Sometimes the sense of 'induce' may be expressed by the causal form; as, 'to induce to return,' निवृत् in caus. (-यन्नेयति -यितुं); 'he induces her to go home,' तं गृहं गमयति.—(Bring on, produce) आवाह (c. 1. -वहति -वोदुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं). जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

IND

INDUCED, *p.p.* अनुनीतः -ता -तं, प्रवर्तितः -ता -तं, प्रवृत्तः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं, आकृष्टः -ता -तं, आकर्षितः -ता -तं.—(Brought on) उत्पादितः -ता -तं.

INDUCEMENT, *s.* प्रोत्साहः -हन्, प्रलोभनं, प्रवर्तः -वर्तनं, प्रवर्तकं, प्ररोचनं, उत्तेजनं, प्रेरणं -णा, अनुपायनं.—(Motive) हेतुः *m.*, प्रयोजनं -जनं, प्रयोगः, कारणं, निमित्तं -सक्तं, निदानं, निपन्थनं, करणं.

To INDUCE, *v.a.* नियमानुसारेण नवाधिकारं प्रविष्टुं (c. 10.) -वेशयति -यितुं, दीक्षाकर्मपूर्वं नवाधिकारे नियुक्तुं (c. 10.) -योजयति -यितुं.

INDUCTED, *p.p.* नियमानुसारेण or दीक्षाकर्मपूर्वं नवपदप्रवेशितः -ता -तं.

INDUCTION, *s.* (A kind of argument) अनुमानं, अनुमा, अनुमितिः *f.*, कहनं, अभूहः, अपवाहः, व्याप्तिः *f.*, सिद्धान्तः, अर्थापत्तिः *f.*, परालोचनं, कल्पनं -ना, उपलक्षणं, अनुभवः, अवगमः.—(Reasoning from particulars to generals) विशेषपरिघापूर्वं साधारणानुमानं or साधारणनिश्चयः.—(Introduction into a new office) नियमानुसारेण or दीक्षाकर्मपूर्वं नवाधिकारप्रवेशनं or नवपदप्रवेशकरणं.

INDUCTIVE, *a.* आनुमानिकः -की -कं, व्यापकः -का -कं; 'reasoning,' अनुमानोक्तिः *f.*

To INDUE, *v.a.* See ENDUE.

To INDULGE, *v.a.* (Gratify, yield to humour) अनुवृत्तुं (c. 1.) -वर्त्तते -वर्त्तते, अनुवृत्तुं (c. 4.) -रुच्यते -रोचते, अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितुं) लल (c. 10.) लालयति -यितुं, अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुकूलोभू.—(Favour) अनुग्रहः (c. 9.) -गृह्णाति -ग्रहीतुं, अनुकूल.—(Permit) अनुज्ञा (c. 9.) -जानाति -ज्ञातुं, अनुमन् (c. 4.) -मन्यते -मन्तुं, अनुमुद (c. 1.) -मोदते -दिदुं, धम् (c. 1.) -धमते -धन्तुं, धानि कृ.—(Permit to be, not to oppose) न विरुध् (c. 7.) -रुध्ति -रोधुं, न प्रतिरुध्, न प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), न प्रतिकृ, न यम् (c. 1.) -यच्छति -यन्तुं, न नियद्, न निषिद् (c. 1.) -पेयति -पेदुं, उपेध् (c. 1.) -ईधते -ईधतुं; 'indulge one's humour,' चन्दोऽनुवृत्तुं; 'one's passions,' इन्द्रियाणि न संयम् or न नियद्.

INDULGED, *p.p.* अनुवृत्तः -ता -तं, अनुरुद्धः -दा -दं, अनुगृहीतः -ता -तं, लालितः -ता -तं, अविरुद्धः -दा -दं, अप्रतिरुद्धः -दा -दं, जयतः -ता -तं, असंयतः -ता -तं, अनियुक्तः -ता -तं, अनियतः -ता -तं, अनिषिद्धः -दा -दं, उपेधितः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं, दत्तानुज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, दानः -ता -तं.

INDULGENCE, *s.* अनुवृत्तनं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुरोधः -धनं, चन्दोनुवृत्तं, चन्दोनुवृत्तनं, चन्दोनुरोधः, अनुविधानं, अनुविधायित्वं, दाना, दानिः *f.*, अनुग्रहः, अनुज्ञा -ज्ञानं, अनुमतिः *f.*, स्वीकारः, उपेक्षा.—(Not restraining) असंयमः, अविरोधः, अप्रतिरोधः, अनवरोधः, अनियद्, जदमः, अनियेधः; 'indulgence of one's passions,' इन्द्रियासंयमः; 'in sorrow,' शोकपथः

INDULGENT, *a.* चन्दोनुवृत्तं -वृत्तिनी -वृत्ति (नृ), चन्दोनुरोधी -धीनी -धि (नृ), अनुरोधकः -का -कं, अनुविधायी -यिनी -यि (नृ), अनुग्राही -हिणी -हि (नृ), चन्दोनुसारी -रिणी -रि (नृ), चन्दोनुयायी -यिनी -यि (नृ), आनुयाहकः -की -कं, अनुकूलः -ला -लं, धनी -मिणी -मि (नृ), दाना-दानं -वतो -वत् (नृ), अनुकम्पकः -का -कं, करुणाला -ला -ल (नृ), कारुणिकः -की -कं, प्रियकारः -री -रं, प्रियद्वारः -री -रं, धिग्धः -ग्धा -ग्यं.

INDULGENTLY, *adv.* अनुरोधेन, अनुग्रहेण, दानापूर्व, दानिपूर्व, सानुरोधं, सानुग्रहं, अनुकूलं, अनुकूलवत्, सद्यं, सकारुण्यं, कृपया.

To INDURATE, *v.n.* (Grow hard) पनीभू, कठिनीभू, कठोरीभू, दृढीभू.

To INDURATE, *v.a.* पनीकृ, कठिनीकृ, दृढीकृ, कठोरीकृ, ककेशीकृ.

INDURATED, *p.p.* पनीभूतः -ता -तं, दृढीभूतः -ता -तं, कठोरीभूतः -ता -तं.

INE

INDURATION, *s.* पनीकरणं, दृढीकरणं, पनीभावः, दृढीभावः, काठिन्यं, कठिनीता, घनता, कठोरता, कर्कशता.

INDUS, *s.* (The river) सिन्धुः *m.*

INDUSTRIAL, *a.* कर्मिकः -की -कं, कामीः -मी -मं, कर्मो -र्मिणी -र्मि (नृ).

INDUSTRIOUS, *a.* कर्मशीलः -ला -लं, उद्योगशीलः -ला -लं, कर्मासक्तः -क्ता -क्तं, कर्मप्रसक्तः -क्ता -क्तं, कर्मनिष्ठः -घा -घं, बहुकर्मो -मो -मं (नृ), बहुकरः -रा -रं, कर्मो -र्मिणी -र्मि (नृ), कर्मोद्युक्तः -क्ता -क्तं, क्रियावान् -वतो -वत् (नृ), उद्योगी -गिनी -गि (नृ), सदोद्योगी &c. सोद्योगः -गा -गं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, प्रयत्नवान् -वतो -वत् (नृ), सयत्नः -त्ता -त्तं, दीर्घप्रयत्नः -त्ता -त्तं, उत्साही -हिनी -हि (नृ), सोत्साहः -हा -हं, व्यवसायी -यिनी -यि (नृ), उद्यमी -मिनी -मि (नृ), जनलसः -सा -सं, निरालस्यः -स्या -स्यं, जनालस्यः -स्या -स्यं, चालस्यहीनः -ना -नं, कामीः -मी -मं, कर्मशूरः -रा -रं, क्रियाभिनिविष्टः -घा -घं, कर्मपरायणः -या -यं, कृतधमः -मा -मं, परिधमः -मिणी -मि (नृ), बहुधमः -मा -मं, ध्रमसहः -हा -हं, कर्मप्रसितः -ता -तं, आयासी -सीनी -सि (नृ), चक्रियः -या -यं, अतन्द्रितः -ता -तं, तन्द्राहीनः -ना -नं.

INDUSTRIOUSLY, *adv.* सोद्योगं, सोत्साहं, सयत्नं, यत्नतः, प्रयत्नतः, व्यवसायेन, व्यवसायं, जनलसवत्, जनालस्येन, अतन्द्रिततः, अतन्द्रितं, अभिनिवेशेन, ध्रमेण, परिधमेण, प्रसक्तं.

INDUSTRY, *s.* कर्मशीलता, उद्योगः, व्यवसायः, उद्यमः, कर्मासक्तिः *f.*, कर्मप्रसक्तिः *f.*, कर्माभिनिवेशः, क्रियानिवेशः, उत्साहः, यत्नः, प्रयत्नः, सयत्नता, दीर्घप्रयत्नत्वं, व्यवसायः, कर्मोद्योगः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवृत्तनं, चेष्टा, अभ्यासः -सता, अभ्यसनं, समुत्थानं, जनलसता, जनालस्यं, चालस्यहीनता, प्रयासः, आयासः, ध्रमः, परिधमः, क्रिया, कर्म *n.* (नृ), सोद्योगता.

INDWELLING, *a.* निष्ठः -घा -घं, जननीयः -वा -वं, जनवर्त्तनी -वर्त्तनी -वर्त्ति (नृ).

To INEBRIATE, *v.a.* मद् (c. 10.) मादयति, मदयति -यितुं, मत्तोक्, उन्मत्तोक्, मत्तं -तां -तं कृ, मादं जन् (c. 10.) जनयति -यितुं.

INEBRIATED, *p.p.* मत्तः -ता -तं, उन्मत्तः -ता -तं, उन्मदः -दा -दं, मदोन्मत्तः -ता -तं, धीवः -वा -वं, परिधीवः -वा -वं, प्रधीवितः -ता -तं, मद्यपीतः -ता -तं, शौखः -ख्य -ख्यं.

INEBRIATION, *s.* मादः, मदः, उन्मादः, मत्तत्वं, उन्मत्तता, धीव्यं, धीवता, परिधीवता, शौखत्वं, प्रमाद्यं.

INEFFABLE, *a.* अकथनीयः -या -यं, अकथ्यः -य्या -य्यं, अवर्णनीयः -या -यं, अनिवर्णनीयः -या -यं, अवचनीयः -या -यं, अवच्यः -य्या -य्यं, अवक्तव्यः -य्या -य्यं, अतिकथः -था -थं, वाग्विभवातिगः -गा -गं, वाग्विभवातिवृत्तः -ता -तं, अनिरुक्तः -क्ता -क्तं.

INEFFABLENESS, *s.* अकथनीयता, अकथ्यता, अवर्णनीयता, अवचनीयता.

INEFFABLY, *adv.* अकथनीयं, अवर्णनीयं, अनिवर्णनीयं, अतिकथं.

INEFFACEABLE, *a.* अनपमृज्यः -ज्या -ज्यं, अलोपनीयः -या -यं, अनाश्रयः -श्या -श्यं.

INEFFECTIVE, *a.* निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, व्यर्थः -था -थं, व्यर्थयत्नः -त्ता -त्तं, असफलः -का -कं, निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, अपार्थः -था -थं, दुर्बलः -ला -लं, निर्बलः -ला -लं, अप्रयत्नः -ला -लं, असमर्थः -था -थं, मोघः -या -यं, अद्यमः -ता -तं, असिद्धिकरः -री -रं, अशक्तिमान् -मतो -मत् (नृ), प्रभावहीनः -ना -नं, शिथिलः -ला -लं, शिथिलपलः -ला -लं, दुर्बलापातः -सा -सं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (नृ).

INEFFECTUALLY, *adv.* निष्फलेन, विफलेन, व्यर्थं, मोघं, अप्रयत्नं, निर्बलेन.

INEFFECTUAL, *a.* निष्फलः -ला -लं, अफलजनकः -का -कं, अफलोत्पादकः -का -कं, फलहीनः -ना -नं, मोघः -या -यं, शक्तिहीनः -ना -नं, अप्रयत्नः -ला -लं.

-ला -लं, असमर्थः -चा -धं. See INEFFECTIVE.

INEFFECTUALLY, *adv.* निष्फलं, मोघं, व्यर्थं, निर्वलं, वृषा, मुषा.

INEFFECTUOUS, *a.* अप्रवलयः -ला -लं, निष्प्रभावः -वा -वं, अक्षिप्तः -री -रं, अप्रभविष्णुः -णुः -णु, अफलवान् -वती -वत् (नृ), तेजोहीनः -ना -नं, अधमः -मा -मं, अगुणवान् &c., अशक्तवान्, असमर्थः -पा -धं, अनुपकारी -रिणी -रि (नृ). See INEFFECTUAL.

INEFFECTUOUSLY, *adv.* अप्रवलयं, अप्रभावेण, मोघं, निष्फलं, अफलं, अधमं, मुषा.

INEFFECTUOUSNESS, *s.* निष्फलता, अफलता, वैफल्यं, अप्रावत्यं, अप्रवलयता, अप्रभावः, प्रभावहीनता, शक्तिहीनता, असामर्थ्यं, असमर्थता, चलहीनता, निर्वलता, प्रतापहीनता, तेजोहीनता, मोघत्वं, अधमता, व्यर्थता, अनर्थक्यं, शिथिल्यं, शिथिलता, अनुपयुक्त्यं.

INEFFICIENCY, *s.* अधमता -त्वं, असामर्थ्यं, असमर्थता, अशक्तिः *f.*, अशक्ता, चलहीनता, अनुपयुक्त्यं, अनुपयुक्त्यं, कार्याधमता, कार्यसिद्धमता, कार्यकारिणं. See INEFFECTUOUSNESS.

INEFFICIENT, *a.* अधमः -मा -मं, कार्याधमः -मा -मं, असमर्थः -चा -धं, अशक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अप्रवलयः -ला -लं, दुर्वलः -ला -लं, चलहीनः -ना -नं, शक्तिहीनः -ना -नं, असाधकः -का -कं, कर्मासाधकः -का -कं, कार्यासाधकः -का -कं, कार्यसिद्धमः -मा -मं, अपारकः -का -कं, अकार्यकारिणी -रिणी -रि (नृ), अकृती -तिनी -ति (नृ). See INEFFECTUOUSNESS.

INEFFICIENTLY, *adv.* असिद्धिपूर्वकं, अधमं, अयोग्यं, अप्रवलयं, अनुपयुक्तं, व्यर्थं.

INELASTIC, *a.* अस्थितिस्थापकविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्थितिस्थापकहीनः -ना -नं.

INELEGANCE, *s.* असौन्दर्यं, अलावण्यं, अलावण्यं, अचारुता, अशोभा.

INELEGANT, *s.* असुन्दरः -रा -री -रं, अलावण्यवान् -वती -वत् (नृ), अविनीतः -ता -तं, अशोभनः -ना -नं, कुरूपः -पो -पं, अष्टीलः -ला -लं, अप्रशस्तः -क्ता -क्तं.

INELEGANTLY, *adv.* असुन्दरं, अविनीतं, अलावण्येन, अप्रशस्तं, अशोभापूर्वकं.

INELIGIBLE, *a.* अवरणीयः -या -यं, अवार्थः -र्या -र्यं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं.

INELUQUENT, *a.* अवाग्मी -गिनी -गि (नृ), असद्वक्ता -क्ता -कृ (कृ), दुर्बलः -खा -खं, मुखदुर्वलः -ला -लं, हीनवाक् *m. f. n.*, वागपटुः -टुः -टु, वाग्जडः -डा -डं.

INEPT, *a.* अनुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INEPTLY, *adv.* अनुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनभिज्ञवत्, अज्ञवत्.

INEQUALITY, *s.* असमता, असाम्यं, असमानता, विषमता, वैषम्यं, विषमं, असामान्यं, असाम्यता, अनुत्पत्ता -त्वं. — (Diversity) असादृश्यं, असदृशता -त्वं, भिन्नता, विभिन्नता, भेदः, विभेदः, असमन्वयः. — (Of number) विषमसंख्यत्वं, तारतम्यं.

INEQUITABLE, *a.* अन्यायः -व्या -व्यं, अन्यायी -यिनी -यि (नृ), अधार्मिकः -की -कं.

INERRABILITY, *s.* अभ्रमणशीलता, अभ्रान्तिशीलता, भ्रमायोग्यता, अभ्रान्तिः *f.*

INERRABLE, *a.* अभ्रमणशीलः -ला -लं, अभ्रान्तिशीलः -ला -लं, भ्रमायोग्यः -ग्या -ग्यं.

INERT, *a.* जडः -डा -डं, अचेष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टचेष्टः -ष्टा -ष्टं, निश्चेष्टः -ष्टा -ष्टं, अचेतनः -ना -नं, चेष्टाहीनः -ना -नं, गतिहीनः -ना -नं, अचलः -ला -लं, निश्चलः -ला -लं, कुण्ठः -खण्ठ -खण्ठ. — (Slow to act) अनुद्योगी -गिनी -गि (नृ), अनुद्योगशीलः -ला -लं, अप्रवर्त्तकः -का -कं, प्रवृत्तिशून्यः -न्या -न्यं, मन्दः -न्दा -न्दं, आलस्यशीलः -ला -लं, तन्द्रालुः -लुः -लु, अत्यचेष्टितः -ता -तं.

INERTIA, *s.* जडता -त्वं, जाड्यं, अचलता, निश्चलता, कुण्ठता.

INERTLY, *adv.* जडवत्, जडं, जाड्येन, सजाड्यं, आलस्येन, अलसवत्, मन्दं.

INERTNESS, *s.* जडता, जाड्यं, अचेष्टा, चेष्टाशून्यता, चेष्टाविमुखता, गतिही-

नता, अनुद्योगः, अप्रवृत्तिः *f.*, अप्रवर्त्तनं, मन्दता, मान्द्यं, अलसत्वं, आलस्यं, तन्द्रिका, कुण्ठता.

INESTIMABLE, *a.* अनर्थः -र्या -र्यं, अनर्थः -चा -धं, अमूल्यः -त्या -त्यं, मूल्यातीतः -ता -तं, मूल्यातिगः -गा -गं, अतिमूल्यः -त्या -त्यं, अत्युन्नतः -मा -मं, अत्युन्नतः -ष्टा -ष्टं.

INEVITABLE, *a.* अपरिहार्यः -र्या -र्यं, अपरिहारणीयः -या -यं, अनिवार्यः -र्या -र्यं, अवारणीयः -या -यं, अवश्यकः -का -कं, आवश्यकः -की -कं, अवश्यः -श्या -श्यं, अनतिक्रमणीयः -या -यं, अहार्थः -र्या -र्यं, अवर्जनीयः -या -यं, अनिवारः -रा -रं, अवशः -शा -शं, भवितव्यः -व्या -व्यं, अवश्यभवनीयः -या -यं, नियतः -ता -तं, आनुपङ्गिकः -की -कं.

INEVITABLENESS, *s.* अपरिहार्यता, अनिवार्यता, अवश्यकता, आवश्यकत्वं, निवारणाशकता, अनतिक्रमणीयता ; 'inevitable act,' अवश्यकत्वेत्यं, आवश्यं -श्यकं.

INEVITABLY, *adv.* अवश्यं, अवशं, नियतं, भुवं, अनिवारणीयं.

INEXCITABLE, *a.* अनुत्तेजनीयः -या -यं, अद्योभणीयः -या -यं, अद्योभ्यः -भ्या -भ्यं.

INEXCUSABLE, *a.* अधमणीयः -या -यं, अधमन्यः -व्या -व्यं, अधम्यः -म्या -म्यं, असह्यः -व्या -व्यं, अमाजनीयः -या -यं, अमाध्यः -व्या -व्यं, अमृज्यदीपः -पा -पं, निरुद्धः -रा -रं, निरुद्धरीयः -या -यं, उत्तरशून्यः -न्या -न्यं, अमोचनीयः -या -यं, अशोधनीयः -या -यं, असहनीयः -या -यं, असोदयः -व्या -व्यं, अनिवार्यदीपः -पा -पं.

INEXCUSABLENESS, *s.* अधमणीयता, अधम्यता, अमाजनीयता, निरुद्धत्वं.

INEXCUSABLY, *adv.* अधमणीयं, निरुद्धं, यथा उत्तरं न शक्यते दातुं तथा.

INEXHAUSTED, *a.* अद्योभ्यः -र्या -र्यं, अत्यपितः -ता -तं, अशून्यः -न्या -न्यं.

INEXHAUSTIBLE, *a.* अद्ययः -या -यं, अद्यो -यिणी -यि (नृ), अद्योभ्यः -या -यं, अशक्यवद्यः -या -यं, अशक्यः -या -यं, अशक्यव्ययः -या -यं, अनार्यः -श्या -श्यं, अविनाशी -शिनी -शि (नृ), अनन्तः -न्ता -न्तं.

INEXHAUSTIBLENESS, *s.* अद्ययता -त्वं, अद्यपित्वं, अनार्यता, अनन्तता.

INEXORABLE, *a.* अनाराध्यः -र्या -र्यं, अनाराधनीयः -या -यं, दुराराध्यः -र्या -र्यं, असान्त्वनीयः -या -यं, अप्रसादनीयः -या -यं, अननुनेयः -या -यं, अविनेयः -या -यं, निर्दयः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं, पापाणहृदयः -या -यं, अयोद्धयः -या -यं, कठोरचित्तः -ज्ञा -ज्ञं.

INEXORABLY, *adv.* निर्दयं, निर्दयवत्, अनाराधनीयं, पापाणचित्तत्वात्.

INEXPECTION, *s.* अनपेक्षा, अप्रतीक्षा, अनिरीक्षा, अप्रत्याशा, अनाशा.

INEXPEDIENCE, INEXPEDIENT, *s.* अयोग्यता, अनुपयुक्तता -त्वं, अनुपयुक्तः *f.*, अनुपयुक्तता -त्वं, अनुपयोगिता, अनौचित्यं, अनुपपत्तिः *f.*, अनर्हत्वं, अयाधार्थ्यं, अकर्म्यता, अकार्यता.

INEXPEDIENT, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (नृ), अनुचितः -ता -तं, अनर्थकरः -री -रं, अनुपकारकः -का -कं, अकर्म्यः -व्या -व्यं, अकरणीयः -या -यं, अकार्यः -र्या -र्यं.

INEXPERIENCE, *s.* अनुभूतिः *f.*, अनुभवः, अपाकः, अपरिपाकः, अपक्वता, अपरिपक्वता, अपक्ववृद्धिः, अप्रतीतिः *f.*, अप्रत्ययः, अव्यापारः, अदर्शनं, अत्युत्पन्नता, वालिशता, वालिश्यं, व्यवहाराश्रयता, अज्ञता, अनभिज्ञता, अपटुता.

INEXPERIENCED, *a.* अविपक्ववृद्धिः -रिः -रि, अपरिपक्ववृद्धिः -रिः -रि, अपक्वः -क्ता -क्तं, अकोविदः -दा -दं, अत्युत्पन्नः -न्ता -न्तं, अव्यापारः -रा -रं, वालिशः -शा -शं, अत्यज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अत्यदृष्टा -श्या -श्व (नृ), अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, व्यवहाराश्रयः -ज्ञा -ज्ञं.

INEXPERT, *a.* अकुशलः -ला -लं, अदक्षः -द्या -द्यं, अनिपुणः -शा -शं, अपटुः -टुः -टु, अपेशलः -ला -लं, अचतुरः -रा -रं, कौशलहीनः -ना -नं, अविचक्षणः -शा -शं, अविदग्धः -ग्या -ग्यं, अयुक्तिमान् -मती -मन् (नृ), अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INEXPERTNESS, *s.* अदक्षता, अदास्यं, अकुशलता, अकौशल्यं, अकौशलं,

INFECUNDITY, *s.* वन्यता, निष्फलता, अफलता, अनपत्यत्वं, अप्रजावह्यं, फलहीनता; 'in a female,' वन्यता.

INFELICITY, *s.* असुखं, असौख्यं, दुःखं, अकल्याणं, अकुशलं, अशान्तिः *n.* (नं), अधन्यता, अद्येयः, अश्रेयस्, अस्वास्थ्यं, अनिर्वृतिः *f.*

To INFER, *v. a.* अनुमा (c. 2. -माति-तुं, c. 3. -मिमीते), प्रमा, ऊह (c. 1. ऊहते-हितुं), अपोह, निर्णी (c. 1. -ययति-येतुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), तर्क (c. 10. तर्कयति-यितुं), अनुतर्क, प्रतर्क, अपवह (c. 1. -वहति-वोढुं), उच्यी (c. 1. -नयति-नेतुं), उच्ययनं कृ, अनुमानं कृ.

INFERABLE, *a.* अनुमेयः-या-यं, आनुमानिकः-की-कं, ऊहनीयः-या-यं, अपोहनीयः-या-यं, अवगम्यः-म्या-म्यं, समधिगम्यः-म्या-म्यं, उपलब्धः-स्या-स्यं, अनुमानमाध्यः-ध्या-ध्यं, अनुमानगम्यः-म्या-म्यं, तर्कसाध्यः-ध्या-ध्यं, अनुमानवेद्यः-द्या-द्यं, उच्ययनसाध्यः-ध्या-ध्यं, योक्तिकः-की-कं.

INFERENCE, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अनुमा, ऊहनं, ऊहा, अपोहः-हनं, अपोहः, अपवाहः, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, तर्कः, तर्कनिश्चयः, तर्कनिर्णयः, अनुमाननिर्णयः, अनुमानसिद्धान्तः, तर्कसिद्धान्तः, उच्ययनं, कल्पनं-ना, अनुमपन्नः, उपलब्धः, अन्वयः, परामर्शः, व्याप्तिः *f.*, अनुभूतिः *f.*, अनुभवः, लिङ्गं, वितर्कः; 'an inference from circumstances,' अर्थापत्तिः *f.*; 'subject of an inference,' व्याप्य; 'leading to one,' उच्चायकः-का-कं, अनुमापकः-का-कं. Strictly, the process of 'inference' is अनुमानं, and the result अनुमितिः.

INFERENTIAL, *a.* आनुमानिकः-की-कं, अनुमानसिद्धः-द्धा-द्धं, ऊही-हिनी-हि (नं), उच्चायकः-का-कं, योक्तिकः-की-कं, तर्कसिद्धः-द्धा-द्धं.

INFERIOR, *a.* (Lower or low in place) अधःस्थः-स्था-स्थं, अधरस्थः-स्था-स्थं, अधरः-रा-रं, नीचस्थः-स्था-स्थं, निम्नः-न्ना-न्नं, अधस्तनः-नी-नं.—(Lower or low in station, rank, value) नीचः-चा-चं, अधकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रतिकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अधमः-मा-मं, अधरः-रा-रं, अधमः-मा-मं, हीनः-ना-नं, अनुत्तमः-मा-मं, कुत्सितः-ता-तं, जघन्यः-म्या-म्यं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, रलः-ला-लं, न्यङ् नीची न्यक् (ञ्), अधी-धीती-धीत् (न्), धरमः-मा-मं, गरीः-ग्री-ग्रीं, रेफः-फा-फं, रेपः-पा-पं, रेफाः-फाः-फः (स्), रेपाः-फाः-फः, यायः-ध्या-ध्यं, खेष्टः-ष्टा-ष्टं, अधव्यः-द्या-द्यं, अधकः-का-कं, अधनकः-का-कं, अधकः-का-कं, कुपूयः-या-यं, अधनय्यः-ध्या-ध्यं, अधव्यः-ध्या-ध्यं; 'of inferior rank,' अधरपदभाक् *m. f. n.* (ञ्), अधरपदस्थः-स्था-स्थं, हीनजातिः-ति-ति. Sometimes expressed by दुर् in comp.; as, 'of inferior family,' दुष्कुलीनः-ना-नं.—(Inferior in age) कनीयान्-यसी-यः (स्), कनीष्टः-ष्टा-ष्टं, अधरजः-जा-जं, अनुजः-जा-जं.—(Secondary) अधपानः-ना-नं, अधमुख्यः-म्या-म्यं, अधप्रायः-म्या-म्यं, गौणः-णी-णं.—(Less) जनः-ना-नं, नूनः-ना-नं, अधोयान्-यसी-यः (स्).

INFERIOR, *s.* (A person in a lower station) अधरपदस्थः, अधरः, अनुजीवी *m.* (नं), हीनपदस्थः.

INFERIORITY, *s.* अधरत्वं, नीचत्वं-ता, अधकृष्टता-त्वं, निकृष्टता, हीनता, जघन्यत्वं-ता, अनुत्कर्षः, हीनता, दुष्टता, खलता, अधपानता, अधप्रायः, अधमुख्यता, गौणता.

INFERNAL, *a.* नारकः-की-कं, नारकी-किणी-कि (नं), नरकीयः-या-र, नारकीयः-यी-यं, नरकस्थः-स्था-स्थं, पातालीयः-या-यं, पातालसधन्वी-न्धनी-न्धि (न्), नरकसधन्वी &c., नैरयः-यी-यं, पैशाचः-ची-चं-चिकः-की-कं, आसुरः-री-रं, राक्षसः-सी-सं, अधोभुवनसधन्वी &c.—(Infernal regions) नरकः-कं, पातालं, अधोभुवनं, अधोलोकः, प्रेतलोकः, बलिमन्दिरं, रसालं, नागलोकः, निरयः.

INFERNAL, *s.* (Inhabitant of hell) नरकवासी *m.* (नं), पातालवासी *m.*, नरकस्थः, नरकसंस्थः, पातालस्थः.

INTERNALLY, *adv.* नरकीयप्रकारेण, पिशाचवत्, राक्षसवत्, नरके यथा.

INFERRED, *p. p.* अनुमितः-ता-तं, अनुमानसिद्धः-द्धा-द्धं, अपोहितः-ता-तं, अपोष्टः-दा-दं, अवगतः-ता-तं, तर्कसिद्धः-द्धा-द्धं, अनुभूतः-ता-तं.

INFERTILE, *a.* वन्यः-म्या-म्यं, निष्फलः-ला-लं, अफलः-ला-लं, अफलदः-दा-दं, अफलवान्-वतो-वत् (न्), अस्फीतः-ता-तं, अत्यफलः-ला-लं, अत्यफलदः-दा-दं; 'infertile soil,' अनुर्धरा, अनुर्धरा.

INFERTILITY, *s.* वन्यत्वं-ता, निष्फलता, अफलता, अफलवह्यं, अस्फीतिः *f.*, अस्फीतता; 'of the soil,' अनुर्धरात्वं.

To INFEST, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), प्रबाध्, उपरुध् (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं), आयस् (c. 10. -यासयति-यितुं), क्लिश् (c. 9. क्लिष्यति, क्लेशितुं), पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), तप् (c. 10. तापयति-यितुं), परितप्. उपद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), समुपद्रु, उपमृज् (c. 6. -मृजति-मृष्टुं), उपमृ (c. 1. -म्रवते-म्रोतुं), उपमृज् कृ, उपमृगं कृ, उपमृज् कृ.

INFESTED, *p. p.* उपद्रुतः-ता-तं, समुपद्रुतः-ता-तं, उपमृजुतः-ता-तं, उपमृष्टः-ष्टा-ष्टं, बाधितः-ता-तं, उपरुद्धः-द्धा-द्धं, पीडितः-ता-तं.—(Frequent) सेवितः-ता-तं, आश्रितः-ता-तं, आचरितः-ता-तं, जुष्टः-ष्टा-ष्टं; 'by beasts of prey,' श्वापदाचरितः-ता-तं, श्वापदोपमृष्टः-ष्टा-ष्टं.

INFIDEL, *s.* नास्तिकः, अविश्वासी *m.* (नं), अश्रद्धावान्, अश्रद्धा, शास्त्राविश्वासी *m.*, शास्त्राश्रद्धा, धर्मेनिन्दकः, धर्मेन्द्रे निन्दकः, अनौश्वरवादी *m.* (नं).—(Disbeliever in Christianity) ख्रीष्टीयधर्मेनिन्दकः, ख्रीष्टीयशास्त्राविश्वासी *m.* (नं).

INFIDEL, *a.* अश्रद्धा, अश्रद्धालुः-लुः-लु, अश्रद्धावान्-ना-नं, अश्रद्धावान्-वतो-वत् (न्), अविश्वासी-सिनी-सि (नं), अविश्वासशीलः-ला-लं, नास्तिकवृत्तिः-त्ति-ति, नास्तिकधर्मी-ध्मी-ध्मी (नं), भक्तिहीनः-ना-नं, देवनिन्दकः-का-कं.

INFIDELITY, *s.* अश्रद्धा, अविश्वासः, नास्तिक्यं, नास्तिकता-त्वं, शास्त्राविश्वासः, शास्त्राश्रद्धा, धर्मेनिन्दा, अनौश्वरवादः, परलोकभाववृद्धिः *f.*, अमक्तिः *f.*, अमत्यः, विश्वासाभावः, शास्त्रनिन्दा, देवनिन्दा.—(Disbelief in Christianity) ख्रीष्टीयधर्मेनिन्दा, ख्रीष्टीयधर्मेनिन्दा.—(Conjugal infidelity) व्यभिचारः, विवाहसंविधित्क्रमः, विवाहसमयभङ्गः, विवाहप्रतिज्ञाभङ्गः, असाधुता, जारकर्म *n.* (नं); 'on the part of the wife,' अपाहितात्वं, असाध्वीत्वं, असतीत्वं.

INFINITE, *a.* अनन्तः-न्ता-नं, नन्तः-का-कं, अत्यन्तः-न्ता-नं, अपर्यन्तः-न्ता-नं, अनाद्यन्तः-न्ता-नं, अमितः-ता-तं, अपरिमितः-ता-तं, अपरिम्यः-या-यं, अध्रमेयः-या-यं, निरवधिः-धि-धि, अपारः-रा-रं, अमर्यादः-दा-दं, निर्मर्यादः-दा-दं, अतिमर्यादः-दा-दं, अशेषः-पा-पं, निरन्तरः-रा-रं, असीमकः-का-कं; 'of infinite splendour,' अमितद्युतिः-ति-ति, अमिततेजाः-जा-जः (स्); 'any infinite number,' परार्थः.

INFINITELY, *adv.* अत्यन्तं, अनन्तं, अमितं, अपरिमितं, अतिमर्यादं, अशेषतः.

INFINITENESS, *s.* अनन्तता, अनन्त्यं, अनन्त्यं, अमितता, अपरिमितत्वं.

INFINITESIMAL, *a.* अतिसूक्ष्मः-क्ष्मा-क्ष्मं, अत्यन्तसूक्ष्मः &c., अत्यष्टः-ष्टा-ष्टं.

INFINITIVE, *s.* (In grammar) साधारणरूपं, सामान्यरूपं, भाववचनं.

The grammatical symbol for the infinitive mood is चतुम्.

INFINITIVELY, *adv.* साधारणरूपेण, सामान्यरूपेण, भाववचनरूपेण.

INFINITY, INFINITUDE, *s.* अनन्तता, अनन्त्यं, अनन्त्यं, अत्यन्तता, अनाद्यन्तता-त्वं, अमितता-त्वं, अपरिमितता-त्वं, अध्रमेयता, अपारता, सीमाभावः, असीमत्वं, अवधिहीनता, निरवधिभावः, अवधभावः, अनन्तार्थः, नित्यता.

INFIRM, *s.* (Feeble) दुर्बलः-ला-लं, क्षीयबलः-ला-लं, क्षीणः-णा-णं.

शिथिलचलः -ला -लं, अत्यचलः -ला -लं, निर्वलः -ला -लं, अशक्तः -क्ता -क्तं, क्षीणशक्तिः -क्ति -क्ति, अत्यशक्तिः -क्ति -क्ति, शिथिलशक्तिः -क्ति -क्ति, क्षीणवीर्यः -वीर्य -वीर्य, क्षीणसह्यः -ह्य -ह्य, अत्यवीर्यः &c., असमर्थः -र्था -र्थं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, क्लोयः -वा -वं.—(Not firm) अस्थिरः -रा -रं, अथीरः -रा -रं, अदृढः -ढा -ढं, अमुयः -वा -वं.—(From age) जरी -रिणी -रि (न्), जीर्णः -र्णा -र्णं, जरातुरः -रा -रं, जरापरिणतः -ता -तं, जरायुक्तः -क्ता -क्तं, जरणः -खा -खं, जरखः -खा -खं, जरठः -ठा -ठं, जीर्णवान् -वतो -वत् (न्).

INFIRMARY, *s.* सारोग्यशाला, रोगिशाला, चिकित्साशाला, रोग्यालयः, रोग्याश्रयः, चिकित्सालयः, स्वास्थ्यालयः, रोगप्रतीकारशाला, रोगान्ते-लोकचिकित्सनस्थानं.

INFIRMITY, *s.* (Feebleness) दौर्बल्यं, दुर्बलता, चलहीनता, चलशैथिल्यं, शिथिलता, अत्यशक्तित्वं, क्षीणता, क्षीणशक्तित्वं, अशक्तिः *f.*, अशक्तता, वीर्यहानिः *f.*, सत्वहानिः *f.*—(Foible, failing) छिद्रं, दोषः, अपराधः, अगुणः, वैकल्यं, हानिः *f.*, हीनता.—(Malady, disorder) रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, पीडा, अस्वास्थ्यं.

INFIRMNESS, *s.* जरा, जीर्णः *f.*, जीर्णता, ज्वानिः *f.*, जीर्णवस्था, क्लैयं.

To INFIX, *v. a.* निष्ठा in caus. (-ष्टापयति -यितुं), निष्ठां -ष्टां -ष्टं कृ, निष्ठा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रणिष्ठा, निबन्ध् (c. 9. -चम्राति -यन्तुं), निखन् (c. 1. -खनति -ने -नितुं), निरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), निचिष् (c. 10. -वेशयति -यितुं).

INFIXED, *p. p.* निष्ठितः -ता -तं, निष्ठः -ष्टा -ष्टं, निखतः -ता -तं, निहितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं, निवद्धः -द्धा -द्धं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, निवेशितः -ता -तं.

To INFLAME, *v. a.* तप् (c. 10. तापयति -यितुं, c. 1. तपति, तप्ते), सन्नाप्, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), प्रदीप्, आदीप्, सन्दीप्, उपदीप्, ज्वल् (c. 10. ज्वालयति, ज्वलयति -यितुं), दह् (c. 1. दहति, दग्धुं), प्रदह्, सम्प्रदह्, परिदह्, आदह्, समिन्ध् (c. 7. -इन्दे -इन्धितुं), सन्धुय् (c. 10. -धुययति -यितुं), अग्निनात्कृ.—(Excite) उद्दीप्, उत्तप्, उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), समुत्तिज्, उत्सह् (c. 10. -साहयति -यितुं), प्रोत्सह्, प्ररुच् (c. 10. -रोचयति -यितुं)—(Irritate) कुप् (c. 10. कोपयति -यितुं), प्रकुप्, कृप् (c. 10. क्रोधयति -यितुं), कोपं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

INFLAMED, *p. p.* तप्तः -प्ता -प्तं, तापितः -ता -तं, सन्नाप्तः -प्ता -प्तं, सन्नापितः -ता -तं, दीप्तः -प्ता -प्तं, दीपितः -ता -तं, प्रदीप्तः -प्ता -प्तं, उद्दीप्तः -प्ता -प्तं, ज्वलितः -ता -तं, प्रज्वलितः -ता -तं, समिद्धः -द्धा -द्धं, दग्धः -ग्धा -ग्धं, सन्धुयितः -ता -तं.—(Excited) उन्नेजितः -ता -तं, समुन्नेजितः -ता -तं.—(Provoked) प्रकोपितः -ता -तं, प्रकुपितः -ता -तं; 'inflamed with wrath,' कोपज्वलितः -ता -तं, कोपदीप्तः -प्ता -प्तं; 'inflamed with pride' समिद्धद्वयः -द्वौ -द्वौ; 'to be inflamed,' दह्ये (c. 4. दहति -ते, दग्धुं), दीप् (c. 4. दीपते, दीपितुं), ज्वल् (c. 1. ज्वलति -लितुं), समिन्ध् in pass. (-इध्यते).

INFLAMMABILITY, *s.* दासता -त्वं, दहनीयता -त्वं, ज्वलनशीलता, आशुज्वलनीयता, शीघ्रज्वलनीयता, सुखज्वलनीयत्वं, दहनशीलता.

INFLAMMABLE, *a.* दास्यः -स्या -स्यं, दहनीयः -या -यं, ज्वलनीयः -या -यं, ज्वलनशीलः -ला -लं, दहनशीलः -ला -लं, आशुज्वलनीयः -या -यं, शीघ्रज्वलनीयः -या -यं, सुखज्वलनीयः -या -यं, दीपनीयः -या -यं, दीप्यः -प्या -प्यं, ज्वलनाहः -हा -हं, दाहामकः -का -कं.

INFLAMMATION, *s.* (The act) तापनं, सन्नापनं, दीपनं, प्रदीपनं, उद्दीपनं, दहनं, दाहनं, ज्वलनं.—(State of heat) दाहः, तापः, सन्नापः, उपेतापः, अभिनापः, उन्नापः, पिदाहः, ओषः, ओषः.—(Internal heat) अन्तर्दाहः, अन्तर्ज्वलनं; 'he died of inflammation,' जातदाहो व्यपद्यत.—

(Morbid heat) उपतापः, दाहः, उपतप्ता *m.* (न्), तापकः, स्पष्टीः; 'inflammation of the glands of the neck,' गण्डमाला; 'of the eye,' सिर्रोत्पातः.

INFLAMMATORY, *a.* (Inflaming) तापकः -का -कं, तापी -पिनी -पि (न्), उपतापी &c., तापनः -नी -नं, दाहकः -का -कं, दीपकः -का -कं, दीपनः -ना -नं, प्रदीपनः -नी -नं, उद्दीपकः -का -कं, दाहजनकः -का -कं, दाहोत्पादकः -का -कं, दाहकारकः -का -कं, तापजनकः -का -कं, तापकरः -री -रं.—(Accompanied with inflammation) दाहवान् -वतो -वत् (न्), सदाहः -हा -हं, दाहयुक्तः -क्ता -क्तं, दाहविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, दाहिकः -क्ती -क्तं, सतापः -पा -पं, तापी -पिनी &c., उपतापी &c., दाह in comp.; as, 'inflammatory fever,' दाहज्वरः.

To INFLATE, *v. a.* प्मा (c. 1. धमति, प्मातुं), आप्मा, समाप्मा, प्रप्मा, उपप्मा.—(Distend with air) वातेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), वातफुल्लं -ल्लं -ल्लं कृ, वायुपूरितं -तां -तं कृ, आसेन पृ.—(Swell) स्फुप् (c. 10. स्फावयति -यितुं), स्थि (c. 10. श्वाययति -यितुं), विस्फु (c. 10. -स्तारयति -यितुं), स्फीतीकृ.—(Puff up) दध्याप्मातं -तां -तं कृ, उद्धतीकृ, उन्मत्तीकृ.

INFLATED, *p. p.* प्मातः -ता -तं, आप्मातः -ता -तं, समाप्मातः -ता -तं, उपप्मातः -ता -तं, वातपूरितः -ता -तं, वायुपूरितः -ता -तं, आसेन पूरितः -ता -तं, वातफुल्लः -ल्लं -ल्लं, स्फीतः -ता -तं; 'inflated with pride,' दध्याप्मातः -ता -तं, मदाप्मातः -ता -तं, दधीद्धतः -ता -तं, मदोद्धतः -ता -तं; 'to be inflated,' प्मा in pass. (प्मायते), आप्मा, वातेन पृ in pass. (पूर्यते).

INFLATION, *s.* (The act) आप्मानं, समाप्मानं, प्मानं, वातपूरणं, आस-पूरणं.—(State) प्मातत्वं, आप्मातत्वं, वायुप्मातता, वातपूरिता, वातफुल्लता.—(State of being puffed up with pride) दध्याप्मातत्वं, मदाप्मातत्वं, मदोद्धतिः *f.*

To INFLECT, *v. a.* (Bend) नम् (c. 10. नामयति -यितुं), अवनम्, चानम्, नसीकृ, आपृज् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), वक्रोक्.—(In grammar) आख्या (c. 2. -स्याति -तुं), शब्दरूपं कृ, रूपं (c. 10. रूपयति -यितुं), विभक्तिं कृ.

INFLECTED, *p. p.* नतः -ता -तं, नामितः -ता -तं, चानतः -ता -तं, अवनभुग्नः -ग्ना -ग्नं, विभुग्नः -ग्ना -ग्नं.—(In grammar) आख्यातः -ता -तं, सविभक्तिः -क्ति -क्ति, कृतविभक्तिः -क्ति -क्ति.

INFLECTION, *s.* (Act of bending) नतिः *f.*, चानतिः *f.*, नसीकरणं, वक्रोकरणं, अवकुचनं.—(In grammar) विभक्तिः *f.*, विभक्तिकार्यं, प्यक्तिः *f.*, रूपं, रूपान्तरं, अवगृह्यं, लिङ्गकार्यं, कार्यं; 'series of inflections,' रूपावलिः *f.*

INFLECTIVE, *a.* नसीकरणक्षमः -मा -मं, वक्रोकरणक्षमः -मा -मं.

INFLEXIBILITY, INFLEXIBLENESS, *s.* अनमनीयता, सुदृढता, काठिन्यं, कठोरता, धीरता, पैयि, दृढसङ्कल्पत्वं, हृदयकाठिन्यं, निर्विकल्पता, संहननं, आग्रहः.

INFLEXIBLE, *a.* (That cannot be bent) अनमनीयः -या -यं, अनाम्यः -म्या -म्यं, अकुचनीयः -या -यं.—(Firm, hard) दृढः -ढा -ढं, सुदृढः -ढा -ढं, कठिनः -ता -तं, कठोरः -रा -रं, संहतः -ता -तं.—(In mind, purpose, &c.) दृढसङ्कल्पः -त्वा -त्वं, स्थिरनिश्चयः -या -यं, स्थिरमतिः -तिः -ति, अनाराधनीयः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं, पापाग्रहृदयः -या -यं, निर्विकल्पः -त्वा -त्वं, आग्रही -हिणी -हि (न्), धीरः -रा -रं.

INFLEXIBLY, *adv.* सुदृढं, दृढचेतसा, सुस्थिरं, दृढनिश्चयपूर्वकं, निर्विकल्पं. To INFLICT, *v. a.* प्रणी (c. 1. -णयति -येतुं), सम्प्रणी, प्रवृत् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), प्रवृज् (c. 10. -योजयति -यितुं), आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), विपा (c. 3. -दधाति -धातुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं), पत् (c. 10.

पातयति -यितुं; 'to inflict punishment,' दण्डं प्रणी. दण्डं कृ.
 INFLICTED, *p. p.* प्रणीतः -ता -तं, सम्प्रणीतः -ता -तं, प्रवर्धितः -ता -तं,
 प्रयुक्तः -क्ता -क्ते, आचरितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, कृतः -ता -तं.
 INFLECTER, *s.* (Of punishment) दण्डप्रणेतृ *m.* (नृ), दण्डप्रवर्तकः, दण्डभूतृ *m.*
 INFLECTION, *s.* प्रणयनं, प्रवर्धनं, प्रयोगः, आचरणं, विधानं, करणं; 'of
 punishment,' दण्डप्रणयनं, दण्डयोगः, दण्डप्रयोगः, दण्डप्रवर्धनं, दण्डा-
 धानं, दण्डोपधानं, दण्डपातनं, दण्डकरणं.
 INFLUENCE, *s.* प्रभावः, अधिकारः, गौरवं, वशं, शक्तिः *f.*, चलं, भारः, प्रभवः,
 प्रभुता, कर्तृत्वं, क्षमता, प्रतापः, सामर्थ्यं, गुणः, कार्यकारित्वं, गुणकारिता,
 व्यापकता, व्याप्तिः *f.*; 'the influence of love,' कामाधिपतिः;
 'under the influence of love,' कामवशः -शा -शं, कामाधिपतिः
 -ता -तं, कामोपहतः -ता -तं; 'through the influence of love,'
 कामवशात्; 'through the influence of alarm,' साध्यसपशात्;
 'planetary influence,' ग्रहावेशः.
 To INFLUENCE, *v. a.* अधिकृ, प्रभू, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), उपहन्
 (c. 2. -हन्ति -न्तुं), वशीकृ. —(Induce, move to action) प्रवृत्
 (c. 10. -यस्यति -यितुं), प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), नियुज् (c. 10.
 -योजयति -यितुं), प्रयुज्, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), आकृप् (c. 1.
 -कर्षति -क्रुष्टुं), प्रोत्साह् (c. 10. -साहयति -यितुं).
 INFLUENCED, *p. p.* अधिष्ठितः -ता -तं, अधिकृतः -ता -तं, उपहतः -ता -तं,
 प्रेरितः -ता -तं, प्रवर्धितः -ता -तं, नियुक्तः -क्ता -क्ते, नियोजितः -ता -तं,
 आकृतः -ष्टा -ष्टं, प्रोत्साहितः -ता -तं, वशः -शा -शं in comp.; 'in-
 fluenced by love,' कामाधिपतिः -ता -तं, कामोपहतः -ता -तं, कामवशः
 -शा -शं; 'influenced by avarice,' लोभाकृतः -ष्टा -ष्टं.
 INFLUENTIAL, *a.* गुरुः -श्री -रु, सगौरवः -वा -वं, गुरुप्रभावः -वा -वं,
 सम्प्रभावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, भारी -रिणी -रि (नृ), प्रचलः
 -ला -लं, शक्तिमान् -मती -मत् (नृ), अधिकारी -रिणी -रि (नृ), प्रतापी
 -पिनी -पि (नृ).
 INFLUENTIALLY, *adv.* प्रभावेण, सम्प्रभावं, गौरवेण, सगौरवं, समारं.
 INFLUENZA, *s.* साधारणपीनसरोगः, साधारणस्रोतरोगः, सतिपातकः.
 INFLEX, *s.* आगमः -मनं, प्रवाहः, अन्तःप्रवाहः, अन्तर्वहनं, प्रसवणं, अन्तःस-
 वणं, अन्तर्गमनं.
 To INFOLD, *v. a.* वेष्ट् (c. 1. वेष्टते -ष्टितुं), आवेष्ट्, परिवेष्ट्, संवेष्ट्, आच्छद्
 (c. 10. -च्छादयति -यितुं), परिच्छद्, पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं), कोशेन
 परिवेष्ट्, कोशस्थं -स्थां -स्थं कृ, वासनस्थं -स्थां -स्थं कृ. —(Clasp with
 the arms, embrace) भुजाभ्यां षोड् (c. 10. षोडयति -यितुं), आलिङ्ग
 (c. 1. -लिङ्गति -ङ्गितुं), समालिङ्ग, आश्रिप् (c. 4. -श्रियति -श्रेष्टुं).
 INFOLDED, *p. p.* आवेष्टितः -ता -तं, वेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं,
 आच्छन्नः -न्ना -न्नं, कोशस्थः -स्था -स्थं, वासनस्थः -स्था -स्थं, अवगुह्यतः -ता -तं.
 To INFOLIATE, *v. a.* सपत्रीकृ, सपत्रीकृ, सदलीकृ, पत्रान्वितं -तां -तं कृ.
 To INFORM, *v. a.* (Make known, tell) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति
 -यितुं), विज्ञा, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), आविद्, समाविद्, विद्,
 वृप् (c. 10. चोधयति -यितुं), प्रवृप्, प्रतिवृप्, अववृप्, सूच् (c. 10. सूच-
 यति -यितुं), संसूच्, आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं or caus. -ख्यापयति
 -यितुं), समाख्या, ख्या, कप् (c. 10. कथयति -यितुं), अवगम् (c. 10.
 -गमयति -यितुं), शंस् (c. 1. शंसति -सितुं), प्रत्यादिश् (c. 6. -दिशति
 -देष्टुं), सन्दिश्, आदिश्, श्रु (c. 10. श्रावयति -यितुं), कर्णगोचरीकृ. —
 (Inform against) अपराधं सूच्, प्राड्विवाकसाक्षाद् जाहे (c. 1. -ह्वयति
 -ह्वानुं), उपनिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), वैशुन्यं कृ, पिशुनो भू.
 INFORMAL, *a.* विधिविरुद्धः -द्वा -द्वं, अवधिः -धिः -धि, विधिभ्रः -भ्री -भ्रं,
 अवैधिकः -की -के, नियमविरुद्धः -द्वा -द्वं, रीतिविरुद्धः &c., अव्यव-

स्थितः -ता -तं, उत्तूचः -चा -चं, समर्थ्यादः -दा -दं, अव्ययः -ग्या -वं,
 अव्ययार्थः -चा -चं.
 INFORMALITY, *s.* अवधिः *m.*, विधिविरोधः, विधिव्यतिक्रमः, अव्यवस्था,
 उत्क्रमः, अविधानं, अनियमः, अरीतिः *f.*, विधिभ्रङ्गः, नियमभ्रङ्गः,
 समर्थ्यादा, विसूचता.
 INFORMALLY, *adv.* अवधिवत्, अवधितम्, अविधानतम्, विधिविरुद्धं,
 अव्यवधिविधि, नियमविरोधेन, अक्रमेण, अवधिवृष्टिं.
 INFORMANT, *s.* ज्ञापकः, विज्ञापकः, आवेदकः, निवेदकः, बोधकः, प्रबोधकः,
 सूचकः, सूची *m.* (नृ), ख्यापकः, आख्यापकः.
 INFORMATION, *s.* विज्ञप्तिः, विज्ञापनं, ज्ञप्तिः, ज्ञापनं, ज्ञप्तिः *f.*, विज्ञप्तिः *f.*,
 निवेदनं, आवेदनं, विदितं, बोधः -धनं, प्रबोधः -धनं, सूचनं, संसूचनं,
 आख्यानं, ख्यापनं, प्रत्यादेशः. —(Intelligence, news) वाक्ता, समाचारः,
 वृत्तान्तः, स ग्गः, सन्दिष्टं, संवादः, सूचना. —(Knowledge) ज्ञानं,
 विज्ञानं, बोधः, अवगमः. —(In law, intelligence of crime)
 अपराधसूचनं -ता, अन्यायसूचनं -ता, स्वयमुक्तिः *f.*, वैशुन्यं, उपनिधानं.
 INFORMED, *p. p.* विज्ञप्तः -भा -भं, विज्ञापितः -ता -तं, ज्ञापितः -ता -तं,
 ज्ञप्तः -भा -भं, ज्ञपितः -ता -तं, अनुज्ञापितः -ता -तं, आवेदितः -ता -तं,
 निवेदितः -ता -तं, बोधितः -ता -तं, प्रबोधितः -ता -तं, सूचितः -ता -तं,
 संसूचितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, समाख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा
 -ष्टं, सन्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, गृहीतार्थः -चा -चं.
 INFORMER, *s.* सूचकः, सूची *m.* (नृ), पिशुनः, कर्णजपः, कर्णजपः, बोधकः,
 उपनिधाता *m.* (नृ), अपराधसूचकः, अन्यायसूचकः. —(Conveyer of
 intelligence) वाक्ता, वाक्तायनः.
 INFORMITY, *s.* निराकारत्वं, अनाकारत्वं, अरूपता, विरूपता, वैरूप्यं, निरवयवत्वं.
 INFRACTION, *s.* भङ्गः, भङ्गनं, खण्डनं, भेदः, अतिक्रमः, व्यतिक्रमः -मणं,
 लङ्घनं, उल्लङ्घनं; 'of an agreement,' संविद्यतिक्रमः; 'of a law,'
 व्यवस्थालङ्घनं.
 INFRANGIBLE, *a.* अभेद्यः -द्या -द्यं, अभेदनीयः -या -यं, अखण्डनीयः -या -यं,
 अखण्ड्यः -खद्या -खद्यं, अनतिक्रमणीयः -या -यं, अलङ्घनीयः -या -यं.
 INFREQUENCY, *s.* विरलता, वैरल्यं, अवहुत्वं, अनभीष्टता, अनभ्युपगम्यं,
 अनित्यता, कादाचित्कत्वं, क्वाचित्कत्वं, अपीनः पुन्यं, असामान्यं.
 INFREQUENT, *a.* विरलः -ला -लं, विरलागतः -ता -तं, अनभीष्टः -क्ष्णा
 -क्ष्णं, अवहुशो वर्तमानः -ना -नं, अनित्यः -त्या -त्यं, अनैतिकः -की -के,
 कादाचित्कः -क्ता -त्के, क्वाचित्कः -क्ता -त्के, अपीनः पुनिकः -की -के,
 असततः -ता -तं, असामान्यः -न्या -न्यं.
 INFREQUENTLY, *adv.* अवहुशः, अनभीष्टं, अनित्यं, विरलं, कदाचित्.
 To INFRINGE, *v. a.* (Break) भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भेङ्गुं), खण्ड् (c. 10.
 खण्डयति -यितुं), भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेङ्गुं), भङ्गं कृ. —(Violate)
 अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रम्, लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं),
 उल्लङ्घ्, विलङ्घ्, लुप् (c. 10. लोपयति -यितुं), विलुप्, अतिचर् (c. 1.
 -चरति -रितुं), अतिवृत् (c. 1. -वर्तते -र्तितुं).
 INFRINGED, *p. p.* भग्नः -ग्नः -ग्नं, लङ्घितः -ता -तं, उल्लङ्घितः -ता -तं,
 अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, लुप्तः -भा -भं, खण्डितः -ता -तं, विच्छिन्नः -न्ना -न्नं.
 INFRINGER, *s.* भङ्गकरः, भङ्गकः, भङ्गकारी *m.* (नृ). लङ्घनकारी, अति-
 क्रमी *m.* (नृ), विच्छेदकः, लोपकः, अतिवर्ती *m.* (नृ).
 INFRINGEMENT, *s.* भङ्गः, भङ्गनं, भेदः, खण्डनं, अतिक्रमः -मणं, व्यतिक्रमः
 -मणं, लङ्घनं, उल्लङ्घनं, लोपः -पणं, विच्छेदः, अतिवर्तनं; 'of a
 compact,' संविद्यतिक्रमः, नियमातिक्रमः, नियमभङ्गः; 'of a law,'
 व्यवस्थालङ्घनं, व्यवस्थालोपः.
 INFURIATE, *a.* क्रोधाकुलः -ला -लं, क्रोधाकुलः -ला -लं, रोषवेगाकुलः -ला
 -लं, संरभ्यः -भा -भं, क्रोधान्यः -न्या -न्यं, उन्मादसंरभ्यः -भा -भं, मटोक्तः

-टा -टं, क्रोधविद्यमानः -मा -मं.

To INFURIATE, v. a. कोपाकुलीकृ, रोषवेगेन व्याकुलीकृ, संरम्भीकृ.

To INFUSCATE, v. a. तिमिर (DOM. तिमिरयति -यितुं), तिमिरीकृ, कृष्णीकृ, श्यामीकृ.

To INFUSE, v. a. (Pour in, mix) आसिच् (c. 6. -सिञ्जति -सेकुं), निषिच्, सिच्, प्रक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), निक्षिप्, मिथ् (c. 10. मिथ्रयति -यितुं), सम्मिथ् संसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), मिथ्रीकृ, मिथ्रयं कृ.—(Introduce) निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), प्रविश्, आविश्; 'infuse into the mind,' चित्ते निविश्, उपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उपदेशं कृ.—(Steep) वास् (c. 10. वासयति -यितुं), कृप् (c. 1. कृपति -यितुं), भू (c. 10. भावयति -यितुं).

INFUSED, p. p. आसिक्तः -क्ता -क्ते, सिक्तः -क्ता -क्ते, प्रक्षिप्तः -मा -मं, निक्षिप्तः -मा -मं, मिथ्रितः -ता -ते, व्याप्तः -मा -मं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, निवेशितः -ता -ते, विलीनः -ता -नं.—(Steeped) वासितः -ता -ते, भावितः -ता -ते.

INFUSIBLE, a. (That may be infused) प्रक्षेपणीयः -या -यं, मिथ्रणीयः -या -यं, निवेशनीयः -या -यं.—(Incapable of fusion) अद्रव्यः -या -यं, अद्रवणीयः -या -यं.

INFUSION, s. (Act of pouring in) आसेकः, आसेचनं, प्रक्षेपः -पणं, मिथ्रयं, मिथ्रीकरणं, सम्मिथ्रयं.—(Act of introducing) निवेशनं, प्रवेशनं.—(Suggestion, instruction) उपन्यासः, प्रवोयः -धनं, उपदेशः.—(Process of steeping) वासनं, भावनं, कृपनं, निष्कापः.—(The liquor in which plants are steeped) कपायः -यं, रसः, निर्यासः, निर्यूहः, घ्रापः

INGATHERING, s. शस्यसङ्ग्रहः, शस्यसञ्चयः, शस्यसङ्ग्रहकालः.

INGELABLE, a. अपनीकरणीयः -या -यं, घनीकरणाशक्यः -क्या -क्यं.

To INGENUATE, v. a. द्विगुणीकृ, द्विगुण (DOM. द्विगुणयति -यितुं), पुनःपुनः 'कृ, वारं वारं कृ, द्विवारं कृ, मुहुर्मुहुः कृ, असकृत् कृ.

INGEMINATE, a. द्विगुणितः -ता -ते, पुनःपुनः कृतः -ता -ते.

INGEMINATION, s. द्विगुणीकरणं, पुनःपुनःकरणं, द्विवारकरणं, असकृत्करणं.

INGENERATE, INGENERATED, a. अन्तर्जातः -ता -ते, सहजः -जा -जं, निजः -जा -जं.

INGENIOUS, a. (Possessed of invention, prompt to invent) युक्तियुक्तः -मती -मत् (त्), यौक्तिकः -की -कं, उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपायी -यिनी -यि (न्), कल्पकः -का -कं, परिकल्पकः -का -कं, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, चतुरः -रा -रं, निपुणः -णा -णं, सुप्रयोगवान् -वती -वत् (त्), विदग्धः -ग्धा -ग्धं, प्रवीणः -णा -णं, सूक्ष्मबुद्धिः -द्धिः -द्धि, तीक्ष्णबुद्धिः -द्धिः -द्धि, पटुः -टुः -टु, उपकारकः -का -कं, व्यवसायी -यिनी -यि (न्), विचक्षणः -णा -णं, दक्षः -क्षा -क्षं.—(Of curious design or structure) सुयुक्तिकृतः -ता -ते, सुयुक्तिनिष्पन्नः -न्ना -नं, सुप्रयोगकृतः -ता -ते, सुप्रयुक्तः -क्ता -कं.

INGENUOUSLY, adv. युक्त्वा, सुयुक्त्वा, सुप्रयोगेन, विज्ञवत्, चतुर्यर्थे, चतुरं, निपुणं, निपुणवत्, विचक्षणवत्, सपाठवं, दाक्षेण, दक्षवत्.

INGENUITY, INGENUOUSNESS, s. युक्तिः f, सुयुक्तिः f, सुप्रयोगः, युक्तिमत्त्वं, कल्पना, कल्पनाशक्तिः f, कल्पकत्वं, विज्ञता, उपायज्ञता, चतुरता, चतुर्यर्थं, निपुणता, निपुण्यं, सूक्ष्मता, बुद्धिसूक्ष्मता, बुद्धितीक्ष्णता, पटुता, पाठवं, विदग्धता, विदग्ध्यं, प्रवीणता, वैचक्षण्यं, दक्षता, दाक्ष्यं, कला, मनुष्यकला, व्यवसायः.

INGENUOUS, a. निष्कपटः -टा -टं, अकपटः -टा -टं, विमलाला -ला -लम् (न्), विमलापकः -का -कं, मायाहीनः -ना -नं, अमायः -या -यं, अमायिकः -की -कं, निर्व्यञ्जः -जा -जं, अवक्रः -क्ता -क्ते, सरलः -ला -लं, शुद्धमतिः -तिः -ति, अजिह्वः -ह्वा -ह्वं, चतुः -जुः -जु, निर्व्येकः -का -कं, दक्षिणः -णा -णं, अगूढभावः -वा -वं, शुचिः -चिः -चि, शुचिमनाः -नाः

-नः (स्), निर्मलचित्तः -न्ता -न्तं, अकृपणः -णा -णं.—(Generous, noble) उदारः -रा -रं, उदारचेताः -ताः -तः (स्), महानुभावः -वा -वं.

INGENUOUSLY, adv. निष्कपटं, कपटं विना, अवक्रं, अमायया, सरलं, सरलवत्, सारल्येन, निर्व्येकीकं, निर्व्यञ्जं, दाक्षिण्येन, उदारवत्.

INGENUOUSNESS, s. उदारत्वं, पीदार्यं, कपटहीनता, निष्कपटत्वं, निष्कापट्यं, अकपट्यं, अमाया, मायाहीनता, सरलता, सारल्यं, अवक्रता, अजिह्वता, चतुता, अजिह्वं, निर्व्येकीकता, दाक्षिण्यं, शुचिता, विमलालता, चित्त-निर्मलत्वं, भावागूढता, शुद्धमतित्वं, भावशुद्धत्वं, अव्यञ्जः, अकार्षण्यं, उदीर्यता.

INGLORIOUS, a. अयशस्वी -स्विनी -स्वि (न्), अयशस्यः -स्या -स्यं, अकीर्त्तिमान् -मती -मत् (त्), अकीर्त्तिकरः -री -रं, अकीर्त्तिदः -दा -दं, अयशस्कटः -री -रं, अयशस्कटः -री -रं, अस्यातः -ता -तं, अश्रीमान् -मती -मत् (त्), निःश्रीकः -का -कं, अपमानजनकः -का -कं, कलङ्ककरः -री -रं, निःप्रतापः -पा -पं, लज्जाकरः -री -रं.

INGLORIOUSLY, adv. अयशस्यं, सापमानं, सकलङ्कः, अकीर्त्तिपूर्णं.

INGOT, s. तूलिकाविलीनः सुवर्णादिपिण्डः, तूलिकाकारः सुवर्णरुपादिपिण्डः, सुवर्णादिकीलः; 'ingot mould,' तूलिका, तूलिका, ईपिका, ईपिका.

To INGRAFT, v. a. एकवृक्षशाखायाम् अन्यवृक्षपत्रयं निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), एकवृक्षपत्रयम् अन्यवृक्षपत्रवेन संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं).

INGRAFTED, p. p. निवेशितः -ता -ते, निहितः -ता -ते, संलग्नीकृतः -ता -ते.

INGRAFTMENT, s. एकवृक्षशाखायाम् अन्यवृक्षपत्रवनिवेशनं, संलग्नीकरणं.

INGRATE, a. अकृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, कृतज्ञः -ज्ञी -ज्ञं, अकृतवेदी -दिनी -दि (न्), अनुपकृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपकारविस्मर्ता -वेी -वै (वै), कृतनाशकः -की -कं.

To INGRATULATE, v. a. (Conciliate favor for one's self) आराप् (c. 10. -राधयति -यितुं), अनुरज् (c. 10. -रञ्जयति -यितुं), सान्त् (c. 10. -सान्वयति -यितुं), प्रसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), प्रसाध् (c. 10. -साधयति -यितुं), लल (c. 10. लाल ति -यितुं), अनुग्रहं प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), अनुरागं कृ, खेहं कृ, अनुरुप् (c. 4. -रुध्यति -रोक्षुं).

INGRATITUDE, s. अकृतज्ञता, कृतमता, उपकृतमता, उपकारविस्मृतिः f, उपकारविस्मरणं, उपकृतविस्मृतिः f, कृतपूर्वनाशनं, कृतनाशनं, उपकारनाशनं, कृतपूर्वविस्मृतिः f, अनुपकारिता, निरुपकारिता, प्रत्युपकाराभावः.

INGREDIENT, s. भागः, अंशः, द्रव्यं, साधनद्रव्यं, उपकरणं, अङ्गं, वस्तु; 'any thing mixed as an ingredient in drugs in the course of decoction,' प्रधिम्, भावितं.

INGRESS, s. प्रवेशः -शनं, निवेशः -शनं, आवेशः -शनं, समावेशः, वेशः -शनं, वेपथं, वेशिका, सन्निवेशः, सञ्चारः; 'of the sun into a sign,' संक्रान्तिः f, संक्रमः; 'of a luminary at an eclipse,' वेधः.

INGUINAL, a. वंध्यससन्नी -न्धिनी -न्धि (न्), वंध्यणीयः -या -यं.

To INGULF v. a. See To ENGULPH.

To INGURGITATE, v. a. नलादि चहुशो गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं) or निमृ or अवगृ or ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं).

INGUSTABLE, a. रसनेन्द्रियातीतः -ता -ते, रसनेन्द्रियाविषयः -या -यं.

To INHABIT, v. a. वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), निवस्, प्रतिवस् all with loc. c., आवस्, समावस्, अधिवस्, अधिनिवस्, अध्यावस्, उपवस्, सन्निवस् with acc. c. or loc. c., अव्यास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं), समव्यास् with acc. c., आस् with loc. c., आशि (c. 1. -अयति -ते -यितुं) with acc. c., सेव् (c. 1. सेवते -वितुं), निपेव्, उपसेव् with acc. c., अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं) with acc. c. or loc. c., स्था with loc. c., जुप् (c. 6. जुपते, जोपितुं) with acc. c., निली (c. 4. -लीयते -लेतुं), वासे कृ.

INHABITABLE, a. वस्तव्यः -व्या -व्यं, वास्तव्यः -व्या -व्यं, वासतेयः -यी -यं,

वसनीयः -या -यं, आवसनीयः -या -यं, निवसनीयः -या -यं, वासयोग्यः -या -यं, वासधमः -मा -मं, वासाहः -हो -हं, आनीयः -या -यं, उपनीयः -या -यं.

INHABITANT, *s.* वासी *m.* (नं), निवासी *m.*, वासकारी *m.* (नं), निवासकारी *m.*, निलायी *m.* (नं), स्थायी *m.* (नं), अवस्थायी *m.*, स्यः or संस्यः in comp.

INHABITATION, *s.* वासः, निवासः, निवसनं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, निलयः -यनं.

INHABITED, *p. p.* उपितः -ता -तं, अयुपितः -ता -तं, अप्यासितः -ता -तं, सेवितः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं, निषेवितः -ता -तं, जुष्टः -ष्टा -ष्टं; 'formerly inhabited by cattle,' उपितद्वीनः -ना -नं; 'an inhabited country,' जनपदः, जानपदः.

INHABITING, *part.* वसन् -सन्ती -सती -सत् (न्), निवसन् -सन्ती -सत् (न्), निवासी -सिनी -सि (न्), कृतालभः -या -यं, आश्रितः -ता -तं, समाश्रितः -ता -तं, सेवी -विनी -वि (न्), अधिप्रधानः -ना -नं.

To INHALE, *v. a.* श्वस् (c. 2. श्वसिति -तुं), निश्वासः, उरःस्थानं or वक्षःस्थानं or हृदयस्थानं श्वासेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं) or वायुना पृ, श्वासं कृ, निषा (c. 1. -पिबति -पातुं).

INHARMONIOUS, *a.* विस्तरः -रा -रं, अपस्तरः -रा -रं, कर्कशस्वनः -ना -नं.

To INHERE, *v. n.* निष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), अन्तः स्या, अधिष्ठा, अन्तर्भू, अन्तर्वृत् (c. 1. -वर्तते -र्वितुं), अन्तर् जा in pass. (जायते), सहजः -ना -जं भू.

INHERENCE, INHERENCY, *s.* निष्ठा -ष्ठानं, निष्ठितिः *f.*, अन्तःस्थितिः, अधिष्ठितिः *f.*, अधिष्ठानं, संस्था, संस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, अन्तर्भावः, अन्तर्वर्त्तनं, अन्तर्वृत्तिः *f.*, अनुपद्गः -द्विका, निरुद्धिः *f.*, समवायः, समवायसन्धः.

INHERENT, *a.* निष्ठः -ष्टा -ष्टं, निष्ठितः -ता -तं, अन्तर्भवः -वा -वं, अन्तर्भूतः -ता -तं, अन्तर्जातः -ता -तं, अन्तरस्यः -स्या -स्यं, अन्तःस्यः -स्या -स्यं, अन्तःस्थायी -यिनी -यि (न्), अन्तर्वर्त्ती -र्विनी -र्वि (न्), निजः -जा -जं, सहजः -जा -जं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, अनुपद्गी -द्विनी -द्वि (न्), अनुपद्गिकः -की -कं, आनुपद्गिकः -की -कं, प्रासद्गिकः -की -कं, आये-शिकः -की -कं, समवायी -यिनी -यि (न्), समवेतः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, समस्तः -स्ता -स्तं; 'inherent in the body,' देहनिष्ठः -ष्टा -ष्टं. —(Naturally pertaining to) स्वाभाविकः -की -कं, स्वाभावजः -जा -जं, प्रकृतिस्यः -स्या -स्यं, नैसर्गिकः -की -कं, औत्सर्गिकः -की -कं, सांख्यिकः -की -कं; 'inherent nature,' अन्तर्भावः, स्वाभावः.

To INHERIT, *v. a.* अधिकृ, उत्तरेण or उत्तरम् अधिकृ, वंशक्रमागमेन प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं) or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), पितुः प्राप्, पितृतः प्राप्, क्रमागतत्वेन प्राप्, अन्वयागमेन प्राप्, वंशाधिकारेण प्राप्, पारम्पर्येण प्राप्, वंशक्रमेण पितुः प्राप्, चैतृकाधिकारं प्राप्, अधिकारी -रिणी -रि भू, उत्तराधिकारी भू, दायादो भू; 'to inherit property,' चैतृकरिक्चं प्राप्, गोत्ररिक्चं प्राप्, क्रमागतरिक्चं प्राप्.

INHERITABLE, *a.* पितृप्राप्यः -प्या -प्यं, पितृपुत्रपरम्पराभोग्यः -ग्या -ग्यं, उत्तराधिकारोपभोग्यः -ग्या -ग्यं, औद्धारिकः -की -कं, दाययोग्यः -ग्या -ग्यं.

INHERITANCE, *s.* (Act of receiving an inheritance) चैतृकरिक्चग्रहणं, रिक्चप्राप्तिः *f.*, अधिकारप्राप्तिः *f.*, रिक्चहरणं, अंशहरणं, रिक्चभागग्रहणं, दायभागप्राप्तिः *f.*—(Right of inheritance) उत्तराधिकारः -रिता, अधिकारः -रिता -त्वं, रिक्चाधिकारः, दायत्वं, दायाधिकारः—(Heritage, estate, patrimony) चैतृकरिक्चं, चैतृकं रिक्चं or चृक्चं, गोत्र-रिक्चं, चैतृकधनं, गोत्रधनं, दायः, चृक्चभागः, चैतृकं, औद्धारिकं, क्रमागतरिक्चं, क्रमागतधनं.—(Portioning of inheritance) दायविभागः, दायभागः, रिक्चविभागः, उद्धारविभागः, रिक्चवर्द्धनं; 'to di-

vide an inheritance,' चैतृकरिक्चं भञ्ज (c. 1. भञ्जति -ते, भञ्जु) or विभञ्ज.—(Share of an inheritance) भागः, अंशः, उद्धारः.

INHERITED, *p. p.* पितृप्राप्यः -प्या -प्यं, पितृगृहीतः -ता -तं, क्रमागमेन प्राप्यः -प्या -प्यं, क्रमागतः -ता -तं, क्रमायातः -ता -तं, क्रमाद् आगतः -ता -तं, अन्वयागतः -ता -तं, परम्पराप्राप्यः -प्या -प्यं, परम्परायातः -ता -तं, पार-म्पर्येणागतः -ता -तं, परम्परोद्यः -या -यं.

INHERITOR, *s.* अधिकारी *m.* (नं), उत्तराधिकारी *m.*, दायादः, भागी *m.* (नं), भाक् in comp. (ञ्), अंशी *m.* (नं); 'inheritor of property,' धनाधिकारी *m.*, रिक्चभागी *m.* (नं). See HEIR.

INHERITRESS, INHERITRIX, *s.* अधिकारिणी, उत्तराधिकारिणी, दायादी. To INHIBIT, *v. a.* नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), संयम्, नियह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), निरुध् (c. 7. -रुद्धि -रोद्धुं), अवर्ध्, वृ (c. 10. वारयति -यितुं), निवृ, निर्धिष् (c. 1. -धेयति -धेदुं).

INHIBITION, *s.* संयमः, नियहः, निवारणं, निरोधः, संरोधः, निषेधः.

INHOSPITABLE, *a.* अनातिथेयः -यी -यं, अनातिथ्यः -थ्यो -थ्यं, अतिथिद्वेषी -पिणी -पि (न्), अभागतद्वेषी &c., अतिथ्यविमुखः -खा -खं, सत्कारद्वेषी &c., सत्कारविमुखः -खा -खं, असत्कारशीलः -ला -लं, अभागतानुप-कारी -रिणी -रि (न्), अभागतशरणः -णा -यं, अभागतहितः -ता -तं, अभागतानादरी -रिणी -रि (न्).

INHOSPITABLENESS, INHOSPITALITY, *s.* अनातिथ्यं, अनातिथेयत्वं, अनति-थित्वं, असत्कारः, असत्कर्म *n.* (नं), अतिथिद्वेषः, अभागतद्वेषः, अतिथ्य-नादरः, अतिथ्यसत्कारः.

INHOSPITABLY, *adv.* अनातिथेयं, अनातिथ्यपूर्वम्, असत्कारेण, असत्कार-पुरःसरं, अतिथिद्वेषिवत्.

INHUMAN, *a.* अमनुष्यः -प्या -प्यं, अमनुष्यधर्मी -धर्मी -धर्म (न्), मनुष्यविषधर्मी &c.—(Cruel) निर्दयः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, क्रूरः -रा -रं, क्रूर-कर्मो -धर्मी -धर्म (न्), निष्ठुरः -रा -रं, निष्कृपः -पा -पं, निष्करुणः -णा -यं, निर्वृणः -णा -यं, राक्षसधर्मी &c., कठिनहृदयः -या -यं.

INHUMANITY, *s.* अमनुष्यत्वं, निर्दयता -त्वं, क्रूरता, क्रौर्यं, दयाहीनता, निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं, निष्करुणता, कृपाहीनता, दौरात्म्यं.

INHUMANLY, *adv.* अमनुष्यवत्, निर्दयं, निष्ठुरं, नैष्ठुर्येण, क्रूरवत्, क्रौर्येण, निष्करुणं, राक्षसवत्, निष्कृपं, दुरात्मवत्.

INHUMATION, *s.* भूमिखननं, निखननं, निखातत्वं, भूमौ निखननं, भूमि-समर्पणं, भूमिनिक्षेपः, भूमिनिवेशनं, धितिन्यासः.

To INHUME, *v. a.* भूमौ निखन् (c. 1. -खन्ति -नितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or सृज् in caus. (-अर्पयति -यितुं) or निधिष् (c. 6. -क्षिपति -क्षिप्तुं) or व्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

INIMICAL, *a.* वैरो -रिणी -रि (न्), अहितः -ता -तं, अहितकारी -रिणी -रि (न्), द्वेषी -पिणी -पि (न्), द्वेषणः -णा -यं, विद्वेषी &c., विद्वेष-घ्नी -घ्नी (घृ), सवेरः -रा -रं, अपय्यकारी &c., अपकारी &c., प्रतिकूलः -ला -लं, विरोधी -धिनी -धि (न्), विपक्षः -क्षा -क्षं, प्रतिपक्षः -क्षा -क्षं, द्रोहवृद्धिः -द्धिः -द्धि, द्रोहवृत्तिः -त्ति -त्ति, शात्रवः -वी -वं, शात्र-घोयः -यी -यं, अहितमनाः -ना -नः (म्), अहितशीलः -ला -लं, अमित्रः -त्रा -त्रं, अस्त्रिणः -ग्या -ग्यं, असुहृद् *m. f. n.*, अनुपकारी -रिणी -रि (न्), अननुकूलः -ला -लं, विपरीतः -ता -तं.

INIMICALLY, *adv.* शत्रुवत्, अहितवत्, सवेरं, अमित्रवत्, अस्त्रिणवत्, शत्रु-वृद्धा, द्रोहवृद्धा, प्रतिकूलं, विरोधेन, विरुद्धं, विपक्षवत्, अननुकूलं, विपरीतं, रिपुवत्.

INIMITABILITY, *s.* अनुपमेयता, अननुकार्यता, अनन्यसाध्यत्वं, अद्वितीयता.

INIMITABLE, *a.* अनुपमेयः -या -यं, अननुकार्यः -य्या -य्यं, अननुकरणीयः

-या -य, अनुपनः -ना -मं, अप्रतिमः -मा -मं, उपमातीतः -ता -तं, अनुक-
रणातिगः -गा -गं, अनन्यसाध्यः -ध्या -ध्यं, अनन्यशक्यः -व्या -व्यं, अन्या-
साध्यः -ध्या -ध्यं, अन्याशक्यः -व्या -व्यं, अनुत्यः -त्या -त्यं, अद्वितीयः
-या -यं, असाधारणः -शा -शं -शं.

INIMITABLY, *adv.* अनुपमेयं, अनुकरणीयं, अनुत्यं, अनुपमं.

INIQUITOUS, *a.* अन्यायी -यिनी -यि (न्), अन्यायः -या -यं, अयपान्यायः
-या -यं, न्यायविरुद्धः -द्धा -द्धं, अधार्मिकः -की -कं, अधर्मी -र्मिणी
-र्मि (न्), धर्मापेक्षः -ता -तं, पापः -पा -पं, पापी -पिनी -पि (न्),
पापिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, खलः -ला -लं, दुर्वृत्तः -त्ता -तं, दुराचारः -रा -रं,
कुकर्मा -र्मा -र्म (न्), दुष्टः -ष्टा -ष्ठं, कित्तिपी -पिणी -पि (न्).

INIQUITOUSLY, *adv.* अन्यायतः, अयपान्यायं, न्यायविरुद्धं, न्यायविरोधेन,
अधर्मातः, अधर्मेण, पापिष्ठवत्, दुष्टवत्, खलवत्, दुराचारवत्.

INIQUITY, *s.* अधर्मेः -र्मिता -त्वं, अन्यायः, अन्यायत्वं -ता, अन्यायिता,
धर्मविरोधः, न्यायविरोधः, न्यायविरुद्धता, धर्मापेक्षतः, पापं, दुष्टता,
पापिष्ठता, खलता, दुर्वृत्तिः *f.*, दुर्वृत्तत्वं, अनोक्तिः *f.*, नीतिविरोधः, कुकर्मा *n.*
(न्), दुष्कर्मा *n.*, कुक्रिया, दुराचारत्वं, अपकर्मा *n.*, अपचारः, शठता,
दौरात्म्यं, कुसृतिः *f.*, व्यसनं.

INITIAL, *a.* आदि in comp., आद्यः -द्या -द्यं, आदिकः -का -कं, आदिमः
-मा -मं, आदिस्थः -स्था -स्थं, आदिवर्ती -र्विनी -र्वि (न्), प्राथमिकः
-की -कं, प्रथमः -मा -मं, प्रथी -धी -धं, पौष्टिकः -की -कं, पौरस्थः
-स्था -स्थं, आरम्भकः -का -कं, आरम्भस्थः -स्था -स्थं.

INITIAL, *s.* (First letter of a name) नामादिवर्त्यः, नामाद्यधरं,
आद्यवर्त्यः, प्रथमवर्त्यः.

To INITIATE, *v. a.* (Instruct in rudiments or principles) विद्यारम्भान् or विद्यातत्त्वानि or प्रथमतत्त्वानि उपदिश (c. 6. -दिशति
-देष्टुं), प्रथमोपदेशं कृ, प्रथमशिक्षां कृ, विद्याप्रवेशं कृ, विद्याभिनवेशं कृ,
विद्योपक्रमं कृ.—(Introduce by initiatory ceremonies) दीद्यु
(c. 1. दीद्यते -द्यितुं), उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), दीद्यापूर्वम् उपनी,
दीद्याकर्मपूर्वम् or संस्कारपूर्वम् or अभिमन्त्रणपूर्वम् or मन्त्रपूर्वम् प्रविश (c. 10.
-वेशयति -यितुं), दीद्यां कृ, दीद्याकर्म कृ.—(Instruct in initiatory
ceremonies) दीद्याकर्म उपदिश, संस्कारमन्त्रान् or दीद्यामन्त्रान् उपदिश.

INITIATED, *p. p.* दीद्यितः -ता -तं, कृतदीद्यः -द्या -द्यं, संस्कृतः -ता -तं,
कृतसंस्कारः -रा -रं, ज्ञातसंस्कारः -रा -रं, संस्कारितः -ता -तं, अभिसंस्कृतः
-ता -तं, अभिमन्त्रितः -ता -तं, मन्त्रवान् -वती -वत् (न्), उपनीतः -ता
-तं, उपनीयमानः -ना -नं, कृतभिषेकः -का -कं, राद्यः -द्धा -द्धं, उपदिष्टः
-ष्टा -ष्ठं, कृतविद्यारम्भः -म्भा -म्भं, कृतविद्योपक्रमः -मा -मं, कृतविद्याप्रवेशः
-शा -शं, विद्याप्रविष्टः -ष्टा -ष्ठं.

INITIATION, *s.* (Instruction in rudiments or principles) विद्यार-
म्भोपदेशः, विद्यातत्त्वोपदेशः, प्रथमतत्त्वोपदेशः, प्रथमोपदेशः, प्रथमशिक्षा,
विद्याप्रवेशः -शनं, विद्याभिनवेशः -शनं.—(Introduction by initia-
tory ceremonies, &c.) दीद्या, दीद्याकरणं, दीद्याकर्म *n.* (न्),
उपनयः -यनं, उपनायः, दीद्यापूर्वम् उपनयनं, दीद्यापूर्वम् प्रवेशनं, संस्कारः,
अभिमन्त्रणं, अभिषेकः.—(Instruction in initiatory ceremonies)
दीद्याकर्मोपदेशः, मन्त्रोपदेशः, उपदेशः.

INITIATIVE, *s.* (Introductory step) आरम्भः, प्रत्युत्क्रमः, प्रत्युत्क्रान्तिः *f.*

INITIATIVE, INITIATORY, *a.* आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः -का -कं, आद्यः
-द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं, आदिकः -का -कं.—(Relating to in-
troductory ceremonies) दीद्याकर्मसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).

To INJECT, *v. a.* अन्तःक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), अन्तःप्रक्षिप, निक्षिप,
अन्तःक्षेपं कृ, अन्तःप्रक्षेपं कृ, अन्तःकृ.—(With a syringe) वस्तिद्वारेण
अन्तःक्षिप or अन्तःप्रक्षिप.

INJECTED, *p. p.* अन्तःक्षिप्तः -प्ता -प्तं, अन्तःप्रक्षिप्तः -प्ता -प्तं, निक्षिप्तः -प्ता -प्तं.
INJECTION, *s.* अन्तःक्षेपः -पणं, अन्तःप्रक्षेपः -पणं, निक्षेपणं.—(Clyster)
यस्तिः *m. f.*

To INJOIN. See To ENJOIN.

INJUDICIOUS, *a.* अविवेकी -किनी -कि (न्), अविवेकः -का -कं, विवे-
कशून्यः -न्या -न्यं, विवेचनाशून्यः -न्या -न्यं, अविवेकदृष्ट्या -ष्ट्या -ष्ट (न्),
अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविचक्षणः -क्षा -क्षं, अयुद्धिमान् -मती -मात् (न्),
अविचारी -रिणी -रि (न्), अविचारकः -का -कं, विचारशून्यः -न्या -न्यं,
अपरिच्छेदी -दिनी -दि (न्).

INJUDICIOUSLY, *adv.* अविवेकेन, अविवेकवत्, विवेकं विना, अविवेकवत्,
अविचारेण, विचारं विना, अविचक्षणवत्.

INJUDICIOUSNESS, *s.* अविवेकः -कता -किता, अविवेकत्वं, विवेकशून्यता,
अविवेचना, अविज्ञता, अविचारः, विचारशून्यता, अविचक्षणता, अविवेकवत्त्वं,
अयुद्धिमत्त्वं, अपरिच्छेदः, परिच्छेदहीनता.

INJUNCTION, *s.* आज्ञा, आदेशः, निर्देशः, निर्देशः, नियोगः, चोदनं -ना,
नियमः, निर्देशनं, विधानं. शासनं, वचनं; 'sacred injunction,'
विधिः *m.*, कल्पः; 'chief injunction,' मुख्यः; 'secondary,'
अनुकल्पः.

To INJURE, *v. a.* हिंस (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हिंसति -सितुं), विहिंस,
उपहिंस, आहिंस, अपकृ, क्षतिं कृ, क्षतं कृ, क्षय (c. 8. क्षयति -क्षितुं),
परिहण, विहण, षोड् (c. 10. षोडयति -यितुं), अदृ (c. 10. अदृयति
-यितुं), समदृ, व्यप (c. 10. व्यपयति -यितुं), रिप् (c. 1. रेपति, c. 4.
रिपति, रेपितुं, रेष्टुं), क्षि (c. 5. क्षिपति, c. 1. क्षयति, क्षेतुं), दुप्
(c. 10. दूषयति -यितुं), नशु (c. 10. नाशयति -यितुं), हन् (c. 2. हन्ति
-न्तुं), विहन्, उपहन्, धृप् (c. 10. धर्मयति -यितुं), द्रोहं कृ, दूह (c. 4.
दूषति, द्रोषुं), अपराध (c. 5. -राधति, c. 4. -राधति -राधुं) with
gen. c., रिह् (c. 1. रेहति, रेष्टुं), क्षतिवत् (c. 1. -वहति -वितुं), अपकारं
कृ, अपायं कृ, हिंसां कृ, अहितं कृ, अन्यायं कृ, हानिं कृ, ध्वंसं कृ,
दुःखं दा, क्रोधं दा, अनिष्टं कृ.

INJURED, *p. p.* हिंसितः -ता -तं, विहिंसितः -ता -तं, अपकृतः -ता -तं,
प्राप्तपकारः -रा -रं, कृतापकारः -रा -रं, क्षतः -ता -तं, परिहृतः -ता
-तं, विहृतः -ता -तं, अहितः -ता -तं, पीडितः -ता -तं, निपीडितः -ता
-तं, व्यथितः -ता -तं, रिष्टः -ष्टा -ष्ठं, कृतध्वंसः -सा -सं, दूषितः -ता -तं,
विहृतः -ता -तं, ज्ञातापायः -या -यं, प्राप्तहानिः -निः -नि, व्यापन्नः -न्ना
-न्नं, व्यापादितः -ता -तं.

INJURER, *s.* हिंसकः, हिंसाकारी *m.* (न्), अपकारी *m.*, अपकारकः,
क्षतिकारकः, अन्यायकारी *m.*, परापकारी *m.*, अनिष्टकारी *m.*, अहित-
कारी *m.*, द्रोहकारी *m.*, रेष्टा *m.* (ष्टृ), नशिता *m.* (न्), नष्टा *m.* (ष्टृ),
द्रोही *m.* (न्), हेपी *m.* (न्), विहेष्टकः.

INJURIOUS, *a.* हिंसकः -का -कं, हिंसः -सा -सं, हिंसातुः -तुः -तु-लु-लु-
का -कं, हिंसात्मकः -का -कं, अपकारी -रिणी -रि (न्), अपकारकः
-का -कं, आपकारः -री -रं, क्षतिकरः -री -रं, क्षतिजनकः -का -कं,
हानिकरः -री -रं -जनकः -का -कं, अहितकरः -री -रं, अनिष्टकरः
-री -रं, अहितः -ता -तं, नृशंसः -सा -सं, शरारुः -रुः -रु, शरारुकः
-का -कं, रिष्यः -ष्या -ष्यं, यातुकः -का -कं, उपधातुकः -का -कं, नंशुकः
-का -कं, वापकः -का -कं, द्रोही-हिणी -हि (न्), भूतयुक् *m. f. n.* (ह).

INJURIOUSLY, *adv.* हिंसापूर्वम्, हिंसया, सापकारं, सामां, अपकारेण,
अहितं, क्षतिपूर्वम्, द्रोहपूर्वम्, क्षतपूर्वम्, द्रोहेण, हिंसप्रकारेण, नृशंसं, यथा
हिंसा क्रियते तथा, यथा क्षतं or अपायो जायते तथा, सद्रोहं, सदपणं.

INJURY, *s.* (Wrong) हिंसा-सत्तं, अपकारः, अपकृतं, अपकृतिः *f.*, अपक्रिया,
द्रोहः, अभिद्रोहः, अन्यायः, अपराधः, हिंसाकर्म *n.* (न्), निकासः.

INNOCUOUSNESS, *s.* अहिंसा, अनपकारः -रक्ता, अहिंसकत्वं, अद्रोहः.
To INNOVATE, v. a. (Introduce new customs) नूतनरीतिं or नवव्य-
 वहारान् स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or संस्था or प्रवृत् (c. 10.
 -यत्तयति -यितुं) or कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or प्रकृप्, व्यवहारान-
 राणि स्था, कुलव्यवहारभिन्नान् नवाचारान् स्था, कुलाचारभिन्नान् नवी-
 नव्यवहारान् कृप्, देशव्यवहारभिन्नान् नूतनव्यवहारान् प्रकृप्, देशाचारान्
 परिवृत् or नवीकृ, नूतनसम्प्रदायान् or मतानराणि स्था, अन्यसम्प्र-
 दायान् कृ or कृप्, नूतनकर्मणि प्रवृत् (c. 10. -यत्तयति -यितुं).
 INNOVATION, *s.* (The act) नवव्यवहारस्थापनं, नूतनरीतिसंस्थापनं,
 व्यवहारान्तरकल्पनं, नवीनाचारसंस्थापनं, नूतनसम्प्रदायकल्पनं, देशाचार-
 परिवर्तनं, कुलाचारपरिवर्तनं, नूतनकर्मप्रवर्तनं, नवीकरणं.—(The
 change made) नूतनरीतिः *f.*, नवीरीतिः *f.*, नवीनव्यवहारः, व्यवहा-
 रान्तरं, रीत्यन्तरं, नवाचारः, नवाचरितं, नवचरितं, नवमार्गः, नवधारा.
 INNOVATOR, *s.* नवीरितिस्थापकः, नूतनव्यवहारस्थापकः, व्यवहारान्तरप्र-
 कल्पकः, नवव्यवहारप्रवर्तकः, देशव्यवहारपरिवर्तकः, कुलाचारपरिवर्तकः,
 नवसम्प्रदायप्रवर्तकः, मतान्तरस्थापकः.
 INNOXIOUS, *a.* अहिंसकः -का -कं, अहिंसः -सा -सं, अनपकारी -रिणी
 -रि (न्), अक्षतिकरः -री -रं, अपातुकः -का -कं, अद्रोही -हिणी -हि
 (न्), अरिभ्यः -भ्या -भ्यं, अशारुकः -को -कं.
 INNOXIOUSLY, *adv.* अहिंसया, अनपकारेण, अद्रोहेण, अक्षतिपूर्वम्.
 INNOXIOUSNESS, *s.* अहिंसता -त्वं, अनपकारः -रक्तत्वं, अहिंसकत्वं -ता,
 अपातुकत्वं, अशारुकत्वं, हिंसात्यागः.
 INNUENDO, *s.* चक्रोक्तिः *f.*, व्यंग्योक्तिः *f.*, व्यंग्यः -ग्यं, भङ्गिः *f.*, भङ्ग्युक्तिः *f.*,
 छेकोक्तिः *f.*, पर्ययोक्तिः *f.*
 INNUMERABLE, *a.* अगणनीयः -या -यं, अगण्यः -ख्या -ख्यं, असंख्येयः -या
 -यं, असंख्यः -ख्या -ख्यं, अक्षय्यः -ख्या -ख्यं, गणनातीतः -ता -तं,
 गणनाशून्यः -त्वा -त्वं, संख्यातीतः -ता -तं, लङ्गुणः -खा -खं, कोटिगुणः
 -खा -खं, अगणितः -ता -तं; 'in innumerable numbers,' कोटिशस्.
 INNUMERABLENESS, *s.* अगणनीयता, अगण्यता, असंख्येयता, असंख्यता.
 INUTRITION, *s.* अमुष्टिः *f.*, अपोषणं, पोषणभावः, अमरणं.
 INUTRITIOUS, *a.* अमुष्टिदः -दा -दं, अमुष्टिकरः -री -रं, अपोषकः -का -कं.
 INOBSERVABLE, *a.* अलक्ष्यः -स्या -स्यं, दुर्लक्ष्यः &c., अदृश्यः -इया -इयं.
To INOCULATE, v. a. (A tree) रक्तवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रवनिविशु
 (c. 10. -वेशयति -यितुं), जालकं निविशु.—(Insert infectious
 matter in the flesh) विस्फोटरसविन्दुं चाहुमांसे निविशु (c. 10. -वेश-
 यति -यितुं), रक्तवटीरूपपूलवम् अन्यमांसे निविशु or त्वक्छेदनान्तरं
 चाहुमांसे निविशु, विस्फोटजरसनिवेशनेन रक्तवटीरोगम् अन्यस्मिन् संक्रम
 (c. 10. -क्रामयति -यितुं) or सचर् (c. 10. -चारयति -यितुं).
 INOCULATED, *p. p.* (Budded) भिन्नवृक्षशाखानिवेशितः -ता -तं.—(In-
 fected by inoculation with small-pox, &c.) स्फोटजरसनिवे-
 शनेन रक्तवटीरोगदूषितः -ता -तं.
 INOCULATION, *s.* (Budding) रक्तवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रवनिवेशनं.—
 (Inserting infectious matter in the flesh) सुस्थवनमांसे
 विस्फोटपूलवनिवेशनं, स्फोटजरसनिवेशनेन रक्तवटीरोगदूषणं or रक्तव-
 टीरोगसञ्चारणं.
 INOCULATOR, *s.* (Of plants) वृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रवनिवेशकः.—(Of
 infectious matter) विस्फोटपूलवनिवेशकः, रक्तवटीरोगसञ्चारकः.
 INODOROUS, *a.* निर्गन्धः -न्धा -न्धं, अगन्धः -न्धा -न्धं, गन्धहीनः -ना -नं.
 INOFFENSIVE, *a.* अनपकारी -रिणी -रि (न्), अनपकारकः -का -कं, अनप-
 कारशीलः -ला -लं, अनपराधी -धिनी -धि (न्), निरपराधः -धा -धं,
 अहिंसकः -का -कं, अहिंसः -सा -सं, हिंसारहितः -ता -तं, अहिंसकरः

-री -रं, अपरद्रोही -हिणी -हि (न्), अद्रोहशीलः -ला -लं, निद्रोही
 &c., अपरदुःखदः -दा -दं, अपरक्षेपदः -दा -दं, अपातुकः -का -कं,
 अपाधकः -का -कं, अविरोधी -धिनी -धि (न्), निद्रोपी -मिणी -मि
 (न्), निरुपद्रवी -विणी -वि (न्), सात्विकः -को -कं, सत्वशीलः -ला
 -लं, अप्रतिभुक् *m. f. n.* (ह).
 INOFFENSIVELY, *adv.* अनपकारेण, अहिंसया, अद्रोहेण, अनपराधेन,
 निरपराधं.
 INOFFENSIVENESS, *s.* अहिंसा, अनपकारः -रिता -रक्ता, अनपकारशीलता,
 अहिंसाशीलता, अहिंसा, अद्रोहः, अद्रोहशीलता, अपाधकता, सत्वशीलता,
 अनपराधिता, हिंसात्यागः.
 INOFFICIAL, *a.* अनाधिकारिकः -की -कं, अनधिकारप्रयुक्तः -क्ता -कं.
 INOPERATIVE, *a.* असमर्थः -का -कं, अकार्यसाधकः -का -कं, अकार्यकारकः
 -का -कं -री -रिणी -रि (न्), अक्षिप्तकरः -री -रं, अमलोत्पादकः -का -कं.
 INOPPORTUNE, *a.* अकालिकः -की -कं, आकालिकः -की -कं, अप्राप्त-
 कालः -ला -लं, अकालीनः -ना -नं, अनवसरः -रा -रं, अप्राप्तवसरः
 -रा -रं, असमयिकः -की -कं, असमयचितः -ता -तं, असमयप्रयुक्तः -क्ता
 -कं, अप्रसङ्गोचितः -ता -तं, अप्राप्तप्रसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अप्राप्ताधिकः -की
 -कं, अकालसदृशः -शी -शं, अप्रस्तावसदृशः -शी -शं, अप्रस्तावयोग्यः
 -ग्या -ग्यं, असमयानुरूपः -या -यं, अयथाकालः -ला -लं, अस्थानः -ना
 -नं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं.
 INOPPORTUNELY, *adv.* अकाले -लेन, अस्थाने -नं, अनवसरं -रेण, असमयेन,
 अकालसदृशं, असमयानुरूपेण, अयोग्यं, अयथाकालं, अप्रसङ्गवत्,
 अपदं, असाम्प्रतं, असम्प्रति.
 INOPPORTUNENESS, *s.* अकालिकत्वं, आकालिकत्वं, अकालीनता, असम-
 यिकत्वं, अनवसरः, असमयः, अयोग्यता.
 INORDINATE, *a.* अपरिमितः -ता -तं, अत्यन्तः -न्ता -नं, आत्यन्तिकः -की
 -कं, अतिमर्यादा -दा -दं, अमर्यादः &c., उन्मर्यादः &c., मर्यादातीतः
 -ता -तं, अतिक्रान्तमर्यादा -दा -दं, मर्यादातीतः -ता -तं, अतिमात्रः -त्रा
 -त्रं, अमितः -ता -तं, अपरिमाणः -खा -खं, अतिमितः -ता -तं, अनियमितः
 -ता -तं, लंघितमर्यादः -दा -दं, लंघितनियमः -मा -मं, उद्भिन्नः -क्ता -कं,
 अतिरिक्तः -क्ता -कं.
 INORDINATELY, *adv.* अपरिमितं, अत्यन्तं, अतिमर्यादं, अतिमात्रं, अतिशयेन,
 नितान्तं, सातिशयं, अतितरां, सुतरां, अत्यर्थं, तीव्रं, सुभृशं.
 INORDINATENESS, *s.* अपरिमितता -त्वं, अपरिमाणं, अमितत्वं, मर्यादातिक्रमः,
 नियमातिक्रमः, आत्यन्तिकत्वं, अमर्यादा, उद्भिन्नता, अतिरिक्तता.
 INORGANIC, *a.* अप्राणी -णिनी -णि (न्), निर्जीवः -वा -वं, ज्ञोयितसाध-
 नहीनः -ना -नं, प्राणवायुसञ्चारहीनः -ना -नं, जडः -डा -डं, निरवयवः
 -धा -धं, अङ्गरहितः -ता -तं.
 INOSCULATION, *s.* अग्रद्वयसन्धिः *m.* -सन्धानं, पार्श्वद्वयसंयोगः.
 INQUIRY, *s.* (Judicial inquiry) विचारः -रखं -खा, व्यवहारपरीक्षा,
 व्यवहारदर्शनं.—(Inquiry into the cause of a sudden death)
 अपमृत्युपरीक्षा, अपमृत्युकारणविचारः, अपमृत्युवृत्तान्तविचारः.
 INQUIRITUDE, *s.* अज्ञानिः *f.*, अज्ञानाचिन्ता, चिन्ताज्ञानिः *f.*, चिन्तोद्देगः,
 उद्देगः, उद्दिग्भता, अनिर्वृतिः *f.*, चिन्तानिर्वृतिः *f.*, मनसापा, चिन्तवेदना,
 चिन्तव्यथा, मनोदुःखं, मनःपीडा, कष्टं, अस्वास्थ्यं, अस्वस्थता, असमाधानं,
 आधिः *m.*, क्लेशः, व्याकुलता, व्यामोहः, मानसो व्यथा, व्यस्तता,
 अस्थिरता, अस्थैर्यं, अतिसूक्ष्मं, वैक्लव्यं.
To INQUINATE, v. a. दूप् (c. 10. दूषयति -यितुं), मलिन (nom. मलिन-
 यति -यितुं).
To INQUIRE, v. a. (Ask a question) प्रच्छ (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं),
 अनुप्रच्छ, परिप्रच्छ, समनुप्रच्छ, प्रश्नं कृ, पृच्छनं कृ, अनुपुञ्ज (c. 7. -पुनक्ति

-सुंके-योसुंके, अनुयोगं कृ, अभियुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं).—(Investigate, examine into) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं), निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), या in des. (जिज्ञासते -सितुं), चान्विष् (c. 4. -दृष्यति -रयितुं), चन्नेष् (c. 1. -रपते -यितुं), विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), विमृश (c. 6. -मृशति -यितुं), चर्च (c. 1. -चर्चति -यितुं), निरी (c. 1. -रयति -यितुं), निरिष्य (c. 5. -चिनोति -यितुं), विनिश्चि, मार्ग (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति -यितुं), मृग्य (c. 10. मृगयते -यितुं), गवेष् (c. 10. गवेपयति -यितुं), चभिनिधे (c. 1. -धायति -धातुं), जिज्ञासां कृ, चन्नेपसं कृ.—(Inquire about one's health, &c.) कुशलप्रश्नं कृ, कुशलसम्प्रश्नं कृ, सम्प्रश्नं कृ.

INQUIRED, *p. p.* पृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुयुक्तः -क्ता -क्तं, परीक्षितः -ता -तं, जिज्ञासितः -ता -तं, निरीतः -ता -तं, चर्चितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं.

INQUIRER, *s.* (One who asks a question) प्रष्टा *m.* (पृ), पृच्छकः, प्रष्टकारी *m.* (नृ), अनुयोज्जा *m.* (कृ), अनुयोगवृत् *m.*—(One who investigates) परीक्षकः, निरूपकः, विचारकः, अनुसन्धाता *m.* (नृ), निरीता *m.* (नृ), जिज्ञासुः *m.* -सकः, चन्नेपकः, जिज्ञासाकृत् *m.*—(Inquirer after knowledge) ज्ञानेप्सुः *m.*, ज्ञानेच्छुः *m.*

INQUIRING, *a.* जिज्ञासुः -सुः -सु, ज्ञानेप्सुः -प्सुः -प्सु, ज्ञानेच्छुः -च्छुः -च्छु.

INQUIRY, *s.* (Question, interrogation) प्रष्टः, सम्प्रष्टः, पृच्छा -छनं, अनुयोगः -योजनं.—(Investigation) परीक्षा -क्षणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, विचारः -रणं -या, चन्नेपणं -या, चर्चा, समीक्षा -क्षणं, निरीयः, पश्येयः, गवेयः -या, परीष्टिः *f.*, निश्चयः, अनुमरणं, विमर्शः, विवेचना, शोषः -धनं; 'spirit of inquiry,' ज्ञानेच्छा, ज्ञानेप्सा; 'friendly inquiry respecting health,' &c. कुशलप्रश्नः, सम्प्रश्नः, सान्त्वना.

INQUISITION, *s.* (Examination) परीक्षा -क्षणं, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, अनुयोगः, समीक्षणं, संवीक्षणं.—(Judicial) विचारः -रणः.—(Court for religious inquiry) धर्मपरीक्षणसभा, धर्मविचारणसभा.

INQUISITIVE, *a.* पिपृच्छिषुः -षुः -षु, पृच्छकः -का -कं, प्रष्टशीलः -ला -लं, पृच्छनशीलः -ला -लं, कुतूहली -लिनी -लि (नृ), कीर्तुहलपरः -रा -रं, कीर्तुहलान्वितः -ता -तं, कीर्तुकापिष्टः -ष्टा -ष्टं, जिज्ञासुः -सुः -सु, अनुसन्धानेच्छुः -च्छुः -च्छु, अनुसन्धानशीलः -ला -लं, चन्नेपणशीलः -ला -लं, चन्नेपणसक्तः -क्ता -क्तं.—(Inclined to seek knowledge) ज्ञानेच्छुः -च्छुः -च्छु, ज्ञानेप्सुः -प्सुः -प्सु.

INQUISITIVELY, *adv.* कीर्तुहलेन -लात्, कुतूहलेन, जिज्ञासया, चन्नेपणशीलत्वात्, कीर्तुकेन, सकीर्तुकं.

INQUISITIVENESS, *s.* कीर्तुहलं, कुतूहलं, जिज्ञासाकुतूहलं, ज्ञानकुतूहलं, अनुसन्धानेच्छा, पिपृच्छिषा, जिज्ञासा, कीर्तुकं, कुतुकं, निरूपणेच्छा, ज्ञानेच्छा, चन्नेपणाकांक्षा, चन्नेपणसक्तिः *f.*, चन्नेपणशीलता, पृच्छनशीलता, अनुसन्धानशीलत्वं, असति प्रयोजने किमेतदिति जिज्ञासा.

INQUISITOR, *s.* परीक्षकः, विचारकः, अनुसन्धाता *m.* (नृ), निरूपकः.—(Member of court of inquisition) धर्मपरीक्षासभासद् *m.*, धर्मविचारसभासद्.

INQUISITORIAL, *a.* परीक्षकः -का -कं, अतिपरीक्षकः -का -कं, अनुसन्धायी -यिनी -यि (नृ), निरूपकः -का -कं, चर्चकः -का -कं, परीक्षासन्धयी -न्धिनी -न्धि (नृ).

INQUISITORIALLY, *adv.* अतिपरीक्षापूर्थं, अनुसन्धानपूर्थं, अतिपर्वया.

To INRAIL, *v. a.* शङ्कुपञ्चया परिवेष्ट (c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or आवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं) or अववृष्ट (c. 7. -वृष्टि -रीतुं).

INROAD, *s.* उपद्रवः, अभिद्रवः, अवस्कन्दः -न्दनं, उपप्रवः, विप्रवः, अभिप्रवः -मणं, अकस्माद् आक्रमणं, अभिप्रवः, अभिनिर्वाणं; 'to make

inroads,' अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), उपद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं).
INSALUBRIOUS, *a.* जनारोग्यः -ग्या -ग्यं, जनारोग्यकरः -री -रं, रोगकरः &c., रोगजनकः -का -कं, व्याधिकरः &c., अस्वास्थ्यकारकः -का -कं, चरोग्यः -ग्या -ग्यं, अद्योगकरः -रा -रं, दाधिकः -का -कं.

INSALUBRITY, *s.* जनारोग्यं, रोगजनकत्वं, व्याधिनजनकत्वं, अद्योग्यता.

INSALUTARY, *a.* अहितः -ता -तं, अद्योगकरः -रा -रं, अद्योगकरः -री -रं, अद्योग्यः -ग्या -ग्यं, अहितकरः -री -रं, अतिष्टकरः &c.

INSANABLE, *a.* अप्रतिष्ठः -ता -तं, अज्ञाननीयः -या -यं. See INCURABLE.

INSANE, *a.* उन्मत्तः -त्ता -तं, उन्मादवान् -वती -वत् (नृ), उन्मादः -दा -दं -दी -दिनी -दि (नृ), सोन्मादः -दा -दं, उन्मदः -दा -दं, उन्मदिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, प्रमदः -दा -दं, मत्तः -त्ता -तं, विधिप्रभुद्धिः -द्धिः -द्धि -मनस्कः -स्का -स्कं, हतबुद्धिः &c., नष्टबुद्धिः &c., भ्रष्टबुद्धिः &c., बुद्धिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टमतिः -तिः -ति, विधिप्रमतिः &c., नष्टेन्द्रियः -या -यं, भ्रान्तचित्तः -त्ता -तं, विप्रतपितः -त्ता -तं, मूढचेताः -ताः -ताः (नृ), हतज्ञानः -ना -नं, वातुलः -ला -लं, वातूलः -ला -लं, शीघ्रः -वा -यं.

INSANELY, *adv.* उन्मत्तवत्, मत्तवत्, सोन्मादं, वातुलवत्, उन्मादेन.

INSANINENESS, INSANITY, *s.* उन्मत्तता, मत्तता, सोन्मादत्वं, बुद्धिभ्रंशः, बुद्धि-विधिप्रता, चित्तविभ्रमः, चित्तविप्रयः, बुद्धिनाशः, इन्द्रियनाशः, प्रामाद्यं, वातुलता.

INSATIABLE, INSATIATE, *a.* चतर्पणीयः -या -यं, चतर्प्यः -प्या -प्यं, अतार्प्यः -प्या -प्यं, अतार्पणीयः -प्या -प्यं, तर्पणाशयः -या -यं, दुष्पूरः -रा -रं, अतार्पणीयः -या -यं, अतार्पणीयः -या -यं, अतार्पणीयः -प्या -प्यं.—(Very greedy) अतिलुभ्यः -भ्या -भ्यं, अतिलोभी -भिनी -भि (नृ), लोलुपः -पा -पं, चक्राशः -शा -शं, पटुभक्षकः -का -कं, मत्सरः -रा -रं.

INSATIABLENESS, *s.* चतर्पणीयता -त्वं, चतर्प्यत्वं, अतार्प्यः *f.*, अतिलुभ्यता.

INSATIABLY, *adv.* चतर्पणीयं, यथा तृप्तिः or तृष्टिर् न जायते तत्प्राप्तकरेण.

INSATISFACTION, *s.* अतृप्तिः *f.*, असन्तोषः, अपरितोषः, अतृप्तिः *f.*, असमाधानं.

To INSCRIBE, *v. a.* अभिलिखि (c. 6. -लिखति -लेखितुं), लिख, पत्रे or लेख्ये समृ in caus. (-चर्चयति -यितुं) or निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अक्षराणि पत्रे निविश or समृ or न्यस्, पत्रान्तर्गतं -तां -तं कृ, अन्तर्गतं -तां -तं कृ.—(Mark with letters) वर्णाङ्कितं -तां -तं कृ, चर्चिष्ट अङ्क (c. 10. -चर्चयति -यितुं), अक्षराङ्कितं -तां -तं कृ.—(Dedicate a book) नामलिखनपूर्थं or नामाङ्कनपूर्थं ग्रन्थं समृ in caus., or निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं).

INSCRIBED, *p. p.* अभिलिखितः -ता -तं, लिखितः -ता -तं, न्यस्ताक्षरः -रा -रं, निवेशिताक्षरः -रा -रं, समर्पिताक्षरः -रा -रं, लेख्याङ्कितः -ङ्का -ङ्कं, लेख्याङ्कितः -ता -तं, पत्रनिवेशितः -ता -तं, पत्रान्तर्गतः -ता -तं, अङ्कितः -ता -तं.

INSCRIPTION, *s.* (Writing) अभिलेखनं, अभिलिखितं, लिखितं, लिखनं, लेखनं, लेखः -खा, लेख्यं, लिपिः *f.*, लिपिका.—(Writing on a stone) पाषाणलेखः, शिलालेखः, अङ्कितलेखः, मुद्रितलेखः.—(Dedication of a book) नामलिखनपूर्थं ग्रन्थसमर्पणं, नामाङ्कनपूर्थं ग्रन्थनिवेदनं.

INSCRUTABLE, *a.* अतर्क्यः -व्या -व्यं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, बोधागम्यः -ग्या -ग्यं, बुद्धतीतः -ता -तं, अवोपगम्यः -ग्या -ग्यं, अप्रतर्क्यः -व्या -व्यं, अज्ञेयः -या -यं, अलक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, दुर्लक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, अचिन्त्यः -न्या -न्यं, अचिन्तनीयः -या -यं, अनुपलब्धः -भ्या -भ्यं, इन्द्रियागोचरः -रा -रं, गहनः -ना -नं, परमगहनः -ना -नं, अगाधः -धा -धं; 'whose ways are inscrutable,' अनुपलब्धवर्त्मा -र्त्मा -र्त्मा (नृ).

INSCRUTABLY, *adv.* परमगहनेन, दुर्ज्ञेयं, अचिन्तनीयं, अतर्क्यप्रकारेण.

To INSCULP, v. a. तद्ध (c. 1. तद्धति -दिहति), उपस्कृ, मुद्रिक, तद्धयं कृ.
INSECT, *s.* कीटः -टकाः, कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*, नीलद्गुः *m.*, नीलाद्गुः,
सर्पः -पी -पिणो.

INSECTILE, *a.* कीटजातीयः -या -यं, कीटधर्मी -मी -म् (न्).

INSECTIVOROUS, *a.* कीटभोजी -जिनो -जि (न्), कीटभक्षकः -का -कं,
कीटाशी &c.

INSECURE, *a.* सशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, शङ्कनीयः -या -यं, शङ्क्यः -क्या -क्यं, शङ्का-
न्वितः -ता -तं, सभयः -या -यं, संशयापन्नः -न्ना -न्नं, शङ्कापन्नः -न्ना -न्नं,
संशयस्यः -स्या -स्यं, संशयामक्तः -का -कं, भययुक्तः -क्ता -क्तं, शङ्कास्पदः.

INSECURITY, *s.* सभयता, सशङ्कता -त्वं, शङ्कनीयता, संशयापन्नता, भयशङ्का,
भयसंशयः, भयं, शङ्का, संशयः, अद्योमः -मं.

INSENSATE, *a.* निवोधः -था -थं, निर्वुद्धिः -द्धिः -द्धि, अतुङ्गमान् -मतो
-मत् (न्), प्रमूढः -ढा -ढं, प्रमुग्धः -ग्धा -ग्धं, अचेतनः -ना -नं.

INSENSIBILITY, INSENSIBLENESS, *s.* (Want of corporeal sensibility)
अचेतन्यं, अचेतना, इन्द्रियस्वायः, इन्द्रियसुप्तिः *f.*, सुप्तिः *f.*, स्वशोभानं,
स्वशोभनभित्ता, नष्टेन्द्रियता, इन्द्रियनाशः.—(Want of emotion or
tenderness) रागहीनता, विकारभायः, भावहीनता, रसहीनता, दया-
हीनता, कृपाहीनता.—(Dullness, torpor) जडता, जडिमा *m.* (न्),
जाड्यं, अचिन्ता, कुण्ठता.—(Loss of consciousness, fainting)
चेतनाहानिः *f.*, चैतन्यहानिः *f.*, चैतन्यनाशः, नष्टचेतता, संज्ञाहानिः *f.*,
संज्ञानाशः, चित्तवैकल्यं, मोहः, प्रमोहः, प्रलयः, मूर्च्छा -र्च्छना.

INSENSIBLE, *a.* (Imperceptible) अगोचरः -रा -रं, इन्द्रियागोचरः -रा
-रं, इन्द्रियाग्रासः -सा -सं, इन्द्रियाविषयः -या -यं, अतीन्द्रियः -या -यं,
अलक्ष्यः -स्या -स्यं.—(Wanting corporeal sensibility) अचेतनः -ना
-नं, विचेतनः -ना -नं, विसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, नष्टेन्द्रियः -या -यं, सुमेन्द्रियः
-या -यं, सुप्तः -प्ता -प्तं, स्वशोभनभित्ता -ज्ञा -ज्ञं.—(Void of emotion,
feeling, or tenderness) रागहीनः -ना -नं, रसहीनः -ना -नं,
दयाहीनः -ना -नं, निर्दयः -या -यं, कृपारहितः -ता -तं, अनाद्वैचित्तः
-ज्ञा -ज्ञं, अद्वैतचित्तः -ज्ञा -ज्ञं.—(Dull, torpid) जडः -डा -डं, कुण्ठः
-रुडा -रुवं, अचिन्तः -ना -नं.—(Void of consciousness, fainting)
नष्टचेतनः -ना -नं, गतचेतनः -ना -नं, चैतन्यरहितः -ता -तं, अचेतनः
-ना -नं, विचेतनः -ना -नं, निचेतनः -ना -नं, गतचेताः -ताः -तः (स्),
नष्टसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, निःसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, संज्ञाहीनः -ना -नं, नष्टचेतः -था -थं,
निचेतितः -ता -तं, असंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गतसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मृतकल्यः -त्या -त्यं,
गमूढः -ढा -ढं, प्रमुग्धः -ग्धा -ग्धं, मोहितः -ता -तं, प्रमोहितः -ता -तं,
प्रलीनः -ना -नं, मूर्च्छितः -ता -तं.

INSENSIBLY, *adv.* (Imperceptibly) इन्द्रियागोचरं, अव्यक्तं, अलक्ष्यप्र-
कारेण, दुर्लक्ष्यं.—(Gradually) क्रमे क्रमे, क्रमशस्, क्रमेण, शनैः, पदशस्,
पदे पदे, शनैः शनैः.

INSENTIENT, *a.* अचेतनः -ना -नं, विचेतनः -ना -नं, अप्राणभूत्. See
INSENSIBLE

INSEPARABLE, *a.* अवियोज्यः -ज्या -ज्यं, अवियोजनीयः -या -यं, अभेद्यः
-द्या -द्यं, अभेदनीयः -या -यं, अविभेद्यः -द्या -द्यं, वियोजनाशक्यः -क्या
-क्यं, अविविजनीयः -या -यं, अपृथक्करणीयः -या -यं, अद्विधीकरणीयः
-या -यं, नित्यसद्यन्वी -न्यनी -न्य (न्), नित्यसहवर्ती -र्त्विनी -र्त्वि (न्),
समवायसद्यन्वी &c., समवायी &c.; 'inseparable relation,' समवाय-
सद्यन्वः, समवायिकरणं.

INSEPARABLENESS, *s.* अवियोज्यता, अभेद्यता, अविविभेद्यता, नित्यसद्यन्वः.

INSEPARABLY, *adv.* अविविभेदनीयं, अवियोजनीयं, नित्यसद्यन्वेन, दृढसद्यन्वेन,
समवायसद्यन्वेन, यथा वियोज्यं न शक्यते तथाप्रकारेण.

To INSERT, v. a. निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), प्रविश, आविश, समा-
396

विश, अन्तर्गतं -तां -तं कृ, अन्तरस्य -स्यां -स्यं कृ, अन्तःस्थितं -तां -तं कृ,
अन्तः स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), निधा (c. 3. -दधाति -धातुं),
न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं); 'insert in writing,' अभिलिख्
(c. 6. -लिखति -लेखितुं), पत्रे or लेख्ये सम् in caus. (-अपेयति -यितुं)
or चारुह् in caus. (-रोपयति -यितुं).

INSERTED, *p. p.* निवेशितः -ता -तं, प्रवेशितः -ता -तं, समावेशितः -ता -तं,
निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्तर्गतः -ता -तं, अन्तरस्थः -स्था -स्यं, निहितः -ता
-तं, प्रत्याकलितः -ता -तं; 'in writing,' अभिलिखितः -ता -तं, लेख्या-
रुढः -ढा -ढं, लेख्यारोपितः -ता -तं.

INSERTION, *s.* निवेशः -शनं, प्रवेशः -शनं, आवेशनं, समावेशनं, अन्तःस्थापनं,
'निधानं, आरोपणं, समर्पणं; 'in writing,' अभिलिखनं, लेख्यारोपणं,
लेख्यसमर्पणं.

To INSHRINE, v. a. See *To ENSHRINE*

INSIDE, *s.* (Interior of any thing) अन्तरं, अन्तरं, गर्भः, उदरं, क्रोडं,
अन्तःभागः, अन्तरभागः, विलं, विवरं, कुहरं; 'the inside of a
house,' गृहभ्यन्तरं, अन्तर्गृहं, अन्तर्भवनं, भवनोदरं; 'the inside of
a boiler,' स्थालीविलं; 'the inside of a tree,' तस्कोटरः -रं,
तस्क्रोडं.

INSIDE, *adv.* अन्तरे, अन्तर्, अन्तरे; 'inside the house,' गृहभ्यन्तरे.

INSIDIOUS, *a.* छली -लिनी -लि (न्), छलनापरः -रा -रं, कपटो -टिनी
-टि (न्), कापटिकः -क्की -कं, मायी -यिनी -यि (न्), बहुमायः -या -यं,
भूरिमायः -या -यं, मायावन्तिताः -ता -तं, मायाकरः -री -रं, मायापटुः -टुः
-टु, कौटिकः -क्की -कं, सप्याजः -जा -जं, चापिकः -क्की -कं, प्रतारकः
-क्का -कं, उपजापकः -का -कं, वञ्चकः -क्का -कं, मोही -हिनी -हि (न्),
प्रलोभकः -का -कं.

INSIDIOUSLY, *adv.* छलेन, सकपटं, समायं, मायाया, सप्यानं, उपजापकवत्,
प्रलोभनार्थं, सकूटं, छसपूर्ध्वं, वञ्चनार्थं, कितववत्, भूतैवत्.

INSIDIOUSNESS, *s.* सकपटत्वं, कापट्यं, कूटता, सकूटता, सप्याजता, काप-
टिकत्वं, वञ्चकत्वं, कौटिकत्वं, चापिकत्वं, उपजापः.

INSIGHT, *s.* अभिनिवेशः, निवेशः, प्रवेशः, परित्थानं, अभिज्ञानं, ज्ञानं,
परिचयः, निरीक्षणं, अवेष्यं, आलोचना.

INSIGNIA, *s.* चिह्नं, लक्षणं, लिङ्गं, यन्त्रनं, उपकरणं; 'insignia of
royalty,' राजलक्षणं, राजचिह्नं, नृपलक्ष *n.* (न्); these are
'the parasol,' छत्रं, and 'the fan,' चामरं; 'bearing of royal
insignia,' प्रक्रिया, अधिकारः.

INSIGNIFICANCE, INSIGNIFICANCY, *s.* (Want of meaning) अनर्थकत्वं,
निरर्थकत्वं, सानर्थक्यं, अर्थहीनता, अर्थशून्यता, अर्थाभावः, अनर्थवद्.
—(Unimportance) लघुता, लाघवं, लपिमा *m.* (न्), प्रभावहीनता,
अत्यप्रभावत्वं, अत्यत्वं, अगुरुता, अगौरवं, गौरवहीनता.—(Meanness)
लाघवं, लघुवृत्तिता, क्षुद्रता, कदर्थ्यत्वं, तुच्छत्वं, अपकृष्टता, अपकर्षः,
कुत्सितत्वं, दीनता, निःसह्यं, सत्वहीनता, क्षुब्धकत्वं.

INSIGNIFICANT, *a.* (Void of meaning) अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः
-का -कं, निरर्थः -र्था -र्थं, अर्थहीनः -ना -नं, अर्थशून्यः -न्या -न्यं, अर्था-
वाचकः -का -कं, अवाचकः -का -कं.—(Unimportant) लघुः -घुः
-घ्यो -घु, अगुरुः -रुः -र्द्धो -रु, अत्यप्रभावः -या -यं, प्रभावहीनः -ना
-नं, गौरवहीनः -ना -नं, अत्यः -त्या -त्यं, स्वत्यः -त्या -त्यं, अकि-
ञ्चित्करः -री -रं.—(Mean) क्षुद्रः -द्रा -द्रं, कदर्थ्यः -य्यो -य्यं, लघुवृत्तिः
-र्त्तिः -र्त्ति, तुच्छः -च्छा -च्छं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, कुत्सितः -ता -तं, निःसह्यः
-ह्यो -ह्यं, सत्वहीनः -ना -नं, क्षुद्रमायः -या -यं, अस्वस्थकौटिकः -र्त्तिः
-र्त्ति, किम्वान् -म्यती -म्यत् (न्); 'insignificant person,' क्षुद्रजनः,
अजनः.

INSIGNIFICANTLY, *adv.* (Without meaning) अर्थ विना, अनर्थके, निरर्थके.—(Without importance) लघु, अगुरु, अगौरवेण, लाघवेन, अल्पप्रभावेण.

INSINCERE, *a.* असत्यः -त्या -त्यं, निःसत्यः -त्या -त्यं, असरलः -ला -लं, कृत्रिमः -मा -मं, कल्पितः -ता -तं, कात्पनिकः -की -कं, कृतकः -का -कं, कूटार्थः -र्था -र्थं, मिथ्यार्थकः -का -कं, मृपार्थकः -जा -कं, कपटी -टिनी -टि (न्), कापटिकः -की -कं, छात्रिकः -की -कं, अनुजुः -जुः -जु, गिरः -घा -वं, परः -क्रा -क्रं, कुटिलः -ला -लं, मायी -यिनी -यि (न्), मायिकः -की -कं, अयपार्थः -र्था -र्थं, अनृतः -ता -तं, अलोकः -का -कं, वितपः -पा -वं, अतात्त्विकः -की -कं, असात्त्विकः -की -कं, अशुद्धः -डा -दं, अनिर्मलः -ला -लं, मिथ्या or मृपा in comp.

INSINCERELY, *adv.* असरलं, असत्यं, निःसत्यं, कृत्रिमं, अनृतं, अयपार्थं, मायया, समायं, अशुद्धं, मिथ्या, मृपा.

INSINCERITY, *s.* निःसत्यता, असत्यता, असरलत्वं, असरलता, कृत्रिमता, कात्पनिकत्वं, कूटार्थत्वं, कापट्यं, सकपटत्वं, कपटता, अनृतता, निधता, परक्रता, अनृतत्वं; कुटिलता, माया, कीटित्वं *m.* मायिकत्वं, कुहना, ठग *n.* (न्), छात्रिकत्वं, छत्रवेशः, दम्भः, दाम्भिकत्वं, कुहकपृतिः *f.* अयपार्थता, अलोकता, वितपता, अपहृषः, निरुषः.

To INSINUATE, *v. a.* (Introduce gently) शनैः शनैः or क्रमे क्रमे प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निविश or आविश.—(Work one's self into favor by gentle means) शनैः शनैः सान्त्वादिना or लालनादिकर्मणा परानुग्रहं प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति -प्राप्तुं) or सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), परानुग्रहसम्पादनाय मागादिना लल (c. 10. लालयति -यितुं) or सान्त् (c. 10. सान्त्तयति -यितुं) or आराप (c. 10. -रापयति -यितुं) or अनुरम्भ (c. 10. -रम्भयति -यितुं), मन्दं मन्दं लालनाद्युपायैः परप्रीतिं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अपिगम्.—(Hint by oblique allusion) चक्रोक्त्या उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or सूच (c. 10. सूचयति -यितुं) or उपन्यस् (c. 4. -अन्यस्यति -अन्यसितुं) चक्रोक्तिं कृ, चेकोक्तिं कृ, चेकोक्त्या सूच, सङ्केतं कृ अवधिप् (c. 6. -धियति -धेष्टुं), उपधिप्.

To INSINUATE, *v. n.* (Creep in) मन्दं मन्दं निविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or प्रविश or सूच (c. 1. सर्पति, चम्पु) or उपसूच or आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or अन्तर्गम्.

INSINUATED, *p. p.* (Introduced gently) शनैः शनैः or मन्दं मन्दं निवेशितः -ता -तं or प्रवेशितः -ता -तं.—(Hinted) चक्रोक्त्या सूचितः -ता -तं or उद्दिष्टः -दा -दं, अवधिप्तः -मा -मं, उपधिप्तः -मा -मं.

INSINUATING, INSINUATIVE, *a.* (Stealing gradually on the affections) शनैः शनैः परानुग्रहसम्पादकः -का -कं or परानुरागोत्पादकः -का -कं, लाली -लिनी -लि (न्), लालनशीलः -ला -लं,—(Using oblique allusion) चक्रोक्त्या सूचकः -का -कं, अवधेयकः -का -कं, निरुषवानः -ना -नं.

INSINUATION, *s.* (Act of stealing on the affections) शनैः शनैः सान्त्वादिना or लालनादिना परानुग्रहसम्पादनं or परानुरागसम्प्राप्तिः *f.* लालनं, सान्त्वनं -ना, सामादिना प्रीतिकरणं.—(Oblique allusion, hint) चक्रोक्तिः *f.*, चेकोक्तिः *f.*, व्यंग्योक्तिः *f.*, व्यङ्ग्यः, परक्रमणितं, परक्रवायं, परक्रमसूचितं, निरुषतिः *f.*, निरुषः, अवधेयः, परव्योक्तिः *f.*—(Creeping in gradually) मन्दं मन्दम् उपसर्पणं or अभ्यन्तरनिवेशः.

INSIPID, *a.* विरसः -सा -सं, अरसः -सा -सं, नीरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं, निरसः -सा -सं, रसहीनः -ना -नं, अलवणः -णा -यं, लवणहीनः -ना -नं, विखादः -दा -दं, निःखादः -दुः -दु, खादहीनः -ना -नं, अखादुः -दुः -दु, असारः -रा -रं, निस्सारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, फल्गुः -ल्लुः -ल्लु

-गु, निःसद्यः -स्या -स्यं, सद्यहीनः -ना -नं, निस्तेजाः -जाः -जः (स्). INSIPIDITY, INSIPIDNESS, *s.* विरसता -त्वं, विरस्यं, अरसता, अरस्यं, अरसिकत्वं, नीरसता, निरसः, रसहीनता, अलवणता, अलवण्यं, अलवण्यं, लवणहीनता, अखादता, विखादत्वं, असारता -त्वं, सारहीनता, फल्गुता.

INSIPIDLY, *adv.* विरसं, विरस्येन, रसादृते, रसं विना, विखादं.

To INSIST, *v. n.* (Insist upon, urge with firmness) निर्वन्धं कृ, अतिनिर्वन्धं कृ, आग्रहं कृ; धैर्यं or स्थैर्यम् अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -चितुं), अतिनिर्वन्धेन पर्यवस्य (c. 1. -तिष्ठति -धातुं); 'to insist on a thing's being done,' इदम् अवश्यं करणीयम् इति दृढोक्ता वद् (c. 1. वदति -दितुं) or इति निर्वन्धेन वद्.

INSITIENCY, *s.* अतृष्णा, अतृषा, तृष्णाभावः, अपिपासा, पिपासाभावः.

To INSINARE, *v. a.* पाशे or उन्मादे or चागुरापां पत् (c. 10. पातयति -यितुं), जाले पातयित्वा पन्थं (c. 9. चप्राति, चन्दुं), जालवद्धं -द्धां -द्धं कृ, प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं).

INSINARED, *p. p.* उन्मादपातितः -ता -तं, पाशवद्धः -द्धा -द्धं, जालवद्धः &c.

INSOBRIETY, *s.* अतिपानं, मद्यपानासक्तिः *f.* मद्यता, उन्मत्तता.

INSOCIABLE, *a.* संलापविमुरः -रती -र्यं, सम्भाषणविमुरः -रती -र्यं, संलाप-पराङ्मुखः &c., असंलापी -पिनी -पि (न्), अनालापी &c., असंलापशीलः -ला -लं.

To INSOLATE, *v. a.* सूर्यव्यामं -मां कृ, सूर्यतेजोव्यामं -मां कृ, सूर्यकिरण-व्यामं -मां कृ, सूर्यव्याप्यं -प्यां कृ.

INSOLENCE, INSOLENCY, *s.* धर्मः -धैर्यं, धृष्टता, धार्ष्ट्यं. दर्पः, प्रगल्भता प्रागल्भ्यं, उद्विगतिः *f.*, चीद्वत्वं, अवहेला -लनं, अवलेपः, अवलिमता, सावलेपत्वं, गर्हः, उन्मादः, प्रतिभानं, वैराग्यं, निर्लेजत्वं, अविनयः, उन्मादः, उत्तिष्ठता, उत्तेकः.

INSOLENT, *a.* धृष्टः -धा -दं, धर्षितः -ता -तं, प्रधृष्टः -धा -दं, धर्षी -धियी -धि (न्), प्रधर्षितः -ता -तं, दृढः -मा -मं, सदर्पः -र्था -र्थं, प्रगल्भः -ल्भ -ल्भं, उद्विगः -ता -तं, मदोद्विगः -ता -तं, गर्ही -धियी -धि (न्), गर्हितः -ता -तं, अवलिमः -मा -मं, सावलेपः -पा -वं, सावलेहः -ला -लं, उत्तिष्ठः -क्ता -कं, उन्मत्तः -प्ता -तं, अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, प्रति-गमुरः -रती -र्यं, प्रतिभानवान् -वती -वत् (न्), प्रतिभावान् &c., प्रति-भान्वितः -ता -तं, विपातः -ता -तं, निर्लेजः -ज्जा -ज्जं, लेजहीनः -ना -नं, मदोद्विगः -या -यं.

INSOLENTLY, *adv.* धृष्टवत्, धर्षणं, सदर्पं, सदर्पं, प्रगल्भं, प्रगल्भवत्, प्रागल्भ्येन, सावलेपं, सावलेहं, अविनयेन, प्रसन्नं, अभिपस्य, प्रमथ्य.

INSOLIDITY, *s.* अचनता -त्वं, अकाठिन्यं, अदृढता, अन्नःशून्यता.

INSOLUBILITY, INSOLVABLENESS, *s.* (Indissoluble) अद्राव्यता, अद्रव-योग्यता, अगलनीयता, द्रावणाशक्तता, अविलयनीयता.

INSOLUBLE, INSOLVABLE, *a.* (Indissoluble) अद्राव्यः -व्या -व्यं, अद्रव-योग्यः -या -यं, अभेद्यः -द्या -द्यं, अगलनीयः -या -यं.—(Not to be solved) अपरिशोधनीयः -या -यं, अपारयेयः -या -यं.

INSOLVENCY, *s.* परिशोभिता, चणशोधनाशक्तिः *f.*, चणमोचनाशक्तिः *f.*, चणमोक्षणासमर्थं, चणपकरणाशक्तिः *f.*, चणशोधनाद्यमता, निर्धनता.

INSOLVENT, *a.* परिशोभितः -शा -शं, चणशोधनाद्यमः -मा -मं, चणशोधनाशक्तः -क्ता -कं, चणमोचनाशक्तः -क्ता -कं, चणपकरणाशक्तः -क्ता -कं, चणप-करणासमर्थः -र्था -र्थं, चणपरिशोधनाद्यमः -मा -मं, निर्धनः -ना -नं, गतविभवः -वा -वं.

IN SO MUCH THAT, *adv.* (To such a degree) एतत्पर्यन्तं, एतावत्पर्यन्तं, एतावत्, एतदधि, एतावदधि, यथा तथा.

To INSPECT, *v. a.* निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं), परीक्ष्, अवेष्, वीक्ष्,

अभिवीक्ष, समीक्ष, निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), अनुदृश्, परिदृश्, अभिदृश्, प्रतिदृश्, सन्दृश्, अनुसन्धा (c. 3. -दधानि -धातुं), आलोच (c. 10. -लोचयति -यितुं), आलोक् (c. 10. -लोचयति -यितुं), कार्यदर्शनं कृ, कार्येक्षणं कृ, कार्यावेक्षणं कृ.

INSPECTED, *p. p.* निरीक्षितः -ता -तं, अवेषितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, परीक्षितः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं, समीक्षितः -ता -तं.

INSPECTION, *s.* (Looking into, examination) निरीक्षणं, निरीक्षा, परीक्षा -क्षणं, अवेषणं, अवेषा, समीक्षा -क्षणं, प्रसमीक्षा, वीक्षणं, संवीक्षणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, आलोचनं -ता, आलोकनं, दर्शनं, सन्दर्शनं, कार्यदर्शनं, कार्येक्षणं, कार्यावेक्षणं, अनुसन्धानं.—(Superintendence) अध्यक्षता -तं, कार्याधीशता, अधिकारः, अधिकर्म *n.* (नृ).

INSPECTOR, *s.* (One who looks into, examines) निरीक्षकः, निरीक्षिता *m.* (नृ), अवेषकः, अवेषिता *m.*, परीक्षकः, समीक्षकः, निरूपकः, निरूपयिता *m.* (नृ), अनुसन्धाता *m.* (नृ), द्रष्टा *m.* (नृ), उपद्रष्टा.—(Superintendent of affairs) अध्यक्षः, कार्याध्यक्षः, कार्यद्रष्टा *m.* (नृ), 'कार्याधीशः, कार्यवेधिता *m.* (नृ), कार्येधिता *m.*, अधिकारी *m.* (नृ), कर्माधिकारी *m.*, अधिकर्मिकः; 'inspector of morals,' धर्माध्यक्षः, व्यवहारद्रष्टा *m.* (नृ); 'of the coinage,' रूपाध्यक्षः; 'of a district,' गोपः.

INSPECTORSHIP, *s.* अध्यक्षता -तं, कार्याध्यक्षत्वं, कार्याधीशता, प्रभुत्वं.

INSPIRATION, *s.* निपेक्षः, निपेक्षनं, अभिपेक्षः, अभिपेक्षनं, प्रोक्षणं, अभिप्रोक्षणं, अभ्युक्षणं, अनुक्षणं.

INSPIRATION, *s.* (Breath inspired) श्वासः, श्वासनं, श्वासितं, प्राणः, निश्वासः, उच्छ्वासः, आनः, आहरः.—(Act of drawing air into the lungs) श्वासग्रहणं, प्राणग्रहणं, श्वासादानं, प्राणादानं, श्वासनं, निश्वासनं, निश्वासग्रहणं; 'inspiration and expiration,' श्वासप्रश्वासः, श्वासनिः-श्वासः.—(Breathing into any thing) श्वासपूरणं, प्राणपूरणं, श्वासेन पूरणं, श्वासप्रक्षेपणं.—(Infusion) प्रक्षेपः -पणं, निक्षेपः.—(Supernatural infusion into the mind) ईश्वरप्रेरणा, ईश्वरसंचारणं, ईश्वर-सूचना, ईश्वरोपदेशः, ईश्वरप्रबोधः, ईश्वरालम्बः, ईश्वरालम्ब्याभिः *f.*, ईश्वरप्रयुक्तानं, देवज्ञानं, मोक्षः; 'poetical inspiration,' प्राणः.

To INSPIRE, *v. a.* (Breathe into) श्वासेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), श्वासपूरितं -तां -तं कृ.—(Draw into the lungs) श्वासग्रहणं कृ, श्वासादानं कृ, श्वास (c. 2. श्वासितं -तुं), निश्वास, उच्छ्वासं श्वासेन पृ, श्वासमाग्रेण प्राणम् आकृप् (c. 1. -कषेति -कृष्टुं); 'to inspire and expire,' श्वासप्रश्वासं कृ, श्वासनिःश्वासं कृ.—(Infuse into the mind, suggest) चित्ते निविश (c. 10. -वेजयति -यितुं), प्रवृप् (c. 10. -चोषयति -यितुं), उपन्यस् (c. 4. -अन्यति -असितुं), उपनिधा (c. 3. -दधानि -धातुं); 'inspire with fear,' भयम् उपनिधा or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), सभयं -यां कृ.—'Inspire with courage, incite' आश्वस् (c. 10. -श्वसयति -यितुं), समाश्वस्, उच्छ्वस्, विश्वस्, उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), प्रोत्सह, (c. 10. -साहयति -यितुं), समुत्सह, प्रेर (c. 10. -इरयति -यितुं), नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्, प्रवृत् (c. 10. -चञ्चयति -यितुं), तेजः or विश्वासं कृ or जन् or उत्पद्.—(Inspire supernaturally) ईश्वरप्रेरितं -तां कृ, ईश्वरोपदिष्टं -ष्टां कृ.

INSPIRED, *p. p.* (Breathed) श्वासितः -ता -तं, निश्वासितः -ता -तं, उच्छ्वसितः -ता -तं.—(Infused) व्याप्तः -प्ता -प्तं, भावितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं.—(Supernaturally inspired) ईश्वरप्रेरितः -ता -तं, ईश्वरोपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, ईश्वरमुचितः -ता -तं, ईश्वरसंचारितः -ता -तं, ईश्वरप्रचोषितः -ता -तं, ईश्वरालम्ब्याप्तः -प्ता -प्तं.—(Inspired with courage)

आश्वसितः -ता -तं, जातविश्वासः -ता -सं, उत्तेजितः -ता -तं; 'inspired with,' is often expressed by जात in comp.; as, 'inspired with fear,' जातभयः -या -यं.

To INSPIRE, *v. a.* आश्वस् (c. 10. -श्वसयति -यितुं), समाश्वस्, विश्वस्, उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), तेजः or विश्वासं or समाश्वसं कृ or दा or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), प्रोत्सह (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्सह, हृप् (c. 10. हृषयति -यितुं), प्रहृप्, उत्सस् (c. 10. -लासयति -यितुं), जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं).

INSPIRED, *p. p.* आश्वसितः -ता -तं, समाश्वसितः -ता -तं, उच्छ्वसितः -ता -तं, उत्तेजितः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं, उत्साहितः -ता -तं, जातोत्साहः -हा -हं, जाततेजाः -जाः -जः (नृ).

INSPIRING, *a.* आश्वसकः -सिका -कं, उत्तेजकः -का -कं, प्रोत्साहकः -का -कं, उत्साहजनकः -का -कं, उत्साहकारकः -का -कं, तेजस्कृ -री -रं, तेजोवर्धकः -का -कं, हर्षकः -का -कं.

To INSPISATE, *v. a.* पनीकृ, स्थूलकृ, सान्द्रकृ, स्वव (nom. स्ववयति -यितुं).

INSPISATE, INSPISATED, *a. or p. p.* पनः -ना -नं, पनीभूतः -ता -तं, स्थूलः -ला -लं, स्थूलभूतः -ता -तं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, स्वानः -ना -नं, निविडः -दा -डं.

INSPISSATION, *s.* पनता -तं, पनीकरणं, स्थूलता, स्थूलकरणं, सान्द्रता, सान्द्राभायः, नैविड्यं, गाढता.

INSTABILITY, *s.* अस्थिरता, अस्थैर्यं, अस्थैर्यं, अप्रतिः *f.*, अप्रतिता, अस्थायित्वं, अनवस्थितिः *f.*, अनवस्था, चञ्चलता, चाञ्चल्यं, चापल्यं.

INSTABLE, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अप्रतिः -रा -रं. See UNSTABLE.

To INSTALL, *v. a.* अभिषिक् (c. 6. -पिचति -पेक्षुं), with loc. c. of the office in which one is installed, अभिषेकादिस्कारेण नवाधिकारं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), संस्कारपूर्वं नवाधिकारप्रवेशनं कृ, यथाविधि प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टापयति -यितुं) or अधिकारारूढं कृ, अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति -यितुं), उपनिमन्त्र, पदस्वं कृ.

INSTALLATION, *s.* अभिषेकः, अभिषेचनं, अभिषेकादिस्कारेण नवाधिकारप्रवेशः, संस्कारपूर्वं नवाधिकारप्रवेशनं, अधिकारप्रवेशसंस्कारः, प्रतिष्ठा -ष्टापनं, संस्कारः, अधिकारस्थापनं, अधिकारप्रतिष्ठापनं, पदस्थापनं.

INSTALLED, *p. p.* अभिषिक्तः -क्ता -क्तं, कृताभिषेकः -का -कं, प्राप्तभिषेकः -का -कं, कृतसंस्कारः -रा -रं, प्राप्तसंस्कारः -रा -रं, संस्कारपूर्वं नवाधिकारप्रवेशितः -ता -तं or नवाधिकारप्रतिष्ठापितः -ता -तं or नवपदप्रतिष्ठापितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, कृतप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, लब्धप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अधिकारस्थः -स्था -स्थं, पदारूढः -ढा -ढं, अधिकारारूढः -ढा -ढं, अभिसंस्कृतः -ता -तं.

INSTALMENT, *s.* (Act of installing). See INSTALLATION. (Part of a large sum of money to be paid) कालान्तरेण देयस्य बहुपदस्य भागः or विभागः or चंशः, च्छुभागः, च्छुविभागः; 'by instalments,' भागशः, विभागशः, विभागतः, शूनैः.

INSTANCE, *s.* (Urgency, urgent solicitation) निर्वन्धः, प्रार्थनं -ता, निर्वन्धेन प्रार्थनं, आग्रहः, प्रेरणा.—(Example) दृष्टान्तः, निदर्शनं, उदाहरणं, उदाहारः, उपोद्घातः, प्रतीकं, लक्ष्यं; 'for instance,' दृष्टान्तरूपेण, दृष्टान्ततः, यथा, तथाहि, तथा.—(Case) स्थलं, पदं.—(Occasion) प्रस्तावः, समयः, वारः, स्थानं; 'in the first instance,' प्रथमसमये, प्रथमं -मतस्, अग्रे.

To INSTANCE, *v. n.* दृष्टानं कृ, दृष्टान्तीकृ, दृष्टानं दा, दृष्टान्त (nom. दृष्टान्तयति -यितुं), दृष्टान्तक्रमेण कप् (c. 10. कथयति -यितुं).

INSTANT, *a.* (Urgent) निर्वन्धशीलः -ला -लं, आग्रही -हिणी -हि (नृ), आग्रहशीलः -ला -लं, अतिवाचकः -का -कं, अतिप्रार्थकः -का -कं.—

(Immediate, without intervening time) अनन्तरकालीनः -ना -नं, अनन्तरकालिकः -की -कं, तात्कालिकः -की -कं, साधस्कः -स्की -स्कं, सद्यस्कः -स्की -स्कं, अल्पवहितकालः -ला -लं, साम्प्रतिकः -की -कं, क्षणान्तरः -रा -रं—(Quick) शीघ्रः -मा -मं, अचिरः -रा -रं—(Current) वर्तमानः -ना -नं.

INSTANT, *s.* (A moment) क्षणः, विपलं, पलं, निमेषः, निमिषः, मात्रा, क्षुटिः *f.*; 'the current moment,' चापातः; 'in an instant,' क्षणात्, निमेषमात्रेण, क्षणमात्रेण, क्षणान्तरे, एकपदे; 'for an instant,' क्षणं -खेन -खान्, क्षणमात्रं, निमेषमात्रं; 'for that very instant,' तत्क्षणादेव; 'at that instant,' तत्क्षणात् -रो, तत्काले, तदागतेनैव; 'at this very instant,' इदानीमेव, एतत्काले; 'every instant,' प्रतिक्षणं, अन्तर्क्षणं; 'the next instant,' क्षणान्तरं; 'the instant,' may often be expressed by मात्रं, in such phrases as 'the instant of birth,' जातमात्रं; 'from the instant of birth,' जातमात्रात्.

INSTANTANEOUS, *a.* तत्क्षणिकः -की -कं, तत्कालिकः -की -कं, तात्कालिकः -की -कं, क्षणिकः -का -की -कं, अल्पवहितकालीनः -ना -नं, अल्पवहितकालिकः -की -कं, चाकालिकः -की -कं, क्षणभूतः -ता -तं, अचिरः -रा -रं, क्षणान्तरः -रा -रं.

INSTANTANEOUSLY, *adv.* तत्क्षणे, तत्क्षणेन, क्षणात्, क्षणेन, सद्यम्, तत्काले, सपदि, क्षणमात्रेण, निमेषमात्रेण, क्षणान्तरे, भटिति, चापाततस्.

INSTANTLY, *adv.* तत्क्षणात् -खेन -खं, क्षणात् -खेन, सद्यम्, सपदि, अनन्तरं, भटिति, द्राक्, प्रतिक्षणं, अत्रसा, सम्प्रति, चापाततस्, अशनेः, अचिरं, अल्पवहितकाले, अचिरेण—(Urgently) निर्वन्धेन, आग्रहेण.

To INSTATE, *v. a.* प्रतिष्ठा in caus. (-स्थापयति -यितुं), संस्था, स्था, रुह in caus. (रोपयति -यितुं), पदं प्रविश (c. 10. -वेदायति -यितुं), पदस्थं कृ, पदप्रतिष्ठितं कृ, पदावृष्टं कृ.

IN STATU QUO, (Former state) प्रत्यवस्थानं, पूर्ववस्था.

INSTAURATION, *s.* प्रतिष्ठापनं, प्रत्यवस्थापनं, मन्थनं, प्रतिसमाधानं.

INSTEAD OF, *adv. or prep.* प्रति usually following a word in the abl. c., स्थाने, विनिमयात् -येन, स्थले, भूमी; 'Kāma instead of Krishna,' प्रद्युम्नः केशवात् प्रति; 'instead of me,' मत्स्थाने; 'instead of thee,' त्वद्विनिमयेन.

To INSTEER, *v. a.* यास् (c. 10. -यानयति -यितुं), निच (c. 6. -सिञ्चति, सेज्जुं), चिरकालेन जलेन समाम् (c. 10. -प्राययति -यितुं) or जलममामुतं कृ, आद्रीकृ.

INSTEP, *s.* पिचिखिका, पिचिखिका, पिखिका, पिखिः *f.*, पिखी, पादपिखिः, पादोपरिभागः, पादाग्रं.

To INSTIGATE, *v. a.* प्रोत्साह (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्तह, समुत्तह, नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्, उद्युज्, प्रेर (c. 10. -प्रेरयति -यितुं, rt. ईर्), चुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), प्रचुद्, सञ्चुद्, प्रवृत् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), चेष्ट (c. 10. -चेष्टयति -यितुं), प्रणुद् (c. 6. -णुदति -णोत्तुं), प्ररुच् (c. 10. -रोचयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), उत्था in caus. (-चापयति -यितुं, rt. स्था), उद्दीप् (c. 10. -दीपयति -यितुं). The loc. or dat. c. is required of the thing to which one is instigated. See INCITE.

INSTIGATED, *p. p.* प्रोत्साहितः -ता -तं, नियोजितः -ता -तं, प्रयोजितः -ता -तं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, प्रेरितः -ता -तं, चोदितः -ता -तं, प्रचोदितः -ता -तं, प्रवर्जितः -ता -तं, प्रवृत्तः -क्ता -क्तं, प्रणोदितः -ता -तं, उत्तेजितः -ता -तं, प्ररुचितः -ता -तं, उत्पापितः -ता -तं.

INSTIGATION, *s.* प्रोत्साहः -हने, प्रेरणं -णा, नियोजनं, प्रवर्जनं, प्रचोदनं,

उत्तेजनं, ममुत्तेजनं, प्रणोदः, -दनं, प्ररोचनं, सञ्चारणं, नियोगः, प्रयोजनं, प्रयोजककर्मत्वं.

INSTITUTE, *s.* प्रोत्साहकः, प्रेरकः, नियोजकः, प्रयोजकः, प्रवर्जकः, सञ्चारकः, प्रणोदकः, उत्तेजकः, प्रणोदकः, उत्साहहेतुकः, प्रयोजककर्मता *m.* (नृ), प्रवर्जनकारी *m.* (नृ); 'to an evil act,' कुप्रवर्जकः.

To INSTIL, *v. a.* (Infuse by drops) लवणः or कणशो निसिप् (c. 6. -सिञ्चति -सेज्जुं) or स्तसिप् or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ति) or प्रक्षिप्—(Infuse gradually into the mind) सत्वशः or सत्वात्वं or शनैः शनैर् उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or पिबे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or प्रविश with acc. c.

INSTILLATION, *s.* लवणो निषेकः or निषेचनं or प्रक्षेपणं, शनैर् उपदेशनं.

INSTILLED, *p. p.* लवणः or शनैः शनैः or क्रमे क्रमे निषिक्तः -क्ता -क्तं or निक्षिप्तः -मा -मं or निवेशितः -ता -तं or प्रवेशितः -ता -तं, क्रमेणोपदिष्टः -ष्टा -ष्टं.

INSTINCT, *s.* (Natural knowledge) सहजज्ञानं, सहजबुद्धिः *f.*, उपज्ञा, स्वाभाविकबुद्धिः *f.*, स्वाभाविकज्ञानं, प्राकृतिकबुद्धिः *f.*, जन्तुबुद्धिः *f.*, नैसर्गिकबुद्धिः *f.*, पशुबुद्धिः *f.*

INSTINCT, *a.* (Excited, animated) उत्तेजितः -ता -तं, उद्दीप्तः -मा -मं, दीप्तः -मा -मं, दीपितः -ता -तं, उद्दीपितः -ता -तं, तेजितः -ता -तं, जोयितः -ता -तं, सजीवीकृतः -ता -तं.

INSTINCTIVE, *a.* (Prompted by instinct, spontaneous) सहजः -जा -जं, सहजज्ञानप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, सहजज्ञानसिद्धः -द्धा -द्धं, स्वाभाविकः -की -कं, साहजिकः -की -कं, प्राकृतिकः -की -कं, उपज्ञासूचितः -ता -तं, स्वाभाविकबुद्धिसूचितः -ता -तं, प्रकृतिसिद्धः -द्धा -द्धं, नैसर्गिकः -की -कं, स्वाभावप्रेरितः -ता -तं, सांसिद्धिकः -की -कं.

INSTINCTIVELY, *adv.* स्वाभावतः, स्वाभावेन, सहजज्ञानात्, स्वाभाविकज्ञानात्, प्राकृतिकज्ञानात्, नैसर्गतस्, स्वतस्, स्वयं.

To INSTITUTE, *v. a.* (Establish, ordain, enact) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, संस्था, व्यवस्था, व्यवस्था, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतिनिधा, कृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), प्रकृप्, परिकृप्, आदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), सन्दिश, निर्दिश, प्रचुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), नियुज् (c. 7. -युज्जे -योज्जे); 'is instituted,' कल्प्यते, प्रकल्प्यते—(Instruct) उपदिश, निर्दिश—(Begin, set on foot) प्रवृत् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), आरम्भ (c. 1. -रभते -रभ्).

INSTITUTE, *s.* (Established law, ordinance, precept) व्यवस्था, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, शास्त्रविधानं, कल्पः, सूत्रं, निर्देशनं, शास्त्रनिर्देशनं, शास्त्रमर्यादा, नियोगः, चोदना, चरितं -त्रं—(Institutes of religion or law) शास्त्रं, धर्मशास्त्रं—(Compendium of institutes) धर्मसंहिता, संहिता.

INSTITUTED, *p. p.* प्रकल्पितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, संस्थापितः -ता -तं, प्रचोदितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रवर्जितः -ता -तं.

INSTITUTION, *s.* (Act of establishing) कल्पनं, प्रकल्पनं, स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, संस्थापनं, व्यवस्थापनं, व्यवस्थापनं, विधानं, नियोजनं—(Law enjoined by authority) विधिः *m.*, विधानं, व्यवस्था, नियमः, कल्पः, निर्देशनं, नियोगः, सूत्रं—(Organised society) मठः, सभा, श्रेणी -णिः *m. f.*, संसर्गः; 'literary institution,' विद्यालयः, विद्यावेश्म *n.* (नृ), विद्याशाला; 'religious institution,' धर्मशाला—(System) स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, संस्थानं, भागः, रीतिः *f.*

INSTITUTIONAL, *a.* वैधिकः -की -कं, नैयमिकः -की -कं, शास्त्रीयः -या -यं.

INSTITUTE, *s.* स्थापकः, संस्थापकः, प्रतिष्ठापकः, व्यवस्थापकः, प्रयोजकः.

प्रवर्तकः, विधायकः, विधायी *m.* (नृ), विधाता *m.* (नृ), चारम्भकः, स्थापनकारी *m.* (नृ).

To INSTRUCT, v. a. (Teach) उपदिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं), अनुशिक्ष, अभिशिक्ष, अपी in caus. (अध्यापयति -यितुं *rt.* ३), शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, पठ (c. 10. पाठयति -यितुं), निदृष्ट (c. 10. -दृश्यति -यितुं), उपदेश कृ, विधां दा.—(Educate) विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अनुनी.—(Inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति -यितुं), विज्ञा, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), चुप् (c. 10. चोषयति -यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), अनुसूच्.—(Direct, enjoin) आदिष्ट, निर्दिष्ट, समादिष्ट, प्रदिष्ट, सन्दिष्ट, आज्ञा in caus., समाज्ञा, नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), चुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), प्रचुद्, सचुद्.

INSTRUCTED, p. p. (Taught) उपदिष्ट -ष्टा -ष्ट, शिक्षित -ता -तं, अध्यापित -ता -तं, शासित -ता -तं, अनुशासित -ता -तं, शिष्ट -ष्टा -ष्ट, अनुशिष्ट -ष्टा -ष्ट, लब्धविद्य -ष्टा -ष्टं, प्राप्तविद्य -ष्टा -ष्टं, गृहीतविद्य -ष्टा -ष्टं, पाठित -ता -तं.—(Informed) ज्ञापित -ता -तं, विज्ञापित -ता -तं, विज्ञप्त -ता -तं, बोधित -ता -तं.—(Directed) आदिष्ट -ष्टा -ष्ट, निर्दिष्ट -ष्टा -ष्ट, प्रचोदित -ता -तं, आज्ञप्त -ता -तं.

INSTRUCTION, s. (Teaching) उपदेशः -शनं, शिक्षा -क्षणं, अध्यापनं, शासनं, अनुशासनं, पाठः -ठनं, विद्यादानं, बोधनं, प्रतिबोधः.—(Direction, order) आज्ञा, आदेशः, निदेशः, निर्देशः, शासनं, शास्तिः *f.*, चोदनं -ना, नियोगः.—(Precept) विधिः *m.*, विधानं, नियमः, सूत्रं, कल्पः, निर्देशनं.

INSTRUCTOR, a. उपदेशकः -का -कं, उपदेशी -शिनो -शि (नृ), उपदेशकरः -रा -रं, उपदेशावहः -हा -हं, उपदेशप्रदः -दा -दं, बोधकः -का -कं, निदेशी -शिनो -शि (नृ), शिक्षाकरः -रा -रं, सानोत्पादकः -का -कं, उपदेश in comp.

INSTRUCTOR, s. उपदेशकः, उपदेशी *m.* (नृ), उपदेश *m.* (पृ), अध्यापकः, शिक्षकः, शिक्षाकरः, उपाध्यायः, गुरुः *m.*, शिक्षागुरुः *m.*, आचार्यः, उपदेशकृत् *m.* -कारी *m.* (नृ), शिक्षादाता *m.* (नृ), विद्यादाता *m.*, ज्ञापकः.

INSTRUCTRESS, s. उपदेशिका, उपदेशी, उपदेशिनी, अध्यापिका, आचार्या, शिक्षिका, उपदेशकत्री, शिक्षाकत्री, शिक्षादात्री.

INSTRUMENT, s. (Tool, implement) यन्त्रं, उपकरणं, साधनं, कर्मसाधनं, कार्यसाधनं, सामग्र्यं -त्री, द्रव्यं, उपस्करः, विलासः; 'astronomical instrument,' ज्योतिषयन्त्रं.—(Means, instrumental cause) कारणं, करणं, हेतुः *m.*, निमित्तं -त्रकं, निमित्तकारणं, प्रयोजनं.—(Agent, doer) कारकः, कर्त्ता *m.* (नृ), साधकः, प्रयोजकः, प्रयोज्यः, कार्यसाधकः, हेतुकः, कारकहेतुः *m.*—(Musical instrument) वादित्वं, वाद्यं, नृत्यं, आतोद्यं, तालितं; 'a wind instrument,' शुपिरं, शुपिरवाद्यं, शङ्खः -ङ्खं; 'stringed instrument,' ततं, तनुवाद्यं; 'instrument for martial music,' रणवाद्यं; 'sounded by the mouth,' मुखवाद्यं; 'covered with skin,' चर्मवाद्यं. See DRUM. (Deed, writing) साधनपत्रं, लेखः, लेखपत्रं, पत्रं, पत्रकं, लेख्यं, लेख्यप्रसङ्गः, करणं.

INSTRUMENTAL, a. (Serving to effect some end) कारणिकः -को -कं, हेतुकः -का -कं, हेतुकः -को -कं, कारकः -रिका -कं, साधकः -धिका -कं, साधिकः -का -कं, कार्यसाधकः &c., कारणभूतः -ता -तं, साधनभूतः -ता -तं, साधनोभूतः -ता -तं, कारणोभूतः -ता -तं, प्रसाधकः -का -कं, प्रयोजकः -का -कं, उपकारी -रिणी -रि (नृ), कारी &c., कारकयान् -वती -वत् (त), सम्पादकः -का -कं.—(Not vocal) वाद्यजः -जा -जं, वाद्यजनितः -ता -तं, वाद्यसिद्धः -द्धा -द्धं, वाद्यसम्बन्धी -न्धनी

-न्धि (नृ), वाद्योत्पन्नः -जा -जं.—(Instrumental case in grammar) करणं, नृतीया विभक्तिः.

INSTRUMENTALITY, s. कारणत्वं -ता, कारकत्वं, हेतुता -त्वं, निमित्तत्वं, साधकत्वं, साधनत्वं, कर्त्तृत्वं, कर्त्तृकत्वं, करणत्वं, प्रयोजकत्वं.

INSTRUMENTALLY, adv. कारणतः, हेतुतः, कारकत्वेन, निमित्ततः, करणतः.

INSUAVITY, s. समुदुता, असौम्यता, असिग्धता, कर्कशत्वं, परुषता, चण्डता.

INSUBJECTION, s. अनधीनता, अनायत्तता, अवशता, अधिव्येयता, अवश्यत्वं.

INSUBORDINATE, a. अवशः -शा -शं, अधिनीतः -ता -तं, अधिपेयः -या -यं.

INSUBORDINATION, s. अधिनयः, अधिनीतता, अधिव्येयता, आज्ञाभङ्गः, आज्ञाप्यतिक्रमः, शासनभङ्गः, अवशत्वं, साम्यनधीनता, दुःशीलता.

INSUBSTANTIAL, a. अवास्तवः -वी -वं -विकः -की -कं, निःसारः -रा -रं, असारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, निःसह्यः -ह्या -ह्यं, सह्यहीनः -ना -नं, असन् -सती -सत् (नृ), वायुसमः -मा -मं, असत्यः -त्या -त्यं.

INSUBSTANTIALLY, s. अवस्तुता, अवास्तवत्वं, अवस्तु *m.*, वस्तुभावः, असारत्वं, सारहीनता, सह्यहीनता, असत्यता.

INSUFFERABLE, a. असह्यः -ह्या -ह्यं, असहनीयः -या -यं, दुःसहः -हा -हं, निःसहः -हा -हं, अद्यनयः -व्या -व्यं, अद्यमणीयः -या -यं, सहनाशकः -न्ना -न्यं.

INSUFFERABLENESS, s. असह्यता, असहनीयता, निःसहत्वं, दीःसहं.

INSUFFERABLY, adv. असहनीयं, यथा सोढुं न शक्यते तथाप्रकारेण.

INSUFFICIENCY, s. (Deficiency, state of not being enough) न्यूनता, हीनता, क्षीणता, अल्पत्वं, विरहः, अपेक्षता, अप्राप्त्यर्थं, अपर्याप्तः *f.*, अवाहुत्वं, अध्यायः, अनिर्वाहः.—(Inadequateness) अनुपयुक्तत्वं, अयोग्यता, अद्यमता -त्वं, अनौचित्यं, अनुचितत्वं, अपर्याप्तः *f.*, असमर्थता, असामर्थ्यं.

INSUFFICIENT, a. (Not enough, deficient) अनलम् indec., अपेक्षः -ष्टा -ष्टं, अपर्याप्तः -मा -मं, न्यूनः -ना -नं, हीनः -ना -नं, क्षीणः -ह्या -ह्यं, अपूर्णः -ह्या -ह्यं, अप्रचुरः -रा -रं, निर्वाहाद्यमः -मा -मं, निर्वाहा-समर्थः -वी -वं.—(Inadequate) अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -व्या -व्यं, अद्यमः -मा -मं, असमर्थः -वी -वं, अपर्याप्तः -मा -मं, अनुचितः -ता -तं.

INSUFFICIENTLY, adv. (Not enough) अनलं, अपेक्षं, अप्रचुरं.—(Inadequately) अनुपयुक्तं, अयोग्यं, अद्यमं, अपर्याप्तं, अनुचितं, अपर्याप्तं.

INSUFFLATION, s. (Act of breathing on) श्वासप्रक्षेपः, प्राणप्रक्षेपः, श्वासन्यासः.

INSULAR, a. (Belonging to an island) द्वीपः -प्पा -प्यं, द्वेपः -प्पो -प्यं, द्वेपः -पी -पं, द्वीपी -पिनी -पि (नृ), द्वीपीयः -या -यं, द्वीपसम्बन्धी &c., उपद्वीपसम्बन्धी &c.—(Surrounded by water) द्वीपाकारः -रा -रं, उपद्वीपाकारः -रा -रं, द्वीपरूपः -प्पा -प्यं, जलवेष्टितः -ता -तं, जलपरिगतः -ता -तं.

INSULARITY, s. द्वीपाकारत्वं, द्वीपरूपता, द्वीपता -त्वं, जलवेष्टितत्वं.

To INSULATE, v. a. पृष्णं स्या in caus. (स्वापयति -यितुं), पृष्णकृ, अन्यवियुक्तं -क्तां कृ, अन्यविच्छिन्नं -न्नां कृ, अन्यविच्छिष्टं -ष्टं कृ.

INSULATED, p. p. or a. अन्यसंलग्नः -गता -गत्, अन्यसंसङ्गः -क्ता -क्तं, अन्यसंपृक्तः -क्ता -क्तं, अन्यविच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्यविभक्तः -न्ना -नं, पृष्णकृत्स्थितः -ता -तं.

INSULATION, s. अन्यवियोगः, अन्यविभेदः, अन्यसंयोगः, अन्यविच्छेदः.

INSULT, s. अवधेयः, अपमानवाक्यं, अपमानवाक्यं, तिरस्कारवाक्यं, तिरस्कारः, अपमानं, अवज्ञा -ज्ञानं, परिभवः, अपमानक्रिया, अवलेपः, अवहेला -लनं, अपवादः, परीवादः, वाक्पारुष्यं, परिभाषणं, निन्दा, दुर्वचस् *m.*, पथेष्ट, अनार्यं, खलोक्तिः *f.*, अनादरः, अनादरक्रिया, भर्त्सना, निर्भर्त्सना, धेषः.

To INSULT, v. a. अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञानुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते

-नन्तु), अपमानं कृ, अवज्ञां कृ, अनार्यं कृ, तिरस्कृतं, परिभू, लघूद्, तुच्छीकृतं, कदपीकृतं, अवधिप् (c. 6. -धिपति-धेनुं), अधिधिप्, परिधिप्, जाधिप्, अवगुर् (c. 6. -गुरते-रितुं), जाणर् (c. 10. -गार-यति-यितुं), अपवद् (c. 1. -वदति-ते-दितुं), परिषद्, कुत् (c. 10. कुत्त-यति-यितुं); 'he insulted her,' तेन तस्या अनार्यं कृतं.

INSULTED, *p. p.* परिभूतः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, अपमानितः -ता -तं, अपमानितः -ता -तं, विमानितः -ता -तं, पिन्नः -मा -मं, अवधिप्तः -मा -मं, जाधिप्तः &c., गहिप्तः -ता -तं, अवधोरितः -ता -तं, तिरस्कृतः -ता -तं, निन्दितः -ता -तं, धिपितः -ता -तं.

INSULTER, *s.* अपमानकर्ता *m.* (ङ्), अपमाना *m.* (ङ्), अपमानकृत, अनार्यकृत.

INSULTING, *a.* अपमानकारी -रिपी -रि (ङ्), अपमानमूषकः -का -कं, अपमानार्थकः -का -कं, अपमानो-निनी-नि (ङ्), परिभावी-विपी-वि (ङ्), परिभावी &c., परिभायुक्तः -का -कं, अपधेषकः -का -कं, तिरस्कारयः -यो -यं, निन्दाधेयः -धा -धं, कुत्सायादी-दिनी-दि (ङ्).

INSULTINGLY, *adv.* सापमानं, सतिरस्कारं, सावधेयं, अवज्ञापूर्व.

INSUPERABLE, *a.* अनतिक्रमणीयः -या -यं, अनतिक्रम्यः -म्या -म्यं, दुरतिक्रमः -मा -मं, अलंघनीयः -या -यं, अलंघ्यः -ध्या -ध्यं, दुर्लभ्यः -ध्या -ध्यं, अनधिगम्यः -म्या -म्यं, दुरधिगम्यः &c., दुरधिगमः -मा -मं, दुरत्ययः -वा -वं, दुस्तरः -रा -रं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, दुरारोहः -हा -हं, अजेयः -या -यं, दुर्जेयः -या -यं.

INSUPERABLENESS, *s.* अलंघ्यता, अनतिक्रम्यता, अनधिगम्यता, अजेयता.

INSUPERABLY, *adv.* अलंघनीयं, अनतिक्रमणीयं, दुर्जयं, दुरारोहं.

INSUPPORTABLE, *a.* असह्यः -या -यं, असहनीयः -या -यं, दुःसहः -हा -हं, दुःसहनीयः -या -यं, अधन्यः -ध्या -ध्यं, न धन्यः -ध्या -ध्यं, निःसहः -हा -हं, दुर्बलः -हा -हं, दुरुद्धः -हा -हं.

INSUPPORTABLENESS, *s.* असह्यता, असहनीयता, दुःसह्यता, अधन्यता.

INSUPPORTABLY, *adv.* असहनीयं, दुःसहनीयं, यथा सोढुं न शक्यते तथा.

INSUPPRESSIBLE, *a.* अनिग्रहीतयः -ध्या -ध्यं, दुर्निग्रहः -हा -हं, दुर्निवारः -रा -रं.

INSURANCE, *s.* योगधेमः, धेमप्रतिविधानं, धेमकरणं, धेमविधानं, विधायकत्वं. सत्याकरणं, सत्याकृतिः *f.*, सत्यापनं; 'against fire,' अग्निजननाशात् धेमप्रतिविधानं; 'against thieves, &c.,' चौरादिभ्यः धेमप्रतिविधानं or धेमकरणं or रक्षा-धरणं or अहाय्यत्वं or अनाशयत्वं.

To INSURE, *v. a.* योगधेमं कृ, धेमं कृ or विधा (c. 3. -दधाति-धातुं) or प्रतिविधा, सत्याकृ, सतीकृ, स्विरोकृ, दृढीकृ, अहाय्यत्वं कृ, अनाशयत्वं कृ, अभेद्यत्वं कृ; 'the merchant insures his goods,' वणिग् द्रव्याणि सत्याकरोति.

INSURED, *p. p.* सत्याकृतः -ता -तं, धेमयुक्तः -क्ता -क्तं, रक्षितः -ता -तं.

INSURGENT, *s.* राजप्रतियोषी *m.* (ङ्), राजयुष्मा *m.* (ङ्), राजविरोधी *m.* (ङ्), राजप्रतिरोषी *m.*, उपद्रवी *m.* (ङ्), विप्रवकृत् *m.*, राजद्रोही *m.* (ङ्), उपद्रवकारी *m.* (ङ्), प्रजाविप्रकारी *m.*, प्रकृतिधोनेकारी *m.*

INSURMOUNTABLE, *a.* दुरारोहः -हा -हं, अनारोहः -हा -हं, अलंघनीयः -या -यं, अनधिगम्यः -म्या -म्यं, दुरधिगमः -मा -मं, अनतिक्रम्यः -म्या -म्यं, दुस्तरः -रा -रं. See INSUPERABLE.

INSURMOUNTABLENESS, *s.* दुरारोहत्वं, अलंघनीयता, अनधिगम्यत्वं, दौस्त्यं.

INSURRECTION, *s.* राजयुद्धं, उपद्रवः, उपप्रवः, प्रजाविप्रवः, राज्योपद्रवः, राजप्रकोपः, प्रकोपः, प्रकृद्धिधोमः, राज्यधोमः, प्रजाधोमः, राजद्रोहः, राजविरुद्धसम्भूयसमुत्थानं.

INSURRECTIONARY, *a.* उपद्रवी-विपी-वि (ङ्), राजविरुद्धः -द्धा -द्धं, राजप्रतीषः -पा -पं, राजप्रतिकूलः -ला -लं, राजविपरीतः -ता -तं, विप्रवसन्धी-न्धिनी-न्धि (ङ्).

INSUSCEPTIBILITY, *a.* अग्राहकत्वं, अग्रहणशीलता, ग्रहणाधमता, वेदनाशक्तिः *f.*

INSUSCEPTIBLE, *a.* अग्राही -रिपी -रि (ङ्), अग्राहकः -का -कं, अग्रहण-शीलः -ला -लं, ग्रहणाधमः -मा -मं, ग्रहणशक्तिरहितः -ता -तं, वेदन-शक्तिहीनः -ना -नं.

INTANGIBLE, *s.* अस्पृश्यः -श्या -श्यं, अस्पर्शनीयः -या -यं, अस्पर्धयः -ध्या -ध्यं, दुःस्पर्शः -शा -शं, दुःस्पृश्यः -श्या -श्यं, अस्पर्शवेद्यः -द्या -द्यं, स्पर्शागम्यः -म्या -म्यं, स्पर्शागोचरः -रा -रं, स्पर्शायोग्यः -ग्या -ग्यं, दुरालभः -भा -भं, अनालभ्यः -भ्या -भ्यं.

INTANGIBLENESS, *s.* अस्पृश्यता, अस्पर्शनीयता, स्पर्शावेद्यता, स्पर्शागम्यता.

INTEGER, INTEGRAL, *s.* (A whole number) पूर्णाङ्कः, अभिवाङ्कः, अभिन्नः, सम्पूर्णाङ्कः, रूपं.

INTEGRAL, *a.* अभिन्नः -प्ता -प्तं, पूर्णः -ष्ठा -ष्ठं, सम्पूर्णः -ष्ठा -ष्ठं, अधिकलः -ला -लं, अवखटः -खट-खटं, अन्तः -ना -नं, अनुदितः -ता -तं, साङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.—(In algebra) पूरितः -ता -तं, पूर्णः -ष्ठा -ष्ठं; 'integral calculus,' पूरितगणितं; 'differential and integral calculus,' वेदद्युपूरितगणितं; 'integral existence,' अधिकरणं.

To INTEGRATE, *v. a.* सम्पूर्णीकृ, सम्पू (c. 10. -पूरयति-यितुं), प्रतिसङ्कृ.

INTEGRATION, *s.* (In algebra) पूरितं, पूर्णीकरणं, सम्पूर्णकरणं.

INTEGRITY, *s.* (Entireness) सम्पूर्णता, पूर्णता, अभिन्नता, अभिन्नभावः, अवखटता, अधिकत्वं, अन्त्यता, साकत्वं, सामर्थ्यं, समस्तता, समस्तिः *f.*, समुदायः. साङ्गता.—(Probity, soundness, incorruptness) अभेद्यता, सारत्वं, सरलता, शुचिता, मायाहीनता, च्युता, शुद्धता, अदुष्टता, न्यायिता, अनिद्रता, अवक्रता, अश्रुता, मयता, सत्यशीलता, विमलता, निर्मल्यं, साधुता; 'of strict integrity,' अभेद्यः -द्या -द्यं, सरलः -ला -लं, अहाय्यः -ध्या -ध्यं. See HONIST.

INTEGUMENT, *s.* वेष्टनं, आवेष्टनं, परिवेष्टनं, पटलं, कञ्चुकः, आच्छादनं, छादनं. छदनं, आवरणं. प्रावरणं, वासनं. शिरा, पुटः -टं, कोशः, पिधानं, शरीरावरणं.

INTELLECT, *s.* बुद्धिः *f.*, धोः *f.*, मेधा, मतिः *f.*, मनस् *n.*, प्रज्ञा, चित् *f.*, चेतना, चेतस् *n.*, चित्तं, ज्ञानं, बोधः, संवित् *f.*, संवित्तिः *f.*, मनीषा, उपलब्धिः *f.*, प्रतिभा, ज्ञप्तिः *f.*, प्रतिबद् *f.*, श्रेमुषी, पिपणा, पेद्या, ज्ञानदृष्टिः *f.*, ध्यानं, बोधशक्तिः *f.*, चिच्छक्तिः *f.*, ज्ञानशक्तिः *f.*, संज्ञा.

INTELLECTION, *s.* बोधः -धनं, ज्ञानं, ग्रहणं, बुद्धिग्रहः, साकलनं.

INTELLECTUAL, INTELECTIVE, *a.* (Relating to the understanding) मानसिकः -की -कं, मानसः -सी -सं, बुद्धिसन्धी-न्धिनी-न्धि (ङ्), बुद्धिविषयः -या -यं, चित्तसन्धी &c., ज्ञानसन्धी &c.—(Existing in the intellect, perceived by it) मनसिजः -जा -जं, मनोजः -जा -जं, मनोगतः -ता -तं, मनोभवः -या -वं, चिद्रवः -या -वं, चित्ततः -ता -तं, मानसिकः &c., बुद्धिगम्यः -म्या -म्यं, धीगम्यः -म्या -म्यं.—(Endowed with intellect) बुद्धिमान् -मती-भत् (ङ्), धीमान् &c., मतिमान् &c., मेधावी-विनी-वि (ङ्), मनीषी-पिपी-पि (ङ्), सुबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मेधिरः -रा -रं, विज्ञानविशिष्टः -द्या -द्यं; 'possessing all intellectual qualities,' सर्वधीगुणः -णा -णं, अविज्ञानधीगुणः &c.; 'intellectual faculty,' धीशक्तिः *f.*, निष्क्रमः. See INTEL-LIGENT.

INTELLECTUALLY, *adv.* बुद्ध्या, बोधेन, मनसा, ज्ञानतस्, बुद्धिपूर्व.

INTELLIGENCE, *s.* (Understanding, skill, cleverness) बुद्धिः *f.*, ज्ञानं, धोः *f.*, मेधा, चेतना, चैतन्यं, चित् *f.*, चिच्छक्तिः *f.*, विज्ञता, कुशलता, कौशल्यं, चातुर्यं वेद्यक्षं, विदग्धता, वेदग्ध्यं.—(Information, tidings) वाङ्मा, समाचारः, सन्देशः, वृत्तान्तः, संवादः, वाचिकं, वदन्तः, किंवदन्ती, सूचना; 'good intelligence' सुवाक्ता, शुभवाक्ता; 'secr. et

intelligence, गूढभाषितं.—(A spiritual being) चेतनः, सचेतन-
युक्तिः *f.*, बुद्धिरूपयुक्तिः.

INTELLIGENCER, *s.* (Messenger) वाहिकः, वाहिनः, वाहिकः,
वाहिकः, सन्देशकः, आस्थापकः.—(Newspaper) वाचिकपत्रं,
समाचारपत्रं.

INTELLIGENT, *a.* बुद्धिमान् -मती-मत् (न्), धीमान् &c., मतिमान् &c.,
मेधावी -विनी -वि (न्), मनस्वी &c., सवुद्धिः -द्धिः -द्धि, सुबुद्धिः &c.,
कुशलबुद्धिः &c., सुधीः -धी -धि, शुद्धधीः &c., कृतधीः &c., सुकोपः
-धा -ध, मेधिरः -रा -रं, सज्जनः -ना -नं, ज्ञानी -निनी -नि (न्),
ज्ञानवान् &c., प्रज्ञायान् &c., प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मनीषी -मिषी -मि (न्), मेधा-
वान् &c., कोविदः -दा -दं, ज्ञाता -त्री -तृ (न्), विदुरः -रा -रं, विन्दुः
-न्दुः -न्द, मनीषः -ज्ञा -ज्ञं.—(Clever) विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विचक्षणः -णा
-यं, कुशलमतिः -तिः -ति, निपुणमतिः &c., चतुरः -रा -रं, चतुरबुद्धिः
&c., अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विदग्धबुद्धिः &c., कल्याणबुद्धिः &c.

INTELLIGENTLY, *adv.* विज्ञयत्, सुबुद्ध्या, सुबुद्धिपूर्व, बुद्धिकोशलेन, विद-
ग्धयत्, विचक्षणयत्, अभिज्ञयत्, चतुरं, विदग्धयत्, सविचक्षणं, सचातुर्यं.

INTELLIGIBLE, *a.* बोध्यः -ध्या -ध्यं, बोधनीयः -या -यं, बुद्धिगम्यः -म्या -म्यं,
बुद्धिगम्यः -ज्ञा -ज्ञं, सुगम्यः -म्या -म्यं, सुग्राह्यः -घ्रा -घ्यं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं,
विस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्पष्टार्थः -र्थः -र्थं, ज्ञेयः -या -यं, संवेद्यः
-द्या -द्यं, मित्रार्थः -र्थः -र्थं.

INTELLIGIBILITY, *s.* बोध्यता, बोधनीयता, बुद्धिगम्यता,
सुगम्यता, सुग्राह्यता, स्पष्टत्वं, सुस्पष्टत्वं, सुज्ञेयता.

INTELLIGIBLY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, स्पष्टार्थतः, मित्रार्थतः.

INTEMPERANCE, *s.* असंयमः -मनं, अयमः, असंयतत्वं, मर्यादातिव्रतः,
अमर्यादा, अपरिमितत्वं, अमितत्वं, अनियमः, नियमातिव्रतः, अतिव्रतः,
अत्याचारः, अदमः, अनियमः, आधिक्यं, उद्वेगः, उत्तेजः, अतिरिक्तता,
आतिशयः.—(In pleasures, enjoyments, or habits) भोगमितात्वं,
अपरिमितभोगित्वं, असंयताचारत्वं, अनियतवृत्तित्वं, अजितेन्द्रियत्वं, जयते-
न्द्रियत्वं.—(In eating) अत्याहारः, अतिभोजनं, अतिभक्षणं, भोजना-
सक्तिः *f.*, अयताहारत्वं, असंयताहारत्वं, आहारादिविषये असंयमः.—(In
drinking) अतिपानं, पानासक्तता, पानप्रसक्तत्वं.

INTEMPERATE, *a.* (Not moderate or restrained within limits)
असंयतः -ता -तं, असंयसी -मिनी -मि (न्), असंयमशीलः -ला -लं,
अमितः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, अतिमर्यादः -दा -दं, अमर्यादः -दा
-दं, अयतः -ता -तं, अतिव्रतः -ता -तं, अतिव्रतनियमः -मा -मं,
अनियमवान् -वती -यत् (न्), अतिमितः -ता -तं, अपरिमाणः -णा -यं,
अधिकः -का -कं, उद्विक्तः -क्ता -क्तं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अतिशयी -यिनी
-यि (न्), अदानः -ता -तं.—(In pleasures or habits) अतिभोगी
-मिनी -मि (न्), अपरिमितभोगः -गा -गं, असंयताचारः -रा -रं, अयता-
चारः -रा -रं, अयतवृत्तिः -त्तिः -त्ति, असंयतवृत्तिः -त्तिः -त्ति, अत्या-
चारो -रिणी -रि (न्), अयतेन्द्रियः -या -यं, अजितेन्द्रियः -या -यं,
अनियतेन्द्रियः -या -यं.—(In eating) अतिभोजी -मिनी -मि (न्),
अतिभोजी &c., अत्याहारी &c., अयताहारः -रा -रं, अपरिमिताहारः
-रा -रं. See GLUTTONOUS. (In drinking) अतिपायी -यिनी
-यि (न्), पानासक्तः -क्ता -क्तं, पानप्रसक्तः -क्ता -क्तं.

INTEMPERATELY, *adv.* असंयमेन, असंयतं, अपरिमितं, अमितं, अतिमर्यादं,
मर्यादातिव्रतेन, नियमातिव्रतेन, अपरिमाणेन, अतिशयेन, अतिरिक्तं,
आधिक्येन.

INTEMPERATURE, *s.* गुणवैषम्यं, गुणाधिक्यं, गुणातिरिक्तं, अपरिमितत्वं, वैषम्यं.

INTENABLE, *a.* अपरिमितपादनीयः -या -यं, अव्यवस्थापनीयः -या -यं, अरक्ष-
णीयः -या -यं.

To INTEND, *v. a.* (Mean, purpose) अभिप्रे (अभिप्रेति -तुं), अभिप्रायं कृ,
कृ in des. (चिकीर्षति -पितुं), उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति -देष्टुं), मनसा उद्दिष्टं,
अभिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), इप्सु (c. 6. इच्छति, एषितुं), उपलब्धं
(c. 10. -लब्धयति -यितुं), परिकल्पं (c. 10. -कल्पयति -यितुं), मनः or
मतिं or बुद्धिं कृ or प्रकृ, with loc. or dat. case; as, 'he intends
going,' मनो गमनाय करोति. Sometimes expressible by the
des. form of a verb; as, 'to intend to go,' गम् in des.
(जिगमिषति -यितुं); 'to intend to do,' कृ in des.; 'to intend
to say,' वच् in des. (विवक्षति -यितुं).

INTENDANCY, *s.* अध्यक्षता -त्वं, अधिष्ठातृत्वं, अधिकारिता, अधीशता.

INTENDANT, *s.* अध्यक्षः, अधिष्ठाता *m.* (न्), अधिकारी *m.* (न्), उपद्रष्टा *m.* (ष्ट).

INTENDED, *p. p.* अभिप्रेतः -ता -तं, चिकीर्षितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं,
मनसोद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपलब्धितः -ता -तं, सङ्कल्पितः -ता -तं, इष्टः -ष्टा -ष्टं,
कृताभिप्रायः -या -यं, परिकल्पितः -ता -तं; 'intended to be said,'
विवक्षितः -ता -तं; 'not intended,' अनभिप्रेतः -ता -तं.

INTENDING, *part.* अभिप्रेत, उद्दिश्य, मनसोद्दिश्य, अभिसन्धाय.

INTENDMENT, *s.* अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, अर्थः, उद्देशः, अभिसन्धिः *m.*

INTENSE, *a.* अत्यन्तः -न्ता -नं, आत्यन्तिकः -की -कं, गाढः -ढा -ढं, तीव्रः
-त्रा -त्रं, तीक्ष्णः -ष्णा -ष्णं, उग्रः -ग्रा -ग्रं, चरदः -रदा -रदं, प्रचरदः
-रदा -रदं, उग्ररदः -रदा -रदं, प्रकृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रबलः -ला -लं, प्रगाढः
-ढा -ढं, नितान्तः -न्ता -नं, भृशः -शा -शं, सुभृशः -शा -शं, निर्भरः -रा
-रं, अतिशयी -यिनी -यि (न्), अतिशायनः -ना -नं, कठोरः -रा -रं,
परमः -मा -मं, महान् -हती -हत् (न्), परः -रा -रं, उदीर्णः -यी -यं,
उद्धतः -ता -तं, कठिनः -ना -नं, तेजसः -सी -सं, व्यग्रः -ग्रा -ग्रं, भूरिः
-रिः -रि, अति or अतिशय or सु prefixed; 'intense darkness,'
पनतिमिरः; 'intense heat,' अतिदाहः, गुरुतापः, अलपूष्मा *m.* (न्);
'intense pain,' तीव्रवेदना; 'intense study,' अत्यन्ताभिनवेशः,
अतिप्रवेशः, व्यासङ्गः.

INTENSELY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, तीव्रं, तीक्ष्णं, अतितेजसेन, प्रचरदं,
नितान्तं, भृशं, सुभृशं, निर्भरं, कठोरं, गाढं, अतिशयेन, उग्रं, परमं,
अतीव, अति or अतिशय or सु prefixed; 'intensely passionate,'
अत्यन्तकोपनः -ना -नं, अतिकोपनः -ना -नं.

INTENSITY, INTENSENESS, *s.* अत्यन्तता, आत्यन्तिकत्वं, तीव्रता; तीक्ष्णता,
तैक्ष्ण्यं, उग्रता, चरदता, प्रचरदता, गाढता, प्रगाढता, नितान्तत्वं, प्रबलता,
प्रबल्यं, कठोरता, भृशता, भृशता *m.* (न्), प्रकृष्टता, प्रकर्षः, तेजसं,
काठिन्यं, व्यग्रता, उद्वेगः, उदीर्णता, उत्कर्षः, अतिभूमिः *f.*, आतिशयं,
'intensity of application to study,' अभिनिवेशः, अत्यन्ताभिन-
वेशः, व्यासङ्गः.

INTENSION, *s.* चित्तिः *f.*, आततिः *f.*, वृद्धिः *f.*, प्रकर्षः, उत्कर्षः, प्रकृष्टता.

INTENSIVE, *a.* (Serving to give force or emphasis) शक्तिकरः -रा
-रं, प्रकर्षकरः -रा -रं, उत्कर्षदायकः -का -कं, अर्थविशेषकारकः -का
-कं, वर्धकः -का -कं, वृद्धिकरः &c.

INTENT, *a.* (Having the mind fixed closely on one object)
एकाग्रः -ग्रा -ग्रं, एकचित्तः -त्ता -तं, एकज्ञानः -ना -नं, एकाग्रचित्तः
-त्ता -तं, एकनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अनन्यमनः -ना -नं (स्), अनन्यवृत्तिः -त्तिः
-त्ति, अनन्यविषयः -या -यं, अनन्यविषयता -ता -तं (न्), अनन्यमनस्कः
-क्ता -क्तं, एकाग्रः -ना -नं.—(Intent on any object) आसक्तः -क्ता
-क्तं, आसक्तचित्तः -त्ता -तं, आसक्तचेताः -ता -तं (स्), अभिनिविष्टः -ष्टा
-ष्टं, अभिनिवेशी -शिनी -शि (न्), निविष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रविष्टः -ष्टा -ष्टं,
परायणः -णा -यं, परः -रा -रं, तापः -रा -रं, रतः -ता -तं, निरतः -ता
-तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, आयुक्तः -क्ता -क्तं, सक्तः -क्ता -क्तं, संसक्तः -क्ता -क्तं,

निष्ठः -ष्टा -ष्टं, निष्ठितः -ता -तं, जाविष्टः -ष्टा -ष्टं, जाविष्टाविष्टः -ष्टा -तं, जाविष्टननाः &c., अभिमुखः -खा -तं, नियतः -ता -तं, व्यष्टः -या -यं, व्यष्टननाः &c., तन्मनस्कः -स्ता -स्तं, चाहितः -ता -तं, कृतनिश्चयः -या -यं; 'intent on reading,' अध्ययनपरः -रा -रं, अध्ययनाभिमुखः -रा -रं.

INTENT, *s.* अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, उद्देशः, अर्थः, तात्पर्यं; 'with what intent?' किमुद्दिश्य; 'to all intents,' सर्वार्थतः.

INTENTION, *s.* (Design) अभिप्रायः, अभिप्रेतं, चिकीर्षितं, चिकीर्षा, आशयः, सङ्कल्पः, उद्देशः, आकांक्षा, बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मत्तं, इङ्गितं, चन्तः, तात्पर्यं, आकृतं, इच्छा, चेष्टा, कल्पना, परिकल्पना, परिकल्पितं, उपलक्षितं, निश्चितं.—(End, aim, object) अर्थः, आशयः, अभिनिमित्तः *m.*, कार्यं, कार्यवस्तु *n.*, प्रयोजनं, अर्थवत्ता.—(Meaning) निवर्णितं, निरुद्धा; 'purity of intention,' चिन्तशुद्धिः *f.*, चन्तःशरणाशुद्धिः *f.*; 'change of intention,' बुद्धिभेदः, मतिभेदः; 'declared intention,' ईरित-आकृतं; 'with what intention?' किमुद्दिश्य.—(Fixedness of attention) एकाग्रता. See INTENTNESS.

INTENTIONAL, *a.* नतिपूर्वः -ष्टा -ष्टं, बुद्धिपूर्वः &c., ज्ञानपूर्वः &c., बुद्धिपुरःसरः -रा -रं, अभिप्रायपूर्वः &c., ऐच्छिकः -की -कं, बुद्धिकृतः -ता -तं, काम-कृतः -ता -तं, कामिकः -की -कं, कान्त्यः -म्या -म्यं, यथाकामः -मा -मं, साभिप्रायः -या -यं, सङ्कल्पकृतः -ता -तं, साङ्कल्पिकः -की -कं, यथाकल्पः -त्या -त्यं, ज्ञानकृतः -ता -तं, अर्थवान् -वतो -वत् (तु), मार्थः -र्था -रं, चिकीर्षितः -ता -तं, अभिप्रेतः -ता -तं.

INTENTIONALLY, *adv.* बुद्धिपूर्वम्, बुद्धिपुरःसरं, नतिपूर्वम्, अभिप्रायपूर्वम्, साभि-प्रायं, ज्ञानपूर्वम्, बुद्ध्या, इच्छातः, जानतः, यथाकामं, प्रकामं, मत्वा, मनः-पूर्वकं, तात्पर्यतः, यथाकल्पं, ज्ञानतः, इच्छापूर्वम्.

INTENTIONED, *a.* (In composition). Expressed by आशय, बुद्धि &c. in comp.; as, 'well-intentioned,' शुभाशयः -या -यं; 'ill-intentioned,' दुराशयः -या -यं, द्रोहबुद्धिः -द्विः -द्वि.

INTENTIVE, *a.* कृतावधानः -ता -तं, अवहितः -ता -तं, समाहितः -ता -तं.

INTENTLY, *adv.* एकाग्रं, एकाग्रचेतसा, अनन्यमनसा, आनन्यचेतसा, निविष्ट-मनसा, अभिनिवेशेन, अभिनिवेशपूर्वम्, साभिनिवेशं, निष्ठापूर्वम्, निश्चयेन, सैकाम्यं, मनोयोगेन, समनोयोगं, व्यर्थं, व्यग्रवत्.

INTENTNESS, *s.* एकाग्रता, एकाग्रचित्तता -त्वं, अनन्यचित्तता, अभिनिवेशः, चिन्ताभिनिवेशः, अभिनिविष्टता, आसक्तिः *f.* -ता, निवेशः, प्रवेशः, निविष्टता, ऐक्यायं, अभियुक्तता, परता, निष्ठा, निष्ठितत्वं, एकनिष्ठता, आविष्टत्वं, अनन्यवृत्तिः *f.*, मनोयोगः; 'intentness of soul,' आत्मे-कायं, चित्तैकायं.

To INTER, *v. a.* भूमि or श्मशाने निरयन् (c. 1. -खनति -नितुं -खातुं) or स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or समृ in caus. (-अर्थयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), भूमिगतं -तो -तं कृ.

INTERCALAR, INTERCALARY, *a.* अधिकः -का -कं, निवेशितः -ता -तं, सौराब्दपूरकः -का -कं; 'intercalary month,' अधिकमासः, अधि-मासः, मलमासः, मल्लिमुचः, अनामकः, अधिमासशेषः, पुरुषोत्तमामसः, असंक्रान्तिकमासः; 'intercalary day,' अधिकदिवसः, अधिदिवसः; 'intercalary verse,' अधिकश्लोकः.

To INTERCALATE, *v. a.* (A month) अधिकमासं निविष्ट (c. 10. -वेशयति -यितुं), अधिमासं निविष्ट.—(A day) अधिकदिवसं निविष्ट.

INTERCALATION, *s.* (Of a month) अधिकमासनिवेशनं.—(Of a day) अधिकदिवसनिवेशनं, अधिदिवसनिवेशनं.

To INTERCEDE, *v. n.* (Intervene, pass between) अन्तर्गम्य (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अन्तर्वृत्त (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), अन्तःस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), मध्ये वृत्त, मध्ये स्था, उपस्था.—(Mediate between two

parties) मध्यस्थो भू or अन्तः, मध्यवर्त्ती भू, माध्यस्थ्यं कृ, मध्यस्थवृत्तिम् आस्था, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धानं कृ.—(Plead in favor of another) परार्थं प्रार्थं (c. 10. -अर्थयते -ति -यितुं), परार्थप्रार्थनं कृ, परार्थं यत् (c. 1. -यदति -दितुं) or प्रतिवद्, परार्थविनक्ति कृ, परार्थं विनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or अनुनी or निवेदनं कृ, परार्थनिवेदनं कृ.

INTERCEDE, *s.* मध्यस्थः, मध्यवर्त्ती *m.* (तु), परार्थप्रार्थकः, परार्थप्रार्थनकृत् *m.*, परार्थवादी *m.* (तु), परार्थं निवेदनकृत् *m.*

To INTERCEPT, *v. a.* रुध् (c. 7. -रुग्धि, रोद्धुं), अवरुध्, विरुध्, प्रतिरुध्, उपरुध्, निरुध्, संरुध्, गतिरोधं कृ, गतिभङ्गं कृ, विच्छिद् (c. 7. -च्छि-नति -च्छेत्तुं), गतिविच्छेदं कृ, गतिच्छेदं कृ, विमुञ् (c. 10. -योजयति -यितुं), निवृ (c. 10. -चारयति -यितुं), खण् (c. 10. -खणयति -यितुं), प्रतिवन्ध् (c. 9. -वध्मति -वन्धुं).

INTERCEPTED, *p. p.* रुध् -द्धा -द्धं, अवरुध् -द्धा -द्धं, विच्छिन्नः -न्ता -न्नं.

INTERCEPTOR, *s.* रोधकः, गतिभङ्गकारी *m.* (तु), विच्छेदकारी *m.*

INTERCEPTION, *s.* गतिरोधः -धनं, गतिभङ्गः, गतिविच्छेदः, गतिच्छेदः, रोधः -धनं, अवरोधः, विच्छेदः, निवारणं, प्रतिवन्धः, सम्भनं, विघ्नः.

INTERCESSION, *s.* (Mediation between two parties) माध्यस्थ्यं, माध्यस्थ्यं, मध्यस्थ्यत्वं, सन्धानकरणं.—(Pleading in favor of another) परार्थप्रार्थना -नं, परार्थं प्रार्थनं, परार्थवादः, परार्थनिवेदनं, परार्थं निवेदनं; 'to make intercession.' See To INTERCEDE.

INTERCESSOR, *s.* (Mediator) मध्यस्थः, मध्यवर्त्ती *m.* (तु), मध्यस्थायी *m.* (तु), मध्यस्थितः.—(Pleader for another) परार्थप्रार्थकः, परार्थं प्रार्थयिता *m.* (तु), परार्थं प्रार्थनकृत् *m.*, परार्थवादी *m.* (तु), परार्थं निवे-दनकारी *m.*

INTERCESSORY, *a.* परार्थप्रार्थकः -का -कं, परार्थप्रार्थनविषयः -या -यं.

To INTERCHANGE, *v. a.* परस्परं परिवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or विनिमे (c. 1. -मयते -मातुं) or निमे or विनिमयं कृ, परस्परपरिवर्त्तनं कृ, परस्परविनिमयं कृ, व्यतिकरं कृ, परस्परं दानप्रतिदानं कृ or आदान-प्रदानं कृ, व्यतिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).

INTERCHANGE, *s.* परिवर्त्तनं, परस्परपरिवर्त्तनं, विनिमयः, परस्परविनिमयः, परिवृत्तिः *f.*, परीवर्त्तः, निमयः, विमयः, निमेयः, वैमेयः, व्यतिकरः, व्यतिहारः, व्यतीहारः, परावृत्तिः *f.*, विपर्ययः, परस्परं दानप्रतिदानं, आदानप्रदानं.

INTERCHANGEABLE, *a.* परिवर्त्तनीयः -या -यं, विनिमातव्यः -व्या -व्यं, विनि-मयार्हः -र्हा -र्हं.—(Following each other in succession) परस्पर-रानुगामी -मिनी -मि (तु), अन्योन्यपृष्ठानुगामी &c.

INTERCHANGEABLY, *adv.* विनिमयेन, विपर्ययेण, पर्यायेण, परिवर्त्तनेन, परिवृत्तं.

INTERCISION, *s.* विच्छेदः, छेदः, अवच्छेदः, भङ्गः, रोधः, अवरोधः.

To INTERCLUDE, *v. a.* अवरुध् (c. 7. -रुग्धि -रोद्धुं), विच्छिद् (c. 7. -च्छि-नति -च्छेत्तुं).

INTERCOSTAL, *a.* पञ्चरन्ध्रस्थः -स्या -स्यं, वंक्रान्ध्रवर्त्ती -वर्त्ती -वर्त्ति (तु), पशुकाभ्यन्तरस्थः -स्या -स्यं.

INTERCOURSE, *s.* संसर्गः, परस्परसंसर्गः. अन्योन्यसंसर्गः, संसर्गिता, सङ्गतिः *f.*, साङ्गत्वं, सङ्गमः, सङ्गः, समागमः, उपगमः, गमनागमनं, परस्परालापः, आलापः, सम्भाषः, सम्पर्कः, साहित्यं, आनुगत्यं, साहचर्यं, सहवृत्तं, परिचयः; 'intercourse of society,' लोकसम्पर्कः, लोकसंसर्गः, लोकयात्रा; 'of the sexes,' स्त्रीपुरुषसङ्गः, मिश्रणीभावः, मैथुनं.

INTERCUTANEOUS, *a.* त्वगन्तर्गतः -ता -तं, त्वगन्तर्गतः -ता -तं, त्वगन्तःस्थः -स्था -स्यं.

To INTERDICT, *v. a.* अन्तःस्था (c. 2. -स्थाति -तुं), प्रस्थाप्य, निषिद् (c. 1. -वेषति -वेष्टुं, c. 10. -वेषयति -यितुं), प्रतिषिद्, निषिद् (c. 10.

INT

-वारयति -यितुं, निषेधं कृ, वाप् (c. 1. वापते -यितुं).
INTERDICT, INTERDICTION, s. निषेधः, प्रतिषेधः, आसेधः, प्रत्याख्यानं, वारणं, निवारणं, निरोधः, विरोधनं, वापः, निषिद्धत्वं.
INTERDICTED, p.p. निषिद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिषिद्धः -द्धा -द्धं, आन्तःस्वातः -ता -तं.
INTERDICTION, a. निषेधकः -का -कं, निषेधार्थकः -का -कं, निषेधकरः -रा -रं.
INTEREST, s. (Advantage, good) अर्थः, हितं, लाभः, फलं, कल्याणं, कुशलं, मङ्गलं, धैर्यः -मं, श्रेयस्, भूतिः f.; 'for the public interest,' लोकहिताय; 'one's own interest,' स्वार्थः, स्वहितं, स्वलाभः, स्वकार्यं, आत्महितं, आत्मवृद्धिः; 'for one's own interest,' आत्महिताय, आत्मविवृद्धये; 'regard to one's own interest,' स्वार्थपेक्षा, स्वार्थदृष्टिः f., स्वहितावलोकनं, स्वार्थलिप्सा; 'regardful of one's own interest,' स्वार्थपरः -रा -रं, स्वार्थसाधनतत्परः -रा -रं, स्वार्थपरायणः -णा -णं, स्वार्थलिप्तः -प्सु -प्सु, स्वार्थार्थी -र्थिनी -र्थि (न्). स्वहितेपी -पिणी -पि (न्), स्वलाभपरायणः -णा -णं; 'regardless of it.' See **DISINTERESTED**.—(Concern, lively feeling about) चेहः, अवेषा, अपेक्षा, प्रतीक्षा, अनुरागः, रागः, स्पृहणीयत्वं, स्पृहा, सन्ध्याः, अभिसन्ध्याः, अभिसन्धानं.—(Partiality for, bias in favor of) सङ्गः, पक्षपातः, चेहः; 'void of all interest in,' वीतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, मुक्तसङ्गः &c., निःसङ्गः &c., विपक्षपातः -ता -तं.—(Gratification) विनोदः.—(Power to interest or please) विनोदकत्वं, मनोरञ्जकता, हृदयमत्वं, रसः.—(Influence) गौरवं, गुरुत्वं, प्रभावः, प्रावत्यं, अधिकारः, भारः.—(Share, portion, participation in loss or gain) भागः, अंशः, विभागः, लाभालाभविभागित्वं, लाभालाभसन्ध्याः.—(Interest on money, usury) वृद्धिः f., वार्षिकं, भागः, कलानरं, कारिका, कारिता, कुसीदवृद्धिः f.; 'compound interest,' चक्रवृद्धिः f.; 'simple interest,' सरलवृद्धिः f.; 'bearing interest,' सवृद्धिकः -का -कं, भागिकः -की -कं, भाग्यः -ग्या -ग्यं; 'bearing no interest,' अवृद्धिकः -को -कं; 'interest at the rate of five per cent.,' शते विंशभागः, पञ्चकं शतं, पञ्चोत्तरं; 'at four per cent.,' शते पञ्चविंशभागः; 'at two per cent.,' द्विकं शतं.
To INTEREST, v.a. (Excite interest, partiality, or concern) चेहं or अनुरागं or स्पृहां or पक्षपातम् उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), अनुरञ्ज् (c. 10. -रञ्जयति -यितुं), अनुरक्तं -क्तं कृ, सानुरागं -गं कृ, सङ्गम् उत्पद्.—(Engage the attention, amuse) चिनुद् (c. 10. -नोदयति -यितुं), मनः or चित्तं चिनुद् or रञ्ज् (c. 10. -रञ्जयति -यितुं), हृदयं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), चित्तविनोदं कृ.—(Give a share in) भागं or अंशं दा, संविभागित्वं or समांशित्वं दा, भागिनं -गिनीं कृ, अंशिनं -शिनीं कृ.—(Have a share in) भागं or अंशं लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), भागी -गिनी -गि भू or अस्.—(Have concern in) सन्धन् in pass. (-यध्यते), सन्धः -द्धा -द्धं भू.—(Interest one's self for another) परहितेपी -पिणी -पि भू or अस्, परहितेप्सुः -प्सुः -प्सु भू, परहितार्थी -र्थिनी -र्थि भू.
INTERESTED, p.p. or a. (Having one's affections or concern excited) जातचेहः -हा -हं, जातानुरागः -गा -गं, अनुरञ्जितः -ता -तं, अनुरक्तः -क्ता -क्तं, विरक्तः -क्ता -क्तं, अभिसंहितः -ता -तं.—(Having partiality for) सङ्गे -ङ्गिनी -ङ्गि (न्), पक्षपाती -तिनी -ति (न्), सपक्षपातः -ता -तं, सङ्गयुक्तः -क्ता -क्तं.—(Having the attention engaged) आसक्तः -क्ता -क्तं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, निरतः -ता -तं.—(Amused) विनोदितः -ता -तं.—(Made a sharer in) भागी -गिनी -गि (न्), संविभागी &c.—(Concerned in a cause

INT

or in consequences) सन्धन्पी -न्धिनी -न्धि (न्), सवद्धः -द्धा -द्धं, अर्थसन्धः -द्धा -द्धं, लाभालाभसन्धः -द्धा -द्धं, अभिसन्धः &c.—(Self-interested) स्वलाभासक्तः -क्ता -क्तं, स्वफलासक्तः -क्ता -क्तं, स्वकामः -मा -मं, स्वार्थः -र्था -र्थं, स्वार्थदर्शी -र्शिनी -र्शि (न्), कामात्मा -त्मा -न्त (न्), स्वार्थपेक्षकः -का -कं.
INTERESTING, a. (Engaging the attention, exciting the passions, amusing) विनोदकः -का -कं, विनोदः -दा -दं, हृदयहृदयः -मा -मं, हृदयः -मा -मं, अनुरागजनकः -का -कं, मनोरञ्जकः -का -कं, चित्तवेधकः -का -कं, मनोहरः -रा -रं, हृदयग्राही -हिणी -हि (न्), हृदयस्पृक् m.f.n. (श्).
To INTERFERE, v. n. (Intermeddle) परव्यापारान् or परकार्याणि प्रविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or चर्चं (c. 1. चर्चति -र्चिन्तुं), परव्यापारचर्चां कृ, परकार्यप्रवेशं कृ, परनियोगचर्चां कृ, पराधिकारचर्चां कृ, परकार्यनिरूपणं कृ, परकार्येषु व्याप् in pass. (-प्रियते) or व्यापृत् -ता -तम् अस्.—(Clash, come into collision) परस्परं विरुप् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं) or संपट् (c. 1. -पटते -ट्टितुं), परस्परविरोधं कृ, परस्परविषयौ स कृ.
INTERFERENCE, s. (Intermeddling) परव्यापारप्रवेशः, परकार्यप्रवेशः, परव्यापारचर्चा, पराधिकारचर्चा, परनियोगचर्चा, परकार्यनिरूपणं.—(Mediation, interposition) माध्यस्थ्यं, मध्यस्थत्वं, अन्तर्गमनं, अन्तरागमनं.—(Clashing, collision) परस्परविरोधः, परस्परसमायातः.
INTERFLUENT, s. मध्यवहन् -वनी -वत् (न्), मध्यवहन्ती -न्दिनी -न्दि (न्).
INTERFUSED, a. मध्यविलीयः -यी -यं, मध्यप्रसारी -रिणी -रि (न्).
INTERIM, s. मध्यकालः, अन्तर्गतकालः, अन्तरितकालः, अन्तरं, कालान्तरं, कालाभ्यन्तरं; 'in the interim,' अत्रान्तरे.
INTERIOR, a. अन्तरस्थः -स्था -स्थं, आन्तरिकः -की -कं, आन्तरः -री -रं, अन्तर्गतः -ता -तं, अन्तर्गतः -ता -तं, अन्तःस्थः -स्था -स्थं, अन्तर्वर्ती -र्तिनी -र्ति, अन्तर्भवः -वा -वं, आन्तरः -री -रं, अन्तरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अन्तरतमः -मा -मत्, गर्भस्थः -स्था -स्थं, अन्तर in comp.—(Inland) मध्यदेशस्थः -स्था -स्थं.
INTERIOR, s. (The inside) अन्तर्भागः, अन्तःप्रदेशः, अन्तरङ्गं, गर्भः, उदरं, मध्यभागः, विलं, विवरं; 'interior of a boiler,' स्थालीविलं; 'interior of a house,' गृहाभ्यन्तरं, अन्तर्गृहं, अन्तर्भवनं, भवनोदरं, गर्भगारं; 'interior of a country,' देशमध्यं, मध्यदेशः.
INTERJACENCY, s. मध्यस्थितिः f., मध्यवर्तिनं, मध्यवर्तित्वं, अन्तर्वर्तिनं.
INTERJACENT, a. मध्यस्थितः -ता -तं, मध्यवर्ती -र्तिनी -र्ति (न्), अन्तर्वर्ती &c.
To INTERJECT, v. a. मध्ये क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or प्रक्षिप्, अन्तःक्षिप्.
INTERJECTION, s. (Throwing between) मध्यक्षेपः -पणं, मध्यक्षेपः -पणं, अन्तःक्षेपणं.—(Exclamation) उद्गारः.
To INTERLACE, v. a. व्यामिश्र् (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), अन्यद् अन्येन मिश्र्.
To INTERLARD, v. a. मध्ये निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), अन्तरं निविश्.—(Mix, diversify) विमिश्र् (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), समिश्र्, समिश्रीकृ, विविच्रीकृ.
To INTERLEAVE, v. a. (Insert a leaf) पत्रं निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), पत्रनिवेशनं कृ.—(Insert a blank leaf between two other leaves) मुक्तपत्रद्वयमध्ये शून्यपत्रं निविश्.
To INTERLINE, v. a. अक्षरपरिच्छेदमध्ये लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or अभिलिख्.
INTERLINEAR, INTERLINEARY, a. अक्षरपरिच्छेदमध्ये लिखितः -ता -तं.
INTERLOCUTION, s. संवादः, संलापः, सम्भाषा -पणं, द्वयोः संवादः, उच्चरप्रत्युत्तरं, उक्तिप्रत्युत्तौ f. du., परस्परालापः, सङ्ख्या, सम्प्रवदनं, कथोपकथनं.
INTERLOCUTOR, s. संवादी m. (न्), सांवादिकः, संवादाकारी m. (न्),

मन्त्रापाकः, उद्धारप्रत्युद्धारकृत् *m.*, उद्धारप्रत्युद्धारकृत् *m.*, उद्धारप्रत्युद्धारकृत् *m.*—
(An actor who in the intervals of the scene explains the progress of the story) विद्वांसः-मन्त्रः.

INTERLOCUTORY, *a.* संवादरूपः-या-यं, संवादितः-ही-ही, संवादालोकः-का-कं, संवादीयः-या-यं, उद्धारप्रत्युद्धारकृत्-या-यं.

To INTERLOPE, *v. n.* अधर्मतः पराधिकारं प्रविष्टुं (c. 6. -विज्ञति-येतुं) or आधिष्ठा or अनर्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or अनर्गम्, स्वाधिकारम् अतिक्रम्य पराधिकारप्रवेशं कृ.

INTERLOPER, *s.* पराधिकारप्रवेशकः-प्रवेश *m.* (नृ), पराधिकारालोचनी *m.* (नृ), पराधिकारालोचनी *m.* (नृ), अनधिकारी *m.* (नृ).

INTERLUDE, *s.* अङ्कन्यासगतं कीर्तनं, पिलासिका.

INTERLUDE, INTERLUDE, *a.* अनायासात्कालितः-ही-ही, अनायासात्कालितः-ही-ही, अनायासात्कालितः-ही-ही.

INTERMARRIAGE, *s.* परस्परविवाहः, अन्वयविवाहः, विवाहव्यवहारः, परस्परदारपरिवहः, परस्परकन्याव्यवहारः, परस्परनवविवाहः, प्रत्युद्धारः; 'confusion of castes through intermarriage,' मङ्गलः, माङ्गल्यं.

To INTERMARRY, *v. n.* परस्परं विवहं (c. 1. -पहति-योतुं) or उद्धार, परस्परविवाहं कृ, परस्परविवाहव्यवहारं कृ, परस्परदारपरिवहं कृ, परस्परकन्याव्यवहारं कृ, परस्परनवविवाहं कृ.

To INTERMEDDLER, *v. a.* परकार्याणि चर्चं (c. 1. चर्चति-चर्चिषुं), परकार्याणि कृ, परकार्याणाम् प्रविष्टुं (c. 6. -विज्ञति-येतुं), परकार्याणाम् प्रवेशं कृ, परकार्याणि निरूप्य (c. 10. -रूपयति-यितुं), परकार्याणिरूपणं कृ, पराधिकारपरिचयं कृ, परनिर्णयपरिचयं कृ, परकार्याणाम् व्याप्तिं in pass. (-प्रियते), परकार्याणाम् प्रवेशं कृ.

INTERMEDDLER, *s.* परकार्यचर्चकः, परकार्याणाम् प्रवेशकः, पराधिकारपरिचयकः, परकार्याणिरूपकः, परकार्याणाम् व्याप्ति *m.* (नृ), परकार्याणाम् प्रवेश *m.* (नृ).

INTERMEDIATE, INTERMEDIAL, *a.* मध्यः-था-यं, मध्यमः-मा-मं, मध्यस्थितः-ता-तं, मध्यस्थी-हिनी-हिं (नृ), मध्यमः-गा-गं, अन्तरालस्थः-स्या-स्यं, अन्तरालस्थितः-ता-तं, उभयमध्यस्थितः-ता-तं, अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तरितः-ता-तं, व्यपधायकः-का-कं, व्यपहितः-ता-तं, विपालः-ला-लं, अन्तराल in comp.; 'intermediate space,' अन्तरं, अन्तरं, अन्तरालं; 'intermediate time,' कालान्तरं, अन्तरं; 'intermediate point of the compass,' अर्धदिशि, विदिक् *f.* (नृ), उपदिक् *f.*; 'in an intermediate direction,' मध्यदिशि.

INTERMEDIATELY, *adv.* मध्यदिशि, मध्यमदिशि, मध्ये, अन्तरालं, अन्तरेण.

INTERMEDIATE, *s.* भूमिरननं, निरननं, भूमिसमपेक्षं, भूमौ अननं.

INTERMINABLE, *a.* अनन्तः-जा-जं-जकः-का-कं, निरपेक्षः-धि-धि, अत्यन्तः-जा-जं, अपर्यन्तः-जा-जं, असीमः-मा-मं, निम्नोः-मा-मं, अमितः-ता-तं, अपरिमितः-ता-तं, अविशतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, असमापनीयः-या-यं.

INTERMINABLENESS, *s.* निरपेक्षता, अनन्तता, अनन्तं, असीमता.

INTERMINABLY, *adv.* अविशतं, अनन्तं, अनवरतं, अनन्तं, अत्यन्तं, निरन्तरं.

To INTERMINGLE, *v. a.* सम्मिश्रं (c. 10. -मिश्रयति-यितुं), सम्मिश्रीकृ, व्यामिश्रं, विमिश्रं, संकृ (c. 6. -किरति-किरितुं-रीतुं), सङ्कीर्णीकृ, सङ्कीर्यकृ, सङ्कीर्यकृ, संसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं).

To INTERMINGLE, *v. n.* सम्मिश्रीकृ, व्यामिश्रीकृ, सम्मिश्रं (c. 6. -मिलति-मेलितुं).

INTERMINGLED, *p. p.* व्यामिश्रः-था-यं, सम्मिश्रः-था-यं, सम्मिश्रीकृतः-ता-तं, व्यामिश्रीकृतः-ता-तं, मिश्रितः-ता-तं, सङ्कीर्यः-ही-ही, संसृष्टः-हा-हं, सम्पृक्तः-जा-जं, करुणः-सा-सं-सितः-ता-तं, विमिश्रः-जा-जं.

INTERMISSION, *s.* विरतिः *f.*, विरामः, अविरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*,

विनिवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः, निवृत्तिः, चेदः, विच्छेदः, उपशानः, उपशानः, अयः; 'without intermission,' अविरतं, अनवरतं, निरन्तरं. To INTERMIT, *v. a.* (Cause to cease) निवृत्तुं (c. 10. -चर्चयति-यितुं), निवृत्तुं, विरम् (c. 10. -रमयति-यितुं), उपरम्, शम् (c. 10. -शमयति-यितुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं).

To INTERMIT, *v. n.* विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं), उपरम् निवृत्तुं (c. 1. -चर्चते-चर्चिषुं), निवृत्तुं, विनिवृत्तुं, शम् (c. 4. -शाम्यति, शमिषुं), अपया (c. 2. -याति-युं), विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), विच्छिद् in pass. (-छिद्यते), प्रसृद् (c. 1. -कहते-हिन्तुं).

INTERMITTED, *p. p.* विरतः-ता-तं, उपरतः-ता-तं, निवृत्तः-जा-जं, शान्तः-जा-जं, शमितः-ता-तं, प्रशान्तः-जा-जं, विगतः-ता-तं, विच्छिद्यः-जा-जं.

INTERMITTENT, INTERMISSIVE, *a.* विरमन्-भन्ती-मन् (नृ), रुचिरामः-गा-गं, सविच्छेदः-दा-दं.—(As a fever) विषमः-मा-मं, अनन्तरितः-ता-तं; 'intermittent fever,' विषमज्वरः; 'occurring on alternate days,' एकान्तरः-रा-रं.

INTERMITTINGLY, *adv.* सविच्छेदं, सचेदं, विषमं, रुचिरामं, विषम्येण.

To INTERMIX, *v. a.* सम्मिश्रं (c. 10. -मिश्रयति-यितुं), व्यामिश्रं, विमिश्रं, मिश्रं, सम्मिश्रीकृ, मिश्रीकृ. *Sir* INTERMINGLE.

INTERMIXED, *p. p.* मिश्रीकृतः-ता-तं, सम्मिश्रीकृतः-ता-तं, व्यामिश्रः-था-यं, मिश्रितः-ता-तं, सङ्कीर्यः-ता-तं, मुक्तः-जा-जं. *See* INTERMINGLED.

INTERMIXTURE, *s.* मिश्रणं, व्यामिश्रणं, सम्मिश्रणं, मिश्रीकरणं, सम्मिश्रीकरणं, व्यतिकरः, संसर्गः, सङ्कलनं, सम्मेलनं, सविपातः, साङ्ग्यं, मङ्गलः, सङ्कीर्यकरणं, योगः, संयोगः, मिलनं, सम्मिलनं.

INTERMONTANE, *a.* पर्वतमध्यस्थितः-ता-तं, गिरिमध्यस्थः-स्या-स्यं.

INTERMUNDANE, *a.* भुवनमध्यस्थितः-ता-तं, जगन्मध्यस्थी-हिनी-हिं (नृ).

INTERMURAL, *a.* प्राकारान्तर्गती-हिनी-हिं (नृ), प्राचीरान्तर्गती &c.

INTERMUTATION, *s.* परिपञ्चनं, परस्परपरिपञ्चनं, विनिमयः, व्यतिहारः.

INTERNAL, *i.* अन्तरस्थः-स्या-स्यं, अन्तर्भूतः-ता-तं, अन्तर्गती-हिनी-हिं (नृ), अन्तर्भवः-या-यं, अन्तर्गतः-ता-तं, आन्तरः-री-रं, आन्तरः-री-रं, आन्तरस्थः-स्या-स्यं, आन्तरिकः-को-कं, अन्तरतमः-मा-मन्, गर्भस्थः-स्या-स्यं, अन्तःस्थः-स्या-स्यं, अन्तरङ्गः-जा-जं, अन्तर in comp., अन्तर in comp.; 'internal feelings,' अन्तरात्मा *m.* (नृ), अन्तःकरणं, अन्तःशरीरं, अन्तःप्रकृतिः *f.*; 'internal consciousness,' अन्तःसंज्ञा; 'internal heat,' अन्तर्द्विष्टः, अन्तर्ज्वलनं; 'internal nature,' अन्तर्भावः; 'internal store,' अन्तःसारः.

INTERNALIA, *adv.* (Inwardly) अन्तरं, अन्तरे, अन्तरं, मध्ये; 'internally bad,' अन्तर्द्विष्टः-हा-हं —(Mentally) मनसा, बुद्ध्या, अन्तःकरणेन.

INTERNATIONAL, *a.* देशानां परस्परव्यवहारसद्व्यवस्थी-न्यनी-न्य or परस्परसंसर्गसद्व्यवस्थी &c.

INTERNODE, *s.* (In botany) अन्त्यन्तमध्यं, प्रपञ्चमध्यं.

INTERNUNCIO, *s.* उभयपक्षदूतः, उभयपक्षवाक्ताहरः.

To INTERPOLATE, *v. a.* छलेन or कपटेन निविष्टुं (c. 10. -पेशयति-यितुं) or दियुं (c. 6. -दियति, द्योतुं) or निधिष्टुं or अन्तःक्षिप्तुं, मिथ्या समिलितुं (c. 6. -लिखति-लेखितुं), मिथ्या कृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं), कृत्रिमलेख्यं कृ.

INTERPOLATED, *p. p.* छलेन निवेशितः-ता-तं or क्षिप्तः-मा-मं or अन्तःक्षिप्तः-मा-मं, मिथ्याभिलिखितः-ता-तं, कपटेन कल्पितः-ता-तं, मिथ्याकल्पितः-ता-तं.

INTERPOLATION, *s.* छलेन निवेशनं or क्षेपणं or अन्तःक्षेपणं, कपटेन or

मिथ्या अभिलिखनं or कल्पनं, मिथ्याकल्पनं.—(Matter interpolated)
 छलेन निवेष्टितं वाच्यं or लेख्यं, मिथ्याभिलिखितं, मिथ्याकल्पितं,
 INTERPOLATOR, *s.* छलेन निवेष्टनकारी *m.* (नृ) or छेपणकर्त्ता *m.* (वृ)
 To INTERPOSE, *v. a.* अन्तर्पा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), व्यवधा, मध्ये
 स्वा in caus. (स्थापयति -यितुं), अन्तः स्वा, अन्तर्गतं -तां कृ, अन्तर्गम्
 (c. 10. -गमयति -यितुं), व्यवहितं -तां कृ, अन्तरितं -तां कृ.—(Intro-
 duce) मध्ये प्रविश (c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or निविश.
 To INTERPOSE, *v. n.* मध्ये स्वा (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or वृत् (c. 1. चर्त्तते
 -र्त्तितुं), अन्तर्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अन्तरि (c. 2. -रति -तुं), मध्यवर्त्ती
 -वर्त्तिनी -वर्त्ति भू.—(Intrude) मध्ये प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं).
 INTERPOSED, *p. p.* व्यवहितः -ता -तं, अन्तर्गतः -ता -तं, अन्तरितः -ता -तं,
 मध्ये स्थापितः -ता -तं or प्रवेष्टितः -ता -तं, प्रत्याकलितः -ता -तं.
 INTERPOSER, *s.* मध्यवर्त्ती *m.* (नृ), मध्यस्थः -स्थायी *m.* (नृ), अन्तर्गामी *m.*
 INTERPOSITION, *s.* मध्यस्थाता, मध्यवर्त्तित्वं, माध्यस्थ्यं, अन्तरायः, अन्तर्गमनं,
 अन्तरागमनं, व्यवधानं, व्यवहितत्वं, अन्तर्गतकृत्यं, अन्तर्गतयत्नः, व्यवधाय-
 कत्वं, अनुसरणं.
 To INTERPRET, *v. a.* व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अर्थं व्याख्या or विवृ
 (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं) or प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), अर्थं
 वृत् (c. 10. -वृणयति -यितुं) or प्रवृत् or व्यक्तीकृ or स्पष्टीकृ or व्याकृ
 or निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्त्तुं), विवृ
 (c. 2. -वृणोति), व्याचष्ट (c. 2. -चष्टे), परिजृप् (c. 10. -शोषयति -यितुं),
 प्रवृत् (c. 2. -वर्त्तितुं), अर्थं कृ, विवरणं कृ.—(Translate) भाषान्तरीकृ.
 INTERPRETABLE, *a.* व्याख्येयः, व्या-यं, विवरणीयः, व्या-यं, व्याख्यायोग्यः, व्या-यं.
 INTERPRETATION, *s.* व्याख्या -ख्यानं, विवरणं, विवृतिः *f.*, व्याकरणं,
 व्याकृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं, निरूपणं, वाचिकं, अर्थकरणं, अर्थवोधनं,
 अर्थवोधकं वाच्यं; 'of dreams,' स्वप्नविचारः, शाकुनिकं; 'of a sloka,'
 श्लोकलक्षणं.—(Meaning given, commentary) अर्थः, व्याख्या,
 टीका, भाष्यं; 'doubtful interpretation,' सन्देहापारः; 'far-fetched
 interpretation,' क्लृष्टार्थः.—(Translation) भाषान्तरं.
 INTERPRETATIVE, *a.* वाचकः -का -कं, व्याख्याकारी -रिणी -रि (नृ),
 विवरणकारी &c., अर्थवोधकः -का -कं, अर्थकथकः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं.
 INTERPRETED, *p. p.* व्याख्यातः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, व्याकृतः -ता -तं,
 प्रकाशितः -ता -तं, स्पष्टीकृतः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, व्याहृतः -ता
 -तं, वर्णितः -ता -तं, कृतविवरणः -ता -तं.—(Translated) भाषान-
 तरीकृतः -ता -तं.
 INTERPRETER, *s.* व्याख्याता *m.* (नृ), व्याख्याकारी *m.* (नृ), विवरणकर्त्ता *m.*
 (वृ), अर्थवोधकः, अर्थशोधकः, अर्थप्रकाशकः, अर्थप्रवक्ता *m.* (वृ), अर्थवि-
 ज्ञापकः, वाचकः, फलवक्ता *m.*; 'of dreams,' स्वप्नविचारो *m.* (नृ),
 स्वप्नप्रकाशकः.—(Translator, one who speaks two languages)
 द्विभाषावादी *m.* (नृ), भाषान्तरवक्ता *m.*, द्विभाषी *m.* (नृ), भाषाद्वय-
 वक्ता *m.*—(Commentator) भाष्यकरः, भाष्यकरः.
 INTERREGNUM, *s.* अनायकत्वं, अराजकत्वं, अराजकं, अनायकं, राजद्वय-
 मध्यगत अराजककालः or अनायककालः.
 To INTERROGATE, *v. a.* प्रच्छ (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं), अनुप्रच्छ, परिप्रच्छ,
 समनुप्रच्छ, अभिप्रच्छ, प्रष्टुं कृ, पृच्छनं कृ, अनुपृच्छ (c. 7. -पृच्छति -पृच्छ-
 -यितुं), प्रष्टुं परीष्ट (c. 1. -ईष्टते -ष्टितुं), प्रष्टोत्तरक्रमेण परीष्ट, ज्ञा
 in des. (निज्ञासति -ते -सितुं).
 INTERROGATED, *p. p.* पृष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिपृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुपृष्टः -ष्टा -ष्टं.
 INTERROGATION, *s.* प्रष्टुः, पृच्छा -च्छनं, प्रच्छनं -ना, अनुयोगः, पृच्छानुयोगः,
 निज्ञासा, कथकथितता; 'note of interrogation,' प्रष्टुचिह्नं, प्रष्ट-
 सूचकचिह्नं.

INTERROGATIVE, *a.* पृच्छकः -का -कं, प्रष्टकारकः -का -कं, पृच्छरूपः -पा
 -पं, प्रष्टार्थकः -का -कं, प्रष्टानलकः -का -कं, प्रष्टसूचकः -का -कं.
 INTERROGATIVE, *s.* (Word used in asking questions) प्रष्टार्थकसूच-
 नाम *n.* (नृ). Interrogative words are such as किं, किञ्च,
 किंस्वित्.
 INTERROGATIVELY, *adv.* प्रष्टरूपेण, प्रष्टक्रमेण, अनुयोगरूपेण, प्रष्टतस्,
 अनुयोगतस्.
 INTERROGATOR, *s.* प्रष्टा *m.* (वृ), पृच्छकः, प्रष्टकः, प्रष्टकर्त्ता *m.* (वृ),
 अनुयोक्ता *m.* (वृ), जिज्ञासुः *m.*, कथकथिकः, कथकथितः.
 INTERROGATORY, *s.* (A question) प्रष्टः, अनुयोगः, पृच्छा -च्छनं.
 INTERROGATORY, *a.* See INTERROGATIVE, *a.*
 To INTERRUPT, *v. a.* भङ्ग (c. 7. भङ्गति, भङ्गुं), विच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति
 -च्छेत्तुं), छिद्, खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं),
 लुप् (c. 6. लुप्पति, लोभुं, c. 10. लोपयति -यितुं), तिलुप्, वाष् (c. 1.
 वापते -पितुं), विहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्; प्रतिहन्, निवृ (c. 10.
 -वारयति -यितुं), प्रतिवन् (c. 9. -वाप्ति -वन्तुं), विग्रा (nom. विग्रा-
 यति -यितुं), भङ्गं कृ, विच्छेदं कृ, खण्डनं कृ; 'he will interrupt my
 meditation by his complaints,' परिदेवनेः समर्थं मे भङ्गयति.
 INTERRUPTED, *p. p.* विच्छिन्नः -न्ना -न्नं, भग्नः -ग्ना -ग्नेन, खण्डितः -ता -तं,
 सविच्छेदः -दा -दं, सखेदः -दा -दं, सम्भङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, लुप्तः -प्ता -प्तं, वाधितः
 -ता -तं, व्याहृतः -ता -तं, प्रतिहृतः -ता -तं विग्रातः -ता -तं.
 INTERRUPTEDLY, *adv.* सविच्छेदं, सखेदं, सम्भङ्गं, विच्छिन्नं, खण्डतस्.
 INTERRUPTER, *s.* विच्छेदकारी *m.* (नृ), भङ्गकारी *m.*, भङ्गा *m.* (वृ),
 खण्डनकर्त्ता, व्यापातकर्त्ता, विग्राकर्त्ता *m.* (वृ), वाधकः.
 INTERRUPTION, *s.* भङ्गः, विच्छेदः, 'खेदः, खण्डनं, अन्तरायः, व्यापातः,
 विग्रा, वाधः -धा, प्रतिहति *f.*, रोपः, प्रतिरोपः, निवारणं, सम्भङ्गः, प्रतिवन्धः.
 To INTERSECT, *v. a. and n.* परस्परं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or परि-
 छिद् or विच्छिद्, परस्परच्छेदं कृ, परिच्छेदं कृ.
 INTERSECTED, *p. p.* परिच्छिन्नः -न्ना -न्नं, परस्परच्छिन्नः -न्ना -न्नं, विच्छिन्नः -न्ना -न्नं.
 INTERSECTION, *s.* परिच्छेदः, विच्छेदः, 'खेदः, परस्परच्छेदः -दनं, परस्परविच्छेदः.
 To INTERSPERSE, *v. a.* अन्यद्रव्यमध्ये इतस्ततः प्रक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं)
 or कृ (c. 6. किरति, किरितुं -रीतुं) or विकृ or अवकृ or सङ्क, अन्यद्रव्यैः
 सह मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं) or सम्मिश्र or व्यामिश्र, प्रतिमव्याव-
 किरणं कृ.
 INTERSPERSED, *p. p.* मिश्रितः -ता -तं, व्यामिश्रः -श्रा -श्रं, सम्मिश्रः -श्रा
 -श्रं, अन्यद्रव्यमध्ये इतस्ततः प्रक्षिप्तः -न्ना -न्नं or कोष्ठः -श्री -श्रं or अव-
 कोष्ठः -श्री -श्रं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, कसितः -ता -तं, अनुविहः -द्धा -द्धं.
 INTERSPERSION, *s.* मिश्रणं, व्यामिश्रणं, सम्मिश्रणं, अन्यद्रव्यमध्ये इतस्ततो
 विकिरणं or अवकिरणं or प्रक्षेपणं, प्रतिमव्यावकिरणं, अन्यद्रव्यैः सह संसर्गः.
 INTERSTELLAR, *a.* तारामण्डलान्तर्गतः -ता -तं, तारामण्डलान्तःस्थितः -ता -तं,
 तारामण्डलान्तर्वर्त्ती -वर्त्तिनी -वर्त्ति (नृ), तारामण्डलमध्यवर्त्ती &c.
 INTERSTICE, *s.* छिद्रं, विच्छेदः, अवच्छेदः, 'खेदः, सन्धिः *m.*, अन्तरं, अन्तरालः,
 रन्ध्रं, विवरं, अवकाशः; 'without interstices,' निरन्तरः -रा -रं,
 निरन्तरालः -ला -लं, अन्तरः -रा -रं, निम्बिच्छिद्रः -द्धा -द्धं, नीरन्ध्रः -न्ध्रा
 -न्ध्रं, निर्विवरः -रा -रं, निविहः -द्धा -द्धं; 'having interstices,'
 सान्तरः -रा -रं, सान्तरालः -ला -लं, सचिच्छिद्रः -द्धा -द्धं.
 INTERSTITIAL, *a.* सान्तरः -रा -रं, सान्तरालः -ला -लं, अन्तरीयः -या -यं.
 INTERTEXTURE, *s.* ग्रन्थनं, परस्परग्रन्थनं, परस्परविरचना, परस्परव्यूति *f.*
 To INTERTWINE, INTERTWIST, *s.* ग्रन्थ (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थयति
 -न्थितुं), परस्परं ग्रन्थ, पुद् (c. 10. पुडयति -यितुं), खच् (c. 10. खचयति
 -यितुं), उत्खच्, परस्परं कुञ्च (c. 1. कुञ्चति -चिन्तुं, c. 10. कुञ्चयति -यितुं)

INT

or आहुन् or आषृत् (c. 10. -यन्ति -यितुं).

INTERVAL, s. (Intermediate space) अन्तरं, अन्तर्गत, अन्तर्गतस्थानं, अन्तरालः, अन्तराशः, मध्यः, मध्यस्थानं, अन्तराशः, अन्तराशः, अन्तराशः. —(Interval of time) कालान्तरं, अन्तर्गतकालः, मध्यकालः, अन्तराशः, अन्तराशः, अन्तराशः. **अन्तराशः** *m.*—(Pause, remission) विरामः, विच्छेदः, विरामः *f.*, निवृत्तिः *f.*, अन्तराशः *m.*, उपशान्तः, शान्तिः *f.* : 'without interval,' अन्तर्गत-रा-रं, निवृत्तः-रा-रं, निवृत्तकालः-ल्ल-ल्लः, 'at intervals,' काले काले, पारं पारं, अन्तराशः : 'interval between the equinoxes,' अन्तराशः.

Tō INTERVENI, *v. n.* मध्ये गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं) or नागम् or प्राया (c. 2. -यानि -न्तुं), अन्तर्गम्, अन्तरागम्, अन्तर्धा. अन्तर्गम्या, मध्ये वृत् (c. 1. चरति -न्तिन्तुं), अन्तर्वृत्, मध्ये म्या (c. 1. तिष्ठति, म्यान्तुं) or उपम्या, अन्तरि (c. 2. -रति -न्तुं, c. 1. -जयति). मध्ये चर (c. 1. चरति -न्तिन्तुं), व्यपथा in pass. (-धीयते), व्यपरितः -ता -तं भू, अन्तर्गतः -ता -तं भू, अन्तरितः -ता -तं भू.

INTERVENIENT, INTERVENING, a. or part. मध्यवर्ती -द्वितीय -वि (न).
 व्यपहितः -ता -तं, अन्तर्गतः -ता -तं, अन्तरागतः -ता -तं, व्यपधारः
 -का -कं, अन्तरितः -ता -तं, मध्यगः -गा -गं, मध्यमः -मा -मं, अन्तर्गोचरः
 -का -कं, मध्यपारी -रिणी -रि (न), मध्यम्यः -स्या -स्यं -स्यामी -यिनी
 -यि (न), विषालः -ला -लं; 'intervening space,' सम्बन्धनरं, अन्तरं.

INTERVENTION, f. अन्तर्गमनं, अन्तरागमनं, अप्यधानं, मध्यवर्तनं, मध्यवर्तिनं, मध्यस्थता, नाध्यक्ष्यं, अन्तरायः, अप्यहितनं, अप्यधाद्यन्तं, योगः; 'by the intervention of another,' अन्त्यं नियन्त्र्य.

INTERVIEW. ४. अन्वोन्मर्शनं, परस्परदर्शनं, अन्वोन्मर्द्दिष्टः, दर्शनं, मन्त्रदर्शनं, समागमः, सद्गमः, सत्ताम्या, परस्परालापः.

To INTERMINGLE, P. II. परस्परं सन्ध् (c. 9. सन्धति, c. 1. सन्धति-न्धितुं)
 or सन्ध् (c. 10. सन्धयति-न्धितुं) or उत्सन्ध्, परस्परं पिरन्ध् (c. 10.
 -रन्धयति-न्धितुं) or मंयन्ध् (c. 7. मन्धकि-योक्तुं, c. 10. मन्धयति-न्धितुं),
 परस्परसंयोगं कृ, परस्परसाधेयं कृ, परस्परसंमगं कृ.—(Intermingle)
 सम्मिश्र् (c. 10. मिश्रयति-न्धितुं), व्यामिश्र्, निमिश्र्, गमिश्रणीक.

INTERNOVEN, *p. p.* यपितः -ता -तं, उद्गपितः -ता -तं, रपितः -ता -तं,
 जनुपिद्धः -द्वा -द्वं, परस्परसाधिः -हा -हं, परस्परसंयुक्तः -क्ता -कं, प्यामिध्रः
 -ध्या -थं, समिध्रः -ध्या -थं, समिधीभतः -ता -तं, करपितः -ता -तं.

INTESTABLE, *a.* मृतपञ्चकरणाद्यमः-मा-मै, मृत्युपञ्चानपिनारी-रिणी-रि
(न), मतलेसकरणाशक्तः-क्षा-क्तं.

INTISTACY, s. अकृतमृतपत्रता, अकृतमृतुलेख्यं, मृत्युपत्रम् अकृत्या ०।
अलिखित्वा मरणं.

INTISTATE, a. अकृतमृत्युपत्रः -त्रा -त्रं, अकृतमृतलेखाः -खा -खं, मृत्युपत्रम् सकृत्वा or अलिखित्वा मृतः -ता -तं.

INTESTINAL, *a.* आन्त्रिकः -क्री -कं, औदर्यः -यी -यं, धमनीलः -ला -लं,
अन्तःसन्ध्या -न्ध्यानी -न्ध्या (न), नादिसन्ध्या &c.

INTESTINE, *s.* (Bowel) खन्धं, नाडिः -डी *f.*, धमनीनाडी, नाली -लिः *f.*
 पुरीतम् *m. n.*, धमनी -निः *f.*, शिरा, सिरा, कोष्ठः, उदरं, जठरः -रं.
 मलाशयः, पुरीमाशयः.

INTESTINE, a. (Internal) अन्तर्द्वितीय-द्वितीय (न्), अन्तर्भवः -या -यं, आन्तर-री-रं, आन्तरिकः -की -कं, आभ्यन्तर-री-रं, अन्तरः -सं—(Domestic, not foreign) स्वदेशीयः -या -यं, देशिकः -की -कं, अविदेशनः -ना -जं, अविदेशीयः -या -यं, देशीयः -या -यं, स्वदेशान्तर्गतः -ता-तैः 'intestine broils,' गृहकलहः, गृहभेदः.

To INTIHAR, v. a. दासीकृ, यशीकृ, करदीकृ. *See* ENSLAVE.

INTHRAIMENT, s. दास्यं, दासत्वं, दासभावः, परयशत्वं, यन्यनं.

INT

THE JOURNAL OF THE ASIATIC SOCIETY OF INDIA (c. 10. -वैशेषिक-विशुद्ध). See
 P. 10. -वैशेषिक-विशुद्ध.

१३७. *सं.* परिपयः, सुपरिपयः, गीदृष्टं, दृढसीदृष्टं, संसर्गः, सुसंसर्गः, दृढसंसर्गः, संमगिनं, परस्परपरिज्ञानं, परिज्ञानं, संसक्ति *f.* आसङ्गः. गन्तव्यः, दृढसंयोगः, अतिसीदृष्टं, अतिसीदृष्टं, अतिमित्रता, अतिप्रणयः, अतिगन्तव्यं, अतिगन्तव्यं, संपट्टनं.

INWARD, a. (Inward) अन्तरस्यः-स्या-स्यं, अन्तर्भ्यः-या-यं, अन्तर्गतः-
 -ता-तं, अन्तर्भूतः-ता-तं, आन्तरः-री-रं, आभ्यन्तरः-री-रं, अन्तरतमः-
 -मा-मत्, अन्तरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.—(Close) गाढः-ढा-ढं, दृढः-ढा-ढं.
 सुदृढः-ढा-ढं.—(Near) सन्निकटः-हा-हं, निकटः-हा-हं, सन्नहिताः-
 -ता-तं.—(Close in friendship) दृढसौहृदः-दा-दं, परिचितः-ता-
 -तं, सुपरिचितः-ता-तं, सुहृदमः-मा-मं, संसर्गी-गिणी-गि (न्),
 सुसंसर्गी &c., संसक्तः-क्ता-क्तं, सुसंसक्तः-क्ता-क्तं, संस्तुतः-ता-तं.
 परस्परतः-द्वा-द्वां.

ANAMAY, s. (*A friend*) मुपरिचितः, दृढमुहद् *m.*, दृढमित्रं, मुमंसंगी *m.*
 (न), सुद्वन्द्वः, प्रियसुहृद्, प्रियवयस्यः.

To INSTITUTE, F. A. मृच (c. 10. मृचयति - यितुं), मंगृच, जनुत्तृच, उहिश्
(c. 6. -दिशति - देयुं), समुहिश्च, मृचनां कृ, इक्षितं कृ, मद्भूतं कृ, आकृतं
कृ, उपन्यम् (c. 1. -चयति - यमितुं), प्रतिपद (c. 10. -पादयति - यितुं).

INTRANSITIVE, *p. p.* सृषितः -ता -तं, अनुसृषितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

INTIMATE, *adv.* (Closely) दृढं, मुदृढं, गाढं.—(With close friendship) दृढसीद्धयेन, मुपरिचिह्नं, मुपरिचितयत्. दृढमित्रयत्, मुहृन्नमं, सुसंसर्गेण, दृढसंसर्गेण; 'intimately connected', दृढसम्बन्धी-व्याप्ती-व्य (न). दृढसंसर्गी-गिगी-गि (न).

INSTIGATION, f. सूचना -नं, मुषितं, उद्देशः -शनं, सन्देशः, समुद्देशः -शनं, इङ्गितं, मङ्गलः, उपन्यासः, शाकादः, व्यंग्यः, व्यंग्योक्तिः *f.*, पक्षोक्तिः *f.*, पक्षपातनं, शाक्तं, परिहारः

20. INTIMIDATE, *v. a.* डम् (c. 10. डामयति -यितुं), संवम्, विवस्, भी in cans. (भाययति -यितुं or भीषयति -यितुं), भयहेतुं दर्शयित्वा निपृत् (c. 10. -यर्षयति -यितुं) or निपृ (c. 10. -यारयति -यितुं), सभयं -यां -यं कृ.,—(Dishearten) धैर्यभङ्गं कृ, उत्साहभङ्गं कृ.—(Threaten) भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति -यितुं).

INTIMIDATED, *p. p.* चामितः -ता -तं, भीषितः -ता -तं, जातशङ्कः -ता -तं.
 INTIMIDATION, *n.* त्रासकरणं, भीषणं, भीषा, भयकरणं, भयदर्शनं, भयप्रदर्शनं,
 भर्त्सनं, भर्त्सनकरणं, धिक्भङ्गः.

Into, *prep.* मध्ये, चन्तर्, चन्तरे. अन्धन्तरे, चन्तरेण; 'into the forest, अरण्यमध्ये. When 'into' follows verbs of motion it may be expressed by the accus. c.; as, 'come into the house,' गृहम् आयाहि; 'the river runs into the ocean,' नदी समुद्रं विशति. When it follows verbs denoting examination or inspection it may also be expressed by the acc. c.; as, 'he looks into the letter,' पत्रं निरूपयति. When it follows verbs denoting insertion or inclusion it may be expressed by the loc. c.; as, 'he inserts the wedge into the wood,' कोलं काष्ठे निवेशयति. When it follows verbs denoting mixture it may be expressed by the instrum. c., or by सह with the instrum. c.; as, 'he puts the wine into the water,' मद्यं जलेन सह मिश्रयति. When 'into' denotes the passing of a thing from one state to another it may be expressed by the affixed सन्त; as, 'converted into water,' जलसंस्कृतः-ता-न्, or by changing the final of the noun

INT

to ई; as, 'reduced into one mass,' पिण्डीभूतः -ता -तं. When 'into' is used for 'in' it may usually be expressed by the loc. c.; as, 'into the ear,' कान्ते. This last expression is also rendered by उपकर्णौ.

INTOLERABLE, *a.* असह्यः-ह्या-हं, असहनीयः-या-यं, न सहनीयः-या-यं, दुःसहः-हा-हं, निःसहः-हा-हं, दुर्घिषहः-हा-हं, जघनन्यः-ध्या-यं, न घनन्यः-ध्या-यं, जघनणीयः-या-यं, दुरासदः-दा-दं, सहनाशयः-ध्या-यं, दुरुद्धः-हा-हं.

INTOLERABLENESS, *s.* असह्यता, असहनीयता, दुःसह्यं, दौःसह्यं, निःसह्यं,
INTOLERABLY, *adv.* असहनीयं, यथा शब्दो न शब्दते तथाप्रकारेण.

INTOLERANCE, ४. असहन्, असहन्शीलता, असहिष्णुता-त्वं, अक्षमा, अक्षमता, अद्यानिः *f.*, अमर्षः, विमर्षः, असहत्वं, निःसहत्वं, अनुत्साहः, अतिनिन्द्या, क्षमाभावः.—(Of other's opinions) परमतासहन्, अन्यन-तासहन्, परमतासहिष्णुता, परमतातिनिन्द्या.

INTOLERANT, *a.* असहनः -ना -नं, असहः -हा -हं, असहमानः -ना -नं, असहमाणीलः -ला -लं, असहिष्णुः -घुः -घु, अक्षमः -ना -नं -मी -मिणी -मि (नू), अक्षमा -न्वी -नू (नू), अमयेण -या -यं, विमयी -मिणी -मि (नू), क्षतावयवः -मा -मै, विमयी -मिणी -मि (नू), अतिमतासहः -घुः -घु. —(Of other's opinions) परमतासहः -हा -हं, अतिमतासहः -हा -हं, परमतासहिष्णुः -घुः -घु, परमतातिमतिशुः -घुः -घु, परमतासुयकः -का -कं.

To INTOMB, *v. a.* समाधी निखन् (c. 1. -खनति-निहन्) or स्या in caus. (स्थापयति-यितुं) or जमृ in caus. (-धरयति-यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति-धातुं) or निक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेपे), समाधिस्यं-स्थां-स्यं क.

INTONATION, *s.* (Modulation of voice) स्वरभेदः, स्वरः, लयः ; 'deep intonation,' गम्भीरस्वरः, गभीरस्वरः.

To INTONE, *v. a.* गम्भीरस्वरेण वद् (c. 1. वदति-दितुं) or वच् (c. 2. वक्ति-क्तुं), गम्भीरस्वरम् उदीर् (c. 10. -ईरयति-पितुं) or उदाह् (c. 1. -हरति-हर्त्तुं).

INTORSION, ४. आकुञ्चनं, सवकुञ्चनं, कुञ्चनं, आवर्तः-त्वनं, व्यावर्तनं.

To INTORT, *v. a.* आकुञ्च (c. 1. -कुञ्चति -ञ्चितुं, c. 10. कुञ्चयति -यितुं),
अवकुञ्च, कुञ्च, व्यावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), सावत्.

To INTOXICATE, v. a. मद् (c. 10. मादयति, मदयति -यितुं), मत्तीकृ, उन्म-
त्तीकृ, मादं or उन्मादं जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद् (c. 10.
-पादयति -यितुं).

INTOXICATED, *p. p.* मत्तः -त्ता -त्तं, उन्मत्तः -त्ता -त्तं, मदोन्मत्तः -त्ता -त्तं, उन्मदः -दा -दं, मदान्मत्तः -ता -तं, शोषयः -शषा -शष्टं, शोचः -चा -वं, परिशोचः -चा -वं, प्रशोषितः -ता -तं, मदोद्धतः -ता -तं, मदपिल्लुः -ल्लु -ल्लु, मुमदः -दा -दं, उक्कटः -टा -टं; 'intoxicated with passion.' काममोहितः -ता -तं.

INTOXICATING, *a.* मादकः -का -कं, उन्मादकः -का -कं, मादजनकः -का -कं.

INTOXICATION, ४. मादः, उन्मादः, मदः, मत्तत्वं -ता, उन्मत्तता, प्रामाद्यं, मद्योन्मत्तत्वं, धीवता, द्यौत्वं, शौण्डत्वं, परिधीवता, जृक्तः, विह्वलता, मद्यपानजन्योऽवस्थाविशेषः.

INTRACTABLE, *a.* अवश्यः -श्या -श्यं, दुःशासनः -ना -नं, दुःशास्यः -स्या -स्यं, अविनेयः -या -यं, अविपेयः -या -यं, दुर्विहः -हा -हं, दुर्वैनाः -ना -नं, दुर्दान्तः -न्ता -न्तं, दुरार्षभः -र्षा -र्षं, दुर्गुणः -गा -गं, अनायत्नः -न्ना -न्तं, अजिनायः -स्या -स्यं, अजिनावारः -रा -रं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, दुरासदः -दा -दं, प्रतीपः -पा -पं, अतिप्रतीपः -पा -पं, उच्छृङ्खलः -ला -लं.

INTRACTABLENESS, ४. अवश्यता, दुःशास्यता, अविनेयता, दुर्दान्तत्वं, दुर्धर्मता
अनायत्तत्वं, दःसाध्यता, प्रतीपता.

INTRACTABLY, *adv.* अवश्यं, सविनेयं, सविधेयं, प्रतीपवत्, विप्रतीपवत्.

INT

INTRANSIENT, *a.* सद्यधिकः -त्नी -त्वं, अभङ्गुः -रा -रं, चिरस्थायी -यिनी
-यि (न).

INTRANSITIVE, *a.* (In grammar) अकर्मकः -ला -कं.

INTRANSMUTABLE, *a.* अविकार्यः -र्या -र्यं, अवस्थान्तराद्यमः -ना -मं.

॥ To INTRENCH, *v. a.* परिखादना परिचेष्ट (c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or परिचृ (c. 5. -वृणीति -चरितुं -रोतुं), दुर्गपरितः परिखां कृ or खन् (c. 1. खनति -नितुं), परिखाविशिष्टं -ष्टं -ष्टं कृ, परिखाश्रितं -तो -तं कृ. — (Enroach) आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), अभिक्रम्.

INTRENCHED, *p. p.* परिखापरिवेष्टितः -ता -तं, परिखापरिवृतः -ता -तं,
परिखावृतः -ता -तं, परिधिप्तः -प्ता -प्तं, निवृतः -ता -तं.

INTRENCHMENT, *s.* परिखा, परिकूट, परिक्रिया, गुप्ति: *f.*, दुर्गपरिगतं परि-
खाप्राचीरादि.

INTREPID, *a.* निर्भयः -या -यं, अजयः -या -यं, अभीतः -ता -तं, विभीतः -ता -तं, विगतभयः -या -यं, विशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निःशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, अभीरुः -रुः -रु, वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, साहसशीलः -ला -लं, साहसिकः -ङ्की -ङ्कं.

INTREPIDITY, *s.* निर्भयत्वं, अभीतिः *f.*, अभीतता, वीर्यं, शौर्यं, वीरत्वं
प्रवीरत्वं, शूरत्वं -ता, विक्रमः, सुविक्रमः, पौरुषं, साहसं.

INTREPIDLY, *adv.* सवीर्यं, महावीर्येण, वीरवत्, शूरवत्, शीर्येण, सशीर्यं, सविक्रमं, सपराक्रमं, निर्भयं, जभीतवत्, साहसपूर्वम्.

INTRICACY, ४. असरलता, असारत्यं, श्लिष्टता, दुःशोपनीयता, दुःशोध्यता, कठिनता, कठिन्यं, समस्तता, व्यस्तता, सङ्कुलता, वक्रत्वं, कुट्टिलत्वं, कौटिल्यं, विपमता, वैपम्यं, आकुञ्चितत्वं.

INTRICATE, *a.* असरलः-ला-लं, क्लिष्टः-ष्टा-ष्टं, दुःशोभनायः-या-यं, दुःखशोभनीयः-या-यं, दुःशोष्यः-ध्या-ध्यं, अपरिशोष्यः-ध्या-ध्यं, कठिनः-ना-नं, समस्तः-स्ता-स्तं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, मिश्रितः-ता-तं, नाना-प्रकारः-रा-रं, सङ्कुलः-ला-लं, वक्रः-क्रा-क्रं, कुटिलः-ला-लं, कुञ्चितः-ता-तं, आकुञ्चितः-ता-तं, विपमः-मा-मं—(Obscure) दुर्ज्ञेयः-या-यं, चस्पृष्टार्थः-पी-पं, नानार्थः &c., गूढः-ढा-ढं.

INTRICATELY, *adv.* चस्तरलं, दुःशोधनीयं, कठिनं, काठिन्येन, सङ्कलं, कुटिलं.

INTRICATENESS, *s.* See INTRICACY.

INTRIGUE, *s.* वैदग्ध्यप्रयोगः, विदग्धप्रयोगः, कपटप्रयोगः, विदग्धकल्पना, कुपुक्ति *f.*, कुप्रसक्ति *f.*, कुकल्पना, विदग्धमन्त्रणा, विदग्धपरामर्शः, विदग्धनीतिः *f.*, वैदग्ध्यं, विदग्धता, कपटप्रवन्धः, मद्बुद्ध्यः—(Amour) कामचरित्रं.

To INTRIGUE, v. n. वैदग्ध्यप्रयोगं कृ, कपटप्रयोगं कृ, कुप्रयोगं कृ, विदग्ध-
कल्पनां कृ, कपटप्रवचनं कृ, वैदग्ध्यं कृ.

INTRIGUER, s. विदग्धनायकः, विदग्धप्रयोजकः, विदग्धजनः.

INTRINSIC, INTRINSICAL, *a.* (Internal) अन्तरस्थः -स्या -स्यं, अन्तर्भूतः
-ता -तं, आन्तरिकः -की -कं, आत्मनः -री -रं.-(Genuine, real)
वास्तवः -वी -वं -विकः -की -कं, प्रकृतः -ता -तं. सत्यः -त्या -तं, यथार्थः
-ची -चं, सारः -रा -रं, अकृत्रिमः -मा -मं.-(Essential) स्वाभाविकः
-की -कं, प्राकृतिकः -की -कं, सांख्यिकः -की -कं.

INTRINSICALLY, *adv.* स्वभावतस्, स्वभावेन, प्रकृतितस्, वस्तुतस्, जातितस्, सारतस्, तत्त्वतस्, भावतस्.

To INTRODUCE, v. a. (To the presence of) प्रविशु (c. 10. -वेशयति -यितुं), दर्शनं कृ in caus. (काययति -यितुं), प्रवेशनं कृ.—(Bring into use) प्रयूतु (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रचलु (c. 10. -चालयति -यितुं), प्रयतोऽकृ, प्रचरु (c. 10. -चारयति -यितुं), स्थान in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा.—(Cause to enter) प्रविशु or निविशु or जायिषु or समाविशु in caus.—(Conduct, bring) छा, मो (c. 1. -नयति -नेतुं), उपानी,

आवह् (c. 1. -वहति -वोढे), आगम् (c. 10. -गमयति -यितुं), गम्.— (Begin) आरम् (c. 1. -रभते -रभ्यु), प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तु).

INTRODUCED, *p. p.* (To the presence of) प्रवेशितः -ता -तं.—(Brought into use) प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रचालितः -ता -तं, परिचालितः -ता -तं. प्रचलितः -ता -तं, प्रचलीकृतः -ता -तं, प्रचारितः -ता -तं.—(Brought in) आनीतः -ता -तं.—(Made to enter) निवेशितः -ता -तं, प्रवेशितः -ता -तं, प्रविष्टः -ष्टा -ष्टं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In legal process) प्रस्ताकलितः -ता -तं.

INTRODUCER, *s.* प्रवेशकः, निवेशकः.—(One who brings into use) प्रवर्त्तकः, प्रथमस्थापकः, प्रतिष्ठापकः, आरम्भकः.

INTRODUCTION, *s.* (Ushering into the presence of) प्रवेशनं, प्रवेशकरणं.—(Making persons known to each other) अन्योन्यपरिचयकरणं; 'letter of introduction,' अन्योन्यपरिचयपत्रपत्रांघ्रं पत्रं.—(Bringing in) आनयनं, उपनयनं, आवहनं.—(Bringing into use) प्रवर्त्तनं, स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, प्रचारः.—(Insertion, causing to enter) निवेशनं, प्रवेशनं, आवेशनं, समवेशनं, प्रमद्वः.—(Preface) प्रस्तावना -नं, प्रस्तावः, आभाषः, आरम्भः, उपोद्घातः, उपन्यासः, प्रकरणं.—(Exordium) वाक्सादम्भः, वाङ्मुख्यं, परिभाषा, आभाषः, आरम्भः, वन्दना.

INTRODUCTORY, INTRODUCTIVE, *a.* प्रवेशिकः -की -कं, प्रवेशकः -का -कं.—(Preliminary) आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः -का -कं, प्रापमिकः -की -कं.—(Prefatory) पारिभाषिकः -की -कं, प्रस्तावनारूपः -पा -पं, उपोद्घातरूपः -पा -पं.

INTRODUSSION, *s.* प्रवेशः -शनं, निवेशः -शनं, अन्तर्गमनं, अन्तरागमनं.

INTROMISSION, *s.* प्रवेशनं, प्रवेशकरणं, निवेशनं, अन्तःक्षेपणं.

To INTROMIT, *v. a.* प्रविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), प्रवेशद्वारं भू, प्रवेशसाधनं भू.

INTROSPECTION, *s.* अन्तरालोकनं, अन्तरपलोकनं, अन्तर्दर्शनं, अन्तर्दृष्टिः *f.*

INTROSPECTIVE, *a.* अन्तर्दर्शी -र्शिनी -र्शि (न्), अन्तर्दृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि.

To INTROVERT, *v. a.* अन्तर्मुखं -यां -खी -खं कृ, अन्तर्मुखीकृ.

To INTRUDE, *v. n.* अन्यायतः or अनधिकारपूर्वकं प्रविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), अनाहूतः प्रविश् or आविश or प्रसृप् (c. 1. -सर्पति -सर्तुं) or आगम् (c. 1. -गच्छति, गन्तुं), पथण प्रविश् or आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or अभिक्रम्, चर्च (c. 1. -चर्चति -चर्चितुं), चर्चा कृ.

INTRUDER, *s.* अनाहूतप्रवेशकः, अन्यायतः or अनधिकारपूर्वकं प्रवेशकः or प्रसर्पकः, अनाहूतागमना *m.* (न्), आगन्तुकः, अनधिकारी, चर्चकः, चर्चाकारी *m.* (न्).

INTRUSION, *s.* अनधिकारपूर्वकः प्रवेशः, अनधिकारपूर्वकं प्रवेशनं, अनाहूतप्रवेशनं, अनाहूतागमनं.

INTRUSIVE, *a.* पराधिकारचर्चकः -का -कं, चर्चाशीलः -ला -लं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं, धर्षी -र्षिणी -र्षि (न्), प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं.

To INTRUST, *v. a.* (Commit) च्चु in caus. (-अर्पयति -यितुं), सम्, निधिप् (c. 6. -धिपति -धेष्टुं), विनिधिप्, न्यस् (c. 4. -अस्सति -अस्सितुं), उपन्यस्, न्यासीकृ, नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रणिधा.—(Place trust in) विश्वस् (c. 2. -व्रसिति -तुं), विश्वासं कृ, प्रत्ययं कृ.

INTRUSTED, *p. p.* चर्चितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, निधिप्तः -प्ता -प्तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, न्यासीकृतः -ता -तं, नियोजितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं.

INTUITION, *s.* सहजज्ञानं, साहजिकज्ञानं, अन्तर्ज्ञानं, तात्कालिकज्ञानं, प्रमाणनिरपेक्षज्ञानं, अप्रामाणिकज्ञानं, विचारनिरपेक्षज्ञानं, सहजोपलब्धज्ञानं, अविचारपूर्वकं ज्ञानं, अयत्नज्ञानं.

INTUITIVE, *a.* (Seen without arguments) अन्तर्ज्ञानोपलब्धः -भा -भं. सहजज्ञानोपलब्धः &c., अन्तर्ज्ञानोपलब्धः -भा -भं, प्रमाणनिरपेक्षज्ञानः -या -यं, सहजज्ञानः -या -यं, अविचारपूर्वकं उपलब्धः -भा -भं, अविचार्यं ज्ञेयः -या -यं.—(Seeing without arguments) अन्तर्ज्ञानी -निनी नि (न्), सहजज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रमाणनिरपेक्षज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INTUITIVELY, *adv.* सहजज्ञानात्, अन्तर्ज्ञानेन, तात्कालिकज्ञानात्, प्रमाणनिरपेक्षं, विचारनिरपेक्षं, अविचारपूर्वकं.

INTUMESCENCE, INTURGESCENCE, *s.* शोषः, स्फोटितः *f.*, स्फोटिता -त्वं, शोफः श्वप्सुः *m.*, आध्मानं.

To INTWINE, INTWIST, *v. a.* ग्रन्थ् (c. 9. ग्रथ्णाति, c. 1. ग्रन्थयति -न्यितुं), गुम् (c. 6. गुम्फति -म्फितुं), गुम्म् (c. 6. गुम्फति -म्फितुं), रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्.

INUENDO, *s.* See INNUENDO.

To INUMBRATE, *v. a.* छायां कृ, छायाया उद् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रच्छद्.

INUCTION, *s.* अभ्यन्त्रनं, चम्रनं, अभ्यङ्गः, प्रदेहः, आलेपनं, विलेपनं.

To INUNDATE, *v. a.* जलनं भु (c. 10. प्रावयति -यितुं) or आभु or परिभु or सम्भु, जलभुतं -तां कृ, जलप्रावितं -तां कृ, जलप्राप्तं -प्तां कृ, जलप्रापनं कृ, जलप्रलयं कृ; 'is inundated,' प्राप्यते.

INUNDATED, *p. p.* जलप्रावितः -ता -तं, आप्रावितः -ता -तं, जलभुतः -ता -तं, आभुतः -ता -तं, जलप्राप्तः -प्ता -प्तं, परिभुतः -ता -तं, जलमयः -यी -यं, उत्तरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

INUNDATION, *s.* जलप्रायः -पनं, आप्रायः -पनं, जलप्रापनं, जलप्रलयः, तोयविप्रयः, जलविप्रयः, सलिलोपप्रयः, जलोच्छ्वासः, जलवेगः, जलपरिप्रयः, परिप्रयः, जलीधः, क्षोपः, जलवृद्धिः *f.*, परीचाहः, परिचाहः, विदारः, स्रोतस् *n.*, वन्या.

INURBANITY, *s.* अविनयः, अविनीतता, अशिष्टता, असभ्यता, अदाक्षित्वं.

To INURE, *v. a.* अभ्यस् (c. 4. -अस्सति -अस्सितुं), अभ्यासं कृ, अभ्यस्तं -स्तां -स्तं कृ, शिष्ट् (c. 10. शिष्टयति -यितुं), नित्याभ्यासं कृ.—(Harden by constant practice) नित्याभ्यासेन कठिनीकृ or कठोरीकृ.

INURED, *p. p.* अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, कृताभ्यासः -सा -सं, शिष्टितः -ता -तं, नित्याभ्यासेन कठिनीभूतः -ता -तं; 'inured to fatigue,' जितश्रमः -मा -मं.

INUREMENT, *s.* अभ्यासः, नित्याभ्यासः, निरन्तराभ्यासः, व्यवहारः, शिष्टा.

To INURN, *v. a.* समार्पं निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निधिप् (c. 6. -धिपति -धेष्टुं).

INUSTION, *s.* दाहः, दाहनं, दहनं, तप्तलोहेन दाहनं.

INUTILITY, *s.* व्यर्थता, वैयर्थ्यं, विफलता, वैफल्यं, निर्व्यक्तत्वं, अनर्थकत्वं, अनुपयोगः -गिता, निरुपयोगः -गिता, अयोग्यता -त्वं.

INUTTERABLE *a.* अवाच्यः -च्या -च्यं, अवचनीयः -या -यं, अनिवचनीयः -या -यं, अनुवाचणीयः -या -यं, अनुवाच्यः -य्या -य्यं, अवच्यः -य्या -य्यं.

To INVADE, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिक्रम्, अधिक्रम्, उपक्रम्, उपाक्रम्, अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्दुं), आस्कन्द, समास्कन्द, समवस्कन्द, आसद् (c. 10. -मादयति -यितुं), समासद्, अगिद् (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), उपद्रु, समाद्रु, अभिप्रया (c. 2. -याति -तुं), अभिमृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अवस्कन्दं कृ, उपद्रुवं कृ, उपप्रवं कृ, अभिनिर्वाणं कृ, अभियोगं कृ; 'invade a country,' देशम् आक्रम्, देशाक्रमणं कृ, लोभार्थं or द्रोहकरणां देशं प्रविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

INVADED, *p. p.* आक्रान्तः -न्ता -न्तं, उपद्रुतः -ता -तं, कृतावस्कन्दः -न्दा -न्दं, अवस्कन्दितः -ता -तं, उपद्रुतः -ता -तं, कृतामद्रुवः -वा -वं.

INVADER, *s.* आक्रामकः, देशाक्रामकः, आक्रमणकारी *m.* (न्), अवस्कन्दकृत् *m.*

IN VAIN, *adv.* वृथा, मुधा. See VAINLY.

INVALESCENCE, *s.* स्वास्थ्यं, स्वास्थ्यता, आरोग्यं, शरीरकुशलं.

INVALID, *a.* (Of no force) निर्वलः -ला -लं, बलहीनः -ना -नं, शक्तिहीनः -ना -नं, अनिपन्नः -ना -नं, व्यर्थः -या -यं, मोघः -या -यं, निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, अप्रमाणः -या -यं, निष्प्रमाणः -या -यं, निष्प्रभावः -या -यं, प्रभावहीनः -ना -नं, निस्तेजाः -जाः -जं (स्), लुप्तः -ना -नं, लघुः -युः -यु, लघुप्रमाणः -या -यं.

INVALID, *s.* (A sick or infirm person) रोगी *m.* -गिणी *f.*, रोगवान् *m.* -वती *f.*, रोगार्तः -ता, सरोगः -गा, अस्वस्थशरीरः -रा, अस्वस्थः -स्या, जन्मरोगी *m.* -गिणी, जरी *m.* -रिणी.

To INVALIDATE, *v. a.* अपरौक्यं, मोघीकृ, व्यर्थीकृ, निष्फलीकृ, निष्फल (nom.) निष्फलयति -यितुं, लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभं, c. 10. लोपयति -यितुं), नुषा कृ, दूषा कृ, मुषा विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्वलीकृ, निष्प्रभावीकृ, लघूकृ

INVALIDATED, *p. p.* अपरौक्यः -ता -तं, अनिपन्नः -ना -नं, निर्वलीकृतः -ता -तं.

INVALIDITY, *s.* निर्वलता, बलहीनता, अनिपन्नता, अनिपन्नता, व्यर्थता, मोघता, निष्फलता, विफलता, निष्प्रभावत्वं, प्रभावहीनता, शक्तिहीनता, दुर्बलता, दौर्बल्यं, अप्रामाण्यं, लघुत्वं, लाघवं.

INVALUABLE, *a.* अनर्थः -या -यं, अमूल्यः -त्या -त्वं, अनर्थः -या -यं, मूल्यातीतः -ता -तं, मूल्यातिगः -गा -गं, अतिमूल्यः -त्या -त्वं, जसुत्तमः -मा -मं, अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, बहुमूल्यकः -का -कं.

INVALUABLENESS, *s.* अनर्थता -त्वं, अमूल्यता -त्वं, अनर्थत्वं, अत्युत्कृष्टत्वं.

INVARIABLE, *a.* अविकार्यः -या -यं, निर्विकारः -रा -रं, अविकारः -रा -रं, सुस्थिरः -रा -रं, नियतः -ता -तं, अचलः -ला -लं, अचलः -ला -लं, अविकल्पः -त्या -त्वं, निर्विकल्पः -त्या -त्वं, अवस्थितः -ता -तं, धृतिमान् -मती -मत् (स्), अपरिवर्तनीयः -या -यं.

INVARIABLENESS, *s.* अविकार्यता -त्वं, निर्विकार्यत्वं, अविकार्यत्वं, नित्यता, नैतिकत्वं, स्थिरता, सुस्थिर्यं, सुस्थिरता.

INVARIABLY, *adv.* निर्यं, नित्यं, सदैव, सततं, नियतं, निर्विकारं, सुस्थिरं.

INVASION, *s.* आक्रमणं, आक्रमः, अभिक्रमः -मणं, अधिक्रमः -मणं, आक्रान्तिः *f.*, अवस्कन्दः, अभिमर्हः, उपद्रवः, उपप्रवः, अभिनिर्याणं, प्रयाणं, अभियोगः, दिग्विजयक्रमः; 'of a country,' देशाक्रमणं.

INVASIVE, *a.* आक्रामकः -का -कं, अभिक्रामकः &c., उपद्रवी -विणी -वि (स्).

INVECTIVE, *s.* श्लेषः, अवश्लेषः, आश्लेषः, निन्दोक्तिः *f.*, निन्दावाक्यं, निन्दा, भर्त्सनवाक्यं, भर्त्सना, निर्भर्त्सनं -ना, अपवादः, परीवादः, परिभाषणं, दुर्वाक्यं, वाक्पारुष्यं, धिक्पारुष्यं, धिक्क्रिया, दुरुक्तं, तिरस्कारवाक्यं, तिरस्कारः, कुत्सावाक्यं, गर्हा, कटुवाक्यं, प्रतिकूलार्थं वचः.

INVECTIVE, *a.* निन्दकः -का -कं, निन्दात्मकः -यी -यं, निन्दाकरः -री -रं, निन्दात्मकः -का -कं, कुत्सावादी -दिनी -दि (स्), अपवादी &c., अपवादकः -का -कं.

To INVIGIL, *v. a.* अचक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), अधिक्षिप्, परिक्षिप्, आक्षिप्, क्षिप्, निन्दु (c. 1. निन्दति -न्दिनुं), प्रणिन्द, विनिन्द, अपवद् (c. 1. -वदति -ते -दिनुं), परिवद्, भर्त्सु (c. 10. भर्त्सयति -यितुं), निर्भर्त्सु, अवभर्त्सु, अवगुर (c. 6. -गुरते -रितुं), अभिशप् (c. 1. -शपति -शप्नुं), परिशप्, गर्ह (c. 1. गर्हते -र्हिनुं, c. 10. गर्हयति -ते -यितुं), विगर्ह, परिगर्ह, तिरस्कृ, धिक्कृ, दुर्वाक्यं वद्, निन्दावाक्यं वद्, उपाालम् (c. 1. -लभते -लभुं).

To INVEIGLE, *v. a.* प्रलुभ (c. 10. -लोभयति -यितुं), परिलुभ, लुभ, लल् (c. 10. लालयति -यितुं), मपुत्रयोभिः or चाटुका or चाटुकारेण प्रलुभ or लल् or सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति -यितुं) or आकृप् (c. 1. -कपति, c. 6. -कुपति -क्रुपुं) or प्रलभ (c. 1. -लभते -लभुं) or मुह (c. 10. मोहयति -यितुं), लालनं कृ, वच् (c. 10. वचयति -यितुं).

INVEIGLED, *p. p.* लालितः -ता -तं, प्रलोभितः -ता -तं, चाटुकारेणाकृष्टः -ष्टा -ष्टं.

INVEIGLER, *s.* प्रलोभकः, विलोभकः, लाली *m.* (स्), लालनकारी *m.* (स्), आकर्षकः, मोही *m.* (स्), विमोही *m.*, मोहकः, लोभदर्शकः, प्रलम्भकारी *m.*

INVEIGLING, INVEIGLEMENT, *s.* प्रलोभनं, विलोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, लालनं, मोहनं, विमोहनं, लोभदर्शनं, वचनं -ना, प्रवचनं, प्रतारणा, प्रलम्भः.

To INVENT, *v. a.* कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकृप्, रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्, सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), घट् (c. 10. घटयति -यितुं), निर्मा (c. 2. -नाति, c. 3. -निमोते -मातुं), विनिर्मा, परिकल्पनां कृ.—(In the mind) मनसा कृप् or परिकृप् or सृज्, स्वमनसा कृप्.—(Devise a plan) उपायं प्रचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं) or परिचिन्त्.—(Fabricate falsely) निव्या कृप् or सृज्.—(Find out) निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं).

INVENTED, *p. p.* कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, कृत्तः -मा -मं, मनःकल्पितः -ता -तं, मनःसृष्टः -ष्टा -ष्टं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, घटितः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं.—(Devised) प्रचिन्तितः -ता -तं, घटितः -ता -तं.—(Fabricated, factitious) निव्याकल्पितः -ता -तं, कल्पनिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं.—(Found out) निरूपितः -ता -तं.

INVENTION, *s.* (The act) कल्पना -नं, परिकल्पना -नं, कृतिः *f.*, रचना, विरचना, सृष्टिः *f.*, निर्माणं, घटनं, निरूपणं.—(Power of invention, ingenuity) कल्पनाशक्तिः *f.*, कल्पना, युक्तिः *f.*, सुयुक्तिः *f.*, उपायज्ञानं, उपायज्ञत्वं.—(That which is invented) कल्पितं, परिकल्पितं, कल्पना, कृतिः *f.*—(Fabrication, fiction) निव्याकल्पना, निव्याकल्पितं, मनःकल्पितं, मनःसृष्टिः *f.*; 'invention of one's own brain,' स्वकपोलकल्पितं.

INVENTIVE, *a.* कल्पकः -का -कं, उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपायी -यिनी -यि (स्), युक्तियान् -मती -मत् (स्), चतुरः -रा -रं, कुशलः -ला -लं, उपायकुशलः -ला -लं, सुप्रयोगवान् &c.

INVENTIVENESS, *s.* उपायज्ञत्वं, युक्तिः *f.*, युक्तिस्त्वं, सुयुक्तिः *f.*

INVENTOR, *s.* कल्पकः, परिकल्पकः, कल्पयिता *m.* (स्), सृष्टा *m.* (स्), निर्माता *m.* (स्), विधायी *m.* (स्), विधाता *m.* (स्), रचकः, विरचकः, निरूपकः, निरूपयिता *m.* (स्).

INVENTORY, *s.* गृहोपस्करपरिसंख्या, गृहभाण्डपरिगणना, अस्वावरद्रव्यसंख्यापत्रं, अस्वावरवस्तुगणनापत्रं, गृहवस्तुपरिसंख्या, गृहसामान्यपरिगणना.

To INVENTORY, *v. a.* गृहोपस्करादि परिसंख्या (c. 2. -ख्याति -नुं) or परिगण् (c. 10. -गणयति -यितुं).

INVENTRESS, *s.* कल्पिका, परिकल्पिका, कल्पयित्री, निरूपयित्री.

INVERSE, *a.* व्यस्तः -स्ता -स्तं, विपरीतः -ता -तं, विपर्यस्तः -स्ता -स्तं, पर्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, विलोमः -मा -मं, प्रतिलोमः -मा -मं, व्यं क्रान्तः -न्ता -नं, प्रतिकूलः -ला -लं, प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा प, प्रसव्यः -या -यं, अपसव्यः -या -यं; 'Rule of three inverse,' विलोमत्रैराशिकं, व्यस्तत्रैराशिकं; 'in inverse ratio,' विपर्ययेण.

INVERSELY, *adv.* विपर्ययेण, व्यस्तासेन, व्युत्क्रमेण, विपरीतं, पर्ययासेन.

INVERSION, *s.* विपर्ययः, विपर्ययायः, व्यस्तासः, विपर्ययासः, पर्ययासः, व्युत्क्रमः, व्यतिक्रमः, विपरीतता, विपरीतं, प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, विलोमता, प्रतिलोमता, प्रातिलोम्यं, व्यस्यः, व्यस्तता, व्यस्तता, विप्रतीपता, प्रतीपता, प्रपञ्चः, प्रसव्यत्वं; 'rule of inversion in arithmetic,' विलोमक्रिया, व्यस्तविधिः *m.*

To INVERT, *v. a.* विपर्ययस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), पर्ययस्, व्यस्तस्, विप-

रोतीक, पैपरीसं कृ, विपर्ययं कृ, प्यत्सं -नां कृ, विपर्ययं -नां कृ, प्रतिक्लीक, विलोमीक.—(Turn upside down) चधोमुत्तोक, चधोमुत्तं -नां कृ, चधःकृ, चधोत्तोक, ऊर्ध्वपरीकृ, चधपृत् (c. 10. -चधयति -यितुं), परितृत्; 'invert the glass in water,' पाथम् चधोमुत्तं जले स्थापय.

INVERTED, *p. p.* विपर्यस्तः -स्ता -न्, प्यत्सः -न्ता -स्तं, पर्ययः -स्ता -स्तं, प्यस्तः -स्ता -स्तं, विपरीतः -ता -तं, प्यतिस्तः -न्ता -न्तं, प्यत्सः -न्ता -न्तं, विलोमः -मा -मं, प्रतिविलोमः -मा -मं, प्रतिविलः -ला -लं, प्रमयः -प्या -प्यं, प्रतिमयः -प्या -प्यं.—(Turned upside down) चधोमुत्तोकः -ता -तं, चधोमुत्तः -रा -रं, चधःकृतः -ता -तं, चधोत्तः -रा -रं, चधपृत्सः -स्ता -स्तं.

To INVEST, *v. a.* (Dress, cloth) वेष्ट् (c. 1. वेष्टे -ष्टितुं), परिवेष्ट्, प्रवेष्ट्, छाद्यत् (c. 10. -छादयति -यितुं), प्रयु (c. 5. -यूयति -यितुं -रीतुं), संये (c. 1. -य्यति -य्यातुं), परित्ये, परित्या in caus. (-भाषयति -यितुं), यत् (c. 10. यासयति -यितुं), विवत्.—(Invest with office) अधिकारं नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते, c. 10. योजयति -यितुं), अधिकारं प्रायज् (c. 10. -प्रेषयति -यितुं), अधिकारयुक्तं -क्तां कृ, अभिविष्य (c. 6. -पिबति -पेक्ते), संस्कारपूष्टम् अधिकारप्रवेशं कृ.—(Adorn) अलङ्कृ, भूय (c. 10. भूयति -यितुं), विभूय.—(Induce, place in possession) युक्तं -क्तां कृ, सम्पत्तं -प्तां कृ, विशिष्टं -ष्टं कृ, उपेतं -तां कृ, अन्वितं -न्तां कृ, नियुज्, युज्.—(Inclose, besiege) परिवेष्ट्, उष्टेष्ट्, समन्ताद् रूप् (c. 7. रुगडि, रोडु) or उपरूप् or अवरूप्.—(Invest money) जेजगृहादि क्रोत्वा धनं प्रयुज्, धनप्रयोगं कृ.

INVESTED, *p. p.* (Clothed) वेष्टितः -ता -तं, आच्छादितः -ता -तं, परिच्छाद्यः -द्या -द्यं, परिहृतः -ता -तं, संवीतः -ता -तं, आश्रितः -ष्टा -ष्टं.—(With office) अधिकारं नियुक्तः -क्ता -क्तं, पदयुक्तः -क्ता -क्तं, पदविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Indued, placed in possession) युक्तः -क्ता -क्तं. See To INVEST.—(Closed, besieged) परिवेष्टितः -ता -तं, उष्टेष्टितः -ता -तं, रुडः -डा -डं, समन्तादुपरुडः -डा -डं, पर्यवष्टयः -या -यं, पाषितः -ता -तं.—(As money) प्रयुक्तः -क्ता -क्तं.

INVESTIGABLE, *a.* निरूपणीयः -या -यं, निरूप्यः -प्या -प्यं, विचारणीयः -या -यं, विचार्यः -प्या -प्यं, अनुसन्धेयः -या -यं, निरूप्यः -या -यं, विचारयोग्यः -या -यं.

To INVESTIGATE, *v. a.* निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष्, अवेक्ष्, निरीक्ष्, विचर् (c. 10. -पारयति -यितुं), ज्ञा in des. (निज्ञासते -सितुं), अन्विष्य (c. 4. -इष्यति -ष्टितुं), अन्वेष् (c. 1. -रपते -पितुं), आलोच्य (c. 10. -लोचयति -यितुं), आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योज्), विमृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), निर्वी (c. 1. -णयति -णेतुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), विनिश्चि, विभू (c. 10. -भाषयति -यितुं), चर्च (c. 1. -चर्चति -चर्चितुं), मार्ग (c. 10. -मार्गयति -यितुं), मन् in des. (मीमांसते -सितुं), अभिनिधायि (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), विवेचनां कृ.

INVESTIGATED, *p. p.* निरूपितः -ता -तं, परीक्षितः -ता -तं, निरीक्षितः -ता -तं, अवेक्षितः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, निज्ञासितः -ता -तं, अन्वेष्टितः -ता -तं, अन्विष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्वीतः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं, चर्चितः -ता -तं.

INVESTIGATING, *part.* निरूपयन् -यन्ती -यत् (न्), परीक्षकः -का -कं, अन्वेपी -पिणी -पि (न्), अनुसन्धानी -निनी -नि (न्), अनुसन्धायी &c. विचारी &c.

INVESTIGATION, *s.* निरूपणं, अनुसन्धानं, परीक्षा -क्षणं, विचारः -रणं -या, निज्ञासा, अन्वेष्टनं -या, निरीक्षणं, अवेष्टनं -क्षणं, समीक्षणं, संवीक्षणं,

प्रामीक्षा, निरूप्यः, निश्चयः, अनुयोगः, विवेचना, विवेकः, चर्चा, विमर्शः, निरूप्यत्वं, परीष्टिः *f.*; 'under investigation,' निश्चयमानः -ना -नं. विचार्यमाणः -या -यं, निरूप्यमाणः -या -यं.

INVESTIGATOR, *s.* परीक्षकः, विचारकः, निरूपयिता *m.* (न्), अनुसन्धायी *m.* (न्), अन्वेष्टा *m.* (ष्टु), अन्वेपी *m.* (न्), निर्वीता *m.* (न्), विचारी *m.* (न्).

INVESTITURE, *s.* (Investing with any office) प्रतिष्ठापनं, प्रतिष्ठा. अभिवेकः, अभिवेचनं, अधिकारप्रवेशकरणं, पदस्थापनं -ना.—(With the sacrificial cord, or yajnopavita) उपनयः -यनं, आनयः -यन. मीमांशयन्त्रं, पवित्रारोपणं.

INVESTMENT, *s.* (Clothes) परिधानं, आच्छादनं, वस्त्रं.—(Besieging, surrounding) अवरोधः -धनं, प्रतिरोधः. रोधः, वेष्टनं, परिवेष्टनं -वेष्टः, उष्टेष्टः, पर्यवष्टम्भनं.—(Laying out money) धनप्रयोगः.

INVEETERACY, *s.* पदमूलता, निर्वन्धः, अभिनिवेशः, दृढता, स्थिरता, अभिनिविष्टता, पिरकालिकत्वं, बहुकालिकत्वं.

INVEETERATE, *a.* पदमूलः -ला -लं, दृढमूलः -ला -लं, दृढः -डा -डं, स्थिरः -रा -रं, निर्वन्धः -डा -डं, पिरस्थायी -यिनी -यि (न्), बहुकालिकः -की -कं, पिरकालिकः -की -कं, पिरकालीनः -ना -नं, अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं; 'inveterate hatred,' पदवैरं, अच्युतवैरं; 'an inveterate fool,' प्रतिनिविष्टमूर्खः.

INVEETERATENESS, *s.* See INVEETERACY.

INVIDIOUS, *a.* (Envious) मात्सरी -रिणी -रि (न्), समत्सरः -रा -रं, ईर्षी -र्षिणी -र्षि (न्), ईर्ष्यालुः -लुः -लु.—(Likely to provoke envy or ill-will) ईर्ष्याकरः -रा -रं, ईर्ष्याजनकः -का -कं, असूयाजनकः -का -कं, असूयोत्पादकः -का -कं, मात्सर्यजनकः -का -कं, मात्सर्यवहः -हा -हं, द्वेषजनकः -का -कं, द्वेष्यः -प्या -प्यं, द्वेषणीयः -या -यं, कुत्सितः -ता -तं, अप्रीतिजनकः -का -कं.

INVIDIOUSLY, *adv.* (Enviously) समत्सरं, समात्सर्यं, सामूर्यं, सेर्ष्यं.—(In a manner so as to provoke hatred) यथा द्वेषः or असूया भायते तथा, यथा मात्सर्यम् उत्पद्यते तथा.

INVIDIOUSNESS, *s.* द्वेषजनकत्वं, असूयाजनकत्वं, ईर्ष्याजनकत्वं.

To INVIGORATE, *v. a.* चलं वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), तेनो वृष् or कृ or दा, वीर्यं or सत्त्वं वृष् or दा, अतिनं or रुचिं दा or वृष्, सफलं -लां कृ, सफलीकृ, सवीर्यं -वीर्यं कृ, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पुष्टिं कृ or दा or वृष्, आये (c. 10. -प्राययति -यितुं), समाये, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं).

INVIGORATED, *p. p.* वर्धितफलः -ला -लं, वर्धिततेजाः -जाः -जः (स्), वृष्टस्त्वः -स्त्वा -स्त्वं, तेजितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, दीपितः -ता -तं, प्रदीप्तः -ता -तं, आयायितः -ता -तं.

INVIGORATING, *a.* चलपर्यनः -का -कं, चलवर्धी -धिनी -धि (न्), तेजस्करः -रा -रं, तेजोवर्धकः -का -कं, पुष्टिदः -दा -दं, पुष्टिकारकः -का -कं, पोष्टिकः -की -कं, पोष्ट्यदः -दा -दं, मत्त्वपर्यनः &c., दीपकः -का -कं.

INVIGORATION, *s.* (The act) चलपर्यनं, तेजावर्धनं, सत्त्वपर्यनं, पुष्टिकरणं.—(State) चलवृष्टिः *f.*, तेजावृष्टिः *f.*

INVINCIBLE, *a.* अजेयः -या -यं, राजयः -प्या -प्यं, दुर्जेयः -या -यं, दुर्जेयः -या -यं, अदम्यः -म्या -म्यं, अदमनीयः -या -यं, अपराजयः -या -यं, अपराजितः -ता -तं, अपराभायः -प्या -प्यं, अप्रपृष्यः -प्या -प्यं, सङ्घर्षिन् *m. f. n.*

INVINCIBleness, *s.* अजेयता -त्वं, दुर्जेयता, अपराजयत्वं, अदम्यता.

INVINCIBLY, *adv.* अजेयं, अपराजयेयं, अदमनीयं, यथा नेतुं न शक्नते.

INVIOABLE, *a.* (Not to be broken) अलङ्घ्यः -प्या -प्यं, अलङ्घनीयः -या -यं, अमेद्यः -द्या -द्यं, अनतिक्रमणीयः -या -यं, अनतिक्रम्यः -म्या

INV

-म्यं, अभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, भङ्गानयोग्यः-ग्या-ग्यं.—(Not to be treated irreverently, not to be hurt) अलंघनीयः-या-यं, अनुसंपनीयः-या-यं, अवाप्यः-था-थं, अवापनीयः-या-यं, अनपकाय्यः-या-यं, विकारानहः-हा-हं.—(Not to be put to death) अपय्यः-था-थं, अग्नः-ग्रा-गं. These last are used in reference to an ambassador or herald.

INVIOLENTNESS, INVIOLENTITY, *s.* अलंघ्यता-त्वं, अलंघनीयता-त्वं, अभेद्यता, अनतिक्रमणीयता, अवाप्यत्वं.—(Of an ambassador or herald) अपय्यता-त्वं, अपय्यभावः.

INVIOLENTLY, *adv.* अलंघनीयं, अभङ्गेन, यथा न भिद्यते तत्प्राकारेण.

INVOLATE, *a.* अलंघितः-ता-तं, अभङ्गः-ग्या-ग्यं, अघतः-ता-तं, असख्यः-खा-खं, अभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अभेदितः-ता-तं, अभिन्नः-जा-जं, अवापितः-ता-तं.

INVIOUS, *a.* दुर्गमः-मा-मं, अगम्यः-न्या-न्यं, अगमनीयः-या-यं, दुरज्यः-या-यं, गहनः-जा-जं, सहायः-था-थं, गम्युः-जा-जं.

To INVISCATE, *v. a.* घूर्णादिना श्यानद्रव्येण लिप् (c. 6. लिम्पति, घेर्नु).

INVISIBILITY, INVISIBILITIES, *s.* अदृश्यता-त्वं, अलक्ष्यता-त्वं, परोक्षता, अलोकनीयत्वं, दृश्यगोचरता, अप्रत्यक्षता, दुर्दृश्यता, दुर्दर्शित्वं, दुर्लक्ष्यता-त्वं, अदर्शनं, परोक्षं, अलोकनं, अनर्दी-ङ्गानं-ङ्गं, अनर्हितत्वं, अपिपयः.

INVISIBLE, *a.* अदृश्यः-श्या-श्यं, अदर्शनीयः-या-यं, अलक्ष्यः-ख्या-खं, अप्रत्यक्षः-धा-धं, दृश्यगोचरः-रा-रं, दृश्यगोचरः-रा-रं, अलोकनीयः-या-यं, अभेद्यणीयः-या-यं, परोक्षः-धा-धं, दुर्दृश्यः-श्या-श्यं, दुर्दर्शः-शा-शं, दुर्लक्ष्यः-ख्या-खं, दुर्लक्ष्यः-धा-धं, अप्रत्यक्षः-धा-धं, दृश्य-विषयः-या-यं, अदृश्यत्वः-जा-जं, दर्शनातीतः-ता-तं, दर्शनव्यतीतः-ता-तं, अनालोक्यः-न्या-न्यं, अदृश्यः-पा-पं, अनर्हितः-ता-तं, तिर्यहितः-ता-तं, अनर्हितः-ता-तं, प्रकाशोक्तः-रा-रं, अरूपः-पा-पं, अवाप्युपः-पा-पं, असाक्षात् indec.; 'to become invisible,' अन्तर्धा in pass. (-धीयते), तिर्योपा.

INVISIBLY, *adv.* अदर्शनीयं, अप्रत्यक्षं-धेतु-धतस्, परोक्षं-धेतु, असाक्षात्, अप्रकाशं, अप्रत्यक्षं, असमर्थं, अदृश्यरूपेण, दुर्दर्शं, दृश्यगोचरेण; 'moving invisibly,' अलक्ष्यगतिः-ति-ति.

INVITATION, *s.* निमन्त्रणं, आमन्त्रणं, आह्वानं, आह्वयः, आहूतिः, आवाहनं, आकारणं, केतनं, सङ्केतः; 'invitation to dinner,' भोजनार्थं निमन्त्रणं.

INVITATORY, *a.* निमन्त्रणीयता-त्री-तृ (नृ), आमन्त्रणीयता &c., आह्वानार्थकः-का-कं.

To INVITE, *v. a.* निमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयति-यितुं), आमन्त्र्, उपनिमन्त्र्, सन्मन्त्र्, आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), सहाह्वे, उपह्वे, केन् (c. 10. -केतयति-यितुं), सङ्केन्, अभर्षे (c. 10. -अर्षयते-ति-यितुं), आकृ (c. 10. -कारयति-यितुं), आयद् (c. 10. -पाहयति-यितुं), मङ्गेत् कृ; 'invite to dine,' भोजनार्थं or भोजनाय निमन्त्र्.—(Allure) आकृप् (c. 1. -कर्षति-कृषुं), प्रलुप् (c. 10. -लोभयति-यितुं).

INVITED, *p. p.* निमन्त्रितः-ता-तं, आमन्त्रितः-ता-तं, आहूतः-ता-तं, केतितः-ता-तं, अभर्षितः-ता-तं, आवाहितः-ता-तं, आकारितः-ता-तं; 'invited to dine,' भोजनार्थं निमन्त्रितः-ता-तं; 'the persons invited,' निमन्त्रणीयमनः *m. pl.*, निमन्त्रिताः *m. pl.*—(Allured) आकृतः-धा-धं, प्रलोभितः-ता-तं.

INVITING, *a.* (Alluring) आकर्षकः-का-कं, आकर्षी-विणी-विं (नृ).

To INVOCATE, *v. a.* See To INVOK.

INVOCATION, *s.* आह्वानं, आह्वयः, आहूतिः, प्रह्वयः, अभिमन्त्रणं, आमन्त्रणं, अनुकर्षणं, उपह्वयः, नामग्रहणं, नामस्मरणं, नामोच्चारणं, आवाहनं.

VOICE, *s.* वीनकं, वाणिजभाषायां समर्थितद्रव्यपरिसेव्यापर्व.

INW

To INVOK, *v. a.* हे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), आह्वे, उपह्वे, प्रह्वे, विह्वे, अभिमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयति-यितुं), आमन्त्र्, आयद् (c. 1. -पदति-दितुं), अभिवद्, आयच् (c. 2. -वक्ति-कुं), अभिवच्, प्राध् (c. 10. -प्राधयति-यितुं), अनुकृप् (c. 1. -कृषति-कृषुं), आह्वानं कृ.—(Call on by name) ससोधनं कृ, नाम ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मर्तुं), नामग्रहणं कृ, आवाहनं कृ.—(Invoke blessings) आशास् (c. 2. -शास्ते-शासितुं).

INVOKED, *p. p.* आहूतः-ता-तं, आमन्त्रितः-ता-तं, आवाहितः-ता-तं.

INVOLUNTARILY, *adv.* अनिच्छातम्, अकामतम्, अनिकामतम्, अनिच्छापुष्टं, अकामपुष्टं, अनतिपुष्टं, अनुद्विष्टं, अयोपपुष्टं, असनोपेय, असनोपपुष्टं, अज्ञानतम्, अज्ञानपुष्टं, निष्कामं.

INVOLUNTARY, *a.* अनिच्छकः-को-कं, अनिच्छापुष्टः-धा-धं, अकामिकः-का-कं, अनिकामिकः-का-कं, अकाम्यः-न्या-न्यं, अनुद्विष्टः-धा-धं, असनोपपुष्टः-धा-धं, अज्ञानपुष्टः-धा-धं, अनतिपुष्टः-धा-धं, अयोपपुष्टः-धा-धं, असेव्यतातः-ता-तं, अपशः-शा-शं, अनिच्छापीनः-ता-तं, इच्छापायः-था-थं.—(Not having will, unwilling) अकामः-मा-मं, निष्कामः-मा-मं, अनिच्छुः-जु-जु.

INVOLUTION, *s.* (Act of involving or enveloping) चापेहनं, परिपेहनं, येहनं, चापरणं, आच्छादनं.—(State of being entangled) चाधिगता, अन्योन्यसंश्लेषः, अन्योन्यसंलग्नता, ग्रन्थिलत्वं, नदिलत्वं, मद्भोगता, यतिकरः.

To INVOLVE, *v. a.* (Envelop) चापेह् (c. 1. -पेहते-हितुं, c. 10. -पेहयति-यितुं), परिपेह्, संपेह्, आच्छद् (c. 10. -आच्छयति-यितुं), आयु (c. 5. -युजति-यितुं), परिपु; 'is involved,' चाधिरयते.—(Implicate, connect, join) सवन् (c. 9. -समाति-यन्तुं), अनुबन्, बन्, संजिप् (c. 10. -ज्येयति-यितुं), आधिप्, परिधिप्, संयुन् (c. 7. -युनक्ति-यितुं), c. 10. -योनयति-यितुं), संमृन् (c. 6. -मृनति-यितुं); 'he is involved in many crimes,' बहुपापेः सव्यते or लिप्यते.—(Comprise) परिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), अन्तर्गल् (c. 10. -गपयति-यितुं), परिसमाप् (c. 5. -समाप्ति-यितुं).

INVOLVED, *p. p.* (Enveloped) चापेहितः-ता-तं, परिपेहितः-ता-तं, पेहितः-ता-तं, आयुतः-ता-तं, आच्छादितः-ता-तं, आच्छन्नः-जा-जं, समाच्छन्नः-जा-जं, व्यातः-ता-तं.—(Comprised, included) अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्गणितः-ता-तं, परिगृहीतः-ता-तं, समाधिष्टः-धा-धं, आकलितः-ता-तं, सहितः-ता-तं, प्रतिष्ठितः-ता-तं, ८ गन्ट-रा-रं, गर्भः-भा-भं in comp.—(Implicated, connected) ससद्धः-धा-धं, अनुसद्धः-धा-धं, निपद्धः-धा-धं, पद्धः-धा-धं, संसुद्धः-धा-धं, संधिष्टः-धा-धं, संसक्तः-जा-जं, अनुसक्तः-जा-जं, संसुक्तः-जा-जं, यस्तः-जा-जं, लिप्तः-ता-तं; 'involved in crime,' पापसद्धः-धा-धं, पापलितः-ता-तं; 'in calamity,' विपद्गस्तः-जा-जं; 'in debt,' ऋणयस्तः-जा-जं.—(Implied) ध्वनितः-ता-तं, फलितः-ता-तं; 'involved meaning,' फलितार्थः, ध्वनितार्थः.—(Confused, not clear) अस्पष्टः-धा-धं, अस्पष्टः-जा-जं, अभिन्नः-जा-जं.

INVULNERABLE, *a.* अभेद्यदेहः-हा-हं, अवेद्यदेहः-हा-हं, अघेद्यदेहः-हा-हं, अग्रहाय्यदेहः-हा-हं, अनापातनीयः-या-यं, असम्भाव्यद्यतः-ता-तं, अज्ञान्यद्यतः-ता-तं, द्यताद्यतः-मा-मं, आपाताद्यतः-मा-मं, यज्जदेहः-हा-हं, यज्जरोरः-रा-रं.

INVULNERABLENESS, *s.* अभेद्यता, अवेद्यता, अघेद्यता, अनापातनीयत्वं.

INWARD, *a.* अन्तरस्थः-स्या-स्यं, अन्तःस्थः-स्या-स्यं, अन्तरः-री-रं, -रिक्तः-को-कं, अन्तर्भूतः-ता-तं, अन्तर्वेष्टी-विनी-विं (नृ), अन्तर्भवः-या-यं, अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्गतः-रा-रं, आन्तर्गतः-री-रं, अन्तर्गतः-

-मा-मत्, अन्तरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं. Often expressed by अन्तर in comp.; as, 'inward heat,' अन्तर्दाहः; 'inward spirit,' अन्तरात्मा *m.* (नृ), अन्तःकरणं, अन्तःप्रकृतिः *f.*; 'inward consciousness,' अन्तःसंज्ञा; 'inward purity,' अन्तःशीघ्रं; 'inward discipline,' अन्तर्यमनः, अन्तःकरणसंयमः, दमः; 'inward meditation,' अन्तर्भावना.

INWARDLY, *adv.* अन्तर, अन्तरे-रेख, अन्तरैरेख; 'inwardly bad,' अन्तर्दुष्टः-घा-घं.—(In the heart, secretly) अन्तःकरणेन, मनसा, निभूतं, सुनिभूतं.

INWARDS, *s. pl.* अन्तर्भाग *n. pl.*, अन्तर्नायकः *f. pl.*, उदरं.

To INWEAVE, *v. a.* ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति-न्यति). See To INTERWEAVE.

To INWRAP, *v. a.* आवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-ष्टि, c. 10. -वेष्टयति-यिष्टि), परि-वेष्ट्, आवेष्ट् (c. 10. -आदयति-यिष्टि), अवगृह्ण् (c. 10. -गृह्णयति-यिष्टि).

To INWREATH, *v. a.* मालया परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-ष्टि), मालायुक्तं-कृतं कृ.

INWROUGHT, *p. p.* संचितः-ता-तं, बद्धितः-ता-तं, दुरितः-ता-तं.

IOTA, *s.* लघुलेशः, लेशः, विन्दुः *m.*, विन्दुमात्रं, निलमात्रं.

IRASCIBLE, *a.* शीघ्रक्रोधी-पिनी-पि (नृ), शीघ्रक्रोधी-पिनी-पि (नृ), सुलभक्रोधी-पा-पं, क्रोधशीलः-ला-लं, कोपी-पिनी-पि (नृ), क्रोधी &c., क्रोधिष्ठः-घा-घं, कोपिष्ठः-घा-घं, चरुः-रु-रु, चरुस्वभावः-वा-वं, पित्रवेगी-गिनी-गि (नृ), पित्रस्वभावः-वा-वं, मन्तापी-पिनी-पि (नृ).

IRASCIBILITY, *s.* शीघ्रक्रोधित्वं, क्रोधशीलता, स्वभावचरुता, पित्रस्वभावः, क्रोधस्वभावः, पित्रप्रकृतिः *f.*

IRATE, *a.* क्रुद्धः-द्धा-द्धं, कुपितः-ता-तं, क्रोधी-पिनी-पि (नृ).

IRE, *s.* क्रोधः, कोपः, अमर्षः, रोषः, मनुः *m.*, संरम्भः, सन्तापः.

IRREFUL, *a.* क्रोधी-पिनी-पि (नृ), कोपी-पिनी-पि (नृ), क्रुद्धः-द्धा-द्धं, सक्रोधः-पा-पं, समनुः-नु-नु, संरम्भो-भ्रमणी-भ्रमि (नृ).

IRREFULLY, *adv.* सक्रोधं, सक्रोधं, सरोधं, सारुधं, कंथेन, क्रोधेन.

IRIS, *s.* (Rainbow) इन्द्रायुधं, इन्द्रधनुस् *n.*—(Of the eye) नेत्रतार-कामखलं, कनीनिकामखलं, कनीनिकापरिधिः *m.*, तारामखलं, उपतारः.—(Plant) गोलीनी, चेतद्वृक्षा, भूतकेशः.

To IRK, *v. a.* आयस् (c. 10. -आययति-यिष्टि), दुःख् (c. 10. दुःखयति-यिष्टि), सिद् (c. 10. सिदयति-यिष्टि), पीड् (c. 10. पीडयति-यिष्टि), बाष् (c. 1. बाष्ति-यिष्टि).

IRKSOME, *a.* सेदजनकः-का-कं, क्लेशकरः-री-रं, क्लेशदः-दा-दं, दुःखदः-दा-दं, दुःखकरः-री-रं, आयासहेतुकः-का-कं, कष्टकरः-री-रं, कष्टः-घा-घं, श्रमजनकः-का-कं, गुरुः-घी-घं.

IRKSOMENESS, *s.* सेदजनकत्वं, क्लेशजनकत्वं, क्लेशकत्वं, कष्टत्वं, गुरुता.

IRON, *s.* लोहं-हं, अयस् *n.*, आयसं, लौहं-हं, कृष्णायसं, कालायसं, कृष्णं, कालं, तीक्ष्णं, शस्त्रकं, पिष्टं, अश्मसारः, गिरिजं, गिरिसारः, शिलानं, शिलात्मनं, निशितं, जानं, दृढं, मलीमसः; 'green sulphate of iron,' धातुशेखरं, पुष्पकासीशः, नयनीमर्षं, कासीसं, काशीशं, हंसलोमशं; 'red sulphate of iron,' धातुकासीशः; 'pyritic iron-ore,' स्वर्णमाधिकं, विट्माधिकं, सुवर्णमुखी; 'iron-filings,' लोहचूर्णः; 'rust of iron,' मरुदूरं, सिंहानं, अयोमलं. See Rust; 'sulphuret of iron,' पांशुकासीसं, ताम्रं, धातुमाधिकं; 'tipped with iron,' अयोमुखः-सा-सं, अयोगः-या-यं, लोहायः-या-यं; 'wrought iron,' कुशी.—(Smoothing iron) यस्त्रादिदृष्टणीकरणार्थं लोहयन्त्रं.—(Fetter) लौहयन्त्रः-न्त्रं-न्त्रं.

IRON, *a.* (Made of iron) लौहः-ही-हं, लोहमयः-यी-यं, लोहलः-ला-लं, आयसः-सी-सं, अयोमयः-यी-यं, अयस्मयः-यी-यं, लोहात्मकः-का-कं,

413

लोह in comp.; as, 'an iron arrow,' लोहनालः; 'iron-image,' लोहप्रतिमा; 'iron armour,' लोहवर्म *n.* (नृ); 'iron pike,' लोहशङ्खः *m.*; 'iron medicine,' लोहभस्म *n.* (नृ); 'iron-toothed,' अयोदन्त-दन्ती-दन्त (नृ); 'having an iron constitution,' वज्रदेहः-हा-हं. To IRON, *v. a.* (Smooth with an iron) लोहयन्त्रेण दृष्टणीकृ.—(Fetter) शृङ्खलाया चन्स् (c. 9. चन्मति, चन्द्), शृङ्खल (nom. शृङ्खल-यति-यिष्टि).

IRON-BAR, *s.* कुशी, लोहकुशी, लोहपिण्डः-यं.

IRON-FILINGS, *s. pl.* लोहचूर्णं, लोहकिट्टं, लोहजं.

IRON-FISTED, *a.* यन्त्रमुष्टिः-यिष्टि-यिष्टि, लोहमुष्टिः-यिष्टि-यिष्टि.

IRON-FOUNDER, *s.* लोहकारः, अयस्कारः, योकारः,

IRON-FOUNDERY, *s.* लोहविलयनशाला, कुष्णशाला, सन्धानी.

IRON-HEARTED, *a.* अयोदयः-या-यं, वज्रदयः-या-यं, लोहदयः-या-यं.

IRON-MOLD, *s.* लोहचिह्नं, लोहाङ्कः, लोहकलङ्कः.

IRON-MONGER, *s.* लोहकारः, लोहद्रव्यविक्रेता *m.* (नृ), विक्रेयी *m.* (नृ), लोहभारुडविक्रेयी *m.*, पिठरकटाहादिभारुडविक्रेता *m.*

IRON-MONGERY, *s.* लोहद्रव्याणि *n. pl.*, लोहभारुडानि *n. pl.*, लोहमयद्रव्याणि, पिठरकटाहादीनि लोहनिर्मितभारुडानि.

IRONICAL, *a.* मृपावादी-दिनी-दि (नृ), विकल्पनः-ना-नं, साधेयः-पा-पं, सव्यन्ननः-ना-नं, उपरोधी-पिनी-पि (नृ), औपरोधिकः-की-कं, उपरोधालकः-का-कं, अपरोधकः-का-कं.

IRONICALLY, *adv.* सविकल्पनं, साधेयं, सव्यन्ननं, विपरीतलक्षणापूर्थं, निह्वेन, सनिह्वं, सोन्नुखनं, मृपावादेन, मृपा.

IRONY, *s.* (Speech expressing one thing and meaning another) व्यानोक्तिः *f.*, व्यन्नना, व्यंग्यः, आधेयः, अपरोधः, विपरीतलक्षणा, उपरोधः.

—(Ironical praise) व्यानोक्तिः *f.*, निन्दास्तुतिः *f.*, व्याननिन्दा, विकल्पा-न्यनं, सोन्नुखः-खनं, मृपावादः, अन्वयास्तुतिः.—(Dissimulation) निह्वः, निह्वितः *f.*, अपह्वः, अपलापः, अवहित्या.

IRONY, *a.* (Made of iron) लौहिकः-की-कं, लोहमयः-यी-यं, अयोमयः &c.

IRRADIANCE, IRRADIANCY, *s.* दीप्तिः *f.*, द्युतिः *f.*, प्रभा, कानिः *f.*, तेजस्.

To IRRADIATE, *v. a.* प्रकाश् (c. 10. -काशयति-यिष्टि), विकाश्, दीप् (c. 10. दीपयति-यिष्टि), विदीप्, प्रदीप्, उद्दीप्, द्युत् (c. 10. द्योतयति-यिष्टि), विद्युत्, प्रद्युत्, विराज् (c. 10. -राजयति-यिष्टि).

IRRADIATED, *p. p.* प्रकाशितः-ता-तं, विकीर्णितः-ता-तं, दीपितः-ता-तं, प्रदीपितः-ता-तं, राजितः-ता-तं, विराजितः-ता-तं, द्योतितः-ता-तं.

IRRADIATION, *s.* प्रकाशनं, विकाशनं, दीपनं, प्रदीपनं, उद्दीपनं, दीप्तिः *f.*, प्रदीप्तिः *f.*, द्योतनं, प्रद्योतः, उद्योतः-तनं, द्युतिः *f.*, उज्ज्वलनं, उज्ज्वलता, उद्भासः, प्रकाशता.

IRRATIONAL, *a.* (Void of reason) बुद्धिहीनः-ना-नं, बुद्धिरहितः-ता-तं, निबुद्धिः-द्धिः-द्धि, निबोधः-धा-धं, अयुद्धिमान्-मती-मत् (नृ), ज्ञानहीनः-ना-नं, ज्ञानशक्तिरहितः-ता-तं, अज्ञानी-निनी-नि (नृ), प्रज्ञाहीनः-ना-नं, अचेतनः-ना-नं, चैतन्यरहितः-ता-तं, अचिन्तः-ना-नं, निश्चिन्तः-ना-नं, चिन्ताशून्यः-न्या-न्यं, पशुधर्मी-धर्मी-धर्मी (नृ), पशुधर्मभावः-वा-वं, पशुधर्मानः-ना-नं.—(Contrary to reason, absurd) अन्वयः-न्या-न्यं, न्यायविरुद्धः-द्धा-द्धं, अन्वया-यिनी-यि (नृ), असंसदः-द्धा-द्धं, असङ्गतः-ता-तं, अतर्कितः-ता-तं, अतार्किकः-की-कं, अयुक्तिकः-का-कं, अयुक्तिसदः-द्धा-द्धं, युक्तिविरुद्धः-द्धा-द्धं, अयुक्तः-द्धा-द्धं, असमन्वयः-ता-तं, अनर्थकः-का-कं.

IRRATIONALITY, *s.* बुद्धिहीनता, ज्ञानहीनता, निबुद्धित्वं, अन्वयायता.

IRRATIONALLY, *adv.* न्यायविरोधेन, असङ्गते, असंसदे, अतर्कितं, पशुधर्मे.

IRRECLAIMABLE, *a.* दुष्कर्मनिवर्तयितव्यः-न्या-न्यं, कुकर्मपरावर्तनीयः

-या -यं, अशक्यप्रतीसारः -रा -रं, उपदेशवर्धितः -ता -तं, अनुज्ञायेः -यी -यै, अशोधनीयः -या -यं.

IRRECONCILABLE, *a.* (Not to be brought to amity) असन्धेयः -या -यं, असन्धातव्यः -या -यं, असमायेयः -या -यं, अशमनीयः -या -यं, अशाम्यः -म्या -म्यं, अशक्यज्ञः -भा -भं. —(That cannot be made to agree, inconsistent) असङ्गतः -ता -तं, परस्परविरुद्धः -द्वा -द्वं -विरोधी -धिनी -धि (न्), परस्परविरुद्धः -ता -तं, विरुद्धः -ता -तं, असदृशः -शी -शं, असम्माननीयः -या -यं, असम्भाव्यः -या -यं, अन्योन्यविपरीतः -ता -तं, असमञ्जसः -सा -सं.

IRRECONCILABLENESS, *s.* असङ्गतिः *f.*, परस्परविरोधः, अन्योन्यविपरीतता.

IRRECOVERABLE, *a.* असमाहाय्यः -यी -यै, अपुनःप्राप्यः -या -यं, पुनःप्राप्यः -या -यं, अपुनर्लभ्यः -म्या -म्यं, पुनर्लभ्यः -म्या -म्यं, अपुनरादेयः -या -यं, अनावाप्यः -या -यं, अनुद्धरणीयः -या -यं.

IRRECOVERABLY, *adv.* असमाहाय्यं, अनुद्धरणीयं, यथा उद्धर्तुं न शक्यते तथा.

IRREFRAGABLE, *a.* असखडनीयः -या -यं, असखडः -खडा -खडं, अप्रमाख्येयः -या -यं, अवाध्यः -या -यं, अविषदनीयः -या -यं, १ न्दिग्धः -म्या -म्यं, सुनिश्चितः -ता -तं, वचनप्राप्यः -या -यं, दृढप्रमाणः -या -यं.

IRREFRAGABLENESS, *s.* असखडनीयता, असखडता, अवाध्यत्व.

IRREFRAGABLY, *adv.* असखडनीयं, यथा-सखडनं कर्तुं न शक्यते तथा.

IRREFUTABLE, *a.* असखडनीयः -या -यं, असखडितव्यः -या -यं, अशक्यसखडनः -ना -नं, सखडमाशक्यः -म्या -म्यं, अनिरसनीयः -या -यं.

IRREGULAR, *a.* विधिबिरुद्धः -द्वा -द्वं, विधिभङ्गकः -का -कं, विधिहीनः -ना -नं, अविधिः -धि -धि, अवैधः -धी -धं, अवैधिकः -की -कं, विधिभ्रः -मी -मं, नियमविरुद्धः -द्वा -द्वं, अयथाविधिः -धि -धि, शास्त्रविरुद्धः -द्वा -द्वं, उत्सृजः -वा -वं, विसृजः -वा -वं. —(Immethodical) अक्रमकः -का -कं -मिकः -का -कं, क्रमविरुद्धः -द्वा -द्वं, क्रमहीनः -ना -नं, क्रमशून्यः -म्या -म्यं, क्रमरहितः -ता -तं, क्रमवाहः -द्वा -द्वं, अव्यवस्थितः -ता -तं, असंस्थितः -ता -तं, अपथ्यीयः -या -यं, उच्छृङ्खलः -ला -लं. —(In conduct) व्यभिचारी -रिणी -रि (न्), अनन्यौदः -दा -दं, उल्लान्धनयौदः -दा -दं, धर्मोपेक्षी -मिनी -मि (न्), धर्मविरुद्धः -द्वा -द्वं, विषयगामी -मिनी -मि (न्), अपयगामी &c., अपयवर्गी -मिनी -मि (न्), अयथाचारी &c., आचारवर्जितः -ता -तं, कुचरितः -ता -तं. —(In grammar, to be excepted) वञ्चनीयः -या -यं, निपातिनः -ता -तं, निपातनीयः -या -यं. —(Uneven, unequal) विषमः -मा -मं, असमः -मा -मं; 'irregular fever,' विषमज्वरः. —(In shape) बिरूपः -या -यं -यं.

IRREGULARITY, *s.* अविधिः *m.*, अविधानं, अविधिता, विधिविरोधः, विधिभङ्गः, अवैधत्व, उत्सृजता, विसृजता, शास्त्रविरोधः, नियमविरोधः, अनियमः, अक्रमः, उल्लान्धः, व्यतिक्रमः, क्रमविरोधः, अव्यवस्था, अपरिपाटः *f.* —(In conduct) व्यभिचारः, विषयगमनं, कुपयगमनं, अपयः, कुपयः, अवैधः -मैतं, अनाचारः. —(In grammar, exception) निपातः -तनं, वञ्चनं, निषेधः. —(Unevenness) विषमता, वैषम्यं, विषमं, असमता; 'irregularity in diet,' कुपयं, अपयं.

IRREGULARLY, *adv.* अविधितः, अविधानतः, अविधिवत्, विधिविरुद्धं, विधिविरोधेन, नियमविरुद्धं, अनियमतः, अयथाविधि, अक्रमेण, क्रमविरुद्धं, विसृजं, अव्यवस्थितं, अयथाशास्त्रं.

IRRELATIVE, *a.* असदृश -न्यनी -न्य (न्), निःसदृशः -न्या -न्यं, सदृशहीनः -ना -नं, असदृशः -द्वा -द्वं, निःसदृशः -द्वा -द्वं, अविषयकः -का -कं, अनानुपपन्निकः -की -कं.

IRRELEVANCY, *s.* अप्रासङ्गिकत्व, अप्रसङ्गता, अप्रसङ्गः, अविषयत्व, निविषयता, अनवयः, अव्ययाभावः, असदृशः, असम्बन्धः, असङ्गतत्वं, अप्रयुक्तिः *f.*

IRRELEVANT, *a.* अप्रासङ्गिकः -की -कं, अप्रसङ्गः -ता -तं, निविषयः -या

-यं, अनन्वितः -ता -तं, असदृश -न्यनी -न्य (न्), अप्रसङ्गः -का -कं, प्रसङ्गवाहः -सा -सं, प्रसृतवर्धितः -ता -तं, असङ्गतः -ता -तं, अप्रकृतः -ता -तं, अप्राकारणिकः -की -कं, असम्बन्धीयः -या -यं, अनुपपन्नः -सा -सं, अप्रयुक्तः -का -कं, अवैधिकः -की -कं.

IRRELEVANTLY, *adv.* अप्रसृतं, निविषयं, प्रसृतवर्धितः, असदृशं, असदृशेन, असङ्गतं, अप्रयुक्तं, असम्बन्धेण, अप्रसङ्गं.

IRRELIGION, *s.* अधर्मः -मैतं, वैषम्यं, निर्धर्मत्वं, धर्मलोपः, धर्महीनता, अपूना, अभक्तिः *f.*, भक्तिहीनता, अभक्तत्वं, देवनिन्दा, अपुण्यात्वं, दुष्टता, पापित्वं, सपापत्वं, दुष्कृतं.

IRRELIGIOUS, *a.* अधर्मी -मिथी -मि (न्), अधार्मिकः -की -कं, निर्धर्मः -मै -मै, अधर्मिष्ठः -ष्टा -ष्टं, धर्महीनः -ना -नं, अकथमो -मै -मै (न्), अपुनकः -का -कं, अभक्तः -का -कं, भक्तिहीनः -ना -नं, देवनिन्दकः -का -कं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, अपुण्यः -ख्या -ख्यं, ससाधुः -ध्वी -ध्वं, पापो -पिनी -पि (न्).

IRRELIGIOUSLY, *adv.* अधर्मेतः, अधर्मेण, अधार्मिकवत्, अपुण्यवत्, पापिष्ठं.

IRREMEASURABLE, *a.* अपुनरागम्यः -म्या -म्यं, अप्रतीगम्यः &c., अपराधर्तः -नी -नै.

IRREMEDIAL, *a.* अप्रतिकार्यः -यी -यै, अशक्यप्रतीकारः -रा -रं, अप्रति-कारः -रा -रं, अविद्यमानप्रतीकारः -रा -रं, निरुपायः -या -यं, अनुपायः -या -यं, निरुपायी -यिनी -यि (न्), उपायहीनः -ना -नं, उपायातीतः -ता -तं, अशक्योपायः -या -यं, अचिकित्स्यः -त्स्या -त्स्यं, अचिकित्सनीयः -या -यं, चिकित्सितुं अशक्यः -म्या -म्यं, असमायेयः -या -यं, अप्रतिसमायेयः -या -यं.

IRREMEDIALNESS, *s.* निरुपायत्व, अप्रतिकार्यत्व, प्रतीकारहीनता, असमायेयता.

IRREMEDIABLY, *adv.* निरुपायं, यथा प्रतिकर्तुं न शक्यते तथाप्रकारेण, यथा उपायो न विद्यते तथा.

IRREMISSIBLE, *a.* असह्यः -या -यं, असोचनीयः -या -यं, 'मानहं' -हा -हं.

IRREMOVABLE, *a.* अनयादेयः -या -यं, अनपहरणीयः -या -यं, अपरिहाय्यः -यी -यै, अनिसारणीयः -या -यं, अनपनेतव्यः -या -यं, अचलः -ला -लं, स्थिरः -रा -रं.

IRREPARABLE, *a.* असाध्यः -या -यं, असाधनीयः -या -यं, असन्धेयः -या -यं, असमायेयः -या -यं, अप्रतिसमायेयः -या -यं, अप्रतिकार्यः -यी -यै, अप्रतिकारः -रा -रं, अशक्यप्रतीकारः -रा -रं, अचिकित्सनीयः -या -यं, अनुज्ञायः -यी -यै, अनुद्धरणीयः -या -यं.

IRREPARABLENESS, *s.* असाध्यता, अप्रतिकार्यत्व, असमायेयता, अनुज्ञायत्व, **IRREPARABLY**, *adv.* असाधनीयं, यथा प्रतिकारो न विद्यते तथा, अचिकित्सनीयं, अप्रतिसमायेयं.

IRREPREHENSIBLE, *a.* अनिन्द्यः -न्या -न्यं, अनिन्दनीयः -या -यं, निर्दोषः -या -यं, दोषशून्यः -म्या -म्यं, अगलः -हो -है, अविगलः -हो -है.

IRREPREHENSIBLENESS, *s.* अनिन्द्यता, अनिन्दनीयता, दोषशून्यता, निर्दोषत्व.

IRREPREHENSIBLY, *adv.* अनिन्दनीयं, निरपराधं, अनपराधेन, दोषं विना.

IRREPRESSIBLE, *a.* अनियहीतव्यः -या -यं, दुर्निग्रहः -हा -हं, अनियन्तव्यः -या -यं, अनिवाध्यः -यी -यै, असंहरणीयः -या -यं, अयन्तव्यः -या -यं.

IRREPROACHABLE, *a.* अनिन्द्यः -न्या -न्यं, अनिन्दनीयः -या -यं, अनिन्दितः -ता -तं, अगलः -हो -है, अविगलः &c., अविगहितः -ता -तं, अपरि-चाद्यः -द्या -द्यं, अनपराधः -द्या -द्यं, अनपद्यः -द्या -द्यं, निरवद्यः -द्या -द्यं, निर्दोषः -या -यं, निरपराधः -या -यं, अपरिभाषणीयः -या -यं, अकुलितः -ता -तं, अनवगीतः -ता -तं, निष्कलङ्कः -द्वा -द्वं, अदूष्यः -या -यं, अवाध्यः -या -यं, निषाध्यः -या -यं, अवपनीयः -या -यं, अनुज्ञेयः -सा -सं.

IRREPROACHABLENESS, *s.* अनिन्द्यता, अनिन्दनीयता, अगलत्वं, अपरिभाष्यता.

IRREPROACHABLY, *adv.* अनिन्दनीयं, अनिन्दितं, अगहणीयं, अविगहितं.

IRRESISTIBLE, *a.* अप्रतिकार्यः -यी -यै, अप्रतीकार्यः &c., अनिवाध्यः

-र्या -र्यं, अनिवारणीयः -या -यं, अनिवारः -रा -रं, दुर्निवारः -रा -रं, अवाय्यः -र्या -र्यं, निषाधः -र्या -र्यं, अनवयहः -हा -हं, दुर्निग्रहः -हा -हं, असहाय्यः -र्या -र्यं, दुर्धरः -रा -रं, निर्धारणीयः -या -यं, निर्धाय्यः -र्या -र्यं, अवाय्यः -र्या -र्यं, अवाधनीयः -या -यं, अनतिक्रमणीयः -या -यं, अप्रतिहतः -ता -तं, अप्रतिहन्तः -न्ता -न्तं, सर्वदमनः -ना -नं.
IRRESISTIBLENESS, *s.* अप्रतिहन्तृत्वं, अनिवार्यता, अनिवारणीयता, अवारणीयत्व, दुर्निग्रहत्वं, अविध्यत्वं.
IRRESISTIBLY, *adv.* अनिवारणीयं, अवारणीयं, अप्रतिकार्यं, दुर्निग्रहं, यथा निवारयि न शक्यते तथाम्प्रकारेण.
IRRESOLUTE, *a.* अस्विरमतिः -ति -ति, अस्विरपिन्नः -त्ता -त्तं, अस्विरपुदिः -दि -दि, अस्विरमनस्कः -स्का -स्कं, चञ्चलपुदिः -दि -दि, चञ्चलपुत्तिः -त्ति -त्ति, चञ्चलपिन्नः -त्ता -त्तं, विकल्पशीलः -ला -लं, विकल्पयन् -यन्ता -यन्ता (न्), संशयात्मा -मा -त्मा (न्), सन्दिग्धमतिः -ति -ति, संशयापन्नमानसः -सा -सं, चपलात्मकः -का -कं, अधीरः -रा -रं, अदृढमनस्कः -स्का -स्कं, अनवस्थितः -ता -तं, धैर्यहीनः -ना -नं, तरलः -ला -लं.
IRRESOLUTELY, *adv.* अस्विरं, अधीरं, स्वैर्यपूर्व, धैर्यपूर्व, अधैर्येण, अस्वैर्येण, अस्विरपेक्षता, चञ्चलशुद्धा, विकल्पशीलत्वात्, चञ्चलं, चपलपत्.
IRRESOLUTION, *s.* अस्वैर्यं, अस्विरता, अधैर्यं, अधीरता, चिन्तास्वैर्यं, विकल्पशीलता, पुद्भिचावत्वं, चञ्चलपुदिः *f.*, अस्विरपुदिः *f.*, चञ्चलपिन्नता, चञ्चलत्वं, अदृढता, अपुत्तिः *f.*, अधीरता, चपलता, चापल्यं, अनवस्थितिः *f.*
IRRESPECTIVE, *a.* निरपेक्षः -धा -धं, अनपेक्षः -धा -धं, अपेक्षाहीनः -ना -नं, निर्यपेक्षः -धा -धं, अप्रतिक्षकः -का -कं.
IRRESPECTIVELY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्षं, अनपेक्ष्य, अप्रतिक्ष्य, अनुद्दिश्य.
IRRESPONSIBILITY, *s.* अनुयोगानुपानता, अपृच्छाधीनता, प्रत्यायोग्यत्वं, अनुन्योप्यता.
IRRESPONSIBLE, *a.* अनुन्योप्यधीनः -ना -नं, अनुयोगानुपानः -ना -नं, अपृच्छाधीनः -ना -नं, अप्रत्यायोग्यः -या -यं, पृच्छानर्हः -र्हा -हं, अनुन्योप्यः -न्या -न्यं, अनुन्योप्यः -न्या -न्यं.
IRRESTRAINABLE, *a.* अनिवार्यः -र्या -र्यं, अनिवारणीयः -या -यं, दुर्निग्रहः -हा -हं, अनिवर्तनीयः -या -यं, अनिवर्तनीयः -या -यं.
IRRETRIEVABLE, *a.* अपुनःप्राप्यः -प्या -प्यं, पुनरप्राप्यः -प्या -प्यं, अपुनरुलभ्यः -भ्या -भ्यं, पुनरुलभ्यः -भ्या -भ्यं, अनुद्धरणीयः -या -यं, अनुद्धार्यः -र्या -र्यं, असमाहार्यः -र्या -र्यं, अप्रतिसमापेयः -या -यं.
IRRETRIEVABLENESS, *s.* अपुनःप्राप्यता, अनुद्धरणीयता, अप्रतिसमापेयत्वं.
IRRETRIEVABLY, *adv.* अनुद्धरणीयं, यथा प्रतिसमापयितुं न शक्यते तथा.
IRREVERENCE, *s.* अपूजा, अपमानं, अवमानं, अनादरः, अवज्ञानं, अवज्ञा, असम्मानं, परिभयः, परिभृतिः *f.*, परिभावः, अवधीर्यं, उपेक्षा, अन्यादा, **IRREVERENT**, *a.* अपमानकः -का -कं, अपमानो -निनी -नि (न्), अवमानो &c., अपमानकारी &c., अवज्ञाकारी &c., अनादरकारी &c., परिभाषी -विनी -वि (न्), अनादरी -रिणी -रि (न्), अनादरपुदिः -दि -दि.
IRREVERENTLY, *adv.* अपूजया, अपमानपूर्व, सापमानं, सावज्ञानं, अनादरेण.
IRREVERSIBLE, *a.* अपरावर्तः -र्ता -र्तं, अपरावर्तनीयः -या -यं, अनिवर्तः -र्ता -र्तं, अनिवर्तनीयः -या -यं, परावर्तनाशकः -का -कं, परावर्तनर्हः -र्हा -हं, अलोप्यः -प्या -प्यं, अलोपनीयः -या -यं, असख्यनीयः -य -यं, असख्यः -रय्या -रय्यं.
IRREVERSIBLENESS, *s.* अपरावर्तत्वं, अपरावर्तनीयता, अलोप्यता, असख्यत्वं.
IRREVERSIBLY, *adv.* अपरावर्तनीयं, यथा परावर्तितुं न शक्यते तथा.
IRREVOCABLE, *a.* अपरावर्तः -र्ता -र्तं, अविकार्यः -र्या -र्यं, अनन्यथाकरणीयः -या -यं.
IRREVOCABLY, *adv.* अपरावर्तनीयं, अपरिवर्तनीयं, अनन्यथाकरणीयं.
To irrigate, *v. a.* सिञ्च (c. 6. सिञ्चति, सेञ्चु), अभिविच्, अवसिच्, जलेन

यु (c. 10. आययति -यितुं) or सिद्ध (c. 10. ज्ञेययति -यितुं) or अभ्युद्यु (c. 1. -उद्यति -यितुं) or प्रोद्यु, अभिवृप् (c. 1. -वर्पति -यितुं), प्रणालिकासिञ्चनं कृ.
IRRIGATED, *p. p.* सिद्धः -क्ता -क्तं, जलसिद्धः &c., सलिलसिद्धः &c., जलप्रापितः -ता -तं, समुद्युतः -ता -तं.
IRRIGATION, *s.* सेकः, सेचनं, सिञ्चनं, निपेकः, अवसेकः, अवसेचनं, जलप्रापनं, ज्ञेदनं, अभ्युद्युतं, प्रोद्युतं, प्रणालिकासिञ्चनं.
IRRIGUOUS, *a.* जलसिद्धः -क्ता -क्तं, सिद्धः -क्ता -क्तं, जलाढ्यः -द्या -द्यं, अनूपः -पा -पं, वह्दकः -का -कं, सजलः -ला -लं, साद्रः -द्रा -द्रं, समुद्रः -सा -सं.
IRRISION, *s.* उपहासः, अवहासः, अपहासः, परिहासः, हास्यं, अवहेला.
IRRITABILITY, *s.* शीघ्रक्रोपित्वं, क्रोपशीलता, क्रोपशीलता, सुक्रोपनीयता, चण्डस्वभावः, उच्चरुता, सुखोत्तापनीयत्वं.
IRRITABLE, *a.* (Easily made angry) शीघ्रक्रोपी -पिनी -पि (न्), सुलभक्रोपः -पा -पं, सुलभक्रोपः -पा -पं, शीघ्रक्रोपी &c., सुलभमन्युः -न्युः -न्यु, सुक्रोपनीयः -या -यं, सुक्रोपणीयः -या -यं, क्रोपशीलः -ला -लं, क्रोपशीलः -ला -लं, सन्तापशीलः -ला -लं, क्रोपिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, क्रोपिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, चण्डस्वभावः -पा -पं, पित्रस्वभावः -पा -पं, पित्रप्रेमी -मिनी -मि (न्), उच्चरुतः -रुता -रुतं, उष्णस्वभावः -पा -पं.—(Easily excited) शीघ्रोत्तेजनीयः -या -यं, सुखोत्तापनीयः -या -यं.
To irritate, *v. a.* क्रुप् (c. 10. क्रोपयति -यितुं), प्रकुप्, सद्रुप्, सुप् (c. 10. क्रोपयति -यितुं), क्रोपं नन् (c. 10. जनयति -यितुं), क्रोपं नन्.—(Excite) उन्नप् (c. 10. तापयति -यितुं), सन्नप्, उत्तिन् (c. 10. तेजयति -यितुं).
IRRITATED, *p. p.* प्रक्रोपितः -ता -तं, प्रकुपितः -ता -तं, कुपितः -ता -तं, जातक्रोपः -पा -पं, जातक्रोपः -पा -पं, जातमर्षः -र्षा -र्षं, उपनातक्रोपः -पा -पं, इद्रमन्युः -न्युः -न्यु.—(Excited) उत्तेजितः -ता -तं, समुत्तेजितः -ता -तं, उत्तापितः -ता -तं, उत्तप्तः -प्ता -प्तं.
IRRITATING, *part. or a.* क्रोपजनकः -का -कं, क्रोपजनकः -का -कं, उत्तापकः -का -कं, सन्तापकः -का -कं, पित्रोत्तापकारी -रिणी -रि (न्).
IRRITATION, *s.* (The act) प्रक्रोपः -पणं, क्रोपकरणं, क्रोपकरणं.—(State) क्रोपः, क्रोपः, सन्नप्, विमर्षः, मन्युः *m.*, क्रोपावेशः, क्रुद्धता, रागावेशः.—(Excitement) उत्तापः, उन्नमता, सन्तापः, सन्नमता, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, दाहः; 'irritation of the throat,' काशं, ध्वषुः *m.*
IRRITATIVE, *a.* उत्तापकः -का -कं, सन्तापकः -का -कं, दाहनकः -का -कं.
IRRUPTION, *s.* अवस्कन्दः -न्दनं, उपद्रवः, अभिद्रवः, उपग्रवः, विग्रवः, अभिग्रमः -मणं, आग्रमः, अभिमर्द्दः, अभिग्रहः, अवलुम्पनं; 'to make an irruption,' अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), समवस्कन्द, सास्कन्द, उपद्रु (c. 1. -द्रुयति -द्रुयितुं), अभिद्रु, समाद्रु, अभिधाप् (c. 1. -धावति -यितुं).
ISCHURETIC, *a.* मूत्रावरोधकः -म्री -म्री, मूत्रावरोधनाशकः -का -कं.
ISCHURY, *s.* मूत्रावरोधः, मूत्रावरोधः, मूत्रकृच्छ्रं, विग्रम्भः, मूत्रानुचयः, विग्रम्भः, आनाहः.
ISINGLASS, *s.* अभ्रं -भ्रकं, मत्स्यान्निर्मितम् सतिसंलग्नभावं श्यानद्रव्यं.
ISLAND, *s.* द्वीपः -पं, अन्तरीपं, उपद्वीपं, पयोगडं; 'one of alluvial formation,' पुलिनं.
ISLAND, *a.* द्वीपः -प्या -प्यं, द्वैपः -प्यी -प्यं, द्वैपः -प्यी -प्यं, द्वीपसमन्वी -न्धनी -न्धि (न्), द्वीपस्यः -स्या -स्यं.
ISLANDER, *s.* द्वीपवासी *m.* (न्), द्वीपनिवासी *m.*, द्वीपी *m.* (न्), द्वीपस्यः -द्वीपवासः, द्वैपः, द्वीपः.
ISLET, *s.* द्वीपः -पं, अन्तरीपं. See ISLAND.
ISLET, *s.* सुद्रुद्वीपः -पं, घलद्वीपः -पं, उपद्वीपः -पं.
ISOCHRONAL, **ISOCHRONOUS**, *a.* समकालिकः -की -कं, समसंख्यकालः -ला -लं.

To ISOLATE, v. a. वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनक्ति -चेद्), अवच्छिद्, अन्तर्भेदं कृ, अन्तर्विभेदं कृ, अन्तर्वियोगं कृ, परविशेषं कृ, पृथक् स्था in caus. (स्थापयति -यितुं). See *To INSULATE*.

ISOLATED, p. p. असङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, गतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, वियुक्तः -क्ता -क्तं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, परविभिन्नः -न्ना -न्नं, अन्तर्विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यासक्तः -क्ता -क्तं, अनन्तसंसक्तः -क्ता -क्तं, अन्त्यासक्तः -क्ता -क्तं, पृथक्स्थितः -न्ता -न्तं, स्वतन्त्रः -न्ता -न्तं. See *INSULATED*.

ISOLATION, s. असङ्गः, परविशेषः, परविभेदः, विच्छेदः, अवच्छेदः, व्यासङ्गः, विभिन्नता, पृथक्त्वं. See *INSULATION*.

ISOSCELES, a. समद्विभुजः -जा -जं, समद्विपादुः -हुः -हुः, समद्विपाद्यः -श्री -श्री; 'isosceles triangle,' समद्विबाहुकविभुजः, तुल्यद्विबाहुकविभुजः, द्विसमविभुजः -जा; 'angles at the base of an isosceles triangle,' तुल्यद्विबाहुकविभुजस्य भूलङ्गकोणी *m. du.*

ISSUE, s. (Egress) निःसरणं, निःसरणं, निर्गमः, निर्गमिः *f.*, निर्घाणं, निष्क्रमणं, विनिर्गमः, वहिर्गमनं, वहिस्सरणं, निःसारः -रणं, अपसारः, 'अपसरणं, प्रवहः'—(Event, consequence, last result) गतिः *f.*, उद्गमः, अनुवृत्तं, संवृत्तं, उत्पन्नं, फलं, फलमुत्तरं, परिणामः, शेषः, अन्तः, सिद्धिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, अन्वयः, निष्पन्नं; 'happy issue,' सन्नतिः *f.*, शुभगतिः *f.*, शुभफलः; 'expectation of a favourable issue,' शुभफलाकांक्षा.—(Progeny) प्रजा, अप्रजं, सन्तानं, सन्ततिः *f.*, अन्वयः, तनुः *m.*—(Flux) आगतिसारः, रक्तातिसारः, रक्तशुद्धिः *f.*—(Ulcer, fontanel) कृत्रिमव्रणः.

To ISSUE, v. n. (Flow out) प्रसृ (c. 1. -स्रयति -स्रोतुं), निःसृ, सु.—(Pass out, go out) निःसृ (c. 1. -सरति -स्रतुं), विनिःसृ, निर्गमं (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), विनिर्गमं, निर्घा (c. 2. -याति -तुं), विनिर्घा, निष्क्रमं (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), विनिष्क्रमं, अभिनिष्क्रमं, निश्चरं (c. 1. -चरति -रितुं), विनिश्चरं, निरि (c. 2. -यति -तुं), वहिर्गमं.—(Proceed, arise) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), जन् (c. 4. -जायते, जनितुं), प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), प्रभू.—(Close, end) निष्पद्, विगमं. समाप् in pass. (-आप्ते), निवृत्, अप्रया.

To ISSUE, v. a. (Send out) निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रचल (c. 10. -चालयति -यितुं), प्रचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), प्रचलीकृ.—(Make public) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), घुप् (c. 10. -घोमयति -यितुं), विघुप्, प्रसिद्धीकृ.

ISSUED, p. p. निःसृतः -ता -तं, निर्गतः -ता -तं, प्रसृतः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं.

ISSUELESS, s. असन्तानः -न्ता -न्नं, अनपत्यः -त्या -त्यं, अप्रजः -जा -जं, अप्रसृतः -न्ता -न्तं, निःसन्तानः -न्ता -न्नं, निरन्वयः -या -यं, निर्वंशः -शा -शं.

ISTHMUS, s. संयोगभूमिः *f.*, योगभूमिः *f.*, ससन्धभूमिः *f.*

It, pron. तद्, एतद्, इद्. Sometimes 'it' is not expressed, but is inherent in the verb; as, 'it is well ascertained that the figure of the earth is globular,' पृथिवी गोलाकार भवति इति सुनिश्चितं.

ITALIAN, a. इटालिदेशसंस्थी -न्विनी -न्वि (न्), इटालिदेशजः -जा -जं, इटालिदेशीयः -या -यं, इटालिदेशस्यः -स्या -स्यं.

ITALICS, s. pl. इटालिकसंज्ञको मुद्राक्षरविशेषः.

ITCH, s. (The disease) कण्डूः *f.*, कण्डुः *f.*, खर्जः *f.*, कञ्जः *f.*, कञ्जुः *f.*, सुकण्डुः *f.*, सूकण्डुः *f.*, खसः, पाम *n.* -ना *f.* (न्), कण्डूतिः *f.*—(An itching) कण्डूतिः *f.*, कण्डूयनं, कण्डूया.—(Eager desire) अतिस्पृहा, अतिशयेच्छा, असमभिलाषः.

To ITCH, v. n. कण्डू (nom. कण्डूयति -ते), कण्डूयां कृ, कण्डूतिं कृ, स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), स्फुर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), कण्डूलः -ला -लं भू

—(Desire eagerly) अतिशयेन इप् (c. 6. इच्छति, रयितुं) or अभिलम् (c. 1. -लपति -यितुं), गृप् (c. 4. गृयति, गृहितुं).

ITCHY, a. कण्डूलः -ला -लं, कञ्जुरः -रा -रं, कण्डुरोगी -गिणी -गि (न्), पामनः -ना -नं.

ITEM, adv. (Also) अपरम्, अपिच, अप्यच, चैव, पुनरपि.

ITEM, s. (Article, separate particular) पदं, विषयः, प्रकरणं, अधिकरणं.

To ITERATE, v. a. (Utter again) पुनर् वद् (c. 1. वदति -दितुं), मुहुर् वद्, अनुवद्, पुनरुक्तिं कृ.—(Do again) पुनः कृ, मुहुः कृ, पुनःपुनः कृ.

ITERATION, s. पुनरुक्तिः *f.*, पौनरुक्त्यं, पुनर्वचनं, अनुवादः, मुहुर्भाषा.—(Doing again) पुनःकरणं, पुनरावृत्तिः *f.*, द्विरावृत्तिः *f.*

ITERATIVE, a. पुनरावृत्ति-दिनी -दि (न्), पुनःकारी -रिणी -रि (न्).

ITINERANT, a. अटमानः -ना -नं, पर्यटनकारी -रिणी -रि (न्), अध्वगः -गा -नं -गामी -मिनी -मि (न्), भ्रमणकारी &c., परिभ्रमी -मिणी -मि (न्), अवनिचरः -रा -रं, यात्रिका -की -कं, चक्राटः -टा -टं.

ITINERARY, s. मार्गज्ञानपुस्तकं, मार्गक्रमणलेखः, प्रवासवृत्तान्तलेखः.

To ITERATE, v. n. देशभ्रमणं कृ, देशपर्यटनं कृ, परिभ्रम् (c. 4. -भ्रान्यति -भ्रमितुं), पर्यट् (c. 1. -अटति -टितुं).

Its, pron. तदीयः -या -यं, तस्य *gen. c.* (तद्), अस्य *gen. c.* (इद्).

ITSELF, pron. तद् एतद्, स्वयं.

IVORY, s. हस्तिदन्तः, करिदन्तः, गजदन्तः, दन्तिदन्तः -न्ती.

IVORY, a. दान्तः -न्ती -न्तं, हस्तिदन्ती -न्तिनी -न्ति (न्), हस्तिदन्तानिर्मितः -ता -तं, दन्तिदन्तमयः -यी -यं.

IVY, s. वृषगृहादिरोही लताविशेषः, तरुहृष्टा, तरुरोहिणी.

J.

To JABBER, v. n. जल्य (c. 1. जल्यति -ल्यितुं), उपजल्य, त्वरितं वद् (c. 1. वदति -दितुं), अल्यक्तं or अल्यष्टं वद्, वद् in freq. (वावद्यते), अल्यप् (c. 1. -लपति -पि), चटचट (nom. चटचटायते), अनर्थकवचनं कृ.

JABBERER, s. जल्यकः, जल्यकः, जल्यी *m.* (न्), उपजल्यी *m.*, यांचालः, वाचाटः, वाचदकः, बहुभाषी *m.* (न्), अल्यष्टवक्ता *m.* (क्ल).

JABBERING, s. जल्यः -ल्यनं, प्रजल्यः, जल्यतः, वाचदकता, प्रलापः, विप्रलापः, प्रलापितः, त्वरितवचनं, अल्यष्टवचनं, अल्यक्तवचनं, निरर्थकवचनं.

JACK, s. (Instrument for pulling off boots) पादुकातिर्निर्णयनं.—(Instrument for turning a spit) यन्तं यद्गारेण पाकशूलः परिचर्त्तते.—(A fish) जलसूचिः *m.*—(Coat of mail) कवचः -चं, तनुत्रं.—(Horse, wooden frame) मञ्चः. वृषाः, उपस्तम्भः, आधारः.—(Male of certain animals) expressed by पुं prefixed.—(Flag at the end of a bow-sprit) चौकाग्रवर्हिः प्रलसो ध्वजपटः.—(Bread-fruit tree) पनसः, पनसनालिका, कण्डकफलः.

JACK-A-LANTERN, s. पिशाचदीपिका, भूतदीपिका, मिय्यादीपिः *f.*

JACKAL, s. शृगालः, सुगालः, जसुकः, जसूकः, गोमासुः *m.*, वञ्चकः, क्रोधा *m.* (ष्टु), गोमी *m.* (न्), क्रथा *m.* (न्), भूरिमायः, घोररासनः, हूरवः, धूमोरुः *m.*, केरु, फेरुडः, फेरवः.—(Female) शृगाली, क्रोधी, शिवा.

JACKANAPES, s. वानरवृत्तिः *m.*, कपिसंभावः, मकैटशीलः, वानरचरित्रः.

JACKASS, s. गद्गद्, रासभः, खरः, धूसरः, चक्रोवान् *m.* (न्), वालयः.

JACK-BOOTS, s. pl. चर्मनिर्मितं जङ्घाद्वारीयं or जङ्घावर्णं, वृहत्पादुका.

JACK-DAW, s. काकजातीयः पक्षिभेदः, काकविशेषः, काकः, वायसः.

JACKET, s. कञ्जुकः, कञ्जुलिका, निचोलः -लकः, चोलः -लकः, निचुलः, अङ्गिका, कूपसकः.

JACK-KETCH, s. पातुकपुरुषः, दण्डपाशिकः, मृत्पाः *m.*, उड्डन्धकः.

JACK-PUDDING, s. भण्डः, भाण्डः, वैहासिकः, परिहासवेदी *m.* (न्), विदूषकः

JACOBIN, *s.* होनहारपणपाती *m.* (नं). रागद्रोही *m.* (नं), रागपुष्पा *m.* (नं).
JACOB'S-STAFF, *s.* (Pilgrim's staff) चर्पटिद्वयः. चर्पटिद्वयः *m. f.*
—(A staff concealing a weapon) दृढापुं, लूनामं, राक्षसुर्मनि-
शितास्ते वदिःकाटययो दृढः.

JADE, *s.* (Sorry horse) कद्दुस, चक्करस, चाक्करस.—(A name of reproach for a woman) चक्करनी, कद्दुस, भटा, पापीयनी. See JADISH.

To JADE, v. a. सिद् (c. 10. सिद्ध्यति -यितुं), जायन् (c. 10. -यागयति -यितुं),
 अन् (c. 10. अगमयति -यितुं), ज्ञ् (c. 10. ज्ञायति -यितुं), गद् (c. 10.
 गायति -यितुं), जयस्वद्, जिज्ञ् (c. 9. जिज्ञासति, जेदिह्), तप् (c. 10.
 तापयति -यितुं), कृष (c. 10. कृषयति -यितुं), कृष्टं द.

To JADE, *v. n.* (Become weary) चिद् in pass. (गितते), जायन्
(c. 4. -यस्यति -यगितुं), घ्नन् (c. 4. -घ्नम्यति, घ्नगितुं), घ्नन् (c. 4. -घ्न-
म्यति, घ्नगितुं), सह (c. 1. नीदति, नन्ते), जयमद्, जह (nom. जहायते).

JADED, *p. p.* सिवः -ता -त्वं, रोदिताः -ता -त्वं, प्राजाः -ता -त्वं, परिप्राजाः -ता -त्वं, प्रगर्भिः -र्भा -र्त्तं, क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, ग्रानः -ना -त्वं.

JADISH, *a.* (Bad) दुष्टः-ष्टा-ष्टं, चापोयान्-यसौ-यः (स्). कुल्लिप्तः-ता-तं, कृ or कर् or कृ prefixed.—(Unchaste, applied to a woman) वन्यहो, चसती, ससाध्वी, यमिचारिणी, पुंझली, पृष्टा, पदिखी, क्षमिनीता, काम्या.

JAG, JAGG, *s.* (Notch) चेदः, पचच्चेदः, विच्चेदः. भङ्गः, दन्तः. जगपद-
नरूपो भङ्गः or चेदः.

To JAGG, r. a. जज्जरीक, क्कवचदनासुरेण चिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तु) or
चिचिद् or चयचिद्, छेद् कृ, चयच्छेद् कृ, क्कवचसुरेण भज्जुरं-रां-रं कृ,
or भज्जरीक or जज्जरं-रां-रं क, जज्जरीकं-कां-कं क.

JAGGED, p. p. a. गर्जरः -रा -रं, गर्जरीकः -का -कं, कृष्णपद्मरूपेण
 विच्छिन्नः -चा -चं or दन्तुरः -रा -रं or दन्ती -निनी -नि (न्), क्षुद्रकृष्णः
 -चा -चं, कृष्णधाराकाटः -रा -रं, भद्रदः -रा -रं, विषमधाराः -रा -रं.

JAGGEDNESS, *s.* गज्जरता, गज्जरीकता, दन्तुर्ज्यं, भङ्गुर्ज्यं.

JAGGY, *a.* दन्तरः -रा -रं, चतुष्कण्ठः -चा -चं. See JAGGED.

JAIL, ४. कारा, कारागारं, कारागृहं, कारायेन n. (न्), बन्धनागारं, बन्ध-
नालयः, पुनानागारं, पुनानस्थानं, निर्बोधनागारं, गन्धिनालयः, गन्धिः / धानः

JAILER, ४. कारारक्षकः, कारागृहाध्यक्षः, कारागाराधिपतिः m., पन्थना-
लयरक्षकः, गमिपालकः, वन्दिपालः.

JAKES, *s.* शौचकृपः, पायुष्मालनवेदन *n.* (न), घषस्तरस्यानं.

JAM, ४. निष्टपल्लं, मिष्टान्नं, स्याद्वन्नं, सन्ध्यामल्लं, सन्ध्यां.

To JAN, v. a. सम्प्राप् (c. 10. -पीडयति -यितुं), सम्मृद् (c. 9. -मृद्नाति -मर्दितुं),
सखाप् (c. 1. -वाधते -धितुं), सकृलोक्, राकृलोक्.

JAMB, ४. उपस्तम्भः, अथष्टम्भः - स्तम्भः, स्तम्भः, गृहस्तम्भः, आधारः.

JAMMED, *p. p.* सम्मर्दितः -ता -तं, सम्मर्दितः -ता -तं, ससाधः -या -यं,
सद्गुलः -ला -लं, सद्गुलः -टा -टं, धूर्णितः -ता -तं.

To JANGLE, v. n. वाग्मुद्धं कृ, बाह्वलहं कृ, विषद् (c. 1. -वदते -दितुं),
विमल्रापं कृ, यवक्रोश्रनं कृ, विरोधोक्तिं कृ, कलह (nom. कलहायो).

JANGLE, s. (Wrangling) वाग्गुल्लं, वाक्कल्लहः, विप्रलापः, व्यवक्रोशनं.—
(Discordant sound) कृञ्जला-श्रवणं.

JANGLER, s. बाङ्गलहकारी m. (न), चाग्यङ्गप्रियः, प्यवक्रोशनप्रियः.

JANGLING, s. (Wrangling) वादोल्लासः, व्यवक्रोशनं, विवादः.—(Discordant sound) कम्पन-प्रकृतः, कः, वर्कशस्वनः.

JANITOR, ४. द्वारपालः, द्वाररक्षकः, द्वारस्थः, प्रतिहारः, प्रतीहारः.

JANTILY, adv. चपलं, चापत्येन, चपलशीलत्वात्, लघु, स्वभावलापवात्.

JANTINESS, ४. चापत्यं, चपलशीलता, लघुता, स्वभावलाप्यं.

JANU, a. षण्मलः -ला -लं, षण्मलशीलः -ला -लं, लघुषण्मायः -पा -वं.
 JANUARY, s. षोममासं, षोमः, मासः, उत्तरषोमः, पूर्णमासः, पुष्यः, तैष्यः,
 तिष्यः -षण्मासः, प्रथममासः.

JAPAN, ५. जापाननामा चित्रकाल्पविशेषः.

TUNAR, v. n. (Make a grating sound) कलशश्राव्यं कृ, गङ्गा (nom.
 गङ्गापाते), परस्परपर्यण्यं गङ्गाश्राव्यं कृ.—(Clash) सङ्घट् (c. 1.-पट्टते
 -ट्टि), परस्परसमापातं कृ, परस्परसङ्घट्टनं कृ.—(Quarrel) विवद् (c. 1.
 -पदते -दिह), कलह (nom. कलहापाते).

JAR, *ε*. (Grating sound) कर्कशशब्दः, परस्परपर्ययः कटुशब्दः, परस्परसङ्घटननो मर्मकाशब्दः, मर्महतः.—(Clash) सङ्घट्टः -ट्टनं, समापातः, परस्परसमापातः, परस्परविरोधः.—(An earthen vessel) घटः, कुम्भः, कलशः -शी -शं, मणिकं, पल्लघट, पालुः *f.*, कर्करी, कुशरी, मृत्तिकापात्रं, मृताशयं, मृत्तमपात्रं, उदपात्रं, शलपात्रं.—(Bottom of a jar) सूर्यग्रहः.—(A little open, half open, said of a door) ईषदुद्घाटितः -ता -तं, अर्धोद्घाटितः -ता -तं.

JARGON, ४. अनर्थकभाषा, अससदृशभाषा, पिशाचभाषा, राक्षसी भाषा, मिथितभाषा.

JARRING, *part. or a.* परस्परपराहतः -ता-तं, परस्परविरोधी -धिनी -धि
(न), अन्योन्यविरुद्धः -द्वा -द्वं.—(Making a harsh sound) कर्कश-
शब्दकारी -रिणी -रि (न).

JASMIN, *स. कुन्दः* -*न्द*, चाती -*ति*: *f.*, फाटी -*टा*, चातीकुसुमं, मालती, यूपी, यूपिका, सारंग्यूपी, मन्त्रिका, जीवनी, सुगन्धः, मापुर्, सुमना: *f.* (स), मकरन्दः, मुद्गरः; 'double jasmin,' शिशुगन्धा; 'relating to the jasmin,' कीन्दः -*न्दी* -*न्द*; 'the jasmin creeper,' कीन्दी लता.

JASPER, ४. सूर्यकान्तः, नास्यरास्यो मणिविशेषः.

JAUNDICE, *s.* पायुः *m.*, पायुरोगः, पायुरः, पायुकः, कामला-लः, कम्भकामला, हलीमकः; 'incipient jaundice,' पायुच्चाया.

JAUNDICED, *a.* (Having the jaundice) पाण्डुरोगी -गिणी -गि (न्).
पाण्डुरोगयस्तः -स्ता -स्तं.—(Prejudiced) सापेक्षतः -ता -तं, वक्रदृष्टिः
-ष्टिः -ष्टि.

परिभ्रमणं कृ, पय्यंदनं कृ, विहारं कृ, विहारार्थम् इतस्ततः
परिभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति -भ्रमितुं), विद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), विहारार्थं
पय्यंद (c. 1. -पय्यति -पय्यितुं).

JAUNT, *ε*. विहारः, विहारणं, भ्रमणं, विहारार्थं परिभ्रमणं or पर्यटनं.

JAUNTINESS, *s.* See JANTINESS.

JAVILIN, *ख़*. शल्यं, शलाका, शकुः *m.*, प्रासः, धिपणिः *m.*, शक्तिः *f.*,
 पारिमुक्तं, कारमुक्तं, मुक्तकं, मुक्तामुक्तं, शूलः -लं, घस्त्रं, दूरवेपी *m.* (नृ),
 कामारी.

JAW, *s.* हनु: *m. f.*, हनुः *f.*; 'the lower jaw,' पीथं, कुप्पः, धिवुकं.
 चिपुः *m.*; 'big-jawed,' महाहनुः-नुः-नु; 'locked jaw,' हनुग्रहः.
 हनुसम्भः; 'jaw-tooth,' दाढा, दंढा.—(Mouth) मुखं, वक्त्रं; 'jaws
 of death,' मृत्युवक्त्रं.—(Scolding, abuse) साक्रोशः, क्रुधं, तर्कानं.
 वाक्पाठ्यं, भर्त्तनं.

To JAW, v. n. (Scold) चाक्रुर् (c. 1. -ज्जोशति -ज्जोष्टुं), तर्ज् (c. 10. तर्जयति -पितं).

JAW-BONE, *s.* दन्वस्थि *n.*, त्रिवक्त्रास्थि *n.*, पीचास्थि *n.*

JAWED, a. हनुमान -मती -मत (त), हनुमान &c., हनुविशिष्ट: -ष्टा -ष्टं.

JAY, s. चायः, चासः, मणिकराटः, नीलकराटः, किकिः *m.*, किकिर्वादिवः *m.*
 लिकीर्दिवः, किकीदीविः *m.*, चालः.

JEALOUS, a. (Apprehensive of rivalry, uneasy at another's success) गल्लरी-रिणी-रि (न), गल्लर:-रा-रं, समल्लर:-रा-रं.

परगुणमातरः -रा -रं, परोक्षप्रेमिणी -पि (न), परोक्षसाहचर्यः -ना -नं, परोक्षसाहचर्यकः -का -कं, परोक्षप्रेमिणी -द्विनी -द्वि (न), अन्यशुभाशङ्की -द्विनी -द्वि (न), परप्रशंसासहचर्यः -ना -नं, परशुभामर्षणः -शा -शं, ईषी -पिषी -पि (न) सेषः -षी -षं, असूयकः -का -कं, साम्यसूयः -या -यं, कृतघ्नः -यी -घं, स्पर्धनी -धिनी -धि (न), वक्रदृष्टिः -दि -दि ।
 —(Suspicious in love) प्रेमविपर्ययाशङ्की &c., प्रेमसंशयी -यिनी -यि (न), प्रेमशङ्की &c., प्रेमव्यत्ययाशङ्की, प्रीतिविपर्ययाशङ्की &c.; 'a husband of a wife,' परपुरुषशङ्की, परपुरुषशङ्कितः, जारशङ्कितः; 'a wife of a husband,' परस्त्रीशङ्कितः, परस्त्रीशङ्कितः.—(Suspiciously fearful) शङ्काशीलः -ला -लं, शङ्कास्वभावः -या -यं.—(Careful for the honour of) अभिमानी -निनी -नि (न), कृताभिमानी -ना -नं, कृतादरः -रा -रं, साभिमानः -ना -नं, चादृतः -ता -तं.
 JEALOUSLY, *adv.* समत्सरं, मात्सर्येण, सेष्ये, असूयया, सासूयं, साम्यसूयं, परोक्षप्रेमसाहचर्यं, परोक्षप्रेमशङ्कया, प्रेमविपर्ययाशङ्कया, शङ्काशीलवत्, वक्रदृष्ट्या, स्पर्धया.
 JEALOUSY, JEALOUSNESS, *s.* मात्सर्यं, मत्सरः -रता, ईष्या, असूया, स्पर्धा, परगुणमात्सर्यं, परोक्षप्रेमसाहचर्यं, परोक्षप्रेमशङ्का, अन्यशुभप्रेमः, सापत्यं, सापत्यभावः, दृष्टिवक्रता.—(Suspiciousness in love) प्रेमशङ्का, प्रीतिशङ्का, प्रेमसंशयः, प्रेमविपर्ययाशङ्का, प्रेमव्यत्ययाशङ्का, प्रीतिव्यत्ययाशङ्का; 'of a husband respecting a wife,' परपुरुषशङ्का, व्यभिचारशङ्का, अन्यपुरुषशङ्का, जारशङ्का; 'of a wife respecting a husband,' परस्त्रीशङ्का.—(Suspicious fear) शङ्का, शङ्काशीलता.—(Concern for the honour of) अभिमानचिन्ता.
 To JEER, *v. a.* अवहन् (c. 1. -हसति -सितुं), अपहस्य, अवहस्यभूमिं कृ, अपहसास्यदीकृ, अवधिष्य (c. 6. -धिपति -धेयुं), अवहा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), निरस्कु, मुखरोक, गहं (c. 1. गहेते -हितुं), अवगहं, भालं (c. 10. भालयते -ति -यितुं). -
 JEER, *s.* उपहासः, अवहासः, अपहासः, परिहासः, धेपः, अवधेपः, अवहा, अवमानं, अवहेला, व्यञ्जनं -ना, व्यंग्यः.
 JEERER, *s.* उपहासकः, परिहासकः *m.* (नृ), धेपकः, अवधेपकः.
 JEERINGLY, *adv.* उपहासेन, सोपहासं, परिहासेन, सावधेपं, हास्यपूर्वम्.
 JEJUNE, *a.* रुधः -द्या -धं, रुधः -द्या -धं, नीरसः -सा -सं, विरसः -सा -सं, रसहीनः -नां -नं, शुष्कः -ष्का -ष्कं, शून्यः -न्या -न्यं, निःसारः -रा -रं, निःसत्त्वः -त्वा -त्वं.
 JEJUNENESS, *s.* रुधता, रोषं, नीरसता, विरसता, रसाभावः, शुष्कता, शून्यता, सारहीनता, सत्त्वहीनता.
 JELLY, *s.* (Of animal substance) मांसपननिष्कायः, कथितमांसनिर्मितो घनीभूतः खच्छरसः, मांसस्य श्यानरसः or घनरसः.—(Of fruit) फलानां शर्करादिना सह निष्कायितानां घनरसः, फलपाकः.—(Glutinous substance) श्यानद्रव्यं, सान्द्रद्रव्यं.
 JENNET, *s.* See GENET.
 To JEOPARD, *v. a.* संशयस्य -स्यां कृ, संशयितं -तां कृ, सन्देहस्य -स्यां कृ, शङ्कास्य -स्यां कृ, संशयापन्नं -न्नां कृ, सन्देहदोलस्य -स्यां कृ, भयस्य -स्यां कृ, शङ्कास्यदीकृ; 'one who jeopard his life,' संशयितजीवितः.
 JEOPARDED, *p. p.* संशयितः -ता -तं, संशयज्जमितः -तां -तं, शङ्कास्यदीकृतः -ता -तं.
 JEOPARDOUS, *a.* संशयिकः -की -कं, सन्देहः -ग्या -ग्यं, भयाक्रान्तः -न्ता -न्तं.
 JEOPARDY, *s.* (Hazard) संशयः, शङ्का, सन्देहः, भयं, विकल्पः, छातङ्कः, भयहेतुः *m.*; 'any thing exposed to jeopardy,' भयस्थानं, संशयास्थानं, शङ्कास्थानं; 'jeopardy of life,' जीवितसंशयः, प्राणसन्देहः, प्राणनाशसंशयः, प्राणपापः; 'brought into jeopardy,' संशयितः

-ता -तं; 'to be in jeopardy,' संशयस्य -स्या -स्यं भू, शङ्कास्यदीकृ.
 To JERK, *v. a.* (Give a sharp or sudden twitch or push) लघुप्रहारं कृ, लघ्वाघातं कृ, आकस्मिकप्रहारं कृ, लघुप्रहारेण तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं).—(Throw with a sharp sudden motion, or by stopping the arm half way) लघुप्रहारेण or आकस्मिकप्रहारेण धिप् (c. 6. धिपति, धेयुं), बाहुवेगम् अर्धेन सम्भयित्वा धिप्, अकस्मात् धिप्.
 JERK, *s.* लघुप्रहारः, लघ्वाघातः, आकस्मिकप्रहारः, लघुधेपः, आकस्मिकधेपः, लघुप्रहारेण धेपः, बाहुवेगसम्भनपूर्वः धेपः.
 JERKIN, *s.* कञ्चुकः, कञ्चुलिका, अङ्गिका, कूर्पासकः, धुद्रुनिचोलः.
 JESSAMINE, *s.* See JASMIN.
 JEST, *s.* हास्यं, परिहासः, परोहासः, हासिका, नर्म्म (न), परिहासवाक्यं, परिहासोक्तिः *f.*, विनोदोक्तिः *f.*, विनोदभाषणं, धेपः, लालिका, टट्टरी, व्याहारः.—(Object of laughter) उपहासस्थानं, उपहासास्पदं, हास्यास्पदं, उपहासपात्रं, विनोदास्पदं.—(Fun) खेला, क्रीडा, कौतुकं, केलिः *m. f.*; 'in jest,' परिहासेन.
 To JEST, *v. n.* हस् (c. 1. हसति -सितुं), विहस्, प्रहस्, सम्प्रहस् संविहस्, परिहासं कृ, विनोदं कृ, परिहासवाक्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), विनोदवाक्यं वद्, भगद् (c. 1. भगदते -गिदुं), क्रीड् (c. 1. क्रीडति -ते -डितुं), प्रक्रीड्, विक्रीड्, परिक्रीड्, विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), खेला (nom. खेलायति); 'speak in jest,' परिहासेन वद्.
 JESTER, *s.* परिहासकारी *m.* (न), परिहासवेदी *m.* (न), हास्यकारी *m.*, विनोदकारी *m.*, विनोदभाषी *m.* (न), वैहासिकः, विदूषकः.—(Buffoon) भग्डः, वैहासिकः, चाटुपटुः *m.*, चाटुवटुः *m.*, रवणः, नटः, क्रीडामृगः.—(Companion of a king) नर्म्मसचिवः, विदूषकः, नर्म्मदः, राजविनोदी *m.* (न).
 JESTING, *s.* परिहासकरणं, नर्म्मकरणं, नर्म्मद्युतिः *f.*, विनोदः, भाग्डं.
 JESTINGLY, *adv.* परिहासेन, हास्येन, परिहासमात्रेण, विनोदेन, विनोदाद्यै.
 JET, *s.* (Spouting of water) जलोधेपः, जलोत्सेकः.—(Black stone) कृष्णप्रस्तरः, कृष्णवर्णः प्रस्तरविशेषः.
 JET-BLACK, *s.* घनकृष्णः -ष्णा -ष्णं, मुकृष्णः -ष्णा -ष्णं, अतिमृकृष्णः -ष्णा -ष्णं.
 JETSAM, JETSON, JETTISON, *s.* नौव्यसनकाले नौकालयुकरणार्थं समुद्रमध्ये धिप्रद्रव्याणि.
 JETTY, *s.* भूमिबहिर्गतः समुद्रस्पर्शः, काष्ठसम्भनिर्मितः, धुद्रुसेतुः.
 JETTY, *a.* (Black as jet) कृष्णवर्णः -णी -णं, कृष्णप्रस्तरवर्णः -णी -णं.
 JEW, *s.* यहूदीयः, यहूदीयदेशजः, यहूदीयदेशवासी *m.* (न).
 JEWEL, *s.* (Precious stone) मणिः *m. f.*, मणी, रत्नं, प्रस्तरः, मणिरत्नं, चारुशिला; 'jewel in a snake's head,' फणमणिः; 'necklace of jewels,' मणिमाला, रत्नावलिः *f.*; 'having jewels in the ears,' मणिकर्णैः -णी -णं.—(A term of endearment) रत्नं; 'a jewel of a woman,' स्त्रीरत्नं.
 JEWEL-HOUSE, JEWEL-OFFICE, *s.* मणिशाला, रत्नशाला, राजकीयरत्नागारः.
 JEWEL-MINE, *s.* रत्नाकरः, रत्नखनिः *f.*, मणिभूमिः *f.*, रत्नभूमिः.
 JEWELLED, *p. p.* or *a.* रत्नवान् -वती -वत् (नृ), मणिमान् -मती -मत् (नृ), मणिलिखितः -ता -तं, रत्नमयः -यी -यं, मणिमयः -यी -यं, मणिशः -शा -शं.
 JEWELLER, *s.* मणिकारः, रत्नकारः -रत्नः, रत्नजीवी *m.* (न), वैकटिकः; 'jeweller's shop,' रत्नशाला.
 JEWELRY, *s.* रत्नानि *n. pl.*, रत्नादि भूषणं or चलङ्कारः, कोशः, कोपः.
 JEWESS, *s.* यहूदीया, यहूदीया स्त्री, यहूदीयदेशिनी.
 JEWISH, *a.* यहूदीयः -या -यं, यहूदीयदेशसन्धी -न्धिनी -न्धि (न), यहूदीयधर्मी -म्मी -म्मं (न).

JEW'S HARP, *s.* मुखवाद्यं, वक्रतालः -लं.

JIB, *s.* नौकाग्रस्थवसनं, अग्रस्थवसनं, नौकाग्रवहःस्वं वातवसनं.

JIFFY, *s.* निमेषः, क्षणः, पलः; 'in a jiffy,' निमेषमात्रेण, एकपदे, सपदि.

JIG, *s.* लघुनृत्यं, लघुनर्तनं, लघुतालसहितो नृत्यविशेषः.

To JIG, *v. n.* पृथक्प्रकारेण नृत्यं (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), लघु नृत्यं.

JILT, *s.* प्रतारिका, वस्त्रिका, विप्रलम्बिका, सङ्गतलंघिनी, सङ्केतितान्यगामिनी, चपला, चपलशीला, एकपुरुषम् आश्रयासयित्वा अन्यं गच्छति or गृह्णाति या स्त्री, प्रेमसिद्ध्याशां जनयित्वा खण्डयति या स्त्री.

To JILT, *v. a. or n.* प्रेमविषये एकपुरुषम् आश्रयासयित्वा अन्यं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रेमसिद्ध्याशां जनयित्वा खण्ड्य (c. 10. खण्डयति -यितुं), सङ्गतं लंघ्य (c. 10. लंघयति -यितुं), प्रेमविषये वञ्च्य (c. 10. वञ्चयते -ति -यितुं) or म्रतु (c. 10. -तारयति -यितुं) or विप्रलम्ब (c. 1. -लभते -लभ्युं).

JILTED, *p. p.* खण्डितः -ता -तं, खण्डितप्रेमसिद्ध्याशः -शा -शं.

To JINGLE, *v. n.* शिञ्ज (c. 2. शिञ्जते, c. 1. शिञ्जते -शिञ्जितुं), विशिञ्ज, क्षण (c. 1. क्षणति -यितुं), क्षणक्षण (nom. क्षणक्षणायते), किङ्किण (nom. किङ्किणायते), क्षणक्षणं कृ, विरु (c. 2. -रयति -रयितुं).

JINGLE, *s.* शिञ्जा -झः, शिञ्जितं, आशिञ्जितं, क्षणक्षणं, क्षणक्षणा, क्षणक्षणाः, क्षणक्षणाः, क्षणक्षणाः, क्षणक्षणाः, क्षणक्षणाः, क्षणक्षणाः.

JINGLING, *part. or a.* शिञ्जी -झिनी -झि (न्), क्षणक्षणाकारि -रिणी -रि (न्), क्षणक्षणा -यन्ती -यन्तु (न्), क्षणक्षणाः -ता -तं.

JOB, *s.* (Piece of work) कर्म *m.* (न्), कार्यं, कृत्यं, क्रिया, व्यापारः. —(Mean business) छुद्रकर्म *n.*, नीचकर्म *n.*, अप्रमत्तक्रिया. —(Work done for private profit or ends) स्वार्थप्रयुक्तं कर्म, स्ववृद्धार्थं कर्म, स्वार्थमात्रपक्षकं कर्म, स्वार्थमात्रोद्देशकं कर्म or कार्यं, स्वार्थकर्म *n.*

To JOB, *v. n.* छुद्रकर्म कृ, नीचकर्म कृ, स्वार्थप्रयुक्तं कर्म कृ, स्वार्थमात्रपक्षकं कृ or स्वार्थमात्रोद्देशकं कृ. —(Buy and sell as a broker) परार्थं क्रयविक्रयं कृ or पण्य (c. 1. पण्यते -यितुं, पण्ययति -यितुं), पण्यायां कृ. —(Deal in, hire) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योजुं), प्रयोगं कृ.

JOBBER, *s.* (One who does small jobs) छुद्रकर्मकारी *m.* (न्), नीचकर्मकृ, तुच्छकर्मव्यवसायी *m.* (न्), अल्पकर्मव्यापारी *m.* —(Broker) परार्थं क्रयविक्रयकारी *m.* or क्रयविक्रयप्रयोजकः, घटकः. —(One who does a work for his own ends) स्वार्थप्रयुक्तकर्मव्यवसायी *m.*, स्वार्थप्रवर्तकः, स्ववृद्धार्थं कार्यव्यापारी. —(Dealer) क्रयविक्रयिकः, पणिकः, विपणी *m.* (न्).

JOBING, *s.* छुद्रकर्मव्यवसायः, नीचकर्मप्रवृत्तिः *f.*, स्वार्थप्रयुक्तकार्यप्रवृत्तिः *f.*, स्वार्थप्रवर्तनं, स्ववृद्धिप्रवर्तनं.

JOB-HORSE, *s.* पस्त्राश्वः, प्रयोज्यवाजी *m.* (न्), भाटकीयवाजी *m.*, अश्वकः.

JOCKEY, *s.* अश्वविद् *m.*, अश्वशिक्षकः, अश्वप्रेरकः, अश्वारूढः, अश्वशिक्षाजीवी *m.* (न्), अश्वोपजीवी *m.* (न्), अश्वरतः, हयरतः, अश्वविद्याविशारदः, हयविद्याविशारदः, अश्वकोविदः.

To JOCKEY, *v. a.* अश्वशिक्षकवत् प्रतु (c. 10. -तारयति -यितुं) or वञ्च्य (c. 10. वञ्चयते -ति -यितुं) or प्रलम्ब (c. 1. -लभते -लभ्युं).

JOCKEYISM, JOCKEYSHIP, *s.* अश्वविद्या, अश्वारोहणविद्या, अश्वशिक्षा.

JOCOSE, *a.* परिहासशीलः -ला -लं, परिहासकः -का -कं, प्रहासी -सिनी -सि (न्), रसिकः -का -कं, रसी -सिनी -सि (न्), सरसः -सा -सं, कौतुकी -किनी -कि (न्), सौकौतुकः -का -कं, विनोदी -दिनी -दि (न्). See JOCULAR.

JOCOSELY, *adv.* परिहासेन, प्रहासेन, सरसं, सौकौतुकं, रसिकवत्.

JOCOSNESS, *s.* परिहासशीलता, प्रहासः, रसिकत्वं, सरसता, कौतुकं.

JOCULAR, *a.* परिहासकः -का -कं, रसिकः -का -कं, विनोदी -दिनी -दि

(न्). विनोदकारी -रिणी -रि (न्), हास्यकारी &c., विनोदात्मकः -का -कं, हास्यावहः -हा -हं. See JOCOSE.

JOCULARITY, *s.* परिहासकत्वं, प्रहसनं, प्रहसितं, हासिका, रसिकता, विनोदः, कौतुकं, उल्लसता, हर्षः, उत्सवः.

JOCULARLY, *adv.* परिहासेन, सौकौतुकं, विनोदार्थं, हर्षेण, हृष्टवत्.

JOCUND, *a.* प्रमोदी -दिनी -दि (न्), उल्लसः -सा -सं, प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं, हृष्टहृदयः -या -यं, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न्), आनन्दवृत्तिः -त्तिः -त्ति.

JOCUNDITY, *s.* उल्लसता, प्रहर्षः, आनन्दः, मुदा, हृष्टचित्तत्वं.

JOCUNDLY, *adv.* हर्षेण, सहर्षं, प्रमोदेन, सानन्दं, उल्लासेन, हृष्टवत्.

To JOG, *v. a.* अरन्तिना तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चल् (c. 10. चालयति -यितुं), ईप्सत् तद् or चल्, इङ्गितं कृ.

To JOG, *v. n.* (Jog on slowly) शनैः शनैः or मन्दं मन्दं or क्रमे क्रमे चल् (c. 1. चलति -लितुं) or चर् (c. 1. चरति -रितुं) or मृ (c. 1. सरति, सन्तुं).

JOG, JOGGING, *s.* चालनं, ईप्सचालनं, ईप्सद्योभः, ईप्सदाघातः, ईप्सहार' ईप्सताडनं, इङ्गितं.

To JOGGLE, JOGGING. See JOG, JOGGING.

To JOIN, *v. a.* युज् (c. 7. युनक्ति, युक्ते, योजुं, c. 10. योजयति -यितुं), संयुज्, आयुज्, समायुज्, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उपसन्धा, ससन्ध् (c. 9. -चम्राति -चन्द्रुं), संधिष् (c. 10. -धेययति -यितुं), धिष्, संहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), सङ्गम् (c. 10. -गमयति -यितुं), संलग्नीकृ, एकीकृ, एकत्र कृ. —(Tie together) ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, ग्रन्थितुं), योज्ज (nom. योजयति -यितुं).

To JOIN, *v. n.* (Be in contact, unite) संयुज् in pass. (-युज्यते), समायुज्, सन्धा in pass. (-धीयते), संधिष् in pass. (-धिष्यते), संहन् in pass. (-हन्त्यते), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समे (समेति -न्तुं, rt. इ), संलग्नीकृ, एकीकृ, संसृक्तीकृ, एकत्र कृ, सम्मिल् (c. 6. -मिलति -मेलितुं).

JOINED, *p. p.* युक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, संयोजितः -ता -तं, समायुक्तः -क्ता -क्तं, संयुतः -ता -तं, योजितः -ता -तं, समायुतः -ता -तं, युतः -ता -तं, संधिष्ठः -ष्टा -ष्टं, धिष्ठः -ष्टा -ष्टं, संहतः -ता -तं, अभिसंहतः -ता -तं, संसक्तः -क्ता -क्तं, समासक्तः -क्ता -क्तं, ससङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, वङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, लग्नः -गना -गनं, संलग्नः -गना -गनं, विलग्नः -गना -गनं, संहितः -ता -तं, सन्धितः -ता -तं, उपाहितः -ता -तं, सङ्गतः -ता -तं, समितः -ता -तं, मिलितः -ता -तं, एकीकृतः -ता -तं, पटितः -ता -तं; 'with joined hands,' संधिष्ठभ्यां पाणिभ्यां, वङ्गाङ्गलिः -लिः -लि, अवहिताङ्गलिः -लिः -लि, अभिगृहीतपाणिः -णिः -णि.

JOINER, *s.* सूत्रधारः, काष्ठतक्षकः, तक्षकः, तक्षा *m.* (न्), त्वष्टा *m.* (ष्टृ).

JOINERY, *s.* काष्ठतक्षणं, त्वष्टिः *f.*, तक्षणं, सूत्रधारकर्म *n.* (न्), तक्षकक्रिया.

JOINING, *s.* संयोगः, योगः, सन्धानं, सन्धिः *m.*, धेयः, संधेयः, संघातः, सङ्गः, सङ्गमः, समागमः, समासक्तिः *f.*, संसक्तिः.

JOINT, *s.* (Of the body) सन्धिः *m.*, ग्रन्थिः *m.*, अस्थिसन्धिः *m.*, अस्थिग्रन्थिः *m.*, परग्रन्थिः *m.*, पथं *n.* (न्), अस्थिपथं *n.*, मर्म *n.* (न्), काष्ठः -खं, जीवस्थानं, अरु ind.; 'the knee-joint,' जानुसन्धिः *m.*, जङ्घोरुसन्धिः; 'the thigh-joint,' ऊरुपथं *n.*; 'the thumb-joint,' अङ्गुष्ठपथं *n.*; 'of the neck,' ग्रीवासन्धिः *m.*, सन्धिः; 'of the shoulder,' चिरु *n.*; 'to put out of joint,' विसन्धीकृ. —(Knot of a plant) ग्रन्थिः *m.*, पथं *n.* (न्).

JOINT, *a.* (Shared by two or more) संविभक्तः -क्ता -क्तं, अविभक्तः -क्ता -क्तं, अंशितः -ता -तं, साधारणः -शा -शी -यं, सामान्यः -न्या -न्यं, अनेकस्वामिकः -का -कं, usually expressed by सह in comp.: as. 'joint proprietor,' सहस्वामी *m.* (न्), सहाधिकारी *m.* (न्); 'joint

possessor,' सहजोक्ती *m.* (न.); 'joint-heir,' समाधिकारी.—
(United in the same office) रक्ताधिकारी *m.* (न.), रक्तकार्य-
कारी *m.* (न.), सहेतुतायः -या -यं.—(Combined) सङ्घातयान् -वती
-वत् (न.), सम्भूयकारी -रिणी -रि (न.).
To JOINT, v. a. (Form with joints) सन्धिविशिष्टं -ष्टं कृ, ग्रन्थियुक्तं
-क्तं कृ.—(Divide in the joints) सन्धिभेदं कृ, सन्धिभङ्गं कृ.
JOINTED, p. p. or a. (Formed with joints) सन्धिलः -ला -लं,
ग्रन्थिमान् -मती -मात् (न.), सन्धिविशिष्टः -ष्टा -ष्टे, सन्धियुक्तः -क्ता -क्ते.
—(Divided in the joints) भिन्नसन्धिः -न्धिः -न्धियः, विसन्धितः -ता -तं.
JOINT-HEIR, s. समांशरी *m.* (न.), समभागी *m.* (न.), समाधिकारी *m.* (न.),
समांशहारी *m.* (न.), भागी *m.* (न.), संविभागी, भागहृत्, समभागहारी *m.*,
भागधेयः, सहाधिकारी *m.* See COHEIR.
JOINTLY, adv. संयोगतस्, योगतस्, सहितं, समं, सह, सम्भूय, एकचिन्तौभूय,
जुषुषत्, युगपत्, सादृ.
JOINTURE, s. विधवाधनं, स्त्रीधनं, स्त्रीवृत्तिः *f.*, भर्तृदत्तं, स्वामिदत्तं.
JOIST, s. गृहतालाली दीर्घदाहः, हर्म्यतलोत्तमभक्तं दीर्घकाष्ठं.
JOKE, s. परिहासः, हास्यं, हासिका, परिहासवाक्यं, परिहासोक्तिः *f.*, रसः,
रसिकवाक्यं, नर्म्म *n.* (न.), विनोदः, विनोदोक्तिः *f.*, लालिका, छेपः,
टट्टरी, व्याहारः, प्रपञ्चः, कौतुकः; 'in joke,' परिहासेन; 'jokes to
the bridegroom,' जञ्जुलः.
To JOKE, v. a. हस् (c. 1. हसति -सितुं), प्रहस्, विहस्, संविहस्, व्यतिहस्,
सम्प्रहस्, परिहस्, परिहासं कृ, हास्यं कृ, परिहासवाक्यं वद् (c. 1.
वदति -दितुं), विनोदं कृ, विनोदवाक्यं वद्, भज् (c. 1. भजते -विदितुं),
विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), खेला (nom. सेलायति), नर्म्म कृ; 'speak
in joke,' परिहासेन वद्.
JOKER, s. परिहासवेदी *m.* (न.), परिहासकः, हास्यकारी *m.* (न.), विनो-
दभागी *m.* (न.), वैहासिकः, विदूषकः, विलासी *m.* (न.).
JOLE, s. गण्डः -खं, कपोलः, गण्डस्थलः -ली; 'cheek by jole,' गण्डगण्डित.
JOLITY, JOLLINESS, s. उत्सवकरणं, उत्सवः, समुत्सवः, उत्सवता, उत्सासः.
आनन्दः, आह्लादः, हर्षः, प्रहर्षः, प्रमोदः, प्रहसनं, प्रहासः, प्रहसितं, प्रहृष्टता,
प्रफुल्लता, सानन्दता, आमोदः, मुदा.
JOLLY, a. उत्सवकारी -रिणी -रि (न.), सौत्सवः -वा -वं, हृष्टः -ष्टा -ष्टे,
प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टे, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न.), सानन्दः -न्दा -न्दं, हृष्टहृदयः
-या -यं, हर्षयः -या -यं, उत्सवः -सा -सं, उत्सवितः -ता -तं, उत्सासी
-सिनी -सि (न.), प्रहासी -सिनी -सि (न.), प्रमोदी -दिनी -दि (न.),
मुदितः -ता -तं, प्रफुल्लः -ल्ला -ल्लं, हासी &c., परिहासशीलः -ला -लं,
विलासी -सिनी -सि (न.), कृतकौतुकः -क्ता -क्ते, सुमनाः -नाः -नः (स्).
JOLLY-BOAT, s. पृहसौकाससन्धिनी खुद्रनीका.
To JOLT, v. a. झुम् (c. 10. झोभयति -यितुं), झोभं कृ, विषमभूमिगमनप्रयुक्तं
झोभं कृ, आकस्मिकझोभं कृ.
To JOLT, v. n. विषमभूमिगमनत्वात् झुम् (c. 4. झुभति, झोभितुं).
JOLT, s. झोभः, रथझोभः, विषमभूमिगमनप्रयुक्तं झोभः, आकस्मिकझोभः.
JOLTED, p. p. झुम् -झा -झं, विधुयः -झा -झं, झोभितः -ता -तं.
JOLTHEAD, s. स्तूलपुट्टिः *m.*, मन्दपुट्टिः *m.*, मूलीः, चटुकः.
JONQUIL, s. उत्पलजातीयो नानावर्णः पुष्पभेदः.
To JOSTLE, v. a. जनसमूहे स्तन्वेन ताडयित्वा झुम् (c. 10. झोभयति -यितुं)
or निरस् (c. 4. -जस्यति -जसितुं) or निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं)
or निराकृ or सञ्चाप् (c. 1. -चापते -धितुं).
JOSTLING, s. जनसमूहे परस्परसंझोभः or परस्परसमाघातः, परस्परपथेयं,
परस्परसमर्द्धः, स्तन्वताडनं, प्रतिघातः.
Jot, s. लयः, लयमात्रं, कणमात्रं, विन्दुमात्रं, लयलेशः, लेशः, अणुः *m.*,
420

परमाणुः *m.*, कणिका, रजःकणः, तिलमात्रं.
To JOY, v. a. स्मरणार्थं किञ्चिद् लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or अभिलिख्
JOTTING, s. स्मरणार्थं किञ्चित्लिखनं, स्मरणार्थलिखितं.
JOURNAL, a. (Diary) दिनपुस्तकं, दिनव्यवहारलेखं, आह्निकव्यवहार-
पुस्तकं, दिनचर्यालेखः, दैनिकवृत्तान्तपुस्तकं, दिनचरित्रलेखः, आह्निक-
पत्रकं, दैनिकपत्रकं, पत्रिका, पत्रिः -त्री *f.*, पदभञ्जिका.—(News-
paper published daily) प्रतिदिनं प्रकाशीकृतं समाचारपत्रं, वार्तापत्रं,
वाचिकपत्रं.
JOURNALIST, s. आह्निकपत्रलेखकः, दैनिकपत्रलिख् *m.* (स्).—(Conductor
of a newspaper) समाचारपत्रप्रकाशकः, वार्तापत्रलेखकः.
JOURNEY, s. सञ्चया *m.* (न.), सञ्चयगमनं, मार्गः, मार्गगमनं, मार्गक्रमणं,
यात्रा, यात्राकरणं, यानं, प्रयाणं, प्रस्थानं, प्रस्थितिः *f.*, व्रज्या, भ्रमणं,
देशभ्रमणं, पर्यटनं, प्रवासः, प्रवासगमनं; 'a long journey,' दीर्घा-
ध्या *m.* -ध्व *n.* (न.); 'a day's journey,' एकाहगमनः -मनः; 'to
return from a journey,' प्रवासाद् आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं);
'a pleasant journey to you,' शिवासु ते पन्थानः सन्तु.
To JOURNEY, v. n. सञ्चयना or मार्गेण गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या
(c. 2. याति -तुं) or व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं) or चर् (c. 1. चरति
-रितुं), मार्गगमनं कृ, सञ्चयगमनं कृ, यात्रां कृ, देशभ्रमणं कृ, देशादेशं भ्रम्
(c. 4. भ्रान्यति, भ्रमितुं) or परिभ्रम् or पर्यट् (c. 1. छटति -टितुं).
JOURNEYER, s. सञ्चयः -गामी *m.* (न.), सञ्चयनीनः, सञ्चयन्, यात्रिकः,
यात्री *m.* (न.), पथिकः, सारणिकः, पादविकः.
JOURNEYING, s. सञ्चयगमनं, मार्गगमनं, यात्राकरणं, देशभ्रमणं.
JOURNEYMAN, s. वेतनार्थं कर्मकारः or कर्मकारः or शिल्पकारः or
शिल्पकर्मकारः, हस्तकर्मकारः, चैतनिकः, वेतनार्थी *m.* (न.), द्रातोनः.
JOURNEY-WORK, s. शिल्पकर्म *n.* (न.), हस्तकर्म *n.*, चैतनिककर्म *n.*, शिल्पं.
JOVE, s. (The god). See INDRA.
JOVIAL, a. उत्सवकारी -रिणी -रि (न.), नित्योत्सवी -विनी -वि (न.), सदा-
त्सवी &c., कृतोत्सवः -वा -वं, उत्सासी -सिनी -सि (न.), सदानन्दी
-न्दिनी -न्दि (न.), प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टे, परिहासशीलः -ला -लं, सदाप्रमोदी
-दिनी -दि (न.), उत्सवप्रियः -या -यं.
JOVIALITY, adv. सौत्सवं, महोत्सवेन, सदानन्दपूर्व, उत्सवयत्, प्रहृष्टयत्.
JOVIALITY, JOVIALNESS, s. उत्सवकरणं, नित्योत्सवः, सदानन्दः, नित्यानन्दः,
उत्सवता, नित्योत्सासः, हर्षः, प्रहर्षः, आह्लादः, प्रहसनं, हास्यं, प्रहासः,
प्रहृष्टता.
JOWL, s. (Cheek) गण्डः, कपोलः. See JOLE.
JOWLER, s. मृगव्यकुङ्कुटः, मृगव्यश्वा *m.* (न.), मृगदंशकः.
Joy, s. आनन्दः, हर्षः, आह्लादः, प्रह्लादः, प्रमोदः, आमोदः, नन्दः, ह्लादः
-दत्तं, मोदः, मुदा, मुद् *f.*, हृष्टिः *f.*, हृष्टता, प्रहर्षः, प्रहृष्टता, मद्, प्रमद्,
मादः, रुष्टिः *f.*, तोषः, परितोषः, सन्नोषः, सन्नुष्टिः *f.*, विलासः, उत्सासः,
उत्सवता -त्वं, प्रफुल्लता, प्रीतिः *f.*, प्रीतता, सुखं, सौख्यं, चित्तप्रसन्नता,
शर्म्मा *n.* (न.), नन्दपुः *m.*, धन्यता, आनन्दपुः *m.*, उत्सवः, रमसः,
उत्साहः.—(The cause of joy) नन्दनः -ना -नं, आनन्ददः -दा -दं;
'joy and sorrow,' हपीडेगं.
To JOY, v. n. नन्द् (c. 1. नन्दति -न्दितुं), आनन्द्, हप् (c. 4. हृष्यति,
हर्षितुं), ह्लाद् (c. 1. ह्लादते -दितुं), उत्सज् (c. 1. -लसति -सितुं), रम्
(c. 4. रमते, रन्तुं), तुप् (c. 4. तुष्यति, तोषुं), मद् (c. 4. माद्यति, मदितुं).
To JOY, v. a. (Cause joy) नन्द् (c. 10. नन्दयति -यितुं), हप् (c. 10.
हर्षयति -यितुं), प्रहृप्.—(Give one joy, congratulate) अभिनन्द्,
अभिवन्द् (c. 1. -चन्दते -न्दितुं), धन्यवादं कृ. See To CONGRATULATE.
JOYFUL, a. आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न.), आनन्दितः -ता -तं, सानन्दः -न्दा

-दं, हृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं, हृष्टमानसः -सा -सं, हृष्टहृदयः -या -यं, प्रहर्षितः -ता -तं, हर्षितः -ता -तं, प्रहर्षणः -खा -खं, हर्षमाणः -खा -खं, हर्षणः -खा -खं, आह्लादी -दिनी -दि (न्), ह्लादी &c.. प्रह्लादिताः -ता -तं, आह्लादिताः -ता -तं, ह्लादिताः -ता -तं, प्रह्लादी -दिनी -दि (न्), प्रमुदितः -ता -तं, मुदितः -ता -तं, मुदान्वितः -ता -तं, हर्षान्वितः -ता -तं, प्रमुद् *m.f.n.*, प्रमुदः -त्ता -त्तं, हर्षयुक्तः -क्ता -क्तं, नृष्टः -ष्टा -ष्टं, परिणृष्टः -ष्टा -ष्टं, उन्नसः -सा -सं, उन्नारी -सिनी -सि (न्), उन्नसितः -ता -तं, प्रीतः -ता -तं, प्रह्वनः -त्ता -त्तं, आनन्दमयः -यी -यं, हर्षाग्रानाः -न्ता -न्तं, हर्षाविष्टः -ष्टा -ष्टं, सुखी -खिनी -खि (न्), मन्नः -न्ता -न्तं, विशोकः -क्ता -क्तं.—(Causing joy) हर्षकः -का -कं, हर्षदः -दा -दं, हर्षावहः -हा -हं, आनन्दः -दा -दं, आनन्दकारः -री -रं, मोदकः -क्ता -क्तं, सुभगः -गा -गं.

JOYFULLY, *adv.* सानन्दं, सहर्षं, साह्लादं, हर्षेण, प्रहर्षेण, प्रह्लादेन, प्रमोदेन, सामोदं, उन्नासेन, सोह्लासं, आनन्दपूर्वकं, हृष्टमनसा, हृष्टवत्, सन्नोपेण.

JOYFULNESS, *s.* सानन्दत्वं, हृष्टता, प्रहृष्टता, प्रह्वनता, आनन्दः. See JOY.

JOYLESS, *a.* निरानन्दः -न्दा -न्दं, आनन्दहीनः -ना -नं, आनन्दशून्यः -न्या -न्यं, अहर्षः -यी -यं, अहृष्टः -ष्टा -ष्टं, अहर्षितः -ता -तं, हर्षहीनः -ना -नं, आह्लादहीनः -ना -नं, निराह्लादः -दा -दं, अनाह्लादी -दिनी -दि (न्), असुखी -खिनी -खि (न्), असुखः -खा -खं.—(Giving no joy) असुखदः -दा -दं, असुखावहः -हा -हं, अनानन्दः -दा -दं, अहर्षदः -दा -दं.

JOYLESSNESS, *s.* निरानन्दत्वं, आनन्दहीनता, निराह्लादत्वं, हर्षशून्यता.

JOYOUS, *a.* आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न्), सानन्दः -न्दा -न्दं, प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं, आनन्दवृत्तिः -त्तिः -त्ति, प्रसन्नचित्तः -त्ता -त्तं, उन्नानी -सिनी -सि (न्). See JOYFUL.

JOYOUSLY, *adv.* सानन्दं, सहर्षं, साह्लादं, हृष्टचेतसा, प्रसन्नमनसा.

JOYOUSNESS, *s.* हृष्टता, प्रहृष्टता, सानन्दत्वं, चित्तप्रसन्नता, प्रह्वनता.

JUBILANT, *a.* जयशब्दकारी -रिणी -रि (न्), जयशब्दोच्चारि -रिणी -रि (न्), जयध्वनिकारी &c., जयप्रशंसाकारी &c., जयशब्दोपवी -पिणी -पि (न्).

JUBILEE, *s.* महोत्सवः, महोत्सवकालः, समुत्सवः, उत्सवः, उत्सवकालः.

JUCUNDITY, *s.* रम्यता, रमणीयता, प्रियता, नन्दकत्वं, कान्तत्वं.

JUDAIC, JUDAICAL, *a.* यहूदीयः -या -यं, यहूदीयव्यवहारः -रा -रं.

JUDGE, *s.* (Officer who hears and determines causes) धर्माध्यक्षः, धर्माधिकारी *m.* (न्), न्यायाधीशः, न्यायाधिपतिः *m.*, प्राविशकः, विचारकज्ञा *m.* (न्), विचारकः, दण्डनायकः, व्यवहृता *m.* (न्), अग्रदक्षकः, आक्षपाटिकः, स्थेयः, आपिकरणिकः, निर्णेतृ *m.* (न्), निर्णयकारः.—(One who has skill to decide on the merits of any thing, a connoisseur) गुणग्राही *m.* (न्), गुणग्राहकः, गुणज्ञः, अभिज्ञः, विज्ञः, ज्ञानी *m.* (न्), परीक्षकः, तद्विद् *m.*, रसज्ञः, विवेकी *m.* (न्), विवेचकः, विवेकदृष्टा *m.* (न्), परिच्छेदकः.

To JUDGE, *v. n.* (Form an opinion, determine) विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), विचारं कृ, निर्णयं कृ, निर्णयं कृ, निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), निश्चयं कृ, निर्वृ (c. 10. -धारयति -यितुं), अवपृ, निर्धारणं कृ.—(Weigh, consider, deliberate) मनसा विचर्, वितर्कं (c. 10. -तर्कयति -यितुं), वितर्कं कृ, विमृश् (c. 6. -मृशति -सृष्टुं), विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), विकूप (c. 10. -कल्पयति -यितुं), समर्थं (nom. समर्थयति -यितुं), समर्थनं कृ, मनसा विवेचनं कृ.—(Discriminate) विज्ञा (c. 9. -जानाति -नोति -ज्ञातुं), परिच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), विविच् (c. 7. -विनक्ति -वेक्तुं, c. 10. -वेचयति -यितुं), विभू (c. 10. -भावयति -यितुं), विचर्, विवेकं कृ, परिच्छेदं कृ.—(Examine) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), परीक्षां कृ.—(Determine causes judicially,

pass sentence) विचर्, विचारं कृ, निर्णयं कृ, निर्णयं कृ, प्रणयनं कृ, व्यवहारदर्शनं कृ, तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), न्यायं कृ.

To JUDGE, *v. a.* (Examine, bring under investigation) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अनुसन्धा (c. 3. -धाति -धातुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्तुं), परीक्षितं -तां कृ.—(Judicially) विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), निर्णयं कृ.—(Censure, impute fault) निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दिनुं), दोषीकृ, दोषारोपणं कृ, अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), दोषप्रसङ्गं कृ.—(Consider, reckon) तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं), मन् (c. 4. मन्यते, मनुं).

JUDGESHIP, *s.* धर्माध्यक्षत्वं, न्यायाधीशत्वं, धर्माधिकारः -रिता.

JUDGMENT, *s.* (Discrimination) विवेकः, विवेचनं, परिच्छेदः, विचारः -रणं -खा, विज्ञानं, विभावनं, विवेकदृष्टत्वं, अवबोधः, विज्ञिः *f.*—(Exercise of judgment after deliberation) विचारः -रणं -खा, विवेचना, सम्प्रधारणा.—(Knowledge derived from the comparison of ideas) अनुभवः, अनुभूतिः, अनुमानं, अनुमितिः *f.* तर्कः, परामर्शः, ज्ञानं.—(Notion, opinion) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मतं, सङ्कल्पः, बोधः; 'according to one's judgment,' यथाबुद्धि, यथामति.—(The faculty concerned in weighing the merits or advantages of any thing) गुणगुणविषयका बुद्धिः, हिताहितविषयका बुद्धिः or धीशक्तिः.—(Determination, decision) निर्णयः, निश्चयः, निश्चितः, विचारः, सङ्कल्पः, निर्धारणं, अवधारणं, निष्पत्तिः *f.*—(Judicial sentence) निर्णयपादः, निर्णयः, विचारः, दण्डज्ञा, आपधेयं, तीरणं, तीरितं.—(Divine ordinance) ईश्वरविधिः *m.*, ईश्वरविधानं, ईश्वरनियमः, ईश्वरशासनं.

JUDGMENT-DAY, *s.* विचारदिनं, विचारदिवसः, न्यायकरणदिवसः.

JUDGMENT-HALL, *s.* विचारसभा, धर्मसभा, न्यायसभा, विचारशाला.

JUDGMENT-SEAT, *s.* धर्मासनं, न्यायासनं, विचारसनं.

JUDICATORY, *s.* (Court of justice) धर्मसभा, विचारसभा, विचारस्थानं, न्यायसभा, व्यवहारमण्डपः, व्यवहारदर्शनशाला, राजद्वारं, धर्माधिकरणं, न्यायागारं, सदस् *n.*

JUDICATURE, *s.* (Power of administering justice) व्यवहारदर्शनाधिकारः, विचाराध्यक्षता, न्यायाधिकारः, न्यायकरणाधिकारः, धर्माधिकरणं, विचारकरणाधिकारः; 'simple judicature,' व्यवहारमातृका.—(Court of judicature) धर्मसभा. See JUDICATORY.

JUDICIAL, *a.* (Pertaining to the practice of courts of justice) व्यवहारिकः -की -कं, व्यवहारिकः -की -कं, व्यवहारी -रिणी -रि (न्), व्यवहारसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), व्यवहारविषयः -या -यं; 'judicial proceedings or investigation,' व्यवहारः, व्यवहारदर्शनं, क्रिया, विचारः.—(Pertaining to the administration of justice) व्यवहारदर्शनसम्बन्धी &c., न्यायकरणसम्बन्धी &c.—(Proceeding from court of justice) व्यवहारदर्शनप्रयुक्तः -क्ता -कं, न्यायदर्शनप्रयुक्तः -क्ता -कं.—(Inflicted as a penalty) दण्डरूपः -पा -पं, शिक्षाहेतुकः -क्ता -कं.

JUDICIALLY, *adv.* विचारानुसारेण, विचारानुक्रमेण, धर्मानुसारात्, व्यवहारानुक्रमेण, यथाव्यवहारं, विचारसभासङ्काशात्.

JUDICIARY, *a.* विचारकः -का -कं, व्यवहारिकः -की -कं, निर्णायकः -का -कं, व्यवहारदर्शनसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), धर्मसभासम्बन्धी &c.

JUDICIOUS, *a.* (According to sound judgment) विवेकानुसारी -रिणी -रि (न्), सुयुक्तः -क्ता -क्तं, युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, यथोचितः -ता -तं, उचितः -ता -तं, समझसः -सा -नं, न्यायः -या -यं, सद्गतः -ता -तं, सविवेकः -का -कं.—(Acting with judgment,

possessing judgment, said of persons) विवेकी -विक्ती -कि (न्), विवेकदृष्टा -ष्टा -थ (न्), बुद्धिमान् -मती -मत् (न्), मतिमान् &c., नीतिमान् &c., नीतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मनस्वी -स्विनी -स्वि (न्), विमृश्यकारी -रिणी -रि (न्), समीक्ष्यकारी &c., ज्ञानी -निनी -नि (न्), विशेषज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, हिताहितदर्शी &c., सदसहशी &c., सुपरिच्छेदकः -का -कं, उपितज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

JUDICIOUSLY, *adv.* विवेकानुसारेण, सविवेकं, विज्ञयत्, प्राज्ञयत्, नीतिज्ञयत्, सपरिच्छेदं, विद्वज्ज्ञयत्, पुण्ययत्, युक्तं, यथोचितं, समग्रं, सम्यक्, सुष्ठु, सुविमृश्य, सुविचार्य.

JUDICIOUSNESS, *s.* युक्तता, उपयुक्तता, सविवेकत्वं, बुद्धिमत्त्वं, विज्ञता.

JUG, *s.* कुम्भः, मृत्कौश्यं, मृत्कौस्यं, कौस्यं, कंसः -सं, कंशाः, मृद्राष्टं, पुटयीयः, कलशाः, कलसः, जलपात्रं, उदपात्रं.

To JUGGLE, *v. a.* (Play tricks by sleight of hand) मायां कृ, इन्द्रियमायां कृ, दृष्टिमायां कृ, इन्द्रियमोहं कृ, दृष्टिमोहं कृ, कुहकं कृ, इन्द्रियमोहं कृ, हस्तलापयं कृ, कुम्भं कृ, दृष्टिपन्थनं कृ.—(Deceive by trick) मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), छल् (c. 10. छलयति -यितुं), वच्च (c. 10. वच्चयते -ति -यितुं).

JUGGLE, *s.* माया, मोहः, कुहकः, छलं, कूटता, कूटः, वचनं.

JUGGLER, *s.* मायो *m.* (न्), मायाकारः, मायानीवी *m.* (न्), मायावी *m.* (न्), कुहककारः, कुहकनीवी *m.*, कुहकः, इन्द्रनालिकः, रेन्द्रनालिकः, इन्द्रियमोही *m.* (न्), प्रतिहारः -रकः, प्रातिहारिकः -रकः, कौमुतिकः, योगी *m.* (न्), सम्प्रयोगी *m.*, अभिचारविद् *m.*, शौभिकः, चाहितुष्टिकः; 'female juggler,' माया, मायिनी, मायानीविनी, शास्त्री.

JUGGLERY, JUGGLING, *s.* (Legerdemain) हस्तलापयं, हस्तपापयं, माया, कुहकः, कुहकवृत्तिः *f.*, इन्द्रनालं, इन्द्रियमोहः, कुम्भः *f.*, दृष्टिमोहः, दृष्टिपन्थः, अभिचारः, नालं, योगः, सम्प्रयोगः.—(Trickery) कूटता, छलं, वचना.

JUGULAR, *a.* कण्ठयः -खण्डयः -खण्डयं, कण्ठसन्ध्या &c., कण्ठस्थः -स्था -स्थं, श्रोत्रासन्ध्यायः -या -यं.

JUICE, *s.* रसः, द्रवः, निर्यासः, सारः, सुधा, चासवः, नीरं, मज्जा, खेदः.—(From the elephant's temples) मदः, दानं, हस्तिमदः, गजदकुसुमं; 'its issue from the forehead,' मदप्रयोगः.

JUICELESS, *a.* नीरसः -सा -सं, विरसः -सा -सं, खरसः -सा -सं, निरसः -सा -सं, रसहीनः -ना -नं, रसशून्यः -न्या -न्यं, असारः -रा -रं, निस्सारः -रा -रं, सारवर्जितः -ता -तं, शुष्कः -ष्का -ष्कं, पिण्डीरः -रा -रं.

JUICINESS, *s.* सरसता, रसवत्त्वं, रसिकत्वं, रसपाहुत्वं, गहुरसत्वं.

JUICY, *a.* सरसः -सा -सं, रसवान् -वतो -वत् (न्), रसी -सिनी -सि (न्), रसिकः -का -कं, रसाढ्यः -द्या -द्यं, रस्यः -स्या -स्यं, गहुरसः -सा -सं, सारवान् &c., गहुरसः -रा -रं.

JUJUBE, *s.* (The tree) चदरः -री *f.* -रि *m.*, चदरिकः, चदरिकः, राजचदरः, कर्कन्धूः *m. f.* -न्युः, कोलिः -ली *f.*, कुकोलं, सीवोरं, कर्कशी -शिका, कुवलः; 'the fruit,' चदरं.

JULY, *s.* चापाटः -टकः, प्रायणः -णिकः, उत्तरापाटः, पूर्वायणः, चापाटप्रायणं, सप्तममासः.

To JUMBLE, *v. a.* सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्रकृ, प्यामिश्र, मिश्र, सङ्कृ (c. 6. -किरति -किति -रितुं), सङ्करीकृ, सङ्करीणीकृ, सङ्कलीकृ, घस्यस्त्याकृ, संधिष् (c. 6. -धिपति -धेयुं), विधिष्.

To JUMBLE, *v. n.* (Be jumbled) सम्मिश्रोभू, सङ्कृ in pass. (-कीर्यते), सङ्करीणीभू, सङ्करीभू, सङ्कलीभू, सम्मिश्रितः -ता -तं भू.

JUMBLE, *s.* सम्मिश्रणं, मिश्रणं, सङ्करः, साङ्कर्यं, सङ्करीण्यं, घस्यस्त्यता, सङ्कलता, सविपातः, संघोषः, प्यतिकरः, सङ्कलनं.

JUMBLED, *p. p.* सम्मिश्रितः -ता -तं, सम्मिश्रः -ष्टा -थं, सम्मिश्रकृतः -ता -तं, मिश्रितः -ता -तं, सङ्करीकृतः -ता -तं, सङ्करीण्यः -या -यं, सङ्कलः -ला -लं, घस्यस्त्यः -स्ता -स्तं, सविपतितः -ता -तं, संघोषः -ष्टा -थं.

JUMNÁ, *s.* (A river which rises in a mountain called Kalinda, in the Himalaya range, and, after a course of 378 miles, falls into the Ganges below Allahabad; she is daughter of the sun and sister of Yama) यमुना, कालिन्दी, कलिन्दकन्या, कलिन्दनन्दिनी, कलिन्दीशिलाता.—(As daughter of the sun) सूर्यजा, सूर्यतनया, सूर्यपुत्री, देवाकरी.—(As sister of Yama) यमसखा *f.* (सू), यमभगिनी.—(Of a dark blue colour) श्यामा.

To JUMP, *v. a.* झु (c. 1. प्रयते, मोतुं), यत् (c. 1. वरगति -स्तिगुं), चावत्, स्कुन्द (c. 1. स्कुन्दते, स्कुनुं), कम्पं कृ; 'to jump over,' लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं), अभिलङ्; 'to jump over a wall,' प्राकारलङ्घनं कृ; 'jump up,' उल्लु, समुल्लु, उत्पत् (c. 1. -पतति -तिगुं), मोत्पत्, उत्पृष् (c. 1. -सपेति -सपुं); 'jump down,' चवप्, चवस्कन्द; 'to jump out from,' प्रस्कन्द; 'to jump about,' नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं); 'having jumped up,' उल्लु.

JUMP, *s.* प्रपः, प्रयनं, झुतं, उत्प्रयनं, उत्पुतं, कम्पः -म्पा, चत्पितं, उत्कालः, उत्पतनं, उत्सर्पणं, चवस्कन्दः.

JUMPED, *p. p.* झुतः -ता -तं, उत्पुतः -ता -तं, चत्पितः -ता -तं, उत्पतितः -ता -तं.

JUMPER, *s.* प्रपकः, प्रयनकारी *m.* (न्), कम्पकारी *m.*, कम्पी *m.* (न्), उत्प्रपकः, उत्पतित *m.* (न्); 'going by jumps,' प्रवगः -गतिः *m.*

JUMPING, *s.* (Act of jumping) प्रयनं, उत्प्रयनं, उत्पतनं, उत्सर्पणं.

JUMPING, *part.* प्रयमानः -ना -नं, चत्पान् -चत्पनी -चत्पत् (न्), उत्पतितः -णुः -णुः, उत्पतित *च्* -नृ (न्).

JUNCATE, *s.* किलाटपिष्टकः, दृष्टिकरादिमयो मोदकः, निघात्रं.

JUNCOUS, *a.* दृष्टीविकीर्णः -रौ -रौं, नटकीयः -या -यं.

JUNCTION, *s.* योगः, संयोगः, संयोजनं, समायोगः, सम्प्रयोगः, युक्तिः *f.*, सन्धिः *m.*, सन्धानं, ग्रथः, संग्रथः, सङ्गः -ङ्गमः -ङ्गतिः *f.* -तं, समागमः, संहतिः *f.*, संपातः, संसर्गः *f.*, समासक्तिः *f.*, संसृष्टिः *f.*, संसर्गः, मेलनं, सम्पर्कः, सचन्यः, सक्तिः *f.*, चासक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*—(Point of union) सन्धिस्थानं.

JUNCTURE, *s.* (Point of time, crisis) लग्नं, सन्धिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, सन्धिवेला, समयः, वेला, कालः, प्रसङ्गः, चवकाशः.—(Joint, articulation) सन्धिः *m.*, ग्रन्थिः *m.*—(Seam) सोवनं.

JUNE, *s.* ज्येष्ठः, चापाटः -टकः, ज्येष्ठः, ज्येष्ठामूलोयः, पूर्वापाटः, उत्तरज्येष्ठः, ज्येष्ठापाटकं.

JUNGLE, *s.* जङ्गलं, जङ्गलं, प्रस्तारः, जङ्गलस्थानं, गुल्मावृतस्थानं.

JUNGLY, *a.* जङ्गली -ली -लं, जङ्गली -लिनी -लि (न्), प्रस्तारी &c.

JUNIOR, *a.* चवरः -रा -रं, चवरवयस्कः -स्ता -स्तं, चवरवयाः -या -यः (स्) चवरजः -जा -जं, चवरजातः -ता -तं, अनुजः -जा -जं, अनुजातः -ता -तं, अनुजन्मा -न्मा -न्म (न्), जपन्यजः -जा -जं, यवीयान् -यसी -यः (स्), कनीयान् -यसी -यः (स्), यविष्ठः -ष्टा -ष्टं, कनिष्ठः -ष्टा -ष्टं.

JUNIPER, *s.* जूनिपराख्यो वृक्षप्रभेदः.

JUNK, *s.* चीनदेशीयो वृहत्तीकाविशेषः, चीननीका.—(Pieces of old cable) जीर्णरज्जुखण्डाः *m. pl.*

JUNKET, *s.* निभूते कृतं परमात्मभोजनं or उत्तमात्मभोजनं or सहभोजनं, छलेन कृतो महोत्सवः, निभूतोत्सवः.

To JUNKET, *v. n.* निभूतोत्सवं कृ, निभूते or छलेन सहभोजनं कृ or उत्सवं कृ.

JUNTA, JUNTO, *s.* (Council) सभा, समाजः, शिष्टसभा, महासभा.—(Cabal) गोपनीयकर्मसाधनार्थं कतिपयजनसंसर्गः, कुसंसर्गः.

JUPITER, *s.* (The planet) बृहस्पतिः *m.*, गुरुः *m.*, वाक्पतिः *m.*, ग्रहराजः.
See VRIHASPATI. (The god). See INDRA.

JURIDICAL, *a.* धर्मसभासम्बन्धी &c., विचारसभासम्बन्धी &c., न्यायसभास-
सम्बन्धी &c., व्यावहारिकः -को -कं, व्यवहारिकः -की -कं.

JURIDICALLY, *adv.* विचारानुसारेण, व्यवहारानुसारेण, धर्मानुसारात्,
यथाव्यवहारं, यथान्यायं.

JURISCONSULT, *s.* स्मृतिशास्त्रज्ञः, धर्मशास्त्रज्ञः, व्यवहारपरिदत्तः, व्यवहार-
सचिवः, व्यवस्थाज्ञः, धर्मप्रवक्ता *m.* (ज्ञ).

JURISDICTION, *s.* सधिकारः -रिता, विचारकरणाधिकारः, न्यायकरणाधि-
कारः, आपिपत्यं, प्रभुत्वं, व्यवहारदर्शनाधिकारः, धर्माधिकारः.

JURISPRUDENCE, *s.* व्यवहारः, व्यवहारशास्त्रं, व्यवहारविधिः *m.*, व्यवहार-
ज्ञानं, व्यवहारविद्या, धर्मशास्त्रं, स्मृतिशास्त्रं; 'a title or head of juris-
prudence,' व्यवहारविषयः, व्यवहारमार्गः, व्यवहारस्वानं, व्यवहारपदं.

JURISPRUDENT, *a.* व्यवहारज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, व्यवहारशास्त्रज्ञः &c., स्मृतिशास्त्रज्ञः
&c., धर्मशास्त्रज्ञः &c., व्यवहारपरिदत्तः -ता -तं.

JURIST, *s.* धर्मशास्त्री *m.* (ज्ञ), धर्मज्ञः, व्यवहारवेत्ता *m.* (ज्ञ), स्मृतिज्ञः.

JUROR, *s.* शापितजनः, शापितपुरुषः, धर्मसभायां सुविचारार्थं शापितः
प्रमाणपुरुषः or स्वयः or मध्यस्थः.

JURY, *s.* धर्मसभायां सुविचारार्थं शापितानां द्वादशप्रमाणपुरुषाणां गणः,
शापितप्रमाणपुरुषपङ्क्तिः *f.*, स्वयगणः.

JURYMAN, *s.* सुविचारार्थं शापितः प्रमाणपुरुषः. See JUROR.

JUST, *a.* (Upright, honest, equitable) न्यायाचारः -रा -रं -री -रिणी
-रि (न्), न्यायी -यिनी -यि (न्), न्यायवृत्तिः -त्तिः -त्ति, न्यायवृत्ती -त्तिनी
-त्ति (न्), न्यायकारी -रिणी -रि (न्), धार्मिकः -की -कं, धर्मीकारी
&c., न्यायशीलः -ला -लं, न्यायपरः -रा -रं, धर्मी -र्मिणी -र्मि (न्),
शुचिः -चिः -चि, सात्त्विकः -की -कं, महासत्त्वः -त्ता -त्वं, सचरितः -ता
-तं, साधुः -धुः -ध्वी -धु, साधुवृत्तिः -त्तिः -त्ति, चतुः -तुः -तु, विम-
लात्मा -त्मा -त्त (न्), मायाहीनः -ना -नं, नीतिमान् -मती -मत् (न्),
निष्कपटः -टा -टं, निर्व्यलीकः -का -कं, सकृदव्यवहारः -रा -रं. (Ac-
cording to equity) न्यायः -या -यं, यथान्यायः -या -यं, न्यायानु-
सारी -रिणी -रि (न्), यथानीतिः -तिः -ति, याचार्थिकः -की -कं,
तात्त्विकः -की -कं, न्यायसिद्धः -द्धा -द्धं. (Exact, correct, right,
proper) यथार्थः -थी -थं, याचार्थिकः -की -कं, समञ्जसः -सा -सं,
अञ्जसः -सा -सं, शुद्धः -द्धा -द्धं, सत्यः -त्ता -त्वं, तथ्यः -या -यं, सम्यक्-
समीची सम्यक्, युक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -या -यं, यथायोग्यः -या -यं,
उचितः -ता -तं, सद्गतः -ता -तं. (Impartial, fair) विषयपातः -ता
-तं, समदर्शी -र्शिनी -र्शि (न्), समः -मा -मं, समानवृत्तिः -त्तिः -त्ति,
धर्म्यः -म्या -म्यं. (Full) सम्पूर्णः -ना -नं, सविकलः -ला -लं, सम्पूर्णः -णी -थं.

Just, *adv.* (Close, near to, in reference to place) निकटे, समीपं,
उपान्ते, अनिके, अभितस्. (Nearly in time, almost) प्रायस्,
प्रायशस्, भूयिष्ठं, कल्पः; 'just dead,' मृतप्रायः, मृतकल्पः or expressed
by the desid. adj. मुमुक्षुः; 'just going,' जगमिषुः -मुः -मु; 'just
finished,' समाप्तभूयिष्ठः -ष्टा -ष्टं. (In the instant, just now)
सद्यस्, मात्रं; 'just heated,' सद्यस्तप्तः -मा -मं; 'just born,' सद्यो-
जातः -ता -तं, जातमात्रः -त्री -त्रं; 'just dead,' सद्योमृतः -ता -तं;
'just done,' सद्यःकृतः -ता -तं. (Exactly) यथार्थं, युक्तं, सम्यक्,
यथावत्, अञ्जस, समञ्जसं, यथातथं, तावत्; 'just so far, just so
much,' तावन्मात्रं, तदन्तं; 'just so,' युक्तं, युज्यते, एवमेव, तथैव;
'just the same, neither more nor less,' नाधिकं न च न्यूनं;
'just as,' यद्वत्, यत्प्रकारेण. (Merely, barely) मात्रं, कथेन,
कृच्छ्रेण. 'Just' is often used redundantly, in which case

it is expressed by तावत्; as, 'just wait a moment,' तिष्ठ
तावत् गुह्यं.

Just, *s.* (A tournament) सादिनां or अद्यारोहिणां त्रीडायुद्धं.

To JUST, *v. n.* पूष्टीकृतोडायुद्धं कृ, पूष्टीकृतकारेण परस्परसमाधातं कृ.

JUSTICE, *s.* (The virtue which consists in giving what is due,
integrity, honesty) धर्मः, न्यायः, नीतिः *f.*, नयः, धर्मन्यायः, न्याय-
शीलता, न्यायिता, न्यायाचारता, धार्मिकत्वं, चतुता, शुचिता, साधुता.
(Equity, agreeableness to right) न्यायत्वं -ता, न्यायता, युक्तिः *f.*,
योग्यता, उपयुक्तता, यथायोग्यता, यथार्थता, याथार्थ्यं, सामञ्जस्यं, सम्यक्त्वं.
(Right application of justice, redress of wrong) न्यायः,
दण्डः, दण्डयोगः. (Impartiality) साम्यं, समता, सर्वसमता, अपक्ष-
पातः. (Merited punishment, retribution) उपयुक्तदण्डः, न्याय-
दण्डः, यथापराधदण्डः, यथापराधप्राप्तनं, योग्यशिक्षा, प्रतिक्रिया. (One
who administers justice) धर्माधिकारी *m.* (ज्ञ), धर्माध्यक्षः,
न्यायाधिकारी *m.*, दण्डनायकः; 'administration of justice,'
न्यायप्रणयनं, न्यायकरणं, न्यायदर्शनं, व्यवहारदर्शनं; 'court of jus-
tice,' धर्मसभा. See JUDICATORY.

JUSTICESHIP, *s.* धर्माध्यक्षता -त्वं, न्यायाधीशत्वं, धर्माधिकारः -रिता.

JUSTICIABLE, *a.* व्यवहार्यः -या -यं, व्यवहर्त्तव्यः -या -यं.

JUSTICIARY, *s.* न्यायाध्यक्षः, न्यायदर्शी *m.* (ज्ञ), न्यायप्रणेता *m.* (ज्ञ). See
JUDGE.

JUSTIFIABLE, *a.* निरसनीयदोषः -पा -पं, निराकरणीयदोषः -पा -पं, आरो-
पितदोषमोचनीयः -या -यं, शोधनीयदोषः -पा -पं, शोधनीयः -या -यं,
परिशोधनीयः -या -यं, शोध्यः -ध्या -ध्यं, खडनीयदोषारोपः -पा -पं,
अनारोपणीयदोषः -मा -मं, दोषनिरासशक्यः -त्वा -त्वं, परिशुद्धिद्यमः
-मा -मं, निवार्यदोषः -पा -पं, मार्जनीयदोषः -पा -पं, दोषमोचनीयः -या
-यं, यथान्यायः -या -यं, रक्षणीयः -या -यं.

JUSTIFIABLENESS, *s.* शोधनीयत्वं, शोध्यता, परिशुद्धिद्यमता, दोषमोच्यता.

JUSTIFIABLY, *adv.* परिशोधनीयं, यथा दोषो निरसितुं शक्यते तथा.

JUSTIFICATION, *s.* शुद्धिः *f.*, शोधनं, परिशुद्धिः *f.*, परिशोधनं, विशुद्धिः *f.*,
दोषशुद्धिः *f.*, दोषशोधनं, दोषमार्जना -नं, दोषमोचनं, दोषमुक्तिः *f.*, निर्दो-
षीकरणं, आरोपितदोषमुक्तिः *f.*, आरोपितदोषशोधनं, आरोपितदोषमार्जना,
दोषप्रतीकारः, दोषनिराकरणं, दोषनिवारणं, दोषनिरसनं.

JUSTIFICATORY, *a.* शोधकः -का -कं, परिशोधकः -का -कं, शुद्धिकरः -रा -रं.

JUSTIFIED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, परिशोधितः -ता -तं, निर्दोषीकृतः -ता
-तं, दोषमुक्तः -क्ता -क्तं, मुक्तदोषः -पा -पं, निवृत्तदोषः -पा -पं, निरस्त-
दोषः -पा -पं, निवारितदोषः -पा -पं.

JUSTIFIER, *s.* शोधकः, परिशोधकः, परिशुद्धिकरः, दोषमोचकः, निर्दो-
षीकर्त्ता *m.* (ज्ञ), दोषनिवारकः, दोषप्रतिकारकः.

To JUSTIFY, *v. a.* शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), परिशुष्, दोषात् परिशुष्
or मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं), निर्दोषीकृ, निरपराधीकृ, निष्कलङ्गीकृ,
आरोपितदोषात् मुच्, आरोपितदोषं निराकृ or प्रतिकृ or निवृ (c. 10.
-वारयति -यितुं), दोषशोधनं कृ, अपराधशोधनं कृ, दोषनिराकरणं कृ,
दोषनिरसनं कृ.

To JUSTLE, *v. a. and n.* See To JOSTLE.

JUSTLY, *adv.* (Conformably to justice or propriety) यथान्यायं,
न्यायानुसारेण, न्यायेन, न्यायतस्, न्यायवत्, धर्मेण, धर्मेण, यथाधर्मं,
युक्तं, उपयुक्तं, यथायोग्यं, सम्यक्, यथोचितं, समञ्जसं. (According
to truth) यथार्थं, याथार्थ्येन, सत्यं, यथातथ्यं, सवितथं, अथैतत्,
परमार्थतस्. (Fairly, honestly) समं, साम्येन, सार्ज्यं, निर्वीजं,
निर्व्यलीकं, सारत्येन. (Exactly, accurately, fitly) यथावत्,

यथातथं, सन्नस्य, समन्नसं, यथोहं-हेतुः, यथायं, युक्तं, स्थाने.
JUSTNESS, *s.* (Exactness, accuracy) यथायंता, यथायं, सम्यक्तं,
सामन्नसं, समन्नसं, यथातथं, शुद्धता, युक्तता.—(Conformity to
truth) सत्यता, यथायंता, अविश्रयत्वं, तथ्यत्वं, युक्तता.—(Justice,
equity) न्याय्यत्वं-ता, न्यायता, युक्तिः *f.*, युक्तत्वं, योग्यता, यथायोग्यता,¹¹
यथायं, सामन्नसं, सम्यक्तं, शस्तत्वं.—(Impartiality) समता, साम्यं,
सम्यसमता, अपक्षपातः.

To JUT, *v. n.* (Project) वहिःस्था (c. 1. -तिष्ठति-घातुं), वहिर्वृत् (c. 1.
-वर्त्तते-तिष्ठुं), वहिर्भू, वहिल्लस (c. 1.-लसते-तिष्ठुं), वहिःप्रलस, अतिवृत्,
अतिवृत् (c. 4. -क्राम्यति-क्रामितुं).

JUT, *s.* वहिर्वर्त्तनं, वहिल्लसत्वं, प्रलसता, उदग्रता, चाभोगः, प्रसरः.

JUTTING, *part.* प्रलसः-सा-चं, वहिल्लसः-सा-चं, उदग्रः-या-यं.

JUVENILE, *a.* यौवनवान्-वती-यत् (नं), युवा युवति-ती or यूनी युव (नं),
यौवनेयकः-क्री-कं, तरुणः-या-यं, कुमारः-री-रं, अल्पवयस्कः-स्का
-स्कं, अल्पवयस्कः-स्का-स्कं, प्रत्ययवयस्कः-स्का-स्कं, तरुणवयस्कः-स्का
-स्कं, बालिशः-शा-शं, युवकालीनः-ना-नं.

JUVENILITY, *s.* यौवनं, यौवनावस्था, तरुण्यं, तरुण्यवस्था, कुमारभावः,
कुमारं, सौकुमार्यं, बालत्वं, बाल्यं.

JUXTAPOSITION, *s.* संस्थितिः *f.*, उपस्थानं, संस्थानं, संस्थत्वं, समीपता,
सन्नधिः *m.*, सन्नधिः, संसर्गः, निकट्यं, उपस्रेयः, उपन्यासः.

K.

KALE, *s.* शाकभेदः, शाकं, हरितकं, शूर्यं, शिशुः *m.*

KALENDAR, *s.* See CALENDAR.

KĀMADEVA, *s.* (The god of love or Hindu Cupid, son of Vishnu
or Krishna by Lakshmi, who is then called Māyā or
Rukmini. According to another account he was first
produced in the heart of Brahmā, and coming out in
the form of a beautiful female, was looked upon by Brah-
mā with amorous emotions. He is usually represented
as a handsome youth, sometimes riding on a parrot,
and attended by nymphs, one of whom bears his banner,
which consists of a fish on a red ground. Endeavouring
to influence Śiva with the passion of love for his wife
Pārvatī, he discharged an arrow at him; but Śiva, enraged
at the attempt, reduced him to ashes, or as some say, to
a mere mental essence, by a beam of fire darted from
his central eye. Afterwards the relenting god declared
that he should be born again in the form of Pradyumna,
son of Krishna by Māyā or Rukmini. The bow of
Kāmadeva is made of flowers, with a string formed of
bees, and his five arrows are each tipped with the blos-
som of a flower which is devoted to, and supposed to
preside over, a sense. He is lord of the Apsarasas. As
god of desire he is called) कामः, कामदेवः, कमनः, रमः-मणः,
रमतिः *m.*, रमिलः, शृङ्गारयोनिः *m.*, रागरञ्जुः *m.*, रागवृन्तः, रागचूर्णः,
रानारीयः.—(The mind-agitator) मन्मथः.—(The maddener)
मदनः.—(The inflamer) द्रवकः.—(The inflamer of Brahmā)
कन्दर्पः.—(Born in the heart) मनसिजः, पित्रजन्मा *m.* (नं),
मनोजन्मा *m.*, पित्रजन्मः *m.*, चेतोभूः, मनोभूः *m.*, मनोभवः, मनसिजः,
दृढ्यः, मनोयोनिः *m.*—(Born only in the heart, self-born)

अनन्यनः, आत्मभूः *m.*, आत्मयोनिः *m.*—(The ideal one) स्रष्टः
—(The son of Lakshmi) लक्ष्मीपुत्रः, श्रीनन्दनः, श्रीनः.—(The
son of Krishna) प्रद्युम्नः.—(The son of Lakshmi in the form
of Māyā or Illusion) मायी *m.* (नं), मायासुतः.—(The bodi-
less one) अनन्यः, अशरीरः.—(The fish-bannered one) मकर-
केतुः *m.*, गौनकेतनः, मकरध्वजः, मकरकेतनः.—(Having a bow
made of flowers) पुष्पधनुः *m.*, पुष्पधन्वा *m.* (नं), पुष्पचायः, कुसुम-
काम्यकः, पुष्पशरासनः.—(Having arrows of flowers) कुसुमायुधः,
पुष्पशरः, पुष्पेयुः *m.*, पुष्पास्त्रः, कुसुमेयुः *m.*, प्रतूनेयुः *m.*, सुरभिवाणः.
—(Having five arrows) पञ्चबाणः, पञ्चशरः, पञ्चेयुः *m.*—(Having
a flower as a symbol) पुष्पकेतनः, पुष्पकेतुः *m.*—(The beauti-
ful) सुन्दरः.—(The destroyer) मारु.—(The lord) ईश्वरः.—(The
destroyer of the Daitya, Śambara) शरसूदनः, शरारि *m.*
—(The destroyer of devotional tranquillity) शान्तकः.—
(The water-born) द्रावः.—(The husband of Rati) रतिरमणः,
रतिपतिः *m.* Another name of this god is मुरुरः. The
wife of Kāmadeva is called Rati. His son
is called अनिरुद्धः, मृपाङ्कः, उपापतिः *m.*, उमेशः; 'his daughter,'
नृपा; 'his son's wife,' प्रीतिनुपा and उपा; 'his fish,' गलरुपः.

KANDAHAR, *s.* (The country) गान्धारः.

KANGAROO, *s.* (The animal) कान्गारू संस्कृतो विदेशीयमनुभेदः.

KANSA, *s.* (The uncle and enemy of Krishna) कंसः, उग्रसेननः,
उग्रसेनपुत्रः, उग्रसेनतनयः, उग्रसेनसुतः.

KĀRTIKEYA, *s.* (The god of war, or Hindu Mars, generated
from the vivifying principle of Śiva cast into Agni, or
Fire, who, unable to retain it, cast it into Gangā, or the
Ganges. On the banks of this river was born the
beautiful boy who was destined to lead the armies of
the gods, and to be the destroyer of Tāraka, a demon
who, by his austerities, had alarmed both gods and men,
and gained the dominion of the universe. When born,
Kārtikeya was nursed by six nymphs, called the Kritti-
kās, or Pleiades, who each called him her son, and, offer-
ing her breast, the child assumed to himself six mouths,
and received nurture from each. He is considered to
be the brother of Ganeśa, who was the reputed eldest
son of Śiva and Pārvatī. He is represented riding on
a peacock. (As having the six Krittikās for his foster-
mothers, he is called) कार्तिकेयः, कृत्तिकासुतः, मायानुतः, चाहुलेयः,
विशाखः.—(As god of war he is called) स्कन्दः, महासेनः,
सेनापतिः *m.*, सेनानीः *m.*—(As born in the fire) अग्निभूः *m.*,
अग्निभुयः.—(The beautiful boy) कुमारः.—(Born on the
Ganges) गङ्गापुत्रः, गङ्गासुतः.—(Brought up in thickets of
grass) शरजन्मा *m.* (नं), शरजः.—(Son of Pārvatī) पार्वतीनन्दनः,
गौरीनः, गौरीपुत्रः.—(The six-faced) षडाननः, षडमुखः.—(The
twelve-eyed) द्वादशलोचनः, द्वादशाक्षः.—(The twelve-handed)
द्वादशकृत्.—(The conqueror of Tāraka) तारकनिर् *m.*, तार-
कविः *m.*, तारकविपुः *m.*, तारकहा *m.* (नं), तारकसूदनः.—(The
destroyer of the demon Krauncha) क्रीचदारुणः, क्रीचारातिः *m.*,
क्रीचारी *m.*—(The mysterious one) गुह्यः.—(The spear-holder)
शक्तिधरः, शक्तिग्रहः, शक्तिपाणिः *m.*, शक्तिभृत् *m.*—(Borne on the

peacock) शिखिवाहनः, वहिषवाहनः. His wife is called सेना.
KASKAS, s. (Grass) मृगालं, चमृगालं.

To KAW, v. n. कै (c. 1. कायति, कातुं), द्रांश् (c. 1. द्रांशति - धितुं)
or प्रांश् or धांश् or ध्यांश् (c. 1. ध्यांशति - धितुं), काकचद रु (c. 2.
रोति, रविर्तुं).

KAW, s. काकरुतं, काकरावः, काकरवः, काकशब्दः, ध्यांशरुतं, का शब्दः.
To KECK, v. n. चम् (c. 1. वसति - गितुं), उडम्, उडननं कृ, ऊडंशोधनं कृ.
KEEL, s. नौकातलं, नौकातले दीर्घकाष्ठं, नौकाधोभागे दीर्घदारुः m.

KEEN, a. (Sharp, having a fine edge) तीक्ष्णः - ह्ण - ह्णं, तीक्ष्ण-
धारः - रा - रं, शितः - ता - तं, निशितः - ता - तं, शितधारः - रा - रं, धारोपरः
- रा - रं, तीक्ष्णधारधरः - रा - रं, खरः - रा - रं, तीव्रः - द्रा - द्रं, तिग्मः - गमा
- गमं, शतः - ता - तं, निशतः - ता - तं, तेजोवान् - वती - वत् (तु), तीक्ष्णग्रः
- ग्रा - ग्रं, प्रखरः - रा - रं. — (As hunger, cold, &c.) तीक्ष्णः - ह्ण
- ह्णं, तीव्रः - द्रा - द्रं. — (Eager, vehement) तीक्ष्णकस्मी - स्मी - ग्मे
(न्), तीक्ष्णस्वभावः - वा - वं, व्यग्रः - ग्रा - ग्रं, कुतूहली - लिनी - लि (न्),
उचरः - खडा - खं, उत्साही &c., अत्यभिलाषी &c., उत्सुकः - का - कं. —
(In mind) सूक्ष्मबुद्धिः - द्वि - द्वि, तीक्ष्णबुद्धिः &c., कुशाग्रीयमतिः - तिः
- ति, विदग्धः - ग्या - ग्यं. — (Acrimonious) तिग्मः - गमा - गमं, अरुनुदः
- दा - दं, कटुः - टु - टु, उग्रः - ग्रा - ग्रं, दंशी - शिनी - शि (न्), दंशकः
- का - कं; 'keen words,' वागसिः f., वागिमुः m. f.

KEENLY, adv. तीक्ष्णं, तीव्रं, तीक्ष्ण्येन, सतीक्ष्णं, तिग्मं, सतीग्म्यं, कटु, उग्रं,
तीक्ष्णतया, उग्रतया, निष्ठुरं, खरं, प्राख्येण, तेजसा.

KEENNESS, s. (Sharpness of edge) तीक्ष्णता, तीक्ष्ण्यं, धारातीक्ष्णता,
धाराशितत्वं, निशितत्वं, तीव्रता, तीक्ष्णग्रत्वं तिग्मता. — (Eagerness,
vehement) तीक्ष्णता, स्वभावतीक्ष्णता, व्यग्रता, कौतूहलं, उचरता,
अत्यभिलाषः, उत्साहः, अनुरागः. — (Of mind) बुद्धिमत्ता - सौक्ष्म्यं,
बुद्धितीक्ष्णता - तीक्ष्ण्यं, कुशाग्रीयमत्तित्वं, विदग्धता. — (Acrimony) तिग्मता,
तिग्म्यं, कटुता, उग्रता, अरुनुदत्वं, प्राख्यं, निष्ठुरता, नेष्टुयं.

To KEEP, v. a. (Hold) धृ (c. 1. धरति, धर्तुं, c. 10. धारयति - यितुं),
सन्धृ, धा (c. 3. धत्ते, धातुं), रक्ष् (c. 1. रक्षति - रक्षितुं), संरक्ष्; 'to
keep in the memory or heart,' हृदये कृ or धृ. — (Have in
custody) रक्ष्, अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्, पाल् (c. 10. पालयति
- यितुं), गुप् (c. 1. गोपयति, गोप्), रक्ष्यं कृ, रक्षां कृ, पालनं कृ. —
(Preserve, guard) रक्ष्, प्रतिरक्ष्, पाल् or धा (c. 2. धाति - त्तुं),
परिपाल्, अनुपाल्, प्रतिपाल्, सम्पाल्, अभिपाल्, उपपाल्, गुप् (c. 1.
or c. 10. गोपयति - यितुं), अनुगुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, त्रै (c. 1. त्रायते,
त्रातुं), परित्रै, संत्रै, अत्र् (c. 1. अत्रति - त्रितुं), गुप्ति कृ, गोपनं कृ. —
(Detain) धृ, निरुप् (c. 7. - रुणद्धि - रोद्धुं), अवरुप्, रुप्, वन्ध् (c. 9
वध्नाति, वन्धुं), प्रतिवन्ध्. — (Restrain) निरुप्, वृ (c. 10. वारयति
- यितुं), निवृ, निमिप् (c. 1. - पेयति - पेद्धुं), प्रतिमिप्. — (Tend, feed)
पाल्, रक्ष्; 'keep cattle,' गोपालनं कृ, गोरक्ष्यं कृ, पाशुपाल्यं कृ.
— (Practise, perform, observe) आचर् (c. 1. - चरति - रितुं),
समाचर्, सेव् (c. 1. सेवते - वितुं), आस्था (c. 1. - तिष्ठति - स्थातुं), अनुष्ठा,
समास्था, समुपास्था, विधा (c. 3. - दधाति - धातुं), भज् (c. 1. भजते,
भक्तुं), आलक्ष् (c. 1. - लक्षते - क्षितुं), समालक्ष्, अवलक्ष्; 'keep silence,'
मौनं भज् or सेव् or अवलक्ष्. — (Fulfil) साध् (c. 10. साधयति - यितुं);
'keep a promise,' प्रतिज्ञां शुप् (c. 10. शोधयति - यितुं), प्रतिज्ञां पाल्
— (Not to divulge) धृ (c. 10. धारयति), न प्रकाश् (c. 10. काश-
यति - यितुं); 'to keep a secret,' रहस्यं धृ or रक्ष् or गुप्, रहस्यगोपनं
कृ. — (Maintain, board) भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भृ,
भरणं कृ, भृतिं कृ or दा, पाल्, पुप् (c. 10. पोषयति - यितुं), पोषणं

कृ, पालनं कृ. — (Entertain) सक्तृ. — (Have in pay) चेतनं दा. —
(Keep back) निग्रह् (c. 9. - गृह्णाति - ग्रहीतुं), विनिग्रह्, सन्निग्रह्,
संह (c. 1. - हरति - हर्तुं), उपसंह, विपृ, निवृ, उच्छिद् (c. 7. - छिनत्ति
- छेत्तुं), उपसंहरणं कृ. — (Keep company with) सह चर्, सह वस्
(c. 1. वसति, वस्तुं), संवस्. — (Keep in, conceal) गुह् (c. 1. गृह्ति
- हितुं), निगुह्, छद् (c. 10. छादयति - यितुं), अन्धा, अपवृ, संवृ, गोपनं
कृ. — (Keep off) प्रतिवृ, निवृ, वृ, प्रतिहन् (c. 2. - हन्ति - न्तुं), प्रतिकृ,
निरुप्, अपोह् (c. 1. - जहते - हितुं), अपसिप्, प्रतिमिप्. — (Keep
under) वशीकृ, स्थापीनीकृ, निग्रह्, प्रसाह्. — (Keep up, maintain)
धृ, सन्धृ, भृ, सम्भृ, प्रवृत् (c. 10. - वर्जयति - यितुं), संस्था in caus.
(- स्थापयति - यितुं), पाल्, प्रवर्त्तनं कृ. — (Keep out) निमिप्, निवृ.

To KEEP, v. n. (Remain, continue) स्या (c. 1. तिष्ठति - ते, स्थातुं),
वृत् (c. 1. वर्त्तते - र्त्तितुं); 'to keep on doing any thing,' may
be expressed by आस् (c. 2. आस्ते) with the pres. or indec.
part. of another verb; as, 'he keeps following me,' मन
पश्चाद् आगच्छन् आस्ते. See CONTINUE, v. n. (Last, endure)
स्या, चिरस्थायी - यिनी - यि भू — (Persevere) पर्यवस्था, निर्वन्धं कृ,
आग्रहं कृ. — (Adhere, cohere) संसज् in pass. (- सज्यते - सज्जते),
संक्षिप् in pass. (- क्षिप्यते), अनुवन्ध् in pass. (- वध्यते), संलग्नीभू,
अनुलग्नीभू. — (Lodge) वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), निवस्. — (Keep
from) निवृत् (c. 1. - वर्जते - र्जितुं), परिहृ (c. 1. - हरति - हर्तुं), वृज्
(c. 10. वर्जयति - यितुं), परिवृज्, विवृज्. — (Keep on) प्रवृत्, प्रारब्धं
सम्पद् (c. 10. - पादयति - यितुं).

KEEP, s. (Custody, charge) रक्षा - रक्ष्यं, पालनं, गुप्तिः f., गोपनं. —
(Condition) अवस्था, स्थितिः f., भावः, वृत्तिः f.; 'in good keep,'
सुस्थितः - ता - तं. — (Board, maintenance) भृतिः f., ग्रासाच्छादनं,
अन्नजलं, भोजनं. — (Stronghold) दुर्गं. — (Dungeon) कारा, कारा-
गारं, निरोपस्थानं, बन्धनागारं, गुप्तिः f.

KEEPER, s. रक्षकः, रक्षी m. (न्), पालकः, पालः, पालयिता m. (तृ),
रक्षिता m. (तृ), अध्यक्षः, पतिः m. पः in comp.; as, 'keeper of
sheep or cattle,' पशुपालः, मेघपोषकः, गोरक्षकः, गोपालः, गोपः,
गवोधरः; 'of a prison,' कारारक्षकः, कारागाराध्यक्षः, चन्दपालः;
'of mad people,' उन्मत्तपालकः; 'of a park,' उद्यानपालः - लकः,
उद्यानरक्षकः; 'of a gaming-house,' सभापतिः m., सभिकः.
द्यूतसभाधिकारी m. (न्).

KEEPERSHIP, s. रक्षकत्वं, पालकत्वं, अध्यक्षत्वं, अधिकारित्वं.

KEEPING, s. (Custody, guard) रक्षा - रक्ष्यं, गुप्तिः f., पालनं, गोपनं.
— (Congruity, harmony) रेक्वं, सङ्गतत्वं, साङ्गतं, सादृश्यं, अवि-
रोधः, योग्यता, आनुरूप्यं.

KEEPSAKE, s. स्मरणार्थकदानं, स्मरणार्थं दत्तं द्रव्यं or वस्तु, स्मरणार्थं गृहीतं
द्रव्यं, स्मृतिजनकदा, स्मृतिदानं, प्रीतिदानं, प्रीतिदायं.

KEG, s. क्षुद्रभाखंडं, काष्ठभाखंडं, दीर्घगोलाकारं क्षुद्रभाजनं.

To KEN, v. a. (Descry) दूराद् आलोक् (c. 1. - लोक्ते, c. 10. - लोक-
यति - यितुं) or अवलोक् or दृग् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं) or प्रदृश्. —
(Know) ज्ञा (c. 9. ज्ञानाति, ज्ञातुं).

KEN, s. (Reach of sight) चक्षुर्विषयः, नयनविषयः. — (Reach of
understanding) बुद्धिविषयः; 'beyond the ken,' अविषयः - या
- यं, बुद्धतीतः - ता - तं.

KENNEL, s. (House for dogs) शृगाला, कुकुरालयः, शृगृहं, कुकुरागारं.
— (Pack of hounds) शृगणः, कुकुरगणः, मृगयकुकुरगणः. — (Water-
course) प्रणाली, जलमार्गः. जलवाहनी.

To KENNEL, *v. n.* कुक्कुरालये वस् (c. 1. वसति, वस्तु) or स्वा (c. 1. तिष्ठति, स्वातु), श्वद् or शृगालवद् गच्छे वस् or स्वा.
 To KENNEL, *v. a.* कुक्कुरालये वस् (c. 10. वासयति-यितुं).
 KEPT, *p. p.* धृतः-ता-तं, धारितः-ता-तं, रक्षितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, गुप्तः-ता-तं, भृतः-ता-तं, पोषितः-ता-तं.
 KERCHIEF, *s.* (Head-dress) मस्तकाभरणं, मुकुटं, किरिटः, शोखरः; 'handkerchief', नक्तकः, चरकं, मुखमार्जनी; 'neckkerchief', कण्ठवेष्टनं, शीषावेष्टनं, कण्ठवस्त्रं.
 KERNEL, *s.* बीजं, गर्भः, फलबीजं, फलगर्भः, अष्टिः *f.*, अष्टीला-लिका.
 —(Central part of any thing) मध्यः, गर्भः, उदरं, हृदयं, अन्तरः.
 KERNALLY, *a.* बीजो-जिनी-जि (नृ). बीजवान्-वती-वत् (नृ), बीजपूर्णः-यौ-यौ, बीजमयः-यो-यं, बीजाकारः-रा-रं.
 KESTREL, *s.* श्येनजातीयः पक्षिभेदः, कपोतारि *m.*
 KETCH, *s.* द्विकूपकविशेषा शीका, कूपकद्वययुक्ता नौः.
 KETTLE, *s.* स्थाली, उदस्थाली, पिठरः-रं, कटाहः, उसा, पिष्टपचनं, कन्दः *m. f.*, चुञ्जीयं.
 KETTLE-DRUM, *s.* मेरी, मृदङ्गः, मुरजः, पटहः, हुन्दुभिः *m.*, मर्दलः, डेरिडमः, ध्वजकः, दक्षा.
 KETTLE-DRUMMER, *s.* मर्दङ्गः-द्रुक्कः, मीरजिका, मेरीताडकः, पटहताडकः.
 KEY, *s.* उद्घाटनं, उद्घाटकः-कं, उद्घाटकपत्रं, कुञ्चिका, कुञ्चिका, ताली, तन्त्रिका, अकुटः—(Explanation) निर्वचनं, व्याख्या.—(Key-note) वादी *m.* (नृ); 'change of key in music', शुद्धान्तयुक् *f.* (नृ).
 KEY-HOLE, *s.* उद्घाटनचिह्नं, कुञ्चिकाचिह्नं, उद्घाटनरन्ध्रं, कुञ्चिकारन्ध्रं.
 KEY-STONE, *s.* यन्त्रप्रस्तरः, सन्धानप्रस्तरः, संयोगप्रस्तरः, मध्यमप्रस्तरः, मध्यस्थप्रस्तरः.
 KIBE, *s.* पादस्मोटः, पाददात्री, विपादिका, स्फुटिः *f.*, अलसः.
 To KICK, *v. a. or n.* पादेन तद् (c. 10. ताडयति-यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति-हन्ति), सुरेण or पाणिना तद् or चाहन्, पादापातं कृ, पादप्रहारं कृ, सुरापातं कृ, सुरक्षेपं कृ, सुरं क्षिप् (c. 5. क्षिपति-क्षेपुं) or प्रक्षिप्, पाणिं क्षिप्, पादं प्रक्षिप्.
 KICK, *s.* पादापातः, पादप्रहारः, पादाहतिः *f.*, पादाभिपातः, सुरापातः, सुराभिपातः, सुरक्षेपः, पाणिः *m.*, पाणिक्षेपः, पदापातः.
 KICKED, *p. p.* पादाहतः-ता-तं, सुराहतः-ता-तं, पदाहतः-ता-तं.
 KICKER, *s.* पादापातकृत् *m.*, पादप्रहारकृत् *m.* (नृ), सुरक्षेपकः.
 KICKING, *s.* पादापातकरणं, पादप्रहारणं, सुरक्षेपणं, सुरापातः.
 KID, *s.* (Young goat) चगशावकः, अजशावकः, चगवत्सः, चगशिशुः *m.*, अजपोतकः—(Fagot) काष्ठभारः, काष्ठकूचः.
 To KID, *v. n.* चगशावकं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन् (c. 10. जनयति-यितुं) or उपद् (c. 10. -पादयति-यितुं).
 KIDDER, *s.* धान्पादोनी पृथ्क्तेता *m.* (नृ) or पृथ्क्ग्राहकः.
 To KIDNAP, *v. a.* बालकस्तेयं कृ, मनुष्यस्तेयं कृ, बालकं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ or अभिहृ or चुर (c. 10. चोरयति-यितुं), बालापहरणं कृ, मनुष्यापहरणं कृ.
 KIDNAPPED, *p. p.* चौरहृतः-ता-तं, चौरापहृतः-ता-तं, बलादपहृतः-ता-तं.
 KIDNAPPER, *s.* बालकस्तेयकृत् *m.*, मनुष्यस्तेयकृत्, बालापहारकः.
 KIDNAPPING, *s.* बालकस्तेयं, मनुष्यस्तेयं, बालापहरणं, मनुष्यापहारः.
 KIDNEY, *s.* वृक्कः-क्षा-कं, वृक्कः, वृक्कः, वृक्का *m.* (नृ), मूत्रपिण्डः.
 KIDNEY-BEAN, *s.* मुद्गः, मुत्तपणी, मुत्तष्टः-ष्टकः, मापः, मापपणी, शिक्किः, शिक्किपणी-षिक्का, मकुष्टकः, मकुष्टकः; 'a field of kidney beans', माप्यं. माप्यं.
 KILDERKIN, *s.* दीर्घगोलाकारं काष्ठभारं, मानविशेषः.

To KILL, *v. a.* हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), निहन्, अभिहन्, आहन्, अभ्याहन्, समाहन्, विनिहन्, विहन्, प्रहन्, प्रणिहन्, निप्रहन्; 'the two last require the gen. c. of the object; हन् in caus. (पातयति-यितुं), व्यापद् (c. 10. -पादयति-यितुं), मृ (c. 10. मारयति-यितुं), सूद् (c. 10. सूदयति-यितुं), निसूद्, अभिसूद्, विनिसूद्, सत्तिसूद्, चप्,—(Defective, usually found in the 3d pret. अवधीत् and fut. वधिष्यति-ने), नश् (c. 10. नाशयति-यितुं), चिनश्, प्रनी in caus. (नापयति-यितुं), शद् (c. 10. शातयति-यितुं), शस् (c. 1. शसति-सितुं), विशस्, क्षय् (c. 8. क्षयति-क्षितुं), परिक्षय्, विक्षय्, निपत् (c. 10. -पातयति-यितुं), विनिपत्, क्षि (c. 5. क्षिणीति, क्षेतुं or caus. क्षययति क्षययति-यितुं), हिंस् (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हिंसति-सितुं), तृह् (c. 6. तृहति, c. 7. तृयेडि, तर्हिणुं), तुम् (c. 9. तुभ्यति, तोभिणुं), तुप्, तुप्, तुप्, तुम्प्, तुम्प्, उञ्जस् (c. 10. -जासयति-यितुं), with gen. c., कृत् (c. 6. कृन्तति, कर्त्तिणुं), निक्कृत्, निम्कृत्, चयं कृ, प्राणहत्यां कृ, प्राणपातं कृ, जीवहत्यां कृ, पञ्चत्वं गम् (c. 10. गरयति-यितुं), लोकातरं गम् or प्राप् (c. 10. -आपयति-यितुं).
 KILLED, *p. p.* हतः-ता-तं, निहतः-ता-तं, विहतः-ता-तं, आहतः-ता-तं, अभिहतः-ता-तं, उमाहतः-ता-तं, विनिहतः-ता-तं, व्यापादितः-ता-तं, व्यापन्नः-चा-चं, घातितः-ता-तं, मारितः-ता-तं, सूदितः-ता-तं, निगूदितः-ता-तं, नाशितः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, विशासितः-ता-तं, निपातितः-ता-तं, विनिपातितः-ता-तं, घतः-ता-तं, विघतः-ता-तं, हतप्राणः-या-यं, हतजीवितः-ता-तं, नष्टजीवितः-ता-तं, नष्टप्राणः-या-यं, हतचैतन्यः-न्या-न्यं, 'being killed', हन्यमानः-ना-नं, निहन्यमानः-ना-नं; 'to be killed', हननीयः-या-यं, यातव्यः-या-यं, व्यापादनीयः-या-यं, व्यापादयितव्यः-या-यं.
 KILLER, *s.* हन्ता *m.* (नृ), निहन्ता *m.*, घातकः, घाती *m.* (नृ), मारकः, वधकारी *m.* (नृ), वधकः, प्राणहन्ता *m.*, जीवहन्ता *m.*, हत्याकृत्, प्राणहत्याकृत्, नाशकः, विनाशकः, विशासिता *m.* (नृ), अन्तकः in comp., सूदनः, प्रः in comp.
 KILLING, *s.* घातः-तनं, हननं, निहननं, व्यापादनं, मारणं, वधः, प्राणघातः-तनं, प्राणहत्या, प्रमापणं, सूदनं, निपूदनं, क्षणनं, नाशः, प्राणनाशः, शसनं, विशसनं, विदारणं-या, विमर्दनं, मर्दनं, मपनं, प्रमपनं, प्रमयः, विशरः, विशारणं, निशारणं, निकाणं, निर्हिसनं, निवर्हणं, निकृन्तनं, आलम्बः, हत्या in comp.
 KILN, *s.* पाकपुटी, आपाकः, पवनं; 'brick-kiln', इष्कापचनस्थानं.
 KIMBO, *s.* विभुगः-गना-गनं, अवभुगः-गना-गनं, कुटिलः-ला-लं, वक्रः-क्रा-क्रं; 'arms a-kimbo', विभुगभुजो *m. du.*, वहिभुगभुजो.
 KIN, *s.* (Relationship) ज्ञातिवं, ज्ञातिभावः, धन्युता, धान्यवत्त्वं—(Kindred) सकुलं, कुलं, ज्ञातयः *m. pl.*, सज्ञातयः, धान्यवाः *m. pl.*, सपिण्डाः *m. pl.*, सगोत्राः *m. pl.*, ससन्धिनः *m. pl.*, गोत्रं; 'of kin', सगोत्रः-त्रा-त्रं, समानगोत्रः &c., सज्ञातीयः-या-यं, सजातीयः-या-यं, गोत्रसन्धो &c.; 'next of kin', अनन्तरः-रा-रं, अनन्तरजातीयः-या-यं, अनन्तरजन्मा-न्मा-न्म (नृ).
 KIND, *a.* (Disposed to make others happy, benevolent) प्रियकरः-री-रं, प्रियकरः-री-रं, प्रियकारः-री-रं, प्रियकृत् *m. f. n.*, प्रियः-या-यं, प्रीतः-ता-तं, प्रीतिमान्-मती-मत् (नृ), हेतः-ता-तं, प्रियेयी-यिणी-यि (नृ), हितैयी &c., हितवान्-वती-वत् (नृ), सुहितः-ता-तं, हितकामः-मा-मं, हितकरः-री-रं, हितबुद्धिः-द्धिः-द्धि, उपकारशीलः-ला-लं, उपकारी-रिणी-रि (नृ), हितबुद्धिः-द्धिः-द्धि, उपकारशीलः-ला-लं, उपकारी-रिणी-रि (नृ), उपकारबुद्धिः-द्धिः-द्धि, स्थिः-ग्धा-ग्ध, चेहशीलः-ला-लं, चेही-हिनी-हि (नृ), ददयालुः-लुः-लु,

सुहृदयः -या -यं, सुहृदयः -मा -मं, अनुकूलः -ला -लं, कृपालुः -लुः -लुः, कृपाशीलः -ला -लं, अनुकम्पकः -का -कं, अनुकम्पी -म्पनी -म्पि (न्), दयालुः -लुः -लुः, कल्याणः -ला -लं, दयावान् &c., लोकानुकम्पनः -ना -नं, अद्विही -हिणी -हि (न्), परहितेच्छुः -छुः -छुः, परकल्याणेच्छुः &c., सुशीलः -ला -लं, प्रसन्नः -न्ना -न्नं, अनुनयी -यिनी -यि (न्), अनुग्राही &c.; 'kind to servants,' भृत्यकामकृत्; 'kind to the poor,' दरिद्रोपकारी &c., दीनानुकम्पनः -ना -नं, दीनवत्सलः -ला -लं; 'kind offices,' उपकारः, उपचारः; 'kind act,' सुकृतं, सुकृतिः *f.*, प्रीतिकर्म *n.* (न्); 'kind words,' प्रीतिवचन *n.*, प्रिय-भाषणं; 'speaking kind words,' प्रियवादी -दिनी -दि (न्), प्रियंवदः -दा -दं; 'kind present,' प्रीतिदानं.

KIND, *s.* (Genus, class) जातिः *f.*, गणः, वर्गः, सामान्यं.—(Sort) विशेषः, भेदः, प्रभेदः, प्रकारः, आकारः, जातिः *f.* -तं, रूपं, विधिः *m.*, विधानं, विधः *in comp.*; 'a kind of fish,' मत्स्यभेदः, नत्स्यविशेषः; 'of various kinds,' विविधः -धा -धं, नानाविधः -धा -धं, नानारूपः -पी -पं; 'of many kinds,' बहुविधः -धा -धं, बहुरूपः -पी -पं, अनेकाकारः -रा -रं, अनेकरूपः -पी -पं; 'of two kinds,' द्विविधः -धा -धं; 'of four kinds,' चतुर्विधः -धा -धं, चतुःप्रकारः -रा -रं; 'of all kinds,' सर्वप्रकारः -रा -रं; 'all kinds of food,' सर्वप्रकारमन्नं; 'of the same kind,' सविधः -धा -धं, सजातिः -तिः -तिः, सजातीयः -या -यं, समानजातीयः -या -यं; 'of such a kind,' एवंविधः -धा -धं, तथाविधः -धा -धं, एवंरूपः -पा -पं.—(Manner, way) रीतिः *f.*, प्रकारः, विधानं, प्रभृतिः *f.*

KIND-HEARTED, *a.* सुहृदयः -या -यं, सुहृदयवान् -वती -वत् (न्), हृदयालुः -लुः -लुः, हृदयी -यिनी -यि (न्), हृदयिकः -का -कं, चित्तवान् &c. To KINDLE, *v. a.* ज्वल (c. 10. ज्वलयति, ज्वालयति -यितुं), प्रज्वल, संज्वल, समिन्धु (c. 7. -इन्धे -इन्धितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं, c. 1. तपति, तप्), सन्नप, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), प्रदीप्, आदीप्, सन्दीप्, उपदीप्, उद्दीप्, सन्धुष् (c. 10. -धुषयति -यितुं); दह (c. 1. दहति, दग्धुं), प्रदह, परिदह, सम्प्रदह.—(Excite) उत्तप, उत्तिज् (c. 10. तेजयति -यितुं), समुत्तिज, उत्तह (c. 10. -साहयति -यितुं), प्रोत्तह.—(Provoke) प्रकुप (c. 10. -कोपयति -यितुं).

To KINDLE, *v. n.* समिन्धु *in pass.* (-इन्धते), समिद्धीभू, दह (c. 4. दहति -ते, दग्धुं), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), सन्दीप्, प्रदीप्, ज्वल् (c. 1. ज्वलति -लितुं), प्रज्वल्, तप् (c. 1. तपति, तप्) or *in pass.* तप्यते), सन्धुष् (c. 1. -धुष्यते -धुषितुं), अग्निदीप्तः -प्ता -प्तं भू.

KINDLED, *p. p.* समिद्धः -द्धा -द्धं, इद्धः -द्धा -द्धं, दीप्तः -प्ता -प्तं, प्रदीप्तः -प्ता -प्तं, दीपितः -प्ता -प्तं, उद्दीप्तः -प्ता -प्तं, ज्वलितः -प्ता -प्तं, प्रज्वलितः -प्ता -प्तं, तप्तः -प्ता -प्तं, सन्नप्तः -प्ता -प्तं, तापितः -प्ता -प्तं, सन्धुषितः -प्ता -प्तं, दग्धः -ग्धा -ग्धं, उत्तेजितः -प्ता -प्तं; 'one whose anger is kindled,' समिद्धकोपः -पा -पं, कोपज्वलितः -प्ता -प्तं.

KINDLINESS, *s.* मृदुता, सौम्यता -नं, स्निग्धता, कोमलता, प्रीतता, प्रीतिः *f.* KINDLY, *a.* (Congenial) समशीलः -ला -लं, समानशीलः -ला -लं, समानभावः -वा -वं, अनुगुणः -णा -णं, अनुकूलः -ला -लं.—(Bland, gentle) सौम्यः -म्या -म्यं, मृदुः -दुः -द्वी -दुः, स्निग्धः -ग्धा -ग्धं, कोमलः -ला -लं, प्रीतः -प्ता -प्तं, दयालुः -लुः -लुः.

KINDLY, *adv.* प्रीत्या, प्रीतिपूर्व, सुशीलवत्, सुशीलत्वात्, सुजनत्वात्, सानुनयं, सद्भावत्, कृपया, दयाया, सदयं, प्रियं, हितं, चेहेन, ससेहं, सानुग्रहं, परहितेच्छया, उपकारशीलत्वात्, सानुकूल्यं; 'kindly affected,' सुरक्तः -क्ता -क्तं, अनुरक्तः -क्ता -क्तं, हितवुद्धिः -द्धिः -द्धिः; 'speaking kindly,' प्रियवादी -दिनी -दि (न्).

KINDNESS, *s.* (Of disposition) प्रीतता, प्रीतिः *f.*, उपकारशीलता, स्निग्धता, चेहशीलता, चेहः, कृपालुता, दयालुता, प्रियता, दयाशीलता, कृपाशीलता, सुहितत्वं, हितत्वं, हितेच्छा, परहितेच्छा, हितकाम्या, सौजन्यं, सुजनत्वं, अनुग्रहः, प्रसादः, प्रसन्नता, उपकारवुद्धिः *f.*, परहितवुद्धिः *f.*, लोककृपा, सौहृद्यं, प्रेम *n.* (न्), अनुकूलता, सानुकूल्यं, अनुरोधः, मृदुशीलता, सौम्यत्वं.—(Act of kindness) उपकारः, उपकृतं -तिः *f.*, सुकृतं, सुकृतिः *f.*, प्रियं, परोपकारः, कृतोपकारः, हितं.

KINDRED, *s.* (Relationship) ज्ञातित्वं -ता, ज्ञातिभावः, सजातित्वं, चन्धुता, चान्धवत्वं, कुलसन्निधिः *m.*, सपिण्डता, एकपिण्डता, सगोत्रता, ससन्धित्वं, सगर्भत्वं.—(Relatives) ज्ञातयः *m. pl.*, चान्धवाः *m. pl.*, चन्धुजनः, चन्धुवर्गः, ज्ञातिवर्गः, चान्धवगणः, चान्धवजनः, स्वजनः -नाः *m. pl.*, सगोत्राः *m. pl.*, सकुल्याः *m. pl.*, स्वजातीयाः *m. pl.*, सजातीयाः, ससन्धिनः *m. pl.*, गोत्रं, चान्धवसमुदायः, गोत्रसमुदायः, गोत्रजाः *m. pl.*, कुलसन्निधिः *m.*

KINDRED, *a.* (Related) सजातीयः -या -यं, समानजातीयः -या -यं, सगोत्रः -त्रा -त्रं, समानगोत्रः -त्रा -त्रं, सकुल्यः -ल्या -ल्यं, समानवंशः -शा -शं, सपंशीयः -या -यं, सवर्णः -र्णा -र्णं, ससन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), ससन्धीयः -या -यं.—(Congenial) समधर्मी -र्मी -र्मे (न्), सधर्मी &c., समगुणः -णा -णं, तुल्यगुणः -णा -णं, समानभावः -वा -वं, तुल्यवृत्तिः -त्तिः -त्तिः, अनुगुणः -णा -णं.

KINE, *s. pl.* गावः *m. pl.*, गोकुलं, गोवृन्दं, गोसमूहः.

KING, *s.* राजा *m.* (न्), नृपतिः *m.*, नृपः, नरपतिः *m.*, भूपतिः *m.*, भूपः, भूपालः, महोपतिः *m.*, पार्थिवः, पार्थः, पृथिवीपतिः *m.*, पृथिवीपालः, भूमिपः -पतिः *m.*, महोद्भिन् *m.*, महोपः, महोपालः, क्षितिपः -पतिः *m.* -पालः, पृथिवीधिन् *m.*, नरेन्द्रः, नराधिपः, नरेशः, नरेन्द्रः, प्रजेश्वरः, प्रजापः -पतिः *m.*, जगतीपतिः *m.*, जगतीपालः, जगत्पतिः *m.*, अवनिपतिः *m.*, अवनिपालः, अवनोपः, अवनोपः, क्षितीशः, क्षितीश्वरः, पृथिवीशकः, भूमिभूत *m.*, क्षितिभूत *m.*, भूभूत, क्षाभूत, क्षापः, वसुधाधिपः, अधिपः, अधिपतिः *m.*, नायकाधिपः, महोभुक् *m.* (ज्), जगतीभुक् *m.*, क्षाभुक्, भूभुक् *m.*, भूमीन्द्रः, महोभक्षी *m.* (ज्), भक्षी *m.*, स्वामी *m.* (न्), प्रभुः *m.*, भगवान् *m.* (न्), छत्रपः -पतिः *m.*, राज्यभाक् *m.* (ज्), लोकपालः, लोकेशः, लोकेश्वरः, लोकनाथः, नरदेवः, राट् *m.* (ज्), इरावान् *m.* (न्), इन्द्रः *in comp.*; as, 'the king of beasts,' मृगेन्द्रः; 'the king of birds,' खगेन्द्रः; 'the king of men,' नरेन्द्रः; 'king of kings,' राजेन्द्रः, राजाधिराजः, राजराजः, राजाधिपः; 'supreme king,' अधिराजः, अधिराट् (ज्), महाराजः *m.* अधिश्वरः, सवाद (ज्), मण्डलेश्वरः, सर्वेश्वरः, राजसिंहः; 'a king's son,' राजपुत्रः, राजकुमारः, भर्तृदारकः; 'king's daughter,' राजपुत्री, राजकुमारी, राजकन्या; 'a line of kings,' राजावली -लिः *f.*, राजसन्ततिः *f.*; 'having no king,' अराजकः -क. -कं, अनायकः -का -कं.

KING-CRAFT, *s.* राज्यनयनविद्या, राज्यकौशलं, राजत्वकरणं, राज्यचातुर्यं, राजनीतिः *f.*, राजनयः, राज्यरीतिः *f.*

KINGDOM, *s.* राज्यं, राजत्वं, ऐश्वर्यं, आधिपत्यं, स्वाम्यं, प्रभुत्वं, माहिनं.—(Country subject to a king) राष्ट्रं, राज्यं, विषयः. (Government) राज्यं, राज्याधिकारः, राजाधिकारः, राज्यपालनं, राज्यनीतिः *f.*—(Population) प्रजा.—(Animal kingdom) जीवजातिः *f.*, प्राणिजातिः *f.*, जीवगणः.—(Vegetable kingdom) नृणजातिः *f.*, मूलजातिः, नृणगणः.—(Mineral kingdom) धातुजातिः *f.*, धातुगणः.

KINGFISHER, *s.* मत्स्यरङ्गः -ङ्गकः, मत्स्यरङ्गः, मत्स्यशानः, सुचित्रकः, चक्रकः, कुट्टकः.

KIN

- KINGLESS, *a.* अराजकः -का -कं, राजहीनः -ना -नं, अनायकः -का -कं.
 KINGLIKE, KINGLY, *a.* राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजसदृशः -शी -शं, राजार्हः -र्हा -र्हं, नृपोचितः -ता -तं, राजोचितः -ता -तं, राजसन्निभः -भा -भं, राजसन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), राज in comp. ; as, 'kingly policy,' राजनीतिः.
 KING'S-EVIL, *s.* (A scrofulous disease) गण्डमाला.
 KINGSHIP, *s.* राजता -त्वं, राज्यं, नृपत्वं, नरेन्द्रत्वं, भूपता -त्वं, महीपत्वं, नरेश्वर्यं, प्रभुत्वं, प्रजेश्वर्यं, प्राजापत्यं, आधिपत्यं, राजाधिकारः, राजपदं.
 KINSFOLK, *s.* वान्धवाः *m. pl.*, वन्धुवर्गः, वन्धुजनः, वान्धववर्गः, स्वजनाः *m. pl.*, स्वजनः, ज्ञातिवर्गः, सजातीयः *m. pl.*, सगोत्राः *m. pl.*
 KINSMAN, *s.* वन्धुजनः, वन्धुः *m.*, वान्धवः, ज्ञातिः *m.*, स्वज्ञातिः *m.*, स्वजातीयः, सजातीयः, स्ववन्धुः *m.*, स्वजनः, स्वकुल्यः, सकुल्यः, स्ववंशीयः, सर्वश्यः, वंश्यः, स्वकीयः, स्वकुटुम्बी *m.* (न्), कुटुम्बी *m.*, स्वः, कुलपुरुषः, गोत्रपुरुषः, सगोत्रः, गोत्रजः, गोत्रः, समानगोत्रः, गोत्र-वन्धुः *m.*, सपितरः, सनाभिः *m.*, दायादः -दयः, समानोदकः, उदकदः, उदकदायी *m.* (न्); 'a number of kinsmen,' वन्धुगणः, वन्धुता; 'bewailing a kinsman,' वान्धवाशोशी *m.* (न्).
 KINSWOMAN, *s.* वन्धुजनः, स्वजातीयः, स्वकुल्यः, गोत्रजा, गोत्रस्त्री.
 KIRK, *s.* (Place of worship) भजनालयः, भजनमन्दिरं.—(Body of believers) भक्तसमूहः, भक्तागणः, भक्तवृन्दं. See CHURCH.
 To KISS, *v. a.* चुम्ब (c. 1. चुम्बति -चिह्नुं, c. 10. चुम्बयति -यिह्नुं), चुम्बनं कृ or दा, निह्नु (c. 2. निह्नुते निह्नुते), प्रणिह्नु, परिह्नु, निह्नु (c. 1. निह्नुति -यिह्नुते), प्रणिह्नु, मूर्ध्नि or मूर्धनि or शिरसि आघातं (c. 1. -जि-प्रति -प्राह्नुं) or उपाघातं or उपघातं or समुपाघातं or समाघातं or अवघातं, अघरणं कृ, अघरसं पा (c. 1. पिवति, पातुं).
 KISS, *s.* चुम्बनं, चुम्बितं, परिह्नुसा, निह्नुणं, प्रणिह्नुणं, निमिस्त्रकं, अघरणं, दशनोच्छिदः; 'giving a kiss,' चुम्बनदानं.
 KISSED, *p. p.* चुम्बितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं, परिहितः -ता -तं, निहितः -ता -तं; 'to be kissed,' चुम्बनीयः -या -यं, प्रणिहितयः -या -यं.
 KISSER, *s.* चुम्बकः, चुम्बनदाता *m.* (न्), परिहितकः.
 KISSING, *part.* चुम्बन् -सन्नी -सन् (न्), चुम्बितवान् -वती -वत् (न्).
 KIR, *s.* (A large bottle) महाकुपी.—(A small fiddle) छुद्रसारङ्गो.
 —(A soldier's baggage) सैनिकसामग्री -यं, सैनिकपरिहृदः.—(Complement of necessary utensils) उपकरणसामग्र्यं -ग्री, उपकरणसमुदायः, सोपकारद्रव्यसम्भारः, द्रव्यसम्भारः, सम्भारः.
 KITCHEN, *s.* पाकशाला, पाकस्थानं, पाकगृहं, पाकागारं, महानसः -सं, रसवती, सूदाशाला; 'superintendent of the kitchen,' पाकशालाध्यक्षः, पाकमहाधिकारी *m.* (न्), सूदाध्यक्षः.
 KITCHEN-GARDEN, *s.* शाकवाटिका, शाकपाटा, शाकशाकटं, शाकशाकिनं.
 KITCHEN-MAID, *s.* पाककर्मिकारी, पाकचेटी, महानसचेटी, पाचकसहकारिणी दासिका or दासी.
 KITCHEN-WORK, *s.* पाककर्म *n.* (न्), पाककार्यं, पाकागारकर्म.
 KIT, *s.* (The bird) चिह्नः, आतापी *m.* (न्), आतापी *m.* (न्), विष-चारी *m.* (न्), खमानिः *m.*, श्येनः.
 KITLING, *s.* शवः -चकः, शिशुः *m.*, वत्सः, डिम्बः, डिम्बः.
 KITTEN, *s.* माजिराशवकः, विडालशिशुः *m.*, विडालशवकः, माजिरावत्सः, छुद्रविडालः.
 To KITTEN, *v. n.* माजिराशवकं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन् (c. 10. जनयति -यिह्नुं) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जनिह्नुं).
 To KICK, *v. m.* See To CLICK.
 To KNAVE, *v. a.* दंष्ट्र (c. 1. दशति, दंष्ट्र), दनैर् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं),

KNE

- or पृ (c. 1. धरति, पृह्नुं).
 KNAVE, *s.* (Toy) क्रीडनकं.—(Dexterity) दक्षता, हस्तदक्षता, हस्तकी-शस्त्रं, हस्तलापयं, युक्तिः *f.*, चातुर्यं, नैपुण्यं, निपुणता, प्रयोगः, सुप्रयोगः -गता, पटुता, पाटवं, व्यापारः, धिप्रता, व्यापारधिप्रता, अभ्यासः.
 To KNAVE, *v. n.* आकस्मिककृणितं कृ, आकस्मिकशब्दं कृ, स्फुत्कारं कृ.
 KNACKER, *s.* जीर्णोश्चक्रेता *m.* (न्), जीर्णोश्चविश्रुतिता *m.* (न्).
 KNAG, *s.* (Knot in wood) ग्रन्थिः *m.*, काष्ठग्रन्थिः *m.*, पक्षे *n.* (न्).
 KNAGGY, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, बहुग्रन्थिः -न्थिः -न्थि, पक्षिविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 KNAP, *s.* (Protuberance) गण्डः, पिटः, गुल्फः, ग्रन्थिः *m.*, आभोगः.
 To KNAP, *v. a.* (Bite) अकस्माद् दंष्ट्र (c. 1. दशति, दंष्ट्र), आकस्मिकदंष्ट्रानं कृ.—(Make a sharp sound) अकस्माद् कृण् (c. 1. कृणति -णिह्नुं), आकस्मिककृणितं कृ.
 KNAPSACK, *s.* पृष्ठेन भृतं सोपकारद्रव्यभारं or सोपकारद्रव्याधारः, मैनिक्केन यात्रामध्ये पृष्ठतो भृतं सोपकारद्रव्यभाननं.
 KNAR, *s.* (Knol in wood) ग्रन्थिः *m.*, पक्षे *n.* (न्). See GNARLED.
 KNAVE, *s.* भूतः, कितवः, वचकः, प्रवचकः, शूद्रः, दुष्टजनः, तस्करः, पिशुनः, प्रतारकः, कूटकः, कूटकारः, दाम्भिकः, कुहकः, चित्तरः, कपटी *m.* (न्), कपटिकः.
 KNAVERY, *s.* भूतता, कितव्यं, तस्करविद्या, शाल्यं, शठता, कूटता, पिशुन्यं, वचनं, वचकत्वं, व्याजः, कापट्यं, छलं, कपटः, दुष्टता.
 KNAVISH, *a.* भूतः -ज्ञा -ज्ञं, भूतसंभावः -वा -वं, भूतशीलः -ला -लं, कितवशीलः -ला -लं, शूद्रः -ष्टा -ष्टं, तस्करसंभावः -वा -वं, कपटी -टिनी -टि (न्), कापटिकः -की -कं, कौटिकः -की -कं, वचकः -का -कं, पिशुनः -ना -नं.
 KNAVISHLY, *adv.* भूतवत्, कितववत्, सकैतव्यं, कैतवेन, तस्करवत्, शठवत्, शाल्येन, सकपटं, सकापट्यं, सव्याजं, सकूटं, वचकवत्, वचनार्थं, छलेन.
 KNAVISHNESS, *s.* भूतता, कैतव्यं, भूतशीलता, कितवशीलता, शठता.
 To KNEAD, *v. a.* हस्ताभ्यां मृद (c. 9. मृद्वति, महिह्नुं, c. 10. महिहति -यिह्नुं), अवमृद, विमृद, प्रमृद, उपमृद, अभिमृद, समृद, कराभ्यां पिप् (c. 7. पिपति, पेष्टुं) or चूर्ण (c. 10. चूर्णयति -यिह्नुं), प्रचूर्ण, विचूर्ण, सचूर्ण, चूर्णीकृ or घृप् (c. 1. घर्षति -यिह्नुं), हस्ताभ्यां सम्मोड (c. 10. -पीडयति -यिह्नुं), हस्तसम्पीडनपृष्ठं पिष्टीकृ.—(Knead the limbs) संवाह (c. 1. -वाहति -हिह्नुं, c. 10. -वाहयति -यिह्नुं), कराभ्यां संवाह, संवाहनं कृ.
 KNEADED, *p. p.* हस्ताभ्यां महितः -ता -तं or सम्महितः -ता -तं or विमहितः -ता -तं or मृदितः -ता -तं or उपमहितः -ता -तं or अवमहितः -ता -तं, कराभ्यां पिष्टः -ष्टा -ष्टं or सम्पिष्टः -ष्टा -ष्टं or चूर्णितः -ता -तं or यर्षितः -ता -तं or सम्मोडितः -ता -तं or पिष्टीकृतः -ता -तं.—(As the limbs) संवाहितः -ता -तं, कृतसंवाहः -हा -हं; 'to be kneaded,' संवाह्यः -ह्य-हं.
 KNEADING, *s.* हस्ताभ्यां महनं or विमहनं or अवमहनं -हं or उपमहनं -हं, कराभ्यां पेष्टणं or घर्षणं or सम्मोडनं.—(Of the limbs) संवाहः -हन्, संहननं.—(Kneading-trough) द्रोणिः -णी *f.*
 KNEE, *s.* जानु *n.* -नुः *m.*, जानुसन्धिः *m.*, अघीवान् *m.* -वत् *n.* (न्), ऊरुपक्षे *n.* (न्), ऊरुसन्धिः *m.*, जङ्घोरुसन्धिः *m.*, जङ्घोरुपक्षे *n.*, कूर्परः, कूर्परः, नलकोलः, पक्षिकं, चक्रिका; 'he fell on his knees,' जानुभ्यां भूमिम् अगमत् or भूमीं पपात.
 KNEE-DEEP, *a.* जानुदमः -मो -मं, जानुद्वयसः -सो -सं, जानुमात्रः -वी -वं.
 To KNEEL, *v. n.* जानुनी भूमीं न्यस् (c. 4. -स्यति -सिह्नुं), जानुनी भूमीं कृ, जानुभ्यां स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), जानुभ्यां भूमीं पृ (c. 1. पतति -तिह्नुं), or निपत्, जानुनी नम् (c. 10. नमयति -यिह्नुं).
 KNEELING, *part.* or *a.* भूमिभ्यस्तजानुः -नुः -नु, धित्तिभ्यस्तजानुः -नुः -नु, नतजानुकः -की -कं.

KNEEPAN, *s.* जानुफलकं, कपोली, नलकिनी, जणीयत् *m.*, जानुफलं.
 KNEE-TRIBUTE, *s.* जानुपूजा, जानुभ्यां पूजा, जानुनतिपूर्णा सेवा or सत्पना.
 KNELL, *s.* प्रेतनयनकाले यदाध्वनिः *m.* or यदाशब्दः.
 KNICK KNACK, *s.* क्रोडनकं, क्रोडाद्रयं, क्रोडावस्तु *n.*, क्रोडाविषयः.
 KNIFE, *s.* छुरिका, छुरी, कर्षिका, छुरी, कृन्तनिका, कृन्तनं, शस्त्री, कृपाणी -शिका, असिपुत्रिका.
 KNIFE-GRINDER, *s.* भमाजीवी *m.* (नृ), भनासकः, भमद्वारेण छुरिकातेजकः.
 KNIGHT, *s.* सादी *m.* (नृ), कुलीनसादी *m.*, अश्वसादी *m.*, अश्ववारः, कुलीनयोद्धा *m.* (वृ).
 To KNIGHT, *v. a.* सादिपदे नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), सादिप्याति दा. सादिपदति दा, कुलीनप्याति दा.
 KNIGHTHOOD, *s.* सादिपदं, कुलीनसादिपदं. सादिपत्वं. सादिप्यातिः *f.*
 To KNIT, *v. a.* दीर्घसूचिद्वारेण सूत्राणि ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति, ग्रन्थितुं), तनुग्रन्थनं कृ. —(Knit together, connect) संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), ससन्थ् (c. 9. -यामाति -चन्दुं), संघ्रिय् (c. 10. -घ्रेययति -यितुं), योक्तुं (nom. योक्तवति -यितुं), संलग्नोक्तुं. —(Knit the brows) भुञ्जि संहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), भूंसंहति कृ. KNIT, *p. p.* ग्रथितः -ता -तं. —(Well-knit) संहतः -ता -तं, मुमंहतः -ता -तं, दृढसन्थः -न्थः -न्थि, 'having the brows knit,' संहतभूः -भूः-भु. KNITTING, *s.* दीर्घसूचिद्वारा तनुग्रन्थनं or सूत्रग्रन्थनं, सूत्रघ्रेयः; 'knitting the brows,' भूंसंहतिः *f.*
 KNITTING-NEEDLE, *s.* दीर्घसूचिः -ची *f.*, सूत्रग्रन्थनायं दीर्घसूचिः or दीर्घशलाका.
 KNOB, *s.* पिरः -खंडः, गखंडः -खंडका, गुल्मः, ग्रन्थिः *m.*, जाभोगः. —(In wood) ग्रन्थिः *m.*, पथि *n.* (नृ).
 KNOBBED, KNOBBY, *a.* पिरडी -खिडनी -खिड(नृ), पिखिडतः -ता -तं, सपिरड. -खडा -खंडं, गखडी -खिडनी -खिड(नृ), सगखडः -खडा -खंडं, ग्रन्थिलः -ला -लं.
 To KNOCK, *v. a.* (Strike, hit) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), चितड्, तुड् (c. 6. तुदति -ते, तोडुं), जातुड्, चितुड्, प्रड् (c. 1. -हरति -हर्तुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), अभिहन्, निहन्, आहन्, विहन्, समाहन्, धम्याहन्. —(Strike a door) द्वारं तड्. —(Knock down) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), चपत्, निपत्, भंश् (c. 10. भंशयति -यितुं), आपातेन or प्रहारेण भूमौ पत्. —(Knock out) आपातेन वहिष्कृ; 'to knock out the brains,' मस्तकं निष्पिप् (c. 7. -पिनष्टि -पेष्टुं), आपातेन मस्तिष्कं वहिष्कृ. —(Knock off) आपातेन पत्; 'do quickly,' सत्वरं सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), त्वरितं कृ. —(Knock up, fatigue) खिड् (c. 10. खेदयति -यितुं), चवसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), आपासेन सख् or चलं ह (c. 1. हरति, हर्तुं) or चपद्. —(Knock on the head) मस्तकम् आहत्य or ताडयित्वा व्यापद् (c. 10. -पादयति -यितुं).
 To KNOCK, *v. n.* (Strike) ताडनं कृ, आपातं कृ, अभिपातं कृ, प्रहारं कृ, 'to knock with a stick,' वेचापातं कृ, दण्डप्रहारं कृ, दण्डपातनं कृ; 'with the fist,' मुष्ट्यापातं कृ, मुष्टिप्रहारं कृ, बाहुप्रहारं कृ, मुष्टिपातं कृ. —(Strike against, clash) अभिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रतिहन्, प्रतिपातं कृ, सङ्घट् (c. 1. पट्टते -ट्टितुं), आपत् (c. 1. -पतति -तितुं), अभिपत्. —(Knock under, submit) उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), वशं गम्, वशीभू. —(Knock up) ग्रम् (c. 4. ग्राम्यति, ग्रमितुं), खिड् (c. 4. खिद्यते. खेडुं), अत्यायासात् or अतिखेदाद् गतसत्त्वः -ह्ला -ह्यं भू.
 KNOCK, *s.* (Blow) आपातः, अभिपातः, पातः, प्रहारः, आहतिः *f.*, हतिः *f.*, ताडनं, पातः -तनं; 'a knock with a stick,' वेचापातः; 'a knock with the fist,' मुष्टिप्रहारः; 'a knock-down argument,' गलहस्तः.
 KNOCKED, *p. p.* ताडितः -ता -तं, आहतः -ता -तं, अभिहतः -ता -तं,

समाहतः -ता -तं, प्रहतः -ता -तं. —(Knocked down) निपातितः -ता -तं, पातितः -ता -तं, भंशितः -ता -तं.
 KNOCK-KNEED, *a.* संहतजानुः नुः -न्तु, संहतजानुकः -को -कं, संशुः -शुः -शुः, संशः -ज्ञा -ज्ञं.
 KNOCKER, *s.* (One that knocks) ताडयिता *m.* (नृ), प्रहर्ता *m.* (वृ), ताडनकृत्. —(Of a door) द्वारताडनी, द्वारमुद्गरः, द्वारताडनयन्तं.
 To KNOCK, *v. a.* or *n.* प्रेतनयनकाले यदाध्वनिं कृ or यदाशब्दं कृ.
 KNOLL, *s.* घुट्टपथितः, ईमट्टुचतो भूभागः or भूमिभागः or मृत्तिकाचयः, चम्रः -प्री, चम्प्रीकं, नाकुः *m.*
 KNOT, *s.* ग्रन्थिः *m.*, ग्रन्थिका, चन्थः -चन्थं. गखडः; 'tying a knot,' ग्रन्थिवचनं. —(Joint in a plant) पथि *n.* (नृ), ग्रन्थिः *m.*, पथः *m.*, गखडः *f.*, आकल्यकः. —(In wood) काष्ठग्रन्थिः *m.*, काष्ठसन्थिः *m.*, काष्ठसन्थिः *m.* —(Articulation) सन्थिः *m.* —(Bond of union) सन्थिः *m.*, समन्थः, संहतिः *f.*, संयोगः. —(Gang, crew) गणः, सङ्घः, समूहः, संसर्गः, निवहः, मखडलं. —(Bunch, clump) पिरः -खंडं, गुल्मः, गुल्मः -च्छकः, सत्पकः, काण्डः, सत्सः. —(Knotty point) ग्रन्थिः *m.*, गूढार्थः; 'one who removes knots,' ग्रन्थिहरः.
 To KNOT, *v. a.* ग्रन्थिं कृ, ग्रन्थ् (c. 1. ग्रन्थति -न्थितुं), ग्रन्थिरूपेण संघ्रिय् (c. 10. -घ्रेययति -यितुं).
 To KNOT, *v. n.* ग्रन्थिरूपेण संघ्रियिभू, ग्रन्थिं घन्थ् (c. 9. यामाति, चन्दुं).
 KNOTTINESS, *s.* ग्रन्थिलत्वं, सग्रन्थित्वं, ग्रन्थिपूर्णता, सपथित्वं, ग्रन्थिमल्लं.
 KNOTTY, KNOTTED, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, ग्रन्थिमान् -मती -मत् (नृ), ग्रन्थी -न्थिनी -न्थि (नृ), ग्रन्थिमयः -यी -यं, पथिमयः -यी -यं, चट्टग्रन्थिः -न्थिः -न्थि. —(Intricate, difficult) गूढार्थः -चा -थं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्गमः -मा -मं, दुःशोधनीयः -या -यं.
 To KNOW, *v. a.* and *n.* ज्ञा (c. 9. जानाति -नीते, ज्ञातुं), परिज्ञा, संज्ञा, विज्ञा, चिद् (c. 2. वेत्ति, वेदितुं), संविद्, बुध् (c. 1. बोधति -ते -धितुं, c. 4. बुध्यते, बोडुं), अययुध्, सधुध्, अयगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अवे (c. 2. अवेति -तुं, rt. इ), मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं); 'know thou,' अवेहि, जानीहि. —(Recognize) अभिज्ञा, प्रतिज्ञा, प्रत्यभिज्ञा, समभिज्ञा. —(Be familiar or acquainted with) परिचयं कृ, परिचितः -ता -तं भू or जम्. —(Understand, perceive) उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अर्थं ग्रह्. —(Carnally) प्रज्ञा, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), भञ् (c. 1. भजते, भङ्गुं), स्त्रीसङ्गं कृ, स्त्रीसङ्गहणं कृ.
 KNOWABLE, *a.* ज्ञातव्यः -व्या -व्यं, ज्ञेयः -या -यं, विज्ञेयः -या -यं, ज्ञानीयः -या -यं, वेदनीयः -या -यं, वेद्यः -द्या -द्यं, अयगम्यः -म्या -म्यं, अयगनयः -व्या -व्यं.
 KNOWER, *s.* ज्ञाता *m.* -त्री *f.* (नृ), ज्ञानी *m.* -निनी *f.* (नृ), वेत्ता *m.* -त्री *f.* (वृ), वेदिता *m.* (नृ), वेदी *m.* -दिनी *f.* (नृ), अभिज्ञः -ज्ञा, ज्ञः ज्ञा in comp.
 KNOWING, *a.* (Shrewd) अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, ज्ञानी -निनी -नि (नृ), विदग्धः -ग्धा -ग्धं, तडिद् *m. f. n.*, तज्जः -ज्ज्ञा -ज्ज्ञं, पक्षुबुद्धिः -द्धिः, -द्धि, विचक्षणः -खा -खं, नागरः -रा -रं, निपुणः -खा -खं, प्रवीणः -खा -खं.
 KNOWINGLY, *adv.* ज्ञानतस्, ज्ञानात्, ज्ञानपूर्व्यं, मत्वा, बुद्ध्या, मतिपूर्व्यं, बुद्धिपूर्व्यं, बोधपूर्व्यं. —(Cunningly) विज्ञयन्, विदग्धयन्.
 KNOWLEDGE, *s.* (Certain perception, opposed to ignorance of) ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, अभिज्ञानं, बोधः -धनं, प्रबोधः, अयबोधः, उद्बोधः, प्रज्ञा, उपलब्धिः *f.*, वेदनं, संवेदः -दनं, अयगमः. प्रमा, प्रमितिः *f.*, समुदागमः, उपलम्भः, ज्ञप्तिः *f.*, प्रतीतिः *f.*, ज्ञातृत्वं, वेत्तृत्वं, विषयः —(Learning, science) विद्या, क्षानं, विज्ञप्तिं विद्वत्ता, वेदुष्यं, पाण्डित्यं,

प्राज्ञानं, युक्तिः, *f.*, व्युत्पत्तिः *f.*—(Spiritual knowledge) ज्ञानविद्या, ज्ञानज्ञानं, परमार्थविद्या, परमार्थज्ञानं, परमार्थः, सध्यात्मविद्या, तत्त्वज्ञानं, ज्ञानविद्या, ज्ञानं, ब्रह्मज्ञानं, ब्रह्मविद्या; 'instruction in spiritual knowledge,' ब्रह्मदानं, ब्रह्मोपदेशः, ज्ञानोपदेशः, ज्ञानवोधः; 'versed in it,' ज्ञानवान् -वती -वत् (न्), ज्ञानपरः -रा -रं, ज्ञाननिष्ठः -हा -ष्टं, —(Sacred and profane knowledge) ज्ञानविज्ञानं.—(Recognition) प्रत्यभिज्ञानं, प्रत्यभिज्ञा, अभिज्ञानं, संपत्तिः *f.*—(Acquaintance with persons) परिचयः, सौहृदं.—(Conversancy) परिज्ञानं, अभिज्ञता, विज्ञता, नैपुण्यं, प्रवीणता, पाठर्षः; 'acquiring knowledge,' विद्यागमः, विद्याप्राप्तिः, विद्याचैनं, विद्यालभः; 'giving knowledge,' विद्यादानं; 'eager after knowledge,' विद्याधी -विनी -वि (न्), निज्ञासुः -सु -सु, ज्ञानेच्छुः -च्छु -च्छु, ज्ञानेषुः -षु -षु; 'thirst after knowledge,' निज्ञासा, विद्याधी, ज्ञानेच्छा; 'attainable by knowledge,' ज्ञानगम्यः -म्या -म्यै; 'gained by knowledge,' विद्याजितः -ता -तं, विद्यालभः -आ -अं; 'according to one's knowledge,' यथाज्ञानं; 'without the knowledge of,' ज्ञानोचरेण; 'with the knowledge of,' गोचरेण; 'with my knowledge,' मम गोचरेण, ममोचरेण.

KNOWN, *p. p.* ज्ञातः -ता -तं, परिज्ञातः -ता -तं, अभिज्ञातः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं, विदितः -ता -तं, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, बुधितः -ता -तं, बुद्धः -द्धा -द्धं, स्वगतः -ता -तं, मतः -ता -तं, उपलभः -आ -अं, गृहीतापैः -पै -पै; 'to make known,' ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति -यितुं), विज्ञा, निविद् (c. 10. वेदयति -यितुं), विद्, बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं); 'made known,' ज्ञतः -ता -तं, विज्ञतः -ता -तं, ज्ञापितः -ता -तं, विज्ञापितः -ता -तं, वेदितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं; 'to be known,' ज्ञा in pass. (ज्ञायते), प्रती in pass. (-इयते), परिचि in pass. (-चीयते); 'be it known,' विदितम् असु, ज्ञातम् असु.—(Celebrated) विद्युतः -ता -तं, स्यातः -ता -तं, विख्यातः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं, ज्ञविद्धः -द्धा -द्धं, प्रतीतः -ता -तं; 'known quantity,' रूपं.

KNUCKLE, *s.* अङ्गुलिषन्धिः *m.*, अङ्गुलिग्रन्थिः *m.*, अङ्गुलिपर्षं *n.* (न्), सन्धिः *m.*, पर्षं *n.* (न्), ग्रन्थिः *m.*

To KNUCKLE, *v. n.* चङ्गं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छन्), चङ्गीभू, उपगम्, सम्पु-पगम्, नक्षीभू, पटापीनीभू.

KNUCKLED, *a.* सन्धियुक्तः -क्ता -क्तं, सन्धिविशिष्टः -हा -ष्टं, ग्रन्थिलः -ला -लं. KNURL, *s.* ग्रन्थिः *m.*, ग्रन्थिका, पिङ्गः -रुहं, गङ्गः.

KNURLED, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, ग्रन्थिनयः -यी -यै, बहुग्रन्थिः -न्थिः -पि.

KRISHNA, *s.* (The most celebrated form of Vishnu, or rather identified with Vishnu, as distinct from his ten Avatārs, or Incarnations. The following particulars of the history of this very popular deity, whose votaries are still so numerous in India, are given as an introduction to the enumeration of his various names. Vasudeva, a descendant of Yadu and Yayāti, had two wives, Rohini and Devakī. The latter had eight sons, of whom the eighth was Krishna. Kansa, a demon, the sister of Devakī, and king of Mathurā, was informed by the gods that one of these sons would kill him. He therefore kept Vasudeva and his wife Devakī in confinement in his palace, and slew their first six children. The seventh son was Balarāma, who was saved by being abstracted from the womb of Devakī, and transferred to that of Rohini. The eighth was Krishna,

who was born with skin as black as the dark leaves of the lotus, and with a peculiar mark on his breast: he was born at midnight, and immediately taken up by Vasudeva, who, favoured by the gods, was able to elude the vigilance of the guards, and make his escape through the gates of Mathurā to the banks of the Yamunā river. Here Seshā, the many-headed serpent, spread his hoods above the heads of the father and child, and thus protecting them, Vasudeva was enabled to cross the stream, and finding a cowherd named Nanda, whose wife Yaśodā had just been delivered of a child, he quietly substituted his own son in its place, and returned with the child of the cowherd to the bedside of Devakī. When Kansa found that the infant Krishna had escaped, he summoned certain demons, his servants, and gave orders that a search should be made for the child, and that all male children in whom were signs of unusual vigour, should be killed. At the same time he released Vasudeva and his wife, as no longer endangering his safety. The cowherd Nanda, with his wife Yaśodā, taking the infant Krishna, and accompanied by Rohini and the infant Balarāma, went to reside at a village called Gokula, or Vraja, where they settled. Here the female demon Pūtānā tried to destroy the young Krishna by offering him her breast to suck, but was killed by the child. Soon the child, with his playfellow Balarāma, began to be unruly; and one day his foster-mother passed the folds of a rope round his body and tied him to a large wooden bowl, but the strength of the young Krishna enabled him to drag the bowl against the trunks of two trees, which were uprooted by the shock. The family of Nanda now removed from Vraja to Vrindāvana, and here Krishna and Balarāma grew up together, and, roaming about the woods, joined in the sports of the herdsmen's sons. One day Krishna came to the banks of the Yamunā, within which was the fearful pool of the serpent Kālīya. Krishna jumped boldly in. A terrible combat ensued, in which the divine child was victorious, and commanded the snake-king to depart from the Yamunā to the ocean. About the same time Balarāma killed the demon Dhanuka, who sought to destroy the two boys, and soon afterwards killed the demon Pralamba, who had assumed the shape of a young cowherd, that he might mix in their sports. Not long after, the young Krishna, who delighted in playing tricks upon his elders, resolved to rouse the anger of the god Indra, who, according to some, was his elder brother. He persuaded Nanda to cease sacrificing to Indra, and to worship the mountain Govardhana, which sheltered the shepherds and their cattle. This they did, but the exasperated Indra would have destroyed them and their flocks with heavy rain, had not Krishna lifted up the mountain and sheltered them under it. Indra,

foiled in his revenge, descended from heaven to praise Krishna, and made him lord over the cattle. Meanwhile Krishna had grown a beautiful youth, and soon began to sport with the Gopis, or shepherdesses, of whom seven or eight became his wives, and amongst them his favorite, Rádha. In this character he is usually represented with flowing hair and with a flute in his hand, and has been compared to Apollo accompanied by the muses. In his pastimes with the shepherdesses he invented a kind of round dance, called Rása or Mandala nrityam, in which he and Rádha being in the centre, the attendant Gopis danced round them. But the happiness of Krishna was interrupted by his tyrannical uncle Kansa, who sent formidable demons to destroy him; Arishta, in the form of a bull, Kéśin, in the form of a horse, Kálanemi, and others. They were all killed by the young Krishna. Kansa then sent a messenger, named Akrúra, to entice Krishna and Balaráma to his city Mathurá, under pretext of being present at some games. They accepted the invitation and went. At the entrance of the town Krishna killed Kansa's washerman, who insulted him. Having clothed himself in the washerman's yellow clothes, he proceeded, and meeting a crooked woman carrying ointment, miraculously made her straight by a touch of his hand. At the games he killed the king's boxer, Chánúra, and afterwards Kansa himself, and placed Kansa's father, Ugrasena, upon the throne. He then became the pupil of Sándípáni, and, to rescue his son, killed the demon Panchajana, and, taking the conch shell, formed of his bones, bore it as his horn. Still living in Mathurá, he was attacked by a prince named Kálayavana, who advanced with a large force against the Yadu tribe. Upon this Krishna built and fortified a city called Dwáraka, in the province of Guzerat, and thither transferred the inhabitants of Mathurá. One day Krishna went forth unarmed, and, being pursued by Kálayavana, took refuge in a cavern, where Muchukunda, king of men, was asleep. Kálayavana, entering the cavern, was reduced to ashes by an angry glance from the eye of Muchukunda. Krishna then returned to Dwáraka. Soon after he was accused of stealing a wonderful jewel called 'syamantaka,' in the possession of a man named Prasena. But the jewel was really lost by the death of Prasena in a forest, and was picked up by a lion, who, in his turn, was killed by the king of the bears, Jámavat. The latter took the jewel to his cavern, where he was found by Krishna, and compelled to restore the gem. At the same time the bear gave him his daughter Jámavatí in marriage. He next married Satyabhámá, daughter of Satrájit, and afterward carried off Rukmihí, daughter of Bhíshmaka. By the latter he had a son called Pradyumna, who is usually

identified with Kámadeva, the god of love, and a daughter named Chárumatí, as well as many other children. Besides these wives he had more than sixteen thousand others, who bore him a numerous progeny of one hundred and eighty thousand sons. The other incidents of his life are thus briefly related. Indra came to Dwáraka, and reported to Krishna the tyranny of the demon Naraka. Krishna went to his city, and slew him and another demon named Mura, who assisted in the defence of the city. He afterwards ascended to the heaven of Indra, with his wife Satyabhámá, and, visiting the gardens of Swarga, was induced by his wife to carry off the Párijáta tree, or celebrated tree of Paradise. Sachí, the wife of Indra, excited her husband to its rescue, and a conflict ensued between the gods and Krishna, who defeated them, and carried the tree to Dwáraka. Soon after this, Ushá, the daughter of the Daitya Bána, became enamoured of Aniruddha, son of Pradyumna and grandson of Krishna, and induced her father to carry him off. Krishna, Balaráma, and Pradyumna, came to his rescue. Siva and Skanda aided Bána, but the former was disabled and the latter put to flight; and Krishna, encountering Bána, cut off all his arms. After this, Paundraka, one of the family of Vasudeva, assumed the insignia and title of Krishna, and was supported by the king of Benares. Krishna advanced against them, mounted on his vehicle Garuda, and having destroyed them, set fire to Benares by the radiance from his chakra or discus. Lastly, being recalled by the gods to heaven, he destroyed all his own family the Yádavas. Amongst them died Balaráma, out of whose mouth, as he expired, issued the great serpent, Ananta or Sesha, of which he was an incarnation. Krishna himself was killed by a chance shot from a hunter, and again became one with the Universal Spirit. From this summary of the history of Krishna his various names will become intelligible. Many of these names, as well as many of his attributes and peculiarities, are identical with those of Vishnu. See VISHNU. As being of a black or dark blue colour he is called कृष्णः. नीलमाधवः.—(As descended from Yadu) यादवः, यदुनाथः, कुल्लुपधिनाथः.—(As son of Vasudeva) वासुदेवः, वसुदेवभूः *m.*—(Son of Devaki) देवकीनन्दनः, देवकीपुत्रः, देवकीसुतः *m.*, देवकीनन्दनः.—(As bearing the mark Srīvatsa on his breast) श्रीवत्सभूतः *m.*, श्रीवत्सलानन्दनः, श्रीवत्साद्भः.—(As foster-son of Nanda) नन्दनन्दनः, नन्दकी *m.* (नं), नन्दात्मजः.—(As slayer of Pútaná) पूतनाहा *m.* (नं), पूतनादि *m.*, पूतनासूदनः.—(As having a rope round his body) दामोदरः.—(As destroying a tree in the forest of Vrindavana) वमलाशुनहा *m.*—(Conqueror of Káliya) कालियजित्.—(Younger brother of Indra) उपेन्द्रः, इन्द्रानुजः, इन्द्रावरुणः.—(Upholder of Govardhana) गोवर्धनधरः.—(Chief of shepherds and Protector of cattle) गोविन्दः, गोपालः-लकः, गोपेन्द्रः, गोपेशः.—(The long-haired) केशवः,

केशी *m.* (नं), केशः, केशटः.—(Bearer of the flute) वंशीधरः, मुरलीधरः.—(Lord of the shepherdesses) गोपीनाथः.—(Beloved of Rādhā) राधाकान्तः, राधावल्लभः, राधानाथः.—(Destroyer of Arishta) अरिष्टसूदनः.—(Of Kēśin) केशिहा *m.* (नं), केशिसूदनः.—(Of Kālanemi) कालनेमिहा *m.*, कालनेमिरिपुः *m.*, कालनेमिशत्रुः *m.*, कालनेम्यरिः *m.*—(Dressed in yellow clothes) पीताम्बरः.—(Conqueror of Chānūra) चानूरजित्.—(Killer of Kansa) कंसहा *m.*, कंसजित् *m.*, कंसारिः *m.*, कंसारातिः *m.*—(Lord of Mathurā) मथुरेशः.—(Bearer of the conch Pāñchajanya) पाञ्चजन्यधरः.—(Conqueror of Kālayavana) कालयवनजित्.—(Lord of Dvāraka) द्वारकेशः, द्वारकनाथः.—(Husband of Jāmbavatī) जाम्बवतीपतिः *m.*—(Conqueror of Naraka) नरकजित्, नरकान्तकः.—(Destroyer of Mura) मुरहा *m.*, मुरारिः *m.*, मुररिपुः *m.*—(Conqueror of Paundraka) पौण्ड्रकजित्.—(Bearing the discus) चक्रधरः, चक्री *m.* (नं), चक्रपाणिः *m.*, चक्रहस्तः, चक्रवान् *m.* (नं), चक्रभूत *m.*—(Bearing the conch) शङ्खी *m.* (नं), शङ्खभूत *m.*—(Blowing the conch) धनः.—(Bearing a chaplet or garland) वनमाली *m.* (नं), मालः.—(Bearing the jewel on his breast) कौस्तुभधराः *m.*, कौस्तुभलक्षकः.—(Destroyer of the demon Madhu) माधवः, मधुजित्, मधुरिपुः *m.*, मधुभिह *m.*, मधुमथनः.—(Having Garuda as his symbol) गरुडध्वजः, तारुध्वजः, तारुध्वजायकः.—(Foe of barbarians) यवनारिः.—(Foe of the daityas) दैत्यारिः *m.*—(The undecaying one) अच्युतः, अनन्तः.—(Worshipped by men) जनाह्वितः.—(Lord of the senses) हृषीकेशः The following are other names of this deity, some of which will be explained under the head of Vishnu हरिः *m.*, नारायणः, वैकुण्ठः, स्वभूः *m.*, पुरांडरीकाक्षः, विष्टर-श्रवाः *m.* (सं), शङ्खी *m.* (नं), पद्मनाभः, वासुभद्रः, वासुः *m.*, त्रिविक्रमः, विश्वक्सेनः, चतुर्भुजः, शौरिः *m.*, पुरुषोत्तमः, वलिध्वंसी *m.* (नं), विश्वम्भरः, विष्णुः *m.*, अशोधनः, कैटभजित् *m.*, राहुभेदी *m.* (नं) कुस्तुभः, उरुगायः. Krishna's mace or club is called कौमोदनी; 'his sword,' नन्दकः; 'his jewel,' कौस्तुभः, स्यमन्तकः; 'his discus,' सुदर्शनः, चक्रः; 'his conch,' पाञ्चजन्यः, शङ्खः; 'his garland,' वनमाला; 'his charioteer,' सारथिः *m.*, शैनेयः, दारुकः, युयुधानः; 'his heaven,' गोलोकः; 'a festival in his honour,' रासयात्रा; 'his paternal uncle and friend,' अकूरः; 'his grandfather,' शूरः; देवकः; 'his city,' द्वारकः—का, द्वारिका, द्वारवती, अम्बिन-गरी. A modern reformer of the Vaishnava faith called चैतन्यः is considered in Bengal as an avatār of Vishnu. He is also called गौरचन्द्रः, गौराङ्गः.

KRORE, *s.* (Ten millions) कोटिः—टी.

KURÁN, *s.* यावनधर्मग्रन्थः, यावनधर्मपुस्तकं, यवनीयधर्मशास्त्रं.

KUVERA, *s.* (God of wealth, the Hindu Plutus, chief of the Yakshas and Guhyakas, into whose forms transmigrate the souls of those men who in this life are absorbed in the pursuit of riches. He is the son of Visrāvas by Ilavilā and regent of the north. He is represented in external appearance as a mere man, but with a deformed body, having three legs and but eight teeth. Hence he is called) कुबेरः, मनुष्यधर्मी *m.* (नं), कुहः.—(As lord of wealth) धनपतिः *m.*, धनाधिपः, धनदः, धनकैलिः *m.*, धनाध्यक्षः.

विजेशः, वसुः *m.*, सर्वपतिः *m.*, श्रीनान् *m.* (नं), श्रीदः.—(Chief of the Yakshas) यक्षराजः, यक्षराट् *m.* (नं), यक्षेन्द्रः, यक्षेशः, पुण्यजने-श्वरः, राक्षसेन्द्रः, यक्षः.—(Son of Visrāvas) वैश्रवणः.—(Son of Ilavilā) एलविलः, ऐलविलः, ऐडविलः, ऐडविडः.—(Regent of the north) उत्तराशापतिः *m.*—(Lord of the Kinnaras) किन्नरेशः, किन्नरेश्वरः, किन्नरुपेश्वरः, मयुराजः.—(Descended from Pulasti or Pulastya) पौलस्त्यः.—(King of kings) राजराजः.—(King of men) मयुराट्.—(Borne by men) नरवाहनः.—(Friend of Siva) अम्बकसखः, ईशसरः—खा.—(Having a yellow mark in place of one of his eyes) एकपिङ्गः—ङ्गलः.—(Lord of Alakā) अलकाधिपः—पतिः *m.*—(Inhabiting Kailāsa) कैलासनिकेतनः, कैलासोकाः.—(Lord of the divine treasures) निधिनाथः, निधेशः.—(The very fleet) रथिष्ठः. Kuvera's vehicle or car is called पुष्पं—प्यकं; 'his garden,' चैत्ररपं; 'his city,' अलका, वसुधारा, वसुभारा, वसुस्थली, यक्षराट्पुरी.—(The mountain on which his city is situated) कैलासः, कुबेराचलः, कुबेराद्रिः *m.*—(His wife) कौबेरी, चाक्षी; यक्षी, चामुखा.—(His son) नलकूबरः, नलकूबरः, नलकूबरः, नखिग्रीवः, मायुराजः.—(His attendants, who are shaped like men with the heads of horses) किन्नरः, किन्नरुपः, तुरङ्गवदनः, तुरङ्गवक्त्रः, तुरङ्गननः, तुरङ्गास्यः, अश्ववक्त्रः, अश्ववदनः, मयुः.—(His divine treasure) निधिः *m.*, निधानं, शेषधिः *m.*, सेवधिः. There are nine of these treasures or gems, viz. पद्मः, महापद्मः, शङ्खः, मकरः, कच्छपः, मुकुन्दः, नन्दः, नीलः, खड्गः.—(Relating to Kuvera) कौबेरः—री—रं.

L.

LABEL, *s.* पत्रं, सूचकपत्रं, अङ्कपत्रं, अङ्कपटः, धीजकं.

To LABEL, *v. a.* सूचकपत्रम् आरुह् (c. 10. -रोपयति—यितुं) or अनुवन्ध् (c. 9. -वधाति—वन्धुं) or वन्ध्.

LABIAL, *a.* जोष्यः—छया—छयं, जोषसन्धी—न्धनी—न्ध (नं); 'a labial letter,' जोष्यं.

LABIODENTAL, *a.* दन्तोष्यः—छया—छयं, दन्तोष्यः &c., दन्तोष्यः &c.

LABOR, *s.* (Exertion) उत्साहः, उद्योगः, यत्नः, प्रयासः, व्यवसायः, अध्यवसायः, उद्यमः, आयासः, कर्म *n.* (नं), क्रिया, प्रवृत्तिः *f.*, व्यापारः, चेष्टा.—(Toil) आयासः, प्रयासः, क्लेशः, श्रमः, परिश्रमः, कष्टं, दुःखं, नित्यश्रमः, नित्यक्लेशः.—(Bodily or manual labor) कायक्लेशः, देहक्लेशः, शरीरायासः, शरीरक्लेशः, शरीरश्रमः, त्रातं.—(Unpaid labor) विष्टिः, खानूः *f.*—(Travail, childbirth) प्रसववेदना, प्रसूति-वेदना, गर्भवेदना, प्रसवयातना, प्रसवकालः, प्रसूतिकालः; 'acquired by one's own labor,' स्वकष्टार्जितः—ता—तं.

To LABOR, *v. n.* (Exert strength, make effort) यत् (c. 1. यतते—तितुं), प्रयत्, व्यवसो (c. 4. -स्यति—सातुं), उद्यम् (c. 1. -यच्छति—यन्तुं), चेष्ट् (c. 1. चेष्टते—ष्टितुं), विचेष्ट्, उद्योगं कृ, उत्साहं कृ, यत्नं कृ, व्यवसायं कृ, आयासं कृ.—(Toil) आयास (c. 4. -यस्यति—यसितुं), आयासं कृ, श्रम् (c. 4. श्राम्यति, श्रमितुं), परिश्रम्, क्लिश् (c. 4. क्लिश्यते, क्लेशितुं), परिक्लिश्, शरीरायासं कृ, त्रातं कृ, शरीरायासेन कर्म कृ, कष्टं कृ.—(Be in distress) क्लिश्, व्यष्ट् (c. 1. व्यथते—थितुं) गीट् in pass. (पीड्यते), तप् in pass. (तप्यते), कृच्छ् (nom. कृच्छ्रयते), ङष्ट् in pass. (खिद्यते), परिखिद्य्.—(Be in travail) प्रामप्रसववेदनाभू, प्रामगर्भवेदनाभू, प्रामप्रसवकालाभू.—(Labor under) उपहन् in pass. (-हन्ते), पीट् in pass. (पीड्यते), उपहतः—ता—तं भू, पीडितः—ता—तं भू; 'to labor

LAB

- under a disease,' रोगपीडितः -ता -तं भू, रोगार्तः -रोगी -रोगी भू.
- To LABOR, v. a.** (Form with labor) महायत्नेन or पटुश्रमेण or अत्यायासेन कृ or संस्कृ or परिष्कृ or साध् (c. 10. साधयति -यितुं) or सिद्धीकृ or कृष् (c. 10. कृषयति -यितुं) or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), यत्नेन सेव् (c. 1. सेवते -यितुं) or उपसेव् or पनुषा (c. 1. -तिष्ठति -धातुं) or चास्या. —(Till, cultivate) कृप् (c. 6. कृपति, कृष्टुं).
- LABORATORY, s.** (Work-room) उद्योगशाला, उद्योगगृहं, शिल्पशाला. —(House for chemical experiments) रसायनकर्मगृहं, रसायन-कर्मशाला, रसासंस्कारशाला.
- LABORED, p. p. or a.** श्रमसिद्धः -द्धा -द्धं, चायाससिद्धः -द्धा -द्धं, यत्नसिद्धः -द्धा -द्धं, कष्टसिद्धः &c., यत्नपूर्वः -र्वा -र्वं, श्रमपूर्वः &c., चायासपूर्वः &c.
- LABORER, s.** (One engaged in any toilsome work) चायासी *m.* (नृ), कृतायासः, श्रमी *m.* (नृ), कृतश्रमः, उद्योगी *m.* (नृ), कृतोद्योगः, व्यपसायी *m.* (नृ), कर्मी *m.* (नृ), कामीः. —(A hired or day laborer) द्रातीनः, कर्मकरः, कर्मकार -रकाः, कर्मकारी *m.* (नृ), भूतकः, भूतः, भूतिभुक् *m.* (नृ), चेतनिकः, भरणभुक् *m.*, चेतनापी *m.* (नृ), चेतनग्राही *m.* (नृ), चक्षिकः. —(Cultivator of soil) कृषकः, कर्षकः, क्षेत्रिकः, क्षेत्री *m.* (नृ), क्षेत्रकर्षकः, कौताशः, कृषीपलः.
- LABORING, part. or a.** कृतश्रमः -मा -मं, कृतायासः -सा -सं, श्रमकारी -रिखी -रि (नृ); 'a laboring man.' See LABORER. (Laboring under) उपहतः -ता -तं, पीडितः -ता -तं; 'laboring under a disease,' रोगपीडितः -ता -तं.
- LABORIOUS, a.** (Using labor, industrious) चायासी -सिनी -सि (नृ), श्रमी -मिणी -मि (नृ), परिश्रमी &c., कृतश्रमः -मा -मं, श्रमशीलः -ला -लं, बहुश्रमः -मा -मं, उद्योगी -गिनी -गि (नृ), उद्योगशीलः -ला -लं, उत्साही -हिनी -हि (नृ), कर्मशीलः -ला -लं, कर्मी -र्मिणी -र्मि (नृ), कामीः -मी -मीं, कर्मीयुक्तः -क्ता -क्तं, सयत्नः -त्ता -त्तं, यत्नशीलः -ला -लं, प्रयत्नवान् -वती -वत् (नृ), व्यपसायी -यिनी -यि (नृ), उद्यमी &c., सोत्साहः -हा -हं, कर्मपरायणः -शा -शं, श्रमसहः -हा -हं, श्रानिकः -की -कं, अनलसः -सा -सं, निरालस्यः -सा -सं, प्रयासभाक् *m. f. n.* (नृ), सोद्योगः -गा -गं. —(Requiring labor) श्रमसाध्यः -ध्या -ध्यं, कष्टसाध्यः -ध्या -ध्यं, चायाससाध्यः &c., श्रमसिद्धः -द्धा -द्धं, दुःसाध्यः &c., कठिनः -ना -नं, दुःखेन or कृच्छ्रेण साध्यः -ध्या -ध्यं, दुःखसाध्यः &c., कष्टः -ष्टा -ष्टं.
- LABORIOUSLY, adv.** श्रमेण, पटुश्रमेण, श्रमं, श्रमपूर्व, चायासेन, प्रयासेन, सायासं, कष्टेन, कृच्छ्रेण, उद्यमेन, सोत्साहं, सोद्योगं, यत्नेन, यत्नतः, सयत्नं.
- LABORIOUSNESS, s.** (Diligence) चायासशीलता, उद्योगशीलता, कर्मशीलता, उद्योगः, सोद्योगत्वं, यत्नः, सयत्नता, व्यपसायः, उद्यमः. —(Toilsomeness) श्रमसाध्यता, कष्टसाध्यता, चायाससाध्यता, दुःखसाध्यत्वं, सकष्टत्वं, कष्टः *f.*
- LABYRINTH, s.** गहनं, सुगहनस्थानं, दुस्तरस्थानं, सुदुस्तरस्थानं, भ्रमजनको बहुव्यत्यस्तमार्गः प्रदेशः, भ्रान्तिजनको बहुविपरीतमार्गः प्रदेशः or बहुवक्रमार्गी भूमिभागः, अश्वत्थनिर्गमः प्रदेशः.
- LABYRINTHIAN, a.** गहनः -ना -नं, सुगहनः -ना -नं, सुदुस्तरः -रा -रं.
- LAC, s.** (A resinous substance used as a red dye, produced mainly upon the Banyan-tree by the insect Coccus lacca, analogous to the cochineal insect. The following names apply either to the dye or the insect, लाक्षा, राक्षा, ललकः -लकं, लक्तकं, जतु *n.*, जतुकं, जतुरसः, यावः -वकः, कार्ष्णः, मुषकः, गराधिका, द्रुमव्याधिः *m.*, द्रुमामयः, कीटजा, वृमिः *m.*, तितिभः;

LAC

- 'made of lac,' लाधिकाः -की -कं; 'liquified lac dye,' ललकसरः. —(The number). See LACK.
- LACE, s.** (Texture of interwoven threads) जालं, जालिका, पालकं, जालाभरणं, जालरूपं सूक्ष्मतनुनिर्मितं यस्माभरणं or यस्माखलं. —(String, cord) सूत्रं, तनुः *m.*, गुणः.
- To LACE, v. a.** (Fasten with a string) सूत्रेण बन्ध् (c. 9. चम्राति, चन्धुं) or संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं) or संश्लिप् (c. 10. -श्लेषयति -यितुं), सूत्रचरं -रं -रं कृ. —(Adorn with lace) जालाभरणीर् ललकृ or भूप् (c. 10. भूषयति -यितुं).
- LACEMAN, s.** जालाभरणविक्रयी *m.* (नृ), जालालङ्कारविक्रयी *m.*, जाल-विक्रेता *m.* (नृ).
- LACERABLE, a.** विदारणीयः -या -यं, विदायः -य्या -य्यं, दारणीयः -या -यं.
- To LACERATE, v. a.** दृ (c. 9. दृणाति, दरितुं -रीतुं, c. 10. दारयति -यितुं), विद्, अयद्, दिभिद् (c. 7. -भिनक्ति -भेक्षुं), निभिद्, अयदिद् (c. 7. -दिनक्ति -क्षेक्षुं), निकृत् (c. 6. -कृनक्ति -कक्षितुं), विनिकृत्, विदल् (c. 10. -दलयति -यितुं), विदलीकृ, व्रथ् (c. 6. वृथति, व्रथितुं), प्रवथ्; 'to be lacerated,' विद् in pass. (-दीर्यते).
- LACERATED, p. p.** विदारितः -ता -तं, विदीर्यः -र्या -र्यं, दारितः -ता -तं, दीर्यः -र्या -र्यं, प्रविदारितः -ता -तं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, भिन्नः -न्ना -न्नं, विदलितः -ता -तं, दलितः -ता -तं, पाटितः -ता -तं, विपाटितः -ता -तं, विदलीकृतः -ता -तं.
- LACERATION, s.** (The act of tearing) विदार -रणं -णा, विदरः, दारणं, विदलीकरणं, प्रविदारणं, विभेदः, व्रथनं, पाटनं, विपाटनं. —(The rent made) छिद्रं, भेदः, विदलं.
- LACHRYMAL, a.** (Secreting tears) अश्रुजनकः -क्ता -कं, अश्रुत्पादकः -क्ता -कं, अश्रुवाहकः -क्ता -कं. —(Pertaining to tears) अश्रुसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ).
- LACHRYMATORY, s.** अश्रुपात्रं, अश्रुभाजनं, नयनवाष्पापाटः, मरणकाले मृतमनमित्रः पातितानाम् अश्रुणां कापादिनिर्मितपात्रं तच्च पूर्यकाले मृतशरीरेण सह भूमौ न्यरन्यत.
- LACHRYMOSE, a.** अश्रुमयः -यो -यं, साश्रुः -शा -श्रं, वाष्पाकुलः -ला -लं.
- To LACK, v. a. or n.** (Be destitute of) हीनः -ना -नं or विहीनः -ना -नं or परिहीनः -शा -शं or रहितः -ता -तं or विरहितः -ता -तं or वर्जितः -ता -तं or विवर्जितः -ता -तं or शून्यः -न्या -न्यं or अघेतः -ता -तं भू or अस्, हा in pass. (हीयते) or विहा with abl. or instr. c., वियुज् in pass. (-युज्यते) with instr. c., or expressed by अ or निर् prefixed; as, 'he lacks wisdom,' बुद्धिहीनः or बुद्धिरहितः or निर्वुद्धिर् अस्ति; 'he lacks means,' असाधनोऽस्ति. —(Not to have) न पा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), न पृ (c. 10. धारयति -यितुं), न विधा. —(Be wanting) न्यूनीभू, न्यूनः -ना -नं भू or अस्, न्यूनता भू or अस्, प्रयोजनम् अस्; 'what lack I yet?' मम किं न्यूनं or मम केन प्रयोजनं.
- LACK, s.** (Want, destitution) हीनता, रहितत्वं, शून्यता, अभावः, असम्भवः, विरहः, अविषयः, न्यूनता. —(Need) प्रयोजनं. —(One hundred thousand) लक्षं -क्षा, लक्ष्यं.
- LACK-A-DAY, exclam.** सहो, सहोयत्, सहह, हन्, हा, हा, कष्टं.
- LACK-A-DAISICAL, a.** ध्यानपरः -रा -रं, उद्विग्नमनः -नाः -नः (स्), उन्मनाः &c., चिन्ताकुलः -ला -लं, विपादी-दिनी-दि (नृ), उल्लिखितः -ता -तं.
- LACKBRAIN, s.** निर्वुद्धिः *m.*, अबुद्धिः *m.*, शानहीनः, मूर्खः, मूढः.
- LACKER, s.** (Kind of varnish) लाक्षादिनिर्मितः कुक्षुभकवियेषः, लाक्षा.
- To LACKER, v. a.** पूर्यक्तुकुक्षुभकेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्).

LAC

- LACKEY, s.** पाथानुचरः, परिचरः, किङ्करः, प्रेषः, भूतः, दासः.
To LACKEY, v. a. or n. उपचर (c. 1. -चरति -रितुं), पाथे परिचर, पाथानुचरो भू.
- LACK-LUSTRE, a.** निस्तेजाः -जाः -जः (स्), तेजोहीनः -ता -नं, निष्प्रभः -भा -भं, अप्रभः -भा -भं, मन्दच्छायः -या -यं, मन्दकान्तः -ता -तं, मलिनप्रभः -भा -भं.
- LACONIC, LACONICAL, a.** (Concise, expressed in few words) संक्षिप्तः -भा -भं, संक्षेपिकः -को -कं, अविस्तीर्णः -शो -शं, अल्पशब्दकः -का -कं, परिमितशब्दः -च्चा -च्चे, परिमितवाच्यः -क्या -क्यं, परिमितोक्तिः -क्ति -क्ति, संक्षिप्तोक्तिः -क्ति -क्ति, मित्रशब्दकः -का -कं, अयुक्तशब्दः -च्चा -च्चे, (Laconic speaker) परिमितभाषी -पिणी -पि (न्), मित्रभाषी &c., संक्षिप्तभाषी &c., संक्षिप्तवक्ता -क्ता -क्ते, अविस्तीर्णवक्ता &c., अल्पभाषी &c.
- LACONICALLY, adv.** संक्षेपतः, संक्षेपेण, अविस्तरेण, अविस्तरशः, परिमितोक्त्या, मित्रोक्त्या, समासतः.
- LACONISM, LACONICISM, s.** संक्षिप्तोक्तिः f., संक्षिप्तवाच्यं, अल्पशब्दकवाच्यं, मित्रशब्दकवाच्यं, परिमितवाच्यं, अविस्तीर्णवाच्यं, संक्षेपवाच्यं.
- LACQUER, s.** See LACKER.
- LACSHMI, s.** See LAKSHMI.
- LACTARY, a.** क्षीरी -रिणी -रि (न्), क्षीरविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
- LACTARY, s.** (Dairy) गोरसगृहं, गोदुग्धगृहं, गव्यगृहं, दधिस्थानं, क्षीरस्थानं.
- LACTATION, s.** (Act of giving milk) स्तन्यदानं, क्षीरदानं, पयोदानं.
- LACTEAL, a.** (Milky) क्षीरी -रिणी -रि (न्), दुग्धी -गिणी -गि (न्), क्षीरमयः -यी -यं, दुग्धवान् -वती -वत् (त्), पयस्यः -स्या -स्यं, पायसः -सी -सं, क्षीरसन्ध्या &c. (Conveying chyle) अन्नरसवाहकः -का -कं, अन्नरसवाहकः -का -कं.
- LACTEAL, s.** (A vessel of the body) अन्नरसवाहिनी, रसायनी -तं.
- LACTEOUS, a.** क्षीरी -रिणी -रि (न्). See LACTEAL.
- LACTESCENCE, s.** दुग्धता, क्षीरोत्पादकत्वं, क्षीरजनकता, दुग्धवत्त्वं.
- LACTESCENT, a.** क्षीरोत्पादकः -का -कं, दुग्धजनकः -का -कं, क्षीरमयः -यी -यं.
- LACTIFEROUS, a.** क्षीरवाहकः -का -कं, क्षीरवाही -हिनी -हि (न्), दुग्धप्रवाहकः -का -कं, दुग्धवाहकः -का -कं.
- LACTOMETOR, s.** क्षीरमापनयन्, क्षीरमापनी, दुग्धमापनी.
- LAD, s.** कुमारकः, माणवकः, कुमारः, वटुः m., वटुकः, बालः -लकः, दारकः, शिशुः m., किशोरः; 'a mere lad,' वटुमात्रं.
- LADDER, s.** सोपानं, सोपानपङ्क्तिः f., अधिरोहिणी, निःश्रेणी, निःश्रयणी -यिणी, आरोहणं, शालारं, चन्दिः f.
- To LADE, v. a.** See To LOAD, To LADLE.
- LADED, LADEN, p. p. or a.** भारवान् -वती -वत् (त्), भारी -रिणी -रि (न्), भारयुक्तः -क्ता -क्ते, धुरीणः -णा -णं, धुरन्धरः -रा -रं, धुरीयः -या -यं, धुरेहः -हा -हं, भारन्धरः -रा -रं, सभारः -रा -रं; 'heavily laden,' सुभारः -रा -रं, अतिभारी &c., अतिभारवान् &c.; 'laden with mud,' पट्टभारकः -का -कं, पट्टभारी &c.
- LADING, s.** (Of a ship) नौभारः, नौकाभारः, नौकास्यद्रव्यं, पोतस्यद्रव्यं.
- LADLE, s.** दवी, रविः f., दर्विकः, दवी, दर्विः f., दर्विकः, दावी, कक्षिः f., कक्षी, खज्जः, खनाकः -क्ता, खनिका, पाणिका; 'wooden ladle,' तद्वैः m., दारुहस्तकः; 'sacrificial ladle,' सुक् f. (च्), सुवः -चा, सुवैः, सुः f., चमसः.
- To LADLE, v. a.** दर्विकेण जलादि क्षयतु (c. 10. -तारयति -यितुं) or पतु (c. 10. पातयति -यितुं).
- LADLEFUL, s.** दर्विपूर्णः, कक्षिपूर्णः, कक्षिपूर्णः, कक्षिभरकः.

LAK

- LADY, s.** सार्या, सार्यिका, सार्यिका, भाविनी, भवती, कुलपुत्रः f., कुलस्त्री, कुलाङ्गना, कुलनारी, कुलोना, कुलजा, सार्यस्त्री, सम्पत्नी, शिष्टस्त्री, सत्कुलोना, कुलपालिका, नायिका; 'O lady!' भवति voc. c.
- LADY-BIRD, LADY-BUG, LADY-FLY, LADY-COW, s.** इन्द्रगोपः, शक्रगोपः, (इन्द्रकोटः, शक्रकोटः, ताम्रकृमिः m., अग्निनकः).
- LADY-DAY, s.** ख्रीष्टमातृविज्ञापनोद्देशकं वत्सरस्य पूर्वपादावसाने पद्यं or वत्सरस्य तृतीयमासाने पद्यं n. (न्).
- LADY-LIKE, a.** सार्यस्त्रीयोग्यः -ग्या -ग्यं, सम्पत्नीयोग्यः &c., कुलस्त्रियुचितः -ता -तं, कुलस्त्रीसदृशः -शी -शं, सार्यवृत्तिः -त्ति -त्ति, सम्पत्नी -भ्या -भ्यं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुविनीतः -ता -तं, सुन्दरः -री -रं; 'a lady-like woman,' शिष्टस्त्री, सुन्दरी, विनीता.
- LADY-LOVE, s.** प्रिया, कान्ता, कामिनी, रागिणी, प्रणयिनी, अनुरागवती.
- LADYSHIP, s.** (Her ladyship) भवती, अन्नभवती.
- LADY'S-MAID, s.** स्त्रीवस्त्रपरिकल्पिका, स्त्रीवस्त्रमात्यादिपरिकल्पिका, स्त्रीप्रसापका, स्त्रीपरिधानकृत् m., अङ्गसंरक्षिणी.
- To LAG, v. n.** मन्द (nom. मन्दायते), विलम्ब (c. 1. -लम्बते -लितुं), चिर (nom. चिरायति -ते), मन्दगत्या चल (c. 1. चलति -लितुं), मन्दं चल् or चर् (c. 1. चरति -रितुं).
- LAG, s.** (Lowest class) अल्पजनाः m. pl., हीनजनाः m. pl., पृथग्जनाः, खलाः.
- LAGGER, s.** विलम्बी m. (न्), विलम्बकारी m. (न्), मन्दगतिः m., मन्दायमानः.
- LAGGING, part.** मन्दायमानः -ना -नं, चिरायमाणः -णा -णं, विलम्बी -विनी &c.
- LAGOON, LAGUNE, s.** अन्नूपः f., कच्छः f., कच्छः, समुद्रोपकच्छः.
- LAIC, LAICAL, a.** गृहस्थी -स्थिनी -स्थि (न्), गार्हस्थ्यिकः -को -कं, गृहस्थ-सन्ध्या -न्ध्यानी -न्ध्या (न्), गृहस्थवर्गसन्ध्या &c., पुरोहितवर्गभित्तः -त्ता -तं, पौरोहित्यभित्तः -त्ता -तं, सामान्यलोकसन्ध्या &c., साधारणलोकसन्ध्या &c., धर्मपदसन्ध्या -त्ता -तं.
- LAI, p. p.** मल्लः -स्ता -स्तं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपमल्लः -स्ता -स्तं, स्थापितः -ता -तं, निहितः -ता -तं, आहितः -ता -तं, उपनिहितः -ता -तं, उपहितः -ता -तं, प्रविहितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं, निधितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं, अर्पितः -ता -तं, नियुक्तः -क्ता -क्ते, नियोजितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं, आरोपितः -ता -तं; 'laid on the ground,' भूसी निहितः -ता -तं or मल्लः -स्ता -स्तं. (Laid aside) सत्यस्तः -स्ता -स्तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, मल्लः -स्ता -स्तं, अस्तः -स्ता -स्तं, वक्तुः -क्ता -क्ते. (Laid out, as goods) प्रसारितः -ता -तं. (Laid out, as ground) सुपर्वीणः -ता -तं. (Laid out, as money) प्रयुक्तः -क्ता -क्ते, उपयुक्तः -क्ता -क्ते. (Laid hold of) गृहीतः -ता -तं, धृतः -ता -तं. (Laid, as dust) संसिक्तः -क्ता -क्ते, सिक्तः -क्ता -क्ते, निहितः -ता -तं.
- LAIN, p. p.** उपविष्टः -ष्टा -ष्टं, पतितः -तो -तं, शयितः -ता -तं, संविष्टः -ष्टा -ष्टं.
- LAIR, s.** श्रापदस्थानं, श्रापदशयनं, श्रापदशयनस्थानं, श्रापदालयः, श्रापदायतनं, श्रापदनिलयः, अरक्ष्यपशुशयनस्थानं, अरक्ष्यपशोरुपासस्थानं or आश्रयः or आलयः.
- LAITY, s.** गृहस्थवर्गः, सामान्यलोकः, साधारणलोकः, सामान्यवर्गः, साधारणवर्गः, साधारणलोकवर्गः, पुरोहितभित्तवर्गः, धर्मपदसन्ध्यावर्गः, पौरोहित्यभित्तवर्गः.
- LAKE, s.** सरस् m., हृदः, जलाशयः, जलाधारः, सरोवरः -रं, सरसी, तडागः, वापी -पिः f., कासारः, पुष्करिणी, खातं, पूरः.
- LAKSHMI, s.** (The goddess of fortune or prosperity, wife of the god Vishnu. She is said also to preside over beauty; and in this respect, as well as in the story of her birth, agrees in character with Venus. She was born, according to the usual account, from the ocean, when churned by

the gods and Asuras; and emerged from the foam of the sea, seated on a full-blown lotus, and holding a lotus in her hand. Her countenance is represented as incomparably beautiful. As presiding over abundance she resembles Ceres. She is by some considered to be the daughter of Daksha, and by others of Bhṛigu. Sometimes she is regarded as the wife of Dharmā. As goddess of prosperity she is called) लक्ष्मीः *f.*, श्रीः *f.*—(As wife of Vishnu) विष्णुवत्सभा, हरिमिया, वैष्णवी.—(The ocean-born) जलपिजा, क्षीराभिजा, क्षीराभितनया.—(As seated on and holding the lotus, or as identified with this flower, which is the symbol of prosperity) पद्मा, कमला, पद्मालया, पद्मवासा, पद्मनुमा.—(As wife of Vishnu in the avatār of Krishna) रुक्मिणी.—(As mother of Kāmadēva) माया.—(As wife of Nārāyaṇa) नारायणी.—(As wife of Vishnu in the avatār of Rāmachandra) सीता.—(As mother of the world) लोक्मता *f.* (नृ), माता.—(As wife of Vishnu in the Varāha avatār) वाराही.—(The fickle one, a name applied to Lakshmi as goddess of fortune) चपला, चबला, चला, लोला.—(As identified with a celebrated Apsaras) रम्भा. Other names of this goddess are, रमा, इन्दिरा, मा, नेत्री, हीरा, लम्बा.

LAMB, *s.* मेघशावकः, मेघशिशुः *m.*, मेघवत्सः, चर्करः, चविपोतकः.

To LAMB, *v. a.* मेघशावकं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसू.

LAMBATIVE, *a.* लेखः-खा-लं, खलेखः-खा-लं.

LAMBATIVE, *s.* (Medicine) लेहः, खलेहः, लेखं, खलेखं.

LAMBENT, *a.* इतस्तश्चलमानः-ना-नं or चचलः-ला-लं.

LAMBKIN, *s.* क्षुद्रमेघशावकः, क्षुद्रमेघशिशुः *m.*, क्षुद्रचर्करः.

LAMBLIKE, *a.* मेघसम्भावः-वा-वं. मेघशावकवत् कोमलसम्भावः-वा-वं or मृदुसम्भावः-वा-वं or मृदुशीलः-ला-लं.

LAMB'S-WOOL, *s.* मेघशावकलोम *n.* (नृ), मेघलोम *n.*, चर्करलोम *n.*

LAME, *a.* खड्गः-झा-झं, पट्टः-हुं-हुं, खोटः-डा-डं, खोलः-ला-लं, खोरः-रा-रं, गतिविकलः-ला-लं, पादविकलः-ला-लं, विकलगतिः-ति-ति, विकलाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, यङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, भूमिस्पृक् *m. f. n.* (शृ).—(Imperfect) विकलः-ला-लं, हीनः-ना-नं, नूनः-ना-नं, सच्छिद्रः-द्रा-द्रं.

To LAME, *v. a.* खड्गीकृ, पट्टकृ, पादविकलीकृ, विकलीकृ.

LAMELLAR, *a.* सूक्ष्मफेलाकविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, शकली-लिनी-लि (नृ).

LAMELY, *adv.* खड्गवत्, पट्टवत्, विकलगत्या; 'going lamely,' विकलगतिः-ति-ति.—(Imperfectly) विकलं, वैकल्येन, असम्यक्.

LAMENESS, *s.* खड्गत्वं-ता, पट्टता-त्वं, खोटता, गतिवैकल्यं, विकलगतित्वं, पादवैकल्यं, सच्छिद्रवैकल्यं.—(Imperfection) वैकल्यं, विकलता, हीनता, नूनता, सच्छिद्रत्वं, दुर्बलता.

To LAMENT, *v. n.* विलप् (c. 1. -लपति-पितुं), प्रलप्, लप्, क्रन्द (c. 1. क्रन्दति-न्दितुं), आक्रन्द, रुद् (c. 2. रोदिति-तुं), प्ररुद्, परिदेव (c. 1. -देवते-चितुं), क्रुश् (c. 1. क्रोशति, क्रोष्टुं), विक्रुश्, परिक्रुश्, अभिक्रुश्, शुच् (c. 1. शोचति-चितुं), परिशुच्, उद्विज् (c. 6. -विजते-जितुं), व्यप् (c. 1. व्ययते-पितुं), विलपनं कृ, शोकं कृ, शोचनं कृ; 'to lament exceedingly,' शुच् in freq. (शोशुच्यते), लप् in freq. (लालप्यते).

To LAMENT, *v. a.* शुच् (c. 1. शोचति-चितुं), अनुशुच्, परिदेव (c. 1. -देवति-ते-चितुं), विलप् (c. 1. -लपति-पितुं), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति

-न्दितुं), आक्रन्द, रुद् (c. 2. रोदिति-तुं), अभिक्रुश् (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं), उच्छ्रद् (c. 1. -करुते-रितुं), all with acc. c.; as, 'they lament the dead,' गतासून् शोचन्ति; 'they lamented each other,' अन्योन्यम् अभिचक्रुः.

LAMENTABLE, *a.* शोचनीयः-या-यं, शोच्यः-च्या-च्यं, शोचित्यः-च्या-च्यं, शोकाहः-हं-हं, शोचनाहः-हं-हं, विलपनीयः-या-यं, क्रन्दनीयः-या-यं, शोकयोग्यः-ग्या-ग्यं, शोकविषयः-या-यं, शोकास्पदः-दा-दं.

LAMENTABLY, *adv.* शोचनीयं, शोचनीयप्रकारेण, यथा शोको जायते तथा.

LAMENTATION, LAMENT, *s.* शोकः, शोचनं, शुक् *f.* (च), अनुशोचनं, क्रन्दनं, विलपनं, विलापः, परिदेवनं-ना, रोदनं, रुदितं, रुदनं, क्रन्दितं, आक्रन्दनं, विलपितं, प्रलापः, क्रुष्टं, विक्रुष्टं, उद्वेगः, मनेस्तापः, हाहाकारः, मनोवेदना, परिवेदनं, परिवेदिनं.

LAMENTED, *p. p.* शोचितः-ता-तं, अनुशोचितः-ता-तं, विलपितः-ता-तं, क्रन्दितः-ता-तं, रुदितः-ता-तं, क्रुष्टः-ष्टा-ष्टं, अभिक्रुष्टः-ष्टा-ष्टं, परिवेदितः-ता-तं.

LAMENTER, *s.* शोचकः, अनुशोचकः, परिदेवकः, परिदेवी *m.* (नृ), विलपनकृत्.

LAMENTING, *part.* रुदन्-दन्ती-दती-दत् (नृ), परिदेवी-विनी-वि (नृ), विलपन्-पन्ती-पत् (नृ), शोचमानः-ना-नं, रुद्यमानः-ना-नं.

LAMINA, *s.* (Thin plate, scale) फलकः-कं, पत्रं, शल्कं, शकलं, कवचः.

LAMINATE, LAMINATED, *a.* फलकी-किनी-कि (नृ), शकली &c., सपत्रः-चा-चं.

LAMINATION, *s.* (Drawing out into a thin plate) उद्घटनं.

LAMMAS-DAY, *s.* अष्टममासस्य प्रथमदिनोद्देशकं पर्व *n.* (नृ).

LAMP, *s.* दीपः, प्रदीपः, दीपकः-पिका, पत्नी-पित्री-पि, शिखावान् *m.* (नृ), शिखी *m.* (नृ), कञ्जलध्वजः, दशाकर्षः, दशेन्धनं, दीपास्यः, क्षेपः, स्नेहप्रियः; 'lamp in a doorway,' देहलीदीपः; 'row of lamps,' दीपमाला, दीपवलिः *f.*, दीपाली, दीपशृङ्खला; 'flame of a lamp,' दीपशिखा; 'wick of a lamp,' पत्नी-पित्रीका, दीपकूपी; 'stand of a lamp,' दीपवृद्धः, दीपपादपः, दीपाधारः, शिखातरुः *m.*; 'smell of an extinguished lamp,' दीपनिर्वाणगन्धः; 'relating to a lamp,' दीपः-पी-पं.

LAMP-BLACK, *s.* दीपकिट्टं, कज्जलं, कञ्जलं, दीपकज्जलं, दीपशिखा, दीपध्वजः-जं, मपी.

LAMP-LIGHT, *s.* दीपद्युतिः *f.*, प्रदीपद्युतिः, दीपप्रकाशः, दीपप्रभा.

LAMP-LIGHTER, *s.* दीपतैलदः, तैलदायी *m.* (नृ), दीपप्रकाशकः, दीपञ्जलनकृत्.

LAMPOON, *s.* निन्दालेखः, निन्दार्थको लेखः, खगती, निन्दागीतं, विदूषणलेखः, विदूषणार्थको लेखः, श्लेषः, आक्षेपः.

To LAMPOON, *v. a.* निन्दालेखद्वारेण आक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं) or खगते (c. 1. -गायति-गातुं), निन्दालेखं कृ.

LAMPPOONED, *p. p.* निन्दालेखेन खगतीतः-ता-तं or आक्षिप्तः-प्ता-प्तं.

LAMPREY, *s.* अन्वाहिजातीयो मत्स्यभेदः, कुचिका, जलप्यालः.

LANATE, LANATED, *a.* लोमशः-शा-शं, लोमविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

LANCE, *s.* शक्तिः *f.*, तोमरः, कुन्तः-न्ती, शूलः-लं, प्रासः, शल्यं, कीलः, शलाका.—(Armed with a lance) शाक्तीकः. See LANCER.

To LANCE, *v. a.* शूलेन or शक्त्या व्यप् (c. 4. विष्पति, व्यदुं), शक्तिविद्धं-द्धां कृ, शक्तिभिन्नं-न्नां कृ, शूल (nom. शूलयति-पितुं), कील (c. 10. कीलयति-पितुं); 'with a lancet,' शलाकया or वृद्धिपत्रेण व्यप्.

LANCED, *p. p.* शलाकाविद्धः-द्धा-द्धं, वृद्धिपत्रविद्धः-द्धा-द्धं.

LANCEOLATE, *a.* शूलाकारः-रा-रं, शूलाकृतिः-ति-ति, शक्तिरूपः-पा-पं.

LANCER, *s.* शाक्तीकः, शक्तिधरः, शक्तिप्रदः, शक्तिहेतुकः, शूली *m.* (नृ), शूलधरः, प्रासिकः, कौनिकः, शलाकी *m.* (नृ).

LANCET, *s.* शलाका, छद्दिपारं, वृद्धिपत्रं, वेतसपत्रं.

To LANCH, *v. a.* सञ् (c. 4. सस्यति, ससितुं), प्राप्, धिप् (c. 6. धिपति, धेप्ते), मुच् (c. 6. मुचति, मोक्षे), प्रमुच्, सृञ् (c. 6. सृजति, सृष्टे), प्रह (c. 1. -हरति -हर्तुं), पत् (c. 10. पातयति -पितुं).

LANCHED, *p. p.* मुक्तं -क्ता -क्तं, प्रमुक्तं -क्ता -क्तं, धिमा -मा -मं.

To LANCINATE, *v. a.* विद् (c. 10. -दारयति -पितुं), निर्भिद् (c. 7. -भि-नक्ति -भेत्तुं).

LANCINATION, *s.* विदारणं, प्रविदारणं, विभेदः, विपाटनं, व्रधनं.

LAND, *s.* (Country, region) देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं.—(As opposed to water) स्थलं -ली; 'land and water,' स्थलजलं, जलस्थलं; 'relating to dry land,' घन्य *n.* (नृ), स्थलीयः -या -यं; 'produced on it,' स्थलजः -जा -नं; 'confusion of land and water through inundation,' जलस्थलभ्रमः; 'the way by land,' स्थलमार्गः; 'by land,' स्थलमार्गेण.—(Ground, soil, earth) भूमिः *f.*, भूः *f.*, क्षेत्रं, मृत् *f.*, मृत्तिका; 'arable land,' क्षेत्रभूमिः *f.*; 'ploughed land,' कृष्टं, कृष्टभूमिः *f.*, फालकृष्टं, सीतभूमिः; 'barren land,' मरुः *m.*, मरुस्थलं -ली, घन्या *m.* (नृ), भूयिः *f.*, ऊपः -परः; 'marshy land,' कच्छभूः *f.*, चनूपभूमिः *f.*; 'waste land,' खिलः; 'fallow land,' चप्रहतभूमिः; 'table land,' सानुः *m.*, प्रस्थः, सुः *m.*—(Estate, lands) क्षेत्रं, भूमिः, स्वारं; 'paternal lands,' पैतृक-भूमिः; 'gift of lands,' भूमिदानं.

To LAND, *v. a.* उच् (c. 10. -तारयति -पितुं), नौकाया चवतु or चवरुह् in caus. (-रोपयति -पितुं), स्थलं or कूलम् उपस्था in caus. (-स्थापयति -पितुं), नावम् उपस्थिप् (c. 10. -क्षेपयति -पितुं), उत्कूलं (nom. उत्कूलयति -पितुं).

To LAND, *v. n.* उच् (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं), प्रसुच्, नौकाया चवतु or उच् or चवरुह् (c. 1. -रोहति -रोह्ते), स्थलम् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).

LANDED, *p. p.* (Disembarked) उतीर्यः -यी -यं, चवतीर्यः -यी -यं, नौकोतीर्यः -यी -यं, नौकावरुहः -टा -टं, नौकातीतः -ता -तं, चतिनीः -नीः -नु, उत्कूलितः -ता -तं.—(Having an estate in land) क्षेत्री *m.* (नृ), क्षेत्रवान् *m.* (नृ), क्षेत्रसम्पन्नः -न्ना -न्नं, भूमिसम्पन्नः -न्ना -न्नं, भूमिपनः -ना -नं; 'landed property,' भूमिः *f.*, क्षेत्रं, स्वारं, स्वारपनं; 'donation of landed property,' भूमिदानं.

LAND-ANIMAL, *s.* स्थलचरजन्तुः *m.*, भूमिचरजन्तुः *m.*, भूचरजन्तुः.

LAND-FIGHT, *s.* स्थलयुद्धं, स्थलविग्रहः, स्थलीययुद्धं.

LAND-FLOOD, *s.* जलप्रापनं, क्षाप्रवः, जलप्रलयः, जलविप्रवा.

LAND-FORCE, *s.* स्थलबलं, स्थलसैन्यं, सेना, स्थलयोधः *m. pl.*

LAND-HOLDER, *s.* भूस्वामी *m.* (नृ), क्षेत्रपतिः *m.*, भूमिपतिः, भूमोपहारः, क्षेत्रस्वामी *m.* (नृ), क्षेत्राधिकारी *m.* (नृ).

LANDING, LANDING-PLACE, *s.* उतरणस्थानं, तरस्थानं, तरणस्थानं, तट, पट्टः -ट्टो, उमः, गुल्मः, नौकावरुहणस्थानं.—(Act of landing, disembarkation) उतरणं, प्रसुतरणं.

LANDLADY, *s.* (Woman who has tenants) भूस्वामिनी, क्षेत्रस्वामिनी.—(Mistress of an inn) उतरणगृहस्वामिनी, उतरणशालास्वामिनी, उपकारिकागृहाधिकारिणी, शोखिडकी.

LANDLOCKED, *a.* भूवेष्टितः -ता -तं, भूमिवेष्टितः -ता -तं, भूमितिवद्धः -द्धा -द्धं.

LANDLORD, *s.* (Owner of land) भूस्वामी *m.* (नृ), क्षेत्रस्वामी *m.*, क्षेत्रपतिः *m.*, भूमोपहारः.—(Owner of a house) गृहपतिः *m.*, गृहस्वामी *m.*, गृहेश्वरः.—(Master of an inn) उतरणगृहपतिः *m.*, उतरणगृहस्वामी *m.*, उपकारिकागृहाधिकारी *m.* (नृ).

LANDMARK, *s.* स्थलसीमा *m.* (नृ), भूमिसीमा, सीमा *m.* (नृ), सीमा *f.*, 436

सीमालिङ्गं, सीमाचिह्नं, स्थललं, चैतं, जङ्गलः.—(Of a field) क्षेत्रसीमाचिह्नं, क्षेत्रनयनाचिह्नं.—(An elevated mark on land to serve as a guide to seamen) समुद्रयापिनां पप्रदर्शनाचैम्, उतरतभूभागे स्थापितं चिह्नं.

LANDOWNER, *s.* भूस्वामी *m.* (नृ), क्षेत्रस्वामी *m.*, क्षेत्रपतिः *m.*, भूमोपहारः.

LANDSCAPE, *s.* (Portion of land which the eye can comprehend in a single view) दृष्टिपातात्मगतदेशः, नयनपथान्तगतदेशः, दृष्टिगतदेशः, दृष्टिगोचरदेशः, देशः, प्रदेशः, भूप्रदेशः.—(Picture) चित्रगतो भूमिप्रदेशः.

LANDSMAN, *s.* स्थलवासी *m.* (नृ), स्थलवर्ती *m.* (नृ), स्थलीयः, स्थलगः.

LAND-TAX, *s.* भूमिदण्डः, क्षेत्रदण्डः, भूदण्डः.

LAND-WAITER, *s.* शीलकः, शीलिकः, उतरणस्थाने कुर्याही *m.* (नृ) or शुल्कप्राही *m.*

LANE, *s.* सङ्कटपथः, सङ्कटमार्गः, सञ्चापपथः, सङ्कटवीथिः *f.*, सञ्चापवीथिः.

LANGUAGE, *s.* (Speech, ideas expressed in words) भाषा -पर्यं, भाषितं, उक्तिः *f.*, वचनं, वचस्, वाक्यं, उक्ते, वाक् *f.* (च्), वाणी, व्याहारः, निगदः, निगादः, लपितं, क्षमिलापः, वदनिः *f.*—(Word, expression) शब्दः, वाक्यं, वचनं, पदं; 'bad language,' दुर्बलः *f.* दुर्भाषणं, दुर्वचस् *n.*, दुर्वचनं, दुर्वचनं, दुरालापः; 'abusive language,' वाक्पातृष्यं, वाग्दोषः, परुषवचनं, परुषोक्तिः *f.*; 'low language,' खलोक्तिः *f.*—(A language) भाषा, उक्तिः *f.*; 'a foreign language,' भाषानरं, विदेशीयभाषा; 'a barbarous language,' झेष्ठभाषा, झेष्ठितः; 'the Sanskrit language,' संस्कृतभाषा, संस्कृतोक्तिः *f.*—(Diction, style of expression) वाग्व्यापारः, वाग्वीतिः *f.*, वाक्प-रचना, वाग्विन्यासः, वाक्सरणिः *f.*

LANGUID, *a.* ज्ञानः -ना -नं, परिज्ञानः -ना -नं, ज्ञानः -ना -नं, परिज्ञानः -ना -नं, ज्ञानः -न्ना -न्नं, ज्ञानमनस्कः -स्का -स्कं, शिथिलः -ला -लं, शिथिलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, शिथिलपलः -ला -लं, शिथिलवीथीः -थी -थ्यं, क्षीणवलः -ला -लं, चवसन्नः -न्ना -न्नं, सन्नः -न्ना -न्नं, चवसादी -दिनी -दि (नृ), विपादी &c., विषयः -खा -खं, विषयवीथीः -थी -थ्यं, संसी -सिनी -सि (नृ), विषयः -पा -पं, विषयपङ्कः -ङ्गी -ङ्गं, क्षपाङ्कः &c., चलसः -सा -सं, मन्दः -न्दा -न्दं, चतुस्तुकः -क्का -क्कं, निरुस्तुकः -क्का -क्कं.

LANGUIDLY, *adv.* चवसादेन, सविपादे, विपादेन, सावसादे, चवसन्नवत्, ज्ञानमनसा, चलसवत्, मन्दं, मान्येन, समान्यं.

LANGUIDNESS, *s.* ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानता, ज्ञानता, चवसन्नता, विष-यता, चवसादः, शिथिलता -न्तं, चलशीथित्यं, चङ्गशीथित्यं, चलसता, चालस्यं, मान्यं.

To LANGUISE, *v. n.* चवसद् (c. . -सीदति -झतुं), विषद्, चवसद्, सद्, झे (c. 1. ज्ञायति, ज्ञातुं), परिझे, झे (c. 1. ज्ञायति, ज्ञातुं), परिझे, झम् (c. 4. ज्ञाम्यति, ज्ञामितुं), परिझम्, विझम्, धि in pass. (क्षीयते), तन् (c. 4. ताम्यति, तामितुं), क्षातम्, प्रतम्, ध्वस् (c. 1. ध्वंसते -सितुं), विध्वस्, संस् (c. 1. संसते -सितुं), विध्वस्, विध्वस् in pass. (-शीयते), प्रली (c. 4. -लीयते -लेतुं), शद् (c. 1. शीयते, शीतुं), गल् (c. 1. गलति -लितुं), शिथिलीभू, सिद् in pass. (सिद्यते), जायस् (c. 4. -यस्यति -यसितुं), विषखीभू, चवसन्नीभू.—(Pine with love) उत्कल (c. 1. -करते -रितुं), उत्कल (nom. उत्कल्यते), उत्कलीभू.—(Look tenderly and softly) कामालसदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि भू, कामाद्रदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि भू.

LANGUISHING, *part. or a.* (Drooping, fading) ज्ञायन् -यन्ती -यन् (नृ), ज्ञायमानः -ना -नं, ज्ञायन् &c., ज्ञायमानः -ना -नं, क्षीयमाणः -खा -खं, विपादी -दिनी -दि (नृ), चवसादितः -ता -तं, विशोथ्यमाणः -था -थं, खिद्यमानः -ना -नं.—(Pining with love) उत्कलिङ्गः -ता

-तं, उत्सुकः -का -कं; 'having languishing looks,' चालसेषणा,
कामालसेषणा, कामालसदृष्टिः *f.*, कामार्द्रदृष्टिः *f.*
LANGUISHINGLY, *adv.* अवसादेन, विपादेन, सविपादं, सावसादं.—(With
languishing looks) कामालसदृष्ट्या, कामार्द्रदृष्ट्या.
LANGUISHMENT, *s.* विपणता, अवसन्नता, उत्सृष्टता, उत्क्रियतत्वं, उत्सुकता,
चौत्सुक्यं.—(Softness of look) कामालसदृष्टित्वं, कामार्द्रदृष्टित्वं.
LANGOUR, *s.* झानिः *f.*, झानता -त्वं, झानिः *f.*, झानता, झानिः *f.*, झानता,
अवसादः, विपादः, सादः, अवसन्नता, विपणता, शिपिलता, शीपित्वं,
अङ्गशीपित्वं, अङ्गश्लेषः, अङ्गविश्रयः, शीणता, मन्दता, मान्यं, स्वेदः,
तन्द्रा -न्द्रिः *f.* -न्द्रिका, तन्द्री, प्रमोला, उदासीनता, चालस्यं, चालसता
-त्वं, यलविमुखता, यलपराङ्मुखता, कार्यविमुखता, जडता, जाद्रं.
To LANIATE, *v. a.* विट् (c. 10. -दारयति -यितुं), रगटे रगटं कृ, रगटशः कृ.
LANIFEROUS, LANIGEROUS, *a.* लोमगनकः -का -कं, लोमोत्पादकः -का -कं.
LANK, *a.* (Thin, meagre) कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशाङ्गः
-ङ्गी -ङ्गं, कृशशरीरः -रा -रं, क्षीणशरीरः -रा -रं, क्षीणनासः -सा -सं,
शुष्कमांसः -सा -सं, शुष्काङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, धामः -मा -मं, अविपुलः -ला -लं,
अपुष्टः -ष्टा -ष्टं, अतुन्दः -न्दा -न्दं.—(Tall) दीर्घदेहः -हा -हं, दीर्घतनुः
-नुः -नुः.—(Loose, flaccid) शिपिलः -ला -लं, श्लथः -श्लथं, असंहतः -ता -तं.
LANKNESS, *s.* (Meagreness) कृशता, कृशाङ्गतत्वं, शरीरकृशता, कार्यं,
शरीरक्षीणता, धामता -त्वं, अतुन्दता, अविपुलता, अपुष्टता.—(Tall-
ness) शरीरदीर्घता, दीर्घदेहतत्वं.—(Flaccidity) शीपित्वं, शिपिलता.
LANKY, *a.* कृशदीर्घः -र्घा -र्घं, क्षीणदीर्घः -र्घा -र्घं, दीर्घधामः -मा -मं.
LANNER, LANNERET, *s.* प्रयेनजातीयः पक्षिभेदः.
LANTERN, *s.* दीपः, प्रदीपः, दीपिका, प्रच्छन्नदीपः, गूढदीपः, चावृतदीपिका,
कोशस्पदीपः, आकाशदीपः, आकाशप्रदीपः.
LANTERN-JAWED, *a.* तनुपदनः -ना -नं, क्षीणवदनः -ना -नं, दीर्घवदनः -ना -नं.
LANUGINOUS, *a.* लोमशः -शा -शं, लोममयः -यी -यं, लोमयान् -यता -यत्
(तु), मृदुलोमयान् &c., मृदुलोमा -मा -म (तु), क्षिप्रपणुः -णा -णं.
LANYARD, *s.* नाविकभाषायां बन्धनरज्जुः *m. f.* or छुद्रूयं or गुणः.
LAP, *s.* (The end or skirt of a garment that hangs loose)
वस्त्राखलः -लं, वसनान्तः, वस्तान्तः, वसनदशा, वस्त्रदशा, वस्तिः *m.*,
तरी.—(The part about the thighs or hips when a person
sits down) अङ्गः, क्रोडं -टा, उत्तङ्गः, ऊरुदेशः, सक्षिपदेशः, वानुदेशः;
'to place on the lap,' अङ्गे or क्रोडे or उत्तङ्गे or ऊरौ उपरि
न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or कृ, क्रोडीकृ, अङ्गीकृ.
To LAP, *v. a.* (Fold) पुटीकृ, व्यावृत् (c. 10. -वर्धयति -यितुं), विपरिवृत्,
व्यावर्त्तनं कृ.—(Wrap, infold) वेष्ट् (c. 1. वेष्टे -ष्टितुं), आवेष्ट्,
परिवेष्ट्, कोशेन परिवेष्ट्.—(Lick up) लिह् (c. 2. लेढि, लीडे, लेढुं),
आलिह्, संलिह्, परिसंलिह्, जिह्वासादं कृ, जिह्वालेहनं कृ.
To LAP, *v. n.* (Be turned over) व्यावृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), विपरिवृत्.
LAP-DOG, *s.* अङ्गकुङ्कुरः, अङ्गे पालनीयः छुद्रकुङ्कुरः, अङ्गपालनयोग्यः
छुद्रकुङ्कुरः, अङ्गपालितकुङ्कुरः.
LAP-FUL, *s.* अङ्गपूरणं, क्रोडपूरणं, अङ्गपूरकं, अङ्गभरकं.
LAPIDARIOUS, *a.* प्रस्तरमयः -यी -यं, मणिमयः &c., शिलामयः &c.
LAPIDARY, *s.* मणिकारः, रत्नकारः, मणिपरिष्कारकः, रत्नपरिष्कारकः,
प्रस्तरचिद् *m.*, रत्नोपजीवी *m.* (तु), रत्नविक्रेयी *m.* (तु), मणिविक्रेता *m.* (तु).
To LAPIDATE, *v. a.* प्रस्तरप्रक्षेपेण or प्रस्तरापातेन हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं)
or व्यापद् (c. 10. -पादयति -यितुं).
LAPIDATION, *s.* प्रस्तरापातेन or पाषाणप्रक्षेपेण हननं or व्यापादनं or मारणं.
LAPIDEOUS, *a.* पाषाणमयः -यी -यं, शिलेयः -यी -यं, आशिमकः -की -कं.
LAPIDESCENCE, *s.* पाषाणभूयं, प्रस्तरभूयं, शिलाभूयं.

LAPIDIFICATION, *s.* पाषाणसात्करणं, प्रस्तरसात्करणं, पाषाणीकरणं.
LAPIS-LAZULI, *s.* वैद्युयं, विदूरजं, नीलोपलः -लं, अस्मितोपलः, अस्मि-
ताश्मा *m.* (तु), चालराजः, चालरूयं, चालवायजं, अशरोहं, गल्लकः.
LAPLING, *s.* विषयसेवी *m.* (तु), विषयोपभोगासक्तः, आत्मभरिः *m.*
LAPPET, *s.* वस्त्राखलः -लं, वसनान्तः, वसनाखलः, वसनदशा, वस्तिः *m.*
LAPSE, *s.* (Flow, course) गतिः *f.*, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*; 'lapse of
time,' कालगतिः *f.*—(Passing away) अत्ययः, अतिक्रमः, प्रतीतिः *f.*
—(Falling) पातः, पतनं, च्युतिः *f.*, च्यवनं, भंशः, प्रभंशः, ध्वंसः—
(Error) भ्रमः, प्रमादः, स्खलनं, स्खलितं.
To LAPSE, *v. n.* (Pass slowly away) शनैः शनैः or क्रमे क्रमे अती
(c. 2. अत्येति -न्तुं, rt. इ) or अती or अतिक्रमं (c. 4. -क्राम्यति, c. 1.
-क्रामति -क्रमितुं) or अतिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं) or प्रवृत् or वृत्.
—(Pass on by degrees) क्रमेण गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or प्रगम्
or या (c. 2. याति -न्तुं) or प्रया or सृप् (c. 1. सर्पति, सप्तुं) or प्रसृप्,
—(Fall in moral conduct) भङ्ग (c. 4. -भश्यति, भंशितुं), विभंशः,
च्यु (c. 1. च्यवते, च्योतुं), विच्यु, विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), उत्क्रमः,
सुत्क्रमः.—(Slip, make a mistake) रसल् (c. 1. रसलति -लितुं),
प्रस्सल्, भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), प्रमादं कृ, दोषं कृ.—(Pass from
one proprietor to another) सङ्क्रमः, उपसङ्क्रमः, अपवृत्.
LAPSED, *p. p.* (Fallen) भटः -ष्टा -ष्टं, प्रभटः -ष्टा -ष्टं, च्युतः -ता -तं,
पतितः -ता -तं.—(Passed from one proprietor to another)
सङ्क्रान्तः -न्ता -न्तं, उपसङ्क्रान्तः -न्ता -न्तं, सङ्क्रामितः -ता -तं, अपवृत्तः
-त्ता -त्तं, परहस्तगतः -ता -तं; 'lost by time,' वेलाहीनः -ना -नं.
LAPSIDED, *a.* See LOPSIDED.
LAPSUS LINGUÆ, *s.* जिह्वादोषः, मुखदोषः, वाग्दोषः; 'a lapsus of the
hand or pen,' हस्तदोषः.
LAPWING, *s.* (A bird) टिट्थिभः -भक्तः, टिट्थिभक्तः, कोयटिः *m.* -ट्टिकः,
पङ्ककोरः, शिखरी *m.* (तु)
LAR, *s.* (A household deity) कुलदेवता, गृहदेवता.
LARBOARD, *s.* (Left hand side of a ship) नावो वामपार्श्वः or वामभागः.
LARCENY, *s.* स्तेयं, चोर्ष्यं, चौरः, स्तेनः, स्तेन्यं, चोर्ष्यकर्म *n.* (तु), तस्करता,
तात्कर्म्यं, चोरिका, चुरा, परद्रव्यापहारः.
LARCH, *s.* देवदारुजातीयो वृक्षभेदः.
LARD, *s.* शूकरमेदस् *n.*, शूकरवसा, शूकरमांससारः, शूकरमांसज्वेहः.—
(Bacon) शूकरमांसं, शूकरस्य शुष्कमांसं, चक्रूरः.
To LARD, *v. a.* शूकरमेदसा पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), शूकरमांसज्वेहं मध्ये
निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or अन्नम् निविश.—(Fatten) चै in
caus. (प्राययति -यितुं), प्रायै, पुष् in caus. (पोषयति -यितुं), पुष्टीकृ.
—(Interlard, mix) विमिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्र,
सम्मिश्रीकृ, मिश्र.
LARDER, *s.* खाद्यमांसागारं, भक्ष्यमांसागारं, मांसरक्षणगृहं, भोज्यमांसशाला,
भोजनागारं, खाद्यद्रव्यागारं.
LARES, *s.* कुलदेवताः *f. pl.*, गृहदेवताः *f. pl.*, गुप्ता देवताः *f. pl.*
LARGE, *a.* (Big, bulky in size) बृहन् -हतो -हत् (तु), विपुलः -ला
-लं, विशालः -ला -लं, पृषुः -षुः -ष्वी -षु, पृषुलः -ला -लं, स्थूलः
-ला -लं, बृहत्कायः -या -यं, महाकायः -या -यं, महान् -हतो -हत् (तु),
महत् in comp., बृहत् in comp., उरुः -रुः -रुः -रुः, विकटः -टा -टं,
विशङ्कटः -टा -टी -टं, गुरुः -रुः -रुः, परिवृटः -टा -टं, वृटः -टा -लं,
वडुः -डा -डं, मन्यरः -रा -रं, मन्दरः -रा -रं, वाष्कलः -ला -लं, वभुः
-भुः -भुः.—(Extensive, wide) विपुलः -ला -लं, विस्तीर्णः -णा -णं,
विशालः -ला -लं, आयतः -ता -तं, लघः -छा -छं.—(Abundant,

LAR

- copious) प्रचुरः -रा -रं, विपुलः -ला -लं, पुष्कलः -ला -लं, बहुः -हुः -ही -हु, बहुलः -ला -लं, भूरिः -रिः -रि, यथेष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Fat) धीनः -ना -नं, धीवरः -रा -रं, धीवा -वा -व (न्), पुष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Having a large body) बृहच्छरीरः -रा -रं, पृथुशरीरः -रा -रं, स्थूलशरीरः -रा -रं, विकटशरीरः -रा -रं, बृहन्नायः -या -यं, बृहदङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, स्थूलकायः -या -यं; 'larger,' बृहन्नरः -रा -रं, उन्नतः -रा -रं, वरीयान् -यवी -यः (स्), महन्नरः -रा -रं, अधिकाः -का -कं; 'largest,' वरिष्ठः -ष्टा -ष्टं, बृहत्तमः -मा -मं; 'at large, without restraint,' निर्यन्त्रितं, निर्यन्त्रणं, निर्धमं, निरवरोधेन, अनिवारितं, स्वेच्छया; 'at large, diffusely,' विस्तरशस्, विस्तरेण, सुविस्तरं.
- LARGE-HEADED, *a.* स्थूलशिखाः -राः -रः (स्), बृहच्छिराः &c., बृहच्छीर्षः -र्षा -र्षं, स्थूलशीर्षः -र्षा -र्षं, बृहन्मस्तकः -का -कं, स्थूलमस्तकः -का -कं.
- LARGE-LIMBED, *a.* बृहदङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, स्थूलङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, पृथुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.
- LARGELY, *adv.* प्रचुरं, प्राचुर्येण, विपुलं, पाहुत्येन, बहु, भूरि, पुष्कलं, वैपुल्येन, विस्तरशस्, विस्तरेण.
- LARGENESS, *s.* बृहत्त्वं, विपुलता, वैपुल्यं, विशालता, स्थूलता, स्थौल्यं, प्रपुता -त्वं, पार्थवं, महत्त्वं, उरुता, विकटत्वं, वैकट्यं, व्रद्धिमा *m.* (न्), परिव्रद्धिमा.—(Extent) विस्तार्यता, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, आयतिः *f.*—(Amplitude, abundance) प्राचुर्यं, प्रचुरता -त्वं, पाहुत्यं, बहुत्वं, पुष्कलता.—(Fatness) धीनता, धीवरत्वं, पुष्टता.—(Largeness of body) शरीरबृहत्त्वं, शरीरपुष्टता, स्थूलशरीरत्वं.
- LARGESS, *s.* विस्तरणं, विस्तर्यन्, विस्तरणं, प्रदानं, सागः, पारितोषिकं.
- LARGO, *s.* (Slow time in music) विलम्बितं, तद्धं, विलम्बितवृत्तिः *f.*
- LARK, *s.* (The bird) भरद्वाजः, भारद्वाजः -जकः, भारयः, व्याघ्राटः, भरतपक्षी *m.* (न्).
- LARUM, *s.* (Noise giving notice of danger) आसन्नभयघोषणा, आसन्नभयसूचकघोषः.—(Alarm-bell) आसन्नभयसूचका घण्टा.
- LARVA, LARVE, *s.* कीटः, कीटदंष्ट्रः, कृमिः *m.*, कीशस्याः.
- LARYNGOTOMY, *s.* कण्ठनालच्छेदः -दनं, कृकच्छेदनं.
- LARYNX, *s.* कण्ठनालः -ली, कण्ठनाडिः -डी, कृकः.
- LASCAR, *s.* नाविकः, पोतवाहः, निर्यामः, समुद्रयात्री *m.* (न्).
- LASCIVIOUS, *s.* कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (न्), रताधी -रिणी -रि (न्), सुरताधी &c., रतासक्तः -क्ता -क्तं, रतिकम्पौसक्तः &c., कामा-सक्तः &c., प्यायायी -यिनी -यि (न्), कामलः -ला -लं, कामनः -ना -नं, कामनः -ना -नं, कामवेतिः -लिः -लि, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, कामप्रवणः -णा -णं, तरलः -ला -लं, तारलः -ला -लं, अनुकाः -का -कं, अभीकाः -का -कं, स्त्रीप्यसनी *m.* (न्), स्त्रीलम्पटः, लम्पटः.—(Proceeding from lust) कामहेतुकः -का -कं, काममूलकः -का -कं, कामसूचकः -का -कं.
- LASCIVIOUSLY, *adv.* कामुकपणं, सकामं, लम्पटपणं, स्त्रीलम्पटपणं, कामा-सक्तपणं, रतासक्तपणं, तरलं, तारलपणं, कामपूथं, कामपुष्टा.
- LASCIVIOUSNESS, *s.* कामुकत्वं, सकामत्वं, कामासक्तिः *f.*, रतासक्तिः *f.*, रताधिक्यं, लम्पटत्वं -ता, लाम्पट्यं, तरलता, तारल्यं, भोगासक्तिः *f.*, प्यायाय, प्यायायासक्तिः *f.*, चैषात्वं, हेला -लनं.
- LASH, *s.* (Thong) कपा, कशा, प्रतिष्कपः -शः, पलिसङ्गः, पर्मपन्थः, पर्मरज्जुः *m.* *f.*, यरजा, नड्डी, घमी, घड्डी, घाई -डी.—(Stroke with a whip) कपापातः, कपाप्रहारः, कपाताडनं.—(Stroke of satire) वागसिः *f.*
- To LASH, *v. a.* (Strike with a lash) कपया or पर्मरज्ज्वा तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or प्रह (c. 1. -हरति -हन्तुं), दाश (nom. कशयति -यितुं), कपापातं कृ.—(Beat, shake about) विधू (c. 5. -धूनीति -यितुं), धू, विपल् (c. 10. -जालयति -यितुं); 'he

LAT

- lashes his tail,' पुच्छं धूनीति.—(Tie or bind with a rope) रज्जुना or रज्ज्वा चन्ध् (c. 9. घामाति, चन्धुं), रज्जुपट्टं -ड्डां -ड्डं कृ.—(Censure with severity) अरुनुदवाचा or तीक्ष्णवाक्यैः or तिग्म-वाचा निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं).
- To LASH, *v. n.* कपापातं कृ, कपाताडनं कृ.—(Lash out, run into excess) मय्यादास् अतिग्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), उक्तम्, युक्तम्, प्रवधिम् अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं).
- LASHED, *p. p.* कपाहतः -ता -तं, कपाताडितः -ता -तं; 'worthy of being lashed,' कश्यः -श्या -श्यं, कशाहः -हा -हं.—(Made fast) रज्जुपट्टः -ड्डा -ड्डं.
- LASS, *s.* तस्त्री, कुमारी, कन्या, पाला -लिका, दारिका, पुत्री.
- LAISSITUDE, *s.* झानिः *f.*, झानता, अवसादः, सादः, अवसन्नता, विपादः, विपणता, तन्द्रा -न्द्री -न्द्रीका -न्द्री *f.*, खेदः, प्रमोला, अद्रुशैषित्वं, अद्रुशैषिलता, मन्दता, मान्द्यं, झानिः *f.*, झानता, झानिः *f.*, श्रानिः *f.*, परिश्रानिः. झमः.
- LIASSO, *s.* पाशः, पाशरज्जुः *m.* *f.*, पाशपन्थः, वागुरा.
- LAST, *a.* (Final) अन्तिमः -मा -मं, अन्त्यः -न्त्या -न्त्यं, अन्त in comp., शेष in comp., अवरः -रा -रं, चरमः -मा -मं, अवरतमः -मा -मं.—(Hindmost) पश्चिमः -मा -मं, जयन्तः -न्त्या -न्त्यं, अवर -रा -रं, पाश्चात्यः -न्त्या -न्त्यं, पश्चातीयः -या -यं.—(Next before the present) गतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, भूतः -ता -तं.—(Last but one) उपान्तः -न्ता -न्तं, उपान्तिकः -को -कं, उपान्तः -न्त्या -न्त्यं.—(Extreme) परमः -मा -मं, अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अत्यन्तिकः -को -कं, उत्तमः -मा -मं.—(Lowest) अधमः -मा -मं, अवर -रा -रं, अधरः -रा -रं, अधमः -मा -मं, अधकृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'come last,' अवरगतः -ता -तं, चरगतः -ता -तं; 'born last,' अवरजः -जा -जं, जयन्तः -जा -जं; 'last state,' शेषावस्था, शेषदशा, परिणामः; 'last past,' शेषभागः; 'last part of the night,' शेषरात्रिः *f.*; 'last half,' अवरार्द्धं, पश्चार्द्धं; 'last night,' गतरात्रिः *f.*; 'last month,' गतमासः; 'last year,' गतवत्सरः, पस्तु; 'belonging to last year,' पस्तु -ल्ला -ल्लं; 'year before last,' परादि; 'belonging to the year before last,' परादिनः -ल्ला -ल्लं; 'at last,' शेषे, अन्ते, शेषतः, अवशेषे, अन्ततः, अन्तारं, चिरकालात्परं, दीर्घकालात्परं, चरमं; 'to the last,' शेषं यावत्.
- LAST, *adv.* अवरं, परमं, अन्ततः, अन्ते, शेषतः, पश्चात्, अवरस्तात्, अवस्तात्; 'come last,' अवरगतः -ता -तं, चरगतः -ता -तं; 'born last,' अवरजः -जा -जं, जयन्तः -जा -जं.
- LAST, *s.* (Of a shoe) दाष्टमयः पादकांसंस्कारः or पादकाकारः.
- To LAST, *v. n.* स्या (c. 1. तिष्ठति -ते, स्यात्तुं), संस्था, पर्यवस्था, स्थिरीभू, पिरस्थायी -यिनी -यि भू.
- LASTING, *a.* स्थायी -यिनी -यि (न्), चिरस्थायी &c., दीर्घकालस्थायी &c., चिरकालस्थायी &c., चिरकालिकः -का -कं, स्थिरः -रा -रं, स्थावरः -रा -रं, संस्थः -स्था -स्थं, स्थितिमान् -मती -मत् (न्), अनपायी -यिनी -यि (न्), नितस्थायी &c., नित्यः -न्त्या -न्त्यं, ध्रुवः -वा -वं, शाश्वतः -ती -तं, अविवर्णी-गिणी-गि (न्), अनरः -रा -रं, अक्षयः -या -यं, चिरन्तनः -नी -नं.
- LASTINGNESS, *s.* स्थायित्वं, चिरस्थायित्वं, स्थिरता, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थावरत्वं, नित्यता, अनरत्वं, अनपायः, ध्रुवता, ध्रौव्यं.
- LASTLY, *adv.* अन्ततः, अन्ते, शेषतः, शेषे, अवशेषे -पतस्, अवरस्तात्.
- LAST-MENTIONED, *a.* उत्तरोक्तः -क्ता -क्तं, अपरोक्तः -क्ता -क्तं, अवरोक्तः -क्ता -क्तं.
- LATCH, *s.* तालकं, तालः, तालपत्रं, अर्गलः -ला -ली, कीलः, कपाटव-न्थनी, द्वारवन्थनी, द्वारपत्रं.

To LATCH, v. a. तालकादिना द्वारं बन्धु (c. 9. चमति, चन्धु)
LATCHET, s. पादुकाचन्धनं-नी, पादुकाचन्धः, पादुकाचोत्तु.
LATE, a. (After the usual time, tardy) कालातीतः-ता-तं, समवा-
 तीतः-ता-तं, अतीतकालः-ला-लं, कालातिक्लान्तः-न्ता-नं, अतिक्रान्तकालः-ला-लं, वेलातीतः-ता-तं, विलसागतः-ता-तं, विलसेनागतः-ता-तं, विलसितः-ता-तं, मन्दः-न्दा-न्दं, चिरकालीनः-ना-नं, चिरकालादागतः-ता-तं, अतिकालः-ला-लं.—(Far advanced towards the close) अवसन्नः-न्ना-नं, अवसितः-ता-तं, परिणतः-ता-तं; 'at a late hour of the day,' अवसन्ने दिवसे, अपराह्णे, पराह्णे; 'at a late hour of the night,' अवसन्नायां रात्रौ, अपरा-
 रात्रौ, रात्रिमध्ये, जेयरात्रौ; 'at a late period of life,' परिणते वयसि.—(Ripening after the time) नियमितकालात् परं or उपयुक्तकालात् परं पक्वः-क्ता-क्तं or परिणतः-ता-तं.—(Recent) नूतनः-ना-नं, नवः-वा-वं, अभिनवः-पा-वं, पचिरः-रा-रं, आधुनिकः-की-कं, अधुनातनः-नी-नं, इदानीननः-नी-नं, सद्यस्कः-स्ता-स्कं, सद्यस्कालीनः-ना-नं, अद्यापीनः-ना-नं, अग्रापीनः-ना-नं, प्रत्यग्रः-या-यं, वर्तमानकालीनः-ना-नं, अव्यवहितदीर्घकालः-ला-लं.—(Past, gone) अतीतः-ता-तं, व्यतीतः-ता-तं, गतः-ता-तं, भूतः-ता-तं.—(Former) प्राक्तनः-नी-नं, पूर्वतनः-नी-नं, पूर्विकः-की-कं.
LATE, adv. (After the usual time, after delay) विलसेन, विलसात्, चिरकाले-लात्, अतिकालं, अतिसमयं, अतीतकालं, मन्दं, विलसितं, चिरात्-रेख; 'come late,' विलसागतः-ता-तं, विलसेनागतः &c., चिरादागतः &c., चिरकालादागतः &c.; 'ripening late,' उपयुक्तकालात् परं पक्वः-क्ता-क्तं; 'late at night,' अवसन्नायां रात्रौ, रात्रिमध्ये, मध्यरात्रं, अपरात्रां, महानिशायं; 'late in the day,' अपराह्णे, पराह्णे, अवसन्ने दिवसे; 'late in life,' परिणते वयसि.—(Not long ago, recently) नूतनं, अव्यवहितदीर्घकाले, अव्यवहितपूर्वकाले; 'too late in the evening,' अतिसाये; 'too late in the day,' अतिपराह्णे; 'too late in life,' अतिपरिणतवयसि, सुपरिणतवयसि.
LATEEN, s. लतीन्नामा त्रिभुजाकारो वातवसनविशेषः.
LATELY, adv. अव्यवहितदीर्घकाले, अव्यवहितपूर्वकाले, नूतनं, अर्वाक्, अर्वाह्णकाले, नूतनकाले, सद्यस्काले, अधुनातनकाले, इदानीननकाले, अधुना, अग्राह्णकाले, प्रत्यग्रं.
LATENESS, s. कालातीतता, अतीतकालत्वं, कालातिक्लान्तता, अतिकालता, चिरकालीनता, कालातिक्लान्तः, परिणतिः *f.*, परिणामः.
LATENT, a. गूढः-दा-दं, गुप्तः-भा-भं, निगूढः-दा-दं, छन्नः-पा-वं, प्रच्छन्नः-न्ना-नं, अदृष्टः-ष्टा-ष्टं, अदृश्यः-श्या-श्यं, गुह्यः-स्या-स्यं, निभूतः-ता-तं, रहस्यः-स्या-स्यं, अनाहितः-ता-तं, अप्रत्यक्षः-द्या-द्यं, अप्रकटः-दा-दं, अप्रकाशः-शा-शं; 'as a disease,' मज्जागतः-ता-तं, धातुस्यः-स्या-स्यं.
LATER, a. उत्तरः-रा-रं, पट-रा-रं, अवट-रा-रं, पाश्चात्यः-त्या-त्यं.
LATERAL, a. पार्श्विकः-की-कं, पार्श्वीयः-या-यं, पार्श्वः-श्री-श्रीं, पार्श्व-
 तीयः-या-यं, अनुपार्श्वः-श्री-श्रीं, पार्श्वस्यः-स्या-स्यं, पार्श्वसन्धी-
 न्धनी-न्धनी (नृ).
LATERALLY, adv. पार्श्वतः, पार्श्वे, अनुपार्श्वे, पार्श्वभागे, पार्श्वदिशि.
LATH, s. सूक्ष्मफलकः-कं, सूक्ष्मकाष्ठं, सूक्ष्मदारुः *m.*, दीर्घकाष्ठं, दीर्घफलकः-कं, तनुफलकः-कं, काष्ठफलकः.
To LATH, v. a. सूक्ष्मफलकैर् आवृ (c. 5. वृणोति-वरितुं-रीतुं) or आस्तु (c. 9. स्तृणानि-सरितुं-रीतुं), फलकं (nom. फलकयति-यितुं).
LATHE, s. भ्रमः, भ्रमिः *f.*, कुन्दः, पक्कं, पक्कयन्त्रं, यन्त्रकः.

LATHER, s. चमनफेनः, अभ्यमनफेनः, मार्जनतैलफेनः, मार्जनलेपफेनः.
To LATHER, v. a. चमनफेनेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ते), फेनलिप्तं-मां कृ.
To LATHER, v. n. फेनं (nom. फेनायते-यितुं), फेनलः-ला-लं भू.
LATHY, a. काष्ठफलकयत् तनुः-नुः-न्वी-नुः, सूक्ष्मः-क्ष्मा-क्ष्मं.
LATHFOLIOUS, a. पृषुपत्रः-न्ना-नं, पृषुपत्रः-श्री-श्रीं.
LATIN, s. (The language) लातिनाख्या भाषा, लातिन्भाषा.
LATINISM, s. लातिन्भाषानुसारिणी वाग्वृत्तिः, लातिन्भाषासम्प्रदायः.
LATINITY, s. लातिन्भाषायाः शुद्धता or विशुद्धिः *f.*
LATITANCY, s. गुप्तता, गूढता, गुप्तभावः, प्रच्छन्नता, अप्रकाशता.
LATITANT, a. गुप्तः-भा-भं, गूढः-दा-दं, प्रच्छन्नः-न्ना-नं, निभूतः-ता-तं.
LATITUDE, s. (Terrestrial) अक्षः, फलः, विषुववृत्तान्तरं, विषुवरेखान्तरं.—(Celestial) विद्योपः, शरः; 'a degree of latitude,' अक्षभागः, अक्षांशः; 'opposite degrees of latitude,' अनुपातः; 'latitude of a planet,' पतनं; 'argument of latitude,' अक्षकर्णः; 'circle or parallel of latitude,' अक्षवृत्तं, अक्षांशवृत्तं, स्वदेशपरिधिः *m.*, स्वदेशमध्यपरिधिः *m.*; 'having no latitude,' निरक्षः-द्या-द्यं.—(Breadth) पृषुता, प्रथिमा *m.* (नृ), विस्तृतिः *f.*, प्रस्थः.—(Laxity) शैथिल्यं, शिथिलता-त्वं, अनियन्त्रः, नियन्त्रहीनता, नियमातिक्लान्तः, नियमोपेक्षा, अधृतिः *f.*
LATITUDINAL, a. अनुप्रस्थः-स्या-स्यं, अनुवायतनः-ना-नं, अक्षीयः-या-यं.
LATITUDINARIAN, a. शिथिलः-ला-लं, नियन्त्रहीनः-ना-नं, अधृतिमान्-मती-मत् (नृ), शास्त्रशैथिल्यानुयायी-यिनी-यि (नृ), नियमातिक्लान्ति-मिणी-मि (नृ), नियमोपेक्षकः-का-कं, मतशैथिल्यापलसी-दिनी-सि (नृ), शिथिलवृद्धिः-द्धिः-द्धि.
LATITUDINARIANISM, s. मतशैथिल्यं, शैथिल्यं, शिथिलता-त्वं, शिथिलवृद्धिः, अनियन्त्रः, नियन्त्रहीनता, नियमातिक्लान्तः, नियमोपेक्षा, अधृतिः *f.*
LATRANT, a. भ्रमकः-का-कं, रावी-विणी-वि (नृ), रुतकारी &c.
LATROCINY, s. स्तेयं, चौर्यं, स्तेयं. See LARCENY.
LATTEN, s. कांस्यं, रौतिः *f.*, पित्रलं.—(Sheet tin) त्रपुपत्रं.
LATTER, a. (Opposed to former) उत्तरः-रा-रं, अपरः-रा-रं, परः-रा-रं, अवट-रा-रं, पश्चिमः-मा-भं, परमः-मा-भं, न्यूनः-न्ना-नं, पाश्चात्यः-त्या-त्यं, पश्चातीयः-या-यं, अन्तिमः-मा-भं, अन्यः-न्या-न्यं; 'the latter,' अपरं; 'former and latter,' पूर्वपरं.—(Last-mentioned) उत्तरोक्त-क्ता-क्तं, अपरोक्त-क्ता-क्तं.—(Modern) नूतनः-ना-नं, आधुनिकः-की-कं, अद्यापीनः-ना-नं, अग्रापीनः-ना-नं; 'in the latter part of the day,' अपराह्णे, पराह्णे.
LATTERLY, adv. अव्यवहितपूर्वकाले, नूतनकाले, अर्वाक्, अर्वाह्णकाले, अद्यापीनकाले, अधुनातनकाले, इदानीननकाले.
LATTICE, s. (Window) जालं-ल्लिका, जालकः, गवाक्षजालं, वातायनं, प्रच्छन्नं, पृषुशयनं.
LATTICE-WORK, s. जालकर्म *n.* (नृ), जालं, व्यत्यस्तरेखाविशिष्टं कर्म.
LAUD, s. प्रशंसा, स्तुतिः *f.*, स्तुतिवादः, वन्दना, यशोवर्धना, ईडा.
To LAUD, v. a. प्रशंस (c. 1. शंसति-सितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तौतुं).
 अभिष्टु, संस्तु, स्थाप् (c. 1. स्थापते-यितुं, c. 10. स्थापयति-यितुं), कृत् (c. 10. क्रीरयति-यितुं), वन्द (c. 1. वन्दते-न्दितुं).
LAUDABLE, a. स्तुत्यः-स्या-स्यं, स्तुतनीयः-या-यं, प्रशंसनीयः-या-यं, प्रशस्यः-स्या-स्यं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, स्तुत्यः-त्या-त्यं, स्तौतव्यः-व्या-व्यं, स्तवनीयः-या-यं, वन्द्यः-न्द्या-न्यं, वन्दनीयः-या-यं, क्रीरनीयः-या-यं, वरुनीयः-या-यं, ईड्यः-द्या-ड्यं, गेयः-या-यं, उपलभ्यः-भ्या-भ्यं, प्रशंसार्हः-र्हा-र्हं, स्थापार्हः &c., स्तवार्हः &c.
LAUDABLENESS, s. स्तुत्यता, स्तुतनीयता, प्रशस्यत्वं, प्रशस्तता, वन्द्यता.

LAUDABLY, *adv.* स्थायनीयं, प्रशस्यं, यथा प्रशंसाम् अर्हति तथा.
 LAUDANUM, *s.* अफेनरसः, सहिफेनरसः, खसखसरसः.
 LAUDATION, *s.* प्रशंसनं, स्थायाकरणं, स्तुतिकरणं, कीर्तनं, गुणोत्कीर्तनं.
 LAUDATORY, *a.* स्तुतिमयः -यी -यं, स्तुतिरूपः -पा -पं, स्थायामयः -यी -यं, प्रशंसामयः -यी -यं, प्रशंसाकरः -री -रं, स्तुतिपाठकः -का -कं, स्तावकः -का -कं, गुणप्रकाशकः -का -कं, कीर्तिप्रकाशकः -का -कं, वन्दारः -रु -रु.
 LAUDED, *p.p.* प्रशंसितः -ता -तं, स्तुतः -ता -तं, अभिष्टुतः -ता -तं, स्थायितः -ता -तं.
 LAUDER, *s.* प्रशंसकः, स्तोता *m.* (नृ), स्तुतिपाठकः, वन्दो *m.* (नृ), वर्णकः.
 TO LAUGH, *v. n.* हस् (c. 1. हसति -सितुं), प्रहस्, विहस्, सम्प्रहस्, रिमि (c. 1. स्मयते, स्नेहते), हासं कृ, हसनं कृ, हास्यं कृ, तक् (c. 1. तक्तुं), कक् (c. 1. कक्षति -क्षितुं), कल् or कक्ल् (c. 1. कलति -वितुं), 'to laugh violently,' अतिहस्, अत्यन्तं हस्, अतिहासं कृ, अट्टहासं कृ, महाहासं कृ, आच्छुरितं कृ; 'to laugh in one's sleeve,' अन्तर्हासं कृ, उच्चयनं कृ; 'to laugh at,' अवहस्, उपहस्, उपहस्, उत्सिम, अभिसिम, अवहासभूमिं कृ, अपहासास्पदं कृ. See TO DERIDE.
 LAUGH, *s.* हासः, हसनं, हसितं, हास्यं, हसः, विहसितं, प्रहसितं, परिहासः, प्रहासः, उपहसितं, स्मितं, हं, हा, हं; 'a horse-laugh,' अट्टहासः, अट्टहसितं, आच्छुरितं -तकं, अवच्छुरितं, सोत्प्रासः; 'an inward laugh,' अन्तर्हासः, उच्चयनं.
 LAUGHABLE, *a.* हास्यः -स्या -स्यं, उपहास्यः -स्या -स्यं, अवहास्यः -स्या -स्यं, परिहास्यः &c., हासकरः -री -रं, हास्यजनकः -का -कं, हस्योत्पादकः -का -कं, तक्कः -क्का -क्कं.
 LAUGHABLENESS, *s.* हास्यता -त्वं, उपहास्यता, हासजनकत्वं.
 LAUGHABLY, *adv.* उपहास्यप्रकारेण, यथा हासो जायते तथाप्रकारेण.
 LAUGHER, *s.* हासकः, हासी *m.* (नृ), उपहासकः, परिहासकः, हासकज्ञी *m.* (नृ), हसनकृत, प्रहसनकृत.
 LAUGHING, *a.* हास्यमुखः -खी -खं, हास्यवदनः -ना -नं, सुहसाननः -ना -नं, स्नेरमुखः -खी -खं, हास्यप्रियः -या -यं.
 LAUGHINGLY, *adv.* सहासं, सहास्यं, सहसितं, सस्मितं, परिहास्येन, विहस्य.
 LAUGHING-STOCK, *s.* हास्यास्पदं, उपहासस्यानं, उपहासास्पदं, अपहासास्पदं, हास्यभूमिः *f.*, अवहासभूमिः *f.*, उपहासभूमिः, उपहासविषयः, अवहासविषयः.
 LAUGHTER, *s.* हासः, हसनं, हसितं, हास्यं, प्रहसितं, विहसितं, उपहसितं, प्रहासः, परिहासः, हसः; 'loud or violent laughter,' प्रहासः, प्रहसनं, अतिहासः, अतिहसितं, महाहासः, अट्टहासः, आच्छुरितकं. See LAUGH.
 TO LAUNCH, *v. a.* (A ship) नावं मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं) or स्थलाद् मुक्ता जलं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), स्थलस्थनावं चल् (c. 10. चालयति -यितुं) or प्रचल् or वह् (c. 10. वाहयति -यितुं) or भास् (c. 10. भासयति -यितुं).
 TO LAUNCH, *v. n.* जलं प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), मुच् in pass. (मुच्यते).
 LAUNCH, *s.* नौमुक्तिः *f.*, नौमोचनं, स्थलस्थनौकामुक्तिः *f.*, जलप्रवेशनं.
 LAUNCHED, *p.p.* स्थलमुक्तः -क्ता -क्तं, जलप्रवेशितः -ता -तं, जलप्रविष्टः -ष्टा -ष्टं.
 LAUNDER, LAUNDRESS, *s.* वस्त्ररजकी, वस्त्रधावकी, वस्त्रनिर्णेतकी
 LAUNDERER, *s.* रजका, वस्त्ररजका, वस्त्रधावका, वस्त्रनिर्णेतका.
 LAUNDRY, *s.* वस्त्रधावनशाला, निर्णेतकगृहं, वस्त्रमार्जनशाला.
 LAUREATE, *a.* वक्ष्यमाणवृद्धपत्रशोभितः -ता -तं, लारेलाख्यवृद्धपत्रभूषितः -ता -तं, मानसूचकमालाभूषितः -ता -तं.
 LAUREL, *s.* लारेलाख्यो वृद्धभेदः, श्यामवृद्धविशेषः.
 LAURELLED, *s.* वृद्धोक्तवृद्धपत्रभूषितः -ता -तं, मालाभूषितः -ता -तं.
 LAVA, *s.* ज्वालामुखीनिर्गतद्रवः, आग्नेयपद्मनिर्गतद्रवः.
 LAVATION, *s.* धावनं, प्रधालनं, स्नानं, मार्जनं, निर्णेतकः, मलापकपथं.

LAVATORY, *s.* धावनस्थानं, धावनशाला, प्रधालनस्थानं, मार्जनशाला.
 TO LAVE, *v. a.* धाव् (c. 1. धावति -यितुं, c. 10. धावयति -यितुं), प्रधाव्, धल् (c. 10. धालयति -यितुं), प्रधल्; सा in caus. (धापयति, धपयति -यितुं).
 TO LAVE, *v. n.* स्ना (c. 2. स्नाति -नुं), जले निमज्ज (c. 6. -मज्जति -ज्जितुं).
 LAVEMENT, *s.* (Clyster) वस्तिः *m. f.*, नेत्रं. See CLYSTER.
 LAVENDER, *s.* लावेन्द्राख्यः सुगन्धीयौषधिभेदः or सुगन्धितृणभेदः.
 LAVER, *s.* प्रधालनपात्रं, धावनपात्रं, जलापाट, द्रोणी.
 LAVISH, *a.* (Prodigal) अतिव्ययी -यिनी -यि (नृ), अपव्ययी &c., व्ययशीलः -ला -लं, अपरिमितव्ययः -पा -पं, मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, अपचेता -ची -नृ (नृ), उत्सर्गी -गिणी -गि (नृ), अत्युत्सर्गी &c., अतिदाता -चो -नृ (नृ), अतित्यागी -गिनी -गि (नृ), बहुप्रदः -दा -दं. (Copious, unrestrained) अपरिमितः -ता -तं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अति prefixed; 'lavish expenditure,' अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः.
 TO LAVISH, *v. a.* अपरिमितं or अपरिमाणेन व्यय् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. ३) or व्ययीकृ, अपरिमितव्ययं कृ, अतिव्ययं कृ, मुक्तहस्तेन दा (c. 3. ददाति, दातुं) or विसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or उत्सृज् or त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or अपपि (c. 5. -चिनोति -चेतुं) or वितृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), विधिप् (c. 6. -धिपति -धेष्टुं).
 LAVISHED, *p.p.* व्ययितः -ता -तं, विसर्जितः -ता -तं, अपचितः -ता -तं, मुक्तहस्तेन दत्तः -क्ता -क्तं or प्रदत्तः -क्ता -क्तं, अतिबाहुल्येन विधायितः -ता -तं or वितोषीः -शी -शं.
 LAVISHER, *s.* अतिव्ययी *m.* (नृ), अपरिमितव्ययी *m.*, अत्युत्सर्गी *m.* (नृ), अतिदाता *m.* (नृ).
 LAVISHLY, *adv.* अतिव्ययेन, अपरिमितव्ययेन, महाव्ययेन, अपरिमितं, अपरिमाणेन, मुक्तहस्तेन, अत्युत्सर्गेण, अकार्षयेन, अबाहुल्येन.
 LAVISHMENT, LAVISHNESS, *s.* अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः, अपव्ययः, महान् व्ययः, अत्युत्सर्गः, अतिव्ययः, अतित्यागः, अतिमोक्षयं, अतिदानं, मुक्तहस्तत्वं, बहुप्रदत्तं, अकार्षयं.
 LAW, *s.* (Ordinance, decree, statute of a state) व्यवस्था, शासनं, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, अनुशासनं, सूत्रं, निर्देशनं, नियोगः, रानाज्ञा, आदेशः, निर्देशः, व्यवस्थापनं, शासनपत्रं, चोदना, उक्तावचनं. —(The rules by which judicature is regulated, jurisprudence) धर्म्मः, स्मृतिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, व्यवहारविधिः *m.*, व्यवहारशास्त्रं, धर्म्मशास्त्रं, धर्म्मविधिः *m.*; 'a code of laws,' धर्म्मसंहिता, धर्म्मशास्त्रं, व्यवहारविधिः *m.*; 'a work on law,' स्मृतिशास्त्रं; 'criminal law,' दण्डविधिः *m.*, दण्डनीतिः *f.*; 'administration of the law,' धर्म्मप्रणयनं, धर्म्मोपकरणं; 'court of law,' धर्म्मसभा, 'matter cognizable by law,' व्यवहारविषयः, व्यवहारपदः; 'to go to law,' विवादं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), विवद् (c. 1. -वदते -दितुं), व्यवह (c. 1. -हरति -हर्ष्टुं); 'knowledge of law,' धर्म्मज्ञानं; 'learned in the law,' धर्म्मज्ञः, स्मृतिशास्त्रज्ञः, व्यवहारपरिज्ञः; 'breaking a law,' व्यवस्थातिघ्नः, व्यवस्थालङ्घनं, व्यवस्थातिवर्जनं. —(Legal process) व्यवहारः, व्यवहारमार्गः. —(Rule of action) नियमः, विधिः *m.*, विधानं, मर्यादा, स्थितिः *f.*, कार्याकार्यनियमः, कर्त्तव्याकर्त्तव्यनियमः, विधिनियमनियमः. —(Principle, rule of science, &c.) नियमः, सूत्रं, विधिः *m.*, स्थितिः *f.*, तत्त्वं, उक्तावचनं, न्यायः, उत्सर्गः. —(Conformity to law, right) धर्म्मः, धर्म्मनुसारः, न्यायः, नीतिः *f.* —(The law of works, considered as a yoke of bondage) कर्म्ममार्गः, प्रवृत्तिमार्गः, कर्म्मबन्धः -न्धनं.
 LAW-BREAKER, *s.* व्यवस्थातिघ्नो *m.* (नृ), व्यवस्थातिवर्त्तो *m.* (नृ), व्यवस्थालङ्घी *m.* (नृ), व्यवस्थाभेदी *m.*, व्यवस्थालोपी *m.*

LAWFUL, a. (Conformable to law) धर्म्यः -म्या -म्यं, धर्मानुसारी -रिखी -रि (न्), धर्मानुयायी -यिनी -यि (न्), धर्मशास्त्रसम्मतः -ता -तं, स्मृति-शास्त्रसम्मतः &c., धर्मशास्त्रानुमतः &c., धर्मशास्त्रानुरूपः -पा -पं, व्यवस्थानुसारी &c., राज्यनियमात्मकः &c., व्यवहारानुसारी &c., व्याप-हारिकः -की -कं, स्मृतिशास्त्रानुसारी &c., स्मार्तः -सी -सं, शास्त्रीयः -या -यं, आचारिकः -की -कं, आचारी -रिखी -रि (न्), न्यायानुसारी &c., राज्यव्यवस्थानुयायी &c., मौनः -त्री -त्रं.—(Constituted by law) धर्मशास्त्रमोक्षः -क्ता -कं, स्मृतिशास्त्रमोक्षः &c., व्यवहारविधिमोक्षः &c., स्मृत्युक्तः &c., स्मृतिशास्त्रविहितः -ता -तं, शास्त्रोक्तः &c.—(Not forbidden) अनिषिद्धः -द्वा -द्वं, शास्त्रानिषिद्धः -द्वा -द्वं, धर्माविरोधी -धिनी -धि (न्).—(Rightful) न्यायी -यिनी -यि (न्), न्यायः -व्या -व्यं, यथान्यायः -या -यं; 'lawful wife,' धर्मपत्नी; 'by lawful means,' धर्मीपायेन; 'lawful and unlawful food,' भक्ष्यभक्ष्यं.

LAWFULLY, adv. धर्मेण, धर्मतः, धर्मानुसारेण -रात्, धर्मशास्त्रानुसारेण, स्मृतिशास्त्रानुसारेण, व्यवहारविध्यानुसारेण, व्यवस्थानुरूपेण, राज्यनिय-मानुरूपेण, न्यायतः, न्यायानुसारेण, यथान्यायं, न्यायं.

LAWFULNESS, s. धर्म्यत्वं, धर्मानुसारित्वं, धर्मानुसारः, धर्मशास्त्रानुसारिता, स्मृतिशास्त्रानुयायिता, धर्मशास्त्रानुरूप्यं, न्यायानुसारः -रिता, न्याय्यत्वं.

LAWGIVER, s. स्मृतिकारः, व्यवस्थाकारः -रकः, विधिस्थापकः, विधिर्ज्ञाता *m.* (द्रु), व्यवस्थाकर्ता *m.*, विधिदायकः, व्यवस्थापकः, शासिता *m.* (द्रु), विचारयिता *m.* (द्रु), प्रयोगकः, शास्त्रकर्ता *m.*, धर्मशास्त्ररचकः, विधि-दाता *m.* (द्रु), विधिदायकः, विधायी *m.* (न्), विधायकः.

LAWLESS, a. (Not subject to law, said of persons) दुराचारः -रा -रं, अनाचारी -रिखी -रि (न्), आचारभट्टः -घा -घं, निराचारः -रा -रं, आचारहीनः -ना -नं, आचारविजितः -ता -तं, निर्मर्यादः -दा -दं, समर्यादः -दा -दं, मर्यादातिवर्ती -रिनी -रि (न्), मर्यादातिचारी &c., मर्यादा-तिक्रमी &c., अतिक्रान्तमर्यादः -दा -दं, तत्कामर्यादः -दा -दं, तत्कामधर्मी -म्या -म्यं (न्), धर्मभट्टः -घा -घं, कामाचारी &c., अपेक्षाचारी &c., स्वेच्छाचारी &c., कामवृत्तः -त्ता -तं, स्वेच्छागतिः -तिः -ति, अशिष्टः -घा -घं, अवशः -शा -शं, अनियतः -ता -तं, उच्छृङ्खलः -ला -लं, शास्त्रातिवर्ती &c., व्यवस्थातिवर्ती &c., व्यवस्थातिक्रमी &c.—(Contrary to law) धर्मेविरुद्धः -द्वा -द्वं, स्मृतिविरुद्धः &c., व्यवहारविरुद्धः &c., व्यवस्था-विरुद्धः &c., धर्माविरोधी -धिनी -धि (न्), अधर्म्यः -म्या -म्यं, अस्मार्तः -सी -सं, अव्यवस्थितः -ता -तं. See **ILLEGAL**.

LAWLESSLY, adv. धर्माविरोधेन, स्मृतिविरोधेन, व्यवहारविरुद्धं, आचारवि-रोधेन, दुराचारवत्, धर्मभट्टवत्, अशिष्टवत्, अवशं, उच्छृङ्खलं.

LAWLESSNESS, s. दुराचारत्वं, आचारभट्टता, मर्यादातिवर्तनं, मर्यादातिक्रमः, समर्यादा, अनाचारः, अभिचारः, व्यतिक्रमः, कामाचारित्वं, कामवृत्तता, नियमातिक्रमः, व्यवस्थातिक्रमः, नियमातिवर्तनं, व्यवस्थातिवर्तनं, उच्छृङ्खलत्वं.

LAWN, s. (Space of ground covered with grass) नृणावृतो भूमिभागः, सनृणस्थलं, शादुलस्थलं, हरितस्थलं, नृणावृतस्थलं.—(Fine linen) धंशुकं, दुकूलं.

LAW-SUIT, s. अर्थः, विवादः, व्यवहारः, कार्यं, अद्यः, वादः, व्यवहरणं.

LAWYER, s. धर्मज्ञः, धर्मशास्त्रज्ञः, धर्मशास्त्रवेत्ता *m.* (द्रु), स्मृतिशास्त्रज्ञः, व्यवहारविदः, व्यवस्थापकः, व्यवस्थानिरूपकः, आचारज्ञः, व्यवहारसचिवः.

LAX, a. (Loose) शिथिलः -ला -लं, श्रपः -पा -पं, प्रश्रपः -पा -पं, विग-लितः -ता -तं, सस्तः -स्ता -स्तं, अवद्धः -द्वा -द्वं.—(In morals) अनवस्था-स्या -स्यं, दुराचारः -रा -रं, अनाचारी -रिखी -रि (न्), धर्मभट्टः -घा -घं, कर्मभट्टः &c., अभिचारी &c.—(In the bowels) मृदुकोष्ठः -घा -घं, अवद्धकोष्ठः -घा -घं.—(In discipline) अतीक्ष्णदण्डः -यदा -यदं, शिथिलदण्डः -यदा -यदं.

LAX, s. (Diarrhoea) सारणः, चतिसारः, प्रवाहिका, पिरैकः.

LAXATIVE, a. मलाघट्टभग्नः -मी -मं, मलाघरोपनाशकः -का -कं, सारकः -जा -कं, कोष्ठविस्सनः -ना -नं, रेचकः -की -कं, पिरैचकः -की -कं.

LAXATIVE, s. विस्सनं, रेचकः, मलसारकम्, क्षीयधीयद्रव्यं.

LAXITY, LAXNESS, s. (Looseness) शिथिल्यं, शिथिलता -त्वं, श्रपत्वं, प्रश्रपः, विस्सनः, विस्सता, अपृतिः *f.*, पावदता.—(In morals) अनव-स्थितिः *f.*, अनवस्थता, अभिचारः, अनाचारः, आचारभट्टता, मर्यादातिक्रमः, व्यतिक्रमः, इन्द्रियासंयमः.—(In discipline) दण्डातिवर्तनं, दण्डशिथिल्यं.—(Of the bowels) चतिसारः, सारणः, कोष्ठमृदुता.

To LAY, v. a. (Place, set) पा (c. 3. दधाति, धातु), निपा, सापा, न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), सारुह in caus. (-रोपयति -यितुं), चृ in caus. (चर्य-यति -यितुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), धृ (c. 1. धरति, धेतुं), कृ; 'he lays the cup on the ground,' पात्रं भूमौ निदधाति or न्यस्यति; 'he lays the goat on his shoulders,' छागं स्कन्धे or स्कन्धेन करोति; 'lay your hand on my shoulder,' मस्तक्ये हस्तं देहि.—(Place in order) विन्यस्, विषा, संविषा, प्रतिविषा, विरच (c. 10. -रचयति -यितुं), क्रमेण स्या.—(Beat down) पठ् (c. 10. पातयति -यितुं), निपठ्.—(Spread) साम् (c. 9. -स्तृणति, c. 5. -स्तृणोति -स्तृणितुं -रीतुं), विस्तृ; 'to lay snares,' जालं विस्तृ; 'he lays sacred grass over the ground,' भूमिं कुशीरं साम्स्तृणति.—(Spread on a surface) लिप् (c. 6. -लिम्पति, लेहेतुं) with acc. and instr. c.—(Still, quiet, calm) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्.—(Lay a wager) पण् (c. 1. पणते -णितुं), विपण्, निधिप (c. 6. -धिपति -धेतुं), पणं कृ, प्रतिज्ञां कृ.—(Lay eggs) सस्रदाति सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु.—(Lay the blame) कस्मिंश्चिद् दोषम् सारुह or धिप, दोषारोपणं कृ, दोषप्रसङ्गं कृ.—(Apply) सापा, न्यस्, संयुज् (c. 10. -योनयति -यितुं), चृ in caus.—(Impose) न्यस्, निविश, नियुज्, सारुह in caus.—(Lay a command) आदेशं कृ, आज्ञां कृ, नियुज्.—(Lay an ambush) पराक्रमणाद्यं क्षेत्रं निभृते स्या in caus.—(Lay a plot, scheme) कण्टप्रवचं कृ, सङ्कल्पं कृ, उपायं प्रचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं) or पट् (c. 1. पटते -टितुं) or विषा or प्रयुज्.—(Lay siege) परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टति -ष्टितुं), रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), चयरुप्, उपरुप्.—(Lay waste) उपद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), उपप्रु (c. 1. -प्रयते -प्रोतुं), पाप् (c. 1. पापते -पितुं), प्रवाप्, परिवाप्, निर्देह (c. 1. -देहति -दधुं), दह, निर्जेतोक्.—(Lay aside) न्यस्, सत्यम्, तज् (c. 1. तजति. तज्जुं), परित्यज्, गन्त्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, उत्सृज् (c. 6. -मृजति -सृष्टुं), उम्ह (c. 6. उम्हति -भिक्षुं), प्रोम्ह, अवद्ध (c. 1. -हरति -हृष्टुं), अवमुञ् (c. 6. -मुञ्चति -मोक्षुं). 'one who has laid aside his anger,' अस्तकोपः -पा -पं.—(Lay before) प्रसु (c. 10. -सार-यति -यितुं), निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), उपन्यस्, चृ in caus.—(Lay by) सत्यम्, परिरक्ष. (c. 1. -रक्षति -रक्षितुं), रक्ष, निषा, निधि कृ; 'he lays by the food left by the crows,' काकेभ्यः शिष्टं मांसं रक्षति.—(Lay down, deposit) न्यस्, उपन्यस्, प्रतिन्यस्, निधिप. निषा, अवधा, न्यासोक्.—(Lay down, give up) त्यज्, परित्यज्, पिमुप्, विहा.—(Lay down, put down, cause to lie down) निषा, शी (c. 10. शाययति -यितुं), उपविश, निविश.—(Lay one's self down) शी (c. 2. शेते, शयितुं), संविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं). शयनं कृ.—(Lay hold of) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), परिग्रह.

सङ्ग्रह, हस्तेन ग्रह, धृ (c. 1. धरति, धृङ्), हस्तेन धृ.—(Lay in) सङ्ग्रह, सङ्ग्रहं कृ, सञ्चयं कृ, पय्याहारं कृ, सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं); 'lay in a store of grain,' धान्यसङ्ग्रहं कृ.—(Lay on) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), प्रयुज्, नियुज्, च in caus.; 'lay on blows,' दण्डं पत्.—(Lay open) विवृ (c. 5. -वृणोति -णुते -वरितुं -रीतुं), अपवृ, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ.—(Lay out money, expend) व्यस् (c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), व्ययीकृ, विनियुज् (c. 7. -युज्ते -योक्तुं), उपयुज्.—(Lay out, display) प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रकाश, प्रकटीकृ.—(Lay out, dispose in order) विन्यस्, विरच्, सुपथ्यान् -मां कृ, परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), क्रमेण स्वा.—(Lay one's self out) ज्ञात्मानं चेष्ट (c. 1. चेष्टते -ष्टितुं), यत् (c. 1. यतते -तितुं), यत्नं कृ.—(Lay out, spread out) आस्तृ, विस्तृ.—(Lay to a ship) नौगतिरोपं कृ.—(Lay up) निधा (c. 3. or c. 10. -धापयति -यितुं). See LAY BY, LAY IN. 'A king should lay up treasure,' राजा निधिर् निधातव्यः.—(To be laid up) रोगोपहतत्वात् शयनाद् उत्पातुं or शयनगृहाद् निर्गन्तुम् अद्यमः -मा भू.—(Lay the dust) मार्गेणुं सिच (c. 6. सिचति, सेक्तुं) or संसिच.—(Lay down life) प्राणान् त्यज् or मुञ्च or म्यस्.

To LAY, v. n. (Produce eggs) अण्डानि सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

LAY, s. (Stratum, layer) स्तरः, आस्तरणं, आस्तरः, फलकः -कं, पुटः.—(Song) गीतं, गानं, कविता, काव्यं.

LAY, a. (Not clerical) गृहस्थवर्गसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), गृहस्थी -स्थिनी -स्थि (न्), गार्हस्थ्यिकः -की -कं, पुरोहितवर्गभिन्नः -न्ना -न्नं, पौरोहित्यभिन्नः -न्ना -न्नं, धर्मपदस्थभिन्नः -न्ना -न्नं, धर्मपदस्थार्तिरिक्तः -क्ता -क्तं, सामान्यलोकसम्बन्धी &c., साधारणलोकसम्बन्धी &c., धर्माधिकार-दीक्षाहीनः -न्ना -न्नं, अज्ञातधर्माधिकारदीक्षः -द्या -द्यं.

LAYER, s. (Stratum) आस्तरणं, आस्तरः, स्तरः, फलकः -कं, पाचिंचां-शपुटः; 'layer of rock,' शिलाफलकं.—(Young twig, shoot) पञ्चयः, किशलयः, प्ररोहः.

LAY-FIGURE, s. चित्रकर्मणि प्रयुक्ता काष्ठनिर्मिता पुरुषाकारा मूर्तिः.

LAY-MAN, s. गृहस्थः, सामान्यलोकः, सामान्यजनः, साधारणलोकः, साधारणपदस्थः, सामान्यपदस्थः, दीक्षाहीनः, अदीक्षितः, अज्ञातदीक्षः.

LAY-STALL, s. पुरोमराशिः m., शकुद्राशिः m., अन्धेयराशिः, अवस्तरचयः.

LAZAR, s. कुष्टी m. (न्), श्वित्री m. (न्), दुष्टचर्मा m. (न्), त्वग्रोगी m. (न्), त्वग्रोगोपहतः, त्वग्रोगाधिरस्तः, चर्मरोगोपहतः, चर्मरोगदूषितः.

LAZAR-HOUSE, LAZARETTO, s. कुष्टीशाला, त्वग्रोगदूषितशाला, त्वग्रोगिशाला, चर्मरोगिशाला, रोगप्रतीकाशाला, रोगसम्पर्कदूषितानां or रोगसंसर्गदूषितानां रक्षणशाला.

LAZAR-LIKE, LAZARLY, a. त्वग्रोगी -गिनी -गि (न्). See LAZAR.

LAZARONI, s. अलसजनः, अलसलोकः, दरिद्रजनः, निर्यापारजनः.

LAZILY, adv. अलसवत्, आलस्येन, सालस्यं, अलसं, मन्दं, मन्दं मन्दं, मन्दगत्या, समान्धं, अनुद्योगेन, जडवत्, सजाड्यं, जाड्येन.

LAZINESS, s. आलस्यं, अलसता -त्वं, मन्दता, मान्द्यं, अलसशीलता, आलस्यशीलता, अनुद्योगः -गिता, अनुद्योगशीलता, उद्योगहेपः, कार्यप्रहेपः, वसाहप्रहेपः, उत्साहविमुखता, उद्योगविमुख्यं, कर्मपरान्धुखता, अय्यवसायः, कुलदता, अनुष्णता, जडता, जाड्यं, तन्द्रा, तन्द्रालुता, झोवता, झैयं.

LAZULI, s. वेदयं, विदूरजं. See LAPIS LAZULI.

LAZY, a. अलसः -सा -सं, आलस्यः -स्या -स्यं, आलस्यशीलः -ला -लं,

मन्दः -न्दा -न्दं, मन्यरः -रा -रं, मन्दरः -रा -रं, अनुद्योगशीलः -ला -लं, उद्योगहेपी -पिणी -पि (न्), उद्योगविमुखः -खा -खं, उद्योगपरान्धुखः -खा -खं, उत्साहविमुखः &c., अकर्मशीलः -ला -लं, निरुद्योगः -गा -गं -गी -गिनी -गि (न्), अनुद्योगः &c., निरुत्साहः -हा -हं -ही -हिनी -हि (न्), व्यवसायविमुखः &c., अव्यवसायी &c., अव्यवसायशीलः &c., मनाङ्करः -री -रं, कुलदः -खा -खं, जडः -डा -डं, शीतः -ता -तं, अनुष्णः -ष्णा -ष्णं, झोवः -वा -वं, तन्द्रालुः -लुः -लुः, मन्दगतिः -तिः -तिः; 'a lazy fellow,' तुन्दपरिमुजः, तुन्दपरिमाजः, शीतकः.

LEA, LEY, s. यावसभूमिः f., यवसीयभूमिः f., यवसावृते भूमिभागः.

LEAD, s. (The metal) सीसे, सीसकं, सीसपत्रकं, नागं, चर्म, योगेष्टं, चपुः n., चपुस् m., चङ्गं, कुचङ्गं, पिचटं, शिरावृत्तं, तमरं, जडं, चीनं, बहुमलं, यामुनेष्टकं, परिपिष्टकं, सिन्दूरकारणं, ताम्रशुद्धिकरं; 'red-lead,' सिन्दूर -रिका, नागसम्भवं, नागनं, नागरक्तं, नागमर्षः, शोणं, सौभाग्यं, रक्तचूर्णं, रक्तवालुकं, रक्तेणुः m., शृङ्गारं, शृङ्गारभूषणं; 'marked with red-lead,' सिन्दूरतिलकः -का -कं.—(Plummet) लसः -सकः, लससीसकं.

To LEAD, v. a. (Conduct, guide) नी (c. 1. नयति, नेतुं), आनी, सनानी, उपानी, गम् (c. 10. गनयति -यितुं), प्राप् (c. 10. -चापयति -यितुं), with two acc. c.—(Show the way) मार्गं or पथं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं) or आदिश् (c. 10. -देशयति -यितुं) or निर्दिश्.—(Lead by the hand) हस्तेन नी.—(Direct) निर्दिश्, उपदिश्, उद्दिश्, आदिश्.—(Draw, entice, allure) आकृप् (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृष्टुं), सङ्कृप्, कृप्, प्रलुम् (c. 10. -लोभयति -यितुं), परिलुम्.—(Induce, influence) अनुनी, आनी, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रेर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), प्रोत्सह (c. 10. -साहयति -यितुं), नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्.—(Pass time) कालं नी or वृत् (c. 10. वर्त्तयति -यितुं) or प्रवृत् or या in caus. (यापयति -यितुं) or गम् in caus.—(Lead forth, lead up) उक्ती, उत्कृप्, प्रकृप्, वज्रम् in caus.—(Lead back) प्रतानी, निवृत् in caus.

To LEAD, v. n. (Go before) अग्रं or अग्रतः सु (c. 1. सरति, सङ्गुं) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), पुरः or पुरतो गम् or चर् (c. 1. चरति -रितुं), अग्रे स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or वृत् (c. 1. वर्त्तते -र्त्तितुं), मुख्यः -स्या -स्यं भू, मुख्यतो वृत् or स्या.—(Lead to, bring about) आवह (c. 1. -वहति -वोदुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

LEAD, s. (Precedence, guidance) पुरोगतिः f., अग्रगतिः f., अग्रगमनं, पुरोगमनं, अग्रसरणं, अग्रयानं, प्राग्गमनं, पुरतःसरणं, पुरतोगमनं, नेतृत्वं, नायकत्वं, नयः -यनं, मुख्यत्वं -ता, प्रवृत्तः; to take the lead.' See To LEAD, v. n.

LEADED, p. p. or a. सीसकयुक्तः -क्ता -क्तं, सीसकावृतः -ता -तं, सीसकवद्धः -द्धा -द्धं.

LEADEN, a. सीसकः -की -कं, सीसमयः -यी -यं, सीसनिर्मितः -ता -तं.

LEADER, s. (Guide, conductor) नेता m. (तृ), नायकः, नेत्रः, विनेता m., पथदर्शकः, मार्गदर्शकः, मार्गनिर्देशा m. (तृ), पथनिर्देशकः, मार्गदेष्टा m., मार्गोपदेशी m. (न्), उपदेष्टा m., सञ्चारकः.—(Chief) मुख्यः, मुखरः, प्रमुखः, अधिपः, अधिष्ठाता m. (तृ), ईश्वरः, पतिः m.—(One who goes first) पुरोगः -गमः, पुरोगामी m. (न्), पुरोगतिः m., अग्रगः, अग्रसरः, अग्रसरः -रिका, अग्रतःसरः, पुरःसरः, पुरस्सरः, अग्रगामी, प्रष्टः, शिरोवर्त्ती m. (न्), शिरस्सः.—(Of an army) सेनाग्रगः, सेनानी m., सेनापतिः m., सेनाधिपः, सेनाध्यक्षः, दण्डनायकः, योधमुख्यः, याहिनीपतिः m., चमूपतिः m.; 'an able leader in war,' सांयुगतिनः.—(Of a religious order or sect) आचार्यः, गुरुः m.

LEADERSHIP, *s.* नेतृत्वं, नायकत्वं, मुख्यता -त्वं, अधिष्ठातृत्वं, प्रमुखता.
LEADING, *part. or a.* (Preceding) चयनः -गा -मं, चयनगामी -मिनो -मि (न्), पुरोगामी &c., प्रागगामी &c., चयनसरः -रा -रं, चयनसरः -रा -रं, पुरनसरः -रा -रं, पुरोगः -गा -मं, पुरोगमः -मा -मं. —(Chief) मुख्यः -रथा -रथं, प्रमुखः -रथा -रथं, चयनः -ग्रा -ग्रं, चयनियः -या -यं, चयन्यः -म्या -म्यं, प्रायः -म्या -म्यं, प्रधान in comp., परमः -मा -मं, परः -रा -रं, उन्नतः -मा -मं. —(Leading to, conducive to) जायतः -हा -हं, सम्पादकः -का -कं; 'leading to happiness,' सुखायतः -हा -हं, सुखोदकः -का -कं; 'road leading to the city,' नगर-गामी मार्गः; 'leading note,' वादी *m.* (न्).

LEADING, *s.* (Guidance) नयः -यनं, नाय, नीतिः *f.*, नेतृत्वं, प्रणयनं.

LEADING-STRINGS, *s.* चालकालस्रनमूचं -चारि *n. pl.*, चालकालस्रः -स्रनं.

LEAD-WORT, *s.* (A plant) पाटी *m.* (न्), चित्रकः, पर्हिः *m.*, सग्नः *m.*,

चनलः, पायकः, दहनः, कुशानुः *m.*

LEADY, *a.* सीसकायः -र्या -र्यं, चापुषः -पी -पं, सैसकः -की -कं.

LEAF, *s.* (Of a tree, &c.) पत्रं -त्रकं, पत्रं, दलं -लः, पलाशं, रुद्रः -दरं, चंशुकं, राखं, वातायं. —(Of a book, &c.) पत्रं -त्रकं, पत्रिका, फलकः, पुस्तकपत्रं. —(Of a door, table, &c.) कपाटः -टी -टं; 'the junction of two leaves,' कपाटसन्धिः *m.* —(Gold-leaf) सुवर्णपत्रं, चहापदपत्रं; 'fallen leaf of a tree,' प्रपत्रं; 'withered leaf,' शीथपत्रं; 'vein of a leaf,' पत्रशिरा, दलस्रसा; 'to strip off the leaves,' निष्पत्र (nom. निष्पत्रयति -यितुं), निष्पत्रोक्तृ.

To LEAF, *v. n.* सपत्रीभू, सपर्णीभू, स्फुटितपत्रः -त्रा -त्रं भू, प्रस्फुटपत्रः -त्रा -त्रं भू.

LEAFED, *a.* सपत्रः -त्रा -त्रं, सपर्णः -र्या -र्यं, पत्रयुक्तः -क्ता -क्तं.

LEAFINESS, *s.* पत्रबाहुत्वं, पत्रपण्यत्वं, पत्रबाहुत्वं, पत्रप्राचुर्यं, प्रचुरपत्रत्वं, सपर्णत्वं, सपत्रत्वं, सदलता.

LEAFLESS, *a.* निष्पत्रः -त्रा -त्रं, निष्पर्णः -र्या -र्यं, अपत्रः -त्रा -त्रं, अपर्णः -र्या -र्यं, अदलः -ला -लं, पत्रहीनः -ना -नं, पर्णशून्यः -न्या -न्यं, दल-शून्यः -न्या -न्यं.

LEAFLESSNESS, *s.* निष्पत्रता, निष्पर्णता, अदलत्वं, पत्रहीनता, पर्णशून्यता.

LEAFLET, *s.* पत्रकं, छुट्टपत्रं, सूक्ष्मपत्रं, छुट्टपत्रं, सूक्ष्मपत्रं.

LEAF-STALK, *s.* पत्रमधारी, पर्णमधारी, पत्रनाली, पर्णनाली.

LEAFY, *a.* पर्णी -रिणी -रिणि (न्), पत्री -त्रिणी -त्रि (न्), पर्णसः -सा -सं, दलसः -सा -सं, पत्रपत्रः -त्रा -त्रं, पत्रपर्णः -र्या -र्यं, प्रचुरपर्णः -र्या -र्यं, सपत्रः -त्रा -त्रं, पर्णमयः -यी -यं, पर्णवान् -वती -यत् (न्); 'leafy hut,' पर्णोदकं.

LEAGUE, *s.* (Alliance, confederacy) सन्धिः *m.*, सन्धानं, साहित्यं, सहायता, सद्गतः, सन्धनः, सद्गहनं, संयोगः, ऐक्यं, संयोजनं, समाहारः, समाहरणं, प्रतीहारः, सद्गमः, समागमः, संसृष्टिः *f.*, परस्परपकारप्रतिज्ञा, साहं. —(The distance) क्रोशः, क्रोशयुगं, गयूतिः *f. m.*, गयूतं.

To LEAGUE, *v. n.* सन्धा (c. 3. -पसे -धातुं), सन्धिं कृ or विधा, सन्धानं कृ, साहित्यं कृ, सद्गह् (c. 1. -पटते -टितुं), संयुज् in pass. (-युज्यते), संहन् in pass. (-हन्ते), संहतः -ता -तं भू, सहितः -ता -तं भू, सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं).

LEAGUED, *p. p. or a.* सन्धितः -ता -तं, कृतसन्धिः -न्यः -न्यि, कृतसन्धनः -न्या -न्यं, सद्गतवान् -वती -यत् (न्), सहितः -ता -तं, सहगतः -ता -तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, कृतसंसर्गः -गी -गं, संयोजितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, मिलितः -ता -तं, स्वीकृतः -ता -तं; 'having leagued,' सम्भूय, मिलित्वा.

LEAGUER, *s.* सद्गती *m.* (न्), संसर्गी *m.* (न्), सन्धनी *m.* (न्), सहकारी *m.* (न्), सम्भूयकारी *m.*, परस्परपकारी *m.*

LEAK, *s.* धारा, नीकातले छिद्रं or रन्ध्रं or सन्धिः *m.*, नीकापार्श्वे दारु-भिन्निः *f.* or जलग्राहकछिद्रं or जलग्रवेशकछिद्रं. —(Oozing) धारा, स्रवः, द्रवः, स्रवः.

To LEAK, *v. n.* नोदारुछिद्रेण जलं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or जलं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or जलम् आदा (c. 3. -ददाति -दातुं), नीकापार्श्वे or नीकातले दारुन्म्रेण जलं प्रविश. —(Ooze) री (c. 4. -रीयते -रेतुं), धर् (c. 1. धरति -रितुं), स्रव (c. 1. स्रवन्ते -रितुं), सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं); 'water leaks from the jar,' जलं घटाद् रोयते.

LEAKAGE, *s.* यत्किञ्चिद् जलादि भागद्विद्रेण रोयते, द्रवः.

LEAKING, *s.* स्रवः -वन्तः, निस्स्रवः, द्रवः -वणं, धारणं, स्रवः, रयः, धारा.

LEAKY, *a.* स्रविष्ठः -द्रा -द्रं, छिद्री -द्रिणी -द्रि (न्), जर्जरकः -का -कं, जर्जरः -रा -रं, सरन्नः -न्ना -न्नं, दारुछिद्रेण जलग्राहकः -का -कं or जलादायी -यिनी -यि (न्).

To LEAN, *v. n.* (Incline, bend) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अवनम्, सानम्, नन्नीभू. —(Bend out of the perpendicular) वहिलेष् (c. 1. -लसते -सितुं), वहिःप्रलम्, तिर्यक् प्रलम्, चक्रोद्. —(Lean on, rest on) अवलम्, समालम्, अवलणनं कृ, संश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, निली (c. 4. -लीयते -लेतुं); 'she leans on the arms of Rāma,' रमा रामस्य बाहू संश्रयति or अवलसते.

LEAN, *a.* (Thin, meagre) कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, क्षीणशरीरः -रा -रं, क्षीणमांसः -सा -सं, अमांसः -सा -सं, शुष्कमांसः -सा -सं, क्षीणः -शा -शं, अपुष्टः -ष्टा -ष्टं, विपुष्टः -ष्टा -ष्टं, तनुः -नुः -न्यो -नु, प्रतनुः &c., पितनुः &c., धामः -मा -मं, शीथः -र्या -र्यं, शातः -ता -तं, शुष्काङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

LEAN, *s.* (That part of the flesh which consists of muscle without the fat) स्नायुः *m.*, चसा, मांसस्नायुः, मांसं, मेदोभिन्नः or यसाभिन्नो मांसभागः.

LEAN-FACED, *a.* कृशमुखः -र्यो -र्यं, क्षीणमुखः &c., क्षीणवदनः -ना -नं.

LEANING, *part. or a.* (Bending, deviating from the straight line) प्रणतः -ता -तं, सानतः -ता -तं, प्रवणः -णा -णं, वहिलेष् -सा -सं, प्रलसः -सा -सं, नमः -सा -सं, चक्रः -क्ता -क्तं. —(Resting on) अवलसी -सिनी -सि (न्), अवलसनः -ना -नं, अवलसितः -ता -तं, संश्रितः -ता -तं, समाश्रितः -ता -तं, उपाश्रितः -ता -तं.

LEANNISS, *s.* कृशता -त्वं, काश्यं, परिकृशता, कृशाङ्गता, धामता, शरीर-क्षीणता, मांसक्षीणता, क्षीणता, अमांसत्वं, अपुष्टता, विपुष्टता, तनुता -त्वं, तानयं, शरीरशोषणं, मांसशुष्कता, शुष्काङ्गता.

To LEAP, *v. n.* झु (c. 1. प्रपते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं), अयल्, नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), भ्रम्यं कृ, उक्तालं कृ, विस्फुल् (c. 6. -स्फुलति -लितुं); 'to leap up,' उत्थु, समुत्थु, उत्थत् (c. 1. -पतति -तितुं), प्रोत्थत्; 'to leap down,' अयम्; 'to leap over,' लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं), विलङ्, उच्चङ्, अभिलङ्; 'to leap forth from,' प्रस्फन्द (c. 1. -स्फन्दति -स्फन्तुं), प्रोत्थत्.

LEAP, *s.* प्रवः -वनं, झुतं, वलितं, भ्रम्यः -म्या, लङ्घनं, उच्चवनं, उच्चुतं, अयस्फन्दः, उक्तालः; 'going by leaps,' झुतगतिः -तिः -ति, प्रवगः -गा -गं.

LEAPED, *p. p.* झुतः -ता -तं, वलितः -ता -तं, लङ्घितः -ता -तं.

LEAPER, *s.* प्रवकः, प्रवः, प्रवनकारी *m.* (न्), भ्रम्यी *m.* (न्), वलितकृत्.

LEAPING, *part.* प्रवमानः -ना -नं, प्रवः -वा -वं, वल्गन् -त्वानी -त्वान् (न्); 'leaping up,' उत्पत्तिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, उत्थुय.

LEAPING, *s.* (The act) प्रवनं, झुतकरणं, भ्रम्यकरणं; 'leaping up,' उच्चवनं, उत्थनं; 'leaping down,' अयस्फन्दः; 'leaping over,' लङ्घनं, उच्चङ्घनं.

LEAP-YEAR, *s.* चतुर्थः संवत्सरो यस्मिन् अधिकदिनसो निवेश्यते, अधिकदिनवत्सरः, अधिकदिनसंवत्सरे.

To LEARN, *v. a.* (Acquire knowledge of any thing by study, &c.) शिक्ष (c. 1. शिक्षते-दिहते), उपशिक्ष, अधी (c. 2. अधीते, अध्येतुं, rt. इ), अधिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), पठ् (c. 1. पठति-ठितुं), अभ्यस् (c. 4. -अभ्यसति-असितुं), अध्ययनेन or अभ्यासेन विद्यां गृह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or लभ् (c. 1. लभते, लब्धुं) or प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति-प्राप्नुं) or ज्ञाप्, अभ्यासं कृ, विद्याभ्यासं कृ, विद्यागमं कृ.—(Gain the knowledge of, become informed of) ज्ञा (c. 9. जानाति-नीते ज्ञातुं), परित्ना, ज्ञयम्, उपलभ्, विद्वान्-मा-भं भू, गृहीतापि-घा-धं भू; 'to learn by heart,' अभ्यस्.

To LEARN, *v. n.* शिक्षां कृ, अध्ययनं कृ, अधिगमं कृ, अभ्यासं कृ, विद्याभ्यासं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ, विद्याग्रहणं कृ, विद्यालभ्यं कृ, विद्यागमं कृ.

LEARNED, LEARN'T, *p. p.* शिक्षितः-ता-तं, अधीतः-ता-तं, अधिगतः-ता-तं, अभ्यस्तः-स्ता-स्तं, पठितः-ता-तं, ज्ञयगतः-ता-तं, उपलभ्यः-मा-भं; 'learnt by heart,' अभ्यस्तः-स्ता-स्तं, कण्वस्यः-स्या-स्यं; 'to belearnt,' शिक्षितव्यः-व्या-व्यं, अभ्यस्यः-स्या-स्यं, अभ्यसनोप-दा-वं.

LEARNED, *a.* (Versed in literature and science) विद्वान्-दुषी-द्वत् (स्), पण्डितः-ता-तं, ज्ञानी-निनी-नि (न्), विद्यावान्-यती-यत् (त्), विद्याविशिष्टः-द्या-धं, विद्यासम्पन्नः-द्या-धं, कृतविद्यः-द्या-धं, विद्यालङ्कृतः-ता-तं, सविद्यः-द्या-धं, लब्धविद्यः &c., वैद्यः-धी-धं, ज्ञानवान् &c., विपश्चित् *m. f. n.*, प्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, प्रज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, प्रज्ञवान् &c., व्युत्पन्नः-चा-चं, कृतपीः-धी-धि, अधीयानः-ना-नं, अधीती-तिनी &c., बहुश्रुतः-ता-तं, कोविदः-दा-दं, मनोपी-विणी-वि (न्), पुष्टिमान् &c., धीमान् &c., पुषः-धा-धं, पीरः-रा-रं, संस्थापान् &c., कविः-वि-वं, मूर्ति &c., मूरी-रिणी-रि (न्), कृती-तिनी-ति (न्), लम्पयः-घा-घं, ज्ञयसम्पन्नः-द्या-धं, साधयः-रा-रं, सारस्वतः-गी-तं, अध्ययनसम्पन्नः &c., विद्यापूष्ठः-द्वा-द्वं, सन् सती सन्, तत्त्वदर्शी-शिनी-शि (न्), दीर्घदर्शी &c., दूरदर्शी &c.; 'a learned man,' विद्वज्जनः, पण्डितः, पुषः, सध्वरसः; 'learned in the Vedas,' ओत्रियः, वेदविद्, वेदविद्वान् *m.* (स्), अनुपानः, चान्द्रसः—(Conversant with, skilled in) अभिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, विज्ञः-ता-तं, विशारदः-दा-दं, विचक्षणः-द्या-धं, निपुणः-द्या-धं, कुशलः-ला-लं, प्रवीणः-द्या-धं, चतुरः-रा-रं, वेत्ता-न्नी-न्नु (न्), ज्ञः-ज्ञा-ज्ञं or विद् in comp.; as, 'learned in the law,' स्मृतिज्ञः &c., धर्मविद् *m. f. n.*, 'learned in music,' गान्धर्वतत्त्वज्ञः.

LEARNEDLY, *adv.* परिज्ञतवत्, सपाण्डित्यं, पाण्डित्येन, प्राज्ञवत्, विद्वज्जनवत्, सविद्यं, वैदुष्येण, सज्ञानं, ज्ञानपूर्वकं.

LEARNER, *s.* शिक्षा, विद्यार्थी *m.* (न्), अध्येता *m.* (न्), ज्ञायी *m.* (न्), शिक्षिताध्वरः, विद्याभ्यासकृता *m.* (न्), अभ्यासकृत्.

LEARNING, *s.* (Knowledge of literature, erudition) विद्या, पाण्डित्यं, ज्ञानं, विज्ञानं, वैदुष्यं, विद्वत्ता, ज्ञानुत्वं, पुन्यतिः *f.*, प्राज्ञत्वं, पण्डितता-त्वं, वैदुष्यत्वं, विद्यासम्पत्तिः *f.*, ज्ञयसम्पत्तिः *f.*, साधरता, अध्ययनसम्पत्तिः *f.*—(Literature) विद्या, शास्त्रं, ज्ञयं, साहित्यं.—(Sacred learning) श्रुतिः *f.*, ओत्रियत्वं.—(Act of learning, acquisition of learning) शिक्षा, अध्ययनं, अभ्यासः, विद्याभ्यासः, विद्याप्राप्तिः *f.*, विद्यालभ्यः *f.*, विद्यागमनं, विद्यागमः; 'cultivation of learning,' विद्यानुत्प्रेषणं; 'patronising learning,' विद्यानुपालनं; 'to affect great learning,' पण्डित (nom. पण्डितायते).

LEASE, *s.* (Of lands, houses, &c.) पट्टः, पट्टोलिका, कूपकाला, विहितकालं यावद् नियमितमूल्यम् अपेक्ष्य धेचगृहादीनां परहस्तसमर्पणं.

To LEASE, *v. a.* पट्टं दा, पट्टोलिकां दा, पट्टेन धेचगृहादि परप्रयोजनीयं दा, पट्टोलिकापूर्वम् नियमितमूल्यम् अपेक्ष्य धेचगृहादि परप्रयोजनीयं दा or विमृन् (c. 6. -मृजति-मृष्टुं), आविहितकालाद् निरूपितमूल्यम् अपेक्ष्य धेचगृहादि परहस्ते समु in caus. (-अर्पयति-यितुं).

LEASED, *p. p.* पट्टेन or पट्टोलिकानपूर्वम् आविहितकालात् परहस्तसमर्पितः-ता-तं.

LEASEHOLD, *a.* पट्टेन or पट्टोलिकालिखनपूर्वम् अध्ययितः-ता-तं.

LEASH, *s.* (Leather thong) चर्मवन्धः-न्धनी, चर्मरज्जुः *m. f.*, चन्ध-नरज्जुः.—(Tierce, three) त्रयं, त्रिकं; 'a leash of hares,' शशकत्रयं.

To LEASH, *v. a.* चर्मरज्जुना or चर्मरज्जा चन्ध् (c. 9. चन्धाति, चन्धुं).

LEASING, *s.* चस्तयता, चनृतता, चलीकता, कापट्यं, मृपापादः. See FALSEHOOD.

LEAST, *a.* (Smallest) अल्पिष्ठः-द्या-धं, कनिष्ठः-द्या-धं, शुद्रतमः-मा-मं, छोदिष्ठः-द्या-धं, कनीयान्-यसी-यः (स्), तनिष्ठः-द्या-धं, तनीयान् &c., लपिष्ठः &c., स्रोक्तामः-मा-मं, सूक्ष्मतमः-मा-मं, अतिशुद्रः-द्रा-द्रं, सत्यः-त्या-त्यं, जयरः-रा-रं, जयरतमः-मा-मं, न्यूनः-ना-नं; 'least of all,' सर्वकनिष्ठः-द्या-धं, सर्वकनीयान् &c., सर्वस्मात् शुद्रः-द्रा-द्रं; 'the least particle,' लेशः, लपः, कणः; 'not the least darkness is in that place,' तत्र चन्धकालस्य लेशोऽपि नास्ति.

LEAST, *adv.* (In the least) मनाक्, किञ्चित्, अल्पिष्ठं, कनिष्ठं, लेशमपि, क्षिप्यन्, सूक्ष्मं, स्रोक्कं; 'not in the least,' न मनाक्, न मनागपि, न किञ्चिदपि, न किमपि, न कियदपि, न सूक्ष्ममपि, न स्रोक्कमपि, न लेशमपि, चालेशः; 'three witnesses at least,' त्रयवराः साक्षिणः; 'at least, at any rate,' तावत्.

LEATHER, *s.* चर्म *n.* (न्), दृतिः *m.*, पशुत्वकृत् (च्), पशुचर्म *n.*, कृत्तिः *f.*, चनिनं, पट्टं, शिपिः *f.*; 'a leather thong,' चर्मवन्धः-न्धनं, चरचा, चर्ची; 'covered with leather,' चर्मावृतः-ता-तं, चर्मावनद्धः-दा-दं, चर्माच्छादितः-ता-तं.

LEATHER, *a.* चर्म in comp., चर्ममयः-यो-यं; 'a leather shoe,' चर्मपादुका; 'a leather band,' चर्मपन्धः. See LEATHERN.

To LEATHER, *v. a.* चर्मदण्डेन तट् (c. 10. ताडयति-यितुं) or प्रह् (c. 1. -हरति-हर्तुं).

LEATHER-CUTTER, *s.* चर्मछिन्न *m.*, चर्मवेदनकारी *m.* (न्), चर्मापकृत् *m.*

LEATHER-DRESSER, *s.* चर्मकाट-रकः, चर्मकारी *m.* (न्), चर्मकृत्, चर्मारः.

LEATHERN, *a.* चार्मिकः-की-कं, चार्मीः-म्मी-म्मं, चर्मी-र्मिणी-र्मि (न्), चर्ममयः-यो-यं, चर्मनिर्मितः-ता-तं, दाह्यः-यी-यं, चनिनीयः-या-यं, पशुत्वच्ययः-यी-यं, चर्म in comp.; 'a leathern bottle,' दृतिः *m.*

LEATHER-SELLER, *s.* चर्मविक्रेता *m.* (न्), चर्मविक्रयी *m.* (न्), चर्मविक्रयोपनीयी *m.*

LEATHERY, *a.* चर्मपद् दुःखभेद्यः-द्या-धं, चर्मसगुणः-द्या-धं.

LEAVE, *s.* (Permission) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*, अभ्यनुज्ञा, अनुज्ञानं, समनुज्ञानं, अनुमोदनं; 'leave to depart,' अनुज्ञा; 'to give leave,' अनुज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), अनुज्ञां कृ or दा.—(Farewell) सामन्तरणं, साम्रच्छनं; 'to bid farewell,' जानन् (c. 10. -मन्त्रयते-यितुं), अनुमन्, साम्रच्छ् (c. 6. -पृच्छते-ति-प्रष्टुं).

To LEAVE, *v. a.* (Abandon, forsake) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), जपहा, विहा, प्रहा, अपाहा, उत्सृज् (c. 6. -मृजति-मृष्टुं), विमृज्, अतिवृज्, व्यपमृज्, रह् (c. 10. रहयति-यितुं), विरह्, उभृ (c. 6. उभ्रति-भ्रितुं), प्रोभृ, परित् (c. 1. -हरति-हर्तुं), वृन् (c. 10. -वर्नयति-यितुं), परित्वृन्, विवृन्.—(Depart from)

अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अपगम्, विगम्, अपया (c. 2. -याति -तुं), अपे (c. 2. अपैति -तुं), अपे, अपसृ (c. 1. -सरति -सर्जुं), प्रत्या (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रत्यास्या.—(Leave remaining, suffer to remain) शिप् (c. 10. शेषयति -यितुं), अवशिप्, परिशिप्, उच्छिप्, समवशिप्, उद्धृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), शिष्टं -ष्टं कृ, अवशिष्टं -ष्टं कृ, अवशिष्टीकृ; 'to be left remaining,' शिप् in pass. (शिष्यते), अवशिप्.—(Commit, trust to) सम् in caus. (-अर्पयति -यितुं), निधिप् (c. 6. -धिपति -धेयुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -ससितुं), न्यासीकृ.—(Bequeath) मृत्युपत्रेण प्रदा or मृत्युलेखेन दा.—(Leave off, desist from) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं), विनिवृत् with abl. c., मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोञ्चुं), अवमुच्, अवसृन् अपास् (c. 4. -अस्यति -ससितुं), व्युद्स्, त्यज्, परित्यज्; 'the peacock leaves off dancing,' परित्यक्तनर्तने मयूरः; 'it leaves off raining,' निर्वर्षति.—(Leave out) वृज्, अपास्, हा, अपाहा.—(Leave behind, distance) दूरीकृ, द्य (nom. दययति -यितुं).

TO LEAVE, v. n. (Cease, leave off) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं), निर्वृत्, विनिवृत्, विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), शन् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), विरिद् in pass. (-च्छिद्यते).

LEAVED, a. (Having leaves) पत्रा -त्रिणी -त्रि (न्), पत्री -त्रिणी &c., सपत्रः -त्रा -त्रं, सपत्री -त्री -त्रं, सदलः -ला -लं; 'two-leaved,' द्विपत्री -त्री -त्रं.

LEAVEN, s. किरणः -रानं, तनूः m., मयः -यं, कारोत्तरः, कारोत्तमः, कादधरोपीनं.—(Any thing which works a change in the mass) विकारजनकं किञ्चिद् यस्तु.

TO LEAVEN, v. a. किरणनिवेशनपूर्वम् अन्नरुस्तेकं or अन्नलापं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), अन्नरुस्तेककरणार्थं किरणं निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं) or प्रविश्.—(Taint, imbue) दुप् (c. 10. दूषयति -यितुं), रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं).

LEAVINGS, s. pl. (Any thing left, remnants) शिष्टं, अवशिष्टं, उच्छिष्टं, परिशिष्टं, शेषः -यं, परिशेषः, अवशेषः, उच्छेषः, शेषभागः, परभागः, शेषखण्डः -खण्डं, उद्धर्तः, जुष्टं, समुञ्जितं.—(Of food) शेषांशः, उच्छिष्टांशः, भुक्तशेषः -यं, भुक्तावशेषः -यं, अवशेषः -यं, भुक्तसमुञ्जितं, परमुक्तोञ्जितं, भुक्तोच्छिष्टं, भक्षितशेषः, खादिष्टं, फेलकः, फेला-लि-लीf; 'one who eats leavings,' शेषभुक् m. (न्), शेषभोजी m. (न्), उच्छिष्टभोजनः; 'eating leavings,' शेषभोजनं, उच्छिष्टभोजनं.—(Offal) मलं, विमांसं.

LECHER, s. लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, कामुकः, कामुकजनः, ययायी m. (न्), रताधी m. (न्), सुत्ताधी m. (न्), स्त्रीपरः.

TO LECHER, v. n. लम्पटवद् आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), रताधी भू, कामुको भू. LECHEROUS, a. कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (न्), कामनः -ना -नं, रताधी -धिनी -धि (न्), सुत्ताधी &c., कामासक्तः -क्ता -क्तं, ययायी -यिनी -यि (न्), सम्भोगी -गिनी -गि (न्), सम्भोगासक्तः &c., सम्भोगार्थी &c., भोगासक्तः &c., ययायपरायणः -या -यं, स्त्रीपरः, स्त्रीरतः, स्त्रीयासङ्गी m. (न्), स्त्रीलम्पटः, स्त्रीयसनी m. (न्), तरलः -ला -लं, जभीकः -का -कं, विपातः -ता -तं.

LECHEROUSLY, adv. लम्पटवत्, कामुकवत्, सकामं, रतासक्तवत्, कामपूर्वम्. LECHEROUSNESS, LECHERY, s. कामुकत्वं, लम्पटत्वं -ता, लाम्पट्यं, रताचित्वं, रतासक्तिः f., कामासक्तिः f., सम्भोगासक्तिः f., ययायः -यित्वं, स्त्रीयसनं, स्त्रीयासङ्गः, वैपातं, हेला-लनं.

LECTION, s. (Reading) पाठः, अध्ययनं.—(Variety in copies of a

manuscript) पाठान्तरं, पाठभेदः, पाठः, द्विरूपपाठः.

LECTOR, s. पाठकः, पठिता m. (न्), अध्येता m. (न्), अध्यायी m. (न्).

LECTURE, s. पाठः, निपाठः, पाठनं, अध्यायः, अध्ययः -यनं, अध्यापनं, वादः, व्याख्यानं.—(Reprimand) वाग्दण्डः, वाक्शासनं, भर्त्सनवाचनं.

TO LECTURE, v. a. पठ् (c. 10. पाठयति -यितुं), अधी in caus. (अध्यापयति -यितुं, rt. इ), उपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), पाठं कृ, अध्यापनं कृ.—(Reprove) प्रत्यादिश्, निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दिनुं), वाग्दण्डं कृ, निन्दावाचनं कृ.

TO LECTURE, v. n. पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), अधी (c. 2. अधीते, अध्येतुं, rt. इ), वाचनं श्रु (c. 10. श्रावयति -यितुं), पाठं कृ, अध्ययनं कृ.

LECTURED, p. p. अध्यापितः -ता -तं, पाठितः -ता -तं.—(Reprimanded) प्रत्यादिष्टः -ष्टं, निन्दितः -ता -तं, उपालम्बः -म्बा -म्बं.

LECTURER, s. पाठकः, अध्यापकः, पठिता m. (न्), अध्येता m. (न्), अध्यायी m. (न्), पाठकारी m. (न्), शिक्षकः, उपदेशकः, व्याख्याता m. (न्), प्रवक्ता m. (न्), वक्ता, वादी m. (न्), वाचकः, नागरः; 'in theology,' धर्मप्रवक्ता m., धर्मभाषकः.

LECTURE-ROOM, s. पाठशाला, पाठगृहं, अध्ययनशाला, अध्ययनगृहं.

LECTURISHIP, s. पाठकत्वं, अध्यापकत्वं, प्रवक्तृत्वं, वक्तृत्वं, शिक्षकत्वं.

LED, p. p. नीतः -ता -तं, आनीतः -ता -तं, समानीतः -ता -तं; 'being led,' नीयमानः -ना -नं.—(Guided) सञ्चारितः -ता -तं.—(As life, time) नीतः -ता -तं, गमितः -ता -तं, यापितः -ता -तं, प्रवृत्तः -त्ता -त्तं, —(Led on by, headed by) पुरःसरः -रा -रं, पुरस्सरः -रा -रं, पुरोगमः -मा -मं, मुरः -स्त -रं in comp.; as, 'led on by Karna,' कर्णपुरोगमः -रा -रं, कर्णपुरोगमः -मा -मं &c.; 'having led,' नीत्वा.

LEDGE, s. (Stratum, layer) फलकः -कं, स्तरः, आस्तरः -रखं.—(Ridge, projecting part) कटकः -कं, कूटः, दन्तः -न्तकः.—(Row) सालिः -ली.—(Ledge of a rock) शिला, शिलाफलकं.

LEDGER, s. महागणनापुस्तकं, पृथङ्गणनापुस्तकं, पाणिजपुस्तकं.

LEE, s. (Sediment). See LEES. (Calm or sheltered place) निर्घातस्थानं, निर्घातदेशः.—(Side opposite to that on which the wind blows) वाताभिमुखदिशः, वायुप्रतिमुखदेशः; 'under the lee of the land,' तोरोपान्ते.

LEE-WARD, a. or adv. (In the same direction as the wind) वातानुकूलः -ला -लं, वातानुलोमः -मा -मं, अनुवातः.—(In an opposite direction to the wind) प्रतिवातः, वाताभिमुखदिशः, वाताभिमुखः, वायुप्रतिमुखदिशः.

LEECH, s. रक्तपा, रक्तपायिनी, रक्तपाता, जलोका, जलूका, जलाकाः f. (स्), जलुका, जलोका, जलिका, जलीकसः -सा -सं, जलायुका, जलालुका, जलायुका, जलालोका, जलोरगी, जलगन्तुका, जलसविणी, जलाटनी, पटालुका, वाय्वीकाः f. (स्), वाय्वीकः, वारिजिनिः m., पेथिनी, भ्रमणी, कारुडी.—(Physician) वैद्यः, चिकित्सकः, रोगहृत् m., रोगशानकः, भिषक् m. (न्).

TO LEECH, v. a. कृ in des. (चिकित्सति -तितुं), रोगशमनं कृ.

LEEK, s. कन्दः -न्दं, तीक्ष्णकन्दः, महाकन्दः, पलायुः m., सुकन्दकः, शाकः.

LEER, s. कटाक्षः, नेत्रकटाक्षः, अपाङ्गदर्शनं, कटाक्षवेक्षणं, कटाक्षवलोकनं, अपाङ्गप्रसरः, दृष्टिविधेयः, तिर्यक्प्रेषणं, साविचलिकितं, काक्षः, चर्कराटः, चर्कराटुः m., विकृणनं, दृष्टियाद्यः, कुस्मिन्.

TO LEER, v. n. कटाक्षेण दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अपाङ्गाद् दृश् or ईश् (c. 1. ईक्षते -यितुं), कटाक्ष (nom. कटाक्षयति -यितुं), कटाक्षवेक्षणं कृ, कटाक्षवलोकनं कृ, अपाङ्गदर्शनं कृ, दृष्टिविधेयं कृ, सावि or तिर्यग् विलोक् (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोकयति -यितुं), कुस्मि (c. 1.

LEE

- समयते -स्नेते).
LEERED UPON, *p. p.* कटाक्षितः -ता -तं, कटाक्षावेक्षितः -ता -तं, कटाक्षेय दृष्टः -ष्टा -ष्टं, साचिविलोकितः -ता -तं, कुस्मितः -ता -तं.
LEERING, *part. or a.* लोलापाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अपाङ्गदर्शी -र्षिणी -र्षिणी (नं), कटाक्षावलोकनी -किनी -नि (नं), साचिवृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, तिर्य्यग्दृष्टिः &c., कुम्भ &c. -रा -रं.
LEES, *s. pl.* मलं, उच्छिष्टं, शेषं, किष्टं, खलं, कल्कं, विनीयः.
LEFT, *p. p.* (Abandoned) त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, विसर्जितः -ता -तं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, हीनः -ता -तं, उन्मिक्तः -ता -तं, समुन्मिक्तः -ता -तं, प्रोन्मिक्तः -ता -तं, विधुतः -ता -तं, वर्जितः -ता -तं, धृतः -ता -तं. —(Left remaining) शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशेषितः -ता -तं, शेषः -पा -पं, उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्भूतः -क्ता -क्तं, उद्भूतः -क्ता -क्तं, उद्भूतः -क्ता -क्तं, उद्भूतः -क्ता -क्तं, अन्तरितः -ता -तं; 'to be left remaining,' शिप् in pass. (शिष्यते), अवशिप्.
LEFT, *a.* (Not right) वामः -मा -मं, सयः -या -यं, दक्षिणेतः -रा -रं, प्रतिलोमः -मा -मं; 'the left,' सयः; 'left and right,' सयापसयः; 'the left hand,' वामहस्तः, वामपाणिः *m.*, सयः; 'the left arm,' वामबाहुः *m.*; 'the left shoulder,' वामस्कन्धः; 'the left side,' वामकुक्षिः *m.*, वामाङ्गः; 'that is on the left side,' वामस्यः -स्या -स्यं.
LEFT-HANDED, *a.* सयसाची -चिनी -चि (नं), वामहस्तसेवी -विनी -वि (नं), दक्षिणहस्ताद् वामहस्तम् अधिकं व्यवहरति यः or या.
LEG, *s.* जङ्घा, प्रमुता, पादः, प्रेक्षा, टङ्का, टङ्गः, शङ्खः *m.*, शङ्खः *m.*, अधमाङ्गः; 'relating to the leg,' जाङ्गिकः -को -कं; 'enlargement of the leg,' श्लेष्मः; 'having a swelled leg,' कुम्भपादः *m.*, कुम्भपदी *f.*; 'long-legged,' दीर्घजङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, ऊर्ध्वजङ्घा -जङ्घा -जङ्घा, ऊर्ध्वजङ्घः -जङ्घा -जङ्घा, दीर्घपादः -दा -दं, दीर्घपादः *m. f. n.*
LEGACY, *s.* मृत्युलेखापितदानं, मृतपत्रापितदानं, मृत्युपत्रस्यदानं, मृतदानं, मृतलेखदानं, मृतपत्रादितदानं, मुमुक्षुदानं, मुमुक्षुदानं, उत्तरदानं, मृतलेख-स्यदानं, आसन्नमरणे दानं or प्रदानं.
LEGAL, *a.* (Conformable to law) धर्म्यः -म्या -म्यं, धर्मानुसारी -रिणी -रि (नं), स्मार्तः -स्मार्तः -स्मार्तः, व्यावहारिकः -को -कं, व्यवहारिकः &c., स्मृतिशास्त्रानुमतः -ता -तं, धर्मशास्त्रानुसारी &c., चाचारिकः -को -कं, शास्त्रीयः -या -यं, राज्यव्यवस्थानुसारी &c., व्यवस्थानुरूपः -पा -पं, राज्यनियमानुसारी &c., न्यायानुसारी &c. —(Relating to law) स्मार्तः &c., व्यावहारिकः &c., व्यवहारसम्बन्धी &c., व्यवहारविषयः -या -यं, धर्म in comp., स्मृति in comp. —(Enjoined, permitted by law) स्मृत्युक्तः -क्ता -क्तं, शास्त्रोक्तः &c., स्मृतिशास्त्रविहितः -ता -तं, स्मृति-शास्त्रप्रोक्तः &c., राज्यनियमविहितः -ता -तं, व्यवहारविधिविहितः -ता -तं, धर्मानुपिष्टः -ङ्गा -ङ्गं, शास्त्रानुपिष्टः &c. —(According to the law of works, resting on works for salvation) कर्ममार्गी -र्गीणी -र्गी (नं), कर्ममार्गीवलक्षी -क्षिनी -क्षि (नं), कर्ममार्गसेवी -विनी -वि (नं), कर्ममार्गीप्रयी -यीणी -यी (नं), कर्मशीलः -ला -लं; 'legal proceeding,' व्यवहारः; 'a written legal opinion,' पट्टोलिका; 'incorrect legal opinion,' अस्यवस्था. See LAW, LAWFUL.
LEGALIST, *s.* (One who relies on works for salvation) कर्ममा-गीवलक्षी *m.* (नं), कर्मावलक्षी *m.*, कर्ममार्गीप्रयी *m.* See LEGAL.
LEGALITY, *s.* धर्म्यता, धर्मानुसारः -रित्वं, धर्मशास्त्रानुसारः -रिता, स्मृति-शास्त्रानुसारः -रिता, व्यवहारविधिनुरूपता, राज्यव्यवस्थानुरूपता, व्याव-हारिकत्वं. See LAWFULNESS. —(Reliance on works for sal- vation) कर्ममार्गलक्षनं, कर्मनिष्ठा, कर्ममार्गसेवा, कर्ममार्गीप्रयणं.
To LEGALIZE, *v. a.* धर्म्यं -न्यो -न्यु, शास्त्रसम्मतं -तां कृ, स्मृतिसम्मतं -तां कृ,

LEG

- धर्मसम्मतं -तां कृ, व्यवस्थागतं -तां कृ, विधिगतं -तां कृ, विहितं -तां कृ, विधिविहितं -तां कृ, अनुमत् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञा- नाति -नोते -ज्ञातुं), व्यवस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं).
LEGALIZED, *p. p.* व्यवस्थागतः -ता -तं, विधिगतः -ता -तं, धर्मसम्मतः -ता -तं.
LEGALLY, *adv.* धर्म्येण, धर्म्यतस्, धर्मानुसारेण -रात्, यथाधर्मं, न्यायतस्, न्यायानुसारेण, यथान्यायं, स्मृतिशास्त्रानुसारेण, धर्मशास्त्रानुसारेण. See LAWFULLY.
LEGATE, *s.* दूतः, राजदूतः, राजप्रतिनिधिः *m.* —(Pope's ambassador) रोमीयधर्माधिपतेर् दूतः or प्रतिनिधिः.
LEGATEE, *s.* मृतपत्रदानाधिकारी *m.* (नं), मृतलेखदानाधिकारी *m.*, मृतदान-याही *m.*, मृतपत्रकपात्री *m.*, मृतपत्रभागी *m.*, मृत्युपत्रस्यदानाधिकारी *m.*, उत्तराधिकारी *m.*, अंशभाक् *m.* (नं).
LEGATION, *s.* दूतं, दौत्यं, दूतत्वं, दूतकर्म *n.* (नं), दूतक्रिया, दूतधर्मः.
LEGATOR, *s.* मृत्युलेखदानकारी *m.* (नं), मृत्युपत्रदानकारी, उत्तरदानकारी *m.*, मृत्युपत्रेण दानकारी *m.*, मृत्युकाले रिक्थप्रदाना *m.* (नं).
LEGEND, *s.* पुरावृत्तकथा, पुराणकथा, प्राचीनकथा, पुरावृत्ताख्यानं, पुरावृ-त्तोपाख्यानं, पुरावृत्तं, लोककथा, जनकथा, कथा, आख्यानं, आस्था-पिका, चरित्रं, चरितं, पुराणं, इतिहासः. —(Story of a saint or holy place) माहात्म्यं.
LEGENDARY, *a.* पुराणकथितः -ता -तं, पुराणोक्तः -क्ता -क्तं, पौराणिकः -की -कं, पुरावृत्तकथकः -का -कं, ऐतिहासिकः -की -कं, काथिकः -की -कं.
LEGENDARY, *s.* (Reciter of legends) पुरावृत्तकथिकः, पुराणकथकः, इतिहासवक्ता *m.* (नं), ऐतिहासिकः.
LEGERDEMAIN, *s.* हस्तलापयं, लघुहस्तत्वं, हस्तचापस्यं, इन्द्रजालः -लं, जालं, माया, कुहकं, कुहकवृत्तिः *f.*, कुसृतिः *f.*, इन्द्रियमोहः.
LEGGED, *a.* (In composition) जङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, पादः -दा -दं, पदः -दा -दं, पादः *m. f. n.*; 'long-legged,' दीर्घजङ्घः &c.; 'two-legged,' द्विपदः &c.
LEGGINGS, *s.* स्थूलवस्त्रमयं जङ्घावस्त्रं or जङ्घावस्त्रं, जङ्घोत्तरीयं.
LEGIBILITY, *s.* पठनीयता, पाठ्यता, पठनयोग्यता, पठनशक्क्यता, सुवाच्यता, स्पष्टाक्षरत्वं, स्पष्टता, पक्वता.
LEGIBLE, *a.* पठनीयः -या -यं, पाठ्यः -ठ्या -ठ्यं, पठनयोग्यः -ग्या -ग्यं, पठनशक्क्यः -क्का -क्कं, सुवाच्यः -व्या -व्यं, स्पष्टाक्षरः -रा -रं, पक्वक्षरः -रा -रं, सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अध्येतव्यः -व्या -व्यं, अध्ययनीयः -या -यं.
LEGIBLY, *adv.* स्पष्टाक्षरेः, सुस्पष्टाक्षरेण, सुस्पष्टं, सुपक्वं.
LEGION, *s.* (Body of soldiers) सैन्यदलं, सैन्यगुल्मः, सैन्ययूहः, सैन्यसमूहः, योधसमूहः. —(Host) चमू *f.*, सेना, वाहिनी. —(A multitude, great number) वृन्दं, समवायः, निवहः, बाहुल्यं, चक्रं.
LEGIONARY, *a.* वाहिनीसत्तन्त्री -न्त्रीणी -न्त्री (नं), चाक्रिकः -की -कं.
To LEGISLATE, *v. a.* व्यवस्थां कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), नियमान् or विधीन् स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or रच् (c. 10. रचयति -यितुं) or प्रकल्प (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or प्रशास् (c. 2. -शास्ति -शासितुं). व्यवस्था in caus.
LEGISLATION, *s.* व्यवस्थाकरणं, नियमस्थापना, विधिस्थापना, व्यवस्थापना, -नं, व्यवस्थाप्रकल्पनं, विधिप्रकल्पनं, व्यवस्थाविधानं.
LEGISLATIVE, *a.* व्यवस्थाकारी -रिणी -रि (नं), व्यवस्थापकः -का -कं, नियमस्थापकः -का -कं, विधिस्थापकः -का -कं, नियमरचकः -का -कं, नियमविधायी -यिनी -यि (नं), व्यवस्थाविधायी, &c., स्मृतिकारी &c.
LEGISLATOR, *s.* व्यवस्थाकारः -रकः, व्यवस्थाविधायी *m.* (नं), विधिस्थापकः, नियमस्थापकः, व्यवस्थापकः, व्यवस्थापकः, धर्मशास्त्ररचकः, शासिता *m.* (नं), शास्त्रा *m.* (सु), प्रयोजकः.

LEGISLATURE, *s.* विधिस्थापनाधिकारिणी सभा, व्यवस्थाकरणाधिकारिणी सभा, व्यवस्थाविधायिनी सभा, विधिस्थापकसभा, व्यवस्थापकसभा.

LEGIST, *s.* See LAWYER.

LEGITIMACY, *s.* (Lawfulness of birth) चौरसता -त्वं, उरस्यता -त्वं, धर्मजत्वं, धर्मपत्नीजत्वं, धर्मपत्नीजन्य *n.* (नृ), चौरसजन्य *n.*, दम्पति-जन्य *n.*, दम्पत्युद्भवः, सुजन्य *n.*, जात्यता -त्वं, वैधजन्य *n.*—(Genuine-ness) सत्यता, यथार्थता, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं, वास्तविकता.

LEGITIMATE, *a.* (Lawfully born) धर्मजः -जा -जं, चौरसः -सौ -सं, उरस्यः -स्या -स्यं, धर्मपत्नीजः -जा -जं, दम्पतिजातः -ता -तं, सुजन्य -न्ता -न्त (नृ), जात्यः -न्या -न्यं, चौरसजातः -ता -तं, विवाहजातः &c., विधिजातः &c., धर्म्यः -न्या -न्यं; 'a legitimate wife,' धर्मपत्नी; 'a legitimate son,' चौरसः, उरस्यः, चौरस्यः; 'daughter,' चौरसी, उरस्या.—(Genuine, just, right) सत्यः -न्या -न्यं, वास्तवः -ची -वं, यथार्थः -चा -चं, यथान्यायः -या -यं, न्यायः -न्या -न्यं, यथा-योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं.

To LEGITIMATE, *v. a.* चौरसीकृ, चौरसत्वं दा, चौरससम् -गां कृ, धर्म्यं -न्यां कृ.

LEGITIMATELY, *adv.* धर्मेण, धर्मानुसारेण, यथाधर्मं, न्यायतः, न्यायानु-सारेण, यथान्यायं, युक्तं, उपयुक्तं, सम्यक्, यथायोग्यं, यथोचितं, समप्रसं.

LEGITIMATION, *s.* चौरसीकरणं, चौरससमीकरणं, चौरसाधिकारदानं.

LEGUME, LEGUMEN, *s.* शमी, सिंहा, चीनकोशः, चीनगुमिः *f.*, पुटः.—(Pulse) शमीपानं, द्विदलं, त्रिपुटः, धान्यवीरः, सतीलकः.

LEISURABLE, *a.* सायकाशः -शा -शं, निर्यापारः -रा -रं, व्यापारशून्यः -न्या -न्यं, निष्कर्मकः -का -कं, निष्क्रियः -या -यं, कर्मरहितः -ता -तं, कार्यशून्यः -न्या -न्यं,

LEISURE, *s.* अवकाशः, अवसरः, सायकाशाता, विश्रामः, कार्यनिरवृत्तिः *f.*, कार्यविच्छेदः, निरवृत्तिः *f.*, विश्रान्तिः *f.*, विश्रमः, साधीनकालः, क्षणः, वितानं, सन्धिः *m.*; 'at leisure,' सायकाशः -शा -शं, अवकाशप्राप्तः -ता -तं, प्रामावकाशः -शा -शं, प्रामावसरः -रा -रं, व्यापारशून्यः -न्या -न्य, निर्यापारः -रा -रं, कार्यरहितः -ता -तं, निष्क्रियः -या -यं, निष्कर्मकः -का -कं, शून्यः -न्या -न्यं; 'want of leisure,' जनवकाशः, जनवसरः; 'having no leisure,' निरवकाशः -शा -शं, जनवकाशः -शा -शं, निरवसरः -रा -रं.

LEISURELY, *a.* (Done at leisure) सायकाशः -शा -शं, अत्वरितः -ता -तं, विलम्बितः -ता -तं, मन्दः -न्दा -न्दं, अधिग्रहः -प्रा -ग्रं, अशीघ्रः -प्रा -ग्रं.

LEISURELY, *adv.* सायकाशं, अत्वरितं, अत्वरया, मन्दं, मन्दं मन्दं, विलम्बेन, विलम्बितं, शनैः, शनैः शनैः, अधिग्रहं, अशीघ्रं.

LEMON, *s.* (The fruit) जसीरफलं, जम्बीरफलं.—(The tree) जसीरः, जम्बीरः, जसिरः, जम्भः -म्भकः -म्भलः -म्भरः -म्भी *m.* (नृ), फलपूरः -रकः, चीनपूरः, अम्लकेशरः, केशराष्ट्रः, दन्तशठः, पूषेवीजः, चीनकः, चीनपूषः, मातुलुङ्गः -ङ्गकः, गिलः, रुचकः, इच्छकः, वृहच्चिन्नः, चोलङ्गः.

LEMONADE, *s.* जसीररसः, शर्करादिमिश्रितं जसीररसमयं पानीयं.

LEMURES, *s. pl.*, रात्रिचराः *m. pl.*, वेतालाः *m. pl.*, पिशाचाः *m. pl.*, राक्षसाः *m. pl.*

To LEND, *v. a.* (Give to another for temporary use) निरूपितकालं यावत् किञ्चिद् द्रव्यं परप्रयोजनीयं दा (c. 3. ददाति, दातुं), आविहित-कालात् प्रयोज्यं किञ्चिद् द्रव्यं ग्रहस्ते समु in caus. (-अर्पयति -यितुं) or च्चु or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or न्यस् (c. 4. -अस्सति -अस्सितुं) or परस्मिन् समु, निरूपितकाले प्रतिदातव्यं or प्रतिदेयं किञ्चिद् द्रव्यं दा or समु, निरूपितकालपर्यन्तं द्रव्यप्रयोगं कृ.—(Give to be returned in kind, as money, a loaf of bread, &c.) च्चुणं दा,

च्चुणं समु or च्चु in caus., च्चुणदानं कृ; 'to lend money,' धनप्रयोगं दा or कृ, परप्रयोज्यं धनं दा, आविहितकालात् प्रयोजनीयं धनं परस्मि दा or परस्मिन् समु; 'to lend money at interest,' कुसीदं कृ, कुसीदं कृ, कलासिकां कृ; 'lend me three loaves of bread,' पूषत्रयं मत्सं च्चुणं देहि.—(Grant, furnish, afford) दा, प्रदा, च्चु, समु, परिक्षिप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं); 'he lends an ear,' कर्णं ददाति, कर्णम् अर्पयति, कर्णापेणं करोति; 'to lend assistance,' उपकृ, साहाय्यं कृ.

LENDER, *s.* च्चुणदाता *m.* (नृ), च्चुणदायी *m.* (नृ), च्चुणदः, च्चुणसमर्पकः, निक्षेप्ता *m.* (नृ), न्यासकर्त्ता *m.* (नृ), प्रयोगदाता, उत्तमर्णः -र्णो *m.* (नृ).

LENDING, *s.* च्चुणदानं, च्चुणसमर्पणं, च्चुणापेणं, निरूपितकालपर्यन्तं or आविहितकालात् ग्रहस्ते द्रव्यसमर्पणं.

LENGTH, *s.* (Extent) दीर्घ्यं दीर्घत्वं -ता, द्राघिमा *m.* (नृ), आयामः, आयतिः *f.*, प्रायामः, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विस्तरः, विततिः *f.*, प्रततिः *f.*, सन्ततिः *f.*, वितानः -नं -नकं, प्रपञ्चः, आरोहः, पाठः; 'length of the journey,' अर्धदीर्घ्यं.—(Measure) परिमाणं, प्रमाणं, मानं; 'the length of a rope,' रज्जुपरिमाणं; 'the length of the day and night,' अहोरात्रस्य परिमाणं.—(Extent of duration) काल-दीर्घ्यं, कालदीर्घ्यं, दीर्घकालः, चिरकालः -लं; 'for a length of time,' चिरकालं, बहुकालं -लात्; 'length of life,' आयुदीर्घ्यं.—(Reach, range, limit) पर्यन्तं, मात्रं, अवधिः *m.*, जनः, प्रमाणं, मर्यादा; 'to such a length,' रतायपर्यन्तं; 'to a great length,' अतिमात्रं, अतिमर्यादं, अत्यन्तं.—(At length, at full length) विस्तरेण, सुविस्तरेण, सुविस्तरं, विस्तरशस्, सविस्तरं, सुविस्तीर्णं, असंक्षेपतः, असंक्षिप्तं; 'spread out at full length,' विस्तीर्णः -र्णो -र्णं, विस्तृतः -ता -तं; 'to lie at full length,' दण्डवत् पत् (c. 1. पतति -तितुं), दण्डासनं कृ.—(At length, at last, after long delay) शेवे, अनन्तरं, तदनन्तरं, चिरकालात्परं, दीर्घकालात्परं, दीर्घकाले गते.

To LENGTHEN, *v. a.* दीर्धीकृ, द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), प्रतन्, विततीकृ, प्रम् (c. 10. -सारयति -यितुं), विसृ, आयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), प्रपञ्च (c. 10. -पञ्चयति -यितुं), विसृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं).

To LENGTHEN, *v. n.* द्राप् (c. 1. द्रापते -यितुं), दीर्धीभू, आयम् (c. 1. -यच्छते -यन्तुं), आयतीभू, विततीभू, विसृ in pass. (-स्तीर्यते).

LENGTHENED, *p. p.* दीर्धीकृतः -ता -तं, आयतः -ता -तं, आयामितः -ता -तं, समायतः -ता -तं, व्यायतः -ता -तं, विततः -ता -तं, प्रविततः -ता -तं, स्नाततः -ता -तं, विसृतः -ता -तं, विस्तीर्यः -र्णो -र्णं, विरुढः -ढा -ढं, प्रसृतः -ता -तं.

LENGTHWISE, *adv.* अन्वयायतनं, अन्वयायामं, अन्वयायति, आयामदिशि.

LENGTHY, *a.* दीर्घः -घी -घं, द्राघिमवान् -यती -वत् (नृ), आयतिमान् &c., आयामवान् &c., विस्तीर्यः -र्णो -र्णं, दीर्घसूत्रः -त्रा -त्रं.

LENIENCY, *s.* क्षमा, मृदुता, अदिसा *m.* (नृ), मादियं, सौम्यता, क्षिप्रता, अनुग्रहः, कोमलता, साम *n.* (नृ), सामयुधिः *f.*, अतीक्ष्णता, अतीक्ष्णं, अतीव्रता, दण्डानुग्रहः, अनुग्रहदण्डं, अपरुपता, दया, दयाद्रोभायः, कृपा. See LENITY.

LENIENT, *a.* क्षमावान् -यती -वत् (नृ), क्षमा -मिणी -मि (नृ), मृदुः -दुः -द्वी -द्वि, सौम्यः -म्या -म्यं, क्षिप्रः -ग्या -ग्यं, कोमलः -ला -लं, अनुग्रहः -ग्रा -ग्रं, सामयुधिः -दिः -द्धि, अतीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, अतीव्रः -व्रा -व्रं, अपरुपः -या -यं, अनुग्रहदण्डः -दण्डो -दण्डं, सदयः -या यं, दयाद्रोः -द्रो -द्रौ, दयालुः -लुः -लुः, क्षमापचारी -रिणी -रि (नृ), कृपालुः -लुः -लुः.—

LEN

- (Asshative) शमकः -का -कं, शमी -मिनी -मि (न्). See LENTIVE;
'a lenient measure,' सामोपचारः, सामोपायः.
- LENIENTLY, *adv.* क्षमापूर्व, क्षमया, अनुग्रहं, क्षतीक्षणं, साक्षा, समर्पदं,
सदयं, दयया, स्निग्धं, क्षमरुपं, कोमलं.
- TO LENIFY, *v. a.* शन् (c. 10. शमयति -यितुं), उपशम्, प्रशम्, सान्त्वं
शान्त्वं (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), परिशान्त्वं.
- LENITIVE, *a.* शमकः -का -कं, शान्तिकः -की -कं, शान्तिकरः -रा -रं,
शान्तिदः -दा -दं, शान्तिकर्ता -त्री -त्रै (त्रै), क्षेही -हिनी -हि (न्), क्षिग्धः
-ग्धा -ग्धं, क्षिग्धकारी &c., क्षिग्धः -ग्धा -ग्धं.
- LENITIVE, *s.* (A medicine that softens pain) वेदनाशान्तिकं, वेदना-
शमकम् औषधं, क्षेपापहं, उपशमनं, प्रशमनं, शूलमं, सामोपचारः.
- LENTITY, *s.* क्षमा, क्षमाशीलता, मृदुता, सौम्यता, सामोपचारपुद्भिः *f.*, अनुग्रहा.
—(Mildness of discipline) अनुग्रहदण्डत्वं, क्षतीक्षणदण्डत्वं, क्षमदण्डः
-दण्डं, क्षमशिष्टा. See LENIENCY.
- LENS, *s.* काचः; 'a convex lens,' मध्योन्नतकाचः; 'a double
convex lens,' यवः; 'a concave lens,' मध्यनिम्नकाचः; 'a
chrysalis lens,' दीनोपलः, चक्रीशमा *m.* (न्), सूर्याशमा *m.*, सूर्यकाचः.
- LENT, *p. p.* (Given to another for temporary use) आविहितका-
लात् परहस्ते समर्पितः -ता -तं or अर्पितः -ता -तं or निक्षिप्तः -ता -तं
or न्यस्तः -स्ता -स्तं, निरुपितकालं यावद् विसृष्टः -ष्टा -ष्टं, कालकृतः -ता
-तं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं.
- LENT, *s.* (Fast of forty days) चत्वारिंशद्दिनपर्यन्तो महोपवासः.
- LENTEN, *a.* यूद्धोत्तमहोपवाससन्धी -न्धनी -न्धि (न्).
- LENTICULAR, *a.* मसूररूपः -पा -पं, मसूरौपमः -मा -यं.
- LENTIFORM, *a.* यवसरूपः -पा -पं, यवकृतिः -तिः -ति, यवकारः -रा -रं.
- LENTIGINOUS, *a.* जटुली -लिनी -लि (न्), दद्रुणः -णा -यं.
- LENTIGO, *s.* (Freckly eruption) जटुलोत्पत्तिः *f.*, तिलकोत्पत्तिः *f.*, दद्रुः *m.*
- LENTIL, *s.* मसूरः, मसुरः, मसूर्यकः.
- LENTOR, *s.* (Viscousness) सान्द्रता, श्यानता.—(Slowness) मन्दता.
- LENTOUS, *a.* सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, श्यानः -ना -नं, धनः -ना -नं.
- LEO, *s.* (The sign of the zodiac) सिंहः, चारखराशिः *m.*
- LEONINE, *a.* सिंहः -ही -हं, सिंहकः -की -कं, सिंहधर्मी -म्मी -म्मे (न्),
सिंहस्वभावः -वा -वं, सिंहशीलः -ला -लं, सिंहसन्धी -न्धनी &c.
- LEOPARD, *s.* चित्रकः, चित्रव्याघ्रः, तरङ्गः -द्युक्तः, श्रव्याघ्रः, पृदाकुः *m.*,
पुण्डरीकः, मृगादनः.
- LEPER, *s.* कुष्ठी *m.* -घिनी *f.*, शिच्री *m.* -त्रिणी *f.* (न्), त्वग्रोगी *m.*
-गिणी *f.* (न्), कुष्ठरोगी &c., दुष्टचर्मा *m.* (न्), दुष्टचर्मा *m.*
- LEPROINE, *a.* शशसन्धी -न्धनी -न्धि (न्), शशकीयः -या -यं.
- LEPROSY, *s.* कुष्ठं, कुष्ठरोगः, शिच्रं, शिच्रं, शिच्रं, शिच्रं, त्वग्रोगः, त्वग्रोगः,
चर्मदूषिका, दुष्टचर्मत्वं, दुष्टचर्मत्वं, सिम्पला, चिच्रं, मण्डलकं, कोठः;
'black leprosy,' रक्तकुष्ठं, महारोगः, महाव्याधिः *m.*, व्याधिः;
'afflicted with it,' रक्तकुष्ठी *m.* (न्), महारोगी *m.* (न्); 'white
leprosy,' श्वेतकुष्ठं; 'wasting leprosy,' गलकुष्ठं.
- LEPROUS, *a.* कुष्ठी -घिनी -घि (न्), शिच्री -त्रिणी -त्रि (न्), कुष्ठरोगी
-गिणी -गि (न्), त्वग्रोगी &c., चर्मरोगी &c., दुष्टचर्मा -म्मी -म्मे (न्),
दुष्टचर्मा &c., महारोगी &c., महाव्याधिग्रस्तः -स्ता -स्तं.
- LESION, *s.* घातिः *f.*, परिघातिः *f.* -तं, अपकारः, द्रोहः, पीडा, घातः.
- LESS, *a.* न्यूनः -ना -नं, जनः -ना -नं, क्षयतरः -रा -रं, क्षयीयान् -यती
-यः (न्), क्षयः -त्या -त्यं, क्षुद्रतरः -रा -रं, क्षोदीयान् &c., क्षनीयान्
&c., स्तोत्रतरः -रा -रं, तनीयान् &c., सूक्ष्मतरः -रा -रं, क्षयः -रा -रं
with abl. c.; as, 'water is less heavy than quicksilver,'

LES

- जलगुरुत्वं पारदगुरुत्वाद् अल्पं भवति; 'less or more,' न्यूनाधिकं,
न्यूनातिरेकं. The privative affix 'less' is expressed by
हीनः -ना -नं, रहितः -ता -तं, विरहितः &c., विहीनः &c., शून्यः
&c., वज्रितः &c., अपेतः &c., व्यतिरिक्तः &c. affixed, or by अ,
निर्, नि, वि, वीत, विगत prefixed; as, 'childless,' पुत्रहीनः
-ना -नं, अपुत्रः -त्रा -त्रं, निम्पुत्रः &c.; 'penniless,' द्रव्यहीनः &c.,
निष्कषणः &c.; 'senseless,' बुद्धिहीनः &c., निर्बुद्धिः &c.;
'worthless,' सारहीनः &c., निर्गुणः &c.; 'fearless,' वीरभय &c.,
अभयः &c.
- LESS, *adv.* न्यूनं, क्षयतरं, क्षयं, क्षुद्रतरं, स्तोत्रं, स्तोत्रतरं with abl. c.
See LISS, *a.* 'How much less,' किमुत, किम्पुनर्.
- LESS, *s.* न्यूनत्वं, जनता, क्षयत्वं -ता.—(An inferior) अवरजनः.
- LESSEE, *s.* पट्टपारी *m.* (न्), पट्टोलिकापारी *m.*, पट्टाहा *m.*, पट्टादायी *m.*
- TO LESSEN, *v. a.* न्यूनीकृ, क्षयीकृ, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), न्यूनं,
हस् (c. 10. हासयति -यितुं), कन् (c. 10. कनयति -यितुं), लय (nom.
लययति -यितुं), लघुकृ.
- TO LESSEN, *v. n.* न्यूनीभू, क्षयीभू, हस् (c. 1. हसते -सितुं), धि
in pass. (क्षीयते), क्षपचि in pass. (-क्षीयते); 'to lessen by a
quarter,' पादशो न्यूनीभू.
- LESSENED, *p. p.* न्यूनीभूतः -ता -तं, क्षयीभूतः -ता -तं, हसितः -ता -तं.
- LESSER, *a.* क्षयः -त्या -त्यं, क्षयतरः -रा -रं, क्षयीयान् -यती -यः (न्),
क्षुद्रतरः -रा -रं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, अवरः -रा -रं.
- LESSON, *s.* पाठः -ठनं, अध्यायः, अध्यापः -यनं, निपाठः, व्याख्यानं.—
(Precept, matter inculcated) उपदेशः, शिक्षा, अध्यापनं, बोधनं,
निर्देशः.—(Reprimand) वाग्दण्डः, वाक्शासनं.
- TO LESSON, *v. a.* उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति
-यितुं), जपो in caus. (अध्यापयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शास्ति),
उपदेशं कृ.
- LESSOR, *s.* पट्टदाता *m.* (न्), पट्टोलिकापता *m.*, पट्टादायी *m.* (न्).
- LEST, *conj.* यदि, यदि न, चेत्, न चेत्, नो चेत्, यदि कदाचित्, यदा-
कदाचित्, कदाचित्. In using these particles to express
the word 'lest' it will be necessary to vary the form
of the sentence according to the particle employed, as
in the following examples selected from modern Sanskrit.
'I fear lest your minds should be corrupted,' चेद् युष्माकं
मनांसि दुष्येयुर् ममैवा भीतिर् जायते; 'beware lest he strike
thee,' सावधानो भव चेत् त्वामपि ताडयति; or the particle may
be omitted; as, 'beware lest any man deceive you,'
सावधाना भवत कोऽपि युष्मान् न भ्रमयेत्; or other particles may
be used in more classical Sanskrit, the construction of
the sentence being changed accordingly; as, 'commit
not evil lest thou obtain the same,' पापं मा कुरु पापे हि कृते
त्वया तादृशं प्राप्स्य; 'he commanded to kill the captives lest
they should escape,' चन्दयः पलायिष्यन्ते द्रव्याशङ्कया or इति युद्धा
तान् हन्तुम् आदिदेश; 'justice is not to be killed, lest being
killed, it destroy us,' धर्मो न हन्यो मा नो धर्मो हतो यपीत.
TO LET, *v. a.* (Permit, allow) अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -नोते -ज्ञातुं),
अभ्यनुज्ञा, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सह (c. 1. सहते, सोढुं), विषह,
अनुज्ञां कृ or दा or sometimes expressible by the causal
form; as, 'he lets perish,' नाशयति; 'he lets enter,'
प्रवेशयति.—(Let out, lease out) विहितकालं यावद् निरुपितमूल्य-

मपेक्ष्य गृह्येनादि परामर्शजननीयं दा or विमृज् (c. 6. -नृजति -घुं), नियमितमूल्यमपेक्ष्य किञ्चिद् द्रव्यं परामर्शजननीयं दा, चार्तिरत्नकालादि निरूपितमूल्यमपेक्ष्य गृह्येनादि परहस्ते सम् in caus. (-चर्ययति -यितुं) or च्छ, नियमितपारितोषिकमपेक्ष्य किञ्चिद् वस्तु परमिन् नमृ.-(Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), रूप (c. 7. -रुगति, रोतुं), प्रतिरूप, निरूप.-(Let alone) तज् (c. 1. -तजति, तजुं), परित्यज्, विमृज् (c. 6. -मृजति -घुं, c. 10. -नृजयति -यितुं), उत्तमृज्.-(Let down) चवत् (c. 10. -तारयति -यितुं), चवत् in caus. (-रोपयति -यितुं), चवपत् (c. 10. -पातयति -यितुं), चवमुत् (c. 6. -मुजति -नोक्तं), चवमृज्.-(Let go, let loose) मुच्, चवमुच्, विमुच्, विमृज्, चवमुच्, शिचि-लोक्, शिचिल (nom. शिचिलयति -ति -यितुं), चप् (c. 10. -चपयति -यितुं) or चप्, संस् (c. 10. -संसयति -यितुं), विस्सं, विस्सं -त्तां कृ; 'having let go the hold,' सन्तर-न्ता-न्, शिचिलितान्तः -न्ता-न्.-(Let in) प्रविज् or निविज् or आविज् in caus.-(Let out) मुच्, विमुच्- निमुच्, नोष् (c. 10. -नोषयति -यितुं), विनोष्, विमृज्.-(Let off, discharge) मुच्, प्रमुच्, नृज्, चम् (c. 4. -चम्पति, चम्पितुं), प्राच्, छिप् (c. 6. -छिपति, छेत्तुं), प्रक्षिप्, ईर् (c. 10. -ईरयति -यितुं); 'let off a gun,' लोहगुलिकां सुटनादेः प्रक्षिप् or निमृ (c. 10. -तारयति -यितुं). See To FIRE. (Let blood) रक्तं ध्रु (c. 10. -घ्रायति -यितुं). See To BLEED, v. a. (Let slip) मुच् (c. 10. -घ्रायति -यितुं). See To BLEED, v. a. (Let slip) मुच्, विमुच्, विमृज्, शिचिलोक्; 'I will not let slip the occasion,' चवत्वाश्च न शिचिलोक्. The sense of 'let' is often inherent in the imperative; as, 'let him go,' गच्छतु; 'let it be,' भवतु. LET, s. (Hinderance) रोषः, व्यापातः, प्रत्यूहः, चिह्नः, चन्द्रायः, चापः. LET LOOSE, p. p. मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः -क्ता -क्तं, विनोचितः -ता -तं, विमृष्टः -ष्टा -ष्टं, शिचिलोदृतः -ता -तं, शिचिलितः -ता -तं, सन्तः -न्ता -न्तं, विस्तृतः &c. LETHAL, a. मारान्तकः -क्ता -क्तं, प्रायनाशकः -क्ता -क्तं, प्राणहरः -रा -रं, प्राणघातकः -क्ता -क्तं, मृत्युजनकः -क्ता -क्तं. See DEADLY. LETHARGIC, a. निद्रालुः -लुः -लुः, चतिनिद्रालुः &c., निद्रालसः -सा -सं, सुप्तबुद्धिः -द्धिः -द्धिः, जडः -डा -डं, जडबुद्धिः &c., निद्राशीलः -ला -लं, स्वप्नशीलः -ला -लं, निद्रः -द्री -द्री, सुप्तः -प्सु -प्सु. LETHARGICALLY, adv. निद्रालुवत्, निद्रालसवत्, जडवत्, राजाद्यं. LETHARGICALNESS, LETHARGY, s. निद्रालुता, चतिनिद्रालुत्वं, निद्रालसता, निद्राशीलता, स्वप्नशीलता, जडता, जाग्रं, जडबुद्धित्वं, चालनता, चालन्यं, सुप्तबुद्धित्वं, शयालुता, तन्द्रा -न्द्रिः f., प्रमीला.-(Deep sleep) चोर-निद्रा, गाढनिद्रा, सुनिद्रा, निर्भरनिद्रा. LETHAL, s. विस्मृतिः f., चस्मृतिः f., स्मृतिनाशः, स्मृतिहानिः f. LETHAL, a. विस्मृतिजनकः -क्ता -क्तं, विस्मृतिहारकः -क्ता -क्तं. LETHIFEROUS, a. मृत्युजनकः -क्ता -क्तं, निप्रनापहः -हा -हं. See DEADLY. LETTER, s. (Of the alphabet, character) अक्षरं, वर्णः -रं, मातृका, अभिनिष्ठानः, अक्षरः, कारः; the latter word is only used in naming any letter; as, 'the letter a,' अकारः; the letter 'r,' is called रेफ.-(Printing letter or type) मुद्राक्षरं, अक्षरमुद्रा; 'compound letter,' संयुक्ताक्षरं, सन्मयक्षरं; 'letter by letter,' अक्षरशः; 'beginning to learn the letters,' अक्षरारम्भः.-(Epistle) पत्रं, लेखः, लेख्यं, पत्रिका, पत्रा, पत्रकं, लिखितं, सन्देशपत्रं, लिपिः f.; 'by letter,' पत्रद्वारा, पत्रद्वारेण; 'on sight of the letter,' पत्रदर्शनात्; 'a letter from an inferior to a superior,' निवेदनपत्रं, आवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं; 'from a superior officer,' आज्ञापत्रं; 'a letter to a son, daughter, &c.,' साक्षी-

तदपत्रं.-(The literal meaning, verbal expression) शब्दार्थः, अक्षरार्थः, वाच्यार्थः, प्रपञ्चार्थः, पदार्थः, चपनं, ग्रन्थार्थः; 'in the spirit and in the letter,' अर्थतो ग्रन्थाच्च, अर्थतो चपनतश्च.-(Letters, literature) अक्षरं, विद्या, ज्ञातृ; 'a man of letters,' शिक्षिताक्षरः, रत्नाक्षरजनः, कृतविद्यः.-(Dead letter) निरर्थकविधिः m. To LETTER, v. a. अक्षराङ्कितं -तां कृ, अक्षरमुद्रितं -तां कृ, अक्षरं चक्षुः (c. 10. -चक्षयति -यितुं) or मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं) or मुद्रोक् or चिह्न (nom. चिह्नयति -यितुं), अक्षरचिह्नितं -तां कृ, अक्षरयुक्तं -क्तां कृ. LETTER-CARRIER, s. पत्रवाहः -हकः, पत्रवाही m. (नृ), लेखहारः -रक्तः, लेखहारी m. (नृ), लेखनिकः. LETTERED, p. p. (Stamped with letters) अक्षराङ्कितः -ता -तं, अक्षर-मुद्रितः -ता -तं, अक्षरचिह्नितः -ता -तं, अक्षरयुक्तः -क्ता -क्तं; 'well-lettered,' ज्ञानवर्धः -र्धा -र्धः, ज्ञानाक्षरः -रा -रं. (Versed in literature) शिक्षिताक्षरः -रा -रं, नाक्षरः -रा -रं, कृतविद्यः -द्या -द्यं, गृही-तविद्यः &c., कृतबुद्धिः -द्धिः -द्धिः. LETTER-PRESS, s. अक्षरमुद्रा, मुद्राक्षरं, मुद्रिताक्षरं, अक्षरं. LETTER-WRITER, s. पत्रलेखकः, पत्रलिपिकारः, पत्रलिखनकृत्. LITTEUR, s. शाकभेदः, हस्तिकं, शिष्यः m. LEUCOPHEGMACY, s. कफोदरं, कफशोषः, श्लोदरं, उदकोदरं, क्षामानं. LEUCOPHEGMATIC, a. कफोदरो-रिखी-रि(नृ), कफशोषरोमी-निगमी-नि(नृ). LEVANT, a. पूर्वदेशीयः -या -यं, पूर्वदिश्यः -श्या -शयं, पूर्वदिक्स्थः -स्था -स्थं, पूर्वदेशानः -जा -जं, पूर्वदेशमन्थनी-न्धनी &c., न्यूनीदयदेशमन्थनी &c. LEVANT, s. पूर्वदेशः, प्राग्देशः, प्राचीनदेशः, न्यूनीदयदेशः. LEVER, s. राजदर्शनं, राजसभा, सभा, दर्शनं, प्रातःसभा. LEVEL, a. (Even, flat) समः -ता -तं, समानः -ना -नं, समस्तः -स्ता -स्तं, समपाटः -टा -टं, समरेतः -रा -रं.-(Horizontal) क्षितिजमग्नवृत्तः -वृत्ता -वृत्तं.-(On the same plane or line with) समरेतः -रा -रं, सममूयः -या -यं, समदेशम्यः -स्था -स्थं, समभूमिस्थः &c.; 'level ground,' समभूमिः f., समस्थलं -ली, प्रस्थः, पाटः, पाणिः f.; 'level surface,' समपृष्ठं, समतलं. LEVEL, s. (Even surface) समं, समस्थलं -ली, समभूमिः f., समतलं, समपृष्ठं, समदेशः, प्रस्थः, पाटः; 'liquids always find their own level,' द्रवपदार्थाः सदा समानपृष्ठा भवन्ति; 'the water in the tube rises to a level with the water in the vessel,' नलस्पञ्जलं प्राशुतेन पात्रम्यजलसमं भवति.-(State of equality, equal elevation) समता, समानता, साम्यं, तुल्यता, समसमानता.-(Line of direction in which a weapon is aimed) लक्ष्यं, लक्ष्यदेशः, लक्ष्यमूत्रं, सन्धानं, अभिसन्धानं.-(Instrument for finding the level) सूत्रं.-(Rule, plan) नियमः, सूत्रं. To LEVEL, v. a. (Make even) समीकृ, समानीकृ, समं -मां -मं कृ.-(Reduce to an even surface) समपृष्ठीकृ, समतलीकृ.-(Aim) अभिसन्धानं (c. 3. -टपाति -पानुं), प्रतिगन्धा, लक्ष्यीकृ.-(Direct at) वक्षि (c. 6. -दिजति -देष्टुं), समुक्षिज्. LEVELLED, p. p. (Made even) समीकृतः -ता -तं, समानीकृतः -ता -तं.-(Reduced to an even surface) समपृष्ठीकृतः -ता -तं.-(Aimed) प्रतिसंहितः -ता -तं, अभिसंहितः -ता -तं, उक्षिष्टः -ष्टा -ष्टं. LEVELER, s. समकारी m. (नृ), समानकारी m.-(One who destroys distinctions) पदनाशकः, पदघातकः, भावविघातकः. LEVELING, s. समीकरणं, समानीकरणं, समस्थलीकरणं, तुल्यीकरणं. LEVELNESS, s. समता, साम्यं, समानता -त्वं, समभूमिगद्भावः, समस्थलस्थ-भावः, तुल्यता.

LEVER, *s.* उन्नोलनदण्डः -हं, उन्नोलनदाहः *m.*, उन्नोलनी, लोहदण्डः, उन्नोलनयन्त्रं; 'to raise with a lever,' लोहदण्डेन or दाहणा उन्नूल (c. 10. -नोलयति -यितुं).

LEVERET, *s.* शङ्खावकः, शङ्खावतः, शङ्खाशुः *m.*, फालशङ्काः.

LEVIATHAN, *s.* तिमिः *m.*, तिमिङ्गलः, गीगरः, दनुङ्गाहः *m.*

To LEVIGATE, *v. a.* (Grind to a fine powder) चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), चूर्णीकृतं.-(Polish, make smooth) परिष्कृतं, धातुशीकृतं, चिम्पीकृतं.

LEVIGATION, *s.* चूर्णीकरणं, पेयसं, घोदीकरणं, परिष्कारः, दण्डणीकरणं.

LEVITE, *s.* लीवैतास्वो गिहूदीयानां पुरोहितः or याजकः.

LEVITICAL, *a.* पीरोहितः -नी -तं, याजकीयः -या -यं, पूष्टीकृत्याजकसम्पत्ति -चिन्ता -चिन्त (न), धर्मोपदेशविषयः -या -यं.

LEVITY, *s.* (Lightness) लघुता, लायवं, लघिमा *m.* (न), अगुरुता.-(Unsteadiness) अचलत्वं, पावत्यं, चपलता, पापत्यं, पापलं, लोलता, लील्यं, ननोलौल्यं, अस्थिरता, अस्थिर्यं, अनयस्वतिः *f.*, अप्रतिः *f.* -(Want of seriousness) अगुरुता, गौरवहीनता.

To LEVY, *v. a.* (Raise troops) योद्धव्ये समारोप्य सैन्यान् समूहीकृतुं or व्यूहीकृतुं or समूहं (c. 1. -जहते -हितुं) or समूहं (c. 1. -हरति -हर्तुं), सेनां or चल्चिनीं युज् (c. 10. योगयति -यितुं), सैन्यसमूहं कृ, सैन्यसमाहारं कृ, सैन्यपरिसेव्यो कृ, शस्त्राणि or अस्त्राणि गृह् in caus. (ग्राहयति -यितुं), युद्धकर्मणि प्रयुज् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), सैन्यसमये चर्चिलिक् (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or समारूह in caus. (-रोपयति -यितुं) or चारुह्.-(Levy a tax) करं दाह (c. 2. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or चारुह् (c. 3. -ददाति -दातुं) or दा in caus. (दाययति -यितुं) or चवह् (c. 10. -दाययति -यितुं), शुल्करग्रहणं कृ.-(Levy contributions) दैविकस्मात् विचिह्ननग्रहणं or धनोन्नोलनं कृ.

LEVY, *s.* (Act of collecting troops) सैन्यसमाहारः, सैन्यसमाहारणं, सैन्याभिलेखनं, सैन्यसमूहकरणं.-(Troops raised) सैन्यसमूहः, सैन्यसमुदायः.-(Of taxes) करग्रहणं, शुल्करग्रहणं.-(Of money) धनोन्नोलनं, दैविकस्मात् विचिह्ननग्रहणं.

LEWD, *a.* कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (न), रतापी -चिनी &c., सुरतापी &c., अनायी -मिनी &c., अयायपरः -रा -रं, कामाकाहः -का -कं, सम्भोगापी &c., तरलः -ला -लं, स्त्रीलम्पटः, लम्पटः, स्त्रीवासनी *m.* -(Wicked) दुष्टः -छा -छं, दुराचारी -रा -रं, दुरात्मा -त्मा -तम (न), पापी -मिनी -मि (न).

LEWDLY, *adv.* कामुकतया, लम्पटतया, कामुकं, सधामं, दुष्टतया.

LEWDNESS, *s.* कामुकता, लम्पटता, लम्पटता, रतापित्वं, रतानिष्ठः *f.*, सधामता, सम्भोगार्थित्वं, अयायः -यित्वं, वैयातं, गियातता, हेला, स्त्री-व्यसनं.-(Wickedness) दुष्टता, दुष्टचारता, अधमाचारता, कुसृतिः *f.*

LEXICOGRAPHER, *s.* कौशिकः, कौशिकारः, कौशिकः, अभिधानकर्त्ता *m.* (न).

LEXICOGRAPHICAL, *a.* कौशिकः -की -कं, कोपरचनासम्पत्ति -चिन्ता -चिन्त (न).

LEXICOGRAPHY, *s.* शब्दकोशरचना, शब्दकोशकरणं, कोपरचना.

LEXICON, *s.* कोषः, कोशः, शब्दकोषः, शब्दकोशः, शब्दसङ्ग्रहः, अभिधानं, शब्दग्रन्थः, शब्दजालं, निर्वचनं, निचयः *m.*

LIABLE, *a.* (Subject to) अपीनः -ना -नं, योग्यः -ग्य -ग्यं, जहं -ही -हं, वशः -शा -शं, क्षीलः -ला -लं in comp.; 'liable to be punished,' दण्डयोग्यः &c.; 'liable to death,' मरणशीलः -ना -नं; 'liable to disease,' रोगापीनः -ना -नं; 'not liable,' अनधीनः -ना -नं.-(Responsible, amenable) जहातनापीनः -ना -नं, अभि-योक्तव्यः -व्या -यं, अभियोज्यः -ज्या -ज्यं, अभियोक्तुं जहातनापीनः -ना -नं, व्यवहार्यः -या -यं, व्यवहर्त्तव्यः -व्या -यं; 'liable for the debt,' उत्तमजहातनापीनः -ना -नं, धनजहातनापीनः &c.; 'he is liable

'to pay,' दातुम् चर्हति. Sometimes 'liable' may be expressed by the affix. चालु; as, 'liable to fall,' पतयालुः -लु-लु.

LIABLENESS, LIABILITY, *s.* अपीनता, योग्यता -न्यं, क्षीलता; 'liability to disease,' रोगापीनता; 'liability to fall,' पतनशीलता, पतयालुता.-(Responsibility) जहातनापीनता, अभियोज्यता, अनुयो-गापीनता, व्यवहार्यता; 'for debt,' उत्तमजहातनापीनता, धनजहातनापीनता.-(Debt) चयं.

LIAMON, *s.* सत्तन्त्रः, संयोगः, प्रेमपन्थः, प्रेमसत्तन्त्रः.

LIAR, *s.* असत्यवादी *m.* -दिनी *f.* (न), मिथ्यावादी -दिनी, मृषावादी -दिनी, असत्यवक्ता *m.*, झूठो *f.* (न), मिथ्याभाषी -पिणी (न), अनृतभाषी &c., अनृतवादी &c., अनृतवाक् *m. f.* (च), अनृतवदनशीलः, असत्यवदनशीलः, अनृती *m.* (न), अतथ्यवादी &c., झलीकवाक् *m.*, द्विजिह्वः, अनेकजिह्वः, असत्यचूडामणिः *m.*

LIBATION, *s.* (The act) उदकापणं, उदकदानं, उदकक्रिया, उदकनिषेकः, उदकापानं, देवतोद्देशकः पेयनिषेकः or पानीयनिषेकः or मद्यनिषेकः or पेयत्यागः, पात्रस्वरसनिषेकः.-(The liquor poured out) तर्प-योदकं, तर्पणरसः, तर्पणद्रव्यं, निषिद्धरसः, पातितरसः; 'to make libations,' उदकादिदानेन or उदकादिनिषेकेण तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं), देवतामुद्दिश्य पात्रस्वरसं पन् (c. 10. पातयति -यितुं) or पात्रस्वरसं निषिच् (c. 6. -मिचति -पेक्ते) or अर्चयिच्.

LIBEL, *s.* अपवादपत्रं, अपवादलेखः, अपवादलेख्यं, परिवादलेख्यं, निन्दापत्रं, निन्दालेखः, अभिज्ञापपत्रं, अगुकोद्देशकं पिशुनलेख्यं, कलङ्कसूचकपत्रं, चर्यातिशूचकपत्रं.

To LIBEL, *v. a.* अपवादपत्रेण निन्द (c. 1. निन्दति -निन्दितुं), निन्दापत्रेण अपवादं (c. 1. -पदति -दितुं) or परिवादं or कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं) or कौशिकलङ्कं कृ, अनुकञ्जनमुद्दिश्य अपवादपत्रं लिक् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or निन्दापत्रं लिख.

LIBELED, *p. p.* पत्रापवादितः -ता -तं, पत्रनिन्दितः -ता -तं, पत्राभिज्ञातः -ता -तं, लेखनिन्दितः &c., पत्रकलङ्कितः -ता -तं.

LIBELER, *s.* पत्रापवादी *m.* (न), पत्राभिज्ञातः, अपवादपत्रलेखकः, निन्दापत्रलेखकः, कलङ्ककरः, चर्यासूचकः.

LIBELLOUS, *a.* अपवादकः -का -कं, अभिज्ञातकः -का -कं, कलङ्ककरः -री -रं, कौशिकिकरः -री -रं, अपयशस्करः -री -रं, गुणापवादकः -का -कं, निन्दकः -का -कं, पिशुनः -ना -नं, चर्यासूचकः -का -कं.

LIBERAL, *a.* उदारः -रा -रं, दानशीलः -ला -लं, बहुदः -दा -दं, दुग्धदः -दा -दं, अतिदाता -त्री -तृ (न), दायकः -का -कं, बहुदायकः -का -कं, दानरतः -ता -तं, जगशीलः -ला -लं, वदान्यः -भ्या -भ्यं, स्थूललक्षः -ल्ल्या -ल्ल्यं, स्थूललघः -ल्ल्या -ल्ल्यं, मुक्तलक्षः -ल्ल्या -ल्ल्यं, बहुत्यागी -गिनी -मि (न), दायः -या -यं, दायन् -यती -यत् (न), दाहः -वी -रु, अपशीलः -ला -लं, उदारलक्षः &c., उदात्तः -ता -तं, सुदलः -ला -लं, अकृपणः -ल्ल्या -ल्ल्यं, परिनिर्विषयः -पुः -पुः.-(Liberal-minded) उदारचेताः -ताः -तः (स), उदारपीः -पीः -पि, उदारपरितः -ता -तं, माहात्मिकः -की -कं, महात्मा -त्मा -तम (न), महानागः -नाः -नः (स), महानुभावः -वा -वं, नहेच्छः -च्छा -च्छं, महाशयः -या -यं.-(Of good birth) महाकुलः -ला -लं, सकुलीनः -ना -नं.-(Exuberant) बहुलः -ला -लं, प्रचुरः -रा -रं, परिपूर्यः -वी -वी, उद्विक्तः -ल्ल्या -ल्ल्यं, चर्चिलः -ल्ल्या -ल्ल्यं, पुष्कलः -ला -लं, पिपुलः -ला -लं.-(Liberal arts) अलङ्कारकला, अलङ्कारविद्या, कला.

LIBERALLY, *s.* उदारता, श्रीदार्ढ्यं, दानशीलता, लगशीलता, जगिता, जगः, दानं, अतिदानं, दातृत्वं -ता, अतिदातृत्वं, अनिजर्जनं, बहुमदत्वं, यदानता, स्थूललक्षता, अपशीलता, मुक्तलक्षत्वं, पिलभः, अकाप्यं,

सकृपणता, परिनिर्विषया.—(Nobleness of mind) गौरवम्, उदार-
चित्तत्वं; 'act of pious liberality,' पूर्य.

LIBERALLY, adv. चातुर्व्ययेन, अकार्षयेन, अतिव्ययेन, अतिदानेन, मुक्त-
स्तेन, पदान्वयात्, उदारवत्, बहुशस्, अतिव्ययेन, स्थूललक्षणात्.

To LIBERATE, v. a. मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं, c. 10. मोक्षयति -यितुं),
विमुच्, निर्वृच्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, विमुञ् (c. 6.
-सृजति -सृष्टुं, c. 10. -सञ्जयति -सितुं), निम् (c. 10. -नारयति -यितुं),
उच् (c. 1. -हरति -हर्तुं), दै (c. 1. प्रायते, प्रातुं), परिच्, मुक्तिं कृ, वि-
मोचनं कृ.—(From confinement) पन्थनात् or पन्थनालयाद् मुच्.

LIBERATED, p. p. मुक्त -रा -रं, मोक्षितः -ता -तं, विमोक्षितः -ता -तं,
विमुक्तः -ता -तं, मोक्षितः -ता -तं, विमुक्तः -ता -तं, उन्मुक्तः -ता -तं,
समुद्धृतः -ता -तं, चातः -ता -तं, प्रायः -ता -रं, पन्थनमुक्तः -ता -तं.

LIBERATION, s. मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, वैमुक्तं, मोचनं, विमोचनं, मोक्षः -रा -रं,
विमोक्षः -रा -रं, परिमोक्षणं, प्रायः, परिचाराः, निवारः, निवृत्तः, उत्तरः,
उद्धारणं, समुद्धरणं, विमोचनं, विमुक्तिः *f.*, मुक्तिदानं.

LIBERATOR, s. मोक्षकः, विमोक्षकः, मोक्षकः, मुक्तिदाता *m.* (तु), उद्धारकः *m.*
(तु), समुद्धर्ता *m.*, निवारकः, निवारयिता *m.* (तु), तारकः, रक्षकः.

LIBERTINE, a. असनी -निनी -नि (न्), असनीयः -या -यं, अभिचारी
-रिणी -रि (न्), विषयासक्तः -ता -तं, विषयी -विणी &c., विषयानु-
सारी -गिणी &c., कामासक्तः -ता -तं, भोगासक्तः -ता -तं, कामुकः
-का -कं, तरलः -ला -लं, अनवस्यः -त्या -स्यं, समर्थः -दा -दं,
निर्वर्थाः -दा -दं, दुराचारः -रा -रं, जानवृत्तः -ता -तं.

LIBERTINE, s. लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, स्त्रीव्यसनी *m.* (न्), स्त्रीसेवी *m.* (न्),
स्त्रीपटः, स्त्रीरतः, स्त्रीव्यसनी *m.* (न्), नागरः, नागरीटः, विटः.

LIBERTINISM, s. व्यसनिता -त्वं, व्यसनं, अभिचारः, व्यतिक्रमः, लम्पटता,
लम्पट्यः, अनवस्यताः *f.*, अनवस्यता, विषयासक्तिः *f.*, विषयानुरागः,
जानासक्तिः *f.*, भोगासक्तिः, कामुकत्वं, स्त्रीसेवा, स्त्रीप्रसङ्गः, स्त्रीव्यसनं,
स्त्रीव्यसङ्गः, दुर्वृत्तता, दुराचारत्वं, समर्थता, इन्द्रियमन्यता, यन्त्रितोप-
भोगः, नागरीप्रसङ्गः.

LIBERTY, s. (Freedom from restraint or servitude) स्वातन्त्र्यं, स्वाधीनता, अनुधीनता, स्वच्छन्दा, स्वाच्छन्दं, आनाधीनता,
अधराधीनता, स्वन्दातं, अण्वशक्तं, अवशक्तं, विषयशक्तं, अपारतन्त्र्यं,
अनायतता, अपरायतता, स्वायतता, स्वच्छाचारता, अदास्यं, अदास्यं,
अवरप्रेषणं, दास्याभावः, नेपाभावः, अयन्तणं, निर्यन्तणं, अयन्तितानं.—
(Freedom of the will) स्वच्छा, स्वच्छन्दा, स्वकामः, सद्बुद्धा.—
(Ability to act) क्षमता, शक्तिः *f.*—(Freedom in general) मुक्तिः *f.*,
विमुक्तिः *f.*, मोक्षः, विमोक्षः, परिमोक्षणं, मोक्षनं, विमोचनं, वैमुक्तं,
पन्थनाभावः, पन्थनराहित्यं.—(Leave) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*, अभ्यनुज्ञा.

—(Exemption from) मुक्तिः *f.*, विरहः, राहित्यं, श्रमता, अभावः,
नोयः.—(Freedom from necessity) भवितव्यानधीनता, दैवान-
धीनता, कर्माचक्षता, दैवाचक्षता.—(Breach of decorum) अविनयः,
अनव्यथा, विनयातिक्रमः, मर्यादातिक्रमः, मर्यादातिवर्जनं, मर्यादातिचारः,
विनयोद्धरणं; 'to set at liberty,' मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं), विमुच्,
मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, निम् (c. 10. -नारयति -यितुं);
'at liberty,' अनिवृत्तः -ता -तं, अव्यवृत्तः -ता -तं, निर्व्यवृत्तः -ता -तं,
निरवब्रह्मः -हा -हं, द्यमः -मा -मं. See FREE.

LIBIDINOUS, a. कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (न्), कामनः -ता -नं,
कामलः -ला -लं, कामात्मा -त्मा -त्वं (न्), कामनः -ता -नं, कामकेलिः
-लिः -लि, कामा -दी -तु (तु), रतापी -धिनी -धि (न्), सुरतापी &c.,
अवायी -यिनी -यि (न्), कामासक्तः -ता -तं, तरलः -ला -लं, सदागः
-ता -नं, कातुषुक्तिः -दिः -दि, कामप्रयणः -ता -रं, कामशीलः -ला -लं,

कामवृत्तिः -तिः -ति, कामीकः -का -कं, अनुज्ञः -ज्ञा -ज्ञं. See LICH-
POUS, LUSTFUL, LEWD, &c.

LIBIDINOUSLY, adv. नक्तानं, कामुकवत्, कामुके, लम्पटवत्, तरलवत्.

LIBIDINOUSNESS, s. सदागता, कामुकीता -त्वं, कामित्वं, कामानता, कामा-
नक्तिः *f.*, रतामक्तिः *f.*, अवायित्वं, वैयायं, रताधित्वं, हेल -लनं.

LIBRA, s. (Sign of the zodiac) तुला, तुलाधारः, यटः.

LIBRARIAN, s. पुस्तकालायाध्यक्षः, पुस्तकशालाधिकारी *m.* (न्), पुस्तकाध्यक्षः,
ग्रन्थाध्यक्षः, पुस्तकागाररक्षकः, पुस्तकागारपालकः.

LIBRARY, s. (Collection of books) पुस्तकसङ्ग्रहः, पुस्तकसमुहः, ग्रन्थ-
सङ्ग्रहः.—(Edifice or room for holding it) पुस्तकशाला,
पुस्तकालयः, पुस्तकागारः, पुस्तकालयः, ग्रन्थगृहं, ग्रन्थसङ्ग्रहाला, ग्रन्थकुटी.

To LIBRATE, v. a. तुल् (c. 10. तुल्यति -यितुं), गगनोलीकृ, तुल्यभारीकृ.

LIBRATION, s. तोलनं, समतोलीकरणं, भारतुल्यता, तुल्यवहता, तुल्यता.

LICE, s. pl. वृत्ताः *m. f. pl.*, जज्जीटाः *m. pl.*, पटपटाः *m. pl.*

LICENS, s. (Leave, permission) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*, अनुज्ञानं,
अभ्यनुज्ञा, समनुज्ञानं, क्षमता, चाज्ञा; 'written license,' अनुज्ञापत्रं,
चाज्ञापत्रं.—(Excess of liberty) मर्यादातिक्रमः, व्यतिक्रमः, अनगैलता,
उत्क्रमः, विधिव्यतिक्रमः, विधिनिषेधातीतता.

To LICENS, v. a. अनुज्ञापत्रेण अनुमन् (c. 4. -मन्यते -गन्तुं), अनुज्ञा (c. 9.
-जानाति -जीते -जातुं), अनुज्ञां दा, अनुज्ञापत्रं दा, चाज्ञापत्रं दा.

LICENSED, p. p. अनुज्ञातः -ता -तं, पञ्चानुज्ञातः -ता -तं, गृहीतानुज्ञा -ज्ञा -ज्ञं,
अभ्यनुज्ञातः -ता -तं, अनुमताः -ता -तं.

LICENSER, s. अनुज्ञादाता *m.* (तु), अनुमतिदाता *m.*, अनुज्ञापत्रप्रकाशकः.

LICENTIATE, s. गृहीतानुज्ञाः, सानुज्ञाः, अधिचारपुङ्गवः, अधिचारी *m.* (न्).

LICENTIOUS, a. (Exceeding the limits of law or propriety)
निर्मर्यादा -दा -दं, मर्यादातिवर्जनी -विनी -वि (न्), मर्यादातिक्रमी -मिणी
&c., तत्त्वमर्यादा -दा -दं, अतिक्रान्तमर्यादा &c., उक्रान्तमर्यादा &c.,

अमर्यादा &c., अभिचारी -रिणी &c., दुराचारी &c., दुराचारः -रा -रं,
अनाचारी &c., स्वच्छाचारी &c., वपेक्षाचारी &c., आनाचारी &c.,

कामवृत्तः -ता -तं, उच्छृङ्खलः -ला -लं, अशिष्टः -श -शं, अशिष्टाचारः &c.,
धर्मभ्रष्टः -श -शं, तत्त्वभ्रम्मा -म्या -म्यं (न्), अनाचारी &c., अचष्टः
-दा -दं, अनगैलः -ला -लं.—(Profligate, dissolute) व्यसनी -निनी
&c., व्यसनीयः -या -यं, व्यसनासक्तः -ता -तं, विषयासक्तः &c., विषयी
-विणी &c., विषयानुरागी -गिणी &c., भोगासक्तः &c., कामुकः -का
-कं, अनवस्यः -त्या -स्यं, दुष्टः -ग -गं, पापीयान् -यमी -यः (न्), पापिणः
-श -शं, दुर्वृत्तः -ता -तं, लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, स्त्रीव्यसनी, अवायपरः -रा -रं.

LICENTIOUSLY, adv. अशिष्टवत्, उच्छृङ्खलं, अभिचारेण, लम्पटवत्, कामुकं,
कामुकवत्, विषयानुरागवत्, दुष्टवत्, पापिणवत्.

LICENTIOUSNESS, s. अभिचारः, व्यतिक्रमः, मर्यादातिक्रमः, मर्यादातिवर्जनं,
नियमातिक्रमः, अशिष्टता, उच्छृङ्खलत्वं, दुराचारत्वं, अनाचारः, अनाचारः,
अचष्टता, दुर्वृत्तता, व्यसनिता, अनवस्यता, पापिण्यत्वं,
लम्पटता, लम्पट्यः, कामुकत्वं, इन्द्रियमन्यता, स्त्रीप्रसङ्गः, स्त्रीसेवा,
स्त्रीव्यसनं, भोगासक्तिः *f.*

LICHEN, s. शिलावृक्ष, सूकरी, शूकरी, शूकराक्षता, पराहताना.

To LICK, v. a. लिह् (c. 2. लेटि, लीटि, लेटुं), आलिह्, अवलिह्, परि-
लिह्, संलिह्, परिसंलिह्, जिह्वालेहनं कृ, ज्जलेहनं कृ.—(Lick up,
devour) गस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं),
सम्भक्ष्, गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं), निगृ, संगृ.—(Beat) तड्
(c. 10. ताडयति -यितुं), तड् (c. 1. -हरति -हर्तुं), वेचापातं कृ, दखापातं कृ.

LICK, s. लेहः -हनं.—(A blow) लायातः, प्रहारः, ताडनं, दखापातः.

LICKED, p. p. लीटः -दा -दं, आलीटः -दा -दं, अवलीटः -दा -दं.

LICKERISH, *a.* (Dainty) सुरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं, खादुः-द्वी-दु, मिष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Eager to taste) प्राशानोत्सुकः-का-कं, लेहनीत्सुकः &c., भोगोत्सुकः &c.

LICKERISHNESS, *s.* रसिकत्वं, सरसता, सौरस्यं, मिष्टता, खादुता, लालित्यं.

LICKING, *s.* (With the tongue) लेहः-हन्, अवलेहः-हन्, जिह्वालेहन्, जिह्वास्वादः.—(Beating) ताडनं, चापातः, दण्डः, दण्डप्रहारः, वेचापातः.

LICORICE, *s.* यष्टिमधु *n.* -धुका, मधुयष्टिका, मधुलं, मधूलो, ज्वीतकं, यष्टिकः, तिक्रपय्या *f.* (न).

LICTOR, *s.* पृथक्काले काष्ठखण्डयुक्तपरशुधारी धर्म्मोध्यक्षपरिचरः.

LID, *s.* पिधानं, शरावः, शरवः, मुद्रः, चाच्छादनं, छादनं, आवरणं, पटलं, षडः-दनं, पुटः-टी-टं, वर्द्धमानकः, उद्वहनं, कूर्मपृष्ठकं, कपाटः, मार्दिकः; 'opening of a lid,' शरावोद्घटनं; 'a box having a lid,' सापिधानं भाजनं, समुद्रं करण्डकं, समुद्रकः; 'lid of the eye,' नेत्रच्छदः, नयनच्छदः, अक्षिपुटः, नेत्रकपाटः.

LIE, *s.* (Falsehood) अनृतं, असत्यं, वितथं, अतथ्यं, अलीकं, अनृतवाक्यं, मृषावाक्यं, मृषोक्तिः *f.*, मृषोद्यं, मिथ्याोक्तिः *f.*, मिथ्यावादः, मृषावादः, मिथ्याभाषणं, असत्यवादः, असत्यभाषणं, अनृतोक्तिः *f.*, मिथ्यावचनं, असत्यवचनं, मृषाभिधानं.

To LIE, *v. n.* (Utter a falsehood) असत्यं or अनृतं वद् (c. 1. वदति-दिहति), अनृतवाक्यं वद्, मृषा or मिथ्या वद्, मिथ्यावादं कृ, मृषावादं कृ, मृषाभिधानं कृ.

To LIE, *v. n.* (Down to rest, lie horizontally) शी (c. 2. शेते, शयितुं), शयनं कृ, संविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), उपविश, पत् (c. 1. पतति-तिहति); 'he lies on the ground,' भूमौ शेते; 'he lies on the bed,' राट्यां शेते; 'to lie down upon,' अधिशेति with acc. c.; as, 'he lies down upon the couch,' शय्याम् अधिशेते.—(Lean, rest upon) अवलम्ब (c. 1. -लवते-सिहति), समालम्ब, संश्रि (c. 1. -श्रयति-ते-यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, निली (c. 4. -लीयते-लेहति), अवलम्बनं कृ.—(Remain, be situated, be) चृत् (c. 1. वसते-सिहति), स्वा (c. 1. तिष्ठति, स्वातुं), चास् (c. 2. आस्ते, आसितुं); 'to lie near,' समीपस्थः-स्वा-स्यं भू or ऊस्; 'to lie towards the east,' पूर्वदिश्यः-श्या-स्यं भू or ऊस्.—(Lie by, rest) विश्रम् (c. 4. -श्राम्यति-श्रमितुं), लाय्याद् निवृत् (c. 1. वसते-सिहति), कार्य-विच्छेदं कृ.—(Lie in the way) रुध् (c. 7. रुध्ति, रोहति), अनरायो भू.—(Lie hard upon) पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), अभिपीड्, निपीड्.—(Lie in wait) गुप् or निभृते स्वा.—(Lie up, keep in the house) गृहावस्थितः-ता-तै भू.—(Lie to, as a ship) रुडगतिः-ति-ति भू.—(Lie on, be a matter of obligation). See INCUMBENT. (Lie in, be in childbed) प्राग्प्रसवकाला भू, प्राग्प्रसवावस्था भू.—(Lie with, carnally) सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अभिगम्, सम्भोगं कृ.

LIEF, *adv.* कामं, प्रकामं, सकामं, कामतस्, इच्छातस्, यथेप्सितं.

LIEGE, *a.* (Bound to be loyal) भक्तः-क्ता-क्तं, भक्तिवद्धः-द्धा-द्धं, सेवावद्धः &c., प्रभुभक्तः &c., स्वामिभक्तः &c., ईश्वराधीनः-ना-नं, ईश्वरायतः-ता-तै, प्रभुवशः-शा-शं.

LIEGE, *s.* (Lord) स्वामी *m.* (न), प्रभुः *m.*, ईश्वरः, पतिः *m.*

LIEGE-MAN, *s.* (Vassal) भक्तः, सेवावद्धः, प्रभुसेवी *m.* (न).

LIENTERIC, *a.* जामातिसारी-रिखी-रि (न), जामातिसारसन्धी &c.

LIENTERY, *s.* जामातिसारः, अतिसारः, सारणः, जामरक्तः.

LIEU, *s.* स्थानं, भूमिः *f.*, स्थलं; 'in lieu of,' स्थाने, भूमौ, प्रति with abl. c., विनिमयात्-येन.

LIEUTENANCY, *s.* प्रतिनिधित्वं, सेनायां प्रतिनिधेः or प्रतिपुरुषस्य पदं or अवस्था or अधिकारः.

LIEUTENANT, *s.* सेनाधिपतिप्रतिनिधिः *m.*, सेनाध्यक्षप्रतिनिधिः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः, नियोगी *m.* (न); 'lord-lieutenant,' राज-प्रतिनिधिः *m.*

LIFE, *s.* (Existence) जीवनं, जीवितं, जीवः-वा, प्राणनं, प्राणः, प्राणपरिग्रहः, सत्त्वं, सत्ता, जन्म *n.* (न), जीवातुः *m.*, जीवयः, जीवदशा, उत्पद्यं.—(Vitality, principle of life) प्राणः-खाः *m. pl.*, जीवात्मा *m.* (न), आत्मा *m.*, जीवः-वितं, जीवित्वं, चेतना, चैतन्यं, प्राणवायुः *m.*, प्राणवाता *m.*, भूतात्मा *m.*, पञ्चप्राणाः *m. pl.*—(Possession of breath) असुधारणं, प्राणधारणं, प्राणपरिग्रहः.—(Drawing breath) श्वासप्रश्वासं, श्वासनिःश्वासं, निश्वासनप्रश्वासनं; 'endowed with life,' जीवी-विनी-वि (न), जीवभूतः-ता-तै, सजीवः-वा-वं, प्राणी-खिनी &c., प्राणभूत *m. f. n.*, सचेतनः-ना-नं; 'giving life,' प्राणदः-दा-दं, प्राणप्रदः-दा-दं, जीवदः-दा-दं; 'destroying life,' प्राणहरः-र-रं, प्राणहारी-रिखी &c., जीवितहारी &c., प्राणान्तिकः-की-कं; 'the giving or saving of life,' प्राणदानं, जीवदानं; 'abandonment of life,' जीवोत्सर्गः, प्राणत्यागः, प्राणोत्सर्गः, जीवितत्यागः, प्राणपरित्यागः, देहत्यागः, देहत्यासः; 'fear of losing life,' जीवितसंशयः; 'peril of life,' प्राणवापः; 'love of life,' जीवितार्था, जिजीविषा, प्राणिखिषा; 'wishing for life,' जिजीविषुः-यु-यु, प्राणिखिषुः-यु-यु; 'dread of life, impatience of life,' जीवितत्रासः, जीवनद्वेषः, मुमूर्षा; 'impatient of life,' मुमूर्षुः-सु-सु; 'deprived of life,' हतप्राणः-खा-खं, हतजीवितः-ता-तै, नष्टप्राणः-खा-खं, नष्टजीवितः-ता-तै; 'support or maintenance of life,' प्राणपात्रा, प्राणधारणं, प्राणरक्षणं; 'reckless of life,' जीवितव्ययी-यिनी &c., प्राणव्ययी &c.; 'recklessness of life,' जीवितव्ययः; 'the end or object of life,' जीवितहेतुः *m.*; 'means of life,' जीवितोपायः; 'a happy life,' सुजीवितं.—(Age, duration of life, term of life) आयुस् *n.*, आयुः-यु *m. n.*, वयस् *n.*, परमायुस्, जीवितकालः, जन्म *n.* (न), जन्मकालः, आयुःपरिमाणं, जीवपरिमाणं, आयुर्मेधादा, कालविशेषावच्छिन्नं जीवनं; 'advanced in life,' गतायुः-यु-यु (स्), प्रवयाः-या-यः (स्); 'conferring long life,' आयुष्यः-पा-प्यं, आयुष्करः-रा-री-रं; 'end of life,' आयुःशेषः; 'for life, during life, all one's life,' यावज्जीवं, जीवनपर्यन्तं, साम-रणात्, यावज्जन्म, जन्मपर्यन्तं, यावदेहं; 'in all one's life,' जन्मतः प्रभृति, जन्मत आरभ्य, जन्माभ्यः, जन्मावधि, आजन्मतः, जन्मतः; 'lasting all one's life,' यावज्जीविकः-क्ता-क्तं, सामरखानिकः-क्ता-क्तं.—(Life in the world, the present life) इहलोकवासः, इहलोकवर्त्तनं, भूलोकवासः, इहकालः, इहजन्म *n.* (न), संसारः, संसरणं, संसृतिः *f.*, गुणत्रयाभ्यासः; 'active or secular life,' प्रवृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिमार्गः, संसारमार्गः, लोकव्यवहारः, प्रवर्त्तनं; 'retired life,' निवृत्तिः *f.*, निवृत्तिमार्गः; 'engaging in public life,' लोकव्यवहारप्रवृत्तिः *f.*; 'in this life,' इह, इहकाले, इहलोके; 'the vicissitudes of life,' संसारचक्रं, कालचक्रं, कालावृत्तिः *f.*—(Conduct, manner of living) वृत्तिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, आचरणं, रीतिः *f.*, स्थितिः *f.*, चेष्टितं, चर्या, प्रवृत्तिः *f.*, स्थितिः *f.*; 'virtuous life,' धर्म्मोचरणं.—(Vivacity) तेजस् *n.*, रसः, रसिकत्वं, तीक्ष्णता, सत्त्वं, वीर्यं.—(Narrative of a life, memoir) चरित्रं, चरितं, चरित्ररचना, चरित्राख्यानं, आख्यानं.—(State, condition) अवस्था, दशा, भावः, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'the two states of life,' अवस्थाद्वयः;

these are 'happiness,' सुखावस्था, सुखदशा and 'misery,' दुःखावस्था, दुःखदशा; 'the three states of life,' अवस्थात्रयं; these are 'waking state,' जाग्रदवस्था; 'dreaming state,' स्वप्नावस्था and 'state of sound sleep,' सुषुप्त्यवस्था.

LIFE-GIVING, *a.* जीवदः -दा -दं, जीवदायकः -का -कं, जीवदाता -त्री -तृ (तृ), तेजस्करः -री -रं, तेजोवर्धकः -का -कं, वीर्यदः -दा -दं.

LIFE-GUARD, *s.* राजशरीररक्षकः, राजदेहरक्षी *m.* (न्), राजपरिचरः, राजपरिधिष्यः.

LIFELESS, *a.* निर्जीवः -वा -वं, सजीवः -वा -वं, जप्राणी -णिनी -णि (न्), प्राणहीनः -ना -नं, गतप्राणः -शा -शं, नष्टप्राणः -शा -शं, निःप्राणः -शा -शं, प्राणरहितः -ता -तं, प्राणविरहितः -ता -तं, अचेतनः -ना -नं, विचेतनः -ना -नं, चैतन्यरहितः -ता -तं, व्यसुः -सुः -सु, गतासुः -सुः -सु, अचेष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Spiritless) निस्तेजाः -जाः -जः (स्), तेजोहीनः -ना -नं, विरसः -सा -सं, रसहीनः -ना -नं, निस्सत्त्वः -त्त्वा -त्वं, सत्त्वहीनः -ना -नं.

LIFETIME, *s.* जीवितकालः, आयुस् *n.*, वयस् *n.*, जन्मकालः, आयुष्यं; 'during life-time,' यावज्जीवं, जीवपर्यन्तं, जन्मपर्यन्तं.

TO LIFT, *v. a.* (Raise) उन्नृत् (c. 10. -तोलयति -यितुं), उल्लि (c. 1. उल्लयति -यितुं, *rt.* णि), समुच्छि, प्रोच्छि, उन्नम् (c. 10. -ननयति -यितुं), उद्यम् (c. 1. -ययति -यन्तुं), उज्या in caus. (-यापयति -यितुं, *rt.* स्या), उरिद्यप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), समुत्तिद्यप्, उद्वन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), उन्नी (c. 1. -नयति -नेतुं), उत्कृप् (c. 1. -कर्षति -क्रष्टं), उदृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उद्गृह् (c. 6. -गृहति -गृहीतुं), उन्नोलनं कृ, उद्दीकृ.—(Raise in rank) पदवृद्धिं कृ, उत्कृष्टपदे प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), संवृप् (c. 10. -वर्धयति -यितुं), प्रतिपत्तिं कृ or दा.—(Fill with pride or joy) दृप् (c. 10. -दपयति -यितुं), उल्लस (c. 10. -लासयति -यितुं), उद्वतं -तां कृ; 'to be lifted up with pride,' दृप् (c. 4. -दृप्ति, दर्षुं), उद्वतीभू, उद्वतचिन्नः -न्ता -न्तं भू.

LIFT, *s.* उत्तोलनं, उत्थापनं, उन्नमनं, उन्नमः, उन्नयनं, उल्लयः, समुच्छयः, उत्कर्षः.—(Help) साहाय्यं, उपकारः, उपकृतं.

LIFTED, *p. p.* उत्तोलितः -ता -तं, उत्थापितः -ता -तं, उच्छ्रितः -ता -तं, समुच्छ्रितः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं, उद्वतः -ता -तं, समुद्वतः -ता -तं, उद्वतः -ता -तं, उत्कर्षितः -ता -तं, उद्वहितः -ता -तं, उरिद्यमः -ता -तं, उद्वहितः -ता -तं; 'having the hands lifted up,' अभ्युच्छ्रितपाणिः -णिः -णि, उरिद्यतहस्तः -स्ता -स्तं; 'having his weapon lifted up,' उद्यतायुधः -धा -धं; 'having the arms lifted up,' उद्वहाहुः -हुः -हु.

LIGAMENT, *s.* (Any thing that unites or ties) बन्धनं, बन्धः, योक्त्रं, सेचं, यन्त्रणं, पाशः, निगडः, शृङ्खला -लं, चारुः, प्रसितिः *f.*—(In anatomy) सन्धिवन्धनं, सन्धिवन्धः, यन्धिवन्धनं, अस्थिवन्धनं.

LIGATURE, *s.* बन्धः -न्धनं, पट्टः, पट्टकः, आवेष्टनं, परिवेष्टनं, वेष्टनं, रज्जुः *m. f.*, कवलिका.

LIGHT, *s.* द्युतिः *f.*, दीप्तिः *f.*, तेजस्, ज्योतिस् *n.*, ज्योतिः *f.*, प्रभा, प्रकाशः, आभा, अविः *f.*, आलोकः, रुचिः *f.*, रुक् *f.* (च्), कान्तिः *f.*, उटा, निभा, भा, भास् *f.*, निभा, ज्ञाया, त्विपा, त्विद् *f.* (प्), शोचिस् *n.*, शोभा, वर्चस् *n.*, महस् *n.*, धीतः, दृशानं, मरीचिः *m. f.*, कलिका; 'light of the moon or stars,' ज्योत्स्ना, कौमुदी, दीपिका; 'shining by its own light,' स्वप्रकाशः -शा -शं, स्वयंज्योतिः -तिः -ति; 'day-light,' सूर्यप्रकाशः, सूर्यरश्मिः *m.*, दिनालोकः.—(Any thing that gives light, candle) दीपः -पकः, प्रदीपः, दीपिका.—(Knowledge) ज्ञानं, बोधः, अवगमः, प्रकाशः.—(Public notice) प्रकाशः, प्रकाशता, प्राकट्यं, प्रसिद्धिः *f.*, लोकप्रसिद्धिः *f.*, लौकिकं, प्रख्यातिः *f.*

—(Light of a picture) प्रकाशितचित्रांशः, चित्रस्य प्रकाशितभागः, चित्रस्य प्रकाशितस्थलं.—(Point of view) दृष्टिः *f.*, लक्ष्यं, दृष्टिसूचं, दृष्टिपातमार्गः, दृष्टिपातसूचं, लक्ष्यसूचं; 'to throw light upon,' प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाशः; 'throwing light upon,' प्रकाशकः -का -कं; 'to bring to light,' प्रकटीकृ, प्रकाशीकृ, स्पष्टीकृ, आविष्कृ, प्रादुष्कृ, विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं); 'to come to light,' आविर्भू, प्रादुर्भू, प्रकाशीभू, प्रसिद्धिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), In scientific treatises 'light' is called प्रकाशः.

LIGHT, *a.* (Having little weight) लघुः -युः -घ्वी -यु, सगुरुः -रुः -घ्वी -रु, अल्पभारः -रा -रं, लघुभारः -रा -रं, अल्पप्रमाणः -शा -शं, लघुप्रमाणः -शा -शं, गौरवहीनः -ना -नं, सुवहः -हा -हं, सुवाहः -हा -हं, सुखवाहः -हा -हं.—(Not oppressive, easy to be endured) लघुः -घ्वी -यु, सुसहः -हा -हं, सुसहनीयः -या -यं, अक्षेपकः -का -कं, अल्पक्षेपकः -री -रं; 'very light,' लघिष्ठः -ष्टा -शं.—(Easy) सुखः -खा -खं, सुकरः -रा -री -रं, निरायासः -सा -सं, सुगमः -मा -मं, अक्रष्टः -ष्टा -ष्टं, सकठिनः -ना -नं, अविपणः -मा -मं, सुसाध्यः -ध्या -ध्वं, लघुः &c.—(Easy of digestion) सुपाक्यः -क्या -क्यं, सुपचनीयः -या -यं, सुपचः -चा -चं, सुखपचः -चा -चं.—(Active, nimble) चपलः -ला -लं, लघुशरीरः -रा -रं, लघुगतिः -तिः -ति.—(Not dense) अस्यूतः -ला -लं, अघनः -ना -नं, शिथिलावयवः -वा -वं, विरलावयवः -वा -वं.—(Not steady, gay, airy) लघुचिन्नः -न्ता -न्तं, लघुचेताः -ताः -तः (स्), लघुस्वभावः -वा -वं, चञ्चलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, प्रकृति-तरलः -ला -लं, अस्थिरः -रा -रं, लोलः -ला -लं, अनवस्थः -स्था -स्थं, गौरवहीनः -ना -नं, गाम्भीर्यहीनः -ना -नं.—(Trivial, inconsiderable) लघुः &c., लघुप्रभावः -वा -वं, अल्पप्रभावः &c., लघ्वर्चः -घ्वी -घ्वं, अल्पार्थः -घ्वी -घ्वं, तुच्छः -च्छा -च्छं, अगण्यः -ख्या -ख्यं, तृणप्रायः -या -यं, —(Light in color) प्रागुः -रुः -रु, श्वेतः -ता -तं or expressed by ईप्, आ prefixed; 'light red,' श्वेतरक्तः -क्ता -क्तं, ईप्द्रक्तः -क्ता -क्तं; 'light blue,' आनीलः -ला -लं; 'light brown,' श्वेत-पिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं; 'light blue,' श्वेतनीलः -ला -लं.—(Bright, not dark) दीप्तिमान् -मती -मत् (न्), द्युतिमान् &c., प्रभावान् &c., दीप्प्रः -प्रा -प्रं, सप्रकाशः -शा -शं, प्रकाशमयः -यो -यं, तेजोमयः &c., तेजसः -सी -सं, प्रकाशयुक्तः -क्ता -क्तं, रुचिरः -रा -रं, शोभनः -नी -नं; 'the light half of the month when the moon increases,' शुक्लः, शुक्लपक्षः, शुद्धपक्षः.—(To make light of) लघूकृ, तुच्छीकृ, तृणाय मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

LIGHT, *adv.* लघु, लाघवेन, सलाघवं, अगुरु, लघु prefixed in comp.

TO LIGHT, *v. a.* (Make light, illuminate) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश, द्युत् (c. 10. द्योतयति -यितुं), प्रद्युत्, विद्युत्, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), उद्दीप्, प्रदीप्, विदीप्, प्रकाशितं -तां कृ, द्योतितं -तां कृ, सप्रकाशं -शां कृ.—(Give light) प्रकाशं दा, प्रकाशनं कृ, द्योतनं कृ, तेजः कृ or दा.—(Kindle, set on fire) ज्वल् (c. 10. ज्वलयति, ज्वाल-यति -यितुं), प्रज्वल्, उज्ज्वल्, गंजल्, समिन्ध (c. 7. -इन्धे -इन्धितुं), सन्धुष् (c. 10. -धुध्यति -यितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), सन्नप्, दीप्, प्रदीप्, उद्दीप्, आदीप्.

TO LIGHT, *v. n.* (Fall on) आपत् (c. 1. -पतति -तितुं), निपत्, आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अकस्माद् आसद् or उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं) or आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or उपागम्.—(Descend) अवरोह (c. 1. -रोहति -रोहं), अवतृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), अवया (c. 2. -याति -तुं), अवयो गम्, अवयपत्.—(Settle, rest upon) अव्यास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं), निली (c. 4. -लीयते -लेतुं), निपद् (c. 1. -पी-

दति -प्रभु), क्षयिवस् (c. 1. -वसति -वस्), अवस्था, संस्था, सद्योनें कृ.
—(Kindle) समिन्ध in pass. (-इधते), जल (c. 1. जलति -लितु).
LIGHT-ARMED, *a.* लम्बायुधः -धा -यं, लघुशस्त्री -स्त्रिणी -स्त्रि (न्), लघ्वस्त्र-
धारो -रिणी -रि, लघुशस्त्रभृत् *m.f.n.*
LIGHTED, *p.p.* इद्ध -द्धा -द्धं, समिद्धः -द्धा -द्धं, ज्वलितः -ता -तं, सनातः
-ता -तं, सन्वृद्धितः -ता -तं, प्रज्वालितः -ता -तं. —(Lighted up, illu-
minated) प्रकाशितः -ता -तं, विकशितः -ता -तं, द्योतितः -ता -तं,
प्रद्योतितः -ता -तं, उद्योतितः -ता -तं, उद्दीपितः -ता -तं, भासितः -ता -तं,
विभासितः -ता -तं, उद्भासितः -ता -तं, उज्ज्वलितः -ता -तं.
To LIGHTEN, *v.n.* (Flash, as lightning) स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं),
विद्युत् (c. 1. -द्योतते -रितुं), अकस्मात् प्रकाश (c. 1. -काशते -शितुं)
or जल (c. 1. जलति -लितुं) or उज्ज्वल, विद्युन्न कम्प (c. 1. कम्पते
-म्पितुं).
To LIGHTEN, *v.a.* (Make bright) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं),
विकाश, द्युत् (c. 10. द्योतयति -यितुं), दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), विदीप्,
—(Make less heavy) लघूकृ, लघ (nom. लघयति -यितुं), नूनभारं
-रं -रं कृ, अल्पभारीकृ, भारनूनतां कृ. —(Alleviate) शम (c. 10.
शमयति -यितुं), प्रशम, उपशम, लघूकृ.
LIGHTENED, *p.p.* (Made less heavy) लघूकृतः -ता -तं, नूनभारः -रा
-रं, शमितः -ता -तं, प्रशमितः -ता -तं.
LIGHTER, *s.* (More light) लघुतरः -रा -रं, लघोयान् -यसी -यः (स्),
नूनभारः -रा -रं. —(One that lights or kindles) प्रकाशकः,
प्रकाशदः, दीपकः, उद्दीपकः, द्युतिकरः, द्युतिकरः, चग्निदः. —(Large,
flat-bottomed boat) तराळः *m.*, तरान्युः *m.*, तरणिः -णी *f.*, बहिचं,
उडुपः -यं.
LIGHTERMAN, *s.* नाविकः, पोतयाहः, तरिकः, मूर्धोक्तनीकाकर्णधारः.
LIGHT-FINGERED, *a.* लघुहस्तः -स्ता -स्तं, चपलहस्तः &c. पाणिचपलः -ला -लं.
LIGHT-FOOTED, *a.* लघुपादः -दा -दं, लघुगतिः -तिः -ति, दृढगतिः -तिः -ति.
LIGHT-HEADED, *a.* (Delirious) रोगोपहतज्ञानः -ना -नं, रोगोपहतत्वाद्
भानचित्तः -त्ता -तं or भानबुद्धिः -द्धिः -द्धि or विचित्रबुद्धिः -द्धिः -द्धि
or विमिश्रचित्तः &c., बुद्धिविभ्रमात् प्रलापकारी -रिणी &c. —(Thought-
less, volatile) चपलचित्तः &c., लघुचित्तः &c.
LIGHT-HEADEDNESS, *s.* चित्रविभ्रमः, ज्ञानभ्रान्तिः *f.*, बुद्धिभ्रान्तिः, बुद्धिविभ्रमः.
LIGHT-HEARTED, *a.* लघुचित्तः -त्ता -तं, लघुचेताः -ताः -तः (स्), हृष्टचित्तः
&c., हृष्टहृदयः -या -यं, हृष्टमानसः -सी -सं, उल्लसः -सा -सं, जानन्दी
-न्दिनी -न्दि (न्), सुमनसः -स्त्ता -स्तं.
LIGHT-HOUSE, *s.* दीपस्तम्भः, दीपगृहं, आकाशदीपः, समुद्रयाविनां पथदर्श-
नायै उन्नतभूभागे निर्मितं दीपगृहं.
LIGHTING, *part.* प्रकाशयत् -यन्तो -यन् (त्), उद्भासयन् -यन्तो -यन् (त्),
द्योतयमानः -ना -नं, उद्दीपकः -क्ता -क्तं, प्रदीपकः -क्ता -क्तं. —(Resting
on) निपणः -णा -यं, निलीयमानः -ना -नं, सन्निधमानः -ना -नं.
LIGHTLESS, *a.* निम्नः -भा -भं, समकाशः -शा -शं, निरालोकः -क्ता -क्तं.
LIGHTLY, *adv.* (With little weight) लघु, लापवेन, सलापयं, अगुरु,
अल्पभारेण, अल्पप्रमाणेन. —(Easily) सुलेन, अनायासेन, अकष्टेन,
अकष्टेन, अयत्नेन. —(Without reason) हेतुना विना, कारणेन विना.
—(Nimble) लघुगता, चपलं. —(With levity) लघुचेतसा, चञ्चलं,
चञ्चलपद्, चास्विरं; 'to think lightly of' लघूकृ, तुच्छीकृ.
LIGHTNESS, *s.* (Want of weight) लघुता -न्तं, लापयं, लघिमा *m.* (न्),
अगुरुता, गीरवहीनता, भारलघुता, भारहीनता, अल्पभारत्वं, भारभावः,
लघुगता, भाररहितत्वं. —(Easiness) सुखत्वं, अनायासः, निरायासत्वं,
सुकरत्वं, सुसाध्या, लघुता, सुगमत्वं, अकष्टत्वं, पक्काठिनं. —(State of

being easy to be borne) लघुता, सुखता, सुसहनीयता. —(Nim-
bleness) शरीरलघुता, लघुशरीरत्वं, लघुगतित्वं, द्रुतत्वं. —(Levity)
चञ्चलत्वं, चाञ्चल्यं, चपलता, चापल्यं, लोलता, लील्यं, अस्विरता,
अस्वेर्यं, अनवस्थितिः *f.*, अगुरुता, अगौरवं. —(Trivialness) लघुता,
लापयं, लघ्वेता, अल्पप्रमाणत्वं, तुच्छता; 'lightness of hand,' हस्त-
लापयं, हस्तचापल्यं.

LIGHTNING, *s.* विद्युत् *f.*, तडित् *f.*, सौदामिनी, सौदामी, सौदामिनी, मेघ-
ज्योतिस् *n.*, मेघवह्निः *m.*, मेघदीपः, पनञ्जाला, द्युगप्रभा, अचिरप्रभा,
द्युद्युतिः *f.*, ह्रदिनी, ह्रदिनी, शतहृदा, शम्पा, सम्पा, चपला, चञ्चला,
द्युशिका, आकाशिका, चला, रेरावती, छटाभा, रोहिणी, अशुभा, अशुभा,
वज्रस्फुरिङ्गः -ङ्गं, पनवज्जिका, वीपा, महोत्सा, अतिभीः *m.*, चटुला,
रुक् *f.* (च्), नीलाम्बना; 'forked lightning,' विद्युज्जता, तडित्जता;
द्यौचं; 'flash of lightning,' विद्युत्प्रकाशः, विद्युत्स्फुरणं, सौदामिनी-
स्फुरणं, विद्युत्कम्पः, विद्युत्हाम *n.* (न्), विद्युत्ज्वाला; 'the falling of
lightning,' विद्युत्पातः; 'struck by lightning,' उपहतः -ता -तं,
विद्युत्पातोपहतः &c.; 'relating to lightning,' वैद्युतः -तो -तं.

LIGHTS, *s. pl.* पुष्कृतः, पुष्कृतः, पुष्कृतः, रक्तमेतजः.

LIGHTSOME, *a.* (Not dark, luminous) दीप्तिमान् -मनो -मन् (न्),
तेजोमयः -यी -यं, समकाशः -शा -शं, प्रकाशमयः -यी -यं, सुप्रकाशः
-शा -शं, तेजसी -स्त्रिणी -स्त्रि (न्), प्रभावान् &c., सुप्रभः -भा -भं. —
(Cheerful, gay) उल्लसः -सा -सं, हृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं, सानन्दः
-न्दा -न्दं, जानन्दी -न्दिनी &c., जानन्दः -दा -दं, हर्षदः -दा -दं.

LIGHTSOMENESS, *s.* (Brightness) समकाशता, दीप्तिमत्त्वं, दीप्तिता. —
(Cheerfulness) उल्लसता, उल्लासः, सानन्दता, हृष्टता, प्रहर्षः.

LIGHT-SPIRITED, *a.* लघुहृदयः -या -यं, हृष्टहृदयः -या -यं, हृष्टचित्तः -त्ता -तं.

LIGNEOUS, *a.* काष्ठी -ष्ठिनी -ष्ठि (न्), काष्ठमयः -यी -यं, दारुमयः &c.,

दारुयः -वी -वं, काष्ठरूपः -पा -पं, दारुरूपः -पा -पं, काष्ठपटितः -ता -तं.

LIGNIFEROUS, *a.* काष्ठदः -दा -दं, काष्ठदायकः -का -कं, काष्ठोत्पादकः -का -कं.

LIGNIFORM, *a.* काष्ठरूपः -पा -पं, काष्ठकारः -रा -रं, काष्ठकृतिः -तिः -ति.

To LIGNIFY, *v.a.* काष्ठसाकृ, दारुसाकृ, काष्ठरूपीकृ, दारुरूपीकृ.

LIKE, *a.* (Resembling) सदृशः -शी -शं, सदृष्टः -ष्टा -ष्टं, सदृक् *m.f.n.*

(श्), तुल्यः -त्या -त्यं, समः -मा -मं, समीयः -या -यं, समानः -ना -नं,

सन्निभः -भा -भं, अनुकारी -रिणी -रि (न्), निर्विशेषः -पा -पं, प्राति-

भासिकः -क्की -क्तं. The following can only be used in comp.

at the end of a word उपमः -मा -मं, निभः -भा -भं, प्रतिमः -मा

-मं, उपमितः -ता -तं, प्रत्यः -त्या -त्यं, सदृशः -शा -शं, रूपः -पा -पं,

विधः -पा -पं, नोकाशः -शा -शं, निवासः -सा -सं, प्रतीकाशः &c.,

प्रतिकाशः &c., प्रतिकासः &c., प्रतीकासः &c., भूतः -ता -तं; 'like

the moon,' चन्द्रनिभः -भा -भं, चन्द्रोपमः -मा -मं; 'like, but with

a degree of inferiority,' कल्पः -त्वा -त्वं. The propositions

स and अनु are often used indifferently with सम, समान, and

तुल्य to express 'like'; as, 'of like form,' सरूपः -पा -पी -पं,

अनुरूपः -पा -पं, समरूपः -पा -पं, तुल्यरूपः &c., तुल्यकृतिः -तिः -ति,

तुल्याकारः -रा -रं; 'of like properties or qualities,' समगुणः -गु

-यं, अनुगुणः -या -यं, समगुणः -या -यं, तुल्यगुणः &c., समानगुणः &c.

समन्मा -म्मी -म्मे (न्), अनुसमन्मा &c., समानसमन्मा &c., समभावः -वी

-वं; 'of like tribe, class, or kind,' सजातिः -तिः -ति, सजातीयः

-या -यं, समानजातिः &c., समानजातीयः &c., सवर्गः -र्गी -र्गं, तुल्यवर्गः

&c., सविधः -धा -धं, सदगी -गी -गीं, सवर्गीयः -या -यं, सवर्गीयः -या

-यं; 'like this or that,' ईदृशः -शी -शं, ईदृक् *m.f.n.* (श्), ईदृष्टः

-ष्टा -ष्टं, एतादृशः &c., एतादृक् &c., एतादृष्टः &c., तादृशः &c.,

तादृक् &c., तादृषः &c.; 'like what?' कीदृशः &c., कीदृक् &c., कीदृषः &c.; 'like which,' यादृशः &c., यादृक् &c., यादृषः &c.; 'like me,' मादृशः &c., मादृक् &c., मादृषः &c.; 'like thee,' त्वदृशः &c., त्वदृक् &c., त्वदृषः &c.; 'like your honor,' भवादृशः &c., भवादृक् &c., भवादृषः &c. 'To be like,' अनुकृ, सदृशः -शी -शं भू, तुल्यः -त्वा -त्वं भू, सदृशीभू, तुल्यीभू. The following examples illustrate the use and construction of some of the above words. 'The son is very like the father,' पुत्रो बहुधा पितुर् अनुकरोति or पुत्रः पितुरुपो भवति; 'like another son,' पुत्रनिर्दिशेषः -या -यं; 'there never has been, nor ever will be, any one like him,' अनेन सदृशो न भूतो न भविष्यति; 'there is nobody like him,' तेन सदृशः कश्चिदपि नास्ति or न तस्य तुल्यः कश्चन or न कोपि तस्य समः; 'like the sun,' चादित्यसदृशः -शी -शं, चादित्येन तुल्यः &c.; 'a crime like that of Brahmanicide,' ब्रह्महत्यासमं पापं; 'like me,' मम समः or मम तुल्यः or मम अनुकृपः or मद्रूपः &c. or मद्रिपः -या -यं. —(Probable) सत्सङ्काशः -शा -शं, सम्भाव्यः -या -यं.

Like, s. (Match, equal) तुल्यः -त्वा, तुल्यगुणः -या, सदृशः -शी, तुल्यरूपः -पी, समानगुणः -या, समकः -क्षा, युग्मकः -क्षा; 'his like will never be again,' अनेन सदृशो न कदाचिद् भविष्यति. — (Likes and dislikes) प्रियाप्रियाणि n. pl., प्रियाप्रिये.

Like, adv. (In the same manner) यत् affixed, इय, यथा, तथा, निर्दिशेषं -येत्; 'like a dream,' स्वप्नयत्; 'like the moon,' चन्द्रयत्, चन्द्र इय, चन्द्रो यथा; 'cherished like another son,' पुत्रनिर्दिशेषं पालितः; 'like king, like people,' यथा राजा तथा प्रजा; 'in like manner,' तथैव, तद्वत्, तथा, एवं, एवमन्वकारेण, तथाचिधेन, एवंचिधेन, एवनेच; 'to act like,' अनुकृ.

To like, v. a. (Approve of, be pleased with) रुच् (c. 1. रोचते -चिहुं) used impersonally, रुच् (c. 10. रोचयति -चिहुं), अनुकृ, अभिरुच्, अभिरुच् (c. 4. -मन्यते -मनुं), अनुमन्, सम्मन्, मन्, अभिनन्द, (c. 1. -नन्दति -ने -न्दितुं), प्रतिनन्द, नन्द, अनुमुद् (c. 1. -मोदते -दिहुं), अनुमुद् (c. 4. -रुच्यते -ति -रोहुं), प्रशंस (c. 1. शंसति -सिहुं), प्री (c. 4. प्रीचते), जुप् (c. 6. जुपते, जोषितुं), तुप् (c. 4. तुष्यति, तोषुं), अनुप्, परिहृद्, दप् (c. 1. दयते -यिहुं), अनुरुच् (c. 4. -रुच्यते), पिह् (c. 4. पिहति, रोहिहुं), प्रियः -या -यं भू or चस्, अभिमतः -ता -तं भू, इष्टः -तः -हं भू, प्रीतः -ता -तं भू, दयितः -ता -तं भू. Obs. Since some of the above verbs have a neuter sense, and some of these again are susceptible of an active sense if used in other forms, the construction of the sentence must vary accordingly; thus, 'I like that,' तद् गच्छ or मम रोचते or चहं तद् रोचयामि or तद् मया प्रशस्यते or चहं तद् अनुमन्ये or तद् मया अनुमते or तद् मम अभिनन्दते; 'he does not like the gift,' दत्तं नाभिनन्दति or दत्तेन न तुष्यति; 'they like their king,' स्वराजानम् अनुकृत्यन्ते; 'he likes his brother's wife,' भ्रातुर् आर्यायाम् अनुकृत्यन्ते; 'women like everybody,' सर्वे स्त्रीणां प्रियाः.

To like, v. n. रुच् (c. 1. रोचते -चिहुं), इप् (c. 6. इच्छति, एषिहुं), अभिलम् (c. 1. -लम्पति, c. 4. -लम्पति -चिहुं); 'as you like,' यथा भवते रोचते, यथाचान्; 'doing what one likes,' कामकारी -रिणी -रि (न्), कामचारः -रा -रं; 'going where one likes,' कामगामी -मिनी &c.; 'eating what one likes,' कामभक्षः -या -यं; 'taking what form one likes,' कामरूपः -या -यं.

LIKED, p. p. अभिमतः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं, यथाभिमतः -ता -तं, अनुमोदितः -ता -तं, प्रियः -या -यं, प्रीतः -ता -तं, इष्टः -ता -हं, मनोनीतः -ता -तं, दयितः -ता -तं, अनुरुक्तः -क्षा -क्षं, मतः -ता -तं.

LIKELIHOOD, LIKELINESS, s. सम्भाव्यता -त्वं, सम्भावनीयता, योग्यता -त्वं, सम्भावना, सम्भवः, अभ्युपगम्यता, अभ्युपगमः, अनुमेयता -त्वं, सत्यसादृश्यं, सत्यसङ्काशत्वं -ता, आभासः.

LIKELY, a. सम्भाव्यः -या -यं, सम्भावनीयः -या -यं, सम्भावितः -ता -तं, योग्यः -या -यं, सत्यसङ्काशः -शा -शं, सत्यसक्तिः -भा -भं, सत्यसदृशः -शी -शं, अनुमेयः -या -यं, अभ्युपगम्यः -या -यं; 'it is likely,' युज्यते, उपपद्यते.

LIKELY, adv. सम्भावनीयं, यथायोग्यं, यथासम्भवं, प्रायस्, प्रायशस्.

LIKEMINDED, a. समानशीलः -ला -लं, समसम्भावः -वा -वं, समभावः -वा -वं.

To LIKEN, v. a. उपमा (c. 2. -माति, c. 3. -मितीते -माहुं), सदृशीकृ, समीकृ, तुल्यीकृ, समानीकृ, ममान (nom. समानयति -चिहुं); 'to whom shall I liken him,' केन तम् उपनास्यामि.

LIKENED, p. p. उपमितः -ता -तं, उपमेतः -ता -तं, समीकृतः -ता -तं.

LIKENESS, s. (Resemblance) सादृश्यं, सदृशता -त्वं, सारूप्यं, सरूपता, समरूपता, अनुरूपता, आनुकृष्यं, समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, तुला, तीक्ष्णं, क्षीप्यं, उपमा, उपमानं -नता, उपमितिः f., प्रतिमानं -नता, प्रतिमता, आनुकृष्यं, अनुकारः, अनुहारः, आनुकृष्यं, रूपसमता, आभावसमता. —(Form, appearance) साकृतिः f., साकारः, रूपं, मूर्तिः f., संस्कारः. —(A picture or image resembling a person or thing) उपमा, उपमितिः f., उपमानं, प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिरूपं -पक्षं, प्रतिरूपिताः f., प्रतिमूर्तिः f., प्रतिक्रियाः, प्रतिनिधिः m., प्रतिच्छन्दः, प्रतियातना, प्रतिविषं, चित्रं, साकृतिः f.; 'a speaking likeness,' साकृतिः संपादिनी.

LIKEWISE, adv. (In like manner) तथा, तथैव, तद्वत्, एवं, एवमेव. — (Moreover) अपिच, अपरञ्च, किञ्च, चैव, तथा, एवं.

LIKING, s. (Fondness for, delight in, pleasure) रुचिः f., अभिरुचिः f., रक्तोपः, तोषः, तुष्टिः f., सन्तुष्टिः f., परितोषः, अनुरागः, अनुरक्तिः f., अभिमता, अनुमतिः f., अनुमोदनं, इच्छा, अभिलाषः, अभिलषितं, प्रियता, प्रीतिः f., चन्दं, चन्दस् n.; 'that husband was not to her liking,' स भर्ता तस्याः सक्तोपाय नाभवत्; 'likings and dislikings,' प्रियाप्रियाणि. —(State of body) शरीरस्थितिः f., देहस्थितिः f., शरीरभावः.

LILAC, s. लैलाकः पारसीकदेशीयो गुल्मप्रभेदः.

LILY, s. पद्मः -भं, पद्मिनी, उत्पलं, कमलं, लुमुद्, नलिनं, पद्मकं, कुवलयं, इन्द्रीपदं, सीगन्धिकं, जमुजं, नीलासुमन् n. (न्), रक्तसन्धिकं, हस्तकं, किरयं. These names properly apply to the water lily. See LOTUS.

LIMATION, s. लोहमार्जनेन घर्षणं or परिष्कारः or परिष्करणं, मार्जनं.

LIMATURE, s. (Filings) लोहचूर्णं, कृष्णचूर्णं, लोहजं, लोहकिण्टं.

LIMB, s. अङ्गं, अवयवः, गात्रं, अवयवः, प्रतीकः; 'limb by limb,' अवयवशस्, गात्रं गात्रं; 'over every limb,' सर्वैरङ्गैः -या -यं, प्रत्यङ्गं; 'having large limbs,' बृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं; 'kneading of the limbs,' गङ्गसंवाहः -हवं, अङ्गमर्दनं. —(Edge, border) कोटिः f., ग्रान्तः, सीमा.

To LIMB, v. a. अङ्गाद् अङ्गम् अवच्छिद् (c. 7. -चिनत्ति -चेहुं), अवयवशो निकृत् (c. 6. -कृनति -कृतिहुं), गात्राणि पृथक्, पृथक्नीकृ.

LIMBED, a. अङ्गो -ङ्गिनी -ङ्गि (न्), साङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अवयवी -विनी -वि (न्), सावयवः -वा -वं; 'large-limbed,' बृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, बृहदवयवः -वा -वं, महाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं; 'slender-limbed,' कृशङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

खोशान्नः &c., तन्मङ्गः &c.
 LIMBER, *a.* (Flexible) मृदुः-दुः-द्वी-दु, शिपिलः-ला-लं, कोमलः-ला-लं, अदृढः-दा-दं, आप्यः-म्या-म्यं, नम्यः-म्या-म्यं, आनम्यः-म्या-म्यं.
 LIMBER, *s.* (Of a cannon) मुद्गयन्त्रवाहनं, मुद्गयन्त्रपुरा.
 LIMBERNESS, *s.* शैथिल्यं, शिपिलता-त्वं, मृदुता, कोमलता, नम्यता.
 LIMBLESS, *a.* निरवयवः-या-यं, अनङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अङ्गहीनः-ना-नं, अङ्गशून्यः-म्या-म्यं, अवयवहीनः-ना-नं.
 LIMBMEAL, *adv.* अवयवशः, गात्रं गात्रं, खण्डशः, खण्डं खण्डं.
 LIMBO, *s.* (Hell) नरकः, निरयः—(Prison) कारागारं, बन्धनागारं.
 LIME, *s.* (Calcareous earth used for mortar) चूर्णं, कर्कर-रं, सुषा, ह्युरा, लेपः, विलेपः; 'nodule of lime,' चूर्णखण्डः, कर्करखण्डः, —(Bird-lime) पक्षिवन्धनलेपः, अतिशयानद्रव्यं येन पक्षिणो बध्यते, उदपेयविशेषः—(Lime-tree, citrus acida) नसीरः, गुरुवचीमः, यक्ष्णोधी-धनः *m.*
 To LIME, *v. a.* पूष्ठीकृत्ययानद्रव्येण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ते) or विलिप्.
 LIME-BURNER, *s.* चूर्णकारः, चूर्णकत्ता *m.* (ङ्), चूर्णदाहकः, चूर्णदाहकृत्.
 LIME-KILN, *s.* चूर्णदहनस्थानं, चूर्णपचनस्थानं, चूर्णोपाकः.
 LIME-STONE, *s.* चूर्णखण्डः-खण्डं, कर्करखण्डः, कर्कर, चूर्णपलः, कर्करोपलः.
 LIME-WATER, *s.* चूर्णसंस्पृष्टं जलं, चूर्णजलं, कर्करजलं.
 LIMIT, *s.* सीमा *f.*, सीमा *m.* (न्), परिसीमा *f. m.*, अवधिः *m.*, अन्तः-न्तं, पर्यन्तः-न्तं, समन्तः, प्रान्तः, मर्यादा, परिच्छेदः, अवच्छेदः, वेला, नेमः, पर्याप्तिः *f.*, परिमाणं, परिमितिः *f.*, अवसानं, पर्यवसानं, परिसरः, शेषः, आघाटः, चक्रवाटः, पारः-रं; 'that forms a limit,' अवधिभूतः-ता-तं.
 To LIMIT, *v. a.* (Bound) प्रान्त (nom. प्रान्तयति-यितुं), समन्त (nom. समन्तयति-यितुं) or पर्यन्त, परिच्छिद् (c. 7. छिनत्ति-छेत्ते), अवच्छिद्, परिच्छेदं कृ, सावधिकं-कां कृ, सोपाधिकं-कां कृ, समर्यादं-दां कृ, ससीमं-मां कृ.—(Confine within certain bounds, circumscribe) परिमा (c. 2. माति, c. 3. मिमीते-मातुं), परिमितं-तां कृ, निमितं-तां कृ, सपरिमाणं-यां कृ, संयम् (c. 1. यच्छति-यन्तुं), नियम्, नियद् (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), संदृ (c. 1. हरति-हन्तुं), निबन्ध् (c. 9. चम्राति-चन्दुं), निरुप् (c. 10. रूपयति-यितुं).
 LIMITABLE, *a.* परिमेयः-या-यं, परिच्छेदनीयः-या-यं, निरूपणीयः-या-यं.
 LIMITATION, *s.* (The act of bounding) सीमाकरणं, मर्यादाकरणं, अवधिकरणं, पर्यन्तकरणं, परिच्छेदः-दन्तं, अवच्छेदः-दन्तं, परिमाणकरणं.—(A state of restriction) परिमितता-त्वं, सावधिकता, समर्यादत्वं, सोपाधिकत्वं, संसीमत्वं, अवधिता, अवधिः *m.*, पर्यन्तं-न्तत्वं, अव्यापित्वं, निबन्धनं, धन्यः-न्धनं.
 LIMITED, *p. p.* परिमितः-ता-तं, मितः-ता-तं, समर्यादः-दा-दं, सावधिकः-का-कं, सोपाधिकः-का-कं, ससीमः-मा-मं, सपरिमाणः-या-यं, परिच्छिन्नः-न्ता-न्तं, नियतः-ता-तं, संयतः-ता-तं, निबद्धः-द्धा-द्धं, चद्धः-द्धा-द्धं, संदृतः-ता-तं, जय्यामः-मा-मं, जय्यायः-प्या-यं, जय्यापी पिनो-पि (न्), सकुचितः-ता-तं, सहायः-या-यं; 'of limited meaning,' मितायै-यै-यं.
 LIMITER, *s.* मर्यादाकारी *m.* (न्), सीमाकत्ता *m.* (ङ्), परिच्छेदकः, अवधिकृत्.
 LIMITLESS, *a.* अपरिमितः-ता-तं, अमितः-ता-तं, अनन्तः-न्ता-न्तं, निरवधिः-धि-धि.
 To LIMN, *v. a.* लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, विलिख्, समिलिख्, चित्रं लिख्, चिन् (c. 10. चित्रयति-यितुं).
 LINNER, *s.* चित्रकरः, चित्रकारः, चित्रलिक *m.* (ख्), चित्रकर्म्मविद् *m.*
 LIMOUS, *a.* पङ्क्तिः-ला-लं, पङ्क्ती-ङ्किनी-ङ्कि (न्), सकर्म्मः-मा-मं.
 To LIMP, *v. n.* लङ्ग (c. 1. लङ्गति-ङ्गितुं), खङ्ग (c. 1. खङ्गति-ङ्गितुं),

खोर (c. 1. खोरति-रितुं), खोल (c. 1. खोलति-लितुं), खोड (c. 1. खोडति-डितुं), खोद् (c. 1. खोडति-डितुं), खुयद् (c. 1. खुयडते-यिडतुं), वङ्ग (c. 1. वङ्गति-ङ्गितुं).
 LIMP, *s.* लङ्गः, खङ्गनं, लङ्गगतिः *f.*, खङ्गगतिः *f.*
 LIMP, *a.* मृदुः-दुः-द्वी-दु, शिपिलः-ला-लं, कोमलः-ला-लं.
 LIMPER, *s.* लङ्गगतिः *m.*, लङ्गगामी *m.* (न्), खङ्गगतिः *m.*, खङ्गः.
 LIMPID, *a.* खल्लः-च्छा-च्छं, खल्लजलः-ला-लं, खल्लः-च्छा-च्छं, निर्मलः-ला-लं, विमलः-ला-लं, अमलः-ला-लं, निर्मलजलः-ला-लं, सुजलः-ला-लं.
 LIMPIDNESS, LIMPIDITY, *s.* खल्लता, निर्मलता, विमलता, सुजलता, जलनैर्मल्यं.
 LIMPING, *part. or a.* खङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, पङ्गुः-ङ्गुः-ङ्गु, खोरः-रा-रं, खोलः-ला-लं, खोडः-डा-डं, लङ्गगतिः-ति-ति, खङ्गगतिः &c., लङ्गगामी-निनी-मि (न्), विकलगतिः &c.
 LIMPINGLY, *adv.* खङ्गवत्, पङ्गवत्, सलङ्गं, लङ्गगत्या, खङ्गगत्या.
 LIMSY, LIMPSY, *a.* शिपिलः-ला-लं, मृदुः-दुः-दु, कोमलः-ला-लं.
 LIMY, *a.* चूर्णमयः-यी-यं, सचूर्णः-यी-यं, कर्करोयः-या-यं, प्रचुरचूर्णः-यी-यं, कर्करमयः-यी-यं.—(Viscous) सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, श्यानः-ना-नं, चूर्णसमूहः-या-यं, चूर्णोपनः-मा-मं.
 LIN, *s.* (Flax) जतसी, वमा, छुमा, क्षीमी, शृणं.
 LINC-PIN, *s.* अद्यायकोलः-लकः, अद्यायशङ्कुः *m.*, अद्यायशलाका, अणिः *m.*, अणिः *m. f.*, उद्रूपः.
 LINCTURE, *s.* (Medicine) अवलेहः, अवलेसं, लेसं, अवलेक्षीपथं.
 LINE, *s.* रेखा, लेखा, सरणिः-खी, धारणी, राजिः-जिजा *f.*, राजी, पङ्क्तिः *f.*, पङ्क्तिः *f.*, जालिः-ली *f.*, आवलिः-ली *f.*, पालिः-ली *f.*, ततिः *f.*, श्रेणिः-खी *m. f.*—(Ruled line) वङ्गिः *f.*, रेखा, लेखा, अङ्कः.—(Row, range) पङ्क्तिः *f.*, श्रेणिः-खी, राजिः-जी *f.*, पङ्क्तिः *f.*, आवलिः-ली *f.*, माला, हारः; 'in a line,' पङ्क्तिक्रमेण; 'in the same line,' समरेखः-खा-खं, एकरेखः &c.—(Line of troops) दृढः, पङ्क्तिः *f.*, व्यूहः, विन्यासः, सैन्यपङ्क्तिः *f.*, चलविन्यासः; 'an array of troops in line,' दृढव्यूहः; 'line of infantry,' पङ्क्तिपङ्क्तिः *f.*, पङ्क्तिश्रेणी.—(String, cord) सूत्रं, रज्जुः *m. f.*, गुणः, तन्तुः *m.*—(Cord extended to direct any operation) सूत्रं; 'by line and rule,' यथासूत्रं.—(Line of the face, &c.) मुखरेखा, वदनरेखा, रेखा; 'a lucky line,' सायुष्यरेखा, पश्यरेखा, सास्तिकः.—(Line of print, &c.) पङ्क्तिः *f.*—(Line of a stanza) पदं.—(Outline) पारुदरेखा, वहिलेखा.—(Contour) आकारः, आकृतिः *f.*, परिधिः *m.*—(Rampart, trench) प्राकारः, वप्रः, दुर्गवप्रः, परिखा, परिकूटं.—(Method, disposition) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, मार्गः, परम्परा, विन्यासः, परिपाटिः-टी *f.*—(Series) श्रेणी-णिः *m. f.*, पङ्क्तिः *f.*, परम्परा, पारम्पर्यं, आवलिः-ली *f.*, माला, आनुपूर्व्यं; 'in regular line,' क्रमशः, अनुक्रमशः, अनुपूर्वशः, पारम्पर्येण.—(Line of a family) वंशावलिः *f.*, वंशपरम्परा, वंशपारम्पर्यं, कुलपरम्परा.—(Line of conduct) मार्गः, पथः, व्यवहारः, रीतिः *f.*, स्मृतिः *f.*; 'correct line of conduct,' सुमार्गः, सुपथः; 'incorrect line,' उन्मार्गः, विमार्गः, विपथः, कुपथः, कुस्मृतिः *f.*—(Line of study) अध्ययनमार्गः, अध्ययनक्रमः.—(Department) देशः, विषयः, अङ्गः.—(Direction, course) दिक् *f.* (श्), पथः, मार्गः; 'line of direction in mechanics,' गुरुत्वलङ्घः; 'it goes in a different line,' भिन्नदिशं गच्छति.—(Fishing-line) वरखण्डः, पडिशसूत्रं, मत्स्यग्रहणसूत्रं.—(Equator) विषुवक्रं, विषुवखण्डं, विषुववृत्तं, विषुवद्वृत्तं, विषुवरेखा, नाडीवृत्तं, नाडीखण्डं, भूगोलरेखा, भूपरिधिः *m.*, भूचक्रं, भूमध्यरेखा.—(To draw lines) लिख् (c. 6.

लिखति, लेखितुं), उच्चिर्, प्रोच्चिर्, रेखां कृ; 'to draw lines on the ground,' रेखादिना भूमिम् उच्चिर् or उच्च (c. 10. उच्चयति -यितुं); 'act of drawing lines,' रेखाकरणं, प्रोच्यमाणं, उच्चिरणं; 'drawing lines,' उच्चिरणम् -रन्ती -रन्तु (न्), प्रोच्चिरणम् &c.

To LINE, v. a. (Cover on the inside) चान्तर or चान्तरभागे ऋट (c. 10. छादयति -यितुं) or छाच्छद्, चान्तरच्छादनं कृ, चान्तरारे ऋट्, चान्तरपटलं कृ, चान्तरपुटं कृ.—(Place in a line) पंक्तिक्रमेण स्या in caus. (स्थापयति -यितुं).

LINEAGE, s. सन्ध्याः, वंशः, सन्ततिः f., सन्तानः, कुलं, सन्ध्यायाः, गोवं, वंशचिततिः f., वंशपरम्परा, जायल्लि -लिः f., वंशावलिः, परम्परा, जातिः f., जननं, सभिजनः; 'of royal lineage,' राजवंशः -श्या -श्यं; 'of high lineage,' महाकुलः -ला -लं.

LINEAL, a. (Compound of lines) रेखात्मकः -यी -यं, रेखात्मकः -पा -पं, सङ्कितः -ता -तं.—(Derived from ancestors in a direct line) परम्परागतः -ता -तं, परम्परायातः -ता -तं, परम्परामात्रः -ता -तं, वंशगतः -ता -तं, क्रमायातः -ता -तं, क्रममात्रः -ता -तं, वंशक्रमागतः -ता -तं, परम्पराश्रितः -शा -शं, पारम्परिकः -की -कं; 'a lineal descendant,' सन्तानः, सन्ततिः f.; 'lineal descent,' क्रमागमः, वंशक्रमागमः, क्रमागतत्वं, सन्ध्यागमः.

LINEALLY, adv. क्रमागमेन, वंशक्रमेण, पारम्पर्येण, परम्परतम्; 'lineally descended,' वंशक्रमागतः -ता -तं, वंशक्रमायातः -ता -तं, सन्ध्यागतः -ता -तं, कुलक्रमायातः -ता -तं.

LINEAMENT, s. (Feature) रेखा, वदनरेखा, मुखरेखा, वदनकृतिः f., वदनकारः, मुखावयवः. रूपचिह्नं, रूपलक्षणं, अङ्गचिह्नं, अङ्गलक्षणं.—(Outline) वह्निलेखा, वायरेखा, वस्तु m., वस्तुमात्रं; 'of just lineaments,' मुखरेखा -खा -रं.

LINEAR, a. पंक्तिः -क्री -क्रे, पंक्तियः -यी -यं, पंक्तिरूपः -पा -पं, पंक्तिमयः -यी -यं, रेखात्मकः -यी -यं, रेखात्मकः &c., रेखासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्).

LINED, p. p. चान्तरभागे छादितः -ता -तं, चान्तराच्छादितः -ता -तं, चान्तरावृतः &c.

LINEN, a. (Made of flax or hemp) धौमः -मी -मं, धौमः -मी -मं, धौमिकः -की -कं, शाणः -खी -खं, शतसीमयः -यी -यं, शृगमयः &c.

LINEN, s. धौमयस्त्रं, धौमपटः, शाणयस्त्रं, शाणपटः, धौमी, धौमयस्त्रं, धौमपटः, धौमास्त्रं.

LINEN-DRAFTER, s. धौमयस्त्रविक्रेता m. (न्), धौमपटविक्रेता m. (न्), वस्त्रविक्रयपञ्चोपी m. (न्), वस्त्रविक्रयविक्रेता m. (न्), वस्त्रवाणिज्यकारी m. (न्).

LING, s. (Plant) जङ्गलरुहं नृपं, जङ्गलरोही नृगभेदः.

To LINGER, v. n. विलम्ब (c. 1. -लघते -लितुं), मन्द (nom. मन्दायते), चिर (nom. चिरयति, चिरायति), अवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थितुं), कालं द्वाप (c. 6. द्वापति, द्यौतुं), विलम्बनं कृ, कालक्षेपं कृ.—(Hesitate) विकृप (c. 1. -कल्पते -लितुं, c. 10. -कल्पयति -यितुं), विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), विकल्पं कृ, विचारणं कृ.—(Remain long in any state) चिरेण or चिरं or चिरकालं or दीर्घकालं स्या or अवस्था or वृत् (c. 1. -वर्तते -लितुं), सुचिरं स्या; 'on a bed of sickness,' चिररोगी -गिणी भू.—(Proceed slowly) मन्दं मन्दं चल (c. 1. चलति -लितुं) or चर् (c. 1. चरति -लितुं).

LINGERER, s. विलम्बी m. (न्), विलम्बकारी m., मन्दगामी m. (न्), मन्दगतिः m., चिरक्रियः, कालक्षेपकः, कालयापकः, दीर्घसूत्री m. (न्).

LINGERING, part. मन्दायमानः -ना -नं, मन्दयमानः -ना -नं, विलम्बी -सिनी -सि (न्), विलम्बितः -ता -तं, चिरायमाणः -शा -शं.—(Remaining long) चिरस्थः -स्या -स्यं, चिरस्थायी -यिनी -यि (न्), चिरस्थितः -ता -तं, चिरकालस्थः -स्या -स्यं, दीर्घकालीनः -ना -नं, चिरकालीनः -ना -नं.

LINGERINGLY, adv. विलम्बेन, विलम्बात्, सविलम्बं, मन्दं मन्दं, मन्दगत्या, कालक्षेपेण, मकालक्षेपं, दीर्घसूत्रयत्, दीर्घसूत्रयत्.

LINGET, s. (Mass of metal) धातुपिण्डः, लोहपिण्डः.

LINGUADENTAL, a. जिह्वादन्यः -न्ता -न्यं, जिह्वादान्तः -न्ती -नं.

LINGUAL, a. जिह्वासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), जैहिकः -की -कं, जिह्वा in comp.

LINGUIFORM, a. जिह्वारूपः -पा -पं, जिह्वाकारः -रा -रं, जिह्वाकृतिः -ति -ति.

LINGUIST, s. भाषाज्ञः, बहुभाषाज्ञः, नानाभाषाज्ञः, अनेकभाषाज्ञः, बहुभाषावेत्ता m. (न्), नानाभाषाविपुणः, शाब्दिकः, शब्दव्युत्पन्नः, बहुभाषायादी m. (न्), उच्चारणज्ञः.

LINIMENT, s. स्नेहः, उपदेहः, लेपः, जालेपः, प्रलेपः, विलेपनं, अनुलेपनं, अभ्यङ्गः, अभ्यङ्गनं, मदेनीपणं.

LINING, s. चान्तरच्छादनं, चान्तराच्छादनं, चान्तरपेटनं, चान्तरपटलं, चान्तरपुटः -टं, चास्तरः -रणं, चान्तरास्तरं.

LINK, s. (Of a chain) शृङ्खलासन्धिः m., शृङ्खलासन्धिः, शृङ्खलासन्धिः m.—(A chain, any thing connecting) शृङ्खलः -ला, सन्धिः m., चन्धनं, पात्राः, संयोगः, ससन्धः.—(Part of a connected series) सन्ध्याः, समन्ध्याः, प्रवन्धः.—(Torch) उक्ता, उत्सुकं, जलनकाष्ठं, अग्निकाष्ठं.

To LINK, v. a. सन्ध्या (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), ससन्ध् (c. 9. -यप्राति -यन्तुं), संयिष् (c. 10. -येयति -यितुं), योक्त्र (nom. योक्त्रयति -यितुं), यन्त् (c. 9. -यप्राति, यन्तिषु). शृङ्खलारूपेण सन्ध्या.

LINK-BOY, s. उक्ताभूत्, उक्तापारी m. (न्), जलनकाष्ठभूत्.

LINKED, p. p. गन्धितः -ता -तं, संयुक्तः -क्ता -कं, ससन्धः -द्धा -द्धं, अनुससन्धः &c., अनुयुक्तः &c., सन्धितः -ता -तं, समन्धितः -ता -तं, सान्ध्याः -या -यं.

LINNET, s. लिङ्गताम्यो मधुररसविशिष्टः सुद्रुपणी.

LINSIED, s. शतसीवीजं, उमावीजं, धुमावीजं, शतसी, उमा, धुमा, मसीना, मसूणा, चणका, सुपर्चला, मालिका.

LINSIEY-WOOLSEY, a. धौमोष्णः -शी -शं, धौमोष्णः &c., शाणोष्णः &c.

LINSTOCK, s. अग्निदण्डः m., अग्निदण्डकाष्ठं, अग्निदण्डशलाका, अग्निदण्डः, जलनदण्डः, जलनकाष्ठं, शलाका.

LINT, s. विकेशिका, व्रणशोषणापि धौमयस्त्ररसः or धौमपटरसः or शाणयस्त्ररसः.

LINTIL, s. द्वारोपरिस्थकाष्ठं, द्वारोपरिस्थदारुः m., द्वारोपरिस्थितं काष्ठं, द्वाराग्रकाष्ठं.

LION, s. सिंहः, केशरी m. (न्), केशरी m., हरिः m., मृगेन्द्रः, मृगराजः, मृगराट् m. (न्), मृगपतिः m., पशुपतिः m., वनराजः, मृगरिपुः m., मृगारिः m., गजारिः m., कुम्भारारिः m., द्विरदानाकः, हस्मिकल्पः, भीमनादः, भीमविक्रान्तः, भारिः m., हरिः m., हर्म्यः, पञ्चास्यः, पञ्चमुराः, पञ्चननः, पञ्चवृत्, पञ्चशिखः, सटाङ्गः, जटिलः, 'a lion's mane,' केशरः, केशरः, सिंहकेशरः; 'lion's mouth,' सिंहमुखः, मृगेन्द्रमुखः; 'lion's roar,' सिंहनादः -दकः, सिंहध्वनिः m.; 'abounding with lions,' सिंहादयः -द्या -द्वं; 'he plays the lion,' सिंहयति.—(Sign in the zodiac) सिंहः. See LEO. (Object of curiosity) कीतुकं.

LIONESS, s. सिंहरी, केशरिणी, केशरिणी, मृगराज्ञी, वनराज्ञी.

LION-LIKE, LIONLY, a. सिंहः -ही -हं, सिंहिकः -की -कं, सिंहसम्भावः -वा -वं.

LIP, s. ओष्ठः, अधरः, दशनच्छदः, रदनच्छदः, रदच्छदः, दनच्छदः, दच्छदः, दशनवासम् m., वाग्दलं, ओष्ठपत्रपं, अधरपुटं, ओष्ठपुटः -टं; 'the upper lip,' is properly ओष्ठः; 'the lower lip,' अधरः.—

(The lips) ओष्ठपरौ *m. du.*, ओष्ठी *m. du.*, अपरौ *du.*, दन्तच्छदी, रदनच्छदी, दशनच्छदी, दशनवाससी *n. du.*; 'red or cherry lip,' विसोष्ठः or विसोष्ठीः, विसापरः; 'having red lips,' विसोष्ठः -ष्टा -ष्टं or विसोष्ठः; 'nectar of the lips,' अपरामृतं; 'drinking the nectar of the lips,' अपरपानं; 'to bite the lips,' ओष्ठं or अपरं or ओष्ठपरौ दंष्ट्रं (c. 1. दशति, दंष्ट्रं) or सन्दंष्ट्रं, दन्तैर् ओष्ठं खाद् (c. 1. खादति -दितुं), अपरावल्लोपं कृ, ओष्ठदंष्ट्रनं कृ; 'biting the lips,' सन्दंष्ट्रः -ष्टा -ष्टं, ददंष्ट्रः -दा -दं, सन्दंष्ट्रीष्टपुटः -टा -टं. — (Edge of a cup, &c.) पात्रकरंदः, पात्रमुखं, पात्रधारः, पात्रकर्णः, पात्रपाशः.

LIP-DEVOTION, *s.* ओष्ठभक्तिः *f.*, अपरभक्तिः *f.*, ओष्ठपूजा, अपरपूजा.

LIPLESS, *a.* ओष्ठहीनः -ना -नं, अपरहीनः -ना -नं निरोष्ठः -ष्टा -ष्टं.

LIPOTHYMOUS, *a.* मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छालः -ला ल. नष्टचेतनः -ना -नं.

LIPOTHYMY, *s.* मूर्च्छा -च्छनं -ना, मोहः, सम्मोहः, प्रमोहः, प्रलयः, चेतना-हानिः *f.*, चैतन्यहानिः *f.*, चैतन्यनाशः.

LIPPED, *a.* ओष्ठवान् -वती -वत् (त्), ओष्ठी -ष्ठिनी -ष्ठि (न्), ओष्ठ or अपर in comp.; as, 'red lipped,' विसोष्ठः -ष्टा -ष्टं or विसोष्ठीः &c., विसापरः -रा -रं.

LIPITUDL, *s.* चुल्लवं, पिस्तवं, चिल्लवं, क्षिन्नाधृता, नयनक्षिन्ना.

LIP-SALVE, *s.* ओष्ठलेपः, ओष्ठमलेपः, ओष्ठवेहनं, अपराम्ब्रनं.

LIQUEFACTION, *s.* (The act) द्रावः -यणं, विद्रावः -यणं, द्रवीकरणं, विलयः -यनं, लयः -यनं, गलनं, गालनं, परिगलनं, पिगलनं, धरणं, जलसात्करणं. — (The state) द्रव्यं, द्रावितत्वं, विलीनता, गलितत्वं, द्रुतत्वं, विद्रुतता.

LIQUEFIABLE, LIQUABLE, *a.* द्राव्यः -व्या -वं, विद्राव्यः -व्या -वं, विलयनीयः -या -यं, गलनीयः -या -यं, द्रवणीयः -या -यं or द्रावणीयः मुविलयः -या -यं, विलयनशीलः -ला -लं, द्रावणार्हः -र्हो -र्हं, द्रावार्हः -र्हो -र्हं, धरणीयः -या -यं, धरभावः -वा -वं, याव्यः -व्या -वं.

LIQUIFIED, *p. p.* द्रुतः -ता -तं, विद्रुतः -ता -तं, द्रावितः -ता -तं, विद्रावितः -ता -तं, द्रवीकृतः -ता -तं, द्रवीभूतः -ता -तं, लीनः -ना -नं, विलीनः -ना -नं, निलीनः -ना -नं, गलितः -ता -तं, गालितः -ता -तं, परिगलितः -ता -तं, विगलितः -ता -तं.

TO LIQUIFY, *v. a.* विली in caus. (-लाययति -लापयति -यितुं), विद्रु (c. 10. -द्रावयति -यितुं), द्रु, द्रवीकृ, गल् (c. 10. गालयति -यितुं), विगल्, गलितोक्, विलीनोक्, जलसात्कृ, जाट्टोक्.

TO LIQUIFY, *v. n.* विली (c. 4. -लीयते -लेतुं), प्रविली, प्रली, द्रु (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), विद्रु, गल् (c. 1. गलति -लितुं), विगल्, धर् (c. 1. धारति -रितुं), द्रवीभू, विलीनीभू, जलसाद्.

LIQUID, *a.* द्रवः -वा -वं, द्रुतः -ता -तं, द्रवन्पः -पा -पं, सद्रवः -वा -वं, विद्रुतः -ता -तं, विलीनः -ना -नं, लीनः -ना -नं, गलितः -ता -तं, तरलः -ला -लं, विद्रलः -ला -लं, प्रवाही -हिणी -हि (न), प्रवाहपर्मकः -का -कं, पयस्यः -स्या -स्यं.

LIQUID, *s.* द्रवः, द्रवद्रव्यं, द्रवपदार्थः, द्रववस्तु *n.*, सद्रवपदार्थः, रसः, आद्रुद्रव्यं, आद्रुवस्तु *n.*, जलं, चारि *n.*, पयस *n.*

TO LIQUIDATE, *v. a.* शुध् (c. 10. शोधयति -यितुं), परिशुध्, शुच (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, मोष्ट (c. 10. मोष्टयति -यितुं), विमृज (c. 6. -मृजति -मृष्टुं, c. 10. -मर्जयति -यितुं), निमृ (c. 10. तारयति -यितुं), अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), विनी, अपवृज् (c. 10. वृजयति -यितुं), अपाकृ, माप (c. 10. मापयति -यितुं); 'settle a debt,' चणं शुध् or अपनी or विनी or अपाकृ or अपवृज् or माप, चणशोधनं कृ, चणमिदं कृ, चणमुक्तिं कृ.

LIQUIDATED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, परिशोधितः -ता -तं, परिशुद्धः -द्धा -द्धं, सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तं, चणमुक्तः -क्ता -क्तं, चणमोचितः -ता -तं, अपाकृतः -ता -तं, विगलितः -ता -तं, निस्तारितः -ता -तं, उत्तरयः -था -थं.

LIQUIDATION, *s.* शोधनं, परिशोधनं, शुद्धिः *f.*, परिशुद्धिः *f.*, मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोष्टः -ष्टणं, परिमोष्टणं, निस्तारः, उत्तरणं, अपाकरणं, सिद्धिः *f.*, साधनं, सधनयनं; 'of a debt,' चणशोधनं, चणसिद्धिः *f.*, चणापाकरणं, चणमुक्तिः *f.*, चणापनयनं, चणापनोदनं, विगलनं, निरादेशः.

LIQUIDITY, LIQUIDNESS, *s.* द्रव्यत्वं -ता, द्राव्यत्वं -ता, विद्रुतत्वं, विलीनता, गलितत्वं, द्रवभावः, रसता, प्रवाहपर्मः.

LIQUOR, *s.* (Fluid) द्रवः, द्रवद्रव्यं, द्रवपदार्थः, सद्रवपदार्थः, द्रववस्तु *n.*, रसः, जलं. — (Drink) पेयं, पानीयं, पेयद्रव्यं. — (Spirituos liquor) मद्यं, मदिरा, मदः, सुरा -री, चारुणी, शुण्डा, शोषुः *m.* -षु, सीषुः *m.*, हाला, आसयं, कत्यं -त्या, कश्यं; 'drinker of spirituous liquor,' सुरापः -पी *f.*, मद्यपः -पी *f.*, शोषुपः -पी *f.*, शुण्डापपी *m.* -पिनी *f.*

LIQUOR-SHOP, *s.* मदिरागृहं, मद्यविक्रयस्थानं, शुण्डापानं.

LIQUORICE, *s.* मधुपष्टिका, यष्टिमधु *n.*, मधुकं, मधूली. See LICORICE.

TO LISP, *v. a. or n.* गद्गद (nom. गद्गदति), गद्गदाचा चद् (c. 1. चर्दति -दितुं), चालकचद् उच्च् (c. 10. -चारयति -यितुं), भग्नदन्तैर् इव उच्च्, भग्नदन्तोच्चारणं कृ, भग्नस्वरोच्चारणं or भिन्नस्वरोच्चारणं यद् or उच्च्, अस्मदवाचा or अस्मदवाचा उच्च्, अग्नदोच्चारणं कृ, अस्मदोच्चारणं कृ, नल् (c. 1. नल्ति -लितुं).

LISP, LISPING, *s.* गद्गदः, गद्गदाक् *f.* (च्), गद्गदपद्, गद्गदावर्णं, भग्नदन्तोच्चारणं, भग्नस्वरोच्चारणं, भिन्नस्वरोच्चारणं, अस्मदोच्चारणं, अस्मदोच्चारणं, चालकचद् उच्चारणं.

LISPED, *p. p.* भग्नदन्तोच्चारितः -ता -तं, अस्मदोच्चारितः -ता -तं.

LISPER, LISPING, *a.* अस्मदवाक् *m. f. n.* (च्), अस्मदवाक् *m. f. n.*, गद्गदाक् *m. f. n.*, अस्मदजन्यः -त्या -स्यं, चित्रजन्यः &c., लोहलः -ला -लं, भग्नदन्तोच्चारणकृ.

LISPINGLY, *adv.* अस्मदवाचा, अस्मदवाचा. गद्गदाचा, चालकचद्.

LIST, *s.* (Catalogue) आवलिः -ली *f.*, अनुक्रमणिका, परिसंख्या, परिसंख्यापत्रं, परिगणना, सूचिः -ची *f.*, सूचिपत्रं; 'a list of names,' नामावलिः -ली *f.*, नामावलिपत्रं, नामपरिसंख्यापत्रं; 'list of errata,' शुद्धिपत्रं. — (Strip of cloth) पट्टः -ट्टकः, पट्टखण्डः, वस्त्रखण्डः. — (Border or edge of cloth) वस्त्रधारः, वस्त्रप्रानः, वसनप्रानः, वस्त्रानः, वसनानः, वस्तिः *m.*, तरो, दशा. — (Ground enclosed as a field of combat) रङ्गभूमिः *f.*, रणभूमिः, रङ्गाङ्गनं, रङ्गः, युद्धभूमिः *f.*, युद्धक्षेत्रं, रणानिरं, मङ्गभूमिः *f.*, मङ्गभू *f.* — (Liking, desire) इच्छा, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, स्मृहा.

TO LIST, *v. a.* (Enroll) नामावलिपत्रे or नामपरिसंख्यापत्रे नामानि समारुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or चारुह or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or लिप्. — (Cover with strips of cloth) पट्टेन or पट्टखण्डेन चद् (c. 10. चादयति -यितुं) or चादद्, पट्टबन्धनं कृ. — (Sew together strips of cloth) पट्टखण्डान् संसिक् (c. 4. -सीयति, सेयितुं) or निमिक्. — (Hearken) आकण्ठे (c. 10. -कण्ठयति -यितुं), कण्ठं दा.

TO LIST, *v. n.* (Desire, choose) इप् (c. 6. इच्छति, रयितुं), अभिलिप् (c. 1. -लपति -यितुं), रुच् (c. 1. रोचते) used impersonally; 'doing as one lists,' कामचारी -रिणी -रि (न्), कामचारः -री -रं, 'going as one lists,' कामगामी -मिनी &c., कामगः -गा -गं; 'as one lists,' कानतम्, कानचारतद्. See LIKE.

TO LISTEN, *v. n.* आकण्ठे (c. 10. -कण्ठयति -यितुं), श्रु (c. 5. शृणोति,

श्रोतुं), आश्रु, उपश्रु, निश्मृ (c. 10. -शामयति -यितुं), करं दा (c. 3. ददाति, दातुं), श्रवणं कृ.—(Heed, lend the mind) श्रवण (c. 3. -धत्ते -धातुं), मनो धा, सायधानः -ना -नं भू, श्रवहितः -ता -तं भू or श्रस्, श्रवधानं कृ; 'listen,' शृणु, कथं देहि, श्रवणीयतां.—(Obey, follow admonition) श्रु in des. (श्रुयते -यितुं), अनुविषा in pass. (-धीयते), अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं).

LISTENER, *s.* श्रोता *m.* -त्री *f.* (तृ), श्रवणकर्ता *m.* -त्री *f.* (तृ), निशमन-कारी *m.* -रिणी *f.* (नृ).

LISTLESS, *a.* अनुसुकः -का -कं, निरुसुकः -का -कं, अनिच्छुः -छुः -छुः, अनिच्छुकः -का -कं, निरिच्छः -च्छा -च्छं, निःस्पृहः -हा -हं, निर्रोहः -हा -हं, उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनो -मि (नृ), निरपेक्षः -क्षा -क्षं, विरक्तः -क्ता -क्तं, पीतरागः -गा -गं, विकीर्णकः -का -कं, अनभिलाषः -पा -पं, अनवधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, निरुद्योगः -गा -गं, निरुद्यनः -मा -मं, अप्रयत्नः -न्ता -न्तं, अप्रयत्नशीलः -ला -लं, अनास्यः -स्या -स्यं, आस्याहीनः -ना -नं, सुमनुद्धिः -द्धिः -द्धि, जडः -डा -डं, जडबुद्धिः &c., अव्यग्रः -या -यं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, ग्रानः -ना -नं, प्रमादी -दिनी &c. See LANGUID.

LISTLESSLY, *adv.* अनुसुकं, निरुसुकं, अनिच्छया, अनौत्सुक्येन, उदासीनवत्, अनभिलाषेण, अनवधानेन, अनवहितं, अनपेक्षया, जडवत्, अव्यग्रं. See LAQUIDLY.

LISTLESSNESS, *s.* अनुसुकता, अनौत्सुक्यं, निरुसुकता, अनिच्छा, अनौहा, निर्रोहता -न्तं, अन्मृहा, निःस्पृहता, अनभिलाषः, उदासीनता, पीदास्यं, विरक्तिः *f.*, विरक्तता, वैराग्यं, अनुरागः, अनपेक्षा, अनपेक्षा, अनुत्साहः, अनुद्योगः, अप्रयत्नः -लता. अनास्यता, आस्याहीनता, सुमनुद्धित्वं, जडता, जाड्यं, अव्यग्रता, मान्द्यं. ग्रानिः *f.* See LANGUOR.

LITANY, *s.* स्त्रीष्टीयमतपारिभिर् व्यवहृतः प्रार्थनामार्गः, स्त्रीष्टीयसमाजव्यवहारिता प्रार्थना.

LITERAL, *a.* (Not figurative) मूलार्थकः -का -कं, मुख्यार्थकः -का -कं, मुख्यः -रस्या -रस्यं, अरूपकः -का -कं, अव्यञ्जकः -का -कं, विवक्षितः -ता -तं, शब्दः -वया -वयं; 'literal occupation,' मुख्यत्वं, मुख्यार्थः, मूलार्थः, प्रकृतार्थः.—(Following the letter or exact words) मूलशब्दानुसारी -रिणी -रि (नृ), मूलशब्दानुयायी -यिनी &c., मूलपदानुसारी &c., शब्दाधीनसारी &c., अवयवाधीनसारी &c., शब्दानुसारी &c., यथाशब्दः -व्या -व्यं, शाब्दिकः -को -कं.—(Consisting of letters) अक्षरी -रिणी &c., अक्षरमयः -यो -यं.

LITERALITY, *s.* मुख्यत्वं -ता, मुख्यार्थत्वं, मूलार्थत्वं, मुख्यार्थः, मूलार्थः, प्रकृतार्थः, शब्दार्थः, अव्यञ्जनं -ना, अरूपकं.

LITERALLY, *adv.* (Not figuratively) मूलार्थानुसारेण, मुख्यार्थानुसारेण, मूलार्थतस्.—(Close to the letter or exact words) शब्दतस्, ग्रन्थतस्, यथाशब्दं, शब्दानुसारेण -रतस्, मूलशब्दानुसारेण, मूलपदानुसारात्, शब्दार्थतस्.—(Letter by letter) अक्षरशस्.

LITERARY, *a.* (Pertaining to literature) विद्याससन्धी -न्यनी -न्य (नृ), विद्विषयः -या -यं, अक्षरससन्धी &c., शास्त्रिकः -की -कं, शास्त्रीयः -या -यं, विद्याप्रकरणससन्धी &c., साहित्यससन्धी &c.—(Versed in literature, fond of it) विद्यावान् -वती -वत् (नृ), शास्त्राभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विद्याप्रियः -या -यं, विद्यासेवी -विनी &c., विद्यानुसेवी &c., विद्यानुरागी -गिणी &c., विद्याव्यवसायी -यिनी &c., विद्यानुपाली -लिनी &c., विद्याविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विद्यासम्पन्नः -न्ना -न्तं.

LITERATE, *a.* पण्डितः -ता -तं, विद्यावान् -वती -वत् (नृ), विद्यासम्पन्नः -न्ना -न्तं, व्युत्पन्नः -न्ना -न्तं, विद्वान् -दुषी -द्वत् (स्), विपश्चित् *m. f. n.*, साक्षरः -रा -रं.

LITERATI, *s. pl.* पण्डितसमूहलो -लं, पण्डितसमाजः, विद्वत्समाजः, पण्डितगणः, पण्डितवर्गः, पण्डितसमूहः, विद्वद्बृन्दं.

LITERATURE, *s.* (Learning) विद्या, शास्त्रं, शास्त्रविद्या, अक्षरं, साहित्यं, चान्द्रायं.—(Collective body of literary productions) शास्त्रसमुदायः, शास्त्रसमवायः, शास्त्रसमूहः, often expressible by शास्त्र in the sing. number; as, 'poetical literature,' काव्यशास्त्रं; 'branch of literature,' अङ्गं, उपशास्त्रं.

LITHE, *a.* शिथिलः -ला -लं, मृदुः -दुः -दुः, सुखमननीयः -या -यं.

LITHENESS, *s.* शिथिलता, शिथिल्यं, सुखमननीयता, मृदुता, कोमलता.

To LITHOGRAPH, *v. a.* प्रस्तरपरि or शिलोपरि लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or आलिख्, प्रस्तरं रेखादिना मुद्रोक्त् or मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं) or अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं).

LITHOGRAPH, *s.* प्रस्तरमुद्रा, शिलामुद्रा, पाषाणमुद्रा, प्रस्तरालेख्यं, पट्टः.

LITHOGRAPHER, *s.* प्रस्तरलेखकः, प्रस्तरलिक् *m.* (स्), प्रस्तरमुद्राकृत्, शिलामुद्राकृत्, शिलालेखकः, प्रस्तरालेख्यकृत्.

LITHOGRAPHY, *s.* प्रस्तरलिखनविद्या, प्रस्तरमुद्राङ्कनविद्या, शिलालिखनविद्या, शिलामुद्राङ्कनं, पाषाणलिखनं.

LITHOTRIPIC, LITHOTRYPTIC, LITHOTHRYPIC, *a.* अश्मरीघ्नः -घ्नी -घ्नं, अश्मरीहरः -रा -रं, मूत्राश्मनाशकः -का -कं.

LITHOTOMY, *s.* मूत्राश्मोच्छेदः, वस्तिस्पर्शकरोच्छेदः, उच्छेदनद्वारा मूत्राश्मनिष्कर्षणं, वस्तिच्छेदनं, मूत्राधारच्छेदः.

LITHOTRIPSY, *s.* अश्मरीघर्षणं, अश्मरीसङ्घर्षः, अश्मरीसम्भर्षः, अश्मरीसम्प्रेषः.

LITIGANT, *a.* विवादो -दिनी -दि (नृ), विवादमानः -ना -नं, विवादाधी -धिनी -धि (नृ), व्यवहारो -रिणी &c., व्यापहारिकः -की -कं, व्यवहारिकः &c., कार्यवान् -वती -वत् (नृ), कार्यो -र्यिणी &c., विवदन् -दनी -दत् (नृ).

LITIGANT, *s.* व्यवहर्ता *m.* (नृ), विवादी *m.* (नृ), विवादाधी, वादी *m.*, अधी *m.*, कार्यवान् *m.* (नृ), कार्यो *m.*

To LITIGATE, *v. n.* विवद (c. 1. -वदते -दितुं), व्यवह (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), विवादं कृ, विवादाधी -धिनी भू or अस्.

To LITIGATE, *v. a.* विवादास्पदीकृ, व्यवहारास्पदीकृ, वादग्रस्तं -स्तां कृ.

LITIGATED, *p. p.* विवादास्पदीकृतः -ता -तं, विवादास्पदीभूतः -ता -तं, विवादानुगतः -ता -तं, वादानुगतः -ता -तं, वादग्रस्तः -स्ता -स्तं, विवादग्रस्तः -स्ता -स्तं.

LITIGATION, *s.* विवादः, विवादकरणं, वादः, वादकरणं, व्यवहारः, व्यवहारकरणं, रिकं; 'under litigation,' विवादास्पदीभूतः -ता -तं, वादग्रस्तः -स्ता -स्तं. See LITIGATED.

LITIGIOUS, *a.* विवादी -दिनी -दि (नृ), विवादशीलः -ला -लं, विवादप्रियः -या -यं, विवादाधी -धिनी &c., वादप्रियः -या -यं, विवादप्रवणः -णा -णं, विवादबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विवादान्नः -न्ना -न्तं, विवादरतः -ता -तं.

LITIGIOUSNESS, *s.* विवादशीलता, विवादाधीन्यं, विवादासक्तिः *f.*, विवादबुद्धिः *f.*

LITTER, *s.* (Bed borne on the shoulders) शिचिका, याप्यानं, डपनं, डलकं, प्रवहणं, ड्या, जिरस्ता.—(Bed of straw) नृणशय्या, नृणशयनं, नृणसंस्तरः, नृणोस्तरणं.—(Brood of young animals) शावकगणः, यः शावकगण एकवरे जायते, शावकसमूहः; 'of pigs,' शूकरशावकगणः.—(Shreds scattered about) इतस्ततो विकीर्णा वस्त्रस्रग्दाः.—(Confusion of things scattered about) द्रव्यविक्षिप्तता, द्रव्यविकीर्णता, द्रव्यव्यस्तता, द्रव्यसङ्करः, साद्व्यं, अस्तव्यस्तता.

To LITTER, *v. a.* (Bring forth a number of young ones) शावकगणं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति

-यितुं), प्रसवं कृ.—(Cover with straw) नृणावृतं -तां कृ, नृणास्तीर्थं -र्यां कृ, नृणास्तृतं -तां कृ, सतृणं -र्यां कृ, नृणास्तरणं कृ.—(Scatter about confusedly) इतस्ततो विक्तुं (c. 6. -किरति -करितुं -रितुं) or व्याकृ or विक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), अस्तव्यस्तीकृ.
LITTERED, p. p. (Covered with straw) नृणावृतः -ता -तं, नृणास्तीर्थः -र्या -र्यां, नृणास्तृतः -ता -तं.—(Scattered about) इतस्ततो विकीर्यः -र्या -र्यां or व्याकीर्यः -र्या -र्यां, अस्तव्यस्तः -स्ता -स्तं, बहुधा विक्षिप्तः -मा -मं, बहुधास्तीर्थः -र्या -र्यां.
LITTLE, a. (Small in size or extent, not great) अल्पः -त्वा -त्वं, छुद्रः -द्रा -द्रं, अल्पकः -का -कं, छुद्रकः -का -कं, अल्पपरिमाणः -शा -शं, छुद्रपरिमाणः -शा -शं, सूक्ष्मः -स्मा -स्मं, तनुः -नुः -नुः, सोकः -का -कं, लघुः -पुः -पुः, लघुपरिमाणः -शा -शं, ह्रस्वः -सा -सं, छुद्रकः -का -कं, अल्पकः -का -कं, अणुः -रणी -रणी, कणः -लेशः, लघुः, मात्रा *f.*, वृद्धिः -टो *f.*—(Small in body) अल्पतनुः -नुः -नुः, अल्पशरीरः -रा -रं, छुद्रतनुः &c., ह्रस्वशरीरः -रा -रं, सोककायः -या -यं, अल्पमूर्तिः -रिः -रिः.—(Small in quantity, not much) अल्पः -त्वा -त्वं, अल्पमात्रः -त्रा -त्रं, सोकः -का -कं, अवहुः -हुः -ह्री -ह्री, अवहुलः -ला -लं, अल्पवृत्तः -रा -रं, ईप्सु in comp.—(Very little) अल्पत्वः -त्वा -त्वं, अल्पात्वः -त्वा -त्वं, अल्पोयान् -यसी -यः (स्), अल्पिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, कणोयान् &c., अणोयान् &c., छोदीयान् &c., छोदिष्ठः &c.; 'not a little,' अनल्पः -त्वा -त्वं; 'little finger,' कनिष्ठाङ्गुलिः -लो *f.*; 'a little wealth,' अल्पधनं, अर्धलेखः; 'having little wealth,' अल्पधनः -ना -नं; 'of little merit,' ईप्सुधनः -शा -शं; 'a little hot,' ईप्सुष्णः -ष्णा -ष्णं; 'a little animal,' छुद्रजन्तुः *m.*; 'of little weight,' अल्पप्रमाणः -वा -वं, अल्पप्रमाणः -शा -शं; 'for a little while,' किञ्चित्कालं, कियत्कालं.
LITTLE, s. (Small quantity) अल्पभागः, अल्पांशः, किञ्चित्, अल्पं, सोकं, ईप्सु ind., अल्पिका, अल्पमात्रं, मात्रा, किञ्चिद्भागः, किञ्चन, सत्तं, अवहुभागः, अनाहुत्वं, अत्राचुर्यं; 'little or much,' सोकं प्रचुरं वा; 'by little and little,' अल्पांशः, अल्पांशं, सोकशः; 'desiring little,' अल्पाकांक्षी -क्षिणी -क्षि (न्); 'doing little,' ईप्सुः -रो -रं.
LITTLE, adv. ईप्सु, कियत्, सोकं, मनाक्, अल्पमात्रं, अवहु, अल्पं, अल्पं, नावत्; 'a little distance, a little way,' कियद्दूरं, ईप्सुदूरं, नातिदूरं -रे, कियत्पर्यन्तं; 'a little less,' किञ्चित्पूः -ना -नं, ईप्सुदूनः -ना -नं; 'little drunk,' ईप्सुपानः -ना -नं, ईप्सुतोतः -ता -तं; 'little-minded,' कृपणबुद्धिः -द्धिः -द्धि, कृपणपीः -पीः -पि.
LITTLENES, s. अल्पता -त्वं, छुद्रता -त्वं, सूक्ष्मता, सोह्यं, तनुता, सोकता, लघुता, लापवं, लघिमा *m.* (न्), ह्रस्वता.—(Of body) अल्पशरीरता, शरीरह्रस्वता, शरीरछुद्रता.—(Meanness) कृपणता, कार्पण्यं, तुच्छत्वं, दोनता, कदर्यता, अपकृष्टता; 'of mind,' बुद्धिकार्षण्यं.
LITTORAL, a. तीरस्थः -स्था -स्थं, तटस्थः -स्था -स्थं, तीरसन्धो -न्धनी &c.
LITURGICAL, a. समानप्रार्थनापद्धतिसन्धो -न्धनी (न्), प्रार्थनपद्धतिविषयः -या -यं, प्रार्थनाविधिसन्धो &c.
LITURGY, s. रीतिप्रार्थनाप्रार्थनापद्धतिः *f.*, प्रार्थनापद्धतिः, सामाजिकप्रार्थनापद्धतिः, सामाजिकभक्तिमार्गः, प्रार्थनामार्गः, ख्रीष्टीयप्रार्थनाविधिः *m.*
To LIVE, v. n. (Have the vital principle) जीव (c. 1. जीवति -वितुं), प्राण् (c. 2. प्राणिति -तुं, rt. अन्), अस् (c. 2. अस्ति -तुं), आसप्रश्नामे कृ.—(Exist, be in existence) वृत् (c. 1. वसति -वितुं), प्रवृत्, विद in pass. (विद्यते), पृ in pass. (धियते -ति); 'as long as you live,' यावद् परिष्पमे, यावत्ते प्राणा परिष्पन्ति, यावज्जीव्यं.—
 460

(Pass life or time) जीवनं or कालं वृत् (c. 10. वसति -वितुं) or वृत् (c. 10. वाहयति -वितुं) or निवृत् or गम् (c. 10. गमयति -वितुं) or नो (c. 1. नयति, नेतुं), कालनिर्वाहं कृ, जीवनिर्वाहं कृ.—(Dwell, remain) वस् (c. 1. वसति, वसुं), निवस्, अपिवस्, स्वा (c. 1. तिष्ठति, स्वातुं), अपिष्टा, वृत् धास् (c. 2. धास्ते -सितुं), पास कृ.—(Subsist) उपजीव, उपजीवनं कृ, निर्वह (c. 1. -वहति -वोदुं), निर्वाहं कृ, शरीरपात्रं कृ, प्राणपात्रं कृ, प्राणपात्रं कृ, उदर-निर्वाहं कृ.
LIVE, a. जीवी -विनी -वि (न्), जीवन् -वन्तो -वन्तु (न्). See **LIVING, part.**
LIVELIHOOD, s. जीविका, उपजीविका, उपजीवनं, उपजीव्यं, आजीवः -वनं, प्रजीवनं, जीवनं, जीवनोपायः, उपजीवनोपायः, वृत्तिः *f.*, वसति, वाजी, वृत्तिता, वृत्तुपायः, जीवनवृत्तिः *f.*, जीवनसाधनं, जीवसाधनं, उपजीवनसाधनं, जीवनायः; शरीरपात्रं, प्राणपात्रं; 'bare livelihood,' ग्रामाच्छादनं, अत्राच्छादनं, अत्राच्छादनं -ने *n. du.*, अत्रोदकं, दिननिर्वाहः, दिनचर्या; 'obtaining a livelihood,' जीविकाप्राप्तः -प्राप्तं.
LIVELINESS, s. तेजस् *m.*, तेजस्विता, तेजोवस्त्रं, उन्नता, उन्नतः, प्रफुल्लता, प्रदृष्टता, प्रदृष्टः, सानन्दता, सत्तं, तीव्रता, मजीवत्वं, लघुता, लापवं, धिप्रतः; 'of countenance,' वदनप्रफुल्लता, मुखश्रीः *f.*
LIVELONG, a. दीर्घकालीनः -ना -नं, दीर्घकालिकः -की -कं, चिरकालीनः &c.
LIVELY, a. तेजोवान् -वती -वत् (न्), तेजस्वी -स्विनी -स्वि (न्), उन्नतः -सा -सं, उन्नतो -सिनी &c., प्रफुल्लः -ल्ल -ल्लं, प्रदृष्टः -ष्टा -ष्टं, चानन्दो -न्दनी &c., सानन्दः -न्दा -न्दं, उन्नतवृत्तिः -रिः -रिः, चानन्दवृत्तिः &c., सत्तपूर्णः -र्या -र्यां, तीव्रः -त्रा -त्रं, तीव्रः -ष्टा -ष्टं, बहुसत्तः -त्ता -त्तं, सत्तः &c.—(In countenance) प्रफुल्लवदनः -ना -नं, हास्यमुखः -खी -खं, मुहसाननः -ना -नं, हास्यवदनः &c., प्रसन्नमुखः &c.—(Energetic) तीव्रकर्मो -र्मी -र्मी (न्), उद्योगशीलः -ला -लं, उत्साहशीलः -ला -लं.
LIVERLY, LIVELY, adv. तेजसा, तेजोपूर्णं, उन्नतेन, उन्नतवत्, प्रफुल्लवत्.
LIVER, s. (One who lives) जीवी *m.* (न्), उपजीवी *m.*, जीवकः. See **LIVING, part.** (The organ which secretes the bile) यकृतं, कालखण्डं, कालकं, कालिका, कालेयं, कालखण्डनं, पिताशयः, पिताशयः; 'enlargement of the liver,' यकृतवृद्धिः.
LIVER-COLOR, a. यकृतवर्णः -र्या -र्यां, कालेयः -यी -यं, नीलकण्ठः -न्ता -न्तं.
LIVERY, s. (Particular dress) वेपः, वेषः, कुलवेषः, कुलवेपः, कुलवर्णः.—(Of a servant) सेवकवेपः, भृत्यवेषः, परिचरवेपः, कुलसेवकवेपः.—(Keeping a horse at a certain rate) निरूपितमूल्यमपेक्ष्य अश्वपोषणं or अश्वपालनं.
LIVERY-MAN, s. कुलवेषधारी *m.* (न्), कुलवेषभृत् *m.*—(Freeman) पौरवेषः, पौरलिङ्गी *m.* (न्), पौरलिङ्गधारी *m.* (न्).
LIVERY-STABLE, s. अश्वपोषणशाला, अश्वपालनशाला, अश्वशाला.
LIVE-STOCK, s. जीवधनं, जीवन् *n.*
LIVID, a. नीलः -ला -लं, नीलवर्णः -र्या -र्यां, नीलकण्ठः -न्ता -न्तं, कृष्णवर्णः -र्या -र्यां, सीसकवर्णः &c., कालः -ला -लं, कालिकः -की -कं.
LIVIDITY, LIVIDNESS, s. नीलता, नीलवर्णः, नीलिमा *m.* (न्), कृष्णता, कृष्णिमा *m.*, सीसकवर्णः.
LIVING, part. or a. (Having life) जीवी -विनी -वि (न्), जीवन् -वन्तो -वन्तु (न्), सजीवः -वा -वं, जीवितः -ता -तं, जीवभूतः -ता -तं, जीवन्तः -न्तो -न्तं, प्राणी -विनी -वि (न्), प्राणन् -यन्तो -यन्तु (न्), प्राणभृत् *m. f. n.*, प्राणधारी -रिणी &c., प्राणमयः -यी -यं, सम्राजः -रा -रं, चेतनः -ना -नं, चेतनावान् -वती -वत् (न्), सचेष्टः -ष्टा -ष्टं, वेष्टितः -ता -तं; 'a living being,' जन्तुः *m.*, प्राणी *m.* (न्), प्राणभृत् *m.*

जन्मी *m.*, शरीरी *m.*, देही *m.*, चेतनः, भूतं, सत्त्वं: 'living creatures,' प्राणिनः *m. pl.*, जीवन्तः *m. pl.*, चेतनाः *m. pl.*: 'the land of the living,' जीवलोकाः.—(Existent) वर्तमानः -ना -नं, धियन्तः -खा -खं, विद्यमानः -ना -नं, वर्तमानः -णुः -णु, वर्तनी -वर्तनी &c.—(Subsisting) उपजीवी -विनी &c., उपजीवकः -का -कं, ज्ञानीवी -विनी &c., ज्ञानीयः -या -यं; 'living by agriculture,' कृषुपजीवी &c.; 'living by learning,' विद्योपजीवी -विनी &c.; 'living by arms,' शस्त्रोपजीवी &c., शस्त्राजीयः -या -यं; 'living virtuously,' सद्गती -वर्तनी &c., सद्गतिः -वर्तनी -वर्तनी, सद्गतिः -ता -तं, सद्गतिहारः -रा -रं; 'living wickedly,' चमद्गतिः &c., कुर्वन्तः &c., कुर्वन्ती -वर्तनी &c.; 'a living sacrifice,' जीवोपहारः; 'a living death,' जीवितमरणं.

LIVING, *s.* (The act) जीवन्, प्रार्थारं, वर्तनं, वृत्तिः *f.* नामः, निवासः.—(Subsistence, means of subsistence) उपजीविका, जीविका, उपजीवनं, उपजीव्यं, ज्ञानीयः -वर्तनं, जीवनोपायः, उपजीवनोपायः, वृत्त्युपायः, वृत्तिः, वर्तनं, जीवसाधनं, प्राणसाधनं, यात्रा, शरीरसाधनं, प्राणस्थितिः *f.*, निवर्तनः, जीवनिवर्तनः, प्राणनिवर्तनः, उदरनिवर्तनः; 'living by learning,' विद्योपजीवनं; 'living by husbandry,' कृषुपजीवनं; 'having a living,' वृत्तिमान् -मती -मत् (नृ); 'good living,' सुभोजनं, मिष्टभोजनं, परमादभोजनं, उत्तमादभोजनं, ज्ञाप्यजनः; 'poor living,' कुभोजनं, कदम्भभोजनं.—(Benefice) धर्मदायः, धर्माध्यापकवृत्तिः *f.*, धर्मशिक्षकवृत्तिः.

LIXIVIAL, LIXIVIOUS, *a.* धारासुसंयुतः -धा -धं, धारव्याप्तः -भा -भं, धारविशिष्टः -धा -धं, धाराक्तः -क्ता -क्तं, लवणाक्तः &c.

LIXIVUM, *s.* धारासु *m.*, धारजलं, धारसंयुतजलं, धारितजलं.

LIZARD, *s.* सरटः, सरटुः *m.*, मरटु *m.*, कृकलामः, कृकवाकुः *m.*, कृकुलामः, कृकलाशः, गोधा -धिका, प्रतिमूर्त्यः -व्यक्तः, पक्षिः -पक्षिका, लक्षिका, शरदः, बहुरूपः, अस्तरनः, क्रकपपाद् *m.*, गुम्फाद्वी, वेदारः, विदारः *m.*, साघ्ननः, साशयन्दकः, वृक्षशः; 'house-lizard,' गृहगोधा -धिका, गृहगोलिका, गृहालिका, मुसली, मुपली, मुगली, टटुनी, ज्येष्ठा -धी.

Lo! *exclam.* पश्य, पश्यत, प्रेक्षस्व.

LOAD, *s.* भारः, घुरा, धूः *f.* (धूर), स्वीरं, पर्वहादः; 'a heavy load,' सुभारः, अतिभारः, दुर्भारः, गुरुभारः.—(Encumbrance, any thing grievous) वाघा, पीडा, कष्टः; 'bearing a load,' भारताहनः -ना -नं, भारवाही -हिनी -हि (नृ), भारवाहिकः -की -कं, भारसहः -हा -हं, धुरन्धरः -रा -रं, धुरंधरः -हा -हं, भारहरः -रा -रं, भारहारिकः -की -कं; 'the act of bearing a load,' भारवहनं, भारोदहनं, भारोदरणं.

To LOAD, *v. a.* भारं व्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं) or निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or आरुह्य in caus. (-रोपयति -यितुं) or स्या in caus. (स्यापयति -यितुं), भारयन् -वर्तनी -वत् कृ, भाराक्रान्तं -न्तां -नं कृ, सभारं -रां कृ, भारेण पीड्य (c. 10. पीडयति -यितुं), भारयस्तं -स्तां कृ.—(With powder) आग्नेयचूर्णे निविश, चूर्णगर्भं -भं कृ, आग्नेयचूर्णेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं).

LOADED, *p. p.* भारवान् -वती -वत् (नृ), भारी -रिणी -रि (नृ), सभारः -रा -रं, भाराक्रान्तः -न्ता -नं, भारयस्तः -स्ता -स्तं, सर्पितभारः -रा -रं, निवेशितभारः -रा -रं, आरोपितभारः -रा -रं, धुरीणः -खा -खं, गर्भः -भ्रा -भं in comp.; 'loaded with powder,' चूर्णगर्भः -भ्रा -भं, आग्नेयचूर्णपूरितः -ता -तं, दासचूर्णपूरीः -छा -खं; 'heavily loaded,' सुभारः -रा -रं, सुभारवान् &c., सुभारी &c., अतिभारी &c.

LOADER, *s.* भारकृत्ता *m.* (नृ), भारदाता *m.* (नृ), भारारोपकः.

LOADING, *s.* (The act) भारार्पणं, भारारोपणं.—(Cargo) भारः.

LOADSTONE, *s.* लोहचुम्बकः, चुम्बकः, चुम्बकप्रस्तरः, चुम्बकमणिः *m.*, लोहजानतः -नं, अयस्कान्तः, आकर्षः -ईजः, आकर्षकप्रस्तरः, महालोहं, चुम्बालोहं, द्रावकः, भामरः, पैक्रान्तः.

LOAF, *s.* अपूपः, पूषः, पिष्टकः, रक्षेदकः, शोकुलः, पोलिका, करम्भः -म्भकः.—(A mass) पिष्टः.

LOAM, *s.* चिक्कणमृत्तिका, चिक्कणमृत्तिका, पक्कालुकायुक्तो मृत्तिकाविशेषः, पक्किलमृत्तिका, पक्कः, चिकिलः.

LOAN, *a.* चिक्कणः -खा -खं, चिक्कणमृत्तिकाभयः -यी -यं.

LOAN, *s.* (Of money) ऋणं, ऋणदानं, धनप्रयोगः, प्रयोगः, कुसीदं, कलामिः *f.* -सिका, निरूपितकालपर्यन्तं धनप्रयोगः.—(Temporary use of any thing) निरूपितकालपर्यन्तं द्रव्यप्रयोजनं or द्रव्यप्रयोगः.—(Something to be given back) प्रतिदेयं.

LOATH, *a.* अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अनिच्छुकः -का -कं, अनिच्छन् -च्छन्ती -च्छत् (नृ), विरक्तः -क्ता -क्तं, विमुरः -रा -रं, पराङ्मुखः -खा -खं, विमतः -ता -तं, असम्मतः -ता -तं, अक्लामः -मा -मं, निष्कलामः -मा -मं, निस्स्पृहः -हा -हं.

To LOATHE, *v. a.* अत्यन्तं द्विष् (c. 2. द्वेष्टि -ष्टुं) or प्रद्विष्, अतिद्वेषं कृ. गर्ह्य (c. 1. गर्हते -र्हितुं), वाष् in des. (वोभत्सते -त्सितुं), पूष् (c. 1. पूरते -र्हितुं), पूष्णं कृ, वोभत्सं कृ.

LOATHED, *p. p.* अतिद्विष्टः -ष्टा -ष्टं, गर्हितः -ता -तं, पूषितः -ता -तं.

LOATHFUL, *a.* अतिद्वेषी -पिणी -पि (नृ), पूष्णकारी -रिणी &c., वोभत्सकारी &c., वोभत्सः -त्ता -तं, वोभत्सजनकः -का -कं.

LOATHING, *s.* वोभत्सः -त्सं, पूष्ण, गर्ह्य -र्हणं, अतिद्वेषः -पणं, अत्यन्तद्वेषः, विद्वन्तः, विद्वन्तं -त्वं, कुत्सा, विरक्तिः *f.* -नियेदः, व्यक्रारः.

LOATHINGLY, *adv.* सवोभत्सं, वोभत्सपूर्वं, अतिद्वेषेण, पूष्णपूर्वं, कुत्सापूर्वं.

LOATHSOME, *a.* वोभत्सजनकः -का -कं, पूष्णजनकः -का -कं, पूष्णोत्पादकः -का -कं, अतिगर्हितः -ता -तं, गर्हितः -ता -तं, गर्हणीयः -या -यं, गर्ह्यः -खा -खं, कुत्सितः -ता -तं, पूष्णहः -हा -हं, द्वेषः -प्पा -प्यं, अतिद्वेषणीयः -या -यं, विरक्तिजनकः &c.

LOATHSOMELY, *adv.* गर्हितं, गर्हणीयं, अतिद्वेषणीयं, गर्ह्यप्रकारेण.

LOATHSOMENESS, *s.* गर्हिता, गर्हणीयता, कुत्सितत्वं, कीर्तितत्वं, पूष्णजनकत्वं, पूष्णहता, वोभत्सजनकता, द्वेष्यता.

LOB, LOB-COCK, *s.* स्मूलशरीरः, स्मूलकायः, स्मूलबुद्धिः *m.*, स्मूलजनः.

LOBBY, *s.* सम्भोगशाला, सम्भोगगृहं, उपशाला, वासशाला, गमनागमनशाला.

LOBE, *s.* (Of the ear) कर्णलतिका, पालिका, कर्णपालिः *f.* -ली -लिका.—(Of the lungs) फुफ्फुसभागः, फुफ्फुसलतिका.—(Of the liver) यकृद्भागः, यकृदंशः.—(Part, division) अंशः, भागः.

LOBED, *a.* पालिकाविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, भागी गिनी -गि (नृ).

LOBSTER, *s.* कर्कटजातीयो दोर्धनरविशिष्टो मत्स्यभेदः.

LOCAL, *a.* देशिकः -की -कं, देश्यः -ज्या -ज्यं, देशी -शिनी -शि (नृ), देशीयः -या -यं, स्थानिकः -की -कं, स्थानीयः -या -यं, ऐहस्थानिकः -की -कं, ऐहदेशिकः -की -कं, देश or स्थान in comp.; as, 'local usage,' देशव्यवहारः, देशाचारः; 'local law,' देशधर्मः.—(Relating to a place) देशसम्बन्धी -न्धीनी &c., स्थानसम्बन्धी -न्धीनी &c.—(Limited to a particular place) एकदेशिकः -का -कं, एकदेशीयः -या -यं, एकदेशी -शिनी &c., एकस्थानिकः -की -कं, विशेषदेशीयः -या -यं, विशेषस्थानिकः -की -कं.

LOCALITY, *s.* स्थानं, देशः, प्रदेशः, स्थलं, आस्पदं, स्थानता, देशता, देशसम्बन्धः, स्थानसम्बन्धः, स्थितिः *f.*

LOCALLY, *adv.* स्थानविषये, स्थानतः, स्थानमुद्दिश्य, देशमुद्दिश्य, देशे.

To LOCATE, v. a. स्वा in caus. (स्थापयति -यितुं), अवस्था, प्रतिष्ठा, चिन्मास् (c. 4. -अस्थति -अस्ति) निविष् (c. 10. -वेशयति -यितुं), रुह in caus. (रोपयति -यितुं), स्थापनं कृ.

LOCATED, p. p. स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, अवस्थितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं, विनिवेशितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं.

LOCATION, s. (Act of placing) स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, निवेशनं, रोपणं, चिन्मासः—(Situation) स्थानं, अवस्थानं, अवस्थितिः *f.*, प्रतिष्ठा, प्रतिष्ठानं, स्थितिः *f.*, आधिकारस्थं, आधिकारस्थं—(In grammar) अधिकारस्थं, आधिकारस्थं.

LOCATIVE, s. (Case in grammar) अधिकारस्थं, सप्तमी विभक्तिः.

LOCH, s. See LAKE.

LOCK, s. (Instrument for fastening doors, &c.) तालयन्त्रं, तालकं, तालः, अर्गलं, वितण्डः, द्वारयन्त्रं, द्वारकालः—(Of a gun) चूर्णचलनयन्त्रं, अग्निदयन्त्रं, अग्निजनकयन्त्रं—(Of hair) अलकः, केशपाशः -शो, जटा, शिरोरुहः, काकपशः; 'clotted lock of an ascetic,' जटा, सटा, शटा; 'lock left on the crown or sides of the head at tonsure,' चूडा, शिखा, शिखरः -रुहकः, शिखरिका, शिखाखण्डः, काकपशः, केशपाशः—(In a river or canal) जलस्तम्भनी, जलप्रतिबन्धकं, जलबन्धनी, जलबन्धनयन्त्रं, महायन्त्रं—(Hug) आलिङ्गनं, गाढालिङ्गनं, अङ्गसङ्गः.

To LOCK, v. a. (Fasten with a lock) तालयन्त्रेण वन्ध् (c. 9. चम्राति वन्धुं), काल (c. 10. कालयति -यितुं), तालकेन or अर्गलेन यन्ध्, तालवटं -टं कृ; 'lock a door,' द्वारं वन्ध् or रुप् (c. 7. रुपयति, रोडुं), द्वाररोधं कृ—(Close) पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं), अपिपा, यन्ध्—(Confine) रुप्, निरुप्—(Embrace closely) गाढम् आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -ङ्गितुं), गाढालिङ्गनं कृ.

To LOCK, v. n. (Be fastened) तालकेन वन्ध् in pass. (घम्यते) or वद्धीभू—(Unite by mutual embrace) परस्परप्रेषेण or परस्परालिङ्गनेन संलग्नीभू or ससद्गीभू, परस्परं संघट्टि -घट्ट -घट्ट भू.

LOCKED, p. p. (Fastened by a lock) तालयन्त्रेण वद्धः -द्धा -द्धं, तालकवद्धः -द्धा -द्धं, अर्गलवद्धः &c., कालितः -ता -तं—(Confined) रुद्धः -द्धा -द्धं, निरुद्धः -द्धा -द्धं—(Closely embraced) गाढालिङ्गितः -ता -तं, गाढाघट्टितः -घट्ट -घट्ट.

LOCKED-JAW, LOCK-JAW, s. हनुस्तम्भः, हनुग्रहः.

LOCKER, s. तालकयुक्तं कोष्ठकं, कोष्ठः, सम्युद्धः -टकः, भाजनं.

LOCKET, s. (Clasp, catch) कुडुपः—(Ornament) स्मरणकेशाधारः.

LOCKSMITH, s. तालककारः, तालककृत् *m.*, तालयन्त्रकारी *m.* (न).

LOCOMOTION, s. (Act of moving from place to place) स्थानान्तरगमनं, स्थलान्तरगमनं, स्थानात् स्थानं गमनं, गमनागमनं, इतस्ततो गमनं or चलनं, स्थानान्तरकरणं, स्थलान्तरकरणं, स्थानान्तरं, स्थलान्तरं, चोह्ता—(Power of moving from place to place) स्थानान्तरगमनशक्तिः *f.*, चलनशक्तिः *f.*, गमनागमनशक्तिः *f.*

LOCOMOTIVE, a. जड्गमः -मा -मं, चलः -ला -लं, चलनः -ना -नं, चलनशीलः -ला -लं, चलनयन्त्रकः -का -कं, चलनशक्तिः -का -कं, चरः -रा -री -रं, चरिष्ठाः -ष्ठाः -ष्ठा, सूत्ररः -रा -रं, गामुकाः -का -कं, गतिमान् -मती -मत् (न), गतरः -री -रं, गमनशक्तिविशिष्टः -घा -घं, पादुकाः -का -कं.

LOCUM-TENENS, s. प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः, प्रतिहस्तकः.

Locus, s. (In astronomy or geometry) निधिः *m.*

LOCUST, s. शलभः, शरभः, शकुनिका, शिरिः *m.*, पतङ्गः, शुक्कीटः.

LOCUTION, s. उक्तिः *f.*, वाक्यं, उक्तं, वाक् *f.* (च), वाग्व्यापारः.

LODE, s. (Metallic vein) धातुरेखा, धातुपद्धतिः -तो *f.*

LODESTONE, s. See LOADSTONE.

LODII, s. (Tree, the bark of which is used in dyeing) लोषः, लोषः, पट्टिका, पट्टी, क्रमुकः, लाघाप्रसादनः, गालवः, शायरः, तिरोटः, तित्वाः, मार्जनीनः.

To LODGE, v. a. (Furnish with a temporary habitation) वस् (c. 10. वासयति -यितुं), निवस्, वासस्थानं दा, आश्रयं दा, निरूपितकालपर्यन्तं वस्—(Fix, set, place) स्वा in caus. (स्थापयति -यितुं), न्यस् (c. 4. -अस्थति -अस्ति), निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रणिधा, प्रतिनिधा, निविष् (c. 10. -वेशयति -यितुं), च्चु in caus. (अपेयति -यितुं), रुह in caus. (रोपयति -यितुं).

To LODGE, v. n. (Reside temporarily) वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), निवस्, आश्रयः, प्रतिवस्, समावस्, सन्निवस्, आश्रि (c. 1. -अश्रयति -ते -यितुं), वासं कृ, निवासं कृ, आश्रयं कृ, निरूपितकालपर्यन्तं वस्; 'having lodged,' उपित्वा, उष्टा, उप्प; 'having lodged for a night,' रात्रिम् एकाम् उपित्वा—(Rest, remain) स्वा (c. 1. तिष्ठति, स्वातुं), वृत् (c. 1. वसते -वसितुं), निली (c. 4. -लीयते -लेतुं), संली—(Become fixed, adhere) अनुवन्ध् (c. 9. -चम्राति -धन्तुं or pass. -चम्यते), लग् (c. 1. लगति -गितुं).

LODGE, s. उद्यानगृहं, उद्यानस्वगृहं, उपगृहं, उटनः, कुटीरः.

LODGED, p. p. वासितः -ता -तं, कृतावासः -सा -सं—(Placed, fixed, deposited) स्थापितः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं, अपितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं, निविष्टः -घा -घं, निष्ठितः -ता -तं, निरुद्धः -टा -टं.

LODGER, s. (One who lies or boards in another's house at a settled rate) निरूपितमूल्येन परगृहे निवासी *m.* (न) or भोजनशयनादिकर्ता *m.* (न), निरूपितकालपर्यन्तं परगृहे वासी *m.* or वासकृत् *m.*

LODGING, s. वासः, निवासः, वासस्थानं, आवासः, आवासस्थानं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, निवेशनं, निवेतः -तनं, आश्रयनं, निलयः -यनं, आलयः, अवस्थानं, आवासयः, आश्रयः, संश्रयः, कृतावासः, वेश *n.* (न); 'he asked a lodging,' आवासं प्रार्थितवान्.

LODGMET, s. (The act) स्थापनं, संस्थापनं -ना, निवेशनं, वासः -सनं—(The state) स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*—(Encampment) निवेशनं, समावासः.

LOFT, s. उपरिकोष्ठः, उपरिस्थकोष्ठः, उपरिस्थः प्रकोष्ठः, अट्टः-ट्टालः.

LOFTILY, adv. (Haughtily) सदैवं, सगर्भं, सादोषं, सावहेलं, सावलेपं, हर्षेण, गर्भेण, उद्धतं, औद्धत्येन—(On high) उच्चैस्, उच्चकैस्, ऊर्ध्वं.

LOFTINESS, s. (Height) उच्चत्वं -ता, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, तुङ्गता, उन्नतता, उच्चयः, समुच्चयः, उच्चिन्नतिः *f.*, उत्तेषः, समुत्तेषः, उन्नतता, ऊर्ध्वत्वं -ता, प्रोचता, प्रांशुता, और्ध्वत्वं—(Haughtiness) उद्धतिः *f.*, औद्धत्यं, चित्तसमुन्नतिः *f.*, चित्तोन्नतिः *f.*, सादोषत्वं, सादोषः, अभिमानं -निता, अवहेला, अवलेपः, अवलिमता, सावलेपत्वं, दैर्घ्यं, दूमता, गर्भीः, शीटीर्ध्वं, शीर्षीर्ध्वं, प्रौढता, प्रगल्भता.

LOFTY, a. (High) उच्चः -चा -चं, उत्तुङ्गः &c., प्रांशुः -शु -शु, तुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, उच्चितः -ता -तं, समुच्चितः -ता -तं, अवुच्चितः -ता -तं, उन्नवः -चा -चं, उदयः -घा -घं, ऊर्ध्वः -द्धा -द्धं, उत्कृष्टः -घा -घं, सोऽप्यः -या -यं, उन्नतः -ता -तं, उच्चालः -ला -लं, करालः -ला -लं, विलङ्घिताकाशः -शा -शं—(Haughty) उद्धतः -ता -तं, समुद्धतः -ता -तं, गर्भीद्धतः -ता -तं, दैर्घ्यद्धतः -ता -तं, दूमः -मा -मं, उन्नतचेताः -ताः -तः (स्), उन्नतचेताः &c., उत्सिक्तः -क्ता -क्तं, गर्भी -घिणी -घि (न), गर्भीतः -ता -तं, सादोषः -पो -पं, अवलिमः -मा

- मं, सायहेलः-ला-लं, जडं दुष्टः-धि-धि, मदोदतः-ता-तं, मदोदयः-शा-यं, शोरीरः-रा-रं, शोरीरः-रा-रं, प्रोटः-टा-टं.
- LOG, *s.* (Shapeless or bulky piece of wood) स्तूलकाष्ठं, स्तूलदारुः *m.*, काष्ठखण्डः-खं, वृहत्काष्ठं, दारुखण्डः, वृहद्दारुखण्डः, काष्ठं.—(Machine for measuring the velocity of a ship) नौकागतिमापकयन्त्रं, परिमापककाष्ठं.
- LOG-BOOK, *s.* नौकागतिविषयकं दैनिकविषयसुस्तकं.
- LOGARITHM, *s.* पातप्रमापकः, पातप्रमापकनग्या, लायतनाग्यनग्या, परिकर्म *n.* (नं).
- LOGARITHMIC, *a.* पातप्रमापकसन्धी-न्धनी-न्ध (नं).
- LOGGERHEAD, *s.* स्तूलबुद्धिः *m.*, स्तूलधीः *m.*, मूढः, मूर्खः, गडः, गडबुद्धिः *m.*, जटमतिः *m.*, चर्धरः, चटुकः.
- LOGGERHEADED, *a.* स्तूलबुद्धिः-द्धि-द्धि, स्तूलधीः-धी-धि, गडबुद्धिः.
- LOGIC, *s.* तर्कः, तर्कविद्या, तर्कशास्त्रं, न्यायः, न्यायविद्या, न्यायशास्त्रं, विचारविद्या, सूत्रः, प्रोटः, अभ्युदः, निरुदः, जडः, चैत्रेयिकः, चान्द्री-धिकी, अनुमानोक्तिः *f.*, प्रवः. The न्याय school was instituted by the sage Gautama, the branch of it called चैत्रेयिकं was founded by Kapāda. The following are some of the terms of logic; 'universal pervadence or extension,' व्याप्तिः *f.*, अभिव्याप्तिः; 'extreme extension or conclusion unwarranted by the premises,' उत्तिव्याप्तिः; 'individual or particular extension,' सव्याप्तिः *f.*, सव्याप्तिवृत्तिः *f.*; sign of the existence of an inherent property,' व्याप्तिप्रमाणं; 'subject of an inference,' व्याप्यं. Other terms are उपलक्षणः, उपाय्याकांक्षा, प्रवृत्तिनिमित्तं, कैमर्थ्यं, व्याप्यकोटिः *f.*, सिद्धतापनदोषः.
- LOGICAL, *a.* (Pertaining to logic) तार्किकः-की-कं, न्यायी-यिनी-यि (नं), नैयायिकः-की-कं, तर्कसन्धी-न्धनी &c., तर्कविद्यामसन्धी &c., तर्कविद्याविषयः-या-यं, तर्कशास्त्रविषयः &c., प्रोटः-टा-टं, जटो-हिनी &c., यौक्तिकः-की-कं; 'logical conclusion,' विनिगमः, निगमनं.—(According to the rules of logic) तर्कशास्त्रसिद्धः-द्धा-द्धं, न्यायशास्त्रसिद्धः &c., युक्तिसिद्धः &c., तर्कानुसारी-रिणी &c., न्यायानुसारी &c., न्यायशास्त्रानुसारी &c., तर्कशास्त्रसम्मतः-ता-तं, न्यायशास्त्रसम्मतः-ता-तं, तर्कशास्त्रानुयायी-यिनी &c.
- LOGICALLY, *adv.* न्यायतः, यथान्यायं, तर्कानुसारेण, न्यायानुसारेण, तर्कशास्त्रानुसारेण, तर्कशास्त्रानुरूपेण, न्यायशास्त्रवत्.
- LOGICIAN, *s.* तर्की *m.* (नं), तार्किकः, नैयायिकः, न्यायविद् *m.*, तर्कशास्त्रज्ञः, न्यायशास्त्रज्ञः, न्यायशास्त्रपरिज्ञः, न्यायशास्त्रवेत्ता *m.* (नं), तर्कशास्त्री *m.*, (नं), न्यायशास्त्री *m.*, शांवादिकः, जटो *m.*; 'versed in the system of Gautama,' शाद्यपादः, चद्यपादः; 'in that of Kapāda,' चैत्रेयिकः.
- LOGOMACHY, *s.* वाग्बुद्धं, वाक्कलहः-हं.—(Dispute about words) शब्दवादः, शब्दविवादः, शब्दबुद्धं.
- LOGWOOD, *s.* (A kind of wood used in dyeing) पतङ्गः.
- LOIN, *s.* श्रोणिः-णी *f.*, कटिः-टी *f.*, कटिदेशः, श्रोणिदेशः, श्रोणिफलकं, श्रोणिखण्डं, कटोदरं, कटिखण्डं, नितम्बः, जघनं, ककुसती, कलत्रं, मोषः, कटः, कटिशोषकं; 'girding the loins,' कटिवन्धनं; 'having the loins girded,' वद्धकटिः-टि-टि; 'the cavities of the loins,' कुकुन्दरे *n. du.*, ककुन्दरे *n. du.*, कटोरे *n. du.*, कटोरः, कटः; 'girdle worn round the loins,' कटिसूत्रं, कटिशृङ्खला, श्रोणिविच्छिन्नः; 'sprung from one's loins,' सद्भजः-जा-जं, सद्भजातः-ता-तं.
- To LOITER, *v. n.* विलम्बं (c. 1. -लज्जते-सिद्धं), मन्द (nom. मन्दायते),

- विलम्बनं कृ, विलम्बं कृ, कालं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), कालक्षेपं कृ, क्षयस्या (c. 1. -तिष्ठति-स्वातुं), चिर (nom. चिरयति, चिरायति), चिरं or चिरकालं स्या or क्षयस्या, मन्दं मन्दं चल (c. 1. चलति-लितुं) or चर (c. 1. चरति-रितुं), विलम्बेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).
- LOITERER, *s.* विलम्बी *m.* (नं), विलम्बकारी *m.*, विलम्बगतिः *m.*, विलम्बगामी *m.* (नं), मन्दगामी *m.*, मन्दगतिः *m.*, कालक्षेपकः.
- LOITERING, *part.* मन्दायमानः-ता-नं, मन्दयमानः-ता-नं, विलम्बी-सिनी-सि (नं), विलम्बगामी-मिनी &c., चिरायमाणः-शा-यं.
- LOITERING, *s.* विलम्बनं, विलम्बगमनं, मन्दगमनं, कालक्षेपः.
- To LOLL, *v. n.* (Recline lazily) शालस्येन शी (c. 2. शोते, शयितुं) or , क्षयलम्बं (c. 1. -लसते-सितुं) or संविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), सुलेन शी or क्षयलम्बं.—(Loll the tongue) जिह्वां लल् or लड् (c. 1. ललति, लडति, c. 10. लालयति, लडयति-यितुं), जिह्वाललनं कृ, जिह्वां वहिष्कृ; 'one who lolls the tongue,' ललजिह्वः-ज्हा-हं.
- LOLLING, *s.* (Of the tongue) ललनं, जिह्वाललनं.—(Lolling and languishing as indicative of passion) लालित्यं, ललितं, लालनं.
- LONE, LONELY, *a.* (Solitary, unfrequented) निर्जनः-ना-नं, विजनः-ना-नं, विलोकः-की-कं, निर्मनुजः-जा-जं, निर्मनुष्यः-प्या-प्यं, एकान्तः-न्ता-नं, विविक्तः-क्ता-क्तं, निभृतः-ता-तं, जनानाकोर्यः-य्या-यं, जनैरनाकोर्यः &c., निःशलाकः-का-कं, निःशलाकः &c., न्यूनसङ्घातः-रा-रं, हीनसङ्घातः-रा-रं; 'a lonely place,' निर्जनस्थानं.—(Single, standing by itself) एकाकी-किनी-कि (नं), एकः-का-कं, असहायः-या-यं, असङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, केवलः-ला-लं, केवली-लिनी &c.—(Fond of solitude) विविक्तप्रियः-या-यं, विविक्तसेवी-विनी &c., एकान्तप्रियः-या-यं, एकान्तसेवी &c.
- LONELINESS, *s.* (Solitude, retirement) निर्जनता, विजनता, विविक्तता, विविक्तं, निर्मनुष्यता, निभृतता, एकान्त्यं, निःशलाकता, सङ्घातहीनता, सङ्घातन्यूनता, एकाकिता-त्वं, असहायता, असङ्गता.—(Love of retirement) विविक्तसेवा, विविक्तप्रीतिः *f.*, विविक्तहृषिः *f.*, एकान्तप्रीतिः *f.*
- LONESOME, *a.* निर्जनः-ना-नं, विजनः-ना-नं, दारुणः-शा-यं, निरानन्दः-न्दा-न्दं; 'a lonesome road,' प्रान्तरं.
- LONESOMENESS, *s.* निर्जनता, विजनता, विविक्तता, निरानन्दता, दारुणता.
- LONG, *a.* (In time or space) दीर्घः-धी-धं, द्वापिमयान्-यती-यत् (नं), आयतः-ता-तं, आयामी-मिनी-मि (नं), आयामयान्-यती &c., आयतः-ता-तं, आयतिमान्-मती &c., लघः-सा-सं, चिर in comp., this last is restricted to time. (Long in extent or size) दीर्घपरिमाणः-शा-यं, दीर्घाकारः-रा-रं, दीर्घाकृतिः-ति-ति, दीर्घतनुः-नु-नु.—(Extended) आयतः-ता-तं, समायतः-ता-तं, आयामितः-ता-तं, विन्मीर्यः-य्या-यं, विस्तृतः-ता-तं, प्रसृतः-ता-तं.—(Tedious, dilatory) दीर्घमूत्रः-त्रा-त्रं, चिरकारी-रिणी &c., चिरक्रियः-या-यं, विलम्बकारी &c., विलम्बी-सिनी &c., दीर्घमूत्रो-त्रिणी &c., प्रलघः-सा-सं.—(Continuing for a long time) दीर्घकालीनः-ना-नं, चिरकालीनः-ना-नं, दीर्घकालिकः-की-कं, चिरकालिकः &c., चिरस्यः-स्या-स्यं, निरस्यापी-यिनी &c., चिरस्थितः-ता-तं, चिरन्तनः-नी-नं, चिरानः-नी-नं, दीर्घकालस्यापी-यिनी &c., चिरकालस्यापी-यिनी &c.—Long, in the sense of distant दूरः-रा-रं, विदूरः-रा-रं; 'going a long way,' दूरगः-गा-गं; 'a long way off,' दूरस्थः-स्या-स्यं, दूरस्थायी-यिनी &c.—(Extended to any measure) expressed by परिमाणः-शा-यं or परिमितः-ता-तं or मितः-ता-तं in comp.: as, 'a line an inch long,' सङ्कुलपरिमाणं or सङ्कुलपरिमितं or

अङ्गुलिमिता रेखा; 'four fingers long,' चतुरङ्गुलः-लौ-लं, चतुर-
ङ्गुलपरिमितः-ता-तं—(A long period) दीर्घकालः, चिरकालः,
बहुकालः, अनेककालः, आयतायतिः f.; 'for a long time,'
दीर्घकालं, चिरकालं, बहुकालं-लान्, अनेककालं, चिरं-रेख-रान्
-राय, चिरदिवसं, चिररात्रं-त्राय, दीर्घरात्रं; 'long absent,' चिरगतः
-ता-तं, चिरप्रवासी-सिनी &c.; 'long ill,' दीर्घरोगी-गिणी &c.,
दीर्घामयः-या-यं, चिररोगी &c.; 'long sought for,' चिरनेष्टः
-ता-तं; 'cherished for a long time,' चिरकालपालितः-ता-तं,
चिरपालितः &c.; 'accumulated after a long time,' चिरका-
लोपाक्षिप्तः-ता-तं, चिरलम्बः-मा-मं; 'living long,' दीर्घजीवी
-विनी &c., चिरजीवी &c.; 'a long life,' दीर्घजीवः; 'long
since abandoned,' चिरोन्मिक्तः-ता-तं, 'for a short time,'
अल्पकालं, अल्पमात्रं, कियत्कालं, 'lasting for a short time,'
अल्पस्थायी-विनी &c., 'the long run,' आयतिः f., 'long-haired,'
दीर्घकेशः-शी-शं; 'long-leaved,' दीर्घपत्रः-त्रा-त्रं, दीर्घपत्रः-शी-
शं; 'long-tongued,' दीर्घनिहः-ह्रा-ह्रं, दीर्घरसनः-ना-नं,
'having a long line of ancestors,' दीर्घवंशः-शा-शं, 'a long
journey,' दीर्घपथं n. (नं), दीर्घाय n. (नं), 'a long vowel,'
दीर्घस्वरः, 'the long sound of vowels,' अवः, मुक्तः-तं, 'long
syllable,' दीर्घाक्षरं, हाट.

Long, adv. (To a great extent in space) दूरं, विदूरं, दूरतम्, दूरप-
थ्यं, दीर्घपर्यन्तं, दीर्घपरिमाणं-येन.—(To a great extent in
time, for a long period) दीर्घकालं, चिरकालं-लान्, बहुकालं
-लान्, अनेककालं, चिरं-रेख-रान्-राय, चिरदिवसं, चिर-
रात्रं-त्राय, दीर्घरात्रं-त्राय, बहुकालपर्यन्तं, दीर्घकालपर्यन्तं; 'very
long,' सुचिरं-रेख-रान्; 'how long?' कियत्कालं, कियन्तं कालं,
कियता कालेन, कियत्कालपर्यन्तं, कियत्कालं यावत्, कतिकालं; 'how
long!' कियच्चिरं-रेख-रान्; 'ere long,' अचिरं-रेख-रान्; 'long
ago,' प्रागेव, प्राक्काले, पूर्वं, पूर्वकाले, अतीतदीर्घकाले, गतदीर्घकाले,
अवहितपूर्वकाले; 'not long ago,' अल्पवहितपूर्वकाले, 'as long,'
यत्कालं, यावत्कालं, यावद्यं; 'so long,' तत्कालं, तावत्कालं, तद्यद्यं.
—(Through the whole extent or duration of) पर्यन्तं affixed,
आ prefixed, यावत्; as, 'the whole year long,' वर्षपर्यन्तं,
आवर्षमात्रम्; 'whole life, as long as one lives,' यावज्जीवं,
आमरण्यात्, मरणं यावत्; 'long-absent, long-ill, long-sought,
&c.' See under LONG, a.

To LONG, v. n. (Desire eagerly) अत्यन्तम् अभिलम्बं (c. 1. -लम्बति,
c. 4. -लम्बति -लम्बितुं) or चाम्बं (c. 1. चाम्बति -चाम्बितुं) or अभिचाम्बं
or कांक्षं (c. 1. कांक्षति -कांक्षितुं) or आकांक्षं or अभिकांक्षं or अनु-
कांक्षं, अतिशयेन स्पृहं (c. 10. स्पृहयति -स्पृहितुं) or इप्स् (c. 6. इच्छति,
इच्छितुं) or आप् in des. (इप्सति -इप्सितुं) or अभ्याप् or ययाप् or
लुप् in des. (लिप्सते -लिप्सितुं) or अभिलम्बं or अभिलम्बं (c. 10. -रोच-
यति -रुचितुं) or रुम् (c. 10. कामयते -रुचितुं) or ईहं (c. 1. ईहते -ईहितुं)
or समीहं, लुम् (c. 4. लुम्बति, लोम्बं), गृप् (c. 4. गृह्णाति, गृह्णितुं), भुज्
in des. (बुभुक्षति -ते -भुक्षितुं), तृप् (c. 4. तृह्णाति, तृह्णितुं), आशंस् (c. 1.
-शंसते -शंसितुं), आशास् (c. 2. -शास्ते, c. 1. -शासते -शंसितुं), अभिधानं कृ.
—(As a pregnant woman) दोहदं कृ, दोहदयती भू, दोहदिनी भू.

LONGANIMITY, s. सहनशीलता, चिरसहिष्णुता, धमा, धानिः f.

LONG-ARMED, a. दीर्घबाहुः-हु-हु, दीर्घभुजः-भा-भं, लघुहस्तः-स्ता-स्तं.

LONG-BELLIED, a. लघोदरः-रा-रं, लघुनडरः-रा-रं, दीर्घोदरः-रा-रं.

LONG-BOAT, s. दीर्घनीका, बृहन्नीका, महानीका, उपनीका.

LONG-CONCEALED, a. चिरगुप्तः-ता-तं, चिरकालप्रच्छन्नः-चा-चं.

LONG-CONTINUED, a. चिरस्थितः-ता-तं, चिरकालस्थायी-विनी-वि (नं).

LONG-EARED, a. लघुकर्णः-शी-शं, दीर्घकर्णः-शी-शी, आयतकर्णः-शी-शी.

LONG-EYED, a. आयताक्षः-क्षी-क्षं, आयतनेत्रः-त्री-त्रं, दीर्घनेत्रः-त्री-त्रं.

LONG-FACED, a. दीर्घमुखः-खी-खं, दीर्घवक्त्रः-क्त्री-क्त्रं, दीर्घाननः-ना-नं.

LONG-FORGOTTEN, a. चिरविस्मृतः-ता-तं, चिरकालविस्मृतः-ता-तं.

LONG-HEADED, a. विदग्धमतिः-ति-ति, उदग्धमतिः &c., निपुणमतिः
&c., सूक्ष्मपुटिः-टि-टि, दीर्घसन्धानी-विनी-वि (नं).

LONG-LASTING, a. चिरस्थायी-विनी-वि (नं), चिरकालस्थायी &c.,
चिरस्थः-स्था-स्थं, चिरकालीनः-ना-नं, चिरकालिकः-की-कं, दीर्घ-
कालिकः-की-कं.

LONG-LEGGED, a. दीर्घनङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, दीर्घपादः-दा-दं, आयतनङ्गः &c.,
उच्चैर्नानुः-नु-नु, ऊर्ध्वः-शा-शं, ऊर्ध्वः-शु-शु, दीर्घसत्रयः-क्या-क्यं.

LONG-LIVED, a. दीर्घजीवी-विनी-वि (नं), चिरजीवी &c., चिरजीवी
&c., चिरजीवकः-का-कं, दीर्घायुः-यु-यु or दीर्घायुः-यु-यु (स्),

चिरायुः &c., दीर्घायुष्यः-या-यं, चिरायुष्यः &c., आयुषः-यी-यं,

जीवयः-या-यं, जैवातृकः-का-कं, आयुषान्-मती-मत् (तं);

this last is generally used in addressing a king or superior
in the voc. c.; as, 'O long-lived one,' आयुषन्.

LONG-LOST, a. चिरगतः-ता-तं, चिरभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, चिरकालगतः-ता-तं.

LONG-NECKED, a. दीर्घघ्रीवः-घ्रा-घं, आयतघ्रीवः &c., दीर्घकण्ठः-कंठा-कं.

LONG-PEPPER, s. पिप्पली-लि-लि, जीवटी, कोला, कपशा, कृष्णा, उपकु-
त्सा, मागधी, वैदेही, चपला, कणा, वशिष्ट, वसिर, श्रेयसी, कटि-
पिप्पली, कपिवक्त्रो. कोलवक्त्रो, चयं-प्या, चवी, चयिका-कं.—(Its
root) पिप्पलीमूलं, ग्रन्थिकं, चटिकाशिरस् n.

LONG-SIGHTED, a. दीर्घदृशी-शिनी-शि (नं), दीर्घदृष्टिः-ष्टि-ष्टि, दूर-
दृशी &c., दूरदृष्टिः-ष्टि-ष्टि.

LONG-SIGHTEDNESS, s. दीर्घदृष्टिः f., दीर्घदर्शनं, दूरदृष्टिः f., दूरदर्शनं.

LONG-SUFFERANCE, LONG-SUFFERING, s. सहनशीलता, सहिष्णुता, चिर-
सहिष्णुता-त्वं, चिरसहनं, बहुधमता, धमा, धानिः f., सहनं, तितिधा,
अपकारं-पि चिरस्थायिकारः.

LONG-SUFFERING, a. सहनशीलः-ला-लं, सहिष्णुः-ष्णु-ष्णु, चिरसहिष्णुः
-ष्णु-ष्णु, बहुधमः-मा-मं, बहुसहः-हा-हं, सर्वसहः-हा-हं, धमावान्
-वती-वत् (तं), धानः-ना-नं, धामी-मिणी-मि (नं), तितिधुः-धु-धु.

LONG-WINDED, a. दीर्घसूत्रः-त्रा-त्रं-त्री-त्रिणी-त्रि (नं), कथनकः-का-कं.

LONGER, a. दीर्घतरः-रा-रं, द्राघीयान्-यसी-यः (स्); 'for a longer
period,' दीर्घतरकालं, बहुतरकालं; 'why do you delay any
longer?' किम् अतःपरं विलम्बसे.

LONGEST, a. दीर्घतमः-मा-मं, द्राघिष्ठः-ष्टा-ष्टं; 'for the longest
period,' दीर्घतमकालं, मुदीर्घकालं.

LONGEVAL, LONGEVOUS, s. दीर्घजीवी-विनी-वि (नं), चिरजीवी &c.
See LONG-LIVED.

LONGEVITY, s. दीर्घजीवः, चिरजीवित्वं, दीर्घजीवित्वं, चिरजीवित्वं,
दीर्घायुष्यं, चिरायुष्यं, चिरायुस् n., दीर्घायुस् n., आयुस् n.; 'condu-
cive to longevity,' आयुष्यः-या-यं.

LONGIMANOUS, a. दीर्घहस्तः-स्ता-स्तं, दीर्घपाणिः-पि-पि, लघुहस्तः &c.

LONGIMETRY, s. दूरत्वमितिः f., दूरत्वमापनं, दीर्घमापनं, दीर्घमापनं.

LONGING, s. अत्यभिलाषः. पतिसूहा, अत्यनयाम्ना, अतीक्षा, अतिशयेच्छा,
अतिकांक्षा, चंदाकांक्षा, लालसा, उल्लस, कीर्तुहलं, अतीक्ष्णं, कामः,
नृणां, अतिलिप्सा, इच्छा, आशा, कांक्षा, अभिकांक्षा, नितातस्पृहा;
'longing of a pregnant woman,' दोहदं.

[illegible]

6 c

-ता -तं, अट्टः -टा -टं.—(Untied, unfastened) अवद्धः -द्धा -द्धं, मुक्तः -क्ता -क्तं, प्रमुक्तः &c., उद्धृतः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, असन्धितः -ता -तं, विगलितः -ता -तं, वन्धनरहितः -ता -तं, वन्धनशून्यः -न्या -न्यं, अनिगृहीतः -ता -तं, उद्धृष्टः -ता -तं, उद्धृतः -ना -नं, उत्सूतः -ता -तं, उद्धृतः -द्धा -द्धं.—(Free) मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः -क्ता -क्तं.—(Not close or compact) विरलः -ला -लं, असंहतः -ता -तं, अट्टसन्धिः -न्धिः -न्धि, शिथिलसन्धिः &c.—(Not concise, rambling) असंक्षिप्तः -मा -मं, विस्तारीः -शी -शं.—(Indeterminate) अनियतः -ता -तं, अव्यवस्थितः -ता -तं, अनिर्णीतः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, सन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं.—(Unconnected) असंसृष्टः -द्धा -द्धं, निःसन्धः -न्या -न्यं, अवद्धः &c.—(Not rigid) अनियतः -ता -तं, अस्थिरः -रा -रं, अपौरः -रा -रं, अव्यवस्थितः -ता -तं.—(Dissolute) अनवस्थः -स्था -स्थं, व्यभिचारी -रिणी -रि (न्), दुराचारः -रा -रं, दुर्वृत्तः -ता -तं, अवशः -शा -शं, व्यसनी -निनी &c.; 'loose conduct,' व्यभिचारः; 'a loose man,' लम्पटः; 'a loose woman,' पुंछली, वन्धकी, भटा, व्यभिचारिणी. See LAX. (To let loose) मुच् (c. 6. मुचति, मोक्षं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच्, निर्मुच्, मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष्, विमुन् (c. 6. मुञ्चति -मुष्टुं, c. 10. सञ्जयति -यितुं), वन्धनाद् मुच्. See To LOOSE. (To break loose) वन्धनानि भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेद्) or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेद्), पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ, मुक्तवन्धनः -ना -नं भू, वन्धनाद् भृश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं), परिभंश्, विभंश्; 'broken loose,' प्रभटः -टा -टं, वन्धना-प्रभटः &c., परिभटः &c.

LOOSED, LOOSENED, *p. p.* शिथिलीकृतः -ता -तं, शिथिलितः -ता -तं, श्रान्यतः -ता -तं, सक्तः -क्ता -क्तं, विसक्तः &c., विगलितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः -क्ता -क्तं, मोक्षितः -ता -तं, विनोचितः -ता -तं, मोक्षितः -ता -तं, वीतः -ता -तं, मुक्तवन्धनः -ना -नं, वन्धनमुक्तः -क्ता -क्तं, छिन-वन्धनः -ना -नं.

LOOSELY, *adv.* (Not firmly) शिथिलं, शैथिल्येन, सशैथिल्यं, अट्टं.—(Not closely) असंहतं, विरलं.—(Unconnectedly) असंसृष्टं, अससन्धेन.—(Not rigidly) अनियतं.—(Dissolutely) सव्यभिचारं, लम्पटवन्, दुर्वृत्तवन्.

LOOSENESS, *s.* (State of being loose or not tight) शिथिलता -न्तं, शैथिल्यं, द्रवता, प्रथयः, प्रन्धः, संसः, विसंसः, सक्तता, विसक्तता, अट्टता, अपृतिः.—(Looseness of texture) विरलता, वैरल्यं, असंहतत्वं.—(Of morals or conduct) व्यभिचारः, अनवस्थितिः *f.*, अनवस्थिता, व्यसनिता, लम्पटता, लाम्पट्यं, दुर्वृत्तता. See LAXITY, (Of bowels) मृदुकोष्ठत्वं, कोष्ठमृदुता, रेकः, रेचना -नं.

LOOSENING, LOOSING, *s.* शिथिलीकरणं, मोचनं, विमोचनं, मोक्षणं, विमोक्षणं, श्रन्धनं, श्रन्धनं, मुक्ति *f.*

To LOP, *v. a.* छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेद्), अवच्छिद्, अवकृत् (c. 6. कृनति -कञ्ति), निकृत्, लू (c. 9. लुनाति, लवितुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं).

LOPPED, *p. p.* अवच्छिन्नः -न्ना -नं, लूनः -ना -नं, लुप्तः -मा -मं, कञ्चितः -ता -तं.

LOPPER, *s.* वेत्ता *m.* (न्), अववेत्ता *m.*, वेदकः, छिद् in comp., लोपनकृत्.

LOPSIDED, *a.* एकपाश्व पतनशीलः -ला -लं or पतयालुः -लुः -लुः.

LOQUACIOUS, *a.* वाचदूकः -क्ता -क्तं, वाचालः -ला -लं, बहुभाषी -पिणी -पि (न्), बहुवादी -दिनी &c., वाग्मी -मिनी &c., जल्पकः -क्ता -क्तं, जल्पकः -क्ता -क्तं, गदयितुः -लुः -लुः, वाथोयुक्तिपटुः -टुः -टुः, मुखरः -रा -रं, वक्ता -क्ता -क्तं, जतिवक्ता &c.

LOQUACIOUSNESS, LOQUACITY, *s.* वाचदूकता, वाचालता, बहुभाषित्वं, प्रतिभाषणं, जतिशयोक्तिः *f.*, जतिवादः, जल्पः -जल्पता, जल्यतं

गदयितुता, वाग्मिन्त्वं, जत्वालापः, बहुवादिन्त्वं, मुखरता, मोक्षयं.

LORD, *s.* ईश्वरः, ईशः, पतिः *m.*, स्वामी *m.* (न्), प्रभुः *m.*, नाथः, राजा *m.* (न्), अधीशः, अधिपतिः *m.*, अधिपः, अधीश्वरः, भक्ता *m.* (न्), भगवान् *m.* (न्), इन्द्र in comp.; 'supreme lord,' अधिराजः, सर्वेश्वरः, सर्वस्वामी *m.*, अधिनाथः; 'lord of men,' नरेश्वरः, 'नराधिपः,' नरेशः, नृपतिः *m.*, नरपतिः, नरेन्द्रः; 'lord of earth,' भूपतिः *m.*, भूमिपतिः *m.*, महोपतिः *m.*, पृथिवीपतिः, पितृपतिः; 'lord of heaven,' स्वर्गपतिः *m.*, स्वर्गराजः, स्वर्गभक्ता *m.* (न्), नाथः; 'lord of beasts,' नृगेन्द्रः; 'my lord,' स्वामिन् *voc. c.*—(Husband) पतिः *m.*, भक्ता *m.*, स्वामी *m.*; 'lord of life,' जीवितेशः, प्राणेशः, प्राणनाथः, प्राणाधिनाथः.—(The Supreme Being) परमेश्वरः, परेश्वरः, ईश्वरः, भगवान्, प्रभुः *m.*; 'to be lord of,' ईश् (c. 2. ईष्टे, ईशितुं), प्रभू (c. 1. भवति -वितुं).

To LORD, *v. n.* दपेण or धपेण or धर्मपूर्वम् आधिपत्यं कृ or ईश् (c. 2. ईष्टे, ईशितुं) or ज्ञास् (c. 2. ज्ञास्ति -सितुं).

LORDLINESS, *s.* (Imperiousness) धृष्टता, धर्मः, धर्मः, ऐश्वर्य्यधर्मः, अवलिमता, वसिक्तता, अवहेला, गर्वः, प्रगल्भा, प्रगल्भ्यं.

LORDLY, LORDLIKE, *a.* ईश्वरीयः -या -यं, ऐश्वर्य्यः -री -रं, ऐशः -शी -शं, ऐशिकः -की -कं, ईश्वरयोग्यः -या -यं, स्वामियोग्यः &c., प्रभुयोग्यः &c., राजकीयः -या -यं, ईश्वरार्हः -ह्य -ह्यं, ईश्वरसदृशः -शी -शं, ईश्वरोचितः -ता -तं, ईश्वर in comp.; as, 'lordly nature,' ईश्वरभावः.—(Imperious) धृष्टः -ष्टा -ष्टं, धर्मो -पिणी -पि (न्), दृष्टः -ता -तं, गर्हितः -ता -तं, उद्धतः -ता -तं, अवलिमः -मा -मं, ऐश्वर्य्यदृष्टः &c.

LORDLY, *adv.* धर्मेण, ऐश्वर्य्यधर्मेण, ऐश्वर्य्यदृष्टवत्, नापहेलं, सधर्मं.

LORDSHIP, *s.* ऐश्वर्य्यं, ईशानं, आधिपत्यं, अधिपतित्वं, प्रभुत्वं, स्वामित्वं, पतित्वं, स्वाम्यं, राजत्वं, राज्यं, अधिकारः, अधिकाधिक्यं.—(Title) भवान् *m.* (न्), अवभवान्, तवभवान्, भगवान्, स्वामी *m.* (न्), प्रभुः.

LORD'S SUPPER, *s.* ख्रीष्टमृत्युस्मरणार्थकं भोजनं, ख्रीष्टमरणोद्देशकं भोजनं.

LORE, *s.* परिदत्तं, विद्या, ज्ञानं, च्युततिः *f.*, वैदुष्यं, विद्वत्ता.

LORN, *a.* निःशरणः -खा -खं, जशरणः -खा -खं. See FORLORN, *a.*

LORY, *s.* शुकः, कीरः, रक्तपर्णः शुकजातीयः पक्षिभेदः.

To LOSE, *v. a.* (Be separated or parted from a thing) हा in pass. (हीयते), प्रहा, विप्रहा, परिहा, विहा with instr. or sometimes with abl. c., भृश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं), परिभंश्, विभंश्, प्रभंश् with abl. c., च्यु (c. 1. च्यवते, च्योतुं), प्रच्यु, विच्यु with abl. c., विच्युत् in pass. (-युज्यते) with instr. c., अपच्युत् (c. 1. -यत्ते -यितुं) with abl. of the person; 'he loses his life,' प्राणैः or प्राणेष्वप्ये हीयते; 'he loses his kingdom,' राज्यम् भश्यति or च्यवते, नरवाद् राज्यम् अपवर्ज्यते; 'he loses his friends,' सुहृज्जनैर् विच्युज्यते.—(Let go, drop) हा (c. 3. जहाति, हातुं, or caus. हापयति -यितुं), विहा, अपहा, तज् (c. 1. तजति, तज्कुं), परित्यज्, ह (c. 10. हारयति -यितुं), अपह्; 'he lost his life,' प्राणान् जहौ; 'he loses his son,' पुत्रं जहाति; 'he loses his money,' धनं हारयति.—(Ruin, destroy, waste) नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), विनश्, प्रणश्, छि (c. 5. छिद्यति, छेत्तुं, c. 10. छययति, छापयति -यितुं), ध्वंस् (c. 10. ध्वंसयति -यितुं), विध्वंस्, प्रध्वंस्, व्ययीकृ, अपयिच (c. 5. -यिनोति -येतुं), छिप् (c. 6. छिपति, छेप्ते); 'he loses his wealth,' अर्थं नाशयति; 'he loses his time,' कालं छिपति, कालक्षेपं or कालहरणं करोति.—(Forfeit) द्रष्ट in pass. (द्रक्ष्यते), भृश् or च्यु with abl. c., वच् in pass. (वक्ष्यते) with instr. c.; 'he loses his office,' स्वाधिकाराद् भश्यति; 'he loses his reward,' फलम् भश्यति or

फलेन वध्यते.—(Not to win, be defeated) पराजितः -ता -तं भू, जि in pass. (जीयते), पराजि; 'he loses the battle,' रणे जीयते. —(Lose the game) अक्षयत्वां जि or पराजि in pass., घृतक्रोडायां जि in pass., विद्वि (c. 4. -दोषति -देविर्तु), पराजितः -ता -तं भू.—(Lose the way) यथात् or मार्गात् or पथो भंश् or प्रभंश् or चु or विच्यु or विचल् (c. 1. -पलति -लिर्तु), पथभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं भू, वर्त्तवर्त्तितः -ता -तं भू.—(Lose one's wits) मुद् (c. 4. मुहति, मोहिर्तु), बुद्धिं हा, बुद्धिहीनः -ता -तं भू.—(Lose one's consciousness, lose one's self) चेतनां or चैतन्यं हा, नष्टचेतनः -ता -तं भू, मुर्छं (c. 1. मूर्च्छति -र्च्छितु), भग् (c. 4. भ्राम्यति, भमिर्तु), भ्रान्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि भू. To **LOSE**, v. n. (Be defeated) जि in pass. (जीयते), पराजि, पराजितः -ता -तं भू.—(Decline, fail) णि in pass. (धीयते), परिधि, परिहा in pass. (-हीयते), ध्वस् (c. 1. ध्वंसते -सिर्तु). **LOSER**, s. क्षतिप्रापकः, हानिप्रापकः, अपायप्रापकः, अनुभूतधनः, प्रामा-पायः, प्रामधयः, लब्धापायः, लब्धहानिः m., अपायप्राप्तः, पराजितः. **Loss**, s. क्षयः, हानिः f., अपायः, क्षतिः f., अपचयः, नाशः, अपवर्तिः f., उपक्षयः, परिक्षयः, मध्ययः, क्षिया, व्ययः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, परिध्वंसः, भंशः, अपहारः, हारः, हरणं, क्षयः, क्षुतिः f., त्रागः, परित्रागः, विनाशः, प्रणाशः, भेयः, अलाभः, वियोगः, व्यसनं, हूयणं, प्रहीणः.—(Ruin, destruction) नाशः, विनाशः, क्षयः.—(Defeat) पराजयः, पराभवः, अपचयः, फलव्यसनं, भङ्गः.—(Profit and loss) लाभालाभी m. du., लाभालाभं.—(Loss of caste) जातिभंशः.—(Loss of time) कालक्षेपः, कालहरणं, कालव्ययः; 'without loss of time,' अकालक्षेपः.—(To be at a loss) मुद् (c. 4. मुहति, मोहिर्तु); 'at a loss,' भ्रान्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मोहितः -ता -तं, विमूढः -ढा -ढं; 'at a loss how to act,' इतिकर्तव्यतामूढः -ढा -ढं. **Loss**, p. p. or a. नष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रणष्टः -ष्टा -ष्टं, विनष्टः -ष्टा -ष्टं, हारितः -ता -तं, भष्टः -ष्टा -ष्टं, विभष्टः -ष्टा -ष्टं, क्षुतः -ता -तं, परिक्षुतः -ता -तं, गतः -ता -तं, पिगतः -ता -तं, वीतः -ता -तं, धीयः -या -यं, परिधीयः -या -यं, उपपितः -ता -तं, अनरितः -ता -तं, लुप्तः -ता -तं, पिलुप्तः -ता -तं, हीनः -ता -तं, प्रहीणः -या -यं, तन्तः -न्ता -न्तं, ध्वंसितः -ता -तं, ध्वस्तः -न्ता -न्तं; 'one who has lost his kingdom,' राज्यभष्टः, भ्रष्टराज्यः, राज्यक्षुतः, राज्यान्नभष्टः; 'one who has lost his office,' व्युत्तापिन्नारः; 'one who has lost his wealth,' गतविभयः -या -यं, नष्टाद्यः -द्या -द्यं, अर्धहीनः -ता -तं; 'one who has lost desire,' पिगतमृदः -हा -हं, वीतकामः -ता -तं; 'one who has lost life,' तन्तगीयनः -ता -तं, प्रहीणजीवितः; 'one who has lost the road,' पथभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, मार्गभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, वर्त्तवर्त्तितः -ता -तं, तन्तमार्गः -ता -तं; 'one who has lost an eye,' एकाक्षविकलः -ला -लं; 'one who has lost every thing,' दूतसर्वस्वः -स्वा -स्वं, परिक्षुतः -ता -तं, परिधीयः -या -यं; 'lost to shame,' लज्जाहीनः -ता -तं, तन्तलज्जाः -ज्जा -ज्जं, निरलज्जाः &c., लज्जोन्मिदः -ता -तं, निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं; 'lost in thought,' ध्याननिष्ठः -ष्टा -ष्टं, चिन्ताकुलः -ला -लं, चिन्तापटः -रा -रं; 'relating to any thing lost,' नाष्टिकः -की -कं; 'it is lost,' हार्यते, अपचयते.—(Bewildered) मोहितः -ता -तं, विमूढः -ढा -ढं, भ्रान्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, भ्रमयुक्तः -क्ता -क्तं. **Lot**, s. (Destiny, state assigned by fate) भाग्यं, भाग्येयं, दैवदशा, दैवस्थितिः f., दैवयोगः, दैवं, दैविकं, दैवगतिः f., भविष्यता, भोगः, भोग्यं, 'भोक्तृत्वं.—(Share, portion) चंशः, भागः, विभागः, भाज्यं, भाजितं, दृष्टाट.—(Die used in determining a person's portion) गुटिका, शकुनः; 'to cast lots,' गुटिकाः पत् (c. 10.

पातयति -यितु); 'casting lots,' गुटिकापातः, पाटः -टकः. **Loth**, a. अनिच्छुः -च्छुः -च्छु. See **Loath**. **LOTION**, s. औषधीयजलं, धावनीपथं, प्रक्षालनीपथं, धावनं -नी. **LOTTERY**, s. गुटिकापातः, पाटकः, गुटिकापातपूर्वा विभागकस्यता. **Lotus**, **LOTOS**, s. (Flower) पद्मः -पद्मं, कमलं, उत्पलं, कुमुदं, कुमुदं n., नलिनं, कुपलपं, अरविन्दं, महोत्पलं, पद्मनं, पद्मेरुहं, सरसिनं, सरसोरुहं, सरोजं, सरोरुहं, जलेनातं, अम्भोजं, वायुर्जपं, अचुनं, अम्भोरुहं, पुण्डरीकं, मृणाली m. (न), शतपत्रं, सहस्रपत्रं, कुशेशयं, इन्दिरालयं, तामरशं, पुष्करं, सारसं, रमाप्रियं, विसप्रसूनं, कुपलं, कुचं, कुटपं, पुटकं, औपथं, श्रीकरं, अथाहं. Other varieties, red, white, and blue, are हस्तकं, रक्तसन्ध्यकं, रक्तसरोरुहं, रक्तकमलं, रक्तोत्पलं, कोकनदं, सिताम्भोजं, कट्हारं, सीगन्धिकं, इन्दोवरं, इन्दोवारं, कैरवं, नीलाम्भोजं n. (न), नीलोत्पलं, नीलकमलं, मूयैकमलं, स्थलकमलं, स्थलपद्मं.—(The plant as distinguished from the flower) पद्मिनी, कमलिनी, नलिनी, कुमुदिनी; 'stalk of a lotus,' नालः -ला -लो -लं, पद्मनालं, नाडिः -डी f., पद्मिनी, कुमुद्वती, नलिनी, पद्मनालः m.; 'fibres or film attached to the stalk,' मृणालः -लं, विसं, विशं, विषं, नलिनीरुहः; 'root,' शालूकं, शालूकं, शिफाकन्दः -न्दं, करहाटः; 'seed,' कमलाद्यः, पद्माद्यः, पद्मवीनं; 'seed-vessel or pericarp,' वीजकोशः, कर्षिका, कर्षिकाटः, चराटकः; 'filament,' केशटः, केशटः, किन्नलः, लिन्नलः, किन्नं; 'petal,' पद्मदलः, कमलदलः, पद्मानलः; 'new leaf,' संवर्द्धिः f., संवर्द्धिका, नवदलं, नवपत्रं; 'abounding with lotuses,' कुमुद्वान् -द्वती -द्वत् (ह), कुमुदिकः -की -कं; 'place abounding with lotuses,' कुमुदिनी, कुमुद्वती, कुमुदाकटः, कुमुदवनं, कुमुदावासः, कुमुदवती, पद्मिनी, पद्माकटः, पद्मिनीखडः, पद्मखडः, कमलिनी, कमलाकटः, नलिनी, कुपलयिनी, अरविन्दिनी, पुष्करिणी; 'an assemblage or quantity of lotus flowers,' पद्मिनी, नलिनी, विसिनी, मृणालिनी, कमलिनी, उत्पलिनी, कुमुद्वती, पुटकिनी, पद्मखडः, पडः -खडं, शखडः; 'lotus-like,' उत्पलाम्भः -भा -भं; 'lotus-shaped,' पद्माकारः -रा -रं; 'lotus-cyed,' उत्पलचक्षुः -क्षुः -क्षु (स्); 'smelling like the lotus,' पद्मगन्धः -न्धा -न्धं, उत्पलगन्धिः -न्धि -न्धि. **Loud**, a. महास्वनः -ना -नं, महाध्वनिकः -का -कं, उच्चः -च्चा -च्चं, उच्चैः -स्वरकः -का -कं, महास्वरकः -का -कं, महाध्वनिकटः -री -रं, महाशब्दकः -का -कं, महाशब्दी -न्दिनी -न्दि (न), महाशब्दकारः -रा -रं, अतिशब्दनः -ना -नं, अतिशब्दवान् -वती -वत् (ह), महास्वनवान् &c., स्वनवान् &c., शब्दनः -ना -नं, महानादी -दिनी -दि (न), तुमुलः -ला -लं, तुमुलकारी -रिणी &c., उच्चालः -ला -लं.—(Clamorous) घोषः -शा -शं, घोषकरः -री -रं, बहुघोषः -पा -पं, महाघोषः -पा -पं; 'a loud sound or noise,' उच्चैःस्वरः, उच्चस्वरः, महाशब्दः, महास्वनः, महाघोषः, उच्चैर्घुहं, प्रणादः; 'loud speaking,' उच्चभाषणं; 'louder,' उच्चैस्वरः -रा -रं; 'loudest,' उच्चैस्वनः -गा -गं. **Loud**, **LOUDLY**, adv. उच्चैस्, उच्चैर्न, प्रोचैस्, उच्चैस्त्वाम्, उच्चैःस्वरेण, उच्चशब्देन, महास्वरेण, महाशब्देन, अतिशब्देन, महाशब्दपूर्वै, स्वनवत्, उच्चैःकारं; 'speaking loud,' उच्चभाषा -पिणी -पि (न); 'crying loud,' उच्चरावी -विणी &c. **LOUDNESS**, s. उच्चता -न्वं, महाशब्दकारित्वं, महाशब्दकत्वं, शब्दमहत्त्वं, महाशब्दः, उच्चस्वरः, महाध्वनिः m., उच्चालता. **LOUD-VOICED**, a. उच्चस्वरः -रा -रं, उच्चस्वरवान् -वती -वत् (ह). To **LOUNGE**, v. a. आलस्यं कृ, अलसीभू, आलस्यम् आलं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्) or आलक्षेपं कृ or आलहरणं कृ or आलव्ययं कृ, उदास् (c. 2. -आस्ते -आसितु), निश्वापारत्नात् सुखेन शी (c. 2. शीते, शयितु).

LOUNGER, s. अलसजनः, अलसकारी *m.* (नं), गुरनरीयकः, लाला-टिकः, कालछेपकः, अप्यापारी *m.* (नं), कार्यपुटः, उदासीनः, निर्या-पारवाह सुखशायी *m.* (नं); 'woman with a lounging gait,' मल्लभगमना.

LOUSE, s. युकः -का, केशकोटः, केशरः, मृदपदः -दी, सापालिः *m.*, रोम-विच्छेदः, चारकोरः; 'egg of a louse,' लिखा.

TO LOUSE, v. a. निर्धुकोकृ, युक (nom. युकयति -यितुं), युकयजितं -तां कृ.

LOUSINESS, s. सयुक्तं -ता, बहुयुक्तता, युक्पूर्वता, युक्वाहुत्यं.

LOUSY, a. युक्कालः -ला -लं, सयुक्तः -का -कं, बहुयुक्तः -का -कं, युक्पूर्वः -या -यं, युक्सेवितः -ता -तं, युक्पोषकः -ता -तं, युक्की -किनी -कि (नं).

LOUR, s. ग्राम्यजनः, वृषलः, स्थूलजनः, स्थूलबुद्धिः *m.*, मृदजनः.

LOURISH, a. स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलभावः -या -यं, ग्राम्यबुद्धिः &c., स्थूलः -ला -लं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामिकः -क -कं, अक्षिष्टः -ष्टा -ष्टं, ज्ञेयः -म्या -म्यं.

LOUTISHLY, adv. स्थूलजनवत्, ग्राम्यजनवत्, वृषलवत्, बुद्धिस्थौल्यात्.

LOUTISHNESS, s. स्थूलता -न्तं, स्थीत्यं, बुद्धिस्थूलता, ग्राम्यता, अक्षिष्टता.

LOUVER, s. धूमरन्ध्रं, धूमनिर्गमः, धूमायनं, वातायनं, छिद्रः.

LOVABLE, a. चेहाईः -है -है, प्रियगुणकः -का -कं, प्रियगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, चेहोत्पादकशीलः -ला -लं, प्रीत्युत्पादकशीलः -ला -लं, प्रियः -या -यं.

LOVABLE, s. अन्नमोदा, ययानी -निका, ययानी -निका, इन्दुलेखा, भूतीकं.

TO LOVE, v. a. (Have affection for) प्रेम कृ, प्री (c. 4. प्रीयते, प्रेते), चेहं कृ, प्रीतिं कृ, चिहं (c. 1. विद्वति, चेहिहं), कम् (c. 10. कामयते -ति -यितुं), दप् (c. 1. दपते -यितुं), अनुरत्नं (c. 4. -रज्यते), अनुरागं कृ, अनुरक्तः -क्ता -क्तं भू, अनुरागवान् -वती भू, अनुरुध् (c. 4. -रुध्यते -रोद्धुं), भन् (c. 1. भजते, भज्ते); 'he loves God,' ईश्वरे प्रेम करोति, ईश्वरभक्तिं करोति; 'they love him,' तस्मिन् प्रीयते; 'he loves his brother more than me,' नमो -पिकं भ्रातरि प्रीयते or चेहं करोति; 'I love my son,' पुत्रेण सह मन महान् चेहः; 'she loves him,' तस्मिन् अनुरागवती भवति; 'he loves his wife,' भार्यायाम् अनुरज्यते or अनुरक्ते स्ति; 'they love the king,' राजानम् अनुरुध्यते; 'women love everybody,' सर्वे स्त्रीणां प्रियाः.

TO LOVE, v. n. (Delight in) चानन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), अभिनन्द, हप् (c. 4. दपति, हपितुं), प्री (c. 4. प्रीयते, प्रेते), तुप् (c. 4. तुपति, तोहं), रुच (c. 1. रोचते -यितुं).

LOVE, s. (Fondness, affection) प्रीतिः *f.*, प्रेम *n.* (नं), चेहः, अनुरागः, अनुरक्तिः *f.*, प्रणयः, वास्तव्यं, वास्तव्यता, रागः, हाई, प्रणयः, अनुरोधः, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, सन्तोषः, प्रेमभावः, प्रीतिभावः, चेहभावः; 'love for God,' ईश्वरभक्तिः *f.*; 'undivided love,' अनन्वभक्तिः—(Love of the sexes, passion) प्रेम *n.*, स्त्रीपुरुषप्रेम, शृङ्गारः, शृङ्गारभावः, कामः, कामिता, मदनः, मन्मथः, रागः, अनुरागः, रतिः *f.*, रसः, वन्धनं, कैशिकः, उन्मूलः, शुचिः *m.*—(Cupid) कामः, मन्मथः, मदनः, कन्दर्पः, स्मरः, मनमित्रः, मनसिन्धवः, चिन्मयः *m.*, चेतोभूः, चिन्मयन्ता *m.* (नं), मद्मत्स्यजः, अनङ्गः, श्रमानकः, जराभीरुः *m.* See KÁMADEVA. 'In love, under the influence of love,' कामाक्षेः -क्षा -क्षं, कामातुरः -रा -रं, मटनायस्यः -स्या -स्यं, मदनपशः -शा -शं, जातमन्मथः -या -यं, जातकामः -मा -मं, स्मराकुलः -ला -लं, कामासक्तः -क्ता -क्तं, काममोहितः -ता -तं, कामवद्धः -द्धा -द्धं, शृङ्गारी -रिखी -रि (नं), शृङ्गारितः -ता -तं; 'to fall in love with, be in love with,' अनुरागवान् -वती भू with loc. or gen. of the person, जातानुरागः -गा भू, मोहितः -ता -तं भू; 'to make love,' विवाहार्थं प्रेम कृ, विवाह-हेतुकचेहं कृ, विवाहार्थं विवाहरथनं कृ—(Delight in) रुचिः *f.*, 468

अभिरुचिः *f.*, अनुरागः, प्रीतिः, आसक्तिः *f.*; 'love of life,' जीवि-ताशा—(Airs or gestures of love) हावः, भावः, ललितं, विलासः, विभ्रमः.

LOVE-BROKER, s. चटकः, प्रेमचटकः, नदनदूतः -ती *f.*, दूतिका *f.*.

LOVED, p. p. प्रीतः -ता -तं, दयितः -ता -तं, क्षिप्यः -ग्या -ग्यं, प्रियः -या -यं, दृष्टः -ष्टा -ष्टं, हृदयप्रियः -या -यं, इष्टः -ष्टा -ष्टं, मनोपितः -ता -तं, सुभगः -गा -गं.

LOVE-KNOT, s. प्रेमग्रन्थिः *m.*, प्रीतिग्रन्थिः *m.*, शृङ्गारग्रन्थिः *m.*.

LOVE-LETTER, s. मदनलेखः, अनङ्गलेखः, मन्मथलेखः, शृङ्गारपत्रं, प्रेमपत्रं, अनङ्गपत्रं, प्रीतिपत्रं.

LOVELINESS, s. कानता, कानिः *f.*, सौन्दर्यं, सुन्दरता, अतिसौन्दर्यं, लावण्यं, रूपलावण्यं, चारुता, सौम्यता, लालित्यं, चामता, मुग्धता, कमनीयता, अभिरामता, दीप्तिः *f.*, शोभा, रमणीयता, मनोहरत्वं -ता, रम्यता, सुभगता, सश्रीकता.

LOVELY, a. कानः -न्ता -न्तं, सुन्दरः -रा -रं, अतिसुन्दरः &c., लावण्य-वान् -वती -वत् (नं), सुखः -पी -पं, सुखवान् &c., चारुः -वी -रु, चारुवान् -मती &c., ललितः -ता -तं, सौम्यः -म्या -म्यं, मुग्धः -ग्या -ग्यं, चामः -मा -मं, मनोरमः -मा -मं, मनोहरः -रा -रं, रम्यः -म्या -म्यं, रमणीयः -या -यं, कमनीयः -या -यं, सुभगः -गा -गं, मनोहः -ता -तं, अभिरामः -मा -मं.

LOVELY-FACED, a. मुग्धाननः -ना -नं, चारुमुखः -खी -खं, सुमुखः &c.

LOVE-MATCH, s. प्रीतिविवाहः, प्रेमविवाहः, प्रीतिसम्बन्धः, प्रेमसम्बन्धः.

LOVE-QUARREL, s. प्रीतिकलहः, प्रेमकलहः, प्रणयकोपः.

LOVER, s. प्रणयी *m.* (नं), प्रियः, कानः, नायकः, रमणः, रमकः, रमः, दयितः, वक्षभः, कामी *m.* (नं), हृदयेशः, प्राणेशः, जीवितेशः, प्राण-पतिः *m.*, प्रियतमः, वन्धुः *m.*, इष्टः; 'lover of knowledge,' विद्या-नुरागी *m.* (नं), ज्ञानेयुः *m.*.

LOVE-SHAFT, s. मदनशरः, स्मरशरः, कामशरः, कन्दर्पबाणः, मदनेयुः *m.* The god of love is fabled by the Hindus as having five arrows, each tipped with the blossom of a flower. See KÁMADEVA.

LOVE-SICK, a. कामरोगी -गिणी -गि (नं), मदनरोगी &c., कामातुरः -रा -रं, कामाक्षेः -क्षा -क्षं, कामपीडितः -ता -तं, मदनपीडितः &c., काम-विद्धलः -ला -लं.

LOVE-SONG, s. मदनगीतं, प्रेमगीतं, शृङ्गारगीतं, शृङ्गारगानं.

LOVE-TALE, s. कामकथा, शृङ्गारकथा, मदनकथा, प्रेमकथा, शृङ्गारव्या-ख्यानं, प्रेमव्याख्यानं.

LOVE-TOKEN, s. प्रीतिलक्षणं, प्रेमलक्षणं, प्रीतिदानं, प्रेमस्मारकं.

LOVE-TRICK, s. प्रेमक्रीडा, अनङ्गक्रीडा, हावः, भावः, ललितं, विलासः.

LOVING, a. प्रणयी -यिनी -यि (नं); प्रणयवान् -वती -वत् (नं), कामी -मिनी &c., चेही -हिनी &c., अनुरक्तः -क्ता -क्तं, अनुरागवान् -वती &c., प्रकामः -मा -मं, प्रीतिमान् -मती &c., वास्तवः -ला -लं, प्रीतियुक्तः -क्ता -क्तं—(Delighting in, attached to) अनुरागी -गिणी &c., चानन्दी -दिनी &c., प्रमोदी -दिनी &c., मोदी &c., प्रियः -या -यं, आसक्तः -क्ता -क्तं, सेवी -विनी &c., रतः -ता -तं, निरतः -ता -तं.

LOVING-KINDNESS, s. कृपा, दया, कादर्यं, वास्तव्यं, करुणाद्रुता, अनुकम्पा, प्रसादः, अनुग्रहः, चेहः, हितेच्छा.

LOVINGLY, adv. सप्रणयं, प्रणयेन, सानुरागं, चेहेन, सचेहं, प्रीतिपूर्व्यं, प्रीत्या, वास्तवेन, सवास्तव्यं.

LOW, a. (Not high) नीचः -चा -चं, नीचकः -का -कं, नीचस्यः -स्या -स्यं, निम्नः -न्ता -न्तं, अपट -रा -रं, अनुचः -चा -चं, अनुद्धः -द्धा -द्धं,

अधःस्थः-स्था-स्थं, अधस्तनः-नी-नं; 'low ground,' निम्नभूमिः *f.*—(Short, low in stature) ह्रस्वः-स्वा-स्वं, नीचः-चा-चं, नम्रः, नीची, नम्रः (च्), ह्रस्वतनुः-नुः-नु, अल्पतनुः-नुः-नु.—(Not loud) नीचस्वरः-रा-रं, नीचशब्दकः-का-कं, नीचः-चा-चं, नीचकः-का-कं.—(Deep or grave in sound) मन्दः-न्दा-न्दं, मन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, आमन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, मन्धरः-रा-रं, धीरः-रा-रं, गम्भीरः-रा-रं, गभीरः-रा-रं.—(Mean, inferior, base) अधमः-मा-मं, अवयः-रा-रं, नीचः-चा-चं, नीचकः-का-कं, हीनः-ना-नं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अवयः-मा-मं, जपयः-न्या-न्यं, जपयन्तृतिः-तिः-ति, प्रतिकृष्टः-ष्टा-ष्टं, खलः-ला-लं, छुद्रः-द्रा-द्रं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, दुर्वृत्तः-त्ता-तं, वार्धिलः-ली-लं, प्राकृतः-तो-तं, नम्रः, नीची, नम्रः (च्), कृपणः-या-यं, अधी-धीतो-धीत् (न्), चरमः-मा-मं, अशक्तः-का-कं, अनकः-का-कं, आणकः-का-कं, इतरः-रा-रं, अनायीः-या-यं, रेफः-फा-फं, रेपः-पा-पं, रेफाः-फाः-फः (स्), रेपाः &c., याप्यः-पा-पं, खेटः-टा-टं, अवयः-या-यं, खुन्नः-न्ना-नं, खुन्नकः-का-कं, कुप्यः-या-यं, गर्वः-र्वा-रं, अधीलः-ला-लं; 'a low man,' प्राकृतजनः, निहीनजनः, पृथग्जनः, इतरजनः, अपसदः, दुर्वृत्तः, अधमाचारः, दुराचारः, पामरः, जालः, विवर्यः; 'low language,' अधीलं, खलीतिः *f.*, अधीलाद्येपः.—(Of low rank or birth) हीनजातिः-तिः-ति, न्यजातिः-तिः-ति, नीचजातिः-तिः-ति, अन्त्यजातीयः-या-यं, हीनजन्मा-न्मा-न्म (न्), दुष्कुलीनः-ना-नं, अकुलीनः-ना-नं, नीचकुलजातः-ता-तं, हीनकुलः-ला-लं.—(Depressed, dejected) विषयः-या-यं, विपादो-दिनी &c., अवसन्नः-न्ना-नं, दीनमनस्कः-स्का-स्कं, विमनाः-ना-नः (स्), दुर्मनाः &c., विमनस्कः-स्का-स्कं, ज्ञानाः-न्ना-नं, खिन्नः-न्ना-नं, उद्विग्नः-ग्ना-नं, ग्रानः-ना-नं.—(Moderate) परिमितः-ता-तं, अल्पः-ल्पा-ल्पं, खल्यः-ल्पा-ल्पं.—(In price) अल्पमूल्यः-ल्पा-ल्पं.—(Not rich, not nourishing, as diet) निस्सह्यः-ह्या-ह्यं, कर्शकः-का-कं, कृशकारी-रिणी &c., अपोषकः-का-कं, अपौष्टिकः-की-कं.

Low, *adv.* नीचैस्, नीचकैस्, नीचे, अधस्, अनुचं, नीच in comp.; as, 'going low,' नीचगः-गा-गं.—(In a low tone) नीचसरेण.

To Low, *v. n.* (As cattle) हम्भारवं कृ, हम्भ (nom. हम्भायते), रम्भ (c. 1. रम्भते-म्भन्ते), रेभ (c. 1. रेभते-भिन्ते), गज्ज (c. 1. गज्जति-जिन्ते), नद् (c. 1. नदति-दिन्ते), नर्द् (c. 1. नर्दति-दिन्ते), गज्ज (c. 1. गज्जति-जिन्ते).

Low-born, *a.* हीनजातिः-तिः-ति, न्यजातिः &c., नीचकुलजातः-ता-तं, हीनकुलप्रसूतः-ता-तं, अनुचकुलजातः-ता-तं, हीनजन्मा-न्मा-न्म (न्), अन्त्यजातीयः-या-यं, अधमवंशोद्भवः-वा-वं, अवयवर्णजः-जा-जं, अधमवंशीयः-या-यं, अधमजातीयः-या-यं, अवयवजः-जा-जं.

Lower, *a.* (Less high) अधरः-रा-रं, अधरस्थः-स्था-स्थं, अधःस्थः-स्था-स्थं, अधोभवः-वा-वं, अधस्तनः-नी-नं, नीचस्थः-स्था-स्थं, अधमः-मा-मं, अवाङ्-वाची-वाक् (च्), अवाचीनः-ना-नं, अवयवः-मा-मं, जपयः-न्या-न्यं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अधस् in comp.; as, 'the lower part,' अधोभागः; 'lower part of the body,' अधःकायः; 'the lower region,' अधोलोकः, अधोभुवनं, अवाची; 'lower garment,' अधोशुक्लं, अन्तरीयं, उपसंव्यानं, परिधानं; 'the lower line,' अधःस्थपङ्क्तिः *f.*, अधरपङ्क्तिः; 'the lower classes,' अन्त्यजातीयाः *m. pl.*, अधमजातीयाः *m. pl.*, हीनजातीयाः *m. pl.*, अवयवर्णः *m. pl.*

To Lower, *v. a.* (Cause to descend, let down) अधःकृ, अधःपत् (c. 10. पातयति-यिन्ते), अवपत्, अवतृ (c. 10. तारयति-यिन्ते), नीचीकृ.—(Abase, humble) अपकृम् (c. 1. कर्पति-क्रष्टु), नम् (c. 10. नमयति

-यिन्ते), अवनम्, नम्रीकृ, भंश् (c. 10. भंशयति-यिन्ते), दपं or गधं भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंजु), गौरवं हृ (c. 1. हरति, हर्षु), तिरोभू (c. 10. भावयति-यिन्ते), पत्.—(Diminish) न्यूनीकृ, अत्पीकृ, कन् (c. 10. कनयति-यिन्ते), न्यून्, कन् (nom. कनयति-यिन्ते), हस् (c. 10. हासयति-यिन्ते), लय (nom. लययति-यिन्ते).

To Lower, *v. n.* (Grow less, sink) न्यूनीभू, पत् (c. 1. पतति-तिन्ते), नम्रीभू. To Lower, *v. n.* (Be dark and gloomy, be clouded) मेघावृतः-

-ता-तं भू, मेघाच्छन्नः-न्ना-नं भू, मेघ (nom. मेघायते), अभ्र (nom. अभ्रायते), तमोवृतः-ता-तं भू, मलिनीभू, फलुपीभू.—(Frown, look black) भूमङ्गं कृ, भूसङ्कोचनं कृ, मलिनमुखः-खी-खं भू.

Lower, *s.* (Gloominess, cloudiness) साम्रता, मेघाच्छन्नता, मेघतिमिरं, तमोवृतत्वं, मेघसंहतिः *f.*, दुर्दिनं.—(Of countenance) मुखमालिन्यं, मलिनमुखत्वं.

Lowered, *p. p.* (Let down) पातितः-ता-तं, अवपातितः-ता-तं, अधःकृतः-ता-तं.—(Humbled) भग्नदर्पः-र्पा-पं, आन्नगर्भः-र्धा-धं, गतगौरवः-वा-वं, हतगौरवः-वा-वं, आन्नगौरवः-वा-वं.—(Diminished) न्यूनीकृतः-ता-तं, अत्पीकृतः-ता-तं, हसितः-ता-तं.

Lowering, *a.* (Gloomy, cloudy) मेघाच्छन्नः-न्ना-नं, तमोवृतः-ता-तं, दुर्दिनग्रस्तः-स्ता-स्तं, मलिनः-ना-नं, अभ्रियः-या-यं, मलिनमुखः-खी-खं,

Lowermost, lowest, *a.* अवयवः-रा-रं, अधरः-रा-रं, अवयवतमः-मा-मं, अधरतमः-मा-मं, अधमः-मा-मं, नीचः-चा-चं, नीचतमः-मा-मं, अतिनीचः-चा-चं, अधःस्थः-स्था-स्थं, अधरस्थः-स्था-स्थं, अवयवस्थः-स्था-स्थं; 'at the lowest price,' अवयवमूल्यमपेक्ष्य, न्यूनमूल्यमपेक्ष्य.

Lowling, *s.* (Of cattle) हम्भा, हम्भारवः, रम्भः, रम्भितः, रेभयं, गोनादः, गोरावः. Lowling, *part.* हम्भारवविरावी-विणी-वि (न्), हम्भायमानः-ना-नं.

Lowland, *s.* निम्नभूमिः *f.*, निम्नभूः *f.*, निम्नदेशः, नीचभूमिः, नीचप्रदेशः.

Lowlander, *s.* निम्नदेशवासी *m.* (न्), नीचदेशस्थः, निम्नदेशीयः.

Lowly, *adv.* नम्रचेतसा, नम्रं, विनम्रं, अदपेण, निरभिमानेन, नम्रशीलत्वात्, सविनयं, सनिवेदं, गधं विना, गधैत्यागपृष्टं.

Lowliness, *s.* नम्रता, बुद्धिनम्रता, विनम्रता, विनयः, विनतिः *f.*, नम्रशीलता, गर्वहीनता, दर्पशून्यता, दम्भहीनता, निरभिमानं, अनभिमानं, अनहङ्कारः, अगर्भः, दीनता, निवेदः, दैन्यं, आनतिः *f.*, सन्नतिः *f.*, अपकर्षः, अपकृष्टता, नम्रवृत्तिः *f.*

Lowly, *a.* नम्रः-न्ना-नं, नम्रबुद्धिः-द्धिः-द्धि, नम्रशीलः-ला-लं, नम्रवृत्तिः-त्तिः-त्ति, नम्रमनाः-ना-नः (स्), नम्रमनस्कः-स्का-स्कं, विनतचेताः-ता-तः (स्), विनतः-ता-तं, विनयी-यिनी-यि (न्), सविनयः-या-यं, निरभिमानः-ना-नं, अनभिमानो-निनी &c., अनहङ्कारः-रा-रं-री-रिणी &c., निरहङ्कारः-रा-रं, निरहम्भानो-निनी &c., अभिमानहीनः-ना-नं, अगर्भः-र्धा-धं, वीतगर्भः-र्धा-धं, गधैरहितः-ता-तं, वीतदम्भः-म्भा-मं, दर्पहीनः &c., निर्विणः-णा-यं, अनुद्धतः-ता-तं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, आग्रस्तः-ह्या-ह्यं, आततः-टा-टं, नीचः-चा-चं.

Lowly, *adv.* सविनयं, अनुद्धतं, रापदपं, नम्रवत्. See LOWLY.

Low-minded, *a.* दुष्टचेताः-ता-तः (स्), यलान्मा-न्मा-न्म (न्), दुरान्मा &c.

Lowness, *s.* नीचता, निम्नता, अनुचता, अनुद्धता; 'lowness of ground,' भूमिनिम्नता.—(Meanness) नीचता, अधमता, अपकृष्टता, निकृष्टता, अपकर्षः, जपयता, हीनता, खलता, छुद्रता, दुष्टता, कृपणता, कर्षणं, दुर्वृत्तता, अनाय्यता, अनुत्कर्षः.—(Of spirits) विपादः, विषयता, अवसादः, अवसन्नता, उद्वेगः, निर्विणता, ज्ञानिः *f.*, ग्रानिः *f.*, ग्रानिः, दीनता, वैमनस्यं, विमनस्कता, दौर्मनस्यं, दुर्मनस्कता.—(Of sound) नीचता, मन्दता, मन्द्रता, गम्भीरता, गाम्भीर्यं.—(Of price) मूल्यन्यूनता, अल्पमूल्यत्वं.

LOW-PRICED, *a.* जलमूल्यः-त्या-त्यं, न्यूनमूल्यः &c., सुमूल्यः &c.
LOW-SPIRITED, *a.* विषादी-दिनी-दि (न), विषणः-खा-खं, अवसन्नः-चा-चं, उद्विग्नमनः-ना-नं (स्), दुर्मेनाः &c., ज्ञानमनः &c., अन्नमनः &c., दोनमनः &c., विमनः &c., दुर्मेनस्तः-स्का-स्कं, विमनस्तः &c. उद्विग्नमनस्तः &c., दोनचेतनः-ना-नं, उदासवृत्तिः-त्ति-त्ति.
LOYAL, *a.* भक्तः-क्ता-क्तं, दृढभक्तिः-क्तिः-क्ति, भक्तिमान्-मती-मत् (त्), भक्तियुक्तः-क्ता-क्तं, सानुरागः-गा-गं, अनुरक्तः-क्ता-क्तं; 'to a sovereign or superior,' राजभक्तः &c., प्रभुभक्तः &c., राजानुरक्तः &c., राजसेवी-विनी &c., राजभक्तिनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, स्वामिभक्तः &c., राजाज्ञावर्ती-र्विनी &c., राजासक्तः-क्ता-क्तं, प्रजापत्नीनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, प्रजापत्नीपरायणः-खा-खं, प्रजापत्नीतत्परः-रा-रं.—(As a wife) पतिव्रता, साध्वी, सती, सुचरित्रा, एकपत्नी, स्त्रीया.—(As a husband) स्वदारनिरतः, स्वदरिकतानः, अनन्यनारीसामान्यः, अनुकूलः.
LOYALIST, *s.* See LOYAL.
LOYALLY, *adv.* दृढभक्त्या, राजभक्त्या, राजभक्तवत्, राजभक्त्यर्थं, सानुरागं, राजानुरक्तवत्, स्वराजनिष्ठापूर्वम्.
LOYALTY, *s.* भक्तिः *f.*, राजभक्तिः *f.*, प्रभुभक्तिः, स्वामिभक्तिः, राजभक्तता, दृढा भक्तिः, राजानुरागः, राजानुरक्तिः *f.*, स्वराजासक्तिः *f.*, स्वराजनिष्ठा, प्रजापत्नीनिष्ठा, प्रजापत्नीतत्पर्यः; 'test of loyalty,' उपधा.—(In a wife) पतिव्रतं, साध्वीत्वं, सतीत्वं.—(In a husband) स्वदारनिरतिः *f.*, स्वदारनिष्ठा, अनुकूलता.
LOZENGE, *s.* (A quadrangular figure having two acute and two obtuse angles) चतुष्कोणविशेषो यस्य द्विकोणान् अन्तर्लक्ष्यौ द्विकोणौ वहिर्लक्ष्यौ.—(Sweetmeat) पदकं, मोदकं, लडुके.
LUBBER, *s.* स्थूलजनः, स्थूलवृद्धिः *m.*, स्थूलपीः *m.*, चलसजनः, स्थूलशरीरः; 'land-lubber,' स्थूलवासी *m.* (न), स्थूलचरः.
LUBBERLY, *a.* स्थूलः-ला-लं, स्थूलस्वभावः-वा-वं, अदृष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Relating to dry land) रवलीयः-या-यं.
LUBBERLY, *adv.* सखीत्वं, स्थूलजनयत्, अदृष्टं, अदृष्टवत्.
LUBRIC, *a.* चिक्कणः-खा-खं, चिग्गः-ग्या-ग्यं, मेदुरः-रा-रं.
To LUBRICATE, *v. a.* अभ्यञ्ज् (c. 7. -अनक्ति-अंक्तुं), स्नेहेन अभ्यञ्ज्, स्नेहाक्तं-क्तं कृ, चिग्गीकृ, चिक्कणीकृ, श्लक्ष्ण (nom. श्लक्ष्णयति-यितुं).
LUBRICATED, *p. p.* अभ्यञ्जितः-क्ता-क्तं, स्नेहाक्तः-क्ता-क्तं, व्याघारितः-ता-तं.
LUBRICATION, *s.* अभ्यञ्जनं, स्नेहाभ्यञ्जनं, चिग्गीकरणं, चिक्कणीकरणं.
LUBRICITY, *s.* चिग्गीपता, चिग्गी, स्नेहः-हन्, चिक्कणता, मेदुरता.
LUBRICOUS, *a.* चिग्गी-ग्या-ग्यं, स्नेही-हिनी-दि (न), चिक्कणः-खा-खं, चिक्कणः-या-यं, मेदुरः-रा-रं.
LUCENT, *a.* द्योती-तिनी-ति (न), प्रकाशमानः-ना-नं, द्योतमानः &c.
LUCID, *a.* (Bright) दीप्तिमान्-मती-मत् (त्), तेजोमयः-यो-यं, तेजसः-सी-सं, उज्ज्वलः-ला-लं, तेजस्वी-स्विनी-स्वि (न), कान्तिमान् &c., शोभनः-ना-नं, सुप्रभः-भा-भं.—(Pellucid) सखः-च्छा-च्छं, निर्मलः-ला-लं, विमलः-ला-लं, अमलः-ला-लं, विशदः-दा-दं, प्रसन्नः-ना-नं, शुद्धः-द्धा-द्धं.—(Perspicuous) स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, स्पष्टार्थः-र्थी-र्थं, प्रसन्नः-ना-नं, यक्तः-क्ता-क्तं, भिन्नार्थः-र्थी-र्थं.
LUCIDLY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, यक्तं, सुयक्तं, स्पष्टार्थं, भिन्नार्थं, विशदं.
LUCIDNESS, *s.* (Brightness) दीप्तिः *f.*, कान्तिः *f.*, तेजस् *n.*, उज्ज्वलता, रचिः *f.*, द्युतिः *f.*, दीप्तिमत्त्वं.—(Clearness) स्पष्टता, सुस्पष्टता, यक्तता, प्रसादः, स्पष्टार्थत्वं, वैशद्यं, स्वच्छता.
LUCIFER, *s.* (Planet Venus) शुक्रः, उशनाः *m.* (स्), भार्गवः.
LUCIFER-MATCH, *s.* शलाका, जलनशलाका, अग्निदशलाका, जलनृणं, जलननृणं, अग्निदशनृणं, अग्निदं.

LUCIFEROUS, LUCIFIC, *a.* अग्निदः-दा-दं, प्रकाशननकः-का-कं, प्रकाशकः-का-कं, दीप्तिकरः-रा-रं, प्रकाशोत्पादकः-का-कं.
LUCIFORM, *a.* तेजोगुणकः-का-कं, प्रकाशगुणकः-का-कं, तेजोमयः-यो-यं.
LUCK, *s.* दैवं, भाग्यं, भागः, भागधेयं, दैवयोगः, दैवगतिः *f.*, दैवदशा, दैविकं; ॥ दिष्टं, अदृष्टं, नियतिः *f.*, विधिः *m.*, कालनियोगः, भविष्यता, रिष्टं, सङ्गतिः *f.*; 'good luck,' सौभाग्यं, सुभाग्यं, कुशलं-लता, कौशल्यं, शुभं, कल्याणं, भद्रं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, पुण्योदयः, शस्त्रं *n.* (न), सङ्गतिः *f.*, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद् *f.*, अयः, श्रीः *f.*, लक्ष्मीः *f.*; 'bad luck,' दौर्भाग्यं, दुर्भाग्यं, दुर्दैवं, विपत्तिः *f.*, दुर्गतिः *f.*, अशुभं, असङ्गलं; 'good luck to you,' दिष्ट्या, दिष्ट्या वपसे; 'good and ill luck,' शुभाशुभं, भद्राभद्रं, मङ्गलामङ्गलं.
LUCKILY, *adv.* सौभाग्येन-ग्यात्, सुभाग्येन-ग्यात्, दैववशात्, भाग्यवशात्, कल्याणात्, कौशल्यात्, माङ्गल्येन, शुभदैवात्, दिष्ट्या, ध्रिया, सुभगं.
LUCKINESS, *s.* सौभाग्यं, सुभाग्यवत्त्वं, धन्यता, कल्याणता, माङ्गल्यं, पुण्यवत्त्वं, कौशल्यं, मङ्गलं.
LUCKLESS, *a.* दुर्भाग्यः-ग्या-ग्यं, मन्द्भाग्यः &c., मन्द्भाग्यी-गिनी-गि (न), अभाग्यः-ग्या-ग्यं, अभाग्यी-गिनी &g., भाग्यहीनः-ना-नं, हीनभाग्यः-ग्या-ग्यं, दुर्भागः-गा-गं, निर्दैवं-वा-वं, दैवहीनः-ना-नं, अधन्यः-न्या-न्यं, विपन्नः-चा-चं.
LUCKLESSLY, *adv.* दुर्भाग्येन-ग्यात्, दुर्दैवात्, दौर्भाग्यवशात्, दुर्दैववशात्.
LUCKY, *a.* सौभाग्यवान्-वती-वत् (त्), भाग्यवान् &c., धन्यः-न्या-न्यं, मङ्गलः-ला-लं, कल्याणः-खा-खं-खी-खिनी-खि (न), शस्त्रवान् &c., पुण्यवान् &c., श्रीमान् &c., कुशलः-ला-लं, शुभः-भा-भं, भद्रः-द्धा-द्धं, सुभद्रः-द्धा-द्धं, शुभयुः-यु-यु, अयवान् &c., सुभगः-ना-गं, शिवः-वा-वं, श्रीयुक्तः-क्ता-क्तं, लक्ष्मीवान् &c., भाग्यशाली-लिनी &c., सभाग्यः-ग्या-ग्यं; 'lucky moment,' शुभलग्नः, लग्नवेला.
LUCRATIVE, *a.* लाभकरः-रा-रं, लाभदः-दा-दं, लाभकृत् *m. f. n.*, लाभदायकः-का-कं, सफलः-ला-लं, फलदः-दा-दं, अर्थदः-दा-दं, अर्थकरः-री-रं, लाभजनकः-का-कं, फलोत्पादकः-का-कं, फलावहः-हा-हं, हितावहः-हा-हं.
LUCRATIVELY, *adv.* सफलं, साफल्येन, सलाभं, लाभपूर्वम्, साधं.
LUCRATIVENESS, *s.* साफल्यं, सफलता-त्वं, सलाभत्वं, साधता, फलदता.
LUCRE, *s.* लाभः, अर्थः, वृद्धिः *f.*, धनलाभः, प्राप्तिः *f.*, फलं, धनोपाज्जीनं, अर्थलभिः *f.*, अज्जीनं, योगधेनः, लभ्यं, लभ्यांशः, प्राप्त्यांशः, आयः, फलोदयः.
To LUCUBRATE, *v. n.* निशाध्ययनं कृ, रात्र्यध्ययनं कृ, निशाभ्यासं कृ, रात्रौ or निशि विद्याभ्यासं कृ or विद्यासेवां कृ.
LUCUBRATION, *s.* (Nocturnal study) निशाध्ययनं, रात्र्यध्ययनं, निशाभ्यासः.—(That which is composed by night) निशाभ्यासेन रचितो ग्रन्थः.
LUCULENT, *a.* प्रसन्नः-ना-नं, विशदः-दा-दं, सखः-च्छा-च्छं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, निर्मलः-ला-लं, सुप्रभः-भा-भं, तेजोमयः-यो-यं.
LUDICROUS, *a.* हास्यजनकः-का-कं, हास्यकरः-रा-रं, हास्यः-स्या-स्यं, खवहास्यः &c., उपहास्यः &c., हास्योत्पादकः-का-कं, हास्योत्पादकः-का-कं, हासकरः-रा-रं, परिहासकरः-रा-रं, असङ्गतः-ता-तं, कौतुकजनकः-का-कं.
LUDICROUSLY, *adv.* असङ्गत्, हास्यप्रकारेण, यथा हासो जायते तथा.
LUDICROUSNESS, *s.* हास्यता, हास्यजनकता, उपहास्यता, हास्योत्पादकत्वं, असङ्गतत्वं, कौतुकजनकत्वं, खवहास्यत्वं.
LUES VENEREA, *s.* उपदंशः; 'afflicted with it,' उपदंशी-शिनी (न).
To LUFF, *v. a.* प्रतिवातं नौकां परियुत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं).
To LUG, *v. a.* (Drag with force) चलेन कृम् (c. 1. कर्षति, c. 6.

कृपति, क्रुष्टं, कर्ष्टं), बलान् or प्रसभम् जाकृप् or चपट् or ह (c. 1. हरति, हर्षु) or अपट्.

LUGGAGE, *s.* परिच्छदः, पथिकपरिच्छदः, यात्रिकसामग्री, नामग्यं, यात्रिकभाण्डानि *n. pl.*, वस्त्रभाण्डानि *n. pl.*, वस्त्रपात्राणि *n. pl.*

LUGGER, *s.* त्रिकूपकविशिष्टा दीर्घवातवमना शुद्रनौका.

LUGUBRIOUS, *a.* शोकसूचकः -का -कं, शोकात्मकः -का -कं, शोकात्म्यः -यी -यं, दुःखबोधकः -का -कं, कारुणिकः -की -कं, खेदसूचकः -का -कं, शोकी -किनी -कि (न्).

LUKEWARM, *a.* ईषदुष्णः -ष्णा -ष्णं, कथोष्णः -ष्णा -ष्णं, मन्दोष्णः &c., कदुष्णः &c., कोष्णः &c., अनुष्णः &c., ईषन्नः -भा -भं. —(Not zealous) मन्दोत्साहः -हा -हं, मन्दोद्योगः -गा -गं, निरुत्सुकाः -का -कं, अतीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, अत्ययः -या -यं, ईषन्नः -रा -रं, उदासीनः -ना -नं.

LUKEWARMLY, *a.* ईषदुष्णं, ईषत्तापेन, कथोष्णं, अनुष्तापेन, मन्दोद्योगेन.

LUKEWARMNESS, *s.* कथोष्णता, मन्दोष्णता, कोष्णता -न्, ईषदुष्णता, कदुष्णता, अनुष्णता, ईषत्तापः, ईषत्तापः. —(Want of zeal) मन्दोत्साहः, मन्दोद्योगः, ईषन्नता, ईषदुष्णता, अनौत्सुक्यं, अतीक्ष्णता, उदासीनता.

To LULL, *v. a.* (Compose to sleep) स्वप् (c. 10. स्थापयति -यितुं), संस्वप्, सम्प्रस्वप्. —(Quiet, soothe) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त्वं or शान्त्वं (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अमिश्रान्त्वं, परिशान्त्वं, उपशान्त्वं, लल् (c. 10. लालयति -यितुं), प्रसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), प्रसनीकृ.

To LULL, *v. n.* (Subside, become calm) शम् (c. 4. शान्तयति, शमितुं), प्रशम्, उपशम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं), विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), प्रसद् (c. 1. -सादति -सादुं), सम्प्रसद्, विग्रम् (c. 4. -ग्राम्यति -ग्रामितुं), निर्वा (c. 2. -वर्ति -वर्तुं), निर्वातभी, विगतवातभी, निर्वेगीभी, निवृत्तवायुः -युः -यु भू.

LULL, *s.* (Temporary quiet after storm) शान्तिः *f.*, वायुशान्तिः, निवृत्तिः *f.*, वायुनिवृत्तिः *f.*, निर्वातः, विरामः, विरतिः *f.*, वायुविरामः, विग्रामः, निर्वृतिः *f.*, शमः, उपशमः, विच्छेदः, वायुशमः, वातविच्छेदः, वायुसंस्थिः.

LULLABY, *s.* बालकस्वापकरणार्थकं गीतं, बालस्वापकगीतं, लोलनगीतं, शान्तनगीतं, बालसान्त्वनगीतं, शिशुशमकगीतं.

LULLED, *p. p.* (Put to sleep) स्थापितः -ता -तं. —(Quieted) शान्तः -ता -तं, शान्तः -न्ता -न्तं, उपशान्तः -न्ता -न्तं, प्रसादितः -ता -तं, उपभूटः -टा -टं.

LULLER, *s.* शमकः, शान्तिकरः, शान्तिदः, सान्त्वनकृत्, लाली *m.* (न्).

LUMBAGO, *s.* गृध्रमनी, ग्रध्रमनी, कटिवातः, श्रोणिवातः, कटिवेदना.

LUMBAL, LUMBAR, *a.* कटिसंस्थी -स्थिनी -स्थि (न्), श्रोणिसंस्थी &c.

LUMBER, *s.* निरर्थकद्रव्यं, अनर्थकद्रव्यं, बाधकाद्रव्यं, क्लेशकाद्रव्यं, बाधकं, भारः, अतिभारः.

To LUMBER, *v. a.* निरर्थकद्रव्यैः पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), निरर्थकद्रव्याणि इतस्ततो विकृ (c. 6. -किरति -करितुं -रोतुं) or विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).

LUMBER-ROOM, *s.* निरर्थकद्रव्यकोष्ठः, बाधकद्रव्यकोष्ठकं.

LUMINARY, *s.* ज्योतिस् *n.*, ज्योतिष्मान् *m.* (त्), भास्वान् *m.* (त्), प्रतिभावान् *m.* (त्), खद्योतनः, भास्करः, प्रभाकरः, खोक्कः, गगणखेरः, खेचरः, खचरः, प्रकाशकपदार्थः, प्रकाशयुक्तपदार्थः, तेजोराशिः *m.*

LUMINOUS, *a.* तेजोमयः -यी -यं, दीप्तिमान् -मती -मत् (त्), प्रदीप्तिमान् &c., प्रभावान् &c., भास्वान् &c., भानुमान् &c., प्रकाशयुक्तः -क्ता -क्तं, विशदः -दा -दं. —(Shining by its own light) स्वप्रकाशः -शा -शं; 'the sun is a luminous body,' सूर्यः स्वप्रकाशः.

LUMINOUSLY, *adv.* तेजसा, दीप्त्या, प्रभया, स्वप्रकाशेन, विशदं.

LUMP, *s.* पिरदः -खंडं, स्थूलं, घनः, स्थूलभागः, स्थूलांशः, गण्डः, गण्डका, शकैरा, घनौपः. —(Collection, heap) राशिः *m.*, शोधः, सङ्गः, पृगः, लोमः, पुन्नः, घृन्दं, समूहः, सत्तयः, सत्तयः, स्तूपः, उत्करः. —(Gross) टाकत्वं, समुदायः, समासः; 'a lump of flesh,' मांसपिरदः, लोचकः; 'of earth,' धृत्पिरदः; 'having lumps in the neck,' गण्डमाली -लिनी -लि (न्); 'in the lump,' साकत्वेन.

To LUMP, *v. a.* पिरादीकृ, पिरद् (c. 1. पिराडते, c. 10. पिराडयति -यितुं), एकपिरादीकृ, राशीकृ, एकराशीकृ, शोधकृ, एकौघकृ, घनीकृ, स्थूलकृ, घृन्दीकृ, पुन्नकृ, पूगीकृ, एकवौकृ.

LUMPED, *p. p.* पिरादीकृतः -ता -तं, पिराडीभूतः -ता -तं, पिराडितः -ता -तं.

LUMPISH, *a.* स्थूलः -ला -लं, स्थूलस्वभावः -वा -वं, स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

LUMPISHLY, *adv.* स्थूलवत्, स्थूलत्वेन, सस्थूलत्वं, स्थूलजनवत्, बुद्धिस्थूलत्वात्.

LUMPISHNESS, *s.* स्थूलता, स्थूल्यं, स्वभावस्थूलता, बुद्धिस्थूल्यं.

LUMPY, *a.* पिराडी -पिराडी -पिराडी (न्), पिराडितः -ता -तं, सपिराडः -राडा -राडं, पिराडलः -ला -लं, पिराडीभूतः -ता -तं, पिराडमयः -यी -यं, पिराडपूरीः -पूरी -पूरी.

LUNACY, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, उन्मादवायुः *m.*, बुद्धिभ्रमः, मतिभ्रमः, बुद्धिभ्रंशः, चित्तविभ्रमः, चित्तविभ्रवः, बुद्धिविभ्रंशः, बुद्धिभ्रंशता, मदः, प्रमादः, अपस्मरः.

LUNAR, LUNARY, *a.* चान्द्रः -न्द्रो -न्द्रं, चान्द्रकः -की -कं, चान्द्रमसः -सी -सं, चन्द्रसंस्थी -स्थिनी -स्थि (न्), सौम्यः -म्या -म्यं, सौमिकः -की -कं, ऐन्दवः -वी -वं; 'lunar month,' चान्द्रमासः; 'lunar asterism or mansion,' नक्षत्रं, दाक्षायिणी; 'the twenty-seven lunar asterisms collectively,' दाक्षायिण्यः *f. pl.*, नक्षत्रचक्रः; 'lunar day,' तिथिः *m. f.* Of these lunar days there are fourteen for the waxing, and fourteen for the waning moon; the first lunar day is called प्रतिपद् *f.*, पक्षतिथिः -ती *f.*; the day of new moon is called अमावसी, अमावस्या, अमा; 'the day of full moon,' पूर्णिमा, पौर्णिमा, पौर्णमासी, पूर्णन्दुः *m.*

The eleventh तिथि of each शुक्लपक्षः 'or waxing, and कृष्णपक्षः or waning moon, is regarded as sacred to Vishnu; and the following are the names given by Major Candy for the two एकादशी of each month: चैत्रः, 1. कामदा, 2. पापमोचनी;

वैशाखः, 1. मोहिनी, 2. चरुपिनी; ज्येष्ठः, 1. निजैला, 2. अपरा; आषाढः, 1. जयनी, 2. योगिनी; आश्विनः, 1. पुत्रदा, 2. कामिका; भाद्रः, 1. परिवर्त्तनी, 2. अज्ञा; आश्विनः, 1. पाशाशुशा, 2. इन्दिरा; कार्तिकः, 1. चोपिनी, 2. रसा; मार्गशीर्षः, 1. मोक्षदा, 2. फलदा; पौषः, 1. प्रगावर्धिनी, 2. समला; माघः, 1. जयदा, 2. पट्टिला; फाल्गुनः, 1. आमलकी, 2. विजया. The एकादशी of the शुक्लपक्षः of the months आषाढः and कार्तिकः are both particularly sacred. On the first, or जयनैकादशी, Vishnu goes to sleep, and on the second awakes. (Difference of solar and lunar days)

अशुभतिथिः *f.*; 'inauspicious lunar day,' याततिथिः *f.*, दशतिथिः *f.*; 'observance of the fasts and rites of the several lunar days,' तिथिपालनं; 'lunar eclipse,' चन्द्रग्रहणं; 'lunar measurement,' चान्द्रमानं; 'the lunar dynasty,' सोमवंशः. — (Resembling the moon). See LUNIFORM.

LUNATED, *a.* अर्द्धचन्द्राकारः -रा -रं, अर्द्धचन्द्राकृतिः -तिः -ति.

LUNATIC, *a.* उन्मत्तः -न्ता -न्तं, उन्मादी -दिनी -दि (न्), उन्मादवान् -वती -वत् (त्), सोमादः -दा -दं, उन्मदः -दा -दं, विध्वंसः -भा -भं, विध्वंस्वुद्धिः -द्धिः -द्धि, विध्वंसमनाः -नाः -न (स्), हतबुद्धिः &c., भट्टबुद्धिः &c., बुद्धिभ्रंशः -ष्टा -ष्टं, नष्टेन्द्रियः -म्या -यं, वातुलः -ला -लं, अपस्मारी -रिणां &c.

LUN

- LUNATION**, *s.* चन्द्रपरिवर्तनं, चन्द्रावृत्तिः *f.*, चन्द्रपरिवृत्तिः *f.*
- LUNCH, LUNCHEON**, *s.* उपाहारः, अत्याहारः, लम्बाहारः, लघुभोजनं, अल्पभोजनं, अर्द्धभोजनं, अर्द्धाहारः, अर्द्धाशनं, अर्द्धशनं, ग्रासः, ग्रासपरि-
निताहारः.
- LUNE**, *s.* (In geometry) चन्द्रखण्डः—(Leash). See the word.
- LUNGS**, *s.* फुफुसः, पुफुसः, पुत्फुसः, फुत्फुसः, रक्तफेनजः.
- LUNIFORM**, *a.* चन्द्राकारः -रा -रं, चन्द्राकृतिः -ति -ति, चन्द्ररूपः -पा -पं.
- LUPINE**, *s.* द्विदलं, कलायः, शमीधान्यं, त्रिपुटः, सतीलकः.
- LURCH**, *s.* अकस्माद् एकपाशे नौकापरिवर्तनं or नौकापरिवृत्तिः *f.*—(To leave a person in the lurch) दुर्दैशाग्रस्तं कञ्चिज्जनं त्वञ् (c. 1. त्वज्जित, त्वक्तुं) or परिव्रज्.
- To LURCH**, *v. n.* (Roll suddenly on one side) नाविकभाषायाम् कर्मिप्रलोटनाद् एकपाशे अकस्माद् परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं).
- LURCHER**, *s.* (Poacher) कौटिकः, कौटिलिकः, कूटोपायेन वनपरिग्रहाहकः.
—(Dog) कौटिकश्च *m.* (नृ), कौटिककुटुरः.
- LURE**, *s.* (For hawks) श्येनामिषं—(Any thing which entices, allurements) प्रलोभनं, विलोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, आमिषं, लोभः, आमिषदर्शनं.
- To LURE**, *v. n.* (Call hawks by holding out a bait) आमिषदर्शनेन श्येनादीन् आकृष्य (c. 1. -कर्षति -कृष्टुं), आमिषं दर्शयित्वा श्येनान् आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं) or श्येनाह्वानं कृ—(Allure) प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं), लुभ्, आकृष्य, मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), लल्ल् (c. 10. लालयति -यितुं).
- LURED**, *p. p.* आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रलोभितः -ता -तं, लालितः -ता -तं.
- LURID**, *a.* मलिनमुखः -खा -खी -खं, मलिनप्रभः -भा -भं, मलिनः -ना -नं, मलिनतेजः -जा -जः (नृ), तमोवृत्तः -ता -तं, उग्रदर्शनः -ना -नं, घोररूपः -पा -पं, दुर्दिनग्रस्तः -स्ता -स्तं.
- To LURK**, *v. n.* निभृते or निभृतं or सुनिभृतं or प्रच्छन्नं स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or वृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तितुं), गुप्तः -भा -भं वृत् or भू, गुप् in pass. (गुप्यते).
- LURKER**, *s.* निभृतवर्त्तते *m.* (नृ), प्रच्छन्नस्यापी *m.* (नृ), निभृते स्यापी *m.*
- LURKING-PLACE**, *s.* गुप्तिः *f.*, गुप्तिस्थानं, गोपनस्थानं, निभृतस्थानं, गूढस्थानं.
- LUSCIOUS**, *a.* अतिमधुरः -रा -रं, अतिमिष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिस्वादुः -दुः -द्वो -दु, स्वादिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुमधुरः -रा -रं, सुस्वादुः &c., मधुमयः -यी -यं, मधुमान् -मती -मत् (नृ), अतिमृत्तमिजनकः -का -कं, अतिमृत्तमिजनकः -का -कं.
- LUSCIOUSLY**, *adv.* अतिमधुरं, अतिमिष्टं, अतिमधुमयं, सुमधुरं.
- LUSCIOUSNESS**, *s.* अतिमधुर्यं, सुमधुर्यं, अतिमधुरता, अतिमिष्टता, अतिस्वादुता, मधुमयं, मृत्तमिजनकत्वं.
- LUSORY**, *a.* चिनोदी -दिनी -दि (नृ), सचिनोदः -दा -दं, लीलायितः -ता -तं, सलीलः -ला -लं, लीलाखेलः -ला -लं, सकौतुकः -का -कं, क्रोडा in comp.
- Lust** *s.* (Carnal desire) कामः, कामिता, कामुकत्वं, कामना, कामाग्निः *m.*, कामानलः, रताचित्वं, मैथुनाचित्वं, मैथुनेच्छा, मदनः, मदनेच्छा, रताभिलाषः, रमणेच्छा, विषयाभिलाषः—(Eager desire) लालसा, अत्याभिलाषः, अतिस्मृहा, अतिशयेच्छा, अतीच्छा, लोभः, अतिलोभः, वाञ्छा, आकांक्षा, कांक्षा, लिप्सा, नृणां, अतिलिप्सा—(Depraved affections) दुष्टवासना, दुर्वीर्यवासना, कुवासना, असद्वासना; 'inflamed with lust,' कामाग्निदीप्तः -भा -भं.
- To LUST**, *v. n.* (Have carnal desire) कामाग्निः -ज्ञा -ज्ञं भू, कामुकः -का -कं भू, रतार्थी -र्थिनी -र्थि भू, मैथुनार्थी &c. भू, मैथुनाभिलाषी -पिणी -पि भू, मैथुनम् अभिलप् (c. 1. -लपति -पितुं), कम् (c. 10.

LUT

- कामयते -यितुं), अभिकम्, विषयाभिलाषी भू; 'to lust after a woman,' कामतः स्त्रीसङ्गम् अभिलप्—(Desire eagerly) जलनम् अभिलप् or इप् (c. 6. इच्छति, रपितुं) or वाञ्छ् (c. 1. वाञ्छति -न्दिनुं) or अभिवाञ्छ्, अतिशयेन स्पृह् (c. 10. स्पृहयति -यितुं) or कांष् (c. 1. कांक्षति -क्षितुं) or आकांष् or अभिकांष् or लम् in des. (लिप्सते -यितुं), लुभ् (c. 4. लुभयति, लोभ्युं).
- LUSTFUL**, *a.* कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (नृ), कामवृत्तिः -त्तिः -त्ति, कामप्रवणः -णा -णं, कामासक्तः -क्ता -क्तं, सकामः -ना -नं, कामनः -ना -नं, क्रमनः -ना -नं, कषः -मा -यं, कमिता -त्री -तृ (नृ), कामयिता &c., रतार्थी -र्थिनी &c., मैथुनार्थी &c., सुरतार्थी &c., मैथुनाभिलाषी -पिणी &c., सम्भोगाभिलाषी &c., रताभिलाषी &c., मैथुनेच्छुः -च्छुः -च्छु, यवापी -यिनी &c., अनुकः -का -कं, अभिकः -का -कं, अभिकः -का -कं, लापुकः -का -कं, अभिलापुकः -का -कं, यवाय-
परायणः -णा -णं, लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, स्त्रीव्यसनी *m.* (नृ), स्त्रीसङ्गाभिलाषी &c., स्त्रीसम्भोगाभिलाषी, स्त्रीरतः, स्त्रीपरः—(Under the influence of lust) कामाग्निः -ज्ञा -ज्ञं, कामाग्निरः -रा -रं, कामान्यः -न्या -न्यं, कामान्वितः -ता -तं, कामाविष्टः -ष्टा -ष्टं, कामग्रस्तः -स्ता -स्तं, कामापीनः -ना -नं, कामपुङ्गवः -क्ता -क्तं, कामाक्रान्तः -न्ता -न्तं, कामचितः -ता -तं, जातकामः -मा -मं, कामोपहतः -ता -तं.
- LUSTFULLY**, *adv.* सकामं, कामुकवत्, कामपूर्वम्, कामतस्, लम्पटवत्.
- LUSTFULNESS**, *s.* कामुकत्वं -ता, कामिता, सकामता, रताचित्वं, मैथुनाचित्वं.
- LUSTILY**, *adv.* चलवत्, महावलेन, सवीर्यं, ससत्त्वं, वीर्येण, मांसलवत्, दृष्टवत्, तेजसा, वीर्येण, सपीरुपं.
- LUSTINESS**, *s.* चलपत्त्वं, सवलता, मांसलता, दृढाङ्गता, शरीरदृढता, ससत्त्वता, वीर्यवत्त्वं, वीर्यं, सत्त्वं, अंशलता, पृषुशरीरता, वज्रदेहत्वं, व्यूढोरस्कत्वं, शरीरपृषुता, दृष्टपुष्टता.
- LUSTRAL**, *a.* शुद्धिकरः -रा -रं, शुचिकरः -रा -रं, शोधकः -का -कं, पावकः -का -कं, पावनः -ना -नं; 'lustral water,' शान्नुद-दकं, पावनोदकं, पावनं; 'vessel containing it,' शान्नुदकुम्भः.
- To LUSTRATE**, *v. a.* शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), परिशुष्, विशुष्, पू (c. 9. पुनाति, पविर्तुं), परिपू, विपू, पवित्रोक्तुं, शोधनं कृ.
- LUSTRATION**, *s.* शुद्धिकरणं, शोधनं, शुचिकरणं, शुद्धिः *f.*, पावनं, पवित्रो-
करणं, मलापकधर्मः; 'lustration of arms, a ceremony per-
formed by a king before taking the fic'd,' लोहाभिहारः, लोहाभिसारः, नीराजनं -ना.
- LUSTRE**, *s.* तेजस् *n.*, द्युतिः *f.*, प्रभा, शोभा, रुचिः *f.*, जोजस् *n.*, जोग-
स्वित्ता, प्रतापः, बृहद्द्युतिः *f.*, उज्ज्वलता, उद्योतः, उचिः *f.*, कान्तिः *f.*, दीप्तिः *f.*, रुच् *f.* (क्), भास् *f.*, प्रकाशः -शनं, रादा; 'of metal or a gem,' जोजस् *n.*, तेजस् *n.*
- LUSTROUS**, *a.* तेजस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), सुप्रभः -भा -भं, कान्तिमान् -मती -मत् (नृ), द्युतिमान् &c., दीप्तिमान् &c., जोजस्वी &c., प्रतापी -पिनी &c., प्रतापवान् &c., शोभनः -ना -नं, प्रभावान् &c., उज्ज्वलः -ला -लं.
- LUSTRUM**, *s.* मुग्, वर्षपञ्चकं, वत्सरपञ्चत्वं, अष्टपञ्चकं.
- LUSTY**, *a.* मांसलः -ला -लं, दृढाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, दृढशरीरः -रा -रं, पृषुश-
रीरः -रा -रं, चलवान् -वती -वत् (नृ), महाबलः -ला -लं, महाबाहुः -हुः -हु, अंशलः -ला -लं, अंसलः -ला -लं, वज्रदेहः -हा -हं, व्यूढोरस्कः -क्ता -क्तं, महाकायः -या -यं, स्थूलशरीरः -रा -रं, मेदस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), वीर्यवान् -वती &c., सवीर्यः -व्यी -व्यं, ससत्त्वः -त्त्वा -त्त्वं, दृष्ट-
पुष्टः -ष्टा -ष्टं, बृहदङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, बृहच्छरीरः &c.
- LUTANIST**, *s.* वैष्णिकः, वीणावादः -दकः, वीणापाणिः *m.*
- LUTANOUS**, *a.* (Living in mud) पङ्क्तस्य -स्या -स्यं, कर्हमस्यः -स्या -स्यं,

पद्मवासी -सिनी &c., पद्मजः -जा -जं.—(Pertaining to it) पद्मिलः
-ला -लं, पद्मी -दिनी &c., काह्नमः -मी -मं.—(Of the colour of mud)
पद्मपर्यः -यी -यं.

LUTE, *s.* वीणा, पल्लवी, विपक्षी -चिका, तन्वी *m.* (नृ), रुद्री, पट्टकः,
सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी; 'with seven strings,' परिपादिनी;
'the wire of a lute,' तन्वी, तन्त्र; 'the neck,' वीणादण्डः. प्रवालः;
'a piece of wood under the neck called the belly,' ककुभः,
प्रसेवकः; 'the tie,' उपनाहः, वीणानुबन्धः, निबन्धनं; 'the whole
body of the lute, comprising the gourd, neck, and belly,' कोल-
सक्तः; 'the quill or bow,' कोणः, परिवादः, शारिजा, रगः.

To LUTE, *v. a.* पद्मेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं). पद्मलेपेन गंलङ्गनीकृ.

LUTER, LUTIST, *a.* वीणावादः -दकः. See LUTANISE.

LUTE-STRING, *s.* वीणातन्त्रं, तन्वी, वीणातारः -रा.

LUTULENT, *a.* पद्मिलः -ला -लं, पद्मी -दिनी -दि (नृ), काह्नमः -मी -मं.

To LUXATE, *v. a.* विसन्धीकृ, सन्धियोटनं कृ, सन्धिसन्धिं or सन्धिरस्यं
वृद्ध (c. 10. वोटयते -यितुं) or विसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं) or भञ्ज्
(c. 7. भनक्ति, भञ्जुं), सन्धिभञ्जं कृ, सन्धिविशेषं कृ, सन्धियुतिं कृ.

LUXATED, *p. p.* विसन्धितः -ता -तं, वृद्धितसन्धिः -न्धिः -न्धि, व्युत्सन्धिः
&c., सन्धियुतः -ता -तं, सन्धिविशेषः -धा -धं, स्नानभट्टः -धा -धं.

LUXATION, *s.* सन्धियोटनं, सन्धिविशेषः, सन्धियुतिः *f.* विसन्धीकरणं.

LUXURIANCE, LUXURIANCY, *s.* क्षतिवृद्धिः *f.*, क्षतिकवृद्धिः *f.*, क्षतिवर्धनं,
क्षत्यन्तवर्धनं, नितानवृद्धिः *f.*, वृद्धिवाहुल्यं, समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, वृद्धाधिक्यं,
क्षतिस्फीतिः *f.*, क्षतिस्फूर्तिः *f.*, उद्रेकः, उत्तेजः, क्षाम्पायनं.

LUXURIANT, *a.* क्षतिवर्धितः -णः -णु, क्षतिवर्धमानः -ना -नं, क्षतिवर्धितः
-ता -तं, क्षतिवर्धनी -धिनी -धि (नृ), क्षतिवर्धनः -नी -नं, क्षतिस्फीतः
-ता -तं, क्षतिस्फीनः -ना -नं, क्षतिसमृद्धः -द्धा -द्धं, क्षतिपुष्कलः -ला -लं,
क्षतिवहुलः -ला -लं, क्षतिप्रचुरः -रा -रं, उत्तिक्तः -क्ता -क्तं, उद्विक्तः -क्ता
-क्तं, क्षतिरिक्तः -क्ता -क्तं.

LUXURIANTLY, *adv.* क्षतिवृद्ध्या, क्षतिवृद्धिपूर्व्यं, पाहुल्येन, क्षतिवहुलं, क्षति-
वहुशम्, क्षतिप्रचुरं, क्षतिमाचुर्येण, क्षतिपुष्कलं, क्षतिरिक्तं, उद्रेकेण.

To LUXURIATE, *v. n.* (Grow exuberantly) क्षत्यन्तं वृष् (c. 1. वर्धते
-धितुं) or वृष् (c. 5. वृष्तेति, c. 4. वृष्यति, वृषितुं) or समृष् or
प्ते (c. 1. प्यायते, प्यातुं) or क्षायते or स्फाय (c. 1. स्फायते -यितुं), क्षति-
वहुलीभू, क्षतिप्रचुरीभू, क्षतिवृद्धिम् इ (c. 2. रति -तुं), क्षतिस्फीतिम् इ.
—(Live or feed luxuriously) क्षतिविलासेन or क्षतिसुखेन or
सुखोपभोगेन वृत् (c. 1. वर्त्तते -वृत्तुं) or चर् (c. 1. चरति -चितुं) or विद
(c. 1. हरति -हर्तुं) or भृ (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं).

LUXURIOUS, *a.* (Contributing to luxury, furnished with lux-
uries) सुखभोगवान् -वती -वत् (नृ), सुखभोगकरः -रा -रं, सुखभोगावहः
-हा -हं, क्षतिसुखावहः -हा -हं, क्षतिसुखी -खिनी -खि (नृ), सुखभोग-
साधकः -का -कं, सुखभोगमयः -यी -यं, क्षतिसुखमयः &c., सुखोपभोगदः
-दा -दं, सविलासः -सा -सं, विलासी -सिनी &c., विलासमयः &c.,
विलासयुक्तः -क्ता -क्तं, विलाससुखमयः &c. —(Indulging in luxury)
विलासी -सिनी &c., विलासासक्तः -क्ता -क्तं, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, सुख-
भोगासक्तः &c., सुखभोगपरायणः -णा -यं, विषयासक्तः -क्ता -क्तं, विषयो-
पभोगव्यासः -या -यं, वैषयिकः -की -कं, देहभरः -रा -रं, क्षातभरिः
-रिः -रि, विषयोपभोगी -विनी &c., सुखसेवी &c.

LUXURIOUSLY, *adv.* विलासेन, सुखेन, क्षतिसुखेन, क्षतिविलासपूर्व्यं, सवि-
लासं, सुखोपभोगेन, सुखोपभोगपूर्व्यं, सुखासक्तवत्, परमाक्षोपभोगेन.

LUXURIOSNESS, *s.* विलासित्वं -ता, सविलासित्वं, सुखोपभोगः, सुखभोगः,
क्षतिसुखिता, सुखासक्तिः *f.*, सुखभोगासक्तिः *f.*, भोगासक्तिः *f.*, विषयभो-

गासक्तिः *f.*, विषयभोगः, विषयसेवा, विषयोपभोगः, सुखसेवा, सुखासादः.

LUXURY, *s.* विलासः, विलासित्वं -ता. See LUXURIOSNESS. (That
which gratifies the senses or appetite) सुखं, सुखसाधनं, भोगः,
भोगसाधनं, सौख्यं, सुखसाहित्यं, विषयसुखं, विषयसुखसाहित्यं, क्षमिपं,
क्षामिपं.—(Dainty) स्वादुचं, परमाचं, विशिष्टाचं, उत्तमाचं, मिष्टानं,
भोजनविशेषः, विशिष्टभोजनं, विशिष्टाक्षमिपं.

LYE, *s.* पारोदकं, धारजलं, धारितजलं, धारसंस्पृष्टं जलं.

LYING, *part.* (Reclining) शायी -यिनी -यि (नृ), शयः -या -यं, शयानः
-ना -नं, शयितः -ता -तं, पतन् -तन्ती -तत् (नृ), पतितः -ता -तं, संविष्टः
-धा -धं, उपविष्टः -धा -धं; 'lying on a bed,' शयने संविष्टः -धा -धं;
'lying prostrate,' क्षपमूर्च्छशयः -या -यं, क्षिमदेहः -हा -हं; 'lying
with the face upwards,' उत्तानशयः -या -यं.—(Act of lying)
शयनं, पतनं, संवेशः.—(Lying in) प्रसवकालः, प्रसवावस्था, सूति-
कालः, प्रसूतिकालः; 'lying-in chamber,' सूतिकागृहं, सूतिगृहं,
सूतिकाभवनं, सूतिगृहं, सूतीगृहं, क्षरिष्टशय्या, क्षरिष्टं, गर्भः, क्षपवरकः.

LYING, *s.* (Telling falsehood) मृषावादः, मिथ्यावादः, मिथ्याभाषणं,
मिथ्याकथनं, क्षमत्वभाषणं, मृषाभाषिता -पणं, मृषाभिधानं, मिथ्योक्तिः *f.*,
क्षमत्वोक्तिः *f.*, क्षनृतवादः.

LYING, *part. or a.* (Addicted to falsehood) मिथ्यावादी -दिनी -दि
(नृ), मृषावादी &c., क्षमत्ववादी &c., क्षनृतवादी &c., क्षमत्वभाषी
-मिषी &c., क्षनृतभाषी &c., क्षनृतपाक् *m. f. n.* (च्), क्षमत्वः -त्वा
-त्वं, निःसत्यः -त्ता -त्वं.

LYMPH, *s.* मेदस् *n.*, वसा, चर्माम्भस् *n.*, त्वग्भस् *n.*, त्वगुदकं, चर्मोदकं,
चर्मसारः, त्वक्सारः, क्षमृक्सारः, उदकपातः *m.*

LYMPHATE, LYMPHATED, *a.* उन्मत्तः -क्ता -क्तं, वातुलः -ला -लं.

LYMPHATIC, *s.* मेदोवहं, मेदोवाहिनी, चर्माम्भोवाहिनी, त्वक्सारवाहिनी,
शरीरान्तर्गतजलवाहिनी.

LYNX, *s.* वनविटालः, वनमाज्जारः, मूक्षदृष्टिः क्षुद्रव्यामविशेषः.

LYRE, *s.* पल्लवी, वीणा, विपक्षी -चिका, तन्वी. See LUTE.

LYRIC, LYRICAL, *a.* वैशिकः -की -कं, वीणावादनसहितः -ता -तं.

LYRIST, *s.* पल्लवीवादकः, पल्लवीपाणिः *m.*, वैशिकः.

LYTHRUM, *s.* (A plant) क्षगिन्जाला, सुभिष्टा, धातकी, धातुपुष्पिका.

M

MACAROON, *s.* चादाम्निर्मितो मिष्टपिष्टकविशेषः.

MACAW, MACAO, *s.* शुकः, कोरः, वक्रचक्षुः *m.*, वक्रतुण्डः.

MACE, *s.* (Club, ensign of authority) वेत्रं, गदा, याष्टः *m. f.*, याष्टकः.
दण्डः -दण्डं, मुषलः, मुसलः, लण्डः, लण्डः, मुनरः, प्रातर्दिः *m.*—(The
spice) जातीकोशं, जातिकोशं, जातीकोपं, जातिकोपं, जातिः -ती *f.*,
जातिकलं, जातिकलं, फलं, जातीपत्री, जातिपत्रं, जातिपुष्पं, गडत्वचं.
राजभोग्यं.

MACE-BEARER, *s.* वेत्रधरः, वेत्रधारी *m.* (नृ), वेत्री *m.* (नृ), वेत्रपाणिः *m.*,
गदाधरः, गदी *m.* (नृ), गदापाणिः *m.*, गदाहस्तः, दण्डधरः, दण्डरी *m.*
(नृ), दण्डहस्तः, लण्डुहस्तः, दण्डधारी *m.*, दण्डिकः, दण्डभृत् *m.*,
याष्टधरः, याष्टीकः.

To MACERATE, *v. a.* (Make lean, waste) कृश (nph. कृशयति -यितुं).
कृशीकृ, पम्पिकृशीकृ, क्षि in caus. (क्षययति -यितुं), क्षीणं -यां -यं कृ,
क्षीणीकृ, झे in caus. (झपयति -यितुं), मांसक्षयं कृ.—(Steep) जल-
सेकेन or जलप्रापनेन कोमलीकृ, चिरकालं जलेन समाप्नु (c. 10. प्राप-
यति -यितुं) or जलसमाप्नुतं -तां कृ or जलसिक्तं -क्तां कृ or जाद्रीकृ
'macerate indigo, नीलसन्धानं कृ, नीलपाचनं कृ.

MACERATED, *p. p.* (Made lean) कृशीकृतः -ता -तं, परिकृशः -शा -शं, क्षीणः -या -यं. — (Steeped) जलसेकेन कोमलीकृतः -ता -तं or मृदूकृतः -ता -तं.

MACERATION, *s.* (Making thin, mortification) कृशीकरणं, क्षीणकरणं, कशीनं, केशकरणं, केशदानं, मांसक्षयः, मांसशोषणं, शरीरपाकः, शरीरशोषः, कायकेशः, केशः, कायकृच्छ्रः. — (Steeping) जलसेकेन कोमलीकरणं, आद्रीकरणं; 'of indigo,' नीलसन्धानं, नीलपाचनं.

To MACHINATE, *v. a.* परिकृप (c. 10. -कल्पयति -यितुं), उपायं कृप or घट (c. 1. घटते -दितुं) or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or अनुसन्धा or संविधा, मन्त्र (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), सम्प्रभृ (c. 10. -धारयति -यितुं), कल्पनां कृ, परिकल्पनां कृ, अनुसन्धानं कृ. — (Plot) द्रुह (c. 4. द्रुहति, द्रोषु), कपटप्रवचनं कृ, कपटप्रवचने द्रोहं कृ.

MACHINATION, *s.* कल्पना, परिकल्पना -नं, कृमिः *f.*, मन्त्रणा, कुकल्पना, कुमन्त्रणा, कुयुक्तिः *f.*, कुप्रयुक्तिः *f.*, कुसृष्टिः *f.*, कुसङ्कल्पः, कपटप्रयोगः, कपटप्रवचनः, घटनं -ना, कुपटना, विधानं, संविधानं, अनुसन्धानं, दुष्टकार्यसाधनार्थम् उपायचिन्तनं, द्रोहचिन्तनं; 'against the king,' राजद्रोहः, राजशरीराभिद्रोहः.

MACHINATOR, *s.* परिकल्पकः, परिकल्पनाकृत् *m.*, कुमन्त्रणाकृत्, कुकल्पनाकारो *m.* (नं), घटकः, उपायचिन्तकः, द्रोहचिन्तकः.

MACHINE, *s.* यन्त्रं, उपकरणं, विलासः, साधनं, साधनयन्त्रं.

MACHINERY, (Collective mechanism) यन्त्रसाहित्यं, यन्त्रशक्तिसाहित्यं, यान्त्रं, यान्त्रिकं, यन्त्रत्वं. — (Machines in general) यन्त्रसामग्र्यं, यन्त्रसमूहः, यन्त्रसमुदायः, यान्त्रं, यन्त्रविद्या.

MACHINIST, *s.* यन्त्रकारः -रकः, यन्त्रकृत् *m.*, यन्त्रनिर्माणाशिल्पज्ञः. यन्त्रविद्यानिपुणः, यन्त्रविद्, कलाज्ञः.

MACILENCY, *s.* कृशता, काशेयं, कृशाङ्गता, क्षीणता, धामता, मांसक्षीणता.

MACILENT, *a.* कृशः -शा -शं, क्षीणः -या -यं, क्षीणमांसः -सा -सं.

MACROCOSM, *s.* जगत्सर्वं, जगत्सत्त्वं, विश्वजगत् *n.*, विश्वं, विश्ववनं.

MACROLOGY, *s.* दोषसूचता, अतिविस्तीर्णवाक्यं, अतिविस्तरः.

MACTATION, *s.* उपहारार्थं घातनं or निहननं or प्रमापणं, विशसनं.

MACULA, *s.* कलङ्कः, लाञ्छनं, चिह्नं, विन्दुः *m.*, कलुषं, अङ्कः.

To MACULATE, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), चिह्न (nom. चिह्नयति -यितुं), लाञ्छ (c. 1. लाञ्छति -ञ्छितुं).

MACULATE, *MACULATED*, *a.* कलङ्कितः -ता -तं, कलङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (नं), कलुषितः -ता -तं, लाञ्छितः -ता -तं, चिह्नितः -ता -तं.

MAD, *a.* उन्मत्तः -न्ता -न्तं, उन्मादः -दा -दं, उन्मादवान् -वती -वत् (नं), उन्मादी -दिनी -दि (नं), सोन्मादः -दा -दं, उन्मदः -दा -दं, उन्मदिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, मत्तः -न्ता -न्तं, वातुलः -ला -लं, वातूलः -ला -लं, प्रमदः -दा -दं, सून्मदः -दा -दं, सून्मादः -दा -दं, हतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, नष्टबुद्धिः &c., विक्षिप्तबुद्धिः &c., भ्रष्टबुद्धिः &c., बुद्धिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, हतज्ञानः -ता -तं, विप्रतचित्तः -न्ता -न्तं, भ्रान्तचित्तः -न्ता -न्तं, विक्षिप्तमतिः -मतिः -मति, विक्षिप्तः -न्ता -न्तं, मूढचेताः -ताः -तः (स्), नष्टेन्द्रियः -या -यं. — (Proceeding from madness) उन्मादप्रयुक्तः -न्ता -न्तं, उन्मादसूचकः -का -कं, बुद्धिभ्रंशसूचकः -का -कं. — (Furious) मदोल्कटः -टा -टं, मदोदयः -या -यं, कोपाकुलः -ला -लं, संरभः -म्भा -म्भं; 'a mad dog,' अलङ्कैः, अलङ्कः; 'a mad fellow,' प्रमदजनः; 'to go mad,' उन्मद (c. 4. -माद्यति -मदितुं), उन्मत्तोभूः, 'drive mad,' उन्मद (c. 10. -मादयति -यितुं).

MADAM, *s.* आर्या, आर्यिका, आर्यिका, भवती, भाविनी. — (As a complimentary title) आर्ये voc. c., भवति voc. c.

MAD-BRAIN, **MAD-BRAINED**, *a.* विक्षिप्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विप्रतबुद्धिः &c.

MAD-CAP, *s.* प्रमदजनः, उन्मत्तजनः, साहसिकः, साहसकर्मो *m.* (नं).

To MADDEN, *v. a.* उन्मद (c. 10. -मादयति -यितुं), मद, उन्मत्तोभू, मत्तोभू.

To MADDEN, *v. n.* उन्मद (c. 4. -माद्यति -मदितुं), उन्मत्तोभू, मत्तोभू, मद.

MADDENED, *p. p.* उन्मादितः -ता -तं, उन्मत्तोभूतः -ता -तं, संरभः -म्भा -म्भं.

MADDENING, *a.* उन्मादकः -का -कं, उन्मादजनकः -का -कं, उन्मादन -ता -नं.

MADDER, *s.* (The plant) मन्त्रिष्ठा, विकसा, विकपा, मसूकपत्तरी, ताम्र-वल्ली, योजनवल्ली, योजनपत्तरी, भस्मीरी, भस्मीरी, भस्मी, जिह्वी, समन्ना, कालमेधिका, विचाङ्गी, कालमधिका.

MADE, *p. p.* कृतः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, प्रकल्पितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं. घटितः -ता -तं, विहितः -ता -तं; 'made of,' मयः -यो -यं, निर्मितः -ता -तं, घटितः -ता -तं in comp.; as, 'made of wood,' काष्ठमयः -यो -यं, काष्ठघटितः -ता -तं, काष्ठनिर्मितः -ता -तं; 'made known,' निवेदितः -ता -तं, आवेदितः -ता -तं, सूचितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, ज्ञापितः -ता -तं, विज्ञापितः -ता -तं; 'made ready,' सज्जोक्तः -ता -तं; 'made favorable,' प्रसादोक्तः -ता -तं; 'made up, as the mind,' स्थिरीकृतः -ता -तं, स्थिरः -रा -रं; 'made up, reconciled,' संस्थितः -ता -तं, शान्तविवादः -दा -दं; 'made up, settled,' सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तं, निष्पन्नः -न्ता -न्तं; 'made over,' सद्गामितः -ता -तं, सञ्चारितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं; 'made light of,' लघूकृतः -ता -तं; 'made good,' साधितः -ता -तं; 'made to do, any thing,' expressed by the caus. pass. part., as, 'made to pay,' दापितः -ता -तं; 'made to go,' गमितः -ता -तं; 'made to know,' ज्ञापितः -ता -तं; 'one who has made an agreement,' कृतसङ्केतः -ता -तं.

MADEFACTION, *s.* आद्रीकरणं, झेदनं, संझेदनं, समुन्दनं, झिनीकरणं.

To MADEFY, *v. a.* आद्रीकृ, झिद् (c. 10. झेदयति -यितुं), संझिद्, परिझिद्.

MADHOUSE, *s.* उन्मत्तालयः, उन्मत्तपालनगृहं, उन्मत्तस्थानं.

MADLY, *adv.* उन्मत्तवत्, सोन्मादं, मत्तवत्, वातुलवत्, चित्तविभ्रमात्, चित्तविभ्रवात्, उन्मादेन, प्रमादात्, प्रमदजनवत्.

MADMAN, *s.* उन्मत्तजनः, मत्तजनः, प्रमदजनः, उन्मादकः, वातुलः.

MADNESS, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, सोन्मादता, मत्तता, वातुलता, विक्षिप्तता, बुद्धिविक्षिप्तता, बुद्धिविधेयः, बुद्धिभ्रमः, मतिभ्रमः, चित्तविभ्रमः, चित्तविभ्रवः, बुद्धिनाशः, बुद्धिभ्रंशः, मतिभ्रंशः, मदः, प्रमदता, प्रमादा, उन्मादवायुः *m.*

MENORRHAGIA, *s.* (A disease) योन्मज्जम *n.* प्रदरः प्रदरामयः.

MAGAZINE, *s.* (Storehouse) भास्त्रागारं, भास्त्रगृहं, 'कोपागारं. — (Of arms, ammunition, &c.) युद्धद्रव्यागारं, शस्त्रागारं, अस्त्रागारं, युद्धभास्त्रागारं, आयुधागारं. — (A miscellany published periodically) काले काले प्रकाशितो नानाविषयसङ्ग्रहः or नानावस्तुविषयको ग्रन्थः.

MAGGOT, *s.* कीटः, कृमिः *m.*, अलिः *m.*, कीटाण्डजं.

MAGGOTY, *s.* कीटपूर्णः -र्था -र्थं, कृमिपूर्णः -र्था -र्थं, कृमिमयः -यो -यं.

MAGI, **MAGIANS**, *s. pl.* पृथ्वेशीयपण्डिताः *m. pl.*, प्राग्देशीयविद्वज्जनाः.

MAGIC, *s.* अभिचारः, अभिचारविद्या, माया, मायाविद्या, योगः, सम्प्रयोगः, वशक्रिया, मूलकर्म *n.* (नं), चित्रकर्म *n.*, जालं, जालकर्म *n.*, इन्द्र-जालं, अभिमन्त्रणं, काम्यं, काम्यमन्त्रं, पिशाचविद्या, कुविद्या, मोहः, कुहकः, कुसृतिः *f.*, संवदनं -ना, मन्त्रः, मन्त्रमोहनं.

MAGIC, **MAGICAL**, *a.* अभिचारिकः -को -कं, अभिचारिकः -को -कं, अभिचारी -रिणी -रि (नं), मायामयः -यो -यं, मायी -यिनी -यि (नं), मायायी -यिनी &c., मायिकः -की -कं, ऐन्द्रजालिकः -को -कं, मोही -हिनी &c., कौमुतिकः -को -कं.

MAGICALLY, *adv.* अभिचारेण, अभिचारविद्यानुसारात्, मायया, ऐन्द्रजालं.

MAGICIAN, *s.* अभिचारविद् *m.*, अभिचारविद्याज्ञः, मायाकारः, नायाकृत् *m.*, मायी *m.* (नृ), मायिकः, मायावी *m.* (नृ), मायाजीवी *m.* (नृ), पिशाचविद्याज्ञः, अभिचारी *m.* (नृ), चित्रकर्मविद् *m.*, मूलकर्मविद् *m.*, इन्द्रजालिकः, रेन्द्रजालिकः, इन्द्रियमोही *m.* (नृ), कुहकः, कुहककारः, कुहकजीवी *m.*, योगी *m.* (नृ), योगेश्वरः, सन्धयोगी *m.*, कीर्तितिकः, सिद्धः, चित्रकर्मि *m.* (नृ).

MAGISTERIAL, *a.* (Pertaining to a magistrate or magistracy) धर्माधिकारसन्धी -न्यनी &c., धर्माध्यक्षसन्धी &c., दण्डनीतिसन्धी &c., आधिकारिकः -की -कं, वैनयिकः -की -कं.—(Pertaining to a master) प्रभुसन्धी &c., स्वामिसन्धी &c., प्रभुत्वविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, आधिकारिकः -की -कं.—(Imperious) आज्ञापकः -का -कं, आदेशकः -का -कं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं, शासनरूपः -पा -पं.

MAGISTERIALLY, *adv.* धर्माध्यक्ष्यवत्, दण्डनायकवत्, अधिकारेण, शासनरूपेण.

MAGISTRACY, *f.* (Office of a magistrate) धर्माधिकारः -रित्वं, धर्माधिकरणं, धर्माधिपत्यं, धर्माध्यक्षाता, न्यायाधिकारः, न्यायाधीशता.—(Body of magistrates) धर्माधिकारिणः *m. pl.*, धर्माधिकारिगणः, धर्माध्यक्षगणः, धर्माध्यक्षसमूहः, न्यायाधीशगणः, न्यायाधीशमण्डलं.

MAGISTRATE, *s.* धर्माध्यक्षः, धर्माधिकारी *m.* (नृ), न्यायाध्यक्षः, न्यायाधीशः, न्यायाधिपतिः *m.*, दण्डनायकः, प्राड्विकः, दण्डप्रणेता *m.* (नृ), नीतिशास्त्रा *m.* (नृ), विचारकर्त्ता *m.* (नृ), अद्यदर्शकः, आद्यपाठिकः.

MAGNANIMITY, *s.* महात्म्यं, महात्मता -त्वं, महात्मिकता, मनोमहत्त्वं, मतिमहत्त्वं, मनोमहिमा *m.* (नृ), औदार्यं, उदारता, चित्तोदारता, उदारचित्तता, महेच्छा, महानुभावः, महाशयत्वं, मनःप्रीडता, महापुरुषत्वं, शौर्यं, वीरत्वं, प्रभावः, महिमा *m.*

MAGNANIMOUS, *a.* महात्मा -त्मा -त्मा (नृ), महामनाः -नाः -नः (नृ), महामनस्कः -स्का -स्कं, माहात्मिकः -की -कं, महामतिः -तिः -ति, उदारचेताः -ताः -तः (नृ), उदारमतिः -तिः -ति, उदारः -रा -रं, महानुभावः -वा -वं, महाशयः -या -यं, महेच्छः -च्छा -च्छं, उन्नतमनाः &c., शूरः -रा -रं.—(Proceeding from magnanimity) माहात्म्यपूर्ध्वः -ध्वी -ध्वं, औदार्यपूरः -रा -रं, माहात्म्ययोग्यः -ग्या -ग्यं.

MAGNANIMOUSLY, *adv.* औदार्येण, उदारवत्, माहात्म्येन, समाहात्म्यं, मनोमहत्त्वात्, मनोमहिम्ना, महानुभावान्, उदारचित्तत्वात्, महेच्छया, शूरवत्, महाशयवत्, उदारचेतसा.

MAGNATE, *s.* उत्कृष्टपदस्थः, उच्चपदस्थः, महाकुलीनः, राजन्यः.

MAGNESIA, *s.* अम्लपित्तनाशकं शुक्रचूर्णं or चूर्णकारं मृत्तिकाभ्रम *n.* (नृ).

MAGNET, *s.* लोहचुसकः, लोहकान्तः -न्तं, अयस्कान्तः, चुसकः, चुसकप्रस्तरः, चुसकमणिः *m.*, अयस्कान्तमणिः *m.*, अयस्कान्तमणिशलाका, आकर्षः -र्षकः, आकर्षकमणिः *m.*, वैक्रान्तं, लोहाकर्षकप्रस्तरः.

MAGNETIC, MAGNETICAL, *a.* आकर्षकः -का -कं, आकर्षकः &c., आकर्षणगुणः -णा -णं; आकर्षणधर्मीकः -का -कं, लोहचुसकशालः -ला -लं, लोहचुसकधर्मीकः -का -कं, लोहचुसकसन्धी -न्यनी -न्यं (नृ), लोहचुसकविषयः -या -यं; 'magnetic attraction,' आकर्षः.

MAGNETICALLY, *adv.* आकर्षणशक्तिद्वारेण, आकर्षणपूर्ध्वं, लोहचुसकशक्त्या.

MAGNETISM, *s.* आकर्षणशक्तिः *f.*, लोहचुसकशक्तिः *f.*, लोहचुसकधर्मः, लोहचुसकगुणः, अयस्कान्तगुणः, अयस्कान्तमणिधर्मः.

TO MAGNETIZE, *v. a.* आकर्षणशक्तिं or लोहचुसकशक्तिं दा (c. 3. ददाति, दातु).

MAGNIFIC, MAGNIFIC, *a.* महाप्रतापः -पा -पं. See MAGNIFICENT.

MAGNIFICENCE, *s.* प्रतापः, महाप्रतापः, महान् प्रतापः, अतिप्रतापः, सुप्रतापः, तेजस् *n.*, अतितेजस् *n.*, महातेजस् *n.*, विभूतिः *f.*, वैभवः, विभवः, ऐश्वर्यं, अतिशोभा, अतिकान्तिः *f.*, महादीप्तिः *f.*, महती शोभा, वृहदीप्तिः *f.*, अतिप्रभा, अजोषिता, उज्ज्वलता, श्रीः *f.*, महिमा *m.* (नृ), महत्त्वं

MAGNIFICENT, *a.* महाप्रतापः -पा -पं, प्रतापवान् -वती -वत् (नृ), महातेजाः -जाः -जः (नृ), प्रतापी -पिनी -पि (नृ), अतिप्रतापी &c., तेजस्वी -स्विनी &c., अतितेजसः -सी -सं, शोभनः -ना -नं, अतिशोभनः -ना -नं, सुप्रभः -भा -भं, अतिकान्तिमान् -मती &c., अजोषी -स्विनी &c., उज्ज्वलः -ला -लं, महाप्रभः -भा -भं, देदीप्मानः -ना -नं, विभूतिमान् -मती &c.

MAGNIFICENTLY, *adv.* महाप्रतापेन, सुप्रतापेन, अतिप्रतापेन, अतितेजसा, महातेजसा, सप्रतापं, विभूत्या, अतिशोभापूर्ध्वं, ऐश्वर्येण.

MAGNIFIED, *p. p.* अधिकीकृतः -ता -तं, विपुलीकृतः -ता -तं, वर्धितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, विशालीकृतः -ता -तं, करालीकृतः -ता -तं, करालितः -ता -तं, असुक्ष्मपूर्ध्वं वर्धितः -ता -तं, बहुलीकृतः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं.

MAGNIFIER, *s.* वर्धकः, वृद्धिकर्त्ता *m.* (नृ), वर्धनकृत् *m.*, आधिवक्त्र.—(Optical instrument) विपुलदर्शककाचः.

TO MAGNIFY, *v. a.* (Make great or greater) अधिकीकृ, विपुलीकृ, विशालीकृ, वृध् (c. 10. वर्धयति -यितुं), महत्तरं -रं कृ, विपुलतरं -रं कृ, आधिवक्त्र कृ.—(Amplify) असुक्ष्मा or अतिशयोक्त्या वृध् or विसृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं), वाग्विस्तारेण वृध् or अधिकीकृ, अतिशयोक्तिं कृ, असुक्ष्मं कृ.—(Extol) अतिशयेन कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं) or वर्ध् (c. 10. वर्धयति -यितुं), अतिवर्णेन कृ.

MAGNIFYING, *part. or a.* वर्धनी -धिनी -धि (नृ), वर्धकः -का -कं, अधिककारी -रिणी &c., विपुलकारी &c., विपुलदर्शकः -का -कं.—(Glass) विपुलदर्शककाचखण्डः -खण्डं.

MAGNILOQUENCE, *s.* असुक्ष्मः *f.*, अतिशयोक्तिः *f.*, अतिभाषणं, प्रगल्भभाषणं, प्रौढभाषणं, चित्रोक्तिः *f.*, गर्दितवाक्यं, गर्दोक्तिः *f.*, शब्दमात्रं.

MAGNILOQUENT, *a.* प्रौढभाषी -पिणी -पि (नृ), प्रगल्भभाषी &c., चित्रभाषी &c., गर्दितवाक्यकारी -रिणी &c.

MAGNITUDE, *s.* (Size, extent) परिमाणं, परिमितिः *f.*, प्रमाणं, मानं, आकारपरिमाणं, आकृतिपरिमाणं, रूपपरिमाणं, आकारमानं, महत्त्वपरिमाणं, मात्रं; 'of the magnitude of an egg,' अण्डपरिमाणः -णा -णं; 'of the same magnitude,' सममात्रः -त्री -त्रं, समपरिमाणः -णा -णं.—(Bulk) भारमानं, भारपरिमाणं.—(Greatness) महत्त्वं, वृहत्त्वं, स्थूलता, स्थौल्यं, विपुलता, वैपुल्यं, विशालता, पृथुता -त्वं, प्रथिना *m.* (नृ), महिमा *m.* (नृ), उरुता -त्वं, विकटता, वैकट्यं, विस्तीर्णता.

MAGPIE, *s.* चापः, किकिः *m.*, किकिदिविः *m.*, किकीदिवः, किकीदोविः *m.*

MAHOGANY, *s.* नन्दिकः, तुलः, तुलिः *m.*

MAHOMMEDAN, *a.* यावनः -नी -नं, यवनदेशीयः -या -यं. See MOHAMMEDAN.

MAHARATTA, *s.* (Country) महाराष्ट्रं.—(Dialect) महाराष्ट्री.

MAID, MAIDEN, *s.* कन्या, कुमारी, तरुणी, युवती, वालिका, बाला, कन्यिका, कन्यका, कुमारिका, गौरी, गौरिका, धीदा, रोहिणी, नग्निका, कनी. Some of these words refer to particular ages; as, 'a maid of eight,' गौरी -रिका; 'of nine,' कन्या, रोहिणी; 'of ten,' लग्निका, नग्निका; 'of from ten to twelve,' कुमारी -रिका; 'of from sixteen to thirty,' तरुणी; 'of the age of puberty,' मध्या, मध्यमा, मुग्धा.—(Unmarried woman, virgin) अनृदा, अविवाहिता, अपरिणीता, निवरा, अवरा, अदत्ता, अप्रता, अक्षता, अक्षतयोनिः *f.*, अविद्वयोनिः *f.*, पुरुषास्पृष्टा.—(Female servant) दासी -सिका, चेटी, परिचारिका. सहचारिणी. कर्मकरी. सैरन्नी, सैरिन्नी.

MAIDEN, *a.* (Pertaining to a maid) कौमारः -री -रं, कुमारिकासन्धी -न्यनी -न्यं (नृ), कन्यासन्धी &c., कुमारिकाविषयः -या -यं, कन्याविषयः -या -यं.—(Consisting of maids) कन्यामयः -यो -यं, कुमा

रौमयः -यो -यं.—(Fresh, unused) नवः -चा -वं, अभिनयः -वा -वं, अपूर्वः -द्वी -द्वं, अकृतोपभोगः -गा -गं, अज्ञातोपभोगः -गा -गं, अद्यतः -ता -तं, अखण्डः -यदा -यदं.

MAIDENHEAD, MAIDENHOOD, *s.* कौमारं, कौमार्यं, कुमारीत्वं, कन्यात्वं, तरुणीत्वं, तरुण्यं, कुमारीभावः, कुमारीदशा, कुमारिकाभावः.—(Freshness) नवत्वं -ता, अद्यतत्वं, अखण्डता.

MAIDENLIKE, MAIDENLY, *a.* कुमारीयोग्यः -ग्या -ग्यं, कुमारीसदृशः -शी -शं, कन्यायोग्यः -ग्या -ग्यं, कुमारिकोचितः -ता -तं, कन्योचितः -ता -तं, कुमारिकानुरूपः -पा -पं, कुमारीतुल्यः -त्या -त्यं.

MAID-SERVANT, *s.* दासी -सिका, चेटी, प्रेप्पा, कर्मकरि, प्रेषवधूः *f.* प्रतीहारि, परिचारिका, सेवकी.

MAIL, *s.* (Armour) कवचः -चं, सन्नाहः, यर्म *n.* (नं), लोहवर्म *n.*, खयोवर्म *n.*, कञ्चुकः, तनुत्रं, तनुत्राणं, सज्जा, युद्धसज्जा, दंशनं, दंसनं, उरश्चदः, कङ्कटकः, कङ्कटः, जागरः, जगरः, कायचलनं, उरस्त्राणं, वधस्त्राणं, आयसी, चाखपाटः, चारवाणः -खं.—(Post) पत्रवाहनं, लेख्यवाहनं, राजनियोगिभूतः पत्रकोषः, राजधापकभूतो लेख्यकोषः.

MAILED, *p. p.* चर्मितः -ता -तं, संवर्मितः -ता -तं, सन्नद्धः -द्धा -द्धं, दंशितः -ता -तं, परिदंशितः -ता -तं, कवची -चिनी -चि (नं), सकवचः -चा -चं, कृतसन्नाहः -हा -हं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, सज्जितः -ता -तं, सज्जीकृतः -ता -तं, कञ्चुकी -किकनी &c., च्युहकङ्कटः -टा -टं, जटकङ्कटः -टा -टं.

To MAIM, *v. a.* विकलं (nom. विकलयति -यितुं), विकलीकृतं, विकलाङ्गीकृतं, व्यङ्गीकृतं, न्यूनाङ्गीकृतं, होनाङ्गीकृतं, अङ्गं छिदं (c. 7. छिन्नं, छेत्तुं) or लू (c. 9. लुनाति, लुवितुं) or व्रथ् (c. 6. वृथति, व्रथितुं) or खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं).

MAIM, *s.* अङ्गवैकल्यं, वैकल्यं, विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं, अङ्गखण्डनं.

MAINED, *p. p.* विकलाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, विकलीकृतः -ता -तं, विकलः -ला -लं, छिन्नाङ्गः &c., होनाङ्गः &c., लूनाङ्गः &c., खण्डिताङ्गः &c., व्यङ्गः &c., अपाङ्गः &c., अङ्गविकलः -ला -लं, अङ्गहीनः -ना -नं, विहस्तीकृतः -ता -तं, छतविद्यतः -ता -तं.

MAIMING, *s.* विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं, अङ्गखण्डनं, अङ्गखण्डनं.

MAIN, *a.* (Principal) मुख्यः -स्या -स्यं, प्रमुखः -खा -खं, प्रधानः -ना -नं, परमः -मा -मं, परः -रा -रं, अग्रः -या -यं, अग्र्यः -म्या -म्यं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं, प्रवरः -रा -रं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, मूलिकः -की -कं.—(Most important) गुरुतमः -मा -मं, गरिष्ठः -ष्टा -ष्टं, परमः -मा -मं; 'main evil,' प्रधानदूषणं, गुरुदूषणं; 'main matter,' गुरुकार्यं, गुरुकं; 'main entrance,' सिंहद्वारं; 'main stock,' मूलद्रव्यं.

MAIN, *s.* (The bulk, gross) प्रधानभागः, प्रधानांशः, अधिकांशः, मुख्यभागः, मुख्यांशः, बहुतरभागः, स्थूलांशः, बाहुल्यं, साकल्यं, समुदायः, साम्यं; 'in the main,' बाहुल्येन, बहुशस्, साकल्येन, सामान्यतस्, भूयिष्ठं.—(Force, strength) बलं, शक्तिः *f.*; 'with might and main,' सद्यैवलेन, सकलवलेन, प्रसभं, प्रसन्न.—(The ocean) समुद्रः, महासागरः, महोदधिः *m.*, महाखण्डः.—(Continent) महाद्वीपः, प्रधानद्वीपः.—(At cock-fighting) समाह्वयः, साह्वयः, प्राविष्टतः.

MAIN-LAND, *s.* महाद्वीपः, मुख्यभूमिः *f.*, मध्यभूमिः, मूलभूमिः, मध्यस्थलं, स्थलं -ली, भूखण्डः, पृथिवीखण्डः, द्वीपः, प्रधानद्वीपः, अविच्छिन्नभूमिः.

MAINLY, *adv.* मुख्यशस्, मुख्यतस्, प्रधानतस्, प्राधान्यतस्, प्राधान्येन, विशेषतस्, विशेषेण, बाहुल्येन, बहुशस्, भूयिष्ठं, बहुतरं, सामान्यतस्, साकात्येन, परमं.

MAIN-MAST, *s.* महाकूपकः, महागुणवृद्धकः, प्रधानकूपकः, मध्यकूपकः.

MAINPRIZE, *s.* दर्शनप्राप्तिमायपूषकम् आसिद्धजनसौख्यं.

MAINSAIL, *s.* महाकूपकसन्धि वातवसनं, महाकूपकवसनं.

To MAINTAIN, *v. a.* (Hold) धृ (c. 1. धरति, धृतिं, c. 10. धारयति -यितुं), सन्धृ.—(Support) भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्ति), सम्भृ, चालस् (c. 1. -लघते, c. 10. -लघयति -यितुं), अवलस्, समवलस्, उन्नम्भ (c. 10. -तम्भयति -यितुं, rt. स्तम्भ), संस्तम्भ, विष्टम्भ, सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), संवृष्, भरणं कृ.—(Keep) पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), अनुपाल्, रक्ष् (c. 1. रक्षति -यितुं), संरक्ष्, पालनं कृ, रक्षणं कृ, संरक्षणं कृ.—(Support with food) भृ, सम्भृ, भरणं कृ, भूतिं दा, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पोषणं कृ, अन्नवस्त्रं दा, अन्नाच्छादनं दा, योग्येन कृ; 'maintain a family,' कुलालम्भनं कृ; 'maintain one's self,' निर्वाहं कृ, उदरनिर्वाहं कृ.—(Vindicate, make good) प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), प्रतिपादनं कृ, व्यवस्था in caus.—(स्यापयति -यितुं), व्यवस्थापनं कृ, अनुपाल्, अनुपालनं कृ, प्रतिपालनं कृ, समर्थनं कृ, पद्यपातं कृ.—(Affirm) निश्चयेन वद् (c. 1. वदति -दितुं), दाव्येन वद्.

MAINTAINABLE, *a.* भरणीयः -या -यं, भर्त्तव्यः -ध्या -ध्यं, भार्यः -र्या -र्यं, सम्भार्यः -र्या -र्यं, भरण्यः -र्या -र्यं, धर्त्तव्यः -ध्या -ध्यं, धार्यः -र्या -र्यं, धरणीयः -या -यं, पालनीयः -या -यं, रक्षणीयः -या -यं, पोषणीयः -या -यं, वर्पणीयः -या -यं, पोष्यः -ध्या -ध्यं.

MAINTAINED, *p. p.* भृतः -ता -तं, सम्भृतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, धारितः -ता -तं, चालयितः -ता -तं, पालितः -ता -तं, पोषितः -ता -तं, पुष्टः -ता -तं, रक्षितः -ता -तं, वर्धितः -ता -तं, भर्त्तितः -मा -मं; 'being maintained,' धार्यमाणः -खा -खं.

MAINTAINER, *s.* भर्त्ता *m.* (द्वै), भरः, भरणकृत् *m.*, धर्त्ता *m.* (द्वै), धरः, पालकः, पोषकः, पोष्टा *m.* (द्वै), भूतिदाता *m.* (द्वै), प्रतिपालकः, रक्षिता *m.* (द्वै), चालयि *m.* (द्वै); 'of a family,' कुलालयि *m.*

MAINTENANCE, *s.* (Support) भूतिः *f.*, भरणं, सम्भूतिः *f.*, धारणं, धृतिः *f.*, भूत्या, पालनं, पोषणं, परिपालनं, प्रतिपालनं, रक्षणं, संरक्षणं, वर्धनं, संवर्धनं.—(Means of support, subsistence) जीवनोपायः, वृत्तुपायः, उपजीवनं, जीविका, उपजीविका, वृत्तिः *f.*, वर्त्तनं, निर्वाहः, उदरनिर्वाहः, प्राणधारणं, प्राणपात्रा, शरीरधारणं, शरीरपात्रा, योगक्षेमः.—(Food and clothing) अन्नवस्त्रं, अन्नाच्छादनं, आसाच्छादनं, अन्नवस्त्रं, कशिपूः *m. du.*—(Defence, vindication) रक्षणं, प्रतिपादनं, व्यवस्थापनं, स्थापनं -ना.

MAIN TOP, *s.* महाकूपकायं, प्रधानकूपकायं, मध्यकूपकायं.

MAIZE, *s.* शस्यं, ससकरिः *m.*, शस्यविशेषः.

MAJESTIC, MAJESTICAL, *a.* राजश्रीयुक्तः -क्ता -क्तं, राजश्रीमान् -मती -मत् (नं), राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजसदृशः -शी -शं, राजतुल्यः -त्या -त्यं, राजतेजोमयः -यी -यं, राजतेजोरूपः -पा -पं, राजतेजोवान् -वती &c., प्रतापवान् -वती &c., राजप्रतापी -पिनी &c., राजप्रतापयुक्तः &c., गौरवयुक्तः &c., ऐश्वर्यः -री -रं, ऐश्वर्यवान् -वती &c., राजैश्वर्यवान् &c., महामहिमा -मा -म (नं), ऐश्वर्यः -की -कं, सच्चानीयः -या -यं, राजकीयः -या -यं, विभूतिमान् &c., प्रभाववान् &c., प्रभावी -विष्णी &c., राजप्रभावी &c., प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, माहात्मिकः -की -कं.

MAJESTICALLY, *adv.* राजतेजसा, राजप्रतापेन, सप्रतापं, सप्रभावं, राजैश्वर्येण, महामहिम्ना, विभूत्या, राजप्रभावेण, राजयोग्यं, राजसदृशं, राजवत्, राजवैभवेन, सगौरवं.

MAJESTY, *s.* राजश्रीः *f.*, राजतेजस् *n.*, राजप्रतापः, तेजस् *n.*, प्रतपः, प्रभावः, राजप्रभावः, ऐश्वर्यं, राजैश्वर्यं, महिमा *m.* (नं), राजमहिमा, महामहिमा, राजसायुज्यं, विभूतिः *f.*, राजविभूतिः *f.*, वैभवं, विभवः, राजविभवः, राजप्रभवः, भूतिः *f.*, माहात्म्यं, राजत्वं, राज्यं, प्रभुता, राजगौरवं; 'your majesty,' देव voc. c., श्रीमदेव voc. c., सायुज्यं voc. c., राजन् voc. c.; 'he speaks ill of your majesty,'

देवपादान् अधिषिपति; 'his majesty,' भंशो *m.* (इं), प्रभुः *m.*, भगवान् *m.* (न्), स्वामी *m.* (न्), महाराजः, भवान् *m.* (न्), चक्रभवान् *m.*, तत्रभवान् *m.*, प्रभविष्युः *m.*; 'her majesty,' अत्रभवती, तत्रभवती, देवी; 'requisites of majesty,' प्रकृतिः *f.*

MAJOR, *a.* (Greater in number) अधिकः -का -कं, अधिकतरः -रा -रं, अधिकसंख्याः -ख्या -ख्यं, अधिकपरिमाणः -रा -रं, भूयान् -यमी -यः (स्), भूयिष्ठः -ष्टा -ष्टं, बहुतरः -रा -रं. —(Greater in dignity) मुख्यः -ख्या -ख्यं, प्रधानः -ना -नं, प्रमुखः -खा -खं, ज्येष्ठान् -यमी &c., ज्येष्ठः -ष्टा -ष्टं, गुरुः -द्वी -रु, गरीयान् -यमी &c. —(Major premiss) मुख्यपक्षः, पूर्वपक्षः.

MAJOR, *s.* (Person of full age) प्राप्तव्यवहारः, व्यवहारप्राप्तः, जातव्यवहारः, लम्बव्यवहारः, व्यवहारजः, व्यवहारयोग्यः, व्यवहारजनः, व्यवहारारहः, व्यवहारधिकारी *m.* (न्), तत्त्वज्ञः. —(Military officer) सैन्य-लाम्यः, गुल्मपतिः *m.*, सैन्याधिपतिः *m.*

MAJOR-DOMO, *s.* गृहाधिकृतः, गृहकार्याधीशः, गृहकर्माध्यक्षः, कार्याधीशः.

MAJORITY, *s.* (Greater number) अर्द्धाधिकं, अर्द्धाधिक्यं, अर्द्धाधिकसंख्या, अर्द्धाधिकपक्षः, अधिकपक्षः, अधिकसंख्या, अधिकभागः, बहुतरभागः, बहुतरपक्षः, पराधि, भूयिष्ठ. —(State of being greater) आधिक्यं, अधिकत्वं -ता. —(Full age) व्यवहारः, व्यवहारप्राप्तिः *f.*, व्यवहारप्राप्तता, व्यवहारत्वत्वं, व्यवहार्यवयस् *n.*, व्यवहार्यता, व्यवहार्यवस्था, प्राप्तव्यवहारत्वं, जातव्यवहारत्वं, व्यवहारयोग्यता, शैशवत्यागः; 'one who has attained his majority,' प्राप्तव्यवहारः. See MAJOR.

TO MAKE, *v. a.* (Form, create) कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), सृज्, अभिकृ, निर्मा (c. 2. -नाति, c. 3. -निमोते, c. 4. -मायते -मातुं), विनिर्मा, कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं), संकृष्, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), रच (c. 10. रचयति -यितुं), विरच, घट् (c. 10. घटयति -यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सन्नन्. —(Do, perform) कृ, सृज्, विधा, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), चाचर् (c. 1. -परति -रितुं), समाचर्. —(Constitute, compose) निर्मा, कृष्, घट्, संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or expressed by निर्मितः -ता -तं, मयः -यी -यं, घटितः -ता -तं, रूपः -पा -पं, प्राप्तकः -का -कं, सम्भूतः -ता -तं in comp. See CONSTITUTED, consisting of, made of —(Effect) साप् (c. 10. सापयति -यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), निष्पद्, सम्पद्, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), कल् (c. 10. कल्पयति -यितुं), निर्मा, कृ. —(Produce) उत्पद्, जन्, सन्नन्. —(Cause to be) कृ, or expressed by the caus. form; as, 'good fortune makes a man proud,' श्रीः पुरुषं दर्पयति. —(Compel, force) expressed by the causal form usually in conjunction with यलात् or यलेन. See TO FORCE. 'He is made to perform that action' कार्यते तत् कर्म्म. —(Gain) प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति -प्राप्नुं), लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं), उत्पद्. —(Adjust, arrange) रच, विरच, विन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), परिक्लृप्; 'to make a bed,' शय्यां विन्यस्. —(Make amends) निष्कृतिं दा, निस्तारं कृ, पारितोषिकं दा, प्रतिफलं दा, क्षतिपूरणं कृ. —(Make account of) मन् (c. 10. मानयति -यितुं), सम्मन्, अपेष्ट् (c. 1. -ईष्टते -ईष्टुं), प्रतीष्ट्. —(Make away) व्यापद् (c. 10. -पादयति -यितुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं, c. 10. यातयति -यितुं), वधं कृ. —(Make good, fulfil) निष्पद्, सम्पद्, सम्पृ (c. 10. -पूरयति -यितुं), सिद्धीकृ, साप्. —(Make good a loss) क्षतिपूरणं कृ, प्रनुपकृ, अपाकृ, निष्कृ, प्रतिकृ, निष्कृतिं दा, प्रतिदा. —(Make known) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), सूच (c. 10. सूचयति -यितुं). See KNOWN. (Make light of) लपूकृ, तुच्छीकृ. —(Make love) विवाहार्थं प्रेम

कृ. —(Make merry) उत्सवं कृ. —(Make much of) बहु मन्. —(Make over) परस्मि or परस्मिन् सम् in caus. (-अर्पयति -यितुं), द्रव्याधिकारित्वं पराधीनं कृ or परचक्षं कृ or परस्वत्वे प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), परसमर्पणं कृ. —(Make out) निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), उपलभ्, अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), विज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), ज्ञा. —(Make out, prove) प्रमाणीकृ, साप्, सूच. —(Make up, collect) समानी (c. 1. -नयति -नेतुं), सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं), समादा, एकत्रीकृ, एकत्रीकृ, समूहीकृ. —(Make up, reconcile) सन्धा, समाधा, विवादं शाप् (c. 10. शमयति -यितुं), विवादसान्त्वनं कृ. —(Make up, settle) साप्, सिद्धीकृ, निशी. —(Make up one's mind) निश्चयं कृ, निर्णयं कृ, दृढसङ्कल्पं कृ. —(Make water) मूत्रं कृ, मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्रत्यागं कृ.

TO MAKE, *v. n.* (Move towards) अभिया (c. 2. -याति -न्तुं), प्रतिया, आया, प्रत्याया, उपया; प्रतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अभिगम्, अभ्यागम्, उपसृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं), आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) उपक्रम्, अभिक्रम्, अभिनृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), प्रतिसृ. —(Contribute, conduce) आवद् (c. 1. -वहति -योदुं), चानी (c. 1. -नयति -नेतुं), सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं); 'to make for one's advantage,' आत्महिताय भू, आत्मविवृद्धये भू. —(Make as if) प्रतिभा (c. 2. -भाति -न्तुं), आभा. —(Make off) पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय्, अपधाव् (c. 1. -पावति -वितुं), अपक्रम्, अपसृप्, अपया, अपसृ, अपगम्, चल् (c. 1. चलति -लितुं), अपचल्. —(Make up, be reconciled) सन्धा (c. 3. -धत्ते -धातुं), शान्तविवादः -दा -दं भू.

MAKE, *s.* आकारः, आकृतिः *f.*, संस्कारः, रूपं, संस्थानं, विग्रहः, मूर्तिः *f.*, वपुस् *n.*, निर्माणं, निर्मितिः *f.*, व्यूहनं.

MAKE-BATE, *s.* कलहकारी *m.* (न्), द्वन्द्वकारी *m.* (न्), कलिकारकः, भेदकरः.

MAKE-PEACE, *s.* सन्धाता *m.* (न्), सन्धानकर्त्ता *m.* (न्), सन्धिकृत् *m.*

MAKER, *s.* कर्त्ता *m.* (इं), कारः -रकः, कारी *m.* (न्), कृत् *m.*, कारुः *m.*, निर्माता *m.* (न्), निर्माणकृत् *m.*, निर्माणकर्त्ता, विधाता *m.* (न्), विधायी *m.* (न्), कल्पकः, परिकल्पकः, रचकः, घटकः, उत्पादकः. —(Creator) सृष्टा *m.* (इं), विधाता *m.*, धाता *m.*, सृक् *m.* (ञ्), सृष्टिकर्त्ता *m.*, जनकः, जनिता *m.* (न्), जनयिता *m.* —(Of the world) जगत्कर्त्ता *m.*, जगत्सृष्टा *m.* (इं), विश्वसृक् *m.*, विश्वविधायी *m.*, विश्वकृत् *m.*, लोककृत् *m.*

MAKING, *s.* करणं, निर्माणं, निर्मितिः *f.*, कल्पनं -ना, विधानं, रचनं -ना, घटनं -ना, जननं, उत्पादनं, सृष्टिः *f.*, सज्जनं.

MAL, as a prefix is expressed by अ, दुर्, वि, कु, अय, कत्, असन्.

MALABAR, *s.* (The country) मलयः, मलयदेशः, केरलः.

MAL-ADMINISTRATION, *s.* असम्पत्पालनं, दुर्धीतिः *f.*, दुर्धीयः, दुःशासनं, कुनीतिः *f.*, अननीतिः *f.*, दुर्नीतं, दुर्निर्वाहः.

MALADY, *s.* रोगः, व्याधिः *m.*, चामयः, विकारः, विकृतिः *f.*, पीडा, दुःखं, रुक् *f.*, (ञ्), रुचा, गदः, तापः, उपतापः, अस्वास्थ्यं, अस्वस्थता, वापा, क्रेशः, आर्त्तिः *f.*, कष्टं.

MALAPERT, *a.* अचिनीतः -ता -तं, दुर्गिनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं, धर्षितः -ता -तं, प्रगल्भः -त्वा -त्वं, प्रतिभानवान् -यती -वत् (न्).

MALAPERTLY, *adv.* दुर्विनीतवत्, अविनयेन, दुर्धिनयात्, धृष्टवत्, प्रगल्भं.

MALAPERTNESS, *s.* अविनयः, दुर्धिनयः, अविनीतता, दुर्विनीतता, धृष्टता, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, प्रतिभा -भानं, दुर्वृत्तता.

MALAPROPOS, *adv.* अस्थाने, अकाले, असोपयं, असमयेन, अनवसरेण, अप्रसङ्गवत्, अप्रसङ्गेन, अप्रसुतं, अप्रासङ्गिकः -की -कं.

MALARIA, *s.* पूतिवातः, दुर्वायुः *m.*, दुर्वातः, रोगजनकः कुवायुः *m.*, पूति-वायुः, मारकवायुः, दूषकवायुः.

MALCONTENT, MALCONTENTED, *a.* (Discontented) असन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, अतुष्टः-ष्टा-ष्टं.—(With the government) राज्यमार्गसन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, राज्यनीतिवितुष्टः-ष्टा-ष्टं, राज्यवितुष्टः &c.

MALL, *s.* पुमान् *m.* (पुंस् or पुमस्), पुरुषः, पुरुषः, नरः, ना *m.* (नृ), मानुषः, मनुष्यः, मानवः, मनुजः, पुंसाकिः *m.*, पुम्राणी *m.*, पञ्चजनः; 'duties of the male,' पुंसास्मिः, नृपस्मिः; 'male and female,' स्त्रीपुरुषौ *m. du.*, मिथुनं, युग्मं, द्वन्द्वं.—(In botany) पुरुषः.—(Screw) नरः.

MALE, *a.* पुं in comp., पुरुष in comp., पौरुषेयः-यो-यं, पुरुषजातीयः-या-यं, पुंजातीयः-या-यं, पुरुषजातिसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नृ), नर in comp.; 'male species,' पुंजातिः *f.*, पुरुषजातिः *f.*; 'male offspring,' पुमपत्यं, पुंसन्तानं, पुमन्वयः, अन्ययः; 'the male organ,' पुंलिङ्गं, पुंश्रिहं; 'a male tiger,' पुंयाग्रः; 'male attire,' पुरुषवेशः, नरवेशः, नृवेशः.

MALEDICTED, *a.* शापः-मा-मं, अभिशापः-मा-मं, आद्रुष्टः-ष्टा-ष्टं.

MALEDICTION, *s.* शापः, अभिशापः, शपः पनं, शपयः, परिशापः, आक्रोशः-शनं, अयक्रोशः, उपक्रोशः, भस्मनं, अभिषङ्गः, दुर्वीच्यं, अमङ्गलवचनं, अक्रत्याणवचनं, अमङ्गलेच्छा, मारय्यं.

MALEDICTORY, *a.* अभिशापकः-का-कं, आक्रोशकः-की-कं, रुशन्-शनी-शत् (नृ), अनिष्टप्रार्थकः-का-कं, अमङ्गलाशंसकः-का-कं, दुर्वीच्यमयः-यो-यं.

MALEFACTOR, *s.* अपराधी *m.* (नृ), पापी *m.* (नृ), पातकी *m.* (नृ), महापातकी *m.*, कुकर्मी *m.* (नृ), पापकर्मी *m.*, दुष्कृती *m.* (नृ), पापकारी *m.* (नृ), कुकर्माकारी *m.*, दुष्कर्मी *m.*, दुष्कृतकर्मी *m.*, अन्यायी *m.* (नृ), एनस्त्री *m.* (नृ), दोषी *m.*, कृतापराधः, कृतागाः *m.* (स्), कृष्णकर्मी *m.*, असत्कर्मी *m.*

MALEVOLENCE, *s.* दुष्टभावः, भावदुष्टता, दुष्टबुद्धिः *f.*, द्रोहबुद्धिः *f.*, दुर्वुद्धिः *f.*, द्वेषबुद्धिः *f.*, द्वेषभावः, दुष्टचिन्तनं, कुभायः, कुबुद्धिः *f.*, द्रोहचिन्तनं, द्रोहः, असूया, अभ्यसूया, दीरात्म्यं, अहितत्वं, अघ्नीतिः *f.*, मात्सर्यं, पापदर्शनं, अहितेच्छा, अहितेप्सा, अहितेपा, अपकारेच्छा, अनिष्टेच्छा, पुरोभागिता.

MALEVOLENT, *a.* दुष्टबुद्धिः-द्विः-द्वि, दुष्टभावः-या-यं, द्रोहबुद्धिः &c., द्वेषबुद्धिः &c., कुबुद्धिः &c., दुर्वुद्धिः &c., कुभायः-या-यं, अहितबुद्धिः &c., सासूयः-या-यं, साभ्यसूयः-या-यं, मात्सरः-रा-रं-री-रिणी-रि (नृ), दुरात्मा-न्मा-त्स (नृ), दुष्टात्मा &c., दुष्टचेताः-ताः-तः (स्), दुष्टमतिः-तिः-ति, पापदर्शी-शिनी-शिं (नृ), दोषेकदृक् (श), द्रोहचिन्तकः-का-कं, अनिष्टचिन्तकः &c., अपकारार्थी-धिनी &c., अनिष्टार्थी &c., अहितकामः-मा-मं, अहितेच्छुः-च्छुः-च्छु, अहितेपी-पिणी &c., अहितः-ता-तं, दुष्टशीलः-ला-लं, हिंसाशीलः &c., अपकारशीलः &c., दुःशीलः &c. दुर्द्वेदयः-या-यं, विपददयः-या-यं, पुरोभागो-गिनी &c.

MALVOLENTLY, *adv.* दुष्टभावेन-यात्, दुष्टबुद्धित्वात्, द्रोहबुद्ध्या, अहितबुद्ध्या, मात्सर्येण, मात्सर्यत्, सासूयं, साभ्यसूयं, दुष्टचेतसा, अहितेच्छया, दुष्टशीलत्वात्.

MALICE, *s.* दुष्टभावः, द्रोहः, द्रोहबुद्धिः *f.*, द्रोहचिन्ता-ननं, द्वेषभावः, द्वेषः, दोषेद्वेषः, असूया, अभ्यसूया, ईर्ष्या, मात्सर्यं, मात्सरता, हिंसाबुद्धिः *f.*, हिंसाशीलता, नृशम्यं, नृशंसता, दंशः, दीर्जन्यं, दुष्टशीलता, दुःशीलता, अपकारेच्छा, अहितेच्छा, अनिष्टेच्छा, मानसहिंसा, दीरात्म्यं, दुरात्मता, हिंसा, परिहिंसा, खलता; 'malice prepense,' द्रोहचिन्तनं, व्यापादः; 'secret malice,' मानसद्वेषः, मानसद्रोहः; 'bearing malice,' दोषेद्वेषी-पिणी-पि (नृ).

MALICIOUS, *a.* द्रोहबुद्धिः-द्विः-द्वि, द्रोही-हिणी-हि (नृ), दुष्टभावः-या-यं, मात्सरः-रा-रं, गस्त्रो-रिणी &c., नृशंसः-सा-सं, हिंसाशीलः

-ला-लं, हिंसात्मकः-का-कं, हिंसालुः-लुः-लु, द्रोहशीलः &c., परि-हिंसाशीलः &c., हिंसारुचिः-चिः-चि, द्वेषी-पिणी &c., अतिद्वेषी &c., अतिद्वेषकः-का-कं, अतिद्वेषा-द्वी-द्वी (पृ), कुबुद्धिः &c., कुनेपाः-पाः-पः (स्), दंशी-शिनी &c., साभ्यसूयः-या-यं, सासूयः &c., दुर्जनः-ना-नं, खलः-ला-लं, पिशुनः-ना-नं, केरयः-या-यं. See MALEVOLENT. (Proceeding from malice) द्वेषमूलकः-का-कं, मात्सर्यहेतुकः-का-कं, द्रोहमूलः-ला-लं, दीर्जन्यहेतुकः-का-कं.

MALICIOUSLY, *adv.* द्रोहबुद्ध्या, द्रोहशीलत्वात्, दुष्टभावेन, अपकारेच्छया, सद्द्वेषं, द्रोहचिन्तापूर्व्यं, सनात्सर्यं; 'maliciously intentioned,' द्रोह-बुद्धिः-द्विः-द्वि.

MALICIOUSNESS, *s.* द्रोहबुद्धित्वं, हिंसाशीलता, कीटित्वं. See MALICE. MALIGN, *a.* अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं, विपपूयः-या-यं. See MALIGNANT. To MALIGN, *v. a.* अपवद (c. 1. -यदति-दितुं), परिवद, अभिज्ञं (c. 1. -जंसाति-सितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), असूय (nom. चन्-यति-यितुं), मुखरीकृ.

MALIGNANT, *a.* (Malicious) द्रोहबुद्धिः-द्विः-द्वि, दुष्टबुद्धिः &c., दुर्वुद्धिः &c., दुष्टमतिः-तिः-ति, दुर्मतिः &c., दुराशयः-या-यं, अहितः-ता-तं, नृशंसः-सा-सं, विपददयः-या-यं. See MALICIOUS, MALEVOLENT. (Virulent, acrimonious) उग्रः-या-यं, असूयः &c., अतिकटुः-टु-टु, अरुनुदः-दा-दं, अतिविमः-ग्मा-गं, अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं, बहुविधः-पा-पं, विपातुः-लुः-लु, विपपूयः-या-यं; 'a malignant ulcer,' दुष्टव्रणः.—(Dangerous to life, difficult to be cured) मारान्तकः-का-कं, प्राणनाशकः-का-कं, शरीरनाशकः-का-कं, साक्षातिकः-की-कं, दुश्चिकित्स्यः-त्या-त्यं, दुश्चिकित्सः-त्ता-तं, दुःसाध्यः-ध्या-ध्यं, दुःशमनीयः-या-यं, साक्षिपातिकः-की-कं, काल in comp.; 'malignant fever,' कालज्वरः, सदिपातज्वरः, मारकः, मरकः.—(Unpropitious in astrology) अनिष्टः-ष्टा-ष्टं, अनिष्ट-सूचकः-का-कं, अमङ्गलः-ला-लं, अक्रत्याणः-या-यं.

MALIGNANTLY, *adv.* सद्रोहं, अतिदुष्टं, असूयं, अतिविमं, दुष्टभावात्, सविधं.

MALIGNED, *p. p.* मित्र्याभिशापः-स्ता-स्तं, मित्र्याभियुक्तः-का-कं, कलङ्कितः &c.

MALIGNER, *s.* अपवादी *m.* (नृ), अभिशापकः, असूयकः, गुणपाती *m.*

MALIGNITY, MALIGNANCY, *s.* (Maliciousness) दुष्टबुद्धित्वं, बुद्धिदुष्टता, भावदुष्टता, दुर्वुद्धित्वं, द्रोहः, द्रोहबुद्धित्वं, अतिदुष्टता, द्वेषः, अतिद्वेषः, दुर्मतिः *f.* तित्वं, वैशुन्यं. See MALICE, MALICIOUSNESS. (Virulence) उग्रता, असूयता, अतिकटुता, अतिविमता, अतिदुष्टता, सविपत्यं, विपपूयता, बहुविपत्यं.—(Destructive tendency) मारान्तकत्वं-ता, अतिनाशकता, साक्षातिकता, दुश्चिकित्स्यता.

MALKIN, *s.* (Mop) मर्जनी, सम्मर्जनी.—(Drab) नीचस्त्री, अशुद्धा.

MALL, *s.* (Heavy hammer) वृहन्मुहरः, काष्ठमुहरः, घनः.—(Public walk) जनाकोष्ठमार्गः, लोकाकोष्ठमार्गः, लोकमार्गः, लोकपथः, सर्वसा-मान्यपथः.

MALLEABILITY, *s.* सापातवर्धनीयता, ताडनवर्धनीयता, मुहरापातवर्धनीयत्वं, घनवर्धनीयत्वं, घनवर्धिष्णुता, उद्वर्जनक्षमता, उद्वर्जनीयता.

MALLEABLE, *a.* सापातवर्धनीयः-या-यं, ताडनवर्धनीयः-या-यं, मुहरा-पातवर्धनीयः-या-यं, उद्वर्जनक्षमः-मा-मं, घनवर्धनीयः-या-यं, घन-वर्धिष्णुः-ष्णुः-ष्णु.

To MALLEATE, *v. a.* मुहरापातेन उद्वर्जनं कृ or उद्वृत्त (c. 10. -वर्धयति-यितुं).

MALLEATION, *s.* मुहरापातवर्धनं, घनवर्धनं, ताडनवर्धनं, उद्वर्जनं.

MALLET, *s.* मुहरः, काष्ठमुहरः, घनः, काष्ठपनः, द्रुपणः.

MAL-PRACTICE, *s.* कुचर्या, कुचरितं, कुचरितं, दुश्चरितं, दुष्टेष्टितं, दुराचारः.

MALT, *s.* चिरकालेन जलस्थितं यवबीजं, ईपस्युट or ईपस्युट यवबीजं,

यवपानीयवीजं.

MALT-DRINK, MALT-LIQUOR, *s.* यवसुरा, यवरसः, यवजं, यवपानीयं.
 MALT-HOUSE, *s.* यवपाचनगृहं, यवसन्धानस्थानं, यववीजगृहं.
 To MALTREAT, *v. a.* अपकृतं, अपकारं कृ, शत्रुवद् आचर (c. 1.-चरति-रितुं).
 MALTREATED, *p. p.* अपकृतः-ता-तं, कृतापकारः-रा-रं, दुराचरितः-ता-तं.
 MALTREATMENT, *s.* अपकारः, अपक्रिया, अपकृतिः *f.*, निकारः, पीडा.
 MALVERSATION, *s.* दुराचरितं, अनुचितआचारः, पूर्णता, शास्त्रं, खलता, कुसृतिः *f.*
 MĀLWA, *s.* (Province) मालवः, दाग्रेरजः; 'the people of Mālwa,'
 मालवाः *m. pl.*, मालव्याः *m. pl.*, मालवी *f. sing.*
 MAM, MAMMA, *s.* मा, माता *f.* (तृ), पसा, चसिका, चसालिका.
 MAMMALIA, *s. pl.* सस्तनाः *m. pl.*, स्तनविशिष्टो जन्तुगणः, सस्तनजातिः *f.*
 MAMMARY, *a.* स्तनसंस्थी-स्थानी-स्थि (नृ), कुचसंस्थी &c.
 MAMMET, *s.* पुसली-लिका, पुचिका, पाञ्जाली-लिका, पाञ्जलिका.
 MAMMIFER, MAMMIFEROUS, *a.* सस्तनः-ना-नं, स्तनवान्-यतो-यत् (नृ).
 MAMMIFORM, *a.* स्तनाकारः-रा-रं, स्तनाकृतिः-ति-ति, कुचाकारः-रा-रं.
 MAMMILLARY, *a.* स्तनसंस्थी-स्थानी-स्थि (नृ), स्तनाकारः-रा-रं.
 MAMMON, *s.* धनं, धनेश्वरः, लक्ष्मीः *f.*; 'serving mammon,' धन-
 सेयनं, लक्ष्मीपूजनं, धनसम्पादनं, धर्मसेवा, धर्मपराता.
 MAMMOTH, *s.* मेम्फससंज्ञकः प्राचीनकालिको हस्ती.
 MAN, *s.* (A male of the human race) पुरुषः, नरः, मनुष्यः, मानुषः,
 मानवः, मनुजः, जनः, पुमान् *m.* (पुंस or पुमस्), मर्त्यः, पूरुषः, मनुः *m.*,
 पञ्चजनः, मनुभूः *m.*, पुंयक्तिः *m.*, धीरः, मालः, वृधसानः, वृधसानुः *m.*,
 चर्मणिः *m.*, भूस्वृक्ष *m.* (शृ); 'an eminent man,' पुरुषसिंहः, पुरुष-
 व्याघ्रः, पुरुषपर्वतः, पुरुषशार्दूलः, पुरुषपुङ्गवः, पुरुषोत्तमः, पुरुषचन्द्रः,
 पुरुषपुखरीकः, नरसिंहः, नृसिंहः; 'a low man,' पुरुषाधमः; 'a
 man of truth,' सत्यवीरः.—(Mankind) मनुष्यजातिः *f.*, पुरुषजातिः *f.*,
 मानुष्यं, पुरुषाः *m. pl.*, मानुषाः *m. pl.*, मानवाः *m. pl.*, नराः *m. pl.*,
 लोकः, मनुष्यलोकः, मनुभूः *m.*; 'the fear of man,' पुरुषभीतिः *f.*,
 जनभीतिः *f.*; 'the measure or stature of a man,' पौरुषं,
 पुरुषपरिमाणं.—(Person) जनः, व्यक्तिः *f.*—(Male servant) सेवकः,
 प्रेषः, किङ्करः, दासजनः.—(Man at chess, &c.) नरः, सारः, शारः,
 शारिः *m.*, सारिः-री-रिका, जतुपुवकः, नयः.—(Adult) प्रौढवयस्कः,
 मानुष्यप्राप्तः.

To MAN, *v. a.* मनुष्ययुक्तं-ज्ञां कृ, समनुष्यं-प्रां कृ, सैन्यान् प्रविश (c. 10.
 -वेशयति-यितुं) or निविश, पुरुषप्रवेशनात् सञ्जीकृ.

MANACLE, *s.* हस्तबन्धनं, करबन्धनं, हस्तपाशः, पाणिबन्धः.

To MANACLE, *v. a.* हस्ती पाशेन बन्ध् (c. 9. चम्राति, वन्दुं), पाणिबन्धनं
 कृ, करसंयमनं कृ, करबन्धनं कृ.

MANACLED, *p. p.* पद्धहस्तः-स्ता-स्तं, संयमितकरः-रा-रं, यन्त्रितकरः &c.

To MANAGE, *v. a.* (Conduct, carry on) प्रणी (c. 1. -ययति-येतुं),
 सम्प्रणी, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), वह् (c. 10. चाहयति-यितुं), निर्वह,
 आचर (c. 1. -चरति-रितुं), षट् (c. 1. षट्ते-रितुं), प्रवृत् (c. 10.
 -वर्त्तयति-यितुं), वृत्, कृ.—(Direct, control) शास् (c. 2. शास्ति-
 सितुं), नियन्त्र, चशीकृ, अनुशास्, समनुशास्, नियम् (c. 1. -युञ्जति-
 यन्तुं), विनियम्, सत्रियम्, यन्त्र (c. 10. यन्त्रयति-यितुं).—(Train) चिनी,
 शिष्य (c. 10. शिष्ययति-यितुं), अनुशिष्य; 'let it be managed,'
 विधीयतां.

To MANAGE, *v. n.* निर्वहं कृ, प्रणयनं कृ, उपायप्रयोगं कृ, प्रयोगं कृ.

MANAGEABLE, *a.* चिनेयः-या-यं, प्रयेयः-या-यं, विधेयः-या-यं, सुवि-
 धेयः-या-यं, गुह्यकः-का-कं, वश्यः-श्या-श्यं, सुकरः-रा-रं, आयत्तः-
 -त्ता-तं, शासनीयः-या-यं, विनीतः-ता-तं.

MANAGED, *p. p.* प्रणीतः-ता-तं, विहितः-ता-तं, निर्वाहितः-ता-तं,
 निर्वहितः-ता-तं, चाहितः-ता-तं, षटितः-ता-तं, प्रवर्त्तितः-ता-तं,
 चरितः-ता-तं, आचरितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, विनियतः-ता-तं,
 प्रयुक्तः-त्ता-तं; 'well managed,' सुषटितः-ता-तं, सुप्रयुक्तः-त्ता-
 -तं, सुनीतः-ता-तं; 'badly managed,' दुषटितः-ता-तं, असम्यक्
 षटितः-ता-तं.

MANAGEMENT, *s.* (Conduct, carrying on) प्रणयनं, सम्प्रणयनं,
 नीतिः *f.*, नयः, प्रणीतिः *f.*, नायः, नेतृत्वं, निर्वहः, निर्वहणं, निर्वहणं.
 व्यवहृत्तं, आचरणं, सम्पादनं, विधानं, षटन-ता, प्रयोगः, प्रवर्त्तनं.
 प्रवृत्तिः *f.*, करणं; 'of affairs,' कर्मनिर्वाहः.—(Control) अधिकारः,
 प्रभुत्वं, अधिष्ठातृत्वं, शासनं, अनुशासनं, विनियमः.—(Contrivance)
 उपायः, प्रयोगः, उपायप्रयोगः, युक्तिः *f.*, युक्तिप्रयुक्तिः *f.*, उपायवृत्ता;
 'good management,' सुनयः, सुनीतिः *f.*; 'bad management,'
 दुर्नयः, दुर्नीतिः; 'management of a drama,' स्वापना.

MANAGER, *s.* नायकः, नेता *m.* (तृ), प्रणेता *m.*, सम्प्रणेता *m.*, निर्वहकः,
 वाहकः, सम्पादकः, व्यवहर्ता *m.* (तृ), षटकः, अधिष्ठाता *m.* (तृ),
 प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, चालकः, अधिकारी *m.* (नृ), अधिकृतः, कर्त्ता *m.*
 (तृ), कारकः; 'manager of affairs,' कर्मनिर्वाहकः, कार्याध्यक्षः.
 कार्यदृष्टा (तृ), कार्यावेष्टिता *m.* (तृ), कर्माधिकारी *m.*; 'manager
 of the treasury,' कोषाध्यक्षः, धनाधिकारी *m.*, अधीनधिकारी.—
 (Stage manager) सूत्रधारः-रो *m.* (नृ), मारिषः, स्वापकः, सूचकः.
 —(Expert in the use of means) उपायज्ञः, युक्तिमान् *m.* (तृ),
 विदग्धः.—(Economical) परिमितव्ययी *m.* (नृ), परिमिताचारी *m.*

MANAGING, *a.* उपायज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, उपायकुशलः-ला-लं, विदग्धः-ग्धा-ग्धं.

To MANCIPATE, *v. a.* दासीकृ, चशीकृ, करदीकृ, बन्ध् (c. 9. चम्राति, वन्दुं).

MANCIPATION, *s.* दास्यं, दास्यं, दासीकरणं, चशीकरणं, परप्रेष्यत्वं, बन्धनं.

MANCIPLE, *s.* भोजनाधिकारी *m.* (नृ), भोजनादिकारिकत्वकः.

MANDATE, *s.* आज्ञा, आदेशः, निदेशः, निर्देशः, नियोगः, शासनं, शास्तिः *f.*,
 नियमः, चोदना-नं, विधिः *m.*, विधानं; 'written,' आज्ञापत्रं.
 शासनपत्रं, पट्टं.

MANDATORY, *a.* आदेशकः-का-कं, आदेशी-शिनी-शि (नृ), निर्देशकः-
 -का-कं, आज्ञापकः-का-कं, आज्ञासूचकः-का-कं, आज्ञापोषकः-का-
 -कं, शासकः-का-कं.

MANDIBLE, *s.* हनुः *m. f.*—(Lower jaw) पीचं, कुक्षः, चिबुकं.

MANDRAKE, *s.* (A plant) लहसणा, पुत्रदात्री, पुत्रदा, दूताफलः.

To MANDUCATE, *v. a.* चर्व् (c. 1. चर्वति-चितुं, c. 10. चर्वयति-यितुं), चर्वणं कृ.

MANDUCATION, *s.* चर्वणं-श्रा, दन्तपेपणं, रोमन्धः, भक्षणं, भोजनं.

MANI, *s.* (Of a horse, &c.) केशरः, केशरः.—(Of a lion) सिंहकेशरः, सटा.

MAN-EATER, *s.* पुरुषादः, मनुष्यादः, मानवादः, मनुष्यभोजी *m.* (नृ),
 नरभोजी *m.*, मनुष्यभक्षी *m.*, नरभुक् *m.* (नृ), नराशी *m.*, नृजगधः,
 नृमांसखादकः, मनुष्यमांसभुक् *m.*

MANED, *a.* केशरी-रिणी-रि (नृ), ऐतरो &c., सकेशरः-रा-रं.

MANEGE, *s.* (Art of training horses) अश्वशिक्षणविद्या, अश्वदमन-
 विद्या.—(School for training horses) अश्वशिक्षाशाला.

MANES, *s. pl.* (Deceased ancestors) पिताः *m. pl.*, पितृलोकः, पितृ-
 पितामहादि *n.*—(Ghost) भ्रतलोकः, भ्रतः, भ्रतनरः, परेतः, पितृवनेचरः.
 —(Eater of the funeral oblation) पिण्डादः, पिण्डाशी *m.* (नृ),
 पिण्डाशः, पिण्डभाक्ष *m.* (नृ), पिण्डी *m.* (नृ), पिण्डभुक् *m.* (नृ), पिण्डी *m.*
 (नृ), पिण्डिकः; 'collective class of manes or deceased
 ancestors,' पितृगणः, पितृवर्गः, पितृसामान्यं, certain of these
 classes are सोमसद्, अग्निध्यातः, सोमपाः, आज्ञापः, अर्थमा *m.* (नृ),

सुकाली *m.* (नं), हविष्मत्, कल्पवाहनः, कल्पवालः, चारिपद्, अग्निदग्धः, अन्नग्निदग्धः, सोमः; 'business of offering oblations to the manes,' पितृकर्म *n.* (नं), पितृक्रिया, पितृदत्तं, पितृकायं, आद्वयकर्म *n.*, आद्वयक्रिया, चित्तयत्नः, पितृमेघः; 'oblation to the manes,' आद्वयं, पितृदः -शरी, कल्पं, various forms of these oblations are पावे-शुआद्वयं, एकोहिद्वयं, नित्यआद्वयं, नैमित्तिकआद्वयं, काम्यआद्वयं, चार्ति-कआद्वयं, वृद्धिआद्वयं, सपितृद्वयं, उदकुम्भआद्वयं, नाद्वीआद्वयं, नाद्वीमुखं, प्रीतिआद्वयं, हिरण्यआद्वयं, आमआद्वयं, पापेयआद्वयं, तिलतर्पणं; 'the offering of a cake,' पितृदानं, पितृदनिर्पणं; 'of water,' उदकदानं, उदकक्रिया; 'gifts in honor of the manes,' पितृदानं -नकं, पितृतर्पणं; 'one who makes the oblation,' पितृदः, आद्वयः, आद्वयकरः, आद्वयकृत् *m.*; 'day sacred to the manes,' पितृतिथिः *m. f.*, पितृदिवसः; 'heaven of the manes,' पितृलोकः, पितृपदं, पितृस्थानं. Oblations to the manes are made by the relations of the deceased soon after his death, and are repeated once, or, according to some, twice in every year, i.e. on the anniversary of the death, and on the same lunar day of the waning half of the month Bhādra. The latter are called महालयः. These obsequial rites are supposed to be necessary to secure the residence of the souls of the deceased in a world appropriated to the manes.

MANEUVER, MANŒUVRE, *s.* उपायः, उपायप्रयोगः, युक्तिः *f.*, सुयुक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः, युक्तिप्रयुक्तः *f. pl.*, माया, व्यपदेशः, कृतप्रयोगः, विदग्धप्रयोगः, चलं, उपसच्चरः—(Military manœuvre) युद्धचलं, युद्धव्यपदेशः; 'evolutions of troops,' सैन्यविन्यासः, सैन्ययूहः, योग्या.

To MANEUVER, *v. n.* उपायप्रयोगं कृ, कृतप्रयोगं कृ, विदग्धप्रयोगं कृ, व्यपदेशं कृ, चलं कृ; 'to distribute troops,' चलायं सैन्यान् विन्यस्य (c. 4. -अस्मति-सितुं) or यूह (c. 1. -ऊहते-हितुं).

MANFUL, *a.* पौरुषः -पी -वं, पौरुषेयः -पी -वं, पुरुषयोग्यः -ग्या -ग्यं, वीरयोग्यः &c., शूरयोग्यः &c., महावीर्यः -व्या -व्यं, साहसिकः -का -कं.

MANFULLY, *adv.* पुरुषवत्, पौरुषेण, सवीर्यं, वीरवत्, सविद्वत्, शूरवत्, महावीर्येण, सपराक्रमं, निर्भयं.

MANFULNESS, *s.* पौरुषं, पुरुषता-त्वं, वीर्यं, सुवीर्यं, विद्वत्तः, साहसं.

MANGE, *s.* सज्जः *f.*, कच्छः *f.*, कण्डूः *f.*, पाम *n.* (नं), सिम्प *n.* (नं), त्वक्पुष्पं, त्वग्रोगः, दुश्चर्मत्वं, चर्मदुष्टता.

MANGER, *s.* गवादनो, अश्वदनो, गवादनपात्रं, नृणपात्रं, भोजनपात्रं.

MANINESS, *s.* कञ्चुरता-त्वं, सिम्पलत्वं, सिम्पवत्त्वं, दुष्टचर्मत्वं.

To MANGLE, *v. a.* (Lacerate) व्यवच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति-छेत्तुं), ब्रष्ट (c. 6. वृथति, ब्रष्टितुं), प्रवृष्ट, विद् (c. 10. -दारयति-यितुं), बहुलवशः खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं) or छिद्, बहुखण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, बहुखण्डोक्तं, विनिकृत् (c. 6. -कृन्नति-कृन्नितुं), छिन्नभिन्नोक्तं, धृतवि-धतीकृ—(Smooth linen) वस्त्रमाखण्डयेण वस्त्रं मृत् (c. 2. माष्टि-ष्टुं) or प्रमृत् or छिन्धीकृ or अष्टणीकृ or अष्टण (nom. अष्टणयति-यितुं).

MANGLE, *s.* (For clothes) वस्त्रमार्जनार्थं चक्रपत्तं, वस्त्रमार्जनचक्रं.

MANGLED, *p. p.* (Lacerated) धृतविधत्तः -ता -तं, छिन्नभिन्नः -न्ना -न्नं, व्यवच्छिन्नः -न्ना -न्नं, विश्लिप्तः -ता -तं, विनिकृत्तः -न्ना -न्नं—(As linen) मृष्टः -ष्टा -ष्टं, माञ्जितः -ता -तं.

MANGO, *s.* (Tree) चायः, चूतः -तकः, रसालः, सहारः, माकन्दः, मधुदूतः, चमनदूतः, कामपत्रम्, मदिरासलः, कामशरः, कामाङ्गः, गन्ध-पत्रम्, शरेष्टः, नास्तिदः, पिकयन्तुः *m.*, पिकयन्तुः, कोकिलावासः,

पलालदोहदः, कोपी *m.* (नं); 'its fruit,' चायफलं, चूतफलं, फलश्रेष्ठः; 'a fragrant sort of mango tree,' सहकारः, मकरन्दः; 'juice of the mango,' चामरसः; 'inspissated juice,' चायपत्रः; 'piece of dried mango,' चायपेशी; 'tuft of mango,' चाय-पत्रयः; 'mango-grove,' चायवनं, मकरन्दवनं; 'made of mango,' चायनयः -यी -यं.

MANGO-FISH, *s.* तपस्वी *m.* (नं), तपःकटः, तपस्यामत्यः.

MANGY, *a.* कञ्चुरः -रा -रं, सिम्पलः -ला -लं, सिम्पवान् -वतो -वत् (नं), पामनः -ना -नं, दुष्टचर्मो -म्मा -म्मं (नं), त्वग्रोगी -गिणी -गि (नं).

MAN-HATER, *s.* पुरुषद्वेषी *m.* -पिणी *f.*, मनुष्यद्वेषी &c., मनुष्यद्वेषा *m.* (ष्ट्र), मनुष्यवेरी *m.* (नं), मनुष्यशत्रुः *m.*, मनुष्यद्रोही *m.*

MANHOOD, *s.* पौरुषं, पुरुषता-त्वं, पौरुषता, मनुष्यत्वं, मानुष्यं, पुरुषभावः, पुरुषदशा, मानुष्यत्वं -ता, मानव्यं, पुरुषधर्मः—(Virility) पुंस्त्वं, पुंस्त्वा, पुंभावः, पुरुषत्वं, पौरुषत्वं, पौरुषं, पौनस् *n.*, नेनस् *n.*, कर्जः—(Not boyhood) वीर्यं, तारुखं, प्रौढता, प्रौढिः *f.*, व्यवहारपस्या.—(Courage) पौरुषं, वीर्यं, शूरता.

MANIA, *s.* उन्मादः, उन्मत्तता, मदः, मत्तता, युद्धिभ्रमः, पिच्छविभ्रमः.

MANIAC, *a.* उन्मत्तः -न्ना -न्नं, उन्मादवान् -वतो -वत् (नं). See MAD.

MANIAC, *s.* उन्मत्तजनः, मत्तजनः, प्रमदजनः, भ्रान्तयुधिः *m.*, नष्टयुधिः.

MANIFEST, *a.* स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, अभिव्यक्तः -क्ता -क्तं, सुव्यक्तः -क्ता -क्तं, प्रत्यक्तः &c., प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, स्फुटः -टा -टं, प्रस्फुटः -टा -टं, प्रकाशः -शा -शं, सुप्रकाशः -शा -शं, प्रकाशितः -ता -तं, साविष्कारः -रा -रं, प्रकटः -टी -टं, प्रकटीभूतः -ता -तं, प्रकटितः -ता -तं, साविर्भूतः -ता -तं, प्रादुर्भूतः -ता -तं, प्रत्यक्षभूतः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, उद्भूतः -ता -तं; 'becoming manifest,' पुष्टस्फुरन् -रन्तो -रत् (नं); 'to become manifest,' प्रादुर्भू, साविर्भू, प्रादुरस्, स्पष्टीभू, प्रत्यक्षीभू, व्यक्तीभू, प्रकाश (c. 1. -काशते-शितुं), प्रकाशीभू; 'to make manifest, made manifest.' See To MANIFEST, MANIFESTED.

To MANIFEST, *v. a.* (Show plainly) व्यक्तीकृ, साविष्कृ, प्रादुष्कृ, प्रत्यक्षीकृ, स्पष्टीकृ, प्रकटीकृ, प्रकट (nom. प्रकटयति-यितुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति-यितुं), विकाश, व्यञ्ज (c. 7. -अनक्ति-अनक्तिं, c. 10. -अनयति-यितुं), स्फुटीकृ—(Exhibit) सूच (c. 10. सूचयति-यितुं), दृश (c. 10. दर्शयति-यितुं).

MANIFESTATION, *s.* (Act) साविष्करणं, साविष्कारः, प्रादुष्करणं, व्यक्तीकरणं, प्रत्यक्षीकरणं, स्पष्टीकरणं, प्रकटीकरणं, प्रकाशनं, प्रकाशकरणं, व्यञ्जनं, विकाशनं, स्पष्टकरणं—(State) व्यक्तिः *f.*, अभिव्यक्तिः *f.*, व्यक्ता-त्वं, प्रकाशः -शता, प्रादुर्भावः, साविर्भावः, साविर्भवनं, प्रत्यक्षता, स्पष्टता, प्राकट्यं, प्रकटत्वं, स्फुटता, साविर्भूतता, प्रादुर्भूतता, उद्भूतता, उद्भवः, प्रसिद्धिः *f.*, अवभासः.

MANIFESTED, *p. p.* (Made apparent, become evident) प्रादुष्कृत -ता -तं, साविष्कृतः -ता -तं, व्यक्तीकृतः -ता -तं, प्रत्यक्षीकृतः -ता -तं, स्पष्टीकृतः -ता -तं, प्रकटीकृतः -ता -तं, प्रकटितः -ता -तं, प्रत्यक्षभूतः -ता -तं, साविर्भूतः -ता -तं, प्रादुर्भूतः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, व्यञ्जितः -ता -तं, विकाशितः -ता -तं, स्फुटितः -ता -तं, प्रस्फुटितः -ता -तं, अभिव्यज्यमानः -ना -नं—(Exhibited) सूचितः -ता -तं.

MANIFESTER, *s.* प्रकाशकः, विकाशकः, प्रत्यक्षकर्ता *m.* (ष्ट्र), अभिव्यञ्जकः.

MANIFESTLY, *adv.* व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, सुस्पष्टं, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, प्रकाशं, स्फुटं, साक्षात्, प्रादुस्, साविस्, साविष्कारं, प्रकटं, प्राकट्येन.

MANIFESTNESS, *s.* व्यक्ता, प्रत्यक्षता, प्रादुर्भावः, साविर्भावः, स्पष्टता, प्रकाशता, प्राकट्यं, स्फुटता, साविर्भूतता.

MANIFESTO, *s.* ज्ञापनपत्रं, स्थापनपत्रं, घोषणापत्रं, प्रकाशनपत्रं, प्रसिद्धिपत्रं.

MANIFOLD, *a.* बहुविधः -धा -धं, बहुगुणः -रा -रं, अनेकविधः -धा -धं, बहुप्रकारः -रा -रं, नानाविधः -धा -धं, विविधः -धा -धं, बहुलः -ला -लं, अनेकः -जा -जं, नानाहृषः -धी -धं, अनेकरूपः -धा -धं, बहुलः -ला -लं, अनेकः -जा -जं.

MANIFOLDLY, *adv.* बहुधा, अनेकधा, बहुविधेन, नानाविधेन, बाहुल्येन.

MANIFOLDNESS, *s.* बहुल्यम्, बहुलता, बाहुल्यं, अनेकता, अनेक्यं.

MANIKIN, *s.* माणवकः, माणवः, मानवकः, मनुष्यकः, छुट्टपुरुषः.

MANIPLE, *s.* (Handful) मुष्टिः *m.f.* हस्तपूरणः. — (Small band) छुट्टमुन्मः.

To MANIPULATE, *v. a.* हस्ताभ्यां कृ, हस्तव्यापारपद्धतिं कृ, हस्तकर्मकारं कृ. — (Move the hands) हस्तादि सम्बद्ध (c. 10. -चाटयति -वित्तुं), हस्तसञ्चालनं कृ.

MANIPULATION, *s.* हस्तकर्म *n.* (नृ), हस्तव्यापारः. — (Movement of the hands, &c.) हस्तादिसञ्चालनं, चञ्चलसञ्चालनं, हस्तादिविवेचनं.

MANKIND, *s.* मनुष्यजातिः *f.*, पुरुषजातिः *f.*, नरजातिः *f.*, मानवजातिः *f.*, मनुष्याः *m. pl.*, मानवाः *m. pl.*, मानवाः *m. pl.*, पुरुषाः *m. pl.*, नराः *m. pl.*, मर्त्याः *m. pl.*, जनाः *m. pl.*, मनुजाः *m. pl.*, जनपदाः *m. pl.*, मनुष्यगणः, लोकः, जीवलोकः -कं, जगती, मनुभूः *m.*

MANLINES, *s.* पौरुषं, पुरुषता -त्वं, पौरुषता, वीर्यं, सुवीर्यं, वीरता, शूरता, शौर्यं, विह्वलः, पराक्रमः, साहसं, पुंस्त्वं, मनुष्यत्वं.

MANLY, *a.* पौरुषः -पी -पं, पौरुषेयः -पी -पं, पुरुषयोग्यः -ग्या -ग्यं, नारः -री -रं, नरयोग्यः &c., वीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, वीरयोग्यः &c., महावीर्यः -व्या -व्यं, पुरुष or नर in comp.; 'manly act,' पुरुषकारः; 'manly office,' पुरुषाधिकारः; 'manly duty,' नरधर्मः.

MANNA, *s.* (Of the bamboo) वंशरोचना, वंशलोचना, कर्मरी. The Hebrew word may be rendered by मात्रा.

MANNER, *s.* (Form, fashion, way) प्रकारः, रीतिः *f.*, विधः, विधिः *m.*, रूपं, विधानं, ऋतिः *f.*, आकारः, आकृतिः *f.*; 'in this manner,' अनेन प्रकारेण, अनया रीत्या, अनयत्वा; 'in such a manner,' एवंविधं -येन, तथाविधं -येन, एवंरूपेण, एवम्प्रकारेण, इत्यादिविधानेन; 'in the manner before mentioned,' पूर्वोक्तप्रकारेण, पूर्वोक्तरीत्या. — (Kind) प्रकारः, विधः, भेदः, प्रभेदः, विशेषः; 'all manner of food,' सर्वप्रकारम् अन्नं. — (Method, mode of doing) रीतिः *f.*, मार्गः, क्रमः, पर्यायः, पद्धतिः *f.*, परिपाटी, क्रिया, वृत्तान्तः, कृतिः *f.*, परिधिः. — (Custom, habitual practice) आचारः, आचरणं, व्यवहारः, व्यवहृतिः *f.*, प्रचारः, समाचारः, चर्या, रीतिः *f.*, नियमः, निश्चयः, अभ्यासः, धारा, अनुसारः, स्थितिः *f.*, चरितं, सम्प्रदायः, व्यापारः, शीलः, आवृत्तिः *f.*, मार्गः, पथः; 'manners and customs of a country,' देशाचारः, देशव्यवहारः, देशरीतिः *f.*, देशसम्प्रदायः; 'good manners,' सदाचारः, शिष्टाचारः, शिष्टसम्प्रदायः, मर्यादा, सुनीतिः *f.*, विनयः, सुशीलता; 'bad manners,' दुराचारः, दुर्शीतिः *f.*, अननीतिः *f.*, अविनयः, कुरीतिः *f.*, अमर्यादा, कुचर्या, दुःशीलता; 'violation of good manners,' मर्यादातिक्रमः, विनयभङ्गः, सदाचारलंघनं. — (Mien, air) आकारः, बहनाकारः, रूपं, गतिः *f.*, बदनं. — (Peculiar way) विशेषरीतिः *f.* — (Style) वृत्तिः *f.* — (In like manner) तथैव, तथा, एवं, एवमेव, तथाहि, तद्वत्.

MANNERED, *a.* (Having good manners) सुशीलः -ला -लं, विनीतः -ता -तं, शिष्टाचारी -रिणी -रि (नृ); 'ill-mannered,' दुःशीलः -ला -लं, वामशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, दुर्मर्यादः -दा -दं, अविनयः -या -यं, प्रणवविनयः &c., अशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MANNERISM, *s.* एकरीतिसेवनं, एकस्मात्सक्तिः *f.*, अनन्यरससेवनं, एकरसत्वं.

MANNERLINESS, *s.* शिष्टता, सभ्यता, सुशीलता, विनयः, शिष्टाचारत्वं, सौजन्यं.

MANNERLY, *a.* शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, विनीतः -ता -तं, विनयवान् -वती -वत् (नृ), सुशीलः -ला -लं, शिष्टाचारी -रिणी -रि (नृ), सदाचारी &c., सुव्यवहारी &c., सुजनः -जा -जं.

MANNERLY, *adv.* सभ्ययत्, सुशीलयत्, सविनयं, शिष्टाचारानुसारेण, सौजन्यात्.

MANNERS, *s. pl.* सदाचारः, शिष्टाचारः, मर्यादा, विनयः, सुनीतिः *f.*, शिष्टता, सभ्यता, सभ्याचारः, सुशीलता. See MANNER.

MANNISH, *a.* पुरुषस्वभावः -वा -वं, पुरुषवृत्तिः -रितिः -रिति, पुरुषधर्मिकः -का -कं, पुंमृकृतिः -रितिः -रिति, पुरुषाकारः -रा -रं, पुरुषोपमः -मा -मं, पुरुषयोग्यः -ग्या -ग्यं.

MANOEUVRE, *s.* See MANOEUVRE.

MAN-OF-WAR, *s.* वृहत्परिमाण युद्धनौका or युद्धनौः *f.*

MANOR, *s.* ग्रामेश्वराधीना भूमिः, ग्रामेश्वरभूमिः *f.*; 'Lord of the manor,' ग्रामेश्वरः, ग्रामणीः *m.*, देशमुखः.

MANORIAL, *a.* ग्रामेश्वरभूमिसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नृ).

MANSE, *s.* धर्माध्यापकगृहं, धर्मोपदेशकवेश्म *n.* (नृ).

MANSION, *s.* हर्म्यं, भवनं, मन्दिरं, घाम *n.* (नृ), सदनं, सीधं, शाला, सन्न *n.* (नृ), गृहं, मेहं, वेश्म *n.* (नृ), निवेशनं, निकेतनं, आयतनं, वासस्थानं, निवासस्थानं, आलयः, निलयः, निवसतिः *f.* — (Lunar mansion) नक्षत्रं, विपुम्रिया, चन्द्रम्रिया, दृष्टजा, चन्द्रदाराः *pl.* The last of these words is applied to the twenty-seven lunar mansions collectively, as in mythology they are supposed to be so many nymphs, daughters of Daksha, and wedded to the moon. The following are the names of the twenty-seven *nakshatras* in order: 1. अश्विनी, 2. भरणी, 3. कृत्तिका, 4. रोहिणी, 5. मृगशिरस् *n.*, 6. आर्द्रा, 7. पुनर्वसुः *m.*, 8. पुष्यः -प्या, 9. आश्लेषा, 10. मघा, 11. पूर्वाषाढा, 12. उत्तराषाढा, 13. हस्तः, 14. चित्रा, 15. स्वातिः -ती *f.*, 16. विशाखा, 17. अनुराधा, 18. ज्येष्ठा, 19. मूलः -लं, 20. पूर्वाभाद्रपदा, 21. उत्तराभाद्रपदा, 22. श्रवणः -णा, 23. धनिष्ठा, 24. शतभिषा, 25. पूर्वाभाद्रपदा, 26. उत्तराभाद्रपदा, 27. रेवती. Some add a twenty-eighth, अभिजित्. Astrologers divide the twenty-seven lunar mansions into three classes of nine each, called देवगणः, राक्षसगणः, मनुष्यगणः.

MANSLAUGHTER, *s.* (Killing of a man) मनुष्यमारणं, मनुष्यहत्या. मनुष्यघातः, मनुष्यघातः. — (In law) असमीक्ष्यघातः, असमीक्ष्यघातः, असमीक्ष्यहत्या, अहेतुकृतहत्या.

MANSAYER, *s.* मनुष्यमारकः, मनुष्यघातकः, नृहन्ता *m.* (नृ), मनुष्यहन्ता *m.*, नृघातकः, मनुष्यघातकः.

MAN-STEALER, *s.* मनुष्यापहारकः, मनुष्यचोरः, मनुष्यस्तेयकृत् *m.*

MAN-STEALING, *s.* मनुष्यापहारः, मनुष्यहरणं, मनुष्यापहरणं, मनुष्यस्तेयं, मनुष्यचौर्यं.

MANSUETE, *a.* गृह्यः -ता -तं, वश्यः -ज्या -ज्यं, दमितः -ता -तं, दान्तः -न्ता -न्तं.

MANSUETUDE, *s.* गृह्यता, वश्यता, विनयता, विषेयता, दान्तता, शान्तता.

MANTLE, *s.* स्त्रीलोकभूतः छुट्टप्रदायः. — (In war) पारश्वधावरणं, पारश्वधाराणं, सेनावरणं.

MANTLE, *s.* प्रावारः -रकः, प्रावृतं -ता -तं, उत्तरीयं, आचारः, आवरणं, विधानं, संचयनं, नोशरः, जवदिका, मञ्जदपटः, गात्रीयवस्त्रं, निवीतः -ता -तं, निवृतः -ता -तं.

To MANTLE, *v. a.* (Cloak) प्रावृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), आवृ, च्द (c. 10. छादयति -वित्तुं), आच्छद्, प्रच्छद्.

To MANTLE, *v. n.* (Expand, spread) विस्तृ in pass. (-स्तीर्यते), प्रवृष् (c. 1. -वर्धते -धितुं), प्रसृप् (c. 1. -सर्वति -सप्तुं), विमृष्. — (Rise, rush

upwards) उद्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उद्गम, उद्गमः -ता -तं भू.— (Gather froth) फेन (nom. फेनायते), उत्तेजनं कृ, उत्तेज्यं कृ, फेना-यतः -ता -तं भू.

MANTUA, *s.* स्त्रीवस्त्रं, स्त्रीकटीवस्त्रं, स्त्रीवसनं, स्त्रीपरिधानं.

MANTUA-MAKER, *s.* स्त्रीवस्त्रकर्त्री *f.* (स्त्री), स्त्रीवसनकर्त्री, स्त्रीपरिधानकर्त्री.

MANUAL, *a.* (Pertaining to the hand) हस्तः -रत्ना -स्त्रं, हस्तसञ्चयी -न्यनी -न्य (न्), हस्त in comp.—(Performed by the hand) हस्तकृतः -ता -तं, हस्तसाध्यः -प्या -यं, हस्तसाधनीयः -या -यं; 'manual operation,' हस्तकर्म *n.* (न्), हस्तक्रिया, हस्तव्यापारः; 'manual labor,' व्रातं, शिल्पकर्म; 'manual art,' शिल्पं; 'knowledge of it,' शिल्पविद्या; 'relating to it,' शिल्पिकः -की -कं; 'manual skill or dexterity,' हस्तकौशल्यं, हस्तकौशलं, हस्तलापयं, हस्तपापत्यं; 'sign manual,' हस्ताक्षरं, सहस्ताक्षरं, साक्षरं.

MANUAL, *s.* (Small book for carrying in the hand) पट्टतिः -तो *f.*, सारसङ्ग्रहः, सारसङ्घेयः, संधिप्रमन्त्रः, संहिता; 'of laws,' धर्मसंहिता.

MANUFACTORY, *s.* शिल्पशाला -लं, शिल्पिशाला -लं यन्त्रगृहं, चावेशनं, प्रावेशनं, जन्मासनं.

MANUFACTURAL, *a.* शिल्पिकः -की -कं, शिल्पकर्मसञ्चयी -न्यनी -न्य (न्).

MANUFACTURE, *s.* (The act) निर्माणं, निर्मितिः *f.*, उत्पन्नं -ना, रपनं -ना, विरचना, घटनं, सन्निवेशः, पर्यायः, शिल्पकर्म *n.* (न्), शिल्पेन or शिल्पकर्मणा निर्माणं or करणं.—(The article) शिल्पिकद्रव्यं, शिल्पनिर्मितद्रव्यं, शिल्पिकयसु *n.*

To MANUFACTURE, *v. a.* शिल्पेन or शिल्पकर्मणा निर्मा (c. 2. -माति -तुं, c. 3. -निमोते caus. मापयति -यितुं) or विनिर्मा or कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or कृ (c. 8. करोति, कर्तुं, c. 10. कारयति -यितुं) or संस्कृ or रच् (c. 10. रचयति -यितुं) or विरच् or पट् (c. 1. पटते -टितुं).

MANUFACTURED, *p. p.* शिल्पनिर्मितः -ता -तं, शिल्पकृतः -ता -तं, शिल्पिकृतः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं, शिल्पिकः -की -कं, कार्मिकः -की -कं.

MANUFACTURER, *s.* शिल्पी *m.* (न्), शिल्पिकः, शिल्पकारः.

MANUMISSION, *s.* दास्यमुक्तिः *f.*, दास्यमोचनं, दास्यमोक्षः -द्यञं, दास्यमोक्षः &c.

To MANUMIT, *v. a.* दास्याद् विमुच् (c. 6. -मुञ्चति -मोक्तुं) or मुच् or मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं) or विमोक्ष्, विमुञ्च् (c. 6. -मृञ्चति -मृष्टुं, c. 10. -सञ्चयति -यितुं).

MANUMITTED, *p. p.* दास्यमुक्तः -क्ता -कं, दास्यमोक्षितः -ता -तं, मुक्तदास्यः -स्या -स्यं, दास्यविमोक्षितः -ता -तं, अभुजिष्यः -प्या -यं.

To MANURE, *v. a.* भूमिं पुरीपादिना लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं), उर्ध्वरा-करणार्थं गोमयादिसम्मिश्रद्रव्यं भूमौ प्रधिप् (c. 6. -धिपति -धेम्पुं) or धिप् or धा (c. 3. दधाति, धातुं), भूमिलेपनेन or पांशुप्रक्षेपेण उर्ध्वरात्वं जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or बहुशस्योत्पादकत्वं जन्, चालपालं स्या in caus. (स्यापयति -यितुं).

MANURE, *s.* भूमिलेपः -पनं, पांशुः *m.*, पांशुः *m.*, सारः, पुरीपादि *n.*, पुरीपादिसम्मिश्रद्रव्यं, गोमयादिसम्मिश्रद्रव्यं, शस्योत्पादकद्रव्यं.

MANUSCRIPT, *s.* हस्तलेखः -खनं, हस्तलिखितं, हस्तलेख्यं, लेख्यं, लिखितं, पुस्तकं -को, पुस्तं -स्त्री.

MANUSCRIPT, *a.* हस्तलिखितः -ता -तं, लेख्यकृतः -ता -तं, लिखितः -ता -तं.

MANY, *a.* बहुः -हुः -ह्री -हु, बहुलः -ला -लं, अनेकः -का -कं, प्रचुरः -रा -रं, भूरिः -रिः -रि, बहुसंख्यकः -का -कं, भूयान् -यसो -यः (स्), भूयिष्ठः -ष्टा -ष्ठं, नैकः -का -कं, अनन्यः -न्या -न्यं, पुष्कलः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, प्राज्यः -न्या -न्यं, प्रभूतः -ता -तं, पुरुः -रुः -रु, पुरुहः -हा -हं, पुरुहुः -हुः -हु, ऋधः -भा -भं, चहुतिषः -प्या -यं, स्मिः -रा -रं, नाना

in comp.; 'as many as,' यावान् -यतो -यत् (त्) or यावत् indec.; यावत्संख्यकः -का -कं, यावत्संख्यकः -का -कं, यतयः यतीनि or यति indec.; 'so many,' तावान् -यतो -यत् (त्) or तावत् indec.; तावत्संख्यकः -का -कं, तावत्संख्यकः -का -कं, ततयः *m. f.* ततीनि *n.* or तति indec.; 'how many?' कियान् -यतो -यत् (त्) or कियत् indec.; कतिः -तिः -ति or plur. कतयः, कतीनि; 'of how many sorts?' कतिविधः -धा -धं; 'in many places,' बहुत्र, अनेकत्र 'in many ways,' बहुधा, अनेकधा; 'in how many ways?' कतिधा; 'many times,' बहुशम्, अनेकशस्, बहुवारं, बहुकालम्, मुहुर् मुहुः, भूयस्, पुनः पुनर्.

MANY, *s.* (A multitude) समूहः, समवायः, समुदायः, समानः, संपातः, शोषः, निवहः, पृन्दः; 'the interests of the many,' समूहकार्यं.

MANY-COLORED, *a.* नानापर्यः -रं -रं, नानारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, बहुवर्णः -रं -रं, चित्रविचित्रः -त्रा -त्रं, बहुरङ्गी -रङ्गी -रङ्गि (न्).

MANY-CORNERED, *a.* बहुकोणः -णा -णं, अनेककोणविगिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MANY-FIBERED, *a.* बहुतन्त्री -न्त्रीणी -न्त्री (न्), बहुसूत्री -त्रिणी &c.

MANY-FLOWERED, *a.* बहुपुष्पः -प्या -प्यं, प्रचुरकुसुमः -ना -नं.

MANY-HEADED, *a.* बहुशिखाः -राः -रं (स्), बहुशिखरस्क-स्क-स्कं, बहुमस्तकः -का -कं, अनेकमस्तकः -का -कं, बहुमूर्द्धा -र्द्धा -र्द्धं (न्).

MANY-LEAVED, *a.* बहुपर्णः -र्णा -णं, बहुपत्रः -त्रा -त्रं, प्रचुरपर्णः &c.

MANY-LEGGED, *a.* बहुपादः -दा -दं, बहुपाद् *m. f. n.*, बहुगङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

MANY-STREAMED, *a.* बहुप्रवाहः -हा -हं, बहुस्रोताः -ताः -तः (स्).

MANY-STRINGED, *a.* बहुसूत्री -त्रिणी -त्रि (न्), बहुतन्त्रिकः -का -कं.

MANY-TONGUED, *a.* बहुनिहः -ह्रा -ह्रं, अनेकनिहः -ह्रा -ह्रं.

MAR, *s.* देशालेख्यपत्रं, भूपृष्ठा लेख्यपत्रं, देशालेख्यं, देशसमुद्राद्यालेख्यं, भूगोलस्य देशसमुद्रनगराद्यालेख्यं, देशचित्रं, भूपृष्ठभङ्गप्रदर्शनपत्रं, भूपृष्ठ-देशालेख्यं.

To MAR, *v. a.* भूपृष्ठदेशान् लिप् (c. 6. लिपति, लेपितुं) or चालिस् or चित्र् (c. 10. चित्रयति -यितुं), देशालेख्यं कृ, भूपृष्ठा लेख्यं कृ.

To MAR, *v. a.* दुप् (c. 10. दूषयति -यितुं), नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), हन् (c. 2. हनि -न्तुं), प्याहन्, विहन्, धति कृ.

MARASMUS, *s.* क्षयः, क्षयरोगः, क्षयपुः *m.*, यक्षा *m.* (न्), जङ्घा *m.*, शोषः.

To MARAUD, *v. n.* युद्धसमये गोधान्यादिग्रहणार्थम् इतस्ततो भम् (c. 4. भान्मति, भमितुं) or परिभम्, लोभार्थं परिभम् or उपद्रव्यं कृ or विप्रव कृ or उपद्रु (c. 1. -द्रुति -द्रोतुं).

MARAUDER, *s.* लोभार्थं परिभमणकारी *m.* (न्), उपद्रवी *m.* (न्), विप्रव-कारी *m.*, उपद्रवकारी *m.*, उपप्रवकृत्, लुण्ठकः.

MARAUDING, *s.* युद्धकाले गोधान्यादिग्रहणार्थम् इतस्ततो परिभमणं, विप्रवः उपप्रवः, उपद्रवः, विप्रवकरणं.

MARBLE, *s.* मार्बलाख्यो नानापर्यः प्रस्तरः रुचिरप्रस्तरः, चारुप्रस्तरः, पापाणः, ग्रावा *m.* (न्); शिला, उपलः.

MARBLE, *a.* (Made of marble) पृष्ठीकप्रस्तरमयः -यी -यं, पापाणनिर्मितः -ता -तं.—(Variegated) प्रस्तररेखानुकारेण चित्रितः -ता -तं.

MARBLE-HEARTED, *a.* पापाणदृढयः -या -यं, वज्रदृढयः &c., पञ्चचित्तः -त्ता -तं.

MARCASITE, *s.* चावर्त्तः, सुवर्णमाषिकं, सुवर्णसुरी.

MARCESCENT, *a.* विशीर्यमाणः -णा -णं, क्षीयमाणः -णा -णं, झायमानः -ता -नं.

MARCH, *s.* (The month) फाल्गुनः -निकः, चैत्रः -चिकः, फाल्गुनोत्तरार्द्धं, चैत्रपूर्-र्द्धं, पृथ्वीचैत्रः, उत्तरफाल्गुनः, तपस्वः, मधुः *m.*, तृतीयमासः.—(Move-ment of soldiers, &c.) गमनं, यानं, यात्रा, सैनिकगमनं, सैनिकयात्रा, गमः, गतिः *f.*, सैनिकगतिः *f.*, व्रज्या, सरणं, संसरणं.—(Marching onwards, progression) प्रयाणं, प्रस्थानं, प्रस्थितिः *f.*, प्रगमनं.

समगमनं.—(Marching against) अभिप्रेतानं, अभिनिर्वाहनं; 'setting out on a march,' यात्राकरणं; 'toilsome march,' दुर्गमपथः, दुर्गमसंचारः, संचारः.

To MARCH, *v. n.* यात्रां कृ, गमनं कृ, सैनिकपदं गमनं कृ or प्रगमं (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or प्रया (c. 2. -याति-ह्) or प्रत्या (c. 1. -तिष्ठति-ते-स्यात्) or प्रवृ (c. 1. प्रवति-गितुं) or पवृ (c. 1. परति-रितुं) or पलृ (c. 1. चलति-लितुं) or प्रचलृ; 'to march against,' अभिनिर्वाहं (c. 2. -याति-ह्), अभिगमना, प्रतिगमनं, अभिगमना, प्रत्याभिगमना, अभिगमं, प्रतिगमं; 'one who marches,' गन्तव्यगामी *m.* (नं), मन्त्रः; 'fast,' चतिजयः, गंधालः, चंपिलः.

To MARCH, *v. a.* अभिप्रेष (nom. अभिप्रेषयति-यितुं). मेनां प्रत्या in caus. (-स्यापयति-यितुं) or चलृ (c. 10. चलयति-यितुं) or प्रतिगमं (c. 10. -गमयति-यितुं), यात्रां कृ (c. 10. चरयति-यितुं).

MARCHES, *s. pl.* (Confines) देशसन्धिः, देशसन्ध्याः *m. pl.*, देशप्रान्ताः *m. pl.*

MARE, *s.* चण्डा, चण्डिनी, चाण्डिनी, तुरगी, तुरङ्गी, तुरङ्गिणी, चट्या, यट्या, पोटिका, चण्टी, यानी, प्रसूः *f.*, प्रसूया.

MARGARITE, *s.* (Pearl) मुक्ता, मुक्ता, मोक्षिकं, मुक्षिका, मुक्षिका.

MARGIN, *s.* प्रान्तः, चनाः -नं, सीमा, उपान्तं, पर्वतः, कच्छः, पारः-रा, तटं, समतलः, उत्तलः, कोटिः *f.*, परितरः; 'of a river,' तीरं, दलं, तटं, कच्छः, कच्छान्तः; 'on the margin,' प्रान्तात्.—(Of a book) समासः, पुस्तकप्रान्तः.

MARGINAL, *a.* प्रान्तस्थः-स्था-स्त्वं, समासस्थः &c., समासलियितः-ता-तं.

MARGINALLY, *adv.* (Along the margin) प्रान्तात्, प्रान्ते, चनुप्रान्तं.

MARINE, *a.* सामुद्रः-द्री-द्रं, समुद्रीयः-या-यं, समुद्रियः-या-यं, सामुद्रिकः-की-कं, समुद्रसन्धी-न्धनी-न्ध (नं), समुद्रविषयः-या-यं, मेन्धयः-यी-यं, सिन्धुकः-का-कं, समुद्रगः-ना-नं, समुद्रोद्भवः-या-यं, जलपि-सम्भवः-या-यं, सागरसन्धी &c.; 'marine engagement,' नौयुद्धं.

MARINE, *s.* (A soldier that serves on board a ship) नौयोद्घा *m.* (द्वं), नौसेन्यः, नाविकसेन्यः, समुद्रोपसेनिकः.—(Navy) युद्धनौसमूहः.—(Naval affairs) नाविकविषयः, नौविक्यर्थं *n.* (नं), नाविकप्रकरणं, जलयानविषयः, जलयानप्रकरणं.

MARINER, *s.* नाविकः, नाविकजनः, समुद्रयात्री *m.* (नं), समुद्रगः, समुद्रगामी *m.*, पोतयाहः, निधागः, जलपथोपनीयी *m.* (नं), उदधिक्ताः *m.* (म्), समुद्रोपजनः.

MARITAL, *a.* भर्तृसन्धी-न्धनी-न्ध (नं), पतिमसन्धी &c., भर्तृविषयः-या-यं, पतिविषयः &c., स्त्रानिविषयः &c.

MARITIME, *a.* (Relating to the sea) सामुद्रः-द्री-द्रं, समुद्रियः-या-यं, समुद्र in comp. See MARINE, *a.* (Naval) नाविकः-की-कं, नाव्यः-या-यं, नौ in comp.—(Bordering on the sea) समुद्रतटस्थः-स्था-स्त्वं, समुद्रतीरस्थः-स्था-स्त्वं.

MARJORAM, *s.* तुलसी, मरुपकः, समीरकः, प्रसूपकः, फणिमूलकः, पथीसः, मभीरः, कठिन्नः, कुठेरकः, अर्जकः.

MARK, *s.* (Sign, token by which a thing is known) चिह्नं, लक्षणं, लक्षणं, लिङ्गं, चङ्कः-ङ्कं, अभिज्ञानं, व्यञ्जनं, व्यञ्जकः-कं, लक्षं, लक्ष *n.* (नं), लक्षणं, लक्षणं.—(Spot) कलङ्कः, चङ्कः, चिह्नं, बिन्दुः *m.*, चिह्नं (पं), चिह्नं, गङ्कः.—(Mark on the body) सामुद्रं, सामुद्रचिह्नं, सामुद्रिकलक्षणं, तिलः-लकः, तिलकालकः; 'an interpreter of marks on the body,' सामुद्रिकः; 'an auspicious mark,' सुलक्षणं, सुचिह्नं; 'having auspicious marks,' सुलक्षणी-धनी-धि (नं), सुलक्षणिकः-का-कं; 'having thirty-two auspicious marks,' द्वाविंशत्यक्षणीयः-ता-तं; 'an inauspicious

mark,' कुलक्षणं, अपलक्षणं, दुलक्षणं, दुचिह्नं; 'having inauspicious marks,' कुलक्षणी-धनी-धि &c., कुलक्षणः-या-यं.—(butt for shooting at) लक्षं, पाणलक्षं, लक्षं, पेयं, व्ययः, शरयं, दृष्टिगुणः, प्रतिज्ञायः; 'hitting the mark,' लक्षभेदः; 'to hit the mark,' लक्षं गिह् (c. 7. भिनक्षि, भेनुं) or व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यत्तुं), लक्षवेधनं कृ.—(Line) रेखा, लेखा.

To MARK, *v. a.* (Stamp, impress with a mark) चिह्नं (nom. चिह्नयति-यितुं), चङ्क (c. 10. चङ्कयति-यितुं), लक्ष (c. 10. लक्षयति-यितुं), मुद्र (nom. मुद्रयति-यितुं), लाम् (c. 1. लामयति-यितुं), चङ्क कृ, चिह्नं कृ, लक्षणं कृ, लक्षीकृ.—(Stain) कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), नलिन (nom. नलिनयति-यितुं), कलङ्कीकृ, लाम्.—(Draw a line) लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं), चालिख, रेखां कृ.—(Notice, observe) लक्ष, चालक्ष, उपलक्ष, अवेष (c. 1. -ईधते-यितुं), निरीक्ष, यीक्ष, रणीक्ष, प्रेष.—(Mark out, define) परिचिह् (c. 7. -चिह्नति-चेष्टुं), परिचिह् कृ, निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-देष्टुं), लक्ष, लक्षीकृ.—(Mark out, trace the outline) वासरं लिख or चङ्क or कृ, पहिलेखां कृ.

To MARK, *v. n.* (Note, take notice) चालोप् (c. 10. -लोचयति-यितुं), चालक्ष (c. 10. -लक्षयति-यितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं), समीक्ष, (c. 1. -ईधते-यितुं), समीक्षां कृ, पुष् (c. 4. पुष्यते, योष्टुं), विमृष्ट (c. 6. -मृशति-मृष्टुं), परामर्शं कृ, विवेचनं कृ.

MARKED, *p. p.* चिह्नितः-ता-तं, चङ्कितः-ता-तं, लक्षितः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-तं, लाम्बितः-ता-तं, कृतलक्षणः-या-यं, कृताङ्कः-ङ्का-ङ्कं, कृतलाम्बनः-ना-नं, मुद्रितः-ता-तं, मुद्राङ्कितः-ता-तं.—(Defined) परिचिह्नः-चा-चं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, लक्षितः-ता-तं.

MARKER, *s.* चिह्नकर्ता *m.* (द्वं), चङ्कनकर्ता *m.*, चङ्कयिता *m.* (नं), लक्षयिता *m.*

MARKET, *s.* पण्यवोपी-चिका, पण्यशाला, विक्रयशाला, विक्रयस्थानं, क्रयविक्रयस्थानं, पण्यस्थानं, जापणः, हट्टः, विपणिः *m.*-शी *f.*, निगमः, चापटङ्कः, क्रयारोहः, पुरतटी, निपद्या, निर्घटं, पण्यस्थानः *m.*, पण्यानीयं-यकं; 'a free market,' कचङ्कनं.—(Sale) विक्रयः, विपणः.

To MARKET, *v. n.* क्रयविक्रयं कृ, पण्यं (c. 1. पणते-यितुं), पणायति-यितुं, पणायं कृ.

MARKET-DAY, *s.* क्रयविक्रयदिवसः, हट्टदिवसः, हट्टवारः.

MARKET-PLACE, *s.* चान्दरं, चतुष्पथं, क्रयविक्रयचान्दरं, पणायचान्दरं, पणाय, पणायस्थानं, विपणिः-शी *m. f.* See MARKET.

MARKET-RATE, MARKET-PRICE, *s.* चापणिकः, पण्यभायः, पण्यमूल्यं, चापण्यलावलं.

MARKET-TOWN, *s.* ग्राममुगः, मुख्यग्रामः, नगरमुखः, मुख्यनगर-री, कट्टेदः-दं.

MARKETABLE, *a.* विपण्यः-या-यं, विक्रयणीयः-या-यं, पण्यः-या-यं, पणितयः-या-यं, पण्यार्हः-रि-रं, ज्ञेयः-या-यं, क्रयविक्रययोग्यः-या-यं.

MARKING, *s.* चङ्कनं, मुद्राङ्कनं, चिह्ननं, चिह्नकरणं, चङ्ककरणं, लिखनं.

MARKING-INK, *s.* दहनमसिः *f.*, दहनमसि, दहनरसः, पक्षाङ्कनमसिः.

MARKING-NUT, *s.* दहनं, निर्दहनं, भस्मिन्, भस्मातः-तकी, भस्मी.

MARKSMAN, *s.* लक्ष्येपी *m.* (नं), लक्ष्यभेदी *m.*, लक्ष्यलक्षः, सुसन्धानी *m.* (नं), सुप्रयोगवाणः, सुप्रयोगविशिष्टः, शराभासकुशलः, धनुर्विद चासुविद.

MARL, *s.* मार्लसो मृत्तिकाविशेषः, चिह्नमृत्तिका, पांशुः *m.*

To MARL, *v. a.* मृत्तिलम्बिकया लिप् (c. 6. लिम्बयति, लेम्बु).

MARMALADE, *s.* मिष्टफलं, मिष्टानं, शर्करादिसंयुता नारङ्गत्वक् *f.* (पं).

MARMOREAN, *a.* चारुप्रस्तम्भयः-यी-यं, चापण्यनिर्मीतः-ता-तं.

MARMOSET, *s.* सूक्ष्मवानरः, सूक्ष्मकैटः, सुद्रुप्रपङ्गः.

MAROON, *a.* (Dark red) घनरक्तः-क्ता-क्लं, घनारुणः-खा-खं, कपिशः-शा-शं.
 MARPLOT, *s.* कार्यविधातकः, कार्यविनाशकः, कार्यवाधकः.
 MARQUEE, *s.* घटमण्डपः, घटवासः, घृहपटपेशम *n.* (न्), वस्त्रगृहं.
 MARQUESS, *s.* उपाग्रहीः *m.*, उपनायकः, उपाधिपः, कुलीनपदमध्याद्
 द्वितीयपदस्यः, द्वितीयकुलीनपदभाक् *m.* (न्).
 MARQUISATE, *s.* पृथीककुलीनजनस्य अधिकारः, उपाधिपत्वं.
 MARRED, *p. p.* दूषितः-ता-तं, विहतः-ता-तं, व्याहतः-ता-तं, नाजितः-
 ता-तं, विनाजितः-ता-तं, घातः-ता-तं, विघातः-ता-तं.
 MARRER, *s.* दूषकः, दूषयिता *m.* (न्), नाशकः, विनाशकः, विधातकः.
 MARRIAGE, *s.* विवाहः, उद्वाहः-हन्, उद्वाहनं, परिणयः-यन्, पाणिग्रहः-
 हणं, पाणिग्राहः, पाणिपीडनं, हस्तकरणं, दारपरिग्रहः, दारसङ्ग्रहः,
 दारक्रिया, दारकर्म *n.* (न्), दाराधिगमनं, उपयमः, उपयामः, लग्न-
 कार्यं, मैथुनं, वायुष्यं, निवेशः; 'marriage-rite,' विवाहविधिः *m.*,
 विवाहक्रिया, विवाहसंस्कारः; 'giving in marriage,' दारिकादानं,
 दारिकादानं; 'marriage-contract,' वाङ्निश्चयः; 'marriage-
 settlement,' शुल्कः-क्लं; 'auspicious season for marriage,'
 लग्नाक्षयः *f.*, लग्नमुहूर्तः-क्लं; 'marriage-string, or ring hung
 round the neck of the bride, who wears it till she be-
 comes a widow, when it is broken,' मङ्गलसूत्रं, माङ्गल्यतन्तुः *m.*,
 सौभाग्यान्तुः *m.*, कौतुकं; 'marriage gifts,' यौतकं, यौद्धाहिकं,
 पारिणय्यं, हरणं, सुदायः-यं; 'marriage festival,' विवाहोत्सवः,
 विवाहमहोत्सवः; 'ablation at marriage,' मङ्गलदानं; 'com-
 pliments at marriage,' जम्बूलः, जम्बूलनालिका; 'second mar-
 riage,' द्वितीयविवाहः, द्वितीयसंसन्धः. The following are diffe-
 rent forms of marriage, explained in Manu, chap. iii.
 verses 27 et seq.: सामुचितविवाहः, सार्पविवाहः, गन्धर्ववि-
 वाहः, देवविवाहः, पैशाचविवाहः, प्राजापत्यविवाहः, ब्राह्मविवाहः,
 राक्षसविवाहः, प्रीतिविवाहः. The स्वयंवरः is a form of mar-
 riage in which a girl chooses her own husband.
 MARRIAGEABLE, *a.* विवाहः-ह्य-ह्यं, उद्वाहः-ह्य-ह्यं, घोटयः-ह्य-ह्यं,
 विनाहयोग्यः-ह्य-ह्यं, विवाहोचितः-ता-तं, विवाहोपयुक्तः-क्ता-क्लं,
 विशाहकालप्राप्तः-मा-मं, विवाहवयस्कः-क्ता-क्लं, परिणयः-या-यं;
 'as a girl,' दूष्टरजाः *f.* (न्), सज्जातर्त्तवा, आगतार्त्तवा, चतुषुक्ता,
 उष्टुमती, मथ्या, मथ्या, पतियन्ती.
 MARRIED, *p. p.* विवाहितः-ता-तं, उद्वाहितः-ता-तं, ऊढः-ढा-ढं,
 उपोढः-ढा-ढं, समूढः-ढा-ढं, कृतविवाहः-हा-हं, जातविवाहः-हा-
 हं, कृतोद्वाहः-हा-हं, कृतदारपरिग्रहः-हा-हं, परिणीतः-ता-तं, कृतो-
 पयमः-मा-मं, जातोपयमः-मा-मं, निर्विष्टः-हा-हं, प्रतः-क्ता-क्लं;
 'a married man,' सभाय्यः, सपत्नीकः, स्त्रीमान् *m.* (न्), कृतदारः,
 सदारः, कृतदारपरिग्रहः, कुटुम्बी *m.* (न्), सकुटुम्बः, भाय्योढः; 'a
 married woman,' सभङ्गीका, सपत्निका, पतिवती, सध्या, सुवासिनी;
 'newly married woman,' नववधूः *f.*, नववरिका; 'twice-married
 woman,' पुनर्भूः *f.*, द्विधूपः *f.*, द्विधूपः *f.*, द्विधूपः *f.*; 'one who is
 married before his elder brother,' परिवेत्ता *m.* (न्).
 MARROW, *s.* मज्जा, वपा, वसा, मेदस् *n.*, मेदः, मज्जा *m.* (न्), मज्जनं,
 सारः, अस्मिसारः, देहसारः, चीजं, त्रिगुणा, वपाकृत् *m.*, अस्थिकृत्,
 अस्थिन्, अस्थिः, हटुनं, शुक्रकरः, तेजस् *n.*, मधुरं, जीवनं, मण्डिचिद्रा-
 —(Pith, essence) सारः, गर्भः, सारता, श्रेष्ठशः.
 MARROW-BONE, *s.* मज्जापृष्ठं अस्थि, मेदोयुक्तं अस्थि.
 MARROWLESS, *a.* मज्जाहीनः-ना-नं, मेदोहीनः-ना-नं, वपाशून्यः-न्या-
 न्यं, गतसारः-रा-रं, असारः-रा-रं, निःसारः-रा-रं.

MARROWY, *a.* मज्जावान्-वती-यत् (न्), सारवान् &c., मेदस्वी-स्विनी-स्विन्.
 To MARRY, *v. a.* (Unite a man and woman in wedlock) विवाह-
 संस्कारे स्त्रीपुरुषौ संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं)
 or समन् (c. 9. -वप्राति-वन्तुं) or विवाहसंयुक्ती कृ, विवाहसंस्कारं कृ.
 —(Take for wife) विवह (c. 1. -वहति-ने-वोहुं), उद्वाह, समुद्वाह,
 उदावह, परिणी (c. 1. -णयति-येतुं), उपयम् (c. 1. -यच्छते-ति-यमते
 -यन्तुं), पाणिग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), कन्यां परिग्रह or प्रतिग्रह
 or नद्धह, दारपरिग्रहं कृ, दारसङ्ग्रहं कृ, दाराधिगमनं कृ, कन्यापरिग्रहं
 कृ, भाय्यं विद् (c. 6. विन्दते-ति, वेत्तुं) or अनुविद्; 'he should
 marry a wife,' कन्यां विवहेत् or उपयच्छेत्, कन्यायाः पाणिं गृह्णातु.
 —(Take for husband) पतिं विद् or वृ (c. 5. वृणोति, वरितुं-रीतुं),
 भर्ता संयुज् in pass. (-युज्यते), पतिवरणं कृ, भर्तृवरणं कृ.—(Dispose
 of in marriage) विवाहाधिकं कन्यां दा or प्रदा.
 To MARRY, *v. n.* भर्ता or भाय्या संयुज् in pass. (-युज्यते) or युज्,
 विवाहं कृ, उद्वाहं कृ, परिणयं कृ, पाणिग्रहणं कृ, दारपरिग्रहं कृ, उपयमं कृ.
 MARS, *s.* (The planet, fabled as the son of the earth) मङ्गलः,
 मङ्गलग्रहः, भौमः, चन्द्रारकः, कुजः, भूमिजः, भूसुतः, महीसुतः, धित-
 सुतः, आवनेयः, धरात्मजः, धरासुतः, धरापुत्रः, नवदीपितिः *m.*, चापा-
 टभयः, शिवधर्मजः, गगणोल्लूकः, खोल्लूकः, लोहितः-तकः, लोहितान्नः,
 रक्ताङ्गः, रुधिरः, शारः, शरद्वारः, क्षणानकः, चरः, इः. (In my-
 thology, the god of war). See KÁRTIKEYA.
 MARSH, *s.* कच्छः, कच्छभूः *f.*, कच्छभूमिः *f.*, अनूपभूः *f.*, अनूपभूमिः *f.*,
 सजलभूमिः *f.*, जलाटभूः *f.*, आर्द्रभूमिः *f.*, पथः.
 To MARSHAL, *v. a.* विन्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), व्यह (c. 1. -कहते
 -हितुं), विरच् (c. 10. -रचयति-यितुं), रच्, क्रमेण स्या in caus. (स्वाप-
 यति-यितुं), व्यवस्था, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), संविधा, प्रतिविधा.
 MARSHAL, MARSHALLER, *s.* विधाता *m.* (न्), संविधाता *m.*, व्यवस्थापकः,
 विरचकः, व्यहरचकः, विन्यासकृत् *m.*
 MARSHY, *a.* अनूपः-पा-पं, अनूपः-पी-पं, कच्छः-च्छा-च्छं, जलाटः-
 द्या-द्यं, जलप्रचुरः-रा-रं, जलमयः-यी-यं, सजलः-ला-लं, जल-
 प्रायः-या-यं, आथः-प्या-प्यं, आर्द्रः-द्रा-द्रं.
 MART, *s.* विक्रयस्थानं, क्रयविक्रयस्थानं, पक्षस्थानं, आपणः, विपणिः *m.*
 -खी *f.*, निगमः, निपद्या, पक्षवोपी-पिका, अपदङ्कः.
 MARTIAL, *a.* (Relating to war) युद्धसंज्ञी-न्यनी-न्यि (न्), रण-
 संज्ञी &c., युद्धविषयः-या-यं, रणविषयकः-का-कं, साङ्गामिकः-
 -को-कं, सामरिकः-को-कं, साम्यरायिकः-को-कं.—(Suited to
 war) रणयोग्यः-ह्य-ह्यं, युद्धोपयुक्तः-क्ता-क्लं, रणोपयोगी-गिनी &c.
 —(Given to war) रणप्रियः-या-यं, रणसक्तः-क्ता-क्लं, रणवीरः-
 -रा-रं, रणकामी-मिनी &c.; 'martial music,' रणवाद्यं.
 MARTINET, *a.* उग्रदण्डः, उग्रशासनः, तीक्ष्णदण्डः, दण्डबुद्धिः *m.*, उद्यतदण्डः,
 तीक्ष्णशासनः, निष्ठुरबुद्धिः *m.*, निष्ठुरः.
 MARTINGAL, MARTINGALE, *s.* तलिका, तलसारकः, अयोवन्धनं.
 MARTYR, *s.* साक्षी *m.* (न्), स्वधर्माधिकं प्राणत्यागी *m.* (न्) or देहत्यागी *m.*
 or जीवितत्यागी *m.*, समतार्थं तत्कप्राणः or ज्ञातिप्राणः, स्वधर्मप्रमा-
 णार्थं न्यस्तप्राणः or न्यस्तदेहः or न्यस्तजीवितः or जीवोत्सर्गी *m.* or
 साक्षी *m.*
 To MARTYR, *v. a.* स्वधर्माधिकं हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं or caus. पातयति-यितुं).
 MARTYRDOM, *s.* स्वधर्माधिकं प्राणत्यागः or जीवितत्यागः, समतार्थं जीवो-
 त्तर्गः or प्राणोत्सर्गः, स्वधर्मप्रमाणार्थं देहत्यागः or प्राणत्यागः or प्राणवर्णः.
 MARTYRED, *p. p.* स्वधर्माधिकं हतः-ता-तं or व्यापादितः-ता-तं, स्वधर्मा-
 प्रमाणार्थं हतजीवितः-ता-तं or नष्टप्राणः-ह्य-ह्यं.

MARTYROLOGY, *s.* साधुचरित्रशास्त्रं, स्वर्गप्राप्त्यादिनां चरित्र-
परणं or चरित्रलिखनं.

MARVEL, *s.* कीर्तुर्क, सद्गुणं, चद्रुतयन् *n.*, 'ग्राह्ययन् *n.*, 'ग्राह्यं, चतुर्गुणः.
चित्रयन् *n.*, चित्रं, विस्मयजनकयन्, उत्पन्नः, उपरगः.

To MARVEL, *v. n.* विस्मितः -ता -तं भू, विस्मान्नितः -ता -तं भू, मयिस्मयः
-या -यं भू, यिस्मि (c. 1. -स्मयते -स्मर्तुं) with instr. loc. or acc. c.,
साध्ययः -य्या -य्यं भू, चतुर्गुणः -ता -तं भू, चतुर्गुणं ज्ञा (c. 9. जानाति,
ज्ञातुं) or मन् (c. 4. मन्ते, मन्तुं).

MARVELLOUS, *a.* आश्चर्य्यः -य्या -य्यं, चद्रुतः -ता -तं, विस्मयजनकः -का
-कं, विस्मयोत्पादकः -का -कं, आश्चर्य्यकारः -रा -रं, आश्चर्य्यकारकः -जा
-कं, आश्चर्य्यजनकः -का -कं, चतुर्गुणजनकः -का -कं, चित्रः -ता -तं.
विचित्रः -चा -चं, तातः -ता -तं; 'a marvellous tale,' विचित्रोक्तिः *f.*;
'a marvellous action,' चद्रुतकर्म *n.* (च), आश्चर्य्यकर्म.

MARVELLOUSLY, *adv.* चद्रुतं, चद्रुतप्रकारेण, विचित्रं, आश्चर्य्यप्रकारेण,
यथा विस्मयो जायते तथा.

MARVELLOUSNESS, *s.* चद्रुतता -त्वं, आश्चर्य्यत्वं, विचित्रता, साध्यत्वं,
विचित्र्यं, विस्मयजनकता, चद्रुतत्वं.

MARWAN, *s.* (The province) मरुः *m.*, मरुभूः *f.*—(The inhabitants)
मरवः *m. pl.*, मरुभुवः *m. pl.*

MASCULINE, *a.* धीरुपः -धी -धं, धीरुपेयः -यो -यं, पुरुषजातीयः -या -यं,
पुंजातीयः -या -यं, पुं in comp., पुरुष in comp., चद्रुतः -चा -चं.—
(Having the qualities of a man, resembling a man) पुरुष-
स्वभावः -या -यं, पुरुषप्रवृत्तिः -तिः -ति, पुरुषशीलः -ला -लं, पुरुषधर्मकः
-का -कं, पुरुषप्रवृत्तिः -तिः -ति, पुंश्वृत्तिः -तिः -ति; 'the mas-
culine gender,' पुंलिङ्गं, पुमान् *m.* (पुं), पुरुषः; 'a masculine
woman,' च्युभी.

MASCULINELY, *adv.* पुरुषयत्, नरयत्, धीरुपेयं, धीरुपेण, पुंयत्.

MASCULINENESS, *s.* पुंश्वत्, पुरुषत्वं -ता, धीरुपं, धीरुपता, पुरुषशीलता,
पुरुषस्वभावः, पुरुषप्रवृत्तिः *f.*

MASH, *s.* उद्वेगः -यणं, उद्वेगपेयः, सम्येयः -यणं, नानाद्रव्यसम्येयः, ना-
नाद्रव्यमिश्रणं, नलमिश्रितं नानासम्येयद्रव्यं, नानासम्येयद्रव्यमिश्रणः.

To MASH, *v. a.* सम्येय (c. 7. -पिनष्टि -पेष्टुं), सम्मृद् (c. 9. -मृहति -मर्दिनुं),
सम्येयणं कृ, सम्मर्दनं कृ, चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), सत्तृणं, क्षुद् (c. 7.
क्षुण्ति, क्षोभुं), सम्येयणपृष्टं पिष्टीकृ.

MASHED, *p. p.* सम्येयः -ष्टा -ष्टं, नर्मर्दितः -ता -तं, सत्तृणितः -ता -तं,
क्षुणः -शा -शं, सम्येयणानन्तरं पिष्टीभूतः -ता -तं.

MASK, *s.* (Cover for the face) कृत्रिममुखं, छत्रमुखं, छत्रास्यं, कपट-
मुखं, उपमुखं.—(Pretext, subterfuge) छत्र *n.* (च), कपटः -टं,
व्यपदेशः, छपदेशः, ध्यानः, छलं, कूटं.—(Masquerade) छत्रवेशः,
कपटवेशः, कृत्रिमवेशः, छत्रवेशधारणं, विडम्बनं.

To MASK, *v. a.* (Disguise with a mask) कृत्रिममुखेन छद् (c. 10.
छादयति -यितुं) or गुह् (c. 1. गूहति -हिनुं), मुखगोपनं कृ.—(Conceal)
छद्, आछद्, गुप् (c. 1. गोपायति, गोपुं), गोपनं कृ, छपवृ (c. 10. -वार-
यति -यितुं).

To MASK, *v. n.* विडम्बनं कृ, छत्रवेशी -शिनी -शि भू, कपटवेशी &c. भू.
MASKED, *p. p.* (Having the face covered) गुप्मुखः -खो -खं, छत्र-
मुखी -खिनी -खि (च), कृत्रिममुखी &c.—(Disguised) छत्रवेशी -शिनी
&c., कपटवेशी &c., छत्रवेशधारी -रिणी &c., कपटवेशः -शा -शं,
छत्रवेशः &c., कपटरूपी -पिणी &c., विडम्बितवेशी &c., छलक्षितः -ता
-तं.—(Concealed) गुप् -ता -तं, गोपितः -ता -तं, आछादितः -ता -तं.

MASKER, *s.* छत्रवेशी *m.* (च), कपटवेशी *m.*, छत्रवेशभू, छत्ररूपी *m.*

विडम्बितवेशः, कृत्रिमवेशधारी *m.*, विडम्बनकृ.

MASS, *s.* लेपकः, लेपी *m.* (च), लेपकरः, गृहनिर्माता *m.* (च), सुधा-
नी *m.* (च), लेपनीवी *m.*, प्रलेपकः, प्रस्तरन्यासकृत्, इष्टकान्यासनीवी *m.*

MASSORY, *s.* लेपकर्म *n.* (च), इष्टकान्यासकर्म *n.*, सुधाकर्म *n.*, गृह-
निर्माणं, गृहकरणं, गृहनिर्माणे प्रस्तरन्यासः or प्रस्तरादिविन्यासः.—
(Brickwork, any thing made of stone, brick, &c.) इष्टका-
कर्म *n.*, प्रस्तरकर्म *n.*, प्रस्तरनिर्मितं प्राकारादि.

MASQUERADE, *s.* छत्रवेशधारणं, वेशधारणं, छत्रवेशक्रीडा, छत्रवेशसमारम्भः,
छत्रवेशः, कपटवेशिनां यात्रा, विडम्बनं, विडम्बनक्रीडा.

To MASQUERADE, *v. n.* छत्रवेशी -शिनी -शि भू, कपटवेशी &c. भू, छत्र-
वेशं धृ (c. 10. धारयति -यितुं), विडम्ब (c. 10. दृश्यति -यितुं), विडम्बनं कृ.

MASQUERADER, *s.* छत्रवेशी *m.* (च), वेशधारी *m.*, विडम्बनकृता *m.* (च).
See MASKER.

MASS, *s.* (Lump) पिण्डः -खंडं, पनः, शोषः, यनीपः, स्थूलं, गणः -खडका;
'a mass of iron,' लोहपिण्डः.—(Heap) रांशिः *m.*, सजयः, निचयः,
प्रचयः, समुच्चयः, चयः, चितिः *f.*, चायः, निकरः, उक्तरः, शोषः, पुष्पः,
पूगः, सृपः, स्तोमः.—(Collection) समूहः, सद्गः, सद्गताः, संहतिः *f.*,
समुदायः, वृन्दं, संहारः, समाहारः, सवयः, नियतः; 'in masses,'
सद्गशम्.—(Gross, bulk) साकल्यं, सामर्थ्यं, समुदायः; in the mass,
साकल्येन.

MASSACRE, *s.* महाभारणं, महापातः, महावधः, निपृद्वनं, विशासनं, निहननं,
संहारः, विमर्दनं, निकृन्तनं, प्रनाशणं, निशासनं.

To MASSACRE, *v. a.* प्रतिनिष्ठय्येण हन् (c. 2. हन्ति -नुं, c. 10. यातयति
-यितुं) or निहन् or मृ (c. 10. मारयति -यितुं) or सृह् (c. 10. मुदयति
-यितुं) or निमृह् or विनिमृह् or विशास् (c. 1. -शसति -सितुं) or
निकृन् (c. 6. -कृन्ति -कृन्तिनुं).

MASSACRED, *p. p.* प्रतिनिष्ठय्येण हतः -ता -तं or विनिहतः -ता -तं or
यातितः -ता -तं or निपृद्वितः -ता -तं or विशासितः -ता -तं.

MASSIVENESS, MASSINESS, *s.* स्थूलता -त्वं, स्थौल्यं, स्थूलाकारता, वृहल्यं,
गुरुत्वं-ता, सभारता-त्वं, भारिता-त्वं, भारवत्त्वं, पिण्डाकारता, महत्त्वं, स्थानता.
MASSIVE, MASSY, *a.* स्थूलः -ला -लं, स्थूलाकारः -रा -रं, स्थूलरूपः -पा -पं,
भारी -रिणी -रि (च), भारवान् -यती -यत् (च), सभारः -रा -रं, गुरुः
-श्री -रु, पिण्डितः -ता -तं, पिण्डाकारः -रा -रं, वृहन् -हती -हत् (च),
वृहत्परिमाणः -शा -शं, स्थूलपरिमाणः -शा -शं, स्थानः -ना -नं.

MAST, *s.* (Of a ship) कूपकः, कूपः, गुणवृक्षकः, गुणवृक्षः, नौकूपकः.

MAST-HEAD, *s.* गुणवृक्षकायं, गुणवृक्षार्थं, कूपकायं.

MASTER, *s.* (One who rules or has servants under him)
स्वामी *m.* (च), प्रभुः *m.*, पतिः *m.*, ईश्वरः, ईशः, नायकः, अधिपतिः *m.*,
अधिपः, अधिभूः *m.*, ईजिता *m.* (च), नायकः, भञ्जो *m.* (च), साय्यः,
भरगः, भरगुः *m.*, मेयः; 'master of a family,' कुलपतिः *m.*,
कुटुम्बी *m.* (च), कीदृशिकः 'serving two masters,' उभयवेतनः
-ना -नं, उभयस्वामिकः -का -कं; 'one's own master,' स्वामीनः
-ना -नं, स्वतन्त्रः -न्ता -न्तं.—(Owner) अधिकारी *m.* (च), स्वामी *m.*,
ईश्वरः, पतिः *m.*, प्रभुः *m.*, परिपृष्टः.—(Superintendent, director)
अध्यक्षः, अधिष्ठाता *m.* (च), अधिपृष्टः, अधिपरी *m.*, अधिपतिः *m.*,
अधिपः, अधीशः, नायकः, नेता *m.* (च); 'master of the horse,'
अध्याध्यक्षः; 'master of the house,' गृहपतिः, भवनपतिः; 'master
of the mint,' टंककपतिः *m.*, रुपाध्यक्षः; 'master of the sports,'
केलिसचिवः, नमस्सचिवः.—(Chief, head) नायकः, पतिः *m.*, अधि-
पतिः *m.*, अधिष्ठाता *m.* (च), अध्ययः, अध्ययीः *m.*, मुखरः, जेष्टः, मुख्य
or प्रधान in comp.—(Teacher, director of a school) अध्यापकः.

शिष्यकः, शिष्यागुरुः *m.*, गुरुः *m.* शिष्यादाता *m.* (दू), विद्या-
दाता *m.*, विद्यागुरुः *m.*, आर्यः, उपाध्यायः, उपदेशकः, शिष्याकट.—
(Well skilled in) निपुणः, कुशलः, सम्पन्नः, युत्पन्नः, परिहृतः, कृती *m.*
(न), पारंगतः.—(Of a ship) नौकाधिपतिः *m.*, नौपतिः *m.*
To MASTER, v. a. (Subdue) चशीकृ, स्वशीकृ, खापीनोक्त, नि (c. 1.
जयति -ने, जेतुं), विनि, दम् (c. 10. दमयति -यितुं), सायसीकृ, पपम्,
अभिभू, प्रभू.—(Make one's self master of a subject) चशीकृ,
पारं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), सध्वंज्ञानि ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं);
'you must master the Sanskrit language,' भवतिः संस्कृतभा-
षानि चशीकृत्यैवानि.
MASTER-BUILDER, s. प्रधानस्वपतिः *m.*, मुख्यस्वपतिः *m.*
MASTERED, p. p. चशीकृतः -ता -तं, स्वशीकृतः -ता -तं, सहस्रगतः -ता -तं.
MASTER-KEY, s. प्रधानोद्घाटकपत्तं, अग्रकुचिका, मुख्योद्घाटनं.
MASTERLY, a. चतुर्जनः -मा -मं, चतुर्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुपमः -मा -मं, अनुपमेयः
-या -यं, निरुपमः -मा -मं, सद्योत्तमः -मा -मं, सद्योत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, सद्योन्नितः *m. f.*,
सद्योद्योतः -ष्टा -ष्टं, असमान्यः -न्या -न्यं, अनुलनीयः -या -यं, सुनिपुणः -शा
-शं, अतिकुशलः -ला -लं.
MASTERLY, adv. परमयुक्ता, सुनिपुणवत्, अतिकुशलवत्, अनुपमं, अनुकृष्टं.
MASTERPIECE, s. अनुपमकर्म *n.* (न), अनुपमकर्म *n.*, अनुकृष्टकर्म,
उत्तमकर्म *n.*, परमकर्म *n.*, प्रधानकर्म *n.*, सद्योत्कृष्टकर्म *n.*
MASTERSHIP, s. प्रभुत्वं -ता, स्वाम्यं, स्वामित्वं, आधिपत्यं, ऐश्वर्यं, अधि-
कारित्वं, भद्रत्वं, प्रधानत्वं, प्राधान्यं, श्रेयता, श्रेयः.
MASTER-STROKE, s. उत्तमकर्म *n.* (न), परमकर्म *n.*, अनुपमक्रिया.
MASTERY, s. (Dominion) ऐश्वर्यं, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, ईशत्वं, स्वामित्वं,
स्वाम्यं, अधिकाट, भद्रता.—(Ownership) स्वाम्यं, अधिकाटित्वं -ता,
प्रभुता, स्वत्वं.—(Pre-eminence) ऐश्वर्यं, श्रेयः, प्रधानत्वं, प्राधान्यं,
उत्तम्यं, उत्कृष्टता, मुख्यता, प्रकृष्टता, प्रभुत्वं, आधिपत्यं, परमपदं.—
(Victory) विजयः.—(Great skill) अतिकीशत्वं, अतिनैपुण्यं, अति-
पाठवं, परमयुक्तिः *f.*, परमोत्कृष्टः 'to have the mastery,' प्रभू, अभिभू.
MASTICABLE, a. चर्व्यः -व्यं -व्यं, चर्वणीयः -या -यं, चर्वितव्यः -व्या -व्यं.
To MASTICATE, v. n. चर्वे (c. 1. चर्वति -र्वितुं, c. 10. चर्वयति -र्वितुं),
चर्वेण कृ, दन्ते पिप् (c. 7. पितति, पेष्टुं), पिदम् (c. 1. दशति -दष्टुं),
MASTICATED, p. p. चर्वितः -ता -तं, कृतचर्व्यः -शा -शं, दन्तपिष्टः -ष्टा -ष्टं.
MASTICATION, s. चर्वणं, चर्वणक्रिया, चर्वणकर्म *n.* (न), दन्तपेयणं, पेयणं.
MASTICATORY, a. चर्वणसाधकः -का -कं, चर्वणोपयोगी -गिनी -नि (न).
MASTICATORY, s. (Substance to be chewed) चर्वणीयपं, चर्व्यद्रव्यं, चर्व्यं.
MASTICH, MASTIC, s. मास्तिषास्यो घृद्यनिर्माकः.—(Cement) लेपशिष्यः.
MASTIFF, s. घृहकुक्कुटः, अतिसाहसशीलः कुक्कुटभेदः.
MASTLESS, a. कूपकहीनः -ना -नं, अकूपकः -का -कं, हतकूपकः -का -कं.
MAT, s. कटः, किलिन्नकः, पदपाशी, आसलणं, नृणपुली, तलापी, बटट,
चानं, चचा.
To MAT, v. a. (Lay with mats) कटैर् आसृ (c. 9. सृणाति -सरितुं
-रीतुं), कटान् विलृ, कटालसृणं कृ.—(Interweave, entangle)
संघिप् (c. 10. -घेयति -यितुं), आसिप्, ग्रन् (c. 9. सृणाति, c. 1.
ग्रन्थति -ग्रन्थितुं); 'to mat the hair,' सटिलीकृ.
MATCH, s. (One who is equal to another in strength) तुल्यबलः
-ला, तुल्यशक्तिः *m. f.*, समानबलः -ला, तुल्यशक्तिः -मा; 'to be a
match for,' चलङ्कृ.—(One that tallies with another) यमः
-मा -मं, यमकः -का -कं, यमतः -ला -लं, युगमकः, समः -मा, समानः
-ना, समकक्षः -क्षा, समानकक्षः -क्षा, समतोः -ला.—(Union by
marriage) विवाहसन्धः, सध्वन्, विवाहः, प्रेमसन्धः; 'scheming

to effect a match,' विवाहपटनं -ना, सन्दर्भः.—(Contest) युद्धं,
कलहः, कलिः *m.*; 'a match of cocks, &c.,' प्राणिभूतं, समाह्वयः,
आह्वयः; 'boxing match,' मत्तयात्रा, मात्तपी, मत्तयुद्धं.—(For
lighting fires) शलाका, चलनशलाका, चलशलाका, चलनृथं,
चलननृथं, अरणिः -शी *m. f.*
To MATCH, v. a. (Equal, make equal) समीकृ, समानीकृ, सदृशीकृ,
समान (nom. समानयति -यितुं), उपमा (c. 2. -भाति -तुं), प्रतिमा, तुल्य
(c. 10. तुल्ययति -यितुं), तुल्यीकृ.—(Show an equal) समं or तुल्यं
or युगमकं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं) or निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं),
प्रतिमां or उपमां or उपमानं or प्रतिरूपं दृश्.—(Oppose as equal
in contest) प्रतियुष् in caus. (योधयति -यितुं), तुल्यपलं or तुल्य-
पिक्कं कश्चित् पुरस्कृ.—(Adapt) युज् (c. 10. योनयति -यितुं), समायुज्.
—(Give in marriage) विवाहायै द or प्रदा.
To MATCH, v. n. (Correspond, tally) युज् in pass. (युज्यते), उपयुज्,
तुल्यः -त्या -त्यं भू, तुल्यीभू, समीभू, समानीभू, सदृशीभू, अनुरूपः -पा
-पं भू or चर्, प्रतिरूपीभू, उपमितिः -ता -तं भू.—(Be united in
marriage) विवाहसन्धं कृ, प्रेमसन्धं कृ.—(Be a match for)
चलङ्कृ, चलम्भू, चलनमः -मा -मं भू.
MATCHED, p. p. (Equalled, evenly matched) तुल्यः -त्या -त्यं,
तुल्यीभूतः -ता -तं, तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यशक्तिः -क्तिः -क्तिः, तुल्यपिक्कः
-मा -मं, समतोः -ला -लं, समानतोः -ला -लं, समानकक्षः -क्षा -यं,
सप्रतिमः -मा -मं, सप्रतिरूपः -पा -पं, उपमितिः -ता -तं.—(Married)
कृतविवाहः -हा -हं, कृतोपयमः -मा -मं.
MATCHLESS, a. अनुल्यः -त्या -त्यं, अनुपमः -मा -मं, निरुपमः -मा -मं,
अप्रतिमः -मा -मं, अनुलनीयः -या -यं, अनुलः -ला -लं, निरुलः -ला
-लं, अनुपमेयः -या -यं, अप्रतिमेयः -या -यं, अप्रतिरूपः -पा -पं, अगम्यरूपः
-पा -पं, अद्वितीयः -या -यं, असदृशः -शी -शं, सद्योत्तमः -मा -मं, सद्योद्योतः
-ष्टा -ष्टं, सद्योन्नितः *m. f.*, विपनः -मा -मं, अपूर्वः -व्यं -व्यं.
MATCHLESSLY, adv. अनुल्यं, अनुपमेयं, अप्रतिमेयं, निरुपमं, सद्योद्योतं.
MATCHLESSNESS, s. अनुल्यता, अनुपमेयता, अप्रतिमेयता, अनुपमता, अनोपम्यं.
MATCHLOCK, s. चक्ररङ्गनयलेन लोहगुलिकाप्रक्षेपणी सुपरिनादी.
MATCH-MAKER, s. (Maker of matches for burning) शलाकाकारी *m.*
(न), चलशलाकाकृत् *m.*—(Contriver of marriages) यटकः,
विवाहयटकः, प्रेमयटकः, प्रेमविषये मध्यस्थः.
MATE, s. (Companion, associate) सहायः, सहपट-री *f.*, सहवर्ती *m.*
-र्तिनी *f.*, सहवासी *m.* -सिनी, सखा *m.* -खी *f.*, सहभावी *m.* -विनी *f.*,
सङ्गी *m.* -ङ्गिनी *f.*, मित्रं.—(Husband) भर्ता *m.* (दू), स्वामी *m.*
(न), पतिः *m.*—(Wife) स्त्री, वधू *f.*, पत्नी, भाव्या, जाया,
वत्सभा, प्रिया, दयिता, प्रियतमा.—(The male or female of
animals which associate for propagation) सहचर *m.* -री *f.*
In poetry the above words for husband and wife are
used in this sense: 'the elephant's mate,' करिणी *f.*,
हस्तिनी *f.*—(An assistant) सहकारी *m.* -रिणी *f.* (न), सहायः;
'in a ship,' नौपतिसहायः.
To MATE, v. a. See *To MATCH, v. a.*
MATE-FAMILIAS, s. कुटुम्बिनी *f.*, गृहिणी, नेहिनी, स्वामिनी, कौटुम्बिकी.
MATERIAL, a. (Consisting of matter, not spiritual) भौतिकः -की
-कं, आधिभौतिकः -की -कं, भूतात्मकः -का -कं, भूतमयः -यी -यं, पाञ्च-
भौतिकः -की -कं, पञ्चभूतात्मकः -का -कं, अनालीयः -या -यं, अना-
त्मिकः -की -कं, अपारमाथिकः -की -कं, भूतमान् -मती -मत् (न), भूतः
-मती -मत्, द्रव्यमयः -यी -यं, विषयात्मकः -का -कं, प्राकृतिकः -की -कं;

प्राकृतः -तो-तं, पनः -ना-नं; 'the material world,' भूतनृष्टिः *f.*, भूतसर्गः, भूतसंसारः; 'material universe,' द्रव्यसारः -नृष्टिः; 'material body,' स्थूलशरीरं.—(Substantial) याम्निदः -नी-नं. वास्तवः -पी-पं, सारवान् -वती &c., मूर्तिमान् &c., पनः -ना-नं.—(Important) गुरुः -वी-रु, गुर्वपः -पी-पं, गुरुप्रभावः -पा-पं, पर-मार्थः -पी-पं, अलघुः -पु-पु, मुख्यः -न्या-न्यं, साध्यकः -की-कं, प्रधान in comp.; 'material cause,' उपादानं, उपादानकारणं, समवायिकारणं.

MATERIAL, *s.* साधनं, उपकरणं, द्रव्यं, साधनद्रव्यं, पदार्थः, पदार्थः *n.*, मूर्तिः *f.* साट, पनः, माया; 'materials, collectively,' साधनं -नानि *n. pl.* सामर्थ्यं -यी, द्रव्यसामर्थ्यं, सम्भारः, द्रव्यसम्भारः, उपकरणसम्भारः, सज्जा, परिच्छदः; 'writing-materials,' लेखनसाधनं, लिपिमज्जा; 'the material of cloth,' पल्लयोनितः *f.*

MATERIALISM, *s.* देहात्मवादः, अनात्मवादः, अनात्ममतं, लोकायतं, चार्वाकमतं.

MATERIALIST, *s.* देहात्मवादी *m.* (नं), अनात्मवादी *m.*, लोकायतिकः, लोकायतिकः, विषयी *m.* (नं), विषयायी *m.* (नं), चार्वाकमतपक्षी *m.* (नं), चार्वाकमतधारी *m.*

MATERIALITY, *s.* भौतिकत्वं, साधर्मिकत्वं, मूर्तिमत्त्वं, अनात्मित्वं.

MATERIALLY, *adv.* पल्लतः, अर्थतः, सारतः, प्रकृतितः, पदार्थतः, तत्त्वतः, अवश्यं, विशेषतः.

MATERIALNESS, *s.* See MATERIALITY. (Importance) गौरवं, गुरुत्वं.

MATERNAL, *a.* मातृकः -की-कं, मातृमन्त्री -न्यनी -न्य (नं), मातृयोग्यः -न्या-न्यं, मातृप्रेमः -का-कं; 'maternal affection,' अपत्यप्रेमः, चात्सल्यः; 'maternal duty,' मातृधर्मः.

MATERNITY, *s.* मातृत्वं -ता, मातृभावः, मातृकत्वं, मातृधर्मः, जननीत्वं.

MATHEMATIC, MATHEMATICAL, *a.* (Relating to mathematics)

गणितसम्बन्धी -न्यनी -न्य (नं), गणितविषयः -या-यं, गणितविद्या-सम्बन्धी &c., संख्यापरिमाणविद्यासम्बन्धी &c., रेखापीनादिगणितविषयः -या-यं.—(According to the principles of mathematics) गणितज्ञानुसारी -रिणी &c., गणितानुरूपः -पा-पं, गणितविद्यानुसारी &c.

MATHEMATICALLY, *adv.* गणितविद्यानुसारेण, गणितानुरूपेण, गणितशास्त्रेण.

MATHEMATICIAN, *s.* गणितविद्याज्ञः, संख्यापरिमाणविद्याज्ञः, रेखापीनादि-गणितविद् *m.*, गणितशास्त्रज्ञः, क्षेत्रपरिमाणविद्यावान् *m.* (नं), गणना-विद्याज्ञः, गणितज्ञः.

MATHEMATICS, *s. pl.* गणितं, गणितविद्या, संख्यापरिमाणविद्या, गणना-विद्या, रेखापीनादिगणितं, रेखापीनादिगणितविद्या, पाटीपीनादिगणित-विद्या, रेखादिगणितं, बीजादिगणितं, गणितशास्त्रं, बीजादिगणितशास्त्रं, क्षेत्रादिपरिमाणविद्या, गणविद्या.

MATIN, *a.* (Relating to the morning) प्रातःकालिकः -की-कं, प्रातः-कालीनः -ना-नं, शीघ्रिकः -की-कं, प्रगेतनः -नी-नं, धिपुष्टः -पी-पं.

MATINS, *s. pl.* प्रातःकृत्यं, प्रातर्भजनं, प्रातःस्मरणं, प्रातःपूजा.

MATRICE, *s.* (Womb) गर्भाशयः, योनिः *m. f.*, गर्भकोशः, जरायुः *m.*—(Of a type) मुद्राक्षरसंस्कारः, मुद्राक्षरगर्भः, मुद्राक्षराकारः.

MATRICIDE, *s.* (The act) मातृहन्ता, मातृघ्नः, मातृघातः, जननीघ्नः.—(The killer) मातृहन्ता *m.* (नं), मातृहा *m.* (नं), मातृघातकः, मातृघाती *m.* (नं), मातृघ्नः.

To MATRICULATE, *v. a.* संस्कारपूर्वं or नामाभिलेखनपूर्वं विद्यालयं प्रविष्टुं (c. 10. -वेशयति -यितुं).

MATRICULATED, *p. p.* संस्कारपूर्वं विद्यालयप्रवेशितः -ता-तं.

MATRICULATION, *s.* संस्कारपूर्वं or नामाभिलेखनपूर्वं विद्यालयप्रवेशनं.

MATRIMONIAL, *a.* वैवाहिकः -की-कं, उद्वाहिकः -का-कं, औद्वाहिकः

-नी-कं, उद्वाही -हिनी -हि (नं), विवाही &c., विवाहसम्बन्धी -न्यनी &c., पाणिग्रहणिकः -की-कं.

MATRIMONIALLY, *adv.* विवाहनिमित्तानुसारेण, विवाहरीत्यनुसारेण, विवा-रविधिवत्.

MATRIMONY, *s.* विवाहः, उद्वाहः, परिणयः, पाणिग्रहः -ह्यं, पाणिग्रहः, उपयमः, उपयामः, विवाहावस्था, विवाहितावस्था.

MATRIX, *s.* गर्भाशयः, गर्भकोशः, योनिः *m. f.* See MATRICE.

MATRON, *s.* कुटुम्बिनी, गृहिणी, गेहिनी, कीदृशिनी, जननी. मध्यमवयस्का, पुत्रपती, प्रजापती, पुत्रिणी, सुतिनी, पतिपुत्रपती, मीढा, मीढस्त्री, श्रीरा, पुरन्धी -न्निः *f.*, वयी, पित्राता.

MATRONLY, *a.* कुटुम्बिनीयोग्यः -न्या-न्यं, पुरन्धीयोग्यः &c., गृहिणीयोग्यः &c., पुत्रिणीयोग्यः &c., गम्भीरा, श्रीरा, मध्यमवयस्का.

MATTED, *p. p.* or *a.* (Laid with mats) कटी -दिनी -दि (नं), कटा-स्त्रीर्णः -शी-शं; 'matted hair,' जटा, सटा, नटिः, जुटकं, जुटः; 'having matted hair,' नटो -दिनी &c., नटिलः -ला-लं, जटा-यान् -यती -यत् (नं).

MATTER, *s.* (Body, substance, not spirit, that which is visible) मूर्तिः *f.*, पदार्थः *n.*, द्रव्यं, अनात्मद्रव्यं, अनात्मा, अनात्मीयपदार्थः *n.*, अनात्मिकपदार्थः *n.*, भूतान्तरिकपदार्थः *n.*, पादभौतिकपदार्थः *n.*, मूर्तिमद्रूपः *n.*, साकार-पदार्थः *n.*, पदार्थः *n.*, पदार्थः, पनः, दृश्यस्पर्शपदार्थः *n.*, साट, विषयः, शरीरं.—(Cause of the material world or substratum of the universe) प्रकृतिः *f.*, प्रधानं, माया.—(Material cause, materials, that of which any thing is composed) साधनं, साधनपदार्थः *n.*, साधनभूतपदार्थः, प्रकृतिः *f.*, साट, उपकरणं, कारणं, उपादानं, उपादानकारणं.—(Thing) द्रव्यं, पदार्थः *n.*, अर्थः, पदार्थः.—(Subject) विषयः, प्रकरणं, पदार्थः *n.*, अर्थः, पदं, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, साट, वृत्तान्तः, विधिः *m.*, आत्म्यदः; 'matter in hand,' प्रस्तुतः; 'an important matter,' परमार्थः, गुर्वर्थः; 'an unimportant matter,' लघ्वर्थः, लघुविषयः, अल्पविषयः, स्वल्पविषयः; 'matter of dispute,' विवादस्मदं, विवादविषयः, वादविषयः; 'what is the matter?' को वृत्तान्तः.—(Cause) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, प्रयोगः, कारणं.—(Import, consequence) स्वर्थः, गौरवं, गुरुत्वं, प्रभावः; 'of no matter,' अनर्थकः -का-कं, निरर्थकः -का-कं, निष्प्रभावः -वा-वं, अगुरुः -पी-रु.—(Business, affair) कर्म *n.* (नं), कार्यं, विषयः, व्यापारः, अर्थः, प्रयोगः.—(Pus, purulent matter) घृतं, घृतकं, घृतशोणितं, दूष्यं, मलजं, दूषितं, प्रसृतं, अवश्लेष्टं.

To MATTER, *v. n.* (Be of importance) expressed by अर्थ in comp. or प्रभाव in comp.; as, 'it matters not,' निरर्थकं or अनर्थकं भवति; 'to matter but little,' लघ्वर्थः -पी-पं or अल्पार्थः -पी-पं or लघुप्रभावः -वा-वं भू; 'to matter greatly,' गुर्वर्थः -पी-पं or गुरुप्रभावः -वा-वं भू. प्रभू.—(Form purulent matter) घृतं (c. 1. घृतं -यितुं), घृतः -या-वं भू, घृतपूर्णः -शी-शं भू, घृतगर्भः -भा-भं भू.

MATTERY, *a.* (Purulent) घृतयुक्तः -ता-तं, सघृतः -या-वं, घृतपूर्णः -शी-शं, घृतगर्भः -भा-भं, घृतघावी -विणी -वि (नं), घृतविशिष्टः -ष्टा-ष्टं.

MATTOCK, *s.* खनित्रं, खड्गं, जैलभित्तिः *f.*, पाषाणदारुणः, टङ्कः, सखहननी.

MATRICE, *s.* तृलिका, तृला -ली, आस्तरणं, घोरपट्टी, तृलादिनिर्मितम् आस्तरणं, आस्तरं, प्रस्तरः, संस्तरः, स्तरिमा *m.* (नं), शयनीयं.

To MATURATE, *v. a.* पक्व (c. 1. पक्वति, पक्वं, c. 10. पाचयति -यितुं), पक्वं कृ or जन्व (c. 10. जनयति -यितुं), सपूयं -यां कृ.

To MATURATE, *v. n.* पक्वः -क्ता-क्तं भू, परिपक्वो भू, पृथुपूर्णः -शी-शं भू.

MAT

सपूयः -या -यं भू. पूयगर्भः -भौ -भै भू. पूय (c. 1. पूयते -यितुं).
MATURATION, *s.* पाकः, परिपाकः, विपाकः, पचनं, पक्वता, परिपक्वता,
पाचा -चिका, पचा, पूयत्वं, सपूयत्वं, पूयपूर्णता, पूयसंघावः, पूयघावः.
MATURATIVE, *a.* पाकलः -ला -लं, पाचलः -ला -लं, पाचनः -ना -नं,
पचिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, उपचिष्णुः &c., पक्षुः &c., पाककरः -रा -रं,
पाकजनकः -का -कं, पूयजनकः -का -कं.
MATURE, *a.* पक्वः -क्षा -क्षं, सुपक्वः &c., परिपक्वः &c., पक्विमः -मा -मं,
विपक्विमः -मा -मं, पाक्विमः -मा -मं, पक्वतापक्वः -चा -चं, पक्वदशाग्रामः
-मा -मं, पक्वदशापक्वः -चा -चं, परिणतः -ता -तं, पाकोन्मुखः -खा -खं,
फलोन्मुखः -खा -खं; 'ready to drop,' विनाशोन्मुखः -खा -खं.—
(Brought to perfection, complete) सम्पन्नः -चा -चं, सिद्धः -द्धा
-द्धं, सम्पूर्यः -यौ -यै, प्रौढः -ढा -ढं; 'mature deliberation,'
सुसमीक्षा -क्ष्यं, सुविचारः -रखा.
To MATURE, *v. a.* पच् (c. 1. पचति, पक्नु, c. 10. पाचयति -यितुं), पक्षं
-क्षां कृ, पक्षीकृ, परिपक्षं -क्षां कृ, परिपक्षीकृ, पाकं कृ or जन् (c. 10.
जनयति -यितुं), पक्वतां or परिपाकं कृ or जन्, परिणामं कृ or जन्,
सिद्धं -द्धां कृ, सिद्धीकृ, साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सम्पन्नं -चां कृ,
सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).
To MATURE, *v. n.* पक्वः -क्षा -क्षं भू, परिपक्वः -क्षा -क्षं भू, पच् in pass.
(पच्यते), परिपच्, पक्वतां or पक्वदशां or परिणामं या (c. 2. याति -तुं)
or इ (c. 2. रति -तुं) or गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), परिणतः -ता -तं भू,
पाकोन्मुखः -खा -खं भू, सिद्धः -द्धा -द्धं भू, सम्पन्नः -चा -चं भू.
MATURED, *p. p.* पक्वः -क्षा -क्षं, परिपक्वः -क्षा -क्षं, परिणतः -ता -तं, पक्व-
तापक्वः -चा -चं, सिद्धः -द्धा -द्धं, प्रौढः -ढा -ढं, सम्पन्नः -चा -चं, सम्पूर्यः -यौ -यै.
MATURELY, *adv.* सपाकं, सपरिणामं, परिपक्वं, सम्पन्नं, सम्पूर्यं.—(With
full deliberation) सुसमीक्ष्य, सुविमृश्य, सुविचार्य.
MATURESCENT, *a.* पाकोन्मुखः -खा -खं, अपाकः -क्षा -क्षं, परिणामोन्मुखः
&c., पचतिक्तः -त्ता -त्तं, पचतिदेशीयः -या -यं, पचतिदेश्यः -श्या -श्यं.
MATURITY, **MATURENESS**, *s.* पाकः, परिपाकः, पक्वता, पक्वि, परिपक्वता,
विपाकः, सुपक्वता, सुपक्वि, परिणतिः, परिणामः, परिणतता -तं,
पक्वभावः, पक्वदशा, पक्वदश्या, परिणतावस्था, पचा, पाचा -चिका,
प्रौढिः, प्रौढता, सिद्धता, सिद्धिः, सम्पन्नता, सम्पूर्यता.
MATURNAL, **MATURNINE**, *a.* प्रातःकालीनः -ना -नं, प्रातःकालिकः -की
-कं, सौमिकः -की -कं, सौपसः -सो -सं, उपस्यः -स्या -स्यं, प्रगेतनः
-नी -नं, वैयुषः -यो -यं, प्रायोधिकः -की -कं, सौदयिकः -की -कं,
प्रातःकालसंज्ञा -न्विनी -न्वि (न्).
MAUDLIN, *a.* ईप्सन्तः -न्ता -न्तं, मत्तकलः -त्ता -त्तं, मत्तदेशीयः -या -यं.
MAUL, *s.* घृहमुहुरः, काष्ठमुहुरः, स्थूलमुहुरः, पनः.
To MAUL, *v. a.* स्थूलवेनेण तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or छादन् (c. 2.
-हन्ति -न्तुं) or प्रहं (c. 1. -हन्ति -हन्तुं), वेनायातं कृ, वेनायातेन धत्तविद्यतीकृ.
MAULED, *p. p.* वेनादिप्रहारेण परिणतः -ता -तं or अतिधुणः -या -यं.
MAUBOLEAN, *a.* चितापूडकसंज्ञा -न्विनी -न्वि (न्), वैतसंज्ञा &c.
MAUBOLEUM, *s.* चितापूडकं, वैतं, चितं, चैत्रः, समाधिः *m.*
MAUVAISE-HONTE, *s.* सभाभीतिः, सभाकम्पः, जनभीतिः, लोकभीतिः,
जनलज्जा.
MAW, *s.* पशूनां जठरः or वदरं.—(Of fowls) उपजठरः.
MAWKISH, *a.* विरसः -सा -सं, नीरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं.
MAWKISHLY, *adv.* विरसं, वैरस्येन, सवैरस्यं, रसं विना, अरसिकं.
MAWKISHNESS, *s.* विरसता -तं, वैरस्यं, अरसता, अरसिकत्वं, फलुगता.
MAXILLAR, **MAXILLARY**, *a.* हनुसंज्ञा -न्विनी -न्वि (न्) हनु in comp.
MAXIM, *s.* सूत्रं, वचनं, वाक्यं, तत्त्वं, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, स्थितिः *f.*

MEA

आदेशः, निदेशः, निर्देशः, कल्पः, न्यायः, नीतिः *f.*, क्रमः, चोदना,
निगमः, सिद्धान्तः, मतं.
MAXIMUM, *s.* उत्तमसंख्या, परमसंख्या, अधिकसंख्या, उत्तमपरिमाणं.
MAY, *s.* (The month) वैशाखोत्तरार्द्धं, ज्येष्ठपूर्णाङ्कं, वैशाखः, माघः,
रौप्यं, ज्येष्ठः, शुक्रः, पञ्चममासः.
MAY, *v. auxil.* (Be possible) सम्भू, शक् in pass. (शक्नते), शक्नः
-क्वा -क्वं भू or expressed by the potential.—(Have liberty,
be allowed) expressed by the potential; as, 'he may do
that,' स तत् कुर्यात्. See also PERMITTED, ALLOWED, &c.
(May be) स्यात्.
MAY-DAY, *s.* पृथ्वीरूपचन्द्रमासस्य प्रथमदिवसः.
MAY-POLE, *s.* त्रींशदशदिशि यो यापरितो भवत्यलनृतं क्रियते.
MAYOR, *s.* नगराध्यक्षः, पुराध्यक्षः, नगराधिकारी *m.* (न्).
MAYORALTY, *s.* नगराध्यक्षता -तं, पुराध्यक्षता, नगराधिकारः -रिता,
नगराध्यक्षपदं, नगराध्यक्षधिकारः.
MAYORDES, *s.* नगराधिकारिणी, नगराध्यक्षिणी, नगराध्यक्षपाली.
MAZE, *s.* (Labyrinth) गहनं, भुगहस्तस्यानं, दुर्निर्गमस्थानं, अशक्तीनिर्गमः
प्रदेशः, भ्रमजनकः प्रदेशः, दुर्गतिः *f.*—(Intricacy, perplexity) वक्रता,
कोटिस्थं, विपन्नता, वैमर्ष्यं, क्लृप्तता, काटिन्मं, दुःशोध्यता, व्यस्तता.
MAZY, *a.* गहनः -ना -नं, भुगहनः -ना -नं, दुर्निर्गमः -मा -मं, वक्रः -क्षा
-क्षं, अतिवक्रः -क्षा -क्षं, भ्रमजनकः -का -कं, भ्रान्तिजनकः -का -कं;
दुःशोध्यः -ध्या -ध्यं.
ME, *pron. acc. c. नां*; 'by me,' मया; 'to me,' मर्हं; 'of me,' मम.
MEACOCK, *s.* गेहशुभ्रः, गेहनदी *m.* (न्), कापुरुषः, स्त्रीविधेयः.
MEAD, *s.* मधु *n.*, मधुपानीयं, मधुनोरं, मधुपयस् *n.*
MEAD, **MEADOW**, *s.* खेत्तं, केदारः, यवस्थानं, शादुलस्थानं, गोचरः, गोप्र-
चारः; 'meadow-grass,' यवसः, खेतिर्यं; 'relating to a
meadow,' केदारः -री -रं, खेतिर्यः -की -कं.
MEADOWY, *a.* यवसमयः -यो -यं, यवसौयः -या -यं, शादुलः -ला -लं.
MEAGER, **MEAGRE**, *a.* कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशाङ्गः -ङ्गी
-ङ्गे, क्षीणः -शा -शं, क्षीणशरीरः -रा -रं, क्षीणमांसः -सा -सं, शुष्कमांसः
-सा -सं, शुष्काङ्गः &c., क्षामः -मा -मं, क्षामशरीरः &c., अपुष्टः -ष्टा -ष्टं,
विपुष्टः -ष्टा -ष्टं, तनुः -नुः -न्वी -नु, वितनुः &c., प्रतनुः &c., शतः
-ता -तं.—(Barren as soil) रुधः -धा -धं, वन्यः -न्या -न्यं; 'a
barren soil,' मरुस्थलं -ली.—(As style) विरसः -सा -सं, फलुगः -त्तुः -त्तु.
MEAGERLY, *adv.* परिकृशं, सकाश्यं, काश्येन, क्षीणतया, रुधं.
MEAGERNESS, **MEAGRENESS**, *s.* कृशता -तं, काश्यं, परिकृशता, कृशाङ्गता,
क्षीणता, क्षामता, शरीरक्षीणता, मांसक्षीणता, शुष्कता, मांसशुष्कता,
अपुष्टता, विपुष्टता, अमांसत्वं -ता, तनुता, शुष्काङ्गता, मांसहीनता, रुधता.
MEAL, *s.* (Flour) शुकु *m.*, खोदः, पिष्टं, चूर्णं, गोधूमचूर्णं, गोधूमखोदः,
अधूयः, खोदितं, गुहिकः -का, समीदः; 'barley-meal,' यवखोदः.
—(Repast) आहारः, भोजनं, भक्ष्यं, भक्षिका, अशनं, प्राशनं,
अभ्याहारः, अन्नं; 'good meal,' सुभोजनं, इच्छाभोजनं; 'poor meal,'
कुभोजनं; 'light meal,' लघ्वाहारः, अल्पाहारः, फलाहारः; 'morn-
ing meal,' प्रातर्भोजनं, प्रातरशनं, प्रातराशनः; 'meal at noon,'
माध्याह्निकं; 'at night,' रात्रिभोजनं; 'meal supplied by
another,' परान्नं; 'row or party at a meal,' पक्वि *f.*; 'to
make a meal,' साहारं कृ, भोजनं कृ; 'one who has made
a meal,' कृताहारः -रा -रं, कृतभोजनः -ना -नं; 'making one's
meals at irregular hours,' विषमभोजनं; 'meal-time,' भोजन-
कालः, अन्नकालः.

MEALINESS, *s.* सचूर्णता-त्वं, छोदितत्वं, कोमलता, अल्पपूर्णता गृह्यता.

MEALMAN, *s.* शक्तीपक्षपाती *m.* (नं), चूर्णदिशेता *m.* (नं), छोदकद्रोहोपशोषी *m.*

MEALY, *a.* चूर्णमयः-यो-यं, छोदनयः-यो-यं, नष्टर्गः-रता-रतिः, अल्पपूर्णः-यो-यं, कोमलः-ला-लं, मृदुलः-ला-लं, मन्दः-रा-रं.

MEALY-MOUTHED, *a.* मृदुभाषी-निपती-पि (नं), कोमलमूखाः-रती-रं, मृदुमुखः &c.

MEAN, *a.* (Base, low-minded) नीचः-चा-चं, हीनः-चा-चं, कृपणः-या-यं, अपकृष्टः-द्या-धं, निकृष्टः-द्या-धं, कुतस्तः-ता-तं, दुष्टः-द्रा-दं, तुच्छः-द्या-धं, हीनः-चा-चं, कन्दर्पः-या-यं, अनाथः &c., जपन्यः-या-यं, दलः-ला-लं, दुष्टः-द्या-धं, प्रथमः-मा-मं, प्राकृतः-ती-तं, पामरः-री-रं, अयमवृत्तिः-ति-ति, अयमवृत्तिः &c., हीनवृत्तिः &c., पामरवृत्तिः &c., हीनवृत्तिः &c., कृपणवृत्तिः-ति-ति, कृ or का prefixed, as, 'a mean man,' लुपुन्यः-कापुन्यः—(Low in rank or birth, 'हीनजातिः-ति-ति, अयमजातिः &c., अयमजातीयः-या-यं, अयमजातीयः-या-यं, अयमजातिः &c., हीनजातिः &c., अकुलीनः-चा-चं, अकुलः-ला-लं, दुष्टकुलीनः-चा-चं, अयमवृत्तिजातिः-ता-तं.—(Contemptible, worthless,) गर्वः-या-यं, गर्हितः-ता-तं, दुर्गतिः-ता-तं, तुच्छः-द्या-धं, निर्गुणः-या-यं, गृणमायः-या-यं, शुद्धः-का-कं, लघुः-पु-पु, लघुप्रभावः-चा-चं.—(Middle, moderate in size) मध्यः-या-यं, मध्यमः-मा-मं, मध्यपरिमाणः-या-यं, मध्यमप्रमाणः-या-यं, न मूलो न मूलः &c.—(Intermediate, intervening) मध्यः &c., मध्यमः &c., मध्यस्थः-स्या-स्यं, मध्यस्थितः-ता-तं, मध्यवर्ती-हिनी-हि (नं), अन्तर्गतः-ता-तं, व्यवहितः-ता-तं; 'in the mean time,' अनन्तरं-रे, तदनन्तरं, अन्तरे, इतोमये.—(In geometry or mathematics) मध्यः &c., मध्यमः &c., समः-मा-मं; 'mean anomaly,' मध्यकोन्द्रः; 'mean motion of a planet,' मध्यनगतिः *f.*

MEAN, *s.* (Middle place, middle rate, medium) मध्यता-त्वं, समता, साम्यं, मध्यमपरिमाणं, सामान्यपरिमाणं, समपरिमाणं, सामान्यपथः, समपथः.—(Intervening time) मध्यकालः, अन्तरकालः, अन्तरकालः, कालान्तरं, कालाभ्यन्तरं, अन्तरं, अन्तर्गतकालः, मध्यान्तरं, मध्यायनरः, मध्यायथिः *m.*, अयथिः *m.*—(In geometry, &c.) समं, मध्यं.—(Instrument, means or medium through which any thing is done) मापनं, उपायः, कारणं, उपकरणं, करणं, द्वारं, द्वार *f.*, अभुपायः, हेतुः *m.*, पियानं, कर्ममापनं, कार्यसाधकं, कार्यसाधनं, सम्भवः, अङ्गं, उपचारः, योगः, गतिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, साहाय्यं, साधनसामग्री-यं, सामग्री, साहिनं; 'by means of,' उपायेन, द्वारेण, द्वारा, हेतुना, हेतोः, कारणेन; 'by means of a lever,' उन्नोलनदण्डोपायेन or उन्नोलनदण्डद्वारेण-द्वारा; 'by lawful means,' धर्मीयायेन, धर्मीयायैः or expressed by the indecl. part.; as, 'by means of numerous experiments,' अनेकवारं परीक्ष्य; 'means of subsistence,' जीवनीपायः, जीवनेहेतुः *m.*, उपजीविकं-धिका, उपजीवनं; 'by all means, in all ways,' सर्वेथा, सर्वथैव, सर्वप्रकारेण; 'by all means, certainly,' अवश्यं, अवश्यमेव; 'by any means,' कथमपि, कथञ्चन, कथञ्चित्, यथाकथञ्चित्, कथं कथमपि; 'by no means,' न कथञ्चन, न कथञ्चित्.—(Means, resources, income) विभवः, द्रव्यं, धनं, स्वयं, आयः, आगमः, धनागमः, सम्भवः, शक्तिः *f.*, बलं, सामर्थ्यं; 'according to one's means,' यथाविभवं, यथासम्भवं, यथाशक्ति, यथासामर्थ्यं; 'having small means,' अल्पधनः-ना-नं, अल्पविभवः-चा-चं.

To MEAN, *v. n.* (Intend) अभिप्रेतं (c. 2. अभिप्रेति-तुं, rt. इ), अभिप्रायं

कृ, उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति-देष्टुं), मनसा उद्दिष्टं, अभिसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), इप् (c. 6. इच्छति, एषितुं), उपलब्धं (c. 10. -लब्धयति-यितुं) or expressed by the des. form of a verb; as, 'to mean to do,' कृ in des. (चिकीर्षति-यितुं); 'to mean to go,' गम् in des. (गमिष्यति-यितुं); 'to mean to say,' वच् in des. (विवक्षति-यितुं), or by काम with the infin.; as, 'what do you mean to say?' किं वक्तुकामो-सि; 'what do you mean to do?' किं कर्तुकामो-सि; 'where do you mean to go?' कुत्र गन्तुकामो-सि.—(Signify, indicate) सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), उद्दिष्टं, निर्दिष्टं. युप् (c. 10. पोषयति-यितुं), उद्भुप्.

To MEAN, *v. n.* (Have meaning) अर्थवान्-यतो-यद् भू, सार्थः-यो-यं भू, यच् in des. (विवक्षति-यितुं), अर्थं सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं) or expressed by अर्थं i.e. signification, meaning in comp.: as, 'a speech that means to convey censure,' निन्दाथो वादः.

MEANDER, *s.* वक्रता, वक्रगतिः *f.*, वक्रिता *m.* (नं), निवृत्ता, जैष्यं, निवृत्तगतिः *f.*, कुटिलता, कौटिल्यं, कुटिलगतिः *f.*, तिर्यक्तं, तिर्यग्गतिः *f.*, असमानगतिः, विसर्पणं, सर्पः-पथं, सर्पगतिः *f.*; 'of a river's bank,' रोधोवक्रता.

To MEANDER, *v. n.* विसृप् (c. 1. -सर्पति-सर्तुं), विसर्पणं कृ, वक्रं or निवृत्तं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), कुटिलं or तिर्यग् या (c. 2. याति-तुं), सर्पयद् या.

MEANDERING, *part. or a.* वक्रः-क्रा-क्रे, वक्रितः-मा-मं, वक्रगतिः-ति-ति, वक्रगामी-मिनी-मि (नं), निवृत्तः-द्या-धं, निवृत्तगतिः &c., निवृत्तगामी &c., कुटिलः-ला-लं, कुटिलगतिः &c., कुटिलगामी &c., तिर्यक्-तिर्यक् (क), तिर्यग्गतिः &c., तिर्यग्गामी &c., विसर्पी-विषी &c., सर्पगतिः &c., वक्रतीरः-रा-रं, वक्रतीराः-पा-पः (स्), असमानगतिः &c., विषमगतिः &c.

MEANING, *s.* (Intention) अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, उद्देशः, आकांक्षा, अर्थः, तात्पर्यं, आकृतं, इच्छा, चन्दः, चन्दस् *n.*, सङ्कल्पः, बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मतं, इङ्गितं, उपलक्षितं, हृदयं, भावः.—(What is intended to be said) विवक्षितं, विवक्षा.—(Sense, signification) अर्थः, अभिप्रायः, विवक्षितं, विवक्षा, आकांक्षा, सन्दस् *n.*, विषयः; 'meaning or force of a word,' पदार्थः, भाषार्थः, शक्तिः *f.*, विग्रहः; 'original meaning,' मुख्यार्थः, मुख्यत्वं, मूलार्थः; 'literal meaning,' अथवापार्थः, पदार्थः; 'metaphorical meaning,' गौणार्थः, गौणत्वं; 'latent or hidden meaning,' मर्म *n.* (नं), अन्तर्गम्यः; 'deep in meaning,' गूढार्थः-यो-यं, निगूढार्थः-यो-यं, गुर्वर्थग-हृत्-रा-रं; 'having little meaning,' अल्पार्थः-यो-यं, अल्प-विषयः-चा-चं,

MEANING, *part. or a.* अभिप्रेतं, उद्दिष्टं, अभिसन्धा.—(Significant) अर्थवान्-यतो-यत् (त्), सार्थः-यो-यं, पूर्णार्थः-यो-यं, अर्थोन्वितः-ता-तं, माकृतः-ता-तं, उद्गोचकः-का-कं, वाचकः-का-कं.

MEANINGLESS, *a.* अर्थहीनः-ना-नं, निरर्थकः-का-कं, अनर्थकः-का-कं.

MEANINGLY, *adv.* सार्थं, माकृतं, उद्गोचकं, पूर्णार्थतः, गुर्वर्थतः.

MEANLY, *adv.* (Poorly, in a low way) कृपणं, कार्पण्येन, सकार्षण्यं, कुतस्तं, दीनं, सदैव्यं, अपकृष्टं, निकृष्टं, कृपणवत्, निकृष्टवत्, खलवत्, अधमवत्, अधमप्रकारेण, जपन्यवत्, तुच्छवत्, कदर्यवत्, अनाथवत्; 'meanly born,' हीनजतिः-ति-ति, अधमजातिः &c.—(Moderately) परिमितं, अमृशं.—(Contemptuously) सावमानं, अनादरेण, सलायवं, लापवेन, लघु.

MEANNESS, *s.* (Baseness, lowness) कृपणता-त्वं, कार्षण्यं, दीनता-त्वं.

दैव्यं, अपकृष्टता, निकृष्टता, नीपता, 'पुष्टता, चपमता, हीनता, तुच्छता, कक्ष्यता, अनाथ्यता, अयमता, खलता, दुष्टता, पामरता, अपमवृत्तिता, हीनवृत्तिता, मनोहीनता, बुद्धिकापेक्ष्यं, कृपणबुद्धित्वं, अनुदारता; 'of birth,' हीनजातित्वं, अपमजातित्वं, अकुलीनता, दुष्कुलीनता.—(Contemptibleness) गर्हीता, तुच्छत्वं, लघुता, लापयं, कुत्सितत्वं, निर्गुणता.
MEAN-SPIRITED, *a.* कृपणबुद्धिः-दिः-दि, कृपणमतिः &c., दीनबुद्धिः &c.
MEANS, *s. pl.* (Resources) विभयः.—(Instrument) साधनं, उपायः.
 See **MEAN**, *s.*

MEANT, *p. p.* अभिप्रेतः-ता-तं, उद्दिष्टः-हा-हं, विषयितः-ता-तं.
MEANWHILE, *adv.* अनन्तरं-रे, तदनन्तरं, अत्रानन्तरं, इतोमये, एतोमये, मध्यकाले, अन्तरालकाले, यावत्.

MEASLED, *a.* वक्ष्यमाणरोगग्रस्तः-सा-सं, गोपरोपहतः-ता-तं.

MEASLES, *s. pl.* रक्तस्त्रोदोत्पल्लिखितो रोगविशेषः. The Mahrattī words गोवर, and शुभा, may perhaps be used.

MEASURABLE, *a.* मेयः-या-यं, प्रमेयः-या-यं, परिमेयः-या-यं, मापनीयः-या-यं, माप्यः-या-यं, माप्यः-या-यं, परिमाणयोग्यः-या-यं.

MEASURE, *s.* मानं, प्रमाणं, परिमाणं, मापं, योक्तुः *m.*, योक्तव्यं, योक्तव्यं, द्रव्यं, पात्रं; 'of short measure,' अल्पप्रमाणः-या-यं; 'measure of capacity,' प्रतीमात्रं, प्रत्यः; 'of weight,' तुल्यमानं; 'of length,' अङ्गुलिमानं; 'of time,' कालपरिमाणं. The following are some of the measures of capacity: मुष्टिः *m.* = a handful, कुक्षिः *f.* = 8 handfuls, कुदवः = 12 handfuls, प्रत्यः = 48 handfuls or 4 kudavas, चादकः = 4 prasthas, द्रोणः = 4 ādhakas, सारो = 16 dronas, कुम्भः = 20 dronas, पादः = 10 kumbhas, निजुलकः = $\frac{1}{4}$ of a kudava, गोप्यदं = the measure of a cow's foot. The following are measures of weight: रक्षिका or रतिः = $2\frac{1}{2}$ grains, गुग्गा = $2\frac{1}{2}$ grains, or $\frac{1}{8}$ of a māsha, काकिणी = $\frac{1}{4}$ of a māsha, गायः = 17 grains, पलः = 2 māshas, परयः-यं = 10 palas, कर्पः or अद्यः = 16 māshas or 280 grains troy, तोलः = 210 grains, तुला = 100 palas or 145 ounces troy, भारः = 2000 palas, आर्षतं = 10 bhāras. The following are measures of length: यवः = 1 barley-corn, अङ्गुलः = 8 barley-corns, मादक्षः = 10 angulas or the span of the thumb and forefinger, पित्तस्त्रिः *f.* or गोकर्णः = 12 angulas or the span of the thumb and little finger, रत्निः-नी *m. f.* = 18 angulas or a cubit measured from the elbow to the end of the closed fist, अरत्निः *m.* = 21 angulas or a cubit measured from the elbow to the tip of the little finger, हस्तः = 24 angulas or a cubit measured from the elbow to the tip of the middle finger, गजः = 2 cubits or between 2 and 3 feet, व्यामः = a fathom or $3\frac{1}{2}$ hastas or the space between the tips of the fingers of either hand when the arms are extended, काकिणी = $\frac{1}{4}$ of a danda, दण्डः = a pole or 4 cubits, निवर्हणं = 200 square cubits or 20 rods, गोचर्म *n.* = a hide of land 300 feet long by 10 broad, क्रोशः = a kos or 4000 cubits, गव्यूतिः *m. f.* or गव्यूतं = 2 kos or 2000 dandas or 8000 cubits, योजनं = 4 kos. The following are measures of time, निमेषः or निमिषः = a twinkling of the eye, काष्ठा = 18 twinklings, कला = 30 kashthās or 8 seconds, क्षणः = 30 kalās or 4 minutes, दण्डः or पटिका = 6 kahanas or the 60th part of a day or 24 minutes, मुहूर्तः-सं = 12 kshanās or the

30th part of a day or 48 minutes, अहोरात्रः = a day or 30 muhūrtas, पक्षः = 15 days, पलं, विपलं, and बुद्धिः are short measures of time, equal to about a minute.—(Rule, standard by which any thing is measured) परिमाणं, प्रमाणं.—(Proportion) मानं, परिमाणं, प्रमाणं, मितिः *f.*, परिमितिः, तारतम्यः; 'according to measure,' प्रमाणतः.—(Portion allotted) भागः, विभागः, संज्ञः.—(Degree) प्रमाणं, परिमाणं, पर्यन्तं, मापं; 'in some measure,' किञ्चित्, अल्पमात्रं, ईषत्.—(Limit) पर्यन्तं, अन्तः-तं, मर्यादा, सीमा; 'beyond measure,' अतिमात्रं, अतिमर्यादं. नितान्तं, अतिशयेन, अतीव, अति prefixed.—(Moderation) परिमितिः *f.*, परिमितता; 'in measure,' परिमितं.—(Quantity, measure of a vowel, &c.) मात्रा.—(Musical time) तालः, मात्रा; 'in musical measure,' स्वरपद्धः-हा-हं.—(Metre, measure of verse) चन्दः, चन्दस्, वृत्तं, यणवृत्तं, वेदः, पद्यं; 'false measure,' चन्दोभङ्गः.—(Means to an end, step) उपायः, उपचारः, साधनं, अभ्युपायः, योगः, प्रयोगः, युक्तिः *f.*, विधानं, क्रिया, कर्म *n.* (नृ.), कार्यं, कारणं, करणं; 'mild measures,' सामोपचारः, सौम्योपचारः, सामोपायः; the four measures of war are 'causing dissension,' भेदः; 'force of arms,' दण्डः; 'bribery,' दानं; 'conciliation,' साम *n.* (नृ.); 'to take measures,' उपायप्रयोगं कृ.—(Common measure in arithmetic, &c.) अपवर्गः; 'having no common measure,' निरपवर्गः-ता-तं.

TO MEASURE, *v. a.* मा (c. 2. नाति, c. 3. निमीते, c. 4. मापते, मातुं, c. 10. मापयति-यितुं), प्रमा, परिमा, तुल्य (c. 10. तुलयति-यितुं), तुल्य (c. 10. तुलयति-यितुं). मापनं कृ, परिमाणं कृ.—(Ascertain the degree or extent) मानं or परिमाणं निरूप्य (c. 10. -रूपयति-यितुं) or मा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or परीक्ष्य (c. 1. -ईक्ष्यते-यितुं), परिमाणनिरूपणं कृ.—(Compute) गण्य (c. 10. गणयति-यितुं), विगण्य, प्रगण्य.—(Make a comparison of measurement) उपमा.—(Allot) विभज्य (c. 1. -भजति-भञ्जते) or परिकृप्य (c. 10. -कृतयति-यितुं).
TO MEASURE, *v. n.* (Be of a certain extent or size) expressed by परिमाण or परिमित or मिति in comp.; as, 'a line which measures eight inches,' अष्टाङ्गुलपरिमिता रेखा; 'to measure an inch,' अङ्गुलपरिमितः-ता-तं भू, अङ्गुलमितः-ता-तं भू, अङ्गुलपरिमाणः-या-यं भू.

MEASURED, *p. p.* मितः-ता-तं, प्रमितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, समितः-ता-तं, उमितः-ता-तं, मापितः-ता-तं.—(Uniform) समानः-ता-तं, समः-ता-तं, धीरः-रा-रं.—(In music) तालपद्धः-हा-हं.—(Limited) मितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, निबद्धः-हा-हं, नियतः-ता-तं.

MEASURELESS, *a.* अमेयः-या-यं, अपरिमेयः-या-यं, अप्रमेयः-या-यं, अमितः-ता-तं, अपरिमितः-ता-तं, अपरिमाणः-या-यं.

MEASUREMENT, *s.* मापनं, परिमाणं, मितिः *f.*, परिमितिः *f.*, प्रमितिः *f.*, प्रमाणं, मानं, मानपरीक्षा, परिमाणपरीक्षा, माननिरूपणं, मापकरणं; 'rough measurement,' सूत्रमानं; 'exact measurement,' सूक्ष्ममानं.

MEASURER, *s.* मापकः, परिमाणकः, मापनकर्त्ता *m.* (नृ.), मापनकृत्, माननिरूपकः, परिमाणनिरूपकः, परिमाणपरीक्षकः.

MEASURING, *s.* मापनं; 'measuring-line,' प्रमाणसूत्रं; 'rod,' प्रमाणदण्डः.

MEAT, *s.* (Flesh) मांसं, खाद्यमांसं, मांसाहारः, आभिषं, आभिषाहारः; 'butcher's meat,' शीनं, शीनं, शीनिकं, शीनिकं.—(Food) अन्नं, भोजनं, आहारः, खाद्यं, भक्ष्यद्रव्यं, खाद्यद्रव्यं; 'meat and drink,'

अवोदकं, अन्नफलं, अन्नपानं; 'seller of meat,' मांसिकः, मांसिकः, शीनिकः, कौटिकः, पेतितिकः.

MEAT-OFFERING, *s.* निवेद्यं, अन्ननिवेदनं, अन्नोपहारः, अन्नोपहरणं.

MECHANIC, MECHANICAL, *a.* (Pertaining to machines) यान्तः-न्त्री-त्वं, यान्त्रिकः -की -कं, यन्त्री -न्त्रिणी -न्त्रि (न्). यन्त्रीयः -या -यं, यन्त्रसम्बन्धी -न्त्रिणी &c., यन्त्रविषयः -या -यं, शिल्पिकः -की -कं, शिल्पी -शिल्पिणी &c., यन्त्रविद्यामन्त्री &c. ज्ञानविद्यासम्बन्धी &c.—(Constructed or performed by the rules of mechanics) यन्त्रविद्यानुसारी -रिणी &c., यन्त्रज्ञानानुसारी -दा -पं, ज्ञानविद्यानुसारी &c., यन्त्रज्ञानमिन्द्रः -द्वा -हं, ज्ञानविद्यामन्त्रः -ता -तं, यन्त्रविद्यासिद्धः &c., शिल्पविद्यानिमित्तः -ता -तं, यान्त्रिकः -रत्नी -रत्नः 'mechanical art,' शिल्पः, कला.—(Skillful in mechanical art) यन्त्रविद्यानिपुणः, शिल्पविद्याज्ञः, शिल्पकर्मकुशलः.—(Employed in mechanical pursuits) शिल्पी *m.* (न्), शिल्पकर्मकारी *m.* शिल्पजीवी *m.*, शिल्पोपजीवी *m.* (न्), शिल्पिकः.—(Moving like a machine) यन्त्रगतिः -का -कं, यन्त्रगतिः -ति -ति, यन्त्रगताय -या -यं, यन्त्रतुल्यः -त्या -त्यं.

MECHANIC, *s.* (Artisan) शिल्पी *m.* (न्), शिल्पकारः, शिल्पकर्मकारः, शिल्पिकः, शिल्पोपजीवी *m.* (न्), शिल्पकर्मोपजीवी *m.*, कर्मकारः, कमीरः, कलः *m.* -रुक्.

MECHANICALLY, *adv.* यन्त्रविद्यानुसारेण, शिल्पविद्यानुसारेण, यन्त्रज्ञानानुसारेण, शिल्पिकं, शिल्पिकम्.—(By the mere laws of motion) यन्त्रगतिमात्रेणानुसारेण, यन्त्रतुल्यगता, अनुवृत्तिपूर्व, अनतिपूर्व.

MECHANICIAN, *s.* यन्त्रविद्याज्ञः, शिल्पविद्याज्ञः, यन्त्रविद्यानिपुणः.

MECHANICS, *s.* यन्त्रविद्या, शिल्पविद्या, यन्त्रशास्त्रं, शिल्पशास्त्रं, शिल्पि-शास्त्रं, यान्त्रिकः, गतिविद्या, यन्त्रगतिविद्या, यन्त्रनिर्देशः.

MECHANISM, *s.* (Construction of a machine) यन्त्ररचना, यन्त्रविधानं, कला, युक्तिः *f.* See MACHINERY. (Action of a machine) यन्त्रप्रेषः, यन्त्रगतिः *f.*, यन्त्रक्रिया, यन्त्रव्यापारः; 'a piece of mechanism,' काल्पनः.

MECHANIST, *s.* यन्त्रनिर्माता *m.* (न्), यन्त्रकर्म म., यन्त्रविद्यानिपुणः.

MECONIUM, *s.* (Of poppies) खसखसनिर्वासः, खसखससायः.—(First faeces of infants) सद्योजातपालकानां प्रथमोद्योतः.

MEDAL, *s.* मुद्रा, प्रतिष्ठासुद्रा, कीर्तिमुद्रा, कीर्तिदण्डमुद्रा, मानसूचकमुद्रा, निर्देशनमुद्रा.

MEDALIST, *s.* (Person skilled in medals) मुद्राविद्याज्ञः, मुद्राविद् *m.*, मुद्राप्रदीक्षकः.—(One who has gained a medal) कीर्तिमुद्रा-धारी *m.* (न्), कीर्तिमुद्रावान् *m.* (न्).

MEDALLION, *s.* प्राचीनकालिकमुद्रा, प्राचीनमुद्रा, महामुद्रा.

To MEDDLE, *v. n.* (Interfere or intrude officiously) परकार्याणि चर्चं (c. 1. चर्चति -चर्चति), परव्यापारचर्चा कृ, परनियोगचर्चा कृ, पराधिकारचर्चा कृ, अनुपचारेण or अनधिकारपूर्वं परकार्याणि निरूपं (c. 10. -रूपयति -यति) or परकार्यनिरूपणं कृ or परकार्येषु व्यापृ in pass. (-प्रियते) or व्यापृतः -ता -तं भू, पराधिकारं प्रविशु (c. 6. -विशति -वेष्टु), परकार्यप्रवेशं कृ, परव्यापारप्रवेशं कृ, चर्चा कृ.—(Have to do with) व्यापृ in pass., व्यापृतः -ता -तं भू.—(Handle) स्पर्शु (c. 6. स्पृशति, स्पर्शु).

MEDDLER, *s.* परकार्यचर्चकः, पराधिकारचर्चकः, पराधिकारप्रवेशकः, परकार्यनिरूपकः, परप्रेषानिरूपकः, परकार्यव्यापारी *m.* (न्), पराधिकारव्यापारी *m.*, परव्यापारान्तरांगी *m.*

MEDDLESOME, *a.* पराधिकारचर्चाशीलः -ला -लं, परप्रेषानिरूपणशीलः &c.

MEDDLING, *a.* परकार्यचर्चकः -का -कं, परकार्यनिरूपकः -का -कं, पराधिकारप्रवेशकः -का -कं, पराधिकारव्यापारी -रिणी -रि (न्).

MEDDLING, *s.* पराधिकारचर्चा, अनधिकारचर्चा, पराधिकारप्रवेशः, परकार्यप्रवेशः, परव्यापारचर्चा, पराधिकारव्यापारः, परनियोगव्यापारः, परकार्यनिरूपणं, परप्रेषानिरूपणं, चर्चा.

To MEDIATE, *v. n.* मध्यस्थः -स्था -स्थं भू or अस्, मध्यवर्ती -वर्तीनी -वर्तीनी भू, माध्यस्थ्यं कृ, मध्ये वृत् (c. 1. पतति -पतति) or स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), मध्ये गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अनर्गलम्.

To MEDIATE, *v. a.* माध्यस्थ्येन सन्धिं कृ or मन्था (c. 3. -दधाति -धातुं).

MEDIATE, *a.* मध्यस्थः -स्था -स्थं -स्थाया -यिनी यि (न्), मध्यवर्ती -वर्तीनी &c., मध्यः -ध्या -ध्यं, मध्यमः -मा -मं, अनर्गलः -ता -तं, अनर्गली &c.

MEDIATELY, *adv.* अन्यद्वारेण, अन्यद्वारा, परद्वारेण, माध्यस्थ्येन, माध्यस्थ्येन, उपकारद्वारेण, अनुवृत्ते.

MEDIATION, *s.* माध्यस्थ्यं, माध्यस्थ्यं, मध्यस्थत्वं -ता, मध्यवर्तित्वं, मध्यवर्तनं, मध्यस्थितिः *f.*, अनर्गलमनं, अनर्गलमनं, अनुवृत्ति.

MEDIATOR, *s.* मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (न्), मध्यस्थाया *m.*, माध्यस्थ्यः, मध्यस्थितः, परपुष्टः.

MEDIATORIAL, *a.* मध्यस्थसम्बन्धी -न्त्रिणी -न्त्रि (न्), मध्यस्थविषयः -या -यं, माध्यस्थिकः -की -कं.

MEDIATORSHIP, *s.* मध्यस्थता -त्वं, माध्यस्थ्यं, मध्यस्थपदं, मध्यस्थाधिकारः, मध्यस्थकर्म *n.* (न्).

MEDICABLE, *a.* औषधोपचारसाध्यः -ध्या -ध्यं, वैद्योपचारसाध्यः &c., भेषजप्रयोगसाध्यः &c., औषधोपायसाध्यः &c., उपक्रमसाध्यः &c., वैद्योपक्रमसाध्यः &c., उपक्रमणीयः -या -यं, चिकित्सः -न्त्या -रत्यं.

MEDICAL, *a.* वैद्यः -घी -घं, वैद्यकः -की -कं, वैद्यक्रियासम्बन्धी -न्त्रिणी -न्त्रि (न्), वैद्यकसम्बन्धी &c., वैद्यकविषयः -या -यं, चिकित्सासम्बन्धी &c., औषधीयः -या -यं, औषधोपचारसम्बन्धी &c., भेषजप्रयोगसम्बन्धी &c., आयुर्वेदसम्बन्धी &c., आयुर्वेदी -दिनी &c., आयुर्वेदमयः -यी -यं, वैद्यशास्त्रीयः -या -यं; 'medical science,' वैद्यकशास्त्रं, वैद्यशास्त्रं, आयुर्वेदः -दं; 'medical treatment,' वैद्योपचारः, औषधोपचारः, भेषजोपचारः, औषधप्रयोगः, भेषजप्रयोगः; 'medical man,' वैद्यः, चिकित्सकः, चिकित्सानीवी *m.* आयुर्वेदी.

MEDICALLY, *adv.* वैद्यकशास्त्रानुसारेण, वैद्यकधर्मानुसारेण, वैद्यशास्त्रानुसारेण, वैद्योपचारानुसारेण, उपचारोद्देशेन.

MEDICAMENT, *s.* औषधं, भेषजं, भेषजं, भेषजं, अणुः, औषधीयद्रव्यं, भेषजद्रव्यं, द्रव्यं, आयुर्वेदं, आयुः *m.*, जाली, जाली, जाली, जाली, जाली.

MEDICASTER, *s.* मिथ्याचिकित्सकः, दुश्चिकित्सकः, अज्ञवैद्यः, अज्ञाज्ञवैद्यः.

To MEDICATE, *v. a.* (Impregnate with medicinal substances)

औषधीकृ, औषधादिना मिश्रं (c. 10. मिश्रयति -यति) or संसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or संसृज्, औषधसंस्कृतं -तां कृ, औषधगुणकं -कां कृ, औषधगुणविशिष्टं -ष्टं कृ.—(Dose with drugs) औषधं दा, भेषजं दा, भिषज् (nom. भिषजति).

MEDICATED, *p. p.* औषधसंस्कृतः -ता -तं, औषधीयद्रव्यसंसृष्टः -ष्टा -ष्टं, औषधादिमिश्रितः -ता -तं.

MEDICATION, *s.* औषधसंस्कारः, औषधसंस्करणं, औषधीकरणं, औषधीयद्रव्यसंसर्गः, औषधीयद्रव्यमिश्रणं.

MEDICINAL, *a.* (Having healing properties) औषधीयः -या -यं.

भेषजः -जी -जं, भेषजीयः -या -यं, औषधोपयोगी -गिनी -गि (न्), रोगान्तकः -का -कं, रोगशमकः -का -कं, रोगहृत् -रा -रं, रोगहारि -रिणी &c., रोगघ्नः -घ्नी -घ्नं.—(Pertaining to medicine) औषध-सम्बन्धी &c., भेषजसम्बन्धी &c.

MEDICINE, s. (Substance having the property of mitigating disease) औषधं, भेषजं, भेषजं, भेषजं, अगदः, औषधीयद्रव्यं, नायुः *m.*, रोगिवृद्धिः; 'administering medicine,' औषधोपचारः, भेषजोपचारः, औषधप्रयोगः, भेषजप्रयोगः; 'mild medicines,' सामोपचारः, सामोपचारः.—(The practice of medicine) वैद्योपचारः, चिकित्सा, उपचारः, उपचर्या, उपचार्यः, वैद्यक्रिया, उपक्रमः, वैद्योपक्रमः, रुक्प्रतिक्रिया, परानसा.—(Science of medicine) वैद्यकं, आयुर्वेदः—दं; 'a treatise on medicine,' वैद्यकशास्त्रं, वैद्यशास्त्रं; 'a compounder of medicines,' योगविद् *m.*

MEDIEVAL, a. मध्यकालीनः—ना—नं, मध्यकालिकः—का—कं.

MEDIOCRE, MEDIOCRAL, a. मध्यमः—मा—मं, मध्यः—ध्या—ध्यं, मध्यमगुणः—शा—शं, मध्यमभावः—वा—वं, साधारणगुणः—शा—शं, अपरगुणः—शा—शं, अप्रधानगुणः—शा—शं, विगुणः—शा—शं, प्राकृतः—ती—तं.

MEDIOCRITY, s. मध्यमता, मध्यता, मध्यमभावः, मध्यमावस्था, मध्यमदशा, साधारण्यं, साधारणभावः, साधारणदशा, सामान्यता, मध्यममानः, मध्यमपद्यः.—(Moderation) परिमितता.

To MEDITATE, v. n. ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्या, अभिध्या, सन्ध्या, प्रध्या, चिन्त (c. 10. चिन्तयति—यितुं), सन्ध्या, विचिन्त, भू (c. 10. भावयति—यितुं), सन्ध्या, विमृश (c. 6. मृशति—मृष्टुं), मनसा विचर (c. 10. चारयति—यितुं), समाधा (c. 3. धत्ते—धातुं), वितर्क (c. 10. तर्कयति—यितुं), ध्यातं कृ, अभिध्यातं कृ, सन्ध्यातं कृ, चिन्तां कृ, चिन्तापरः—रा—रं भू, ध्यानपरः—रा—रं भू, विचारणं कृ, विवेचनं कृ.—(Intend) मनः कृ, बुद्धिं कृ, मतिं कृ. See *To INTEND*.

To MEDITATE, v. a. प्रचिन्त (c. 10. चिन्तयति—यितुं), परिचिन्त, चिन्त, मन्त (c. 10. मन्त्रयति—यितुं), परिकृप (c. 10. कल्पयति—यितुं), कृप, मनसा परिकृप or कल्पनां कृ; 'to meditate a plan,' उपायचिन्तां कृ, उपायकल्पनां कृ; 'to meditate doing,' कृ in des. (चिकीर्षति—यितुं). See *To INTEND*.

MEDITATED, p. p. ध्यातः—ता—तं, चिन्तितः—ता—तं, प्रचिन्तितः—ता—तं, भाषितः—ता—तं, मनोगुप्तः—मा—मं, कल्पितः—ता—तं, परिकल्पितः—ता—तं, पटितः—ता—तं; 'being meditated upon,' ध्यायमानः—ना—नं; अभिध्यायमानः—ना—नं; 'to be meditated upon,' ध्येयः—या—यं, ध्यानीयः—या—यं, ध्यातव्यः—ध्या—ध्यं.

MEDITATION, s. ध्यानं, अभिध्यानं, साध्यानं, सन्ध्याध्यानं, समाधिः *m.*, समाधानं, चिन्ता, चिन्तनं, भावना, सम्भावनं—ना, ध्यानपरता, विचारणं—शा, विमर्शः, मनोगुप्तं, आत्मिकायता, ध्यान *n.* (नृ); 'religious and abstract meditation,' योगः, ध्यानयोगः, सन्ध्याध्यानं, समाधिः *m.*, समाधियोगः, समाधानं; 'considered as one of the five sacraments,' अयुतः; 'absorbed in meditation,' ध्याननिष्ठः—घा—घं, ध्यानस्थः—स्था—स्थं, ध्यानपरः—रा—रं, समाधिस्यः—स्या—स्थं, समाधिनिष्ठः &c., अधिरूढसमाधियोगः—गा—गं; 'posture suited to religious meditation,' ब्रह्मसनं.

MEDITATIVE, a. ध्यानशीलः—ला—लं, चिन्ताशीलः—ला—लं, ध्यानपरः—रा—रं, ध्यानतत्परः—रा—रं, चिन्तापरः—रा—रं, चिन्तापरायणः—शा—शं, चिन्तावान्—वती—वत् (नृ), समाधिमान्—मती &c., ध्यानी—निनी—नि (नृ), भाषितात्मा—त्मा—त्वं (नृ), सचिन्तः—न्ता—नं, ध्यायन्—यन्ती—यत् (नृ), ध्यानयुक्तः—क्ता—कं.

MEDITERRANEAN, MEDITERRANEOUS, a. (Inclosed with land) भूवेष्टितः—ता—तं, भूमिवेष्टितः—ता—तं, भूमध्यस्थः—स्था—स्थं, भूवल्लयितः—ता—तं, भूवल्लयाङ्कितः—ता—तं.—(Remote from the sea, inland) समुद्रदूरस्थः—स्था—स्थं, मध्यदेशीयः—या—यं, मध्यदेशस्थः—स्था—स्थं, समु-

द्रासमीयः—पा—पं.

MEDIUM, s. (Means, instrument) साधनं, द्वारं, द्वारं *f.*, अङ्गं, हेतुः *m.*, कारणं, करणं, निमित्तं—तकं, निमित्तकारणं, योगः, कर्मसाधनं.—(Channel, vehicle) मार्गः, पथः, वाहनं, द्वारं, अङ्गं; 'through the medium of the ear,' श्रवणमार्गेण, श्रुतिमार्गेण, श्रवणद्वारेण, श्रवणद्वारा; 'the medium by which medicine is administered,' भेषजमार्गः; 'air is the medium of sound,' वायुः शब्दवाहनं or शब्दवाहकः.—(Instrumentality) कारणत्वं—ता, कारकत्वं, हेतुता, निमित्तत्वं, साधकत्वं, कर्तृत्वं, कर्मकत्वं.—(Middle place, mean) मध्यता—नं, समता, साम्यं, मध्यमपद्यः, सामान्यपद्यः.

MEDLEY, s. सङ्करः, नानाद्रव्यसङ्कर्यं, सन्निपातः, द्रव्यसङ्कुलं, नानाद्रव्यसन्निपातः, सङ्कीर्णद्रव्यसमूहः, प्रकीर्णद्रव्यसमूहः, प्रकीर्णकं, सङ्कीर्णकं, सन्निधद्रव्यसन्निपातः, नानासम्भिद्रव्यसमूहः, नानाद्रव्यसम्भिद्रव्यं.

MEDLEY, a. सन्निपातिकः—की—कं, सन्निपातितः—ता—तं, सङ्कीर्णः—शी—शं, प्रकीर्णः—शी—शं, सम्मिश्रः—ध्या—ध्यं, सस्युत्पन्नः—स्ता—स्तं, क्षिप्तविधिभः—मा—मं, सङ्करीकृतः—ता—तं, नानाजातीयः—या—यं, सङ्करजातीयः—या—यं.

MEDULLAR, MEDULLARY, a. मज्जासन्ध्या—न्धनी—न्ध (नृ), मेदोमसन्ध्या &c., मज्जामयः—यो—यं, अस्त्रिसारसन्ध्या &c., नेदस्त्री &c.

MEED, s. (Recompense) फलं, प्रतिफलं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, पारितोषिकं.

MEER, a. विनीतः—ता—तं, विनयी—यिनी—यि (नृ), सौम्यः—म्या—म्यं, सौम्यवृत्तिः—न्ति—न्ति, नम्रबुद्धिः—द्धि—द्धि, नम्रवृत्तिः—न्ति—न्ति, नम्रशीलः—ला—लं, नम्रचेताः—ता—तः (स्), निर्विषयः—शा—शं, निर्विषयचेताः &c., मृदुस्वभावः—या—यं, सविनयः—या—यं, सहनशीलः—ला—लं, विनतः—ता—तं, गद्गदीनः—ना—नं, दर्पहीनः—ना—नं, अगद्गदी—घी—घ्यं, निरहङ्कारः—रा—रं, दीनचेताः &c., अनुदत्तः—ता—तं, अनभिमानि—निनी &c., अनहङ्कारी &c., वश्यात्मा—त्मा—त्वं (नृ), चरपः—श्या—श्यं, सुवश्यः &c.

MEER-IYED, a. नृदुनेत्रः—त्रा—त्रं, मृदुलोचनः—ना—नं, सौम्यनेत्रः &c.

MEERLY, adv. सविनयं, विनीतयत्, विनयात्, नम्रचेतसा, निर्विषयचेतसा, नम्रं, विनम्रं, मृदुस्वभावेन, अगद्गदी, अनभिमानेन, अनहङ्कारेण, सनिवेदं, अनुदत्तं, सदैवं.

MEERNESS, s. विनयः, विनीतता, विनीतिः *f.*, सौम्यता, नम्रता, निर्विषयता, स्वभावमृदुता, बुद्धिनम्रता, नम्रशीलता, वश्यता, सुवश्यता, दीनता, दीन्यं, अगद्गदी, गद्गदीनता, दर्पहीनता, अनभिमानं—नता, अनौदत्यं, माधुर्यं, शान्तिः *f.*, विनतिः, सहनशीलता.

MEET, a. (Proper, fit) युक्त—क्ता—कं, उचितः—ता—तं, उपयुक्त—क्ता—कं, योग्यः—ग्या—ग्यं, समप्रसन्नः—ता—सं, उपपन्नः—न्ता—नं, सङ्गतः—ता—तं.

To MEET, v. a. and n. (Come together, encounter) समागम् (c. 1. गच्छति—गन्तुं), सङ्गम्, उपागम्, मिल (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल, समे (c. 2. समेति—तुं, rt. इ), आसद् (c. 10. सादयति—यितुं), समासद्, प्रतिमुखं or अभिमुखं गम् or या (c. 2. नाति—तुं), अभिया, उपाया, सम्मुखीभू.—(Go to meet) प्रतिगम्, प्रसुप्तम्, अभिगम्, प्रसुप्ता, अभिया, प्रसुप्ता, प्रतिव्रज् (c. 1. व्रजति—जितुं), प्रतिवृत् (c. 1. व्रजते—जितुं), अभिवृत्, प्रसुप्तं कृ; 'gone to meet,' प्रसुप्तः—ता—तं.—(Rise to meet) प्रसुप्ता (c. 1. तिष्ठति—तापुं, rt. स्या); 'risen to meet,' प्रसुप्तिनः—ता—तं; 'rising to meet,' प्रसुप्तानं.—(Assemble) समागम्, सङ्गम्, मिल, सम्मिल, एकत्र मिल, एकत्र गम् or आगम्, समे समये, समावृत्, समूहीभू.—(Encounter in a hostile manner) संयुष् (c. 4. युध्यते—योद्धुं), युद्धं कृ, युद्धाय समुपागम्, समायातं कृ, युद्धारम्भं कृ, रणाभियोगं.—(Meet with, find) आसद्, अभिगम्, प्राप् (c. 5. आप्नोति—आप्नुं), सम्प्राप्, समाप्, अवाप्, आप्, लभ् (c. 1. लभं

लम्बु), विद् (c. 6. सिन्दति, वेदिह), अभिविद्; 'hard to meet with,' दुरासदः-दा-दं, दुरधिगमः-ना-मं, दुरधिगम्यः-न्या-न्यं, दुःप्रायः-या-यं, दुःप्रायः-या-यं, दुर्लभः-भा-भं.—(In age) उपगन्, उपगन्, गम्, आप्, प्राप्, इ, अनुभू; 'they met with their death,' विना-शम् उपगताः.—(Meet as waters) मृज्, नम्भु (c. 1. -रूपते-मोह), सम्भेदं कृ.

MELTING, *s.* (Coming together) मङ्गलः, गंगागङ्गा, सङ्गः, सङ्गतिः *f.*, सङ्गतं, मिलनं, मेलनं, सम्मिलनं, नम्मिलनं, मेलनः. संयोगः, योगः, एकत्र मिलनं, एकत्र गमनं.—(Assembly, convention) सभा, सनानः, मेलः, मेलः, मेलकः, संसद् *f.*, नदस् *n.*, परिपद्, सनज्या, मनुष्यसभा, गोष्ठी, सभितिः *f.*, छास्यानं-नी, लोकसंघः, जनगणनागः, जनगणना, मण्डलं, जनसमवायः, जनसमुदायः, जनसमूहः; 'dismissal of a meeting,' सभाविसर्जनं; 'person present at a meeting,' नभासद् *m.*, सभासादः, सभ्यः, सदस्यः.—(Confluence) सम्भेदः, सङ्गमः, मङ्गः.

MEETING-HOUSE, *s.* मनुष्यसभा, सभा, सभागृहं, सभास्थानं, सभामन्दिरं, समागमगृहं, समागमस्थानं.

MEETLY, *adv.* यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं, उपयुक्तं, उचितं, यथाहं.

MELTINESS, *s.* योग्यता, युक्तता, उपयुक्तता, उचितत्वं, औचित्यं.

MEGALOSAURUS, *s.* महामकरः, पृथ्वीमकरः.

MEGRIM, *s.* शिरोवेदना, शिरःपीडा, अर्द्धशिरोपीडा, अर्द्धमस्तकशूलः.

MELIOSIS, *s.* (Figure of rhetoric) न्यूनालङ्कारः, न्यूनीकरणालङ्कारः.

MELANAGOGUE, *s.* कृष्णपिप्पली, कृष्णपिप्पलीशकम् औषधं.

MELANCHOLIC, *s.* मदापिमादी *m.* (न), निरापिमादी *m.*, कुपितवायुमनः.

MELANCHOLY, *adv.* सविपादं, अवसादेन, सोद्वेगं, सावसादं, उद्विग्नवत्.

MELANCHOLY, *a.* (Depressed in spirits) विषयः-या-यं, अवसन्नः-ता-तं, विपादी-दिनी-दि (न), उद्विग्नः-गना-गं, उद्विग्नमनः-ना-नः (म), विमनाः &c., दुर्ननाः &c., अन्नननाः &c., उन्ननाः &c., ज्ञानमनाः &c., दीनमनाः &c., दीनमनः-स्ता-स्तं, विमनः-स्ता-स्तं, दीनचेतनः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं, खिन्नः-ता-तं, खेदयुक्तः-ता-तं, खेदी-दिनी &c., उदासीनः-ना-नं, चिन्तापट-रा-रं, चिन्ताकुलः-ला-लं.—(Habitually depressed) सदाविपादी-दिनी &c., निराविपादी &c., सदाखेदी &c., निराविषयः &c., निरायसन्नः &c., सदावसन्नः &c., विषयवृत्तिः-ति-ति, खेदवृत्तिः &c.—(Mourning, expressing or causing sorrow) विपादसूचकः-का-कं, खेदसूचकः-का-कं, विपादात्मकः-का-कं, खेदात्मकः-का-कं, शोकसूचकः-का-कं, शोकजनकः-का-कं, खेदजनकः-का-कं, दुःखकार-रा-रं; 'to be melancholy,' विपद् (c. 1. -पीदति-पन्तु), अवसद्, विषयीभू, खिद् in pass. (खिद्यते), द्वी (c. 1. ग्रायति, ग्राह्यते), उद्विग्नोभू, दुर्ननस् (nom. दुर्ननायते), उन्ननस्.

MELANCHOLY, *s.* विपादः, विषयता, अवसादः, अवसन्नता, खेदः, चिन्ता, उद्वेगः, उद्विग्नता, ग्राहिः *f.*, ग्राहिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, निविषयता, निवेदः, दीनता, दीन्यं, उदासीनता, औदासीन्यं, उच्छ्वसः, चिन्तोद्विग्नता, चिन्ता, विपादवृत्तिः *f.*, विषयवृत्तिः, विमनस्कता, येनस्यं.

MELÉE, *s.* (Confused fight) रणसङ्कुलं, युद्धसङ्कुलं, सङ्कुलयुद्धं.

MELILOT, *s.* विषयीभेदः, विषयविशिष्ट औषधिप्रभेदः.

To MELIORATE, *v. a.* भद्रतरं-रां कृ, भद्रतरीकृ. See To IMPROVE.

MELIORATION, *s.* वृद्धिः *f.*, वधेन, ज्ञेयस्त्वं, भद्रतरभावः. See IMPROVEMENT.

MELLIFEROUS, *a.* मधुप्रदः-दा-दं, मधुजनकः-का-कं, मधुत्पादकः &c.

MELLIFICATION, *s.* मधुकरणं, मधुत्पादनं, मधुपक्तिः *f.*, मधुकारित्वं.

MELLIFLUENCE, *s.* मधुसायः, मधुप्रवाहः, अमृतसायः, सुधाप्रवाहः.

MELLIFLUOUS, MELLIFLUE, *a.* मधुसायी-विणी-वि (न), अमृतसायी

&c.. मधुर-रा-रं, मधुमयः-यी-यं.—(As applied to speech) मधुराकार-रा-रं, मधुरवाक्यः-न्या-न्यं.

MELLIFLUOUSNESS, *s.* मधुरता-नं, माधुर्यं, स्वादुता, वाक्यमाधुर्यं.

MELLOW, *a.* पक्व-का-कं, परिपक्व-का-कं, पक्वमृदु-द्वी-दु, मृदुपक्व-का-कं, पक्वमृदु-द्वी-दु, विपक्वमृदु-ना-नं.—(Soft) मृदुः-दु, द्वी-दु, कोमलः-ला-लं, मृदुलः-ला-लं, क्षिप्रः-ग्या-ग्यं, ललितः-ता-तं, सुरस्पर्शः-शी-शी.—(To the ear) मृदुशब्दः-च्चा-च्च्, कोमलशब्दः &c., मृदुनादः-दा-दं, मधुलः-ला-लं, मधुस्वनः-ना-नं.

To MELLOW, *v. a.* पच् (c. 1. पचति, पङ्क्तु, c. 10. पाचयति-यितुं), पक्व-का-कं कृ, मृदुपक्व-का-कं कृ, परिपक्व-का-कं कृ, परिपक्वीकृ, मृदुकृ, कोमलीकृ.

To MELLOW, *v. n.* पक्व-का-कं भू, परिपक्व-का-कं भू, पक्वीभू, पक्वतां or पक्वदशां या (c. 2. याति-तुं) or इ (c. 2. एति-तुं), मृदुपक्व-का-कं भू, मृदुभू, कोमलीभू.

MELLOWED, *p. p.* पाकेन मृदुकाः-ता-तं or कोमलीकृतः-ता-तं.

MELLOWNESS, *s.* पक्वता, परिपक्वता, मृदुता, पक्वमृदुता, कोमलता, मादृक्, चदिना *m.* (न), पाकः, परिपाकः, पक्ति *f.*, पक्वदशा, पक्वभावः.—(Of sound) शब्दमृदुता, नादमादृक्.

MELODIOUS, *a.* मधुर-रा-रं, सुधायः-या-यं, सुखर-रा-रं, सुखध्वः-या-यं, सुधारस्वनः-ना-नं, मधुस्वनः-ना-नं, श्रोत्रसुखः-खा-खं, श्रोत्राभिरामः-ना-नं, श्रुतिसुखः-खा-खं, मधुरस्वर-रा-रं, मधुराध्वर-रा-रं, मधुकः-का-कं, सुशब्दः-च्चा-च्च्, मधुलः-ला-लं.

MELODIOUSLY, *adv.* मधुरं, सुखरं, मधुरस्वरेण, सुधारस्वरेण, माधुर्येण.

MELODIOUSNESS, *s.* मधुरता, माधुर्यं, सुधायता, सुखरता, स्वरमधुरता, स्वरमाधुर्यं, श्रोत्राभिरामता.

MELODY, *s.* सुखरः, सुन्दरानुपूर्व्यं, सुखरानुपूर्व्यं, सुखरानुक्रमः, स्वरमाधुर्यं, स्वरानुक्रममाधुर्यं, माधुर्यं, मधुरता, सुधायता, कलता-नं, तालः, तालैक्यं, प्रतितालः.

MELON, *s.* (Water-melon) तरसुनं, लतापनसः, सेदु *m.*, कालिङ्गं, कालिन्दकं, गोडुङ्कः.

To MELT, *v. a.* पिही in caus. (-लापयति-लापयति-यितुं), पिष्टु (c. 10. -द्रावयति-यितुं), द्रवीकृ, गल् (c. 10. गालयति-यितुं), विद्रावयं कृ, गालनं कृ, विद्रवीकृ, विलीनीकृ, आर्द्रीकृ, सार्द्रीकृ.—(Softened to love or tenderness) कल्याद्रीकृ, दयाद्रीकृ, भावाद्रीकृ, सार्द्रीकृ, आर्द्रीकृ, वत्सल (nom. वत्सलयति-यितुं), वत्सलीकृ.

To MELT, *v. n.* विली (c. 4. -लीयते-लेतुं), प्रविली, मली, द्रु (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), विद्रु, गल् (c. 1. गलति-लितुं), विगल्, घर् (c. 1. घरति-रितुं), द्रवीभू, आर्द्रीभू, सार्द्रीभू, विलीनीभू, विद्रवीभू.—(Be softened to love or tenderness) दयाद्रीभू, कल्याद्रीभू, आर्द्री-द्वयः-या-यं भू, क्षिप्रद्वयः-या-यं भू, सार्द्रीभू, वत्सल (nom. वत्सलायते), वत्सलीभू.

MELTED, *p. p.* द्रुतः-ता-तं, द्रावितः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं, विद्रावितः-ता-तं, द्रवीभूतः-ता-तं, लीनः-ना-नं, विलीनः-ना-नं, निलीनः-ना-नं, गलितः-ता-तं, गालितः-ता-तं, घरितः-ता-तं, परिगलितः-ता-तं, द्रवीकृतः-ता-तं, द्रवमाणः-गा-गं, अवदीर्घः-शी-शी, आर्द्रीकृतः-ता-तं, सार्द्रीकृतः-ता-तं.—(Softened to tenderness) कल्याद्रीकृतः-ता-तं, दयाद्रीकृतः-ता-तं, क्षिप्रद्वीकृतः-ता-तं, वत्सलीकृतः-ता-तं.

MELTER, *s.* द्रावकः, विद्रावकः, द्रावकरः, विलयनकृत्, द्रवकतै *m.* (द्रु).

MELTING, *s.* द्रावः-वधं, विद्राव-वधं, विलयः-यनं, द्रवत्वं, गलनं, गालनं, गलितत्वं, द्रवीकरणं, घरणं, विलीनता, आर्द्रीकरणं, सार्द्रीकरणं.

MELTING, *part. or a.* द्रवमाणः-या-यं, गलन्-लनी-लत् (न), घरन् &c., गाली-लनी-लि (न), वत्सल्यजनकः-का-कं.

MEMBER, s. (Limb of the body) अङ्गं, अवयवः, शरीराङ्गं, शरीरावयवः, गात्रं, पदः, प्रतीकः, सपपनः; 'a minor member of the body,' प्रत्यङ्गः; 'having members,' अङ्गनी-ङ्गिनी-ङ्गि, अवयवी &c., नाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.—(Of a discourse, &c.) अङ्गं, प्रकरणं, खण्डः-खण्डं, देशः, पदं, परिच्छेदः, विच्छेदः.—(Part, division) अङ्गं, भागः, विभागः, 'घंशः, अवयवः; 'member by member,' अवयवशः; 'forming a member,' अङ्गभूतः-ता-तं.—(Of a community or association) गणायन्तरः, संसर्गाभ्यन्तरः.—(Of an assembly) सभासदः, सभ्यः, सभास्यः, सभास्तारः, सभाभ्यन्तरः, सामाजिकः, सदस्यः.—(Individual) व्यक्तिः *f.*, एकजनः.—(Of a compound word) पदं; 'first member of a compound,' उपपदं; 'last member,' उत्तरपदं.

MEMBERED, a. अङ्गनी-ङ्गिनी-ङ्गि (नं), साङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अवयवी &c.

MEMBRANE, s. त्वक् *f.* (च), आवरणत्वक् *f.*, आवरणत्वक् *f.*, तनुत्वक् *f.*, चतुर्वक् *f.*, चर्म *n.* (नं), चतुर्वक् *n.*, क्लिप्तिका, क्लिप्ती, आवरणं.

MEMBRANE, MEMBRANOUS, a. तनुत्वक्कायः-यो-यं, आवरणत्वक्कायः-यो-यं, तनुत्वक्कायः-ता-तं.

MEMBRUM VIRILE, s. शिष्टः, पुंलिङ्गं, पुंशिरः, पुरुषाङ्गं, नरङ्गं, लिङ्गं, ध्वजः, इन्द्रियं, जपयन्, चर्मदण्डः-खण्डः.

MEMENTO, s. स्मरणार्थकवस्तु *n.*, स्मृतिजनकचिह्नं, स्मरणं.

MEMOIR, s. वृत्तान्तः, वृत्तान्तरचना, वृत्तान्तोपाख्यानं, वृत्तान्तलिखनं, चरित्रं, चरित्ररचना, चरित्रोपाख्यानं, चरित्रलिखनं, इतिहासः.

MEMORABLE, a. स्मरणीयः-या-यं, स्मरणयोग्यः-ग्या-ग्यं, स्मरणार्हः-हो-हं, स्मर्यः-या-यं, स्मरणोपयुक्तः-क्ता-क्तं, चिरस्मरणीयः &c., अविस्मरणीयः &c.

MEMORANDUM, s. स्मरणं, स्मरणपत्रं, स्मारकपत्रं, स्मरणार्थकचिह्नं, पत्रकं.

MEMORATIVE, MEMORIAL, a. स्मारकः-का-कं, स्मार्तः-ही-हं, स्मृतिजनकः-क्ता-क्तं, स्मरणार्थकः-का-कं, स्मृतिकारः-रा-रं.

MEMORIAL, s. स्मरणार्थकविषयः, स्मरणार्थकवस्तु *n.*, स्मारकविषयः, स्मारकवस्तु, स्मरणार्थकचिह्नं, स्मार्तविषयः, स्मार्तवस्तु *n.*, स्मरणं.—(Petition) निवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, प्रार्थनपत्रं.

MEMORIALIST, s. निवेदनकर्ता *m.* (ज्ञे), विज्ञापनकृत् *m.*, प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.*, अर्थी *m.* (नं), प्रार्थनपत्रलेखकः.

To MEMORIALIZE, v. a. निवेदनपत्रेण प्रार्थं (c. 10. अर्थयति-यितुं), निवेदनपत्रं लिखं (c. 6. लिखति, लेखितुं), निवेदनं कृ.

MEMORY, s. स्मरणं, स्मृतिः *f.*, संस्मरणं, अनुस्मृतिः *f.*, अविस्मृतिः *f.*, संस्कारः, स्मरणशक्तिः *f.*, धारणा-धरः; 'retentiveness of memory,' धारणा, धारणाशक्तिः *f.*; 'having a good or retentive memory,' स्मृतिमान्-मती-मत् (नं), स्मरणशीलः-ला-लं, वृत्तस्मरणशीलः-ला-लं, अधिगताधैस्मरणशीलः-ला-लं, अधिगताधैविस्मरणशीलः-ला-लं; 'to commit to memory,' हृदये कृ, मनसि कृ, अभ्यस् (c. 4. अभ्यसति-अभ्यसितुं), रूपं कृ; 'committed to memory,' कृतवस्वः-स्वा-स्वं, हृदयवस्वः-स्वा-स्वं, हृतवस्वः &c., अभ्यस्तः-स्ता-स्तं; 'within memory,' स्मार्तः-ही-हं.—(Time to which memory may extend) स्मार्तकालः, स्मरणकालः, स्मृतिकालः.

MEN, s. pl. पुरुषाः *m. pl.*, नराः *m. pl.*, मनुष्याः *m. pl.*, मानुषाः *m. pl.*

To MENAGE, v. a. भर्तृ (c. 10. भर्तयति-ते-यितुं), अवयवार्थं, निभर्तृ, अभिभर्तृ, अभिनिभर्तृ, परिभर्तृ, तर्जं (c. 10. तर्जयति-यितुं), अभिभर्तृ, सन्तर्जं, अवयवार्थं (c. 6. गुरते-रितुं), भर्तृजनं कृ, तर्जं कृ, भयप्रदर्शनं कृ.

MENACE, s. भर्तृजनं-नो, निर्भर्तृजनं-ना, तर्जं, भयप्रदर्शनं, भयदर्शनं, परोदितं, अपकारणीयः *f.* (रं).

MENACED, p. p. भर्तृतः-ता-तं, अभिभर्तृतः-ता-तं, तर्जितः-ता-तं.

MENAGER, s. भर्तृजनकारी *m.* (नं), निर्भर्तृजनकृत् *m.*, भयप्रदर्शकः.

MENAGERY, MENAGERIE, s. पशुपक्षिसङ्ग्रहः, पश्यादिसङ्ग्रहः, विदेशीयजन्तुपालिका, विदेशीयपशुशाला, विदेशीयपशुपालनस्थानं, नानानातीयपशुसङ्ग्रहः, भिन्नजातीयजन्तुसङ्ग्रहः, वितंसः, वीतंसः.

MENAGOGUE, s. चतुर्पर्थकम् or चतुर्पवाहकम् or चतुर्जनकम् चीपं, सुराक्षीचीपं.

To MEND, v. a. (Repair) सन्धा (c. 3. दधति-धत्ते-धातुं), सनाथा, प्रति-सनाथा, प्रतिकृ, प्रतिसङ्क, पृथिवत् कृ, साध् (c. 10. साधयति-यितुं), उद्धृ (c. 1. हरति-हन्ते), जीर्णोद्धारं कृ, जीर्णोद्धारणं कृ, सुस्वं-स्वां कृ, स्वस्वं-स्वां कृ, सन्धानं कृ, प्रतिनमाधानं कृ.—(Correct) शुष् (c. 10. शोषयति-यितुं), परिशुष्, विशुष्, संशुष्.—(Help) उपकृ.—(Improve) वृष् (c. 10. वर्धयति-यितुं), संवृष्, सधिकीकृ.

To MEND, v. n. (Grow better) भद्रतरः-रा-रं भू, भद्रतरिभू, सधिकीभू, वृष् (c. 1. वर्धते-यितुं), वृद्धिं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छं), or इ (c. 2. एति-तुं), ध्रेयान्-यसी-यो भू, सुस्वं-स्वा-स्वं भू, स्वस्वं-स्वा-स्वं भू.

MENDABLE, a. सन्धेयः-या-यं, समाधेयः-या-यं, प्रतिसमाधेयः-या-यं, साध्यः-ध्या-ध्यं, उद्धार्यः-ध्या-ध्यं, उद्धारणीयः-या-यं, प्रतिकार्यः-ध्या-ध्यं.

MENDACIOUS, a. असत्यवादी-दिनी-दि (नं), मिथ्यावादी &c., असत्यभाषी-मिथी, सनृतभाषी &c. See LYING, LIAR.

MENDACITY, s. असत्यभाषणं, मिथ्यावादः, सनृतभाषणं, मृषावादः.

MENDED, p. p. समाहितः-ता-तं, प्रतिसमाहितः-ता-तं, सन्धितः-ता-तं, साधितः-ता-तं, उद्धृतः-ता-तं, जीर्णोद्धृतः-ता-तं, प्रतिकृतः-ता-तं.

MENDIER, s. सन्धानकर्ता *m.* (ज्ञे), सन्धानकृत् *m.*, सन्धाता *m.* (नं), प्रति-सनाथाता *m.*, साधकः, उद्धर्ता *m.* (ज्ञे), जीर्णोद्धर्ता.

MENDICANCY, s. भिक्षुकता, भिक्षोपजीविता, भिक्षं, भिक्षजीविका.

MENDICANT, s. (Beggar) भिक्षार्थी *m.* (नं), भिक्षुकः-क्ती *f.*, भिक्षुः *m.*, भिक्षाकः-क्ती, भिक्षोपजीवी *m.* (नं), भिक्षजीवी *m.*, भिक्षाशी *m.* (नं), भिक्षाहारः, भिक्षभुक् *m.* (ज्ञे), भिक्षाशी *m.*, भिक्षाचरः, भिक्षाश्रीलः, वनीयकः, याचकः, याचनकः. See BEGGAR. (Religious mendicant) भिक्षुः *m.*, परिव्रजकः-जिका, परिव्रजनः, परिव्रज्ज *m.* (ज्ञे), प्रव्रजितः, पाराशरी *m.* (नं), पराशरी *m.*, योगी *m.* (नं), सन्धासी *m.* (नं), यती *m.* (नं). Other kinds of religious mendicants are दण्डी *m.* (नं), त्रिदण्डी *m.* (नं), वैरागी *m.* (नं), भैरवयोगी *m.*, दाम्पत्यः, मस्करि *m.* (नं), सघोरपन्थाः *m.* (नं), कर्मचारी *m.* (नं).

MENDICITY, s. भिक्षुकता-त्वं, भिक्षं, भिक्षोपजीवनं, भिक्षजीविका, भिक्षचर्या, भिक्षचरणं, भिक्षाश्रित्वं, भिक्षादनं, भिक्षावृत्तिः *f.*, भिक्षुकवृत्तिः *f.*, भिक्षा, प्रव्रज्या, परिव्रज्या-ज्यं, व्रज्या, याचनावृत्तिः *f.*, याचकवृत्तिः *f.*, यात्रा, याचना, पेटिदम्.

MENDING, s. सन्धानं, सन्धानकरणं, समाधानं, प्रतिसमाधानं, साधनं, उद्धारः, उद्धारणं, जीर्णोद्धारः, जीर्णोद्धारणं, सुस्वकरणं, प्रतिकरणं.

MENIAL, a. गृहदाससत्त्वन्वी-न्विनी-न्वि (नं), प्रेष्यसत्त्वन्वी &c., अवकृष्टः-ष्टा-ष्टं, वार्यलः-ली-लं, व्रातनी-ना-नं; 'menial offices,' प्रेष्यकर्म *n.* (नं), भूयकर्म *n.*; 'menial service,' प्रेष्यभावः, दास्ययोगः.

MENIAL, s. गृहदासः-सी *f.*, प्रेष्यः-प्या, भूयः, पेटः-टी *f.*, सेवकः-क्ती, अवकृष्टः, अवकृष्टकर्मकरः, क्लिष्टः; 'menials,' परिजनः, परिवरः, दासवर्गः.

MENISCUS, s. स्रष्टेचन्द्राकारः, स्रष्टेचन्द्राकृतिः *f.*

MENOLOGY, s. (Register of months) मासविचरणं, मासपञ्चिका.

MEN-PLEASER, s. लोकरञ्जकः, जनरञ्जकः, जनानुसारी *m.* (नं), लोकानुसारी.

MENSAL, a. भोजनपात्रसत्त्वन्वी-न्विनी-न्वि (नं), भोजनपात्रसत्त्वन्वी &c.

MENSES, s. pl. चतुः *m.*, चार्त्तं, पुष्पं, कुसुमं, रजस् *n.*, योनिरञ्जनं, स्त्री-

धर्मः, कला, मलं, योनिमलं; 'first appearance of the menses,'
चतुर्दशिनं, रजोदर्शनं; 'ceremonies on the event,' चतुर्दशिनः *f.*
चतुर्दशयः; 'suppression of them,' रजोदन्धः.

MENSTRUAL, *a.* (Monthly) मासिकः -रती -कं, मास्यः -स्या -स्यं, मासोदः
-या -यं, मासोदः -ना -नं, मासिनामिकः -रती -कं, मासानुमासिकः -रती -कं.

To MENSTRUATE, *v. n.* चतुर्दशी भू, पुष्पती भू, रज्जला भू.

MENSTRUATION, *s.* चतुर्दशिनः, चतुर्दशिनः; 'woman in this state.'
See the next.

MENSTRUOUS, *a.* (Woman) चतुर्दशी, पुष्पती, रज्जला, मल्लिनी,
स्त्रीर्षमिणी, उदयना, चात्रेयी -यिका, रविः -रती, दृष्टी, चन्द्रा,
सरना, पायशाली, मत्तपातिनी, रज्जला, झुट्टी. —(Relating to the
menses) चार्धः -पी -यं, चतुर्दशिनो -नित्यो -नित्य (न) चतुर्दशिनो in comp.

MENSTRUUM, *s.* (Solvent) द्रव्यरसः, द्रव्यं, विद्रव्यरसः, विद्रव्यं.
—(Medium for mixing medicines) योग्यता *m.* (न)

MENSURABILITY, *s.* मेयता, प्रमेयता, परिमेयता, नापनीयत्व.

MENSURABLE, *a.* मेयः -या -यं, प्रमेयः -या -यं, परिमेयः -या -यं, नापनीयः
-या -यं, माप्यः -या -यं, मापनक्षमः -मा -नं.

MENSURAL, *a.* मानसत्तन्त्री &c., मानविषयः -या -यं, परिमाणविषयः &c.
To MENSURATE, *v. a.* मा (c. 2. माति -तुं, c. 10. मापयति -यितुं). See
To MEASURE.

MENSURATION, *s.* मापनं, परिमाणं, प्रमाणं, मानं, मितिः *f.*, मापनरत्नं.

MENTAL, *a.* मानसः -सो -सं, मानिकः -को -कं, मनसः -स्या -स्यं, मनः
सितः -ना -नं, मनोगः -जा -जं, मनोगतः -ता -तं, मनोभयः -या -यं,
मनःस्थः -स्या -स्यं, पुष्टिस्थः &c., पिप्रयः -या -यं, पिप्रतः -ता -तं,
पिप्रजः -जा -जं, मनोभयः -यी -यं, मनःकलितः -ता -तं, पुष्टिकलितः
-ता -तं, मनःसत्तन्त्री -नित्यो &c.; 'mental suffering,' मनःमापः,
मनःपीडा; 'mental abstraction,' योगः, अनर्थानं, चित्रपुष्टिपिरोपः.

MENTALLY, *adv.* मनसा, पुत्रा, पिप्रया, पुष्टिमात्रेण; 'mentally blind,'
चन्वपीः -पीः -यि, चन्वपुष्टिः -दिः -दि, चन्वपुष्टितामा -ता -त (न).

MENTION, *s.* अभिधानं, अभिधा, आख्यानं, कथनं, उपादानं, ग्रहणं,
नामग्रहणं, नामनिर्देशः, निवेदनं, कीर्तनं, सङ्कीर्तनं, उच्चारणं, उद्देशः,
उद्देशः -रानं, धृतिः *f.*; 'no mention whatever,' न गन्वलेखः;
'to make mention.' See the next.

To MENTION, *v. a.* रत्ना (c. 2. रत्नाति -तुं), आख्या, कथ (c. 10. कथयति
-यितुं), सङ्गृह्ण, निवेद (c. 10. निवेदयति -यितुं), अभिधा (c. 3. दधाति
-धातुं), कृत् (c. 10. कर्तयति -यितुं), अनुकृत्, उच्चार (c. 10. उच्चारयति
-यितुं), निर्दिष्ट (c. 6. निर्दिष्टयति -देष्टुं), उद्दिष्ट, उद्देश कृ, अभिधानं कृ.
—(By name) नाम ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नामग्रहणं कृ, नाम-
निर्देशं कृ; 'it will be mentioned,' वक्ष्यते.

MENTIONED, *p. p.* उक्तः -क्ता -क्तं, प्रोक्तः -क्ता -क्तं, कथितः -ता -तं, आख्यातः
-ता -तं, अभिहितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, स्मृतः
-ता -तं; 'by name,' नामाभिहितः -ता -तं; 'before mentioned,'
पूर्वोक्तः -क्ता -क्तं, पूर्वोदितः -ता -तं; 'about to be mentioned,'
वक्ष्यमाणः -या -यं.

MENTOR, *s.* उपदेश *m.* (पु), उपदेशकः, मन्त्रा *m.* (न), अभिमन्त्रा *m.*

MERITIC, MERITICAL, *a.* पुतिगन्वी -नित्यो -नित्य (न), पुतिगन्वः -न्या
-न्यं, पुतिगन्वात्मकः -का -कं, दुर्गन्वी &c., दूषकगन्वी &c., पुतिगन्व-
मयः -यी -यं, दुर्गन्वमयः -यी -यं, पुतिविषयः -पा -पं, पिपात्मकः -का -कं.

MERACIOUS, *a.* तेजोमयः -यी -यं, सद्यःपुष्टिः -यी -यं, रसिकः -का -कं.

MERCANTILE, *a.* पाणिनिकः -को -कं, पाणिनः -जी -जं, पाणिन्यसत्तन्त्री
-नित्यो -नित्य (न), पाणिन्यसत्तन्त्री &c., पाणिन्यसत्तन्त्री &c., व्यवहार-

न -जी &c., चापनिकः -का -कं, पणायसत्तन्त्री &c., नेगमः -मी -मं.
MERCATURE, *s.* क्रयविक्रयः, पाणिन्यं, पणाय, पाणिन्यपथं.

MERCANTILELY, *adv.* लाभलोभात्, लाभपेक्षया, स्वार्थपेक्षया, लाभदृष्ट्या,
लाभपूजा, फललोभात्, चेतनापि, फलार्थं, स्वार्थत्वं, भूतकथत्वं, सकामं.

MERCANTILISM, *s.* लाभलोभः, फललोभः, लाभदृष्टिः *f.*, चेतनार्थित्वं,
लाभपुष्टिः *f.*, फलपूजा, धनलोभः, धनलुभता, स्वार्थपेक्षा, सकामता,
सकामपुष्टिः *f.*, चेतनापेक्षा.

MERCENARY, *a.* (Hired, hireling) भूतकः -का -कं, चेतनिकः -को -कं,
चेतनार्थी -चिनी -चि (न), पथिकः -का -कं, भूतिभुक् *m. f. n.* (न),
भरतभुक् *m. f. n.*, भूतः -त्वा -तं, चेतनभूत *m. f. n.* —(Actuated
by hope of gain, greedy of gain) लाभलोभी -भिनी &c., लाभार्थी
-चिनी &c., लाभदृष्टिः -दिः -दि, लाभपुष्टिः -दिः -दि, धनलोभी &c.,
धनलुभः -त्वा -तं, धनार्थी &c., फलदर्शी -दिनी &c., स्वार्थः -चा -यं,
स्वार्थदर्शी &c., स्वार्थपेक्षकः -का -कं, सकामः -मा -मं, कामात्मा -त्मा
-तम (न); 'from mercenary motives,' स्वार्थत्वं, स्वार्थत्वं, लाभ-
लोभात्, फललोभात्.

MERCENARY, *s.* (A hireling) भूतकः, भूतिभुक् *m.* (न), भरतभुक् *m.*,
चेतनिकः, पथिकः, चेतनार्थी *m.* (न), चेतनभुक् *m.*, भूतः; 'soldier,'
भूतकसैन्यः.

MERCEN, *s.* कोशासरपिक्रयी *m.* (न), कोशेयपथिक *m.* (न), कोशिकपथिक,
दुर्लभपिक्रयी *m.* (न), कोशिकपथ्यपसायी *m.* (न).

MERCENRY, *s.* कोशासरं, कोशिकपथ्यादि *n.*, कोशिकपथ्यादिव्यवसायः.

MERCHANDISE, *s.* (Goods) पथ्यं, पथ्यद्रव्यं, पथ्यद्रव्याणि *n. pl.*, पथ्या-
नि *n. pl.*, विक्रयद्रव्याणि, विक्रयद्रव्यं, भावद्रव्यं, पथ्यभावद्रव्यं, पथ्यभावद्र-
वाणि *n. pl.*, पाणिन्यभारमात्रं, पाणिन्यद्रव्यं, पाणिन्यपथ्यं, पणः, पणसः.
—(Trade) पाणिन्यं -ज्या, पाणिन्यपथ्यं, क्रयविक्रयः, पणाय, व्यापारः,
व्यवहारः, व्यवसायः.

To MERCHANDISE, *v. n.* पाणिन्यं कृ, क्रयविक्रयं कृ, व्यापारं कृ.

MERCHANT, *s.* पाणिन्य *m.* (न), पाणिन्यः -निकः, पाणिन्यननः, महाननः,
स्वार्थप्राहः, स्वार्थिकः, क्रयविक्रयिकः, चापनिकः, पाणिन्यः, व्यवसायी *m.*
(न), व्यापारी *m.*, व्यवहारी *m.*, व्यवसायकः, पाणिन्योपनीयी *m.* (न),
धेयी *m.* (न), साधुः *m.*, साधुगणः, नेगमः; 'voyaging merchant,'
पथ्यपथिकः, स्वार्थिकः; 'man of the mercantile or third
class,' धेयः, पथ *m.* (न); 'company of merchants,' स्वार्थः, नेगमः.

MERCHANTABLE, *a.* पथ्यः -स्या -स्यं, विक्रयः -या -यं, पथ्यार्हः -र्हो -र्हं.

MERCHANTMAN, *s.* (Ship employed in trade) पाणिन्यनीः *f.*,
पाणिन्यनीका.

MERCHANT, *a.* दयालुः -लुः -लु, दयावान् -पती -यत् (न), कृपालुः -लुः
-लु, कृपावान् &c., दयाशीलः -ला -लं, कृपाशीलः -ला -लं, सद्यः
-या -यं, सकलः -ता -तं, सकलशीलः -ला -लं, कारुणिकः -को -कं,
सानुकम्प्यः -स्या -स्यं, सानुकम्प्यो -नित्यो -नित्य (न), सानुकम्प्यः -शा -शं,
दयालुः -लुः -लु, दयामयः -यी -यं, दयामयः &c., करुणामयः &c.,
दयापुष्टिः -दिः -दि, दयादृष्टिः -दिः -दि, दयाशीलः -ला -लं, दया-
वान् &c., सानुकम्प्यशीलः -ला -लं, सानुकम्प्यो -नित्यो -नित्य (न), करुणादृष्टिः -दिः
-दि, यत्तलः -ला -लं, कृपाकरः -रा -रं, दयापुष्टिः -ता -तं.

MERCIFULLY, *adv.* सद्यं, सकलत्वं, सानुकम्प्यं, कृपया, दयाया, सानुकम्प्यं,
दयापुष्टिं, कृपापुष्टिं, दयापुष्ट्या, कारुणेन -स्यात्, दयापुष्टिं, वास्तव्यात्.

MERCIFULNESS, *s.* दयालुता, कृपालुता, कारुण्यं, दयाशीलता, कृपाशीलता,
सद्यत्वं, सानुकम्प्यता, सानुकम्प्यता, दयाशीलता, दया, कृपा, सानुकम्प्यता,
करुणा, कृपा, वास्तव्यं.

MERCILLESS, *a.* निर्दयः -या -यं, अदयः -या -यं, निर्दृग् -पा -पं, निर्दृग् -

MER

-या -यं, निष्करुणः -या -यं, अकरुणः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, दयारहितः -ना -नं, दयाशून्यः -न्या -न्यं, कृपाहीनः -ना -नं, धीतपूपः -या -यं, निमुट -रा -रं.

MERCILESSLY, *adv.* निर्दयं, निष्कृपं, निष्करुणं, निमुटं, अतिनिमुटं.

MERCURIAL, *a.* (Containing mercury or quicksilver) चारुमदः -यी -यं, चारुदासकः -का -कं, सवारदः -दा -दं. —(Volatile, sprightly) चञ्चलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, चञ्चलबुद्धिः -द्धिः -द्धिं, प्रकृतितरलः -ला -लं, तरलप्रकृतिः -तिः -ति, दणिकबुद्धिः &c., अस्विरः -रा -रं.

MERCURY, *s.* (The planet, fabled as the son of Soma, or the moon, by Rohini) सौम्यः, सोमभूः *m.*, पुषः, रोहिण्यः, रोचनः, रोचनः, राजपुत्रः, तुङ्गः, हकाङ्गः, प्रयागाङ्गः, एकदेहः, प्रहृषणः, पचा-विमं *m.*, अविधानः. —(Quicksilver) चारुदः, चारु-रतः, रतः, रस-पातुः *m.*, सिद्धपातुः, दिव्यरतः, चपलः, दारदः. See QUICKSILVER. (A preparation of mercury used in medicine) यनसारः, चन्द्रोदयः, चतुर्मुखः; 'Calx or oxid of mercury,' रसभस्म *n.* (नं), चारुभस्म *n.*; 'white sublimate or muriate of mercury,' रसकद्वयः; 'sulphuret of mercury,' कञ्जली. —(Interpreter or preceptor of the gods) बृहस्पतिः *m.*

MERCY, *s.* (Disposition to forgive, clemency) दया, कृपा, दया-शीलता, कृपाशीलता, दयाशीलता, दयालुता, कृपालुता, दयापुष्टिः *f.*, क्षमापुष्टिः *f.* —(Compassion) अनुकम्पा, कारुण्यं, करुणा, प्रीति, अनुक्रीडाः, कृपा, दया. —(Grace, favor) अनुग्रहः, प्रसादः, प्रसन्नता, अनुरोधः. —(Pardon) क्षमा, पापमार्जनं, पापशुद्धिः *f.*, निष्कृतिः *f.*; 'ocean or fountain of mercy,' दयासागरः, दयासमुद्रः, दयानिधिः *m.*, करुणाकरः; 'vessel or recipient of mercy,' दयापात्रं, कृपापात्रं, दयाभाजनं, अनुकम्पनीयः -या, अनुग्राह्यः -ह्यः; 'to shew or have mercy,' दयां कृ, अनुकम्प्य (c. 1. -कम्पते -मिपुते), दय् (c. 1. दयते -मिपुते), दयम् (c. 1. दयते -मिपुते, दयन्ते); 'mercy!' बहि, त्रायस्, क्षमस्व, क्षम्यतां.

MERCY-SEAT, *s.* करुणासनं, ईश्वरासनं, परमेश्वरासनं, ईश्वरप्रसादासनं.

MERE, *a.* (Only, pure) मात्र in comp., मात्रकः -का -कं, केवलः -ला -लं, केवली -लिनी -लि (नं), शुद्धः -हा -हं; 'a mere man,' मनुष्यमात्रः; 'mere touch,' स्पर्शमात्रं; 'mere words,' वाङ्मात्रं; 'by mere talk,' पात्रमात्रेण; 'a mere grammarian,' केवलवै-याकरणः; 'a mere logician,' केवलनैयायिकः.

MERE, *s.* (A lake) सरस् *m.*, ह्रदः, सरोवरः, पयोराशिः *m.* —(Boundary) सीमा, परिसीमा, अन्तः, समन्तः, पर्यन्तः.

MERELY, *adv.* मात्रं, मात्रेण -त्रात्, केवलं, कुटारं, यत्; 'by merely inspecting,' निरीक्षणमात्रेण; 'from caste merely,' जातिमात्रात्.

MERETRIOUS, *a.* (Relating to harlots) वेश्यासत्तन्वी -न्विनी -न्वि (नं), चारुङ्गनीयः -या -यं, पलाङ्गनीयः -या -यं. —(Having a false show, gaudy) कृत्रिमशोभानात् -वती -वत् (नं), कृत्रिमशोभाभयः -यी -यं, मिथ्याशोभनः -ना -नं, कृत्रिमालङ्कारभयः -यी -यं, मिथ्यालङ्कारयान् &c., मिथ्यारामो -गिरी &c.

MERETRIOUSLY, *adv.* वेश्यारूपेण, कृत्रिमशोभापूर्वकं, मिथ्याशोभापूर्वकं.

TO MERGE, *v. a.* (Immergo) मज्ज् (c. 10. मज्जयति -मिपुते), निमज्ज्, मग्नं -ग्नो कृ, जगमाह (c. 10. -गाहयति -मिपुते), गाह्. —(Cause to be swallowed up or lost) यत् -स्तां कृ, विलीनं -नो कृ, निपीतं -तो कृ, नश् (c. 10. नाशयति -मिपुते), नष्टं -ष्टां कृ.

TO MICRO, *v. n.* मज्ज् (c. 6. मज्जति -मिपुते, मंजुं), खवगाह (c. 1. -गाहते -मिपुते -गाह्यं), यत् -स्ता -स्तं भू, निपीतः -ता -तं भू, नश् (c. 4. नश्यति -मिपुते)

MER

-मिपुते), मग्नः -ग्नो भू, विली (c. 4. -लीयते -लेह्यं).

MERGED, *p. p.* मग्नः -ग्नो भू, निमग्नः -ग्नो भू, चयगाहः -दा -दं. लीनः -ना -नं, विलीनः -ना -नं, निलीनः -ना -नं, लुप्तः -ना -नं.

MERIDIAN, *s.* (Midday, noon) मध्याह्नः, मध्याह्नकालः, मध्यदिनः, दिन-मध्य. —(Meridian of the place in geography and astronomy) याम्योत्तरवृत्तं, रजध्वं; 'meridians of right ascension,' द्वात्रि-मृत्राणि *n. pl.*; 'distance from the first meridian,' रेखान्तरं, देशान्तरं; 'distance between the meridians,' स्वध्वपरिधिः *m.* —(Height, highest point) उच्यता, उच्यपदं, चयं, मध्यं.

MERIDIAN, *a.* (Relating to midday) माध्याह्निकः -कौ -कं, माध्यन्दिनः -नी -नं, मध्याह्नकालीनः -ना -नं. —(Pertaining to the meridian line) याम्योत्तरवृत्तसत्तन्वी -न्विनी -न्वि (नं), रजध्वसत्तन्वी &c. —(Highest) उच्यतमः -मा -मं, उच्यतः -ना -नं.

MERIDIONAL, *a.* दक्षिणदिक्स्थः -स्था -स्थं, दक्षिणमुखः -खा -खं, दक्षि-णभिमुखः &c., दक्षिणदिक्स्थः -कौ -कं, दक्षिणदेशीयः -या -यं.

MERIT, *s.* (Desert) गुणः, योग्यता, उपयोगः, उपयुक्तता, पात्रता. —(Excellence, great merit) गुणोत्कर्षः, गुणप्रकर्षः, गुणवैजोष्यं, गुणिता, गुणपूर्णं, सगुणता, गुणीयं, गुणयत्ता, गुपता, गुणमहत् *r.* उत्कर्षः, उत्कृष्टता, श्रेष्ठता, श्रद्धा, प्रश्रद्धा, कारता -तं; 'appreciation merit,' गुणप्रहणं; 'one who does so,' गुणप्राप्ति *m.* (नं), गुण-प्राहकः, गुणरः. —(Merits, good or bad) गुणगुणं, गुणदोषी *m. du.* गुणदोषं, सारानारं, पुण्यापुण्यं, धर्माधर्मः; 'testing one's merits,' गुणगुणपरीक्षा, गुणदोषपरीक्षा. —(Merit acquired through works, according to the Hindu notion) पुण्यं, धेयम् *r.*, मुकृतं, धर्मः, धृपः, तपस् *n.*, नियमः, पुण्यसामग्री, सविनः; 'acqui- sition of merit,' पुण्यार्जनं, पुण्यसम्पादनं, धेयः नसम्पादनं; 'acquired by merit,' पुण्यार्जितः -ता -तं, पुण्यमिजितः -ता -तं; 'reward of merits,' पुण्यफलं; 'good fortune, as the result of merits,' पुण्योदयः; 'merit acquired in some former birth,' पूर्वपुण्यं; 'mightiness of merit,' पुण्यप्रतापः; 'person of great merit,' पुण्यनिधिः *m.*, धेयनिधिः *m.*, पुण्यसागरः, पुण्यराशिः *m.*, पुण्याला *r.* (नं), पुण्यजनः; 'a work giving an account of the merits of any holy place or object,' माहात्म्यं.

TO MERIT, *v. a.* अर्हं (c. 1. अर्हति -ने -मिपुते), अर्हः -हो -हं or उपपुण्य-का -कं or योग्यः -ग्या -ग्यं or उचितः -ता -तं भू or चक्ष्; 'he merits a kingdom,' राज्यम् अर्हति; 'he merits punishment,' दण्डाही भवति or चक्षि; 'to merit confidence,' विश्वासपात्रं भू. See TO DESERVE.

MERITED, *p. p.* उपपुण्य -का -कं, योग्यः -ग्या -ग्यं, अर्हितः -ता -तं.

MERITORIOUS, *a.* (Deserving a reward) वेतनाहं -हो -हं, दाहिताहं &c., प्रतिफलाहं &c. —(Deserving of honor) द्वायः -व्या -यं, द्वापनीयः -या -यं, प्रशंसनीयः -या -यं, शैल्यः -स्था -स्थं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, द्वापाहं -हो -हं, प्रशसाहं &c. —(Having great merit) गुणवान् -वती -वत् (नं), गुणसम्पन्नः -न्ता -न्तं, गुणी -विनी -वि (नं), गुणान्वितः -ता -तं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, उत्तमगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं. —(Having great religious merit) पुण्यवान् -वती &c., पुण्यशाली -लिनी &c., पुण्यरूपः -पा -पं, पुण्यपालकः -का -कं, कृतपुण्यपुत्रः -न्ता -न्तं; 'meritorious act,' पुण्यकर्म, व्रतः -तं, नियमः, तपस् *n.*

MERITORIOUSLY, *adv.* यथा वेतनम् or प्रतिफलम् अर्हति तथा, द्वापनीयं.

MERITORIOUSNESS, *s.* योग्यता, उपयुक्तता, वेतनाहता, वेतनयोग्यता, उपयोगिता, पात्रता, गुणिता, गुणसम्पत्ता, द्वायता, पुण्यता, पुण्यवत्तं.

MER

- MERLIN, *s.* (Kind of hawk) श्येनभेदः, कपोतारिः *m.*
 MERMAID, *s.* मत्स्यकन्या, मत्स्यकुमारी -रिका, कविकल्पितः कन्योद्धृक्कायो
 मत्स्यापःकायो जन्तुविशेषः, समुद्रोयस्त्री.
 MERRILY, *adv.* सहर्षं, सानन्दं, उल्लासेन, उल्लासितं, सहासं, सहास्यं,
 सहसितं, परिहासेन, दृष्टमनसा, सक्तीतुक्तं, प्रफुल्लमनसा, उल्लासवत्,
 दृष्टवत्, प्रमोदेन.
 MERRIMENT, *s.* उल्लासता, उल्लासः, हर्षः, प्रहर्षः, आनन्दः, सानन्दता,
 प्रफुल्लता, हास्यं, प्रहसनं, हासिका, परिहासः, परीहासः, आह्लादः,
 मुदा, प्रमोदः, कौतुकं, प्रहृष्टता, दृष्टता, क्रोडा, क्रोडाकौतुकं, विलासः,
 लीला, खेला, हास्यविनोदः, उत्तपः, चर्भटी.
 MERRINESS, *s.* दृष्टता, प्रहृष्टता, उल्लासता, उल्लासिता, हास्यमुखता, हास्य-
 वृत्तिः *f.*, सानन्दता, प्रफुल्लता, सदानन्दता.
 MERRY, *a.* दृष्टः -ष्टा -ष्टं, दृष्टदृष्ट्यः -या -यं, प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रहृष्टचित्तः -त्ता
 -त्तं, उल्लासः -सा -सं, उल्लासी -सिनी -सि (न्), उल्लासवृत्तिः -त्तिः -त्ति,
 परिहासशीलः -ला -लं, हास्यवृत्तिः -त्तिः -त्ति, हास्यमुखः -खी -खं,
 हास्यवदनः -ना -नं, सुहसाननः -ना -नं, आनन्दी -न्दिनी &c., आन-
 न्दवृत्तिः -त्तिः -त्ति, हासी -सिनी &c., प्रमोदी -दिनी &c., मुदान्वितः
 -ता -तं, मुदितः -ता -तं, विलासी &c., विनोदी &c., सुमनाः -ना -नः
 (स्), कौतुकी &c., उपजातकौतुकः -का -कं. —(Causing mirth)
 हास्यजनकः -का -कं, हास्योत्पादकः -का -कं, विनोदकः -का -कं, 'to
 make merry,' उत्तपं कृ; 'to be merry,' उल्लास् (c. 1. -लसति
 -सितुं), सुमन (nom. सुमनायते), कौतुकं कृ.
 MERRY-ANDREW, *s.* भयः, वैहासिकः, विदूषकः, परिहासवेदी *m.* (न्).
 MERRY-MAKING, *s.* उत्तपः, उत्तपकरणं, महोत्सवः, विलासकरणं.
 MERSION, *s.* मज्जनं, प्रमज्जनं, निमज्जनं, पिगाहः -हनं, अवगाहनं.
 MERU, *s.* (The sacred mountain, in the centre of the seven
 continents, at the extremity of the world's axis, where
 the gods reside, corresponding to Mount Olympus of the
 Greeks) मेरुः *m.*, सुनेरुः *m.*, सुरालयः, देवालयः, हेमार्द्रः *m.*, रत्नसानुः *m.*
 MESENTERIC, *a.* चन्द्रपेशीसंज्ञकः -न्धिनी &c., मध्यान्त्रिकः -की -कं.
 MESENTERY, *s.* चन्द्रपेशी, चन्द्रावरणत्वक् *f.* (च्), मध्यान्त्रावरणत्वक् *f.*,
 मध्यान्त्रयन्धनत्वक् *f.*; 'enlargement of the mesentery,' स्त्रीहाम *m.* (न्).
 MESH, *s.* (Interstice of a net) जालानरं, जालचिद्रं, जालरन्ध्रं.
 To MESH, *v. a.* जाले or पात्रे पट् (c. 10. पातयति -यितुं), जाले पातयित्वा
 बन्ध् (c. 9. यग्राति, पन्ध्), जालबद्धं -द्धं कृ.
 MESHY, *a.* जालरूपः -पा -पं, जालाकारः -रा -रं, जालमयः -यी -यं,
 जालवन्निर्मितः -ता -तं जालवद् बहुविद्रमयः -यी -यं.
 MESLIN, *s.* (Mixture of grain) मिश्रधान्यं, धान्यमिश्रणं, मिश्रान्नं.
 MESS, *s.* (Dish or quantity of food) अन्नभागः, अन्नपात्रं, चासं,
 सिद्धान्नं, यत् खाद्यद्रव्यं एकपुरुषस्य परिवेष्टते. —(Food prepared
 for a number of persons in common) गणान्नं. —(Set of
 persons who eat together) पंक्तिः *f.*, सहभोजिपंक्तिः *f.*, सहभोज-
 नपंक्तिः *f.*, गणान्नपंक्तिः *f.*, जग्धिपंक्तिः *f.*, सहभोजिगणः, सहभोजिनः *m. pl.*,
 पंक्तिभोजिनः *m. pl.*, गणचक्रकं, गणचक्रं; 'not admissible into
 the same mess,' अपांक्ष्यः -या -यं, अपांक्षः -क्षा -क्तं, अपांक्ष्यः -क्ष्या
 -क्ष्यं. —(Medley, litter) सङ्करः, नानाद्रव्यसाङ्कर्यं, नानाद्रव्यसन्निपातः,
 नानाद्रव्यसन्निधयः, सङ्कीर्णकं, सङ्कुलकं. —(Plight) दुर्दशा, दुर्गतिः *f.*,
 कदमः; 'in a mess,' दुर्दशाग्रस्तः -स्ता -स्तं.
 To MESS, *v. n.* (Eat in company) पंक्तिभोजनं कृ, एकपंक्तिभोजनं कृ,
 63) सहभोजनं कृ, एकत्र भोजनं कृ or आहारं कृ.
 To MESS, *v. a.* (Make into a mess) सङ्कीकृतं, सम्मिश्रीकृतं.

MET

- MESSAGE, *s.* सन्देशः, सन्दिष्टं, वाक्ता, दूतं, दीप्तं, वृत्तान्तः, वाचिकं,
 निर्देशः, निर्दिष्टं, वचनोपन्यासः, आदेशः, समाचारः, छात्रा, शासनं,
 शास्त्रिः *f.*, वक्तव्यं, वचनं, प्रेषः; 'sending on a message,' प्रतिशासनं.
 MESSED, *p. p.* सङ्कीकृतः -ता -तं, सम्मिश्रितः -ता -तं, सन्निपतितः -ता -तं.
 MESSENGER, *s.* दूतः, सन्देशहरः, वाक्ताहरः, वाक्तीयनः, वाचिकहरः,
 आख्यायकः, अध्वगः, प्रपोज्यः, सञ्चारकः, चारः, धावकः, सनाचारदायकः,
 कार्यद्वारः, निवृत्तार्थः; 'female messenger,' दूती -ति -तिका, सञ्चारिका.
 MESSIAH, *s.* (The Anointed) अभिमिक्तः, अभिमिक्ताता *m.* (न्).
 MESSMATE, *s.* पंक्तिभोजी *m.* (न्), एकपंक्तिः *m.*, समपंक्तिः, सहभोजी *m.*
 MESSUAGE, *s.* वासगृहं -हः, वासगृहं, गृहवाटिका, वास्तुवाटी.
 MET, *p. p.* समागतः -ता -तं, सङ्गतः -ता -तं, समुपागतः -ता -तं, मिलितः
 -ता -तं, अभिमुख्यगतः -ता -तं, सम्मुखगतः -ता -तं, अभिगतः -ता -तं.
 —(Met as a guest) प्रत्युद्गतः -ता -तं, प्रत्युद्यतः -ता -तं. —(Met
 with) आसादितः -ता -तं, समासादितः -ता -तं, प्राप्तः -ता -तं, अभिगतः
 -ता -तं; 'hard to be met with,' दुर्लभः -भा -भं. See To MEET.
 'Easy to be met with,' सुलभः &c.
 METACARPAL, *a.* करभसंज्ञकः -न्धिनी -न्धि (न्), पोलिसंज्ञकः &c.
 METACARPUS, *s.* करभः, पोलुः *m.*, करभास्य *n.*, प्रपायिः *m.*, प्रहस्तः.
 METACHRONISM, *s.* न्यूनकालनिरूपणं, न्यूननिरूपितकालः.
 METAL, *s.* धातुः *m.*, लोहः, तैजसं, सुवर्णरूपादि *n.*; 'base metal,'
 कुम्भः; 'factitious metal,' कृत्रिमधातुः *m.*; 'fused,' रसधातुः *m.*,
 रसः; 'inferior,' उपधातुः *m.*; 'melting metals together,'
 आवर्तनं; 'the metals collectively,' धातुजानं, षष्टधातु *n.* The
 eight metals are, 'gold,' सुवर्णः; 'silver,' रूप्यं; 'copper,'
 तासः; 'brass,' पित्रलं; 'bell-metal, or a kind of pewter,'
 कांस्यं; 'tin,' त्रपु; 'lead,' सीसकं; 'iron,' लोहः. Some
 make 'steel,' तीक्ष्णायसं, one of the eight metals, instead
 of कांस्यं.
 METALLIC, METALLICAL, *a.* (Pertaining to metals) धातुसंज्ञकः
 -न्धिनी -न्धि (न्), लोहसंज्ञकः &c. —(Consisting of metal)
 धातुमयः -यी -यं, लोहमयः -यी -यं, लोहः -ही -हं, धातुरूपः -पा -पं,
 धातुनिर्मितः -ता -तं, सिद्धरसः -सा -सं, तैजसः -स्त्री -सं, धातुगुणकः -का
 -कं, धातु or लोह in comp.
 METALLIFEROUS, *a.* धातुत्पादकः -का -कं, धातुजनकः -का -कं.
 METALLIST, *s.* धातुपरीक्षकः, धातुशः, धातुविद् *m.*, धातुकर्मकारी *m.* (न्).
 METALLOGRAPHY, *s.* धातुचरित्रं, धातुविवरणं, धातुविवरणविद्या.
 METALLURGIST, *s.* धातुकर्मकारी *m.* (न्), धातुशोधकः, धातुशोधनकृत् *m.*
 METALLURGY, *s.* धातुशोधनं, धातुशोधनविद्या, धातुकर्म *n.* (न्).
 To METAMORPHOSIS, *v. a.* रूपपरिणामं कृ, परिणतरूपं -पां कृ, शरीर-
 परिणामं कृ, आकारपरिणामं कृ, रूपान्तरं कृ, देहान्तरं कृ, रूपविकारं
 कृ, रूपभेदं कृ.
 METAMORPHOSED, *p. p.* परिणतरूपः -पा -पं, परिणतशरीरः -रा -रं,
 परिणतकारः -रा -रं, परिणतकृतिः -त्तिः -त्ति, रूपान्तरकृतः -ता -तं,
 विकृताकारः -रा -रं, परिणतः -ता -तं, विकृतः -ता -तं, भिन्नरूपः -पा -पं.
 METAMORPHOSIS, *s.* रूपपरिणामः, रूपान्तरं, देहान्तरं, आकारपरिणामः,
 रूपविकारः, रूपभेदः, शरीरविकारः, परिणामः, विकारः, विकृतिः *f.*
 METAPHOR, *s.* रूपकं, व्यञ्जनं -ना, व्यञ्जकः, लक्षणा, उपलक्ष्यं, ध्वनिः *m.*,
 समासोक्तिः *f.*, आरोपः, उपमा, उपमितिः *f.*, दृष्टान्तः, उल्लेखः, निदर्शनं,
 जहल्लक्षणा, जहल्लक्षणा, रूपकालङ्कारः, उपचारः, उपदेशः.
 METAPHORIC, METAPHORICAL, *a.* लाक्षणिकः -क्वी -कं, उपलक्षितः -ता
 -तं, सारूपकः -क्ता -कं, सव्यञ्जकः -का -कं, व्यञ्जकः -का -कं, आरोपितः

MET

-ता-तं, ध्वनितः-ता-तं, गौः-गौ-यं, क्षीपचारिकाः-का-कं; 'metaphorical sense,' गौतमं.

METAPHORICALLY, *adr.* गर्भपत्रं, रागपत्रं, रपकपूर्वम्, रपकान्तमेव, उपल-
पणपूर्वम्, उपलक्षणम्, लाक्षणिकं, धनितं.

MECAPHRASE, 8. यथाशब्दं भाषान्तरं, यथाशब्दभाषान्तरं.

METAPHORAST, ४. यथाशब्दभाषान्तरवर्त्ता *m.* (त्रि).

METAPHYSIC, METAPHYSICAL, a. आन्वयिकः -दो -कं, आन्वयिकी-
सत्तन्त्री -न्त्रिणी -न्त्रि (न्), गान्तराधन्यविषयः -या -यं, आत्मविषयः -या
-यं, आन्वयिकीविषयः -या -यं, ज्ञानज्ञानसत्तन्त्री &c., अध्यात्मविषय-
सत्तन्त्री &c., मानसः -त्ती -तं, आध्यात्मिकः -की -कं, नैयायिकः -का -कं.

METAPHYSICALLY, *adv.* मानसपन्नीनुसारेण. ज्ञानविद्यानुसारेण.

METAPHYSICIAN, s. चान्दोधिजीज्ञः, मानसपर्याज्ञः, मानसविद्याज्ञः, आध्यात्म-
विद्याज्ञः, नैयायिकः, अर्थतत्त्ववेत्ता *m.* (चू).

METAPHYSICS, ३. आन्वीक्षिकी, आन्वीक्षिकी विद्या, मानसधर्माविषयका विद्या, गानसधर्माः, आत्मविषयकं ज्ञानं, आत्मधर्माविषयका विद्या, अमूर्त-विषयज्ञानं, आत्मविद्या, अध्यात्मविद्या, मानसविद्या, आत्मतत्त्वविद्या, आत्मतत्त्वज्ञानं, जपितज्ञास्तं, धर्मतत्त्वविद्या, आत्मतत्त्वविद्याः.

METASTASIS, ४. रोगस्थानान्तरं, रोगस्थलान्तरं.

METATANSAL, a. प्रपदीनः -ना -नं, प्रपदीयः -या -यं, प्रपदसत्तन्धी &c.

Metatarsus, ५. अग्रदं, पादस्य मध्यभागः.

METATHESIS, ४. अक्षरविपर्ययः, यण्यन्तयः, अक्षरपरिवर्तनं.

To METE. v. a. मा (c. 2. माति-तुं, c. 10. मापयति -यितुं), परिमा, मापनं कृ.

METED, *p. p.* मितः-ता-तं, सङ्मितः-ता-तं, पारङ्मितः &c., निर्मितः &c.

METEMPSYCHOSIS, s. प्राणिनां पुनर्जन्म *n.* (नं). जन्मजन्म *n.*, जन्मानन्तरं, जन्मजन्मानन्तरं, देहान्तरप्राप्तिः *f.*, शरीरान्तरप्राप्तिः *f.*, रूपान्तरग्रहणं, अन्य-शरीरग्रहणं.

Meṣṣon, s. उत्थाः, सोक्ता-वृत्तः, शम्भुत्पातः, जेमुत्पातः, शिखायन्त्र्योत्तिस् n.,
अग्निरेषाकारि मगथात्पतन्त्र्योत्तिस्, उपाहिताः, उपग्रहः, उत्पातः,
दिव्योत्पातः.

METEORIC, a. (Pertaining to meteors) उल्कासदृशी &c., उल्का-
निपयः -या -यं.—(Proceeding from) उल्कासप्तः -प्ता -प्तं, उल्को-
द्वयः -या -यं, उल्काजः -जा -जं.

METEOROLOGIC, METEOROLOGICAL, a. विष्टुदुः आदिदिपयनः-का-कं, आका-
शोद्भववस्तुसंज्ञो &c., दिव्यदृष्यादिपयसन्तयो &c. आकाशोऽयः-या-यं

METEOROLOGY, s. विद्युदुल्कादिविद्या, आकाशोद्भववस्तुविद्या, ज्वलरोधनवि-
यदविद्या, आकाशविद्या, ज्वलरोधनविद्या, सागान्नयामुविषयका विद्या,
वायुबलशास्त्रं.

METEOROUS, a. उल्कागुणः -का -लं, उल्कायर्मदः -ला -लं.

METER, ४. नायकः, परिनायकः, गायनदर्शी III. (३), गाननिरूपकः.

METHICULY, s. (Kind of mend) मयु म., मयुषानीयं, मयुनीरं.

MEGHINUS, v. *impers.* मन्ने, इति मन्ने, इति तर्क्यामि.

METHOD, s. (Regular arrangement) ङः, णतुङ्गः, पर्यायः, व्य-
ख्या, व्यवस्थापनं, क्रमेण स्थापनं, आनुपूर्वी—र्थः, आनुपूर्वी, परिपाठः—
टी०, परिपाठ्यं, परम्परा, परम्पर्यै, विन्यासः, व्यवस्था, व्यवस्थाः, प्रति-
विधानं, विधानं, संविधानं, रचना, विरचनं—गा, आनृत०—(Way,
mode, process) रीतिः, मार्गः, विधिः, विधानं, विधः, प्रकाशः,
क्रमः, नियमः, रूपं, व्यवस्थाः, रूपं, युक्तिः, पद्धतिः, व्यायः, मर्यादा,
वृत्तान्तः, व्यवस्थाः, क्रिया, धारा; 'in this method,' अनेन विधानेन,
अनेन प्रदारेण, एनया रीत्या, एनयत्वा. See MANNER.

METHODICAL, a. (Said of persons) नियमशीलः -ला -लं, क्रमशीलः -ला -लं, यथाक्रमशीलः -रिणी -रि (नृ), क्रमानुगतः -ता -तं, क्रमानु-

MET

कारि &c., क्रमकः-का-कं, क्रमिकः &c.—(Of things) क्रमिकः-का-कं, क्रमकः-का-कं, यथाक्रमः-ना-नं, तद्वतः-ना-नं, यथानुक्रमः-ना-नं, क्रमानुसारी &c., व्यवस्थितः-ना-नं, दृष्टितः-ना-नं, यथावस्थितः-ना-नं, अनुक्रमः-घी-घं, अनुक्रमकः-गा-गं; 'methodical proceeding,' अनुक्रम-मर्थं.

METHODICALLY, adv. यथाक्रमेण, अनुक्रमेण; यथानुक्रमं, मक्रमं, क्रमतः क्रमात्, क्रमेण, क्रमात्, क्रम्यायेण, यथाक्रम्यायं, यथानियमं, यथागमिं, अनु-सूच्यं, यथामूलं, विधितः; 'done methodically,' अनुक्रान्त-न्तान्.

METHODICALNESS, s. क्रमशीलता, क्रमिकता, व्यवस्थितिः *f.*, राश्रमता.

METHODISM, s. नियमनिष्ठा, नियमासक्तिः f., जगन्निष्ठा.

METHODIST, *s.* नियमनिष्ठः, नियमासक्तः, नियमी *m.* (न्), कर्मनिष्ठः.

METHODISTICAL, a. नियमनिष्ठाशीलः -ला -लं, नियमनिष्ठासम्बन्धी &c.

TO METRPHIZE, v. a. व्यवस्था in caus. -(स्थापयति -यितुं), व्यवस्थापनं कृ, क्रमेण or यथाक्रमं स्या, विरम् (c. 10. -रप्पयति -यितुं), विषया (c. 3. -दधाति -धातुं), संविषया, प्रतिविषया, विन्यम् (c. 4. -जस्त्यति -जसितुं) प्यद् (c. 1. -जहते -हितुं).

METHODIZED, *p. p.* व्यवस्थितः-ता-तं. व्यवस्थापितः-ता-तां, विन्यस्तः-ता-तं, प्रतिविहितः-ता-तं, अनुष्ठानः-ता-तं, परिपाटीकृतः-ता-तं.

MLTONYMICAL, α. सजहत्वाधणिकः-की-कं, सजहत्वापेलाधणिकः-ली-लं.

METONYMY, s. अजहत्सार्थी, अजहत्तुषण, भक्ति: *f.*

Metre, *s.* चन्द्रस् *m.*, चन्द्रः, पृथं, चर्षपृथं, गणपृथं, मात्रचन्द्रन्, पद्यं, पद्वं, वेदः; 'violation of metre,' चन्दोभङ्गः. The following are certain forms of metre explained in Wilson's Dictionary :

1. अनुष्टुप् *f.* (म्) or चोक्तः, of which varieties are चित्रपदा, मालविका, विष्णुमाला, प्रमाथिका, 2. त्रिष्टुप् *f.* varieties इन्द्रपञ्चा, उपेन्द्रपञ्चा, उपजाति *f.* रघोदत्ता, 3. जगती, varieties वंशस्पगिलं, हुतापिलसितं, भुजङ्गप्रयातं, 4. जतिजगती, varieties नञ्जुभातिपदी, प्रहंशिणी, पुष्पिताम्बा, 5. शङ्करी or शङ्करी, varieties यमनातिलज्ज, जयपानिना, वासन्ती, लोला, नान्दीमुखी, 6. जतिशङ्करी or जतिजङ्करी, varieties मालिनी or मालिनी, चित्रा, तृणदं, लोलादेख, 7. छात्री, varieties चक्रिता, पञ्चपामरं, मदनललितं, वाग्मि *f.* मन्दललितं, 8. जलपदी, varieties शिखरिणी, मन्दारमाला, हरिणी, भावमाला, वृत्ती-भटा, 9. धृति *f.* varieties नारायण, नन्दनं, शार्दूलललितः, इमति-तला, पित्रलेखा, 10. अतिधृति *f.* of which varieties are शार्दूल-लपिक्रीडिता, मेघविस्फूर्जितं, सुरक्षा, मुचदाग *n.* (न्), 11. वृत्ति *f.* varieties सुवदना, गीतिका, शोभा, 12. प्रकृति, varieties मन्द-प्रवती, 13. चाकृति *f.* varieties हंसी, मदिरा, 14. विदृति *f.* 15. सङ्कृति *f.* 16. अतिवृत्ति *f.* variety ज्ञोवपदा, 17. वदृति *f.* variety भुजङ्गविजृम्भितं, 18. दृष्टका, varieties वीर्युतं, लोला, रन्-प्यालः, प्रपितं, 19. प्रतिष्ठा, varieties कन्या, सती, 20. सुप्रतिष्ठा, varieties पङ्क्ति *f.* प्रिया, 21. मध्या or मध्यमा, varieties नारी, मृगी, 22. वदया, 23. जत्युक्ता, 24. वृहती, varieties भुजङ्गशिखः *m.*, भुजङ्गसङ्क्रान्ता, मधिमध्यं, 25. पङ्क्ति *f.* varieties रत्नवती, ननोरमा, त्वरितगति *f.* 26. वणिक *f.* (ह्), varieties नमुमाना, कुमारललित, 27. मायवी, varieties ननुमथा, शशिवदना, this and the preceding are found only in the Vedas. There is another class of metres regulated, not by the number of syllables, but by the number of syllabic instants or short syllables, each long syllable being supposed to contain two short. They are called, 1. चाय्या, varieties पय्या, विपुला, चपला, मखचपला, जयनचपला, गीति *f.* उपगीति *f.* उर्गीति *f.* चाय्यागीति *f.*

2. धैतालीयः, varieties औपचन्दसिकः, रोहडिका.
 METRICAL, *a.* छन्दसः -सो -सं, छन्दोयुक्तः -का -क्तं, छन्दोवान् -वती -वत् (न्), छन्दोपदः -दा -दं, छन्दोरूपः -पा -पं, छन्दोविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, पद्यरूपः -पा -पं, पद्यात्मकः -का -क्तं, स्वरपदः &c., तालपदः &c.
 METRONOME, *s.* तालमापकयन्त्रं, तालमापनी.
 METROPOLIS, *s.* राजधानं -नी -नकं -गिजा, राजनगरी, मुख्यनगरी, पुरोचनः, ऊर्ध्वदः.
 METROPOLITAN, *a.* राजधानसम्बन्धी -न्धनी -न्ध (न्), राजधानीयः -या -यं. —(Archbishop)प्रधानपन्थाध्यक्षः, मुख्यपन्थाध्यक्षः, पन्थाध्यक्षाधिपतिः *m.*
 METTLE, *s.* वीर्यं, साहसं, सत्वं, तेजस् *n.*, प्रभावः, प्रहयः, पौरुषं, जोजस्, ऊर्जा, मदः, मादः, मज्जता.
 METTLED, METTLESOME, *a.* महासत्त्वः -त्त्वा -त्त्वं, महातेजाः -जाः -जः (स्), तेजोवान् -वती -वत् (न्), ओजस्वी -स्विनी -स्वि (न्), साहसिकः -की -क्ते, वीर्यवान् &c., मदोद्धतः -ता -तं, ऊर्जस्वी &c., मज्जः -ज्जा -ज्जं, माद-यान् &c., प्रचरः -रः, यद्वा -यदं.
 METTLESOMENESS, *s.* मज्जता, मदोद्धतिः *f.*, प्रचरता, महासत्त्वता.
 MEUM ET TUUM, *s.* स्वपरभेदः, चान्नपरभेदः, स्वपरविचारः.
 MEW, *s.* (Cage) पन्नरं, पिन्नरं, वीतंसः.—(Sea-fowl) जलकुङ्कुटः -टी. —(Cry of a cat) मेनादः, मर्जारनादः.
 To MEW, *v. a.* (Shut up) पन्नरे or कारागारे निरूप (c. 7. -रुण्डि -रोड्) or स्वरूप or वन् (c. 9. चम्राति, चम्डुं).—(Molt, shed the feathers) पद्मान् or पछैन् यत् (c. 10. पातयति -यितुं) or मुच् (c. 6. मुचति, मोड्) or निमुच्, पछनिमोक् कृ.—(Cry as a cat) मेनादं कृ, मर्जारवद् रु (c. 2. रौति, रवितुं).
 To MEWL, *v. n.* शिशुवन् or बालकवन् क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं) or रुद् (c. 2. रोदति -रुं), शिशुवात् क्रन्दनं कृ or रुदितं कृ or पीकारं कृ.
 MEWS, *s. pl.* स्रग्गोष्ठं, स्रग्गशाला, राजाधस्तानं.
 MIASM, MIASMA, *s.* वायुदूषकः प्रतियग्नः or कुत्सितगन्धः, रोगजनकः कुवासुः or प्रतिवातः, प्रतिवायुः, भारजवायुः, दूषकवायुः.
 MICA, *s.* स्रग्, स्रग्ग, स्रग्गचक्रं, तिमिलं.
 MICHAELMAS, *s.* वस्त्रस्य वृत्तीयपादावसाने पर्व *n.* (न्), शरत्कालीनपर्व *n.*
 MICROCOSM, *s.* सूक्ष्मजगत् *n.*, सूक्ष्मलोकः, सूक्ष्मसंसारः, क्षुद्रजगत्.
 MICRONOSCOPE, *s.* सूक्ष्मदर्शकयन्त्रं, सूक्ष्मनिरीक्षणयन्त्रं, सूक्ष्मनिरीक्षणकायः, सूक्ष्मद्रव्यदर्शनायं काययन्त्रं.
 MICROSCOPIC, *a.* सूक्ष्मरूपवत्तद्वारेण दृष्टः -ष्टा -ष्टं or उपलब्धः -भा -भं.
 MICTURITION, *s.* निमिच्छा, मेहनेच्छा, मूत्रतागेच्छा, मूत्रोत्सर्गेच्छा.
 MID, *a.* मध्यः -ध्या -ध्यं, मध्यः -ना -नं, मध्यत्यः -स्या -स्यं. See MIDDLE.
 MID-AGE, *s.* मध्यवयस् *n.*, मध्यमवयस् *n.*, साधुमयं.
 MID-COURSE, *s.* अर्द्धमार्गः, अर्द्धपथः, मार्गार्धं, मार्गमयं.
 MID-DAY, *s.* मध्याह्नः, दिनमयं, दिवामयं, मध्यन्दिनं, उद्दिनः, 'at mid-day,' दिनमध्ये, मध्याह्ने.
 MID-DAY, *a.* मध्याह्निकः -की -क्ते, मध्यन्दिनः -नी -नं, 'mid-day rites,' मध्याह्निकी क्रियाः, 'mid-day meal,' मध्याह्नभोजनं.
 MIDDLE, *a.* मध्यः -ध्या -ध्यं, मध्यः -ना -नं, मध्यनीयः -या -यं, मध्यस्यः -स्या -स्यं, मध्यस्थितः -ता -तं, मध्यवर्ती -र्विनी -र्वि (न्), माध्यः -ध्या -ध्यं, माध्यनः -नी -नं, गर्भस्थः &c., गर्भस्थितः -ता -तं, 'middle state,' मध्यस्थता, माध्यस्थः, 'the middle classes,' मध्यमवर्गः *m. pl.*, मध्यवर्गिणः *m. pl.*, मध्यजातीयाः *m. pl.*
 MIDDLE, *s.* मध्यं, मध्यभागः, मध्यदेशः, मध्यस्थानं, मध्यस्थलं, मध्यमप्रदेशः, मध्यनरं, मध्यनरः, गर्भः, उदरं, 'the middle of the arm,' दोनयं, 'of the night,' रात्रिमयं, 'of a house,' गृहाभ्यन्तरं, 'of a bow,'

लखकः; 'going in the middle,' मध्यगः -गा -गं, मध्यचारी -रिखी -रि (न्); 'in the middle,' मध्ये, मध्यतस्; 'in the middle of the night,' रात्रिमये, महानिशायां; 'in the middle of the Gangues,' मध्येगङ्गा.
 MIDDLE-AGED, *a.* मध्यमवयस्कः -रुता -रुक्ते, मध्यवयस्कः &c., अर्द्धवयस्कः &c., मध्यवयसः -ना -नं, अतिजानवीयसः -ना -नं, अर्द्धवृद्धः -द्या -यं, 'a middle-aged widow,' कालापनी.
 MIDDLE-EARTH, *s.* मध्यलोकः, मध्यमलोकः, मध्यभुवनं, पृथिवी.
 MIDDLE-FINGER, *s.* मध्यना, मध्या, कणिका, ज्येष्ठः.
 MIDDLE-MAN, *s.* मध्यस्वजनः, मध्यवर्ती *m.* (न्), मध्यस्थितः.
 MIDDLEMOST, *a.* मध्यमः -मा -मं, मध्यनीयः -या -यं, मध्यत्यः -स्या -स्यं.
 MIDDLE-SIZED, *a.* मध्यमपरिमाणः -या -यं, न स्थूलो न सूक्ष्मः &c.
 MIDDLING, *a.* मध्यमः -मा -मं, मध्यः -ध्या -ध्यं, मध्यमोयः -या -यं, माध्यः -ध्या -ध्यं, माध्यनः -नी -नं, मध्यः -ध्या -ध्यं, मध्यमोयः -या -यं, माध्यः -ध्या -ध्यं, माध्यनः -नी -नं.—(Of middle rank) मध्यमवर्गीयः -जा -जं, मध्यमपदस्यः -स्या -स्यं.—(Of middle size) मध्यमपरिमाणः -या -यं, न स्थूलो न सूक्ष्मः &c., मध्यमः -मा -मं.—(Of middle quality) विगुणः -या -यं, मध्यमगुणः -या -यं, सामान्यगुणः &c., सामान्यः -न्या -न्यं, साधारणः -शी -यं.
 MIDGE, *s.* सूक्ष्मनशकः, सूक्ष्मनसकः, सूक्ष्मनशिका, देशकः, सूचिपदनः.
 MID-HEAVEN, *s.* खमयं, गगनमयं, सन्नरीखमयं, दशमलग्नं.
 MIDLAND, *a.* मध्यदेशीयः -या -यं, माध्यदेशः -शी -शं, मध्यदेशस्थः -स्या -स्यं, मध्यदेशवर्ती -र्विनी -र्वि (न्), समुद्रदूरस्थः -स्या -स्यं.
 MIDLEG, *s.* जङ्गमयं, जङ्गला मध्यदेशः.
 MIDMOST, *a.* मध्यमः -मा -मं. See MIDDLEMOST.
 MIDNIGHT, *s.* रात्रिमयं, मध्यरात्रः, अर्द्धरात्रः, अर्द्धनिशा, महारात्रः, महानिशा, निशीथः, सद्योपसर्गः, निःसम्प्रातः, निःसम्प्रातः; 'at mid-night,' रात्रिमये.
 MIDRIF, *s.* शरीरमयं, उदरवयःस्थलमध्ये शरीरभागः.
 MIDSEA, *s.* समुद्रमयं, सागरमयं, मध्यसमुद्रः.
 MIDSHIPMAN, *s.* नाविकक्रममैत्र्यासकृत् *m.*, नाविकशिप्यः.
 MIDST, *s.* or *adv.* मध्यं, मध्ये, सन्नरं -रे; 'in the midst,' मध्ये; 'from the midst,' मध्यात्; 'to be in the midst of troubles,' दुःखसन्नः -स्ता -स्तं भू, दुःखसागरमग्नः -ग्नता -ग्नं भू. Sometimes मध्ये is put first in a compound; as, 'in the midst of the sea,' मध्येसमुद्रं, मध्येःस्थितं.
 MIDSTREAM, *s.* प्रवाहनमयं, सन्निधयं; 'in midstream,' सन्निधये.
 MIDSUMMER, *s.* ग्रीष्मकालमयं, निदायकालमयं, उष्णकालमयं.
 MIDWAY, *s.* अर्द्धमार्गः, अर्द्धपथः, मार्गमयं, पथमयं, मार्गार्धं.
 MIDWAY, *adv.* अर्द्धमार्गे, अर्द्धपथे, मार्गमये, पथमये, वल्लमये.
 MIDWIFE, *s.* सायिका, प्रसवकारिणी, प्रसवकारिणी, स्रग्गदा, गर्भिस-वेष्टिनी, पात्री; 'man-midwife,' प्रसवकारी *m.* (न्), प्रसवप्रेरः, सूतिप्रेरः, गर्भतोषकप्रेरः.
 MIDWIFERY, *s.* प्रसवकर्म *m.* (न्), प्रसवकार्यं, प्रसवकरणं, प्रसवकार्यं, सूतिकर्म *n.*, सूतिकर्यं, गर्भस्थप्रेर्यं, गर्भगोचनविद्या, बालान्त्रं, कुमारमृत्वा.
 MIDWINTER, *s.* शीतकालमयं, शिशिरमयं, मध्यशिशिरं, हेमन्तमयं.
 MIEN, *s.* आकारः, वदनाकारः, चञ्चलः, गतिः *f.*, रूपं, रीतिः *f.*, चरितं, व्यवहारः, चलनं, वृत्तिः *f.*, चारः, आचाराः, आकृतिः *f.*
 MIGHT, *s.* चले, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, चिक्रमः, पराक्रमः, प्रभावः, श्रेयर्थं, प्रतापः, ऊर्जा, अतिशक्तिः *f.*, तेजस्, वीर्यं, शौर्यं, प्रापत्यं; 'with all one's might,' यथाशक्ति, यथासामर्थ्यं, यथाचले.
 MIGHTILY, *adv.* चलेन, सचले, श्रेयर्थेण, सचिक्रमेण, सपराक्रमेण, प्रभावेण,

प्रतापेन, सवीर्यं, वीर्येण, प्रवलं, पलवत्.—(Greatly) भृशं, पत्यनं, क्षतिमायं.

MIGHTINESS, *s.* प्रवृत्ता, प्रापत्यं, सामर्थ्यं, ऐश्वर्यं, सपलत्वं, क्षतिशक्तिता, प्रतापः, प्रभायः, वीर्यं, सारता, सम्राटपता, पलीयकं.

MIGHTY, *a.* प्रवलः-ला-लं, महापलः-ला-लं, पलवान्-पती-यत् (ह), पली-लिनी-लि (न), शक्तिमान्-मती &c., क्षतिशक्तिमान् &c., पली-यान्-यसी-यः (र), पलिष्ठः-या-ष्टं, महाविक्रमः-मा-मं, उरुविक्रमः &c., पादविक्रमः &c., महाशक्तिः-क्ति-क्ति, कञ्चितः-ता-तं, कनेस्वी-खिनी &c., विक्रान्तः-ता-तं, पराक्रान्तः &c., पराक्रमी &c., विजम्बी &c.—(Great, majestic) महान्-हती-हत् (ह), ऐश्वर्यवान् &c., प्रतापी &c., प्रतापवान् &c., महातेजाः-जा-जः (र), प्रभावी &c., विभूतिमान् &c., तेजोवान् &c., महोदधः-दा-दः; 'mighty lord,' परमेश्वरः, महेश्वरः.

To MIGRATE *v. n.* उगमन् (c. 1. ज्ञानति-क्रमितुं), देशाद् देशं भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु), एकदेशं त्यक्त्वा देशान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or देशान्तरम् अपि वस्, देशान्तरं or स्थानान्तरं गत्वा वस्, देशभ्रमणं कृ, दिग्भ्रमणं कृ, देशादनं कृ, विदेशगमनं कृ, देशपरिवर्तनं कृ.

MIGRATION *s.* उगमनः, उगमणः, देशान्तरगमनं, स्थानान्तरगमनं, देशभ्रमणं, दिग्भ्रमणं, देशपरिवर्तनं, देशादनं, विदेशगमनं.

MIGRATORY, *a.* देशभ्रमणशीलः-ला-लं, परिभ्रमणशीलः-ला-लं, पर्यटन-शीलः-ला-लं, देशपरिवर्तनशीलः-ला-लं.

MILCH-COW, *s.* घेनुः *f.*, दोग्ग्री, घेनुका, गोघेनुः *f.*, स्त्रीगवो, पर्याखिनी, क्षीरिणी, दुग्धपती, पीनोग्री, पीनरक्षनी, पीनदुग्धा, नवदूतिका; 'a herd,' घेनुकं.

MILD, *a.* (Soft, not harsh) मृदुः-हो-हु, मृदुलः-ला-लं, कोमलः-ला-लं, सीम्यः-म्या-म्यं, पिग्मः-ग्मा-ग्मं, शान्तः-ता-तं, अनुयः-या-यं, अपरुहः-या-यं, अपरुहः-रा-रं, अकर्मज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, छद्मः-ह्या-ह्यं, नम्रः-या-यं, सुकुमारः-रा-रं, चपलः-या-यं, चपलः-रा-रं.—(Tender or gentle in temper) मृदुस्वभावः-या-यं, मृदुभावः-या-यं, कोमलस्वभावः &c., सीम्यवृत्तिः-ति-ति, कोमलान्तःकरणः-रा-रं, दयाद्वैभावः-या-यं, दयालुः-लु-लु, दयावान्-पती-यत् (ह), मदयः-या-यं, सान्निध्यः-ता-तं, सान्निध्यप्रकृतिः-ति-ति, निर्गन्धः-धा-धं.—(Lenient) क्षमावान् &c., सामयुधिः-धि-धि, क्षतीरुणः-ह्या-ह्यं, क्षतीरुः-दा-दं, क्षान्तिरु-रा-रं, अनुयदलः-या-यं, सान्निध्यचारी-रिणी &c., सान्निध्यचारी &c.; 'mild remedy,' सीम्योप-चारः, सान्निध्योपचारः, चालोपचारः; 'mild means,' सान्निध्यः; 'by mild means,' सान्निध्येन, साक्षा; 'mild air,' मृदुवातः, मृदुवायुः *m.*; 'mild speech,' सान्निध्यः.

MILDEW, *s.* वृषदूषणं, तरुदूषणं, कलङ्कः, शुक्रकलङ्कः, श्वेतकलङ्कः, दूषण-पलु *n.*, क्षेदजमलं.

To MILDEW, *v. a.* शुक्रकलङ्केन दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), क्षेदजमलेन दुष् or जलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं) or लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्).

MILDEWED, *p. p.* शुक्रकलङ्कदूषितः-ता-तं, कलङ्कितः-ता-तं.

MILDLY, *adv.* मृदु, मृदुलं, कोमलं, सीम्यवत्, अनुयं, अपरुहं, अकर्मज्ञं, साक्षा, सान्निध्येन, साक्षाद्वै, सान्निध्यं, क्षतीरुणं, क्षतीरुं, अपरुहं, अपरुहं, मन्दं.

MILDNESS, *s.* (Softness, not harshness) मृदुता-तं, माद्वै, क्षदिमा *m.* (न), सीम्यता, कोमलता, क्षिप्रता, अनुयता, अपरुहता, अकर्मज्ञं, शान्तता, शान्तिः *f.*—(Of temper) स्वभावमृदुता, प्रकृतिमृदुता, सीम्य-वृत्तिता, कोमलस्वभावः, सान्निध्यप्रकृतिः *f.*, दयालुता.—(Leniency) मृदुता, क्षमा, सीम्यता, साम *n.* (न), सामयुधिः *f.*, क्षतीरुणता, क्षतीरुणं, क्षतीरुता, दयालुता, अनुयता, अनुयदलता, क्षमा.

MILE, *s.* The measure called क्रोशः, or kos, is about two English miles. One English mile will therefore be expressed by चर्दिक्रोशः; 'three miles,' सार्दिक्रोशः; 'four miles,' क्रोशद्वयं; 'five miles,' सार्दिक्रोशः; 'six miles,' क्रोशत्रयं.

MILE-STONE, *s.* अर्द्धक्रोशमापकप्रमाणः, क्रोशमापनपाथाङ्कः.

MILITANT, *a.* युद्धोद्युक्तः-क्ता-क्तं, युद्धोद्युक्तः-ता-तं, युद्धप्रवृत्तः-ता-तं, युद्धारुहः-दा-दं, युध्यमानः-ना-नं, युद्धकारी-रिणी-रि (न), सद्रा-मोद्युक्तः &c.

MILITARY, *a.* (Pertaining to soldiers or arms) युद्धसम्बन्धी-न्यनी &c., युद्धविषयकः-का-कं, साम्रामिकः-की-कं, सामरिकः-की-कं, सैनिकः-की-कं, आयुधिकः-की-कं, घातः-ची-चं, साम्यरायिकः-की-कं; 'military duty,' दायपत्नीः, दायपत्नीः; 'following it,' दायपत्नीनुयः-गा-गं; 'military profession,' शस्त्रवृत्तिः *f.*, शस्त्रा-स्त्रभृत्.—(Engaged in the profession of arms) युद्धप्रवृत्तः-क्ता-क्तं, योधी-पिनी-पि (न), शस्त्रनीवी &c., शस्त्रानीवी &c., शस्त्रो-पनीवी &c., आयुधनीवी &c., शस्त्रास्त्रभृत्, शस्त्रभृत्.—(Man of the military class) दायिकः, दायः, दायी *m.* (न), रान्यः, विरट् *m.* (न), वाह्यः, मूढाभिप्रेतः; 'a woman of this class,' दायिका-पी-याणी; 'the duty of this class,' दायिपत्नीः; 'the military class,' दायिपत्नीतिः *f.*

MILITARY, *s.* (The body of soldiers) सैनिकपङ्क्तिः, सैन्यपङ्क्तिः, सैन-कक्षातिः *f.*, दायं, दायिपत्नीतिः *f.*, दायपत्नीः.

To MILITATE, *v. n.* विरुप् (c. 7. -रुण्डि-रोडु), प्रतिरुप्, विरुद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिरुद्धं (nom. प्रतिरुद्धयति-यितुं), विपरीतः-ता-तं भू.

MILITIA, *s.* देशरक्षकाः *m. pl.*, देशरक्षिणः *m. pl.*, नैमिषिकसेनाः *m. pl.*

MILK, *s.* दुग्धं, क्षीरं, पयस् *n.*, सान्, गोदुग्धं, गोरसः-सं, घेनुकादुग्धं, गव्यं, गव्यपयस् *n.*, अषदोहः, दोहः, ऊषस्यं, ऊषस्यं, दोहनं, दोहापनयः, पायसं, पीयूषं, घेयं, कोमलं; 'made from milk,' पयसः-स्या-स्यं; 'the skim of milk,' दुग्धमेतं; 'yielding much milk,' पद्दुग्ध्या, दोहीयान्-यसी-यः (र); 'milk diet,' दुग्धाहारः; 'coagulated milk,' दधि *n.*, क्षीरजं; 'insipidated milk,' क्षीरपिष्टः *f.*; 'drinking milk,' क्षीरपः-या-यं, क्षीरपायी-यिनी &c.; 'giving milk,' क्षीरदः-दा-दं; 'to give milk,' दुह् (c. 4. दुहते), क्षीरं दा. To MILK, *v. a.* दुह् (c. 2. क्षीरयति, दुग्धे, क्षीरयति), निदुह्, दोहनं कृ, दुग्धं दु (c. 10. सावयति-यितुं), गोक्षनं पीडयित्वा दुग्धं सु or मोक्ष् (c. 10. मोक्ष-यति-यितुं) or मुक्ष् (c. 10. मोक्षयति-यितुं), दुग्धमोक्षणं कृ.

MILKED, *p. p.* दुग्धः-ग्धा-ग्धं, निदुग्धः-ग्धा-ग्धं, कृतदोहनः-ना-नं; 'a cow easily milked,' सुखदोहा, सुखदोहा, सुखता.

MILKER, *s.* क्षीरपायी *m.* (गृ), दोहकः, दोही *m.* (न), पुक्ष् *m.* (दुह्).

MILKINESS, *s.* दुग्धता, दुग्धवत्ता, दुग्धता, क्षीरता, पायसता, पयस्यत्वं, क्षीरता, क्षीरवत्ता, दुग्धसादृश्यं, दुग्धसमुद्यता.

MILK-LIVERED, *a.* भीरुहृदयः-या-यं, क्षीरहृदयः &c., क्षातरः-रा-रं.

MILK-MAID, *s.* गोदोग्ग्री, गोदोहिनी, गोपी, गोपिनी, गोपिका, क्षीरी.

MILK-MAN, *s.* गोधुक् *m.* (-दुह्)-दोग्ग्री *m.* (गृ), दुग्धविक्रेता *m.* (न), क्षीरविक्रेता *m.* (न), गोपः, क्षीरी.

MILK-PAIL, MILK-PAN, *s.* दोहनं-नी, गोदोहिनी, दुग्धपात्रं, क्षीरपात्रं, दुग्धपात्रं, दुग्धभाजनं, दोहनपात्रं, क्षीरपात्रं, निपात्रं, दोहः, पारी.

MILK-PORRIDGE, MILK-POTTAGE, *s.* क्षीरेयी.

MILK-SOP, *s.* क्षीरहृदयः, मृदुहृदयः, कोमलहृदयः, कापुरुषः.

MILK-WHITE, *a.* दुग्धसपथः-शी-शी, क्षीरवल्बुद्धः-क्ता-क्तं, क्षीरवर्णः &c.

MILKWOMAN, *s.* दुग्धविक्रेता, दोहिनी, गोपिनी, गोपा, क्षीरी, महाशूरी.

MILKY, *c.* दुग्धी -गन्धनी -गन्ध (नू), छोरी -रिखी &c., पायनः -नी -मं, पयनः -स्या -म्यं, पयली -रिली &c., दुग्धमयः -यो -यं, लोयः -यी -यं.—(Resembling milk) दुग्धसमुगः -रा -रं, छोरीमयः -ना -मं, दुग्धसदृजः -जी -जं.—(Yielding milk) छोरीटः -दा -दं, चहुदुग्धः -ग्या -ग्यं, दुग्धप्रदः -दा -दं.

MILKY-WAY, *s.* मन्दारिनी, चाण्डाजगद्गा, स्वर्गद्गा, स्वर्गदी, सुरनदी, चाकाशनदी, देवनदी, वियद्गा, नागजीपी, हरिताली.

MILL, *s.* घेपरी, घेपणी -खिः *f.*, घेपनयनः, घेपनचक्रं, चक्रं.

To MILL, *v. a.* पिप् (c. 7. पिनटि, पेपु), चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), घूर्णीकृ.—(Beat with the fist) मुघ्न नन् (c. 10. ताडयति -यितुं) or मट (c. 1. -हरति -हर्तुं).

MILLENARIAN, MILLENARIAN, *a.* सहस्रवर्षीयः -या -यं, सहस्रवर्षीयः -गा -गं, सहस्रवत्सरी -रिखी -रि (नू), सहस्रवर्षियः -ली -लं, सहस्रान्दिकः -ली -लं, सहस्र -सिखी &c., सहस्रः -सी -सं.

MILLENNIUM, MILLENNARY, *s.* सहस्रवर्ष, सहस्रवत्सरी, वर्षनगरं, वर्षसाहस्रं, दशशतवर्ष, सहस्रवर्षपर्यन्तं महाद्वयं यूगद्वयं.

MILLEPED, *s.* सहस्रपाद *m.*, सहस्रपादपिण्डः कौटभेदः.

MILLER, *s.* ग्रन्थपेपकः, ग्रन्थपेपखजीवी *m.* (नू), घेपनोपजीवी *m.*

MILLESIMAL, *a.* (Thousandth) सहस्रतमः -नी -मं.—(Consisting of a thousand parts) सहस्रशतपः -पा -पं, सहस्रशतमयः -का -कं.

MILLET, *s.* (Panicum, a sort of grain) चणुः *m.*, त्रियन्तुः *m.*; 'field of it,' चणुयं.

MILJARY, *a.* अर्द्धशतमापकः -का -कं, शतमापनः -नी -नं.

MILLINER, *s.* स्त्रीपरिच्छदकारिणी, स्त्रीपरिच्छदविक्रेत्री, स्त्रीवस्त्रव्यापारिणी, स्त्रीवस्त्रव्यापणजीविनी, स्त्रीवस्त्रकृत् *f.*

MILLINERY, *s.* स्त्रीपरिच्छदः, स्त्रीवस्त्रसामग्र्यं, स्त्रीवस्त्रशिरस्तादि *n.*, स्त्रीसज्जा, स्त्रीलोकभूतं यन्त्रिचद यन्त्रादि.

MILLION, *s.* नियुतः -तं, प्रयुतः -तं, दशलक्षं; 'ten million,' कोटिः *f.*; 'one hundred million,' अर्धुदः; 'one thousand million,' महार्धुदः, महाशतः; 'ten thousand million,' पक्षः; 'one hundred thousand million,' महापक्ष *m.*; 'million million,' अक्षं, रक्षं, निरक्षं; 'ten million million,' महारक्षं. According to Wilson's Dictionary, रक्षं is equivalent to ten million million, according to the Mahrattī Dictionary to ten thousand million, and निरक्षं to a hundred thousand million: नियुतः is also used for one hundred thousand, and there seems to be much uncertainty in the use of some others of the above Sanskrit terms. The word कोटिः is used generally for a large number, and hence the expression 'by millions' कोटिशस्.

MILLIONAIRE, *s.* कोटीश्वरः, लक्षणीशः, दशलक्षसम्पन्नः.

MILLIONARY, *a.* नियुतसन्धी -न्धनी &c., नियुतीयः -या -यं.

MILLIONTH, *a.* नियुततमः -नी -मं, प्रयुततमः -मी -मं.

MILL-STONE, *s.* घेपणप्रसरः, घेपणपायाणः, घेपणी-खिः *f.*, घेपणं, शिलापट्टः, शिलापुत्रः.

MILT, *s.* (Spleen) शोहा *m.* (नू), गुल्मः.—(Roe) भीनाखं, मत्स्याखं.

MILTER, *s.* पुंमत्स्यः, पुंजातीयो मत्स्यः or मोनः.

MIME, *s.* (Actor, buffoon) नटः, नर्तकः, नाटकः, कुशीलवः, चारणः, रङ्गाचार्यः, नायानीयः, भण्डः, विद्वक्कः, वैहासिकः.

MIMIC, MIMICAL, *a.* उपहासपुट्टा परगतिचेष्टिताधनुकारी -रिखी -रि (नू) or अनुकरणशीलः -ला -लं, अनुकारी &c., अनुकरणसभावः -वा -वं,

विद्वन्कारो &c.—(Consisting of imitation) अनुकरणरूपः -पा पं, अनुकरणसभावः -का -कं, विद्वन्करणः -पा -पं; 'mimic art,' नाटकविधिः *m.*

MIMIC, *s.* (Buffoon) भण्डः, भाण्डः, वैहासिकः, परिहासवेदी *m.* (नू), विद्वक्कः.—(Imitator) अनुकारी *m.* (नू), अनुकर्त्ता *m.* (नू).

To MIMIC, MIMICK, *v. a.* उपहासपुट्टा परस्य गतिभाषितचेष्टितादि अनुकृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कुरुं), हासोत्पादनार्थं परचेष्टितानुकरणं कृ or विद्वन् कृ.

MIMICKED, *p. p.* उपहासपुट्टा or हासोत्पादनार्थम् अनुकृतः -ता -तं.

MIMICKER, *s.* अनुकर्त्ता *m.* (नू), अनुकारी *m.* (नू), विद्वन्कर्त्ता *m.*

MIMICRY, *s.* उपहासपुट्टा गतिभाषितचेष्टिताधनुकार्यं, हासोत्पादनार्थं चेष्टितानुकरणं, अनुकार्यं, अनुकरणं, अनुकृतिः *f.*, अनुक्रिया, अनुकर्म्म *n.* (नू), विद्वन् -ना, व्याजः; 'of a cry or sound,' स्तव्याजः.

MIMOSA, *s.* (Kind of sensitive plant) गण्डकारी, गण्डकाली, समद्गा, नमस्कारी, खदिरा, यलापणी, सुपहा, लज्जालुः *m.*, महाभीता, लज्जकारिका, स्पृशलज्जा, राखा, युक्तरसा; 'fetid mimosa,' अरिमेदः, विद्वन्दिदः; 'mimosa albidu,' शनी, शमीरः, सकुफला, शिवा.

MINACIOUS, MINATORY, *a.* भर्त्सनकारी -रिखी -रि (नू), निर्भर्त्सनकृत् *m. f. n.*, भर्त्सनार्थकः -का -कं, भर्त्सनमयः -यी -यं, भयप्रदर्शकः -का -कं, भयसूचकः -का -कं.

MINARET, *s.* शिखरं, शृङ्गं, प्रासादशिखरं, भवनशिखरं, प्रासादशृङ्गं.

To MINCE, *v. a.* (Cut into small pieces) खर्दं खर्दं कृ, खर्दशः कृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), सूक्ष्मखर्दशः कृ or व्यपच्छिद्, बहुलवशः खर्द (c. 10. खर्दयति -यितुं), शकलीकृ, खर्दोक्क.—(Cut off in speaking) व्यपच्छिद्, भिन्नखरेण यद् (c. 1. यदति -दितुं).

To MINCE, *v. n.* (Walk with short steps or with affected delicacy) भिन्नगत्या or सलालित्यं or सलील्यं चल् (c. 1. चलति -लितुं), ललितगत्या or विलक्षितगत्या चर् (c. 1. चरति -रितुं), सवैलक्ष्यं चर्.—(Speak affectedly) भिन्नखरेण यद् (c. 1. यदति -दितुं), ललितखरेण यद्, विलक्षितखरेण यद्, सवैलक्ष्यं यद्.

MINCED, *p. p.* व्यपच्छिन्नः -घा -घं, सूक्ष्मखर्दोक्तः -ता -तं, सूक्ष्मशकलीकृतः -ता -तं, छिन्नभिन्नः -घा -घं, छिन्नविच्छिन्नः -घा -घं, खर्दितः -ता -तं.

MINCE-MEAT, MINCED MEAT, *s.* छिन्नमांसं, खर्दमांसं, खर्दोक्तमांसं, व्यपच्छिन्नमांसं, व्यपन्नमांसं सह सिद्धं छिन्नमांसं.

MINCE-PIE, MINCED PIE, *s.* छिन्नमांसव्यपन्नमांसदिग्धः शम्कुलीपिशेषः.

MINCINGLY, *adv.* खर्दशस्, लवशस्, भिन्नगत्या, भिन्नखरेण, सवैलक्ष्यं.

MIND, *s.* (The understanding, intellect) मनस् *n.*, मानसं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, धीः *f.*, चित्तं, चेतस् *n.*, मेधा, प्रज्ञा, आत्मा *m.* (नू), चेतना, बोधः, बोधशक्तिः *f.*, चित् *f.*, पिच्छक्तिः *f.*, ज्ञानशक्तिः *f.*, उपलम्भिः *f.*, ज्ञेयुषी, तुष्टः, निगुः *m.*, अङ्गं; 'application of mind,' मनोयोगः, मनोनिवेशः, मनःप्रवेगः; 'to give the mind,' निविष्टचित्तः -घा -घं भू, आगच्छित्तः -ता -तं भू, मनो निविष्ट (c. 10. -वेशयति -यितुं); 'exercise of mind,' मनो-गताः; 'out of one's mind,' व्यपवस्थितबुद्धिः -दिः -दि; 'fixed in the mind,' चित्तोक्तः -ता -तं; 'of inferior mind,' उपपन्नचेतनः -ना -नं.—(Heart or seat of the affections) हृदयं, हृद्, .. चित्तं, चेतस्, अन्तःकरणं, अन्तः-रात्मा *m.* (नू), अन्तःप्रवृत्तिः *f.*, मनस्, अन्तर्भावः, भावः, अन्तरं, अन्तर्नरः, 'working of the mind, emotion,' चित्तवृत्तिः *f.*, विकारः, मनो-विकारः, मनोविकृतिः *f.*; 'control of the mind,' मनोदखः, मनो-निग्रहः; 'peace of mind,' मनःशान्तिः *f.*—(Opinion, thoughts) मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, मतं, मनोगतं, मनस् *n.*, मनोभावः, हृत्ततं; 'of one

mind, 'एकचिन्तः-ज्ञा-ज्ञे'; 'to be of one mind,' एकचित्तोभू.
'change of mind,' बुद्धिभेदः—(Inclination, will, desire)
मनोरथः, इच्छा, आकांक्षा, अभिलाषः, याचना, बुद्धिः, मतिः, कामः,
अभिमतं, ईप्सितं, अभीष्टितं, इष्टं; 'according to one's mind,'
यथाभिमतं, यथेष्टं, यथेष्टितं, मनोनुवृत्तः-ला-लं, 'having a mind
to see,' द्रष्टुमनाः-नाः-नः (न), 'having a mind to go,' गन्तुमनाः
&c.—(Design, intention) बुद्धिः, मतिः, मनस्, अभिप्रायः,
अभिमतं, चिकीर्षितं, सङ्कल्पः, उद्देशः. To have a mind मतिं दृ.
—(Memory, remembrance) स्मरणं, स्मृतिः, अनुस्मृतिः, संस्मृतिः,
अनुचिन्ता, अनुपोषः, ध्यानं, आध्यानं; 'to call to mind,' स्मृ (c. 1.
स्मरति, स्मर्तुं), अनुस्मृ, संस्मृ, अनुस्मिन् (c. 10. पिबति-पिबतुं), समनुचिन्तु,
अनुपुष्य (c. 4. -पुष्यते-पोष्युं), 'to put in mind,' स्मृ (c. 10. स्मार-
यति-यितुं), पुष् (c. 10. चोपयति-यितुं), उडुष्य; 'flashing across
one's mind,' स्फुरत्यं.

To MIND, v. a. (Attend to, heed) अवधानं (c. 3. -धत्ते-धातुं), मनो धा,
अवधानं दृ. सावधानः-ना-नं भू, अवहितः-ता-तं भू or धत्; 'mind!'
आवधानो भव.—(Regard) मन् (c. 4. मन्वते, मन्तुं), अनुमन्, मननं
दृ, अवधेयं (c. 1. -ईधते-यितुं), अवधेय, प्रतीत्यं, पुष् (c. 1. चोपयति,
c. 4. पुष्यते, पोष्युं), आनुष्, आलोक् (c. 10. लोचयति-यितुं), आलोच्य
(c. 10. लोचयति-यितुं), अवधेयं दृ.—(Obey) सेप् (c. 1. मेवते-यितुं),
द्यु in des. (शुश्रूषते-यितुं), अनुष्टा (c. 1. -तिष्ठति-धातुं), अनुवृत् (c. 1.
-यचते-यितुं), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुपत्तिं दृ.—(Take
care of, look after) रक्ष् (c. 1. रक्षति-यितुं), पाल् (c. 10. पाल-
यति-यितुं), अनुवन्धा, 'mind a family,' तन्त् (c. 10. तन्वयति-यितुं).

MINDFUL, a. (Disposed) प्रवृत्तः-ज्ञा-ज्ञे, प्रवृत्तः-ज्ञा-ज्ञे, मनाः-नाः-नः
or मनस्कः-स्का-स्कं in comp.; as, 'minded to go,' गगनमनाः
&c., गन्तुमनाः &c., गगनमनस्कः &c. See INCLINED. (In com-
position) मनाः &c., मनस्कः &c., मतिः &c., बुद्धिः &c.; as,
'high-minded,' महामनाः &c., महामनस्कः &c., महामतिः-ति-ति &c.

MINDFUL, a. (Attentive, heedful) सावधानः-ना-नं, अवहितः-ता-
-तं, कृतावधानः-ना-नं, अवहितपेताः-ताः-तः (स्), जागर-रा-रं.
—(Regarding with care) मन्यमानः-ना-नं, अनुमन्यमानः-ना-
-नं, अवेषकः-का-कं, अवेषकः-का-कं.—(Bearing in mind)
स्मरन्-रन्ती-रन् (न्), स्मृतिमान्-मती-मत् (न्), अनुचिन्तयन्-यन्ती-
यन् (न्); 'to be mindful,' स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मर्तुं).

MINDFULLY, adv. सावधानं, अवहितं, अवहितपेतासा, स्मृतिपूर्वम्, अवेषया.

MINDFULNESS, s. अवधानं, सावधानता, अवहितता, अवेषा-घृणं, अवेषा.

MINDLESS, a. (Heedless) अनवधानः-ना-नं, अनवहितः-ता-तं, प्रमत्तः-
-ज्ञा-ज्ञे, निरवेषः-घा-घं.—(Forgetful) नष्टस्मृतिः-ति-ति, अपस्मृतिः-
-ति-ति.—(Stupid) निर्वुद्धिः-द्धिः-द्धि, बुद्धिहीनः-ना-नं.

MINE, pron. a मदीयः-या-यं, अस्मदीयः-या-यं, मम gen. c. (अस्मद्),
मामकीनः-ना-नं, आत्मीयः-या-यं, मत् in comp.; as, 'mine
own master,' मत्प्रभुः m.

MINE, s. (Excavation in the earth for any metals, &c.) आकरः,
खनिः-नी f., खनिः-नी m. f., खन्याकरः, गन्तः-ज्ञा-ज्ञे, कुल्या,
योनिः m. f.—(For gold, &c.) कनकखली, कनकस्थानं, कापन-
कन्दरः, सुवर्णादिधातुस्थितस्थानं, सुवर्णोद्यत्स्थितस्थानं.—(For precious
stones) खनिः-नी f., मणिभूमिः, खनीयस्थितस्थानं, मणिखली, कुट्टिमः-
-नं, गन्तः-ज्ञा-ज्ञे.—(For military purposes) सन्धिः m., सुरङ्गा,
खनिकं, कुल्या, रन्ध्रं.—(Metaphorically) as, 'a mine of good
qualities,' गुणाकरः, गुणनिधिः m., गुणास्वर्गः.

To MINE, v. a. and n. (Excavate) रन् (c. 1. रनति-यितुं), आरन्,
निरन्.—(Form a hole or subterraneous passage) सुरङ्गो
दृ, पिपरं दृ, रन्ध्रं दृ, गूढरन्ध्रं दृ गूढमार्गं दृ or उत्तरन्, गूढकुल्यां
दृ, गूढरन्ध्रं दृ.—(Undermine) अपस्तात् रन् or गूढरातं दृ.

MINER, s. (Excavator) रनकः, रनिता m. (नृ), आरनिनकः, रानकः,
'रनन् m. (नृ), रनिनकः.—(Military) सुरङ्गाारनकः, सुरङ्गादृत् m.,
सौरङ्गिकः.

MINERAL, s. धातुः m., उपधातुः m., रनिनवस्तु m., आकरवस्तु n., रनिनं
शिलानं, आकरेन्यद्रव्यं, आकरोपद्रव्यं.

MINERAL, a. (Pertaining to minerals) धातु in comp.; as, 'the
mineral kingdom,' धातुनातिः f., धातुनातं.—(Produced in a
mine) रनिनः-ज्ञा-ज्ञे, 'आकरनः-ज्ञा-ज्ञे, 'आकरोद्वयः-या-यं,
आकरी-रिणी-रि (न), आकरीयः-या-यं, शिलानः-ना-नं.—(Con-
sisting of minerals) धातुमयः-यो-यं, धातुमयः-या-यं, धातुमयः-
यो-यं, शिलामयः &c., अजमयः &c., दार्पदः-दी-दी.—(Impreg-
nated with minerals) धातुमयः-ज्ञा-ज्ञे, धातुमयः-गिरी &c.,
धातुगुणकः-ज्ञा-ज्ञे, धातुगुणोपेतः-ता-तं, धातुपल्लवः-ज्ञा-ज्ञे.

MINERALOGIST, s. धातुविद्याज्ञः, रनिनवस्तुविद्याज्ञः, आकरोपद्रव्यविद्याज्ञः,
धातुवेत्ता m. (नृ), धातुगुणवादी m. (नृ), आरन्वानी m. (नृ).

MINERALOGY, s. धातुविद्या, धातुनिरूपणविद्या, धातुपरिचयः, रनिनवस्तु-
परिचयः, आकरोपद्रव्यपरिचयः, धातुगुणविषयका विद्या, धातुगुणविद्या,
धातुविद्याविषयका ज्ञानं.

To MINGLE, v. a. निच् (c. 10. मिश्रयति-यितुं), समिश्र, विमिश्र, मि-
श्रीकृ, समिश्रीकृ, एकीकृ, संयुज् (c. 7. -युज्ति-यितुं), c. 10. योग-
यति-यितुं), संगन् (c. 6. -गन्वति-यितुं), संगं दृ, सङ्ग (c. 6. -द्विरति-
यितुं), रीकृ, सम्मूष् (c. 7. -मूष्ति-यितुं), एख्य दृ, पतिवर् दृ.

To MINGLE, v. n. मिश्रीकृ, समिश्रीकृ, मिह् (c. 6. मिलति, मेलितुं),
समिह्, सङ्ग in pass. (-जीर्यते), संयुज् in pass. (-युज्यते), संयुज्मी-
MINGLED, p. p. मिश्रितः-ता-तं, समिश्रः-ज्ञा-ज्ञे, मिश्रः-ज्ञा-ज्ञे, मि-
श्रीकृतः-ता-तं, संगष्टः-ज्ञा-ज्ञे, मिलितः-ता-तं, सङ्गीकृतः-ज्ञा-ज्ञे,
सम्मूष्टः-ज्ञा-ज्ञे, पतिवर्तः-ज्ञा-ज्ञे.

MINGLING, s. मिश्रणं, समिश्रणं, सम्मेलनं, संगमः, संयोगः, मिलनं.

MINIATURE, s. सूक्ष्माकारचित्रं, लघुवाच्यचित्रं, सूक्ष्मचित्रं.

MINIATURE, a. सूक्ष्मपरिमाणः-ज्ञा-ज्ञे, सूक्ष्माकारः-ज्ञा-ज्ञे.

MINIKIN, a. चतिसूतः-ज्ञा-ज्ञे, अत्यल्पः-ज्ञा-ज्ञे, चतुः-ज्ञा-ज्ञे.

MINIM, a. (Note in music) दीर्घस्वरः.—(Dwarf) ह्रस्वमूर्तिः.

MINIMUM, s. कनिष्ठसंख्या, अल्पसंख्या, अल्पपरिमाणं, अल्पपरिमाणः.

MINIMUS, s. अल्पमूर्तिः m., कनिष्ठः, ह्रस्वतनमूर्तिः m.

MINING, s. रननं, खनिरननं, आकररननं, खनिरननं, आरननं.

MINION, s. पद्मः, रानयपद्मः, नृपपद्मः, रानलालो m. (नृ).

MINISTER, s. (Agent, official) दम्भकः, कार्यसाधकः, कार्यनिर्वाहकः,
नियोगी m. (नृ), नियुक्त, अधिकारी m. (नृ), आधिकारिकः, अधि-
कारवान् m. (नृ), आगुक्त, कार्यप्रदत्तकः.—(Of the king or of
the government) मन्त्री m. (नृ), जनायः, जनायः, रानियः, रान-
मन्त्री m., राजसचिवः, राजामातः, महामातः, उद्दिष्टः, गद्गतिपुरुषः,
प्रधानः, पुष्यः, राज्यपुष्यः, भुरीयः, पुष्यः, भुरीयः, भुरन्धरः, राज्य-
भुरन्धरः, राजकार्यभारी m. (नृ), राजपरीक्षितः m., राजजम्बीरः, रान-
भूयः, मन्त्रद्वयं m., चारद्वयः; 'prime minister,' प्रधानमन्त्री m.,
'the minister of counsel,' धीसचिवः; 'the minister of ac-
tion,' धर्मसचिवः; 'the minister of the king's amusements,'

MIN

नर्मसचिवः.—(Of religion) उपाध्यायः, आचार्यः, पुरोहितः, धर्माध्यापकः.—(At a foreign court) राजदूतः, राजप्रतिनिधिः *m.*, राजप्रस्थापितः.

To MINISTER, *v. a. or n.* (Supply necessary things) सोपकारद्वयं परिहृय (c. 10. -कृत्ययति -यितुं) or उपहृय or उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or उपपह (c. 10. -पादयति -यितुं) or सम्भृ (c. 1. -भरति -भृत्) or पुरस्कृ or प्रस्तुतीकृ.—(Serve, attend on) उपचर (c. 1. -चरति -रितुं), उपाचर, परिचर, उपास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं), पशुपास, सनुपास, सेव (c. 1. सेवते -ति -यितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), उपसेव, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), श्रु in des. (शुश्रूषते -यितुं), परिचिम् (c. 10. -वेपयति -यितुं), उपचारं कृ, उपासनां कृ.—(Sacerdotally) उपाध्यायधर्मं कृ, उपाध्यायवृत्तिम् अनुष्ठा.

MINISTERED, *p. p.* (Supplied) उपहृतः -ता -तं, उपस्थापितः -ता -तं. —(Served) उपासितः -ता -तं, कृतोपचारः -रा -रं.

MINISTERIAL, *a.* (Attendant upon) उपकारकः -का -कं, उपकारी रिखी -रि (न्), अनुवर्त्ती -र्त्तिनी &c., वशवर्त्ती &c., वशानुगः -गा -गं, उपामकः -का -कं, उपचारपरः -रा -रं, उपचारकृन्, सेवकः -का -कं. —(Official executive pertaining to an agent) आधिकारिकः -की -कं, नियोगसत्तन्त्री &c., कार्यसाधकः -का -कं, कार्यनिर्वाहकः -का -कं, कार्यप्रवर्त्तकः -का -कं, कार्यसाधनसत्तन्त्री &c.—(Pertaining to a minister of state) मन्त्राधिकारसत्तन्त्री &c., मन्त्रधर्मकः -का -कं, मन्त्रकर्मसत्तन्त्री &c.—(Sacerdotal) उपाध्यायधर्मसत्तन्त्री &c. उपाध्यायधर्मकः -का -कं.

MINISTERIALLY, *adv.* मन्त्राधिकारेण, अधिकारतः, ज्ञातव्यतः, मन्त्रितवत्.

MINISTERSHIP, *s.* See MINISTRY.

MINISTRATION, *s.* (Service) उपचारः, उपचारकरणं, उपासनं -ना, पशुपासनं, सेवा -वनं, उपसेवा -वनं, परिचर्या, उपकारः, शुद्ध्या.—(Office of a minister) मन्त्राधिकारः, मन्त्रकर्म *n.* (न्), मन्त्रकरणं. (Sacerdotal) उपाध्यायधिकारः, उपाध्यायकर्म *n.* (न्), उपाध्यायवृत्तिः *f.*

MINISTRY, *s.* (Office of minister) मन्त्रित्वं, साचिव्यं, मन्त्राधिकारः -रित्ता, ज्ञातव्यत्वं, अधिकारः -रित्ता -त्वं; 'office of a prime minister,' मुख्यमन्त्रित्वं, प्रधानमन्त्रित्वं, पट्टाधिकारः.—(Office of an agent) नियोगिता -त्वं, नियोगः, नियोगिपदं, अधिकारः.—(Agency, instrumentality) कारणत्वं, कारकत्वं -ता, साधकत्वं, कर्तृत्वं -ता, कर्तृकत्वं, प्रयोजकत्वं.—(Office of a minister of religion) उपाध्यायत्वं, उपाध्यायपदं, धर्मोपदेष्टृत्वं.—(Body of ministers of state) मन्त्रि-सभा, मन्त्रिगणः, मन्त्रिसमूहः, मन्त्रिणः *m. pl.*, ज्ञातव्यगणः, सचिव-सभा, ज्ञातव्यः *m. pl.*, राजपुरुषः *m. pl.*—(Service). See MINISTRATION.

MINIUM, *s.* सिन्दूरं -रित्ता, नागजं, नागरक्तं, रक्तपूषं, रक्तमालुकं. See LEAD.

MINOR, *a.* (Less) अवरः -रा -रं, अल्पतरः -रा -रं, अल्पीयान् -यसी -यः (न्), कनीयान् &c., लघ्वीयान् &c., न्यूनः -ना -नं.—(Secondary) आग्रहानः -ना -नं, अग्रहः -त्वा -त्वं, गौणः -णी -णं; 'minor' in these senses is very commonly expressed by the preposition उप; as, 'a minor member of the body,' उपाङ्गं, प्रत्यङ्गं; 'a minor veda,' उपवेदः; 'minor science,' उपविद्या; 'a minor offence,' उपपातकं; 'minor offender,' उपपातकी *m.* (न्); 'minor planet,' उपग्रहः; 'minor deity,' उपदेवता; 'minor duty,' उपधर्मः; 'minor disease,' क्षुद्ररोगः.—(Inconsiderable) लघुः -घुः -घु, खलः -त्वा -त्वं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं.

MINOR, *s.* (Person under age) अग्रामव्यवहारः, अग्रामव्यवहारकालः,

MIN

अग्रामव्यवहारः, व्यवहारारोग्यः, बालः, शिशुः *m.*, अग्रामपोडशवर्षः, किशोरः, अग्रामव्यवहारः, अग्रामकालः.—(Premise, in logic) उत्तरपक्षः, लघ्वययः.

MINORITY, *s.* (State of being under age) बाल्यं, बालदशा, बालावस्था, बालत्वं, बाल्यभावः, बाल्यकालः, शैशवं, शिशुभावः, शिशुकालः, अग्रामव्यवहारत्वं, अग्रामव्यवहारदशा.—(Smaller number, lessness) न्यूनपक्षः, अल्पपक्षः, अवयवः, न्यूनता -त्वं, न्यूनभावः; 'in the minority,' न्यूनपक्षपाती *m.* (न्), न्यूनपक्षग्राही *m.* (न्), न्यूनपक्षान्वितः.

MINOTAUR, *s.* नरवृषभः, नरवृषः, नृवृषभः, कविकल्पितो-डेन पुरुषो-डेन वृषभो जन्तुविशेषः.

MINSTREL, *s.* नागधः, मगधः, धैतालिकः, पादित्रगायकः, गीतवादनकुशलः, सङ्गीतविद्, सङ्गीतकुशलः, गापकः, चन्दी *m.* (न्), मधुकः, भास्त्रिकः; 'celestial,' गन्धर्वः.

MINSTRELSY, *s.* नागधवृत्तिः *f.*, गन्धर्ववृत्तिः *f.*, गीतवादनं, गीतवादनकर्म *n.* (न्), गान्धर्वं, सङ्गीतव्यापारः, सङ्गीतं, सङ्गीतिः *f.*

MINT, *s.* (Place where money is coined) दण्डशाला, दण्डकशाला, मुद्राक्षिप्ता, मुद्राक्षनशाला, अवाकरः; 'master of it,' दण्डपतिः *m.*, दण्डकपतिः, रुपाध्यक्षः, नैष्किकः.—(Plant) पोदिना, पुदिना.

To MINT, *v. a.* मुद्राक्षनं कृ, मुद्रादि अक्ष (c. 10. अक्षयति -यितुं), मुद्रीकृ, मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं).

MINTAGE, *s.* मुद्राक्षनं, अक्षनं.—(That which is coined) मुद्रा, मुद्रितरूपं, मुद्राक्षितरूपं.

MINTER, *s.* मुद्राक्षकः, दण्डाक्षयिता *m.* (न्), मुद्राकारः -रकः.

MINT-MASTER, *s.* दण्डपतिः *m.*, दण्डकपतिः *m.*, रुपाध्यक्षः, नैष्किकः.

MINUET, *s.* (Kind of dance) पदगतिः *f.*, मन्दनृत्यविशेषः.

MINUS, *s.* (Less) न्यूनः -ना -नं, ऊनः -ना -नं; 'minus something,' किञ्चित् न्यूनः -ना -नं; 'minus a hand,' हस्तन्यूनः -ना -नं.—(In algebra) च्छेदः, छयः; 'a thousand minus one,' एकहस्त्या सहस्रं.

MINUTE, *a.* (Very small) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, अतिमूल्यः -क्ष्मा -क्ष्मं, अत्यल्पः -त्वा -त्वं, अल्पिणः -ता -तं, अल्पकः -की -कं, कणीकः -का -कं, अलीयान् -यसी -यः (न्), अणुः -णी -णु, अल्पकः -का -कं, शुद्धः -द्रा -द्रं, अक्षयः -क्ष्मा -क्ष्मं, अत्यल्पः -त्वा -त्वं, छोदिष्टः -ष्टा -ष्टं, तनुः -नुः -न्यी -नु, प्रतनुः -नुः -नु, छोणः -खा -खं, तनीयान् -यसी &c., तनिष्टः -ष्टा -ष्टं, छोद्रुणः -की -वनं, कृशः -शा -शं.—(Attending to small things) सूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, सूक्ष्मदर्शी -र्शिनी &c.; 'minute description,' प्रत्ययवचनेना.

MINUTE, *s.* (Sixtieth part of an hour) षट्षष्टिपादाः *m. pl.*, छयपादाः, छयचतुर्षांशः, सार्द्धष्टिपलः; 'half a minute,' त्रिंशत्प्रा-खपादा. According to the Hindu reckoning a दशः or hour contains 24 minutes, and a पलं is equal to the 60th part of a दशः, therefore 2½ palas are equal to a minute. A छयः is equal to 30 कला or 4 minutes. When, however, the word minute is used generally for a small portion of time it may be expressed by छयः, पलं, विपलं, त्रुटिः *f.*, निमेषः, निमेषः; as, 'a minute's delay,' छयछेपः; 'for a minute,' छयं -खान् -थेन; in a minute,' निमेषमात्रेण; 'a minute - afterwards,' छयान्तर -रे.—(In geometry, the sixtieth part of a degree) कला.—(Note, memorandum) स्मरणलेखः, स्मरणपत्रलिखितं, लेखः, लिखितं, स्मरणपत्रं.

TO MINUTE, *v. a.* स्मरणार्थं किञ्चिद् लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), अभिलिख्.

MINUTELY, *adv.* सूक्ष्मं, सौक्ष्म्येण, ससौक्ष्म्यं, सूक्ष्मत्वेन, सूक्ष्मतया, अति-सूक्ष्मतया, लघुशब्दं, कथशब्दं.

MINUTENESS, *s.* (Extreme smallness) अतिसूक्ष्मता, सूक्ष्मता -त्वं, सौक्ष्म्यं, अतिसौक्ष्म्यं, जलत्वता, अल्पत्वता, क्षुद्रता, क्षोदिता *m.* (नं), अणिमा *m.* (नं), तनुता, अतितनुता, अतितानवं, तनिष्ठता, क्षीणता. —(Attention to small things) सूक्ष्मदृष्टिः, सूक्ष्मदर्शनं, सूक्ष्मदर्शित्वं.

MINUTLE, *s. pl.* सूक्ष्मावयवाः *m. pl.*, सूक्ष्मशः *m. pl.*, सूक्ष्मविषयाः.

MINX, *s.* अविनीता, दुर्विनीता, घृष्टा, प्रगल्भा, बन्धकी, निर्लज्जा.

MIRACLE, *s.* आश्चर्यकर्म *n.* (नं), अद्भुतकर्म *n.*, अतिमानुषकर्म *n.*, अमानुषकर्म, अमानुषीयकर्म *n.*, अनानिगकर्म *n.*, अद्भुतक्रिया, चमत्कार, अद्भुतं, देवकर्म *n.*, दिव्यकर्म *n.*, निसर्गातिगकर्म *n.*, प्रकृततीतकर्म *n.*, दिव्यशक्तिसाधितकर्म *n.*, विभूतिसाधितकर्म *n.*

MIRACULOUS, *a.* आश्चर्य्यः -र्य्यं -र्य्यं, अद्भुतः -ता -तं, अतिमानुषः -पा -पं, अनानिगः -गा -गं, पुरुषातिगः -गा -गं, अतिमह्यः -ता -तं, अपौरुषेयः -यी -यं, अमानुषशक्तिसाध्यः -र्या -र्यं, अपौरुषशक्तिसाधितः -ता -तं, दिव्यशक्तिसाधितः -ता -तं, विभूतिसाधितः -ता -तं, निसर्गातिगः -गा -गं, प्रकृततिगः -गा -गं—(Having miraculous powers) अद्भुतशक्तिमान् -मती -मत् (नं), अतिमानुषशक्तिः -का -कं, अद्भुतकारी -रिपी -रि (नं), अमानुषकर्मकारी &c., अलौकिकशक्ति -क्ति -क्ति.

MIRACULOUSLY, *adv.* अतिमानुषशक्तिपूर्वकं, आश्चर्य्यशक्त्या, अद्भुतशक्त्या, अमानुषशक्त्या, दिव्यशक्त्या, अनानिगशक्त्या, अलौकिकशक्त्या.

MIRAGE, *s.* मृगतृष्णा -विषाका, मृगतृष्णा, मृगतृष्णा *f.* (नं), मृगजलं, मरीचिका.

MIRE, *s.* पङ्क्तः, कर्दमः, जघालः -लं, जलकल्लः, कलुषं, मलं.

To MIRE, *v. a.* पङ्क्तेन दुष् (c. 10. दुष्पयति -यितुं), पङ्क्तं -स्यां कृ.

MIRINESS, *s.* सपङ्कता, पङ्कितत्वं, सकर्दमता, कलुषत्वं, कालुष्यं.

MIRROR, *s.* दर्पणः -र्यं, चादर्शः, मुकुटः, मङ्कुरः, मङ्कुरः, जातदर्शः, मण्डलकं, प्रतिविम्बता, सम्पुटी *m.* (नं), दर्शने, चादर्शः, कर्मेष्टः ; 'the surface of a mirror, चादर्शनलं ; 'mirror-like,' चादर्शनलोपनः -मा -मं. —(Exemplar) चादर्शः, प्रतिमा.

To MIRROR, *v. a.* दर्पणे विम्ब (nom. विम्बयति -यितुं), प्रतिविम्ब.

MIRRORED, *p. p.* विम्बितः -ता -तं, प्रतिविम्बितः -ता -तं, दर्पणगतः -ता -तं.

MIRTH, *s.* हास्यं, हासः, प्रहसनं, परिहासः, परोहासः, हामिका, उल्लासः, उल्लसता, मुदा, कीर्तुकं, हर्षः, प्रहर्षः, हास्यक्रीडा, हास्यविनोदः, मुदितं, प्रनोदः, मुद् *f.*, विश्रम्भणं.

MIRTHFUL, *a.* हासी -सिनी -सि (नं), हास्यवृत्तिः -न्ति -न्ति, हास्यमुखः -खी -खं, मुहसाननः -ना -नं, उल्लासी -सिनी &c., उल्लसः -सा -सं, उल्लासितः -ता -तं, मुदान्वितः -ता -तं, प्रनोदी -दिनी &c., मुदितः -ता -तं, हृष्टचित्तः -न्ता -न्तं, कीर्तुकी -किनी &c., जानन्दो &c.

MIRTHFULLY, *adv.* सहसं, महासं, सहसितं, परिहासेन, उल्लासेन.

MIRY, *a.* पङ्किलः -ला -लं, पङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (नं), पङ्कमयः -यी -यं, पङ्कङ्कितः -न्ता -न्तं, सपङ्कः -ङ्का -ङ्कं, सकर्दमः -मा -मं, कार्दमः -मी -मं, कर्दमितः -ता -तं, सजघालः -ला -लं, कलुषः -पा -पं, पङ्कदूषितः -ता -तं ; 'a miry road,' पङ्कपथं *n.* (नं).

MISACCEPTATION, *s.* विपरीतग्रहणं, अन्यपात्रग्रहणं, विपरीतापेक्षग्रहणं.

MISADVENTURE, *s.* अनिष्टपातः, अनिष्टं, विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, सापद् *f.*, दुर्गतिः.

MISADVENTURED, *a.* दुर्गतः -ता -तं, दुर्भाग्यः -र्या -र्यं, दुर्दैवाग्रस्तः &c.

MIS-ADVISED, *a.* कुमन्त्रितः -ता -तं, कूपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, कूपरागृष्टः -ष्टा -ष्टं.

MIS-AFFECTED, *a.* अहितः -ता -तं, विरक्तः -क्ता -क्तं, अननुक्तः &c.

To MIS-ALLEGGE, *v. a.* अन्यपा यद् (c. 1. यदति -दितुं), निम्न्या यद्.

MIS-ALLEGATION, *s.* अन्यपाकपनं, अन्यपापादः, निम्न्यापादः, निम्न्याकपनं.

MISANTHROPE, MISANTHROPIST, *s.* पुरुषद्वेषी *m.* (नं), पुरुषद्वेष *m.*

(द्वृ), जनद्वेषी &c., लोकद्वेषी, पुरुषशत्रुः *m.*, जनशत्रुः, जनघेरी *m.* (नं), विशत्रुशत्रुः *m.*, विशत्रुहो *m.* (नं), सध्वामिगन्धकः, सध्वामिगन्धी *m.* (नं).

MISANTHROPIC, MISANTHROPICAL, *a.* पुरुषद्वेषी -विपी -पि (नं), जनद्वेषी &c., सध्वद्वेषी &c., विशत्रुद्वेषी &c., जनघेरी -रिपी &c., अपरिचयी -विपी &c., अपरिचयशीलः -ला -लं, अपरिचयः -या -यं.

MISANTHROPY, *s.* पुरुषद्वेषः, जनद्वेषः, सध्वलोकद्वेषः, जनघेरिता, जनशत्रुता, सध्वलोकशत्रुता, लोकघेरित्वं, अपरिचयशीलता, जनद्रोहः, मनुष्यघातः, जनापकारपुष्टिः *f.*

MISAPPLICATION, *s.* कुप्रयोगः, अनन्ययोगः, अन्यपाप्रयोगः—(Of money) असद्रूपः, कुपयः, अन्यपापयः.

To MISAPPLY, *v. a.* कुप्रयोगं कृ, कुविनियोगं कृ, अन्यपा or निम्न्या प्रयुग् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते, c. 10. -योजयति -यितुं) or विनियुज्.

To MISAPPREHEND, *v. a.* अन्यपा ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or पुष् (c. 1. योयति -यितुं) or अयगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), विपरीतापेक्षं ग्रह्, विपरीतम् उपलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), विपरीतापेक्षग्रहणं कृ.

MISAPPREHENSION, *s.* अन्यपाग्रहणं, विपरीतग्रहणं, अन्यपायोपः, विपरीतयोपः, अन्यपापेयोपः, अपेक्षविपरीतकरणं, विपरीतापेक्षग्रहणं, विपरीतापेयोपः, भ्रमः, निम्न्यामतिः *f.*

To MISBECOME, *v. a.* न युज् in pass. (युज्यते), न उपपद् (c. 4. -पजते).

MISBECOMING, *a.* अयोग्यः -र्या -र्यं, असुक्तः -क्ता -क्तं, अनुचितः -ता -तं.

MISBEGOT, MISBEGOTTEN, *a.* विनातः -ता -तं, विनानितः &c., कुनातः &c.

To MISBEHAVE, *v. n.* अयुक्तं or असम्यक् चर् (c. 1. चरति -रितुं) or आचर् or वृत् (c. 1. वतते -वितुं), दुराचारः -चा -रं भू, दुराचारं कृ, अभिचारं कृ, मर्यादातिव्रतं कृ, दुर्वृत्तः -न्ता -न्तं भू.

MISBEHAVED, *a.* दुर्विनीतः -ता -तं, अविनीतः -ता -तं, दुश्चरितः -ता -तं, दुष्टेष्टितः -ता -तं, दुर्वृत्तः -न्ता -न्तं, कुशीलः -ला -लं, समुद्धतः -ता -तं. See ILL-BRED.

MISBEHAVIOUR, *s.* दुर्विनीतता, अविनयः, कुनीतिः *f.*, दुष्टेष्टितं, कुचेष्टितं, दुर्वृत्तिः *f.*, कुनीतिः *f.*, कुचरितं, कुचर्या, अभिचारः, दुराचारः, मर्यादातिव्रतः.

MISBELIEF, *s.* अन्यपाप्रज्ञा, कुप्रत्ययः, कुप्रज्ञा, निम्न्याविश्वासः.

To MISCALCULATE, *v. a.* अन्यपा or निम्न्या or असम्यग् गम् (c. 10. गमयति -यितुं) or विगम् or संख्या (c. 2. -ख्याति -युं), निम्न्यागतयां कृ.

MISCALCULATED, *p. p.* निम्न्यागरितः -ता -तं, अन्यपागरितः &c., असम्यग्गरितः &c.

MISCALCULATION, *s.* निम्न्यागणना -नं, असम्यग्गणना, अन्यपागणना, दुर्गणना, कुगणना, कुपरिसंख्या.

To MISCALL, *v. a.* निम्न्याभिपानं कृ or दा, निम्न्या or अन्यपा आख्या (c. 2. -ख्याति -युं) or अभिपा (c. 3. -द्याति -धातुं), निम्न्यानाम कृ.

MISCALLED, *p. p.* निम्न्याभिहितः -ता -तं, निम्न्याख्यातः -ता -तं.

MISCARRIAGE, *s.* (Failure) असिद्धिः *f.*, विपत्तिः *f.*, कार्यविपत्तिः *f.*, असम्यक्तिः *f.*, अनुपपत्तिः *f.*, अप्रतिपत्तिः *f.*, भङ्गः, सकारणः *f.*, असद्वृत्तिः *f.*, दुर्गतिः *f.*, वैफल्यं, असफलं, अनुभङ्गलं, अनुभङ्गतिः *f.*—(Ill-conduct)

कुनीतिः *f.*, कुनीतिः *f.*, अविनयः, दुर्वृत्तिः *f.*, कुचर्या, दुराचरणं, कुचेष्टितं. —(Bringing forth before the time) गर्भघातः, गर्भपातः,

गर्भपतनं, गर्भघातः, गर्भप्रसवणं, गर्भयुतिः *f.*, गर्भविघंसनं, गर्भस्यन्दनं, अप्राप्तकालगर्भनिःसरणं, विरहपतनं, घयः, घायः. When it takes place before the fourth month it is called गर्भघातः, after that गर्भपातः ; 'to cause miscarriage,' गर्भं पत् (c. 10. पातयति -यितुं), or चु (c. 10. च्यावयति -यितुं) or सु (c. 10. सावयति -यितुं) ;

'causing it,' गर्भपाती -तिनी &c., गर्भपातकः -का -कं, गर्भघायी &c.

To MISCARRY, *v. n.* (Not to succeed) न सिप् (c. 4. सिष्यति, सिद्धुं),

न सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), न उपपद्, प्रतिहन् in pass. (-हन्ते), विफलीभू, निष्फलीभू, वृषाभू, मोषीभू, भग्नः-गना-गन् भू, सिद्धिं न प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), असिद्धः-झा-हं भू—(Bring forth before the time) सप्तर्षीभू, पतङ्गर्षीभू, अप्राप्तकाले च्युतर्षीभू or निःसृतर्षीभू भू or गर्भच्युता भू.

MISCELLANEOUS, *a.* नानाजातीयः-या-यं, अनेकजातीयः-या-यं, नानाप्रकारः-रा-रं, भिन्नजातीयः &c., विजातीयः &c., नानाविधः-धा-धं, अनेकविधः-धा-धं, प्रकीर्णः-खी-खं, सङ्कीर्णः-खी-खं, सान्निपातिकः-की-कं, नानाविषयकः-का-कं, विविधः-धा-धं, अवर्गीयः-या-यं, सम्पर्की-किंखी-किं (न्), प्रकीर्णजातिः-ति-ति.

MISCELLANEOUSLY, *adv.* प्रकीर्णं, सङ्कीर्णं, नानाविधं, नानाप्रकारेः, सन्निपाततः.

MISCELLANEOUSNESS, *s.* प्रकीर्णता, सङ्कीर्णता, जातिप्रकीर्णता, नानाजातित्वं.

MISCELLANY, *s.* नानाद्रव्यसङ्ग्रहः, नानाविषयसङ्ग्रहः, नानावस्तुसमूहः, नानाद्रव्यसन्निपातः, समिश्रद्रव्यसमूहः, प्रकीर्णद्रव्यसङ्ग्रहः, सङ्कीर्णवस्तुसमूहः, प्रकीर्णकं, सन्निपातः—(Book, pamphlet) नानाविषयग्रन्थः, प्रकीर्णग्रन्थः, प्रकीर्णकं, प्रकीर्णं.

MISCHANCE, *s.* विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, आपद् *f.*, दुर्दैवं, दुर्गतिः *f.*, अपायः.

MISCHIEF, *s.* (Injury, harm) हिंसा, अपकारः, अपकृतं-तिः *f.*, अपक्रिया, अपायः, द्रोहः, अभिद्रोहः, पातः, अर्देना, दूषणं, अनिष्टं, अरिष्टं, खलता, खलीकारः—(Damage) क्षतिः *f.*, क्षतं, परिक्षतिः *f.*, परिक्षतं, अपायः, नाशः, हानिः *f.*, अपकृतं, अपचयः, अपचिन्तिः *f.*, धंसः, बाधः, दुःखं, दोषः, व्यसनं, कष्टं; 'loving mischief,' अपकारप्रियः-या-यं, कदनप्रियः-या-यं.

MISCHIEF-MAKER, *s.* उपजापकः, कर्षेजपः, भेदकरः, भेदजनकः, सुहृद्भेदकरः, मित्रभेदकः, भेदकः, वैरकरः, कलिकारकः, पिशुनः, दुर्जनः, खलः.

MISCHIEF-MAKING, *s.* उपजापः, कर्षेजापः, सुहृद्भेदनं, मित्रभेदनं, वैरकरणं, पैशुन्यं, दीर्जन्यं, खलता, कलिकारणं.

MISCHIEVOUS, *a.* (Injurious) हिंस्रः-सा-सं, हिंस्रकः-का-कं, हिंसात्मकः-का-कं, हिंसालुः-लुः-लु, अपकारो-रिखी-रि (न्), अपकारकः-का-कं, आपकारः-री-रं, हिंसाशीलः-ला-लं, परिहिंसाशीलः-ला-लं, हिंसारतः-ता-तं, क्षतिकरः-रा-रं, अनिष्टकरः-री-रं, नृशंसः-सा-सं, नृशंसवृत्तः-त्ता-तं, द्रोही-हिंखी &c., घातुकः-का-कं, उपघातकः-का-कं, बाधकः-का-कं, अहितकारी &c., शायरः-री-रं, मोयरः-री-रं—(Inclined to do harm) अपकारबुद्धिः-द्धिः-द्धि, क्षतिकरशीलः-ला-लं, हिंसारुचिः-चिः-चि, बाधनशीलः &c., अपाधशीलः &c., दूषणशीलः &c., दुष्टबुद्धिः &c., पापः-पा-पं—(Noxious) शास्त्रकः-का-कं, शस्त्रकः-रुः-रु, दूषकः-का-कं, सबाधः-धा-धं, अहितः-ता-तं—(Full of mischievous pranks) चान्द्रसः-सी-सं, कुचेष्टाप्रियः-या-यं, कुचेष्टितः-ता-तं, दुष्टेष्टितः-ता-तं, कितवः-वा-वं, व्यसनी-निनी &c., दुर्गुणी &c.; 'mischievous tricks,' कुचेष्टा, कुचेष्टितं, चन्द्रस् *n.*; 'mischievous person,' लोककष्टकः, पंक्तिदूषकः.

MISCHIEVOUSLY, *adv.* हिंसया, सापकारं, अपकारेण, सापायं, क्षतिपूर्वं, सक्षतं, अपकारबुद्ध्या, अपकारशीलत्वात्, दुष्टबुद्ध्या, सबाधं.

MISCHIEVOUSNESS, *s.* हिंस्रता, हिंसाशीलता, परिहिंसाशीलता, हिंसारुचिता, हिंसालुता, क्षतिकारिता, अपकारशीलता, अपकारः, अपकृतिः *f.*, अपकारिता, बाधकत्वं, द्रोहीबुद्धित्वं, दूषकता, कितव्यं, कितव्यप्रयोगः.

MISCIBLE, *a.* मिश्रणीयः-या-यं, मिश्रणीयः-या-यं, मिश्रणार्हः-ही (64) -हं, योजनीयः-या-यं, पायः-या-यं.

MISCOMPUTATION, *s.* मिथ्यागणना, असम्यग्गणनं, अन्यथागणनं, कुगणना.

To MISCONCEIVE, *v. a. or n.* अन्यथा or मिथ्या बुध् (c. 1. चोषति-धिनुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or उपलभ् (c. 1. लभते-लभुं) or अवगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अन्यथापिं ग्रह्, विपरीतापिं ग्रह्, विपरीतचोषनं कृ, विपरीतापिंग्रहणं कृ, अर्थविपर्ययसं कृ.

MISCONCEPTION, *s.* अन्यथाग्रहणं, मिथ्याग्रहणं, मिथ्यामतिः *f.*, निर्याबुद्धिः *f.*, विपरीतग्रहः-हणं, अन्यथाचोषः, अन्यथाचोषः, विपरीतचोषः, विपरीताचोषः, विपरीतापिंग्रहणं, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, अर्थविपर्ययः.

MISCONDUCT, *s.* (Ill-behaviour) दुष्टचित्तं, दुष्टेष्टितं, कुचेष्टितं, कुचरितं, अविनयः, अविनीतता, कुचर्या, कुचरितं, कुचेष्टितं, दुष्टीतं, दुर्गतीतिः *f.*, दुष्टयः, दुराचारः, दुराचरणं, असदाचारः, असदाचरणं, कदाचारः, कुच्यवहारः, असद्व्यवहारः, कुकर्मा *n.* (न्), कुकृत्यं, व्यभिचारः, अन्यथाचारः, अन्यथाचरणं, अपचारः, कुशीलता, सम्योदा, मय्योदातिग्रमः—(Ill-management) दुष्टयः-यनं, दुर्निवाहः, असचिवाहः.

To MISCONDUCT, *v. a.* (Conduct badly) अन्यथा or अयुक्तं or दुष्ट or असम्यग् निर्बह् (c. 10. -वाहयति-यितुं) or प्रणी (c. 1. -खयति-खेतुं) or सम्प्रणी or प्रवृत् (c. 10. -चरयति-यितुं), दुर्निवाहं कृ, असचिवाहं कृ, दुष्टयनं कृ—(Misconduct one's self) अयुक्तं or असम्यक् चर् (c. 1. चरति-रितुं) or आचर् or वृत् (c. 1. चरते-रितुं), व्यभिचारं कृ, मय्योदातिग्रमं कृ.

MISCONDUCTED, *a.* दुर्चिनीतः-ता-तं, दुष्टचित्तः-ता-तं. See MISBEHAVED.

MISCONJECTURE, *s.* मिथ्यानुमानं, अन्यथानुमानं, मिथ्यावितर्कः.

To MISCONJECTURE, *v. n.* मिथ्या or अन्यथा अनुमा (c. 2. -माति-तुं) or तर्क् (c. 10. तर्कयति-यितुं) or वितर्क्, मिथ्यानुमानं कृ.

MISCONSTRUCTION, *s.* अन्यथाग्रहणं, मिथ्याग्रहणं, विपरीतचोषनं, मिथ्याचोषनं, अयथाचोषनं, अन्यथाचोषनं, विपरीतग्रहणं, विपरीताचोषः, अन्यथाचोषः, विपरीताचोषणं, अन्यथाचोषणं, मिथ्याचोषणं.

To MISCONSTRUE, *v. a.* अन्यथा or मिथ्या अर्थं बुध् (c. 1. चोषति-धिनुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or उपलभ् (c. 1. लभते-लभुं), मिथ्या अर्थं व्याख्या (c. 2. -रूपति-तुं), विपरीतापिं ग्रह्, विपरीतचोषनं कृ, विपरीताचोषणं कृ.

MISCREANT, *a.* (Infidel) नास्तिकः—(Vile wretch) पापीयान् *m.* (स्), पापिष्ठः, पापः, दुर्जनः, दुरात्मा *m.* (न्), दुष्टज्ञः, जात्मः, खलः, नराधमः; 'daring miscreant,' साहसिकः.

MISDEED, *s.* कुकर्मा *n.* (न्), दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.*, अपकर्म *n.*, दुष्कृतिः *f.*, कुकृत्यं, अकर्म *n.*, कुक्रिया, पापकर्म *n.*, दुष्टचित्तं, कुचरितं, कुचेष्टितं, अपचारः.

To MISDEMEAN. See To MISCONDUCT, MISBEHAVE.

MISDEMEANOR, *s.* See MISCONDUCT. (Minor offence) उपपातकं.

To MISDIRECT, *v. a.* (Put in the wrong road) विमार्गं or विपरीतमार्गं दृश् (c. 10. दर्शयति-यितुं), विषयं प्रदृश्, अन्यथा मार्गं दृश् or उद्दिश् (c. 6. -दिशति-हेष्टुं), विपरीतपथं प्रदिश्, विमार्गप्रदर्शनं कृ—(A letter) अन्यथा पत्रसंज्ञं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or कृ.

MISDIRECTION, *s.* विमार्गप्रदर्शनं, विपरीतमार्गदर्शनं, मिथ्योद्दिशः.

MISDOER, *s.* कुकर्माकारी *m.* (न्), कुकर्मा *m.* (न्), पापकारी *m.* (न्), पापकृता *m.* (न्), पापकरः, पापकृत् *m.*, पापकर्मा *m.*, असत्कर्मा *m.*, अन्यथाकारी *m.*, अन्यथाचारी *m.*, नन्दचरित्रः.

MISDOING, *s.* दुष्कृतं, कुकर्मा *n.* (न्), पापं, अपराधः. See MISDEED.

To MISEMPLY, *v. a.* कुप्रयोगं कृ, कुविनियोगं कृ, असम्यक्प्रयोगं कृ, अन्यथा or असम्यक् प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं) or विनियुज्.

MISEMPLYMENT, *p. p.* कुप्रयुक्तः-क्ता-क्तं, कुविनियुक्तः &c., असम्यक्प्रयुक्तः &c.

MISEMPLOYMENT, *s.* कुप्रयोगः, कुविनियोगः, असम्यक्प्रयोगः, असम्यक्प्रयोगः,

वोहः, दुर्निर्वाहः, दुर्निर्वहणं, दुर्गोतं, असन्निर्वाहः, कुप्रणयनं, कुप्रवर्त्तनं, दुराचरणं, अन्यथाचरणं, दुर्गोतनं, असत्क्रिया.

To MISNAME, *v. a.* मिथ्यानाम कृ or दा, अन्यथानाम कृ. See MISCALL.

MISNOMER, *s.* मिथ्यानाम *n.* (नं), मिथ्याभिधानं, अन्यथानाम *n.*, अयोग्यनाम *n.*, असद्गतनाम *n.*, अनुपयुक्तनाम *n.*, अनुपयुक्तसंज्ञा.

MISOGAMIST, *s.* विवाहद्वेषी *m.* -पिणी *f.*, उद्वाहद्वेषी &c., विवाहनिन्दकः.

MISOGAMY, *s.* विवाहद्वेषः, उद्वाहद्वेषः, विवाहनिन्दा, उद्वाहशत्रुता.

MISOGYNIST, *s.* स्त्रीद्वेषी *m.* (नं), स्त्रीद्वेषा *m.* (दृ), स्त्रीनिन्दकः.

MISOGYNY, *s.* स्त्रीद्वेषः, स्त्रीनिन्दा, स्त्रीवैरं, स्त्रीशत्रुता.

To MISPLACE, *v. a.* अस्थानीकृ, विस्थानीकृ, अस्थाने कृ or या (c. 3. दधाति, धातुं) or विधा; अनुपयुक्तपदे स्वा in caus. (स्थापयति -यितुं), अन्यथा स्वा, असम्यक् स्वा or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं).

MISPLACED, *p. p.* अस्थानः -ना -नं, अस्थानीकृतः -ता -तं, अस्थाने निहितः -ता -तं or विहितः -ता -तं, अनुपयुक्तपदे स्थापितः -ता -तं.

MISPRINT, *s.* अशुद्धं, अशुद्धिः *f.*, प्रशोधनं, अशुद्धमुद्रा, पुस्तकमुद्राक्षणे दोषः, मुद्राक्षनदोषः.

To MISPRINT, *v. a.* अशुद्धमुद्रां कृ, अशुद्धमुद्राक्षनं कृ, मुद्राक्षनदोषं कृ, अशुद्धमुद्रया चक्ष् (c. 10. अक्षयति -यितुं), अशुद्धमुद्राकृ.

MISPRINTED, *p. p.* अशुद्धमुद्राक्षितः -ता -तं, अशुद्धमुद्राकृतः -ता -तं.

MISPRISION, *s.* अपराधगोपनं. —(Of treason) राजाभिद्रोहगोपनं.

To MISPRONOUNCE, *v. a.* अशुद्धोच्चारणं कृ, अशुद्धम् उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं).

MISPRONUNCIATION, *s.* अशुद्धोच्चारणं, असदुच्चारणं, अन्यथोच्चारणं.

MISPROPORTIONED, *a.* विषमप्रमाणः -शा -यं, असमप्रमाणकः -का -कं.

MISQUOTATION, *s.* मिथ्यावतरणं, अन्यथावतरणं, अयथाधीकारः.

To MISQUOTE, *v. a.* अन्यथा or अयथार्थम् अवतृ (c. 10. -तारयति -यितुं), अयथार्थतो वाक्यम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अयथार्थवाक्यम् उपन्यस् (c. 4. -अन्यति -असितुं).

MISREPORT, *s.* मिथ्याकथनं, मिथ्यानिवेदनं, अन्यथानिवेदनं, अयथार्थव्यापनं, मिथ्याव्यापनं, मृषाकथा.

To MISREPORT, *v. a.* मिथ्या or अन्यथा कथ् (c. 10. कथयति -यितुं) or निगिद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), अयथार्थम् आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं, caus. व्यापयति -यितुं).

To MISREPRESENT, *v. a.* मिथ्या or अन्यथा or मृषा कथ् (c. 10. कथयति -यितुं) or आधिद् (c. 10. -वेदयति -यितुं) or निविद्, अयथार्थतः दया (c. 2. -ख्याति -तुं, caus. व्यापयति -यितुं), असम्यक् दया, असतं वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं) or विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), चर्षं सापीकृ or चक्रोक्.

MISREPRESENTATION, *s.* मिथ्याकथनं, अन्यथाकथनं, अन्यथाव्यापनं, अन्यथानिवेदनं, मिथ्यानिवेदनं, अयथार्थव्यापनं, मिथ्यावादः, मृषावादः, अन्यथाविवरणं, मिथ्यावर्णनं, असत्यवर्णना, साचीकरणं, साचीकृतं, अर्थवक्रोक्तिरर्थं.

MISRULE, *s.* असम्यक्पालनं, असम्यक्शासनं, कुशासनं, कुशास्तिः *f.*, असन्यालनं, दुःशासनं, दुर्गोतिः *f.*

To MISS, *v. a.* (Fail of reaching, not to hit) लक्ष्यम् अभिसन्धाय अपराप् (c. 4. -रायति, c. 5. -राप्नोति -राडुं) or अपराधं कृ or भानिं कृ, भवं कृ; 'one who misses the mark in archery,' अपराद्धपृषक्तं, लक्ष्यच्युतमायकः. —(Fail of finding, miss the way) भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), मार्गात् or पथात् प्रभ्रंश् (c. 4. -भ्रयति -भ्रंशितुं) or भ्रंश्, मार्गाद् विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), मार्गभ्रंश् कृ. —

(Fail of obtaining) न प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति -प्राप्तुं), न लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं), न आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अपराप्. —(Discover to be wanting or lost) नष्टं or स्थानभ्रं किञ्चिद् ज्ञा (c. 9. जानाति प्राप्तुं), नष्टं मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), नाशं or अभावं or अदर्शिनं ज्ञा. —(Feel the want of, regret the absence of) वल्यद् (c. 1. -कथते -यितुं), उत्सुक (nom. उत्सुकायते), उन्नतस् (nom. उन्ननायते), उत्कण्ठा कृ, उत्कलिकां कृ. —(Omit), हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपाहा, अपहा, विहा, तन् (c. 1. तनति, तन्तुं), अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), पितृन् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं), वृन् (c. 10. वर्ययति -यितुं), परितृन्. —(Lose) हा in pass. (हीयते) with instr. or abl. c., भ्रंश् with abl. c. See To LOSE.

To MISS, *v. n.* अपराप् (c. 4. -रायति -ने -राडुं), भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), अपराद्धः -द्धा -द्धं भू, अपराधं कृ, भवं कृ. —(Not to succeed, miscarry) न सिप् (c. 4. सिध्यति, सेदुं), न सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), सिद्धिं न प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति -प्राप्तुं) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), असिद्धः -द्धा -द्धं भू.

Miss, *s.* (Error) भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, अपराधः, भ्रंशः, दोषः, भ्रमः, उत्क्रमः; 'a miss is as good as a mile,' अक्षरं महदक्षरं. —(Loss, want) नाशः, हानिः *f.*, अभावः, असम्भवः, अविषयः, अदर्शनं, विरहः. —(Young girl) कुलकन्या, कुलीनकन्या, कुलकुमारी.

Missed, *p. p.* अपराद्धः -द्धा -द्धं, कृतापराधः -था -थं, भ्रान्तः -न्ता -न्तं.

To MIS-SEND, *v. a.* अन्यथा or वृथा प्रेर् (c. 10. प्रेरयति -यितुं) or प्रेष् (c. 10. प्रेषयति -यितुं).

MIS-SHAPED, MIS-SHAPEN, *a.* विरूपः -पा -पी -पं, अपरूपः &c., कुरूपः &c., अरूपः &c., विकृताकारः -रा -रं, विकृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, विकृताकृतिः -तिः -ति, व्यङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, व्याकार &c.

MISSILE, *a.* क्षेपणीयः -या -यं, हस्तक्षेपणीयः &c., हस्तक्षेप्यः -प्या -प्यं, पाणिमोचनीयः -या -यं, धिपय्युः -य्युः -य्यु, दूरान् क्षेपणीयः &c., दूरवेधी -धिनी -धि (नं).

MISSILE, *s.* (Weapon) प्रस्त्रं, धिपणिः *m.*, करमुक्कं, पाणिमुक्कं, मुक्कलं, क्षेप्यायुधं. —(Circular one) चक्रं.

Missing, *part. or a.* (Regretting the absence of) उत्कलिषतः -ता -तं, उत्सुकः -का -कं, उन्ननाः -नाः -नः (स्), उत्कलितः -ता -तं. —(Lost, stray, absent from its place) नष्टः -ष्टा -ष्टं, भ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, स्थानभ्रष्टः &c., प्रभ्रष्टः &c., स्थानप्रभ्रष्टः &c., स्थानच्युतः -ता -तं, प्रच्युतः &c., तिरोहितः -ता -तं, चट्टः -ष्टा -ष्टं.

Mission, *s.* (Sending, commission) प्रेरणं, प्रेषणं, नियोजनं, प्रयोजनं; 'sending on a message,' प्रतिज्ञाकरणं. —(Body of persons sent) प्रेरितसमूहः, प्रेरितजनसमूहः, प्रेरितगणः, नियुक्तजनसमूहः; 'for religious purposes,' धर्मप्रचारणार्थं प्रेरितजनाः *m. pl.* —(State of being sent) प्रेरितत्वं, प्रेषितत्वं, दूतत्वं, दीर्घं.

MISSIONARY, *s.* धर्मसन्देशहर्, धर्मसन्देशकः, धर्मप्रचारणार्थं प्रेरितः, ख्रीष्टधर्मोपपाथं प्रेरितः.

MISSIVE, *a.* (Sent) प्रेरितः -ता -तं, प्रेषितः -ता -तं. —(Thrown) क्षिप्तः -ता -तं, अस्तः -स्ता -स्तं, मुक्तः -क्ता -क्तं; 'weapon,' धिपणिः *m.*, पाणिमुक्कं. —(Messenger) सन्देशहर्, वाक्त्रहर्, सञ्चारकः. —(Message) सन्देशः, दूतं, दीर्घं.

To MIS-SPEAK, *v. a. or n.* मिथ्या or अन्यथा वद् (c. 1. वदति -दितुं), अयथार्थं वद्.

To MIS-PELL, *v. a.* अक्षरव्यत्ययं कृ, अक्षरव्यत्यासं कृ, अक्षरविपर्ययासं कृ. MIS-SPELLING, *s.* अक्षरव्यत्ययः, अक्षरव्यत्यासः, अक्षरविपर्ययासः, अवाधरं.

MIS

503

MIT

उपपत्ती, भोग्या स्त्री, भुजिया, दासी, चयवहा.—(Well-skilled)
कुशला, निपुणा, वेत्ती.
MISTRUST, *s.* अविश्वासः, अम्रत्यः, अम्रतीतिः *f.* शङ्का, आशङ्का, सन्देहः,
निहयः, विश्वासभायः.
To MISTRUST, *v. a.* शङ्क (c. 1. शङ्कते-ङ्कितुं), आशङ्क, अमिशाङ्क, परिशङ्क,
न विश्वस्य (c. 2. -श्वासितुं), न प्रतीति (c. 2. प्रमेति-तुं).
MISTRUSTFUL, *a.* अविश्वासी-सिनी-सि (न्), अम्रत्यो-यिनी &c.,
शङ्की-ङ्किनी &c., शङ्कान्वितः-ता-तं, आशङ्क-ङ्का-ङ्के, शङ्काशीलः-
ला-लं; आशङ्की &c., शङ्कितः-ता-तं, आशङ्कितः-ता-तं, सन्देही &c.,
संशयी &c.
MISTRUSTFULLY, *adv.* अविश्वासेन, शङ्कया, आशङ्के, आशङ्के, शङ्कापूर्व.
MISTRUSTFULNESS, *s.* अविश्वासित्वं, अम्रतीतिः *f.* शङ्कान्वत्, आशङ्क.
MISTY, *a.* सशीकरः-रा-रं, सतुषारः-रा-रं, शीकोरयः-या-यं, शीको-
रीयः-या-यं, शीकोरप्यामः-मा-मं, तुषारप्यामः-मा-मं, तुषारमेयः-यो-
यं, सधूमिकः-का-कं, धूमिकायुतः-ता-तं, शीकोरयुतः-ता-तं.
To MISUNDERSTAND, *v. a.* अन्वया गृह् (c. 9. गृह्णाति-गृहीतुं) or उपु
(c. 1. योपति-पितुं), निम्या or न्या or विपरीतम् अर्चं गृह् or उपलम्
(c. 1. -लभते-लभ्यं) or अन्वयम् (c. 1. -गच्छति-गच्छुं), विपरीताप्यं गृह्,
अन्वयाप्यं ता (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or विज्ञा, अर्चयिष्यमानं कृ.
MISUNDERSTANDING, *s.* (Mistake of the meaning) निम्याग्रहं,
अन्वयाग्रहं, विपरीताग्रहं, अन्वयाप्यग्रहं, विपरीताप्यग्रहं, अन्वया-
प्योपः, निम्याप्योपः, निम्यापतिः *f.*, निम्योपलभिः *f.*, विपरीतपुङ्क्तिः *f.*,
अन्वयाप्योपः, अन्वयाप्यग्रहं, अमः, भान्ति *f.*, मतिभयः.—(Disagree-
ment) विमर्शं, विमर्शः *f.*, मतिभेदः, असम्मतिः *f.*, विसंवादः, द्वेषः,
विमर्शयोगः, विमर्शसं, मतिविषय्यः.
MISUNDERSTOOD, *p. p.* निम्यागतः-ता-तं, निम्योपलभ्यः-मा-मं, निम्यापतिः-
ता-तं.
MISUSAGE, MISUSE, *s.* कुव्यवहारः, दुर्व्यवहारः, कुप्रयोगः, निम्याप्रयोगः,
अन्वयाप्रयोगः, असम्यक्प्रयोगः, अन्वयाप्रयोगः, असदुपयोगः, कुव्यापारः,
असदुपयोगः, कुविनियोगः, असहिनिम्यापतिः, असाधुविनियोगः, व्यर्थीकरणं,
असद्व्यापारः, अप्रयुक्तव्यापारः.
To MISUSE, *v. a.* अन्वया or निम्या or व्या or असम्यक् प्रयुज् (c. 7.
-युक्ते-युक्ते, c. 10. -योजयति-यितुं) or उपयुज् or विनियुज्, कुप्रयोगं
कृ, अन्वयाप्रयोगं कृ, अप्रयुक्तव्यवहारं (c. 10. -हायति-यितुं), कुव्यवहारं कृ,
दुर्व्यवहारं कृ, अनुचितम् अन्वयं (c. 4. -अव्यति-व्यति), कुव्यापारं कृ,
व्यर्थीकृ, कदर्थीकृ, व्यापृकृ.
MISUSED, *p. p.* कुप्रयुक्त-ङ्का-ङ्के, कुविनियुक्तः &c., असम्यगुपयोगितः-ता-
तं, कुव्यवहृतः-ता-तं, कुव्यवहारितः-ता-तं, निम्याप्रयुक्तः &c., कदर्थीकृतः &c.
MIRE, *s.* (Small piece of money) कपदेकः, कपदेका, काकिपी,
काकिनी, चराटकः, धनलः, धनलेशः.—(Particle of any thing)
कणः, कणिका, लघु, लेशः.
MITER, *s.* घर्माधिपतिकिरीटः, महाधर्मध्यायधनुकुटं.
MITHRIDATE, *s.* विषमञ्जनं, विषनाशनं, विषमं, विषापहारकं.
MITIGABLE, *a.* शाननीयः-या-यं, प्रशमनीयः-या-यं, शान्यः-न्या-न्यं.
MITIGANT, *a.* शानकः-का-कं, प्रशमनः-ता-तं, शान्तिकः-को-कं,
शान्तिदः-दा-दं, शान्तिकटकः-रा-रं, उपशायी-यिनी-यि (न्).
To MITIGATE, *v. a.* शम् (c. 10. शानयति-यितुं), प्रशम, उपशम, शान्तिं
दा, मान्न् or शान्न् (c. 10. मानयति-यितुं), उपशान्न्, शान्तिजान्न्,
अभिजान्न्.—(Alleviate pain) दुःखं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or शान्-
(Lighten) लघु (nom. लघयति-यितुं), लघुय, मृदूय.—(Diminish)
न्यनीक, अत्यीक, कन (nom. कनयति-यितुं).

MITIGATED, *p. p.* शान्तः -न्ता -न्तं, शमितः -ता -न्तं, प्रशमितः &c., उपशान्तः &c., मृदुकृतः -ता -न्तं, लघुकृतः -ता -न्तं; 'to be mitigated.' शम् (c. 4. शास्वति, शमिन्).

MITIGATION, *s.* शान्तिः, शमनं, प्रशमनं, उपशान्तिः, प्रशान्तिः, उपशमनं, शमः, उपशमः, मृदूकरणं, लघूकरणं, लापयं, न्यूनीकरणं, न्यूनता, सान्वनं -ता; 'of a curse,' उच्चापः.

MITIGATIVE, MITIGATOR. See MITIGANT.

MITRE. See MITER, *s.*

To MIX, *r. a.* मिश्र् (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्र्, प्यामिश्र्, विमिश्र्, मिश्रीकृ, सम्मिश्रीकृ, संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योजुं -योजयति -यितुं), संसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), सम्मृज् (c. 7. -मृजति -मृष्टुं), सद् (c. 6. -दिकरति -कारितुं -रौतुं), एककीकृ, एकत्र कृ, संसर्गं कृ, संसृष्टं -ष्टुं, व्यतिकरं कृ, सम्मेलनं कृ. —(Mix confusedly) सङ्करीकृ, सङ्कलीकृ, सङ्कलीगीकृ, सङ्कृ; 'mix ingredients,' योगं कृ, संस्कारं कृ, प्रशेषं कृ.

To MIX, *r. n.* मिश्रीभू, सम्मिश्रीभू, प्यामिश्रीभू, मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल् सङ्क in pass. (-कोर्यते), संयुज् in pass. (-युज्यते), संसृज् in pass. (-सृज्यते), संसृष्टीभू, एककीभू, संयोगं इ (c. 2. इति -तुं), संसर्गम् इ, संसर्गम् इ, सङ्करीभू.

MIXABLE, *a.* मिश्रणीयः -या -यं, योजनीयः -या -यं, यायः -प्या -प्यं.

MIXED, *p. p.* मिश्रितः -ता -न्तं, सम्मिश्रितः -ता -न्तं, मिश्रः -म्रा -यं, सम्मिश्रः &c., मिश्रीकृतः -ता -न्तं, प्यामिश्रः -म्रा -यं, संयुक्तः -क्ता -कं, संयुतः -ता -न्तं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, सङ्करीणः -री -यं, सम्मृज् -क्ता -कं, मिलितः -ता -न्तं, सम्मिलितः &c., सङ्कलितः &c., संयुतः &c., मन्त्रिपतितः &c., समवेतः &c., मङ्करीकृतः &c., एककीकृतः &c., भाषितः &c., करुषितः &c., ससृष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्मर्कं -क्रीणी -क्री (न्), संसर्गं &c., कुजितः -ता -न्तं; 'mixed with water,' जलमिश्रितः &c., जलसंमृष्टः &c.

MIXEN, *s.* पुरोपादिराजिः *m.*; 'mixed-grown,' विद्वभयः -या -यं.

MIXER, *s.* मिश्रकः, सम्मिश्रकः, मिश्रणकृन्, संयोगकारी *m.* (न्).

MIXTURE, MIXTION, MIXING, *s.* (Act) मिश्रणं, सम्मिश्रणं, मिश्रीकरणं, संयोगः, संयोजनं, सम्मेलनं, संसर्गः, सम्मर्कः, सङ्कलनं, सङ्करीणं, एककीकरणं, सङ्करीकरणं. —(State) मिश्रता, सम्मिश्रता, मिश्रीभावः, संमृष्टता, संसर्गः, संयुक्तता, संयोगः, सम्मर्कः, सङ्करीणता, साङ्ग्यं. —(Mixed mass) सविपातः, नानाद्रव्यसमूहः, सम्मिश्रद्रव्यसमूहः, नानापस्तुसमुदायः, समूहः, सङ्कृ, सङ्कटः; 'mixture with water,' जलसंमर्गः.

MIZZEN, *s.* (Sail) पश्चिमकूपकसन्धि यातवसनं.

MIZZEN-MAST, *s.* पश्चिमकूपकः, नौपश्चाद्भागस्यः कूपकः.

MIZZLE, *s.* शीकरः, सौकरः, तुषारः. See To MISTLE, DRIZZLE.

MNEMONIC, *a.* स्मृतिसहायः -या -यं, स्मृतिप्रयत्नकः -का -कं, स्मृत्युपकारकः &c.

MNEMONICS, *s.* स्मरणविद्या, स्मृत्युपकरणविद्या, स्मरणशास्त्रं.

To MOAN, *v. n.* वेदनोपहताद् दीर्घनादं कृ or दीर्घरायं कृ, विलप् (c. 1. -लपति -यितुं), प्रलप्, लप्, परिदेव् (c. 1. -देयते -यितुं), क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं), आक्रन्द्, रुद् (c. 2. रोदिति -तुं), प्ररुद् क्लृप् (c. 1. क्लृप्ति, क्लृष्टुं), सन् (c. 1. स्तनति -नितुं), विसृज्, दीर्घं निःश्वस् or निःश्वस् (c. 2. -श्वसति -तुं), दीर्घं रु (c. 2. रीति, रवितुं), दीर्घपिप्कारं कृ, दीर्घनिश्वासे कृ, गम्भीरनादं कृ, गम्भीरनिश्वासे कृ, आर्त्तनादं कृ, आर्त्तरायं कृ, हाहाशब्दं कृ, हाहाकारं कृ, वाश्र् (c. 1. वाशते, c. 4. वाशते -शितुं).

MOAN, *s.* आर्त्तनादः, आर्त्तरायः, दुःखार्त्तस्य दीर्घनादः or दीर्घरावा or दीर्घपिप्कार or गम्भीरनादः, दीर्घनिश्वासे, दीर्घनिश्वासे, विलपितं, विलपनं, विलापः, परिदेवनं -ना, परिदेवितं, स्तनितं, क्रन्दितं, क्लृष्टं, हाहाकारः.

MOANFUL, *a.* विलापकारी -रिणी -रि (न्), परिदेवी -विनी &c., परिदेवनकारी &c., दीर्घनिश्वासी &c., हाहाकारी &c.

MOANFULLY, *adv.* विलापेन, सविलपितं, सपरिदेवनं, दीर्घनिश्वासपूर्वकं.

MOANING, *s.* विलपनं, परिदेवनं, आर्त्तनादः, दीर्घनिश्वासितं, स्तननं.

MOAT, *s.* परिखा, खातं, रोयं, खातकं, खातभूः, खातभूमिः, प्रतिक्षेपः, उपकुल्या, कुल्या, रायः.

MOATED, *a.* परिखारेष्ठितः -ता -न्तं, परिखायुतः &c., परिखान्वितः &c.

MOB, *s.* आपमजनसमूहः, नीचजनसम्मर्दः, प्राकृतजनसम्मर्दः, बहुजनसमूहः, पतुजनमेलकः, जनसम्मर्दः, लोकसद्मः, जनसङ्कुलं, जनौघं, जनता, जयपस्मितसभा.

To MOB, *r. a.* बहुजनाकीर्णं स्थाने वृषुपा संघृप् (c. 1. -घर्षति -यितुं) or सम्मृद् (c. 9. मृदाति -मर्दितुं) or सघाप् (c. 1. -घाते -यितुं).

MOBILE, *a.* लौकिकः -की -कं, सामान्यलोकयोग्यः -ग्या -ग्यं.

MOBILE, MOBILITY, *s.* (Mob, common people) सामान्यलोकः, भाषारणलोकः, प्राकृतलोकः, जसम्भलोकः, जन्यलोकः, अपमलोकः, पृथग्जनाः *m. pl.*

MOBILITY, *s.* (Aptitude to motion) गमनयोग्यता, गतियोग्यता, गमनशीलता, परिणुता, जङ्गमता, चास्त्रिता, चाचल्यं.

To MOCK, *r. a.* (Deride) अपहृस् (c. 1. -हसति -सितुं), अपहृस्, उपहृस्, ग्रहृस्, विहृस्, अपहासभूमिं कृ, अपहासाम्बुदं कृ, अपघृप् (c. 6. -घिपति -घेष्टुं), गहृ (c. 1. गहते -हितुं), अपगहृ, अवगृ (c. 6. -गुरते -रितुं), आघर् (c. 10. -घारयति -यितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अपमन् (c. 1. -मन्यते -मन्तुं), भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -यितुं), तिरस्कृ, मुखरीकृ, विहार्य (c. 1. -कारते -रितुं), परिभृ, अवज्ञां कृ, तुच्छीकृ. —(Mimic) उपहासपुञ्जा परचेष्टितानुकरणं कृ or विद्वसनं कृ. —(Deceive) धन् (c. 10. धन्यते -यितुं), प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं), मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं).

MOCK, *s.* उपहासः, अवहासः, परिहासः, हास्यं, अवधेयः, अवज्ञा.

MOCKED, *p. p.* (Mimicked in derision) उपहासपुञ्जानुकृतः -ता -न्तं. —(Derided) उपहसितः -ता -न्तं, अवहसितः &c., अपघृप् -म्रा -मं, गहितः -ता -न्तं, विगहितः &c., तिरस्कृतः -ता -न्तं, अवज्ञातः &c., मुखरीकृतः &c., कृतोपहासः -सा -सं. —(Deceived) धन्तः -ता -न्तं, प्रलभ्यः -म्रा -मं, मोहितः &c.

MOCKER, *s.* उपहासकः, अवहासकः, परिहासकः *m.* (न्), धेपकः, अवधेपकः, अवज्ञाकारी *m.* (न्), अपमानो *m.*, पचकः.

MOCKERY, MOCKING, *s.* (Derision) उपहासः, अवहासः, अपहासः, परिहासः, परीहासः, हास्यं, तिरस्कारः, अवज्ञा, अवधेयः, अवमानं, अपमानं, अवहेला -लनं, अवलेपः, परिभवः, मुखरीकरणं, मीरायं, अवमानसूचको हासः. —(Subject of derision) उपहासास्पदं, उपहासभूमिः, अवहासस्थानं, उपहासविषयः, तिरस्कारविषयः, हास्यस्थानं, परिभवास्पदं, परिभवपदं, तिरस्कारपदं. —(Counterfeit appearance, deception, imitation) छद्म *n.* (न्), प्याजः, कपटः -टं, कूटं, वचनं -ना, विद्वसनं. —(Vain effort) वृथायत्नः, वृथाप्रयत्नः, वृथोद्यमः, वृथोद्योगः, अनर्थकपेष्टा, निष्फलपेष्टा.

MOCKINGLY, *adv.* उपहासेन, सोपहासं, सायहासं, सतिरस्कारं, सायधेयं.

MODAL, *a.* रूपसन्धी -न्धनी -न्धि (न्), रूपविषयः -या -यं.

MODE, *s.* (Method, manner) रीतिः, मार्गः, विधिः, विधानं.

प्रकारः, नियमः, वृत्तिः, चृतिः, क्रमः, संविधानं, पर्यायः, मर्यादा, यारा, विधयः in comp.; 'mode of living,' वृत्तिः, 'in this mode,' अनेन विधानेन, संविधं -धेन, अनेन प्रकारेण; 'mode of speaking,' वाग्व्यापारः, वाग्वृत्तिः, —(Form) रूपं, आकारः, आकृतिः, *f.*

MOD

संस्कारः.—(Custom) चाचारः, व्यवहारः, प्रपारः. रीतिः *f.*, नियमः, सम्पासः, स्थितिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, सम्प्रदायः.—(Fashionable custom) सम्भलोकव्यवहारः, सम्भरीतिः *f.*, शिष्टव्यवहारः, शिष्टमार्गः, नव्यनम्प्रदायः. लोकाचारः.—(In metaphysice) विजेषमन्तुस्यं, विजेषमद्रव्यस्यं, विजेषमद्रव्यप्रकारः.—(In grammar) वाच्यः.—(In music) गगः *m.* रागिणी *f.*, वर्यः. The musical modes are personified as either male or female. The male are called Rāgas; the female are Rāginīs, and are considered to be the wives of the Rāgas. The following are some of the names for the male: भैरवः, भालवः, सारङ्गः, हिन्दोलः, यमकः, यमकान्तः, यचनः, दीपकः, नेपः, नटः, नटनारायणः, कल्याणः, कामयोधः, चोदः, विभासः. The following are some of the Rāginīs, or female personifications: दीपिका, नटी, चोदिका, देशिकारी, गीता, जङ्गला, धनेश्वरी, भैरवी, रामकरी or रामकेली or रामफलली, सैन्धवी, पद्मी, भूपाली, मधुमाधवी.

MODEL, *s.* (Pattern, representation) प्रतिमा -मानं, प्रतिरूपं, प्रति-
कृतिः, आदर्शः, उपा -मानं, प्रतिमुद्रितः *f.*, संस्कारः.—(Pattern, ex-
emplar) आदर्शः, प्रतिमा, उपा.—(Pattern for imitation) प्रमाणं,
प्रमा, प्रमाता *m.* (तु); 'model of propriety,' न्यायाधारः.—
(Mould) संस्कार, आकारः, संस्थानं, संधानः.

To MODEL, *v. a. or n.* संस्कारं कृ, संस्कृ, प्रतिमां कृ, प्रतिरूपं कृ, जादये कृ.—(Shape, form) रूप् (c. 10. रूपयति -यितुं), मरुपं -यां -यं कृ.

MODELER, s. उपमाता m. (तृ), उपमानकृत् m., प्रतिमानच्छा m. (द्वि).

MODERATE, a. (Observing reasonable bounds, applied to persons) परिमितापारो -रिखी -रि (न्), समवृत्तिः -रिः -रित, नियतवृत्तिः &c., मय्येदानतिप्रलो -मिणी &c., अनतिप्राक्तमय्यादः -दा -दं. —(Moderate in desires) चत्सादांघी -रिणी &c., चत्सामिहापी &c., चत्सुमः -मा -मं, चत्सोभी &c., चत्समन्त्रोमी &c., चत्समन्दुहः -दा -दं, भोगाप्रसक्तः -क्ता -क्तं, अप्रसक्तः &c., चत्सभोगी &c., चत्सभोगी &c. —(Not extreme, not excessive) परिमितः -ता -तं, मितः -ता -तं, सपरिमाणः -था -थं, समः -मा -मं, समय्यादः -दा -दं, नियतः -ता -तं, संयतः -ता -तं, सापक्षिः -का -कं, चत्सः -त्सा -त्वं, चत्सा &c. —(In eating) मिताशनः -ना -नं, परिमिताहार -रा -रं, चत्साहार -रा -रं, —(Middling in size) मध्यमः -मा -मं, नयः -व्या -व्यं, मय्यमपरिमाणः -था -थं, न च्छुलो न च्छलः &c.

To MODERATE, v. a. (Temper) शम्य (c. 10. शमयति-यिर्भुं), उपशम्य, प्रशम्य.—(Lessen) न्यूनीकृ, घटायीकृ, लप् (c. 10. लपयति-यिर्भुं), लप्नुः.—(Restrain from excess) नियम्य (c. 1.-यच्छति-यन्तुं), विनियम्य, संयम्य, यम्य, निग्रह्य (c. 9.-गृह्णाति-ग्रहीर्भुं), संहृ (c. 1.-हरति-हर्तुं), प्रत्याह.

TO MODERATE, v.n. (Abate, become less severe) दाम् (c. 4. शास्यति, शान्तिं), प्रशाम्, उपशाम्, विगाम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), पिरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, मनीभ, कनीभ, शस्तीभ.

MODERATED, *p. p.* (Tempered) श्रुतिः -ता -तं, प्रशमितः -ता -तं.—
(Lessened) न्यूनीकृतः -ता -तं, न्यूनीभूतः -ता -तं.—(Restrained)
यतः -ता -तं, मियतः -ता -तं, निमृहीतः -ता -तं.—(Allayed) शान्तः
-ता -तं, उपशान्तः &c.

MODERATELY, *adv.* परिमितं, नियतं, समयादि, समं, उपरिमाशं, अल्पं, स्वल्पं, अल्पम्, यावत्तावत्; 'moderately warm,' ईषदुष्णः-ष्णा-ष्णं, कोष्णः &c., मन्दोष्णः &c.; 'moderately ripe,' चापक्वः-क्वा-क्वं; 'moderately distant,' नातिदूरः-र-रं.

MODERATION, s. (Refraining from excess) परिमिताचारत्वं, निय-
510

MOD

तद्वृत्तिः, नमस्त्वृत्तिः, नमता, परिमितता, मितता, धर्मा, यमः, संयमः, निर्यातः, दुःखः, चतुर्विधः, मर्यादावर्तिनः—(In desires) चत्वारिधा, चत्वारिभिर्यमः, चलोभः, चतुर्भ्यता, चत्वननुष्ठता, चत्वनमः *f.* चत्वनमः, भोगाप्रसक्तिः *f.*—(Equanimity) यमा, द्यान्तिः *f.* नमस्त्वृत्तिः, नमनः, चृत्तिः *f.* नमभायः.

MODERATOR, s. (Restrainer) नियन्ता *m.* (नृ), विनियन्ता *m.*, यन्ता *m.*
 —(At disputations) वादमध्यस्थः, वादमभाष्यधः, मध्यस्थः.

Modern, a. इदानीन्तनः -नी -नं, अद्युत्पन्नः -नी -नं, आधुनिकः -की -कं, पर्याप्ततत्कालीनः -ना -नं, नूतनतत्कालीनः &c. नूतनः -ना -नं, नवः -या -यं, नवतत्कालीनः -ना -नं, नव्यः -प्या -य्यं, नवीनः -ना -नं, नूतनः -ला -लं, अद्यावधीनः -ना -नं, अद्यावधीनः -ना -नं, अद्युत्पन्नः -यो -यं, अद्युत्पन्नः -नी -नं.

Model १८९, १. नृत्तनता, नपता, नयता, अधुनातनत्वं, सद्यस्त्वालौकता,
परिमाणालौकता, अप्राप्यनता, अप्रगता.

Modern & p^r. नृत्तलोलोकाः, नृत्यनलोलोकाः, अपुनातनाः m. p!

MUNST, a. (Not bold, restrained by a sense of shame or pro-

priety) विनोदः -ता -नं, विनयी -विनी -यि (नृ), लज्जागीलः -ला
 -लं, लज्जागान् -गती -यत् (नृ), लज्जानिगतः -ता -नं, नल्लज्जः -ज्जा -जं,
 प्रीडान्वितः -ता -नं, सप्रोडः -ता -जं, प्रीडितः -ता -नं, प्रीडान् -नती
 &c., वषाणन् &c., वषायुक्तः -क्ता -क्तं, वषाग्नितः &c., वषितः -ता -नं.
 म्वपः -वा -पं, नविनयः -या -यं, विनयभाद m. f. n. (नृ), चम्रनल्यः
 -न्मा -न्तं, चपूठः -टा -टं, जालीनः -ना -नं, ह्रीगः -गा -रं, न्हीगः
 &c., गीतः -ता -नं, ह्रीतुः -तु -तु—(Unassuming, humble, not
 proud) निर्मदः -वा -नं, चमदः &c., निर्मदी &c., चमदी &c., नर्द-
 हीनः -ना -नं, निरहङ्कारः -रा -रं, चनतन्नारी &c., निरभिमानः -ना
 -नं, चनभिमानो &c., चनुद्धतः -ता -नं, चनपनः -ना -नं, चविनयनः
 &c., चिनयः -या -जं, चनजालः -ला -लं, चिनतः -ता -नं, चनूतः -ता
 -नं, चनूतः -ता -नं, चनयाना -ना -ल (न), चजी -जिनी &c.—(Charac-
 ter) चविनयारी -रिणी &c., चोनिद्रयः -वा -जं, चद्वनः -ता
 -नं, चल्लन्यः, 'a modest wife,' साध्वी, सती, चनिय्रा—(Mode-
 rate) चविनयता -ता -नं, चित्त &c.; 'modest; speech,' चिनयना m. f. (नृ).
 Modesty, adv. चनयेन, चिनयेन, चिनयपूर्वं, चिनयतः, चल्लन्यं, चनन्यं,
 चनपं, लज्जाया, लज्जापूर्वं, चनयेन, चनभिमानेन, चनुद्धतं, चनदं.

MODERATA, f. विनयः, विनीतता, लज्जा, ह्रीः *f.* शीघ्रता, नचा, दृष्टिचा.
 ह्रीष्वा, लज्जाशीलता, सहजालं, सप्रपता, शालीनता, अमगच्छता.
 अमानस्यं, जपूटता, अपाहं, कर्षाता, मन्दार्थं, मन्दालं; 'false mo-
 desty,' मिथ्याविनयः.—(Humility) नवता, विनयता, नृदानीलता.
 विनतिः *f.* अगर्हीः, गृहीहीनता. प्रतभिमानं, इष्यहीनता, अनुदतिः *f.*
 सनीदलं, यमता.—(Chastity) अच्यभिषातः, सहृदता, 'in a wife.'
 आध्यत्वं, कर्तव्यं, पातिद्वयं.—(Moderation) परिमितता.

MODICUM, ४. अत्यंशः, अल्पभागः, अल्पगानं, अल्पत्यादाः, तिन्दिः.
किञ्चन, किञ्चिद्भागः, अल्पिका, लेशः.

MODIFIABLE. *a.* रूपविकाराशब्दः -या -यं, रूपान्तराशब्दः &c., निरालम्बः -ञी -ञ्यं, परिणामाशब्दः &c., परिणामान्तराशब्दः &c., परिवर्तनीयः -या -यं, विपरिवर्तनीयः &c.

MODIFICATION, s. (The act) रूपान्तरकरणं, परिवर्तनान्तरकरणं, रूपपरिवर्तनं, विवर्तनः—वर्तनं.—(Particular or different form) रूपभेदः. रूपप्रभेदः, रूपविशेषः, रूपान्तरः.—(Diversity, variety) भेदः, प्रभेदः, विभेदः, विशेषः.—(Altered state) विकारः, विकृतिः *f.*, परिवर्तनः, रूपान्तरः, विपरिवर्तनः.

MODIFIED, *p.p.* (Changed in form) विभारितः -ता -तं, विकृतः -ता

-तं, विकृतरूपः-पा-पं, परिष्कृतरूपः &c., विपरिणामी-मिनी-मि (न्),
विकृताकारः-रा-रं.—(Tempered, qualified) शमितः-ता-तं, निय-
मितः-ता-तं.

To MODIFY, *v. a.* (Change the form) रूपान्तरं कृ, रूपान्तरिकृ,
रूपविकारं कृ, रूपपरिवर्तनं कृ, रूपभेदं कृ, रूपविभेदं कृ, विदृ, विकारं
कृ, रूपं विदृ, अन्यरूपं-पां कृ, भिन्नरूपं-पां कृ, रूपपरिणामं कृ, परि-
णामान्तरं कृ रूपं परिपूतं (c. 10. चरयति-यितुं) or विपूतं, रूपविवर्तनं
कृ.—(Moderate) शम् (c. 10. शनयति-यितुं), उपशम्, प्रशम्.

MODISH, *a.* सभ्यव्यवहारानुसारी-रिणी-रि (न्), शिष्टरीत्यनुसारी &c.,
सभ्यमार्गानुयायी-यिनी &c., शिष्टमार्गानुरूपः-पा-पं, सभ्यतन्मद्दामानु-
सारी &c.

MODISHLY, *adv.* सभ्यव्यवहारानुसारेण, शिष्टरीत्यनुसारेण, सभ्यमार्गानुसारेण.

To MODULATE, *v. a.* कल् (c. 10. कलयति-यितुं), स्वरलयं कृ, कलतां
कृ, स्वरानुक्रमं कृ, स्वरानुपूर्व्यं कृ.—(Inflect or vary sound)
स्वरभेदं कृ, स्वरविभेदं कृ, स्वरभङ्गं कृ, स्वरविभङ्गं कृ, स्वरपरिवर्तनं कृ.

MODULATION, *s.* कलता, लयः, स्वरलयः, कलनं, स्वरभेदः, स्वरविभेदः,
स्वरभङ्गः, स्वरविभङ्गः, स्वरानुक्रमः.—(Transition from one key
to another) गुद्धानुसृष्टं *f.* (न्), स्वरपरिवर्तनं.—(Melody) सुस्वर-
ानुक्रमः, स्वरमाधुर्यं, माधुर्यं, सुभाष्यस्वरः, तालः.

MODULATOR, *s.* स्वरभेदकारी *m.* (न्), स्वरविभेदकः, लयकारी *m.*

MODEL, *s.* See MODEL.

MOHAMMEDAN, *a.* यायनः-नी-नं, ययनदेशीयः-या-यं, ययनधर्मासम्बन्धी
-न्यनी-न्य (न्), ययनधर्मावलम्बी-सिनी &c.

MOIETY, *s.* अर्धं-र्धः, अर्धभागः, अर्धभागः; 'of an estate,' रिपचाई.

To MOIL, *v. a.* (Make dirty) मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), मलिनीकृ,
मलेन दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं) or लिप् (c. 6. लिप्सति, लेप्सु).

To MOIL, *v. n.* (Toil) अतिदेहकश्रमेण प्रायस् (c. 4. -यस्यति-यितुं) or
श्रम् (c. 4. श्राम्यति, श्रान्ति), अतिशरीरायासं कृ, कष्टं कृ.

MOIST, *a.* आर्द्रः-द्रा-द्रं, सार्द्रः-द्रा-द्रं, ईषदार्द्रः, &c., जलार्द्रः &c.,
द्रिक्तः-ना-नं, ईषद्रिक्तः &c., सिक्तः-क्ता-क्तं, ईषसिक्तः &c., उन्नः-ना-
नं, नमुन्नः &c., नरसः-सा-सं, सद्रवः-पा-पं, रसयुक्तः-क्ता-क्तं, तिमितः
-ता-तं, लिमितः-ता-तं, योदः-दा-दं; 'to be moist,' क्रिद् (c. 4. क्रियति), तिम् or लिम् (c. 4. तिम्यति or तीम्यति).

To MOISTEN, *v. a.* क्रिद् (c. 10. क्रेदयति-यितुं), परिर्क्रिद्, ईषत् क्रिद्,
जार्द्रोक्तं, ईषजार्द्रोक्तं, सिच् (c. 6. सिष्यति, सेष्ते), ईषत् सिच्, जलेन
पिर्, उष् (c. 1. उष्यति-यितुं), समुष्, उन्द (c. 7. उनयति, उन्दितुं).

MOISTENED, *p. p.* क्रिक्तः-क्ता-क्तं, क्रेदितः-ता-तं, परिर्क्रिक्तः &c., परि-
क्रेदितः-ता-तं, जार्द्रोक्तः-ता-तं, सिक्तः-क्ता-क्तं, जलसिक्तः &c., उष्यतः
-ता-तं, समुष्यतः-ता-तं, उन्नः-सा-सं, समुन्नः &c., उन्नः-सा-सं,
तिमितः-ता-तं, स्तिमितः-ता-तं.

MOISTENER, MOISTENING, *s.* or *part.* क्रेदकः-का-कं, क्रेदनः-ना-नं.

MOISTENING, *s.* क्रेदनं, सेचनं, जलसेचनं, उष्यणं, उन्दनं, समुन्दनं.

MOISTNESS, *s.* आर्द्रता, सार्द्रता, ईषदार्द्रता, जलार्द्रता, क्रिक्तता, ईषक्रिक्तता,
सिक्तता, जलसिक्तता, उन्नता, सरसत्वं.

MOISTURE, *s.* क्रेदः-दं, संश्लेदः, क्षिप्तता, आर्द्रता, तेमः, स्तेमः, तेमनं,
चिह्निदं, रसः, सेहः, उन्दनं, समुन्दनं; 'of the lips,' अथरसः,
अथरसधु *m.*, अथरसमृत्, मुखसुतं.

MOLAR, *a.* (Tooth) दाढा, चर्वणदन्तः, महादन्तः, दंष्ट्रा.

MOLASSES, *s.* इक्षुसारः, इक्षुरसक्रावः, मधुपूलिः *f.*, घाटः, शर्कराघाटः,
रसिका, मधुरं, गुडः-डकं, रसनः, डवनः, सितादिः *m.*, पाणिः *f.*

MOLE, *s.* (Spot on the body) तिलः-लकः, तिलकालकः, कण्डः,

मासुद्रं, कालकः, ऋदुलः.—(Mound) यमः-मं, पिरदलः, पिरदनः,
सेतुः *m.*, चयः.—(The animal) चुलुन्दः, चुलुन्दरी, गौशाययः,
विलपासी जनुभेदः.

MOLECULE, *s.* अणुः *m.*, परमाणुः, कणः, कणिका, लवः, काकिकणिका.

MOLECULISM, *s.* अणुता *m.* (न्), अणुत्वं.

MOLE-ATED, *a.* मूलनयनः-ना-नं, मूलदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

MOLE-HILL, *s.* कृमिशैलः, भूश्रयाः *m.* (म्), पन्थीकः-कं, कूलकः,
पन्थीकटं, मृत्तिकाकटं, यामलूरं, स्यमीकः.

To MOLEST, *v. a.* चायस् (c. 10. -यासयति-यितुं), चाप् (c. 1. चापते
-यितुं), परिव्याप्, प्रवाप्, अधिवाप्, उपरुप् (c. 7. -रुण्दि-रोहुं), रुप्,
तप् (c. 10. तापयति-यितुं), सन्तप्, पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), उपपीड्,
अभिपीड्, क्रिग् (c. 9. क्रिज्जाति, क्रेशितुं), यप् (c. 10. व्यपयति-यितुं),
जद् (c. 10. जदयति-यितुं).

MOLESTATION, *s.* क्रेशः, चापः-धा, चापनं, उपरोधः, पीडा, व्यपा, दुःसं,
चायासः, प्रयासः, उपद्रवः, उपप्रवः; 'free from molestation,'
निरुपद्रवः-या-यं.

MOLESTED, *a.* यापितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, क्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, क्रेशितः
-ता-तं, परिर्क्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, उपरुद्धः-द्धा-द्धं, व्यपितः-ता-तं, उपद्रुतः-ता-तं.

MOLLIFY, *a.* मृदुकारी-रिणी-रि (न्), शिथिलकारी &c. See EMOLLIENT.

MOLLIFICATION, *s.* मृदूकरणं, शिथीकरणं, शमनं, प्रशमनं, उपशमनं.

MOLLIFIED, *p. p.* मृदूकृतः-ता-तं, शमितः-ता-तं, उपशान्तः-न्ता-नं.

To MOLLIFY, *v. a.* मृदूकृ, शिथीकृ, कोमलीकृ, शम् (c. 10. शमयति
-यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्तयति-यितुं),
उपसान्त्, अभिशान्त्.

MOLLUSC, *s. pl.* कोमलशरीरविशिष्टा प्राणिजातिः.

To MOLT, *v. a.* See To MOULT.

MOLTEN, *a.* विलीनः-ना-नं, द्रुतधातुनयः-यी-यं, विलीनधातुनयः &c.

MOMENT, *s.* (Minute portion of time) क्षणः, विपलं, पलं, बुद्धिः *f.*,
निमेषः, निमेषः, मात्रा; 'the present moment,' क्षापातः; 'for
the present moment,' क्षापाततस्; 'in a moment,' क्षणान्
क्षणेन, निमेषमात्रेण, क्षणमात्रेण, क्षणान्तरे, एकपदे, एकविपले; 'for
a moment,' क्षणं-येन. क्षणमात्रं, निमेषमात्रं, मुहूर्तः; 'at that
moment,' तत्क्षणान्-खे. तत्काले, तदानीमेव; 'every moment,'
प्रतिक्षणं, अनुक्षणं, क्षणे क्षणे; 'the next moment,' क्षणान्तरं;
'auspicious moment,' लग्नं. See INSTANT. (Importance)
गुरुता-त्वं, गौरवं, प्रभावः. भारः.

MOMENTARILY, *adv.* क्षणे-मं-खान्, तत्क्षणे, प्रतिक्षणं, सद्यस्, सपदि,
क्षणमात्रं, निमेषमात्रं.

MOMENTARY, *a.* क्षणिकः-का-की-कं, क्षणी-क्षानी-क्षि (न्), क्षणभूतः
-ता-तं, क्षणमात्रस्थायी-यिनी &c., क्षणस्थायी &c., क्षणकालस्थायी
&c., क्षणकालीनः-ना-नं, क्षणकालीनः-ना-नं, अचिरः-रा-रं,
अचिरस्थायी &c., साद्यस्तः-स्तनी-स्कं, निमेषः-यी-यं, निमेषिकः-की-
कं, तत्क्षणिकः-की-कं, तात्कालिकः-क्की-कं, क्षणं in comp.;
as, 'a momentary obstacle,' क्षणव्याघ्रः; 'a momentary
flash,' क्षणप्रभा.

MOMENTOUS, *a.* गुरुः-वी-रु, गुर्वयः-पी-धि, चह्वयः &c., महायः &c.,
गुरुप्रभावः-या-यं, अलघुः-पुः-पु; 'a momentous affair,' गुरुकार्यं.
See IMPORTANT.

MOMENTOUSNESS, *a.* गुरुता-त्वं, गौरवं, गुर्वयता, प्रभावः, अलघुता.

MOMENTUM, *s.* वेगः, आवेगः, संवेगः, क्षापातः, गतिवेगः.

MONACHAL, *a.* मठवाससम्बन्धी-न्यनी-न्य (न्). See MONASTIC.

MON

MONACHISM, *s.* मठवासः, मठाध्यासनं, वनवासः, वानप्रस्थता, अरण्यवासः, वैखानसवृत्तिः *f.*, संसारत्यागः, उदासीनता.
 MONAD, MONADE, *s.* तन्मात्रं, मात्रं, अणुमात्रं, अभेद्यवस्तु *n.*, अचेद्यवस्तु *n.*, अदृश्यवस्तु *m.*, अखण्डनीयवस्तु.
 MONARCH, *a.* राजा *m.* (नृ), नृपतिः *m.*, भूपतिः *m.*, नृपः, पार्षियः, भूपः, नरपतिः *m.*, महोपतिः *m.*, अधिपः, अधिपतिः *m.*, महाराजः, अधिराजः, ईश्वरः, ज्योतिषः; 'universal monarch, सदात् *m.* (नृ), नरदे-
 श्वरः, चक्रवर्ती *m.* (नृ). See KING.
 MONARCHAL, MONARCHIC, MONARCHICAL, *a.* (Relating or suited to a monarch) राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -या -यं, राजोचितः -ता -तं, आधिराजिकः -की -कं, राज in comp.—(Vested in a single ruler) एकराजाधीनः -ना -नं, एकराजायुक्तः -त्ता -तं, सदाध-
 पीनः -ना -नं, एकराजकः -का -कं, एकप्रभुः -का -कं.
 MONARCHY, *s.* एकराजशासनं, एकराजाधिपत्यं, एकाधिपत्यं, एकराजकत्वं, एकमवैक्यत्वं, एकसामित्वं, राजत्वं, राज्यं, नृपत्वं, नरेन्द्रत्वं.
 MONASTERY, *s.* मठः, आश्रमः, वानप्रस्थाश्रमः, मुनिवासः, मुनिवासस्थानं, धर्मशाला, पुण्यस्थानं, पुण्यालयः, पुण्यवनं.
 MONASTIC, MONASTICAL, *a.* मठवाससम्बन्धी -न्धनी -न्ध (नृ), आश्रम-
 सम्बन्धी &c., आश्रमी -मिणी &c., आश्रमिकः -की -कं, मुनिसम्बन्धी &c.
 MONDAY, *s.* सोमवारः, चन्द्रवारः, इन्दुवारः, सोमवासः.
 MONETARY, *a.* मुद्रासम्बन्धी -न्धनी -न्ध (नृ), मौद्रिकः -की -कं.
 MONEY, *s.* (Coin) मुद्रा, दीनारः, नाणकं, टङ्का, टङ्ककः, निम्नः -पङ्क, कापीपण्यं.—(Riches, wealth) धनं, धनं, वित्तं, द्रव्यं, धन्यः, धन्यः, सम्पत्तिः *f.*, रिकसं, धनसम्पत्तिः *f.*, धनवाहुल्यं, धनसमृद्धिः *f.*, धनवैपुल्यं, 'love of money,' धनलोभः, धनलोभः, धनाशा, 'making money,' धनार्जनं, द्रव्यार्जनं.
 MONEY-BAG, *s.* कोषः, कोशः, धनकोषः, मुद्राकोषः.
 MONEY-BOX, *s.* मुद्राभाण्डं, मुद्रापात्रं, धनभाण्डं, दीनारभाण्डं.
 MONEY-CHANGER, *s.* मुद्रापरिवर्तकः, हुण्डिकापत्रसुवर्णहण्डिकापरिवर्तकः, धनव्यापारी *m.* (नृ), मुद्राव्यापारी.
 MONEYED, *a.* धनवान् -यती -यत् (नृ), धनी -निनी -नि (नृ), धनिकः -का -कं, सधनः -ना -नं, धनाढ्यः -ट्टा -ट्टं, महाधनः -ना -नं, द्रव्यवान् &c., वित्तवान् &c.
 MONEY-LENDER, *s.* कुसीदिकः, कुसीदः -दा -दं, कौसीदिकः, कुसीदजीवी *m.* (नृ), वार्षिकिकः, वृद्धिजीवी *m.*, निषिद्धपुत्रजीवी *m.* (नृ), कलेश-
 जीवी *m.*, धण्डाता *m.* (नृ), धनिकः, धनप्रयोगी *m.* (नृ).
 MONEY-LESS, *a.* धनहीनः -ना -नं, अधनः -ना -नं, निर्धनः -ना -नं, द्रव्य-
 हीनः -ना -नं, अप्रधनः &c., विप्रधनः &c., धोखधनः &c., गताधनः -या -यं.
 MONGER, *s.* व्यापारी *m.* (नृ), व्यवसायी *m.* (नृ), क्रयविक्रयिकः, विक्रेता *m.* (नृ), वणिक् *m.* (नृ).
 MONGREL, *a.* सङ्कीर्णजातीयः -या -यं, सङ्करजातीयः -या -यं, सङ्करजातः -ता -तं, सङ्करजः -ना -नं, विजातीयः -या -यं, सङ्कीर्णः -या -यं.
 MONITION, *s.* उपदेशः, प्रसादेशः, प्रवोधः -धनं, मन्त्रणं, बोधः -धनं.
 MONITOR, *s.* (Warner, admonisher) मन्ता *m.* (नृ), अभिमन्ता *m.*, मन्त्री *m.* (नृ), बोधकः, प्रवोधकः, उपदेशकः, प्रसादेशकः, शिक्षकः.—
 (In a school) उपशिक्षकः, उपगुरुः *m.*
 MONITORIAL, *s.* उपशिक्षकसम्बन्धी -न्धनी &c., उपशिक्षासम्बन्धी &c.
 MONITORY, MONITIVE, *a.* उपदेशकः -का -कं, उपदेशालकः -का -कं, उपदेशरूपः -या -यं, शिक्षकः -का -कं, उद्बोधकः -का -कं, प्रवोधकः &c.
 MONK, *s.* मठवासी *m.* (नृ), मुनिः *m.*, सन्नासी *m.* (नृ), योगी *m.* (नृ), यती *m.* (नृ), तपस्वी *m.* (नृ), वैखानसः, उदासीनः, वैरागी *m.* (नृ),

MON

वैरागिकः, वैराग्याश्रमी *m.*, वानप्रस्थः, संसारत्यागी *m.*, लोकत्यागी *m.*, उद्यैसङ्गपरित्यागी *m.*
 MONKEY, *s.* वानरः, कापिः *m.*, प्रपगः, प्रपङ्गः, मर्कटः, शाखामृगः, वृक्षचरः, कम्पी *m.* (नृ), कम्पाकः, कम्पासः *m.*, वनोकाः *m.* (नृ), चलिमुखः, चलोमुखः, कलिप्रियः, कीशः, हनुमान् *m.* (नृ), रामदूतः; 'Female monkey,' वानरी *f.*, मर्कटी; 'monkey-like,' कापिः -यी -यं; 'monkey-tricks,' वानरचेश, मर्कटचेश.—(Iron weight) लोहभारः.
 MONKISH, *a.* मुनिसम्बन्धी -न्धनी &c., मुनिसदृशः -यो -यं.
 MONOCHORD, *s.* एकतन्त्री *m.* (नृ), एकतारो *m.* (नृ), एकतन्त्रीयद्यं.
 MONOCULAR, MONOCULOUS, *a.* एकाक्षः -द्या -यं, एकलोचनः -ना -नं, एकनेत्रः -ना -नं, काक्षः -या -यं, एकाक्षिकलः -ला -लं.
 MONOGAMIST, *s.* एकपत्नीकः, एकभार्याकः, सकृद्विवाही *m.* (नृ), सपुन-
 विवाही *m.*, एकस्त्रीकः.
 MONOGAMY, *s.* एकपत्नीव्रतं, एकभार्याव्रतं, एकस्त्रीविवाहः, सकृद्विवाहः, सपुनविवाहः.
 MONOGRAM, *s.* परस्परसंयुक्तं नामाद्याद्यं.
 MONOLOGUE, *s.* आत्मभाषणं, आत्मगतभाषणं, स्वगतभाषणं, स्वसमीपभाषणं.
 MONOMACHY, *s.* द्वन्द्वयुद्धं, द्वन्द्वं, द्वन्द्वायोधनं, निपुद्धं.
 MONOMANIA, *s.* एकविषयभ्रान्तिः, एकविषयविध्वंसः, एकविषयभ्रान्तिः *f.*
 MONOMANIAC, *s.* एकविषयभ्रान्तः, एकविषयविध्वंसः, एकविषयभ्रान्तः.
 MONOPETALOUS, *a.* एकदलकः -का -कं, एकदलविशिष्टः -द्या -यं.
 MONOPOLIST, MONOPOLIZER, *s.* (One who purchases the whole of a commodity) पूर्णक्रेता *m.* (नृ), पूर्णक्रपो *m.* (नृ), सर्वभारदक्रेता, एकव्यवसायी *m.*—(One who takes the whole) पूर्णग्राहकः, सर्वग्राहकः.
 To MONOPOLIZE, *v. a.* (Purchase the whole of a commodity with the view of selling at higher prices) अधिक्मूल्यविक्रय-
 युद्धा सर्वभारदं पूर्णं क्री (c. 9. क्रोणाति -यते, क्रेतुं) or सर्वव्यवसायि
 पूर्णं क्री or सर्वद्रव्याणां पूर्णक्रयं कृ.—(Take or obtain the whole)
 सर्वं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or प्राप (c. 5. -प्राप्ति -प्राप्ति), साकल्यं
 ग्रह or पूर्णं ग्रह.—(Have the sole right of dealing) एकव्यवसायं
 कृ, एकव्यापारं कृ, क्रयविक्रयव्यापारं एकतो or चसामान्येन धृ (c. 10. पारयति -यति).
 MONOPOLIZED, *p. p.* पूर्णगृहीतः -ता -तं, पूर्णक्रीतः -ता -तं, पूर्णप्राप्तः &c.
 MONOPOLY, *s.* एकव्यवसायः, एकव्यापारः, एकव्यवहारः, एकव्यापारः, एकव्यापारः, असामान्यव्यवहारः, एकप्रयोगः, असामान्यप्रयोगः, क्रयवि-
 क्रययोर् एकाधिकारः.
 MONOSYLLABIC, *a.* एकाक्षरः -रा -रं, एकाक्षरी -रिणी -रि (नृ).
 MONOSYLLABLE, *s.* एकाक्षरः, एकाक्षरशब्दः, एकाक्षरविशिष्टः शब्दः.
 MONOTHEISM, *s.* चङ्केतं, चङ्केतवादः, केवलेश्वरवादः, केवलेश्वरमतं.
 MONOTHEIST, *s.* चङ्केतवादी *m.* (नृ), चङ्केतवादी *m.*, केवलेश्वरवादी *m.*
 MONOTONOUS, *a.* (Having but one tone) एकस्वरः -रा -रं, एकतानः -ना -नं, एकस्वतः -ना -नं, समस्वरः -रा -रं, समानस्वरः -रा -रं, चतन्य-
 स्वरः -रा -रं.—(Always the same, tediously uniform) एकस्वरः -या -यं, एकप्रकारः -रा -रं, समरूपः -या -यं, समानरूपः -या -यं, सम-
 समानः -ना -नं, एकस्वरः -रा -रं, निर्विकारः -रा -रं, निर्विक्रियः -या -यं, अविशेषः -या -यं, एकरङ्गी -रङ्गी &c.
 MONOTONOUSLY, *adv.* एकस्वरेण, समस्वरेण, एकस्वरेण, समस्वरेण, सम-
 समानं, निर्विकारं, अविशेषेण.
 MONOTONY, *s.* (Sameness of tone) एकस्वरः, स्वरसं, स्वराभेदः, स्वर-
 समता, स्वरसमानता, समानस्वर्यं, स्वरभेदाभावः.—(Dull uniformity)

एकरूपता, समरूपता, समसमानता, समानरूपता, एकव्यापारत्वं, सम-
व्यापारत्वं, व्यापाराभेदः, विकाराभावः, विशेषाभावः.

MONSOON, *s.* (Rainy season) वृष्टिकालः, मेघगगनः, मेघकालः, मेघसमयः,
घनसमयः, पर्जन्यकालः, शलदागनः, प्रावृट्कालः.

MONSTER, *s.* (Something unnatural) अद्भुतं, अद्भुतविषयः, अद्भुतपक्षुः *m.*,
अपृष्टविषयः, महोद्भुतं.—(Something deformed) अपरूपवस्तु *m.*,
विरूपविषयः, अपरूपं, अपरूपता, वैरूप्यं.—(A being enormously
large or very frightful) राक्षसशरीरः, भीमशरीरः, विकटाकारः,
विकटरूपः, घोररूपी *m.* (नं), सुवृहत्परिमाणः.—(Horribly wicked
person) राक्षसः, रावणः, घोरकर्मि *m.* (नं).

MONSTROSITY, *s.* See MONSTER.

MONSTROUS, *a.* (Unnatural, extraordinary, out of the course
of nature) अद्भुतः-ता-तं, महोद्भुतः-ता-तं, अपृष्टः-ष्ट-ष्टं, विलक्षणः-
खा-खं, विलक्ष्यः-द्या-द्यं, सृष्टिमार्गवहिर्गतः-ता-तं, सृष्टिरोतिवायः-
खा-खं, सृष्टिक्रमवाहः &c.—(Deformed) अपरूपः-पा-पं, विरूपः-
पा-पं.—(Enormously large) राक्षसशरीरः-रा-रं, अतिवृहच्छरीरः-
रा-रं, विकटशरीरः &c., अतिमहान्-हन्तो-हन् (नं), समहान् &c.,
अतिवृहन्-हन्तो &c., सुवृहत्परिमाणः-खा-खं.—(Frightful) घोररूपी-
पिणी &c., घोरानृतिः-ति-ति, विकटाकारः-रा-रं, भीमदर्शनः-ता-
नं, रौद्रदर्शनः &c., कपालरूपः-पा-पं.—(Atrocious) दारुणः-खा-
खं, अघोरः-रा-रं, विकटः-टा-टं.

MONSTROUSLY, *adv.* अद्भुतं, विकटं, दारुणं, भृशं, अतिशयं-येन, अतीव.

MONSTROUSNESS, *s.* अद्भुतता, अघोरता, घोरता, दारुणता, विकटता.

MONTH, *s.* मासः, मास *m.*, पक्षद्वयं, पक्षयुगं, नाक्षत्रं, ययः, पर्वांशः,
पर्वाङ्गः. The following are the twelve Hindu months,
1. चैत्रः, corresponding to the last half of March and the
first half of April, 2. वैशाखः, April, May, 3. ज्येष्ठः, May,
June, 4. ज्येष्ठः, June, July, 5. आश्विनः, July, August, 6. भाद्रः
or भाद्रपदः, August, September, 7. आश्विनः or आश्विनयुजः,
September, October, 8. कार्तिकः, October, November, 9. मार्ग-
शीर्षः, November, December, 10. पौषः, December, January,
11. माघः, January, February, 12. फाल्गुनः, February, March.
—(Lunar month) चान्द्रमासः; 'half of a lunar month,' पक्षः;
'light or first half of the month,' शुक्लपक्षः, शुद्धपक्षः, सितपक्षः,
पूर्वपक्षः, प्रथमपक्षः, देवपक्षः; 'dark or second half of the
month,' कृष्णपक्षः, तमिस्रः, तमिस्रपक्षः, उत्तरपक्षः, अपरपक्षः, बहलः;
'last day of the half-month,' पक्षान्तः, पक्षावसरः.—(Solar
month) सौरमासः, सौरः; 'a month old,' मासजातः-ता-तं,
मासीनः-ना-नं.

MONTHLY, *a.* मासिकः-की-कं, मासीनः-ना-नं, मास्यः-स्या-स्यं, प्राति-
मासिकः-की-कं, मासानुमासिकः-का-कं; 'half-monthly,' साह्र-
मासिकः-की-कं, पाक्षिकः-की-कं; 'monthly allowance,' मासिकं.

MONTHLY, *adv.* प्रतिमासं, मासे मासे, मासि मासि, अनुमासं.

MONUMENT, *s.* (Memorial) स्मरणार्थकचिह्नं.—(Tomb, monument
to the dead) चिरं, चैत्रं, चिताचूडकं, चैत्रः, स्तूपः, समाधिः *m.*

MONUMENTAL, *a.* (Memorial) स्मरणार्थकः-का-कं.—(Belonging
to a tomb) चैत्रसम्बन्धी-न्विनी-न्वि (नं).

MOOD, *s.* (Temper of mind) वृत्तिः *f.*, चित्तवृत्तिः *f.*, मनोवृत्तिः *f.*, भावः,
मनोभावः, प्रकृतिः *f.*, मनःस्थितिः *f.*, मनोवस्था; 'cheerful mood,'
आनन्दवृत्तिः *f.*, हास्यवृत्तिः *f.*—(In grammar) वाच्यं, अर्थः.—(In
logic) प्रकारः, रूपं.

MOODINESS, *s.* उदासीनता, क्रोधशीलता, विषमता, कार्कश्यं, यक्रता.

MOODY, *a.* क्रोधवशात् उदासीनः-ना-नं or उदासवृत्तिः-सि-सि or
विषमः-खा-खं, क्रोधशीलः-ला-लं, उत्क्रान्तः-ता-तं, दीनमनाः-ना-
नः (स्), उद्विग्नमनाः &c., चिन्तोद्विग्नः-ग्ना-ग्नं, कर्कशभावः या-
-यं, यक्रभावः &c., रुष्टः-ष्ट-ष्टं.

MOON, *s.* चन्द्रः-न्द्रकः, चन्द्रमाः *m.* (स्), सोमः-मा *m.* (नं), इन्दुः *m.*,
पिपुः *m.*—(Marked like a hare or rabbit) शशी *m.* (नं),
शशाङ्कः, शशपरः, शशभृत् *m.*, शशविन्दुः *m.*, शशलाभनः.—(Mark-
ing the night) रजनीकरः, निशाकरः, क्षपाकरः, निशाकेतुः *m.*—
(Lord of the night) निशापतिः *m.*, क्षपानाथः, यामिनीपतिः *m.*,
निशीपिनीनाथः, रजनीनाथः.—(Gem of the night) रात्रिमणिः *m.*,
निशामणिः.—(Lord of the constellations) नक्षत्रनाथः, नक्षत्रपः,
चूषेशः, उदुपः, उदुपतिः, उदुराट् *m.* (नं), दाद्याविणीपतिः *m.*, तारा-
धिपतिः *m.*, भपतिः *m.*—(The repository and producer of
nectar or ambrosia, which is supposed to be distilled in
its rays) समृतम्बुः *m.*, समृतदीपतिः *m.*, समृताधारः, समृतसुत् *m.*,
सुधानिधिः *m.*, सुधाधारः, सुधाभृतिः *m.*, सुधामूर्तिः *m.*, सुधांशुः, सुधाकरः,
सुधाङ्गः, पीयूषरुचिः *m.*, पीयूषमहाः *m.* (स्), पीयूषनिधिः *m.*—(Having
cool rays or radiance) शीतंशुः *m.*, शीतमयूरः, शीतमरीचिः *m.*,
शीतभानुः *m.*, हिमांशुः *m.*, हिमकरः, हिमरश्मिः *m.*, हिमद्युतिः *m.*,
शीतरुक् *m.* (च), शीतगुः *m.*, हिमप्रथः, प्रालेयांशुः *m.*, तुहिनंशुः *m.*—
(Having white rays or pale radiance) शुभंशुः *m.*, सितंशुः,
सितरश्मिः *m.*, सितदीपतिः *m.*, श्वेतधामा *m.* (नं), श्वेतरोचीः *m.* (स्),
शुचिरोचीः *m.* (स्), क्षयाभृत् *m.*—(Marked like a peacock) मृगाङ्कः,
मृगचिम्बुः *m.*, हरिणाङ्कः, हरिणकलङ्कः, मृगलाभनः, मृगपरः, क्षयिमृगपरः.
—(Containing many digits) कलानिधिः *m.*, कलापूर्वः, कलावान् *m.*
(नं), कलाभृत् *m.*, कलापतिः *m.*—(Forming the crest of Śiva)
शिवशेखरः, हरशेखरः, हरचूडामणिः *m.*—(Brother of Lakshmi,
as having been reproduced with that goddess from the
ocean when it was churned by the gods and asuras)
लक्ष्मीसहजः, श्रीसहोदरः.—(Husband of Rohini) रोहिणीपतिः *m.*,
रोहिणीशः, रोहिणीवज्रभः.—(The butter of the ocean, or pro-
duced by the churning of the ocean) सन्धिनवनीतकः.—
(Friend, companion or lord of the lotuses, many of these
flowers opening their petals in the night and closing
them in the day) कुमुदवान्धवः, कुमुदचन्दुः *m.* (कुमुदपतिः, कुमुदशः,
कुमुदमयः, कुमुदिनीपतिः *m.*, कुमुदिनीनाथकः) सन्तः.—(Lord of
plants or herbs) क्षोपधीनाथः, क्षोपधीपतिः *m.*, क्षोपधीशः.—
(Drawn by white horses) श्वेतवाजी *m.* (नं), श्वेतवाहनः.—
(Drawn by ten horses) दशवाजी *m.*—(Dispeller of darkness)
तमोहरः, तमोनुद् *m.*, तमोनुदः, तमोमः, तमोपहः, तिमिररिपुः *m.*—
(Regulating the days of the month) तिथिमण्डीः *m.*, पक्षेयिः *m.*
(Garlanded with stars) तारापीडः.—(King of kings) राजराजः.
—(Broken-bodied, having been cut in two by the trident
of Śiva, as a punishment for having violated the wife of
Vrihaspati) भगनात्मा *m.*—(Lord of Brahmans) द्विजपतिः *m.*,
द्विजराजः.—(Lord of the moonlight) कौमुदीपतिः *m.* Other
names for the moon of less obvious derivation are जैवातृकः,
श्रीः, कैरवी *m.* (नं), कलापिनी, हरिः *m.*, मास *m.*, चन्द्रः; 'the
autumnal moon,' शरचन्द्रः; 'orb or disk of the moon,'
चन्द्रविषयः, चन्द्रमण्डलं, चन्द्रगोलः-लं; 'day of the moon,' तिथिः.

See LUNAR; 'digit of the moon,' चन्द्रकला, चन्द्ररेखा, इन्दुरेखा, चन्द्रलेखा; 'full moon,' पूर्णचन्द्रः, पूर्णिमा, पूर्णन्दुः. See FULL MOON; 'new moon,' नवपक्षी *m.* (नं), नवचन्द्रः, चमा, चमावन्ती, चमावासी, चमावस्या, चमावास्या, चमानगी, प्रतिपचन्द्रः, दर्जा, नृस्यन्दु-सङ्गमः, कुहूः *f.* तिपिषयः, नरेन्दुकला; 'moon of the first quarter,' चालचन्द्रः; 'day of new moon,' मासानः; 'full or new moon, or the last day of a lunar fortnight,' पञ्चदशी, पद्यानः; 'the first day of the moon's increase or wane, or of a lunar fortnight,' प्रतिपद् *f.*; 'fortnight of the waxing moon,' शुक्लपक्षः, सितपक्षः, शुद्धपक्षः; 'fortnight of the waning moon,' कृष्णपक्षः, तमिस्रपक्षः, उत्तरपक्षः; 'the full or change of the moon, or the junction of the 15th and 1st of a half-month,' पक्षसन्धिः *m.*, प्रतिपन्नन्दुसोरन्तरः; 'moon a little gibbous, or one digit less than full,' अनुमतिः *f.*, कलाहीनः; 'moon a little horned,' सिर्नावालो; 'half moon,' चन्द्रार्द्धः; 'a false moon,' चन्द्रभासः; 'having a face like the moon,' चन्द्रमुखी *f.*, शशिवदना; 'rise of the moon,' चन्द्रोदयः; 'spot's on the moon's disk,' लान्धनं, कलङ्कः; 'the wife of the moon,' रोहिणी, चन्द्रकान्ता.

MOON-BEAM, *s.* चन्द्रपादः, शशिपादः, चन्द्रकिरणः, चन्द्ररश्मिः *m.*, शशिकिरणः, शशिकरः, शशिमयूखः, शंशुः *m.*, नोमांगुः *m.*, चन्द्रांगुः *m.*, चन्द्रका, चन्द्रमरीचिः *m.*, पूर्णानकं.

MOONLESS, *a.* चन्द्रहीनः -ना -नं, शशिहीनः &c., नष्टचन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.

MOONLIGHT, *s.* चन्द्रप्रभा, शशिप्रभा, चन्द्रप्रकाशः, चन्द्रिका, चन्द्रमा, ज्योत्स्ना, चन्द्रज्योतिस् *n.*, चन्द्रातपः, चन्द्रगोलिका, कौमुदी, चन्द्रशाला, दोषिका, चान्द्री, मालती, तुहिनं, अमृततरङ्गिणी, केरवी, हरिचन्दनं, मुदी, चन्द्रकः.

MOONLIGHT, *a.* ज्योत्स्नः -त्स्नी -त्स्वं, ज्योत्स्नायुक्तः -क्ता -क्तं; 'a moonlight night,' ज्योत्स्नी, ज्योत्स्नी -त्स्निका.

MOON-PLANT, *s.* चन्द्रवल्ली, सोमवल्ली -रिः *f.*, सोमवल्ली, सोमलता, सोमः, वयस्या, वयःस्या, ब्रह्मो, ब्राह्मो, मत्स्याणी.

MOONSHINE, *s.* चन्द्रप्रभा, चन्द्रद्युतिः *f.*, चन्द्रदीप्तिः. See MOONLIGHT.

MOON-STONE, MOON-GEM, *s.* चन्द्रकान्तः, चन्द्रमणिः *m.*, सोमकान्तः, चन्द्रोपलः, चन्द्रकाट्यायः.

MOONSTRUCK, *a.* विधिप्रबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विप्रतबुद्धिः &c., हतबुद्धिः &c.

MOONY, *a.* अर्द्धचन्द्रध्वजाङ्कितः -ता -तं, अर्द्धचन्द्रध्वजविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MOOR, *s.* जङ्गलभूमिः *f.*, खिलभूमिः *f.*, अनुपभूः *f.*, कच्छः, कच्छभूः.

To MOOR, *v. a.* रज्जुना or रज्जा नौकां बन्ध् (c. 9. पश्नाति, बन्ध्).

MOORED, *p. p.* रज्जुना or गुणेन बद्धः -द्धा -द्धं, रज्जुबद्धः &c.

M^o R-LAND, *s.* अनुपभूमिः *f.*, कच्छभूमिः *f.*, खिलभूः *f.* See MOOR.

MOORY, *a.* अनूपः -पा -पं, आनूपः -पी -पं, कच्छः -च्छा -च्छं, खिलः -ला -लं.

MOOSE, *s.* (Kind of deer) शरः, ससरः.

To MOOT, *v. a.* (Discuss) विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), वितर्कं (c. 10. -तर्कयति -यितुं), विवद् (c. 1. -वदति -ते -दितुं), विवादास्पदीकृ, विचारास्पदीकृ, वितर्कास्पदीकृ. —(Bring forward) उपन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

MOOT, MOOT-CASE, MOOT-POINT, *s.* विचारविषयः, विचारपदं, विचारास्पदं, विचारस्पलं, विवादास्पदं, विवादविषयः, सन्दिग्धविषयः, अनिश्चितविषयः, असिद्धान्तः.

MOOTED, *p. p.* विचारितः -ता -तं, वादग्रस्तः -स्ता -स्तं, विचारास्पदीकृतः &c.

MOPE, *s.* मार्जेनी, सम्मार्जेनी, शोधनी, विमार्गे, परिष्कारकः.

To MOR, *v. a.* मृच् (c. 2. मर्ष्टि -ष्टुं), सम्मृच्, शुप् (c. 10. शोधयति -यितुं). To MORE, *v. n.* विपद् (c. 1. -पीदति -पितुं), खवसद्, उदासं (c. 2. -आने -आसितुं), विपरीभू, उद्विग्नभी, दुर्मनस् (nom. दुर्मनायते), उन्ननस्, द्रि (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं).

MORING, MORISH, *a.* विपक्षः -खा -खं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी -सि (नं), दुर्मनाः -न्नाः -नः (स्), उद्विग्नमनः &c., चन्नर्मनाः &c.

MORPET, MORSEY, *s.* पटपुचिका, वस्त्रपुत्रिका, वस्त्रसङ्ग्रहयो पुत्रलिका.

MORAL, *a.* (Virtuous) सदाचारः -रा -रं, सदाचारी -रिणी -रि (नं), धार्मिकः -की -कं, धर्माचारी &c., धर्मचारी &c., साधुः -धुः -ध्वी -धु, साधुवृत्तः -त्ता -त्तं, सुचरितः -ता -तं, सचरितः -ता -तं, साध्याचार -रा -रं, धर्मः -र्म्या -र्म्यं, धर्मी &c., सुधर्मी -र्मी -र्मं (नं), धर्मभूत *m. f. n.*, न्यायाचारः &c., वृत्तवान् -वती -वत् (तु), धर्म्यसूत्री &c., पुण्यः -स्या -रत्नं, नास्तिकः -की -कं, नीतिमान् &c.—(Relating to the practice of men, or to actions good or evil) लोकव्यवहारसूत्र्यी &c., लोकाचारविषयकः -का -कं, सदासदाचारसूत्र्यी &c., सदासदाचारविषयः -या -यं, विधिनिषेधान्वितः -ता -तं.—(Subject to moral laws, bound by precepts and prohibitions) विधिनिषेधाधीनः -ना -नं, विधिनिषेधापन्नः -न्ना -न्नं, विधिनिषेधवान् &c., नियमाधीनः &c.—(Supported by reason or probability, founded on experience) अनुमानसिद्धः -द्धा -द्धं, युक्तिसिद्धः &c., आनुमानिकः -की -कं, यौक्तिकः -की -कं, अनुभूतिसिद्धः &c., युक्तिभाष्यः -व्या -व्यं, अनुमानमूलः -ला -लं; 'moral philosophy,' नीतिशास्त्रं, नीतिविद्या, व्यवहारशास्त्रं, नीतिः *f.*

MORAL, *s.* (Moral doctrine taught by a fiction) तात्पर्यं, तात्पर्यार्थः, अभिप्रायः, भावार्थः, तात्त्विकं, ध्येयतापीः, गर्भः.

MORALIST, *s.* (Teacher of moral duties) नीतिशास्त्रोपदेशकः, नीत्युपदेष्टा *m.* (तृ), नीतिशिक्षकः, धर्मोपदेशी *m.* (नं), नीतिविषेचकः, सदासिद्धिप्रेचकः, नीतिशास्त्रज्ञः, नीतिविद्याज्ञः, कर्तव्याकर्तव्योपदेशकः.—(Mere moral person) नीतिनार्गावलसी *m.*, केवलनीतिनार्गाधारी.

MORALITY, *s.* (System of moral duties) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नीतिशास्त्रं, व्यवहारशास्त्रं, नयः, नयविद्या, नयशास्त्रं, अर्थशास्त्रं, विनयविद्या, शीलविद्या, सदासिद्धिचारः, सदासिद्धिवेकः, कर्तव्याकर्तव्यविचारः, कर्तव्याकर्तव्यविषेचकः; 'as invented by Vrihaspati,' चाहेत्यारं.—(Practice of moral duties, virtue) धर्मानुष्ठानं, धर्माचरणं, धर्माचारता, धर्मः, धर्मत्वं, सदाचारत्वं, सचरितं, सुचरितं, साधुशीलता, पुण्यता, पुण्यशीलत्वं, साधुवृत्तं.—(Conformity to the principles of rectitude) धर्मानुसारित्वं, न्यायानुसारः, न्यायः, धर्म्यता, धर्मत्वं.

To MORALIZE, *v. a.* (Apply to the purposes of moral instruction) हितोपदेशास्पदीकृ, धर्मोपदेशास्पदीकृ, नीतिशिक्षास्पदीकृ.

To MORALIZE, *v. n.* (Make moral reflections) हितोपदेशं कृ, धर्मोपदेशं कृ, नीत्युपदेशं कृ, हितोपदेशं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

MORALIZER, *s.* हितोपदेशकः, धर्मोपदेष्टा *m.* (तृ), नीतिशिक्षकः.

MORALLY, *adv.* (According to the rules of morality) नीतिशास्त्रानुसृत्य, नीतिशास्त्रानुसृत्य, नीतिशिक्षानुसृत्य.—(Virtuously) धर्म्यं, धर्म्यतः, न्यायतः.—(According to reason or the usual course of things) अनुमानेन, युक्त्या, अनुमानतः, युक्तितः, प्रयासम्भवं.

MORALS, *s.* (System of morality) नीतिः *f.*, नीतिशास्त्रं, नीतिविद्या. See MORALITY. (Conduct) आचारः, आचरणं, आचरितं, चरितं, व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, रीतिः *f.*; 'good morals,' विनयः, सदाचारः, सचरितं, सुचरितं, साधुचरितं, शीलः, सुशीलः.

MORASS, *s.* कच्छः, कच्छभूः *f.*, अनूपः, अनूपभूः *f.*, जलादभूमिः *f.*, पङ्क्ति-
लभूः *f.*, चाप्यभूः *f.*

MORBID, *a.* असुख्यः -स्या -स्यं, असुख्यः &c., रोगी -गिणी -गि (न्),
रोगवान् -वती -वत् (त्), सारोगः -गा -गं, विकारी &c., विकृतः -ता -तं,
व्याधितः -ता -तं.

MORBIDNESS, *s.* असुख्यता, असुख्यं, असुख्यता, सारोगता, रोगित्वं.

MORBIFIC, MORBIFICAL, *a.* रोगजनकः -का -कं, रोगकरः -रा -रं, असा-
स्यजनकः &c., व्याधिकरः -रा -रं, अनारोग्यकरः &c., रोगदः -दा -दं.

MORBOSE, *a.* रोगजनितः -ता -तं, रोगजः -जा -जं, असुख्यः -स्या -स्यं.

MORDACIOUS, *a.* दंशकः -का -कं, दंशनकारी -रिणी -रि (न्).

MORDACITY, *s.* दंशकता, दंशनशीलता, दंशनं, दंशनगुणः.

MORDICANT, *a.* खादकः -का -कं, चरुण्णः -रो -रं, दंशकः &c.

MORE, *a.* अधिकः -का -कं, अधिकतरः -रा -रं, अधिकसंख्यकः -का -कं,
भूयान् -यसी -यः (स्), भूयिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, उत्तरः -रा -रं, अतिरेकी -किणी
-कि (न्), अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, परः -रा -रं, परतरः -रा -रं; often
expressed by the comparative affixes त्र and इयस्; as,
'more in number,' बहुतरः -रा -रं, वहीयान् &c.; 'more or
less,' न्यूनाधिकः -का -कं, न्यूनातिरेकः -का -कं; 'more than a
thousand,' परःसहस्रः -ष्टा -ष्ठं; 'more than a hundred,' परं शतं.

MORE, *s.* चाधिक्यं, अधिकता, अतिरेक्यं, अतिरिक्तता, उद्रेकः, जातिशय्यं;
'more or less,' न्यूनाधिक्यं, न्यूनातिरेक्यं, न्यूनातिरिक्तं; 'neither
more nor less,' अन्यनानतिरिक्तं; 'no more,' कृतं, अलं with
inst. c.; as, 'no more of this ceremony!' कृतम् आदरेण,
अलम् आदरेण; 'what more need I say?' किम् अन्यत्, किम् बहुना.

MORE, *adv.* अधिकं, अधिकतरं, भूयस्, भूयिष्ठं, अतिरिक्तं, परं; or often
expressed by the comparative affixes त्र and इयस्; as,
'more heavy,' गुरुतरः -रा -रं, गरीयान् -यसी -यः (स्); 'more
and more,' उत्तरोत्तरं, अधिकाधिकं; 'how much more?'
किम्पुनर्, किम्पुन, पुनरां.—(Any more, again) पुनर्, भूयस्.

MOREOVER, *s.* अपिच, अपरञ्च, अपरं, परं, परञ्च, परन्तु, अपरन्तु,
अन्यच्च, किञ्च, अधिकान्तु, अधिकं, पुनश्च, अपिपु, अपि, चय.

MORIBUND, *a.* मुमूर्षुः -र्षुः -र्षु, मृतकल्पः -त्वा -त्वं, मृतप्रायः -या -यं.

MORINGA, *s.* See MORUNGA.

MORION, *s.* शिरस्त्रं, शिरस्त्राणं, शिरस्कं, मस्तकधारी, शीर्षकं.

MORN, MORNING, *s.* प्रभातं, प्रातःकालः, प्रातःसमयः, प्रभातकालः, प्रत्यूष-
कालः, प्रत्यूषः, प्रत्यूषस् *n.*, प्रतुषः, प्रतुषस् *n.*, उषः, उषस् *n.*, उषा-
कालः, विभातं -तकं, भातः, व्युष्टं, अरुणः, अरुणोदयः, कल्पं, काल्यं,
अहर्मुखं, दिवसमुखं, दिनारम्भः, दिनादिः *m.*, निशाचसानं, निशान्तः -न्तं,
द्यपान्तः, रात्रिविगमः, प्रायोधिकः, चासरसद्गः.—(As opposed to
afternoon) पूर्वाह्नः or पूर्वाह्नः, प्राह्नः, पूर्वाह्नकालः, प्राह्नकालः;
'in the morning,' प्रातर्, प्रभाते, प्रातःकाले, प्रभातकाले, प्रत्यूषे,
उषा, प्रगे, प्राह्णे, पूर्वाह्णे, निशान्ते, पूर्वेद्युस्; 'to be chanted in
the morning,' प्रातर्गेयः -या -यं; 'early in the morning,' सुप्रातर्,
अतिप्रभाते, अतिप्रगे; 'to-morrow morning,' अः प्रभाते; 'good
morning,' सुप्रभातं; 'morning, noon, and evening,' त्रिकालं.

MORNING, *a.* प्रातर् in comp., प्रातःकालीनः -ना -नं, प्रातःकालिकः
-की -कं, प्रभातीयः -या -यं, प्राभातिकः -की -कं, प्रगेतनः -नी -नं,
प्राह्णतनः -नी -नं, पूर्वाह्णतनः -नी -नं, उषस्यः -स्या -स्यं, औषिकः
-की -कं, औषिसः -सी -सं, वैयुष्टः -ष्टी -ष्टं; 'morning duties,'
प्रातःकृत्यं; 'morning ablution,' प्रातःस्नानं; 'morning meal,'
प्रातराशः, प्रातभोजनं.

MORNING-GOWN, *s.* प्रातःकाले भूतो लघुप्राचारः, प्रातर्वसनं, प्रातर्वस्त्रं.

MORNING-STAR, *s.* प्रभातसूचकतारा, प्रभाततारा, शुक्रः.

MORNING-TWILIGHT, *s.* प्रातःसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, पृथ्वीसन्ध्या, प्रभातसन्ध्या.

MOROSE, *a.* कर्कशस्वभावः -वा -वं, कटुस्वभावः -वा -वं, कर्कशभावः -वा
-वं, कर्कशशीलः -ला -लं, वक्रभावः -वा -वं, सदावक्रः -क्ता -क्तं, रुधिर-
भावः -वा -वं, नैकृतिकः -की -कं, प्रतीपः -पा -पं, उदासीनः -ना -नं,
उदासवृत्तिः -त्तिः -त्ति, अरुणुदः -दा -दं, दुःशीलः -ला -लं, वामशीलः &c.

MOROSLY, *adv.* कर्कशस्वभावात्, कटुस्वभावात्, कर्कशं, कार्कश्येन,
वक्रभावेन, सदावक्रवत्, दुःशीलत्वात्, रुधिरस्वभावात्.

MOROSENESS, *s.* कार्कश्यं, कर्कशता, कर्कशशीलता, कटुता, कटुशीलता,
दुःशीलता, दीःशील्यं, वक्रता, वक्रशीलता, स्वभाववक्रता, स्वभावकार्कश्यं,
स्वभावकटुता, उदासीनता, उदासवृत्तित्वं, प्रतीपता, वामशीलता,
निकृतिः *f.*, शुक्लता.

MORROW, *s.* (The day next after the present) परदिवसः, परदिनं,
अस्तनदिवसः, आगामिदिवसः, कल्पं; 'to-morrow, on the morrow,'
अस्, परेद्युस्, परदिने, परदिवसे, परेद्यवि, कलि, कल्पे, अन्येद्युस्.—
(The next day subsequent to any day) उत्तरदिवसः, उत्तरदिनं,
उत्तरेद्युस्; 'the day after to-morrow,' पराश्वस्; 'to-morrow
morning,' अः प्रभाते.

MORSEL, *s.* (Mouthful, small piece of food) ग्रासः, पिण्डः, कवलः;
'a morsel as big as an egg,' अष्टपरिमाणो ग्रासः.—(Piece,
bit) खण्डः -खण्डकः, छुद्रभागः, लघुः, शकलः, भिन्नं, भिन्नं, भिन्निः *f.*;
'a dainty morsel,' सुग्रासः.

MORSURE, *s.* दंशनं, विदंशनं, दंशः, दंशकरणं.

MORTAL, *a.* (Subject to death) मरणाधीनः -ना -नं, मर्त्यः -र्त्या -र्त्यं,
मर्त्यः -व्या -व्यं, नाशाधीनः -ना -नं, कालाधीनः -ना -नं, मृत्युधीनः
-ना -नं, मरणधर्मकः -का -कं, मृत्युधर्मकः -का -कं, मृत्युवशः -शा -शं,
मरणवशः &c., अनयान् -वती -वत् (त्), अनित्यः -त्या -त्यं.—(Deadly)
प्राणपातकः -का -कं, प्राणहरः -रा -रं, प्राणान्तिकः -की -कं, प्राणान्तकः
&c., जीवान्तकः &c., प्राणहारी -रिणी -रि (न्), प्राणनाशकः -का -कं,
मारामकः -का -कं, मृत्युजनकः -का -कं, मर्मभेदी -दिनी &c., मर्मान्तिकः
&c., सन्नकरः -रा -रं.—(Belonging to man, human) मानुषः
-पी -पं -पिकः -की -कं, मनुषजातीयः -या -यं, मनुष्यधर्मकः -का -कं,
पौरुषेयः -यी -यं; 'mortal state,' मानुषदशा.

MORTAL, *s.* (A human being) मर्त्यः, मनुष्यः, मानुषः, मानवः, प्राणी *m.*
(न्), प्राणभृत् *m.*, जन्मी *m.* (न्), जन्मवान् *m.*, शरीरी *m.*, देही *m.*,
देहभृत् *m.*, तनुभृत् *m.*, चेतनः, मृत्युपात्रं, मरणपात्रं.

MORTALITY, *s.* (Subjection to death) मरणाधीनता, मर्त्यता, मृत्युवशता,
नाशाधीनता, मृत्युधर्मः, मरणधर्मः, अनित्यता.—(Human nature)
मनुष्यता -त्वं, मानुष्यं, मानुषत्वं -ता, पुरुषता.—(Death, death of
great numbers) मृत्युः *m.*, मरणं, अत्ययः, नाशः, बहुनाशः, बहुजननाशः.

MORTALLY, *adv.* प्राणनाशेन, प्राणपातेन, सनाशं, सप्राणपातं, सप्राणनाशं;
'mortally wounded,' भिन्नमर्मा -म्भा -म्भं (न्).

MORTAR, *s.* (Vessel in which substances are pounded) उलूखलं,
उदूखलं -लं, उदूखलं; 'pestle and mortar,' उलूखलमुपले;
'pounded in a mortar,' उलूखलिकः -की -कं.—(Cement) सुधा,
लेपः, विलेपः, चूर्णलेपः, कर्करलेपः, उदपेयः; 'very hard,' वज्रलेपः.

MORTGAGE, *s.* साधिः *m.*, स्वावरधिः *m.*, क्षेत्राधिः, स्वावरधनाधिः *m.*,
साधानं, साधमनं, क्षेत्रन्यासः, स्वावरधनन्यासः, भूमिन्यासः, उपन्यासः,
स्वावरधनधकः, धन्यकः, उपनिधिः *m.*, भूमिनिधेयः.

To MORTGAGE, *v. a.* साधीकृ, क्षेत्रादि स्वावरधनं न्यस् (c. 4. -अस्यति

-चसितुं) or निधिष (c. 6. -धिषति-धेनुं), नामं दा, वन्धकं दा, व्यासकं.
MORTGAGED, *p. p.* साधीकृतः-ता-तं, व्यासकृतः-ता-तं, न्यस्तः-त्ता-त्तं, उपन्यस्तः &c.; 'to be mortgaged,' साधेयः-सा-यं.
MORTGAGEE, *s.* साधियारी *m.* (नं), व्यासधारी *m.* (नं), उपाध्याही *m.* (नं), वन्धकग्राही *m.*, वन्धकधारी *m.*, साधियाहकः.
MORTGAGER, *s.* साधिदाता *m.* (तृ), वन्धकदाता *m.*, साधीकर्ता *m.* (तृ).
MORTIFEROUS, *a.* मृत्युजनकः-का-कं, मरणावहः-हा-हं, प्राणपातकः &c.
MORTIFICATION, *s.* (In surgery, local extinction of life) मंसनाशः, मांसातिपाकः, मांसपाकः, चेतनानाशः, जीवित्वनाशः, मांसकोषः, मांस-विद्रुपिः *m.*, मांसपूतिः *f.*—(Subjugation of the passions and appetites) दमः, दानिः *f.*, दमनः, संयमः-मनं, इन्द्रियदमः, इन्द्रियनयः, इन्द्रियपराजयः, इन्द्रियसंयमः, जितेन्द्रियत्वं, इन्द्रियवशीकरणं, कानावसायः, वीतकामत्वं, विषयपराङ्मुखता.—(By penance, &c.) तपः, तपश्चर्या, तपस्या, कृच्छ्रं, कायक्लेशः, वैराग्यं.—(Humiliation, vexation) अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, मानभङ्गः, मानखण्डनं, अभिमानखण्डनं, मान-हानिः *f.*, तेजोभङ्गः, दर्पोभङ्गः, अपकर्षः-पैरुं, व्यथा, दुःखं, क्लेशः, विड-सना.—(Disappointment) आशाभङ्गः, मनोभङ्गः, आशानाशः, इच्छानाशः, इच्छाविनाशः, इच्छाघातः, उसाहभङ्गः.
MORTIFIED, *p. p.* (In surgery) नष्टमांसः-सा-सं, नष्टचेतनः-ना-नं, कोषवान्-वती-वत् (तृ), क्षतिपन्नः-क्षा-क्ते.—(Subdued) दानः-ना-नं, दमितः-ता-तं, संयमितः-ता-तं, वशीकृतः-ता-तं, चितः-ता-तं; 'one whose passions are mortified,' जितेन्द्रियः, यतेन्द्रियः, संयतेन्द्रियः, वीतकामः, वीतरागः, वीतस्पृहः, विरक्तः, वैरागी *m.* (नं), जितकामः, जितकामक्रोधादिः *m.*—(Humiliated, vexed) अभिभूतः-ता-तं, पराभूतः-ता-तं, खिद्यतः-ता-तं, भग्ननादः-ना-नं, क्रिष्टः-छा-ष्टे, सध्ययः-या-यं, उद्धिग्नः-गना-गनं, विडम्बितः-ता-तं.
To MORTIFY, *v. a.* (Destroy the vitality of) जीवित्वं or चैतन्यं नष्टं (c. 10. नाशयति-यितुं), चेतनानाशं कृ, चैतन्यनाशं कृ.—(Subdue) दम् (c. 10. दमयति-यितुं), वशीकृ, जि (c. 1. जयति, जेतुं), पराजि; 'one's passions,' इन्द्रियाणि दम्, इन्द्रियदमनं कृ; 'the body,' शरीरक्लेशं कृ.—(Humble) अभिभू, अपकृष् (c. 1. -कृषति-कृष्टुं), मानं भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भङ्गुं) or खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं), अभिमानखण्डनं कृ, मानविध्वंसं कृ.—(Vex) क्रिश् (c. 9. क्रिष्टाति, क्रेशितुं), व्यथ (c. 10. व्यथयति-यितुं), तप् (c. 10. तापयति-यितुं).
To MORTIFY, *v. n.* (Lose vitality, as flesh) नष्टचेतनः-ना-नं भू, नष्टजीवित्वः-त्वा-त्वं भू, नष्टमांसः-सा-सं भू, मांसिकदेशे पूतीभू, कोषीभू.—(Practise austerities) तप् (c. 4. तपते), तपस् तप्, तपस् (nom. तपस्यति), तपश्चर्यां कृ, वैराग्याचरणं कृ, शरीरक्लेशं कृ, ब्रह्मचर्यं कृ.
MORTIFYING, *a.* मानभञ्जकः-का-कं, दर्पोभञ्जकः &c., व्यथाकरः-रा-रं.
MORTISE, *s.* काष्ठचिद्रं, काष्ठसन्धिः *m.*, काष्ठग्रहणी, काष्ठधरणी, दारुचिद्रं, दारुसीवनं, काष्ठसीवनं, काष्ठरन्ध्रं.
To MORTISE, *v. a.* सत्यकाष्ठधरणार्थम् एककाष्ठाय चिद्रं (c. 7. चिनत्ति, चेष्टुं), काष्ठग्रहणसन्धानं कृ, काष्ठग्रहणं सन्धा (c. 3. -धाति-धातुं).
MORTMAIN, *s.* सत्यादेयभोगः, परादेयभोगः, सदेयभोगः.
MORUNGA, *s.* (Plant) शोभाघ्ननः, शोभनकः, शोभाघ्ननः, सोभाघ्ननः, शिशुः *m.*, तोषणगन्धः-न्धकः, स्रक्षीयः, साक्षीयः, काक्षीयः, मोषकः; 'its root,' शिशुमूलः; 'seed,' शिशुनं, शिशुबीजं.
MOSAIC, *a.* नानावर्णप्रस्तरसंचितः-ता-तं, नानाविधप्रस्तरसंचितः-ता-तं, नानावर्णद्वयप्रमिश्रितः &c.; 'mosaic work,' चित्रकर्म *n.* (नं).
MOSQUIT, *s.* यावनधर्ममण्डपः, यावनधर्ममन्दिरं, यावनप्रासादः.
MOSSE, *s.* शिलापक्ता, शैवलः, शैवालः, शैवलः, शैवालः, शैवालः, शैवं,

कावारं, सूकरी, शूकरी, शूकराक्षान्तो, यराहक्षान्तो.
Moss-grown, *a.* शैवालमूढ-ता-तं, शैवालच्छादितः-ता-तं, रुडशैवलः &c.
Mossy, *a.* शैवालमयः-यो-यं, नशीपालः-ला-लं, शैवालपुष्क-ल्ला-ल्लं, शैवालितः-ता-तं, शैवालविशिष्टः-छा-ष्टं, शैवली-ल्लिनी-ल्लि (नं).
Most, *a.* भूयिष्ठः-छा-ष्टं, अधिकतमः-मा-मं, अधिकतरः-रा-रं, अधिकः-का-कं, अधिकसंख्यकः-का-कं, परमः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं; 'the most part,' भूयान्-यसी-यः (सं), भूयिष्ठः &c., बहुतरः-रा-रं, बहुतमः-मा-मं; 'for the most part,' भूयिष्ठं, प्रायस्, प्रायशस्, बाहुल्येन, बहुशस्.
Most, *adv.* भूयिष्ठं, अधिकं, अधिकतरं, अधिकतमं, भूयस्, परमं; often expressed by the superlative affixes त्त and इष्ठ, as, 'most excellent,' श्रेष्ठतमः-मा-मं, श्रेष्ठः-छा-ष्टं; 'most heavy,' गुरुतमः-मा-मं, गरिष्ठः &c., or by चति or सु or सत्तन or सतिश्चय prefixed; as, 'most powerful,' सतिवलवान् &c.
Most, *s.* अधिकभागः, भूयिष्ठभागः, परभागः, परमभागः, बहुतरभागः, बहुतमभागः, अधिकपक्षः, उत्तमभागः, उत्तमपक्षः, अधिकशः.
Mostly, *adv.* भूयिष्ठं, प्रायस्, प्रायशस्, प्रायेण, बहुशस्, बाहुल्येन, बहुषा, भूयस्, सामान्यतस्, बहुतरं, साधारण्येन.
MOTE, *s.* क्षणः *m.*, क्षणुरेणुः *m.*, चसरेणुः *m. f.*, रिष्टा, लिष्टा, कणः, कणिका, पारिनाष्टस्य, क्षणुरेणुजालं, जालसूक्ष्मरीचिस्त्वं रजस्, जाल-कान्तरप्रविष्टादितरजिन्स्त्वं यद्रजस्, ध्वंसी *m.* (नं), दमागमः.
MOTH, *s.* पतङ्गः, पतङ्गनः, पतङ्गिका, शलभः, शरभः, कीटः; 'moth-like,' शालभः-भी-भं.
MOTH-EATEN, *a.* कीटभक्षितः-ता-तं, कीटखादितः-ता-तं.
MOTHER, *s.* माता *f.* (तृ), जननी, जनयित्री, जनिका, प्रजनिका, प्रजा-यिनी, प्रसविनी, प्रसवित्री, प्रसवकर्त्री, प्रतुः *f.*, सुः *f.*, चत्ता, चत्तिका, चत्तालिका, जनी, प्रसवस्थली, भात्री, मा, उत्पत्तिका; 'mother of a son or of offspring,' पुत्रियो, पुत्रवती, सुतिनी, सुतपती, प्रजा-वती, जपसवती; 'of one child,' एकोदरा; 'of seven children,' सुतवस्तरा; 'who has recently had a child,' प्रनूतिका, सुतिका. प्रसूता; 'step-mother,' विमाता *f.* (तृ), रूपत्नी माता; 'mother-in-law,' श्वश्रुः *f.*; 'mother and father,' मातापितरौ *m. du.*, मातरपितरौ; 'mother of a hero,' वीरप्रसविनी; 'mother's house,' मातृगृहं; 'mother's family,' मातृकुलं; 'born of a different mother,' भिन्नोदरः-रा-रं, जन्मोदरः &c., जसोदरः &c.
MOTHER, *a.* (Native) स्वाभाविकः-को-कं, साहसिकः-को-कं, सहनः-जा-जं, जन्म or जाति in comp.; as, 'mother-tongue,' जन्म-भाषा, जातिभाषा; 'mother-country,' जन्मभूमिः *f.*
MOTHER-IN-LAW, *s.* श्वश्रुः *f.*, गुरुपत्नी; 'mother and father in law,' श्वश्रुश्वशुरौ *m. du.*
MOTHER-OF-PEARL, *s.* शुक्तिवधूः *f.*, शुक्तिपुटं, मुक्तास्मेरः, मुक्तागारं.
MOTHERHOOD, *s.* मातृत्वं-ता, जननीत्वं, मातृभाषा, पुत्रियोत्वं, सुतिनीत्वं.
MOTHERLESS, *a.* जमातृकः-का-कं, मातृहीनः-ना-नं, मृतमातृकः &c., मातृरहितः-ता-तं, गतमातृकः-का-कं, हीनमातृकः &c.
MOTHERLY, *a.* मातृसन्निभः-भा-भं, मातृसदृशः-शी-शी, मातृकत्वः-त्वा-त्वं, मातृतुल्यः-त्वा-त्वं, मातृकः-का-कं, मातृ in comp.
MOTHERLY, *adv.* मातृवत्, मातृरूपेण, मातृभावेन, मातृधर्मानुसारेण.
MOTION, *s.* गतिः *f.*, गमनं, चलनं, चारं, चरणं, संचरणं, सरणं, चोपनं, हेलितं, हेलिका; 'swift motion,' त्वरितगतिः *f.*; 'slow motion,' मन्दगतिः *f.*, मन्दगमनं; 'backward motion,' विपरीतगतिः *f.*—(Animal action) चेष्टा, चेष्टितं.—(Gesture) इङ्गितं, इङ्गः, चङ्ग-

विद्येयः, आद्रिकचेष्टा.—(Agitation) द्योमः, सन्नःद्योमः, वेगः—(Impulse, feeling) वेगः, मनोवेगः, मनोवृत्तिः, मनोचिदाट, रागः, चिदाट, चिदाद्योमः, भावः, पासना, बुद्धिः, जल्पना, रसः.—(Proposition made) कर्तव्योपन्यासः, उपन्यासः, कर्तव्यमपकयाचनं, पावनं.—(Stool) रेकः, रेचनं-ना, उच्चारः, उद्यतिः; 'to put in motion,' चल (c. 10. चालयति -यितुं).

To MOTION, v. a. इङ्गितं कृ, सङ्केतं कृ, चङ्गपिद्येयं कृ, चङ्गसंचालनं कृ. MOTIONLESS, a. जचलः-ला-लं, निश्चलः-ला-लं, निश्चेष्टः-ष्टा-ष्टं, जचेष्टः &c., निचेष्टः &c., गतिहीनः-ना-नं, गतिशून्यः-न्या-न्यं, निष्कम्पः-म्या-म्यं, जस्यन्दः-न्दा-न्दं, निष्यन्दः &c., स्थिरः-रा-रं, सन्नः-आ-अं, जगतिः-का-कं, सन्नः-घा-घं.

MOTIVE, a. (Causing motion, &c.) चालकः-का-कं, प्रयोजकः-का-कं, संचारकः-का-कं, प्रयोजकः-का-कं, व्यापारो-रिणी-रि (न्), हेतुकः-का-कं, कारणिकः-की-कं.

MOTIVE, s. (That which incites to action, cause) प्रयोजनं, हेतुः, कारणं, निमित्तं-सकं, प्रवृत्तिनिमित्तं, प्रयोजकं, प्रयोजनं, प्रयोगः, उत्तेजनं, उत्तेजकं, निदानं, निवन्धनं, कार्यः; 'without motive,' अस्मात्, निष्प्रयोजनं, असति प्रयोजने, सकारणात्, हेतुना विना; 'relation between the motive and the effect,' प्रयोज्यप्रयोजकभाषः.

MOTLEY, a. चित्रविचित्रः-त्रा-त्रं, नानाविधः-धा-धं, नानाप्रकारः-रा-रं, नानावर्णः-र्या-र्यं, नानावर्णः-पा-पं, भिन्नवर्णः-पा-पं, नानावर्णी-द्रिणी-द्रि (न्), चतुरङ्गी &c., विविधः &c.

MOTOR, NOTORY, a. चालकः-का-कं, संचारकः-का-कं, सारकः &c.

MOTTLED, a. चित्रितः-ता-तं, चित्रः-त्रा-त्रं, कर्तुरितः-ता-तं.

MOTTO, s. वाक्यं, उपनं, लेखः, श्लोकः, कविता, चित्रापनलेखः, मुद्रालेखः.

MOULD, s. (Earth, soil) मृत्तिका, मृद्, मृदा, पांगुः, भूमिः, रलः; 'black mould,' नीलमृत्तिका.—(Concretion formed from damp) कलङ्कः, शुष्ककलङ्कः, जेदमकलङ्कः, जेदनमलं.—(Cast) संस्कारः, चाकारः, आकृतिः, मूर्तिः, संस्थानं, संयानः, रूपं.

To MOULD, v. a. (Cause to contract mould) सकलङ्कं-ङ्का कृ, कलङ्केन दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), जेदनमलेन दुष्.—(Fashion, form) संस्कृ, कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं), रूपं (c. 10. रूपयति -यितुं), सरूपं-पां कृ, रप् (c. 10. रचयति -यितुं), संस्कारं कृ.

To MOULD, v. n. (Contract mould) सकलङ्कः-ङ्का भू, जेदव्याप्त्यात् शुष्ककलङ्कः or शुष्कनलं चन् (c. 9. चमति, चन्दुं), कलङ्कायुतं-ता-तं भू.

MOULDED, p. p. कल्पितः-ता-तं, संस्कृतः-ता-तं.—(Knaded) मर्दितः &c.

To MOULDER, v. n. चूर्णीभू, क्षि in pass. (क्षीयते), विश् in pass. (-क्षीयते), विश्नीयिभू, नृ (c. 1. क्षीयति), शनेः शनेः क्षि or नश् (c. 1. नश्यति), सत्यात्यशः क्षीयिभू or न्यूनीभू.

MOULDERING, part. शनेः शनेः क्षीयमाणः-या-यं, सत्यात्यं विश्नीयमाणः &c.

MOULDINESS, MOLDINESS, s. सकलङ्कता, समलता, मलिनता, कलङ्कपक्षं.

MOULDING, MOLDING, s. संस्कारः.—(Projecture of a wall) भित्तिशीर्षं-षैकं.

MOULDY, a. सकलङ्कः-ङ्का भू, समलः-ला-लं, मलिनः-ना-नं, कलङ्कायुतः-ता-तं, कलङ्कमयः-यी-यं, कलङ्कवान्-वती-वत् (न्), मलायुतः &c., शुष्ककलङ्कायुतः &c.

To MOULT, MOLT, v. n. (Shed the feathers) पक्षान् or पार्थिकपक्षान् पत् (c. 10. पातयति -यितुं) or मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं) or निर्मुच्, पार्थिकपक्षपातं कृ, पक्षनिर्मुक्तं कृ, पक्षगलनं कृ, पक्षपरिवर्तनं कृ.

MOULTED, p. p. गलितपक्षः-धा-धं, मुक्तपक्षः &c., पतितपक्षः-श्या-शं. MOULTING, s. पक्षपातः, पक्षपतनं, पार्थिकपक्षपतनं, पक्षनिर्मुक्तः, पक्षगलनं, पार्थिकपक्षगलनं, पार्थिकपक्षपरिवर्तनं.

MOUNT, s. (Bank, rampart) चम्रः-अं, चयः, सेतुः, पिरादनः, पिरादलः, माकारः, भूलिङ्गुद्विभं, भूलिङ्गुद्वारः.—(Elevation, hillock, heap of earth) मृत्तिकाचयः, उद्यतभूभागः, धुद्रपर्वतः, नाहुः, चामलूरः.

To MOUNT, v. n. (Rise on high) ऊर्ध्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उपरि गम्, उर्ध्वं गम्, ऊर्ध्वगमनं कृ, उपरिगमनं कृ.—(Mount on horseback) चम्रम् चारुह (c. 1. -रोहति -रोटुं) or अधिरुह or सय्यारुह or समारुह or अधिरुह or अधिक्म (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अश्वारोहणं कृ; 'to mount along side,' चन्धारुह, समन्धारुह.

To MOUNT, v. a. (Rise on high) ऊर्ध्वं कृ, उर्ध्वं कृ, ऊर्ध्वं गम् (c. 10. गमयति -यितुं), उर्ध्वः कृ.—(Climb, ascend, as a hill or a horse) चारुह (c. 1. -रोहति -रोटुं), अधिरुह, सय्यारुह, समारुह, अधिरुह, अधिक्म (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अपस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), चारोहणं कृ.—(Place upon) चारुह in caus. (-रोपयति -यितुं), समारुह.

MOUNTAIN, s. पर्वतः, गिरिः, शिखरः, चन्द्रः, महोपदः, भूपदः, पशु-धापदः, धरणीपदः, धरापदः, महोदः, नगतीपदः, भूमृत्, भूमः, छा-भृत्, क्षितिपदः, उर्ध्वीपदः, कुम्भः, पदः, धरणीकोलचः, शिखरः, पृथुगेतरः, तुद्रगेतरः, मानुमान्, कदुमान्, ककु-सी, नगः, शिलोचयः, गोचः, अहाय्यः, चाया, चलाहकः, पृथुनितसः; 'crest or peak of a mountain,' शिखरः, गिरिशिखरः, पर्वतशृङ्गं, पर्वताग्रं, पर्वतमस्तकः, ककुद्, 'brow of a mountain,' गिरिर्मुखा, 'side or ridge,' कटकः, नितसः; 'mountain with three peaks,' त्रिकूटः, चिककुद्, 'Western mountain, behind which the sun sets,' जस्तः, चरमाचलः, चरमाद्रिः, चरमज्जाभूत्, पश्चिमपर्वतः; 'Eastern mountain, over which the sun rises,' उदयः, उदयपर्वतः, उदयगिरिः, उदयशिखरः, उदयाचलः, उदयाद्रिः, पृथ्वीपर्वतः; 'hill near a mountain,' पादः, प्रसन्नपर्वतः; 'land at the foot of a mountain,' उपतका; 'on the top,' अधितका; 'range of mountains,' कुलपर्वतः, कुलाचलः, कुलगिरिः, कुलशिखरः. There are seven principal ranges of mountains given, viz. महेन्द्रः, मलयः, सत्यः, शुक्तिमान्, चूडः, विन्ध्यः, पारिपात्रः-त्रकः or पारिवात्रः-त्रकः. Other names of celebrated mountains or mountain ranges are हिमवान्, हिमालयः, हिमाद्रिः, हेमकूटः, चावकूटः, मात्यवान्, निपथः, विनाकः also called हिरण्यनाभः and हिमयानुतः, गन्ध-मादनः, चित्रकूटः, क्रोचः or क्रोचः.

MOUNTAIN, a. पार्वतः-ती-तं, पर्वतीयः-या-यं, पार्वतीयः-या-यं, गैर-रौ-रं, गैरिकः-की-कं, गैरियः-यी-यं, शैलः-ली-लं, पार्वतेयः-यी-यं, पर्वत or गिरि in comp.; as, 'mountain torrent,' गिरिनदी.

MOUNTAINEER, s. पर्वतपासी, गिरिपासी, पर्वतीयजनः, पार्व-तीयः, गिरिजनः, शैलजनः, गिरिभूः, शैलाः.

MOUNTAINOUS, a. पार्वतीयः-या-यं, पार्वतेयः-यी-यं, पर्वतीयः-या-यं, सपर्वतः-ता-तं, पर्वतमयः-यी-यं, सशैलः-ला-लं, समशीपदः-रा-रं.

MOUNTAIN, s. चम्रवेष्टः, मिष्यावेष्टः, कितयः, भूधः, कापटिकः.

MOUNTED, p. p. चारुहः-टा-टं, आरोपितः-ता-तं, रोपितः-ता-तं, समारोपितः-ता-तं, समारुहः &c., अधिरुहः &c., रुहः &c.; 'on horseback,' अश्वारुहः, अश्वारोही, हयारुहः, तुद्रारुहः.

MOUNTING, s. (Rising) ऊर्ध्वगमनं, उपरिगमनं.—(Ascending, getting on horseback) आरोहः-हणं, अधिरुहणं, समारोहः-हणं.—

(Placing on horseback) आरोपणं, सनारोपणं, चान्द्रोपकरणं.

To MOURN, *v. n.* शृच् (c. 1. शोचति - चितुं), अनुशृच्, परिशृच्, जोलं कृ, शोकाक्षैः -क्षा -क्षैभू, शोचनं कृ, खिद् (c. 1. रिद्यते, रोदुं), परिगिद्, दुःख (nom. दुःखायते, दुःखीयते), विलप् (c. 1. -लपति - पितुं), प्रलप्, लप्, उद्विज् (c. 6. -विजते - चितुं), व्यप् (c. 1. व्यते - चितुं), प्रव्यप्, सम्प्रव्यप्, तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सन्तप्, रुद् (c. 2. रोदति - हुं), परिदेव् (c. 1. -देवते - चितुं), दु (c. 4. दूयते): 'mourn exceedingly', शृच् in freq. (शोशुच्यते).

To MOURN, *v. a.* (Grieve for) अनुशृच् (c. 1. -शोचति - चितुं), परिदेव् (c. 1. -देवति - ते - चितुं), विलप् (c. 1. -लपति - पितुं), क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति - न्दितुं), आक्रन्द्, रुद् (c. 2. रोदति - हुं), अभिकृश (c. 1. -क्रोशति - क्रोशुं).

MOURNED, *p. p.* शोचितः - ता - तं, अनुशोचितः &c., विलपितः - ता - तं.

MOURNER, *s.* शोचकः, अनुशोचकः, शोकी *m.* (न्), सेदी *m.* (न्), परिदेवी *m.* (न्), परिदेवकः, विलपनकृत् *m.*, विलापी *m.*, शोककक्षा *m.* (ङ्), अनुतापी *m.*, खिद्यमानः. — (One who wears a funeral dress) समङ्गलवेपी *m.* (न्).

MOURNFUL, *a.* (Expressing sorrow) शोकसूचकः - का - कं, खेदसूचकः &c., शोकयोपकः - का - कं, शोकाक्षकः - का - कं. — (Sorrowful, said of persons) शोकी - किनी - कि (न्), शोकाक्षैः - क्षा - क्षै, शोकान्वितः - ता - तं, सशोकः - का - क, सेदी &c., खेदयुक्तः - क्ता - क्तं, पित्रः - त्रा - त्रं, उद्विग्नः - ग्ना - ग्नं, उद्विग्नमनाः - नाः - नः (न्), विपादी &c., दुःखी &c., दुःखान्वितः - ता - तं, दुर्मेनाः &c., विमनाः &c., समनुः - न्युः - न्युः. — (Causing sorrow, lamentable) शोकजनकः &c., शोकदः - दा - दं, शोचनीयः - या - यं, शोच्यः - च्या - च्यं, शोचित्यः - च्या - च्यं, शोकावरः - हा - हं, दुःखावरः &c., खेदजनकः - का - कं, शोकाहः - हा - हं, शोचनार्हः &c.

MOURNFULLY, *adv.* सशोकं, सखेदं, सखेदं, खेदगं, शोकेन, शोकपूर्व.

MOURNFULNESS, *s.* शोकः, सशोकता, दुःखं, दुःखिता, उद्वेगः, उद्विग्नता, खेदः, शोच्यता, शोचनीयता, शोकजनकता.

MOURNING, *s.* (Sorrow, lamentation) शोकः, शोचनं, अनुशोचनं, खेदः, विलपनं, विलापः, परिदेवनं - ना, रोदनं, रुदनं, क्रन्दनं, आक्रन्दनं, दुःखं. — (Dress worn by mourners) समङ्गलवेपः, अशुभवेपः, समङ्गलकालीनवेपः, अशुभकालीनवेपः, शोकसूचकवेपः. According to the Hindu notion defilement is contracted by the death of a relation; hence the following terms, expressive of a season of mourning, imply a season of impurity; as, अशौचं, चाशौचं, कालाशौचं, अपाहः; 'one in such a state,' चाशौची - चिनी - चि (न्).

MOUSE, *s.* मूषिकः - का, मूषकः, चासुः *m.*, इन्दुरः, इन्दुरः *m.*, गिरिः *f.*, गिरिका, दीना, विलेशयः, चन्द्रनः, धान्यारिः *m.*, चिक्का.

MOUSE-TRAP, *s.* मूषिकग्रहणार्थं कूटयन्त्रं, मूषिकोन्माषः, मूषिकपञ्जरः.

MOUTH, *s.* मुखं, वदनं, जास्यं, वक्त्रं, जाननं, लपनं, मुखं - खडः, मुखः - खडी *m. f.*, इमन् indec.; 'the corner of the mouth,' मूक्षन् *n.*, मूक्षं, मूक्षन् *n.*, मूक्षं, मूक्षि *n.*, मूक्षिन् *n.*, मूक्षिन्, मूक्षिणी *f.*, मूक्षिणी; 'the two corners,' मूक्षणी *n. du.*, मूक्षणी *m. du.*; 'dryness of the mouth,' मुखशोषः; 'washing the mouth,' मुखमार्जनं, मुखप्रक्षालनं; 'rinsing the mouth,' जाचमनं; 'to open the mouth,' मुखं व्यादा; 'to stop the mouth,' वाक्स्तम्भं कृ; 'from the mouth,' मुखतः; 'relating to the mouth,' मुखतीयः - या - यं. — (Aperture, orifice) मुखं, चिद्रं, द्वारं, प्रमुखं. — (Mouth of a river) सम्भेदः, सङ्गमः, सिन्धुसङ्गमः.

To MOUTH, *v. a. and n.* (Speak with a big pompous voice)

उच्चैःस्वरेण or गर्वितस्वरेण वद् (c. 1. वदति - दितुं), उद्वतस्वरेण वद्. — (Chew, devour) चर्व् (c. 1. चर्वति - चितुं, c. 10. चर्वयति - चितुं), ग्रन् (c. 1. ग्रसति - सितुं), भक्ष् (c. 10. भक्षयति - चितुं).

MOUTHFUL, *s.* ग्रान्तः, पिण्डः, मुखपूरणं, कवलः, कवकः, गण्डूयः - पा, गण्डोलः, गण्डोलः, गुडेरः - रकः, सिनः; 'three mouthfuls of water,' जलगण्डूयत्रयं.

MOUTHLESS, *a.* मुखहीनः - ना - नं, मुखरहितः - ता - तं, निर्मुखः - रा - रं. MOUTHPIECE, *s.* मुखनाली, पुटः, जिह्वाली; 'of a flute,' दहैरुपुटः.

— (One who speaks for others) मुखं.

MOVABLE, *a.* चरः - रा - रं, चरिणः - ण्युः, चलः - ला - लं, चलनः - ना - नं, चलिणः &c., जङ्गमः - मा - मं, गमनशीलः - ला - लं, गमनयोग्यः - ग्या - ग्यं, गमनशयः - च्या - च्यं, अस्वावरः - रा - रं, वसः - सा - सं, जगन् - गती - गत् (न्), द्रष्टः - द्वा - द्वां, चलनक्षमः - मा - मं; 'movable and immovable,' चराचरः - रा - रं, चलाचलः - ला - लं.

MOVABLENESS, *s.* चरिण्यता, चलिण्यता, गमनशीलता, चलनयोग्यता, गतिशीलता, अस्वावरता, चरभावः, चलभावः, गमनशक्तिः *f.*

MOVABLES, *s. pl.* अस्वावराणि *n. pl.*, अस्वावरद्रव्यं - व्याणि *n. pl.*, चरद्रव्याणि, चलद्रव्याणि, जङ्गमद्रव्याणि, अस्वावरपदं.

To MOVE, *v. a.* (Put in motion, cause to change place) चल् (c. 10. चालयति - चितुं), विचल्, सचल्, मृ (c. 10. सारयति - चितुं), चर् (c. 10. चारयति - चितुं), सचर्, स्थानान्तरं गम् (c. 10. गमयति - चितुं), स्थानान्तरोक्. — (Impel) प्रेर (c. 10. ईरयति - चितुं), नुद् (c. 6. नुदति, नोदुं), प्रखुद्, खुद् (c. 10. चोदयति - चितुं), प्रखुद्, सखुद्. — (Draw) कृप् (c. 1. कर्षति, c. 6. कृपति - ते, क्रुष्टुं), सामाकृप्. — (Incite to action, influence) प्रवृत् (c. 10. -चर्षयति - चितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति - चितुं), प्रोत्तह (c. 10. -साहयति - चितुं), उत्तह चर् (c. 10. चेरयति - चितुं), प्ररुच् (c. 10. -रोचयति - चितुं), प्रेर. — (Excite tenderness, pity, &c.) करुणं जन् (c. 10. जनयति - चितुं), कारुख्यं or दयाम् उत्पद् (c. 10. -पादयति - चितुं), हृदयं व्यप् (c. 4. विव्यति, व्यडुं), हृदयं स्पृश् (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं), हृदयम् आद्रीकृ. — (Affect) उपहन् (c. 2. -हन्ति - चितुं); 'with grief,' शोकोपहतं - तां कृ. — (Agitate) क्षुब् (c. 10. क्षोभयति - चितुं), विक्षुब्, व्याक्षुब्. — (Make a proposal) उपन्यस् (c. 4. -अस्यति - चितुं), कर्त्तव्योपन्यासं कृ, कर्त्तव्योपन्यासपत्रं कृ, कर्त्तव्योपन्यासपत्रं कृ. — (Move away, move off) अपनृ, अपानुद्, अपनुद्, व्यपनुद्. — (Move a piece at chess) शारिं परिचरि (c. 1. -चयति - चितुं) or समनाद् नी, शारिपरिखायं कृ.

To MOVE, *v. n.* चल् (c. 1. चलति - चितुं), मृ (c. 1. सरति, सङ्गुं), प्रन्, पर (c. 1. चरति - चितुं), गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), या (c. 2. याति - चितुं), द् (c. 2. दति - चितुं), द्रष्ट (c. 1. द्रष्टति - चितुं), चुप् (c. 1. चोपति - चितुं), संह (c. 1. संहते - चितुं), गतिविशिष्टः - ष्टा - ष्टं भू. — (Change place) स्थानान्तरं गम्, स्थलान्तरं गम् or या. — (Change residence) गृहान्तरं गम्, वासान्तरं गम्. — (Have vital action) चेर् (c. 1. चेष्टते - चितुं), आत्मानं चेष्ट, चेष्टां कृ. — (Begin a march) प्रस्थानं कृ, प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति - चितुं); 'move on,' प्रम्, प्रगम्, प्रया, चल्; 'move off,' अपनृ, अपया, अपक्रम् (c. 1. -क्रामति, क्रामितुं), अपगम्; 'move about,' इतस्तत् सृ or चल्, परिसृ.

MOVE, *s.* चलनं, सरणं, गमनं, चेष्टा, इङ्गितं, स्थानान्तरं, स्थानान्तरगमनं. — (At chess, &c.) परिखायः, परीखायः, शारिचयनं, खेला - लनं.

MOVED, *p. p.* चालितः - ता - तं, चलितः - ता - तं, चारितः - ता - तं, सचारितः - ता - तं, सारितः - ता - तं, प्रचलितः - ता - तं, स्थानान्तरगतः - ता - तं, स्थानान्तरप्राप्तः - ता - तं, स्थलान्तरप्राप्तः - ता - तं. — (Impelled) प्रेरितः

-ता-तं, प्रयोदितः-ता-तं, प्रयुक्तः-ता-तं, प्रयोदितः-ता-तं.—(Drawn) कृष्टः-ष्टा-ष्टं, कर्षितः-ता-तं.—(Incited) प्रवर्षितः-ता-तं, प्रयोजितः-ता-तं, नियोजितः-ता-तं, प्रोत्साहितः &c., प्रवृद्धः-ता-तं.—(Excited to pity) जातकारुण्यः-या-यं, जातदयः-या-यं, दयास्पृष्टदयः-या-यं.—(Affected) स्पृष्टः-ष्टा-ष्टं, उपहतः-ता-तं.—(Agitated) द्युष्टः-या-यं, द्योभितः-ता-तं.

MOVEMENT, *s.* चलनं, सरणं, चारु, चरणं, सचरणं, गतिः *f.*, गमनं, गमः, चोपनं, चेष्टा, चेष्टितं, इक्षितं, स्थानान्तरं, स्थलान्तरं, स्थानान्तरगमनं, स्थानभेदः.—(Agitation) द्योभः, कम्पः.—(In music) यामः, तालः, मूर्च्छना.

MOVER, *s.* (That which gives motion) चालकः, सारकः, संचारकः.—(That which moves) चर, चलः, चलनः.—(Proposer) उपन्यासकृत्, कर्तव्योपन्यासकृत्, कर्तव्योपस्थापकः.—(One who impels to action) प्रवर्षयिता *m.* (नृ), प्रवर्षकः, प्रयोजकः, प्रेरकः.

MOVING, *a.* (Exciting the affections) करुणाननकः-का-कं, कारु-स्थोत्पादकः &c., दयाननकः &c., करुणालम्बकः &c., हृदयवेधकः &c., हृदयद्रुमः-मा-मं, हृदयस्पृक् (श्), मर्मस्पृक्, हृदयभेदी-दिनी-दि (नृ), विश्ववेधकः &c., विश्वद्रावकः &c., भावाद्रुकारी &c., पिशाद्रुकारी &c.

MOVING, *part.* चलन्-लन्ती-लन् (नृ), सरन् &c., चरन् &c., चलः-ला-लं, चरः-रा-रं, सरः-रा-रं, सरणः-या-यं, चलनः-ना-नं, नञ्जमः-मा-मं, कम्पनः-ना-नं, गतिमान्-मती-मत् (नृ), गामी-मिनी &c., चारी &c., सारी &c., यायी &c., सर्पी &c., गन्तव्य-रा-रं, गन्तव्य-रा-रं; 'moving in the air,' आकाशगामी &c.

MOVINGLY, *adv.* यथा हृदयं स्पृश्यते तथा, यथा करुणा नायते तथा, यथा कारुण्यं उत्पद्यते तथा.

Mow, *s.* (Of hay or grain) नृणराशिः *m.*, धान्यराशिः *m.*, धान्यचितिः *f.*, धान्यचयः, धान्यसङ्घः, नृणोत्कटः, धान्योत्कटः.

TO MOW, *v. a.* दात्रेण or लवित्रेण चिद् (c. 7. चिनत्ति, चेषु) or अयचिद् or लू (c. 9. लुनाति, लवित्रे) or कृत् (c. 6. कृनाति, कर्षितुं) or अय-कृत्, दो or दा (c. 4. दति, c. 2. दाति-नुं).

MOVED, MOWN, *p. p.* दात्रचिन्नः-चा-चं, दात्रलूनः-ना-नं, लवित्रचिन्नः &c., कर्षितः-ता-तं, अयकर्षितः &c., चिन्नः &c., लूनः &c.

MOWER, *s.* नृणवेधकः, नृणचिद्, नृणलपकः, नृणलपिता *m.* (नृ), निर्दाता *m.*

MOWING, *s.* नृणवेधः-दनं, नृणलपनं, नृणकर्षनं, नृणलापः.

MUCH, *a.* बहुः-हु-ह्यी-हु, बहुलः-ला-लं, प्रचुरः-रा-रं, विपुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, भूरि-रि-रि, भृशः-शा-शं, सुभृशः &c., गाढः-दा-दं, प्रगाढः &c., घाटः &c., उद्गाढः &c., निर्भरः-रा-रं, भर, अत्यन्तः-ना-नं, अत्यर्थः-था-थं, अतिरिक्तः-ता-तं, अति-मात्रः-चा-चं, नितान्तः-ता-तं, प्राज्यः-ज्या-ज्यं, पुष्कलः-ला-लं, भूयान्-यसी-यः (श्), भूयिष्ठः-ष्टा-ष्टं, प्रभूतः-ता-तं, उत्कटः-दा-दं, पुरुः-रु-रु, पुरुहः-हा-हं, पुरुहुः-हु-हु, अदभः-भा-भं, स्फिरः-रा-रं, अतिवेलः-ला-लं, अति or अतिशय or सु prefixed; as, 'much pain,' अतिव्याप, अतिशयवेदना; 'much time,' बहुकालः, दीर्घकालः; 'as much,' यावान्-यती-यत् (नृ), यतिः-ति-ति; 'so much,' तावान् &c., एतावान् &c., इयान्-यती &c., ततिः-ति-ति; 'so much time,' तावत्कालः; 'how much?' कियान् &c., कियत्प्रमाणः-या-यं, कतिः-ति-ति, कतिथः-था-थं, कतिपयथः &c.; 'how much time?' कियत्कालं, कियन् कालं.

MUCH, *adv.* बहु, भृशं, भूरि, गाढं, निर्भरं, अत्यन्तं, अतिशयं-येन, अत्यर्थं, नितान्तं, प्रगाढं, उद्गाढं, अतिमात्रं, एकानतस्, तीव्रं, अतितरं, सुतरां, महा in comp., सुमहन्, चलवन्, अति or अतिशय or सु prefixed;

'as much,' यावन्; 'so much,' तावन्, एतावन्, तावन्मात्रं, इयन्; 'how much?' कियन्, कति; 'how much more?' किमुत, किम्पुनर्, सुतरां.

MUCH, *s.* बहुत्वं, पाहुत्वं, प्राचुर्यं, भूयस् *n.*, बहुभागः; 'much of what we know about the heavens is founded on calculation,' आकाशोपज्ञानभूयो गणितेन जायते; 'to make much of,' बहु मर् (c. 4. मयते, मनुं).

MUCHNESS, *s.* बहुत्वं-ता, पाहुत्वं, प्राचुर्यं, प्राज्यता, प्रचुरता-तं, विपुलता.

MUCILAGE, *s.* मेदस् *n.*, वसा, यथा, अस्थिघेदः, अस्थिमेदस् *n.*, कफः, शेष्मा *m.* (नृ), शेष्मकः, पिक्कणयस् *n.*, मेदुरयस्, सिग्धयस्.

MUCILAGINOUS, *a.* पिक्कणः-या-यं, पिक्कणः-या-यं, मेदुरः-रा-रं, शेष्मणः-या-यं, कफमयः-यी-यं, कफगुणकः-का-कं, मेदस्त्री-क्षिनी-क्षि (नृ), सिग्धः-ग्या-ग्यं, शेष्मलः-ला-लं.

MUCK, *s.* (Dung) पुरीषं, गोमयं, अनेधं.—(Dirt) मलं, अनेधं, पद्मः, कुपद्मः, कर्दमः, कल्कं, जसालः-लं, कलुषं; 'To run a muck,' उन्मत्तपदं अभिधाप्य यान् कांश्चित् सम्मुखोभूतजनान् अभिहन् (c. 2-हन्ति-नुं). To MUCK, *v. a.* अनेधेन or मलेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेहं), पद्मेन लिप्.

MUCK-HEAP, MUCK-HILL, *s.* अनेधराशिः *m.*, मलराशिः *m.*, मलसङ्घः.

MUCK-SWEAT, *s.* भृशसेदः, अतिसेदः, निर्भरसेदः, अत्यन्तसेदः.

MUCK-WORM, *s.* अनेधकीटः, मलनः कीटः, पद्मनः कृमिः.

MUCKY, *a.* समलः-ला-लं, मलवान्-यती-यत् (नृ), मलिनः-ना-नं, मलमयः-यी-यं, पद्मी-क्षिनी-क्षि (नृ), मलपद्मी &c., पद्मिलः-ला-लं, अनेधः-ग्या-ग्यं, कलुषी &c., सकर्दमः-मा-मं.

MUCOUS, MUCULENT, *a.* (Slimy, like mucus) पिक्कणः-या-यं, पिक्कणः-या-यं, मेदुरः-रा-रं, शेष्मगुणकः-का-कं, कफसगुणः-या-यं, शेष्मसगुणः-या-यं, शेष्मलः-ला-लं, शेष्मणः-या-यं, शेष्मिकः-की-कं.—(Secreting mucus) कफोत्पादकः-का-कं, शेष्मोत्पादकः &c., मलोत्पादकः &c., कफादिमलोत्पादकः &c., शेष्मननकः-का-कं, शेष्मकरः-रा-रं, कफकर &c.

MUCOUSNESS, *s.* शेष्मत्वं, शेष्मत्वं, सकफत्वं, पिक्कणता, मेदुरता.

MUCUS, *s.* (Viscid substance secreted by a mucous membrane) शेष्मा *m.* (नृ), शेष्मादिमलं, कफादिमलं, मलं, इन्द्रियमलं; 'of the nose,' सिंहानं, सिंहारं, सिद्धारं-यकं, शिद्धारकं, नासामलं, नासिकामलं; 'of the throat,' कफः, शेष्मा *m.* (नृ), श्लेदनः, श्लेदकः; 'of the urethra, &c.,' पुष्पिका; 'of the bowels,' आमः.

MUD, *s.* पद्मः, कर्दमः, नसालः-लं, जलकल्कः, निपद्मः, पिक्किलः, शादः, परिधा, दलादः, चुलुकः, चिनिपिलं, द्रापः; 'soft mud,' पद्मकवैदः; 'free from mud,' निष्पद्मः-द्वा-द्वं.

MUDDINESS, *s.* पद्मता, सपद्मता, पद्मिलत्वं, सकर्दमता, सजसालता, कलुपता, कालुष्यं, समलता, मलिनं, मलयत्वं, आपिलत्वं.

TO MUDDLE, *v. a.* कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), आपिल (nom. आपिलयति-यितुं), दुष् (c. 10. दुषयति-यितुं), कलुषीकृ, समलीकृ, मलनीकृ, आपिलीकृ.—(Intoxicate slightly) ईषदुन्मत्तीकृ, ईषदुन्मत्तीकृ.

MUDDLED, *p. p.* कलुषितः-ता-तं, मलिनितः-ता-तं, दूषितः-ता-तं.

MUDDY, *a.* पद्मिलः-ला-लं, पद्मी-क्षिनी-क्षि (नृ), सपद्मः-द्वा-द्वं, पद्ममयः-यी-यं, बहुपद्मः-द्वा-द्वं, प्रचुरपद्मः &c., सकर्दमः-मा-मं, कर्दमः-मी-मं, सजसालः-ला-लं, मलपद्मी &c., पद्मभारकः-का-कं.—(Turbid, foul) कलुषः-या-यं-यी-यिणी-यि (नृ), आपिलः-ला-लं, मलिनः-ना-नं, समलः-ला-लं, मलवान्-यती &c., मलीमसः-सा-सं, मलदूषितः-ता-तं.

MUD

- MUDDY-HEADED, MUDDLE-HEADED, a.** म्लुडुडिः-दिः-दि, मडपुडिः&c.
MUD-WALL, s. पट्टनिर्मितः f., पट्टनिर्मितः प्राकारः.
MUFF, s. शीतकाले स्त्रीलोकभूतं लोममयं हस्ताच्छादनं or हस्तावरणं or हस्तचायं.
MUFFIN, s. शिपिलपिष्टकविशेषो यो नवनीताङ्गो भूत्वा गन्तव्यः.
To MUFFLE, v. a. मुखग्रीवादि वस्त्रेण घन्त्य (c. 9. घग्नाति, घग्नुं) or जट्ट (c. 5. -वृथोति -वरितुं -रीतुं) or आच्छाद (c. 10. -आच्छादयति -वितुं) or अवहृष (c. 7. -रुणञ्चि -रोहं) or परिचेष्ट (c. 1. -वेष्टेते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -वितुं) or आचष्ट.
MUFFLED, p. p. वस्त्रपट्टः-डा -दं, वस्त्रपरिवेष्टितः-ता -तं, वस्त्रावरणः &c., वस्त्राच्छादितः-ता -तं, वस्त्रावृतः-ता -तं, आच्छादः-ता -तं, समाच्छादः &c.
MUFFLER, s. मुखाच्छादनं, मुखावरणं, मुखाच्छादनवस्त्रं, मुखावरणगुणन.
MUG, s. पानपात्रं, पानभाजनं, कांस्यं, कंसः-सं, कंशः, कांस्यं, मृत्कांस्यं, जलपात्रं, जलभाजनं, जलापात्रः.
MUGGY, MUGGISH, a. उष्णकृमिः-ता -तं, चाट्टग्रीवः-ता -तं, चाट्ट-निर्वातः-ता -तं, क्लिन्ननिर्वातः-ता -तं.
MULBERRY, s. नूदः, पूषः, म्लुकः, ब्रजदारुः m., पाहातः, टट्टानकः.
MULCT, s. दण्डः, धनदण्डः, अपेक्षदण्डः, पणः, साहसं, दण्डलेखः.
To MULCT, v. a. दण्ड्य (c. 10. दण्डयति -वितुं), धनं दा in caus. (दाय-यति -वितुं), साप् (c. 10. सापयति -वितुं), दण्डं प्रणी (c. 1. -णयति -णेत्तुं).
MULE, s. अश्वतर-री, वेशट. वेसट. वेगसट. सेसट, प्रखट, जतिभारगः, मयः, निपुण्यः.
MULETEER, MULE-DRIVER, s. अश्वतरपालः-लकः, अश्वतरमेरकः, अश्व-तरप्रणेदकः, वेशरयः, वेशरपालः.
MULIEBRITY, s. स्त्रीता -तं, नारीत्वं, स्त्रीभावः, नारीभावः, स्त्रीवं.
MULISH, a. अश्वतरस्वभावः-या -यं, अश्वतरयत् प्रतीयः-या -यं.
To MULL, v. a. व्यञ्जनादिना वाष् (c. 10. पासयति -वितुं), वासितं-तां कृ.
MULLER, s. शिलापट्टः, शिलापुनः-वकः, शिला, पेयथं -विः-गी f., पेनाकः, पेयथशिला, गृहकच्छपः, धोदः.
MULLIGRUBS, s. अन्तर्गुलं, अन्तर्वेदना, उदरप्यथा, परिणामगुलः-लं.
MULLION, s. पातायने or पातायनमध्ये व्यपथयकमखरः.
MULTANGULAR, a. बहुकोणः-ता -तं, बहुसः-ता -तं, अनेककोणः &c.
MULTIFARIOUS, a. बहुविधः-या -यं, अनकविधः &c., विविधः &c., धृतिविधः &c., नानाविधः &c., व्याविधः &c., बहुप्रकारः-रा -रं, अनेकप्रकार &c., नानारूपः-या -यं, बहुरूपः &c., भिन्नरूपः &c.
MULTIFORM, a. बहुरूपः-या -यं, नानारूपः &c., अनेकरूपः &c., अनेकाकारः-रा -रं, नानाकार &c., बहुप्रकार &c., बहुविधः-या -यं, नानाप्रकार &c., नानाकृतिः-तिः-ति.
MULTIFORMITY, s. रूपबहुत्वं, आकारबहुत्वं, बहुरूपता, नानारूपता, अनेकरूपता, अनेकाकारता, बहुविधता.
MULTILATERAL, a. बहुपार्श्वः-श्री -श्री, अनेकपार्श्वः-श्री -श्री.
MULTILINEAL, a. बहुरेखः-या -यं, बहुपंक्तिः-तिः-ति.
MULTINOMINAL, a. बहुनामकः-का -कं, बहुव्यङ्गकः-का -कं.
MULTIPAROUS, a. बहुप्रसवः-ता -तं, बहुजनः-ता -तं.
MULTIPLE, s. (In Arithmetic or Algebra) गुणकारः.
MULTIPLIABLE, MULTIPLICABLE, a. गुणनीयः-या -यं, गुण्यः-स्या -स्यं, गुणनशयः-स्या -स्यं, हननीयः-या -यं, यातयः-या -यं, घम्यः-या -यं, गुणनघम्यः &c.
MULTIPLICAND, s. गुणनीयं, गुण्यं, गुण्यार्हः, हननीयं, घम्यार्हः, प्रखनीयं, प्रखनीयार्हः.

MUL

- MULTIPLICATION, s.** (In Arithmetic, &c.) गुणनं, हननं, यातः, घम्यः, प्रखनीयः, गुण्यं-ता, अङ्कपूरणं, हनं, अन्वयः, अङ्कवृद्धिः f., संख्यावृद्धिः f., प्रत्युत्पन्नं, गुणकार-रं. The Hindus have different methods of multiplication; as, 'cross multiplication,' चक्राभ्यासः, चक्रपथः, चक्रपातः; 'duodecimal multiplication,' गोमूत्रिका; 'multiplication by a figure divided into squares,' कपाट-नन्धः m.; 'multiplication according to the places,' स्थान-गुणनं; 'by sub-multiples of the multiplier,' विभागगुणनं; 'by dividing the multiplier into parts, and taking the sums of the products of the multiplier,' पञ्चगुणनं; 'by the whole multiplier at once,' सखपगुणनं.—(Act of increasing) बहुलीकरणं, प्रचुरीकरणं, घननं, वृद्धिः f.
MULTIPLICATIVE, a. गुणकः-का -कं, गुणकार-री-रं, गुणनकारी &c.
MULTIPLICITY, s. बाहुल्यं, बहुत्वं-ता, बहुल्यं-ता, अनेकत्वं-ता, घनत्वं, प्रचुरत्वं, प्राचुर्यं, प्रभूतत्वं; 'multiplicity of meanings,' अर्थबाहुल्यं, बहुचैतन्यः, अनेकापेक्षं; 'of occupations,' उद्योगबाहुल्यं; 'of objects,' विषयबाहुल्यं.
MULTIPLIED, p. p. or a. (In Arithmetic) गुणितः-ता -तं, गुणीकृतः-ता -तं, हतः-ता -तं, वृद्धिः-ता -तं, अहतः-ता -तं, प्रत्युत्पन्नः-ता -तं, गुण in comp.; 'a thousand multiplied by seventy-one,' एकसप्ततिगुणितं सहस्रं; 'multiplied by two,' द्विगुणः-या -यं, द्विगुणितः-ता -तं, द्विगुणीकृतः-ता -तं, द्विगुणीभूतः-ता -तं; 'a number multiplied by itself, स्वगुणा संख्या; 'is multiplied,' हन्यते.—(Increased) बहुलीकृतः-ता -तं, प्रचुरीकृतः &c., बहुलीभूतः &c., वर्धितः-ता -तं, वर्धितसंख्यः-स्या -स्यं.
MULTIPLIER, MULTIPLICATOR, s. गुणकः, पूरकः, अङ्कपूरकः, गुणकारः, गुणः, प्रवृत्तिः f.
To MULTIPLY, v. a. (In Arithmetic, &c.) गुण्य (c. 10. गुणयति -वितुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं, caus. यातयति -वितुं), घृ (c. 10. घृयति -वितुं), गुणनं कृ, यातं कृ, हननं कृ, अङ्कपूरणं कृ.—(Increase in number) बहुलीकृतं, प्रचुरीकृतं, घृष्य (c. 10. घृषयति -वितुं), संख्यावृद्धिं कृ.
To MULTIPLY, v. n. (Grow, increase in number) बहुलीभू, प्रचुरीभू, बहुतराभू, अधिकतराभू, घृष्य (c. 1. वर्धते -वितुं), पुष्कलीभू, वर्धितसंख्यः-स्या -स्यं भू, अधिकसंख्यः &c. भू, भृश (nom. भृशयते).
MULTIPOTENT, a. बहुकार्यशक्तिकः-का -कं, बहुकार्यसमर्थः-ता -तं.
MULTIPRESENCE, s. बहुस्थानविद्यमानता, बहुस्थलविद्यमानता.
MULTITUDINOUS, a. बहुस्वनः-ता -तं, बहुध्वनिः-निः-नि, बहुनादः-दा-दं.
MULTITUDE, s. (A collection, number) समूहः, गणः, सङ्घः, संहतिः f., सङ्घातः, शोयः, समुदायः, समवायः, वृन्दं, निषहः, सत्रयः, घम्यः, सखयः, समुचयः, समूहः, समागमः, समनः, मण्डलं-ली, स्तोमः, निकायः, घाटः, पिसट, आकट, मूहः, भातं, कदसं-सकः-कं, कदसदः, पगी, वेदकं, पूगः, पुष्पः, सङ्घः, सन्धोहः, सङ्घलः, जनः, सार्थः, कुलं, ग्रामः in comp.; 'in multitudes,' सङ्घशब्दः.—(Crowd, throng) बहुजन-समूहः, बहुजनसम्मर्दः, बहुजनसङ्घः, लोकसङ्घः, जनसमूहः, जननिबहः, लोकनिबहः, जनोपेक्षं, जनसमागमः, बहुजनमेलकः, जनता, मानुषकः.—(State of being many) बहुत्वं, बाहुल्यं, अनेकत्वं, अनेक्यं; 'multitude of villages,' ग्रामता.
MULTITUDINOUS, a. बहुलः-ला -लं, बहुः-हु-ह्री-हु, बहुसंख्यकः-का -कं, अनेकः-का -कं, अनेकसंख्यकः-का -कं, पुष्कलः-ला -लं, सम-पायी-यिनी-यि (वृ).
MULTIVIOUS, a. बहुभागेः-जी -जं, बहुपथः-या -यं, प्रचुरभागेः &c.

MULTOCULAR, *a.* बहुनेत्रः -त्रा -त्रं, बहुनयनः -ना -नं, बहुलोचनः -ना -नं.
MUM, *a.* (Silent) निःशब्दः -च्चा -न्टं, तूष्णीकः -का -कं, अनालापः -पा -पं.
MUM, *interj.* शान्तं, शब्दं मा कुरु, तूष्णीम्भव, निःशब्दो भव, हूम्, नीपिम्.
To MUMBLE, *v. a. and n.* अस्पष्टवाचा or अस्पष्टस्वरेण वद् (c. 1. वदति -दितुं), अस्पष्टोच्चारणेन or अस्पष्टोच्चारणेन वद्, अस्पष्टगिरा वद्, अस्पष्टं वद्, अस्पष्टं वद् or उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), नीचस्वरेण वद्, उपांशु वद्, जप् (c. 1. जपति -पितुं), प्रजप्.

MUMBLED, *p. p.* अस्पष्टवाचा or नीचस्वरेण उच्चारितः -ता -तं.

MUMBLINGLY, *adv.* अस्पष्टवाचा, अस्पष्टवाचा, अस्पष्टस्वरेण, नीचस्वरेण.

MUMMER, *s.* विडम्बनकृत् *m.*, छत्रपेशी *m.* (नृ), दम्भनृत्तिः *m.*

MUMMERY, *s.* विडम्बन -ना, छत्र *m.* (नृ), छत्रपेशी, दम्भः, गिब्यापमः, धम्मीपथा, कपटधर्मः, भास्यं, भ्रम्यता.

MUMMY, *s.* सुगन्धिद्रव्यरक्षितशयः, सिक्कादिद्रव्यरक्षितशयः, तिक्तीपपद्मप्रनादि-रक्षितं मृतशरीरं.

To MUMP, *v. a.* चर्व (c. 1. चर्वति -र्वितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं), दंश् (c. 1. दंशति, दंष्टुं).

MUMPS, *s.* लालापिण्डशोषः, लालाशयशोषः, गरुडमाला, कर्णमूलं. —(Sullenness) अन्नःक्रोधः, अन्नःकोपः.

To MUNCH, *v. a. and n.* चर्व (c. 1. चर्वति -र्वितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं), शनः सन्दंश् (c. 1. -दंशति -दंष्टुं) or पिदंश् or दंश्, शनः राद् (c. 1. खादति -दितुं) or संखाद्.

MUNDANE, *a.* लौकिकः -की -कं, ऐहलौकिकः -की -कं, सांसारिकः -की -कं, लीचयः -न्या -यं, संसारी -रिणी -रि (नृ), ऐहिकः -की -कं, इहलोकसंघन्य &c.; 'mundane egg,' ब्रह्मखंडे, हेमाखंडे, हिरण्यगर्भः.

MUNDANITY, *s.* लौकिकता -त्वं, ऐहलौकिकता, सांसारिकत्वं.

MUNDIVAGANT, *a.* अचनितपरः -रा -रं, लोकाटकः -का -कं, पृथिवीपर्याटकः &c.

MUNGOOSE, *s.* नकुलः, जट्टपः, चभुः *m.*, मृषिपदनः.

MUNGREL, *s.* See MONGREL.

MUNICIPAL, *a.* नगरीयः -या -यं, नागरेयकः -की -कं, नगराधिकारसंघन्य &c., नगरसमानसंघन्य -न्यनी -न्यि (नृ), नगरीयसमानविषयः -या -यं, देशिकः -की -कं, देशीयः -या -यं, नगर in comp.

MUNICIPALITY, *s.* ग्रामसङ्घः, नगरसङ्घः, देशविभागः, मण्डलं, चक्रं, राष्ट्रं.

MUNIFICENCE, *s.* स्थूललक्ष्यता -त्वं, अतिदानं, अतिदातृत्वं, बहुमदत्वं, अतिदानशीलता, अतित्यागशीलता, अतित्यागः, अतित्यागिता, यदाभ्यता, उदारता, अतिदानं, अतिदानं, दानवीर्यता, दानशूरता, दानशील्यं, दानशील्यता, मुक्तहस्तता.

MUNIFICENT, *a.* स्थूललक्ष्यः -स्या -स्यं, स्थूललक्ष्यः -धा -धं, बहुमदः -दा -दं, अतिदाता -त्री -तृ (नृ), अतिदायकः -का -कं, बहुदायकः &c., यदाभ्यः -न्या -न्यं, अतिदानशीलः -ला -लं, अतित्यागशीलः &c., बहुत्यागी -गिनी &c., उदारः -रा -रं, दानवीर्यः -रा -रं, दानशूरः &c., दानशील्यः -यदा -यदं.

MUNIFICENTLY, *adv.* स्थूललक्ष्ययत्, अतिदानेन, यदाभ्ययत्, सीदायं.

MUNIMENT, *s.* दुर्गं, कोटिः *f.*, कोटः, कूटः, परिकूटः, गुप्तिः *f.*, रक्षास्थानं.

MUNITION, *s.* युद्धसामग्री -यं, युद्धोपकरणं, युद्धसज्जा, युद्धसाहित्यं.

MURAL, *a.* भित्तिसंघन्य -न्यनी &c., प्राकारसंघन्य &c., प्राकारीयः -या -यं.

MURDER, *s.* हत्या, वधः, पातः, पातनं, मारयं, हननं, निहननं, प्रमाप्यं, छपपातः, व्यापादनं, जीवहत्या, प्राणहत्या, सूदनं, निपूदनं, हिंसा, द्वेष-पूयको मनुष्यवधः, द्वेषपूयं नृहत्या.

To MURDER, *v. a.* द्वेषपूयं हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं, c. 10. पातयति -यितुं) or व्यापाद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or मृ (c. 10. मारयति -यितुं), द्वेष-पूयं हन् or निहन् or वध्, this last is defective and not usually found, excepting in the 3d pret. and fut., द्वेषपूयं

वध् कृ or मनुष्यवधं कृ, प्राणहत्यां कृ, जीवहत्यां कृ, जीवनाशं कृ. — (Destroy) नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), विनश्.

MURDERED, *p. p.* द्वेषपूयं हतः -ता -तं or निहतः -ता -तं or व्यापादितः &c. or घतितः &c., द्वेषपूयं मारितः -ता -तं or हतप्राणः &c.

MURDERER, *s.* द्वेषपूयं or द्वेषपूयं हन्ता *m.* (नृ) or निहन्ता *m.* or घातकः or घाती *m.* (नृ) or वधकः, वधकारी *m.*, वधोद्यतः, मारकः, प्राणहन्ता *m.*, जीवहन्ता *m.*, हत्याकृत्, प्राणहत्याकृत्, घाततापी *m.* (नृ), नरपाती *m.*, प्रः in comp., हा *m.* (नृ) in comp.; 'of a brother,' भातृहा *m.*, भातृघातः &c.; 'of one asleep,' सुप्तघातकः.

MURDEROUS, *a.* (Committing murder) घातकः -का -कं, घातुकः -का -कं, घाती -तिनी -ति (नृ), वधकारी &c., प्राणघातकः &c., व्यापादकः -का -कं, प्राणघातकः &c., जीवघातकः &c., प्राणनाशकः &c. — (Pre-meditating murder, intending it) वधेयी -यिणी &c., वधोद्यतः -ता -तं, निपांशुः -सुः -सु, वधभिसन्धिः -न्धिः -न्धि, हिंसायुद्धिः -द्धिः -द्धि, सद्यः -दा -दं. — (Consisting in murder) मारात्मकः -का -कं, घातयिकः -की -कं.

MURIATE, *s.* (Of mercury) रसकर्मरः, रसपुष्पं.

MURK, *s.* अन्धकारः, तमम् *m.*, तिमिरं, तमिषं, मेघतिमिरं, साधता.

MURKY, *a.* सान्धकारः -रा -रं, मतिमिरः -रा -रं, तमरपी -स्विनी -स्वि (नृ), तमोमयः -यी -यं, तमोवृत्तः -ता -तं, मेघाच्छदः -चा -चं, साधः -भा -भं, मलिनः -ना -नं.

MURMUR, *s.* (Low sound) कलकलः, कलः, कलरयः, कलरुतं, कलसरः -रं, मन्दरुतं, मन्दरायः, रुतं, रायः, गुप्तिरतं, गुप्तिरतं, मर्मरः, मणिगंतं, सनिगंतं, मङ्गारः, रणतरङ्गः, रणरगशब्दः, गर्जनं, गर्जितं, मन्दशब्दः, गम्भीरशब्दः, मन्दध्वनिः *m.*, गम्भीरध्वनिः *m.*, चामन्दशब्दः, नीचशब्दः; 'murmur of applause,' प्रणदः, प्रणदनं. — (Suppressed sound of complaint) अन्नविलापः, अन्नविलापितं, गूढविलापः, गूढपरिदेवनं -ना, अन्नपरिदेवना, असन्नोपार्पकशब्दः, असन्नोपार्पकशब्दः.

To MURMUR, *v. n.* (Make a low sound) कलकलशब्दं कृ, गुप्त् (c. 1. गुप्तिरतं -त्रितुं), गर्ज् (c. 1. गर्जति -र्जितुं), गर्जनं कृ, गम्भीरं or मन्दशब्देन रु (c. 2. रीति, रयितुं) or फिर or सभिर or सन् (c. 1. सनति -नितुं), गम्भीरसनिगंतं कृ, गम्भीरशब्दं कृ, नीचशब्दं कृ, चामन्दशब्दं कृ, पुर (c. 6. पुरति -रितुं), रणरगशब्दं कृ. — (Mutter) जप् (c. 1. जपति -पितुं), प्रजप्, नीचस्वरेण वद् (c. 1. वदति -दितुं), नीचेर वद्, उपांशु वद्. — (Make a sound of complaint) असन्नो-पाद् विलप् (c. 1. -लपति -पितुं) or परिदेव् (c. 1. -देवते -यितुं), असन्नो-पार्पकशब्दं कृ, असन्नोपार्पकशब्दं कृ, विवद् (c. 1. -वदते -दितुं).

MURMURER, *s.* असन्नोपार्पकशब्दं कृ, सदापरिदेवी *m.* (नृ) or सदाविलापी *m.*, असन्नोपार्पकः, विवादी *m.* (नृ).

MURMURING, *s.* (Low sound) गर्जनं, परिगर्जनं. See MURMUR.

MURMURING, *part.* (Making a low sound) गुप्तिरतं -घ्नन्ती -घ्नत् (नृ), कलकलशब्दकारी -रिणी -रि (नृ), मन्दशब्दकारी &c.

MURRAIN, *s.* गयादिननुमारी, गयादिमारकः, मारी, महामारी.

MUSCLE, *s.* स्नायुः *m.*, घसा, पेशी, शिरा, मांसपेशी, मांसशिरा, मांसरज्जुः *m. f.*, यक्षसा, यक्षीरः *m.*, सन्धियन्त्रं, सन्धियन्त्रं; 'trapezium muscle,' मन्था, मन्थाका. — (Shell-fish) शसुः, शसुकः, शसूकः.

MUSCULAR, MUSCULOUS, *a.* (Pertaining to a muscle) स्नायुसंघन्य -न्यनी &c.; 'muscular action,' चालनं. — (Brawny, strong) मांसलः -ला -लं, स्नायुमान् -मती -मत् (नृ), दृढाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, चलवान् &c.

MUSE, *s.* विद्यादेवी, काव्यदेवता, वाग्देवता, विद्यापिशाची, काव्यापिशाची, सरस्वती. — (Deep thought) ध्यानं, चिन्ता.

To MUSE, *v. n.* चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), सन्धे, विमृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), मन (c. 4. मनते, मन्ते), चिन्तां कृ, ध्याननिष्ठः -ष्टा -ष्टं भू, चिन्तापरः -रा -रं भू.
MUSEFUL, *a.* ध्याननिष्ठः -ष्टा -ष्टं, ध्यानपरः -रा -रं, चिन्तापरः &c.
MUSEUM, *s.* कौतुकागारं, कौतुकालयः, कौतुकसङ्ग्रहालयः, कौतुकसङ्ग्रहस्थानं, दुर्लभद्रव्यागारं, दुर्लभवस्तुसङ्ग्रहस्थानं, ज्ञानार्थपदार्थालयः.
MUSHROOM, *s.* छत्रं -त्रा, छत्रकं, छत्रकः, छत्रिका, पत्तिछत्र -त्रका, उच्छिलीन्त्रं -न्त्रकं, शिलीन्त्रं -न्त्रकं, पाल्मः, ऊर्ध्वद्वं, मस्त्रिपत्रं, दिलोरः.
Music, *s.* (The art or science) गन्धर्वविद्या or गन्धर्वविद्या, सुस्वरविद्या, गन्धर्ववेदः, सङ्गीतविद्या, वादनविद्या, वाद्यविद्या, सुस्वरशास्त्रं, सङ्गीतशास्त्रं, सङ्गीतव्यापारः, विज्ञानं.—(Harmony, melody) सुस्वरः, सुस्वरसङ्गः, सुस्वरता, वाद्ययोगः, कलता -त्वं, तीर्थं, तालः; 'vocal and instrumental music,' सङ्गीतं -तिः *f.*, गीतवादनं; 'music with singing and dancing,' गीत्यन्त्रिकं; 'set to music,' स्वरवद्ध -द्धा -द्धं; 'fond of music,' सुस्वरानन्दी -न्दिनी &c., नादलुब्धः -भ्या -भ्यः; 'music-room,' सङ्गीतशाला. For the seven notes of music See GAMUT.
MUSICAL, *a.* (Belonging to music) गन्धर्वविद्यासम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), सङ्गीतविद्यासम्बन्धी &c., सुस्वरविद्यासम्बन्धी &c., सुस्वरविषयः -या -यं, सुस्वरशास्त्रसम्बन्धी &c., सौवरः -री -रं, गान्तीयः -या -यं.—(Harmonious, melodious) सुस्वरः -रा -रं, सुश्राव्यः -प्या -प्यं, सुस्वरयुक्तः -क्ता -क्तं.—(Fond of music) सुस्वरप्रियः -या -यं, सुस्वरानन्दी &c., वाद्यप्रियः &c., वादनशीलः -ला -लं, नादप्रियः &c., नादलुब्धः -भ्या -भ्यः, नादासक्तः -क्ता -क्तं, वादनासक्तः &c., वाद्यप्रवणः &c.; 'musical instrument,' वादित्रं, वाद्यं, तूर्यं, तालितं, पातोद्यं, भास्यं; 'playing on musical instruments,' वाद्यवादनं, भास्यवादनं; 'musical glasses,' जलतरङ्गः.
MUSICALLY, *adv.* सुस्वरं-रेण, सुस्वरपूर्व, सुस्वरविद्यानुसारेण.
MUSICIAN, *s.* (One that plays on an instrument) वादकः, वाद्यवादकः, वादित्रवादकः, भास्यवादकः, वादनकज्ञा *m.* (ज्ञुं), भासिकः.—(Singer) गायकः, गायिका, गायकः, गायता *m.* (तृ), गायकाकारः.—(One skilled in music) वादनकुशलः, वादित्रकुशलः, सुस्वरविद्याज्ञः, सङ्गीतविद्याज्ञः, गान्धर्वतज्ज्ञः; 'celestial musician,' गन्धर्वः, names for some of these are तुसुतः *m.*, विद्यावस्तुः, पित्ररपः; the last is their chief. See GANDHARBA.
MUSING, *part. or a.* ध्यायन् -यन्ती-यन् (न्), चिन्तयन् &c. See MUSEFUL.
MUSK, *s.* कस्तूरी -रिका, कस्तूरिका, कस्तूरिकागुणः, मृगनाभिः *m.*, मृगमदः, मृगनाभिर्जं -जा, मृगागुणः, अगुणः, नाभिः -भी *f.*, मदः, दर्वः, मदाह्वः, मदारः, गन्धपूलः *f.*, गन्धचेलिका, योजनगन्धा, गन्धशेखरः, वातामोदा, मार्गः, ललितः; 'musk-bag,' अगुणं, मृगागुणं, कस्तूरमन्त्रिका.
MUSK-DEER, *s.* कस्तूरीमृगः, गन्धमृगः, मृगपालिका, गन्धवाहः.
MUSKET, *s.* जग्नेयनाडिः -डी, गुलिकाप्रक्षेपणी, गुटिकाप्रक्षेपणी, गुलिकाप्रक्षेपणी मुषिरनाली; 'musket-ball,' गुलिका, गुटिका, गुलिः *f.*
MUSK-RAT, *s.* गन्धमूषिकः -का, गन्धारुः *m.*, गन्धनकुलः, गन्धशुण्डिनी, गन्धाशुण्डिनी, गन्धसूयः, गन्धसुखी, पिच्छः, पुंयुगः.
MUSKY, *a.* कस्तूरीगन्धयुक्तः -क्ता -क्तं, कस्तूरीवासितः -ता -तं, कस्तूरीगन्धवान् -वती -वत् (त्), मृगमदसगन्धः -न्धा -न्धं, सुगन्धिः -न्धिः -न्धि.
MUSLIN, *s.* अंशुकं, मुष्ठांशुकं, दुकूलं, सूक्ष्मदुकूलं, सूक्ष्मवस्त्रं.
MUSQUITO, *s.* मशकः, मशः, मसकः, सूक्ष्ममशकः, सूक्ष्ममशिका, भ्रमरालिका, मूषिचदनः, रणरणः, कटकोटः, रात्रिनागरदः, प्राचिका; 'mosquito-curtain,' मशहरी, चतुष्को.

MUSSULMAN, *s.* यवनः, यावनः, यावनदेशीयः, यावनमतपारी *m.* (न्). यावनधर्मावलम्बी *m.* (न्).
MUST, *v. n.* (Be necessitated). Expressed by the fut. pass. part.; as, 'anger must be restrained,' कोपो नियन्तव्यः; 'I must go, or it is to be gone by me,' मया गन्तव्यं; 'I must do that,' तन् मया कर्तव्यं or करणीयं or कार्यं. The adverb चवश्यं may be added; as, तन् मया चवश्यं कर्तव्यं. Sometimes the verb चर्ह (c. 1. चर्हति -हितुं) has the sense of 'must'; as, 'he must not receive that,' न तत् प्राप्तुं चर्हति.
MUST *s.* (Wine just pressed from the grape) नवमद्यं, नूतनमद्यं.
To MUST, *v. n.* (Grow mouldy and sour) चर्मोभू, दुर्गन्धोभू, विरसोभू.
MUSTACHE, **MUSTACHIO**, **MUSTACHES**, *s. pl.* गुम्फः, चोष्ठलोम *n.* (न्), चोष्ठलोमानि *n. pl.*, चोष्ठं लोम *n.* or रोम, चोष्ठलोम *n.*, श्मश्रु *n.*, पल्ल *n.* (न्), पल्लाणि *n. pl.*
MUSTARD, *s.* (Plant) सर्पपा, रानसर्पपा, सरिपपा, कटुकः, कटुचेतः, कदसकः -कं, कदसदः, पिच्छः, खड्गना; 'black mustard,' कृष्णिका, रानिका, पासुरी, छयः, क्षुपाभिन्नननः, क्षुताभिन्नननः; 'white mustard,' सिद्धार्थः -र्थकः; 'mustard-seed,' सर्पपवीजं, तनुभः, तनुकः; 'oil expressed from it,' सर्पपतैलं; 'used for seasoning,' उपस्करः; 'made of mustard,' सर्पपा -पी -पं.
MUSTARD-POT, *s.* सर्पपात्रं, सर्पपतैलात्रं, सर्पपात्रं, सर्पपाथारः.
To MUSTER, *v. a.* समानी (c. 1. -नयति -नेतुं), समूहोक्, एकत्र कृ, एकत्र सङ्गम (c. 10. -गमयति -यितुं) or समागम, एकत्र कृ, समूह (c. 1. -कहते -हितुं), समाह (c. 1. -हरति -हर्तुं), समाह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), सङ्गह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्गहं कृ.—(Assemble or call over soldiers) सेनान् संस्था (c. 2. -स्थापति -तुं) or परिस्थाना or सम्परिस्था or परिणय (c. 9. -गणयति -यितुं). सेनानामानि पृषक् पृषक् स्या, सेनान् एकत्र समानी.
To MUSTER, *v. n.* सङ्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागम, एकत्र आगम, समे (समेति -तुं, *rt. 3.*), सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितं), एकत्र मिल, समावृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), समूहोभू.
MUSTER-ROLL, *s.* सेनपरिस्थाना-स्थानं, सेनपरिगणना, सेननामावलिः *f.*, संस्था.
MUSTINESS, *s.* विरसता, वैरस्यं, पर्युषितत्वं, पूतिगन्धता, दुर्गन्धता.
MUSTY, *a.* विरसः -सा -सं, पर्युषितः -ता -तं, पूतिगन्धकः -क्ता -क्तं.
MUTABILITY, **MUTABLENESS**, *s.* अस्थिरता, अस्थैर्यं, अस्थायित्वं, क्षीरता, क्षयः *f.*, स्थैर्यभावः, विकारशीलता, परिणामशीलता.—(Fickleness) चञ्चलत्वं, चाचल्यं, चपलता, चापल्यं, चलचिन्नता, लोलता, अनवस्थितिः *f.*
MUTABLE *a.* अस्थिरः -रा -रं, अस्थायी -यिनी -यि (न्), क्षीरः -रा -रं, अनवस्थः -स्या -स्यं, अनवस्थितः -ता -तं, परिणामशीलः -ला -लं, विकारशीलः &c., परिणामस्वभावः -वा -वं, अनियतः -ता -तं.—(Fickle) चञ्चलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, चलचिन्नः -ता -तं, लोलः -ला -लं, चञ्चलवृत्तिः -तिः -ति, चपलवृत्तिः &c., क्षणिकवृत्तिः -द्धिः -द्धि.
MUTATION, *s.* विकारः, विकृतिः *f.*, विक्रिया, परिणामः, विपरिणामः, परिवर्तनः -र्त्तनं, अन्वयाभावः, अवस्थान्तरं, अवस्थाभेदः, स्थितिभेदः.
MUTE, *a.* मूकः -का -कं, जडवाक् *m. f. n.* (च्), जडः -डा -डं, वाक्शून्यः -न्धा -न्धं, वाग्रहितः -ता -तं, 'वाक्शक्तिहीनः' -ना -नं, वाणीहीनः -ना -नं, वाणीरहितः -ता -तं, निःशब्दः -न्धा -न्धं, निःशब्दः &c., नादशून्यः &c., मुद्रितमुखः -खा -खं, निर्वचनः -ना -नं, अवाक् (च्), अनुसृत -रा -रं, निरुत्तरः -रा -रं.

MUTE, s. (Person who cannot speak) मूकजनः.—(In grammar) स्वरसहितोच्चार्यव्यञ्जनं.—(Dung of birds) पक्षिपुरीयं, पक्षिभिर् उच्चरितं मलं, गूयः.

To MUTE, v. n. पक्षिपत् पुरीयम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), पुरीयोत्सर्गं कृ.

MUTELY, adv. मूकपत्, जडपत्, मूकं, निःशब्दं, निरुत्तरं, तूष्णीं.

MUTENESS, s. मूकता, मौन्यं, वाक्शून्यता, वाग्राहित्यं, जडता, वाग्जाड्यं, वाक्शून्यता, वागोपः, वागभावः, निःशब्दता, अवाक्ता, अभाषणं, मौनं, मौनभावः.

To MUTILATE, v. a. व्यचिच्छ् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), अङ्गच्छेदनं कृ, व्रथ् (c. 6. वृथति, व्रथितुं), प्रव्रथ्, बहुखण्डशः कृ or छिद्, बहुखण्डीकृ, खण्डं खण्डं कृ, खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), विनिकृत् (c. 6. -कृनति-कृन्ति), धतविधत्तकृ, छिन्नभिन्नीकृ, विकलीकृ, विकलाङ्गीकृ, व्यङ्गीकृ, विश्रम् (c. 1. -श्रसति-सितुं), अङ्गवैकल्यं कृ.

MUTILATED, p. p. छिन्नभिन्नः -त्ता -तं, धतविधत्तः -ता -तं, व्यचिच्छः &c., व्यचिच्छाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, लूनाङ्गः &c., छिन्नाङ्गः &c., विकलाङ्गः &c., विकलीकृतः -ता -तं, खण्डितः -ता -तं, खण्डिताङ्गः &c., खण्डितविभहः -हा -हं, न्यूनाङ्गः &c., हीनाङ्गः &c., अङ्गहीनः -ना -नं, अपाङ्गः &c., विकलेन्द्रियः -या -यं, नष्टेन्द्रियः &c.

MUTILATION, s. (The act) व्यच्छेदः -दनं, अङ्गच्छेदः -दनं, विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं, अङ्गकर्षणं, विनिकर्षणं, व्रथनं, खण्डनं, विशसनं.—(State) विकलता, वैकल्यं, अङ्गवैकल्यं, अङ्गहीनता, न्यूनाङ्गता, हीनाङ्गता, अपाङ्गता, लूनाङ्गता, खण्डितत्वं, खण्डिताङ्गता.

MUTINEER, s. आशासलङ्घी *m.* (नं), शासनलङ्घी *m.*, आशाविरोधी *m.*, कलहकारी *m.*, सेनाद्योभकारी *m.*, सेनायां प्रकोपकारी.

MUTINOUS, a. आशासलङ्घी-क्षिणी-क्षि (नं), शासनाविधायी &c., अवशवर्त्ती &c., कलहकारी &c., द्योभकारी &c., प्रकोपकारी &c., प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा -पं, अवशः -शा -शं, दुःशासनः -ना -नं, दुःशास्यः -स्या -स्यं, अविधेयः -या -यं, अनायत्तः -त्ता -तं.

MUTINY, s. सेनाप्रकोपः, सेन्यप्रकोपः, सेनाकोपः, प्रकोपः, कोपः, सेनाद्योभः, सेन्यद्योभः, शासनलङ्घनं, आशासलङ्घनं, कलहः, सेन्यकलहः, सेन्यवैराग्यं, सेन्यविरक्तिः *f.*, शासनव्युत्थानं, आशाव्युत्थानं.

To MUTINY, v. n. कलह (nom. कलहायते), कलहं कृ, सेनापतिशासनं लङ् (c. 10. लङ्घयति-यितुं), प्रतीप (nom. प्रतीपायते), व्युत्था (c. 1. -तिष्ठति-चातुं, rt. स्था), कोपं कृ, प्रकोपं कृ, द्योभं कृ, अवशोभू, अनायत्तीभू.

To MUTTER, v. a. and n. (Utter words with a low indistinct voice) अस्म्यष्टं च्द (c. 1. च्दति-दिहं), अस्म्यष्टवाचा च्द, अस्म्यष्टवरेण च्द, अस्म्यष्टोच्चारणे च्द, अस्म्यक्तं च्द, or उच्चार् (c. 10. -चारयति-यितुं), नीचवाचा or नीचस्वरेण च्द, नीचैर् च्द, जप् (c. 1. जपति-पितुं), प्रजप्; this last verb is applied especially to the muttering of prayers, though it may be used in other senses; as, 'to mutter into the ear,' कर्णे जप्, कर्णम् उपजप्.—(Sound with a low rumbling voice) गर्ज् (c. 1. गर्जति-जितुं), स्रज् (c. 1. स्रजति-नितुं), गम्भीरशब्दं कृ.

MUTTER, MUTTERING, s. (Uttering with a low voice) अस्म्यष्टोच्चारणं, अस्म्यक्तोच्चारणं, नीचभाषणं, नीचवाक्यं, नीचस्वरेण भाषणं, उपांशु वादः.—(Low rumbling sound) गर्जनं, गर्जितं, आगन्द्शब्दः, गम्भीरशब्दः; 'of clouds,' मेघनिधीयः.—(Inaudible repetition of prayers, &c.) जपः, जापः, जपनं, स्वाध्यायः, जाप्यं, जपनाप्यं, उपांशु *m.*

MUTTERED, p. p. उपांशु or अस्म्यष्टं or नीचवाचा उच्चारितः -ता -तं, जपितः &c.; 'to be muttered,' जप्यः -प्या -प्यं, जाप्यः &c., जपनीयः -या -यं; 'having muttered,' जपित्वा.

MUTTERER, s. अस्म्यष्टवादी *m.* (नं), नीचवादी *m.*, नीचभाषी *m.*, उपांशुवादी, जापकः, जपनकृत् *m.*; 'a devotee who mutters,' जप्त्रपूकः.

MUTTERINGLY, adv. अस्म्यष्टवाचा, नीचवाचा, उपांशु, नीचैर्.

MUTTON, s. खीरभं, खीरभमांसं, नेपमांसं, उरभमांसं, अयिमांसं.

MUTTON-CHOP, s. खीरभमांसखण्डः, नेपमांसखण्डः -खण्डः.

MUTUAL, a. परस्परः -रा -रं, अन्योन्यः -न्या -न्यं, इतरेतरः -रा -रं, व्यतिकरः -रा -रं, मिथः in comp.; 'mutual quarrel,' अन्योन्यकलहः; 'assistance,' परस्पररोपकारः; 'assent,' परस्परानुमतिः *f.*; 'connexion,' अन्योन्यसम्बन्धः, मिथःसम्बन्धः, व्यतिपङ्गः; 'aversion,' अन्योन्यभेदः; 'dependence,' अन्योन्याश्रयः; 'enjoyment,' व्यतिकरमुखः; 'attraction,' अन्योन्याकर्षकत्वं. The idea of 'mutual' is often expressed by some of the prepositions वि, सां, च, सति, प्रति, प्र in combination, or by an adverbial compound formed by doubling a word; as, 'mutual reproach or abuse,' व्ययक्रोशः, व्यायक्रोशी, व्यायभाषी; 'laughter,' व्ययहासः, व्यायहासी; 'striking,' दृशददृशि, प्रतिपातः, प्रतिहननं, व्यतिहारः; 'injury,' विप्रतिकारः, विप्रकारः, प्रतिकारः, विप्रकृतिः *f.*, प्रत्यपकारः; 'assistance,' प्रत्युपकारः; 'connexion,' विप्रतिपत्तिः *f.*; 'salutation,' प्रतिपूजनं, प्रत्यभियादः; 'accusation,' प्रत्यभियोगः; 'recognition,' प्रत्यभिज्ञानं.

MUTUALITY, s. परस्परयोगः, अन्योन्ययोगः, इतरेतरयोगः, परस्परता, अन्योन्यत्वं, परस्परभावः, अन्योन्यभावः, व्यतिकरः, व्यतिहारः, व्यतीहारः, अन्योन्यसम्बन्धः, अन्योन्याश्रयः, व्यतिपङ्गः.

MUTUALLY, adv. परस्परं -रां, अन्योन्यं, इतरेतरं, मिथस्, अन्योन्यस्य, परस्पर &c. in comp., उभय in comp., 'mutually assisting,' परस्पररोपकारी &c.; 'mutually agreed,' परस्परानुमतः -ता -तं, उभयानुमतः &c.; 'connected,' मिथःसम्बन्धः -द्वा -द्वं, व्यतिपङ्गः -क्ता -क्तं, व्यतिपङ्गवान् -वती &c.; 'taken,' अन्योन्यापहतः -ता -तं.

MUZZLE, s. (Mouth, entrance) मुखं, छिद्रं, प्रवेशः, प्रवेशद्वारं, निःसरणं.—(Fastening for the mouth) मुखयन्त्रनं -नी, मुखरोधनी.

To MUZZLE, v. a. मुखं बन्ध् (c. 9. बन्धति, बन्धुं) or रूप् (c. 7. रूपद्धि, रोद्धुं).

MUZZLED, p. p. बद्धमुखः -खा -खं, रुद्धमुखः -खा -खं, निरुद्धमुखः &c.

My, pron. a. मम gen. c. (अस्मत्), मदीयः -या -यं, मामकोनः -ना -नं, अस्मदीयः -या -यं, मत् or अस्मत् in comp.; 'my master,' मम प्रभुः or मत्प्रभुः or अस्मत्प्रभुः; 'my daughter,' मम सुता or मत्सुता.

MYOGRAPHY, MYOLOGY, s. स्नायुवर्णना, स्नायुविवरणं, पेशीवर्णनं.

MYOPE, s. गजदृष्टिः *m. f.*, गजनेत्रः -त्रा, अल्पदृक् *m. f.*, अदीर्घदृष्टिः.

MYOPY, s. गजदृष्टित्वं, अदीर्घदृष्टित्वं, अदूरदृष्टित्वं.

MYRIAD, s. दशसहस्रं, अयुतं; 'by myriads,' दशसहस्रशः.

MYRMIDON, s. परिचरः, परिधिष्यः, भर्त्सनकारी सैनिकः or अनुचरः.

MYROBALAN, s. (Emblie myrobalan, plant or fruit) आमलकः -की -कं, तिष्यफला, अमृता, वयस्या, वयःस्था, कायस्था.—(Beleric) विभीतकः -की -कं, अक्षः -क्षकः, तुषः, तुसः, कर्पफलः, भूतवासः, कलिद्रुमः.—(Yellow) अमया, यषा, पय्या, वयस्या, वयःस्था, कायस्था, पूतना, अमृता, हरीतकी, हेमवती, चेतकी, श्रेयसी, शिवा.—(The three myrobalans) त्रिफला.

MYRRH, s. गन्धरसः, रसगन्धः, सुरसं, महागन्धं, जातीरसं, गान्धारं, वोलः, प्राणः, पिण्डः, गोपः -पकाः, गोसः, पिण्डगोसः, गोपरसः, गोलः -लकः, रसः, शशः, गोसशशः.

MYSELF, pron. सोऽहम्, आत्मा *n.* (नं); 'I will kill myself,' आत्मानं हनिष्यामि.

MYSTERIOUS, *a.* गूढः -दा -टं, अतिगूढः &c., निगूढः &c., गुहायः -चा -चं, निगूढायः &c., गुप्तः -भा -मं, अतिगुप्तः &c., गुप्तायः &c., गहनः -ना -नं, सुगहनः -ना -नं, गुह्यः -चा -चं, गोप्यः -चा -चं, गोपनीयः -या -यं, रहस्यः -स्या -स्यं, सुरहस्यः &c., दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, बोधगम्यः -म्या -म्यं, अत्यक्तः -का -कं, अस्मदः -दा -टं; 'profoundly mysterious,' परमगहनः -ना -नं; 'mysterious in his ways,' अत्यक्तवर्मा -र्मा -नं (नृ).
MYSTERIOUSLY, *adv.* गूढं, अतिगूढं, परमगहनं, अत्यक्तं, सुरहस्यं.
MYSTERIOUSNESS, *s.* गूढता, अतिगूढता, निगूढता, गुहायता, निगूढायता, गुह्यता, गोप्यता, दुर्ज्ञेयता, रहस्यता, अत्यक्तता.
MYSTERY, *s.* गूढं, निगूढं, रहस्यं, गुह्यं, गूढतत्त्वं, निगूढतत्त्वं, गुहायः, निगूढायः, गहनवस्तु *n.*, मर्म *n.* (नृ), गोप्यं, गोपनीयं, निगूढविषयः.
MYSTIC, MYSTICAL, *a.* गुहायः -चा -चं, गुप्तायः &c., गुह्यः -चा -चं. See **MYSTERIOUSNESS**. (Involving some secret meaning).
 गुहायैर्गम्यः -र्मा -मं. गुहाभिप्रायः -या -यं, नक्षेत्रगम्यः &c., लाक्षणिकः -को -कं; 'mystic verse,' मन्त्रः; 'mystic letter,' योनादरः.
MYSTICALLY, *adv.* गुहायैर्गम्यं, निगूढायैर्गम्यं, सगूढायैर्गम्यं, गुप्तायैर्गम्यं.
MYSTICALNESS, MYSTICISM, *s.* गूढता, गुहायता, गुप्तायता, गहनत्वं, रहस्यता.
MYSTIFIED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, सगूढायः -चा -चं.
To MYSTIFY, *v. a.* गूढीकृतं, गहनीकृतं, सगूढायैर्गम्यं कृतं, गूढतत्त्वानि कथयित्वा परस्परं मुहं (c. 10. मोहयति -यितुं) or धिमुहं.
MYTH, *s.* पुरावृत्तकथा, पुरावृत्तोपाख्यानं, पुराणकथा, पुराणोक्तोपाख्यानं, पुराणोक्तविहासः, पुरावृत्तकथा, प्राचीनकथा, पुरावृत्तं, पुराणं, कृतायकथा.
MYTHIC, MYTHICAL, *a.* पुरावृत्तकथासम्बन्धी -न्धनी &c., पौराणिकः -को -कं, पुराणकथितः -ता -तं, पुराणोक्तः -का -कं, पुराणकथितः -ता -तं, कृतायः -चा -चं.
MYTHOLOGICAL, *a.* पुराणकथासम्बन्धी &c., पुरावृत्तसम्बन्धी &c., देवतादिकथाविषयः -या -यं, ऐतिहासिकः -को -कं, देवतोपाख्यानविषयः &c. See **MYTHIC**.
MYTHOLOGIST, *s.* पुरावृत्तकथकः, पुराणविद् *m.*, देवतोपाख्यानरचकः.
MYTHOLOGY, *s.* पुरावृत्तशास्त्रं, पुराणशास्त्रं, पुराणोक्तविहासः, इतिहासः, पुराणकथाविद्या, देवतादिकथाविषयविद्या, देवतोपाख्यानविषयविद्या, देवताख्यानं.

N.

To NAB, *v. a.* अकस्माद् ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or पृ (c. 1. भरति, पतुं).
NACRE, NACKER, NAKER, *s.* शुक्रिपुटं, मुक्ताम्फेटः.
NADIR, *s.* अधःस्थितिः, अधोदिन्दुः *m.*, अधः, ब्रह्मास्त्राधोभागः.
NAG, *s.* अश्वकः, अश्वः, घोटकः. See **Horse**. (Paramour) जाटः.
NÁGA, *s.* (A demigod, having a human face with a serpent's shape. These fabulous beings are said to have sprung from Kadrú, the wife of Kasyapa, and to have been created in order to people Pátála, or the infernal regions.)
 नागः, काद्रुवेयः, कद्रुपुत्रः, कद्रुमुतः. The chief of these beings is called जेयः, अनन्तः, वासुकिः *m.*, सर्पराजः. The following are some of the other principal Nāgas: तक्षकः, यमः, महापद्मः, शङ्खः.
NAIAD, *s.* जलदेवता, अप्सराः *f.* (स्), अप्सरा, नदीदेवता, उदकयती.
NAIL, *s.* (Of the finger) नखः, नखरः -रा -रं, कररुहः, करजः, पाणिजः, पाणिग्रहः, पाणिग्रह *m.* (हं), करकाटकः, अङ्गुलीसम्भूतः, पुनर्भयः, पुनर्नयः, मुनाकण्टः, कामादुशः; 'a pared nail,' खरुहकः.

—(Of iron, &c.) लोहकीलः -लकः, लोहकीलः -लकः, लोहगुदः *m.*, कीलः -लकः, शङ्खः *m.*
To NAIL, *v. a.* (Fasten with nails) कील् (c. 10. कीलयति -यितुं), कीलैर् यन् (c. 9. चामाति, चन्दुं) or चप् (c. 4. चिप्यति, चन्दुं), कीलपटं -डां कृ, कीलपिडं -डां कृ, शङ्खपटं -डां कृ.
NAILED, *p. p.* कीलितः -ता -तं, कीलपटः -डा -डं, शङ्खप्रतिबद्धः &c.
NAIVE, *a.* सरलमतिः -ति -ति, विनलायकः -का -कं, निर्धामः -ना -नं, दक्षिणः -गा -गं, मायाहीनः -ना -नं, विलक्षणहीनः &c., निर्वलीकः -का -कं.
NAIVELY, *adv.* सारल्येन, निर्धामं, चनायया, दाक्षिण्येन, अविश्रुतं.
NAIVETÉ, *s.* सारल्यं, सरलता, मायाहीनता, चनाया, चपल्यः, अविश्रुतं, दाक्षिण्यं, निर्वलीकता, श्रुतमतिः, भावशुद्धता.
NAKED, *a.* (Having no clothes) नग्नः -ग्ना -ग्नं, नग्नकः -का -कं, निवस्त्रः -न्वा -न्वं, निर्नन्वः &c., अवस्त्रः &c., वस्त्रहीनः -ना -नं, वस्त्ररहितः -ता -तं, वस्त्रशून्यः -न्या -न्यं, चावासाः -सा -सः (म्), विवासाः &c., निवासः -सा -सं, दिवासाः &c., दिगचरः -रा -रं, व्यंशुकः -का -कं, विकोजः -जा -जं, विवसनः -ना -नं, वसनहीनः -ना -नं, आच्छादनहीनः -ना -नं, अपरिच्छन्नः -न्ना -न्नं, अपरिच्छदः -दा -दं, परिच्छदहीनः -ना -नं, पेजहीनः -ना -नं, अपवृत्तवेशः -शा -शं, गगणपरिधानः -ना -नं, अपरिधानः &c., कोशः -शा -शं, काकरुकः -का -कं.—(Open, uncovered, exposed) विवृतः -ता -तं, अनावृतः -ता -तं, अपवृतः -ता -तं, अनावृतादितः -ता -तं.—(Unarmed) असज्जः -ज्जा -ज्जं, असज्जितः -ता -तं, असज्जः -दा -दं.—(Unadorned) अश्रुपितः -ता -तं.—(Bare, mere) केवलः -ला -लं, मायकः -का -कं, मावः, शून्यः -न्या -न्यं, शुद्धः -दा -दं; 'it is not seen by the naked eye,' नेत्रमात्रेण or केवलनेत्रेण न दृश्यते; 'a naked woman,' नग्नता, नग्निका, ज्योती, ज्योती.
NAKEDLY, *adv.* (Without covering) वस्त्रेण विना, आच्छादनं विना, अपरिच्छन्नं, नग्नवत्.—(Barely) केवलं, मात्रेण, शून्यं.
NAKEDNESS, *s.* नग्नता -न्वं, विपस्त्रत्वं, वस्त्रहीनता, वस्त्रशून्यता, वस्त्ररहितं, वसनहीनता, पेजहीनता, आच्छादनहीनता, अपरिच्छदं, नग्नभावः, नग्नता, नग्नता.—(Bareness, openness) शून्यता, शुद्धता, विवृतत्वं, अनावृतत्वं.
NAME, *s.* नाम *n.* (नृ), नामधेयं -यः, संज्ञा, अभिधानं, अभिधा, अभिधेयं, चाम्या, अभिख्या, आह्वा, आह्वयः, आह्वानं, आह्वायः, उपाधिः *m.*, अभिधायनं, लघुलं, व्यपदेशः; 'bad name,' दुर्नाम *n.* (नृ); 'family name,' कुलनाम *n.*, उपनाम, पदतिः -ती *f.*; 'name given at birth,' जन्मनाम *n.*; 'from the constellation,' नक्षत्रनाम *n.*; 'addressing by name,' नामग्रहः -हयं, ससोपनं; 'to address by name,' नाम ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नामा अभिधत् (c. 1. -यदति -दिनुं) or अभिधाय (c. 2. -वक्ति -क्ते), ससोपनं कृ; 'giving a name,' नामकरणं; 'bearing the name of,' नामधारी -रिरी &c.; 'calling to mind the name of,' नामस्मरणं; 'forgetting the name,' नामविस्मृतिः *f.*; 'uttering the name of,' नामोच्चारणं; 'abusing by name,' नामापराधः; 'list of names,' नामावलिः *f.*; 'by name,' नामा, नामतः, नाम, नामधेयतः; 'in my name,' मद्बचनात्, मम नामा; 'what is his name?' किञ्चामधेयः सः; 'affix to the name of Brahmins,' शस्त्री *m.* (नृ), as विष्णुशस्त्री.—(Reputation) प्रतिष्ठा, गयीदा, कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*; 'one who has established a name,' लम्प्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'good name,' सुकीर्तिः *f.*, सत्कीर्तिः *f.*, सुख्यातिः *f.*; 'bad name,' कुकीर्तिः *f.*, दुष्कीर्तिः *f.*, अयकीर्तिः *f.*, अख्यातिः *f.*, अख्यातिः *f.*

समर्थ्यादा, कुप्रतिष्ठा.—(Celebrity, renown) यशस् *n.*, विष्णुति: *f.*,
ख्याति: *f.*, विख्याति: *f.*, प्रख्याति: *f.*, परिख्याति: *f.*, कीर्ति: *f.*, प्रसिद्धि: *f.*
To NAME, *v. a.* अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं),
कृत् (c. 10. कीर्त्तयति -यितुं), प्रकृत्, संकृत्, परिकृत्, अनुकृत्, उदाह
(c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रचक्ष् (c. 2. -चष्टे), नाम कृ or दा, संज्ञां कृ;
'they named him Rāma,' तस्य नाम राम इति चक्षुः.—(Mention
by name) नाम ग्रह् (c. ५. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नामग्रहणं कृ, नाम्ना
अभिधद् (c. 1. -वदति -दितुं), नामोदाहरणं कृ, ससुप् (c. 10. -वोधयति
-यितुं), ससोधनं कृ, नामनिर्देशं कृ, नामोच्चारणं कृ, नामस्मरणं कृ.
NAMED, *p. p.* अभिहितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, प्रोक्तः -क्ता -क्ते, संज्ञितः
-ता -तं, उदाहृतः -ता -तं, प्रसुदाहृतः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, परि-
कीर्तितः -ता -तं, व्यपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्मृतः -ता -तं, नामाभिहितः -ता
-तं; the following may be used in composition: नामकः
-का -के, नामा -स्त्री -म, अभिधानः -ना -नं, अभिधः -धा -धं, आख्यः
-ख्या -ख्यं, आहः -ह्वा -ह्वं, आह्वयः -या -यं, नामधेयः -या -यं, संज्ञः
-ज्ञा -ज्ञं; as, 'a king named Suvarna,' सुवर्णाख्यो राजा;
'in a city named Kānchanapur,' काञ्चनपुरनाम्नि नगरे; 'a
prince named Śūdraka,' शूद्रकनामा नृपतिः; 'named Vibhī-
shana,' विभीषणाभिधः or विभीषणाभिधानः; 'a woman named
Chandrā,' चन्द्रानाम्नी स्त्री. Sometimes the adverb नाम is
used as सुवर्णो नाम राजा, चन्द्रा नाम स्त्री.—(Having a name)
संज्ञावान् -वती -वत् (न्), ग्रामनामा -मा -म (न्), लब्धनामा &c., ग्रामा-
भिधानः -ना -नं, नामधारी -रिणी -रि (न्), नामधारकः -का -के; 'is
named,' अभिधीयते, ख्यायते, आख्यायते.
NAMELESS, *a.* अनामकः -का -के, नामहीनः -ना -नं, नामरहितः -ता -तं,
अनभिधानः -ना -नं, अनामा -मा -स्त्री -म (न्), अप्रसिद्धः -द्वा -द्वं.
NAMELY, *adv.* नाम, नामतस्, यथा, अर्थात्, अर्थात्, यथाक्रमं.
NAMESAKE, *s.* समनामकः, समनामधारी *m.* (न्), एकनामकः.
NAMING, *s.* (Giving a name) नामकरणं, नामस्थापनं.—(Mentioning
by name) नामग्रहः -हणं, नामनिर्देशः, नामोच्चारणं.
NAP, *s.* (Short sleep) अल्पनिद्रा, अदीर्घनिद्रा, अदीर्घस्वप्नः, वामकुक्षिः *f.*
—(Down) लोम *n.* (न्), रोम *n.* (न्).
To NAP, *v. n.* अल्पनिद्रां कृ, अदीर्घनिद्रां कृ, अल्पकालमात्रं स्वप् (c. 2.
स्वपिति -तुं), अदीर्घकालं स्वप्.
NAPE, *s.* (Of the neck) मत्स्या, मत्स्याका, कन्धरः -रा, ग्रीवा, पाटः -टी
-टिका, कृकाटिका, कलसिका, सोमा *m.* (न्), पश्चान्ग्रीवा शिरा.
NAPKIN, *s.* मुखमार्जनी, वदनमार्जनी, वरकं, नक्तकः.
NAPLESS, *a.* लोमहीनः -ना -नं, निर्लोमा -मा -म (न्), अविद्यमानलोमा &c.
NAPPY, *a.* लोमशः -शा -शं, बहुलोमा -मा -म (न्), लोममयः -यी -यं.—
(Frothy) फेनलः -ला -लं, फेनिलः -ला -लं.
NARBADÁ, *s.* (River, which rises in the Vindhya mountain
called Amrakúta, and runs westward about 750 miles into
the gulf of Cambay below Baroche) नर्मदा, रेवा, सोमसुता,
सोमोद्भवा, मेखलकन्यका, मेकलकन्यका, मेकलाद्रिजा, मेखला, पूर्वगङ्गा.
NARCOTIC, *a.* स्वप्नकारी -रिणी -रि (न्), स्वप्नकृत् *m. f. n.*, निद्राकारी
&c., निद्राकृत् *m. f. n.*, निद्राजनकः -का -के, उपशायी -यिनी &c.,
उपशमनकारी &c.
NARCOTIC, *s.* निद्राजनकम् औषधं, उपशमनं, ग्राही *m.* (न्), उपविषं.
NARD, *s.* जटिला, जटावती, जटामांसी, जटाला. See SPIKENARD.
To NARRATE, *v. a.* कप् (c. 10. कथयति -यितुं), सकृप्, आख्या (c. 2.
-ख्याति -तुं), समाख्या, ख्या in caus. (ख्यायति -यितुं), निविद् (c. 10.

-वेदयति -यितुं), आविद्, वर्य (c. 10. वर्ययति -यितुं), उपवर्य, अनुवर्य,
संवर्य, शंस् (c. 1. शंसति -सितुं), श्यु (c. 10. प्राचयति -यितुं), आश्रु,
संश्रु, निगद् (c. 1. -गदति -दितुं), अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), विवृ
(c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), कृत् (c. 10. कीर्त्तयति -यितुं), अनुकृत्,
प्याह (c. 1. -हरति -हर्तुं), उदाह, आचक्ष् (c. 2. -चष्टे), समाचक्ष्,
विचक्ष्, परिचक्ष्, प्रचक्ष्, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), वद् (c. 1.
वदति -दितुं), विवरणं कृ, कथां कृ.
NARRATED, *p. p.* कथितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, समाख्यातः -ता -तं.
NARRATION, *s.* (Act of telling) कथनं, आख्यानं, उपकथनं, उपाख्यानं,
स्थापनं, वर्यनं -ना, शंसनं, प्रशंसनं, विवरणं, अनुकीर्त्तनं, व्याहरणं,
निरूपणं; 'of a story,' कथोपकथनं, 'कथोपाख्यानं.—(A story)
कथा. See the next.
NARRATIVE, *s.* कथा, उपाख्यानं, उपकथा, परिकथा, आख्यानं, आख्या-
यिका, कथानुवन्धः, कथाप्रवन्धः, प्रवन्धः, वृत्तान्तः, वाक्ता, चरित्रं,
गोष्ठी, इतिहासः.
NARRATIVE, *a.* काथिकः -की -के, विवरणकारी -रिणी &c., कथनः -ना -नं.
NARRATOR, *s.* कथकः, काथिकः, उपकथकः, आख्यायकः, कथनकृत् *m.*
NARROW, *a.* (Not broad, contracted, confined) अविस्तीर्णः -र्णा -र्णं.
अविस्तृतः -ता -तं, सङ्कुटः -टा -टं, सप्ताप in comp., निरन्तरालः -ला
-लं, सङ्कुचितः -ता -तं, सङ्कोचितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा
-द्धं, संरुद्धः &c., संहतः -ता -तं, संहतः -ता -तं, अविपुलः -ला -लं.
तनुः -नुः -न्वी -नु, अपृष्णुः &c.—(Confined in space) अल्पायकाशः
-शा -शं, अल्पपरिमाणः -खा -खं, अविशालः -ता -तं, अनायत &c.,
निरायतः &c.—(Limited) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, नियतः
-ता -तं, संयतः -ता -तं.—(Of narrow views) अल्पदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि,
कृष्णवृष्टिः &c. See NARROW-MINDED. (Stingy) कृष्णः -खा
-खं, अत्यवशीलः -ला -लं, अनुदारः -रा -रं, स्वल्पवयी -यिनी &c.—
(Close, accurate) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, अतिसूक्ष्मः &c.—(Small) अल्पः
-त्वा -त्वं, स्वल्पः &c.
To NARROW, *v. a.* सङ्कुच् (c. 1. -कोचति -चितुं), सप्ताप् (c. 1. -चापते
-पितुं), संवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), कुच् (c. 1. कुचति -चितुं),
c. 10. कुचयति -यितुं), संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), सङ्कुटीकृ.—(Limit)
परिमा (c. 2. -माति -तुं), संयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं).
To NARROW, *v. n.* सङ्कुप् in pass. (-कुच्यते), सङ्कुचितः -ता -तं भू,
सङ्कोचम् इ (c. 2. एति -तुं), सङ्कुटीभू, सप्तापीभू.
NARROWED, *p. p.* सङ्कुचितः -ता -तं, सङ्कोचितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं,
आकुचितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संहतः &c., संरुद्धः -द्धा -द्धं.
NARROWLY, *adv.* (With little breadth) अविस्तीर्णं, अविस्तृतं, सङ्कुटं,
सप्तापं.—(Closely) सूक्ष्मं, अतिसूक्ष्मं, अभिनिवेशेन, स्ववहितं.—(Nearly
all but) ईषद्वन्, अल्पोन्, कृष्णं, कथेन.
NARROW-MINDED, *a.* कृष्णवृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, कृष्णधीः -धीः -धि, कृष्ण-
चेताः -ताः -तः (स्), मितमतिः -मिः -मि, मितवृष्टिः &c., अनुदारशीलः
-ला -लं.
NARROWNESS, *s.* सप्तापता, सङ्कुटत्वं, अविस्तीर्णता, अविपुलता, अविस्तृतिः *f.*,
साङ्कुट्यं, अल्पविस्तारः, अल्पविस्तृतिः *f.*, सङ्कुचितत्वं, सङ्कोचः, अपृष्णता,
तनुता -त्वं, तानवं.—(Of extent) अल्पपरिमाणं, मितता, परिमितता,
अल्पायकाशः, अविशालः *f.*—(Poverty) कथिष्यं, दीनता.—(Illibe-
rality) कृष्णता, दैव्यं, अनुदारता.—(Of mind) वृद्धिकार्ष्यं, कृष्णदु-
दित्वं, वृद्धिदीनता.—(Closeness) सूक्ष्मता, अतिसूक्ष्मता.
NASAL, *a.* नास्यः -स्या -स्यं, नास्यः -स्या -स्यं, नासिकासप्तन्वी -न्धनी
&c., नासिक्यः -क्या -क्यं.—(In grammar) अनुनासिकः -का -के.

सानुनासिकः -का -कं, सानुस्वारः -रा -रं; 'the nasal dot,' अनुस्वारः, अनुनासिकचिह्नं.
 NASAL, *a.* (Letter) अनुनासिकः, सानुनासिकः, अनुनासिकपर्यः.
 NASTILY, *adv.* कुत्सितं, अशुद्धं, मलिनं, सरलं, समालिख्यं, गहितं.
 NASTINESS, *s.* मालिन्यं, मलिनता, सरलता, मलं, अनेध्यता, कुत्सितत्वं, कौत्सित्यं, अशुद्धता, अपवित्रता, गर्वता, गहितत्वं, वीभत्सजनकता.
 NASTY, *a.* मलिनः -ना -नं, सरलः -ला -लं, मलवान् -वतो -वत् (तृ), अशुद्धः -डा -डं, अनेध्यः -धा -ध्यं, कुत्सितः -ता -तं, गर्वः -हो -ह्यं, गहितः -ता -तं, वीभत्सजनकः -का -कं, अपवित्रः -वा -वं; 'nasty conversation,' कुत्सितवाक्यं.
 NATAL, *a.* जन्मसम्बन्धी -न्धिनी &c., जन्मविषयः -या -यं, जन्म in comp.; as, 'natal day,' जन्मदिवसः; 'natal country,' जन्मभूमिः *f.*
 NATATION, *s.* (Swimming) तरङ्गं, सन्नरङ्गं, प्रवः -वनं.
 NATION, *s.* जातिः *f.*, लोकः, जनपदः, प्रजा, पण्यः, जनता, देशः, विषयः, राष्ट्रं, देशजनः, देशलोकः, देशवासिनः *m. pl.*, राष्ट्रनिवासिनः, विरो-पदेशजनता.
 NATIONAL, *a.* (Pertaining to a nation) देशिकः -को -कं, देशीयः -या -यं, देश्यः -श्या -श्यं, देशी -शिनी -शि (नृ), जातीयः &c., राष्ट्रीयः &c., राष्ट्रिकः -को -कं, राष्ट्रियः -या -यं, देश in comp.; 'national custom,' देशव्यवहारः, देशाचारः; 'national law,' देशधर्मः, जनप-दधर्मः; 'national calamity,' राष्ट्रं, उत्पातः.—(Proud of one's own country) स्वदेशाभिमानो -निनी -नि (नृ), खलोकाभिमानो &c., स्वराष्ट्राभिमानो &c.: 'national pride,' देशाभिमानं.—(General) सामान्यः -न्या -न्यं, सर्वसामान्यः &c., साधारणः -णी -यं, मध्यजनोः -या -यं.
 NATIONALITY, *s.* स्वदेशाभिमानिता, खलोकाभिमानं, स्वराष्ट्राभिमानं.
 NATIONALLY, *adv.* जातितः, लोकतः, देशधर्मानुसारेण, सामान्यतः.
 NATIVE, *a.* (Produced by nature, not artificial) सहजः -जा -जं, स्वाभाविकः -को -कं, स्वाभावसिद्धः -डा -डं, स्वाभावजः -जा -जं, प्रकृतिस्यः -स्या -स्यं, प्राकृतः -नी -तं, स्वयद्भूतः -ता -तं, सकृन्निभः -मा -मं, सांसि-द्धिकः -को -कं; 'native salt,' स्वयद्भूतम् उपरलवणं. See NATURAL.
 (Indigenous, not foreign) देशजः -जा -जं, देशोद्भवः -वा -वं, देशो-त्पन्नः -जा -जं, स्वदेशजः &c., देशीयः -या -यं, देशिकः -को -कं.—(Conferred by birth) जन्मप्राप्तः -मा -मं, जन्मसिद्धः -डा -डं, जन्मा-र्जितः -ता -तं.—(Natal) जन्म in comp., स्व in comp.; 'native country,' जन्मभूमिः *f.*, जन्मदेशः, जन्मवसुधा, स्वभूमिः *f.*, स्वराष्ट्रं, स्वविषयः, स्वदेशः, मूलापातनं, अभिजनः; 'native place,' जन्मस्थानं.
 NATIVE, *s.* देशजः, देशोद्भवः, देशजातः, देशीयलोकः, देशीयजनः, देशलोकः, देशजनः, देशवासो *m.* (नृ), राष्ट्रीयलोकः.
 NATIVITY, *s.* जन्म *n.* (नृ), जातिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, जनिमा *m.* (नृ); 'astrological calculation of nativity,' जातकं; 'astro-logical record of it,' जन्मपत्रं -त्रिका; 'month of one's na-tivity,' जन्ममासः; 'name given at it,' जन्मनाम *n.* (नृ), नक्षत्र-नाम; 'star of one's nativity,' जन्मनक्षत्रं; 'sign,' जन्मराशिः *m.*, जन्मलग्नं.
 NATRON, *s.* सर्जिका, सर्जिकाधारः, सर्जिकाधारः, धारः, कापोतः, सौवर्चलः, शुभ्रिका, सुखवर्चकः.
 NATTY, *a.* विनीतः -ता -तं, परिमृष्टपरिच्छिदः -दा -दं.
 NATURAL, *a.* (Pertaining to nature, effected by nature, innate, not acquired) स्वाभाविकः -को -कं, प्राकृतिकः -को -कं, नैसर्गिकः -को -कं, सांसिद्धिकः -को -कं, स्वाभावसिद्धः -डा -डं, प्रकृतिसिद्धः &c., सहजः -जा -जं, साहजिकः -को -कं, सहजातः -ता -तं, अनर्जितः -ता

-तं, निजः -जा -जं, स्वजः &c., जनने &c., स्वाभावजः &c., निरर्जितः &c., अनर्भवः -वा -वं, स्वयद्भूतः -ता -तं, स्वः -स्वा -स्यं, प्रकृतिस्यः -स्या -स्यं, सांसिद्धिकः -को -कं, भाविकः -को -कं, प्राकृतः -तो -तं, जीवितगिकः -को -कं, जनरूपजः -जा -जं, जीवितगिकः -को -कं; 'na-tural friend,' सहजमित्रं, प्राकृतमित्रं; 'natural enemy,' सह-जारिः *m.*—(According to nature) भावानुगः -गा -गं, स्वाभावानुगः &c., भावानुलोमः -मा -मं, स्वाभावयोग्यः -ग्या -ग्यं, स्वाभावानुसारी -रिणी &c., अनुलोमः -मा -मं, प्रकृत्यनुलोमः &c.—(According to the natural course, regular, proper) यथायोग्यः -ग्या -ग्यं, योग्यः &c., यथाक्रमः -मा -मं, यथामार्गः -गी -गी, यथायुक्तः -क्ता -क्तं, यथान्यायः -या -यं.—(Not artificial) सकृन्निभः -मा -मं, सकृतकः -का -कं, अचलकृतः -ता -तं, अप्रतिविधानः -ना -नं, देवनिर्मितः -ता -तं; 'na-tural cave,' देवखातं.—(Not forced, easy, unaffected) सहजः -जा -जं, अप्रतिचलकृतः -ता -तं, सुलभः -भा -भं, अविलम्बितः -ता -तं, वैलक्षण्यहीनः -ना -नं.—(According to reality, true) यथार्थः -थी -थं, सत्यः -त्या -न्यं, सकृन्निभः -मा -मं, सरलः -ला -लं, प्रकृतः -ता -तं.—(Illegitimate) अनौरसः -सी, उपस्त्रीजातः -ता, नारजः -ना, अवि-पिजातः -ता, विजातः -ता.—(Coming at the right time) यथाकालः -ला -लं, कालिकः -को -कं, कालोपयुक्तः -क्ता -क्तं, कालभूतः -ता -तं, सन-पयाती -तिनी &c.; 'natural death,' सुमरणं.—(In Astronomy) सावनः -नी -नं; 'natural day,' सावनदिनं, सहोरात्रं; 'natural form,' स्वरूपं; 'natural temperament,' जन्मस्वभावः, जन्मप्रकृतिः *f.*, स्वाभावः; 'natural history,' स्वावरजद्रूपविद्या स्वावरजद्रूपशास्त्रं, जडावद-विद्या; 'natural philosophy,' पदार्थविज्ञानं, पदार्थमात्रशास्त्रं.
 NATURAL, *s.* (Idiot) यथाजातः, जडः, मूढः, न्यूनबुद्धिः *m.*
 NATURALIST, *s.* स्वावरजद्रूपविद्याज्ञः, स्वावरजद्रूपविज्ञानी *m.* (नृ), पदार्थ-विज्ञानी *m.*, पदार्थमात्रशास्त्रज्ञः.
 NATURALIZATION, *s.* देशजाधिकारदानं, देशिकाधिकारप्रतिपादनं.
 To NATURALIZE, *v. a.* देशजाधिकारं दा, देशीयं -यां कृ, देशिकं -कां कृ.—(Render familiar) अभ्यस् (c. 4. -अस्सति -असितुं), अभ्यासेन नृगमं -मां कृ.
 NATURALLY, *adv.* (According to nature) स्वाभावतः, स्वाभावेन -वात्, प्रकृतितः, प्रकृत्या, भावतः, स्वाभावानुसारेण, जातितः, जन्मतः, मुण्यतः.—(Regularly, according to the proper course) यथाक्रमं, यथा-योग्यं, यथामार्गं.—(Not affectedly) यथार्थं, अवैलम्बितं.—(Not forcedly) सहजं, अचलपूष्टं, सहजगता, सहजशक्त्या.—(Sponta-neously) स्वतः, स्वयं; 'done naturally,' स्वयद्भूतः -ता -तं; 'very naturally,' स्वभावेनैव.
 NATURALNESS, *s.* स्वाभाविकत्वं, प्राकृतत्वं, सहजत्वं, सकृन्निभता.—(Confor-mity to reality) यथार्थता, यथातथ्यं, सत्यता, अवैलम्बित्यं, सरलता, सारत्वं.
 NATURE, *s.* (The goddess who is the material cause of the world and all created things. According to the Hindú mythology this goddess is unreal, and identified with Mâyá or Illusion, and sometimes with the Śakti or per-sonified energy, or wife of a deity. She is in an especial manner the prototype of the female sex. Hence the following names for her) प्रकृतिः *f.*, माया, महामाया, आदिमाया, मायादेवी, प्रपानं, शक्तिः *f.*, आदिशक्तिः *f.*, लिङ्गं, अविद्या, दुर्गा, लक्ष्मीः *f.*; 'the illusion practised by nature,' मायाजातः; 'sleight of nature,' मायालापयं.—(Essence, essential pro-perties which constitute a thing) भावः, स्वाभावः, प्रकृतिः *f.*,

प्रकृतिभावः, निसर्गः, सर्गः, सृष्टिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, रूपं, स्वरूपं, धर्मः, स्वधर्मः, सत्त्वं, वस्तु *n.*, वस्तुस्वभावः, निसर्गभावः, आत्मा, जातिस्वभावः, समीक्षा, तत्त्वं, गुणः; the three 'gunas' or properties of nature are, 1. 'existence or truth,' सत्त्वं; 2. 'foulness or passion,' रजस् *n.*; 3. 'darkness,' तमस् *n.*—(Natural disposition or temper of mind) स्वभावः, प्रकृतिः *f.*, शीलः-लता, सहजः-जं, सहजभावः, सहजशीलः; 'good-nature,' सद्भावः, सुशीलः, साधुशीलत्वं.—(Natural form) स्वरूपं, सहजरूपं, प्रकृतिः *f.*, निसर्गः.—(Established, regular course of things) मार्गः, रीतिः *f.*, क्रमः, प्रकृतिमार्गः, सृष्टेरीतिः *f.*, सृष्टिक्रमः.—(System of created things) सृष्टिः *f.*, सर्गः, जगत् *n.*, विषयजगत् *n.*, भूमादलं, द्रव्यसृष्टिः, विश्वं.—(Natural feelings, affections or qualities) स्वभाव-गुणाः *m. pl.*, प्रकृतिगुणाः *m. pl.*, स्वभावधर्मः, प्रकृतिधर्मः, प्रकृतिभावः.—(Constitution, vital power of a body) जीवनशक्तिः *f.*, शक्तिः *f.*, जीवितशक्तिः *f.*, जीवन् *n.*, प्राणाः *m. pl.*, प्राणवलं, देहस्वभावः, शरीरस्थितिः *f.*—(Sort, kind) प्रकारः, जातिः *f.*, रूपं, रीतिः *f.*—(Law of action) विधिः *m.*, विधानं, नियमः, स्थितिः *f.*, धर्मः; 'by nature,' स्वभावेन, जात्या, जन्मतः. See NATURALLY. 'Blind by nature,' जन्मान्यः-न्या-न्यं, जात्यन्यः &c., गर्भान्यः &c.; 'offices of nature,' देहधर्मः, शरीरधर्मः; 'relieving nature,' मलविसर्गः, मलोत्सर्गः, मलमूत्रविसर्जनं.

NATURED, *a.* (Used in composition) expressed by स्वभावः-वा-चं, शीलः-ला-लं, प्रकृतिः-ति-ति; as, 'good-natured,' सुशीलः-ला-लं; 'ill-natured,' दुष्प्रकृतिः-ति-ति.

NAUFRAGE, *s.* (Shipwreck) नौभङ्गः, नौभेदः, नौकाभङ्गः.

NAUGHT, *s.* न किञ्चित्, न किञ्चन, न किमपि, अवस्तु.—(In arithmetic) शून्यं, च; 'to set at naught,' अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-ज्ञातुं), लघुकृ. See TO CONTEMN.

NAUGHT, *adv.* न किञ्चित्, न किञ्चिदपि, न किमपि.

NAUGHT, *a.* निर्गुणः-शा-यं, असारः-रा-रं, विगुणः-शा-यं.

NAUGHTILY, *adv.* प्रतीपं, प्रतीपयत्, दुष्टं, दुष्टभावेन, प्रतीपशीलत्वात्.

NAUGHTINESS, *s.* प्रतीपता, विप्रतीपता, अवश्यता, दुष्टता, दुर्वृत्तता.

NAUGHTY, *a.* प्रतीपः-पा-यं, विप्रतीपः-पा-यं, अवश्यः-श्या-यं, अविवेकः-या-यं, मन्दचरित्रः-त्रा-यं, दुष्टचरित्रः &c., दुष्टः-ष्टा-यं, दुर्वृत्तः-त्ता-यं.

NAULAGE, *s.* तरमूल्यं, तरपर्ययं, तारिकं, तार्यं, घातरः, घातारः.

NAUMACHY, *s.* नौयुद्धं, नौकायुद्धं, नाविकयुद्धं, नौयुद्धकौतुकं.

NAUSEA, *s.* (Sickness) वमनेच्छा, विषमिषा, उल्लेखः, उल्लेखदः.—(Loathing, disgust) घोभस्तः-तत्, विकृतं, वैकृतं, वैकृत्यं, विकारः, कुत्सा, विरक्तिः *f.*, निर्वेदः.

TO NAUSEATE, *v. n.* (Be inclined to vomit) वम् in des. (विषमिष-पति-पितुं), वमनेच्छुः-च्छुः-च्छु भू, विषमिषुः-पुः-पु भू.

TO NAUSEATE, *v. a.* घाप् in des. (घोभस्तते-तिसितुं), घृण् (c. 1. घृणते-णितुं).

NAUSEATED, *p. p.* घोभस्तेन परित्यक्तः-क्ता-क्तं.

NAUSEOUS, *a.* (Causing sickness) वमनोत्पादकः-का-कं, वमनेच्छाजनकः-का-कं.—(Disgusting) घोभस्तजनकः-का-कं, घृणाजनकः &c., कुत्साजनकः &c., कुत्सितः-ता-तं, विरसः-सा-सं, गर्हितः-ता-तं.

NAUSEOUSNESS, *s.* घोभस्तजनकता, कुत्सितत्वं, विरसता, वैरस्यं.

NAUTIC, NAUTICAL, *a.* नौचालनविद्यासम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न), नौका-चालनविषयः-या-यं, नाविकः-की-कं; 'nautical person,' नाविकः, नौकाजीवी *m.* (न).

NAVAL, *a.* (Pertaining to ships) नाविकः-की-कं, नाव्यः-प्या-य्य, नौकाससन्धी-न्धिनी &c., नौकाविषयः-या-यं.—(Consisting of ships) नौकामयः-यी-यं, नौकात्मकः-का-कं, नौकारूपः-पा-पं.

NAVE, *s.* (Of a wheel) नाभिः-भी *f.*, चक्रनाभिः *f.*, पिण्डिः-यडी *f.*, पिण्डिका.—(Of a church) पूजाशालाया मध्यभागः.

NAVEL, *s.* नाभिः-भी *f. m.*, तुण्डिः-यडी *f. m.*, तुण्डिका, तुन्दिः-न्दी *f.*, तुन्दिका, नालः, उदरावर्तः, मध्यवृत्तं, मणिपूरः, चमरा, चमला, भर्म्म, नाभिकमलं; 'hollow or pit of the navel,' नाभ्यावर्तः, तुन्दकूपी-पिका; 'region of the navel,' नाभिचक्रं; 'having a prominent navel,' तुन्दी-न्दिनी &c., तुन्दिकः-का-कं, तुन्दितः-ता-तं, तुन्दिलः-ला-लं, तुन्दिभः-भा-भं, तुन्दिकरः-रा-रं, तुन्दवान्-यती &c., तुण्डिलः &c., तुण्डिभः &c., गोरुः-यडा-यं.

NAVEL-STRING, *s.* नाभिनालः, नालः; 'cutting of it,' नाभिच्छेदनं, नालच्छेदः.

NAVIGABLE, *a.* नीतार्यः-य्या-य्यं, नाव्यः-प्या-य्यं, नौकागम्यः-म्या-म्यं, नौगम्यः &c., नौगमनाहः-हा-हं.

NAVIGABLENESS, NAVIGABILITY, *s.* नीतार्यता, नौगम्यता, नाव्यता-त्वं.

TO NAVIGATE, *v. a. and n.* नौकया or नावा नृ (c. 1. तरति-रितुं-रीतुं) or सतितुं or सनृ or नृ (c. 1. प्रगते, प्रोतुं) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or गमनागमनं कृ, समुद्रतरणं कृ, नौकापर्यटनं कृ, नौभ्रमणं कृ, नौकायात्रां कृ.—(Direct a ship) नौकां वह् (c. 10. वाहयति-यितुं) or चल् (c. 10. चालयति-यितुं) or घान्ति (c. 1. नयति-नेतुं).

NAVIGATION, *s.* (Act of passing on the water in ships) नौकया or नावा तरणं or सनृतरणं or गमनं or गमनागमनं or पर्यटनं or भ्रमणं or यात्रा, समुद्रतरणं, समुद्रगमनं, नौगमनं, नौकायात्रा, नौगमनागमनं, नौभ्रमणं, नौपर्यटनं.—(Directing ships) नौकाचालनं, नौचालनं, नौकानयनं, नौकावाहनं.—(The art or science) नाविकविद्या, नौचालनविद्या, नौकानयनविद्या, नौकाहनविद्या.

NAVIGATOR, *s.* (One who sails) नाविकः, महानाविकः, समुद्रगामी *m.* (नृ), समुद्रयायी *m.*, समुद्रतरः.—(One who directs a ship) नौचालकः, नौकावाहकः, पोतवाहकः, नौकानेता *m.* (नृ), नौकानयनकृत् *m.*

NAVY, *s.* युद्धनौसमूहः, युद्धनौकासङ्ग्रहः, वृहन्नौकासमूहः, नौसमूहः.

NAY, *adv.* न, नो, नहि.—(Nay more) पुनर्, किम्पुनर्, अधिकतः, एवं, किम् बहुता.—(Not only) न केवलं.

NEAP, *a.* (Low) नीचः-पा-चं, निम्नः-स्त्रा-यं; 'neap tide,' निम्नवेला, नीचवेला.

NEAR, *a.* (Not far distant) समीपः-पा-यं, निकटः-टा-टं, समीपस्यः-स्या-स्यं, निकटस्यः-स्या-स्यं, समीपवर्ती-न्धिनी-न्धि (नृ), निकटवर्ती &c., समीपस्यायी &c., आसन्नः-त्रा-यं, सन्निकृष्टः-ष्टा-यं, सन्निकृष्टः-ता-तं, प्रत्यासन्नः-त्रा-यं, उपान्तः-न्ता-यं, अन्तिकः-का-कं, उपस्यः-स्या-स्यं, उपस्यायी &c., अभ्यासः-सा-सं, अभ्याशः-शा-यं, अभ्यर्थः-र्था-यं, उपनतः-ता-तं, आरातीयः-या-यं, अभ्यगः-या-यं, उपकरुणः-रुडा-यं, सकृदाशः-शा-यं, सकृदाशः &c., सनीडः-डा-यं, सविधः-धा-यं, सवेष्टः-शा-यं, सवेष्टः-पा-यं, समर्थयुद्धः-द्धा-यं, अदूरः-रा-रं, अदूरस्थः &c., अविदूरः-रा-रं, संसक्तः-क्ता-यं, अव्यवहितः-ता-तं, अपदानरः-रा-रं, अपटानरः-रा-रं; 'nearer,' आसन्नतरः-रा-रं, नेदीयान्-यसी-गः (सृ); 'nearest or very near,' आसन्नतमः-मा-यं, नेदीष्टः-ष्टा-यं, अन्तिकतमः-मा-यं, अन्तिकः-मा-यं.—(Closely connected) दृढसंसक्तः-क्ता-यं, दृढसंसक्तः-क्ता-यं.—(Closely concerning or affecting one's interest) स्वार्थसम्बन्धी-न्धिनी &c., निकटसम्बन्धी &c., अन्तरङ्गः-ङ्गा-यं.—(Intimate) परिचितः-ता-तं, दृढसौहृदः-द्धा-यं.—(Stingy) कृपणः-खा-यं.

सत्यययी-विनी &c.—(Not rambling) चपिलीयैः-यौ-यै; 'near at one's side,' पाशैः &c.

NEAR, *adv.* समीप-पतस्, निकटे, अतिकं, उपान्ते, अभितत्, आगतं, आसन्नं, सन्निकृष्टं, निकषा, अदूरे-रात्-रतन्. अविदूरे-रे-रात्-रतन्, सन्निकृष्टं, also expressed by the prep. उप, see the next; 'near at one's side,' पाशैः-यैतस्; 'situated near,' समीपस्य-स्या-स्यं; 'going near,' समीपगः-गा-नं.—(Almost, within a little) प्रायस्-यशस्, भूयिष्ठं; 'a woman who is near her delivery,' आसन्नप्रसवा; 'one who is near his death,' आसन्नमृत्युः &c. See NEARLY.

NEAR, *prep.* उप, आ, अभि, प्रति; as, 'to go near,' उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or उपगम् or अभिगम् or प्रतिगम्; 'brought near,' उपनीतः-ता-नं; 'near a mountain,' उपनिर्, उपनिर्; 'near the ear,' उपकर्णं; 'near the fire,' उपग्निः; 'near the throat,' उपकण्ठं; 'near evening,' उपसन्ध्यं.

To NEAR, *v. a.* नेद (nom. नेदयति-यितुं); 'come nearer to,' उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), उपगम्, अभिगम्. See To APPROACH.

NEARLY, *adv.* (At no distance) समीप-पतस्, अदूरे-रे-रात्-रतन्. See NEAR, *adv.* (Closely) दृढं, गाढं; 'nearly connected,' दृढसंघट्टः-डा-डं, गाढसंघट्टः &c.—(Almost, within a little) प्रायस्, प्रायशस्, भूयिष्ठं, मनाक्, कलं, ईषदून्, अत्योर्न; 'nearly finished,' समाप्तभूयिष्ठः-डा-डं; 'nearly dead,' मृतप्रायः-या-यं, मृतकस्य-स्या-स्यं, आसन्नमृत्युः-सु-सु, मृत्युः-यु-यु; 'the earth is nearly a shore,' पृथिवी गोलप्रायः; 'nearly cooked,' पक्वकृतः &c.; 'nearly four,' उपचतुराः *m. pl.*

NEARNESS, *s.* (Closeness) समीपता, समीप्यं, निकटता, समीप-वर्तिन्यं, निकटवर्तिन्यं, आसन्नता, सन्निकृष्टता, सन्निकृष्ट्यं, सन्निकृष्टिः *m.*, सन्निकृष्टानं, सन्निकृष्ट्यः-यैष्यं, सन्निकृष्ट्यं, प्रत्यासन्नता, प्रत्यासन्नता, आसन्नता, अन्तर्गतं, उपस्थानं, आसन्नता.—(Closeness of connexion) दृढसंघट्टः, दृढसंघट्टिः *f.*, दृढसंघट्टः, सुसंघट्टः.—(Intimacy) परिचयः, सुपरिचयः.—(Stinginess) कृपणता, कर्पण्यं, स्वसत्यययः.

NEAT, *a.* (Trim) विनीतः-ता-नं, परिमृष्टपरिच्छदः-दा-दं, सुरेखः-सा-सं, आकारशुद्धः-डा-डं.—(Clean) शुद्धः-डा-डं, स्रष्टः-स्रष्टा-स्रष्टं, परिष्कृतः-ता-नं.

NEAT, *s.* (Cattle of the bovine genus) गवादिपशुः *m.*, गवादिपशुः *m.*

NEAT-HERD, *s.* गोप, गोपालः, गोरक्षकः, गोचारकः, आभीरः.

NEATLY, *adv.* विनीतं, विनीतयत्, सपरिष्कारं, शुद्धं, स्रष्टं, परिपाद्या, सुपरिपाद्या, परिष्कारपूर्वं.

NEATNESS, *s.* विनीतता-नं, शुद्धता, परिष्कारः, आकारशुद्धता, आकार-शुद्धिः *f.*, परिमृष्टता, परिष्कृतता, शुद्धता, स्रष्टता, परिपादिः-टी, परिपाद्यः.

NEBULA, *s.* (Opacity or film in the eye) शुक्लं, शुक्लपटलं.

NEBULOUS, *a.* मेघाच्छन्नः-चा-चं, मेघाच्छन्नः-भा-भं, मेघाच्छन्नः-यौ-यै, वहुमेघः-या-यं, साभः-आ-भं, सभियः-या-यं.

NECESSARIAN, *s.* देववादी *m.* (नं), देहिकः, देवचिन्तकः, देवैकवादी *m.*, अदृष्टवादी *m.*, दैवपटः.

NECESSARIES, *s. pl.* प्रतिदिनप्रयोजनीयद्रव्याणि *n. pl.*, प्रतिदिनप्रयोज्यद्रव्यसम्भारः, द्रव्यसम्भारः, उपकरणसम्भारः, उपकरणसामग्री; 'necessaries of life,' अन्नपानाभ्यं, अन्नोदकं, अन्नयस्त्रं, अन्नच्छादनं, कश्चित् *m. du.*

NECESSARILY, *adv.* अवश्यं, अवशं, विवशं, अवश्यकं, अवश्यमेव, दैवव-शात्, दैववशात्, कर्मवशात्, कार्यवशात्, कार्यतः, अनन्यगता, नूनं.

NECESSARY, *a.* (That must be, that cannot be otherwise) अव-

श्यकः-का-कं, आवश्यकः-की-कं, अवश्यः-शा-शं, अवश्यः-या-यं, विवशः-शा-शं, भवितव्यः-व्या-यं, भाव्यः-व्या-यं, अनन्यगता-सम्भवः-वा-यं, अनन्यगतासाध्यः-व्या-यं, अनन्यगतासिद्धः-डा-डं, अनन्यगतायः-या-यं, अनन्यगतिकः-का-कं, अनिवार्यः-यो-यं, नियतः-ता-नं.—(Requisite, needful, wanted) आर्कोक्षितः-ता-नं, अपेक्षितः-ता-नं, अवश्यकः-का-कं, अवश्यप्रापणीयः-या-यं, सर्वेषां प्रायः-व्या-यं, अवश्योपयोगी-गिनी-गि (नं), अवश्यप्राप्तः-ता-नं, प्रयोजनीयः-या-यं.—(Indispensable, necessary to be done) आवश्यकः-की-कं, अवश्यकस्यः-व्या-यं, अवश्यकरणीयः-या-यं, अवश्यभवितव्यः-व्या-यं, सर्वेषां भवितव्यः &c. or भाव्यः-व्या-यं, अपरिहरणीयः-या-यं, अपरिहार्यः-यो-यं; 'necessary act,' अवश्यकस्य.—(Acting from necessity) विधिवशः-शा-शं, विधिवशकारी &c., दैववशात् &c., दैवाधीनः-ना-नं; 'the necessary consequence of acts,' कर्मवशात्, कार्यवशात्; 'it is necessary' may be expressed by the fut. pass. part., or by चङ्: See MUST.

NECESSARY, *s.* (Privy) शौचकूपः, पादुच्छालनवेशन *n.* (नं), अवस्तुः कर्मवशात्.—(A necessary thing). See NECESSARIES.

To NECESSITATE, *v. a.* (Make necessary) अवश्यकं-कां कृ, विवशं-शां कृ, विवशीकृ.—(Oblige, compel) अवश्यं कृ (c. 10. कारयति-यितुं) or प्रवृत्तं (c. 10. प्रवृत्ति-यितुं) or expressed by the causal form of any verb. See CONSTRAIN, COMPEL.

NECESSITATED, *p. p.* आवश्यकः-की-कं, विवशीकृतः-ता-नं. See CONSTRAINED.

NECESSITOUS, *a.* दरिद्रः-डा-डं, निर्धनः-ना-नं, दीनः-ना-नं, दुर्गता-ता-नं.

NECESSITY, *s.* (Necessariness) अवश्यकता-नं, आवश्यकता, आवश्यकं, आवश्यक्यं, अवश्यता-नं, विवशता, वैवश्यं, भवितव्यता, भाव्यता, अनन्य-यासम्भवः, अनन्यगतिकता, नियतिः *f.*, नियतत्वं-ता.—(Need, state of being requisite) प्रयोजनं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, उपयोगः, प्रयोजनीयता, आर्कोक्षा, अपेक्षा, सर्वेषां प्रापणीयता.—(Occasion, cause) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, निमित्तं, कार्यः; 'without any necessity,' प्रयोजनं विना, हेतुना विना; 'what necessity for this investigation?' इत्या चर्चया किं प्रयोजनं.—(Indispensableness) कर्म-वशात्, कार्यवशात्, अवश्यकस्येयता, भवितव्यता, भाव्यता, कार्यवशात्.—(Fate, fatality) दैवः, विधिः *m.*, दैवाधीनता, दैववशात्, दैवायत्ता, अदृष्टाधीनता, भवितव्यता, नियतिः *f.*—(Indigence) दरिद्रता, दारिद्र्यं, दीनता, दुर्गतिः *f.*

NECK, *s.* शीर्षा, कन्धरा-रः, शिरोधोः *m. f.*, शिरोधरा, गला, कण्ठः-खण्डा-खण्डं, मस्तकमूलकं; 'back of the neck,' अवधुः *m. f.*, पादा-टी-डः-टिका, कृकाटिका, कलघिका, सीमा *m.* (नं), पथाङ्गीवा; 'head and neck,' शिरोधोः; 'of a pitcher, or any vessel,' कण्ठः; 'of the bladder,' वसिष्ठिरस् *n.*; 'of a lute,' वीणादण्डः; 'of a horse,' निगालः; 'bending back the neck,' उन्मथनं; 'belonging to the neck,' शीर्षः-शी-शं, शीरेयः-शी-यं.

NECK-CLOTH, NECKERCHIEF, *s.* कण्ठवस्त्रं, शीर्षावस्त्रं, शीर्षावस्त्रं, शीर्षावस्त्रं, शीर्षावस्त्रं.

NECKED, *a.* शीर्षः-वा-यं, कण्ठः-खण्डा-खण्डं in comp.; as, 'hand-some-necked,' सुशीर्षः-वा-यं; 'long-necked,' दीर्घशीर्षः &c., दीर्घकण्ठः &c.

NECKLACE, *s.* माला-लिका, हारः, कण्ठमाला, मूर्ध्नि, उरःमूर्ध्नि-त्रिका, शीर्षं-चेयं-यकं, कण्ठभूषा, कण्ठलता, लघनं, मालात्रिका, मल्लः, तरुः.

ललनिका; 'of jewels,' मणिमाला, रत्नावली -लि: f., मणिसर; 'of pearls,' मुक्तावली -लि: f., मुक्ताकलापः, मुक्तामलसः, मुक्तालता; 'of gold,' हेमसूत्रकं, कनकसूत्रं; 'of beads,' अक्षमाला; 'of one string or row,' कण्ठिका; 'of a hundred strings,' देवच्छन्दः, शतयष्टिका; 'of thirty-two strings,' गुच्छः; 'of thirty-four,' गुच्छाईः.

NECROLOGY, s. मृत्युवृत्तिविवरणं, मृतजनवृत्तान्तः, मृतजनपरिसंख्या.

NECROMANCER, s. ज्ञानमन्त्रजापकः, प्रेतसिद्धिकर्ता m. (हुं). See MAGICIAN.

NECROMANCY, s. ज्ञानमन्त्रनपनं, प्रेतसिद्धिः f., भूतविद्या, भौतिकविद्या, पिशाचविद्या, कुविद्या. See MAGIC, s.

NECTAR, s. अमृतं, सुधा, सुधारसः, अमृतरसः, पीयूषं, पेयूषं, देवपेयं, लेखं, सोमः, पौनः, भक्तना, कर्षः, तः; 'of flowers,' मधु n., पुष्पमधु, पुष्परसः, पुष्पनिर्वासः, पुष्पसारः, पुष्पभयः, मकरन्दः, मरन्दः, नलदा.

NECTAREAN, NECTAREOUS, NECTARINE, a. अमृतमयः -यी -यं, सुधामयः &c., अमृततुल्यः -त्या -त्यं, अमृतोपमः -ना -नं, अमृतप्रायः -या -यं.

NEED, s. (Want, occasion for something) प्रयोजनं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः f., उपयोगः -गिता, कार्यं, कारणं, निमित्तं, हेतुः m., आकांक्षा, अपेक्षा; 'there is need of me,' मया प्रयोजनं; 'there is need of a straw,' तुयेन कार्यं; 'what need is there of sorrow?' शोकेन किं प्रयोजनं, शोकस्य कः प्रलः or expressed by किं alone, as किं शोकेन; 'according to need,' प्रयोजनयत्, अपेक्षयत्, यथाप्रयोजनं, यथाकार्यं, यथासम्भवं.—(Indigence, distress, difficulty) दारिद्र्यं, दरिद्रता, दौनता, निर्धनता, दुर्गतिः f., दुःखं, अनुपपत्तिः f., सङ्कटं, कष्टं, संकष्टं, कृष्टं, क्लेशः, पापः.

To NEED, v. a. and n. (Require) आकांक्ष (c. 1. -कांक्षति -द्यितुं), आकांक्ष, अभिकांक्ष, अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -द्यितुं), प्रार्थं (c. 10. -अर्थयति -द्यितुं), अर्हं (c. 1. -अर्हति -ह्यितुं), often expressed by प्रयोजनं, उपयोगः or कार्यं; as, 'the healthy need not a physician,' निरामयाणां पितृत्सकेन प्रयोजनं नास्ति; 'he needs me,' तस्य मया प्रयोजनं. See also To LACK, v. a. (Be necessary). See MUST.

NEEDED, p. p. आकांक्षितः -ता -तं, अपेक्षितः -ता -तं, प्रयोजनीयः -या -यं.

NEEDFUL, a. आकांक्षणीयः -या -यं, प्रयोजनीयः -या -यं, प्रयोजनाहः -ह्यं -ह्यं, अपेक्षकः -का -कं, आवश्यकः -की -कं, अवश्यप्रापणीयः -या -यं, अवश्योपयोगी -गिनी -गि (न), अपेक्षणीयः -या -यं, प्रार्थनीयः &c., आकांक्षितः -ता -तं, अपेक्षितः -ता -तं; 'needful to be done,' अवश्यकर्तव्यः -या -यं, अवश्यकार्यः -या -यं, अवश्यकरणीयः -या -यं; 'the one thing needful,' परमाचीः, परमप्रयोजनीयं.

NEEDINESS, s. दरिद्रता, दारिद्र्यं, निर्धनता, अधनता, दौनता, दैन्यं.

NEEDLE, s. सूचिः -चो f. -पिनी -पिका, सेवनी, कूषिका; 'eye of a needle,' सूचिरन्तः, सूचिचिह्नः; 'point of one,' सूच्यर्थः.—(Magnetic needle) लोहकान्तः, अयस्कान्तमणिः m., अयस्कान्तमणिशिलाका.

NEEDLE-CASE, s. सूचिभाननं, सूचिपात्रं, सूच्याघारः.

NEEDLE-MAKER, s. सूचिकाट-रकः, सूचिकरूपोपजीवी m. (न).

NEEDLE-WOMAN, s. सूचिका-क्री, सूचीशिल्पोपजीविनी.

NEEDLE-WORK, s. सूचिता, सूचिकर्म n. (न), सूचिशिल्पकर्म, सूत्रकर्म.

NEEDLESS, a. निप्रयोजनः -ना -नं, निष्कारणः -या -यं, अकारणः &c., अप्रयोजकः -का -कं, अप्रयोजनकः &c., अकारणकः &c., अहेतुकः &c., निरर्थकः &c., अनर्थकः &c., व्यर्थः -था -थं, किमर्थः -था -थं.

NEEDLESSLY, adv. प्रयोजनं विना, निप्रयोजनं, अकारणं, निष्कारणं, कारणं

विना, हेतुना विना, हेतुं विना, अहेतुकं, निरर्थकं, व्यर्थं.

NEEDLESSNESS, s. अहेतुता-त्वं, अकारणत्वं, अकारण्यं, अप्रयोजकत्वं, अप्रयोजनं, निष्कारणत्वं, प्रयोजनभावः, कारणभावः.

NEEDS, adv. (Used with must) अवश्यं, अवश्यमेव. See MUST.

NEEDY, a. दरिद्रः -द्रा -द्रं, निर्धनः -ना -नं, अधनः -ना -नं, दौनः -ना -नं, दुर्गतः -ता -तं, अर्थहीनः -ना -नं, विज्ञहीनः &c., अर्थी-धिनी-धि(न).

NEFARIOUS, a. अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अतिपापिष्ठः &c., अतिपापी-पिनी-पि(न), दारुणः -णा -यं, घोरः -रा -रं, अपोरा-रा-रं, गह्वः -ह्यो -ह्यं, दुष्टतमः -मा -मं, अतिपातकी &c., महापातकी &c., अतिपापात्मा -त्मा -त्म (न).

NEFARIOUSLY, adv. अतिदुष्टं, पापिष्ठं, दारुणं, घोरं, अपोरां, गर्हितं.

NEFARIOUSNESS, s. अतिदुष्टता, पापिष्ठता, दारुणता, घोरता, अतिगह्वता.

NEGATION, s. निहयः, अपहयः, निहृतिः f., अपहृतिः f., अपलापः, प्रत्याप्यानं, अपवादः, अस्वीकारः, निषेधः, प्रत्यादेशः.—(In logic) अभावः according to one division it is of two kinds, 'universal negation,' संसर्गाभावः; 'relative or mutual negation,' अन्योन्याभावः; according to another division it is of four kinds, viz. 'extinction,' प्रव्यंसाभावः; 'antecedent non-existence,' प्रागभावः; 'reciprocal negation,' अन्योन्याभावः; 'simple non-existence,' अत्यन्ताभावः.

NEGATIVE, a. (Implying denial) अपलापी-पिनी-पि(न), निहय-सूचकः -का -कं, निहयार्थकः -का -कं, अपवादकः -का -कं, अस्वीकार-सूचकः &c., निषेधसूचकः &c., निषेधार्थकः -का -कं.—(Implying absence, privative) अभावसूचकः -का -कं, अभावरूपः -पा -पं, अभावात्मकः -का -कं, अभावदर्शकः -का -कं, अकरणरूपः -पा -पं, अकर-यात्मकः -का -कं, अननुष्ठानरूपः -पा -पं.—(Stopping by non-consent) निषेधद्वारा प्रतिषन्धकः -का -कं.

NEGATIVE, s. (Word) अस्वीकारसूचकशब्दः, निषेधसूचकशब्दः, अपला-पसूचकशब्दः, निषेधार्थकशब्दः, अस्वीकारशब्दः.—(Proposition by which something is denied) अभावसूचकपदः, अभावसूचकवाच्यं, निषेधसूचकपदः, नास्त्यपदः, अभावपदः.—(Right of preventing) निषेधाधिकारः, निषेधशक्तिः f., प्रतिषन्धसामर्थ्यं.

To NEGATIVE, v. a. निषिष्य (c. 1. -नेष्यति -नेष्युं), प्रतिषिष्य, निषेधद्वारा प्रतिषन्ध (c. 9. -यप्रति -यन्तुं), अपलप्य (c. 1. -लपति -पितुं), निरस्य (c. 4. -स्यति -स्यितुं), निहृ (c. 2. -हृते -ह्यितुं), अपहृ, निषेधं कृ.—(Disprove). See the word.

NEGATIVED, p. p. निषिष्टः -ष्टा -ष्टं, निषेधितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं.

NEGATIVELY, adv. अस्वीकारेण, सनिषेधं, सापलापं, सापवादं, अभावरूपेण.

To NEGLECT, v. a. (Omit) त्यज् (c. 1. -त्यजति, त्यज्ते), परित्यज्, अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), विलक्ष्, अतिक्लृ (c. 1. -क्लमति -क्लमितुं), प्यतिक्लृ, अतिवृत् (c. 1. -वृक्षते -रितुं), हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, अपास्य (c. 4. -स्यति -स्यितुं), उत्पृण् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं), अतिमृज्, व्यपमृज्.—(Be careless about) प्रमद् (c. 4. -माद्यति -मदितुं), न चयथा (c. 3. -यते -थातुं), अनवधानं कृ, प्रमादात् परित्यज्; 'he neglects his duty,' स्वधर्मौत् प्रमाद्यति.—(Not to perform) न अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), अननुष्ठानं कृ, न कृ.—(Forget to perform) विसृ (c. 1. -स्मरति -ते -स्मरुं), न स्मृ, अपस्मृ, विस्मरणात् परित्यज्.—(Disregard) उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -द्यितुं), समुपेक्ष्, उपेक्ष्, न सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), असेवनं कृ.—(Slight) अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमन् (c. 4. -मन्ते -मन्तुं), अवधीर् (c. 10. -धीरयति -यितुं), अवगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), अनादरे कृ,

खलीकृतः 'he neglects to honor the honorable,' पूज्यपूजाय-
तिष्ठन् करोति.

NEGLECT, *s.* (Omission, forbearing to do any thing) त्यागः,
परित्यागः, अननुष्ठानं, उपास्यः, अतिपातः, पर्ययः, अनभ्यासः, अवक्रिया,
लोपः, परिलोपः, अपासनं, उत्तर्जनं, प्रतिवर्जनं, अतिव्रतः, अतिव्रतः,
अतिवर्जनं, लक्ष्मं, विलक्ष्मं, अतिव्रतः.—(Carelessness, inatten-
tion) प्रमादः, प्रमादः, प्रमादः, अनपेक्षा.—(Forgetfulness) विस्मृतिः *f.*,
विस्मरणः.—(Disregard) उपेक्षा, अनपेक्षा, अनपेक्षा, निरपेक्षा,
उन्मेषा, उन्मेषनं, अदर्शनं. (Slighting) अज्ञा, अपमानं, अनदरः,
अमाननं, अवपारणं, अवपालनं.

NEGLECTED, *p. p.* दत्तः-ता-तं, परिजतः &c., लक्षितः-ता-तं, उल्लिखितः-
ता-तं, प्रतिज्ञातः-ता-तं, अतीतः-ता-तं, अपासितः-ता-तं, अनुष्टः-
ता-तं, विस्मृतिः-ता-तं, अननुष्ठितः-ता-तं, अतिव्रतः-ता-तं, उपेक्षितः-
ता-तं, समुपेक्षितः-ता-तं, अनपेक्षितः-ता-तं, अदरितः-ता-तं, अवपारि-
तः-ता-तं, अवमानितः-ता-तं, अवमतः-ता-तं, अवमरितः-ता-तं,
अवपालितः &c., उन्मेषितः &c., अदर्शितः &c., अवपन्नः-ता-तं,
खलीकृतः &c.

NEGLECTFUL, *a.* (Heedless, inattentive) अनवधानः-ता-तं, अनवहितः-
ता-तं, असावधानः-ता-तं, प्रमादी-दिगी-दि (नृ), प्रमादवान्-वती
-वती (नृ), प्रमादः-ता-तं.—(Disregardful) उपेक्षकः-का-कं,
निरपेक्षः-का-कं, निर्यपेक्षः &c., मन्दादरः-रा-रं, अनदरकारी &c.

NEGLECTFULLY, *adv.* अनवधानेन, अनवहितं, प्रमादेन, प्रमादं, निरपेक्षं,
अनपेक्षया, उपेक्षया, अनपेक्ष्य, मन्दादरं, अनदरानेन.

NEGLECTOR, *s.* अनवधानं-ताता, प्रमादं, प्रमादः, प्रमादः, अनवहितत्वं,
उपेक्षा, अनपेक्षा, अनवेक्षा, असमीक्षा, अप्यवसायः, पालिशः. See
NEGLECT.

NEGLECTING, *a.* अनवधानः-ता-तं, प्रमादः-ता-तं, प्रमादी-दिगी-दि (नृ),
प्रमादवान्-वती-वती (नृ), अनवहितः-ता-तं, अपावधानः-ता-तं,
उपेक्षकः-का-कं, निरपेक्षः-का-कं, अप्यवसायी &c., मन्दादरः-रा-रं.

NEGLECTINGLY, *adv.* प्रमादात्, प्रमादेन, प्रमादतः, प्रमादतः, अनवधानात्,
अनवधानेन, अवधानं विना, प्रमादतः, असमीक्षा. See NEGLECTFULLY.

NEGOTIABLE, *a.* परिगतः-या-यं, पणायितः &c., व्यवहार्यः &c.,
व्यवहार्यः-यी-यं, व्यवहारयोग्यः-ग्या-ग्यं, व्यवसाययोग्यः &c.

To NEGOTIATE, *v. a.* पण (c. 1. पणते-पिणुं, पणायति, c. 10. पणयति
-पिणुं), पणायं कृ, पणय (c. 1. हरति-हर्तुं), व्यवसायं कृ.

NEGOTIATED, *p. p.* पणितः-ता-तं, पणायितः-ता-तं, व्यवहारितः-ता-तं.

NEGOTIATION, *s.* पणाय, पणनं, व्यवहारः, व्यवसायः, घटना, प्रपञ्चनं.
—(Pacification) साम न. (नृ), सन्धिकारणं, शान्ति.

NEGOTIATOR, *s.* पणायकृत्, परिणः, प्रापयिकः, व्यवसायी *m.* (नृ),
व्यवहारी *m.* (नृ), कर्मकारी *m.*—(Pacifactor)
सामयिद् *m.*, सन्धिविद् *m.*, सन्धिविपक्षः, सन्धिकुशलः, स्वेयः.

NEGRO, *s.* श्यामदेहः, श्यामशरीरः, श्यामाङ्गः, कृष्णदेहः, कृष्णाङ्गः.

To NEIGH, *v. n.* हेप् (c. 1. हेपते-पिणुं) or हेप् (c. 1. हेपते-पिणुं),
रेप् (c. 1. रेपते-पिणुं), अणवद् रु (c. 2. रीति, रपिणुं) or नद् (c. 1.
नदति-दिणुं) or नार्द् कृ or चित्कारं कृ.

NEIGH, *s.* हेपा, हेपा, हेपितं, रेपणं, रेपितं, हेपा, अश्वनादः.

NEIGHBOR, *s.* प्रतिवासी *m.* (नृ), निकटवासी *m.*, निकटपक्षी *m.* (नृ),
समीपवासी *m.*, निकटस्थः, समीपस्थः, समीपस्थायी *m.*, प्रतिवेशवासी *m.*,
प्रतिवेशी *m.*, प्रतिवेशिकः, सामनवासी *m.*, समीपदेशनिवासी जनः,
समीपगृहवासी *m.*, सामनः, अधिवासः, संस्थः, संस्थितः; 'a next-
door neighbor,' निरन्तरगृहवासी *m.*, प्रतिवेश्यः; 'next but one,'

अनुवेश्यः; 'one should love one's neighbor as one's self,'
आत्मीयम्येन परस्मिन् दयां कुर्यात्.

NEIGHBOR, *a.* प्रतिवासी-सिनी-सि (नृ). See NEIGHBORING.

To NEIGHBOR, *v. a.* निकटे or समीपे स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or वृत्
(c. 1. दृष्टेति-दिणुं) or वृत् (c. 1. वसति, वसुं), स्मृत् (c. 6. स्मृति, स्मृष्टुं).

NEIGHBORHOOD, *s.* (Vicinity, adjoining district) सामनदेशः, सामनः,
समीपदेशः, समीपस्थानं, प्रतिवेशः, सन्निवेशः, अधिवासः, अन्तिकः,
उपान्तं, निकटपक्षः.—(State of being near, proximity) समीपता,
समीप्य, निकटता, निकट्य, सन्निधानं, सन्निध्यः, सन्निधिः *m.*, सन्धिं,
सन्धिक्यः, सन्धिकृतता, पासकता, अन्तिकता, अन्तिकः, उपान्तं-न्यं, प्रत्या-
सन्नता, प्रत्यारातिः *f.*, सामनत्वं, निकटवर्तित्वं, समीपवर्तित्वं, संस्थानं,
उपस्थानं, अभ्यासत्वं; 'in the neighborhood of the house,'
गृहसन्निधाने, गृहोपान्ते.—(Inhabitants of the neighborhood)
समीपवासिनः *m. pl.*, निकटवासिनः *m. pl.*, सामनवासिनः *m. pl.*, प्रति-
वासिनः *m. pl.*, समीपलोकाः *m. pl.*, तत्रत्यलोकाः *m. pl.*

NEIGHBORING, *a.* निकटवर्ती-वर्ती (नृ), समीपवर्ती &c., निकटस्थः-
स्था-स्थं, समीपस्थः &c., समीपस्थायी &c., समीपवासी &c., सामन-
वासी &c., प्रतिवासी &c., सामनस्थः &c., सामनः-न्ती-न्तं, समीपः-
पा-पं, सामनः-ता-तं, निकटः-टा-टं, अन्तिकः-का-कं, उपान्तः-
ना-नं, उपान्तिकः-की-कं, सन्निहितः-ता-तं, अभ्यासः-सा-सं,
अभ्यासः-या-यं, अदूरस्थः &c., अदूरस्थः &c.; 'neighboring
district,' 'neighboring people.' See NEIGHBORHOOD.

NEIGHBORLINESS, *s.* सामनव्यवहारयोग्यता, संस्थव्यवहारयोग्यता, सामन-
जनवाचानुसरणं, उपकारशीलता, मित्रत्वं, हिताता.

NEIGHBORLY, *a.* सामनव्यवहारयोग्यः-ग्या-ग्यं, संस्थव्यवहारयोग्यः &c.,
प्रतिवासयोग्यः &c., सामनवाचानुसारो-रिणी &c., उपकारशीलः-ला-
लं, सुहितः-ता-तं.

NEIGHING, *s.* हेपा, हेपा, हेपितं, हेपा, रेपणं-पिणुं, हेपितस्वनः, अश्वनादः,
अश्वनादः, सन्धितस्वनः.

NEITHER, *pron.* (Not either, not the one or the other) expressed
by सन्धितः-रा-रं or सन्धितः-रा-रं or उभी, or simply by the
dual in conjunction with the negative न; as, 'neither
of them can break the bow,' धनुर् भङ्गुर् सन्धितो न शक्नुते or
उभी न शक्नुतः or simply न शक्नुतः.

NEITHER, *conj.* expressed by the negative न or नच, or by the
prohibitive ना. Sometimes in conjunction with च; as,
'he took neither food nor clothes for his journey,' यन्त्रायं
भक्षं वस्त्रं वा न जग्राह; 'take neither food nor clothes,'
भक्षं वस्त्रं वा मा गृहाण; 'do not eat the fruit neither touch
it,' फलं मा खादत मा स्पृशत; 'he did not touch, neither did
he smell,' नास्पृशद् न चाजिघ्रस.

NEM. CON. सर्वसम्पत्ता, सर्वानुमत्या, सर्वस्वीकारेण.

NEOGAMIST, *s.* नवोदः-दा, नववधुः *f.*, नवभाषी *f.*, नवपतिः *m.*

NEOLOGIC, NEOLOGICAL, *a.* (Pertaining to neology) नूतनन्यायसत्तन्त्री-
न्धनी &c., नूतनमतसत्तन्त्री &c.—(Employing new words, &c.)
See the next.

NEOLOGIST, *s.* नूतनशब्दसेवी *m.* (नृ), नूतनन्यायाश्रयी *m.*, नूतनमताश्रयी *m.*,
नूतनन्यायसेवी *m.*

NEOLOGY, *s.* नूतनन्यायः, नूतनमतं, नूतनविद्या.—(Employment of
new words, &c.) नूतनशब्दसेपनं, नूतनमताश्रयणं.

NEOPHYTE, *s.* नवछात्रः, नवशिष्यः, प्राथमकविद्यः, नूतनशिष्यः.

NEVER, *adv.* न कदाचित्, न कदापि, न कदाचन, न कश्चित्, न जातु, न जातुचित्, sometimes expressed by न; as, 'there never has been and never will be any one like him,' जनेन मदृशः कश्चिन् न भूतो न भविष्यति.

NEVERTHELESS, *conj.* तथापि, पुनर्, परन्तु, परं, किन्तु, चापि, किञ्च.
NEW, *a.* नवः-वा-वं, नवीनः-ना-नं, नूतनः-ना-नं, नूतः-न्ता-न्तं, नयाः-न्या-न्यं, अभिनवः-भा-वं, प्रतिनवः-वा-वं, प्रत्ययः-ग्रा-ग्रं, तत्परः-खा-खं.—(Modern not ancient) आधुनिकः-की-कं, इदानीमानः-नी-नं, अपुनाननः-नी-नं, सद्यस्कालीनः-ना-नं, अप्राचीनः-ना-नं, अपुरातनः-नी-नं.—(Never occurring before) अभूतपूर्वः-धी-धं, अदृष्टपूर्वः &c., अश्रुतपूर्वः &c., अपूर्वः &c., अयुपापूर्वः &c.—(Not habituated, not familiar) अनभ्यस्तः-स्ता-स्तं, अपरिचितः-ता-तं.—(Not before used) अप्रयुक्तः-का-कं, अनुपयुक्तः &c.; 'new moon,' See MOON.

NEW-BORN, *a.* सद्योजातः-ता-तं, जातमात्रः-वी-वं, नवोत्पन्नः-ता-तं.
NEW-COMER, *s.* आगन्तुकः, आगन्तुः *m.*, नवागतः, नवाभ्यागतः.

NEW-FANGLED, *a.* नवकल्पितः-ता-तं, नवसृष्टः-ष्टा-ष्टं, नूतनः-ना-नं.
NEWLY, *adv.* नव, नूतनं, नवीनं, अभिनवं, प्रतिनवं, प्रत्ययं, सद्यस्.

NEWNESS, *s.* नवता-त्वं, नवीनता, नूतनता-तं, नयता, नायं, अभिनयता, प्रतिनयता, प्रत्ययता.—(State of not being known before) अपूर्वता-त्वं, अभूतपूर्वता.

NEWS, *s.* वाक्ता, वृत्तान्तः, समाचारः, सन्देशः, सन्दिष्टं, संवादः, वृत्तं, वार्ता, वृत्तान्तः, प्रवृत्तिः *f.*, किंवदन्ती, उद्गताः-नक्तः, लोकवादः, लोकप्रवादः, जनवादः, जनश्रुतिः *f.*, वाचिकं, सूचना; 'What's the news?' का वाक्ता; 'good news,' सुवाक्ता, शुभवाक्ता, शुभवृत्तान्तः; 'bad news,' दुर्वाक्ता, अनिष्टवाक्ता, अशुभवाक्ता.

NEWSMONGER, *s.* वाक्तायनः, वाक्तावृत्तिः *m.*, समाचारवृत्तिः *m.*, वाक्ताव्यवसायी *m.* (न), वाक्तावहनव्यापारी *m.*, वाक्ताकः, कुशीलवः, समाचारव्यवसायी.

NEWSPAPER, *s.* समाचारपत्रं, वाक्तापत्रं, वाचिकपत्रं, संवादपत्रं.
NEWS-VENDER, *s.* समाचारपत्रविक्रेता *m.* (न), वाक्तापत्रविक्रेता *m.*

NEWY, *s.* नृण्यगोधा-धिका, सूक्ष्मगोधा-धिका, धुद्रगोधा.

NEW-TESTAMENT, *s.* नवीननियमः, नूतननियमः, नवनियमः.

NEW-YEAR'S DAY, *s.* वर्षप्रतिपद् *f.*, वत्सरप्रतिपद्, संवत्सरप्रतिपद्.

NEXT, *a.* (In time, &c.) अनन्तरः-रा-रं, निरन्तरः-रा-रं.—(Next in place, having nothing intervening) अन्वयपानः-ना-नं, अन्वयवहिनः-ता-तं, अनन्तरालः-ला-लं, निरन्तरालः-ला-लं, अपदान्तरः-रा-रं, सन्नहितः-ता-तं, पार्थक्यः-स्या-स्यं, अनिकः-का-कं, अन्तिमः-मा-मं. Next in time may also be expressed by परः-रा-रं or अनन्तरं; as, 'the next day,' परदिवसः, पराहः; 'the next world,' परलोकः-कं, लोकान्तरं; 'in the next world,' परत्र, प्रेत्य, अमुत्र; 'relating to the next world,' पारत्रिकः-की-कं, अमुत्रयः-न्या-न्यं, आमुष्मिकः-की-कं; 'the next moment,' क्षणान्तरं; 'next born,' अनन्तरजः-जा-जं; 'next of kin,' अनन्तरः-रा-रं; 'next but one,' एकान्तरः-रा-रं; 'next but two,' द्वयान्तरः-रा-रं, द्वैकान्तरः-रा-रं.

NEXT, *adv.* अनन्तरं, तदनन्तरं, प्रत्यनन्तरं, परं-रेख, परतत्, परस्तात्, ततः परं, अतः परं, अत ऊर्ध्वं; 'next day,' परदिवसे, परेद्युस्; 'next moment,' क्षणान्तरे.

NIB, *s.* (Bill, beak) चक्षुः *f.*, तुण्डः-विडः *m.*, मुष्टः.—(Point) अग्रं, अग्रिः *m.*, अग्रभागः; 'of a pen,' कलमाग्रं.

NIBBED, *a.* चण्डिमान्-भती-भत् (न), अग्रवान्-पती &c., सायः-ग्रा-ग्रं.
To NIBBLE, *v. a. and n.* चत्वात्यशः or चत्वार्यं चर्च (c. 1. चर्वति-वितुं, c. 10. चर्वयति-वितुं) or दंश् (c. 1. दंशति, दंष्टुं) or विदंश् or सन्दंश्, सम्मुखदन्तैर् चत्वात्यं खाद् (c. 1. खादति-दितुं) or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), क्रमशः खाद् or भक्ष् (c. 10. भक्षयति-वितुं) or चर्वयं च.—(Carp at) दोषं or छिद्रम् चन्विष् (c. 4. इष्यति-रपितुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), छिद्रान्वेषं कृ, अस्व (nom. अस्वयति).

NIBBLED, *p. p.* चत्वात्यशः खादितः-ता-तं or चर्वितः-ता-तं or दष्टः-ष्टा-ष्टं, सम्मुखदन्तैर् जग्यः-ग्या-ग्यं or छिन्नः-न्ता-तं or लूतः-ता-तं.

NICE, *a.* (Delicious, pleasant to the taste) स्वादुः-दुः-द्वी-दु, सुरसः-ता-सं, मिष्टः-ष्टा-ष्टं, गुसास्वादः-दा-दं, रुचिरः-रा-रं, रुचिकः-का-कं, रुच्यः-न्या-न्यं, रुचिकरः-रा-रं.—(Exact, accurate) सूक्ष्मः-क्षा-क्षं, अग्रसः-सा-सं, समग्रसः-सा-सं, सम्यक्-मीची-म्यक् (क्), शुद्धः-द्धा-द्धं.—(Judging with exactness or minuteness) सूक्ष्मदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, सूक्ष्मदर्शी-शीनी-शिं (न), कुशाग्रदृष्टिः &c., कुशाग्रोपमतिः-तिः-ति, कुशाग्रोपयुक्तिः-क्तिः-क्ति, कुशाग्रयुक्तिः &c.—(Over-exact) अतिसूक्ष्मः &c., अतिसूक्ष्मदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.—(Delicate, soft) कोनलः-ला-लं, पेलवः-वा-वं, मृदुः-द्वी-दु, सुकुमारः-रा-रो-रं.—(Not coarse, fine) अस्खलः-ला-लं, सूक्ष्मः &c., विरलः &c.—(Pleasing, agreeable) रुचिरः-रा-रं, सुभगः-गा-गं, रम्यः-न्या-न्यं, मनोरमः-मा-मं, सुन्दरः-रा-रो-रं.

NICELY, *adv.* (Exactly, accurately) सूक्ष्मं, सौक्ष्म्येण, ससौक्ष्म्यं, सूक्ष्मरूपेण, सूक्ष्मत्वेन, अग्रसा, समग्रसं, सम्यक्.—(Well, in a good manner) सु prefixed, सुदु; 'nicely done,' सुकृतः-ता-तं.

NICENESS, NICETY, *s.* (Delicacy, deliciousness) स्वादुता, सुरसत्वं, सौरस्यं, मिष्टता.—(Pleasantness) रुचिरता, रुच्यता, रम्यता, रमणीयता.—(Exactness) सूक्ष्मता-त्वं, सौक्ष्म्यं, सामग्रस्यं, सम्यक्त्वं, शुद्धता.—(Over-exactness or scrupulousness) अतिसूक्ष्मता, अतिसौक्ष्म्यं.—(Delicacy of perception or judgment) सूक्ष्मदृष्टिः *f.* -ष्टित्वं, सूक्ष्ममतिर्वत्, कुशाग्रोपमतिर्वत्, कुशाग्रयुक्तिर्वत्.—(Delicacy of management) युक्तिः *f.*, सुयुक्तिः *f.*, लापयं, सुनीतिः *f.*

NICHE, *s.* प्रतिमास्थानं, प्रतिमापादः, प्रतिमानिकेतः-तनं.

NICK, *s.* (Of time) कालसन्धिः *m.*, कालयोगः, शुभकालः, शुभयोगः, सुयोगः, शुभलग्नं, शुभधनः, युक्तसमयः, उपयुक्तसमयः, उपयुक्तकालः, उपचितसमयः, अग्रिः *m.*—(Notch) छेदः, अवच्छेदः.

To NICK, *v. a.* (Touch at the right time) शुभलग्ने स्पृश् (c. 6. स्पृशति, स्पर्ष्टुं) or चासद् (c. 10. सादयति-वितुं), सुयुक्तिं कृ.—(Make a notch) अवच्छेदं कृ.

NICKNAME, *s.* उपाधिः *m.*, उपाधिनाम *n.* (न), निन्दानाम *n.*, निन्दामूर्च्छं नाम, तिरस्कारमूर्च्छकनाम, अपमानार्थकं नाम.

To NICKNAME, *v. a.* उपाधिं दा, उपाधिनाम कृ, तिरस्कारार्थं नाम दा.

To NICTATE, *v. n.* निमिष् (c. 6. -मिषति-नेमिषुं), पथिवद् निमेषं कृ.

NICTATION, *s.* निमेषः, निमीलनं, पथिनिमेषः, पथिवद् निमेषः.

NICTITATING MEMBRANE, *s.* पथिखां पक्षुरावरणं, पथितेजपटलं.

NIDIFICATION, *s.* नीडकरणं, नीडरचनं, कुलापरचना.

NIECE, *s.* (Brother's daughter) भ्रातृया, भ्रातृजा, भ्रातृपुत्री, भ्रातृसुता, भ्रातृकन्या.—(Sister's daughter) स्वसौया, भागिनीया, स्वसृपुत्री, भागिनीसुता, भागिनीकन्या, स्वसृजा.

NIGGARD, *s.* कृपणजनः, अदाता *m.* (न), कदर्यजनः, गाढमुष्टिः *m.*

NIGGARD, NIGGARDLY, *a.* दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, गाढमुष्टिः &c., कृपणः-ग्रा-ग्रं, व्ययशक्ती-क्षिनी-क्षि (न), व्ययशक्तिः-ता-तं, चत्वात्यशः &c.,

स्वल्पवयी &c., कद्वयैः -यौ -य्यै, मत्तरः -रा -रं, तनुत्यागः -गा -गं, तामपराङ्मुखः -खा -खं, दानपराङ्मुखः &c., छुद्रः -द्रा -द्रं, चर्चपराः -रा -रं. See Miser, miserly.

NIGGARDLINESS, NIGGARDNESS, *s.* कृपणता, कार्पण्यं, कद्वयता -न्तं, पयशक्षता, स्वल्पवयः, दृढमुष्टित्वं, मात्सर्यं, दानपराङ्मुखता.

NIGGARDLY *adv.* सकार्पण्यं, कृपणवत्, स्वल्पवयेन, पयशक्षया.

NIGH, NIGHLY, NIGHNESS. See Near, nearly, nearness.

NIGHT, *s.* रात्रिः *f.*, निशा, रजनी, घण्टा, क्षपा, शश्वरी, निर् *f.* (श), त्रियामा, यामिनी, यामवती, नक्तं indecl. निशीथिनी, तमस्विनी, विभावरी, तमी -मा -मिः *f.*, निरातपा, निशीथ्या, निशीथः, शमनी, वासुरा, वाशुरा, श्यामा, शताक्षी, शश्वरी, शय्या, यामिः -मी -मिका *f.*, यामीरा, यान्या, दोषा; 'a dark night,' तमिस्रा, तामसी; 'a moonlight night,' ज्योत्स्नी; 'by night, in the night,' रात्री, निशार्था, निशि, नक्तं, दोषा; 'a number of nights,' निशागणः, गणरात्रं, निशावृन्दं; 'coming on of night,' रात्रियोगः; 'end of night,' निशान्तः -न्तं, सपररात्रः, रात्रिविगमः; 'beginning of night,' निशादिः *f.*; 'every night,' प्रतिरात्रं, प्रतिनिशं, रात्री रात्री; 'day and night,' चहोरात्रं, चहर्निशं; 'night and day,' रात्रिन्दिवं, रात्र्यहनी *n. du.*; 'a night and two days,' पक्षिणी; 'a period of five nights,' रात्रकं; 'sitting up at night,' रात्रिजागरः -रणं; 'resting at night,' निशोपशायः; 'night attack,' सौप्तिकचयः, सौप्तिकं; 'last night,' गतरात्रिः *f.*

NIGHT-BLINDNESS, *s.* निशान्धता; 'affected with it,' निशान्धः -न्धा -न्धं, रात्र्यन्धः &c.

NIGHT-CAP, *s.* रात्री भूतं शिरोवेष्टनं or शिरोवस्त्रं, रात्रिशिरस्कं.

NIGHT-DEW, *s.* रात्रिजलं, निशाजलं, रजनीजलं, नैशासु *n.*, निशापुष्पं.

NIGHT-CLOTHES, NIGHT-DRSS, *s.* रात्रिवस्त्रं, रात्रिवसनं, रात्रिवेशः.

NIGHT-FALL, *s.* रजनीमुखं, निशादिः *f.*, रात्र्यास्तः, रात्रियोगः, सन्ध्या-कालः, दिनावसानं, प्रदोषः, प्रदोषकालः.

NIGHT-GOWN, *s.* रात्रिवस्त्रं, रात्रिवसनं, रात्रिवेशः, रात्री भूतं पस्त्रं.

NIGHT-HAG, *s.* रात्रिचरु, रात्रिचरा -री, निशाचरा -री, रात्र्यदा.

NIGHTINGALE, *s.* वसन्तदूतः, मदनदूतः, कोकिलः, गातुः *m.*

NIGHTLY, *a.* नैशः -शी -शं, प्रादोषिकः -की -कं, रात्रिकृतः -ता -तं, रात्रिकः -जा -जं, श्रावेरः -री -रं, प्रातिरात्रिकः -की -कं.

NIGHTLY, *adv.* (By night) रात्री, नक्तं, निशायां, निशि, दोषा. (Every night) प्रतिरात्रं, प्रतिनिशं, रात्री रात्री, निशि निशि.

NIGHT-MAN, *s.* खलपूः *m.*, मलपूः *m.*, पुरीषवाहकः, पुरीषापकर्षी *m.*

NIGHTMARE, *s.* कुस्वप्नः, दुःस्वप्नः, चञ्चोष्णप्रयुक्तस्वप्नः, स्वप्नकल्पितो दृढयदे-शोपरिस्थो भाटः, स्वप्नकल्पिता मिथ्यावासना or अपच्छाया.

NIGHTSHADE, *s.* (Prickly) कण्टकारी -रिका, निर्दिग्धिका, वृहती, धाव-निका, दुःस्वप्नी, स्पृशी, व्याभी, कुली, प्रचोदिनी, धुद्रा, रात्रिका.

NIGHT-WALKING, NIGHT-WANDERING, *a.* निशाचरः -रा -री -रं, रात्रिचरः &c., रात्रिचरः &c., रजनीचरः &c., निशाचारी -रिणी -रि (न्), नक्तचारी &c., नक्तचरः &c.

NIGHT-WATCH, *s.* यामः, प्रहरः, रात्रियामः, रात्रिप्रहरः.

NIHILITY, *s.* अभावः, अवस्तुत्वं, नास्तित्वं, असत्ता -न्तं, शून्यता -न्तं.

NIMBLE, *a.* लघुः -युः -य्वो -यु, लघुगतिः -तिः -ति, द्रुतगतिः &c., त्वरि-तगतिः &c., लघुशरीरः -रा -रं, लघुदेहः -हा -हं, चपलाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, चपलचपलः -ला -लं, चपलदेहः -हा -हं, चपलगतिः &c., क्षिप्रगतिः &c., क्षिप्रकारी -रिणी -रि (न्), आशुकारी &c., तीक्ष्णकम्पी -म्पी -र्मं (न्), चपलः -ला -लं, चपलः -ला -लं.

NIMBLE-FOOTED, *a.* लघुपादः -दा -दं, चपलपादः &c., पादचपलः -ला -लं. NIMBLE-HANDED, *a.* लघुहस्तः -स्ता -स्तं, चपलपाणिः -णिः -णि, पाणि-चपलः &c.

NIMBLENESS, *s.* लघुता, लाघवं, शरीरलाघवं, लघुगतिः, द्रुतगतिः, चपल-चापल्यं, देहचापल्यं, चापल्यं, द्रुतता, क्षिप्रता, शीघ्रता, चञ्चलता, चापल्यं.

NIMBLE-WITTED, *a.* चपलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, क्षिप्रबुद्धिः &c., शीघ्रबुद्धिः &c.

NIMBLY, *adv.* सलाघवं, लाघवेन, लघु, लघुगत्या, द्रुतं, द्रुतगत्या, त्वरितं, त्वरितगत्या, चापल्येन, चपलं, चपलगत्या, चपलचापल्येन, क्षिप्रं, शीघ्रं.

NINE, *a.* नव *m. f. n. pl.* (न्), नवसंख्यकः -द्या -कं.

NINE-FOLD, *a.* नवगुणः -णा -णं, नवविधः -धा -धं, नवधा indecl.

NINETEEN, *a.* नवदश *m. f. n. pl.* (न्), जनविंशतिः *f. sing.*, एकौनविं-शतिः *f. sing.*, नवदशसंख्यकः -का -कं.

NINETEENTH, *a.* नवदशः -शी -शं, एकौनविंशः -शी -शं, जनविंशः &c., जनविंशतितमः -मी -मं, एकौनविंशतितमः &c.

NINETIETH, *a.* नवतः -ती -तं, नवतितमः -मी -मं.

NINETY, *a.* नवतिः *f. sing.*, नवतिसंख्यकः -का -कं; 'ninety-one,' एकनवतिः *f.*; 'ninety-two,' द्वानवतिः *f.*; 'ninety-three,' त्रयो-नवतिः; 'ninety-four,' चतुर्विंशतिः; 'ninety-five,' पञ्चनवतिः; 'ninety-six,' षडनवतिः; 'ninety-seven,' सप्तनवतिः; 'ninety-eight,' अष्टनवतिः *f.*; 'ninety-nine,' ऊनशतं, एकौनशतं; 'above ninety years old,' दशमी *m.* (न्), दशमीत्यः, दशमीङ्गतः.

NINETY-FOLD, *a.* नवतिगुणः -णा -णं, नवतिविधः -धा -धं, नवतिधा indecl.

NINNY, NINNY-HAMMER, *s.* अल्पबुद्धिः *m.*, अल्पधीः *m.*, मूर्खः, निर्बुद्धिः.

NINTH, *a.* नवमः -मी -मं, नावमिकः -की -कं.

NINTHLY, *adv.* नवमत्तस्, नवतस्, नवमस्थाने, नवमपदे.

To nip, *v. a.* (Cut or pinch off with the ends of the fingers) अङ्गुल्यग्रेः or अङ्गुलिनखैर् चर्चच्छेद (c. 7. -छिनत्ति -छेदुं) or अवकृत् (c. 6. -कृनति -कर्त्तुं) or निकृत् or छिद् or पीड्. (Bite off) दंश् (c. 1. दंशति, दंष्टुं), विदंश्, सन्दंश्, अवदंश्. (Pinch in general) पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), मृच् (c. 1. मृचति, c. 9. मृचति -यितुं), आर्क्षं -र्क्षं -र्क्षं कृ, आर्क्षीकृ; as, 'to pinch with cold,' शीतेन पीड् शीताक्षीकृ, हिमाक्षीकृ. (Blast, destroy) नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), मृ (c. 10. मारयति -यितुं), विशृ (c. 10. -शार-यति -यितुं), ज्ञानीकृ.

NIP, NIPPING, *s.* नखैर् अवच्छेदः or अवकृन्तनं or निकृन्तनं or कृन्तनं, हिमाक्षीकरणं, शीताक्षीकरणं, हिमनाशः.

NIPPED, *p. p.* (With cold) हिमपीडितः -ता -तं, हिमाक्षीः -क्षी -क्षं, शीताक्षीः &c., हिमदूषितः -ता -तं, हिमनाशितः &c. (In general) पीडितः -ता -तं, मृचितः &c.

NIPPERS, *s. pl.* सन्दंशः -शकं -शका, कट्कमुखं.

NIPPLE, *s.* स्तनाग्रं, स्तनमुखं -रा, स्तनशिखा, कुचाग्रं, चूषुकः -कं, स्तन-वृन्तः -न्तं, पिप्पलकं, नर्म्सठः, पुनं; 'the nipples,' पुनश्चद्वौ *m. du.*

NIT, *s.* लिङ्घा, निष्ठा, रिद्धा, दिद्धः, यूकाण्डः.

NITRE, *s.* यवधारः, यवजः, तर्क्षः, पायसः, तीक्ष्णः, तीक्ष्णरसः, यवलासः, यवायजः.

NITROGEN, *s.* expressed in modern treatises by the word रूचककारः.

NITROUS, NITRY, *a.* यवधारीयः -या -यं, यवधारमयः -यी -यं, यवधार-गुणकः -का -कं, यवधारोत्पादकः -का -कं.

NITTY, *a.* बहुलिङ्घः -ङ्घा -ङ्घं, लिङ्घापूर्णः -र्यो -र्यं, प्रचुरलिङ्घः &c.

NIVEOUS, *a.* हिम्यः -म्या -म्यं, तुषारमयः -यी -यं, हिममयः &c.

No, *adv.* न, नो, नहि; 'or no,' न वा.

No, *a.* (None) usually expressible by न; as, 'no one,' न कश्चित् *m.*, न काचित् *f.*, न कोऽपि *m.*, न चापि *f.*, न कथन *m.*, न काचन *f.*; 'no thing,' न किञ्चित्, न किमपि, न किञ्चन; 'no other,' नान्यः न्या-न्यद्; 'no where,' न क्वचित्, न क्वपि, न कुत्रचित्, न कुत्रापि; 'no more, not again,' न पुनर्; 'no great distance,' नातिदूरं. When 'no' is privative, it is expressed by निर, अ, वि &c. prefixed, or by हीन, शून्य, पञ्चित, रहित &c. affixed; as, 'having no fruit,' निम्बलः-ला-लं, चमलः &c., विकलः &c., फलहीनः-ना-नं, &c.

Nobility, *s.* (Antiquity of family, elevation of rank) महाकुलता, कुलीनता, महाकुलीनता, सत्कुलीनता, पवित्रातता, चाभिजातं, चाभिजनं, कुलोत्कर्षः, कुलोत्कृष्टता, श्रीकर्म, कौलीनं, सद्गुणता, वंशोत्कर्षः—(Elevation or greatness of mind) माहात्म्यं, माहात्मता-त्वं, महिना *m.* (नृ), महत्वं, उदारता, औदार्यं, चित्तोदारता, महत्त्वा, महानुभावः—(Distinction, eminence) उत्कर्षः, उत्कृष्टता, श्रीकर्म, वैशिष्ट्यं, विशिष्टता, प्रधानता-त्वं, समुच्चिताः *f.*, प्रकर्षः, शिष्टता, श्रेष्ठत्वं, सेव्यता, सुख्यातिः *f.*—(Magnificence) प्रतापः, तेजस् *n.*, घोः *f.*—(The nobility, noblemen collectively) कुलीनलोकः, कुलीनजनसमूहः, कुलीनजनः *m. pl.*, शिष्टजनः *m. pl.*, कुलीनसमूहः, राजन्यकं.

Noble, *a.* (Of ancient family, or elevated rank) कुलीनः-ना-नं, महाकुलीनः-ना-नं, महाकुलः-ला-लं, सत्कुलीनः-ना-नं, सद्गुणः-शा-शो, अभिजनवान्-वती-वत् (नृ), अभिजातः-ता-तं, उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, उत्कृष्टकुलजातः-ता-तं, महाकुलजः-जा-जं, महाकुलप्रसूतः-ता-तं, सत्कुलजातः-ता-तं, विशुद्धकुलभवः, वंशविशुद्धः-द्धा-द्धं, सद्गुणजातः-ता-तं, प्रधानवंशोद्भवः-या-यं, महावंशीयः-या-यं, उत्तमवंशजातः-ता-तं, कुलश्रेष्ठ-ष्ठिनी-ष्ठि (नृ), श्रेष्ठकुलोद्भूतः-ता-तं, कुलोद्भूतः-ता-तं, कुलिकः-का-कं, कौलेयः-यी-यं, प्रतिपत्तिमान् &c.—(Great in mind) उदारः-रा-रं, उदारमनाः-ना-नः (नृ), उदारमतिः-ति-ति, उदारपीः-पी-पि, महात्मा-त्मा-त्त (नृ), महामनाः &c., महामनस्कः-स्का-स्कं, माहात्मिकः-की-कं, महामतिः-ति-ति, महानुभावः-वा-वं, महत्त्वः-त्त्वा-त्तं, महाशायः-या-यं, उत्तममनाः &c.—(Distinguished, eminent, excellent) उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, अत्युत्कृष्टः &c., शिष्टः-ष्टा-ष्टं, विशिष्टः &c., उत्तमः-मा-मं, प्रमुखः-खा-खं, उत्तमः-ता-तं, समुच्चितः-ता-तं, प्रसन्नः-स्ना-स्तं, महान्-हती-हत् (नृ), महाभागः-गा-गं, महाभाग्येयः-या-यं, सेव्यः-व्या-व्यं.—(Illustrious) ख्यातः-ता-तं, विख्यातः-ता-तं, यशस्वी &c., महायशः &c., श्रीमान् &c., सुप्रसिद्धः-ष्टा-ष्टं, कोटिमान् &c.—(Magnificent) महाप्रतापः-पा-पं, महातेजाः &c., विभूतिमान् &c., श्रीमान् &c. 'Noble' may sometimes be expressed by क्षुभः or पुङ्गवः or व्याघ्रः or सिंहः or शार्ङ्गः or इन्द्रः in comp.; as, 'a noble or eminent man,' पुङ्गवर्षभः, पुङ्गवव्याघ्रः, नरपुङ्गवः, नरेन्द्रः &c.; 'a noble elephant,' गजेन्द्रः; 'noble nature,' सत्त्वं; 'noble on both sides,' मातुतः पितृतथाभिजनवान् &c.

Noble, NOBLEMAN, *s.* कुलीनजनः, कुलीनलोकः, शिष्टजनः, शिष्टलोकः, कुलीनपदस्य, उत्कृष्टपदस्य, उत्कृष्टपदस्य, कुलश्रेष्ठ *m.* (नृ), सत्कुलीनः, अभिजनवान् *m.* (नृ), राजन्यः.

Noble-minded, *a.* उदारमनाः-ना-नः (नृ), उदारपीः-पी-पि, उदारमनस्कः-स्का-स्कं, उदारचेताः &c., महात्मा-त्मा-त्त (नृ), सम्भावितात्मा &c., महत्त्वः-त्त्वा-त्तं.

Nobleness, *s.* महत्त्वं, महिना *m.* (नृ), उत्कर्षः, उत्कृष्टता, श्रेष्ठता, प्रधानता, उदारता, औदार्यं, उच्चतिः *f.*, समुच्चिताः. See Nobility.

Noblesse, *s.* कौलीन्यं, कौलीनं, कुलीनलोकः, कुलीनसमूहः, कुलीनसभा. Nobly, *adv.* (With nobleness of birth) कुलीनं, कुलीनवत्, साभिजातं; 'nobly-born,' महाकुलप्रसूतः-ता-तं, सत्कुलजातः-ता-तं. See NOBLE, *a.* (With greatness of mind) औदार्यं, औदार्येण, उदारवत्, समाहात्म्यं, माहात्म्येन, मनोमहत्त्वात्, महिना, उदारविभूतत्वात्, उदारचेतासा, महत्त्वया.—(Magnificently) महाप्रतापेन, महातेजसा, चतितेजसा, समप्रतापं, रेण्वयेण.

Nobody, *s.* न कश्चित् *m.*, न काचित् *f.*, न कोऽपि *m.*, न चापि *f.*, न कथन *m.*, न काचन *f.*

Nocent, *a.* हिंस्रः-सा-सं, हिंसातुः-तुः-तु, अपकारकः-का-कं.

Noctambulation, *s.* निद्राभ्रमणं, निद्रापरिभ्रमणं, निद्राचारः.

Noctambulist, *s.* निद्राचारी *m.* (नृ), निद्राभ्रमणकृत्. See NIGHT-WALKING.

Noctivagant, *a.* निशाचरः-रा-रं, नक्षत्रारी-रिणी &c. See NIGHT-WALKING.

Nocturnal, *a.* नैशः-शी-शं, रात्रिकालिकः-की-कं, रात्रिसमन्धी-न्धीनी &c., रात्रिकालसमन्धी &c., दोषातनः-नी-नं, प्रादोषिकः-की-कं, शार्ङ्गः-री-रं, रात्रीयः-या-यं, निशासमन्धीयः-या-यं.

To nod, *v. a. or n.* (Incline the head) शिरः or मस्तकं नन् (c. 1. नमति, ननुं, c. 10. नमयति-यितुं) or प्रणम् or अभिनम् or चिनम् or चानम्.—(Make a sign by a motion of the head) मस्तकचक्रेण कृ, शिरःसक्रेण कृ, शिरसा सक्रेण कृ or संज्ञा कृ or इङ्गितं कृ, शिरः पल् (c. 10. चालयति-यितुं).

Nod, *s.* (Inclination of the head) शिरःप्रणामः, मस्तकप्रणामः, शिरःप्रणतिः *f.*—(Sign made by a movement of the head) मस्तकसङ्केतः, शिरःसङ्केतः, शिरसा सङ्केतः or संज्ञा or इङ्गितं, मस्तकसन्देशः, शिरःचालनं.

Nodated, *a.* ग्रन्थिमान्-मती-मत् (नृ), ग्रन्थिलः-ला-लं.

Noddle, *s.* मस्तकः-कं, शिरस् *n.*, शीर्षकं, मुखकं.

Noddy, *s.* अत्यपुष्टिः *m.*, अत्यपीः *m.*, मूढः, निर्वुद्धिः *m.*

Node, *s.* (In surgery) चक्षिगुल्मः, अण्डसि *n.*—(In astronomy) पातः, उपग्रहः; 'ascending node,' राहुः *m.*, खर्षातुः *m.*, विषुवदः, सौरिकेयः, तमस् *n.*; 'descending,' केतुः *m.*

Nodose, *a.* ग्रन्थिलः-ला-लं, ग्रन्थी-ग्रन्थी-ग्रन्थि (नृ), ग्रन्थिग्रन्थिः-ग्रन्थि-ग्रन्थि.

Nodosity, *s.* ग्रन्थिलत्वं, ग्रन्थिमल्लं, सग्रन्थित्वं, सग्रन्थित्वं, ग्रन्थिपूर्णाता.

Nodule, *s.* शकैरा, पिरः-रं, यनः, लोहः-ष्ट-ष्टु *m.*

Noise, *s.* शब्दः, महाशब्दः, अतिशब्दः, ध्वनिः *m.*, महाध्वनिः *m.*, खनः, महाखनः, निःखनः, घोषः-घणं-शा, महाघोषः, नादः, महानादः, स्वः, महास्वः, उच्चैःस्वः, उच्चस्वः, प्रयोपकः, प्रस्वानः, निघोषः, निनादः, रणत्कारः, क्लृणः, रंहादः, निहादः, रणः, रणत्कारः, राषः, उद्गायः, कोलाहलः, रासः, राषणं, हुनुलं, ध्वनः, चणः, उक्तोशः.—(Public talk) जनवादः, जनप्रवादः, जनरवः, जनधुतिः *f.*

To noise, *v. a.* (Spread by report) घुम् (c. 10. घोषयति-यितुं), विघुम्, प्रकाशं (c. 10. -काशयति-यितुं), विकाशं, स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), चाख्या, विख्या, प्रचरं (c. 10. -चारयति-यितुं), प्रकटीकृ.

Noised abroad, *p. p.* घोषितः-ता-तं, विघोषितः-ता-तं, प्रचारितः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, प्रकटितः &c., प्रकटीकृतः &c., चाख्यातः &c.

Noiseless, *a.* शब्दकारी-रिणी &c., ध्वनयन्-यनी-यत् (नृ). See N. ३३.

Noiseless, *a.* निःशब्दः-च्चा-च्चे, निःशब्दः &c., अशब्दः &c., अघोषः-या-यं, नीरवः-वा-वं, सरवः-वा-वं, शब्दहीनः-ना-नं.

Noiselessly, *adv.* शब्देन विना, अशब्देन, निःशब्दं, निःशब्दं.

Noisily, *adv.* महाशब्देन, अतिशब्देन, महास्वरेण, उच्चैःस्वरेण.

NOISINTS, *s.* महाशब्दजन्यं, महाशब्दः, महाशब्दजातिः, महाशब्दनिः *m.*
-निता, महानादः -दा, शब्दकारिता, शब्दपदं, शब्दता, शब्दतत्त्वं.
NOISOM, *a.* (Noxious, destructive) नाशकः -का -कं, नाशकः &c.,
प्राणनाशकः &c., मृत्युजनकः &c., घायकः -रा -रं, पिनाशकः &c.,
प्राणहृत् -रा -रं, नृशंसः -ना -सं, शत्रुहृत् -रु -रं, शत्रुहृत् -दा -दं,
घातकः -का -कं, घायकः &c., क्षतिजनकः &c., क्षतिकारी -रिणी
&c.—(Offensive to the smell) दुर्गन्धः -न्धा -न्धं, दुर्गन्धी -न्धिनी -न्धि
(न), घृतिगन्धकः -का -कं, कुत्तितः -ता -तं.

NOISOMENIAS, *s.* दुर्गन्धता -न्तं, दीर्घनिः *m.*, घृतिगन्धता, घृतिगन्धः,
उग्रगन्धता, घृतिः *f.*, कुत्तितत्त्वं, दीर्घतत्त्वं.

NOISY, *a.* शब्दकार -री -रं, महाशब्दकार -री -रं, महाशब्दः -रा -कं,
महाशब्दी -न्दिनी -न्दि (न), महानादः -ना -नं, महाशब्दनिः -न्ता -कं,
महाशब्दनिहृत् -री -रं, महानादी &c., महानादः -दा -दं, महानादः -दा
-कं, क्षतिशब्दः -ना -नं, क्षतिशब्दपान् -पत्नी -पत् (न), कुम्भकारी &c.,
कुम्भः -हा -लं, जोलाहलकारी &c. जोलाहलपान् *m. f. n.*, चोरणः
-पा -वं, गुरार -रा -रं.—(Clamorous) घोषः -गा -गं, घोषणः
-री -रं, महाघोषः -पा -वं, घृणघोषः -पा -वं.—(Sounding) जलनः
-ना -नं, नादी &c., ननपान् &c., मंदादी &c., ननन् -नन्ता -न्ता
(न), धनधन &c.

NOMAD, NOMADIC, *a.* प्रपारानुसारवासी -मिनी &c., घनुपारानुगोपी.
NOMINATOR, *s.* नामस्थापकः, नामवापकः, नामस्थापकः.

NOMENCLATURE, *s.* शब्दमञ्जरः, शब्दमाला, निपणुः *m.*

NOMINAL, *a.* (Pertaining to a name) नाममत्त्वो -न्मिनी &c., नाम-
विषयः -या -वं.—(Relating to word) शब्दः -न्त्री -न्तं, शब्दविषयः
-की -कं, वाचनितः -जी -कं, वाचनधानिकः -री -रं.—(Existing
in name only) नामधारी -रिणी &c., नाममात्रधारी &c., नाममत्त्व *m. f. n.*,
शब्दः -न्त्री -न्तं, शब्दविषयः &c.—(Nominal verb). The gram-
matical symbol is लिपु.

NOMINALLY, *adv.* नामतः, नामाच्च, शब्दतः, शब्दमात्रेण.

To NOMINATE *v. a.* (Give a name) नाम द् or दा, मंत्रं द् or दा.
—(Designate by name) नाम निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देषु) or
प्रदिष्ट.—(Appoint by name to an office) नाम निर्दिष्ट निदुन्
(c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योनयति -यितुं) or परिदुप् (c. 10.
-न्यायति -यितुं) or प्रदुप्.

NOMINATED, *p. p.* नामनिर्देशानन्तरं निदुक्तः -न्ता -न्तं or नियोजितः -ता -तं.

NOMINATION, *s.* (Act) नामनिर्देशानन्तरं नियोगः or नियोजनं.—(Power
of nominating or appointing) नियोजनविषयकः.

NOMINATIVE, *s.* (Case in grammar) कर्त्ता *m.* (पुं), कर्त्तृकारकः,
कर्त्तृवाचकः, प्रथमा, प्रथमा विभक्तिः.

NOMINATOR, *s.* नियोजकः, नामनिर्देशपूर्वं नियोजयिता *m.* (पुं), निर्देशकः.

NOMINEE, *s.* नियोजितः, नियुक्तः, अधिकृतः.

NON. A prefix expressed in Sanskrit by अ or अन्.

NON-ACCEPTANCE, *s.* अपरिग्रहः, अग्रहणं, अप्रतिग्रहः, अस्वीकारः.

NONAGE, *s.* वात्स्यं, पालदशा, व्यवहारयोग्यता, अप्राप्तव्यवहारत्वं.

NONAGENARIAN, *a.* दशमी *m.* (पुं), दशमीस्यः, दशमीभूतः.

NON-APPEARANCE, *s.* अदर्शनं, अनुपस्थानं, अनुपस्थितिः *f.*, अविद्यमानता.

NON-ARRIVAL, *s.* अनगमः -नन्, अनभिगमनं, अनुपस्थानं.

NON-ATTAINMENT, *s.* अप्राप्तिः *f.*, अलभः, अलभिः *f.*, अनप्राप्तिः *f.*

NON-ATTENDANCE, *s.* अदर्शनं, दर्शनाभावाः, अनुपस्थानं. See NON-
APPEARANCE.

NON-ATTENTION, *s.* अनपधानं -नता, अनवहितत्वं, अलक्ष्यं.

NONCE, *s.* प्रयोजनं, अवसरः, पारः, समयः, उपयोगः.

NONCHALANCE, *s.* निरुत्तुकता, उदासीनता, मज्जता, अनपेक्षा, अनास्था.

NONCHALANT, *a.* निरुत्तुकः -का -कं, उदासीनः -ना -नं, अनपेक्षः -क्षा
-क्षं, निरपेक्षः &c., मज्जः -ज्ज -जं, अनभिलाषः -पा -पं, निःस्पृहः -हा -हं.

NON-COMMENCEMENT, *s.* आरम्भः, आरम्भः *f.*, अनुपक्रमः.

NON-COMMISSIONED, *a.* अनधिकारवान् -पत्नी -पत् (न), अपदयुक्तः -क्ता -कं.

NON-COMPLIANCE, *s.* अननुरोधः -धनं, अस्वीकारः, अननुपूर्तिः *f.*

NON-CONDUCTOR, NON-CONDUCTING, *a.* अपाहकः -का -कं, अप्रापकः
-का -कं, अनायकः -का -कं, अनेता -न्त्री -नृ (नृ).

NON-CONFORMIST, *s.* अननुरोधी *m.* (पुं), अननुपूर्ति *m.*, अननुसारी *m.*,
अनुयायी *m.*, अननुपूरकः.—(Discenter from the established
church) देशव्यापितधर्मविरोधी *m.* (पुं), माधाराधर्मविरोधी *m.*,
देशव्यापितधर्मविमर्शकः, मतान्तरापलक्षी *m.*, मतान्तरधारी *m.*, मतान्-
तरधारी *m.*

NON-CONFORMITY, *s.* अननुरोधः -धनं, अननुपूर्ति, अननुसरणं, अस्वीकारः.
—(Discent) देशव्यापितधर्मविरोधः, देशव्यापितधर्मविमर्शकः *f.*, मतान्-
तरापलक्षनं, मतान्तरं.

NON-CONTACT, *s.* सम्पर्कः, सम्पर्कः, सम्पर्कः *f.*, सम्पर्गः.

NON-DELIVERY, *s.* समनर्पणं, समप्रतिपादनं, समदानं, समप्रदानं.

NONDELIVERY, *a.* अर्पितः -ता -तं, अर्पणयोगः -या -वं, अलक्ष्यः -रा -रं.

NON, *a.* न अस्ति *m.*, न अस्ति *f.*, न अस्ति *n.*, न कोपि, न कापि *f.*,
न किमपि *n.*, न कश्चन *m.*, न कश्चन *f.*, न किमपि *n.*, often ex-
pressed by न with another word; as, 'none other,' नान्यः
-न्या -न्यत्.—(Not the least portion, not any, none at all)
न किंचिदपि, न किमपि, न किमपि, न कश्चनपि, न कोकमपि, न
लेखमपि, न गगामपि, अलेखः, अलेखमपि, अलपलेखः.

NON-PLUS, *a.* अतृप्तः -ता -तं, अतृप्तः -ता -तं, अनुपूरकः -ता -तं.

NON-EXISTENCE, *s.* अयोगः, अयोगः, अनुपयोगः, अस्तित्व *f.*

NON-EXISTENT, *s.* (Non-existence) अभावः, अभावः, अभावः, अलक्ष्यः,
असत्त्वं, अमता, गानितं, गानि *ind.*, अयोगः, अनोपितं, अनोपनिः *f.*,
अपस्तुता -न्तं, अविद्यमानता, अनुपस्थिता, अविद्यमानता, अस्तुता.—(A non-
entity) अपदार्थः, अलक्ष्यार्थः, अलक्ष्यपदार्थः, अस्तु *n.*, अस्तु *n.*,
अस्तुत्वं, अस्तुत्वं.

NON, *s. pl.* रोमीयपञ्चिकायां मासस्य षष्ठमो or सप्तमो दिवसः.

NON-EXISTENTIAL, *a.* अनाप्ययः -न्त्री -न्तं, अस्तित्वान्तरः -न्ता -न्तं, अस्तित्व-
लक्ष्यः -न्त्री -न्तं, अस्तित्वः -ता -तं, अनान्वयीयः -न्ता -न्तं.

NON-EXISTENCE, *s.* अभावः, अभावः, अभावः, नास्तित्वं. See NON-EXISTENT.

NON-EXISTENT, *a.* अविद्यमानः -ना -नं, अविद्यमानः -ना -नं, असन् -सन्ता
-न्ता (नृ), अभावः -पा -वं, अभावः -ता -तं, अभावः -ता -तं, निःसह्यः
-न्ता -न्तं, अविद्यमानः -ता -तं.

NON-OBSERVANCE, *s.* अपालनं, अप्रतिपालनं, अग्रहणं, असेवनं.

NON-PARIAL, *a.* अनुपमः -मा -मं, अप्रतिमः &c., अतितीत्यः -या -वं.

NON-PERFORMANCE, *s.* अनुपानं, अविधानं, अकरुणं, अकर्म *n.* (पुं).

NON-PLUS, *s.* अनुपायः, अमतिः *f.* -हितं, निरुपायत्वं, गतिहीनता, निरु-
त्तरत्वं, अनुपूरकं, मोहः, व्यसता, दुःखता.

To NON-PLUS, *v. a.* निरुपरीकृ, अनुपरीकृ, निरुपायीकृ, गतिहीनं -नां
कृ, मुहं (c. 10. मोहयति -यितुं), व्याकुलीकृ.

NON-PLUSSED, *p. p.* निरुपायः -या -वं, गतिहीनः -ना -नं, उपायहीनः.
निरुत्तरः -रा -रं, अनुपूरकः &c., दुर्गतिः &c., कुतश्चिन्ता -ता -तं.

NON-RESIDENCE, *s.* अवस्थितिः *f.*, अवासा, अनियमनं, अनिवासः, अनवस्थितिः *f.*

NON-RESIDENT, *a.* अवासी-सिनी-सि (नृ), अस्थानावासी &c., अनवस्थितः &c.

NON

- NON-RESISTANCE**, *s.* प्रमत्तीत्वात्, प्रमत्तिरित्या, प्रमत्तिरोपः, अनिवार्यं.
- NON-RESUMPTION**, *s.* अपुनरादानं, अपुनर्हरणं, अनववर्त्तनं *n.* (नं).
- NONSENSE**, *s.* अनर्थकं, अानर्थक्यं, अनर्थकवाचनं, अनर्थकभाषणं, निरर्थकवाचनं, अपहं, असहजं, अवयं, असहजवाचनं, अनियतवाचनं, असहजकथा, वृथावाच्य, मृथार्थकं, अवाच्यं, अलिप्तं, प्रलपितं, प्रलापः, अनर्थः, अर्थहीनवचनं; 'talking nonsense,' असहजप्रलापी-पिनी-पि (नं), अनियतप्रलापी &c., अनर्थकवाक्ता-ह्नी-ह्नी (नं), जल्पकः-ना-कं, जल्पाकः-का-कं, वाचालः-ला-लं, वाचाढः-टा-टं, पद्मगर्भ-वाक् *m.f. n.*
- NONSENSICAL**, *a.* अनर्थकः-का-कं, निरर्थकः-का-कं, अनर्थः-या-यं, अर्थहीनः-ना-नं, अर्थशून्यः-न्या-न्यं, अर्थरहितः-ता-तं, मृथार्थकः &c., वृथार्थकः &c., असहजः-हा-हं, असहजायः-या-यं, अवयः &c., अनियतः &c., असहजः-ता-तं, अवाच्यः-या-यं, अपुनर्हरणः-का-कं, अभियेयारहितः-ता-तं.
- NONSENSICALLY**, *adv.* निरर्थकं, अनर्थक्यं, असहजं, वृथा, मृथा.
- NONSENSICALNESS**, *s.* अनर्थकता, निरर्थकता, अानर्थक्यं, अर्थहीनता, अर्थभाषः, असहजता, असहजता, अवाच्यं, अयुक्तिः *f.*
- NON-SOLUTION**, *s.* अलपनं, अवाच्या-स्यानं, अपरिहोपनं, अलपनिता.
- NON-SUITED**, *p.p.* अवसन्नः-ना-नं, अवसादितः-ता-तं, हीनः-ना-नं, अर्थहीनः-ना-नं, हीनवादः-दा-दं, नष्टवादः-दा-दं, हतवादः; 'to be non-suited,' अर्थहीन in pass. (हीयते), अवसत् (c. 1. -सोदति-सत्तु), नष्टवादः-दा-दं भू.
- NON-SUPERINTENDENCE**, *s.* अनभिधानं, अनभिपिप्तिः *f.*, अनभिष्टादृत्वं, अनभिष्टारः.
- NOODLE**, *s.* अत्युद्धिः *m.*, अत्युद्धिः *m.*, मूर्खः, अरुद्धः *m.*
- NOOK**, *s.* कोणः, अष्टः, चारं, विविक्तस्थानं, गुप्तस्थानं.
- NOON**, **NOON-DAY**, **NOON-TIDE**, *s.* मध्याह्नः, मध्याह्नकालः, दिनमध्यं, दिवसमध्यं, दिवानम्यं, मध्यन्दिनं, उद्दिनं.
- NOON**, **NOON-DAY**, *a.* मध्याह्निकः-दी-कं, मध्यन्दिनः-नी-नं.
- NOOSE**, *s.* पाशः, पाशपन्थः-न्वं-न्वंनं, वागुरा, उन्मायः, कूटपाशः; 'for the neck,' गलपाशः; 'number of nooses,' पाश्या.
- To NOOSE**, *v. a.* पाशं (nom. पाशपति-पितुं), पाशोक्तं, पाशेन बन्ध् (c. 9. वाताति, बन्धुं), पाशे or उन्माये पृ (c. 10. पातपति-पितुं).
- NOOSED**, *p.p.* पाशितः-ता-तं, पाशीकृतः &c., पाशपन्थः-हा-हं.
- NOR**, *adv.* न, न च, sometimes expressed by the prohibitive मा, or sometimes simply by या in conjunction with a negative. See NEITHER, conj.
- NORMAL**, *a.* (Regular) वैधिकाः-नी-कं, यथाविधिः-पि-पि, यथाक्रमः-मा-मं—(Relating to rudiments, teaching rudiments) मूलविद्यासप्तन्वी-न्विनी &c., विद्योपक्रमसप्तन्वी &c., विद्यारम्भोपदेशकः-का-कं, मूलविद्याशिष्यकः-का-कं.
- NORTH**, *s.* उत्तरः, उत्तरदिक् *f.* (श्), उत्तरदिशा, उत्तराशा, उदीची, रौवेरी, सीम्पा. Kuvera, according to the Hindús, is the Regent of the North.
- NORTH**, *a.* उत्तरः-रा-रं, उत्तरस्याः-स्या-स्यं, उदीचीनः-ना-नं, उदक्-दीची-दक् (श्), कौवेरः-री-रं; 'north-road,' उत्तरायायः; 'north-country,' उदीच्यः.
- NORTH-EAST**, *s.* प्रागुत्तरः, प्रागुदीची, पूर्योत्तरः-रा, देशानी, अपराजितः; 'north-eastwards,' प्रागुत्तरेण, पूर्योत्तरेण; 'north-east of the city,' प्रागुत्तरेण नगरात्.
- NORTH-EAST**, **NORTH-EASTERLY**, **NORTH-EASTERN**, *a.* प्रागुत्तरः-रा-रं,

NOT

- पूर्योत्तरः-रा-रं, प्रागुदक्-दीची-दक् (श्), प्रागुदीचीनः-ना-नं, प्रागुत्तरस्याः-स्या-स्यं, पूर्योत्तरस्याः &c.
- NORTHERLY**, **NORTHERN**, *a.* उत्तरदिश्यः-श्या-श्यं, उत्तरः-रा-रं, उदीचीनः-ना-नं, उत्तरसप्तन्वी-न्विनी-न्वि (नं); 'in a northerly direction,' उत्तरदिशि.
- NORTH-POLE**, **NORTH-STAR**, *s.* भुवः, मेरुः *m.*, जीज्ञानपादिः *m.*
- NORTHWARD**, *a.* उत्तरदिश्यः-श्या-श्यं, उत्तरदिक्ष्यः-स्या-स्यं, उदक्पुत्रः-त्ती-सं, उत्तरस्याः-स्या-स्यं.
- NORTHWARDS**, *adv.* उत्तरेण-रात्, उत्तरतः, उत्तरदिशि, उत्तरत्र.
- NORTH-WEST**, *s.* वायवी, वायुकोणः, वायुदिशा.
- NORTH-WEST**, **NORTH-WESTERLY**, **NORTH-WESTERN**, *a.* वायुकोणस्याः-स्या-स्यं, वायुदिक्ष्यः &c., वायवः-वी-वं, वायवीसप्तन्वी-न्विनी-न्वि (नं).
- NORTH-WIND**, *s.* उत्तरवायुः *m.*, उत्तरदिग्वायुः *m.*, उत्तरदिक्ष्वपवनः.
- Nose**, *s.* नासा-सिका, नसा, नस्या, प्राणं, घोषा, गन्धवाहः, गन्धवाहः, गन्धनाली, प्रतिः *f.*, नाः *f.* (स्), नस्ति, नासिक्यं, नासिक्यकं, चिह्नितो, विकृष्टिका, तनुभस्त्रा, नरु, नकुटं, नकुटकं; 'aquiline nose,' शुक्रनासिका; 'having a sharp nose,' खरणासः-सा-सं, खरणाः-शा-शः (स्); 'having a nose like a hoof,' सुरणासः-सा-सं, सुरणाः-शा-शः (स्); 'having a flat nose,' नतनासिका-का-कं, अवतीढः-टा-टं, अवनाढः-टा-टं, अवप्रढः-टा-टं; 'having a prominent nose,' प्रलक्षयोः-या-यं; 'having a large nose,' उग्रनासिका-का-कं; 'tip of the nose,' नासिकाग्रं, नासाग्रं; 'mucus of the nose,' नासिकामलं; 'running at the nose,' नासिकावायः, नासापरिवाहः; 'thickening of the membrane of the nose,' नासानाहः; 'dryness of the nose,' नासाशोषः; 'breathing through the nose,' नासिकान्धः-मा-मं; 'drinking through the nose,' नासिकान्धः-यी-यं; 'led by the nose, as cattle, &c. नस्ति, नस्तोतः, नस्तोतः.
- Nose-bridle**, *s.* (Rein passed through the nose of an ox) नास्यं, नासिकारज्जुः *m.f.*
- Nose-cut**, *a.* चिह्ननासः-सा-सं, चिह्ननासिकः-का-कं, चिह्ननाः-नाः-नः (स्).
- Nosed**, *a.* (Having a nose). See under Nose.
- NOSEGAY**, *s.* कुसुमस्तवकाः, पुष्पस्तवकाः, पुष्पगुच्छः-च्छकः, गुच्छः-च्छकः, गुलः-तलकः, गुच्छः, गुलुच्छः, समाली, कुटी, प्रकाशः.
- NOSELESS**, *a.* अनासिकः-का-कं, विनासिकः-का-कं, विनसः-सा-सं; गतनासिकः-का-कं, निर्नासिकः &c., नासिकाहीनः-ना-नं, नासिकाशून्यः-न्या-न्यं, विसः-खा-खं, विखुः-खुः-खु, विख्यः-ख्या-ख्यं, विखुः &c., विखुः &c., विद्यः-या-यं.
- Nosology**, *s.* रोगनिदानशास्त्रं, निदानविद्या, रोगवर्गकरणविद्या.
- Nosopoetic**, *a.* रोगकटः-रा-रं, व्याधिसनकः-का-कं, रोगोत्पादकः &c.
- NOSTRIL**, *s.* नासारन्ध्रं, नासिकारन्ध्रं, नासाग्ररन्ध्रं, नासाविवरं, नासिकाचिह्नं, नासापुटं, नासाविलं; 'air breathed through the nostrils,' स्तर.
- NOSTRUM**, *s.* गूढीयं, गुप्तीयं, अप्रकाशितं, मिथ्यीयं.
- Nor**, *adv.* In absolute negation, denial, or refusal, 'not' is rendered by न, नो, ना, नहि. When prohibitive, by मा, मास, or sometimes by चल् or कृत् with instr. c. When privative, it is expressed by अ, अन्, निर्, वि prefixed; as, 'there is not,' नास्ति; 'he will not go,' न गमिष्यति; 'do not go,' मा गच्छ; 'do not grieve,' चल् शोकेन; 'not regardless,' अनपेक्षः-धा-धं, निरपेक्षः &c.; 'not at all,' चलेषं, न किञ्चिदपि; 'not so,' नैषं. In prohibitive phrases ना

NOT

may be used with the 3d pret., the augment being cut off; as, 'do not grieve' ना-शोचोः; 'do not fear,' ना-भेषोः.

The interrogative 'is not?' is rendered by ननु.

NOTABLE, *a.* (Memorable) स्मरणीयः -या -यं, स्मरणाहः -हो -हं.— (Remarkable, distinguished, notorious) विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशेष in comp., प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, लोकप्रसिद्धः &c., ख्यातः -ता -तं, लोकख्यातः &c., उल्लिख्यः -ष्टा -ष्टं.

NOTABleness, *s.* स्मरणीयता, प्रसिद्धता, लोकप्रसिद्धता, विशिष्टता.

NOTABLY, *adv.* प्रसिद्धं, लोकप्रसिद्धं, स्मरणीयं, विशिष्टप्रकारेण.

NOTARY, *s.* कायस्थः, लेखकः, लिपिकारः, लिपिजीवी *m.* (नं), लेख्यपत्रप्रमाता *m.* (नं), पत्रप्रमाणजीवी.

NOTATION, *s.* चक्रनं, चक्रकरणं, चिह्नकरणं.—(In music) प्रस्तरः.

NOTCH, *s.* छेदः, अपच्छेदः, विच्छेदः, छिद्रः; 'of a bow,' चटनी -निः *f.*

To NOTCH, *v. a.* चिद् (c. 7. छिनति, छेत्तुं), अपचिद्, छेदं कृ, अपच्छेदं कृ.

NOTCHED, *p. p.* अपचिन्नः -न्ना -न्नं, चिन्नः &c., सच्छेदः -दा -दं, सापच्छेदः &c.

NOTE, *s.* (Mark, token) चिह्नं, लक्षणं, चक्रः -कं, लान्धनं, अभिज्ञानं.

लक्ष्यं, कलङ्कः.—(Mark made as a memorandum) स्मरणार्थ-कचिह्नं, स्मरणचिह्नं, स्मरणं.—(Annotation, comment) टीका,

भाष्यं, व्याख्या, टिप्पणी, वार्तिकं; 'with notes,' सटीकः -का -कं.

—(Sound in music) स्वरः, मातृका, मूर्च्छना, कटः, कृणः, पिरियः,

विराजः; 'a false note,' अपस्वरः, विस्वरः, अपकृणः; 'a high note,' तारः; 'a cracked note,' ज्ञाकस्वरः; 'key note,' वादी *m.*

(नं). The notes in music are निपादः or निपदः or निपथः,

क्षुभः, गान्धारः, पटङ्गः, मध्यमः, पञ्चमः, धैवतः, चर्षरः.—(Note of

birds) रुतं, वाशिर्, वाशनं.—(Notice, heed) अवेषा -द्यं, अवेषा,

मनोयोगः, लक्षं -क्षं.—(Reputation) कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, प्रतिष्ठा,

यशस् *n.*, गौरवं; 'of little note,' जल्पकीर्तिः -र्तिः -र्ति, जल्पि-

ककीर्तिः &c. See NOTED. (Short letter) पत्रकं, पत्रं, लेखः,

लेख्यं.—(Note of hand) पत्रलेख्यं.

To NOTE, *v. a.* (Observe) लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), आलक्ष्,

उपलक्ष्, अवेष् (c. 1. -ईयते -द्यितुं), अपेष्, अवेषां कृ, आलोक् (c. 10.

-लोचयति -यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), आलोच् (c. 10. -लोच-

यति -यितुं), आलोचनं कृ.—(Set down in writing, make a

note of) अक्ष् (c. 10. अक्षयति -यितुं), चिह् (c. 10. चिह्नयति -यितुं),

स्मरणार्थकचिह्नं कृ, स्मरणपुस्तके or लेख्यपत्रे समारुह् in caus. (-रोप-

यति -यितुं) or आरुह्, अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं).

NOTE-BOOK, *s.* स्मरणपुस्तकं, स्मारकपुस्तकं, अक्षुप्तपुस्तकं.

NOTED, *p. p.* or *a.* (Observed) लक्षितः -ता -तं, आलक्षितः &c.,

उपलक्षितः &c., अवेषितः &c.—(Set down in writing) लेख्यारुहः

-दा -दं, लेख्यारोपितः -ता -तं, स्मरणपुस्तकारोपितः &c.—(Celebrated)

प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, ख्यातः -ता -तं, विख्यातः &c. प्रथितः -ता -तं, विद्युतः

-ता -तं, लब्धशब्दः -द्धा -द्धं, लब्धप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं.

NOTHING, *s.* (Not any thing) न किञ्चित्, न किमपि, न किञ्चन.—

(Not any thing at-all) न किञ्चिदपि, अलेशमपि, न किपदपि, न

सूक्ष्ममपि, न स्तोक्ममपि.—(Non-existence, nonentity) अभावः,

नास्तित्वं, नास्ति indec. असत्त्वं, अवस्तु *n.*, अवस्तुता, शून्यता -त्वं, शून्यं,

असम्भवं, अविद्यमानता.—(Trifle, thing of no value) अल्पविषयः,

स्वल्पविषयः, सुलघुविषयः, अल्पार्थविषयः; 'good for nothing,'

व्यर्थः -थो -थं, निरर्थकः -का -कं, किमर्थः -थो -थं, अकिञ्चित्करः -रा -रं.

NOTHING, *adv.* न किञ्चित्, न किमपि, न किञ्चिदपि, न किञ्चन, अलेश-

मपि, अलेशम्, न किपदपि, न मनामपि, न मनाक्, असूक्ष्ममपि, अस्तोक्ममपि.

NOT

NOTHINGNESS, *s.* शून्यता, शून्यं, अवस्तुत्वं, नास्तित्वं, अभावः. See NONENTITY.

NOTICE, *s.* (Observation by the eye or other senses) अवलोकनं,

आलोकनं, आलोचनं -ना, निरीक्षा, अवेषा -द्यं, निरूपणं, दर्शनं,

गन्दर्शनं, दृष्टिः *f.*, लक्षं.—(Regard, heed) अवेषा -द्यं, अवेषा,

प्रतीक्षा, अवधानं, मनोयोगः, विचारः.—(Intelligence, intimation)

सन्देशः, निवेदनं, सूचना -नं, विज्ञप्तिः *f.*, उद्देशः, समुद्देशः -शनं, संवादः,

घोषनं, घोषः.—(Mention) अभिधानं, कथनं, ग्रहणं, निर्देशः, उद्देशः.

—(Proclamation) घोषः -पणं -णा, विघोषणं -णा, ख्यापनं; 'written

notice,' घोषणपत्रं, निवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, सूचनपत्रं, घोषनपत्रं.

प्रतिष्ठितपत्रं.—(Respectful treatment) आदरः, सत्कारः, सत्क्रिया,

मानं, सम्मानं, सम्भावना, पूजा, प्रतीतिः *f.*

To NOTICE, *v. a.* (Observe) लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), आलक्ष्,

समालक्ष्, संलक्ष्, आलोक् (c. 10. -लोचयति -यितुं), अवलोक्, आलोच्

(c. 10. -लोचयति -यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अवेष् (c. 1.

-ईयते -द्यितुं), अपेष्, निरीक्ष्, अवेषां कृ.—(Heed) अवेषा (c. 3.

-धत्ते -धातुं), मनो धा, सावधानः -ना -नं भू, अवेष्, अपेष्.—(Mention)

अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिश्,

कप् (c. 10. कथयति -यितुं), निर्देशं कृ, उद्देशं कृ.—(Treat with

attention or honor) सत्कृ, सम्मन् (c. 10. -मानयति -यितुं), सम्भू

(c. 10. -भावयति -यितुं), आदृ (c. 6. -दृश्यते -दृष्टुं), आदरं कृ.

NOTICEABLE, *a.* लक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, लक्षणीयः -या -यं, आलक्ष्यः &c.,

अवेषणीयः &c., प्रतीक्षणीयः &c., प्रतीक्षणीहः -हो -हं, निरूपणीहः &c.

NOTICED, *p. p.* आलक्षितः -ता -तं, अवेषितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

NOTIFICATION, *s.* घोषणं -णा, विघोषणं -णा, विज्ञापनं -ना, विज्ञप्तिः *f.*

ज्ञप्तिः *f.*, ज्ञापनं, ख्यापनं, निवेदनं, आवेदनं, घोषनं, सूचनं -ना.—

(Written notice). See under NOTICE.

NOTIFIED, *p. p.* विज्ञप्तः -प्ता -प्तं, विज्ञापितः -ता -तं, ज्ञप्तः &c., ज्ञापितः

-ता -तं, निवेदितः &c., घोषितः &c., विघोषितः &c., प्रख्यातः &c.,

सूचितः &c.

To NOTIFY, *v. a.* ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति -यितुं), विज्ञा, निविद्

(c. 10. -वेदयति -यितुं), आविद्, वृप् (c. 10. वोधयति -यितुं), प्रख्या

(c. 2. -ख्याति -तुं, caus. ख्यापयति -यितुं), ख्या, सूच् (c. 10. सूचयति

-यितुं), घृप् (c. 10. घोषयति -यितुं), विघृप्, ज्ञापुप्, कृत् (c. 10. ज्ञोत्र-

यति -यितुं), प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं).

NOTION, *s.* बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मनःकल्पना, बुद्धिकल्पना, कल्पना, बुद्धि-

कल्पितं, सङ्कल्पः, मनोगतं, मनसिजं, यासना, भावना, सम्भावना, बोधः,

भासः, अभासः, प्रतिभासः; 'under the notion,' बुद्धा.—(Sentiment, opinion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*

NOTIONAL, *a.* मनोगतः -ता -तं, मनसिजः -जा -जं, मनोजः &c., मनोभवः

-या -यं, कान्त्यनिकः -की -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, सङ्कल्पजः -जा

-जं, मनःमृष्टः -ष्टा -ष्टं.

NOTORIOUS, NOTORIOUSNESS, *s.* प्रसिद्धिः *f.*, लोकप्रसिद्धिः *f.*, लोकप्रसि-

द्धता, प्रसिद्धत्वं, प्रकाशता, प्रकाशः, ख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*,

विद्युतिः *f.*, लोकविद्युतिः, प्राकट्यं, लौकिकता -त्वं, रुढिः *f.*, प्रया.

सम्प्रया, प्रचिन्तिः *f.*, सम्प्रतीतिः *f.*—(In a bad sense) वाच्यता, कुकी-

र्तिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, कुप्रतिष्ठा, कुप्रसिद्धिः *f.*

NOTORIOUS, *a.* प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, लोकप्रसिद्धः &c., लोकविद्युतः -ता -तं,

लोकप्रथितः -ता -तं, लोकविदितः &c., लोकसिद्धः &c., लौकिकः -की

-कं, सार्वलौकिकः &c., ख्यातः -ता -तं, विख्यातः &c., प्रथितः &c.,

विद्युतः &c., विज्ञातः &c., रुढः -दा -दं, प्रकटः -टी -टं, प्रकटितः -ता

-तं.—(In a bad sense) ख्यातगर्हणः -णा -णं, वाच्यः -च्या -च्यं, कुकी

निम्नान् -मतो -मत् (न्), कुख्यातः -ता -तं, वुरयातिमान् &c., कुप्रसिद्धः &c.; 'a notorious offender,' महापातको *m.* (न्).
NOTORIOUSLY, adv. प्रसिद्धं, लोकप्रसिद्धं, प्रकाशं, प्रकटं, रम्यातगर्हणं.
NOTUS, s. (South wind) दक्षिणवायुः, दक्षिणदिग्वायुः *m.*
NOTWITHSTANDING, conj. तथापि, परन्तु, परं, किन्तु, अद्यापि, तथापि, तदपि.
NOUGHT. See NAUGHT, NOTHING.
NOUN, s. नाम *n.* (न्), विज्ञेयं, संज्ञा, सत्त्वं, द्रव्यवाचकः, पदार्थवाचकः, आत्मा, शब्दः, सङ्केतशब्दः; 'noun of action,' कारकः, क्रिया; 'of agency,' कर्तृवाच्यं; 'animate,' प्राणिवाचकः; 'abstract,' भाववाचकः; 'collective,' सङ्घवाचकः; 'communicative,' अपादानवाच्यं; 'denominative,' क्रियावाचकः; 'ending in a vowel,' अजनतः; 'gentile,' जातिवाचकः; 'inanimate,' अप्राणिवाचकः; 'instrumental,' कारणवाच्यं; 'inflected, or of any case,' कारकः; 'passive,' कर्मवाचकः, कर्मणिवाच्यशब्दः, सम्प्रदानवाच्यं; 'possessive,' अधिकरणवाच्यं; 'proper,' नामवाचकः; 'simple,' भाववाच्यं, लिङ्गः; 'verbal,' क्रियावाचकः.
To NOURISH, v. a. पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं, c. 1. पोषति -यितुं, c. 9. पुष्पाति), परिपुष्, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, भू (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भू, अन्नेन सन्तुष् (c. 10. -तोषयति -यितुं) or तुष् or सन्तुष् (c. 10. -तर्षयति -यितुं) or तृष् or संतृष् (c. 10. -वर्षयति -यितुं) or वृष् (c. 10. वृहयति -यितुं) or आष्ये (c. 10. -प्याययति -यितुं) or जीप् (c. 10. जीवयति -यितुं), पोषणं कृ, पालनं कृ, पालनपोषणं कृ.
NOURISHABLE, a. पोषणीयः -या -यं, पोष्यः -प्या -प्यं, पालनीयः -या -यं, वृहणीयः -या -यं, भरणीयः -या -यं, भरण्यः -र्या -र्यं, भाष्यः &c., सम्भाष्यः &c.
NOURISHED, p. p. पुष्टः -ष्टा -ष्टं, पोषितः -ता -तं, पुषितः &c., पालितः &c., प्रतिपालितः &c., भृतः -ता -तं, सम्भृतः &c., भरितः &c., वृहितः &c.
NOURISHER, s. पोष्टा *m.* (ष्टृ), पोषयिता *m.* (ष्टृ), पालयिता *m.*, प्रतिपालयिता *m.*, पालकः, भक्षो *m.* (क्षृ), पालनकर्त्ता *m.*, अन्नदाता *m.*, दृढकः, अन्नदः.
NOURISHING, a. पोषकः -का -कं, पालकः -का -कं, प्रतिपालकः &c., पोष्टकः -को -कं, पुष्टिदः -दा -दं, वृहणः -खा -खी -खं, धातुपोषकः &c.
NOURISHMENT, s. (Act of nourishing) पोषः -पणं, पालनं, प्रतिपालनं, भरणं, भरिमा *m.* (न्), भृतिः *f.* सम्भृतिः *f.*, आम्नायनं, वृहणं, पुष्टिदानं, अन्नदानं.—(Food, aliment) आहारः, भोजनं, भक्ष्यं, खाद्यं, अन्नं, आहारार्थं, अम्नाहारार्थं, अभ्यवहारः, अभ्यवहारार्थं, शरीरपाना, देहपाना, जीवनं -नकः, पोष्टिकः, भृतिः *f.*, सम्भृतिः *f.*, सम्भारः.
NOVEL, a. नवः -वा -वं, अभिनवः -वा -वं, नवीनः -ना -नं, नूतनः -ना -नं, नूतः -न्ता -लं, नव्यः -व्या -यं, प्रत्ययः -या -यं, अपूर्वः -ष्टी -ष्टं, अभूतपूर्वः &c., अदृष्टपूर्वः &c., अश्रुतपूर्वः &c., अप्राचीनः -ना -नं, अद्भुतः -ता -तं, अलौकिकः -को -कं, विलक्षणः -या -यं.
NOVEL, s. (Fictitious tale) कल्पितकथा, परिकथा, उपकथा, कथा, उपाख्यानं, आख्यानं, कूटार्थकथा, कूटपोषाख्यानं, मिथ्याकथा, प्रत्यन्तकल्पना.
NOVELTY, s. नवता, नवीनता, नूतनता -त्वं, नव्यता, नाव्यं, अभिनवता, प्रत्ययता, अपूर्वता -त्वं, अद्भुतत्वं, अलौकिकत्वं, विलक्षणता, वैलक्षण्यं.—(A novelty) नववस्तु *n.*, नूतनवस्तु *n.*, कौतुकं, आश्चर्य्यवस्तु.
NOVEMBER, s. मार्गशीर्षपूर्वार्द्धं, कार्तिकोत्तरार्द्धं, मार्गशीर्षः, मार्गशीरः, मार्गः, अग्रहायणः, आग्रहायणः, आग्रहायणिकः, सहाः *m.* (स्), कार्तिकः, कार्तिकिकः, चाहुलः, कर्जः.

NOVENNIAL, a. नववर्षीयः -या -यं, नववर्षीयः -खा -खं, नववर्षिकः -की -कं.
NOVERCAL, a. वैमात्रिकः -की -कं, वैमात्रीयः -या -यं, विमातृयोग्यः -ग्या -ग्यं.
NOVICE, s. नवशिष्यः, नवछात्रः, नूतनशिष्यः, नवीनशिष्यः, प्राथमकत्विकः, शिष्यः, क्रियाकारः, नवाभ्यासी *m.* (न्), नवीनाभ्यासी *m.*, नूतनाभ्यासी, विद्यारम्भकः.
NOVITIATE, s. (State) नवशिष्यत्वं, नवछात्रता -त्वं, नवछात्रदशा, नवाभ्यासित्वं, नूतनाभ्यासित्वं.—(Period of being a novice) नवाभ्यासकालः, नवीनाभ्यासित्वकालः, विद्यारम्भकालः.
Now, adv. (At the present time) इदानीम्, अधुना, सम्यति, साम्यतं, अद्य, एतद्दि, इहसमये, यत्नमानकाले, तत्काले, सद्यस्काले, साम्यतकाले, अधुनातनकाले, प्रस्तुतकाले; 'now and then,' कदाचित्, कदापि, कदाचन, कहिंचित्, जातु, काले काले, वारं वारं, अनुकालं; 'till now,' अद्यापि, अद्यावधि; 'from now,' अद्यारभ्य, अद्यप्रभृति, इतः परं; 'just now,' अत्यवहितदीर्घकाले, नूतनकाले; 'it was but now,' नानिन्दानीम्.—(As an inceptive or connective particle) अद्य, अद्यो.—(After this) ततस्, अतस्.
NOW-A-DAYS, adv. साम्यतकाले, अधुनातनकाले, यत्नमानकाले, अद्य.
NO WAY, NO WAYS, NO WISE, adv. न कपचन, न कपचिन्, न कपेनपि, न सद्येपा, न सद्येषव.
Nowhere, adv. न क्वापि, न कुत्रापि, न क्वचित्, न कुत्रचित्.
NOXIOUS, a. हिंस्रः -सा -सं, हिंस्रकः -का -कं, हिंस्रालुः -लुः -लुः, हिंस्रालुः -का -कं, अपकारो -रिणी -रि (न्), अपकारकः -का -कं, अनिष्टकारी &c., अहितकारी &c., नृशंसः -सा -सं, शरासुः -रुः -रुः, शरासुकः -का -कं, दंशरः -रा -रं, धातुकः -का -कं, उपधातुकः &c., नशुकः &c., अपायजनकः &c., दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दूषकः -का -कं, चापकः -का -कं, कुत्सितः -ता -तं.
NOXIOUSNESS, s. हिंस्रता, अपकारकत्वं, दूषकता, दुष्टता, धातुकत्वं.
NOZZLE, s. नासाग्रं, नामिकाग्रं, नस्तः, प्रोषः -षं, पोत्रं, मुखं, अग्रं; 'nozzled as an ox,' नस्तितः.
NUBILE, a. विवासः -स्ता -स्तं, विवाहयोग्यः -ग्या -ग्यं, उद्वासः &c.
NUBILOUS, a. साभः -भा -भं, अभ्रियः -या -यं, समेयः -या -यं, मेघाकीर्णः -की -कं, मेघाच्छन्नः -न्ना -न्नं, मेघाच्छादितः -ता -तं. See CLOUDY.
NUCLEUS, s. समुच्चयास्पदं, सञ्चयास्पदं, हृदयं, गर्भः, वीजं.
NUDATION, s. नग्नोत्तरणं, विवस्त्रीकरणं, निर्वस्त्रीकरणं.
NUDE, a. नग्नः -ग्नः -ग्नं, विवस्त्रः -स्ता -स्तं, निर्वस्त्रः &c. See NAKED.
To NUDGE, v. a. चल् (c. 10. चालयति -यितुं), अरत्तिना तद् (c. 10. ताडयति -यितुं).
NUDITY, s. नग्नता -त्वं, विवस्त्रत्वं, वस्त्रशून्यता, अपरिच्छदः. See NAKEDNESS.
NUGACITY, s. अनर्थकत्वं -ता, मोषता, निष्फलता, लापवं, लघुता.
NUGATORY, a. (Vain) निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, तूष्प्रायः -या -यं, व्यर्थः -धी -धं.—(Of no force) मोषः -या -यं, निष्फलः -ला -लं, विफलः &c., फलहीनः -ना -नं, अनिष्पन्नः -न्ना -न्नं, निर्वलः -ला -लं, प्रभावहीनः &c., निष्प्रभावः &c., लुप्तः -प्ता -प्तं, निष्प्राणः &c.
NUISANCE, s. कष्टं, वाया, चापकः, पीडा, व्यथा, विडम्बना, कष्टकः -कं, उत्पातः; 'public nuisance,' लोककष्टकः; 'domestic,' गृहोत्पातः.
NULL, a. मोषः -या -यं, व्यर्थः -धी -धं, अनिष्पन्नः -न्ना -न्नं, लुप्तः -प्ता -प्तं, निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, निष्प्रभावः -वा -वं, निर्वलः -ला -लं, निर्वीर्यः -वा -वं, वृषा indec. मुषा indec.
To NULLIFY, v. a. मोषीकृ, व्यर्थीकृ, अपरीकृ, निष्फलीकृ, निष्फल (nom. निष्फलयति -यितुं), विफलीकृ, लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम्, c. 10. लोप-

यति-यितुं), खरद् (c. 10. खरदयति-यितुं), निर्बलीकृ, निष्प्रभावीकृ, मुधा कृ, वृषा कृ.

NULLITY, *s.* (Want of force) मोपता, व्यर्थता, निरर्थकता, अनर्थकता, 'ज्ञानपैष्यं, अनिष्पन्नता, लुपता, निष्कलता.—(Nonentity) अभावः, नास्तित्वं, अवस्तु *n.*, शून्यता.

NUMB, *a.* सुप्तः-मा-मं, सुप्तवत् *m.f.n.* (च्), जडः-डा-डं, स्तम्भः-व्या-व्यं, स्तम्भचेष्टः-ष्टा-ष्टं, स्तम्भितचेष्टः &c., कुरादः-राडा-राडं, गतिशक्तिहीनः-ना-नं, स्पन्दनरहितः-ता-तं, स्तम्भितचेतनः-ना-नं, अचेतनः-ना-नं, चैतन्यरहितः &c.; 'with cold,' शीताकुलः-ला-लं.

To NUMB, *v. a.* जडीकृ, स्तम्भीकृ, चैतन्यं स्तम्भं (c. 10. स्तम्भयति-यितुं, c. 5. स्तम्भोति, स्तम्भितुं), 'चैतन्यस्तम्भं कृ, चैतनास्तम्भनं कृ, चैतन्यं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), त्वक्मुनिं कृ, शीताकुलीकृ.

NUMBERED, *p. p.* सुप्तः-मा-मं, जडीकृतः-ता-तं. See NUMB, *a.*

NUMBER, *s.* संख्या.—(Assemblage of two or more units) राशिः *m.*, संख्या; 'even number,' समसंख्या; 'odd,' विषमसंख्या; 'whole number,' अभिन्नं; 'five in number,' पञ्चसंख्यः-ख्या-ख्यं, पञ्चसंख्यकः-का-कं.—(Amount) संख्या, गणना, परिगणना, समुदायः, परिमाणं.—(Multitude, collection) गणः, समूहः, समवायः, भङ्गः, सङ्घातः, सङ्घयः, वृन्दं, सङ्ग्रहः, स्तोमः, राशिः *m.*, पुञ्जः, पूगः; 'a number of young women,' तरुणीगणः; 'a number of men,' पुरुषसमूहः, पुरुषसमवायः.—(A great number, many) चाहुल्यं, बहुत्वं, बहुः-हु-ह्यो-हु, बहुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, अनेकः &c., प्रचुरः-रा-रं; 'in great number,' बहुशस्, अनेकशस्.—(Figure, arithmetical sign) अङ्कः, संख्या.—(Science of numbers) अङ्कविद्या, गणनाविद्या, गणितं, व्यक्तं; 'table of numbers,' अङ्कपत्रं, अङ्कतालं, सारणी.—(Verse) पद्यं, छन्दस् *n.*, कविता, पद्यरचना.—(In grammar) वचनं; 'singular number,' एकवचनं; 'dual,' द्विवचनं; 'plural,' बहुवचनं, अनेकवचनं.

To NUMBER, *v. a.* (Count) संख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), परिसंख्या, सम्परिख्या, गण् (c. 10. गणयति-यितुं), विगण्, प्रगण्, अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं), कल् (c. 10. कलयति-यितुं), गणनां कृ, गणीकृ.—(Affix a number) अङ्क, अङ्कं स्या in caus. (स्यापयति-यितुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

NUMBERED, *p. p.* संख्यातः-ता-तं, गणितः-ता-तं, अङ्कितः &c., कलितः &c., गणीभूतः-ता-तं, गणीकृतः-ता-तं, परिगणितः &c.

NUMBERER, *s.* संख्याकृत् *m.*, गणकः, अङ्कगणकः, गणनाकारी *m.* (न्).

NUMBERING, *s.* गणनं-ना, परिगणनं-ना, संख्यानं, संख्या-ख्यं, गणितं,

NUMBERLESS, *a.* असंख्येयः-या-यं, असंख्यः-ख्या-ख्यं, अगणनीयः-या-यं, अगण्यः-ख्या-ख्यं, असंख्यातः-ता-तं, गणनातीतः-ता-तं, कोट्यवधिः-धि-धि.

NUMBLES, *s. pl.* (Entrails of a deer) मृगान्त्रं, मृगान्त्राणि *n. pl.*

NUMBNESS, *s.* त्वक्मुनिः *f.*, त्वक्स्वापः, सुप्तिः *f.*, स्वापः, जडता, जाड्यं, चैतन्यस्तम्भः, चेतनास्तम्भः, चैतन्यस्तम्भता, चैतन्यराहित्यं, गतिशक्तिहीनता, कुरादता, मिदं.

NUMERABLE, *a.* संख्येयः-या-यं, गणनीयः-या-यं, गण्यः-ख्या-ख्यं, गण्येयः-या-यं, गणितव्यः-या-यं, परिगणनीयः-या-यं.

NUMERAL, *a.* (Pertaining to or consisting of numbers) सांख्यः-ख्या-ख्यं, संख्यात्मकः-का-कं, संख्याविषयः-या-यं, संख्यासप्तन्वी-न्धिनी &c., संख्यावाचकः &c., गणनासप्तन्वी &c., अङ्की-ङ्किनी &c., अङ्कात्मकः &c.

NUMERAL, *s.* (Figure) अङ्कः, संख्या, संख्याचिह्नं, गणनाचिह्नं.

NUMERALLY, *adv.* संख्यानुसारान्-रेख, यथासंख्यं, संख्यावत्.

NUMERARY, *a.* अनुकसंख्यासप्तन्वी-न्धिनी &c., अनुकसंख्यः-ख्या-ख्यं.

NUMERATION, *s.* संख्यानं, संख्यता, गणना, परिगणना, संख्यापरिमाणं.

NUMERATOR, *s.* (Of a fraction) अंशः, लवः, भेगः, हारः, हारकः; 'numerator and denominator together,' राशिः *m.*

NUMERICAL, *a.* सांख्यः-ख्या-ख्यं, यथासंख्यः-ख्या-ख्यं, संख्यापेक्षकः-का-कं, संख्योद्देशकः-का-कं, संख्यासप्तन्वी &c. See NUMERAL, *a.*

NUMERICALLY, *adv.* यथासंख्यं, संख्यामपेक्ष्य, संख्यामुद्दिश्य, यथागणनं, गणनां कृत्वा, संख्यां कृत्वा or गणयित्वा.

NUMEROUS, *a.* बहुः-हु-ह्यो-हु, बहुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, बहुसंख्यः-ख्या-ख्यं, महासंख्यः &c., अनेकः-का-कं, प्रचुरः-रा-रं, भूरिः-रि-रि, भूरिष्टः-ष्टा-ष्टं, भूवान्-यसी-यः (स्), नैकः-का-कं, पुष्कलः-ला-लं, प्राज्यः-ज्या-ज्यं, विपुलः-ला-लं.

NUMEROUSLY, *adv.* बहुशस्, अनेकशस्, चाहुल्येन, सङ्ग्रहस्.

NUMEROUSNESS, *s.* बहुत्वं, चाहुल्यं, अनेकत्वं-ता, अनेक्यं, बहुसंख्यत्वं.

NUMISMATIC, *a.* मुद्राविषयः-या-यं, नाणकविषयकः &c., मुद्रासप्तन्वी &c.

NUMISMATICS, *s.* मुद्राविद्या, नाणकविद्या, मुद्राविषयका विद्या.

NUMSKULL, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, अल्पबुद्धिः, जडधीः.

NUN, *s.* मठनिवासिनी, मठवासिनी, संसारत्यागिनी, लोकत्यागिनी, सङ्गपरित्यागिनी, सत्पासिनी, तपस्विनी, वैरागिणी, तपोनिष्ठा, तपस्यासक्ता, धर्म्मभगिनी, ब्रह्मचारिणी, योगिनी.

NUNCIO, *s.* रोमीयधर्म्मोपदेशकाशाद् दूतः, महाधर्म्मोपदेशदूतः.

NUNCUPATIVE, NUNCUPATORY, *a.* साक्षात् कथितः-ता-तं, अलिखितः &c.

NUNNERY, *s.* धर्म्मभगिनीमठः, तपस्विनीमठः, ब्रह्मचारिणीमठः.

NUPTIAL, *a.* वैवाहिकः-को-कं, उद्वाहिकः-का-कं, औद्वाहिकः-को-कं, पाण्यहणिकः-को-कं, विवाहीयः-या-यं, विवाही-हिनी-हि (न्), उद्वाही &c., विवाहसप्तन्वी &c., विवाह in comp.; 'nuptial feast,' विवाहमहोत्सवः; 'nuptial gift,' यौतकं, औद्वाहिकं, पारिणय्यं, हरणं, सुदायः-यं.

NUPTIALS, *s. pl.* विवाहः, उद्वाहः, परिणयनं, विवाहविधिः *m.*, विवाहक्रिया, विवाहसंस्कारः, पाण्यहणं.

NURSE, *s.* धात्री, धात्रेयी-यिका, अङ्कपाली, उपमाता *f.* (तृ), मातृका, प्रतिपालिका, पालयित्री, धन्या, पुप्पु *f.*—(In sickness) उपचारकत्री, उपचारिका, रुग्णपरिचारिका, रोगान्तेपालिका, रोगसेविका.—(Fosterer, cherisher) पालकः, प्रतिपालकः, पालयिता *m.* (तृ), पोषकः, पोष्टा *m.* (ष्टृ).

To NURSE, *v. a.* (Foster, take care of a child, &c.) पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), प्रतिपाल्, अङ्के पाल्, क्रोडे पाल्, पुप्पु (c. 1. पोषति, c. 9. पुष्णाति, c. 10. पोषयति-यितुं) or परिपुप्पु, क्रोडीकृ, अङ्कीकृ.—(Attend upon a sick person) रोगिणम् उपचर् (c. 1. -चरति-रितुं) or परिचर् or पाल् or प्रतिपाल् or सेव् (c. 1. सेवते-वितुं) or उपसेव्.—(Suckle) दुग्धं or स्तन्यं or स्तनं दा (c. 3. ददाति, दातुं) or पा in caus. (पाययति-यितुं) or पे in caus. (धापयति-यितुं), स्तनदानेन or स्तन्यदानेन पुप्पु or पाल्.—(Nourish, cherish) भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, पाल्.

NURSED, *p. p.* पालितः-ता-तं, अङ्के पालितः-ता-तं or प्रतिपालितः &c., 'पोषितः-ता-तं, पुष्टः-ष्टा-ष्टं, भरितः-ता-तं.—(In sickness, &c.) उपचरितः-ता-तं.

NURSERY, *s.* चालस्थानं, चालगृहं, चालकस्थानं, पालनस्थानं, पोषणस्थानं.

NURSERY-MAN, *s.* पुष्पाजीवी *m.* (न्), पुष्पशाकोत्पत्तिजीवी *m.* (न्).

NURSING, *s.* पालनं, अङ्केपालनं, अङ्कपालिका, प्रतिपालनं, पोषणं, भरणं, चुलुम्भः, लालनं, क्रोडीकरणं.—(In sickness, &c.) उपचारः.

- NURSING, *s.* स्तननयः -या, स्तनयः -पा-पा: *m.*, स्तनपायी *m.* (नं), पालः.
 NURTURE, *s.* (Nourishment, food) साहारः, भक्ष्यं, जरीरसाचा, भूतिः *f.*,
 सम्भूतिः *f.*, पोषिकं.—(Education, bringing up) शिक्षा, उपदेष्टाः,
 अभ्यासः, पुष्टिः *f.*, पोषः -पणं, पालनं, प्रतिपालनं, भरिना *m.* (नं).
 To NURTURE, *v. a.* (Nourish) पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्,
 पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, भृ (c. 1. भरति, c. 3. निर्भर्ति,
 भर्तुं), पालनं कृ, पोषणं कृ.—(Educate) शिक्ष् (c. 10. जिगयति
 -यितुं), विनी (c. 1. -नयति -नेतुं).
 To NUSTLE, *v. a.* अङ्गे पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), अङ्गीकृ, क्लङ्गीकृ.
 NUT, *s.* खाद्यबीजगर्भम् अशकृति दृढमलं or घनफलबीजं.
 NUTANT, *a.* प्रणतशिराः -राः -रः (स्), अवनतशिराः &c., नतशिराः &c.
 NUT-BROWN, *a.* पृष्ठीकफलवत् प्रयावः -या -यं or ज्यानः -ना -नं.
 NUT-CRACKERS, *s. pl.* सन्दंशः, सन्दंशकं, मन्दंशका.
 NUTMEG, *s.* जातिकोशं, जातिफलं, जातिः -तो *f.*, जातीकोशं, जातीकोषं,
 जातीफलं, समुद्रान्नं, पुवागः, द्विधामकं, लरं, त्वनं. See MACC.
 NUTRIMENT, *s.* (Food) साहारः, भोजनं, पोषिकं. See NOURISHMENT.
 NUTRITION, *s.* (Act) पोषणं, पुष्टिः *f.*, पोषः, आप्यायनं. See NOURISHMENT.
 NUTRITIOUS, NUTRITIVE, *a.* पोषिकः -की -कं, पुष्टिः -दा -दं, पोषकः
 -का -कं, धातुपोषकः &c., धातुवर्धकः -जा -कं, पुष्टिकरः -री -रं, पुष्टि-
 कारकः -का -कं, पुष्टिजनकः &c., धातुभृत् *m. f. n.*, धतुवर्धकः &c.,
 चलयर्धनः -ना -रं, वृंहणः -या -यी -रं.
 NUTSHELL, *s.* बीजकवचः -चं, बीजकवुकः, बीजपटः.
 NUX-VOMICA, *s.* (Poisonous fruit) परस्तरा.
 NYCTALOPS, *s.* रात्रिदृष्टिः *m. f.*, निशादृष्टिः *m. f.*, रात्रिदृक् *m.* (ज्ञं).
 NYCTALOPY, NYCTALOPIA, *s.* रात्रिदृष्टिः *f.*, निशादृष्टिः *f.*
 NYMPH, *s.* अम्भराः *f.* (स्), अम्भरा, जलवनदेयता, जलदेयता, वनदेयता,
 जलदेयी, वनदेयी, जलवनदेयी, नदीदेयता, यद्यिग्री, विद्यापरी.—
 (Beautiful woman, lass, सुन्दरी, मुग्धा, प्रमदा, तन्वज्जी, कन्या.
 NYMPH-LIKE, *a.* अम्भरायोग्यः -न्या -न्यं, अम्भरस्तुल्यः -त्या -त्यं.
 NYMPHOMANIA, *s.* (A disease) चातिपरया.

O.

- O! exclam. (Vocative) ओः, ओस्, ओ, ओभो, हे.—(To inferiors)
 रे, जरे, जरेरे, हे, जहो.—(Expressive of surprise, grief, an-
 ger, &c.) जा, जाः, हा, जहह, जहहा, हन्, जहो, जहोयत्.
 OAR, *s.* स्थूलपुष्टिः *m.*, स्थूलजनः, मन्दपुष्टिः, जडपुष्टिः, मूयः, मूटः, यर्धरः.
 OARISH, *a.* स्थूलस्वभावः -वा -वं, मन्दस्वभावः &c., अयुष्टिः -ष्टिः -ष्टि.
 OAK, *s.* सिन्दूरः, सिन्दूरवृक्षः, वनवृक्षभेदः, वनपादपभेदः, वनराजिः.
 OAKEN, *s.* सिन्दूरकाष्ठमयः -यो -यं, सिन्दूरवृक्षनिर्मितः -ता -तं.
 OAKUM, *s.* नीखरज्जुखरः, शणखरः, रात्रिज्जु *m. f.*, शणसूचकं.
 OAR, *s.* धोपणः -खी *f.*, धोपणः -खी, धोपणी, नीकादखः, नौदखः,
 जरिचं, जारिचं, तरखः, तरिरयः.
 OARED, *a.* दखयान् -वती -वत् (नं), दखी -खिनी -खि (नं); 'four-
 oared,' चतुर्दखयान् &c., चतुर्दखी &c.
 OARSMAN, *s.* नीकादखपरः -पारी *m.* (नं), नौदखपालकः.
 OASIS, *s.* मरुभूमिमध्यगतं शाडुलस्पलं, मरुभूमिस्थं शाडुलस्यानं.
 OAT, *s.* चोदसंज्ञकः शास्यभेदः or धान्यभेदः.
 OATEN, *a.* पृष्ठीकशास्यमयः -यो -यं, पृष्ठीकशास्यपूर्णमयः &c.
 OATH, *s.* शपथः, शपथः, शपः -पनं, अभिशप्यः, परिशप्यः, दिव्यं, सत्यं,
 समयः, प्रत्ययः, अभिपद्यः, अभिपद्यः, परिग्रहः, क्रिया; 'to take an
 oath,' शप् (c. 1. शपति -ने, c. 4. शपति -ने, शप्), अभिशप्, शपयं

- कृ, शपयं शप्; 'he took an oath,' शपयं जपे; 'to administer
 an oath,' शप् (c. 10. शपयति -यितुं); 'made to take an oath,'
 जापितः -ता -तं; 'with an oath,' सशपयं, शपयपुष्टं, शपयपुरःसरं.
 OATH-BREAKING, *s.* शपयभङ्गः, दिव्यभङ्गः, मिथ्याशपयः, मिथ्यादिव्यं.
 OAT-MEAL, *s.* चोदसंज्ञकशास्यपूर्णं, पृष्ठीकशास्यधोदः.
 OBEDIENT, *s.* सत्यचिन्ता, चित्तसत्यता, मन्त्रता, कठिनचिन्तनं, चित्तका-
 टिन्, कठिनता, दृढता, दार्ढ्यं, अननुतापशीलता, अनुतापविमुक्तता,
 आग्रहः, आग्रहशीलता, पापग्रहः, पापात्यागः.
 OBEDIENT, *a.* सत्यचिन्ता -ता -तं, कठिनचिन्ता &c., दृढचिन्ता &c.,
 अननुतापशीलः -ला -लं, अनुतापविमुक्तः -रा -रं, अनुतापपराङ्मुखः
 -रा -रं, दुराग्रहो -हिणी -हि (नं), पापग्रहो &c., पापात्यागी &c.
 OBEDIENTLY, *adv.* सत्यचिन्तयात्, कठिनचिन्तयात्, सकाटिन्.
 OBEDIENCE, *s.* आज्ञानुसरणं, आज्ञानुसरणं, आज्ञाकरणं, आज्ञापालनं,
 आज्ञानुवृत्तिः *f.*, आज्ञानुकूलता, आज्ञानुकूल्यं, आज्ञाग्राह्यं, आज्ञाधारणं,
 आज्ञाधीनता, आज्ञानुरोधः, आज्ञासेवनं, आदेशकरणं, निदेशकरणं,
 आज्ञापरता, आज्ञानुविधायिता, वशता, यशता, शुश्रूषा -यणं, अनुवर्त्तनं,
 अनुवृत्तिः *f.*, अनुकूलता, अनुकूल्यं, वशवर्त्तनं, मान्यता, आज्ञामाननं,
 वशीभूतता.
 OBEDIENT, *a.* आज्ञानुवर्त्तनी-र्त्तनी-र्त्तनी (नं), आज्ञापालकः -का -कं, आज्ञाधीनः
 -ना -नं, आज्ञानुयायी &c., आज्ञानुसारी &c., आज्ञाकरः -री -रं, आज्ञा-
 कारी &c., आदेशकारी &c., निदेशकारी &c., आदेशकरः &c., वचन-
 करः &c., वचनकरः &c., आज्ञासेवी &c., आज्ञापरः -रा -रं, अनुशा-
 सनपरः &c., वजः -जा -जं, वजयः -श्या -श्यं, वशवर्त्तनी &c., वशानुगः
 -गा -गं, शुश्रूषुः -पु -पु, आज्ञापरः -हा -हं, आज्ञावाहकः -का -कं,
 आज्ञासम्पादकः &c., आज्ञासम्पादो &c., आज्ञाधारी &c., अनुवर्त्तनी &c.,
 अनुविधायी &c., विधायी &c., अनुकूलः -ला -लं, सेवी &c., आज्ञा-
 ग्राही &c., वचनग्राही &c., निदेशग्राही &c., आग्रहः -वा -वं, अधीनः
 -ना -नं; 'obedient to a parent,' पितृवाक्यपरः -रा -रं, पितृवच-
 नकरः -रा -रं, पितृवशः -शा -जं, पितृवशानुगः &c.
 OBEDIENTLY, *adv.* शुश्रूषया, सानुवर्त्तनं, आज्ञानुवर्त्तनपूर्वकं, सानुकूल्यं,
 आज्ञानुसारेण -रतम्, आज्ञानुवर्त्तनेन, यथादिष्टं, यथादेशं, यथाज्ञं, यथानुज्ञं.
 OBESANCE, *s.* नमस्कारः, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, प्रणिपातः, प्रणिपतनं, नमस्
 indecl., नमस्सा, सन्नतिः *f.*, नतिः *f.*, नमनं, विनयः, विनोतिः *f.*,
 उपसङ्ग्रहः; 'from inferiors to superiors,' अन्नलिः *m.*, अन्नलि-
 कर्म *n.* (नं), अन्नलिपन्ननं, चन्दनं; 'from a Brahman,' सातो-
 धादः; 'from an inferior to a religious preceptor, Guru,
 &c.,' अभिवादनं, अभिवन्दनं; 'from Hindús of inferior caste,'
 दखवत्; 'to an idol, &c.,' चन्दनं.—(Profound obeisance with
 all the members of the body) साष्टाङ्गप्रणामः, साष्टाङ्गनमस्कारः,
 अष्टाङ्गपातः, अष्टाङ्गप्रणामः; 'to make obeisance,' नमस्कृ, प्रणम्
 (c. 1. -यनति -यन्तुं), शिरसा प्रणम्, कायं प्रणम्, प्रणिपत् (c. 1. -पतति
 -तितुं), साष्टाङ्गपातं प्रणिपत्; 'having made obeisance,' प्रणम्य.
 OBELISK, *s.* सूयाकारः स्तम्भः, दीर्घप्रस्तारमयः स्तम्भविशेषः.
 OBERRATION, *s.* भ्रमणं -खा, परिभ्रमणं, ययैटनं, इतस्ततो भ्रमणं.
 OBSE, *a.* मेदखी -खिनी -खि (नं), पीनः -ना -नं, पीवरः -रा -रं, स्थूलः
 -ला -लं, स्थूलकायः -या -यं, मांसलः -ला -लं.
 OBESNESS, OBESITY, *s.* मेदखिता, मेदोवृद्धिः *f.*, स्थूलता, पीनता.
 To OBEY, *v. a.* आज्ञाम् or वचनम् अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), यथा-
 दिष्टम् अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), यथाज्ञं विधा (c. 3. -दधाति -धातुं)
 or कृ, शु in des. (शुश्रूषते -यितुं), अनुविधा in pass. (-पीयते),
 अनुरूप in pass. (-रूप्यते), सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), उपसेव्, आज्ञां or

वचनं प्रतीप् (c. 6. -इच्छति -एषितुं) or सम्प्रतीप्, उपचर् (c. 1. -चरति -रितुं), उपाचर्, उपास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं), पर्युपास्, समुपास्, अभ्युपे (c. 2. अभ्युपेति -तुं, rt. इ), मन् (c. 10. मानयति -यितुं), आज्ञां पाल् (c. 10. पालयति -यितुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or प्रतिग्रह् अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितुं), उपजीव् (c. 1. -जीवति -वितुं), आज्ञानुवर्त्तनं कृ. —(Submit to the control of another) परवशीभू, परवशं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

OBEYED, *p. p.* शुश्रूषितः -ता -तं, यथादिष्टम् अनुष्ठितः -ता -तं or विहितः -ता -तं, मानितः -ता -तं, पर्युपासितः -ता -तं, सेवितः -ता -तं.

TO OBFUSCATE, *v. a.* मलिनीकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), तिमिरीकृ, कलुषीकृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं).

OBFUSCATED, *p. p.* मलिनीकृतः -ता -तं, तिमिरीकृतः &c., कलुषीकृतः &c.

OBFUSCATION, *s.* कलुषीकरणं, मलिनीकरणं, निष्प्रभता, सान्धकारता.

OBIT, *s.* मृतक्रिया, मृतकर्म *n.* (नृ), अन्यकर्म *n.* See OBSEQUIES.

OBITUARY, *s.* (List of the dead) मृतसंख्यापत्रं, मृतपरिसंख्या, मृतना-मावलिपत्रं. —(Account of the dead) मृतवर्णनं -ना, मृतचरित्रं, मृतविवरणं.

OBJECT, *s.* (That about which any power or faculty is employed, or by which something is presented to the mind) विषयः, अर्थः, इन्द्रियार्थः, गोचरः, पात्रं, भाजनं, भूमिः *f.*, आस्पदं, स्थानं. The first four of these words refer properly to objects of sense, of which five are given, viz. 'form,' रूपं; 'sound,' शब्दः; 'odour,' गन्धः; 'flavor,' रसः; 'touch,' स्पर्शः. The other words are used elegantly in composition, thus, 'an object of confidence,' विश्वासपात्रं, विश्वासभूमिः *f.*, विश्वासआस्पदं, विश्वासस्थानं; 'of affection,' स्नेहभूमिः *f.*, प्रीतिपात्रं; 'of favor,' प्रसादभूमिः *f.*; 'of compassion,' कृपापात्रं, दयाभाजनं; 'of disgrace,' अभिभवास्यदं; 'of blame,' निन्दापात्रं, निन्दाविषयः; 'of praise,' स्तुतिभाजनं; 'of honor,' मानभाजनं; 'of charity or liberality,' दानपात्रं; 'of dispute or litigation,' व्यवहारविषयः, व्यवहारस्थानं; 'of taxation,' शुल्कस्थानं; 'deserving object of charity, &c.,' सुपात्रं, पात्रं; 'undeserving,' कुपात्रं, अपात्रं; 'visible object,' चक्षुर्विषयः. —(Purpose, end, that to which the mind is directed) अभिप्रायः, आशयः, अभिप्रेतं, अर्थः, विषयः, उद्देशः, तात्पर्यं, कार्यं, कार्यवस्तु *n.*, प्रयोजनं, प्रयोगः, अभिसन्धिः *m.*, प्रार्थितं, इष्टं, पदार्थः, लक्ष्यं, हेतुः *m.*, निमित्तं, अग्रभूमिः; 'accomplishment of one's object,' स्वार्थसिद्धिः *f.*, कार्यसिद्धिः *f.*, इष्टसिद्धिः *f.*, कृतार्थता, चरितार्थता, इष्टापत्तिः *f.*, आशा-प्राप्तिः *f.*; 'one who has accomplished his object,' कृतार्थः -र्था -र्थं, चरितार्थः &c., प्राप्तार्थः &c., कृतकृत्यः -त्या -तं, आशाप्राप्तः -प्ता -प्तं; 'I have gained my object,' कृतार्थोऽस्मि, चरितार्थोऽस्मि; 'one's own private object or end,' स्वार्थः, स्वहितं, स्वसाधनं; 'highest object,' परमार्थः; 'important object,' गुर्वर्थः; 'the four objects of human pursuit collectively,' चतुर्वर्गः, चतुर्भेदः; these are 'virtue,' धर्मः; 'wealth,' अर्थः; 'love,' कामः; 'final beatitude,' मोक्षः; 'the three objects without the last,' त्रिवर्गः, त्रिगुणः; 'with what object,' किमर्थं, किमुद्दिश्य. —(In grammar) कर्म *n.* (नृ), कर्मपदं.

TO OBJECT, *v. a. or n.* वाध् (c. 1. वाधते -यितुं), वाधार्थं हेतुं वद् (c. 1. वदति -दितुं), विरुद्धहेतुं वद्, वाधां कृ, वाधार्थं वचनं वद्, विरुद्धवचनं वद्, अपवद्, विसंवद्, विपरीतं वद्, सधरीकृ, वितरद् (c. 1. -तरदते

-तिरुद्धं), पर्युदस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निरस्, विरोधार्थं वचनं वद्, विरुद् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), प्रतिरुद्, न सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), न अनुमन्, न प्रतिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), न अनुमुद् (c. 1. -मोदते -दितुं), न स्वीकृ, अस्वीकारं कृ, असम्मतिं कृ, असम्मतः -ता -तं भू, अननुमोदनं कृ, उद्गाहं कृ, परवाक्यं खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), व्यापातं कृ, आपत्तिं कृ.

OBJECTED TO, *p. p.* पर्युदस्तः -स्ता -स्तं, अपवादितः -ता -तं, अस्वीकृतः -ता -तं.

OBJECTION, *s.* वाधा -धः -धकं, विरुद्धहेतुः *m.*, वाधार्थकहेतुः *m.*, विरो-धार्थकहेतुः *m.*, विरुद्धवचनं, उद्गाहः, कक्षा, अपवादः, शङ्का, आशङ्का, अपवादः, विपरीतवचनं, वाक्यखण्डनं, वाक्यविरोधः, व्यापातः, प्रतिवन्धः, आपत्तिः *f.*, विप्रतिपत्तिः *f.*, प्रत्यवायः, वितरद्, आक्षेपः, पर्युदासः; 'making an objection,' विरुद्धहेतुवादः, कक्षावादः; 'settling an objection,' समाधिः *m.*, समाधानं.

OBJECTIONABLE, *a.* वाध्यः -ध्या -ध्यं, वाधनीयः -या -यं, सवाधः -धा -धं, परिहरणीयः -या -यं, परिहार्यः -र्या -र्यं, वर्जनीयः -या -यं, वर्ज्यः -ज्या -ज्यं, अपवाद्यः -द्या -द्यं, सदोषः -पा -पं, प्रतिपेधाहं -हं -हं, निपेधाहं &c., शङ्कनीयः -या -यं, आशङ्कनीयः &c., प्रतिवन्धाहं &c.; 'objectionable person or thing,' परिहारः.

OBJECTIONABLENESS, *s.* वाध्यता, सवाधत्वं, वाधः, सदोषता.

OBJECTIVE, *a.* (Pertaining to the object) स्वाधारस्थितः -ता -तं, स्वाधारनिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, विषयाश्रितः -ता -तं, विषयनिष्ठः &c., पदार्थाश्रितः -ता -तं, विषयसन्नधि -न्धिनी &c., पार्श्वनिष्ठः &c., पार्श्वसन्नधि &c. —(In grammar) कर्मपदविषयः -या -यं.

OBJECTOR, *s.* वाधकः, विरुद्धहेतुवादी *m.* (नृ), कक्षापादी, अपवादकः.

TO OBJURGATE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं), उपालम् (c. 1. -लभते -लभ्युं), आक्रुश् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), समाक्रुश् भर्त् (c. 10. भर्त्सयते -ति -यितुं), क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्ते), अवक्षिप्, आक्षिप्, अधिक्षिप्, पिङ्क.

OBJURGATION, *s.* निन्दा, उपालम्भः, तिरस्कारः, भर्त्सनवाक्यं, निर्भर्त्सनं, क्षेपः, अवक्षेपः, पिङ्कारः, परोवादः.

OBJURGATORY, *a.* निन्दकः -का -कं, निन्दार्थकः -का -कं, तिरस्कारार्थकः &c.

OBLATION, *s.* (Offering to the gods, &c.) बलिः *m.*, उपहारः, देवोपहारः, उपहरणं, हुतं, हव्यं, होमः, हुतहोमं, आहुतिः *f.*, आहवा-वनं, हवनं, उपायनं, देवोपायनं, कथं, निर्वेषणं, अवदानं, सत्रं, चरुः *m.*, प्रयागः, इष्टिः *f.*, चैतानं, पितानः -नं, सवः, पात्रोरः, कुण्डपायः. —(Of eatable articles, &c.) नैवेद्यं, निवेदनं. —(Of curds) पूषदायं. —(Of rice-milk and sugar) परमान्नं, पायसः. —(A respectful oblation of rice, &c. with water) अर्घ्यं, अर्घः; 'the presentation of it,' अर्घदानं. —(Oblation to all the deities) वैश्वदेवं, वैश्वदेवकर्म *n.* —(To the manes) कथं. See MANES. (To the gods and manes) हव्यकथं; 'dressed oblation,' हव्यपाकः; 'grand and extraordinary oblation,' महाबलिः *m.*, महानैवेद्यं; 'proper for an oblation,' हव्यः -व्या -व्यं; 'to make an oblation to fire,' अनले होमं कृ.

OBLIGATION, *s.* आनन्दः, आह्लादः, हर्षः, प्रमोदः, मदः.

TO OBLIGATE, *v. a.* वन्स् (c. 9. वन्मति, वन्दुं), निवन्स्, वदं -द्वां -दं कृ, नियमेन वन्स्, नियमपूर्थं or प्रतिज्ञापूर्थं, वन्स्.

OBLIGATION, *s.* (Binding power, as of a vow, promise, debt, &c., incumbency) अवश्यकता -न्तं, आवश्यकता, अवश्यकर्तव्यता -न्तं, अवश्यकार्यता, कर्तव्यता, विधेयता, अवश्यम्भावः, आवश्यक्यं, भारः, चूणं; 'under the obligation of a debt,' चूणी -णिनी -णि (नृ); 'free from obligation,' अचूणी &c., अवतीर्णः -र्णी -र्थं, उत्तीर्णः

&c., चक्षुःसुक्तः-क्ता-क्तं; 'religious obligation,' व्रतं, यमः, नियमः, विषयः; 'under a religious obligation,' व्रती &c., व्रतस्वः-स्वा-स्वः; 'observing or taking on one's self a religious obligation,' व्रताचरणं, व्रतमनुष्ठानं; 'violating it,' व्रतलोपः-पनं.—(Engagement, compact) नियमः, समयः, प्रतिज्ञा-ज्ञानं, संयत् f., संस्कारः, उपगमः, अभ्युपगमः, अभ्युपायः, मन्था, सन्धानं, सन्धिः m., संश्रयः.—(Bound state) बद्धता, निबद्धता.—(Favor, any act by which a person becomes bound to another) उपकारः, अनुग्रहः, उपकृतं, सुकृतं, हितं, प्रियं, उपचारः, कृतोपकारः; 'to lay under an obligation,' उपकृ, उपकारेण वद्धं-द्धां कृ, उपकारवद्धं-द्धां कृ.

OBLIGATORY, a. अवश्यकः-क्ता-क्तं, आवश्यकः-को-क्तं, अवश्यकर्तव्यः-प्या-प्यं, अवश्यः-श्या-श्यं, अवश्यकार्यः-य्यो-य्यं, अवश्यमन्तव्यः-प्या-प्यं, अवश्यमाननीयः-या-यं, अवश्यपालनीयः-या-यं.

To OBLIGE, v. a. (Constrain, compel). Expressed by the causal form usually in conjunction with चलात् or चलेन or चलात्कारेण; as, 'to oblige a man to do any thing,' चलेन पुरुषं किञ्चित् कृ in caus. (कारयति-यितुं) or प्रवृत्त in caus. (-चर्त्तयति-यितुं); 'to oblige to pay,' दा in caus. (दापयति-यितुं); 'to oblige to go,' चलेन गम् (c. 10. गमयति-यितुं); 'he obliged me to take the book,' शास्त्रं मां ग्राहयामास. The root चह् is sometimes used in this sense. See **To COMPEL**. (Bind) वन्च् (c. 9. वप्नाति, वन्दुं), निचवन्च्.—(By a compact or agreement) नियमेन or नियमपूर्वम् or प्रतिज्ञापूर्वम् वन्च्.—(By a favor or kindness) उपकारेण वन्च् or वद्धं-द्धां कृ, उपकारवद्धं-द्धां कृ.—(Favor, do a favor to) अनुग्रहं (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुग्रहं कृ, अनुग्रहं (c. 4. -रूपयति-ने-रोद्धुं), उपकृ, उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, हितं कृ, प्रियं कृ; 'to be obliged.' See the next.

OBLIGED, p. p. (Compelled) expressed by the pass. part. of the causal form. See **COMPELLED**, **CONSTRAINED**. (Bound) वद्धः-द्धा-द्धं; 'by a favor,' उपकारवद्धः &c.—(Favored, indebted) अनुगृहीतः-ता-तं, उपकृतः-ता-तं; 'I am obliged to you for your advice,' अनुगृहीतोऽस्मि or अनुगृहीतोऽहं तवोपदेशेन.

OBLIGING, a. (Having the disposition to do favors) उपकारशीलः-ला-लं, उपकारी-रिणी-रि (न्), परोपकारी &c., उपकारवुद्धिः-द्धिः-द्धि, अनुग्राही-&c., अनुरोधी &c., अनुकूलः-ला-लं, प्रियद्वारः-रा-रं, सुशीलः-ला-लं.

OBLIGINGLY, adv. उपकारशीलत्वात्, उपकारवुद्ध्या, सानुग्रहं, अनुग्रहेण, अनुरोधेन, सानुकूल्यं, प्रीत्या, सुशीलवत्, सुशीलत्वात्.

OBLIGINGNESS, s. उपकारशीलता, परोपकारशीलता, परोपकारिता, अनुग्रहः, अनुग्रहशीलता, अनुरोधः, अनुकूलता, सानुकूल्यं, सुशीलता.

OBLIQUE, a. (Not direct) चक्रः-क्रा-क्रं, वक्रिमः-मा-मं, कुटिलः-ला-लं, जिह्वः-द्वा-द्वं, विजिह्वः &c., तिर्यग्-रथ्वी-यक् (च्), असरलः-ला-लं, अनुन्नः-नु-न्नु, वक्रो-क्रिणी-क्रि (न्), विषमः-मा-मं, —(As language, &c.) चक्रः-क्रा-क्रं, अस्पष्टः-ष्टा-ष्टं, उपरोधी &c.; 'oblique speech,' चक्रोक्तिः f., चक्रमणितं.—(In grammar) कारकविभक्तिः-का-कं; 'oblique case,' कारकं, कारकविभक्तिः f., कारकं.—(Oblique vision) चक्रदृष्टिः f.; 'having it,' चक्रदृष्टिः दृष्टिः-दृष्टि, तिर्यग्दृष्टिः &c.

OBLIQUELY, adv. चक्रं, कुटिलं, तिर्यक्, तिरस्, जिह्वं, विजिह्वं, असरलं.

OBLIQUENESS, OBLIQUITY, s. चक्रता, कुटिलता, कौटिल्यं, जिह्वता, तिर्यक्ता, असरलता, अमारन्यं, अनुनुता-त्वं, विषमता; 'of vision,' चक्रदृष्टिः f.

दृष्टिचक्रता, चक्रदृष्टित्वं, तिर्यग्दृष्टित्वं.—(Deviation from moral rectitude) विमार्गगमनं, विषयगमनं, उत्पद्यगमनं, लुपद्यगमनं, सत्यप-भङ्गाः, सत्यपत्यागः, असदाचारः, अभिचारः.

To OBLITERATE, v. a. अपमृज् (c. 2. -मार्ष्टि-ष्टुं), व्यामृज्, प्रमृज्, अवमृज्, व्यामृश् (c. 6. -मृशति-मृष्टुं), अवमृश्, व्यामर्षं कृ, अवमर्षणं कृ, उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति-च्छेत्तुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम्पुं), लोपं कृ, विनश् (c. 10. -नाशयति-यितुं), उन्मूल् (c. 10. -मूलयति-यितुं); 'is obliterated from the memory,' विस्मर्यते.

OBLITERATED, p. p. अपमृष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यामृष्टः &c., उन्मृष्टः &c., उच्छिन्नः-न्ना-न्नं, लुप्तः-प्ता-प्तं, वितोषः-षो-षं.

OBLITERATION, s. मार्जना, अपमार्जना, व्यामर्षः, अवमर्षणं, लोपः.

OBLIVION, s. विस्मृतिः f., विस्मरणं, अस्मृतिः f., अस्मरणं, स्मृतिनाशः, स्मृतिहानिः f., व्यामोहः.—(Remission of offences) दोषविस्मरणं, सकलापराधमोचनं.

OBLIVIOUS, a. (Causing forgetfulness) विस्मारकः-का-कं, विस्मृतिजनकः-का-कं, विस्मृतिकारकः &c.—(Forgetful) विस्मरणशीलः-ला-लं.

OBLIVIOUSNESS, s. विस्मरणशीलता, विस्मृतिः f. See **FORGETFULNESS**.

OBLONG, a. चायतः-ता-तं, आयतिमान्-मती-मत् (त्), दीर्घचतुरस्रः-स्रा-सं, दीर्घचतुरस्राकारः-रा-रं, दीर्घाकारः &c.

OBLONG, a. (The figure) चायतः-तं, दीर्घचतुरस्रः-सं.

OBLOQUY, s. निन्दा, परोवादः, परिभाषणं, अपवादः, निन्दोक्तिः f., पक्षपो-क्षि f., दुर्वचनं, दुरुक्तं, वाच्यता, तिरस्कारः.

OBNOBESCENT, s. मीनं, अभाषणं, वाक्स्तम्भः, वागोषः, गतवाक्तां.

OBNOXIOUS, a. (Liable, subject) योग्यः-ग्या-ग्यं, अधीनः-ना-नं, वशाः-शा-शं, खर्हः-हो-हं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, पाव in comp., आस्पद in comp., विषय in comp., अधिकारी-रिणी &c.; 'obnoxious to punishment,' दण्डयोग्यः &c., दण्ड्यः-रद्व्या-रद्वं, दण्डनीयः-या-यं, दण्डार्हः-हो-हं; 'to disease,' रोगाधीनः-ना-नं, रोगपात्रं, रोगास्पदः; 'to death,' मरणाधीनः &c., मरणपात्रं; 'to blame,' निन्दाविषयः-या-यं.—(Odious, offensive) द्वेषः-प्या-प्यं, द्वेषणीयः-या-यं, द्वेषो &c., अप्रियः-या-यं, विप्रियः &c., अनिष्टः-ष्टा-ष्टं, असन्तोषकरः-रा-रं, अप्रीतिकारः &c.

OBNOXIOUSLY, adv. द्वेषणीयं, अप्रियं, विप्रियं, व्यलोके, विरुद्धं.

OBNOXIOUSNESS, s. (Liability) योग्यता, अधीनता, वशाता.—(Odiousness) द्वेषता, द्वेषणीयता, अप्रियता, अनिष्टता.

OBSCENE, a. अवाच्यः-प्या-प्यं, गर्ह्यः-हो-हं, गर्हितः-ता-तं, अशुद्धः-द्धा-द्धं, अवचनीयः-या-यं, अनयारः-रा-रं, अपवित्रः-त्रा-त्रं, कुत्सितः-ता-तं, वीभत्सः-त्ता-तं, दुरुक्तः-क्ता-क्तं, कुप्राच्यः-प्या-प्यं; 'obscene word,' अपशब्दः, दुर्वचनं.—(Ill-omened) अशुभः-भा-भं, अमङ्गलः-ला-लं, अभद्रः-द्रा-द्रं, अमङ्गलसूचकः-का-कं.

OBSCENELY, adv. अवाच्यं, गर्हितं, गर्हणीयं, अशुद्धं, कुत्सितं.

OBSCENESS, OBSCENITY, s. अवाच्यता, गर्ह्यता, अशुद्धता-त्वं, कुत्सितत्वं, वीभत्सता; 'of language,' दुर्वचनं, दुर्वचनं, दुर्भाषणं, दुरुक्तिः f., अपशब्दः.

OBSCURATION, s. (Act) कलुपीकरणं, तिमिरीकरणं, मलिनोक्तिः, प्रकाशहरणं, कान्तिहरणं.—(State) निष्प्रभता, सान्धकारता, तेजःक्षयः, तेजोहानिः f., प्रभाक्षयः, प्रकाशक्षयः.—(Of a planet) अस्तः-स्तं.

OBSCURE, a. (Dark, dim) निष्प्रभः-भा-भं, निःप्रभः &c., अप्रभः &c., मलिनः-ना-नं, मलिनप्रभः &c., निस्तेजाः-जा-जः (स्), तेजोहीनः-ना-नं, अप्रकाशः-शा-शं, सान्धकारः-रा-रं, सतिमिरः-रा-रं, तमसो-सिन्धो-सिन्धु (न्), दुर्दर्शः-शो-शं.—(Not easily understood, not clear) गढः-ढा-ढं, गूढार्थः-थो-थं, गूढार्थकः-का-कं, निगूढः

-दा -दं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्गमः -मा -मं, दुर्धोषः -धा -धं, बोधागम्यः -म्या -म्यं, व्याख्यागम्यः &c., अख्यागम्यः -या -यं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अस्पष्टः -क्ता -क्तं, अस्पष्टः -टा -टं, गहनार्थः &c., कठिनः -ना -नं.— (Not noted) अप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, अस्पष्टः -ता -तं, अविख्यातः &c., अत्यप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अत्यकीर्तिः -र्तिः -र्तिं.

To OBSCURIE, *v. a.* (Darken) निष्प्रभीकृ, तिमिरिकृ, मलिनिकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), प्रच्छ (c. 10. -च्छादयति -यितुं), कलुषीकृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), प्रकाशं हृ, कान्तिं हृ, प्रभां हृ, प्रकाशघ्नं कृ.—(With clouds) मेघावृतं -तां कृ, मेघाच्छन्नं -न्नां कृ.—(Make difficult to be understood) गूढीकृ, निगूढीकृ, दुर्ज्ञेयं -यां कृ, दुर्गमीकृ, अस्पष्टीकृ.

OBSCURED, *p. p.* तमोवृत्तः -ता -तं, नष्टप्रभः -भा -भं, मलिनप्रभः &c., हृतप्रभः &c., क्षीणप्रभः &c., नष्टप्रकाशः -शा -शं, हृतप्रकाशः &c., तमोभूतः -ता -तं, कलुषीकृतः -ता -तं, नष्टतेजाः -जाः -जः (स्), नष्टतेजस्कः -क्ता -क्तं, हृततेजाः &c., नष्टकान्तिः -न्तिः -न्ति, क्षीणकान्तिः &c., विगततेजाः &c., मलिनितः -ता -तं, मलिनः -ना -नं, क्षततेजाः &c., क्षतप्रभः &c., क्षतकान्तिः &c., क्षतोजाः &c., हर्ताजाः &c., हतज्योतोः -तोः -ति (स्), क्षरोकः -का -कं.

OBSCURELY, *adv.* (Darkly) सान्धकारं, निष्प्रभं, सतिमिरं, अप्रकाशं.— (Not clearly) अस्पष्टं, अस्पष्टं, गूढं, निगूढं, दुर्ज्ञेयं.

OBSCURITY, OBSCURINISS, *s.* (Darkness) निष्प्रभता, सान्धकारता, तिमिरं, तमिष्ठं, तमस् *n.*, अन्धकारः, तेजोहीनता, तेजोहानिः *f.*, अप्रकाशत्वं, अत्यप्रकाशः, प्रभाहीनता, प्रभाहानिः *f.*, अवतमसं.—(Darkness of meaning) गूढार्थता, गूढता, निगूढता, दुर्ज्ञेयता, दुर्मोघता, अस्पष्टता, अस्पष्टता -त्वं, गहनता, दुर्गमता, बोधागम्यता, व्याख्यागम्यता, अख्यागम्यता -र्यानं.—(State of being unknown to fame) अप्रसिद्धिः *f.*, अप्रसिद्धता, अस्पष्टातिः *f.*, अविख्यातिः *f.*, अत्यप्रतिष्ठ, अत्यकीर्तिः *f.*, कीर्तिन्यूनता, कीर्त्यभावः.

To OBSECRATE, *v. a.* निर्वन्धेन प्रार्थं (c. 10. -अर्चयति -ते -यितुं), विनयेन प्रार्थं.

OBSECRATION, *s.* निर्वन्धपूर्णं प्रार्थनं or प्रार्थना, विनयेन प्रार्थनं.

OBSEQUIAL, *a.* और्ध्वदेहिकः -को -कं, आनकर्मिकः -की -कं, उत्तरक्रियासत्त्वनी -न्विनी -न्वि (न्), अन्त्येष्टिसत्त्वनी &c., अन्त्येष्टियोग्यः -ग्या -ग्यं.

OBSEQUIES, *s. pl.* उत्तरक्रिया, उत्तरकर्म *n.* (न्), उत्तरकार्यं, प्रेतक्रिया, प्रेतकर्म *n.*, प्रेतकृतं, प्रेतकार्यं, प्रेतसंस्कारः. अन्त्यकर्म *n.*, अन्त्यक्रिया, अन्त्यकर्म *n.*, अन्त्येष्टिः *f.*, अन्त्येष्टिक्रिया, शयकर्म *n.*, मृतकर्म *n.*, मृतक्रिया, मृतकार्यं, मृतसंस्कारः, अतीतसंस्कारः, और्ध्वदेहिका -कं, मृतसत्क्रिया, अन्तसत्क्रिया, मृतकं, आर्द्धं, आर्द्धादिकर्म *n.*, पारलीकिकं, अशुभकर्म *n.*, अशुभकार्यं. The आर्द्धं consists of obsequial oblations to the manes of deceased ancestors. See MANES; 'monthly obsequies,' अन्वाहार्यं -र्थकं, अनुहार्यः, मासिकं.

OBSEQUIOUS, *a.* अत्यनुकूलः -ला -लं, अत्यनुरोधी -धिनी -धि (न्) चक्षुर्ज्ञी &c., चन्दोनुरोधी &c., चन्दोनुरोधी &c., अनुवर्त्ती &c., अनुविषायी &c., चक्षुर्वदः -दा -दं, चक्षुर्गुणः -गा -गं, विनतः -ता -तं, नमः -मा -मं, आज्ञाकारी &c.

OBSEQUIOUSLY, *adv.* अत्यनुकूलं, अत्यनुरोधेन, चन्दोनुरोधपूर्वकं.

OBSEQUIOUSNESS, *s.* अत्यनुकूलता, अत्यनुरोध्यं, अत्यनुरोधी -धनं, चन्दोनुरोधी, चन्दोनुरोधिः *f.*, चन्दोनुरोधिः, चन्दोनुरोधिः.

OBSERVABLE, *a.* दृश्यः -श्या -श्यं, दर्शनीयः -या -यं, दृष्टिगोचरः -रा -रं, लक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, आलोकनीयः -या -यं, प्रेक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, प्रेक्षणीयः -या -यं.—(That may be practised) व्यवहार्यः -र्या -र्यं, व्यवहर्त्तव्यः -र्या -र्यं.

OBSERVANCE, *s.* (Act of keeping or performing) पालनं, रक्षणं, सेवनं, निषेवनं, धारणं, आचरणं, अनुष्ठानं.—(Practising) आचरणं, अनुष्ठानं, करणं, विधानं, अभ्यासः, निषेवनं.—(Following) अनुसारः, अनुसरणं.—(Custom, practice) व्यवहारः, आचारः, चर्या, चरितं, रीतिः *f.*—(Religious observance) व्रतं, नियमः, यमः, नियामः, विधिः *m.*, विधानं.—(Respect) आदरः, सत्कारः, मानं.

OBSERVANT, *a.* (Taking notice) निरीक्षकः -का -कं, प्रेक्षकः -का -कं.—(Keeping, practising, following) पालकः -का -कं, निषेवकः -का -कं, अनुष्ठायी -यिनी -यि (न्), धारी &c., अनुसारी &c., आस्थितः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं.—(Of orders) आज्ञापालकः.—(Of benefits received) कृतवेदी &c., कृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

OBSERVATION, *s.* (Act of looking at or taking notice) निरीक्षणं, निरीक्षा, अवेषणं, अवेषा, अवलोकनं, आलोकनं, आलोचनं, निरूपणं, सन्दर्शनं, दृष्टिः *f.*, लक्ष्यं, लक्ष्यं.—(Result of taking notice) लिखितं, चर्चा. See NOTE, NOTICE; 'in one's observation,' प्रत्यक्षे -क्षतस्.

OBSERVATORY, *s.* ताराग्रहं, ग्रहनक्षत्रादिदर्शनस्थानं.

To OBSERVE, *v. a. and n.* (See, look at) दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अनुदृश्, प्रतिदृश्, अभिदृश्, परिदृश्, प्रदृश्, सम्प्रदृश्, सन्दृश्, लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, संलक्ष्, उपलक्ष्, समुपलक्ष्, ईक्ष् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष्, चीक्ष्, प्रेक्ष्, निरीक्ष्, अवेष्, प्रत्येष्, अभिप्रेक्ष्, सम्प्रेक्ष्, उदीक्ष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते -क्तुं), समालोक्, अवलोक्, विलोक्, आलोच् (c. 10. -लोचयति -यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), विलोकनं कृ, अवलोकनं कृ.—(With the intellect) उपलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यं), विज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नीते -ज्ञातुं), विभू (c. 10. -भावयति -यितुं), विभावयनं कृ, अनुभू.—(Keep, perform, practise) पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, परिपाल्, अनुपाल्, सम्याल्, अभिपाल्, रण् (c. 1. रणति -क्षितुं), अभिरण्, परिणर्, संरण्, आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), आस्था, समास्था, समुपास्था, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), निषेव्, उपसेव्, समासेव्; 'observe propriety,' विनयं रण्.—(Utter, make a remark) वानं वद् (c. 1. वदति -दितुं) or प्रवद्, चर्चं कृ.—(Adhere to) आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), अवलस् (c. 1. -लसते -सितुं), उपास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं).

OBSERVED, *p. p.* (Noticed by the eye) दृष्टः -ष्टा -ष्टं, ईक्षितः -ता -तं, निरीक्षितः -ता -तं, प्रेक्षितः -ता -तं, आलोकितः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं.—(Kept, performed) पालितः -ता -तं, आचरितः &c., अनुष्ठितः &c., सेवितः &c., निषेवितः &c., अनुसृतः &c.

OBSERVER, *s.* (Looker on) प्रेक्षकः, चीक्षकः, प्रेक्षणिकः, द्रष्टा *m.* (द्रृ), दर्शी *m.* (न्), आलोचकः. See OBSERVANT.

OBSERVINGLY, *adv.* सुनिरूपणपूर्वकं, चर्चया, मनोयोगेन, सावधानं.

OBSELETE, *a.* अव्यवहारितः -ता -तं, निरुक्तः -क्ता -क्तं, निरुक्तः -क्ती -क्ते, कालान्तरितः -ता -तं, गतकालिकः -का -कं, लुप्तः -मा -मं, अप्रचलः -ला -लं, अप्रचलितः -ता -तं, अचलितः -ता -तं, अप्रचरितः -ता -तं, अव्यवहार्यः -र्या -र्यं, अनुपस्थितः -ता -तं, अनुपलब्धः -भा -भं, विकटः -टा -टं.

OBSELETENESS, *s.* अव्यवहार्यता, अव्यवहारितत्वं, लुप्तता, अप्रचलितत्वं, अप्रचारः, लोपः, अनुपस्थितिः *f.*, अनुपलब्धिः *f.*

OBSTACLE, *s.* विघ्नः, अन्तरायः, व्याघातः, प्रत्यूहः, प्रतिवन्धः -न्धकं, रोधः -धनं, अवरोधः, उपरोधः, विरोधः, संरोधः, निरोधः, स्तम्भः -म्भनं, प्रतिघ्नः, विघ्नः, विघातः -तं, विघ्नभः, बाधा -धा -धकः, व्यवधानं, विघ्ननः; 'removal of obstacles,' विघ्नसिद्धिः *f.*, विघातसिद्धिः *f.*

विघ्ननाशः-शूनं, विघ्नहरणं; 'causing obstacles,' विघ्नकरः-रा-रं, विघ्नकारी-रिणी-रि (न्).

OBSTETRIC, *a.* प्रसवकर्मसम्बन्धी-न्धनी &c., स्तृतिकर्मसम्बन्धी &c., गर्भनोचनसम्बन्धी &c., गर्भनोचनविषयकः-का-कं, सायकः-विका-कं.

OBSTETRICS, *s.* प्रसवकर्म *n.* (न्), प्रसवकार्यं, गर्भनोचनविद्या.

OBSTINACY, OBSTINATENESS, *s.* स्तब्धता, स्तब्धिः *f.*, स्तब्धनित्यं, धैर्यं, धीरता-त्वं, निर्वन्धः, दृढता, दार्ढ्यं, कठिनता, काठिन्यं, धृतिः *f.*, जडता, जाड्यं, अवश्यता, अविनयेता, खैरता, खैरता, प्रतीपता, दुष्टता, आग्रहः, दुराग्रहः, दुर्मदः, अभिनिवेशः, निर्वन्धशीलता, हठः; 'in adhering to belief,' श्रद्धाजाड्यं.

OBSTINATE, *a.* स्तब्धः-आ-अं, निर्वन्धशीलः-ला-लं, स्तब्धनितः-ति-ति, धीरः-रा-रं, दृढः-डा-डं, कठिनः-ता-तं, जडः-डा-डं, अवश्यः-श्या-श्यं, अविनयः-या-यं, दुराग्रही-हिणी-हि (न्), आग्रही &c., खैरी &c., खैरः-रा-रं, प्रतीपः-पा-पं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Difficult of cure) कृच्छ्राग्रहः-ग्रहा-ग्रहं, दुःस्राग्रहः &c., दुःस्राग्रहः &c., दुष्पचारः-रा-रं,

OBSTINATELY, *adv.* निर्वन्धेन, सनिर्वन्धं, धैर्येण, सधैर्यं, सदाढ्यं, सजाड्यं, सकाठिन्यं, दुराग्रहेण, प्रतीपवत्, खैरवत्, दुष्टवत्.

OBSTIPATION, *s.* मलावरोधः, मलावष्टम्भः, मलस्तम्भः. गलस्तम्भः *f.*

OBSTRUPEROUS, *a.* (Vociferous) उच्चैःस्वरकारी-रिणी-रि (न्), तुमुलकारी &c., बहुधोमः-पा-पं, कोलाहलकारी &c.—(Perverse) प्रतीपः-पा-पं.

OBSTRUPEROUSLY, *adv.* उच्चैःस्वरेण, बहुधोमेण, कोलाहलेन, सकोलाहलं.

OBSTRUPEROUSNESS, *s.* धोमणत्वं, बहुधोमत्वं, तुमुलकारित्वं, प्रतीपता.

To OBSTRUCT, *v. a.* रुध् (c. 7. रुण्ति, रोद्धुं), प्रतिरुध्, निरुध्, उपरुध्, विरुध्, संरुध्, स्तम्भ् (c. 10. स्तम्भयति-यितुं, c. 9. स्तम्भति, स्तम्भितुं), विष्टम्भ्, प्रतिवन्ध् (c. 9. चप्रति-चन्द्रं), बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), विहन् (c. 2. -हन्ति-न्ति), व्याहन्, प्रतिहन्, विघ्न (nom. विघ्नयति-यितुं), वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ, विनिवृ, आवृ, समावृ, प्रतिवृ, प्रतिविध् (c. 1. -वेधति-वेद्धुं), रोधं कृ, अवरोधं कृ, गतिरोधं कृ, प्रतिवन्धं कृ, निराकृ.

OBSTRUCTED, *p. p.* रुद्धः-डा-डं, प्रतिरुद्धः &c., विरुद्धः &c., निरुद्धः &c., उपरुद्धः &c., स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भः-आ-अं, विष्टम्भः &c., प्रतिवद्धः &c., विहन्तः-ता-तं, प्रतिहन्तः-ता-तं, पराहन्तः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, विघ्नितः-ता-तं, वारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, अकरोधः-ता-तं, सागलः-ला-लं.

OBSTRUCTER, *s.* विघ्नकारी *m.* (न्), रोधकः, अवरोधकः, प्रतिवन्धकः, बाधकः.

OBSTRUCTION, (Act) रोधः-धनं, स्तम्भनं, प्रतिवन्धनं, विघ्नकरणं, वारणं, आवरणं.—(Impediment) विघ्नः, रोधः, प्रतिरोधः, उपरोधः, संरोधः, निरोधः, प्रतिवन्धः, स्तम्भः, विष्टम्भः, प्रतिष्टम्भः, हेदः. See OBSTACLE, HINDERANCE. (In any organ of the body) नाहः, जानाहः, अवरोधः, निवन्धः.

OBSTRUCTIVE, OBSTRUCTING, OBSTRUENT, *a.* विघ्नकारी-रिणी &c., विघ्नकरः-री-रं, प्रतिरोधी &c., विरोधी &c., रोधकः-का-कं, अवरोधकः &c., प्रतिरोधकः &c., विघाती &c., व्याघातकः-का-कं, विष्टम्भी &c., संपरोधिकः-की-कं, वारकः-का-कं, निवारकः &c., निराकारिणः-णुः-णु, शिषुः-सुः-सु, व्याघातजनकः-का-कं, बाधकः-का-कं, प्रतिबाधकः-का-कं, विघ्नजनकः &c., प्रतिवन्धकारी &c., प्रतिवन्धकः &c.

To OBTAIN, *v. a.* आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नुं), प्राप्, सम्प्राप्, अवाप्, समवाप्, समाप्, लभ् (c. 1. लभते, लब्धुं), उपलभ्, अर्ज् (c. 10. अर्जयति-यितुं, c. 1. अर्जति-जितुं), उपाज्, आसद् (c. 10. सादयति-यितुं), आसद्, अधिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), गम्, सम्पद् (c. 10. पादयति-यितुं), प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते-ति-पद्युं), आपद्, अभिपद्, समापद्, इ (c. 2. इति-तुं), अभिपिद्, प्रतिपिद्, आविष् (c. 6. विज्ञति-वेष्टुं), समा-विष्, अष् (c. 5. अष्नुते, अष्ति), समष्, उपाष्, स्पृष् (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं).

To OBTAIN, *v. n.* (Be in use, be established) प्रचलीभू, प्रचलितः-ता-तं भू, प्रचर् (c. 1. -चरति-रितुं), प्रचल् (c. 1. -चलति-लितुं), प्रयूत् (c. 1. -यजते-जितुं), स्थापितः-ता-तं भू, प्रसिद्धीभू, प्रचलीभू, प्रभू, संस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थानुं).

OBTAINABLE, *a.* प्राप्यः-प्या-प्यं, प्रापणीयः-या-यं, प्राप्तव्यः-प्या-प्यं, लभ्यः-भ्या-भ्यं, उपलभ्यः &c., आसादनीयः-या-यं, आसाद्यः-द्या-द्यं, समासाद्यः &c., अधिगम्यः-म्या-म्यं, अधिगमनीयः-या-यं, अधिगम्यः-प्या-प्यं; 'easily obtainable,' सुलभः-भा-भं, सुप्राप्यः-प्या-प्यं, सुसाध्यः-प्या-प्यं; 'difficultly,' दुर्लभः &c., दुःप्राप्यः &c., दुष्प्राप्यः &c., दुःखलभ्यः &c., दुष्प्राप्यः-पा-पं, दुरापः-पा-पं; 'with exertion,' यत्नलभ्यः &c.

OBTAINED, *p. p.* प्राप्तः-प्ता-पं, प्राप्तः &c., अवाप्तः &c., लभः-आ-अं, उपलभः &c., अर्जितः-ता-तं, उपाजितः-ता-तं, आसादितः-ता-तं, समासादितः-ता-तं, अधिगतः-ता-तं, आपन्नः-न्ना-नं, विन्नः-न्ना-नं, भावितः-ता-तं, भूतः-ता-तं, लब्धिनः-ना-नं, सम्पन्नः &c., सम्पादितः-ता-तं, अभिरम्भितः-ता-तं.

OBTAINER, *s.* प्रापकः, लभ्या *m.* (अ), उपाजकः, सम्पादकः.

OBTAINMENT, *s.* प्राप्तिः *f.*, सम्प्राप्तिः *f.*, आप्तिः *f.*, प्रापणं, आपत्तिः *f.*, लब्धिः *f.*, लभः, आसादनं, समासादनं, अर्जनं, उपाजनं, प्रतिपत्तिः *f.*, सम्पादनं, अधिगमः.

To OBTEST, *v. a.* विनयेन प्रार्थ् (c. 10. प्रार्थयति-यितुं) or याच् (c. 1. याचति-यितुं).

OBTESTATION, *s.* अञ्जलिकर्मपूर्व प्रार्थनं, विनयेन प्रार्थनं, अभ्यर्चना.

To OBTRUDE, *v. a.* धर्मेण or चलेन or परानिच्छया प्रविष् (c. 10. -वेशयति-यितुं) or प्रवृ (c. 10. -सारयति-यितुं) or अनधिकारपूर्व प्रविष्.—(Urge upon another with unreasonable importunity) अतिनिर्वन्धेन अनिच्छन्तं जनं किञ्चिद् ग्रह् (c. 10. ग्राहयति-यितुं), अतिनिर्वन्धपूर्व उपस्था in caus. (स्थापयति-यितुं) or उपहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) or प्रदा.

To OBTRUDE, *v. n.* धर्मेण or चलेन or परानिच्छया प्रविष् (c. 6. -विशति-वेष्टुं), अनाहूतः प्रविष् or आविष् or आगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or आक्रम् (c. 1. -क्रानति-क्रमितुं) or अभिक्रम्.

OBTRUDED, *p. p.* धर्मेण or परानिच्छया प्रवेशितः-ता-तं or प्रसारितः &c.

OBTRUSION, *s.* धर्मेण or परानिच्छया प्रवेशः-ज्ञानं, अनधिकारपूर्व प्रवेशनं, अनाहूतप्रवेशनं, अनाहूतागमनं.

OBTRUSIVE, *a.* परानिच्छया प्रवेशकः-का-कं, धृष्टः-ष्टा-ष्टं.

To OBTUND, *v. a.* घनीकृ, अतीक्ष्णीकृ, अतीव्रीकृ, स्थूलकृ, जडीकृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), विरुग्नीकृ, तेजोहीनं-नां कृ.

OBTUSE, *a.* (Blunt, not acute) अतीक्ष्णः-क्ष्ण-क्ष्ण, अतीव्रः-व्रा-व्रं, अनग्रः-ग्रा-ग्रं, निरग्रः &c., अप्रखरः-रा-रं, धाराहीनः-ना-नं, तेजोहीनः &c., घनः-ना-नं, स्थूलः-ला-लं, निस्तेजः-जा-जः (स्); 'obtuse angle,' वहिल्लसकोणः.—(Dull, stupid) जडः-डा-डं, मन्दः-न्दा-न्दं, स्थूलः-ला-लं, मूढः-ढा-ढं, मन्दबुद्धिः-द्वि-द्वि, स्थूलधीः-धी-धि, मन्दमतिः-ति-ति, जडमतिः &c., अविदग्धः-ग्धा-ग्धं.

OBTUSE-ANGLED, OBTUSE-ANGULAR, *a.* वहिल्लसः-सा-सं, वहिल्लसकोणः-शा-शं.

OBTUSELY, *adv.* अतीक्ष्णं, अतीव्रं, अप्रखरं, स्थूलवत्, जाड्येन, सजाड्यं, जडवत्.

OBTUSENESS, *s.* (Bluntness) अतीक्ष्णता, अतीव्रता, निरग्रता, धाराहीनता, तेजोहीनता, पनता, स्थूलता.—(Of intellect) जडता, जाड्य, स्थूलता, स्थूलबुद्धित्वं, मूढता, मन्दता, मन्दमतिवत्, बुद्धिमान्यं, अविदग्धता.

To OBUMBRATE, *v. a.* प्रच्छाद (c. 10. -च्छादयति -यितुं), तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), तिमिरीकृ, छायां कृ. See To OBSCURE.

To OBIATE, *v. a.* वृ (c. 10. वारयति -यितुं), निवृ, विनिवृ, प्रतिवृ, आवृ, रूप (c. 7. रुच्छि, रोद्धुं), निरूप, विरूप, अवरूप, प्रतिरूप, उपरूप, निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), विच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं), परिच्छिद्, घाप् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रतिघ्नय् (c. 9. -घमाति -घन्तुं), विहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्, निरम् (c. 4. -घस्यति -घसितुं), परिह (c. 1. -हरति -हन्तुं).

OBIATED, *p. p.* वारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, रुद्धः -द्धा -द्धं, अव- / रुद्धः &c., घापितः -ता -तं, परिहृतः &c., अपहृतः &c., निवृत्तः -त्ता -त्तं.

OBVIOUS, *a.* स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्पष्टार्थः -र्थ -र्थं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, सुव्यक्तः &c., सुस्पष्टः &c., प्रव्यक्तः &c., अभिव्यक्तः &c., भिन्नार्थः &c., प्रकाशः -शा -शं, सुप्रकाशः &c., सुशायः -सा -सं, स्पृष्टः -टा -टं, मुक्त्यः -या -यं, सुगमः -मा -मं, सुगोचरः -रा -रं.—(To the eye) दृष्टिगोचरः -रा -रं, नयनगोचरः &c., दृष्टः -ष्टा -ष्टं, सुदर्शः -शा -शं, सुलक्ष्यः &c., समद्यः -द्यी -द्यं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं; 'obvious danger,' दृष्टं.

OBVIOUSLY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, स्पष्टार्थतः, व्यक्तं, सुव्यक्तं, प्रकाशं, सुप्रकाशं, प्रत्यक्षतः -क्षेय, साध्यान्, स्पृष्टं, ग्रादुस्.

OBVIOUSNESS, *s.* स्पष्टता, सुस्पष्टता, व्यक्तता, सुव्यक्तता -त्वं, स्पष्टार्थता -त्वं, सुशायता, सुश्रेयता, सुगमता, प्रत्यक्षता, प्रकाशता, सुप्रकाशता, स्पृष्टता, सुगोचरता, सुलक्ष्यता

OCCASION, *s.* (Opportunity, favorable season) अवसरः, अवकाशः, समयः, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, प्रसरः, कालः, कालयोगः, कार्यकालः, वारः, सन्धिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, सन्धिवेला, वेला, स्थानं; 'according to the occasion,' यथावसरं, यथावकाशं, यथाप्रसङ्गं, प्रसङ्गवशात्; 'suitable to the occasion,' प्रस्तावसदृशः -शी -शं, प्रास्ताविकः -की -कं, प्रस्तावयोग्यः -ग्या -ग्यं; 'on this particular occasion,' इह समये.—(Incident, event) वृत्ति, भूतं, सम्भवः, सङ्गतं, सङ्गतिः *f.*, समुपागतं, समुपस्थितं, घटना -नं; 'as occasion may be,' यथा-सम्भवं.—(Need) प्रयोजनं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, उपयोगः -गिता, कार्यं, करणं; 'there is no occasion for me,' मया न प्रयोजनं; 'there is occasion for a straw,' मृगेन प्रयोजनं or कार्यं.—(Accidental cause) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं, उपाधिः *m.*

To OCCASION, *v. a.* उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), समुत्पद्, उपपद्, सम्पद्, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सन्नन्, साप् (c. 10. साधयति -यितुं), भू (c. 10. भावयति -यितुं), उद्, कृ, निमित्त (nom. निमित्तायते), कारणीभू, निमित्तीभू.

OCCASIONAL, *a.* (Occurring at times, but not regular) कादाचित्क -त्की -त्कं, अनित्यः -त्या -त्यं, विरलागतः -ता -तं, विरलः -ला -लं, अनु-कालः -ला -लं, द्वाचित्कः -त्की -त्कं, काहिंचित्कः &c., अनियतः -ता -तं, आगन्तुकः -का -कं, अनियतकारणकः -का -कं.—(Produced or occurring on some special occasion) नैमित्तिकः -की -कं, प्रास-ङ्गिकः -की -कं, प्रास्ताविकः -की -कं, सामयिकः &c., प्रसङ्गाग्रामः -मा -मं, प्रसङ्गोत्पन्नः -न्ना -न्नं, प्रसङ्गागतः -ता -तं, प्रसङ्गोपस्थितः -ता -तं, प्रसङ्गकारणकः -का -कं.

OCCASIONALLY, *adv.* (From time to time) कदाचित्, कदापि, कदाचन, कहिंचित्, काले काले, वारं वारं, जातु, अनुकालं, अनुवेले. —(According to the exigence) यथाप्रसङ्गं, यथावसरं, प्रसङ्गानु-

सारेण, प्रसङ्गानुरूपेण, प्रसङ्गवशात्.

OCCASIONED, *p. p.* उत्पादितः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं, जनितः -ता -तं, जातः -ता -तं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, प्रयोजितः -ता -तं, उद्भवः -वा -वं, प्रभवः -वा -वं, प्रवृत्तः -न्ना -न्नं, उदितः -ता -तं, समुदितः -ता -तं, निमित्तकः -का -कं, हेतुकः -का -कं, कर्त्तृकः -का -कं; 'misery occasioned by crime,' पापप्रयुक्तं दुःखं, पापनिमित्तकं दुःखं; 'fever occasioned by fasting,' उपवासप्रयुक्तो ज्वरः.

OCCIDENT, *s.* पश्चिमदिक् *m.* (श), पश्चिमदिशा, पश्चिमा, प्रतीची.

OCCIDENTAL, *a.* पश्चिमः -मा -मं, प्रतीचीनः -ना -नं, प्रत्यङ्-तीची -त्यक् (च्).

OCCIPUT, *s.* मस्तकपृष्ठं, शिरःपृष्ठं, मस्तकस्य पश्चाद्भागः.

OCCULT, *a.* गूढः -टा -टं, गूढार्थः -र्थ -र्थं, गूढार्थकः -का -कं, निगूढः -टा -टं, गुप्तः -प्ता -प्तं, गुह्यः -ह्या -ह्यं, निभूतः -ता -तं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, अज्ञातः -ता -तं, अपिहितः -ता -तं, अप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, अगम्यः -म्य -म्यं, दुर्गम्यः &c.

OCCULTATION, *s.* (In astronomy) समागमः.

OCCULTNESS, *s.* गूढता, गुप्तता, निगूढता, गुह्यता, दुर्ज्ञेयता, अप्रसिद्धिः *f.*

OCCUPANCY, *s.* अधिकारः, अधिकृतिः *f.*, आधिकारण्यं, भोगः, परिभोगः, भुक्तिः *f.*, आवेशः -शनं, समावेशः, आक्रमणं.

OCCUPANT, *s.* अधिकारी *m.* (न्), भोक्ता *m.* (न्), परिभोक्ता *m.*, भोगी *m.* (न्), परिभोगी *m.*, शाली *m.* (न्), भोगकारी *m.* (न्).

OCCUPATION, *s.* (Act of taking possession) परिग्रहः -हयं, आवेशनं, समावेशनं, आक्रमणं, अधिकारकरणं, भोगकरणं, अधिवामः -सनं, अधि-घटनं.—(Possession). See OCCUPANCY. (Employment, business) व्यापारः, कार्यं, कर्म *n.* (न्), व्यवसायः, व्यवहारः, उद्योगः, उद्यमः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, वृत्तिः *f.*, काव्योद्योगः, कर्मोद्योगः, चरितं, व्यवस्था; 'daily or settled occupation,' नित्यकर्म *n.*, नित्यकृत्यं.—(Something to be done) कर्त्तव्यं, कार्यं, करणीयं, कृत्यं; 'customary morning occupations,' उचितानि प्रभातकरणीयानि.—(Vocation, trade, profession) वृत्तिः *f.*, वर्त्तनं, जीवनवृत्तिः *f.*, जीविका, उपजीविका, उपजीवनं, जीवनोपायः, आजीवनाधि.—(Office, appointed duty) नियोगः, नियुक्तिः *f.*, स्वकर्म *n.*, स्वधर्मः, प्रकरणं; 'approved occupation,' अवदानं, अपदानं.

OCCUPIED, *p. p.* (Possessed, tenanted) भुक्तः -क्ता -क्तं, परिभुक्तः &c., आविष्टः -ष्टा -ष्टं, समाविष्टः &c., अधुषितः -ता -तं, अध्यासितः -ता -तं, अधिधितः -ता -तं, आध्रितः -ता -तं, अधिगतः -ता -तं.—(Employed, engaged) व्यापृतः -ता -तं, व्यापारी -रिणी -रि (न्), व्यवसायी &c., प्रवृत्तः -न्ना -न्नं, सव्यापारः -रा -रं, कर्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, कर्मरतः -ता -तं, कर्मी &c., कर्मोद्युक्तः -क्ता -क्तं, कार्यवान् -वती -वत् (त्), क्रियावान् &c.; 'in reading,' अध्ययरतः &c. See ENGAGED; 'to be occupied,' व्याप् in pass. (-प्रियते) with loc. c., वृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तितुं) with loc. c.; 'he is occupied in the affairs of others,' परकार्येषु व्याप्रियते; 'in penance,' तपसि व्याप्रियते.

OCCUPIER, *s.* See OCCUPANT, *s.*

To OCCUPY, *v. a.* (Take possession) आविष् (c. 6. -विशति -वेत्), ग्रहणभोगं कृ, आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), अध्याक्रम्.—(Possess, hold) पृ (c. 10. धारयति -यितुं), भुज् (c. 7. भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्तुं), उपभुज्, परिभुज्, धा (c. 3. धत्ते, धातुं), शील (c. 10. शीलयति -यितुं), भोगं कृ, परिभोगं कृ.—(Take up, pervade) व्याप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते), पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), व्यतिक्रम्.—(Tenant) अध्यास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं), समाध्यास्, अधिवस् (c. 1. -वसति -वस्तुं), अध्यावस्; आधि (c. 1. -अधयति -ने -यितुं), अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं), वासं कृ.—

(Employ) व्यापृ (c. 10. -पार्यति-यितुं), प्रयुत् (c. 10. -पश्यति-यितुं), प्रयुत् (c. 7. -युक्ते-युक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं), उपयुत्, काम्यं निधुत्. —(Occupy one's self) व्यापृ in pass. (-प्रियते), व्यापृतः -ता -ते भू or जन्; 'do not occupy yourself with the affairs of others,' मा परकाम्येषु व्यापृतो भूः.

To OCCUPY, v. n. व्यापारं कृ, व्यवसायं कृ, वागिज्यं कृ.

To OCCUR, v. n. (Meet, come to) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), समुपस्था, आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम्, समुपागम्. —(Arise, be found) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), विद् in pass. (विद्यते), जन् in pass. (जायते), वृत् (c. 1. वृत्ते -वृत्तुं), मंयुत्. —(Take place, happen) पद् (c. 1. पद्यते -पद्युं), सम्पद्, समापद्, उपपद्, उपम्या, उपस्थितः -ता -ते भू, जापद् (c. 1. -पतति -तिष्ठुं), निपत्, सम्भू, भू. —(Suggest itself to the mind) स्फुर् (c. 6. स्फुरति -स्फुर्तुं).

OCCURRED, p. p. उपस्थितः -ता -ते, समुपस्थितः &c., उपागतः -ता -ते, समुपागतः &c., आगतः -ता -ते, उपपन्नः -ता -ते, समुपपन्नः &c., वृत्तः -ता -ते, संवृत्तः &c., पटितः -ता -ते, सम्भूतः &c.

OCCURRENCE, s. पूर्ति, उपपन्न, समुपपन्न, उत्पत्तिः f., समुत्पत्तिः f., उपागतः, समुपागतः, उपस्थितः, समुपस्थितः, सद्गतिः, सद्गतिः f., सम्भवः, भूतं, सम्भूतं, घटना -नं, समुत्पन्नः, उपस्थानं, उपस्थितिः f.; 'of rare occurrence,' चिरलम्बः -ता -ते, दुर्लभः -भा -भं, चिरचेष्टितः -ता -ते, चिरलम्बः -ता -ते.

OCEAN, s. समुद्रः, चरुणः, महार्णवः, सागरः, महासागरः, जलनिधिः m., उदधिः m., महोदधिः m., पयोनिधिः m., नलधिः m., जमिः m., जमुधिः m., तोयनिधिः m., तोयधिः m., पायोधिः m., चारिधिः m., चारिनिधिः m., चारात्रिधिः m., चार्द्धिः m., जपानिधिः m., कीदालधिः m., सलिल-निधिः m., ज्योधिः m., पयोधिः m. (स्), जम्भोधिः m., जम्भोनिधिः m., नीरधिः m., नीरनिधिः m., चसुराधिः m., जम्भोराशिः m., चारिद्राधिः m., नदीपतिः m., सरित्पतिः m., जपानाधिः, जलपतिः m., वादपतिः m., वादसाम्पतिः m., सिन्धुः m., उदन्तान् m. (न्), सरस्वान् m. (न्), रत्नाकरः, पारावारः, पारापारः, दृषारः, अकृषारः, द्वीपवान् m. (न्), महाकच्छः, धरणीप्रपः, तरायः, निम्भिः m., धेनः, दधः, मौरः, तीक्ष्णरानः; 'the southern ocean,' दक्षिणार्णवः; 'ocean-bound,' सागरान्तः -ता -ते, समुद्रमेखलः -ला -लं, समुद्रवल्लयः -या -वं, समुद्र-रत्नः -ता -ते, अर्णवमेखलः &c.; 'ocean-king,' जलनिधिनाथः; 'ocean of trouble,' दुःखसागरः; 'of business,' कार्यामिः m.; 'of misery,' व्यसनार्णवः. Seven oceans are fabled to exist by the Hindus, viz. 'the ocean of salt,' लवणोदः; 'of syrup or sugar-cane juice,' दधुरसोदः; 'of spirituous liquor,' भृतेदः; 'of ghee or clarified butter,' घृतोदः; 'of milk,' क्षीरोदः; 'of curds,' दधुदः; 'of pure water,' शुद्धोदः; 'churning of the ocean,' समुद्रमन्थनं. The mountain मन्दरः is fabled to have been used by the Suras and Asuras in the churning of the ocean after the deluge, for the recovery or production of fourteen sacred things. These were, 1. 'the goddess Lakshmi,' लक्ष्मीः, 2. 'the jewel of Krishna,' क्रीष्णजम्भु, 3. 'the tree of paradise,' पारिजातः, 4. 'spirituous liquor personified as a nymph,' स्त्रिया -री, 5. 'the physician of the gods,' धन्वन्तरिः m., 6. 'the moon,' चन्द्रः, 7. 'the cow of plenty,' कामधेनुः f., कामदुषा, कामपुद्ग f. (-दुह), 8. 'the elephant of Indra,' ऐरावतः, 9. 'the horse of Indra,' उच्चैः-रथाः m. (न्), 10. 'nymph of Indra's heaven,' चम्पराः f. (स्),

चम्परा, 11. 'a deadly poison,' विषं, हलाहलः -लं, हालहालं, हालहलं, कालकूटः -टं, 12. 'nectar or ambrosia,' अमृतं, 13. 'Indra's bow,' इन्द्रधनुस्, 14. 'conch,' शङ्खः. The mountain Mandara is also called इन्द्रकीलः.

OCEAN, OCEANIC, a. सामुद्रः -द्वी -द्वं, सामुद्रिकः -की -कं, समुद्रीयः -या -यं, समुद्रियः -या -यं, सैन्धवः -यी -यं, सैमुद्रसन्धी -न्धनी &c., महासागरसन्धी &c.

OCHER, OCHRE, s. रक्तोपलं, सुवर्णं, सुवर्णगिरिकं.

OCHLOCRACY, s. अधमवर्णाधिपत्यं, अधमवर्णप्रभुत्वं, अधमलोकाप्रभुत्वं.

OCTAGON, s. अष्टकोणः -ष्टं, अष्टाष्टं, अष्टभुजः, अष्टकोणाकृतिः f.

OCTAGONAL, OCTANGULAR, a. अष्टकोणः -ष्टा -ष्टं, अष्टाष्टयः -या -यं, अष्टाष्टः -ष्टा -ष्टं, अष्टभुजः -भुज -भुजं, अष्टभुजविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

OCTAVE, s. अष्टकं, अष्टमी; 'division of an octave,' श्रुतिः f.

OCTAVO, a. अष्टपत्रकः -का -कं, अष्टमलकः -का -कं, अष्टकः -का -कं.

OCTENNIAL, a. (Happening every eight years) प्रत्यष्टाब्दिकः -का -कं, अष्टवर्षिकः -की -कं, अष्टवर्षीयः -ष्टा -ष्टं. —(Lasting eight years) अष्टवर्षस्यायी -यिनी -यि (न्), पञ्चाष्टकस्यायी.

OCTOBER, s. चाश्विनोत्तरार्द्धं, कार्तिकपूर्णाह्ने, चाश्विनः, दशः, चाश्वयुजः, कार्तिकः, पारुलः, कर्जः, कार्तिकिकः.

OCTOGENARIAN, OCTOGENARY, a. अष्टोत्तितिकः -का -कं, अष्टोत्तितियस्तः -स्ता -स्तं.

OCTOPETALOUS, a. अष्टदलः -ला -लं, अष्टदलयुक्तः -क्ता -क्तं.

OCTUPLE, a. अष्टगुणः -ष्टा -ष्टं, अष्टविधः -धा -धं, अष्टकः -का -कं.

OCULAR, a. पाद्युयः -यी -यं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, नेत्रसन्धी -न्धनी -न्धि (न्), चक्षुःसन्धी &c.; 'ocular demonstration or proof,' प्रत्यक्षप्रमाणं, चक्षुःप्रमाणं, चक्षुःप्रमाणं, चक्षुःप्रमाणं, प्रत्यक्षं.

OCULARLY, adv. चक्षुषा, चक्षुःप्रमाणेन, प्रत्यक्षेण, प्रत्यक्षप्रमाणेन.

OCULIST, s. चक्षुर्विदः, नेत्रवेद्यः, नेत्रवेद्यः, चक्षुरोगचिकित्सकः.

ODD, a. (Not even) विषमः -मा -मं, असमः -मा -मं, असुगमः -गम -गमं, असुगमः -गा -गं, असुगलः -ला -लं, असुक् m. f. n. (न्). —(Remaining over a specified number) विषाद्यतसंख्यातिरिक्तः -क्ता -क्तं. —(Strange, singular) विलक्षणः -ष्टा -ष्टं, असङ्गतः -ता -ते, अपरुपः -पा -पं, अद्भुतः -ता -ते, अपूर्वः -ष्टा -ष्टं, चित्रः -त्रा -त्रं, विषमः &c. (Uncommon) असामान्यः -न्या -न्यं, असाधारणः -णी -णं; 'game of odd and even,' मुष्टिचूतं.

ODDITY, ODDNESS, s. (State of being not even) विषमता, विषम्यं, असमता, असाम्यं, विषमभावः, असमभावः, असुगमता. —(Strangeness) विलक्षण्यं, विलक्षणता, विलक्षणभावः, असङ्गतत्वं, असङ्गतिः f., अपरुपता, अद्भुतता -त्वं, अपूर्वता. —(Odd thing) कीतुकं.

ODDLY, adv. (Unevenly) विषमं, असमं, विषम्येन. —(Strangely) असङ्गतं, विलक्षणं, विलक्षण्यं, अद्भुतं, विषमं, चित्रं, अपूर्वं.

ODDS, s. (Inequality, difference) न्यूनाधिकं, न्यूनाधिकभावः, विषम्यं, विषमता, तारतम्यं. —(Superiority) आधिपत्यं, ऐश्वर्यता, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं.

ODE, s. गीतं, गेयं, गानं, स्तोत्रं, काणं, कविता.

ODIOUS, a. (Hateful) द्वेषः -प्ता -प्यं, द्वेषार्हः -र्ह -हं, विद्वेषणीयः -या -यं, विद्वेष्यः &c., गरीः -शी -क्षं, गहिताः -ता -ते, कुत्सितः -ता -ते, द्वेषयोग्यः -ग्या -ग्यं, कुत्सितः -ता -ते, कुत्सनीयः -या -यं, द्वेषपात्रं, द्वेषभाननं, द्वेषास्पदं, द्वेषविषयः, पृथ्वः -स्था -स्थं, अविश्रयः -या -यं. —(In a high degree) सतिद्वेष्यः &c., सतिगहिताः -ता -ते, अत्यविश्रयः -या -यं. —(Causing hatred, invidious) द्वेषजनकः -का -कं, द्वेषोत्पादकः &c., द्वेषायहः -हा -हं, द्वेषकारकः &c., असूयजनकः &c.

ODIOUSLY, adv. द्वेषणीयं, विद्वेषणीयं, गरीणीयं, गहितां, कुत्सितां.

ODIOUSNESS, *s.* द्वेष्यता, द्वेषणीयता, विद्वेष्यता, गर्ह्यता, द्वेषार्हत्वं.
 ODIUM, *s.* (Hatred) द्वेषः, विद्वेषः, प्रद्वेषः, द्वेष्यता, विद्वेष्यता, जनविद्वेषः, गद्दह, घृणा.—(Invidiousness) द्वेषजनकता, असूयाजनकता -न्.
 ODONTALGY, *s.* दन्तशूलः, दन्तवेदना, दन्तन्यथा, दन्तपीडा.
 ODORATE, *a.* उग्रगन्धः -न्ता -न्तं -न्वी -न्विनी -न्वि (न्), तीक्ष्णगन्धः &c.
 ODORIFEROUS, ODOROUS, *u.* गन्धवान् -यती -यत् (न्), गन्धी -न्विनी -न्वि (न्), सगन्धः -न्ता -न्तं, गन्धवहः -हा -हं, सुगन्धः -न्ता -न्तं, सौगन्धिकः -क्की -क्के, सुगन्धिकः -क्का -क्कं, सुवासिकः -क्का -क्कं, सवासः -सा -सं, सार्गिदं -द -दं, सामोदी &c., सुरभिः -भि -भि, सुगन्धिः &c., परिमलयुक्तः -क्ता -क्ता परिमलविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, परिमलो &c., सपरिमलः -ला -लं.
 ODORIFEROUSLY, *adv.* सगन्धं, सुगन्धेन, सामोदं, सवासं, सपरिमलं, सुरभि.
 ODORIFEROUSNESS, *s.* सगन्धता, सुगन्धता, सौगन्ध्यं, सामोदत्वं, सपरिमलत्वं.
 ODOUR, *s.* गन्धः, वासः, 'fragrant odour,' सुगन्धः, सुगन्धिः *m.*, सौगन्ध्यं, सुवासः, सौरभ्यं, सामोदः, मोदः, वासः, परिमलः; 'bad odour,' दुर्गन्धः, दौर्गन्धिः *m.*, दौर्गन्ध्यं, कुत्सितगन्धः; 'bad odour, disfavor,' अरुचिः *f.*, अदृष्टिः *f.*, कुदृष्टिः *f.*
 ECONOMICAL, ECONOMY. See ECONOMICAL, ECONOMY.
 ECUMENICAL, *a.* सार्वलौकिकः -क्की -क्कं, विश्वलौकिकः &c., सर्वसाधारणः -णी -णं.
 OESOPHAGUS, *s.* अन्नवाहिरोत्तस *n.*, अन्नमार्गः, अन्नपथः.
 OF, *prep.* expressed generally by the genitive case; as, 'of me,' मम; 'of him,' तस्य; 'of that man,' तस्य पुरुषस्य. It is frequently expressed by the crude form of a noun in the first member of a compound; as, 'best of all,' सर्वश्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'lord of men,' नरपतिः *m.*; 'made of wood,' काष्ठनिर्मितः -ता -तं. When it denotes 'out of,' 'from amongst,' it is expressed by मध्यात् or मध्ये, affixed to the gen. c., or crude form; as, 'of all men,' सर्वपुरुषमध्यात् or सर्वपुरुषाणां मध्यात् or मध्ये. It may sometimes be rendered by the abl. c., in phrases where 'from' may be substituted in English; as, 'of a child, or from childhood,' यावत्वात्; 'of a race of kings, or descended from a race of kings,' राजकुलान् प्रसूतः or राजकुलप्रसूतः. It may even be rendered by the instr. c., in phrases where 'by' may be substituted in English; as, 'hospitably entertained of the king,' *i. e.* 'by the king,' राजा सत्कृतः. Where 'of' denotes 'property,' 'possession,' 'connexion with,' 'belonging to,' &c., it may either be expressed by the use of such words as सत्तन्वी -न्विनी &c., विषयः -या -यं, विषयकः &c., or by the gen. case, as in some of the foregoing examples. Very frequently an adjective compound involves some of these senses of the preposition; as, 'a bird of a red color,' रक्तवर्णः पक्षी; 'a man of great valor,' महावीर्यः पुरुषः; 'a woman of great wealth,' महापत्नी स्त्री. For the other senses of this preposition, see 'by,' 'from,' 'out,' 'among.' 'Of late,' अर्वाक्, अर्वाकाले, नूतनकाले; 'of old,' पुरा, पुरस्ताद्, पूर्वं, प्राक्काले; 'son of a grandson,' प्रपौत्रः; 'pupil of a pupil,' प्रशिष्यः.
 OFF, *adv.* or *prep.* (Denoting distance) दूरं -रे -रतस्, विदूरतस्, अनन्तरं -रेण; 'be off, get off,' दूरम् अगच्छ or अगच्छतः; 'far off,' दूरस्थः -स्था -स्थं, दूरस्थायी -यिनी -यि (न्); 'a good distance

off,' अतिदूरस्थः &c., अतिदूरं; 'one off,' एकान्तरः -रा -रं, द्वेकान्तरः -रा -रं.—(Denoting separation) expressed by अप, अथ, वि, नि, उद्, as, 'to cut off,' अवच्छिद्, अवकृत्, निकृत्, उच्छिद्; 'to take off,' अवमुच्, विमुच्, अपनी, अवहृ, उच्छद्, उच्छृप्; 'to cast off,' अपाम्; 'to break off,' अवभञ्ज, अवभिद्; 'to get off, alight from,' अवहृ, अवहृद्, अवपत्.—(Denoting departure, abatement, remission) expressed by अप, वि, अथ, नि, उप; as, 'to go off,' अपगम्, अपया, विगम्; 'to leave off,' विरन्, उपरन्, निवृत्, विनिवृत्, विगम्, विच्छिद्, अवमुच्; 'go off, explode,' विभिद्, विद्; 'creep off, slink off,' अपसृप्, व्यसृप्.—(Away, from) अप, अथ.—(Off hand) अपिन्तापृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकस्मिकः -क्की -क्कं, प्रसूतः -ता -तं, प्रसूयवः -न्ता -न्तं.—(Badly off) दुःस्थः -स्था -स्थं, दुःस्थितः -ता -तं, दुर्गतः -ता -तं, अनुपपन्नः -न्ता -न्तं, आपन्नः &c.—(Well off) सुस्थः &c., सुस्थितः -ता -तं, सुखी -खिनी -खि (न्), सम्यक् -न्ता -न्तं.
 OFF, *a.* (Distant) दूरस्थः -स्था -स्थं, दूरस्थितः -ता -तं, दूरस्थायी -यिनी -यि (न्), दूरवर्ती -वर्तीनी &c.
 OFF, *interj.* दूरमपस्तर, दूरमपेहि, दूरमपेहि, अपगच्छ.
 OFFAL, *s.* उच्छिष्टमांसं, उच्छिष्टं, उच्छिष्टान्नं, विमांसं, मांसावशिष्टं, मांसोच्छिष्टं, भुक्तावशिष्टं, अवशिष्टमांसं, मांसावशेषः -मं, मांससमुत्क्रिस्तं, शेषान्नं, शेषमांसं, मलं.
 OFFENCE, *s.* (Displeasure, anger) कोपः, क्रोधः, रोषः, मनुः *m.*, समर्थः, अनुष्टिः *f.*, असन्तोषः, अप्रीतिः *f.*; 'easily taking offence,' सुलभकोपः -पा -पं, सुलभमनुः -न्तुः -न्तु, शीघ्रकोपी -पिनी &c.—(Affront) विप्रियं, अपमानं, अवज्ञा, विध्वंसः.—(Crime, transgression) अपराधः, पातकं, पापं, दोषः, आगस् *n.*, अपं, दुरितं, मनुः *m.*, अन्यायः, दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.* (न्), कुकर्म *n.*, कुक्रिया, दुष्कृतिः *f.*, दूषणं.—(Cause of stumbling, impediment) स्खलनं, बाधा, विघ्नः, प्रसूहः, व्याघातः, अन्नरायः, रोषः.
 OFFENCELESS, *a.* निरपराधः -धा -धं, निर्दोषः -पा -पं. See INNOCENT.
 To OFFEND, *v. a.* (Make angry) कुप् (c. 10. कोपयति -यितुं), प्रकुप्, सकुप्, क्रुप् (c. 10. क्रोधयति -यितुं), रुप् (c. 10. रोषयति -यितुं), कोपं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), क्रोधं or रोषं जन्.—(Displeasure, affront any one) कस्यापि विप्रियं or अप्रियं or यत्कीकं or अनार्थं कृ, कस्मिन्नपि or कस्यापि अपराध् (c. 4. -राध्यति, c. 5. -राप्नोति -राहुं), कस्यापि अनुष्टिं or अप्रसादं जन्.—(Pain, wound, distress) पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), यप् (c. 10. व्यथयति -यितुं), सन्नप् (c. 10. -तापयति -यितुं), यपां कृ, केशं दा.—(Transgress, violate) अपराध्, अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रम्, लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं), उल्लङ्घ्, विलङ्घ्, अतिवृत् (c. 1. -वर्जते -वर्जितुं), लुप् (c. 10. लोपयति -यितुं), अतिचर् (c. 1. -चरति -चरितुं), लङ्घनं कृ.—(Cause to stumble, impede) स्खल् (c. 10. स्खलयति -यितुं), प्रस्खल्, बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), रुप् (c. 7. रुण्धि, रोहुं), अन्नरायं जन्.
 To OFFEND, *v. n.* (Commit a crime or sin) अपराधं कृ, पापं कृ, पातकं कृ, अन्यायं कृ, अपराध् (c. 1. -राध्यति, c. 5. -राप्नोति -राहुं), अपराधी -धिनी -धि भू.—(Cause anger) कोपं जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उव्यद् (c. 10. -पादयति -यितुं), रोषं जन्.—(Offend against, transgress) अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रम्, लङ् (c. 40. लङ्घयति -यितुं), उल्लङ्घ्, विलङ्घ्, अतिचर् (c. 7. -चरति -चरितुं) व्यभिचर्, भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भञ्जं), भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेद्).
 OFFENDED, *p. p.* (Displeased, made angry) कुपितः -ता -तं, प्रकु-

पितः -ता -तं, रूपितः -ता -तं, रुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रजोषितः -ता -तं, क्रुद्धः -द्धा -द्धं, संक्रुद्धः &c., नातामर्षः -र्षा -र्षं, नातरोषः -पा -पं, कृतमन्युः -न्युः -न्यु, पातमन्युः &c., उपनातकोपः -पा -पं, निराहः &c., जमनुष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Caused to stumble, impeded) नातमलनः -ना -नं, धितः -ता -तं, व्याहृतः -ता -तं, नातान्नरायः -या -यं.—(To be offended or made angry) क्रुप् (c. 1. क्रुषति, क्रोषति), प्रक्रुप्, क्रुप् (c. 4. क्रुषति, क्रोष्टु), रूप् (c. 4. रूपति, रोषति).

OFFENDER, s. अपराधी m. (नं), पापकारी m. (नं), पापी m. (नं), दोषी m., सापराधः, कृतापराधः, अपराहः, पातकी m., दुष्टकृती m., कुकर्मा m. (नं), कुकर्मकारी m., स दोषः, दोषपुङ्गवः, दोषवान् m. (नं), अपराधकृत् m., अपराधकारी m., सन्ध्यायी m., सन्ध्यायकृत् m., सन्ध्यायकृता m. (नं), कृतान्यायः, रनन्वी m., नातदोषः 'grivous offender,' महापातकी m., महापातककारी m.

OFFENSIVE, a. (Causing anger) कोपजनकः -जा -जं, क्रोधजनकः &c., कोपोत्पादकः &c.—(Displeasing, disagreeable) अप्रियः -या -यं, विप्रियः -या -यं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, अतुष्टिकरः -रो -रं, अप्रतिष्ठिकरः &c., व्यष्टीकः -का -कं, अरुचिरः -रा -रं, अरुचिजनकः &c., अरुच्यः -म्या -म्यं, असुरदः -दा -दं, वसन्धः -म्या -म्यं; 'to the ear,' कर्णकटुः -टु -टु, कुश्राप्यः -प्या -प्यं, विस्मरः -रा -रं; 'to the taste,' विरसः -ता -तं.—(Disgusting) बोभस्तकरः -रो -रं, बोभस्तजनकः -का -कं, घृणोत्पादकः -का -कं, कुत्तितः -ता -तं, गन्धः -न्धा -न्धं; 'offensive smell,' कुत्तितगन्धः, दुर्गन्धः, घृणितगन्धः.—(Injurious) अपकारकः -का -कं, अपकारी -रिरो &c., आपकरः -रो -रं, अहितकटु &c., अनिष्टकरः &c., घातुकः -का -कं, उपपातकः &c.; 'as a weapon,' मारकः -का -कं, परपातोपयोगी &c.—(Assailant, opposed to defensive) आक्रामकः -की -कं, आक्रमकः &c., पराक्रमकः &c., पराक्रमरुक् &c., आपातकः &c., अभिप्रायी &c., 'offensive and defensive alliance,' परस्परपकारः.

OFFENSIVELY, adv. अप्रियं, विप्रियं, विरुद्धं, व्यष्टीकं, मापकारं, अपकारेण.

OFFENSIVENESS, s. (Quality of causing anger) क्रोधजनकता, कोपजनकता, क्रोधोत्पादकत्वं.—(Unpleasantness) अप्रियता, विप्रियता, विरुद्धता, व्यष्टीकता -न्तं, अरुचिरता, कुत्तितत्वं.—(Injuriousness) अपकारकता -न्तं, घातुकता, उपपातकत्वं, आक्रमकत्वं.

To OFFER, v. a. (Present for acceptance) उपहृ (c. 1. -रुषति -रुष्टु), समुपहृ, आहृ, उपाहृ, आधाहृ, उपहारीकृ, उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपनो (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रदा (c. 3. -ददाति -दातुं), अभिष्टा, सम्प्रष्टा, उपदा, प्रपम् (c. 1. -यच्छति -दातुं), सम्प्रपम्, प्रतिपष्ट (c. 10. -पादयति -यितुं), च्च in caus. (सधयति -यितुं), सम्, निविष्ट (c. 10. -वेदयति -यितुं), उपटीक (nom. उपटीकयति -यितुं), यष्ट (c. 10. याहयति -यितुं), प्रतिग्रह, निधिष (c. 6. -दधति -धेयुं), लभ् in caus. (लम्भयति -यितुं), स्पृज् (c. 10. स्पृजयति -यितुं), उपहरणं कृ.—(Propose, make a proposal) उपन्यस (c. 4. -अनयति -अमितुं), अभिषा (c. 3. -दधाति -पातुं), निदिश (c. 6. -दिशति -दिष्टुं), प्रदिश, आदिश, उपन्यासं कृ, प्रतिशतं कृ.—(Exhibit) दृज् (c. 10. दर्शयति -यितुं), प्रदृश, प्रम् (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रत्यथीकृ.—(Present, as a sacrifice or oblation) उपहृ, उपहारीकृ, निधिष, निवेदनं कृ, निर्वेप् (c. 1. -पयति -ययुं), निर्वणं कृ, उत्तरणं कृ, उत्तरन् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), धर्त्तुं कृ, धर्त्तुं कृ, उपायनं कृ, सधणं कृ, समधणं कृ.—(Offer a burnt offering) होमं कृ, हु (c. 3. जुहोति, होतुं), हव्यं कृ, हवनं कृ, आहवनं कृ.—(Offer a price) समुक्रमत्वं दित्तामोति or दातुमिच्छामोति यद् (c. 1. यदति -दितुं) or अभिषा, मृत्युम् अभिषा.—(Offer violence) धलाह्वारं कृ.

To OFFER, v. m. (Present itself, be at hand) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), उपस्थितः -ता -तं भू, प्रस्तुतः -ता -तं भू, दृग् in pass. (दृश्यते), लब्ध in pass. (लब्धते), प्रादुर्भू, चापिभू.—(Declare a willingness) expressed by the desid. form, or by the future or present tense in conjunction with the root वृत्; as, 'he offers to go,' गिगमिषामि or गमिष्यामि or गच्छामि इति यद् (c. 1. यदति -दितुं) or प्रपष्ट.—(Make an attempt) उद्यमं कृ, उद्योगं कृ, उद्यतः &c. भू, उद्युक्तः &c. भू or अम्.

OFFER, s. (Proposal) उपन्यासः, प्रतिशत, निवेदनं, निर्देशः, प्रदेयनं, याचनं, अभिषानं.—(Of a price) मृत्युदित्ता, समुक्रमत्वं दित्तामोति यादः or स्थापनं.—(Attempt) उद्यमः, उद्योगः, प्रवृत्तिः f., उपक्रमः.

OFFERING, p.p. (Presented for acceptance) उपहृतः -ता -तं, समुपहृतः -ता -तं, उपनीतः &c., उपस्थापितः &c., प्रदत्तः -ता -तं, प्रतः &c., सधितः &c., समधितः &c., प्रतिपादितः &c., उपनिहितः &c.—(As an oblation) उपहृतः &c., उपहारीकृतः &c., निर्वणितः &c., निवेदितः &c., उत्पृष्टः -ष्टा -ष्टं, सधितः &c.—(As a burnt-offering) हुतः -ता -तं, आहुतः &c.—(Proposed) उपन्यतः -न्ता -न्तं, अभिहितः &c., निदिष्टः &c., आदिष्टः &c.—(Exhibited, presented) प्रसारितः &c., दर्शितः -ता -तं.

OFFERING, s. उपर्षिता m. (नं), उपनेता m. (नं), निवेदकः, सधकः, समधकः.—(Of oblations) धलिकरः, धलिकता m. (नं), धलिकता m., होता m. (नं), हवनकृत्.

OFFERING, s. (The act) उपहरणं, उपनयनं, निवेदनं, सधणं, समधणं, अभिषाद्यं.—(Act of offering oblations) धलिकरणं, धलिकरणं. धलिकर्म n. (नं), उत्तरनकरणं, निर्वणं, निर्वणणं, हवनं, आहवनं.—(Oblation) धलिः m., उपहारः, उत्तरणः, देवोपहारः, निवेद्यं. See OBLATION. (Burnt offering) होमः, हुतं, हव्यं, हुतरोमं, आहुतिः f., सधदानं; 'of sesamum,' तिलहोमं.—(Respectful or complimentary offering) सध्यं, सधः, उपटीकनं, उपायनं, उपादा, प्राभृत्. See OBLATION.

OFFICE, s. (Post, charge, trust) सधिकारः, पदं, पदवी, सधिकारपदं, नियोगः, स्थानं, साम्पदं, 'invested with office, in office,' सधिकारप्राप्तः -प्रा -प्रां, प्राप्तसधिकारः -रा -रं, सधिकारापन्नः -प्रा -प्रां, सधिकृतः -ता -तं, सधिकारस्थः -स्था -स्थं, सधिकारान्तरः -ता -तं, पदाम्तरः &c., सधिकारस्थितः -ता -तं; 'resignation of office,' सधिकारत्यागः, सधिकारोत्तरणः; 'dismissed from office,' सधिकारच्युतः -ता -तं, सधिकारभटः -ष्टा -ष्टं, सधिकारधृतिः -ता -तं, पदच्युतः &c., पदभटः &c., च्युताधिकारः -रा -रं; 'hereditary office,' स्वरसधिकारः 'temporary,' चलाधिकारः.—(Function, particular business or duty) कर्म n. (नं), कार्यं, कृत्यं, क्रिया, व्यापारः, पुरसायः, वृत्तिः f., प्रवृत्तिः f., व्यवहारः, धर्मः, गुणः, विषयः, व्रतं.—(Act of kindness, good office) उपकारः, उपकृतिः f., उपक्रिया, उपकृतं, सुकृतं, सुकृतिः f.—(Ill office) अपकारः, अपकृतिः f., अपक्रिया.—(Formulary) पद्धतिः f., विधिसमूहः, विधानसमूहः, विधानमाला.—(Place for transacting business) लेख्यस्थानं, लेख्यगृहं, उद्योगस्थानं, व्यापारस्थानं, उद्योगागारं, कर्मस्थानं, यन्त्रकुटी.—(Out-houses) उपगृहाणि n. pl., महानसादि n.

OFFICER, s. (Person appointed to perform any duty) नियोगी m. (नं), नियुक्तः, सधिकारी m. (नं), सधिकारवान् m. (नं), सधिकारिकः, कर्मकरः, कार्यसाधकः, कार्यप्रवर्तकः, भूतः, साधुक्तः.—(Of the king or government) राजभूतः, राजनियोगी m., राजकर्मकरः.

राजमन्त्री *m.* (नं), प्रकृतिः *f.*, प्रकृतिपुरुषः, राजपुरुषः, पुरुषः.—(Of justice) धर्माधिकारी *m.*, धर्माध्यक्षः, न्यायाधिपतिः *m.*, राजपुरुषः.
—(In the army) सेनायाम् अधिकारी *m.* or अधिकारवान् *m.* (नं) or पदवान् *m.* or पदमाक् *m.* (नं) or अधिकारस्वः, सैनिकाध्यक्षः, सैनिकाधिकृतः, सैनिकाधिपतिः *m.*—(In the navy) नाविकाध्यक्षः, नाविकाधिकृतः.—(Superintendent) अध्यक्षः.

OFFICIAL, *a.* (Pertaining to an office) आधिकारिकः -की -कं, अधिकारसम्बन्धी -न्धनी &c., पदसम्बन्धी &c., अधिकारविषयः -या -वं.—(Derived from or communicated by authority) अधिकारप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, आधिकारिकः &c.

OFFICIAL, *s.* अधिकारिकः, अधिकारी *m.* (नं), नियोगी *m.*, राजपुरुषः, पुरुषः, राजभूषः, कर्मकरः, भूषः.

OFFICIALLY, *adv.* अधिकारेण, अधिकारतः, अधिकारप्रयुक्तं, अधिकारपूर्वकं, अधिकारानुसारात् -रेख.

To OFFICIATE, *v. n.* अधिकारिककर्म कृ, नियोगिककर्म कृ, आधिकारिककार्यं कृ or निर्वह (c. 10. -वाहयति -यितुं) or अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), कर्म कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

OFFICIOUS, *a.* (Obliging) उपकारी -रिरी -रि (नं), उपकारशीलः -ला -लं.—(Over-obliging) असुपकारी &c., असुपचारी &c., असुपचारः -रा -रं.—(Meddlesome) परकार्यचर्चकः -का -कं, पराधिकारप्रवेशकः &c., अनधिकारचर्चाशीलः &c.

OFFICIOUSLY, *adv.* असुपचारेण, असुपकारशीलत्वात्, अनधिकारचर्चया.

OFFICIOUSNESS, *s.* असुपचारशीलता, असुपकारशीलता, परकार्यचर्चा, अनधिकारचर्चा, पराधिकारचर्चा, परकार्यप्रवेशः, पराधिकारप्रवेशः, परव्यापारचर्चा.

OFFING, *s.* तीरदूरस्थः or तीरदूरवर्ती समुद्रभागः.

OFFSCOURING, *s.* मलं, अवस्करः, अवस्करः, अपस्करः, उच्छिष्टं, कल्कं.

OFFSET, *s.* प्ररोहः, अक्षुरः, पक्ष्यः, किसलयः.

OFFSPRING, *s.* सन्तानं -नः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, प्रजा, प्रजोत्पत्तिः *f.*, सृतिः *f.*, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, तनुः *m.*, स्रुतः *m.*, सवः, प्रवरं, डिम्बः, तोकं, शावकः, वंशः, कुलं; 'male offspring,' पुत्रसन्तानं -नः, पुत्रसन्ततिः *f.*, पुंसन्तानं, पुंसन्ततिः *f.*, पुमपत्यं, पुत्रपौत्रादिवंशः; 'female offspring,' कन्यासन्तानं, कन्यासन्ततिः *f.*, स्त्रीसन्तानं, स्त्रीसन्ततिः *f.*, स्त्र्यपत्यं; 'tender offspring,' बालापत्यं; 'having offspring,' प्रजावान् -वती -वत् (नं), सप्रजः -जा -जं, सापत्यः -त्या -त्यं, अपत्यवान् &c., सन्ततिमान् &c., समन्तानः -ना -नं; 'having male offspring,' पुत्री *m.* (नं); 'want of offspring,' अनपत्यता.

To OFFUSCATE, OFFUSCATION. See OBFUSCATE, OBFUSCATION.

OFT, OFTEN, OFTENTIMES, OFTTIMES, *adv.* बहुशस्, अनेकशस्, असकृद्, बहुवारं, अनेकवारं, अनेकदा, बहुकृत्वस्, बहुषेत्, अनेककृत्वस्, पुनः पुनर्, वारं वारं, भूयस्, मुहुस्, मुहुर्मुहुस्, अभीष्टं; 'how often?' कति कृत्वस्, कतिवारं; 'as often as' यावत्, यतिवारं; 'so often,' तावत्, ततिवारं.

OGLE, *s.* कटाक्षः, कटाक्षवेक्षणं, कटाक्षदर्शनं, अपाङ्गदर्शनं, अपाङ्गवेक्षणं, भूषेयः, भूविलासः, भूविकारः.

To OGLE, *v. n.* कटाक्षेण दृष्टुं (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), कटाक्षदर्शनं कृ, कटाक्षेण वीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षतुं) or अवेष्, कटाक्षवेक्षणं कृ, अपाङ्गवेक्षणं कृ, भूषेयं कृ, भूविलासं कृ.

OGLING, *s.* कटाक्षवेक्षणं, अपाङ्गदर्शनं, भूषेयालापः.

OGGIO, *s.* See OLIO.

OGRE, *s.* राक्षसः, दैत्यः, दानवः, उग्रशरीरः, क्रयाद् *m.*, पुरुपादः.

Oil, *interj.* अहो, अहोवत्, हा, हन्त, आ, आस्, अहह. See O.

OIL, *s.* तैलं, स्नेहः, तिलतेहः, तिलरसः, तिलतैलं, तैलं, अभ्यन्नं; 'a small quantity of oil,' तैलकं; 'dressed or cooked with oil,' स्नेहपक्कः -क्ता -क्तं.

To OIL, *v. a.* तैलेन or स्नेहेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ति) or अञ्ज् (c. 7. अञ्जति, अञ्जं, c. 10. अञ्जयति -यितुं) or दिह् (c. 2. देमिष -ग्मुं), तैलाक्तं -क्तां कृ, तैलाभ्यक्तं -क्तां कृ, तैलाञ्जीकृ, स्निग्धीकृ.

OIL-BOTTLE, *s.* कुतूः *f.*; 'small one,' कुतुपः.

OIL-CAKE, *s.* तैलकिकट्टं, पिष्टकं, तैलपिष्टकः, पिष्टाकः.

OIL-CLOTH, *s.* तैलपटः, तैलाक्रम् आस्तरणवस्त्रं.

OILED, *p. p.* तैलाक्तः -क्ता -क्तं, तैलाभ्यक्तः &c., स्नेहाक्तः &c., स्नेहाभ्यक्तः &c., तैललिप्तः -प्ता -प्तं, अभ्यक्तः &c.

OILINESS, *s.* सतैलता, स्निग्धता, स्नेग्ध्यं, तैलाक्तत्वं, स्नेहेता, तैलवस्त्रं, स्नेहः, चिक्छता -त्वं, तैलग्राचुष्यं.

OIL-MAN, *s.* तैलकारः, तैलिकः, तैली *m.* (नं), तैलकः, चाक्रिकः, स्नेहकारः, तिलादिवीजानां पेष्टा *m.* (ष्टुं).

OIL-MILL, OIL-PRESS, *s.* तैलिकयन्त्रं, तैलिकचक्रं, तिलपेषणचक्रं, तिलादिवीजपेषणार्थं चक्रं, तैलिशाला.

OIL-SHOP, *s.* तैलविक्रयस्थानं, तैलविक्रयगृहं.

OILY, *a.* सतैलः -ला -लं, तैली -लिनी -लि (नं), तैलमयः -वी -यं, तैलयुक्तः -क्ता -क्तं, तैलवान् -वती -वत् (नं), स्नेही &c., स्नेहवान् &c., स्नेहः -हा -हं, स्निग्धः -ग्धा -ग्धं, चिक्छः -शा -शं, तैलाक्तः &c., तैलाभ्यक्तः &c.

ointment, *s.* लेपः -पनं, विलेपनं, प्रलेपः, अनुलेपनं, अभ्यन्ननं, अन्ननं, स्नेहः, उपदेहः, मर्दनद्रव्यं.

OLD, *a.* (Advanced in years or life) वृद्धः -द्धा -द्धं, जीर्णः -र्णा -र्णं, ह्यविरः -रा -रं, वयोवृद्धः &c., गतायुः -यू -युः (स्), गतवयस्कः -क्ता -क्तं, वयोगतः -ता -तं, जरी -रिणी -रि (नं), जरणः -णा -णं, जरटः -टा -टं, जरानुरः -रा -रं, जरापरिणतः -ता -तं, जरण्डः -ण्डा -ण्डं, जरन् -रती -रत् (नं), जीर्णवान् -वती -वत् (नं), वयस्कः &c., प्रवयः -या -यः (स्), वयोधिकः -का -कं, अतीतवयः &c., उत्तरवयः &c., उत्तरवयस्कः &c., अतिवयस्कः &c., वर्षीयान् -यसी -यः (स्), वर्षिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, ज्यायान् &c., पुराणः -णा -णं, जोनः -ना -नं, जर्णः -र्णा -र्णं; 'to grow old,' जृ (c. 4. जीर्यति, जरितुं -रीतुं), परिजृ, वृद्धीभू; 'an old man,' जरी *m.* (नं), जरन् *m.* (नं), पलितः; 'an assembly of old men,' वृद्धसंघः, वार्द्धकं; 'old woman,' जरती, पलिता, पलिक्री.

—(Ancient) पुराणः -णा -णी -णं, प्राचीनः -ना -नं, पुरातनः -नी -नं, प्राक्तनः -नी -नं, प्रतनः -नी -नं, प्रतः -न्ता -न्तं, पौराणः -णी -णं, प्राक्कालीनः -ना -नं, पूर्वकालीनः &c., प्राक्कालिकः -की -कं, पूर्वकालिकः &c., पुरापृञ्जः -ञ्जा -ञ्जं.—(Of long continuance) चिरकालिकः &c., चिरकालीनः &c., चिरन्तनः -नी -नं, चिरः -रा -रं, चिरस्थायी &c., चिरकालस्थायी &c., बहुकालिकः &c., बहुकालस्थायी &c.; 'an old friend,' चिरमित्रः, कालमित्रः; 'an old servant,' चिरसेवकः, चिरभूषः, मूलभूषः; 'old retainer,' चिराश्रितः.—(Decayed or worn out by time) जीर्णः -र्णा -र्णं, जर्जरः -रा -रं, जर्जरकः -का -कं, जर्जः -र्णा -र्णं; 'old cloth,' जीर्णवस्त्रं, पटचरं; 'an old bambu,' जर्जरवंशः.—(Of any duration whatever) expressed by वर्ष, वर्षीय, वर्षीय, आयुस् &c. in comp.; as, 'two years old,' द्विवर्षीयः -णा -णं, द्विवर्षः -र्षा -र्षं; 'a son twenty years old,' द्विशतवर्षीयः पुत्रः; 'a three years old heifer,' त्रिवर्षिका; 'more than ninety years old,' दशमी -मिनी -मि (नं), दशमीद्वतः -ता -तं, दशमीस्यः -स्या -स्यं; 'a hundred years old,' शतायुः

- युः -युः (स्); 'how old?' किंप्रश्नीयः -रा -रं, किंप्रश्नीयः &c.; 'how old are you?' किंप्रश्नीयः-स्ति.—(Former) पूर्वः -द्वी -धं, पूर्वतनः -नी -नं; 'of old.' पुरा, पूर्व.
- OLD-AGE, *s.* वृद्धता-त्वं, वार्धक्यं, वार्धक्यं, वृद्धावस्था, वृद्धभावः, वार्धक्यावस्था, जरा, जीर्णत्वं-ता, जीर्णः *f.*, ज्यानिः *f.*, जीर्णावस्था, स्वाविरं, स्वाविरत्वं; 'bowed down with old age,' जरापरिणतः -ता -तं; 'reverence for old age,' वृद्धसेवा.
- OLD-CLOTHES, *s. pl.* जीर्णवस्त्रं -स्त्राणि *n. pl.*, जर्जरवस्त्रं -स्त्राणि.
- OLDEN, *a.* पुराणः -रा -रं, प्राचीनः -ता -तं, पुरातनः &c. See OLD.
- OLDER, *a.* ज्ययान् -यसी -यः (स्), अधिकावयः &c. See ELDER.
- OLDEST, *a.* ज्येष्ठः -ष्टा -ष्टं, वयोज्येष्ठः &c., वरिष्ठः &c., प्रेष्ठः &c.
- OLD-FASHIONED, *a.* पुराणरीत्यनुसारो -रिणो -रि (न्), प्राचीनव्यवहारानुरूपः -पा -पं, प्राक्कालमतानुयायी &c.
- OLDISH, *a.* ईषद्वदः -द्वा -द्वं, ईषज्जीवीः -शी -शं, ईषपुराणः &c.
- OLDNESS, *s.* (Old age). See the word. (Antiquity, state of being of long standing) पुराणता -त्वं, प्राचीनता -त्वं, प्राक्कालता, पुरातनत्वं, प्रमत्ता, प्राक्कालिकत्वं, प्राक्कालीनता, चिरकालीनता, चिरता. —(As of clothes, &c.) जीर्णता, जर्जरता.
- OLEAGINOUS, *a.* स्निग्धः -ग्या -ग्यं, सेही -हिनी -हि (न्), चिह्नः -रा -रं, मेदुरः -रा -रं, सेहवान् &c. See OILY.
- OLEAGINOUSNESS, *s.* स्निग्धता, स्निग्ध्यं, चिह्नता, मेदुरता. See OILINESS.
- OLEANDER, *s.* प्रतिहासः, प्रतीहासः, शतप्रासः, पण्डितः, हयमारकः, कर्षीरः, अश्वमारः, कृकरः, तुरङ्गारिः *m.*
- OLERACEOUS, *a.* शाकससन्धी -न्धनी -न्धि (न्), शाकविषयकः -का -कं.
- OLFACTORY, *a.* प्राग्निद्रियतासन्धी -न्धनी &c., प्राग्निद्रियविषयकः -का -कं, प्राक्कालसन्धी &c., प्राक्कालोपकः -का -कं, नस्यः -स्या -स्यं.
- OLIBANUM, *s.* (The perfume) कुन्दः *f.*, कुन्दुरः -रुः *m. f.*, कुन्दुरुकः, रसालः, खोटीरसः, कूम्भपूषः.—(The tree) रसालः, कुन्दुरुकः -को, खोटी.
- OLIGARCHAL, OLIGARCHICAL, *a.* अल्पजननाधिपत्यसन्धी -न्धनी &c., कतिचिज्जनप्रभुत्वविषयः -या -यं, अल्पजनस्वामिकः -का -कं, कतिपयस्वामिकः &c.
- OLIGARCHY, *s.* अल्पजननाधिपत्यं, अल्पजनप्रभुत्वं, कतिपयजनप्रभुत्वं, कतिचिज्जननाधिपत्यं, कतिपयाधिपत्यं, कतिपयजनपालितं राज्यं, कुलीनाधिपत्यं.
- OLIO, *s.* प्रकीर्णकं, नानाद्रव्यसन्निपातः, प्रकीर्णद्रव्यसमूहः.
- OLIVE, *s.* (Tree) जितवृक्षः.—(Berry) जितफलं.
- OMELET, *s.* अण्डशाकादिनिर्मितः पिष्टकविशेषः, अण्डपिष्टकः.
- OMEN, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं, पूर्वलिङ्गं, शुभाशुभलक्षणं, मङ्गलामङ्गललक्षणं, भाविमूचकचिह्नं, भविष्यमूचकचिह्नं, शकुनं -नः, चिह्नं, लक्षणं, अजन्मं, निमित्तं, उत्पत्ताः, पूर्वरूपं, भविष्यदुद्घोषकचिह्नं; 'good omen,' सुचिह्नं, सुलक्षणं; 'bad omen,' दुर्लक्षणं, दुश्चिह्नं, अवचिह्नं, अवलक्षणं, अपशकुनं -नः, दुःशकुनं -नः, अनिष्टमूचकचिह्नं, अशुभलक्षणं, अशुभचिह्नं, अमङ्गलचिह्नं, उपलिङ्गं; 'interpretation of omens,' शाकुनिकं.
- OMENED, *a.* (Ill-omened) अनिष्टमूचकः &c. See ILL-OMENED.
- OMENTUM, *s.* मेदोपरा, अन्तवेष्टनं, अन्तावरणं, अन्ताप्रापकं.
- OMINOUS, *a.* (Pertaining to omens) शाकुनिकः -को -कं, शाकुनः -नी -नं, शकुनसन्धी -न्धनी &c., शुभाशुभमूचकः -का -कं, भाविमूचकः &c., भविष्यमूचकः &c., भविष्यदुद्घोषकः &c.—(Foreboding evil) अनिष्टमूचकः &c., अशुभमूचकः &c., अमङ्गलमूचकः &c., अमङ्गलमूचकः &c., अनिष्टावेदी &c., अनिष्टांसी &c., अशुभशंसी &c., दुर्लक्षणी &c.—(Foreboding good), शुभशंसी &c., शुभमूचकः &c., मङ्गलमूचकः &c.

- OMINOUSLY, *adv.* अशुभमूचकतापूर्व, दुर्लक्षणेन, अशुभलक्षणपूर्व.
- OMINOUSNESS, *s.* अनिष्टमूचकत्वं, अशुभमूचकता, शाकुनिकत्वं.
- OMISSION, *s.* त्यागः, परित्यागः, वर्जनं, अपासनं, लङ्घनं, अनारं, लोपः, परिलोपः, उपात्यः, विसंयोगः, उत्सर्गः, विसर्गः, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*; 'failure to do something,' अनुष्ठानं, अकरणं, अवक्रिया, अकरणः *f.*, अनाचरणं, अविधानं; 'without omission,' निरन्तरं, निरन्तर्येण; 'making omission,' चीत्सर्गिकः -को -कं.
- TO OMIT, *v. a.* परित्यज् (c. 1. -त्यजति -त्यक्तुं), त्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं, caus. हापयति -यितुं), अपहा, विहा, जपाहा, वृज् (c. 10. वज्यति -यितुं), परित्यज्, विपृज्, अपाज् (c. 4. -जस्यति -जसितुं), व्युज्, जतिज् (c. 1. -जामति -जामितुं), व्युज्, उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृजितुं), विमृज्, लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं).—(Not to perform) न अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), न कृ, न विधा (c. 3. -दधाति -धातुं); 'omitting this, including that,' एतद् वर्गेयित्वा तत्सहितः.
- OMITTED, *p. p.* परित्यक्तः -क्ता -क्ते, त्यक्तः -क्ता -क्ते, वर्जितः -ता -तं, अपास्तः -स्ता -स्तं, अपासितः -ता -तं, विसर्जितः -ता -तं, विसृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनरितः -ता -तं, अनुष्ठितः -ता -तं, अकृतः -ता -तं.
- OMNIFARIOUS, *a.* सर्वविधः -धा -धं, सर्वप्रकारः -रा -रं, सर्वरूपः -पा -पं.
- OMNIGENOUS, *a.* सर्वविधः -धा -धं, सर्वजातीयः -या -यं.
- OMNIPOTENCE, OMNIPOTENCY, *s.* सर्वशक्तित्वं, अनन्तशक्तित्वं, अमितशक्तित्वं, सर्वशक्तता, अपारशक्तिः *f.*, अनन्तसामर्थ्यं, सर्वकार्यशक्तिः *f.*, सर्वसामर्थ्यं.
- OMNIPOTENT, *a.* सर्वशक्तिमान् -मती -मत् (न्), सर्वशक्तिः -का -कं, अनन्तशक्तिः -क्ति -क्ति, दुरन्तशक्तिः &c., अमितशक्तिः -क्ति -क्ति, अपारशक्तिः &c., सर्वसमर्थः -यो -यं.
- OMNIPRESENCE, *s.* व्याप्तिः *f.*, सर्वत्र व्याप्तिः *f.*, सर्वव्याप्तिः *f.*, विश्वव्यापकत्वं, सर्वव्यापित्वं, विश्वव्यापिता, अभिव्याप्तिः *f.*, सर्वगतत्वं, वैलोक्यविस्तारः, सर्वत्र विस्तारः, सर्वत्रविद्यमानता.
- OMNIPRESENT, *a.* सर्वव्यापी -पिनी -पि (न्), सर्वव्यापकः -का -कं, विश्वव्यापी &c., विश्वव्यापकः -का -कं, सर्वत्रगः -गा -गं, सर्वत्रगामी &c., सर्वगतः -ता -तं, सर्वत्रालकः -का -कं, वैलोक्यविस्तीर्णः -र्णा -र्णं, सर्वत्र विस्तीर्णः &c. or विद्यमानः -ना -नं, विश्वरूपः -पा -पं, सर्वभूतभूतान्तः-रा -रं.
- OMNISCIENCE, *s.* सर्वज्ञत्वं -ता, सर्वज्ञानं, सर्वविषयज्ञानं, अनन्तज्ञानं, अपारज्ञानं, सर्वज्ञानत्वं.
- OMNISCIENT, *a.* सर्वज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सर्वविद् *m. f. n.*, सर्ववेदी -दिनी -दि (न्), सर्वज्ञाता -त्री -त्रु (न्), कृत्वज्ञः &c., कृत्वविद् *m. f. n.*, अनन्तज्ञानी &c., सर्वदर्शी &c., सर्वसाक्षी -क्षी -क्षि (न्), त्रिकालज्ञः &c., त्रिकालविद् *m. f. n.*, त्रिकालदर्शी &c.
- OMNIVAGANT, OMNIVAGOUS, *a.* सर्वगः -गा -गं, सर्वत्रगः &c., सर्वत्रगामी -मिनी &c., सर्वत्रभ्रमकः -का -कं, सर्वत्रविहारी &c.
- OMNIVOROUS, *a.* सर्वभक्षः -द्या -द्यं, सर्वभक्षकः -का -कं, सर्वत्रभक्षकः &c., सर्वभोनी -ग्नीनी -जि (न्), सर्वपात्री &c., सर्वखादकः -का -कं, स्वेच्छाहारः -रा -रं, सर्वपात्रीनः -ना -नं.
- OMPHALIC, *a.* नाभ्यः -भ्या -भ्यं, नाभिसन्धी -न्धनी -न्धि (न्).
- OMPHALOCLE, *s.* नाभिवर्धनं, नाभिगोलकः, नाभिगुडकः, नाभिकण्टकः.
- OMPHALOTOMY, *s.* नाभिच्छेदः -दनं, नाभिनालच्छेदनं.
- ON, *prep.* अधि, नि prefixed, उपरि affixed.—(Denoting contact with the upper part of a thing) expressed by the loc. c., or by उपरि affixed to the crude form or gen. c.; as, 'on the table,' फलके or फलकोपरि or फलकहोपरि; rain falls on the ground, भूमौ पतति वृष्टिः; 'having place' the wood on his shoulder, काष्ठे स्तब्धे कृत्वा; 'placed on the fire,' अग्निः

ONTOLOGY, *s.* सत्त्वविद्या, सत्त्वमात्रविचारः, भूतमात्रविचारः.

ONWARD, ONWARDS, *adv.* अग्रे, अग्रतः, पुरस्, पुरतस्, पुरस्तात्, अभितस्, अभिमुखं -खे, प्रतिमुखं -खे, अग्रभागं प्रति, उत्तरेण, ऊर्ध्वं, or expressed by प्र; as, 'proceeding onwards,' अग्रे गमनं, अग्रगमनं, प्रगमनं, प्रस्थानं.—(A little further) किञ्चिदनरं -रेण, किञ्चिदपरतस्.

ONWARD, *a.* (Advanced, in advance) अग्रः -ग्रा -ग्रं, अग्रिमः -मा -मं, अग्रगामी -मिनी -मि (न्), अग्रगः -गा -गं, अग्रतः सरः -रा -रं, अग्रसरः -रा -रं, प्रगतः -ता -तं.—(Increased) वर्धितः -ता -तं, प्रवृद्धः -ता -दं, प्रवृद्धः -दा -दं.

ONYX, *s.* (Precious stone) गोमेदकः -कं, शिवपातुः 'म.

To Ooze, *v. n.* शूनैः शूनैः सु (c. 1. स्रवति, सोतुं) or स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -दितुं) or प्रस्पन्द or धार (c. 1. धारति -रितुं) or री (c. 4. रीयते, रेते) or गल् (c. 1. गलति -लितुं), तन्ने तन्ने or विन्दुक्रमेण धारणं कृ.

Ooze, *s.* (Moist mud) सद्रवपक्कः, चिक्कणपक्कः, धारपक्कः.—(Exudation) स्पन्दनं, स्रवः, विन्दुहावः, स्वसरः, खेदः, ड्रवः, धारा.

Oozing, *s.* शूनैः शूनैः स्रवणं or स्पन्दनं or धारणं or गलनं.

Oozing, *part.* शूनैः शूनैः स्पन्दी -दिन्दी -दि (न्) or स्पन्दमानः -ना -नं or निस्पन्दमानः -ना -नं or स्पन्नः -न्ना -न्नं or धारन् -रन्ती -रत् (न्) or स्रवन् &c. or रीणः -या -यं.

Oozy, *a.* सद्रवपक्कणः -यी -यं, धारपक्कमयः &c., स्रवः -वा -वं.

OPACITY, OPACITIES, *s.* (The quality of being impervious to light) प्रकाशभेद्यता, प्रभाभेद्यता, किरणभेद्यता, अखच्छता, प्रकाशप्रतिवन्धकत्वं, प्रकाशरोधकत्वं, दृष्टिरोधकता.—(Obscurity) निष्प्रभता, अप्रकाशता, कलुषत्वं, प्रभाहीनता, सान्धकारता, अप्रसन्नता.—(Disease in the eyes) शुक्लं.

OPAQUE, OPACOUS, *a.* (Impervious to light) प्रकाशभेद्यः -द्या -द्यं, प्रभाभेद्यः &c., किरणभेद्यः &c., प्रकाशप्रतिवन्धकः -का -कं, प्रकाशरोधकः -का -कं, किरणरोधकः &c.—(Not shining by its own light) परप्रकाशः -शा -शं.—(Obscure not transparent) अखच्छः -च्छा -च्छं, निष्प्रभः -भा -भं, अप्रकाशः -शा -शं, प्रकाशहीनः -ना -नं, सान्धकारः -रा -रं, कलुषः -पा -पं.

OPAL, *s.* शिवपातुः 'म., पाशुपतीका, वज्रामः, क्षीरस्फटिकः, गोमेदसन्निभः. To OPEN, *v. a.* (Unclosed) विवृ (c. 5. -वृणोति -णुते -वरितुं -रीतुं), अपावृ, अपवृ, उवृट् (c. 10. -पाटयति -यितुं), व्यादा (c. 3. -द्दाति -दातुं); 'he opens the door,' द्वारं विवृणोति or उद्घाटयति.—(Unbar) निरंगलीकृ.—(Open the mouth) मुखं व्यादा.—(Open the eyes) लोचने or चक्षुषी उन्मील (c. 10. -मीलयति -यितुं) or प्रोन्मील, उन्मिप् (c. 6. -मिपति -मेपितुं) or उन्मल् (c. 10. -मालयति -यितुं), नयने विवृ.—(Open a book) पुस्तकं मुच (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं) or विलृ, पुस्तकमोचनं कृ.—(Open a letter) उन्मुद्रोक्तु, विमुद्रोक्तु.—(Expand) धितृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं), विकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकस् (c. 10. -कासयति -यितुं), विवृ, व्यादा.—(Lay open, make manifest) व्यधृ (c. 7. -अनक्ति -अंक्तुं, c. 10. -अघ्नयति -यितुं), विकाश, प्रकाश, प्रकटोक्तु, व्यक्तोक्तु.—(Split, break, cut open) भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेदुं), विभिद्, निभिद्, छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेदुं), विच्छिद्.—(Expound) व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), व्याकृ, प्रकाश, स्पष्टीकृ, व्यक्तोक्तु, विवृ, विवरणं कृ.—(Clear) शुर् (c. 10. शोधयति -यितुं), विगुष्.—(Begin) आरम्भ (c. 1. -रभते -रभुं), उपक्रृ (c. 1. -क्रभते -क्रितुं).

To OPEN *v. n.* (Unclose itself) विवृतः -ता -तं भू, अपावृतः -ता -तं भू, —(Expand) विलृ in pass.—(Unfold) विवृ in caus. pass.—(वायते), विवृम् (c. 1. -वृम्भते -वृम्भुं), विततोभू.—(As flowers) विकस् (c. 1.

-कसति -सितुं), प्रविकस्, स्फुट (c. 6. स्फुटति -टितुं), फुज् (c. 1. फुज्जति -जितुं), विकसितः -ता -तं भू, विमुद्रोभू.—(Crack, open in chinks) स्फुट, विदल् (c. 1. -दलति -लितुं), विवृ in pass.—(दीर्यते), भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्.—(Begin) आरम्भ (c. 1. -रभते -रभुं), समारम्भ, प्रवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं).

OPEN, *a.* (Unclosed) विवृतः -ता -तं, अनावृतः -ता -तं, अपावृतः -ता -तं, अखवृतः -ता -तं, उद्घाटितः -ता -तं, व्याप्तः -त्ता -त्तं, अपरावृतः &c.—(As the mouth) व्याप्तः -त्ता -त्तं, विवृतः &c.—(As the eyes) उन्मीलितः -ता -तं, उन्मिपितः -ता -तं, विवृतः &c.—(As a book) मुक्तः -क्ता -क्तं.—(Expanded) विततः -ता -तं, विस्तृतः -ता -तं, विस्तीर्णः -शा -शं, विकाशितः -ता -तं, विवृम्भितः -ता -तं, उज्जृम्भितः -ता -तं, उज्जृम्भः -म्भा -म्भं, वृम्भितः -ता -तं, जृम्भः -म्भा -म्भं, अपेतः -ता -तं.—(Unsealed, as a letter, &c.) उन्मुद्रः -द्रा -द्रं, विमुद्रः -द्रा -द्रं, उन्मुद्रोक्तः -ता -तं.—(Not stopped, without obstruction) अनगलः -ला -लं, निरंगलः &c., असंघातः -धा -धं, अखटः -दा -दं, अपिहितः -ता -तं, प्रतिवन्धरहितः -ता -तं, अव्यवधानः -ना -नं.—(Free, clear, unimpeded) मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः &c., मोचितः -ता -तं, शुद्धः -दा -दं, विशुद्धः &c., अव्यधः -दा -दं, निर्वन्धः -णा -यं, उज्जुहलः -ला -लं, विशुद्धलः -ला -लं, निर्विघ्नः -मा -मं, निरवरोधः -धा -धं.—(Plain, evident) व्यक्तः -क्ता -क्तं, प्रव्यक्तः &c., समिव्यक्तः &c., स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, विस्पष्टः &c.—(Public) प्रकाशः -शा -शं, सुप्रकाशः &c., प्रकटः -टा -टं.—(Not close, roomy) विरलः -ला -लं.—(Not covered with trees, as a country) निर्वनः -ना -नं, निर्वृक्षः -द्या -द्यं, वृक्षशून्यः -न्या -न्यं.—(Ingenuous, candid) निष्कपटः -टा -टं, निर्वीर्यः -जा -जं, निर्व्यलीकः -का -कं, विमलः -ला -लं, विमलात्मा -त्ता -त्तं (न्), सरलः -ला -लं, शुद्धमतिः -तिः -ति, सरलमतिः &c., मायाहीनः -ना -नं, अवक्रः -क्ता -क्तं, अगूढभावः -वा -वं, उदारः -रा -रं; 'having an open countenance,' उदारलक्षणः -खा -यं.—(Unsheltered) अनाश्रयः -या -यं, निराश्रयः &c.—(Not hidden) अगूढः -दा -दं, अगुप्तः -मा -मं; 'to lay open,' प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), प्रकाशोक्तु. See To OPEN; 'an open space,' विविक्तता; 'open to the weather,' अभावकाशिकः -की -कं; 'open to all comers,' मुक्तद्वारः -रा -रं; 'open at one end,' एकमुखः -खा -खं; 'an open vowel,' उदात्तः; 'open day,' प्रकाश; 'having gone out into the open air,' प्रकाशं निर्गत्य; 'open state of the organs of speech,' विचारः, विवृतता -वं.

OPENED, *p. p.* (Unclosed) उद्घाटितः -ता -तं, उद्घटितः -ता -तं, अपावृतः -ता -तं. See OPEN. (Unbarred) निरंगलीकृतः -ता -तं.—(Unsealed) उन्मुद्रोक्तः -ता -तं, विमुद्रोक्तः &c.—(Uncovered) अनावृतः -ता -तं, अनाच्छादितः -ता -तं, अपवृतः -ता -तं.—(Split) स्फुटितः -ता -तं, दलितः -ता -तं, विदलितः &c.; भिन्नः -द्वा -द्वं.—(As flowers) विकसितः -ता -तं, फुज्जः -द्वा -द्वं, स्फुटः -टा -टं, विमुद्रः -द्रा -द्रं.—(Made plain) व्यक्तोक्तः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, स्पष्टीकृतः &c., व्याख्यातः &c.—(Cleared) शोधितः -ता -तं.

OPENER, *s.* उद्घाटकः, उद्घाटनकृत्, विवरणकृत्, विकाशकः.

OPEN-EYED, *a.* विवृताक्षः -क्षी -क्षं, उत्कुञ्चनयूनः -ना -नं, सचेतनः &c.

OPEN-EANDED, *a.* मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, उदारहस्तः &c., उदारः -रा -रं.

OPEN-HEARTED, *a.* सरलमतिः -तिः -ति, शुद्धमतिः &c., अगूढभावः -वा -वं.

OPEN-HEARTEDNESS, *s.* सरलमतित्वं, शुद्धमतित्वं, उदारता, मायाहीनता.

OPENING, *s.* (Act of opening) उद्घाटनं, उद्घटनं, व्यादानं, विवृतिः *f.*, विवरणं.—(Aperture) छिद्रं, रन्ध्रं, द्वारं, शुरुषं.—(Beginning,

commencement) आरम्भः, प्रारम्भः, उपक्रमः, उपोद्घातः.
 OPENING, *a. or part.* (Commencing, first in order) आरम्भकः
 -का -कं, प्रारम्भकः &c., प्रथमः -मा -मं, आद्यः -द्या -द्यं.—(Expanding, as a flower) विकलाशी -शिनी -शि (न्), विकासो &c., विकासन् -शक्ती -शत् (न्), विकासन् &c., प्रविकलाशन् &c., स्फुटन् &c.
 OPENLY, *adv.* प्रकाशं, प्रकटं, प्राकट्येन, व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्फुटं.
 OPEN-MOUTHED, *a.* विवृतास्यः -स्या -स्यं, व्याप्तवक्त्रः -त्रा -त्रं, मुक्तवाहः -रदा -रदं, प्रमुक्तकण्ठः &c., गुहानुरः -खो -खं.
 OPENNESS, *s.* (Freedom from covering or obstruction) विवृतत्वं, विवृतिः *f.*, अनावृतत्वं, अनावृतिः *f.*, व्याप्ता, मुक्ता -त्वं, अरुद्धता, निर्विप्रता.—(Plainness, clearness) व्यक्तत्वं -ता, प्रव्यक्ता, स्पष्टता, शुद्धता, शुद्धिः *f.*, वैमल्यं, निर्मलता.—(Freedom from disguise) निर्व्याजता, अव्याजः, व्याजहीनता, कपटहीनता, निष्कपटत्वं, निष्कापट्यं.—(Frankness) सारल्यं, सरलता, अकापट्यं, अमाया, मायाहीनता, अव्यक्ता, दाक्षिण्यं, निर्व्यलीकता, भावागूढता, भावशुद्धता, शुद्धमतिवत्, अनिष्टता, उदारता.—(Publicity) प्रकाशता, प्रकाशः, प्राकट्यं, प्रसिद्धिः *f.*, प्रसिद्धता, अगूढता, अगुप्तता.—(Roominess, freedom from closeness) विरलता, वैरल्यं.—(Want of shelter) निराश्रयता, अनाश्रयता, आश्रयहीनत्वं, अभावकाशिकात्वं.—(Of a country) निर्वनत्वं.
 OPERA, *s.* सङ्गीतं, तैर्यत्रिकं, नाट्यं, सङ्गीतविशिष्टो नाटकः.
 TO OPERATE, *v. n.* (Act, exert action) कृ, चेष्ट (c. 1. चेष्टे -ष्टुं), विचेष्ट, कर्म कृ, चेष्टं कृ, प्रवृत् (c. 10. चञ्चयति -यितुं), कर्तृकः -का -कं भू.—(Effect, produce effect) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), समुत्पद्, उपपद्, सम्पद्, फलम् उत्पद्, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सञ्चन्, साप् (c. 10. साधयति -यितुं), कार्यं साप्, प्रवलीभू, प्रभू.—(In surgery) शस्त्रक्रियां कृ, शस्त्रोपायं कृ, शस्त्रोपचारं कृ.
 OPERATION, *s.* (Agency) कर्तृत्वं, कर्तृकत्वं, कारणत्वं, कारणं, हेतुता, प्रवर्तकत्वं, प्रयोजकत्वं.—(Action) क्रिया, कृतिः *f.*, कर्म *n.* (न्), चेष्टा, व्यापारः, विधानं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्तनं.—(Act, deed) कर्म *n.*, कार्यं, कृतं, चेष्टितं, विचेष्टितं; 'mental operation,' मनोव्यापारः; 'arithmetical,' परिकर्म *n.*, कर्म *n.*; 'secret in operation,' निगूढ-कार्यः -व्या -यं; 'speedy in operation,' चाशुकारी -रिणी -रि (न्); 'slow,' मन्दकारी &c.—(In surgery) वैद्योपचारः, शस्त्रोपचारः, शस्त्रक्रिया, शस्त्रकृत्यं, शस्त्रोपायः, शस्त्रकर्म *n.*, उपचारः.
 OPERATIVE, *a.* (Exerting agency) कर्मकारी -रिणी -रि (न्), कर्म-कारः -रा -रं, क्रियाकारी &c., कारकः -का -कं, कर्तृकः -का -कं, कार-णिकः -को -कं, हेतुकः -का -कं, प्रवर्तकः -का -कं, प्रयोजकः -का -कं.—(Producing effect, efficacious) कार्यसाधकः -का -कं, कार्य-सम्पादकः &c., फलोत्पादकः &c., सिद्धिकरः -री -रं, गुणकारी &c., गुणावहः -हा -हं, प्रबलः -ला -लं, प्रभविष्णुः -णुः -णु.
 OPERATIVE, *s.* कर्मकारः, शिल्पकारः, कारकः, कारुः *m.*, शिल्पकर्मकारी *m.*
 OPERATOR, *s.* कर्त्ता *m.* (न्), कारकः, कर्तृकः, कार्यकर्त्ता *m.*, प्रवर्तकः.—(In surgery) शस्त्रोपचारकर्त्ता *m.*, उपचारकारी *m.* (न्), उपचारकर्त्ता *m.*
 OPEROSE, *a.* अमसाध्यः -ध्या -ध्यं, कष्टसाध्यः &c., घ्ननी -मिणी &c.
 OPHIOLOGY, *s.* सर्पविद्या, भुजङ्गविद्या, सर्पादिविषयका विद्या.
 OPHIOMANCY, *s.* सर्पादिलक्षणद् भविष्यत्सूचना or भविष्यदनुमानं.
 OPHIOPHAGOUS, *a.* सर्पभक्षकः -का -कं, सर्पभोजी -जिनी -जि (न्).
 OPHTHALMIA, OPHTHALMY, *s.* अक्षिमन्यः, अक्षिमन्यः, रक्षाभिमन्यः, रक्षा-भिमन्यः, अर्धुदः -दं, पित्रटः, अक्षरोगः, नेत्ररोगः, नेत्रामयः, अक्षिरोगः, लोचनामयः.
 OPHTHALMIC, *a.* आक्षुपः -पी -पं, नेत्रसन्ध्या -न्धनी &c., नेत्रविषयः &c.

OPIATE, *s.* स्वप्नकारकम् or निद्राकारकम् औषधं, उपशमनं.
 OPIATE, *a.* स्वप्नकृत् *m. f. n.*, निद्राकारी -रिणी -रि (न्), निद्राजनकः -का -कं, स्थापनः -ना -नं, उपशमनकारी &c., उपशापी &c., उपशमकृत्.
 TO OPINE, *v. n.* मन्य (c. 4. मन्यते, मन्तुं), तर्क्ये (c. 10. तर्कयति -यितुं).
 See To THINK.
 OPINIATED, OPINIATIVE, *a.* स्वमताभिमानो -निनी -नि (न्), मताभिमानो &c., स्वमताग्रहो &c., मताग्रहो &c., स्वमतवादी &c., मतवादी &c., दुराग्रहो &c.
 OPINIATIVENESS, *s.* स्वमताभिमानं -निता, स्वमताग्रहः, मताभिमानं, दुराग्रहः, स्वमतवाद्मं.
 OPINION, *s.* मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, सम्मतं, तर्कः, विचारः, अनुमानं, बोधः, भासः, चक्षुः; 'a different opinion,' विकल्पः, परमतं; 'difference of opinion,' मतिभेदः, मतभेदः, विप्रतिपत्तिः *f.*; 'opposed in opinion,' विप्रतिपन्नः -त्ता -तं; 'public opinion,' लोकमतं, जनमतं; 'regard for it,' लोकलज्जा, जनलज्जा; 'atheistical opinion,' नास्तिकमतं; 'legal opinion,' सूत्रं.—(Estimation) मानं, सम्मानं.
 OPINIONATED, OPINIONATIVE. See OPINIATED, &c.
 OPIUM, *s.* अफेनं, सहिफेनं, खसखसरसः, उपविषं.
 OPPIDAN, *a.* नागरिकः -को -कं, नागरः -री -रं, पौरः -री -रं.
 OPPILATED, *p. p.* सन्नाथः -था -थं, सङ्कीर्णः -णी -णं, सङ्कुलः -ला -लं.
 OPPONENT, *a.* विरोधी -धिनी -धि (न्), प्रतिरोधी &c., विरुद्धः -द्धा -द्धं, वैरी -रिणी &c., प्रतियोगी &c., प्रतिकूलः -ला -लं, विपक्षः -क्षा -क्षं, प्रतिपक्षः &c., विपरीतः -ता -तं, विमुखः -खा -खं, पराङ्मुखः &c., विमतः -ता -तं, प्रतोषकः &c.
 OPPONENT, *s.* प्रतिरोधी *m.* (न्), विरोधी *m.*, वैरी *m.*, शत्रुः *m.*, शत्रिः *m.*, प्रतियोगी *m.*, प्रतिरोद्धा *m.* (द्ध), प्रतिरोधकः, प्रतिवन्द्यकः, प्रतियोद्धा *m.* (द्ध), प्रतिपक्षः, अभिवातो *m.* (न्), विजिगीषुः *m.*—(In controversy) विवादी *m.* (न्), पूर्ववादी *m.*, अग्रवादी *m.*, प्रतिवादी *m.*, उत्तरवादी *m.*, पूर्वपक्षी *m.*, प्रतिपक्षी *m.*, वादी *m.*
 OPPORTUNE, *a.* समयोपयुक्तः -क्ता -क्तं, समयोचितः -ता -तं, समयानुकूलः -ला -लं, सामयिकः -को -कं, कालिकः &c., कालसदृशः -शी -शं, कालयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रस्तावसदृशः &c., प्रास्ताविकः -को -कं, प्राप्तावसरः -रा -रं, प्राप्तकालः -ला -लं, प्राप्तसमयः -या -यं, प्रसङ्गोपयुक्तः &c., काकतालीयः -या -यं.
 OPPORTUNELY, *adv.* यथावसरं, काले, स्थाने, समयानुसारेण, समयोपयुक्तं, प्रसङ्गानुसारं, प्रस्तावसदृशं, यथावकाशं, यथासमयं, यथाप्रसङ्गं, काल-योग्यं, यथायोग्यं, वेलायां.
 OPPORTUNENESS, *s.* समयोपयुक्तता, कालयोग्यता, समयोचित्यं, प्रसङ्गयो-ग्यता, प्रसङ्गानुकूल्यं, कालिकत्वं.
 OPPORTUNITY, *s.* अवसरः, प्रसङ्गः, समयः, प्रस्तावः, अवकाशः, कालः, कार्यकालः, कालयोगः, सन्धिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, वेला, योगः, सुयोगः, स्थानं, चारः, प्रक्रमः; 'according to opportunity,' यथावसरं, यथाप्रसङ्गं, यथावकाशं 'to lose one's opportunity,' कालं ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or हा (c. 3. जहाति, हातुं); 'to await it,' अवसरं प्रतिपाल (c. 10. -पालयति -यितुं); 'one who has found an opportunity,' लब्धावकाशः -शा -शं.—(Means) साधनं, उपायः, सन्धानं.
 TO OPPOSE, *v. a. and n.* (Act against, resist) प्रतिकृ, विप्रतिकृ, विप्रकृ, प्रतिकृ (c. 7. -रुण्धि -रोह्युं), विरुप्, संरुप्, विरुद्धोभू, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), प्रतिकूलोभू, पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं),

प्रतिसमास (c. 2. -जास्ते -जासितुं), प्रतीप (nom. प्रतीपायते), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), विपरीतः -ता -तं भू or जसु.—(Put in opposition, set one against the other) विरुद्धं -द्धां कृ, विरुद्धीकृ, परस्परं विरुप्, प्रतिबलीकृ, विरोधिन् -नीं कृ.—(Hinder) निवृ (c. 10. -चारयति -यितुं), विग्रह (nom. विग्रहयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), विहन्, प्रतिहन्, प्याहन्, रुप्.—(Check) नियम् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).

OPPOSED, *p. p.* विरुद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिरुद्धः &c., पर्यवस्थितः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, प्रतिकूलः -ला -लं, प्रातिकूलिकः -की -कं, विरोधी -धिनी -धि (न्), विप्रतिकृतः -ता -तं, विप्रकृतः &c., विप्रतिपन्नः -न्ना -न्नं, प्रतिपातः -ता -तं.—(Hindered, checked) चारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, विहतः &c., प्रतिहतः &c., रुद्धः &c., विग्रितः &c.; when 'opposed' signifies 'the opposite of,' इतर may be used; as, 'opposed to movable,' जङ्गमेतर -रा -रं.

OPPOSER, *s.* विरोधी *m.* (न्), प्रतिरोधी *m.*, पर्यवस्थाता *m.* (न्), प्रति-योगी *m.* (न्), विरोधकः, प्रातिकूलिकः, प्रतिहन्ताकः. See OPPONENT.

OPPOSITE, *a.* (Situating in front, facing) अभिमुखः -स्ता -सो -रं, अभिमुखगतः -ता -तं, अभिमुखस्यः -स्या -स्यं, सम्मुखः -खा -रं, सम्मुखस्यः -स्या -स्यं, अभिसम्मुखः -खा -खं, सम्मुखीनः -ना -नं, प्रतिमुखः -खा -खं.—(Adverse, contrary) विपरीतः -ता -तं, प्रतिकूलः -ला -लं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, विरोधी -धिनी -धि (न्), प्रतिरोधी &c., विपर्यस्तः -स्ता -स्तं, अपसव्यः -व्या -व्यं, प्रसव्यः &c., अपसव्यकः &c., प्रतिपद्यः -द्या -द्यं, विपद्यः &c., अवकटः -टा -टं.—(Further, on the other side) परः -रा -रं, अपरः -रा -रं; 'the opposite bank,' पारं, परतीरं, तोरानरं.—(Reverse of) व्यत्यस्तः -स्ता -स्तं, इतर in comp.; as, 'the opposite of movable,' जङ्गमेतर -रा -रं; 'of white,' सितेतरः &c.; 'of left,' वामेतरः &c.; 'of innate,' सहजेतरः &c.—(Opposite side of the argument) उत्तरपद्यः, परपद्यः, प्रतिपद्यः.

OPPOSITE, *s.* विपर्ययः, विपर्ययायः, व्यत्ययः, व्यत्यासः, विपर्ययासः, विपरीतः.

OPPOSITELY, *adv.* (In front) अभिमुखं, सम्मुखं, प्रतिमुखं, सम्मुखीनं.—(Adversely) विपरीतं, वैपरीत्येन, प्रतिकूलं, विरुद्धं, विरोधेन, विपर्ययेण, प्रातिकूल्येन.

OPPOSITION, *s.* विरोधः -धनं, प्रतिरोधः -धनं, प्रतिकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, प्रत्यवस्थानं, पर्यवस्था-स्थानं, प्रतियोगः -गिता, विप्रतिपत्तिः *f.*, प्रतिबन्धकता, प्रतिबन्धिता, प्रतिबन्धः.—(State of being opposed) विरुद्धता, विपरीतता, वैपरीत्यं, प्रतिकूलता, प्रतिपद्यता, प्रातिकूल्यं.—(Contrariety) विपर्ययः, विपर्ययायः, पर्ययः, विपर्ययासः, वैपरीत्यं, व्यत्ययः, व्यत्यासः, निवारः.—(Impediment) व्याघातः, विग्रहः, बाधः -धा, प्रतिबन्धः, अवरोधः, उपरोधः, निरोधः, रोधः.—(Collective body of opposers) विरोधिजनसमूहः, प्रतियोगिपद्यः, विरोधकपद्यः.—(Hostile feeling) विरुद्धभावः, द्वेषभावः; 'opposition of interests,' विप्रतिपत्तिः *f.*; 'in opposition to what was before said,' पृष्टोक्तप्रतिपद्ये.

To OPPRESS, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड्, उपपीड्, निपीड्, उपनिपीड्, बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), प्रबाध्, परिबाध्, अधिबाध्, दूष् (c. 4. दूष्ति, द्रोहि, द्रोहि, अभिदूष्, कृप् (c. 10. कर्षयति -यितुं), अभिद्रोहं कृ, अर्ध (c. 10. अर्धयति -यितुं), विडम् (c. 10. -डधयति -यितुं), अपकृ, अपकारं कृ, मर्दनं कृ, उपमर्दनं कृ, प्रधृप् (c. 10. -धपयति -यितुं), उपद्रव्यं कृ, उपग्रव्यं कृ, नैघुर्यं कृ, क्लोयं कृ, क्रूरयत् कृ, अभिभू, पलायारं कृ.

OPPRESSED, *p. p.* पीडितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, सतिदुग्धः -ग्धा -ग्यं, अभिदूषनायः -या -यं, उपद्रुतः -ता -तं, विदधितः -ता -तं, अभिभूतः -ता -तं, अपकृतः -ता -तं, आकुलितः -ता -तं.

OPPRESSION, *s.* (The act) पीडनं, प्रनापीडनं, अभिद्रोहः, द्रोहः -हणं, उपद्रवः, उपद्रवकरणं, उपमर्दः -र्दनं, विमर्दः -र्दनं, बाधः -धनं, कर्षणं, परिग्रवः, उपग्रवः, उपग्रवकरणं, अपकारः, अपकर्म्म *n.* (न्), अपक्रिया, पलायारः, निधुरता, नैघुर्यं, क्रूरता, क्लोयं, दौरात्म्यं, वत्यातः, विदधनं -ना, हटः, अत्यायकरणं.—(State) पीडा, बाधा, पीडितत्वं.—(Weight) भारः.

OPPRESSIVE, *a.* (Cruelly severe, or tyrannical) पापकः -का -कं, पीडाकरः -रा -रं, पीडकः -का -कं, उपद्रवकारी -रिणी -रि (न्), उपद्रवी &c., उपमर्दकः -का -कं, अपकारकः &c., सबाधः -धा -धं, निधुर -रा -रं, क्रूर -रा -रं, निर्दयः -या -यं, दुर्वृत्तः -त्ता -तं, श्लेशदायकः -का -कं, क्लेशदः -दा -दं, अत्यायकारी &c.—(Heavy) भारी -रिणी &c.

OPPRESSIVENESS, *s.* बाधकत्वं -ता, सबाधता, श्लेशकता, नैघुर्यं, क्लोयं.

OPPRESSOR, *s.* प्रनापीडकः, उपद्रवकर्त्ता *m.* (न्), उपद्रवी *m.* (न्), क्रूर-चरितः, निधुरः, निर्दयः, अत्याचारः, दुरात्मा *m.* (न्), दुर्जनः, दुर्वृत्तः, दम्भः *m.*

OPPROBRIOUS, *a.* निन्दकः -का -कं, निन्दार्थकः &c., निन्दारूपः -पा -पं, निन्दान्तकः &c., गर्हान्तकः &c., गर्हार्थकः &c., अपवादकः &c., मुखरः -रा -रं, दुर्मुखः -खा -खं, परुषः -पा -पं, गरीः -री -रं.

OPPROBRIOUSLY, *adv.* निन्दार्थं, सापवादं, सतिरस्कारं, गर्हणीयं.

OPPROBRIOUSNESS, *s.* निन्दकत्वं, अपवादकता, अभिवादः, पीरुष्यं, मोक्षयं.

OPPROBRIUM, *s.* निन्दा, अपवादः, घृणा, गर्हो -र्हणं, कुत्सा, तिरस्कारः, अवज्ञा-ज्ञानं, परिभवः, अपमानं, वाच्यता, वचनीयता, धिक्क्रिया, कुक्षपातिः *f.*

To OPPUGN, *v. a.* प्रतिवृ, विप्रतिवृ, प्रतिरुप्, विरुप् &c. See To OPPOSE.

OPPUGNANCY, *s.* विरोधः, प्रतिरोधः, प्रातिकूल्यं, वैपरीत्यं, प्रतियोगिता.

OPPUGNED, OPPUGNER. See OPPOSED, OPPOSER, OPPONENT.

OPTATIVE, *a.* इच्छानूचकः -का -कं, इच्छापोषकः &c., अभिलाषपोषकः &c., अभिलाषज्ञापकः &c. The grammatical symbol is सनका.

OPTIC, OPTICAL, *a.* (Pertaining to vision) चाक्षुषः -परी -पं, दृष्टि-विषयकः -का -कं, दृष्टिसम्बन्धी -न्धिनी &c.—(Pertaining to optics) दृक्शास्त्रसम्बन्धी &c., दृक्शास्त्रविषयकः &c.

OPTIC, *s.* (Organ of sight) दृग्गिन्द्रियं, चक्षुर्गिन्द्रियं, दर्शनसाधनं.

OPTICIAN, *s.* (Maker of optic instruments) चाक्षुषयन्त्रकारकः -कर्त्ता *m.* (न्), दृष्टिसाधकयन्त्रकारः, दृष्टियन्त्रविक्रेता *m.* (न्), चाक्षुष-यन्त्रविक्रेता *m.*—(Skilled in optics) दृक्शास्त्रज्ञः, चाक्षुषज्ञानी *m.* (न्).

OPTICS, *s. pl.* दृग्बिद्या, चाक्षुषविद्या, दृष्टिविद्या, दृक्शास्त्रं, दृष्टिविषया विद्या, चाक्षुषं ज्ञानं, दर्शानुशासनं.

OPTIMACY, *s.* कुलीनवर्गः, कुलीनलोकः, कौलोन्मं, कुलीनता -त्वं.

OPTIMISM, *s.* उत्तमता -त्वं, अनुत्तमता -त्वं, सप्तमता -त्वं.

OPTION, *s.* (Power of choosing) विकल्पः -त्यकः, अनुकल्पः, कल्पः, विभाषा, इच्छा, वरणाधिकारः.—(Wish) इच्छा, अभिलाषः, कामः, मनस्कामः, रुचिः *f.*, अभिरुचिः, ईप्सितं, अभीप्सितं.

OPTIONAL, *a.* वैकल्पिकः -की -कं, विकल्पकः &c., सविकल्पकः -का -कं, आनुकल्पिकः -की -कं, विकल्पितः -ता -तं, सविकल्पः -त्या -त्यं, रेष्टिकः -की -कं, काम्यः -म्या -म्यं, अभिकामिकः &c., यथाकामः -मा -मं, विभा-मितः -ता -तं; 'an optional matter,' विकल्पविषयः, विभाषाविषयः.

OPTIONALLY, *adv.* सविकल्पं -त्यकं, आनुकल्पं, विकल्पेन, विकल्पपूर्व.

OPULENCE, *s.* धनाढ्यता, धनपाहुत्यं, धनसम्पत्तिः *f.*, सम्पत्तिः *f.*, धनैश्वर्यं, ऐश्वर्यं, महाधनत्वं, धनसमृद्धिः *f.*, लक्ष्मीः *f.*, श्रीः *f.*, लक्ष्मीवर्षः.

OPULENT, a. श्रीमान् -मती -मत् (त्), धनाढ्यः -द्या -द्यं, महाधनः -ना -नं, बहुधनः -ना -नं, जतिधनी -निनी -नि (न्), धनी &c., जतिधनवान् &c., धनवान् &c., बहुविधवान् &c., बहुद्रव्यवान् &c., पसुमान् &c., सधनवान् &c., सम्पत्तिमान् &c., लक्ष्मीवान् &c., समृद्धः -द्धा -द्धं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं, धनेश्वरः, लक्ष्मीशः, मुराः *m. f.* (रे), जात्यः &c., वर्धिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, इभ्यः -भ्या -भ्यं.

OPULENTLY, adv. धनपाहुत्येन, धनाढ्यवत्, महाधनवत्, सम्पत्तिपूर्णं.

Or, conj. या placed after a word, चापि, चपया, यद्वा; 'friend or foe,' मित्रं वा शत्रुं वा.—(Or else) चपया, किंवा, चन्पया, इतरथा, साहोस्ति.

ORACLE, s. (Answer of a god to an inquiry made) शकुनं -नः, प्रश्नः, प्रसादः; 'through a voice,' देववाणी, ज्ञाताश्रयाणी.—(The deity who gives the answer) प्रश्नदेयता, प्रसाददेयता, प्रश्नदेयः, शकुनदेवः.—(The place where the answer is given) प्रश्नस्थानं, शकुनस्थानं, प्रसादस्थानं.—(A person whose opinion is of great authority) प्रमार्गः, ज्ञानः.—(A wise or authoritative sentence) ज्ञानवचनं, ज्ञानोक्तिः *f.*

ORACULAR, ORACULOUS, a. शाकुनिकः -की -कं, शाकुनः -नी -नं, शकुनदः -दा -दं.—(Like an oracle) देववाणीतुल्यः -त्या -त्यं, देववाणीसदृशः -शी -शं.—(Authoritative) प्रमाणिकः -की -कं, ज्ञानः -न्ना -न्नं.—(Obscure) मृदाघः -घा -घं.

ORACULARLY, adv. देववाणीपूर्णं, देववाणीसादृश्येन, शकुनं.

ORAL, a. (Spoken by the mouth, not written) मुखतोयः -या -यं, उक्तः -क्ता -क्तं, जलितः -ता -तं, मुखकथितः -ता -तं, श्रुतः -ता -तं.

ORALLY, adv. मुखतः, मुखान् -लेन, जलितं, मुखद्वारा.

ORANGE, s. (Tree) नारङ्गः, नागरङ्गः, नार्यङ्गः, मुरङ्गः, त्वग्गन्धः, दलशठः, देरायतः, किर्मीरः, चोलकी *m.* (न्), लतातरुः *m.*, नादेयः, भूमिजस्रुका, राजमणिमल्लकः.—(The fruit) नारङ्गफलं, नागरङ्गफलं, पिच्छिलः.

ORANGE-COLORED, a. नारङ्गवर्णः -णी -णं, कौसुम्भः -म्भी -म्भं, पिच्छिलवर्णः &c.

ORANGE-PEEL, s. पिच्छिलत्वक् *m.* (च्), नारङ्गमल्लक *m.* (च्).

ORANGERY, s. नारङ्गवृक्षवाटिका, नारङ्गतरुवाटिका.

ORATION, s. वाक्प्रवचनः, वाक्प्रवचनः, वाक्यं, प्रवचनं, सालङ्कारवाक्यं, सालङ्कारभाषणं, सोपपन्निकवाक्यं, चालङ्कारमयं वाक्यं.

ORATOR, s. (Public declaimer) सभाप्रवक्ता *m.* (कृ), सभाप्रवक्ता *m.*, सभावादी *m.* (न्), सभाप्रशिक्षितः, चक्ता *m.*, प्रवक्ता *m.*, वादी *m.*, प्रवचनकक्षी *m.*—(Eloquent speaker) वाक्पटुः *m.*, प्रवचनपटुः *m.*, सुप्रवक्ता *m.*, सद्बक्ता *m.*, वागीशः, वागीश्वरः, वाक्प्रशिक्षितः, वाग्विद् *m.*, वाग्विदग्धः, सभाप्रशिक्षितः, वाग्विद्वत्शारदः, वाक्प्रवचनविस्मयजनकः.

ORATORICAL, a. वागलङ्कारमयः -यी -यं, वाङ्मयः -यी -यं, वाक्पातुर्धर्मयः &c., सालङ्कारवाक्यमयः &c., सभावक्त्रव्यससन्धी &c., सभाप्रशिक्षितससन्धी &c., सभाप्रशिक्षितविषयः -या -यं, प्रवचनससन्धी &c.

ORATORIO, s. तालपदं धर्मकीर्तनं, धर्मकीर्तनविषया सुस्वररचना or सुस्वरसङ्गः.

ORATORY, s. (Art of public speaking) सभावक्त्रव्य, सभावप्रवचनविद्या, सभावप्रवचनं, सभावप्रवचनप्रशिक्षणं, सभाप्रशिक्षणं.—(Art of speaking eloquently) वाक्पटुता, प्रवचनपटुता, सुवक्त्रव्य, सद्बक्त्रव्य, वक्त्रव्यशक्तिः *f.*, वाक्शक्तिः *f.*, वाक्चातुर्यं, शब्दपातुर्धर्म, वाचाशक्तिः *f.*, वाचोयुक्तिः *f.*, शब्दप्रशिक्षणं, सुमलायः.—(Place for prayer) प्रार्थनागारं, प्रार्थनस्थानं.

ORB, s. मण्डलं, गोलः -लं, गोलकः, चतुर्लोकः, विषयः -धं, विषयकं, परिमण्डलं, चक्रं, चक्रपालं, वृत्तं, पलयः -यं; 'circular array,' चक्रव्यूहः.

ORBBATE, a. विहीनः -ना -नं, हीनः -ना -नं, मातृपितृहीनः &c.

ORBED, ORBICULAR, ORBICULATE, a. मण्डलाकारः -रा -रं, मण्डलाकृतिः -तिः -ति, गोलाकारः &c., मण्डली -लिनी -लि (न्), विस्ती &c., चतुर्लोकः -ला -लं, चतुर्लोककारः &c., चक्राकारः &c., चाक्रिकः -की -कं, चक्रो &c., चाक्रयः -यी -यं.

ORBICULARLY, adv. मण्डलाकारेण, गोलाकारेण, चतुर्लोकपेण, चक्रवत्.

ORBICULARNESS, s. मण्डलाकारता, गोलाकारता, मण्डलता, चतुर्लोकता.

ORBIT, s. (Of a planet) कक्षा -द्यः, ग्रहपथः, ग्रहमार्गः, मण्डलं; 'apex of an orbit,' उच्चः; 'apsis,' मन्दोच्चः.

ORCHARD, s. वृक्षवाटिका, फलवृक्षवाटी, तरुवाटिका, वाटिका, वाटः -टी -टं, उपवनं, वृक्षोद्यानं, फलवृक्षोद्यानं.

ORCHESTRA, s. (Place for musicians) वादित्रस्थानं, वाद्यभारतस्थानं, वादित्रस्थलं, भारतवाद्यकस्थानं.—(Body of musicians) भारतवाद्यकगणः, वादित्रसमुदायः, वाद्यभारतं, वाद्यकसमूहः.

ORCHESTRAL, a. वाद्यभारतससन्धी &c., वाद्यकगणससन्धी &c.

To ORDAIN, v. a. (Institute) विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अधिष्ठा, कृप् (c. 10. कृत्ययति -यितुं), प्रकृप्, परिकृप्, स्वा in caus. (स्वापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, संस्था, व्यवस्था, प्रवृत् (c. 10. -चोदयति -यितुं), चादिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), मन्दिश्, निर्दिश्.—(Appoint) नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते, c. 10. -योगयति -यितुं), अधिक्, प्रक्, समादिश्, व्यादिश्.—(To any office) अधिकारे or पदे नियुज् or अधिष्ठापिच् (c. 6. -पिषति -पेक्षुं), नियोजनं कृ, अधिष्ठातं -तां कृ.—(Invest with sacerdotal functions) धर्माधिकारे or धर्मपदे नियुज्, धर्माधिकारपुङ्गवं कृ, धर्मपदनियुक्तं कृ, दीष् (c. 1. दीधते -धितुं), दीष्ठां कृ, दीष्ठाकर्मपूर्णं धर्माधिकारं प्रविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), धर्मपददीधितं कृ.

ORDAINED, p. p. (Instituted, established) विहितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, प्रकल्पितः &c., स्थापितः &c., प्रतिष्ठापितः, व्यवस्थापितः &c., व्यवस्थितः &c., चोदितः &c., प्रचोदितः &c., निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, नियमितः &c., नियतः &c.—(Appointed) नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं, अधिष्ठातः -ता -तं, योगितः -ता -तं.—(To any office) अधिकारे or पदे नियुक्तः &c., अधिष्ठापयुक्तः &c., अधिष्ठापितः &c.—(To sacerdotal functions) धर्माधिकारे नियुक्तः &c., धर्मपदनियुक्तः, धर्माधिकारयुक्तः, धर्मपददीधितः, दीधितः.

ORDAINER, s. प्रकल्पकः, विधाता *m.* (तृ), विधायी *m.* (न्), विधायकः, स्थापकः, प्रचोदकः, नियोजकः, योजकः.

ORDEAL, s. परीक्षा, धर्माधर्मपरीक्षा, दिव्यं, सत्यं, प्रमाणं, कोपः -पं, कोशः, शापः, शपथः, शपनं, प्रत्ययः, क्षिया; 'fiery ordeal,' अग्निपरीक्षा, तप्तदिव्यं; 'ordeal of the balance,' तुलापरीक्षा, तुलाकोशः; 'purification by ordeal,' कोपशुद्धिः *f.*; 'the act of undergoing an ordeal,' दिव्यग्रहणं, दिव्यकरणं, कोपग्रहणं; 'that undergoes one,' दिव्यकारी -रिणी -रि (न्), कोपग्राही &c.; 'to undergo one,' कोपं or सत्यं or दिव्यं कृ; 'proved by ordeal,' शापितः -ता -तं.

ORDER, s. (Regular disposition, arrangement) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, चानुपूर्व्यं, चानुपूर्वी, परिपाटी -टिः *f.*, परिपाठ्यं, विन्यासः, व्यूहः, व्यूटिः *f.*, चावृत् *f.*, पारम्पर्यं, परम्परा, व्यवस्था, व्यवस्थापनं, क्रमेण स्थापनं, प्रतिविधानं, संविधानं, विरचनं -ना; 'inverted order,' व्यतिक्रमः, व्युत्क्रमः; 'natural order of words,' अन्वयः.—(Established mode of proceeding) क्रमः, मार्गः, रीतिः *f.*, नियमः, पद्धतिः *f.*; 'direct order,' चानुलोम्यं; 'in direct order,' अनुलोमः -मा -मं; 'inverse order,' प्रातिलोम्यं; 'in inverse order,' प्रतिलोमः -मा -मं, विलोमः &c.—(Command) आज्ञा

आदेशः, निदेशः, निर्देशः, शासनं, शिक्षा, *f.*, शास्त्रिः, *f.*, नियोगः, प्रेरणा, अववादः, प्रयुक्तिः *f.*—(Precept, rule) नियमः, चोदनं -ता, विधिः *m.*, विधानं, चर्चनं; 'written order,' आज्ञापत्रं, शासनपत्रं; 'general order,' सामान्यशासनं, साधारणाज्ञा.—(Class, grade) गणः, वर्गः, यर्थः, जातिः *f.*; 'the lower orders,' अवचरणीः *m. pl.*, अधमचरणीः, प्राकृतवर्गः, अन्यवर्गः, अन्नजातीयाः *m. pl.*, अन्नजातीयाः *m. pl.*; 'the middle or common order,' सामान्यवर्गः, सामान्यपथः, साधारणपथः.—(Religious order) आश्रमः. There are four Áśramas, corresponding to the four stages of the Brahman's life. Every Brahman who has passed through these four orders in succession. When, in the first, he is called ब्रह्मचारी *m.*; in the 2d, गृहस्थः; in the 3d, वानप्रस्थः or वैश्वानरः or यती; in the 4th, भिक्षुः *m.*, सत्यासी *m.* The first order, or that of the religious student, is also called लिङ्गं. Other terms, expressive of religious orders, are पराचर्यं, मार्गः, सम्प्रदायः, पन्थाः *m.* (पथिन्); 'head of a religious order,' आश्रमगुरुः *m.*—(In good order, in proper state) सुस्थः -स्था -स्थं, सुस्थितः -ता -तं, सुरक्षितः -ता -तं.—(In order, properly arranged) सुविन्यस्तः -स्ता -स्तं, सुरक्षितः -ता -तं, सुव्यवस्थितः -ता -तं, क्रमेण स्थापितः -ता -तं; 'in regular order,' यथाक्रमं, क्रमेण -मात्, क्रमशः, अनुपूर्वशः, अनुक्रमशः, सुपरिपाक्या.—(In order to, for the purpose) अर्थे or अर्थे affixed; as, 'in order to read,' अध्ययनार्थं, or expressed by the dat. c.; as, 'in order to find a fourth quantity,' चतुर्वेदांशे अवगन्तव्यं.—(Out of order) अव्यवस्थितः -ता -तं, अनवस्थितः &c., भग्नक्रमः -मा -मं, असुस्थः -स्था -स्थं, असुस्थः &c.

To ORDER, *v. a.* (Dispose, arrange) विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), संविधा, विरच (c. 10. -रचयति -यितुं), विन्यस् (c. 4. -अस्थति -अस्थितुं), परिष्कृ (c. 10. -कृत्ययति -यितुं), व्यहृ (c. 1. -जहते -हितुं), क्रमेण स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), व्यवस्था.—(Command) आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), समाज्ञा, आदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिश, सन्दिश, व्यादिश, प्रतिसन्दिश, प्रकृप्, कृप्, चुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), अभिचुद्, प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शास्ति), आशास्, अनुशास्.—(Manage) विधा, प्रणी (c. 1. -अयति -येतुं), सम्प्रणी, निर्वह (c. 10. -वाहयति -यितुं).

ORDERED, *p. p.* (Disposed, arranged) व्यवस्थापितः -ता -तं, व्यवस्थितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, विहितः -ता -तं, प्रतिविहितः -ता -तं.—(Commanded) आज्ञापितः -ता -तं, आज्ञप्तः -मा -मं, आदिष्टः -ष्टा -ष्टं, समादिष्टः &c., निदिष्टः &c., चोदितः -ता -तं, प्रचोदितः &c., प्रेरितः -ता -तं.—(Managed) प्रणीतः -ता -तं, निर्वहितः -ता -तं.

ORDERER, *s.* आज्ञापकः, आज्ञापयिता *m.* (नृ), आज्ञांकर्ता *m.* (नृ), आदेशा *m.* (नृ), आदेशी *m.* (नृ), निदेशा *m.*, प्रकल्पकः.

ORDERLESS, *a.* क्रमहीनः -ना -नं, क्रमरहितः -ता -तं, क्रमशून्यः -न्या -न्यं, अक्रमः -मा -मं, अव्यवस्थितः -ता -तं, अनवस्थितः &c.

ORDERLINESS, *s.* सक्रमत्वं, क्रमिकता, यथाक्रमता, यथानुक्रमता, अनुक्रमः -मर्थः, व्यवस्थितिः *f.*, व्यवस्थितत्वं, व्यवस्था. See METHODOICALNESS.

ORDERLY, *a.* क्रमिकः -का -कं, क्रमकः -का -कं, यथाक्रमः -मा -मं, यथानुक्रमः &c., सक्रमः &c., क्रमानुगतः -ता -तं, व्यवस्थितः -ता -तं, यथाव्ययः -या -यं, क्रमानुसारी -रिणी -रि (नृ), अनुक्रान्तः -ता -तं, अनुपूर्वः

-ध्या -ध्ते, सान्ध्यायिकः &c. See METHODOICAL.

ORDERLY, *adv.* यथाक्रमं, यथानुक्रमं, अनुक्रमं -मेव, सक्रमं, यथाव्ययं.

ORDINAL, *a.* क्रमसूचकः -का -कं, क्रमवाचकः &c., क्रमिकः -का -कं.

ORDINAL, *s.* (Number) क्रमिकसंख्या, क्रमवाचकसंख्या.—(Book containing services of the church) पद्धतिः *f.*, नियमसङ्ग्रहः, विधिसङ्ग्रहः.

ORDINANCE, *s.* (Rule, established law) नियमः, विधिः *m.*, विधानं, व्यवस्था, शासनं, निर्देशनं, चोदना, नियोगः, सूचं, अनुशासनं, निदेशः, आदेशः, निरूपणं.—(Of religion) विधिः *m.*, धर्मविधिः, विधानं, शास्त्रविधानं, संस्कारः, नर्यादा, शास्त्रमर्यादा, कर्म *n.* (नृ), क्रिया, नित्यकर्म *n.*, अनुष्ठानं, दैवकर्म *n.*, कल्पः, संविधानं; 'subsidiary ordinance,' प्रतिविधानं, प्रतिविधिः *m.*

ORDINARILY, *adv.* प्रायस्, प्रायशः, प्रायेण, सामान्यतः, साधारण्येन, बहुशः, प्राहुत्येन, भूयस्, भूयिष्ठं.

ORDINARY, *a.* (Common, usual) प्रायिकः -को -कं, सामान्यः -न्या -न्यं, साधारणः -या -यी -यं, प्रसिद्धः -द्वा -द्वं, लोकप्रसिद्धः &c.—(Customary) व्यवहारिकः -को -कं, व्यवहारिकः &c., आचारिकः -को -कं, यथाव्यवहारः -रा -रं, नियमिकः -को -कं, यथारोतिः -तिः -ति, नित्यः -न्या -न्यं, नैसर्गिकः -को -कं, नैसर्गिकः &c., यथापद्धतिः -तिः -ति.—(Vulgar, middling, inferior) प्राकृतः -ता -तं, लौकिकः -को -कं, मध्यमः -मा -मं, चवरः -रा -रं.

ORDINARY, *s.* (Bishop) धर्माध्यक्षः.—(Place for eating in common) साधारणभोजनशाला, सामान्यभोजनस्थानं; 'in ordinary,' नित्यः -न्या -न्यं, प्रायिकः -को -कं, साधारणः -यी -यं.

ORDINATE, *a.* क्रमिकः -का -कं, यथाक्रमः -मा -मं, यथानुक्रमः &c.

ORDINATION, *s.* (Institution) विधानं, व्यवस्थापनं, स्थापनं -ना, कल्पनं, प्रकल्पनं, चोदना.—(Appointment) नियोगः, नियोजनं, नियुक्तिः *f.*—(To sacerdotal functions) धर्माधिकारनियोजनं, धर्माधिकारदीक्षा, धर्मपदनियोगः, दीक्षा.

ORDNANCE, *s.* आग्नेययन्त्रसमूहः, युद्धयन्त्रसमूहः, युद्धास्त्रसामग्री.

ORDURE, *s.* पुरीषं, विषा, विषा, विद *f.* (पृ), शकृत् *n.*, अमेयं, उच्चारः, उच्चरितं, मलं, शरीरमलं, अवस्करः, अपस्करः, कल्कं, गूषः -चं, दूयं, हृद्, पूतिकं, शमलं; 'to void it,' पुरीषोत्तर्गं कृ, पुरीषम् उत्तृज् (c. 6. -तृजति -सृष्टुं) or उच्चर् (c. 1. -चरति -रितुं).

ORE, *s.* धातुः *m.*, असंस्कृतधातुः *m.*, अशोधितधातुः *m.*, अपरिष्कृतधातुः *m.*, आकरीयधातुः *m.*, खनिजधातुः *m.*

ORGAN, *s.* (Instrument of action) साधनं, कर्मसाधनं, करणं, उपकरणं, कारणं.—(Organ of action) कर्मेन्द्रियं. Of these, five are given: 1. 'the larynx or voice,' वाक् *f.* (च्); 2. 'the hand,' पाणिः *m.*; 3. 'the foot,' पादः; 4. 'the organ of excretion,' पायुः *m.*; 5. 'of generation,' वयस्.—(Organ of sense or perception) इन्द्रियं, ज्ञानेन्द्रियं, ज्ञानसाधनं, विषय *n.* (नृ), हृषिकं. Of these, five are reckoned: 1. 'the eye,' चक्षुस्; 2. 'the ear,' श्रोत्रं; 3. 'the nose,' घ्राणं; 4. 'the tongue,' जिह्वा; 5. 'the skin,' त्वक् *f.* (च्). - The word इन्द्रियं may be affixed to any of these; as, 'the organ of sight,' चक्षुरिन्द्रियं &c.; for the corresponding विषय or 'objects of sense,' see OBJECT.—(Internal organ, or organ of the intellect) अन्तरिन्द्रियं, धीन्द्रियं. Of these, four are enumerated: 1. 'the mind, or organ of thought,' मनस्; 2. 'apprehension,' बुद्धिः *f.*; 3. 'individuality, or sense of self,' सहङ्कारः; 4. 'feeling,' चित्तं. In opposition to the 'internal organs,' the

organs of perception and action are sometimes called 'external organs,' यहिरिन्द्रियाणि. The organs collectively, इन्द्रियग्रामः, इन्द्रियवर्गः.—(Instrument, or means of communication) द्वारं, साधनं.—(Musical instrument) वंशी, सुपिरं, शृङ्गं, वाद्यं.

ORGANIC, ORGANICAL, a. (Pertaining to the organs) ऐन्द्रियिकः -की -कं, इन्द्रियसम्बन्धी -न्यनी &c.—(Consisting of, or containing organs) इन्द्रियमयः -यी -यं, कर्मसाधनमयः &c.—(Produced by the organs) इन्द्रियोत्पन्नः -जा -जं, इन्द्रियजनितः -ता -तं.—(Possessing organs) इन्द्रियवान् -पती -यत् (र्), इन्द्रियसम्पन्नः -जा -जं, इन्द्रियविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, जीवितसाधनविशिष्टः &c., प्राणितसाधनसम्पन्नः &c., करणसम्पन्नः &c., सकरणः -या -यं.—(Instrumental) कारणिकः -की -कं.

ORGANICALLY, adv. इन्द्रिययूहेन, इन्द्रिययूहपद्धि, इन्द्रियतम.

ORGANIST, s. वंशीपादकः, पृथीकसुपिरपाद्यपादकः.

ORGANIZATION, s. (Formation with organs) इन्द्रियकारणं, इन्द्रिययूहं, इन्द्रियविन्यासः, इन्द्रियविशिष्टता, सेन्द्रियता.—(Arrangement of the parts or divisions of a body) भागविन्यासः, भागयूहं, भागव्यूहः *f.*, भागविरचना, भागसंविधानं, भागप्रतिविधानं, भागव्यवस्थापनं.—(Structure) यूहः -हन्, व्यूहः *f.*, संयूहः -हन्, विधानं, संविधानं, विन्यासः, संस्थापनं, संस्थितिः *f.*, निर्माणं, निर्मितिः *f.*, मृष्टिः *f.*, घटनं.

To ORGANIZE, v. a. (Form with organs or suitable parts) इन्द्रिययन्तं -यन्ती -यन्तं कृ, इन्द्रियसम्पन्नं -ज्जा कृ, इन्द्रिययुक्तं -ज्जा कृ, सेन्द्रियं -यां कृ, साङ्गं -ज्जा कृ, साधयं -यां कृ, साधयसम्पन्नं -ज्जा कृ, साङ्गोपाङ्गं -ज्जा कृ, अङ्गोपाङ्गसम्पन्नं -ज्जा कृ.—(Form, construct) कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्, विधा (c. 3. -धाति -धातुं), संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -निमीते -मातुं), यद् (c. 10. घटयति -यितुं), पिश (c. 6. -पिशति, पेशितुं), रचन्तां कृ, विरचन्तां कृ.—(Dispose or distribute into suitable parts) यूह (c. 1. -ऊहते -हितुं), विन्यस् (c. 4. -अस्थति -अस्थितुं), विधा, संविधा.

ORGANIZED, p. p. यूहः -टा -टं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, विहितः -ता -तं, प्रतिविहितः &c., व्यवस्थापितः &c., संस्थापितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः &c., मृष्टः -ष्टा -ष्टं, घटितः -ता -तं, परिपाटीकृतः -ता -तं, संयूहः -टा -टं.

ORGASM, s. उच्चापः, उज्ज्वलनं, उज्ज्वलित्वं, उन्मदः, उद्विग्नः *f.*, आवेशः, जाविष्टता, क्षोभः, वेगः, व्याक्षोभः, क्षुब्धता, सन्नापः.

ORGIES, s. pl. नैशोत्सवः, नैशिकोत्सवः, रात्र्युत्सवः, मद्यपानपूर्वम् निशि सेवितम् उत्सवादि, समष्टपानं रात्रौ कृतम् उत्सवादि.

ORICHALCUM, s. पिचलं, पीतलोहं, पीतलं -लकं, रीतिः *f.*, कांस्यं.

ORIENT, a. (Rising) उदयी -यिनी -यि (न्), उदयमानः -ता -तं.—(Eastern). See ORIENTAL.

ORIENT, s. (The east) पूर्वदिक् *f.* (श्), प्राची, सूर्योदयदेशः.

ORIENTAL, a. पूर्वदेशीयः -या -यं, पूर्वदिश्यः -श्या -श्यं, प्राच्यः -च्या -च्यं, प्राचीनः -ना -नं, पूर्वेः -द्वौ -द्वै, पूर्वोदयः -या -यं, पूर्वजः -जा -जं, पूर्वदेशस्थः -स्था -स्थं.

ORIENTAL, s. पूर्वदेशवासी *m.* (न्), पूर्वदेशस्थः, प्राचीनदेशवासी.

ORIENTALIST, s. पूर्वदेशीयभाषाज्ञः, प्राग्देशीयभाषापण्डितः.

ORIFICE, s. मुखं, छिद्रं, द्वारं, सुपिरं, शृङ्गि, रन्ध्रं, पिचरं, पिलं; 'of a pipe,' हृत्पुटः; 'of the ear,' वृषभः.

ORIGIN, s. (First existence, beginning) मूलं, आरम्भः, मूलारम्भः, प्रारम्भः, उद्भवः, उत्पत्तिः *f.*, प्रथमोद्भवः, प्रथमोत्पत्तिः *f.*, उद्गमः, सम्भवः,

प्रभवः, जन्म *n.* (न्), जातिः *f.*, आगमः, उपक्रमः.—(Source, fountain) आदिः *m.*, योनिः *m. f.*, मूलं, पौनं, हेतुः *m.*, कारणं, आदिकारणं, गमः, निपन्ननं, निदानं, उत्पत्तिस्थानं, उद्गमस्थानं.—(Original instigator) प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः; 'of low origin,' दुर्योनिः -निः -नि, हीनयोनिः &c., हीनजातिः -जिः -जि, हीनजन्मा -ज्मा -ज्म (न्); 'of noble origin,' मीलः -ली -लं, उत्कृष्टजातिः &c., उत्तमवर्त्तमानः -ता -तं; 'prosperity has its origin in the king,' राजमूला सम्पत्तिः.

ORIGINAL, s. (Origin). See the preceding. (First copy, archetype) आदर्शः, प्रमुपमानं, प्रमुपमा, मूलं, मूलपत्रं.—(Text) मूलं, मूलग्रन्थः.

ORIGINAL, a. (Primitive, first in order) मीलः -ली -लं, मीलिकः -की -कं, मूलिकः -का -कं, प्रथमः -मा -मं, प्राथमिकः -की -कं, आद्यः -द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं आदि in comp., पूर्वः -द्वी -द्वै.—(Not made or done before, or by another) अपूर्वः -द्वी -द्वै, अपूर्वकर्मकः -का -कं, अपूर्वसिद्धः -द्धा -द्धं, अपूर्वरचितः -ता -तं, अपूर्वप्रतिमः -मा -मं, स्वयद्भूतः &c., स्वयद्भवितः &c., स्वतःकल्पितः &c.—(Having the power to originate new thoughts) अपूर्वकल्पकः -का -कं, स्वयद्भवकः &c., स्वतःकल्पकः &c., अपूर्वप्रयोजकः &c., अनुयोगी &c.

ORIGINALITY, s. (Power of originating new thoughts) अपूर्वकल्पनाशक्तिः *f.*, अपूर्वकल्पकत्वं.—(State of being original) अपूर्वता, अपूर्वसिद्धता, अपूर्वरचितत्वं, मीलता.

ORIGINALLY, adv. आदी, आदितस्, उत्पत्तितस्, मूलतस्, जातितस्, प्रथमं, प्रथमतस्, आरम्भे, प्रारम्भे, आरम्भतस्.

To ORIGINATE, v. a. प्रथमम् उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उद् (c. 10. -आययति -यितुं) or मुन् (c. 6. मुजति, सृष्टु) or कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), प्रथमोत्पादनं कृ, प्रथमोत्पत्तिं कृ, प्रथमोद्भवं कृ, आरम्भ (c. 1. -रभते -रभ्यु), समारम्भ, प्रारम्भ, आरम्भं कृ, प्रारम्भं कृ, प्रवृत् (c. 10. -पवर्त्तयति -यितुं), उपक्रम (c. 1. -क्रमते -मितुं).

To ORIGINATE, v. n. उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्यु), व्युत्पद्, समुत्पद्, जन् (c. 4. जायते, जनिषु), प्रजन्, प्रभू (c. 1. -भवति -यितुं), उद्भू, सम्भू, प्रभू (c. 1. -सरति -सर्षु), निःसृ, पिनिःसृ, उद्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निर्गम, प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तु), उत्पत्ता (c. 1. -तिष्ठति -थातुं, rt. स्था), उपस्था.

ORIGINATED, p. p. उत्पन्नः -जा -जं, प्रथमोत्पन्नः &c., उत्पादितः -ता -तं, जातः -ता -तं, प्रपुष्टः -जा -जं, प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रथमकल्पितः &c., निःसृतः -ता -तं, पिनिःसृतः &c.

ORINATION, s. प्रथमोत्पादनं, प्रथमोत्पत्तिः *f.*, प्रथमोद्भावनं, प्रथमोद्भवः, आरम्भः, प्रारम्भः, आरम्भः *f.*

ORIGINATOR, s. प्रथमोत्पादकः, प्रथमोद्भावकः, मूलोत्पादकः, प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, प्रथमकल्पकः, आरम्भकः.

ORION, s. (Constellation) मृगशिरस् *m.*, मृगशीर्षं, आद्यहायणी.

ORISON, s. प्रार्थना, स्तवः, स्तुतिः *f.*, पाथिकप्रार्थना.

ORISSA, s. (The country) उत्कलः, उत्कलदेशः.

ORNAMENT, s. (Embellishment) अलङ्कारः, अलङ्करणं, अलङ्किया, भूषणं, विभूषणं, भरणं, आभरणं, शोभा -भनं, भूषा, विभूषा, मण्डनं, परिष्कारः, संस्कारः, परिकर्म्म *n.* (न्), प्रतिकर्म्म, प्रसाधनं, रङ्गनं, कल्पना, सज्जा, रङ्गः, नेपथ्यं.—(That which ornaments, an ornament) अलङ्कारः, भूषणं, आभरणं, भरणं, कङ्कणः -थं, कलापः, अङ्गदं; 'ornament of language,' अलङ्कारः, शब्दालङ्कारः; of sense, 'अर्थालङ्कारः; 'for the feet or ankles,' नूपुर -रं, पादाङ्गदं.

To ORNAMENT, v. a. अलङ्कृ, समलङ्कृ, भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष्,

- शम् (c. 10. शोभयति -यितुं), उपशुम्, मरद् (c. 10. मरडयति -यितुं), परिकर्म्म (nom. -कर्मयति -यितुं), रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं).
- ORNAMENTAL, *a.* अलङ्कारकः -का -कं, अलङ्कारिणः -णुः -णु, शोभाकरः -रा -रं, शोभाकारकः -का -कं, शोभावहः -हा -हं, शोभकः -का -कं, शोभादायकः -का -कं, शोभाप्रदः -दा -दं, भूपकः -का -कं, विभूषकः -का -कं, भूषाकरः -रा -रं.
- ORNAMENTALLY, *adv.* अलङ्कारणार्थं, विभूषणार्थं, शोभाकरणाधि.
- ORNAMENTED, *p. p.* अलङ्कृतः -ता -तं, भूषितः -ता -तं, विभूषितः -ता -तं, शोभितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, मण्डितः -ता -तं, कृतालङ्कारः -रा -रं, सालङ्कारः &c., प्रसाधितः -ता -तं, विरचितः &c.
- ORNATE, *a.* See the last. (As style) सुम्मितः -ता -तं, अलङ्कृतः -ता -तं, सालङ्कारः -रा -रं, अलङ्कारमयः -यी -यं.
- ORNATELY, *adv.* सालङ्कारं, अलङ्कारेण, शोभापूर्वम्.
- ORNITHOLOGIST, *s.* पक्षिविद्याज्ञः, पक्षिविषयकविद्याज्ञः.
- ORNITHOLOGY, *s.* पक्षिविद्या, पक्षिविषयका विद्या, शाकुनविद्या.
- ORPHAN, *s.* or *a.* (Bereaved of both parents) मातृपितृहीनः -ना -नं, मातापितृहीनः &c., पितामातृहीनः &c., मातृपितृहीनः &c., मातापितृहीनः &c., मातृपितृहीनः &c.—(Bereaved of father) पितृहीनः -ना -नं, पितृहीनः &c., पिता विहीनः, मृतपितृकः -का -कं, गतपितृकः &c., अपितृकः &c., अनापः -पा -पं, निनोपः &c., जेमरदः, जमरदः.—(Of mother) मातृहीनः -ना -नं, अमातृकः -का -कं, मातृ-रहितः -ता -तं, मृतमातृकः -का -कं, गतमातृकः &c., हीनमातृकः &c.
- ORPHANAGE, ORPHANISM, *s.* मातृपितृहीनता, निनोपता, अनापत्वं.
- ORPIMENT, *s.* (Yellow) हरितालं -लकं, पीतकं, पित्रं, तालं, चालं, अलं.—(Red) रक्तधातुः *m.*
- ORRERY, *s.* ग्रहगतिचक्रयन्त्रं, ग्रहादिगतिदर्शकयन्त्रं.
- ORRIS, *s.* (Root) श्वेतवचा, वचा, हैनवती, उग्रगन्धा, उग्रा, शतपर्विका, पङ्गुचा, सुपद्मा, गोलोमी, काङ्गा, गानिनी.
- ORT, *s.* See ORTS.
- ORTHODOX, *a.* सत्यधर्मागो -मिनी -मि (न्), सत्यधर्मागो &c., सत्यधर्मावलसी &c., सन्मार्गागो &c., सत्यधर्मा -म्मी -म्म (न्), सत्यधर्मावलसी &c., दक्षिणमार्गी &c., दक्षिणमार्गानुयायी &c., दक्षिणाचारी &c., यथाशास्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, शास्त्रीयः -या -यं, शास्त्रसम्मतः -ता -तं, सत्यमतः -ता -तं, सत्यमतधारी &c., सत्यधर्मानुसारी &c., सत्यधर्मानुसारी &c., सत्तास्त्रानु-सारी &c.
- ORTHODOXY, *s.* सत्यधर्मः, सन्मार्गः, दक्षिणमार्गः, सत्यधर्मः, सत्तास्त्रं, सत्य-धर्मानुसरणं, सन्मार्गानुयायित्वं, सत्यधर्मावलसनं, सत्यमतधारणं, यथाधर्मत-धारणं, यथाशास्त्रता -त्वं.
- ORTHOEPIST, *s.* शुद्धोच्चारणविद्याज्ञः, शुद्धोच्चारणविद्.
- ORTHOEPY, *s.* शुद्धोच्चारः -रणं, शुद्धोच्चारणविद्या.
- ORTHOGON, *s.* समकोणकृतिः *f.*, समचतुरस्रं, समचतुष्कोणः, दीर्घचतुरस्रं.
- ORTHOGONAL, *a.* समकोणकृतिः -तिः -ति, समासाकृतिः &c., समकोणः &c.
- ORTHOGRAPHIC, ORTHOGRAPHICAL, *a.* शुद्धाक्षरविन्याससम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), शुद्धाक्षरविन्यासविषयकः -का -कं, वर्णविन्याससम्बन्धी &c.
- ORTHOGRAPHICALLY, *adv.* शुद्धाक्षरविन्यासपूर्वम्, शुद्धाक्षरविन्यासानुसारेण.
- ORTHOGRAPHY, *s.* शुद्धाक्षरविन्यासः, शुद्धवर्णविन्यासः, शुद्धवर्णलिखनं, वर्णविन्यासविद्या, अक्षरविन्यासविद्या, सन्धिः *m.*
- ORTS, *s. pl.* उच्छिष्टं, अवशिष्टं, शिष्टं, शेषं, भुक्तोच्छिष्टं, भुक्तशेषं, अधि-तशेषं, भुक्तसमुच्छिष्टं, परभुक्तोच्छिष्टं, उच्छिष्टादं, शेषादं, अवशिष्टं, भुक्तशेषं, आदिष्टं, फेलकः, फेला -लिः -ली.
- To OSCILLATE, *v. n.* दोलं (nom. दोल्यते -यितुं), आन्दोलं, प्रेक्षोलं (nom.

- प्रेक्षोलायते), प्रेक्ष् (c. 1. प्रेक्षति -ने -हितुं, *rt.* इह्), स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), विस्पन्द, परिस्पन्द, इतस्ततो विचलं (c. 1. -चलति -लितुं) or चल् or छुम् (c. 4. छुमति -ते, छोमिषु) or विछुम् or विस्फुर् (c. 6. -स्फुरति -रितुं) or कम्प (c. 1. कम्पते -म्पितुं) or विकम्प.
- OSCILLATION, *s.* आन्दोलनं, प्रेक्षोलनं, प्रेक्षणं, स्पन्दनं, विस्पन्दनं, इतस्ततं विचलनं or विस्फुरणं or कम्पनं or विकम्पनं or विद्योभः or गतागनं.
- OSCILLATING, OSCILLATORY, *a.* दोलायमानः -ना -नं, आन्दोलायमानः -ना -नं, आन्दोलितः -ता -तं, प्रेक्षन् -क्षन्ती -क्षत् (त्), प्रेक्षमाणः -खा -णं, प्रेक्षोलितः -ता -तं, स्पन्दमानः -ना -नं, विस्पन्दमानः -ना -नं, कम्पमानः -ना -नं, स्फुरन् &c., विस्फुरन् &c., स्फुरितः -ता -तं, विस्फुरितः &c.
- OSCITANCY, OSCITATION, *s.* जृम्भः -म्भणं -म्भा, विजृम्भणं, जृम्भिका.
- OSCITANT, *a.* जृम्भमाणः -खा -यं, विजृम्भमाणः &c., जृम्भः -म्भा -म्भं, जृम्भी -म्भिणी -म्भि (न्), जृम्भावान् -वती -वत् (त्).
- To OSCITATE, *v. n.* जृम्भ् (c. 1. जृम्भते -म्भितुं), विजृम्भ्, जृम्भणं कृ.
- OSIER, *s.* विदलं, वेतसः, वेवं, चेयुः *m.* These words may be used, but there is no proper Sanskrit equivalent.
- OSPRAY, *s.* कुररः -री, उक्रोशः, समुक्रोशः, पंक्तिपरः, खरः.
- OSSEOUS, *a.* अस्थिमयः -यी -यं, अस्थिवात् -वती -वत् (त्), अस्थिमान् &c. अस्थिगुणकः -का -कं, अस्थिसगुणः -या -यं.
- OSSICLE, *s.* अस्थिकं, हड्कं, सुस्त्रास्थि *n.*, सुद्रास्थि *n.*
- OSSIFIC, *a.* अस्थिकरः -रा -रं, अस्थिकारकः -का -कं, अस्थिजनकः &c.
- OSSIFICATION, *s.* अस्थिता -त्वं, अस्थिभावः, अस्थिपरिणामः, अस्थिभूयं.
- OSSIFIED, *p. p.* अस्थिभूतः -ता -तं, अस्थिसाकृतः -ता -तं.
- To OSSIFY, *v. a.* अस्थिसाकृ, अस्थिसमभावः -वां कृ, अस्थिवत् कृ.
- To OSSIFY, *v. n.* अस्थिसाकृ, अस्थिसमभावः -वा -वं भू, अस्थिवद् भू.
- OSSIVOROUS, *a.* अस्थिखादकः -का -कं, अस्थिभक्षकः &c., अस्थिभोजी -जिनी &c.
- OSSUARY, *s.* अस्थिस्थानं, अस्थिसञ्चयस्थानं, अस्थ्यागारं.
- OSTENSIBLE, *a.* व्यक्तः -क्ता -क्तं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यक्तोदितः -ता -तं, व्यक्त-कथितः -ता -तं, प्रकाशः -शा -शं, प्रसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, प्रसङ्गदर्शितः -ता -तं, प्रसङ्गप्रकाशितः &c., प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रादुर्भूतः &c., आविर्भूतः &c., आविष्कृतः &c., प्रकटः -टा -टं, वासः -द्धा -द्धं, वहिर्भूतः -ता -तं, अगूढः -ढा -ढं.
- OSTENSIBLY, *adv.* प्रसङ्गतत्, प्रकाशं, व्यक्तं, स्पष्टं, प्रादुस्, आविस्, वहिस्, वासतस्, प्रकटं, प्रसिद्धं, अगूढं.
- OSTENTATION, *s.* दम्भः, आडम्बरः -रं, दम्भार्थं स्वगुणप्रकाशनं, आत्मघ्रापा, दर्पः, विकल्पा, प्रतिष्ठा, स्तोमः.
- OSTENTATIOUS, *s.* दम्भी -म्भिनी -म्भि (न्), दाम्भिकः -क्की -कं, सदम्भः -म्भा -म्भं, दम्भशीलः -ला -लं, आडम्बरी -रिणी &c., आडम्बरशीलः &c., दम्भार्थं स्वगुणप्रकाशकः &c., आत्मघ्रापी &c.
- OSTENTATIOUSLY, *adv.* दम्भार्थं, सदम्भं, आडम्बरं, दम्भपूर्वम्, दम्भं कृत्वा, लोकदर्शनार्थं, दाम्भिकवत्, आत्मघ्रापापूर्वम्.
- OSTEOCOPE, *s.* अस्थिवेदना, अस्थिय्यापा, अस्थिशूलः -लं.
- OSTEOLOGY, *s.* अस्थिविद्या, अस्थिविवरणं -या, अस्थिवर्णनं -ना.
- OSTIARY, *s.* नदीमुखं, समुद्रसम्भेदः, समुद्रसङ्गमः, समुद्रसङ्गः.
- OSTLER, *s.* सञ्चपालः -लकः, अञ्चरधकः, सायी *m.* (न्), सञ्चतेयकः, हडिकः, हड्कः. See OSTLER. GROOM.
- OSTRACISM, *s.* See BANISHMENT, EXPULSION.
- OSTRICH, *s.* The word शहामृगः may be used.
- OTHER, *a.* अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, गटः -रा -रं, घपटः -रा -रं, अन्यदीयः -या -यं, अन्यतरः -रा -रत्, परकीयः -या -यं, व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं अन्तरं in comp.; 'other's wealth' परचनं अन्यचनं; 'other

kings,' राजानराणि *n. pl.*; 'the other world,' परलोकः -कं, अपरलोकः; 'the other day,' अन्यदिवसे, अन्यस्मिन् दिवसे, अन्ये-द्युस्; 'on the other side,' अपरतस्; 'on the other hand,' परतस्, अन्यत्र, परपक्षे.—(Different) भिन्नः -त्वा -त्वं, विभिन्नः &c., अपरः -रा -रं, अन्यः -न्या -न्यत्, एकः -का -कं, त्वः -त्वा -त्वं; 'other than this,' एतद्विन्नः &c.; 'he has no other business than reading the Vedas,' वेदाध्ययनात् तस्य कार्यं नान्यत्.—(Each other) परस्परः -रा -रं, अन्योन्यः -न्या -न्यं, इतरेतरः -रा -रं.—(Rest) शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः &c.; 'the others,' शिष्टजनाः *m. pl.*, अपरे *m. pl.*

OTHERWHERE, *adv.* अन्यत्र, इतरत्र, अपरत्र, परत्र, स्थानान्तरे.

OTHERWISE, *adv.* (In a different manner) अन्यथा, इतरथा, परतस्.—(In other ways) अन्यथा, अन्यप्रकारेण, अन्यविधेन.—(Or else) अपवा, अन्यथा, किंवा, नो चेत्, न चेत्, अन्येव; 'but not otherwise,' न त्वन्यथा.

OTAR, OTTO, *s.* (Of rose) जवापुष्पनिर्व्यासः, ओट्रपुष्पनिर्व्यूहः.

OTTER, *s.* (The animal) उट्टः, जलमार्जारः, जलनकुलः, पानीयनकुलः, नीरजः, नीरासुः *m.*

OUGHT, *v. irreg.* (Be bound, be obliged, be necessary) expressed by the fut. pass. part.; as, 'you ought to marry the damsel,' त्वया कन्या वोढव्या; 'we ought to restrain anger,' अस्माभिः क्रोधः नियन्तव्यः; 'I ought not to do that,' मया तत् न कर्तव्यं or करणीयं or कार्यं, or sometimes by the potential mood; as, 'he ought to treat his son like a friend,' पुत्रं मित्रवद् आचरेत्, or by the use of the verb अर्हे; as, 'he ought to give,' दातुम् अर्हति; 'to act as one ought,' यथोचितं or यथायोग्यं or यथाहि कृ.

OUNCE, *s.* (Weight) पलं, अर्द्धदण्डः, दण्डार्द्धं.—(Animal) द्वीपी *m.* (नं).

OUR, *a.* अस्माकं *gen. c. pl.* (अस्मात्), असंदीयः -या -यं अस्मद् prefixed; as, 'our country,' अस्माकं देशः or असंदीयदेशः or असं-देशः; 'our own' is expressed by आत्म in comp.; as, 'our own country,' आत्मदेशः.

OURANG-OUTANG, *s.* मनुष्यशरीरः कपिभेदः.

OURSELVES, *pron. reciprocal*, expressed by आत्मा *m.* (नं) or by आत्म in comp. or by स्वयं in comp.; 'we will kill ourselves,' वयम् आत्मनो हनिष्यामः; 'done by ourselves,' आत्मकृतः -ता -तं; 'we ourselves,' ते वयं.

TO OUST *v. a.* निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), वहिष्कृ, वहिःकृ, निराकृ, अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निरस्, स्थानाद् भंश (c. 10. भंशयति -यितुं), निष्कास् (c. 10. -कासयति -यितुं).

OUSTED, *p. p.* निःसारितः -ता -तं, वहिष्कृतः -ता -तं, स्थानभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं.

OUT, *adv.* (Without, not in) वहिस्, निर्, वि, विनिर्, अप prefixed, governing the abl. c.; 'to go out,' वहिर्गम्, निर्गम्, विनिर्गम्, अपगम्; 'to draw out,' निष्कर्ष; 'to be out,' वहिर्भू; 'having gone out into the open air,' प्रकाशं निर्गतः.—(Denoting disclosure or discovery) expressed by the prep. वि, अप, प्र, परि, नि, निर्, अव &c., in combination with various roots; as, 'to give out,' प्रकाश, विकाश, निविद्, विपुष्; 'to find out,' परित्सा, अभित्ता, निरूप, उपलभ, निर्वी; 'to be out, be disclosed,' विपुतः -ता -तं भू, प्रकाशितः -ता -तं भू; 'the secret is out,' रहस्यं भिन्नं or विभिन्नं or प्रकाशितं.—(Denoting extinc-

tion) expressed by निर्, with the root वा; as, 'to put out,' निर्वी in caus.; 'to go out,' निर्वी, निर्वीणः -णा -णं भू.—(In a state of exhaustion or being empty) क्षीणः -णा -णं, परिक्षीणः -णा -णं, शून्यः -न्या -न्यं, गतः -ता -तं, विगतः -ता -तं.—(Out of employment) क्षीणवृत्तिः -त्तिः -त्ति, निर्व्यापारः -रा -रं, अयापारी -रिणी &c., व्यापारशून्यः -न्या -न्यं.—(Out of office) अपिभारभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, भ्रष्टापिभारः -रा -रं, व्युतापिभारः &c.—(To the end) अवसानपर्यन्तं, अन्तं or शेषं यावत्, साद्यन्तं; 'hear me out,' मह-चनम् अवसानपर्यन्तं शृणु.—(Loudly) उच्चैस्, उच्चैःस्वरेण, मुक्तकायं; 'to speak out,' उच्चैःस्वरेण वृद्.—(Openly) प्रकाशं, व्यक्तं, प्रकटं.

—(In error) अपराद्धः -द्धा -द्धं, भ्रान्तः -न्ता -न्तं, सापराधः -धा -धं.

—(Deficient) न्यूनः -न्ता -न्तं, क्षीणः -णा -णं.—(Out of, in the sense of from) usually expressed by the abl. c. alone, or

in combination with a root and some of the prep. वहिस्, निर्, विनिर्, अप &c. See FROM. (Out of, in the sense of beyond) expressed by अति prefixed; as, 'out of one's power,' अतिशक्तिः; 'out of the power of man,' अतिमानुषः -पी

-यं; 'to pass out of one's sight,' चक्षुर्विषयम् अतिक्रम्य; or by the fut. pass. part.; as, 'out of one's power,' अज्ञानः -ज्वा -ज्वं, असाध्यः -ध्या -ध्यं, असाधनीयः -या -यं; 'out of one's reach,' अपारग्रीयः -या -यं, अपार्यः -र्या -र्यं, अप्राप्यः -प्या -प्यं, अविषयः -या

-यं, विषयातिक्रान्तः -न्ता -न्तं; or by अगोचर in comp.; as, 'out of hearing,' कर्णगोचरः -रा -रं.—(Out of, denoting exclusion, cessation, deviation from, omission, absence, dereliction, &c.) variously expressed by अ, निर्, वि, अप, गत, विगत, अतीत, त्यक्त, विरुद्धः &c.; as, 'out of use,' अव्यवहारितः -ता -तं; 'out of tune,' विसरः -रा -रं, अस्ररः &c.; 'out of fashion,' लोकव्यवहारविरुद्धः -द्धा -द्धं; 'out of time,' गतकालिकः -का -कं; 'out of season,' अपूर्णकालः -ला -लं, अकालिकः &c.; 'out of the road,' त्यक्तमार्गः -र्गा -र्गं, पथभ्रष्टः &c.; 'out of one's mind,' बुद्धिभ्रष्टः &c., हतबुद्धिः &c., नष्टबुद्धिः &c.; 'out of order,' विधि-विरुद्धः &c., विधिभ्रष्टः -भ्रष्टी -भ्रष्टं, अयथाविधिः &c., विसूत्रः -त्रा -त्रं; 'out of place,' अस्थानः -न्ता -न्तं; 'out of health,' अस्वस्थः -स्था -स्थं; 'out of hope,' निराशः -शा -शं; 'out of patience,' अक्षमः -न्ता -न्तं.—(Out of, denoting in consequence of) expressed by the abl. c., as, 'out of anger,' कोपात्; 'out of unsteadiness of mind,' अस्थिरचित्तत्वात्.—(Out of hand) सद्यस्, तत्काले, तत्क्षणे. See IMMEDIATELY.

OUT, *interj.* (Out upon you, out upon it) अपेहि, दूरमपसर, अपेहि, अपसर, धिक्, छै.

TO OUT-ACT, *v. n.* अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), कर्मणा or कार्येण अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अधिदं कृ.

TO OUT-BALANCE, *v. a.* See TO OUTWEIGH.

TO OUTBID, *v. a.* अधिकमूल्यं दित्तमानीति or दातुमिच्छामानीति वद (c. 1. वदति -दितुं).

OUTBIDDER, *s.* अधिकमूल्यदितुः *m.*, अधिकमूल्यं दित्तमानीति वादी *m.* (नं).

TO OUTBRAVE, *v. a.* अधिदं भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति -ते -यितुं), अधिदं भर्त्सनेन पराभू.

OUTBREAK, *s.* उद्भेदः, प्रोद्भेदः, स्फोटः -टनं, सवेगो निर्गमः.

OUTCAST, *a.* or *s.* (Expelled from society or one's own class or caste) जातिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, जातिवहिष्कृतः -ता -तं, जातिपाशः -शा

OUT

-सं, जातिहीनः -ना -नं, हीनजातिः -तिः -ति, जातिपतितः -ता -तं, वर्णभ्रष्टः &c., वर्णहीनः &c., हीनवर्णः -ता -तं, वर्णपेतः -ता -तं, पंक्ति-
वासः &c., अपांक्तः -क्ती -क्ते, अपांक्षितः -या -यं, पंक्तिदूषकः -का -कं,
पतितः -ता -तं, लोकवासः &c., प्रसूतः -ना -नं, ब्राह्मः -त्वा, सुदृष्टः
-ता.—(Of a degraded or low caste or class) चारुदालः -ली,
चरुदालः -ली, चपसदः, निचयः -या -यं, नीचः -पा -पं, निहीनः -ना
-नं, नीचजातिः -तिः -ति, न्यजातिः &c., अत्यजातीयः -या -यं, अपम-
जातीयः &c., अपमवर्णः &c., अपमाचारः -रा -रं, दुराचारः &c., दुर्वृत्तः
-त्ता -त्ते, आचारहीनः &c., आपारवर्जितः -ता -तं, धृपञ्जनः, पामरः, बाल्यः.
OUTBURST, *s.* उद्बेदः, प्रोद्बेदः. See OUTBREAK, ERUPTION.
OUTCRY, *s.* (Clamor, loud cry) कोलाहलः, उत्क्रोशः, उन्मुष्टः, उच्चैःस्वरः,
उच्चैर्बुध्, संवृत्तिः *f.*, बहुभिः कृता संवृत्तिः, चित्कारः, चीत्कारः, कलकलः,
गुमुलः, 'popular outcry,' लोकापवादः, वनापवादः, लोकरवः,
जनरवः, जनरावः.—(Cry of pain) सान्नेनादः.
To OUTDO, *v. a.* अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिचर (c. 1. -चरति
-रितुं), अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), अतिरिच in pass. (-रिच्यते),
अभिभू. See To SURPASS.
OUT-DOOR, *a.* द्वारवर्हिः -स्या -स्यं, द्वारवर्हिभूतः -ता -तं.
OUTER, OUTERMOST, *a.* वहिःस्वः -स्या -स्यं, बाह्यः -सा -सं, वहिर्भूतः -ता
-तं, वहिर्भवः -वा -वं, वहिर्वेत्ती -विन्ती -विन्ति (नृ). बाह्यकः -का -कं,
वहिर्भोग्यः &c., वहिस् in comp.; as, 'outer part,' वहिर्भागः;
'outer door,' वहिर्द्वारः. See OUTMOST.
OUTFIT, *s.* (Equipment for a voyage, &c.) सज्जा, सम्भारः, सोप-
कारद्रव्यसम्भारः, सम्पत्तिः *f.*, सामग्री -म्यं, उपकरणसामग्री, परिच्छदः,
परिच्छदसामग्री, सज्जाहः.—(Of a ship) नौकासज्जा.
To OUTGO, *v. a.* अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अती (c. 2. अत्येति -तुं,
rt. इ), अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).
OUTGOING, *s.* (Expenditure) व्ययः, अपव्ययः, अपचयः, उपचयः,
विनियोगः, अपहारः; 'incomings and outgoings,' जायव्ययी *m. du.*
To OUTGROW, *v. a.* अतिवृष् (c. 1. -वर्धते -पितुं), अतिक्रं वृष्, अतिशय-
वृद्धिं कृ, अधिकवृद्धिं कृ, अधिकवर्धनं कृ.
OUT-HOUSE, *s.* बासगृहं, वहिर्गृहं, वहिःस्वगृहं, उपगृहं.
OUTLANDISH, *a.* (Foreign) विदेशीयः -या -यं, वैदेशिकः -को -कं, अन्यदे-
शीयः &c., विदेशजः -जा -नं, दूरदेशीयः -या -यं, परदेशीयः &c.,
दूरदेशवासी -सिनी -सि (नृ), दूरवासी &c.—(Rustic, barbarous)
ग्रामीयः &c., ग्राम्यः -म्या -म्यं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं,
असङ्गतः -ता -तं.
OUTLAW, *s.* व्यवहारवासः, न्यायरणवहिःस्वः, राजरणवासः, धर्मव-
हिःस्वः, पामरः.
To OUTLAW, *v. a.* धर्मद्वाराद् वहिष्कृ, धर्माद् वहिष्कृ, न्यायद्वाराद्
वहिष्कृ, व्यवहारवासं -सां कृ, धर्मवासं -सां कृ.
OUTLAWED, *p. p.* धर्मद्वारवहिष्कृतः -ता -तं, न्यायरणवहिष्कृतः -ता -तं,
व्यवहारवहिष्कृतः -ता -तं, राजरणवहिष्कृतः &c.
OUTLAWRY, *s.* न्यायरणवहिष्कारणं, व्यवहारवहिष्कारणं, राजरणवहि-
ष्कारणं, धर्मवहिष्कारणं, धर्मद्वारवहिष्कारणं.
OUTLAY, *s.* व्ययः, अपव्ययः, धनव्ययः, अपचयः, उत्तर्गः, धनोत्तर्गः,
धनत्यागः, व्ययः, उपचयः. See EXPENDITURE.
OUTLET, *s.* द्वारं, निर्गमद्वारं, मुखं, निर्गममार्गः, निर्गमपथः, निर्गमः;
'having a hundred outlets,' शतमुखः -ता -सं.
OUTLINE, *s.* (Exterior line) बाह्यरेखा; वहिलेखा.—(Slight sketch
of a figure or subject) पाखुलेख्यं, पाखुरेखा, पाखुलेख्यमार्चं,
560

OUT

खालेख्यं, लघ्वालेख्यं, यस्तुमार्चं, यस्तु *n.*, बाह्यार.—(Of a picture)
चित्रारम्भः.
To OUTLINE, *v. a.* बाह्यरेखामार्चं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), पाखुलेख्यं
कृ, पाखुरेखाम् चक्ष् (c. 10. चक्षयति -यितुं).
To OUTLIVE, *v. a.* अतिजीव् (c. 1. -जीवति -वितुं), अपिककालं जीव्,
दीर्घतरकालं जीव्, घृ (c. 6. म्रियते, म्रिये), म्रियमाणः -या -यं भू.
OUTLIVING, *a.* वहिःस्वः -स्या -स्यं, वहिर्वेत्ती -विन्ती -विन्ति (नृ).
To OUTMARCH, *v. a.* अतिपा (c. 2. -याति -तुं), अतिव्रज् (c. 1. व्रजति
-जितुं), अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), शीघ्रतरयात्रां कृ, अग्रे या or यात्रां कृ.
OUTMOST, *a.* अतिवहिःस्वः -स्या -स्यं, अतिबाह्यः -सा -सं, मध्यातिदूरस्वः
&c. See OUTER.
To OUTNUMBER, *v. a.* अपिकसंख्यकः -का -कं भू or असू, बहुतरसंख्य-
-स्या -स्यं भू, अपिकभू, बहुतरभू.
OUTPOST, *s.* उपरणं, वहिःस्वं सैन्यस्थानं or सैनिकस्थानं.
To OUTPOUR, *v. a.* उत्सिच (c. 6. -सिचति -सेत्ते), उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं).
OUTPOURING, *s.* उत्सिकः, उत्सर्जनं, अवसेचनं, उत्सर्गः, मोक्षणं.
To OUTRAGE, *v. a.* अभिद्रुह् (c. 4. -द्रुहति -द्रोहितुं -द्रोष्टुं), द्रुह्, धृष्
(c. 10. धर्षयति -यितुं), प्रधृष्, उपद्रुव् कृ, उपमर्दनं कृ, साहसं कृ, प्रमय्
(c. 1. -मयति -यितुं, c. 10. -माययति -यितुं), प्रमायं कृ, पारुष्यं कृ, उपपातं
कृ, बलात्कारं कृ, न्यद्रु, अवलेपं कृ, अत्याहितं कृ, दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं).
OUTRAGE, *s.* साहसं, महासाहसं, अतिसाहसं, अभिद्रोहः, द्रोहः, प्रमायः,
धर्मः -धर्षणं, उपमर्दनं, अत्याहितं, उपद्रवः, उपपातः, बलात्कारः, अवलेपः,
न्यद्रुहः, न्यद्रुहणं, उद्रेकः, उत्सिकः, अत्ययः, अत्याचारः, उत्पातः, अतिक्रमः,
मर्यादातिक्रमः, अन्यायः.
OUTRAGED, *p. p.* धर्षितः -ता -तं, प्रधर्षितः -ता -तं, अभिद्रुष्टः -ग्या -ग्यं,
प्रमायितः -ता -तं, कृतसाहसः -सा -सं, उपमर्दितः -ता -तं, कृतोपद्रवः -वा
-वं, न्यद्रुहः -ता -तं, अत्यायितः &c.
OUTRAGEOUS, *a.* अतिसाहसिकः -को -कं, अतिसाहसी -सिनी -सि (नृ),
अतिसाहसकस्मी -म्ली -म्ली (नृ), उग्रः -ग्रा -ग्रं, असुयः &c., उग्रदः
-ग्रा -ग्रं, अत्याचारी &c., प्रमायी &c., राक्षसी &c., राक्षसकस्मी &c.,
राक्षसः -सी -सं, राक्षसयोग्यः -ग्या -ग्यं, दारुणः -शा -शं, घोरः -रा -रं,
अतिद्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिदुराचारः &c.
OUTRAGEOUSLY, *adv.* अतिसाहसपूर्वम्, अतिसाहसं कृत्वा, असुयं, उपद्रुवपूर्वम्,
सोपद्रुवं, दारुणं, अतिदारुणं, घोरं, अतिद्रुष्टं, अत्याचारपूर्वम्.
OUTRAGEOUSNESS, *s.* अतिसाहसिकत्वं, असुयता, दारुणता, घोरता, अति-
द्रुष्टता -त्वं, राक्षसयोग्यता, उत्सिकता.
OUTRÉ, *a.* अतिमर्यादः -दा -दं, लोकव्यवहारविरुद्धः -द्धा -द्धं.
To OUTREACH, *v. a.* अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अतिक्रम (c. 1.
-क्रामति -क्रमितुं).
OUTRIDER, *s.* अश्वारुढः परिचरः or अनुचरः or परिधिस्थः.
OUTRIGHT, *adv.* (At once) सद्यस्, तत्काळे, तत्पथे, सपदि, सम्प्रति,
मूर्धति, अविलम्बितं.—(Completely) सु or अति prefixed, सर्वतस्,
सम्यक्, अविलेन, सामूलं, साधनं.—(Plainly) सुस्पष्टं, सुस्पष्टं, अवकं.
To OUTROOT, *v. a.* उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल्, उच्छिद्
(c. 7. -छिनत्ति -छेत्ते), उत्पट् (c. 10. -पाटयति -यितुं). See To ERADICATE.
To OUTRUN, *v. a.* अतिधाव् (c. 1. -धावति -वितुं), पश्चात् तत्का पूर्वे or
अग्रे धाव् or पूर्वम् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं).
OUTSET, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, प्रथमारम्भः, आगमः, उपक्रमः, प्रक्रमः,
आदिः *m.*, उपोद्घातः; 'at the very outset,' प्रथमारम्भे, आदि,
आदिवेव, प्रथमदर्शनात्; 'the outset and termination,' आग-
मनिर्गमौ *m. du.*, आद्यन्तं.

- To OUTSHINE, v. a.** अतिरुच् (c. 1. -रोचते -ति -चितुं), अधिकं प्रकाश (c. 1. -काशते -शितुं) or शुभ् (c. 1. शोभते -भितुं), अधिकप्रभां दा, अधि-कशोभां दा, अधिकतेजो दा, अधिकप्रकाशं दा; 'the sun outshines the moon,' सूर्यश् चन्द्रम् अतिरोचति तेजसा.
- OUTSIDE, s.** (The exterior) वहिर्भागः, बाह्यभागः, उपरिस्थभागः; 'on the outside,' वहिर्भागे, वहिस्.—(Outer side of an enclosure, &c.) वहिःप्रदेशः, वहिर्देशः.—(The utmost limit) परमावधिः *m.*, उत्तमावधिः *m.*
- OUTSIDE, adv.** (On the outside of) वहिस्, वहिर्भागे, अनारं -रेण; 'outside the fort,' दुर्गाद् अनारं or अनारेण.
- OUTSIDE, a.** वहिस् in comp., बाह्यः -ह्य -सं, वहिःस्थः -स्था -स्यं.
- OUTSKIRT, s.** उपानः -नं, पर्येनः -नं, समनः, अनः -नं, प्रान्तः, सीमा, सीमाप्रदेशः, उत्सङ्गः, परिसरः, धारः; 'of a town,' नगरोपानं, नगर-प्रान्तः, नगरपरिसरः; 'of a village,' ग्रामान्तः, उपरुखं, उपशत्यं; 'of a wood,' वनान्तः, वनधारः.
- To OUTSPREAD, v. a.** विस्तृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं), विस् (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसृ, विततीकृ.
- OUTSPREAD, p. p.** विततः -ता -तं, प्रविततः &c., विस्तारितः -ता -तं, वि-स्तारीः -र्यौ -र्यौ, विस्तृतः -ता -तं, प्रसारितः &c., विसारितः &c.
- OUTSTANDING, a.** अशोधितः -ता -तं, असिद्धः -द्धा -द्धं, असाधितः -ता -तं.
- To OUTSTARE, v. a.** अधिकप्रागल्भ्येन निरीक्ष्य लज्जां गम् (c. 10. गमयति -यितुं), प्रगल्भजनम् अधिकप्रागल्भ्येन निरीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं).
- To OUTSTRETCH, v. a.** प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).
- OUTSTRETCHED, p. p.** प्रसारितः -ता -तं, प्रसृतः -ता -तं, उच्छितः &c., अभ्युच्छितः &c.; 'with outstretched neck,' उद्ग्रीवः -वा -वं; 'arm,' उद्ग्राहः -हुः -हु, अभ्युच्छितबाहुः &c.
- To OUTSTRIP, v. a.** अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अती (c. 2. अत्येति -तुं, rt. इ), लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं); 'outstripping the wind,' अत्यनिलः -ला -लं.
- OUTSTRIPPED, p. p.** अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतीतः -ता -तं, अनारितः -ता -तं.
- To OUTVIE, v. a.** अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिभू, परिभू, अतिभू.
- OUTWARD, a.** (External) बाह्यः -ह्य -सं, वहिःस्थः -स्था -स्यं, वहिः-स्थितः -ता -तं, बाह्योक्तः -क्ता -क्तं, वहिर्भवः -वा -वं, वहिर्भूतः -ता -तं, वहिर्वर्त्तनी -वर्त्तनी -वर्त्तनी (नृ), वहिस् in comp.—(Visible) दृश्यः -श्या -श्यं, दृष्टः -ष्टा -ष्टं, आविर्भवः -ता -तं.—(Not real) अवास्तवः -वो -वं.—(Tending out) वहिर्दिश्यः -श्या -श्यं.
- OUTWARD, OUTWARDS, adv.** वहिर्भागे प्रति, वहिस्, वहिर्दिशि, वहिर्देशं प्रति.
- OUTWARDLY, adv.** बाह्यतः, वहिस्, वहिरङ्गे, वहिरङ्गतः, वहिर्भागे, वहि-र्भागतः.—(Not really) अवस्तुतः.
- To OUTWEIGH, v. a.** अधिकभारी -रिणी -रि भू or अस्, अतिभारी &c. भू, गुरुतरभारी &c. भू, गुरुतरः -रा -रं भू, भारेण वृष् (c. 1. वर्धते -धितुं).
- To OUTWIT, v. a.** अतिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं).
- OUTWORK, s.** दुर्गवहिःस्थितं प्राकारप्राचीरादि, बाह्यपरिक्रिया.
- OVAL, a.** अण्डाकारः -रा -रं, अण्डाकृतिः -ति -ति, अण्डरूपः -पा -पं.
- OVAL, s.** अण्डाकारः, अण्डाकृतिः *f.*, कण्डू, अधिककलत्रिन्.
- OVARIOUS, a.** अण्डमयः -यो -यं, अण्डयुक्तः -क्ता -क्तं, अण्डरूपः -पा -पं.
- OVARY, s.** अण्डाशयः, अण्डाधारः, डिम्बाशयः, डिम्बकोपः.
- OVATE, OVATED, a.** अण्डाकृतिः -ति -ति, अण्डाकारः -रा -रं.
- OVEN, s.** चुल्ली -त्ति *f.*, कटुः *m. f.*, आपाकः, उखा; 'baked in an oven,' कटुपक्वः -क्ता -क्तं, कान्दवः -वो -वं.

- OVER, prep.** (Above in place, position, rank, or value) अधि, उपरि, ऊर्ध्वं prefixed; as, 'placed over,' अधिकृतः -ता -तं, अधि-रोपितः -ता -तं; 'standing over,' अधिष्ठितः -ता -तं, अधिष्ठाता *m.* (तृ), ऊर्ध्वस्थितः &c.; 'situated over,' उपरिस्थः -स्था -स्यं; 'heaped over,' उपरिचितः -ता -तं; 'a tooth growing over another,' अपिदन्तः. When उपरि is not compounded with another word it governs the gen. c.; as, 'over all,' उपरि सर्वेषां. Sometimes उपरि is repeated; as, उपर्युपरि सर्वेषां.—(From side to side, across) expressed by various prepositions, such as अति, अधि, उत्, सम्, अभि, वि &c.; as, 'to cross over,' अतिवृ, उत्वृ, समुवृ, सन्वृ, अतिक्रम्, समतिक्रम्, व्यतिक्रम्, संक्रम्, अती; 'to leap over,' उल्लङ्घ्य, विलङ्घ्य, अभिलङ्घ्य, उत्सृ. Sometimes expressed by पारं in comp.; as, 'to cross over a river,' नदीपारं गम्; 'crossing over,' पारयाः -गा -गं.—(Denoting superiority) expressed by प्र, अधि, उत्, वि, ऊर्ध्व &c. prefixed; as in the following words signifying pre-eminence, or 'advantage over,' प्रधानता, प्रमुखता, अधिकत्वं, आधिक्यं, उत्कर्षः, उन्नतिः *f.*, विशिष्टता, ऊर्ध्वस्थितिः *f.*—(Upon the whole surface or through the whole extent) expressed by परि, वि prefixed; as, 'to wander over the earth,' पृथिवीं परिभ्रम् or पथेद् or विभ्रम्.—(Over against) अभि, अभितः, प्रति, अभिमुखं -खेन, सम्मुखं -खेन, प्रतिमुखं -खेन.
- OVER, adv.** (On the opposite side) पारे -रं; 'the boat is over the river,' पारगता नौका.—(From one to another by passing) expressed by the prepositions प्रति, नि, सम् &c., in combination with roots; as, 'to deliver over,' प्रतिपद्, नि-क्षिप्, संक्रन्.—(Above the top, running over). See OVERFLOWING. (More than the proper quantity, over and above) अधिकं, अधिकतरं, अतिरिक्तं, परं, भूयस्.—(Beyond) अति prefixed.—(Remaining, left over) उद्भूतः -न्ता -न्तं, उद्भूतः -न्ता -न्तं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, उच्छिष्टः &c., अवशिष्टः &c., अनरं, अनरितः -ता -तं; 'a part over,' कलानरं; 'that which is over,' उद्भूतं, शिष्टं, अवशिष्टं, or expressed by परि; as, 'one over,' एकावशिष्टं, एकपरि.—(Throughout) अधि prefixed, साद्यन्तं, साद्यन्तं; 'to read over,' अधिगम्, अघो, or expressed by पार; as, 'one who reads over the Vedas,' वेदपारयाः; 'to get over, complete,' पार (nom. पारयति -यितुं), तीर (nom. तीरयति -यितुं), पारं गम्.—(Too much, excessively) अति or अतिशय or एकान्त prefixed, अतिशयेन, अधिकं, अतीव, एकान्ततः.—(Over again) पुनर्; 'over and over again,' पुनःपुनर्, मुहुर्मुहुस्, वारं वारं.—(To be over). See To CEASE, *v. n.*—(To give over). See To GIVE, *v. a.*—(To turn over). See OVERTURN. For other senses of 'over,' see the verbs, &c., which follow.—(Past) वृत्तः -न्ता -न्तं, भूतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, गतः -ता -तं, अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतीतः -ता -तं.
- To OVERABOUND, v. n.** अतिरिक्तः -न्ता -न्तं भू, अतिवहुलोभू.
- To OVERACT, v. a.** अतिशयेन कृ, अधिकं कृ, अत्याचर् (c. 1. -चरति -रितुं).
- To OVERAWE, v. a.** सम्मोह उपहृ (c. 2. -हृन्ति -न्तुं), त्रासयित्वा निग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं) or निषिध् (c. 1. -पेधति -पेदुं), अतिशयेन त्रस् (c. 10. त्रासयति -यितुं), आकुलोक्, व्याकुलोक्.
- OVERAWED, a.** सम्मोपहृतः -ता -तं, सम्मोपहृतः -ता -तं.
- To OVERBALANCE, v. a.** See To OUTWEIGH.

OVERBALANCE, *s.* अधिकारः, अतिभारः, अधिकतरभारः, सुभारः.
To OVERBEAR, *v. a.* (Bear down) निपत् (c. 10. -पातयति -यितुं),
 दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, यशोकृ, धृप् (c. 10. धर्मयति -यितुं).
 OVERBEARING, *a.* धृष्टः -घा -घं, धर्मितः -ता -तं, प्रधृष्टः &c., प्रधर्मितः -ता
 -तं, धर्मो -धर्मिणी -धि (न्), उद्धतः -ता -तं, अवलिप्तः -ता -तं, धृष्टः
 -धृष्टः; 'to be overbearing,' धृप् (c. 5. धृष्टोति, धर्मितुं).
 OVERBOARD, *adv.* नौकावहिस, नौकोपरिष्ठात्, नौपृष्ठतः, नौपार्श्वतः,
 नौपार्श्वतः, नौकातः, समुद्रमध्ये, मध्मेसमुद्रं, मध्ये-रैवं.
To OVERBURDEN, *v. a.* अतिभारं न्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), अति-
 भारेण पोड् (c. 10. पोडयति -यितुं), अतिभारयुक्तं -क्तां कृ.
 OVERBURDENED, *p. p.* अतिभारी -रिणी -रि (न्), अतिभारवान् -यतो -यत्
 (न्), अतिभारान्नः -न्ना -न्नं, अतिभारयुक्त -क्ता -क्ते.
To OVERCAST, *v. a.* मेघावृतं -तां कृ, मेघाच्छन्नं -त्तां कृ, मेघैः प्रच्छद् (c. 10.
 -छादयति -यितुं) or छाच्छद्, कलुषीकृ, तिमिरीकृ, सार्ध-भ्रं कृ, समये-पां कृ.
 OVERCAST, *a.* मेघावृतः -ता -तं, मेघाच्छन्नः -त्ता -त्तं, मेघाच्छादितः -ता -तं,
 तमोवृतः -ता -तं, यनोपरुद्धः -द्वा -द्धं, घनारुद्धः &c., घनारुद्धः &c.
 OVERCAUTIOUS, *a.* अत्यवहितः -ता -तं, एकान्तावहितः &c., स्ववहितः &c.
To OVERCHARGE, *v. a.* (In an account) अतिमूल्यं or अधिकमूल्यं प्राप्य
 (c. 10. -अर्चयते -ति -यितुं). See *To* OVERBURDEN, OVERLOAD.
 OVERCHARGE, *s.* (Asking too much) अतिमूल्यप्रापनं, अधिकमूल्यप्रापनं.
To OVERCLOUD, *v. a.* मेघावृतं -तां कृ. See *To* OVERCAST, *v. a.*
To OVERCOME, *v. a.* (Subdue) जि (c. 1. जयति -ते, जेतुं), पराजि,
 निजि, विजि, सजि, अभिभू, प्रभू, पराभू, यशोकृ, दम् (c. 10. दमयति
 -यितुं), प्रदम् धृप् (c. 10. धर्मयति -यितुं), प्रपम्, हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं),
 यशोमृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), जलङ्क. (Surmount, get the better
 of) अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अधिक्रम, अधिरुह (c. 1. -रोहति
 -रोहुं), अध्यारुह, [आरुह, अतो (c. 2. अस्तेति -न्तुं, rt. 3), व्यतो,
 अतिश्रुति (c. 2. -श्रुते -श्रुयितुं), नृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं), पार (c. 10.
 पारयति -यितुं), अभिभू. (Exhaust, distress) सद् (c. 10. साद-
 यति -यितुं), अवसद्, खिद् (c. 10. खेदयति -यितुं), व्याकुल (c. 10.
 -कुलयति -यितुं).
 OVERCOME, *p. p.* (Subdued) जितः -ता -तं, पराजितः -ता -तं, विजितः
 -ता -तं, अभिभूतः -ता -तं, पराभूतः &c., यशोकृतः &c., यशोभूतः &c.,
 दमितः -ता -तं, दान्तः -न्ता -न्नं. (Distressed, agitated) आक्रान्तः
 -न्ना -न्नं, आर्चः -न्तः -न्नं, आतुरः -रा -रं, यस्तः -स्ता -स्तं, आकुलः -ला
 -लं, व्याकुलः -ला -लं, परिगतः -ता -तं; 'with hunger,' युधाक्रान्तः
 &c., युधातः -न्ता -न्नं, युधातुरः -रा -रं; 'with sorrow,' शोकातः
 &c., शोकाकुलः -ला -लं; 'with shame,' ह्रीजितः -ता -तं, लज्जा-
 परिगतः -ता -तं.
 OVER-COMPASSIONATE, *a.* एकान्तकरुणः -शा -यं, अतिकारुणिकः -की -कं.
 OVER-CONFIDENT, *s.* अतिविश्वासी -सिनी -सि (न्), एकान्तविश्वासी &c.
To OVERDO, *v. a.* अतिशयेन कृ, अधिकं कृ. (Cook too much) अति-
 शयेन पक् (c. 1. पचति, पक्तुं), अतिपाकं कृ, अतिपक्कं -क्तां कृ.
 OVERDONE, *p. p.* (Cooked too much) अतिपक्कः -क्ता -क्ते. (Too
 much wearied) अतिश्रान्तः -न्ता -न्नं, अतिश्रमातः -न्ता -न्नं.
To OVER-EAT, *v. a.* अतिभोजनं कृ, अत्यशनं कृ, अतिशीर्षितं कृ.
To OVER-ESTIMATE, *v. a.* अधिकं or अतिशयेन मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).
 OVER-EXCITEMENT, *s.* अत्युत्साहः, अत्युद्योगः, अत्युत्कम्पः.
 OVER-FATIGUE, *s.* अतिश्रान्तिः *f.*, अतिश्रमः, अतिश्लेशः, अतिशयश्लेदः.
To OVER-FLOW, *v. n.* (Run over the brim) उत्सेपनं कृ, उत्सेकं कृ,
 अतिपूर्णे -त्ता -त्तं भू, अत्यनपूर्णे -त्ता -त्तं भू, परिपूर्णे &c. भू, परि-

पूर्णभू, जलोत्सेकं कृ, जलोत्सेपनं कृ, जलाप्रापनं कृ, उपचितः -ता -तं
 भू, उपचितजलः -ला -लं भू, समाप्रुतः -ता -तं भू, सम्प्रुतजलः -ला -लं
 भू, स्फाप् (c. 1. स्फयते -यितुं), स्फीतः -ता -तं भू, स्फीतजलः -ला -लं
 भू. (Be exuberant) अतिपहुलीभू, अतिप्रचुरीभू, अतिरिक्तः -क्ता -क्ते
 भू, उद्भिक्तः &c. भू, पुष्कलीभू, वृप् (c. 1. वर्पते -धिन्तुं), प्रवृद्धः -द्वा -द्धं
 भू; 'overflows with tears,' वाप्सायते; 'their eyes over-
 flowed with tears,' तेषां नेत्राणि समाप्रुतानि पारिष्ठा.
To OVERFLOW, *v. a.* नलेन झु (c. 10. प्रावयति -यितुं) or आप्रु or परिप्रु
 or संप्रु, जलप्रुतं -तां कृ, जलप्रापितं -तां कृ, जलाप्रापितं -तां कृ,
 जलव्याप्तं -तां कृ., जलाप्रापनं कृ, जलप्रापनं कृ.
 OVERFLOW, *s.* उत्सेकः, उत्सेपनं, जलप्रावः -पनं, जलाप्रापनं, जलपरिप्रवः,
 जलोच्छ्रावः, जलोत्सेकः, जलवृद्धिः *f.*, जलीपः, जलप्रवृद्धिः *f.*, जलागमः.
 OVERFLOWED, *p. p.* नलप्रापितः -ता -तं, जलाप्रापितः &c., आप्रापितः &c.,
 जलप्रुतः -ता -तं, जलपरिप्रुतः &c., आप्रुतः &c., परिप्रुतः &c., जलव्याप्तः
 -ता -तं, व्याप्तः &c.; 'is overflowed,' प्राप्यते.
 OVERFLOWING, *part. or a.* (So full as to run over) उत्सेपनकारी
 -रिणी -रि (न्), उत्सिष्यमानः -न्ना -न्नं, उत्सिक्तः -क्ता -क्ते, अतिपूर्णे-
 -त्ता -त्तं, अत्यनपूर्णे &c., परिपूर्णे &c., पर्याकुलः -ला -लं; 'with
 water,' सम्प्रुतोदकः -क्ता -क्ते, सम्प्रुतजलः -ला -लं, जलोत्सिष्यमानः
 &c. (Exuberant) अतिपहुली -ला -लं, बहुलः &c., पुष्कलः -ला
 -लं, प्रचुरः -रा -रं, उद्भिक्तः -क्ता -क्ते, अतिरिक्तः &c., उपचितः -ता
 -तं; 'eyes overflowing with tears,' अश्रुसमाप्रुतानि नेत्राणि;
 'having overflowing eyes,' उपमुताद्यः -द्वी -द्वं; 'overflowing
 its bounds,' उद्भेलः -ला -लं.
 OVERFLOWING, *s.* उत्सेकः, उत्सेपनं, जलाप्रावः, जलोत्सेकः, प्रवृद्धिः *f.*,
 वृद्धिः, अतिरिक्तता, उद्भिक्तता, परिपूर्णीता, अतिपूर्णीता, उपचयः, आतिशयः,
 आधिपत्यं, अतिवाहुल्यं; 'of a river beyond its banks,' विदारः.
 See OVERFLOW. 'To fill to overflowing,' झु (c. 10. प्रावयति
 -यितुं), परिप्रु.
To OVERGROW, *v. a. or n.* अतिवृष् (c. 1. -वर्षते -धिन्तुं), अधिकं वृष्,
 अत्यन्तं or अतिमात्रं वृष् or रुह (c. 1. रोहति, रोहुं) or प्ररुह.
 OVERGROWN, *p. p. or a.* अतिवर्षितः -ता -तं, कालप्ररुद्धः -द्वा -द्धं, अतिरुद्धः &c.
 OVERGROWTH, *s.* अतिवृद्धिः *f.*, अतिवर्षनं, अधिकवृद्धिः, कालप्ररुद्धिः *f.*
To OVERHANG, *v. n.* वहिलेष् (c. 1. -लसते -सितुं), प्रलप्, अवलप्, वहि-
 प्रलप्, वहिःस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).
 OVERHAUGHTY, *a.* अतिसाहसी -सिनी -सि (न्), एकान्तसाहसी &c.
To OVERHAUL, *v. a.* इतस्ततः समीक्ष्य परोक्ष (c. 1. -ईक्षते -धिन्तुं) or
 निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), पुनःपुनः परिवर्त्य परोक्ष, पुनः परोक्ष.
 OVERHEAD, *adv.* मस्तकोपरि, शीर्षोपरि, उपरिष्ठात्, उपरिस्थाने, ऊर्ध्वस्थाने,
 ऊर्ध्वं, ऊर्ध्वं, उर्ध्वं, विहायसा.
To OVERHEAR, *v. a.* प्रच्छन्ने स्थित्वा द्वयोः संलापं श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं)
 or उपश्रु or आकर्ण्य (c. 10. -कर्णयति -यितुं), अकस्माद् आकर्ण्य.
 OVERHEARD, *p. p.* आकर्णितः -ता -तं, अकस्माद् आकर्णितः &c., श्रुतः -ता -तं.
To OVERJOY, *v. a.* अत्यनम् आनन्द (c. 10. -नन्दयति -यितुं) or प्रहृप्
 (c. 10. -हृषयति -यितुं), अतिशयेन प्रहृप्.
 OVERJOY, *s.* अत्यनन्दः, परमानन्दः, परमहर्षः, परमाह्लादः.
 OVERJOYED, *p. p.* परमहृष्टः -द्वा -द्धं, परमसहृष्टः &c., परमानन्दितः -ता
 -तं, परमाह्लादितः -ता -तं, हर्षाकुलः -ला -लं, हर्षविह्वलः -ला -लं,
 रोमाञ्चितः -ता -तं, हर्षरोमाञ्चितः -ता -तं, पुलकितः -ता -तं, हर्षपुलकितः
 -ता -तं, उल्लासितः -ता -तं, उल्लासितः -ता -तं, उल्लासो-सिनी -सि (न्),
 परमप्रीतः -ता -तं, दृष्टिप्लवः -त्ता -त्तं, प्रहृष्टः &c., प्रहृष्टमनाः -न्ना -न्नः

(स्), अतिहर्षयुक्तः -क्ता -क्ते, अतिहृष्टः &c.; 'to be overjoyed,' परमम् आनन्दं (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), परमानन्दं कृ.

OVERLAID, *p.p.* आच्छन्नः -न्ना -न्ने, पिहितः -ता -ते, पिनद्धः -द्धा -द्धं; 'with gold,' सुवर्णपत्रपिनद्धः -द्धा -द्धं.

OVERLARGE, *a.* अतिवृहन् -हन्ती -हन् (न्), अतिमहान् -हन्ती &c., अति-स्थूलः -ला -ले, अतिविपुलः &c., एकान्तस्थूलः &c., अतिरिक्तः -क्ता -क्ते.

To OVERLAY, *v. a.* (An infant) शय्यास्तरणभारेण षोडशित्वा शिशुप्राण-यातं कृ.—(Cover, spread over) छद् (c. 10. छादयति -यितुं), आच्छद्, पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अपिधा.—(Oppress with too great a weight) अतिभारेण षोड् (c. 10. षोडयति -यितुं).

To OVERLEAP, *v. a.* लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं), उलङ्ग, विलङ्ग, लङ्गनं कृ, उल्लु (c. 1. -ल्लवते -ल्लोतुं).

OVERLENIENT, *a.* अतिमृदुः -दुः -द्वी -द्वे, एकान्तमृदुः &c.

To OVERLOAD, *v. a.* अतिभारं न्यस् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं) or आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), अतिभाराक्रान्तं -न्तां कृ, अत्यन्तं or अति-शयेन षृ (c. 10. पूरयति -यितुं), अतिपूर्णं -र्णां कृ.

OVERLOADED, *p. p.* अतिभाराक्रान्तः -न्ता -न्ते, अतिभाराक्षः -क्षा -क्षे, अति-भारी -रिणी -रि (न्), अतिपूर्णः -र्णा -र्णे, अतिपूरितः &c. See OVERBURDENED.

OVERLOADING, *s.* अतिभारन्यासः, अतिभारारोपणं, आक्रमः -मणं.

To OVERLOOK, *v. a.* (View from a high place) उन्नतस्थानाद् अव-लोक् (c. 10. -लोकायति -यितुं, c. 1. -लोकते -कितुं) or निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or अवेक्ष् or अभिवीक्ष्.—(Superintend, preside over) अपिधा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), कार्यवेक्षणं कृ, कार्यदर्शनं कृ, कार्यवेक्षणं कृ, कार्यणि अवेक्ष्, अप्यक्षः -क्षा -क्षं भू.—(Let pass, excuse) उपेक्ष्, अवसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), क्षम् (c. 1. क्षमते -ति, क्षन्तुं), दोषाच्छादनं कृ, दोषछालनं कृ, उपेक्षां कृ, उपेक्षणं कृ.

OVERLOOKED, *p. p.* (Viewed from above) उन्नतस्थानाद् or उन्नतप्रदे-शाद् अवलोकितः -ता -ते.—(Superintended) अपिधितः -ता -ते, अवेक्षितः -ता -ते.—(Passed over, excused) उपेक्षितः -ता -ते, अवसृष्टः -ष्टा -ष्टं.

OVERLOOKER, *s.* अवेक्षिता *m.* (तृ), अप्यक्षः, उपद्रष्टा *m.* (पृ), कार्यद्रष्टा.

OVERMUCH, *a.* अति or अतिशय prefixed, अधिकः -का -के, अत्यन्तः -न्ता -न्ते, एकान्तः -न्ता -न्ते, अतिमात्रः -त्रा -त्रं, अतिमयीदं -दा -दे, अतिरिक्तः -क्ता -क्ते.

OVERMUCH, *s.* अतिवाहुल्यं, आधिक्यं, अधिकता, अतिरिक्ता, एकान्तत्वं.

OVERMUCH, *adv.* अति prefixed, अतिशयेन, अत्यन्तं, अतिमयीदं, एकान्ततस्.

OVER-OFFICIOUS, *a.* अत्युपकारी -रिणी -रि (न्), अत्युपकारी &c., अत्यु-पचारः &c.

To OVERPASS, *v. a.* अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं).

OVERPAST, *p. p.* अतिक्रान्तः -न्ता -न्ते, अतीतः -ता -ते, गतः -ता -ते.

To OVERPAY, *v. a.* अतिमूल्यं or अधिकमूल्यं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

OVERPLUS, *s.* उद्धर्षः, उद्धर्षः, अवशिष्टं, उच्छिष्टं, शिष्टं, परभागः.

To OVERPOWER, *v. a.* अभिभू, पराभू, पराजि (c. 1. -जयते -जेतुं), निर्जि, त्म् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), पराक्रम, वशीकृ. See To OVERCOME.

OVERPOWERED, *p. p.* पराजितः -ता -ते, आक्रान्तः -न्ता -न्ते. See OVERCOME.

To OVERRATE, OVERPRIZE, *v. a.* अधिकं or अतिशयेन मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं, c. 10. मानयति -यितुं), अधिकमूल्यं or अतिमूल्यं कृ.

To OVERREACH, *v. a.* अतिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अभिसन्धा, प्रलम् (c. 1. -लभते -लभ्युं), विप्रलम्, प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं).

OVERREACHED, *p. p.* अतिसंहितः -ता -ते, प्रलम्भः -म्भा -म्भं, प्रतारितः -ता -ते.

OVERREACHING, *s.* अतिसन्धानं, अतिसन्धिः *m.*, प्रलम्भः, प्रतारणं -या.

OVERRIPE, *a.* अतिपक्वः -क्ता -क्ते, कालप्रलुटः -लुटा -लुटे, विनाशोन्मुखः &c.

To OVERRULE, *v. a.* अधिकृ, प्रभू, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), विनियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), नियम्, सन्नियम्, संयम्, यम्, शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, अधिकारं कृ.

OVERRULER, *s.* अधिकारी *m.* (न्), अधिष्ठाता *m.* (तृ), प्रभुः *m.*, अनुशास्ता.

To OVERRUN, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अधिक्रम्, उपद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), उपद्रवं कृ, उपद्रवं कृ.

OVERRUN, *p. p.* आक्रान्तः -न्ता -न्ते, आक्रमितः -ता -ते, उपद्रुतः -ता -ते, उपप्रुतः &c., आक्रोर्षः -र्षा -र्षे, आस्तोर्षः &c., व्यामः -मा -मे.

To OVERSEE, *v. a.* उपद्रृश् (c. 1. -पश्यति -द्रृष्टुं), अवेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), कार्यवेक्षणं कृ, कार्यदर्शनं कृ, कार्यवेक्षणं कृ, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं).

OVERSEER, *s.* अप्यक्षः, उपद्रष्टा *m.* (पृ), अवेक्षिता *m.* (तृ), कार्यवेक्षिता *m.*, अधिष्ठाता *m.*, अधिकर्म्मिकः, कार्यद्रष्टा *m.*, कार्योपशः, अधिकारी *m.* (न्), अधिकृतः; of a village, 'स्थापकः.

To OVERSET, *v. a.* पर्यस् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं), परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), आधिष्ण (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), निषत् (c. 10. -पातयति -यितुं), अधः कृ.

To OVERSET, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं). See To UPSET.

To OVERSHADOW, *v. a.* छायापा छद् (c. 10. छादयति -यितुं) or प्रच्छद्, छायां कृ, छायावृत् -तां कृ, चितानीकृ.

OVERSHADOWED, *p. p.* छायावृत् -ता -ते, छायाच्छादितः &c., छायाच्छन्नः -न्ना -न्ने.

To OVERSHOOT, *v. a.* लक्ष्यम् अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं) or उलङ्ग, लक्ष्यातिक्रमं कृ, लक्ष्योत्तङ्गनं कृ, लक्ष्यातिक्षेपं कृ.

OVERSIGHT, *s.* (Error) दृष्टिदोषः, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, प्रमादः.

To OVERSLEEP, *v. a.* अतिशयेन or अतिदीर्घं or सुदीर्घं स्वप् (c. 2. स्वपि-ति, स्वप्नुं), अतिनिद्रां कृ, अतिस्वापं कृ.

To OVERSPREAD, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), आच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं), आवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), समावृ, अवतन् (c. 5. -तनोति -नितुं), वितन्, वितानीकृ, अवक् (c. 6. -किरति -कृषितुं -रीतुं), समवक्, आक्, पृ (c. 10. पूरयति -यितुं).

OVERSPREAD, *p. p.* आक्रान्तः -न्ता -न्ते, समाक्रान्तः &c., आच्छादितः -ता -ते, आच्छन्नः -न्ना -न्ने, प्रच्छादितः &c., आवृतः -ता -ते, आक्रोर्षः -र्षा -र्षे, आस्तोर्षः &c., व्यामः -मा -मे, संवीतः &c., परिवीतः &c., पूरितः &c., गाहितः &c., श्रितः &c., वितानीकृतः &c., पूर्णः -र्णा -र्णे.

To OVERSTATE, *v. a.* अतिशयेन or वागापिचनेन वद् (c. 1. वदति -दितुं), अत्युक्तिं कृ, अतिशयोक्तिं कृ.

To OVERSTEP, *v. a.* अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), लङ् (c. 10. लङ्ग-यति -यितुं), उलङ्ग, विलङ्ग, अभिलङ्ग.

OVERSTOCK, *s.* अतिसङ्घयः, अधिकसङ्घयः, अतिसम्भारः, अतिसङ्ग्रहः.

To OVERSTOCK, *v. a.* अतिशयेन सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं) or उपकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), अतिसम्भारं कृ, अतिसङ्घयं कृ, अधिकसम्भारं कृ, अतिपूर्तिं कृ, अधिकपूर्तिं कृ.

OVERSTOCKED, *p. p.* अतिसम्भृतः -ता -ते, अतिपूरितः -ता -ते, अतिपूर्णः -र्णा -र्णे.

To OVERSTRAIN, *v. n.* अतिशयनं कृ, अतिप्रयत्नं कृ, अतिशयेन यत् (c. 1. यतते -तितुं).

OVERT, *a.* प्रकाशः -ज्ञा -ज्ञं, स्पष्टः -रा -रं, व्यक्तः -जा -जं, विस्मयः -रा -रं, अभिव्यक्तः &c., विपृतः -ता -तं, प्रकटः -टा -टं, जगृहः -टा -टं, आविर्भूतः &c., प्रत्यक्षः -द्या -द्यं.

To OVERTAKE, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति -प्राप्नुते), सम्प्राप्, पृ (c. 1. परति, पर्युं), यम् (c. 1. यमते -मिन्तुं), चाक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), पश्चाद्वापन् or पश्चाद् अनुपाय्य चाक्रम् or चाक्रमणं कृ.—(Come upon unexpectedly) चकस्माद् चागद् (c. 10. -सादयति -यितुं) or प्राप्.

OVERTAKEN, *p. p.* प्राप्तः -मा -मं, सम्प्राप्तः -मा -मं, यक्तः -जा -जं, पृतः -ता -तं, गृहीतः -ता -तं, चाक्रान्तः -जा -जं, चाक्रमितः -ता -तं.—(Come upon suddenly) चकस्माद् चासादितः -ता -तं.

To OVERTAKE, OVERTAK, *v. a.* अतिभारं व्यम् (c. 4. -अव्यति -असितुं) or कृ in caus. (पर्ययति -यितुं), अधिकभारं व्यम्.

To OVERTHROW, *r. a.* (Defeat) पराणि (c. 1. -नयते -नेतुं), विनि, निर्नि, नि, पराहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), अभिभू, पराभू, पराम् (c. 4. -अव्यति -असितुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, पर्यामृज् (c. 6. -मृजति -मृज्ते), पशोक्.—(Turn upside down, upset, subvert) पर्यम्, पराधिप् (c. 6. -धिपति -धेयुं), आधिप् (c. 10. धेययति -यितुं), परिपृक् (c. 10. -पर्ययति -यितुं), संद्युम् (c. 10. -द्योभयति -यितुं), पत् (c. 10. पातयति -यितुं), निपत्.—(Destroy, &c.). See OVERTURN.

OVERTHROW, *s.* (Defeat) परानयः, अपनयः, जयः, पराजयः, अभिभयः, अभिभूतिः *f.*, परिभयः.—(Ruin, destruction) नाशः, विनाशः, प्रणाशः, ध्वंसः, ध्वंसः, विध्वंसः, प्रध्वंसः, उच्छेदः, अनुच्छेदः, नाशः -हनं यातः, विपातः, भङ्गः, भेदः, व्यसनः; 'of an army,' पलव्यसनं.—(Upsetting, subverting) पर्यामः, पर्यसनं, परियसनं, पातनं, निपातनं.

OVERTHROWN, *p. p.* परानितः -ता -तं, नितः &c., पराभूतः &c., अभिभूतः &c., पराहतः &c., परालः -स्ता -स्तं, उपात्मः &c., नष्टः -हा -रं, नाशितः -ता -तं, विनाशितः &c., हतः &c., भग्नः -गना -ग्नं, पातितः -ता -तं, निपातितः &c., ध्वंसितः &c., नातव्यसनः -ता -तं.

OVERTLY, *adv.* प्रकाशः, स्पष्टः, विस्पष्टः, व्यक्तः, प्रकटः, आविम्, प्रादुम्, जगृहं, प्रत्यक्षं-वेण-द्यात्.

OVERTURE, *s.* (Opening) विपुतिः *f.*, विपरयं, प्रकाशः -शनः.—(Proposal) उपन्यासः, निवेदनं, प्रसङ्गः, अभिधानं; 'secret overture,' उपनयः -नायः.—(Musical or dramatic prelude) पृष्ठरङ्गः, प्रलापना, प्रकरणं, उपोद्घातः, नान्दी; 'player or speaker of it,' नान्दीपादी, नान्दीकट.

To OVERTURN, *v. a.* परापृन् (c. 10. -पर्ययति -यितुं), परिपृन्, अपपृन्, पर्यस् (c. 4. -अव्यति -असितुं), रटाधिप् (c. 6. -धिपति -धेयुं), आधिप् (c. 10. -धेययति -यितुं), पत् (c. 10. पातयति -यितुं), निपत्, उस्तद् (c. 10. सादयति -यितुं), संद्युम् (c. 10. -द्योभयति -यितुं), अयोनुपरीकृ, अपरोपरीकृ, चपः कृ, नुचोक्.—(Destroy, &c.) नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), विनश्, प्रणश्, ध्वंस (c. 10. ध्वंसयति -यितुं), विध्वंस, प्रध्वंस, उच्छिद् (c. 7. -चिनति -चेयुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं, c. 10. पातयति -यितुं), खद्.

OVERTURN, *s.* पर्यासः, पर्यसनं, परियसनं, परापसनं, पातनं, निपातनं, उस्तदनं, धोमः, संद्योमः, ध्वंसः, ध्वंसनं, प्रध्वंसः. See OVERTHROW.

OVERTURNED, *p. p.* पर्यस्तः -स्ता -स्तं, पराधिप्तः -मा -मं, परावर्तितः -ता -तं, परियर्तितः &c., परापृप्तः -मा -मं, अपपृप्तः &c., पातितः &c., निपातितः &c., उस्तादितः &c., संद्योभितः &c., अपःकृतः &c., ध्वंसितः &c. See OVERTHROWN.

OVERTURNING, *s.* परापसनं, परियसनं, पर्यसनं, वस्तादनं. See OVERTURN.

To OVERTVALUE, *r. a.* अधिकं or अतिशयेन मन् (c. 4. मयते, मन्तुं, c. 10. मानयति -यितुं), अधिकमन्त्यं or अतिमन्त्यं कृ or स्वा in caus. (स्वापयति -यितुं).

OVERWHEMING, *a.* अत्यभिमानी -निनी -नि (न्), अतिमानो &c., अत्यद्भारी &c., अत्यहंशुः -शुः -शु, आत्मघायो &c.

OVERWHEMINGLY, *adv.* अत्यभिमानी, अत्यद्भारी, अत्यभिमानीयुः.

OVERWEIGHT, *s.* अतिभारः, अधिकभारः, भारापवनं, अतिशयभारः.

To OVERWHELM, *v. a.* (Crush, beat down) अवमृद् (c. 9. -मृज्नाति -मृज्नुते), प्रमृद्, चामृद्, अवपृत् (c. 10. -पातयति -यितुं), निपत्, पुप् (c. 10. पोषयति -यितुं), निर्मिप् (c. 7. -विनष्टि -वेष्टुं), ममिप्, विनिमिप्.—(Overspread) साधद् (c. 10. सादयति -यितुं), समाधद्, चापृ (c. 5. -गृणेति -ग्रितुं -रोतुं), मनाय्, चाक्रम् (c. 1. क्रामति -क्रमितुं), अवपृत् (c. 6. -विरति -विरितुं -रोतुं), समपृक्, चपाकृ; 'he overwhelms them with arrows,' तान् चपाकृरति शरैः.—(Immerge, submerge) मज्ज् (c. 10. मज्जयति -यितुं), निमज्ज्, चपमाह् (c. 10. -गाहयति -यितुं), समाप् (c. 10. -प्रापयति -यितुं, c. 1. -प्रापते), समभिप्, अभिप्, पटिप्, अभिपटिप्, उपपृ, विप्, समाप्पतं -तां कृ, पटिप्पतं -तां कृ, समभिप्पतं &c. कृ, मज्जं -गनां कृ.

OVERWHELMED, *p. p.* मदितः -ता -तं, अपमदितः &c., अवपातितः &c., ममिष्टः -ष्ट -ष्टं, आच्छदः -द्या -द्यं, आच्छादितः -ता -तं, चापृतः -ता -तं, चाक्रान्तः -जा -जं, समाक्रान्तः &c., आकोपः -शो -शं, मग्नः -गना -ग्नं, निमग्नः &c., प्रमग्नः &c., गाहितः &c., अभिमुतः &c., अभिपटिमुतः &c., समभिमुतः &c., उपपृमुतः &c., पटिमुतः &c., समाप्पुतः &c., सपृमुतः &c., उपपृमुतः &c., यत्नः -स्ता -स्तं, परिगतः &c., पाकुलः -ला -लं; 'with care,' विनामग्नः &c., पिनाकुलः &c.; 'with shame,' ह्योपरितः &c.

OVERWHELMING, *part. or a.* अपमदी -दिनी -दि (न्), अवपरी &c., निमपकारी &c., उपप्यकारकः -का -कं.

OVERWISE, *a.* अतिप्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अतिज्ञानी -निनी -नि (न्), एकान्तप्राज्ञः &c., अतिपरिज्ञितः -ता -तं, परिज्ञितमन्यः -न्या -न्यं.

To OVERWORK, *r. a.* अतिशयेन or एकान्तः or अधिकम् चापस् (c. 10. -यासयति -यितुं), अत्यायासं or अतिश्रेयं कृ or दा.

OVERWORK, *s.* अत्यायासः, अतिश्रेयः, एकान्तश्रेयः, अतिश्रमः.

OVERWORKED, *p. p.* अत्यायासितः -ता -तं, अतिश्रेयितः &c., अतिश्रितः -हा -रं.

OVERWROUGHT, *a.* अतिसंस्कृतः -ता -तं, अतिपरिष्कृतः &c., अतिसिद्धः -हा -रं.

OVERZEALOUS, *a.* अत्युत्सुकः -का -कं, अत्यासक्तः -स्ता -स्तं, अतिव्ययः -या -यं, अत्युत्सर्गः -मा -मं, अतिपरयः -शदा -शं; अत्युत्सुकितः &c.

OVIFORM, *a.* अण्डाकारः -रा -रं, अण्डाकृतिः -ति -ति, अण्डरूपः -पा -पं.

OVIPAROUS, *a.* अण्डमः -ना -नं, अण्डजनकः -का -कं, अण्डमनः -जा -जं, अण्डमसूः -सू -सु, अण्डोत्पादकः -का -कं, द्विजः -ना -नं, द्विजमा -न्ना -न्न (न्), द्विजातिः -ति -ति, अयोनिजः &c.; 'any oviparous animal,' द्विजः, द्विजातिः &c.

To OWE, *v. a.* (Owe money) पृ (c. 10. पारयति -यितुं) with acc. and dat.; as, 'he owes a hundred pieces of money to Devadatta,' देवदत्ताय शतं मुद्रा पारयति; 'he repaid me the money which he owed me,' पारयन् महं यसूनि प्रत्यपद्यत.—(Beindebted) कृणी -यिनी -णि भू, कृण्वान् -यतो -यद् भू, कृण्वष्टः -ष्टा -कं भू, कृण्व कृ.—(Be obliged) अनुगृहीतः -ता -तं भू; 'I owe you many thanks for your advice,' अनुगृहीतोऽस्मि तवोपदेशेन. The sense of 'owe' may be expressed by the fut. pass.

OWN

part.; as, 'I owe him money,' मया तस्मै धनं प्रतिदेयं or प्रति-
दातव्यं, or by changing the construction of the sentence
thus, 'I owe my deliverance to you,' भवान् मम रक्षाकारणम्
इति ज्ञातव्यं. See the next word.

OWING, *part.* (Due) देयः -या -यं, प्रतिदेयः -या -यं, दातव्यः -य्या -य्यं,
प्रतिदातव्यः &c., दानीयः -या -यं, शोथनीयः -या -यं.—(Following
as effect and cause) प्रयुक्तः -क्ता -क्ते, जनितः -ता -ते, उत्पादितः
&c., उद्भवः -वा -वं, प्रभवः &c., कारणभूतः -ता -ते; 'my deliv-
erance is owing to you,' भवान् मम रक्षाकारणं or मम रक्षणं
भवत्प्रयुक्तं.—(Imputable) आरोपणीयः -या -यं, अप्यारोपणीयः -या -यं,
ससन्धनीयः &c.

OWL, *s.* उलूकः, कलूकः, पेचकः, कोशिकः, वायसारतिः *m.*, दिवाच्यः,
दिवाभोतः, निशादः, निशाचरः, नक्तवरः, निशादर्शी *m.* (नृ), नक्तपारी *m.*
(नृ), रजनीचरः, काकभीरुः *m.*, कावहरूः, पूकः, वक्रनासिकः, रक्तनासिकः.

OWL-LIGHT, *s.* ईषत्प्रकाशः, मन्दप्रकाशः, मन्दप्रभा, निशादिः *m.*

OWN, *a.* स्वः स्वा स्वं, ज्ञात in comp., स्व in comp., स्वकीयः -या -यं,
'आत्मीयः -या -यं, स्वीयः -या -यं, स्वकः -का -के, निजः -जा -जं, नैजः
-जी -जं प्रातिश्रिकः -की -के, ज्ञातससन्धनी -न्धनी -न्धि (नृ), ज्ञात्मा-
धीनः -ना -नं, ज्ञातभूतः -ता -ते; 'my own,' मदीयः -या -यं; 'thy
own,' त्वदीयः -या -यं; 'our own,' असदीयः -या -यं; 'of one's
own self or own accord,' स्वयं.—(Belonging to no other)
अनन्यससन्धनी &c., अनन्यस्वामिकः -का -के, अनन्याधीनः -ना -नं,
अनन्यवर्ती &c. Compounds with स्व and ज्ञात, are most
frequent to express 'own,' as applicable to the first,
second, or third person; thus, 'one's own act,' स्वकर्म *n.*
(नृ), ज्ञातकर्म, स्वयकृतं; 'one's own son,' स्वपुत्रः, ज्ञातपुत्रः, स्वजः;
'own nature,' स्वभावः; 'own fancy,' स्वचिन्ता *n.*; 'own duty,'
स्वधर्मः; 'own country,' स्वदेशः; 'own caste or tribe,'
स्वजातिः *f.*; 'own family,' स्वकुलं; 'own advantage,' स्वार्थः,
ज्ञातहितं; 'for one's own sake,' ज्ञातार्थं -र्थं; 'one's own wife,'
स्वकीया, स्वीया, स्वभार्या; 'to make one's own,' ज्ञातसात्.

To OWN, *v. a.* (Have the legal right to) अधिकारी -रिणी -रि भू
or अस, स्वामी &c. भू, ईश्वरः -रा -री -रं भू; 'to own land,' क्षेत्राधि-
कारी &c. भू, क्षेत्रस्वामी &c. भू; or expressed by the use of
अस् or भू with the gen. c., or with मदीयः -या -यं, आत्मीयः
-या -यं, स्वकीयः -या -यं, ज्ञात्माधीनः -ना -नं, स्वाधीनः &c.; as,
'I own that land,' तद् क्षेत्रं मदीयम् अस्ति or ज्ञात्माधीनं or मम
भवति; 'the king owns this money,' एतद् धनं राजाधीनम् अस्ति.
See To BELONG. (Acknowledge to belong to one's self,
claim to one's self) स्वीकृ, ज्ञातसात्, स्वीयमिति वद् (c. 1. वदति
-दितुं), ममेति वद्, स्वत्वम् अभिमन्, स्वत्वं ज्ञा (c. 10. ज्ञापयति -यितुं, c. 9.
ज्ञानाति) or अभिज्ञा or वृष् (c. 10. वृषयति -यितुं), स्वकीयं -यां कृ,
आत्मीयं -यां कृ.—(Confess, acknowledge) स्वीकृ, अङ्गीकृ, उरीकृ,
अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), ग्रह, अभिमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं),
अभिज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), प्रतिज्ञा, प्रत्यभिज्ञा, समभिज्ञा, अनुभाष्य
(c. 1. -भाषते -यितुं), स्वीकारं कृ.

OWNED, *p. p.* (Confessed, acknowledged) स्वीकृतः -ता -तं, अङ्गी-
कृतः &c., अभिज्ञातः -ता -तं, प्रतिज्ञातः &c.—(The legal right
vested in) स्वत्वविशिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'owned by me,' मत्स्वत्वविशिष्टः &c.

OWNER, *s.* अधिकारी *m.* -रिणी *f.* (नृ), स्वामी *m.* -मिनी *f.* (नृ), ईश्वरः
-रा -री, पतिः *m.*, प्रभुः *m.*, अधिभूः *m.*, अधिपः, ईशिता *m.* (नृ),

PAC

नेता *m.* (नृ), नायकः, परिवृद्धः, भरखः; 'of cattle,' गवोश्वरः; 'of
land,' क्षेत्राधिकारी *m.*

OWNERSHIP, *s.* स्वाम्यं, स्वामित्वं, स्वत्वं, अधिकारः -रिता -त्वं, प्रभुत्वं -ता,
रेष्यत्वं, नायकत्वं.

OWNING, *s.* (Confession) स्वीकारः, स्वीकरणं, अङ्गीकारः, अङ्गीकरणं.

Ox, *s.* (Male of the bovine genus) गौः *m.* (गौ), वृषभः, वृषः, चूपभः,
चलीवहः, उष्ट्रा *m.* (नृ), वहतः -तिः -तुः *m.*, ककुद्धानू *m.* (नृ), अन-
द्यानू *m.* (दुह), शङ्करः, शाङ्करः, धाकः, दित्तनः; 'stupid as an ox,'
गोमूढः; 'relating to an ox,' औष्ट्रः -घी -घं.—(Draft ox) शङ्कः.

Oxen, *pl.* गावः *m. pl.*; 'herd of oxen,' गोकुलं, गोवृन्दं, औष्ट्रकं,
गोसमूहः, पशुगणः, गव्या, गोत्रा, पाशवं, उष्ट्रणां संहतिः *f.*, गवां व्रजः;
'yoke of oxen,' गोयुगं, गोगोयुगं; 'property in oxen,' गोपनं;
'carriage drawn by oxen,' गोयानं.

Ox-FLY, *s.* गोमधिका, गोपशकः.

OXYD, OXIDE, *s.* रीतिः *f.*; 'of iron,' सारं; 'of mercury,' रसभस्म *n.* (नृ).

To OXYDATE, OXYDIZE, *v. a.* जारणं कृ, साधनं कृ, भस्मीकृ, ज्ञातस्वनं
कृ, प्रतीवापं कृ; 'oxydized iron,' सारखं.

OXYDATION, *s.* जारणं, साधनं, ज्ञातस्वनं, प्रतीवापः, भस्मीकरणं.

OXYGEN, *s.* The word used in modern treatises is अम्लकरः.

OYEZ, OYES, शृणुत शृणुत आर्याः.

OYSTER, *s.* शुक्तिः *f.*, शुक्तिका, तोयशुक्तिका, पटोलकः, पुष्टिका, मुक्तास्फोटः,
मुक्तागारः, मुक्ताग्रमूः *f.*; 'oyster-shell,' शुक्तिपुटं, शुक्तिपेशी.

OYSTER-WOMAN, OYSTER-WENCH, *s.* शुक्तिविक्रयिणी, शुक्तिविक्रेत्री.

P

PABULAR, PABULOUS, *a.* पौष्टिकः -की -के, पोषकः -का -के, पुष्टिकरः &c.
PABULUM, *s.* भोजनं, आहारः, भोज्यं, भक्ष्यं, पौष्टिकं. See Food.

PACE, *s.* (A step) पदपातः, पादमातः, पदक्रमः, पदन्यासः, पादन्यासः,
पदविधेयः, पादविधेयः, पदनिधेयः, पदक्रमः, पदं, क्रमः.—(Gait) गतिः,
गमनं, चारः, चरणं, चलनं, अयनं.—(Of horses) पारः -रा, चारः,
चारकः पदविधेयः, अयनं; 'a horse with a good pace,' सुसायनः,
सुसचारः. A horse's paces are, 'walk,' आसक्तितं; 'trot,'
पौरितकं; 'sidling,' रेचितं; 'gallop,' चलितां; 'vaulting,' सुतं.
—(Of an elephant) गजव्रजः.—(Degree of celerity) क्रमः,
पदक्रमः, गतिवेगः; 'a quick pace,' द्रुतपदं; 'at a good pace,'
चित्रपदक्रमं; 'going at a quick pace,' द्रुतगामी -मिनी -मि (नृ),
द्रुतक्रमः -मा -मं, अचिलचितक्रमः &c.

To PACE, *v. n.* क्रम् (c. 1. क्रामति, c. 4. क्राम्यति, क्रामितुं), क्रमे क्रमे चल्
(c. 1. चलति -लितुं) or व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं) or चर् (c. 1. चरति
-रितुं) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or पदन्यासं कृ; 'to pace up
and down,' इतस्ततः क्रम् or चल् or भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रामितुं),
परिक्रमं कृ; 'pacing to and fro,' चक्रुष्यमाणः -खा -खं.

To PACE, *v. a.* पदन्यासेन मा (c. 2. माति -तुं, c. 10. मापयति -यितुं).

PACED, *a.* (Having a particular gait) गति in comp., गतिक् in
comp.; as, 'slow-paced,' मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगतिक् -का -के.

PACIFIC, PACIFICATORY, *a.* शमकः -का -के, शान्तिकः -की -के, शमी
-मिनी -मि (नृ), शमकारी &c., शमकारकः -का -के, उपशमकः &c.,
प्रशमकः &c., शान्तिकरः -रा -रं, शान्त्यात्मकः &c., सामोपचारकः &c.,
सामोपायकः &c.

PACIFICATION, *s.* शमनं, प्रशमनं, उपशमनं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*,
प्रशान्तिः *f.*, शान्तिकरणं, शान्त्यनं -ना, साम *n.* (नृ), सामोपचारः,

PAC

सानोपायः, सानोपायप्रयोगः, कलहशान्तिः *f.*, विग्रहशान्तिः, क्रोधशान्तिः, क्रोधहरणं.—(Making peace) सन्धिकरणं, रेकंकरणं.—(Peace made) सन्धिः *m.*

PACIFICATOR, PACIFIER, *s.* सन्धिकर्ता *m.* (कृ), शमकः. See PACIFIC.

PACIFIED, *p. p.* शान्तः—ना—नं, शमितः—ता—तं, उपशान्तः &c., प्रशान्तः &c., कृतशान्तिः—नि—नि, शान्तक्रोधः—पा—पं, गतक्रोधः &c.; 'to be pacified,' शम् (c. 4. शान्तयति, शमितुं), प्रसद् (c. 1. -सोदति-सञ्चु), तुप् (c. 4. तुष्यति, तोष्टुं).

To PACIFY, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति—यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् or शान्त् (c. 10. शान्तयति—यितुं), उपसान्त्, सभिज्ञान्त्, परिज्ञान्त्, प्रसद् (c. 10. -सादयति—यितुं), सभिप्रसद्, सान् (c. 10. सामयति—यितुं), तुप् (c. 10. तोषयति—यितुं), सन्तुप्, परितुप्, सम्परितुप्.

PACK, *s.* (Bundle, bale) भासकः, भासः, कूर्चः, पोडलिका, पोडली, गुच्छः—च्छकः, वासनं, वरखः—खकः.—(Of hounds or dogs) घगणः, कुङ्कुलगणः, चरसपः, कुङ्कुलसमूहः, शुनीट; 'one who keeps a pack of hounds,' घगणिकः.—(Number of persons) गणः, जनसमूहः, संघः, मण्डलं, सङ्घः.—(Heap) राशिः *m.*, सङ्ग्रहः, सचयः, वृन्दं, समवायः.

To PACK, *v. a.* (Bundle up, press together) पुद् (c. 10. पुटयति—यितुं), पुटीक, सम्पुटीक, वासनीक, भासनीक, कूर्चीक, कूर्चं कृ, गुच्छीक, पोडलिकां कृ, कोशीक.—(In a box) भासं निविश् (c. 10. -वेशयति—यितुं) or निषा (c. 3. -दधाति—धातुं), कोषे or कोषे निविश् or निषा.—(Put together or unite with fraudulent design) कुकर्मसम्पादनायै संयुज् (c. 10. -योजयति—यितुं) or सङ्गम् (c. 10. -गमयति—यितुं) or रकोक.—(A jury or assembly of any kind) स्वायै-सम्पादनायै स्वपक्षपातिनो धर्मसंभं प्रविश् or स्वपक्षपातिनः सभपदे or सभासदधिकारे नियुज्.—(Pack off, dismiss) प्रस्था in caus. (स्पायति—यितुं), छपम् (c. 10. -सारयति—यितुं).

To PACK, *v. n.* (Be pressed together, or bundled together) पुटीभू, सम्पुटीभू, वासनीभू.—(Be placed in a box) भासयः—स्था—स्थं भू, कोपयः &c. भू.—(Depart in haste) त्वरितम् छपम् (c. 1. -गच्छति—गन्तुं).

PACKAGE, *s.* भासकः, भासः, वासनं, वरखः—खकः, कूर्चः, पोडलिका. PACK-CLOTH, *s.* वासनं, वासनपटः, वेष्टनं, वेष्टनपटः.

PACKED, *p. p.* (Bound together in a bundle) पुटीकृतः—ता—तं, सम्पुटीकृतः &c., कूर्चीकृतः &c.—(In a box) भासयः—स्था—स्थं, वासनयः &c., भासनीकृतः &c., वासनीकृतः &c.

PACKET, *s.* (Small package) कूर्चः, पोडलिका, पोडली, समुद्रका.—(Ship employed in carrying despatches) पत्रवाहिनी नौः, रामपत्रवाहका नौः, स्तेमहारिणी नौका, वेगवती नौका; 'steam-packet,' वाष्पीयनीः *f.*

PACK-HORSE, *s.* खुरी *m.* (नृ), खोरी *m.*, खुरी *m.*, खोरी *m.*, पृष्यः.

PACK-SADDLE, *s.* पय्यौयं, पय्येयणं, पयनं, पयनं.

PACK-THREAD, *s.* शण्मूत्रं, सण्मूत्रं, सनमूत्रं, शण्मूत्रम् *f.*, पवित्रकं.

PACT, FACTION, *s.* समयः, नियमः, संविद् *f.*, उपगमः, सङ्केतः.

PACTIIONAL, PACTIOUS, *a.* सामयिकः—की—कं, साहेनिकः—की—कं.

PACTOLUS, *s.* (A fabulous river) जसुः *m.*, जसुनदी.

PAD, *s.* (An easy paced horse) मुसायनः, मुसपाद.—(Foot-pad) सारथिकः, पादथिकः, परिपन्थी *m.* (नृ), पारिपन्थिकः.—(Bolster, cushion) उपपानं—नीयं, विष्टः, पिष्टः, बालिशं, चासुरणं, उपवहैः, चमिनं, पट्टः, पटः.—(Hair or other soft substance) लोमादिमुद्रबस्तुन.

To PAD, *v. a.* (Stuff or furnish with hair or other soft sub-

PAI

stance) लोमादिमुद्रबस्तुना चासू (c. 5. -सृणोति—सृतिं, -रितुं), मुद्रले-मादिना पृ (c. 10. पूरयति—यितुं) or युज् (c. 10. योजयति—यितुं) or समायुज्. To PAD, *v. n.* (Travel slowly) क्रमे क्रमे or शनैः शनैर् दन् (c. 1. -वनति—यितुं).

PADDLED, *p. p.* or *a.* मुद्रलोमादिपूरितः—ता—तं, मुद्रबस्तुपूरितः—ता—तं.

PADDING, *s.* मुद्रलोमादि *n.*, लोमादिमुद्रबस्तु *n.*, पूरणं, भरणं.

To PADDLE, *v. n.* (Beat the water with an oar) नौकादखेन जलं धिप् (c. 6. धिपति, धेत्तुं) or तद् (c. 10. तादयति—यितुं), जलधेपणं कृ.—(Play in the water) जले क्रीड् (c. 1. क्रीडति—डितुं), जल-क्रीडं कृ.—(Finger) सङ्कुलिचेष्टां कृ, सङ्कुलियापारं कृ.

To PADDLE, *v. a.* (Propel by a paddle) नौकादखेन चल् (c. 10. चालयति—यितुं).

PADDLE, *s.* (Oar) नौकादखः, धेपणिः—खी *f.*, धिपणिः—खी *f.*, खरिचं, नौचालनी. See OAR.—(Blade of the oar) धेपणिफलकं.

PADDLE-BOX, *s.* धेपणिकोशः, धेपणिकोषः, धेपणियापारः.

PADDLE-WHEEL, *s.* धेपणिचक्रं, नौचालनचक्रं, नौचालनी.

PADDOCK, *s.* घाटी, घाटिका, घाटः—टं, विधीतः, प्राचीरपरिवृतं क्षेत्रं.

PADLOCK, *s.* तालकं, तालः—ला, तालयन्त्रं, प्रतिताली, द्वारकालः.—(Clasp) कुटुपः.

To PADLOCK, *v. a.* तालकेन चन्त् (c. 9. पद्माति, चन्त्तुं), तालपट्टं—डां कृ.

PEAN, PEAN, *s.* जयगानं, जयशब्दः, जयध्वनिः *m.*, जयगीतं.

PAGAN, *s.* देवतार्चकः, देवतापूजकः, प्रतिमापूजकः, मूर्तिपूजकः, देवता-सेवी *m.* (नृ), असद्व्यभिचारी *m.* (नृ), असद्व्यभिचारी *m.* See IDOLATER.

PAGAN, *a.* प्रतिमापूजकसंख्यो—न्यनी—न्य (नृ), मूर्तिपूजकसंख्यो.

PAGANISM, *s.* प्रतिमापूजा, मूर्तिपूजा, देवतार्चना, देवतार्चनं—ना, मूर्तिसेवा—चनं, असद्व्यभिचारीचनं. See IDOLATRY, HEATHENISM.

PAGE, *s.* (Of a book) पृष्ठं, फलकः—कं, पत्रं, पत्रिका.—(Boy atten-dant) पार्श्वानुचरः, पार्श्वपरिचरः, चालसेवकः, चालानुचरः.

To PAGE, *v. a.* पृष्टान्नं कृ, पत्राङ्गनं कृ, पृष्टसंख्याङ्गनं कृ.

PAGEANT, *s.* (Statue in show, &c.) शोभाभूषिः *f.*, शोभाप्रतिमा.—(Show, spectacle) कौतुकं, चमत्कारः, चमत्कृतिः *f.*, चमत्करणं, चादरः, मेधा, मेधयं, शोभा, यात्रा.

PAGEANT, *a.* कौतुकी—किनी—कि (नृ), चादररी &c., चमत्कारकः—का—कं, शोभनः—ना—नं, चरितशोभनः &c., यात्रिकः—की—कं.

PAGEANTRY, *s.* कौतुकं, चमत्कारः, चादरः, शोभा. See PAGEANT, *s.*

PAGINAL, *a.* पृष्ठयः—पृष्ठा—पृष्ठं, पुस्तकपत्रसंख्यो &c.

PAGODA, *s.* देवतामन्दिरं, देवताभवनं, देवतायतनं, देवमन्दिरं.

PAID, *p. p.* शोधितः—ता—तं, परिशोधितः &c., परिशुद्धः—डा—डं, चपाकृतः—ता—तं, सिद्धः—डा—डं, साधितः—ता—तं, विगणितः—ता—तं, निस्सारितः—ता—तं, निरादिष्टः—डा—डं, गृहीतवेतनः—ना—नं,

PAIL, *s.* पार्थ, भाननं, काष्ठपार्थ, जलपार्थ, जलभाननं; 'for milk,' दोहनं—नी, गोदोहनी, दुग्धभासः. See MILK-PAIL.

PAIN, *s.* दुःखं, पीडा, वेदना—नं, व्यथा, चार्तिः *f.*, तापः, सन्नापः, परि-तापः, बाधा, विषाधा, आवाधा, यातना, कृष्यं, कष्टं, ज्ञेयः, खेदः, उद्वेगः, यन्त्रणं, दुःखं, दुःखितं, असुखं, तोदः—दनं, रायणं, विमानकं, विरायणं, प्रसृतिर्न, आमनस्यं, आमनस्यं, अमानस्यं, आभोर्लः; 'bodily pain as opposed to mental,' शरीरपीडा, वेदना, कृष्यं, व्याधिः *m.*; 'pain in the head,' शिरोवेदना, शिरपीडा, शिरोर्तिः *f.*; 'in the teeth,' दन्तवेदना; 'sharp pain,' शूलः—लं, तीव्रवेदना; 'creep-ing or flying pain,' वेगः; 'rheumatic pains in the bones,' अस्थिशूलः—लं; 'in the loins,' कटिवेदना; 'pains of hell,'

यातना, कारणा, याम्ययातना; 'of labor,' प्रसवपेदना, गर्भपेदना, प्रसवव्यथा; 'of death,' प्राणान्नावेदना; 'suffering pain,' दुःखभागी-गिनी-गि (न्), दुःखभोगी &c., दुःखी &c.; 'accession of pain,' दुःखसंयोगः; 'causing pain,' पीडाकरः-रा-रं, दुःखकरः &c.; 'act of causing pain,' पीडाकरणं, पीडनं; 'freed from pain,' दुःखातीतः-ता-तं.—(Mental pain, disquietude) मनोदुःखं, मनः-पीडा, मनस्तापः, मनोव्यथा, मानसी व्यथा, चित्तवेदना, पित्तोद्वेगः, चाधि: *m.*—(Pains, toil, effort) यत्नः, प्रयत्नः, कष्टं, आयासः, प्रयासः, उद्योगः, उत्साहः, व्ययसायः, चेष्टा, उद्यमः, श्रमः, परिश्रमः, क्लेशः, चात्सा; 'to take pains,' यत् (c. 1. यतते-तिष्ठति), प्रयत्, प्रयसो (c. 4. -स्यति-सातु), उद्यम् (c. 1. -यच्छति-यन्तु), चेष्ट (c. 1. चेष्टते-ष्टि), विचेष्ट, यद् (c. 1. पठते-ठि), उद्योगं कृ, यत्नं कृ, उत्साहं कृ.—(Penalty) दण्डः, साहसं, शिष्टिः *f.*, शिक्षा.

To PAIN, v. a. पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), आपीद्, उपपीद्, दुःख् (c. 10. दुःखयति-यितुं), व्यप् (c. 10. व्यययति-यितुं), तप् (c. 10. तापयति-यितुं), सनाप्, परितप्, उपतप्, याप् (c. 1. पापते-पितुं), उद्धिन् (c. 10. -वेनयति-यितुं), क्लिप् (c. 9. क्लिप्ति-क्लिप्ति, क्लिप्ति, क्लिप्ति, क्लिप्ति (c. 10. क्लिपयति-यितुं), दुःखं कृ or दा, पीडां कृ, व्यथां कृ.

PAINED, p. p. पीडितः-ता-तं, दुःखितः-ता-तं, व्यथितः &c., चात्तः-चात्तं in comp., दुःखात्तः &c., दुःखी-खिनी खि (न्), दुःखान्वितः-ता-तं, दुःखोपेतः &c., पापितः-ता-तं, तापितः &c., सनापितः &c., तप्तः-ता-तं, सनाप्तः &c., उद्धेनितः &c., क्लेशितः &c., क्लिप्तः &c., चातुरः-रा-रं, चदितः &c., चर्मादितः &c., अनुभूतवेदनः-ना-नं, कृच्छ्रगतः &c., क्लेशी &c., कष्टी &c., कष्टः-ष्टा-ष्टं, चाधिमान्-मती-मत् (ह्), दूनः-ना-नं, सव्यथः-था-थं, सवेदनः-ना-नं; 'being pained,' पीड्यमानः-ना-नं, तप्यमानः &c., सातप्यमानः &c., क्लिप्यमानः &c., धूपापितः-ता-तं; 'to be pained,' पीड् in pass. (पीड्यते), दुःख (nom. दुःखायते, दुःखीयति), दुःखान्तीभू, व्यप् (c. 1. व्ययते-यितुं), प्रयप्, तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सनाप्, क्लिप् (c. 4. क्लिप्यते).

PAINFUL, a. (Causing pain) पीडाकरः-रा-रं, दुःखकरः-रा-रं, पीडाकारकः-का-कं, पीडाननकः-का-कं, दुःखजनकः &c., दुःखदः-दा-दं, दुःखप्रदः-दा-दं, दुःखावहः-हा-हं, वेदनाकारकः-का-कं, वेदनाजनकः &c., व्यथाकरः &c., व्यथकः-का-कं, कष्टकरः &c., कष्टकारकः &c., कष्टावहः-हा-हं, क्लेशकरः &c., क्लेशदः &c., क्लेशावहः-हा-हं, क्लेशकः-का-कं, पाथकः-का-कं, उद्धेनकः-का-कं, सनापकः-का-कं, दूदः-दा-दं.—(Full of pain) दुःखमयः-यी-यं, दुःखी-खिनी-खि (न्), क्लेशी &c., सपाथः-था-थं, सव्यथः-था-थं, सवेदनः-ना-नं.—(Requiring labor or toil) कष्टसाध्यः-ध्या-ध्यं, श्रमसाध्यः &c., दुःसाध्यः &c., दुष्करः-रा-रं, कठिनः-ना-नं.

PAINFULLY, adv. (With pain) सव्यथं, सवेदनं, सपाथं, सदुःखं, सक्लेशं, सोद्वेगं, सकष्टं, दुःखपूर्वम्.—(With toil) श्रमेण, श्रमनं, आयासेन, सायासं, कृच्छ्रेण, सकृच्छं.

PAINFULNESS, s. दुःखकारकत्वं, पीडाननकत्वं, कष्टकारकत्वं, दुःखिता, सदुःखत्वं, दुःखं, सक्लेशत्वं, सोद्वेगता, कष्टं, सकष्टत्वं, सकष्टता.

PAINLESS, a. दुःखहीनः-ना-नं, दुःखरहितः-ता-तं, व्यथाहीनः-ना-नं, दुःखशून्यः-न्या-न्यं, निर्दुःखी-खिनी-खि (न्), निर्व्यथः-था-थं.

PAIN'S, s. pl. यत्नः, प्रयत्नः, उद्योगः, कष्टं. See PAIN.

PAINSTAKER, s. उद्योगी *m.* (न्), उत्साही *m.*, उद्यमी *m.*, व्यवसायी.

PAINSTAKING, a. कृतप्रयत्नः-ल्ला-ल्लं, कृतयत्नः &c., प्रयत्नवान्-वती-वत् (ह्), यत्नशीलः-ल्ला-ल्लं, प्रयत्नशीलः-ल्ला-ल्लं, उद्योगशीलः &c.

उद्यमशीलः &c., उद्योगी-गिनी-गि (न्), व्यवसायी &c., कृतश्रमः-मा-मं, प्रसितः-ता-तं. See INDUSTRIOUS.

To PAINT, v. a. (Draw in colors) चिच् (c. 10. चिचयति-यितुं), लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), चालिक्, अभिलिक्.—(Cover or besmear with color) रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति-यितुं), वर्य् (c. 10. वर्ययति-यितुं), लिप् (c. 6. लिप्ति, लेप्ति), रञ्ज् लिप्, रञ्जनं कृ.—(Describe) वर्य्, अनुवर्य्, उपवर्य्, संवर्य्, वर्यनं कृ, विलिक्.

PAINT, s. रङ्गः, वर्यकः-का, चित्रं, लेपः, विलेपः, रञ्जनलेपः, रञ्जनं.

PAINTED, p. p. चित्रितः-ता-तं, चित्रगतः-ता-तं, चित्रापितः-ता-तं, चालितः &c., अभिलितः &c., चालेयगतः &c., चालेयसमर्पितः &c., वर्यितः-ता-तं, वर्यगतः &c., रञ्जितः &c., चिचः-चा-चं; 'painted on the surface,' चित्रतलः-ल्ला-ल्लं.

PAINTER, s. चित्रकरः, चित्रकारः, चित्रलेखकः, चित्रलिक् (ह्), चित्रकृत् *m.*, चित्रकः, चित्रकर्मविद् *m.*, रङ्गनीवः-वी *m.* (न्), रञ्जकः, वर्यी *m.* (न्), वर्यचारकः, वर्योदः, लेखकः, चालेखकः, चालेयकृत् *m.*, पटकारः, तौलिकः, तौलिकिकः; 'paintor's brush,' तूलिः *f.*, तूलिका, ईपिका, पत्तिका.

PAINTING, s. (The act) चित्रलिखनं, चित्रलेखनं, चित्रलिपिः *f.*, लिपिः *f.*, चालेखनं, लेखनं, लिखनं, चित्रकरणं, रञ्जनं, वर्यनं.—(The art or business) चित्रकर्म *n.* (न्), चित्रविद्या, चित्रक्रिया.—(A painting or picture) चित्रलेखा, चित्रं, चालेख्यं, चित्रलिखितं, चित्रगतं.—(Painting the body) पत्रलेखा, पत्राङ्गलिः *f.*, पत्रावली-लिः *f.*, वर्यी;

PAIR, s. निपुनं, द्वयं, द्वन्द्वं, युगं, युग्मं, युगलं, यगलं, यमलं, यमः, यमकं, युतकं; 'a pair of doves,' पारायतनिपुनं; 'a pair of oxen,' गोमिपुनं, गोयुगं; 'a pair of birds,' पक्षिणोद् निपुनं, पक्षिमिपुनं, पक्षिद्वयं; 'a married pair,' द्वयती *m. du.*, भाव्यापती *m. du.*, स्त्रीपुरुषौ. The word द्वन्द्वः is used to denote that form of grammatical combination which unites two or more words of similar or opposite signification; thus, 'hand and foot,' पाणिपादः; 'affection and hatred,' रागद्वेषी *m. du.*

To PAIR, v. n. (Sut, fit) युज् in pass. (युज्यते), संयुज्, उपयुज्.—(Be joined in pairs) स्त्रीपुरुषयत् or द्वयतिपत् सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or संयुज्, मैयुनार्थं सङ्गम्, मैयुनं कृ.

To PAIR, v. a. संयुज् (c. 7. -युनक्ति-यौक्तुं, c. 10. -योनयति-यितुं), युज्, संयोगं कृ, मिपुनसंयोगं कृ, मैयुनार्थं संयुज्.

PALACE, s. राजगृहं, राजमन्दिरं, नृपगृहं, नृपमन्दिरं, राजवेश्म *n.* (न्), नृपवेश्म *n.*, राजधाम *n.* (न्), नृपधाम *n.*, राजभवनं, राजसदनं, राज-प्रासादः, राजहर्म्यं, राजप्रसतिः *f.*, नृपतिवसतिः *f.*, राजशाला, राजधानी, प्रासादः, हर्म्यं, मन्दिरं-रा, भवनं, सौधं, अट्टालः-लिका, विमानं, शाला, विशिषं, विस्दकः, माडिः *m.*, उपकाय्या, उपकारी-रिका; 'palace-court,' राजसभा; 'palace-yard,' राजाङ्गनं.

PALESTRA, s. मल्लभूः *f.*, मल्लभूमिः *f.*, यद्यदाद् *m.* (न्), मल्लयाचा.

PALANKEEN, PALANQUIN, s. शिबिका, दयनं, डलकं, यापयानं, नरयानं, प्रयहणं, इया, शिरस्ता.

PALATABLE, a. रुचिकरः-री-रं, रुच्यः-च्या-चं, आखाद्यः-द्या-द्यं, स्वादुः-द्वी-दु, सुरसः-सा-सं, सरसः-सा-सं, रसिकः-का-की-कं, मुखमिषः-या-यं.

PALATABLENESS, s. रुच्यता-त्वं, आखाद्यता, स्वादुता, सरसता, रसिकत्वं.

PALATAL, PALATIAL, PALATIC, a. (Pertaining to the palate) तालुष्यः-यी-यं, तालुससन्धी &c.; 'a palatal letter,' तालुष्यं.

PALATE, s. तालु *n.*, तालुका, काकुदं-दं; 'soft palate,' शुद्धिका,

PAL

शूना, सूना, अलिङ्गिता, अपोजिङ्गिका. See UVULA.
 PALATIAL, *a.* राजप्रासादीयः-या-यं, प्रासादीयः &c., राजगृहयोग्यः-ग्या-ग्यं.
 राजनन्दिरयोग्यः &c.
 PALAVER, *s.* चाटुक्तिः *f.*, चाटुकारः, सान्त्वोक्तिः *f.*, मधुरवाचनं, मिथ्याोक्तिः.
 To PALAVER, *v. a.* चाटुक्ता सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), मिथ्या सान्त्व.
 PALE, *a.* पाशुः-शुः-शुः, पाशुरः-रा-रं, पाशुरः-रा-रं, विपाशुरः
 &c., विचरुः-रुः-रुः, गतचरुः &c., नीरक्तः-क्ता-क्ते, रागहीनः-ना-
 -नं; 'pale in color,' पाशुचरुः &c.; 'having a pale face,'
 विचरुवदनः-ना-नं.—(Dim, not bright) मन्दप्रभः-भा-भं, हततेजाः-
 -जाः-जः (स्), मन्दस्वयः-या-यं, निस्तेजाः &c., हतकान्तिः-निः-
 -न्ति, मृतकान्तिः &c., मृतप्रभः &c., मलिनप्रभः &c., झानतेजाः &c.,
 झानकान्तिः &c.—(Light in color) expressed by ईपत्, चा,
 श्वेत; as, 'pale red,' ईपद्रक्तः-क्ता-क्ते, चारक्तः &c., श्वेतद्रक्तः &c.;
 'pale blue,' ज्ञानीलः-ला-लं, श्वेतनीलः &c.
 PALE, *s.* (Stake) शङ्कुः *m.*, कोलः, स्थायुः *m.*, शस्यं, शूलं.—(Inclosure,
 limit) आवरणं, वृत्तिः *f.*, वेष्टनं, आवेष्टनं, अवरोधकं, चारुणं, पररुणं, वलयः.
 To PALE, *v. a.* शङ्कुवलयेन परिवृत्तं (c. 5. वृत्तयति -वर्तितुं -रोतुं) or परिवेष्ट
 (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं) or अवरुणं (c. 7. -रुणयति -रोतुं).
 PALE-EYED, *a.* पाशुनेत्रः-ना-नं, पाशुनेत्रः &c., मृतप्रभायः &c.
 PALE-FACED, *a.* विचरुवदनः-ना-नं, पाशुमुखाः-खा-खं, झानवदनः &c.
 PALENESS, *s.* पाशुता-त्वं, पाशुरता-त्वं, पाशुचरुः, पाशुरागः, विचरुता,
 चैवर्त्यं, मुखचैवर्त्यं, नीरक्तता, रागहीनता.—(Dimness) प्रमाहानिः *f.*,
 तेजोहानिः *f.*, मृतप्रभा, मृतकान्तिः *f.*
 PALETTE, *s.* See PALLIET.
 PALFREY, *s.* स्त्रीलोकारोहणयोग्यः छुद्रपोटक.
 PALINDROME, *s.* अनुलोमविलोमश्लोकः, मुञ्जवन्धः.
 PALING, *s.* शङ्कुपंक्तिः *f.*, आवरणं, आवारः, चारुणं-खी, कटघ्ननं.
 PALISADE, *s.* दुर्गपरिगता सन्धपंक्तिः or शङ्कुपंक्तिः शङ्कुवलयः, यष्टिवलयः,
 सन्धवलयः, दुर्गावरोधका सन्धपंक्तिः, दुर्गावरोधकं.
 PALISH, *a.* ईपत्पाशुः-शुः-शुः, आपाशुः &c., आपाशुः-रा-रं.
 PALL, *s.* (Mantle of state) राजप्रावारः, राजकीयप्रावारः.—(Cloak)
 प्रावारः, प्रच्छदपटः, आच्छादनपटः.—(For a dead body) शवाच्छादनं.
 To PALL, *v. n.* विरसिभू, विरसः-सा-सं भू, अरुचिरः-रा-रं भू.
 To PALL, *v. a.* विरसिभू, अरुचिं or वीभत्सं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).
 PALLADIUM, *s.* पुरदेवता, अरुदेवता.—(Defence) रक्षा-घर्षं.
 PALLET, *s.* (Board for mixing colors) चरुपत्रं-चः, रङ्गपत्रं.—(Small
 bed) खट्वा, छुद्रखट्वा, तल्यः, छुद्रतल्यः.
 To PALLIATE, *v. a.* (As a fault, crime, &c.) दोषं or पापं शम् (c. 10.
 शमयति -यितुं) or उपशम् or चद् (c. 10. छादयति -यितुं) or आच्छद्
 or मृज् (c. 2. माष्टि -ष्टुं), पापशमनं कृ, दोषमार्जनं कृ, दोषछालनं कृ,
 पापापनोदनं कृ, पापाच्छादनं कृ, न्यूनीकृ.
 PALLIATED, *p. p.* शमितः-ता-तं, आच्छादिभः-ता-तं, न्यूनीकृतः &c.
 PALLIATION, *s.* (Of a fault or crime) पापशमनं, पापशान्तिः *f.*, दोषा-
 छादनं, पापशान्तिः *f.*, पापमार्जना, दोषछालनं, दोषप्रछालनं, पापाप-
 नोदनं, पापापनुक्तिः *f.*, दोषन्यूनीकरणं, उपशमः, उपशमनं, लघूकरणं,
 उपशान्तिः *f.*
 PALLIATIVE, *a.* (Extenuating) पापशमनः-ना-नं, दोषशमकः-का-कं,
 दोषाच्छादकः &c.—(Mitigant) शान्तिकः-की-कं. See MITIGANT.
 PALLIATIVE, *s.* (That which extenuates) पापशमनं, दोषशमनं,
 शान्तिकं.—(That which mitigates pain) वेदनाशान्तिकं, वेदना-
 शमकं क्षीमपं, ज्ञेयापहं, शूलमं, उपशमनं.

PAL

PALLID, *a.* पाशुः-शुः-शुः, पाशुचरुः-रुः-रुः, पाशुरः-रा-रं, विपाशुरः
 -रा-रं, विचरुः-रुः-रुः &c. See PALE.
 PALLOR, *s.* पाशुता-त्वं, पाशुरता-त्वं, विचरुता. See PALENESS.
 PALM, *s.* (Of the hand) तलः-लं, हस्ततलः-लं, करतलः-लं, तालः
 ११-लिका, प्रतलः, प्रहस्तः, प्रपाणिः *m.*, चपेटः, चर्पेटः, चपटः, फर्करीकं, जलसुपः,
 गोच्छालः; 'the palms joined,' संहतलः, सिंहतलः, संहततलः;
 'the hollowed palm,' प्रसृतः, प्रसृतिः *f.*, चुलुकः; 'the hollowed
 palms joined,' अन्नलिः *m.*; 'having the palms hollowed
 and placed one above the other in sign of reverence,'
 कृतान्नलिः-लिः-लि, कृतान्नलिपुटः-टा-टं, पद्मान्नलिः &c.—(Tree)
 तालः, नृणदुमः, दीर्घतरुः *m.*, दीर्घदुः *m.*, गुच्छपत्रः, लेख्यपत्रकः,
 द्रुमश्रेणः, द्रुमश्वरः, दुरारोहः; 'date-palm,' रञ्जूर-रो-रं, रञ्जूरवृक्षः;
 'cocoa-nut palm,' नारिकेलः &c. See COCOA-NUT. 'Palm-
 leaf,' तालपत्रं, तालपत्रं; 'fibres,' तालजटा, तालमल्लः; 'spirituous
 juice of the palm,' ताली, तालकी.
 To PALM, *v. a.* (Conceal in the palm) कराते गुप्, करतलगुप्तं-मां
 कृ, हस्ततलसं-स्यां कृ.—(Impose by fraud) छल् (c. 10. छलय-
 यति -यितुं), छलेन प्रचलीकृ, वध् (c. 10. वधयते -ति -यितुं), प्रतृ &c.
 PALMA-CHRISTI, *s.* (Castor-oil tree) एरण्डः-रुदकः, उरुवृक्षः, उरुवृक्षः,
 रुवृक्षः, रुवृक्षः, रुवृक्षः, रुवृक्षः *m.*, रुवृक्षः, प्यडकः, प्यडकः, प्यडकः,
 प्यामपुच्छः, गन्धर्वहस्तकः, चक्षुः *m.*, मयः, अमयः, आमयः, वर्धमानः,
 पञ्चाङ्गलः.
 PALMATI, PALMATED, *a.* हस्ततलाकारः-रा-रं, करतलाकृतिः-ति-ति.
 PALMER, *s.* तालपत्रभृत् कार्पेटिकविशेषः or यात्रिकविशेषः.
 PALMER-WORM, *s.* लोमावृतः कीटविशेषः or कृमिप्रभेदः.
 PALMIFIED, *a.* जालपादः-दा-दं, जालपाद *m. f. n.*, जालाकारपादः &c.
 PALMIST, *a.* हस्तरेखादिनिरीक्षणार्थं दैवकथकः or शुभाशुभदर्शकः, करत-
 लरेखानिरीक्षणेन भविष्यत्सूचकः, सामुद्रिकः, सामुद्रिकविद् *m.*, हस्तरेखाविद्.
 PALMISTRY, *s.* हस्तरेखादिनिरीक्षणार्थं दैवकथनं or शुभाशुभदर्शनं, करतलरे-
 खादिनिरीक्षणेन भविष्यत्सूचनं, हस्तरेखाविद्या, हस्तसामुद्रिकं, सामुद्रिकविद्या.
 PALMY. *a.* (Bearing or abounding with palms) तालवान्-वती
 -वत् (न्), तालावृतः-ता-तं, तालसङ्घीर्षः-रुः-रुः.—(Flourishing)
 समृद्धः-द्धा-द्धं, वर्धिष्णुः-धुः-धुः, श्रीमान्-मती &c., अधिकर्द्धिः-र्द्धिः-र्द्धिः.
 PALMYRA, *s.* (Tree) नृणदुमः, नृणराजः, चासवद्रुः *m.*, महोन्नतः. See PALM.
 PALPABILITY, PALPABLENESS, *s.* स्पृश्यता, स्पर्शनीयता, स्पर्शेन्द्रियप्राप्तता,
 स्पर्शगोचरता.—(Clearness) व्यक्तता, प्रत्यक्षाता.
 PALPABLE, *a.* (Perceptible by the touch) स्पृश्यः-श्या-श्यं,
 स्पर्शनीयः-या-यं, स्पर्शेन्द्रियप्राप्तः-ह्या-ह्यं, स्पर्शगोचरः-रा-रं, स्पर्शवेद्यः-
 -द्या-द्यं, स्पर्शज्ञेयः-या-यं, त्वगिन्द्रियज्ञेयः &c., सूचीभेद्यः-द्या-द्यं.—
 (Gross, thick) स्थूलः-ला-लं, घनः-ना-नं; 'palpable dark-
 ness,' घनान्धकारः.—(Plain, clear) व्यक्तः-क्ता-क्ते, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं,
 प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, सुप्राप्तः &c.
 PALPABLY, *adv.* व्यक्तं, सुस्पष्टं, स्पष्टं, सुस्पष्टं, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, स्फुटं, प्राहुस्.
 To PALPATE, *v. n.* स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), प्रतिस्पन्द, परिस्पन्द,
 कम्प (c. 1. कम्पते -म्पितुं), विकम्प, वेप् (c. 1. वेपते -पितुं), स्फुट् (c. 6.
 स्फुरति -रितुं), क्षुम् (c. 4. क्षुम्ति, क्षोभितुं), उच्चस् (c. 2. -चुसिति -तुं,
 rt. घस्), पिद् (c. 1. पेटति -रितुं); 'my heart palpates,'
 वेपते मे हृदयं.
 PALPITATING, *part.* स्पन्दमानः-ना-नं, वेपमानः-ना-नं, कम्पमानः
 -ना-नं, स्फुरितः-ता-तं, उच्चासी-सिनी-सि (न्).
 PALPITATION, *s.* स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, वेपनं, वेपपुः *m.*, कम्पः-म्पनं,

स्फुरणं, घोषः; 'of the heart,' हृदयवेपनं, हृदयजम्बुः, दलम्बः.
PALSICAL, PALSIED, a. पक्षापातो-तिनी-ति (न), पक्षावायुघ्नः-स्ता-न्तं
 कम्पवायुघ्नः &c., चर्द्धाङ्गवायुघ्नः &c.
PALSY, s. (Paralysis) स्तम्भः, संस्तम्भः, विष्टम्भः, अवष्टम्भः, स्थापः, सुप्तिः *f.*
 —(Hemiplegia) पक्षापातः, पक्षावायुः *m.*, चर्द्धाङ्गवायुः *m.*, चर्द्धाङ्ग,
 भङ्गः—(Shaking palsy) कम्पवायुः *m.*, दम्पवातः.
TO PALSY, v. a. स्तम्भं or स्थापं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), स्तम्भीकृ, कठोकृ.
PALTRINESS, s. तुच्छता, लघुता, लापयं, पक्षारता, कुत्सितत्वं, धुद्रता.
PALTRY, a. तुच्छः-च्छा-च्छं, लघुः-घुः-प्पी-पु, धुद्रः-द्रा-द्रं, कुत्सितः
 -ता-तं, जसाटः-रा-रं, तारहीनः-ना-नं, नृपमायः-या-यं, लघुप्रभायः
 -या-यं, धुद्रका-का-कं, पक्षकृष्टः-ष्टा-ष्टं, पक्षमः-मा-मं, or ex-
 pressed by कृ prefixed; as, 'a paltry action,' दुकर्म *n.* (न).
TO PAMPER, v. a. परमादेन कृ (c. 10. तर्पयति-यितुं) or सनृष् or पृ
 (c. 10. पूरयति-यितुं) or परिप or भृ (c. 3. निर्भरि, c. 1. भरति,
 भर्तुं) or संवृष् (c. 10. -वर्पयति-यितुं) or पुष् (c. 10. पोषयति-यितुं)
 or चाम्ये (c. 10. -प्याययति-यितुं), चत्वनं पुष् or चाम्ये.
PAMPERED, p. p. चतिपुष्टः-ष्टा-ष्टं, सुपुष्टः &c., चतिपोषितः-ता-तं,
 सुपोषितः &c., हृष्टपुष्टः &c., परमात्तपोषितः &c., परमावभृतः &c.
PAMPERING, s. चतिपोषणं, परमावपोषणं, परमावसंवर्धनं, भरणं, चतिभरणं,
 परमावभृतिः *f.*, चाम्यायनं, सुपोषणं.
PAMPHLET, s. पत्रिका, पुस्तकं-कौ, धुद्रपुस्तकं, लघुपुस्तकं.
PAN, s. पात्रं, भाजनं, भागदं, पाथाट, कटाहः, पिठः, स्याली, 'कन्दुः
 -न्दुः *m. f.*, खेदनी-निका; 'frying pan,' अक्षरीयं, भाटः, चूर्णीयं.
PANACEA, s. सर्वरोगशमनभेषजं, सर्वरोगप्रभेषजं, सर्वरोगप्रतोकारकम्
 औषधं, सर्वौषधिचूर्णं, त्रिलोमचिन्तामणिः *m.*
PAN-CAKE, s. जन्दुपक्षपिष्टकः, पक्षरीपक्षपिष्टकः, भृष्टपिष्टकः.
PANCRATIC, PANCRITICAL, a. मन्त्रमुद्रकुशलः-ला-लं, मन्त्रमुद्रनिपुणः-शा-शं.
PANCRATIUM, s. मन्त्रमुद्रं, मन्त्रक्रीडा, पाहुमुद्रं, पाहुप्रहरणं.
PANDECT, s. पिद्यानङ्गः—(Of laws) संहिता, स्मृतिशास्त्रसंहिता.
PANDEMIC, a. सार्द्धलोकिकः-को-कं, सार्द्धव्यापकः-का-कं, सार्द्धजनव्यापकः
 &c., सार्द्धजनिकः-को-कं, सार्द्धजननीनः-ना-नं, विश्वजननीनः-ना-नं,
 सार्द्धसाधारणः-शी-रं.
PANDEMONIUM, s. पिशाचसभं, सर्वपिशाचसभा, सर्वभूतसभा.
PANDER, s. पिठः, कुण्डाशी *m.* (न), रत्ताली *m.* (न), सवारकः, हूतः,
 पेश्याचार्यः, कीटिन्यकरी *m.* (न), सन्धानकरी *m.*, लाम्पट्याप्रयोजकः.
TO PANDER, v. a. or n. परकामान् सम्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं) or
 प्रयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), कीटिन्यं कृ, लाम्पट्यां प्रयुज्.
PANDERING, PANDERISM, s. कीटिन्यं, पिठकर्म *n.* (न), लाम्पट्याप्रयोजनं.
PANDICULATION, s. नृम्भणं, विनृम्भणं, हासिका. See YAWNING.
PANDIT, s. (Learned Brahman) पण्डितः. See PUNDIT.
PANE, s. (Of glass) काचशिला, काचमयसमानशिला.
PANEGRIC, s. स्तुतिपादः, स्तुतिवाक्यं, प्रशंसावादः, स्तुतिपाठः, वन्दिपाठः,
 स्तुतिः *f.*, गुणस्तुतिः *f.*, गुणोत्कीर्णनं, गुणगानं, स्तोत्रं, छाया, वन्दना,
 वरुणा. See ENCOMIUM.
PANEGRICAL, a. स्तुतिमयः-यी-यं, प्रशंसकः-का-कं, प्रशंसाकर-रा-रं,
 -रं, गुणवर्णकः-का-कं, गुणस्थापी-यिनी-यि (न). See LAUDATORY.
PANEGRIST, s. स्तुतिपाठकः, वन्दी *m.* (न), वन्दिजनः, स्तोता *m.* (न), वरुणकः.
PANEL, s. (Of a door) कपाटः-टी-टं, द्वारकपाटः, कपाटः-टो-टं, द्वार-
 शाखा.—(Whole body of the jury) शापितप्रमाणपुरुषगणः, स्वयंगणः.
PANG, s. व्यथा, यातना, वेदना, शूलः-लं, अतिवेदना, अतियथा; 'of
 childbirth,' गर्भवेदना, प्रसववेदना.

PANIC, s. (Sudden fright) आकस्मिकभयं, आकस्मिकत्रासः, अकस्मादु-
 त्पन्नभयं, निष्कारणभयं, विद्रवः, विप्रयः, त्रासः; 'general panic
 in a country,' पाकः; 'struck with panic,' भयविभ्रतः-ता-तं;
 'as an army,' पिन्नः-त्रा-त्रं, पिन्नलः-ला-लं, समुत्पिन्नः &c.,
 समुत्पिन्नलः &c.—(Sort of seed or grain) अणुः *m.*, म्रियन्-द्रुः *f.*,
 कद्दुः-द्रुः *f.*, कद्दुनी; 'field of it,' अणुयं.
PANINI, s. (The grammarian) पाणिनिः *m.*, पाणिनः, दाधीपुत्रः,
 दाघेयः, शालातुरीयः, शालातुरीयः; 'connected with him,' पाणि-
 नीयः-या-यं.
PANJAB, s. (The country) पञ्चनदः, पाहोका; 'the Chenab river,'
 पञ्चभागा.
PANNEL, s. (Kind of saddle) पर्याणं.—(Of a door). See PANEL.
PANNIER, s. (Basket) करण्डः, टलकं, टलकं, कयरोलः, पेटकः.
PANOPIED, a. संवर्धितः-ता-तं, कषपसंवृतः-ता-तं, कृतसदाहः-हा-हं.
PANOPLY, s. सर्वोपकरणः-चं, सर्वशरीरवस्त्रं *n.* (न), सर्वगान्तरक्षणी.
PANORAMA, s. चतुर्दिग्दर्शकचित्रं, सर्वदिग्दर्शकचित्रं.
TO PANT, v. n. (Palpitate) स्पन्द, परिस्यन्द, कम्प, पिकम्प, वेष्,
 उच्छ्वस्.—(Have the breast heave with difficult respiration)
 कृच्छ्रेण श्वस् (c. 2. श्वसति-तुं), कृच्छ्रेण श्वासप्रश्वासं कृ, उद्धमं कृ,
 उद्धमा (c. 1. -धमति-ध्मातुं), प्राणकृच्छ्रोपहतः-ता-तं भू.—(Long
 for) अभिलष, आकांक्ष, अभिवाञ्छ &c.
PANT, s. स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, कम्पः-म्पनं, पेपनं, उद्धमः.
PANTALON, s. (Kind of trowsers) अशिपिलकबुकचिरोपः, नक्ष्त्रा-
 दनयोग्यम् अशिपिलकबुक, नक्ष्त्रपरिधानं.—(Buffoon) भट्टः, पिदूकः.
PANTHEISM, s. जगदीश्वरमतं, जगदीश्वरवादः, अद्वैतमतं, अद्वैतवादः, अभे-
 दमतं, अभेदवादः, विराट्स्वरूपमतं.
PANTHEIST, s. जगदीश्वरवादी *m.* (न), जगदीश्वरमतावलसी *m.*, जगदी-
 श्वरमताश्रयी *m.*, अद्वैतवादी *m.*, अभेदवादी *m.*, अद्वैतमतावलसी *m.*
PANTHEISTIC, PANTHEISTICAL, a. जगदीश्वरमतसम्बन्धी-न्धनी &c.,
 जगदीश्वरमतविषयकः-का-कं, अद्वैतमतसम्बन्धी &c., अद्वैतमतविषयकः &c.
PANTHEON, s. सर्वदेवतामन्दिरं, सर्वदेवालयं, सर्वदेवतापतनं, सर्वदेवभवनं.
PANTHER, s. ह्योपी *m.* (न), चितकूष्णीलो पनमानोभेदः or धुद्रव्याभेदः.
PANTING, s. उच्छ्वासः, दुःश्वासः, श्वासकृच्छ्रं, प्राणकृच्छ्रं, उद्धमः, स्पन्दनं.
PANTING, part. उच्छ्वसन्-सन्ती &c., कृच्छ्रेण श्वसन् &c., स्पन्दमानः-ना-
 नं, कम्पमानः &c. See GASPING, HEAVING.
PANTOMIME, s. (One that represents by dumb show) मुग्धाभि-
 नयी *m.* (न), मुग्धाभिनेता *m.* (न), मुग्धनर्तकः, मुग्धनाटकः, केयला-
 भिनयी *m.* (न), हस्तपादादिसञ्चालनमात्रेण अभिनयी *m.* or अभिनेता *m.*,
 'रङ्गवतारी *m.*—(Representation by dumb show) मुग्धनर्तकं,
 मुग्धनृत्यं, मुग्धाभिनयः, हस्तपादादिसञ्चालनं, हस्तपादादिसञ्चालनाभिनयः,
 लास्यं, तावड्यं.
PANTOMIME, PANTOMINIC, a. मुग्धनाट्यसञ्चयी &c., मुग्धाभिनयविषयकः &c.
PANTRY, s. कोष्ठः-ष्ठकं, राद्यद्रव्यागारः-रं, राद्यकोष्ठकः, कुटिः-टी *m. f.*
PAP, s. (Nipple) स्तनायं, स्तनमुखः-रं, कुपारं.—(Breast) स्तनः,
 कुपः, कुपटं; 'the paps,' स्तनी *m. du.*—(Soft food for in-
 fants) पालकपोषणयोग्यं मृद्वं, मृदाहारः, मृदुपाथं, पालकाहारः.
PAPA, s. पिता *m.* (न), तातः &c. See FATHER.
PAPAL, a. रोमीयधर्माधिपतिसम्बन्धी-न्धनी &c., रोमीयधर्माध्यक्षसम्बन्धी.
PAPAVEROUS, a. खसखसगुणोपेतः-ता-तं, खसखसगुणः-शा-शं.
PAPER, s. (The substance) कापीसं, कापीसिकपत्रं.—(For writing)
 पत्रं, लिखनपत्रं, लेखनपत्रं, लेख्यपत्रं.—(Written sheet) पत्रं, पत्रकं,

PAP

- पत्रिका, लेखः—(Document, deed) पत्रं -त्री, लेख्यं, लेख्यपत्रं, साधनपत्रं, लेख्यप्रसङ्गः.
- PAPER, *a.* (Made of paper) कार्पासिकः -की -कं, कार्पासः -सी -सं. To PAPER, *v. a.* चित्रकार्पासेन or कार्पासिकपत्रेण च्छ् (c. 10. छादयति -यितुं) or छादद् or छात् (c. 5. -च्छोति -स्तरितुं, -रोतुं).
- PAPER-MAKER, *s.* कार्पासकृत्, कार्पासकारः, कार्पासिकपत्रकृत्.
- PAPESCENT, *a.* मज्जामयः -यी -यं, मज्जः -ज्जा -ज्जं.
- PAPILIO, *s.* चित्रपतङ्गः, पतङ्गः. See BUTTERFLY.
- PAPILLARY, PAPILLOUS, *a.* स्तनाग्रसदृशः -शी -शं, कुचाग्रोपमः -मां -मं.
- PAPIST, *s.* रोमीयधर्मावलम्बी *m.* (नं), रोमीयधर्मनिष्ठः, रोमीयधर्मस्थः. रोमीयमतधारी *m.* (नं).
- PAPPY, *a.* मज्जामयः -यी -यं, मज्जावान् -वती -वत् (नं), मज्जागुणकः -का -कं, समज्जः -ज्जा -ज्जं, मृदुः -ही -हु, आर्द्रपृदुः &c., कोमलः -ला -लं.
- PAPULE, *s. pl.* दन्तुः *m.*, खज्जुः *f.*, चरटी, चरखका, रक्तस्फोटः.
- PAPULOSE, PAPULOUS, *a.* दन्तुः -णा -यं, सस्फोटः -टा -टं.
- PAR, *s.* (State of equality) समता, साम्यं, समभावः, समानता, तुल्यता, साम्यता; 'that is nt par,' समानकक्षः -धा -धं, समकक्षः &c.; 'that is above par,' अधिकोत्तरः -रा -रं.
- PARABLE, *s.* दृष्टान्तः, दृष्टान्तरूपकथा, उल्लेखा, उपमा, समासोक्तिः *f.*, समासोक्तिरूपकथा, निदर्शनं, उदाहरणं, हितोपदेशः.
- PARABOLA, *s.* (A conic section) समकलक्षिप्तं.
- PARABOLIC, PARABOLICAL, *a.* (Allegorical, expressed by parable) दृष्टान्तरूपः -पा -पं, दृष्टान्तोक्तः -क्ता -कं, दार्ष्टान्तिकः -की -कं.—(Having the form of a parabola) समकलक्षिप्तकारः -रा -रं.
- PARABOLICALLY, *adv.* दृष्टान्तरूपेण, दृष्टान्तरूपेण, दृष्टान्तपूर्वे.
- PARACENTRIC, PARACENTRICAL, *a.* मण्डलत्यागी -गिनी -ति (नं).
- PARADE, *s.* (Ostentation) कौतुकं, दम्भः, आदर्शः. See the word. —(Place for military exercise) खलूरिका, प्रेक्षार्थं.—(Military exercise) अस्त्रशिक्षा, योग्या, युद्धाभ्यासः, शस्त्राभ्यासः, सैन्याभ्यासः.—(Procession) यात्रा, सैन्यायात्रा.
- To PARADE, *v. a.* (Exhibit ostentatiously) दम्भायं or कौतुकायं or प्रेक्षायं दृष्ट्वा (c. 10. दृश्यति -यितुं) or प्रदृष्ट्वा or प्रकाश्.—(Marshal soldiers) श्रेण्यान् अस्त्रशिक्षायै or युद्धाभ्यासायै व्यूहं or दिव्यम्.
- To PARADE, *v. n.* (Go about in military procession) प्रेक्षायं or अस्त्रशिक्षायै यात्रां कृ.
- PARADIGM, *s.* (Example) प्रतिमा, प्रतिरूपं, उपमा.—(In grammar) निदर्शनार्थप्रदर्शितविभक्तिः *f.*, निदर्शनार्थप्रदर्शितप्रकारः.
- PARADISE, *s.* स्वर्गः, आनन्दलोकः, आनन्दभुवनं, नन्दनं, सुखलोकः, सुखभुवनं, सुखाधारः, सुखदं, सुखधान *n.* (नं), अमलभुवनं, खल्लोकः, त्रिदिवः -वं, दिवं, द्यौः *f.* (दिव्यं), द्यौः *f.* (द्यौः), नाकः, अपरलोकः, तापिपः, सुभुधः, वैकुण्ठः; the last word refers properly to the paradise of Vishnu, that of Indra is स्वर्गः.
- PARADISIACAL, *a.* स्वर्गीयः -या -यं, स्वर्ग्यः -ज्यौ -ज्यं, स्वर्गयोग्यः -ज्या -ज्यं, आनन्दलोकसम्बन्धी -न्धिनी &c., स्वर्गसम्बन्धी &c.
- PARADOX, *s.* लोकविरुद्धाभासः, असत्ताभासः, व्युत्क्राभासः, लोकविरुद्धमतं.
- PARADOXICAL, *a.* (Snid of opinions) लोकमतविरुद्धः -द्धा -द्धं, व्युत्क्राभासरूपः -पा -पं.—(Of persons) लोकविरुद्धाभासवादी *m.* (नं), लोकविरुद्धाभासवेत्ता *m.* (नं), लोकविरुद्धमतधारी *m.*, व्युत्क्राभासवादी *m.*
- PARAGON, *s.* (Model) प्रतिमा, प्रमाणं, प्रमाता *m.* (नं), उपमा, प्रतिरूपं, उन्नतप्रमाणं.—(An unequalled object) अनुपमवस्तु *n.*, निरुपमवस्तु *n.*, अद्वितीयवस्तु *n.*, अप्रतिरूपवस्तु.

PAR

- PARAGRAPH, *s.* परिच्छेदः, विच्छेदः, खण्डः, लेखपरिच्छेदः, लेखखण्डः, वाक्यपरिच्छेदः, वाक्यखण्डः, वाक्यं.
- PARALIPOMENA, *s.* श्लेषग्रन्थः, उपग्रन्थः, परिशिष्टं, उन्नतखण्डः.
- PARALLAX, *s.* (In astronomy) शीघ्रः, लघनं, स्थानभेदः.
- PARALLEL, *a.* (In geometry) एकदिक्षुसमानरूपः -रा -रं, एकदिग्यन्तसमानरूपः -रा -रं, समानरूपः -रा -रं, सरलसमानरूपः -रा -रं; 'two parallel lines,' एकदिग्यन्तसमानरूपरेखाद्वयं, सरलसमानरूपरेखाद्वयं, सरलरेखाद्वयं.—(Like, similar) समः -मा -मं, समानः -ना -नं, तुल्यः -त्या -त्यं, सदृशः -शी -शं, अनु रूपः -पा -पं, समभावः -वा -वं, समरूपः -पा -पं.
- PARALLEL, *s.* (A line equidistant from another) समानरूपरेखा; 'of latitude,' स्पष्टपरिधिः *m.*, सख्युक्तं, सदांशवृत्तं.—(Likeness, conformity) सादृश्यं, सदृशता, सादृष्यं, अनु रूपता, आनु रूप्यं, समरूपता, समता, साम्यं, समानता.—(Comparison) उपमा, औपम्यं.
- To PARALLEL, *v. a.* (Make parallel) समानरीकृ, समानरं -रां कृ.—(Compare) उपमा, तुल्य, साधारणीकृ, समीकृ.—(Correspond, be equal to) समीकृ, सदृशीकृ, अनु रूपः -पा -पन्, सख् or भू.
- PARALLELISM, *s.* समानरूपता -न्तं, समानरूपायः.—(Resemblance) सादृश्यं, सदृशता, अनु रूपता, आनु रूप्यं, समता, तुल्यता.
- PARALLELOGRAM, *s.* दीर्घचतुर्भुजं, दीर्घचतुर्भुजः, चापतचतुर्भुजः, दीर्घचतुर्भुजः, समद्विभुजः, समसमद्विभुजः.
- PARALLELOGRAMIC, PARALLELOGRAMICAL, *a.* दीर्घचतुर्भुजः -जा -जं, समद्विभुजः -जा -जं.
- PARALLOPEIPED, *s.* (In geometry) समसत्ता.
- PARALOGISM, PARALOGY, *s.* आभासः, सिद्धान्ताभासः, हेत्वाभासः, पद्याभासः, निव्याहेतुः *m.*, व्युत्क्रिः *f.*
- PARALYSIS, *s.* स्तम्भः, अवहृम्भः, विहृम्भः, संलम्भः, सुप्तिः *f.*, लक्ष्मिः *f.*, स्थापः, जाड्यः; 'of the thigh,' कक्षस्तम्भः.—(Paralytic stroke) पक्षाघातः, पक्षवायुः *m.*, अर्द्धाङ्गवायुः *m.*, अर्द्धाङ्गः, भट्टः.
- PARALYTIC, PARALYTICAL, *a.* (Affected with paralysis) पक्षाघाती -तिनी -ति (नं), पक्षाघातरोगी &c., पक्षवायुग्रस्तः -स्ता -स्तं, अर्द्धाङ्गरोगी &c., सुप्तलक्ष् *m. f. n.* (च).
- To PARALYZE, *v. a.* स्तम्भं कृ (c. 10. जनयति -यितुं), स्तम्भीकृ, स्तम्भं (c. 5. स्तम्भीति. c. 9. स्तम्भाति, c. 10. स्तम्भयति -यितुं), विहृम्भं, जाड्यं, जाड्यं कृ. स्थापं कृ.
- PARALYZED, *p. p.* स्तम्भितः -ता -तं, स्तम्भीकृतः -ता -तं, जडोक्तः -ता -तं, स्तम्भः -मा -जं, विहृम्भः &c., अवहृम्भः &c., निस्तम्भः &c., स्तम्भितः -ता -तं. See NUMB, *a.*
- PARAMOUNT, *a.* परमः -मा -मं, सर्वश्रेष्ठः -श्रेष्ठ -श्रेष्ठं, श्रेष्ठः &c., अधिकः -का -कं, सर्वधिकः &c., प्रमुखः -खा -खं, प्रधान in comp.; 'possessing paramount dominion,' साधानिकः -की -कं, साधैमीनः -मी -मं; 'paramount sovereign,' सदाद *m.* (नं), सर्वेश्वरः, सर्वेशः, सर्वेश्वरान् *m.* (नं); 'sway of a lord paramount,' सदायज्यं.
- PARAMOUR, *s.* (Gallant) वारः, उपपतिः *m.*, पापपतिः *m.*, रमणः, विदः, चेटकः.—(Mistress) उपस्त्री, उपपत्नी, जारिणी.
- PARAPET, *s.* वक्षःपर्यन्तः प्राकारः, भित्तिः *f.*, परिसरः.
- PARAPHERNALIA, *s. pl.* (Articles which a wife brings with her) स्त्रीयनं, यौतुकं, यौतुकादिकं, पारिणाम्यं.—(Appendages, trappings) परिच्छेदः, सामर्थ्यं, पारिणाम्यं, उपकरणं, यन्त्रनं.
- PARAPHRASE, *s.* टीका, सविस्तरव्याख्या, सविस्तरभाषान्तरं सविस्तरार्थकथनं सविस्तरविवरणं, मूलशब्दविस्तारः, भाष्यं, टिप्पणी.

PAR

PARDONABLY, *adv.* यथाद्यन्त्यं, यथाद्यन्तीयं, यथासद्यं, द्यनतीयं.
 PARDONED, *p. p.* ध्यातः -ना -न्तं, दोषमुक्तः -न्ता -न्ते, दण्डमुक्तः &c., शास-
 नमुक्तः &c., मुक्तदण्डः -यदा -यन्तं, मुक्तदोषः -या -यन्तं, मुक्ताशसनः -ना -न्तं
 मुक्तापराधः -था -थन्तं, दण्डनोपहितः -ता -न्तं.
 To PARE, *v. a.* (Clip, chip, cut off) तच्छ (c. 1. तद्यति-द्यितुं), त्वच्छ
 (c. 1. तद्यति-द्यितुं), तनुक्, चिद, अपचिद, अपकृत्, कृत्, लू, खपद-
 खयडोक्, विदलोक्, क्लृप्; 'to pare the nails,' नखखण्डनं कृ-
 नखरघ्ननं कृ, नखकट्यनं कृ.—(Peel. skin) त्वप (nom. त्वपयति-
 पितुं), नित्वपयोक्, त्वक्परिपुटनं कृ, नित्वपोक्.
 PARED, *p. p.* तटः -ष्टा -ष्टन्तं, त्वष्टः &c., तनुकृतः -ता -न्तं, क्लृप्तः -न्ता -न्तं.
 चित्रः -न्ता -न्तं, अपचित्रः &c., खण्डितः -ता -न्तं, उन्निखितः -ता -न्तं.
 'pared nails,' खण्डकः; 'having pared nails,' क्लृप्तनखः -खा -खन्तं.
 PAREGORIC, *a.* दुःखशमकः -का -कन्तं, उपशमकः &c., शान्तिदः -दा -दन्तं.
 PARENT, *s.* (He or she that produces) जननः *m.* -नोफ, जनकः *m.*
 जनिकाफ, जनपिता *m.* -नोफ (तु), जन्मदः, धाता *m.* (तु), सम्भूः *m.*
 जः, पिता *m.*, माता *f.* See FATHER, MOTHER. 'Parents,' माता-
 पितरौ *m. du.*, मातरपितरौ *m. du.*, तातजनपित्यौ *f. du.*, जनकजन-
 न्यौ *f. du.*; 'parent of all,' विश्वधाता *m.*—(Cause source)
 कारणं, हेतुः *m.*, उत्पादकः, जन्महेतुः *m.*, प्रभयः.
 PARENTAGE, *s.* जन्म *n.* (तु), जातिः *f.*, वंशः, कुलं, उत्पत्तिः *f.*; 'of
 royal parentage,' राजवंश्यः -श्या -श्यन्तं, नृपालजः -जा -जन्तं, राज-
 योजी &c.; 'of honorable parentage,' महाकुलः -ला -लन्तं.
 PARENTAL, *a.* (Pertaining to parents) मातापितृसन्धयी -न्धनी &c.
 जननसन्धयी &c., पैतृकः -को -कन्तं.—(Becoming parents) माता-
 पितृयोग्यः -ग्या -ग्यन्तं, मातापितृसन्धिः -भा -भन्तं; 'parental affection,'
 अपत्यचेष्टः, पुत्रचेष्टः, सुतचेष्टः, पातृत्वं, वत्सलता.
 PARENTHESIS, *s.* नियोजितवाक्यं, प्रथितवाक्यं, अप्रधानवाक्यं, प्रासङ्गिकवाक्यं,
 उपवाक्यं, प्रथिमाप्रधानवाक्यं, सन्निवृत्तवाक्यं.
 PARENTHETIC, PARENTHETICAL, *a.* प्रासङ्गिकः -को -कन्तं, सन्निवृत्तः -ता
 -न्तं, अप्रधान in comp., मूलवाक्यानन्वितः &c.
 PARENTHETICALLY, *adv.* प्रसङ्गतम्, प्रसङ्गक्रमेण, मूलवाक्यानन्वितं.
 PARENTLESS, *a.* मातापितृहीनः -ना -न्तं, मातापितृरहितः -ता -न्तं.
 PARER, *s.* तटाम (तृ), त्वटाम *m.*; 'nail-parer,' नखरघ्ननी.
 PARHILION, *s.* सूयौभासः, गम्यासूयः, कृत्रिमसूयः.
 PARING, *s.* (The act) तद्यच्छ, त्वद्यच्छ.—(That which is pared off)
 तटं, तद्यच्छितं, पिदलं, शकलं, खण्डः, भिन्नं.
 PARISH, *s.* पुरोहितापीनः प्रदेशः or ग्रामः, धर्माध्यापकापीनो देशः or
 ग्रामः, पुरोहिददेशः, पुरोहिदभूमिः *f.*; 'parish-priest,' ग्रामयाजकः.
 ग्रामपुरोहितः.
 PARISHIONER, *s.* ग्रामवासी *m.* (तु), ग्रामस्थः, ग्रामवासी *m.*, ग्रामिकः.
 ग्रामीयः, पुरोहितापीनदेशस्थः.
 PARITY, *s.* समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, तील्यं, साम्यता, समभावः.
 कथा; 'parity of reason,' व्यासाम्यं, व्याससमता, समानव्याप्यं.
 तुल्यव्याप्यं; 'by parity of reason,' व्यासाम्यात्.
 PARK, *s.* उद्यानं, रानोद्यानं, क्रोडावनं, क्रोडापाटिका, साक्रोडः -डं, प्रमदवनं.
 साधारणवनं, साधारणोद्यानं, कृत्रिमवनं, मृगवास्त्यनं, मृगपाल्यं, मृगयो-
 भूमिः *f.*; 'open space in a town,' सन्निवेशः, निकषणं.
 PARKER, PARK-KEEPER, *s.* उद्यानपालः -लकः, उद्यानरक्षकः.
 PARLANCY, *s.* सम्भाषणं, संवादः, संलापः, सालापः, कपोकपनं.
 To PARLEY, *v. n.* (Confer) सम्भाष्, संवाद, संलपः; 'with an enemy,'
 युद्धमये शत्रुणा सह सम्भाष्-सन्निप्रेषणं कृ.

PARTIALLY, adv. (With undue bias to one side) सपक्षपातं, सपक्ष-
चेहं, पक्षपातपूर्वम्, सङ्गपूर्वम्, असमं, असमदृष्ट्या.—(Not generally or
totally) असम्यक्तम्, असम्यक्, सख्यतम्, सख्यशस्, संज्ञातम्, पक्षकलं,
पक्षकल्येन, अकृत्यशस्, असमग्रं, भागतम्, एकदेशेन, एकभागेन,
एकाङ्गतम्, अपूर्णं, असम्पूर्णं, सख्य or सख्यत in comp.; as, 'par-
tially learned,' सख्यद्विषः -द्या -द्यं or सख्यतद्विषः.

PARTIBLE, a. विभाज्यः -ज्या -ज्यं, संज्ञानीयः -या -यं, संज्ञयः -श्या -श्यं,
संज्ञयितव्यः -या -यं, चरदनीयः -या -यं, पृथक्करणीयः &c.

PARTICIPANT, a. भागी -गिनी -गि (न्), संविभागी &c., संज्ञी &c.,
समांश्री &c., संज्ञाग्राही -हिणी &c., भाक् *m.f.n.* (न्). See **PARTAKER.**

To PARTICIPATE, v. n. भज्, संविभज्, भागं or संज्ञं ग्रह् or ह्. See
To PARTAKE.

PARTICIPATION, s. संज्ञग्रहणं, भागग्रहणं, संज्ञहरणं, भागहरणं, भजनं,
संविभागः -गित्वं, संविभजनं, संज्ञाभोगः, संज्ञाप्राप्तिः *f.*, संज्ञाप्रापणं, सह-
भोगः, सहभुक्तिः *f.*

PARTICIPIAL, a. सकालकृदन्तरूपः -पा -पं, कृदन्तयन्मकः -का -कं.

PARTICIPLE, s. सकालकृदन्तः, कालबोधककृदन्तः, कृदन्तः.

PARTICLE, s. कणः, कणिका, कणिका, लवः, लेशः, अणुः *m.*, परमाणुः *m.*,
कला, काकिकणिका, सूक्ष्मः, सूक्ष्माणुः, तिलः, संशुः *m.*, संशः, ध्रुवंशः,
सूक्ष्मांशः, तूलं, रेणुः *m.*; 'very minute particle.' अणुरेणुः *m.f.*,
सतिसूक्ष्माणुः *m.*, सूक्ष्मप्रमृत्तिका.—(In grammar) अव्ययः -यं, अव्य-
यशब्दः, निपातः; 'declinable particle,' अङ्गाव्ययं.

PARTICULAR, a. (Noting something peculiar or distinctive)
विशेष in comp., विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशेषकः -का -कं, सविशेषः -या
-यं, विशेषवान् -वती -वत् (न्), विशेषणः -णा -णं, अवच्छेदकः -का -कं,
विच्छेदकः &c., परिच्छेदकः &c.; 'particular mark,' विशेषपलङ्गणं;
'particular duty,' विशेषधर्मः; 'particular condition,' दशा-
विशेषः; 'at particular times,' विशेषकाले, कालविशेषे.—(Dis-
tinct individual) विशिष्टः &c., विशेष in comp., पक्कः -क्ता -क्तं,
पक्किकः -का -कं, पृथग्यक्तिकः &c., पृथगात्मकः &c., उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं,
उद्देशकः -का -कं, भिन्नः -न्ता -न्तं, विविक्तः &c.; 'particular per-
son,' अनुकजनः, अनुकय्यक्तिः *f.*—(Not general) असामान्यः -या
-यं, असामान्यः -न्या -न्यं, अव्यापी -पिनी -पि (न्), अव्यापकः
-का -कं, अव्याप्यः -प्या -प्यं.—(Not common) अप्राकृतः -तो -तं,
अलौकिकः -की -कं, अमसिद्धः -द्वा -द्वं.—(Special, more than or-
dinary) विशेष in comp., विशेषकः &c., अपिकोत्तरः -रा -रं, लो-
कोत्तरः &c.; 'particular rule,' विशेषविधिः *m.*; 'particular
occasion,' समयविशेषः.—(Odd, singular) विलक्षणः -णा -णं,
अपूर्यः -ध्या -ध्यं, अलौकिकः -की -कं.—(Minute, attentive to
particulars, strict) सूक्ष्मदर्शी -शीनी &c., सूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि,
सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं.

PARTICULAR, s. विशेषः, अवच्छेदः, व्यवच्छेदः, विच्छेदः.—(Single or
distinct point) अर्थः, विषयः, प्रकरणं, विशेषः; 'the particulars
of a story,' वृत्तान्तः; 'he told all the particulars,' सर्ववृत्तान्तम्
अकथयत्; 'in particular,' विशेषतः.

PARTICULARITY, s. (Distinct notice of particulars) एकैकशो निर्देशः
or समुद्देशः or उद्देशः, विशेषकथनं, सर्ववृत्तान्तकथनं, विशेषनिर्देशः,
व्यवच्छेदः.—(Individuality) व्यक्तता, अव्याप्तिः *f.*, अव्यापकत्वं, असा-
धारणता.—(Distinctness) भिन्नता, व्यक्तिः *f.*, पार्थक्यं, विशिष्टता.—
(Detail) विवरणं, विस्तारः.

PARTICULARIZATION, s. विशेषवर्णनं -ना, विशेषनिर्देशः, विशेषकथनं,
573

सर्ववृत्तान्तकथनं, समुद्देशः, व्यवच्छेदः, परिसंख्या -स्थानं.

To PARTICULARIZE, v. a. एकैकशो निर्दिष्ट् (c. 6. -दिशति -देष्टु) or
उद्दिष्ट् or समुद्दिष्ट् or कष्ट् (c. 10. कथयति -यितुं) or वक्ष् (c. 10.
वर्णयति -यितुं), विशेषवर्णनं कृ, विशेषनिर्देशं कृ, विशेषकथनं कृ, विशेष
(nom. विशेषयति -यितुं), विशिष्ट् (c. 7. -शिनष्टि -शेष्टु).

PARTICULARIZED, p. p. एकैकशो निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं or समुद्दिष्टः &c. or
उद्दिष्टः &c. or कथितः -ता -तं, विशेषितः &c., व्यवच्छिन्नः -न्ता -न्तं.

PARTICULARLY, adv. (In an especial manner) विशेषतः, विशेषेण,
सविशेषं, मुख्यतः, प्रधानतः.—(Distinctly, severally) व्यक्तं, वि-
विक्तं, पृथक्, अवयवशः.—(Minutely) सतिसूक्ष्मत्वेन.

PARTING, s. (Separation) वियोगः, विप्रयोगः, विगमः, विरहः, विच्छेपः,
प्रविच्छेपः, विप्रलम्भः, भेदः, विभेदः, विभागः, प्रविभागः, पृथग्भावः,
पृथक्त्वं, अपगमः.—(Of the hair) सीमन्तः.

PARTING, a. (Given at parting) प्रस्थानिकः -की -कं, प्रास्थानिकः
-की -कं, प्रस्थान or प्रयाण in comp.; as, 'a parting embrace,'
प्रस्थानालिङ्गनं.

PARTISAN, s. पक्षपाती *m.* (न्), सपक्षः, एकपक्षः, पक्षकः, पक्षधारी *m.*,
पक्षधरः, पक्षावलसी *m.* (न्), पक्षः, पार्श्वकः, पार्थिकः, सहोत्पायी *m.*
(न्), अर्थी *m.*, आनुयाहकः, सङ्गी *m.*, अनुपङ्गी *m.* (न्).

PARTISANSHIP, s. पक्षपातित्वं, पक्षपातः, पक्षधारणं -रिता, पक्षावलसनं.

PARTITION, s. (Separation) परिच्छिन्निः *f.*, परिच्छेदः. See **PARTING, s.**
—(Division of shares) विभागः, विभागकल्पनं -ना, भागकरणं,
भागः, संज्ञनं, उद्धारः, उद्धारविभागः, वारदं.—(That by which
separation is made, a wall, &c.) भित्तिः *f.*, भित्तिका, व्यवधानं,
व्यवधा, सन्धिः *m.*

To PARTITION, v. a. (Divide) विभिद्, भिद्, विच्छिद्, परिच्छिद्, छिद्,
विभज्, पृथक्कृ.—(Distribute into shares) विभज्, प्रविभज्, संवि-
भज्, संशः, प्यंस्, संज्ञांशि दा or कृप् or परिकृप्, वारद्, वारदं कृ.

PARTITIONED, p. p. विभक्तः -क्ता -क्तं, प्रविभक्तः &c., संविभक्तः &c., संज्ञितः
-ता -तं, परिकल्पितः &c., उद्घृतः &c., कृतवारदः -ना -नं.

PARTLY, adv. संज्ञतः, भागतः, किञ्चित्, ईप्सत्, कियत्, कियत्यर्थ्यं,
अल्पं, अल्पमात्रं.

PARTNER, s. सहायः, सहकारी *m.* (न्), सङ्गी *m.* (न्), सम्भूयकारी *m.*,
संज्ञी *m.*, समांश्री *m.*, संसर्गी *m.*, संज्ञाग्राही *m.*, संज्ञाभोगी *m.*, सह-
भोगी *m.*, सहभागी *m.*, सहवर्ती *m.*, भागी *m.*, प्रतियोगी *m.*, उत्त-
ङ्गी *m.*, अनुपङ्गी *m.*, सङ्गः *m.* (स्), पक्षकः.—(Partner of joys
and sorrows, as a husband or wife) समदुःखसुखः -खा. See
HUSBAND, WIFE, MATE, &c.

PARTNERSHIP, s. समांशिता -त्वं, सहायता, सम्भूयकारिता -त्वं, सम्भूयस-
मुत्पन्नं, संसर्गिता -त्वं, प्रतियोगिता, सहकारिता.

PARTRIDGE, s. तित्तिरः, तित्तिरिः *m.*, चकोरः -रकः, कृकणः, क्रकणः,
क्रकरः, कपिभ्रलः, टिट्ठिभः; 'flock of partridges,' तैत्तिरं.

PARTURIENT, a. आसन्नप्रसवा, आसन्नप्रसववेदना, प्रसवोन्मुखा, उपस्थित-
प्रसवकाला, आसन्नप्रसवकाला.

PARTURITION, s. प्रसवः, प्रसूतिः *f.*, सूतिः *f.*, सूः *f.*, सूया, जननं, उत्पादनं.

PARTY, s. (Side, cause) पक्षः, मतं; 'one's own party,' आत्मपक्षः,
स्वपक्षः; 'belonging to one's own party,' स्वपक्षावलसी *m.*,
स्वपक्षपाती, आत्मपक्षधारी *m.* (न्); 'one of the opposite party,'
विपक्षः, प्रतिपक्षः; 'attachment to a party,' पक्षपातः. See
PARTIALITY, PARTISANSHIP.—(Number of persons associated
in opposition to others) पक्षः, सपक्षिणः *m. pl.*, सपक्षिणं गणः

or संसर्गः or समूहः or सङ्घातः or सङ्घः, शाखा.—(One of two litigants) चादी *m.* (नं), अघी *m.*—(Set of people) गणः, पंक्तिः *f.*, समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, मण्डलं, दलं; 'a party of men,' पुरुषगणः, जनसमूहः; 'of soldiers,' सैन्यदलं; 'of rogues,' धूर्तमण्डलं.—(Assembly) सभा, पंक्तिः *f.*, समाजः, रासेरसः.—(Convivial party) सहभोजनं, सम्भोजनं, सहपानं, सम्पीतिः *f.*, उद्यतालं.—(Person particularized) विविधतजनः, व्यक्तिः *f.*, मनुष्यः, जनः, विविधतमनुष्यः.—(One concerned or interested) ससन्धि *m.* (नं), भागी *m.*, अंशी *m.*

PARTY, *a.* पक्ष in comp., पार्थिवः -की -कं, पाद्यः -घी -घं.

PARTY-COLORED, *a.* नानावर्णः -णी -णं, नानारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, चित्रविचित्रः -त्रा -त्रं, विचित्रवर्णः &c., विचित्ररङ्गः &c.

PARTYISM, *s.* पक्षपातित्वं. See PARTISANSHIP, PARTIALITY.

PARTY-MAN, *s.* पक्षपाती *m.* (नं), पक्षकः, पार्थिवः. See PARTISAN.

PARTY-WALL, *s.* भित्तिः *f.*, भित्तिका, कुञ्जं -कुञ्जं. See PARTITION.

PÁRVATĪ, *s.* (The goddess Durgā, the wife of Śiva and mother of Kārtikeya and Gaṇeśa, called Párvatī in her capacity of daughter of Himāla, the sovereign of the snowy mountains. She has many names, some of which will be found under the head of Bhavānī and Durgā. They are here all collected together) पार्वती, हैमवती, हिमवत्सुता, हिमशैलजा, हिमजा, देवी, महादेवी, उमा, दुर्गा, काली, चण्डी, अखिडका, कालिका, भवानी, गौरी, मङ्गलागौरी, सशैलमङ्गला, भैरवी, भद्रकाली, रुद्राणी, सद्योणी, ईश्वरी, शिवा, मृडानी, अद्या, अस्तिका, जगद्धा, जगन्माता *f.* (तृ), दृष्टा, श्यामा, भगवती, ज्येष्ठागौरी, महा-माया, शाकम्भरी, कात्यायनी, अपर्णी, शाम्भवी, शायरी पञ्च.

PARVENU, *s.* (An upstart) आगन्तुकः, आगन्तुः *m.*

PASQUINADE, *s.* निन्दालेखः, निन्दार्थकलेखः, उपहासककविता.

To PASS, *v. n.* (Move, go) गम्, या, चल्, चर्, वृ, इ &c.—(Be spent, go on, as time, &c.) घृत् (c. 1. चञ्चते -चञ्चते), प्रवृत्, गम्—(Gain currency) प्रचलीभू, प्रचलितः -ता -तं भू, प्रचल्, प्रचर्. (Be enacted) सिप् (c. 4. सिध्यति, सेड्यु), सिद्धीभू, निष्पन्नीभू, व्यवस्थापितः -ता -तं भू.—(Be approved) सम्मतः -ता -तं भू.—(Occur, come to pass) उपस्था, समुपस्था, उपपद्, सम्पद्, उपपन्नः -न्ता -न्तं भू, आपद्, सम्भू, संवृत्, संवृत्तः -न्ता -न्तं भू, आगम्, उपागम्, घट.—(Be transferred) संक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), उपसंक्रम्.—(Pass away, disappear, fade away) नष्ट, प्रणष्ट, क्षि, प्रली, विली, प्रविली, तिरोगम्, तिरोभू, क्षर्.—(Pass away, as time, &c.) अति-क्रम्, अतिवृत्, अती, व्यती, समती, गम्; 'six months passed away,' षण्मासम् अत्यवर्तते; 'six seasons passed away,' षट्तूनां पद् समत्ययुः; 'let not the moment pass away,' नातिवर्तते क्षयं.—(Pass by) अतिक्रम्, अती, अतिगम्, अतिचर्, अतिपा, समतिपा.—(Pass on) प्रया, प्रगम्, प्रवृत्, प्रम्, गम्, या; 'jokes pass,' प्रवर्तते हासः.—(Pass over, cross) तृ, अतिवृ, निस्, अतिक्रम्, अनी.—(Let pass, omit) त्रज्, परित्यज्, उन्मज्, विसृज्, उपेक्ष्; 'let it pass,' यातु; 'that which passes in the mind,' मनोगतं, अन्तर्गतं मनः.

To PASS, *v. a.* (Go over, through, beyond, cross or pass over) तृ (c. 1. तरति -रितुं -रितुं), अतिवृ, सन्, निस्, उन्, समुन्, अतिक्रम्, अतिक्रम्, अती, व्यती, अतिगम्, पारं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छु); 'to pass a river,' नदीपारं गम्.—(Spend time, &c.) गम् (c. 10. गमयति

-यितुं), परिगम्, घृत् (c. 10. चञ्चयति -यितुं), नी (c. 1. नयति, नेतुं), चह् (c. 10. वाहयति -यितुं), विह् (c. 1. -हरति -ने -हर्तुं), विवस् (c. 1. -वसति -वल्); 'eight years were passed,' अष्टौ समाः परिगमिताः; 'he passes his days,' दिवसानि गमयति; 'he passed the night,' 'निशां निनाय; 'passing the night there,' तत्र रात्रिं व्युष्य.—(Cause to move) चल् (c. 10. चालयति -यितुं), सचल्, सचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), स्थानान्तरीकृ.—(Transfer) संक्रम् (c. 10. -क्रामयति -यितुं), उपसंक्रम्.—(Enact) सिद्धं -द्धां कृ, सिद्धीकृ, निष्पन्नं -न्नां कृ, निष्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), व्यवस्था in caus. —(स्थापयति -यितुं), स्था, व्यवस्थां कृ.—(Pass sentence) निर्णयं कृ, प्रणयनं कृ.—(Pass by) अतिक्रम्, व्यतिक्रम्, समतिक्रम्, अतिवृत्, अतिचर्, अतिपा, अतिपा, समतिपा, अती, व्यती, अत्यभिस्.—(Pass by, neglect) त्रज्, परित्यज्, हा, अपहा, अपास्, उत्सृज्, अतिमृज्, लह्, उलह्.—(Pass off). See To PALM.—(Pass over, overlook) उपेक्ष्, समुपेक्ष्, घम् &c. See OVERLOOK.—(Pass through the bowels, &c.) See To EVACUATE.

PASS, *s.* (Narrow passage, defile) सङ्कटपथः, सङ्कटमार्गः, दुर्गमार्गः, सङ्कटं, सञ्चारः, सञ्चारः, दुर्गं, पथः.—(Fissure between hills) दूरी -रा, विदरः, रन्ध्रं.—(Passport) अभिज्ञानपत्रं, अभयपत्रं.—(Thrust in fencing) प्रहारः, यष्टिप्रसारणं.—(State, distressed state) दृष्टा, अवस्था, गतिः *f.*, दुर्दृष्टा, दुर्गतिः *f.*, कष्टं.

PASSABLE, *a.* (That may be crossed or travelled over) तार्यः -र्यी -र्यं, तरणीयः -या -यं, गम्यः -म्या -म्यं, गमनीयः -या -यं, गमन-योग्यः -ग्या -ग्यं, सुगमः -मा -मं, उत्तम्यः -म्या -म्यं.—(Tolerable) विगुणः -या -यं, सहनीयः -या -यं, सखः -खा -खं.—(Current) प्रचलः -ला -लं.

PASSABLY, *adv.* विगुणं, सहनीयं, यावत्तावत्. See TOLERABLY.

PASSAGE, *s.* (Act of passing) गमनं, तरणं, उत्तरणं, चलनं, गतिः *f.*, तरः; 'to and fro,' गमनागमनं, गतागतं, यातायातं.—(Passing through or beyond) सङ्क्रमः -मणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, सञ्चारः, क्रान्तिः *f.*, अतिक्रमः -मणं, पारगमनं, उत्तरणं.—(Time of passing) गमनकालः, सङ्क्रमकालः, पारगमनकालः.—(Road, way) पथः, मार्गः, द्वारं.—(Difficult passage) संक्रमः -मं, संक्रामः, सञ्चारः, सञ्चारः, दुर्गमार्गः, दुर्गपथः, दुर्गं.—(Liberty to pass) गमनशक्तिः *f.*, गमनाधिकारः.—(Of a book) स्थलं, देशः, एकदेशः, वचनं; 'a passage of scripture,' वेदस्य एकदेशः.—(Occurrence) घृत्तं, भूतं.

PASSAGE-MONEY, *s.* आतारः, आतरः, तरमूल्यं, तरपण्यं, तारिकं, तार्यं.

PASSED, *p. p.* (Gone by) अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतीतः -ता -तं, व्यतीतः &c., सम्प्रवृत्तः -न्ता -न्तं.—(Crossed, gone through or over) तीर्थः -र्यी -र्यं, उत्तरीयः &c., संक्रान्तः -न्ता -न्तं, पारगतः -ता -तं; 'hard to be passed,' दुस्तरः -रा -रं, दुस्तर्यः -या -यं, दुर्गमः -मा -मं.—(Passed over) लंघितः -ता -तं, उत्तंघितः &c.—(Spent, as time) गमितः -ता -तं, नीतः -ता -तं.—(As faces, &c.) हवः -न्ता -न्तं, गूनः -ना -नं, उचारितः -ता -तं, उच्चारितः &c.—(Ended, gone). See PAST.

PASSENGER, *s.* (Traveller) पथिकः, यात्रिकः, यायी *m.* (नं), गामी *m.*, गमी *m.*, मार्गस्थः, पथस्थः, पादयिकः, सारथिकः.—(One who crosses) तरि *m.*, तरः, तरिता *m.* (तृ), तर्हरीकः, उत्तरणकृत् *m.*—(In a vessel) नौयायी *m.*, नौगामी *m.*, नौकानावहनी *m.*, नौकारुढः, औडुपिकः.

PASSER, *s.* तरि *m.* (नं), तरः, तरिता *m.* (तृ), तर्हरीकः, गामी *m.*

PASSIBILITY, *s.* सुखदुःखसमता, सुखदुःखवेदनसमता, सुखदुःखयोग्यता, सुखदुःखसहत्वं, सुखदुःखवेदित्वं.

PASSIBLE, *a.* सुखदुःखधमः -मा -मं, सुखदुःखवेदनधमः -मा -मं, सुखदुःखयोग्यः -ग्या -ग्यं, सुखदुःखवेदी -दिनी -दि (न्).

PASSING, *s.* (The act) तरणं, उत्तरणं, गमनं, चलनं. See PASSAGE. (Passing by) अत्ययः, अतिगमनः.

PASSING, *part.* तरन् -रन्ती -रन् (न्), गामी -मिनी -मि (न्), यायी &c. —(Surpassing) अतिगः -गा -गं, अतिक्रामकः -का -कं.

PASSING, *a.* (Eminent) उत्तमः -मा -मं, परमः -मा -मं, चेशः -ष्टा -ष्टं.

PASSING, *adv.* अत्यन्तं अतिशयेन, अतिमात्रं, अति or अतिशय in comp.

PASSION, *s.* (Feeling or affection of the mind) मनोभावः, भावः, मनोविकारः, मनोविकृतिः *f.*, विकारः, विकृतिः *f.*, मनोवृत्तिः *f.*, वृत्तिः *f.*, स्थायः, मनोरागः, रसः, मनोधर्मः; 'passion of love,' कामविकारः, कामविकृतिः *f.*; 'of anger,' क्रोधविकारः; 'of lust,' लोभविकारः. The word इन्द्रियाणि *n. pl.* may sometimes be used generally to express 'the passions'; as, 'restraint of the passions,' इन्द्रियनिग्रहः, इन्द्रियदमनं, कामक्रोपलोभादिदमनं; 'having the passions subdued,' जितेन्द्रियः -या -यं; 'void of passions,' वीतरागः -गा -गं, विरक्तः -क्ता -क्तं, विरागी &c.; 'absence of passion,' वैराग्यं, विरागः, विरक्तिः, रागहीनता; 'having passions,' रागी &c., अनुरागी &c.; 'the class of six passions, viz. desire, wrath, avarice, bewilderment, pride, and envy,' षड्गैः.—(Anger, warmth of temper, rage) क्रोधः, कोपः, प्रकोपः, रोषः, अमर्षः, संरम्भः, प्रतिरम्भः, उन्नायः, उन्नायता -त्वं, चण्डता, तिग्मता, उष्णः, सप्यं, भासः, कैशिकः; 'fit of passion,' क्रोधावेशः; 'in a passion,' क्रुद्धः -द्धा -द्धं, क्रोधी &c., जातक्रोधः -या -यं, जातारोषः -र्षा -र्षं.—(Mental agitation or excitement) मनःक्षोभः, चित्तक्षोभः, चित्तवेगः, मनस्तापः, मनोप्याकुलता, उन्नायः, व्याधोभः.—(Love, lust) कामः, कामिता, कामुकत्वं, मदः, मदनः, स्मरः, अनुरागः, स्मरमोहः, कैशिकः.—(Eager desire) लालसा, लोभः, उत्कण्ठा, उत्सुकता, चीत्सुचं.—(Suffering) दुःखभोगः, दुःखं, व्यथा, पीडा, ज्ञेयः, घमः.—(As opposed to action) सहनं, सहत्वं, ग्रहणं, कर्माश्रयत्वं, कर्माश्रयता.—(The quality or property of passion) रजस् *n.*

PASSIONATE, *a.* (Easily moved to anger) शीघ्रक्रोपी -पिनी -पि (न्), शीघ्रक्रोपी &c., सुलभक्रोपः -या -यं, क्रोधी &c., क्रोधनः -ना -नं, क्रोपी &c., कोपनः -ना -नं, क्रोधशीलः -ला -लं, कोपशीलः &c., अमर्षी &c., संरम्भी &c., अनर्षयः -या -यं, रोषयः -या -यं, रोषशीलः &c., संरम्भशीलः &c., कोपिष्ठः -ष्टा -ष्टं, क्रोपिष्ठः &c., पित्रवेगी &c., भासी &c., पित्रस्वभावः -वा -वं; 'very passionate,' अत्यन्तक्रोपनः -ना -नं.—(Highly excitable, warm, ardent) सन्नापशीलः -ला -लं, उन्नापशीलः &c., चण्डः -ण्डा -ण्डं, उचण्डः &c., चण्डवान् -वती -वन् (न्), उष्णः -ष्णा -ष्णं, उग्रः -या -यं, रौद्रः -द्रौ -द्रं, तिग्मः -ग्मा -ग्मं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं.—(Full of strong feeling) रागी &c., रागवान् &c., रागान्वितः -ता -तं, सरागः -गा -गं, संरक्तः -क्ता -क्तं, सानुरागः &c., अनुरागी &c., रागिष्ठः &c., अनुरक्तः &c., सरसः -सा -सं, रसी &c., रसिकः &c., उत्कण्ठितः -ता -तं.—(Having the quality or property of passion) रजोगुणी &c.; 'a passionate woman,' कोपना, भामिनी.

PASSIONATELY, *adv.* (With strong feeling) सरागं, रागेण, रागपूर्वैः, सानुरागं, सरसं.—(Ardently) अतिक्रौडहलेन, तीक्ष्णं, सतीक्ष्णं, चण्डं, 575

प्रचण्डं, उचण्डं, उत्कण्ठापूर्वैः.—(With anger) सक्रोधं, सक्रोधं, सरोपं, सामर्षं, संरम्भपूर्वैः.

PASSIONATENESS, *s.* शीघ्रक्रोपिता, कोपशीलता, क्रोधशीलता, क्रोधवशता, क्रोधाधीनता, पित्रस्वभावः.—(Strong feeling) सानुरागता, सरागता, अनुरागः.

PASSIONLESS, *a.* वीतरागः -गा -गं, रागहीनः -ना -नं, शान्तरागः &c., विरागी -गिणी -गि (न्), विरक्तः -क्ता -क्तं, अनुरागी &c.

PASSIVE, *a.* (Suffering without resistance) सहनः -ना -नं, सहः -हा -हं, सहिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, सहनधर्मीकः -का -कं, सहनवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, सहनशीलः -ला -लं, सहनधर्मी -मी -मं (न्), तितिक्षुः -क्षुः -क्षु, अनिवारकः -का -कं, अप्रतीकारकः &c.—(Opposed to active not an actor) निश्चेष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्क्रियः -या -यं, अप्रयत्नकः -का -कं, क्रियाशून्यः -न्या -न्यं, कर्मापात्रं, कर्माधारः, कर्माश्रयः.—(In grammar, the passive voice) कर्मणिवाच्यं, कर्मणि आत्मनेपदं; 'reflective passive,' कर्मणिवाच्यं; 'impersonal passive,' भाववाच्यं. The grammatical symbol for the passive is दभावः.

PASSIVENESS, PASSIVITY, *s.* सहनत्वं, सहिष्णुता, सहनशीलता, सहनधर्मः, सहनवृत्तिः *f.*—(Opposed to activity) निश्चेष्टता -त्वं, निष्क्रियता, कर्मापात्रता, कर्माश्रयता.

PASSPORT, *s.* अभयपत्रं, अभयवाक् *f.* (च्), अभिज्ञानपत्रं, अभिज्ञानमुद्रा, अभिज्ञानं, मुद्रा.

PAST, *p. p.* or *a.* (Gone by, not present) गतः -ता -तं, भूतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, व्यतीतः &c., समतीतः &c., व्यपेतः &c., वृष्टः -ष्टा -ष्टं, संवृष्टः &c., अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, निभूतः -ता -तं, परोक्षः -क्षा -क्षं, प्रतीतः -ता -तं. See PASSED. (Former, relating to the past) पूर्वः -द्वा -द्वं, पौष्टिः -ष्टी -ष्टं, पौष्टिकः -की -कं, पूर्वतनः -नी -नं, प्राक्तनः -नी -नं; 'in past times,' पुरा, पूर्वैः, परोक्षे.—(Ended, accomplished) वृष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्वृष्टः &c., समाप्तः -ता -तं.—(Past tense) अद्यतनभूतः -तं, परोक्षभूतः, अतीतकालः.

PAST, *s.* (Past time) गतकालः, भूतकालः, अतीतकालः, प्राक्कालः, पूर्वकालः, परोक्षः; 'knowing past and future,' परावरदृक् *m. f. n.* (श्).

PAST, *adv.* (Beyond) अति prefixed; as, 'past mortal strength,' अतिमानुषशक्तिः. Expressed also by अ or निर् prefixed, or by the use of the passive participle अतीत, हीन, त्यक्त, नष्ट, अतिक्रान्त &c. in comp.; as, 'past cure,' असाध्यः -ध्या -ध्यं, निरुपचारः -रा -रं, अपरिपक्वातिगः -गा -गं; 'past the range of sight,' चक्षुर्विपयातिक्रान्तः -न्ता -न्तं; 'past work,' अतीतव्यवहारः -रा -रं; 'past remedy,' उपायातीतः -ता -तं; 'past age,' वयोतीतः &c.; 'past all sense of shame,' निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं, नष्टलज्जः &c., त्यक्तलज्जः &c.

PASTE, *s.* उदपेयं, उदकपेयं, जलपेयं, उदकचूर्णं, गोमूत्रसम्भवं.

TO PASTE, *v. a.* उदपेयेण पन्थु (c. 9. पमाति, वन्दं) or सचन्धु, उदपेयेण लिप् (c. 6. लिम्यति, लेप्).

PASTEBOARD, *s.* स्थूलकापीसं, घनपत्रं, दृढकापीसं, स्थूलपत्रं.

PASTER, *s.* अष्टसुरसन्धिः *m.*, अष्टस्य सुरोपरिस्थः प्रादभागः.

PASTIME, *s.* विनोदः, क्रीडा, विहारः, खेला -लनं, विलासः. कौतुकं, क्रीडाकौतुकं, केलिः -ली *m. f.* लीला, देवर्षं, परोहासः, नर्म *n.* (न्), कूदनं, रासरसः; 'juvenile,' बालक्रीडा, बाललीला, बालचरित्रं.

PASTOR, *s.* (Shepherd) मेपपालः -लकः, मेपपोषकः.—(Religious instructor) धर्मीपदेशकः, धर्माध्यापकः, आचार्यः; गुरुः *m.*, उपाध्यायः.

PASTORAL, *a.* (Pertaining to shepherds) मेपपालसम्बन्धी &c., 7H

नेपालविषयः -या -यं.—(Pertaining to a minister of religion)
धर्मीयदेशकसद्वन्धी &c., धर्मीयप्रापकसद्वन्धी &c., धर्मीयदेशविषयः-या-यं.
PASTORAL, *s.* (Poem) नेपालनादिविषयकं काव्यं, गोमेपादिविषयं गीतं.
PASTRY, *s.* पिष्टकं, पिष्टिकं, पिष्टाक्षं, मिष्टाक्षं, आपूपिकं, शाष्कुलिकं.
PASTRY-COOK, *s.* पिष्टककारी *m.* -रिणी *f.* (नृ). पिष्टाक्षकृत् *m.* मिष्टा-
क्षकृत्, पिष्टकपिष्टयी *m.* -यिणी *f.* (नृ), आपूपिकः -की.
PASTURAGE, *s.* (Grazing ground) गोचरः, गोम्रचारः, गोमेपादिचार-
स्थानं, गोचारणस्थेयं, गोचारणभूमिः.—(Meadow grass) यवसः,
यावसः, घेचियं, पाशवपालनं, पशुयं, पासः, नृयं, गपादनं.
PASTURE, *s.* (Grass for cattle) गपादनं, गोमधयं, यवसः, पशुयं,
पशुभोजनं, पशुखाद्यं, पासः, नृयं.—(Ground covered with grass
for grazing) यावसभूमिः *f.*, यवसीयभूमिः *f.*, गोचारणभूमिः *f.*, पशुचा-
रणभूमिः *f.*, शावुलभूमिः *f.*, शावुलभूमिः. See PASTURAGE.
To PASTURE, *v. a.* (Graze) चर् (c. 10. चारयति -यितुं), नृयं भुञ्ज् or
खाद् or दा.
To PASTURE, *v. n.* (Graze) चर् (c. 1. परति -यितुं), नृयं, नृयं खाद् &c.
PASTY, *a.* खीदेयिकः -की -कं, उदपेयगुणकः -का -कं.
PASTY, *s.* (Pie made of paste) पिष्टकः -कं, पिष्टिकं, शाष्कुली.
PAT, *a.* युक्त -क्ता -कं, योग्यः -ग्या -यं, सङ्गतः -ता -तं. See FIT.
PAT, *adv.* युक्तं, यपायोग्यं, सम्यक्, सङ्गता, समसङ्गं. See FITLY.
PAT, *s.* (Light blow) लघुप्रहारः, लघुपातः, पपेटः, पपेटापातः.—
(Flatish lump) ईषनिष्ठपिष्टः; 'of butter,' नवनीतपिष्टः.
To PAT, *v. a.* चपेटेन प्रदु or छादन्, लघुप्रहारं कृ, लघु प्रदु.—(A
horse, &c.) स्फुल् (c. 10. स्फुल्यति -यितुं), छास्फुल्, स्फुलनं कृ.
PATCH, *s.* (Piece of cloth) पल्लखण्डः, पटखण्डः; 'patched gar-
ment,' कपेटः, कन्या; 'weaving one,' कन्याधारयं, कपेटधारयं;
'a beggar who wears one,' कपेटधारी *m.* (नृ), कन्याधारी *m.*,
कपेटदी *m.*, कपेटिकः.—(Piece of any thing) खण्डः-खंडं, शकलः -लं.
To PATCH, *v. a.* पल्लखण्डं निमित्त् (c. 4. -पीयति -येयितुं) or निमित्त्
(c. 10. -पेशयति -यितुं), नीयं पल्लखणि समाधा (c. 3. -दधाति -पथे -पातुं)
or सन्धा, कन्या (nom. कन्यायति), कपेट (nom. कपेटायति).
PATCHED, *p. p.* or *a.* खण्डी -खिडनी -खिड (नृ), खण्डमयः -यी -यं,
खण्डयुक्त -क्ता -कं, खण्डरूपः -पा -यं; 'patched garments.' See
PATCH, *s.*
PATCHER, *s.* पल्लखण्डसन्धाता *m.* (नृ), नीयं पल्लखण्डमाधाता *m.*
PATCH-WORK, *s.* खण्डकर्म *n.* (नृ), कन्याकरणं, कपेटकरणं.
PATE, *s.* मल्लकार्यं, मल्लकः -कं, मुखः -खंडं -खण्डकं. See HEAD, *s.*
PATENT, *a.* (Plain) स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, विस्पष्टः &c., व्यक्त -क्ता -कं, प्रत्यक्त
&c., प्रत्यक्षः -द्या -द्यं, प्रकाशः -शा -शं, सुगमः -मा -मं.
PATENT, *s.* विशेषाधिकारपत्रं -त्रिका, प्रकाशपत्रं, प्रकाशलेख्यं.
PATENTEE, *s.* प्रकाशपत्रधारी *m.* (नृ), सधिकारपत्रधारी *m.* (नृ).
PATER-FAMILIAS, *s.* कुटुंबी *m.* (नृ), कौटुंबिकः, कुलपतिः *m.*, कुलोद्बहः.
PATERNAL, *a.* पितृकः -की -कं, पेशिकः &c., पितृकः -का -कं, पेशः -ची
-चं, पित्र्यः -म्या -म्यं, पितृ in comp.; 'paternal mansion,' पितृ-
मन्दिरं; 'paternal aunt,' पितृपत्न्या *f.* (नृ); 'paternal affec-
tion,' पुत्रचेहः, पुत्रचेहः, वात्सल्यं.—(Like a father) पितृनुत्यः -त्या
-त्यं, पितृसदृशः -शी -शं, पितृसन्निभः -भा -भं, पितृसमः -ना -नं.—
(Derived from a father) पितृप्राप्तः -ना -नं, पित्रागतः -ना -नं,
पितृप्राप्तायातः -ना -नं; 'paternal estate,' पितृकभूमिः *f.*
PATERNALLY, *adv.* पितृवत्, तातृवत्, जनकवत्, पितृरूपेण.
PATERNITY, *s.* पितृत्वं -ता, जनकता -त्वं, पितृभावः, पितृकत्वं, पितृधर्मः.

PATH, *s.* पथः, पन्थाः *m.* (पथिन्), मार्गः, पथतिः -ती *f.*, पदविः -पी *f.*,
सरणिः -शी *f.*, सृतिः *f.*, यत्नं *n.* (नृ), यत्नतिः *f.*, पथतिः -नी *f.*,
पन्था *m.* (नृ), सयनं, पथा, एकपदी; 'of the planets,' ऋषयः-द्या;
'the right path,' सत्यपथः, सन्मार्गः; 'the wrong path,' उत्पथः;
'going on the wrong path,' उन्मार्ग-
गामी &c.; 'to seduce from the right path,' उत्पथं नी (c. 1.
नयति, नेतुं).
PATHETIC, PATHETICAL, *a.* कल्याणसमयः -यी -यं, कल्याणमात्मकः -का
-कं, रसिकः -का -कं, कल्याणनकः -का -कं, कल्याणोत्पादकः -का -कं,
कारुणिकः -की -कं, कल्याणमकः -का -कं, हृदयद्रव्यः -मा -मं, हृदय-
पेधकः &c., हृदयाविद *m. f. n.* (पृ), मनोद्वापकः &c., पित्रमोहकः
&c., पित्रमोहननकः &c. See MOVING, *a.*
PATHETICALLY, *adv.* सरसं, कल्याणसमयं, सकारुण्यं, कल्याणं, यथा कल्या-
नायते or यथा हृदयं स्फुरयते तथाप्रकारेण.
PATHIC, *s.* (Catamite) पिटः, पेशपाचार्यः, नारदः; 'keeper of
pathies,' पिटपः.
PATHLESS, *a.* सयनः-या-यं, निष्पथः-या-यं, समार्गः-गौ-गौ, सगन्धः-म्या-म्यं.
PATHOLOGIC, PATHOLOGICAL, *a.* निदानविषयकः -का -कं, रोगनिदान-
मन्त्र्यो &c.
PATHOLOGY, *s.* निदानविद्या, रोगनिदानविद्या, निदानशास्त्रं, रोगलक्षण-
विद्या, रोगलक्षणशास्त्रं, रोगनिरूपणविद्या.
PATHOS, *s.* कल्याणरसः, कारुण्यरसः, रसः, रागः, कल्याण, कारुण्यं, रसि-
कता -त्वं, पित्रद्रव्यकत्वं, कल्याणनकता.
PATHWAY, *s.* पथः, मार्गः, पदविः -पी *f.*, यत्नं *n.* (नृ), गमनागमनपथः.
PATIENCE, *s.* धृमा, धान्तिः *f.*, सहिष्णुता -त्वं, सहनं, सहनशीलता,
सहनशीलः *f.*, सहनं, त्रितिया, धैर्यं, धृतिः *f.*, धीरता, दमः, दमपः,
दमपुः *m.*, मयः -मयं, उत्साहः, साहनं.
PATIENT, *a.* सहिष्णुः -णुः -णु, सहनः -ना -नं, सहनशीलः -ला -लं,
धृमापान् -पतो -पत् (नृ), सहः -हा -हं, धमः -मा -मं, त्रितियुः -युः
-यु, धमो -मिणो -मि (नृ), धमापुक्त -क्ता -कं, धान्तिमान् -मती -मत्
(नृ), धना -न्ती -न्त (नृ), धमिता &c., धमाशीलः -ला -लं, त्रिति-
याशीलः &c., धीर -रा -रं, धैर्यवान् &c., धृतिमान् &c., मयि &c.,
मयिः -या -यं, मयितः -ता -तं, मयितवान् &c., धानः -ना -नं,
सासहिः -हिः -हि, सहमानः -ना -नं, दानः -ना -नं. The words
sah and dhama are especially used in comp.; as, 'patient of
labor,' क्लेशसहः -हा -हं; 'of austerities,' तपःसहः, तपःधमः &c.;
'very patient,' बहुधमः -मा -मं, बहुसहः &c., पित्रसहः &c.; 'to
be patient of,' सह (c. 1. सहते, सौहृ), धम् (c. 1. धमते, धन्तुं),
तिज् in des. (त्रितियते -यितुं), मृप् (c. 4. मृपति, मपितुं).
PATIENT *s.* (As apposed to agent) कर्मपात्रं, कर्मोपायः, कर्मोद्ययः.
—(Sick person) रोगी *m.* -गिणी *f.* (नृ), आनुद -रा, रोगार्तः -रौ.
सरोमः -गा.
PATIENTLY, *adv.* धमापूर्थं, त्रितियापूर्थं, त्रितियया, सधैर्यं, समर्थं, त्रितियिधं.
PATLY, *adv.* युक्तं, यपायोग्यं, सङ्गतं. See PAT, *adv.*
PATRIARCH, *s.* आदिपुरुषः, मूलपुरुषः, वृद्धपिता *m.* (नृ), गोवर्धनः *m.*,
प्रजापतिः *m.*, गोवर्धनी *m.* (नृ), पेशपतिः *m.*, गोवर्धनकः.—(Vene-
rable person) वृद्धजनः, गुरुजनः.
PATRIARCHAL, *a.* आदिपुरुषसद्वन्धी -न्धनी &c., मूलपुरुषसद्वन्धी &c.
PATRICIAN, *a.* कुलीनः -ना -नं, महाकुलीनः &c., सन्कुलीनः &c., सङ्ग-
शा -शं, सङ्गशीयः -या -यं, सम्राट्कृतः -ती -तं, असामान्यः &c., अवि-
जातः &c. See NOBLE.

- PATRICIAN, s.** कुलीनजनः, कुलीनपुरुषः, शिष्टजनः, अभिजनयान् *m.* (नं).
- PATRIMONIAL, a.** (Inherited from a father, &c.) पैतृकः -की -कं, पित्रागतः -मा -मं, पित्रागतः -ता -तं, पित्रागतायतः &c., दायप्राप्तः &c., दायलभः -मा -मं, दायोपागतः &c.—(Relating to a patrimony) पैतृकरिक्वत्तसम्पत्ती &c., दायसम्पत्ती &c.
- PATRIMONY, s.** पैतृकरिक्वत्तं, पैतृकं रिक्वत्तं or स्तुक्वत्तं, गोत्ररिक्वत्तं, पैतृकधनं, स्तुक्वत्तभागः, गोत्रधनं, दायः, पैतृकं, दौहिकं, क्रामगतारिक्वत्तं, पित्रागतारिक्वत्तं, पित्रागतधनं; 'confiscation of it,' वृत्तिच्छेदः; 'title deed of it,' रिक्वत्तपत्रं.
- PATRIOT, s.** सदेशाभिमानि *m.* (नं), सदेशानुरागी *m.* (नं), जनभूम्यनु-
रागी *m.*, जनभूमिवात्सल्यः, सदेशभक्तः, सदेशहर्षिणी *m.*
- PATRIOTIC, a.** सदेशाभिमानि -निनी -नि (नं), सदेशानुरागी -गिणी &c., सदेशानुरक्तः -त्ता -तं, जनभूम्यनु-
रक्तः &c., जनभूमिवात्सल्यः -ला -लं, सदेशभक्तः -त्ता -तं, सदेशहर्षिणी -गिणी &c., सदेशहर्षित्वारी &c., सदेशपालनः -त्ता -तं.
- PATRIOTISM, s.** सदेशाभिमानं, सदेशानुरागः, सदेशानुरक्तिः *f.*, देशाभि-
मानं, देशानुरागः, जनभूम्यनु-
रागः, जनभूमिवात्सल्यं, सदेशभक्तिः *f.*, सदेशभक्तिः *f.*, सदेशप्रतिपत्तिः *f.*, सदेशप्रतिपालनं, सदेशहर्षिता.
- PATROL, s.** (Walking round by a guard in the night) रक्षकेण रात्रौ परिक्रमणं or परिक्रमणं.—(The guard who goes the round) रात्रिपरिचरः, रात्रिचरः, रात्रिरक्षकः, रक्षकः, चारक्षकः, रक्षी *m.* (नं).
- To PATROL, v. n.** रक्षणपदं रात्रौ परिक्रम्य (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रामितुं) or परिक्रम्य (c. 4. -क्राम्यति -क्रामितुं).
- PATRON, s.** (One who supports and protects) पालकः, प्रतिपालकः, अनुपादकः, उपकारकः, उपकारी *m.* (नं), संपर्षकः, अनुग्राही *m.*, पदापारी *m.*, पोषकः, रक्षकः, आश्रयः, आश्रयभूतः, शरणं, शरणभूतः, आश्रयस्थानं, नायः, पुरस्कारी *m.*, पुरस्कर्ता *m.* (नं), उपकृता *m.*, साहाय्यकारी *m.*, सहायः, पिण्डदः—(Appreciator of merit) गुणग्राही *m.* (नं), गुणग्राहकः, गुणरः, गुणदर्शी *m.*; 'patron of learning,' विद्यानुपालकः.
- PATRONAGE, s.** पालनं, अनुपालनं, प्रतिपालनं, उपकारः, आश्रयः, संश्रयः, अनुग्रहः, उपग्रहः, सङ्ग्रहः, आश्रयः, आश्रयः, चयग्रहः, पर्वणं, संवर्धनं, चयलक्षः -सत्तं, शरण्यता, पुरस्कारः, रक्षा -घणं, अभिरक्षा, पोषणं, पालनपोषणं, साहाय्यं, सहायनं, साहित्यं, प्रतिपालकता.—(Appreciation of merit) गुणग्रहणं, गुणज्ञानं.
- PATRONAL, a.** पालकः -त्ता -तं, उपकारकः &c., संपर्षकः &c., रक्षकः &c.
- PATRONESS, s.** प्रतिपालिका, उपकारिणी, अभिरक्षिका, रक्षाकारिणी.
- To PATRONIZE, v. a.** प्रतिपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं), अनुपाल्, अनु-
ग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -गृहीतुं), उपग्रह्, संवृष् (c. 10. -संवर्धयति -यितुं), अभिरक्ष् (c. 1. -रक्षति -रक्षितुं), उपकृ, साहाय्यं कृ; 'to patronize learning,' विद्यानुपालनं कृ.
- PATRONIZED, p. p.** प्रतिपालितः -ता -तं, अनुपालितः &c., संवर्धितः &c., उपलक्षितः &c., अभिरक्षितः &c., अनुगृहीतः &c.
- PATRONLESS, a.** निराश्रयः -या -यं, अनाश्रयः &c., अशरणः -या -यं, निरपलक्षः -त्ता -तं, निःसहायः -या -यं, निराधारः -रा -रं.
- PATRONYMIC, s.** अपत्यवाचकः, अपत्यवाचकनाम *m.* (नं), पैतृकनाम *m.*, पित्रागतनाम *m.*, पित्रागतनाम *m.*, गोत्रनाम *m.*, उपाधिः *m.*
- PATTEN, s.** काष्ठपादुका, स्त्रीजनव्यवहारिता काष्ठमयपादुका.
- To PATTEN, v. n.** पटपट (nom. पटपटयते -ति), पटपटश्च कृ.
- PATTER, s.** पटपटश्च; 'of rain,' धारावर्षितः *m.*
- PATTERN, s.** (Model, exemplar) उपमा -मानं, प्रतिमा -मानं, आदर्शः.

- निदर्शनं, प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिमूर्तिः *f.*, संस्कारः, प्रमाणं, प्रतिकृ-
पट्टक *m.* (श); 'of propriety,' न्यायाधारः—(Specimen) आदर्शः,
निदर्शनं.—(Figure) आकारः, संस्कारः, रूपं.
- PAUCITY, s.** अल्पता, खल्वता, खल्वं, संख्याल्पता, अवहुतं, स्तोकता.
- PAUNCH, s.** (Belly) उदरं, जठरं, तुन्दं -न्दि *m.*, कुक्षिः *m.*, पिप्पिण्डः;
'having one,' उदरी -रिणी &c., तुन्दी &c., पिप्पिण्डिलः -ला -लं.
—(Protuberant belly) लघोदरं.
- To PAUNCH, v. n.** निरुदरीकृ, निरुन्दीकृ, उदरादिं वहिष्कृ.
- PAUPER, s.** (Poor person who lives on alms) भिक्षोपजीवी *m.*
-विनी *f.*, भिक्षोपजीवी *m.* (नं), भिक्षाजीवी *m.* &c., भिक्षुः *m.*, भिक्षुकः *m.*
-की *f.*, अन्यदोषजीवी *m.* &c., दरिद्रः, निर्धनः, शिष्टः.—(In law)
आकाशेशः.
- PAUPERISM, s.** भिक्षोपजीवनं, भिक्षोपजीवनं, भिक्षोपजीविका, भिक्षोपजीविका,
अन्यदोषजीविका, भिक्षावृत्तिः *f.*, भिक्षुकवृत्तिः *f.*
- PAUSE, s.** (Temporary stop) विरामः, विरतिः *f.*, अवरतिः *f.*, उपरतिः *f.*
उपरमः, निवृत्तिः *f.*, विद्यामः, विच्छेदः, उपशमः, शमः, शान्तिः *f.*,
अपशमः, अवसायः, अवसानं, आश्रयः, खण्डः, यतिः *f.*, यामः, सन्धिः *m.*
—(Interval) अन्तरं, कालान्तरं, अवकाशः, व्यवधानं, सन्धिः *m.*—
(Suspense) कामान्तरं, भावसन्धिः *m.*—(In poetry or music)
यतिः *f.*, अवसानं.
- To PAUSE, v. n.** विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते
-वर्त्तितुं), विनिवृत्, निवृत्, विरम् (c. 4. -विरम्यति -विरमितुं), विच्छिद् *m.*
pass. (-विच्छिद्यते), शम् (c. 4. -शाम्यति, -शामितुं), विरामं कृ, अवसानं कृ.
- To PAVE, v. a.** प्रसरः or इष्टकाभिर् छास्त् (c. 9. -सृणाति -सृणितुं).
- PAVED, p. p.** प्रसरस्तीर्थः -त्ती -तं, पाषाणस्तीर्थः &c., इष्टकास्तीर्थः &c.
- PAYMENT, s.** परिस्रवः, पाषाणस्तरः, प्रसरस्तरणं, शिलास्तरः, शिला-
मलकं, इष्टकामलकं, इष्टकास्तरः -रयं.
- PAYER, PAVIER, s.** प्रसरस्तरकृत् *m.*, परिस्रवकृत् *m.*, शिलाफलका-
स्तरिता *m.* (नं), इष्टकास्तरिता *m.*
- PAVILION, s.** मण्डपः -यं, पटमण्डपः, हर्म्यं, मन्दिरं, पातायनं.
- PAW, s.** (Foot of a beast) पशुपादः, पशुपदं.—(Hand) हस्तः, करः.
- To PAW, v. a. or n.** (As a horse) पुराभिधातं कृ, सुराभसारणं कृ.
—(Handle) हस्तेन स्पृश् or परिसृश् or परामृश् or चालम् or समालम्.
- PAWN, s.** (Pledge) न्यासः, उपन्यासः, निक्षेपः, आधिः *m.*, पन्थकः -कं,
उपनिधिः *m.*, उपनिधानं, उपनिक्षेपः, आधानं, अन्याधिः *m.*, पणः,
परिपणनं, आधीकरणं, प्रतिदेयं.—(At chess) नरः, शारः -रि *m.*
- To PAWN, v. a.** आधीकृ, न्यासीकृ, न्यस् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं), उपन्यस्,
निधिष् (c. 6. -धिषति -धिषितुं), पण् (c. 1. -पणते -पणितुं), परिपण्,
परिपणनं कृ, न्यासं कृ, पन्थकं कृ or दा; 'having pawned,'
आधीकृत.
- PAWNBROKER, s.** पन्थकव्यापारी *m.* (नं), निक्षेपव्यापारी *m.*, निक्षेपव्य-
वसायी *m.*
- PAWNED, p. p.** न्यस्तः -त्ता -तं, उपन्यस्तः &c., न्यासीकृतः -ता -तं, आधीकृतः
&c., निधिषः -त्ता -तं, पणितः -ता -तं, परिपणितः &c.
- To PAY, v. a.** (Discharge a debt) ऋणं शुप or लपनी or विनी or
लपाकृ or लपय् or लप् or लृ, ऋणशोधनं कृ, ऋणसिद्धिं कृ,
ऋणमुक्तिं कृ.—(Liquidate) शुप, परिशुप, संशुप, विनी, लपनी.—
(Fulfil, perform) सम्पद्, निष्पद्, सम्प, लृ, लप्.—(Give, render)
दा, कृ.—(Give pay to) वेतनं दा, वरूनं दा.—(Pay the price
of any thing bought) मूल्यं दा.—(Pay for, atone for) निष्कृ
(c. 10. -नारयति -यितुं) उच्, निष्कृ, निष्कृतिं दा or कृ, मायश्चनं कृ.

PAY

—(Pay off, discharge) चेतनं दत्त्वा विमुक्तं or मुक्तं.—(Pay off, retaliate) प्रतिक्रमः.

PAY, *s.* चेतनं, मूल्यं, पक्षेनं, भूतिः *f.*, भूया, भाटिः *f.*, भाटकः -कः; 'monthly pay,' मासिकः; 'yearly pay,' वार्षिकः.

PAYABLE, *a.* देयः -या -यं, शोध्यः -ध्या -ध्यं, शोध्यनीयः -या -यं, संशोध्यः &c., परिशोध्यनीयः -या -यं, दातव्यः -ध्या -ध्यं, दाननीयः -या -यं, दानयोग्यः -या -यं, दानोपितः -ता -तं.

PAY-DAY, *s.* चेतनदानदिनः, पक्षनदानदिनः, शोध्यनदिनं, परिशोध्यनदिनम्, भूतिदानदिनम्.

PAYER, *s.* दाता *m.* (नृ), शोध्यता *m.*, शोध्यकः, परिशोध्यकः.

PAY-MASTER, *s.* चेतनदाता *m.* (नृ), पक्षनदाता *m.*, भूतिदाता *m.*, चेतनाध्यक्षः.

PAYMENT, *s.* शोध्यनं, परिशोध्यनं, संशोध्यनं, शुद्धिः *f.*, परिशुद्धिः *f.*, दानं, साधनं, सिद्धिः *f.*, उपपन्नं, उपपाकरो, उपपन्नं, निस्तारः, निस्तारणं, उत्तरणं; 'of a debt,' ऋणशोध्यनं, ऋणसिद्धिः *f.*, ऋणपाकरो, ऋणपन्ननं, ऋणमुक्तिः *f.*, ऋणपन्नोदनं, विगमनं, निरादेशः, चानुर्यः; 'of wages, &c.,' चेतनदानं, पक्षनदानं, भूतिदानं; 'non-payment,' अनपक्रिया, अनपकरणं, अनपाकरणं, अनपाकनं *n.* (नृ), अनपक्रमं *n.*

PEA, *s.* कलायः, सतीलः -नकः, सतीलः -ला -लकः, सतीलकः, सतीलकः, सातिलकः, सतिडकः, हेरगुः *m.*, पयुलः.

PEACE, *s.* (Freedom from war) सन्धिः *m.*, सन्धानं, सपुटं, युद्धाभायः, सपिपटः, विग्रहाभायः, असन्धानं, निर्वन्दः; 'peace and war,' सन्धि-विग्रहो *m. du.*; 'to make peace,' सन्धिं कृ, सन्धा (c. 3. -हपाति -यत्ते -यात्); 'made peace with,' सन्धितः -ता -तः; 'wishing to make peace,' सन्धितुः -तुः -तुः.—(State of rest or quiet) निर्वृतिः *f.*, शान्तिः *f.*, विग्रहः, विग्रहान्तिः *f.*, शान्तिः, उपशान्तिः, प्रशान्तिः *f.*, निर्वृतिः *f.*, सुप्तं, सोप्यं, स्वस्थता, स्वस्थ्यं, समाधानं, निरुद्धेयः; 'peace of mind,' मनःशान्तिः *f.*; 'internal peace,' अन्तःसुप्तः.—(Harmony) हेतवः, सन्धिः *m.*, सत्यं, मैत्री, सद्गतिः, सपिपटः, विरोधाभायः.—(Freedom from commotion or riot) निरुद्धपता, उपद्रवाभायः, निरुद्धपता-तः, उपद्रवाभायः, निरुद्धाटकः, काटकभायः, स्वस्थता, स्वस्थ्यं.—(Silence) मौनं, मौन्यं, अभाषणं, नृणांभायः; 'to hold one's peace,' नृणांभायः, मौनीभू, याचं यन् or नियन्, निःशब्दीभू; 'peace,' नृणांभायः, मौनीभयः, नियन् याचं, शान्तं.—(Peace be with thee) सन्धि.

PEACEABLE, *a.* (Free from war, tumult, &c.) युद्धहीनः -ता -नं, सद्गतिहीनः &c., विग्रहहीनः &c., निर्वन्दः -न्दा -न्दः, निरुद्धपतः -या -यं, निरुद्धपतः &c., निरुद्धपतः -गा -गं, उपद्रवहीनः &c., निरुद्धाटकः -का -कः.—(Quiet, calm) शान्तः -ता -नं, प्रशान्तः &c., सपुटः -आ -अं, प्रसन्नः -आ -अं, स्वस्थः -स्वा -म्यं, स्वस्थकलः -ला -लं, निराकलः &c.; 'in mind,' शान्तात्मा -त्मा -न (नृ), प्रशान्तात्मा &c., शान्तचेताः -ताः -ता (नृ).—(Fond of peace, not wishing to fight) सन्धि-प्रियः -या -यं, शान्तिप्रियः &c., युद्धविमूढः -रा -रं, युद्धपराङ्मुखाः &c., युष्मत्तारिहः -ता -तः, सन्धितुः -तुः -तुः, सपुटतुः &c., कलहपराङ्मुखाः &c., कलहविमूढः &c., सकलहकारो &c.

PEACEABleness, *s.* (Freedom from war) युद्धाभायः, युद्धहीनता, उपद्रवाभायः, निरुद्धपता. See PEACE. (Quietness) शान्ता, शान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*, स्वस्थ्यं, स्वस्थता.—(Aversion to fight) युद्धविमूढता, युद्धहेयः, कलहहेयः, सन्धिता, सपुटता.

PEACEABLY, *adv.* (Without war, &c.) युद्धविरुद्धेय, युद्धं विना, निरुद्धपतः.—(Quietly) शान्तं, शान्त्या, प्रशान्तं, शान्तिपूर्वकं.—(With pacific measures) सामोपायैः, सामोपायेन, साक्षा.

PEA

PEACE-BREAKER, *s.* सन्धिभेदकः, सन्धिभङ्गकः, सन्धिविधायकः.

PEACEFUL, PEACEFULNESS, PEACEFULLY. See PEACEABLE, &c.

PEACE-MAKER, *s.* सन्धिकर्ता *m.* (नृ), सन्धानकर्ता *m.*, सन्धिविद् *m.*

PEACE-MAKING, *s.* सन्धिकरणं, सन्धानकरणं, सन्धानं.

PEACE-OFFERING, *s.* शान्तिहोमः, शान्तिर्नयः, शान्तिकथलिः *m.*

PEACOCK, *s.* मयूरः, यहियः, यही *m.* (नृ), शिरा *m.* (नृ), शिरापलः, शिरापती *m.* (नृ), शिरापारः-परः, कलापी *m.*, नीलकण्ठः, श्यामकण्ठः, गुह्यापाङ्गः, मितापाङ्गः, भुनङ्गमुक् *m.* (नृ), भुनङ्गभोनी *m.*, भुनङ्गहा *m.* (नृ), भुनगाभोनी *m.*, भुनगादायः, भुनगायकः, भुनगायनः, सदायनः, जेको *m.* (नृ), नरीकः, नरनम्रियः, मेघानन्द *m.*, मेघमुद्द *m.*, मेघना-दानुलापी *m.* (नृ), पर्याप्तः, पिचमेरालः, पिचविच्छकः, कुमारावाही *m.* (नृ), रामनारगः, कानाघडी *m.*, शुक्रभुक् *m.* (नृ), शापटिकः, दाष्टरः; 'flock of peacocks,' सायनं; 'peacock's tail,' यहिः -ई, शिरासः -वरी *m.*, पिच्छं, कलापः, शिदिपुच्छः; 'his crest,' शिरा, चूडा, जेरारं, शिनिजोररं, शिराशिरीरा; 'his train,' यहिभारः; 'eye in his tail,' चन्द्रकः, मेपकः, मृषया; 'his cry,' केका, मयूरनादः, मयूरज्वाहः.

PEAHEN, *s.* मयूरी, यहिरी, शिराहीनी, शिराशिरीनी, कलापिनी, नरीकी, केनिनी, कुमारावाहीनी.

PEAK, *s.* (Of a mountain, &c.) शिरारं, शृङ्गं, कूटः, ककुद् *f.*, ककुद्-दं, चूडा, पर्वताग्रं, शीलाग्रं, चन्द्रिशृङ्गं, दशनः, यातरायणः, दक्षः; 'three peaks,' शृङ्गाटकः; 'having three peaks,' त्रिकूटः -टा -टः, त्रिकुटुद् *m. f. n.*—(Point or end of any thing) चर्यं, शिरारं.

PEARL, *a.* शिरारी -रिरी -रि (नृ), शृङ्गी -शृङ्गीनी &c., शृङ्गान् -यती -यत् (नृ), कूटयान् &c., मकूटः -टा -टः, ककुसान् &c., ककुसी &c., जेरारिजः -ता -तः.—(Having a sharp point) तीक्ष्णपायः -या -यं, मृषया &c.

PEAL, *s.* (Of bells) पताध्वनिः *m.*, यहाशब्दः.—(Loud sound) महा-ध्वनिः *m.*, उचध्वनिः *m.*, महाशब्दः, उचशब्दः.

To PEAL, *v. n.* उचशब्देन ध्वन् (c. l. ध्वनति -निर्तु) or खन् (c. l. खनति -निर्तु) or छण् (c. l. छपति -रितु), महाध्वनिं कृ, उचध्वनिं कृ, महा-शब्दं कृ, उचशब्दं कृ.

PEAR, *s.* (The Indian prickly pear) पिपरं, पिपरसारकं.

PEARL, *s.* मुक्ता, मौक्तिकं -का, शुक्तिनं, शोक्तिं, शुक्तिरीनं, मुसं, मुक्तामलं, मुक्तिका, तीक्ष्णकं, मन्त्ररं -री -रि *f.*, हेमवर्णः; 'mother of pearl,' शुक्तिरूपः *f.*, मौक्तिकप्रसवा, मुक्तामलः *f.*, मुक्तास्फोटः; 'pearl-neck-lace,' मुक्तावलिः -ली *f.*, मुक्ताहारः, मौक्तिकहारः, मौक्तिकाहारः, मुक्ता-लता, मुक्ताकलायः, मुक्तामलसः, मणिरः; 'pearl in the head of an elephant,' गजमुक्ता.

PEARLED, *a.* मुक्तालङ्कितः -ता -तः, मुक्तावपितः &c., मुक्तापिण्डः -डा -डः.

PEARL-OYSTER, *s.* शुक्ति *f.*, शुक्तिका, मौक्तिकशुक्ति *f.*, मुक्तागारं, मुक्ता-मलः *f.*, मौक्तिकप्रसवा, मुक्तास्फोटः, तीक्ष्णः; 'its shell,' शुक्तिपुटं, शुक्तिवेशी.

PEARLY, *a.* मौक्तिकः -की -कं, मुक्तामयः -यी -यं, मुक्तामयुट -रा -रं, मुक्ता-पूर्यः -र्या -र्यं.—(Resembling pearls) मुक्तामयः -आ -अं, मुक्तातुल्यः -त्या -त्यं, मुक्ताशुभः -आ -अं, मुक्तापयलः -ला -लं, मुक्तागीरा -रा -री -रं.

PEASANT, *s.* ग्रामवासी *m.* (नृ), ग्राम्यजनः, ग्रामी *m.* (नृ), ग्रामीयः, धेनिकः, धेनिकः, धेनी *m.* (नृ), धेनानीयः, धेनिकः, कृषकः, कर्षकः, कृषिकः, कृषिगीवी *m.*, कृषीपलः, कायिकः, गोपः, गोपालः, गारक्ष-धकः, जानपदः, कुटुम्बी *m.*, पशुपालकः.

PEASANTRY, *s.* ग्राम्यलोकः, धेनवनता, धेनिकजनसमूहः.

PEASE, *s.* कलायः, सतीलः -लकः, सतीलः -नकः &c. See PEA.

PEA

PEA-SHELL, PEAS-COD, *s.* कलायपुटं, कलायपेशी, शनिः -नी *f.*
 PEAS-PORRIDGE, PEAS-SOUP, *s.* नूयं, मूयः -यं, नुप्करः.
 PEBBLE, PEBBLE-STONE, *s.* शकैरा, शूर्पासः, कर्करासः, उपलः, लक-
 रोपलः, मुद्रमलः, मुद्रमलः, शिला, मुद्रजिला; 'pebble sacred
 to Vishnu,' सालग्रामः, शालग्रामः.
 PEBBLY, PEBBLED, *a.* शकैरायान् -यती -यत् (नृ), शकैरिलः -ला -लं,
 शकैरीयः -यी -यं, शकैरिलः -ली -लं, सदायः -रा -रं, शूर्पासः-
 पूरुः -शी -शं.
 PECCABILITY, *s.* पापाधीनता, पापाजनता, पापवृत्ता, पापमन्थः.
 PECCABLE, *a.* पापाधीनः -ना -नं, पापजः -मा -मं, पापवृत्तः -शा -शं,
 शून्यपापः &c., कृत्स्नपापः &c., पापसम्भरणम् -म्मा -मं (नृ), पा-
 पायसः -ता -तं.
 PECCADILLO, *s.* चत्वरदोषः, चत्वारपापः, शुद्धपापः.
 PECCANCY, *s.* दोषः, सदोषत्वं, पिच्छाः, पिच्छितः *f.*
 PECCANT, *a.* (Criminal) अपराधी -पिनी -पि (नृ), दोषी -पिनी &c.,
 मापराधः -पा -पं, सदोषः -पा -पं.—(Vibrated) दोषयुक्तः -ता -तं,
 दूषितः -ता -तं, पिच्छितः -ता -तं; 'peccant state of the humors,' दोषः.
 PECCAVI, *s.* दोषस्तीयात्, अपराधस्तीयात्, दोषास्तीयात्; 'to cry
 peccavi,' अपराधोऽहम् इति दोषं स्वीकृ.
 PECK, *s.* चाटनपादः, द्रोणपादः. See MEASURE.
 To PECK, *v. a.* (Strike with the beak) चंचु प्रकुट् (c. 6. -कुटति
 -तोमुं) or चान्त् or कुट्, चंचु लिट् (c. 6. लिटति, लेगितुं) or जलित्
 or अभित् (c. 2. -रन्ति -न्तुं) or चान्त् or चान्त्—(Pick up
 grain, &c., with the beak) धान्यादि चंचु ग्रह् (c. 9. गृह्णाति,
 ग्रह्णोति) or चादा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं) or चण्डित् (c. 2. -लेटि
 -टुं) or राट् (c. 1. राटति -दितुं).
 PECKED, *p. p.* प्रकुटः -ता -तं, चण्डितः &c., चण्डितः -ता -तं, चण्ड-
 रतः -ता -तं, मुण्डितः &c.—(Picked up or eaten with the
 beak) चंचु गृहीतः -ता -तं or राटितः &c. or गण्डः -गण्ड -गण्डं or
 चण्डितः -टा -टं.
 PECKER, *s.* (Bird that pecks) प्रकुटः.
 PECTORAL, *a.* (Relating to the breast) उरःसम्बन्धी &c., उरस्यः
 -रता -र्यं, यदःसम्बन्धी &c.—(Relieving the lungs) काग्राः -ग्री
 -मं, चामग्रः -का -कं, चामग्रः &c., चामग्रः -ग्री -मं.
 PECTORAL, *s.* काग्रमं, चामग्रमं, कग्रमं, चामग्रमं.
 To PECULATE, *v. n.* यम् (c. 1. यस्ते -नितुं), निधिमद्रूपं चलेन or
 निहयेन स्वीयं कृ or स्वीकृ, परद्रव्यं चलेन स्वकीयं कृत्वा दृ (c. 1.
 हरति, हर्तुं) or चपद or मुप् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), मोषणं कृ, मूषणं कृ.
 PECULATION, *s.* यसनं, चलेन निधिमद्रूपहरणं or न्यस्तद्रव्यापहारः, मोषणं,
 मूषणं, स्वेयकारणं.
 PECULATOR, *s.* मोषणः, मूषणकृत्, स्वेयकृत्, निधिमद्रूपहारी *m.* (नृ), पाटः.
 PECULIAR, *a.* (Appropriate, exclusively own) स्व in comp.,
 स्वीयः -या -यं, स्वकीयः -या -यं, आत्म in comp., आत्मीयः -या -यं,
 आत्मकीयः -या -यं, स्वकः -का -कं, निग in comp., निगः -ना -नं,
 आत्मभूतः -ता -तं, अयापकः -का -कं, अयापी -पिनी -पि (नृ),
 अयाप्यः -या -यं, अनन्यसम्बन्धी &c., असाधारणः -शा -शी -यं, असा-
 मान्यः -न्या -न्यं, अनन्यवर्ती, तन्मात्रवर्ती &c., तन्मात्रापीनः -ना -नं,
 यथास्वः -स्वा -स्वं; 'peculiar duty,' स्वधर्मः.—(Particular) विशेष
 in comp., विशेषकः -का -कं, विशेषणः -शा -शं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं,
 सविशेषः -या -यं, विशेषयान् -यती -यत् (नृ), अयच्छेदकः -का -कं,
 विच्छेदकः &c., परिच्छेदकः &c., असाधारणः -शा -शी -यं, असामान्यः

PED

-न्या -न्यं; 'peculiar mark,' विशेषलक्षणं; 'peculiar condition,'
 दशाविशेषः.—(Natural, inherent) स्वाभाविकः -की -कं, स्वाभावः
 -ना -नं, निगः &c., सहजः &c.
 PECUARY, *s.* (Exclusive possessions) निजधनं, स्वधनं, आत्मधनं,
 निजस्वं, स्वस्वं, असाधारणधनं, असामान्यधनं, अनन्यस्वामिकधनं.
 PECUARIETY, *s.* विशेषः, विशेषणं, विशेषकः -कं, विशेषधर्मः, विशेषगुणः,
 विशेषलक्षणं, न्यायः, स्वगुणः, स्वलक्षणं, स्वभावः, विशेषभावः, धर्मः,
 गुणः, लक्षणं, उपाधिः *m.*, असाधारण्यं, असाधारणता, अनन्यवर्तित्वं.
 PECUARIALLY, *adv.* विशेषतः, सविशेषं, विशेषेण, असाधारणतः, असा-
 मान्यतः, स्वतः, यथार्थं.
 PECUNIARY, *a.* (Pertaining to money) धन in comp., धनिकः -का
 -कं, धनसम्बन्धी &c., धार्मिकः -की -कं, धर्मसम्बन्धी &c., द्रव्य in
 comp., द्रव्यसम्बन्धी &c., धनविषयः -या -यं.—(Consisting of money)
 धनरूपः -या -यं, द्रव्यरूपः &c.
 PEDAGOGUE, *s.* बालवाक्यापकः, शर्मकाव्यापकः, बालशिक्षकः, बालपाठकः,
 शिक्षुपाठकः, बालोपदेशकः.
 PEDAL, *a.* पादिकः -की -कं, पादो -दिनी -दि (नृ), पदिकः &c., पाद-
 सम्बन्धी &c., पादविषयः -का -कं.
 PEDAL, *s.* पादमन्त्रादि पाद्योपकरणं.
 PEDANT, *s.* पण्डितमन्यः, पण्डितमानी *m.* (नृ), पाण्डित्याभिमानो *m.*, विद्या-
 भिमानो *m.*, विद्यागर्हितः, पाण्डित्यगर्ही *m.*, विद्यामनुग्रहः, विद्याशक्तिः.
 PEDANTIC, PEDANTICAL, *a.* पाण्डित्यदर्शकः -का -कं, पाण्डित्यदर्शी -क्षिनी
 -क्षि (नृ), समुग्रहः -हा -हं.
 PEDANTICALLY, *adv.* पण्डितमन्यतः, विद्यागर्हिततः, विद्याभिमानेन.
 PEDANTRY, *s.* पण्डितमन्यता, पाण्डित्याभिमानं, विद्याभिमानं, दम्भाधि
 पाण्डित्यदर्शनं or विद्यादर्शनं.
 To PEDDLE, *v. a.* (Be occupied in trifles) तुच्छविषयेषु or लघुविषयेषु
 व्यापृ in pass.—(Travel about on foot and retail goods)
 पादभरणं कृत्वा तुच्छवारिज्यं कृ or मुद्रवारिज्यं कृ.
 PEDDLER, *s.* मुद्रवारिज्यकारि पादभरणकृत् *m.*, तुच्छद्रव्यविप्रेता *m.* (नृ),
 तुच्छवारिज्यकारी *m.* (नृ).
 PEDDLERY, *s.* तुच्छभण्डकं, तुच्छभण्डानि *n. pl.*, तुच्छपर्यायानि *n. pl.*
 PEDISTAL, *s.* सम्भतलः -लं, सम्भपदं, सम्भपादः, सम्भापोभागः, पादनिक्षेपः,
 मलकः -कं, मजः.
 PEDISTRIAN, *a.* (Going on foot) पादचारी -रिणी -रि (नृ), पादगामी
 मिनी &c., पादगः -गा -गं, पदगः -गा -गं, पादगमनकः -का -कं, पाः
 -ता -तं, पत्तापी -पिनी -पि (नृ), चरणगामी &c.—(Performed on
 foot) पाद in comp. पादिकः -की -कं, पदिकः &c.
 PEDISTRIAN, *s.* पदगः, पदिकः, पाः, पदातिः *m.*, पदातिकः, पादातिकः,
 पादातः, पतिः *m.*, पादगामी *m.* (नृ), पादचारी *m.* (नृ).
 PEDISTRIANISM, *s.* पादचारः, पादगमनं, पदगमनं, पादगमनं.
 PEDICLE, *s.* मज्जरि -री *f.*, पत्ररि -री *f.*, गिरिका.—(Foot-stalk) पृत्तं,
 पुष्पवन्धनं, प्रसववन्धनं.
 PEDICULAR, PEDICULAR, *a.* मज्जरि -ला -लं. See LOUSY.
 PEDIGREE, *s.* (Lineage) वंशावलिः -ली *f.*, वंशपरम्परा, वंशविवर्तिता *f.*,
 वंशः, अन्यः, सन्ततिः *f.*, सन्तानः, कुलं.—(List of a line of
 ancestors) वंशावलिपत्रं, वंशपरिसंख्यापत्रं, पित्रूपितामहादिपरिसंख्या.
 —(Account of ancestors) वंशचरितं, वंशानुचरितं.
 PEDILUVIUM, PEDILUVY, *s.* पादधालनं, पादमधालनं, पादधायनं.
 PEDLER, PEDLERY, *s.* See PEDDLER, PEDDLERY.
 PEDOBAPTISM, *s.* शिक्षुमन्त्रनं, बालकमन्त्रनं, शिशुबाले बालसंस्कारेण

PED

- पृथीयधर्मप्रवेशनं or पृथीयानां मध्ये प्रवेजनं.
- PEDONAPLIST**, *s.* शिशुमञ्जनमतापलखी *m.*, पादकमञ्जनमतापारी *m.*
- PEDOMETER**, *s.* पादन्यासमापकयन्त्रं, पदप्रमपरिमापकयन्त्रं.
- PEDUNCLE**, *s.* पुनः, मधुरिः -री *f.*, प्रमथयन्त्रं, पुष्पयन्त्रं.
- To PEEL**, *v. a.* त्वच (nom. त्वचयति -यितुं). निस्त्वचोक्तं, त्वचपरिपुटनं कृ, त्वचं निष्कृप् (c. 1. -कृयति -कृतुं) or निर्दि (c. 1. -हरति -रुद्धं), यन्त्र (nom. यन्त्रयति -यितुं), यन्त्रं or यन्त्रलं निर्दि, निर्दिन्त्रलीकृ, त्वच (c. 1. त्वचयति -यितुं), निम्नुषीकृ, निम्नुष (nom. निम्नुषयति -यितुं), निश्चर्म (nom. निश्चर्मयति -यितुं).
- To PEEL**, *v. n.* निस्त्वचोभू, निम्नुषोभू, निर्दिन्त्रलीभू, जगल्लोभू.
- PEEL**, *s.* त्वक् *f.* (च). त्वचा -यं, यन्त्रलं, यन्त्रं, यन्त्रुतं, चर्म *n.* (न), शल्कं-रुक्लं, शक्कं, छिन्निः-पी *f.*; 'having much peel,' त्वचोयान् -यती -या (न) त्वचिः -या -यं.
- PEELED**, *p. p.* निस्त्वच, -चा -यं, निस्त्वचोयुतः -ता -तं, निस्त्वक् *m. f. n.* (च), हुतत्वक् *m. f. n.*, परिपुटितः -ता -तं, निम्नुषः -या -यं, निम्नुषितः -ता -तं.
- PEELING**, *s.* त्वचपरिपुटनं, परिपुटनं, निस्त्वचोकरणं, त्वचयं.
- To PEEL**, *v. n.* (Look narrowly or slyly) सूक्ष्मं निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं) or निरीक्ष् or निरीक्ष्, प्रत्यक्षस्यानात् सूक्ष्मनिरूपं कृ, प्रत्यक्षदिद्रात् सूक्ष्मं निरीक्ष्.—(Come forth from concealment, appear gradually) प्रत्यक्षस्यानात् or गृहस्थानात् शनैः शनैर् निर्गम् or प्रतिभा (c. 2. -भाति -तुं) or निर्भा or प्राप्नुम् or प्रभू or प्रकाश् or चापिर्भू or दृष् in pass., or लक्ष् in pass.
- PEER**, *s.* (Curious or sly look) सूक्ष्मनिरूपः, सूक्ष्मनिरूपः, सूक्ष्मोद्यितः, सूक्ष्मदृष्टिः, प्रत्यक्षस्यानात् सूक्ष्मनिरूपः-छगं.—(First appearance) पृष्ठदर्शनं, पृष्ठप्रकाशनं, पृष्ठप्रतिभा; 'of day,' प्रभातं, पृष्ठप्रभा.
- PEEP-HOLE**, **PEEPING-HOLE**, *s.* छिद्रं, प्रत्यक्षछिद्रं, निरूपयोग्यं प्रत्यक्षछिद्रं
- PEEPING**, *s.* प्रत्यक्षस्यानात् सूक्ष्मनिरूपः, प्रत्यक्षदिद्रात् सूक्ष्मनिरूपः.
- PEER**, *s.* (One of the same rank) समपदस्यः, समानपदस्यः, तुल्यपदस्यः.—(Fellow, associate) यस्यस्यः, सचिवः, सहायः.—(Nobleman) कुलीनजनः, शिष्टजनः &c.
- To PEER**, *v. n.* (Appear). See the word. (Look narrowly). See **To PEER**.
- PEERAGE**, *s.* (Rank of a peer) कुलीनपदं, कुलीनपदविः *f.*, शिष्टपदं, —(Body of peers) कुलीनलोकः, कुलीनजनसमूहः, कुलीनजननाः *m. pl.*, शिष्टजननाः *m. pl.*, कालीयः, राजन्यकं.
- PEERER**, *s.* सूक्ष्मनिरूपः, सूक्ष्मनिरूपकः, यानरदृष्टिः *m.*
- PEERLESS**, *s.* कुलीना, कुलीनस्त्री, शिष्टस्त्री, कुलीनपदस्या.
- PEERLESS**, *a.* अनुपमः -भा -मं, निरूपमः &c., चम्रितः &c., अचम्रितरूपः -या -यं, अतुलः -ला -लं, अतुल्यः -त्या -त्यं, अतुलनीयः -या -यं, अद्वितीयः -या -यं, असहायः -या -यं, सद्योपमः -या -यं, सद्योपमः -या -यं, सद्योपमः -या -यं.
- PEERISH**, *a.* प्रतीपः -या -यं, कर्कशः -या -यं, यक्षः -का -कं, कर्कशस्वभावाः -या -यं, कर्कशाशीलः -ला -लं, यक्षभावाः &c., यक्षाशीलः &c., सदायक्षः &c., रुधुशीलः &c., दुष्प्रकृतिः -ति -ति.
- PEEVISHLY**, *adv.* प्रतीपयत्, कर्कशयत्, सकार्कश्यं, यक्षभावेन.
- PEEVISHNESS**, *s.* कर्कशता, कर्कश्यं, कर्कशाशीलता, यक्षाशीलता, यक्षभावाः, यक्षस्वभावाः, स्वभावयक्षता, प्रकृतिपक्षता, स्वभावयक्षता.
- PEE**, *s.* कोलः -लकाः, शुकुः *m.*, नागदन्तः -नकाः; 'of a lute,' कृषिका.
- To PEE**, *v. a.* कोल (nom. कोलयति -यितुं), कोलकेन चम्प (c. 2. चापयति, चम्पुं).
- PEEABLE**, *s.* (In astronomy) प्रोष्ठपदा, भाद्रपदा.

PEN

- PEGGED**, *p. p.* कौलितः -ता -तं, कौलपदः -ता -तं, कौलपदः &c.
- PILL**, *s.* अन्त्यापायनितद्रव्यं, पूतिनाशनितद्रव्यं, अन्त्यापायनितपनं.
- PILLER**, *s.* गुटिका, गुलिका, गुटिः -ली *f.*, गुटिना.
- PILLICIA**, *s.* तनुत्वक् *f.* (च), नागत्वक् *f.*, तनुचर्म *n.* (न), मृत्वाचर्म *n.*, पटलं, पुटः -ट, मृत्वाचर्म.
- PILL-MILL**, *s.* मल्लं, सन्निधिं, सान्निध्यं, प्रसन्नं, प्रसन्नं विना.
- PILLUICID**, *a.* हृद्यः -द्या -यं, निर्मलः -ला -लं, विमलः &c., चमलः &c., विजलः -दा दं, प्रसन्नः -द्या -यं, चमलः &c., गुह्यः -द्या -यं, स्पष्टि-कप्रमः -भा -मं, विरगभेद्यः -ता -तं, दृष्टरोपकः -का -कं, चतुष्टिरोपकः &c.
- PILLICIDITY**, **PILLICIDOUS**, *s.* हृद्यता, निर्मलता, विमलता, चमलता, विजलता, प्रसन्नता, प्रसन्नता, विरगभेद्यता, दृष्टरोपकता.
- PILL**, *s.* (Hide) चतुर्वर्च *n.* (न), चतुर्वर्च *n.* (न), दृष्टिः *f.*, चतुर्वर्च, दृष्टिः *f.*—(Blow, throw) प्रहारः, चापातः, रोपः -पयं.
- To PILL**, *v. a.* तद् (c. 10. तदयति -यितुं), तद् (c. 1. -हरति -रुद्धं), तद् (c. 2. हति -तुं), चमिहन्, चारन्, अन्त्याहन्; 'with stones,' प्रहारः प्रद्, प्रनरापातं कृ, प्रनरापातं छिप् (c. 6. छिपयति, छेपुं) or पद् (c. 10. पातयति -यितुं).
- To PILL**, *v. n.* (Rain hard) धारमारोप or धारामर्यातेन घृष, उपलान् द्य घृष or पद्, तीव्रं घृष, चलन् घृष.
- PILL-MONGER**, *s.* चतुर्वर्चविहारी *m.* (न), चतुर्वर्चविहारी *m.*
- PILLARY**, *s.* (In anatomy) चमिहन्, चमिहन्.
- PIN**, *s.* (Instrument for writing) लेखनी, चालेखनी, कलमः, त्रुल्लिः -लिजा, चमिहन्, चमिहन्, चमिहन्, चमिहन्, चमिहन्.—(In-closure, coop) चतुर्वर्चः -पकं, प्रमः; 'for cattle,' गोमनः.
- To PIN**, *v. a.* (Write, commit to paper) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), लेखयन्तं -दा दं.—(Shut up in a pen) घने निरूप or चतुर्वर्च, घनं प्रयिज् (c. 10. -नेययति -यितुं).
- PENAL**, *a.* (Pertaining to punishment) दण्डनसम्बन्धी -नियन्त्री &c. दण्डनसम्बन्धी -का -कं, तानुमनस्यो &c., ज्ञानसम्बन्धी &c., दारः -रुद्धी -रुद्धं, दण्डनः -रुद्धी -रुद्धं, दण्डनः -रुद्धी -रुद्धं.—(Subject to) दण्डनीयः -या -यं, दण्डनः -रुद्धी -रुद्धं, दण्डनः -रुद्धी -रुद्धं, दण्डनः -रुद्धी -रुद्धं.
- PENALTY**, *s.* दण्डः, ज्ञानं, अनुज्ञानं, जिष्टिः *f.*—(Pecuniary) दण्डः, धनदण्डः, चतुर्वर्चः, साहसः; 'to exact penalty,' दा in casu (दापयति -यितुं).
- PENANCE**, *s.* तपस् *m.*, तपस्या, प्रायश्चित्तं, दण्डं-चतुर्वर्च, तपश्चर्या, व्यापनः. देहदण्डः, देहदण्डः, कायतपनं, यमः, पापनं, यमः, प्रगाढः; 'general penance for all sins,' सद्योपमयश्चित्तं; 'mortal or extreme penance,' देहान्तप्रायश्चित्तं. The different kinds of penance as described in Manu, Book XI. v. 211, &c., are: मानापदं, सानपनं, अतिदण्डं, तपश्चर्या, यमः, चान्द्रायणः; 'of these the last or 'lunar penance,' चान्द्रायणपन्नं, चान्द्रायणपन्नं is the most celebrated; it consists in diminishing the food by one mouthful each day during the fortnight of the moon's wane, and increasing it in the same proportion during the other fortnight, eating fifteen mouthfuls on the day of the opposition, and fasting entirely on the day of conjunction. 'To perform penance,' तपस् तप in pass. (तपते), सन्तप, तपस् (nom. तपस्यति), तपस् or तपश्चर्या (c. 1. चरति -रुद्धं), or चापश् or अनुज्ञा or चास्या, प्रायश्चित्त (nom. प्रायश्चित्तयते).
- PENATES**, *s.* कुलदेवताः *f. pl.*, गृहदेवताः *f. pl.*, गृहा देवताः *f. pl.*, धारा-धदेवताः *f. pl.*; 'worship of them,' कुलदेवतायै.

PENTAMETER, *s.* पञ्चपदी *m.* (नं), पञ्चपदी *m.* (नं).
 PENTANGULAR, *a.* पञ्चकोणः-या -यः पञ्चासः-सा -सी -सं.
 PENTAPETALOUS, *a.* पञ्चदलः-ला -लं, पञ्चदलविशिष्टः-ष्टा -ष्टं.
 PENTARCHY, *s.* पञ्चनगराज्यं, पञ्चनगरप्रभुत्वं.
 PENT-HOUSE, *s.* पट्टिगृहं, पट्टिस्थगृहं, पट्टिस्थितगृहं, प्राङ्गगृहं, उपगृहं.
 PENULTIMA, *s.* उपधा, उपान्तः, उपान्ताद्यर्थः.
 PENULTIMATE, *a.* उपान्तः-न्ता -न्तं, उपान्तिकः-की -कं, सन्तोषसवः-सा -सं.
 PENUMBRA, *s.* अर्धशैलाया, अर्धशैलाया, छायाकल्पः.
 PENURIOUS, *a.* कृपणः-या -यं, व्ययशङ्की-क्षिणी-क्षि (नं), व्ययशङ्कतः-ता -तं, गाढमुष्टिः-ष्टि-ष्टि, दृढमुष्टिः &c., पट्टमुष्टिः &c. See NIGGARDLY, MISERLY.
 PENURIOUSLY, *adv.* सकापैर्लभं, कृपणवत्, व्ययशङ्कया, खल्वप्येन, कार्ष्णेन.
 PENURIOUSNESS, *s.* कृपणता, कार्ष्ण्यं, व्ययशङ्का, दृढमुष्टित्वं. See NIGGARDNESS.
 PENURY, *s.* दारिद्र्यं, दारिद्र्यं, दारिद्र्यं, निर्धनता, अपनता, निष्किञ्चनत्वं, कार्ष्ण्यं, कृपणता -न्तं, दीनता, दैन्यं, दुर्गतिः *f.*, निःस्वता.
 PEON, *s.* (Foot-soldier) पदातिः *m.*-तिकाः पादातिः *m.*-तिकाः पक्षिः *m.*
 PEOPLE, *s.* (Body of persons who compose a nation, &c.) जनता, देशजनाः *m. pl.*, देशलोकः देशवासिनः *m. pl.*, प्रजा, प्रजाः *f. pl.*, लोकः, जनपदः, विशेषदेशलोकः, विशेषदेशजनता, देशमनुष्याः *m. pl.*—(Commonalty) प्रजा, लोकः, जनः, जनपदः, जगती; 'courting the people,' लोकचरनं, जनचरनं; 'fear of the people,' लोकलज्जा, जनलज्जा.—(Common people) अवरलोकः, अवरज्याः *m. pl.*, अवरज्याः *m. pl.*, अवरजातीयाः *m. pl.*, अपमलोकः, हीनलोकः, पुष्पजनाः *m. pl.*, सामान्यलोकः, प्राकृतलोकः, साधारणलोकः.—(Folk) लोकः, जनः, मनुष्यः, जनपदः, मनुष्यमात्रिः *f.*, नृमात्रिः *f.*, जगती.—(Particular class) वर्गः, वर्गः, गणः, जनः, लोकः; 'country people,' ग्रामीणलोकः; 'people of the brahminical class,' ब्राह्मणवर्गः; 'of the servile class,' शूद्रवर्गः, शूद्रवर्गः, शूद्रलोकः.—(Servants, attendants) सेवकजनः, सेवकवर्गः, परिजनः, परिवारः.
 To PEOPLE, *v. a.* सजनीकृ, सजनी-नां कृ, समनुष्ठीकृ, समनुष्ठी-यां कृ, जनपूरी-णी कृ, यस् (c. 10. वासयति-यितुं).
 PEOPLED, *p. p.* सजनीकृतः-ता -तं, जनविशिष्टः-ष्टा -ष्टं, वासितः-ता -तं.
 PEPPER, *s.* (Black) मरीचं, मरिचं, कोल-लकं, दूर्यं, कालमरीचं, उपर्यं, ऊपर्यं, वेहनं, वर्मपहनं, विकटः *m.*-दु *n.*, पत्नीनं, शिरोवृक्षं, शाकाङ्गं, आपनं, शुक्ली, शुताभिनननं, शुपाभिनननः.—(White pepper) खवलं.—(Long pepper) पिप्पली-लिः *f.* See the word; 'the plant,' पिप्पलपुष्पः.
 To PEPPER, *v. a.* मरीच (nom. मरीचयति-यितुं), समरीचीकृ, मरीचाङ्गं-कां कृ.—(Sprinkle, pelt) कृ, खवकृ, खपाकृ, प्रहृ.
 PEPPER-BOX, *s.* मरीचपात्रं, मरिचपात्रं, मरीचापात्रः.
 PEPPER-CORN, *s.* मरीचबीजं, मरीचकणं, मरिचबीजं.
 PEPPERED, *p. p.* मरीचितः-ता -तं, मरिचिकः-की -कं, समरीचः-चा -चं.
 PEPIC, *a.* पाचकः-का -कं, पाचनः-ना -नं, अग्निवर्धकः-का -कं, अग्निदः-दा-दं, वह्निकारः-रा -रं, अग्निदीपकः-का -कं, अग्नेयः-यी-यं.
 PERACUTE, *a.* अतितीक्ष्णः-क्ष्ण-क्ष्ण, अतितीक्ष्णः-क्षा -क्षं, अतिप्रसूट-रा-रं.
 PERADVENTURE, *adv.* किञ्चित्, अपिनाम, देवाद्, देवपशाद्, अदृष्टपशाद्, कदापि, कदाचित्, नाम.
 To PERAGRATE, *v. a.* (Wander over) भ्रू, परिभ्रू, परिभ्रू, संभ्रू, पर्यट्, परिगम्, अनुगम्, अनुचर, गाढ्, अवगाढ्.
 PERAGRATION, *s.* परिभ्रमणं, परिभ्रमः, पर्यटनं, संभ्रमणं, संभ्रमणः *f.*

To PERAMBULATE, *v. a.* परिभ्रम् (c. 1. -भ्रमति -भ्रमिषु), परिभ्रम् (c. 4. -भ्रम्यति -भ्रमिषु), भ्रम्, पर्यट् (c. 1. -चटति -टिषु), इतस्ततश्च चर् (c. 1. चरति -रिषु), विचर्, परिरु (c. 1. -सरति -सर्षु), क्रम् in freq. (चक्रम्यते).
 PERAMBULATION, *s.* परिभ्रमः-मणं, परिभ्रमणं, पर्यटनं, परिभ्रमः, परीभ्रमः, परिरुच्यौ.
 PER-ANNUM, *s.* प्रतिवर्षं, प्रतिवत्सरं, पर्ये वर्षे, चत्सरे चत्सरे.
 PERCEIVABLE, PERCEIVABLENESS, &c. See PERCEPTIBLE, &c.
 To PERCEIVE, *v. a.* (Receive impressions through the senses or bodily organs) इन्द्रियैर् ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीषु) or ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातु) or विज्ञा or ज्ञा or विद् (c. 10. वेदयति -ने-यितुं) or अनुभू.—(See) दृश्, अनुदृश्, परिदृश्, सम्प्रदृश्, प्रतिदृश्, लब्ध्, संलब्ध्, ज्ञालब्ध्, उपलब्ध्, ईद्, समीद्, चीद्, प्रेक्ष्, ज्ञालोक्, ज्ञालोक्.—(Know) ज्ञा, परिज्ञा, विज्ञा, वृष्, अवबुद्, विद् संविद्, अवगम्.—(Apprehend, understand, observe) उपलब्, अवगम्, अवबुद्, जह्, जवे, विभू, अनुभू, सूप्.—(Be affected by) अनुभू, विद्, उपहतः-ता -तं भू.
 PERCEIVED, *p. p.* अनुभूतः-ता -तं, ज्ञातः-ता -तं, विदितः &c., दृष्टः-ष्टा -ष्टं, लब्धितः &c., उपलब्धः-भा -भं, अवगतः-ता -तं, विस्मयः-या -यं; 'by the senses,' इन्द्रियाकृतः-ता -तं, इन्द्रियगोचर-रा -रं; 'by the ear,' कर्णगोचर &c.
 PERCEIVER, *s.* विषयग्राहकः, विषयग्राही *m.* (नं), अनुभावी *m.*, लक्षकः.
 PER-CENT, PER-CENTAGE. The sense of these words may be expressed by उच्चर-रा -रं; as, 'one per-cent,' एकोच्चरं; 'five per-cent,' पञ्चोच्चरं. See also INTEREST. A 'percentage' or commission is शुल्कः-ल्कं.
 PERCEPTIBILITY, *s.* इन्द्रियगोचरता, इन्द्रियगम्यता, वेद्यता, वेदनीयता, उपलब्धता, विभाव्यता, प्रत्यक्षता, दृष्टिगोचरता.
 PERCEPTIBLE, *a.* वेदनीयः-या -यं, वेद्यः-द्या -द्यं, उपलब्धः-भ्या -भ्यं, विभाव्यः-या -यं, ज्ञेयः-या -यं, प्रत्यक्षः-क्षा -क्षं, व्यक्तः-क्षा -क्षं, उद्भूतः-ता -तं, बाह्य-री -रं, गोचर or विषय or ग्राह्य &c. in comp.; as, 'by the eye,' दृष्टिगोचर-रा -रं, दृष्टिविषयः-या -यं, दृष्टिगम्यः-भ्या -भ्यं, दृष्टिग्राह्यः-द्या -द्यं, चक्षुर्ग्राह्यः-द्या -द्यं; 'by the ear,' कर्णगोचर-रा -रं, कर्णविषयः-या -यं, 'by the senses,' इन्द्रियगोचर &c., इन्द्रियविषय &c., इन्द्रियग्राह्यः &c., इन्द्रियिकः-की -कं.
 PERCEPTIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, व्यक्तं, यथा उपलब्धेन तथा.
 PERCEPTION, *s.* (Act of perceiving) बोधः, वेदनं, संवेदः-दनं, उपलब्धिः *f.*, उपलब्धः, अनुबोधः, अनुभवः, अनुभूतिः *f.*, अवगमः, विषय-वेदनं, विभावनं, भावनं, ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, अभिज्ञानं, इन्द्रिय-ज्ञानं, इन्द्रियबुद्धिः *f.*, विषयग्रहः-ग्रहं, इन्द्रियग्रहः, रूपादिवोधः, व्यक्तः *f.*, संस्पृष्टः.—(Faculty of perceiving) विषयग्रहणशक्तिः *f.*, विषयवेदनशक्तिः *f.*, विषयग्राहकत्वं, विषयग्रहणक्षमता, चैतन्यं, चिच्छक्तिः *f.*
 PERCEPTIVE, *a.* ग्राहकः-का -कं, ग्राही-हिणी-हि (नं). See PERCIPIENT.
 PERCH, *s.* वासयतिः *m. f.*, सखीनयतिः *m. f.*, सखीनस्थानं, सखीनकाष्ठं, सखीनदण्डः, अध्यासयतिः *m. f.*, पक्षिवासदण्डः, यष्टिः *m. f.*, दण्डः.
 To PERCH, *v. n.* सखीनं कृ, सखी (c. 1. -इयते, c. 4. -डीयते -डिषु), वासयतिम् अध्यास् (c. 2. -आस्ते -आसिषु) or निली (c. 4. -लीयते -लेषु) or निपद् (c. 1. -पीदति -पिषु); 'on a branch,' विटपम् अध्यास्.
 PERCHANCE, *s.* अपिनाम, किञ्चित्, कदाचित्, कदापि, स्याद्, देवाद्, देवपशाद्, किल, यदाकदाचित्.
 PERCHED, *p. p.* निलीयमानः-ना -नं, निपद्यः-या -यं, सन्निभमानः-ना -नं.
 PERCIPIENCE, *s.* See PERCEPTION.

PERCIPIENT, *a.* विषयग्राहकः -का -कं, विषयग्राही -हिणी -हि (न्)
विषयग्रहणशक्तिः -का -कं, विषयग्रहणसमर्थः -र्था -र्थं, ग्रहणधमः -मा
-मं, विषयवेदनधमः &c., अनुभावी &c., चेतनः -ता -नं, सचेतनः &c.
To PERCOLATE, *v. n.* (Flow in drops) लवणः or विन्दुक्रमेण सु or
स्यन्द or झर् or री or गल् or च्युत्.

To PERCOLATE, *v. a.* (Filter) जलं शुध् or विन्दुक्रमेण सु in caus.

PERCOLATION, *s.* लवणः स्यन्दनं or धरणं or सवः, उत्पन्नं.

PERCOLATOR, *s.* उत्पन्नयन्त्रं, जलशोधकः, जलोत्पन्नकृत्.

PERCUSSION, *s.* समाघातः, आघातः, प्रतिघातः, संघट्टः -ट्टनं, प्रहारः.

PERDITION, *s.* नाशः, विनाशः, प्रणाशः, ध्वंसः, उच्छेदः—(Eternal)

अधोगतिः *f.*, दुर्गतिः *f.*, अधोगमनं, अधःपातः, अधःपतनं, नरकपातः.

To PERGRINATE, *v. n.* (Roam about) भ्रम्, परिभ्रम्, अद्, पवेद्, परि-
भ्रमणं कृ, देशभ्रमणं कृ, देशाटनं कृ, देशाद् देशं गम्.

PERGRINATION, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, देशभ्रमणं, देशाटनं, नानादेशभ्रमणं,
अटनं, पवेदनं, विदेशगमनं, परदेशगमनं, व्रज्या, प्रव्रज्या, प्रवासः,
विदेशवासः, सम्प्रपदं.

PERGRINATOR, *s.* देशभ्रमणकारी *m.* (न्), विदेशगामी *m.*, परिभ्रमणकृत्.

PERGRINE, *a.* विदेशीयः -या -यं, विदेशी -शिनी &c. वैदेशिकः -की -कं.

PEREMPTORILY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टार्थतः, भिन्नार्थतः,
सुनिश्चितं, सुनिश्चयेन, सुनिश्चयपूर्वकं, सुनिश्चयतः, दाढ्येन, दृढनिश्चयपूर्वकं,
पश्यन्नेव.

PEREMPTORINESS, *s.* दृढनिश्चयः, सुनिश्चयः, दृढता, दाढ्यं, अवक्रता,
सुस्पष्टता, सुव्यक्तता, सुनिश्चयतः, दृढनिश्चयः, सुनिश्चयतः.

PEREMPTORY, *a.* (Express, positive) स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, सुस्पष्टः &c., व्यक्तः
-क्ता -क्तं, सुव्यक्तः &c., अवक्रः -क्ता -क्तं, स्पष्टार्थः -र्था -र्थं, भिन्नार्थः &c.,
आवश्यकः -का -कं.—(Determinate, final) निश्चितः -ता -नं, निश्चीतः
&c., सुनिश्चितः &c., नियतः &c., सुनियतः &c., सिद्धः -द्धा -द्धं.—
(Said of persons) सकृद्वादी -दिनी -दि (न्), अपुनर्वादी &c., दाढ्येन
वादी &c., दृढमतिः -तिः -ति, स्थिरमतिः -तिः -ति.

PERENNIAL, *a.* (Lasting through the year) वर्षस्यायी -यिनी -यि
(न्), संवत्सरस्यायी &c., वर्षावधिकः -का -कं.—(Perpetual, never
failing) नित्यः -त्ता -त्तं, नित्यस्यायी &c., अनन्तः -न्ता -न्तं, निरन्तरः
-रा -रं, सततस्यायी &c., अविदासी &c., अविस्मयी &c., अविरतः -ता
-तं.—(In botany, lasting more than two years) वर्षद्वयाधि-
कस्यायी &c., द्विवर्षाधिकनीवी &c.

PERERRATION, *s.* परिभ्रमणं, पवेदनं, नानादेशभ्रमणं, विहरणं.

PERFECT, *a.* सिद्धः -द्धा -द्धं, संसिद्धः &c., सम्पूर्णः -र्णी -र्णी, सम्पन्नः -न्ना
-न्नं, समाप्तः -मा -मं, पर्याप्तः &c., परिपूर्णः &c., पूर्णः &c., निष्पन्नः
-न्ना -न्नं, परिणतः &c.—(Entire, having no defect) समग्रः -ग्रा
-ग्रं, सकलः -ला -लं, समस्तः -स्ता -स्तं, अविकलः -ला -लं, अखण्डः
-खा -खं, अक्षतः -ता -तं, अमूल्यः -ना -नं, अशेषः -या -यं, अदोषः
-या -यं, निर्दोषः &c., दोषहीनः -ना -नं, साङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अव्यङ्गः &c.
—(Consummate) परमः -मा -मं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रकृष्टः &c., उत्तमः
-मा -मं.—(Completely skilled) सम्पन्नः -न्ना -न्नं, व्युत्पन्नः &c.,
पारङ्गतः -ता -तं, पारगतः &c., निपुणः -या -यं, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं,
कुशलः -ला -लं, प्रवीणः -या -यं, अतिप्रवीणः &c., यक्षः -क्षा -क्ते,
परिपक्षः &c.—(In grammar) परोक्षभूतः -ता -तं, भूतः &c.; 'tense',
परोक्षभूतं.

To PERFECT, *v. a.* साध् (c. 10. साधयति -यितुं), संसाध्, समाध् (c. 10.
-साधयति -यितुं), सम्पू (c. 10. -पूरयति -यितुं), संस्कृ, पुरस्कृ, सम्पद्,
निष्पद्, निर्वृत्, निवृत्, तीर्, पार्. See To FINISH, COMPLETE.

(Make proficient) सम्पन्नं -न्नां कृ, व्युत्पन्नं -न्नां कृ, सम्पन्नो कृ.

PERFECTED, *p. p.* सिद्धः -द्धा -द्धं, संसिद्धः &c., सम्पन्नः -न्ना -न्नं, निष्पन्नः
&c., राद्धः -द्धा -द्धं, पुरस्कृतः -ता -तं, संस्कृतः &c., प्रौढः -ढा -ढं.
See COMPLETED, FINISHED.

PERFECTER, *s.* साधकः, सिद्धिकर्ता *m.* (ज्ञे), सम्पादकः, निष्पादकः.

PERFECTION, PERFECTNESS, *s.* (State of being perfect) सिद्धिः *f.*,
संसिद्धिः *f.*, सिद्धता, सम्पन्नता, सम्पत्तिः *f.*, सम्पूर्णता, परिपूर्णता, पूर्णता,
निष्पत्तिः *f.*, निष्पन्नता, समाप्तिः *f.*, राद्धिः *f.*, राद्धता, पर्याप्तिः *f.*,
प्रौढिः *f.*, समग्रता, अविकलता, अखण्डता, अमूल्यता, निर्दोषतः, दोष-
हीनता, पूर्णता, परिपूर्णता, सम्पद् *f.*—(Complete skilfulness)
सम्पन्नता, व्युत्पन्नता, अतिप्रवीणता, परिपक्षता, नैपुण्यं.—(Highest
state of excellence) उत्कृष्टता, सद्योत्कृष्टता, सद्योत्कृष्टः, सद्यंसिद्धिः *f.*,
सद्यंसिद्धता, सद्योत्तमता, सद्योगुणोत्कृष्टः, सद्यसम्पन्नता, उत्तमता, सत्त्वपूर्णता.
—(Maturity) पाकः, परिपाकः, पक्वता, परिपक्वता, विपाकः, परि-
णामः, परिणतिः *f.*—(A perfection or excellent quality) गुणः,
परमगुणः, उत्तमगुणः, सद्गुणः.

PERFECTIVE, *a.* साधकः -का -कं, सिद्धिकारी -रिणी &c., सम्पादकः -का
-कं, निष्पादकः &c., समापकः &c., सम्पूर्णकारी &c.

PERFECTLY, *adv.* साकल्येन, समग्रं, सद्यंतस्, सद्यंशस्, कृच्छशम्, अखिलेन,
सम्पूर्णं, पर्याप्तं, अविकलं, अमूल्यं, अखण्डतः, अशेषतः, अदोषतः, सम्पक्.

PERFECTNESS, *s.* See PERFECTION.

PERFIDIOUS, *a.* विश्वासघाती -तिनी -ति (न्), विश्रम्भघाती &c., विश्वा-
सघातकः -का -कं, विश्वासभङ्गकः &c., विश्वासभेदी &c., वचकः -का
-कं, कुटिलाचारः -रा -रं, निष्ठाचारः &c., द्विद्वेषी &c., भग्नभक्तिः
-क्तिः -क्ति, द्यौर्भक्तिः &c., मिथ्याप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, भग्नप्रतिज्ञः &c.,
असत्यसन्धः -न्धा -न्धं.

PERFIDIOUSLY, *adv.* विश्वासघातपूर्वकं, विश्रम्भघातपूर्वकं, विश्र-
म्भघातकवत्, वचकवत्, भूतवत्, कृतवत्, निष्ठा.

PERFIDIOUSNESS, *s.* विश्वासघातकत्वं, विश्रम्भघातकत्वं, वचकता.

PERFIDY, *s.* विश्वासघातः, विश्रम्भघातः, विश्वासभेदः, विश्रम्भघातः, विसंवादः,
द्विद्वेषा, शत्रुसेवा, वचकता, वचनं -ना, कैतवं, कापट्यं, भक्तिभङ्गः,
प्रतिज्ञाभङ्गः.

To PERFORATE, *v. a.* (Bore, pierce) व्यध्, छिद्र्, निर्भिद्, निखन्, शुषिरीकृ.
PERFORATED, *p. p.* विद्धः -द्धा -द्धं, वेधितः -ता -तं, छिद्रितः -ता -तं, भिन्नः
-न्ना -न्नं, जर्जरः -रा -रं, जर्जरीकृतः -ता -तं, रन्ध्रितः &c., सरन्ध्रः -न्धा
-न्धं, शुषिरः -रा -रं.

PERFORATION, *s.* (The act) वेधः -धनं, व्यधः -धनं, छिद्रकरणं, निर्भेदनं,
भेदनं, शुषिरीकरणं, जर्जरीकरणं, सूचिः -ची *f.*, सूचनं -ना.—(Hole
bored) छिद्रं, रन्ध्रं, विवरं, शुषिरं, शुषिः -पी *f.*, विद्रं.—(State of
being perforated) विद्धता, शुषिरता,

PERFORATOR, *s.* वेधकः, वेधी *m.* (न्), आविधः, वेधनिका, भेदकः.

PERFORCE, *adv.* चलात्, चलेन, चलात्कारेण, सयत्नं, प्रसन्नं, प्रसह्य,
अभिपद्य, चलवत्, चलापकं.

To PERFORM, *v. a.* (Do, execute) कृ, सद्, अभिक्, विधा, अनुष्ठा,
आस्था, समास्था, निर्वह्, आचर्, समाचर्, चर्, प्रवृत् in caus., निर्वृत्,
निवृत्, घृत्, साध्, संसाध्, प्रयुज्, प्रणी.—(Fulfil, make good) पू,
सम्पू, सम्पद्, निष्पद्, साध्, सिद्धीकृ; 'a promise', प्रतिज्ञा श्रप् or
अपवृत् or नृ.—(Act a part). See To ACT.

PERFORMABLE, *a.* विधातव्यः -व्या -यं, विधेयः -या -यं, अनुष्ठातव्यः &c.,
अनुष्ठेयः &c., साध्यः -ध्या -ध्यं, साधनीयः &c., करणीयः -या -यं, सम्पा-
दनीयः &c., सम्पाद्यः -द्या -द्यं, निर्वह्यः -ह्या -हं, आचरणीयः &c.

PER

PERFORMANCE, *s.* (Execution) करणं, विधानं, अनुष्ठानं, आचरणं, निर्वहणं, निर्वहः, साधनं, सम्पादनं, निष्पादनं, निष्पत्तिः *f.*, निर्वहणं, प्रवर्तनं, चर्या.—(Act, action) क्रिया, कर्म *n.* (नृ), कृतिः *f.*, कृत्वा, प्रवृत्तिः *f.*, चेष्टा, विचेष्टितं, व्यापारः.—(Theatrical) अभिनयः, नटनं, नाट्यं, नर्तनं, नटचर्या, नाटः -टनं, नाटकः.

PERFORMED, *p. p.* कृतः -ता -तं, अनुष्ठितः &c., आचरितः &c., विहितः &c., निर्वहितः &c., निष्पादितः &c., सम्पादितः &c., साधितः &c., सिद्धीकृतः &c.; 'one who has performed his duty,' कृतकृत्यः.

PERFORMER, *s.* कर्त्ता *m.* (नृ), कारकः, अनुष्ठता *m.* (नृ), विधायी *m.* (नृ), अनुष्ठायी *m.*, साधकः, सम्पादकः, निर्वहकः, प्रवर्तकः, प्रणेता *m.* (नृ), प्रयोजकः.—(Actor) नटः, अभिनेता *m.* (नृ), अभिनयी *m.* (नृ), अभिनयकारो *m.*—(Musical) वाद्यवादकः, भारदवादकः, वादकः.

PERFUME, *s.* (Scent) सुगन्धः, सुगन्धिः *m.*, सुवासः, आमोदः, परिमलः, सुरभिः *m.*, सौरभ्यं, सौरभं, गन्धः, इष्टगन्धः, वासः, मोदः, प्रागतर्पणः.—(Substance that emits scent) गन्धः, सुगन्धिद्रव्यं, सुरभिद्रव्यं, सामोदद्रव्यं, सुवासिकद्रव्यं, परिमलद्रव्यं, धूपः, जवादिः *m.*—(For the person) विलेपः -पनं, अनुलेपः -पनं, गात्रानुलेपनी, वर्णकं, अभ्यघ्ननं, यन्त्रिः -न्त्री; 'perfumed paste,' यष्टकहर्मः.—(Compounded perfume) कृत्रिमधूपकः, वृक्षधूपः, वक्षधूपः.

To PERFUME, *v. a.* सुरभीकृतं, वास् (c. 10. वासयति -यितुं), अनुवासं, अधिवासं, धूपेन वास्, धूपं (c. 10. धूपयति -यितुं, c. 1. धूपायति), परिधूपं, चवधूपं, सुगन्धीकृतं, सामोदीकृतं, आमोदं (nom. आमोदयति -यितुं), परिमलं (nom. परिमलयति -यितुं), सपरिमलीकृतं, अनुवासनं कृ, सवासोद्गृह्ण.

PERFUMED, *p. p.* वासितः -ता -तं, अधिवासितः -ता -तं, अनुवासितः &c., सुवासितः &c., सवासः -सा -सं, वासितः &c., सुरभितः &c., आमोदितः &c., परिमलितः &c., सुगन्धितः &c., धूपितः &c., धूपायितः &c., परिधूपितः &c., भावितः &c., चर्चितः &c.

PERFUMER, *s.* गन्धविक्रेता *m.* (नृ), गन्धविक्रेता *m.* (नृ), गन्धवणिक् *m.* (नृ), गन्धोपजीवी *m.*, गन्धविक्रयोपजीवी *m.*, गन्धाजीवः, गन्धिकः, सुगन्धिद्रव्यवसायी *m.*

PERFUMERY, *s.* पूष्टीकृतगन्धिविक्रीता सुगन्धिद्रव्यसामग्री or गन्धादिद्रव्यसामग्री, गन्धद्रव्यं, गन्धादिद्रव्यं, सुगन्धिद्रव्यादि *n.*, सुरभिद्रव्यं.

PERFUMING, *s.* (The act) वासनं, सुगन्धिद्रव्यवासनं, अनुवासनं.—(Perfuming the person) चर्चा, चर्चिका, चर्चिष्यं, अनुलेपनं, विलेपनं, अभ्यघ्ननं, स्थासकः, अङ्गरागः.

PERFUNCTORILY, *adv.* ईषद्वेष्टया, चनवधानेन, ईषद्वधानेन, ईषद्वधनपूर्वकं.

PERFUNCTORINESS, *s.* ईषद्वेष्टा, ईषद्वधानं, ईषद्वधनत्वम्, ईषद्वधनोऽपेक्षः.

PERFUNCTORY, *a.* ईषद्वहितः -ता -तं, ईषद्वधनकृतः &c., ईषद्वधनकृतः &c.

PERHAPS, *adv.* अपिनाम, किंस्वित्, स्यात्, कदापि, कदाचित्, किल, अपि, नाम, दैवात्, दैववशात्, नृणां, नूनं, प्रायेण, यदाकदाचित्, यथा-कदाचित्; 'if perhaps,' यदि कदाचित्, यदि कदापि; 'or perhaps,' अपिवा, स्याद्वा, यद्वा.

PERIAPT, *s.* (Amulet) कवचः -चं, संवदनं.

PERICARDIUM, *s.* हृदाशयः, हृदाशयः, हृदलोशः, हृदयकोशः.

PERICARP, *s.* वीजकोशः, वीजगुम्फः *f.*, वीजगात्रकृत्वा, कर्षिका, कर्षिकारः.

PERICRANIUM, *s.* (Membrane investing the skull) कपालावरण-शल्बकृ. (च), कपालावरकालकृ. (च), कपालावरकालकालकृ. (च), कपालावरकालकृ. (च).—(Skull) कपालः -लं.

PERIERGY, *s.* अनुद्योगः, अतिशयः, अनुत्साहः, अवाचरः.

PERIGEE, PERIGEUM, *s.* नीचं, नीचस्थानं.

PERIL, *s.* भयं, भयहेतुः *m.*, संशयः, सन्देहः, संशयहेतुः *m.*, शङ्का, विकलाः.

PER

See DANCER.—(Peril of life) जीवितसंशयः, प्राणसंशयः, प्राणसङ्कटं, प्राणसन्देहः. See JEOPARDY.

To PERIL, *v. a.* संशयस्वं -घां कृ, सन्देहस्वं -स्यां कृ, भयस्वं -भ्यां कृ, शङ्कास्पदीकृतं, भयस्यानीकृतं. See To ENDANGER, HAZARD.

PERILED, *p. p.* संशयितः -ता -तं, शङ्कास्पदीकृतः -ता -तं.

PERILOUS, *a.* भयहेतुकः -का -कं, संशयहेतुकः &c., सन्देहः -ग्धा -गं, भयानकः -का -कं, भयङ्करः -रि -रं, सभयः -या -यं, ससंशयः -या -यं, नशङ्कः -का -कं, दुस्तरः -रा -रं; 'a perilous business,' प्राणान्ध-प्यवहारः. See DANGEROUS, HAZARDOUS.

PERILOUSLY, *adv.* सभयं, ससंशयं, ससन्देहं, सशङ्कं, सन्देह्यं, शङ्कापूर्वकं, भयानकं, शङ्कया. See DANGEROUSLY.

PERILOUSNESS, *s.* सभयता -त्यं, ससंशयता, ससन्देहता, भयानकत्वं, भयं.

PERINEUM, PERINEUM, *s.* (In anatomy) विटपः, महावीर्यं.

PERIOD, *s.* (Revolution of time) कालचक्रं, कालपरिमाणं, कालप-थ्यायः, कालावृत्तिः *f.*, कालावर्तः, कालपरिवृत्तिः *f.*, वर्षचक्रं, संपातरचक्रं, कालमानं, वर्षगणः.—(Term or specified portion of time) काला-वधिः *m.*, अवधिः *m.*, कालमर्यादा, कालान्तरं, चक्रं, नेमः, नियतावधिः, निरूपितकालः; 'period of five years,' वर्षपञ्चकं, वत्सरपञ्चनं, युगं; 'of four years,' वर्षचतुष्टयं.—(End, conclusion) चक्रः -न्तं, चक्रान्तं, शेषः, निर्वृत्तिः *f.*—(Indefinite portion of any continued state) अवस्था, दशा, कालांशः, कालभागः, कालावयवः, कालविभक्तिः *f.*; 'period of life,' वयस् *m.*; 'first period of life,' प्रथमवयस्; 'middle period,' मध्यमवयस्; 'last period,' अन्त्यवयस्; 'one who is in the middle period,' मध्यमवयः -याः -यः (नृ), मध्यमवयस्कः -स्का -स्कं; 'the four periods of life,' अवस्थाचतुष्टयं.—(Complete sentence) पूर्णवाक्यं, पदिकृत्वा.—(Mark of the end of a complete sentence) पूर्णवाक्यचिह्नं.—(Astro- nomical period) योगः, गतः. The period called मन्वन्तरं, is equal to 71 ages of the gods, or 306,720,000 years of mortals, and with its सन्धिः or period of universal deluge, to 309,448,000 years. Fourteen 'Manvantaras' constitute a कल्पः, or the grand period of creation and destruction, consisting of 4,320,000,000 years.

PERIODIC, PERIODICAL, *a.* (Happening by revolution, regularly recurring) नियतकालिकः -की -कं, नियमितकालिकः &c., निरूपि-तकालिकः &c., नियतः -त्वा -त्वं, नैमित्तिकः -की -कं, निमित्तनैमित्तिकः &c., सामयिकः -की -कं.—(Pertaining to a revolution, per- formed in one) पारिक्रमः -की -कं, परिवर्त्तनान्तकः -का -कं, परि-वर्त्तनसमन्वी -न्वीनी &c., परिवर्त्तनावशिष्टः -ष्टा -ष्टं, कालावृत्तिवशिष्टः &c.

PERIODICALLY, *adv.* काले काले, कालक्रमेण, निवशस्, निवदा, निवत्, निवतकाले, नियतकालानुसारेण, नियतकाले, नियतं, निरूपितसमये, नियतसमये, समयात्.

PERIODICALNESS, PERIODICITY, *s.* कालनियतत्वं, नियतकालिकत्वं, नियता.

PERIOSTEUM, *s.* (In anatomy) चक्षित्वकृ. (च), चक्षित्वत्वा, चक्ष्या-वरणत्वकृ. (च), चक्ष्यावरणत्वम् *m.* (नृ).

PERIPHERY, *s.* परिधिः *m.*, परिणहः, परीणहः. See CIRCUMFERENCE. (Of a wheel) ग्रन्थिः *m.*, ग्रन्थिखण्डः, नेमिः -मी *f.*, चक्रपरिधिः *m.*

PERIPHRASE, PERIPHRAIS, *s.* वाक्प्रपञ्चः, वाग्विस्तारः, वाग्व्यापारः.

To PERIPHRASE, *v. a.* वाग्व्यापार्यते or वाग्व्यापार्यते or वाग्विस्तार्यते व्याख्या (c. 2. -स्याति -तुं), वाग्विस्तारं कृ, वाक्प्रपञ्चं कृ.

PERIPHRASTIC, PERIPHRASTICAL, *a.* बहुवाचनः -त्वा -त्वं, विस्तीर्णवाचनः

&c., यावन्निस्तारकः -का -कं, यावन्निस्तारकः &c., पञ्च -द्वा -त्रिं.

PERIPHRASTICALLY, *adv.* चाप्याहुन्वेन, चाप्यवाहुन्वेन, चापिदन्तरेण.

PERIPNEUMONY, *s.* कुम्भसदाहः, कुम्भसदाहः, कुम्भसतापः, पक्षोच्छ्वासः

To PERISH, *v. n.* (Die, be destroyed) मृ, सम्, नष्ट, प्रणज, विनष्ट, निष् in pass, प्रपि, मपि, ध्वं, पिध्वं, प्रली, प्रपिली, प्रमी, विपद्, व्यापद्, नाशं गम् or प्राप्, विनाशम् उपगम्, नष्टः -ष्ट -ष्टं भू- (Be lost eternally) नरकं गम्, नरके पत्, क्षयः पत्, क्षयो गम्. — (Ready to perish) विनाशोन्मुखः -या -रं.

PERISHABLE, *a.* नष्टः -रा -रं, विनष्टः -रा -रं, नाशार्थीनः -ना -नं, नाशप्रवृत्तः -शा -शं, मरणाधीनः &c., नाशप्रवृत्तः -दा -दं, मरणाधीनः &c., नाशशीलः -ला -लं, क्षयिणः -णुः -णु, क्षयी -क्षिणी -यि (न्), ध्वंसी &c., पिध्वंसी &c., क्षयाधीनः &c., नाशवान् -पतो -पत् (न्), क्षयवान् &c., भ्रष्टः -रा -रं, क्षयप्रवृत्तः &c., क्षयिणः -दा -दं.

PERISHING, *part. or a.* क्षयन् -क्षयन्ती -क्षयत् (न्) क्षयमानः -गा -गं, क्षयमानः &c., नाशी -क्षिनी -क्षि (न्), विनाशी &c., पिध्वंसी &c.

PERISTALTIC, *a.* कृमिसदृशः -शी -शं, कृमिगतिसदृशः &c., संधेगतिनदृशः &c.; 'peristaltic motion,' नर्पगतिः *f.*, कृमिगतिः *f.*

PERISTYLE, *s.* हर्म्यपरिगता स्तम्भपरिकः or स्तम्भश्रेणी.

PERITONITIS, *s.* चन्तपेदनं, चन्तावरणत्वक् *f.* (प), चन्तावरणत्वक्, उदर-पेदनत्वक् *f.*, उदरान्तरत्वक् *f.*, उदरपेदनं.

To PERJURE, *v. a.* (One's self) निम्न्यादापचं दृ or जप्, निम्न्या जप् (c. 1. जपति -ते, c. 4. जपति, जप्), मृषा जप्, चानत्यजपचं दृ, कूटशपचं दृ, निम्न्यादिचं दृ, कूटसाक्षं दृ, कीटसाक्षं दृ, निम्न्यासाक्षं दृ, चानत्यसाक्षं दृ.

PERJURED, *p. p.* निम्न्याशप्तः -का -कं, निम्न्याशप्तकारी -रिणी -रि (न्), कूटशपकारी &c., कूटसाक्षी &c., क्रियाभटः -ष्ट -ष्टं, क्रियानष्टः &c.

PERJURER, *s.* कूटशपकारी *m.* (न्), कूटसाक्षी *m.* See PERJURED.

PERJURY, *s.* निम्न्यादापचं, कूटशपचं, कूटसाक्षं, कीटसाक्षं, निम्न्यासाक्षं, निम्न्याशप्तः, कूटदिव्यं, चानत्यशप्तः.

PERMANENCE, PERMANENCY, *s.* स्थिरता, स्वीयं, स्थायित्वं, संस्थितिः *f.*, द्यस्थितिः *f.*, अद्यस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, भुवता, प्रीत्यं, पृथिः *f.*, स्थाय-रता -रं, म्यापुता, स्थितिमहं, नित्यता, नित्यस्थायित्वं, अद्ययता, चिर-स्थायित्वं, चनपायः.

PERMANENT, *a.* स्थिरः -रा -रं, स्थायी -यिनी -यि (न्), संस्यः -स्या -स्यं, स्थायः -रा -रं, स्थितिमान् -मती -मत् (न्), स्थायन् -यसी -यः (न्), भुवः -या -यं, अद्ययः -या -यं, अद्युतः -ता -तं, नित्यस्थायी &c., नित्यः -ता -तं. See LASTING, ENDURING.

PERMANENTLY, *adv.* स्थिरं, स्वीयं, नित्यं, भुवं, समीप्यं, नित्यशस्, नित्य-दालं, सदैवकालं, शाश्वतं.

PERMEABILITY, *s.* व्याप्यता -त्वं, प्रवेशनीयता, भेदनगम्यता, प्रवेश्यता.

PERMEABLE, *a.* व्याप्यः -या -यं, प्रवेश्यः -श्या -श्यं, प्रवेशनीयः -या -यं, भेदनीयः -या -यं, भेदनगम्यः -म्या -म्यं, भेदनयोग्यः -ग्या -ग्यं.

PERMEANT, *a.* व्यापी -यिनी -यि (न्), व्यापकः -का -कं.

To PERMEATE, *v. a.* (Pervade, penetrate) व्याप्, अभिव्याप्, प्रविज्, व्याप्, भिद्, गाह, विगाह, व्यज्, अतिप्रज्, व्यतिप्रज्, समतिप्रज्, समद्यु.

PERMEATION, *s.* व्याप्तिः *f.*, अभिव्याप्तिः *f.*, व्यापनं, प्रवेशः -शनं, वेधनं, भेदनं, विगाहः -हनं.

PERMISSIBLE, *a.* अनुज्ञेयः -या -यं, समनुज्ञेयः &c., अभ्यनुज्ञेयः &c., अनु-ज्ञातयः -या -यं, अनुज्ञाहं -हं -हं, अभ्यनुज्ञाहं &c., अनुज्ञायोग्यः -ग्या -ग्यं, धर्म्यः -म्या -म्यं.

(74) PERMISSION, *s.* अनुज्ञा -शनं, समनुज्ञानं, अभ्यनुज्ञा -शनं, अनुमतिः *f.*, 585

अनुमते, अनुमोदनं, आज्ञा, प्रमता, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं.

PERMISSIVE, *a.* अनुज्ञादायकः -का -कं, अनुज्ञादः -दा -दं, अनुज्ञाप्रदः &c.

To PERMIT, *v. a.* अनुज्ञा (c. 9. -नानाति -नीते -गातुं), अभ्यनुज्ञा, समनुज्ञा, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुमुद् (c. 1. -मोदते -दितुं), अभ्यनुमुद्, अनुमो दा, अनुमतिं दा, आज्ञां दा, उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), इप् (c. 6. इच्छति, रक्षितुं). Sometimes the sense of 'permit' is expressed by the causal form; as, 'he permits to perish,' नाशयति; 'he permits to take,' हारयति.

PERMIT, *s.* अनुज्ञापत्रं, आज्ञापत्रं, अनुज्ञा, प्रमतापत्रं, अनुमतिः *f.*

PERMITTED, *p. p.* अनुज्ञातः -ता -तं, अभ्यनुज्ञातः &c., समनुज्ञातः &c., अनुमतः &c., अनुमोदितः &c., दत्तानुज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गृहीतानुज्ञः &c., अनिविष्टः -द्धा -द्धं, अपिष्टः &c., उपेक्षितः &c., अपर्जितः &c.

PERMUTATION, *s.* विनिमयः, परित्यजनं, परित्युक्तिः *f.*, व्यतिहारः, निमयः.

PERNICIOUS, *a.* पातुकः -का -कं, पातो -तिनी -ति (न्), पातकः &c., विपातकः &c., उपपातकः &c., विनाशकः &c., क्षयकारकः &c., क्षयकारी -रिणी &c., हिंसकः &c., हिंसः -क्ष -क्षं, क्षात्यिकः -जी -कं, क्षपायकारी &c., क्षहितकारी &c., दुष्टः -ष्ट -ष्टं, दूषकः -का -कं. See INJURIOUS.

PERNICIOUSLY, *adv.* सापत्नारं, सापायं, सनाशं, सद्रोहं, क्षहितं, हिंसं.

PERNICIOUSNESS, *s.* पातुकत्वं, क्षयकारकत्वं, विनाशकत्वं, दूषकता.

PERORATION, *s.* यावन्निपसंहारः, कपोपसंहारः, भाषणोपसंहारः.

To PERPEND, *v. a.* मनसा विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं) or विषद् (c. 10. -चारयति -यितुं).

PERPENDICULAR, *a.* लघ्नः -पा -पं, अघोलघ्नः &c., लघ्नकल्पः &c. — (Falling at right angles) समकोणपातो -तिनी -ति (न्), समकोण-गामी &c. — (Vertical) चतुः -चुः -चु, अगिणः -सा -दं, सूची &c., सरलोद्घातः -स्तः -ता -तं.

PERPENDICULAR, *s.* लघ्नः -पं, लघ्नः, अघोलघ्नः, अलघ्नः, अघलघ्नः. यलघ्नः; 'of a triangle,' कोटिः *f.*

PERPENDICULARLY, *adv.* लघ्नपथे, अघोलघ्नपथे, लघ्नदिशि; 'the sun's rays fall there perpendicularly,' तत्र रयिकिरणाय लघ्नपाः पतन्ति.

To PERPETRATE, *v. a.* (Do, commit) दृ, विधा, समापद्, आपद्.

PERPETRATED, *p. p.* कृतः -ता -तं, समापन्नः -ता -तं, विहितः -ता -तं.

PERPETRATION, *s.* करणं, आपरणं, समापरणं, विधानं, सम्पादनं.

PERPETUAL, *a.* नित्यः -त्या -त्यं, निरन्तरः -रा -रं, शाश्वतः -ती -तं, सततः -ता -तं, सन्नतः &c., निरन्तरः -दो -दं, अचिरतः -ता -तं, नियतः &c., अनवरतः &c., अनारतः &c., अनन्तः -ना -नं, सदैवकालीनः -ना -नं, सदैवकालस्यापी &c., नित्यस्यापी &c., चिरस्यापी &c., सदैवकालिकः -दो -दं, सनातनः -नी -नं, अमोक्षणः -क्षणा -ह्यं; 'perpetual motion,' सततगतिः *f.*

PERPETUALLY, *adv.* नित्यं, नित्यशस्, नित्यदा, सततं, निरन्तरं, अचिरतं, शाश्वतं, शाश्वत्, अमोक्ष्यं, अनुद्यतं, अगिणं, सना. See CONTINUALLY, CONSTANTLY.

To PERPETUATE, *v. a.* शाश्वतीकृ, निरन्तरीकृ, सततीकृ, स्थिरीकृ, नित्यीकृ, नित्यस् -स्यां दृ, नित्यस्यापिनं -यिनो -यि दृ.

PERPETUATED, *p. p.* शाश्वतीकृतः -ता -तं, सनातीकृतः &c., स्थिरीकृतः &c.

PERPETUATION, *s.* शाश्वतीकरणं, सततीकरणं, स्थिरीकरणं.

PERPETUITY, *s.* नित्यता -त्यं, नित्यं, निरन्तरं, निरन्तर्यं, चानन्तर्यं, नित्य-स्थायित्वं, नित्यकालस्थायिता -त्यं, नित्यस्थितिः *f.*, अचिरतः, अचिरतिः *f.*, निरन्तरस्थितिः *f.*, निरन्तरस्थायित्वं, स्थिरता, स्वीयं, स्थिरस्थितिः *f.*

संस्थिति: *f.*, सखरुदस्थिति: *f.*, अणयस्थिति: *f.*, अनवरतत्वं, अविरतत्वं, सन्तति: *f.*, अविच्छेदः, सन्नतत्वं, सानन्यं, पिरस्यायिता.

To PERPLEX, *v. a.* (Complicate, embarrass) सकुलीकृतं, जाकुलीकृतं, व्याकुलीकृतं, समाकुलीकृतं, सङ्करीकृतं, सङ्कीर्णीकृतं, व्याकुल (nom. व्याकुल-यति -यितुं) or आकुल, बाध्, क्लिप्, क्लिष्टीकृतं, रूप, ज्ञेयं कृ or दा, शब्दं कृ.—(Bewilder, confound) मुह्, व्यागृह्, विमुह्, परिमुह्, सम्मुह्, व्याकुलीकृतं, आकुलीकृतं, विभम्, सम्भम्, भम्, मोहं कृ or जन्, सम्भम् जन्, चित्तभानिं कृ, चित्तवैकल्यं कृ, यस्तपिचं-चां कृ, यस्ततां जन्.

PERPLEXED, *p. p.* व्याकुलः -ला -लं, व्याकुलीकृतः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, आकुलितः &c., व्याकुलितः &c., व्याकुलचित्तः -त्ता -त्तं, यस्तः -त्ता -त्तं, यस्तपिचः -त्ता -त्तं, भानहृदयः -यी -यं, सम्भानः -न्ता -न्तं, विद्युत्तचित्तः &c., विमोहिताः &c., मोहितः &c., व्यग्रः -ग्रा -ग्रं, सन्दि-ग्धमनस्कः -स्त्ता -स्तं, विमनस्कः &c., विमनाः -नाः -नः (स), उद्विग्न-मनाः &c., दुर्मेनाः &c., मूढः -ढा -ढं, विमूढः &c., मुग्धः -ग्धा -ग्रं, विमुग्धः &c., कातरः -रा -रं, विहस्तः -त्ता -त्तं, व्यग्रः -ग्रा -ग्रं, अधीरः -रा -रं, विप्रतिपन्नः -त्ता -त्तं.

PERPLEXING, *part. of a.* भानिजनकः -का -कं, मोहजनकः &c., मोहकः -का -कं, मोहनः -ना -नी -नं, भानिकरः -रा -रं, मोहकरः &c., भानकः -का -कं, विमोहनः -ना -नी -नं, विमोहकः &c., भ्रमजनकः &c., बाधकः &c.

PERPLEXITY, PERPLEXEDNESS, *s.* व्याकुलता -त्वं, आकुलता -त्वं, यस्तता, व्यग्रता, यस्तचित्तत्वं, पित्तयस्तता, चित्तभानि: *f.*, कातरता -त्वं, पित्त-वैकल्यं, पित्रयः, पित्तविशेषः, विद्युत्प्रता, मोहः, व्यामोहः, सम्भ्रमः, सन्देहः, विप्रतिपत्ति: *f.*

PERQUISITE, *s.* शुल्कः -ल्लं, जवानरलाभः, अधिकलाभः, जतिरिक्तालाभः, आगन्तुकलाभः, चेतनाधिकलाभः.

PERQUISITION, *s.* परीक्षा -क्षणं, जतिपरीक्षा, ज्ञानेयता, पर्येयता.

To PERSECUTE, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), प्रबाध्, परिबाध्, प्रतिबाध्, बाधार्थम् or द्रोहायम् अनुभू (c. 1. -सरति -सर्तुं, c. 10. -सारयति -यितुं), द्वेषपृथग् अनुभू, दूह् (c. 4. दूहति, द्रोहिणुं), क्लिप् (c. 9. क्लिप्नाति, क्लेशितुं), क्लेशं or द्रोहं कृ, अभिद्रोहं कृ, उपद्रवं कृ.

PERSECUTED, *p. p.* बाधितः -ता -तं, द्वेषपृथग् or बाधार्थम् अनुभूतः &c., अभिद्रुग्धः -ग्धा -ग्रं, अभिद्रुहमाणः -ग्धा -ग्रं, उपद्रुतः &c.

PERSECUTION, *s.* बाधः -धा -धनं, बाधार्थं or द्रोहायम् अनुसरणं, द्रोहः -हणं, अभिद्रोहः -हणं, क्लेशकरणं, उपद्रवकरणं, उपद्रवः, क्लेशः, दुःखं.

PERSECUTOR, *s.* बाधकः, प्रतिबाधकः, अभिद्रोही *m.* (न), क्लेशकरः.

PERSEVERANCE, *s.* अभिनिवेशः, जतिनिविष्टता, व्यवस्थिति: *f.*, व्यवसायः, अध्यवसायः, दीर्घव्यवसायः, जतिव्यवसायः, दीर्घप्रयत्नः -लत्वं, उद्योगः, उत्साहः, दीर्घोद्योगः, दीर्घोत्साहः, निर्वन्धः, जतिनिर्वन्धः, पर्यवस्थिति: *f.*, आग्रहः, प्रसक्ति: *f.*, प्रारम्भसम्पादनं, उद्यमः, दीर्घोद्यमः, अनवरतप्रयत्नः, निरन्तरचेष्टा, धृति: *f.*, धैर्यं, स्थिरता, स्थैर्यं, स्थिति: *f.*, संस्थिति: *f.*, प्रवृत्ति: *f.*, अभियुक्ता, प्रयत्नः, अधिवासः, गुरुर्यं, निव्यूढः, 'in religious austerities,' चर्या.

To PERSEVERE, *v. n.* पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), अभिनिवेशेन or दीर्घोत्साहेन प्रारम्भानि सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), अभिनिवेशं कृ, निर्वन्धं कृ, दीर्घव्यवसायं कृ, दीर्घप्रयत्नं कृ, अनवरतप्रयत्नं कृ, जतिव्यव-सायं कृ, निरन्तरचेष्टां कृ, आग्रहं कृ, अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं भू.

PERSEVERING, *a.* अभिनिवेशशीलः -ला -लं, अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यव-सायी -यिनी -यि (न), अध्यवसायी &c., दीर्घप्रयत्नी &c., दीर्घप्रयत्न-वान -वती -वत (न), दीर्घोद्योगी &c., दीर्घोत्साही &c., दीर्घोद्यमी &c., महात्माही &c., महोद्यमी &c., उद्यमी &c., उत्साही &c., उद्योगी &c., उत्साहवान् &c., आग्रही &c., आग्रहशीलः &c., प्रसक्तः -क्ता -क्तं, निर्वन्ध-

व्यशीलः &c., दृढकारी &c., प्रारम्भसम्पादकः -का -कं, अध्यवसाययुक्तः -क्ता -क्तं, उद्युक्तः &c., कृतधर्मः -मा -मं, प्रसितः -ता -तं, व्यवस्थितः &c., स्थितिमान् &c., प्रवर्त्तमानः &c., महोत्साहः -हा -हं, महोद्यमः -मा -मं.

PERSEVERINGLY, *adv.* अभिनिवेशेन, दीर्घप्रयत्नपूर्व, दीर्घप्रयत्नतत्, सध्यव-सायं, दीर्घोत्साहेन, आग्रहं, सनिर्वन्धं, प्रसक्तं, सोद्योगं, सोत्साहं.

PERSIA, *s.* (The country) पारसीकः, पारसिकः.

PERSIAN, *a.* पारसिकः -की -कं, पारसीकः &c., पारसीकदेशीयः -या -यं; 'the language,' पारसिकभाषा.

To PERSIST, *v. n.* जतिनिर्वन्धेन पर्यवस्था, जतिनिर्वन्धं कृ. See To PERSEVERE.

PERSISTENCE, PERSISTENCY, *s.* निर्वन्धः, जतिनिर्वन्धः, आग्रहः, अभि-निवेशः, व्यवस्थिति: *f.*, पर्यवस्थिति: *f.* See PERSEVERANCE.

PERSON, *s.* (Individual) जनः, व्यक्ति: *f.*, एकजनः, पुरुषः, मनुष्यः; 'a female person,' स्त्रीजनः, अङ्गनामनः.—(Body) चङ्ग, शरीरं, देहः, भूतिः *f.*, कायः, गात्रं, वपुस् *n.*, तनुः *f.*, विग्रहः, अहङ्कारास्पदः; 'embellishment of the person,' अङ्गसंस्कारः, शरीरसंस्कारः; 'rubbing the person,' अङ्गनर्हणं; 'attendance on the person,' शरीरशुश्रूषा.—(Form, exterior appearance) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*, भूतिः *f.*—(Character in a drama) भूमिका, रूपं, वेपः.—(Person in grammar) पुरुषः; 'first person,' उत्तमपुरुषः, प्रथमपुरुषः, जसम्बाध्यं, प्रथमा; 'second,' द्वितीयपुरुषः, मध्यमपुरुषः, सुप्पदार्थः; 'third,' तृतीयपुरुषः, उत्तरपुरुषः, नामवाच्यं. Native grammarians consider the third person as प्रथमपुरुषः.—(In person, in one's own person) साक्षात्, प्रत्यक्षं-क्षतस्-क्षेय, सतस्.

PERSONABLE, *a.* सुरूपः -पी -पं, सुरूपी -पिणी -पि (न), रूपवान् -वती -वत् (न), सुगात्रः -त्री -त्रं, सङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, वराङ्गः &c., चारुदर्शनः -ना -नं, आकारशुद्धः -द्वा -द्वं.

PERSONAGE, *s.* जनः, व्यक्ति: *f.*, पुरुषः, मनुष्यः. See PERSON.—(Eminent person) श्रेष्ठजनः, शिष्टजनः, महान्तः.

PERSONAL, *a.* (Belonging to persons, not things) पौरुषेयः -यी -यं, पौरुषः -पी -पं, पुरुषवाचकः -का -कं, व्यक्तिवाचकः &c., पुरुष in comp.; 'a personal pronoun,' पुरुषवाचकसर्धनाम *n.*—(Peculiar or proper to individuals) जात or स्व in comp., निज in comp., विशेषव्यक्तिसम्बन्धी &c.; 'personal advantage,' जातहितं, स्वहितं; 'personal experience,' खानुभवः.—(Belonging to the body or exterior person) शारीरिकः -की -कं, दैहिकः &c., अङ्गकः -का -कं, शरीर in comp., अङ्ग in comp., रूपसम्बन्धी &c.; 'personal union,' शरीरयोगः; 'personal attendance,' शरीरशुश्रूषा; 'personal cleanliness,' अङ्गसंस्कारः, शरीरसंस्कारः; 'personal contact,' अङ्गसङ्गः; 'personal relation,' अङ्गाङ्गिभावः.—(Reflecting on an individual) विशेषजनोद्देशकः -का -कं, विशेषव्यक्त्युद्देशकः &c., विशेषव्यक्तित्वम् *m. f. n.* (श), विशेषोद्देशकः &c., विशेषसम्पर्शकः &c., विशेषस्पर्शकः &c., विशेषव्यक्तिनिर्देशकः &c.—(Done in person) स्वयङ्कृतः -ता -तं, स्वकृतः -ता -तं, साक्षात्कृतः &c.; 'personal connexion,' साक्षात्सम्बन्धः.—(In law) अस्वावरः -रा -रं, जङ्गनः -मा -मं; 'personal property,' अस्वावरं, अस्वावरपदं.

PERSONALITY, *s.* (Individuality) व्यक्तिता -त्वं, व्यक्ति: *f.*, पृथक्, पृथ-गामिका, स्वतन्त्रः.—(Reflection on an individual) विशेषजनोद्देशः-शकता, विशेषव्यक्त्युद्देशकत्वं, विशेषव्यक्तिप्रयोगः, विशेषव्यक्तिसम्पर्शः, विशेषनिर्देशः, विशेषसंस्पर्शिता.—(A personal remark) विशेषोद्देशकवाक्यं, व्यक्तिनिर्देशकभाषणं, विशेषस्पर्शकवाक्यं.

PERSONALLY, *adv.* (In one's own person, by bodily presence) साक्षात्, प्रत्यक्षम्, स्वयंप्रत्यक्षम्, स्वयं; स्वयम्, स्वयम्, स्वयम्. शरीरतः—(Individually) व्यक्तिः, विशेषतः, पृथक्.

To PERSONATE, *v. a.* अभिनी (c. 1. -नयति -नेतुः), नट (c. 10. नाटयति -यितुः), रूप (c. 10. रूपयति -यितुः), अभिनयं कृ. (Pretend to be, feign) छत्रं कृ, छत्रं कृ, ध्वनीकृ, चेष्टा or चेष्टां कृ (c. 10. चारयति -यितुः) or भू (c. 3. विभक्तिं, भर्तुः), राजपतेः पृ; 'he personates a king,' राजपतेः पारयति; 'personating a king,' राजपेशपारी *m.* (नृ), राजपेशभू *m.* Sometimes expressible by a nominal verb; as, राजायते, राजायमानः.

PERSONATION, *s.* अभिनयः -यनं, चरित्रपेशपारणं, पेशपारणं, नटान्वयपारणं, नटान्वयहरणं.

PERSONATOR, *s.* अभिनेता *m.* (नृ), अभिनयि *m.* (नृ), पेशपारी *m.*, पेशभू *m.*, चरित्रपेशी *m.*, चरित्रपेशपारी *m.*

PERSONIFICATION, *s.* चेतनधर्मादयोः -परां, चेतनगुणारोपः -पणं, मनुष्य-गुणारोपः -परां, पुरुषभावारोपः, चेतनत्वारोपः -पणं, चेतनधर्मात्तेष्टा, चारोपगर्भितोद्योष्टा. The sense of this word is sometimes expressed by साक्षात्; as, 'a personification of justice,' साक्षादर्थः, साक्षाद्व्यक्तिः; 'of death,' साक्षात्कृतः; 'of time,' कालव्यक्तिः *f.*

PERSONIFIED, *p. p.* साक्षात्कृतः -ता -तं, मूर्धमान् -मती -मत् (तृ), साक्षात् or मूर्ध्नि in comp. See the last word.

To PERSONIFY, *v. a.* चेतनगुणान् or चेतनभावं or चेतनधर्मं or चेतनत्वम् चारु in caus. (-रोपयति -यितुः).

PERSPECTIVE, *s.* (In drawing) यथास्थानदृष्टिचित्रलेखनविद्या, यथादर्शनचित्रलेखनं.

PERSPICACIOUS, *a.* (Quick-sighted) तीक्ष्णदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, तीक्ष्णदृष्टिः &c., सूक्ष्मदृष्टिः &c., शीघ्रदृष्टिः &c., दृष्टुशालः -ला -लं. (Discerning acutely) तीक्ष्णबुद्धिः -दृष्टिः -दृष्टि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., कुशाग्रबुद्धिः &c., कुशाग्रयमतिः &c.

PERSPICACIOUSNESS, PERSPICACITY, *s.* तीक्ष्णदृष्टित्वं, दृष्टितीक्ष्णता, दृष्टिसूक्ष्मता, दृष्टिपाठ्यं, दृष्टिदालं, तीक्ष्णबुद्धित्वं, बुद्धिसूक्ष्मता.

PERSPICUITY, *s.* स्पष्टता, स्पष्टार्थता, व्यक्तता, सुव्यक्तता, वैशद्यं, सुस्पष्टता, सुपोषता, प्रसादः, प्रसक्तिः *f.*, निर्मलता.

PERSPICUOUS, *a.* स्पष्टः -ता -तं, स्पष्टार्थः -धा -धं, सुस्पष्टः &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, सुव्यक्तः &c., व्यक्तार्थः &c., विशदः -दा -दं, विशदार्थः &c., सुस्पष्टः -धा -धं, सुपोषः -धा -धं, निर्मलः -ला -लं, प्रसन्नः -चा -चं.

PERSPICUOUSLY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्तं, व्यक्तार्थतः, विशदं.

PERSPIRATION, *s.* (The act) खेदनं, खेदसायः, खेदस्रवणं, धर्मसायः, धर्मस्रवणं, धर्मस्रुतिः *f.*, खेदनलसायः, खेदयिन्दुसायः—(Matter perspired) खेदः -दनं, धर्मः, खेदनलं, खेदयिन्दुः *m.*, खेदासु *m.*, धर्मसायु *m.*, खेदोदकं, धर्मोदकं, धर्मयिन्दुः *m.*, धर्मययस् *m.*, खेदययस् *m.*, खेदयिमुद् *f.* (पृ), तनुसः, देहसः, खेदनलं, खेदः -दं, स्रवणः, स्रवणं, प्रस्रवणः -धं; 'violent perspiration,' प्रखेदः; 'in a perspiration,' प्रखेदः -दा -दं, स्रवणः -मो -मं, प्रखिन्नः -चा -चं, प्रखेदितः -ता -तं, प्रखेदितवान् -यती -यत् (तृ); 'in a violent perspiration,' भृशखिद्.

To PERSPIRE, *v. n.* खिद् (c. 4. खिद्यति, खेद्), प्रखिद्, खेदं कृ (c. 10. साययति -यितुः), खेदयिन्दुन् कृ, खेदसायं कृ, धर्मसायं कृ, खेदस्रवणं कृ, स्रवणं -दा -दं कृ, खेदोदकं कृ.

To PERSPIRE, *v. a.* (Excrete through the pores) रोमकूपद्वारा or

रोमरन्ध्रद्वारा विमृग् or उत्सृज् or निःसृ in caus. or निरस् or सु in caus.

PERSPIRING, *part.* खेदितः -ता -तं, प्रखेदितः -ता -तं, प्रखिन्नः -चा -चं, प्रखेदितवान् -यती -यत् (तृ), स्रवणोदः -दा -दं, स्रवणोदयिन्दुः -न्दुः -न्दु, स्रवणोदजलः -ला -लं, खेदसायि -यिणी -वि (नृ), धर्मसायि &c., स्रवणः -दा -दं, स्रवणः -मो -मं, धर्मसायः -ता -तं; 'perspiring violently,' भृशखिद् *m. f. n.*

PERSUADABLE, *a.* अनुनेयः -या -यं, अनुनेतव्यः -या -यं, परिभाषणीयः -या -यं, प्रयोषणीयः -या -यं, प्ररोषणीयः &c., प्रोत्साहणीयः &c.

To PERSUADE, *v. a.* (Influence by good arguments, to engage in any action) मुहेतुपादेन कस्मिंश्चित् कर्मणि प्रवृत्तं (c. 10. -यति -यितुः) or नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुः) or प्रवृत्तं, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुः), प्रोत्साह (c. 10. -साहयति -यितुः), वातह, समुत्साह, प्रवृत्तं (c. 10. -रोषयति -यितुः), चाकृप् (c. 1. -कर्मणि -कर्म), परिभाष (c. 1. -भाषते -यितुः), प्रयोषं or मन्त्रणां दा; 'why do you persuade me to commit such an action?' किम् एवमिदं कर्मणि मां नियोजयसि or प्रवर्तयसि. Sometimes the causal form may express this sense of 'persuade'; as, 'he persuades to return,' निषर्तयति—(Convince, induce to believe) शङ्कानिवृत्तिं कृ, सन्देहनिवृत्तिं कृ, संशयविच्छेदं कृ, सन्देहभ्रमं कृ, विश्वासं or प्रत्ययं or निश्चयं or दृढनिश्चयं or दृढविश्वासं गन्, संशयं or स्पन्दं हिद् (c. 7. चिन्तयति, चेतुः) or रयद् (c. 10. रययति -यितुः).

PERSUADED, *p. p.* प्रयोजितः -ता -तं, नियोजितः &c., अनुनीतः &c., प्रोत्साहितः &c.—(Convinced) जातनिश्चयः -या -यं, जातविश्वासः, जातदृढनिश्चयः &c., जातप्रत्ययः &c., निश्चयशयः &c.; 'I am persuaded,' मम दृढनिश्चयो भवति.

PERSUADE, *s.* प्रयोजकः, प्रवर्तकः, नियोजकः, प्रोत्साहकः.

PERSUASION, *s.* (Act of influencing by good arguments to engage in any action) मुहेतुपादेन कस्मिंश्चित् कर्मणि प्रवर्तनं or प्रयोजनं or नियोजनं, प्रोत्साहः -हनं, प्ररोषणा, परिभाषणं, अनुनेयः, अनुनेयनं, प्रयोषः—(Act of convincing) निश्चयकरणं, विश्वासकरणं, प्रत्ययकरणं, सन्देहच्छेदः, गन्धच्छेदः, शङ्कानिवृत्तिः *f.*, सन्देहनिवृत्तिः—(Conviction, state of being convinced) दृढनिश्चयः, दृढविश्वासः, दृढप्रत्ययः—(Religious opinion or creed) मतं, मतिः *f.*, मार्गः, पन्थाः (गतिः), सम्प्रदायः.

PERSUASIVE, PERSUASORY, *a.* अनुनेयी -यिनी -यि (नृ), सानुनेयः -या -यं, प्रवर्तकः -का -क्तं, प्रयोजकः &c., प्रोत्साहकः &c., प्ररोषकः &c., पञ्चकः -रा -रं, पञ्चकारकः &c., सभावशङ्कत &c., प्रवृत्तिजनकः &c.—(Convincing) निश्चयजनकः -का -क्तं, दृढविश्वासजनकः &c., प्रत्ययकारी &c., गन्धच्छेदकः &c., सन्देहच्छेदकः &c.

PERSUASIVELY, *adv.* सानुनेयं, अनुनेयपद्धिः, यथा निश्चयो जायते तथा.

PERT, *a.* (Brisk, lively) चपलः -ला -लं, लघुः -घुः -घ्वी -घु—(Snappy) उत्तरदायकः -का -क्तं, उत्तरदायी -यिनी -यि (नृ), अधिनीतः -ता -तं, अधिनयः -या -यं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं.

To PERTAIN, *v. n.* सम्बन्ध् in pers. (-गच्छते), सम्बन्धी -न्विनी -न्वि भू or चस्, सम्बन्धी &c. भू. See To BELONG, To RELATE.

PERTINACIOUS, *s.* वेधनं, वेधः, श्रुतिरोद्धरणं, चिद्विद्धरणं, सुषिरता.

PERTINACIOUS, *a.* निर्वन्धशीलः -ला -लं, अभिनिवेशशीलः &c., सायशी -हिणी -हि (नृ), दुराग्रही &c., धीरः -रा -रं, दृढः -दा -दं, नडः -डा -दं, स्थिरप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, दृढप्रतिज्ञः &c.

PERTINACIOUSLY, *adv.* अनिर्वन्धं, अनिर्वन्धेन, अभिनिवेशं, सायशं.

PER

PERSISTENCY, PERSISTENCE, s. निर्वन्धः, निर्वन्धशीलता, अभिनिवेशः, अभिनिविष्टता, आग्रहः, दुराग्रहः, धीरता, धैर्यं, दृढता, दार्ढ्यं, नडता; 'in adhering to belief,' अट्टानाट्टं.

PERTINENCE, PERTINENCY, s. प्रासङ्गिकत्वं, प्रसङ्गसङ्गतिः *f.*, प्रसङ्गयोग्यता, प्रसङ्गानुसारः, सार्थकत्वं, अर्थवद्, यापार्थ्यं, यथापेक्षा, योग्यता, यथा-योग्यता, युक्ता, उपयुक्ता-त्वं, उपयोगिता, प्रस्तुतयोग्यता, प्रस्तुतसङ्गतिः *f.*

PERTINENT, a. प्रासङ्गिकः-को-रं, प्रसङ्गानुसारः-रिणी-रि (न), प्रसङ्ग-सङ्गतः-ता-तं, प्रसङ्गसदृशः-शी-शी, प्रसङ्गयोग्यः-ग्या-ग्यं, सार्थकः-का-कं, अर्थवान्-पती-पत् (न), योग्यः-ग्या-ग्यं, यथायोग्यः &c., यथापेक्षः-चा-चं, उपयुक्तः-का-कं, युक्तः &c., उपयोगी &c., यथायुक्तः &c., उपपन्नः-चा-चं, प्रस्तुतयोग्यः &c., प्रस्तुतसङ्गतः &c., प्रस्तुतः &c.; 'is pertinent,' उपपद्यते, युज्यते.

PERTINENTLY, adv. प्रसङ्गानुसारेण, प्रसङ्गसदृशं, प्रसङ्गयोग्यं, यथाप्रसङ्गं, यथायोग्यं, प्रसङ्गसू, युक्तं, यथायुक्तं, योग्यं, प्रस्तुतयोग्यं, सङ्गतं, उपपन्नं, सार्थकं.

PERTLY, adv. अभिनिवेदनं, अभिनीतं, चपलं, चापल्येन, धृष्टवत्.

PERTNESS, s. (Briskness) चपलता, चापल्यं, लघुता.—(Sauciness) अविनयः, अविनीतता, धृष्टता, पाठ्यं, उदरदायकता.

To PERTURB, PERTURBATE, v. a. (Disturb, disquiet) द्रुम्, विद्रुम्, बाध्, बाधुलीकृ, व्याकुलीकृ, भृद्, व्याभृद्, कातरकृ, व्यथकृ, उपहृन्.—(Disorder) व्यस्, अस्तव्यस्तीकृ, सङ्कोचकृ, संद्रुम्.

PERTURBATION, s. द्योभः, पित्रद्योभः, व्याद्योभः, मनःद्योभः, आकुलता, व्याकुलता, आकुलचित्तता, व्यस्तता, व्यग्रता, कातरत्वं, पारिप्रयत्नं, पारिप्रयत्नं, वैह्वयं, उद्वेगः, मोहः, क्षीयुत्वं, व्यामोहः.

PERTURBATOR, PERTURBER, s. द्योभकः, द्योभिकारी *m.* (न), बाधकः, मोहकः.

PERTURBED, p. p. द्रुमः-या-यं, द्योभितः-ता-तं, आकुलः-ला-लं, व्याकुलः &c., आकुलचित्तः-ता-तं, आकुलितः-ता-तं, व्याकुलितः &c., व्यस्तः-स्ता-स्तं, व्यग्रः-या-यं, पारिप्रयः-ची-चं, कातरः-रा-रं, उपहृन् &c.

PERUSAL, s. अध्ययनं, अधीतिः *f.*, पठनं, पाठः, पारायणं. See **READING**.

To PERUSE, v. a. अधी, समधी, पठ्, अधिगन्. See **To READ**.

PIRUSED, p. p. अधीतः-ता-तं, पठितः &c., आगमितः &c. See **READ**.

To PERVADE, v. a. व्याप् (c. 5. -आप्ति-आप्ति), अभिव्याप्, व्याप् (c. 5. -अप्ति-अप्ति), सर्वत्र विद् in pass. (-स्तीयते), सर्वत्र गम् or प्रविष् (c. 6. -विशति-वेष्टि) or आक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रामति) or पतिष्क्रम् or सनाक्रम्-गाह् (c. 1. गाहते-हिह्), विगाह्, समष्ट् (c. 1. -अद्यति-ते-दिह्).

PERVADED, p. p. व्याप्न. -ता-तं, अभिव्याप्नः &c., प्रवेशितः-ता-तं, आ-क्रान्तः-ता-तं, समाक्रान्तः &c., व्यस्तः-स्ता-स्तं, भावितः &c., परि-वीतः &c.

PERVADING, PERVASIVE, a. व्यापकः-का-कं, व्यापी-पिनी-पि (न), अभिव्यापकः &c., व्याप्तिमान्-मती-मत् (न), व्यष्टुवान्-ना-नं, सम-ष्टुवान् &c., विस्तीर्णः-शी-शै; 'pervading all things,' सर्वव्यापी &c., सर्वगः-गा-गं, सर्वत्रगः-गा-गं, सर्वत्रगामी &c.; 'the whole body,' सर्वद्वीपः-या-यं; 'the world,' जगद्वापी &c.

PERVAMBLE, a. व्याप्यः-या-यं, अभिव्याप्यः &c., व्यापनीयः-या-यं, प्रवेशनीयः-या-यं, प्रवेश्यः-या-यं, प्रवेश्यः-या-यं.

PERVASION, s. (Act of pervading) व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, अभि-व्याप्तिः *f.*, अभिव्यापनं, प्रवेशनं, सम्मूर्च्छनं, आक्रमणं, विगाहः-हन्, सर्वत्र विस्तरः.

PERVERSE, a. (Petulant, obstinate) प्रतीयः-या-यं, विप्रतीयः &c., प्रतीयकारी-रिणी-रि (न), विपरीतकारी &c., विपरीतः-ता-तं, प्रतिक्लः-ला-लं, विलोमः-मी-मं, कुटिलशीलः-ला-लं, यक्रशीलः

PET

&c., कुटिलपुट्टिः-दि-दि, पुट्टिः &c., यक्रसंभावः-या-यं, निकृतः-ता-तं, उच्छृङ्खलः-ला-लं, शठः-ठा-ठं.—(Distorted) कुटिलः-ला-लं, चतुर्भुजः-चु-चु, यक्रः-क्रा-क्रं, विकृतः &c.

PERVERSELY, adv. प्रतीयं, विप्रतीयं, प्रतिक्लं, विपरीतं, विपरीत्येन, प्राति-क्ल्येन, यामत्येन, कुटिलं, कुटिलशीलत्वात्, यक्रशीलत्वात्.

PERVERSENESS, PERVERSITY, s. प्रतीयता-त्वं, विप्रतीयता-त्वं, विपरीतता, विपरीतं, प्रतिक्लता, प्रातिक्लत्वं, कुटिलत्वं, कौटिल्यं, कुटिलशीलता, यक्रता, यक्रशीलता-त्वं, विपर्ययः, विपर्ययः, यामत्वं, विलोमत्वं, विलो-मक्रिया, विपरीतगतिः *f.*, विक्रिया, दुष्टता, दीरात्यं.

PERVERSION, s. विक्रिया, विकृतिः *f.*, विकारः, अन्यपाकरणं, विपरिणामः, साधोकरणं, विपरीतकरणं, यक्रोकरणं, विरूपकरणं, विलोमकरणं, विलोमक्रिया, विपर्ययकरणं, साधोकरणं, असहिनिर्योगः.

To PERVERT, v. a. विकृ, साधोक्, यक्रोक्, कुटिलीकृ, अन्यपाक्, विरूप् (c. 10. -रूपयति-यिह्), विरूपीकृ, विलोमीकृ, विपरीतीकृ, विपरीत्यं कृ, विपरिणामं कृ, विपर्ययं कृ, असहिनिर्योगं कृ, भंश् (c. 10. भंशयति-यिह्), भरीकृ.

PERVERTED, p. p. विकृतः-ता-तं, साधोक्तः &c., यक्रोक्तः &c., विरु-पोक्तः &c., अन्यपाक्तः &c., विपरिणतः &c., भंशितः &c., भष्टः-ष्टा-ष्टं.

PERVERTER, PERVERTING, s. or a. विकारी-रिणी-रि (न), विकार-जनकः-का-कं, विपरिणामजनकः &c., विपरिणामी &c., विरूप-कारी &c., विपर्ययकारी &c., विलोपकारी &c.; 'perverting the mind,' चित्तविकारी &c.

PERVESTIGATION, s. अतिपरीक्षा-द्ययं, अत्यन्तपरी-ता, अतिनिरूपणं.

PERVICACIOUS, a. अतिप्रतीयः-या-यं. See **PERVERSE, OBSTINATE**.

PERVIOUS, a. व्याप्यः-या-यं, व्यापनीयः-या-यं, प्रवेश्यः-या-यं, प्रवेशनीयः-या-यं, भेद्यः-द्या-द्यं, भेदनीयः-या-यं, प्रवेशयोग्यः-ग्या-ग्यं, सरोपकः-का-कं.

PERVIOUSNESS, s. व्याप्यता-त्वं, प्रवेश्यता-त्वं, भेद्यता, भेदनीयता.

PEST, s. (Pestilence) मारी-रि *f.*, मारः-रकः, मरकः, महामारी, महा-व्याधिः *m.*, तीक्ष्णः.—(Any noxious or hateful thing) कण्टकः, दूषकः, शूलं, पातकः; 'of society,' लोककण्टकः, पतितदूषकः.

To PESTER, v. a. (Harass) बाध्, पीड्, अभिपीड्, तप्, व्यप्, हिह्.

PESTERED, p. p. पापितः-ता-तं, पीडितः &c., आयासितः &c., हिशितः &c.

PESTERER, s. पापकः, श्लेशकः, कष्टकरः, आयासकरः, पीडकः.

PEST-HOUSE, s. सांक्रान्तिकरोगप्रसालयः-यं, मारिप्रसालयः-यं.

PESTIFEROUS, a. मारकजनकः-का-कं, मारकोत्पादकः &c., मारकः-का-कं, मारालकः &c., प्राणनाशकः &c., विनाशकः &c., साक्षान्तिकः &c.

PESTILENCE, s. मारी-रि *f.*, मारः-रकः, मरकः, महामारी, महाव्याधिः *m.*, व्याधिः *m.*, तीक्ष्णं, प्रतीयतापः, पातचनं, कृता.

PESTILENT, PESTILENTIAL, a. (Producing the plague). See **PESTIFEROUS**.—(Noxious, pernicious) पातकः-का-कं, पातकः &c., उपपातकः &c., अपकारकः &c., अपकारी &c., मारकः-का-कं, विनाशकः &c., दूषकः &c., बाधकः &c.

PESTLE, s. मुसलं-लं, मुसलं-ला, मोकोलः, मोकिलः, अयोधं, मुत्तरः, मुसं; 'pestle and mortar,' उलूखलमुसले; 'to be pounded with a pestle,' मुसल्यः-स्ता-स्तं.

PET, s. (Fit of peevishness) ईपत्तोपावेशः, ईपत्तोपः, ईपत्तोपः, ईप-द्विरागः, ईपद्वैरक्तं.—(A fondling) प्रेमपात्रं, प्रेमासदं, प्रीतिपात्रं, अनुरागपात्रं, क्रीडामृगः, सदानुगतः.

To PET, v. a. (Fondle) लल्ल् (c. 10. लालयति-यिह्), जङ्गल्, प्रेम कृ.

PETAL, s. दलं, पुष्पदलं, पुष्पपत्रिका, पुष्पपत्रं.

PET

PETALED, PETALOUS, a. सदलः-लल-लं, दलवान्-यती-यत् (नं)दलसः &c.
PETIT, a. सत्तः-त्ता-त्तं, छुट्टः-ट्टा-ट्टं. See **PETTY, LITTLE, &c.**
PETITION, s. प्रार्थना-नं, अभ्यर्चना, अर्घः, यात्रा, निवेदनं, विज्ञापनं-ना.
 —(Written) निवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, प्रार्थनपत्रं.
To PETITION, v. a. (Beg, request) प्रार्थ, अभ्यर्च, अर्घ, याच, निवेद-
 नपत्रेण प्रार्थ, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञाप-
 यति -यितुं).
PETITIONER, s. प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (नृ), अर्घी *m.*, याचकः, निवेद-
 यिता *m.* (नृ), निवेदनकृत् *m.*, विज्ञापनकृत्, ज्ञापकः, अभ्यर्चयमानः.
PETRISCENT, a. आरम्भपापाद्यपरिणामः-भा-मं.
PETRIFICATION, s. (Process of conversion into stone) पापाणी-
 करणं, प्रस्तरिकरणं, दृपत्करणं, पापाद्यपरिणामः, प्रस्तरपरिणामः, पापा-
 यसात्करणं, पापाद्यभूयं.—(Thing petrified) पापाद्यभूतवस्तु *n.*,
 दृपद्भूतवस्तु *n.*, कृत्रिमपापाद्यः.
PETRIFIED, p. p. or a. पापाद्यभूतः-ता-तं, पापाद्यीकृतः &c., प्रस्तरभूतः
 &c., पापाद्यसात्कृतः &c., पापाद्यत्वापन्नः-ता-तं, प्रामपापाद्यत्वा-
 त्वं.—(Fixed in amazement) काष्ठयत् स्तम्भः-भा-मं, गतप्राणः
 -ता-तं.
To PETRIFY, v. a. पापाद्यीकृ, प्रस्तरिकृ, पापाद्यसात्कृ, पापाद्यपरिणामं कृ,
 पापाद्यत्वं प्राप् (c. 10. -आपयति -यितुं).—(Make callous) कठिनीकृ,
 निष्ठुरीकृ, पापाद्यसमभावं-यां कृ.—(Fix with amazement, &c.)
 काष्ठयत् or प्रेतयत् स्तम्भिकृ.
To PETRIFY, v. n. पापाद्योभू, प्रस्तरोभू, पापाद्यत्वं प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नु).
PETROLEUM, s. शिलानिर्ले. शिलारसः, शिलानिर्यासः, भूमिनिर्ले.
PETTICOAT, s. शाटकः, शाटी, स्त्रीशाटकः, चट्टाटकः-कं, अङ्गीरुक्कं,
 चोटी, नीची, पलनकं, कौशेयं, पटवासः, पटमयं, स्त्रीकटिपत्रं, स्त्रीज-
 नभूतम् अपोवसनं or अपोवस्त्रं or अपोशुकं or चक्रवर्तसूत्रं *n.* or
 चक्ररीयं or उपसंयानं or परिधानं; 'under petticoat govern-
 ment,' स्त्रीयशयनी *m.* (नृ), स्त्रीजितः.
PETTROGGI, s. जपनयुक्तिः *m.*, अधमयुक्तिः *m.*, कुत्सितप्रतिनिधिः *m.*,
 कुत्सितव्यापारी *m.* (नृ), छुट्टविषादव्यापारी *m.*
PETTINESS, s. सत्सता, छुट्टता-त्तं, लघुता, लापयं, तुच्छता.
PETTISH, a. यक्षभायः-या-यं, कर्कशभायः &c., प्रतीपः-पा-पं, कर्कशः
 -शा-शं, नैकृतिः-की-कं, ईपल्लोपी-पिनी-पि (नृ), ईपल्लिरक्तः-क्ता-कं.
PETTISHLY, adv. सकर्कश्यं, कर्कश्यं, ईपल्लोपेन, यक्षशीलत्वात्.
PETTISHNESS, s. कर्कश्यं, कर्कशता, कर्कशशीलता, प्रतीपता, प्रतीपशीलता,
 यक्षशीलता, ईपल्लोपावेशः, ईपल्लोपिता, ईपल्लिरक्त्यं.
PETTY, a. सत्तः-त्ता-त्तं, छुट्टः-ट्टा-ट्टं, लघुः-पुः-पु, छुट्टकः-का-
 -कं, उप prefixed, कस्य or देशीय in comp.; as, 'a petty
 crime,' उपपातकः; 'a petty prince,' राजदेशीयः, राजकस्यः.
PETULANCE, PETULANCY, s. प्रतीपता, यामशीलता, दुःशीलता, पृष्टता,
 अविनयः, अविनीतत्वं, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, पापल्यं, तिग्मता.
PETULANT, a. प्रतीपः-पा-पं, यामशीलः-ला-लं, दुःशीलः &c., अवि-
 नीतः-ता-तं, प्रगल्भः-त्ता-त्तं, पृष्टः-ष्टा-ष्टं.
PETULANTLY, adv. प्रतीपं, प्रगल्भं, सप्रगल्भं, अविनीतयत्, पृष्टयत्.
PEWTER, s. कांस्यं-स्यकं, कांसीयं, कंसः-सं, पीतलोहं.
PEWTERER, s. कांस्यकारः-रकः, कंसकारः-रकः, कांस्ययणिक *m.* (नृ).
PHALANX, s. भोगयूहः, घनयूहः, गाढयूहः.
PHALLUS, s. (Emblem of Siva) लिङ्गं. According to the
 Mahiratti Dictionary there are 12; viz. 1. महाकालेश्वरः,
 2. सोमनाथः, 3. केदारेश्वरः, 4. विश्वेश्वरः, 5. ओङ्कारेश्वरः, 6. अक्षकेश्वरः,
 589

PHI

7. घृषणेश्वरः, 8. नागनाथः, 9. वैद्यनाथः, 10. भीमाशङ्करः, 11. मन्त्रि-
 जगन्नाथः, 12. रामेश्वरः.
PHANTASM, PHANTASMA, s. आभासः, भासः, छाया, अप्रच्छाया, घासना
 माया, मनोरमसृष्टिः *f.*, कल्पनासृष्टिः *f.*
PHANTASY, s. घासना, कल्पना, भासः, आभासः. See **FANCY.**
PHANTOM, s. वेतालः, भूतः-तं, प्रेतः, प्रेतनरः, रात्रिचरः, रात्रिचरः
 निशाचरः, निशाचः.—(Fancied vision). See **PHANTASM.**
PHARISAEIC, PHARISAEICAL, a. साधुमन्यः-न्या-नं, दाम्भिकयुक्तिः-रिक्तः
 -रिक्त, कुहकयुक्तिः &c., दाम्भिकः-की-कं, धर्मध्वनी-जिनी-जि (नृ),
 धर्मोपधः-या-यं, कपटधर्मी-धर्मिणी-धर्मि (नृ), कुहकधर्मी &c.
PHARISAEICALNESS, PHARISAEISM, s. साधुमन्यता, दाम्भिकयुक्तिः *f.*, कुहक-
 युक्तिः *f.*, कुहना, कपटधर्मः, धर्मः, दाम्भिकत्वं, धर्मोपधा.
PHARISEI, s. धर्मध्वनी *m.* (नृ), कपटधर्मी *m.*, धर्मी *m.* See **HYPOCRITE.**
PHARMACEUTIC, PHARMACEUTICAL, a. औषधसंस्कारसंस्थी &c., अगद-
 संस्कारविद्यासंस्थी &c.
PHARMACOPOLIA, s. औषधसंस्कारविषयको ग्रन्थः, औषधसंस्कारशास्त्रं
PHARMACOPOLIST, s. औषधसंस्कारविद् *m.* (नृ), औषधसंस्कारविद् *m.*, अगदवि-
 द्वायी *m.* (नृ).
PHARMACY, s. औषधसंस्कारः, औषधसंस्कारः, अगदसंस्कारः, औषधसंस्कारः.
 औषधसंस्कारविद्या, औषधकरणविद्या, अगदसंस्कारविद्या, चिकित्सा.
PHAROS, s. दीपस्तम्भः, दीपगृहं, दीपगारः, आकाशदीपः.
PHASE, PHASIS, s. दर्शनं, सन्दर्शनं, दर्शनभेदः, दर्शनप्रकारः.
PHASANT, s. ज्योत्स्नीयः, ज्योत्स्नीयः, निवाजिनः, चीजनः, कृकणा.
PHENIX, s. स्वभस्मनपक्षी *m.* (नृ), कविकल्पितः स्वभस्मोत्पद्यमानः
 पक्षिविशेषः.—(Singularly eminent person) अद्वितीयः. See
PARAGON.
PHENOMENON, s. (Any thing visible, an appearance of any
 kind) दृश्यविषयः, दृष्टिप्रियः, दृग्गोचरो विषयः, दृष्टिगोचरो विषयः,
 दर्शनं.—(Remarkable or unusual appearance) अद्भुतदर्शनं.
 अद्भुतविषयः, अद्भुतं, उत्पत्तः, उपद्रवः.
PHIAL, s. छुट्टकूपी, काचकूपी, काचपात्रं, अल्पपरिमाण काचकूपी
PHILANTHROPIC, PHILANTHROPICAL, a. जनप्रियः-या-यं, लोकप्रियः
 &c., नरप्रियः &c., जनयत्नः-भा-भं, जनहितैपी-पिणी-पि (नृ),
 जनहितेच्छुः-च्छुः-च्छु, जनहितेच्छुः-च्छुः-च्छु, जनोपकारशीलः-ला-लं,
 जनोपकारी &c., लोकोपकारी &c., परोपकारशीलः &c., सद्गीपकारी
 &c., पित्रोपकारी &c., सद्गीहितैपी &c., जगदुपकारी &c., विश्वमित्रः
 -त्रा-त्रं, जगन्मित्रः &c., जगद्वत्सलः-ला-लं, जगन्मुहद् *m. f. n.*
PHILANTHROPIST, s. जनहितैपी *m.* (नृ). See **PHILANTHROPIC.**
PHILANTHROPY, s. जनप्रियता, लोकप्रियता, नरप्रियता, जनप्रतिः *f.*
 जनहितैपा, जनहितेच्छा, जनहितेष्वा, सद्गीजनप्रतिः *f.*, सद्गीजनहितैपा.
 सद्गीप्रणिप्रियता, सद्गीभूतदया, जनोपकारशीलता, सद्गीपकारशीलता.
 विश्वप्रतिः *f.*, जगत्सीदृष्टं.
PHILIPPIC, s. भर्त्सनापेक्षकवाक्यं, भर्त्सनात्मकवाक्यं, भर्त्सनवाक्यं, भर्त्सनारू-
 पभाषणं, भर्त्सनारूपयाक्यप्रपञ्चः.
PHILOLOGER, PHILOLOGIST, s. शब्दशास्त्रज्ञः, शब्दविद्याज्ञः, शाब्दिकः.
 शब्दशास्त्री *m.* (नृ), शब्दशास्त्रवेत्ता *m.* (नृ), शब्दशास्त्रविद्, वैयाकरणः,
 युगपतिज्ञः.
PHILOLOGICAL, a. शाब्दिकः-की-कं, शब्दशास्त्रीयः-या-यं, शब्दशास्त्र-
 संस्थी, शब्दयुत्पत्तिविषयः-या-यं, शब्दोत्पत्तिविषयः-का-कं.
PHILOLOGY, s. शब्दविद्या, शब्दशास्त्रं, शब्दयुत्पत्तिविद्या, शब्दोत्पत्तिविद्या.
 शब्दशासनविद्या.

PHI

- PHILOMATH**, *s.* विद्यानुरागी *m.* (नृ), विद्याप्रियः, विद्यानुसेवी *m.*, विद्या-
वल्लभः, विद्याभक्तः, विहासुः *m.*
- PHILOMATHY**, *s.* विद्यानुरागः, विद्यानुसेवनं, विद्याभक्तता, विहासा.
- PHILOPROGENITIVENESS**, *s.* अपत्यवेहः, पुत्रवेहः, प्रजावेहः.
- PHILOSOPHER**, *s.* ज्ञानी *m.* (नृ), महाज्ञानी *m.*, ज्ञानवान् *m.* (नृ), विद्वान् *m.*
(नृ), पण्डितः, पण्डितपुङ्गवः *m.*, विद्यावान् *m.* (नृ), ज्ञाननिष्ठः, ज्ञानवि-
ज्ञाननिष्ठः, प्राज्ञः, प्रज्ञावान् *m.*, तत्त्वविद् *m.*, तत्त्वज्ञः, तत्त्वज्ञानी *m.*,
तत्त्वविचारकः, तालिकः, पदार्थविज्ञानी *m.*, पदार्थपरिज्ञानी *m.*, तार्किकः,
नैयायिकः, भट्टः, दमनः.
- PHILOSOPHER'S-STONE**, *s.* स्वर्णमणिः *m.*, स्वर्णप्रसूतः, रसेन्द्रः; 'the
gold proceeding from its touch,' स्वर्णमणिप्रभवं.—(Posses-
sion securing every thing desired, fabled by the Hindús
either as a tree, or cow, or gem) कल्पद्रुमः, कल्पवृक्षः,
कल्पतरुः *m.*, कल्पलता, कामधेनुः *f.*, कामदुषा, कामधुक् *f.*, कामदः,
चिन्तामणिः *m.*
- PHILOSOPHIC, PHILOSOPHICAL**, *a.* (Pertaining to philosophy)
तत्त्वज्ञानविषयकः -का -कं, तत्त्वज्ञानसम्बन्धी &c., ज्ञानविज्ञानसम्बन्धी
&c., ज्ञानसम्बन्धी &c., विद्यासम्बन्धी &c., तर्कादिविद्यासम्बन्धी &c.,
व्यायादिविद्याविषयः -या -यं.—(Skilled in philosophy) तत्त्वज्ञाननिष्ठः
-ज्ञा -ज्ञं, ज्ञाननिष्ठः &c., ज्ञानपटु -रा -रं, विद्यापटु -रा -रं, ज्ञानवि-
ज्ञाननिष्ठः &c., तत्त्वविचारनिष्ठः &c., तत्त्वविचारपटु &c.
- PHILOSOPHICALLY**, *adv.* तत्त्वज्ञानानुसारेण, व्यायज्ञानानुसारम्, तत्त्वज्ञा-
नतः, ज्ञानतः, ज्ञानविज्ञानतः, तत्त्वतः.
- TO PHILOSOPHIZE**, *v. n.* तत्त्वज्ञानीयम् कृ, तत्त्वविचारं कृ, तत्त्वनिहासं कृ,
तत्त्वनिरूपणं कृ, तत्त्वनिर्णयं कृ, ज्ञानविज्ञानविचारं कृ.
- PHILOSOPHY**, *s.* तत्त्वज्ञानं, तत्त्वविज्ञानं, तत्त्वविद्या, ज्ञानं, विज्ञानं, ज्ञान-
विज्ञानं, तत्त्वशास्त्रं, ज्ञानशास्त्रं, पाण्डित्यं.—(Moral philosophy)
नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नीतिशास्त्रं.—(Logical) तर्कविद्या, तर्कशास्त्रं,
तर्कः, व्यायः, व्यायशास्त्रं, व्यायविद्या, विचारविद्या, ज्ञानवीथिकी.—
(Natural) पदार्थविज्ञानं, पदार्थविद्या, पदार्थशास्त्रं.—(Stoicism)
खीदास्यं, उदासीनता.
- PHILTER**, *s.* चशीकरणापि पेयीपथं, चशीकरणीपथं, सविभारोपथं, संवद-
नीपथं, संवदनं, चशीक्रिया.
- PHIZ**, *s.* मुखं, चबनं, ज्ञाननं, ज्ञास्यं, चङ्गं, श्रीमुखं.
- PHLEBOTOMIST**, *s.* शिरावेधकः, शिरावेधकः, रक्तदायकः, रक्तसापी, शिरा-
वेधकः, शिरामोचकः, शिराचिद् *m.*, शिराचिद् *m.* (पु), रक्तलोचकः.
- PHLEBOTOMY**, *s.* शिरावेधनं, शिरावेधनं, शिरावेधः, शिरावेधनविद्या, शि-
रावेधः -धनं, शिरामोचः -धनं, रक्तमोचणं, रक्तमोचनं, रक्तदायणं,
रक्तदायकः.
- PHLEOM**, *s.* कफः, छेम्मा *m.* (नृ), छेम्पकः, छेदनः, छेदकः, शिद्दाणकः,
शिद्दाणकः, सद्गताः, लघनः, खटः, पलाशः, पलहा *m.* (नृ), निद्रा-
सघ्ननं.—(Dulness, coldness) जडता, जाड्यं, मन्दता, मान्द्यं.—
(Removing phlegm) छेम्पग्नः -ग्नी -ग्नी, कफनाशनः -ना -नं.
- PHLEOMAGOGUE**, *s.* छेम्पग्नं, छेम्पहः, कफनाशनं, कफसारकम् औषधं.
- PHLEGMATIC**, *a.* (Relating to phlegm) कफसम्बन्धी &c., छेम्पसम्बन्धी
&c.—(Abounding in it, having it) छेम्पलः -ला -लं, छेम्पयः
-या -यं, छेम्पवान् -वती -वत् (नृ), कफी -फिनी -फि (नृ), कफेल् -लः
-लु, कफलयः -यी -यं, कफप्रवृत्त -रा -रं, पटुकं -फा -फं.—(Gene-
rating or exciting it) कफकर -री -रं, कफवर्धकः -का -कं, कफ-
वर्धनः -नी -नं, कफजनकः &c., कफोत्पादकः &c., छेम्पिकः -की -कं,
छेम्पजनकः &c.—(Proceeding from it) छेम्पनः -जा -जं.—(Dull,

PHY

- apathetic) जडः -डा -डं, जडप्रकृतिः -तिः -ति, जडस्वभावाः -वा -वं,
श्रीतप्रकृतिः &c., श्रुतिः -ता -तं, मन्दः -न्दा -न्दं.
- PHLEMA**, *s.* पशुसिराप्रेषणी, पशुरक्तमोचयनम्. See FLEAM.
- PHLENI**, *s.* कपिकल्पितः स्वप्नजननपथी *m.* (नृ). See PHLENI.
- PHONETIC**, *a.* शब्दिकः -की -कं, शब्दः -न्दी -न्दं, यथाशब्दः -न्दा -न्दं,
यथाशब्द-रा-रं, ध्वनिसम्बन्धी &c., स्वरसम्बन्धी &c., ध्वनिविषयकः -का -कं.
- PHONETICS, PHONICS**, *s.* ध्वनिविद्या, ध्वनिशास्त्रं, स्वरविद्या.
- PHONOCAMPTIC**, *a.* ध्वनिपरिवर्तकः -का -कं, ध्वनिपरिवर्तनकारी -रिरी &c.
- PHOSPHOR, PHOSPHORUS**, *s.* (In chemistry) प्रकाशदः.—(Morning
star) प्रातर्नक्षत्रं, प्रातरुदितनक्षत्रं, शुक्रः.
- PHRASE**, *s.* (Short sentence) वाक्यं, वाक् *f.* (पु), उक्तिः *f.*, उक्तं, पद्यनं.
—(Particular mode of speech) विशेषवाक्यं, वाक्यविशेषः, वाक्य-
प्रकारः, वाक्यभेदः, वाक्यपाठः, वादीतिः *f.*, वाक्यवहाट, वाग्धारा,
भाषणसम्प्रदायः, भाषणपर्यायः, भाषणप्रकारः.
- PHRASEOLOGY**, *s.* वाक्यपाठः, वादीतिः *f.*, वाक्परीतिः *f.*, वाक्यवहाट,
वाग्धृतिः *f.*, वाक्यपर्यायः, भाषणपर्यायः, वाक्परचना, शब्दपरचना,
उक्तिपर्यायः, उक्तिव्यापाठः, उक्तिः *f.*; 'dramatic phraseology,'
नाट्योक्तिः *f.*
- PHRENETIC**, *a.* उन्मत्तः -न्ना -न्नं, सोन्मदः -दा -दं. See FRANTIC.
- PHRENTIS, PHRENSY**, *s.* (In medicine) सतिपातज्वरः.—(Madness)
उन्मादः, सम्मादः, उन्मादवायुः *m.*
- PHRENOLOGY**, *s.* कपाललक्षणविद्या, कपालविद्या, कपालसामुद्रिकं.
- PIRTHISIC**, *s.* (Dyspnoea) श्वासारोपः, श्वासकृच्छ्रं, दुःश्वासः.
- PIRTHISICAL**, *a.* श्वासरोगी -गिणी -गि (नृ), श्वासी -श्विणी -श्वि (नृ), श्वा-
सारोपविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, श्वासकृच्छ्रविशिष्टः &c., दुःश्वासी &c.
- PIRTHISIS**, *s.* श्वासः, श्वासरोगः, श्वासपुः *m.*, कफश्वसः, यक्ष्मा *m.* (नृ),
जक्ष्मा *m.*, यक्ष्मारोगः, रानयक्ष्मा *m.*, रोगराजः. See CONSUMPTION.
- PHYLAERY**, *s.* रक्षणी, कथयः -चं, रक्षणीर्णयः *f.*
- PHYSIC**, *s.* (Art of healing diseases) चिकित्सा -त्सनं, वैद्यकं, वैद्य-
कम् *n.* (नृ), वैद्यक्रिया, वैद्योपचारः, उपचारः, उपचार्यः, उपचर्यो,
औषधोपचारः, औषधप्रयोगः, भेषजप्रयोगः, हृक्प्रतिनिष्क्रिया.—(Medicine)
औषधं, भेषजं, भेषजं -ज्यं, जगदः.
- TO PHYSIC**, *v. a.* औषधं दा, भेषजं दा, किन् in des. (चिकित्सति -तिरु),
भियन् (nom. भियन्ति), उपचर् (c. l. -परति -रिर्तु), औषधप्रयोगं कृ,
औषधोपचारं कृ, उपचारं कृ.
- PHYSICAL**, *a.* (Pertaining to natural or material things as
opposed to moral) साकारपदार्थसम्बन्धी &c., साकारवस्तुसम्बन्धी
&c., साकारपदार्थरूपः -पा -पं, साकारद्रव्यरूपः &c., स्थूलपदार्थसम्बन्धी
&c., स्थूलपदार्थरूपः &c., सिद्धपदार्थसम्बन्धी &c., साकार -रा -रं, स्थूलः
-ला -लं, जडः -डा -डं; 'physical force,' शान्द्रपलं, साकारद्रव्यपलं,
जडपलं; 'physical substance,' साकारवस्तु *n.*, साकारद्रव्यं, स्थूल
वस्तु *n.*, स्थूलपदार्थः, अनात्मीयद्रव्यं. See MATERIAL.—(Medici-
nal). See the word.
- PHYSICALLY**, *adv.* स्वाभावतः, स्वाभावेन -वात्, भावतः, प्रकृतितः, प्रकृता,
जनतः, जातितः. See NATURALLY.
- PHYSICIAN**, *s.* चिकित्सकः, वैद्यः, भियन् *m.* (नृ), चिकित्सानीवी *m.* (नृ),
भियन्सुपनीवी *m.*, रोगज्ञानकः, रोगहृत् *m.*, रोगहारी *m.*, रोगहा *m.*
(नृ), जगद्वहाट, आयुर्वेदी *m.*, आयुर्वेदहृत् *m.* (शु), दोषहः, प्राणाचार्यः.
The physician of the gods is धन्वन्तरि or काशिरानः. The
twin sons of अश्विनी, called अश्विनी, अश्विनेयी, अश्विनीकुमारी,
अश्विनीपुत्री, अश्विनीसुती, are also physicians of heaven.

Hence some of the following names for an eminent physician: धन्यन्तरि: *m.*, अश्विनोक्तुमार, अश्विनोपुक्त, राजपेक्ष, शतमारी *m.* (न).

PHYSICKED, *p. p.* पिक्कितः -ता -तं, कृतोपचारः -रा -रं.

PHYSICS, *s. pl.* साकारपदार्थविज्ञानं, स्थूलपदार्थविज्ञानं, साकारपदार्थविद्या, साकारपदार्थशास्त्रं, पदार्थविज्ञानं, सिद्धपदार्थविज्ञानं.

PHYSIOGNOMIST, *s.* मुखलक्षणज्ञः, मुखलक्षणविद् *m.*, मुखसामुद्रिकः.

PHYSIOGNOMY, *s.* (Art of discerning the character from the features) मुखलक्षणनिरूपणविद्या. मुखलक्षणनिरूपणात् स्वभावपरिच्छेदः. —(Countenance) मुखं, पदनं, जाननं, जान्यं, वक्त्रं.

PHYSIOLOGIC, PHYSIOLOGICAL, *c.* प्राणिधर्मगुणविद्यासम्बन्धी &c., प्राणिधर्मगुणविद्याविषयकः -रा -रं.

PHYSIOLOGIST, *s.* प्राणिधर्मगुणविद्याज्ञः, प्राणिधर्मगुणविज्ञ *m.* (वृ).

PHYSIOLOGY, *s.* प्राणिधर्मगुणविद्या, प्राणिधर्मगुणज्ञानं, प्राणिधर्मगुणशास्त्रं, गन्तुगुणधर्मविद्या, द्रव्यतत्त्वज्ञानं.

PIACULAR, PIACULOUS, *a.* प्रायश्चित्तकारी-रिणी-रि(न), अपनाशकः-का-कं.

PIA-MATER, *s.* मल्लिम्बापरणत्वक् *f.* (च), मल्लिम्बापरणं.

PIANO, *s.* (In music) मन्दं. —(A kind of instrument) तन्त्रीकपाद्याविशेषः.

PIAZZA, *s.* स्तम्भपरिमितान्तो मण्डपपथः or मण्डपस्य स्रजपथः.

PICARON, *s.* समुद्रयायी दस्युविशेषः or अपहारकविशेषः.

To PICK, *v. a.* (Gather by plucking) अङ्गुलिभिर् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or छादा (c. 3. -ददाति -दने -दातुं) or पि (c. 5. चिनोति, चेत्तुं) or अचपि or लु or छिद्; 'he picks a branch from the tree,' वृक्षपत्रम् आदत्ते. —(Clean with the teeth or claws) दन्तैः or नखैः or अङ्गुलिभिः शुष् or मृक् or परिष्कृ. —(Pick a bone) अस्मिन्मांसं दन्तैर् उल्कम् (c. 1. -कपति -कृष्टुं) or निष्कृप् or पर्व (c. 1. पर्वति -र्वितुं), अस्तिपरिष्कारं कृ, अस्तिशोधनं कृ. —(Cull, select) उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्धृ, उद्धृष्टं वृ, उद्धृ, पृथि कृ. —(Separate with the fingers) अङ्गुलिभिः पृथक् or खट्वाडि. —(Pick off) प्रत्येकं or एकैकजो हृ or उद्धृ, पृथक् पृथक् उद्धृ. —(Pick out, select) उद्धृ, समुद्धृ. —(Pick out, pluck out) उत्पद् (c. 10. -पाटयति -यितुं), उद्धृष्टं (c. 1. -लुवति -लुवितुं), उद्धृ, समुद्धृ, उत्कृप्, उत्कृचनं कृ. —(Pick up) उद्धृ, समुद्धृ, आदा, ग्रह्, उद्धृष्टं, ग्रह् in caus. (-पापयति -यितुं, rt. स्या), समुत्पा. —(Pick the car) कर्णशोधनं कृ, कर्णनिर्दिष्टं कृ. —(Pick the nose) नासाशोधनं कृ, नासानिर्दिष्टं कृ. —(Pick the teeth) दन्तशोधनं कृ, दन्तनिर्दिष्टं कृ. —(Pick the pocket) कोमस्पद्रव्यं छलेन अपहृ or हृ, कोपं छिन्ना तत्रस्थद्रव्यम् अपहृ. —(Pick holes) छिद्रान्नेष्यं कृ.

To PICK, *v. n.* (Eat by morsels) अत्यात्यशः or अत्यखण्डशः खाद्.

PICK, *s.* (Axe) पाषाणदारणः. See the next. —(Choice) उद्धारः, उद्धारणं, उद्धारणाधिकारः, वरणाधिकारः, विकल्पः -त्यकः.

PICK-AXE, *s.* पाषाणदारणः, पाषाणभेदनी, टङ्कः, शैलभित्ति: *f.*, शिलाकुट्टकः, खनित्रं.

PICKED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं, उद्धृहीतः &c., हृतः &c., परिगणितः &c.

PICKET, *s.* सेनायाः पुरतः स्थापितं रथकदलं, सज्जनं, उपरक्षणं, सेनारथः. —(Stake) शङ्कु: *m.*, शल्यं.

PICKING, *s.* (Plucking, selecting) ग्रहणं, अङ्गुलिभिर् ग्रहणं, उद्धृष्टं, उद्धारः, उद्धारणं. —(Stealing) अपहारः, अपहरणं, सुद्रुद्रव्यहरणं. —(Extra gain) अधिकलाभः, अधिकप्राप्ति: *f.*, अवाकरलाभः.

PICKLE; *s.* (Vegetable, &c., pickled) सन्धितं, सन्धानं, लवणश्राकः, सन्धितश्राकः, लवणितश्राकः. —(Brine) लवणोदं, लवणं. —(State

of difficulty) दुर्दशा, दुर्गति: *f.*, दुर्वस्था.

To PICKLE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धितं -तां कृ, लवणीकृ, लाण (nom. लवणयति -यितुं), सलवणीकृ, उपस्कुं.

PICKLED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, लवणितः -ता -तं, लवणीकृतः &c., उपस्कृतः &c.

PICK-POCKET, *s.* कोपचेदकः, कोमस्पद्रव्यापहारकः, ग्रन्थिचेदकः, चित्ताभः.

PIC-NIC, *s.* वनभोजनं, सरसभोजनं, गणभोजनं.

PICTORIAL, *a.* (Pertaining to pictures) चित्रसन्ध्वी &c., चित्रले-रासन्ध्वी &c. —(Illustrated by pictures) सचित्रः -त्रा -त्रं, चित्रयुक्तः -क्ता -क्ते, चित्रलिखितः -ता -तं.

PICTURE, *s.* चित्रं, चित्रलेखा, चित्रलिखितं, आलेख्यं, प्रतिमा -मानं, चित्रमलकः, प्रतिकृति: *f.*, प्रतिरूपं, प्रतिव्याया, प्रतिच्छन्दकं, प्रतिविष्टं, विसः -सं, कर्करीकः, प्रतिनिधि: *m.*, प्रतिपातना; 'represented in a picture,' आलिखितः -ता -तं; 'immoveable as in a picture,' आलिखित इव निश्चलः.

To PICTURE, *v. a.* (Paint a resemblance) चिद् (c. 10. चित्रयति -यितुं), आलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं), लिख्, चिद् लिख्, चर्त्त (c. 10. वर्णयति -यितुं), विस (nom. विसयति -यितुं), प्रतिविस प्रतिमानं कृ, आलेख्यं कृ. —(Figure to one's self mentally) मनसा कृप् or संकृप् or भू (c. 10. भावयति -यितुं) or चिम्.

PICTURED, *p. p.* or *a.* चित्रगतः -ता -तं, चित्रसंस्थः -स्था -स्थं, आलिखितः -ता -तं, चित्रलिखितः &c., आलेख्यसमर्पितः &c., चित्रसमर्पितः &c., विवितः &c., प्रतिविष्टितः &c., विस्मगतः &c. —(In the mind) मनसा कल्पितः -ता -तं.

PICTURE-FRAME, *s.* चित्रावरणकाष्ठं, चित्रपरिगतकाष्ठं, चित्रावरणं.

PICTURE-GALLERY, *s.* चित्रशाला, चित्ररक्षणशाला, आलेख्यशाला.

PICTURE-MAKER, *s.* चित्रकटः, चित्रकारः, चित्रकृत् *m.*, चित्रकर्मी *m.* (न).

PICTURESQUE, *s.* (Like a picture) चित्रसदृशः -शी -शं, चित्रोपमः -मा -मै, चित्रलेखानुत्यः -त्या -त्यं. —(Diversified with hill, dale, wood, &c.) चाङ्गलः -ली -लं, जङ्गलः -ला -लं, पर्वतवननदीमिश्रितः &c., पर्वतनदीयनादिमिश्रितः &c.

To FIDDLE, *r. n.* (Deal in trifles). See To PEDDLE. —(Make water, as a child) पालयद् मूत्रं कृ or मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्रं (c. 10. मूत्रयति -यितुं).

PIE, *s.* शम्बुली; 'number of pies,' शाम्बुलिकं.

PIEBALD, *a.* नानावर्णः -र्णी -र्णं, नानारङ्गः -ञ्ज -ञ्जं, श्वलः -ला -लं, कर्पुर् -रा -रं, चित्राङ्गः -ञ्ज -ञ्जं, चित्रविचित्रः -त्रा -त्रं; 'piebald horse,' हलाहः -हा, हालाहः -हा.

PIECE, *s.* (Fragment, part separated from the whole) खण्डः -खंडं -खडकः, लघः, अंशः, भागः, शकलः -लं, भिन्नं, भिन्नं, भित्ति: *f.*, दलं, विदलं; 'in pieces,' खण्डशः, खण्डं खण्डं, लघशः, भागशः; 'to break in pieces,' खण्डजः कृ, खण्डं खण्डं कृ, लघजः कृ, विदलीकृ, शकलीकृ, लघजः खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं); 'in many pieces,' बहुखण्डशः कृ, बहुलघजः कृ; 'in a hundred pieces,' शतखण्डशः कृ; 'to fall to pieces,' विदल् (c. 1. -दलति -लितुं), विदलीभू; 'broken in a hundred pieces,' शतपूर्यः -र्णी -र्णं. —(Part of any thing) भागः, अंशः, विभागः, खण्डः -खडकः, अङ्गः; 'piece of wood,' काष्ठखण्डः; 'piece of cloth,' पस्त्रखण्डः. —(Separate composition or performance) रचना, प्रपञ्चः, पञ्चः or expressed by the word itself; as, 'a piece of poetry,' काव्य-रचना, काव्यपञ्चः, काव्यप्रपञ्चः, कविता; 'piece of work,' दाम्म *n.* (न), कर्मप्रपञ्चः. —(Piece of money) मटा; 'gold piece,'

PIE

पुष्यमुद्रा.—(Piece of water) सलिलराशिः *m.*, जलराशिः *m.*,
पुष्यः, जलगुल्लः, जलापाटः, पाटिपतरः -रं.—(Piece at chess,
&c.) शांठ-रि *m.*-रिका, साटि *m.*-री *f.*-रिका, माट, खेलनी,
नरः, नयः, जनुपुचकः.—(A piece to each) प्रत्येकं, एकैकशम्, पुचक
पुचक्.—(Of a piece, of the same sort) एकप्रकारः -रा -रं.—
(Of a piece with) सदृशः -शी -शी, अनुसृतः -या -यं.—(Of a
piece, without juncture) सखरः -खडा -खडे.
To PIECE, *v. a.* झन्पा (c. 3. -झपाति -धने -धानु), समापा. संयुज् (c. 7.
-युनक्ति -युक्ते -योकु), अधिकखरं निधिश् (c. 10. -येशवति -यिहुं). See
To PATCH.
PIECED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, कृतसन्धिः -न्धिः -न्धि, सरखरः -खडा -खडे.
PIECELESS, *a.* सखरः -खडा -खडे, खरखरहीनः -ना -नं, खरखरहितः -ता -तं.
PIECEMEN, *all m.* खरखरशः, खरखरखर, खरखरशः, खरखरशः, लखशम्, चंशतम्,
भागशम्, विभागशम्, भागतम्, चंशतिशः, पुचक्.
PIECEMEAL, *a.* खरखर-विहनी -विह (न), भागी &c., चंशी &c.
PIED, *a.* नानावर्णः -वै -वै, श्वलः -ला -लं, पित्रितः -ता -तं, पित्राङ्गः
-ङ्गी -ङ्गी, कर्पूरितः &c., पित्रविचित्रः -त्रा -त्रं.
PIER, *s.* (Mole, projecting into the sea) समुद्रीयसेतुः *m.*, सेतुः *m.*,
सेतुपत्तः.—(Support of a bridge, &c.) स्तम्भः, उपस्तम्भः, स्तुपा.
To PIERCE, *v. a.* (Penetrate, enter) व्यु (c. 4. विध्वति, व्युहं),
प्रतिव्यय, परिव्यय, प्रविश, निविश, छिद्, भिद्, निर्भिद्, छिद्, निरान्,
वेधनं कृ, व्यधनं कृ, रन्ध्रं कृ, शुषिरीकृ.
To PIERCE, *v. n.* (Enter) प्रविश, निविश, आविश, विश, प्रवेशं कृ.
PIERCED, *p. p.* विद्धः -द्धा -द्धं, वेधितः -ता -तं, उपविद्धः &c., छिद्रितः
-ता -तं, भिन्नः -न्ना -न्नं, निर्भिन्नः &c., विद्धः &c.; 'pierced through
the heart.' भिन्नहृदयः -या -यं; 'having the ears pierced,'
विद्धकर्णः -वै -वै, छिद्रकर्णः &c.; 'pierced by an arrow,'
शरविद्धः &c., पाणिकृतः -ता -तं.
PIERCER, *s.* वेधकः, वेधी *m.* (न), भेदकः, छेदकः, वेधनकृत्.—(Instru-
ment) वेधनिका, वेधनी.
PIERCING, *a.* वेधः -धनं, व्यधः -धनं, भेदनं, निर्भेदनं, छेदः -दनं, सूषिः *f.*
सूषनं -ना, सूषा; 'in the wrong direction,' व्यवेध.
PIERCING, *part. of a.* वेधकः -का -कं, वेधी -धिनी -धि (न), भेदकः
-का -कं, भेदी &c., सूषी &c., सूषकः -का -कं, छेदकः &c., छेदी
&c., प्रवेशकः -का -कं, भिद् or छिद् in comp.; 'piercing the
heart,' हृदयभिद् *m. f. n.*, हृदयभेदी &c.
PIERCINGNESS, *s.* वेधकत्वं, भेदकत्वं, वेधिता, प्रवेशकत्वं.
PIETISM, *s.* धर्माभिमननं, भक्त्याभिमननं, साधुमन्यता.
PIETIST, *s.* धर्माभिमानी *m.* (न), भक्त्याभिमानी *m.*, साधुमन्यः.
PIETY, *s.* ईश्वरभक्तिः *f.*, परमेश्वरभक्तिः *f.*, देवभक्तिः *f.*, भगवद्भक्तिः *f.*, धर्मः
-मैतवं, धर्मनिष्ठा, धर्मासक्तिः *f.*, धर्मशीलता, धर्मपरता, धर्मनिपन्यः,
धर्मपरायणवृद्धिः *f.*, धर्मसेवा, ईश्वरसेवा, ईश्वरनिष्ठा, भक्तिः *f.*, भक्ता
-त्वं, भक्तिपरायणवृद्धिः *f.*, पुण्याता, ईश्वरपूजा, परमेश्वरपूजा, देवपूजा,
पूजा, पवित्रता -त्वं, शुचिता -त्वं, प्रख्याता, सौमन्यः; 'eminent in
piety,' धर्मप्रधानः -ना -नं; 'path of piety,' भक्तिमार्गः.—(Reve-
rence of parents, &c.) मातापितृभक्तिः *f.* -भजता, मातापितृसेवा,
पुत्रधर्मेः, स्वपत्न्यधर्मेः.
Pie, *s.* शूकरप्राणकः, सूकरप्राणकः, शूकरः, सूकरः, गाम्यशूकरः, गाम्यः,
गृहशूकरः, गृहशूकरः, पक्ष्महीनः, पक्ष्मजः, विदूषकः. See HOG.—(Of
metal) कुशी, लोहपिष्टः -खंडं, असंस्कृतलोहपिष्टः.
To PIE, *v. a.* शूकरप्राणकान् सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन्

PIL

PIG-IRON, *s.* चर्ममृत्तलोहः, चर्मोपतलोहः, चाकरीयलोहः.
PIGROW, *s.* कपोतः, पाटापतः, पारपतः, पाटापतः, कलरपः, कपोतिका,
गृहनाशनः, भूधलोचनः, कोकदेवः, यथरामी *m.* (न), रक्तदृक् *m.* (श),
किञ्चिकशब्दः; 'domestic pigeon,' गृहकपोतः, गृहकपोतः; 'wood-
'pigeon,' हारितः, हारीतः.
PIGON-HEARTED, *a.* हरिणहृदयः -या -यं, भीरुहृदयः &c., पक्षितहृदयः &c.
PIGON-HOLE, *s.* कपोतविवरं, कपोतपिलं, कपोतरन्ध्रं.
PIGON-HOUSE, PIGEON-COT, *s.* कपोतपालिका, कपोतपाली, कपोतगृहं,
कपोतालयः -यं, कपोतागारः -रं, पाटापतालयः, पिटङ्कः.
PIGORY, *s.* शूकरालयः -यं, शूकरगृहं, शूकरपालिका, शूकरावरणं.
PIGOISH, *a.* शीकरः -री -रं, शूकरोपमः -मा -मं, शूकरसदृशः -शी -शी.
PIG-HEADED, *a.* शूलमस्तकः -का -कं, शूलशिखरः -रा -रं (न), शूलः &c.
PIGMENT, *s.* वर्णकः -का, वर्णः, रङ्गः. See PAINT.
PIGMY, *s.* यामनः, यामनमूर्तिः *m.*, रश्मिः, ह्रस्वमूर्तिः *m.*
PIGMY, PIGMEAN, *a.* यामनशरीरः -रा -रं, ह्रस्वमूर्तिः -सि -सि, पत्यतनुः -नु -नु.
PIG-STY, *s.* शूकरालयः -यं, शूकरगृहं, शूकरस्थानं, शूकरागारं.
PIG-TAIL, *s.* चपटुनः, शूकरपुच्छाकारेण रश्मितः पद्याग्रीवावेगः, पुच्छवन्
पृष्ठतो लक्ष्मनः केशपाशः.
PIKE, *s.* (Weapon) शूलः -लं, प्रासः, शस्त्रं, शक्ति *f.*, कीलः, शङ्खः *m.*,
कुन्तः -नी, समिकं, चोटि *f.*, परिपः; 'for driving an elephant,'
तोषं, रीगुलं.—(The fish) मलमूषः *m.*
PIKEMAN, *s.* शूली *m.* (न), शूलपटः, शूलपारी *m.* (न), शूलपाणिः *m.*,
शक्तिपटः, शक्तिपटः, शास्त्रीकः, कीनिकः, प्रासिकः.
PIKE-STAFF, *s.* शूलदण्डः -यडं, प्रासदण्डः, शक्तिदण्डः, कुन्तदण्डः.
PILASTER, *s.* पत्तम्कोणस्तम्भः, पत्तम्कोणाकृतिर् पट्टस्तम्भः.
PILE, *s.* (Heap) राशिः *m.*, पयः, सखयः, निपयः, पितिः *f.*, वल्कटः,
प्रकटः, निकटः, पुष्पः, घोषः, झूषः, स्तोमः, सधयः, समूहः, पायः.—
(Funeral pile) पितिः *f.*, पिता, पिता, झूषः, झूषकः, काशनरी,
नुः *m.*—(Stake for support) स्तुपा, स्थापुः *m.*, स्तम्भः, उपस्तम्भः,
शुद्धः *m.*, कीलः.—(Edifice) हर्म्यं, महामन्दिरं, महागृहं, महाभावनं,
पृथ्वीमन्दिरं, पृथ्वीमर्म्यं.—(Disease). See PILES.
To PILE, *v. a.* (Heap) राशीकृ, पापि, समापि, सधि, समापिर् &c.
PILED, *p. p.* राशीकृतः -ता -तं, राशीभूतः &c., पितः &c., उपरिपितः &c.
See HEAPED.
PILES, *s. pl.* (Disease) चर्मीन् *m.*, चर्मी, चर्मीरोगः, गुदरोगः, गुदागुदः,
गुदकीलः, मूलव्याधिः *m.*, चर्मेन् *n.*; 'having them,' चर्मी-शिनी
-शिनी (न), चर्मीरोगी -गिणी &c., चर्मीरोगग्रस्तः -ता -तं; 'destroying
them,' चर्मीग्रः -ग्री -ग्रं.
To PILFER, *v. a.* and *n.* मुप् (c. 2. मुष्णाति, मोषिर्), परिमुप्, प्रमुप्,
चत्वाल् चुर (c. 10. चोरयति -यिहुं) or जपह (c. 1. -हरति -हर्हुं).
PILFERED, *p. p.* चत्वाल्शो भूषितः -ता -तं or जपहतः -ता -तं.
PILFERER, *s.* मोषकः, मूषकः, मूर्षिकः, चामोपी *m.* (न), मोपी *m.*,
मुष्पिपुः *m.*, चत्वाल्चैकृत्, चत्वाल्चैकृत् *m.*, यनहरी *m.* (न), यन-
हारी *m.*, चौरः, चार्थकः.
PILFERING, *s.* मूषयं, मोषा -पयं, मुषिः *f.*, मुष्टं, चत्वाल्चैकृत्, चत्वाल्चैकृत्.
PIL-GARLIC, PILLED-GARLIC, *s.* तपस्वी *m.* (न), हताशः, गलितकेशः.
PILGRIM, *s.* यात्रिकः, तीर्थयात्रिकः, तीर्थसेवी *m.* -विनी *f.* (न), चार्थिकः,
यात्राकारी *m.* (न), यात्राकृत्, उदासीनः, चार्थिकः, पथिकः; 'a company
of pilgrims,' यात्रा, सार्थः, यात्रिकसंघः.
PILGRIMAGE, *s.* यात्रा, तीर्थयात्रा, यात्राप्रसङ्गः, तीर्थगमनं, तीर्थारनं, तीर्थ-
सेवा-यनं; 'setting out on a pilgrimage,' यात्राकरणं; 'place

of pilgrimage,' तीर्थः -घं, पुण्यतीर्थं, वरदानं, गोपीचं, जनपदार्थः, प्राण्यः; 'the great place of pilgrimage, or Benares,' तीर्थराजः; 'pilgrimage to it,' महायात्रा; 'to the Ganges,' गङ्गायात्रा; 'ceremonies to be observed at a place of pilgrimage,' तीर्थविधिः *m.*; 'favors granted by the idol at a place of pilgrimage, consisting of flowers, ashes, holy water, &c.,' तीर्थप्रसादः.

PILL, *s.* गुली, गुलिका, मुटिका, वटः -टी, पटिका; 'magical pill, by putting which in the mouth a person has the power of ascending to heaven,' विद्या.

To PILLAGE, PILL, *v. a.* लुण्ठ (c. 1. लुण्ठति -लुण्ठते), लुण्ठ, लुण्ठ, लुण्ठ, लुण्ठ, धनद्रव्यादि हं (c. 1. हरति, हर्षते), चपह, चपिह, लुण्ठनं कृ, लुण्ठनं कृ, विलुण्ठ (c. 6. -लुण्ठति -लुण्ठते), लुण्ठ, कल् (c. 10. कालयति -यितुं), प्रकल्.

PILLAGE, *s.* लुण्ठनं, लुण्ठा, लुण्ठनं, लुण्ठा, चपहारः, हरणं, लोभं, लोचं, लोतः -तं, लुभं, चपिग्रहः, धनापहारः.

PILLAGER, *s.* चपहारकः. चपहारी *m.* (नं), हारकः, लुण्ठाकः, लुण्ठनकृत्.

PILLAR, *s.* स्तम्भः, अवधम्मः -म्भनं, उपस्तम्भः -म्भनं, स्तूपा, स्तूभिः *f.* -म्भी, शूर्भिः *f.* -म्भी, युपः -यं, यष्टिः *m. f.*; 'of a house,' गृहस्तम्भः, गृहस्तूपा, गृहमेधीयान् *m.* (सं); 'main pillar of a house,' मूलस्तम्भः.

PILLORY, *s.* हट्टिः *m.*, अपराधिनो हस्तमलकादिवन्धनायं काष्ठयन्त्रं.

PILLOW, *s.* उपपानं -नीयं, उपवहैः, चालिशं, उच्छीर्यकं, उपस्तम्भः, गद्दुः *m. f.*, चातुरः, गजचातुरी, सुपालकः; 'a round pillow,' चक्रगद्दुः.

PILLOW-CASE, *s.* उपपानावष्टनं, उपपानाच्छादनं, चालिशवेष्टनं, चालिश-कोशः, उपपानकोशः.

PILLOWED, *p. p.* or *a.* उपहितः -ता -तं, छासितः &c., उपपानालसितः &c.

PILOSE, PILOUS, *a.* लोमशः -शा -शं, रोमशः &c., बहुलोमा -मा -म (नं).

PILOSITY, *s.* लोमशत्वं, रोमशत्वं, लोमप्राचुर्यं, लोमपाहुत्यं.

PILOT, *s.* कर्षपाटः, कर्षपारी *m.* (नं), कर्षग्राहः, कर्षिका, कर्षी *m.*, नाविकः, समुद्रमार्गप्रदर्शकः, समुद्रपथदर्शकः, नौकावाहकः. —(Guide) मार्गदर्शकः.

To PILOT, *v. o.* कर्षेण or कर्षिकवद् नावम् चानि (c. 1. -नयति -नेतुं) or यद् (c. 10. वाहयति -यितुं), नौमार्गं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), नौपथं दृश्, नौकानयनं कृ, नौकावाहनं कृ, नौमार्गदर्शनं कृ.

PILOTAGE, *s.* कर्षपाटवेष्टनं, कर्षग्राहवेष्टनं, कर्षिकवेष्टनं, कर्षिकमूल्यं.

PIMP, *s.* विटः, कुण्डाशी *m.* (नं), रतताली *m.* (नं), सुरतताली *m.*, सञ्चारकः, रतोपकारी *m.*, रतप्रवर्त्तकः, रतसम्पादकः, सुरतप्रवर्त्तकः.

To PIMP, *v. n.* विटवृत्तिं कृ or संनुष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), रतोपकारी भू.

PIMPLE, *s.* रक्तस्फोटः -टकः, शुद्धस्फोटः, सूक्ष्मस्फोटः, रक्तपिण्डः, तनुव्रणः, सूक्ष्मव्रणः, रुद्रव्रणः, गण्डः, रक्तगण्डः, सूक्ष्मगण्डः, अवगण्डः, वरगण्डः -गण्डकः, कच्छपिका, रक्तवट्टी, रक्तवटी, पिण्डकः -का, नरङ्गः, मुरगण्डः, द्रावेत्त्रिका.

PIMPLED, PIMPLY, *a.* सस्फोटः -टा -टं, रक्तस्फोटपूर्णः -शी -थं, तनुव्रण-वान् -वती -वत् (नं), रक्तवटीपूर्णः &c., व्रणी -श्विनी -श्वि (नं), दद्रुणः -शा -थं, दद्रुणः &c.

PIN, *s.* कीलः -लकः, शलाका, सूक्ष्मकीलकः, शङ्कुः *m.*, शल्यं. —(Peg; bolt) कीलः -लकः, शङ्कुः *m.*, अगेलं, अपलं, अचलः, चकुटः. —(Of a carriage, axle) अक्षायकीलः -लकः, अक्षायशङ्कुः *m.*, अक्षायशलाका, अशिः *m.* —(Trifle, pin's head) बालार्धं.

To PIN, *v. a.* कील (c. 10. कीलयति -यितुं), कीलकेन घन्त् (c. 9. घणाति, घन्तुं).

(75) PINAFORE, *s.* अग्रमल्लवस्त्रं, पालकैर् भूतं वक्षस्त्रलच्छादनयोग्यम् उन्नरी-यवस्त्रं, मलनिवारणयोग्यम् उन्नरवस्त्रं.

PINCERS, *s. pl.* सन्दंशः -शकं, सन्दंशका, कङ्कमुखं.

To PINCH, *v. a.* (With the fingers) अङ्गुलिभिः or अङ्गुल्ययैः or अङ्गुलिभिः पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) or सम्पीड्, अङ्गुलिसङ्कोचेन पीड् or सम्पीड्, कूर्चं कृ, सम्पीडनं कृ. —(Gripe) सङ्ग्रहं, मुष्टिना सङ्ग्रहं. मुष्टिसङ्ग्रहेण पीड्, सङ्ग्रहं कृ. —(Straiten, distress) पीड्, वाष् (c. 1. वापते -यितुं), सघाष्, सङ्कुच् (c. 1. -कोचति -चितुं), संह (c. 1. -हरति -हर्षते), सङ्कुटीकृ, क्लिप् (c. 9. क्लिप्राति, क्लेशितुं), मप् (c. 1. मपति -यितुं), संघट् (c. 1. -घटते -टितुं), आर्त्तकृ, आर्त्तं -र्त्तं कृ. —(Pinch with cold) शीतेन पीड्, शीतार्त्तकृ.

PINCH, *s.* कूर्चः -चै, अङ्गुल्ययैः पीडनं or सम्पीडनं or पीडा, सङ्ग्रहः, सङ्ग्रहणं, ग्रहः, अङ्गुलिसङ्कोचः -चनं. —(Of snuff) नस्यकूर्चः -चै, नस्यकूर्चैः -चै. —(Strait, distress) वाष् -यनं, सघाष्, सङ्कुच्, सङ्कुटं, कटं.

PINCHED, *p. p.* पीडितः -ता -तं, सम्पीडितः &c., अङ्गुलिसङ्कोचपीडितः &c., अङ्गुलिपीडितः &c., अङ्गुलिपीडितः &c., घाथितः -ता -तं, सघाथितः &c., सङ्कुचितः &c., मथितः &c., घटितः &c., क्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, क्लेशितः -ता -तं, आर्त्तं in comp.; 'with cold,' हिमार्त्तः -र्त्ता -र्त्तं, हिमपीडितः &c.

PINCH-FIST, *s.* दृढमुष्टिः *m.*, गाढमुष्टिः *m.*, घट्टमुष्टिः *m.*, अमुक्तहस्तः.

PINCUSHION, *s.* सूक्ष्मकीलकाधारः, सूक्ष्मशलाकाधारः, स्त्रीकीलकाधारः.

PINE, *s.* (The tree) सरलः, शरलः, देवदारुः -रु *m. n.*, पीतदारुः *m.*, दारु *n.* -रुकं, मर्मरु; 'juice of the pine,' सरलद्रव्यः -द्रव्यं.

To PINE, *v. n.* (Languish) द्वै (c. 1. ज्ञापति, ज्ञातुं), परिद्वै, द्वै, परिद्वै, अवसद्, विपद्, व्यवसद्, सद्, तम्, ज्ञातम्, प्रतम्, द्वि in pass., खिद् in pass., प्रली, विपथीभू. —(Languish, with desire for) उत्कण्ठ, उत्सुक.

PINE-APPLE, *s.* अननसः or अननासः may be used.

PINING, *s.* ग्रानिः *f.*, ग्रानता, अवसादः, विषादः, उत्कण्ठा.

PINING, *part.* ग्रायमानः -ना -नं, ग्रायन् -यन्ती -यत् (नं), ग्रायमानः &c., द्वायमानः &c., खिद्यमानः &c., विषादो -दिनी -दि (नं), अवसादितः -ता -तं, ग्रानः -ना -नं, द्योयः -या -यं. —(With desire) उत्कण्ठितः -ता -तं, उत्सुकः -का -कं, पय्युत्सुकः &c., उत्कः -त्का -त्कं.

PINION, *s.* (Wing) पक्षः. —(Joint of a wing) पक्षसन्धिः *m.* —(Fetters for the arms) बाहुबन्धः -बन्धनं, बाहुपाशः.

To PINION, *v. a.* (Bind the wings) पक्षौ पन्त् (c. 9. बन्नाति, बन्तुं), पक्षबन्धनं कृ. —(The arms) बाहु बन्त्, बाहुबन्धनं कृ.

PINIONED, *p. p.* पक्षबाहुः -हुः -हुः, बाहुबद्धः -द्धा -द्धं, बाहुबन्धनः -ना -नं, बद्धपक्षः -द्धा -द्धं, पक्षबद्धः &c.

PINK, *s.* (The color) पाटलः, पाटलवर्णः, पाटलरङ्गः, श्वेतरङ्गः. —(Pinnacle of perfection) अयं, शिखरं, सीमा.

PINK, *a.* (Of a pink color) पाटलः -ला -लं, पाटलवर्णः -र्णो -र्णं, श्वेतरङ्गः -रङ्गा -रङ्गं.

To PINK, *v. a.* व्यध् (c. 4. विधयति, व्यद्धं), चिद् (c. 10. चिद्रयति -यितुं), त्वक्चेदं कृ, त्वग्भेदं कृ, शुषिरीकृ.

PINK-EYED, *a.* गजनेत्रः -त्रा -त्री -त्रं, गजनेत्रः -ना -नं, सूक्ष्मनेत्रः &c.

PIN-MAKER, *s.* शलाकाकारः, सूक्ष्मशलाकाकारः, कीलककर्त्ता *m.* (ज्ञै).

PIN-MONEY, *s.* स्त्रीधनं, स्त्रियाः स्वस्वाम्यधननादिक्रयणार्थं भर्तृदत्तं वार्षिकधनं.

PINNACE, *s.* क्षुद्रनौका, लघुनौका, अष्टदशचालिता नौका.

PINNACLE, *s.* शिखरं, गृहशिखरं, शृङ्गं, अयं, प्रासादशृङ्गः, प्रासादायं, कलसः, वह्निः *f.*, शिखा, पृष्ठं, तलाः, लासकः.

PINNED, *p. p.* कीलितः -ता -तं, कीलायितः &c., कीलकबद्धः -द्धा -द्धं.

PINT, *s.* अर्द्धकुटबः, द्रवद्रव्याणां परिमाणविशेषः.

PIO

PIONEER, *s.* पारशयः -धिकः, पादधिकः, स्वारुचेदकः, स्वारुचिद् *m.*, स्तम्भदेदकः, स्तम्भपदधी *m.* (न), मार्गगोपकः, सैन्यपगोपकः.
To PIONEER, *s.* स्वारुचिद्विजेनेन सैन्यां गुप् (c. 10. गोपयति -यितुं), सैन्यमार्गगोपनायै स्वारुचिन्मादि ठिद् (c. 7. चिनाति, छेत्तुं) or चयनी (c. 1. -नयति -नेतुं).
PIOUS, *a.* धार्मिकः -की -कं, धर्मशीलः -ला -लं, धर्मी -मिगी -मि (न), धर्मात्मा -ता -त (न), भक्तिमान् -मता -मत् (ह), ईश्वरभक्तियान् &c., ईश्वरभक्त -क्ता -कै, ईश्वरपूजकः -का -कं, पूजाशीलः &c., पूजकः -जा -कं, पुण्यशीलः &c., पुण्यात्मा &c., भगवत्शीलः &c., ईश्वरभेदी &c., शुचिः -यिः -चि, शुचिमतः -ता -तं, प्रती &c., धर्माचारी &c., धर्मिष्ठः -ष्टा -ष्ठं, ईश्वरभक्तः -क्ता -कै, पूजाभक्तः &c., ईश्वरपरायणः -या -यं, देवपूजकः &c., देवभक्तिनिष्ठः &c., भक्तिनिष्ठः &c., धर्मानिष्ठः &c., भक्तिप्रवणः &c., धर्मप्रवणः &c., भक्तिपरायणः &c., धर्मनिष्ठः &c., परमाधी-परायणः &c., परमाधी &c.; 'for pious purposes,' धर्मियं.—(Proceeding from piety) धर्मियुक्तः -क्ता -कै, धर्मिष्ठः -ष्टा -ष्ठं, धर्मिष्ठलः -ला -लं.
PIOUSLY, *adv.* धार्मिक्यत्, धर्मशीलत्वात्, ईश्वरभक्त्या, भक्त्या, पुण्यशीलत्वात्, पुण्यं, भक्तिबुद्ध्या, पूजाशीलत्वात्, देवपूजक्यत्.
PIP, *s.* (Of fruit) पीनं, पीनकं.—(Spot) पिन्दुः *m.*, पिङ्गं, चक्रे.
To PIP, *v. n.* पक्षिपक्षक्यत् कृन् (c. 1. कृन्ति -गितुं), कृन्ति कृ.
PIPE, *s.* (Musical instrument) पंजः -शी, वेगः *m.*, मानेयी -यिका, नानिका, मुरली, खगिनाला, विपरनालिका, दहुट, मुपिर, नट्टः.—(Tube) नालः -लिः *f.* -ली -लं, नादिः -दी *f.*, म्पालिका, प्रवालः -ली, सुपिः *f.*—(Iron pipe) लोहनालः.—(Water pipe) सारयी -रिः *f.*, प्रवालः -ली -लिका.
To PIPE, *v. n.* (Play on a pipe) पंजी or वेगं प्र्या (c. 1. धनति, प्र्यातुं) or प्र्या or वद् (c. 10. वादयति -यितुं) or प्रवद्.—(Cry) उच्चस्वरेण कृज् or कृन् or रुद्.
PIPER, *s.* वेगुम्नः, वेगुपादः -दकः, पंजनादकः, पंजिकः, पंजीपरः.
PIPKIN, *s.* छुद्रभाखं, छुद्रपिण्डः, छुद्रमाली.
PIQUANT, *s.* उष्णता, कटुता, तिम्बता, तीक्ष्णता, तीक्ष्णता, रसिकता, सरसत्वं.
PIQUANT, *a.* (Pungent) उष्णः -या -यं, कटुः -दुः -दु, तिम्बः -म्भा -मं, तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं, सरः -रा -रं, प्रारः -रा -रं, उष्णः -ष्ण -ष्णं, चरुः -रु -रुं.—(Seasoned, having flavor) सुसंस्मृतः -ता -तं, मिष्ठः -ष्टा -ष्ठं, सरनः -सा -सं, रसिकः -ली -कै.
PIQUANTLY, *adv.* तीक्ष्णं, उष्णं, तिम्बं प्रत्यरं, कटुं, नरसं.
PIQUE, *s.* ईप्लोपः, ईप्लिस्त्रं, ईप्लिस्त्रिः *f.*, ईप्लिस्त्रोपः, ईप्लिस्त्रिष्ठः.
To PIQUE, *v. a.* (Offend slightly) ईप्लु कृप् (c. 10. कोपयति -यितुं) or प्रलुप् or रुप् (c. 10. रोपयति -यितुं), ईप्लोपं or ईप्लिस्त्रं जन्.—(Stimulate, excite) उत्तप्य, उत्तिज्, प्रलुप्, प्रवृत्, उत्तह, प्रोत्तह.—(Pique one's self) ज्ञानानं घ्राप् (c. 1. घ्रायते -यितुं), अभिमन् (c. 4. -मन्ते -मन्तुं), विह्वल् (c. 1. -व्ययते -यितुं); 'to pique one's self on one's learning,' पण्डितमन्यः -न्या -न्यं भृ or जस्; 'on one's good looks,' दर्शनोपमानो &c. भृ.
PIQUED, *p. p.* ईप्लुपितः -ता -तं, ईप्लुपितः &c., ईप्लिस्त्रिक्तः -क्ता -कै.
PIQUET, *s.* सेनापत्यः -द्यक्त, उपरक्ष्यं. See PICKET.
PIRACY, *s.* समुद्रीयचौर्यं, समुद्रीयलुण्ठनं, समुद्रीयपहाराः, समुद्रीयपहरणं, समुद्रीयसाहसं, समुद्रीयसैन्यं, समुद्रीयदस्युत्वं.—(Of printed books, &c.) मुद्रितपागपहाराः, ग्रन्थलिखितापहाराः, पागपहरणं, मुद्रितशब्दचौर्यं.
PIRATE, *s.* समुद्रीयचोरी दस्युः *m.*, समुद्रीयदस्युः *m.*, समुद्रीयचोरी साहसिकः or चपहाराकः or चपहारी, समुद्रीयसाहसिकः, समुद्रीयचोरी, समुद्री-

PIT

यलुण्ठकः.—(Ship) साहसिकनीः *f.*, साहसिकनीका.—(Of printed books, &c.) मुद्रितपागपहाराः, ग्रन्थलिखितापहारी *m.* (न), पागपहाराः, शब्दचौरः, मुद्रितशब्दचोरी, पुनकापहारी *m.*
To PIRATE, *v. a. or n.* चपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अभिहृ, लुण्ठ (c. 1. लुण्ठति -लुण्ठतुं).
PIRATED, *p. p.* चपहृतः -ता -तं, चपहकारपूर्णं हृतः -ता तं.
PIRATICAL, *a.* साहसिकः -की -कं, साहसी -मिनी -मि (न), चपहाराकः -का -कं, साहसार्थकः -का -कं, चपहाराधकः &c., साहसकरमिक्तः -का -कं.
PISCATION, *s.* मत्स्यपन्थनं, मत्स्यग्रहणं, मत्स्यधरणं, मत्स्यपातनं.
PISCATORIAL, **PISCATORY**, *a.* मात्स्यिकः -की -कं, मात्स्यिकः &c., मात्स्यः -न्यी -न्यं, मीनर -रा -रं, मत्स्यसन्तानी &c., मत्स्यविषयकः -का -कं, मत्स्यग्रहणमन्थनी &c.
PISCES, *s.* (Sign of the Zodiac) मीनः, मीनराशिः *m.*, मीनलग्नं, मेषः.
PISCINAL, *a.* मीनालयमन्थनी &c., मत्स्यालयमन्थनी &c.
PISCIVOROUS, *a.* मत्स्याशी -जिनी -जि (न), मत्स्याशनः -ना -नं, मत्स्यादः -दा -दं, मत्स्यभुक् *m. f. n.* (न), मत्स्यभोजी &c., मत्स्याहारी &c.
PISHIRE, *s.* (Emmet) पिपीलिका, पुत्तिका.
To PISS, *v. a.* मृक् (c. 10. मृत्रयति -यितुं), चयन्, निहृ (c. 1. मेहति, नेतुं), मूत्रं कृ, मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्रस्रावं कृ, प्रसारं कृ, मूत्रप्रसारं कृ, मूत्रप्रवर्णं कृ.
PISS, *s.* मूत्रं, मेहः, प्रसारः, यनिमलं. See URINE.
PISTIL, *s.* स्त्रीगुल्मः, स्त्रीगुल्मः, गर्भकेसरः, पुष्पगर्भतनुः *m.*
PISTOL, *s.* गुलिकाप्रक्षेपणी हस्तनादिः -दी, सूक्ष्मगुलिकाप्रक्षेपणी.
Piston, *s.* यन्त्रसन्धः, यन्त्रनालसन्धः, नालसन्धः, यन्त्राङ्गः.
Pit, *s.* (Cavity, hole) गर्भः, विपरं, पिङ्गं, चयदः -दिः *m.*, कुहः -कृपः, गुहा, कुहं, मन्थिका.—(Of the stomach) मण्डिपूरं, मुत्रपूरं, उदरमूलं, जठरमूलं.—(Of the arm) कक्षः, रसिकः, पादमूलं, भुजकोटः, दोर्मूलं.—(Of a theatre) चट्टनं, रङ्गमण्डपं.
To PIT, *v. a.* (With little hollows) मृत्तकूपैर् चट्ट (c. 10. चट्टयति -यितुं) or चिहृ (c. 10. चिह्रयति -यितुं), मृत्तकूपैर् चट्टनं—(Set in competition) प्रतिदोषनाय or पत्न्यदोषनाय इत्यत्र स्वा in caus. (स्वापयति -यितुं), प्रतिदोष in caus.
PITAPAT, *s. or adv.* पटपटा, पटपटाजन्तः, षट्कटा.
PITCH, *s.* (Resinous substance used for calking boats, &c.) जितिसारकः, तिन्दुः *m.*, तिन्दुकी, चरितयन्त्रः, चरितयन्त्रः, यद्यप्यः, सज्जरसः, तीक्ष्णतिलं, रालः, चरालः.—(Mineral pitch). See BITUMEN.—(Point of elevation) चरं, द्विपरं, रीमा, पटं; 'highest pitch,' उच्चमायं, उच्चमपटं, उच्चमता.—(Degree) परिमादं, पय्यनं, ऋजः; 'to such a pitch,' एतावत्पय्यनं, एतावत्.—(Of a hill) उत्तङ्गः, कटकः.—(Of a note or voice) सरः.
To PITCH, *v. a.* (Cast, throw) धिप्, प्रधिप्, चस्, प्रान्, पन् in caus.—(Fix a tent, camp, &c.) जिविरे निधिष् (c. 10. येजयति -यितुं) or स्वा in caus. (स्वापयति -यितुं) or रुह in caus. (रोपयति -यितुं) or सतावस् in caus.—(A note or the voice) सर (c. 10. सरयति -यितुं), सरस्विति कृ.—(Smear with pitch) तिन्दुना लिप् or चिहृ, तिन्दुलिप्तं -तां कृ, चरालाक्तं -क्तां कृ.
To PITCH, *v. n.* (Light, settle) अध्यास्, निली, निधह, चवस्था, संस्था, चवहृह, चवपत्, चापत्, निधह, चवतु, उज्, चपो गम्.—(Encamp) निधिष्, उपविष्, जिविरे चस् or सतावस् or अध्यास्.—(Fall headlong) अधोमुखः पत्, अधोमुखेन पत्, अधोमुखेन पत्, अधोमुखं पत्.—(Pitch upon). See To choose.
PITCHED, *p. p.* (Fixed, set) स्थापितः -ता -तं, रोपितः &c., निवेशितः &c.

—(Thrown)घिसः-ना-मं, घालः-ना-मं.—(Asanote)खरितः-ता-नं.
 PITCHER, *s.* कुम्भः, कलशः-शी-जं, घटः, कुण्डः-खडी-सिद्धा, उदकपात्रं,
 उदपात्रं, जलपात्रं, उदकभाण्डं. मृपात्रं, मृदागडं-खडकं, मृत्पात्रं, मृदाजनं,
 मृत्पात्रं, जलभाजनं. मृत्पात्राण्डं, चालुः *f.*, चारुः *m.*, मुदनीयः,
 गरिहं, कर्करा, अलिङ्गरः, गलितिका; 'half of a broken pitcher,'
 कपालः-लं; 'bottom of a pitcher,' सूर्यग्रहः.

PITCH-FORK, *s.* गृहः-लं, द्विगुणलं, द्विगुणलः.

PITCHY, *a.* (Covered with pitch) चरालाङ्गः-ना-लं, तिन्दुलिमः-ना-
 -लं, तीक्ष्णतैलमयः-वी-यं.—(Resembling it) चरालगुणः-ना-लं,
 तिन्दुगुणः-लं, तीक्ष्णतैलोपनः-ना-नं.—(Dark as pitch) अतिवृद्धः
 -या-यं, अतिवृद्धः-या-नं, अतिवृद्धः-नी-नं.

PIT-COAL, *s.* रनिजाङ्गारः, चाकरजाङ्गारः, चाकरोन्नाङ्गारः.

PITEOUS, *a.* (Deserving or exciting pity) कष्टोत्पादकः-का-कं,
 दयाजनकः-लं, अनुकम्पाजनकः-लं, अनुकम्पः-ग्या-ग्यं, अनुक-
 म्पनीयः-या-यं, कष्टोत्पादकः-लं, कष्टायोग्यः-ग्या-ग्यं, दया-
 योग्यः-लं, कष्टः-खा-खं, कष्टाधिकः-की-कं; 'piteous accents,'
 कष्टस्वरः, कष्टशब्दः.—(Wretched) दीनः-ना-नं, कृपणः-खा-खं,
 दुःखान्वितः-ता-नं.—(Compassionate). See PITIFUL.

PITEOUSLY, *adv.* कष्टं, यथा दया or कष्टा जायते or उत्पद्यते तथा-
 प्रकारेण, अनुकम्पनीयं, सकृष्टं.

PITEOUSNESS, *s.* कष्टोत्पादकत्वं, दयाजनकत्वं, अनुकम्पता, कष्टायोग्य-
 ग्यता, दयायोग्यता, कष्टार्थः, दीनता.

PIT-FALL, *s.* गूढकूपः, अन्धकूपः, छत्रकूपः, गूढगर्हः.

PITH, *s.* (Of plants, &c.) सारः, मज्जा, गर्भः, साररसः.—(Essence)
 सारः-रता, सारांशः, वस्तु *n.*, सारवस्तु *n.*, मूलवस्तु *n.*, रसः, साररसः,
 महं, मूलं, पदार्थः, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, निर्माणं, निकरः, गर्भः, मरुः.—
 (Essential extract) निर्यासः, रसः, मरुः-खं.—(Energy, spirit,
 vigor) गह्वं, सारः, सारता, वीर्यं, तेजस् *n.*, प्रभावः, शक्तिः *f.*, चलं.

PITHILY, *adv.* सारतः, सारेण, ससत्त्वं, सत्त्वतः, सवीर्यं, वीर्यतः.

PITHINESS, *s.* सारता-त्वं, सारवत्त्वं, सारपूर्णता, ससारत्वं, सत्त्वपूर्णता,
 ससत्त्वता, सत्त्ववत्त्वं, सत्त्वं, मज्जावत्त्वं, वीर्यं, वीर्यवत्त्वं.

PITHLESS, *a.* असारः-रा-रं, निःसारः-लं, निःसारः-लं, सारहीनः-
 -ना-नं, गतसारः-रा-रं, सत्त्वहीनः-लं, निःसत्त्वः-लं, वीर्य-
 हीनः-लं, सारवर्जितः-ता-नं, फलुः-लुः, विरसः-सा-सं, निरसः-
 -लं, रमहीनः-लं, विरतः-ना-नं, सारभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.

PITHY, *a.* (Having pith) सारवान्-वती-वत् (तु), समारः-रा-रं,
 सारपूर्णः-शी-यं, सारमयः-यी-यं, ससत्त्वः-लं-लं, मज्जावान् &c.,
 मज्जामयः-लं, सगर्भः-भी-भिं, सरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं, रसवान्
 &c.—(Forcible, energetic) सत्त्वः-लं-लं, सत्त्ववान् &c.,
 वीर्यवान् &c., साभावः-वा-वं, तेजवान् &c.

PITABLE, *a.* अनुकम्प्यः-ग्या-ग्यं, अनुकम्पनीयः-या-यं, दयायोग्यः-
 -ग्या-ग्यं, कष्टायोग्यः-लं, दृष्टायोग्यः-लं, अनुकम्पायोग्यः-लं,
 दयाविषयः, दयापात्रं, दयाभाजनं.—(Wretched) दीनः-ना-नं, कृपणः-
 -खा-खं, अतिदुःखी-खिनी-खि (तु), अतिदुःखान्वितः-ता-नं.

PITABLY, *s.* अनुकम्पता, अनुकम्पनीयता-त्वं, दयायोग्यता.

PITABLY, *adv.* कष्टं, अनुकम्पनीयं. See PITEOUSLY.

PITIED, *p. p.* अनुकम्पितः-ता-नं, धृष्टः-ता-नं, दयितः-ता-नं.

PITIFUL, *a.* (Compassionate) कारुणिकः-की-कं, कष्टः-खा-खं,
 सदाकृष्टः-खा-खं, कष्टाशीलः-लं-लं, दयालुः-लुः-लु, दयावान्
 -वती-वत् (तु), सदयः-या-यं, दयायुक्तः-लं-लं, दयामयः-यी-यं,
 दयाविशिष्टः-घा-घं, दयान्वितः-ता-नं, दयापूर्णः-शी-यं, दयालुः-घा

-लं, दयासम्पन्नः-ना-नं, दयाद्वः-द्वी-द्वं, दयाद्विचिन्तः-ना-नं, दया-
 द्वैमनस्कः-लं-लं, दयारूपः-पा-पं, दयारामयः-लं, कृपामयः-लं,
 दृष्टवान् &c., दृष्टालुः-लं, सानुकम्पः-ग्या-ग्यं, दृष्टवान् &c., दृष्टो
 &c., दृष्टाशीलः-लं, हृदयालुः-लं, हृदयवान् &c. The following
 are phrases for a pitiful person: दयासागरः, दयानिधिः *m.*,
 दयाकरः, कष्टासागरः, कष्टानिधिः *m.*, अनापनायः, अनाथवन्तुः *m.*,
 दीननाथः, दीनदन्तुः *m.*, दीनवत्सलः.—(Exciting pity) See
 PITIFUL.—(Miserable, wretched) दीनः-ना-नं, कृपणः-खा-खं,
 दुःखः-लं-लं, दुःखलः-का-कं.

PITIFULLY, *adv.* सदयं, सानुकम्प्यं, सकारुण्यं, सकृष्टं, कष्टं, दयापूर्वम्,
 दयापूरःसरं. See PITEOUSLY.

PITIFULNESS, *s.* दयालुता-त्वं, कारुण्यं, सकृष्टता, दयाद्वैता, कष्टाद्वैता,
 सानुकम्पता, दृष्टालुता, दया, कृपा

PITILESS, *a.* निर्दयः-या-यं, अदयः-या-यं, दयाहीनः-ना-नं, दयार-
 हितः-ता-नं, निष्कृष्टः-खा-खं, अकृष्टः-खा-खं, निष्कृष्टः-पा-
 -पं, कृपाहीनः-ना-नं, निर्दयः-खा-खं, वीर्यशून्यः-लं, निष्ठुरः-रा-रं,
 क्रूरः-रा-रं.

PITILESSLY, *adv.* निर्दयं, निष्कृष्टं, निष्कृष्टं, निर्दयं, निष्ठुरं, क्रूरं.

PITILESSNESS, *s.* निर्दयता, दयाहीनता, दयाशून्यता, निष्कृष्टता, क्रूरता.

PITTANCE, *s.* (Small quantity allowed) अल्पांशः, अल्पांशः,
 अल्पभागः, अल्पवेतनं, परिमितवेतनं, अल्पमूल्यं.—(Allowance of
 food, &c., barely sufficient for the day) दिननिर्वाहः, दिन-
 चर्या, ग्रासाच्छादनं, अनाच्छादनं.

PITTED, *p. p.* (With small hollows) सूक्ष्मकृपाङ्कितः-ता-नं, लक्ष्म-
 कचिह्रितः-ता-नं.—(For combat) परस्परयोधार्थं or परस्परजयार्थम्
 एकत्र स्थापितः-ता-नं or एकत्रीकृतः-लं, विजिगीषार्थम् एकत्रीकृतः-लं.

To PITTER-PATTER, *v. n.* पटपटा (nom. पटपटायते), पटपटाशब्दं कृ.

PITUITARY, *a.* कफोत्पादकः-का-कं, कफकरः-री-रं, श्लेष्मजनकः-लं.

PITUITOUS, *a.* कफमयः-यी-यं, श्लेष्मलः-लं-लं, कफगुणकः-का-कं.

PITY, *s.* दया, कष्टा, अनुकम्पा, कृपा, दृष्टा, कारुण्यं, कष्टारसः,
 अनुशीलः, माया, कष्टः, अनुग्रहः; 'full of pity,' दयायुक्तः-लं
 -लं. See PITIFUL.—(Ground of pity, cause of grief) दयाहेतुः *m.*,
 दुःखहेतुः *m.*, दुःखकारणं.

To PITY, *v. a.* अनुकम्प्यं (c. 1. -कम्पते -न्पितुं), समनुकम्प्यं with acc. c.,
 दयां कृ, अनुकम्प्यां कृ, कष्टां कृ, कृपां कृ, दयं (c. 1. दयते -पितुं),
 with gen. c., कष्टं (nom. कष्टायते), कृपां (nom. कृपायते), अनुकृपां.

PIVOT, *s.* परिवर्तनकोटः-लकः, विवर्तनकोटः-लकः.

PIZZLE, *s.* चर्मदरदः-गं, आगुदरदः, पशूनां मूत्रशुक्रादिनागः.

PLACABILITY, PLACABLENESS, *s.* शांत्यता-त्वं, सान्त्वनीयता-त्वं, चारा-
 ध्यता, चाराधनीयता, मुखाध्यायता, सान्त्वनशक्नता.

PLACABLE, *a.* शांतः-ल्य-ल्यं, सान्त्वनीयः-या-यं, आराध्यः-ध्या-ध्यं,
 मुखाध्यायः-लं, चाराधनीयः-या-यं, शांतनीयः-लं, मुखशांत्यः-लं,
 सान्त्वनशक्नः-वदा-वदं, सान्त्वनीयः-ग्या-ग्यं, तोषणीयः-या-यं, सन्तो-
 षणीयः-लं, प्रमादः-हा-हं.

PLACARD, *s.* लोकमेवितस्याने स्थापितं प्रकटनपत्रं or घोषणपत्रं or विद्यो-
 दयपत्रं or विज्ञापनपत्रं or दोषनपत्रं.

To PLACARD, *v. a.* लोकमेवितस्याने प्रकटनपत्राणि or घोषणपत्राणि स्या
 in caus. (स्थापयति -यितुं).

PLACE, *s.* (Particular portion of space) स्थानं, स्थलं-ली, देशः,
 प्रदेशः, भूः *f.*, भूमिः *f.*, तिलयः-यं, धिपत्यः; 'in one place,' एकत्र;
 'in many places,' बहुत्र; 'from

various places,' नानादिदेशात् -शेषः—(Situation) स्थानं, अवस्थानं, पदं, आस्यदं, पदविः -पी f., भूमिः f., स्थितिः f.; 'place of residence,' वासस्थानं, निवासस्थानं, वसतिः f., निवसतिः f.—(Rank) पदं, आस्यदं, पदविः f.; 'highest place,' उत्तमपदं, परमपदं.—(Passage of a book) स्थलं, देशः, एकदेशः.—(Proper place of) स्थानं, शाला; 'place for dancing,' नृत्यस्थानं, नृत्यशाला; 'in its proper place,' स्थाने, तस्थाने; 'out of place,' अस्थाने, अपदे.—(Office, post) पदं, पदविः -पी f., अधिकारः, अधिकारपदं, स्थानं, स्थलं, आस्यदं, नियोगः; 'out of place, dismissed from place,' पदव्युतः -ता -तं, स्थानभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, पदभ्रष्टः &c., अधिकारभ्रष्टः &c., व्युताधिकारः -रा -रं, स्थलव्युतः &c.; 'having no place,' अपदः -दा -दी -दं, अस्थानः -ना -नं.—(Room, stand) स्थानं, स्थलं, भूमिः f.; 'in the place of,' स्थाने, स्थले, भूमी; 'she stands in the place of a friend,' सखीभूमी पडेते; 'in the place of a parent,' पितृस्थाने.—(Ground, cause) आस्यदं, स्थानं, हेतुः m., कारणं; 'place for doubt,' शङ्कास्थलं; 'for fear,' भयस्थानं, भयहेतुः m.—(Room, space) अवकाशः, अवसरः, प्रसरः.—(Degree in order of proceeding) क्रमः, पदे or expressed by adverbial affixes; as, 'in the first place,' प्रथमतः, पूर्वतः, प्रथमं, प्रथमपदे; 'in the second place,' द्वितीयतः, द्वितीयपदे; 'in the third place,' तृतीयतः, तृतीयपदे; 'in the fourth place,' चतुर्थतः, चतुर्थपदे; 'in the last place,' अन्ततः; 'in the next place,' पुनर्, पुनश्च, परं, परतः, अपरं, अपरतः.—(To give place) स्थानं or पदे त्वं (c. 1. त्वनति, त्वं), अयम् (c. 1. -सरति -सर्तु), वयम् or मां त्वं.—(To take place). See To HAPPEN.

To PLACE, v. a. (Put, set) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), त्वं (c. 4. -अस्यति -असितुं), विन्यस्, था (c. 3. दधाति, धातुं), निधा, छापा, समाधा, निधिष् (c. 10. -वेशयति -यितुं), विनिधिष्, रुह in caus. (रोपयति -यितुं) आरुह, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं), with acc. of the thing placed, and loc. or instr. or gen. of the thing on which it is placed; as, 'he places his hand in the serpent's mouth,' हस्तं सर्पे मुखे न्यस्यति; 'let not the burden be placed on such as me,' न मङ्गले न्यस्यतां भारः; 'having placed the goat on his shoulder,' हस्त्ये or स्कन्धेन चामं कृत्वा; 'he places his hand on my shoulder,' मत्स्कन्धे हस्तं ददाति; 'having placed his knee on my shoulder,' मत्स्कन्धस्य जानु दत्त्वा; 'having placed the end of a straw in water,' नृणाम् जलान्तः कृत्वा; 'to place near,' सन्निधा, उपन्यस्, 'to place over,' अधिष्, अधिष्ठा.—(Establish, fix) प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, विधा.—(In any office, &c.) पदे or अधिकारे नियुक् (c. 10. -योजयति -यितुं) or विनियुक्.—(Place out, invest) निधिष् (c. 6. -धिषति -धेत्तुं), प्रयोगं कृ.

PLACED, p. p. स्थापितः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, विन्यस्तः &c., नियोजितः -ता -तं, विनियोजितः &c., आहितः &c., विहितः &c., उपहितः &c., प्रणिहितः &c., रोपितः &c., निधिष्ठः -ता -तं; 'placed near,' उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, सन्निहितः -ता -तं; 'placed over,' अधिष्ठितः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं; 'placed upon or on,' रोपितः -ता -तं, आरुहः -दा -दं, स्थः -स्था -स्थं in comp.; 'placed on the fire,' अग्निष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'on the arm,' दोःस्थः -स्था -स्थं; 'on a dish,' पादस्थः &c.; 'placed in any office or post,' पदेनियुक्तः -क्ता -क्तं, पदाहृतः -दा -दं, अधिकाराहृतः &c., अधिकारस्थः &c., अधिकारस्थितः -ता -तं, स्थानाहृतः &c.

PLACENTA, s. गर्भपट्टिद्वयः, गर्भवेष्टनं, गर्भपट्टिद्वयनं.

PLACER, s. स्थापकः, स्थापयिता m. (नृ), रोपकः, विधापी m. (नृ).

PLACID, a. शान्तः -न्ता -न्तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, उपशान्तः &c., शान्तमनस्कः -स्ता -स्तं, शान्तचित्तः -च्चा -च्चं, शान्तात्मा -त्मा -त्तं (नृ), उपशान्तात्मा &c., उपशमशीलः -ला -लं, प्रसन्नचेताः -ताः -तः (नृ), प्रसन्नः -च्चा -च्चं, 'प्रसादचित्तः &c., सुप्रसादः -दा -दं, निराकुलचित्तः &c., सुसमाहितः &c., अप्रसन्नशीलः -ला -लं, नितक्रोधः -था -थं, नितरोषः -था -थं, चक्रोषः -था -थं, विनीतः -ता -तं, सीम्यः -म्या -म्यं, सम्ममहीनः -ना -नं, सुमनस्कः &c., अनयंगहीनः -ना -नं; 'in countenance,' सुप्रसन्नमुखः -खा -रौ -रं, प्रसादमुखः &c.

PLACIDLY, adv. शान्त्या, शान्तं, चित्तशान्त्या, चित्तप्रसादेन, प्रसन्नचेतसा, सुप्रसादेन, सुप्रसादं, शान्तचेतसा, प्रशान्तचेतसा, निराकुलचेतसा, निराकुलं.

PLACIDNESS, PLACIDITY, s. शान्तता, प्रशान्तता, शान्तिः f., प्रशान्तिः f., उपशान्तिः f., उपशान्तता, शमः, उपशमः, चित्तशान्तिः f., शान्तचित्तत्वं, प्रसादः, प्रसन्नता, सुप्रसादः, चित्तप्रसादः, निराकुलता, अय्याकुलता, सीम्यता, चक्रोषः, असम्ममः, सीमनस्यं.

PLAGIARISM, s. शब्दचोरी, काव्यचोरी, ग्रन्थचोरी, पागपहारा, हरणं, पुस्तकचोरी, पुस्तकापहारा -हरणं.

PLAGIARIST, PLAGIARY, s. (Literary thief) शब्दचोरः, काव्यचोरः, काव्यचोरः, पागपहारी m. (नृ), पागपहाराकः, पुस्तकापहारी m., अननुशास्यपी m., कुम्भिलः, चन्द्ररेणुः m.

PLAGUE, s. मारी -रि f., मारकः, मारः, मरकः, महामारी, महाप्राणः m., तीव्रप्रतीपापः.—(Great calamity) उत्पातः, विनिपातः, विनिहितः, अरिष्टं, अरिष्टापातः, अनपः, अनपपातः, उपप्रवाः, उपद्रवः.—(Pest) कष्टकः, दूषकः, शलं.

To PLAGUE, v. a. (Infest with pestilence) मारीयस् -स्तां कृ, मारीपोडितं -तां कृ, मारकयस् -स्तां कृ.—(Harass) धाप्, परिधाप्, प्रधाप्, अधिधाप्, पीड्, अधिपीड्, तप्, व्यप्, श्लिष्, दुस्.

PLAGUING, PLAGUOUS, a. पापकः -का -कं, श्लेशकः -का -कं, श्लेशकरः -रा -रं, श्लेशदः -दा -दं, दुःखकरः &c., पीडकः -का -कं, तापकः -का -कं.

PLAIN, a. (Even, level) समः -मा -मं, समानः -ना -नं, सपाटः -दा -दं, स्रवणः -ह्णा -ह्यं, अरुधः -धा -धं.—(Neat) विनीतः -ता -तं, साकारशुद्धः -द्धा -द्धं.—(Void of ornament) सभूषितः -ता -तं, अनलङ्कृतः &c., अनलङ्कारः -रा -रं, निरलङ्कारः &c., अलङ्कारहीनः -ना -नं, निर्भूषणः -था -थं, भूषणहीनः -ना -नं.—(Artless, simple) निर्वीजः -च्चा -च्चं, निष्कपटः -दा -दं, कपटहीनः -ना -नं, अमायिकः -की -कं, अमायः -या -यं, मायाहीनः -ना -नं, सरलः -ला -लं, दधिगः -था -थं, अलहीनः -ना -नं.—(Open, frank, honest) अवपन्नः -च्चा -च्चं, अनिद्रः -धा -धं, निर्वलीकः -का -कं, निर्वीजः -ना -नं, विमलः -ला -लं, सरलः -ला -लं, सरलमतिः -ति -ति, सरलबुद्धिः -द्धि -द्धि, शुद्धः -द्धा -द्धं, शुद्धमतिः -ति -ति, स्रवणः -ह्णा -ह्यं, सात्विकः -की -कं.—(Mere, bare) केवलः -ला -लं, शुद्धः -द्धा -द्धं, मात्रकः -का -कं, मात्र in comp.—(Clear, intelligible) स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, विस्पष्टः &c., स्पष्टार्थः -र्थ -र्थं, सुस्पष्टः &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, अभिव्यक्तः &c., सुव्यक्तः &c., सुस्पष्टार्थः &c., सुवोषः -था -थं, सुगम्यः -म्या -म्यं, सुगमः -मा -मं, सुगः -गा -गं, सुपाठः -धा -धं, भिन्नार्थः -र्थ -र्थं, अगूढः -दा -दं, अगूढार्थः -र्थ -र्थं, विशदः -दा -दं, विमलः -ला -लं.—(Evident, manifest) प्रत्यक्षः -क्ष -क्षं, स्पष्टः -दा -दं, प्रस्पष्टः &c., प्रकाशः -शा -शं, सुप्रकाशः &c., प्रकटः -टी -टी, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, समक्षः -क्षी -क्षं, सुदृश्यः -श्या -श्यं, साविकारः -रा -रं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, पुटस्फुरन् -रन्तो -रन्तु (नृ), उत्पलः -था -थं.—(Not figurative) अय्यन्नः -ना -नं, निर्वयन्नः

&c., व्यन्नहीनः -ना -नं.—(Not seasoned) अयन्नः -ना -नं, व्यन्नशून्यः -न्या -न्यं, असंस्कृतः -ना -नं, अनुपस्कृतः &c., उपस्करहीनः -ना -नं.—(Not beautiful, not handsome) अगुन्दर -रा -रो -रं, कुरूपः -पा -यं, कुरूपी -पिरो -पि (न्), साधारणः &c., मध्यमः &c., कुट्टरः -इया -इयं.—(Fair, unobstructed) समः -ना -नं, असमायः -पा -यं, निर्विघ्नः -मा -मं, जरुद्धः -द्वा -द्वं, निर्वरोधः -पा -यं, PLAIN, *s.* (Level land) समभूमिः *f.*, समभूभागः, समभूः *f.*, समस्थलं -ली, समस्थानं, सपाटभूः *f.*, पाटः, समं, जानिः *f.*
PLAIN, *adv.* व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, अगूढं. *See* PLAINLY.
To PLAIN, *v. a.* समीकृ, समस्थलीकृ, सपाटीकृ, समतलीकृ.
PLAIN-DEALING, *a.* न्यायाचारी -रिणी -रि (न्), सरलाचारी &c., सरलकल्मी -मौ -मै (न्), शुद्धाचारी &c., समाचारी &c., नृपिदम्मी &c., चतुः -नुः -नु, चतुर्कल्मी &c., निर्याजकल्मी &c., निर्याजाचारी &c.
PLAIN-DEALING, *s.* चतुः, चारुच, निर्याजाचारः, निष्कपटाचारः, सारल्यं.
PLAINLY, *adv.* (Clearly, intelligibly) स्पष्टं, सुस्पष्टं, स्पष्टार्थं -चैतस्, व्यक्तं, नुव्यक्तं, भिन्नार्थं -चैतस्, अगूढं, अगूढार्थतः; 'too plainly,' अतिव्यक्तं, सुव्यक्तं.—(Evidently, manifestly) प्रत्यक्षतः-क्षेप, प्रकाशं, सुप्रकाशं, स्पष्टं, व्यक्तं, स्पष्टं, प्रकटं, साविष्कारं, साक्षात्, प्रादुस्, आविस्.—(Without disguise or cunning) निर्याजं, अयानेन, पानेन विना, कपटं विना, अमायया, मायां विना, कपटव्यतिरेकेण, सरलं, सारल्येन, सदाधिर्यं, छलेन विना.—(Neatly, without ornament) विनीतं, विनीतवत्, सपरिष्कारं, अलङ्कारं विना, भूषणं विना; 'plainly dressed,' विनीतवेशः -शा -शं.—(Frankly, honestly) अवक्तं, अनिर्यं, निर्यलीकं, निर्याजं, निष्कपटं, न्यायतः, सरलवत्, शुपिवत्, समं.
PLAINNESS, *s.* (Levelness) समता, साम्यं, समानता, अलङ्कारता.—(Neatness) विनीतता-त्वं, विनयः, आकारशुद्धता; 'of dress,' वेशविनीतत्वं.—(Want of ornament) अभूषितत्वं, अनलङ्कारत्वं, अलङ्कारहीनता भूषणहीनता, भूषणाभावः, अलङ्काराभावः.—(Artlessness, simplicity) अप्रयोजः, अकापट्यं, अमाया, अयानहीनता, कपटाभावः, निर्याजत्वं, कपटहीनता, सरलता, सारल्यं, दाधिर्यं, अनौद्धत्यं.—(Frankness, honesty) सारल्यं, अवक्तता, चतुः, चारुच, अनिर्यं, शुपिता, अकपटः, न्यायिता, निर्यलीकता, विनयता, शुद्धता-त्वं.—(Clearness) व्यक्तता-त्वं, सुव्यक्तत्वं, स्पष्टता, सुस्पष्टत्वं, व्यक्तिः *f.*, अभिव्यक्तिः *f.*, सुपोषता, सुगम्यता, भिन्नार्थत्वं, अगूढता-त्वं, विशदता, वैशद्यं, प्रत्यक्षता, स्पष्टता-त्वं, प्रकाशता, प्राकट्यं, प्रसिद्धता, सुदृश्यता.—(Ugliness) कुरूपता, असौन्दर्यं.
PLAIN-SPOKEN, *a.* स्पष्टवाक् *m. f. n.* (च्), स्पष्टवक्ता -त्री -त्र (क्), व्यक्तवाक् &c.
PLAIN, *s.* (Complaint) विलापः, विलपनं, विलापेन खापेनिवेदनं.—(In law) पृथ्वपादः; भाषापादः -दं, पृथ्वपादः, अभियोगः.
PLAINTIFF, *s.* वादी *m.* (न्), पृथ्वपादी *m.*, अग्रवादी *m.*, पृथ्वपादकः, परिवादी *m.*, परिवादकः, क्रियावादी *m.*, कारणवादी *m.*, अर्थी *m.* (न्), विवादाधी *m.*, अभियोगी *m.* (न्), अभियोक्ता *m.* (क्), कार्यी *m.* (न्), पृथ्वपादकः, व्यवहर्ता *m.* (क्); 'plaintiff and defendant,' अर्थि-प्रत्यर्थिनी *m. du.*
PLAINTIVE, *a.* (Complaining) विलापी -पिनी -पि (न्), परिदेवी &c., परिदेवकः -का -कं, विलपनकारी &c.—(Expressing sorrow) शोक-सूचकः -का -कं, खेदसूचकः &c., दुःखसूचकः &c., शोकायकः -का -कं.
PLAINTIVELY, *adv.* विलापेन, सविलपनं, सपरिदेवनं, कद्वयं.
PLAIT, *s.* (Fold) कर्मीः *m. f.*, कर्मी -र्मिका, व्यावर्तनं, तरङ्गः, पुटः, चूराः.—(Braid) वेष्टिः -शी, प्रवेष्टिः, कवट-री, धम्मिस्तः, केशशय्यः *m.*
To PLAIT, *v. a.* (Braid, fold) ग्रन्थं, वेष्टीकृ, वेष्टीकपेण ग्रन्थं or रच, व्यावृत्, पुटीकृ, वे.

PLAN, *s.* (Scheme, project) उपायः, कल्पना, सङ्कल्पः, निश्चितं, कल्पितं, अनुसन्धानं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, युक्तिः *f.*, व्यवसायः, अपदेशः, व्यपदेशः, अभिप्रायः, उद्देशः, पुष्टिः *f.*, मन्त्रणा, चिन्ता; 'a good plan,' सुयुक्तिः *f.*, सुकल्पना.—(Draught, representation on paper) सूत्रं, सूत्रपातः, आलेख्यं, वस्तु *n.*, वस्तुमात्रं.—(Mode of construction) कल्पना, कृतिः *f.*, कला.
To PLAN, *v. a.* (Devise) मनसा कृप् or परिकृप्, उपायं कृप्, मन्त्रं, प्रचिन्तं, परिचिन्तं, अनुसन्धा, यद्, व्यवसो, आलोचं.—(Form a draught) सूत्रपातं कृ, आलेखं (c. 6. -लिखति -लेखितुं), आलेख्यं कृ.
To PLANCH, PLANCHED. *See* To PLANK, PLANKED.
PLANE, *a.* (Level) समः -ना -नं, समानः -ना -नं, समतलः -ला -लं.
PLANE, *s.* (In geometry, a level, surface) समं, समतलं, समपृष्ठं, पाटः, तलं; 'a plane figure,' खेचं.—(The tool) तल्लणी, तल्लयणी, तल्लयनं.
To PLANE, *v. a.* (Make smooth) समीकृ, छल्लणीकृ.—(Pare with a carpenter's plane) तल्लं (c. 1. तल्लति -ल्लितुं), तल्लं (c. 1. तल्लति -ल्लितुं).
PLANED, *p. p.* तल्लः -ल्लं, तल्लयनं तल्लं तल्लणीकृतः &c.
PLANET, *s.* ग्रहः, भ्रमन् ग्रहः, तारा, तारका -कं, ज्योतिस् *n.*, ज्योतिषी, ज्योतिष्कः, खेचरः, खगः, गगणखेचरः, गगणाध्वजः, विहगः, खोल्कः, नक्षत्रं, चक्षुः, क्षुपद् *m.*, क्षुप्द् *m.*, भं; 'minor planet,' उपग्रहः; 'the planets collectively,' ग्रहगणः, ज्योतिर्गणः, ग्रहमण्डलं, भ्रमन्तो ग्रहाः *m. pl.*; 'the nine planets,' नवग्रहाः *m. pl.* These, according to the Hindús, are 1. the sun, सूर्यः; 2. the moon, चन्द्रः; 3. Mercury, बुधः; 4. Venus, शुक्रः; 5. Mars, मङ्गलः; 6. Jupiter, गुरुः *m.*; 7. Saturn, शनिः *m.*; 8. the ascending node, राहुः *m.*; 9. the descending node, केतुः *m.* The two last are considered to be minor planets. The other names of the planets will be found under each separate head of Mercury, &c.—(Auspicious planet) शुभ-ग्रहः, सुग्रहः, सौम्यग्रहः; of these there are four, viz. Mercury, Venus, Jupiter, and the Moon.—(Inauspicious planet) कुग्रहः, अशुभग्रहः, पापग्रहः; of these there are five, viz. Mars, Saturn, the Sun, and the two nodes. 'Planet at its apex,' हुज्जी *m.* (न्); 'motion of the planets,' ग्रहचारः; 'motion in their orbits,' गतिः *f.*; 'passage of a planet,' सङ्गमः, सङ्गमिः *f.*; 'conjunction,' सङ्गमः; 'aspect,' ग्रहदृष्टा; 'influence,' ग्रहयोगः, ग्रहावेशः; 'unpropitious influence,' ग्रहपीडा, ग्रहपाया; 'propitious influence,' ग्रहानुकूल्यं, ग्रहबलं; 'worship of the planets,' ग्रहपूजा; 'propitiation of them,' ग्रहशान्तिः *f.*, ग्रहसाधनं; 'sacrifice in propitiation of them,' ग्रहयागः, ग्रहयज्ञः, ग्रहमयः; 'presents made to Bráhmans for propitiating them,' ग्रहदानं; 'incantations to render them propitious,' ग्रहमन्त्रः; 'ascertainment of their aspect,' ग्रह-साधनं; 'calculations or tables for determining their position,' ग्रहसारणी; 'diagram representing their aspect,' ग्रह-कुण्डली; 'meeting of the seven planets under one sign,' सप्तग्रहसङ्गमः.
PLANETARY, *a.* ग्रह in comp., ग्रहसन्धी &c., ग्रहविषयकः -का -कं, नाक्षत्रिकः -की -कं, नाक्षत्रः -त्री -त्रं, तारकी -किणी -कि (न्) 'planetary influence,' ग्रहावेशः; 'planetary conjunction,' ग्रहसङ्गमः.

- PLANET-STRUCK, *a.* ग्रहपडितः -ता -तं, ग्रहोपहतः &c., ग्रहाविष्टः -ष्टा -ष्टं.
 PLANING, *s.* तक्षणं, त्रिषणं, घृष्टणीकरणं, समीकरणं.
 PLANK, *s.* फलकः -कं, काष्ठफलकः -कं, दारुफलकः, दीर्घकाष्ठं, दीर्घदारुः *m.*, सूक्ष्मदारुः *m.*, काष्ठं, किलिचः, कटः.
 To PLANK, *v. a.* फलकैः or दीर्घकाष्ठैः or काष्ठफलकैर् आस्तु (c. 9. -स्तुणाति -स्तुरितुं -रीतुं), फलक (nom. फलकयति -यितुं), सफलकीकृतं.
 PLANKED, *p. p.* फलकासीकृतः -या -यं, फलकी-किनी-कि (न्), सफलकः &c.
 PLANNED, *p. p.* कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः &c., मनसा कल्पितः &c., मन्वितः &c., प्रचिन्तितः &c., पठितः &c., विहितः &c.
 PLANNING, *s.* उपायकल्पना, उपायपरिकल्पना, अनुसन्धानं, यटनं.
 PLANT, *s.* उद्भिद् *m. f. n.*, औषधिः -धी *f.*, औषधिः -धी *f.*, उद्भिज्जं, उद्भिदं, पक्षवः -वं, चक्रुर्, प्ररोहः, रोहः, शाकः; 'gramineous,' नृणं.
 To PLANT, *v. a.* (Put in the ground for growth) रुह् in caus. (रोपयति -यितुं), निरुह्, निखन् (c. 1. -खनति -नितुं), रोपणं कृ. - (Fix, set, place) स्या in caus., प्रतिष्ठा, न्यस्, विन्यस्, था, निथा, निविश्, रुह् or आरुह् in caus.; 'to plant the foot,' पादं न्यस्. (Plant a colony) वस् in caus. (वासयति -यितुं).
 PLANTAIN, *s.* (Tree) कदली -लः, कदलकः, रम्भा, नृणसारा, गुच्छमला, ततपत्री, मोचा, मोचकः, अंशुमत्फला, काष्ठीला, वारणवुषा, वारणवुषा, वारणवृक्षमा, वारवुषा; 'the fruit,' कदलीफलं, मोचं, मोचाटः, रम्भा; wild plantain tree, काष्ठकदली; 'mixture of sugar and milk with plantains and spices,' शिखरिणी.
 PLANTATION, *s.* (Act of planting) रोपणं, आरोपणं, आरोपः. - (Place planted) वृक्षवाटिका, वृक्षवाटी, वाटः -टी -टिका, कृत्रिमवनं, उपवनं, वनं, कम्पौनः, शाकटं or शाकिनं in comp.; as, 'a plantation of sugar canes,' द्रुमशाकटं, द्रुमशाकिनं.
 PLANTED, *p. p.* रोपितः -ता -तं, आरोपितः &c., निखतः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, विन्यस्तः &c., स्थापितः -ता -तं.
 PLANTER, *s.* रोपयिता *m.* (नृ), आरोपयिता *m.*, रोपकः, आरोपकः, रोप-यकृन् *m.*, आरोपणकृत्; 'of trees,' वृक्षरोपयिता *m.*, वृक्षरोपकः. - (Owner of a plantation) वाटिकापतिः *m.*, वाटिकेश्वरः.
 PLASH, *s.* वनैरुक्तः, धुद्रजलोपः, धुद्रजलगुल्फः, पङ्क्तुलः.
 To PLASH, *v. n.* जले or पङ्के क्रौड् (c. 1. क्रौडति -डितुं).
 PLASHY, *a.* अनुपः -पा -पं, जलाढ्यः -द्या -द्यं, जलपङ्क्तयः -यी -यं.
 PLASTER, *s.* (For covering a wall, &c.) लेपः, विलेपः, चूर्णलेपः, कर्करलेपः, सुधा, उदपेयः. - (For a wound) उपनाहः, उपदेहः, अनुलेपनं.
 To PLASTER, *v. a.* लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ते), अनुलिप्, चालिप्, विलिप्, प्रलिप्, उपलिप्, दिह् (c. 2. देमिष -गुं), लेपनं कृ, अनुलेपनं कृ, विलेपनं कृ, प्रलेपनं कृ, उपनाहनं कृ.
 PLASTERED, *p. p.* लिप्तः -ता -तं, अनुलिप्तः &c., उपलिप्तः &c., चालितः &c., प्रलितः &c., दिग्धः -ग्धा -ग्धं, निदिग्धः &c., उपचितः &c.; 'with cement,' सुधालिप्तः &c., सुधापवलिप्तः &c., सुधामयः -यो -यं.
 PLASTERER, *s.* लेपकः, प्रलेपकः, विलेपकः, लेपकरः, विलेपनकृत् *m.*, सुधाजीवी *m.* (नृ).
 PLASTERING, *s.* लेपनं, विलेपनं, अनुलेपनं, उपलेपः -पनं, लिपिः *f.*, पुस्तं.
 PLASTIC, *a.* रूपकारी -रिणी -रि (नृ), रूपकरः -रा -रं, आकारदः -दा -दं, आकारकरः -रा -रं, मूर्तिदः &c., कल्पकः -का -कं, कल्पनधामः -मा -मं.
 To PLAT, *v. a.* (Weave) ग्रन्थ्, उग्रन्थ्, वे, खच्, जत्खच्, गुम्फ.
 PLAT, *s.* (Of ground). See PLOT.
 PLATE, *s.* (Vessel from which food is eaten) पात्रं, भोजनपात्रं,

- शरावः, भाजनं, भासदं. - (Wrought silver, &c.) कोशः, कोपः, सुवर्णरुपादिमयभासदानि *n. pl.* - (Flat piece of metal) पत्रं, फलकः -कं; 'gold plate,' सुवर्णपत्रं; 'copper-plate,' ताम्रपत्रं. - (Plate of metal for engraving or inscription) पट्टः -ट्टं, पत्रं, फलकः; 'copper-plate,' ताम्रपट्टं, ताम्रफलकः; 'a plate of copper on which a grant or edict is inscribed,' शासनपत्रं, पट्टः.
 To PLATE, *v. a.* रूपपत्रपिनङ्कं -ङ्कां कृ, राजतीकृ, राजतान्वितं -तां कृ.
 PLATED, *p. p.* or *a.* राजतान्वितः -ता -तं, रसितः -ता -तं, राजतपत्रपिनङ्कः -ङ्का -ङ्कं, रूपप्रतिवङ्कः -ङ्का -ङ्कं, रूपपत्रोपेतः -ता -तं.
 PLATFORM, *s.* मञ्चः, मञ्चकः, गिणिका, कण्वंशः, इन्द्रकोपः; 'for any particular ceremony,' मञ्चमण्डपः. - (Plan). See the word.
 PLATINUM, *s.* No Sanskrit equivalent. प्लैटिनं may be used.
 PLATOON, *s.* (Particular array of soldiers) पङ्क्तिः *m.*
 PLATTER, *s.* शरावः, पात्रं, भाजनं, भोजनपात्रं, वृहत्पात्रं.
 PLAUDIT, *s.* प्रशंसा, प्रशोदः, अयशब्दः, धन्यवादः, प्रशंसाशब्दः.
 PLAUSIBILITY, *s.* सत्याभासः -सत्वं, प्रमाणाभासः -सत्वं, सत्यसद्भासाता -त्वं, सत्यसादृश्यं, सत्यसन्निभता.
 PLAUSIBLE, *a.* सत्यसद्भासः -शा -शं, सत्यसन्निभः -भा -भं, सत्यसद्भासः -शी -शी, सत्याभासरूपः -पा -पं, सत्याभासात्मकः -का -कं, प्रमाणाभासरूपः &c., सत्याजः -जा -जं, ग्राह्यः -ह्या -ह्यं, ग्रहणीयः -या -यं, वास्यतो दर्शनीयः -या -यं or सुदृश्यः -श्या -श्यां or रमणीयः -या -यं. - (Using plausible arguments) आभासवादी -दिनी -दि (नृ).
 PLAUSIBLY, *adv.* सत्याभासपूर्व, प्रमाणाभासपूर्व, प्रमाणाभासेन, सत्यसादृश्येन, सत्यसद्भासः, सत्यसन्निभं, सत्याजं.
 To PLAY, *v. n.* (Frolic, sport) क्रौड् (c. 1. क्रौडति -ते -डितुं), आक्रौड्, विक्रौड्, संक्रौड्, परिक्रौड्, अनुक्रौड्, दिव् (c. 4. दीपयति -ते, देवितुं), खेला (nom. खेलायति), रन् (c. 1. रनते, रन्ते), विह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), तेव् (c. 1. तेवते -वितुं), लल् (c. 1. ललति -लितुं), कुर्द or कूर्द (c. 1. कूर्दते -दितुं), क्रौडां कृ, खेलां कृ. - (Play as a child) कुमार (c. 10. कुमारयति -यितुं) or कुमाल्, कुड् (c. 6. कुडति -डितुं), कुमारवत् क्रौड्. - (Play at dice or any game) दिव्, प्रदिव्, प्रतिदिव्, अद्यैः or पद्यान् दिव्, अद्यैः क्रौड्, ग्रह् (c. 1. ग्रहते -हितुं), अद्यादिक्रौडां कृ, घृतक्रौडां कृ, अजघ्नत् कृ. - (On a musical instrument) चट् (c. 10. वादयति -यितुं), संवद, वादिचं घट्. - (Act in any character) अभिनयं कृ, नट्, often expressed by a nominal verb; as, 'he plays the king,' राजायते; 'he plays the lion,' सिंहायते; 'he plays the fool,' मूर्खायते. - (Move about, wanton) इतस्तन्श् चल् (c. 1. चलति -लितुं) or सृ (c. 1. सरति, स्रुं), विलस्. - (Operate, be in action or motion) चेष्ट् (c. 1. चेष्टते -ष्टितुं), विचेष्ट्, वृत् (c. 1. वरुते -रुतुं), प्रवृत्, चल. To PLAY, *v. a.* (Put in action or motion) प्रवृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), चल् (c. 10. चालयति -यितुं), सञ्चल्, सृ (c. 10. सारयति -यितुं), चर् (c. 10. चारयति -यितुं), सञ्चर्. - (A musical instrument) वादित्रं or तूर्यं वद् (c. 10. वादयति -यितुं) or संवद् or मुञ्च् (c. 10. मूर्च्छयति -यितुं); 'a finger-instrument,' सू or चल्. - (Represent dramatically) अभिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), नर् (c. 10. नाटयति -यितुं), रूप् (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनयं कृ. - (Perform, act, do) कृ, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -धातुं), आस्था. PLAY, *s.* क्रौडा -डनं, खेला -लनं, केलिः *m. f.*, देवनं, विलासः, विलसनं -सितं, लीला, विनोदः, परिहासः, परीहासः, विहारः, क्रौडाक्रीटकं, क्रीडुकं, नर्म् *n.* (नृ), कूर्दनं, कुर्दनं, तेवतं, हेलितं; 'play of fancy,'

पुष्टिदिलानः: 'in play,' परिहासेन, लीलया, विलानेन; 'play of children,' चालक्रीडा, चालल्रीडा; 'game of play,' रानः, रानेरमः.—(Playing at dice, &c.) चालादिक्रीडा, चलाक्रीडा, घृताक्रीडा, चला-घृता, घृता. पणपूर्विका क्रीडा, देयनं.—(Action, operation) चेष्टा, चेष्टितं, प्रवृत्तिः *f.* प्रवर्तनं. क्रिया. चपसायः, च्याचरः.—(Motion) चलनं, चरनं, मन्दलनं. चरनं, चरणं, चरः, चरखं, खेलितं, खेलिका, खेल्ता.—(Room for free motion) चयन्तागः, प्रसरः, अवसरः, प्रेषार्थप्रत्यल-स्थानं.—(Drama, dramatic composition) नाटकः, प्रकरणं, रूपं-पलं.—(Dramatic show) प्रेक्षणं, प्रेक्षा, कौतुकं.

PLAY-DAY, *s.* क्रीडादिवसः, क्रीडनदिनं, विजयदिवसः, चण्णायदिवसः, चण्णायतिथिः *m. f.*, चन्ताधायतिथिः *m. f.*

PLAYED, *p. p.* क्रीडितः -ता -तं.—(As an instrument) वादितः -ता -तं, प्रवादितः &c.—(Set in motion) चालितः -ता -तं, नञ्चालितः &c., नारितः &c., नञ्चारितः &c.—(Acted) चरितः -ता -तं.—(Performed) कृतः -ता -तं, अनुष्ठितः &c.

PLAYER, *s.* (One who sports) क्रीडकः, क्रीडाकारी *m.* (नृ), देवकः, देवी *m.*, नेलाकारी *m.*—(Actor) नटः, कुजीलनः, रङ्गजीवः, रङ्गजीवकः, अभिनेता *m.* (नृ), रङ्गावतारकः, नर्तकः; 'manager of a company of players,' सूत्रपादः, मारियः.—(At dice, &c.) घृताक्रीडकः, चलाक्रीडकः, चलादेवी *m.* (नृ), चलाघृता, चलाघृता *m.* देवी *m.*—(On an instrument of music) पाद्यपादकः, भाद्यपादकः.

PLAY-FELLOW, PLAY-MATE, *s.* सहक्रीडकः, सहदेवी *m.* (नृ), सहदेवकः.

PLAYFUL, *a.* क्रीडावान् -यती -यत् (नृ), क्रीडाशीलः -ला -लं, लीलाशीलः -ला -लं, क्रीडापरः -रा -रं, ला-परः -रा -रं, लीलारेलः -ला -लं, विलासी -सिनी -सि (नृ), क्रीडासक्तः -ला -लं, विनोदी &c., मलीलः -ला -लं, लीलावान् &c., केलिकः -का -कं, केलिपरः &c., सेलापरः -रा -रं, कलाकेलिः -लिः -लि, कौतुकी &c., कृतकौतुकः -का -कं, अभिलुलितः -ता -तं, चबलः -ला -लं, क्रीडापरायणः -णा -यं, क्रीडकः -का -कं; 'playful anger,' क्रीडाकोपः.

PLAYFULLY, *adv.* विलानेन, नकौतुकं, लीलया, परिहासेन, क्रीडापूर्वम्.

PLAYFULNESS, *s.* क्रीडाशीलता, सलीलत्वं, सविलासत्वं, चञ्चलता, क्रीडा-सक्तिः *f.*, क्रीडापरता, लीलपरता, लीलसक्ता.

PLAY-GROUND, *s.* क्रीडास्थानं, केलिस्थानं, क्रीडारामः, तेयनं, निकषेयः.

PLAY-HOUSE, *s.* नाटकशाला, रङ्गशाला, नाटकमन्दिरं, नृत्यशाला, रङ्गः.

PLAY-THING, *s.* क्रीडनकं, क्रीडाद्रव्यं, खेलनी, क्रीडावस्तु *n.*, क्रीडामुगः.

PLEA, *s.* (Excuse) छत्र *n.* (नृ), उच्चरं. अपदेशः, अपदेशः, उपदेशः, निमित्तं, कारणं.—(In law) उच्चरं, उच्चरपादः, उच्चरपादः; 'special plea,' कारणोच्चरं, माङ्ग्यायः; 'false plea,' अपार्थकरणं; 'raising a plea,' ध्वनीकरणं.

TO PLEAD, *v. n.* उच्चरं वद् (c. 1. वदति -दिनु), उच्चरं कृ or दा, निमित्तं वद्, अपदेशं कृ, अपदिशु (c. 6. -दिशति -देष्टु), अपदेशं कृ.—(Supplicate earnestly) विनयेन प्रार्थु (c. 10. -पार्थयति -यितु), विनयेन स्थायै निविद् (c. 10. -वेदयति -यितु).

TO PLEAD, *v. a.* (Adduce in proof) प्रमाणीकरणार्थम् उपन्यस् (c. 4. -उपन्यसति -उपसितु), हेतुम् or निमित्तम् उपन्यस् हेतूपन्यासं कृ, निमित्तोपन्यासं कृ.—(Alledge in excuse) अपदेशार्थं वद् (c. 1. वदति -दिनु) or उपन्यस्, अपदेशार्थं वद्.—(Plead the cause of another) परार्थं वद्, परार्थम् उच्चरं वद्.

PLEADABLE, *a.* अपदेशार्थं or प्रमाणीकरणार्थम् उपन्यसनीयः -या -यं or उपन्यास्यः -स्या -स्यं.

PLEADED, *p. p.* अपदेशार्थं or प्रमाणीकरणार्थम् उपन्यस्तः -स्ता -स्तं.

PLEADER, *s.* उच्चरवादी *m.* (नृ), हेतुवादी *m.*, निमित्तवादी *m.*—(For another) परार्थं वादी *m.* or उच्चरवादी *m.*

PLEADING, *s.* उच्चरवादः, हेतुवादः, निमित्तवादः, अपदेशकरणं, छत्रकरणं, प्रमाणीकरणार्थं or अपदेशार्थं हेतूपन्यासः or निमित्तोपन्यासः.

PLEASANT, *a.* रम्यः -म्या -म्यं, रमणीयः -या -यं, प्रियः -या -यं, सुप्रियः -या -यं, मनःप्रियः &c., मनोरमः -मा -मं, रामः -मा -मं, अभिरामः -मा -मं, मनोभिरामः -मा -मं, मनोहः -हा -हं, सुभगः -गा -गं, अभिमतः -ता -तं, यथाभिमतः -ता -तं, सुखः -खा -खं, सुखदः -दा -दं, सुखायहः -हा -हं, सुखप्रदः -दा -दं, सुखकरः -रा -रं, सुखदायकः -का -कं, यथामुखः -खा -खं, काम्यः -म्या -म्यं, कमनीयः -या -यं, कान्तः -न्ता -न्तं, नन्दकः -का -कं, आनन्दः -दा -दं, आनन्दकरः &c., हर्षकः &c., हर्षणः -णा -यं, हर्षकरः &c., हर्षावहः -हा -हं, मोदकः -का -कं, मधुरः -रा -रं, रुचिकरः &c., रुचिरः -रा -रं, रुच्यः -च्या -च्यं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, गुष्टिकरः &c., हृदयद्रमः -मा -मं, दृढः -द्या -द्यं, सुरभिः -भिः -भि, मनोरञ्जकः &c., मनोरञ्जनः &c., चोद्यः -द्या -द्यं, चोद्यः -धी -धं.

PLEASANTLY, *adv.* सुखेन, सुखं, यथामुखं, सुखरूपेण, रम्यं, रमणीयं, मनोरमं, सुभगं, यथाभिमतं, प्रियं, सुप्रियं, मधुरं, रुचिरं.

PLEASANTNESS, *s.* रम्यता, रमणीयता, अभिरामता, प्रियता, सुप्रियता, काम्यत्वं, कान्ता, अभिमतत्वं, सुखत्वं, सौख्यं, सुखदायकत्वं.

PLEASANTRY, *s.* विनोदः, विनोदार्थं, विनोदीकृति *f.*, नर्मीकृति *f.*, नर्मी-भाषणं, परिहासः, परीहासः, हासिका.

TO PLEASE, *v. a.* (Gratify) सुखं (c. 10. सुखयति -यितु), सन्तुष्टं (c. 10. -तोषयति -यितु), परितुष्टं, प्री (c. 9. प्रीणाति, c. 10. प्रीणयति -यितु), तृप्, प्रसुद्, रम्, ह्लाद्, आह्लाद्, हप्, विनुद् (c. 10. -नोदयति -यितु), अनुरञ्ज् (c. 10. -रञ्जयति -यितु), आराप् (c. 10. -रापयति -यितु), सभाज्, सुखं कृ or दा, प्रीतिं कृ or दा; 'anxious to please,' अनुग्रह-कातरः -रा -रं.—(Approve itself to) रूप् (c. 1. रोचते -यितु) with dat. or gen. of the person, शुभ् (c. 1. शोभते -यितु), अभिमतः -ता -तं भू, अनुमतः -ता -तं भू, प्रियः -या -यं भू; 'that pleases me,' तन् मयं or मम रोचते, तन् मया or मम अनुमतं or अभिमतं. See TO LIKE.

TO PLEASE, *v. n.* (Choose) रूप् (c. 1. रोचते -यितु, c. 10. रोचयति -यितु), इप् (c. 6. इच्छति, ययितु); 'as you like,' यथा भवते रोचते, यथाकामं. See TO LIKE, *v. n.*—(Condescend, as a word of ceremony) कृपा or दया कृ. Usually expressed by the 2d or 3d person of the rt. वद्, or by the use of तावत्, or some other particle; as, 'Be pleased to speak to me,' मां वक्तुम् जहैसि or जहैति भवान्. 'please to go,' गच्छ तावत्.

PLEASED, *p. p.* प्रीतः -ता -तं, प्रीतात्मा -त्मा -त्त (नृ), तृष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्तुष्टः &c., परितुष्टः &c., हृष्टः &c., दृष्टचित्तः -स्ता -स्तं, प्रसन्नः -स्ता -स्तं, प्रसादितः -ता -तं, मोदितः &c., मुदितः &c., आह्लादितः &c., प्रह्लादितः &c., आनन्दितः &c., अभिरुचितः &c., तृप्तः -मा -मं, रममाणः -णा -यं, प्रतीतः -ता -तं; 'in mind,' प्रीतमनाः -ना -नः (स्).

PLEASING, *a.* रम्यः -म्या -म्यं, मनोरमः -मा -मं, रमणीयः -या -यं, सुभगः -गा -गं, नन्दकः -का -कं, मोदकः &c., कमनीयः -या -यं, रुचिरः -रा -रं, रोचिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, चन्दकः -का -कं, मञ्जुलः -ला -लं, मनोहः -हा -हं, मनोनुकूलः -ला -लं, मनसापः -पा -पं, मनोरञ्जकः &c. See PLEASANT, *a.*—(To the eye) चक्षुष्यः -च्या -च्यं, सुदृश्यः -श्या -श्यं, चारुदृश्यः -पा -पी -पं, दृश्यः &c. See BEAUTIFUL—(To the ear) सुखश्रवः -या -यं, श्रोत्रसुखः -खा -खं, श्रुतिसुखः &c.; श्रोत्राभिरामः -मा -मं, सुचारुस्वनः -ना -नं, मधुस्वनः &c., सुभाष्यः -या -यं; 'pleasing language,' पाटुः -टु *m. n.*, चार्दकृति *f.*

PLEASINGLY, *adv.* सुमनः, रमणीयं, रम्यं, मनोरमं, सुर or चारु or मधुर in comp.; as, 'singing pleasingly,' चारुस्वनः -ता -नं, सुस्वनः &c., मधुरस्वनः &c.

PLEASURABLE, *a.* रम्यः -म्या -म्यं, रमणीयः -या -यं, सोखीयः -या -यं, सुखायुक्तः -हा -हं, भोगयान् -वती -वत् (नं). See PLEASANT.

PLEASURE, *s.* (Gratification, enjoyment) प्रीतिः *f.*, सुखं, सौख्यं, आनन्दः, तुष्टिः *f.*, सन्तोषः, परितोषः, तोषः, हर्षः, मोदः, जानोदः, प्रमोदः, आह्लादः, मद्भादः, रतिः *f.*, उन्नासः, अभिरुचिः *f.*, नन्दः, ह्लादः, मुदा, मुद् *f.*, विलासः, लुगहलं, कौतुकं, शर्म *n.* (नं), वत्साहः; 'intense pleasure,' परमानन्दः, अमानन्दः, रोमहर्षः -धैर्यं, पुलकः, रोमाञ्चः; 'in pleasure and pain,' सुखदुःखयोः loc. du.—(Liking, friendship for) रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, इच्छा, अभिमता, अनुरक्तिः *f.*, अभिलाषः, अभिलषितं, चन्दं, छन्दस् *n.*; 'one's own pleasure,' सेव्या; 'at one's pleasure,' सेव्या, सेव्यातस्, कामतस्, यथाकामं, कामं, अनुकामं.—(Sensual pleasure) विषयभोगः, विषयकामः, विषयसुखं, विषयानुगमः, कामः, भोगः.—(Sexual pleasure) रतिः *f.*, सुरतं, रतं, भोगः, भोगविलासः.—(Cause of pleasure) सुखहेतुः *m.*, सुखकारणः; 'goddess of pleasure,' रज्जुदेवता.

PLEASURE-BOAT, *s.* क्रोडानीका, केलिनीका, विलासनीका.

PLEASURE-GROUND, *s.* उद्यानं, क्रोडोद्यानं, चारामः, क्रोडारामः, क्रोडावनं, विलासवनं, क्रोडिकाननं, विलासकाननं, केलिकाननं, केलिवनं, प्रमदवनं, किलोद्यानं, तेवनं.

PLEASURE-HOUSE, *s.* केलिगृहं, क्रोडगृहं, विलासगृहं, विलासमन्दिरं.

PLEASURIST, *s.* भोगासक्तः, विषयासक्तः, विषयसेवी *m.* (नं), केलिनागरः, केलिपरः, विषयी *m.* (नं), विषयिकः, भोगपरायणः.

PLEBEIAN, *a.* प्राकृतः -ती -तं, दुष्कुलीनः -ना -नं, जलुलीनः -ना -नं, लौकिकः -को -कं, साधारणः -शा -शी -शं, सामान्यः -न्या -न्यं, सारवर्णः -शी -शी, अधमवर्णः &c., अन्यवर्णः &c., अधमजातीयः -या -यं, सत्यजातीयः -या -यं, पामरः -री -रं.

PLEBEIAN, *s.* प्राकृतजनः, पृथ्वजनः, निहीनजनः, इतरजनः, जलुलीनजनः, वृषलः, सप्तदः, नीचजनः, पामरजनः.

PLECTRUM, *s.* कोणः, शारिका, परिवादः, रणः.

PLEDGE, *s.* (Any thing deposited as a security) न्यासः, निक्षेपः, आधिः *m.*, आपानं, उपन्यासः, वन्द्यः, उपनिधिः *m.*, उपनिक्षेपः, उपनिधानं, औपनिधिकं, अन्यधिः *m.*, पणः, परिपणनं, आपमनं, आपीकरणं; 'counter-pledge,' प्रतिपाणं.—(Any thing deposited as security for the repayment of something borrowed) गृहीतस्य द्रव्यस्योपरि विधासाधैर्म् अधमर्णेनोत्तमर्णे न्यस्त आधिः; 'act of depositing a pledge,' आपीकरणं.—(Hostage) वन्द्यकः, शरीरवन्द्यकः.—(Token) अभिज्ञानं.

To PLEDGE, *v. a.* आपीकृतं, न्यस् (c. 4. -अस्मि -असितुं), प्रतिन्यस्, उपन्यस्, निधिप् (c. 6. -धिपति -धेतुं), उपनिधिप्, निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आपा, पण् (c. 1. -पणते -णितुं), परिपण्, न्यासीकृ.—(Pledge one's self, pledge one's word) प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -जातुं), प्रतिज्ञा कृ, प्रतिज्ञाचडः -डा -डं भू, वचनचडः -डा -डं भू, अङ्गीकृ, जरीकृ. PLEDGED, *p. p.* आपीकृतः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यस्तः &c., निधिप्तः -ता -तं, परिपणितः -ता -तं, न्यासीकृतः -ता -तं.—(Promised) प्रतिज्ञातः -ता -तं, अङ्गीकृतः &c., अभ्युपेतः &c.; 'that has pledged his word,' कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रतिज्ञाचडः -डा -डं, वचनचडः &c., दत्तप्रतिज्ञः &c., दत्तवचनः &c.

PLEDGET, *s.* (In surgery) विकेशिका, पट्टः -ट्टकः, चावेष्टनं, रविचलिका.

PLEIADS, PLEIADES, *s. pl.* कृत्तिका, चतुर्लाः *f. pl.*

PLENARY, *a.* सम्पूर्णः -शी -शं, परिपूर्णः &c., निःशेषः -पा -पं.

PLENILUNAR, PLENILUNARY, *a.* पूर्णचन्द्रसन्धी &c., पूर्णचन्द्रसन्धी &c.

PLENIPOTENCE, *s.* पूर्णसामर्थ्यं, सामर्थ्यपूर्णता, पूर्णशक्तिः, शक्तिपूर्णता.

PLENIPOTENT, *a.* पूर्णशक्तिः -क्ति -क्ति, पूर्णशक्तिमान् -मती -मत् (नं).

PLENIPOTENTIARY, *s.* पूर्णशक्तियुक्तः, पूर्णशक्तिविशिष्टः, पूर्णशक्तिः.

PLENIST, *s.* पूर्णतावादी *m.* (नं), पूर्णत्ववादी *m.*

PLENITUDE, *s.* पूर्णता, सम्पूर्णता -त्वं, परिपूर्णता -त्वं, पूर्तिः *f.*, चापूर्तिः *f.*, पुष्कलता, विपुलता, समृद्धिः *f.*, सामर्थ्यं, प्राचुर्यं, उत्तकः.

PLENTEOUS, PLENTIFUL, *a.* बहुलः -ला -लं, बहुः -हुः -ह्री -हु, प्रचुरः -रा -रं, पुष्कलः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, समृद्धः -ज्ञा -ज्ञं, परिपूर्णः -शी -शं, भूरिः -रिः -रि, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उद्भिक्तः &c., उत्तिक्तः &c., उपचितः &c.

PLENTEOUSLY, PLENTIFULLY, *adv.* बाहुल्येन, बहुशस्, प्राचुर्येण, प्रचुरं, पुष्कलं, विपुलं, वैपुल्येन, भूरिशस्, भूरिः, बहु, अनेकशस्, अतिरिक्तं, उद्भेकेण.

PLENTEOUSNESS, PLENTIFULNESS, *s.* बाहुल्यं, प्राचुर्यं, पुष्कलत्वं. See next.

PLENTY, *s.* बाहुल्यं, बहुत्वं -ता, प्राचुर्यं, प्रचुरता -त्वं, वैपुल्यं, विपुलता, पुष्कलता, समृद्धिः *f.*, सामर्थ्यं, वृद्धिः *f.*, समृद्धता, प्रभूतता, उद्भेकः, अतिरिक्तः, उत्तकः, अतिरिक्तता, उत्तिक्तता, स्फूर्तिः *f.*, स्फूर्तिः *f.*; 'time of plenty or abundance of corn, &c.,' सुभिन्नं, धान्यसमृद्धिः *f.*; 'cow of plenty,' कामदा, कामदुपा, कामधुक् *f.* (हं). See PHILOSOPHER'S STONE.

PLEONASM, *s.* शब्दातिशयः, शब्दबाहुल्यं, शब्दाधिक्यं, स्वार्थं, मात्रं.

PLEONASTIC, *a.* स्वार्थः -चा -चं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अतिरिक्तशब्दः -ब्दा -ब्दं.

PLEONASTICALLY, *adv.* शब्दबाहुल्येन, शब्दाधिक्येन, स्वार्थतः.

PLETHORA, *s.* रक्तपिण्डं -सः, पित्तरक्तं, सप्तपिण्डं, रक्तातिशयं, रक्ताधिक्यं, अतिपुष्टिः *f.*

PLETHORIC, *a.* रक्तपिण्डरोगी -गिणी -गि (नं), अतिपुष्टिशीलः -ला -लं, अतिपुष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिशयपुष्टः -ष्टा -ष्टं.

PLEURISY, *s.* (Disease of the chest) उरोग्रहः, वक्षोग्रहः.

PLEURITIC, *a.* उरोग्रहरी -गिणी -गि (नं), उरोग्रही &c., वक्षोग्रही &c.

PLIABILITY, PLIANCY, *s.* सुनम्यता, सुनमनीयत्वं, नमनशीलता, आनम्यता, आयन्यता, मृदुता, मार्दवं, कोमलता, शिथिलता, शैथिल्यं, स्रद्धता.

PLIANT, PLIABLE, *a.* सुनम्यः -म्या -म्यं, सुनम्यः &c., सुनमनीयः -या -यं, नमनशीलः -ला -लं, आनम्यः &c., नम्यः &c., नमनीयः &c., आयम्यः &c., मृदुः -दुः -द्वो -दु, कोमलः -ला -लं, शिथिलः -ला -लं, स्रद्धः -दा -दं.

To PLIGHT, *v. a.* See To PLEDGE.

PLIGHT, *s.* (Condition) अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'bad plight,' दुर्दशा, दुःस्थितिः *f.*, दुर्गतिः *f.*; 'in bad plight,' दुर्दशाग्रस्तः -स्ता -स्तं, दुःस्थः -स्था -स्थं.—(Gage). See PLEDGE.

PLIGHTED, *p. p.* परिपणितः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यस्तः &c., प्रतिज्ञातः -ता -तं, कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं; 'in marriage,' प्रतिज्ञाविवाहितः &c., वाग्दत्तः -ज्ञा -ज्ञं.

PLINTH, *s.* प्राकारमूलं, भित्तिमूलं, प्राकारतलं, सत्तमूलं, सत्तमतलं.

To FLOD, *v. n.* मन्दं मन्दं निरन्तरायासेन or सविरतक्षणेन धम् (c. 4. धाम्यति, धमिषु) or सविरतक्षणेन धाम्यस् (c. 4. -यस्यति -यसितुं), अतिमान्येन नित्यधम् कृ or नित्यायासं कृ or नित्यकथं कृ or नित्यक्षेपं कृ or नित्यप्रवृत्तिं कृ.

FLODDER, *s.* अतिमान्येन निरन्तरायासी *m.* (नं) or सविरतायासी *m.* or निरन्तरधम् or नित्यधम् *m.* (नं) or नित्यायासी *m.* (नं) or नित्य-

यवसायी, जायासाध्यनी *m.* (नं), अनायासी *m.*, जायानायाम्नी *m.*, जायासगानी *m.*, पिपीलिकाधर्मी *m.* (नं)

PLODDING, *s.* अतिमान्द्रुष्टी निरन्तरायासः or अतिरतायासः, अतिमान्द्रुष्टेन निगमनः or निरन्तरोगः or नित्यव्ययमासः, जायासाध्ययनं, अनाध्ययनं, पिपीलिकाधर्मः.

PLODDING, *a.* अतिमान्द्रुष्टी निरन्तरायासी-सिनी-सि(नं) or नित्यप्रणी &c.

Plot, *s.* (Complicated scheme, deep-laid stratagem) कपटप्रवन्धः, उल्लप्रवन्धः, कापटप्रवन्धः, उपायप्रवन्धः, कूटप्रवन्धः, कत्तना, उपाय-कत्तना, सङ्कल्पः, उपायप्रयोगः, प्रयोगः, सुनि *f.*, अपदेशः, अपदेशः, मन्त्रा, उपायः—(Scheme of mischief) कुसन्धः, कुकत्तना, दुनन्धना, कुकर्मसम्पादनाधि or द्रोहसम्पादनाधि कपटप्रवन्धः—(Of a drama, &c.) वस्तु *n.*; 'secondary plot,' प्रतिमुखः; 'good plot,' सुवस्तु; 'a play with a plot composed by Kālidāsa,' कालि-दानप्रचितवस्तुनाटकः—(Of ground) स्थलं-ली-ला, भूमिभागः, भूभागः, भूभेदः, भूमिप्रदेशः, भूमिः *f.*, वस्तुषा.

To PLOT, *v. a. or n.* (Form a scheme) मनसा उपायप्रवन्धं कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं) or प्रचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति-यितुं) or अनु-गन्ध (c. 3. -दधाति-धातुं), मन्त् (c. 10. मन्तयति-यितुं), सम्मन्त्, उपा-यत्तनां कृ, कपटप्रवन्धं कृ, उपायप्रवन्धं कृ, सङ्कल्पं कृ—(Form a scheme of mischief) कुसन्धत्वं कृ, कुकर्मसम्पादनाधि कपटप्रवन्धं कृ or उपायवत्तनां कृ, द्रोहकरणधि कुमन्त्रणां कृ or सम्मन्त्रणां कृ—(Plot against) दूह (c. 4. दूहति, द्रोह्युं), अभिदूह, द्रोहं चिन्त् or प्रचिन्त्, कपटप्रवन्धेन द्रोहं कृ.

Plotter, *s.* कपटप्रवन्धकारी *m.* (नं), उपायचिन्तकः, उपायचिन्तकः, द्रोहचिन्तकः, कुमन्त्रणाकृत्, कुकत्तनाकृत् *m.*, कुसन्धस्वकारी *m.* (नं).

Plough, *s.* हलं, लाङ्गलं, गोदारणं, सौरः, शीरः, हालः, गोकोलः, गोचिलः, दूनाचं, कर्षणी, चाकर्षणी, राधरङ्गः, दुनालः; 'body of a plough,' फालः, फलं, निरीरां, निरीपं, कूटकं; 'the share,' *see* PLOUGHSHARE; 'the pole or shaft,' ईपा, ईशा, लाङ्गलदण्डः; 'the yoke,' युगं, कुशाः; 'pin of it,' युगकोलकः; 'tie of it,' योहं, योचं, चाधनः; 'handle of a plough,' ईपादण्डः, ईशादण्डः; 'relating or belonging to a plough,' हालिकः-को-कं, लाङ्ग-लिकः &c., सैरिकः-की-कं; 'to hold, drive or follow the plough,' लाङ्गलं or हलं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or भृ or भृ or पद् (c. 10. दाहयति-यितुं) or चल् (c. 10. चालयति-यितुं).

To PLOUGH, *v. a.* हलेन or लाङ्गलेन कृप् (c. 1. कर्षति, कृष्टुं) or कर्षणं कृ, लाङ्गलेन भूमिं कृ (c. 10. दारयति-यितुं) or भिद् (c. 7. भिनति, भेत्तुं), हल् (c. 1. हलति-लितुं, c. 10. हलयति-यितुं), हलहति कृ, लाङ्गलहति कृ, हलहत्-नां कृ, हलकृष्टं-ष्टां कृ.

To PLOUGH, *v. n.* (Drive a plough) लाङ्गलं or हलं पद् (c. 10. दाहयति-यितुं) or चल् (c. 10. चालयति-यितुं).

PLOUGHABLE, *a.* कर्षणीयः-या-यं, कृषियोग्यः-ग्या-ग्यं, सौरः-त्ता-त्वं, हल्यः-ह्या-ह्यं, हलहतियोग्यः &c.

PLOUGH-BOY, *s.* चालकृषकः, चालकर्षकः, चालहालिकः.

PLOUGHED, *p. p.* कृष्टः-ष्टा-ष्टं, कर्षितः-ता-तं, हलकृष्टः &c., फालकृष्टः &c., फालकर्षितः &c., सौरः-त्ता-त्वं, शीरः &c., हल्यः-ह्या-ह्यं; 'twice-ploughed,' द्विगुणाकृतः-ता-तं, द्वितीयाकृतः &c., द्विहल्यः &c., द्विसौरः-त्ता-त्वं, शृङ्गाकृतः-ता-तं, सञ्जाकृतः &c.; 'thrice-ploughed,' त्रिसौरः &c., त्रिगुणाकृतः &c., तृतीयाकृतः &c.; त्रिहल्यः &c.; 'ploughed by two ploughs,' हलद्वयेन कृष्टः &c. or वाहितः; 'a ploughed field,' फालकृष्टक्षेत्रं, फालकृष्टं, हल्यक्षेत्रं; 'land

ploughed after sowing,' बीजाकृतः-ता-तं, उन्नकृष्टः-ष्टा-ष्टं.

Plougher, *s.* कृषकः, कर्षकः, कर्षी *m.* (नं), हालिकः, सैरिकः.

Plough-gear, *s.* हलोपकरणं, लाङ्गलोपकरणं, लाङ्गलसामग्री, हलसज्जा.

Plough-handle, *s.* ईपादण्डः, ईशादण्डः, ईपायष्टिः *m. f.*

Ploughing, *s.* कर्षणं, कृषिः *f.*, कर्षिः *f.*, उन्नकर्षणं, प्रकर्षणं, सङ्कर्षणं, लाङ्गलकर्षणं, भूमिकर्षणं, क्षेत्रकर्षणं, भूमिदारणं, हलहतिः *f.*, हलभूमिः *f.*, लाङ्गलसहणं, उन्नकर्षणं.

Plough-land, *s.* हल्यक्षेत्रं, हल्यभूमिः *f.*, फालकृष्टं, हल्यं, सौर्यं, शीर्यं, हालिकं, हालिकक्षेत्रं, लाङ्गलिकं. *See* PLOUGHED.

Plough-man, *s.* हालिकः, लाङ्गलिकः, लाङ्गली *m.* (नं), लाङ्गलयहः, हलपरः, लाङ्गलधरः, हलभृत् *m.*, लाङ्गलभृत् *m.*, हलवाहकः, कृषिकः, कृषकः, कर्षकः, कृषिचोवी *m.* (नं), कर्षी *m.* (नं), कर्षकः-र्विकः, कृषीपलः, क्षेत्रकर्षकः, भूमिकर्षकः, सैरिकः, शैरिकः.

Plough-share, *s.* फालः, कृषिकः-का, कृषकः, फलं, जित्वा, कुशी, कूटकं.

Plough-tail, *s.* लाङ्गलपृष्ठं, लाङ्गलस्य पश्चाद्भागः or पश्चिमभागः.

To PLUCK, *v. a.* (Pull off, out or from) उन्नृप् (c. 1. -कर्षति-कृष्टुं), निष्कृप्, कृप्, उद्धृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), निर्हृ, हृ, उपद् (c. 10. -पाठयति-यितुं), उत्पाटनं कृ—(As the hair) लुक् (c. 1. लुचति-चिन्तुं), उन्नृष, चयन्नुद्ध, केशान् उपद्, केशोत्पाटनं कृ, केशोन्नृचनं कृ—(As feathers, &c.) पद्यान् or पथीन् उपद् or निष्कृप् or निर्हृ or हृ, पथीत्पाटनं कृ, निष्पथीकृ, निष्पथीकृ, निष्पथीकृ—(Gather by plucking) सङ्गृह्णामि ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or छादा (c. 3. -ददाति-दत्ते-दातुं) or चि or चवचि or लू or छिद्—(Pluck up) उत्पद्, उद्धृ, समुद्धृ, उन्नृल् (c. 10. -मूलयति-यितुं), समुन्नृल्, उच्छिद्, उत्खन्.

Pluck, *s.* (Of an animal) पशोर् दृढकृदादि *n.*—(Mettle, courage) यीर्ष्यं, सख्यं, साहसं, पौरुषं.

Plucked, *p. p.* दृढतपर्थः-च्छा-च्छं, उद्धृतपर्थः &c., दृढलोभा-मा-न (नं).

Plucker, *s.* उत्पाटयिता *m.* (नं), उत्पाटी *m.* (नं), उद्धर्ता *m.* (नं).

Plucking, *s.* उत्पाटः-टनं, उन्नकर्षणं, निष्कर्षणं, उद्धरणं—(As of hair) उन्नृचनं, चवलुचनं—(Gathering) चयः-यनं, चयचयः, ग्रहणं.

Plug, *s.* रोपनी, निरोपनी, सम्भनी, पिधानं

To PLUG, *v. a.* रूप् (c. 7. रुणद्धि, रोतुं), निरूप्, स्तम्भ् (c. 10. स्तम्भयति-यितुं), पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

Plum, *s.* (Fruit) सङ्गमलभेदः—(Sum of one hundred thousand) लक्षं-छा, लक्ष्यं; 'one who is worth a plum,' लक्षाधीशः.

Plumage, *s.* पक्षः, पर्थः, पक्षिपर्थः *m. pl.*, पक्षिपक्षाणि *n. pl.*, पतनं, पिच्छं, गरुत् *m.*; 'of a peacock,' मुच्छः-च्छकः, चृष्टं; 'having good or beautiful plumage,' सुपर्थः-च्छा-च्छं, सुपर्थी-र्थिनी-र्थि (नं), सुपर्थवान्-वती-वत् (नं), चारुपर्थः &c., चारुपर्थी &c.

Plumb, *s.* लघः-लघः, लघसीसकं, ससीसकसूत्रं. *See* PLUMMET.

Plumb, *a.* लघः-लघः, लघरूपः-पा-पं, चतुः-चतुः-चतुः.

To PLUMB, *v. a.* (Adjust with a line) सूत्र् (c. 10. सूचयति-यितुं), सूत्रेण समायुज् (c. 10. -योजयति-यितुं) or युज्—(Sound depth) सूत्रेण वेधपरिमापणं कृ or गाभीर्यपरिमापणं कृ.

Plumb, *a.* लघः-लघः, लघसीसकं, लघसूत्रं. *See* PLUMB, *s.*

Plumb-line, *s.* लघसीसकं, लघसूत्रं. *See* PLUMB, *s.*

Plum-cake, *s.* चित्रापूपः, चित्रपिष्टकः, सुष्कफलपूरितापूषः.

Plume, *s.* (Feather) पक्षः, पर्थः, पिच्छं—(Feather worn as ornament, crest) शेरः, पूडा, शिखा, किराटीः, मुकुटं, मौलिः *m. f.*

To PLUME, v. a. (Adjust feathers) पक्षान् or पश्यान् रप् (c. 10. रचयति -यितुं) or विरप्.—(Strip of feathers) पक्षान् or पश्यान् उक्त्वा or निष्कृप् or ह् or उपप्, निष्कृषीकृ. See **To PLUCK**.—(Pride one's self) अभिमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), चालान् द्याप् (c. 1. द्यायते -यितुं); 'to plume one's self on one's learning,' परिश्रुतमन्यः -न्या -त्यं भू or अस्.

PLUMELESS, a. पद्यहीनः -ना -नं, चूडाहीनः &c., चपयः -द्या -द्यं.

PLUMIGEROUS, a. पद्यवान् -वती -वत् (न्), पद्यी -द्यिणी -न्या (न्), सपद्यः -द्या -द्यं.

PLUMBED, a. सपद्यपादः -दा -दं, सपद्यपादः &c., सपद्यपरणः &c.

PLUMMET, s. लक्षः -लक्षः, लक्षसीसदं, ससीमलक्षं, गीसालक्षितसूत्रं, सीसलग्नसूत्रं, सूत्रलग्नसीसदं, लक्षसूत्रं, लक्षकसूत्रं.

PLUMOSE, PLUMOUS, s. सपद्यः -द्या -द्यं, सपिच्छः -च्छा -च्छं, पद्यवान् -वती -वत् (न्), पिच्छिलः -ली -लं. See **FEATHERED**.

PLUMP, a. पीवरः -रा -रं, पीनः -ना -नं, घनमांसः -सा -सं, उन्नतमांसः &c., उन्नतः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, परिपुष्टः &c., मांसपुष्टः &c., स्थूलमांसः &c., सुललितः -ता -तं, सुललितमांसः &c., चाप्यानः -ना -नं, स्थूलः -ला -लं, उच्छूनः -ना -नं, तुन्दो -न्दनी -न्दि (न्), तुन्दिकः -का -कं, स्कीतः -ता -तं, स्फातः &c., फुवः -वा -वं.

PLUMP, adv. चक्रस्मात्, आकस्मिकशब्देन, आस्फीटनशब्देन.

To PLUMP, v. a. चाप्ये (c. 10. -प्राययति -यितुं), स्थूलीकृ, पीवरीकृ, स्फाट् (c. 10. स्फाटयति -यितुं), पि (c. 10. प्राययति -यितुं), उच्छूनीकृ, शूनीकृ.

To PLUMP, v. n. चक्रस्मात् or आकस्मिकशब्देन or आस्फीटनशब्देन पत् (c. 1. पतति -तिर्तुं), अतिमारेण पत्.

PLUMPLY, adv. सुस्पृक्तं, सुस्पष्टं, पतिस्पृक्तं, व्यक्तार्थतस्, चवक्रं.

PLUMPNESS, s. घनता, स्थूलता -त्वं, पीवरत्वं, पीनत्वं, पुष्टता, सुपुष्टता, पुष्टिः f, सुपुष्टिः f, स्कीतिः f, स्फीतता -त्वं, स्फातिः f, फुवता, चाप्यानं, उन्नतिः f.

PLUM-PUDDING, s. पित्रापूपः, पित्रबोलिका, मोदकादिपूरितबोलिका.

PLUMY, a. सपद्यः -द्या -द्यं, पद्यविशिष्टः -द्या -द्यं. See **FEATHERED**.

PLUNDER, s. लोभः, लोभः, लुभः, लोतः -तं, लुखनं, लुखनः, लुखनं, लुखनः, हरणं, अपहारः, अभिग्रहः, धनापहारः -हरणं, नष्टातिसूत्रं, होदं.

To PLUNDER, v. a. धनद्रव्यादि ह् (c. 1. हरति, हर्षुं) or अपहृ or अभिहृ, लुखत् (c. 1. लुखति -यितुं) or लुख् or लुख् or लुख् or लुख्, चुरत् (c. 10. चोरयति -यितुं), विलुप् (c. 6. -लुम्पयति -लुम्पुं), लुप्, कल् (c. 10. कालयति -यितुं), प्रकल्, साहसेन or साहसपूर्वम् अपहृ.

PLUNDERED, p. p. हतपनः -ना -नं, हतद्रव्यः -व्या -व्यं, हतस्वः -स्वा -सं, अपहृतस्वः &c., लुखितः -ता -तं, साहसेन or साहसपूर्वम् अपहृतः -ता -तं, लुभः -ता -तं, होदः -दा -दं.

PLUNDERER, s. अपहारकः, अपहारी m. (न्), हारकः, हारी m., अपहर्ता m. (न्), लुखकाः, लुखनकृत् m., साहसेन or साहसपूर्वम् अपहारी m., साहसिकः.

PLUNDERING, s. अपहारः, अपहरणं, हरणं, धनापहारः, लुखनं, लुखनं.

To PLUNGE, v. a. (Immerse) मज्ज् (c. 10. मज्जयति -यितुं), निमज्ज्, शु (c. 10. प्रावयति -यितुं), चाप्, अवगाह् (c. 10. -गाहयति -यितुं), जलं प्रविश् in caus., जले निविश्, ज्ञा in caus.

To PLUNGE, v. n. (Dive) मज्ज् (c. 6. मज्जति -ज्जितुं, मंज्), निमज्ज्, अवगाह् (c. 1. -गाहते -हितुं -गाहुं), अवगाह्, विगाह्, चाप् (c. 1. -अवते -शोतुं), जलमध्ये प्रविश्, जलानः प्रविश्, जलं प्रविश्, जलानः प्रवेशं कृ, जलानः प्रवेनं कृ, ज्ञा.

PLUNGE, PLUNGING, s. मज्जनं, निमज्जनं, प्रमज्जनं, शवनं, धाप्रवः, चाप्रवः

-यनं, अवगाहनं, विगाहः -हनं, गाहनं, जलप्रवेशः, जलानः प्रवेनं, जलानः प्रवेशः, निष्पानं; 'of an elephant,' निषागं.

PLUNGED, p. p. मग्नः -गता -ग्नं, निमग्नः &c., मज्जितः -ता -तं, निज-जितः &c., प्रमग्नः &c., गाहितः -ता -तं, अवगाहितः &c., अवगाहः -दा -दं, विगाहः &c., चाप्ताः -ता -तं, निवेष्टितः &c., अभिनिवेष्टितः &c., निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिनिविष्टः &c., लीनः -ना -नं, निषागः -ज्ञा -यं; 'in a sea of sorrow,' शोकसागरमग्नः &c., शोकसागरावगाहः -दा -दं. See **IMMERSED**.

PLUNGEON, s. (The Diver bird) शवः, शायी m. (न्).

PLUNGER, s. गाहिता m. (न्), अवगाहिता m., मंज्ञा m. (न्), निमंज्ञा m.

PLURAL, a. अनेकः -का -कं, गहुः -हुः -ह्वी -हु, बहुलः -ला -लं.—(Plural number, in grammar) अनेकवचनं, बहुवचनं.

PLURALITY, s. अनेकत्वं -ता, अनेक्यं, बहुत्वं -ता, बाहुत्यं, अनेकसंख्यत्वं; 'of gods,' देवबहुत्वं; 'of wives,' सापत्यं.

PLUS, s. (In Algebra) धनं, सं.

PLUSH, s. स्थूलदुकूलं, घनदुकूलं, घनलोगयद् दुकूलं.

PLUTO, s. (God of the infernal regions) यमः. See **YAMA**.

PLUTUS, s. (God of wealth) कुबेरः, धनपतिः m. See **KUBERA**.

PLUVIAL, PLUVIOUS, a. वृष्टिमान् -मती -मत् (न्), वर्षिकः -का -कं, वर्षिकः -की -कं, वर्षिकः &c., वृष्टिमयः -यी -यं, प्रचुरवृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, बहुवृष्टिः &c.

PLUVIOMETER, s. वृष्टिमापनयन्त्रं, वृष्टिमापकः, वृष्टिमापनी.

To PLY, v. a. (Lay on) च् in caus. (अर्पयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), न्यस्, जप्ता, धा, पत् in caus.; 'to ply with repeated blows,' पुनः पुनः पत्, मुहुर्मुहुः पत् or दक्षपातनं कृ.—(Employ diligently) यत्नतः or निर्वन्धेन प्रयुज् or उपयुज् or प्रयुज्.—(Keep in motion) प्रयत्नतस् or चरितं चल् (c. 10. चालयति -यितुं), or सचल्.—(Urge, press perseveringly) निर्वन्धेन प्रयुपस्या (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं) or उपस्या or चागल् (c. 1. -ज्ञानति -ज्ञानितुं); 'with entreaties,' सतिनिर्वन्धेन प्राप् or अभ्यर्षे or प्रार्थनं कृ.

To PLY, v. n. (Be steadily employed) घनालस्येन or अतन्त्रितस् or चरितं व्याप् in pass. (-प्रियते) or व्याप्ताः -ता -तं भू or गिचिष्टः -ष्टा -ष्टं भू or प्रवृत् or यत्, चरितयानं कृ.

PLY, s. (Fold) जम्भी m. f, जम्भी -म्भीका, व्यावर्तनं, तरङ्गः, पुटः.

PNEUMATIC, PNEUMATICAL, a. (Consisting of air) वायुमयः -यी -यं, वायुद्वयः -पा -पं.—(Pertaining to air) वायवः -वी -यं, वायुसन्धी -न्धीनी -न्धी (न्), वायुविषयकः -का -कं, वायु in comp.—(Moved or played by air) वायु in comp., वायुसंचारितः -ता -तं, वायुवादिताः -ता -तं; 'pneumatic instrument,' वायुयन्त्रं, वायुवाद्यं.

PNEUMATICS, s. pl. वायुविद्या, वायुधर्मविद्या, वायुगुणविद्या, वायुशास्त्रं, वायुगुणविषयका विद्या.

PNEUMONIA, s. (Inflammation of the lungs) फुफ्फुसदाहः.

PNEUMONIC, a. फुफ्फुससन्धी &c., फुफ्फुसविषयकः -का -कं.

To POACH, v. a. (Boil eggs slightly) अवशानि तमजलानः कृत्वा ईपत् पच् (c. 1. पचति, पङ्क्ते) or कप् or चर्दसिद्धानि कृ.—(Steal or pocket game) वनपक्ष्यादि or जङ्गलपक्ष्यादि चुर् or गूढनोमानः कृत्वा अपहृ. See the next.

To POACH, v. n. कूटयन्त्रेण वनपक्षिणो ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), कूटोपायेन जङ्गलपक्ष्यादि ग्रह् or चुर् (c. 10. चोरयति -यितुं) or अपहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), जङ्गलवनपक्षीयं कृ, वनजन्तुहरणं कृ, वनजन्तुस्तेयं कृ, मृगयापीयं कृ.

(c. 6. -दिशति -देष्टु), निर्दिश, उद्दिश, निर्दिश, सन्दिश, आदिश, अङ्गुल्या निर्दिश or प्रदिश or दृश (c. 10. दर्शयति -यितुं) or प्रदृश or सूच (c. 10. सूचयति -यितुं) or संसृच; point out the way, मार्गम् आदेशय.

To POINT, v. n. (With the finger) आङ्गुलिनिर्देशं कृ, अङ्गुल्या निर्दिश or प्रदिश. See the last.—(Have direction or aim) उद्दिश, उद्देशकः -का -कं भू, उद्देशं कृ, लक्ष्यीकृ or expressed by दिश्य or मुख or चय in comp.; as, 'to point towards the south,' दक्षिणदिश्यः -इया -इयं भू, दक्षिणमरुतः &c. भू, दक्षिणायः &c. भू.

POINT-BLANK, a. or adv. समसूचः -त्रा -त्रं, एकसूचः &c., समरेतः -त्रा -त्रं, धितिवैकसूचः &c., समसूचेण, एकसूचेण.

POINTED, p. p. or a. (Have a sharp end) तीक्ष्णायः -त्रा -त्रं, शिषायः &c., सायः &c., तीक्ष्णशिरः -त्रा -त्रं, शिषाशिरः &c., संशुमान् -मती -मत् (न्), तीक्ष्णशुमान् &c., शिषावतः -ला -लं, शिषाधरः -रा -रं, शिषा -ता -तं, निक्षिप्तः &c., शीर्यः -स्या -स्यं.—(Epigrammatical, keen, witty) रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, रसवान् &c., मार्मिकः -की -कं, मार्मस्त्वृक् m. f. n. (श्), अरुनुदः -दा -दं, दंशकः -का -कं; 'pointed words,' चागसिः f.—(Pointed out) निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्दिष्टः &c., प्रदिष्टः &c., सूचितः -ता -तं, अङ्गुलि-निर्दिष्टः &c.

POINTEDLY, adv. अनुकमुद्दिश्य, उद्दिश्य, उद्देशपूर्वम्, समर्म्भेदं.

POINTEDNESS, s. रसिकता -त्वं, सरसता, दंशकता -त्वं, मार्मिकत्वं.

POINTER, s. निर्देशकः, देशकः, प्रदेशकः, निर्देश m. (ष्ट), निर्देश m., निर्देशी m. (न्), प्रदेशी m., देशी m., दर्शकः, प्रदर्शकः, सूचकः.—(Dog) चनपक्षिनिर्देशको मृगयाकुङ्कुरः, चनपक्षिनिर्देशने शिषितो मृग-याष्टा m. (न्).

POINTING, s. निर्देशः -शनं, अङ्गुलिनिर्देशः, निर्देशः, सूचनं, अङ्गुलिप्रदर्शनं.

POINTLESS, a. (Having no point or edge) निरयः -या -यं, अग्र-हीनः -ना -नं, धाराहीनः &c., अतीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं.—(Destitute of wit) विरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं, रसहीनः &c., फल्युः -ल्यु -ल्यु.

POISE, s. (Weight) भारः, तुला, तोलः.—(Balance, equilibrium) भारतुल्या, भारसमता, भारसाम्यं, समतीत्यं, समतोलाः, तुल्यता, तुलासाम्यं.

To POISE, v. a. समभारीकृ, तुल्यभारीकृ, समतोलीकृ, समीकृ, तुल्यीकृ, तुल्य (c. 10. तुल्ययति -यितुं).

POISON, s. विषं, गरं-रः, गरलं, गरदं, भूगरं, जीवनापातं, जङ्गलं, जाङ्गलं, हलाहलं -लः, हालाहलं, हालहालं, हालहलं, हालहलं, हालहलं -लः, कालकूटं -टः, कलाकुलं, काकोलं -लः, सौराग्रिकं, सौराग्रिकं, दारदः, प्रदीपनः, ब्रह्मपुत्रः, शीर्षिकेयः, वत्सनाभः, भूलकं, निदः, ह्येडः; 'administering poison,' विषप्रयोगः, विषविधानं, विषदानं; 'taking poison,' विषग्रहणं; 'worthy of death by poison,' विषः -प्या -प्यं; 'yielding poison,' विषदः -दा -दं; 'removing or curing poison,' विषप्रः -प्री -प्री, विषनाशी -शिनी -शि (न्), विषपाती &c., विषहरः -री -रं, विषापहः -हा -हं, गरमः &c.; 'art of curing poisons,' विषविद्या, विषनाशनविद्या; 'curer of poisons,' विषवेद्यः, विषभियक् m. (न्), जाङ्गलिकः, जाङ्गलिः m., गारुडिकः; 'charm against poison,' गारुडः -डः.

To POISON, v. a. (Infect with poison) विषाक्तं -क्तां कृ, विषयुक्तं -क्तां कृ, विषेण दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), विषदिग्धं -ग्धं कृ.—(Administer poison, kill by it) विषं दा, विषप्रयोगं कृ, विषेण हन् or मृ in caus., विषदानेन हन्.—(Poison one's self, take or eat

poison) विषं भुञ् or भक्ष् or खाद्, विषेण or विषप्रयोगेण आत्मानं हन्.—(Corrupt, taint) दुष्, सन्तुप्, लिप्, नष्ट in caus.

POISONED, p. p. or a. (Infected with poison) विषाक्तः -क्ता -क्तं, 'विषदिग्धः -ग्धा -ग्धं, विषलिप्तः -प्ता -प्तं, विषदूषितः -दूषा -दूषं; 'a poisoned arrow,' दिग्धः, लिप्तः.—(Killed by poison) विषमारितः -ता -तं, विषनाशितः &c.

POISONER, s. विषदः, विषदायी m. (न्), गरदः, गरदायी m., तीक्ष्णरसदायी.

POISONING, s. विषप्रयोगः, विषदानं, विषविधानं, विषेण मारणं.

POISONOUS, a. विषालुः -लुः -लु, गरलो -लिनो -लि (न्), विषमयः -यो -यं, सविषः -पा -पं, विषधरः -रा -रं, विषगुणकः -का -कं, विषधर्म्मकः -का -कं, विषदः -दा -दं, सगरः -रा -रं, तीक्ष्णविषः -पा -पं, विषपूर्णः -र्षा -र्षं, विषपुष्टः -ष्टा -ष्टं, दूषकः -का -कं, विष in comp.; as, 'poisonous snake,' विषभुजङ्गः.

POISONOUSLY, adv. सविषं, सगरं, सगरलं, सदूषणं, दूषकप्रकारेण.

POISONOUSNESS, s. विषालुता, सविषत्वं, सगरत्वं, विषपूर्णता, दूषकत्वं.

POITREL, s. उरस्त्राणं, वधस्त्राणं, उरश्चदः, वधस्तं.

To POKE, v. a. (Thrush, push against, stick) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), दृष्टादि प्रसारयित्वा तड् or चाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or अन्धा-हन् or प्रद (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रमृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), ताडनं कृ, आयातं कृ, प्रहारं कृ.—(Search for, grope for, with a long instrument) दृष्टादि प्रसारयित्वा परामृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं) or अन्विष् (c. 4. -इष्यति -यितुं).

To POKE, v. n. (Grope) तमः प्रविश्य परामृश or परिमृश, अन्यकारे दृष्टादि प्रसारयित्वा अन्विष् or निरूप.—(Dawdle, trifle) विलम्बेन किञ्चित् कृ, विलम्बः. See To PEDDLE.

POKE, s. ताडनं, आयातः, प्रहारः, अभिघातः, चाहतिः f., दृष्टप्रसारणं.

POKER, s. शलाका, लोहशलाका, अङ्गारचालनशलाका, अङ्गारचालकः, अङ्गारचालकदण्डः, अङ्गारोत्थापकः.

POLAR, a. भुवसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), मेरुसम्बन्धी &c., भुवविषयकः -का -कं, भुवस्यः -स्या -स्यं, केन्द्रस्यः &c., भुवनिकदृश्यः &c.; 'polar star,' भुवः, ज्योतिषानपादिः m., उत्तानपादजः, नक्षत्रनेमिः m., द्युतिकरः, ज्योतीरूपः; 'polar circle,' कक्षभ्रमवृत्तः; 'polar distance,' ध्रुव्याचापांशः.

POLARITY, s. भुवाभिसरणीयता, भुवाभिगमनशीलता, भुवाभिजिगमिता, भुवाभिमुखशीलता, भुवाभिमुखता, केन्द्राभिमुखता.

POLARY, a. भुवाभिसरणीयः -ला -लं, भुवाभिगमनशीलः &c., भुवाभि-निगमिषुः -पुः -पु, भुवाभिगमनी -मिनी -मि (न्), भुवाभिसारी &c., भुवाभिमुखशीलः &c.

POLE, s. (Long piece of wood) दण्डः -खं, यष्टिः m. f., दीर्घकाष्ठं -काष्ठं; 'for carrying burdens,' भारयष्टिः m. f., विहङ्गिका; 'raised on a pole,' उहण्डः -खं -खं.—(Of a carriage) धूः f. (धूर्), धुरा, धूवी, कूचरः, युगन्धरः, यानमुखं.—(Of a plough) ईषा, ईशा, हल-दण्डः, लाङ्गलदण्डः.—(The measure) दण्डः.—(In astronomy) भुवः, मेरुः m., केन्द्रं; 'north pole,' उत्तरभुवः, भुवः, मेरुः m., उत्तराग्रं; 'south pole,' दक्षिणभुवः, कुमेरुः m., दक्षिणग्रं; 'elevation of the pole,' भुवोन्नतिः f.; 'pole of the ecliptic,' कदम्बः.

POLE-AXE, s. परशुः m., कुटारः, दीर्घयष्टिगन्धपरशुः m., दीर्घदण्डः.

POLE-CAT, s. पूतिशारिजा, लोमशमाजौरः, गन्धमाजौरः, गन्धोतुः m., पूतिक, जाहकः, मृगवैटकः, कस्तूरीमृगः, गात्रसङ्कोची m. (न्), खट्वाणः -शी.

POLEMIC, POLEMICAL, a. विवादी -दिनी -दि (न्), विवादात्मकः -का -कं, वादानुवादात्मकः -का -कं, वादानुवादार्थकः -का -कं, वादानुवादी &c.,

पादप्रतिपादो &c., पितृवादी &c., विप्रतिपत्तिः -दा -त्.

POLEMIC, POLEMICAL, *s.* वादानुवादशैलीः, वादानुवादप्रियः. पादानुवाद-
कुशलः, विवादप्रियः, विवादकुशलः, वादरतः, पादानुवादकारी *m.* (नं).
पादविवादकृती *m.* (इं).

POLEMICS, *s.* धर्मविषयो वादानुवादः or विवादः or पितृवादः.

POLE-STAR, *s.* (Fabled as the son of Uttanapāda, and grandson
of the first Manu) ध्रुवः, चीतानपादिः *m.*, उत्तानपादनः. *See*
POLAR, *a.*

POLICE, *s.* (Government of a city or town) नगरव्यवस्था, नगर-
व्यवस्थितिः *f.*, नगरानुशासनं, नगरव्याप्त्यानुशासनं.—(Internal regu-
lation of a kingdom) राष्टानुशासनं, देशानुशासनं, देशव्याप्त्यानु-
शासनं, राष्ट्रव्यवस्था, देशव्यवस्था, राष्ट्रव्यवस्थितिः *f.*—(Body of police-
officers) नगररक्षिणः *m.pl.*, नगररक्षणाः *m.pl.*, नगररक्षिणपुरुषाः *m.pl.*,
नगरपालाः *m.pl.*, नगरपालकाः *m.pl.*, नगररक्षिणः, नगरपालगणः,
नगरपालवर्गः; 'rural police,' ग्रामरक्षिणः *m.pl.*, ग्रामरक्षणाः *m.pl.*,
ग्रामपालाः; 'highway police,' मार्गपालाः -लकाः, मार्गरक्षकाः *m.pl.*

POLICE-MAGISTRATE, *s.* दण्डनायकः, दण्डप्रणेतृ *m.* (नं), दण्डाधिकारी *m.* (नं).

POLICE-MAN, POLICE-OFFICER, *s.* नगररक्षी *m.* (नं), नगररक्षकाः, नगर-
रक्षिणपुरुषाः, नगरपालाः -लकाः, आरक्षकाः, राजपुरुषाः.

POLICY, *s.* (Art or manner of governing or managing public
affairs) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नयः, नयनं, नयप्रयोगः, राजनीतिः *f.*,
राजनयः, राज्यशासननीतिः *f.*, राज्यनयनं, राज्यनयननीतिः *f.*, राज्यनि-
र्वाहनीतिः *f.*, राज्यव्यवहारमार्गः, राज्यानुशासनमार्गः; 'good policy,'
सुनीतिः *f.*, सुनयः; 'bad policy,' दुर्नीतिः *f.*, दुर्नीतं, दुर्नयः, दुर्नीतिः
&c.—(Prudence or skill in the management of public af-
fairs) नीतिकौशल्यं, नीतिकुशलता, नीतिपातुर्ध्वं, राज्यनयनयुक्तिः *f.*,
राज्यकरणयुक्तिः *f.*, राज्यशासनयुक्तिः *f.*, राज्यचातुर्यं, राज्यकौशल्यं,
नीतिज्ञता.—(In the management of affairs generally, pru-
dence) व्यवहारयुक्तिः *f.*, व्यवहारपातुर्ध्वं, व्यवहारदक्षता, व्यवहारकौशल्यं,
कर्मनिर्वाहयुक्तिः *f.*; 'good policy,' सुयुक्तिः *f.*; 'prudential po-
lity,' समीक्षकारित्वं, सुविमृश्यकारित्वं, समीक्षापुरःसरं उपायप्रयोगः.

To POLISH, *v. a.* (Make smooth and glossy) निज्ज (c. 10. तेजयति
-यितुं), परिष्कृ, निष्कृ (c. 10. निष्ठापयति -यितुं, *rt.* तप्), कान्तिं दा,
स्निग्धीकृ, चक्षुषीकृ, मृज् (c. 2. मार्ष्टि -इं), प्रमृज्.—(Refine, make
polite) परिष्कृ, संस्कृ, शिष्टीकृ, सभ्यं -भ्यां कृ, सभ्यतां or शिष्टतां जन्
(c. 10. जनयति -यितुं) or दा.

POLISH, *s.* (Glossiness) कान्तिः *f.*, शोभा, स्निग्धता, स्निग्ध्यं, चक्षुष्यता.
—(Finish) परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, संस्कारः, संस्कृतिः *f.*—(Refine-
ment) शिष्टता, परिष्कारः, सभ्यता, सभाचातुर्यं, सुजनता, सौजन्यं,
शिष्टाचारसम्पन्नता, सभ्यचारसम्पन्नता.

POLISHED, *p. p.* (Made glossy) परिष्कृतः -ता -तं, तेजितः -ता ते,
निष्कृतः -ता -तं, स्निग्धीकृतः &c., चक्षुषीकृतः &c., मृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रमृष्टः
&c., निर्धूतः -ता -तं, निशतः -ता -तं, वज्जलितः -ता -तं—(Refined)
परिष्कृतः -ता -तं, संस्कृतः &c., शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, शिष्टा-
चारसम्पन्नः -न्ना -न्नं, सभ्यचारसम्पन्नः &c., सभ्यः -भ्या -भ्यं.

POLISHER, *s.* परिष्कृता *m.* (इं), परिष्कारकः, तेजकः, कान्तिदः, कान्ति-
दायकः, निर्धूतकः, मार्ष्टकः, सम्मार्ष्टकः.

POLISHING, *s.* परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, संस्कारः, तेजनं, चक्षुषीकरणं.

POLITE, *a.* (Refined in manners) शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सभ्यः -भ्या -भ्यं,
शिष्टाचारी -रिणी -रि (नं), सभ्याचारी &c., सभ्यशीलः -ला -लं, शि-
ष्टाचारसम्पन्नः -न्ना -न्नं, सभ्याचारसम्पन्नः &c., सुजनः -ना -नं, विनीतः

-ता -तं, विनयवान् -यती -यत् (नं), सविनयः -या -यं, सभ्याभ्यः -भ्या
-भ्यं.—(Courteous, obliging) सुशीलः -ला -लं, आदरशीलः &c.,
पन्दासः -रुः -रुः, दक्षिणः -शा -शं, अनुनयः &c., सानुनयः -या -यं,
पानुरोपी &c., अनुकूलः -ला -लं, प्रियवदः -दा -दं, अभिवादकः -का
-कं, शङ्कुः -कुः -कुः, सत्कारी &c.

POLITELY, *adv.* सभ्यवत्, शिष्टवत्, विनीतवत्, सविनयं, सानुनयं, सुशी-
लवत्, सदाक्षिणं, सभ्याचारानुसारेण, शिष्टाचारानुसारान्.

POLITENESS, *s.* (Refinement of manners) शिष्टता, सभ्यता, सभ्यशी-
लता, शिष्टाचारित्वं, सभ्याचारित्वं, विनीतता -नं, विनयः, सुजनता,
सौजन्यं, सभ्याभ्यता.—(Courteousness) सुशीलता, आदरशीलता,
दाक्षिण्यं, अनुनयः, प्रानन्दनं, अनुरोधः, अनुकूलता.—(Polite beha-
viour) शिष्टाचारः, शिष्टाचरणं, सभ्याचारः, सभ्याचरणं.

POLITIC, *a.* (Skilful in managing public affairs) नीतिकुशलः -ला
-लं, नीतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, नीतिविद्याज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, नीतिविशारदः -दा -दं,
नीतिदक्षः -क्षा -क्षं, नीतिमान् -मती -मत् (नं), नीतिविद् *m. f. n.*,
नयविद्, नीतिचतुरः -रा -रं.—(Skilful in the management of
affairs generally) व्यवहारकुशलः -ला -लं, व्यवहारदक्षः -क्षा -क्षं,
कर्मनिर्वाहकुशलः -ला -लं, कुशलः -ला -लं, विपक्षयः -या -यं, निपुणः
-या -यं.—(Wise, well devised, adapted to its end) सुनीतः
-ता -तं, सुयुक्तः -क्ता -क्तं, सुप्रयुक्तः &c., सुषटितः &c., सम्यङ्नीतः &c.,
यौक्तिकः -की -कं, सुसमीक्ष्य or सुविमृश्य or सुसमीक्षापूर्ध्वं कृतः -ता
-तं, अर्थसम्यादकः -का -कं, अर्थसाधकः -का -कं, कार्यसाधकः &c.,
अर्थकरः -रा -रं -रं, हितः -ता -तं.

POLITICAL, *a.* नीतिसत्त्वनी -न्विनी &c., नीतिविद्यासत्त्वनी &c., राज-
नीतिसत्त्वनी &c., राज्यनयनसत्त्वनी &c., राज्यव्यवहारसत्त्वनी &c.,
नीतिविषयकः -का -कं, राजनीतिविषयः -या -यं, राजकीयः -या -यं,
नीति or देश or राष्ट्र or राज्य in comp.; as, 'political lore,'
नीतिविद्या, नीतिशास्त्रं; 'political rights,' देशाधिकारः, पौरज-
नाधिकारः.

POLITICAL ECONOMY, *s.* नीतिविद्या, देशपोषणविद्या, देशपालनविद्या,
राष्ट्रपालनविद्या, राष्ट्रपोषणविद्या, राज्यव्यवस्थाविद्या, राज्यनिर्वाहविद्या,
राज्यकर्मनयः -यनं.

POLITICALLY, *adv.* नीतिमपेक्ष्य, नीतिविद्यामपेक्ष्य, राज्यव्यवस्थामपेक्ष्य.

POLITICIAN, *s.* नीतिज्ञः, नीतिकुशलः, नीतिविद् *m.*, नीतिवेदी *m.* (नं),
नीतिविशारदः, नीतिविद्याज्ञः, राजनीतिकुशलः, राजनीतिविशारदः,
नयविशारदः.

POLITICS, *s.* (Science of government) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नयः,
राजनीतिः *f.*, राजनीतिविद्या, नीतिशास्त्रं, राजनीतिशास्त्रं, राज्यनय-
नविद्या, राज्यशासनविद्या.—(Political or public affairs) राज्य-
विषयाः *n. pl.*, राज्यलक्ष्मीणि *n. pl.*, राज्यकार्याणि *n. pl.*, देशव्यव-
हारः, राष्ट्रव्यवहारः.

POLITY, *s.* (System of government) राज्यनीतिः *f.*, राज्यनीतिः *f.*,
राज्यनीतिरूपं, राज्यव्यवस्था, राज्यव्यवस्थाः *f.*, राज्यनियमः, राज्यविधिः *m.*,
राज्यप्रवृत्तिः *f.*, राज्यप्रवृत्तिनियमः, नीतिः *f.*, दण्डनीतिः *f.*

POLL, *s.* (Head) मुखः -खं -खटं, शिरस् *m.*, शीर्षं, मस्तकः -कं.—
(Entry of the names of electors) नामाभिलेखनं, नामलिखनं,
नामलेखनं, नामारोपणं, नामसमारोपणं.—(List of names) नामावलिः
-ली *f.*, नामपरिसंख्या.

To POLL, *v. a.* (Cut off the hair) केशान् छिद् or लू or चावप्.—
(Enter names of electors, &c., in a list) नामावलिपत्रे or नाम-
परिसंख्यापत्रे नामानि समारुद् in caus. or चारुद् or अभिलिख् or लिख्

POL

POLLARD, *s.* चिदायवृक्षः, चिदायवृक्षः, लुनायवृक्षः, लुनायवृक्षः *m.*
 POLLED, *p. p.* (Lopped) चिदायवृक्षः -चा -च, लूनः -ना -न. —(Registered as the names of voters) नामावलिपत्रादोपितः -ता -त. -नभिलिखितः -ता -त.
 POLLEN, *s.* (Of a flower) परागः, रजस् *n.*, पुष्परजस् *n.*, पुष्परजः *m.*, पांशुः *m.*; 'laden with pollen,' परागवान् -वती -वत् (न), परागी -गिणी -गि (न).
 To POLLUTE, *v. a.* दुष् (c. 10. दुषयति -यितुं), सन्दुष्य, प्रतिदुष्य, मलिनीकृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुषीकृ, कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), लिप् (c. 6. लिप्स्यति, लेप्), अनुलिप्, दिह् (c. 2. देयिष्य -युं), मलेन दुष् or लिप् or सद् (c. 7. सनक्ति, संक्ते), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), समलीकृ, अनेधेन लिप्, अनेधीकृ, मलीमसीकृ, अपवित्रीकृ. —(Taint with guilt) दुष्, भंश् (c. 10. भंशयति -यितुं), भरीकृ, भंश् -ष्टा कृ. —(A virgin) कर्मा दुष् or धृष् (c. 10. धृषयति -यितुं).
 POLLUTED, *p. p.* दुषितः -ता -त, दुष्टः -ष्टा -ष्ट, मलदूषितः &c., मलिनितः -ता -त, मललितः -ता -त, लिप्तः &c., अनेधयितः &c., अनेधयितः -ता -त, कलुषितः -ता -त, कलुषीकृतः &c., मलीमसः -सा -सं, समलः -ला -लं, मलवान् -वती -वत् (न), कलुषितः -ता -त. —(As a virgin) दुषिता, भ्रा, चयिता
 POLLUTER, *s.* दुषकः, दुषणः, कलुषकारी *m.* (न), मलापहः, अशौचकृ
 POLLUTION, *s.* (The act) दुषण, मलदूषण, मललेपनं, मलिनोकरणं, कलुषीकरणं, अनेधयणं, अनेधलेपनं, अपवित्रीकरणं. —(The state) मलिनत्वं, मलिन्यं, समलता -न्, अनेधता -न्, मलदूषितत्वं, अनेधलिप्ता, अनेधयितत्वं, अशुचित्वं, अशौचं -चत्वं, अपवित्रता -न्, दूषता -न्. —(Nocturnal) खमदोषः, सप्तमय्या, सप्तमये शुक्रपातः.
 POLTROON, *s.* कापुरुषः, कुपुरुषः. झीवः, छातः, हतकः, कृपणः, भीरु-जनः, निर्वीर्यः, रीर्यहीनः, शीर्यहीनः, अपीरः.
 POLTROONERY, *s.* झीवता, कापुरुष्यत्वं, अपीर्यत्वं, छातरता, भीरुता.
 POLYANDROUS, POLYANDRIST, *s.* बहुभर्तृका, बहुपतिका, अनेकभर्तृका.
 POLYANDRY, *s.* बहुभर्तृत्वं, बहुभर्तृपारयं, अनेकपतिपारयं.
 POLYCHORD, *a.* बहुतन्त्री-निखी-नि (न), बहुतन्त्रः -न्त्र, अनेकतन्त्री &c.
 POLYGAMIST, *s.* (Practiser of polygamy) बहुभार्यः, अनेकभार्यः, बहुपत्नीकः, द्वारी *m.* (न), अनेकस्त्रीकः. —(Defender of it) बहु-पत्नीवादी *m.* (न).
 POLYGAMY, *s.* बहुपत्नीत्वं, बहुभार्यत्वं -ता, अनेकभार्यता, सापत्यं.
 POLYGENOUS, *a.* बहुविधः -धा -ध, अनेकविधः &c., बहुप्रकाट -रा -रं.
 POLYGLOT, *a.* बहुभाषः -धा -ध, अनेकभाषः -धा -ध.
 POLYGLOT, *s.* बहुभाषपटन्यः, अनेकभाषपटन्यः, बहुभाषपुस्तक.
 POLYGON, *s.* बहुकोणः -यः, बहुभुजः, पट्ठं -सी, अनेकाष्टं -ष्टी, बहुको-याकृतिः *f.*, बहुसाकृतिः *f.*, बहुकोणा मूर्तिः.
 POLYGONAL, POLYGONOUS, *a.* बहुकोणः -धा -ध, बहुभुजः -जा -जं, पट्ठः -सा -सं, अनेकाष्टः -सा -सं.
 POLYMATHY, *s.* बहुविद्याज्ञानं, एतद्विद्याज्ञानं, बहुशास्त्रज्ञानं.
 POLYPETALOUS, *a.* बहुदलः -ला -लं, अनेकदलः &c., बहुदली -ल्लिनी &c.
 POLYPHAGOUS, *a.* बहुभक्षः -धा -ध, बहुखादकः -का -कं, पट्टाशी -शिनी &c.
 POLYPHONOUS, *a.* बहुस्वर -रा -रं, बहुस्वनः -ना -नं, बहुध्वनिः -निः -नि.
 POLYPUS, *s.* बहुपादः, बहुपाद् *m.*, अनेकपादः, बहुमूलाः, अनेकमूलाः.
 POLYPERMOUS, *a.* बहुवीनः -जा -जं, प्रचुरवीनः &c., अनेकवीनः &c.
 POLYSYLLABIC, *a.* बहुक्षर -रा -रं, अनेकक्षर &c., बहुक्षरी -रिणी -रि (न).
 POLYSYLLABIC, *s.* बहुक्षरं, बहुक्षरपादः, अनेकक्षरपादः.
 POLYTHEISM, *s.* बहुदेवमतं, बहुदेववादः, अनेकदेवमतं, अनेकवादः.

PON

POLYTHEIST, *s.* बहुदेवमतावलसी *m.* (न), अनेकदेववादी *m.*, अनेकवादी *m.*
 POMANDER, *s.* भावितं, चासितं, चासितपूर्णं, सुगन्धिवृक्षं.
 POMATUM, POMADE, *s.* विलेपनं, सुगन्धिलेपः, मात्रानुलेपनी, यक्षकर्मः.
 POMEGRANATE, *s.* (The tree) दाडिम -मी, दाडिमः, दालिमः, डालिमः, करकः, रत्नवीनः, शुक्रवत्तमः, फलशादकः, मणिवीनः, मधुवीनः, सप्तलः, कुचफलः, सुनीलः, पिङ्गीरः, नीरसः. —(Its fruit) दाडिमं, दालिमं, दाडिमफलं.
 POMMEL, *s.* (Knob) पिङ्गः, गण्डः, गुल्फः, चाभोगः. —(Of a saddle) पयौखपिङ्गः, पयौखवहिःस्थपिङ्गः, पयौखगुल्फः.
 To POMMEL, *v. a.* तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), वेचाघातं कृ, दयाघातं कृ.
 POMP, *s.* (Procession) यात्रा, यात्राप्रसङ्गः. —(Show) साडसरं, रेख्यं, शोभा, प्रतापः, अतिप्रतापः, अतिशोभा, दम्भायं शोभा or तेजस् *n.*, चमत्कारः, कीर्तकं. See PARADE, PAGEENTRY.
 POMPOUS, *a.* (Displaying pomp, showy) महाप्रतापः -पा -पं, अति-प्रतापी -पिनी -पि (न), अतिशोभनः -ना -नं, साडसरी &c., झौतुकी &c. —(Ostentatious) दाम्बिकः -की -कं, दम्भी &c., दम्भायकः -का -कं, सादोपः -पा -पं, अतिगर्वितः -ता -तं, दयैम्यातः &c., गर्वितः &c., गर्वितवाक्यः -वा -व्यं, विकल्पनः -ना -नं.
 POMPOUSLY, *adv.* (Magnificently) अतिप्रतापेन, अतिशोभापूर्व, साडसरं. —(Ostentatiously) दम्भायं, सदर्भं, दम्भपूर्व, सगर्वं, गर्वितप्रकारेण, लोकादर्शनायं. विकल्पनपूर्व, सादोपं.
 POMPOUSNESS, *s.* (Magnificence) रेख्यं, सप्रतापत्वं. See POMP. —(Ostentatiousness) दम्भः, दाम्बिकत्वं, सादोपत्वं, गर्वितत्वं, विकल्पा, दयैम्यातता.
 POND, *s.* तटगः, जलाशयः, जलाधारः, सरस् *n.*, इन्द्रः, घातं, सरोवर -रं, त्रीडासरोवर, वापी -पिः *f.*, कासाट, पुष्करिणी, सरसी, पसाकट, नीनगोपिका; 'a natural pond,' सखारं, देवखारकं; 'an oblong pond,' दोषिका.
 To PONDER, *v. a.* and *n.* मनसा विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं) or विगल् (c. 10. -गल्थयति -यितुं), चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), विचिन्त, सचिन्त, छे (c. 1. व्यापति, व्याप्ति), पनुद्ये, अविद्ये, सन्ध्ये, भू (c. 10. भावयति -यितुं), विभू, सम्भू, विभूय (c. 6. नृणां -चतु), यस्मिन्, विवर्त्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), अनुवर्त्त.
 PONDERABLE, *a.* (That may be weighed) तुलायोग्यः -ग्या -ग्यं, तुलनीयः -या -यं. —(To be pondered) चिन्तः -न्या -न्यं, चिन्तनीयः -या -यं.
 PONDERATION, *s.* (Act of weighing) तुलाधारयं. —(Act of pondering) सुविचारयं -धा, सुचिन्तनं, विगल्नं -ना, सम्भावना
 PONDERED, *p. p.* चिन्तितः -ता -तं, सुविचारितः &c., विगल्तः &c., सुचिन्तितः &c.
 PONDEROSITY, *s.* भारित्वं, सभारत्वं, अतिभारित्वं, गुरुता, अतिगुरुता -न्, गरिमा *m.* (न), भारवत्त्वं.
 PONDEROUS, *a.* भारी -रिणी -रिं (न), अतिभारी &c., सभार -रा -रं, भारवान् -वती -वत् (न), गुरुः -वी -रु, अतिगुरुः &c.
 PONDEROUSLY, *adv.* अतिभारिण, सुभारेण, सभारं, सगौरवं, अतिगुरु.
 PONIARD, *a.* कटारः, कपाणी, शङ्खः *m.*, सुरिका, असिपुष्पिका, कर्तरी.
 To PONIARD, *v. a.* कटारेण व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यध्), चुर (c. 6. चुरति -यितुं).
 PONTAGE, *s.* सेतुकट, सेतुमुलः -ल्लं, सेतुदेयं.
 PONTIFF, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षः, प्रधानधर्माधिकारी *m.* (न), मुख्यधर्माध्यक्षः, महाधर्माध्यक्षः, महाधर्माधिकारी *m.* (न), प्रधानपानकः, मुख्यपुरोहितः, महापानकः.
 PONTIFICAL, *a.* प्रधानधर्माध्यक्षसम्बन्धी -न्धनी &c., प्रधानपानकीयः -या -यं.

PONTIFICATE, *s.* प्रधानधर्माध्यक्ष पदं or अधिकारः, धर्मप्रवक्ता -त्वं.
 PONTIFF, *s.* अनुपपत्तेः अनु-न् तारादुः or तारानुः; 'bridge' तारादु-ल्लेखः.
 POPE, *s.* तुद्रघोषकः, तुद्रागः. तुद्रागंरो घोटकः or चणः.
 POOL, *s.* तालावः, जलाशयः, जलाशयः, पन्नालं, कुलं, नरम् *n.* इदं,
 जालावः, पुष्करिणी, निधानं, पन्नालः, तालं.

POOR, *s.* सानः परिश्रमः or पन्नालः, नीचः, नीकाष्टः.

POOR, *a.* (Destitute of money or property) दरिद्रः-द्रा-द्रं, निर्धनः
 -ना -नं, अपनः -ना -नं, धनहीनः &c., दलपनः &c., निर्धनः
 -ना -नं, धनिपनः -ना -नं, धनान्नः -ना -नं, दानः -ना -नं, चर्ष-
 होनः &c., पिनहीनः &c., दृष्टान्नः &c., दृष्टान्नः &c., निमग्नः
 &c., चक्षुःशून्यः -पा -पं, निःशक्तः -ना -नं, गतार्थः -ना -नं, दुर्गतः
 -ना -नं, अनर्थः -पा -पं, निष्पन्नः -ना -नं, निःशक्तः &c., जलपनः
 &c., निष्पन्नः &c., दारिद्र्यः -ना -नं, दरिद्रः -ना -नं, दरि-
 द्रायः -ना -नं, दरिद्रता -नी -नृ (नृ), दृष्टः -ना -नं, दृष्टः -ना
 -नं, दुरावः -दा -नं, दिपावः -पा -नं, 'to be poor,'
 दरिद्र (c. 2 दरिद्राति-द्रिभू), दरिद्रिभू.—(Paltry, mean, inferior)
 तुच्छः -चा -नं, दृष्टः -ना -नं, दुर्लभः -ना -नं, महिनः &c., निर्गुणः
 -ना -नं, निर्गुणः &c., दुर्लभः -का -नं, अपनः -ना -नं, नपन्यः -न्या
 -नं, रालः -ला -नं, दृष्टः -पा -नं, अनुत्तमः -मा -नं, or expressed
 by दुर्, दु, चक्ष, दान, देशीय in comp.; as 'a poor poet,'
 दुर्लभः *m.*, चक्षुःशून्यः &c.; 'a poor grammarian,' दुर्लभाग्रहः,
 पैयाग्रहपाजः; 'poor fare,' कष्टं.—(Wretched, pitiable)
 दीनः -ना -नं, दृष्टः -पा -नं, दुर्लभः -ला -नं, अनुत्तमः -न्या -नं,
 दुःखी -दिनी &c., दुःखान्वितः &c., दरावः -दा -नं, 'poor wretch,'
 तपस्वी *m.* (नृ), दृष्टः -ना -नं.—(As soil) रुधः -पा -नं, ईरिणः -पा
 -नं.—(Word of endearment) प्रियः -या, दयितः -ता, यातः -ता.

POOR-HOUSE, POOR-HOUSE, *s.* धर्मशाला, दरिद्रशाला, दरिद्रालयः -यं,
 दरिद्राश्रयः, दरिद्रगृहं.

POORLY, *a.* (Somewhat indisposed) चक्षुःशून्यः -स्वा -स्वं, ईषदक्षः
 &c., ईषदक्षी -गिगी -गि (नृ), चक्षुःशून्यः -स्वा -स्वं, ईषदक्षी -ना -नं.

POORLY, *adv.* (Without wealth, in indigence) दारिद्र्येण, नदीयं,
 दरिद्र्या, निर्धन्या, दृष्ट्या, दीनं, सदैवं, धनेन दिना.—(With little
 success) अनिर्धन्यं, अगिद्या, मिद्धं विना, यलं विना, निष्फलं.

POORNESS, *s.* (Want of money or property) दरिद्रता, दारिद्र्यं,
 दारिद्र्यं, निर्धनता -नं, अपनता, धनहीनता, धनशून्यता, दीनता, दैवं,
 धर्महीनता, यितहीनता. See POVERTY.—(Meanness, paltri-
 ness) तुच्छता, दृष्टता, क्षयः, निर्गुणता, खलता.—(Barrenness,
 unproductiveness) रुधता, शुष्कता -नं, निष्कलता, विफलता -नं,
 अफलदत्तं, अफलतादकता.

POOR-SPIRITED, *a.* दृष्टपुष्टिः -दिः -दि, दीनपुष्टिः &c., दीनमनसः -स्वा -स्वं.

POP, *s.* (Sharp, sudden sound) स्फुकारः, स्फुत् indecl., आकस्मिक-
 कण्ठः, पदशब्दः, क्षणिकं, आकस्मिकध्वनिः *m.*, अकस्मात्क्षणिकं.

To POP, *v. n.* (Enter suddenly) अकस्मात् प्रविश (c. 6. -विशति
 -येष्टु) or निविश, आकस्मिकध्वनिपूर्वं प्रविश, आकस्मिकप्रवेशं कृ.—
 (Pop out) अकस्मात् or आकस्मिकध्वनिपूर्वं निर्गम (c. 1. -गच्छति
 -गच्छु) or निर्गमः -ता -तं भूः 'in and out,' गमनागमनं कृ.—
 (Make a sudden sound) स्फुत् शब्दं कृ, आकस्मिकध्वनिं कृ,
 अकस्मात् कृ (c. 1. क्षणिकं -विशु) or ध्वन्, पद शब्दं कृ.

To POP, *v. a.* (Cause to enter suddenly) अकस्मात् प्रविश (c. 10.
 -वेशयति -विशु) or निविश, आकस्मिकध्वनिपूर्वं प्रविश.—(Cause to
 issue suddenly, pop out) अकस्मात् निर्गम (c. 10. -गमयति -विशु)

निःशु (c. 10. -सारयति -विशु).

POP, *adv.* स्फुकारेण, स्फुत् शब्देन, अकस्मात्, आकस्मिकध्वनिपूर्वं.

POP, *s.* रोमीयधर्माध्यक्षः, रोमीयधर्माध्यक्षः *m.*, महाधर्माध्यक्षः.

POPPEY, *s.* शुक्रः, कीटः. See PARROT.

POPISH, *a.* रोमीयधर्माध्यक्षसन्धी &c., रोमीयधर्माध्यक्षसन्धी &c.

POPULAR, *s.* दीर्घपुष्टः, दीर्घतः *m.*, दीर्घपादः, दीर्घदुः.

POPPY, *s.* रसरसः; 'its juice,' रसरसरसः; 'seed,' लिङ्गा, लिङ्गा.

POPULACE, *s.* लोकः, प्रजा, सामान्यलोकः -काः *m. pl.*, साधारणलोकः
 -काः *m. pl.*, प्राकृतलोकः, प्राकृतजनः *m. pl.*, अवरजनः, अवर-
 लोकाः *m. pl.*, अवरवर्णाः *m. pl.*

POPULAR, *a.* (Pertaining to the common people) लौकिकः -की
 -कं, साधारणलोकसन्धी &c., सामान्यलोकसन्धी &c., लोक or जन
 in comp.; 'courting popular favor,' लोकप्रसन्नं, जनप्रसन्नं,
 लोकानुसन्नं.—(Prevailing among the people, general)
 लौकिकः -की -कं, सार्धलौकिकः &c., लोकसिद्धः -दा -दं, लोकप्रसिद्धः
 &c., लोककृतः -दा -दं, रटः &c., लोकसम्मतः -ता -तं, लोकगतः
 &c., लोक or जन in comp.; 'popular usage or custom,'
 लोकप्रवृत्तिः, जनप्रवृत्तिः, लोकप्रवृत्तिः, जनप्रवृत्तिः, लोकप्रवृत्तिः,
 लोकन्यादा, जनन्यादा, जनरीतिः *f.*, लोकरीतिः *f.*, लोकरीतिः *f.*,
 लोकप्रवाहः; 'popular rumour or report,' लोकप्रवादः, जनप्र-
 वादः, लोकवादः, जनवादः, लोकवाता, जनवाता, जनधुतिः *f.*, जनरवः,
 लोकवदन्ती, जनवदन्ती; 'popular story,' लोककथा, जनकथा;
 'popular accusation,' जनप्रवादः; 'odium,' जनविद्वेषः; 'tumult,'
 प्रकृतिद्योभः; 'apprehension or acceptance,' लोकयहः; 'con-
 forming to popular opinion,' लोकानुसरणं, लोकिकानुसरणं,
 गतानुगमनं; 'one who does so,' लोकानुसारी *m.* (नृ), गतानुगतिः.
 —(Suitable to common people) सामान्यलोकयोग्यः -ग्या -ग्यं,
 सामान्यलोकयोग्यः -गिनी -गि (नृ), सार्धलोकयोग्यः &c., साधारणः
 -गी -गं.—(Pleasing to the people, enjoying the favor of
 people) लोकप्रियः -या -यं, सार्धलोकप्रियः &c., जनप्रियः &c., लोक-
 अनुसृतः -ला -लं, लोकप्रियः -न्या -न्यं, सार्धप्रियः &c., सार्धलोकप्रियः &c.

POPULARITY, *s.* लोकप्रीतिः *f.*, जनप्रीतिः *f.*, लोकप्रियता, सार्धलोकप्रीतिः *f.*,
 लोकानुसृत्य, लोकानुसृत्य, जनानुसृत्य, जनानुसृत्य, जनप्रियता,
 सार्धप्रियता, लोकानुसृत्य, जनानुसृत्य, लोकप्रसन्नं, लोकसम्मानं, लोक-
 यापता; 'desire of it,' लोकप्रसन्नं, लोकानुसृत्य.

POPULARLY, *adv.* लोकानु, लोकयोग्यं, लोकिकप्रकारेण, लोकप्रसन्नार्थं.

To POPULATE, *v. a.* (People) जननीकृ, जननं -नां कृ, जनविशिष्टं
 -दां कृ, यस् in caus.

To POPULATE, *v. n.* प्रगोत्पत्तिं कृ, प्रगोत्पादनं कृ, प्रजापृष्टिं कृ or जन,
 प्रजनं (c. 4. -जायते -जनिषु), प्रजाम् उत्पद्य (c. 10. -पादयति -विशु).

POPULATION, *s.* प्रजा, प्रजासंख्या, जनसंख्या, लोकसंख्या, जनः *m. pl.*,
 जनता, देशजनता, देशजनः *m. pl.*, देशप्रजा, लोकः, देशलोकः.

POPULOUS, *a.* बहुजनः -ना -नं, बहुजनः -ना -नं, प्रचुरजनः &c., प्रचुर-
 पुष्टः -या -यं, प्रचुरप्रजः &c., जनसाराः -था -थं, प्रजापुष्टः -ला
 -लं, जनप्रदायुतः -ता -तं, यारितः -ता -तं.

POPULOUSNESS, *s.* बहुजनं, प्रजापुष्ट्यं, प्रजापुष्ट्यं, बहुजनं, जन-
 पाहुत्यं, लोकपाहुत्यं, प्रचुरपुष्ट्यं, प्रचुरपुष्ट्यं.

PORCELAIN, *s.* कोलालकं, मृगमयभायानि *n. pl.*, मृगमयभायानि *n. pl.*, मार्मिकं.

PORCH, *s.* देहली-लिङ्गः, द्वारप्रद्वयः -पं, वातायनं, द्वारप्रद्वयः, निष्पाशः;
 'side seat of a portico,' मृगसनं; 'portico before a temple,'
 मृगमयद्वयः -पं.

PORCUPINE, *s.* शस्त्रकणः, शस्त्रः-त्यकः, शलाका, शलकी *m.* (नं),
 श्वाविद् *m.* (पु), कण्टकाकारः सेपा; 'his quills' शल्ल-ली, शलः-लं.
 PORE, *s.* (Of the skin) रोमकूपः, तनुकूपः, रोमरन्ध्रं, लोमरन्ध्रं, लोमकूपः,
 स्वेदहारः, स्वेदमार्गः—(Small spiracle) सूक्ष्मरन्ध्रं.
 To PORE, *v. n.* (Read books with fixed application) यद्बद्ध्या or
 स्थिरदृष्ट्या or अनिमित्तयनान्नां or अनन्यदृष्ट्या यन्वान् अधी (c. 2.
 अधीते, अधेतुं, rt. ३), ज्ञानभिनविशेषेण or अभिनिविष्टचेतसा or अनन्य-
 मनसा ग्रन्थाध्ययनं कृ, अनन्यदृष्टिर् अध्ययनं कृ.
 PORK, *s.* शूकरमांसं, सूकरमांसं, बराहमांसं, बाराहं, शूकरं.
 PORKER, *s.* शूकरः, बराहः, पचनयोग्यः शूकरशावकः, घुट्टशूकरः.
 POROUS, *a.* (Having interstices in the skin) रोमकूपयुक्तः-क्ता-क्ते,
 रोमकूपविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, रोमकूपमयः-यि-यं, सरोमकूपः-पा-पं—
 (Having minute spiracles) सूक्ष्मरन्ध्रयुक्तः-क्ता-क्ते, सूक्ष्मरन्ध्रयु-
 -क्ता-यि, सूक्ष्मरन्ध्रविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, सरन्ध्रः-न्ध्रा-न्ध्रं—(Having
 interstices for exudation) चिरलापयवकः-का-कं, शिपिलापयवकः
 &c., द्रावकापयवकः &c., स्वेदमार्गविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.
 POROUSNESS, POROSITY, *s.* सरोमकूपत्वं, रोमकूपपूर्णता, सूक्ष्मरन्ध्रपूर्णता,
 बहुरन्ध्रपूर्णता, सूक्ष्मरन्ध्रमाहृत्य, सरन्ध्रता, चिरलापयवत्वं, शिपिलापयवत्वं,
 द्रावकापयवत्वं.
 PORPOISE, *s.* शिशुमः, शिशुमारः, उलुपी *m.* (नं), उलुकी *m.* (नं), चतुर्भुजः,
 अमुकीशः, सौरकः, वाःकिटि *m.*, चलगूकरः, वारिशूकरः, समुद्रीयशूकरः.
 PORRIDGE, *s.* जूपं, यूपः-यं, जुम्बकः, मन्थः, सूणीधान्यमन्थः.
 PORRINGER, *s.* जूपपात्रं, यूपपात्रं, पात्रं, भाजनं, भादं.
 PORT, *s.* (Harbour, haven) नौकाशयः, नौकाश्रयः, चाशयः, चाश्रय-
 स्थानं, उन्नतस्थानं, खातं, उन्नतस्थानं, नौकोन्नतस्थानं खातं, नीप-
 चानस्थानं, नीपचानयोग्यं खातं, नीरक्षस्थानं; 'reaches the desired
 port, इष्टस्थानं or इष्टदेशं गच्छति.—(Gate) द्वारं.
 PORTABILITY, *s.* वाह्यता, सुवाह्यता, सुवहनीयता, हस्तवाच्यत्वं, लघुता.
 PORTABLE, *a.* सुवाह्यः-खा-खं, वाह्यः &c., वहनीयः-या-यं, सुवहनीयः
 &c., सुखवाह्यः &c., अनायासवाह्यः &c., सुखवहनीयः &c., हस्तवाह्यः
 &c., सहजवाह्यः &c., लघुः-घु-घ्वी-घु.
 PORTAL, *s.* द्वारं, द्वार *f.*, उपद्वारं, प्रतीहारः, प्रवेशद्वारं, मुसं.
 PORTCULLIS, *s.* नगरद्वारोपरिस्थो जड्गमकपाटः तेन च शत्रोरागमनकाले
 पातितेन द्वारद्वारे रुप्यते, द्वारद्वारोपेधनयत्नं.
 To PORTEND, *v. a.* जप्रे सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), पूर्वे or पूर्वे दृश्
 (c. 10. दर्शयति-यितुं) or प्रदृश्, जनिष्टं सूच् or आधिद् (c. 10. वेद-
 यति-यितुं), पूर्वेचिह्नं or पूर्वेक्षणं दा, पूर्वेक्षणं भविष्यत् सूच् or
 जनिष्टसूचनं कृ or भाविष्यसनसूचनं कृ, भाविष्यं or उत्पातं or विनि-
 पातं शंस (c. 1. शंसति-सितुं), कुलक्षणं दा.
 PORTENT, *s.* (Omen) पूर्वेक्षणं, पूर्वेचिह्नं, पूर्वेक्षणं, शकुनं, भाविष्य-
 सूचकचिह्नं, भविष्यसूचकचिह्नं—(Omen of ill, prodigy) उत्पातः,
 उपसर्गः, विनिपातः, प्यतोपातः, जड्गतं, जरिष्टं, दुर्लक्षणं, अवलक्षणं,
 दुष्टिह्नं, अवचिह्नं, अपशकुनं, उपप्रवः, उपलिङ्गं, उपद्रवः, अत्ताहितं,
 उपाकृतं, अजन्मं, विनिहतां, अशुभलक्षणं, जनिष्टसूचकचिह्नं, भाविष्य-
 सनसूचकं or भाविष्यसूचकं चिह्नं, कुलक्षणं; 'ceremonies to
 avert portents,' जड्गताज्ञानि *f.*
 PORTENTOUS, *a.* उत्पातशंसी-सिनी-सि (नं), विनिपातशंसी &c., ज्ञोत्पा-
 तिकः-को-कं, धीपसर्गिकः-की-कं, जनिष्टशंसी &c., जनिष्टसूचकः-
 का-कं, जनिष्टवेदी &c., अशुभशंसी &c., अशुभसूचकः &c., भवि-
 ष्यसूचकः &c., अजन्मसूचकः &c., चहुतशंसी &c., जड्गतसूचकः &c.,
 चहुतः-ता-तं, अत्ताहितः &c., शाकुनः-नी-नं, शाकुनिकः-की-कं.

PORTENTOUSLY, *adv.* सोत्पातं, चहुतं, उत्पातपूर्व, दुर्लक्षणेन, कुलक्षणेन.
 PORTER, *s.* (Gate-keeper) द्वारपालः, द्वारी *m.* (नं), द्वाररक्षकः, द्वारस्थः,
 द्वारस्थः, द्वारस्थः. द्वारिकः, द्वारिकः, प्रतिहारः, प्रतीहारः-री *f.*,
 द्वारस्थितः, द्वारस्थितदशकः, दशकः—(Carrier of burdens) भारवाहः
 "हकः, भारवाही *m.* (नं), भारवाहिकः, भारिकः, भारी *m.* (नं), भारहरः,
 भारहारी *m.*, भारहारकः, बोटा *m.* (दृ).
 PORTERAGE, *s.* (Cost of carriage) वहनमूल्यं, वाहनमूल्यं, भारवाहनमूल्यं.
 —(Business of a porter) भारवाहनं, भारिककर्म *n.* (नं).
 PORTFOLIO, *s.* पत्राधारः, पृथुपत्राधारः, महापत्राधारः, बृहत्पत्राधारः.
 PORTHOLE, *s.* नौपाश्वेच्छिद्रं, नौपाश्वेमुखं, नौपाश्वेचातायनं.
 PORTICO, *s.* परशङ्कः, द्वारमकोष्ठकं, वहिद्वारमकोष्ठकं, द्वारमखण्डः-यं, देहली
 -लि *f.*, निष्काशः, परशङ्कः, चातायनं, पिष्टः, द्वारपिष्टः.
 PORTION, *s.* (Part) चंशः, भागः, विभागः, खण्डः-खण्डकः, जययवः, चङ्गं,
 भिन्नं, वेदः, भिन्नं, शकलः-लं—(Portion allotted, share) विभागः,
 चंशः, भागः, भाजितं, भाज्यं, खण्डः-खण्डकः, उद्धारः—(Share of an
 estate) चक्रपांसः, चक्रयभागः, रिकयभागः, पैतृकरिकयभागः, दायः,
 उद्धारः, जीवहारिकं—(Wife's fortune) स्त्रीधनं, यौतकं, यौतकं, युतकं,
 शुल्कः, जीवहारिकं, जयावाहनिकं, जयाधनं, यरिषहं.
 To PORTION, *v. a.* (Parcel out) विभक्तं (c. 1. भजति-ते-भङ्गं), प्रवि-
 भक्तं, खण्डं (c. 10. खण्डयति-यितुं), विभागशः or चंशांशं कृ or परि-
 कृप् or विभक्तं, चंशं, खंस्—(Endow) यौतकं or शुल्कं or वृत्तिं दा,
 प्रतिष्ठां कृ, प्रतिष्ठा.
 PORTIONABLE, *a.* विभाज्यः-ज्या-ज्यं, भाज्यः &c., खण्डनीयः &c., जीवहा-
 रिकः &c.
 PORTIONED, *p. p.* (Divided out) विभक्तः-क्ता-क्ते, प्रविभक्तः &c.,
 संविभक्तः &c., चंशितः-ता-तं, परिकृतः-त्यतः &c.—(Endowed) प्रति-
 धितः-ता-तं, गृहीतशुल्कः-क्ता-क्ते, गृहीतयौतकः &c.
 PORTIONING, *s.* विभागः, विभाजनं, प्रविभागः, विभागकरणं, भाजनं, चंशनं,
 उद्धारविभागः, विभागकल्पना, खण्डनं.
 PORTIONLESS, *a.* अचंशः-शा-शं, चंशहीनः-ना-नं, शुल्कहीनः-ना-नं.
 PORTLINESS, *s.* उदरविस्तारः, कायविस्तारः, शरीरगौरवं, शरीरसूलता,
 सूलशरीरत्वं, सूलकायत्वं, शरीरवृहत्त्वं.
 PORTLY, *a.* (Dignified in mien) गौरवशाली-लिनो-लि (नं), गौरी-
 पगामी &c., गौरवगतिः-ति-ति, गौरववृत्तिः &c.—(Bulky, cor-
 pulent) विस्तीर्णीकृतः-रा-रं, विस्तीर्णीकायः-या-यं, पृषूदर-रा-रं,
 सूलकायः &c., वृहत्कायः &c., सूलशरीरः &c.
 PORTMANTEAU, *s.* पन्थमयं वस्त्रपात्रं or वस्त्रभाजनं, वस्त्राधारः.
 PORTRAIT, *s.* प्रतिमा, प्रतिमानं, उपमा, उपमानं, उपमितिः *f.*, प्रतिमूर्तिः *f.*,
 प्रतिकृतिः *f.*, चित्रलेखा, चालेख्यं, चित्राकृतिः *f.*, चित्रं, प्रतिच्छन्दः-
 चन्दकं, प्रतिच्छाया, जीवित्यन्तिप्रतिमा.
 PORTRAIT-PAINTER, *s.* उपमाता *m.* (नं), चित्रलेखकः, चित्रकारः, चित्रकरः,
 चित्रलिङ्ग *m.* (खं), चालेख्यकृत् *m.*, उपमानकृत् *m.*, प्रतिमानकृत् *m.*
 PORTRAIT-PAINTING, *s.* चित्रलेखनं, चित्रलेखनं, उपमानकरणं, रूपकरणं.
 To PORTRAY, *v. a.* (Paint) चालिष, चिलिष, लिष, चिन्, वणै, उप-
 वणै—(Describe) वणै, अनुवणै, उपवणै, निरूप.
 PORTRAYED, *p. p.* वर्णितः-ता-तं, चालितः &c., चित्रितः &c., चित्रगतः &c.
 PORTRESS, PORTERESS, *a.* द्वारिकः, द्वारपालिका, प्रतीहारिणी, द्वाररक्षकी.
 To POSE, *v. a.* निरुद्धरीकृ, वाग्रोधं कृ, उन्नतरोपं कृ, वाग्रोधं कृ, प्रति-
 वाक्प्रोधं कृ, वाक्प्रखण्डनं कृ, उपमर्दं कृ, वाष् (c. 1. पापते-यितुं),
 मुहं (c. 10. मोहयति-यितुं), विमुहं, श्रुत्यं कृ.
 POSED, *p. p.* निरुद्धः-रा-रं, निरुद्धरीकृतः-ता-तं, वाधितः-ता-तं, । (7)

मोहितः -ता -तं, दिमोहितः &c., जुहितः &c., इतिकर्तृव्यतामूढः -दा -दं.
Poser, s. उपनर्दकः, बाधकः, पात्रोपकः, मोहकः, दिमोहकः.

Position, s. (Situation) स्थानं, स्थितिः f., अवस्थितिः f., संव्याने, पदं, आस्थेयं, पदविः -यी f.—(Attitude) चक्रस्थितिः f., शरीरस्थितिः f., आकाशः; 'of the feet.' पदस्थानः, पदविन्यासः.—(Principle laid down, proposition advanced) पताः, प्रतिज्ञा, प्रकृतिज्ञा, प्रनेयं, प्रतिज्ञेयं, प्रतिज्ञातं, भाषा, हेतुः m., पृथग्पराः उपन्यासः, अर्थः; 'false position,' रेत्याभासः, पद्याभासः, एवभासः, निव्याहेतुः m.—(State, circumstances) अवस्था, स्थितिः f., दशा, संस्थितिः f., भावः, वृत्तिः f., गतिः f.

Positive, a. (Explicit, express, direct) स्पष्टः -दा -दं, स्पष्टार्थः -धा -धं, व्यक्तः -ज्ञा -ज्ञं, सुस्पष्टः &c., कुस्पष्टः &c., अवगतः -ज्ञा -ज्ञं, अवज्ञार्थः -धा -धं, असन्दिग्धार्थः &c., अगूढः -दा -दं, अवगम्यः -ता -तं, प्रत्यक्षः -धा -धं.—(Peremptory, definite) नियतः -ता -तं, अवश्यकः -का -कं, आवश्यकः -को -कं, सुनियतः -ता -तं, निश्चितः &c., सुनिश्चितः &c., निर्णीतः &c., अव्ययस्विकः -को -कं, अविकल्परः -दा -दं, —(Absolute, real, existing in fact) वास्तवः -यी -यं, पारम्यविष्टः -को -कं, तथ्यः -या -यं, सत्यः -ता -तं, यथार्थः -धा -धं, नन् मतो सन् (न्), विद्यमानः -ता -तं, भूतः -ता -तं, तात्त्विकः -को -कं; 'positive charge,' तत्ताभिव्योगः.—(Settled by arbitrary appointment, not inbred) नियोगसिद्धः -दा -दं, नियोगप्रयुक्तः -ता -तं, नियोगहेतुः -का -कं, जमापसिद्धः &c., ससाभापिद्धः -को -कं, अनैसर्गिकः -को -कं, अनहजः -जा -जं, यहिजातः -ता -तं.—(Confident, sure) दृढनिश्चयः -या -यं, कृतनिश्चयः &c., वातनिश्चयः &c., निश्चितमगाः -नाः -नः (म्), निश्चितमनस्कः -ज्ञा -ज्ञं, निश्चयी -यिनी -यि (न्), दृढनिश्चयः -या -यं, दृढमतिः -तिः -ति, निःसंशयः -या -यं, निःसन्देहः -हा -हं.—(Confident in assertion) दाढ्येन समतयादी &c., or समतयादी &c., मताग्रही &c., समताभिमानो &c., मताभिमानो &c., दृढोक्तिः -क्ति -क्ति, उक्तनिर्वाही &c., प्रोक्तनिर्वाही &c.

Positively, adv. (Expressly) स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टार्थतम्, अव्यक्तं, असन्दिग्धं.—(Peremptorily, definitely) नियतं, सुनियतं, अवश्यं, अवगम्यं, निश्चितं, सुनिश्चितं, विकल्पेन विना.—(Absolutely, really) यन्तुतम्, तथ्यतम्, यथार्थतम्, तथ्यं, सत्यं, सत्यमेव.—(Confidently, surely) निश्चयेन, दृढनिश्चयेन, दृढनिश्चयपूर्वम्, सुनिश्चयेन, सुनिश्चयपूर्वम्, दाढ्येन, दृढं, सुदृढं.—(Dogmatically) स्मृताग्रहेण, मताग्रहेण, मताभिमानेन, दृढोक्तेन.

Positiveness, s. (Reality of existence) वास्तविकत्वं, तथ्यता, यथार्थत्वं, सत्ता, सत्यं, विद्यमानता, ससता -त्वं.—(Peremptoriness) दृढनिश्चयः -यत्वं, सुनिश्चयत्वं, दृढता, सुदृढता, दाढ्यं, अवज्ञता, सुस्पष्टता, नियतत्वं, सुनियतत्वं, दृढनिश्चयः, सुनिश्चयत्वं.—(Dogmatism) स्मृताग्रहः, मताग्रहः, मताभिमानं, दृढोक्तिः f.

To possess, v. a. (Have, hold) धृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति, धर्तुं), धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), आधा, विधा, भू (c. 3. निर्भाति, भर्तुं), दप् (c. 1. दधते -यितुं), शिल् (c. 10. शीलयति -यितुं), भुज्, आप्, प्राप्.—(Hold in use, enjoy, occupy) भुज् (c. 7. भुज्ति, भुंक्ति, भोक्ते), उपभुज्, परिभुज्, अनुभुज्, अधिभुज्, भोगं कृ, परिभोगं कृ, अधिष्टा, अध्याप्.—(Gain, obtain information of) आप् (c. 5. आप्नोति, आप्तुं), प्राप्, अवाप्, लभ्, उपलभ्, सासद्, अधिगम्, आविष्, समाविष्, आक्रम्, अध्याक्रम्.—(Have power over) अधिक्, प्रभू, अधिष्टा, वशीकृ.—(Engross, take up, as a thought, passion, &c.) आविष्, व्याप्, ग्रस्, आक्रम्.—(As an evil spirit, &c.)

आविष्, समाविष्.—(Give possession, make possessed of) अधिकारं दा, अधिक्, युज् in caus. See POSSESSED or.

Posse, a. p. p. (Held, occupied, enjoyed) धृतः -ता -तं, धारितः &c., आविष्टः -धा -धं, समाविष्टः &c., आक्रान्तः -ता -तं, भुज्, आ-क्र-क्तः &c., हस्तगतः -ता -तं, यस्तः -स्ता -स्तं, आसादितः &c., अधि-ष्टितः &c., अध्यासितः &c., आश्रितः &c., आपीनः -ता -तं.—(Gained) प्राप्तः -ता -तं, प्राप्तः &c., लब्धः -धा -धं, आगादितः -ता -तं, अधिगतः &c.—(Engrossed, affected by) आविष्टः &c., समाविष्टः &c., आक्रान्तः -ता -तं, यस्तः -स्ता -स्तं, उपहतः &c.; as, 'by love,' कामाविष्टः &c.; 'by avarice,' लोभाविष्टः &c.—(Possessed of, endowed with) युक्तः -ज्ञा -ज्ञं, सन्नितः -ता -तं, उपेतः -ता -तं, समन्वितः -ता -तं, उपपन्नः -जा -जं, सम्पन्नः &c., संयुक्तः -ता -तं, अनपेतः -ता -तं, विशिष्टः -धा -धं, शोभितः &c., सनायः -धा -धं or expressed by the affixes वत्, मत्, and इन्; as, 'possessed of wealth,' धनयान् वती -यत् (त्), धनी -निनी -नि (न्), धनयुक्तः &c., धनान्वितः &c.; 'possessed of prosperity,' श्रीमान् &c.; 'possessed of learning,' विद्यायान् &c., विद्यासम्पन्नः &c.; 'of a father,' पितृमान्. See POSSESSION.—(By evil spirits) भूता-विष्टः &c., भूतसमाविष्टः &c., पिशाचाविष्टः &c., भूतयस्तः &c., भूतस-पादितः &c., भूतार्द्रः -धा -धं, प्रेतपादितः &c., भूतोपहतः &c.

POSSESSION, part. धारी -रिणी -रि (न्), धारयन् -यनी -यत् (त्), दधन् -धती -धत् (त्), दधानः -ता -तं, दधः -धा -धं, शाली &c. See POSSESSED or.

POSSESSION, s. (Having, holding) धारणं, धरणं.—(Occupancy, ownership) अधिकारः, अधिकृतिः f., अधिकारस्थं, अधिकारिता -त्वं, भोगः, भुक्तिः, परिभोगः, आवेशः, समावेशः; 'taking possession,' आवेशनं, समावेजनं, आक्रमणं, आक्रान्तिः f., अध्याक्रमणं; 'to take possession of,' आविष् (c. 6. विशिष्ट -यितुं), समाविष्, आक्रम् (c. 1. आक्रमति -क्रमितुं), अध्याक्रम्; 'to put in possession,' नियुज् (c. 7. युज्ति -युंक्ति, c. 10. योजयति -यितुं), युज्, अधिक्, अधिकारं दा; 'come into one's possession,' हस्तगतः -ता -तं, आपीनभूतः -ता -तं, आपीनः -ता -तं.—(State of being possessed of or by) आविष्टता, आवेशः, आक्रमता, सम्पन्नता, युक्ता, शालिता, विशिष्टता.—(By evil spirits) भूतावेशः, पिशाचावेशः, आवेशः, समावेशः, भूतसंचारः, पिशाचसंचारः, भूतयस्तता, भूतोपहतत्वं, भूतवाधा, पिशाच-वाधा, भूताक्रान्तिः f., भूतक्रान्तिः f., ग्रहणमयः, भूतपीडा, पिशाचपीडा, उपद्रवः, उपसर्गः.—(Thing possessed of, property) स्वं, आपीन-द्रव्यं, आपीनयस्तु n., द्रव्यं, वस्तु n.—(Goods, possessions) द्रव्यं -व्यागि n. pl., वस्तु -स्तुनि n. pl., विद्रव्यं, विभयः, अर्थः, धनं, द्रविणं, यमु n., रिकयं, चययं, पूजनं, छेदादि n., भूमिः f.

Possessive, a. (In grammar) सत्पञ्चायकः -का -कं, अधिकरणवाचकः &c.; 'possessive case,' सत्पञ्चायः, पट्टी, पट्टी विभक्तिः.

Possessor, s. धारी m. -रिणी f. (न्), धारयन् m. -यनी f. (त्), धारय-या, अधिकारी m. -रिणी f. (न्), भोक्त m. (क्ते), परिभोक्ता m., भोगी m. (न्), परिभोगी m., उपभोक्ता m., शाली m. (न्), स्वामी m. -मिनी f.

Possibility, s. सम्भयः, सम्भावनं -ना, सम्भाव्यता, सम्भावनीयता, शक्यता, साध्यता, करणीयता, सम्भूतिः f.

Possible, a. शक्यः -यसा -यं, सम्भाव्यः -या -यं, सम्भावनीयः -या -यं, सम्भाव्यः -ता -तं, यदनशक्यः &c.; 'possible to be done,' करणीयः -या -यं, साध्यः -या -यं, साधनीयः -या -यं, कर्तुं शक्यः &c., उपपाद्यः -धा -धं, सम्पाद्यः &c., सम्पादनीयः -या -यं; as much

POS

as possible,' यथाशक्ति, यथाशक्ते; 'to be possible,' शक् in pass. (शक्ते), सम्भू; 'it is not possible,' न सम्भवति. The root शक् gives a passive sense to the infin.; as, 'it is not possible to be done,' कर्तुं न शक्नते.

POSSIBLY, adv. (By any power). This sense must be rendered by शक्ते, or the root शक् thus, 'all that can possibly be known,' यद् सर्वं ज्ञातुं शक्नते or शक्ते.—(Any how, by any means) कदाचित्, यथाकथञ्चित्, कथञ्चन, यथाकथञ्चन.—(Perhaps) किञ्चित्, अपिनाम, किल, स्यात्, कदापि, कदाचित्, नाम.

Post, s. (Piece of timber set upright, pillar) स्तम्भः, स्थायाः *m.*, स्तम्भा. अवष्टम्भः, अवस्तम्भः, उपस्तम्भः, दाहः *m.*; 'of a house,' गृहस्तम्भः, गृहदाहः *m.*; 'for securing an elephant,' जालानं, पन्थस्तम्भः.—(Office) अधिकायः, पदं, पदवी -पिः *f.*, नियोगः; 'post under government,' अधिकारपदं; 'an honorable post,' द्वाध्यपदं—(Station, position) स्थानं, पदं, पदविः -वी *f.*, आस्थपदं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*—(Military station) गुप्तस्थानं, सैन्यस्थानं.—(Post of danger in battle) वीराशंजनं, भयप्रदा युद्धभूमिः.—(For carrying letters) पत्रवाहनं, राजपत्रवाहनं, राजपत्रवाही *m.* (न), लेखवाहनं, राजलेखवाहनं -हकः, राजनियोगिभिर् भूतः पत्रकोपः, राजपाथकभृते लेखकोपः, राजपत्रवाहकः, राजलेखवाही *m.*

To post, v. h. (Travel with post horses or with speed) जवेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), जवाहनेन गम्, जयतुरीः or जवाद्यैः or जयपोटकेद् गम् or व्रज् (c. 1. व्रजति -यितुं).

To post, v. a. (Station) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), अवस्था, प्रतिष्ठा, नियुक् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते, c. 10. -योजयति -यितुं), विनियुज्.—(Fix to a post) स्तम्भे पन्थ, स्तम्भपदं -डां कृ.—(Expose to public reproach) नामादि प्रकाशयित्वा परिमवास्वदं कृ or अवमानास्वदं कृ or निरस्तारास्वदीकृ.—(Place in the post-office) पत्रस्थाने or लेखस्थाने निविश् in caus.

POSTAGE, s. पत्रवाहनमूल्यं, लेखवाहनमूल्यं, पाहनमूल्यं.

POST-BOY, s. जवाद्ययः, जवाद्यपालः, जवाद्यारोही *m.* (न), जवाद्यप्रेरकः.

POST-CHAISE, s. जयवाहनं, जयनरथाः, पत्रवाहनं, जवाद्ययुक्ते वाहनं.

TO POST-DATE, v. a. पश्चात् or परस्तात् कालं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

POST-DILUVIAL, POST-DILUVIAN, a. प्रलयोत्तरकालीनः -ना -नं, प्रलयानन्तरः -रा -रं.

POSTER, s. जयवी *m.* (न), प्रजयवी *m.*, जयनः, जयः, जवाद्यः, जयनाथः.

POSTERIOR, a. पश्चात्कालीनः -ना -नं, पश्चात्कालिकः -की -कं, उत्तरकालीनः -ना -नं, पश्चात्तः -ता -तं, उत्तरः -रा -रं, अपरः -रा -रं, अवरः &c., परः &c., अवरकालिकः -की कं, अपरकालिकः -की -कं.

POSTERIORITY, s. पश्चात्कालीनता, पश्चात्कालिकत्वं, अपरता -नं, अवरता -नं, परता, उत्तरता -नं, अपरकालिकत्वं, अवरकालिकत्वं.

POSTERIORLY, adv. पश्चात्, अपरतस्, उत्तरतस्, परतस्, अवरतस्, परस्तात्, परं, अपरं, उत्तरं.

POSTERIOUS, s. नितसः, गुदप्रदेशः, गुददेशः, परिपायः, पटिकं, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः.

POSTERITY, s. (Descendants, offspring) सन्तानं -नः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, वंशः, कुलसन्ततिः *f.*, फुल्लं.—(Succeeding generations in a general sense) पुत्रपौत्राः *m. pl.*, पुत्रपौत्रादि, पुत्रपौत्रादिसन्तानं.

POSTERN, s. पश्चद्वारं, प्रमुखद्वारं, पश्चकः, क्षुद्रद्वारं, उपद्वारं, खड्गिका.

POST-HASTE, adv. जवेन, सज्जं, सवेगं, जवाद्यवत्, जयनाथवत्.

POST-HORSE, s. जवाद्यः, जयनाथः, जयतुरगः, जयपोटकः.

POT

POSTHUMOUS, a. (Born after the death of the father) पितृमरणोत्तरजः -जा -जं, जनकमृत्युत्तरजः &c., पित्रुमरणोत्तरकः -का -कं.—(Published after the death of the author) कर्ममृत्युत्तरकः -का -कं, कर्ममरणोत्तरकः -का -कं, कर्ममृत्युत्तरकः &c.

POSTILLION, s. जवाद्यरोही *m.* (न), रथवाहकः, सारथिः *m.*, सूतः.

POSTMAN, s. पत्रवाहकः, पत्रवाहः, पत्रवाही *m.* (न), लेखवाहकः, लेखवाहकः, लेखहारः -रकः, लेखवाही *m.*, लेखनिकः.

POSTMASTER, s. पत्रवाहकाध्यक्षः, लेखहारकाध्यक्षः, पत्रवाहनादिकर्मन्माध्यक्षः, पत्रप्रेषादिकर्मन्माधिकारी *m.* (न).

POSTMERIDIAN, a. अपराह्निकः -की -कं, अपराह्निककालिकः -की -कं, पराह्निककालिकः -की -कं.

POSTMORTEM, a. मरणोत्तरः -रा -रं, मृत्युत्तरः &c., मर्यानन्तरः -रा -रं.

POSTNATE, a. उत्तरः -रा -रं, उत्तरजः -जा -जं, अवरजः &c., परः -रा -रं.

POST-OFFICE, s. पत्रस्थानं, लेखस्थानं, लेख्यस्थानं, पत्रगृहं, पत्रगारं, लेख्यागारं, लेखगृहं, लेख्यकुटी, लेख्यगृहं.

To POSTPONE, v. a. आकालान्तरात् or परकालं यावत् तज् (c. 1. तजति, तज्ते) or परितज्, उत्तरकालं यावद् विनृज् (c. 6. -वृजति -वृज्ते) or अपवृज् or या in caus. (यापयति -यितुं), पिलच् (c. 1. -लसते चितुं, c. 10. -लसयति -यितुं), पिलचनं कृ, शिपिल (nom. शिपिलयति -यितुं).

POSTPONED, p. p. आकालान्तरात् or परकालं यावत् तज् -ज्ता -ज्ते or परितज्जः &c. or विसर्जितः -ता -तं or विनृजः -ष्ट -ष्टं or यापितः -ता -तं, पिलसितः -ता -तं, शिपिलितः &c.

POSTPONEMENT, s. आकालान्तरात् or परकालं यावत् तज्जः or परितज्जः or विसर्जनं or यापनं, कालयापः -पनं, विलचः -चनं.

POSTSCRIPT, s. पश्चात्लेखः, पश्चात्लिखितं, पश्चात्लिपिः *f.*, अनुलिखितं.

POSTULATE, s. अनुमानमूलं, स्वीकृतपदः, देश्यं, सिद्धवद् गृहीतपदं.

POSTURE, s. चन्द्रस्थितिः *f.*, अङ्गनस्थितिः *f.*, अङ्गनविन्यासः, शरीरस्थितिः *f.*, शरीरविन्यासः, शरीरसंस्था, स्थितिः *f.*, भूमिः *f.*, भूमिका.—(A posture in religious meditation as practised by devotees, &c.) आसनं, ध्यानयोगासनं. Eighty-four kinds of these postures are enumerated, of which some are the following: पद्मासनं, व्रजासनं, भद्रासनं, कूर्मासनं, नयूरासनं, प्रेतासनं, कुङ्कुमासनं, गोमुटासनं, गोरघासनं, वीरासनं, दण्डासनं, वासनं, मुद्रा.—(Position, condition) स्थितिः *f.*, अवस्था, संस्थितिः *f.*, दशा.

POSTURE-MASTER, s. अङ्गविन्यासशिष्यकः, शरीरविन्यासशिष्यकः, अङ्गविद्येशिष्यकः, अङ्गविन्यासदेशिकः.

POST, s. (Motto on a ring, &c.) अङ्गुरीयकलेखः, मुद्रास्वपाथः.—(Nosegay) पुष्पगुच्छः -च्छकः, पुष्पस्तयकः.

Pot, s. (For culinary or domestic purposes) भाखं, पात्रं, भाजनं, स्थाली -लं, पिठः -रं, उखा, 'पिष्टपचनं, दासनं, पाहिनी, कुखं, उपा; 'interior of a pot,' स्थालीविहं.—(Water pot) पटः, कुम्भः -म्भी, कुखी, कलशः, कलसः -सी, उदकपात्रं, उदकुम्भः, कमण्डलुः *m.*, निपाः, चतुः; 'iron pot,' अयस्कुम्भः; 'boiled in a pot,' स्थाली-पक्क -क्का -क्की; 'fit to be boiled in a pot,' स्थालीविहीयः -या -यं, स्थालीविलयः -त्या -त्यं.

To POT, v. a. भाखे निविश् in caus. or निपा or रज्, भाखीकृ, उपज्.

POTABLE, a. पेयः -या -यं, पानीयः &c., पानयोग्यः -ग्या -ग्यं, पानार्हः -ही -हं.

POTASH, s. क्षारः, यवक्षारः, सज्जिकाक्षारः, सज्जिः *f.*, सज्जिका.

POTATION, s. पानं, पानोत्सवः, सन्धीतिः *f.*, पपीतिः *f.*, पानसमारम्भः.

POURING, s. सेचनं सेकः, निपेकः, निपेचनं, सावयं, प्रसावयं, सवः -वयं च्योतः, श्र्योतः, प्राधारः.

POURING, part. चहुशः सुतः -ता -नं or प्रसृतः &c., सवन् -वन्तो -वत् (न्) or स्पन्दी -न्दिनी -न्दि (न्), ययैन् &c., अतिवयैन् &c., बहुवयैकारो &c., बहुचलसायो &c.

To POUR, v. n. अन्नःक्रोधाद् ओष्ठौ प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), ओष्ठप्रसारणं कृ, ओष्ठौ or ओष्ठधरौ प्रसार्य अन्नःकोपं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं) or सूच्, अन्नःकोपाद् प्रसारितोष्ठः -घा or प्रसारितोष्ठः -घा स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or घृत्, अन्नःक्रोथेन ओष्ठौ प्रसार्य उदासीनः -ना स्या or घृत्.—(Be prominent) उन्नतः -ता -नं भू, उन्नतीभू, प्रकटः -टा -टं भू.

POUR, s. (Fish) स्थूलशिरस्कः समुद्रीयमत्स्यभेदः.—(Fit of sullenness) अन्नःक्रोधावेशः, अन्नःकोपावेशः, वैरक्रावेशः.

POURING, s. अन्नःक्रोधात् or अन्नःकोपाद् ओष्ठप्रसारणं, अन्नःकोपसूचनायै च ओष्ठधरप्रसारणं, अन्नःकोपना उदासीनता.

POVERTY, s. दरिद्रता, दारिद्र्यं, दारिद्र्यं, निर्धनता -त्वं, धनहीनता, अल्पधनता, अधनता -त्वं, दरिद्रदशा, दरिद्रावस्था, धनाभावः, अर्थहीनता, अर्थभावः, द्रव्यहीनता, द्रव्याभावः, निर्द्रव्यता, दीनता, दैन्यं, निष्क धनत्वं -ता, निष्काधनत्वं, अनिवृत्तिः f., दुर्गतिः f.; 'reduced to poverty,' गतधनः -ना -नं, विगतधनः &c., गतविभवः -वा -वं, नष्टधनः &c., नष्टार्थः -वो -वै, धनप्युतः -ता -नं, गतार्थः &c., विगतश्रीकः -का -कं, गतश्रीकः &c., दरिद्रता -ता -नं.

POVERTY-STRICKEN, a. दारिद्र्यप्लतः -स्ता -स्तं, दारिद्र्योपहतः -ता -नं.

POWDER, s. चूर्णं, पिष्टं, धोदः, धोदितं, पिष्टातः, पटवासः -सकः, रेणुः m., पांशुः m., वासयोगः, गुल्फकः -रिडकः -का.—(Gunpowder) आग्नेयचूर्णं, शीघ्रदासचूर्णं; 'to reduce to powder,' चूर्णीकृ, धोदीकृ, रेणुशः कृ.

To POWDER, v. a. (Pulverize) चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), चूर्णीकृ, धोदीकृ, पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निपिप्, धुद् (c. 7. धुणक्ति, धोष्टुं), गुल्फः, कुद्, रेणुशः कृ.—(Cover with powder) चूर्णीकृतं -ता कृ, चूर्णीकरो -वो कृ, सचूर्णीकृ.

POWDER-BAG, s. चूर्णीधारः, चूर्णीपात्रं, केशचूर्णीधारः.

POWDERED, p. p. चूर्णितः -ता -नं, चूर्णीकृतः &c., सचूर्णितः &c., पिष्टः -घा -टं, धोदितः -ता -नं, धोदीकृतः &c., गुल्फितः &c.; 'finely powdered,' धोदितः -घा -टं; 'coarsely,' सचूर्णितः &c.

POWDER-MAGAZINE, s. आग्नेयचूर्णीगारं, दासचूर्णीगारं.

POWDERY, a. (Friable) सुचूर्णीनीयः -या -यं, चूर्णयोग्यः -ज्या -ज्यं.—(Made of powder, resembling it) चूर्णी -विदं -वि (न्), चूर्णमयः -यो -यं, चूर्णीवान् -वतो -वत् (न्), धोदगन् &c., सचूर्णः -वो -वै, सधोदः -दा -दं, पांशुलः -ला -लं.

Power, s. (Force, strength) शक्ति f., चलं, सामर्थ्यं, समर्थता, वीर्यं, ऊर्जः, प्रभावः, पराक्रमः, प्राणः, सहः -हं, सहस् m., द्रविणं.—(Ability, faculty) शक्ति f., आशक्ति f., शक्तता, चलं, सामर्थ्यं, धमता, कर्तृत्वं, विभवः; 'according to one's power, to the utmost of one's power,' यथाशक्ति, यथाचलं, यथासामर्थ्यं, यावच्छक्तं, शक्तिज्ञः; 'power of utterance,' वाक्शक्ति f., वाग्विभवः.—(Power of the mind) मनःशक्ति f., भीतिशक्ति f.—(Energy, might) वीर्यं, तेजस्, प्रतापः, पराक्रमः, विक्रमः, ऊर्जः, शीर्यं, सारता, स्वाय m. (न्), शुभ m. (न्), शुभं.—(Momentum) वेगः, आपातः, तरस् m.—(Efficacy, influence) प्रभावः, प्रभवः, प्रावत्यं, प्रभुता, प्रभविष्णुता, प्रभवत्यं, अधिकारः, शक्ति f., चलं, गौरवं, भाटः, प्रतापः, यशः.—(Command, subjection, authority) वशं, अधिकारः-रित्वं, आधिपत्यं,

ऐश्वर्यं, प्रभुत्वं -ता, ईशत्वं, अधीनत्वं; 'to bring under one's power,' वशीकृ, आत्मवशीकृ, आत्मवशं नी, आत्माधीनं -नां कृ, स्वाधीनं -नां कृ, स्ववशीकृ, आत्मायनं -जो कृ; 'in the power or under the power of,' वशः -शा -शं, अधीनः -ना -नं, आयतः -जा -जं in comp.; as, 'in the power of the king,' राजवशः -शा -शं, राजाधीनः -ना -नं.—(Possession, occupancy) अधिकारः, आधिकारस्थः, हस्तः; 'fallen into one's power,' हस्तगतः -ता -नं.—(Legal authority) अधिकारः.—(Superhuman power) विभूतिः, भूतिः f., प्रभावः.—(Sovereign, one invested with power) अधिपतिः m., अधिकारो m. (न्), प्रभुः m., अधीशः.—(Force, army) चलं, सैन्यं, सेना, सैन्यभाटः.—(In algebra and arithmetic) कुट्टकः, पातः; 'to have power over,' प्रभू (c. 1. -भवति -वितुं), ईश (c. 2. ईष्टे, ईशितुं).

POWERFUL, a. (Having great strength or force) चलवान् -वतो -वत् (न्), बली -लिनी -लि (न्), प्रबलः -ला -लं, सचलः -ला -लं, महाचलः &c., शक्तिमान् &c., महाशक्तिः -क्ति -क्ति, शक्त -क्ता -क्तं, पलिशः -घा -घं, चलाढ्यः -ढ्या -ढ्यं, समर्थः -वो -वै, धमः -मा -मं, ऊर्जसलः -ला -लं, ऊर्जस्वी &c., ऊर्जस्वान् -वतो &c., ऊर्जितः -ता -नं, बलीजितः &c., प्रभावी &c., सप्रभावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, चलनमः -मा -मं, ऊर्यदोः -रा -रं.—(Mighty, puissant, potent) महाविक्रमः -मा -मं, वरुविक्रमः &c., पराक्रान्तः -न्ता -नं, पराक्रमी &c., विक्रमी &c., ऐश्वर्यवान् &c., प्रतापवान् &c., प्रतापी &c., वीर्यवान् &c., महान् -हतो -हत् (न्), महोत्तमः -मा -मं, महौजः &c., विभूतिमान् &c., महोदार -रा -रं.—(Efficacious) सप्रभावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, सतेजः &c., तेजस्वी &c., अनोयः -या -यं, धमः -मा -मं.—(Forcible to persuade) सुनिश्चायकः -का -कं, सुनिश्चयनकः -का -कं, प्रबलः &c., सचलः &c., सुदृढः -ढा -ढं.

POWERFULLY, adv. चलवद्, सचलं, प्रबलं, प्रावत्येन, महाचलेन, सप्रभावं, प्रभावेन, महाशक्त्या, महाशक्तिपूर्वं.

POWERFULNESS, s. सचलता, महाचलता, प्रबलता, प्रावत्यं, चलवत्त्वं, शक्तता, शक्तिमत्त्वं, सप्रभावत्वं, वीर्यवत्त्वं.

POWERLESS, a. निर्वलः -ला -लं, सचलः &c., चलहीनः -ना -नं, शक्तिहीनः &c., अशक्त -क्ता -क्तं, असमर्थः -वो -वै, निश्शक्तिः &c., शक्तिशून्यः -न्ना -न्यं, निष्परक्रमः -मा -मं, निष्प्रभावः -वा -वं, सामर्थ्यहीनः &c., वीर्यहीनः &c., विवशः -शा -शं, अवशः &c.

POWERLESSNESS, s. अशक्ति f., निर्वलता, चलहीनता, असामर्थ्यं, शक्तिहीनता, शक्तिशून्यता, बलाभावः, प्रभावाभावः, निष्प्रभावत्वं.

Pox, s. (Small pox) रक्तवटी, रक्तवरटी, विस्फोटः, रक्तस्फोटः, शीतला. See the word.—(Cow pox) गोस्त्रनशीतला.—(Venereal disease) उपदंशः, वृषणकचूः f.; 'afflicted with it,' उपदंशी -शितनी &c.

PRACTICABILITY, PRACTICABLENESS, s. साध्यता -त्वं, करणीयता सुसाध्यता, शक्यता -त्वं, करणशक्यता, सम्भाष्यता -त्वं, सुगमत्वं.

PRACTICABLE, a. माध्य -ध्या -ध्यं, करणीयः -या -यं, करणशक्यः -ज्या -ज्यं, शक्यः &c., कर्तुं शक्यः &c., कृतं -ता -नं, सम्भाष्यः -ध्या -ध्यं, सम्भावनीयः -या -यं, उपपाद्यः -द्या -द्यं, सुकर -रा -रं, सुगम -मा -मं, सुसाध्यः &c., सुसमाध्यः &c., सुदुष्कर -रा -रं.

PRACTICAL, a. (Pertaining to practice or action) साम्प्रसिकः -को -कं, अभ्याससम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), क्रियासम्बन्धी &c., कार्मिकः -की -कं, कार्थिकः &c.—(Capable of practice) अभ्यासी &c., व्यवसायी &c., अभ्यासात्मकः -का -कं, क्रियावान् -वतो -वत् (न्), अभ्यासधमः -मा -मं.—(That may be used in practice) व्यवहार्यः

PRE

रचेणकारो-रिणी-रि (न). वानरशीलः-ला-लं, क्रोडशीलः &c.,
छन्दो &c., चपलः-ला-लं.
To PRATE, v. n. जल्य् (c. 1. जल्यति-त्यितुं), उपजल्य्, प्रल्य् (c. 1.
-लपति-पितुं), जनपेक्षं or घृषा भाप् (c. 1. भापते-पितुं) or पद्
(c. 1. यदति-दितुं), बहु भाप् or पद्, चरित्तयेयेन or जल्यतं भाप्,
जनपेक्षकचपनं कृ, चालस्यचपनं कृ, घृषाकषां कृ.
PRATER, s. जल्यकः, जल्यकः, जल्यी m. (न), उपजल्यी m., चापालः,
चापाटः, चापटूकः, बहुभापी m. (न), बहुपादो m.
PRATING, s. जल्यः-त्यनं, प्रनल्यः, गल्यितं, प्रलापः, प्रलपितं, निरपेक्ष-
भापणं, घृषाभापणं, जनपेक्षकचपनं, बहुभापणं.
PRATIQUE, s. संसामानुज्ञा, गमनागमनानुज्ञा, सम्प्रकांनुज्ञा.
To PRATTLE, v. n. चालयद् जल्य् or भाप्, चटचट (nom. चटचटामते).
See To PRATE.
PRATTLE, PRATTLING, s. गल्यितं, जल्यः, प्रलापः, प्रलपितं, चालप्रलापः,
चालालापः, चालभापणं, चालचपनं, चालगल्यः, कलभापणं. See PRATING.
PRATTLER, s. चालयद् जल्यो or जल्यकः, चालालापी m. (न), चालभापी m.
PRAVITY, s. भयता, भंशः, दुष्टता, विप्रदुष्टता, भेषः, विक्रिया.
PRAWN, s. बृहच्छल्म, इचाकः, गज्जटियः, चगिनमत्तयः.
To PRAY, v. n. प्रार्प् (c. 10. -सर्पयते-पितुं), प्रार्पतां कृ, प्रार्पनं कृ,
कृतान्नार्तिः or चन्नार्तिं कृत्वा प्रार्प्.—(To God) ईश्वरप्रार्पनां कृ, देवप्रार्-
पनां कृ, भगवत्प्रार्पनां कृ, ईश्वरपूनां कृ.—(Invoke by prayer)
आशास् (c. 2. -शास्ते, c. 1. -शास्ते-मितुं).—(Pray in a low voice)
जप् (c. 1. जपति-पितुं), प्रनप्, जपनं कृ.
To PRAY, v. a. (Entreat, implore) प्रार्प्, जम्पप्, नम्प्राप्, चर्प्,
कृतान्नार्तिः प्रार्प् or याप् or जम्पियाप् or नंयाप् or नम्पियाप्,
विनयेन स्तार्पि निविद्, विनी, याज्ञां कृ.
PRAYED, p. p. प्रार्पितः-ता-तं, जम्पपितः &c., याचितः &c., जम्पियाचितः &c.
PRAYER, s. प्रार्पना, प्रार्पनं, जम्पपना, चर्पः, याचना, याज्ञा, विनयेन
ह्यार्पनिवेदनं; 'to God,' ईश्वरप्रार्पना, देवप्रार्पना, भगवत्प्रार्पना,
ईश्वरपूना; 'inaudible repetition of prayers,' नचः, जपनं,
नपयतः; 'engaged in repeating prayers,' जपपरायणः-या-
यं; 'granting prayers,' चरतः-ता-दं.
PRAYER-BOOK, s. प्रार्पनापद्धतिः-तो f., प्रार्पनासंहिता, प्रार्पनाग्रन्थः.
PRAYERFUL, a. प्रार्पनापरः-ता-रं, प्रार्पनाशीलः-ला-लं, जपपरायणः-
शा-यं, जपनशीलः &c., भजनशीलः &c., ईश्वरपूनाशीलः &c.,
ईश्वरभावनः-ता-नं, प्रार्पनापिबः-शा-यं, भजनपरायणः-गा-यं.
To PREACH, v. n. धर्म्मं प्रवक्त्य् (c. 2. -वक्ति-क्तुं) or प्रचर् (c. 10. -चार-
यति-यितुं) or उपदिश्य् (c. 6. -दिशति-नेष्टुं), धर्म्मोपदेशं कृ, धर्म्मप्रवचनं
कृ, धर्म्मप्रचारणं कृ, धर्म्मकचपनं कृ, धर्म्मोपदेशभापणं कृ, धर्म्मोपदेशवि-
षयवाचनं कृ.
To PREACH, v. a. (Proclaim, publish) प्रचर् (c. 10. -चारयति-यितुं),
उचर्, विपुर् (c. 10. घोषयति-यितुं), युप्, उहुप्, प्रख्या (c. 2. -ख्याति-
तुं) or caus. -ख्यापयति-यितुं), आख्या, ख्या, कप्, प्रवच्, प्रवद्,
कृत्, प्रकृत्, प्रकटीकृ.—(Deliver, pronounce) पद्, प्रवद्, चर्,
उचर्, उदादि, उदीर्.
PREACHER, s. (Of religion) प्रवक्त m. (कृ), धर्म्मप्रवक्त m., प्रचारकः,
धर्म्मप्रचारकः, उपदेशकः, धर्म्मोपदेशकः, उपदेशी m. (न), धर्म्मोपदेशी m.,
कचकः, धर्म्मकचकः.—(Proclaim) घोषकः, विघोषकः, ख्यापकः,
घोषणाकृत्.
PREACHING, s. धर्म्मोपदेशः, उपदेशः, धर्म्मप्रचारणं, प्रचारणं, धर्म्मप्रवचनं,
प्रवचनं, उचारणं, घोषणं-शा, विघोषणा, ख्यापनं.

PREAMBLE, *s.* प्रस्तावना, उपोद्घातः, आभारः, आरम्भः, उपस्थापनः, प्रारम्भः.
 PREBEND, PREBENDARY, *s.* See CANON, CANONRY, *s.*
 PRECARIOUS, *a.* (Uncertain, doubtful) अनिश्चितः -ता -तं, मन्दिरः -ग्या -थं, मन्दिरम् -स्या -स्यं, संज्ञायः &c., सांज्ञिकः -की -कं, शास्त्रिणः -ता -तं, शास्त्रीयः -या -यं, सज्जः -द्वा -द्वं, शङ्कामयः -यी -यं, पैकलिकः -की -कं, चम्पिरः -रा -रं, समुद्रः -या -यं, चनेष्टिकः -की -कं, स्थितिसंज्ञाय &c., स्थितिज्ञाय &c.—(Depending on the will of another) चत्वापीनः -त्ता -तं, परापीनः &c., परायता -त्ता -तं, चत्वापीनः &c., चत्वापनः &c.
 PRECARIOUSLY, *adv.* अनिश्चितं, मन्दिरं, सज्जं, समंज्ञायं, चम्पिरं.
 PRECAUTIONS, *s.* अनिश्चितं, अनिश्चितं, मन्दिरता, सज्जता, शङ्कामयता, पैकलीयता, चम्पिर्यं, चम्पिरता -त्वं, चत्वापीनता, परापीनता, चत्वापीनता, स्थितिसंज्ञाय, स्थितिज्ञाय.
 PRECATIVE, PRICATORY, *a.* प्रार्थकः -का -कं, प्रार्थनात्मकः &c., प्रार्थनायः -या -यं, प्रार्थनाकारी -रिगी -रि (न), याचकः -जा -कं.—(Pre-cative tense) प्रार्थना.
 PRECAUTION, *s.* पूर्वोपायः, चयोपायः, निवारणोपायः, अनिष्टनिवारणोपायः, अनिष्टवारणोपायः, निषेधोपायः, प्रतिषेधोपायः, आपदावारणोपायः, आपादनियारणोपायः, पूर्वोपायान् -नता, चय्योपायान्, पूर्वोपायान्, पूर्वोपायान्, 'to take precautions,' पूर्वोपायान् कृ.
 PRECAUTIONARY, *a.* पूर्वोपायमापन्नः -जा -कं, पूर्वोपायरूपः -या -यं, पूर्वोपायं अनिष्टनिवारणः -जा -कं or अनिष्टप्रतिषेधकः &c., पूर्वोपायेन अनिष्टनिवारणः &c.
 To PRECISE, *v. a.* चय्रे or चयतो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or सू (c. 1. सरति, सन्तुं), पुरम् or पुरतो गम् or सू or चर (c. 1. परति -रितुं) or वा (c. 2. याति -तुं), चय्रे वृत् (c. 1. चरति -रितुं), पुरतो वृत्, मुख्यः -रया -रयं भू, मुख्यतो वृत्.—(In rank) चय्यपदव्ययः -स्या -स्यं भू, चय्यमानाः -रा -रं भू, चय्यमानम् चरं (c. 1. चरति -रितुं), चय्यपदे वृत् or स्या.
 PRECISED, *p. p.* पुरोगतः -ता -तं, चय्यगतः -ता -तं, पुरःसरः -रा -रं in comp., पुरोगमः -ता -तं in comp., पूर्वकः -जा -कं in comp.
 PRECEDENCE, PRECEDENCY, *s.* (Going before) पुरोगतिः, *f.* पुरोगमनं, चय्यगतिः, *f.* चय्यगमनं, चय्यसरः, चय्यतःसरः, चय्यसरः, चय्यवर्त्तनं, चय्यवर्त्तित्वं.—(In rank) चय्यपदं, चय्यपदवर्त्तनं, चय्यपदं, चय्यपदवर्त्तनं, चय्यमानं, चय्यमान्यता, चय्यगम्यता, चय्यपूना, चय्यपूज्यता, चय्यमानाहता -त्वं, चय्यधिकपदं, चय्यधिकमानाहता, चय्येता, प्राग्भावः, चय्यपदं, मुख्यता, प्रधानता, प्राधान्यं, प्रथमता, प्राथम्यं, चादित्वं, उत्कर्षः.
 PRECEDENT, *s.* (Previous example) पूर्वप्रतिमा, पूर्वदृष्टान्तः, पूर्वनिदर्शनं, पूर्वोदाहरणं, प्रतिमा, प्रमाणः, 'an unheard of precedent,' अपूर्वप्रतिमा.
 PRECEDENT, PRECEDING, *a. or part.* चय्यगः -गा -गं, चय्यगामी -गिनी -मि (न), चय्यसरः -रा -रं, चय्यसरः &c., चय्यतःसरः &c., पुरोगः -गा -गं, पुरोगमः -ता -तं, पुरोगामी &c., पुरःसरः -रा -रं, प्राग्गामी &c., पुरःसरः &c., पुरःसरः &c., पूर्वसरः &c., पुरोगतः -ता -तं, पुरोगतिः -तिः -ति, पूर्वः -त्ता -तं, पूर्वकः -जा -कं, प्राक्कः -नी -नं.
 PRECEDENTED, *a.* दृष्टपूर्वः -द्वा -द्वं, भूतपूर्वः &c., दृष्टप्रतिमा -ता -तं, सपूर्वप्रतिमा &c., दृष्टोदाहरणः -या -यं, दृष्टसादृश्यः -रया -रयं.
 PRECEDENTLY, *adv.* पूर्वकं, पूर्वगतं, चय्य, चय्यतः, पूर्वं, पुरम्, पुरतः.
 PRECEPT, *s.* चय्यगायकः, चय्यगता *m.* (न), पूर्वगायकः, पूर्वगायकः.
 PRECEPT, *s.* विधिः *m.*, विधानं, नियमः, कलाः, निदेशः, निर्देशः, सूत्रं, शासनं, अनुशासनं, चादेशः, चोदना, प्रचोदनं, ज्ञान, नियोगः, निगमः, ज्ञानः.

PRE

PRE

PRE

PREDATORY, a. लुपतनकारी -रिखी -रि (न), अपहारकः -का -के, संप-
हारकः -का -के, लुण्ठाकः -का -के, उपद्रवी &c., उपद्रुवायकः &c.
PREDECESSOR, s. पूर्वधिकारी *m.* (न), पूर्वगः, अग्रगः, पूर्वभोगी *m.* (न).
PREDDESTINARIAN, s. दैहिकः, देववादी *m.* (न), अदृष्टवादी *m.* (न),
अदृष्टमावलम्बी *m.*, दैवचिन्तकः, दैवपरः, देवाधीनः, देवायत्तः, दैवप-
रायणः, प्रारम्भवादी *m.*
To PREDESTINATE, PREDESTINE, v. a. अग्रे or पूर्वे निरूप (c. 10. -रूप-
यति -यितुं) or प्रक्षुप् or निर्दिष्ट or नियुक् or प्रयुक् or विधा.
PREDESTINATED, PREDESTINED, p. p. अग्रनिरूपितः -ता -तं, पूर्वनिरु-
पितः &c., अग्रप्रकल्पितः &c., पूर्वनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, दैहिकः -को -कं,
अवश्यम्भावी -विनी -वि (न), भावी &c., अवश्यम्भवितायः -या -यं,
देवाधीनः -ना -नं, दैवपरः -रा -रं, अदृष्टाधीनः &c.
PREDESTINATION s. अग्रनिरूपणं, पूर्वनिरूपणं, पूर्वयोजनं -ना, पूर्वनि-
योजनं, पूर्वनिर्देशः, अग्रप्रकल्पनं -ना.—(The doctrine) दैहिकता
-त्वं, देववादः, अदृष्टवादः, दैवमतं, अदृष्टमतं, प्रारम्भवादः, दैवचिन्ता.—
(State of being predestined) देवाधीनता, देवायत्तता -त्वं, अदृष्टा-
धीनता, दैवपरता, अवश्यम्भवितायता.
PREDETERMINATION, s. अग्रनिश्चयः, पूर्वनिश्चयः, पूर्वसङ्कल्पः, पूर्वनिश्चयः.
To PREDETERMINE, v. a. अग्रे or पूर्वे निश्चि or निर्णी, पूर्वनिश्चयं कृ,
पूर्वसङ्कल्पं कृ.
PREDETERMINED, PREDETERMINATE, v. a. पूर्वनिश्चितः -ता -तं, अग्रनि-
श्चितः &c., अग्रनिर्णीतः &c., पूर्वनिर्णीतः &c., पूर्वसङ्कल्पितः -ता -तं,
पूर्वनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.
PREDIAL, a. क्षेत्रिकः -की -कं, क्षेत्र in comp.; 'predial slave,' क्षेत्रदासः.
PREDICABILITY, s. याच्यता, कथनीयता, कथ्यता, पञ्च शक्यता, याद्यता.
PREDICABLE, a. वाच्यः -या -यं, कथनीयः -या -यं, पञ्च शक्यः -यना -नं,
याद्यः -द्या -यं.
PREDICAMENT, s. (In logic) पदार्थः, समानाधिकरणं, समानपदं, समा-
नपदं, प्रकृतिः *f.*—(Condition, plight) दशा, अवस्था, स्थितिः *f.*,
गतिः *f.*, दुर्दशा.
To PREDICATE, v. a. वद् (c. 1. वदति -दिहति), कथ् (c. 10. कथयति -यितुं),
वच् (c. 2. वक्ति -क्ते), उपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अधिधा (c. 3.
-धाति -धातुं), अवच्छेदं कृ, विशेषणं कृ, विशिष् (c. 10. -शेषयति -यितुं).
PREDICATE, s. पाच्यं, पदार्थः, विशेषणं, विशेषकं, लक्षणं, चाद्यं, पदा-
भिधेयं, पदशब्दं, अवच्छेदः -दकः; 'relation between the pre-
dicate and the subject,' पाच्यपाचकभावः, विशेषणविशेष्यभावः;
'subject of a predicate,' विधेयं, अनुपाद्यं.
PREDICATED, p. p. कथितः -ता -तं, विशेषितः -ता -तं, अवच्छिन्नः -ता -तं,
विहितः -ता -तं; 'is predicated,' उच्यते, कथ्यते, उपदिश्यते.
PREDICATION, s. कथनं, विशेषणं, अवच्छेदनं, पदाभिधानं, विधानं.
To PREDICT, v. a. (Foretell) अग्रे or अग्रतः or पूर्वे कथ् (c. 10. कथ-
यति -यितुं) or वद् (c. 1. वदति -दिहति) or प्रवद् or वच्, प्राक्सम्भवात्
कथ्, भविष्यद् वद् or कथ्, भावि कथ्, भाविकथनं कृ, भविष्यत्कथनं कृ,
भविष्यत् or अनागतं प्रवृत् in caus. or अग्रे दृश्, प्रत्याह (c. 1.
-हरति -ते -हन्ते).
PREDICTED, p. p. अग्रकथितः -ता -तं, पूर्वकथितः &c., प्राक् सम्भवात्
कथितः &c. or उक्त -क्ता -क्तं or प्रद्विजितः &c.
PREDICTION, s. भाविकथनं, भविष्यत्कथनं, अनागतकथनं, अग्रकथनं,
पूर्वकथनं, प्राक्सम्भवात् कथनं, प्रदर्शनं, अनागतप्रदर्शनं, भविष्यद्विधानं,
भविष्यद्वक्तृत्वं, उद्घोषनं.
PREDICTIVE, a. पूर्वकथकः -का -कं, अग्रकथकः &c., प्रदर्शकः &c., उद्घोषकः &c.

PRE

PREDICTOR, s. भाविकथकः, भविष्यत्कथकः, भविष्यद्वक्ता *m.* (न), अग्र-
वादी *m.* (न), पूर्ववादी *m.*, प्रदर्शकः, अनागतदर्शकः, भाविवक्ता *m.*,
भाविवदशकः, देवज्ञः, नैमित्तिकः.
PREDILECTION, s. पूर्वानुरागः, पूर्वानुरक्तिः *f.*, पूर्वप्रीतिः *f.*, पूर्ववैदः,
'पूर्ववृत्तिः *f.*, पूर्वचन्दस् *n.*, प्रावर्त्य.
To PREDISPOSE, v. a. अग्रे or पूर्वे प्रयुक् in caus. or प्रयुक् or नियुक्
or मोक्षद् in caus., प्रयणीकृ, प्रवर्ण-यांकृ, उन्मुलीकृ, उन्मुलं -र्यां
कृ; 'to predispose to disease,' रोगमुत्पादं कृ, रोगयोग्यं -ग्यां कृ,
रोगपात्रं कृ, रोगास्पदं कृ; 'to anger,' क्रोधप्रवर्ण-यां कृ.
PREDISPOSED, p. p. प्रवर्ण-यां -यं, अग्रप्रवर्तितः -ता -तं, उन्मुल in comp.
PREDISPOSITION, s. प्रावर्त्यं, प्रवर्णता, मनःप्रावर्त्यं, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*,
उन्मुलता; 'to disease,' रोगमुत्पादता, रोगयोग्यता, रोगमुपेक्षता,
रोगमुत्पाददशा.
PREDOMINANCE, PREDOMINANCY, s. प्रावर्त्यं, प्रवर्णता, प्राधान्यं, प्रधानता,
प्रभावः, प्रभुता, प्रभूतता -त्वं, प्रामर्त्यं, आधिक्यं, अधिकात्वं, अतिरेकः,
अतिरिक्तता.
PREDOMINANT, a. प्रवलः -ला -लं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, प्रभूतः -ता -तं,
प्रभवः -या -वं, प्रधानः -ना -नं, अधिकः -का -कं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं,
अतिरेकी -किणी -कि (न), अतिशयी &c., सातिशयः -या -यं.
PREDOMINANTLY, adv. प्रवलं, प्रावर्त्येन, प्रधानतस्, प्रभावतस्, अतिरिक्तं.
To PREDOMINATE, v. n. प्रभू, अतिरिक् in pass. (-रिच्यते), उद्भिच्,
अतिरिक्, प्रवलः -ला -लं भू, प्रवलीभू, अधिकः -का -कं भू, अधिकाभू.
PRE-EMINENCE, s. श्रेष्ठत्वं -ता, श्रेष्ठ्यं, सर्वश्रेष्ठता, उत्कृष्ट्यं, उत्कृष्टता, सर्वो-
त्कृष्टता, शीर्ष्यं, प्रकर्षः, प्रकृष्टता -त्वं, प्रमुच्यता -त्वं, मुख्यता, प्रधानता,
सर्वप्रधानता, ग्रन्थान्यं, विशिष्टता, विशिष्ट्यं, ज्येष्ठता, प्रभुता -त्वं, उच्चतिः *f.*,
समुच्चतिः *f.*, आधिक्यं, अधिकात्वं, शिष्टता, विशेष्यं, गुणवैशेष्यं, पुरोगतिः *f.*,
अग्रगण्यता, उत्तमता, सर्वोत्तमता.
PRE-EMINENT, a. श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वश्रेष्ठः &c., सर्वोत्तमः -ना -नं, उत्कृष्टः
-ष्टा -ष्टं, उत्तमः -ना -नं, सर्वोत्कृष्टः &c., प्रधानः -ना -नं, सर्वप्रधानः
&c., प्रधानोत्तमः -ना -नं, प्रमुखः -खा -खं, विशिष्टः &c., शिष्टः &c.,
मुख्यः -य्या -य्यं, अग्रियः -या -यं, अग्रः -या -यं, अग्रगण्यः -य्या -य्यं,
अग्रणीः -णी -णि, परमः -मा -मं, परः -रा -रं, ज्येष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वज्येष्ठः
&c., वृन्दाकरः -का -कं, सातिशयः -या -यं or expressed by इन्द्रः,
प्यामः, सिंहः, शार्दूलः, अयमः, पुन्नयः, नागः, चन्द्रः, कुन्नरः, मुखः,
प्रकाशः in comp. See EXCELLENT.
PRE-EMINENTLY, adv. परमं, प्रधानतस्, प्राधान्यतस्, सर्वप्रधानतस्, मुख्य-
तस्, सर्वश्रेष्ठं, सातिशयं, अतिशयेन, अधिकं, अत्यन्तं
PRE-EMPTION, s. पूर्वक्रयः -यणं, अग्रक्रयः, पूर्वक्रयाधिकारः, अग्रक्रयाधि-
कारः; 'claimed by right of pre-emption,' प्रख्याता -ता -तं.
To PRE-ENGAGE, v. a. पूर्वनियमेन or पूर्वसङ्केतेन पन्थ or चर्दं -ङां कृ,
पूर्वं प्रतिज्ञा, पूर्वनियमं कृ, पूर्वसङ्केतं कृ, पूर्वप्रतिज्ञां कृ.
PRE-ENGAGED, p. p. पूर्वनियमपन्नः -ङा -ङं, पूर्वसङ्केतपन्नः &c., पूर्वनि-
यमितः -ता -तं, पूर्वप्रतिज्ञातः &c., पूर्वसङ्केतितः &c.
PRE-ENGAGEMENT, s. पूर्वनियमः, पूर्वसङ्केतः, पूर्वप्रतिज्ञा, पूर्वसमयः.
PRE-EXAMINATION, s. पूर्वनिरूपणं, अग्रनिरूपणं, पूर्वविचारणं, पूर्वपरिद्या.
To PRE-EXIST, v. n. अग्रे or अग्रतः or पूर्वे भू or वृत् or विद् or जीव्.
PRE-EXISTENCE, s. प्राभावः, पूर्वभावः, पूर्वभवः, पूर्वभूतिः *f.*, पूर्वजनन *n.*
(न), पूर्वसत्त्वं, पूर्ववृत्तिः *f.*, प्रावृत्तिः *f.*, पूर्वदेहः, पूर्वजीवनं, पूर्वसत्ता,
पूर्ववर्त्तनं.
PRE-EXISTENT, a. पूर्वभवः -वा -वं, पूर्वभूतः -ता -तं, पूर्वजीवी -विनी
-वि (न), पूर्ववर्त्ती &c., पूर्वदेहवान् -वती -वत् (न).

PREFACE, *s.* प्रस्तावना -नं, प्रस्तावः, चाभाषः, परिभाषा, उपोद्घातः, उप-
न्यासः, वाङ्मूर्ति, प्रवर्णनं, प्रारम्भः, प्रारम्भोक्तिः *f.*, चारम्भोक्तिः *f.*, उप-
प्रवर्णनं *f.*, सूची.

To PREFACE, *v. a.* प्रस्तावनां कृ or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), प्रवृ-
(c. 2. स्तौति -स्तुते, c. 10. स्तौयति -यितुं), प्रवृ (c. 2. प्रवर्णति -वर्णितुं),
अग्रतः or पूर्वतो दू or यद् or यच् or भाष, वाचनारम्भं कृ, परिभाषां
कृ, समस्तापनं -नो कृ.

PREFATORY, *a.* परिभाषिकः -की -कं, प्रस्तावनारूपः -पा -पं, चाभाषिकः
&c., उपोद्घातरूपः -पा -पं, चारम्भः &c.

PREFECT, *s.* पुराव्ययः, पुराधिपतिः *m.*, नगराध्यक्षः, नगराधिपतिता *m.*
(कृ), अधिपतिता *m.*, अधिपतिः *m.*, नगराधिपतिता *m.*

PREFIGURE, *s.* पुराव्ययता, नगराध्ययता, चाव्ययता, अधिपतिता.

To PREFER, *v. a.* (Esteem more, value more, have greater
liking for) अधिकं मन् (c. 4. मन्ते, मन्तुं, c. 10. मानयति -यितुं)
or प्रजम् (c. 1. -जंसति -जितुं), अधिकं रूप् (c. 10. रोचयति -यितुं,
c. 1. रोचते -चितुं) or अनु रूप् or अभिरूप् or इप् with abl.,
अधिगन्तुरागं कृ, अधिगन्तुरागः -क्ता -क्तं भू, अधिकाभिमतः -ता -तं भू.
The construction of the sentence will vary as the San-
skrit verb may have an active or neuter sense; thus,
'I prefer this to that.' यत्तत् तस्मान् मयम् अधिकं रोचते, यत्तत्
तस्माद् अधिकं रोचयामि or इच्छामि or प्रजंमामि, or मया अधिकं प्रजम्यते
or मया अधिगन्तुं अनुमत् or मम अधिकम् अभिमत्. The adverb
वरं or the root शिप् with वि may be used to express the
sense of 'prefer'; thus, 'I prefer death to poverty,' वरं
मृत्युर् न च दारिद्र्यं (i. e. 'better death and not poverty');
'I prefer death to dishonour,' अपमानात् प्रापत्यागो विशिष्यते.
—(Choose before) पूर्वं वृ (c. 5. वृणीति -वृते, c. 9. वृणाति -वृते,
c. 1. वरति -रितुं, c. 10. वरयति -यितुं), पूर्वं or अग्रे यद् (c. 9. गृह्णाति,
ग्रह्णीतुं) or वायत्, पुरोपा (c. 3. -दधाति -धातुं); 'I prefer retire-
ment to all pleasures,' अपक्रम्य सर्वकामैः or मय्यकामेभ्यो वृजे.—
(Exalt, promote to an office, &c.) पदं वृप् (c. 10. वर्णयति -यितुं)
or नवृप्, श्रेष्ठपदे or उत्कृष्टपदे नियुज् or प्रतिपद्, पदवृद्धिं कृ, प्रति-
पत्तिं दा, पुरस्कृ.—(Present, offer) समृ in caus., निषिद् in caus.,
उपहृ, निवेदनं कृ, समर्पणं कृ.

PREFERABLE, *a.* (Worthy to be chosen before, more desirable
or excellent) वरं indec., वरीयान् -वरी -वः (स्), वरिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं,
वरणीयः -या -यं, पूर्ववरणीयः &c., अधिकवरणीयः &c., पूर्वग्रासः -सा
-हं, प्रथमग्रासः &c., अग्रग्रासः &c., ग्रेयान् &c., ग्रेष्ठः &c., गरीयान्
&c., अधिकं प्रार्थनीयः -या -यं. The adverb वरं is usually
followed by न च or न पुनर्; as, 'death is preferable to
poverty,' वरं मृत्युर् न च दारिद्र्यं; 'death is preferable to
intercourse with the base,' वरं प्रापत्यागो न पुनर् अपमानात्
उपगमः. See examples under **To PREFER**.

PREFERABLENESS, *s.* वरता -त्वं, पूर्वग्रासता, प्रथमग्रासता, श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं,
श्रेष्ठत्वं, वरीयस्त्वं, गरीयस्त्वं.

PREFERABLY, *adv.* वरं, वरीयस्, श्रेयस्, गरीयस्, वरिष्ठं, श्रेष्ठं.

PREFERENCE, *s.* अधिकरूपः *f.*, अधिकाभिरूपः *f.*, पूर्वरूपः *f.*, अग्ररू-
चिः *f.*, अधिगन्तुरागः, पूर्वगन्तुरागः, अधिकमानं, अभिप्रेतं, वरता -त्वं,
वरणं, वृतिः *f.*

PREFERMENT, *s.* (Advancement to a higher office) पदवृद्धिः *f.*,
पदवर्धनं, स्थानवृद्धिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, वर्धनं, संवर्धनं -ना, प्रवर्धनं.—

(Act of presenting) निवेदनं, समर्पणं.

PREFERRER, *p. p.* (Chosen before others) पूर्वगृहीतः -ता -तं, वृत्तः
-ता -तं, पूर्ववृत्तः &c., मनोनीतः -ता -तं, पुरोहितः -ता -तं—(Ad-
vanced in rank) संवर्धितः -ता -तं, श्रेष्ठपदनिपुणः -क्ता -क्तं, पुरस्कृतः &c.

PRERIGURATION, *s.* प्रतिरूपद्वारेण पूर्वप्रदर्शनं or पूर्वमूचनं, दृष्टान्तद्वारा
प्राक्प्रदर्शनं, प्रतिरूपकद्वारेण अग्रप्रदर्शनं, सादृश्येन पूर्वदर्शनं, पूर्वलक्ष-
णदर्शनं, पूर्वलक्षणकरणं.

PRERIGURATIVE, *a.* उद्घोषकः -का -कं, पूर्वप्रदर्शकः &c., पूर्वलक्षणिकः
-की -कं, लाक्षणिकः &c., बोधकः -का -कं, पूर्वसूचकः &c.

To PRERIGURE, *v. a.* प्रतिरूपद्वारेण पूर्वं प्रदर्श (c. 10. दर्शयति -यितुं)
or पूर्वतो दृश् or अग्रे प्रदर्श, दृष्टान्तद्वारा पूर्वं प्रदर्श or सूच (c. 10.
सूचयति -यितुं), प्रतिरूपकं दा or कृ, प्रतिविष्टं दा, पूर्वलक्षणं दा or दृश्.

PRERIGURED, *p. p.* प्रतिरूपकद्वारा पूर्वप्रदर्शितः -ता -तं or पूर्वसूचितः &c.

To PREFIX, *v. a.* (Put or place before) पुरस्कृ, पुरतस्कृ, अग्रतस्कृ,
पुरोपा (c. 3. -दधाति -धातुं), अग्रे or पुरतः स्था in caus.—(In
writing) अग्रे or अग्रतः or पुरतः or मुरे लिख्.—(Settle before-
hand) अग्रे or पूर्वं निश्चि or निरी or निरूप् or प्रदृप् or नियुज्.

PREFIX, *s.* (In grammar, particle prefixed) उपसर्गः.

PREFIXED, *p. p.* (Put before) परस्कृतः -ता -तं, पुरतस्कृतः &c., पुरकृतः
&c., पुरोहितः &c., अग्रे स्थापितः &c.—(Settled before) पूर्वनिश्चितः
-ता -तं, पूर्वनिरूपितः -ता -तं.

PREGNANCY, *s.* गर्भधारणं, गर्भिणीत्वं, गर्भिणीभावः, गर्भग्रहणं, सगर्भता,
भूतगर्भता, पूर्णगर्भता, सन्नातगर्भता, गर्भपोषणं, ससञ्चता, आपन्नसञ्चता,
सगर्भत्वस्या, अन्तरापत्यता, गर्भः.

PREGNANT, *a.* (Being with young) गर्भिणी, गर्भवती, सगर्भा, भूतगर्भा,
गर्भधारिणी, गृहीतगर्भा, पूर्णगर्भा, ज्ञातगर्भा, सन्नातगर्भा, प्रसूतगर्भा,
ससञ्चता, आपन्नसञ्चता, अन्तर्वली, उदरिणी, गुर्धिणी, अन्तरापत्या,
द्विद्वया; 'a pregnant woman longing for any thing,'
दोहदयती, अज्ञातुः *f.*; 'number of pregnant women,' गर्भिण्यं
-त्वं.—(Full of, abounding with) पूरः -णा -णं, सम्पूरः &c.,
गर्भः -भा -भं in comp., समूलः -ला -लं, आद्यः -द्या -द्यं.—(Fruit-
ful) सफलः -ला -लं, अवन्धः -न्धा -न्धं.

PREGUSTATION, *s.* पूर्वसादनं, पूर्वासादनं, अयासादनं, पूर्वप्राशनं.

To PREJUDGE, *PREJUDICATE*, *v. a.* अग्रे or पूर्वं विचर् (c. 10. -चार-
यति -यितुं) or निश्ची (c. 1. -णयति -येतुं) or निश्चि, पूर्वविचारं कृ,
पूर्वविचारणं कृ, पूर्वनिर्णयं कृ, पूर्वनिश्चयं कृ, पृथगन् अनिरूप्य or
अविचार्य निर्णयं कृ, अविचारपूर्वं निर्णयं कृ or निष्पत्तिं कृ, पृथगन्नि-
र्णयम् अकृत्वा निष्पत्तिं कृ, वृत्तान्तिरूपणम् अकृत्वा निर्णयं कृ.

PREJUDGED, *p. p.* पूर्वविचारितः -ता -तं, पूर्वनिर्णीतः &c., पूर्वनिष्पन्नः -ता -तं.

PREJUDGMENT, *s.* पूर्वनिर्णयः, पूर्वविचार-रतां, पूर्वनिष्पत्तिः *f.*, पूर्वनिश्चयः.

PREJUDICE, *s.* (Decision or opinion formed without due exami-
nation) अविचारपूर्वी निर्णयः, अनिरूपणपूर्वी निश्चयः, अपरोक्षापूर्वी
बुद्धिः *f.*, अविचारपूर्विका मतिः *f.*, अनिचारबुद्धिः *f.*, अविचारमतिः *f.*,
अविचारितनिश्चयः, अविचारितनिर्णयः.—(Bias) दुराग्रहः, सङ्गः,
मनोवक्रता, बुद्धिवक्रता, वक्रमत्तं, सापीकृतं, पक्षीकृतं, पक्षीभावः, आग्रहः,
ग्रहः; 'free from prejudice,' मुक्तगङ्गा -ङ्गा -ङ्गं.—(Partiality
for) पक्षपातः.—(Damage, detriment) क्षतिः *f.*, हानिः *f.*, अपचयः,
अपायः, अपकारः, नाशः, हिंसा, क्षयः, बाधः, हूपणं, ध्वंसः.

To PREJUDICE, *v. a.* (Bias) सापीकृ, पक्षीकृ, बुद्धिवक्रतां कृ or जन्,
दुराग्रहं कृ, दुराकर्षणं कृ, आकृष्, आवृज् (c. 10. -वर्जयति -यितुं),
दुरावर्जनं कृ, विनाशकर्मणं कृ, विनाशजननं कृ.—(Injure, damage)

PRE

घति कृ, अपकृ. हिंस, घण, दुष्, धि, नश्, बाप्.
PREJUDICED, *p. p.* (Biased) साचीकृतः -ता -तं, वक्रोक्तः &c., सन्नो-
 -ङ्गिनी -ङ्गि (न्), सन्नयुक्तः -का -कं, साचीकृतपुष्टिः -दिः -दि, वक्रोक्त-
 पुष्टिः &c., साचीकृतमतिः -ति -ति.—(Damaged) अपकृतः -ता -तं,
 मातृहानिः -निः -नि.
PREJUDICIAL, *a.* अहितः -ता -तं, अपकारकः -का -कं, अतिजनकः &c.,
 अहितकरः -रा -रं, हानिजनकः &c., हिंसकः &c., घातुकः &c. *See*
INJURIOUS.
PREJUDICIALLY, *adv.* अहिते, सापकारे, सापायं, हिनया, सघाते.
PREKNOWLEDGE, *s.* पूर्वज्ञानं, अग्रज्ञानं, पूर्वबोधः, अग्रबोधः.
PRELACY, **PRELATE**. *See* **EPISCOPACY**, **BISHOP**, &c.
PRELECTION, *s.* पाठः -ठनं, पठनं, व्याख्यानः. *See* **LECTURE**.
PRELECTOR, *s.* पाठकः, पाठकारी *m.* (न्). *See* **LECTURER**.
PRELIBATION, *s.* पूर्वभोगः, पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वानुभवः, आदिभोगः. *See*
FORETASTE.
PRELIMINARY, *a.* प्रापिकः -को -कं, आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः &c.,
 पूर्वः -घो -घं, पौष्टिकः -को -कं, प्रथमः -ना -मं, पूर्वकालीयः -या -यं,
 पूर्वकरणायः -या -यं, अग्रकर्तव्यः &c., अग्रकरणीयः -या -यं, आद्यः
 -द्या -द्यं, आदि in comp., आदिकः -का -कं, आदित्यः -स्या -स्यं,
 आरम्भकः &c., उपक्रमकः &c.—(Prefatory) पारिभाषिकः -को
 -कं, प्रस्तावनाकः -पा -पं.
PRELIMINARY, *s.* पूर्वविषयः, पूर्वार्थः, पूर्वकर्म *n.* (न्), आद्यार्थः, पूर्वोपायः,
 आरम्भकर्म *n.*, प्रारम्भककर्म *n.*, उपकरणं.—(Preliminary remarks)
 परिभाषा, आभामः. *See* **PREFACE**.
PRELUDE, *s.* (In music) पूर्वरङ्गः, पूर्ववादनं, आरम्भवाद्यं.—(Dramatic)
 प्रस्तावना-नं, प्रस्तावः, आमुखः.—(Something introductory) आरम्भः,
 आरम्भः, उपक्रमः, प्रकरणं.—(Forerunner, something indicatory)
 पूर्वलक्षणं, पूर्वसूचकं, पूर्वचिह्नं, पूर्वरूपं.
To PRELUDE, *v. a.* प्रस्तु (c. 2. -स्तौति -स्तुते, c. 10. स्तावयति -यितुं),
 प्रस्तावनां कृ, पूर्वरङ्गं कृ, आरम्भं (c. 1. -रभते -रभ्यते), समारम्भं, उपक्रमं
 (c. 1. -क्रमते -मितुं), प्रक्रमं, प्रकृ, सम्प्रकृ.
PRELUDER, *s.* प्रस्तावनाकर्ता, पूर्वरङ्गकारी *m.* (न्), पूर्ववादकः, आरम्भकः.
PRELUSIVE, **PRELUSORY**, *a.* आरम्भकः -का -कं, पूर्वसूचकः -का -कं.
PREMATURE, *a.* कालपूर्वपक्षः -क्षा -क्षं, प्राक्पूर्वकालावपक्षः &c., अपूर्णकालः
 -ला -लं, अपूर्णकालिकः -का -कं, असम्पूर्णकालः &c., पूर्णकालपूर्वजः
 -जा -जं, अपूर्णकालजः -जा -जं, अकालपक्षः -क्षा -क्षं, अपक्षः &c.,
 अपूर्णकालोत्पन्नः -जा -जं, अकालजः &c., अकालोत्पन्नः &c., अका-
 लभवः -वा -वं, अकालिकः -को -कं, अग्रकालः -ला -लं, असामयिकः
 -को -कं.—(Not waiting for the proper time) अकालसहः
 -हा -हं. *See* **PRECIPITATE**.
PREMATURELY, *adv.* प्राक्पूर्वकालात्, पूर्णकालापूर्व, अपूर्णकाले, असम्-
 पूर्णकाले, अकाले, असमये; 'prematurely born,' अपूर्णकालजः -जा
 -जं, अपूर्णकालोत्पन्नः -जा -जं, पूर्णकालपूर्वजः -जा -जं; 'prema-
 turely grey-haired,' युवपलितः -ता -तं; 'prematurely old,'
 युवजरन् -रतो -रत् (न्), युवाजरन् &c.; 'prematurely bald,'
 युवसलितः -ति -ती -ति.
PREMATURITY, **PREMATURITY**, *s.* कालपूर्वपक्षता, अपूर्णकालतं, अपूर्ण-
 कालिकतं -ता, अकालपक्षता, अकालोत्पत्तिः *f.*, अपूर्णकालोत्पत्तिः *f.*,
 अकालजतं, अकालिकतं.
To PREMEDITATE, *v. a.* पूर्व or अग्रे चिन्त or मनसा कृ, पूर्वकल्पनां कृ.
To PREMEDITATE, *v. n.* पूर्व or अग्रे चिन्त or ध्ये or विचर् or विमृश्

PRE

or विगण, पूर्वचिन्तां कृ, पूर्वविवेचनां कृ, पूर्वोपायं चिन्त, पूर्वविचारणं कृ.
PREMEDITATED, *p. p.* or *a.* पूर्वकल्पितः -ता -तं, पूर्वचिन्तितः &c.,
 पूर्वपरितः &c., बुद्धिपूर्वः -घो -घं, मतिपूर्वः &c., बुद्धिकृतः -ता -तं,
 पूर्वसङ्कल्पितः -ता -तं, साङ्कल्पिकः -को -कं, सङ्कल्पकृतः &c., पूर्वपरितः
 " &c., पूर्वयोजितः &c.
PREMEDITATION, *s.* पूर्वकल्पना, पूर्वसङ्कल्पः, पूर्वपरिकल्पना, पूर्वपटना,
 पूर्वपरचना, पूर्वयोगना, पूर्वानुसन्धानं, पूर्वचिन्ता -ननं, पूर्वविचारणा,
 पूर्वविवेचना.
PREMICES, *s. pl.* (First-fruits) नवान्नं, प्रथमफलं. *See* the word.
PREMIER, *a.* मुख्यः -स्या -स्यं, प्रमुखः -रा -रं, प्रधानः -ना -नं.
PREMIER, *s.* (Prime-minister) मुख्यमन्त्री *m.* (न्), प्रधानमन्त्री *m.*,
 प्रधानमातुल्यः, महामन्त्री *m.*, प्रधानसचिवः, मुख्यप्रधानः.
PREMIERSHIP, *s.* मुख्यमन्त्रिता -तं, प्रधानमन्त्रिता -तं.
To PREMISE, *v. a.* उपन्यस्य (c. 4. -अस्वति -असितुं), पूर्व or अग्रे or
 वाच्युक्ते कृ (c. 10. कथयति -यितुं) or ब्रू (c. 2. ब्रवीति, वक्तुं) or
 वद् (c. 1. वदति -दितुं) प्रस्तावपूर्व कृ or व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं),
 पूर्वव्याख्यां कृ, पूर्वकथनं कृ, प्राक्कथनं कृ, प्रस्तावपूर्वकथनं कृ, उपक्रमं
 (c. 1. -क्रमते -मितुं), प्रक्रमं, प्रस्तु (c. 2. -स्तौति -स्तुते, c. 10. -स्ताव-
 यति -यितुं).
PREMISE, *s.* (In logic) पक्षः, अवयवः, प्रतिज्ञा, उपन्यासः, साधनं;
 'major premise,' मुख्यवयवः, मुख्यपक्षः, पूर्वपक्षः, आद्यपक्षः, हेत्वा-
 दिपक्षः; 'minor premise,' लघ्ववयवः, उत्तरपक्षः.
PREMISED, *p. p.* उपन्यस्तः -स्ता -सं, पूर्वकथितः -ता -तं, प्रस्तावपूर्वकथितः
 &c., प्रस्तावपूर्वसूचितः &c., प्रस्तुतः -ता -तं, प्रक्रान्तः -न्ता -नं; 'hav-
 ing premised,' उपन्यस्त, प्रतिपाद्य.
PREMISES, *s. pl.* (In logic). *See* **PREMISE**—(In law, house
 with its adjuncts) गृहवाटिकादि *n.*, गृहखेवादि *n.*, गृहादि *n.*
PREMIUM, *s.* पारितोषिकं, मूल्यं, फलं, लभं, लाभः, अपिनामूल्यं, अति-
 रिक्तमूल्यं, मूल्यातिरिक्तपारितोषिकं.
To PREMONISH, *v. a.* (Forewarn) अग्रे or पूर्व वृष् in caus. or प्रवृष्
 or प्रत्यादिश or उपदिश or ज्ञा in caus., पूर्व सूच (c. 10. सूचयति
 -यितुं), पूर्वसूचनं कृ, पूर्वलक्षणं दा, पूर्वरूपं दा.
PREMONISHED, *p. p.* पूर्ववोधितः -ता -तं, पूर्वोपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, पूर्वसूचितः &c.
PREMONITION, **PREMONISHMENT**, *s.* पूर्वबोधः -धनं, पूर्वप्रबोधः, पूर्वसूचना
 -नं, पूर्वलक्षणं, पूर्वरूपं.
PREMONITORY, *a.* पूर्वसूचकः -का -कं, पूर्ववोधकः -का -कं, उद्योतकः
 &c., पूर्वसूचनकारी -रिणी -रि (न्), पूर्वलक्षणदः -दा -दं, पूर्वलाय-
 णिकः -को -कं, पूर्वज्ञापकः &c.
PRENOMEN, *s.* व्यक्तिनाम *n.* (न्), उपाधिः *m.*
PRENTICE, *s.* अश्वेवासी *m.* (न्), छात्रः, सङ्केतपत्रवद्विषयः, शिष्यः.
PRENTICESHIP, *s.* अश्वेवासित्वं, अश्वेवासित्वं, अश्वेवासिभावः, अश्वेवा-
 सित्वकालः.
PRE-OCCUPATION, **PRE-OCCUPANCY**, *s.* पूर्वभोगः, पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वधारणं,
 पूर्वग्रहणं.
PRE-OCCUPIED, *p. p.* पूर्वगृहीतः -ता -तं, पूर्वविष्टः -ष्टा -ष्टं, पूर्वभुक्तः -क्ता -क्तं.
To PRE-OCCUPY, *v. a.* पूर्व or अग्रे धृ or ग्रह् or भुज्, पूर्वधारणं कृ.
To PRE-ORDAIN, *v. a.* अग्रे or पूर्व विधा or कृप् or प्रकृप् or निर्दिश
 or स्था in caus., पूर्वविधानं कृ, पूर्वविधिं कृ, पूर्वस्थापनां कृ.
PREPARATION, *s.* (Act of getting ready, providing or fitting
 for any purpose) सज्जनं -ना, सजीकरणं, सज्जकर्म *n.* (न्), साधनं,
 सिद्धीकरणं, जायोजनं, उपकल्पनं -ना, परिकल्पनं -ना कल्पनं -ना,

पुरस्तात्, पुरस्तात्, संस्कारः, संस्कारः, रचनं -ना, विरचनं -ना. उपाकर्म *n.* (नं), सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, सन्धानं, समवधानं, प्रतिविधानं, उद्योगः, प्रस्तुतीकरणं.—(State of preparation) निदिः *f.*, निदिता -न्.—(Previous or preparative measure) उपायः. साधनोपायः. आयुषाः, नाथनं.—(That which is prepared or compounded, a compound) योगः, रसायनं: 'a preparation of mercury,' रसगर्भं, रसपुष्पं.—(Of medicine or food) संस्कारः, पाकः, पचनं.—(Prepared food) पक्षान्नं, मिष्ठानं.

PREPARATIVE, PREPARATORY, *a.* मिद्विजननः -दा -कं, सिद्धिकारकः -का -कं, निद्विजननकः -का -कं, माधकः -का -कं, उपक्रमनाथकः &c., चारम्भनाथकः &c., सिद्धिनाथकः &c., उपक्रमनहायः -या -यं, चारम्भोपकारी -रिती -रि (नं), उपक्रमोपकारी &c., उपकृत्यकः &c., परि-द्वयकः &c., आयोजनकारी &c., उपक्रमप्रवर्तकः &c., प्रस्तुतकारी &c., योग्यताजनकः &c., चारम्भकारी &c.

PREPARATIVE, *s.* उपक्रमसाधनं, चारम्भसाधनं, सिद्धिसाधनं, सिद्धिजन-कविषयः, सिद्धिजनककर्म *n.* (नं), परिकर्म *n.*, निद्विजननकविषयः.

PREPARATIVE, *adv.* आयोजनपूर्वः, उपक्रमसाधनार्थः, चारम्भसाधनार्थः.

TO PREPARE, *v. c.* (Make ready, fit for any purpose) सज्जीकृ, उपकृप् (c. 10. -कृत्ययति -यितुं, c. 1. -कृत्यते -त्यितुं), परिकृप्, प्रकृप्, कृप्, युक् (c. 10. योजयति -यितुं), आयुक्, समायुक्, सिद्धीकृ, प्रस्तुतीकृ, उपकृप्, संकृप्, पुरस्कृ, रक् (c. 10. रचयति -यितुं), विरक्, सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं), सज्ज (c. 1. सज्जति -ज्जितुं), साप् (c. 10. साधयति -यितुं), प्रतिविधा (c. 3. -दधाति -धातुं), विधा, विनिर्मा (c. 2. -माति -तुं), योग्यं -ग्यां कृ, उपयुक्तं -क्तं कृ, कार्यैधानं -मां कृ, कार्योपयुक्तं -क्तां कृ.—(Provide with all necessary articles) सोपकारद्रव्यैः समायुक्, उपयुक्तद्रव्याणि परिकृप् or उपकृप् or सम्भृकृप् or उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or उपपद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or विधा, सोप-कारद्रव्ययुक्तं -क्तां कृ, उपयुक्तद्रव्यसाधनं कृ.—(Dress) रक्, विरक्, प्रसाप्, विन्म.—(Prepare food) अन्नं संस्कृ or सिद्धीकृ or पक् or सन्धा.

TO PREPARE, *v. n.* (Make all things ready) उपयुक्तद्रव्याणि परिकृप् or उपकृप्. सोपकारद्रव्यसम्भारं कृ, द्रव्यसम्भारं कृ, उपकरणसम्भारं कृ, सज्जनं कृ, नन्कारं कृ.—(Make one's self ready, be ready) उद्यतः -ता -तं भू, समुद्यतः -ता -तं भू, अभ्युद्यतः -ता -तं भू, उद्युक्तः -क्ता -क्तं भू, प्रमुतः -ता -तं भू; 'he prepared to kill the child,' म चालं हन्तुं उद्यतः.

PREPARED, *p. p.* or *a.* सज्जीकृतः -ता -तं, सज्जितः -ता -तं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, प्रस्तुतः -ता -तं, उपकृत्यतः &c., परिकृत्यतः &c., कृत्यतः &c., उपकृतः -ता -तं, प्रकृतः &c., सम्भृतः -ता -तं, सिद्धः -द्धा -द्धं, सम्भृ-स्तुतः -ता -तं, पुरस्कृतः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं, समुद्यतः &c., अभ्युद्यतः &c., उद्युक्तः -क्ता -क्तं, आयुक्तः &c., संस्कृतः &c., संस्कारितः &c., संहितः &c., सोपकारद्रव्ययुक्तः &c., उपपादितः -ता -तं, परिनिर्मितः &c.; 'to be prepared,' उद्यतः -ता -तं भू or अस्, उद्युक्तः &c. भू, सज्जीभू.

PREPAREDNESS, *s.* सिद्धता -न्, सिद्धिः *f.*, प्रस्तुतत्वं, उद्यतत्वं, उद्युक्तत्वं.

PREPARER, *s.* उपकृत्यकः, परिकृत्यकः, आयोजनकर्त्ता *m.* (नृ), सिद्धि-कर्त्ता *m.*, साधकः, रचकः, विरचकः, संस्कृता *m.* (नृ).

PRE-PAYMENT, *s.* पूर्वशोधनं, पूर्वशुद्धिः *f.*, पूर्वसिद्धिः *f.*, पूर्वदानं.

PREPENSE, PREPENSED, *a.* See PREMEDITATED.—(Malice pre-
pense) द्रोहचिन्ता -न्तनं, व्यापादः -दनं; 'with malice prepense,'
द्रोहचिन्तापूर्वः, बुद्धिपूर्वः, मतिपूर्वः, कामतः; 'without malice pre-
pense,' अनुबुद्धिपूर्वकं, अनतिपूर्वकं, अकामात् -मतः.

PREPONDERANCE, *s.* (Superiority of weight) भाराधिक्यं, भाराति-

भारिता, भारातिरेक्यं, अधिक्रमादः, अतिरिक्तमादः, गुरुत्वरमादः.—(Superiority of power or force) अधिकप्रभावः, प्रभावाधिक्यं, प्रधानता, प्राधान्यं, प्रभविष्णुता, प्रभावः, प्राबल्यं, प्रबलता, गौरवं, अधिकशक्तिः *f.*, पलायिक्यं.

PREPONDERANT, *a.* अधिकभारी -रिणी -रि (नृ), अतिरिक्तभारी &c. अतिभारी &c.

TO PREPONDERATE, *v. n.* अधिकभारी -रिणी -रि भू or अस्, अतिरिक्त-भारी &c. भू, अतिभारी &c. भू, गुरुत्वरभारी &c. भू, गुरुत्वरः प -रं भू, भारेण अतिरिक् in pass. (-रिच्यते) or वृष् (c. 1. वधेते -धितुं), गौरवेण अतिरिक् or वृष्, प्रभावेण अतिरिक्, अधिकः -का -कं भू, अधिकप्रभावः &c. भू or अस्, अधिकशक्तिः -क्ति -क्ति भू.

PREPOSITION, *s.* (In grammar) उपसर्गः, शब्दयोगी अव्ययशब्दः.

PREPOSITIONAL, PREPOSITIVE, *a.* औपसर्गिकः -की -कं, उपसर्गसङ्घन्धी -न्धनी &c.

TO PREPOSSESS, *v. a.* (Pre-occupy). See the word.—(Bias in favor of) चिन्ताकर्षणं, चिन्तावर्जनं कृ, चिन्तं आकृप् or आवृन्.—(Bias against). See TO PREJUDICE.

PREPOSSESSED, *p. p.* आकृष्टचित्तः -त्ता -तं, आकर्षितचित्तः &c., पूर्वो-कर्षितः -ता -तं, प्रथमदर्शनादपि or दर्शनमात्राद् आकृष्टचित्तः &c., दृष्टमात्राद् एव आकृष्टचित्तः &c., सद्गी-द्विनी -द्वि (नृ), ससद्गः -द्गा -द्गं.

PREPOSSESSING, *a.* दर्शनमात्रात् or अवलोकनद्वारात् or प्रथमदर्शनात् चिन्ताकर्षकः -का -कं, दृष्टमात्रचिन्ताकर्षकः &c., चिन्तापहारी -रिणी -रि (नृ).

PREPOSSESSION, *s.* (Pre-occupation). See the word.—(Pre-vious impression). See PRECONCEPTION.—(Inclination in favor of) चिन्ताकर्षणं, सद्गः, ग्रहः, आग्रहः, पक्षपातः.

PREPOSTEROUS, *a.* (Inverted in order) विपरीतः -ता -तं, विपरीत-क्रमः -मा -मं, विपर्यस्तः &c. See INVERTED.—(Absurd) असद्गतः -ता -तं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनर्पकः -का -कं, युक्तिविरुद्धः -द्धा -द्धं, अससद्गः -द्गा -द्गं, अयुक्तिकः -का -कं, न्यायविरुद्धः &c., असमञ्जसः -सा -सं, अयथोचितः -ता -तं.

PREPOSTEROUSLY, *adv.* असद्गतं, अयुक्तं, अयुक्तिपूर्वः, युक्तिविरुद्धं, विपरीतक्रमेण.

PREPOSTEROUNESS, *s.* असद्गतत्वं, अयुक्तता -न्, युक्तिविरुद्धता, अयुक्ति *f.*, अनर्पकता, असमञ्जसता -न्, न्यायविरुद्धता, असामञ्जस्यं, वैपरीत्यं, क्रमविपर्ययात्, विपरीतता.

PREPOTENCY, *s.* प्रभावाधिक्यं, पलायिक्यं, प्रबलता. See PREDOMINANCE.

PREPUCE, *s.* लिङ्गाग्रतल *f.* (ङ्), शिखाग्रतल *f.*, लिङ्गाग्रतल *n.* (नृ), अग्रतल *f.*; 'frenum of the prepuce,' सेवनं, सीवनी.

PREREQUISITE, *a.* पूर्वोक्तः -ता -तं, पूर्वोपेक्षितः &c., पूर्वोपेक्षकः -का -कं.

PREREQUISITE, *s.* पूर्वोपेक्षयत्विषयः, पूर्वोक्तोपेक्षितविषयः, पूर्वोपेक्षकवस्तु *n.*

PREROGATIVE, *s.* पित्रोपाधिकारः, असाधारणधिकारः, अद्वितीयाधिकारः, असामान्याधिकारः, विशेषशक्तिः *f.*, असाधारणशक्तिः *f.*, अद्वितीयशक्तता, विशेषसत्ता.

PRESAGE, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वलिङ्गं, पूर्वचिह्नं, पूर्वसूचना, भविष्यसूचना.

TO PRESAGE, *v. a.* पूर्व or पश्ये सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), पूर्वलक्षणं दा or कृ, पूर्वचिह्नं दा, पूर्वसूचनं कृ, पश्यसूचनं कृ.

PRESCIENCE, *s.* पूर्वज्ञानं, अग्रज्ञानं, अग्रानुरूपणं, भविष्यज्ञानं, भाविज्ञानं, भविष्यज्ञानं, भविष्यदर्शनं, प्रवेक्षणं. See FOREKNOWLEDGE.

PRESCIENT, *a.* भविष्यज्ञानी -निनी -नि (नृ), भाविज्ञानी &c., भविष्यदर्शी &c., भविष्यज्ञानी &c., भविष्यदर्शी &c., प्रवेक्षन् -क्षन्ती -क्षन् (नृ); प्रपश्यन् &c., अनागतदर्शी &c.

TO PRESCRIBE, *v. a.* (Direct) निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं). आदिष्ट.

प्रदिश, विनिर्दिश, कूप, प्रकूप, विधा, संविधा, साक्षा in caus., चुद्, प्रचुद्, शास्, प्रशास्, अनुशास्, सूच्, जाज्ञां कृ, नियमं कृ, विधिं कृ.—(Direct medically) उपचारं कृ, औपधं विधा or निर्दिश.

To PRESCRIBE, v. n. (Direct remedies) उपचारं कृ, औपधोपचारं कृ, औपधविधानं कृ, औपधविधिं कृ, औपधप्रयोगं कृ, भेषजप्रयोगं कृ, औपधनिर्देशं कृ.

PRESCRIBED, p. p. निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, विहितः -ता -तं, नियमितः &c., चोदिताः &c., प्रचोदिताः &c., विद्युक्तः -क्ता -क्तं, विधि-प्रोक्तः &c., उदिताः -ता -तं, वैधिकः -क्ती -क्ते, वैधः -पी -पं, वाचनिकः -क्ती -क्ते, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, विधोयमानः -ना -नं.

PRESCRIBER, s. निर्देश m. (ट्ट), निर्देशकः, आदेश m., विधायी m. (न्), अनुशासकः.

PRESCRIPT, s. निर्देशः, आदेशः, विधिः m., विधानं, साक्षा. See COMMAND.

PRESCRIPTION, s. (Direction) निर्देशः, आदेशः, निर्देशः, विधानं, विधिः m., चोदनं -ना, प्रचोदनं, नियमः, शासनं, शास्तिः f., अनुशासनं, प्रेरणा, वचनं.—(Recipe, prescribed medicine) उपचारलेखः, उपचार-पत्रं, चिकित्तालेखः, चिकित्सापत्रं, औपधविधिः m., औपधविधानं, उपचारविधिः m.—(Immemorial use) अनादिपरम्परा, चिरकाल-भोगः, चिरकालव्यवहारः, चिरकालीनव्यवहारः, चिरकालपरम्परा, प्राचीनव्यवहारः, प्राचीनभोगः, आचारः.

PRESCRIPTIVE, a. (Consisting in or acquired by immemorial use) अनादिपरम्परामात्रः -त्रा -त्रं, अनादिपरम्परायातः -ता -तं, चिर-कालभुक्तः -क्ता -क्तं, चिरकालयवहृतः -ता -तं, चिरकालव्यवहारितः &c., चिरकालभोगाश्रयी-विणी-यि (न्), चिरव्यवहारसिद्धः -द्धा -द्धं, आचारिकः -क्ती -क्ते, व्यवहारिकः &c.

PRESENCE, s. (As opposed to absence) प्रत्यक्षता, समक्षता, आभि-मुख्यं, अभिमुखता -त्वं, सन्निधानं, सान्निध्यं, सन्निधिः m., पारिमुख्यं, सम्मुखता -त्वं, विद्यमानता -त्वं, वर्तमानता, अनिकं -क्ता -त्वं, अपरो-क्षता, उपस्थानं, उपस्थितिः f.; 'in my presence,' मत्सन्निधानं; 'in presence of,' प्रत्यक्षे -क्षतस्, समक्षं -क्षे, साक्षात्, अग्रे, सम्मुखं -खे, प्रतिमुखं, अभित्तः; 'into the presence of,' सकाशं, समीपं, अनिकं, माध्यान्; 'they took him into the presence of the magis- trate,' धर्माधिकारिसमीपं तम् जानीतवन्तः; 'into the presence of her husband,' भर्तुः सकाशं or समीपं; 'into my presence,' मत्सकाशं, ममानिकं.—(Mien, personal appearance) आकारः, आकृतिः f., रूपं, शरीररूपं, शरीराकारः, शरीरसंस्थानं.—(Presence of mind) चित्ताभानिः f., अय्यग्रचित्तत्वं, अय्यग्रता, अभिज्ञाचित्तत्वं, स्वस्थचित्तत्वं, स्थिरचित्तता -त्वं, असम्भ्रमः, अय्यग्रता, अय्यग्रकुलता, सावधानता, चित्तसत्त्वं, सत्त्वं, सत्तमता; 'having presence of mind,' अय्यग्रचित्तः -त्ता -तं, तत्कालधीः -धीः -धि. See PRESENT.

PRESENCE-CHAMBER, s. दर्शनशाला, दर्शनगृहं, राजदर्शनशाला.

PRESENT, a. (Not absent) प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, विद्यमानः -ना -नं, वर्तमानः -ना -नं, अभिमुखः -खा -खी -खं, पारिमुखिकः -क्ती -क्ते, उपस्थायी -यिनी -यि (न्), उपस्थितः -ता -तं, सन्निहितः -ता -तं, अपरोक्षः -क्षा -क्षं, सम्मुखः -खा -खं, सम्मुखीनः -ना -नं, सन्निधियः -स्या -स्यं, अभि-मुखस्यः &c., अनिकः -क्ता -क्ते, समीपः -पा -पं; 'to be present,' उपस्था, वृत्, समास्.—(Now in view or under consideration) प्रस्तुतः -ता -तं, विद्यमानः -ना -नं, उपस्थितः -ता -तं, प्रकृतः -ता -तं; 'present matter,' प्रस्तुतविषयः.—(Now existing, not past or future) वर्तमानः -ना -नं, तात्कालिकः -क्ती -क्ते, तत्क्षणिकः -क्ता -क्ती -क्ते, सद्यस्कालीनः -ना -नं, सद्यस्कः -क्ता -क्ते, वर्तमानकालीनः -ना -नं,

अधुनातनः -नी -नं, इदानीनतनः -नी -नं, आधुनिकः -क्ती -क्ते, साम्प्रतिकः -क्ती -क्ते, प्रस्तुतकालीनः -ना -नं, अद्यतनः -नी -नं, ऐहिकः -क्ती -क्ते, ऐहकालिकः &c., अतृपेत् -ता -तं; 'present time,' वर्तमानकालः, तत्कालः, तत्क्षणः -खं, सद्यस्कालः, तदात्वं, इहकालः, साम्प्रतकालः, इहसमयः, अस्ति indec. भवन्ति m.; 'at the present time,' वर्तमानकाले, तत्काले, तत्क्षणे, सद्यस्काले, इहकाले, इहसमये, इदानीं अधुना, इह, अधुनातनकाले, सम्प्रति, साम्प्रतं, साम्प्रतकाले, एतर्हि, अद्य, प्रस्तुतकाले; 'for the present,' प्रस्तुतकालं, साम्प्रतकालं, इहकालं, साम्प्रतं.—(Present tense) वर्तमानं, विद्यमानं; 'the grammatical symbol is क्ती.—(Having presence of mind) सावधानः -ना -नं, अभिज्ञाचित्तः -त्ता -तं, स्थिरचित्तः &c., अय्यग्रचित्तः &c., स्वस्थचित्तः &c., समाहितचित्तः &c., समाहितमनाः -नाः -नः (स्), सुसमाहितः -ता -तं, अय्यग्रकुलचित्तः &c., तत्कालधीः -धीः -धि, अवहितः -ता -तं.

PRESENT, s. (Gift) दानं, प्रदानं, सम्प्रदानं, दत्तं, उपदा, उपदानकं, उपायनं, दधिष्ठा, उपहारः -रके, उपग्राहं, उपदौकनं, प्रोत्तिदानं, प्रदेष्टनं, प्रोत्तिदानं, पारितोषिकं, प्राभृतं, वितरणं &c. See GIFT.—(The time being, the present) वर्तमानकालः, तत्कालः, तत्क्षणः, सद्यस्कालः, तदात्वं, साम्प्रतकालः, अधुनातनकालः, इदानीनतनकालः, प्रस्तुतकालः, सापातः, भवन्ति m., अस्ति indec., प्रमुक्तं; 'present and future,' दृष्टादृष्टं.

To PRESENT, v. a. (Introduce to the presence of another) प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), दर्शने कृ in caus., दृश् in caus., पुरस्कृ, प्रवेशनं कृ, परसमीपं or परसकाशं जानी.—(Present one's self or itself) आत्मानं दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), दर्शनं दा, प्रवेशं कृ, उपस्थितः -ता -तं भू, आविर्भू, प्रादुर्भू, दृश् in pass., लक्ष् in pass.—(Exhibit) दृश् in caus., प्रदृश्, प्रत्यक्षीकृ, प्रकटीकृ, प्रादुर्भू, आविर्भू, व्यक्तीकृ, सूच्, प्रकाश, प्रस् in caus.—(Offer, present for acceptance) जाह, उपाह, अग्राह, उपह, अनुपह, उपहारीकृ, प्रदा, अभिदा, सम्प्रदा, उपदा, दा, प्रयम्, ग्रह in caus., प्रतिग्रह, प्रतिपद् in caus., उपपद्, च् in caus., समृ, निर्दि in caus., निधिप्, उपदौक, दौक्, उपस्था in caus., उपनिधा, उपहरणं कृ.—(Present an oblation) उपह, उपहारीकृ, निविद्, निवेदनं कृ, निवैप्, निवैपणं कृ, उत्तृज्, उत्तर्गं कृ, चलिदानं कृ, उपायनं कृ.—(Give) दा, प्रदा, उपदा, उपायनं कृ.—(Lay before) उपन्यन्, निविद्, च् in caus., समृ.

PRESENTABLE, a. (That may be introduced) प्रवेशनीयः -या -यं.—(That may be exhibited) दर्शनीयः -या -यं.—(That may be offered) देयः -या -यं, प्रदेयः -या -यं, उपहार्यः -र्यो -र्यं, निवे-दनीयः -या -यं.—(Admissible into society) सम्मः -भ्या -भ्यं, सभायोग्यः -ग्या -ग्यं, पांक्त्यः -या -यं, पांक्त्यः -ह्या -ह्यं; 'not pre- sentable,' असम्मः &c., अपांक्त्यः &c., अपांक्तः &c., अपांक्त्यः &c.

PRESENTATION, s. उपहरणं, प्रतिपादनं, प्रतिपत्तिः f., अर्पणं, समर्पणं, निवेदनं, प्रदानं, अभिवाहं.—(Of an oblation) चलिदानं, निवैपणं, निवैपणं, निवैपः, उत्तर्गकरणं.—(To a benefice) धर्माध्यापकवृत्ति-प्रतिपादनं, धर्मवृत्तिनियोजनाधिकारः.—(Bad presentation of the child at birth) मूढगर्भः.

PRESENTED, p. p. (Introduced to the presence of another) प्रवे- शितः -ता -तं, पुरस्कृतः &c., परसमीपं or परसकाशं or परसाक्षाद् जानीतः -ता -तं.—(Exhibited) दर्शितः -ता -तं, प्रदर्शितः &c., प्रत्य- क्षीकृतः &c., प्रसारितः &c.—(Presented for acceptance) उपहृतः

-ता -तं, समुपहतः &c.; प्रदत्तः -त्ता -तं, प्रदत्तः &c., प्रापितः -ता -तं, समपितः &c., प्रतिपादितः &c., उपपादितः &c., उपनीतः &c., उपनिहितः &c., उपस्थापितः &c., दीर्घितः &c., उपदीर्घितः &c.—(As an oblation, &c.) उपहतः &c., उपहारीकृतः &c., निर्वापितः &c., निवेदितः &c., दत्तः -दा -दं, प्रापितः &c.—(Given) दत्तः -त्ता -तं, प्रदत्तः &c., नोत्तः &c., निहितः &c., निधितः -ता -तं, विस्थापितः -ता -तं, पितोरीः -त्ता -तं.—(Laid before) उपन्यस्तः -त्ता -तं, समपितः -ता -तं.

PRESENTIMENT, *s.* पूर्वचोपः, अग्रचोपः, पूर्वचान-ना, पूर्ववेदनं, अग्रवेदनं पूर्वभावना, पूर्वकल्पना.

PRESENTLY, *adv.* (At present) तत्काले, तत्परो. मद्यकाले. *See* under PRESENT, *a.*—(Soon, in a short time) अनन्तरं, अचिरेण, अपिरात्, ध्यान्तरे, नचिरेण, नचिरात्, जीयं, सद्यस्, चाशु, श्चदिति, तपदि, द्वाक्.—(Immediately) अनन्तरं.

PRESERVABLE, *a.* रक्षणीयः -या -यं, संरक्षणीयः &c., रक्ष्यः -रक्ष्या -रक्ष्यं, संरक्ष्यः &c., रक्षितव्यः -व्या -व्यं, गोपनीयः -या -यं, गोप्यः -व्या -व्यं, पालनीयः -या -यं, अयनीयः -या -यं.

PRESERVATION, *s.* रक्षणं, रक्षा, परिरक्षणं, अभिरक्षा -रणं, संरक्षा -रणं, संरक्षः, गुप्तः *f.*, चायं, परिचायं, पालनं, प्रतिपालनं, परिपालनं, गोपनं, संगोपनं, चयनं, तारणं, पोषणं, स्थितिः *f.*

PRESERVATIVE, *a.* रक्षकः -का -कं, संरक्षकः &c., रक्षी -रक्षिणी -रक्षि (नृ), रक्षणकारी -रिणी -रि (नृ), पालकः -का -कं, गोपकः -का -कं, गोपिलः -ला -लं, पालिकः -की -कं, रक्षिता -त्री -तृ (नृ), तारकः -का -कं, रक्षणसाधकः -का -कं.

PRESERVATIVE, *s.* रक्षणं, रक्षणसाधनं, रक्षणोपायः, त्राणं in comp., त्राणसाधनं, त्रं in comp., गुप्तसाधनं, पातं.

To PRESERVE, *v. a.* (Save from injury) रक्ष् (c. 1. रक्षति -रक्षति), अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्, प्रतिरक्ष्, वे (c. 1. वायते, चातु), परिरक्ष्, संवे, पाल् (c. 10. पालयति -यति), परिपाल्, अभिपाल्, प्रतिपाल्, अनुपाल्, सम्पाल्, उपपाल्, या (c. 2. याति -ति), परिपा, गुप् (c. 1. गोपयति, गोप्, c. 10. गोपयति -यति), अभिगुप्, अनुगुप्, प्रगुप्, नृ in caus. (तारयति -यति), ख्व् (c. 1. खयति -यति), घृ (c. 10. धारयति -यति), पद्याप् in des. (परिपयति -ते -यति), परिमाप् in des., रक्षयं कृ, रक्षां कृ, पालनं कृ, गुप्तं कृ, गोपनं कृ, अयनं कृ.—(Maintain) धृ, सन्धृ, भृ, सम्भृ, भरयं कृ, मुप् (c. 10. पोषयति -यति), पोषयं कृ.—(Conserve, pickle) सन्धा, उपहृ, मिष्टीकृ.

PRESERVE, *s.* (Fruit preserved in sugar) मिष्टफलं, सन्धितफलं, सन्धितं.—(Place for the shelter of game) चीतंसः, वितंसः, जङ्गलपक्ष्यादिरक्षणस्थानं.

PRESERVED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, संरक्षितः &c., अभिरक्षितः &c., त्राणः -त्रा -यं, चातः -ता -तं, गुप्तः -ता -तं, गोपितः -ता -तं, संगोपितः &c., पालितः -ता -तं, प्रतिपालितः &c., परिपालितः &c., गोपायितः -ता -तं, तारितः &c., अयितः -ता -तं, धारितः &c., भृतः &c., पोषितः -ता -तं.—(Pickled) सन्धितः -ता -तं, उपहृतः &c.

PRESERVER, *s.* रक्षकः, रक्षी *m.* (नृ), चाता *m.* (नृ), पालकः, पालः, पालयिता *m.* (नृ), रक्षिता *m.* (नृ), संरक्षकः, गोप्ता *m.* (नृ), गोपकः, संगोपकः, गोपः, गोपी *m.* (नृ), गुप्तकः, गोपिलः, गोपायकः, तारकः, रक्षणकारी *m.*, रक्षणकर्ता *m.* (नृ), पालनकारी *m.*, पालनकृत् *m.*, यः in comp., गुप्तिकर्ता *m.* (नृ), स्थितिकर्ता *m.*

To PRESIDE, *v. a.* अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ते -तिष्ठति), समधिष्ठा, अध्यास् (c. 2. -सास्ते -सासितुं), अधीश (c. 2. -ईष्टे -ईशितुं), अध्याधः -धा -धं

भू or चस्, अधिकृतः -ता -तं भू, अधिकारी -रिणी -रि भू, अधिभू, प्रभू, अधिपतिर् भू or चस्.—(Exercise superintendence, watch over) अधेष् (c. 1. -ईष्टते -ईशितुं), कार्योपेक्ष्यं कृ, कार्योपेक्ष्यं कृ, कार्योपेक्ष्यं कृ, कार्योपेक्ष्यं कृ; 'the deity who presides over learning,' विद्याधिष्ठात्री देवता.

PRISIDED OVER, *p. p.* अधिष्ठितः -ता -तं, समधिष्ठितः &c., अध्यासितः &c., प्रभूतः &c.

PRESIDENCY, *s.* (Superintendence) अध्याधता -तं, अधिकारः, अधीकारः, अधिष्ठितः *f.*, अधिष्ठानं, अध्यासं. *See* the word.—(Office of a president) अधिष्ठानतुलं -ता, अध्याधता, अध्याधपदं, अधिकारित्वं, अधीशता, अधिपत्यं, प्रभुता, उपद्रष्टृत्वं.—(Country under the jurisdiction of a president) अध्याधधीनः प्रदेशः or देशः or विषयः, महलं.

PRESIDENT, *s.* अध्याधः, अधिष्ठाता *m.* (नृ), अध्यासीनः, अधिकारी *m.* (नृ), अधिकृतः, अधीशः, अधिपतिः *m.*, अधिपः, पतिः *m.*, प्रभुः *m.*, अधीश्वरः, कर्माध्यक्षः, श्रेष्ठो *m.* (नृ), नायकः, प्रामाणिकः, उपद्रष्टा *m.*, मुख्यः, उदास्थितः; 'of an assembly,' सभापतिः *m.*, सभाध्यक्षः, सभानायकः, गोशेपतिः *m.*

PRESIDENTSHIP, *s.* अध्याधता -तं, अधिष्ठानतुलं, अधिपत्यं. *See* PRESIDENCY.

PRISIDING, *part. or a.* अध्यासीनः -ना -नं, अध्याधः -धा -धं, अधिष्ठाता -त्री -तृ (नृ); 'presiding deity,' अधिष्ठात्री देवता; 'the deity presiding over learning,' विद्याधिष्ठात्री देवता.

To PRESS, *v. a.* (Squeeze, compress) पीड् (c. 10. पीडयति -यति) सम्पीड्, निपीड्, अभिनिपीड्, आपीड्, संकुप्, संह, प्रतिसंह, घट्, संघट्, संवृ, संहन्.—(Urge, drive) प्रेर, कृप्, आकृप्, समाकृप्, प्रयुट्.—(Urge, importune) अतिनिर्वन्धेन प्रार्थे or सम्प्रार्थे or याच्, आग्रहेण प्रार्थे, वारं वारं प्रार्थे, पुनः पुनः प्रार्थे, अतिप्रार्थनेन परम् उद्विन् or चायस् or आक्रप् or उपस्था.—(Inculcate urgently) अतिनिर्वन्धेन or मुहुर्मुहुर् उपदिश् or शिक्ष्.—(Force, constrain) पलेन or पलात्कारेण or पलात् कृ in caus. or प्रवृत् in caus., or expressed generally by the causal form.—(Distress, straiten) द्याप् (c. 1. पापते -यति), प्रयाप्, परिपाप्, अधिपाप्, पीड्, उपपीड्, अभिपीड्, क्लिप्, यप्, तप्, सन्तप्, उद्विन् in caus., क्लेशं कृ or दा.—(Impress seamen) पलात्कारेण पुरुषान् धृत्वा नाविकादिकर्मणि व्याप् in caus.

To PRESS, *v. n.* (Go forward with force or effort) यत्नत् or महायत्नेन or सोद्योगं or सोत्साहं प्रया or प्रगम् or अग्रे गम् or अग्रे नृ.—(Bear on, encroach upon) आक्रप्, अभिक्रप्, अध्याक्रप्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -त्यातु), समुपस्था, प्रमुपस्था.—(Crowd, press upon) द्याप् (c. 1. पापते -यति), प्रयाप्.

PRESS, *s.* (Instrument for pressing) चक्रयन्त्रं, चक्रं, पीडनयन्त्रं, येषयन्त्रं; 'oil-press,' परस्त्रः, तैलिकयन्त्रं, तैलिकचक्रं.—(For printing) मुद्राङ्कनयन्त्रं, मुद्राङ्कनचक्रं.—(Printed publications in general) मुद्रितपुस्तकगणः, मुद्राङ्कितपुस्तकसमूहः.—(Crowd, throng) जनसम्मर्दः, जनसङ्कुलं, लोकसंघः, लोकसम्मर्दः.—(Urgency, urgent pressure) द्याधा -धः -धनं, निर्वन्धः, पीडा, भारः.

PRESSED, *p. p.* (Squeezed) पीडितः -ता -तं, निपीडितः &c., सम्पीडितः &c., घटितः &c., संघटितः &c.—(Urged) प्रेरितः -ता -तं.—(Importuned) अतिनिर्वन्धेन प्रार्थितः -ता -तं.—(Distressed, straitened) द्याधितः -ता -तं, पीडितः &c., क्लेशितः &c.

PRESSER, *s.* पीडकः, पीडयिता *m.* (नृ), पापकः, प्रयापकः

PRE

Pressingly, *adv.* निर्वन्धेन, सनिर्वन्धं, जाग्रहेण, साग्रहं, सपाथं.

PRESSURE, *s.* **पौडा, पौदनं, निपौडनं.**—(Force) **शक्ति** *f.*, **चलं, वेगः, भारः, प्रभावः.**—(Impulse) **गैरणा, प्रवर्धनं, प्रपौदः, प्ररोचनं, प्रोत्साहः.**
 —(Distress) **दापः -धा -धनं, वेक्षः, पौडा, आकुलता.**

PRESTIGIOUS, *n.* मायाकरः -रा -रं, मायावी -विनी -वि (न्), मायामयः -यी -यं, मायी &c., ऐन्द्रजालिकः -क्री -कं, मोही &c.

To PRESUME, *v. a.* अविवचार्य or अविवचारपूर्वम् or अनिश्चयपूर्वम् or अनिश्चित्य or अनिश्चयपूर्वम् अनुमा (c. 2. -माति -तुं, c. 3. -मिमोते) or तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं) or अनुतर्क or अयगम् or जह or अनुमानं कृ.

PRESUMPTION, *s.* (Supposition without direct proof) अनुमानं, अनुमितिः *f.* अनुमा, अनुमेयत्वं, अनिर्णयपूर्वम् or अनिश्चयपूर्वम् or असिद्धान्तपूर्वम् अनुमानं, अनिर्णयपूर्वा कल्पना, तर्कः, अनुमानग्रहणः—(Strong probability) सम्भावना, सम्भावनीयता -त्वं, सम्भवः, तत्सद्भाषता -त्वं.—(Arrogance) धृष्टता, धार्ढ्यं, धर्षः, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, दर्षः, जभिमानं, ज्ञातभिमानं, निर्लज्जत्वं, अहङ्कारः, चण्डलेपः, स्मयः, प्रगल्भत्वाद् मर्यादातिक्रमः or अज्ञानारः—रित्तं.

PRESUMPTUOUS, *a.* (Arrogant) घृष्टः-घृष्ट-धं, धृष्टुः-धृष्टुः-धृष्टुः, प्रगल्भः-
-भ्रा-भ्रं, प्रघृष्टः &c., प्रघृष्टः-भ्रा-भ्रं, दृष्टः-भ्रा-भ्रं, अवलिप्तः-भ्रा-
-भ्रं, अभिमानो-निनी-नि (नृ), अत्यभिमानो &c., साहसिकः-की-
-कं, धृष्टः *m.f.n.* (ज), निर्लेजः-जा-जं.—(Founded on pre-
sumption) अभिमानमष्टः-ष्टा-ष्टं.

PRÉSUMPTIOUSNESS, & धार्ष्ट्यं, धृष्टान्तं, धृष्टता, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, प्रधृष्टता, दृढता, अयल्लिप्तता, अभिमानं, अत्यभिमानं, अभिमानिता, साहसिकत्वं.

PRESUPPOSITION, *p. p.* पूर्वव्यतिथिः -ता -तं, पूर्वभावितः &c., पूर्वगृहीतः &c.
PRESUPPOSITION, *s.* पूर्वकल्पना, पूर्वभावना, पूर्वग्रहणं, पूर्वमतं.

622

PRE

प्रकृतिप्रमातोः -ता -तं, प्रकृतिमार्गप्रमातोः &c., प्रकृतिमार्गवाद्यः &c.,
अतिप्रकृतिः -ति -ति, अप्रकृतः -ता -तं, विलक्षणः -या -यं, पादुतः
-ता -तं, साध्यः -या -यं.

PRE

PRETERNATURALLY, *adv.* प्रकृतिभारिगर्हस्, प्रकृतिभारिगर्हस्, चद्रुतं, वेल्लस्वेय.
 PRETERPERFECT, *a.* (In grammar) पूर्णभूतः -ता -तं, परीष्टभूतः &c.
 PRETERPLUPERFECT, *a.* (In grammar) प्राक्पूर्णभूतः -ता -तं.
 PRETEXT, *s.* छत्र *n.* (नृ), अपदेशः, अपदेशः, उपपा, व्याजः, छलं, उपदेशः, निमित्तं, ध्वनीकरणं, निव्याहितः *m.*, निव्यानिमित्तं, संवरणं.
 PRETTILY, *adv.* चारु, सुन्दरं, सौन्दर्यं, मनु, चारु or मनु in comp.; 'singing prettily,' मनुस्वनः -ता -तं; 'smiling prettily,' चारु-हासो -सिनी -ति (नृ).
 PRETTINESS, *s.* चारुता -त्वं, सौन्दर्यं, सुकृता, चारुपता, सुदृश्यता, दृशीनीयता, वामता -त्वं, विनीतता -त्वं, मधुरता -त्वं, रूपलावण्यं.
 PRETTY, *a.* चारुः -घी -रु, चारुदर्शनः -ता -तं, सुन्दरः -रा -री -रं, चारु-नान् -मती -मत् (नृ), सुदृश्यः -रया -रयं, सुकृपः -यी -यं, रूपवान् -यती -यत् (नृ), चारुपः &c., सुकृप -पिणी -पि (नृ), सुरेयः -रा -रं, दर्शनीयः -या -यं, विनीतः -ता -तं, आकारशुद्धः -डा -डं, वामः -ता -मं, मनुः -नुः -नु, मनुलः -ला -लं; 'having a pretty face,' चारुवदनः -ना -नो -नं, सुमुखः -रा -खी -रं; 'having pretty eyes,' चारु-लोचनः -ना -नो -नं, सुनयनः -ना -नी -नं; 'having pretty teeth,' सुदन्तः -ना -नं, चारुदन्तः &c.
 PRETTY, *adv.* (Moderately, in some degree) ईषत्, कियत्, चत्सं, चत्समात्रं, स्तोत्रं, चमृशं, परिमितं, चा prefixed, कत्स or देश्य or देशीय affixed; 'pretty warm,' ईषदुष्णः -ष्णा -ष्णं, मन्दोष्णः &c., 'pretty ripe,' आपकः -क्षा -क्षं; 'pretty clever,' पटुक्त्वः -त्वा -त्वं, पटुदेश्यः -रया -रयं, पटुदेशीयः -या -यं.—(Pretty nearly) प्रायस्, प्रायशः, भूषिष्ठं, ईषदूतं, चत्सोत्तं; 'pretty nearly finished,' सनामभूमिष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'pretty nearly dead,' मृताप्यः -या -यं.
 To PREVAIL *v. n.* (Overcome) प्रभू, खनिभू, पराभू, जि, पराजि, वि-जि, निर्जि, क्षतिभू, क्षतिभू, क्षतिश्री.—(Be predominant, effi-
 cacious) क्षतिरिप् in pass. (रिच्यते), क्षतिरिप्, उद्भिप्, प्रभू, प्रव-
 लीभू, प्रचलः -ला -लं भू, प्रोष् (c. 1. प्रोषति -पितुं), सवलः -ला -लं
 भू, दानः -मा -मं भू, खलननः -मा -नं भू.—(Be in force) प्रभू, प्रव-
 लीभू, प्रचलः -ला -लं भू, प्रचरितः -ता -तं भू, प्रचलीभू, सिद्धः -डा
 -डं भू, प्रसिद्धः -डा -डं भू, सिद्धीभू, प्रसिद्धीभू, निष्पन्नः -चा -चं भू.—
 (Succeed) सिप् (c. 4. सिप्ति -ते), सिद्धीभू.—(Persuade, induce)
 अनुनी, आनृप्, प्रोत्तह्, उत्तह्, प्रवृत् in caus., नियुन् in caus.,
 प्रयुन् or expressed by the causal form. See To PERSUADE, &c.
 PREVAILING, *part. or a.* (Predominant) प्रचलः -ला -लं, प्रभूतः -ता
 -तं, प्रसिद्धः -डा -डं, क्षतिरिक्तः -क्ता -क्तं, क्षतिरेकी -क्की &c., क्षतिकः
 -का -कं, प्रधानः -ता -तं भू, प्रचलः -ला -लं.—(Efficacious) प्रभावी
 &c., सप्रभावः -चा -चं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, साधकः -का -पिका -कं,
 सचलः -ला -लं.—(General) साधारणः -या -यी -यं, प्रसिद्धः -डा -डं,
 सधैव प्रचलः -ला -लं or प्रचलितः -ता -तं. See PREVALENT.
 PREVALENCE, PREVALENCY, *s.* प्रचार, प्रचलत्वं प्रसिद्धिः *f.*, प्रसिद्धता,
 प्रभावः, प्राचर्यं, प्रचर्यं, प्रचलनं, प्रचलितत्वं, सधैव व्याप्तिः *f.* or
 क्षमिव्याप्तिः *f.* or विस्मरणः, व्यापकता -त्वं, प्रभूतता -त्वं, प्रचलता,
 प्रभविष्णुता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रधानता, प्राधान्यं, प्रभवं, क्षतिरेकः, क्षतिरि-
 क्ता, क्षतिकं, साधारणता, साधारण्यं, सधैवसाधारण्यवहारः.
 PREVALENT, *a.* प्रचलः -ला -लं, प्रचलितः -ता -तं, प्रचरितः -ता -तं,
 प्रसिद्धः -डा -डं, प्रभूतः -ता -तं, प्रचलः -ला -लं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु,
 प्रवृत्तः -त्ता -तं, व्यापकः -का -कं, साधारणः -या -यी -यं; 'univer-
 sally prevalent,' सधैव प्रचलः &c. or प्रसिद्धः &c.
 PREVALENTLY, *adv.* प्रसिद्धं, प्रचलं, प्राचर्येन, क्षतिरिक्तं, सप्रभावं.

PRE

To PREVARIATE, *v. n.* सधैवकृत्यं कृ, चक्रोत्तया सधैवकृत्यं कृ or यथा-
 सधैवकृत्यं कृ, चक्रोत्तं कृ, चक्रं वद (c. 1. पदति -दिहृ), वाक्छलं कृ,
 निहृ (c. 2. -हृते -होतुं), अपदिशु (c. 6. -दिशति -देहृ), अपदिशु, अप-
 देशं कृ, अपदेशं कृ, निहृवेन वद, अपदेशेन वद, निहृपोत्तरं कृ, हीन-
 वादं कृ, अन्यवादं कृ, अपलापं कृ.
 PREVARIATING, *a.* हीनवादी -दिनी -दि (नृ), अन्यवादी &c., निहृव-
 वादी &c., चक्रवादी &c., चक्रोत्तवादी &c., अपदेशवादी &c.
 PREVARIATION, *s.* चक्रोत्तं *f.*, हीनवादः, वाक्छलं, सधैवकृत्यं, यथा-
 सधैवकृत्यं, सधैवकृत्यं, अन्यवादः, अन्यवचनं, हीनवचनं, निहृतिः *f.*,
 निहृपोत्तरं, अपलापः, अपदेशः, अपदेशः, अपदेशवादः, चक्रवादः,
 उत्तराभासः.
 PREVARIATOR, *s.* हीनवादी &c., निहृववादी &c., अन्यवादी. See
 PREVARIATING.
 PREVENT, *a.* अग्रगः -गा -नी, अग्रवर्ती -र्विनी -र्वि (नृ), अग्रगतो &c.,
 पूर्वसरः -रा -रं, अग्रसरः &c. See PRECEDENT, *a.*
 To PREVENT, *v. a.* (Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति -पितुं), विानवृ,
 प्रतिवृ, आवृ, वृ, रूप, प्रतिरूप, निरूप, संरूप, अवरोध, उपरोध, प्रति-
 मिप्, निमिप्, वाप्, प्रतिवन्, विहन्, व्याहन्, प्रतिहन्, स्तम्भ, विहम्भ,
 निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -पितुं), प्रसाध्या (c. 2. -त्याति -तुं), विप्र, रोधं
 कृ, अवरोधं कृ, प्रतिवन् कृ, प्रतिवृ.—(Go before) अग्रं गम् or मु,
 अग्रं या or वृत्. See To PRECEDE.
 PREVENTABLE, *a.* निवारणीयः -या -यं, निवार्यः -र्या -र्यं, वारणीयः &c.
 PREVENTED, *p. p.* निवारितः -ता -तं, वारितः &c., रुद्धः -डा -डं, नि-
 रुद्धः &c., विरुद्धः &c., अवरोधः &c., उपरोधः &c., प्रतिमिद्धः -डा
 -डं, निमिद्धः &c., वारितः -ता -तं, प्रतिवृद्धः -डा -डं, विहृतः -ता -तं,
 व्याहृतः &c., प्रतिहृतः &c., विप्रितः &c., स्तम्भितः &c., निवर्त्तितः &c.,
 आप्रतिनिवृत्तः -त्ता -तं; 'prevented from seeing by the smoke,'
 धूमोपरोधदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि.
 PREVENTION, *s.* निवारणं, वारणं, निवार, रोधः -धनं, अवरोधनं, निरोधः,
 प्रतिरोधः, उपरोधः, संरोधः, प्रतिवन्धः -न्धनं, प्रतिमिद्धः -धनं, निमिद्धः,
 विषातः, व्यापातः, प्रतीकारः. See HINDERANCE.—(Going before)
 अग्रगमनं, पुरोगमनं.
 PREVENTIVE, *a.* वारकः -का -कं, निवारकः &c., वापकः &c., प्रतिमिद्धकः
 &c., प्रतिवापकः &c., रोधकः &c., प्रतिरोधकः &c., व्यापातकः &c.
 PREVENTIVE, *s.* वारणं, निवारणं, वापकः, प्रतिवन्धकं, निवारकं.
 PREVIOUS, *a.* पूर्वः -घी -घी -घं, पूर्विकः -की -कं, पूर्वकः &c., पूर्वगतः
 -ता -तं, पूर्वभूतः -ता -तं, पूर्ववृत्तः -त्ता -तं, पूर्वसिद्धः -डा -डं, पूर्वजातः
 &c., भूतपूर्वः -घी -घं, पूर्वजनः -नी -नं, वृत्तपूर्वः &c., जातपूर्वः &c.,
 प्रागागतः -ता -तं, प्राग्भूतः &c., प्राग्भवः -या -यं, अग्रः -या -यं, अग्र-
 भूतः -ता -तं, प्रथमः -मा -मं, प्राक् in comp.; 'previous posses-
 sion,' पूर्वभूतिः *f.*; 'previous existence,' प्राग्भावः.
 PREVIOUSLY, *adv.* पूर्व, पूर्विकं, पूर्वितस्, अग्रं, अग्रतस्, पुर्स्, पुरस्तात्,
 प्राक्, प्रपन्नतस्; 'done previously,' पूर्वकृतः -ता -तं.
 PREVIOUSNESS, *s.* पूर्वत्वं -ता, अग्रत्वं -ता, प्रपन्नता -त्वं, प्राचर्यं, चादित्वं.
 PREVISION, *s.* पूर्वदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*, प्रदर्शनं, अग्रनिरूपणं.
 PRIY, *s.* (That which is seized to be devoured) क्षामिपं, मांसं,
 भक्ष्यं, भक्षणीयं, खाद्यं, भोज्यं.—(Booty) लोभं, लोचं, लोतं, लुभं,
 लुपदा. See PLUNDER.—(Beast of prey) हिंस्रपशुः *m.*, पशुभक्षकः,
 पशुपक्षीयो *m.* (नृ), क्षामिपाशी *m.*, क्षानिपशुक् *m.* (नृ), क्षामिपत्रियः,
 मांसपाशी *m.*, मांससादकपशुः *m.*, दूरीरः, प्रसहः -हनः.—(Bird of
 prey) पशुदः, चिम्बिरः, नखचिम्बिरः, चलिमुक् *m.* (नृ), चलिप्रियः.

PRI

To PREY, v. a. (Seize and devour) आनिषं भुज्वा or दुज्वा भक्ष् or खाद् or ग्रस्.—(Corrode) क्लमशः द्वि in caus. or नश् in caus.—(Prey upon) लुह् or लुह्. See *To FLUNDER*.

PRIAPISM, s. ध्वनोच्छ्वायः, ध्वनोच्छ्वासः, शिशोच्छ्वायः, लिङ्गोच्छ्वायः.

PRICE, s. (Value set or paid) मूल्यं, अर्थः, अवक्रयः, पक्षः, भाटकः, पक्ष्यं, पणता; 'high price,' बहुमूल्यं, महामूल्यं, दुर्लभ्यं, महापैः, माहाय्यं; 'low price,' अल्पमूल्यं, सुमूल्यं; 'what is the price?' कियता मूल्येन विक्रीयते; 'I will not give such a price,' एतावन् मूल्यं न दित्सामि.—(Reward, recompense) फलं, वेतनं.

PRICED, a. (High-priced) महामूल्यः—त्या—त्यं—दुर्लभः &c., बहुमूल्यः &c., महापैः—पै—पै, महाय्यः—य्यो—य्यं.—(Low-priced) अल्पमूल्यः &c., अस्वायः—स्वा—स्वै, सुमूल्यः &c.

PRICELESS, a. अनर्थः—र्थो—र्थै, अनर्थः—र्थ—र्थै, अमूल्यः—त्या—त्यं.

To PRICK, v. a. (Puncture) व्य् (c. 4. विध्वति, व्यह्वं), तुद् (c. 6. तुदति, तोह्वं), पितुद्, चिद् (c. 10. चिद्वयति—पितुं), भिद् (c. 7. भिनति, भेह्वं), निभिद्; 'with a thorn or sharp-pointed substance,' कण्टकेन or शस्त्रेण व्य् or पितुद्; 'with a needle,' सूच्या व्य् or भिद्.—(Pain by puncture, sting) व्य् (c. 10. व्यपयति—पितुं), पीद्, तप, सप्तप, मन्मै व्य्.—(Goad) प्रतोदेन तुद् or पितुद्.—(Incite) प्रेद्, प्रचुद्, प्रमुद्, उचित्, प्रोत्सद्.—(Erect the ears) कर्णौ स्तम्भीकृ or उन्नम् or उचिद् or उन्नी or उन्नीकृ; 'an animal that pricks its ears,' स्तम्भकणैः—णौ—णै, स्तम्भकणैः—वा—वै.—(Designate by a puncture) सूच्या छद् or चिद्.

PRICK, s. (Puncture) वेधः—धनं, तोदः, सूचिः—ची f., सूचनं—ना, व्यधः—धनं, उचुचिदतं.—(Instrument for pricking) तोदनं, प्रतोदः, तोदः, सूचिः—ची—चिनी—चिका, शस्त्रं, कण्टकः.—(Sharp pain) तोदः, शूलः—लं, व्यथा, यातना, तीक्ष्णव्यथा.

PRICKED, p. p. विद्धः—द्धा—द्धं, वेधितः—ता—तं, तोदितः—ता—तं, तुन्नः—न्ना—न्नं, चिद्वितः—ता—तं, भिन्नः—न्ना—न्नं, सशस्त्रः—त्या—त्यं, शस्त्रविद्धः &c., कण्टकविद्धः &c., सूचिभिन्नः &c.; 'at heart,' विद्धमन्मो—मो—मै (न), भिन्नमन्मो &c., विद्धहृदयः—या—यं.—(Pained) व्यथितः—ता—तं, अनुभूततीक्ष्णव्यथः—था—थं.

PRICKER, s. (Instrument for pricking) तोदनं, तोदः, प्रतोदः, सूचिः—ची f., सूचिका, शस्त्रं.—(One who pricks) वेधकः.

PRICKING, s. (Act of piercing with a sharp point) वेधः—धनं, व्यधः—धनं, शस्त्रवेधनं, कण्टकवेधनं, तोदः—दनं, प्रतोदः—दनं, सूचिः—ची f., सूचनं—ना.—(Sensation of sharp pain) तोदः, शूलः—लं, तीक्ष्णव्यथा.

PRICKLE, s. कण्टकः—कं, शूलः—कं, सूचिः—ची f., त्वक्कण्टकः.

PRICKLINESS, s. कण्टकितत्वं, सकण्टकत्वं, सशूलत्वं, बहुकण्टकत्वं.

PRICKLY, a. कण्टकितः—ता—तं, कण्टको—किनी—कि (न), सकण्टकः—का—कं, बहुकण्टकः—का—कं, प्रचुरकण्टकः &c., शूलो &c., शूलवान्—वती—वत् (न), सशूलः—का—कं, बहुशूलः &c.

PRICKLY-PEAR, s. विदर्, विषसारकं.

PRIDE, s. गर्दः, दर्पः, अहङ्कारः, अहङ्कृतिः f., अभिमानं—नता, अभिमानिता, मानं, मानस्य, उद्विग्नः f., औद्धत्यं, चित्रसमुन्नतिः f., चित्रोन्नतिः f., मदः, मादः, दृढता, अवलेपः, अवहेला—लनं, अहम्मानं, अहम्कृतिः f., प्रभता, दम्भः, मनुः m., आत्माभिमानं, उन्मादः, आदोषः, सादोषनं, प्रतिभानं, प्रौढता, धर्मः, प्रगल्भता, उन्माधः, शीटोद्वेगं, शीखरीजा, आदेशः, उत्तेजः, उत्सिक्तता; 'pride of caste,' जातिभिमानं; 'of riches' धनदर्पः; 'of strength,' बलदर्पः, बलावलेपः.—(Generous

PRI

or proper pride) अभिमानं, गुणाभिमानं, स्वगुणाभिमानं.

To PRIDE, v. a. (One's self) आत्मानं द्याप् (c. 1. द्यापते—पितुं), क्वाप् (c. 1. क्वापते—पितुं), पिकाप्, both with instr. c. of the thing on which one prides one's self; आत्मानं मन् (c. 4. मन्मते, मन्तुं), अभिमन् with two acc., अभिमानं कृ; 'he prides himself on his learning,' आत्मानं विद्याया द्यापते, आत्मानं पविदतं मन्मते, विद्याभिमानं करोति; 'one who prides himself on his learning,' पविदतमन्यः; 'she prides herself on her beauty,' आत्मानं सौन्दर्येण द्यापते, आत्मानं सुन्दरी मन्मते; 'one who does so,' सुन्दरीमन्या, रूपगविता.

PRIER, s. परकार्यनिरूपकः, परचेष्टानिरूपकः, परकार्यवचकः.

PRIEST, s. (Member of the Brahminical caste) ब्राह्मणः, विप्रः, द्विनः, द्विनातिः m., द्विजन्मा m. (न), देवलः, भूदेवः; 'who is learned in the Vedas,' ओत्रियः, वेदविद् m., वेदविद्वान् m. (स्) मन्त्रविद् m., मन्त्रज्ञः.—(Sacrificing or officiating priest) यानकः, याज्ञिकः, यानी m. (न), यज्ञकृत् m., होता m. (न), हविर्याजो m., प्रवर्ग्यः.—(Family or domestic priest) पुरोहितः, पुरोधाः m. (स्), चतुर्विद् m. (स्), कुलविप्रः, कुलाचार्यः.—(Spiritual preceptor, officiator in sacred offices) आचार्यः, उपाध्यायः, गुरुः m., पुरोहितः, धर्माध्यापकः, धर्मशिक्षकः, धर्मोपदेशकः. See *CLERGYMAN*.

PRIESTCRAFT, s. पुरोहितचरित्रं, उपाध्यायचरित्रं, उपाध्यायकैतवं, उपाध्यायकपटः—टं, आचार्यकापट्यं, धर्माध्यापककैतवं.

PRIESTESS, s. यानिनी, यानिका, होत्री, उपाध्याया, धर्मोपदेशिनी.

PRIESTHOOD, s. (Office or character of a priest) पुरोहित्यं, पुरोहितत्वं, आनित्र्यं, उपाध्यायपदं, धर्माध्यापकपदं, ब्राह्मण्यं, ब्राह्मणता—तं.—(The order of priests) पुरोहितवर्गः, पुरोहितगणः, उपाध्यायवर्गः, याज्ञिकवर्गः, धर्माध्यापकवर्गः, धर्माध्यापकगणः, यानकसमूहः, उपाध्यायसमूहः, पुरोहित्यं.

PRIESTLY, a. पुरोहितः—तो—तं, पुरोहितिकः—को—कं, पुरोहितयोग्यः—ग्य—यं, पुरोहितसंस्तवी &c., यानकीयः—या—यं, याज्ञिकसंस्तवी &c., उपाध्यायसंस्तवी &c., पुरोहितसंस्तवी &c., धर्माध्यापकसंस्तवी &c.

PRIEST-RIDDEN, a. पुरोहिताधीनः—ना—नं, उपाध्यायाधीनः &c., पुरोहितवशः &c.

PRIOR, s. दात्मिकः, दम्भो m. (न), रूपगविता, दर्शनीयमानो m. (न).

PRIORISH, a. दात्मिकः—को—कं, आत्माभिमानो—निनी—नि (न).

PRIM, s. अतिपिनीतः—ता—तं, एकानापिनीतः &c., अतिसूक्ष्मः—क्ष्मा—क्ष्मं, सूक्ष्मनियमनिष्ठः—ष्टा—ष्टं, सूक्ष्मादर्शीलः—ला—लं, अन्नादर्शीलः &c., अन्नापारी &c.

PRIMACY, s. प्रधानधर्माध्यक्षपदं, मुख्यधर्माध्यक्षपदवी.

PRIMAHLI, adv. प्रथमतस्, प्राथम्येन, पूर्वं, पूर्वतः, मुख्यशः, मुख्यतस्, आदितस्, प्रधानतस्, प्राधान्येन.

PRIMARINESS, s. प्रथमता, प्राथम्यं, मुख्यता, प्रधानता, प्राधान्यं.

PRIMARY, a. (First) प्रथमः—मा—मं, प्राथमिकः—को—कं, आद्यः—द्या—द्यं, आदिनः—ना—नं, आदि in comp., पूर्वं—र्वं—र्वं, पौष्टिकः—को—कं.—(Original) मौलः—लो—लं, मौलिकः—को—कं, मूलिकः—का—कं, आद्यः—द्या—द्यं; 'primary cause,' निदानं, आदिकारणं, आदिवीर्यं, आद्यवीर्यं. See *PRIMITIVE*—(First in dignity, chief) प्रधानः—ना—नं, मुख्यः—स्या—स्यं, प्रमुखः—खा—खं, अग्रः—या—यं, अधियः—या—यं, अग्र्यः—य्या—य्यं.—(Elementary) आरम्भकः—का—कं, प्रारम्भकः.

PRIMATE, s. प्रधानधर्माध्यक्षः, मुख्यधर्माध्यक्षः, प्रधानोपाध्यायः, मुख्योपाध्यायः, प्रधानधर्माधिवर्तिः m., मुख्यधर्माधिवर्तिः m.

PRIME, *a.* (First) प्रथमः -मा -नं, प्राथमिकः &c. See PRIMARY.—
(First in rank, chief) मुख्यः -रखा -रूपं, प्रधानः -ना -नं, प्रमुखः
-खा -खं, अग्रः -या -यं, उत्तमः -मा -मं; 'prime minister,' मुख्य-
मन्त्री *m.* (नृ), प्रधानमन्त्री *m.*, महामन्त्री *m.*, प्रधानमातुः, मुख्यामातुः;
'office of prime minister,' मुख्यमन्त्रिता.—(First in excel-
lence) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं,
वरः -रा -रं, सद्योत्कृष्टः &c., सद्यःश्रेष्ठः &c.—(Full, blooming)
प्रौढः -ढा -ढं.

PRIME, *s.* (Dawn) उदयः, दिनारम्भः, दिवसमुखं, दिनादिः *m.*—(Begin-
ning) आरम्भः, आदिः *m.*—(Best state, heyday, height)
प्रौढिः *f.*, प्रौढता, अद्यतता -त्वं, उत्तमता -त्वं, उत्तमावस्था, उत्तमदशा,
सिद्धिः *f.*; 'the prime of youth,' यौवनप्रौढिः *f.*, प्रौढयौवनं,
अद्यतयौवनं, नवयौवनं, यौवनप्रौढिः *f.*, 'in the prime of youth,'
प्रौढयौवनः -ना -नं, अद्यतयौवनः &c.—(Best part) उत्तमभागः, उत्तमांशः.

To PRIME, *v. a.* आग्नेयन्तोपरि ज्वलनपूर्णे धा (c. 3. तृपाति, धातुं).

PRIMELY, *adv.* प्रथमतः, प्रधानतः.—(Excellent) उत्तमं, श्रेष्ठं, सुष्ठु.

PRIMENESS, *s.* श्रेष्ठता, उत्कृष्टता, उत्तमता, उत्कर्षः, सारत्वं.

PRIMER, *s.* चालकशिष्यार्थं प्रथमपुस्तकं or आरम्भपुस्तकं, व्याकरणारम्भः.

PRIMEVAL, PRIMEVOUS, *a.* प्राक्तनः -नी -नं, सनातनः -नी -नं, आद्यः
-द्या -द्यं, आद्यकालीनः -ना -नं, मौलः -ली -लं, मौलिकः -को -कं,
प्राक्तनकालीनः -ना -नं, प्राकालीनः &c.

PRIMITIVE, *a.* (Pertaining to the beginning, original) प्रथम-
कालिकः -को -कं, आद्यकालिकः &c., प्राथमिकः -को -कं, प्रथमः -मा
-मं. See the last.—(Not derived, primary) मूलिकः -का -कं,
मौलिकः -की -कं, मौलः -ली -लं, अच्युतः -ता -तं.—(Following
ancient forms) प्राकालीनरीतिनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, वृद्धाचारसेवी &c.,
प्राक्तनव्यवहारसेवी -विनी -वि (नृ), प्राक्तनरीतिसेवी &c., प्राक्तनमार्ग-
नुयायी &c., प्राक्तनमार्गानुसारी &c., आद्यकालानुसारी &c.

PRIMITIVELY, *adv.* (Originally) आदि, आदितः, मूलतः, प्रथमतः,
आरम्भतः, आरम्भे.—(According to primitive custom) प्राक्त-
नव्यवहारानुसारेण, प्राक्तनरीत्यनुसारेण, आद्यकालानुसारतः, आद्यका-
लानुसारेण, वृद्धाचारतः.

PRIMITIVENESS, *s.* (State of being original) मौलत्वं -ता, मौलिकत्वं,
प्राथमिकत्वं, प्राथम्यं, प्रथमता, आद्यत्वं, आदित्वं.—(Conformity)
प्राक्तनव्यवहारसेवनं, प्राकालीनरीत्यनुसारः, प्राक्तनमार्गानुयायिता, वृद्धा-
चारसेवनं.

PRIMNESS, *s.* अतिविनीतता -त्वं, सूक्ष्मनियमनिष्ठा, सूक्ष्मादरशीलता, अति-
सूक्ष्मता, अतिसौम्यं, अत्यादरसेवनं, अत्याचारसेवनं.

PRIMOGENIAL, *a.* प्रथमजातः -ता -तं, प्रथमजः -जा -जं, आदिजातः &c.

PRIMOGENITURE, *s.* ज्येष्ठता -त्वं, ज्येष्ठ्यं, पृथ्वीजत्वं, पृथ्वीजातत्वं, अग्रजत्वं,
अग्रजातत्वं, ययोर्ज्येष्ठता, ज्येष्ठव्यवस्था, आदिजत्वं, आदिजातत्वं.

PRIMORDIAL, *a.* प्राकालीनः -ना -नं, प्राकालिकः -को -कं, प्राक्तनकालिकः
&c., प्राक्तनः -नी -नं, आद्यः -द्या -द्यं, आद्यकालिकः &c., मौलिकः
-को -कं, मौलः -ली -लं.

PRIMROSE, *s.* वसन्तकुसुमः or वसन्तपुष्पं जोषधिभेदः.

PRINCE, *s.* (Sovereign) राजा *m.* (नृ), नृपतिः *m.*, भूपतिः *m.*, पार्थिवः,
महोपतिः *m.*, स्वयं, स्वपतिः *m.*, पः in comp. See KING.—
(Sovereign of a certain territory or province) देशपतिः *m.*,
राष्ट्रपतिः *m.*, मण्डलपतिः.—(Son of a king) राजपुत्रः, राजसुतः,
राजतनयः, राजकुमारः, नृपालनः, नृपसुतः, नृपपुत्रः, नृपनन्दनः,
युवराजः, कुमारः.—(In theatrical language) भट्टदारकः.

(79)

PRINCEDOM, *s.* (Kingdom) राज्यं, राजत्वं. See the word.—(Rank
or condition of a king's son) यौवराज्यं, युवराजत्वं.

PRINCELINESS, *s.* राजतेजस् *m.*, राजश्रीः *f.*, राजीश्रव्यं. See MAJESTY.

PRINCELY, PRINCELIKE, *a.* (Resembling a prince, royal) राजसदृशः
-शी -शं, नृपसदृशः &c., राजसन्निभः -भा -भं, नृपोपमः -मा -मं, राज-
जातीयः -या -यं, नृपजातीयः &c., राजकीयः -या -यं, प्रतापवान् -वती
-वत् (नृ), प्रतापशाली -लिनी -लि (नृ), वैभवशाली &c., ऐश्वर्यवान्
&c. See MAJESTIC.—(Having the rank of a prince) राज-
जातीयः -या -यं, नृपजातीयः &c., राजकुलजः -जा -जं, राजकुलप्रसूतः
-ता -तं, राजवंशजः -श्या -श्यं.—(Becoming a prince) राजयाग्यः
-ग्या -ग्यं, राजाहो -हो -हं, नृपोचितः -ता -तं, राजोचितः &c., राजो-
पयुक्तः -क्ता -क्तं, राजकीयः &c.

PRINCE'S-METAL, *s.* (Compound of copper and zinc) कास्यं -स्यकं,
कंसः -सं.

PRINCESS, *s.* (Female sovereign) राज्ञी, महिषी. See QUEEN.—
(Daughter of a king) राजपुत्री -त्रिका, राजकुमारी, राजकन्या,
राजसुता, नृपसुता, नृपालन्या, राजतनया, नृपनन्दिनी, कुमारी, युवरा
जपत्नी.—(In theatrical language) भट्टदारिको.

PRINCIPAL, *a.* मुख्यः -रखा -रूपं, परमः -मा -मं, प्रधानः -ना -नं, प्रमुखः
-खा -खं, अग्रः -या -यं, अग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यं, प्राम्यः &c., वरः -रा -रं,
प्रवरः &c., चरेख्यः -ख्या -खं, वर्यः -व्या -व्यं, उत्तमः -मा -मं, पुरोगमः
-मा -मं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः &c., शिष्टः &c.,
प्रथमः -मा -मं, अग्रगण्यः -ख्या -खं, विशेष्यः -प्या -प्यं, मूलिकः -की
-कं, मौलिकः &c., सिंह in comp. See CHIEF, EMINENT,
EXCELLENT; 'principal door,' सिंहद्वारः; 'principal queen,'
पद्महिषी, पद्मदेवी; 'principal minister,' See PRIME, *a.*

PRINCIPAL, *s.* (Chief, head) मुख्यः, मुखरः, पतिः *m.*, अधिपतिः *m.*,
अध्यक्षः, नायकः. See LEADER, PRISIDENT; 'principal of a
convent,' आश्रमगुरुः *m.*; 'of a college,' विद्यालयपतिः *m.*,
विद्यालयाधिपतिः *m.*, विद्यालयाध्यक्षः.—(Capital) मूलधनं, मूलं,
धनमूलं, मूलद्रव्यं, नीचिः -ची *f.*, परिपणं, परिणतं, कायः, प्रयोज्यं;
'of a debt,' सामकं.—(Principal perpetrator) प्रवर्तकः.

PRINCIPALITY, *s.* (Territory of a prince) राष्ट्रं, देशः, मण्डलं, राज्यं,
माखडलिकराष्ट्रं, माखडलिकराज्यं, माखडलिकदेशः, माखडलिकविषयः.

PRINCIPALLY, *adv.* प्रधानतः, प्राधान्यतः, मुख्यतः, मुख्यतः, विशेषतः,
विशेषेण, अधिकांशतः.

PRINCIPALNESS, *s.* प्राधान्यं, प्रधानत्वं, मुख्यता -त्वं, श्रेष्ठता, उत्कृष्टता.

PRINCIPLE, *s.* (Cause, source, origin) कारणं, हेतुः *m.*, आदिकारणं,
आदिः *m.*, बीजं, मूलं, प्रयोजनं, आदिकारणं, आदिहेतुः *m.*—(Element,
constituent part) मूलवस्तु *n.*, तत्त्वं, मूलं, मूलतत्त्वं, अंशं, अवयवः,
मूलद्रव्यं, मूलवयवः, मूलार्थः, वस्तु *n.*, धातुः *m.*, सारः, साधनं, बीजं,
मार्गः, तन्मात्रं.—(Fundamental or elementary truth) तत्त्वं
मूलतत्त्वं, सूत्रं, मूलसूत्रं, प्रथमसूत्रं, बीजं, परिभाषा, आरम्भः.—(Rule,
general truth) नियमः, सूत्रं, विधिः *m.*, स्थितिः *f.*, व्यायः, उक्तवाक्यं,
वचनं, उत्तमः.—(Settled law or property) धर्मः, गुणः, भावः, क्रमः,
स्वभावः, व्यवस्था.—(Settled process) रीतिः *f.*, क्रमः, मार्गः, विधानं,
मार्गोदा, धारा.—(Ground, foundation) हेतुः *m.*, प्रमाणं, प्रामाण्यं,
उपपत्तिः *f.*, उपपादनं, मूलं, आधारः, आश्रयः, उपरम्भः.

PRINCIPLED, *a.* (High-principled, well-principled) धर्मनिष्ठः -ष्टा
-ष्टं, धर्मतत्त्वनिष्ठः &c., पुण्यनियमनिष्ठः &c., सुनियमानष्ठः &c., सुनि-
यमनिष्ठः -ता -तं, उदार -रा -रं, उदारशीलः -ला -लं.

TO PRINT, v. a. मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रीकृ, मुद्रितं -तां कृ, मुद्राकृतं -तां कृ, मुद्राधरीकृ, अद् (c. 10. चक्रयति -यितुं), मुद्राधरि चक्र, समुद्रीकृ. See **TO IMPRINT, IMPRESS.**

PRINT, s. (Mark made by impression) मुद्रा, मुद्रिका, चक्र, पृष्ठं. —(Instrument for impressing) मुद्रा, मुद्राङ्गनयन्. —(Impression of types or the type itself) मुद्राधरिपृष्ठं, मुद्राधरं. —(State of being printed) मुद्रितत्वं, मुद्राकृतत्वं; 'in print,' मुद्रितः -ता -तः; 'out of print,' अमुद्रितः &c. —(Print of a foot) पादपिष्टं, पदाङ्कः, पादमुद्रा, पदं, पदयी.

PRINTED, p. p. मुद्रितः -ता -तः, मुद्राकृतः &c., मुद्रीकृतः &c., मुद्राधरीकृतः -ता -तः, मुद्राधराकृतः &c., अङ्कितः &c., कृतमुद्रः -द्रा -द्रः, कृताङ्कः -ङ्का -ङ्कः, समुद्रः &c.; 'printed book,' मुद्रितपुस्तकं.

PRINTER, s. मुद्राकर, मुद्राकारी *m.* (नं), मुद्राकृन्, मुद्रकः, मुद्राङ्गनकृन्.

PRINTING, s. मुद्राङ्गनं, मुद्राकरणं, मुद्रीकरणं, अङ्कनं, मुद्राधरप्रयोगः.

PRINTING-HOUSE, s. मुद्राङ्गनशाला, मुद्राधरालयः -यं, यन्त्रालयः.

PRINTING-INK, s. मुद्राङ्गनमसि -सो, मुद्राङ्गनमसिका, अङ्गनमसो.

PRINTING-PRESS, s. मुद्राङ्गनयन्त्रं, मुद्रायन्त्रं, मुद्राङ्गनचक्रं.

PRIOR, a. पूर्वीः -वी -वीं, पूर्विकः -का -कं, पौर्विकः -को -कं, पौरव्यः -स्या -स्यं, अग्रः -या -यं, प्राक् in comp., प्राक्नः -नी -नं, आद्यः -द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं, आदि in comp., प्रथमः -मा -मं; 'prior possession,' पूर्वभूक्तिः *f.*; 'prior existence,' प्राग्भावः; 'prior and subsequent,' पूर्वोपरः -रा -रं, परापरः -रा -रं, परावरः -रा -रं, परावरीयः -या -यं.

PRIOR, s. (Superior of a convent) आश्रमगुरुः *m.*, मठाधिपतिः *m.*, मठाध्यक्षः, आश्रमाध्यक्षः, मठाधिकारी *m.* (नं).

PRIORITY, s. पूर्वेता -त्वं, अग्रता -त्वं, प्रथमता -त्वं, प्राप्यम्, आद्यता, आदित्वं. —(In rank) अग्रपदं, श्रेष्ठपदं, प्राधान्यं, प्रधानता, अग्रमान्यता, अग्रगण्यता, अग्रपूज्यता, अग्रमानं, अग्रपूजा.

PRIORY, s. मठः, आश्रमः, अग्रमणः, पौहारः, धर्मशाला.

PRISM, s. त्रिपार्श्वकायः, चतुर्भुजाकृतिः पार्श्वत्रयविशिष्टः कायसदृशः.

PRISMATIC, a. (Pertaining to a prism) त्रिपार्श्वकायसम्बन्धी &c. —(Resembling one) त्रिपार्श्वकायकाकारः -रा -रं. —(Distributed or formed by one) त्रिपार्श्वकायविकीर्णः -वी -वीं, त्रिपार्श्वकायकस्थितः -ता -तं.

PRISON, s. कारागारं, कारागृहं, कारा, कारावेश *m.* (नं), पन्थनागारं, पन्थनालयः, पन्थनगृहं, पन्थनस्थानं, निरोधस्थानं, निरोधगृहं, निरोधशाला, बन्दिशाला, बन्दिवेश *m.*, गुप्तिः *f.*, चारः.

TO PRISON, v. a. See **TO IMPRISON.**

PRISONER, s. बन्दिः *f.*, बन्दी *f.*, कारास्यः, कारागारस्यः, कारागुप्तः, ग्रहणः, उपग्रहः, ग्रहणः, कपरकी *f.*, कर्मरौ *m.* (नं), पारि *f.*, गोरकुः *m.* —(One taken in war) युद्धवृत्तः, युद्धगृहीतः, शत्रुवृत्तः, शत्रुगृहीतः, युद्धदासः.

PRISTINE, a. प्राक्कृतः -नी -नं, पुरातनः &c., प्राक्कालीनः -ना -नं, प्राक्कालिकः -को -कं, आद्यकालिकः &c., पूर्वकालीनः &c., पूर्वकालिकः &c., पुराणः -या -यी -यं, प्राचीनः -ना -नं.

PRIVACY, s. (State of retirement or secrecy) विविक्तता -त्वं, विविक्तभावः, विविक्तवासः, एकान्तता, एकान्तभावः, एकान्तवासः, रहस् *m.*, रहः, रहोभावः, रहोभावः, रहोवासः, रहस्यत्वं, निभूतत्वं, गुप्तता, छत्रता, प्रच्छन्नता, निर्जनता, विजनता. —(Place of seclusion, retreat) विविक्तस्थानं, रहःस्थानं, रहःस्थलं, एकान्तस्थानं, निर्जनस्थानं, विजनस्थानं, निर्जनदेशः.

PRIVATE, a. (Separate, unconnected with others) विविक्त -ज्ञा -ज्ञं, विभिन्नः -जा -जं, पृथक्स्थितः -ता -तं, पृथगालोकः -का -कं, असाधारणः -या -यी -यं, असामान्यः -न्या -न्यं. —(Peculiar to one's self) स्व in comp., ज्ञान in comp., स्वकीयः -या -यं, स्वीयः &c.

" See **PECULIAR**; 'private conclusion,' सानुमितिः *f.*; 'private advantage,' आत्महितं; 'private property,' स्वत्वं, स्वधनं, ज्ञानधनं, निजत्वं, असाधारणधनं, अनन्यस्वामिकपनं. —(Sequestered, secluded, retired) विविक्त -ज्ञा -ज्ञं, विजनः -ना -नं, निर्जनः &c., एकान्तः -जा -जं, निभूतः -ता -तं, निःशलाकः -का -कं. —(Secret, not open) रहस्यः -स्या -स्यं, गूढः -द्रा -द्रं, गुप्तः -भा -भं, गुह्यः -ज्ञा -ज्ञं, चक्षुः -जा -जं, प्रक्षुब्धः &c., अचक्षुः -जा -जं, अग्रकाशः -शा -शं, अग्रकटः -टा -टं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अनर् in comp.; 'very private,' सुगुप्तः &c., सुगूढः &c.; 'private intelligence,' गूढभाषितं, गूढवाणी; 'private road,' गूढमार्गः; 'private door,' अन्तर्द्वारं, गूढद्वारं, प्रच्छन्नं, पक्षद्वारं; 'private apartments,' अन्तर्गृहं, अन्तःपुरं, अग्रोपनं, उपरोधकं, अनन्यधनं, कथानरं, निष्कुटः, दर्भटः; 'private room,' अन्तःशाला -लिका, अन्तःकोशकं, उपरोधकं; 'private part,' गुह्यं, रहस् *m.*, उपस्यः, अपोद्ग. —(Not in public office or employment) अनधिकारी -रिणी -रि (नं), अनधिकारस्यः -स्या -स्यं, अनधिकारस्थितः -ता -तं; 'a private person,' पृथगननः, पृथगलोकः, पृथगज्ञानपदः, अनधिकारस्थयक्तिः *f.* —(Not official) अनाधिकारिकः -को -कं. —(In private). See **PRIVATELY.**

PRIVATE, s. (Common soldier) सैनिकः, सैन्यः, पृथक्सैन्यः.

PRIVATEER, s. गृहीतानुशापत्रेण पृथगननेन सञ्जीकृता राहसिकनीः.

PRIVATELY, adv. रहसि, रहस्, रहस्यं, निभूतं -ने, विविक्तं -ज्ञातस्, एकान्तस्, एकान्तं, विजने, गूढं, गूढतस्, गुप्तं, उपोद्ग, प्रच्छन्नं -ने, अग्रकाशं, अग्रकटं, निषस्; 'going privately,' गूढचारी -रिणी &c., गुप्तगतिः -तिः -ति.

PRIVATENESS, s. विविक्तता -त्वं. See **PRIVACY.**

PRIVATION, s. (Deprivation, absence of) अभावः, विरहः, रहितत्वं, राहित्यं, हानिः *f.*, असम्भवः, अविययः, अग्रानिः *f.*, वियोगः, अपचयः, नाशः, द्यतिः *f.*, द्ययः, हरणं, लोपः. —(Absence of food or things necessary to comfort) अन्नपक्वाभावः, आहारविरहः, आहारभायः, अन्नपक्वहानिः *f.*, आसाच्छादनराहित्यं, अन्नोदकाभावः, अन्नोदकलोपः, सुखसाधनाभावः, सुखसाधनलोपः.

PRIVATIVE, a. (Causing privation) हानिकरः -रा -रं, हानिकारकः -का -कं, लोपकरः &c., द्ययकरः &c., नाशकरः &c. —(Consisting in the absence of something) अभावसूचकः -का -कं, अभावकरः -पा -पं, अभावालोकः -जा -जं, अभावदर्शकः &c.

PRIVATIVE, s. (Word) अभावशब्दः, अभावसूचकशब्दः. —(Prefix, in grammar) नपदं, नमपदं. Privative prefixes are such as अ, अन्, निर, वि.

PRIVATIVELY, adv. अभावरूपेण, सनिषेधं, निषेधरूपेण, अभावतस्.

PRIVILEGE, s. अधिकारः, विशेषाधिकारः, असाधारणधिकारः, असाधारण्यधिकारः, स्वाधिकारः, स्वत्वं.

TO PRIVILEGE, v. a. अधिकारं दा, विशेषाधिकारं दा, अधिकारवन् -वती -वत् कृ, साधिकारं -रां कृ, विशेषाधिकारयुक्तं -तां कृ.

PRIVILEGED, p. p. or a. अधिकारवान् -वती -वत् (नं), साधिकारः -रा -रं, विशेषाधिकारवान् &c., विशेषाधिकारयुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, अधिकारविशिष्टः -ष्टा -ष्टं. —(Exempt from tax) अकरः -रा -रं.

PRIVILY, adv. रहसि, गुप्तं निभूतं, सुनिभूतं, See **PRIVATELY.**

PRI

PRIVITY, *s.* (Joint knowledge with another) सहज्ञानं, सहबोधः, सहवेदनं, समवेदनं, समज्ञानं, समवेत्तनं.—(Private part) गुह्यं, गुह्याङ्गं, गुह्याङ्गं, गुह्याङ्गं, गोप्याङ्गं, गुह्येन्द्रियं, गुह्यस्त्वानं, गुह्यस्त्वानं, गुह्यस्त्वानं, रहस् *n.*, कोलोनं, उपत्यः -स्व, अपोङ्गं; 'of a man,' शिश्रः, ध्वनः, *see* MEMBRUM VIBILE; 'of a woman,' *see* PUDENDUM.

PRIVY, *a.* (Private). *See* the word. (Admitted to the participation of knowledge) सहज्ञानी -निनी -नि (नृ), समज्ञानी &c., सहज्ञाता *m.* (नृ), सहवेत्ता *m.* (नृ), सहवेदी *m.*, समवेत्ता *m.*—(Privy council) गृहसभा, प्रधानमन्त्रिणां गृहसभा, धीसचिवानां सभा, शिष्टसभा.

PRIVY, *s.* शीपकूपः, पायुधालनपेश *m.* (नृ), कर्दमाटकः, अपवच्छटः.

PRIVY-COUNSELLOR, *s.* गृहसभासदः, गृहसभासदः, गृहसभास्यः.

PRIZE, *s.* (That which is taken in war) युद्धजितद्रव्यं, युद्धसम्पत्तिद्रव्यं, युद्धोपाजितद्रव्यं, युद्धजितपदं.—(That which is gained as the reward of success or victory) जयफलं, सिद्धिफलं, जयल-अफलं, जयलभः, जयलम्पसु *n.*, पणजितद्रव्यं, जयपारितोषिकं, स्वर्णफलं.—(That which is offered as the reward of contest) स्वर्णजेयं, पणजेयं, पणः.—(Reward) फलं, प्रतिफलं, पारि-तोषिकं.—(Valuable acquisition) रत्नं, निधिः *m.*

TO PRIZE, *v. a.* (Estimate) मन् (c. 4. नन्वते, मन्तुं, c. 10. मानयति -यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्, नृत्यं or चपं निरुप् or निरी or संस्था.—(Value highly) बहु मन्, बहु सम्मन्, चतुश्चयेन सम्मन्, बहुमतिं कृ. (PRIZE-FIGHTER, *s.* मत्स्योद्धाता *m.* (दु), मत्स्योधी *m.* (नृ), मत्स्यः, मत्स्यः.

PRIZE-FIGHTING, *s.* मत्स्योद्धातं, मत्स्योद्धातं, मुष्टियुद्धं, माहुयुद्धं.

PRO, (Forward, forth) प्र, चये.—(For). In the phrase 'pro and con,' pro may be expressed by विधिपथः, कर्त्तव्यपथः, and con by निषेधपथः, चक्रेन्वयपथः, अभावपथः.

PROBABILITY, *s.* सम्भावना, सम्भवः, सम्भाव्यता -त्वं, सम्भावनीयता -त्वं, अनुमेयता -त्वं, प्रमेयता, अनुपगमः, अनुपगम्यता, उन्मापनायोग्यता, भवनयोग्यता, योग्यता -त्वं, सत्यसङ्काशता.

PROBABLE, *a.* सम्भाव्यः -या -व्यं, सम्भावनीयः -या -व्यं, सम्भाषितः -ता -तं, सम्भावनाहीः -ही -हं, संभवसङ्काशः -शा -शं, अनुमेयः -या -व्यं, अनु-पगम्यः -न्या -न्यं, अनुपगतः -ता -तं, प्रमेयः -न्या -व्यं, सम्भावनायोग्यः -न्या -व्यं, भवनयोग्यः &c.; 'this is probable,' इदं उपपद्यते or सम्भवति or युज्यते.

PROBABLY, *adv.* सम्भावनीयं, यथासम्भवं, यथायोग्यं, प्रायस्, प्रायशस्, स्यात्, किल, नान.

PROBATE, *s.* (Of a will) नृपपत्रप्रमाणं, नृपलेखप्रमाणं.

PROBATION, *s.* (Trial) परीक्षा -क्षरं, उपपा, कथिः *f.*—(Proof) प्रमाणं, प्रमात्यं, निर्णयः. *See* PROOF.

PROBATIONARY, PROBATIONAL, *a.* परीक्षकः -का -कं, परीक्षाकारी -रिखी -रि (नृ), परीक्षमाणः -या -व्यं, परीक्षा in comp., उपपा in comp.

PROBATIONER, *s.* परीक्षमाणः, परीक्षाकृतः, परीक्षाविषयः, परीक्षापात्रः, प्रापनकालिकः, नृपनक्षिपः, नवीनक्षिपः.

PROBATOR, *s.* परीक्षकः, विचारकः, अनुसन्धाता *m.* (नृ), परीक्षाकृतः.

PROBATORY, *a.* परीक्षकः -का -कं. *See* PROBATIONARY, *a.*

PROBE, *s.* शलाका, सपरी, चारा, चारं, धतशोधनी, जासवीधं.

TO PROBE, *v. a.* शलाकाद्वारेण धतशोधनं कृ or उन्मन्यनं कृ or धता-न्येयं कृ, धतानः शलाकां प्रपिष् (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निविष्-

PRO

—(Search to the bottom, scratipise) मन्मान्येयं कृ, सूक्ष्म-रीक्षां कृ, सूक्ष्मनिष्ठां कृ, मन्निरीक्ष्यं कृ.

PROBING, *s.* शलाकाद्वारेण धतशोधनं, धतपरीक्षा, उन्मन्यनं, मन्मान्येयं.

PROBITY, *s.* सारत्वं, चापुता, चतुता, उपपाशुचित्वं. *See* INTEGRITY.

PROBLEM, *s.* (In logic, questionable proposition) विकल्पाविषयः, विवादविषयः, प्रश्नः, वादः.—(In geometry) कृतं, कृतितापेक्षितान्तः.—(In general) प्रश्नः, निश्चयः.

PROBLEMATIC, *a.* विकल्पिकः -की -कं, सविकल्पः -त्वा -त्वं, सन्दिग्धः -ग्या -ग्यं, संशयस्यः -त्वा -त्वं, संशयः -या -व्यं, अनिश्चितः -ता -तं, अनिश्चीतः &c.

PROBLEMATICALLY, *adv.* सविकल्पं, संशयं, सन्दिग्धं, संशयपूर्वकं.

PROBOSCID, *s.* (Of an elephant, &c.) शूरा, हस्तः, करः.

PROCEDURE, *s.* (Proceeding, measure taken) क्रिया, व्यवहारः, व्यापारः, चरितं, कृतिः *f.*, कर्म *n.* (नृ), अनुष्ठानं, चापरणं, चापरितं, चापारः, वृत्तिः *f.*, वृत्तं, उपायः, साधनं, उपचारः, विधानं.—(Mode of proceeding) रीतिः *f.*, मार्गः, विधिः *m.*, क्रियाविधिः *m.*, क्रिया-प्रसङ्गः, पञ्चायः, क्रमः, नञ्चोदा, सन्चोदायः.—(Legal) व्यवहारः, व्यवहारजागः, व्यवहारविधिः *m.*

TO PROCEED, *v. n.* (Go forward) प्रगन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), चये गन्, पुरो गन् प्रया, चये या, चयतो या, प्रगु, चये सृ, प्रसृप्, प्रवृत्, चल्, प्रचल्, प्रचर्, प्रविचर्, प्रस्वा, क्रन्, ने (c. 2. श्रिति -तुं, rt. इ); 'the work proceeds,' कर्म प्रवर्तते; 'let the game proceed,' 'the work proceeds,' क्रमेण वद, पदप्रसङ्गं कृ, पदप्रवन्तं कृ.—(Issue, arise from) उत्पद् (c. 4. -पजते -पत्तुं), अनुत्पद्, जन् (c. 4. जायते, जानितुं), प्रभू, निनृ, प्रवृत्, उचर्, उदि; 'his uneasiness proceeds from no other cause,' अस्य चापा न अन्यनिमित्ता भवति.—(Proceed in an undertaking, carry on measures) प्रवृत्, प्रारब्धं प्रवृत् (c. 10. -चर्त्तयति -यितुं) or सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or निवद् or विवर् (c. 10. -वाहयति -यितुं), प्रारम्भसम्पादनं कृ.—(Enter upon a business, begin) प्रवृत्, प्रवृत्तिं कृ, प्रक्रन्, उपक्रन्, चारम्.—(Proceed against at law) अभियुज्.

PROCEEDING, *part.* (Issuing from) उत्पन्नः -ता -तं, स्रुत्पन्नः &c., जातः -ता -तं, सञ्जातः &c., निवृत्तः -ता -तं, पिनिवृत्तः &c., प्रवृत्तः -ता -तं, प्रभवः -या -व्यं, उपप्रवः &c. in comp., संप्रितः -ता -तं; 'sound proceeding from the throat,' कर्णोत्पन्नः स्वरः.

PROCEEDING, *s.* क्रिया, कर्म *n.* (नृ), व्यवहारः, चरितं, चरितं, चेरितं, चेश, व्यापारः, चापरणं, चापरितं, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, अनुष्ठानं, चारा, व्यापारः, विधानं.—(Course of proceeding) रीतिः *f.*, मार्गः, पञ्चायः, क्रियाविधिः *m.*, क्रियाप्रसङ्गः, क्रमः, गतिः *f.* *See* PROCEDURE.

PROCEEDS, *s.* उत्पन्नं, स्रुत्पन्नं, उत्पन्नपदं, स्रुत्पन्नपदं.

PROCELUSTICUS, *s.* (Metrical foot) ह्यः.

PROCESS, *s.* (Proceeding on, progressive course) प्रगमनं, सग्रगमनं, प्रयाणं, प्रक्रमः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रसरः, गतिः *f.*—(Gradual course) क्रमः -मयं, क्रमे क्रमे गमनं, क्रमशो गमनं or गतिः *f.*, क्रमिकगतिः *f.*—(Of time) कालगतिः *f.*, कालपञ्चायः, कालावृत्तिः *f.*, कालान्तरं; 'in process of time,' कालान्तरे, दिनेषु गच्छसु.—(Regular course or order) क्रमः; अनुक्रमः, रीतिः *f.*, मार्गः, पञ्चायः, प्रसङ्गः नियमः, व्यवस्था, पद्धतिः *f.*, परिपाटी, परिपाटीः *f.*, विधिः *m.*, धारा, गतिः *f.*, वृत्तिः *f.*, प्रवन्धः.—(Course of proceeding) क्रियाप्रसङ्गः, क्रिया-

PRO

विधिः *m.*, क्रियाप्रवन्धः—(Legal) व्यवहारः, व्यवहारमार्गः, व्यवहरणं, कार्यं, चयः.

PROCESSION, *s.* (Issuing) निर्गमः, निर्गतिः *f.*, निःसरणं, निस्सरणं, विनिर्गमः, निष्क्रमणं, प्रवृत्तिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, अवसरणं—(Proceeding on) प्रगमनं, गमनं, प्रयाणं, प्रस्थानं, गतिः *f.*, चलनं—(Train of persons moving) यात्रा, यात्राप्रसङ्गः, दण्डयात्रा, जनयात्रा, लोकयात्रा, लोकश्रेणी, गतिः *f.*

PROCESSIONAL, PROCESSIONARY, *a.* यात्रिकः -की -के, यात्रासन्धो &c., दण्डयात्रासन्धो &c., यात्रारूपः -या -यं, दण्डयात्रारूपः &c., दण्डयात्रिकः &c.

To PROCLAIM, *v. a.* स्वा in caus. (स्वापयति -यितुं), प्रत्या, जात्या, युष् (c. 10. योपयति -यितुं), विपुष्, आपुष्, उडुष् कृन् (c. 10. कौत्तयति -यितुं), प्रकृन्, परिकृन्, अनुकृन्, उत्कृन्, प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), उच्चर् (c. 10. -चारयति -यितुं), मचर्, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ—(Cry out) वाङ्मज्, प्रकाशं युष्, उच्चैःसरेण युष्—(Outlaw) योपयपूषि वहिम्कृ.

PROCLAIMED, *p. p.* योपितः -ता -तं, विपोपितः &c., जापोपितः &c., उहोपितः &c., युष्टः -या -यं, अवयुष्टः &c., विपुष्टः &c., प्रत्यातः -ता -तं, स्वापितः &c., उत्कौत्तितः &c., प्रकौत्तितः &c., उचारितः &c., प्रकाशितः &c., प्रकटीकृतः &c.

PROCLAIMER, *s.* योपकः, विपोपकः, योपयकारो *m.* (नृ), स्वापकः.

PROCLAMATION, *s.* योपणा -यं, विपोपयं -या, योपः, स्वापनं, प्रकाशनं, उहोत्तनं, प्रकौत्तनं, अनुकौत्तनं, प्रचारणं, उचारणं, राजाज्ञापत्रेण प्रकाशनं: 'written' योपयपत्रं, विपोपयपत्रं, राजाज्ञापत्रं, आज्ञापत्रं: 'food given by proclamation' युष्टानं.

PROCLIVITY, *s.* प्रायणं, प्रवणता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता.

PROCLIVOUS, *a.* प्रवणः -या -यं, प्रवृत्तः -ता -तं. See INCLINED, PRONE.

To PROCRASTINATE, *v. a.* विलुप् (c. 1. -लुसते -सितुं), आकालान्नात् लम् (c. 1. लनति, लङ्) or या in caus. (यापयति -यितुं), परकालं यावत् लन्.

To PROCRASTINATE, *v. n.* विलुप् (c. 1. -लुसते -सितुं), आलस्यात् कालं या in caus. (यापयति -यितुं) or धिप् (c. 6. धिपति, धेङ्), चिर (nom. चिरपति, चिरायति -ते -यितुं), मन्द (nom. मन्दायते), आकालान्नात् or कालान्तरं यावत् कार्यसागं कृ or कायीपेक्षां कृ, मन्दकायैः -या -यं भू or अस्.

PROCRASTINATION, *s.* विलसः -सनं, कालयापः -पनं, कालधेपः -पयं, आकालान्नात् कार्यसागः, कालान्तरं यावत् कायीपेक्षा, मान्धं, मन्दता, दीर्घसूत्रता.

PROCRASTINATOR, *s.* विलसी *m.* (नृ), कालयापकः, कालधेपकः, आकालान्नात् कार्यसागी *m.*, कालान्तरं or परकालं यावत् कायीपेक्षकः, मन्दकर्मो *m.* (नृ), मन्दकायैः, दीर्घसूत्रो *m.* (नृ), दीर्घसूत्रः.

To PROCREATE, *v. a.* (Generate) जन्, सन्नन्, प्रजन्, प्रसू or प्रसु (c. 1. -सवति, c. 2. -सुते, c. 4. -सूयते -सोतुं), सम्प्रसु, सु, उत्पद्.

PROCREATED, *p. p.* जनितः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, प्रसूतः -ता -तं.

PROCREATION, *s.* जननं, प्रजननं, उत्पादनं, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, उत्पत्तिः *f.*, उत्पन्नत्वं, प्रजोत्पादनं, प्रजोत्पत्तिः *f.*

PROCREATIVE, *a.* जनकः -का -के, उत्पादकः -का -के, सापकः -विका -के, प्रजोत्पादकः &c., प्रजननशक्तिः -का -के, प्रजननशक्तिपुक्तः -का -के.

PROCREATIVENESS, *s.* प्रजननशक्तिः *f.*, जननशक्तिः, उत्पादनशक्तिः, पुत्तत्वं.

PROCREATOR, *s.* जनकः, जनयिता *m.* (नृ), जननः, जनिता *m.*, उत्पादकः.

PROCTOR, *s.* (Attorney, agent) प्रतिनिधिः *m.*, परकार्यसम्पादकः.

PROCUMBENT, *a.* झपानः -ना -नं, पतितः -ता -तं, धिमदेहः -हा -हं.

PRO

PROCURABLE, *a.* प्राप्त्यः -या -यं, प्रापणीयः -या -यं, प्राप्यः -या -यं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, उपलभ्यः &c., आसादनीयः -या -यं, अधिगम्यः -म्या -न्यं; 'procurable with exertion,' यत्नलभ्यः &c.; 'without exertion,' अयत्नलभ्यः &c. See OBTAINABLE.

To PROCURE, *v. a.* (Obtain) घाप् (c. 5. जामोति, जामुं), घ्राप्, घवाप्, सम्घ्राप्, लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, घञ्, उपाञ्, आसद्, समासद्, अधिगम्, विद् (c. 6. विन्दति, वेदितुं, वेङ्), अभिविद्, प्रतिविद्, उपकृप् (c. 10. -कृत्ययति -यितुं), प्रतिपद्, घापद्, घाविष्—(Bring about, effect) सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), उपपद्, उपपद्, साप्, यद्, प्रवृत् in caus.

PROCURED, *p. p.* प्राप्तः -ता -तं, लभः -भा -भं, उपलभः &c., चर्जितः -ता -तं, उपार्जितः &c. See OBTAINED; 'is procured,' लभ्यते, उत्पद्यते.

PROCUREMENT, *s.* प्राप्तिः *f.*, प्रापणं, लभिः *f.*, लाभः, उपार्जनं, सम्पादनं—(Panderism) कीदृश्यं.

PROCURER, *s.* प्रापकः, उपार्जकः, लभ *m.* (नृ), सम्पादकः, प्रवर्जकः, प्रयोजकः—(Pimp) रतसम्पादकः, रतप्रवर्जकः. See PIMP, PANDER.

PROFUND, *s.* कुट्टिनी, कुट्टनी, दूती, दूतिका, सचारिका, कुटो, चुन्दी, वेद्यभाष्या, शम्भली, सम्भली, रतगाली *f.*, सुरगाली, रतोपकारिणी, रतसम्पादिका, कीदृश्यकरी, लाम्यद्वयप्रयोजिका.

PRODIGAL, *a.* अतिव्ययी -यिनी -यि (नृ), बहुव्ययी &c., अपरिमितव्ययी &c., अपरिमितव्ययः -या -यं, अपव्ययी &c., अतिव्ययीशीलः -ला -लं, व्ययीशीलः &c., अपवेता -त्री -तृ (नृ), उत्तर्गी -गिणी &c., अत्युत्तर्गी &c., अतिलागी &c., अतिदाता -त्री -तृ (नृ), बहुदः -दा -दं, बहुमदः &c., महाव्ययकारी &c., अतिमोघयशीलः &c., मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, धनोत्तर्गी &c., अधोत्तर्गी &c., धनलागी &c.

PRODIGAL, *s.* अतिव्ययी *m.* (नृ), बहुव्ययी *m.* See the last.

PRODIGALITY, *s.* अतिव्ययः, बहुव्ययः, अपव्ययः, महान् व्ययः, महाव्ययः, अपरिमितव्ययः, अतिलागः, अत्युत्तर्गः, अतिमोघयं, अतिसर्जनं, अधोत्तर्गः, धनोत्तर्गः, धनलागः, अधोलागः, बहुमदत्वं, बहुदत्वं, मुक्तहस्तत्वं.

PRODIGALLY, *adv.* अतिव्ययेन, बहुव्ययेन, महाव्ययेन, अपरिमितव्ययेन, अत्युत्तर्गेण, अतिलागपूर्वेण, महाव्ययपूर्वेण, सापथ्यं, मुक्तहस्तेन.

PRODIGIOUS, *a.* (Very great, huge) अतिमहान् -हती -हत् (नृ), अतिवृहन् -हती &c., अद्भुतशरीर -रा -रं, अद्भुतकायः -या -यं, अद्भुतपरिमाणः -या -यं, वृहत्परिमाणः &c., विकटशरीर &c., राद्यशरीर &c.—(Wonderful) अद्भुतः -ता -तं, महोद्भुतः -ता -तं, अद्भुततमः -मा -मं, आश्चर्यः -या -यं, सुचित्रः -त्रा -त्रं, विलक्षणः -या -यं, अपूर्वः -व्री -व्री, सुस्तिमार्गबासः -सा -सं, प्रकृतिमलबासः &c.

PRODIGIOUSLY, *adv.* अद्भुतं, महोद्भुतं, आश्चर्यं, अतिशयेन, अत्यन्तं.

PRODIGIOUSNESS, *s.* अद्भुतत्वं -ता, अतिमहत्त्वं, अतिवृहत्त्वं.

PRODIGY, *s.* अद्भुतं, अत्यातः, उपसर्गः, महोद्भुतं, अद्भुतविषयः, अद्भुतवस्तु *m.*, अपूर्वविषयः, अपूर्ववस्तु *m.*, महदाश्चर्यं.

PRODUCTION, *s.* विद्यासथातः, विद्यासम्पन्नः, शत्रुहृत्साधयं, शत्रुसमर्पणं.

To PRODUCE, *v. a.* (Bring forward, offer to view or notice) प्रणी (c. 1. -खयति -खेतुं), अभिप्रणी, खानी, उपनी, अये नी, अये खानी दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), प्रदृश, प्रसू (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रत्यधीकृ, प्रादुष्कृ, आविष्कृ, पुरस्कृ, अये स्वा in caus.—(Bring forth, generate) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), संजन्, प्रजन् (c. 10. or c. 4. -जायते -जितुं), उपजन्, प्रसू, सु—(Effect, bring into existence) उत्पद्, समुत्पद्, उपपद्, सम्पद्, जन्, संजन्, कृ, साप्, संसाप्, भू in caus., उद्भू, मृन् (c. 6. मुनति, मृद्), तन्, सिद्धीकृ—(Make) कृ, कृप्, विधा, यद्—(Yield) दा, प्रदा.

PRO

PRODUCER, *v.* (That which is produced or yielded) उत्पन्नः, निम्पन्नः, फलं, लाभः. उत्पत्तिः *f.* उत्पन्नः, जननः, प्रभूतिः *f.* 'of agriculture,' वृक्षिणः, क्षेत्रफलः; 'of a tree,' दानफलं, वृक्षोत्पन्नः; 'of labour,' कर्मफलं.

PRODUCED *p. p.* (Brought into view) उपनीतः -ता -तं, प्रणीतः &c.,
 दृष्टे चानीतः &c., दर्शितः &c., प्रदर्शितः &c., प्रसारितः &c., प्रादुर्भूतः
 &c.—(Brought into life or being) उत्पन्नः -न्ना -न्, उत्पादितः
 -ता -तं, स्मुत्पादितः &c., जातः -ता -तं, जनिताः &c., उपजाताः &c.,
 नन्नातः &c., जननः &c., प्रगटः -ता -तं, प्रभूतः -ता -तं, उत्पन्नः &c.,
 उद्भूतः -ता -तं, उत्पितः -ता -तं; 'produce in water,' गलोद्भवः
 -ता -तं.—(EFFECTED, resulting from) उत्पादितः &c., सम्पादितः
 &c., निष्पादितः &c., निष्पन्नः &c., जनिताः &c., जातः &c., गन्धः
 -न्या -न्यं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, प्रभूतः -ता -तं, हेतुव्यः -व्या -व्यं, स्वीकृतः &c.;
 'misery produced by crime,' पापप्रयुक्तं दुःखं; 'fever pro-
 duced by fasting,' उपवासजन्यो ज्वरः.

PRODUCTE, PRODUCING, s. or part. उत्पादकः -त्ता -यं, जनकः -दा
 -क्षे, नान्यः -निष्ठा -वं, प्रसवन् -यनी -यत् (न्), प्रसयी -यिनी -यि
 (न्), प्रदः -दा -दं, दायी -यिनी &c., दः -दा -दं in comp., आवहः
 -हा -हं, जारी &c., जरः -रा -रं, निष्पादकः &c. ; 'producing
 fruit,' फलदः -दा -दं, फलप्रदः &c., फलदायी &c., फलोत्पादकः &c.,
 फलनिष्पादकः &c. ; 'producing pain,' दुःखकरः -रा -रं, दुःखजारी
 &c., दुःखजनकः &c., दुःखावहः -हा -हं ; 'a lake producing
 lotuses,' पद्मोत्पादजनकः, पद्मोजनप्रसवि सरसः.

PRODUCTIBLE: a. जन्यः -न्या -न्यं, उत्पादनीयः -या -यं, जननीयः &c.

PRODUCIT, s. (That which is produced, &c.) उत्पन्नं, निम्नन्नं, फलं.
See **PRODUCERE**—(Effect, result) फलं, परिणामः, प्रयुक्तिः *f.* उत्तरः,
 सिद्धिः *f.* प्रतीत्यः.—(In arithmetic) पातः, ययः, गुणान्तरः, फल-
 तादः, फलं, उत्पन्नं, प्रत्युत्पन्नं.

PRODUCTION, *s.* (Act or process of producing, generation)
उत्पादनं, उत्पत्तिः *f.*, जननं, प्रजननं, जन्म *n.* (न्), जनिः -नी *f.*,
उद्भवः, सम्भवाः, प्रभवः, सम्भूतिः *f.*, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, जनुस् *m.*, नटिः *f.*,
प्रसूतिः *f.*—(Act of effecting or forming) निष्पादनं, निष्पत्तिः *f.*,
सम्पादनं, उपपत्तिः *f.*, उद्गापनं, करणं, निर्माणं, निर्मितिः *f.*, कल्पनं
-ता, मर्गनं, सृष्टिः *f.*, यदनं, विधानं; 'law of reciprocal produc-
tion and reproduction,' वीजाद्भुत्तयायः.—(Thing produced)
उत्पत्तयं, समुत्पत्तयं, फलं. See PRODUCER.—(Of art, manufacture,
&c.) निर्मितयस् *m.*, निर्मितद्रव्यं, निर्मितपदार्थः, शिल्पनिर्मितद्रव्यं,
शिल्पिकवस्तु *m.*, वस्तु *n.*

PRODUCTIVE, a. (Fruitful) फलदः -दा -दं, फलप्रदः -दा -दं, फलदायी -यिनी -यि (न्), फलदायकः -का -कं, फलोत्पादकः -का -कं, फलपान् -यती -यत् (न्), बहुफलः -ला -लं, सफलः &c., अवन्धः -न्धा -न्धं, बहुप्रसन्नः -या -यं, सावकः &c. See FRUITFUL, PRODUCING.—(Causing, effective of) उत्पादकः -का -कं, जनकः &c., कारकः &c., करः -रा -री -रं, कारी -रिणी &c., निष्पादकः &c., सम्पादकः &c., प्रणिपादकः &c., साधकः -का -कं, आयहः -हा -हं; 'productive of wealth,' अर्थोत्पादकः &c., अर्थोपहः -हा -हं; 'of satisfaction,' हृत्प्रियजनकः -का -कं.—(Lucrative) लाभदः -दा -दं, लाभकर -रा -रं, फलावहः &c.

**PRODUCTIVENESS, & सामर्थ्यं, सफलता, फलदत्तं, फलवत्त्वं, फलोत्पादकत्वं,
फलजनकता, पदफलत्वं, बहुप्रसवत्वं.**

PROEM, & वाङ्मयं, आरम्भवाक्यं, परिभाषा, आभाषः. See PREFACE.

PRO

PRE-INATION, १. अतिक्रमः -मणं, अतिक्रमः -मणं, समतिक्रमः, दूमणं, लोपः -मणं, अण्विन्नीकरणं, भट्टीकरणं, भट्टकरणं.

PROFANE, a. (Irreverent, impious) धर्मेनिन्दकः -का -कं, धर्मद्वेषी
 -गित्तो -गि (न), द्वेषनिन्दकः &c., ईश्वरनिन्दकः &c., धर्मापवादकः
 &c., धर्मेनिन्दात्मकः &c., धर्मेनिन्दारूपः -पा -पं.—(Not pure)
अपुण्यः -ख्या -ख्यं, अपवित्रः -त्रा -त्रं, असुद्धः -द्धा -द्धं, भटः -ष्टा -ष्टं.—
 (Not sacred, not consecrated) **अप्रतिष्ठितः** -ता -तं, अप्रणीतः -ता -तं,
 आमस्कृतः &c., प्रतिप्राहीनः -ना -नं, संस्कारहीनः &c., ब्राह्मः -त्रा -त्रं.
 —(Secular) **लौकिकः** -की -कं, व्यावहारिकः -की -कं, सांसारिकः
 &c., प्रापञ्चिकः &c., धर्मप्रकरणव्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं.

TO PROFANE, v. a. (Violate) अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), व्यतिक्रम्, समतिक्रम्, लुप्, लंप्.—(Pollute, render impure) अपविचीकृ, भक्षीकृ, अणुक्षीकृ, दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), दुष्टीकृ.—(Dis-honour) अपमन्, अपमान्, अवज्ञा, अवधीर्, लपूकृ, अपमानं कृ, पनादरं कृ, निन्दां कृ.

PROFANED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, अतिमानः -ता -तं, भट्टीकृतः &c.,
 अपमानितः &c., अपमानितः &c., अनादृतः &c., कृत्यायतः -ता -तं,
 अयधीरितः &c.

PROFANITY, adv. धर्म्मनिन्दया, धर्म्मनिन्दापृष्ठं, देवनिन्दायुद्धा, धर्म्मनिन्दकयत्, सधर्म्मनिन्दनं, अपुण्ययत्, धर्म्महेपकयत्.

PROFANENESS, PROFANITY. s. धर्म्मनिन्दा -न्दनं, देयनिन्दा -न्दनं, ईश्वर-
निन्दा, धर्म्मापवादः, धर्म्मलोपः, धर्म्मातिक्रमः, ईश्वरायमानं, ईश्वरायज्ञा,
धर्म्मायज्ञा.

PROFANE, १. धर्मनिन्दकः, धर्मापवादकः, धर्मपरिहासकः, धर्मपरिहास्यो ॥
(न), ईश्वरनिन्दकः, द्वेषकः, अपमानकः, अयज्ञाता ॥ (तृ).

TO PROFESS, &c. (Avow, declare openly) प्रतिसा (c. 9. -जानानि -नीते-ज्ञातुं), ज्ञानीकृ, स्वीकृ, उरीकृ, उरीकृ, अनुभाष, प्रकाशं रथा in caus., प्रकाशं or व्यक्तं वद्, प्रतिसापूर्थं वद् or कप्, अज्ञानीकृपूर्थं वद्, प्रतिसां कृ, प्रकाश- (Make a show of, profess one's self) छस कृ, पेशं धृ, ज्ञातमानं दृश्. See **TO PRETEND**.—(Profess an art, business, &c.) वृत्तिं कृ, प्रवृत्तिं कृ, व्यवसायं कृ, व्यापारं कृ; 'to profess the science of medicine,' चिकित्साप्रवृत्तिं कृ, चिकित्सावृत्तिं कृ, चिकित्साव्यवसायं कृ, चिकित्सां कृ.

PROFESSED, PROFIST, a. स्वप्रतिज्ञातः -ता -नं, प्रतिज्ञापूष्यैः -ध्वी -ध्वं, प्रतिज्ञा-
 पुरःमरः -रा -रं, स्त्रीकृतः &c., अङ्गोक्तः &c., प्रकाशः -शा -शं, प्रका-
 शादितः &c., व्यक्तोदितः &c., प्रकाशकपितः &c., प्रकाशितः -ता -नं,
 स्थापितः &c. ; 'professed religion,' स्त्रीकृतपद्मः..

PROFESSEDLY, *and* प्रतिज्ञापुर्णं, समतिष्ठं, माङ्गलीकारं, स्त्रीकारपुर्णं.

PROFESSION, s. (Avowance, open declaration) अङ्गीकारः, स्वीकारः
उरीकारः, उरीकारः, व्यापनं, प्रकाशस्थापनं, प्रतिज्ञा, प्रकाशप्रतिज्ञा
प्रकाशयनं, प्रकाशनादः. प्रकाशकपनं. प्रकाशकीर्तनं, समतप्रकाशनं.
प्रकाशनं, साक्षं; 'empty profession,' निरर्थकप्रतिज्ञा; 'of
religion,' धर्मस्वीकारः. **Sr. Profession.**—(Calling, business)
वृत्तिः, f., व्यापारः, व्यवसायः, वनं, प्रवृत्तिः, f., वृत्तं, पृत्तिता, जीविका,
उपजीविका, जीवनवृत्तिः, f., जीवगोपानः. उपजीवनं, आजीवः, आजी-
वनार्थं, उद्योगः, वार्त्ता. व्यवहारः; 'military,' शस्त्रवृत्तिः, f., शस्त्रा-
स्तभङ्गः; 'medical,' चिकित्सावृत्तिः, f.

PROFESSIONAL. *a.* (Pertaining to a profession) वृत्तिसम्बन्धी -न्यनी &c., वृत्तिविषयकः -का -कं. — (Engaged in a profession) वृत्तिमान -मती -मत (त), व्यापारी -रिणी -रि (न्), व्यवसायी &c.

PROFESSIONALLY, *adv.* वृत्तितस, व्यापारतम्, व्यवहारतस्, व्यापारेण.

PRO

PROFESSOR, s. (One who makes open declaration) व्यापकः, प्रकाश्यापकः, व्यक्त्यापकः, प्रतिज्ञाता *m.* (नृ), प्रतिज्ञाकारी *m.* (नृ), चन्द्रिकर्ता *m.* (नृ), खीकर्ता *m.* खीकारकृत्; 'of the Christian religion,' ख्रीष्टीयधर्माखीकर्ता -नी -नृ (नृ), ख्रीष्टीयमतखीकारी *m.* (नृ), ख्रीष्टीयधर्माखीनी *m.* (नृ), ख्रीष्टीयवेशधारी *m.*, ख्रीष्टीयधर्मा *m.* (नृ), ख्रीष्टीयमतावलुही *m.*—(Public teacher) प्रकाशपाठकः, प्रकाश-व्यापकः, प्रकाशोपदेशकः, विद्यालये छात्रपाठकः or पाठकः.

PROFESSORSHIP, s. प्रकाशपाठकपदं, विद्यालये पाठकस्य पदं.

PROFFER, To PROFFER. See OFFER, To OFFER, &c.

PROFICIENCY, PROFICIENCE, s. व्युत्पत्तिः *f.*, व्युत्पन्नता, सम्पन्नता, प्रवीणता, प्रावीण्यं, नैपुण्यं, निपुणता, निवेशः, प्रवेशः, सन्निवेशः, अभिनिवेशः, निविहता, अभिहता, पटवं.

PROFICIENT, a. व्युत्पन्नः -ज्ञा -ज्ञं, सम्पन्नः &c., प्रवीणः -या -यं, निपुणः &c., निविष्टः -ज्ञा -ज्ञं, अभिनिविष्टः &c., सन्निविष्टः &c., अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विषयज्ञः -या -यं, विज्ञः &c., वैज्ञानिकः -को -कं, पटुः -टु -टु, निष्णातः -ज्ञा -ज्ञं, कृतागतः -आ -मं.

PROFILE, s. अर्द्धमुखं, अर्द्धाननं, अर्द्धमुखाकारः, अर्द्धमुखालेख्यं, मुखपार्श्वः, मुखपार्श्वलेख्यं.

PROFIT, s. लाभः, लाभः *f.*, प्राप्तिः *f.*, फलं, फलोदयः, लभ्यं, लभ्याशः, आयः, उदयः, उत्पन्नं, पश्याया, पश्यफलत्वं, वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, योगक्षेमः, प्रयोगः, कलाकरं, उपखर्तं, अर्जनं, उपार्जनं; 'profit and loss,' लाभालाभौ; 'non-enjoyment of profit,' फलाभोगः; 'with profit,' सलाभः -आ -मं, सफलः -ला -लं, सोदयः -या -यं.—(Benefit, advantage) हितं, लाभः, अर्थः.

To PROFIT, v. a. (Cause benefit or advantage) हितं कृ, लाभं or फलं कृ or दा, अर्थं कृ, उपकृ, उपकारं कृ, हितावहः -हा -हं भू, हिताय भू, उपयोगी -गिनी -गि भू.—(Profit one's self). See the next.

To PROFIT, v. n. (Gain advantage) फलं or हितं प्राप् or लभ्, लाभं प्राप्, उपकारं प्राप्.—(Improve, grow, better or wiser) वृष् (c. 1. वर्धते -विर्धते), वृद्धिं गन्, भद्रतरः -रा -रं भू, येयान् -यसी -यो भू, आगमं कृ, ज्ञानं प्राप् or लभ्, ज्ञानागमं कृ, विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ.—(Be of use or advantage) हिताय भू, फलाय भू, हितावहः -हा -हं भू, उपयोगी -गिनी -गि भू, उपकृ.

PROFITABLE, a. (Gainful, lucrative) लाभकरः -रा -रं, लाभदः -दा -दं, फलदः -दा -दं, सफलः -ला -लं, फलोदायकः -का -कं, फलजनकः &c., लाभजनकः &c., फलावहः -हा -हं, लाभावहः &c., लाभोत्पादकः &c., फली -लिनी -लि (नृ), प्राप्तिजनकः &c.—(Useful, advantageous) हितकरः -रा -रं, हितकारकः -का -कं, हितजनकः &c., हितावहः -हा -हं, हितः -ज्ञा -ज्ञं, अर्थकरः &c., अर्थकारकः &c., अर्थयान् -यती -यत् (नृ), अर्थदः -दा -दं, अर्थप्रदः &c., सार्थकः -का -कं, सोपकारः -रा -रं, उपकारी &c., उपकारकः &c., उपयोगी &c., उपयुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, हितप्रदः &c., हितदायकः &c., अफल्गुः -ल्लुः -ल्लु.

PROFITABLENESS, s. सामर्थ्यं, सफलता -त्वं, फलजनकता, लाभजनकता, हितकारकत्वं, अर्थकारकत्वं, हितजनकता, सार्थकत्वं, सलाभत्वं, फलदत्वं, उपकारकता, उपकारित्वं, उपयोगिता, अफल्गुता.

PROFITABLE, adv. सफलं, सामर्थ्येन, सलाभं, सार्थं, सोपकारं, सहितं, हिताय, फलाय, रूपा हितं or फलं प्राप्ये तया, अवृषा, अनुषा.

PROFITED, v. p. उपकृतः -ता -तं, कृतलाभः -आ -मं, प्राप्तफलः -ला -लं, प्राप्तयुक्तः -रा -रं, कृतप्राप्तः -ना -नं, वर्धितः -ता -तं.

PROFITLESS, a. निष्फलः -ला -लं, अफलः &c., फलहीनः -ना -नं,

PRO

लाभहीनः &c., निर्लभः -आ -मं, अहितः -ता -तं, अर्थः -चा -चै, निरर्थकः -का -कं, असाधकः &c., अनुपयोगी &c., अनानिपः -पा -पं, निरायः -या -यं.

PROFLIGACY, s. व्यसनिता, दुष्टता, दुर्वृत्तिः *f.*, दुर्वृत्तता, भ्रष्टता, नष्टता, ॥ भ्रष्टाचारत्वं, दुष्टाचारात्ता, भोगासक्तः *f.*, विषयासक्तता, अनवस्थितिः *f.*, लम्पटत्वं, लाम्पट्यं, अशिष्टाचारत्वं, धूर्तता, कुपयं.

PROFLIGATE, a. व्यसनी -निनी -नि (नृ), दुर्व्यसनी &c., व्यसनीयः -या -यं, दुष्टाचारः -रा -रं, दुर्वृत्तः -ज्ञा -ज्ञं, दुष्टचरिः -चा -चै, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापीयान् -यसी -यः (नृ), दुष्टाचारी &c., भ्रष्टाचारी &c., भ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, अशिष्टाचारः -रा -रं, भोगासक्तः -ज्ञा -कं, विषयासक्तः &c., निरुतः -ता -तं, असम्यक्कारी &c., धूर्तः -र्ता -र्तं.

PROFLIGATE, s. व्यसनी *m.* (नृ), व्यसनीयः लम्पटः, कामुकः. See the last.

PROFLIGATELY, adv. सव्यसनं, लम्पटवद्, दुष्टवद्, धूर्तवद्, सलाम्पट्यं.

PROFOUND, a. (Deep) गम्भीरः -रा -रं, गभीरः -रा -रं, अगाधः -धा -धं, गाढः -डा -ढं, अवगाढः &c., गहनः -ना -नं, निन्नः -ज्ञा -ज्ञं, घनः -ना -नं.—(Abstruse, not obvious) गूढार्थः -चा -चै, निगूढार्थः &c., निगूढः -डा -ढं, गूढः &c., गम्भीरार्थः -चा -चै, गहनः -ना -नं, गहनार्थः &c., सुगहनः &c., परगहनः &c., दुर्गोचः -या -यं, पोषागम्यः -म्या -म्यं.—(One who has penetrated deeply into any science, &c.) अभिनिविष्टः -ज्ञा -ज्ञं, निविष्टः &c., व्युत्पन्नः -ज्ञा -ज्ञं, पारगः -गा -गं, पारगतः -ता -तं, निष्णातः -ता -तं, गम्भीरार्थावधारणधनः -ना -नं, गूढार्थोपलब्धिधनः &c., गूढतत्त्वज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गूढार्थज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गम्भीरार्थज्ञः &c., निगूढार्थविद्, पारदृशी -रिशीनी &c.—(Excessive) गाढः -डा -ढं, अत्यन्तः -न्ता -न्तं, घनः -ना -नं, अति or सु prefixed; 'profound sorrow,' गाढशोकः; 'profound sleep,' सुपुतिः *f.*, अयोनिद्रा; 'profound secret,' सुरहस्यं, सुगोपनीयं; 'profound secrecy,' गाढसंभृतिः *f.*, घनसंभृतिः *f.*, सुगुप्तिः *f.*

PROFOUNDLY, adv. गम्भीरं, गाढं, प्रगाढं, अत्यन्तं, निर्भरं, भृशं, अभिनिविष्टं, अभिनिवेशेन, अति or सु prefixed; 'profoundly skilled,' सुनिपुणः -या -यं, अतिनिपुणः &c.; 'profoundly wise' विद्याभिनिविष्टः -ज्ञा -ज्ञं, विद्यापारदृक् *m.* (नृ), सुपण्डितः &c. See DEEPLY.

PROFOUNDNESS, PROFUNDITY, s. (Depth) गम्भीरता, गभीरता, गाम्भीर्यं, अगाधता, गाढता, घनता, निन्नता.—(Of meaning) गूढता, निगूढता गूढार्थता -त्वं.—(Of knowledge) अभिनिवेशः, निपेक्षः. सुपज्ञता, व्युत्पत्तिः *f.*, गूढार्थज्ञता.

PROFUSE, a. (Lavish) अतिव्ययी -यिनी -यि (नृ), मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं. See PRODIGAL, LAVISH.—(Extravagant, exceeding bounds) अपरिमितः -ता -तं, अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अतिरिक्तः -ज्ञा -ज्ञं, अति prefixed; 'profuse expenditure,' अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः.—(Exuberant, copious) समृद्धः -ज्ञा -ज्ञं, अतिवहुलः -ला -लं, अतिरिक्तः -ज्ञा -ज्ञं, अधिकः -का -कं, उद्विक्तः &c., अतिशय in comp., भृश in comp., अति or सु prefixed; 'profuse perspiration,' अतिस्वेदः, भृशस्वेदः.

PROFUSELY, adv. (Lavishly) अतिव्ययेन, अपरिमितं. See the word.—(Copiously) पाहुत्येन, अतिवहुलं, प्राचुर्येण, अतिप्रचुरं, अतिरिक्तं, भूरि, भूरिशः, अत्यन्तं, भृशं, अति prefixed; 'perspiring profusely,' अतिस्विद् *m. f. n.*, भृशस्विद्.

PROFUSENESS, s. (Lavishness) अतिव्ययः, मुक्तहस्तत्वं -ता. See LAVISHNESS, PRODIGALITY.—(Great abundance). See the next.

PROFUSION, s. समृद्धिः *f.*, सामृद्यं, अतिपाहुत्यं, माहुत्यं, अतिप्रचुरं, अति-

PRO

प्राचुर्यं, क्षतिप्रचुर्यं, विपुलता, वैपुल्यं, क्षतिवैपुल्यं, पुष्कलता, उद्रेकः, क्षतिरिक्ता, क्षतिरेकः, वृद्धिः *f.*, उत्तेकः.
PROG. *s.* सधं, खाधं, भोजनं, भक्षः—(Got by begging) मिथ्याचं.
PROGENITOR. *s.* पूर्वजनः, पितामहः, कुलपुरुषः, पूर्वपुरुषः, पूर्वजनकः, पूर्वजनिता *m.* (नृ), पूर्वजननः, अग्रजननः, जनयिता *m.* (नृ), जनननः, जननः, जन्मदः, वीजप्रदः, वीजी *m.* (नृ), यन्मा *m.* (नृ).
PROGENY. *s.* सन्तानं -नः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, प्रजा. *See* OFFSPRING.
PROGNOSIS. *s.* (In medicine) परिभाषा, परिभाषणं.
PROGNOSTIC. *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं, पूर्वलक्ष्यं, पूर्वलिङ्गं, पूर्वसूचकचिह्नं, पूर्वसूचकः *f.*, निमित्तं, अज्ञानं, शकुनं -नः, भाविसूचकचिह्नं, भावि-
 त्वसूचकचिह्नं, अनिष्टसूचकचिह्नं, भाविष्यदुद्घोषकचिह्नं.
PROGNOSTIC. *a.* पूर्वसूचकः -का -कं, अग्रसूचकः &c., भाविष्यसूचकः &c., भाविष्यसूचकः &c., भाविष्यकः &c., उद्घोषकः &c., भाविष्यदुद्घोषकः &c., भाविष्यसूचकः &c., भाविष्यकः &c., उद्घोषकः &c., भाविष्यदुद्घोषकः &c.
To PROGNOSTICATE. *v. a.* पूर्वं or अग्रं सूच्य (c. 10. सूचयति -यितुं), पूर्वं or अग्रतो दृष्ट्वा (c. 10. दर्शयति -यितुं) or प्रदृष्ट्वा or भाविष्यत् सूच्य, पूर्वलक्षणेन भाविष्यत् सूच्य or दृष्ट्वा, पूर्वलक्षणे दा, पूर्वचिह्नं दा—(Fore-tell from sign) पूर्वलक्षणदर्शनाद् भाविष्यद् वद् or द्वा or जना-
 गतं द्वा in caus or अनुया.
PROGNOSTICATION. *s.* पूर्वसूचनं -ना, अग्रसूचनं, पूर्वलक्षणेन भाविष्यत्सूचनं or भाविष्यसूचनं or पूर्वलक्षणदर्शनाद् भाविष्यज्ञानं or जनागतज्ञानं or भावि-
 ष्यदनुमानं.
PROGNOSTICATOR. *s.* पूर्वसूचकः, अग्रसूचकः, पूर्वलक्षणेन भाविष्यत्सूचकः or भाविष्यसूचकः or भाविदर्शकः or जनागतदर्शकः, पूर्वलक्षणज्ञः, पूर्वचिह्नज्ञः.
PROGRAMME. *s.* पूर्वलेखः, पूर्वलेखः, पूर्वलिखितं, परिसंख्यापत्रं, वस्तुपरि-
 संख्या, परिगणनापत्रं, सूचिपत्रं.
PROGRESS. *s.* (Moving or proceeding on) गमनं, प्रगमनं, गतिः *f.*, प्रयाणं, अग्रगमनं, अग्रसरणं, अग्रगतिः *f.*, प्रसरणं, प्रसरः, यात्रा, प्रक्रमः, क्रमः -मणं, क्रान्तिः *f.*, अनुक्रमणं, प्रस्थानं, प्रवाहः, चारः, क्षयनं in comp.; 'difficult progress', संक्रमः, संक्रामः, सञ्चारः, सञ्चरः, दुर्गसञ्चरः.
 —(Increase) वृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, वर्धनं, क्रमशो वृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, उन्नतः—(Improvement) वृद्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, आगमः, संवृद्धिः *f.*—
 (In learning) विद्यागमनः, विद्याप्राप्तिः *f.*, वृद्धिः *f.*, ज्ञानासः, निवेशः.
To PROGRESS. *v. n.* (Proceed) प्रगम्, अग्रे गम्, प्रया, अग्रे या, प्रम्, अग्रे नृ, प्रवृत्, प्रस्था, क्रम्—(Improve) वृप्, प्रवृप्, वृद्धिं गम् or प्राप्, आगमं कृ.
PROGRESSION. *s.* (Moving forward). *See* PROGRESS.—(Arith-
 metical) क्षेपि, अनुपातः, चयः—(Geometrical) गुणोत्तरं, चयः
 'common difference in progression', उत्तर, 'last term in
 progression', अन्त्यपदं, अन्त्यपदनं.
PROGRESSIVE. *a.* क्रमकः -का -कं, क्रमिकः -का -कं, आनुक्रमिकः &c., क्रमनायः -खा -खं, प्रक्रममाखः &c., क्रमशो वर्धमानः -ना -नं, उत्तरोत्तरं or अपिक्ताधिकं वर्धमानः &c., प्रसरः -रा -रं, उत्तरोत्तरः -रा -रं, अपि-
 क्ताधिकः -का -कं, वर्धमानः -पुः -पु.
PROGRESSIVELY. *adv.* क्रमशः, क्रमशः, क्रमे क्रमे, उत्तरोत्तरं, अपिक्ताधिकं.
PROGRESSIVENESS. *s.* क्रमकगतिः *f.*, अनुक्रमणं, क्रमशो वृद्धिः *f.*, क्रमकता.
To PROHIBIT. *v. a.* (Forbid, interdict, hinder) निषिद् (c. 1. -येपति-
 -येदुं), प्रतिषिद्, प्रत्याख्या, अन्तःख्या, वृ in caus., निषि, निरुप्, प्रति-
 रूपं, अवरुप्, उपरुप्, वाप्, प्रतिवन्, निषेधं कृ, प्रतिषेधं कृ, वारणं
 कृ, निवारणं कृ; 'is prohibited', निवार्यते. *See* To FORBID.
PROHIBITED. *p. p.* निषिद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिषिद्धः &c., वारितः -ती -तं,
 निवारितः &c., प्रत्याख्यातः &c., अन्तःख्यातः &c., वाधितः &c.

PRO

PROHIBITION. *s.* निषेधः, प्रतिषेधः -धनं, वारणं, निवारणं, प्रत्याख्यानं,
 प्रतिषेधोक्तिः *f.*, निषेधोक्तिः *f.*, अन्तःख्यातः, वाधः -धा -धनं, रोपः, नि-
 रोपः, पर्युदासः, जासेधः, वलः; 'written prohibition', निवार-
 णपत्रं, निषेधपत्रं.
PROHIBITOR. *s.* प्रतिषेधकः *m.* (कृ), प्रतिषेधकः, निषेधकः *m.*, निवारकः.
PROHIBITORY. *a.* निषेधकः -का -कं, प्रतिषेधकः -का -कं, वारकः &c.,
 निवारकः &c., शाश्वतिकः -को -कं, निषेधार्थकः &c., निषेधकः -रा -रं.
PROJECT. *s.* कल्पना, सङ्कल्पः, कल्पितं, परिकल्पना, परिकल्पितं, युक्तिः *f.*,
 प्रयुक्तिः, प्रयोगः, उपायः, उपायकल्पना, अनुसन्धानं, व्यवसायः, अभि-
 प्रायः, आशयः, उद्देशः.
To PROJECT. *v. a.* (Cast forward) प्रक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), धिप्,
 चास्, प्रास्, प्रमुच्, पत् in caus.—(In the mind) मनसा क्लृप् (c. 10.
 कल्पयति -यितुं) or परिकृप्, उपायं क्लृप् or अनुसन्धा, अग्रे or पूर्वं चिन्त्
 or प्रचिन्त् or परिचिन्त्, अग्रे निरुप्, घट्, व्यसो, आलोप्, अग्रक-
 ल्पनां कृ. *See* To PLAIN, CONTRIVE.
To PROJECT. *v. n.* (Jut out, be prominent) वहिःस्था (c. 1. -तिष्ठति
 -स्थानुं), वहिर्वृत्, वहिर्भू, वहिल्लिष्ठ, वहिःप्रलम्, प्रम् (c. 1. -सरति -सन्नुं),
 प्रसरः -रा -रं भू, अतिवृत्, अतिक्रम, उदयः -या -यं भू, प्ररुदः -दा -दं
 भू, प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोदुं), उन्नतः -ता -तं भू or अस्; 'project-
 ing beyond', अतिक्रम्य, ज्ञान्वा.
PROJECTED. *p. p.* (Cast forward) प्रक्षिप्तः -ता -तं, क्षिप्तः &c., पातितः -ता
 -तं—(Planned) मनसा कल्पितः &c. or परिकल्पितः &c., पदितः &c.
PROJECTILE. *a.* दूरवेधी -धितो -धि (नृ); 'weapon', दूरवेधि शस्त्रं, अस्त्रं.
PROJECTING. *part.* (Jutting out) वहिःस्थः -स्था -स्थ, वहिर्वृत्ति -वृत्ति
 &c., वहिल्लिष्ठः -चा -चं, प्रलम् &c., वहिःप्रलम् &c., उदयः -या -यं,
 प्रसरः -रा -रं, अतिवृत्ति &c., अतिवृत्ति &c., उन्नतः -ता -तं, प्ररुदः
 -दा -दं, प्ररुहः &c.; 'having a projecting nose', प्रलम्पोणः
 -दा -दं, उन्नतः -ता -तं; 'having projecting teeth', उदयदन्
 -दा -दं, उन्नतः -ता -तं, करालः -ला -लं, करालदन्तः -ता
 -तं, दंष्ट्री &c., दंष्ट्रकरालदन्तः -ता -तं; 'having a projecting
 breast', स्तनाभोगविशिष्टः -धा -धं.
PROJECTION. *s.* (Jutting out) वहिर्वृत्ति, वहिल्लिष्ठ, प्रलम्पोण, उदयदन्,
 स्तनाभोगः, प्रसरः -रणं—(Part jutting out) वहिल्लिष्ठभागः, वहिःस्थ-
 भागः, उदयभागः, उन्नतभागः, प्ररुदभागः, स्तनाभोगः, प्रसरः, निर्वृहः, दन्तकः.
 —(In astronomy) भङ्गिः *f.*, छेदकः; 'projection of an eclipse',
 परिलेखः—(The act of scheming) उपायकल्पना. *See* PROJECT.
PROJECTOR. *s.* उपायकल्पकः, परिकल्पकः, उपायचिन्तकः, अग्रचिन्तकः.
PROLAPSE, PROLAPSUS. *s.* (As of an intestine) भ्रंशः; 'prolapsus
 ani', गुदभ्रंशः; 'uteri', गर्भाशयभ्रंशः, योन्मर्शस् *n.*
To PROLAPSE. *v. n.* भ्रंश् (c. 4. भ्रंशयति, c. 1. भ्रंशते -शितुं), प्रभंश्, परिभंश्.
PROLATED. *p. p.* दीर्घोच्चारितः -ता -तं—(Vowel) सुतः -तं.
PROLATION. *s.* (Drawing utterance) दीर्घोच्चारणं, द्रापिडप्राणायामः.
PROLEGOMENA. *s.* परिभाषा, आभाषः, आरम्भोक्तिः *f.*, आरम्भवाक्यं, पूर्ववाक्यं.
PROLEPSIS. *s.* पूर्वग्रहणं, अग्रग्रहणं, अग्रामकालग्रहणं, पूर्वादानं.
PROLIFIC. *a.* बहुप्रजनः -जा -जं, बहुप्रसवः -वा -वं, बहुप्रजावान् -वती -वत्
 (नृ), प्रजावान् &c., प्रसवशीलः -ला -लं, प्रचुरप्रजनः &c., बहुप्रसवः -वा
 -वं, बहुसुती -तिनी -ति (नृ), सुती &c., प्रजनिष्णुः -पुः -पु, अयन्यः
 -न्य, गर्भधारणशीलः -ला -लं, बहुसन्तानः -ना -नं—(Produc-
 tive) बहुफलदः -दा -दं, बहुफलः -ला -लं, बहुफलोत्पादकः -का -कं.
See the word.
PROLIX. *a.* दीर्घसूत्रः -त्रा -वं, दीर्घसूत्री -त्रिणी -त्रि (नृ), अतिविस्तृतः

- शी -यै, अतिविलुप्तः -ता -नं, अतिदीर्घः -धी -यै, प्रपचितः -ता -नं, ज्ञायातः -ता -नं, अतिज्ञानः -ता -नं, विलोपीः &c., ज्ञायतः &c.
- PROLIXITY, PROLIXNESS, s.** दीर्घबुद्धता -न्, अतिविलोपीता, अतिविलस्य, अतिदीर्घता, अतिप्रपचः, विलोपीता, विलस्य, विलस्य, वाच्यविलस्य, वाच्यविलस्य, प्रपचः -चनं, अतिप्रपचः, अतिवाहुल्यं.
- PROLIXLY, adv.** अतिविलस्य, सुविलस्य, वाच्यविलस्य, विलस्य.
- PROLOGUE, s.** प्रस्तावना -नं, नान्दी, प्रवेशकः, पूर्वोक्तः, आमुखं, प्रकरणं, आरम्भः, आरम्भवाक्यं; 'speaker of it,' नान्दीवादी *m.* (नं), नान्दीकरः.
- To PROLONG, PROLONGATE, v. a.** (Lengthen) दीर्घीकृत, द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं), वितन्, प्रतन्, विततीकृत, विलु, विलोपीकृत, प्रपच, ज्ञायन्, ज्ञायतीकृत, वितु, प्रतु.
- PROLONGATION, s.** दीर्घीकरणं, द्राघिमा *m.* (नं), विलस्य, विलस्य, विलुतिः *f.*, विततिः *f.*, विततीकरणं, आपतिः *f.*, ज्ञायतीकरणं, प्रपचः -चनं.
- PROLONGED, p. p.** दीर्घीकृतः -ता -नं, ज्ञायतीकृतः &c., विततीकृतः &c., विलुप्तः &c., ज्ञायतिप्तः &c.; 'prolonged note,' लयः.
- PROLUSION, s.** पूर्वोक्तः, पूर्वोपरीक्षा. See **PRELUDE**.
- PROMENADE, s.** (Walk for amusement) विहारः, विहरणं, परित्रगः. —(Place for walking) विहारस्थानं, विहरणस्थानं.
- To PROMENADE, v. n.** विहृ (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), विहारं कृ, परित्रगं कृ.
- PROMINENCE, PROMINENCY, s.** (A standing out) उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उदग्रता, प्रलघता, उन्नतता, सुलघता, प्रलघता, आभोगः; 'of the breast,' स्तनाभोगः. —(Conspicuousness) प्रपानता, प्रपान्यं, प्रमुखत्वं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, उन्नतता, उन्नत्यः, समुन्नतिः *f.*, उद्यता, परमपदं, मुख्यस्थानं, मुख्यता.
- PROMINENT, a.** (Standing out) उन्नतः -ता -नं, समुन्नतः &c., उदयः -दा -रं, उन्नतः -दा -रं, सुलघः -दा -रं, प्रलघः -दा -रं, आभोगवान् -वती -यत् (नं), आभोगः -ता -नं, उद् or उन् prefixed; 'having prominent teeth,' उदग्रदन्तः -दा -रं, उदग्रदन्तः &c. See **PROJECTING**; 'having a prominent nose,' उन्नतः -सा -रं, प्रलघपोषः -शा -रं; 'having prominent breasts,' स्तनाभोगः -गा -रं, स्तनाभोगविशिष्टः -दा -रं, उन्नतस्तनः &c. —(Conspicuous) सुदृश्यः -इया -रं, सुदृशीनयः -या -रं, सुप्रकाशः -का -रं, सुप्रकाशः -शा -रं, प्रपन-दृष्टिप्रपयः -या -रं, प्रपनदृष्टिप्रपयः -रा -रं. —(Eminent, principle) प्रमुखः -दा -रं, मुख्यः -दा -रं, प्रपानः -ना -नं, उन्नतः -दा -रं, प्रकृतः &c., विशिष्टः -दा -रं, परतः -ना -नं.
- PROMINENTLY, adv.** उन्नतं, सुप्रकाशं, प्रपानतश्च, प्राधान्यतश्च.
- PROMISCUOUS a.** प्रकीर्णः -शी -यै, सङ्कीर्णः &c., सङ्कुलः -ला -लं, सान्नि-पातिकाः -की -कं, अपविशिकाः -का -कं, निविशेषः -या -यं, अपरिच्छिन्नः -सा -रं, अपरिच्छेदः -दा -रं, अभेदः -दा -रं, मिश्रितः -ता -नं, क्रमवि-चारहीनः -ना -नं, भेदविचारहीनः &c., अवर्गीयः -या -यं; 'promiscuous intercourse,' सङ्कृतः, साङ्गम्यं.
- PROMISCUOUSLY, adv.** अपविशिकं, अपविशेषं, निविशेषं -येण, अपविशेषतश्च, अभेदेन, सङ्कीर्णं, प्रकीर्णं, अपरिच्छेदेन; 'going about promiscuously,' सङ्कीर्णपारी -रिणी &c.
- PROMISCUOUSNESS, s.** सङ्कीर्णता, प्रकीर्णता, सङ्कुलत्वं, अपविशिता, निवि-शेषता, परिच्छेदहीनता, भेदहीनता, क्रमविचारहीनता, भेदविचाररहित्यं, अवर्गीयता.
- PROMISE, s.** प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञानं, प्रतिज्ञातं, वचनं, ज्ञप्तिपात्रः, सङ्कीकारः, स्वीकारः, उदीकारः, करोकारः, उररीकारः, संभवः, प्रतिश्रवः, उपपत्तिः *f.*; संविद् *f.*, नियमः, प्रत्ययः, उपगमः, ज्ञप्तिपगमः, परिपणनं; 'hollow or empty promise,' निरर्थकप्रतिज्ञा, असत्यप्रतिज्ञा, रिक्तवाच्यं,

- रिक्तवचनं, शब्दपादितं; 'to keep or fulfil a promise,' प्रतिज्ञा पात्र or युष् or नृ or अपवृत् or सत्ताकृत or सत्ताकृत, उक्तं निवेह (c. 10. -वाहयति -यितुं), वचनोद्धारं कृ; 'one who keeps a promise,' कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -रं, सत्यसन्धः -न्धा -रं; 'to break a promise,' प्रतिज्ञाभङ्गं कृ, वचनभङ्गं कृ, संविद्यतिभ्रं कृ, प्रतिज्ञायतिभ्रं कृ, प्रतिज्ञालंघनं कृ, विसंवद् (c. 1. -वदति -यितुं), विसंवद् कृ, विप्रलम्भं कृ, प्रतिज्ञासन्ध्यासं कृ; 'slow in performing a promise,' प्रतिज्ञा-मन्द्य -रा -रं; 'to confirm a promise by touching water,' उदकस्पर्शं कृ; 'a sure, unfailing promise,' सत्यप्रतिज्ञा, सत्यवचनं, भीमप्रतिज्ञा, रामप्रतिज्ञा, रामवचनं.
- To PROMISE, v. a. and n.** प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), सत्यप्रतिज्ञा with dat. or gen. of the person and acc. of the thing; प्रतिज्ञां कृ; सङ्कीकृत, उदीकृत, करोकृत, उररीकृत, प्रतिष्ठु (c. 5. -शृणोति -श्रोतुं), संश्रु, उपश्रु, उपगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगमं कृ, ज्ञप्ति (c. 2. ज्ञप्तिपति -तुं, रं. इ.), पणं कृ, परिपणनं कृ, संग (c. 6. -गिरते -गर्तुं -रितुं) पण (c. 1. पणते -यितुं), परिपण, वादानं कृ; 'I promise this to thee,' तुभ्यम् इदं दद्यामि or दास्यामि इति प्रति-ज्ञापयितुं वद्; 'he promises a cow to the Brahmin,' विप्राय गौं प्रतिशृणोति; 'to promise marriage,' विवाहप्रतिज्ञां कृ, वादानं कृ, वाचादानं कृ, वागिच्छयं कृ.
- PROMISE-BREACH, s.** प्रतिज्ञाभङ्गः, वचनभङ्गः, प्रतिज्ञायतिभ्रनः.
- PROMISE-BREAKER, s.** प्रतिज्ञाभङ्गकः, प्रतिज्ञालंघी *m.* (नं), प्रतिज्ञायति-भ्रनी *m.*, वचनघाती *m.*, संविद्यतिभ्रनी *m.*, संविद्यतिभ्रनकारी *m.*, विसंवदी *m.*
- PROMISED, p. p.** प्रतिज्ञातः -ता -नं, कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -रं, सङ्कीकृतः -ता -नं, उदीकृतः &c., करोकृतः &c., उररीकृतः &c., प्रतिष्ठुतः -ता -नं, संश्रुतः &c., उपश्रुतः &c., ज्ञप्तितः &c., स्वीकृतः &c., उपगतः &c., ज्ञप्तिपगतः &c., ज्ञप्तिपेतः &c., परिपणितः &c., संविदितः &c., सन्दिह्यः -दा -रं, वादकः -सा -रं, वा .दत्तः &c., वचनदत्तः &c., सङ्कीकृतः -शी -यै, समाहितः -ता -नं.
- PROMISE-KEEPER, s.** प्रतिज्ञापालकः, सत्यप्रतिज्ञः, सत्यसन्धः, कृतप्रतिज्ञः, वचननिवेहकः, उक्तनिवेहकः.
- PROMISE, s.** प्रतिज्ञाकारी *m.* (नं), प्रतिज्ञाकृत् *m.*, प्रतिज्ञाता *m.* (नं).
- PROMISING, part. or a.** आज्ञाननकः -का -कं, आज्ञानननः -ना -नं, आज्ञाकारी &c.
- PROMISSORY, a.** सप्रतिज्ञः -ज्ञा -रं, प्रतिज्ञायुक्तः -का -कं, प्रतिज्ञाविशिष्टः &c.
- PROMONTORY, s.** भूनासिका, भूमिनासिका, भूशलाका, अन्तरीपः -यं, समुद्रमध्ये महाद्वीपवर्हिस्थो भूमिभागः, महाद्वीपनासिका, उदग्रभूमिः *f.*, उदग्रभूः *f.*, समुद्रविच्छिन्नभूमिः *f.*, स्थूलोच्चयः.
- To PROMOTE, v. a.** (Further) उपकृ, पुरस्कृ, साहाय्यं कृ, उपकारं कृ, प्रवृत् (c. 10. -यत्तयति -यितुं), प्रयुक् (c. 10. -योजयति -यितुं), सिद्धि-साधनं कृ. —(Excite, incite) उत्तिन्, समुत्तिन्, उद्युक्, प्रयुद्, प्रचुद्, प्रलुक्, प्रवृत्. —(Exalt, prefer) पदं वृष् (c. 10. वषेयति -यितुं) or संवृष् or प्रवृष्, श्रेष्ठपदे or उन्नतपदे नियुक् or प्रतिपदं, पदवृद्धिं कृ, पदवर्धनं कृ, प्रतिपत्तिं दा, पुरस्कृ.
- PROMOTED, p. p.** (Furthered) प्रवर्धितः -ता -नं, उपकृतः -ता -नं, कृतो-पकारः -रा -रं, कृतसाहाय्यः -या -यं. —(Exalted, preferred) संवर्धितः -ता -नं, प्रवर्धितः &c.; श्रेष्ठपदनियुक्तः -का -कं.
- PROMOTER, s.** प्रवर्धकः, प्रयोजकः, प्रयोजककक्षी *m.* (नं), उन्नतकः.
- PROMOTION, s.** (Furtherance) उपकारः, सहाय्यता, साहाय्यं, प्रवर्धनं, पुरस्कृतः, संवर्धनं -ना. —(Preferment, exaltation) पदवृद्धिः *f.*, पदवर्धनं, संवर्धना -नं, प्रवर्धनं, वर्धनं, प्रतिपत्तिः *f.*, श्रेष्ठपदनियोजनं, श्रेष्ठपदप्राप्तिः *f.*

PRC

PROMPT, a. उद्युक्त-ता-क्त, उद्यत-ता-तं, ज्वलित-ता-चं, ज्वलिल-
-चित्ता-चित् (नृ), ज्वलितचित्ता-ता-तं, प्रद्युम्न-ता-चं, प्रद्युम्नमति-
-ति-ति, आशुकारो-रिणी &c., सुप्रसुत-ता-तं, प्रसुत-ता-तं,
उद्योगी &c., उद्यमी &c., प्रतिभावान्-वती-वत्-दृ), प्रतिभावान्
&c., समप्रतिभा-भा-मं, प्रगति-त्वा-त्वं, पटु-दु-दु, श्वायंसूच-
-त्वा-तं, ज्वलितार-रा-रं, धिमा-ध्र-मं, सत्यर-रा-रं.

PROMPTER, *s. p.* प्रेरितः—ता-न्, प्रोत्साहितः &c., प्रवर्जितः &c., नियोजितः &c., प्रयोजितः &c., उद्युक्तः—त्ता-न्-क्ते, उत्तेजितः—ता-न्, सूचितः &c.
 PROMPTER, *s.* (Inciter) प्रेरकः, प्रवर्जकः, प्रोत्साहकः, प्रयोजकः—
 (One who suggests something forgotten) विस्मृत्योधकः
 विस्मृत्युपकः, उपस्मृत्युपकः, उद्ब्रंशकः, सूचनाकारो *m.* (त्र.) सूचकः—
 (At a theatre) सूचकः, सूत्रधारः.

PROMPTITUDE, PROMPTNESS, s. अविलम्बः, प्रत्युत्पन्नता, उद्यमः, उद्युक्तता
उद्योगः, धिप्रता-त्वं, सत्वरता, पटुता, प्रसृतता, सुप्रसृतता, आशुकारि-
प्रतिभा, अविवारः.

To PROMULGATE, v. a. (प्रवर्णित्, प्रकाशित्) प्रकाशः, विकाशः, यत्नः
in caus., प्रस्था, प्रवर्त् in caus., प्रकटीकृतं, कृतं, उत्पन्नं, प्रकृतं, युप्तं &
PROMULGATED, p. p. प्रकाशितः -ता-तं, प्रकोषितः &c., उल्लोखितः &
प्रचारितः &c., प्रकटीकृतः &c., प्रकाशम् अभिहितः -ता -तं. &

PUBLISHED, p. p. प्रकाशितः &c., प्रकाशम् अभिहितः -ता -तं. &

PRONE, *a.* (Bending forward, not erect, looking down) प्र-
-ता -तं, नतः &c., नम्रः -सा -वं, प्रणतशिखः -स्का -स्कं, सपो-
-सा -खी -खं, सपोवदनः -ना -नं. —(Lying with the face down)

PRONENESS, s. (State of bending downwards) प्रणतत्वं-ता, नम्र-
 स्योमुखता.—(Inclination, disposition) प्रवणता, प्रावण्यं, नम्र-
 प्रावण्यं, वन्मुखता, प्रवृत्तिः, f.; प्रवाहः, शीलता; 'prone to f
 पतनकृता-त्वं, पतनप्राणता, पतनशीलता.

PRONOUN, *s.* (In grammar) सधर्नाम *n.* (नृ), सामान्यसंज्ञा.

633

PRONOUNCEABLE, *a.* उच्चारणीयः -ता -यं, उच्चार्य-या -यं, उदाहरणीयः &c.; 'easily pronounceable,' सुज्ञोच्चार्यः &c., सुलोच्यः -द्या -यं.
 PRONOUNCED, *p. p.* (Uttered) उच्चारितः -ता -तं, उदाहृतः &c., समुदाहृतः &c., व्याहृतः &c., जमिव्याहृतः &c., उदोदितः &c., समुदोदितः &c.; 'pronounced imperfectly,' प्रज्ञा -ज्ञा -न्तं, लुप्तशेषोदः -दा -दं.—(Spoken) उक्तः -क्ता -क्तं, गदितः -ता -तं, निगदितः &c.—(Declared) स्वाधिपतः -ता -तं, जोहितः &c., प्रकोहितः &c.

PROOF, s. (Evidence, demonstration) प्रमाणं, प्रामाण्यं, साधनं, उप-
पादनं, उपपत्तिः f., प्रतिपत्तिः f., प्रतिपादनं, सिद्धिः f., सिद्धान्तः, नि-

प्राप्तः, उपपत्तिः *f.*; 'प्रमाणम्', 'प्रमाणम्', 'क्रियानिर्देशः'; 'written
 देशः, निष्पत्तिः, निष्पत्तिः, प्रमाता *m.* (तु), प्रमाणम्, क्रियानिर्देशः; 'written
 proof', 'लेखप्रमाणं, साधनपत्रं'; 'ocular', 'प्रत्यक्षप्रमाणं'; 'produc-
 tion of proof', 'साधननिर्देशः'; 'having proof', 'सप्रमाणः-या-यं'
 'absence of proof', 'अप्रमाण्यं, प्रमाणाभावः'; 'according to
 proof', 'प्रमाणतः, प्रमाणावयवः'; 'party on whom rests the
 onus of proof', 'साध्यवान् *m.* (तु); 'admitted as proof', 'प्रमा-
 णीभूतः-ता-तं.—(In arithmetic) उपपत्तिः *f.*; 'by algebra,
 सत्यज्ञाक्रिया उपपत्तिः.—(Evident or sure sign) लक्षणं, सनि-
 द्यलक्षणं.—(Trial, test) परीक्षा. उपधा, प्रतीतिः *f.*; कति *f.*; 'to
 put to the proof', 'परीक्ष (c. 1. ईश्वर-निष्ठुतु). See To prove
 'this may be put to the proof', 'रतप्रतीतिम् उत्पत्त्या.—(Rough
 impression, first impression) स्पृष्टमुद्रा, प्रथममुद्रा, पृथ्वीमुद्रा.—
 (Impenetrability) अभेद्यता, अभेदीयता, सतिदृढता, सुदृढता
 सचिकार्यता; 'proof against', 'अभेद्य-या-यं, सचिकार्यः-यं-
 -यं, सहाय्यः &c., सचाध्यः &c.; 'proof against temptation
 व्योभेद्यः-या-यं, सप्रलोभनीयः &c.

उपगमः, आश्रयः, उपलब्धः; 'as a tree of a creeper,' अन्तिकाश्रयः

To PROPAGATE, v. a. (Multiply the kind by successive production) उत्पत्तिपादमय्येष or परस्परप्रसवेन जातिं वृष् (c. 10. वृद्धिं कृ or सन्तानवृद्धिं कृ.—(Generate successively) पारम्पर्यं प्रवृद्धिं कृ or सन्तानप्रवृद्धिं कृ.—(Increase, extend) वृष् (c. 10. वर्ध्वा or अग्नन् or सु or प्रमु.—(Disseminate doctrines, &c.) वृष्टुं, प्रवृप्, परिबृष्, बहुतरौकृ, अप्रधिकतरौकृ, विस्तृ in caus., विस्तृतं सन्तानं, प्रमु in caus., विस्तृ, प्रप्.—(Have young) शावकान् प्रमु (c. 2. -भूते, -भूयते -भोतु) or जन् (c. 10. जनयति -यितु) or उत्पद् (c. 4. -उत्पद्यते).

६॥ ॥

यति (यितुं), प्रसवे कृ, प्रसूति कृ.
 PROPAGATED, *p. p.* परस्परप्रसवेन or आनुक्रमिकप्रसवेन वर्धितः -ता -तं or वर्धितजातिः -तिः -ति or वर्धितवंशः -शा -शं or वर्धितप्रजः -जा -जं, क्रमे क्रमे or अनुक्रमे or पारम्पर्येण प्रसूतः -ता -तं or जातः -ता -तं or उपजातः &c. or उत्पादितः -ता -तं.—(Increased, extended) वर्धितः -ता -तं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, सनातः -ता -तं, प्रसारितः &c., विस्तीर्णः -र्णा-र्णं, प्रचितः &c.—(Disseminated) प्रचारितः -ता -तं, प्रचलीकृतः &c.
 PROPAGATION, *s.* (Multiplication of the kind by successive production) उत्पत्तिपारम्पर्येण प्रजावृद्धिः *f.*, परस्परप्रसवेन सन्तान-वृद्धिः *f.*, आनुक्रमिकप्रसवेन जातिवर्धनं.—(Successive generation) पारम्पर्योत्पत्तिः *f.*, उत्पत्तिपारम्पर्यं, परम्परोत्पत्तिः *f.*, परम्परप्रसूतिः *f.*, प्रसूतिपारम्पर्यं, क्रमिकोत्पत्तिः *f.*, अनुक्रमोत्पत्तिः *f.*, प्रसूतवृद्धिः *f.*—(Extension, spreading) वर्धनं, प्रवर्धनं, विस्तारः, प्रसारणं, वितर्कितः *f.*, सनातिः *f.*, प्रपन्नं.—(Dissemination) प्रचारणं, प्रचलीकरणं, व्यापनं, व्याप्तिः *f.*
 PROPACATOR, *s.* क्रमिकोत्पादकः, उत्पत्तिपारम्पर्येण प्रजावर्धकः or वंश-वर्धकः or सन्तानवर्धकः, प्रचारकः, विस्तारकः.
 To PROPEL, *v. a.* प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं), प्रवृद्ध (c. 6. -वृद्धयति -वृद्धयितुं), चल् (c. 10. चालयति -यितुं), संचल्, सू (c. 10. सारयति -यितुं), सचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), कृप् (c. 1. कर्षति, कर्षुं), समाकृप्.
 PROPELLED, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रणोदितः -ता -तं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, चालितः -ता -तं, संचालितः &c., संचारितः &c., सारितः &c.
 PROPENSE, *a.* प्रवणः -णा -णं, उन्मुखः -खा -रं. See PRONE.
 PROPENSITY, PROPENSITY, *s.* प्रवृत्ता -त्वं, प्रावर्ण्य, मनःप्रावर्ण्य, चित्त-प्रावर्ण्य, उन्मुखता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता -तं in comp., आलुता affixed; 'propensity to fall,' पतनशीलता, पतयालुता, पतनो-न्मुखता; 'good propensity,' सुशीलता, सापुशीलत्वं; 'having good propensities,' सुशीलः -ला -लं; 'evil propensity,' दुर्धसन्, व्यसन्, दुःशीलता, दुर्गुणः; 'having evil propensities,' दुर्धसनी -निनी -नि (न्), दुःशीलः -ला -लं.
 PROPER, *a.* (Peculiar) स्व in comp., स्वकीयः -या -यं, स्वीयः -या -यं, स्वकः -का -कं, ज्ञात in comp., ज्ञात्कीयः -या -यं, ज्ञातकीयः &c., निज in comp., निजः -जा -जं, अयापी -पिनी &c., असाधारणः -णा -णी -णं; 'proper nature,' ज्ञातभावः, स्वभावः; 'proper duty,' स्वधर्मः.—(Fit, suitable) योग्यः -ग्या -ग्यं, यथायोग्यः &c., युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः &c., उपयोगी -गिनी &c., उचितः -ता -तं, यथोचितः &c., समुचितः &c., लोपयिकः -को -कं, समञ्जसः -सा -सं, सङ्गतः -ता -तं, सङ्गतायः -धौ -धं, उपपन्नः -न्ना -न्नं, पर्याप्तः -प्ता -प्तं, न्यायः -या -यं, अहं -हं -हं, यथाहं &c., पयः -या -यं, अभिनीतः -ता -तं. प्रज्ञस्तः -स्ता -स्तं, दानः -द्या -यं. Sometimes expressible by the int. pass. part.; as, 'proper to be done,' कर्तव्यः -या -यं, करणीयः -या -यं, कार्यः -या -यं; 'a proper course,' कर्तव्यता; 'proper to be eaten,' खाद्यः -द्या -यं; 'proper for diet,' पयः &c.; 'eating what is proper,' पय्याशी &c.; 'to be proper,' युज् in pass. (युज्यते), अहं (c. 1. अहंति -हितुं), उपपद् in pass. (-पद्यते). See OUGHT.—(Proper noun) नामवाचकः.
 PROPERLY, *adv.* यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं, योग्यं, उचितं, यथायुक्तं, यथाहं -हेतु, सम्यक्, उपयुक्तं, योग्यतः, यथायं, यथायथं, यथातथं, समञ्जसं, न्यायतः, धर्मतः, साम्प्रतं, स्थाने.—(Strictly) तत्त्वतः, वस्तुतः.
 PROPERTY, *s.* (Quality, inherent or natural characteristic) गुणः, धर्मः, स्वभावः, स्वधर्मः, विशेषः -णं, विशेषलक्षणं, लक्षणं,

सहजगुणः, सहजभावः, प्रकृतिभावः, प्रकृतिगुणः, रूपं, स्वरूपं, वस्तु *n.*, वस्तुस्वभावः, वस्तुशक्तिः *f.*, निसर्गभावः, अवचेदः -दकः; 'specific property,' जातिस्वभावः, जातित्वं; 'properties, a collection of them,' गुणसङ्ग्रहः, गुणज्ञानं; 'the three properties of nature,' गुणत्रयं; see NATURE; 'possession of properties,' गुणवत्ता -त्वं, गुणता, गुणिता; 'possessed of them,' गुणान्वितः -ता -तं, गुणवान् &c.; 'a general or common property,' साधारणगुणः साधारणधर्मः; 'latent property,' मर्म *n.* (न्), गूढधर्मः; 'some properties belong to all numbers,' कतिचिद् धर्माः सधैर्यस्या-विषयका भवन्ति.—(Right of possessing) स्वत्वं, अधिपत्यः, अधि-कारित्वं -ता, स्वाम्यं, स्वामित्वं, प्रभुत्वं.—(Thing owned, own possession) स्वं, स्वधनं, स्ववित्तं, स्वद्रव्यं, ज्ञातधनं.—(Possessions in general, money, estates, &c.) धनं, वित्तं, वसु *n.*, विभवाः, द्रव्यं, द्रवियं, अर्थः, रिकषं, चक्रवर्ण्यं, दायः, राः *m.* (रे), भूमिः *f.*, धार्म्य-माण्यं, योगधनः; 'fixed property,' स्थावरं, स्थावरधनं, निवन्धः; 'moveable property,' अस्थावरं, अस्थावरधनं; 'landed pro- property,' भूमिधनं, भूमिः *f.*, धौघं, पांशुः *m.*, स्थावरं; 'property in cattle,' गोधनं, गोवृद्धं; 'public or common property,' गणद्रव्यं, गणधनं; 'possessing property,' धनी -निनी &c., धनवान् &c., रिकूपी &c.; 'accession of property,' धनागमः; 'accumulation of it,' धनसम्पत्तिः *f.*, धनोपचयः; 'heir to it,' धनाधिकारी *m.* (न्), चक्रवर्ण्य *m.*, रिकूपहारी *m.*, धनहारी *m.*, धनहरः, धनग्राहः; 'receiving or inheriting it,' चक्रवर्ण्यहणं, धनग्रहणं, धनादानं; 'division of it,' चक्रवर्ण्यभागः, दायभागः, दायविभागः; 'forfeiture of it,' दायपवर्जनं; 'acquisition of it,' धनार्जनं.
 PROPHECY, *s.* (Act of prediction) भविष्यत्कथनं, भविष्यत्कथनं, भावि-कथनं, भाविविषयकथनं, भविष्यत्प्रदर्शनं, भविष्यद्दर्शनं, प्रदर्शनं, भावि-विषयप्रदर्शनं, भाविप्रदर्शनं, भविष्यत्सूचनं, भाविनिरूपणं, अग्रनिरूपणं, सिद्धादेशः. See PREDICTION.—(The prediction itself, or matter predicted) भविष्यद्वाक्यं, भविष्यद्वाक्यं, भविष्यत्वाक्यं, भविष्य-द्वाक्यं (च्), भविष्यार्थः, भविष्यत् *n.*, भविष्यत्.
 PROPHESED, *p. p.* प्रदर्शितः -ता -तं, पूर्वकथितः &c., प्राक्कथ्यवाह्यशितः &c.
 To PROPHESEY, *v. a.* भविष्यत् कथ् (c. 10. कथयति -यितुं) or प्रदृश् (c. 10. -दर्शयति -यितुं) or दृश्, भविष्यत् सूच्, भाविवाक्यं दृ, भावि-विषयं प्रदृश् or कथ्, भाविविषयं or भविष्यार्थं पूर्णं दृश् or चये दृश् or निरूप, भाविप्रदर्शनं दृ, अनागतं दृश् or ज्ञा in caus. See To PREDICT, FORETELL.
 PROPHET, *s.* भविष्यद्वाक्ता *m.* (न्), भविष्यद्वादी *m.* (न्), भाविवाक्ता *m.*, भविष्यत्कथकः, भाविवाक्यकः, प्रदर्शकः, भविष्यत्प्रदर्शकः, भाविप्रदर्शकः, भाविदर्शकः, भविष्यद्दर्शकः, भाविस्वचकः, भविष्यत्सूचकः, अनागतदर्शकः, अनागतवक्ता *m.*, अग्रनिरूपकः, पूर्वनिरूपकः, भाविनिरूपकः, अनाग-तज्ञापकः, भाविज्ञापकः, पुराविद् *m.*, दूरदर्शी *m.* (न्), भाविदर्शी *m.*, देवज्ञः.
 PROPHETESS, *s.* भविष्यद्वाक्त्री, भविष्यद्वादिनी, अनागतदर्शिनी, देवज्ञा.
 PROPHETIC, PROPHETICAL, *a.* भविष्यत्सूचकः -का -कं, भाविस्वचकः &c. भविष्यद्दर्शकः &c., भाविदर्शकः &c., भाविप्रदर्शकः &c., प्रदर्शकः &c. भविष्यत्कथनविषयः -या -यं, भाविवाक्यनसम्बन्धी &c., सार्थः -धी -धं.
 PROPHETICALLY, *adv.* भविष्यत्कथनपूर्व, भाविस्वचनपूर्व, भाविवाक्यनक्रमेण
 PROPHYLACTIC, PROPHYLACTICAL, *a.* रोगनिवारकः -का -कं, रोगवारकः &c.
 PROPINQUITY, *s.* समीपता, समीप्यं, सन्नधिः *m.*, सन्नधनं, सन्निकर्षः, प्रत्यासन्नित्वं, प्रत्यासन्नता, आसन्नता; 'close propinquity,' आनन्तव्यं, अवनन्तरं. See NEARNESS.

PROFITABLE, *a.* आराधनीयः -या -यं, आराध्यः -ध्या -ध्यं, प्रताडनीयः &c.
 To PROFITATE, *v. a.* आराध् (c. 10. -राधयति -यितुं), अभिराध्, प्रमद्
 (c. 10. -नादयति -यितुं), मन्मसद्, अभिप्रसद्, अनुरज् (c. 10. -रञ्जयति
 -यितुं), शान्त् (c. 10. -शान्तयति -यितुं), शन् (c. 10. -शानयति -यितुं),
 प्रनाथ् (c. 10. -साधयति -यितुं), तुम् (c. 10. -तोषयति -यितुं), सन्नुप्,
 परिदुप्, नन्मरितुप्, चानुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अभिप्रणी, प्रसवीकृ.
 PROFITATED, *p. p.* आराधितः -ता -तं, प्रसादितः &c., प्रसन्नः -न्ना -न्नं,
 - अनुरजितः &c., अभिराद्धः -द्धा -द्धं, शमितः -ता -तं, शान्तः -न्ता -न्तं,
 प्रशानितः &c., चानुनीतः &c., अभिप्रणीतः &c.
 PROFITATION, *s.* आराधनं -ना, प्रसादनं, सान्त्वनं -ना, शान्त्यं -न्तं, शान्त्यः
 -न्तं, शान्त्यन्तः, चानुरञ्जनं, शमनं, शान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*,
 शान्तिकर्म्म *n.* (न्), प्रशाननं, उपशाननं, चानुनयः, अभिप्रणयः, सन्तोषयं,
 साम *n.* (न्); 'for sin,' प्रायश्चित्तं.
 PROFITATOR, *s.* आराधकः, शान्तिकर्त्ता *m.* (न्), सान्त्वनकृत्, चानुरञ्जकः.
 PROFITATORY, *a.* शान्तिकः -की -कं, शमकः -का -कं, शान्तिकरः -रा
 -रं, सान्त्वकरः &c., शान्तकारकः -का -कं, उपशमकः &c., आराधकः
 &c., प्रमदकारकः &c.; 'profitatory ceremonies,' शान्तिकं,
 शान्तिकर्पोष्टिकं; 'course of such ceremonies,' चानुधानं; 'water
 used at them,' शान्त्युदं -दकं.
 PROFITOUS, *a.* (Favorable) प्रसन्नः -न्ना -न्नं, सुप्रसन्नः &c., चानुकूलः
 -ला -लं, सुमन्त्रकः -न्ता -न्तं, अनुग्राही -हिणी -हि (न्), चानुग्राहकः
 -वी -कं, हितकामः -ना -मं, हितबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सुहितः -ता -तं,
 उपकारणीलः -ला -लं, अभिमुखः -खा -खं.—(As a god granting
 boons) वरदः -दा -दं, वरप्रदः -दा -दं.—(Auspicious) शुभः -भा -भं,
 कल्याणः -यी -यं, शुभद्वारः -रा -रं, शुभदः -दा -दं, माङ्गलिकः -की
 -कं, मङ्गल्यः -त्या -त्यं, मङ्गलकारः &c., ध्येनकारः &c., ध्येनद्वारः &c.,
 भद्रद्वारः &c., च्छतिद्वारः &c., ध्येनकारः -री -रं, शर्मदः -दा -दं, शङ्करः
 &c., शर्मवान् -वती -वत् (न्), इष्टः -ष्टा -ष्टं, चभीष्टः &c.
 PROFITOUSLY, *adv.* प्रसन्नं, प्रसादेन, समसादं, चानुकूलं, सानुकूल्यं, सानुग्रहं,
 कल्याणं, सनाङ्गल्यं, ध्येनेण. See AUSPICIOUSLY.
 PROFITOUSNESS, *s.* प्रसन्नता, प्रसादः, चानुकूलता, चानुकूल्यं, सुप्रसन्नता,
 अभिमुखता, अभिमुख्यं, माङ्गल्यं, मङ्गलता, कल्याणं -यता, शुभता.
 PROPONENT, *s.* पूर्ववादी *m.* (न्), अग्रवादी *m.*, पूर्वपक्षी *m.*, प्रतिज्ञावादी *m.*
 PROPORTION, *s.* (Comparative relation or adaptation of one
 thing to another) प्रमाणं, परिमाणं, सम्मितिः *f.*, प्रमितिः *f.*, परस्पर-
 प्रमाणं, परस्परानुगुण्यं, अनुगुणता, चानुगुण्यं, परस्परानुगुण्यं, परस्पर-
 रानुगुण्यं, परस्परमादृश्यं, अन्योन्यमादृश्यं, अन्योन्यसमता, परस्परानुपङ्गः,
 मिथःसादृश्यं, परस्परसमन्वयः, अन्योन्यसमन्वयः, मिथःसमन्वयः, परस्परान्वयः,
 व्यतिपङ्गः. See PROPORTIONATENESS; 'in proportion to,'
 चानुगुणः -णा -यं, चानुरूपः -पा -पं, अनुसारी -रिणी &c., सदृशः -शी
 -शं, समः -मा -मं, सादृश्येन, यथाप्रमाणं, प्रमाणतस्, अनुरूपेण, अनुसारेण,
 सदृशं, or expressed by अनु or यथा prefixed or तस् affixed;
 as, 'in proportion to one's strength,' यथाशक्ति, शक्तितस्,
 आत्मशक्तिसादृश्येन, स्वशक्तितस्, आत्मशक्तिसमं.—(Relation in
 general) अन्ययः, समन्वयः, अनुपङ्गः, सचन्धः, सम्यक्के.—(In arith-
 metic) अनुपातः; 'the four numbers are in proportion,'
 चतस्रः संख्या अनुपातस्थाः सन्ति; 'dependence of larger numbers
 on smaller in a progressive series,' तारतम्यं.—(Symmetry,
 adaptation) सम्मितिः *f.*, सम्मिता, सन्धानं, अनुसन्धानं, संयोगः,
 अन्ययः; 'of parts or form,' अङ्गसंयोगः, अङ्गसन्धानं, अवयव-
 संयोगः, आकारशुद्धता, आकारशुद्धिः *f.*; 'of just proportions,'

आकारशुद्धः -द्धा -द्धं.—(Just share) अंशः, भागः, विभागः, उद्धारः.
 To PROPORTION, PROPORTIONATE, *v. a.* परस्परं or अन्योन्यं सदृशीकृ
 or अनुगुणीकृ or अनुगुणीकृ or समीकृ, परस्परानुगुण्यं कृ, परस्पर-
 अनुगुणं कृ, परस्परसादृश्यं कृ, मिथःसादृश्यं कृ, सम्मितं -तां कृ, प्रमाणं
 कृ, समप्रमाणीकृ. See To ADJUST.
 PROPORTIONATE, PROPORTIONABLE, PROPORTIONAL, *a.* समप्रमाणः -या
 -यं, समपरिमाणः -या -यं, समप्रमाणकः -का -कं, सम्मितः -ता -तं,
 प्रमितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, चानुगुणः -णा -यं, सदृशः -शी -शं,
 समः -मा -मं, तुल्यः -त्या -त्यं, चानुरूपः -पा -पं, चानुसारी &c., चानु-
 पङ्गिकः -की -कं, अनुपङ्गिकः &c., अनुपङ्गी &c., परस्परानुगुणः &c.,
 परस्परानुरूपः -पा -पं, परस्परसदृशः &c., परस्परानुपङ्गिकः -की -कं,
 समतोला -ला -लं; 'proportionate to one's strength,' आत्म-
 शक्तिसदृशः &c., आत्मशक्तिसमः &c.
 PROPORTIONATENESS, PROPORTIONABLENESS, *s.* समप्रमाणता, परिमाण-
 समता, समप्रमाणकता, सम्मितिः *f.*, चानुगुणता, चानुगुण्यं, सदृशता,
 सादृश्यं, समता, तुल्यता, चानुरूपता, चानुरूप्यं, परस्परानुगुण्यं. See
 PROPORTION.
 PROPORTIONABLY, *adv.* चानुरूपतस्, चानुरूप, चानुसारेण -रतस्, सादृ-
 श्येन, सदृशं, प्रमाणतस्, यथाप्रमाणं, यथापरिमाणं, प्रमाणानुसारात् -रेण,
 यथाशक्तस्, विभागशस्; 'to one's strength,' see under
 PROPORTION.
 PROPORTIONED, *p. p.* यथाप्रमाणं परिकल्पितः -ता -तं, प्रमाणानुसारात्
 कल्पितः &c. or विहितः &c. See PROPORTIONATE.
 PROPOSAL, *s.* उपन्यासः, कर्त्तव्योपन्यासः, प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञातं, कर्त्तव्यसूचना
 -नं, कर्त्तव्यप्रतिज्ञा, वास्तव्यनिर्देशः, अभिधानं, अभिहितं, उक्तं, वचनं.—
 (Of marriage), see the next.
 To PROPOSE, *v. a.* उपन्यस् (c. 4. -अस्यति -स्यितुं), उपन्यासं कृ, उपन्या-
 सीकृ, कर्त्तव्योपन्यासं कृ, कर्त्तव्यसूचनं कृ, प्रतिज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नीते
 -ज्ञातुं), प्रतिज्ञां कृ, कर्त्तव्यप्रतिज्ञां कृ, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं),
 निवेदनं कृ, अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कर्त्तव्यं or यथाकर्त्तव्यं नि-
 र्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or सूच् (c. 10. -सूचयति -यितुं), कर्त्तव्यनिर्देशं
 कृ.—(Intend), see the word.—(Make an offer of mar-
 riage) विवाहप्रतिज्ञां कृ, प्रेननिवेदनं कृ.
 PROPOSITION, *p. p.* उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यासीकृतः -ता -तं, प्रतिज्ञातः
 &c., निवेदितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिहितः &c.
 PROPOSITION, *s.* उपन्यासः, प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञातं, वाक्यं, उक्तं, वचनं.—(In
 logic, geometry, &c.) प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञेयं, भाङ्गिका, प्रमेयं, पूर्णपक्षः,
 प्रतिज्ञाताद्यैः; 'abandonment of the original proposition,'
 प्रतिज्ञासम्प्रासः, प्रतिज्ञाहानिः *f.*; 'denial of a proposition,' प्रति-
 ज्ञानिरोधः; 'completing it,' आकांक्षापूर्वकं; 'subsequent pro-
 position,' प्रतिज्ञाकरं.
 To PROPOUND, *v. a.* (Propose) उपन्यन्, प्रतिज्ञा, निर्दिश, अभिधा,
 सूच् (c. 10. -सूचयति -यितुं), निविद्, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं).
 PROPOUNDED, *p. p.* उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रतिज्ञातः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 PROPRIETARY, *a.* स्वामिसत्त्वधी -न्धीनी -न्धि (न्), स्वाम्यधीनः -ना -नं;
 'proprietary right,' स्वत्वं, अधिकारः -रिता, स्वामित्वं, स्वाम्यं.
 प्रभुत्वं -ता.
 PROPRIETOR, *s.* स्वामी *m.* (न्), अधिकारी *m.* (न्), प्रभुः *m.*, प्रतिः *m.*,
 ईश्वरः, स्वत्ववान् *m.* (न्), अधिकारवान् *m.*, स्वत्वाधिकारी *m.*; 'without
 title,' अनपसरः.
 PROPRIETORSHIP, *s.* स्वामित्वं, स्वाम्यं, स्वत्वं, अधिकारिता -न्तं, प्रभुत्वं.

PRO

- PROPRIETRESS, s.** स्वामिनी *f.*, अधिकारिणी *f.*, स्वाधिकारिणी *f.*
- PROPRIETY, s.** यथायीगता, युक्ता, योग्यता, यथायुक्ता, युक्ति *f.*, उप-युक्ता, उपयोगिता -त्वं, उचितत्वं, औचित्यं, यथोचितत्वं, उपपत्तिः *f.*, सामञ्जस्यं, समन्वयः, सम्भावना. न्यायः -यता, सङ्गतत्वं, साङ्गत्यं, याप्यार्थं, यथाहेता, याचातय्यं, जपेयः, पर्याप्तः, पात्रं -त्रता; 'of conduct,' मर्यादा, मर्यादानतिव्रतः, विनयः, विनोदता, मुचर्या, मुचरितं, स्थितिः *f.*, संस्था, अनतिव्रतः, स्वयमिच्छा, कर्तव्यता, इतिकर्तव्यता; 'pattern of propriety,' न्यायाधारः.
- PROROGATION, s.** चिरकालपर्यन्तं, महासभाविसर्जनं or कार्यनिवृत्तिः *f.* or कार्यत्यागः. —(Prolongation) दीर्घीकरणं.
- To PROROGUE, v. a.** (Adjourn to a distant period) चिरकालपर्यन्तं महासभां विसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं, c. 10. -सर्जयति -यितुं) or कार्य-निवृत्तिं कृ or कार्यत्यागं कृ. —(Prolong) द्राप (nom. द्रापयति -यितुं), दीर्घीकृ, दीर्घकालस्यं -स्यां कृ, चिरकालस्यं -स्यां कृ.
- PROROGUED, p. p.** चिरकालपर्यन्तं विसर्जितः -ता -तं or विसृष्टः -ष्टा -ष्टं.
- PROSAIC, a.** गद्यरूपः -पा -पं, गद्यमयः -यी -यं, गद्यात्मकः -का -कं, छन्दोहीनः -ना -नं, छन्दोरहितः -ता -तं. —(Dull) विरसः -सा -सं, पारसिकः -का -कं, फलुः -लुः -लुः, रसहीनः -ना -नं, तेजोहीनः &c., लवणहीनः &c.
- To PROSCRIBE, v. a.** (Doom to destruction) घोषणापूर्वं वधदण्डाहं स्या in caus. (स्यापयति -यितुं), प्रकाशलेखेन वधाहं ज्ञा in caus., or वधदण्डाहं निर्दिष्ट or वधं निर्दिष्ट or घातयं निर्दिष्ट, अनुकजनो वधो म्ति इति सूचनार्थं प्रकटनपत्रे नाम लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or अभिलिख्, नृमुपात्रं निर्दिष्ट —(Denounce and expel) प्रकट-नपत्रेण पहिष्कृ or निरस् or प्रत्यादिष्ट. —(Interdict) प्रकाशनपत्रेण निषिष् or प्रतिषिष्, प्रकटनलेखेन निषु or पाप्.
- PROSCRIBED, p. p.** वधनामावलिपत्राभिलिखितः -ता -तं, वधदण्डाहं -हं -हं, प्रकाशपत्रेण निषिद्धः -द्धा -द्धं or प्रतिषिद्धः &c. or निवारितः -ता -तं.
- PROSCRIPTION, s.** प्रकाशनपत्रेण वधजननिर्देशः or वधनामावलिनिर्देशः, घोषणापूर्वं वधदण्डाहंस्थापनं, प्रकटनपत्रेण वधाहंज्ञापनं.
- PROSE, s.** गद्यं, हारकः, छन्दोरहितवाक्यं; 'prose and verse,' गद्यपद्यं; 'alternate prose and verse,' चम्पू *m.*
- To PROSE, v. n.** दीर्घोच्चारणेन विरसवाक्यानि or विरसकथाः वद् (c. 1. वदति -दितुं), दीर्घसूत्रतया or दीर्घसूत्रवद् विरसकथोपाख्यानं कृ.
- To PROSECUTE, v. a.** (Pursue, follow up, carry on continuously) अनवरतम् अनुष्ठ (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), अविरतम् अनुसेव् (c. 1. -सेवते -वितुं) or उपसेव् or सेव्, नित्यं प्रयुज् (c. 1. -यजते -जितुं), अविरत-प्रयुज् कृ, निर्वह् (c. 10. -वाहयति -यितुं); 'to prosecute one's efforts,' अविरतयत्नं कृ, अनवरतप्रयत्नं कृ, नित्योत्साहं कृ; 'one's undertakings,' प्रारम्भाणि सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं); 'one's studies,' निरुपधायनं कृ, अविरताध्ययनं कृ, विद्यानुसेवनं कृ. —(In law) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), अभियोगं कृ, अभिशंस् (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिशंसनं कृ, व्यवहाराभियोगं कृ, व्यवहाराभिशंसनं कृ.
- PROSECUTED, p. p.** (Carried on continuously) अविरतम् अनुष्ठितः -ता -त or अनुसेवितः &c. or सेवितः &c., निर्वहितः &c. —(In law) अभियुक्तः -क्ता -क्तं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं, व्यवहाराभियुक्तः -क्ता -क्तं, व्यवहाराभिशस्तः -स्ता -स्तं.
- PROSECUTION, s.** (Carrying on continuously) अविरतानुष्ठानं, नि-त्यानुष्ठानं, नित्यानुसेवनं, नित्यसेवनं, नित्यप्रयुक्तिः *f.*, अविरतप्रयुक्तिः *f.*, नित्यप्रयत्नं, निर्वहणं; 'of efforts,' अविरतयत्नकरणं, निरुपधोगः; of study,' निरुपधायनं, अविरताध्ययनं, विद्यानुसेवनं, विद्यानुपालनं,

PRO

- प्रवृत्तिः *f.* —(In law) अभियोगः, अभिशंसनं, व्यवहाराभियोगः, व्यव-हाराभिशंसनं, अभियुक्ता.
- PROSECUTOR, s.** (One who carries on continuously) अविरतानु-ष्ठायी *m.* (नृ), अविरतानुसेवी *m.*, निर्वहकः. —(In law) अभियोगी *m.* (नृ), अभियुक्ता *m.* (नृ), अभिशंसकः, व्यवहाराभियोगकृत्, व्यवहारा-भिशंसनकृत् *m.*, अभियोगकारी *m.* (नृ), विवादाधी *m.*, अपी *m.*
- PROSELYTE, s.** धर्मपरिवर्तकः, धर्मान्तरग्राही *m.* (नृ), मतान्तरग्राही *m.*, धर्मान्तरावलसी *m.*, स्वधर्माग्राही *m.*, स्वधर्मावलसी *m.*, अन्यधर्माग्राही *m.*, अन्यधर्मावलसी *m.*, धर्मान्तरप्राप्तः, परधर्माश्रितः, स्वधर्म-त्यागी *m.*, स्वधर्मात्यागपूर्वकं धर्मान्तरग्राही *m.*; 'to Judaism,' पिहु-दीयधर्माग्राही *m.*; 'to Christianity,' ख्रीष्टीयधर्माग्राही *m.*, ख्रीष्टी-यमतग्राही *m.*
- To PROSELYTE, PROSELYTIZE, v. a.** धर्मान्तरं or स्वधर्मं ग्रह् in caus., मतान्तरं or स्वमतं ग्रह्, धर्मपरिवर्तकं कृ; 'to Judaism,' पिहुदीयमतं ग्रह् in caus.
- PROSELYTISM, s.** धर्मपरिवर्तनं, धर्मान्तरग्रहणं, धर्मान्तरप्राप्यं.
- PROSER, s.** दीर्घोच्चारणेन विरसकथोपाख्यानः, दीर्घसूत्री *m.* (नृ).
- PROSING, s.** दीर्घोच्चारणेन विरसकथोपाख्यानं, दीर्घसूत्रता -त्वं.
- PROSODIAL, PROSODICAL, a.** छान्दसः -सी -सं, छन्दःशास्त्रसम्बन्धी &c., छन्दःशास्त्रविषयकः -का -कं, छन्दोविषयकः &c., छन्दःसम्बन्धी &c.
- PROSODIAN, s.** छन्दःशास्त्रज्ञः, छन्दःशास्त्रविद् *m.*, छन्दःशास्त्रयुक्तः.
- PROSODY, s.** छन्दस् *n.*, छन्दःशास्त्रं, छन्दोविद्या, छन्दोज्ञानं.
- PROSOPOPEIA, s.** See PERSONIFICATION.
- PROSPECT, s.** (View) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, दृष्टिपातः, दृक्पातः. —(View of future events, expectation) भाविदर्शनं, भविष्यदर्शनं, भाविष्य-दनादर्शनं, अनागतदर्शनं, मानसिकदृष्टिः *f.*, अपेक्षा, उदीक्षणं, आशा, प्रत्याशा. —(That which is presented to the view) दृक्पात-विषयः, दृष्टिपातविषयः, दृष्टिगतदेशः, दृक्पातान्तर्गतदेशः, दृष्टिपातगत-प्रदेशः, दृष्टिगोचरदेशः, दृग्गोचरप्रदेशः.
- PROSPECTIVE, a.** भाविकालापेक्षकः -का -कं, उत्तरकालापेक्षकः &c., भाविकालसापेक्षः -क्षा -क्षं, भविष्यदपेक्षकः &c., आगामिकालसापेक्षः &c., भाविस्मृक् *m. f. n.* (ज्ञ).
- PROSPECTIVELY, adv.** भाविकालापेक्षया, उत्तरकालापेक्षया, भविष्यदपेक्षया, भाविकालसापेक्षं, आगामिकालसापेक्षं, भाविकालमपेक्ष्य, उत्तरकालमपेक्ष्य.
- PROSPECTIVENESS, s.** भाविकालापेक्षा, उत्तरकालापेक्षा -क्षकता -त्वं.
- PROSPECTUS, s.** कर्तव्यसूचनपत्रं, कर्तव्यार्थसूचनपत्रं, कर्तव्यार्थवोधनपत्रं.
- To PROSPER, v. a.** (Render successful, favor) सफलकृ, सिद्धिं or सिद्धतां कृ or नी (c. 1. नयति, नेतुं) or साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सिद्धीकृ, सिद्धिनन्तं -मतीं -मत् कृ, वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), संवृष्, एष् (c. 10. एधयति -यितुं), समृद्धीकृ, उपकृ, अनुग्रह्, उपग्रह्, प्रति-पाल्, अनुपाल्.
- To PROSPER, v. n.** (Thrive) चृष् (c. 4. चृथयति, c. 5. चृष्मोति, अर्थितुं), समृष्, समृद्धीभू, समृद्धः -द्धा -द्धं भू, वृष् (c. 1. वर्धते -र्थितुं), संवृष्, विवृष्, एष् (c. 1. एधते -यितुं), समेष्, सम्पत्तिं गम्, समृद्धिम् इ or गम्, सश्रीकः -का -कं भू, श्रीमान् -मती &c. भू or अस्. —(Be success-ful) सिष् (c. 4. सिथयति, सेद्धुं), सिद्धिं गम् or इ, कृताधीभू, प्राप्ताधीभू, सिद्धाधीभू, सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), सम्पदं or सम्पत्तिं गम्, सफ-लीभू, सफलः -ला -लं भू.
- PROSPERITY, s.** समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, चृद्धिः *f.*, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद् *f.*, सुस-म्पद् *f.*, वृद्धिः *f.*, संवृद्धिः *f.*, उदयः, पुण्योदयः, अभ्युदयः, श्रीः *f.*, लक्ष्मीः *f.*, सौभाग्यं, भाग्यं, भूतिः *f.*, धनः -मं, एधा, कुशलं -लता, कौशल्यं, शर्म *n.*

(न), कल्याणं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, भद्रं, शुभं, शिरं, कृतिः *f.*, रिष्टं, उप-
पत्त्यः; 'season of prosperity,' समृद्धिनमयः, समृद्धिवाहः, उदय-
कालः.—(Success) सिद्धिः *f.*, साम्प्रसिद्धिः *f.*, अर्धसिद्धिः *f.*, कृतायता
सफलता, साफल्यं; 'national,' योगतोः.

PROSPEROUS, *a.* (Thriving) मनुष्यः -दा-त्, वर्धमानः -ना-त्, पथिष्णुः
-ष्णुः -ष्णु, श्रीमान् -मती -मत् (न), लक्ष्मीवान् &c., धेमान् &c.,
वृद्धिमान् &c., समृद्धिमान् &c., उदयो -दिनी -यि (न), शर्मन्वान् &c.,
विपद्द्विहः -ता -तं, निरापद् *m. f. n.*, सुख्यः -स्या -स्य, एधमानः -ना
-नं, समेधमानः &c., श्रीलः -ला -लं, मञ्जीरः -जा -जं, लक्ष्मणः -या
-यं, श्रीयुक्तः -प्रा -कं, अधिकाष्टिः -ष्टिः -ष्टि, —'Successful' मङ्गलः
-ला -लं, सिद्धिमान् &c., सिद्धः -दा -दं, सिद्धायः -गा -यं, दृतायः
&c.—(Fortunate, favorable, auspicious) कल्याणः -गा -गं,
कल्याणी &c., मङ्गलः -ला -लं, माङ्गलिकः -नी -कं, शुभः -भा -भं,
शिवः -वा -वं, शुभान्वितः -ता -तं, सीमाग्यवान् &c., भाग्यवान् &c.,
धन्यः -न्या -न्य, कुशलः -ला -लं, धेनः -मा -मं, धेन्यः -न्या -न्य, भद्रः
-द्रा -द्रं, प्रमन्नः -पा -पं, शुद्धः -रा -रं, शिवद्वयः &c., श्रीद्वयः &c.

PROSPEROUSLY, *adv.* समृद्धा, सम्यदा, सुसम्यदा, श्रिया, सधेनं, सीमाग्येन,
कीशत्येन, सकल्याणं, कल्याणं, कुशलं, शुभं, समुदयेन, सफलं, उपपत्त्या.

PROSPICIENCE, *s.* प्रदृशीनं. See FORESIGHT.

PROSTITUTE, *s.* वेश्या, गणिका, पण्यस्त्री, वारस्त्री, साधारणस्त्री, पारद्वन्ना,
भोग्या, पलाद्वन्ना, सामान्या स्त्री, धन्युरा. See HARLOT.

PROSTITUTE, *v. a.* गर्हकर्मिणं or कुत्सितकर्मिणं प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति
-युक्ते -योक्ते) or उपयुज् or विनियुज्, गर्हकर्मिणं or कुत्सितकर्मिणं
नियुज्, पत्यं -स्यां कृ, साधारणीकृ, सद्योपभोग्यं -ग्यां कृ.

PROSTITUTION, *s.* वेश्यात्वं, वेश्याप्राप्तिः *f.*, पीथत्यं, वारमेवा, भगवृत्तिः *f.*,
भगव्यापाद, भगवोविका, वेश्यानीविका. See HARLOTRY.—(De-
voting to infamous purposes) गर्हकर्मिणं प्रयोगः, कुत्सितकर्मिणं
विनियोगः, गर्हकर्मिणं or कुत्सितकर्मिणं नियोजनं, पण्यकरणं, सद्यो-
पभोग्यकरणं; 'wages of prostitution,' पण्यस्त्रिया भृतिः *f.* or
भादकं, वेश्याः.

PROSTRATE, *a.* (Lying at length) अवमूर्द्धशयः -या -यं, धिगदेहः -हा
-हं, भूमिज्ञायी -दिनी -यि (न), भूमिद्वन्तः -ता -तं, अवनिद्वन्तः &c.—
(In supplication, adoration, &c.) साष्टाङ्गपतितः -ता -तं, साष्टा-
ङ्गप्रणतः &c., साष्टाङ्गनमस्कारं प्रणिपतितः &c., चरणगतः -ता -तं,
परण्यपतितः -ता -तं, पादपतितः &c., दण्डवत् पतितः &c., पादप्रणतः
&c., प्रणिपतितः &c., प्रपतितः &c., उपनतः &c., प्रगतः &c.,
नतः &c.

To PROSTRATE, *v. a.* (Throw down) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), निपत्,
अधःपत्, ध्वस् (c. 10. ध्वंसयति -यितुं), प्रध्वस्, नश् (c. 10. नाशयति
-यितुं), विनश्, प्रणश्, अपरोक्षरीकृ, भूमिं गम् in caus.—(One's
self in reverence, &c.) प्रणिपत् (c. 1. -पतति -तितुं), साष्टाङ्गं or
साष्टाङ्गपातं प्रणिपत् or पत्, प्रणिपतनं कृ, प्रणत् (c. 1. -यमति -यन्तुं),
कायं प्रणम्, साष्टाङ्गप्रणामं कृ, साष्टाङ्गनमस्कारं कृ, साष्टाङ्गपातं कृ, साष्टा-
ङ्गप्रणामं कृ, प्रणिपातं कृ, पादप्रणामं कृ, चरणप्रणामं कृ, दण्डवत् पत्
or भू or पतनं कृ, चरणपतनं कृ, पादपतनं कृ, दण्डवत् प्रणामं कृ.—
(The strength) सद्यशक्तिं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), शक्तिपातं कृ, शक्ति-
नाशं कृ, क्षीयशक्तिं कृ.

PROSTRATED, *p. p.* पातितः -ता -तं, निपातितः &c., अधःपातितः &c.,
दण्डवत् पातितः &c., प्रणिपातितः &c., प्रणिपतितः &c., भूमिं गमितः
&c.—(As strength) दृतशक्तिः -क्तिः -क्ति, नष्टशक्तिः &c., क्षीयशक्तिः
&c., मत्तशक्तिः &c., दुतीकाः -जाः -जः (स), गतीकाः &c., नष्टीकाः &c.

PROCESSION, *s.* (Of the body in reverence, &c.) प्रणिपातः, प्रणि-
पतनं, साष्टाङ्गपातः, साष्टाङ्गप्रणिपातः, साष्टाङ्गप्रणामः, साष्टाङ्गपातः.
नाटानमस्कारः, दण्डवत् पतनं or पातः, दण्डवत् प्रणामः, चरणपतनं
पादपतनं, पादप्रणामः, देहपातनं, शरीरपातनं, प्रपतनं.—(Of strength)
शक्तिपातः, शक्तिहानिः *f.*, सत्त्वहानिः *f.*, शक्तिधयः, विधंसः -सा, हानिः *f.*
—(Of spirits) अवसादः, अवसन्नता, विषादः, विषण्णता, हानिः *f.*

PROSE, *s.* विरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं, फल्युः -ल्युः -ल्यु. See PROSER.

To PROTECT, *v. a.* (Guard) रक्ष (c. 1. रक्षति -रक्षितुं), अभिरक्ष, परि-
रक्ष, नरक्ष, प्रतिरक्ष, गुप् (c. 1. गोपयति, c. 10. गोपयति -यितुं),
अनुगुप्, निर्गुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, संगुप्, अभिसंगुप्, पाल्, परिपाल्,
अनुपाल्, प्रतिपाल्, अभिपाल्, सम्पाल्, उपपाल्, पा, परिपा, त्रै,
परित्रै, संत्रै, तृ in caus., अत्र, पुप्, गुप्तिं कृ, गोपनं कृ, संगोपनं कृ,
रक्षणं कृ, संरक्षणं कृ, पालनं कृ, परिपालनं कृ, योग्यं कृ.

PROTECTED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, संरक्षितः &c., अभिरक्षितः &c., परि-
रक्षितः &c., सुरक्षितः &c., गुप्तः -भा -भं, गोपितः -ता -तं, गोपायितः
&c., सङ्गोपितः &c., पालितः &c., उपपालितः &c., अनुपालितः &c.,
प्रतिपालितः &c., त्रातः &c., त्राणः -या -यं, अयितः -ता -तं, तारितः
&c., समुपपन्नः -जा -जं, आश्रितः &c., समाश्रितः &c.

PROTECTION, *s.* (The act) रक्षा, रक्षणं, संरक्षणं, अभिरक्षा-धयं, परि-
रक्षणं, प्रतिरक्षणं, गुप्तिः *f.*, गोपनं, सङ्गोपनं, पालनं, परिपालनं, प्रति-
पालनं, अनुपालनं, अभिपालनं, त्राणं, परित्राणं, अयनं, धेनकरणं,
धेनः, अभ्युपपत्तिः *f.*—(That which protects or shelters) आश्रयः,
संश्रयः, समाश्रयः, अयणं, आश्रयणं, शरणं, शरण्यता, शरण्यः; 'to
seek the protection of, go for protection,' आश्रि (c. 1. -श्रयति
-यितुं), संश्रि, समाश्रि, शरणार्थं गम्.—(Favor, countenance) प्रसादः,
अनुग्रहः, सद्ग्रहः, अनुपालनं, आश्रयः.—(Writing that protects)
अभयपदं.

PROTECTIVE, *a.* रक्षकः -का -कं, संरक्षकः &c., पालकः -का -कं, प्रति-
पालकः &c., गोपकः &c., रक्षाकारी -दिनी -रि (न), पोषिकः -की -कं.

PROTECTOR, *s.* रक्षकः, रक्षी *m.* (न), रक्षिता *m.* (नृ), गोप्ता *m.* (नृ),
गोपकः, गोपायकः, गोपी *m.* (नृ), गोपः, संरक्षकः, पालकः, प्रति-
पालकः, पालयिता *m.* (नृ), पालः, पः in comp., त्राता *m.* (नृ), भव-
त्राता *m.*, शरणं, शरण्यं, आश्रयः, आश्रयभूतः, शरणभूतः, आश्रयदाता *m.* (नृ).

PROTECTORIAL, *s.* रक्षका, रक्षणी, रक्षित्री, पालका, पालयित्री, रक्षा-
कारिणी, गोपिनी, गोपिका, गोपी, त्रायनी, आश्रयदात्री.

PROTEGE, *s.* आश्रितः, संश्रितः, रक्षणीयः, पालनीयः, पोष्यः, शरणगतः.
To PROTEGE, *v. a.* प्रमृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसारयं कृ. See
To EXTEND.

To PROTEST, *v. n.* (Declare solemnly) दृढनिश्चयपूर्वकं or दृढप्रति-
ज्ञापूर्वकं वद, दृढोक्ता वद, दाढ्येन वद, दृढं वद, दृढोक्तिपूर्वकं ख्या or
आख्या or प्रख्या. दृढोक्तिं कृ.—(Make a solemn declaration
expressive of dissent or opposition) असंस्कारसूचकं दृढवाक्यं
वद or दृढवादं कृ or दृढनिर्णयं कृ, असम्मतिसूचकं दृढोक्तिं कृ,
विरोधसूचकं दृढप्रतिज्ञां कृ, दृढोक्तिपूर्वकं असंस्कारं ख्या in caus. or
ज्ञा in caus., दृढनिश्चयपूर्वकं or दृढप्रतिज्ञापूर्वकं असम्मतिं ज्ञा in caus.
or प्रकाशं (c. 10. -काशयति -यितुं), दृढोक्तिपूर्वकं निषेधं कृ, दृढवाक्यपूर्वकं
न सम्मते or न स्वीकरोमि इति वद, दृढोक्तपूर्वकं मतानारं ख्या or
प्रकाशं, दृढप्रतिज्ञापूर्वकं न सम्मत् or विपरीतं मन् or अन्यथा मन्.—
(In writing) असम्मतिलिखं प्रकाशं, असंस्कारपत्रं प्रकाशं.

PROTEST, *s.* असंस्कारसूचकं दृढनिषेधवाक्यं, असम्मतिसूचकं दृढविरोधवाक्यं,
असंस्कारवादः, दृढोक्तिपूर्वकं निषेधः, दृढप्रतिज्ञापूर्वकं निषेधः, दृढनि-

-अथपूर्वम् अस्वीकारप्रकाशनं, दृढप्रतिज्ञापूर्वम् असम्प्रतिप्रकाशनं, दृढो-
क्तिपूर्वम् मतान्तरस्थापनं or असम्प्रतिस्थापनं or विपरीतमतस्थापनं,
दृढनिश्चयपूर्वम् अस्वीकारवाक्यं or असम्प्रतिवाक्यं or अनङ्गीकारवाक्यं.
—(In writing) दृढनिषेधसूचकं or दृढविरोधाधिक्यम्, अस्वीकारपत्रं
or असम्प्रतिपत्रं or अनङ्गीकारपत्रं.

PROTESTANT, *s.* असम्प्रतिः, अस्वीकारवादी *m.* (नं), अस्वीकृता *m.* (श्री),
रोमीयमतविरोधी *m.* (नं), रोमीयमतविरुद्धः, रोमीयधर्मासम्प्रतिः.

PROTESTATION, *s.* (Solemn declaration) दृढोक्तिः *f.*, दृढवाक्यं,
दृढवादः, दृढप्रतिज्ञापूर्वी पादः, दृढभाषणं, दृढप्रतिज्ञापूर्वं भाषणं. See
PROTEST.

PROTEUS, *s.* (Taking any shape at will) कामरूपी *m.* (नं), कामरूपः,
चमरूपी *m.*, चमरूपः, दुः *m.*

PROTOTYPE, *s.* मूलरूपं, मूलप्रतिमा, मूलमूर्तिः *f.*, आदर्शः, मूलादर्शः, मूलः,
प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रत्युपमा -भार्य, प्रतिमूर्तिः *f.*

To PROTRACT, *v. a.* (Lengthen) दीर्घीकृत्य, द्राप्य (nom. द्रापयति -यितुं).
See To PROLONG, LENGTHEN.—(Delay) विलम्बः. See the word.

PROTRACTED, *p. p.* दीर्घः -या -यं, द्राप्यमान -वती -वत् (नं), विल-
म्बितः -ता -तं, पिरायितः &c., पिरय्यः -म्या -स्यं, पिरय्यितः -ता -तं;
'sound', सुतः -नं.

PROTRACTION, *s.* दीर्घीकरणं, द्राप्यमा *m.* (नं), दीर्घता, विलम्बः -चनं.
To PROTRUDE, *v. a.* (Thrust forward) प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं),
वहिरसृ, वहिर् निःसृ, वहिर् गम् (c. 10. गमयति -यितुं), प्रसारयंकृ-

To PROTRUDE, *v. n.* वहिः सृ (c. 1. सरति, ससृ), प्रसृ, वहिर् निःसृ,
वहिर् गम् (c. 1. गमयति, गमू), वहिर् भू, वहिःस्था, वहिर् वृत्, अति-
वृत्, अतिप्रसृ, उद्भिद् in pass. (-भिद्यते), प्रोद्भिद्, उद्भिद् कृ, प्रलम्बः,
वहिर् लम्बः. See To PROJECT, *v. n.*

PROTRUDING, *p. p.* वहिःप्रसृतः -ता -तं वहिःप्रसृतः &c., वहिःप्रसृतः -ता -तं,
वहिःस्थितः &c., वहिःवर्धितः &c., निःसारितः &c., वहिःसारितः &c.,
वहिर् निःसारितः &c., प्रसृतः &c., प्रसारितः &c., उद्भिन्नः -चा -चं,
प्रोद्भिन्नः &c.

PROTRUDING, *part.* वहिःस्थः -स्या -स्यं, वहिर्वर्धितः -वर्धितः (नं), वहि-
र्गतः -ता -तं, वहिल्लसः &c. See PROJECTING.

PROTRUSION, *s.* वहिर्वर्धनं, वहिःसरणं, उद्भिद्, प्रोद्भिद्. See PROJECTION.

PROTUBERANCE, *s.* (Tumour, prominence) स्फोटः, विस्फोटः, गुल्मः,
गुल्मः -उदका, शोषः, आभोगः, उन्नतिः *f.*, प्रलम्बता. See PROJECTION.

PROTUBERANT, *a.* उन्नतः -ता -तं, प्रलम्बः -चा -चं, वहिल्लसः &c., गुल्मी
-ल्लसनी-ल्लस (नं), आभोगी &c., पृष्ठविशेषः -शा -शं. See PROJECTING.

To PROTUBERATE, *v. n.* उन्नतः -ता -तं भू, प्रलम्बः, वहिल्लसः. See
To PROJECT, *v. n.*

PROUD, *a.* गर्हितः -ता -तं, गर्ही -द्विणी -द्वि (नं), सगर्ही -घी -धं, गर्ह्य-
-ता -तं, गर्ह्यवान् -वती -वत् (नं), गर्हितचित्तः -त्ता -तं, दूमः -मा -मं,
सहये -या -यं, हर्षवान् &c., दूमः -मा -मं, हर्षी &c., मानी &c.,
मानवान् &c., अभिमानी &c., अभिमानवान् &c., अभिमानः -ना -नं,
अहङ्कारी &c., अहङ्कारवान् &c., अहंयुः -युः -यु, साहङ्कार -रा -रं,
अह्मानी &c., प्रगल्भः -ला -लं, उद्धतः -ता -तं, उद्धतचित्तः -ता -तं,
उद्धतमनः -ना -नं (नं), समुद्धतः &c., प्रौढः -हा -हं, उद्धतः -हा -हं,
उद्धतचेताः &c., समुद्धतः &c., सादोषः -पा -पं, सादोषी &c., उतिस-
-ला -लं, उन्नतशिरसः -स्त्रा -स्त्रं, उन्नतमनसः &c., समुन्नतचित्तः &c.,
उद्धृष्टः -दि -दि, अवलिप्तः -मा -मं, हर्षमातः &c., साधहेलः -ला
-लं, प्रपृष्टः -हा -हं; 'proud of one's beauty,' रूपगर्हितः -ता -तं,
रुपाभिमानी &c.; 'of one's birth,' कुलाभिमानी &c.; 'of one's

learning,' पाण्डित्याभिमानी &c., पण्डित्यमयः -म्या -मं; 'of the
body,' देहमानी &c.; 'to be proud,' गर्व (c. 1. गर्हति -यितुं,
c. 10. गर्हयते -यितुं), गर्हितः &c. भू, सगर्हीभू, दृप् (c. 4. दृप्ति,
दृष्टिः, द्रष्टुं), मन् (c. 4. मानयते -यितुं), प्रगल्भ (c. 1. -गल्भते -यितुं);
'to render proud,' दृप् (c. 10. दययति -यितुं), गर्हितं -तां कृ.

PROUDLY, *adv.* सगर्ह्यं, सदर्पं, समानं, साभिमानं, साहङ्कारं, सादोषं,
सोन्माधं, गर्हितं, उन्नतचेतसा, सावहेलं, सावलेपं, गर्हितवत्, दुर्मवत्,
प्रगल्भवत्.

PROVABLE, *a.* प्रमेयः -या -यं, साधनीयः &c., साध्यः -म्या -मं, उपपा-
दनीयः &c., उपपाद्यः -द्या -धं, प्रतिपाद्यः &c., प्रतिपादनीयः &c.,
समर्थनीयः &c., सूच्यः -म्या -मं.

To PROVE, *v. a.* (Establish as truth) साप् (c. 10. सापयति -यितुं),
सिद्धीकृ, प्रमाद्य (nom. प्रमादयति -यितुं), प्रमाणीकृ, सममाद्यं -यां कृ,
उपपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), प्रतिपद्, विभू (c. 10. भाषयति -यितुं),
भू, निर्वी (c. 1. -ययति -यितुं), सत्माद्य, सत्माकृ; 'by testimony
or other evidence,' साक्ष्यया or साक्ष्येण or प्रमाणेन साप् or भू
or उपपद्.—(Evince, demonstrate) सूप् (c. 10. सूचयति -यितुं),
दृष्ट (c. 10. दर्शयति -यितुं), अभिदृष्ट, अनुदृष्ट, निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति
-देष्टुं), विनिर्दिष्ट, प्रदिष्ट, निर्वी, समर्थ (c. 10. -सर्थयति -यितुं), प्रकाश-
—(Try, ascertain, bring to the test) परोक्ष (c. 1. -ईक्षते -यितुं),
परोक्षां कृ, निरूप, ज्ञा in des., निर्वी, निश्चि, अनुभू, प्रतीतिं कृ.—
(Experience) अनुभू, अनुभवं कृ, अनुभूतिं कृ.

To PROVE, *v. n.* (Be found, turn out) सम्भू (c. 1. -भवति -यितुं),
सम्पद् (c. 4. -पद्यते -यितुं), उत्पद्, उपपद्, विद् in pass. (विद्यते),
सिप् (c. 4. सिष्यति -ते), आपत् (c. 1. -पतति -यितुं), संवृत्, वृत्.—
(Be ascertained or shown to be true) निर्वी in pass. (-वीयते),
निश्चि in pass. (-चीयते), सूच् in pass. (सूच्यते), चनुभू in pass.
(-भूयते), विभू, प्रमाणीभू, प्रती in pass. (-ईयते).

PROVED, *p. p.* (Established as true) सिद्धः -हा -हं, साधितः -ता -तं,
उपपादितः &c., उपपन्नः -न्ना -नं, प्रमाथितः -ता -तं, प्रमाणीकृतः &c.,
भाषितः &c., विभाषितः &c., प्रतिपादितः &c., प्रमितः -ता -तं.—
(Evinced, demonstrated) सूचितः -ता -तं, दर्शितः &c., निर्दिष्टः
-हा -हं, निर्वीतः -ता -तं, समर्थितः &c.—(Tested, ascertained)
परोक्षितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, निश्चितः &c., निर्वीतः &c.,
चनुभूतः &c., प्रतीतः -ता -तं; 'thing to be proved,' साध्यं, प्रमेयं;
'proved by evidence,' साक्षिभाषितः &c., साक्ष्यसिद्धः &c.

PROVENDER, *s.* पाचये, यात्रिकं, शसलं, ससलः -लं, ग्राहद्रव्यं, भक्ष्यद्रव्यं,
पश्यादिखाद्यद्रव्यं, शुष्कनृणादि *m.*, शुष्कयासादि, मापादि, शस्यदि.

PROVER, *s.* उपपादकः, सिद्धिकर्ता *m.* (श्री), साधकः, प्रमाता *m.* (नं), प्रति-
पादकः, उपपत्तिकारी *m.* (नं), प्रतिपत्तिकारकः, निर्वीता *m.*, विभाषकः.

PROVERB, *s.* लोकवाक्यं, लोकोक्तिः *f.*, प्राचीनवाक्यं, पुराणवाक्यं, लोक-
प्रचलितवाक्यं, वाक्यं, वचनं, वाक् *f.* (नं), सूत्रं, प्राचीनसूत्रं, पुराणसूत्रं,
उपमानं, उपदेशवाक्यं, उपदेशसूत्रं, न्यायं, न्यायवाक्यं.

PROVERBIAL, *a.* (Mentioned in a proverb) प्राचीनसूत्रप्रोक्तः -क्ता -क्तं,
पुराणसूत्रप्रोक्तः &c., लोकप्रोक्तः &c., लोकोक्तः &c.—(Comprised in
a proverb, current as one) प्राचीनसूत्ररूपः -पा -पं, पुराणसूत्ररूपः
&c., लोकप्रसिद्धः -हा -हं, लोकप्रचलितः -ता -तं, लोकप्रचलः -ला -लं,
न्यायरूपः &c., न्यायप्रसिद्धः &c.

PROVERBIALLY, *adv.* लोकप्रसिद्धं, जनप्रसिद्धं, प्राचीनसूत्रानुसारेण.

To PROVIDE, *v. a.* (Procure or prepare beforehand) खरो or पृष्टं
कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or उपकृप् or परिकृप् or सम्प्रकृप् or

सोपानाङ्ग्यानि कृप् or पित् or उपस्था in caus. or उपपद् in caus. or सम्भृ or पुरस्कृ or प्रस्तुतीकृ or निर्मा, अग्रे द्रव्यपरिचयनं कृ or द्रव्यसम्भारं कृ or उपनयनसम्भारं कृ or द्रव्यनयनं परिरूप. See *To PREPARE*.—(Make a previous stipulation) पूर्वेनियनं कृ. पूर्वेपरं कृ, पूर्वेनानि कृ. पूर्वनेन कृ, पूर्वप्रतिज्ञां कृ.—(Provide against or for) expressed by some of the above roots in conjunction with कर्ष or कर्षे in comp.: 'to provide necessities against a time of want,' 'जापदं द्रव्यानि सम्भृ or आपदं द्रव्य-नम्भारं कृ; 'to provide thick clothing against the cold,' 'शीतनिवारणार्थं मूल्यवस्त्राणि कृप्; 'to provide for another,' 'परां प्रयोजनीयद्रव्यानि परिरूप or परं प्रयोजनीयद्रव्ययुक्तं कृ; 'to provide for another comfortably,' 'परस्वाम्यं कृ or शन्, पर-सुप्तां कृ, परं सुप्तं कृ; 'to provide for, take measures against.' पूर्वेपापं कृ, अग्रे उपायं कृ, पूर्वेपापं प्रयुज्, उपानप्रयोगं कृ.

PROVIDEN, p. p. (Furnished or prepared beforehand) अग्रे परि-
कल्पितः -ता -तं or परिरूपः -ता -तं or उपक्रमः -ता -तं or सम्भृकृतः
&c. or कल्पितः -ता -तं, पूर्वे सम्भृतः -ता -तं or युक्त -ता -तं or
समायुक्तः &c. or संयुक्तः &c. or चान्वितः -ता -तं or समन्वितः &c.
or उपेतः &c. or संहितः &c. or निम्नितः -ता -तं; 'provided for,'
प्रयोजनीयद्रव्ययुक्तः -ता -तं, सर्वसोपकारद्रव्ययुक्तः &c., ज्ञातस्वाम्यः
-स्या -स्य, अक्षयद्रव्ययुक्तः &c.—(Stipulated previously) पूर्वेनि-
यमितः -ता -तं, पूर्वनिगितः &c., पूर्वसङ्केतितः &c.; 'provided that,
with this condition,' पूर्वनिमित्ते कृते, पूर्वसङ्केते कृते, स्तेन सन्धिना.

PROVIDENCE, s. (Fore-sight, fore-thought) पूर्वदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*,
दूरदृष्टिः *f.*, दूरदर्शनं, दीर्घदृष्टिः *f.*, दीर्घदर्शनं, पूर्वचिन्ता, अग्रचिन्ता,
पूर्वविषेपनं, पूर्वविचारः -रणं -णा, अग्रविचारः, अविष्यदर्शनं, भविष्य-
चिन्ता, भाविचिन्ता, भाविच्छालावलोकनं, पूर्वविमर्शः, प्रसमीक्षा.—(The
providence of God) ईश्वरानुसन्धानं, ईश्वरविधिः *m.*, ईश्वरविधानं.
—(Divine Providence himself) विधाता *m.* (तु), पाता *m.*, अना-
गतविधाता *m.*, भविष्यविधाता *m.*, विधिः *m.*, ईश्वरः, परमेश्वरः.

PROVIDENT, a. दीर्घदृष्टी -जिज्ञी -शि (न), दूरदर्शी &c., दीर्घदृष्टिः -ष्टिः
-ष्टि, दूरदृष्टिः &c., परित्यागदर्शी &c., अग्रदर्शी &c., भविष्यदर्शी &c.,
अनागतदर्शी &c., भविष्यचिन्तकः -ता -क, भाविचिन्तकः &c., पूर्ववि-
चारि &c., पूर्वविचिन्तकः &c., अन्तरः -ज्ञा -ज्ञं.

PROVIDENTIAL a. ईश्वरकृतः -ता -तं, ईश्वरपरिहितः &c., ईश्वरानुसन्धा-
नाप्रयुक्तः -ता -तं, ईश्वरविधानप्रयुक्तः &c., विधातृकृतः -ता -तं, विधा-
तृमितः -ज्ञा -ज्ञं, ईश्वरसिद्धः &c.

PROVIDENTIALLY, adv. ईश्वरविधानेन, ईश्वरविधिना, ईश्वरानुसन्धानान्,
दिष्ट्या.

PROVIDENTLY, adv. दीर्घदृष्ट्या, अग्रदर्शनात्, परित्यागदर्शनात्, भविष्यह-
र्शनात्, चिन्तापूर्व, विषेपनापूर्व, पूर्वविचारेण, पूर्वविचारं कृत्वा, पूर्ववि-
षेपनं कृत्वा, प्रसमीक्ष्य, प्रविमृश्य.

PROVIDER, s. परिकल्पकः, उपकल्पकः. See *PROCURER*, &c.

PROVINCE, s. (Division of a kingdom) मण्डलं, चक्रं, देशः, प्रदेशः,
विषयः, राष्ट्रं, निर्गः, ग्रामज्ञानं; 'governor of a province,' मण्ड-
लेश्वरः, मण्डलपतिः *m.*, मण्डलाध्यक्षः, मण्डलाधिपतिः *m.*, मण्डलिकः.
—(Peculiar office or business) स्वधर्मः, स्वकर्म *n.* (न), कर्म *n.*,
कार्यं, अधिकारः, प्रकरणं, क्रिया, नियोगः, निवन्धनं; 'woman's
province,' स्त्रीधर्मः, स्त्रीनिवन्धनं.—(Department of science,
&c.) प्रकरणं, देशः, अङ्गं, विषयः.

PROVINCIAL, a. देशिकः -की -कं, देशीयः -या -यं, प्रदेशीयः &c., देश्यः
639

-या -यं, देशी -ज्ञानी -शि (न), मण्डलिकः -की -कं, मण्डलसम्बन्धी
&c., राष्ट्रिकः -की -कं, राष्ट्रीयः -या -यं, देश in comp., ग्रामीयः -या
-यं, ग्राम्यः -स्या -स्यं, ज्ञानपदः -दी -दं.

PROVINCIAL, s. देशस्थः, देशनः, देशवासी *m.* (न), ग्रामस्थः, ग्राम्यजनः.

PROVINCIALISM, s. देशभाषा, प्रदेशिकभाषा, ग्रामीयभाषा, ग्रामिकभाषा.

PROVISION, s. (Act of providing) उपकल्पनं, परिकल्पनं, कल्पनं,
सम्भारः, विधानं, उपस्थापनं, उपपादनं, प्रस्तुतीकरणं.—(Measures
taken beforehand) पूर्वेपापः, अग्रोपापः, उपायः, पूर्वकल्पना, पूर्व-
विधानं; see *PREPARATION*.—(Store or stock collected) सम्भारः,
संग्रहः, सवयः, सचितं, सामग्री -य्यं, साहित्यं; 'provision of vic-
tuals,' अन्नसम्भारः, अन्नसंग्रहः, खाद्यद्रव्यसामग्री; 'of materials,'
द्रव्यसामग्री, उपकरणसामग्री, उपकरणसम्भारः.—(Victuals, pro-
visions) अन्नं, भोजनं, भोज्यं, भक्ष्यं, आहारः, खाद्यद्रव्यं, भक्ष्यद्रव्यं,
पाथेयं, यात्रिकं, निर्वाहः, शसलं, ससलः -लं; 'furnished with
provisions,' खाद्यद्रव्ययुक्तः -क्ता -क्तं, पाथेयवान् -यतो -यत् (न).—
(Previous stipulation) पूर्वेनियनः, पूर्वेनानि *m.*, पूर्वसङ्केतः, पूर्व-
प्रतिज्ञा, पूर्वपथः, पूर्वसमयः. See *PROVISO*.

To PROVISION, v. a. (Furnish with provisions) खाद्यद्रव्ययुक्तं -क्तां
कृ, खाद्यद्रव्याणि सम्भृ or उपकृप्, खाद्यद्रव्यसम्भारं कृ, अन्नसम्भारं कृ,
खाद्यद्रव्यसम्भृतं -तां कृ.

PROVISIONAL, a. आपाततः स्थापितः -ता -तं, आपाततो नियोजितः -ता -तं,
सामयिकः -की -कं, प्रासङ्गिकः &c., समयोपयोगी -गिनी -गि (न),
समयानुरूपः -या -यं, अल्पकालीनः -ता -तं.

PROVISIONALLY, adv. आपाततस्, यथासमयं, यथाप्रयोजनं, अल्पकालमात्रं.

PROVISIONARY, PROVISORY, a. See *PROVISIONAL*.

PROVISO, s. उपनियमः, प्रकरणं, नियमप्रकरणं, सङ्केतः, उपसङ्केतः, प्रति-
यन्धः, अनुपन्धः, नियमानुबन्धः, नियमपत्रानुबन्धः, नियमपत्राङ्गं, नियम-
पत्रसदृशः, नियमपत्रावयवः, नियमैकदेशः; 'to annex one,' अर्धाल-
रोपन्यासं कृ.

PROVISORY, a. (Conditional) साङ्केतिकः -की -कं, समप्रतिपन्धः -न्या -न्यं

PROVOCATION, s. (Act of exciting anger) प्रकोपः -पणं, क्रोधप्रकरणं,
कोपप्रकरणं, क्रोधात्पादनं, क्रोधात्पादनं, क्रोधात्पादनं, क्रोधात्पादनं.—(Cause
of anger) कोपकारणं, क्रोधकारणं, कोपहेतुः *m.*—(Act of excit-
ing) उत्तेजनं, उद्दीपनं, उद्दीपनं, प्रवर्तनं.

PROVOCATIVE, a. उद्दीपकः -का -कं, अग्निवर्धकः &c., द्युधाननकः &c.

PROVOCATIVE, s. अग्निवर्धनं, रोचकः -कं, रुचकं, प्ररोचनं, सन्धिका.

To PROVOKE, v. a. (Excite to anger) प्रकुप् (c. 10. -कोपयति -यितुं),
कुप्, क्षुप् (c. 10. -क्रोपयति -यितुं), कोप or क्रोपं जन् or उत्तिज् or
उद्दीप् or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), क्रोधात्पादनं कृ, क्रोधात्तेजनं
कृ, क्रोधात्पादनं कृ.—(Excite) उद्दीप् (c. 10. -दीपयति -यितुं), उत्तिज्
(c. 10. -तेजयति -यितुं), उत्पद् in caus., प्रवृत् in caus., प्ररुच् in
caus.—(Challenge) साह्ये, मनाजे. उपाह्ये.

PROVOKED, p. p. प्रकोपितः -ता -तं, प्रलुपितः &c., कुपितः &c., कोपितः
&c., उपजातकोपः -या -यं, ज्ञातकोपः &c., इहमन्युः -न्युः -न्यु, इह-
क्रोधः -था -थं, उद्दीप्तमन्युः &c., कोपदीप्तः -ता -तं, उत्पन्नमन्युः &c.,
उत्तेजितः -ता -तं, उद्दीपितः &c., उत्तापितः &c., उत्तप्तः -ता -तं, सन्तप्तः
&c., सन्तापितः &c.

PROVOKING, part. or a. प्रकोपजनकः -का -कं, कोपजनकः &c., क्रो-
धजनकः &c., प्रकोपकः -का -कं, क्रोधात्पादकः &c., क्रोधात्पादकः &c.,
क्रोधात्पादकः &c., क्रोधात्तेजनकः &c., उत्तेजनकः &c., उद्दीपकः &c.,
उद्दीपकः &c.

PRO

PROVOKINGLY, *adv.* यथा कोपो जायते तथा, यथा क्रोधो बहोष्यते तथा.
PROVOST, *s.* सभ्यधः, अधीशः, अधिकाारी *m.* (नं), अधिपतिः, श्रेष्ठ *m.*
PROW, *s.* नौकायः, नौकायभागः, नौपुर्णभागः, नौकोद्गमभागः.
PROWESS, *s.* पराक्रमः, विक्रमः, सुविक्रमः, शौर्यं, वीर्यं, सुवीर्यं, रणशौर्यं, रणोत्साहः, पौरुषं, कृतपौरुषं, अतिशक्तिता, जनौनस् *n.*, प्रौढिः *f.*, कर्मोदारः, 'personal prowess,' चाहुवीर्यं; 'gained by one's own prowess,' सहस्रान्वितः -ता -तं, स्वभुक्तोपावितः &c.; 'man of great prowess,' सुपरक्रमी *m.* (नं), सुविक्रमी *m.*, पराक्रान्तः, अतिशक्तिमान् *m.* (नं); 'to show prowess,' पराक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमति -मिहं), विक्रम्.
To PROWL, *v. n.* मांसापेक्षं or आनिपापेक्षं भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिहं) or परिभ्रम्, मांसान्नेयणापेक्षं भ्रम् or पयैद् (c. 1. -खटति -टिहं).
PROWLER, *s.* मांसापेक्षं भ्रमणकारी *m.* (नं) or परिभ्रमणकारी *m.*, परिभ्रमी *m.*
PROWLING, *s.* मांसापेक्षं or मांसान्नेयणापेक्षं भ्रमणं or परिभ्रमणं or पयैदनं.
PROXIMATE, *a.* समीपः -पा -पं, निकटः -टा -टं, समीपस्यः -स्या -स्यं, निरन्तरः -रा -रं, सन्निकटः -ता -तं, निरन्तरालः -ला -लं, उपस्यः -स्या -स्यं, उपस्थायी -यिनी -यि (नं), आसन्नः -द्या -द्यं, अन्निकः -का -कं, उपस्थितः -द्या -द्यं, संसक्तः -क्ता -क्तं, सन्निकृष्टः -द्या -द्यं, समीपगः &c. See NEAR, NEXT; 'proximate cause,' उपादानकारणं, उपादानं.
PROXIMATELY, *adv.* समीपतः, सन्निकटं, सन्निकृष्टं, निरन्तरालं, अनन्तरालं.
PROXIMITY, *s.* समीपता, सामीप्यं, सन्निकट्यः, सन्निकृष्टता, सन्निकृष्टिः *m.*, साविध्यं, सविधानं, सन्निकटं, अन्निकं -कता, उपस्थानं, उपस्थितिः *f.*, नैकद्वयं, प्रत्यसन्नता, संसक्तिः *f.*, संसर्गः, उपश्लेषः, जानन्नयं, तादस्यं. See NEARNESS.
PROXY, *s.* (Agency of another who acts as substitute) प्रतिनिधित्वं -ता.—(Person who acts) प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः, प्रतिहस्तः -स्तकः; 'by proxy,' प्रतिनिधिद्वारा, प्रतिनिधिद्वारेण; 'one who signs a paper by proxy,' लेखनिकः.
PRUDE, *s.* मिथ्याविनीतः, अत्यन्तविनयनिष्ठा, विनयाभिमानिनी, अतिविनीतात्मन्या, सूक्ष्माविनयनिष्ठा, सूक्ष्माचारनिष्ठा, अत्याचारिणी, अत्याचारवेदिनी, सुग्रीडात्मन्या, अतिविनयसेविनी, अत्यन्तविनीता.
PRUDENCE, *s.* पूर्वविचारः -रणा, परिणामदृष्टिः *f.*, पूर्वसमीक्षा, प्रसमीक्षा, समीक्षा -क्षणं, समीक्ष्यकारिता -त्वं, विमृश्यकारिता, परिणामदर्शनं, दीर्घदृष्टिः, सदसद्वैज्ञानं, सदसद्विवेकः, विनयः, विनीतता, नीतिः *f.*, नीतिज्ञता, माज्ञता, प्रज्ञता, विज्ञता, विवेकः, मनस्विता, विचारशीलता, पूर्वापरविचारः, मतिमत्त्वं, बुद्धिः *f.*, मनोपा, हिताहितविवेकः, पूर्वचिन्ता, चिन्ता, कार्यचिन्ता, परिवेदना, सावधानता, पूर्वदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*, विमर्शः, विवेचना, पूर्वविवेचना.
PRUDENT, *a.* परिणामदर्शी -दर्शनी -दर्शि (नं), पूर्वविचारशीलः -ला -लं, दीर्घदर्शी &c., दीर्घदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, समीक्षाकारी -रिणी &c., विमृश्यकारी &c., समीक्षाकारी &c., प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रज्ञः &c., मनस्वी -स्विनी &c., मतिमान् -मती -मत् (नं), बुद्धिमान् &c., प्रज्ञान् &c., मनोपा -पिणी &c., परिवेदी -दिनी &c., परिवेदकः -का -कं, बुधः -धा -धं, सुबोधः -धा -धं, विनीतः &c., विनयवान् &c., नीतिमान् &c., नीतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, पूर्वापरविचारी &c., विचारशीलः -ला -लं, सदसद्वैज्ञानं &c., सदसद्विवेकी &c., दूरदर्शी &c., हिताहितविवेकी &c., पूर्वचिन्तकः -का -कं, पूर्वचिन्ताशीलः &c., कार्यचिन्तकः &c., धीरः -रा -रं, सावधानः -ना -नं, कृतावधानः -ना -नं, कृतधीः -धीः -यि, प्रयतः -ता -तं.
PRUDENTIAL, *a.* पूर्वविचारप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, पूर्वसमीक्षाप्रयुक्तः &c., प्रसमीक्षाप्रयुक्तः &c., सविचारः -रा -रं, सविवेकः -का -कं.

PUB

PRUDENTLY, *adv.* सविचारं, समीक्षापूर्वकं, प्रसमीक्ष्य, सुसमीक्ष्य, सुविमृश्य, परिणामदर्शनात्, परिणामदृष्ट्या, पूर्वविचारेण, सावधानं, सपरिवेदनं, माज्ञवत्, विज्ञवत्.
PRUDERY, *s.* मिथ्याविनयः, मिथ्यालज्जा, एकान्तविनयः, सूक्ष्माविनयनिष्ठा, सूक्ष्माचारनिष्ठा, अत्याचारनिष्ठा, विनयाभिमानं, अतिमूर्खशीलता, अतिमूर्खता, अतिविनीतता.
PRUDISH, *a.* मिथ्याविनीतः -ता -तं, एकान्तविनीतः &c., अत्यन्तविनीतः &c., अतिमूर्खः -क्षा -क्षं, विनयाभिमानो -निनी &c. See PRUDE, s. **PRECISE**, *a.*
To PRUNE, *v. a.* युद्धपत्रवान् or निरर्थकविटपान् अपचिद् (c. 7. -चि-नति -चेहं) or अपचूद् (c. 6. -कृनति -कचिहं) or लू (c. 9. लुनाति लविहं) or लुप् (c. 6. लुम्यति, लोहं).
PRUNED, *p. p.* चित्रपत्रवत् -वा -वं, चित्रविटपः -पा -पं, लूनविटपः &c.
PRUNER, *s.* विटपचिद् *m.*, पत्रपचिद् *m.*, निरर्थकविटपवेष्टा *m.* (चु).
PRUNING, *s.* पत्रपचिद्, विटपचिद्, निरर्थकविटपावकनं.
PRUNING-HOOK, PRUNING-KNIFE, *s.* पत्रपचिदनी, विटपचिदनी, पत्रपचिदनी.
PRURIENCE, PRURIENCY, *s.* कण्डूतिः *f.*, कण्डूः *f.*, कण्डूः *f.*, कण्डूया, कण्डूयनं—(Longing desire for any thing) अतिस्पृहा, अत्यन्तस्पृहा, अतिस्पृच्छा, अत्यभिलाषः.
PRURIENT, *a.* कण्डूलः -ला -लं, कण्डूतिमान् -मती -मत् (नं), सक्कण्डूतिः -तिः -ति.
PRURIOUS, *s.* कण्डूः *f.*, कण्डूः *f.*, खर्चूः *f.*, कर्चूः *f.*, कर्चुः *f.*, कुकर्चुः *f.*
To PRY, *v. a.* मूर्खं निरूप (c. 10. -रूपयति -यिहं), मूर्खं निरीक्ष (c. 1. -ईक्षते -यिहं) or दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), मूर्खदर्शनं कृ, मूर्खम् आनिष् (c. 4. -इषति -इयिहं) or अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धा), सूक्ष्मान्वेषणं कृ, सूक्ष्मानुसन्धानं कृ, मूर्खं चर्च (c. 1. चर्चति -यिहं), सूक्ष्मचर्चो कृ, चर्चो कृ, अनधिकारचर्चो कृ, मन्मथान्वेषणं कृ, सूक्ष्मगवेषणं कृ, मन्मथगवेषणं कृ.
PRYING, *s.* मूर्खनिरूपणं, मूर्खनिरीक्षणं, मूर्खदर्शनं, मूर्खदृष्टिः *f.*, सूक्ष्मान्वेषणं, सूक्ष्मानुसन्धानं, सूक्ष्मचर्चा, अनधिकारचर्चा, चर्चा, मन्मथान्वेषणं.
PSALM, *s.* गीतं, स्तुतिगीतं, गानं, स्तुतिगानं, स्तोत्रं, स्तुतिगीतं, स्तोत्रं, ईश्वरस्तुतिगीतं, भक्तिगीतं, भक्तिगानं, धर्मगीतं.
PSALMIST, *s.* गीतरचकः, स्तुतिगीतरचकः, स्तोत्ररचकः, गीतकारः, गीतकविः *m.*
PSALMODY, *s.* स्तुतिगानं, स्तोत्रगानं, स्तोत्रगीतिः *f.*, ईश्वरस्तुतिगानं.
PSALMOGRAPHY, *s.* गीतरचनं, स्तुतिगीतरचनं, स्तोत्ररचनं, गीतकरणं.
PSALTER, *s.* गीतपुस्तकं, गीतसंहिता, गीतसंहारः, स्तोत्रपुस्तकं, खिलं.
PSEUDO. A prefix expressed in Sanskrit by मिथ्या, मूपा, कृत्रिम कु &c. prefixed, or कल्प, देशीय &c. affixed; as, 'a pseudo-poet,' मिथ्याकविः *m.*, कुकविः, कविकल्पः, कविदेशीयः; 'pseudo-logy,' मिथ्यावादः, मूपावादः; 'pseudo-morphous,' कृत्रिमरूपः -पा -पं; 'pseudonymous,' कृत्रिमनामा &c.
PSHAW, *exclam.* पिक्, पे, अवे, अरे, रे, किह, हुन्, अवेहि.
PSYCHOLOGICAL, *a.* आत्मतत्त्वविषयः -या -यं, अध्यात्मविषयकः -का -कं.
PSYCHOLOGY, *s.* आत्मतत्त्वविद्या, अध्यात्मविद्या, अध्यात्मशास्त्रं.
PUBERTY, PUBESCENCE, *s.* यौवनं, यौवनावस्था, तारुण्यं, तारुण्यावस्था, तरुण्यं, युवत्वं, यौवनकालः, प्रौढता, प्रौढिः *f.*, प्रौढदशा; 'attained to puberty,' प्राप्तयौवनः -ना -नं, प्राप्तयौवनकालः -ला -लं; 'not attained to it,' अप्राप्तयौवनः &c.
PUBESCENT, *a.* प्राप्तयौवनः -ना -नं, अनुवृत्तयौवनः &c., प्राप्ततारुण्यं -स्था -स्थं.

PUBLIC, a. (Pertaining to the community) सधससन्धी -न्यनी -न्य (न), सधलोकससन्धी &c., प्रजाससन्धी &c., लोक in comp., प्रजा in comp. (General, common to many) साधारणः -या खी -खं, सामान्यः -न्या -न्यं, सधसाधारणः &c., सधसामान्यः &c., सधलौकिकः -को -कं, लौकिकः &c., सधजनिकः -को -कं, सधजननीनः -ना -नं, सधजननीयः -या -यं, विप्रजननीनः &c., विप्रजननीयः -या -यं, सधजनः -धै -धै, सधजनः -धै -धै, सधजीयः -या -यं, लोक or जन in comp., (Commonly known or current) प्रसिद्धः -द्धा, लोकप्रसिद्धः &c., सधप्रसिद्धः &c., जनप्रसिद्धः &c., सधजनप्रसिद्धः &c., सधलोकप्रसिद्धः &c., जगत्प्रसिद्धः &c., देशप्रसिद्धः &c., लोकविश्रुतः -ता -तं, सधत्र प्रचलः -ला -लं or प्रचलितः -ता -तं, लोक or जन in comp., see POPULAR.—(Open to all) प्रकाशः -शा -शं, सधप्रकाशः &c., सधलोकप्रकाशः &c., प्रकटः -टा -टं, सधप्रकटः &c., लोकप्रकाशः &c., अविविक्तः -क्ता -क्तं, 'public sale,' प्रकाशविक्रयः प्रकाशक्रयः; 'public benefit,' लोकोपकारः; 'public business,' प्रकाशक्रयः; 'public property,' व्यवहारः; 'public odium,' जनविहेयः; 'public property,' गणद्वयः; 'public feeling,' लोकचित्तं, प्रकृतिचित्तं.

PUBLIC, s. लोकः, सधलोकः, सधजनता *m. pl.*, प्रजा, प्रजालोकः; 'for the benefit of the public,' प्रजापि, लोकापि, लोकोपकारार्थः; 'in public,' प्रकाशं, प्रकाशतः, प्रकटं, प्राकट्येन, सधप्रकाशं, लोकसाध्यान्, लोकसम्पुर्णं; 'in public and in private,' प्रकाशं विविक्तं च, प्रकाशम् एकान्ततश्च; 'regard for the public or public opinion,' लोकलज्जा, जनलज्जा.

PUBLICAN, s. (Collector of tribute or toll) करग्रहः, करग्राही *m.* (न), करसंग्राही *m.*, शुल्कग्राही *m.*—(Retailer of beer and spirits) शोषिकः, शुषडी *m.* (न), यवसुरादिविक्रयी *m.* (न) शुषडादिविक्रेता *m.* (न) सुराविक्रयी *m.*

PUBLICATION, s. (The act) प्रकाशनं, प्रकटनं, प्रकटीकरणं, प्रसिद्धीकरणं, प्रकाशीकरणं.—(A published book) प्रकाशितपुस्तकं, प्रसिद्धपुस्तकं.

PUBLIC-HOUSE, s. शुषडास्थानं, मदस्थानं, पानगोष्ठिका, शुषडापानं, शुषडा, मदिरागृहं, मदिराशाला, चापानं, यवसुरादिविक्रयस्थानं, शुषडादिविक्रयस्थानं, सुराविक्रयस्थानं.

PUBLICITY, s. प्रकाशता, लोकप्रकाशता, लोकप्रकाशः, जनप्रकाशः, प्रकाशः, प्राकट्यं, लोकप्राकट्यं, प्रसिद्धिः *f.*, लोकप्रसिद्धिः *f.*, प्रसिद्धता, लोकप्रसिद्धता -त्वं, लोकविश्रुतिः *f.*, विश्रुतिः, जनप्रसिद्धिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, ख्यातिः *f.*, लौकिकता -न्तं, स्फुटता, व्यक्तता, स्पष्टता.

PUBLICLY, adv. (Openly, before the world) प्रकाशं, प्रकाशतः, प्रकटं, प्राकट्येन, लोकप्रकाशं, सधप्रकाशं, प्रसिद्धं, अविविक्तं; 'publicly and privately,' see PUBLIC, *s.*—(Without concealment) व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, स्फुटं, साध्यान्, प्रादुर्, आविस्, साविष्कारं, जगृहं.

PUBLIC-SPIRITED, PUBLIC-MINDED, a. लोकोपकारशीलः -ला -लं, लोकोपकारबुद्धिः -द्धिः -द्धि, लोकार्थबुद्धिः &c., जनार्थबुद्धिः &c., लोकार्थी -धिनी -धि (न), जनार्थी &c., लोकहितेच्छुः -च्छुः -च्छु, लोकहितः -ता -तं, सधजनहितेच्छी &c., साधारणमङ्गलेच्छुः &c.

PUBLIC-SPIRITEDNESS, s. लोकोपकारशीलता, लोकोपकारबुद्धिः *f.*, लोकहितेच्छा.

To PUBLISH, v. a. (Make generally known) प्रकाशं (c. 10. -काशयति -यितुं), प्रकाशं, प्रकटीकृतं, प्रकट (nom. प्रकटयति -यितुं), प्रसिद्धीकृतं, ख्या in caus. (ख्यायति -यितुं), प्रख्या, विख्या, साख्या, सुप्रख्या, (c. 10. चोपयति -यितुं), विपुष्, चापुष्, प्रचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञायति -ज्ञयति -यितुं), पुष् (c. 10. चोपयति -यितुं),

प्रप् (c. 10. प्रपयति -यितुं), निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), विद्, साविष्कृतं, प्रादुष्कृतं.—(Publish a book) पुस्तकं प्रकाशं or प्रसिद्धीकृतं.—(Put into circulation) प्रचलीकृतं, प्रचल् (c. 10. -चलयति -यितुं), प्रचर्.

PUBLISHED, p. p. प्रकाशितः -ता -तं, प्रकटीकृतः -ता -तं, प्रकटितः -ता -तं, प्रसिद्धीकृतः &c., ख्यायितः -ता -तं, चोपितः &c., विचोपितः &c., चापुपितः &c., विज्ञायितः &c., प्रख्यातः -ता -तं, प्रचलीकृतः &c., प्रचारितः &c., साविष्कृतः &c., प्रादुष्कृतः &c., प्रपितः &c.

PUBLISHER, s. प्रकाशकः, प्रकाशयिता *m.* (न), ख्यायकः, विज्ञापकः, प्रसिद्धकृता *m.* (न), साविष्कृता *m.*, प्रादुष्कृता *m.*

To PUCKER, v. a. संकुच् (c. 1. -कोचति -चितुं), कुच् (c. 1. कुचति -चितुं), साकुच्, संद (c. 1. -हरति -हर्तुं), पुटीकृतं, सन्पुटीकृतं, सङ्कोचं कृतं.

PUCKER, PUCKERING, s. पुटः, पुटीकरणं, सङ्कोचः -चनं, कुचनं, साकुचनं, पुड्डर, *s.* तुमुलं, कोलाहलः, सम्भ्रमः, विभ्रमः, व्यग्रता, व्यस्तता.

PUDDING, s. पोलिका, पोलिका; 'plum-pudding,' see the word.

PUDDLE, s. चक्कः, पङ्कजलीयः, कद्दमजलीयः, सपङ्कजलीयः, पङ्कजल-गुल्मः, मलिनजलीयः, समलजलीयः, पङ्कगुल्मः.

To PUDDLE, v. a. समलीकृतं, पङ्कलीकृतं, कलपीकृतं, आविलीकृतं. see MUDDLE.

PUDENCY, PUDICITY, s. see MODESTY.

PUDENDUM, PUDENDA, s. (Of a woman) भगं, योनिः *f.*, अपोर्णः, अपो-परं, अपोवशः, सपस, सपस्तात्, उपस्यः, गुहाङ्गः, रतिकुहरं, रतिमन्दिरं, रतिगृहं. See PRIVACY.

PURILE, a. वालिशः -शा -शं, वालयः -या -यं, वालकीयः -या -यं, वालयोग्यः -ग्या -न्यं, शिशुयोग्यः &c., वालधर्मकः -का -कं, वालबुद्धिः -द्धि -द्धि.

PURILITY, s. वालिश्यं, वालयत्वं -ता, वालकीयता, वालयोग्यता.

PURPERAL, a. प्रासूतिका -को -कं, प्रसवससन्धी -न्यनी -न्य (न).

PURPEROUS, a. वालप्रसविनी, वालप्रसवनी, प्रसूतिका, सूतिका.

PUFF, s. (Breath from the mouth) श्वासः, श्वासितं, मुखमस्तः, पदनमस्तः.—(A puff or sudden whiff) फुत्कृतं, फुत्कारः, फुत्कृतं, फुत्कारः, फू inder.—(Blast, gust) म्मानं, साम्मानं, म्मातं, वातः, वातकपः, वासा, निधीतः, भ्रमन्नः.—(Kind of cake) पिष्टकं, चापूपिकं.—(Tumid commendation) जतिशयप्रशंसा, जसुक्तिरुपा प्रशंसा, जति-कप्रशंसा, जतिशयोक्तिः *f.*

To PUFF, v. n. (Breathe) श्वस् (c. 2. श्वासति -तुं), श्वासं कृतं, प्रश्वासं कृतं.—(Pant) कृच्छ्रेण श्वस्, कृच्छ्रेण श्वासप्रश्वासं कृतं, उद्गमा (c. 1. -धनति -ध्मातुं), उद्धनं कृतं, प्राणकृच्छ्रोपहतः -ता -तं भू.—(Blow) वा, प्रवा.—(Eject air from the mouth suddenly) सक्तसाद् वदनमस्तं or मुखमस्तं निरर् (c. 4. -सस्यति -ससितुं) or निःसु in caus.—(Blow upon with a puffing noise) फुत्कृतं, फुत्कारं कृतं, फुत्कारं कृतं, फुत्कारेण or फुत्कृच्छ्रेण प्रश्वासं.—(Swell or be inflated with air) म्मा in pass. (म्मायते), चाम्मा, वातेन पृ in pass. (पूर्यते).

To PUFF, v. a. (Inflate, dilate with air) म्मा (c. 1. धनति, म्मा), चाम्मा, समाम्मा, प्रम्मा, उपम्मा, वातेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), श्वासेन पृ, वायुपूरितं -तां कृतं.—(Blow away) सपम्मा, विम्मा.—(Puff up with pride, &c.) दधाम्मातं -तां कृतं, गवाम्मातं -तां कृतं, उद्धतीकृतं, उन्नतीकृतं.—(Praise with exaggeration) जसुक्ता or जतिशयोक्त्या प्रशंस्. जतिशयप्रशंसां कृतं.

PUFFED, p. p. (Inflated) म्मातः -ता -तं, चाम्मातः &c., समाम्मातः &c., प्रम्मातः &c., वातपूरितः -ता -तं, वायुपूरितः -या -यं, श्वासपूरितः &c.—(Puffed up with pride, &c.) दधाम्मातः -ता -तं, गवाम्मातः &c., उद्धतः &c., दधोद्धतः &c., मदोद्धतः &c.

PUFFY, *a.* आध्मातः -ता -तं, घातमयः -यी -यं, शब्दमात्रः -त्रा -वं.
PUG-DOG, *s.* मर्कटमुखः सुद्रुकुसुमभेदः.
PUG-FACED, *a.* वानरमुखः -त्री -तं, मर्कटवदनः -ना -नं, कपिमुखः &c.
PUG-NOSE, *s.* पिपिटा, चिपिटकः, पिपुटा, पिक्किनः, अघभट्टः.
PUGILISM, *s.* मुष्टियुद्धं, मुष्टियोधनं, मुष्टिपातः, मत्तयुद्धं, मुष्टीमुष्टि, वाहुयुद्धं.
PUGILIST, *s.* मुष्टियोद्घाता *m.* (कुं), मुष्टियोधः, मुष्टियोधी *m.* (नं), वाहुयोधी *m.*
PUGILISTIC, *a.* मुष्टियुद्धसम्बन्धी -न्धनी -न्य (न्), वाहुयुद्धसम्बन्धी &c.
PUGNACIOUS, *a.* युष्मत्तुः -न्तुः -न्तुः, कलहप्रियः -या -यं, युद्धप्रियः &c.,
 रणप्रियः &c., युद्धेच्छुः -च्छुः -च्छुः, युद्धकारी -रिणी -रि (न्), कलहकारी
 &c., रणकामी -मिनी &c., युद्धकामी &c.
PUGNACITY, *s.* युष्मत्ता, युद्धेच्छा, युद्धप्रियता, कलहप्रियता, कलहेच्छा.
PUISNE, *a.* अवयः -रा -रं, अवयवस्थः -स्या -स्यं, अवयवजः -जा -नं.
PUISSANCE, *s.* पराक्रमः, विक्रमः, प्रभावः, ऐश्वर्यं, तेजस् *n.*, प्रावत्यं.
PUISSANT, *a.* पराक्रमी -मिणी -मि (न्), विक्रमी &c., पराक्रान्तः -न्ता -नं,
 विक्रान्तः &c., महाबलः -ला -लं, बलवान् -वती -वत् (न्), महाशक्तिः
 -क्तिः -क्तिः, महाविश्रामः -मा -मं.
TO PULKE, *v. n.* वृत् (c. 1. यमति -मिहं), यमनं कृ, रुद्धं (c. 10. रुद्धयति -यिहं).
PUKE, *s.* वानिकारयन्त्रं औषधं, वानिकृतं, रुद्धेनकृतं.
PUKING, *s.* वानिः *f.*, वमनं, रुद्धेनं; *part.*, वमी -मिनी -मि (न्).
PULCHRITUDE, *s.* See BEAUTY.
TO PULKE, *v. n.* (Like a child) बालकवद् रु (c. 2. रीति, रविहं),
 प्रियवद् रुद्धं (c. 2. रीदिति -हिं); 'like a chicken,' पक्षिशावकवत्
 कृन् (c. 1. कृनति -मिहं).
TO PULL, *v. a. or n.* (Draw, drag) कृप् (c. 1. कर्षति, c. 6. कृयति
 -ते, कर्हं, कर्हं), आकृप्, समाकृप्, परिकृप्, प्रतिकृप्, संकृप्, कर्षयं कृ.—
 (Pull forcibly) हृ (c. 1. हरति. हर्हं), हरयं कृ.—(Pluck, gather
 by plucking) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति. ग्रहीहं), आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते
 -दाहं), अकृल्लिभिर् ग्रह् or आदा or बि or अयचि; 'to pull the
 hair,' केशग्रहं कृ, केशग्रहयं कृ, केशान् ग्रह्.—(Pull down) अय-
 कृप्, अवकृप्, अपकृप्, पत् in caus., अयःपत्.—(Pull off) अयकृप्,
 अयकृप्, अपकृप्, उन्कृप्, अयह, अयह, अयनी, अयन in caus. (—तार-
 यति -यिहं); 'he pulls off his clothes,' वस्त्रम् अवतारयति.—
 (Pull out) उन्कृप्, निष्कृप्, उद्, निहं, उत्पद् (c. 10. -पाठयति -यिहं),
 उत्पद् (c. 1. -यनति -मिहं), निषी in caus., उत्पादनं कृ; 'the
 hair,' लुक् (c. 1. लुपति -मिहं), उल्लुक्, अयल्लुक्, यिल्लुक्, उत्पद्,
 केशोच्चनं कृ, केशोत्पादनं कृ.—(Pull towards) आकृप्, समाकृप्,
 प्रतिकृप्.—(Pull in pieces, pull in two) विद् (c. 10. -दारयति
 -यिहं), अवद्, विभिद्, विदलीकृ, खण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ.—(Pull
 up) उत्पद्, उद्, अनुद्, उत्पद्, उत्पद्; 'by the roots,' उन्कृल्
 (c. 10. -नूलयति -मिहं), समुन्कृल्, समूलं or आमूलम् उद्.
PULL, *s.* कर्षणं, कृष्टिः *f.*, कर्षः, आकर्षणं -र्षणं, आकर्षिः *f.*, संकर्षणं, विकर्षणं.
PULLED, *p. p.* कर्षितः -ता -तं, कृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकर्षितः &c., आकृष्टः
 &c., अवकृष्टः &c., विकर्षितः &c., विदृष्टः &c., हृतः -ता -तं, गृहीतः
 -ता -तं; 'pulled by the hair,' केशगृहीतः &c., केशेभ्यः गृहीतः
 &c.; 'pulled off, as clothes, &c.,' अवतारितः -ता -तं; pulled
 out, उत्पद् -ष्टा -ष्टं, निष्कर्षितः &c., उन्कृतः &c., उत्पातितः &c.;
 'as the hair,' उल्लुचितः &c.; 'pulled up,' उन्कृतितः -ता -तं.
 उत्पातितः &c., उल्लुतः &c., अपरोपितः &c.
PULLEY, *s.* कुङ्कुटोशावकः, कुङ्कुटशावकः, पक्षिशावकः, पक्षिणीशावकः.
PULLEY, *s.* काशकर्मणं धुद्रुचर्म, काशकर्मणं सुस्त्रचर्म तज रज्जुसदृशं भूत्वा
 कौलकोपरि परिचरते, कौलकोपरि परिचरमानं धुद्रुचर्म.

PULLING, *s.* कर्षणं, कृष्टिः *f.*, आकर्षणं, आकर्षिः *f.*, संकर्षणं, विकर्षणं -र्षणं,
 कर्षणः, हरयं, ग्रहयं, अकृल्लिग्रहयं; 'pulling the hair,' केशग्रहः
 -हयं; 'mutual pulling of the hair,' केशाकर्षि index; 'pull-
 ing up the hair,' केशालुचनं, केशोत्पन्नं.
TO PULLULATE, *v. n.* (Germinate) स्फुट्, फुन्, अफुट्, विकस्.
PULLULATION, *s.* स्फुटनं, फुलतिः *f.*, फुलिः *f.*, उन्नेदः, विकसनं.
PULMONARY, PULMONIC, *a.* फफुससम्बन्धी -न्धनी -न्य (न्), फफुसनिधः
 -धा -धं, फफुसस्थः -स्या -स्यं, फफुसीयः -या -यं.
PULP, *s.* मज्जा, मज्जा *m.* (न्), मज्जनं, सारः, गर्भः.—(Of fruit) फल-
 सारः, फलगर्भः, फलस्य जोनलभागः or मृदुभागः.
PULPINIS, *s.* समज्जाता, मज्जावस्त्रं, मज्जागुणकानं, कोमलता, मृदुता.
PULPIT, *s.* उपदेशासनं, उपदेशपीठं, धर्मोपदेशपीठं, पीठं, गुरोहितासनं,
 धर्मोपदेशकासनं, धर्मोपदेशकासनं, धर्मोपदेशकापीठं.
PULPOUS, PULPY, *a.* मज्जागुणकः -का -कं, मज्जायुक्तः -मा -मं, मज्जायुक्तः
 -यी -यं, समज्जाः -जा -जं, मांसलः -ला -लं, मांसगुणकः -का -कं,
 कोमलः -ला -लं, चाद्रैर्भुजः -द्वा -द्व, मृदुः &c.
TO PULSATE, *v. n.* (Palpitate) स्पन्द्, स्फुट्, कम्प्, वेप्.
PULSATION, *s.* स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, स्पन्दितं, कम्प-स्पन्दनं, स्फुरणं, विस्पन्दः,
 चलनं; 'of the heart,' हृदयस्पन्दनं, हृत्स्पन्दः; 'of an artery,'
 नाडिस्फुरणं, नाड्यापातः.
PULSE, *s.* (Of the blood or an artery) नाडिः -डी *f.*, नाली -ली *f.*,
 नाडीस्फुरणं, नालीस्फुरणं, नाडीस्पन्दनं, नाड्यापातः; 'feeling the
 pulse,' नाडीपरीक्षा; 'to feel the pulse,' नाडीपरीक्षा कृ.—
 (Leguminous plant) कलायः, सतीलः -नकः, सतीलः -ला -लयः,
 सितीलकः, सातीलकः, सातिलकः, द्विदलं, विपुटः, खण्डिकः, हरेणुः *m.*,
 जमीनार्धः, वनसहृदः, धान्यवीरः, मुद्गः, वन्नेलः; 'pulse ground
 and fried,' चडा, चटकः.
PULVERABLE, *a.* धोदनोयः -या -यं, चूर्णीयः &c., चूर्णीकरणयोग्यः &c.
PULVERIZATION, *s.* चूर्णीकरणं, धोदीकरणं, चूर्णनं, सचूर्णनं, धोदनं.
TO PULVERIZE, *v. a.* चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -मिहं), संचूर्णं, सचूर्णं, विचूर्णं,
 चूर्णीकृ, धुद् (c. 7. धुगति, धोहं), मधुद्, संधुद्, धोदीकृ, पिप्, गुग्
 &c. See TO POUND, POWDER.
PULVERIZED, *p. p.* चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः -ता -तं, संचूर्णितः &c.,
 चूर्णीभूतः -ता -तं, धोदितः -ता -तं, धोदीकृतः &c., पिष्टः -ष्टा -ष्टं, गुरिष्टः
 -ता -तं, गुरिष्टः -ता -तं.
PULVERULENT, *a.* चूर्णमयः -यी -यं, पांशुलः -ला -लं. See POWDERY.
PUMMEL, *s.* (Of a saddle) वस्त्र.
PUMP, *s.* जलोत्तोलनयन्त्रं, जलोत्तोलननादिः -डी *f.*, जलोत्तोलनयन्त्रं, जलो-
 त्तोलनयन्त्रं, जलोत्तोलननाडी, जलोत्तोलनी, जलोत्तोलनी, जलनाडी,
 जलनाली; 'place where water is distributed,' प्रपा.
TO PUMP, *v. a. or n.* नाडीद्वारेण जलम् उन्कृल् (c. 10. -तोलयति -मिहं) or
 उन्कृल् (c. 6. -धियति -धेहं) or जलोत्तोलनं कृ or जलोत्तोलनं कृ,
 जलनाडीं संचल् (c. 10. -चालयति -मिहं), जलोत्तोलनयन्त्रं संचल्.—
 (Interrogate artfully) ख्यानं प्रच्छ or अनुप्रच्छ or परिप्रच्छ,
 प्रश्नेन परीक्ष or अनुसन्धा.
PUMPKIN, *s.* कुम्भायः -रडा -रडी, कुम्भायः -रडी -रडका,
 चलायुः *f.*, चलायुः *f.*, चलायुः *f.*, गुरी, कर्कोटः *m.*
PUN, *s.* छेदः, छेदोक्तिः *f.*, छेदवाक्यं, छेदालङ्कारः, छेदवाक्यं, चर्चापतिः *f.*
TO PUN, *v. n.* छेदोक्तिं कृ, छेदवाक्यं वद् (c. 1. यदति -मिहं)
PUNCH, *s.* (Instrument for perforating) वेपनी, वेपनिका.—(Thrust,
 blow) चापातः, चलिचापातः, प्रहारः; 'with the elbow,' कौलः

PUN

-ला, कोलापातः, अरलिप्रहारः.—(Kind of drink) शर्करादिमिश्रितं मद्यजलीरादिरसमयं पानीयं.—(In a puppet show) पुच्छलिक्काको-
डायां वैहासिकः or विहूपकः.
To PUNCH, *v. a.* (Pierce with a punch) पुष्पिल्लपन्नेष् चप्.—(With the elbow) चरलिना तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं) or प्रदृ (c. 1. -हरति -हन्ति), चरलिं प्रसार्य तद्, कोलापातं कृ-
PUNCHEON, *s.* (Instrument), *see* PUNCH.—(A measure), *see* CASK.
PUNCHY, *a.* हृस्वसूलः -ला -लं सूलहृस्वः -स्वा -स्वं, यनहृस्वः &c.
PUNCTILIO, *s.* सूक्ष्मविषयः, सूक्ष्मविधिः *m.*, सूक्ष्मनियमः, सूक्ष्मता, अति-
क्षता, सोक्ष्म्यं, अतिसोक्ष्म्यं, शिष्टाचारसोक्ष्म्यं, सम्भाषणसूक्ष्मता.
PUNCTILIOUS, *a.* अतिसूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, अतिसूक्ष्मदर्शी -शीनी -शी (नृ),
अतिसूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, सूक्ष्मोपचारदर्शी, सूक्ष्माचारनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अति-
सूक्ष्माचारो &c., सूक्ष्मनियमनिष्ठः &c., सूक्ष्मोपचारनिष्ठः &c., सूक्ष्मो-
पचारशीलः -ला -लं, सूक्ष्मादरनिष्ठः &c., सूक्ष्मनियमो &c., नियमनिष्ठः
&c., अत्याचारो &c.
PUNCTILIOUSNESS, *s.* अतिसूक्ष्मदर्शनं, अतिसूक्ष्मदृष्टिः *f.*, सूक्ष्मोपचारनिष्ठा,
सूक्ष्मनियमनिष्ठा, सूक्ष्मादरनिष्ठा, सूक्ष्मसत्कारनिष्ठा, सूक्ष्मादरशीलता,
अत्याचारः.
PUNCTUAL, *a.* समयपालकः -का -कं, समयपरक्षकः -का -कं, समयनिष्ठः
-ष्टा -ष्टं, समयसेवी -वीनी -वी (नृ), कालरक्षकः -का -कं, कालनिष्ठः
-ष्टा -ष्टं, कालपालकः -का -कं, कालसेवी &c., सामयिकः -की -कं,
सङ्केतपालकः -का -कं, सङ्केतनिष्ठः &c., नियमपालकः &c., नियमनिष्ठः &c.,
वचननिष्ठः &c., प्रतिज्ञानिष्ठः &c., प्रतिज्ञापालकः &c., दृढनियमो &c.
PUNCTUALITY, PUNCTUALNESS, *s.* समयपालनं, समयनिष्ठा, समयसेवनं,
कालनिष्ठा, कालसेवनं, कालपालनं, समयरक्षणं, कालरक्षणं, सङ्केत-
पालनं, सङ्केतनिष्ठा, नियमनिष्ठा, नियमपालनं, वचननिष्ठा, प्रतिज्ञानिष्ठा.
PUNCTUALLY, *adv.* यथासमयं, समयतस्, यथाकालं, कालतस्, नियमतस्,
यथानियमं, यथासङ्केतं, समयनिष्ठापूर्व, कालनिष्ठापूर्व.
To PUNCTUATE, *v. a.* विरामचिह्नैर् अङ्कं (c. 10. अङ्कयति -यितुं) विरा-
मचिह्नानि लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or कृ, विरामचिह्नाङ्कनं कृ,
विरामचिह्नाङ्कितं -न्तं कृ.
PUNCTUATED, *p. p.* विरामचिह्नाङ्कितः -ता -तं, अवसानचिह्नाङ्कितः -ता -तं.
PUNCTUATION, *s.* विरामचिह्नाङ्कनं, अवसानचिह्नाङ्कनं, विरामचिह्नलिखनं.
To PUNCTURE, *v. a.* सूक्ष्मकोलकाग्रेष् चप् (c. 1. चिध्यति, च्युं). *See*
To PRICK.
PUNCTURE, *s.* वेधः -धनं, सूक्ष्मकोलकवेधः, व्यधः -धनं. *See* PRICK.
PUNCTURED, *p. p.* वेधितः -ता -तं, कोलकवेधितः &c., कोलकापिडः -द्धा -द्धं,
PUNDIT, *s.* पण्डितः, विद्वान् *m.* (स्), प्राज्ञः, बहुश्रुतः, अपीयानः, श्रोत्रियः,
वेदविद् *m.*, वेदविद्वान् *m.*, अनुचानः. *See* LEARNED.
PUNGENCY, *s.* क्रुद्धता -न्तं, उग्रता -न्तं, तीव्रता, तिग्मता -न्तं, खरता,
प्रखरता, प्रासर्ग्यं, तेजस्यं, तीक्ष्णता, तेजस्यं, अरुनुदन्तं, चरुता -न्तं,
उष्णता -न्तं, शीघ्रं, जोषणः, दाहः, विदाहः.
PUNGENT, *a.* क्रुद्धः -द्धः -द्धं, उग्रः -या -यं, तीव्रः -द्रा -द्रं, तिग्मः -ग्मा
-ग्मं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, खरः -रा -रं, प्रखरः -रा -रं, अरुनुदः दा -दं,
चरुः -रुद्रा -रुद्रं, उष्णः -ष्णा -ष्णं, तिक्तः -क्ता -क्तं, विदाही -हिनी -हि
(नृ), दाहो &c.
PUNINESS, *s.* अस्वता, क्षुद्रता -न्तं, शरीरक्षुद्रता, अस्वशरीरता, तनुता.
To PUNISH, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति,
-सितुं, c. 10. शासयति -यितुं), अनुशास, तद् (c. 10. ताडयति -यितुं),
निरुह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं) विषयं
(c. 10. -यातयति -यितुं) घन्स् (c. 9. यत्नाति चन्दुं), दण्डं प्रणी *See*

PUR

To INFLICT.—(Pain) पीड्, व्यप्, तप्, सनप्.
PUNISHABLE, *a.* दण्डनीयः -या -यं, दण्ड्यः -ण्ड्या -ण्ड्यं, दण्डार्हः -र्हा -र्हं,
दण्डनाहः &c., ताडनीयः -या -यं, ताड्यः -ड्या -ड्यं, शासनीयः -या -यं,
शास्यः -स्या -स्यं, शासनाहः -र्हा -र्हं, दमनीयः -या -यं, दण्डयोग्यः -ग्या
-ग्यं, शिक्षणीयः &c., शिक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, शिक्षार्हः &c., विनयः -या -यं.
PUNISHED, *p. p.* दण्डितः -ता -तं, शासितः -ता -तं, शिक्षः -ष्टा -ष्टं, ताडितः
-ता -तं, निगृहीतः &c., पीडितः &c., विनीतः &c., शिक्षितः &c.
PUNISHER, *s.* दण्डयिता *m.* (नृ), शासिता *m.*, शास्त्रा *m.*, शासकः, ताड-
यिता *m.*, ताडकः, दण्डप्रणेता *m.*, शिक्षकः.
PUNISHMENT, *s.* दण्डः, दण्डनं, शासनं, अनुशासनं, शास्तिः *f.*, शिक्षः *f.*,
ताडनं, साहसं, दमः, दमनं, दमपः -चं, दमपुः *m.*, नियहः, शिक्षणं;
'corporal punishment,' शरीरदण्डः -ण्डनं, शरीरदण्डः, शरीर-
कदण्डः, शरीरः, देहदण्डः -ण्डनं; 'just punishment,' सम्यग्दण्डनं;
'infliction of punishment,' दण्डयोगः, दण्डप्रयोगः, दण्डप्रणयनं,
see INFLECTION; 'capital punishment,' चपदण्डः, प्राणदण्डः,
प्राणान्तदण्डः, जीवान्तदण्डः, देहान्तदण्डः, उन्नतसाहसं; 'severity of
punishment,' दण्डपातुष्यं; 'repeated punishment,' त्रिवारदण्डः;
'fear of punishment,' दण्डभीतिः *f.*, दण्डभयं; 'through fear
of it,' दण्डभयान्.
PUNITIVE, PUNITORY, *a.* दण्डः -ण्डनी -ण्डनी, दाण्डिकः -क्की -क्के, दण्डसम्बन्धी
-न्यनी &c., साहसिकः -क्की -क्के, दण्डविषयकः -क्का -क्के, दण्ड in comp.
PUNJAB, *s.* (The country) पञ्चनदः. *See* PANJAB.
PUNKA, *s.* तालवृक्षः -न्तकं, धविलः, गरुडाग्नौलः.
PUNSTER, *s.* सङ्क्षेपवक्ता *m.* (नृ), सङ्क्षेपवादी *m.* (नृ).
PUNT, *s.* तरालुः *m.*, तरानुः *m.*, तरणः -ण्डं, वरिह्वं.
PUNY, *a.* क्षुद्रः -द्रा -द्रं, अल्पः -ल्पा -ल्पं, क्षुद्रशरीरः -रा -रं.
PUP, *s.* कुक्षुरशिशुः *m.*, कुक्षुरश्यावकः, शिशुः *m.*, डिम्बः.
To PUP, *v. n.* कुक्षुरश्यावकान् सु or प्रसु or जन्, कुक्षुरशिशून् सु.
PUPIL, *s.* (Scholar) शिष्यः, विद्यार्थी *m.* (नृ), छात्रः, अनेवासी *m.* (नृ),
अनेवासिनः, शिष्यायी *m.*, अध्येता *m.* (नृ), प्राचार्यः, बालः, शिशुः *m.*,
माधवकः, मुद्गलः, प्रवालः.—(Of the eye) तारा, तारका, अधि-
तारा-रक्षा, तारः -रक्षं, कर्नीनिका, दृष्टिः *f.*, लोचकः, ज्योतिस् *m.*, नयन-
PUPILAGE, *s.* शिष्यत्वं, शिष्यावस्था, शिष्यदशा, विद्यार्थित्वं -ता, अनेवा-
सित्वं, बालत्वं, शिशुत्वं -ता, शैशवं.
PUPILARY, *a.* शिष्यः -प्यी -प्यं, शिष्यसम्बन्धी &c., शैशवं -वो -वं.
PUPPET, *s.* पुत्रिका, दारुपुत्रिका, पायलिका, पायलिका, पायली,
पुत्रली -लिका, शालाङ्गी, शालभञ्जी -ञ्जिका, दारुस्त्री, दारुगर्भा,
कुराटी, अञ्जलिकारिका, यामा.
PUPPET-SHOW, *s.* पुत्रलिकाक्रीडा, पुत्रिकाक्रीडा, पायलिकाक्रीडा.
PUPPY, *s.* कुक्षुरश्यावकः, कुक्षुरशिशुः *m.*, शिशुः *m.*, डिम्बः.—(Con-
ceited person) दर्शनीयमानो *m.* (नृ), आत्माभिमानो *m.*, नानो *m.*,
रूपगर्विता, दाम्भिकः.
To PUR, *v. n.* माजीरयन् शान्तोपसूचकं रणरणशब्दं कृ or रणकारं कृ.
PURANA, *s.* (Sacred and mythological poem, derived from the
same religious system as the Rāmāyana and Mahābhā-
rata, or from the mytho-heroic style of Hindu belief;
being a departure from the purer system of the Vedas.
They are eighteen in number, and each one is supposed
to treat of five topics, viz. 1. the creation, 2. the destruc-
tion and renovation of worlds, 3. the genealogy of gods
and heroes, 4. the reign of the Manus, 5. the transac-

tions of their descendants. From this five-fold division, and from the antiquity of the stories narrated, come the general names पुराण, पञ्चलक्षण. The specific titles are as follows: 1. ब्रह्मपुराण, 2. पद्मपुराण, 3. विष्णुपुराण, 4. शिवपुराण, 5. भागवतपुराण or भगवत्पुराण, 6. नारदपुराण, 7. मार्कण्डेयपुराण, 8. अग्निपुराण, 9. भविष्यपुराण, 10. ब्रह्मवैवर्तपुराण, 11. लिङ्गपुराण, 12. वराहपुराण, 13. स्कन्दपुराण, 14. वामनपुराण, 15. कूर्मपुराण, 16. मत्स्यपुराण, 17. गारुडपुराण, 18. ब्रह्मसंहितापुराण. Sometimes a Purāna called the वायुपुराण or वायव्यपुराण is substituted for the शिवपुराण, and another called the नरसिंहपुराण for the ब्रह्मसंहितापुराण. These eighteen mythological works are the repository of the modern and popular religious creed of the Hindus. They are amplifications of the two great heroic and historical poems or Itihāsa, called Rāmāyana and Mahābhārata, giving a more connected and definite explanation of the mythical fictions and historical traditions contained in those works. They are consequently remarkable for attributing paramount importance to the two divinities, Śiva and Vishnu, who, under one form or other, are almost the sole objects that are made to claim homage. Each separate Purāna cannot, therefore, be taken as a guide to Hindū belief as a whole, but rather to some separate branch of it, in which the worship of either one of these deities in particular incarnations is encouraged in preference to that of the other. The most celebrated of them all is the fifth in the above list, or Bhāgavata Purāna, designed for the glorification of Bhāgavat or Vishnu, in the form of Krishna. This exercises a more direct and powerful influence on the opinions of the natives of India than any other. The third, or Vishnu Purāna, translated by Professor Wilson, is also a work of great celebrity, and conforms most closely to the definition of Panchalakṣaṇam, i.e. treating of five specified topics. There are also eighteen Upapurānas, or similar poems of inferior sanctity and different appellations, viz.: 1. रुक्मसमर, 2. नारसिंह, 3. नारदीय, 4. शिव, 5. दुर्वासस, 6. कापिल, 7. मानव, 8. औशनस, 9. बह्वर्च, 10. कालिका, 11. शम्भ, 12. नन्दिकेश्वर, 13. खैर, 14. पाराशर, 15. आदित्य, 16. माहेश्वर, 17. भागवत, 18. वशिष्ठ. The collector and arranger of the Purānas, as well as of the more ancient Vedas, was a sage named Krishna कृष्ण, or Dwai-pāyana द्वैपायनः, or Krishnadwai-pāyana कृष्णद्वैपायनः. The surname of Vyāsa व्यासः or 'Arranger' (from the root च्स् with वि, meaning to 'dispose' or 'set in order'), was given to him, and is now used to denote any expounder of the Vedas or Purānas. His seat is called व्यासस्थान, व्यासपीठ.

PURANIC, *a.* पौराणिकः -की -कं, पौराणः -णी -णं, पुराणविषयकः &c.

PURBLIND, *a.* अस्पर्शदृक् *m. f. n.* (शु). अस्पर्शदृक् *m. f. n.*, दृष्टदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, अदीर्घदृष्टिः &c., ईषदृष्टिः -न्ता -न्तं.

PURCHASABLE, *a.* क्रयः -या -यं, क्रेतव्यः -व्या -व्यं, क्रय्यः -व्या -व्यं.

To PURCHASE, *v. a.* क्री (c. 9. क्रीणाति -णीते, क्रेतुं), उपक्री, संक्री, मूल्यं दत्त्वा लभ् or प्राप्, पय् (c. 1. पयते -यितुं), पयीकृ.

PURCHASE, *s.* (The act of buying) क्रयः, क्रयणं, संक्रयणं, उपक्रयः, क्रीयनं.—(Thing purchased) क्रीतवस्तु *n.*, क्रीतद्वयं.—(Hold, force) ग्रहणं, ग्राहः, संग्राहः, संग्रहणं, ग्रहः, आग्रहः, धृतिः *f.*, ग्रह-यशस्वि *f.*, शक्तिः *f.*

PURCHASED, *p. p.* क्रीतः -ता -तं, क्रयक्रीतः &c., संक्रीतः &c., उपक्रीतः &c.

PURCHASE-MONEY, *s.* क्रयमूल्यं, क्रयणमूल्यं, मूल्यं, चयः.

PURCHASER, *s.* क्रयी *m.* (नृ), क्रेता *m.* (नृ), क्रायकः, क्रयिकः, क्रयकृता *m.*

PURE, *a.* (Clean, free from dirt) निर्मलः -ला -लं, विमलः -ला -लं, समलः &c., समली -लिनी -लि (नृ), मलहीनः -ना -नं, शुद्धः -द्धा -द्धं, विशुद्धः &c., पवित्रः -त्रा -त्रं, स्वच्छः -च्छा -च्छं, अच्छः &c., शुचिः -चिः -चि.—(Free from sin or guilt, morally pure) शुद्धः -द्धा -द्धं, शुचिः -चिः -चि, पुन्यः -प्या -प्यं, अनयः -या -यं, निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निष्पापः -पा -पं, अदूषपापः &c., अपापः &c., पापहीनः -ना -नं, अकृतपापः &c., अज्ञातपापः &c., अकल्मषः -पा -पं, धृतकल्मषः &c., अलिप्तः -ता -तं, साधुः -ध्वी -धु, अदूषदोषः -पा -पं, सात्विकः -की -कं, प्राज्ञलः -ला -लं.—(Ceremonially clean) पवित्रः -त्रा -त्रं, पूतः -ता -तं, पावनः -ना -नं, पवनः -ना -नं, शुचिः -चिः -चि, शौचवान् -वती -वत् (नृ), शौचोपेतः -ता -तं, मेध्यः -प्या -प्यं.—(Unadulterated, incorrupted) अदूषितः -ता -तं, अदूषः -द्धा -द्धं, अदूषदूषः -द्धा -द्धं, अविचारितः -ता -तं, अग्रहः -द्धा -द्धं, अग्रहदूषः -द्धा -द्धं, (Mere, simple) केवलः -ला -लं, केवली &c., मात्रकः -का -कं, मात्र in comp., शुद्धः &c.—(Free from corrupt words, as speech) अपशब्दहीनः -ना -नं, अपशब्दरहितः -ता -तं, अपशब्दशून्यः -प्या -प्यं, शुद्धः -द्धा -द्धं, अपप्रयोगहीनः -ना -नं.—(Chaste, ignorant of carnal intercourse) अज्ञातव्यवायः -या -यं, अज्ञातवैयुनः -ना -नं; 'as a woman,' पुरुषात्मरा.—(Of pure descent or blood) मीलः -ली -लं.—(Pure in heart or mind) शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धाला -ला -ल (नृ), शुद्धहृदयः &c., see PURE-MINDED; 'to be pure,' शुष् (c. 4. शुष्यति -ते, शोषुं), शुद्धीय, शुचि (nom. शुचीयते), पवित्रीभू.

PURELY, *adv.* (Cleanly) निर्मलं, विमलं, शुद्धं, पवित्रं, शुचि.—(Merely) मात्रं, केवलं. See MERELY.

PURE-MINDED, *a.* शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धाला -ला -ल (नृ), विमलाला &c., समलाला &c., निर्मलालाः -ला -लं, शुद्धहृदयः -या -यं, प्रयत्नाला &c.

PURENESS, *s.* निर्मलता, शुचिता, शुद्धता -तं, शुद्धिः *f.* See PURITY.

PURGATION, *s.* रेचनं, विरेचनं, रेकः, विरेकः, शोधनं, शुद्धिः *f.*

PURGATIVE, *a.* रेचकः -की -कं, विरेचकः &c., शोधकः -का -कं, उदर-शोधकः &c., अयोभागहरः -रा -रं, अतिसारी -रिणी -रि (नृ), सारकः -का -कं, अतिसारकः &c.

PURGATIVE, *s.* (Medicine) रेचकं, रेचनं, विरेचनं, विरेकः, अयोभागहरं, उदरशोधनं, अयोभागशोधकं, सारकं, सारकीपथं.

PURGATORY, *a.* शोधकः -का -कं, पावनः -ना -नं, पावकः -का -कं, पापशोधनः -ना -नं, पानाशकः &c., पापनाशनः -ना -नं, पापघ्नः -घ्नी -घ्नी, अघनाशनः &c., अघनघ्नः -घ्नी -घ्नी.

PURGATORY, *s.* पापशोधनस्थानं, अघशोधनस्थानं, यातनास्थानं; 'pain of purgatory.' यातना, भैरवी यातना.

To PURGE, *v. a.* (The bowels, &c.) विरिच (c. 7. विरिचि -रिचि-रेकुं),

PUR

रिक्, -रं or चपोभामं शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), उदरजोषनं कृ, मलं कृ in caus. (सारयति -यितुं), मलजोषनं कृ, मलजुतिं कृ.—(Cleanse from guilt) पाचत् शुष् or परिशुष् or चिन्तुष्, पाषजोषनं कृ, चपजोषनं कृ.—(Cleanse in general) पू, परिपू, शुष्, मलापकर्षणं कृ.

PURGE, *s.* रेषनं, विरेषनं, रेषकं, निरेषः, उदरजोषनं, अयोभागहरं.

PURGED, *p. p.* (As the bowels) रेफितः -ता -तं, विरेफितः &c., रितः -ता -कं, विरितः &c., शोषितः -ता -तं, नारितः &c.—(Cleared) शोषितः &c., पूतः &c., पावितः &c.

PURGING, *s.* (Of the bowels) रेफना -नं, रेफः, निरेफः, सारणः, अति-सारः. See DIARRHOEA, DYSENTERY.

PURIFICATION, *s.* शोधनं, संशोधनं, पिशोधनं, परिशोधनं, शोधः, परिशोधः, शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः *f.*, पिशुद्धिः *f.*, पापनं, पवित्रीकरणं, मार्जनं, परिमार्जनं, निर्मलीकरणं, विमलीकरणं, मलापकर्षणं, मलापनयनं, मल-हरणं, शुचिकरणं. धालनं, प्रधालनं, निर्येकः, स्वस्तीकरणं.—(State) शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः, शुद्धता -त्वं, पिशुद्धता, शोधितत्वं, शीघ्रं, शुचिता, पवित्रता, पूतत्वं, पावितात्वं, पूतिः *f.*, निर्मलता; 'of a new house,' शत्योद्धारः, यास्तुसंशमनं.

PURIFICATIVE, PURIFICATORY, *a.* पाचकः -का -कं, पाचनः -ना -नं, पायी -यिनी -यि (न्), पावमानः -ना -नं, शोधकः -का -कं, शोधनः -ना -नं, संशोधकः &c., विशोधकः &c., शुद्धिकरः -रा -री -रं, मलाप-कर्षकः -का -कं.

PURIFIED, *p. p.* पाचितः -ता -तं, पूतः &c., परिपूतः &c., शोधितः -ता -तं, शुद्धः -द्या -द्धं, संशोधितः &c., संशुद्धः &c., विशुद्धः &c., पवित्रः -त्रा -त्रं, पवित्रितः &c., पवित्रीकृतः -ता -तं, कृतशीघ्रः -चा -चं, मार्जितः &c., प्रधालितः &c., निर्येकः -क्ता -क्तं, धीतः -ता -तं, अवदातः &c.; 'from sin' पापशोधितः -ता -तं, पापपूतः -ता -तं, चयनिष्कृतः -ता -तं; 'by austerity,' प्रयतः -ता -तं; 'to be purified,' शुष् (c. 4. शुष्यति -ते, शोद्धं), पू in pass. (पुष्यते), पवित्रीभू, शुद्धीभू.

To PURIFY, *v. a.* पू (c. 9. पुनाति -नीते, ययितुं, c. 10. पाययति -यितुं), परिपू, विपू, शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुष्, परिशुष्, संशुष्, शुद्धीकृ, पवित्रीकृ, पवित्र (nom. पवित्रयति -यितुं), निर्मलीकृ, विमलीकृ, मृन् (c. 1. मार्जति, c. 2. मार्धि -धुं), सम्मृन्, निर्येज् (c. 3. -येनेक्ति -येक्तुं), धाव् (c. 10. धावयति -यितुं), शुष्पीकृ, मलं हृ (c. 1. हरति, हर्हु) or अपयनी (c. 1. -नयति -नेतुं), मलापकर्षणं कृ, परिष्कृ, प्रधल्.

PURIFYING, *part. or a.* पुनानः -ना -नं, पावमानः -ना -नं, पवमानः &c., पाचनः -ना -नं, पाचकः -का -कं. See PURIFICATIVE.

PURITAN, *s.* पवित्रतावलुषी *m.* (न्), पवित्रमतधारी *m.* (न्).

PURITY, *s.* (Freedom from dirt, defilement &c.) निर्मलता -त्वं, नैमैत्यं, निर्मैत्यं, विमलता, चैमत्यं, मलहीनता, मलराहित्यं, शुद्धता -त्वं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, पवित्रता, पूतता, पूतिः *f.*, शुचिता, शीघ्रं, मेघ्यता, अलिप्ता.—(Clearness, transparency) प्रसादः, प्रसवता, प्रसक्तिः, *f.*, स्वच्छता, चैशद्यं, विशदत्वं.—(Freedom from guilt, moral purity) शुचिता -त्वं, शुद्धता, शुद्धिः *f.*, अनयता, पापहीनता, अवही-नता, निष्पापत्वं, पुष्यता, साधुता, निष्कलङ्कता.—(Purity of mind) चित्तशुद्धिः *f.*, मतिशुद्धता, विमलचित्तत्वं, शुद्धमतित्वं.—(Chastity in a woman) सतीत्वं, पुरुषास्पृष्टता, साध्वीत्वं.—(Of language) शुद्धिः अपशब्दहीनता.

To PURL, *v. n.* नदीप्रकारेण खरखशब्दं कृ or सुभगसन्निभं कृ.

PURLIEU, *s.* समन्तः, सामन्तदेशः, पर्यन्तदेशः, उपान्तदेशः, सामन्तं, परिसरः.

To PURLOIN, *v. a.* चुर, हृ, अपहृ, मुप्, परिमुप्. See To PILFER.

PUR

PURLOINED, *p. p.* अपहृतः -ता -तं, मूषितः -ता -तं, चौरहृतः -ता -तं. PURLOINER, *s.* अपहर्ता *m.* (वृ), परिमोषी *m.* (न्), स्तेयकृत्. See PILFERER.

PURPL, *a.* भूषः -सा -वं, धूसवर्णः -शी -शै, भूमलः -ला -लं, कृष्णलोहितः -ता -तं, नीललोहितः &c., भूमाभः -भा -भं, बालसन्ध्याभः &c., धूस-रुक् *m. f. n.* (च्).

PURPLE, *s.* धूसवर्णः, भूषः, भूमलः, भूमलवर्णः, रसः.

To PURPLE, *v. a.* भूषीकृ, लोहिनीकृ, धूसवर्णेन रङ्ग (c. 10. रङ्गयति -यितुं).

PURPLISH, *a.* ईषभूषः -सा -वं, साधूषः &c., साधूमलः ला -लं.

PURPORT, *s.* अर्थः, अभिप्रायः तात्पर्यं, आशयः, अभिप्रेतं, उद्देशः, भावार्थः, भावः, विषयार्थः, विषया, अन्वयः, छन्दः. See MEANING.

To PURPORT, *v. a. or n.* अभिप्रे, उद्दिश, चक् in des., अर्थवान् &c. भू or अस्. See To MEAN.

PURPOSE, *s.* अभिप्रायः, अभिप्रेतं, चिकीर्षितं, चिकीर्षा, आशयः, सङ्कल्पः, मनःसङ्कल्पः, उद्देशः, अर्थः, तात्पर्यं, इच्छा, आकांक्षा, कार्यं, बुद्धिः *f.*, कल्पना, परिकल्पना, साकूतं, मनोनिरूपणं, चिन्ता, प्रयोजनं, उपयोगः, See INTENTION; 'fixed purpose,' निश्चयः, निश्चितः; 'of unfailing purpose,' सत्यसङ्कल्पः -त्या -त्वं; 'declared purpose,' ईरिताकूतं, 'one who does not effect his purpose,' अकृतार्थः -चा -चै, असि-द्धार्थः &c., अचरितार्थः &c., वृषार्थः &c., अकृतकृतः -त्या -त्वं; 'one who effects it,' कृतार्थः &c.; 'for the purpose of,' अर्थे or अर्थे or हेतोः affixed, कृते, निमित्ते; 'for the purpose of religion, or for religious purposes,' धर्मार्थः; 'to no purpose,' वृषा, मुषा, व्यर्थः -चा -चै; 'for what purpose,' किनर्थं, किमुद्दिश्य; 'on purpose,' बुद्धिपूर्व, बुद्धा. See PURPOSELY.

To PURPOSE, *v. a.* अभिप्रे, अभिप्रायं कृ, कृ in des., उद्दिश, मनसा उद्दिश, अभिसन्धा, इप्, परिकृप्, सङ्कल्पं कृ, बुद्धिं कृ. See To INTEND.

PURPOSED, *p. p.* अभिप्रेतः -ता -तं, चिकीर्षितः &c., उद्दिष्टः -द्या -द्धं.

PURPOSELY, *adv.* बुद्धिपूर्व -पूर्वकं, बुद्धिपूर्वः, मतिपूर्व, सामिप्रायं, अभि-प्रायपूर्व, बुद्धा, कामतस्, इच्छातस्. See INTENTIONALLY.

PURSE, *s.* कोपः धनकोपः, मुद्राकोपः, कटिषन्धः, ग्रन्थिः *m.*, क्षौलिकं.

To PURSE, *v. a.* (Put in a purse) कोपे निविश; in caus.—(Con-tract) संकुच्, संहृ, संक्, साकुच्.

PURSE-CUTTING, *s.* ग्रन्थिभेदः, ग्रन्थिभेदनं, ग्रन्थिभेदः, कोपभेदः.

PURSE-FRIDE, *s.* धनगर्वः, धनदर्पः, धनाभिमानं, अर्थगर्वः, द्रव्याभिमानं.

PURSE-FROUD, *a.* धनगर्वितः -ता -तं, द्रव्यगर्वितः &c., धनाभिमानी -भिनी &c.

PURSER, *s.* मुद्रनावि कोपाधिकारी *m.* (न्), or धनभोजनादिपरिकल्पकः.

PURSUANCE, *s.* अनुसरणं, अनुसारः, अनुवर्तनं, अनुगमनं 'in pursu-ance of,' अनुसारेण, अनुसारतस्, अनुरूपेण.

PURSUANT, *a.* अनुगामी -रिणी -रि (न्), अनुरूपः -पा -पं, अनुवर्ती &c.

PURSUANTLY, *adv.* अनुसारेण -रात्, अनुसारतस्, अनुरूपेण.

To PURSUE, *v. a.* (Follow) अनुसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अनुगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) अनुया (c. 2. -याति -तुं), अनुवृत्, अनुव्रन्, अनुक्रम.—(Chase) अनुधाव्, (c. 1. -धावति -यितुं), पश्चाद् धाव्, अनुसृ, पश्चाद् वृत्.—(Prosecute, practise) अनुश्र (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं) आस्था, आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, सेव्, नियेव्, अनुसेव्. See PROSECUTE—(Carry on) निर्वह in caus., प्रवृत् in caus., प्रणी, सम्प्रणी, विधा.—(Endeavour to obtain) आप् in des. (ईप्सति -यितुं), अभ्याप in des., प्राप् in des., लभ् in des. (लिप्सते -यितुं) अभिलभ्.—(Imitate) अनुकृ, अनुगम्.

PURSUED, *p. p.* (Followed) अनुसृतः -ता -तं, अनुगतः &c., अनुयातः

PUR

&c., अनुगम्यमानः -ना -नं, अनुगम्यमानः &c.—(Chased) अनुपापितः ता-तं.—(Prosecuted, practised) अनुभितः -ता -तं, आचारितः &c., वेचितः -ता -तं, निपेवितः &c.

PURSUER, *s.* अनुगामी *m.* (नं), अनुयायी *m.*, अनुसारी *m.*, अनुपावकः.

PURSUIT, *s.* (Following) अनुसरणं, अनुवर्तनं, अनुगमनं, अनुव्रननं.—(Running after, chasing) अनुपवनं, अभिपवनं, पश्चाद् भावनं, अनुसरणं, अनुसारः, अन्येषणं, मार्गणं, मृगणं.—(Prosecution, carrying on with a view to obtain) अनुधानं, सेवनं, निपेवनं, अनु-सेवनं, आचरणं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्तनं, व्यापारः, व्यवसायः, निष्ठता, अभि-योगः, अनुशीलनं, परिशीलनं, अनुसन्धानं.—(Course of occupa- tion, employment) व्यापारः, व्यवसायः, कर्म *n.* (नं), उद्योगः, उद्यमः, प्रवृत्तिः *f.*, व्यवहारः, कार्यः; 'interesting pursuit,' वि-नोदः, विनोदजनकव्यापारः.

PURSUivant, *s.* राजदूतः, राजदूतपरिचरः, वेत्तपरः, याष्टीकः.

PURSY, *a.* दुःश्चासी -सिनी &c., प्राणकृच्छ्रयुक्तः -स्ता -स्तं, हसस्फुलः &c.

PURULENCE, PURULENCY, *s.* पूयत्वं, सपूयत्वं -ता, पूयपूयता, पूययुक्तता.

PURULENT, *s.* सपूयः -या -यं, पूयमयः -यो -यं, पूयरूपः -पा -पं, पूययुक्तः -स्ता -स्तं, पूयपूयः -ता -तं.—(Running with pus) पूयसावी -विपी -वि (नं).

TO PURVEY, *v. a. and n.* साद्यद्रूप्याणि परिकल्प (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or उपकल्प or सम्पृ (c. 1. -भरति -भर्तुं) or युज् (c. 10. योजयति -यितुं) or सनायुज्, भोजनपरिकल्पनं कृ, भोजनसम्भारं कृ, आहारयोजनां कृ, आहारनिर्वाहं कृ.

PURVEYANCE, *s.* साद्यद्रूप्यपरिकल्पनं, भोजनपरिकल्पनं, चन्नादिपरिकल्पनं, भोजनसम्भारः, आहारयोजना, आहारनिर्वाहः, परिकल्पनं, निर्वाहः.

PURVEYOR, *s.* भोजनपरिकल्पकः, चन्नादिपरिकल्पकः, भोजनाधिकारी *m.* (नं), भोजनाधिकृतः, आहारयोजकः.

PUS, *s.* पूर्वः, पूयस्कं, पूयशोचितं, दृष्यं, मलजं, यतजं, प्रसितं, अवच्छेदः.

TO PUSH, *v. a. and n.* (Make a thrust) तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रम् (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसारणं कृ, आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), अभिहन्, अभ्याहन्.—(Impel, move by pressure) हस्ताभ्याम् अवलम्ब्य चल (c. 10. चालयति -यितुं) or सचल or सृ (c. 10. सार-यति -यितुं) or स्थानान्तरकृ or प्रे or प्रयुद् or तुद् or कृप् or सनाकृप्.—(Push aside, push out) सपम् in caus., वहिष्कृ, वहिःकृ.—(Push forward) प्रम्, प्रचल् in caus., अग्रे चल or सृ, अग्रे नी.

PUSH, PUSHING, *s.* ताडनं, आहतिः *f.*, आपातः, अभिपातः, अभ्यापातः, प्रहारः, प्रसारणं, सपसारणं, सारणं.—(Impelling) प्रवोदः, प्रेरणं -या, वेगः.—(Vigorous effort, onset) सुयत्नः, आक्रमः -नणं.

PUSHED, *p. p.* ताडितः -ता -तं, आहतः &c., अभिहतः &c., प्रसारितः -ता -तं, सपसारितः &c., सारितः &c., चालितः &c., प्रेरितः -ता -तं, प्रवोदितः &c., प्रवुक्तः -ता -तं, स्थानान्तरकृतः &c., वहिष्कृतः &c.

PUSHING, *a.* (Enterprising) साहसिकः -को -कं, साहसशीलः -ला -लं, साहसवृद्धिः -द्धिः -द्धि, उद्योगी -गिनी &c., अद्योगी &c., उद्योगशीलः -ला -लं, अद्योगी &c., धृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, प्रतिभानवान् -वती -वत् (नं).

PUSILLANIMITY, *s.* भीरुता, कातरता, धैर्यहीनता, शौर्यहीनता, वीर्यही-नता, निर्वीर्य, कापल्यं, कृपणवृद्धिः, झोपता, भीरुदयत्वं, कापुरुषत्वं.

PUSILLANIMOUS, *a.* भीरुदयः -या -यं, कृपणवृद्धिः -द्धिः -द्धि, कातरवृद्धिः &c., धैर्यहीनः -ना -नं, शौर्यहीनः &c., पौरुषहीनः &c.

PUS, PUSHY, *s.* मानारः, विशालः. See CAT.

PUSTULE, *s.* म्मेदः -टकः, विम्मेदः, रक्तवटी, रक्तपरटी, वटी, वरटी,

PUT

प्रकः, तनुव्रणः, गदः, गुटिका. See PIMPLE.

PUSTULOUS, *a.* स्फोटपूयः -ता -तं, स्फोटमयः -यो -यं, सस्फोटः -टा -टं.

TO PUT, *v. a.* (Lay, place, set) धा (c. 3. दधाति, धातुं), स्था in caus.

(स्थापयति -यितुं), च्छु in caus. (चर्षयति -यितुं), निविश (c. 10. -वेश-

यति -यितुं), सधियिष्, न्यस् (c. 4. -अस्थति -अस्थितुं), विन्यस्, चारुह्

in caus. (-रोपयति -यितुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), पू (c. 1. परति,

पठ्ति), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं). See TO LAY, PLACE.—(Apply)

चापा, संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), चायुज्, युज्, च्छु or सग् in

caus.—(Incite) प्रवृत् in caus., प्रोत्सर् in caus., प्रेर्.—(Put a

question), see TO PROPOSE.—(Put about, as a ship, &c.)

नीमार्गं परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), मार्गपरिवर्त्तनं कृ, गतिपरिवर्त्तनं

कृ.—(Put away) सपम् (c. 10. -सारयति -यितुं), निः, परिष्कृ/

दूरीकृ.—(Put aside, put by) न्यस्, सन्न्यस्, युदस्, निषा, रघ्,

परिरक्ष.—(Put down, lay down) न्यस्, उपन्यस्, निषा, चंपा,

निधिष्.—(Put down), see TO REPRESS, DEGRADE.—(Put forth,

extend) प्रस् in caus.—(Put forth), see TO SPROUT, BUD.—

(Put forth), see TO EXERT; 'he puts forth his strength,'

कृतशक्तिर् भवति.—(Put off), see TO POSTPONE.—(Put off,

divest one's self) वस्त्राणि स्रवत् (c. 10. -तारयति -यितुं), वल्कृप्,

उन्मुष्, स्रवम्, विमुष्, उच्छद्, स्रवन्.—(Put off), see TO DIS-

CARD.—(Put off from land) तीरद् सपगम् or सपपा or सपम्.

—(Put on clothes, dress) वस्त्रं परिषा or पिषा, यस्, प्रवस्, विवस्,

प्रतिवस्, वेष्ट्, परिवेष्ट्, प्रनेष्ट्, चाष्टद्, प्रवृ, संव्ये, परिव्ये, परिषा, वस्त्राणि

परिषा or चाष्टद् or चायुष्, प्रसाप्, पद्ध, संयस्, see TO DRESS,

INVEST.—(Put on armour) नह् (c. 4. नहति -न्ते, नह्ति), सन्नह्,

दंशन् सन्नह्, वर्म् (c. 10. वर्म्भयति -यितुं), संयस्.—(Put on shoes)

पादुके सपिरह् (c. 1. -रोहति -रोह्ति) or रुह् or चारुह् in caus.—

(Put on, assume) ग्रह्, पू (c. 10. पारयति -यितुं), स्त्रीकृ, स्रष्ट्रीकृ.

—(Put out, extinguish) शम् in caus., उपशम्, प्रशम्, शिंशम्,

निश in caus.; 'having put out the fire,' सग्नं शमयित्वा or

निशाम्य.—(Put out, extend) प्रम् in caus.—(Put out), see TO

CONFUSE, DISCONCERT.—(Put out the eyes) लोचने उषद् in

caus. or उन्कृप् or उच्छिद्.—(Put to it), see TO DISTRESS, PER-

PLEX.—(Put together) सन्धा, सनापा, संयुज्.—(Put up, lodge)

उज्, उन्नरल्लगृहे यस्, रपाद् स्रवत्.—(Put up with) सह् (c. 1.

सहति, सोदुं), विषह्.—(Put up), see TO PACK.—(Put up), see

TO EXPOSE.—(Put upon), see TO DECEIVE.—(Put in order)

विरच्, रच्, विन्यस्, सञ्जीकृ.—(Put in mind), see TO REMIND.

—(Put in practice), see TO EXERCISE, PRACTISE.—(Put in

fear), see TO FRIGHTEN.—(Put in writing), see TO COMMIT

TO WRITING.—(Put in jeopardy) संशयितं -तां कृ, see TO JEOP-

PARDY.—(Put to death), see TO KILL.

PUT, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, सधितः &c., निविहितः &c., निवेशितः &c.,

न्यक्तः -स्ता -स्तं. See PLACED.—(Put on, as clothes) परिषह्तिः

-ता -तं.—(Put off, discarded) स्रवतारितः -ता -तं, स्रपास्तः -स्ता

-स्तं, सन्न्यस्तः &c., युदस्तः &c., न्यक्तः -स्ता -स्तं.

PUT, *s.* (Clown) वृषलः, याम्यजनः.—(Harlot) वेश्या.

PUTATIVE, *a.* लोकप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, जनप्रसिद्धः &c., लोकमतः -ता -तं.

PURID, *a.* युद्धः -द्धा -द्धं, कुत्सितः -ता -तं, कृपणः -या -यं, तुच्छः &c.

PURIDNESS, *s.* युद्धता, कुत्सितत्वं, तुच्छता -त्वं, कृपणता, कापल्यं.

PUT-OFF, *s.* (An excuse) सपदेशः, व्यपदेशः, छद्म *n.* (नं), छलं.

PUT

PUTREFACTION, *s.* पूतिः *f.*, पूतत्वं -ता, गलितत्वं, गलनं, विगलनं, गलि-
तायस्या, विलयः -यनं, दौर्गन्ध्यं, दौर्गन्धः *m.*, दुर्गन्धता, पूतिगन्धः.
PUTREFIED, *p. p.* गलितः -ता -तं, विगलितः &c., पूतीभूतः &c., विलीनः -ना -नं.
To PUTREFY, *v. a.* पूतीकृ, गल् in caus. (गलयति, गलयति -यितुं),
विगल्, गलितोक्तं, विली in caus. (-लापयति -यितुं).
To PUTREFY, *v. n.* गल् (c. 1. गलति -लितुं), विगल्, गलितः -ता -तं भू,
पूतीभू, विली (c. 4. -लीयते -लेतुं), प्रविली, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं भू, पूति-
गन्धिकः -का -कं भू.
PUTRESCENCE, *s.* गलनं, विगलनं, विलयः -यनं, पूतिः *f.*, पूतत्वं.
PUTRESCENT, *a.* गलन् -लन्ती -लत् (त्), विगलन् &c., विलीयमानः -ना -नं.
PUTRID, *a.* पूतः -ता -तं, पूतिगन्धः -न्धा -न्धं, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं, दुर्गन्धी
-न्धनी -न्धि (न्), पूतिगन्धिकः -का -कं, उग्रगन्धः -न्धिः -न्धि, गलितः
-ता -तं, विगलितः &c., विलीनः -ना -नं.
PUTRIDNESS, PUTRIDITY, *s.* पूतत्वं -ता, पूतिः *f.*, दुर्गन्धता, दौर्गन्धं, दौ-
र्गन्धः *m.*, पूतिगन्धता, गलितत्वं -ता, विगलितत्वं, विलीनता.
PUTTY, *s.* काचबन्धनलेपः, काचबन्धनयोग्यो विलेपः, उदपेयं.
To PUTTY, *v. a.* पूर्णकलेपेन काचं पन्थ (c. 9. चमाति, पन्थुं).
To PUZZLE, *v. a.* मुद् (c. 10. मोहयति -यितुं), विमुद्, व्यामुद्, भम् (c. 10.
भ्रमयति -यितुं), भ्रान्तिं जनत्, निरुत्तरीकृतं, मुद्भिभ्रान्तिं कृ, शल्यं कृ. *See*
To POSE.
PUZZLE, *s.* (Enigma) मूढं, कूटं, प्रवृद्धिः *f.* -द्विधा, प्रहेलिका, जग-
लौषिका.—(Perplexity) व्यस्तता, मोहः, व्यामोहः, भ्रान्तिः *f.*, भ्रमः,
व्याकुलता, व्ययता, मुद्भिभ्रान्तिः *f.*, मुद्भिभ्रमः.
PUZZLED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, विमोहितः &c., भ्रन्तः -न्ता -न्तं, सम्भ्रान्तः
&c., भ्रान्तहृदयः -या -यं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, निरुत्तरीकृतः -ता -तं,
इतिकर्तव्यतामूढः -दा -दं.
PUZZLE-HEADED, *a.* भ्रान्तबुद्धिः -द्विः -द्वि, व्यस्तबुद्धिः &c., जडबुद्धिः &c.
PUZZLING, *part. a.* भ्रमजनकः -का -कं, मोहजनकः &c. *See* PERPLEXING.
PYGMY, *s.* वामनः, खर्वः, खर्वः, वाममूर्तिः *m.*, ह्रस्वमूर्तिः, ह्रस्वकायः.
PYGMY, PYGMEAN, *a.* वामनः -ना -नं, वामनतनुः -नुः -नु. *See* DWARFISH.
PYLORUS, *s.* जठरस्य अधःस्थमुखं, जठराधोमुखं, जठराधोद्वारं.
PYRAMID, *s.* सूच्यस्तम्भः, सूच्याकारस्तम्भः, शुण्डाकारस्तम्भः, सूचिः -ची *f.*,
शिखा, शङ्कुः *m.*, सूक्ष्मायस्तम्भः.
PYRAMIDAL, PYRAMIDICAL, *a.* सूच्यः -या -यं, सूच्याकारः -रा -रं, सूच्य-
यस्तम्भाकारः &c., शुण्डाकारः &c., सूक्ष्मायस्तम्भाकृतिः -तिः -ति, शुण्ड-
रूपः -पा -पं, शिखायुक्तः -ला -लं, शिखरी -रिणी &c.
PYRE, *s.* चितिः -ती *f.*, चिता, चित्वा, ज्ञानशान्तिः *m.* *See* PILE.
PYRITES, *s.* विटमायिकं, सुवर्णमायिकं, खर्वमायिकं, मायिकं, चायर्तः,
सुवर्णमुखी, कामारिः *m.*, मधुपातुः *m.*, खान्नेयप्रसरः; 'iron pyrites,'
नीलमृत्तिका, तपहुलीयः -यकः; 'hepatic iron pyrites,' रूपमायिकं,
कांस्यमायिकं.
PYRITIC, *a.* मायिकसत्तन्वी -न्धनी &c., मायिकगुणकः -का -कं.
PYROTECHNY, *s.* जगन्मोहाविद्या, जगन्नेयमोहाविद्या, जगन्निशित्यं.
PYRRHIC, *s.* (Foot in prosody) सुमियः, लल.
PYRRHONIST, *s.* नास्तिकः, शास्त्रविश्वासी *m.* (न्), चापकाः, धर्मेनानन्दकः.

Q.

QUACK, *s.* (Cry of a duck or goose) हंसनादः, हंसरावः, हंसचो-
ह्वारः, झञ्झशब्दः.—(Empiric, pretender to medical skill) दुष्टि-
कित्तकः, मिथ्याचिकित्सकः, मिथ्याचैद्यः, चपलचैद्यः, वैद्यमन्यः, वैद्यमानो *m.*
(न्), चापुपेंदविरोधेन
647

QUA

To QUACK, *v. n.* हंसवद् नद् (c. 1. नदति -दिहं) or रु (c. 2. रौति,
रविहं) or चीन्तु or कृ, हंसनादं कृ, झञ्झ शब्दं कृ.—(Pretend to
medical skill) दुष्टिकित्तां कृ, मिथ्याचिकित्सनं कृ, चापुपेंदविरोधेन
चिकित्सां कृ.
QUACKERY, *s.* दुष्टिकित्ता -त्तनं, मिथ्याचिकित्ता -त्तनं, चापुपेंदविरुद्धा
चिकित्सा, चापुपेंदानभिज्ञता.
QUADRAGESIMA, *s.* चत्वारिंशद्विंशसोपवासः, चत्वारिंशद्विंशोपवासः.
QUADRAGESIMAL, *a.* चत्वारिंशद्विंशोपवाससत्तन्वी -न्धनी -न्धि (न्).
QUADRANGLE, *s.* चतुरस्रं, चतुष्कोणः, चतुर्भुजः; 'formed by four
houses,' चतुःशालं -ला -लकं, चतुर्शाला, प्रकोष्ठः.
QUADRANGULAR, *a.* चतुष्कोणः -खा -खं, चतुरस्रः -सा -सं, चतुर्भुजः -जा -जं.
QUADRANT, *s.* (Fourth part) पादः, चतुर्धभागः, तुरीयभागः.—(Of a
circle) चतुर्लपादः, विज्या, पदं.—(The instrument) तुरीययन्त्रं,
सूर्ययन्त्रं.
QUADRATE, *To* QUADRATE, *see* SQUARE, *To* SQUARE.
QUADRATIC, *a.* चतुष्कोणीयः -या -यं, वर्गीयः -या -यं, चतुरस्रीयः &c.
QUADRATURE, *s.* (Of a circle, &c.) वर्गीकरणं.
QUADRENNIAL, *a.* चतुर्वर्षीयः -या -यं, चातुर्वर्षिकः -की कं, चातुर्दिकः &c.
QUADRILATERAL, *a.* चतुर्भुजः -जा -जं, चतुःपार्श्वीयः -या -यं, चतुःपार्श्वः
-श्चा -श्च, चतुःपार्श्वयुक्तः -क्ता -क्तं, चतुःपार्श्वविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
QUADRILATERAL, *a.* चतुरधरः -रा -रं, चतुर्वर्षीः -वर्षी -र्वि.
QUADRILLE, *s.* चतुर्नृत्यं, सम्मुखस्थानां स्त्रीपुरुषाणां नृत्यं.
QUADRIMESTRAL, *a.* चतुर्मास्यः -स्या -स्यं, चातुर्मासिकः -की -कं.
QUADRIPARTITE, *a.* चतुर्विधः -धा -धं, चतुर्भागः -गा -गं, चतुर्विभागः &c.
QUADRISYLLABLE, *s.* चतुरधरः, चतुरधरविशिष्टः शब्दः, चतुरधरः शब्दः.
QUADRIVIAL, *a.* चतुष्पथीयः -या -यं, चतुर्भोगीयः -या -यं.
QUADRIVIVUM, *s.* (Place where four roads meet) चतुर्ग्रथं, चतुर्भोगं.
QUADRUPED, *s.* चतुष्पदः -दी, चतुष्पादः, चतुष्पाद *m. f. n.*, चतुष्पादः
यष्टुः, चतुष्पदयष्टुः *m.*, चतुष्पदमाखी *m.* (न्), चतुर्गतिः -तिः -ति.
QUADRUPLE, *a.* चतुर्गुणः -या -यं, चतुर्विधः -धा -धं, चतुर्धयः -यो -यं.
To QUADRUPLE, QUADRUPLICATE, *v. a.* चतुर्गुणं -खां कृ, चतुर्गुणीकृ,
चतुर्विधीकृ.
To QUAFF, *v. a.* पाहुत्येन पा (c. 1. पिबति पातुं) or चापा or निपा.
QUAFFED, *p. p.* पीतः -ता -तं, खापीतः -ता -तं, निपीतः -ता -तं.
QUAFFER, *s.* पाता *m.* (न्), पायी *m.* (न्), क्षतिपायी *m.*, पटुपायी.
QUAGGY, *a.* पङ्क्तिः -ला -लं, पङ्क्तियुक्तः -यो -यं, पटुपङ्क्तः -क्षत -क्षं.
QUAGMIRE, *s.* पङ्क्तः, कुपङ्क्तः, पङ्क्तिभूः *f.*, कादंमभूमिः *f.*, सपङ्क्तभूमिः *f.*,
पङ्क्तवेष्टः, जतूपभूः *f.*, पङ्क्तस्थानं.
To QUAIL, *v. n.* कम्प (c. 1. कम्पते -न्धितुं), प्रकम्प, विकम्प, सद् (c. 1.
सीदति, सत्तुं), चपसद्, विपद्, धि in pass. (धीयते), प्रली (c. 4.
-लीयते -लेतुं).
QUAIL, *s.* (The bird) वर्सिका, वर्सकः, वर्सकपक्षी *m.* (न्), कपिसेलः,
गच्छिकायः, लायः, लायकः, गरुडोपी *m.* (न्), भारती, विष्णुलिङ्गी.
QUAINT, *a.* (Odd) विलक्षणः -खा -खं, असङ्गतः -ता -तं, चपलः -पा
-पं, प्राचीनरीत्यनुरूपः -पा -पं.—(Over exact) क्षतिमूल्यः -क्षता -क्षं.
QUAINTLY, *adv.* विलक्षणं, वैलक्षण्येन, असङ्गतं, प्राचीनरीत्यनुरूपेण.
QUAINTNESS, *s.* वैलक्षण्यं, विलक्षणता, असङ्गतत्वं, चपलपता, क्षतिमूल्यता.
To QUAKE, *v. n.* कम्प (c. 1. कम्पते -न्धितुं), प्रकम्प, विकम्प, चम्पकम्प,
वेष् (c. 1. वेपते -यितुं), प्रवेष्, चम्प (c. 4. चम्पति -यितुं), विचम्प, उद्विग्नं
(c. 6. -विनते -यितुं), झल्ल (c. 1. झलति -लितुं), विहल्ल, प्रहल्ल.
QUAKE, *s.* कम्पः, प्रकम्पः, उक्कम्पः, कम्पनं, वेपनं, प्रवेपणं, वेपयुः *m.*

QUA

QUAKER, *s.* कम्मान्वितः -ता, कम्पनः -ता, कम्पमानः -ता, कम्पन्यः.
QUAKING, *part.* कम्पमानः -ता -नं, वेपमानः -ता -नं, कम्पितः -ता -नं.
QUALIFICATION, *s.* (That which fits a person for any office, &c.) योग्यता, उपयुक्तता, उपयोगिता, धनता, कार्यक्षमता, गुणविशिष्टता, गुणवैशिष्ट्यं, गुणता.—(Endowment) गुणः, विशेषणं.—(Modification, limitation) न्ययादा, नियमनं, परिच्छेदः -दनं, चयच्छेदः -दनं, शून्यं, परिमितत्वं, नियतत्वं, परिमाणं, शून्यत्वं, शून्यीकरणं, विशेषः; 'without qualification,' अविशेषणः -ता -नं.
QUALIFIED, *p.p.* (Fitted) योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -क्ते, उपयोगी -गिनी -गि (न्), धनः -ना -नं, कार्यक्षमः -ना -नं, कर्मक्षमः &c., चतुर्धनीयः -या -यं, उचितः -ता -तं, पर्याप्तः -ता -तं, गुणवान् -वतो -वत् (त्), गुणी &c., गुणोपेतः -ता -तं.—(Modified) नियमितः -ता -तं, नियतः &c., निषेधः -दा -दं, समन्यादः -दा -दं, सपरिमाणः -या -यं, परिमितः -ता -तं, परिच्छिन्नः -ता -तं, शमितः &c.
To QUALIFY, *v. a.* (Make fit) योग्यं -ग्यां कृ, उपयुक्तं -क्तां कृ, धनं -नां कृ, कार्यक्षमं -नां कृ, उपयोगिनं -गिनीं कृ, पर्याप्तं -तां कृ, गुणवन् -वतो कृ, योग्योक्तुं, धनीकृ, उपयुक्तगुणान् दा.—(Modify, limit, diminish) नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), नियम् (c. 9. -यच्छति -यन्तुं), समन्यादं -दां कृ, परिमा, परिमितं -तां कृ, सपरिमाणं -यां कृ, परिच्छिद्, शम्, उपशम्, प्रशम्, शून्योक्तुं, हन्, लुप्.
QUALITY, *s.* (Property) गुणः, धर्मः; 'good quality,' सद्गुणः, सुगुणः, गुणः; 'possessed of good qualities,' सद्गुणः -या -यं, गुणी -गिनी -गि (न्); सद्गुणी &c., सुगुणी &c., गुणवान् -वतो -वत् (त्), गुणान्वितः -ता -तं, गुणोपेतः -ता -तं, गुणसागर -रा -रं, गुणाकरः -रा -रं, गुणयुक्तः -क्ता -क्ते, गुणाश्रयः -या -यं; 'the possession of good qualities,' गुणता, गुणपता; 'destitute of them,' गुणहीनः -ता -नं; 'the loss of them,' गुणशून्यः; 'a collection or heap of them,' गुणसंग्रहः, गुणीयं, गुणपूयं; 'variety of quality,' गुणान्तरं; 'bad quality,' दुर्गुणः -यं, अयगुणः, असद्गुणः; 'possessed of bad qualities,' दुर्गुणी &c.; 'essential or inherent quality,' जन्मगतधर्मः, वस्तुशक्तिः *f.*—(Distinguishing property) धर्मः, भावः, स्वभावः, विशेषगुणः, विशेषधर्मः, विशेषः, लक्षणं, गुणलक्षणं, स्वभावलक्षणं, रूपं, स्वरूपं, शीलः -लं.—(Nature, disposition) भावः, स्वभावः, प्रकृतिः *f.*, शीलः -लता; 'good quality,' सद्भावः.—(Character, whether good or bad) भावः, सदसद्भावः, गुणगुणं, गुणायुक्तं, सत्त्वं, सत्त्वान्तं.—(High rank) श्रेष्ठपदं, पदश्रेष्ठता उद्भूतपदं, पदोद्भूतता, कुलीनता.—(People of rank) कुलीनवर्गः, श्रेष्ठपदत्वाः *m. pl.*, कुलीनजनताः *m. pl.* कीलीनं.
QUALM, *s.* (Nausea) वमनेच्छा, विषमिमा, उल्लेखः.—(Of conscience) मनस्तापः, चिन्तःकरतापः, ईपतापः, ईपसन्तापः, पश्चात्तापः.
QUALMISH, *a.* वमनेच्छुः -च्छुः -च्छुः, विषमिमुः &c., वमनोन्मुखः -ता -यं.
QUANDARY, *s.* सन्देहः, संशयः, सम्भनः, व्यस्तता, प्लानोहः.
QUANTITY, *s.* (Magnitude, a mass or collection of indeterminate dimensions) परिमाणं, प्रमाणं, परिमितः *f.*, नानं, मात्रा, भागः, संज्ञा; 'a quantity of water equivalent to a piece of gold,' सुवर्णसमस्तनो or सुवर्णसमस्तपरिमाणो or सुवर्णसमस्तपरिमाणो मलांशः.—(Great quantity, abundance) बाहुल्यं, बहुल्यं -ता, प्राचुर्यं, प्रचुरता, प्रायः, चापि, महभागः or expressed by the adjectives बहु, प्रचुर, अपिक् prefixed; 'in great quantities,' बाहुल्येन, बहुशम्, चनेकशम्, प्राचुर्येण.—(Great quantity, collection) सङ्घः, निषयः, प्रचयः, सङ्घः, पृष्टं, घोषः, संग्रहः, पुञ्जः.

QUA

राशिः *m.*, पूयः, पुङ्गः -ङ्गं, निवहः, वाटः. See HEAP.—(Small quantity) अल्पभागः, अल्पांशः, अल्पं -त्विका, अल्पमात्रं, मात्रा, लोके, मुष्टिमात्रं, मुष्टिपरिमाणं; 'in small quantities,' अल्पशम्, see LITTLE.—(Measure, in prosody) मात्रा.—(In arithmetic or algebra) राशिः *m. f.*; 'known quantity,' व्यक्तराशिः *m. f.*, रूपः; 'unknown quantity,' अव्यक्तराशिः, अव्यक्तः; 'negative,' ध्वजः; 'infinite,' अनन्तराशिः; 'figurative,' ध्वेतराशिः.
QUANTUM, *s.* परिमाणं, निरूपितांशः, निरूपितभागः, उपयुक्तभागः.
QUARANTINE, *s.* चत्वारिंशद्विनपर्यन्तं गमनागमननिषेधः or संसर्गनिषेधः, चत्वारिंशद्विनपर्यन्तं गमनागमननिषेधः.
QUARREL, *s.* विवादः, कलहः -हं, वाग्मुहं, वाक्कलहः -हं, वादमुहं, विप्रलपः, वाक्कलिः *m.*, विसंवादः, विप्रयोगः, विप्रतिपत्तिः *f.*, द्वन्द्वः, द्वेषः, विरोधोक्तिः *f.*, वाग्विरोधः, वैचोभङ्गः, संतुद्धभङ्गः, वैरं, वैरिता; 'quarrel in fun,' क्रीडाकलहः.
To QUARREL, *v. n.* कलहं कृ, कलह (nom. कलहायते), विवद् (c. 1. -यदते -दिहं), विसंवद्, विप्रलप् (c. 1. -लपति -पितुं), व्यवक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), वाक्कलहं कृ, वाग्मुहं कृ, युष् (c. 4. युष्ते, योद्धुं), वैर (nom. वैरायते), द्वन्द्वं कृ.
QUARRELER, *s.* विवादो *m.* (न्), कलहकारी *m.* (न्), कलिकारकः.
QUARRELLING, *s.* कलहकरणं, विवादकरणं, व्यवक्रोशनं, कल्लनं.
QUARRELSOME, *a.* कलहकारी -रिणी -रि (न्), कलहकार -रो -रं, कलहप्रियः -या -यं, कलिकारी &c., कलिकारकः -का -के, कलिप्रियः -या -यं, विवादार्थी -र्विनी &c., विवादो &c., विवादशीलः -ला -लं, विवादप्रियः -या -यं, युयुत्सुः -त्सुः -त्सु, सङ्गठः -न्दा -न्दं, शीघ्रक्रोधी &c., चातुक्रोधी &c., क्रोधाशीलः &c.
QUARRELSOMENESS, *s.* कलहकारिता, विवादशीलता, क्रोधाशीलता, युयुत्सता.
QUARRY, *s.* (For stone) खादरः, खनिः -नी *f.*, खानिः -नी *m. f.*, प्रस्तरखानिः *f.*, पाषाणखली, पाषाणखानं, पाषाणखन्दः, प्रस्तरान्विखानं, पाषाणभूमिः *f.*—(Of a hawk, &c.) श्येगानुभूतः पक्षी, श्येगानुभूतं पक्ष्यादि, खानिषं.
QUARRYMAN, *s.* प्रस्तरखनकः, पाषाणखनकः, पाषाणखानिकः.
QUART, *s.* कुडवा, अर्द्धप्रस्तर चतुर्थांशः or पादः.
QUARTAN, *s.* (Ague) चातुर्धनः, चातुर्धिका, आहिक्.
QUARTER, *s.* (Fourth part) पादः, चतुर्थांशः, चतुर्धभागः, तुरीयभागः, तुरीयांशः, तुरीयः, चतुर्भागः, पादिकः, पादिनः, अर्द्धाङ्गः, टः; 'three quarters, or a whole minus a quarter,' पादोनः -ता -नं.—(Region or quarter of the sky) दिक् *f.* (श्), दिशा, दिशाः *f.* (स्), चाशा, काशा, ककुब् *f.*, हरिज् *f.*, दिग्विभागः, सनिः -नी *m. f.*, विदेशिनी; the four quarters are, East प्राची, पृथ्विदिक् *f.*, पृथ्वीकाशा, South चयाची, दाक्षिणा, दाक्षिणाशा, West प्रतीची, पश्चिमाशा, पश्चिमकाशा, North उदीची, उत्तरा, उत्तराशा; 'intermediate quarter or point,' विदिक् *f.* (श्), प्रदिक्, अर्धदिशः; these are 'South-east,' दक्षिणपूर्वा; 'South-west,' नैर्ऋतिः *f.*, दक्षिणपश्चिमा; 'North-west,' वायवो, पश्चादुत्तरा, पश्चादुदीची, उत्तरपश्चिमा; 'North-east,' प्रागुत्तरा, प्रागुदीची, उत्तरपूर्वा; 'Regent of a quarter,' दिक्पालः, लोकपालः; 'the eight regents,' अष्टदिक्पालाः *m. pl.*, see REGENT; 'quarter of the wind,' वायवो; 'from every quarter,' चतुर्दिग्भ्यः; 'in every quarter,' चतुर्दिक्षु; 'from various quarters,' नानादिग्भ्यः.—(Region, in general) देशः, प्रदेशः, उद्देशः, अर्धदेशः; 'from various quarters,' नानादेशेभ्यः, नानादिग्देशेभ्यः.—(Quarters, lodgings) वासस्थानं, आवासस्थानं,

QUI

TO QUIBBLE, v. n. वाक्कुलं कृ, वक्रोक्तिं कृ, अर्थापत्तिं कृ, वक्तुं or यक्तवान् वद (c. 1. यदति -दिह), अपदेशं कृ, अपलप्य, व्यपदिश, व्यपदिश, अपदिश, अपदिश.

QUIBLER, s. वाक्कुलकारी *m. (नं)*, अर्थापत्तिकृत् *m.*, वक्रोक्तिवादी *m. (नं)*.

QUIBLING, s. वाक्कुलकरणं, पक्षोक्तिः *f.*, अर्थापत्तिः *f.*, अर्थापत्तिकरणं.

QUICK, a. (Swift) शीघ्रः -मा -मं, त्वरितः -ता -तं, द्रुतः -ता -तं, तूयैः -यौ -यै, सत्वर -रा -रं, त्वरान्वितः -ता -तं, क्षिप्रः -मा -मं, अविलम्बः -सा -सं, अविलम्बितः -ता -तं, अविलम्बो -विनी -वि (नं), हृत् -रा -रं, अकुचिताः &c.—(Quick in motion) त्वरितगतिः -तिः -ति, द्रुतगतिः &c., शीघ्रगः -गा -गं, शीघ्रगामी -मिनी -मि (नं), वेगवान् -वती -वत् (नं), महावेगः -गा -गं, अविलम्बगतिः &c.; 'a quick pace,' द्रुतपदं, अविलम्बितक्रमः.—(Quick in action) आशुकारी &c., क्षिप्रकारी &c., शीघ्रकारी &c., शीघ्रकाम्नी -म्नी -मै (नं), अविलम्बितकाम्नी &c.—(In apprehension) शीघ्रबुद्धिः -द्धिः -द्धि, शीघ्रप्राप्तिः &c. See SHARP; 'to be quick,' त्वर (c. 1. त्वरते -रिह), शीघ्र (nom. शीघ्रायते); 'be quick,' त्वरता, त्वरस्व, सत्वरस्व.—(Living, moving with life) सजीवः -वा -वं, जीवी &c., जीवभूतः -ता -तं, पलितः -ता -तं, चलः -ला -लं, चलमानः -ना -नं, स्पन्दितः -ता -तं, स्पन्दमानः -ना -नं.—(Quick with child) पलितगर्भा, स्पन्दितगर्भा, गर्भवती, see PREGNANT.

QUICK, adv. शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, द्रुतं, आशु, शीघ्र in comp. See QUICKLY.

QUICK, s. (Sensitive part of the flesh, living flesh) मर्म *n. (नं)*, मर्मस्पर्श, मर्मस्थानं, मर्मदेशः; 'to pierce to the quick,' मर्मं निद; 'cutting or piercing to the quick,' मर्मभेदः, मर्मस्पर्शनं, मर्मताडनं; 'that pierces to the quick,' मर्मभेदी -दिनी -दि (नं), मर्मस्पर्क *m. f. n. (शु)*, मर्मोविद्.

TO QUICKEN, v. a. (Make alive) सजीव -वां कृ, सजीवीकृ, जीव् (c. 10. जीवयति -यिह), संजीव्, जीवं दा, जीवनं दा.—(Accelerate) त्वर (c. 10. त्वरयति -यिह), संत्वर, गतिं वृष् in caus., गतिवर्धनं कृ, शीघ्राकृ, क्षेप (nom. क्षेपयति -यिह), द्रुततरं -रं कृ.—(Stimulate, incite) उद्दीप (c. 10. उद्दीपयति -यिह), उत्तिज् (c. 10. तेजयति -यिह), जीव्यं दा or वृष्, तेजो वृष्.

TO QUICKEN, v. n. (Become living) सजीवः -वा -वं भू, सजीवीभू, जीवितं प्राप्, जीवन् प्राप्.—(As a woman with child) स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -रिह), चल (c. 1. चलति -रिह), चलितगर्भा भू, स्पन्दितगर्भा भू.—(Have increased motion) शीघ्रतरं or द्रुततरं गम् or चल, शीघ्र (nom. शीघ्रायते), त्वर (c. 1. त्वरते -रिह).

QUICKENED, p. p. (Made alive) सजीवः -वा -वं, सजीवीकृतः -ता -तं, जीवभूतः &c., जीवितः &c.—(Accelerated) त्वरितः -ता -तं, वधि-तगतिः -तिः -ति, वेगितः &c.

QUICKENING, part. or a. जीवदः -दा -दं, उद्दीपकः -का -कं. See LIFE-GIVING.

QUICKENING, s. (Of the child in the womb) स्पन्दनं, गर्भचलनं, गर्भस्पन्दनं.

QUICK-LINE, s. तन्मयं, तन्मयकैरु -रं, तन्मयेयः, उष्णलेपः.

QUICKLY, adv. शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, द्रुतं, आशु, सहसा, तूयै, लघु, अविलम्बितं, अविलम्बं, अपलं, द्रुतपदं, अविलम्बितपदं, अरं, शीघ्र or त्वरित or क्षिप्र in comp.; as, 'going quickly,' शीघ्रगः -गा -गं, शीघ्रगामी &c., त्वरितगतिः; 'spoken quickly,' त्वरितोदितः -ता -तं; 'acting quickly,' शीघ्रकारी &c., क्षिप्रकारी &c., आशु-कारी &c.—(Soon, without delay) अचिरं, अचिरात्, सद्यस्,

QUI

आशु, सपदि, अदिति, अविलम्बेन.

QUICKNESS, s. शीघ्रता -त्वं, सत्वरता -त्वं, द्रुतता -त्वं, क्षिप्रता, शीघ्र्यं, त्वर, त्वरयं, अविलम्बः, लघुता, वेगिता.

QUICK-SAND, s. आर्द्रसिकताः *pl.*, नलार्द्रसिकताः, अनूपसिकताः, द्रवसिकताः.

QUICK-SCENTED, a. शीघ्रग्राह्यः -या -यं, तीक्ष्णग्राह्यः &c., सूक्ष्मग्राह्यः &c.

QUICK-SIGHTED, QUICK-EYED, a. शीघ्रदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, तीक्ष्णदृष्टिः &c., सूक्ष्मदृष्टिः &c., सूक्ष्मदर्शी -शीनो -शि (नं), मखरदृष्टिः &c.

QUICK-SIGHTEDNESS, s. सूक्ष्मदर्शिता, दृष्टिसूक्ष्मता, दृष्टितीक्ष्णता, सूक्ष्मदृष्टिः *f.*

QUICKSILVER, s. पारदः, पाट, पारतः, रसः, रसधातुः *m.*, दिव्यरसः, सिद्धधातुः *m.*, रसराजः, रसनाथः, चपलः, सूतः -तं, रेतस् *n.*, दारदः, खलभूतिः *f.*, देहदः, पतङ्गं, खेचर, मृदुनाशकः, रुद्रनं, शिववीर्यं, हर्-पोर्यं, अशोकं, अमर, मुकुन्दः, अचिन्तनः -ता -तं, योगवाही.

QUICK-WITTED, a. शीघ्रबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., तीक्ष्णबुद्धिः &c.

QUIESCENCE, s. ज्ञानता, ज्ञानिः *f.*, निश्चलता, अपचलता, निश्चल्यं, चल-नाभावः, निश्चलभावः, चेष्टानिषृप्तिः *f.*, चेष्टाभावः, निषृप्तिः *f.*, नि-र्वृतिः *f.*, विद्यानः, विद्यानिः *f.*, स्थिरता, सनायानं; 'of mind,' मनः-ज्ञानिः *f.*, सोमनस्यं.

QUIESCENT, a. निश्चलः -ला -लं, अपचलः &c., अपचर -रा -रं, निश्चेष्टः -ष्टा -ष्टं, निवृत्तचेष्टः &c., ज्ञानः -ना -नं, स्थिरः -रा -रं, समाहितः -ता -तं, सुसमाहितः &c., निर्वृतः -ता -तं, निवृत्तः -ता -तं, विरतः -ता -तं.—(In grammar) अनुच्चारितः -ता -तं, लुप्तोच्चार -रा -रं; 'quiescent mark,' विरामः.

QUIET, a. (Not moving) निश्चलः -ला -लं, अपचलः -ला -लं, अपचर -रा -रं, स्थिरः -रा -रं, सुस्थिर &c.—(Calm, not agitated, at rest) ज्ञानः -ना -नं, प्रज्ञानः &c., उपज्ञानः &c., निज्ञानः &c., ज्ञानितः -ता -तं, ज्ञानो -मिनी -मि (नं), सुस्थिरः -रा -रं, स्थिरः -रा -रं, स्वस्थः -स्था -स्थं, अक्षुब्धः -भा -भं, अव्याकुलः -ला -लं, गिराकुलः &c., समाहितः -ता -तं, विद्यानः -ना -नं, निर्वृतः -ता -तं, निवृत्तः -ता -तं.—(Free from wind) निर्वीतः -ता -तं, निवृत्तपातः &c., निवृत्तवायुः -युः -यु.—(Mild, gentle) सौम्यः -न्या -न्यं, सौम्यबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मृदुः -द्वो -द्वु, मन्दः -न्दा -न्दं, अनुग्रहः -या -यं, असाहसिजः -जी -कं, अपचलः -खा -खं.—(Unmolested) निर्विग्रहः -ता -तं, अवि-ग्रहितः -ता -तं, निरुपद्रवः -वा -वं, निरुपग्रहः &c., निष्कलङ्कः -का -कं, अपापः -था -थं, अप्रतिपन्धः -न्या -न्यं, प्रतिपन्धहीनः -ना -नं, स्वस्थः -स्था -स्थं.—(Silent) तूष्णीकः -का -कं, निःशब्दः -न्दा -न्दं, निःशब्दः &c.; 'be quiet!' तूष्णीम्भव, तूष्णीमास्यता, धिरा.

QUIET, s. ज्ञानिः, ज्ञानः, ज्ञानता, प्रज्ञानिः *f.*, उपज्ञानः, निर्वृतिः *f.*, निर्वृ-त्तिः *f.*, विद्यानः, विद्यानिः *f.*, स्वस्थता, स्वास्थ्यं, समाधानं, निरुपद्रवता, उपद्रवभावः, निर्विग्रहा, निरुपग्रवता, प्रतिपन्धहीनता, प्रतिपन्धभावः, निष्कलङ्कत्वं, कलङ्काभावः, निश्चलता, स्थिरता.

TO QUIET, v. a. शब् (c. 10. शमयति -यिह), प्रशम्, उपशम्, शान् or शान् (c. 10. शान्वयति -यिह), अभिशान्, परिशान्, उपशान्, निवृत् (c. 10. चक्षयति -यिह), विरम् (c. 10. रमयति -यिह), निवि-म्रीकृ, निरुपद्रवीकृ, निश्चलीकृ, स्थिरीकृ.

QUIETISM, s. ज्ञानः, ज्ञानिः *f.*, निवृत्तिमार्गः, वैपश्यं. According to the Vedānta system there are six stages of this state, or six duties to be performed by him who practices it, viz. यज्ञा, समाधानं, त्रितिक्षा, उपरतिः *f.*, दमः, ज्ञानः.

QUIETIST, s. वेदान्तो *m. (नं)*, वेदान्तज्ञः, वेदान्तगः, वेदान्तसेवी *m. (नं)*, वेदान्तमार्गी *m. (नं)*, वेदान्ताधिकारी *m.*, निवृत्तमार्गी *m.*

QUIETLY, adv. शान्तं, ज्ञान्ता, स्थिर्यै, निर्वृतिपूर्व, शान्तवत्, अव्याकुलं,

निराकुलं, अशुभं, अशोभेयं, अनुपमं, अपरं, मन्दं, सख्यं, खास्येन, सख्यं, निःशब्दं, नृणां, निश्चलं.

QUIETNESS, *s.* शान्तता, प्रशान्तता, शान्तिः *f.*, स्थिरता, निश्चलता, नैश्चल्यं, अशुभता, अशोभः, अशोभकत्वं. *See* QUIET, *s.*

QUIETUDE, *s.* शान्तिः *f.*, शान्तिः. *See* QUIETNESS, QUIET, *s.*

QUILL, *s.* (Feather) पक्षः, पक्षी; 'for writing' कलमः, लेखनी, खलेखनी.—(Of a porcupine) शल्लो -लं, शलः -लं.—(Of a lute, &c.) रणः, परिवादः, शारिका, कोणः.

QUILT, *s.* तूलिका, तूला -लो, उत्तरप्रच्छदः, उत्तरप्रच्छदः, शयनीयप्रच्छदः, शय्याप्रच्छदः, शय्याच्छादनं, तूलादिनिर्मितः प्रच्छदः, आसन्नं, आसन्नः, संस्तरः, स्तरिता *m.* (नं).

To QUILT, *v. a.* तूलादि निवेशयित्वा निषिष्य (c. 1. -पीयति -पेयितुं) or परिषिष्य or विषिष्य or संषिष्य or सिष्य.

QUINARY, *a.* पञ्चकः -का -कं, पञ्चरूपः -पा -पं, पञ्चाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

QUINCE, *s.* (The tree) श्रीफलः may be used.—(The fruit) श्रीफलं.

QUINDECAGON, *s.* पञ्चदशकोणः -को, पञ्चदशभुजः, पञ्चदशाक्षं -खी.

QUINQUAGESIMA, *a.* त्र्यष्टपुनरुत्पन्नानां त्रयोविंशति पञ्चाशत्तमदिपयः.

QUINQUENNIAL, *a.* पाचवर्षिकः -को -कं, पञ्चवर्षिकः &c., पञ्चवर्षीयः -या -यं, पाचवर्षिकः -को -कं.

QUINSEY, *s.* अष्टमोदकः, पटसर्पः, गव्यमाला, कण्टारोगः.

QUINTESSENCE, *s.* सारः, सारोद्गः, पञ्चमसारः, उत्तमसारः, परमसारः.

QUINTUPLE, *a.* पञ्चगुणः -या -यं, पञ्चविधः -धा -धं, पञ्चाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

QUIP, *s.* (Taunt, sarcasm) छेपः, अवधेयः, व्यन्नता -नं.

QUIRE, *s.* (Band of singers) गायकगणः, गायकपङ्क्तिः.—(Of paper) पञ्चपत्रपिण्डः.

QUIRISTER, *s.* सहगायकः, सहगायकः, गायकगणान्तरः.

QUIRK, *s.* (Fancy) मनोलील्यं, बुद्धिपापस्यं, लहरी, चन्दस्, अलङ्कितः *m.*, दुर्वासना, मृषाचक्रं.—(Taunt) छेपः, अवधेयः.—(Quibble) वाक्चलं, चक्रोक्तिः *f.*

QUIRKISH, *a.* चपलः -ला -लं, लोलः -ला -लं, वाक्चलमयः -यी -यं.

To QUIT, *v. a.* (Give up, abandon) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परि- त्यज्, संत्यज्, हा (c. 3. नहाति, हातुं), विहा, अपहा, अपाहा, प्रहा, विगृह्, उगृह्, अतिगृह्, व्यपगृह्, अपागृह्, उगृह्, प्रोह्, मुष्, विमुष्, रह्, विरह्, परिहृ, वृह्, परिहृह्, विहृह्.—(Depart from) अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विगम्, व्यपगम्, अपया, अपे, व्यपे, अपसृ, प्रस्था, विप्रस्था.—(Clear) शुष्, परिशुष्, मुष्, विमुष्, निष् in caus.—(Perform one's duty) स्वकर्मण्यं or स्वकर्म सम्पद् (c. 10. -पाद- यति -यितुं) or विधा.

QUIT, *a.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः &c., विमोचितः -ता -तं, अणुमुक्तः &c., उत्तरीयः -शी -शं, अयतिर्युक्तः -शी -शं, उपकारमुक्तः &c., शोधितः -ता -तं.

QUITE, *adv.* सर्वथा, सर्वतः, सर्वशः, साकल्येन, सकलं, सम्यक्, अशेष- तः, अशेषः, पर्याप्तं, विश्रुतं, अविश्रुतं, निश्चिन्तं, अमूर्तं, सर्वभावेन.—(To a great degree, very) अति or सु prefixed, अत्यन्तं, अति- शयं -येन; 'quite fresh', अतिनवः -या -यं, अतिस्वच्छः -क्ता -क्तं, अत्यस्फूर्तिः -ता -तं.—(Not quite) ईषदूनः -ता -तं, अत्योनः &c.

QUITS, अत्योनं or परस्परम् अणुमुक्तं *m. du.*, or उपकारमुक्तं.

QUITANCE, *s.* निस्तारः, मुक्तिः *f.*, मोक्षः, निष्कृतिः *f.*, उत्तरणं, मुक्तिः *f.*, शोधनं, अपनयनं; 'from debt or obligation', अणुमुक्तिः *f.*, अणु- मोक्षः, अणुमुक्तिः *f.*, अणुशोधनं, अणुअपनयनं, अणुआपाकरणं, अणुआप- नोदनं, विगणनं; 'of a grudge', विरुद्धिः *f.*

QUITTED, *p. p.* त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., रहितः -ता -तं, विरहितः

&c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, विसर्जितः &c., उन्मिष्टः &c., प्रोन्मिष्टः &c.

QUIVER, *s.* तूणः -णा -णी, तूणीरः, शरधिः *m.*, इषुधिः *m.*, शराश्रयः, वाणाश्रयः, निषङ्गः, अपासङ्गः, उपासङ्गः, तुलसारिणी, रोलिः *f.*; 'having a quiver', तूणी-शिनी &c.; 'carrying one', धृतेषुधिः -धिः -धि, तूणपरः -रा -रं.

To QUIVER, *v. n.* स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), प्रस्फूर्, विस्फूर्, कम् (c. 1. कम्पते -म्पितुं), विहम्, प्रहम्, अभिहम्, स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), परिस्पन्द, वेष् (c. 1. वेपते -पितुं), प्रवेष्, वस् (c. 1. चस्पति -सितुं), विचस्, हल (c. 1. हलति -लितुं), विहल, प्रहल; 'his lips quiver', ओष्ठाधरी स्फुरतः; 'his lip quivers', अपरः स्फुरति; 'his arm quivered', बाहुः पुस्फोर.

QUIVERED, *a.* तूणी-रिनी-यि (नं), धृतेषुधिः -धिः -धि, तूणः -णा -णं.

QUIVERING, *part. or a.* स्फुरन् -रन्ती -रन् (नं), स्फुरितः -ता -तं, प्रस्फुरितः &c., स्पन्दमानः -ना -नं, स्पन्दितः &c., कम्पमानः -ना -नं, प्रकम्पमानः &c., कम्पितः &c., वेपमानः -ना -नं, सक्पन्तः -स्या -म्यं, चक्पलः -ला -लं; 'having a quivering lip', स्फुरिताधरः -रा -रं, प्रस्फुरिताधरः &c., स्फुरदोष्ठी -घिनी &c.

QUIVERING, *s.* स्फुरणं, स्फुरितं, विस्फुरणं, प्रस्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, स्पन्दनं, कम्पनं, वेपनं; 'of the lip', अधरस्फुरणं.

QUIZ, *s.* (Odd fellow) अपहस्यजनः, विलक्षणजनः.—(One who ridicules others) उपहासकः, अवधेयकः, परिहासकृत् *m.*, अवहासकारी *m.*

To QUIZ, *v. a.* अवहस्य (c. 1. -हसति -सितुं), अवहस्य, अवहासभूमिं कृ, अपहासस्वप्नं कृ, अवहास्यदं कृ, अवहास्यदं कृ, अवहासभूमिं कृ, अवधिष्य.

QUOIF, QUOIFFURE, QUOIN, *see* COIF, COIFFURE, &c.

QUOIT, *s.* (Circular ring of iron) चक्रं, लोहचक्रं, लोहचक्रं, अट्टनं; 'game of quoits', चक्रोद्गः.

To QUOIT, *v. a.* लोहचक्राणि धिष्य (c. 6. धिपति, धिष्ये), चक्रोद्गं कृ.

QUONDAM, *a.* पृथः -घी -घं, प्राकृतः -नी -नं. *See* FORMER.

QUORUM, *s.* कार्यनिर्वाहयमसंख्या, कार्यनिर्वाहोपयुक्तसंख्या, कार्यनिर्वाहोचितसंख्या, कार्यनिर्वाहावरसंख्या, कार्यसाधकावरसंख्या.

QUOTA, *s.* उपयुक्तभागः, उपयुक्तभागः, यथायोग्यभागः, यथोचितभागः.

QUOTATION, *s.* (The act) अवतरणं, अवतारणं, उद्धारः, उद्धरणं, उप- न्यासः, उपन्यसनं, of the Vedas श्रुतादानं.—(Passage quoted) उपन्यस्तपात्रं, उद्धृतपात्रं, उपन्यस्तवचनं, उद्धृतलेखः, अवतारितपात्रं, उपनीतपात्रं, प्रमाणाद्यं अनुकल्पोद्धृतम् अनुवादकपात्रं.

To QUOTE, *v. a.* अपनृ (c. 10. -तारयति -यितुं), अवतरणं कृ, उपन्यस् (c. 4. -चस्पति -सितुं), उपन्यासं कृ, उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उद्धारं कृ, प्रमाणाद्यं अनुकल्पोद्धृतम् अनुवादकपात्रम् उद्धृ or उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं).

QUOTED, *p. p.* अवतीर्णः -शी -शं, अवतारितः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रमाणाद्यं उपनीतः -ता -तं.

QUOTH, *v. defect.* Expressed by चाह, उवाच &c.

QUOTIDIAN, *a.* प्रात्यहिकः -को -कं, प्रात्यहिकः &c., रेकाहिकः &c., अन्वाहिकः &c., प्रतिदिनिकः &c., आहिकः &c., पान्थेयुक्तः -क्ता -क्तं; 'fever', प्रात्यहिकज्वरः, अन्थेयुक्तः.

QUOTIENT, *s.* लुभिः *f.*, सामं, फलं, क्षेत्रफलं, भागः.

RABBIT, *s.* शरः, शशकः, लक्षकः, लोमकः -शैकः, मृदुलोमकः; 'its skin', शशोर्कः, शशलोम *n.* (नं), शशचर्म *n.*, शशकाजिनं.

RABBLE, *s.* अन्वजातीयाः *m. pl.*, प्राकृतजनः *m. pl.*, अन्वाः *m. pl.*

RAB

खला: *m. pl.*, हीनवर्णी: *m. pl.*, पृथग्जन: *m. pl.*, अधमजातीया: *m. pl.*, अधमजनसमूहः, नीचजनसमूहः, प्राकृतजनसमूहः.
RABID, *a.* उन्मत्तः -त्ता -त्तं, उन्मादः -दा -दं, उन्मादवान् -वती -वत् (त्), भक्तः -त्ता -त्तं, प्रमदः -दा -दं, चाहुलः -ला -लं; 'a rabid dog,' 'खलकः, खलकः.
RABIDLY, *adv.* उन्मत्तवत्, मत्तवत्, सोन्मादं, उन्मादेन, प्रमदवत्.
RABIDNESS, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, सोन्मादता, प्रमदता. *See* MADNESS.
RACE, *s.* (Lineage) वंशः, सन्ततिः *f.*, सन्तानः, सन्तयः, कुलं, जातिः *f.*, सन्तवायः, गोत्रं, वंशपरम्परा, वंशावलिः *f.*, वंशविततिः *f.*, पुत्रपौत्रादिवंशपरम्परा, तन्तुः *m.*, अभिजनः, प्रवरं, वर्णः, जननं, सन्तकं, समोत्रं; 'human race,' सन्तुष्यजातिः *f.*, नृजातिः *f.*—(A running or course) चर्चय, धावनं, मार्गः; 'horse-race,' अश्वचर्चया, अश्वधावनं, अश्वमार्गः.—(Ginger) गुल्ममूलं.
To RACE, *v. n.* सन्तुष्यस्वनेच्छया धाव् (c. 1. धावति -यितुं), अयाभिगमनेच्छया धाव्, परस्परजिगीमषया धाव्, जघेन धाव्.
RACE-COURSE, *s.* चर्चयभूमिः *f.*, चर्चयस्थानं, धावनभूमिः *f.*, धावनस्थानं.
RACE-HORSE, *s.* जवाधः, जपनः, जवा *m.* (न्), जवाधिकः, धावकः.
RACER, *s.* धावकः, धावनकृत्. *See* RACE-HORSE.
RACK, *s.* (For hay) गवादनी, द्रोणी -यिः *f.*—(Instrument of torture) यातनायन्त्रं, यातनयन्त्रं, प्रमापयन्त्रं.—(Extreme pain) यातना, चतियया, तीव्रवेदना, तीक्ष्णवेदना.
To RACK, *v. a.* यत् (c. 10. यातयति -यितुं), यातनयन्त्रेण यप् (c. 10. व्यथयति -यितुं) or प्रमय् (c. 10. माथयति -यितुं), अत्यन्तं यप् or पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), यातनां कृ.
RACKED, *p. p.* अतिव्यथितः -ता -तं, अतिपीडितः &c., प्रमाथितः &c., प्रमथितः &c.
RACKET, *s.* (Confused noise) कोलाहलः, कलकलः, कलरवः, हल-हलाशब्दः, कालकोलः, रासः, तुमूलं.—(In tennis) गुलिकाताडनी, गुलिकाप्रक्षेपणी, गुलिकाप्रक्षेदनी, गुलिकाप्रक्षेपणयष्टिः *m.*, गुलिकाप्रक्षेदयन्त्रं.
RACKETY, *a.* कोलाहलकारी -रिणी -रि (न्), तुमूलकारी &c., तुमुली &c.
RACY, *a.* रमिकः -का -कं, रसी -सिनी -सि (न्), रसवान् -वती -वत् (त्), सरसः -सा -सं, सुरसः &c., तीक्ष्णरसः &c., उग्ररसः &c.
RADIANCE, **RADIANCY**, *s.* प्रभा, दीप्तिः *f.*, तेजस् *n.*, उज्ज्वलता, प्रकाशता, लविः *f.*, उद्भासः, भाजिष्णुता, धर्मैरदिमः *m.* *See* BRIGHTNESS, BRILLIANCY, LUSTRE.
RADIANT, *a.* देदीप्यमानः -ता -नं, प्रकाशमानः &c., द्योतमानः &c., दीप्तिमान् -मती -मत् (त्), प्रदीप्तिमान् &c., प्रभावान् &c., सुप्रभः -भा -भं, तेजोमयः -यी -यं, कान्तिमान् &c., किरणमयः -यी -यं, मरीचिमाली -लिनी -लि (न्), विशदः -दा -दं. *See* BRIGHT, BRILLIANT, LUSTROUS.
RADIANTLY, *adv.* अतितेजसा, सुप्रभं, उज्ज्वलं, सुप्रकाशं.
To RADIATE, *v. n.* न्स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), किरण (nom. किरणायते), दीप् in freq. (देदीप्यते), वज्रम् (nom. वज्रायते), अंशु (nom. अंशुयति), किरणरूपेण स्फुर्, किरणान् पत् (c. 10. पातयति -यितुं).
RADIATION, *s.* किरणस्फुरणं, रश्मिस्फुरणं, अंशुपातनं, किरणपातनं, रश्मि-विकिरणं, अंशुविकिरणं, दीप्तिविकिरणं.
RADICAL, *a.* (Original, fundamental) मौलिकः -की -कं, मौलः -ली -लं, मूलिकः -की -कं, मूली -लिनी -लि (न्), वास्तवः -वी -वं.—(Natural) स्वाभाविकः -की -कं, प्राकृतिकः &c., स्वाभावजः -जा -जं, मातृकः -की -कं.—(Primitive) मूलिकः &c., *see* the word.
RADICALLY, *adv.* नूलतः, चामूलं, समूलं, स्वाभावतः, जातितः.

RAH

To RADICATE, *v. a.* मूलतो रुह् in caus. (रोपयति -यितुं) वद्धमूलं -लां कृ.
RADISH, *s.* मूलकः -कं, कन्दमूलं, सेकिनं, पाटीरः, पटीरं, हरिषणं, हरिषण्यः.
RADIUS, *s.* (Of a circle) चित्र्या, व्यासार्धं, व्यासार्धरेखा, कर्कटः.—(Of the equator) भूकर्णः.—(Of a wheel) चरं.
RATE, *s.* अधमजातीया: *m. pl.*, हीनवर्णीः, सन्तुष्यजातीया: &c. *See* RABBLE.
RAFFLE, *s.* गुटिकापातः, महामूल्यद्रव्यप्रापणार्थं गुटिकापातनं.
To RAFFLE, *v. n.* महामूल्यद्रव्यप्रापणार्थं गुटिका: पत् (c. 10. पातयति -यितुं).
RAFT, *s.* उदुपः -पं, तरणः -खी, तरणिः *m.*, अ्रवः, अ्रवाका, तराटः, तरत् *n.*, तरिः *m.*, तारखः, यहिनं, वारिरयः, कोलः, मेलः -लकः, होडः.
RAFTER, *s.* गृहस्थूणा, वेश्मस्थूणा, पटलस्थूणा, स्थूणा, पटलकाष्ठं, पटलदारुः *m.*, गृहदारुः *m.*, गृहकाष्ठं, दीर्घस्थूणा, दीर्घकाष्ठं, दीर्घदारुः *m.*
RAG, *s.* (Piece of tattered cloth) वस्त्रखण्डः, जीर्णवस्त्रखण्डः, जर्जर-वस्त्रखण्डः, पटखण्डः, चीरं, चीवरं, कर्पटः, कन्पा, लककं, करः.—(Ragged garment) जीर्णवस्त्रं, जर्जरवस्त्रं; 'dressed in rags,' *see* RAGGED; 'a bundle of rags,' चीरसमूहः, करोट्टरः.
RAGAMUFFIN, *s.* चीरवासा: *m.* (स्), कर्पटी *m.* (न्), राटः, धूर्तः, अधमजातीयः.
RAGE, *s.* (Great anger, fury) क्रोधः, कोपः, प्रकोपः, अतिक्रोधः, अतिकोपः, क्रोधावेशः, कोपावेशः, संरम्भः, प्रतिरम्भः, संरम्भता, अमर्षः, क्रुप् *f.*, उग्रता -त्वं, रीटं -ट्रता, चरदता, उग्रदता, रागः, अतिरागः, उन्नायः, सन्नायः, कोपाकुलता, प्रतिपः; 'in a rage,' संरम्भः -अ -अं, संरम्भी -म्भिणी &c., क्रुद्धः -द्धा -द्धं, क्रोधी -धिनी &c., जातक्रोधः -धा -धं, कोपाकुलः -ला -लं, जातमर्षः -र्षा -र्षं, क्रोधाविष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Violence, vehemence) संरम्भः, उग्रता, तीक्ष्णता, अतितीक्ष्णता, तीक्ष्णं, रीटता, तीव्रता, तिग्मता.—(Agitation) घोषः, व्याघोषः, वेगः, अतिघोषः.
To RAGE, *v. n.* (Be angry) क्रुप् (c. 4. क्रुध्यति, क्रोद्धं), संक्रुप्, रुप् (c. 4. रुष्यति, रोषितुं), क्रुप् (c. 4. कुष्यति, कोषितुं), प्रक्रुप्, क्रोधाकुलः -ला -लं भू, कोपाकुलः -ला -लं भू, संरम्भः -अ -अं भू, संरम्भी भू.—(Become violent or intense) उग्रतरः -रा -रं भू, तीक्ष्णतरः -रा -रं भू, रीटतरः -रा -रं भू, रीटभी, तिग्मतरः -रा -रं भू, भृश (nom. भृशायते), उग्रदः -ग्दा -ग्दं भू, द्युभ् (c. 4. द्युष्यति, द्योभितुं).
RAGEFUL, *a.* क्रोधी -धिनी -धि (न्), क्रोधान्वितः -ता -तं, कोपान्वितः &c., कोपाकुलः -ला -लं, कोपी &c., संरम्भी &c., सकोपः -पा -पं.
RAGGED, *a.* जर्जरः -रा -रं, जर्जरीकः -का -कं, जीर्णः -णी -णं, दिन्नः -न्ना -न्नं, विच्छिन्नः &c., विषमधारः -रा -रं; 'ragged garment,' जीर्णवस्त्रं, जर्जरवस्त्रं, दिन्नवस्त्रं, भिद्युसंघाटी *m.* (न्), कर्पटः, चीरं, चीवरं, कन्पा; 'dressed in ragged garments,' चीरवासाः -साः -सः (स्), कर्पटधारी -रिणी -रि (न्), कर्पटिकः, चीवरी &c.
RAGGEDNESS, *s.* जर्जरता, जर्जरीकता, जीर्णता, दिन्नवस्त्रता, दिन्नता.
RAGING, *part. or a.* उग्रः -ग्रा -ग्रं, रोषणः -खा -खं, वेगी -गिनी -गि (न्), महावेगः -गा -गं, उदीर्णवेगः &c., संरम्भी &c., संरम्भः -अ -अं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः -त्रा -त्रं, चरदः -ग्दा -ग्दं, उग्रदः &c.
RAGMAN, *s.* चीरव्यापारी *m.* (न्), चीरविक्रेता *m.* (न्), 'चिन्नवस्त्रव्यापारी.
RAGOUT, *s.* मिष्टान्नं, सयन्ननाहारं, व्यन्ननं, उपस्कारः.
RÁHU, *s.* (The ascending node, fabled as a demon, the son of Singhiká, with the tail of a dragon. His head was cut off by Vishnu, at the churning of the ocean; but being immortal, by having tasted the amrit, the head and tail retained their separate existence, and were transferred to the stellar sphere. The head, or Ráhu, became the cause of eclipses, by endeavouring at various

-रिक्त), लाम्पट्यं कृ. व्यभिचर, भोगासक्तः-क्ता-क्तं भू. विपयासक्तः &c. भू.
RAKISH, *a.* व्यसनो-निनी-नि (नृ), व्यसनीयः-या-यं, लाम्पटिकः-क्री-
-कं, लाम्पटसभावः-चा-यं, व्यभिचारी &c., देवः-का-कं. See
DISSOLUTE, LIBERTINE.

RAKISHNESS, *s.* व्यसनिता, व्यभिचारः, लाम्पटता. See LIBERTINISM.
To RALLY, *v. a.* (Restore to order troops thrown into confusion)

पिभ्रलसैन्यान् or विद्रुतसैन्यान् or भग्नयूहसैन्यान् पुनर् यूहीकृ or
यूह (c. 1. -जहते-हितुं) or पुनः समूहीकृ or पुनर् यूहक्रमेण रच,
पुनः संग्रहः—(Jest, banter) अचहस्, अपहस्, अचहासभूमिं कृ, अच-
क्षिप्, मुखरीकृ.

To RALLY, *v. n.* (Recover order) पुनर् यूहीभू or समूहीभू.—(Re-
cover strength) पुनर् चलं लभ् (c. 1. लभते, लब्धुं), समुत्था (c. 1.
तिष्ठति-पातुं, rt. स्वा), प्रत्यागच्छ (c. 2. -अस्ति-तुं), पुनः स्वस्वः-
-स्वा-स्वं भू.

RAM, *s.* (Male sheep) मेघः, उरभः, मेघः, मेघः, मेघः-रुद्रकः, मेघः,
अभिः *m.*, रुद्रकः, ऊर्ध्वः *m.*, उरभः-अकः, रोमशः, लोमशः, वृषाः *m.*,
मेघः, रुद्रः *m.*, सम्फालः, संस्फालः.—(Battering ram), see the
word.—(The sign aries) मेघः.

To RAM, *v. a.* चलान् or चलेन निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं) or प्रविश,
अतिचलेन निविश, अतिचलेन प्रगुह् (c. 6. -गुहति-गोत्रुं), अतिचलेन
ताडयित्वा निविश or अन्तः प्रविश or सघाप् (c. 1. -वाधते-धितुं) or
सम्पीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं).

RĀMA, *s.* The name common to three incarnations of Vishnu,
viz. 1. Paraśu Rāma, or Rāma with the axe, the sixth
avatār or incarnation of Vishnu. He was a Brahman,
the son of the holy sage Jamadagni, and born at the begin-
ning of the second or Treta age, for the purpose of
repressing the tyranny, and punishing the violence of
the Kshatriya or military tribe. He appears to typefy
the class of Brahmans, and their contest with the Ksha-
triyas. Some of his names are परशुरामः-मकः, परशुपदः, पशुरामः,
जमदग्निपुत्रः, जमदग्न्यः. 2. Rāmachandra or the moon-like
Rāma, the seventh incarnation of Vishnu. He was
born into the world as the son of Daśaratha, king of
Oude, and great grandson of Raghu, at the close of the
second or Treta age, for the purpose of destroying the
demons who infested the earth, and especially Rāvana, the
Daitya sovereign of Ceylon. His names are रामचन्द्रः,
रघुनन्दनः, रघूदहः, रघुवरः, रघुनाथः, राघवः, राघवादिः *m.*, राघव-
जित् *m.*, दशस्यजित् *m.*, मखचाता *m.* (नृ), रामभद्रः. 3. Balarāma,
or the strong Rāma, according to some the eighth incar-
nation of Vishnu. He was born at the end of the Dwā-
para, or third age, as the seventh son of Vasudeva and
Devakī, and therefore elder brother of Krishna, but was
transferred from the womb of Devakī to that of Rohini
the other wife of Vasudeva. Hence one of his names
सङ्कर्षणः. He is sometimes regarded as an incarnation
of the serpent Ananta or Śeṣha, and hence called, अनन्तः,
जेषः. His other names are बलरामः, बलदेवः, बलभद्रः, बलः,
बललः, हलामुषः, हलभृत् *m.*, हली *m.* (नृ), नीरपाणिः *m.*, कृष्ण-
ग्रजः, अय्युतायजः, प्रियन्धुः *m.*, मधुप्रियः, मुष्टिकान्तकः, गुप्तचरः, रेवती-

रमणः, रेवतीशः. See BALARĀMA.

To RAMBLE, *v. n.* इतस्ततो भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रगितुं) or परिभ्रम् or
विहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) or पर्यट् (c. 1. -सटति-टितुं), इतस्ततो भ्रमणं
कृ or परिभ्रमणं कृ, विहारं कृ.

RAMBLE, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, विहारः, विहरणं, पर्यटनं, इतस्ततो विहारः,
इतस्ततो भ्रमणं.

RAMBLER, *s.* विहारी *m.* (नृ), परिभ्रमकः, भ्रमणकारी *m.* (नृ), भ्रमणकृत् *m.*

RAMBLING, *s.* इतस्ततो विहारः or विहरणं or भ्रमणं. See RAMBLE.

RAMIFICATION, *s.* (Small branch) उपशाखा, युद्धशाखा, मूक्षशाखा,
मूलखण्डः.—(State of having many branches) बहुशाखत्वं,
मूक्षशाखावाहुत्वं.

RAMIFIED, *p. p.* बहुशाखी-खिनो-खि (नृ), शाखी &c., सजायः-खा-
-रं, मूक्षशाखामयः-यो-यं, उपशाखामयः &c., बहुशाखाविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

To RAMIFY, *v. a.* बहुशाखीकृ, उपशाखारूपेण पृथक्कृ or विभिद्.

To RAMIFY, *v. n.* शाखा (nom. शाखायते), मूक्षशाखारूपेण विसृ in
pass. (-स्तीर्यते), उपशाखारूपेण भिन्नीभू or विभिद् in pass. or
विचिद् in pass.

RAMIFYING, *part.* शाखी-खिनो-खि (नृ), शाख्यः-ख्या-ख्यं. See
RAMIFIED.

RAMMER, *s.* मुहरः, दीर्घमुहरः, पनः, दीर्घपनः, ताडनी.

RAMMISH, *a.* उग्रगन्धः-न्धा-न्धं, तीक्ष्णगन्धः &c., उग्रगन्धिः-न्धिः-न्धि.

RAMMISHNESS, *s.* उग्रगन्धत्वं, तीक्ष्णगन्धत्वं, उग्रत्वं, दीर्घगन्धिः *m.*

RAMOUS, *a.* शाखी-खिनो-खि (नृ), शाख्यः-ख्या-ख्यं, कायदीरः-रा-रं.

To RAMP, *v. n.* मु (c. 1. प्रवते, प्रोत्तुं), वल्, नृत्, क्रौड्, विस्फुल्.

RAMP, *s.* प्रवः-वनं, प्रुतं, यत्नितं, कम्पः-म्पा, उल्लुतं, उल्लालः.

RAMPANCY, *a.* अतिवृद्धिः *f.*, उत्तेकाः, उद्रेकाः, मर्यादातिक्रमः, अपरिमितता
अतिरिक्तता, अतिक्रमः, उत्क्रमः, आपिच्यं.

RAMPANT, *a.* अतिरिक्तः-क्ता-क्तं, उद्विक्तः &c., उत्तितः &c., मर्यादातीतः
-ता-तं, अतिक्रान्तमर्यादः-दा-दं, उत्क्रान्तमर्यादः &c., अतिमर्यादः &c.,
अपरिमितः &c.

RAMPART, *s.* प्राकारः, वप्रः, चयः, भूलिकेदारः, भूलिकुट्टिमं, प्रगखी.

RAMROD, *s.* चूर्णसंहननी, चूर्णसम्पीडनी, चूर्णप्रणोदनी, चूर्णप्रणोदकदण्डः,
आग्नेयनाडीसत्तदो लोहदण्डः स च नाडीमुखनिविष्टो भूत्वा आग्नेयचूर्णगु-
लिकादि संहतो करोति.

RANCID, *a.* उग्रगन्धः-न्धा-न्धं, उग्रगन्धिः-न्धिः-न्धि, उग्ररसः-सा-सं,
तीक्ष्णरसः &c., विरसः &c., कुरसः &c., पर्युषितः-ता-तं.

RANCIDNESS, RANCIDITY, *s.* उग्ररसत्वं, तीक्ष्णरसत्वं, विरसता, वैरस्यं कुरसता.

RANCOR, *s.* अतिद्वेषः, द्रोहबुद्धित्वं, अतिद्रोहः, दीर्घद्वेषः, अतिमात्सर्यं,
अतिमत्सरता, विपपूर्णाता, दंशः, दंशशीलता, अतिदंशः-निपांसा. See
MALIGNITY, MALICE.

RANCOROUS, *a.* अतिद्वेषी-मिणी-मि (नृ), दीर्घद्वेषी &c., दंशी &c., अति-
दंशी, दंशशीलः-ला-लं, द्रोहबुद्धिः-द्धिः-द्धि, अतिद्रोही-हिणी &c.,
अतिमत्सरी &c., निपांसुः-सुः-सु, विपहृदयः-या-यं, विपपूर्णाः-खा-रं.
See MALIGNANT.

RANCOROUSLY, *adv.* अतिद्वेषेण, सद्रोहं, अतिद्रोहेण, सदंशं, सविषं.

RANDOM, *a.* सन्धानहीनः-ना-नं, सन्धानरहितः-ता-तं, अभिसन्धिहीनः
&c., अभिसन्धानहीनः &c., आकस्मिकः-यी-कं, आगन्तुकः-का-कं,
अनियमितः-ता-तं, अनियतः-ता-तं, अनिरूपितः &c., अयत्नितः &c.,
नियन्त्रणः-णा-णं, यादृच्छिकः-की-कं, आपतिकाः &c., दैवागतः-ता-
तं, दैवोपस्थितः &c., अकस्मादुपस्थितः &c., अकस्मादागतः &c., अक-
स्मादुत्पन्नः-का-कं, अकस्मात्कृतः &c., अशृङ्खलः-ला-लं; 'at random.'

RAP

RAPID, a. शीघ्रः-घ्रा-प्रं, त्वरितः-ता-तं, सत्वरः-रा-रं, त्वरान्वितः-ता-तं, द्रुतः &c., क्षिप्रः-प्रा-प्रं, तूष्णीः-शी-शं, वेगवान्-वती-वत् (न्), महावेगः-गा-गं, शीघ्रगः-गा-गं. See QUICK, SWIFT.

RAPIDITY, RAPIDNESS, s. शीघ्रता, त्वरा, सत्वरता, द्रुतता, शीघ्र्यं, वेगः, महावेगः, क्षिप्रता, त्वरम् *n.*, तूष्णीता. See QUICKNESS, VELOCITY.

RAPIDLY, adv. शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, द्रुतं, अश्विनिम्, महावेगेन, शीघ्र in comp.; 'going rapidly,' शीघ्रगामी-मिनी &c.

RAPIER, s. छुद्रखड्गः, छुद्रकृपाणः, कृपाणः, निस्त्रिंशः.

RAPINE, s. लुण्ठनं, लुण्ठा, लुण्ठनं, अपहरः-रणं, मुद्देनापहारः-रणं, हरणं, उपद्रवः, विप्रवः, हठः. See PILLAGE, PLUNDER.

To RAPINE, v. a. लुण्ठ, अपद्रु, उपद्रु. See To PILLAGE, PLUNDER.

RAPPER, s. ताडयिता *m.* (न्), ताडकः, प्रहसता *m.* (न्).

RAPT, a. हर्षमोहितः-ता-तं, सम्मोहितः &c., परमदृष्टः-ष्टा-ष्टं, परमानन्दितः-ता-तं, हर्षोन्मत्तः-ता-तं, आनन्दमत्तः &c., मत्तः &c.

RAPTURE, s. परमहर्षः, परमानन्दः, आनन्दः, आनन्दहर्षः, हर्षसम्मोहः, आनन्दमोहः, मोहावस्था, आनन्दवेशः, आह्लादवेशः, हर्षवेशः, परमसुखं, ब्रह्मसुखं, ब्रह्मानन्दः, प्रहर्षः, प्रमदः, उन्मदः, मादः, हर्षोन्मत्ता, हर्षोन्मादः, रोमहर्षः, पुलकितत्वः; 'to feel rapture,' अत्यन्तं हर्ष or प्रहर्ष.

RAPTURED, a. हर्षमोहितः-ता-तं. See ENRAPTURED, ECSTASIED.

RAPTUROUS, a. मादनः-ना-नं, उन्मादनः &c., मोहनः &c., परमानन्ददः-दो-दं, परमानन्दकरः-रा-रं, परमहर्षदः &c., सपुलकः-का-कं. See ECSTATIC.

RAPTUROUSLY, adv. सपरमानन्दं, परमहर्षेण, परमाह्लादेन, समदं.

RARE, a (Not frequent, scarce) विरलः-ला-लं, विरलागतः-ता-तं, दुर्लभः-भा-भं, दुर्लभ्यः-भ्या-भ्यं, दुष्प्रापः-पा-पं, दुष्प्राप्यः-प्या-प्यं, अलभ्यः-भ्या-भ्यं, अप्राप्यः &c., असाधारणः-खा-खं, असामान्यः-न्या-न्यं, अप्रसिद्धः-द्धा-द्धं, छात्रिक्तः-क्ती-क्ते, कादाचित्कः &c., काहिचिक्तः &c., चिरचेष्टितः-ता-तं. (Unusually excellent) परमोत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, अत्युत्कृष्टः &c., सद्योत्कृष्टः &c., परमः-ना-नं, उत्तमः &c., अत्युत्तमः &c., अद्भुतः-ता-तं, अतुल्यः-त्या-त्यं, अपूर्वः-ध्वा-ध्वं, सौन्दर्य-विरलः-ला-लं. (Thin, not dense) सूक्ष्मः-स्त्रा-स्त्रं, अघनः-ना-नं.

RAREFACTION, s. तापप्रयुक्तसूक्ष्मता-त्वं, तापजनितसूक्ष्मता, सूक्ष्मता, सौहृदं. (The act) सूक्ष्मीकरणं.

RAREFIED, p. p. सूक्ष्मः-स्त्रा-स्त्रं, सूक्ष्मीभूतः-ता-तं, सूक्ष्मीकृतः &c.

To RAREFY, v. a. सूक्ष्मीकृ, सूक्ष्मं-स्त्रां कृ, सूक्ष्मतां कृ or जन्.

To RAREFY, v. n. सूक्ष्मीभू, सूक्ष्मः-स्त्रा-स्त्रं भू, सूक्ष्मतरः-रा-रं भू.

RARELY, adv. विरलं, वैरल्येन, छात्रिक्तं, कादाचित्कं, काहिचित्कं, यपाकचाच, कथमपि, दुर् in comp.; as, 'rarely to be met with,' दुर्लभः-भा-भं, दुष्प्रापः-पा-पं.

RARENESS, s. (Infrequency, scarceness) विरलता-त्वं, वैरल्यं, दीर्घभ्यं, दुर्लभता, दुर्लभ्यता, अप्रसिद्धता-त्वं, दुष्प्राप्यत्वं, असाधारणता, असाधारणता, छात्रिक्तता-त्वं. (Unusual excellence) अत्युत्कृष्टता, परमोत्कृष्टता, सद्योत्कृष्टता, उत्तमता, अतुल्यता, अपूर्वता. (Thinness) सूक्ष्मता, सौहृदं.

RARITY, s. (Scarceness), see the last. (Rare thing) दुर्लभवस्तु *n.*, दुर्लभद्रव्यं, उत्कृष्टद्रव्यं, कीर्तकं कीर्तुहलं.

RASCAL, s. धूर्तः, दुर्जनः, दुरात्म *m.* (न्), दुर्वृत्तः, कृष्णकर्मा *m.* (न्), खलः, अधमवृत्तिः *m.*, दुष्टजनः, पापात्मा *m.*, जघन्यवृत्तिः *m.*, नीचवृत्तिः *m.*, अपकृष्टवृत्तिः, पापिष्ठः, शठः, दुष्कर्मा *m.*

RASCALITY, s. धूर्तता, दुर्जनता-त्वं, दीर्घभ्यं, दुरात्म्यं, दुरात्मत्वं, दुर्वृत्तत्वं, खलता, दुष्टता, पापिष्ठता-त्वं, शठता, जघन्यता, अपकृष्टता, अधमवृत्तित्वं, नीचवृत्तित्वं, चक्षुः.

RAT

RASCALLY, a. दुर्वृत्तः-त्ता-तं, पापिष्ठः-ष्टा-ष्टं, अधमवृत्तिः-त्ति-त्ति, जघन्यवृत्तिः &c., शठः-ठा-ठं, कापटिकः-की-के, दुष्टः-ष्टा-ष्टं.

To RASE, v. a. (Grazed) घृप् (c. l. घर्षति-विर्तुं). See To RAZE.

RASH, a. अविमृश्यकारी-रिणी-रि (न्), असमोक्ष्यकारी &c., अविचार्य-कारी &c., साहसी &c., साहसिकः-की-के, जालः-ला-लं, गमकारी &c., प्रमत्तः-त्ता-तं, अपरिणामदर्शी &c., अदूरदर्शी &c., असावधानः-ना-नं, अविचारो &c. (Of measures) अविचार्य कृतः-ता-तं, अविमृश्य कृतः &c., अविचारपूर्वः-ध्वा-ध्वं, असमोक्षापूर्वः &c., अनवेक्षापूर्वः &c.

RASH, s. (Eruption) दद्रुः *m.*, खर्जः *f.*, उदरः, स्फोटोत्पत्तिः *f.*, विस्फोटः, वरटी, रक्तवरटी, रक्तस्फोटोत्पत्तिः *f.*, रक्तस्फोटः.

RASHER, s. (Of bacon) वनूरखरदः, वनूरखेदः, शूकरमांसखरदः.

RASHLY, adv. अविचार्यं, असमोक्ष्य, अविमृश्य, सहसा, अनवेक्षया, अविचारेण, अविचारपूर्व, असमोक्षापूर्व, अनवेक्षापूर्व, दूर्धातु, दूर्पेण.

RASHNESS, s. अविमृश्यकारिता-त्वं, असमोक्ष्यकारिता-त्वं, अविचार्यकारिता, गमकारित्वं, साहसं, साहसिकत्वं, विपमसाहसं, दुःसाहसं, अविचारः, अविचारिता, अनवेक्षा, असमोक्षा, अविचेकः, असावधानता, अपरिणामदर्शनं, मदः, दूर्पः; 'of youth,' प्रौढनदर्वः.

RASP, s. घर्षणी, घर्षणयन्त्रं, निर्घर्षणकः, घर्षकः, आपट्टकः.

To RASP, v. a. पृष्ठीकृत्यलेखेण घृप् (c. l. घर्षति-विर्तुं).

RASPBERRY, s. काटकगुल्मफलं, काटकस्तम्भफलं.

RASPED, p. p. पृष्ठीकृत्यलेखे घर्षितः-ता-तं, आपट्टितः &c.

RASURE, s. (Scraping) घर्षणं, उन्नेसनं, तद्यणं. See ERASURE.

RAT, s. उन्दुरः *m.*, उन्दरुः *m.*, उन्दरः, इन्दुरः, इन्दुरुः *m.*, मूषिकः-का, मुषकः-का, मूषी *m.*, (न्), मूषीकः-का, आरुः *m.*, विलेशयः, चक्रदन्तः, तुदुमः, धान्यारिः *m.*, महिन्धकः, साखनिकः; 'swarm of rats,' आरुत्यः; 'rat-hole,' मूषिकविवरं, आरुविलं, मूषिकोत्कटः.

To RAT, v. n. (Desert one's party and go over to the opposite) स्वपक्षं त्यक्त्वा अन्यपक्षम् or विपरीतपक्षम् आश्रितुं (c. l. -अपति-विर्तुं).

RATABLE, a. शुल्कयोग्यः-ग्या-ग्यं, करयोग्यः &c., शुल्कस्थानः.

RATAN, s. वेतसः, कीचकः, वेणुः *m.*, चैत्रः-चं, वंशः, यानीरः, चञ्चलः, भेदी *m.* (न्) क्षेदिकः.

RAT-CATCHER, s. मूषिकघाती *m.* (न्), मूषिकघ्राही *m.*, आरुघातः-तकः.

RATE, s. (Price) मूल्यं, अर्थः. (Degree of price or value) अर्थवलापलं, मूल्यवलापलं, मूल्यप्रमाणं, अर्थपरिमाणं, अर्थप्रमाणं; 'market rate,' आपणिकः. (Proportion, degree) प्रमाणं, परिमाणं, मानं, मितिः *f.*, परिमितिः *f.*; 'at the rate of,' प्रमाणेन-उत्तम्. (Degree of velocity) वेगः, गतिः *f.*, गतिप्रमाणं, गतिमानं, गतिमितिः *f.*; 'rate of the velocity of light,' प्रकाशकिरणगतिमितिः *f.*; 'at a quick rate,' द्रुतगत्या, लघुगत्या, द्रुतपदं. (Settled allowance) निरूपितमूल्यं, नियतमूल्यं, परिमितमूल्यं. (Tax, assessed sum) शुल्क-त्वं, करः, देयं, याज्ञं. (At any rate) तावत्.

To RATE, v. a. (Set a value on, fix the value) मूल्यं निरूप (c. l. -रूपयति-विर्तुं), अर्थं निरूप, अर्थवलापलं निरूप or निर्णी, अर्थपरिमाणं निरूप, मूल्यप्रमाणं निरूप, द्रव्यादिमूल्यं निरूप or त्या in caus., अर्थं संस्था in caus. (-स्थापयति-विर्तुं), अर्थसंस्थापनं कृ, मूल्यनिर्णयं कृ, मूल्यनिरूपणं कृ. (Fix the magnitude or proportion) प्रमाणं or परिमाणं निरूप or निर्णी, प्रमाणनिरूपणं कृ, प्रमाणनिर्णयं कृ. (Chide, scold) निन्द (c. l. निन्दति-विर्तुं), उपालम्ब (c. l. -लम्बते-लम्बु) भर्त्स.

RATED, p. p. निरूपितमूल्यः-त्या-त्यं, निर्णीतमूल्यः &c., संस्थातः-ता-तं,

संन्यासितः &c., परिसंख्यातः &c.—(Chid) निन्दितः -ता -तं, उपा-
लम्भः -ता -तं.

RATHLE, *adv.* (Preferably) वरं usually followed by न च or न
पुनर् as 'rather death than poverty,' वरं मृत्युर् न च दारिद्र्यं.
The root धिप् with वि may be used to express the sense
of 'rather,' as 'rather death than dishonour,' अपमानात्
प्राणत्यागो विधिष्यते or the sense may be expressed by some
other construction, as 'I would rather that the sons of
Dhṛitarāshtra should kill me in the battle,' यदि मां धर्म-
राष्ट्र रणे हन्तुं तन् मे क्षेमतरं भवेत्. *See* PREFERABLE, PRE-
FERABLY.—(Somewhat, a little) द्रैपत्, किञ्चित्, किमपि; 'rather
less,' द्रैपदुः -ना -नं, किञ्चिद्वदुः -ना -नं.

RATI, *s.* (The wife of Kāmadeva the god of love) रतिः *f.*, का-
मयन्ती, कामप्रिया, कामकला, स्तरप्रिया, कामिः *f.*, रागलता. प्रीतिः *f.*,
रेवा, मायावती, केलिकला.

RATIFICATION, *s.* सत्पाकृतिः *f.*, सत्पाकरणं, सत्पापनं, सत्यद्वारं, सत्यकरणं,
दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संस्तम्भः, निश्चयकरणं, निश्चितकरणं.

RATHIED, *p. p.* सत्पाकृतः -ता -तं, दृढीकृतः -ता -तं, स्थिरीकृतः &c.

RATHIER, *s.* सत्पाकृतिः, सत्यकारी *m.* (नं), सत्यद्वारी *m.*, दृढकारी *m.*,
स्थिरीकारी *m.*, निश्चयकारी *m.*, संस्तम्भकारी *m.*

To RATIFY, *v. a.* सत्पाकृ, सत्यं -तां कृ, सत्य (nom. in caus. सत्पाप-
यति -यितुं), दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं), निश्चयं कृ,
संस्तम्भं (c. 5. -स्तम्भोति -स्तम्भितुं, c. 10. -स्तम्भयति -यितुं).

RATING, *s.* (Chiding) निन्दा, भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, उपालम्भः.

RATIO, *s.* प्रमाणं, मानं, परिमाणं, क्रमः. *See* PROPORTION.

TO RATIOCINATE, *v. n.* विचारं कृ, विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), विचर्कं कृ.

RATIOCINATION, *s.* विचारः -रणं, विचर्कः -र्कं, तर्कविद्या, तर्कज्ञानं.

RATION, *s.* जाहारभानः, आहारोऽंशः, निरुपिताहारोऽंशः.

RATIONAL, *a.* (Having the faculty of reasoning) ज्ञानशक्तिः -का
-कं, ज्ञानशक्तिसम्पन्नः -न्ना -न्नं, चिच्छक्तिः &c., सचेतनः -ना -नं,
सचेताः -ताः -तः (स्), बुद्धिजीवी -विनी -वि (न्), तर्कशक्तिः &c.,
तर्कशक्तिसम्पन्नः -न्ना -न्नं, गज्ञानः -ना -नं, बुद्धिमान् -मती -मत् (न्),
तर्कज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.—(Agreeable to reason) युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः
&c., यथायुक्तः &c., यथायोग्यः -ग्या -ग्यं, यथोचितः -ता -तं, न्यायः
&c., युक्तिसिद्धः -द्धा -द्धं, न्यायसिद्धः &c., न्यायानुसारी -रिणी
&c., यथार्थः -र्था -र्थं, युक्तिमान् &c., सयुक्तिकः -का -कं, उपपत्तिमान्
&c., उपपन्नः -न्ना -न्नं, तर्कविद्यानुसारी &c.

RATIONALE, *s.* (Detailed account of principles) उपपत्तिः *f.*

RATIONALISM, *s.* हेतुवादः, कारणवादः, हेतुदर्शीनं, हेतुकत्वं.

RATIONALIST, *s.* हेतुवादी *m.* (नं), कारणवादी *m.*, हेतुदर्शी, हेतुकः.

RATIONALITY, RATIONALNESS, *s.* (Power of reasoning) ज्ञानशक्तिः *f.*,
चिच्छक्तिः *f.*, तर्कशक्तिः *f.*—(Reasonableness) युक्तता, युक्तिः *f.*, उप-
युक्तता, युक्तिसिद्धता, न्यायसिद्धता.

RATIONALLY, *adv.* युक्तं, यथायुक्तं, न्यायतः, न्यायानुसारेण, तत्तानुसारेण
-रतः, उपपन्नं, यथोचितं, युक्तितः, यथार्थं, तर्कविद्यानुसारेण.

To RATTLE, *v. n.* कण् (c. 1. कणति -णितुं), शिञ्ज् (c. 2. शिञ्जते, c. 1.
शिञ्जते -जिञ्जते), विशिञ्ज्, ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं), स्तन् (c. 1. स्तनति
-नितुं), खन् (c. 1. खनति -नितुं), विरु (c. 2. -रौति -रवितुं), कण्-
कण (nom. कणकणायते), कण्कन (nom. कण्कनायते), कण्कनं कृ,
(83) कण्कना (nom. कण्कनायते), कण्कितं कृ, शिञ्जितं कृ, कण्कणशब्दं कृ.—
(Utter words in a clattering manner) जल्प, चटचटशब्दं कृ,

चटचट (nom. चटचटायते), कटकट.

To RATILE, *v. a.* ध्वन् in caus. (ध्वनयति, ध्वानयति -यितुं), कण् in
caus., खन् in caus., स्तन् in caus., शिञ्ज् in caus.

RATTLE, *s.* (Rattling noise) कण्कितं, कण्कनं, स्तनितं, स्तननं, ध्वनिः *m.*,
ध्वनितं, शिञ्जितं, कण्कनं, कण्कना, कण्कनारः, कण्कणशब्दः.—(Clat-
tering talk) जल्पनं, जल्पितं, चटचटशब्दः.—(Instrument for
making a rattling sound) शिञ्जिनी, कण्कनी, कण्कनी.

RATTLING, *s.* कण्कितं, कण्कनं, कण्कनं; 'of thunder,' रसितं, स्तनितं,
गर्जितं, मेघनिधोपः. *See* RATTLE.

RATTLING, *part.* कण्कन् -यन्ती -यत् (न्), कण्कितः -ता -तं, कण्कनकारी
-रिणी -रि (न्), शिञ्जी -जिनी -जि (न्), ध्वनन् &c., खनन् &c.

To RAVAGE, *v. a.* उपद्रु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं), उपद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं),
वाप् (c. 1. वापते -धितुं), प्रवाप्, परिवाप्, अवमृद् (c. 1. -मर्दति -र्दितुं),
विप्रवृ कृ, उपप्रवृ कृ, उपद्रव कृ, अवमर्द कृ.

RAVAGE, *s.* उपप्रवृ, विप्रवृ, उपद्रवः, अवमर्दः -र्दनं, उपमर्दः, वाधा -धनं,
प्रवाधा, उत्पातः, उच्छेदः, विनाशः.

RAVAGED, *p. p.* उपद्रुतः -ता -तं, विप्रुतः &c., उपप्रुतः &c., अवमर्दितः
&c., प्रवाधितः &c., विनाशितः &c., उच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

RAVAGER, *s.* उपद्रवी *m.* (नं), विप्रवृकारी *m.* (नं), प्रवाधकः, अवमर्दकः.

RAVANA, *s.* (The Daitya sovereign of Ceylon, fabled as having
ten faces. He was killed by Rāmachandra) रावणः, लङ्का-
पतिः *m.*, लङ्केशः, दशाननः, दशास्यः, दशमुखः, दशग्रीवः, दशकण्ठः.

To RAVE, *v. n.* (Be delirious, talk incoherently) चिञ्चविभ्रमात् or
भानचिञ्चत्वात् प्रलापं कृ, चिञ्चविप्रवात् प्रलप् (c. 1. -लपति -पितुं),
चैतन्यनाशद् जल्पं (c. 1. जल्पति -जल्पितुं) or जल्पनं कृ.—(Wander
in mind) भानचिञ्चः -न्ना -न्नं भू, चैतन्यरहितः -ता -तं भू, नष्टचेतनः
-ना -नं भू, बुद्धिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं भू, उन्मद् (c. 4. -माद्यति -मदितुं), प्रमद्.

To RAVEL, *v. a.* (Untwist) उद्गन्ध्वं (c. 9. -ग्रन्थति, c. 1. -ग्रन्थति -न्यितुं),
समुद्गन्ध्वं, तन्त्रोद्गन्ध्वनं कृ, तन्त्रोद्गन्ध्वनं कृ, विष्टिप् in caus.—(Entangle,
entwist) ग्रन्ध्वं, ग्रन्ध्विलोकं, आकुञ्चं, संक्षिप्तं कृ, व्यावृत् in caus.

RAVELED, *p. p.* (Untwisted) उद्गन्ध्वितः -ता -तं, समुद्गन्ध्वितः &c., उद्गन्ध्वितः &c.,
विष्टिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Twisted) ग्रन्ध्वितः &c., आकुञ्चितः &c., संक्षिष्टः -ष्टा -ष्टं.

RAVELIN, *s.* दुर्गवर्हिःस्थितः सेतुद्वययुक्तः परिकूटविशेषः.

RAVELINGS, *s. pl.* उद्गन्ध्विततन्त्रवः *m. pl.*, विष्टिष्टतन्त्रवः, उद्गन्ध्विततन्त्राणि *n. pl.*

RAVEN, *s.* द्रोणकाकः, काकोलः, काकालः, दग्धकाकः, पक्षीतकाकः, अरण्य-
चायसः, वनाश्रयः, क्रूररावी *m.* (नं), पल्लप्रियः, महाप्राणः, दरा -री,
काकपक्षी *m.* (नं).

To RAVEN, *v. a. and n.* अतिगृध्रत्वेन भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं), अति-
लोभेन आसिपं ग्रम् (c. 1. ग्रसते -सितुं), गृध् (c. 4. गृधयति, गर्धितुं),
पक्ष्मरः -रा -रं भू, हिंसनशीलः -ला -लं भू.

RAVENOUS, *a.* अतिपक्ष्मरः -रा -रं, अतिगृध्रः -ध्रुः -ध्रु, अतिगृध्रितः -ता
-तं, गृध्रापीडितः &c., गृध्रातुरः -रा -रं, आसिपलोभी -भिनी -भि (न्),
अतिभक्षकः -का -कं, ग्रसनशीलः -ला -लं, हरणशीलः &c., हिंसनशीलः
-ला -लं. *See* HUNGRY.

RAVENOUSLY, *adv.* अतिगृध्रयितवत्, अतिपक्ष्मरत्वेन, अतिगृध्रयया.

RAVENOUSNESS, *s.* अतिगृध्रयया, अतिपक्ष्मरत्वं, अतिभक्षकत्वं, अतिगृध्रय.

RAVER, *s.* चिञ्चविभ्रमात् प्रलापी *m.* (नं), भानचिञ्चत्वात् प्रलापी *m.*

RAVĪ, *s.* (River in the Panjāb) रेरावती.

RAVINE, *s.* दरा -री, दरिभूः *f.*, कन्दरः -री, द्रोणी, निम्नभूमिः *f.*

RAVING, *s.* चिञ्चविभ्रमप्रयुक्तः प्रलापः or जल्पः -ल्पनं, चिञ्चविभ्रमः, चिञ्चविप्रवृ,
चैतन्यनाशः, भानभान्तिः *f.*—(The disease) प्रलापवायुः *m.*, प्रलापवातः.

To RAVISH, *v. a.* (Have carnal knowledge of by force) चला-
त्कारेण अभिगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or सम्भोगं कृ, धृप् (c. 10. धर्ष-
यति -यितुं), प्रपृप्, चलात्कारेण कन्यां दुप् (c. 10. दूषयति -यितुं) or दृ
(c. 1. हरति, हर्षुं) or अपहृ, परामृज् (c. 6. मृशति -मृष्टुं), प्रमत् in
caus. (-माचयति -यितुं), चलात्कारसम्भोगं कृ, हठधर्षणं कृ, हठसम्भोगं
कृ, धर्षणं कृ, हठधर्षणं कृ.—(Seize, carry away by force) हृ,
अपहृ, अपहृ.—(Enrapture) मनो or चित्तं हृ or परमहर्षेण गुह
(c. 10. मोहयति -यितुं).

RAVISHED, *p. p.* धर्षितः -ता -तं, हठधर्षितः &c., चलात्कारेण दूषितः &c.,
चलात्कारेणाभिगतः &c., प्रमाधितः &c., दूषितः &c., अपहृतः &c.—
(Enraptured), see the word.

RAVISHEN, *s.* स्त्रीहर्षा *m.* (नृ), स्त्रीहारी *m.* (नृ), कन्याहर्ता *m.*, धर्षकः,
हठधर्षकः, हठदूषकः, चलात्कारदूषकः, कन्यादूषकः, स्त्रीप्रमाधी *m.*,
प्रमाधी *m.*, हर्षा *m.*, अभिहर्षा *m.*, अपहारी *m.*, रतहिरण्यकः.

RAVISHING, *s.* स्त्रीहरणं, स्त्रीधर्षणं, चलात्कारेणाभिगमः. See RAPE.

RAVISHING, *part. or a.* चित्तहारी -रिणो -रि (नृ), चित्तापहारी &c.,
मनोहरः -रा -रं, चित्तमोहनः -ना -नं, चित्तमोहो &c.

RAVISHMENT, *s.* (Of a woman) स्त्रीहरणं, कन्याहरणं, धर्षणं, चलात्कार-
रेणाभिगमनं.—(Of the senses) चित्तहरणं, चित्तापहरणं, मनोहरणं,
चित्तमोहः -हनं, see ENRAVISHMENT, RAPTURE.

RAW, *a.* (Undressed, uncooked) अन्नः -ना -नं, अपक्वः -क्षा -क्तं,
असिद्धः -क्षा -क्तं, असंस्कृतः -ता -तं, अनुपक्वः &c.; 'half-dressed,
nearly raw,' अपक्वः -क्षा -क्तं, यावयामः -मा -मं.—(Unripe, crude)
अपक्वः -क्षा -क्तं, अपरिपक्वः &c., अपरिपक्वः -ता -तं, वटः -ला -लं.
—(Inexperienced) अपक्वः &c., अपरिपक्वबुद्धिः -द्वि -द्वि, अपरिपक्व-
बुद्धिः &c., see the word.—(Not covered with skin) चर्मरहितः
-ता -तं, विगतचर्मो -म्मा -म्यं (नृ), विचर्मो &c., निचर्मो &c., अचर्मो
&c., त्वग्रहितः &c.—(Damp and cold) आर्द्रशीतलः -ला -लं,
आर्द्रशिशिरः -रा -रं.—(Raw flesh) आममांसं, द्रव्यं; 'smell of it,'
विस्त्रं; 'eater of it,' आममांसादः, क्रव्यादः, see CANNIBAL.—(Raw
fruit) आमफलं, शलाटुः -टु -टु.

RAW-BONED, *a.* त्वगस्त्वमात्रभूतः -ता -तं, केपलास्त्वमयः -यी -यं.

RAWNESS, *s.* (State of being uncooked or unripe) अमत्ता, अपक्वता,
अपक्वः *f.*, अपाकः, अपरिपाकः, अपरिपक्वता, असिद्धता, असंस्कृतत्वं,
अनुपक्वत्वं, अपरिपक्वत्वं, अपरिपक्वः *f.*, अपरिपक्वः *f.*, असिद्धिः *f.*, कलता.
—(Inexperience) अमाकः, अपरिपाकः, अपक्वता, अपक्वबुद्धित्वं,
अपरिपक्वबुद्धित्वं.—(Dampness and coldness) आर्द्रशीतता, आर्द्रशी-
तलता.—(Of smell) विस्त्रा.

RAY, *s.* (Of light) किरणः, रश्मिः *m.*, मरोचिः *m. f.*, करः, अंशुः *m.*,
अभीशुः *m.*, अभीशुः *m.*, मयूखः, गमलिः *m. f.*, दीपितः *m.*, अर्कन्विद् *f.*
(पृ) पादः, उद्यः, रुचिः *f.*, त्विषिः *m.*, विभा, अर्विस् *f.*, भानुः *m.*,
शिपिः *m.*, धूमिः *m.*, पृष्टिः *f.*, चोचिः *f.*, पृष्टिः *m.*, उपपृष्टिः *f.*,
पृष्टिः *f.*, स्योनः, स्यूनः; 'ray of the sun,' सूर्यरश्मिः *m.*, सूर्यकरः;
'of the meridian sun,' चर्कराटः; 'of the moon,' चन्द्रपादः,
शशिपादः, शशिकरः, शशिरश्मिः, सोमांशुः *m.*; 'pencil or stream
of rays,' करजालं, अंशुजालं.

RAYLESS, *a.* किरणहीनः -ना -नं, रश्मिहीनः &c., निस्तेजाः -जाः -जः (नृ).

To RAZE, *v. a.* (Demolish) उच्छिद् (c. 7. -चिनत्ति -चेत्तुं), उद्धृ, संहृ,
नश्व or -ध्वनश् in caus., ध्वंस् or विध्वंस् in caus., अघःपत् or
निघत् in caus., लुप्, विलुप्, उन्मूल. See ERASE.

RAZED, *p. p.* उच्छिन्नः -ना -नं, उन्मूलितः -ता -तं, विनाशितः &c.

RAZOR, *s.* छुरः, छुरः, छोरो, छोर्यन्तं, छोरिकयन्तं, वृद्धिपन्नं; 'the edge
of a razor,' छुरधारा; 'sharp as a razor,' छुरधाराभः -भा -भं.

RAZOR-CASE, *s.* छुरभासदं, सुरभासदं, छुराधाराः, सुरालिकः.

RAZOR-STROP, *s.* छुरतेजनो, छुरतेजनो, छुरतेजनचर्म *n.* (नृ).

RAZURE, *s.* उच्छेदः -दनं, विनाशः -शनं, व्यामर्षः -र्षणं, लोपः.

Re This prefix is expressed in Sanskrit by पुनर् or प्रति, by
the former when 're' signifies again, as in the verbs,
're-absorb,' 're-appear;' by the latter when it signifies
back, as in the verbs, 're-demand,' 'repay.' In cases
where the word formed with 're' is not given in this
Dictionary, the student must take the simple verb or
noun, and use the above prefixes.

To REACH, *v. a.* (Arrive at, attain to) प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते),
सम्प्राप्, अवाप्, अनुसम्प्राप्, उपसम्प्राप्, आप्, आगम् (c. 1. -गच्छति
-गन्तुं), अभिगम्, अपिगम्, उपगम्, गम्, आया (c. 2. -याति -युते), अभिया,
समाया, उपाया, उपस्या (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), आसद् (c. 10. -सादयति
-यितुं), द् (c. 2. -यति -युते), अभि, च् (c. 1. -चच्छति, चर्षुं), आपद्, प्रति-
पद्, अभिपद्, अश् (c. 5. -अश्रुते, अशितुं), उपाज्, समज्, स्मृज्,
आविज्.—(Extend to) व्याप्, see the next.—(Reach out,
stretch out) प्रम् in caus., प्रयह्, दा.

To REACH, *v. n.* (Extend, stretch unto) व्याप् (c. 5. -आप्नोति
-आप्नुते), वितन् in pass., (-तन्त्यते), प्रम् (c. 1. -सरति -सर्षुते), गम् (c. 1.
-गच्छति, गन्तुं) आगम्, या (c. 2. -याति -युते), आया, वित् in pass.,
(-स्तीर्यते) or expressed by पर्यन्त or प्रनाज् or परिमाज् in comp.
as 'a staff that reaches to the forehead,' ललाटपर्यन्तो दृढः
or ललाटपर्यन्तपरिमाणो दृढः; 'How far does the wall reach?'
किम्पर्यन्तः or किम्प्रमाणः or किम्परिमाणः स प्राकारः; 'it reaches
from the mountain to the sea,' पर्वतादारभ्य समुद्रपर्यन्तं विस्तार्यते.
—(Be received) प्राप् in pass., (-आप्नते) प्राप्तः -प्ता -प्तं भू.

REACH, *s.* (Extend, compass, range) पर्यन्तः -न्तं, प्रमाणं, परिमाणं,
विषयः, प्रसरः, गोचरः -रं; 'the utmost reach,' पारः; 'the
reach of a man,' पौरुषं, पुरुषविषयः; 'of the eye,' चक्षुर्विषयः;
'of an arrow,' वाद्यगोचरः -रं; 'beyond the reach,' अविषयः
-या -यं, विषयातिव्रान्तः -न्ता -नं, विषयातीतः -ता -तं, अगम्यः -न्या
-म्यं, अतीतः &c., अतिगः -गा -गं, अपारखीयः -या -यं, अति pre-
fixed; 'beyond the reach of the wise,' धीमाताम् अपि अविषयः
-या -यं; 'beyond the reach of the understanding,' बुद्ध्यगम्य
-न्या -म्यं, बुद्ध्यगम्यः -द्या -म्यं, बुद्ध्यतीतः -ता -तं, बोधातीतः &c.
'beyond the reach of mortals,' अतिमानुषः -प्ता -पं, अतिमर्त्यः,
-र्त्या -म्यं, जनातिगः -गा -गं; 'within the reach,' विषय in comp.,
गम्यः -न्या -म्यं, ग्राह्यः &c.; 'within the reach of the under-
standing,' बुद्ध्यगम्यः -न्या -म्यं; 'within reach of the hand,'
हस्तग्राह्यः &c., हस्तस्पर्शनीयः -या -यं, हस्तप्राप्यः &c.

REACHED, *p. p.* (Attained) प्राप्तः -प्ता -प्तं, अनुप्राप्तः &c., आगतः -ता
-तं, अपिगतः &c., आसादितः &c., आपन्नः -प्ता -प्तं, प्रपन्नः &c.;
'having reached,' प्राप्य, आसाद्य.—(Stretched forth) प्रसारितः
-ता -तं, उच्छिन्नः &c., दहः -द्वा -द्वं.

REACHING, *part.* गानी -मिनी -मि (नृ), गः गा गं in comp.; as,
'reaching beyond,' अतिगः -गा -गं, अतीतः -ता -तं or expressed
by पर्यन्त in comp, See under To REACH, *v. n.*

To RE-ACT, *v. n.* प्रतिकृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रसाहन्, प्रतिकारं

REA

कृ, प्रतिकृति कृ, प्रतिक्रिया कृ, प्रतीकार कृ, प्रतिपात कृ, प्रत्यापात कृ.
RE-ACTING, RE-ACTIVE, part. or a. प्रतिकारकः -का -के, प्रतीकारकः &c., प्रतिकारो -रिणो -रि (न्), प्रतिपातकः -का -के, प्रत्यापातकः &c.
RE-ACTION, s. प्रतिक्रिया, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिपातः, प्रत्यापातः, कर्मोपानरः; 'action and reaction,' आपातप्रत्यापातौ *m. du.*
To READ, v. a. (Peruse) पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), सम्पठ्, अधी (c. 2. अधीते, अधेत्तुं, *rt.* इ), अधिगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), अधिगा used only in the 3d pret. *átm.* (अध्यगीष्ट), अध्ययनं कृ, पठनं कृ.—
 (Read out or aloud) पच् in *caus.* (वाचयति -यितुं), अनुपच्, पृ in *caus.* (वाचयति -यितुं), पठ्, सम्पठ्; 'he reads the letter,' पत्रं वाचयति.—(Read to one's self) स्वाध्यायं कृ.—(Read through) पारम् अधी or अधिगम्, पारायणं कृ, साधनं पठनं कृ or अध्ययनं कृ; 'one who reads through,' पारायणिकः, पारायणो *m.* (न्); one who has read through the Vedas, वेदपारंगतः; 'easy to be read,' सुपठनीयः -या -यं, सुपाच्यः -च्या -चं.
To READ, v. n. (Be studious, practise reading) अध्ययनं कृ, पठनं कृ, अध्यस् (c. 1. -अस्यति -सितुं), अध्यासं कृ, विद्याभ्यासं कृ.
READ, p. p. or a. अधीतः -ता -तं, पठितः -ता -तं, निपठितः &c., अधिगतः &c., ज्ञातः &c.; 'one who has read the Vedas,' अधीतवेदः.—(Read out) आचिन्तः -ता -तं, वाचितः &c., अनुवाचितः &c.—(Studied) अध्यस्तः -स्ता -स्तं.—(Well-read) स्वधीतः -ता -तं, स्वधीतो -तिनी -ति (न्), कृताध्ययनः -ना -नं, विद्यासम्पन्नः -न्ना -नं, अध्यस्तविद्यः &c.
READABLE, a. पठनीयः -या -यं, अध्ययनीयः -या -यं, अध्येतव्यः -च्या -चं, पाठ्यः -ठ्या -ठवं, अधिगम्यः -म्या -म्यं, अधिगमनीयः &c., आच्यः &c.
READER, s. अध्येता *m.* (तृ), अध्ययनी *m.* (न्), अध्यायी *m.*, पठिता *m.* (तृ), पाठकः, अध्ययनकारी *m.* (न्), अध्ययनकृत् *m.*, पठनकारी *m.*, अधीयानः; 'one who has read through,' पारायणिकः, पारायणी *m.*; 'public reader,' पाठकः.
READILY, adv. (Willingly) कामं, कामतस्, प्रकामं, इच्छातस्, पर्याप्तं.—(Quickly, promptly) शीघ्रं, साशु, त्वरितं, अविलम्बेन, कर्तवितं, सविशेषं, सविशालं.—(Easily) सुलेन, सुखं, जनायासेन, सत्यायासेन, निरायासं, मुकरं, जयलेन, जयलतस्, जदुःखेन, चकटेन, सङ्क्षेपेन, सु or सूय prefixed, see EASILY.—(Without being asked) अयाचितं.
READINESS, s. (Promptness, quickness) प्रसुप्त्यवस्था, उद्युक्ता -त्वं, शीघ्रता, अविलम्बः, अविलम्बत्वं; 'of mind or wit,' प्रसुप्त्यवस्थितत्वं.—(Willingness) सकामत्वं -ता, कामनत्वं, इच्छुता, इच्छुकत्वं, पर्याप्तः -तिः *f.*, पर्याप्तता.—(State of preparation) सिद्धता, सिद्धिः *f.*, प्रसुप्त्यवस्था, उद्युक्तत्वं.
READING, s. (Act of reading, perusal) अध्ययनं, पठनं, पाठः -ठनं, अधीतिः *f.*, अध्यायः, अध्ययः, प्राध्ययनं, निपाठः, निपठः, पठिः *f.*, निपठितिः *f.*, अधिगमः -ननं; 'reading through,' पारायणं, पारायणनं; 'reading to one's self,' स्वाध्यायः, स्वाध्ययनं; 'ignorant of reading and writing,' अलिपिदः.—(Reading out, causing to be heard) वाचनं, अनुवाचनं, वाचयणं.—(Committing to memory upon reading) पाठः, अध्यासः.—(Suspension of reading) अनध्यायः; 'day on which it is suspended,' अनध्यायः दिवसः.—(Matter read) अध्ययनं, पाठः.—(Variation in reading, in a copy or edition) पाठान्तरं, पाठभेदः, द्विरुपपाठः, द्विरुपः, पाठः; 'false reading,' अपपाठः.
READING-DESK, s. अध्ययनमयः, मयः, मयकः अध्ययनफलकः -कं.

REA

READING-ROOM, s. पाठशाला, पठनशाला, अध्ययनशाला.
To RE-ADMIT, v. a. पुनः प्रविष्टुं (c. 10. -वेशयति -यितुं), पुनर् ग्रह्.
READY, a. (Prepared, said of things) सज्जः -ज्जा -ज्जं, प्रसुतः -ता -तं, सुप्रसुतः &c., सज्जितः &c., सज्जीभूतः -ता -तं, सज्जीकृतः &c., उपकल्पितः &c., परिकल्पितः &c., कल्पितः &c., उपकृतः -ता -तं, सिद्धः -द्धा -द्धं, संस्कृतः &c., ज्ञायोजितः &c., ज्ञायुक्तः -ता -तं, उपस्थितः -ता -तं; 'to be ready,' सज्जीभू, सज्ज in *pass.* (सज्जते), प्रसुतोभू, सिद्धोभू; 'to make ready,' see *To PREPARE*; 'go and make ready,' गत्वा सज्जीकुरु.—(Prepared, said of persons) उद्यतः -ता -तं, सनुद्यतः &c., अभ्युद्यतः &c., उद्युक्तः -क्ता -क्तं, ज्ञायुक्तः &c., उन्मुरः -रा -रं, अभिमुद्यतः &c., कल्पः -ल्पा -ल्पं; 'ready to go,' गन्तुम् उद्यतः -ता -तं, गमनोद्यतः &c., गमनोन्मुरः &c.; 'ready to burst forth,' भेदोन्मुरः &c. or expressed by the desiderative, see *on the point of*, under *POINT, s.*—(Prompt) प्रसुप्त्यवस्था -न्ना -नं, प्रगल्भः -ल्पा -ल्पं; 'ready wit,' प्रसुप्त्यवस्थितत्वं; 'having it,' प्रसुप्त्यवस्थितः -तिः -ति.—(Quick) शीघ्रः -भा -भं, त्वरितः -ता -तं, द्रुतः &c., क्षिप्रः -मा -मं, अविलम्बो &c., अविलम्बितः -ता -तं.—(Easy) सुखः -खा -खं, सुकरः -रा -रं, सुगमः -ना -नं, लघुः -युः -स्थो &c., ज्ञानायानी &c.—(Opportune) उपयुक्तः -क्ता -क्तं, समयोगयुक्तः -यु, ज्ञानायानी &c.—(Expert) कुशलः -ला -लं, दृषः -धा -धं, अनुकूलः -ला -लं.—(Expert) कुशलः -ला -लं, दृषः -धा -धं, निपुणः -णा -णं, पटुः &c.—(At hand, in hand, present) उपस्थितः -ता -तं, निकटः -टा -टं, हस्तगतः -ता -तं, हस्तस्थः -स्था -स्थं, विद्यमानः -ना -नं, वर्तमानः &c.; 'ready money,' उपस्थितमुद्रा; 'buying with ready money,' रोक्तः.—(Willing) सकामः -मा -मं, -नं, इच्छुः -च्छुः, इच्छुकः -क्ता -क्तं, पर्याप्तः -मा -मं.
READY, adv. प्रसुतं, सुप्रसुतं, उद्यतं, सनुद्यतं, पर्याप्तं.
READY-MADE, a. प्रसुतः -ता -तं, उपस्थितः &c., सिद्धः -द्धा -द्धं.
READY-WITTED, a. प्रसुप्त्यवस्थितः -तिः -ति, विद्वधः -ग्धा -ग्धं, विद्वन्मतिः &c.
REAL, a. सत्यः -त्या -त्यं, वास्तविकः -क्को -कं, वास्तवः -वो -वं, तथ्यः -व्या -व्यं, यथार्थः -पी -पं, प्रकृतः -ता -तं, सन् -सतो -सत् (तृ), सात्त्विकः -क्को -कं, तात्त्विकः -क्को -कं, अविशेषः -पा -पं, अकृत्रिमः -ना -नं, अविलम्बितः -ता -तं, सत्यकः -क्का -कं, च्युतः -ता -तं, यथातथ्यः &c., यथातथ्यः &c., विद्यमानः -ना -नं, परमार्थः -पी -पं, पारमार्थिकः -क्को -कं, गतालोक्तः -का -कं, निर्मायिकः -क्को -कं, अकपटः -टा -टं, निष्कपटः &c., निष्कपटो &c., पाम्यः &c.—(In law) स्वावरः -रा -रं, नञ्जनेतरः -रा -रं; 'real property,' स्वावरं, स्वावरधनं.
REALITY, s. सत्यता -त्वं, सत्यं, वास्तविकत्वं, वास्तवत्वं, तथ्यता -त्वं, यथार्थता, यापार्थ्यं, तथ्यं, तत्त्वार्थः, सत्यं, सत्ता, अस्तित्वं, प्रकृतता -त्वं, प्रकृतिभावः, विद्यमानता, अकृत्रिमता, अविलम्बितत्वं, यापार्थ्यः; 'a reality,' सत्यं, तथ्यं, सत्यं, वास्तविकः, यस्तु *m.*, अस्ति indec.; 'in reality,' यस्तुतस्, तत्सत्यम्.
REALIZATION, s. सिद्धिः *f.*, साधनं, सिद्धीकरणं, सतीकरणं, स्वीकरणं, ज्ञानमीयकरणं, ज्ञानसाधनं; 'of an object,' अर्थसिद्धिः *f.*, फलसिद्धिः *f.*
To REALIZE, v. a. साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सिद्धीकृ, सिद्धिं कृ, सिद्धतां कृ or जन्, सतीकृ, स्वीकृ, ज्ञानमीय-यां कृ, ज्ञानसाध्; 'to realize any object,' अर्थसिद्धिं कृ, फलसिद्धिं कृ.
REALIZED, p. p. सिद्धः -द्धा -द्धं, सिद्धीकृतः -ता -तं, सिद्धार्थः -वी -वं.
REALLY, adv. वस्तुतस्, अर्थतस्, तत्सत्यस्, परमार्थतस्, यथार्थं, यथार्थतस्, सत्यं, तथ्यं, यथातथ्यं; 'the star appears higher than it really is,' नक्षत्रं वास्तवस्थानाद् उच्चदेशे दृश्यते.
REALM, s. राष्ट्रं, राज्यं, विषयः, लोकः. See *KINGDOM.*

REAM, *s.* रोमाञ्चो लेखनपत्राणां मुद्राङ्कनपत्राणां वा महाभारः.
 To RE-ANIMATE *v. a.* पुनर् जाग्रत्, (c. 10. -आसयति -यितुं), प्रत्याश्रयम्,
 पुनर् जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं) or संजीव्, पुनर्जीवनं दा, पुनर्जी-
 वितं -तां कृ.
 REANIMATED, *p. p.* पुनराश्रयितः -ता -तं, आश्रयितः &c., प्रत्याश्रयितः
 &c., प्रत्याश्रयन् -स्ता -स्तं, पुनर्जीवितः &c., संजीवितः &c.
 REANIMATION, *s.* पुनराश्रयनं, प्रत्याश्रयनं, पुनर्जीवनदानं, संजीवनं.
 To REAP, *v. a.* (Cut with a sickle) लृ (c. 9. लुनाति, लुवितुं), लुविघ्रेण
 चिद् (c. 7. चिनाति, चेतुं) or लुविचिद् or कृत् (c. 6. कृनाति, कर्तुं)
 or लुवकृत् or दो or दा (c. 4. दाति c. 2. दाति -तुं) or निदी or
 सो (c. 4. दयति, दानुं) or लुवको, लुवनं कृ.—(Gather) संग्रह् (c. 9.
 -गृह्णाति -ग्रहीतुं), चि (c. 5. चिनोति, चेतुं), लुवचि, संचि; 'to
 reap corn,' शस्यसंग्रहं कृ; 'to reap the fruits of any thing,'
 फलसिद्धिं कृ, फलप्राप्तिं कृ, फलं भुञ्ज् or चनुभू or प्राप्, फलभोनी
 -जिनी &c., भृ; 'of an action,' कर्मफलं भुञ्ज् or प्राप्.
 REAPED, *p. p.* लृनः -ना -नं, लुविचिचिचः -चा -चं, कर्तितः -ता -तं, दातः
 &c., लुवकातः &c., चितः &c., दातः &c., निदातः &c., दितः -ता
 -तं, संग्रहीतः &c., संचितः -ता -तं.
 REAPER, *s.* लुवकः, लुविता *m.* (नृ), शस्यलुवकः, छेदकः, छेदना *m.* (नृ),
 शस्यछेदकः, शस्यचिद् *m.*, शस्यछेत्ता *m.* (नृ), निदाता *m.*, शस्यसंग्रही *m.*
 (नृ), शस्यसंग्रहाकः, शस्यसंचयी *m.*, लुवनकारी *m.*, कान्तकः.
 REAPING, *s.* लुवनं, लायः, लुविलायः, शस्यलायः, लुवः, शस्यछेदः -दनं,
 छेदनं, शस्यसंग्रहः, शस्यकर्मनं, दाति *f.*, दानं.
 REAPING-HOOK, *s.* लुविचं, लुवाकं, लुवाकः, शस्यकर्मनी, शस्यछेदनी.
 REAR, *s.* (That which is behind) पश्चाद्भागः, पश्चात्तभागः, पश्चिमभागः,
 पार्श्वः *m.*, पृष्ठः; 'in the rear,' पश्चात्, पृष्ठम्, पश्चाद्भागे; 'in
 our rear,' चम्पपश्चात्.—(Rear of an army) पार्श्वः *m.*, पृष्ठपार्-
 श्वः *m.*, प्रत्यासारः, प्रत्यासरः, प्रतिसरः, सत्तयः, सत्तनं; 'a body of
 forces in the rear,' पार्श्वचं; 'an enemy in the rear,' पार्-
 श्वीयाहः; 'bringing up the rear,' प्रतिगृह्य.
 To REAR, *v. a.* (Raise to maturity, bring up) पुष्प (c. 10. पोष-
 यति -यितुं), परिपुष्प, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, भृ (c. 3.
 विभृति, c. 1. भरति, भर्तुं), सम्भृ, संवृष् (c. 10. -वर्षयति -यितुं), वृष्,
 परिवृष्, विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), चनुनी, पोषणं कृ, पालनं कृ, पा-
 लनपोषणं कृ.—(Raise, lift) उत्था in caus. (-चापयति -यितुं, rt.
 स्था), उन्नम् (c. 10. -नमयति -यितुं), उत्थि (c. 1. -तुयति -यितुं, rt.
 स्था), उन्नुल, उन्नी, उद्यम्, उद्गृ, उद्गृह्, उच्चीकृ, उद्गीकृ.
 To REAR, *v. n.* (As a horse) सञ्चयत् पुरुषकं कृ.
 REARED, *p. p.* (Brought up) पोषितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, पालितः
 -ता -तं, प्रतिपालितः &c., भृतः &c., सम्भृतः &c., संवर्धितः -ता -तं,
 परिवर्धितः &c., वर्धितः &c.—(Raised, elevated) उत्थापितः -ता -तं,
 उत्थितः &c., सञ्चयितः &c., उद्यतः &c.
 REAR-GUARD, *s.* पार्श्वचं, पृष्ठपार्श्वचं, सैन्यपार्श्वचं.
 REARING, *s.* (Educating) पोषणं, पोषः, पालनं, भरणं, संवर्धनं, परि-
 वर्धनं, वर्धनं.—(Elevating) उत्थापनं, उन्नयनं, उन्नमनं, उत्थिति *f.*
 —(Of a horse) पुरुषकं.
 REAR-WARD, *s.* See REAR, REAR-GUARD.
 REASON, *s.* (Reasoning faculty, understanding) बुद्धिः *f.*, धीः *f.*,
 मनस् *m.*, मतिः *f.*, चिन्तं, चेतस् *m.*, ज्ञानं, चिच्छक्तिः *f.*, चेतना, चित् *f.*,
 तर्कशक्तिः *f.*, अनुमानशक्तिः *f.*, आकलनशक्तिः *f.*, मानसं, प्रज्ञा, उपल-
 म्भिः *f.*, श्रेयसी, मनोपा, स्वानं.—(Right, justice) युक्ता, युक्ति *f.*,
 660

उपपत्तिः *f.*, उपपन्नता, योग्यता, यथायोग्यता, यथार्थता, याचाय्यं,
 न्यायः, न्याय्यता, गानत्रम्यं, सम्यक्तं; 'with reason,' युक्तं,
 यथायुक्तं, यथायोग्यं, न्यायतम्, सम्यक्.—(Cause, ground) हेतुः *m.*,
 कारणं, निमित्तं -क्तं, निदानं, निवन्धनं, प्रयोजनं; 'by reason
 of,' हेतोः हेतोः, निमित्ते, कृते, संचं, कारणत्, or expressed
 simply by the abl. c.; as, 'by reason of anger,'
 क्रोधात्; 'for this reason,' एतेन हेतुना, एतत्कारणात्, तस्य हेतोः,
 तदर्थं; 'for some reason,' केनापि कारणेन; 'for what reason,'
 केन हेतुना, कस्य हेतोः, किमर्थं; 'without reason,' कारणेन विना,
 हेतुना विना, सङ्गमना; 'He assigns a reason,' स हेतुम् ददाह;
 'the reason of their barrenness is the absence of seed,'
 तेषां वन्धन्ये पोषाभावाः कारणं; 'the reason of the indistinct-
 ness is as follows,' एष चस्मद्वये हेतुर् उच्यते.
 To REASON, *v. n.* (Deduce inferences, exercise the faculty of
 reason) तर्क्य (c. 10. तर्कयति -यितुं) चित्कं, चनुतर्कं, चनुमा (c. 2.
 -माति -तुं), उर् (c. 1. उहते -हितुं), अपोह्, मोह्, चित्कं कृ, चित्कचं
 कृ, ज्ञां कृ, उहापोहं कृ, संध्यापत्तिं कृ, मिद्धामिद्धविचारं कृ.—(Argue,
 debate) चिचद्, विसंयद्, विचर, चित्कं, यादानुवादं कृ.
 REASONABLE, *a.* (Having the faculty of reason), *see* RATIONAL
 —(Conformable to reason, just, right) युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः
 &c., योग्यः -ग्या -ग्यं, यथायुक्तः &c., यथायोग्यः &c., यथोचितः -ता
 -तं, युक्तिमान् -मती -मत् (नृ), समुक्तिः -क्ता -क्तं, उपपन्नः -चा -चं,
 उपपत्तिमान् -मती &c., यथार्थः -र्था -र्थं, न्यायः -न्या -न्यं, न्यायानु-
 नारी -रिती -रि (नृ), न्यायानुरूपः -पा -पं, न्यायमिद्धः -द्धा -द्धं, युक्ति-
 मिद्धः &c., यथान्यायः -या -यं, तात्त्विकः -की -कं.—(Moderate)
 परिमितः -ता -तं, मितः &c., समरिमाणः -या -यं, नियतः -ता -तं,
 मन्ः -मा -मं.—(Acting or thinking rationally), समदर्शी &c.,
 न्यायकारी &c., न्यायवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, समवृत्तिः &c.
 REASONABLENESS, *s.* (Faculty of reason) ज्ञानशक्तिः *f.*, चिच्छक्तिः *f.*,
 तर्कशक्तिः.—(Conformity to reason), युक्ता, उपयुक्ता, योग्यता,
 यथायोग्यता, युक्तिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, उपपन्नता, यथार्थता, याचाय्यं, न्याय-
 ता -नं, न्यायमिद्धता, युक्तिमिद्धता, चार्थचलं, सम्भवः, सम्भूतिः *f.*, सम्भा-
 यना.—(Moderation) परिमितता, समता, अनतिव्रमः, मर्यादानतिव्रमः.
 REASONABLY, *adv.* (Conformably with reason) युक्तं, यथायोग्यं,
 उपपन्नं, न्यायतम्, न्यायानुसारेण, न्यायानुरूपेण, यथान्यायं, यथार्थं,
 यथोचितं, युक्तिम्.—(Moderately) परिमितं, नियतं, मन्.
 REASONER, *s.* तर्की *m.* (नृ), तार्किकः, चित्की *m.*, उही *m.* (नृ), मोही *m.*,
 मोहः, विचारकः, तर्ककारी *m.*, चित्ककारी, न्यायिकः, न्यायचिद् *m.*,
 प्रतिपादकः. See LOGICIAN.
 REASONING, *s.* तर्कः, चित्कः -कंचं, विचारः, उहः -हनं, मोहः, चम्बूहः,
 उहापोहः, अपोहः -हनं, पृहः, निरुहः, न्यायः, चनुमानं, ज्ञायाहारः,
 संध्यापत्तिः *f.*, चनुमानोक्तिः *f.*; 'art or science of reasoning,'
 तर्कविद्या, तर्कशास्त्रं, तर्कज्ञानं, विचारविद्या; 'chain of reasoning,'
 तर्कप्रवन्धः, चनुमानप्रवन्धः; 'skill in it,' तार्किक्यं.
 REASONLESS, *a.* (Destitute of reason) बुद्धिहीनः -ना -नं, निर्बुद्धिः
 -द्धिः -द्धि, ज्ञानहीनः &c.—(Without a reason) जहेतुकः -का -कं,
 निहेतुकः &c., निष्कारणः -शा -यं.
 To RE-ASSUME *v. a.* प्रत्यादा, पुनर् जादा or ग्रह् or प्रतिग्रह्.
 RE-ASSURANCE, *s.* पुनराश्रयनं, पुनराश्रयः, प्रत्याश्रयः, आश्रयनं.
 To RE-ASSURE, *v. a.* पुनर् जाग्रत् (c. 10. -आसयति -यितुं), प्रत्याश्रयस्.
 RE-ASSURED, *p. p.* पुनराश्रयितः -ता -तं, पुनराश्रयस्तः -स्ता -स्तं, प्रत्याश्रयितः &c.

RE-ASSURE, *part. or a.* पुनराश्वस्तः -का -त्, प्रत्याश्वस्तः &c.,
आश्वस्तः &c.

REBUFF, *s.* राजद्रोही *m.* (नं), राजाभिद्रोही *m.*, राजद्रुक्ता *m.* (नं), राजप्र-
तिरोधी *m.*, न्याभिद्रोही *m.*, राजज्ञानन्यागी *m.*, राजप्रतीपः, राज-
प्रतीपकारी *m.*, राजविपरीतकारी *m.*, राजविरोधी *m.*, राजविरुद्धा-
पारी *m.*, बलहन्तारी *m.*, चक्रवर्तिनः, विपरीतकारी *m.*

To REBUFF, *v. t.* राजद्रोहं कृ, राजान् अभिद्रुह (c. 4. -द्रुसति -द्रोहि-
-द्रोहः) राजाभिद्रोहं कृ, न्याभिद्रोहं कृ, राजज्ञानन्यागं कृ, राजज्ञान-
नलंघनं कृ, राजानं प्रतिपुष् (c. 4. -द्रुसते -द्रोहः), प्रकृतिघोषं कृ,
प्रकृतिकलहं कृ.

REBELLION, *s.* राजद्रोहः, राजाभिद्रोहः, राजयुद्धं, राजज्ञानन्यागः, न्याभि-
द्रोहः, प्रकृतिघोषः, प्रकृतिकलहः, राजज्ञाननलंघनं, राजोपद्रवः,
उपद्रवः, प्रकोपः, क्रोधः, खड्गः.

REBELLIOUS, *a.* राजद्रोही -हिणी -हि (नं), राजाभिद्रोही &c., राज-
युद्ध *m. f. n.* (द्रुह), राजप्रभुक्, द्रोही &c., प्रभुक् *m. f. n.*, राजप्रतीपः
या -यं, राजप्रतीपकारी &c., प्रतीपः -या -यं, राजविपरीतकारी &c.,
विपरीतकारी &c., उपद्रवी &c., राजोपद्रवी &c., राजज्ञाननलंघी &c.,
राजज्ञानन्यागी &c., लंघितशासनः -ता -तं, उलंघितशासनः &c.,
राजायुधः -जा -जं. See REBEL. *s.*

To REBOUND *v. n.* उत्पत् (c. 1. -पतति -तिहन्), परापत्, उलु (c. 1.
-अयते -प्रोहन्), प्रतिहन् in pass. (-हन्ते).

REBOUND, *s.* उत्पत्तनं, परापत्तनं, प्रतिपातः, प्रतिहन्ति *f.*, प्रतिहन्तं, उलुहन्तं.

REBUFF, *s.* (Repercussion) प्रतिपातः, प्रतिहन्ति *f.*, प्रतिहन्तं, पराहन्तं.
(Check, defeat) पराभवः, पराजयः, अपजयः.—(Refusal) प्रत्यादेशः,
अवधीरणा.

To REBUFF, *v. a.* प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तु), पराहन्, प्रत्यादिश, अव-
धीर, पराजि.

To REBUILD *v. a.* पुनर् निर्मा or विनिर्मा (c. 2. -माति -न्तु), पुनर्निर्माणं कृ.

REBUILT, *p. p.* पुनर्निर्मितः -ता -तं, पुनर्विनिर्मितः &c., पुनर्निर्मातः &c.

REBUKABLE, *a.* निन्दनीयः -या -यं, निन्द्यः -न्या -न्यं, निन्दार्हः -र्हा -हं.

To REBUKE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रतिनिन्द्, विनिन्द्, उपा-
लम् (c. 1. -लभते -लभ्यं), भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -यितुं), प्रत्यादिश (c. 6.
-दिशति -देष्टुं), गर्ह् (c. 1. गर्हते -हिहन्तुं), विगर्ह्, गुप् in des., (जुगुप्सते
-सितुं), चाक्रुज् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), क्षिप् (c. 6. क्षिपति -क्षेपुं), तर्ज्
(c. 10. तर्जयति -यितुं).

REBUKE, *s.* निन्दा -न्दनं, परीवादः, परिवादः, भर्त्सनं, भर्त्सनवाक्यं, परि-
भाषणं, उपालम्भः, प्रत्यादेशः, चाक्रोशः, उपक्रोशः, जुगुप्सा, वाग्दण्डः,
शब्ददण्डः.

REBUKER, *s.* निन्दकः, परिवादकः, प्रत्यादेशकः, भर्त्सनकारी *m.* (नं).

REBUS, *s.* प्रवह्निः *f.*, -ह्निका. See RIDDLE.

To REBUT, *v. a.* निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उपमर्द् कृ, खण्ड्. See
REPEL.

To RECALL, *v. a.* (Call back, take back, bring back) पुनर् आदा
(c. 3. -ददाति -दातुं) प्रत्यादा, पुनर् आनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रत्यानी,
प्रत्यानयनं कृ, प्रत्यावर्त्तनं कृ, प्रतिनिवर्त्तनं कृ, निवर्त्तनं कृ, निवृत् or
प्रतिनिवृत् or प्रत्यावृत् in caus.—(Revoke, annul) निवृत् (c. 10.
वर्त्तयति -यितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति
-यितुं), निवर्त्तनं कृ, खण्डनं कृ, लोपं कृ.—(Call to mind) स्मृ (c. 1.
स्मरति, स्मर्त्तुं), अनुस्मृ, अनुचिन्त्, अनुवृष्.

RECALL, *s.* प्रत्यानयनं, पुनरावयनं, प्रत्यावर्त्तनं, प्रत्यादानं, पुनरादानं.

RECALLED, *p. p.* (Called back, brought back) प्रत्यानीतः -ता -तं,

पुनरानीतः &c., प्रत्यावर्त्तितः &c., प्रतिनिवर्त्तितः &c., निवर्त्तितः &c.,
—(Revoked, annulled) निवर्त्तितः -ता -तं, खण्डितः &c., प्रत्यादिशः
-ष्टा -शं, लुप्तः -प्ता -पं.—(Called to mind) स्मृतः -ता -तं, उद्बुद्धः -द्वा
-वं, उद्गाहितः -ता -तं.

To RECALL, *v. a.* पृथीकविपरीतं वद् (c. 1. वदति -दितुं), पृथीकविपरीतं
वद्, पृथीकखण्डनं कृ, पृथीकलोपं कृ, अनुशयं कृ, विप्रतिपत्तिं कृ.

RECAPITULATION, *s.* पृथीकविपरीतवादः, पृथीकविपरीतवादः, पृथीकखण्ड-
कवादः, पृथीकखण्डनं, पृथीकलोपः, अनुशयः, विप्रतिपत्तिः *f.*

To RECAPITULATE *v. a.* संक्षेपतः पुनः कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), वाक्य-
सारम् अनुवद् (c. 1. -वदति -दितुं) or अनुवच् (c. 2. -वक्ति -क्ते), संक्षेपेण
वाक्यं पुनर् वद्, सारविषयान् पुनर् वद् or अनुवद्, सारप्रकरणानि
पुनर्वद् or पुनर्वच्.

RECAPITULATED, *p. p.* संक्षेपतः पुनरुक्तः -क्ता -क्तं or पुनःकथितः -ता -तं.

RECAPITULATION, *s.* संक्षेपतः पुनःकथनं or पुनरुक्तिः *f.* or पुनर्वचनं or
अनुवादः, संक्षेपेणानुवादः, पृथीकधितानुवादः, संक्षेपतः पुनर्व्याख्या.

To RECEDE, *v. a.* अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यपक्रम्, अपवृत् (c. 1.
-सरति -सर्त्तुं), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), परावृत्, अपावृत्, प्रतिनिवृत्,
अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थानुं), पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ),
विपलाय्, अपमृष् (c. 1. -सर्पति -सर्प्ति), अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं),
अपया (c. 2. -याति -न्तुं), अपे (c. 2. अपैति -न्तुं, rt. इ).

RECEIPT, *s.* (Act of receiving) आदानं, ग्रहणं, प्रतिग्रहणं, प्राप्तिः *f.*,
अवाप्तिः *f.*, प्रापयं, लब्धिः *f.*, उपलब्धिः *f.*—(Income) आयः,
आगमः, उदयः, आदायः, उत्पन्नं, प्राप्तिः *f.*, लाभः, लब्धिः *f.*, फलः;
'of money or property,' धनगमः, धनोदयः, अधोगमः,
फलोदयः; 'receipts of trade,' पलाया; 'receipt and expendi-
ture,' आयव्ययौ *m. du.*—(Note of acknowledgment) मुक्तिपत्रं,
विगणपत्रं, प्रत्ययकारिपत्रं प्रत्ययकारी लेखः, प्रत्ययकारिणी, स्वीका-
रपत्रं, स्वीकरणपत्रं, स्वीकारलेखः, सरस्वतोदानं, आदानपत्रं, आगमपत्रं,
आगमलेख्यं.—(Recipe, prescription of ingredients) साधनलेखः,
योगलेखः, संयोगलेखः, लेखः, लेख्यं.

RECEIVABLE, *a.* आदेयः -या -यं, उपादेयः &c., ग्राह्यः -ह्या -ह्यं, ग्रहणीयः
-या -यं, ग्रहीतव्यः -व्या -व्यं, प्रतिग्राह्यः &c., प्राप्तणीयः -या -यं, प्राप्यः
-व्या -व्यं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, उपलभ्यः &c., स्वीकरणीयः &c.

To RECEIVE, *v. a.* (Take, get, obtain) आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं),
उपादा, ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, गृह्णाते, ग्रहीतुं), प्रतिग्रह्, अभिग्रह्,
सम्प्रग्रह्, संग्रह्, आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नु), प्राप्, अवाप्, लभ् (c. 1.
लभते, लभ्यु), उपलभ्, प्रतीप् (c. 6. -इच्छति -रपितुं), प्रतिपद् (c. 4.
-पठते -पठुं), आपद्, अभिपद्, समापद्.—(Allow) स्वीकृ, अङ्गीकृ,
ग्रह्, अनुग्रह्.—(Admit) प्रविष् in caus., आविष्, ग्रह्.—(Hold,
contain) धा, ज्ञाधा, आदा.—(Entertain a guest) सक्तृ, आतिथ्यं
कृ, सत्कारं कृ, सन्तृ (c. 19. -भावयति -यितुं), सम्भावनं कृ, आदरं कृ,
स्वागतं कृ or वद्.

RECEIVED, *p. p. or a.* (Taken, accepted, obtained) आदत्तः -क्ता -क्तं,
आप्तः &c., उपादत्तः &c., उपात्तः &c., गृहीतः -ता -तं, प्रतिग्रहीतः
&c., प्राप्तः -प्ता -पं, आप्तः &c., अवाप्तः &c., लभः -भ्या -भं, उपलभ्यः
&c.; 'received as wages,' भृतिस्वपेण लभः &c.—(Generally
admitted) लोकप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, सर्वध्व प्रचलः -ला -लं; 'received
practice,' लोकव्यवहारः; 'received doctrine,' आज्ञायाः; 'received
expression,' आम्रवचनं, आमोक्तिः *f.*

RECEIVER, *s.* ग्राही *m.* (नं), ग्राहकः, ग्रहीता *m.* (नं), प्रतिग्रहीता *m.*,
प्रतिग्राहकः, आदाता *m.* (नं), आदायी *m.* (नं), उपादाता *m.*, उपादायी *m.*,

REC

- प्रतिग्रहकृत् *m.*, आग्रा *m.* (गृ), प्रापकः, लब्धा *m.* (ग्र), उपलब्धा *m.*,
प्रतीक्षकः—(Vessel for receiving) आधारः, द्रवाधारः, साधानं,
भाजनं, पात्रं, द्रवाशयः, आशयः.
- RECENCY, *s.* नवता-त्वं, नूतनत्वं, अभिनवता, प्रत्यग्रता. *See* NEWNESS.
- RECENT, *a.* नूतनः -ना -नी -नं, नयः -वा -वं, अभिनवः &c., नवीनः -ना
-नं, प्रतिनवः &c., नूतः -ला -लं, प्रत्यग्रः -या -यं, इदानीन्तनः -नी
-नं, अधुनातनः &c., अद्याचीनः -ना -नं, अप्राचीनः &c., सद्यस्कः -स्का
-स्कं, सद्यस्कालीनः -ना -नं, आधुनिकः -की -कं, अचिरः -रा -रं, अय्य-
वहितदीर्घकालः -ला -लं.
- RECENTLY, *adv.* नूतनकाले, नूतनं, अय्यवहितदीर्घकाले. *See* LATELY.
- RECEPTACLE, *s.* आधारः, पात्रं, भाजनं, आशयः, निधानं, निधिः *m.*,
आधानं, आश्रयः, अधिश्रयः, अधिकरणं, गर्भः, आस्पदं, विन्यासः, चीजं.
The word आशयः is especially used in composition thus,
'the receptacle of the blood,' रक्ताशयः; 'of the food,' जन्ना-
शयः, आमाशयः; 'of bile,' पित्ताशयः.
- RECEPTION, *s.* (Receiving) आदानं, उपादानं, ग्रहणं, प्रतिग्रहः -ग्रहं,
आधानं.—(Admission) स्वीकारः, स्वीकरणं, अङ्गीकारः, अङ्गीकरणं,
ग्रहणं.—(Entrance) प्रवेशनं, प्रवेशः.—(Entertainment) सत्कारः,
सत्क्रिया, संग्रहः, सम्भावनं -ना; 'of friends,' मित्रसंग्रहः.
- RECESS, *s.* (In a wall, &c., secret or retired spot) गर्भः, कोणः,
विचित्रस्थानं, गूढस्थानं, निभूतस्थानं, गुप्तस्थानं.—(Place of retire-
ment) परावर्तनस्थानं, अपावर्तनस्थानं, चपक्रमस्थानं.—(Remission
of business) विरामः, विरामः *f.*, विश्रामः, निवृत्तिः *f.*, कार्यनिवृत्तिः *f.*,
कार्यत्यागः, विरामकालः, विश्रामकालः.
- RECESSION, *s.* अपक्रमणं, अपावर्तनं, परावर्तनं, परावृत्तिः *f.*, अपसरणं.
- RECIPE, *s.* *See* under RECEIPT, PRESCRIPTION.
- RECIPIENT, *s.* (Person) ग्राही *m.* (नृ), आदाता *m.* (नृ), ग्राहकः,
आश्रयिता *m.* *See* RECEIVER.—(Thing) आधारः, आशयः, पात्रं.
See RECEIVER.
- RECIPROCAL, *a.* परस्परः -रा -रं, अन्योन्यः -न्या -न्यं, इतरेतरः -रा -रं,
व्यतिकरः -रा -रं, इतरेतराश्रयः -या -यं, निपत् in comp. The sense
of "reciprocal" is often expressed by the prepositions वि,
आ, अथ, अति, प्रति, प्र in combination. *See* MUTUAL.—
(Alternate, in reciprocal succession) परस्परानुगामी -मिनी -मि
(नृ), परस्परानुवर्ती &c., अन्योन्यानुगामी &c., अन्योन्यानुवर्ती &c.
- RECIPROCALLY, *adv.* परस्परं -रां, अन्योन्यं, इतरेतरं, निपत्, उभयतस्,
परस्पर in comp.; 'mutually connected,' व्यतिपन्नः -क्ता -क्तं,
निपःसंसृजः -द्वा -द्वं, *see* MUTUALLY.
- To RECIPROCAT, *v. a.* परस्परं परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति यितुं), परस्पर-
परिवर्त्तनं कृ, अन्योन्यं परिवृत्, व्यतिकरं कृ, व्यतिहृ, व्यतिहारं कृ; 'to
reciprocate gifts,' परस्परं दानप्रतिदानं कृ; 'to reciprocate
assistance,' प्रत्युपकारं कृ; 'civilities,' प्रतिपूजनं कृ, *see* To
INTERCHANGE.
- RECIPROCATION, *s.* परिवर्त्तनं, वितनिमयः, व्यतिकरः, व्यतिहारः. *See*
INTERCHANGE.
- RECIPROCITY, RECIPROCALNESS, *s.* परस्परता, अन्योन्यता -त्वं, व्यतिकरः,
व्यतिहारः, व्यतिहारः, परस्परयोगः, इतरेतरयोगः, परस्परभावः, व्यतिपन्नः.
See MUTUALITY.
- RECITAL, RECITATION, *s.* (Repetition, reading out in a loud
voice) पठनं, पाठः, अनुवादः, श्रावणं, वाचनं, अनुवाचनं, उल्लेखः
-खनं, उच्चारणं, उद्घोषः -पणं, वृत्तारः.—(Narration) कथनं, आख्यानं,

REC

- उपकथनं, स्थापनं, वर्णनं.
- RECITATIVE, *s.* (Cadence introductory to a song) तेनः.
- To RECITE, *v. a.* (Repeat, read out) पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), सन्पठ्,
अनुवद् (c. 1. -वदति -दितुं), घृ (c. 10. श्रावयति -यितुं), आश्रु, संघु,
वच् (c. 10. वाचयति -यितुं), अनुवच्, उच्च् (c. 10. -चरयति -यितुं),
उद्घुप् (c. 10. -घोषयति -यितुं); पठनं कृ.—(Narrate) कप् (c. 10.
कथयति -यितुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), घृ in caus., वच्, अनुवच्,
व्याह, उदाह, निरूप्, विवरणं कृ, घृत् in caus.
- RECITED, *p. p.* (Repeated, read out) पठितः -ता -तं, श्रावितः &c.;
'being recited,' पठ्यमानः -ना -नं.—(Narrated) कथितः -ता -तं,
आख्यातः &c., वर्णितः &c.
- RECITER, *s.* पठकः, पठिता *m.* (नृ), पठनकारी *m.* (नृ), श्रावकः, श्राव-
यिता *m.* (नृ), अनुवादकः, उच्चारकः, उच्चारणकारी *m.*, कथकः,
उपकथकः, आख्यायकः.
- To RECK, *v. a. and n.* अवेद्य, अवधा, मन्, प्रतिमन्. *See* To CARE.
- RECKLESS, *a.* अनवधानः -ना -नं, असावधानः &c., अनवहितः -ता -तं,
प्रमत्तः -त्ता -त्तं, साहसिकः -की -कं, साहसी -सिनी -सि (नृ), निर-
पेक्षः -द्या -द्यं, निश्शङ्कः -क्का -क्कं.
- RECKLESSLY, *adv.* अनवहितं, साहसेन -सात्, साहसयुद्धा, प्रमत्तं.
- RECKLESSNESS, *s.* साहसं, साहसशीलता, साहसबुद्धिः *f.*, अनवधानं -नता,
असावधानता, प्रमाद्यं, प्रमत्तता.
- To RECKON, *v. a.* (Count, number) गण् (c. 10. गणयति -यितुं), विगण्,
परिगण्, प्रगण्, संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), परिसंख्या, सम्परिख्या,
कल् (c. 10. कलयति -यितुं), गणनां कृ.—(Esteem, account) मन्,
सम्मान्, प्रतिमन्, गण्, विगण्.
- To RECKON, *v. n.* (Reason with one's self, conclude) चिन्तयि (c. 10.
-तर्कयति -यितुं), तर्क्ये, अनुमा, जह्, अवगम्.—(Consider, think)
मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), तर्क्ये, चिन्तयि, चुप्.—(Reckon on, count
upon) अवलम्ब, समालम्ब, संश्रि, समालि, उपालि, विघ्नत्.—(Reckon
with, settle accounts) विगणनं कृ, सिद्धिं कृ, क्षणसिद्धिं कृ.
- RECKONED, *p. p.* गणितः -ता -तं, विगणितः &c., परिगणितः &c., मतः
&c., संख्यातः &c.
- RECKONER, *s.* गणकः, विगणकः, गणयिता *m.* (नृ), गणकः, गणकारः.
- RECKONING, *s.* (The act) गणनं -ना, विगणनं -ना, संख्यानं, परिसंख्यानं,
गुणनं.—(Statement of account with another) विगणनपत्रं,
विगणनापत्रं, गणनपत्रं, विगणनलेखः, संख्यापत्रं.—(Statement of
expense) व्ययपत्रं, व्ययलेखः.—(Esteem, estimation) मानं,
सम्मानं, मतिः *f.*
- To RECLAIM, *v. a.* (Demand to have restored, take back) मस्यम्
रतम् प्रतिदातव्यम् इति ज्ञापयित्वा ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नस्यम्
रतम् प्रत्यर्पणीयम् इत्युक्त्वा ग्रह्, पुनर् लभ्, प्रतिलभ्, पुनर् ग्रह्, पुनः
प्राप्, पुनः स्वीकृ.—(Call back from error, vice, &c.) पापात्
or दुष्कर्मणो निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or विनिवृत् or परावृत्
or विरम् (c. 10. -रमयति -यितुं), अपमृद् निवर्त्तयित्वा धर्मे प्रयुत् in
caus. or प्रयुज् in caus. or नियुज् in caus., पापाद् विप्रतिनृ in
caus. (-सारयति -यितुं), विप्रतिसारं जन्.—(Make fit for culti-
vation) कृषियोग्यं -ग्यां कृ.
- RECLAIMABLE, *a.* (From vice) पापनिवर्त्तयितव्यः -व्या -वं, पापनि-
वर्त्तनीयः -या -यं, दुष्कर्मपरावर्त्तनीयः &c., दुष्कर्मनिवर्त्तनीयः, शवयि-
प्रतिसारः -रा -रं, उपदेशावाप्तः -ह्या -ह्यं.—(That may be taken
again) प्रतिलभ्यः -भ्या -भ्यं, पुनर् लभ्यः &c. or ग्रहणीयः -या -यं.

REC

RECLAIMED, *p. p.* (Taken again) पुनर् गृहीतः -ता -तं, पुनः प्राप्तः -ता -तं, प्रतिलम्भः -ता -तं, पुनर् लम्भः &c.—(From vice) पापनि-
पार्श्वतः -ता -तं, निवृत्तपापः -या -यं, जातविप्रतिसारः -रा -रं.
RECLAMATION, *s.* (Taking again) पुनर्ग्रहणं, पुनर्लब्धिः *f.*, पुनरुपल-
ब्धिः *f.*, प्रतिलम्भः, पुनःप्राप्तिः *f.*, प्रत्युत्तरणं.—(From vice, &c.) पाप-
निपत्तिनं, दुष्कर्मनिपत्तिनं, दुष्कर्मपरापत्तिनं.
To RECLINE, *v. n.* (Lean) अवलम्ब (c. 1. -लचते -चिह्नुं), समालम्ब, संप्रि
(c. 1. -अपति -ते -यितुं), समाधि, उपाधि, निली (c. 4. -लीयते -लेह्नुं),
अवलम्बनं कृ.—(Lie) शी (c. 2. शीते, शायितुं), अपिशो, संविश (c. 6.
-विशति -पेह्नुं), उपविश, निपद् (c. 6. -पीदति -पय्नुं), पत् (c. 1. पतति
-तितुं). See To LIE, *v. n.*
RECLINING, *part.* (Leaning) अवलम्बो -चिनी -चि (न्), अवलम्बितः
-ता -तं, संविशतः -ता -तं, समाधितः &c., उपाधितः &c., निलीनः -ना
-नं, निलीयमानः -ना -नं.—(Lying) शयानः -ना -नं, शयः -या -यं,
शयितः -ता -तं, संविष्टः -रा -रं, उपविष्टः &c., निपद्यः -रा -रं, नि-
पीदन् -दनी -दह् (न्), पतितः -ता -तं; 'on a bed,' शयने संविष्टः &c.
RECLUSE, *s.* विविक्तवासो *m.* (न्), विविक्तसेवो *m.*, एकानावासो *m.*,
एकानसेवो *m.*, विनयवासो *m.*, एकाकी *m.*, अरुणवासो *m.*, वनवासी *m.*,
वनस्थः, वानप्रस्थः.
RECLUSNESS, *s.* विविक्तता, विविक्तवासित्वं, विविक्तसेवा, वानप्रस्थत्वं.
RECOGNITION, *s.* प्रत्यभिज्ञानं, प्रत्यभिज्ञा, अभिज्ञानं, अनुज्ञानं, स्वीकारः,
स्वीकरणं, अङ्गीकारः, अङ्गीकरणं, स्मरणं, स्मृतिः *f.*, अनुस्मृतिः *f.*,
संविर्तः *f.*
RECOGNIZANCE, *s.* प्रतिज्ञापत्रं -चक्रं, प्रतिभूः *m.*, प्रतिभायं, दर्शनप्रतिभूः *m.*,
दर्शनप्रतिभायं, परिभायं, लग्नकः, प्रात्ययिकपत्रं -चक्रं, अङ्गीकारपत्रं.
To RECOGNIZE, *v. a.* (Recover the knowledge of, recollect) प्रत्य-
भिज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नोते -ज्ञातुं), अभिज्ञा, समभिज्ञा, अनुज्ञा, अनुस्मृ-
(c. 1. -स्मरति -स्मर्तुं), प्रतिस्मृ, स्मृ, परिधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), निश्चि,
प्रत्यभिज्ञानं कृ.—(Admit, acknowledge) स्वीकृ, अङ्गीकृ, अङ्गी-
कारं कृ, अनुग्रह, ग्रह.
RECOGNIZED, *p. p.* प्रत्यभिज्ञातः -ता -तं, अभिज्ञातः &c., अनुज्ञातः &c.,
अनुस्मृतः &c., परिचिताः &c., अङ्गीकृतः &c., स्वीकृतः &c.—(Generally
acknowledged) लोकसिद्धः -दा -दं, प्रसिद्धः &c.
To RECOL, *v. n.* परापत् (c. 1. -पतति -तितुं), विपृत् (c. 1. -वर्धते -वर्धितुं),
धरापृत्, अङ्गस्मात् परापृत्, पश्चात् भु or पत् or गम्.
RECOL, *s.* अङ्गस्माद् विपत्तिः -चैनं or परापत्तिः -चैनं, परापत्तिनं.
RECOLLING, *part.* अङ्गस्माद् विपत्तिमानः -ता -तं or परापत्तिन् -तनी -तत् (न्).
To RECOLLECT, *v. a.* स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मर्तुं), अनुस्मृ, प्रतिस्मृ, संस्मृ,
अनुसंस्मृ, अभिसंस्मृ, अनुचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), समनुचिन्त्,
अनुचिन्त् (c. 4. -चिन्ते -चिन्तुं), अनुधे (c. 1. -धायति -धातुं), उपधे.—
(Recognise) प्रत्यभिज्ञा, अभिज्ञा.—(Try to recollect) स्मृ in des.
(recollect one's self) धेयं कृ, धेय्यावलम्बनं कृ.
RECOLLECTED, *p. p.* स्मृतः -ता -तं, अनुस्मृतः &c., अनुचिन्तितः &c.,
प्रत्यभिज्ञातः &c.
RECOLLECTION, *s.* स्मृतिः *f.*, स्मरणं, संस्मृतिः *f.*, संस्मरणं, अनुस्मृतिः *f.*,
स्मरः, स्मर्तृत्वं, स्मरत्वं, अनुचिन्ता, अनुचोधा, आध्यानं, आध्या, ध्यानं,
संस्कारः, चिन्ता; 'of a former birth,' जातिस्मरणं; 'proximate'
cause of recollection,' स्मृतिहेतुः *m.*
To RECOMMEND, *v. a.* (Commend to another's kind treatment by
favourable representations) गुणवर्धनेन or यशोवर्धनेन अमुकजनम्

REC

आदरणीयमिति or अनुग्रहाहेमिति or सत्काराहेमिति युष् (c. 10. चोप-
यति -यितुं) or उद्दिश (c. 6. -दिशति -देह्नुं), गुणप्रशंसापूर्वम् अमुकजनं
सत्काराहेम् इति चोपयित्वा परस्मिन् समु in caus. (-अर्धयति -यितुं),
सहृदयशालित्वाद् अमुकः सत्करणीय इति or अनुग्रहणीय इति ज्ञापयित्वा
परस्मिन् समु, गुणवर्धनेन परार्थम् अनुग्रहं प्राप्.—(Commend, praise)
प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिप्रशंस, द्याप्, कृत्, अनुकृत्, वरुं,
गुणवर्धनं कृ.—(Advise) उपदिश, आदिश.—(Commit) समु or च
in caus., see COMMIT.
RECOMMENDATION, *s.* (Favourable mention) गुणप्रशंसा -सत्तं, गुण-
व्याख्या, गुणवर्धनं, गुणवादः, यशोवर्धनं, गुणकीर्तनं, गुणवर्धनेन परा-
धेम् अनुग्रहप्राप्तिनं.—(Letter of recommendation) गुणवर्धनपत्रं,
गुणव्याख्यापत्रं, गुणप्रशंसापत्रं, वर्धनपत्रं, यशोवर्धनपत्रं, प्रशंसापत्रं,
साहित्यपत्रं.—(That which recommends) प्रसादकारणं, अनुग्रह-
कारणं, अनुपगकारणं, प्रसादहेतुः *m.*, कृपाकारणं, कृपाहेतुः *m.*—
(Advice) उपदेशः, आदेशः, प्रेरणा.
RECOMMENDATORY, *a.* गुणप्रशंसकः -का -कं, गुणवर्धकः &c., गुणप्र-
काशकः &c.
RECOMMENDED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, स्थापितः -ता -तं.
To RECOMPENSE, *v. a.* (Reward) परितुष्प (c. 10. -तोपयति -यितुं),
सन्तुष्प, पारितोषिकं दा, सम्भू in caus.—(Make a return or re-
quital) प्रतिफलं दा, निष्कृतिं दा, प्रतिदानं कृ, प्रतिकृतिं or प्रति-
क्रियां कृ, शोधनं कृ, शुद्धिं कृ, परिशोधनं कृ, निस्तारं कृ, निष्कृ, प्रतिकृ,
प्रत्युपकृ, अपाकृ, शुष्प in caus.—(Make amends for a loss)
द्यतिनिष्कृतिं कृ, हानिनिष्कृतिं कृ, क्षतिपूर्णे कृ, हानिपूर्णे कृ.
RECOMPENSE, *s.* (Reward) पारितोषिकं, फलं, प्रतिफलं.—(Return,
requital) प्रतिफलं, निष्कृतिः *f.*, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, प्रतीकारः,
निस्तारः, निर्वीतनः, शुद्धिः *f.*, शोधनं, परिशुद्धिः *f.*, परिशोधनं, उपका-
रमोद्यः, प्रत्युपकारः, सुकृतं.—(Amends for a loss) द्यतिपूर्णे, हानि-
पूर्णे, द्यतिनिष्कृतिः *f.*, हानिनिष्कृतिः *f.*, हानिमूल्य.
RECOMPENSED, *p. p.* परितोषितः -ता -तं, सन्तोषितः &c., सम्भावितः &c.,
प्रतिफलितः &c., प्रतिकृतः &c., प्रत्युपकृतः &c., गृहीतफलः -ला -लं.
RECOMPENSING, *part.* पारितोषिकः -को -कं, तुष्टिकरः -रा -रं, निष्कारकः &c.
RECONCILABLE, *a.* सन्धेयः -या -यं, सन्धातव्यः -व्या -यं, समापेयः -या -यं.
To RECONCILE, *v. a.* (Restore to friendship or union) सन्धा
(c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), समाधा, सन्धि कृ, सन्धानं कृ, समाधानं कृ,
समाधि कृ, अन्योन्यवैरित्वं or अन्योन्यद्वेषं शम् (c. 10. शमयति -यितुं),
वैरशान्तिं कृ, वैरशमनं कृ, विवादशान्तिं कृ, पुनःसख्यं कृ, पुनर्भयं कृ,
पुनःसौहृदं कृ, पुनःप्रीतिं कृ, पुनरैष्यं कृ, एकौकृ, मिह् in caus.
(reconcile) सन्धिल, सह मिह्, मेलनं कृ.—(Bring to ac-
quiescence, content, or submission) सान्त् (c. 10. सान्त्वयति
-यितुं), साम् (c. 10. सामयति -यितुं), अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं),
तुप् (c. 10. तोपयति -यितुं), सन्तुप्, परितुप्, सम्परितुप्, तृष्टि नो.—
(Make consistent) सदृशीकृ, सद्गतं -तो कृ, सम्मतौकृ, एकवाक्यतां
कृ, अनुवादित्वं कृ.
RECONCILED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, समाहितः -ता -तं, कृतसन्धिः -न्धिः
न्धि, शान्तवैरः -रा -रं, शान्तद्वेषः -या -यं, शान्तविवादः -दा -दं, एकौकृतः
-ता -तं; 'to be reconciled,' सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं) or
pass. -धीयते), सह मिह् (c. 6. मिलति, मेलितुं), पुनर्भयं गम् or इ.
पुनःसख्यं गम्, एकौकृ, तृष्टि गम् or इ, परितोषं गम्; 'to be recon-
ciled to one's enemy,' शत्रुणा or शत्रुणा सह सन्धा; 'to one's
brother,' भ्रात्रा सह मिह्.

RECONCILER, *s.* सन्धाता *m.* (तृ), समाधाता *m.*, सन्धानकर्त्ता *m.* (तृ), सन्धिकृत् *m.*

RECONCILIATION, RECONCILEMENT, *s.* (The act) सन्धानं, समाधानं, सन्धानकरणं, सन्धिकरणं, वैरज्ञानं, नैलनं, सम्मेलनं, एकीकरणं, सान्त्वनं, साम *n.* (नृ), शाम *n.*, शाननं.—(The state) सन्धिः *m.*, समाधिः *m.*, वैरशानिः *f.*, साम *n.* (नृ), पुनःसख्यं, पुनर्नैत्र्यं, पुनर्नैत्री, पुनःप्रीतिः *f.*, पुनःस्नेहः, संविधिः *f.*, ऐक्यं, एकता.

RECONDITE, *a.* गूढः -ढा -ढं, निगूढः &c., निगूढार्थः -धा -धं, गहनः -न्ना -नं, परमगहनः &c., गहनार्थः &c., गुप्तार्थः &c., गुह्यार्थः &c., गम्भीरार्थः &c., दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्गम्यः -म्या -म्यं, अगम्यः &c., दुर्घोषः -धा -धं, दुरवधोषः &c., गम्भीरः -रा -रं, रहस्यः -स्या -स्यं.

To RECONDUCT, *v. a.* पुनर् नृ (c. 1. नयति, नेतुं), प्रतिनृ, प्रत्यानृ.

To RECONNOITRE, RECONNOITER, *v. a.* क्रियदूरात् or नातिदूराद् अवेष्टुं (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or निरीक्षुं or वीक्षुं or परोक्षुं or दृष्टुं or अनुदृष्टुं or आलोक्षुं or अवलोक्षुं or आलोचुं or अनुसन्धुं or निरूप.

RECONQUERED, *p. p.* क्रियदूराद् अवेष्टितः -ता -तं or निरूपितः &c.

To RECONQUER, *v. a.* पुनर् जि or पराजि or विजि, पुनर् वशीकु.

To RECONSIDER, *v. a.* पुनर् विचरुं or विगणुं or चिन्तुं, प्रतिचिन्तुं, पुनर् निरूपुं or अनुसन्धुं or परोक्षुं, पुनर् चिन्तुं, पुनर्विचारं कृ.

RECONSIDERED, *p. p.* पुनर्विचारितः -ता -तं, पुनर्निरूपितः &c., प्रतिचिन्तितः &c.

To RECORD, *v. a.* पत्रे or लेख्ये or लेख्यपत्रे जातु in caus. (-रोपयति -यितुं) or समाहृ or अभिलिखुं (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or लिखुं, लेख्यपत्रे सन् in caus. (-अपयति -यितुं) or च्चु in caus. or निविशुं (c. 10. -वेशयति -यितुं) or न्यत्, लेख्यारुढं -ढां कृ, पञ्चारुढं -ढां कृ, पट्टारुढं -ढां कृ.

RECORD, *s.* लेख्यं, लेखः, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यपत्रं, लेखप्रमाणं, लेख्यप्रमाणं, लिखितं, लिखनं, पत्रं -त्री -त्रिका, पत्रकं, पटः, पट्टः, आगमः, आज्ञायः, साक्ष्यं.

RECORDED, *p. p.* लेख्यारुढः -ढा -ढं, लेख्यारोपितः -ता -तं, लेख्यपञ्चारुढः &c., लेख्यसमर्पितः -ता -तं, पट्टारुढः &c., पट्टारुढः &c., अभिलिखितः -ता -तं, लिखितः &c., पत्रलिखितः &c., आज्ञातः &c.

RECORDER, *s.* कायस्थः, लेखकः, लिपिकरः, लिपिकारः, अभिलेखकः, अभिलेखनकर्त्ता.—(Officer) नगरव्यवहारदर्शी *m.* (नृ), प्रधानविचारकः.

To RECOUNT, *v. a.* कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or caus. ख्यापयति -यितुं, ख्या, श्रु (c. 10. श्रावयति -यितुं), वर्य (c. 10. वर्ययति -यितुं), आचक्षु, निविद् in caus.

RECOUNTED, *p. p.* कथितः -ता -तं, आख्यातः &c., समाख्यातः &c., निवेदितः &c.

RECOURSE, *s.* आश्रयः -यणं, समाश्रयः -यणं, उपाश्रयः -यणं, संश्रयः -यणं, आश्रयः, अवलम्बनं, उपस्थितिः *f.*, उपगमनं, प्रत्यागमनं; 'to have recourse,' आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, समुपाश्रि, संश्रि, अभिधि, अवलम्बु (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), आस्था, उपगमः; 'having recourse,' आश्रित्य, आश्रितः -ता -तं, आस्थाय, उपस्थाय.

To RECOVER, *v. a.* (Regain) प्रतिलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), प्रत्युपलभ्, पुनर् लभ्, पुनर् उपलभ्, अनुप्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते), प्रायवाप्, पुनः प्राप्, पुनर् अवाप्, प्रत्यादा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं), पुनर् आदा, पुनर् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रतिग्रह्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), पुनर् आपद्, प्रत्याद् (c. 1. -हरति -ते -हर्षुं), प्रत्युद्, उद्; 'to recover one's consciousness,' संशं लभ्, चैतन्यं लभ्, स्वप्रकृतिम्

आपद् or प्रतिपद्; 'one who has done so,' लभ्यतः, स्वप्रकृतिमापन्नः; 'to recover recollection,' स्मृतिं लभ्.—(Restore from sickness, &c.) स्वस्यं-स्यां कृ, रोगं शम् in caus., रोगाद् विमुच् or मुच् रोगं निवृत् in caus., रोगं नश् in caus. or निरस्, समुत्था in caus. प्रतिकृ, समाधा, प्रतिसमाधा, see To CURE.

To RECOVER, *v. n.* (Regain health, be restored from sickness: रोगात् समुत्था (c. 1. -तिष्ठति -चातुं, rt. स्वा) or उत्था or मुच् i pass. (मुच्यते) or विमुच्, रोगमुक्तः -क्ता -क्तं भू, शान्तरोगः -गा -गं भू, निवृत्तरोगः &c. भू, पुनः स्वस्यः -स्या -स्यं भू, पुनः सुस्यः -स्या -स्यं भू, पुनर् निरामयः -या -यं भू, पुनर् आरोग्यं or स्वास्थ्यं गम् or इ.—(From loss of consciousness or fainting) प्रत्याश्रस् (c. 2. -श्रसति -श्रुं), संशं लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं), चैतन्यं लभ्, चेतनं प्राप्, स्वप्रकृतिम् आपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) or प्रतिपद्, प्रकृतिमापन्नः -न्ना -नं भू.—(Regain one's former state, come right) पृथ्वद् भू, यथास्थितः -ता -तं भू, स्वस्यः -स्या -स्यं भू, पृथ्वस्वा or पृथ्विस्थितिं or पृथ्वीवृत्तिम् आपद् or प्रतिपद् or गम्.

RECOVERABLE *a.* प्रतिलभ्यः -भ्या -भ्यं, पुनर्लभ्यः &c., पुनःप्राप्यः -प्या -प्यं.

RECOVERED, *p. p.* (Regained) प्रतिलभ्यः -भ्या -भ्यं, प्रत्युपलभ्यः &c., पुनर्लभ्यः &c., पुनरुपलभ्यः &c., पुनः प्राप् -प्ता -प्तं, अनुप्राप् &c., पुनर् अवाप् &c., प्रत्यवाप् &c., पुनर्गृहीतः -ता -तं, प्रत्युद्गतः &c., प्रायः-दत्तः &c., आपन्नः -न्ना -नं, प्रतिपन्नः &c., प्रतिकृतः &c.—(From sickness) रोगसमुत्थितः -ता -तं, समुत्थितः &c., रोगोत्थितः &c., रोगमुक्तः -क्ता -क्तं, मुक्तरोगः -गा -गं, निवृत्तरोगः &c., गतरोगः &c., विगत-रोगः &c., नष्टरोगः &c., निरस्तरोगः &c., शान्तरोगः &c., स्वस्यः -स्या -स्यं, निरामयः -या -यं; 'from a fever,' गतज्वरः -रा -रं, ज्वरमुक्तः &c.—(From unconsciousness or fainting) लभ्यसंशः -ज्ञा -ज्ञं, लभ्यचैतन्यः -न्या -न्यं, लभ्यचेताः -ताः -तः (स्), स्वप्रकृतिमापन्नः -न्ना -नं.—(One who has recovered his recollection) लभ्यस्मृतिः -ति -ति.

RECOVERY, *s.* (Regaining) पुनर्लभ्यः *f.*, पुनर्लभ्यः, पुनरुपलभ्यः *f.*, प्रत्युपलभ्यः *f.*, प्रतिलभ्यः *f.*, पुनःप्राप्तिः *f.*, पुनःप्राप्यं, पुनरवाप्तिः *f.*, प्रत्यवाप्तिः *f.*, अनुप्राप्तिः *f.*, अवाप्तिः *f.*, पुनरादानं, पुनर्ग्रहणं, प्रतिग्रहणं, प्रत्युद्धारं, प्रत्युद्धारः, अवहारः, प्रत्यानयनं, आनयनं, प्रतीकारः.—(From sickness) रोगसमुत्थानं, समुत्थानं, रोगोत्थानं, रोगमुक्तिः *f.*, रोगमुक्ता, रोगनिवृत्तिः *f.*, स्वास्थ्यं, स्वस्थता, आरोग्यं, निरामयता -न्तं, निरामयं, कल्पता -न्तं.

RECREANT, *a.* (Cowardly) कातरः -रा -रं, कौवः -वा -वं, भीरुः -रुः रु.—(Apostate) धर्मभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, सङ्कल्पभ्रष्टः &c., लङ्कसङ्कल्पः -त्वा -त्वं, उद्धृष्टधर्मीः -म्नी -म्नं.

To RECREATE, *v. a.* (Divert, gratify) विनुद् (c. 10. -नोदयति -यितुं), जानद् in caus., रम् in caus., सुखं, सनुप्, परितुप्, प्री, हृप्, ह्लाद्, सुखं कृ, प्रीतिं दा.—(Refresh) आश्रस् (c. 10. -श्रासयति -यितुं), प्रत्याश्रस्, समाश्रस्, सुख (c. 10. सुखयति -यितुं).

RECREATED, *p. p.* विनोदितः -ता -तं, आश्रासितः &c., परिशोषितः -ता -तं.

RECREATION, *s.* विनोदः -दनं, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, विहारः, विहरणं, क्रोडा, मनोविनोदः, मनोरञ्जनं, विलासः, खेला, रमणं, क्रीडकं; 'to take recreation,' विहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), मनो विनुद् (c. 10. -नोदयति -यितुं), रम्, क्रीड्, विश्रम्.

RECREATIVE, *a.* विनोदकः -का -कं, मनोरञ्जकः &c. See REFRESHING, *a.*

To RECRIMINATE, *s.* प्रत्यभियोगं कृ, प्रत्यपवादं कृ, प्रत्यारोपं कृ, प्रत्यारोपणं कृ; 'to criminate and recriminate,' अभियोगप्रत्यभियोगं कृ, वादानुवादं कृ.

REC

RECRIMINATION, *s.* प्रत्यभियोगः, प्रत्यपवादः, प्रत्यारोपः-पणं; 'crimination and reerimination,' सभियोगप्रत्यभियोगौ *m. du.*, अन्यो-
परोपरोपः-पणं. परस्परदोषारोपः, वादानुवादः.

RECRIMINATORY, RECRIMINATIVE, *a.* प्रत्यारोपकः -का -कं, प्रत्यपवादकः &c., प्रत्यभिযোগी -गिनी -गि (न्), प्रत्यारोपकारी &c.

To RECRUIT, v. a. (Repair) प्रतिकृ, प्रतिस्त्वं, स्वस्त्वं-स्यां कृ, सुस्वस्त्वं-स्यां कृ, सुस्व (nom. सुस्वयन्ति-यितुं), युष्मिन्नन्त-वतीं-वत् कृ, समापा
प्रतिस्माप्या—(Restore exhausted strength) षोडश्वलं वृष्य (c. 10)
पर्ययति-यितुं, षोडशस्त्वं वृष्य, तेजो or सत्त्वं वृष्य, जाग्रद् in caus.
जाये in caus.—(Supply with new soldiers) नवसैन्ययुक्ते-ह्नां कृ

To RECOVER, v. n. (Recover energy or strength) लभ् or सवर्ध्
 लभ् (c. 1. लभते, लभु), सवर्ध् लभ् or प्राप्, सवर्धेनो लभ्, सवर्धेनो
 प्राप्, सामकृतिं लभ्, पुनः प्राप्तव्यं गन् or द्, पुनः सवर्धः सव्या-सव्यं भू
 पुनः सुव्यः &c. भू- (Raise new soldiers) नवसैन्यसंगं कृ, नू
 नसैन्यसंगं कृ, पलायिष्यं कृ.

RECRUIT, *s.* नयसेन्यः, नूतनसेन्यः, नवसेनिकः, नवीनसेन्यः, शस्त्राभ्यासी *m.*
(न), सस्त्रशिष्टाकारो *m.*, नूतनाभ्यासी *m.*, नवाभ्यासी *m.*

RECRUITED, *p. p.* (In strength) लभ्यवलः-ला-लं, लभ्यसलः-हा-नं
प्राप्तयलः &c., वर्धितयलः &c., पुनः स्वस्मृता-ता-तं, साप्तायिकः &
प्रत्याघस्तः-स्ता-स्तं.—(As an army) नवसेनयुक्तः-क्ता-कं, नूतनयुक्तः
सैन्ययुक्तः &c.

RECTANGLE, &. समकोणकृतिः f., समकोणः, समानं, ज्ञातसमकोणः, ज्ञात
तसमानं, ज्ञायतसमलक्षः, समचतुष्कोणः, समचतुरस्रं, समकोणमूर्त्ति-
जायः.

जात्यः.
RECTANGULAR, a. समचतुष्कोणः -या -यं, समचतुरस्रः -सा -से, सम
-या -यं, समकोणाकृतिः -तिः -ति, जात्यः -त्वा -त्वं.

RECTIFIABLE, *a.* शोधनीयः -या -यं, संशोधनीयः &c., शोध्यः -या -
RECTIFICATION, *s.* शोधनं, संशोधनं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, प्रतिस्मा

To RECTIFY, v. a. शुद्ध् (c. 10. शोधयति-यितुं), विशुद्ध्य, संगुण्य, शुद्धि
RECTIFIED, p.p. शोषितः-तत्-तं, विशोषितः &c., प्रतिस्माहितः &
RECTIFICATION, s. शाधनं, संशोधनं, शुद्धिः, शुद्धिकरणम्, शुद्धिप्रयोगः, शुद्धिप्राप्त्यर्थः

समाधा (c. 3. -दधाति -पठे -धातुं), प्रतिस्माधा, शोधनं कृ, यथा

RECTILINEAR, RECTILINEAL, *a.* सरलरेखः -खा -खं, सरलरेखादि-
-या -यं, सरलरेखामयः -यी -यं.

RECTITUDE, *s.* सारत्वं, सरलता -नं, चतुता, सार्जवं, मर्यादा, सार
जनिप्रता, शुद्धता, सुचिता, मतिशुद्धता, साधुता, दाक्षिण्यं, सत्यश
विमलता, न्यायिता, अशुद्धता, सार्जितं, संस्था, स्थितिः *f.*, सत्यसि
सम्पदशुद्धिर्जनं, सत्यभिचादः, यथोचितं, यापातथ्यं ; 'law of reti
नीतिः *f.* ; 'path of rectitude,' सत्ययः, सन्मार्गः ; 'dev
from the path of rectitude,' सत्यपर्वशः, सत्यपरागः, सन्म
विमार्गगमनं, उन्मार्गगमनं, उत्स्यगमनं, कुपयगमनं, यथोचि
मर्यादात्वागः, मर्यादादलंघनं.

गव्यादात्मगः, मव्यादालेपन.
 RECTOR, *s.* ग्रामपुरोहितः, ग्रामगुरुः *m.*, ग्रामाचार्यः, ग्रामधर्माध्य
 RECTORY, *s.* ग्रामपुरोहितवसतिः *f.*, ग्रामाचार्यगृहं, ग्रामगुरुनिकेत

RECTUM, *s.* चपःस्यो मलाशयः, जपन्यस्यो मलाशयः, पथिमनाडी
 RECUMBENCE, RECUMBENCY, *s.* शयनं, पतनं, कुक्षिशयनं, कुक्षि-

RECUMBENT, *a.* शयानः -ना -नं, शयः -या -यं, शायी -यिनी -
प्रयितः -ता -तं, कृदिशयः -या -यं, कुदिशायी &c., संविष्टः

See RECLINING, LYING DOWN.
To RECUR, v. n. (Happen again) पुनर् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति)

(84) To RECUR, v. n. (Happen again) पुनर् यागम् or उपागम्, पुनः सम्भू, पुनः संवृत् or वृत्, पुनर् सागम् or उपागम्, पुनः
665

(84) यनः सम्भू, पुनः संवृत
665

RED

पुनर् सापत् or निपत्, पुनर् यद्; 'from time to time,' वारं
 वारं or पुनः पुनर् or अनुवारम् उपस्था.—(To the mind or thought)
 स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), मनसि स्फुर, पुनः स्मृ, पुनःस्मृत-ता-तं भू.

स्मरणं (c. 6. स्मृतिरिति); ननु तत्र स्मरणं स्मृत्यर्थे प्रयुज्यते इत्युच्यते ।
RECURRENT, RECURRENCE, & पुनरुपस्थितिः f. पुनरुपस्थानं, पुनरा-
गमनं, पुनर्वर्त्तनं, पुनरुपागमः, पुनःसम्भवः, पुनःसम्मूर्तिः f., पुनरुन्निर्वाहः f.,
पुनर्यदना.—(To the mind) स्मरणं, स्मृतिः f. पुनःस्मरणं, स्मृरणं.
पुनर्यदना—(To the mind) स्मरणं, स्मृतिः f. पुनःस्मरणं, स्मृरणं.

RECURRENT, RECURRING, a. पुनरावर्तमान-मिनी-मि(न्), बारं बारम्
उपस्थाया &c., पुनःपुनरागामी &c., पुनःपुनर्वह्नी &c.
CONFORMIST, NON-CONFORMITY

RECUSANT, RECUSANCY, *s.* See NON-CONFORMIST, NON-CONFORMITY
RED, *a.* रक्तः-रक्ता-रक्तं, लोहितः-ता-हिनी-तं, रक्तवर्णः-रं-रं, लोहि-

Red, a. रक्त-क्ता-रुक्, लोहितः-ना-लोहितः-लोहितः-
नवर्षः &c., रोहितः-ना-ह्रिणी-तं, शोणितः-ना-तं, शोण्यः-श्या-य
-यं, सिन्दूरवर्णः &c., कृपायः-या-यं, मन्त्रिष्ठः-घी-यं; 'dark red,
सख्यः-धा-यं, घनाख्यः &c.; 'pale red,' श्वेतरक्तः-क्ता-रुक्-
पाटलः-ला-लं.

पादलः - लालः.
 Red, s. रक्तः, लोहितः, रोहितः, शोणितः, रक्तवर्णः, अरुणः.
 To redden, v. a. रक्तीकृ, लोहिताकृ, अरुण्योक्तृ, शोणितोक्तृ, रक्तवर्णोक्तृ.
 रक्तवर्णः, लोहितः, रोहितः, शोणितः, रक्तवर्णः, अरुणः.

To REDDEN, v. n. अहखीभू, रक्तीभू, लोहित (nom. लोहितायति - ते लोहितीभू.

लोहितोभू.
 REDDENED, *p. p.* रक्तीकृतः -ता -तं, अरुणीकृतः &c., अरुणितः &c.
 लोहितीकृतः -ता -तं, पाटलितः &c., पाटलीकृतः &c., सिन्दूरितः &c.
 लोहितोदितः -ता -तं.

लोहिनीकृतः-ता-तं, पाटलिः &c., चालीहितः-ता-तं.
 REDDISH, a. ईषद्रक्तः-क्ता-क्तं, आरक्तः &c., चालीहितः-ता-तं.
 REDDISHNESS, s. ईषद्रक्ता, आरक्ता, चालीहितता, ईषन्नोहितता.

To REDEM, v. a. (Ransom, purchase back) परिच्छा (c. 9). -*ज्ञेय*,
-*ज्ञेत्य*, परिच्छायं कृ, परिच्छायणं कृ, अवह, अवहरणं कृ.—(Save,

-क्रेतुं), परिक्रयं कृ, पारिक्रयण कृ, लघ्वेदः, प्रवहति
liver) त्रै (c. 1. प्रापते, ज्ञातुं), परिव्रै, संवे, मुच् (c. 6. मुखति, मो
c. 10. मोचयति -न्यितुं), परिमुच्, उद्ध (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्ध, मं

c. 10. मोक्षयति-यितुं, पारम्भ्य, उद्धृ (c. 10. मोक्षयति-यितुं), सन्तु, उद्धृ
(c. 10. मोक्षयति-यितुं), निस्तु (c. 10. मोक्षयति-यितुं), सन्तु, उद्धृ
वन्दारं क.—(Compensate, make amends for) निष्कृतिं कृ, ह

REDEEMABLE, *a.* परिक्षेयः -या-यं, परिक्षेतव्यः-य्या-य्यं, जयहाय्यः-य्या-य्यं

REDEEMABLE, *a.* परिक्रम्यः -या-य, पाठान्तरात्-या-य
 REDEEMED, *p. p.* परिक्रान्तः -ता-तं, ज्ञातः &c., परिचातः &c., मुक्तः
 -कं. परिमुक्तः &c., उद्भूतः -ता-तं, निस्सारितः &c.
 -कं. परिमुक्तः &c., उद्भूतः -ता-तं, निस्सारितः &c. —(Savi

REDEEMER, s. (Ransomer) परिक्रेता *m.* (नृ), परिक्रयकृत. — (Savi-
त्राता *m.* (नृ), उद्घाता *m.*, समुद्घाता *m.*, उद्धारकः, मोक्षकः, परितो-

निस्तारकः, तारकः; 'of the world,' जगच्चाता *m.*, जगदुद्धारकः.
RE-DELIVERY, *s.* प्रत्यर्पणं, प्रतिस्मर्पणं, पुनःस्मर्पणं, अयहारः.

REDELIVERY, s. प्रत्येषणं, प्राप्तिरसमयेषणं, पुनःप्राप्त्यर्थे.
REDEMPTION, s. (Ransom) परित्यागः-यथार्थं, जयहरणं.—(Rescue
 vation) चारुणं, परिचाराणं, उद्धारः, समुद्धारः, उद्धरणं, मुक्तिः f.,
 विनिर्मुक्त्यर्थः।

RED-HAIRED, *a.* रक्तकेशः -शा -शं, रक्तकेशो -शिनी -शि (न्).

RED-HAIRED, *a.* रक्तकेशः -शा -श, रक्तकेशी -श्री -री
 RED-HOT, *a.* अग्निवर्णः -णी -णी, तापरक्तः -क्ता -क्ते, तप्तः -प्ता -प्ते,
 &c., सन्नाप्तः &c., अभितप्तः &c., रक्ततप्तः &c., उपपारक्तः -क्ता

RED-LEAD, *s.* सिन्दूरं - रिका, रक्तपूषं. See MINIUM.
RED-LEGGED, *a.* रक्तपादः - दा - दं, लोहितपादः &c., रक्तनयः - या

RED-LEGGED, *a.* रक्तपादः -दा-दं, लोहितपादः -दा-दं.
 REDNESS, *s.* रक्तत्वं -ता, रक्त्विता *m.* (न्), लोहितत्वं, लोहितत्वं -ता.
 रक्त्विता *m.* (न्), शोणितत्वं -ता. See FRAC.

REDOLENCE, REDOLENCY, *s.* सुगन्धः, धामोदः, सुवासः. See FRAGRANCE.
 REDOLENT, *a.* सरभिः-भिः-भि. सुगन्धिकः-का-कं, सुगन्धिः-नि-नि. See FRAGRANT.

To REDOUBLE, v. a. (Repeat often) पुनःपुनः कृ, दुहरिषु; कृ.

स्यात्),
 सम्मद्,

To REDOUBLE, v. a. (Repeat often) पुनः पुनः कृ. ३३३३
 कृ, अभोक्षणं कृ.—(Increase by repeated efforts) सने

RED

कृत्वा or पुनःपुनर् यत्नं कृत्वा वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं) or प्रवृष् or अधिककृ or अधिकतरकृ or अधिकतरं -रं कृ; 'to redouble one's efforts,' पुनः पुनर् यत्नं कृ, मुहुर्मुहुर् उद्योगं कृ.

REDOUBLED, *p. p.* पुनःपुनः कृतः -ता -तं, मुहुर्मुहुः कृतः &c., असकृत्कृतः &c., पौनःपुनिकः -की -कं, वर्धितः -ता -तं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, अधिककृतः &c.

REDOUBT, *s.* दुर्गवहिःस्थितं प्राकारप्राचीरादि, दुर्गप्राकारः, प्राचीरं.

REDOUBTABLE, *a.* भीमः -मा -मं, महावीर्यः -वीर्यं -वीर्यं, महाप्रतापः -पा -पं.

To REDOUND, *v. n.* (Conduce, bring about) नी (c. 1. नयति, नेतुं), आनी, आवह (c. 1. -वहति -योदुं), साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), संजन्.—(Result) अवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), पथैवसो, परिणामः -मा -मं भू in comp., सपरिणामः -मा -मं भू.

To REDRESS, *v. a.* प्रतिकृ, समाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतिसमाधा, सन्धा, साध् (c. 10. साधयति -यितुं), उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), उपायं कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), प्रतिसमाधानं कृ, प्रतीकारं कृ, उद्धारं कृ, दुःखाद् or क्लेशाद् मुच, क्लेशमुक्तिं कृ.

REDRESS, *s.* प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिक्रिया, समाधानं, प्रतिसमाधानं, उपायः, उद्धारः, उद्धारणं, परिच्छेदः, क्लेशमुक्तिः *f.*, दुःखमुक्तिः *f.*

REDRESSED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, समाहितः &c., परिच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

To REDUCE, *v. a.* (Bring to a former state) पूर्णवत् कृ, पूर्णवत्सां or पूर्णस्थितिं नी (c. 1. नयति, नेतुं) or आनी or गम् in caus.—(Bring to any state) नी, आनी, गम् in caus. (गमयति -यितुं), कृ in comp.; 'to reduce to poverty,' दारिद्र्यं गम्, दरिद्रकृ; 'to subjection,' वशीकृ; 'to one's own power,' स्ववशीकृ, आत्मसात्कृ; 'to ashes,' भस्मसात्कृ, भस्मीकृ; 'to a heap of ashes,' भस्मराशीकृ; 'to nothing,' निष्किञ्चनीकृ. Or expressed by आपन्न or सम्पन्न in comp.; as, 'to reduce to poverty,' दारिद्र्यापन्नं -न्नां कृ.—(Diminish, lower) न्यूनीकृ, अत्यीकृ, लघूकृ, ऊनीकृ, न्यून् (c. 10. नूनयति -यितुं), ऊन्, ह्रस् (c. 10. ह्रासयति -यितुं), लघ (nom. लघयति -यितुं), ऊन् (c. 10. ऊनयति -यितुं), शिपिलीकृ; 'to reduce one's strength,' वलं or बोर्यं शिपिलीकृ.—(Make thin) कृशीकृ, क्षीणीकृ, मांसक्षयं कृ, छि in caus. (क्षपयति -यितुं), शुष्कीकृ.—(Subdue) वशीकृ, पराजि, विजि, जि, खड्.—(In arithmetic) रूपान्तरं कृ, रूपं दा or कृ.—(Reduce to order), see To METHODIZE, ARRANGE.

REDUCED, *p. p.* (Brought to a former state) पूर्णवत्कृतः -ता -तं, पूर्णवद्भूतः &c., पूर्णवत्साङ्गतः &c., पूर्णदशाङ्गमितः &c., पूर्णस्थितिङ्गतः &c.—(Brought to any state) गमितः -ता -तं, परिगमितः &c., गतः -ता -तं, कृतः &c. in comp. भूतः &c. in comp.; 'reduced to poverty,' दारिद्र्यगतः -ता -तं, दारिद्र्यङ्गतः &c., दरिद्रकृतः &c., दरिद्रभूतः &c., गतपन्नः -ना -नं, गतविभवः -या -यं, प्रचलितविभवः &c., शिपिलवसुः -सुः -सु, see POVERTY; 'reduced to misery,' कृच्छ्रगतः -ता -तं, कृच्छ्रङ्गतः &c.; 'reduced to ashes,' भस्मीकृतः &c., भस्मीभूतः &c., भस्मसात्कृतः &c.; 'to powder,' चूर्णीकृतः &c.; 'to nothing,' निष्किञ्चनः -ना -नं.—(Brought into subjection) वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः &c.—(Diminished, lowered) न्यूनीकृतः -ता -तं, न्यूनीभूतः &c., अत्यीकृतः &c., लघूकृतः &c., शिपिलीकृतः &c., शिपिलितः &c.; 'in strength of body,' शिपिलवलः -ला -लं, क्षीणवलः &c., विकलवलः &c., क्षीणः &c., कृशः -शा -शं.

REDUCIBLE, *a.* आनेयः -या -यं, आनेतव्यः -या -यं, करणीय in comp.; as, 'reducible to a former state,' पूर्णवत्करणीयः &c.; 'to

REE

ashes,' भस्मसात्करणीयः &c., भस्मीकरणीयः &c.

REDUCTION, *s.* (Bringing to any state) करणं in comp.; as, 'reduction to ashes,' भस्मीकरणं; 'to powder,' चूर्णीकरणं.—(Diminution, impairment) न्यूनीकरणं, नूनता -त्वं, अत्यीकरणं, लघूकरणं, ऊनीकरणं, ह्रासः, वैकल्प्यं, विकलीकरणं, शिपिलीकरणं, शैथिल्यं.—(Subjugation) वशीकरणं, विजयः, खड्गन.—(In arithmetic) रूपान्तरं, रूपान्तरकरणं.

REDUNDANCE, REDUNDANCY, *s.* आधिक्यं, अधिकता -त्वं, अतिरेकः, उद्वेगः, आतिरेक्यं, अतिरिक्ता, आतिशय्यं, उत्तेकः, उद्वेगः, गाढता. See EXCESS, EXUBERANCE.

REDUNDANT, *a.* अधिकः -का -कं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उद्विक्तः &c., समतिरिक्तः &c., अतिशय in comp., अतिशयितः -ता -तं, अतिशयी -यिनी &c., अतिशयायनः -ना -नं, चतयनः -न्ता -न्तं, व्यर्थः -र्था -र्थं, उत्तिक्तः &c., उद्वेगः -न्ता -न्तं, गाढः -दा -दं. See EXCESSIVE, EXUBERANT.

REDUNDANTLY, *adv.* अतिरिक्तं, उद्विक्तं, अतिशयेन, सातिशय्यं, व्यर्थं.

To REDUPLICATE, *v. a.* (Double) द्विगुणीकृ.—(A syllable or letter) आमेद् (c. 10. -मेडयति -यितुं), अक्षराभेदनं कृ, अक्षराभ्यासं कृ, अक्षर-द्वित्वं कृ, द्विरुक्तिं कृ.

REDUPLICATED, *p. p.* आमेडितः -ता -तं, अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, द्विरुक्तः -क्ता -क्तं.

REDUPLICATION, *s.* आमेडनं, आमेडितं, द्विरुक्तिः *f.*; 'of a letter,' द्वित्वं; 'the reduplicated syllable,' अभ्यासः; 'word formed by reduplication,' प्रतिशब्दः. Reduplication is denoted by the symbol *xi*.

RED-WOOD, *s.* (Kind of red sandal) पत्राङ्गं, रक्तचन्दनं.

To RE-ECHO, RE-ECHOING, see To ECHO, ECHOING.

REED, *s.* नलः, नडः, वेचं -चः, वेतसः -सी, वेणुः *m.*, वंशः, शरः, धमनः, नालः -ली, नाडिः -डी *f.*, कोचकः, तृणं, तृणध्वजः, तृणकेतुः *m.*, पोदगलः, कुथिरन्धः, छिद्रान्तरः, खेरीरकः, त्वलसारः, शतपट्टी *m.* (न्), मस्करः; 'leaf of a reed,' वेतसपत्रं; 'reed-mat,' नलपट्टिका; 'reed for writing, reed pen,' कलमः, लेखनी, आलेखनी.

REEDY, *a.* (Abounding with reeds) वेचकीयः -या -यं, वैचकः -की -कं, वेचवान् -वती -वत् (त्), वेचमयः -यी -यं, वेचपूरीः -शी -थं, नडकीयः -या -यं, नडसः -सा -सं, नडलः -ला -लं, नलमयः -यी -यं, वेतसान् -खती -खत् (त्), वेतसपूरीः -शी -थं, शरमयः &c.—(Sounding like a reed) कोचकसरः -रा -रं.

REEF, *s.* (Of a sail) वातवसनपुटः, नौकावसनपुटः.—(Of rocks) सनु-द्रमये शैलसेतुः *m.* or शैलश्रेणी or शैलपंक्तिः *f.*

To REEF, *v. a.* वातवसनानि संदृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or संवृ or सम्पुटोक्.

REEFY, *a.* शैलसेतुपूरीः -शी -थं, शैलश्रेणीपूरीः -शी -थं.

REEK, *s.* वाप्यः, उष्णवाप्यः, तमजलवाप्यः, धूमः -मिका, फेनः, खेदः.

To REEK, *v. n.* वाप्य (nom. वाप्यायते), वाप्यम् उद् or उन्धिप् or उन्नम् in caus. or मुच्, वाप्योद्गतिं कृ, वाप्योद्गारं कृ, धूम (nom. धूमायते).

REEKING, REEKY, *a.* वाप्यायमानः -ना -नं, वाप्योद्गारी -रिणी &c., वाप्यमयः -यी -यं, वाप्याद्गः -द्गा -द्गं, आद्गः &c., धूममयः -यी -यं, धूमायमानः -ना -नं.

REEL, *s.* (For winding thread) आवापनं.—(Lively dance) लघु-नृत्यं.—(Movement on one side) विचलनं, चलनं.

To REEL, *v. n.* विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), सचल्, चल्, इतस्ततो विचल्, एकपार्श्वे पत् in des. (पिपतिपति -पितुं, पितति -तितुं).

To RE-ENFORCE, *s.* पलाधिक्यं कृ, सेनाधिक्यं कृ. See RE-INFORCE.

To RE-ENTER, *v. a.* पुनः प्रविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), पुनर् आगम्.

RE

To re-establish, v. a. पुनः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or प्रतिष्ठा, पुनः संस्था.
REFECTION, s. अत्याहारः, लुभोजनं, अत्यभोजनं, लघ्वाहारः, आहारः, उपहारः, अत्यावसादनं, अमापहारः, अमपरिच्छेदः, अमपरिच्छेदः, शरीराभ्यासनं.
REFECTORY, s. उपहारगृहं, उपहारशाला, आहारशाला, भोजनशाला.
To REFER, v. a. (Deliver over, consign to another for decision) निष्पादनापे परस्मिन् सन् in caus. (-सर्पयति -यितुं) or च् or निर्दिष्ट or न्यस् or परस्मिन् प्रतिपद् in caus.—(Leave to the decision of another) परविचारं प्रापयित्वा कार्यं or सपेक्षं (c. 1. त्वनति, त्वं) or सपास् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or विमृन् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or अवसृज् or मुच् or अवमुच् or हा.—(Assign) आहृ in caus. (-रोपयति -यितुं). समाहृ, अध्याहृ, अभिससृन् (c. 9. -प्राति -वन्दुं), ससृन्.
To REFER, v. n. (Have reference) सपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -यितुं), सपेक्ष, प्रतीक्षा, उद्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिष्ट, निर्दिष्ट, अभिससृन् in pass. (-पयते), ससृन् in pass.—(Allude) उद्दिष्ट, समुद्दिष्ट, सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं).
REFERABLE, a. आरोपणीयः -या -यं, समारोपणीयः &c., अध्यारोपणीयः &c., समर्पणीयः -या -यं, सपेक्षणीयः &c., ससृन्नीयः -या -यं, अभिससृन्नीयः -या -यं, ससृन्नीयः -या -यं.
REFERENCE, s. भयस्वः, प्रमाणपुरुषः, स्वयः, निशेता *m.* (नृ), विचारकृत्.
REFERENCE, s. (Directing or consigning to another for information, &c.) समर्पणं, सपेक्षं, प्रतिपादनं, निवेदनं, आरोपणं, समा-रोपणं, आरोपः.—(Relation, regard, allusion) सपेक्षा, सपेक्ष्या, प्रतीक्षा, उद्दिष्टः, समुद्दिष्टः, ससृन्, अभिससृन्, ससृन्, समसृन्, विपयत्वं -ता, विपयः, सम्पदः, गोचरत्वं -ता; 'containing a reference,' सापेक्षः -द्या -द्यं; 'in reference to,' सपेक्षया, सपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, उद्दिष्टेन, समुद्दिश्य, सापेक्षं.
REFERRED, p. p. (Consigned or directed to another) परसमर्पितः -ता -तं, परप्रदिपादितः &c., परनिवेदितः &c., सपितः &c., प्रस्था-पितः &c.—(Assigned) आरोपितः -ता -तं, समारोपितः &c., अध्या-रोपितः &c., अभिससृद्धः -द्धा -द्धं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्दिष्टः &c.
REFERRIBLE, a. आरोपणीयः -या -यं. See REFERABLE, a.
To REFIN, v. a. (Purify) शुप् (c. 10. शोधयति -यितुं), संशुप्, विशुप्, शुद्धीकृ, शोधनं कृ, विमलीकृ, निर्मलीकृ, पवित्रीकृ, विमल (nom. विमलयति -यितुं), मलं हृ or सपनी.—(Make elegant or polite, polish) परिष्कृ, संस्कृ, शिष्टीकृ, शिष्टं -ष्टा कृ, सभ्यं -भ्यां कृ, शिष्टतां or सभ्यतां जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or दा, सूक्षीकृ.
To REFIN, v. n. (Become pure) शुप् (c. 4. शुष्यति -ते, शोद्धे), संशुप्, विशुप्, शुद्धीभू, विमलीभू.—(Be overnice) अतिमूक्षीभू, अतिमूक्षतां सप्.
REFINED, p. p. (Purified) शोधितः -ता -तं, संशोधितः &c., शुद्धः -द्धा -द्धं, संशुद्धः &c., विशोधितः &c., शुद्धीकृतः &c., विमलीकृतः &c., निर्मलीकृतः &c., दृढमलः -ला -लं, पवित्रीकृतः &c.—(Polished) परि-लीकृतः &c., हृत्तमलः -ला -लं, पवित्रीकृतः &c.—(Polished) परि-लीकृतः -ता -तं, संस्कृतः &c., शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, सभ्यतापन्नः -न्ता -तं, संस्कृतः &c.—(Nice, over nice) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्षं, -द्या -द्यं, सभ्यतासम्पन्नः &c.—(Nice, over nice) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्षं, अतिमूक्षः &c.
REFINEMENT, s. (Act of purifying) शोधनं, संशोधनं, विशोधनं, शुद्धी-करणं, शोधः.—(Purity) शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, शोधितत्वं, शुद्धता-त्वं, पवित्रता, see PURITY.—(Act of polishing) परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, परिष्करणं, संस्कारः, संस्कृतिः *f.*, संस्करणं, सभ्यकरणं, परिष्कृतिः *f.*, परिष्करणं, संस्कारः, संस्कृतिः *f.*, संस्करणं, सभ्यकरणं, परिष्करणं.—(State of being polished, elegance) शिष्टता-त्वं, शिष्टकरणं.

REF

सभ्यता-त्वं, परिष्कारः, परिष्कृतत्वं, सुजनता, सौजन्यं; 'of manners, शिष्टाचारत्वं, सभ्याचारत्वं, सभ्याचारसम्पन्नता, शिष्टाचारसम्पन्नता, सभा-चातुर्यं, सुशीलता, सुनीतिः *f.*, विनयः; 'of mind,' मनःशुद्धिः *f.*, चित्तशुद्धिः *f.*—(Nicely, over nicety) सूक्ष्मता, अतिमूक्षता, सौ-क्ष्म्यं, अतिसौक्ष्म्यं.
REFINER, s. शोधकः, संशोधकः, शोधयिता *m.* (नृ), मलापहारकः.—(Of metals) धातुशोधकः, धातुमलहारो *m.* (नृ), धातुकलङ्कारो *m.*
REFINING, s. (Of metals) धातुशोधनं, धातुमलापहारः, धातुकलङ्कारणं.
To REFIT, v. a. प्रतिस्ङ्कृ, प्रतिकृ, समाधा, प्रतिसमाधा, जीर्णीकारं कृ, जीर्णसमाधानं कृ, पुनः कृप् or परिकृप्, पुनः सज्जीकृ, पुनः समायुज्.
See To REPAIR.
To REFLECT, v. a. (Throw back, cause to return, as a mirror, &c.) प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), पराहन्, परापृत् in caus. (-वर्धयति -यितुं), प्रसापृत्, परावर्त्तनं कृ, प्रतिक्षेपं कृ, प्रतिविस्र (nom. प्रतिविस्रयति -यितुं), विस्र, प्रतिविस्रितं -तां कृ, प्रतिविस्रं कृ, प्रतिवृत्तिं कृ, प्रतिरूपं कृ; 'a body which reflects all the rays of light,' पदाची यामात् सध्वकिरणाः परावर्त्तने or परावर्त्तनं, पदाची यः सध्वकिरणान् परावर्त्तयति; 'a lake which reflects the stars,' ताराप्रतिविस्रं सरस्, ताराद्यां सरस्; 'the mirror reflects the image,' दर्पणे मूर्तिप्रतिविस्रं प्रतिक्षिपति, दर्पणे मूर्तिं प्रतिविस्रयति, दर्पणे मूर्तिप्रतिविस्रं करोति.
To REFLECT, v. n. (In the mind, consider) चिन्त् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), संचिन्त्, विचिन्त्, मनसा विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), जनुध्ये, संध्ये, अभिध्ये, विमृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), परिमृश, विमर्त्त (c. 10. -तर्कयति -यितुं), जनुतर्क्, तर्क्, भू (c. 10. भाव-यति -यितुं), विभू, सम्भू, मनसा विगल् (c. 10. -गल्पयति -यितुं), समाधा (c. 3. -यते -धातुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), सपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -यितुं), समपेक्ष, समीक्ष, प्रसमीक्ष, मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), चिन्तां कृ, विचारणं कृ.—(Bring reproach, cast censure upon) तिरस्कारं चावह, कलङ्कं or दोषं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), यशोहानिं or को-र्हिहानिं or कलङ्कं चावह, यशो or कोर्हिं न्यूनोक्तं.
REFLECTED, p. p. (Thrown back, as in a mirror, &c.) प्रतिविस्रितः -ता -तं, विच्रितः &c., विस्रगतः &c., प्रतिहृतः &c., प्रतिक्षिप्तः -प्ता -प्तं, परावर्त्तितः -ता -तं, पराहृतः &c., प्रतिफलितः &c., संक्रान्तः -न्ता -न्तं; 'reflected in water,' जलप्रतिविस्रितः -ता -तं; 'to be reflected,' परापृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं), प्रतिहन् in pass. (-हन्ते); 'the rays of the sun are reflected,' सूर्यकिरणाः परावर्त्तने; 'it is seen by reflected light,' परापृत्तकिरणैर् विलोक्यते; 'reflected image,' प्रतिविस्रं, विस्रः -सं, प्रतिच्छाया, छाया, प्रतिच्छन्दः -न्दकं, प्रतिफलनं; 'reflected light,' प्रतिभा.
REFLECTING, part. or a. (Throwing back as a mirror, &c.) परावर्त्तनकारो -रिणी -रि (नृ), प्रतिविस्रकारो &c., विस्रप्रतिक्षेपकः -क्ता -क्तं, प्रतिक्षेपकः &c., परावर्त्तकः &c.; 'a lake reflecting the stars,' ताराप्रतिविस्रं सरस्, ताराद्यां सरस्.—(Given to meditation) चिन्ताशीलः -ला -लं, ध्यानशीलः &c., विचारशीलः &c., चिन्तयन् -यन्तो -यत् (नृ), चिन्तावान् &c. See MEDITATIVE.
REFLECTION, s. (Act of throwing back) प्रतिक्षेपः -पणं, प्रतिहतिः *f.*, परावर्त्तनं, प्रतिविस्रकरणं, संक्रान्तिः *f.*; 'reflection of rays of light,' किरणपरावर्त्तनं; 'the angle of reflection,' परावर्त्तनकोणः.—(That which is reflected, image &c. reflected) प्रतिविस्रं, विस्रं -सः, प्रतिच्छाया, छाया, छायात्मा *m.* (नृ), प्रतिभासः, आभासः.

प्रतिमा, प्रतिरूपं, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिफलं -लनं, प्रतिकृतिः *f.*; 'reflection of the moon,' प्रतिमन्दुः *m.*—(Consideration, thought) चिन्ता -ननं, सुचिन्ता, विचारः, विचारणं -णा, विमर्शः, ध्यानं, साध्यानं, अभिध्यानं, सन्तर्धानं, चर्चा, समाधिः *m.*, समाधानं, भावना, सम्भावना, चिन्तितं, चिन्तितः *f.*, चिन्तिया.—(Reproach, censure) कलङ्कः, कीर्तिहानिः *f.*, यशोहानिः *f.*

REFLECTOR, *s.* (Something polished for reflecting) प्रतिविज्ञातः, आदर्शः, दर्शनं, दर्पणः.—(One who considers) विचारकृत् *m.*, विचारकः, चिन्ताकारी *m.* (नं).

REFLEXIBILITY, *s.* परावर्त्तनीयता, परावर्त्तनयोग्यता, प्रतिविद्योग्यता.

REFLEXIBLE, *a.* परावर्त्तनीयः -या -यं, परावर्त्तनक्षमः -मा -मं, परावर्त्तनयोग्यः &c., प्रतिविद्योग्यः &c., प्रतिविद्योष्यः -या -यं, प्रतिहननीयः -या -यं.

REFLEXIVE, *a.* पूर्वापेक्षकः -का -कं, पूर्वापेक्षकः &c., पूर्वाप्रतीक्षकः &c.

REFLUENT, *a.* परावर्त्तनी -र्त्तनी (नं), पश्चात्पवाही &c., विपरिवर्त्तनी &c.

REFLUX, REFERENCE, *s.* पश्चात्प्रेला, विपरीतवेला, पश्चात्पवाहः, विपरीतप्रवाहः, वेलाया विपरीतगतिः *f.*, वेलापरावर्त्तनः -र्त्तनं, वेलापरिवर्त्तनं, वेलाविपरिवर्त्तनं.

TO REFORM, *v. a.* (Cause to cease from wickedness, bad conduct, &c.) पापात् or दुष्कर्मणो निवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or विनिवृत्तं or परावृत्तं or परिवृत्तं or विरम् (c. 10. -रमयति -यितुं), अधर्मात् or कुकर्मणो निवर्त्तयित्वा धर्मे प्रवृत्तं in caus. or नियुज् in caus., पापाद् विप्रतिस् in caus. (-सारयति -यितुं), विप्रतिसारं जन्, पापनिवर्त्तनं कृ, पापपरिवर्त्तनं कृ, निवृत्तपापं -पां कृ; 'to reform a bad habit,' दोषनिवर्त्तनं कृ, दोषसंशुद्धिं कृ.—(Amend, correct) शुभं (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुषं, समाधा, प्रतिसमाधा, प्रतिकृ प्रति-सं कृ. See TO RECTIFY.

TO REFORM, *v. n.* (Cease from bad conduct and return to good) पापात् or दुष्कर्मणो निवृत्तं (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं) or विनिवृत्तं or परावृत्तं or विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), अधर्मात् or कुकर्मणो निवृत्तं धर्मे प्रवृत्तं कृ or धर्मे प्रवृत्तं, पापाद् विप्रतिस् (c. 1. -सरति -सन्तुं) विप्रतिसारं कृ, विप्रतीसारं कृ, निवृत्तपापः -पा -पं भू, पापत्यागं कृ, पापपरित्यागं कृ, दोषत्यागं कृ, त्यक्तपापः -पा -पं भू, त्यक्तदोषः -पा -पं भू.

REFORM, REFORMATION, *s.* पापनिवर्त्तनं, दोषनिवर्त्तनं, पापनिवृत्तिः *f.*, दोषनिवृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, परिवर्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*, विनिवर्त्तनं, पापत्यागः, दोषत्यागः, दोषपरित्यागः, दोषसंशुद्धिः, दोषच्छेदः, दोषप्रतिकारः, दोषप्रतीकारः, दोषशोधनं, दोषसमाधानं, प्रतिसमाधानं, विप्रतिसारः, विप्रतीसारः, शोधनं.—(Of religion) धर्मपरिवर्त्तनं, दुष्टधर्मपरिवर्त्तनं, धर्मपरिवृत्तिः *f.*, दूषितधर्मशोधनं, धर्मशोधनं.

REFORMED, *p. p.* निवृत्तपापः -पा -पं, निवृत्तदोषः -पा -पं, त्यक्तपापः &c., त्यक्तदोषः &c., गतपापः &c., गतदोषः &c., विगतदोषः &c., दूतदोषः &c., गतमायः -या -यं, विरक्तपापः &c., विनिवृत्तपापः &c., खण्डित-दोषः &c., छिन्नदोषः &c., शोधितः -ता -तं, शुद्धः -द्धा -द्धं, विशोधितः &c., जातविप्रतीसारः -रा -रं, कृतविप्रतीसारः &c.

REFORMER, *s.* निवर्त्तकः, पापनिवर्त्तकः, पापनिवृत्तिकर्त्ता *m.* (नं), दोष-निवर्त्तकः, दोषसंशुद्धकः, दोषच्छेदकः, दोषहारी *m.* (नं), शोधनकारी *m.*, शोधकः.—(Of religion) धर्मशोधकः, दूषितधर्मशोधकः.

TO REFRACT, *v. a.* वक्रोक्तं, गतिवक्रतां कृ, वक्रगतिं कृ; 'to refract rays of light,' किरणवक्रतां कृ.

REFRACTED, *p. p.* वक्रोभूतः -ता -तं, वक्रोक्तः &c.; 'to be refracted,' वक्रोभू; 'the rays are refracted downwards,' अधो वक्रोभवन्ति किरणाः.

REFRACTION, *s.* किरणवक्रता, किरणवक्रोभावः, किरणवक्रोभवनं, किरण-वक्रगतिः *f.*, किरणवक्रोकरणं.

REFRACTORINESS, *s.* प्रतीपता -त्वं, विप्रतीपता, अवययता, दुःशास्यता, अविनेयता, दुःसाध्यता, दुर्दानता, अविवेयता, दुर्निग्रहता, अनायत्नता.

REFRACTORY, *a.* प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः &c., प्रतीपकारी -रिणी -रि (नं), विपरीतकारी &c., अवययः -यया -यं, दुःशास्यः -स्या -स्यं, दुःशासनः -ना -नं, अविवेयः -या -यं, अविवेयः &c., दुर्निग्रहः -हा -हं, दुःसाध्यः -ध्या -यं, अनिवार्यः -र्या -र्यं, वक्रपितृशासनः -ना -नं. See INTRACTABLE, PERVERSE; 'to be refractory,' प्रतीप (nom. प्रतीपायते), प्रतीपीभू.

REFRAGABLE, *a.* खण्डनीयः -या -यं, खण्ड्यः -खण्ड्या -खण्ड्यं, खण्डित्यः &c.

TO REFRAIN, *v. a.* (Restrain) यम्, नियम्, विनियम्, संयम्, निग्रहं, निरुप्, अवरुप्, संहं, वृ, निवृ, निषिप्, निवृत् in caus.

TO REFRAIN, *v. n.* (Forbear, restrain one's self) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं) with abl. c., विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं) with abl. c., आत्मानं यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं) or संयम्, परिहृ (c. 1. -हरति -हन्तुं) with acc., वृत् (c. 10. वर्जयति -यितुं) with acc., परिवृत्, विवृत्, प्रोक्तं, त्यज्, हा; 'he should refrain from eating flesh,' निवर्त्तते मांसभक्षणम् or मांसं वर्जयेत्.

REFRANGIBLE, *a.* वक्रोकरणीयः -या -यं, वक्रोभवनीयः &c., वक्रताद्यः &c.

TO REFRESH, *v. a.* (Invigorate, relieve from fatigue) ज्ञानिं or श्रमं हृ (c. 1. हरति, हन्तुं), श्रमापहारं कृ, ज्ञान्यपहारं कृ, ज्ञानिच्छेदं कृ, श्रमच्छेदं कृ, विश्रान्तिं दा, क्षाये (c. 10. -षाययति -यितुं), समाये, चले or तेजो or सत्त्वं वृप् (c. 10. वर्धयति -यितुं), सत्त्वं or वीर्यं दा.—(Revive, cheer) आश्रयस् (c. 10. -आसयति -यितुं), प्रत्याश्रयस्, पुनर् आश्रयस्, पुनर् जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), पुनर्जीवनं दा, सुखं (c. 10. सुखयति -यितुं), आनन्दं in caus., हृप् in caus., हृद् in caus.—(Cool) शीतलं (nom. शीतलयति -यितुं), शीतलीकृ, निर्वी in caus. (-चापयति -यितुं), निर्वोषणं कृ.—(Make new or fresh) नवीकृ.

REFRESHED, *p. p.* (Relieved from fatigue) हृतज्ञानिः -निः -नित्, हृतश्रमः -मा -मं, हृतज्ञानः &c., सपहतज्ञानिः &c., सपहतश्रमः &c., गतज्ञानः &c., गतश्रमः &c., विगतश्रमः &c., छिन्नज्ञानिः &c., छिन्नश्रमः &c., विश्रान्तः -न्ता -न्तं, विश्रान्तः -न्ता -न्तं, क्षायापितः -ता -तं.—(Revived, cheered) आश्रासितः &c., समाश्रासितः &c., प्रत्याश्रयः -स्ता -स्तं, आनन्दितः -ता -तं, अनुभूतसुखः -खा -खं.—(Cooled) शीत-लीकृतः -ता -तं, निर्वोषितः &c.—(Made fresh) नवीकृतः -ता -तं.

REFRESHING, *a.* ज्ञानिहरः -रा -रं, ज्ञानिहारकः -का -कं, श्रानिहरः &c., श्रमहारी -रिणी -रि (नं), श्रमापहारी &c., श्रमापहः -हा -हं, ज्ञान्यपहः &c., श्रान्यपहः &c., ज्ञानिच्छिद् *m. f. n.*, विश्रान्तिदः -दा -दं, श्रमच्छे-दकः -का -कं, क्षायापकः -का -कं, आश्रासकः &c., आनन्ददः -दा -दं, चलवर्धकः &c., निर्वोषकः &c.

REFRESHMENT, *s.* (Act of refreshing) श्रमापहारः, श्रमापहरणं, ज्ञानि-हरणं, ज्ञान्यपहारः, ज्ञान्यपहरणं, ज्ञानिच्छेदः, श्रमच्छेदः, श्रानिच्छेदः, क्षायापः -यनं, विश्रान्तिदानं, चलवर्धनं, सत्त्ववर्धनं, सत्त्वदानं, आश्रासनं, विश्रान्तनं.—(State) विश्रान्तिः *f.*, विश्रान्तः *f.*, विश्रान्ता.—(Food, slight repast) उपाहारः, लघुभोजनं, लघ्वाहारः, क्षत्वा-हारः, आहारः.

REFRIGERANT, *a.* तापहरः -रा -रं, सनापहरः &c., दाहहरः &c., दाह-नाशकः -का -कं, शीतलकारी -रिणी -रि (नं), निर्वोषकः -का -कं.

REFRIGERANT, *s.* (Medicine) निर्वोषनं, दाहहरकं, तापनाशकम् औषधं.

TO REFRIGERATE, *v. a.* तापं or दाहं हृ (c. 1. हरति, हन्तुं) or नश्

(c. 10. नाशयति -यितुं), शीतलीकृ. शीतल (nom. शीतलयति -यितुं), निर्वा in caus. (-चापयति -यितुं).

REFRIGERATION, *s.* निर्वापनं, निर्वापः, तापहरणं, दाहहरणं, शीतलीकरणं.

REFUGE, *s.* (Shelter, protection) आश्रयः, समाश्रयः, आश्रयणं, संश्रयः, शरणं, आश्रयः. अश्रयः, आश्रयः. गतिः *f.* आश्रयानं, शरणं.—(That which shelters, cause of protection) आश्रयः, शरणं, संश्रयः, आश्रयभूतः -ता -तं, शरणभूतः -ता -तं, आश्रयस्थानं, शरणं, शरण्यः *m.*, पालकः, रक्षकः.—(Resource, expedient) गतिः *f.*, आश्रयः, उपायः. युक्तिः *f.*; 'to take refuge,' आश्रयि (c. 1. -यति -यितुं), समाश्रयि, संश्रयि, उपाश्रयि, समुपाश्रयि, शरणार्थि गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or आगन् or उपे (c. 2. उपैति -तुं, *rt.* ३), अवलन् (c. 1. -लन्ते -न्ति), आश्रयणं कृ; 'having but one refuge,' अनन्यगतिः -तिः -ति, अनन्यगतिः -का -कं; 'come for refuge,' शरणगतः -ता -तं, शरणार्थम् आगतः &c., शरणपन्नः -न्ता -न्तं, प्रपन्नः &c.; 'seeking refuge,' शरणार्थी -पिनी &c., शरण्यौ &c.; 'one who affords refuge,' शरणार्थकः.

REFUGEE, *s.* शरणगतः. शरणार्थम् आगतः, शरणार्थी *m.* (न्), शरण्यौ *m.* (न्), शरणार्थम् आश्रितः, अवलन्ती *m.* (न्), अवलन्तिः, प्रपन्नः; 'protector of refugees, kind to them,' शरणगतपालकः, शरणगतपालः, प्रपन्नपालः -लकः.

REFULGENCE, *s.* प्रतापः, अतितेजस् *n.*, महातेजस् *n.*, उज्ज्वलता, अतिप्रभा, विभा.

REFULGENT, *a.* प्रतापवान् -वती -वत् (न्), अतिप्रतापी -पिनी -पि (न्), सुप्रभः -भा -भं, उज्ज्वलः -ला -लं, द्योती &c., विभाजमानः -ना -नं. See SPLENDID, BRIGHT.

To REFUND, *v. a.* प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), पुनर् दा or प्रदा or प्रयम्.

REFUSAL, *s.* (Denial of a thing demanded) प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, अपहृयः, अपहृतिः *f.*, अपलापः, निरसनं, निरासः, निराकरणं, निराकृतिः *f.*, अपवादः, निहवः, निहृतिः *f.*, निषेधः, प्रतिषेधः, व्यपाकृतिः *f.*, प्रणयविहृतिः *f.*—(Declining to accept) अग्रहणं, अप्रतिग्रहः, अपरिग्रहः, अस्वीकारः, अस्वीकरणं, अनङ्गीकारः, अनङ्गीकरणं, निरसनं, निराकरणं, अननुज्ञानं.—(Of a lover) अवधीरणं -णा, धीरता -न्तं.—(Right of buying or taking in preference) पूर्वेक्षणधिकारः.

To REFUSE, *v. a.* (Deny a request or demand, decline to do what is asked) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अन्तःख्या, अतिख्या, प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपहृ (c. 2. -हृते -होतुं), निहृ, अपलप् (c. 1. -लपति -पितुं), निरप् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अपास्, निराकृ, प्रत्याचक्ष (c. 2. -चष्टे), अपवद (c. 1. -वदति -दितुं), निषिप् (c. 1. -पेपति -पेष्टुं), प्रतिषिप्, अपव्यप् (c. 1. -अयते -यितुं), प्रत्यादेशं कृ, निरासं कृ, न अनुज्ञा, न अनुमन्, न सम्मन्.—(Decline to accept, reject) न ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), न प्रतिग्रह, अग्रहणं कृ, न स्वीकृ, न अङ्गीकृ, निरस्, अपास्, निराकृ, अवधीर (c. 10. अवधीरयति -यितुं). The sense of 'refuse' may be expressed simply by the negative particle न; as, 'to refuse to give,' न दा or even by अलं as अलन्ता.

REFUSE, *a.* उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः &c., असारः -रा -रं, निःसारः &c.

REFUSE, *s.* उच्छिष्टं, अवशिष्टं, शेषः, अवशेषः, शेषभागः, उद्धतः, जुष्टं, समुद्धतः, असारः, असारद्रव्यं, निःसारद्रव्यं, मलं. See LEAVINGS.

REFUSED, *p. p.* प्रत्याख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, अपहृतः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, अपवादितः &c., निषिद्धः -द्धा

-स्तं, अस्वीकृतः &c., अनङ्गीकृतः &c., अननुज्ञातः -ता -तं, अननुमतः &c., आसम्मतः &c., अवधीरितः &c.

REFUTABLE, *a.* खण्डनीयः -गा -यं, खण्ड्यः -खण्ड्या -खण्ड्यं, खण्डितव्यः -व्या -व्यं, प्रत्याख्येयः -या -यं, निरसनीयः &c., उपमर्दनीयः &c., खण्डनशक्यः -क्या -क्यं.

REFUTATION, *s.* खण्डनं, वाक्यखण्डनं, पक्षाघातः, बाधा -धः, निरासः, वाक्यनिरासः, वाक्यनिरसनं, निराकरणं, वाक्यनिराकरणं, प्रत्याख्यानं, उपमर्दः, अधरीकरणं, आधर्षणं, विक्षेपः, वितण्डा, जल्पः, अनिश्चयः; 'other side of the argument,' उत्तरपक्षः.

To REFUTE, *v. a.* वाक्यं खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं) or निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or निराकृ, वाप् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रत्याख्या (c. 2. -स्याति -तुं), अधरीकृ, आधृप् (c. 10. -धर्षयति -यितुं), संसृच् (c. 10. -सूचयति -यितुं), विक्षिप् (c. 6. -विक्षपति -क्षेप्तुं), उपमर्दं कृ, वाक्योपमर्दं कृ, अपवद, वितण्डां कृ.

REFUTED, *p. p.* खण्डितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, बाधितः &c., अधरीकृतः &c., प्रत्याख्यातः &c., आधर्षितः &c., विक्षिप्तः -न्ता -न्तं, उपमर्दितः &c., निर्धूतः &c., वितण्डितः &c., निस्तोषः -षी -षं, विखण्डितः &c.

REFUTER, *s.* उपमर्दकः, वाक्यखण्डकः, बाधकः, निरासकारी *m.* (न्).

To REGAIN, *v. a.* प्रतिलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), पुनर् लभ्, पुनर् उपलभ्, पुनः प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), पुनर् आप्, पुनर् अवाप्, अनुप्राप्, प्रत्यवाप्, प्रत्यादा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं), पुनर् आदा, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), पुनर् आपद्, प्रत्याहृ, पुनर् ग्रह. See To RECOVER, *v. a.*

REGAINED, *p. p.* प्रतिलभः -भ्या -भ्यं, पुनर्लभः &c., पुनरुपलभः &c., प्रतुपलभः &c., पुनः प्राप्तः -न्ता -न्तं, पुनराप्तः &c., पुनरवाप्तः &c., प्रतिपन्नः -न्ता -न्तं, आपन्नः &c. See RECOVERED.

REGAL, *a.* राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजार्हः -र्हा -र्हं, नृपोचितः -ता -तं, राजसत्त्वोन्मी -न्मिनी &c., ऐश्वर्यः -री -रं, ऐश्विकः -की -कं, ऐश्वः -शी -शं. See KINGLY, PRINCELY, MAJESTIC.—(Man of the regal class) राजन्यः, विराट् *m.* (ज्), अचित्र्यः, मूर्द्धाभिषिक्तः, बाहुजः,

To REGALE, *v. a.* सन्तुप् (c. 10. -तोषयति -यितुं), तृप्, सन्तुप् (c. 10. -तर्षयति -यितुं), तृप्, संवृप् (c. 10. -वर्षयति -यितुं), सुख् (c. 10. सुखयति -यितुं), आनन्द in caus.; 'with choice food,' परमाज्ञैः or भोजनविशेषैः सन्तुप्, उत्तमाहारं भुज् in caus.—(Regale one's self) उत्तमाज्ञैः सन्तुप् (c. 4. -तृष्यति -तृष्टुं) or आत्मानं सन्तुप् in caus., or सन्तुप् (c. 4. -तृष्यति) or आत्मानं सन्तुप् in caus., उत्तमाहारं कृ, उत्तमभोजनं कृ, उत्सवं कृ, महोत्सवं कृ.

REGALED, *p. p.* मन्तोषितः -ता -तं, सन्तर्षितः &c., संवर्षितः -ता -तं.

REGALIA, *s.* राजलक्षणानि *n. pl.*, राजचिह्नानि *n. pl.*, राजलिङ्गानि *n. pl.*, नृपचिह्नानि *n. pl.*, नृपलिङ्गानि *n. pl.*, नृपलक्षणाणि *n. pl.*, राजैश्वर्यचिह्नानि *n. pl.*

REGALITY, *s.* राजत्वं -ता, नृपत्वं, राज्यं. See KINGSHIP, ROYALTY.

To REGARD, *v. a.* (Look at, observe) अवेष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेष्, प्रतीक्ष्, प्रत्यवेक्ष्, अभिप्रेक्ष्, प्रेष्, निरीक्ष्, वीक्ष्, समीक्ष्, ईक्ष्, दृक्ष् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), प्रतिदृक्ष्, अनुदृक्ष्, अभिदृक्ष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), समालोक्, आलोच्, आलक्ष्, समालक्ष्, लक्ष्.—(Point or be directed towards) उद्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिश्.—(Mind, heed) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), अनुमन्, मननं कृ, अपेष्, अवेष्, अवेषणं कृ, अपेक्षां कृ, अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), अवधानं कृ, सावधानः -ना -नं भू, अवहितः -ता -तं भू or जन्.—(Esteem,

respect) मन् (c. 10. मानयति-यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्, अभिमन्, पूज्, सेव्, निषेव्, भज्, अवेद्य्, आदृ, अभिनन्द्, सम्मानं कृ.—(Keep, observe) पाल्, प्रतिपाल्, सेव्, निषेव्, उपसेव्.—(Have relation to) प्रतीक्ष्, अपेक्ष्, उद्दिष्ट्.

REGARD, *s.* (Look) दृष्टिः *f.*, लक्ष्, see LOOK.—(Attention of the mind towards any thing, respect unto) प्रतीक्षा, अपेक्षा, अपेक्षा, अवेद्यं, अन्वेद्यं, निरीक्षा-क्षं, उद्देशः, आस्था, अनुसन्धानं; 'regard to results,' फलोद्देशः.—(Relation, reference) अपेक्षा, प्रतीक्षा, उद्देशः, समुद्देशः, ससन्धः, अन्वयः, समन्वयः, विषयत्वं-ता, विषयः, सम्बन्धः; 'having regard to,' सापेक्षः-द्या-द्यं; 'in regard to,' अपेक्षया, अपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, उद्देशेन, सापेक्षं, विषये.—(Esteem, respect) मानं, सम्मानं, मान्यता-त्वं, आदरः, पूजा.—(Love, affection) स्नेहः, प्रणयः, प्रयत्नः, प्रेम *n.* (न्), अनुरागः, अनुरक्तिः *f.*, प्रीतिः *f.*

REGARDED, *p. p.* प्रतीक्षितः-ता-तं, अवेद्यतः &c., अपेक्षितः &c., मतः &c.

REGARDFUL, *a.* प्रतीक्षकः-का-कं, अवेद्यकः &c., अपेक्षाकारी-रिणी-रि(न्), अपेक्षकः &c.—(Heedful) सावधानः-ना-नं, अवहितः-ता-तं.

REGARDFULLY, *adv.* सापेक्षं, सापेक्षं, अपेक्षया, अवेद्यया, सावधानं.

REGARDING, *part.* प्रतीक्षकः-का-कं, अपेक्षकः &c., सापेक्षः-द्या-द्यं.—(Relating to) ससन्धि-न्धनी &c., विषयकः-का-कं.

REGARDLESS, *a.* निरपेक्षः-द्या-द्यं, अनपेक्षः &c., अनपेक्षकः-का-कं, अपेक्षाहीनः-ना-नं, उपेक्षकः &c., विरक्तः-क्ता-क्तं, उदासीनः-ना-नं, अनुत्सुकः &c.

REGARDLESSLY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्षं, अनपेक्षया, अनपेक्षया, उपेक्षया.

REGARDLESSNESS, *s.* अनपेक्षा, अनवेद्या, निरपेक्षता-त्वं, उपेक्षा.

REGATTA, *s.* नौकाक्रीडा, नौकाक्रीडुकं, बहूनौकानां क्रीडायुद्धं.

REGENCY, *s.* राजप्रतिनिधेर् अधिकारः or पदं, राजप्रतिनिधित्वं.—(Body of persons governing vicariously) राजप्रतिनिधिमण्डलं, राजप्रतिनिधिसमाजः.

REGENERACY, *s.* पुनर्जन्म *n.* (न्), पुनर्जातत्वं, पुनर्जातावस्था.

To REGENERATE, *v. a.* पुनर् जन् (c. 10. जनयति-यितुं), पुनर्जन्म दा, पुनर्जातं-तां कृ, जन्मानरं दा, पुनः सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टे).

REGENERATE, REGENERATED, *a.* पुनर्जातः-ता-तं, पुनर्भवः-वा-वं, द्वि-जन्मा-न्मा-न्म (न्), पुनर्जन्मा &c., पुनर्भूः-भू-भू, द्विजः-जा-जं, पुनः सृष्टः-ष्टा-ष्टं, पुनरुत्पन्नः-न्ना-न्नं.

REGENERATION, *s.* पुनर्जन्म *n.* (न्), पुनर्जातिः *f.*, पुनर्भवः, पुनर्जन्मावस्था, द्विजन्मावस्था, पुनर्जातावस्था, जन्मानरं, पुनरुत्पत्तिः *f.*, नवसृष्टिः *f.*, नवसृष्टिः *f.*

REGENT, *s.* (Ruler) अधिपतिः *m.*, शासिता *m.* (न्), शास्ता *m.*, शासकः.—(Vicarious ruler) राजप्रतिनिधिः *m.*—(Regent of the quarter) दिक्पालः; 'the eight regents of the quarters,' अष्टदिक्पालाः *m. pl.* These are, 'of the East,' इन्द्रः; 'of the S. E.' अग्निः or वह्निः; 'of the S.' यमः or पितृपतिः *m.*; 'of the S. W.' वैश्वदेवः; 'of the W.' वरुणः; 'of the N. W.' मरुत्; 'of the N.' कुवेरः; 'of the N. E.' ईशः or शिवः. Their elephants are रेरावतः, पुष्टरीकः &c., see under ELEPHANT.

REGENT, *a.* शासनकारी-रिणी &c., शासिता-त्री-तृ(न्), राज्याधिकारी &c.

REGICIDE, *s.* (Killer of a king) राजघातकः, राजघाती *m.* (न्), राजघातकः, राजहा *m.* (न्), राजहन्ता *m.* (न्), राजघ्नः, राजघ्नः, राजहंसकः, नृपहा *m.* &c.—(Killing of a king) राजहत्या, राजघयः, राजघातः, नृपघातः, राजहिंसा.

REGIME, *s.* See GOVERNMENT, ADMINISTRATION.

REGIMEN, *s.* (Regulation of diet) पथ्यं, पथ्यापथ्यं, पथ्यापथ्यविचारः. पथ्यापथ्यनियमः; 'violation of it,' अपथ्यं; 'one under it,' पथ्याशी-शिनो-शि (न्).

REGIMENT, *s.* सैन्यदलं, सैन्ययूहः, सैन्यगुल्मः, सैन्यसमूहः, सैन्यगणः.

REGIMENTAL, *a.* सैन्यदलसन्धी-न्धनी-न्ध(न्), सैन्यगुल्मविषयकः-का-कं.

REGIMENTALS, *s.* सैन्यवेपः, सैन्यवेशः, सैन्यदलविशेषको वेशः.

REGION, *s.* (Country) देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं, भूमिः *f.*, चक्रं, मण्डलं, प्रान्तः, धिष्ण्यं, निर्गः; 'the lower regions,' अधोलोकः, अधोभुवनं, अधोचो; 'the upper regions,' ऊर्ध्वलोकः, ऊर्ध्वभुवनं, उदीचो; 'centre of a region,' मध्यदेशः.—(Quarter of the sky) दिक् *f.* (श्), दिशा, दिशाः *f.* (स्), दिशी, छाशा, काशा, सनिः *m. f.*, see QUARTER.—(Part of the body) देशः, चक्रं, मण्डलं; 'the region of the heart,' हृदयदेशः; 'of the liver,' यकृद्देशः; 'umbilical region,' नाभिदेशः, स्वापिष्ठानचक्रं; 'of the head,' मस्तकमण्डलं.

REGISTER, *s.* लेख्यं, लेखः, लेख्यपत्रं, पत्रिः-घ्नी *f.*, पत्रिका, पदभञ्जिका.

To REGISTER, *v. a.* लेख्ये or लेख्यपत्रे चारुह् in caus. (रोपयति-यितुं) or ममारुह् or अभिलिख् (c. 6. लिखति-लेखितुं), or लिख्, लेख्यारुहं-ढं कृ. See To RECORD.

REGISTERED, *p. p.* लेख्यारुहः-ढा-ढं, लेख्यारोपितः &c., अभिलिखितः &c., लेख्यसमर्पितः &c. See RECORDED.

REGISTRAR, *s.* लेखकः, अभिलेखकः, कायस्थः, पत्रिकाकारकः, लिपिकृत्.

REGISTRY, REGISTRATION, *s.* (The act of registering) अभिलिखनं, अभिलेखनं, लेख्यारोपणं, लेख्यसमर्पणं, नामाभिलेखनं, नामाभिलिखनं.—(The place) अभिलिखनस्थानं, लेख्यस्थानं, लेखस्थानं, लेख्यगृहं.

REGNANT, *a.* शासनकारी-रिणी-रि (न्), राज्याधिकारी-रिणी &c., राजाधिकारयुक्तः-क्ता-क्तं, राज्यधारी &c., प्रवतः-ला-लं.

REGRESS, REGRESSION, *s.* व्यतिवृत्तिः, विपरीतगतिः *f.*, परावर्तः-र्तनं.

REGRET, *s.* पश्चात्तापः, अनुतापः, अनुशोचकः, अनुशोचनं, मनस्तापः, तापः, सन्तापः, उद्वेगः, अनुशयः, शोकः, रोदः, उत्कण्ठः, औत्कण्ठ्यं, उत्सुकता, औत्सुक्यं, दुःखं, मनोदुःखं, मनोव्यथा, उद्वमः, उत्कः.

To REGRET, *v. a.* अनुतप् in pass. (तप्ते), पश्चात् तप्, सन्तप्, तप्, अनुशुप् (c. 1. शोचति-यितुं), शुच्, खिद् (c. 4. विद्यते, खेत्तुं), उद्दिज् (c. 6. विजते-जितुं), उत्कण्ठ् (c. 1. करणते-खिद्तुं), उत्सुक (nom. उत्सुकायते), अनुशो (c. 2. शोते-शयितुं), उन्मन्स् (nom. उन्मनायते), दु (c. 5. दुनोति c. 4. दूयते, दोतुं), विद्, शवद्.

REGRETFUL, *a.* अनुशोचकः-का-कं, अनुतापी-पिनी-पि (न्), पश्चात्तापी &c., उत्कण्ठितः-ता-तं, उत्सुकः-का-कं, उद्दिग्गः-ग्ना-ग्नं, उत्कः-क्ता-क्तं.

REGRETTED, *p. p.* अनुशोचितः-ता-तं, शोचितः &c., अवदूतः-ना-नं.

REGULAR, *a.* (According to rule) यथाविधिः-धिः-धि, वैधिकः-को-कं, वैधः-धी-धं, सविधिः-धिः-धि, विधियुक्तः-क्ता-क्तं, विध्यनुसारी-रिणी-रि (न्), नैयमिकः-को-कं, नियमानुसारी &c., यथामार्गः-गी-मं, यथाशास्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, यथापद्धतिः-तिः-ति, सूत्रानुसारी &c., समुच्चः-चा-चं, सौत्रः-त्री-त्रं.—(According to established usage) आचारिकः-को-कं, व्यवहारिकः &c., व्यावहारिकः &c., यथाव्यवहारः-रा-रं, यथारितिः-तिः-ति, यथामार्गः-गी-मं, मार्गानुसारी &c., नित्यः-त्या-त्यं, नैय्यिकः-को-कं, स्थावरः-रा-रं.—(Governed by rule, steady in a course, said of persons) नियमनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, नियमशीलः-ला-लं, नियमपरः-रा-रं, नियमी &c., नियमानुसारी &c., नियमानुयायी &c., विधिनिष्ठः &c., विध्यनुयायी &c., विधिवर्ती

&c., नियमवर्ती &c., विध्यनुवर्ती &c., यथामार्गचारी &c., यथाविधि-
चारी &c., यथानियमाचारी &c., अय्यभिचारी &c., व्यवस्थितः -ता -तं.
—(In due order or course) यथाक्रमः -मा -मं, यथानुक्रमः &c.,
क्रमिकः -का -कं, क्रमकः &c., सक्रमः -मा -मं, क्रमानुगतः -ता -तं, क्रमा-
नुसारी &c., अनुक्रमान्तः -न्ता -न्तं, यथापर्यायः -या -यं, पारस्परिकः
-की -कं, अनुलोमः -मा -मं, अनुपूर्वः -घो -घं, आनुलोमिकः -को -कं,
अधिकलः -ला -लं.—(Periodical) नियतकालिकः -की -कं, नियतः
-ता -तं, नित्यः -त्वा -त्वं.

REGULARITY, *s.* (Agreableness to rule) विध्यनुसारः -रिता, निय-
मानुसारः -रिता, यथाविधिता, सविधिता, नैयमिकत्वं, सूत्रानुसारः -रिता,
नियमः, समुन्नता.—(Steadiness in a course, observance of rule)
नियमनिष्ठा, विधिनिष्ठा, नियमशीलता, नियमपरता, विध्यनुवर्त्तनं, निय-
मानुयायिता, नियमानुवर्त्तित्वं, अय्यभिचारः, व्यवस्थितिः *f.*—(Method,
regular course) क्रमः, अनुक्रमः, यथाक्रमता, सक्रमता, क्रमिकता -त्वं,
यथानुक्रमता, पर्यायः, व्यवस्था, व्यवस्थितिः *f.*, परिपाटिः -टो *f.*,
परिपाट्यं, परस्परं, पारस्पर्यं, आनुपूर्व्यं, आनुलोम्यं.—
(Regular arrangement) विन्यासः, विन्यसनं, व्यूहनं, व्यूढिः *f.*, रचनं
-ना, विरचना.

REGULARLY, *adv.* (According to rule) यथाविधि, विधिवत्, विधितस्,
विध्यनुसारेण, विध्यनुरूपेण, यथानियमं, नियमानुसारेण, यथामार्गं, मार्गो-
नुसारेण, यथापद्धति, यथासूचं, विधिपूर्वकं—(Methodically, in
due order or course) यथाक्रमं, यथानुक्रमं, सक्रमं, क्रमतस्, क्रमशस्,
क्रमेण, क्रमात्, यथापर्यायं, पर्यायेण, अनुपूर्वशस्, आनुपूर्व्येण, शनैः
शनैः.

TO REGULATE, *v. a.* (Adjust by rule) विधिवत् or यथाविधि व्यवस्था
in caus. (—स्थापयति -यितुं) or परिकल्प (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or
संविधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or विधा, यथासूचं विधा, सूत्र (nom. सूत्र-
यति -यितुं), परिमाणं निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), परिना, परिमितं
-तां कृ.—(Direct, subject to rules and good management)
अनुशास् (c. 2. -शास्ति -शासितुं), समनुशास्, शास्, विनियम् (c. 1.
-यन्त्यति -यन्तुं), नियम्, विधा, संविधा, विधु (c. 10. -धारयति -यितुं),
अनुशासनं कृ.—(Dispose, put in good order) विधा, संविधा,
परिकल्प, व्यवस्था in caus., प्रणी, सम्प्रणी, विन्यस्, विरच्, व्यूह,
व्यवस्था कृ, नियमं कृ.

REGULATED, *p. p.* व्यवस्थितः -ता -तं, व्यवस्थापितः &c., विनियतः -ता
-तं, नियतः &c., नियमितः &c., विहितः &c., अनुशासितः &c., शासितः
&c., यन्त्रितः -ता -तं, परिमितः &c., प्रमितः &c., सूत्रितः &c.; 'well
regulated,' सुव्यवस्थितः -ता -तं, सुविहितः &c., सुयन्त्रितः &c.; 'ill-
regulated,' अव्यवस्थितः -ता -तं, अयन्त्रितः &c.; 'having regu-
lated,' विनियम्य.

REGULATION, *s.* (The act of regulating) व्यवस्थापनं, व्यवस्थितिः *f.*,
विनियमः, व्यवस्था, अनुशासनं, शासनं, विधानं, संविधानं, परिकल्पनं,
विधारणं -णा, यन्त्रणं, प्रणयनं, अनुनयः -यनं.—(Rule) नियमः, विनि-
यमः, विधिः *m.*, विधानं, व्यवस्था, व्यवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, सूचं,
क्रमः, मर्यादा.

REGULATOR, *s.* नियन्ता *m.* (नृ), विनियन्ता *m.*, अनुशासकः, शासकः,
शास्ता *m.* (नृ), अनुशास्ता *m.*, विधाता *m.* (नृ), व्यवस्थापकः, परिकल्पकः.

REHEARSAL, *s.* (Repetition of the words of another) पठनं, पाठः,
अनुवादः, वाचनं, अनुवाचनं, उल्लेखः -खनं.—(Narration) कथनं,
आख्यानं.—(Recital in preparation for the public represen-
tation) भाष्यनुरूपं, पृष्ठाभिनयः -यनं.

TO REHEARSE, *v. a.* (Repeat the words of another) पठ् (c. 1.
पठति -ठितुं), सम्पद, अनुवाद, पठनं कृ, अनुवादं कृ.—(Narrate) कथ्,
आख्या, श्रु in caus.—(Recite, preparatory to a public re-
presentation) भाष्यनुरूपं कृ, पृष्ठाभिनयं कृ.

REHEARSED, *p. p.* पठितः -ता -तं, अनुवादितः &c., पृष्ठाभिनीतः -ता -तं.
TO REIGN, *v. n.* राज्यं कृ, राजत्वं कृ, राज्यपालनं कृ, राज्यशासनं कृ,
राज्याधिकारं कृ, राज्यव्यवहारं कृ, राजकायं कृ, आधिपत्यं कृ, सिंहा-
सनारूढः -ढा -ढं भू.

REIGN, *s.* राज्यं, राजत्वं -ता, आधिपत्यं.—(Period of rule) राज्यशा-
सनकालः, राज्यकालः, आधिपत्यकालः.—(Prevalence), see the word.

REIGNING, *part. of a.* राज्यकारी-रिणी-रि(न्), राज्यशासनकारी &c., राज्या-
रूढः -ढा -ढं, सिंहासनारूढः &c., राजपदारूढः &c., राज्याधिकारी &c.

TO RE-IMBURSE, *v. a.* प्रतिदा, पुनर् दा, क्षतिपूर्त्तं कृ, हानिपूर्त्तं कृ,
निष्कृतिं दा, अपाकृ, प्रतिकृ, प्रत्युपकृ, परिशोधनं कृ.

RE-IMBURSEMENT, *s.* पुनर्दानं, प्रतिदानं, क्षतिपूर्त्तं, हानिपूर्त्तं, परिशोधनं.

REIN, *s.* (Of a horse) रश्मिः *m.*, जम्बीशुः *m.*, जम्बीशुः *m.*, प्रग्रहः,
प्रग्रहः, वसुः *m.*, वागा, वला, दन्तालिका.—(Reins), see the word.

TO REIN, *v. a.* अश्वं रश्मिभिर् यम् (c. 1. पृच्छति, यन्तुं) or संयम् or
नियम् or नियम् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं) or प्रग्रह्.

RE-INFECT, *a.* अकृताधीः -धा -धं, असिद्धाधीः &c., अकृताधीभूतः &c.

TO RE-INFORCE, RE-INFORCEMENT. See TO RECRUIT.

REINS, *s. pl.* (Lower part of the back) कटिः -टो, कटिदेशः, ओष्ठिः
-खी *f.*, ओष्ठिदेशः, कटिपश्चाद्भागः.—(Kidneys), see KIDNEY.

TO RE-INSTATE, *v. a.* पुनः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा,
प्रत्यवस्था, पुनर् अवस्था, पुनर् नियुक् (c. 10. -योजयति -यितुं), पुनः
स्थापनं कृ.

RE-INSTATED, *p. p.* पुनः स्थापितः -ता -तं, पुनर् अवस्थापितः &c. or
नियोजितः &c.

RE-INSTALLMENT, *s.* पुनःस्थापनं -ना, पुनरवस्थापनं, प्रतिष्ठापनं -ना,
प्रत्यवस्थापनं, पुनर्नियोगः, पुनर्नियोजनं.

TO RE-ITERATE, *v. a.* (Say again) पुनर् वद्, पुनःपुनर् वद्, मुहुर्
वद्, अनुवाद, पुनरुक्तिं कृ, आमेद.—(Do again) पुनः कृ, पुनःपुनः
कृ, मुहुः कृ, वारं वारं कृ, मुहुर् मुहुः कृ.

RE-ITERATED, *p. p.* पुनःपुनः कृतः -ता -तं, वारं वारं कृतः &c., मुहुर्
मुहुः कृतः &c., पीनःपुनिकः -की -कं, पुनरुक्तः -क्ता -क्तं, पुनःपुनरुक्तः &c.

RE-ITERATION, *s.* पुनःपुनःकरणं, मुहुःकरणं, पीनःपुन्यं, पुनरुक्तिः *f.*,
पीनरुक्तं, पुनर्वचनं, अनुवादः, आमेदनं, समभिहारः.

TO REJECT, *v. a.* निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), अपास्, व्युद्स्, प्रत्या-
स्था (c. 2. -स्थाति -तुं), निराकृ, पराकृ, प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति
-क्षिपुं), विक्षिप्, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), निर्युद् (c. 6. -युदति -युदुं),
प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -दिशुं), अपाहा (c. 3. -जहाति -हातुं), प्रत्याचक्ष्
(c. 2. -चष्टे), निर्यु (c. 5. -यूनोति -युनोतुं), अपव्यप् (c. 4. -व्यपति -व्यपुं),
वृन् (c. 10. वर्जयति -यितुं), अवधीर् (c. 10. अवधीरयति
-यितुं), न स्वीकृ, न ग्रह्, अस्वीकारं कृ, अग्रहणं कृ. See TO REFUSE.

REJECTED, *p. p.* निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः &c., व्युदस्तः &c., प्रत्याख्यातः
-ता -तं, निराकृतः -ता -तं, पराकृतः &c., प्रतिक्षिप्तः -प्ता -प्तं, निक्षिप्तः
&c., विक्षिप्तः &c., प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, अपविक्षिप्तः -क्षिप्तः -क्षिप्तः -ता
-तं, अवधीरितः &c., त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., वर्जितः &c.,
अस्वीकृतः &c.

REJECTION, *s.* निरसनं, निरासः, निराकृतिः *f.*, निराकरणं, निरकृतिः *f.*,
प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, प्रतिक्षेपः, त्यागः, परित्यागः, वर्जनं, अपवर्जनं.

विसर्जनं, अस्वीकारः, अनङ्गीकारः, अग्रहणं, अवधोरणं -या.
To REJOICE, v. n. आनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), अभिनन्द, वितन्द, नन्द, हृप् (c. 4. हृष्यति, हृषितुं), प्रहृप्, संहृप्, सम्प्रहृप्, ह्राद् (c. 1. ह्रादते -दिहृत्), आह्राद्, प्रह्राद्, उह्राद् (c. 1. -लसति -सितुं), समुह्रस्, प्रोह्रस्, रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), अभिरम्, चारम्, संरम्, तुम् (c. 4. तुष्यति, तोषुं), परिहृप्, सन्तुप्, मुद् (c. 1. मोदते -दिहृत्), प्रमुद्, प्रतिमुद्, प्री (c. 4. प्रीयते, प्रीतुं), सम्प्री, मुद् (c. 4. माद्यति, मदिहृत्), आनन्दितः -ता -तं भू, हृष्टः -ष्टा -ष्टं भू, हर्षं or आनन्दं गम् or इ.
To REJOICE, v. a. आनन्द (c. 10. -नन्दयति -यितुं), अभिनन्द, नन्द, हृप्, (c. 10. हृषयति -यितुं), प्रहृप्, परिहृप्, ह्राद् (c. 10. ह्रादयति -यितुं), प्रह्राद्, आह्राद्, रम् (c. 10. रमयति -यितुं), उह्रस् (c. 10. -लामयति -यितुं), तुप् (c. 10. तोषयति -यितुं), सन्तुप्, नृप् (c. 10. तपयति -यितुं), प्रमुद् (c. 10. -मोदयति -यितुं), मुद्, प्री (c. 9. प्रीणाति, c. 10. प्रीणयति -यितुं), आनन्दं or हर्षं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), आनन्दितं -तां कृ, आनन्दं दा.
REJOICED, p. p. आनन्दितः -ता -तं, नन्दितः &c., आह्रादितः &c., हृषितः &c., हृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रहृषितः -ता -तं, उह्रसितः &c., उह्रासितः &c., तुष्टः -ष्टा -ष्टं, परिहृष्टः &c., हर्षयुक्तः -क्ता -क्तं, हर्षाविष्टः -ष्टा -ष्टं; 'in mind,' हृष्टमनः -नाः -नः (स्), हृष्टमानसः -सा -सं, हृष्टहृदयः -या -यं.
REJOICING, part. act. नन्दकः -का -कं, आनन्दकः &c., नन्दनः -ना -नं, आनन्दनः &c., आनन्ददः -दा -दं, आनन्दकरः -रा -रं, हर्षदः -दा -दं, हर्षकः -का -कं, हर्षप्रदः &c., आह्रादकः &c., मोदकः &c., हर्षणः -या -यं, उत्सवकरः -रा -रं.—*Neut. part.* हर्षमाणः -गा -गं, रममाणः -या -यं, मोदमाणः -ना -नं, प्रीयमाणः &c., सम्प्रीयमाणः &c.
REJOICING, s. आनन्दः -न्दनं, हर्षः -र्षणं, आह्रादः -दनं, नन्दनं, प्रमोदः -दनं, सन्तोषणं, *see Joy*.—(Public rejoicing) उत्सवः, उत्सवकरणं.
To REJOIN, v. n. प्रतिवच् (c. 2. -पत्ति -क्तुं), पुनर्वच्, प्रतिवद्, प्रात्युत्तरं कृ.
REJOINER, s. प्रतिवाक्, प्रतिवचनं, उत्तरं, प्रात्युत्तरं, उत्तरपदाः, प्रात्युक्तिः, प्रात्युक्तं, प्राप्यं, कथा, उत्तरोत्तरं. *See REPLY*.
To RELAPSE, v. n. पुनः पत् (c. 1. पतति -तिहृत्), पुनर् आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), पुनर् आवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), प्रत्यावृत्, पथ्यावृत्, आवृत्, पुनर्ग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, पुनः पीडितः &c. भू, पुनराविष्टः -ष्टा -ष्टं भू; 'relapse into a former state,' पूर्ववत्स्थां or पूर्ववत्तां गम् or आपद् or इ or प्राप्, पूर्ववद् भू; 'relapse into vice,' पुनर् व्यसनी भू, पुनर् व्यभिचारी भू, पुनर् व्यभिचारं कृ, पुनर् व्यभिचरं, पुनर् धर्माद् भङ्गं, पुनर् धर्मं त्यज्, पुनः सत्पत्ताद् भङ्गं or च्यु or विचलत् or उक्तम्; 'relapse into a fever,' पुनर् चरयस्तः -स्ता -स्तं भू, पुनर्चरी -रिणी &c. भू, पुनर्चरातुष्ट -रा -रं भू.
RELAPSE, s. पुनःपतनं, आवृत्तिः, आवृत्तिः, प्रत्यावृत्तिः, प्रत्यावर्त्तनं, पथ्यावर्त्तः, प्रत्यागमः; 'into a former state,' पूर्ववत्स्थाप्राप्तिः, 'into vice,' पुनर्व्यभिचारः, पुनर्धर्मीत्यागः, पुनर्धर्मीभङ्गः, पुनःसत्पत्ताद् भङ्गः; 'into a fever,' पुनर्चरयस्तता.
To RELATE, v. a. कृप् (c. 10. कथयति -यितुं), संकप्, आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), समाख्या, ख्या in caus. (ख्यापयति -यितुं), अभिख्या, शम् (c. 1. शंसति -सितुं), श्रु in caus., आश्रु, संश्रु, वद्, निविद्, आविद्, आचक्ष, समाचक्ष, प्रचक्ष, वर्य, उपवर्य, अनुवर्य, संवर्य, निगद्, उदाह, व्याह, अभिधा, विवृ, विवरणं कृ, कृत्, अनुकृत्, वृत् in caus., कथनं कृ, *see To NARRATE, TELL*; 'to relate over again,' पुनर् आख्या, सम्प्रत्याचक्ष.
To RELATE, v. n. (Have reference) उद्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -दिहृत्), विषयकः -का -कं भू, ससन्धः in pass. (-घटते),

ससन्धः -द्धा -द्धं भू, ससन्धी &c. भू. *See To REFER*.
RELATED, p. p. (Narrated) कथितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, समाख्यात &c., *see TOLD*.—(Connected) मसद्धः -द्धा -द्धं, ससन्धी -न्धनी -न्धि (न्), ससन्धः -न्धा -न्धं, कृतसन्धः -न्धा -न्धं, अनुवद्धः &c., अनुसद्धः &c., सम्पृक्तः -क्ता -क्तं, सम्पृक्ती -क्तीणी &c., अनुपङ्गी &c., जानु पङ्क्तिः -की -कं, संसक्तः -क्ता -क्तं, सान्धः -या -यं, सन्धितः -ता -तं समन्धितः &c.; 'mutually related,' व्यतिपक्तः &c.—(Related by consanguinity, or by blood on the father's side) गोत्र-ससन्धी -न्धनी &c., गोत्रसद्धः -द्धा -द्धं, एकगोत्रः -त्रा -त्रं, सगोत्रः &c., गोत्रजः -जा -जं, एकगोत्रजः &c., गोत्री &c., एकशरीरः -रा -रं, एकशरीरससन्धी &c., एकरजः -क्ता -क्तं, एकरजससन्धी &c., एकशरीर-राययः -या -यं, एकशरीरान्वयो &c., सकुल्यः -त्या -त्यं, सजातीयः -या -यं, सजातीयः &c., सर्वजातीयः &c., ससन्धीयः &c., सान्धीयससन्धी &c., *see KINDRED, a*.—(Related by blood on the mother's side or by marriage) योनिससन्धी &c., योनिसद्धः -द्धा -द्धं, शरीर-रससन्धी &c., सामससन्धी &c., योनः -नी -नं.
RELATER, s. कथकः, आख्यायकः, स्वापकः, उपकथकः, काथिकः.
RELATING, part. (Having reference) विषयकः -का -कं, ससन्धी -न्धनी -न्धि (न्), उद्देशकः -का -कं or expressed by the affix ईय, *see REFERENCE, REGARD, REGARDING*.
RELATION, s. (Act of telling) कथनं, आख्यानं, उपकथनं, उपाख्यानं, स्वापनं, वर्णनं -ना. जंसनं, विवरणं, व्याख्यानं, अनुकोटनं, निरूपणं, व्याख्यानं, निवेदनं, उद्धारः; 'exact relation of particulars,' चतु-कथनं, पुनान्तकथनं, वस्तुस्थितिकथनं.—(Reference) विषयत्वं, ससन्धः, उद्देशः, सन्धयः, सपेक्षा, गोचरत्वं; 'in reference to,' सपेक्षया, उद्दिश्य, *see REFERENCE REGARD*.—(Connexion) ससन्धः -न्धित्वं, अभिस-सन्धः, सम्पृक्तः, सन्धयः, सगन्धयः, सन्धः, अनुपङ्गी, संसक्तिः, समासक्तिः, संसर्गः; 'mutual relation,' सन्धोन्धससन्धः, निधःससन्धः, व्यतिपङ्गी; 'intimate and inseparable relation, as of properties with substances,' सन्धायः, सन्धायससन्धः, नित्यससन्धः; 'as of material with produce,' सन्धायिकारणं.—(Connexion by blood, alliance of kin) एकशरीरता, एकशरीरससन्धः, एकशरीरान्वयः, एकशरीरा-ययत्वं, ज्ञातित्वं, ज्ञातिभावः, ससन्धित्वं, चन्धुता, वान्धवत्वं, सजातित्वं, सगर्भत्वं, समानोद्भूतता, सोद्भूतता, सगोत्रत्वं, एकगोत्रता, समगोत्रता, गोत्र-ससन्धः, एकरजससन्धः, समरजससन्धः, सपिण्डता, एकपिण्डता, सापिण्ड्यं.—(Connexion on the mother's side, or by marriage) योनिससन्धः, शरीरससन्धः, ज्ञातिभावः, ज्ञातता.—(Kinsman) वान्धवः, चन्धुः, चन्धुजनः, गोत्रचन्धुः, ज्ञातिः, ससन्धित्वं, सजातित्वं, गोत्रजनः, गोत्रपुरुषः, गोत्रजः, ससन्धी *m.* (न्), सपिण्डः, समानोद्भूतः, कुटुम्बी *m.*, सकुटुम्बी, *see KINSMAN*; 'relations,' चन्धुवर्गः, वान्धवाः *m. pl.*, ज्ञातिवर्गः, वान्धवगणः, *see KINDRED*; 'having relations,' सजात्यवः -वा -यं, कौटुम्बिकः -की -कं. The सपिण्डः is a relation con- nected by the offering of the funeral cake to the manes of common ancestors; the समानोद्भूतः is connected by the offering of water only.
RELATIONSHIP, s. ससन्धः, ससन्धित्वं, चन्धुता -त्वं, वान्धवत्वं -ता, ज्ञातित्वं, ज्ञातिभावः, ज्ञातिव्यं, सजातित्वं. *See under RELATION*.
RELATIVE, a. (Having relation) ससन्धी -न्धनी -न्धि (न्), ससन्धकः -का -कं, ससन्धीयः -या -यं, विषयकः -का -कं, अनुपङ्गी &c., जानुप-ङ्गीकः -की -कं, सम्पृक्ती &c., ससन्धः -न्धा -न्धं, ससन्धकः -का -कं, सान्धयः -या -यं, उद्देशकः -का -कं, परापणः -या -यं.—(Not abso-

lute) अन्यपेक्षकः -का -कं, अन्यसापेक्षः -द्या -द्यं, सापेक्षः &c., अन्यो-
द्देशकः &c., सकेवलः -ला -लं.—(Correlative, mutually related)
अन्योन्यसम्बन्धी &c., अन्योन्याश्रितः -ता -तं, अन्योन्याश्रितः &c.—(In
grammar) तत्पदापेक्षकः -का -कं, तत्पदापेक्षी &c.

RELATIVE, *s.* चन्मः *m.*, चान्यपः, ससन्धी *m.* (नं), ज्ञातिः *m.* See KINSMAN.

RELATIVELY, *adv.* अपेक्षया, अन्यपेक्षया, सापेक्षं, उद्देशेन, उद्दिश्य, अन्यो-
द्देशेन, अन्यमुद्दिश्य, अन्यमपेक्ष्य, अन्यसापेक्षं. See REGARD.

To RELAX, *v. a.* शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथिलयति -ते -यितुं), छप्
(c. 10. छपयति -यितुं), प्रसृप्, अप (c. 1. अपयति, c. 10. अपयति -यितुं),
अन्य (c. 9. अप्राति, अन्पितुं), श्रपीकृ, संस् (c. 10. संसयति -यितुं),
विसंस्, सस्तीकृ, विसस्तीकृ, विगल् in caus.—(Remit) मुच् (c. 6.
मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच्, जयमुच्, जयसृज् (c. 6.
-सृजति -सृज्), विसृज्.—(Abate, diminish) शम् (c. 10. शमयति
-यितुं), उपशम्, लपृकृ, नूनीकृ; 'relax one's efforts,' उद्योगशे-
पित्वं कृ.—(Relax the mind) विनुह (c. 10. -नोदयति -यितुं), वि-
नोदन् कृ, मनोपिनोदं कृ.—(The bowels) कोष्ठमृदुतां जन्, नाडिमृदुतां
जन्, कोष्ठलपुतां जन्, लपुकोष्ठतां कृ, जतिसारं or सारखं जन्, see To
PURGE.—(Untie) उन्नम्, उन्मुच्, विगुञ्, विसन्धा, पिपाश्, उत्सृजीकृ.

To RELAX, *v. n.* शिथिलीभू, शिथिल (nom. शिथिलायते), छप् (nom.
छपायते), अप (nom. अपायते), अन्य (c. 1. अन्यते -न्पितुं), श्रपीभू,
संस् (c. 1. संसते -सितुं), सस्तीभू.—(Abate) शम् (c. 1. शाम्यति,
शमितुं), उपशम्, प्रशम्, नूनीभू.—(Remit in close attention)
उद्योगशेषित्वं कृ, शिथिलोद्योगः -गा -गं भू.

RELAXATION, *s.* (Act) शिथिलीकरणं, श्रमनं, श्रपनं, विसंसनं, मोचनं.
—(State) शेषित्वं, शिथिलता, विसंसा, विसंसः, प्रश्रपः, मुक्तिः *f.*, मुक्तता.
—(Abatement, remission) श्रमः, उपश्रमः, श्रानिः *f.*, उपश्रानिः *f.*,
नूनता.—(Amusement, remission of labor) विनोदः -दनं, मनो-
विनोदः, विश्रामः, विश्रानिः *f.*, उद्योगविश्रामः, उद्योगविश्रानिः *f.*,
उद्योगविच्छेदः, उद्योगशेषित्वं, अनप्यायः.—(Of bowels) कोष्ठमृदुता,
मृदुकोष्ठता, कोष्ठलपुता, लपुकोष्ठता, जतिसारः, सारखं.

RELAXED, *p. p.* शिथिलितः -ता -तं, शिथिलीकृतः &c., शिथिलः -ला -लं.
छपः -पा -पं, प्रसृपः &c., सस्तः -स्ता -स्तं, विसस्तः &c.,
विगलितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, मोचितः -ता -तं; 'in the body,'
विद्यपाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सस्ताङ्गः &c.; 'in strength,' शिथिलवलः -ला
-लं, शिथिलशक्तिः -क्तिः -क्तिः; 'in the bowels,' मृदुकोष्ठः -ष्ठा -ष्टं,
लपुकोष्ठः &c.; 'one who has relaxed his hold,' सस्तहस्तः -स्ता
-स्तं, शिथिलितहस्तः &c.

RELAXING, *part. of a.* शेषित्यकारी -रिणी -रि (नं), शेषित्यजनकः
-का -कं, श्रानिकारकः &c., श्रानिकरः &c., पलशेषित्यकारकः &c.,
पलशेषित्यजनकः &c.

RELAY, *s.* मार्गे निरूपितस्थानेषु सज्जीकृतो जवाग्रगणः, जवाग्रस्थानं.

To RELEASE, *v. a.* मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच्,
प्रविमुच्, निर्मुच्, मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष्, उद्धृ (c. 1.
-हरति -हर्तुं), वै (c. 1. वायते, चातुं), परिचै, निस्वृ (c. 10. -तारयति
-यितुं), उच्, विसृज्, जन्. See To FREE, LIBERATE.

RELEASE, *s.* मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः -क्षयं, विमोक्षः -क्षयं, मोचनं,
विमोचनं, उद्धारः, उद्धरणं, समुद्धरणं, त्रायं, पट्टिवायं, निस्सारः, नि-
स्तरणं, उत्तरणं, विसर्जनं, त्यागः; 'from confinement,' चन्धनमुक्तिः *f.*
RELEASED, *p. p.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः &c., मोचितः -ता -तं, विमोचितः
&c., मोक्षितः &c., उद्धृतः &c., see LIBERATED; 'from obliga-

(85) &c., मोक्षितः &c., उद्धृतः &c., see LIBERATED; 'from obli-
gation,' छृणमुक्तः -क्ता -क्तं, उत्तरीयः -यी -यै, जयतीर्थयः &c.; 'from

confinement,' चन्धनमुक्तः &c.

RELEASER, *s.* मोचकः, विमोचकः, उद्धर्ता *m.* (ङ्). See LIBERATOR.

To RELENT, *v. n.* दयार्द्रः -द्रा -द्रं भू, दयार्द्रचित्तः -त्ता -त्तं भू, दयार्द्रोभू,
मृदुभू, मृदुचित्तः -त्ता -त्तं भू, दयां कृ, करुणां कृ, कृपां कृ, सकरुणः
-खा -खं भू, करुण (nom. करुणायते), कृपा (nom. कृपायते), पुनर्
दयां कृ, पुनर् अनुरादं कृ, कोमलचित्तः -त्ता -त्तं भू, क्षिण्योभू, द्रव्योभू,
शम् (c. 1. शाम्यति, शमितुं), शान्तिं or सान्त्वं गम्.

RELENTLESS, *a.* निर्दयः -या -यं, निष्करुणः -खा -खं, अकरुणः &c.,
निष्कृपः -पा -पं, अशाम्यः -म्या -म्यं, अशमनीयः -या -यं, उग्रदयः -यदा
-यदं, उग्रः -या -यं, निरुणः -रा -रं, कठोरः &c., पापाणदयः -या -यं;
निर्दयदयः &c.; 'a relentless foe,' दृढवैरी *m.* (नं).

RELENTLESSLY, *adv.* निर्दये, निष्करुणं, निष्कृपं, निरुणं, कठोरं, उग्रदयेन.

RELEVANCE, RELEVANCY, *s.* प्रासङ्गिकत्वं, प्रसङ्गागम्यता, प्रसङ्गानुसारः,
प्रसङ्गसङ्गतः *f.*, प्रसङ्गाचितं, प्रसङ्गान्वयः, प्रकरणयोग्यता, प्रकरणानुसारः,
प्रकरणसङ्गतः *f.*, प्राकरणिकत्वं, प्रस्तावानुसारः, प्रस्तावान्वयः, प्रस्तावो-
चितं, प्रस्तावानुपपन्नः, प्रस्तुतानुपपन्नः, प्रस्तुतसङ्गतः *f.*, युक्तिः *f.*, योग्यता,
यौक्तिकत्वं, विषयकत्वं.

RELEVANT, *a.* प्रासङ्गिकः -को -कं, प्रसङ्गानुसारो -रिणी -रि (नं), प्रसङ्ग-
सङ्गतः -ता -तं, प्रसङ्गाचितः -ता -तं, प्रसङ्गागम्यः -म्या -म्यं, प्रसङ्गसदृशः
-शी -शं, प्रसङ्गान्वयो &c., प्रकरणयोग्यः &c., प्रकरणानुसारो &c.,
प्रकरणसङ्गतः &c., प्राकरणिकः -को -कं, प्रस्तावोचितः -ता -तं, प्रस्ता-
वानुसारो &c., प्रस्तावानुपपन्नो &c., प्रस्तुतानुपपन्नो &c., प्रस्तावसदृशः -शी
-शं, प्रास्ताविकः -को -कं, यौक्तिकः -को -कं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, युक्ति-
मान् -मती -मत् (ङ्), प्रतीक्षकः -का -कं, अपेक्षकः &c., उद्देशकः &c.,
विषयकः &c.

RELIANCE, *s.* विश्वासः, प्रत्ययः, विश्रम्भः, निष्ठा, आश्रयः, उपाश्रयः, संश्रयः,
समाश्रयः, आश्रयः, श्रयणं, श्रायः, श्रवलसनं, तन्त्रता.

RELIC, *s.* शेषः -पं, अवशेषः -पं, शिष्टं, अवशिष्टं, अवशिष्टांशः, नष्टशिष्टांशः,
परिशेषः, परिशिष्टं, शेषभागः, अवशिष्टभागः, शेषखण्डः.—(Corpse)
शवः -वं.

RELICT, *s.* (Widow) विधवा, गतभर्तृका, मृतपतिका.

RELIEF, *s.* (Removal of pain or distress, alleviation) दुःखशमनं,
दुःखशान्तिः *f.*, दुःखोद्धरणं, दुःखापहरणं, दुःखापहारः, दुःखमोचनं, दुःख-
मुक्तिः *f.*, दुःखपरिहारः, दुःखापनयनं, श्रमापनयनं, श्रमापहारः, श्रमप-
रिहारः, श्रमिष्टापनयनं, दुःखपरिहारनं, उद्धरणं, उद्धारः, शमनं, प्रशमनं.
—(Ease or alleviation obtained) सुखं, शान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*,
शमः, उपशमः, शानता, विश्रान्तिः *f.*, विश्रामः, शास्यं, शस्यता,
सुस्पता, सुस्थितिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, समाधानं.—(In sculpture), see
BASS-RELIEF.

RELIEVABLE, *a.* उद्धरणीयः -या -यं, शमनीयः &c., शाम्यः -म्या -म्यं.

To RELIEVE, *v. a.* (Free from pain, remove distress) उद्धृ (c. 1.
-हरति -हर्तुं), दुःखम् अपह or ह or अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं),
दुःखाद् मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), दुःखं शम् (c. 10.
शमयति -यितुं), दुःखशमनं कृ, दुःखोद्धरणं कृ, दुःखापहरणं कृ, श्रमम्
अपह or ह, श्रमापनयनं कृ, श्रमापहरणं कृ, दुःखमोचनं कृ.—(Alle-
viate) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, शान्तिं दा or कृ,
शमनं कृ, प्रशमनं कृ, विश्रामं दा, विश्रान्तिं ना, लप (nom. लपयति
-यितुं), लपृकृ.—(Help) उपकृ, साहाय्यं कृ, सहाय्यत्वं कृ, उपचर्.—
(Relieve guard) सेनिकपरिवर्तनं कृ, रथकपरिवर्तनं कृ; जागरणाद्
मुच्.—(Set off by contrast) विपरीतगुणप्रकाशेन अधिकशोभां दा.
RELIEVED, *p. p.* (Freed from pain, &c.) मुक्तदुःखः -खा -खं, शान्तदुःखः

&c., शमितदुःखः &c., दुःखमुक्तः -क्ता -क्ते, श्रममुक्तः &c., मुक्तः &c., दुःखोद्धतः -ता -ते, उद्धतः &c., उद्धतदुःखः -रा -रं, उद्धतश्रमः -मा -मं, परिहृतदुःखः &c., विगतदुःखः &c., गतदुःखः &c., विगतश्रमः &c.; 'relieved of anxiety,' विगतोद्वेगः -गा -गं, गताधिः -धिः -धि; 'of fever,' विगतज्वरः -रा -रं, गतज्वरः &c., ज्वरमुक्तः &c., शान्तज्वरः &c.—(Alleviated) शान्तः -न्ता -न्तं, शानितः -ता -तं, प्रशानितः &c., उपशान्तः &c., प्राप्तविश्रामः -मा -मं, प्राप्तविश्रमः -मा -मं —(Helped) उपकृतः -ता -तं.—(Relieved from watching) जागरणमुक्तः -क्ता -क्ते.—(Set off by contrast) विपरीतगुणप्रकाशेन प्राप्तजोभः -मा -मं.

RELIGION, *s.* धर्मः, ईश्वरभक्ति *f.*, देवभक्ति *f.*, भक्ति *f.*, ईश्वरसेवा. *See* PIETY.—(System of faith) धर्मः, धर्ममार्गः, मतं, मार्गः; 'establishment of a religion,' धर्मसंस्थापनं; 'extinction of one,' धर्मोच्छेदः; 'good religion,' सद्धर्मः; 'of the same religion,' सधर्मा -न्मा -मं (न्), एकधर्मा &c., अपृथग्धर्माशीलः -ला -लं.

RELIGIOUS, *a.* (Devoted to the practice of religion) धार्मिकः -को -कं, धर्मपरः -रा -रं, धर्मपरायणः -रा -रं, धर्माशीलः -ला -लं, भक्तिमान् -मती -नेत् (न्) भगवत्शीलः &c., पुण्यात्मा -न्ता -न्त (न्), पुण्यशीलः &c., धर्माचारो &c., भक्तिनिष्ठः &c., प्रती &c., कर्मनिष्ठः &c., क्रियानिष्ठः &c., क्रियावान् &c., कर्मिष्ठः &c., नियमनिष्ठः &c., नियमशीलः &c., नियमपरः -रा -रं, *see* PIOUS.—(Pertaining to religion) धर्मसम्बन्धी &c., धर्मविषयकः -का -कं, धर्मप्रचारकः -गा -गं, धर्म in comp., देव in comp.; 'religious rite,' कर्म *n.* (न्), क्रिया, देवकर्म *n.*

RELIGIOUSLY, *adv.* धार्मिकतया, ईश्वरभक्ता. *See* PIOUSLY.

RELIGIOUSNESS, *s.* धार्मिकत्वं, धर्मशीलता, धर्मनिष्ठा, नियमनिष्ठा, नियमपराता.

TO RELINQUISH, *v. a.* त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यज्ते), परित्यज्, मन्त्रज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), पिहा, चपहा, चपाहा, प्रहा, प्रोक्त (c. 6. -उञ्जति -ञ्जितुं), उञ्ज्, विमुच् (c. 6. -मुञ्जति -मुञ्जते), उज्ज् (c. 6. -सृजति -सृष्टे), विमृज्, चपसृज्, व्यपसृज्, चतितृज्, परितृ (c. 1. -रति -रति), प्रत्यादिस् (c. 6. -दिशति -दिष्टुं), रट् (c. 10. रहति -रति), विरट्, वृज् (c. 10. वर्जयति -वितुं), वृष्ट, कृ.

RELINQUISHED, *p. p.* त्यक्तः -क्ता -क्ते, परित्यक्तः &c., उत्तृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रोक्तः -ता -तं, समुञ्जितः &c., उञ्जितः &c., प्रोत्तारितः &c.

RELINQUISHMENT, *s.* त्यागः, त्यजनं, परित्यागः, उत्त्यागः, विसर्जनं, विसर्गः, वस्तुर्जनं, वस्तुर्गः, प्रोक्तं, वर्जनं, विनोचनं, नोचनं, परिहारः, परिहरणं, प्रत्यादेगः, 'of right or title,' स्तान्निवृत्तिः *f.*, सन्तानिवृत्तिः *f.*, स्तान्त्यागः.

RELICUARY, *s.* शिष्टभाण्डं, शिष्टपात्रं, शिष्टसम्पदकः, अवशिष्टभाण्डं.

RELISH, *s.* रुचिः *f.*, खादः -दनं, जखादः -दनं, रसः, *see* TASTE.—(Relish for, liking for) अभिरुचिः *f.*, रुचिः *f.*, अभिनन्दनं, अभिलाषः, अनुमोदनं.—(Something eaten with food to increase the pleasure of eating or to provoke thirst) अवदेशः, उपदेशः, सर्जिका, मद्यपासनं.

TO RELISH, *v. a.* (Give a nice taste) रसं दा, सुरसं दा, सुखादं दा, खादकृ, सरसं -मां कृ, सरसीकृ, सुरसीकृ, खादुरसकृ.—(Taste) ज्ञान्वाद (c. 1. -खादति -दिष्टुं), रसम् खासाद्, रस् (c. 10. रसयति -यितुं), प्राज् (c. 9. -ज्याति -ज्यति), प्राशन् कृ, खासादनं कृ, रसाखादनं कृ.—(Like the taste of) रुच् (c. 10. रोचयति -यितुं), अभिरुच्, अभिनन्द. *See* TO LIKE.

TO RELISH, *v. n.* (Have a nice taste) खाद् (c. 1. खादते, खादते -दिष्टुं),

सुरसः -रा -मं भू, सरसः -सा -मं भू, सरसीभू, खादुरसीभू, रुचिरः -रा -रं भू.

RELISHED, *p. p.* खासादितः -ता -तं, रुचितः &c., अनुमोदितः -ता -तं.

RELUCTANCE, RELUCTANCY, *s.* चकामः, चकामता, निष्कामता, अनिच्छा, अनिच्छता, विमुरता, चरुचिः *f.*, अनभिर्हविः *f.*, चम्पूहा, चमनोपः.

RELUCTANT, *a.* अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, चकामः -मा -मं, निष्कामः -मा -मं, अनिच्छुकः -का -कं, विमुरः -रा -रं, विमतः -ता -तं, चमनोपं -मिणी -मि (न्).

RELUCTANTLY, *adv.* चकामतस्, चकामेन, अनिच्छया, अनिच्छातस्, कृच्छ्रेण, निष्कामं, परिच्छिन्तं.

TO RELY, *v. n.* अवलम्ब्य (c. 1. -लभते -लभितुं), मनालम्ब्य, चालम्ब्य, जात्रि (c. 1. -श्रयति -ते -यितुं), समान्त्रि, उपात्रि, संश्रि, चिद्यम् (c. 2. -श्रयति -ते -यितुं), विद्यम्ब्य (c. 1. -श्रयते -श्रयितुं), अवलम्बनं कृ.

RELYING, *part.* अवलम्बो -चिनी -चि (न्), अवलम्बितः -ता -तं, जात्रितः -ता -तं, उपात्रितः &c., संश्रितः &c., चिद्यन्ती &c., विद्यन्ती &c., संश्रय in comp.

TO REMAIN, *v. n.* (Continue) स्या (c. 1. तिष्ठति, स्वातुं), अवस्था, पर्यवस्था, वृत् (c. 1. वर्तते -वर्तितुं), जाम् (c. 2. जानते), *see* TO CONTINUE *v. n.*—(Dwell, reside) स्या, जषिषा, वृत्, यम् (c. 1. वर्तति -वृत्तुं), नियम्, जायम्, निली.—(Be left) शिप् in pass. (जिष्यते), जयजिम्, नमवजिम्, परिजिप्, उच्चिप्, शिष्टः -ष्टा -ष्टं भू, जयशिष्टः &c. भू, उच्चिष्टः &c. भू, उद्धृत्; 'by subtracting two from six, four remain,' षट्सो द्वयस्य वनेनेन पत्वारि शिष्यते; 'that which remains of the whole,' नष्टशेषः -पा -पं; 'those who remained alive, or those who remained out of the slain,' हतशेषः -पा -पं, हतशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

REMAINDER, *s.* शेषः -मं, अवशेषः, अवशिष्टं, शिष्टं, उच्चिष्टं, परिजिष्टं, परिशेषः, शिष्टांशः, अवशिष्टांशः, शेषभागः, शेषशेषः -रं, परभागः, उद्धृष्टः, उद्धृष्टं, उच्चेषः, स्थितं.—(In arithmetic) चक्ररं, चक्ररितः 'for the remainder of one's life,' यावज्जीवं.

REMAINING, *part. or a.* शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः &c., अवशिष्टताः -ता -तं, उच्चिष्टः &c., परिजिष्टः &c., शेषः -पा -पं, उद्धृष्टः -ष्टा -ष्टं, उच्चिष्टः -ष्टा -ष्टं, चक्ररितः -ता -तं, उच्चरितः -ता -तं.

REMAINS, *s. pl.* शेषाणि *pl.* शिष्टानि. *See* REMAINDER, RELIC, CORPSE.

TO REMAND, *v. a.* पुनः प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं, rt. डैर्) or प्रत्या in caus. (-स्वापयति -यितुं), पुनर् जाडै (c. 1. -जयति -ज्यति), पुनराह्वानं कृ, पुनरपेक्षं कृ.

REMARK, *s.* (Act of taking notice) अवेषा -वर्णं, निरीक्षा, अवेषा, निरूपणं, चालोकनं, *see* OBSERVATION.—(Notice expressed in words) लिखितं, चर्चा, व्याख्या, अभिधानं, ग्रहणं, रूपनं. *See* NOTE, NOTICE.

TO REMARK, *v. a.* अवेष्य, अवेष्य, निरूप्य, भव्य. *See* TO OBSERVE, NOTICE.

REMARKABLE, *a.* (Notable, extraordinary) प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशेष in comp., लोकप्रसिद्धः &c., ख्यातः -ता -तं, लोकख्यातः &c., उक्तः -ष्टा -ष्टं, स्मरणीयः -या -यं, स्मरणीयः -हा -हं, अप्रसङ्गः -ष्टा -ष्टं, साधय्यः -य्या -य्यं, चतुतः -ता -तं.—(To be observed) विभाव्यः -य्या -य्यं, *see* OBSERVABLE, NOTICEABLE.

REMARKABLY, *adv.* विशिष्टप्रकारेण, उक्तप्रकारेण, चतुतं, स्मरणीयं.

REMARKED, *p. p.* अभिहितः -ता -तं, भणितः &c., कथितः &c., निरूपितः &c.

REMARKED, *p. p.* पुनरुद्धः -द्धा -द्धं, पुनर्विवाहितः -ता -तं, पुनरुद्धाहितः &c.

REMEDIAL, *a.* प्रतिकार्यः -य्या -य्यं, प्रतिकार्यः &c., उपायसाधः -ध्या -धं, उपायप्रतिकार्यः &c., चिकित्सः -त्सा -त्सं, चिकित्सनीयः -या -यं,

REM

चिकित्सितं श्रवणः &c., श्रवणीयः -या-यं, उपायपरिहायः &c., परिहायः &c., समापेयः -या-यं, प्रतिस्मापेयः &c., परिच्छेद्यः -द्या-यं, उपाययोग्यः -या-यं, उपचारयोग्यः &c., श्रवणप्रतिकारः -रा-रं, श्रवणपरिच्छेदः -दा-दं, श्रवणोपचारः -रा-रं, श्रवणोपायः -या-यं, विद्यमानप्रतीकारः &c.

REMEDIAL, *a.* प्रतिकारकः -का-कं, प्रतीकारो-रिच्छो-रि (न्), उपायसाधकः -का-कं, उपायदः -दा-दं, उपायकारी &c., परिहारकः &c., अभियाती &c., प्रतिपाती &c.

REMEDIED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता-तं, परिच्छिन्नः -त्ता-तं, परिहृतः -ता-तं, चिकित्सितः -ता-तं, श्रुतः &c., उपायसाधितः &c., उपायप्रतिकृतः &c., लक्ष्मीपथः -था-थं.

REMEDILESS, *a.* निरुपायः -या-यं, अनुपायः &c., उपायहीनः -ना-नं, निरुपचारः -रा-रं, उपचारशून्यः -न्या-न्यं, उपायासाध्यः -ध्या-धं, गतिहीनः -ना-नं, अप्रतिकारः -रा-रं, अपरिच्छेदः -दा-दं. See IRREMEDIAL INCURABLE.

REMEDY, *s.* (Medicine) भेषजं, भेषजं, औषधं, जगदं, वेद्योपचारः—(That which cures or counteracts an evil of any kind) प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिज्ञिया, प्रतिविधिः *m.*, उपायः, उपचारः, परिच्छेदः, प्रतिस्मापानं, समापानं, अभियातः, प्रतिपातः, उपचर्या, उपक्रमः, चिकित्सा; 'mild remedy,' सामोपायः, सामोपचारः, सौम्योपचारः; 'violent remedy,' राक्षसोपायः.

To REMEDY, *v. a.* प्रतिकृ, प्रतिस्माप (c. 3. -दधाति -धातुं), समापा, उपायेन प्रतिकृ or श्रु (c. 10. श्रुयति -यितुं), कृत् in des. (चिकित्सति -त्तितुं), स्वस्व-स्वां कृ, परिच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -चेतुं), उपचारं कृ, उपायप्रयोगं कृ, भिषजं (nom. भिषज्यति), औषधीकृ; 'by mild measures,' सामोपायेः प्रतिकृ.

To REMEMBER, *v. a.* स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मरन्), अनुस्मृ, संस्मृ, अनुसंस्मृ, अभिसंस्मृ, अनुचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), समनुचिन्त, अनुवृष (c. 4. -वृषते -वृषुं), स्मरणं कृ, हृदये कृ, मनसि कृ—(Recollect) स्मृ, अभिज्ञा. See To RECOLLECT.

REMEMBERED, *p. p.* स्मृतः -ता-तं, संस्मृतः &c., हृदयस्थः -स्था-स्थं, हृत्ततः &c.

REMEMBERER, *s.* स्मरता *m.* (धृ), स्मरणकृत्, स्मृतिमान् *m.* (तृ), अनुचिन्तकः.

REMEMBRANCE, *s.* स्मरणं, स्मृतिः *f.*, संस्मृतिः *f.*, संस्मरणं, अनुस्मृतिः *f.*, स्मृतिर्त्वं, अविस्मृतिः *f.*, अनुचिन्ता, धारणं -या, अवधारणं; 'continual remembrance,' सन्ततस्मरणं. See RECOLLECTION.—(Memorial, memento) स्मारकपत्र *n.*, स्मारकविषयः, स्मरणं, स्मरणार्थकपत्र *n.*, स्मृतिचिह्नः; 'of friendship,' प्रीतिदानं, प्रीतिदायं. See MEMORIAL.

REMEMBRANCER, *s.* स्मारकः, स्मरणः -यं, उद्घोषकः, स्मरणकारी *m.* (न्).

To REMIND, *v. a.* स्मृ (c. 10. स्मरयति -यितुं), संस्मृ, अनुस्मृ, वृष (c. 10. वृषयति -यितुं), वृषयति -यितुं, उद्घुष, प्रवृष, प्रतिवृष, सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), सूचयति -यितुं, सूचनं कृ. The construction of the sentence will require 2 acc.; as, 'the Kandali with its flowers reminds me of her eyes,' कुसुमे कन्दली स्मरयति मां लोचने तस्याः; 'the Vimba reminds me of her lower lip,' विम्ब स्मरयति माम् अधरे तस्याः.

REMINDED, *p. p.* स्मरितः -ता-तं, उद्घोषितः -ता-तं, उद्घुषः -द्या-दं.

REMINING, REMINDER, *part. or s.* स्मारकः -का-कं, स्मृतिजनकः -का-कं, स्मरणः -या-यं, उद्घोषकः -का-कं, उपलम्भकः -का-कं.

REMINISCENCE, *s.* स्मृतिः *f.*, स्मरणं. See MEMORY, RECOLLECTION.

REMISS, *a.* अनवधानः -ता-तं, अनवहितः -ता-तं, असावधानः &c., उपेक्षकः -का-कं, निरपेक्षः -द्या-यं, मन्दादरः -रा-रं, अव्यवसायी -यिनी -यि (न्), अव्यवसायवान् -यती -यत् (न्), शिथिलः -ला-लं, -यिनी -यि (न्), अव्यवसायवान् -यती -यत् (न्), शिथिलः -ला-लं,

REM

शिथिलोद्योगः -गा-गं, शिथिलपलः -ला-लं, श्लसः -सा-सं, प्रमत्तः -ता-तं.

REMISSION, *s.* (Relaxation) शिथिल्यं, शिथिलता, मोचनं, मुक्तिः *f.*—(Abatement) श्रान्तिः *f.*, उपश्रान्तिः *f.*, श्रमः, उपश्रमः—(Release) मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः, उद्धारः, निस्तारः, विसर्जनं—(Pardon) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, मोचनं, मुक्तिः *f.*, निष्कृतिः *f.*; 'of sin,' पापमोचनं, पापमुक्तिः *f.*, पापमार्जना—(Intermission) विरामः, विरतिः *f.*, अव-रतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विच्छेदः, छेदः; 'of study, &c.,' अवकाशः, अनध्यायः, अध्ययनविरामः, अध्ययननिवृत्तिः *f.*

REMISSLY, *adv.* अनवधानेन, अनवहितं, मन्दादरं, अनपेक्षया; सशैथिल्यं.

REMISSNESS, *s.* अनवधानं -नता, अनवहितत्वं, उपेक्षा, अनपेक्षा, अनपेक्षा, अध्यवसायः, प्रमादः, प्रमत्तता, शैथिल्यं, शिथिलता, यत्नशैथिल्यं, अपलः.

To REMIT, *v. a.* (Relax, slacken) शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथि-लयति -यितुं), मुच (c. 6. मुचति, मोक्षं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, अवसृज्, विमुञ्ज्—(Abate, diminish) श्रम् (c. 10. श्रमयति -यितुं), उपश्रम्, न्यूनीकृ, लघूकृ—(Release, relinquish) मुच, विमुच, मोक्ष, विमुञ्ज् (c. 6. -मुञ्जति -मुञ्जुं), अवसृज्, लज्—(Pardon) क्षम् (c. 1. विमुञ्ज् (c. 6. -मुञ्जति -मुञ्जुं), संछन्, मुच, विमुच, पापमोचनं कृ—(Transmit, as money, &c.) संचर् in caus., धनादि संक्रन् in caus., हुविड-कापत्रद्वारा or लेख्यपत्राद्वारा धनं स्मृ in caus.

To REMIT, *v. n.* (Become less intense) शिथिलीभू, श्रम् (c. 4. श्राम्यति श्रान्तुं), उपश्रम्, प्रश्रम्, न्यूनीभू.

REMITTANCE, *s.* (The act) हुविडकापत्रद्वारा or लेख्यपत्राद्वारा धनस-मवेणं or धनसंक्रान्तिः *f.*—(The sum) लेख्यपत्रद्वारा भर्तृधितपनं.

REMITTED, *p. p.* मुक्तः -का-कं, मोचितः -ता-तं, अवसृष्टः -द्या-दं, श्रान्तः -ता-तं, उपश्रान्तः &c., क्षान्तः &c., त्रक्तः -का-कं.

REMITTENT, *a.* विषमः -ता-तं, सन्ततः -ता-तं, अविरतः -ता-तं; 'fever, विषमज्वरः, सन्ततज्वरः.

REMNANT, *s.* शेषः -यं, शिष्टं, अवशिष्टं, उच्छिष्टं. See REMAINDER.

REMONSTRANCE, *s.* आपत्तिः *f.*, आपत्तिवादः, आपत्तिभाषणं, आपत्तिश्लेषः.

To REMONSTRATE, *v. n.* आपत्तिं कृ, आपत्तिवृष्टिं यद् (c. 1. यदति -दितुं) or भाष्, आपत्तिवादं कृ, प्रसादिश (c. 6. -दिशति -दिष्टुं). See To EXPOSTULATE.

REMORSE, *s.* पश्चात्तापः, पश्चात्तन्तापः, अनुतापः, मनस्तापः, अनुशोकः, अनुशोचनं, शान्वाधिः *m.*, अनुशयः.

REMORSEFUL, *a.* पश्चात्तापी -पिनी -पि (न्), अनुतापी &c., अनुतप्तः -ता-तं.

REMORSELESS, *a.* निर्द्वयः -या-यं, उग्रदण्डः -द्या-दं. See RELENTLESS.

REMOTE, *a.* दूर -रा-रं, दूरस्थः -स्था-स्थं, दूरस्थितः -ता-तं, दूरस्वायी -यिनी -यि (न्), दूरवर्ती -र्विनी &c., विदूरः &c., विप्रकृष्टः -द्या-दं, असन्निकृष्टः &c., असन्निकृष्टः -ता-तं, दक्षिणः -द्या-दं, दक्षीयान् -यसी -या (स्), अनुपस्थापी &c., अनुपस्थः -स्था-स्थं, नोपस्थाः &c., नोप-स्थाता -चो -चु (न्), असमीपः -पा-पं, आरातीयः -या-यं, परः -रा-रं.

REMOTELY, *adv.* दूर, दूरात् -रेण, विदूरं, विप्रकृष्टं, असमीपं.

REMOTENESS, *s.* दूरता -त्वं, विदूरता -त्वं, दूरस्थता, असन्निकृष्टता, असात्त्विक्यं, विप्रकृष्ट्यः, असमीपता, असमीप्यं, असन्निकृष्ट्यः.

REMOVABLE, *a.* अपनेयः -या-यं, अपनेतव्यः -या-यं, अपनयनीयः -या-यं, अपहरणीयः -या-यं, अपहाय्यः -या-यं, हाय्यः &c., परिहाय्यः &c., अपादयः -या-यं, व्यावर्त्यः -त्या-तं, विनेयः -या-यं, अपसाय्यः &c., स्थानान्तरकरणीयः &c.

REMOVAL, *s.* (Act of removing or causing to change place) अपनयनं, विनयनं, अपसारणं, उत्सारणं, निःसारणं, सारणं, अपहरणं

REM

हरणं, अपहारः, परिहारः, अपकर्षणं, अपादानं, अपवर्जनं, अपनोदः-दनं, अपनृतिः, चालनं, विचालनं, स्थानान्तरीकरणं, स्थलान्तरीकरणं.—(State of being removed, change of place, going away)
स्थानभेदः, स्थलभेदः, स्थानान्तरं, स्थलान्तरं, अपगमः, अपायः, विचलनं, अपसरः-रणं, अपयानं, व्यावृत्तिः, व्यावृत्तिः—(Act of displacing or expelling) निरसनं, निरासः, अपासनं, निराकरणं, निराकृतिः, अपाकृतिः, अपाकरणं, निष्कासनं, निष्कासनं, अपसारणं, अपनोदनं, वहिष्करणं, हरीकरणं, निकृतिः; 'from an office,' पदात् or स्थानात् प्रभंशनं or निराकरणं, पदभंशनं.—(Putting an end to) रसदनं, नाशः-शनं, परिच्छेदः, उच्छेदः, उद्धरणं, अभिपातः, प्रतिपातः, साधनं, सिद्धिः, प्रतिकारः, प्रतीकारः; 'removal of obstacles,' विग्रनाशनं, विग्रसिद्धिः, विग्रसरसनं; 'of ignorance,' अज्ञानरसनं; 'of disease,' रोगनाशनं, रोगप्रतीकारः; 'of fear,' भयप्रतीकारः.
To REMOVE, v. a. (Take away) अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), विनी, व्यपनी, अपमृ (c. 10. -मारयति -यितुं), उन्मृ, निःमृ, मृ, अपदृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), दृ, अपकृ (c. 1. -कर्षति -कर्षुं), व्यकृ, अपकृ, अपादा (c. 3. -ददाति -दातुं), अपनुद (c. 6. -नुदति -नोतुं), अपानुद, व्यपनुद, अपानुद, अपोह (c. 1. अपोहते -ति -हितुं, rt. ऊह्). व्यपोह.—(Move, cause to change place) विचल (c. 10. -चालयति -यितुं), चल, स्थानान्तरं गम् in caus., स्थानान्तरीकृ, स्थलान्तरीकृ, चान्वत्र कृ.—(Displace, expel) निरम् (c. 4. -जम्पति -जितुं), अपाम्, निराकृ, अपाकृ, निष्कृ (c. 10. -कासयति -यितुं), अपमृ in caus., अपनुद, अपसिप् (c. 1. -सेधति -मेधुं), वहिष्कृ, वहिः कृ, हरीकृ; 'from an office, &c.,' पदात् or स्थानात् प्रभंश (c. 10. -भंशयति -यितुं) or भंश or च्यु in caus. (व्यापयति -यितुं) or निराकृ.—(Put an end to) रसदृ (c. 10. -रसयति -यितुं), नशृ (c. 10. -नाशयति -यितुं), उद्धृ (c. 1. उद्धरति, उद्धर्तुं, rt. दृ), उच्छिदृ (c. 7. -छिनत्ति -चेतुं), परिच्छिदृ, प्रतिकृ; 'doubt is removed,' अपनीयते or निर्णीयते शंशयः.
To REMOVE, v. n. (Move or change place) चल (c. 1. चलति -लितुं), विचल, स्थानान्तरं गम् (c. 1. गच्छति. गन्तुं), स्थलान्तरं गम् or या.—(Change residence) वामान्तरं गम् or या, गृहान्तरं गम्.—(Go away) अपगम्, अपमृ (c. 1. -तारति -सर्तुं), अपया (c. 2. -याति -तुं).
REMOVE, s. (Removing or changing place), see REMOVAL.—(Going away) अपगमः, अपसरः-रणं, अपयानं.—(Step in a scale) पदं, पदयिः-पी f., क्रमः.
REMOVED, p.p. (Taken away) अपनोतः-ता -तं, अपसारितः &c., उत्सारितः &c., निःसारितः &c., अपदृतः-ता -तं, दृतः &c., अपक-पितः &c., अपनोदितः &c., अपोटः-टा -टं.—(Moved, changed in place) चालितः-ता -तं, विचालितः &c., स्थानान्तरीकृतः-ता -तं, स्थानान्तरगतः &c., स्थानान्तरङ्गतः &c., स्थानान्तरङ्गमितः &c., स्थानान्तरग्रामः-मा -मं, स्थलान्तरीकृतः &c., व्यावृत्तः-त्ता -तं, व्यावृत्तः &c.—(Displaced, expelled) निरस्तः-स्ता -मं, अपास्तः &c., उदस्तः &c., परास्तः &c., निराकृतः-ता -तं, अपाकृतः &c., निष्कासितः &c., वहिष्कृतः &c., हरीकृतः &c., निरुतः-ता -तं, अवपृतः &c., निकृतः &c., विप्र-कृतः &c., अवकृतः-हा -हं, अवमृष्टः &c., प्रत्यादिष्टः-हा -हं, प्रत्यास्तातः-ता -तं; 'from office,' स्थानभ्रष्टः-हा -हं, स्थानाभ्रंशितः &c., पदव्या-वितः-ता -तं.
REMOVER, s. अपनेता m. (नृ), अपनायकः, विनायकः, अपहारकः, अप-हारी m. (नृ), हारी m., हारकः, हरः in comp., अभिहरः, अपकर्षी m. (नृ), अपनोदकः, अपरः in comp., हः in comp., प्रः in comp., नाशकः, नाश्री m., शनकः in comp.; 'remover of obstacles,'

REN

विग्रविनायकः, विग्रहारी m., विग्रहृ, विग्रनाशकः, विग्रनाशनः; 'of fear,' भयापहः; 'of disease,' रोगग्रः, रोगहः, रोगानकः; 'of wind,' मास्तपहः.
To REMUNERATE, v. a. See **To RECOMPENSE, REWARD, COMPENSATE.**
REMUNERATED, p.p. गृहीतपारितोषिकः-का -कं, गृहीतवेतनः-ना -नं.
REMUNERATION, s. पारितोषिकं, वेतनं, फलं, निम्नारः, see **COMPENSATION.**
RENCOUNTER, s. See **ENCOUNTER, CLASH, COLLISION.**
To REND, v. a. दृ (c. 9. दृग्गति, दरितुं-रौतुं, c. 10. दारयति -यितुं), चिदृ, चयदृ, भिदृ (c. 7. भिनति, भेतुं), विभिदृ, निभिदृ, विदलृ (c. 10. -दलयति -यितुं), विदलोदृ, दलृ, छिदृ, व्यचिदृ, विचिदृ, रगदृ (c. 10. -रगयति -यितुं); 'in two,' द्विधा भिदृ or छिदृ, द्विरगदीकृ.
RENDER, s. (One who tears) विदारकः, दारकः, विभेदकः.
To RENDER, v. a. (Pay back, restore) प्रतिदा, पुनर् दा, प्रष्टृ in caus. (प्रत्यर्पयति -यितुं, rt. चृ), प्रतिपदृ in caus.—(Give, afford) दा, प्रदा, प्रयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), प्रतिपम्, प्रतिपदृ (c. 10. -पादयति -यितुं), चृ in caus. (अर्पयति -यितुं), उपम्या in caus., उपकृप्.—(Cause to be, make, effect) कृ, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), साप् (c. 10. सापयति -यितुं), उत्पदृ (c. 10. -पादयति -यितुं), युक्तं-क्तं कृ, विजिहं-हं कृ, कलृ (c. 10. कलयति -यितुं). Or more commonly expressed by the use of the caus. form of any verb; as, 'to render proud,' दृप् in caus. (दपयति -यितुं); 'to render fat,' क्षि in caus. (क्षाययति -यितुं); 'to render illustrious,' यशस्विनं कृ, कीर्त्तिं दा.—(Translate) भाषान्तरीकृ, चयतृ.
RENDERED, p.p. (Restored) प्रतिदतः-त्ता -तं, प्रत्यर्पितः-ता -तं, प्रति-पादितः &c.—(Given) दत्तः-त्ता -तं, क्षपितः &c.—(Made, caused to be) कृत in comp., जात in comp., जनितः-ता -तं, or expressed by the pass. part. of the caus. form; 'rendered poor,' दरिद्रीकृतः-ता -तं; 'rendered proud,' जातदपः-पा -पं, दपितः-ता -तं; 'rendered beautiful,' शोभितः-ता -तं; 'rendered populous,' वासितः-ता -तं; 'rendered unfriendly,' विकारितः-ता -तं.
RENDERING, s. (Version) भाषान्तरं, पाठः, पाठान्तरं.
RENDEZ-VOUS, s. समागमस्थानं, सङ्गमस्थानं, सङ्केतस्थानं, सङ्केतस्थलं.
To RENDEZ-VOUS, v. n. सङ्केतस्थाने समागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or संगम्.
RENDING, s. विदारः-रणं, दारणं, विदरः, विभेदनं, भिदा, स्फुटनं.
RENGADE, RENGADE, s. स्वपक्षत्यागी m. (नृ), स्वधर्मत्यागी m., स्वधर्मभ्रष्टः.
To RENEW, v. a. (Make new) नवीकृ, नवीनीकृ, नवं-वं कृ, नवीनं-नां कृ, नूतनं-नां-नीं कृ, नूतनीकृ.—(Restore to a former state repair) पूर्यवत् कृ, पूर्यवत्स्यां or पूर्यवत्स्यां गम् (c. 10. गमयति -यितुं) or नो (c. 1. नयति, नेतुं), प्रतिममापा, प्रतिकृ, प्रतिसंकृ, उद्धृ (c. 1. उद्धरति, उद्धर्तुं, rt. दृ), उद्धरणं कृ, जोषोद्धारं कृ.—(Make or do again) पुनः कृ, चारं चारं कृ, मुहुः कृ.—(Begin again) पुनर् चारम्, पुनरारम्भं कृ.
RENEWABLE, a. नवीकरणीयः-या -यं, पुनःकरणीयः &c., उद्धरणीयः &c.
RENEWAL, s. (Making new) नवीकरणं, नवीनीकरणं, नूतनीकरणं. (Restoration to a former state, repairing) पूर्यवत्करणं, प्रति-समाधानं, सन्धानं, समाधानं, उद्धरणं, उद्धारः, जोषोद्धारः.—(Doing again, beginning again) पुनःकरणं, पुनरारम्भः.
RENEWED, p.p. नवीकृतः-त्ता -तं, नवीनीकृतः &c., पुनःकृतः &c., पूर्य-वत्कृतः &c.
To RENOUNCE, v. a. (Disown, disclaim) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निहृ (c. 2. -हृते -ह्रोतुं), अपहृ, निरस

REN

(c. 4. -अस्मति -सितुं), अपास्, उदस्, युदस्, निराकृ, प्रत्याचष्ट, न स्वीकृ, न ग्रह, न चङ्गोक्.—(Relinquish) स्वन् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, संत्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), विहा, अपहा, अपाहा, उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), विमृज्, अवमृज्, व्यमृज्, अपमृज्, प्रोम्ह (c. 6. -उम्हति -भिम्हति), उम्ह, पृष्ठतः कृ; 'to renounce the world,' सन्न्यस्, सन्पासं कृ, सर्वसङ्गान् परित्यज्.

RENOUNCED, *p. p.* प्रत्याख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, त्वक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः &c., सन्न्यस्तः &c.

TO RENOVATE, *v. a.* नवीकृ, नवीनीकृ, नूतनीकृ, पूर्ववत्कृ. *See* TO RENEW.

RENOVATED, *p. p.* नवीकृतः -ता -तं, पूर्ववत्कृतः &c. *See* RENEWED.

RENOVATION, *s.* नवीकरणं, नवीनीकरणं, नवता, नवीनता, नूतनावस्था, नवताप्राप्तिः *f.*, उद्धारः. *See* RENEWAL.

RENOWN, *s.* कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, यशस् *m.*, विद्युतिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, प्रतिस्थातिः *f.*, आख्या, प्रख्या. *See* FAME.

RENOWNED, *a.* कीर्तिमान् -मती -मत् (त्), यशस्वी -स्विनी -स्वि (न्), ख्यातः -ता -तं, आख्यातः &c., प्रख्यातः &c., प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, सुप्रसिद्धः &c., जगत्प्रसिद्धः &c., ख्यात्यापन्नः -न्ना -न्नं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, आख्या-सम्पन्नः -न्ना -न्नं, प्रचितः -ता -तं, विद्युतः &c., महापद्माः -पद्माः -पद्म (स्), प्राप्नयशाः &c., कीर्तियुतः -ता -तं, कीर्तियुक्तः -क्ता -क्तं, नामधारी &c., रुद्धः -दा -दं.

RENT, *p. p.* (Torn) विदारितः -ता -तं, विदीर्यः -र्यी -र्यं, दारितः &c., दीर्यः &c., प्रविदारितः &c., दलितः -ता -तं, विदलितः &c., भिन्नः -न्ना -न्नं, विभिन्नः &c., पाटितः -ता -तं, स्फुटः -टा -टं, स्फुटितः -ता -तं.

RENT, *s.* (Tear) छिद्रं, भेदः, भिन्निः *f.*, भङ्गः, विदरः, दरी, दारणं, छेदः.—(Revenue) करः, महाकरः, उपन्नं, *see* PRODUCE.—(Sum paid for any thing held of another) करः, मूल्यं; 'raising the rent of land,' परिचायः.

TO RENT, *v. a.* (Grant the possession of lands &c., by lease, for a certain sum) पट्टोलिकापूँष्टं निरूपितमूल्यमपेक्ष्य क्षेत्रगृहादि परप्रयोजनीयं दा, सापिहितकालाद् वापिकमूल्यमपेक्ष्य क्षेत्रगृहादि परहस्ते स्मृ in caus.—(Take or hold by lease) पट्टोलिकापूँष्टं वापिकमूल्यं प्रतिक्षाय क्षेत्रगृहादि परहस्ताद् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or परहस्ताद् गृहीत्वा प्रयुज् or परहस्ताद् गृहीत्वा जप्यास् or अधिवस्.

RENTAL, RENT-ROLL, *s.* करपरिसंख्या, करपरिसंस्थापनं.

RENT, *s.* (One who leases) पट्टदायी *m.* (न्), पट्टदः.—(One who takes on lease) पट्टादायी *m.* (न्), पट्टग्राही *m.*, पट्टधारो *m.*, पट्टोलिकाधारी *m.*

RENUNCIATION, *s.* प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, विसर्गः, विसर्जनं, निरसनं, निरासः, प्रोम्हणं, वर्जनं, परिहारः, असो-कारः, अग्रहणं; 'of the world,' सन्न्यासः, सन्पासित्वं, सर्वसङ्गपरित्यागः.

REPAID, *p. p.* प्रतिदत्तः -त्ता -त्तं, पत्यपितः -ता -तं, प्रतिकृतः -ता -तं.

TO REPAIR, *v. a.* (Restore to a sound state, after decay, &c.)

प्रतिस्माधा (c. 3. -द्धाति -धत्ते -धातुं), पुनः समाधा, पुनः सन्धा, उद्घृ (c. 1. उद्घरति, उद्घर्तुं, rt. दृ), उद्धारं कृ, जोषोद्धारं कृ, जोषोद्धारं कृ, प्रतिकृ, प्रतिसं कृ, पुनः स्वस्य -स्यां कृ or स्वस्यो कृ, पुनः सुस्यं -स्यां कृ or सुस्य (nom. सुस्ययति -यितुं), साप्य (c. 10. सापयति -यितुं), पूर्ववत् कृ, सन्धानं कृ, प्रतिस्माधानं कृ.—(Make good a loss) धतिं पृ (c. 10. पूरयति -यितुं) or सम्पृ, धतिपूरणं कृ, धतिनिष्कृतिं कृ, धतिं निष्कृ or शुप्य (c. 10. शोधयति -यितुं), हानिपूरणं कृ, हानि-प्रतिष्कारं कृ.

TO REPAIR, *v. n.* (Have recourse, go to) साञ्चि (c. 1. -ञचयति -यितुं),

REP

प्रि, साप्रयणं कृ, शरणाचं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or सागम् or उपगम् or अभिगम् or प्रतिगम् or या (c. 2. याति -तुं) or अभिया or प्रत्याया or इ (c. 2. रति -तुं), अभ्युपे.

REPAIR, *s.* प्रतिस्माधानं, सन्धानं, पुनः सन्धानं, समाधानं, साधनं, उद्धारः, जोषोद्धारः, जोषोद्धारणं, प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिकरणं, स्वस्वकरणं, सुस्वकरणं, पूर्ववत्करणं.

REPAIRED, *p. p.* जोषोद्घृतः -ता -तं, पुनः सन्धितः -ता -तं, पुनः साधितः &c., प्रतिस्माहितः &c., पुनः समाहितः &c., पूर्ववत्कृतः &c., प्रतिकृतः &c., स्वस्वीकृतः &c., स्वस्य -स्या -स्यं, सुस्वीकृतः &c., सुस्वितः &c.

REPAIRER, *s.* जोषोद्धारकः, जोषोद्घर्ता *m.* (र्तृ) सन्धाता *m.* (र्तृ).

REPARABLE, *a.* सन्धेयः -या -यं, समाधेयः &c., प्रतिस्माधेयः &c., साध्यः -या -यं, साधनीयः -या -यं, प्रतिकार्यः -र्या -र्यं, उद्धार्यः &c. उद्धार-णीयः -या -यं.

REPARATION, *s.* (Repair) *see* above.—(Amends) धतिपूरणं, हानि-पूरणं, धतिनिष्कृतिः *f.*, हानिनिष्कृतिः *f.*, धतिशोधनं. *See* INDEMNITY, COMPENSATION.

REPARTEE, *s.* रसिकोत्तरं, सरसोत्तरं, सरसप्रत्युक्तिः *f.*, भङ्गिः *f.*

REPAST, *s.* साहारः, भोजनं, भक्षणं, भक्षिका, अशनं, प्राशनं, अभ्याहारः.

'light repast,' लघुभोजनं, लघ्वाहारः, खल्वाहारः, उपाहारः, फलाहारः.

TO REPAY, *v. a.* प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं), पुनर् दा or प्रदा,

पुनर् च्च in caus. (अर्पयति -यितुं), प्रत्यु, पुनः प्रतिपद् (c. 10. -पाद-यति -यितुं) or प्रपय् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), निर्यत् (c. 10. -यातयति -यितुं), निवृत् (c. 10. -वर्षयति -यितुं), प्रतिकृ.—(Requite) प्रतिकृ,

निधेत्, प्रतिफल (nom. प्रतिफलयति -यितुं); 'to repay a kindness,' प्रत्युपकारं कृ, प्रत्युपकृ; 'an injury,' प्रत्यपकृ, प्रत्यपकारं कृ.

—(Compensate) प्रतिफलं दा, निष्कृतिं दा or कृ, निस्तारं कृ,

अपाकृ, निष्कृ, *see* TO COMPENSATE, RECOMPENSE.

REPAYMENT, *s.* प्रतिदानं, पुनर्दानं, प्रत्यपणं, पुनरपणं, प्रतिपादनं, पुनः-

प्रतिपादनं, निर्यातनं, निवर्तनं, प्रतिफलं. *See* REQUITAL, RECOM- PENSE, COMPENSATION.

TO REPEAL, *v. a.* परावृत् (c. 10. -वर्षयति -यितुं), निवृत्, प्रचारपरावर्त्तं

कृ, प्रचारनिवर्त्तनं कृ, लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभं), लोपं कृ, प्रचारलोपं कृ,

खरद् (c. 10. खरडयति -यितुं), प्रचारखरडनं कृ, खरड in caus.

(-रोपयति -यितुं), प्रचारभङ्गं कृ, प्रचारभञ्जनं कृ, उच्छिद्, उच्छेदं कृ,

प्रचारोच्छेदं कृ, प्रचाररोपं कृ.

REPEAL, *s.* परावर्त्तः -र्त्तनं, निवर्त्तनं, प्रचारपरावर्त्तः, प्रचारनिवर्त्तनं, लोपः,

प्रचारलोपः, खरडनं, खरडोपः -पणं, भङ्गः, प्रचारभङ्गः, अनुशयः,

उच्छेदः, निरुद्धरणं.

REPEALABLE, *a.* परावर्त्तः -र्त्त्या -र्त्तं, निवर्त्तः &c., लोपनीयः -या -यं.

REPEALED, *p. p.* परावृत्तः -त्ता -त्तं, परावर्त्तितः -ता -तं, निवर्त्तितः &c.,

निवृत्तः -न्ना -न्नं, लुप्तः -न्ना -न्नं, खरडितः -ता -तं, खरडोपितः &c.,

उच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

REPEALER, *s.* परावर्त्तकः, लोपकारी *m.* (न्), परावर्त्तवादी *m.* (न्).

TO REPEAT, *v. a.* (Say again) पुनर् वद् (c. 1. वदति -दितुं), अनुवद्.

मुहुर् वद्, अनुवच् (c. 2. -वक्ति -क्ते), पुनर् वच्, पुनरुक्तिं कृ, पुनर्वचनं

कृ, मुहुर्वचनं कृ, साखेद् (c. 1. -खेदति -दितुं), पुनर् भाप्, मुहुर्भाषां कृ.

—(Do or make again) पुनः कृ, पुनः पुनः कृ, मुहुः कृ; पुनर्

विधा, पुनर् अनुधा or सागृत् in caus., मुहुर् अनुधा, वारं वारं कृ.

—(Rehearse, recite) पद् (c. 1. पठति -दितुं), सम्पद्, अनुवद्.

—(c. 10. कथयति -यितुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), नमाख्या. शु

कच् (c. 10. कथयति -यितुं), गृ (c. 9. गृणाति, गरितुं -रोतुं), पठनं कृ.—

(Tell) कप्, वद्.—(A sound or word) आवेद, आवेदनं कृ.
 REPEATED, *p. p.* (Said again) पुनरुक्तः -क्ता -क्तं, मुहुर्मुहुः &c., पुनर्भा-
 पितः -ता -तं; 'said twice,' द्विरुक्तः -क्ता -क्तं.—(Done again or
 often) पुनः कृतः -ता -तं, पुनरावृत्तः -त्ता -त्तं, पुनरावर्त्तितः -ता -तं,
 पुनः पुनः कृतः &c., मुहुः कृतः &c., वारं वारं कृत &c., योनः पुनिकः
 -की -कं, अभोः स्थाः -स्था -स्थं; 'twice,' द्विरावृत्तः &c.—(Recited,
 told) पठितः -ता -तं, कथितः &c.

REPEATEDLY, *adv.* पुनः, पुनर्, मुहुस्, मुहुर्मुहुस्, वारं वारं, अनुवारं,
 असकृत्, भूयस्, भूयोभूयस्, बहुवारं, वारं, शश्वत्, अनेकशस्.

REPEATER, *s.* अनुवादकः, अनुवादी *m.* (नं), कथकः, आख्यायकः.

To REPEL, *v. a.* प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), पराहन्, व्याहन्, प्रतिमृ
 (c. 10. -सारयति -यितुं), अपास्, प्रतिवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), निवृ,
 वृ, अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोद्), व्यपानुद्, अपनुद्, प्रतिक्षिप् (c. 6.
 -क्षिपति -क्षेपुं), समवाक्षिप्, प्रतिवाप् (c. 1. -वापते -यितुं), निरस् (c. 4.
 -अस्यति -असितं), अपास्, परास्, निराकृ, अपाकृ, प्रतिकृ, अपोह् (c. 1.
 -जहते -हितुं), अपावृत् in caus., प्रयादिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं),
 निवृत् in caus. See To RESIST.

REPELLED, *p. p.* पराहतः -ता -तं, प्रतिहतः &c., व्याहतः &c., प्रतिसारितः
 -ता -तं, प्रतिवारितः &c., परास्तः -स्ता -स्तं, निरस्तः &c., निराकृतः
 &c., अपावृत्तः -त्ता -त्तं, अपनोदितः -ता -तं.

REPELLENT, REPELLING, *a. or part.* प्रतिघाती -तिनी -ति (नं), प्रति-
 वारकः -का -कं, निवारकः &c., प्रतिवारणः -खा -खं, प्रतिसारकः &c.,
 प्रतिकारकः -का -कं; 'a repellent,' प्रतिकारः -रं, प्रतीकारः -रं.

REPELLING, *s.* प्रतिघातः -तनं, प्रतिसारणं, प्रतिवारणं, निवारणं, वारणं,
 निराकरणं, निरसनं, परासनं, प्रतिकारः, प्रतिकरणं.

To REPENT, *v. n.* (Feel regret or remorse) अनुतप् in pass. (-तप्यते),
 पश्चात् तप्, प्रत्यनुतप्, पश्चात् सन्तप्, तप्, मनसा तप्, अनुशुच (c. 1.
 -शोचति -चितुं), पश्चात् शुच, खिद् in pass. (खिद्यते), पश्चात् खिद्,
 अनुशि (c. 2. -शेते -शयितुं), पापस्मृत्या पीड् in pass., अनुतापं कृ,
 पश्चात्तापं कृ, अनुतप्तः -ता -तं भू, सन्तप्तः &c. भू, अनुशोकं कृ, अनु-
 शयं कृ.—(Change the mind) मनः परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं)
 or परावृत् or व्यावृत्, अन्यमानसीभू.

REPENTANCE, *s.* पश्चात्तापः, अनुतापः, सन्तापः, पश्चात्सन्तापः, मनस्तापः,
 अनुशोकः, अनुशोचनं, अनुशयः, दुष्कृतखेदः, पापखेदः, खेदः, पश्चात्खेदः,
 अन्वाधिः *m.*, पश्चाच्छोकः, विस्मृतिः, विप्रतीसारः, विप्रतिसारः, निवर्त्तनं,
 पश्चात्तापवृद्धिः *f.*, अनुतापवृद्धिः *f.*—(Change of mind) मनःपरिवर्त्तनं,
 मनःपरावर्त्तनं, मनोव्यावर्त्तनं.

REPENTANT, *a.* अनुतापी -पिनी -पि (नं), पश्चात्तापी &c., अनुतप्तः -ता
 -तं, अनुशोचकः -का -कं, अनुशायी -यिनी &c., पश्चात्तापयुक्तः -क्ता -क्तं,
 पश्चात्तापान्वितः -ता -तं, जातानुतापः -पा -पं, जातपश्चात्तापः &c.,
 जातानुशोकः -का -कं, जातानुशयः -या -यं, पापस्मृतिपीडितः -ता -तं,
 दुष्कृतस्मृतिपीडितः &c., जातखेदः -दा -दं, खेदान्वितः &c., अनुतापवृद्धिः
 -द्धिः -द्धि, पश्चात्तापवृद्धिः &c., शाकुणः -खी -खं.

REPENTED, *p. p.* अनुशोचितः -ता -तं, पश्चात् शोचितः &c., अनुशयितः &c.

REPERCUSSION, *s.* प्रतिघातः, प्रतिहन्ति *f.*, प्रतिहननं, प्रतिसारणं, परापतनं.

REPERCUSSIVE, *a.* प्रतिघाती -तिनी -ति (नं), पराघाती &c., प्रतिसारकः -का -कं.

REPERTORY, *s.* कोपः, कोपगारं, भाङ्गगारं, सञ्चयागारं, भाङ्गगृहं.

REPETITION, *s.* (Saying again) अनुवादः, पुनर्वादः, पुनरुक्तिः *f.*, योन-
 रुक्त्यं, पुनः कथनं, पुनर्वचनं, पुनरुच्चारणं, मुहुर्वचनं, मुहुर्भाषा, पुनर्भाषा,
 अनुलापः; 'saying twice,' द्विरुक्तिः *f.*—(Doing again) पुनः-
 करणं, मुहुःकरणं, पुनर्विधानं, पुनरनुष्ठानं, पुनरावृत्तिः *f.*, पुनरावर्त्तनं,

आवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, योनः पुनः; 'doing twice,' द्विरावृत्तिः *f.*—(Of
 a word or sound) आवेदनं, आवेदितं.—(A word repeated)
 कथितपदं, कथितवाक्यं.—(Of an act) क्रियासमन्विहारः, क्रियावृत्तिः *f.*
 —(Recital, rehearsal) पठनं, पाठः, अनुवादः; 'from memory,'
 अभ्यसनं, अभ्यासः.

To REPINE, *v. n.* व्यप् (c. 1. व्यपते -यितुं), शुच् (c. 1. शोचति -चितुं),
 तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सन्तप्, आत्मानं तप् in caus. or
 व्यप् in caus., खिद् in pass. (खिद्यते), अचसद् (c. 1. -सोदति -सन्तुं),
 द्वे, परित्वे, द्वे.

REPining, *s.* आत्मव्यापा, मनस्तापः, मनःसन्तापः, मनोव्यापा, अचसादः.

To REPLACE, *v. a.* (Put again in its place) स्वस्थाने पुनर् च in
 caus. (अर्पयति -यितुं) or पुनर् या (c. 3. दधाति, धातुं) or पुनर्
 ज्ञाया or पुनः स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or पुनर् न्यस्, प्रतिसृ
 (c. 10. -सारयति -यितुं), पुनराधानं कृ, पुनरर्पणं कृ, पुनःस्थापनं कृ.
 —(Supply the place of) उपकृप् (c. 10. -कस्ययति -यितुं), उपसृज्
 (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), उपसर्जनं कृ, प्रतिनिधिं दा.

REPLACED, *p. p.* पुनरर्पितः -ता -तं, पुनःस्थापितः &c., प्रतिसारितः &c.

To REPLENISH, *v. a.* पू (c. 10. पूरयति -यितुं), पुनः पू, पुनः सम्पृ.

REPLENISHED, *p. p.* पूरितः -ता -तं, सम्पूर्णः -शी -शं, समृद्धः -द्वा -दं.

REPLETE, *a.* पूर्णः -शी -शं, सम्पूर्णः -शी -शं, परिपूर्णः &c., पर्याप्तः -ता
 -तं, पूरितः -ता -तं, संकीर्णः -शी -शं, आकीर्णः &c., आद्यः -द्या -द्यं
 in comp., मयः -यो -यं in comp.; 'replete with knowledge,'
 विद्यापूर्णः &c., सम्पूर्णविद्यः -द्या -द्यं; 'with guile,' मायामयः &c.

REPLETION, *s.* (State of being completely filled) पूर्णता, परिपूर्णता,
 सम्पूर्णता, पर्याप्तिः *f.*, पूर्तिः *f.*, आपूर्तिः *f.*, परिपूर्णतिः *f.*, आभोगः—
 (Fullness of the blood or system from eating, &c.) अति-
 पुष्टिः *f.*, अतिसौहित्यं, रक्तवाह्यत्वं, रक्तवृद्धिः *f.*, रक्तपिचयं.

REPLICANT, *s.* उत्तरवादी *m.* (नं), प्रतिवादी *m.*, उत्तरपक्षी *m.*

REPLIED, *p. p.* प्रत्युक्तः -क्ता -क्तं, पुनरुक्तः &c. See ANSWERED.

To REPLY, *v. a.* प्रतिवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), प्रतिवद् (c. 1. -वदति -दितुं),
 पुनर् वद्, अनुवद्, पुनर् वच्, प्रतिवृ, पुनर् वृ, प्रतिभाप्, पुनर् भाप्,
 प्रतिभण, पुनर् भण; 'he replied,' प्रत्युवाच, पुनराह, प्रत्याह, see
 To ANSWER.—(In law) उत्तरं वद्, उत्तरं कृ, प्रतिवद्.

REPLY, *s.* (Answer) प्रतिवचनं, प्रतिवाक्यं, प्रत्युक्तिः *f.*, प्रत्युक्तं, उत्तरं,
 प्रत्युत्तरं, प्रतिवाक् *f.* (च), प्रतिवादः, प्रतिवाणी -विः *f.*—(In dispu-
 tation) उत्तरं, प्रत्युत्तरं, कक्षा, उद्गाहः, कोटिः *f.*, प्रत्ययं.

To REPORT, *v. a.* (Give an account, relate) आविद् (c. 10. -वेद्-
 यति -यितुं), निविद्, विद्, आख्या, ख्या in caus., ज्ञा in caus., विज्ञा
 in caus., कप्, संकप्, ज्ञप्, वृप् in caus.—(Give an official
 account) अधिकारपूर्णं विज्ञापनं कृ or आवेदनं कृ or विज्ञा in caus.

REPORT, *s.* (Account given, statement) आवेदनं, विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*,
 वादः, कथा; 'written report,' आवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, लेखः—
 (Rumor, common talk) प्रवादः, जनप्रवादः, जनवादः, जनश्रुतिः *f.*,
 जनवाक्ता, जनरवः, जनवदन्ती, लोकप्रवादः, लोकवाक्ता, वाक्ता, किंव-
 दन्ती, वदन्ती, वादः, उपश्रुतिः *f.*, रवः, वृत्तान्तः, आख्या, चर्चा, उद्गोपः,
 —(Reputation) कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, यशस् *m.*; 'good report,'
 सुख्यातिः *f.*; 'evil,' दुख्यातिः *f.*, कुकीर्तिः *f.*, सकीर्तिः *f.*, कीलोनिं,
 —(Sound, noise) शब्दः, ध्वनिः *m.*, क्लृणः -खितं.

REPORTED, *p. p.* (Related) आवेदितः -ता -तं, कथितः &c., विज्ञप्तः
 -ता -तं, विज्ञापितः -ता -तं, आख्यातः &c., शंसितः &c.—(Rumored)
 पोषितः -ता -तं, उद्गोषितः &c., कीर्तितः &c.

REPORTER, *s.* वृत्तान्तलेखकः, समाचारलेखकः, पात्रसारलेखकः.
 To REPOSE, *v. n.* (Lie, rest) शो (c. 2. शोते, शयितुं), संविश (c. 6. -विशति -वेष्टे), विश्रम् (c. 4. -आम्यति -अमिषुं), शयनं कृ, *see To LIE*.—(Rest on) अवलम्ब, समालम्ब, संधि, समाधि, उपाधि, निलो, अवलम्बनं कृ.—(Confide in) विश्रम्, विश्रम्.
 REPOSE, *s.* विश्रामः, विश्रान्तिः, विश्रमः, शमः, शान्तिः, विरामः, अमल्लेदः, शान्तिच्छेदः, अमनित्वः, *f.* निवृत्तिः, *f.* शोः, *f.*
 REPOSED, *p. p.* विश्रान्तः -ता -न्तं, गतश्रमः -मा -मं, गतश्रमः &c., नष्टश्रमः &c., अप्रदुतश्रमः &c., निवृत्तश्रमः &c., श्रितश्रान्तिः -न्ति -न्ति.
 To REPOSIT, *v. a.* निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), न्यस् (c. 4. -सस्यति -ससितुं), न्यासीकृ, रक्षणार्थं न्यस् or निधा, रक्ष (c. 1. रक्षति -रक्षितुं), संरक्ष, निधि कृ.
 REPOSITED, *p. p.* न्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, रक्षितः -ता -तं.
 REPOSITORY, *s.* निधिः *m.*, निधानं, आभारः, कोषः, सागरः, भाण्डं, भाजनं, पात्रं, कोष्ठः-घर्कः, रक्षणस्वानं; 'of corn,' धान्यागारं, धान्यकोषकं.
 To REPREHEND, *v. a.* *See To BLAME, REPROVE, &c.*
 REPREHENSIBLE, *a.* निन्द्यः -न्त्या -न्त्यं, निन्दनीयः -या -यं, गरीः -ग्री -ग्री, गरीणीयः -या -यं, विगरीः &c., परिभाषणीयः &c., दूषणीयः &c., दूष्यः -प्या -प्यं, दूषणार्हः -ह्य -ह्यं, दोषवान् -यती -यत् (त), सदोषः -पा -पं, निन्दापात्रं, निन्दाभाजनं, परिभाषणीयः &c.
 REPREHENSION, *s.* निन्दा -न्दनं, उपालम्भः. *See REPROOF, BLAME.*
 To REPRESENT, *v. a.* (Exhibit) दृश (c. 10. दर्शयति -यितुं), प्रदृश, *see To SHOW*.—(Describe) वर्ण (c. 10. वर्णयति -यितुं), अनुवर्ण, विपु, निरूप; 'in writing or drawing,' लिख (c. 6. लिखति, लिखितुं), चालिष, चिलिष. —(Personate) रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनी, वेपं पृ or भृ.—(State respectfully) निविद (c. 10. -वेद-यति -यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), निवेदनं कृ, विज्ञापनं कृ.—(Stand in the place of) प्रतिनिधिर् भू or चस्, प्रतिभू, चस्, प्रतिपुरुषो भू or चस्.
 REPRESENTATION, *s.* (Act of exhibition) दर्शनं, प्रदर्शनं, प्रकाशनं; 'on the stage,' अभिनयः -यनं.—(Description) वर्णनं -ना, अनुवर्णनं, उपवर्णनं, निरूपणं.—(Respectful statement) निवेदनं, विज्ञापनं -ना, चिलिषः, चालिषः, चालिषः, चालिषः.—(Image, likeness, picture) प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिमूर्तिः *f.*, मूर्तिः *f.*, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपिचं, प्रतिच्छाया, प्रतिच्छन्दः -न्दकं, चित्रं, चित्रलेखा.
 REPRESENTATIVE, *a.* प्रदर्शकः -का -कं, उद्घोषकः -का -कं, प्रतिरूपकः &c.
 REPRESENTATIVE, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.*, प्रतिपुरुषः, उपसर्जनं.
 REPRESENTED, *p. p.* (Exhibited) दर्शितः -ता -तं, प्रदर्शितः &c.—(Described) वर्णितः -ता -तं.—(In a picture, &c.) चित्रलिखितः -ता -तं, चालिषितः &c., *see PAINTED*.—(Stated respectfully) निवेदितः -ता -तं, ज्ञापितः &c., विज्ञापितः &c., विज्ञप्तः -मा -मं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपपादितः &c.—(Having substitutes) सप्रतिनिधिः -धिः -धि, सप्रतिभूः -भूः -भू.
 To REPRISAL, *v. a.* निग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), नियम् (c. 1. -यच्छति -यच्छुं), संयम्.
 REPRISAL, *p. p.* निग्रहीतः -ता -तं, संयतः &c., जातनिग्रहः -हा -हं.
 REPRESSION, *s.* निग्रहः -हणं, संयमः -मनं, निग्रहीतिः *f.*, यन्त्रणं.
 REPRESSIVE, *a.* नियामकः -का -कं, निग्रहकारी -रिणी -रि (न्).
 REPRIEVE, *a.* दण्डविलसः -सनं, दण्डनविलसः, आकालान्तराद् दण्डत्यागः or दण्डयापनं, दण्डकालयापनं, दण्डकालान्तरनयनं, परावर्तः, दण्डकाल-

परावर्तः, दण्डपरावर्तः.
 To REPRIEVE, *v. a.* दण्डविलसनं कृ, दण्डविलसं कृ, आकालान्तराद् दण्डनं त्यज् or या in caus., शिष्टाविलसनं कृ, दण्डं or दण्डकालं परापुन (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), दण्डकालपरावर्तं कृ, प्राणदानं कृ, प्राणदण्ड-विलसं कृ.
 To REPRIMAND, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -हेष्टे), उपालम्ब (c. 1. -लभते -लभ्युं), गहं, विगहं, अभिशंस्, धिप्, भर्त्, शब्दताडनं कृ, मुखदण्डनं कृ, वाग्दण्डं कृ, धिग्दण्डं कृ. *See To REPROVE.*
 REPRIMAND, *s.* उपालम्भः, वाग्दण्डः, शब्ददण्डः, शब्दताडनं, धिग्दण्डः, मुखदण्डः -दण्डनं, प्रत्यादेशः, प्रत्यादेशवाच्यं, भर्त्सनवाच्यं, अभिशंसनं, निन्दा.
 REPRIMANDED, *p. p.* उपालम्भः -मा -मं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिशस्तः &c.
 To REPRINT, *v. a.* पुनर् मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), पुनर् मुद्रिकृ.
 REPRINTED, *p. p.* पुनर्मुद्रितः -ता -तं, पुनर्मुद्रिकृतः &c., पुनर्मुद्राङ्कितः &c.
 REPRISAL, *s.* प्रत्यपहारः, प्रत्यपहरणं, प्रत्यपकारः, प्रत्यपकरणं, प्रतिपोडनं, क्षतिपूरणार्थम् अपहरणं or अपहारः, हानिपूरणार्थं प्रत्यपहरणं or प्रतिहरणं.
 To REPROACH, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), विनिन्द, प्रतिनिन्द, प्रणिन्द, निरस्कृ, परिवद (c. 1. -वदति -वदितुं), परिभाष (c. 1. -भाषते -यितुं) उपालम्ब (c. 1. -लभते -लभ्युं), गहं, विगहं, परिगहं, कुप्, अभिज्ञप्, भर्त्, अपवद, आकुश, समाकुश, उपकुश, गुप् in des., तर्ज, धिप्, अपधिष्, दोषम् आरुह in caus., दोषं धिप्, दोषारोपं कृ, दोषीकृ, वाक्पारुष्यं कृ, धिक्, धिक्पारुष्यं कृ. *See To BLAME, CENSURE.*
 REPROACH, *s.* निन्दा -न्दनं, निरस्कारः, निरस्क्रिया, परिवादः, परोवादः, परिभाषा -पणं, गहं -ह्यं, उपालम्भः, उपक्रोशः, आक्रोशः, जुगुप्सा, परुषोक्तिः *f.*, परुषवचनं, वाक्पारुष्यं, धिक्पारुष्यं, धिक्क्रिया, दुर्वचनं, दुर्लक्षं, कुत्सा, घृणा, घृतीया, पर्यनुयोगः, सन्नं, वाच्यता, वचनीयता, दुष्टीया, रीत्या, स्त्रिः *m.*, अपकारणी. *f.*
 REPROACHABLE, *a.* निन्द्यः -न्त्या -न्त्यं, परिभाषणीयः &c., गरीः -ग्री -ग्री.
 REPROACHED, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, निरस्कृतः &c., उपालम्भः -मा -मं, परिभाषितः &c., गहितः &c., अभिज्ञप्तः -ष्टा -ष्टं, धिज्ञप्तः &c.
 REPROACHFUL, *a.* (Opprobrious) निन्दकः -का -कं, परिवादकः &c., कुत्सावादी -दिनी -दि (न्), निन्दात्मकः &c., घृणाकरः -रा -रं, निन्दा-मयः -यी -यं.—(Shameful) गरीः -ग्री -ग्री, लज्जाकरः -रा -रं, लज्जाप्रदः -दा -दं.
 REPROACHFULLY, *adv.* सनिन्दं, निन्दया, सतिरस्कारं, सासूयं, सपरिवादं.
 REPROBATE, *a.* दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुराचारः -रा -रं, दुरात्मा -त्मा -त्मा (न्), धर्मेवाक्षः -क्षा -क्षं, तत्त्वधर्मे -र्मा -र्मं (न्), दुष्टभावः -पा -पं, पापान्ता &c., पापवेताः -ताः -ताः (स्), तत्त्वलज्जाः -ज्जा -ज्जं, दुःशीलः -ला -लं.
 REPROBATE, *s.* दुष्टजनः, कुलनाशः -शनः, वृषलः, हतपरलोकः.
 To REPROBATE, *v. a.* गहं (c. 1. गहते -हितुं), विगहं, गहोपघ्नं असम्मतिं सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), घृणं कृ, न्यक्.
 REPROBATED, *p. p.* गहितः -ता -तं, गहोपघ्नं निन्दितः &c., विगहितः &c.
 REPROBATION, *s.* (Act) गहं -ह्यं, विगहणं -या, निन्दा -न्दनं, घृणा. —(State) क्षतिदुष्टता, तत्त्वधर्मं, गर्ह्यता.
 To REPRODUCE, *v. a.* प्रत्युत्पद (c. 10. -पादयति -यितुं), पुनर् उत्पद or जन्.
 REPRODUCED, *p. p.* प्रत्युत्पन्नः -न्ता -न्तं, प्रत्युत्पादितः -ता -तं, पुनरुत्पन्नः &c.
 REPRODUCTION, *s.* प्रत्युत्पादनं, प्रत्युत्पत्तिः *f.*, पुनरुत्पादनं, पुनरुत्पत्तिः *f.*
 REPROOF, *s.* निन्दा -न्दनं, परिभाषणं, परिवादः, परोवादः, उपालम्भः. प्रत्यादेशः, निन्दावाच्यं, भर्त्सनवाच्यं, भर्त्सना, वाग्दण्डः, मुखदण्डः, शब्द-दण्डः. *See CENSURE, CHIDING.*

REPROVABLE, *a.* निन्द्यः-न्द्या-न्दं, निन्दनीयः-या-यं, परिभाषणीयः &c.
 To REPROVE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति-न्दिन्तुं), प्रतिनिन्द्, विनिन्द्,
 प्रणिन्द्, प्रत्यादिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), उपालम्ब् (c. 1. -लभते-लभ्युं),
 परिवद्, अपवद्, परिभाष्, अपभाष्, गर्ह्, विगर्ह्, भार्, गुप् in des.,
 कुत्स्, अभिक्वत्स्, धिप्, अपिधिप्, तिरस्कु, वाग्दण्डं कृ, आक्रुश, उप-
 क्रुश, धिक्. See To CENSURE.

REPROVED, *p. p.* निन्दितः-ता-तं, प्रत्यादिष्टः-ष्टा-ष्टं, उपालम्बः-म्बा-म्बं.

REPROVER, *s.* निन्दकः, प्रत्यादेशकः, परिवादकः, वाग्दण्डकारी *m.* (नं).

REPTILE, *s.* उरगः, उरोगामी *m.* (नं), उरोगमः, उरगमः, उरग्नः, उरग्नमः,
 सर्पः, सरोसृपः, सर्पी *m.* (नं), कृमिः *m.*, विलवासी *m.* (नं), विले-
 वासी *m.*, विलोकाः *m.* (स्), अपदः, अपादः, चहुपादः.

REPTILE, *a.* (Creeping) सर्पी-पिण्णी-पिं (नं), सर्पेन्-पैन्ती-पैन्तुं (नं),
 सर्वेषु-षा-यं.—(Relating to a reptile) नापैः-पै-पै, कृमिलः-ल-लं.

REPUBLIC, *s.* लोकप्रभुत्वं, सर्वलोकप्रभुत्वं, लोककर्मकप्रभुत्वं, प्रजाप्रभुत्वं,
 सर्ववर्णप्रभुत्वं, सर्ववर्णाधिपत्यं, साधारणप्रभुत्वं, साधारणाधिपत्यं, साधार-
 णजनप्रभुत्वं, लोकसाधारणाधिपत्यं, सर्वप्रजाधिपत्यं, लोककर्मकराज्यं,
 सामान्यजनकर्मकराज्यं, लोकपालितं राज्यं, साधारणजनपालितराज्यं,
 प्रजापालितराज्यं.

REPUBLICAN, *a.* लोकप्रभुत्वसत्तन्वी-न्धिनी-न्धि (नं), प्रजाप्रभुत्वसत्तन्वी
 &c., लोकाधिपत्यसत्तन्वी &c., लोकप्रभुत्वधिपयकः-का-कं, लोकप्रभु-
 त्वानुसारी &c., लोकप्रभुत्वानुरूपः-पा-पं.

REPUBLICAN, *a.* लोकप्रभुत्वपदी *m.* (नं), लोकाधिपत्यपद्यपाती *m.*, लोक-
 प्रभुत्वपलसी *m.*, प्रजाधिपत्यपदी *m.*, प्रजाधिपत्वानुग्राही *m.*, प्रजानाथः,
 लोकनाथः.

REPUBLICANISM, *s.* लोकप्रभुत्वपद्यपातः, लोकाधिपत्यपद्यपातः, लोकप्रभु-
 त्वपलस्यनं, प्रजाधिपत्यपद्यपः, लोकाधिपत्वानुग्रहः.

To REPUDIATE, *v. a.* प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-न्तुं), निराकृ, निरस्,
 प्रत्यादिश, त्यन्, परित्यन्, प्रत्याचष्ट, निर्नुद्, अपव्यस्य. See To REJECT.

REPUDIATED, *p. p.* प्रत्याख्यातः-ता-तं, निराकृतः &c., प्रत्यादिष्टः-ष्टा-ष्टं.

REPUDIATION, *s.* प्रत्याख्यानं, निरसनं, निरासः, निराकरणं, निराकृतिः *f.*,
 त्यागः, परित्यागः, प्रत्यादेशः, see REJECTION.—(Divorce) विपा-
 हसन्धत्यागः, विपाहसन्धत्यमुक्तिः *f.*, दाम्पत्यमुक्तिः *f.*, भार्यानिराकरणं.

REPUGNANCE, REPUGNANCY, *s.* प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, विरोधः, विरु-
 द्धता, वैपरीत्यं, विमुखता, विमतिः *f.*, अनिच्छा.

REPUGNANT, *a.* प्रतिकूलः-ला-लं, विरुद्धः-द्धा-द्धं, विपरीतः-ता-तं,
 विरोधी-धिनी &c., विमुखः-खा-खी-खं. See OPPOSED, ADVERSE.

REPULSE, *s.* प्रतिपातः, प्रतिहतिः *f.*, पराहननं, प्रतिहननं, प्रतिसारणं,
 निवारणं, वारणं, अपाकृतिः *f.*, विद्रवः, विद्रावणं, पराजयः, अपजयः.

To REPULSE, *v. a.* पराहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), प्रतिहन्, प्रतिसृ. See To REPEL.

REPULSED, *p. p.* पराहतः-ता-तं, प्रतिहतः &c., व्याहतः &c., निहतः
 &c., पाहतः &c., प्रहतः &c., प्रतिसारितः &c., प्रतिघातः-भा-भं,
 विद्रावितः &c., निवारितः &c., अपाकृतः &c., परानितः &c., प्रत्या-
 ख्यातः &c.

REPULSION, *s.* प्रतिसारकत्वं, प्रतिपातकत्वं, प्रतिसारणगुणः, प्रतिसारण-
 शक्तिः *f.*, प्रतिहननशक्तिः *f.*, प्रतिहननं, प्रतिसारणं. See REPULSE.

REPULSIVE, *a.* (Repelling) प्रतिपाती-तिनी-ति (नं), प्रतिपातकः-का-
 कं, प्रतिसारकः-का-कं, निवारकः &c., वारकः &c.—(Forbidding)
 अप्रीतिजनकः-का-कं, वासनकः &c., वासकरः-री-रं, अमङ्गलः-
 ला-लं, अप्रसन्नमुखः-खी-खं.

REPUTABLE, *a.* (In good esteem) मान्यः-न्या-न्यं, सम्मान्यः &c.,
 माननीयः-या-यं, आदरणीयः &c., प्रशंसनीयः &c., मानार्हः-है-है,

सम्मानार्हः &c., शिष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Conferring reputation, not
 disgraceful) मानदः-दा-दं, मानप्रदः &c., मानदायी-यिनी &c.,
 यशस्यः-स्या-स्यं, यशस्करः-री-रं, कीर्तिकरः-री-रं, स्थातिकरः
 &c., सुप्रतिष्ठः-ष्टा-ष्टं, चलज्जाकरः &c.

REPUTABLY, *adv.* समानं, यथा सुख्यातिर् उपपद्यते तथामकारेण.

REPUTATION, *s.* कीर्तिः *f.*, स्थातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रतिष्ठा, समाख्या,
 यशस् *n.*, परिख्यातिः *f.*, प्रतिख्यातिः *f.*, प्रविख्यातिः, प्रकीर्तिः *f.*, कीर्तिना

-नं, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रप्ता, सम्प्रप्ता, मर्यादा, समाज्ञा, प्रसिद्धिः *f.*, गौरवं,
 पारित्रं; 'one who has established a reputation,' लम्प्रतिष्ठः

-ष्टा-ष्टं, प्रामप्रतिष्ठः &c.; 'good reputation,' सुकीर्तिः *f.*, सत्की-
 र्तिः *f.*, सुख्यातिः *f.*; 'bad reputation,' कुकीर्तिः *f.*, दुष्कीर्तिः *f.*,
 अकीर्तिः, अपकीर्तिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, अख्यातिः *f.*, अयशस् *n.*, वाय्यता.

To REPUTE, *v. a.* गर्व् (c. 10. गणयति-यितुं), विगल्, मन् (c. 4. मन्यते,
 मनुं, c. 10. मानयति-यितुं), संख्या, परिसंख्या, कृत् (c. 10. कीर्त्तयति-यितुं).

REPUTE, *s.* कीर्तिः *f.*, स्थातिः *f.*, प्रसिद्धिः *f.* See REPUTATION.

REPUTED, *p. p.* मतः-ता-तं, गणितः &c., विगणितः &c., कीर्तितः &c.

REQUEST, *s.* (Entreaty) प्रार्थनं-ना, अर्चना, अभ्यर्चना, अर्पः, याचना,
 याज्ञा, स्तार्पनिवेदनं, अर्पविज्ञापना, सनिः-नी *m. f.*—(Desire)

आकांक्षा, अभिकांक्षा, कांक्षा, इच्छा, एषा, अभ्येषणा.—(State of
 being desired or held in estimation) अपेक्षा, आकांक्षा,
 मान्यता-त्वं, माननीयता; 'general request,' लोकमान्यता.

To REQUISIT, *v. a.* प्रार्थ् (c. 10. -अर्चयते-ति-यितुं), अभ्यर्ष्, सम्प्रार्ष्,
 अर्ष्, याच् (c. 1. याचति-ते-चितुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्,

संयाच्, अर्थं निविद् (c. 10. -वेदयति-यितुं) or विज्ञा in caus. (ज्ञाप-
 यति-यितुं), वृ (c. 9. वृणोते, वरितुं-रोतुं, c. 10. वारयति-यितुं), कांश्च,

आकांश्च, अभिकांश्च.

REQUESTED, *p. p.* प्रार्थितः-ता-तं, अभ्यर्षितः &c., अर्षितः &c., याचितः
 &c., अर्हितः-ता-तं.

To REQUIRE, *v. a.* (Ask, demand) प्रार्थ् (c. 10. -अर्चयति-ते-यितुं),
 याच् (c. 1. याचति-चितुं), अभियाच्.—(Need, call for) आकांश्च

(c. 1. -कांश्चति-यितुं), अभिकांश्च, कांश्च, अर्हं (c. 1. अर्हति-हितुं),
 प्रार्थ्; or expressed by भू or चस् in conjunction with the

nouns प्रयोजनं, उपयोगः or कार्यं. See To NEED. The desid.
 form may sometimes be used to express the sense of

'require,' thus; 'three quantities being given, it is re-
 quired to find a fourth,' त्रैवृत्तिं राशीन् निदिश्य चतुर्थी जिज्ञास्यते

(desid. pass. of ज्ञा).

REQUIRED, *p. p.* आकांक्षितः-ता-तं, अभिकांक्षितः &c., प्रार्थितः &c.

REQUISITE, *a.* आकांक्षितः-ता-तं, आकांक्षणीयः-या-यं, अभिकांक्षितः
 &c., प्रयोजनीयः &c., प्रयोजनार्हः-है-है, अवश्यकः-का-कं, आव-

श्यकः-को-कं, अवश्यप्रापणीयः &c. See NEEDFUL.

REQUISITE, *s.* अवश्यकयस्तु *n.*, अवश्यकद्रव्यं, अवश्यकविषयः; 'requi-
 sites,' प्रयोजनीयद्रव्यसामग्र्यी, उपकरणसाहित्यं. See NECESSARIES.

REQUISITION, *s.* आकांक्षा, अभिकांक्षा, कांक्षा, प्रार्थनं-ना, अभ्यर्चना-ना,
 अर्चना, याचनं-ना, अपेक्षा-द्युषः; 'is in requisition,' सेव्यतां याति.

REQUITAL, *s.* (Recompense) return प्रतिफलं, प्रतिदानं, निस्तारः,
 निष्कृतिः *f.*, प्रत्युपकारः, पारितोषिकं, उपकारस्रोतः, उपकारशुद्धिः *f.*,
 शुद्धिः *f.*, परिशोधः, परिवर्जनं.—(Retaliation) प्रतिकारः, प्रतिकारः,

प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, प्रत्युपकारः, प्रतिकर्म *n.* (नं), प्रतिहिंसा, निघातनं.

To REQUITE, *v. a.* (Compensate, repay) प्रतिफलं दा, प्रतिदा, प्रतिफल
 (nom. प्रतिफलयति-यितुं), निष्कृतिं दा, प्रत्युपकृ, निस्तारं कृ, पारि-

RES

नपिकं दा.—(Retaliate) प्रतिहृ, विप्रतिकृ, प्रत्यपकृ, प्रतिकारं कृ, प्रतिहिंस (c. 1. -हिंसति -सितुं, c. 7. -हिंसति), निवैत् (c. 10. -याति-यति -यितुं).

REQUITED, *p. p.* प्रतिफलितः -ता -तं, प्रतिकृतः &c., विप्रतिकृतः &c., निर्यातितः &c.

To RESALUTE, *v. a.* प्रत्यभिन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), प्रतिनन्द, प्रत्यभि-वद्, प्रत्यर्च.

To RESCIND, *v. a.* लुप् (c. 6. लुम्पति, लोपुं), लोपं कृ, खण्ड (c. 10. खण्ड-यति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं), परिच्छिद्, उच्छिद्, भङ्गं कृ, भञ्ज. See To REPEAL.

RESCINDED, *p. p.* लुप्तः -मा -मं, खण्डितः &c., उच्छिन्नः -चा -चं, परिच्छिन्नः &c. RECISSION, *s.* लोपः, खण्डनं, उच्छेदः, परिच्छेदः, भङ्गः, उद्धरणं, निरुद्धरणं, ख-रोपः-पणं, अनुशयः, विप्रतिपत्तिः *f.*; 'of sale', कृपानुशयः. See REPEAL.

RESCRIPT, *s.* शासनं, आज्ञापत्रं, शासनपत्रं, राजाज्ञा, निबन्धः.

To RESCUE, *v. a.* चै (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परिचै, संचै, उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्, रक्ष (c. 1. रक्षति -रक्षितुं), परिच्छ, अभिरक्ष, संरक्ष, मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, निमुच, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, निस्तु (c. 10. -तारयति -यितुं), तृ, उद्धरणं कृ, उद्धारं कृ, रक्षणं कृ; 'from confinement', वन्धनाद् मुच-
RESCUE, *s.* चरणं, परिचरणं, उद्धरणं, उद्धारः, समुद्धारः, समुद्धरणं, रक्षा-
-क्षणं, परिच्छक्षणं, निस्तरणं, निस्तरणं, तारणं, मुक्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं, मोक्षः -क्षणं, परिमोक्षणं; 'to the rescue!' आहि, चायस्.

RESCUED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं, समुद्धृतः &c., चरणः -खा -खं, त्रातः -ता -तं, रक्षितः -ता -तं, परिच्छितः &c., मुक्तः -क्ता -क्तं, मोचितः -ता -तं, विमोचितः &c., निस्तरितः &c.; 'from confinement', मुक्तवन्धनः -ता -तं, वन्धनमुक्तः -क्ता -क्तं.

RESCUER, *s.* त्राता *m.* (तृ), उद्धर्ता *m.* (तृ), रक्षकः, मुक्तिदाता *m.* (तृ), उद्धारकः, मोचकः, निवर्त्तकः. See DELIVERER.

RESEARCH, *s.* अन्वेषणं -शा, पदपेणं -शा, अनुसन्धानं, परोक्षः *f.*, संवीक्षणं, गवेषणं -शा, निरूपणं, निहासा, मोमासा, मार्गणं, मृगणा, मृगया, मृगः, विचारणा, तद्वानुसन्धानं, विचयः, वीचयनं, विचयनं.

RESEMBLANCE, *s.* (Likeness) औपम्यं, सादृश्यं, सदृशता, सरूपता, सादृश्यं, समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, तुला, तौल्यं, सादृश्यं, सरूपता, उपमा, उपनिर्दिष्टः *f.*, उपमानं -नता, अनुकारः, अनुहारः. see LIKENESS.—(Something similar, a representation) उपमा, प्रतिमा -मानं, प्रतिरूपं, प्रतिभासः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिच्छाया, प्रतिविम्बं, प्रतिनिधिः *m.*

To RESEMBLE, *v. a.* (Be like) सदृशः -शी -शं भू or -स्य, सदृशीभू, अनुकृ (c. 8. -करोति -कर्तुं), तुल्यः -त्या -त्यं भू, समः -मा -मं भू, समानः -ना -नं भू, उपमः -मा -मं भू, सरूपः -पा -पं भू, अनुरूपः -पा -पं भू; 'the son resembles his father', पुत्रः पितरं अनुकरोति or पुत्रः पितरूपो भवति or पुत्रः पित्रा सदृशाकारो भवति; 'no one resembles him', अनेन सदृशः कश्चिन् नास्ति or तस्य तुल्यः or तेन तुल्यः or तेन समो न कोऽपि भवति. A nominal verb may sometimes express the sense of 'resemble', thus; 'he resembles a lion', सिंहायते; 'it resembles heaven', स्वर्गायते.—(Likened) उपमा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमते -मातुं), सदृशीकृ, समीकृ, समान (nom. समानयति -यितुं).

RESEMBLING, *part.* अनुकारी -रिणी -रि (न्), सदृशः -शी -शं, तुल्यः -त्या -त्यं, समः -मा -मं, समाकारः -रा -रं, सरूपः -पा -पं, रूपभृत् *m. f. n.*, रूपभृत् *m. f. n.*, सवर्णः -वर्ण -वर्णं &c. See LIKE.

(86)

681

RES

To RESENT, *v. n.* अपकारम् अपेक्ष्य कुप् (c. 4. कुपति, कोपितुं) or प्रकुप् or क्लुप् (c. 4. क्लुपति, क्लोपुं) or रूप (c. 4. रूपति, रोपितुं) or रोपं कृ or मनुं कृ, अपकारमपेक्ष प्रत्यपकाराय or प्रतिकाराय मनः कृ, अपकारमपेक्ष जातमनुः -नुः -नु भू or जातक्रोधः -पा -पं भू, अपकारमपेक्ष क्रोधात् प्रत्यपकारं कृ in des., हिंसाम् अपेक्ष जातक्रो-
धत्वात् प्रतिहिंसां कृ in des. (पिक्वीर्यति -यितुं) or प्रतिद्रोहाय मनः कृ. प्रतिद्रोहपुष्टिः &c., प्रत्यपकारपुष्टिः &c., क्रोपशीलः -ला -लं, कोप-शीलः &c., प्रतिहिंसाशीलः &c., दंशी -शिनी -शि (न्), सामूयः -पा -पं.

RESENTFUL, *a.* समनुः -नुः -नु, जातमनुः &c., प्रतिहिंसापुष्टिः -ष्टिः -ष्टि, प्रतिद्रोहपुष्टिः &c., प्रत्यपकारपुष्टिः &c., क्रोपशीलः -ला -लं, कोप-शीलः &c., प्रतिहिंसाशीलः &c., दंशी -शिनी -शि (न्), सामूयः -पा -पं.

RESENTMENT, *s.* मनुः *m.*, क्रोधः, कोपः, रोपः, प्रकोपः, प्रतिद्रोहपुष्टिः *f.*, प्रत्यपकारपुष्टिः *f.*, प्रतिहिंसापुष्टिः *f.*, दंशः, द्वेषः, असूया, ईर्ष्या, मात्सर्यं.

RESERVATION, *s.* (Keeping back, concealing) गोपनं, गुप्तिः *f.*, उपसंहारः, उपसंहारः, उपसंहृतिः *f.*, संहरणं, संहृतिः *f.*, प्रत्याहारः, प्रत्याहरणं, संवृतिः *f.*, संवरणं, अपवरणं, अपावरणं, धृतिः *f.*, धरणं, विधृतिः *f.*, विधरणं, विनिग्रहः, निभृते स्थापनं.—(Mental reservation) मनोगुप्तिः *f.*, मनोगोपनं, मनोसंवृतिः *f.*, मनोसंवरणं, निहृतिः *f.*, अपहृतिः *f.*, निहयः, अपहयः.—(Custody, keeping in store) रक्षा-
-क्षणं, परिच्छक्षणं, संग्रहणं, सञ्चयः -यनं.

To RESERVE, *v. a.* (Keep back, withhold to a future time) उपसंदृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रत्याह, संहृ, विधृ (c. 1. -धरति -धर्तुं, c. 10. -धारयति -यितुं), विनिग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), निग्रह, आका-
लान्तरात् or कालान्तरं यावद् उपसंदृ or रक्ष (c. 1. रक्षति -रक्षितुं) or परिच्छ.—(Lay up, keep in store to a future time) रक्ष, परिच्छ, आकालान्तरात् or परकालं यावद् रक्ष or निधा (c. 3. -धाति -धातुं) or सव्यस् (c. 4. -सव्यति -सितुं) or संचि (c. 5. -चिनोति -चिनोति -धातुं) or संग्रह (c. 4. -संग्रहति -संग्रहितुं) or संचि (c. 5. -चिनोति -चिनोति -धातुं) or संग्रह.—(Conceal to another time) आकालान्तराद् गुप् (c. 1. गोपयति, c. 10. गोपयति, गोपुं) or गोपनं कृ or निभृते स्वा in caus. (स्थापयति -यितुं) or संवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं, c. 10. -वार-
यति -यितुं) or सपावृ or संपरयं कृ; 'in the mind', मनसा गुप्, मनोगोपनं कृ.—(Suffer to remain to another time) आकालान्तराद् शिप् (c. 10. शोषयति -यितुं) or परिशिप् or अवशिप् or रक्ष; 'one should reserve one's money for a time of want', आपदर्थं धनं रक्षेत्.

RESERVE, *s.* (Withholding, keeping back), see RESERVATION.—(Something concealed in the mind, withheld from disclosure) मनोगुप्तिः *f.*, मनोगुप्तं, निहृतिः *f.*, अपहृतिः *f.*—(Restraint) यन्त्रणं, निग्रहः, विनिग्रहः, निगृहीतिः *f.*—(In manner, disinclination to talk) कपाविरक्तिः *f.*, कपाविमुखता, कपाविरक्त्यं, वाग्यतत्वं, वाग्यतिः *f.*, वाग्यन्त्रणं, अत्यभाषणं, कपापरान्त्रुखता, संलापपराङ्मुखता, आलापविरक्तिः *f.*, धीरता.—(Stock laid up) सञ्चयः, संचितं, संग्रहः, निचयः.—(Stratagem in reserve, double resource) द्वेष.—(Of an army) प्रतिग्रहः, परिग्रहः, सञ्जनं, पार्श्वीचं, पतङ्गहः. See REAR-GUARD.—(Without reserve), see UNRESERVEDLY.—(In reserve) निभृते, गोपने, गुप्ते. See the next.

RESERVED, *p. p.* or *a.* (Kept back or concealed to a future time) आकालान्तरात् or परकालं यावद् रक्षितः -ता -तं or उपसंदृतः -ता -तं or विधारितः &c. or विधृतः &c. or गुप्तः -मा -मं or निभृते स्थापितः -ता -तं or संवृतः &c.—(Left remaining) शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशेषितः -ता -तं, आकालान्तराद् अवशेषितः &c.—(Restrained in manner, disinclined to talk) वाग्यतः -ता -तं, वाग्यन्त्रितः &c., यन्त्रितकपः -चा -चं, यन्त्रितवाक् *m. f. n.* (च्), कपाविरक्तः -क्ता -क्तं.

संवादविरक्तः &c., कषायिमुखाः -सा -सो -सं, कषायराज्ज्वराः &c., संलापयिमुखाः &c., खालापविरक्तः &c., 'खनालापी -पिनी -पि (न्), चक्षुभायी -पिणी &c., चक्षुखालापी &c., परिमितालापी &c., परिमितकषयः &c., गूढभावः -या -वं, गूढस्वभावः &c., लज्जाशीलः -ला -लं, धीरः -रा -रं.

RESERVEDLY, *adv.* चापयत्, चापयत्वात्, परिमितपाचा, गूढभावेन.

RESERVEDNESS, *s.* चापयत्तत्वं, कषाविरक्तिः *f.*, पीरता. See RESERVE.

RESERVOIR, *s.* जलाशयः, तडागः, जलाधारः, उदकाधारः, निधानं, रातं, यापी, समोनिधिः *m.*, जलदानगृहं, सरोवरः, क्रीडासरस् *m.*, वरासनं, तन्त्रः.

To RESIDE, *v. n.* वस् (c. 1. वसति, वस्तु), निवस, अधिवस, चावस, समावस, प्रतिवस, वासं कृ, वृत्, स्वा, छाधि, निली, अध्यास. See To DWELL.—(Reside together or with) संवस, सहवासं कृ; 'resided,' उपविशतः -ता -तं.

RESIDENCE, *s.* (Act of dwelling) वासः -सनं, वसनं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, निवासः, अधिवासनं -सिता, अधिष्ठानं, अधिष्ठितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, प्रतिष्ठा, वसति, निलयनं, छात्रयथं, अध्यासः -सनं; 'residence abroad,' प्रवासः.—(Place of dwelling) वसतिः *f.*, वासः, वासस्थानं, निवसतिः *f.*, निवासः, निवासस्थानं, निवासभूमि, गृहं, छावासः, अधिवासः, समावासः, चावसयः, वास्तुः -स्तु *m. n.*, स्थानं, अवस्थानं, प्रतिष्ठा, चावतनं, निकेतनं, आलयः, निलयः, निलाश्रिता, धिः *f.*; 'permanent residence,' स्थिरप्रतिष्ठा, स्थावरप्रतिष्ठा; 'changing of residence,' गृहान्तरगमनं, स्थानान्तरगमनं, स्थलान्तरकरणं. See DWELLING.

RESIDENT, *a.* वासी-सिनी-मि(न्), निवासी &c., वासकारी &c., स्वायी &c., स्वः-स्वा-स्वं in comp., संस्था-स्वा-स्वं in comp., निलायी &c., कृत-वासः -सा -सं, कृतालयः -या -यं, छाधितः -ता -तं, समाधितः &c., समावासितः &c., अवस्थितः &c., अधिष्ठितः &c.; 'resident in Mathurá,' मथुरावासी &c., मथुरानिवासी &c.; 'in the city,' नगरस्थः &c.; 'the people resident there,' तत्रस्था जनाः.

RESIDENT, *s.* वासी *m.* (न्); 'temporary resident,' चागन्तु-ल्लुकाः.

RESIDENTIARY, *a.* वासी-सिनी &c., वासकारी &c. See RESIDENT, *a.*

RESIDUARY, RESIDUAL, *a.* शेषसत्तन्त्री-न्विनी &c.; 'legatee,' शेष-भागी *m.* (न्), शेषाधिकारी *m.*, शेषरिक्कभागी *m.*, शेषरिक्कभाक् *m.* (न्).

RESIDUE, *s.* शेषः -यं, अवशेषः, अवशिष्टं, परभागः, see REMAINDER.

To RESIGN, *v. a.* (Give up) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, संवज्, उत्तज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), विसृज्, आपमृज्, उत्तर्गं कृ, उत्तर्जनं कृ, हा (c. 3. जहाति, हातुं), विहा, प्रहा, प्रोक्, सद्रपस्, प्रत्यादिश; 'by writing,' त्यागपत्रेण उत्तज्; 'to resign a title or claims,' सवि-कारत्यागं कृ, स्वत्वत्यागं कृ, स्वत्वनिवृत्तिं कृ.—(Commit) सम् in caus. (-अपेयति -यितुं), च्चु in caus., न्यस्, निधिप्, न्यासीकृ, प्रतिपद् in caus., परिदा, सगर्षणं कृ.—(Submit to) सह् (c. 1. सहते, सोढुं), विपह्, धम् (c. 1. धामते, धानुं), तिज् in des.

RESIGNATION, *s.* (Giving up) त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, विसर्जनं, सद्रपसनं, सद्रपासः; 'written resignation,' त्यागपत्रं, परित्यागपत्रं, त्यागलेखः; 'of claim,' स्वत्वत्यागः, स्वत्वनिवृत्तिः *f.*—(Committing, yielding) समर्पणं, अपर्पणं, निवेपः, न्यसनं, न्यासीकरणं.—(Submission) द्यमा, द्यानिः *f.*, तितिद्या, सहनं, सहिष्णुता, पीरता, मयै, शान्तिः *f.*, सन्नोपवृत्तिः *f.*—(To the will of God) ईश्वरेच्छा-सन्नोपवृत्तिः *f.*, ईश्वरेच्छानुवृत्तिः *f.*, ईश्वरेच्छानुवर्त्तनं, ईश्वरेच्छानुमतिः *f.*, ईश्वरेच्छानुरोधः, ईश्वरेच्छापरितोषः, भगवदिच्छानुमतिः *f.*, तितिद्या, ईश्वर-संबन्धानुवृत्तिः *f.*

RESIGNED, *p. p.* or *a.* (Given up) त्यक्तः -क्ता -क्ते, परित्यक्तः &c., उत्सर्जितः -ता -तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, सद्रपस्तः -स्ता -स्तं.—(Submissive) द्यानिः -न्ता -न्तं, द्यामायान् -वती -वत् (न्), सहिष्णुः -ण्युः -ण्यु, तितिद्युः &c., शान्तः &c., see PATIENT.—(To the will of God) ईश्वरेच्छा-सन्नोपवृत्तिः -न्तिः -न्ति, ईश्वरेच्छानुवृत्ति -न्तिनी -न्ति (न्), ईश्वरेच्छानु-रोपी &c., ईश्वरेच्छासन्नुष्टः -ष्टा -ष्टं, ईश्वरेच्छाभिमतः -ता -तं, ईश्वरेच्छा-नुमतः &c., ईश्वरसङ्कल्पानुवृत्ति &c., भगवत्सङ्कल्पपरितुष्टः &c., यतिचित्रः -न्ता -न्तं, शान्तचेताः -ताः -तः (म्).

RESILIENCE, RESILIENCY, *s.* प्रतिपातः. See REBOUND.

RESIN, *s.* सज्जरसः, यद्यधूपः, चरालः, रालः, वृधधूपः, वृधनिर्व्यासः, शालनिर्व्यासः, सज्जनगिः *m.*, मुरधूपः, धूपनः, सध्वरसः, रसाहः, दधि *n.*, तीक्ष्णतेलं, चण्डिवस्त्रमः, पञ्चिपल्लवः, महारूपः, पहरूपः, कलकलः, धूनकः.

RESINOUS, *a.* सज्जरसगुणकः -का -कं, यद्यधूपसगुणः -शा -शं.

To RESIST, *v. a.* or *n.* (Oppose, withstand) प्रतिक्, विप्रतिक्, विप्रक्, विरूप (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), प्रतिरूप, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), प्रतिकूलः -ला -लं भू, पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रत्यव-स्था, प्रत्याहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्याहन्, निहन्, प्रतोप (nom. प्रतो-पायते), प्रतिमुष्, प्रतिसमास् (c. 2. -जास्ते -जासितुं), परिपन्थ (nom. परिपन्थयति -यितुं), विपक्षतां कृ, विरोधं कृ, प्रतिरोधं कृ, प्रातिकूल्यं कृ.—(Hinder) निवृ (c. 10. -चारयति -यितुं), चाप् (c. 1. चापते -पितुं), प्रतियन् (c. 9. -पमाति -पन्तुं), रूप, निरूप.—(Check) नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियह्, सन्मृ (c. 10. सन्मथयति -यितुं), प्रतिहम्.

RESISTANCE, *s.* प्रतिकारः, प्रतीकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, विरोधः, प्रतिरोधः, प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, प्रतियोगः -गिता, पर्यवस्थानं, पर्यवस्था, पर्यवस्थितिः *f.*, प्रत्यपरचानं, प्रत्यवस्थितिः *f.*, प्रतिच्छेदः, निवारः, प्रति-पन्थः -न्थकता, प्रतिहम्, नियहः -हणं, चयग्रहः, निवारणं, प्रतिपल्लः, प्रत्युपायः.—(In mechanics) प्रत्याघातः, प्रतिपातः.

RESISTED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, विप्रतिकृतः &c., विप्रकृतः &c., प्रति-रुद्धः -द्धा -द्धं, रुद्धः &c., पर्यवस्थितः &c., प्रत्यवस्थितः &c., प्रतिग्रहः -भा -भं, निवारितः -ता -तं, प्रतिहृतः &c., व्याहृतः &c.

RESISTER, *s.* विरोधी *m.* (न्), प्रतिरोधी *m.*, प्रतियोगी *m.*, पर्यवस्थाता *m.* (न्), प्रत्यवस्थाता *m.*, प्रतिरोधकः, प्रतिपाती *m.*, विरोधकारी *m.*

RESISTLESS, *s.* चाप्रतिकार्यः -व्यो -व्यं, अनवग्रहः -हृ -हं. See IRRESISTIBLE.

RESOLUTE, *a.* दृढनिश्चयः -या -यं, स्थिरनिश्चयः &c., दृढसंकल्पः -त्वा -त्वं, स्थिरमतिः -मतिः -मि, स्थिरचेताः -ताः -तः (म्), सुस्थिरचेताः &c., स्थितधीः -धी -धि, यच्चसंकल्पः -त्वा -त्वं, स्थिरः -रा -रं, सुस्थिरः &c., धीरः -रा -रं, सुधीरः &c., धैर्यवान् -वती -वत् (न्), धृतिमान् &c., साहस्यिकः -की -कं, प्रगल्भः -त्वा -त्वं, व्यवसायी -पिनी -पि (न्), कृतनिश्चयः &c.

RESOLUTELY, *adv.* दृढनिश्चयपूर्व, स्थिरनिश्चय, सुस्थिर, स्थिरचेता.

RESOLUTENESS, *s.* स्थिरमतिता, दृढसंकल्पता, धैर्यं. See the next.

RESOLUTION, *s.* (Fixed purpose, determination) निश्चयः, विनिश्चयः,

सङ्कल्पः, व्यवसायः, अध्यवसायः, निर्णयः, दृढनिश्चयः, दृढसङ्कल्पः, स्थिरनिश्चयः, कल्पः, मतिः *f.*, दृढमतिः *f.*, सम्प्रपारणा.—(Constancy) स्थिरमतिता, स्थिरता, सुस्थिरता, स्थैर्यं, धीरता, धैर्यं, धृतिः *f.*, धृति-मत्तं, धारणं -शा, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, चाग्रहः, निर्वैश्वः.—(Decision or proposition offered for determination) निश्चयः, निर्णयः, उपन्यासः.—(Separation of parts), see DISSOLUTION, SOLUTION.

RESOLVABLE, *s.* विलयनीयः -या -यं, विभाज्यः -ज्या -ज्यं, विभेद्यः -द्या -द्यं.

To RESOLVE, *v. a.* (Dissolve) विली in caus., विट् in caus., see DISSOLVE, LIQUEFY.—(Separate component parts) पृथक्,

विभङ्, विभुङ्, विभिद्, विचिद्, विधिप् in caus., विट् in caus., मूलतत्त्वशोधनं कृ, उपोद्घातं कृ.—(Resolve doubts or difficulties) संशयान् छिद् (c. 7. छिनत्ति, चेत्तु) or उचिद्, व्याख्या (c. 2. -र्याति -तु), see To solve.—(Constitute by resolution) निश्चयपूर्णे व्यवस्था in caus. or संस्था or विधा or क्लृप्.

To RESOLVE, v. n. (Determine in the mind) निश्चयं कृ, विनिश्चयं कृ, निर्णयं कृ, सङ्कल्पं कृ, मनसा निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेत्तु) or निश्चि (c. 1. -शयति -शेत्तु) or संकल्प (c. 10 -कल्पयति -यितुं), व्यपसो (c. 4. -स्यति -सातुं), अध्यवसो, मतिं कृ, बुद्धिं कृ, मनः कृ with dat. or loc. c.; as, 'he resolves to go,' गमनाय मनः or मतिं करोति, गमनाय निश्चयं करोति; 'he resolves to do that,' तत् कर्तुं व्यव-स्यति; 'he is resolved to sacrifice his life,' स्वप्राणान् परित्यक्तुं व्यवसितो ऋति.—(Dissolve), see DISSOLVE, MELT.

RESOLVED, p. p. (Analyzed) पृथक्कृतः -ता -तं, व्याकृतः &c., विभक्तः -क्ता -क्ते.—(Determined) कृतनिश्चयः -या -यं, कृतसङ्कल्पः -व्या -त्वं, निश्चितः -ता -तं, सुनिश्चितः &c., सङ्कल्पितः &c., साङ्कल्पिकः -को -के, व्यवसितः -ता -तं, प्रयतितः &c., कृतबुद्धिः -द्वि -द्वि; 'having resolved on going to the forest,' वनगमनाय कृतबुद्धिः or वनं गन्तुं व्यवसितः.

RESOLVENT, s. (In medicine) द्रावकः, द्रावणं, शोषकः, शोषकहृत्.

RESOLVER, s. (Of doubts) संशयच्छेत्ता m. (नृ), संशयोच्छेदो m. (नृ).

RESONANCE, s. अनुनादः, व्यनुनादः, प्रोद्गोषणं, प्रतिध्वनिः m.

RESONANT, a. अनुनादो-दिनी-दि (नृ), अनुनादः -दा -दं, प्रोद्गुष्टः -घा -घं, संपुष्टः &c., परिसंपुष्टः &c., उपपुष्टः &c., निहादो &c., मुखरितः -ता -तं.

To RESORT, v. n. साध्नि (c. 1. -शयति -यितुं), श्रि, आश्रयणं कृ, गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उपगम्, प्रतिगम्, अभिगम्, आगम्, उपे (c. 2. उपैति -तुं, rt. इ), अभ्युपे, अभिसृ (c. 1. -सरति -सन्तुं), या (c. 2. याति -तुं), प्रतिया, प्रत्याया, अभिया, या, सेव् (c. 1. सेवते -यितुं); 're-sorted to,' साधितः -ता -तं; 'having resorted to,' साधितः.

RESORT, s. (Act of going or betaking one's self) आश्रयणं, श्रयणं, उपगमः -मनं, अभ्युपगमः -मनं, प्रतिगमनं, अभिगमः -मनं, गमनं, अभि-सारणं.—(Place of resort) गमनागमनस्थानं, अभिगमनस्थानं, अभि-सारणस्थानं, आश्रयणस्थानं, साध्या, समाश्रयः, आश्रयतनं, आश्रयः; 'resort of man,' लोकयात्रा.—(Refuge, means of relief) गतिः f., उपायः.

To RESOUND, v. a. अनुनद् (c. 10. -नादयति -यितुं), व्यनुनद्, अभिनद्.

चानद्, ससद्, नद्, ध्वन् (c. 10. ध्वनयति -यितुं), प्रतिध्वन्, प्रतिध्वनिं कृ.

To RESOUND, v. n. ध्वन् (c. 1. ध्वनति -यितुं), प्रतिध्वन्, प्रध्वन्, खन् (c. 1. खनति -यितुं), प्रतिखन्, खन् (c. 1. खनति -यितुं), प्रोद्गुप् (c. 1. -घोषति -यितुं), परिसंपुप्, गुप् (c. 1. गुप्ति -यितुं), प्रखेद् (c. 1. -खेडति -यितुं), रस् (c. 1. रसति -यितुं).

RESOUNDING, part. (Sounding with) अनुनादः -दा -दं, निपुष्टः -घा -घं, परिसंपुष्टः &c., उपपुष्टः -ता -तं, विकूजितः &c.

RESOURCE, s. गतिः f., उपायः, अभ्युपायः, युक्तिः f., प्रयुक्तिः f., उपपत्तिः f., तत्त्वोपायः, कृतिः f., कल्पना; 'other resource,' गत्यन्तरं, अन्यो-पायः, अन्यगतिः f.; 'having no other resource,' अगतिः -तिः -ति, अगतिगतिः -क्ता -क्ते; 'having no resource,' अगतिः -क्ता -क्ते, गतिहीनः -ना -नं, निरुपायः -या -यं; 'last resource,' चरमगतिः f., चरमोपायः, अगतिगतिः f.—(Resources) विभवः, विज्ञं, सम्भवः, धनं, अर्थः, आगमः, आयः; 'of small resources,' अल्पविभवः -वा -वं; 'of concealed resources,' उपगुप्तविभवः -ज्ञा -ज्ञं.

RESOURCES, a. अगतिः -क्ता -क्ते, गतिहीनः -ना -नं, निरुपायः -या -यं.

To RESPECT, v. a. (Regard, relate to) अपेक्ष (c. 1. अपेक्षते -यितुं, rt. ईक्ष्), अपेक्ष्, प्रतीक्ष्, उद्दिक्ष् (c. 6. -दिक्षति -हेत्तुं), विमयकः -का -के भू, सत्तन् in pass. (-वध्यते), ससद् -दा -दं भू, सत्तन्पी -न्धिनी -न्धि भू.—(Esteem, reverence) मन् (c. 10. मानयति -यितुं), प्रतिमन्, सम्मान्, पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), सम्पूज्, अभिपूज्, आदृ (c. 6. -द्रियते -देत्तुं), सेव् (c. 1. सेवते -यितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), भज् (c. 1. भजति, भक्ते), अर्ह (c. 10. अर्हयति -यितुं), अर्च (c. 1. अर्चति -यितुं, c. 10. अर्चयति -यितुं), सम्भर्च, समर्च, सम्भू (c. 10. -भावयति -यितुं), पुरस्कृ, आदरं कृ, सम्मानं कृ.

RESPECT, s. (Relation, reference, regard) अपेक्षा, प्रतीक्षा, उद्देशः, विमयत्वं -ता, सत्तन्ः, अपेक्षा, अन्यपेक्षा, सन्धानं; 'with respect to,' अपेक्षया, अपेक्ष, प्रतीक्ष, उद्दिष्य, उद्देशेन, प्रति affixed; as, 'with respect to me,' मां प्रति.—(Esteem, reverence) मानं, सम्मानं, आदरः, मान्यत्वं, पूजा, अर्हा -र्हणं -णा, सम्भाषणा, अर्चा, अर्चनं -ना, अभ्यर्चा -र्चनं, सेवा -यनं, पुरस्कारः, प्रतीतिः f., सत्कारः, अनुनयः, भक्तिः f., सम्भ्रमः, मय्यादा; 'much respect,' बहुमानं.—(Respects, act of reverence) प्रणिपातः, प्रणामः, प्रणतिः f., प्रणि-पतनं, अभिवादनं, नमस्कारः, नमस्, नमस्सा, वन्दनं, अभिवन्दनं; 'to pay one's respects,' प्रणिपत्, प्रणम्, नमस्कृ, अभिवद्, अभिवन्द, वन्दनं कृ, प्रणामं कृ.—(Regard, view) अपेक्षा, अन्यपेक्षा, प्रतीक्षा, दृष्टिः f.; 'respect of persons,' भेददृष्टिः f., पक्षदृष्टिः, पक्षपातः.—(Particular) विषयः, प्रकरणं.

RESPECTABILITY, s. मान्यता, सम्मान्यता, आर्यता -त्वं, गौरवं, गुरुता -त्वं, मय्यादा, प्रतिष्ठा; 'family respectability,' कुलमय्यादा.

RESPECTABLE, a. आर्यः -र्यो -र्यं, मान्यः -न्या -न्यं, माननीयः -या -यं, सम्मान्यः &c., आदरणीयः -या -यं, पूजनीयः -या -यं, पूज्यः -ज्या -ज्यं, पूजनाहं -हो -हं, प्रतीक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, प्रतीक्षणीयः -या -यं, अर्च्यः -र्यो -र्यं, अर्चनीयः -या -यं, गुरुः -र्यो -र्यं, सगौरवः -वा -वं, गौरवितः -ता -तं, मय्यादावान् -वतो -वत् (नृ), मय्यादापालकः -का -के, कुलमय्या-दापालकः &c., मानो -निनी -नि (नृ), पुरस्कारणीयः &c., शिष्टः -ष्टा -ष्ट, सम्भाषितः -ता -तं, भट्टकः -का -के, अकुत्तितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः &c., समप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्ट; 'highly respectable,' परममान्यः &c.; 'a respectable person,' आर्यजनः, आर्यकः, आर्यमित्रः, सज्जनः, सुजनः; 'respectable woman,' आर्यिका, आर्यिका, कुलपा-लिका, कुलमय्यादापालिका, कुलस्त्री, कुलवधूः f.—(Moderate, fair) मध्यमः -ना -नं.

RESPECTABLY, adv. आर्यं, सगौरवं, समय्यादं, आर्यवत्, मान्यवत्, शिष्टवत्, आर्यजनवत्, आर्य in comp.; as, 'respectably dressed,' आर्यवेशः -शा -शं.

RESPECTED, p. p. सम्मानितः -ता -तं, पूजितः &c., आदृतः &c., कृता-दरः -रा -रं, सेवितः -ता -तं, अर्चितः &c., प्रतीक्षितः &c.

RESPECTER, s. पूजकः, सम्पूजकः, आदरकृत्, प्रतीक्षकः, अपेक्षकः.

RESPECTFUL, a. आदरकारी -रिणी -रि (नृ), आदृतः -ता -तं, दत्तादरः -रा -रं, कृतादरः &c., सादरः -रा -रं, आदरपूर्वः -वी -व्यं, आदरशीलः -ला -लं, आदरपुक्तः -क्ता -क्ते, मानकारी &c., मय्यादाशीलः &c., समय्यादः -दा -दं, प्रतीक्षः -ता -तं, सम्प्रतीक्षः &c.

RESPECTFULLY, adv. सादरं, समानं, आदरपूर्व, आदरपुरःसरं, ससम्मानं.

सम्मानपूर्व, समय्यादं, अर्चापूर्वकं.

RESPECTFULNESS, s. आदरशीलता, मय्यादाशीलता, सादरत्वं, मय्यादा.

RESPECTING, part. प्रतीक्षकः -का -के, अपेक्षकः &c., उद्देशकः &c.

अपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, प्रति affixed with an acc. c.
RESPECTIVE, a. (Relative, not absolute) सापेक्षः-द्या-द्यं, अपेक्षकः-का-कं, ससन्नः-न्या-न्यं. See RELATIVE.—(Several) इतरेतरः-रा-रं, अन्योन्यः-न्या-न्यं, see SEVERAL; 'respective inclination,' इतरेतरकाम्या.—(Own) expressed by doubling the pronouns स्व, स्वकीय, स्वीय, स्वक, निज, जाल, जालीय &c.; thus, 'in their respective stations.' स्वेपु स्वेपु स्थानेषु or simply by doubling the noun; thus, 'they dwell each in their respective houses,' गृहे गृहे प्रत्येकं वसन्ति.

RESPECTIVELY, adv. इतरेतरं, अन्योन्यं, प्रत्येकं, प्रति or अनु prefixed, or more usually expressed by doubling a pronoun or noun, see the last.

RESPIRATION, s. श्वासप्रश्वासं, श्वासोच्छ्वासं, श्वासः, श्वासनं, उच्छ्वासनं, प्राणः.
RESPIRATORY, a. श्वासप्रश्वासकारी-रिणी &c., श्वासोच्छ्वाससन्नो &c.
TO RESPIRE, v. n. श्वासप्रश्वासं कृ, श्वासोच्छ्वासं कृ, श्वास (c. 2. श्वासति-तुं), आश्वस्, उच्छ्वस्, प्रश्वस्, प्राण् (c. 2. प्राणिति-तुं, rt. अन्).

RESPIRE, s. विश्रामः, विश्रान्तिः, विरामः, विरतिः, निवृत्तिः, उपशमः, अवशमः, शमः, शान्तिः, विच्छेदः, अवरतिः. See REPRIEVE.

TO RESPIRE, v. a. विश्रामं दा, विश्रान्तिं दा, विश्रम् in caus. (—आनयति-यितुं), विरामं दा, अवकाशं दा. See TO REPRIEVE.

RESPLENDENCE, RESPLENDENCY, s. प्रतापः, तेजस् n., चर्चितेजस्. See SPLENDOR.

RESPONDENT, a. प्रतापी-पिनी-पि (न्), सुप्रभः-भा-भं, देदीप्यमानः-ना-नं, प्रकाशमानः &c., विभाजमानः &c., जत्वादितः-न्या-न्यं, भानुमान्-मती-मत् (न्) See SPLENDID.

TO RESPOND, v. n. प्रतिवच् (c. 2. -वक्ति-क्ते), प्रतिवद् (c. 1. -वदति-दितुं), प्रतिभू, प्रतिभण्, प्रतिजल्. See TO ANSWER, REPLY, CORRESPOND.

RESPONDENT, s. (In law) प्रतिवादी m. (न्), उत्तरवादी m., प्रतिपक्षी m., उत्तरपक्षी m., समाधानपक्षी m.—(Party or cause of the respondent) उत्तरपक्षः, प्रतिपक्षः, समाधानपक्षः.

RESPONSE, s. (ANSWER) प्रतिवाचनं, प्रतिवचनं, उत्तरं, see REPLY.—(In disputations) प्रतिवादः, उत्तरं, प्रत्युत्तरं, समाधानं.—(Of an oracle) शकुनः-नं, मन्त्रः, प्रसादः, देववाणी, जाकाशवाणी.—(In a litany, &c.) उत्तरवाचनं.

RESPONSIBILITY, s. अनुयोगाधीनता, अनुसन्धानाधीनता, विचाराधीनता, आह्वानाधीनता, अभियोज्यता, अनुयोज्यता, अभियोजनीयता, पर्यनुयोगाधीनता, पर्यनुयोज्यता, अनुसन्धानयोग्यता, आह्वानयोग्यता, आह्वेयता, उत्तरदानाधिकारः, उत्तरदानाधीनता, पृच्छाधीनता.

RESPONSIBLE, a. (Liable to account or answer) अनुयोगाधीनः-ना-नं, पर्यनुयोगाधीनः &c., अनुसन्धानाधीनः &c., आह्वानाधीनः &c., आह्वेयः-या-यं, विचाराधीनः-ना-नं, अभियोज्यः-न्या-न्यं, अनुयोज्यः &c., पर्यनुयोज्यः &c., अनुयोजनीयः-या-यं, अनुयोज्यः-न्या-न्यं, अभियोज्यः &c., पृच्छाधीनः &c., आह्वानयोग्यः &c., अभियोजकुराह्वानाधीनः &c., उत्तरदानाधिकारी-रिणी-रि (न्), उत्तरदानाधीनः-ना-नं; 'a responsible person,' अनुयोगाधीनजनः, यः प्रत्युत्तरं or प्रतिवाचनं दातुम् अर्हति or येन प्रत्युत्तरं दातव्यम् ईदृशो जनः.—(Admitting or requiring an answer) प्रतिवाच्यः-न्या-न्यं.

RESPONSION, s. प्रतिवचनं, प्रतिवाचनं, उत्तरकरणं, प्रत्युत्तरकरणं.

RESPONSIVE, a. उत्तरकारी-रिणी-रि (न्), उत्तरदायकः-का-कं, उत्तरदायी &c.

REST, s. (Cessation of action or motion) विश्रामः, विश्रान्तिः, f.

विश्रामः, निवृत्तिः, f., निवृत्तिः, f., विरामः, विरतिः, f., अवरतिः, f., उपरतिः, f., चेष्टानिवृत्तिः, f., व्यापारनिवृत्तिः, f., धर्मानिवृत्तिः, f., निश्चलता, धर्मच्छेदः, निर्व्यापारता, निरुद्यमता, व्यापाराभावः, उद्योगनिवृत्तिः, f., स्थिरता, नैश्चल्यं, अचलता, चलनाभावः. See QUIESCENCE.—(Tranquillity, ease, quiet) सुखं, शान्तिः, f., शमः, उपशमः, शान्तता, प्रशान्तिः, f., स्वस्थता, स्वास्थ्यं, सोख्यं, समाधानं.—(Sleep, repose) निद्रा, निद्रावस्था, निद्रादशा, स्वप्नः, शयनं; 'at rest,' शान्तः-न्ता-नं, निवृत्तः-ता-तं, विश्रान्तः-न्ता-नं, निश्चलः-ला-लं, निर्व्यापारः-रा-रं, निश्चेष्टः-ष्टा-ष्टं, निरुद्यमः-मा-मं, निरुद्योगः-गा-गं.—(Pause in music or poetry) यतिः, f., अवसानं.—(That which is left) शिष्टं, अवशिष्टं, उच्छिष्टं, शेषः-यं, अवशेषः, see REMAINDER.—(The others) शिष्टजनाः m. pl., अवशिष्टजनाः m. pl., इतरे m. pl., अपरे m. pl., अन्ये m. pl. See ET-CÆTERA.

TO REST, v. n. (Cease from action or motion, be still) विश्रन् (c. 4. -आस्यति-असितुं), निश्चलीभू, निश्चलः-ला-लं भू, विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं), आरम्, उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), निवृत्, वि-निवृत्, विपरीभू.—(Be tranquil, quiet) शम् (c. 4. शम्यति, शमितुं), उपशम्, प्रशम्, सुखी-खिनी-खि भू, स्वस्थः-स्था-स्थं भू.—(Repose, sleep) शी (c. 2. शेते, शयितुं), स्वप् (c. 2. स्वपिति-तुं), संविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), निद्रा, शयनं कृ, स्वप्नं कृ, निद्रां कृ.—(Lean on) अवलम्ब (c. 1. -लभते-लभितुं), समालम्ब, चालम्ब, संधि (c. 1. -ध्रियति-ने-यितुं), समाधि, उपाधि, अवस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), निली (c. 4. -लीयते-लेष्टुं), सन्तिली, अवलम्बनं कृ.—(Confide) विश्रस्, विश्रम्.—(Remain) रप्, वृत्.

TO REST, v. a. (Lay to rest, cause to rest) शी in caus. (शाययति-यितुं), विश्रम् (c. 10. -आनयति-यितुं), संविश (c. 10. -वेशयति-यितुं), शयनं कृ.—(Lay, place on a support) अवलम्ब in caus. (-लम्बयति-यितुं), न्यस् (c. 4. -नस्यति-सितुं), निधा, छाधा, निविश, स्था in caus., च्छु in caus., समृ, आपारं कृ, आश्रयं कृ.

RESTED, p. p. (Relieved from fatigue) विश्रान्तः-न्ता-नं, गतह्रजः-मा-मं, गतध्रमः-मा-मं, see REFRESHED.—(Laid on for support) अवलम्बितः-ता-तं, आश्रितः-ता-तं, निलीनः-ना-नं, निपणः-या-यं, निहितः &c., न्यस्तः-न्ता-नं; 'having rested upon,' अवलम्ब्य, उपधाय.

RESTING, part. अवलम्बो-चिनी-चि (न्), अवलम्बितः-ता-तं, आश्रितः &c., संश्रितः &c., सन्निष्ठमानः-ना-नं; 'her face resting on her hand,' हस्तनिहितवदना; 'resting on the head,' मस्तकस्थः-स्था-स्थं; 'a vessel resting on his head,' मस्तकावस्थितभाण्डं.

RESTING-PLACE, s. विश्रामस्थानं, विश्रमस्थानं, शयनस्थानं, उपधानं.

RESTITUTION, s. प्रतिदानं, प्रत्यर्पणं, परिदानं, दत्तप्रतिदानं, दत्तप्रत्यर्पणं, दत्तपरिदानं, पुनर्पणं, प्रत्यानयनं. See RESTORATION.

RESTIVE, RESTIFF, a. दुर्दम्यः-म्या-म्यं, दुर्विनीतः-ता-तं, दुर्विनेयः-या-यं, दुर्वैश्यः-श्या-श्यं, सदम्यः &c., अवश्यः &c., अविनेयः &c., प्रतीयः-पा-पं, विपमः-मा-मं, दुर्निग्रहः-हो-हं, दुर्हृत्-रा-रं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं; 'horse,' शूकलः, शूलकः; 'elephant,' संकुशुद्धरः.

RESTIVENESS, s. दुर्दम्यता, दुर्विनीतता, अवश्यता, प्रतीयता, दुष्टता.

RESTLESS, a. (Unquiet) अशान्तः-न्ता-नं, शान्तिहीनः-ना-नं, अनिवृत्तः-ता-तं, अशान्तचित्तः-न्ता-नं, अस्वस्थः-स्था-स्थं, व्यग्रः-ग्रा-ग्रं, व्यग्रचित्तः &c., परिश्रवः-वा-वं, व्याकुलः-ला-लं, विह्वलः-ला-लं, असमाहितः-ता-तं.—(Fidgety, always moving) चपलः-ला-लं, चपलः-ला-लं, यदाचलः &c., सततगतिः-ति-ति, सदा-

RES

गतिः &c., निरास्यदः -दा -दं, अत्यन्तः -ना -नं.—(Sleepless)
निर्निद्रः -द्रा -द्रं, विनिद्रः &c., अनिद्रः &c., उनिद्रः &c., निद्राहीनः
-ना -नं, सप्रहीनः &c.

RESTLESSLY, *adv.* अशान्तं, अशान्ता, अचलं, सचाचल्यं, अनिद्रितं.

RESTLESSNESS, *s.* अशान्तिः *f.*, शान्तिहीनता, अनिद्रतिः *f.*, अस्वस्थता,
अस्वास्थ्यं, अचलता, चाचल्यं, अपलता, व्यग्रता, व्याकुलता, असमा-
धानं, असमाहितत्वं.

RESTORABLE, *a.* परावर्त्यः -त्वा -त्वं, प्रतिदेयः -या -यं, प्रत्यपेक्ष्यः &c.
RESTORATION, *s.* (Act of giving back) प्रतिदानं, प्रत्यपेक्षं, परावर्तः
-त्वेन, परावृत्तिः *f.*, परिदानं, दत्तप्रतिदानं, दत्तपरिदानं, दत्तप्रत्यपेक्षं.—
(Bringing back, or replacing in a former state) प्रत्यानयनं,
उद्धरणं, उद्धारः, पूर्णचक्रणं, पूर्णस्थितिस्थापना, पूर्णदशास्थापनं, पूर्णद-
शानयनं, पुनःस्थापनं -ना.—(Repairing) जीर्णोद्धारः, जीर्णोद्धरणं,
नष्टोद्धारः, नष्टोद्धरणं.—(Recovery) समुत्थानं, रोगासमुत्थानं. *See*
RECOVERY.

RESTORATIVE, *a.* तेजोदायकः -का -कं, तेजस्कृत् -रा -रं, सत्वदः -दा -दं,
अग्निदायकः &c., अग्निदः &c., तेजोवर्धकः &c. *See* INVIGORATING.

RESTORATIVE, *s.* अग्निदायकम् or तेजोदायकम् औषधं, तेजोवर्धनं.
To RESTORE, *v. a.* (Give back) प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं),
परिदा, प्रत्यु in caus. (अपेयति -पितुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति
-पितुं), पुनः प्रतिपद्, पुनर् च in caus., पुनर् दा, पुनः प्रदा, परापृत्
in caus. (अपेयति -पितुं), प्रत्यु (c. 1. -यच्छति -दातुं), पुनः प्रत्यु,
निर्देह (c. 10. -यातयति -पितुं), समुपाकृ, प्रत्यपेक्षं कृ, प्रतिदानं कृ,
परिवर्तं कृ.—(Replace) पुनः स्था in caus. (स्थापयति -पितुं), प्रतिष्ठा,
प्रतिरुह in caus., प्रतिष्ठा, *see* REPLACE.—(Bring back to its
former state, repair) पूर्णयत् कृ, पूर्णस्थितिम् आनी or गम् in
caus., पूर्णदशाम् आनी or प्रत्यानी, उद्घृ (c. 1. उद्धरति, उद्धृ, rt.
उद्), जीर्णोद्धारं कृ, प्रतिपृ, प्रतिपृ, साप्, *see* To REPAIR.—(Bring
back) प्रत्यानी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रतिनी, पुनर् आनी.—(Restore
to life) जीव् in caus., *see* To RE-ANIMATE.—(To health),
see To CURE, RECOVER.

RESTORED, *p. p.* (Given back) प्रतिदत्तः -त्ता -त्तं, परिदत्तः &c., प्रत-
र्पितः -ता -तं, पुनरर्पितः &c., प्रतिपादितः &c., प्रत्यापन्नः -त्ता -त्तं,
प्रदत्तः -त्ता -त्तं, परापृत्तः -त्ता -त्तं, परावर्तितः -ता -तं.—(Replaced)
पुनःस्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः &c.—(Repaired) उद्धृतः -ता -तं,
जीर्णोद्धृतः &c., प्रतिपृष्ठितः &c.—(Brought back) प्रत्यानीतः -ता
-तं, पुनरानीतः &c.—(To life) प्राप्नोवन् -ना -नं.—(To one's
senses) लब्धपेताः -ताः -तः (सु), प्राप्नोवन् -ना -नं. *See* RECOVERED.

RESTORER, *s.* प्रतिदाता *m.* (तु), उद्धर्ता *m.* (तु), जीर्णोद्धारकः,
To RESTRAIN, *v. a.* नियम् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियम्, संयम्, परियम्, अभ्यायम्, पम्,
नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), विनियम्, संयम्, परियम्, अभ्यायम्, पम्,
निरुप् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), अवरुप्, सन्निरुप्, संरुप्, निवृ (c. 10.
-चारयति -पितुं), वृ, संद (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रत्याद, उपसंद, विपृ
(c. 10. -धारयति -पितुं), यन्त्र (c. 10. यन्त्रयति -पितुं), बाष्, निपिप्,
प्रतिपिप्, प्रतिपन्, नियमनं कृ, आकलनं कृ, आकलं.

RESTRAINABLE, *a.* नियम्यः -न्या -न्यं, निवारणीयः &c., संहरणीयः &c., प्रत्याहर-
णीयः &c., आकलनीयः &c.

RESTRAINED, *p. p.* निग्रहीतः -ता -तं, नियमितः &c., नियतः &c., संयतः
&c., संयमितः &c., यतः &c., यन्त्रितः &c., नियन्त्रितः &c., रुद्धः -द्धा
&c., निरुद्धः &c., विभूतः -ता -तं, विधारितः &c., निवारितः &c.,
-द्धं, निरुद्धः &c., विभूतः -ता -तं, विधारितः &c., निवारितः &c.,

RES

प्रत्यादृतः &c., उपसंदृतः &c., बाधितः &c., आकलितः &c., वद्धः -द्धा
-द्धं, निरुद्धः &c., प्रतिपद्धः &c., धैर्यशाली -ल्लनी &c.; 'in de-
sire,' यत्नेन्द्रियः -या -यं, वद्धकानः -ना -नं.

RESTRAINER, *s.* नियन्ता *m.* (तु), यन्ता *m.*, नियामकः, नियहता *m.*, निरोधकः.

RESTRAINT, *s.* निग्रहः -हणं, नियमनं, संयमः -मनं, संयामः, यमः, पतिः *f.*,
नियतिः *f.*, यमनं, निग्रहीतिः *f.*, यन्त्रणं, नियन्त्रणं, निरोधः, अवरोधः,
प्रतिरोधः, उपरोधः, रोधः, सम्प्रतिरोधकः -कं, संग्रहः, प्रग्रहः, विपमः,
विपामः, वारणं, निवारणं, आवरणं, प्रतिपन्थः, निपन्थः -न्थनं, पापः
-पा -पनं, आकलनं, दमः -मनं, सन्मः, गुप्तिः *f.*, निपेधः, प्रतिपेधः;
'self-restraint,' आत्मसंयमः, आत्मयमः, दान्तिः *f.*, नैयत्वं; 'absence
of restraint,' निर्यन्त्रणं.—(Of speech) वाग्यमः -मनं, वाग्यतत्वं.
—(In law, limitation) आसेधः; 'of time,' कालासेधः; 'of place,'
स्थानासेधः; 'from living away from home,' प्रवाससेधः; 'from
employment,' कर्मसेधः.

To RESTRICT, *v. a.* निबन्ध् (c. 9. -चमाति -यन्तुं), परिमा (c. 2. -माति
-तुं), परिमितं -तां कृ, सपरिमाणं -यां कृ, नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं),
संयम्, निग्रह् (c. 9. -गृह्णाति, ग्रहीतुं), निरुप् (c. 10. -रूपयति -पितुं),
मर्यादां or सीमां निरुप्, समर्यादं -दां कृ, ससीमं -मां कृ.

RESTRICTED, *p. p.* निबद्धः -द्धा -द्धं, परिमितः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, ससीमः -मा
&c., नियमितः &c., समर्यादः -दा -दं, सावधिकः -का -कं, ससीमः -मा
-मं; 'as a word,' निताधः, योगरुद्धः. *See* LIMITED.

RESTRICTION, *s.* निबन्धः -न्धनं, बन्धः -न्धनं, नियमः -मनं, संयमः, नि-
यतिः *f.*, निग्रहः, मर्यादा, सीमा, परिसीमा, अवधिः *m.*, परिमितिः *f.*,
परिमितता, परिमाणं, परिच्छेदः, विशेषः -पणं; 'without restric-
tion,' अनिबन्धनः -ना -नं, अपिशेषणः -णा -यं.

RESTRICTIVE, *a.* निबन्धनः -ना -नं, नियामकः -का -कं, परिमाणनः -ना
-नं, परिच्छेदकः &c., मर्यादानिरुपकः &c., सीमानिरुपकः &c.

To RESULT, *v. n.* (Issue, proceed) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पत्तुं), समुत्पद्
जन् (c. 4. जायते, जनितुं), उपजन्, सिप् (c. 4. सिध्यति, सेद्धुं), प्रभू
(c. 1. -भवति -पितुं), उद्भू, अनुभू in pass., प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं),
अनुवृत्, निःश्रु, उद्दि.—(End in) अवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), पयवसो,
निष्पद् in pass., विगम्, निर्गम्, अपगम्.

RESULT, *s.* (Consequence, issue) परिणामः, फलं, उत्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*,
प्रयुक्तिः *f.*, प्रयोगः, उत्पन्नं, उद्भूतं, निष्पन्नं, उत्तरं, फलपुत्तरं, फलोद्भवः,
फलोत्पत्तिः *f.*, निर्गमः, शेषः, अन्तः, उदकं, जन्म, अनुभवः, भव्यं, अनु-
सार, अनुपचिनं, अन्वयः, प्रत्ययः, अनुपद्गः, योगः, काव्यं, अपेक्षः, फलि-
तापः, अपसानं, अवसायः, पयवसानं, गुणः, परिपाकः, *see* EFFECT;
'unexpected result,' विपाकः; 'happy result,' शुभफलं.—
(Result of reasoning, conclusion) सिद्धान्तः, सिद्धिः *f.*, निधि-
तापः, मपितापः, निधौतापः, उपपत्तिः *f.*, अनुभूतिः *f.*, अनुमितिः *f.*,
परितापः.

RESULTING, *part.* प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं, जातः -ता -तं, जनितः
&c., जन्मः -न्या -न्यं, उद्भूतः &c., अनुवृत्तः -त्ता -तं, प्रवृत्तः &c., अनु-
सारी -रिणी &c., अनुयायी &c., फल in comp., प्रभव in comp.;
उद्भव in comp.; 'pain resulting from sin,' पापप्रयुक्तं दुःखं;
'fever resulting from fasting,' उपवासप्रयुक्तो चरः; 'obedience
resulting from fear,' भयप्रयुक्ता भक्तिः; 'resulting from that,'
तत्फलः -ला -लं.

RESUMABLE, *a.* प्रत्याहरणीयः -या -यं, प्रत्याहार्यः -र्या -र्यं, अवहार्यः &c.
RESUME, *s.* सारः, सारापः, सारसंग्रहः, संग्रहः, उपसंहारः.

To RESUME, *v. a.* (Take back or again) पुनर् आदा (c. 3. -ददाति

-दत्ते -दातुं), प्रत्यादा, पुनर् ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रत्याह (c. 1. -हरति -हर्तुं), पुनर् आह, पुनर् ह, अपह, अनुप्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते), पुनर् प्राप्, प्रत्यवाप्, पुनर् लभ्.—(Take up again after interruption, begin again) प्रकृतम् or प्रसूतम् or मूलविषयम् अनुसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), प्रकृतप्रसङ्गं कृ, प्रकृतानुसरणं कृ, पुनर् आरम् (c. 1. -रभते -रभ्यु), पुनःप्रसङ्गं कृ, पुनर् वद् or ब्रू; 'he resumed,' पुनराह.

RESUMED, *p. p.* प्रत्याहृतः -ता -तं, अपहृतः &c., पुनर्गृहीतः -ता -तं.

RESUMING, *part.* दत्तापहारी -रिणी -रि (न्), प्रत्याहारकः -का -कं.

RESUMPTION, *s.* प्रत्याहरणं, प्रत्याहारः, पुनराहरणं, पुनर्हरणं, अपहारः, अपहरणं, पुनर्ग्रहणं, प्रत्यादानं, पुनरादानं; 'of a grant,' दत्तापहारः, दत्तापहरणं.

RESURRECTION, *s.* मृतोत्थानं, मृतोत्थितिः *f.*, मृतलोकोत्थानं, पुनरुत्थानं, पुनरुत्थितिः *f.*, मृतपुनरुत्थानं, न्यायदिने or विचारदिने मृतलोकानां पुनरुत्थितिः *f.* or श्मशानादुत्थितिः *f.*; 'resurrection day,' मृतोत्थानकालः.

To RESUSCITATE, *v. a.* प्रतिजीव्य (c. 10. -जीवयति -यितुं), संजीव्य, उज्जीव्य, जीव्य, पुनः संजीव्यं -यं कृ, उत्था in caus. See To REVIVE.

RESUSCITATED, *p. p.* संजीवितः -ता -तं, प्रतिजीवितः &c., पुनः संजीवीकृतः &c.

RESUSCITATION, *s.* प्रतिजीवनं, संजीवनं, पुनः संजीवीकरणं, पुनरुत्थापनं.

RETAIL, RETAILING, *s.* अल्पविक्रयः, खण्डविक्रयः, छुट्टाविक्रयः, अल्पपण्याया, अल्पविपण्यः, अल्पवाणिज्यं, खण्डवाणिज्यं, छुट्टावाणिज्यं.

To RETAIL, *v. a.* अल्पशः or खण्डशो विक्री (c. 9. -क्रीणाति -शीते -क्रेतुं), अल्पविक्रयं कृ, खण्डविक्रयं कृ, अल्पपण्यायां कृ, पण् (c. 1. पणते -यितुं), खण्डवाणिज्यं कृ.

RETAILER, *s.* खण्डविक्रयी *m.* (न्), खण्डविक्रयकारी *m.*, अल्पविक्रयकारी *m.*, विपणी *m.* (न्), प्रापणिकः, आपणिकः, खण्डवाणिज्यकृत् *m.*, खण्डवाणिज्य *m.* (ज्).

To RETAIN, *v. a.* (Keep, hold) धृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति, धर्तुं), सन्धु, धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), रक्ष (c. 1. रक्षति -रक्षतुं), संरक्ष, अभिरक्ष, धारणं कृ.—(Keep back) विधृ, नियह, विनियह, सन्निग्रह, संह, उपसंह.—(Hire, engage) वेतनेन or मूत्येन ग्रह, निरूपितवेतने प्रतिज्ञाय कर्मेणि नियुज् or स्वा in caus.—(Remember), see the word.

RETAINED, *p. p.* धृतः -ता -तं, धारितः &c., विधृतः &c., स्थापितः &c.

RETAINER, *s.* (Dependant, adherent) आश्रितः, आश्रयी *m.* (न्), अनुचरः, अनुजीवी *m.* (न्), उपजीवी *m.*, भाक्तिकः, भृत्यः, अवलम्बी *m.*, अनुपङ्गी *m.*, अनुगामी *m.*, अनुचारी *m.*, अनुयायी *m.*, अनुगः, सपथः, सेवकः, पार्श्वकः; 'an old retainer,' चिराश्रितः, चिरसेवकः; 'body of retainers,' परिचारः, भृत्यवर्गः, सेवकवर्गः, अनुयायिवर्गः.

RETAINING, *s.* धारणं, धरणं, धृतिः *f.*, रक्षणं, नियोजनं, स्थापनं.

To RETALIATE, *v. a.* प्रतिकृ, विप्रतिकृ, विप्रकृ, प्रत्यपकृ, वैरप्रतिकारं कृ, प्रत्यपकारं कृ, प्रतिफल (nom. प्रतिफलयति -यितुं), प्रतिफलं दा, प्रतियत्नं कृ, प्रतिहिंस (c. 7. -हिनस्ति, c. 1. -हिंसति -सितुं), प्रतिहिंसं कृ, वैरशुद्धिं कृ, वैरोद्धारं कृ, निर्यत्नं (c. 10. -यातयति -यितुं), वैरनिर्घातनं कृ.

RETALIATED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, विप्रतिकृतः &c., विप्रकृतः &c., प्रत्यपकृतः &c., प्रतिफलितः -ता -तं, निर्यतितः -ता -तं.

RETALIATION, *s.* प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, प्रतिकर्म *n.* (न्), विप्रतिकारः, विप्रकारः, विप्रकृतिः *f.*, प्रत्यपकारः, वैरप्रतिक्रिया, वैरप्रतिकारः, प्रतिविधिः *m.*, प्रतिफलः, प्रतियत्नः, प्रतिहिंसा, वैरशुद्धिः *f.*, 686

वैरोद्धारः, निर्घातनं, वैरनिर्घातनं, अपकारः, अपक्रिया, अपकरणं, समाधिः *m.*, शुद्धं.

To RETARD, *v. a.* (Diminish the velocity of motion) वेगरोधं कृ, वेगावरोधं कृ, वेगं or गतिं रूप् (c. 7. रुद्धि, रोद्धुं) or अवरूप or विधृ (c. 10. -धारयति -यितुं), वेगविधारणं कृ, वेगविलक्षणं कृ, गतिविलक्षणं कृ, गतिमन्दतां कृ, मन्दगतिं -ति -ति कृ.—(Cause delay) विलम्ब (c. 10. -लम्बयति -यितुं), विलम्बं कृ, विलम्बनं कृ, मन्दतां कृ, मन्द-न्दं कृ.—(Hinder) रूप्, निरूप, प्रतिरूप, अवरूप, संरूप, बाध, स्तम्भ, प्रतिवन्ध.

RETARDATION, RETARDING, *s.* वेगरोधः, वेगावरोधः, वेगविधारणं, वेगविलक्षणं, गतिविलक्षणं, गतिप्रतिवन्धः, वेगसंकोचः, रोधः, अवरोधः, विलम्बनं.

RETARDED, *p. p.* रुद्धवेगः -गा -गं, अवरुद्धवेगः &c., रुद्धगतिः -ति -ति, अवरुद्धगतिः &c., विलम्बितः -ता -तं, विलम्बितवेगः -गा -गं, विलम्बितगतिः -ति -ति, विधारितवेगः &c.; 'gradually retarded motion,' धीयमाणा वेगः, धीयमाणा गतिः.

RETARDING, *part.* विलम्बी -क्षिती &c., वेगरोधकः -का -कं, वेगावरोधकः &c.

To RETCH, *v. n.* वमिषुं or छर्दयितुं यत्नं कृ or उद्यमं कृ or उद्यम्, वमनोद्यमं कृ.

RETENTION, *s.* धारणं -णा, धृतिः *f.*, धरणं, आग्रहः, ग्रहः, संग्रहः -हणं.—(Faculty of the mind) धारणाशक्तिः *f.*, धारणा, स्मृतिः *f.*, मेधा.

RETENTIVE, *a.* (As memory) धारणावान् -वती -वत् (न्), धारणाशक्तिविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, धारणाशक्तिपुङ्गवः -क्ता -क्तं.—(Retaining) धारकः -का -कं, धरः -रा -रं, आग्रही -हिणी &c.; 'of moisture,' ज्ञेयधारकः -का -कं; 'of life,' दुर्मेरः -रा -रं.

RETENTIVENESS, *s.* धारणाशक्तिः *f.*, धारणाधमता, धारकत्वं, धृतिः *f.*, दृढता.

RETICULAR, RETICULATED, *a.* जालाकारः -रा -रं, जालाकृतिः -ति -ति, जालरूपः -पा -पं, व्यासस्तरेखाविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, जालवद् अन्तरालविशिष्टः &c.

RETICULATION, *s.* जालकर्म *n.* (न्), जालाकारकर्म *n.*, जालवत्कर्म *n.*

RETICULE, *a.* स्त्रीलोकेन हस्तेन भूतं सूत्रादिधारणयोग्यो लघुकोपः.

RETINA, *s.* नेत्रान्तःस्थितचित्रपत्रं, नेत्रान्तःस्थितचित्रपत्रं.

RETINUE, *s.* परिवारः, परिवहः, बहः, परिग्रहः, तन्त्रं, परिकरः, परिजनः, परिजनाः *m. pl.*, परिचराः *m. pl.*, अनुचराः *m. pl.*, परिचरवर्गः, सहचरवर्गः, भृत्यवर्गः, परिच्छदः.

To RETIRE, *v. n.* अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यपक्रम्, परावृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं), प्रतिनिवृत्, निवृत्, पार्श्वे परावृत्, अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थितुं), अपसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), व्यपगम्, चल् (c. 1. चलति -लितुं), पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. ३), विपलाय्.—(Retire into privacy or private life) विविक्ततां or विविक्तवृत्तिम् आस्था or सेव्, सर्वसङ्गान् सन्धयस् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or तज्, सङ्गसन्ध्यासं कृ, गृहसन्ध्यासं कृ, विविक्तदेशे वस्.

RETIRED, *a.* (Sequestered, secluded) विविक्तः -क्ता -क्तं, विजनः -ना -नं, निभूतः -ता -तं, एकान्तः -न्ता -न्तं, निजैनः &c., निःशलाकः -का -कं.—(Secret) गूढः -ढा -ढं, गुप्तः -प्ता -प्तं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं; 'a retired spot,' विविक्तस्थानं, निजैनस्थानं, निजैनदेशः, रहःस्थानं; 'a place whence water has retired,' परापः -पा -पं, परेयः -पा -पं; 'leading a retired life,' विविक्तसेवी -विनी -वि (न्).

RETIREMENT, *s.* (Act of retiring) परावर्त्तः -र्त्तनं, प्रतिनिवर्त्तनं, निवर्त्तनं, पार्श्वपरिवर्त्तनं, अपक्रमः -मणं, अपसरणं, अपगमः -मनं, पलायनं.—(Act of retiring into privacy or private life) विविक्तसेवनं, विविक्तवृत्तिसेवनं, विविक्तवाससेवनं, विविक्तदेशे वासः, सङ्गसन्ध्यासः, गृहसन्ध्यासः.—(Private or retired life or state) विविक्तता -न्तं,

RET

विनिवृत्तिः *f.* विविक्तज्ञा, रज्जानना, रज्जानवृत्तिः *f.*—(Place of retirement) विविक्तस्थानं, निवृत्तस्थानं, निवृत्तस्थानं, निवृत्तः.

RETIRING, *part. or a.* (Withdrawing) परावर्ति -रिक्ती -रि (न्). अपमानन् -मकी -मन् (ह्), पार्श्वस्थिती &c.—(Not forward or bold) विविक्तनेदी &c., रज्जाननेदी &c., विविक्तप्रियः -या -यं, रज्जानप्रियः &c., अपमानः -न्मा -न्मं, अपमान -या -यं, रज्जानप्रियः -या -यं, मन्दस्वभावाः -या -यं. See RETIRE.

To RETORT, *v. a.* प्रतिदिष्ट (c. 6. -रिक्ती -रिक्ती, प्रत्यगिष्ट, पुनः दिष्ट or चरितम्, प्रतिकृ, प्रत्याहत् in caus. (-रिक्ती -रिक्ती). See To RECRIMINATE.

To RETORT, *v. n.* प्रत्यपद (c. 1. -रिक्ती -रिक्ती), प्रत्यपदं कृ, प्रत्यपदे कृ, प्रत्युत्तरं कृ, प्रतिनिन्द (c. 1. -रिक्ती -रिक्ती), पुनर निन्द, प्रत्यपदे कृ.

RETORT, *s.* (Return of an accusation or incivility) प्रत्यपदाः, प्रत्यपदेषः, प्रत्यपदेषः, प्रत्यपदेषः, प्रत्युत्तरं, प्रतिनिन्दा, विमर्शः *f.* निम्नकारः, विमर्शकारः, प्रतिकारः—(Vessel in chemistry for distillation) दण्डः, चक्रदन्तः, मृगः -मी -मा -मिवा; 'glass retort,' काचपत्रः, दागदण्डः.

To RETRACE, *v. a.* (One's steps) निवृत्, प्रतिनिवृत्. See To RETURN.

To RETRACT, *v. a. or n.* कपितत्वागं कृ, उक्तत्वागं कृ, उक्तस्वीकारं कृ, कपितस्वीकारं कृ, उक्तप्रत्यपदे कृ, व्यतिरिक्तं कृ, अनुज्ञापं कृ, निवृत् (c. 1. -रिक्ती -रिक्ती) with abl.; 'induce to retract,' निवृत् in caus. See To RECALL, RECALL.

RETRACTATION, RETRACTION, *s.* कपितत्वागः, उक्तत्वागः, उक्तप्रत्यपदे कृ, उक्तस्वीकारः, कपितस्वीकारः, निवृत्तं, निवृत्तिः *f.*, अनुज्ञापः, व्यतिरिक्तः. See RECALL.

RETRACTED, *p. p.* अनुज्ञापितः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यतिरिक्तः -ता -तं.

RETREAT, *s.* (Act of retiring) अपमानः -मन्, अपमरन्, अपमानं, परावर्तिः, परावृत्तिः *f.*, अपावर्तनं, अपावृत्तिः *f.*, परिवर्तः -पत्तं, विप्र-वातं, प्रतिप्रवातं, अपावः, अपमानः -मन्, उपमानः, निवृत्तं, प्रतिनि-वृत्तं, चक्रः—(Of an army) पलायनं, रिपलायनं, प्रपलायनं, द्रावः, विद्रवः, प्रद्रावः, सन्द्रावः, उद्रावः, द्रवः, नंसुगे निवृत्तं—(Place of retirement) विविक्तस्थानं, विविक्तदेशः, निवृत्तस्थानं, निवृत्तदेशः, निवृत्तस्थानं, रहःस्थानं, परावृत्तस्थानं.

To RETREAT, *v. n.* (Retire) अपमानं (c. 1. -कामति -कामति), व्यपक्रमं, परावृत्, अपमानं, अपमानं, see To RETIRE.—(As an army) पलायं (c. 1. पलायते -यितुं, rt. ३), विपलायं, प्रपलायं, सम्पलायं, प्रद्र (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), विद्र, विप्रद्र, अपपायं (c. 1. -पायति -यितुं), प्रपायं.—(Withdraw into privacy), see To RETIRE.

RETREATED, *p. p.* परावृत्तः -त्ता -तं, अपावृत्तः &c., पलायितः -ता -तं. To RETRENCH, *v. a.* (Cut off, curtail) छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), चर्वच्छिद्, चर्वच्छिद् (c. 6. -कृन्ति -कृन्ति), लृ (c. 9. लुनाति, लयितुं), लृप् (c. 6. लुम्पति, लोम्पुं), खण्ड, छेदनं कृ.—(Lessen expenses, &c.) व्ययं न्यूनीकृ or ख्यतीकृ or ह्म् in caus. or संहृ.

RETRENCHMENT, *s.* छेदः, चर्वच्छेदः, लोपः, व्ययच्छेदः, व्ययलोपः, न्यूनव्ययः.

RETRIBUTION, *s.* प्रतिफलं, प्रतिप्रिया, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकारः, निष्कृतिः *f.*

RETRIBUTIVE, RETRIBUTORY, *a.* प्रतिफलप्रदः -दा -दं, प्रतिफलदायकः -का -यिका -कं, प्रतिफलदः &c., परिशोधकः -का -कं, प्रतिकारकः -का -कं, प्रतिकारी -रिणी -रि (न्).

RETRIEVABLE, *a.* उद्धारणीयः -या -यं, पुनरुद्धारणीयः &c., पुनःप्रापणीयः &c.

To RETRIEVE, *v. a.* उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्, पुनर् उद्, पुनः प्राप् (c. 5. -सामोति -सामोति), पुनर् लभ, पुनर् जानी, उद्धारं कृ, उद्धारं

RET

See To RECOVER, RESTORE.

RETRIEVED, *p. p.* उद्गतः -ता -तं, समुद्गतः &c., पुनः प्राप्तः -प्रा -मं.

To RETRIEVE, *v. n.* प्रतिगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), विपरीतं गम्, परावृत्.

RETROCESSION, *s.* प्रतिगमनं, पश्चात्तमनं, विपरीतगमनं, परावृत्तनं.

RETROGRADATION, *s.* प्रतिक्रमः, व्यतिक्रमः, विपरीतगतिः *f.*, यक्रमगतिः *f.*

RETROGRADE, *a.* विपरीतगामी -मिनी -मि (न्), प्रतिगामी &c., व्यतिक्रान्तः -नात -नां, विपरीतगतिकः -का -कं, परावृत्तः -त्ता -तं, प्रतोपः -पा -पं, प्रतोपितः &c.—(In astronomy) यक्रमगतिः -तिः -ति, यक्रमः -क्रा -क्रे.

To RETROGRADE, *v. n.* (Go backward) परावृत् (c. 1. -यच्छति -यच्छुं), विपरीतं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं), प्रतिगम्, पश्चाद् गम्, प्रतिगम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), व्यतिक्रमं, व्यतिक्रमं कृ.—(Decline) क्षोणवृत्तः -वृत्ता -वृत्तं भूः मूलमस्ताद् भृगु. See To DEGENERATE, DECLINE.

RETROGRESSION, *s.* पश्चात्तमनं, विपरीतगमनं, प्रतिगमनं, व्यतिक्रमः.

RETROSPECT, *s.* गतावलोकनं, पतातावलोकनं, गताकालावलोकनं, पताताकालावलोकनं, भूतावलोकनं, भूताकालावलोकनं, अनुदर्शनं, अनुदृष्टिः *f.*, पश्चाद्दर्शनं, पश्चाद्दृष्टिः *f.*, पश्चादवलोकनं, पन्ववलोकनं.

RETROSPECTIVE, *a.* (Looking back) पश्चाद्दर्शी -र्शिनी -र्शि (न्), पश्चादवलोकनी &c., गतावलोकनी &c., गताकालावलोकनी &c., अनुदर्शी &c.—(Relating to what is past) गतापेक्षकः -का -कं, भूतापेक्षकः &c., पतातापेक्षकः &c., गताकालापेक्षकः &c., गताकालापेक्षी -पेक्षी &c., गताकालापेक्षः -पेक्ष -पेक्षं, भूताकालापेक्षः &c.

RETROSPECTIVELY, *adv.* गतापेक्षया, गताकालापेक्षया, गताकालापेक्षं, भूतापेक्षया.

To RETURN, *v. n.* (Come back, go back) पुनर् प्रागम् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), प्रत्यागम्, प्रतिगम्, निवृत् (c. 1. -यच्छति -यच्छुं), प्रत्यावृत्, प्रति-निवृत्, मन्निवृत्, पर्यावृत्, उपावृत्, व्यावृत्, विनिवृत्, आवृत्, पुनर् प्रावृत्, प्रतिप्रा (c. 2. -प्राति -प्राति), प्रत्याप्रा, पुनर् प्राप्रा, प्रत्युपप्रा, प्रप्रा (c. 2. प्रप्राति -प्राति, rt. ३), पुनर् प्रा, प्रतिगम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), पुनर् अभिपद्, पुनर् उपप्रा (c. 1. -तिष्ठति -तिष्ठुं), प्रत्युपप्रा, पुनर् प्रागम्; 'he returned to the place whence he came,' प्रतिगमनं यथागतं.—(Turn back or round) परावृत्, परिवृत्, पर्यावृत्, परिवर्तनं कृ.—(Answer), see REJOIN, RETORT.

To RETURN, *v. a.* (Give back) प्रतिदा (c. 3. -ददाति -ददातुं), पुनर् दा, परिदा, प्रतु in caus., पुनर् दा, मोतपद्, see To RESTORE.—(Bring or send back) पुनर् नी or जानी, पुनर् जानी in caus. (-नाय-यति -यितुं), पुनर् गम् in caus., पुनः प्राप् in caus.—(Give in recompense) प्रतिदृ, प्रतिपद् दा, प्रतिफलाय दा, प्रतिदा; 'to return a benefit,' प्रत्युपकृ; 'an injury,' प्रत्यपकृ, प्रतिहिंस, प्रति-हिंसं कृ; 'to return evil for good,' परेणोपकारे कृते प्रत्युपकारं कृ or आपर्, उपकारात् प्रति अपकारं कृ, उपकारं प्राप्य अपकारं कृ; 'to return good for evil,' परेणोपकारे कृते प्रत्युपकारं कृ or आपर्.—(Render an official account), see To REPORT.

RETURN, *s.* (Coming back) पुनरागमनं, प्रत्यागमः -मनं, प्रतिगमनं, प्रत्यावृत्तिः *f.*, प्रत्याप्राप्तिः, निवृत्तं, निवृत्तिः *f.*, प्रतिनिवृत्तिः *f.*, सति-वृत्तिः *f.*, पर्यावृत्तिः *f.*, पर्यावृत्तिः -रिने, पुनरावृत्तिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, परा-वृत्तिः *f.*, उपप्रातं.—(Turning back or round) परावृत्तं, परा-वृत्तिः *f.*, परिवृत्तिः *f.*—(Periodical revolution) परिवर्तः -रिने, परिवृत्तिः *f.*, पुनरावृत्तिः *f.*, पुनरावृत्तिः *f.*, विवर्तः, पथ्ययः, पथ्ययः; 'of the seasons,' चतुपरिवर्तः, चतुपथ्ययः.—(Repayment) प्रतिदानं, परिदानं.—(Requit) प्रतिप्रिया, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकर्म्म n. (न्),

प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिफलं, see REQUITAL; 'return of a benefit,' प्रत्युपकारः, उपकारमोक्षः; 'of an injury,' प्रत्यपकारः; 'of good for evil,' परेषापकारे कृते तस्य प्रत्युपकाराचरणं.—(Profit, return of trade) उत्पन्नं, फलं, फलोदयः, लाभः, लब्धिः, प्राप्तिः, f. —(Official statement), see REPORT.—(In return for) प्रति with abl. c., विनिमयेन, हेतोः, हेतौ, see FOR.

RETURNED, p. p. पुनरागतः -ता -तं, प्रत्यागतः &c., प्रतिगतः &c., आगतः &c., पुनरायातः &c., प्रत्यावृत्तः -ज्ञा -ज्ञं, प्रतिनिवृत्तः &c., विनिवृत्तः &c., निवृत्तः &c., पुनरावृत्तः &c., परावृत्तः &c.—(Given back) प्रतिदत्तः -ज्ञा -ज्ञं, परिदत्तः &c.—(Requited) प्रतिकृतः -ता -तं, प्रति-फलितः &c.

RE-UNION, s. पुनर्योगः, पुनःसंयोगः, पुनःसंसर्गः, पुनर्मेलनं, पुनःसन्धिः m., पुनःसन्धानं, प्रतिस्माधानं, पुनःसमागमः.—(Assembly) सभा.

To RE-UNITE, v. a. पुनः संयुज्, पुनः सन्धा, पुनः संसृज्, पुनर् एकीकु.

RE-UNITED, p. p. पुनःसंयुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, पुनःसंसृष्टः -ष्टा -ष्टं, पुनर्मिलितः -ता -तं.

To REVEAL, v. a. प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश्, विवृ (c. 5. -वृणोति -युते -वरितुं -रीडुं), अपवृ, अपावृ, व्यक्तीकृ, व्यञ्ज् (c. 7. -जनयति -जयन्तुं, c. 10. -सञ्जयति -यितुं) प्रकटीकृ, प्रकट (nom. प्रकटयति -यितुं), आविष्कृ, प्रादुष्कृ.—(Tell) सूच्, ज्ञा in caus., ख्या in caus., नि-विद्.—(A secret) रहस्यभेदं कृ.

REVEALED, p. p. प्रकाशितः -ता -तं, विवृतः &c., आविष्कृतः &c., प्रादुष्कृतः &c., व्यक्तीकृतः &c., सूचितः &c., ज्ञापितः &c., प्रकटितः -ता -तं.

REVEALER, s. प्रकाशकः, विवरणकर्तृ, सूचकः, ज्ञापकः, ख्यापकः; 'of a secret,' रहस्यभेदकः, रहस्यप्रकाशकः.

REVEALING, REVEALMENT, s. प्रकाशनं, विवरणं, विवृतिः f., व्यक्तीकरणं, प्रकटीकरणं, आविष्करणं, स्वधीकरणं; 'of a secret,' रहस्यभेदः.

To REVEL, v. n. अतिशयहास्यशब्देन उत्सवं कृ, रात्रिकाले हासिकादिशब्देन उत्सवं कृ or अतिशयतनुलेन सम्प्रीतिं कृ or केलिं कृ; 'one who revels in his lusts,' कामकामो m. (न्).

REVEL, s. अतिशयहास्यशब्देन उत्सवः, हासिकादिशब्देन सम्प्रीतिः f. or केलिः m. f.; 'master of the revels,' केलिसचिवः.

REVELATION, s. प्रकाशनं, विवरणं, प्रादुष्करणं, आविष्करणं, स्वधीकरणं, प्रकाशितवाक्यं, ईश्वरप्रत्यदेशः. See REVEALING.

REVELER, s. अतिशयहास्यशब्देन or अतिशयहासिकादिशब्देन उत्सवकारो m. (न्), सम्प्रीतिरतः, सम्प्रीतिप्रसक्तः, सम्प्रीतिप्रियः, पानोत्सुकः, पानासक्तः.

REVELRY, s. अतिशयहासिकादिशब्देन उत्सवकरणं. See REVEL.

To REVENGE, v. a. प्रतिकृ, वैरशुद्धिं कृ, वैरप्रतिक्रियां कृ, वैरप्रतिकारं कृ, अपकारशुद्धिं कृ, अपकारं प्राप्य प्रत्यपकृ, हिंसां प्राप्य प्रतिहिंस् (c. 7. -हिनस्ति, c. 1. -हिंसति -सितुं), परेषापकारे कृते प्रत्यपकारं कृ, अपकारान् प्रति अपकारं कृ, परेषा द्रोहे कृते प्रतिद्रोहं कृ, वैरोद्धारं कृ, वैरनि-यातनं कृ, निर्वैत् (c. 10. -यातयति -यितुं), अपकारमोक्षं कृ; 'to re-venge an insult,' अवलेपप्रतिकारं कृ, अवलेपशुद्धिं कृ.

REVENGE, s. वैरशुद्धिः f., वैरप्रतिक्रिया, वैरप्रतिकारः, वैरप्रतिकृतिः f., वैरनिर्वातनं, वैरोद्धारः, अपकारशुद्धिः f., प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रति-क्रिया, प्रतिकृतिः f., प्रतिकर्म n. (न्), विप्रतिकारः, प्रतिहिंसा, प्रत्यप-कारः, प्रतिद्रोहः, निर्वातनं, प्रतिफलं, प्रतिविधिः m.—(Feeling or desire of revenge) प्रतिहिंसाबुद्धिः f., प्रतिद्रोहबुद्धिः f., प्रत्यपकार-बुद्धिः f., प्रतिद्वेषः, प्रत्यपकारेच्छा, प्रतिद्रोहेच्छा, वैरिता, निर्यासा.

REVENGED, p. p. प्रतिकृतः -ता -तं, निर्वातितः &c., वैरशुद्धः -द्धा -द्धं.

REVENGEFUL, a. प्रतिहिंसाबुद्धिः -द्धिः -द्धि, प्रतिद्रोहबुद्धिः &c., प्रत्यप-कारबुद्धिः &c., प्रतिहिंसाशीलः -ला -लं, प्रतिहिंसेच्छुः -च्छुः -च्छु, प्रति-

द्रोहेच्छुः &c., प्रत्यपकारेच्छुः &c., प्रतिकारेच्छुः &c., निर्वातनशीलः &c., दंशी -शिनी -शि (न्), द्विपन्नपः -पा -पं.

REVENGEFULLY, adv. प्रतिहिंसाबुद्ध्या, प्रत्यपकारबुद्ध्या, प्रतिद्रोहशीलत्वात्.

REVENGEFULNESS, s. प्रतिहिंसाशीलत्वं, प्रतिहिंसाबुद्धिः f., प्रत्यपकारशीलता.

REVENGER, s. प्रतिकारकः, प्रतिहिंसकः, वैरशोधकः, प्रत्यपकारकः.

REVENUE, s. चलः m., करः, आयः, राजस्वं, राजपदं, राजकरः -रं, उत्पन्नं, नृपांशः, राजांशः, उपसत्त्वं, भागधेयः, कारः, लाभः, प्राप्तिः f.

To REVERBERATE, v. a. (Send or beat back) प्रतिध्वप् (c. 6. -ध्वपति -ध्वेत्), प्रतिप्रध्वप्, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रतिहननं कृ, प्रतिपातं कृ.

To REVERBERATE, v. n. प्रतिध्वन् (c. 1. -ध्वनति -न्तुं), प्रतिध्वनितं कृ, प्रतिध्वननं कृ, प्रतिहन् (c. 1. -हन्ति -न्तुं), अनुहन्, अनुहन्, प्रतिनादं कृ, प्रतिगर्जं (c. 1. -गर्जति -र्जन्तुं), प्रतिगर्जनं कृ; 'cause to reverberate,' अनुहन् in caus., अनुहन्, प्रतिहन्. See To RESOUND.

REVERBERATING, part. प्रतिध्वन् -नन्तो -न्त (न्), प्रतिगर्जन् &c., प्रतिनादयन् &c.

REVERBERATION, s. (Sending or beating back) प्रतिध्वेपः -पणं, प्रतिप्रध्वेपः -पणं, प्रतिपातः, प्रतिहननं.—(Of sound) प्रतिध्वनिः m., प्रतिध्वननं, प्रतिनादः, अनुनादः, व्यनुनादः, प्रतिगर्जनं -ना, प्रतिशब्दः, प्रतिनिन्दः.

To REVERE, v. a. पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), अभिपूज्, सम्पूज्, मन् (c. 10. मानयति -यितुं), सम्मन्, अर्चं (c. 1. अर्चति -र्चन्तुं, c. 10. अर्चयति -यितुं), सनर्चं, अभ्यर्चं, उपास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं), सेव् (c. 1. सेवते -यितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), आदृ (c. 6. -द्रियते -दन्तुं), भज् (c. 1. भजते, भज्न्तुं), नमस्कृ, पुरस्कृ, सत्कृ, पूजां कृ, आदरं कृ. See OBESANCE.

REVERED, p. p. पूजितः &c., सेवितः &c., अर्चितः &c. See HONOURED.

REVERENCE, s. पूजा -जनं, मानं, सम्मानं, अर्चनं -ना, अर्चा, अभ्यर्चा -र्चनं, आदरः, सेवा -वनं, जहा -हृणं -णा, भक्तिः f., श्रद्धा, नमस् ind., सत्कारः, सपत्न्या, आराधनं, पुरस्कारः, मान्यत्वं, चहुमानं, सम्भ्रमः, उपासना; 'act of reverence,' नमस्कारः, नमस्या, प्रणामः, प्रणतिः f., नमस्, अभि-वादनं, अभिवन्दनं; 'your reverence,' भगवान् m. (न्), भवान् m.

To REVERENCE, v. a. पूज्, सम्पूज्, नमस् (nom. नमस्यति). See To REVERE.

REVERENCED, p. p. पूजितः -ता -तं, आदृतः &c., सम्मानितः &c., उपासितः &c.

REVEREND, a. पूज्यः -ज्या -ज्यं, पूजनीयः -या -यं, पूजार्हः -र्हा -र्हं, अर्च्यः -र्चा -र्च्यं, अर्चनीयः -या -यं, जाय्यः -य्या -य्यं, मान्यः -न्वा -न्यं, सम्मान्यः &c., माननीयः -या -यं, अर्चार्हः &c., अर्ही -र्ही -र्हं, अर्हणीयः &c., आदरणीयः &c., नमस्कार्यः -य्या -य्यं, नमस्यः -स्या -स्यं, उपास्यः &c., उपासनीयः &c., श्रद्धेयः &c., पूजिलः -ला -लं, भट्टारः -रा -रं.

REVERENTIAL, REVERENT, a. सादरः -रा -रं, आदरयुक्तः -क्ता -क्तं, पूजकः -का -कं, सम्पूजकः &c., पूजाकारो -रिणी &c., आदरबुद्धिः -द्धिः -द्धि, आदरकारी &c., भक्तिमान् -मती -मत् (न्), भक्तिमूचकः -का -कं, आद-रमूचकः &c.

REVERENTIALLY, adv. सादरं, समानं, सनमस्कारं, आदरपूर्वकं, शिरसा.

REVERIE, s. ध्यानं, चिन्ता, भावना, अनर्थकध्यानं, विशुद्धलध्यानं, अप्रकृत-ध्यानं, अनर्थकचिन्ता, अनर्थकवासना, अनर्थकभावना, बुद्धिविलासः.

REVERSAL, s. परावर्तः -र्तनं, परावृत्तिः f., प्रत्यावर्तनं, परिवर्तनं.

To REVERSE, v. a. (Turn upside down) परावृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), परिवृत्, पर्यस्, विपर्यस्, अपोमुखीकृ, see To OVERTURN, INVERT.—(Change to the contrary) परिवृत्, विपरीतं -तां कृ, विपर्यस्तं -स्तां कृ, व्यत्यस्तं -स्तां कृ, विपर्ययं कृ, विपर्ययं कृ, वैपरीत्यं कृ, व्यतिरिक्तं कृ.

(In law, overthrow a decision) परावृत्तः, परावृत्तिः कृ. REVERSE, *s.* (Change, vicissitude) परिवर्तनं, परिवर्तितः *f.*, परावृत्तिः *f.*, पर्यवर्तः, चपस्यान्तरं, परिरामः, विचारः.—(The contrary) विपरीतः, विपरीतः, व्यत्ययः, व्यत्यासः, विपरीतः, प्रत्यवायः, विपरीतं, विपरीतं, व्यतिवृत्तः, विपरीतः, प्रतिपक्षः.—(Reverse of) expressed by इतर, *see* OPPOSITE, *a.*—(Misfortune) कर्त्तव्यविपत्तिः *f.*, *see* MISFORTUNE. REVERSE, *a.* विपरीतः -ता -तं, विपरीतः -न्ता -न्तं, व्यत्यस्तः &c., व्यतिवृत्तः -न्ता -न्तं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, चपसम्यः -न्ता -न्तं, प्रसव्यः &c., सव्यः &c., प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः &c., प्रतीपः -न्ता -न्तं, विपक्षः -द्धा -द्धं, प्रतिपक्षः &c., विलोमः -मा -मं, प्रतिविलोमः &c., प्रातीपिकः -न्ता -न्तं, उदात्तः -न्ता -न्तं, प्रतिवृत्तः -ल्ला -ल्लं, वानः -मा -मं; 'reverse order,' व्यतिवृत्तः.

REVERSED, *p. p.* विपरीतः -न्ता -न्तं, पर्यवर्तः &c., व्यतिवृत्तः -न्ता -न्तं, व्यत्यस्तः -न्ता -न्तं, चपवृत्तः -न्ता -न्तं.—(Turned upside down or with the end downwards) अधोमुखीकृतः -ता -तं, अधोमुखः -न्ता -न्तं, अधःकृतः -ता -तं, अधोद्वारः -न्ता -न्तं, अधोद्वारः -न्ता -न्तं.—(As a sentence) परावृत्तः -न्ता -न्तं, परावृत्तिः -ता -तं.

REVERSELY, *adv.* विपरीत्येण, व्यतिवृत्त्येण, विपरीतं, विपरीत्येण, आदिपश्चात्. REVERSIBLE, *a.* परावर्त्यः -न्ता -न्तं, परावर्तनीयः -न्ता -न्तं, परिवर्तनीयः &c. REVERSION, *s.* परावर्तः -न्तं, परावृत्तिः *f.*, प्रत्यावर्तनं, प्रत्यावृत्तिः *f.*, पर्यावृत्तिः *f.*, पर्यावर्तनं, परिवर्तनं, आवृत्तिः *f.*—(Succession, right to future possession) उत्तराधिकारः, अन्यभोगोत्तराधिकारः, अन्यभोगोत्तरप्राप्तिः *f.*—प्राप्यं.

REVERSIONARY, *a.* अन्यभोगोत्तरप्राप्यः -न्ता -न्तं, अन्यभोगोत्तरप्राप्यीयः -न्ता -न्तं, उत्तरप्राप्यीयः &c., उत्तरभोग्यः -न्ता -न्तं, क्रमेण भोग्यः &c.

To REVERT, *v. n.* प्रत्यावृत्तं (c. 1. -वर्त्ते -र्वितुं), परावृत्तं, पर्यावृत्तं, प्रतिवृत्तं, परिवृत्तं, आवृत्तं, पुनर् आवृत्तं, प्रत्यागमं, पुनर् आगमं.

REVERTIBLE, *a.* परावर्त्यः -न्ता -न्तं, परिवर्तनीयः -न्ता -न्तं, परिवर्त्यः &c.

To REVIEW, *v. a.* (Look back on) पश्चाद् अवलोकं (c. 1. -लोकते -क्रितुं, c. 10. -लोकयति -यितुं), पश्चाद् दृष्टं (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), धनु-दृष्टं, गतावलोकनं कृ, गतावलोकनं कृ, पश्चादवलोकनं कृ.—(Examine again, revise) पुनः परीक्षं (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), पुनर् निरूपं (c. 10. -रूपयति -यितुं), पुनर् अनुसन्ध्यां (c. 3. -दधाति -धातुं), पुनर् आलोचं or अवलोचं or समवलोकं or दृष्टं, पुनर् विपरं, पुनर्विचारं कृ.—(Inspect) निरूपं, परीक्षं, अनुसन्ध्यां, दृष्टं.—(A book, &c.) काव्यग्रन्थादेर् गुणदोषी परीक्षं or प्रकाशं, गुणदोषविवेचनं कृ, दोषादोषविचारं कृ, ग्रन्थदोषादोषविचारं कृ.

REVIEW, *s.* (Looking back) पश्चाद्दर्शनं, पश्चाद्दृष्टिः *f.*, पश्चादवलोकनं, अनुदर्शनं, अनुदृष्टिः *f.*, गतावलोकनं.—(Examining again) पुनः परीक्षा, पुनर्निरूपणं, पुनर्निरूपणं, पुनर्दर्शनं, पुनर्दृष्टिः *f.*, पुनर्विचारः.—(Inspection) निरूपणं, दर्शनं, निरीक्षणं, परीक्षणं.—(Of a book) काव्यग्रन्थादेर् गुणदोषविवेचनं or गुणदोषविचारः, ग्रन्थगुणदोषविवेचनं or गुणदोषप्रकाशनं or दोषादोषप्रकाशनं.

REVIEWER, *s.* ग्रन्थदोषादोषप्रकाशकः, ग्रन्थगुणदोषविवेचकः -विचारकः.

To REVILE, *v. a.* तिरस्कृ, निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), आक्रुशं (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), समाक्रुशं, भर्त्से (c. 10. भर्त्सयते -ति -यितुं), सम्भर्त्से, कुत्सं, अभिभुत्सं, तर्जं, उपालम्भं, अपवादं, शप्, अभिशप्, क्षिप्, परि-क्षिप्, अधिक्षिप्, अतिक्षिप्, मुँखरीकृ, भम्, गुप् in des., अभिशप्, *see* To REPROACH, ABUSE; 'to revile in return,' प्रत्याक्रुशं.

87 REVILED, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, तिरस्कृतः &c., आक्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, उपालम्भः -न्ता -न्तं, निर्भर्त्सितः &c., जुगुप्सितः &c., अभिशस्तः -न्ता -न्तं.

REVILERS, *s.* निन्दकाः, आक्रोशकाः, आक्रोश m. (द्रु), उपक्रोश m., निर्भर्त्सकाः. REVILING, *s.* निन्दा -न्दनं, तिरस्कारः, आक्रोशः -शनं, उपक्रोशः, पारुष्यं, परुषोक्तिः *f.*, परुषवचनं, निर्भर्त्सनं, जुगुप्सा, मौख्यं, अपवादः, अभि-वादः, तर्जनं, उपालम्भः, कुत्सा -त्सनं, गालिप्रदानं, क्षेपः, अवक्षेपः, परिभाषणं.

REVISAL, *s.* पुनर्दृष्टिः *f.*, अनुदृष्टिः *f.*, अनुदर्शनं, पुनःशोधः -धनं, पुनःपरीक्षा. To REVISE, *v. a.* (Review), *see* the word.—(Amend) शुध् (c. 10. शोधयति -यितुं), परिशुध्, संशुध्, विशुध्, पुनः शुध्, शोधनं कृ, पुनःशोधनं कृ.

REVISED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, पुनःशोधितः &c., पुनर्निरूपितः &c.

REVISION, *s.* पुनर्दृष्टिः *f.*, अनुदृष्टिः *f.*, पुनःशोधः -धनं, शुद्धिः *f.*, पुनरावृत्तिः *f.*

REVIVAL, *s.* (Return to life) पुनर्जीवनं, प्रतिजीवनं, सञ्जीवनं, उज्जीवनं, पुनःप्राणनं, पुनर्जीवनप्राप्तिः *f.*, पुनश्चेत्यप्राप्तिः *f.*, *see* RECOVERY.—(Return to a vigorous or healthy state) पुनःस्वास्थ्यप्राप्तिः *f.*, पुनःस्वास्थ्यं, समुत्थानं, समुत्थितः *f.*, पुनःसंस्थितः *f.*, पुनरुपस्थितः *f.*, पुनःप्रवृत्तिः *f.*—(Recovery from misfortune) विपदुद्धारः, आपदुद्धारः, पुनरुद्धारः.

To REVIVE, *v. n.* उज्जीव् (c. 1. -जीवति -वितुं), विजीव्, प्रतिजीव्, संजीव्, पुनर् जीव्, जीवनं or संज्ञां or चैतन्यं पुनः प्राप् or लभ् or आपद् or प्रतिपद्, समुत्था (c. 1. समुत्तिष्ठति -त्थातुं, rt. स्था), उत्था, प्रत्याश्रयस् (c. 2. -श्रयसि -तुं), समाश्रयस्, प्रत्यापन्नजीवनः -न्ता -न्तं भू, प्रत्यागतप्राणः -न्ता -न्तं भू, प्रत्यापन्नचेतनः -न्ता -न्तं भू. *See* To RECOVER.

To REVIVE, *v. a.* जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), प्रतिजीव्, संजीव्, उज्जीव्, पुनर् जीव्, पुनः संजीव् -चो कृ, पुनः संजीवीकृ, पुनर् उत्था in caus. (उत्थापयति -यितुं, rt. स्था) or समुत्था, पुनः संस्था, प्रत्याश्रयस् (c. 10. -श्रयसयति -यितुं), समाश्रयस्, *see* To RECOVER, *v. a.*—(Renew) नवीकृ.

REVIVED, *p. p.* प्रतिजीवितः -ता -तं, सञ्जीवितः &c., पुनः संजीवीकृतः &c., प्रत्यापन्नजीवनः -न्ता -न्तं, प्रत्यागतप्राणः -न्ता -न्तं, प्रत्यापन्नसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रत्याश्रयस्तः -न्ता -न्तं, समाश्रयसितः -ता -तं.—(Renewed) नवीकृतः -ता -तं, नवीभूतः &c.

REVOCABLE, *a.* परावर्त्यः -न्ता -न्तं, परावर्तनीयः -न्ता -न्तं, लोप्यः -न्ता -न्तं. REVOCATION, *s.* परावर्तः -न्तं, परावृत्तिः *f.*, लोपः, खण्डनं, प्रत्यादेशः, अनुशयः, विप्रतिपत्तिः *f.* *See* RECALL, REPEAL.

To REVOKE, *v. a.* परावर्त्ते कृ, परावृत्तं, लुप्, खण्डं, लोपं कृ, अनुशयं कृ, प्रत्यादिशं (c. 6. -दिशति -दिष्टुं). *See* To RECALL, REPEAL.

To REVOLT, *v. n.* शासनत्यागं कृ, अधिकारत्यागं कृ, राजद्रोहं कृ, राजाभिद्रोहं कृ, स्वस्वामित्यागं कृ, स्वपक्षत्यागं कृ, द्रोहं कृ. *See* To REBEL.

REVOLT, *s.* राजद्रोहः, राजाभिद्रोहः, शासनत्यागः, अधिकारत्यागः, स्वस्वामित्यागः, स्वपक्षत्यागः, शासनपरित्यागः, कोपः, प्रकोपः. *See* REBELLION.

REVOLTER, *s.* शासनत्यागी m. (न), राजद्रोही m., स्वस्वामित्यागी m. (न).

REVOLTING, *a.* चीभत्तजनकः -न्ता -न्तं, घृणोत्पादकः &c., अतिहेपजनकः &c., परमहेपजनकः &c., घातनहेपजनकः &c., गह्वैः -न्ता -न्तं, गह्वैः -न्ता -न्तं, कुत्सितः -ता -तं; 'revolting appearance,' चीभत्तदर्शनं.

REVOLUTION, *s.* (Revolving) परिवर्तनं, परिवर्तः, परिवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, आवृत्तिः *f.*, आवर्त्तः, विवर्त्तः -न्तं, परिवर्त्तः *f.*, परावृत्तिः *f.*, भ्रमणं, परिभ्रमणं, भ्रान्तिः *f.*, पूर्णः *f.*, पूर्णदं; 'of a wheel,' चक्रावर्त्तः, चक्रगतिः *f.*—(Motion of a body round a fixed point) भ्रमणं, परिभ्रमणं.—(Motion of any thing which brings it back to the same point) परिवृत्तिः *f.*, परिवर्त्तनं, आवर्त्तः, पुनरावर्त्तः, पर्यवर्त्तः, पर्यायः, विपर्वयः; 'of the seasons,' चतुर्पर्यायः; 'of all the seasons,' सर्वैर्नुपरिवर्त्तः; 'of employment or duty,' कर्मविपर्ययः; 'of time,' कालचक्रं.—(Continued course) गतिः *f.*

प्रवृत्तिः *f.*, चक्रगतिः *f.*; 'of a planet,' ग्रहगतिः.—(Change in the government) राज्यपरिवर्त्तनं, राज्यरीतिपरिवर्त्तनं, राज्यव्यवस्था-परिवर्त्तनं, राज्यस्थितिपरिवर्त्तनं.

REVOLUTIONARY, *a.* राज्यपरिवर्त्तनसम्बन्धी -न्यनी &c., राज्यपरिवर्त्तकः -का -कं.

REVOLUTIONIST, *s.* राज्यपरिवर्त्तकः, राज्यरीतिपरिवर्त्तकः, राज्यस्थिति-परिवर्त्तकः.

To REVOLVE, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तते), विवृत्, सम्परिवृत्, विपरिवृत्, व्यावृत्, आवृत्, भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, c. 1. भ्रमति -मिहं), परिभ्रम्, घूर्णं (c. 1. घूर्णति -ते -णिहं), विघूर्णं, व्याघूर्णं, परिघूर्णं, लुट् (c. 6. लुटति -टिहं), लुट् (c. 1. लोटति -टिहं); 'the earth re- volves on its own axis,' साद्योपरि भ्रमति पृथिवी; 'pains and pleasures revolve like a wheel,' चक्रवत् परिवर्त्तते दुःखानि च सुखानि च.

To REVOLVE, *v. a.* (Cause to turn round) भ्रम् in caus. (भ्रमयति, भ्रमयति -मिहं), परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यिहं), विवृत्, व्यावृत्, घूर्णं in caus. (घूर्णयति -यिहं), परिघूर्णं, विघूर्णं, व्याघूर्णं, मंसृ (c. 10. -सार- यति -यिहं), लुट् (c. 10. लोटयति -यिहं) or लुट्.—(In the mind) मनसा विचरं (c. 10. -चारयति -यिहं) or विगणं or विमृशं or वितर्कं or विवेचनं कृ.

REVOLVED, *p. p.* परिवर्त्तितः -ता -तं, परिवृत्तः -ता -तं, परावृत्तः &c., विवृत्तः &c., विपरिवर्त्तितः -ता -तं, भ्रान्तः -न्ता -न्तं, घूर्णितः &c.; 'in the mind,' मनसा विचारितः &c.

REVOLVING, *part.* परिवर्त्तनी -वर्त्तनी (न्), परिवर्त्तमानः -ना -नं, विपरिवर्त्तमानः &c., आवर्त्तमानः &c., भ्रमन् -भ्रमन्ती -मन् (न्), भ्रमी -मिहो &c., घूर्णामानः &c.

REVULSION, *s.* विपरीतकर्षणं, पश्चात्कर्षणं, प्रतिकर्षणं, पराकर्षणं.

To REWARD, *v. a.* पारितोषिकं दा, परं दा, प्रतिफलं दा, फलं दा, दानेन परितुष्प (c. 10. -तोषयति -यिहं) or सन्तुष्प or सम्भृ (c. 10. -भावयति -यिहं), दक्षिणां दा, प्रतिफलं (nom. प्रतिफलयति -यिहं). See To RECOMPENSE, REQUITE.

REWARD, *s.* पारितोषिकं, प्रतिफलं, फलं, दक्षिणा, परः, वेतनं, प्रतिदानं, मानं, चतुमानं, see RECOMPENSE; 'worthy of a reward,' दक्षि- णार्हः -र्हा -हं, दक्षिणायः -या -यं, दक्षिण्यः -रसा -रयं; 'the reward of learning,' विद्यापरः.

REWARDED, *p. p.* गृहीतपारितोषिकः -का -कं, गृहीतदक्षिणः -या -यं, गृही- तवेतनः -ना -नं, प्रतिफलितः -ता -तं, परितोषितः &c., दानपरितोषितः &c.

REWARDER, *s.* फलदाता *m.* (नृ), प्रतिफलदः, चरदाता *m.*, चरदः.

RIAPSODIC, RIAPSODICAL, *a.* अससृष्टः -ष्टा -ष्टं, असृष्टः &c., अससृष्टः -ता -तं, विससृष्टः &c., असृष्टिकः -का -कं, अनर्थकः &c., निरन्वयः -या -यं, अनन्वितः -ता -तं.

RIAPSODY, *s.* अससृष्टकाव्यं, अससृष्टवाचनं, अससृष्टवाचनं, अससृष्टकविता.

RIHETORIC, *s.* चलङ्कारविद्या, चलङ्कारशास्त्रं, शब्दालङ्कारविद्या, काव्या- लङ्कारादिविषयका विद्या, शब्दालङ्कारः, वाङ्मयविद्या, साहित्यशास्त्रं, प्रवचनविद्या, प्रवचनशास्त्रं, पराधीनमानं, वाङ्मयं.

RIHETORICAL, *a.* चालङ्कारिकः -की -कं, चलङ्कारविद्यासम्बन्धी -न्यनी -न्य (न्), चलङ्कारशास्त्रसम्बन्धी &c., चलङ्कारी &c., चलङ्कारविषयकः -का -कं, चलङ्काररूपः -या -यं, प्रवचनविद्यासम्बन्धी &c., वाङ्मयः -यी -यं; 'rhetorical expression,' चलङ्कारः.

RIHETORICALLY, *adv.* चलङ्कारविद्यानुसारेण, चलङ्कारशास्त्रानुसारेण, चलङ्का- रशास्त्रयत्.

RIHETORICIAN, *s.* चलङ्कारविद्याज्ञः, चलङ्कारशास्त्रज्ञः, चलङ्कारशास्त्रपरिदत्तः, चलङ्कारशास्त्राध्यापकः, प्रवचनपटुः *m.* See ORATOR.

RHEUM, *s.* घ्रेष्मा *m.* (न्), घ्रेष्मकः, दूषिः -पी *f.*, दूषिका, दूषीका, ज्वेदनः, श्लेदकः, चारुशङ्, पित्रेटः, कषः, नेत्रमलं.

RHEUMATIC, *a.* (Pertaining to rheumatism) वातरोगसम्बन्धी -न्यनी &c., वातुलः -ला -लं, वातोयः -या -यं.—(Affected with it) वात- रोगी -गिणी -गि (न्), वातग्रस्तः -स्ता -स्तं, वायुग्रस्तः &c., वातुलः -ला -लं, वातूलः &c., वातकी &c., वाताहतः -ता -तं, वातोपहतः &c., पचनाहतः &c.

RHEUMATISM, *s.* वातरोगः, वायुरोगः, वातामयः, वातव्याधिः *m.*, वातः, वायुः *m.*, रसवातः, ज्वनिलामयः, ज्वनिलरोगः, ज्वनिलः, धनुर्वातः, पटीरं, गृध्रमती; 'acute rheumatism,' वातरक्तं, वातगुल्मः, वातशो- णितं; 'chronic, from dyspepsia,' ज्वामवायुः *m.*, ज्वामवातः; 'rheumatism in the joints,' सन्ध्यवातः, सन्ध्यवायुः *m.*; 'shoot- ing rheumatism in the bones,' ज्वस्विशूलः -लं, ज्वस्वितोदः.

RHEUMY, *a.* घ्रेष्मलः -ला -लं, घ्रेष्मणः -णा -णं, घ्रेष्मवान् -वती -यत् (न्), घ्रेष्ममयः -यी -यं, घ्रेष्मयुक्तः -क्ता -क्तं; 'rheumy eyed,' क्षिप्ताद्यः -द्या -द्यं. See BLEAR-EYED.

RHINOCEROS, *s.* खड्गः, खड्गी *m.* (न्), एकखड्गः, गयदः -यदकः, गयदखड्गः, एकचरः, वनोत्साहः, तैतिलः; 'its horn,' खड्गः; 'the female,' खड्गपेनुः *f.*

RHOMB, RHOMBUS, *s.* विषमचतुर्भुजं, विषमचतुष्कोणः.

RHUBARB, *s.* रेपसं, रेवाचिनी. These are Maharattī words.

RHYME, *s.* (Correspondence of sounds in poetry) यमकः -कं, जन्मयमकः -कं, जन्मशब्दयमकः -कं, जन्मशब्दसमता, अनुप्रासः, मित्रा- षरं.—(A word to correspond in sound to another) यमकशब्दः, यमकः -कं.—(Poetry) कविता, काव्यं.

To RHYME, *v. n.* (Correspond in sound) यमकः -का -कं भू, यमक- शब्दो भू.—(Make rhyme) कवितां कृ, काव्यं कृ, अनुप्रासं कृ.

RHYMELISS, *a.* यमकहीनः -ना -नं, जयमकः -का -कं, जन्मनुप्रासः -सा -तं.

RHYTHM, RHYTHMUS, *s.* तालः, लयः, गाथा, तालबन्धनं, तालपद्धति.

RHYTHMICAL, *a.* तालबद्धः -द्धा -द्धं, लयबद्धः &c., तालसम्बन्धी -न्यनी &c.

RIB, *s.* (Bone of an animal) पशुका, पशुका, पशुः *m.*, पाश्यास्त्रि *n.* पाश्याकः, वंक्ति *m.*; 'the ribs collectively,' पत्ररं -रः, पित्ररं -रः, पाश्यां.—(Of a boat) पोर्लिन्दः.—(Of an umbrella, &c.) शलाका. —(A thin slip of wood) शलाका.—(A prominent line) रेखा.

RIBALD, *a.* दुर्मुखाः -खा -खं, जशुद्धभाषी -मिणी -मि (न्), जवाचभाषी &c., जवाच्यः -च्या -च्यं, जयचः &c., गर्हः -र्हा -हं, दुर्बलः -ला -लं, कुत्तितः -ता -तं.

RIBALDRY, *s.* दुर्बलः *f.*, दुर्बचनं, कुत्तितवाचनं, जयचं, जवाच्यं, नङ्गं.

RIBBED, *p. p.* or *a.* सशलाकः -का -कं, शलाकी -किनी &c., रेखाङ्कितः -ता -तं.

RIBBON, RIBAND, *s.* पट्टः, दुर्बलपट्टः, दीर्घदुर्बलपट्टः, दीर्घपट्टः, बन्धनी.

RICE, *s.* (The grain in the husk) शालिः *m.*, वोहिः *m.*, धान्यं, धान्योन्नमं, स्रक्करिः *m.*, जौवसाधनं.—(The grain without the husk, or after threshing) तखुलः, धान्यास्त्रि *n.*, धान्यसारः, शालि- सारः; 'a grain of rice,' तखुलकणः.—(Wild rice) नोवारः; 'a grain of it,' नोवारकणः.—(A white rice growing in deep water) कलमः.—(Red sort, growing in moist soil) पट्टिकः -का; 'fit for growing it,' पट्टिकः -न्या -न्यं.—(Large or fragrant sort) महाव्रीहिः *m.*, महाशालिः *m.*—(New rice) नवधान्यं, नवान्नं. One hundred and eighty varieties of rice

RIC

द्वैधः-यो -यं, शालयः-यो -यं, शालनमः-यः &c.
Rich, a. (Wealthy) धनी-निनी-नि (न्), धनवान्-धनी-वत् (ह्),
सधनः-ना-नं, महाधनः-ना-नं, बहुधान्यः &c., वित्तवान् &c., यमुमान्
&c., अर्घवान् &c., सौभाग्यवित्तः-ता-तं, सार्धः-चै-धिं, धनसम्पदः-धा
&c., धनिकः-धा-कं, धनाढ्यः-द्वा-द्यं, धनसमृद्धः-द्वा-द्धं, धनवि-
त्रे-त्रे, धनिकः-का-कं, धनाढ्यः-द्वा-द्यं, धनसमृद्धः-द्वा-द्धं, धनवि-
पुलः-ला-लं, लक्ष्मीवान् &c., श्रीमान् &c., सश्रीकः-का-कं, कोप-
वान् &c., सम्पत्तिमान् &c., समृद्धः &c., धनेष्टरः &c., लक्ष्मीशः, इष्यः
वान् &c., सम्पत्तिमान् &c., समृद्धः &c., लक्षाधीशः, लक्षाधीशः,
-भ्या-भ्यं; 'extremely rich person,' उत्तिष्ठनी &c., लक्षाधीशः,
कोटीश्वरः, कोट्यधीशः, लक्षपतिः m., कुचेर.—(Abounding in)
जात्यः-द्वा-द्यं, पूर्ण in comp., बहु in comp., समृद्ध in comp.,
प्रचुर in comp., सम्पन्न in comp., समृद्ध in comp., पुष्कल in
comp., मग्न in comp., अधिक in comp.; 'rich in good qualities,'
गुणाढ्यः &c., गुणसम्पन्नः-च्चा-च्चं.—(Fertile) स्त्रीतः-ता-तं, धीनः-ना
-नं, बहुफलदः-दा-दं.—(Costly, splendid) महार्घः-ची-धिं, महा-
नूत्यः-त्या-त्यं, बहुमूल्यः &c., उत्तिष्ठोभिनः-ता-तं; उत्तिष्ठोभाजितः
-ता-तं, तैजसः-सी-से, उत्तिष्ठिजसः &c., प्रतापवान् &c.—(As a dish)

RICHLY, *adv.* (With riches) सधनं, धनबाहुल्येन, बहुधननः, महधनः.
 (Splendidly) महामूल्येन, चतिशोभाया, चतिशोभापूर्णे. — (Abundantly)
 बाहुल्येन, अतिबहुलं, प्राचुर्येण, वैपुल्येन, विपुलं, क्षतिविपुलं, समृद्धा.
RICHNESS, *s.* (Opulence) धनाद्यता, सधनता, धनबाहुल्यं, धनसमृद्धिः *f.*
 धनसम्पत्तिः *f.*, धनिकता, सखीकता, *see* **RICHES**. — (Fertility)
 स्मृतिता, योनिता, स्त्रीता, बहुफलता. — (Costliness, splendor)
 महाधनता, महामूल्यता, शोभा, चतिशोभा, तेजस् *n.*, प्रतापः. — (Abun-
 dantly) बाहुल्यं, प्राचुर्यं, वैपुल्यं, समृद्धिः *f.*, समृद्धता. — (Of a dish)
 यत्तत्पूर्यता, निष्ठता.

जोषः, ' of hay, तुषालः, तुषालः
 RICKETS, *s. pl.* चालपेगः, चालव्याधिः *m.*, चालामयः.
 RICKETY, *a.* चिपिचलसन्निः-चिचः-चिच, अदृढसन्निः &c., अस्थिरः-
 -रं, अन्नवस्थितः-ता-तं, चिचलः-ला-लं, चलसभायः-चा-चं, चालि-
 तगतिः-ति-ति.
 691

691

RID

thorns; शल्याद्वारं वृक्षं, शल्यान्तं वृक्षं.
 RID, a. मुक्तः - ह्ता - क्तं, विमुक्तः &c., शोथितः - ता - तं, यजितः &c., रहितः
 &c., विगत in comp., पीत in comp., गत in comp., हीन in
 comp., दूत in comp., निर्- or च prefixed; 'rid of thieves
 or thorns,' कर्षदकमुक्तः - ह्ता - क्तं, मुक्तकर्षदकः - का - कं, विगतकर्षदकः
 &c., पीतकर्षदकः &c., कर्षदकहीनः - ना - नं, दूतकर्षदकः &c., निष्क-
 र्षदकः &c.; 'to be rid of,' भुच् in pass. (मुच्यते), विमुच्; 'to
 get rid of,' छपास्, निरस्, निराकृ, तज्, परितज्, अपभृज्, अपहा,
 see TO DISCARD; 'to be got rid of,' ताज्य - ज्या - ज्यं, छपास्-
 नोय - या - यं, निराकरणीयः &c.

शोधनं, शुद्धिः *f.*, निस्तारः, चार्ज, पारिचाय.
 RIDDLE, *s.* प्रवह्निः *f.* -हिका, प्रहेलिका, प्रश्नदूती, कूटप्रश्नः, दृष्टकूट
 गूढप्रश्नः. गूढं, गूढपार्थक्यं, श्रेयः, श्रेयोक्तिः *f.*; different kinds are
 वर्धतोभद्रः, वर्धमानः, सन्नलीपिका, वहलीपिका. — (Large sieve)
 शोधनः, यष्टिका, यष्टिका, महापालनी.
 (p. 10 शोधयति - यिष्ट)

कृ, सविद्वीकृ.
 To RIDE, *v. n.* (Be carried on horseback) अश्वेन वह in pass.
 (उत्सन्ते), अश्वेन सवर् (c. 1. -चरति -रितुं) or चर, अश्वेन गम् (c.
 गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति -तुं), अश्ववाहनेन गम् or या or चल
 —(On an elephant) गजेन वह in pass. or सवर् or गम् or र
 or चल, गजवाहनेन चल् or त्रज्.—(Be borne on a fluid, &c.
 वह in pass., भु (c. 1. जपते, प्रोतुं).
 (c. 1. -रोहति -रो

RIDE, s. अश्वेन गमनं or चलनं, अश्वेन विहारणं, अश्वारोहणं; to take
a ride, अश्वेन विहारं कृ or पठिद्, अश्वेन भ्रमणं कृ or परिभ्रमणं कृ.
RIDER, s. (On a horse) अश्वारोही m. (न), अश्वारोढा m. (दू), अश्वारुढः.
see HORSE-MAN.—(In general) सारोढा m., चारोही m., रोहकः.
RIDGE, s. (Of a mountain) ऋटकः—कं, कूर्तं, दन्तः, उच्छ्रायः.—(Crest)
earth, a mound) सेतुः m., पिङ्गलः, पितृल्लः, परण्यः—आतिरिक्तः
—ही f., संपरः, जङ्गलः.—(Back, top) पृष्ठं, शयं.
—चक्रकारः—रा -रं, ऋटकरपः—पा -पं.

To RIDICULE, v. a. उपहस्यते (c. 1. -हसति-सितुं), अयहस्, अपहस्, अपहृत्
 सभूमिं कृ, अयहासभूमिं कृ, अयहासास्पदं कृ, अयहासास्पदीकृतं, अप-
 सास्पदीकृतं, हास्यास्पदीकृतं, हास्यसम्मानं कृ, उत्तिसि (c. 1. -स्मयते-स्मे-

80

RID

अभिनिम, अवधिप, चाधिप. See To DERIDE.
 RIDICULED, *p. p.* उपहसितः-ना-तं, उपहसितः &c., चाधिपः-ना-तं.
 RIDICULOUS, *a.* उपहास्यः-स्या-स्यं, उपहास्यः &c., परिहास्यः &c.,
 हास्यः &c., हास्यजनकः-क्ता-कं, हासजनकः, हासकरः-रि-रं,
 हास्योत्पादकः &c., हासोत्पादकः &c., उपहासयोग्यः-ग्या-ग्यं, उपहा-
 साहः-है-हं, उपहासविषयः-या-यं, हास्यास्पदः-दा-दं, तपः-व्या-व्यं.
 RIDICULOUSLY, *adv.* हास्याप्रकारेण, उपहास्यप्रकारेण, उपहास्यं.
 RIDICULOUSNESS, *s.* उपहास्यता, उपहास्यता, परिहास्यता, हास्यत्वं.
 RIDING, *s.* अश्वारोहणं, हयारोहः, अश्वारोहणविद्या, अश्वविद्या.
 RIDING, *part.* आरोही-हिणी-हि (न्), आरुढः-दा-दं, आरोह in
 comp., रोहक in comp., आश्रयी &c.; 'riding on a horse,'
 अश्वारोही &c.; 'on an elephant,' गजाारुढः &c.; 'on the back
 of a peacock,' मयूरपृष्ठाारुढः &c., मयूरपृष्ठाश्रयी &c.
 RIDING-SCHOOL, *s.* आश्वारोहणशाला, अश्वशिक्षाशाला, हयशिक्षाशाला.
 RIFE, *a.* प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, प्रचलः-ला-लं. See PREVALENT.
 RIFENESS, *s.* प्रसिद्धता, प्रसिद्धिः *f.*, पाहुत्यं. See PREVALENCE.
 RIFF-RAFF, *s.* खलाः *m. pl.*, पृथग्जनताः, अपमवर्णाः &c. See RABBLE.
 To RIFLE, *v. a.* दृ (c. 1. हरति, हर्षुं), अपदृ, अभिदृ. See To ROB.
 RIFLE, *s.* (Kind of gun) सीतारूपेण सुपिरीकृता गुलिकाप्रक्षेपणी.
 RIFT, *s.* चिद्रं, भित्तिः *f.*, भङ्गः. See CLEFT, FISSURE.
 To RIFT, *v. a.* भिद्, विभिद्, चिद्. See To CLEAVE, SPLIT.
 To RIG, *v. a.* सज्जीकृ, सज्ज् (c. 1. सज्जति-ज्जातुं), ससज्जं-ज्जां कृ.—
 (A ship) नावं समुद्रयानार्थं वातपसनादिना सज्जीकृ or समायुज्. See
 To EQUIP.
 RIG, RIGGING, *s.* सज्जा, सज्जनं-ना, नौकासज्जा-ज्जनं, वातपसनादि-
 सज्जा, रज्ज्नादिसज्जनं, यस्मिन् रज्ज्नादि, यस्मिन्, परिच्छदः.
 RIGGED, *p. p.* सज्जीकृतः-ता-तं, सज्जितः &c., यस्मिन् रज्ज्नादियुक्तः &c.
 RIGHT, *a.* (Just, fit, proper) युक्तः-क्ता-कं, उपयुक्तः &c., यथायुक्तः
 &c., यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, सम्यक् समीची सम्यक्, समभ्रसः-सा-सं,
 योग्यः &c., न्यायः-य्या-य्यं, उचितः-ता-तं, यथोचितः &c., समी-
 चीनः-ना-नं, यथापेक्षः-पेक्ष-पेक्षं, यापार्थिकः-की-कं, समुचितः &c.,
 साधुः-पुः-ध्वी-धु, लभ्यः-भ्या-भ्यं, see PROPER.—(True, correct)
 चतः-ता-तं, सत्यः-ना-नं, तथ्यः-य्या-य्यं, सचितपः-पा-पं, यथापेक्षः
 &c., गुढः-द्धा-द्धं.—(Straight) सरलः-ला-लं, चतुः-जु-जु,
 सज्जिदः-द्धा-द्धं; 'a right line,' सरलरेखा.—(Not left) दक्षिणः-
 ग्या-ग्यं, अपसम्यः-य्या-य्यं, अपसम्यः &c., यामेतरः-रा-रं; 'right
 and left,' सव्यापसम्यः-य्या-य्यं; 'to the right,' प्रदक्षिणः-ग्या-
 ग्यं; 'winding to the right,' दक्षिणचक्त्री-चित्री-चित्री (न्); 'the
 right side,' see RIGHT, *s.*; 'the right hand,' दक्षिणपाणिः *m.*,
 अग्रपाणिः *m.*, अग्रहस्तः, अग्रकरः; 'being on the right hand,'
 दक्षिणस्थः-स्या-स्यं; 'right ascension, in astronomy,' विपुवांशः.
 RIGHT, *s.* (Justice, propriety) धर्मः, न्यायः, नीतिः *f.*, न्याय्यत्वं-ता,
 न्यायिता, न्यायता, युक्तिः *f.*, युक्तता, योग्यता, उपयुक्तता, उपयोगिता,
 यथायोग्यता, यथापेक्षा, यापार्थ्यं, सामभ्रस्यं, सम्यक्, सचित्यं, उचितत्वं,
 ममभ्रसं, 'right and wrong,' धर्माधर्मं, युक्तयुक्तं, न्यायान्यायं, हि-
 ताहितं.—(Correctness) सत्यता, सत्यं, चतः, सचितपं. नमभ्रसं, शुद्धता.
 —(Just claim, title) सधिकारः-रित्वं, सत्वं, सामर्थ्यं, सत्ता; 'to
 have a right,' सहे (c. 1. सहेति-हेतुं); 'a woman has no
 right to independence,' स्त्री न स्वातन्त्र्यं सहेति.—(The right
 side, not the left) दक्षिणं, अपसम्यं, यामेतरं, दक्षिणदिक् *f.*
 (श), दक्षिणपार्श्वः, दक्षिणाङ्गः; 'right and left,' सव्यापसम्यः; 'upon

RIG

the right side,' दक्षिणस्थः-स्या-स्यं; 'on the right,' दक्षिण-
 पार्श्वं, दक्षिणतः, दक्षिणेन.—(One's own right) सधिकारः, सत्त्वं,
 'to set to rights,' see To RIGHT, *v. a.*
 RIGHT, *adv.* (Justly) युक्तं, यथायुक्तं, यथापेक्षं, यथोचितं, यथान्यायं,
 धर्मतः, न्यायतः, समभ्रसं, सम्यक्, यथापेक्षं, स्याने.—(Truly) सत्यं,
 चतः, सज्जिदः, सचितपः, यथापेक्षतः.—(In a straight line) सरलं, चतुः,
 सज्जिदं, सचितपः.—(To a great degree) सु or चति prefixed.
 RIGHT, *interj.* साधु, भद्रं, युक्तं, सत्ति, वादं.
 To RIGHT, *v. a.* (Restore to a right position, set to rights)
 सुस्य (nom. सुस्यति-यितुं), सुस्यं-स्यां कृ, सत्य (nom. सत्यति-
 यितुं), सत्यं-स्यां कृ, see To RESTORE, *v. a.*—(Do justice to)
 न्यायं कृ.
 To RIGHT, *v. n.* (Become right) सुस्यः-स्या-स्यं भू, सत्यः-स्या-
 स्यं भू.—(Become erect) चतुः-जु-जु भू, चतुर्भू.
 RIGHT-ANGLE, *s.* समकोणः, समलक्षः, समलक्षकोणः, समलक्षद्विभुजः.
 RIGHTEOUS, *a.* धार्मिकः-की-कं, न्यायाचारः-रा-रं, न्यायाचारी-रिणी
 &c., न्यायपरः-रा-रं, पुण्यः-स्या-स्यं, साधुः-पुः-ध्वी-धु, धर्मवर्ती
 &c. See JUST.
 RIGHTEOUSLY, *adv.* धर्मतः, न्यायतः, धर्मानुसारेण. See JUSTLY.
 RIGHTEOUSNESS, *s.* धर्मः, धर्मता, धार्मिकता-त्वं, न्यायः, न्यायता,
 न्यायिता, साधुता-त्वं, पुण्यता, गुणिता. See JUSTICE.
 RIGHTFUL, *a.* (Having a just title) सधिकारी-रिणी-रि (न्), सधि-
 कारवान्-यती-यत् (न्), साधिकारः-रा-रं, सत्ताधिकारी &c.—
 (Agreeable to justice), see JUST.
 RIGHTFULLY, *adv.* सधिकारेण, सधिकारतः, साधिकारं. See JUSTLY.
 RIGHTFULNESS, *s.* सधिकारिता, सधिकारवत्त्वं, साधिकारत्वं, see JUSTICE.
 RIGHT-HAND, *s.* दक्षिणपाणिः *m.*, दक्षिणहस्तः, दक्षिणकरः, अग्रहस्तः,
 see RIGHT, *a.*
 RIGHT-HANDED, *a.* दक्षिणहस्तसेवी-विनी-वि (न्), दक्षिणसाची &c.
 RIGHTLY, *adv.* युक्तं, सम्यक्, धर्मतः, धर्मेण, न्यायतः, यथान्यायं, यथा-
 योग्यं, यथाधर्मं, यथापेक्षं, यथोचितं, समभ्रसं, स्याने, see JUSTLY, FITLY.
 —(Truly) सत्यं, चतः, सज्जिदः, यथापेक्षं, see TRULY.
 RIGHTNESS, *s.* यथापेक्षा, यापार्थ्यं, सत्यता, सामभ्रस्यं, सम्यक्, शुद्धता.
 RIGID, *a.* (Stiff, not pliant) दृढः-दा-दं, सख्यः-आ-अं, सखीकृतः
 -ता-तं, यनः-ना-नं, कठिनः-ना-नं, स्तिमितः-ता-तं, सज्जिपिलः-ला-
 -लं, अमृदुः-दुः-द्धी-दु.—(Strict, severe) कठोरः-रा-रं, कर्कशः-
 -शा-शं, उग्रः-ग्रा-ग्रं, नियतः-ता-तं, सूक्ष्मः-स्सा-स्यं, सूक्ष्मदर्शी &c.
 RIGIDITY, RIGIDNESS, *s.* दृढता, सख्यता, यनता, कठिनता, काठिन्यं,
 दार्ढ्यं, कठोरता, कर्कशता, कार्कश्यं, उग्रता-त्वं, सज्जिपिलता, अश्लेषित्वं;
 'of the eye-lids,' वलीवपन्यः.
 RIGIDLY, *adv.* दृढं, मुदृढं, सख्यं, सख्यतया, सख्यत्वेन, सकारित्यं, सदादं,
 सकार्कश्यं, कठोरं, कठिनं, सज्जिपिलं.
 RIGMAROLE, *s.* अनर्थककथा, निरर्थककथा, अससद्धार्यका दीर्घकथा.
 RIGOR, *s.* (Stiffness) दृढता, कठिनता, कठोरता, काठिन्यं, see Ri-
 GIDITY.—(Severity) उग्रता, उग्रदृढता-त्वं, कठोरता, कर्कशता, निष्ठु-
 रता, नैर्गुण्यं.—(Intensity) see the word.
 RIGOROUS, *a.* (Severe) उग्रदृढः-ग्रा-ग्रं, उग्रः-ग्रा-ग्रं, उग्रदृढः
 &c., कठोरः-रा-रं, निष्ठुरः-रा-रं, कठिनः-ना-नं, कूरः &c.,
 कर्कशः-शा-शं.—(Exact) सूक्ष्मः-स्सा-स्यं. See STRICT.
 RIGOROUSLY, *adv.* उग्रत्वेन, उग्रं, उग्रदृढेन, कठोरं, निष्ठुरं, नैर्गुण्येण.
 RILL, *s.* अत्यनदी, धुद्रनदी, अत्यसरित् *f.*, सूक्ष्मसरित्, धुद्रसरित् *f.*

RIM

RIM, *s.* प्रान्तः, खनः, धारः -रा, प्रान्तभागः, खनभागः, उत्तरः, पार्श्वः;
'of a cup,' पात्रप्रान्तः, पात्रकरः, पात्रपार्श्वः.
RIME, *s.* तुषारः, नीहारः, कुम्भटिः *f.* -टिका. See HOAR-FROST.
RIMY, *a.* तुषारमयः -यी -यं, नीहारमयः &c., कुम्भटिकामयः &c.
RIND, *s.* त्वक् *f.* (च), त्वचा, पल्कं -ल्लं, शल्कं -ल्लं, चर्म्मं *n.* (न),
क्षतिः -क्षी *f.*, शल्कं, चोचं -चकं, चोलकं, चोरं, चयडकोपः; 'having
rind,' त्वचीयान् -यसी -यः (स्), त्वचिषः -षा -यं.
RING, *s.* (Circle) मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रं, चक्रवालं, वलयः -यं, चक्रुलः.
—(Of metal) लोहचक्रं, लोहवलयः -यं; 'of a chain,' लोहलः—
(Ornament for the finger) अङ्गुलीयकं, अङ्गुरीयकं, अङ्गुरीयः -यं,
अङ्गुलीकः -कं, कर्म्मिका, करारोटः, चालकः; 'seal-ring,' अङ्गुलि-
मुद्रा-टिका, मुद्रा, वेदिः -दी *f.*; 'ring for the toes or feet,'
नूपुरः, पादाङ्गदं, पादकटकः, मञ्जीरं; 'marriage-ring,' कौतुकं,
मङ्गलमूत्रं, see MARRIAGE; 'sacred ring of kusā grass worn
during religious ceremonies,' पवित्रं -चकं.—(Circle of per-
sons) मण्डलं; 'dancing in a ring,' मण्डलनृत्यं, हस्तीपं -पकं.—
(Arena) रङ्गः.—(Ringling sound) क्लृप्तं, शिञ्जितं, क्लृप्तः, पण्डा-
शिञ्जितं, पण्डाशब्दः, क्लृप्तकारः, क्लृप्ता-श्रुतं.
To RING, *v. a.* (Cause to ring or sound, as a bell) घण्टां वद्
(c. 10. वादयति -यितुं) or क्लृप् (c. 10. क्लृपयति -यितुं) or नद् (c. 10.
नादयति -यितुं), घण्टाम् आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), घण्टाक्लृपणं कृ,
घण्टावादनं कृ.
To RING, *v. n.* (Sound, as a bell) क्लृप् (c. 1. क्लृपति -यितुं), शिञ्ज
(c. 2. शिञ्जते, c. 1. शिञ्जते -यितुं), विशिञ्ज, किङ्किण (nom. किङ्कि-
णयते), ध्वन् (c. 1. ध्वनति -यितुं), मण्डलं (c. 1. मण्डलति -यितुं), क्लृप्ता
(nom. क्लृप्तायते), क्लृप्तं कृ, शिञ्जितं कृ, क्लृप्तकारं कृ, घण्टावत् शब्दं कृ.
RINGED, *a.* (Fitted with rings) साङ्गुलीयः -या -यं, सवलयः -या -यं.
RINGER, *s.* घण्टावादकः, घण्टाघातकः *m.* (न), घण्टागात्रकः.
RINGING, *s.* घण्टावादनं, क्लृपणं, क्लृपितं, शिञ्जितं, क्लृप्कनं, क्लृप्तकारः.
RING-LEADER, *s.* मुखः, मुखरः, प्रमुखः, प्रवक्ता, प्रयोजकः, नायकः.
RINGLET, *s.* चलकः, चलकान्तः, कर्करालः, कुरलः. See CURL.
RING-WORM, *s.* कोष्ठः, दहूः *m.*, दहूः *m.*, गजकण्ठं, खजूरः *f.*
To RINSE, *v. a.* (Wash out the mouth) आचम् (c. 1. -चामति
-चामितुं), आचमनं कृ, जलम् or उदकम् उपस्पृश (c. 6. -स्पृशति -स्पृष्टुं),
उपस्पर्शं कृ, गण्डुपं कृ, शुचिप्रणी कृ.—(Cleanse by the intro-
duction of water) जलं निधाय शुष्प (c. 10. शोषयति -यितुं) or
प्रधल्य or परिष्कृत्य; 'one who has rinsed his mouth,' आचान्तः.
RINSING, *s.* (The mouth) आचमनं, आचाम्यं, उपस्पर्शः, गण्डुपः,
शुचिप्रणी *f.*; water for rinsing the mouth, आचमनीयं, आचाम्यं.
Riot, *s.* (Tumult, uproar) तुमुलं, कोलाहलः, डिङ्गः, डिङ्गाहवः, डमरः,
डामरः, विप्रवः, आहवः, कालकोलः, सम्भ्रमः, चमत्कारः.—(Popular
disturbance) प्रकृतिधोमः, प्रजाधोमः, प्रकृतियुद्धं, ग्रामयुद्धं, ग्राममनु-
रिका.—(Noisy festivity) अतिशयशब्देन or अतिशयतुमुलेन उत्सव-
करणं, see REVEL.—(To run riot) मर्यादाम् अतिक्रम्य or लंप्.
To RIOT, *v. n.* (Raise an uproar) तुमुलं कृ, कोलाहलं कृ, डिङ्गं कृ,
विप्रवं कृ.—(Revel) अतिशयशब्देन or अतिशयतुमुलेन उत्सवं कृ.
Riotous, *s.* तुमुलकारी *m.* (न), डिङ्गकारी *m.*, धोमकारी *m.*, धोमकृत् *m.*
Riotous, *a.* तुमुलकारी -रिणी -रि (न), कोलाहलकारी &c., डिङ्गकारी
&c., महाशब्दकारी &c., धोमकारी &c., महाशब्देन or अतिशयतुमुलेन
उत्सवकारी &c.
Riotously, *adv.* अतिशयतुमुलेन, अतिशयतुमुलेन; कोलाहलेन, महाशब्देन.

RIS

To RIP, *v. a.* (Tear) दृ (c. 10. दारयति -यितुं), विद्, पद् (c. 10. पाद-
यति -यितुं), विषद्, विभिद्, निकृत्, विनिकृत्, विदारणं कृ; 'ripping
open,' विदार्य.
RIP, *s.* विदार -खं -खां, विदरः, पाटनं, विपाटनं, विभेदः.
RIPE, *a.* (As fruit, &c.) पक्वः -क्ता -क्तं, परिपक्वः &c., पक्वितः -ता -मं,
विपक्वितः &c., सुपक्वः -क्ता -क्तं, पाकितः -ता -मं, पक्वतापन्नः -ता -मं,
पक्वदशापन्नः &c., पक्वदशापन्नः -ता -मं, परिपक्वः -ता -मं, पाकोन्मुखः
-खा -खं, फलोन्मुखः &c., विनाशोन्मुखः &c., श्रुतः -ता -मं.—(Brought
to perfection, complete) सिद्धः -द्धा -द्धं, सम्पन्नः -न्ता -नं, युत्पन्नः
&c., प्रौढः -ढा -ढं.—(In years, &c.) प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, वृद्धः &c.,
प्रौढः &c.—(Ready) उद्यतः -ता -तं, उन्मुख in comp., see READY.
To RIPEN, *v. n.* पक्वः -क्ता -क्तं भू, परिपक्वः -क्ता -क्तं भू, पक्व in pass.
(पच्यते), परिपक्वः, पक्वोभू, पक्वतां गम्. See To MATURE, *v. n.*
To RIPEN, *v. a.* पक्व (c. 1. पचति, पक्तुं, c. 10. पाचयति -यितुं), पक्वः -क्ता
कृ, परिपक्वः -क्ता कृ, पक्वोभू, पाकं कृ or जन्. See To MATURE, *v. a.*
RIPENED, *p. p.* पक्वः -क्ता -क्तं, परिपक्वः &c., परिपक्वः &c., see MATURED.
RIPENING, *part.* (Making ripe) पाचकः -का -कं, पाचनः -ना -नं,
परिपाकः -कित्वा &c.—(Becoming ripe) पच्यमानः -ना -नं, परि-
पच्यमानः &c.
RIPENESS, *s.* पाकः, परिपाकः, पक्वता-त्वं, परिपक्वता, पक्त्व *f.*, विपाकः,
पक्वभावः, पक्वदशा, पक्वपस्या, परिपक्वता, परिपक्वता *f.*, परिपक्वता. See
MATURITY.
RIPPED, *p. p.* विदारितः -ता -तं, विदोषः -क्षा -क्षं, विपाटितः &c.
RIPPLE, *s.* वीचिः -ची *f.*, वीचिका, कर्म्मिका, मनी *f.*, कर्म्मिका, सूक्ष्मिः.
भङ्गिः *f.*
To RIPPLE, *v. n.* चलोर्म्मिः -र्म्मिः -र्म्मि भू, चलवीचिः -चिः -चि भू,
कर्म्मिमान् -मती -मद् भू, सवीचिः -चिः -चि भू, वीचिभङ्गः -रा -रं भू.
To RIPPLE, *v. a.* वीचियुक्तं -क्तां कृ, वीचिमनं -मती -मद् कृ, चलवीचिं कृ.
RIPPLING, *part.* चलोर्म्मिः -र्म्मिः -र्म्मि, चलवीचिः &c., वीचिमाली-लिनी &c.
To RISE, *v. n.* (Get up) उत्था (c. 1. उत्तिष्ठति -चातुं, rt. स्था), समुत्था;
'he rose from his seat,' आसनाद् उदस्यात् or उदतिष्ठत्; 'from
bed,' शयनाद् उत्था, शयनं or शय्यां तज्, सुप्तोत्थितः -ता -तं भू.—
(Move upward, ascend) ऊर्द्धं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उन्नम्, समु-
न्नम्, उच्चैर् गम्, उच्चैर् व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं), उदि (c. 1. उदयति
-दितुं), उदेति -तुं, rt. इ), समुदि, अमुदि, उत्पत् (c. 1. -पतति -तितुं),
ऊर्द्धम् चारुम् (c. 1. -क्रमते -मितुं), चारुम्, उद्गत् (c. 1. -वर्द्धते -र्द्धितुं),
चारुद् (c. 1. -रोहति -रोदुं), उच्चर् (c. 1. -चरति -रितुं), ऊर्द्धगतः -ता -तं
भू, उन्नतः -ता -तं भू, सारोह्यं कृ; 'the sun rises,' उदयति सूर्यः.
The mountain behind which the heavenly bodies are
supposed by the Hindus to rise is called उदयः, उदयपर्वतः
&c., see MOUNTAIN.—(Become erect) उन्नम् (c. 1. -नमति -नन्तुं),
उन्नतः -ता -तं भू, समुन्नम्, उत्था.—(Appear) दृश् in pass. (-दृश्यते),
लक्ष् in pass., उत्पद् in pass., प्रतिभा (c. 2. -भाति -तुं), उद्भा,
निर्भा, प्रभू, आविर्भू, प्रादुर्भू, आत्मानं दृश् in caus.—(Originat-
issue, take rise) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), समुत्पद्, जन् (c. 1. -सरति
जायते, जनितुं), प्रनन्, उपनन्, प्रभू, वद्, सम्भू, प्रभू (c. 1. -सरति
-सर्द्धुं), निःसृ, विनिःसृ, उन्नम्, निर्गम्, प्रवृत् (c. 1. -वर्द्धते -र्द्धितुं), उदि,
उत्पन्नः -न्ता -नं भू.—(Increase) वृष् (c. 1. वर्धते -र्द्धितुं), प्रवृष्, अपि-
कोभू, अपिक्तरभू, अपिक्तरः -रा -रं भू, उत्तरोत्तरं वृष्.—(Be ex-
cited) उद्दीप्तः -ता -तं भू, उद्दीप् (c. 4. -दीपते -दीपितुं), उत्पद् in
pass.—(From death) इनशानाद् उत्था or समुत्था; 'all the dead

rose,' सर्वे मृता उदतिष्ठन्.—(To heaven) स्वर्गोदहणं कृ.—(Be promoted) प्रतिपन्नं or पदवृद्धिं प्राप्, श्रेष्ठपदे or उत्कृष्टपदे नियुक्तः—*क्ता -क्ते भू.*—(As the sea) घुमः—*आ -अं भू.*

Rise, *s.* (Getting up) उत्थानं, समुत्थानं, उत्थिति: *f.*—(Moving upwards, ascent) ऊर्ध्वगमनं, ऊर्ध्वगति: *f.*, उन्नमः—*मनं, समुन्नमः—मनं, उन्नति: f.*, उदयः—*यनं, समुदयः, उद्वेगः, समुद्वेगः, उत्पत्तः, उत्पत्तनं; 'falls and rises,' पातोत्पत्ता: m. pl.; 'rise of the sun,' सूर्योदयः. —(Origin, production) उत्पत्ति: f.*, उद्भवः, उद्गमः, सम्भवः, प्रभवः, प्रवृत्ति: *f.*, मूलं, आरम्भः, आगमः, उपक्रमः, उपस्थिति: *f.*, उपस्थानं.—(Promotion) पदवृद्धि: *f.*, प्रतिपत्ति: *f.*—(Increase) वृद्धि: *f.*, प्रवृद्धि: *f.*, वर्धनं.—(To give rise to) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), समुत्पद्, जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

RISEN, *p. p.* उत्थितः—*ता -तं, अभ्युत्थितः &c., समुत्थितः &c., उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः &c., प्रमुन्नतः &c., उदितः &c., समुदितः &c., अभ्युदितः &c., उत्पत्तितः -ता -तं, समुत्पत्तितः &c., ऊर्ध्वगतः &c., उद्वेगितः &c., उद्भवः—ता -तं; 'from bed or sleep,' शयनोत्थितः -ता -तं, सुप्तोत्थितः &c., तत्त्वज्ञः—य्या -य्यं, तत्त्वज्ञः—त्या -त्यं.*

RISIBILITY, *s.* हसनशीलता, हसनशक्ति: *f.*, हसनच्छा, हसनसामर्थ्यं.

RISIBLE, *a.* हसनशीलः—*ला -लं, हसनशक्तिः—का -कं, हसनसमर्थः &c.*

RISING, *s.* (Getting up) उत्थानं, समुत्थानं, उत्थिति: *f.*, समुत्थिति: *f.*, अभ्युत्थानं; 'from a seat,' आसनादुत्थानं; 'from bed,' शयनादुत्थानं; 'rising to receive a visitor,' प्रसुत्थानं, प्रमुन्नमः—*मनं, अभ्युत्थानं.—(Ascent, going upwards) उदयः—यनं, उन्नमः, उन्नति: f.*, ऊर्ध्वगमनं, ऊर्ध्वगति: *f.*, समुदयः, अभ्युदयः, समुन्नमः, उत्पत्तनं, समुत्पत्तनं, उत्पत्तः, उद्वेगः, आरोहः—*हणं; 'of the sun,' सूर्योदयः; 'of a planet,' उच्छ्रयः; 'of a sign,' लग्नं, होरा.—(Insurrection) प्रजाद्योभः, प्रकृतिद्योभः.—(Tumor), see the word.*

RISING, *part.* उदयो—*यिनी -यि (न्) उदयमानः—ना -नं, उत्पत्तन्—तन्नी -तन् (न्), उत्पत्तिता—त्री -त्रे (न्), उत्पत्तिष्णुः—ष्णुः—ष्णु, उदितः—ता -तं; 'rising sun,' प्रथमोदितसूर्यः; 'warmth of it,' प्रथमोदितदिव्यतापः.*

RISING-GROUND, *s.* उन्नतभूभागः, उन्नतभूमिभागः, उच्चभूभागः, उच्चस्थानं.

RISK, *s.* संशयः, शङ्का, सन्देहः, विकल्पः, भयं, भयहेतुः *m.*, सङ्कटं; 'of life,' जीवितसंशयः, see JEOPARDY, PERIL, DANGER.

To RISK, *v. a.* संशयस्वं—*स्यां कृ, सन्देहस्वं—स्यां कृ, शङ्कास्वं—स्यां कृ, शङ्कास्पदीकृ, शङ्कास्पदं कृ. See To JEOPARD, HAZARD.*

RISKED, *p. p.* संशयितः—*ता -तं, शङ्कास्पदीकृतः &c., सन्देहास्पदीकृतः &c.*

RITE, *s.* (Religious observance) क्रिया, विधि: *m.*, विधानं, कर्म *n.* (न्), देवकर्म *n.*, देवकर्म *n.*, देवक्रिया, देवक्रिया, देवकार्यं, देवकार्यं, संस्कारः, नियमः, रीति: *f.*, कल्पः, संविधानं, आचारः, आचरणं, शास्त्र-विधानं, शास्त्रविधि: *m.*, शास्त्रकर्म *n.*, शास्त्रोक्तकर्म *n.*, शास्त्रविधानं, शास्त्रविधि: *m.*, अनुष्ठानं, व्रतं, यमः, नियमः; 'marriage rite,' विवाहविधि: *m.*, see MARRIAGE; 'funeral rite,' उत्तरक्रिया, अन्त्यक्रिया, अन्त्यक्रिया, मृतशरीरसत्कर्म *n.* (न्), see OBSEQUIES, FUNERAL; 'rite of investiture with the sacrificial thread,' उपनयनं, see INVSTITURE; 'rite of oblation to the manes,' पितृकर्म *n.*, पितृक्रिया, see MANES. The following are the sanskáras, or rites purificatory of the bodies of the three classes in this life, and qualifying them for the next, explained in Manu Bk. 2. 27 et seq.: 1. Sacrifice on conception, गर्भाधानं. 2. On the quickening of the fetus, पुंसवनं. 3. A rite consisting of partition and arrangement of

the hair of the mother in the fourth, sixth, or eighth month of gestation, सीमन्तोन्नयनं. 4. Giving the new-born infant honey and clarified butter out of a golden spoon, before separating the navel-string, ज्ञातकर्म *n.* 5. Naming the child on the tenth or twelfth day after birth, नामकर्म *n.* or नामकरणं. 6. Carrying the child out to see the sun in the fourth month after birth, निष्क्रमणं. 7. Feeding the child with boiled rice in the sixth month after birth, or on the cutting of the first tooth, चतुर्मास्यं. 8. Tonsure, or shaving the head all but one lock, in the first or third year after birth, चूडाकर्म *n.* or चूडाकरणं or चूडाकायं. 9. Investiture with a peculiar thread or cord, called the sacrificial thread, worn over the left shoulder and under the right, performed on youths of the three classes at ages varying from eight to sixteen, from eleven to twenty-two, and from twelve to twenty-four, respectively, उपनयनं. 10. Cutting off the hair entirely, performed on Brahmins at sixteen on Kshatriyas at twenty-two, and on Vaiśyas at twenty-four years of age, केशान्तः. 11. Ceremony performed by youths of the first class on returning from the house of their preceptor to that of their natural parents, समावर्तनं. 12. Marriage, in the thirty-sixth or eighteenth year, विवाहः.—(Inauspicious rite) अशुभकर्म *n.* (न्), अशुभकार्यं; 'rites and ceremonies,' आचारविचारः *m. pl.*; 'performing a rite,' क्रियानुष्ठानं; 'mode of performing a rite,' क्रियाविधि: *m.*, प्रयोगः. RITUAL, *a.* (Pertaining to rites, consisting of them) वैधिकः—*की -कं, वैधः—धी -धं, विधि in comp., विधिरूपः—पा -पं, विधिमयः—यी -यं, विष्णुक्तः—क्ता -क्ते, विधिसंघन्धी -न्धनी &c., विधिविषयकः—क्ता -कं, क्रियासंघन्धी &c., क्रियाविषयकः &c., क्रिया in comp., शास्त्रोक्तः—क्ता -क्ते, आचारिकः—की -कं, कात्यः—त्पी -त्यं.*

RITUAL, *s.* क्रियापद्धतिः—*ती, संस्कारपद्धति: f.*, कर्मपद्धति: *f.*, विधिपद्धति: *f.*, विधानपद्धति: *f.*, पद्धतिः—*ती, संस्कारशास्त्रं, विधिशास्त्रं, क्रियाविधि: m.*, विधि: *m.*

RITUALIST, *s.* क्रियाविधितः, संस्कारशास्त्रज्ञः, क्रियावान् *m.* (न्).

RIVAL, *s.* स्पर्धी *m.* (न्), प्रतिस्पर्धी *m.*, प्रतियोगी *m.* (न्), प्रतिपक्षः, सपत्नः, विजिगीषुः *m.*, जिगीषुः *m.*, see RIVAL, *a.*; 'a kingdom without a rival,' असपत्नं राज्यं; 'a rival wife,' सपत्नी.

RIVAL, *a.* स्पर्धी—*धिनी -धि (न्), विस्पर्धी &c., प्रतिस्पर्धी &c., परिस्पर्धी &c., प्रतियोगी &c., विजिगीषुः—पुः—पु, जिगीषुः &c., परस्परविजिगीषुः &c., परस्परविजिगीषुः—चुः—चु, एकापेक्षुः &c., एकापेक्षामिहोपी &c., एकापेक्षी &c., एकापेक्षदृष्टिः—दृष्टिः—दृष्टि, एकापेक्षप्रवृत्तः—ता -तं, एकापेक्षुक्तः—क्ता -क्ते, संघर्षी &c., परस्परसंघर्षी &c., जयेक्षुः &c., अभिभवेक्षुः &c.*

To RIVAL, *v. a.* स्पर्ध् (c. 1. स्पर्धते—*धितुं*), विस्पर्ध्, प्रतिस्पर्ध्, आस्पर्ध् with instr. *c.*, जि in des. (जिगीषति—*धितुं*), विजि in des., पराभिभवनाय or परस्परभिभवनाय यत् (c. 1. यतते—*धितुं*) or उद्योगं कृ, परजयायै यत्, परस्परं संघृप् (c. 1. -घर्षति—*धितुं*), एकापेक्षं अभिलप् or आकांक्ष, एकापेक्षप्रापणाय यत्; 'he rivals Indra,' शक्रेण or शक्रेण सह स्पर्धते; 'one who rivals the beauty of the moon,' चन्द्रच्छायापरिस्पर्धी.

RIVALING, RIVALLING, *part.* स्पर्धी—*धिनी &c.*, See RIVAL, *a.*

RIV

RIVALRY, *s.* स्पर्धा or स्पर्द्धा, प्रतिस्पर्धा, सास्पर्धा, निगोपा, विजिगोपा, प्रतियोगिता-त्वं, प्रतिपक्षता-त्वं, सापत्न्यं, सपत्न्यं, संघर्षः, परस्परसंघर्षः, पराभिभवेच्छा, परस्परभिभवेच्छा, परस्परभिभवनाय उद्योगः, परजयेच्छा, परस्परजयेच्छा, एकाधिकारिताय, एकाधिकारिताय, एकाधिकारिताय परस्परोद्योगः, एकाधिकारिताय *f.*, एकाधिकारिताय *f.*, अहम्पूजिका.

RIVEN, *p. p.* विदीर्षः - री-रि-रि, विदारितः - ता-तं, रिक्तः - चा-चं, विभक्तः &c.

RIVER, *s.* नदी, सरित् *f.*, सिन्धुः *f.*, अपगा, निजगा, सोतस् *m.*, कुल्या, 'स्रोतोपहा, स्रोतोपहा, स्रोतस्वती, स्रोतस्वती, पयस्विनी, सयनी, द्रवणी, समुद्रगा, जलधिगा, सागरागिनी, तरङ्गिणी, तटिनी, शैथिलिनी, हृदिनी, हादिनी, पथिनी, रोधवका, रोधवका, समुद्रपिता, समुद्रकान्ता, कूलवती, कूलकपा, पुनी, पेना, जसालिनी, ह्योपयती, निर्वृत्तिनी, उद्यः, नदः. This last is applied only to a river of which the personification is male, as the Indus सिन्धुः, Brahma-putra ब्रह्मपुत्रः, Sona शोणः, हिरण्यपातुः; 'bed of a river,' नदीपात्रं, नदीमाखंडः; 'bank of a river,' नदीतीरं, नदीकूलं; 'current,' नदीवेगः, नदीरसः, नदीपेला; 'water of a river,' सरिजलं; 'source,' सरिमुत्पत्तिः; 'mouth,' सिन्धुसङ्गमः, सम्भेदः; 'watered by rivers,' नदीमातृकः - का-कं, जलमातृकः &c.; 'one who knows the course of rivers,' नदीज्ञः; 'bathing in a river,' नदीष्णः - णा-ष्णं; 'the bend of a river,' नदीवक्रः; 'relating to a river,' नदीयः - यी-यं. (River of heaven), स्वर्गदी, सुर-नदी, see GANGES, MILKY-WAY.

RIVER, *s.* कीलः - लकः, लोहकीलकः, मूलकीलकः, शलाका.

To RIVET, *v. a.* (Fasten with a rivet) कील् (c. 10. कीलयति - यितुं), कीलकेन यन्त्यु (c. 9. यन्त्युति, यन्त्युति, काळकपटं - डां कृ. - (Fix or fasten firmly) दृढं यन्त्यु, दृढीकृतः; 'to rivet the attention,' चित्तभिनिवेशं कृ or जन्, चित्तभिनिवेशचित्तं - त्तं कृ.

RIVETED, *p. p.* कीलकयष्टः - डा-यं, कीलितः - ता-तं, दृढीकृतः - ता-तं; 'having the attention riveted,' चित्तभिनिवेशचित्तः - त्तं - त्तं; 'by sound,' नादलुप्तः &c.

RIVULET, *s.* सत्यनदी, धुद्रनदी, सत्यसरित् *f.*, धुद्रसरित् *f.*, सत्याम्बस् *m.*, सत्यस्रोतस् *m.*, धुद्रस्रोतस् *m.*, कुसरित् *f.*

ROAD, *s.* मार्गः, पथः, पन्थाः *m.* (पथिन्), अद्या *m.* (न्), वल्म *m.* (न्), यत्नमिः - नी *f.*, पथनं, पथनं - नी, यत्नमिः *f.*, सरणिः - खी *f.*, सृतिः *f.*, यद्विः - पी, यद्विः - ती *f.*, यथा, यथा *m.* (न्), यद्विः, उपनिष्क्रमणं, सञ्चरः, एकपदी, एकपादः, त्रैरः, वीथिः *f.*, शरणिः *f.*, माघः, माघः, माटवः, प्रपाथः, पित्तलं, सुल्लमः; 'public road, high road,' राज-मार्गः, राजपथः, महापथः, महापथः *m.*; 'a good road,' सुपथः, सुपन्थाः *m.*, अतिपन्थाः *m.*, सत्यपथः, सन्तार्गः; 'a bad road,' कुपथः, कुमार्गः, कापथः, विपथः, कदम्बा *m.* (न्), दुरध्वः, व्यध्वः; 'a wrong road,' विमार्गः, उन्मार्गः, विपथः, उन्पथः; 'unbeaten road,' अद्युण-मार्गः; 'a common road,' प्रचारः; 'difficult road,' दुर्गः, दुर्गमार्गः, दुर्गमसञ्चरः, दुर्गमयत्नः *m.*, कानादः - रः; 'long and lonesome road,' मान्तरः, शून्यमार्गः; 'place where four roads meet,' चतुष्पथः, शृङ्गाटं - टकं; 'where three roads meet,' त्रिकं; 'the want of a road,' अपथं, अपन्थाः *m.*; 'road-side,' मार्गपार्श्वः; 'on the road-side,' मार्गपार्श्वः; 'on the road,' पथि, मार्गमध्ये, अद्यन्ति, अद्यमये.

To ROAM, *v. m.* भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु), परिभ्रम्, अट् (c. 1. अटति - त्रिषु), पयैट्, विचर् (c. 1. - चरति - रिषु), संचर्, इतस्ततो भ्रम् or चर् or विट् (c. 1. - हरति - रिषु), गाह् (c. 1. गाहते - रिषु), भ्रमणं कृ, परिभ्रमणं कृ, विहारं कृ; 'as a mendicant,' परित्रज्, व्रज्.

ROB

ROAMING, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, इतस्ततो भ्रमणं, नानादिभ्रमणं, विहारः, विहरणं, अटनं, पयैटनं, अटारणा; 'as of a religious mendicant,' व्रज्या, परित्रज्या, व्रजनं, व्रजितं.

ROAMING, *part.* भ्राम्यन् - म्यन्ती - म्यत् (न्), भ्रमन् &c., परिभ्रमन्, भ्रमणकारी - रिषु - रि (न्), अटमानः - ता-नं, विहारो &c., परित्रजनं &c., व्रज्यावान् - वती, वत् (न्).

ROAN, *a.* (Horse) शुक्रविन्दुविचितो नीलयर्माणः or इयामयर्माणः.

To ROAR, *v. n.* (Make a loud continued sound) गर्ज् (c. 1. गर्जति - रिषु), परिगर्ज्, नर्द (c. 1. नर्दति - रिषु), विनर्द, रु (c. 2. रीति, रविषु), विरु, संरु, रस्, याश्, रद्, गज्, हम्भ (nom. हम्भायते - यितुं), हुक्, हुक्, हुक्कारं कृ, अनुहुक्, गर्जनं कृ. - (Cry out, bawl) नद् (c. 1. नदति - रिषु), विनद्, प्रणद्, उक्कुप् (c. 1. - क्रोशति - क्रोषु), विकुशं, प्रकुशं, चित्कारं कृ, चीत्कारं कृ, चीत् शब्दं कृ, पुप्, प्रक्षिद् (c. 1. क्षिडति - रिषु), नादं कृ; 'from pain,' छात्तनादं कृ.

ROAR, *ROARING*, *s.* (Loud continued sound) गर्जनं - ना, गर्जितं, परिगर्जनं, नर्दनं, नर्दितं, रावः, विरावः, दीर्घध्वनिः *m.*, दीर्घरावः, दीर्घरुतं, दीर्घनिषीपः, रासः, हम्भा, हम्भायायः, घनध्वनिः *m.*, गम्भी-रशब्दः, गम्भीरध्वनिः *m.*, हुक्कारः, हुक्कृतं, हुक्कृतिः *f.*, सूक्कारः, चुक्कारः, पथैरितं. - (Crying out) नादः, उक्कुशः, चित्कारः, चीत्कारः, योपः, निषीपः, उद्गोपः, उक्कुशं, विकुशं, क्षेडितं, प्रक्षेडितं. - (Of a lion) सिंहनादः - दकः, सिंहध्वनिः *m.*, सिंहनर्दः - र्दनं. - (Of the clouds) मेघनिषीपः, घनध्वनिः *m.*, मेघनादः, मेघगर्जनं, घनशब्दः, घनस्रनः. - (Of the sea) समुद्रनादः, महाध्वनिः *m.*

ROARING, *part.* गर्जन् - जैन् - जैत् (न्), गर्जनकारी - रिषु - रि (न्), नर्दन् &c., विनर्दन् &c., नर्दी &c., नर्दमानः - ता-नं, नादी &c., रावी - रिषु &c.; 'like a lion,' सिंहनर्दी &c., सिंहनादी &c.

To ROAST, *v. a.* भञ्ज् (c. 1. भृज्जति - ते, भृष्टं, भृष्टं), भृज् (c. 1. भृजते - रिषु), पच् (c. 1. पचति, पक्नु); 'on a spit,' शूले चारोप्य or समा-रोप्य पच्, शूलाकृ, भटिकृ, भटिकं - त्तं कृ, शूलाकृत्य पच् or संस्कृ or सिद्धीकृ. - (Heat) तप्, दह.

ROASTED, *ROAST*, *a.* भृष्टः - ष्टा - ष्ट, भटः &c., भृजितः - ता-तं, पाचितः - ता-तं, परिपाचितः &c., अङ्गारपरिपाचितः &c.; 'on a spit,' शूलाकृतः - ता-तं, शूल्सः - त्वा - त्वं, भटिकः - चा - चं; 'roast meat,' शूलिकं, शूल्यं, शूल्यमांसं, भटिकं.

ROASTING, *s.* भृज्जनं, पाचनं, अङ्गारपरिपाचनं, शूलाकरणं.

To ROB, *v. a.* धनद्रव्यादि द्ध (c. 1. हरति, हरिषु) or अपहृ or अभिहृ, चुर (c. 10. चोरयति - यितुं), स्तेन् (c. 10. स्तेनयति - यितुं), मुप् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), परिमुप्, प्रमुप्, लुण्, - लुण्, कल्, लुप्, विलुप्. See **To STEAL**, **PLUNDER**.

ROBBED, *p. p.* दूतधनः - ता-नं, दूतद्रव्यः - त्वा - त्वं, अपहृतद्रव्यः &c., दूतस्वः - स्वा - स्वं, लुण्णितः - ता-तं, मुषितः - ता-तं, अपहारितः &c.

ROBBER, *s.* चोरः, प्रसलचोरः, दस्युः *m.*, धनहारी *m.* (न्) धनहर्ता *m.* (न्), अपहारकः, अपहारी *m.* (न्), अभिहर्ता *m.*, परस्वापहारी *m.*, धनहरः, स्तेनः, साहसिकः, तस्करः, लुण्णकः, स्तेयकृत् *m.*, स्तेयकारी *m.*, परास्तेदी *m.*, रजनीपरः, निशाचरः, सोपकः, परिमोषी *m.*, माचलः, यटावीकः, प्रतिरोधी *m.* (न्), प्रतिरोधकः.

ROBBERY, *s.* चौर्यं, स्तेयं, चौरिका, चौरत्वं, स्तेन्यं, अपहारः, घनापहारः - रणं, अपहरणं, अपहारणं, घनापहरणं, अभिहारः, अपाहारः, घना-भिहारः, अभिग्रहणं, हरणं, धनहरणं, परस्वहरणं, परस्वापहरणं, लुण्णनं, लुण्णनं, मोषणं, मुष्टं, तास्कर्यं, साहसं.

ROB, *s.* घसनं, मानवसनं, वस्त्रं, मानवस्त्रं, मानपरिच्छदः, मानसूचकवस्त्रं.

ROB

- सभावस्त्वं, सभावसनं, उन्मृष्टस्त्वं, राजकीयस्त्वं, राजवस्त्वं, राजवसनं.
To ROBE, v. a. or n. वसनं or वस्त्रं परिधा, मानवस्त्रं परिधा. See *To DRESS*.
ROBED, p. p. सुवस्त्रवेष्टितः -ता -तं, मानवस्त्रवेष्टितः &c., सवसनः -ना -नं.
ROBUST, a. दृढाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, दृढशरीरः -रा -रं, मांसलः -ला -लं, वज्रदेहः -हा -हं, दृढदेहः &c., व्यूढोरस्कः -स्का -स्कं, पृथुशरीरः -रा -रं, उरसान् -स्तो -स्तु (तु), उरसिलः -ला -लं, बलवान् &c., महाबाहुः &c., see *LUSTY*; 'to be robust,' उरस् (nom. उरस्यति).
ROBUSTLY, adv. मांसलवत्, बलवत्, महाबलेन, सद्योऽर्थं, सरस्वं, सवलं.
ROBUSTNESS, s. दृढाङ्गता, मांसलता-त्वं, शरीरदृढता, बौध्यं. See *LUSTINESS*.
ROCK, s. शिला, स्थूलपाषाणः, स्थूलप्रस्तरः, स्थूलपलः, बृहत्पलः, बृहत्पाषाणः, बृहदश्मा *m.* (नं), स्थूलद्रुपद् *f.*, पाषाणः, अश्मा *m.* (नं), प्रस्तरः, द्रुपद् *f.*, उपलः, यावा *m.* (नं), शैलः, अलघूपलः, निम्नलाङ्गः, काठः, कूपकः, कृपिका, पारास्कः, परास्कः, पारदोऽः; 'a rock fallen from a height,' गरुडशैलः; 'hard as a rock,' शिलापानः -ना -नं, शिलादृढः -ढा -ढं, शैलसारः -रा -रं.
To ROCK, v. a. इतस्ततोः प्रचल् (c. 10. -चालयति -यितुं) or संचल् or विचल् or चल्, आन्दोलनं कृ, आन्दोल (c. 10. आन्दोलयति -यितुं).
To ROCK, v. n. इतस्ततो विचल् (c. 1. -चलति -लितुं) or प्रचल्, दोल. See *To REEL*.
ROCKED, p. p. इतस्ततो विचालितः -ता -तं or संचालितः &c., प्रचलायितः &c.
ROCKET, s. अग्निबाणः, रुधूपः, भुशुब्दी, शतंगी, तारा.
ROCKING, part. or a. दोलायमानः -ना -नं, इतस्ततो विचलमानः -ना -नं.
ROCK-SALT, s. सिन्धुलवणं, सिन्धुजं, सिन्धुद्रव्यं, सिन्धुगन्धजं, सिन्धूपलं, सिन्धुजन्म *n.* (नं), सितशिवं.
ROCKY, a. शैलः -लो -लं, शिलेयः -यी -यं, शिलामयः -यी -यं, शैलमयः &c., शिलापृष्ठीः -ष्ठी -ष्ठीं, शिलावान् -वती -वत् (तु), अश्मरः -रा -रं, अश्ममयः &c., आश्मनः -नी -नं, दार्पदः -दी -दं, औपलः -लो -लं, प्रस्तरमयः &c., उपलपृष्ठीः &c.
ROD, s. दण्डः, वेष्टं, यष्टिः *m. f.*, वेष्टुः *m.*, वेष्टुदलं, शलाका, शस्त्रं; 'metallic rod,' लोहदण्डः, लोहयष्टिः *m. f.*—(For punishing) दण्डः, ताडनी. वेष्टुः *m.*, वेष्टुदलं.
RODOMONTADE, s. गर्वितवाक्यं, दाम्भिकवाक्यं, शून्यकथा. See *RANT*.
ROE, s. (Female deer) हरिणी, मृगी, मृगपटुः *f.*—(Of fish) मीनाखं.
ROGUE, s. धूर्तः, कितवः, पक्षकः, प्रवक्षकः, कूटकः, कूटकारः, शठः, प्रतारकः, तस्करः, कुहकः, कपटिकः, चित्तरः, कैरवः, चाटः, शोडः, स्वगः, शङ्खरीकः, पिशुनः.
ROGUERY, ROGUEISHNESS, s. धूर्तता, कैतवं, कूटता, तस्करता, तस्करविद्या, तास्कर्यं, शठता, शठ्यं, पक्षनं, कपटः, पक्षकता, पेशुन्यं, पेशुनं, दण्डाजिनं.
ROGUSH, a. धूर्तः -तौ -तौं, शठः -ठा -ठं, कितवः &c. See *KNAVISH*.
To ROLL, v. a. (Cause to turn or revolve) लुट् (c. 10. लोटयति -यितुं), प्रलुट्, आवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), व्यावृत्, अनुवृत्, विवृत्, भृत् (c. 10. भ्रमयति -यितुं), संस् (c. 10. -सारयति -यितुं), सृ, संचल् (c. 10. -चालयति -यितुं), घूर्ण (c. 10. घूर्णयति -यितुं), परिघूर्ण; 'he rolls the wheel along the ground,' चक्रम् अनुवर्त्तयति भूमौ; 'to roll back,' पश्चाद् अनुवृत्, पश्चाद् वृत्, व्यावृत्, पश्चात् संस्; 'to roll away,' अपवृत्, अपम्, समपम्.—(Roll up into a ball) गुटिनीकं, गुलिनीकं, गोलीकं, पिण्डीकं, वर्तुलीकं, लुण्डीकं.—(Wrap around) अवमुख (c. 10. -गुण्डीकयति -यितुं), परिवेष्ट.
To ROLL, v. n. (Turn round) लुट् (c. 6. लुटति -लितुं), प्रलुट्, परि-

ROO

- लुट्, लुट् (c. 1. लोटति -लितुं), लुट्, लुट्, आवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), विवृत्, व्यावृत्, परिवृत्, विपरिवृत्, उपावृत्, परावृत्, सम्परिवृत्, भृत् (c. 1. भ्रमति -भ्रितुं), परिभृत्, घूर्ण (c. 1. घूर्णति -ने -र्णितुं), विघूर्ण, व्याघूर्ण, परिघूर्ण, लुठनं कृ; 'the dog rolled at his master's feet,' कुक्कुरः स्वामिचरणयोरु लुठोऽः; 'he rolls on the ground,' भूमौ परावर्त्तते or लुठनं करोति.—(Roll about, toss about) इतस्ततो विचल् (c. 1. -चलति -लितुं) or प्रचल्, इतस्ततो लुट् or लुट्, दोल (nom. दोलायते), घूर्ण; 'one who rolls about in sleep,' प्रचलायितः, घूर्णितः; 'one whose eyes roll about,' प्रचलितनयनः, लोलायः.—(Roll on) अतिवृत्; 'time rolls on,' अतिवर्त्तते कालः.—(A horse that rolls itself on the ground) उपावृत्तः, लुठितः.
ROLL, s. (Act of rolling) लुठनं.—(A mass made round, thing rolled up) वर्तुलः, गोलकः, पिण्डः, गुटिका, दीर्घगोलकः; 'a roll of cotton,' गूलनाली.—(Round loaf) उदरेकः, संयाकः.—(List) नामावलिः -ली *f.*, see *List*.
ROLLED, p. p. लुठितः -ता -तं, लोठितः &c., प्रलोठितः &c., आर्वर्त्तितः -ता -तं, विवर्त्तितः &c., अनुवर्त्तितः &c.; 'rolled back,' व्यावृत्तः -त्ता -त्तं, व्यावर्त्तितः -ता -तं; 'rolled up,' वर्तुलीकृतः -ता -तं, पिण्डीकृतः &c., लुण्डीकृतः &c., संयानः -ना -नं.
ROLLER, s. (Instrument) चक्रं, वर्त्तनयन्त्रं, वर्त्तनी, परिवर्त्तकयन्त्रं, परिवर्त्तनी, वर्तुलयन्त्रं.—(For cakes) वेष्टनं.—(Bandage) पट्टः.
ROLLING, s. लुठनं, लोठनं, लोटनं, लुण्ठनं, परिलोठनं, प्रलोठनं, लुण्ठा, लुण्ठी, आवर्त्तनं, उपावर्त्तनं, वेष्टनं, व्याघूर्णनं.
ROLLING, part. लुठन् -ठनी -ठत् (तु), लुण्ठन् &c., लोलमानः -ना -नं, लोलः -ला -लं, लुठितः -ता -तं, प्रचलितः &c., प्रचलायितः -ता -तं, इतस्ततो विचलमानः -ना -नं; 'having a rolling eye,' लोलनयनः -ना -नं, प्रचलितनयनः &c.; 'a river rolling gold,' कनकवाहिनी; 'rolling and tossing about in sleep,' प्रचलायितः -ता -तं, घूर्णितः &c.
ROLLING-PIN, s. (For making cakes) वेष्टनं.
ROMANCE, s. अद्भुतकथा, कल्पितकथा, कूटार्थकथा, कूटार्थोपाख्यानं, जम्भकथा, असम्भवकथा, मृषार्थकथा, भगवत्पुराणं, माहात्म्यं, अद्भुतरसालका कथा.
To ROMANCE, v. n. अद्भुतकथां कृ or रच् or लिख्, अद्भुतकथोपाख्यानं कृ.
ROMANTIC, a. (Said of persons) अद्भुतप्रियः -या -यं, असम्भवप्रियः &c., विलक्षणप्रियः &c., विचित्रप्रियः &c., लोलः -ला -लं, अद्भुतवृत्तिः -त्तिः -त्तिं, अद्भुतवृत्तिः &c., लोलवृत्तिः &c.—(Said of things) अद्भुतरसरूपः -पा -पं, अद्भुतरसात्मकः -का -कं, अद्भुतः -ता -तं, विलक्षणः -शा -यं, विचित्रः -चा -चं, वासनाकल्पितः -ता -तं, आश्चर्यकरः -रा -रं, चित्रापहारी -रिणी &c., दृढप्राही &c., मनोहरः &c.—(Improbable) असम्भवः -चा -चं.
ROMP, s. (Boisterous girl) प्रगल्भा, प्रचण्डा, चण्डी, अघोरा, निर्लज्जा, विलासिनी, अविनीता, चञ्चला, चपला, क्रोडाशीला, खेलाशीला.—(Noisy or rude play) अविनयक्रोडा, अविनयखेला, अविनीतक्रोडा, अशिष्टक्रोडा, शब्दसहितक्रोडा.
To ROMP, v. n. अविनयेन क्रोड् (c. 1. क्रोडति -ने -डितुं) or दिव् (c. 4. दीव्यति -ने, देवितुं), अतिशब्देन क्रोड्, महाशब्देन क्रोड् or क्रोडां कृ or खेलां कृ.
ROMPING, part. or a. अविनयक्रोडापरः -रा -रं, अविनीतः -ता -तं, अविनयदेवी -विनी &c.
Rood, s. No exact equivalent in Sanskrit. दण्डः is a pole

ROO

of four cubits. *See* the measures of length under MEASURE.

Roof, *s.* षटलः-लं-ला, छादनं, पाच्छादनं, छादं, चालः, कुटलं, कटनं, छदिस् *f.*; 'the wooden frame of a roof,' यलभिः-भौ *m. f.*, गोपानसी; 'the edge,' यलोकाः-कं, नोमं, नोमं.—(Of the mouth) तालु *m.*, तालुका.

To roof, *v. a.* षटलेन चाच्छद् (c. 10. -चादयति -यितुं) or चापु (c. 5. -पृथोति -यितुं -रीतुं), सषटलं-लां कृ, षटल (nom. षटलयति -यितुं).

Roofed, *p. p.* सषटलः-ला-लं, षटलाच्छादितः-ता-तं, षटलाच्छयः-ता-तं.

Roofless, *a.* षटलहीनः-ता-नं, निष्पटलः-ला-लं, निराशयः-या-यं.

Rook, *s.* काकगातीयः पक्षी, काकः, यायसः. *See* CROW.

Rookery, *s.* काकाश्रयः, काकालयः, काकाशयः, काकस्थानं, काकायतनं.

Room, *s.* (Space, compass, free course) चवकाशः, प्रसरः, चवसरः, चनारं, विषयः, चवसारयं; 'want of room,' चनपकाशः; 'the water flows out to make room for the stone,' पापाणाय विषयं दह्या जलं पहिगीच्छति; 'room! make room!' चवसर, चवसर.—(Place for reception or admission of any thing) स्थानं, चास्वदं, पदं, भूमिः *f.*, प्रदेशः; 'room for suspicion,' शङ्कास्वदं; 'room for fear,' भयस्थानं; 'there was no room to hold all,' सद्योपाख्याय स्थानं नाभवत्.—(Opportunity) चवसरः, चवकाशः.—(Stead, lieu) स्थानं, स्थलं, भूमिः *f.*; 'in the room of,' स्थाने, भूमौ, स्थले.—(Apartment) शाला-लिका, चागाट-रं, कोशः-गकं, गृहं, कक्षः, कुटी, आवासः, प्रकोष्ठः, स्थलं-ली; 'inner room,' उप-रोपकं, जनगृहं, गर्भगृहं, गर्भगारं, गर्भः; 'top room, upper room,' शिरोगृहं, पन्द्रशालिका, उपरिशाला.

Roominess, *s.* सावकाशत्वं, विस्तीर्णता, विशालता, असंघातता, विपुलता.

Roomy, *a.* सावकाशः-शा-शं, असंघातः-धा-धं, विस्तीर्णः-शी-शं, विपुलः-ला-लं, विशालः-ला-लं, विस्तृतः-ता-तं.

Roost, *s.* पक्षिणां वासस्थानं *m.* or निवासस्थानं *m.* or शयनस्थानं, पक्षिणां चालदरः or वासस्थानं or निवसनस्थानं.

To roost, *v. n.* पक्षिणं तद्वशाखायां or दरद्वारे स्वप् (c. 2. स्वपिति-तुं) or श्नी (c. 2. श्नेति, शयितुं), यक्षये or तद्वशाखायां समापं निली (c. 4. -लीयते-लेतुं) or निवस् or स्वपिस् or वस् or निवस् or चवस्था or चाप्रि.

Roosting, *part.* तद्वशाखायां निलीयमानः-ता-नं, तद्वशायां-विनी-वि(न्).

Root *s.* (That part of a plant or tree which enters the earth) मूलं, धर्मिः *m.*, धर्मिः *m.*, जगः, पादः, चरणः-चं, पदं, वृक्षमूलं, वृक्षधर्मिः *m.*; 'firm roots,' दृढमूलं, परममूलं; 'having firm roots,' दृढमूलः-ला-लं, पदमूलः &c.; 'to the roots, by the roots,' चामूलं, समूलं, मूलतः; 'to pluck up by the roots,' उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), समूलं or चामूलम् उत्पद्; 'from root to top,' चामूलशिखरं, चामूलचूर्णं; 'to take root,' मूलं वन्म्; 'fibrous root,' शिथः, जटा; 'from a radican branch,' चव-रोहः; 'bulbous root,' कन्दः-न्दं; 'root-digger,' मूलोत्पादनीय *m.* —(Lower part of any thing) अधोभागः, अधरभागः, जाहः; the latter is only applied to parts of the body of animals; as, 'the root of the tail,' पुच्छजाहः; 'of the hair,' केशजाहः.—(Original, source, first cause) मूलं, योजनं, योनिः *m. f.*, चादिः *m.*, हेतुः *m.*, मूलहेतुः *m.*, प्रथमहेतुः *m.*, निदानं, कारणं, मूल-कारणं, आदिकारणं, आदिहेतुः *m.*, गर्भः; 'having for its root, मूल or मूलज्ञ in comp.; as, 'happiness, having its root in contentment,' सन्तोषमूलकं सुखं; 'strife having its root in avarice,' लोभमूलः कलहः.—(Root of a word, radical word)

ROT

शब्दयोनिः *f.*, प्रकृतिः *f.*; 'relation of a root to its ramification,' प्रकृतिविकृतिभावः.—(Of a number) मूलं.—(Of a square or cube) षट्, मूलं; 'square root,' वर्गमूलं, वर्गपदं; 'cube-root,' घनमूलं, घनपदं.

To root, *v. a.* (Plant deep in the earth) षट्मूलं-लां कृ, दृढमूलं-लां कृ, दृढं रुह् in caus. (रोपयति -यितुं), दृढं निखन्, दृढरोपयं कृ.—(Root up) उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल्, मूलार् or समूलम् उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं) or समुद् or उत्पद् (c. 10. -पारयति -यितुं) or उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -छेत्तुं) or व्यपरुह् in caus.

To root, *v. n.* मूलं वन्म् (c. 9. वप्राति, वन्तुं), षट्मूलः-ला-लं भू.

Rooted, *p. p.* षट्मूलः-ला-लं, दृढमूलः &c.; 'rooted up,' उन्मूलितः-ता-तं, उच्छिद्यमूलः-ला-लं, निवृत्तमूलः &c., उद्भूतमूलः &c., उत्प्रादितः-ता-तं, उत्प्रातः &c.

Rope, *s.* रज्जुः *m. f.*, गुणः, सूत्रं, दाना *f.* (न्), दाम *n.* (न्), दामनी, वराटका, वराटः, वटाकरः, शुल्कः, पाशः, सन्दानं, शुद्धं, गलः, पवित्रकं, यटः-टी-टं, उद्गाहिनी, सुम्नं, पाणिसर्पि, यटीगुणः; 'of a ship,' नौरज्जुः *m. f.*; 'of a well,' उद्गाटनं, यटीयनं; 'hanging by a rope,' रज्ज्वलक्षी *m.* (न्).

To rope, *v. n.* रज्जुं वन्म्, सूत्रं वन्म्, सूत्ररूपेण विततीभू.

Rope-dancer, *s.* जलायनः, सूत्रायनः, रज्जुयायी *m.* (न्), अयकः, केलकः.

Rope-ladder, *s.* रज्जुनिर्मितसोपानं, सूत्रसोपानं, रज्जुसोपानं.

Rope-maker, *s.* रज्जुकारः-रकः, रज्जुकारी *m.* (न्), रज्जुकृत्, गुणकारः.

Ropiness, *s.* रज्जुत्वं, गुणत्वं, ससूत्रता, सूत्रपूर्णता, सान्द्रता, श्यानता.

Ropy, *a.* रज्जुगुणकः-का-कं, श्यानः-ता-नं, सूत्रमयः-यी-यं.

Rosary, *s.* जपमाला, चक्षमाला, चक्षमूत्रं, जपमूत्रं, माला, सूत्रं, सरणी; 'fingers used as a rosary,' करमाला.

Rose, *s.* (The tree) जवापुष्पः, चोद्रपुष्पः, पिष्टपुष्पः, हेनपुष्पः, जवा, जवा, चोद्रः, उद्रः, उद्रः.—(Flower) जवा, जवा, जवापुष्पं, चोद्रपुष्पं, हेनपुष्पं.

Rose-apple, *s.* (The tree) जसूः *f.*, जसुः *f.*, जसुकः, जसूकः; 'a large kind,' राजजसूः *f.*—(The fruit) जसूः *f.*, जसुः *f.*, जसु *m.*, जासवं, जसुफलं.

Rose-colored, roseate, *a.* पाटलः-ला-लं, पाटलवर्णः-शी-शं, जवावर्णः &c.

Rose-water, *s.* पुष्पद्रव्यः, जवापुष्पद्रव्यः, जवापुष्पजलं.

ROSIN, *s.*, *see* RESIN.

Rosy, *a.* (Rose-colored) पाटलः-ला-लं, जवावर्णः-शी-शं.—(Formed like a rose, full of roses) जवारूपः-पा-यं, जवामयः-यी-यं.

To rot, *v. n.* गल् (c. 1. गलति-लितुं), विगल्, गलितः-ता-तं भू, विगलितः-ता-तं भू, विली (c. 4. -लीयते-लेतुं), प्रविली, थि (c. 4. क्षीयते), दुर्गन्धः-न्धा-न्धं भू.

To rot, *v. a.* गल् (c. 10. गलयति, गालयति-यितुं), विगल्, गलितोक्तं, विगलितोक्तं, विली in caus. (-लापयति -यितुं).

Rotation, *s.* (Circular motion of a wheel, &c.) चावर्तः-वर्तनं, चावृत्तिः *f.*, परिवर्तः-वर्तनं, परिवृत्तिः *f.*, चक्रावर्तनं, चक्रावर्तः, चक्रगतिः *f.*, भ्रमणं, भ्रान्तिः *f.*, पूर्णनं, वृत्तिः *f.*—(Vicissitude of succession) पर्यायः, पर्यायः, विपर्यायः, आनुपूर्वी, आनुपूर्वी, क्रमः, परिवर्तनं; 'in rotation,' पर्यायेण, पर्यायानुसारेण, पर्यायानुक्रमेण, चक्रवत्.

ROTATORY, ROTARY, *a.* चक्रवदावर्तनी-वर्तनी-वर्ति (न्), चक्रावर्तनी &c., चक्रवत्परिवर्तनी &c., चक्रगतिः-क्री-कं, चक्रगतिः-ति-ति, चक्रगामी-मिनी &c.; 'rotatory motion,' चक्रावर्तः, चक्रवदावर्तः.

Rote, *s.* शब्दावर्तनं, शब्दावृत्तिः *f.*, शब्दस्मरणवर्तनं, जावर्तनं, अभ्यासः, अभ्यसनं, रूपः; 'to learn by rote,' शब्दावर्तनं कृ, अभ्यस् (c. 4.

ROT

-अस्मिन्-सिद्धि); 'learnt by rote,' मुखात्-स्वा-स्व, कण्ठस्थः &c.,
अभ्यासः-स्वा-स्व.
ROTTEN, *a.* गलितः-ता-तं, विगलितः &c., विलीनः-ना-नं, विशीर्णः
-शौ-शौ, शीर्णः &c., क्षीणः-शा-शं, पूतः-ता-तं, पूतीभूतः &c.,
दुर्गन्धः-न्धा-न्धं.—(Unsound) क्षीणसारः-रा-रं, क्षीणसह्यः-स्वा-
स्व, असारः-रा-रं.
ROTTENNESS, *s.* गलितत्वं-ता, विगलितत्वं, क्षीणता, विलीनता, पूतत्वं,
असारता.
ROTUND, ROTUNDITY, *s.* See ROUND, ROUNDNESS.
ROTUNDA, ROTUNDO, *s.* वर्तुलगृहं, वर्तुलभवनं, वर्तुलशाला.
To ROUGH, *v. a.* सौन्दर्यवर्धनाय कपोली रम् (c. 10. रम्पयति-विभु) or
रम्पयतीकृ or रम्पयति लिप्.
ROUGH, *a.* (Not smooth or even) विषमः-ना-मं, असमः-मा-मं,
असमानः-ना-नं, अस्तरणः-स्वा-स्व, रुधः-धा-धं, रुधः-धा-धं.
—(Rugged) रुधः-धा-धं, रुधः &c., पक्षः-पा-पं.—(To the
touch) दुःस्पर्शः-शौ-शौ, दुःस्पर्शः-शौ-शौ.—(Harsh, not soft)
पक्षः-पा-पं, रुधः-धा-धं, रुधः &c., पक्षपृथितः-ति-ति, कर्कशः
-शा-शं, कठिनः-ना-नं, अमृदुः-दु-दु, अमृदुः-धा-धं, असीम्यः
-न्धा-न्धं, असीम्यः-न्धा-न्धं, असीम्यः-न्धा-न्धं.—(Severe) निष्ठुरः
-रा-रं, कर्कशः-शा-शं, उग्रः-या-यं, कटुः-दु-दु, कठोरः-रा-रं.
(Coarse, not finished, not polished) असंस्कृतः-ता-तं, अपरि-
ष्कृतः &c., असंस्कारितः &c., अशिष्टः-रा-रं, असम्यः-न्धा-न्धं, पतः
-ना-नं, स्थूलः-ला-लं; 'rough measurement,' स्थूलमानं; 'to
measure in a rough way,' स्थूलानुरेप मा.—(Clumsy) स्थूलः
-ला-लं, अनियुक्तः-शा-शं, चट्टः-धा-धं, चट्टः-धा-धं, चट्टः-धा-धं.
—(With waves or tempest, as the sea) द्युमः
-मा-मं, प्याद्युमः &c., विद्युमः &c., संद्युमः &c., अनिलद्युमः &c.,
पवनद्युमः &c., पायुद्युमः &c., पवनारतः-ता-तं, तरङ्गाकुलः-ला-लं,
महातरङ्गः-ता-तं, बृहत्तरङ्गः &c., तरङ्गितः-ता-तं, वेलाकुलः-ला-
लं; 'a rough sea,' घुमाखण्डः, पायुद्युमसमुद्रः, पानं.—(Having
a rough or hairy skin) दृढलोमा-गा-नं (न), स्थूललोमा &c.,
लोमागृहः-ता-तं, लोमशः-शा-शं.
To ROUGH-CAST, *v. a.* स्थूलाकारेण कृप् (c. 10. कल्पयति-विभु), स्थूल-
रूपेण कृ or निर्मा or विधा, स्थूलाकारं दा, स्थूलरूपं कृ or दा, स्थूल-
संस्कारं कृ or दा.
ROUGH-DRAUGHT, *s.* पायुलेख्यं, स्थूलाख्यं, पायुलेख्यमात्रं, वस्तुमात्रं.
To ROUGH-DRAW, *v. a.* स्थूलरूपेण लिप् (c. 6. लिखति-लेखति) or
आलिप्, स्थूलाख्यं कृ, पायुलेख्यं कृ, आलेख्यारम्भं कृ, चित्रारम्भं कृ.
To ROUGH-HEW, *v. a.* स्थूलरूपेण तद्ध (c. 1. तद्धति-विभु) or चिद्,
स्थूलाकारं दा.
ROUGH-Hewn, *p. p.* स्थूलरूपेण कल्पितः-ता-तं, स्थूलाकारेण तद्ध-
-रा-रं, असंस्कृतरूपः-पा-पं, अपरिष्कृतरूपः-रा-रं.
ROUGHLY, *adv.* रुधं, रुधं, सरोक्षं, विषमं, परमं, सपाक्षं, पारुष्येण,
कर्कशं, सकार्कश्यं, कठोरं, कठिनं, सकार्कश्यं, निष्ठुरं, सनेष्टुयं, स्थूलं.
ROUGHNESS, *s.* (Unevenness) विषमता, वैषम्यं, रुधता, रूपता, सौक्ष्म्यं,
असमता, अस्तरणता, असमानता.—(Ruggedness) रुधता, रुधता,
पक्षता-तं, पारुष्यं.—(To the touch) दुःस्पर्शता, दुःस्पर्शता.—
(Harshness) पक्षता, पारुष्यं, रुधता, कर्कशता, कर्कश्यं, कठिनता,
कठिन्यं, अमृदुता, असीम्यता, असीम्यता.—(Severity) निष्ठुरता,
नैष्टुयं, उग्रता, कटुता, कठोरता.—(Want of finish) असंस्कृता,
अपरिष्कारः, अशिष्टता, स्थूलाता.—(Of the sea, &c.) द्युमता, संद्यु-

ROU

भता, कर्मिप्रलोढनं, तरङ्गप्रलोढनं, तरङ्गाकुलनं, मयाननं, पानं.
ROUGH-RIDER, *s.* अश्वदमकः, अश्वदमी *m.* (न). See HORSE-BREAKER.
ROUGH-SHOD, *a.* सायपादुकायुक्तः-ता-तं, सायसुरत्रयुक्तः-ता-तं.
ROUND, *a.* (Circular) वर्तुलः-ला-लं, वर्तुलाकारः-रा-रं, वर्तुला-
कृतिः-ति-ति, वर्तुलरूपः-पा-पं, चक्राकारः-रा-रं, चक्राकृतिः-ति-
-ति, चक्रिकः-की-की, चक्रियः-यी-यं, वृत्तः-ता-तं, वृत्ताकारः-रा-
-रं, मण्डलाकारः-रा-रं, मण्डलाकृतिः-ति-ति, मण्डलरूपः-पा-पं,
मण्डली-लिनी-लि (न), वलयकारः &c., वलयाकृतिः &c., कण्डुका-
कारः &c., कण्डुलाकारः &c.—(Globular) गोलाकारः-रा-रं, गोला-
कृतिः-ति-ति, वर्तुलः-ला-लं, वर्तुलाकारः &c., मण्डलाकारः &c.,
गुडः-दा-दं, घटी-टिनी &c., निखलः-ला-लं.—(Cylindrical)
दीर्घवर्तुलः-ला-लं, लघुवर्तुलः &c., लघुवर्तुलाकारः &c., दीर्घगो-
लाकारः &c.—(Plump) पीनः-ना-नं, उन्नतः-ता-तं, see PLUMP.
—(Plain) अवक्रः-ता-तं, व्यक्रः-ता-तं.—(As a number)
गुणानकः-का-कं; 'a round number,' गुणानकसंख्या.
ROUND, *s.* (Circle) मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रं, वर्तुलः, गोलः, वलयः,
निपः, घटी.—(Revolution) आवृत्तिः *f.*, आवर्तनं, परिवर्तनं, पर्यायः,
चक्रं, see REVOLUTION.—(Circuitous course) चक्रमार्गः, चक्रगतिः *f.*
ROUND, *adv.* चक्रवत्, मण्डलवत्, वलयवत्, गोलवत्, मण्डलतः, मण्डल-
रूपेण, चक्ररूपेण, परि prefixed; 'to turn round,' परिवृत्, see
To REVOLVE; 'to come round, change opinion,' गतिं परि-
वृत्, धन्यमानसीधु; 'to look round,' चक्षुःपरिवृत्.—(On all
sides) समन्ततः, समन्तात्, पासमन्तात्, सर्धतः, विश्रतः, परितः,
सर्धदिषु, चतुर्दिषु.—(Circuitously) चक्रमार्गेण, चक्रं.
ROUND, *prep.* परि or चमि prefixed, परितः or चमितः affixed;
'the planets move round the sun,' रविं परितो ग्रहा भ्रमन्ति;
'the moon moves round the earth,' पृथिवीम् चमितो भ्रमति
चन्द्रः; 'to get round one,' see To CIRCUMVENT.
To ROUND, *v. a.* (Make round) वर्तुलीकृ, मण्डलीकृ, परिमण्डलीकृ,
मण्डल (nom. मण्डलयति-विभु), परिमण्डलं, गोलीकृ.—(Go round)
परितो गम्, परितो या, परिगम्, चमितो गम्.
ROUNDAABOUT, *a.* (Circuitous) चक्रः-ता-तं, चक्रः-ता-तं, कुटिलः &c.
ROUNDAABOUT, *adv.* (On all sides) समन्ततः, समन्तात्, परितः, see
ROUND, *adv.*
ROUNDED, *p. p.* मण्डलीकृतः-ता-तं, मण्डलितः-ता-तं, परिमण्डलितः
&c., वर्तुलीकृतः &c., वृत्तः-ता-तं; 'well-rounded,' सद्गुणः &c.
ROUNDLY, *adv.* (Plainly, openly) अवक्रं, व्यक्रं, स्पष्टं, सुस्पष्टं, सुस्पष्टं.
—(Peremptorily) सुनियतं, दृढोक्ता, दादयेन.
ROUNDNESS, *s.* वर्तुलता-तं, वर्तुलाकारता, मण्डलाकारता, चक्राकारता,
गोलाकारता, गोलत्वं, मण्डलत्वं, परिमण्डलता, मण्डलाकृतिः *f.*, वर्तुला-
कृतिः *f.*—(Plumpness) पीनता, उन्नतिः *f.*, स्थूलाता.—(Plainness)
अवक्रता, व्यक्रता, स्पष्टता.
ROUND-SHOULDERED, *a.* कुचाः-चा-चं, उच्चरुन्धः-न्धा-न्धं, वक्रपृष्ठः &c.
To ROUSE, *v. a.* (Awake) प्रबुध् (c. 10. बोधयति-विभु), प्रतिबुध्,
विबुध्, पुष्, जागृ in caus. (जागरयति-विभु), निद्रां भञ्ज्, शयनाद्
उत्था in caus., निद्राभञ्जं कृ, प्रबोधनं कृ, बोधनं कृ.—(Excite,
stimulate) उत्तिज् (c. 10. तेजयति-विभु), प्रोत्तिह् (c. 10. साहयति-
विभु), उत्तिह्, उत्था in caus. (उत्थापयति-विभु, rt. स्था), सुत्था,
उद्युज् (c. 10. योजयति-विभु), उद्युष्, प्रबुध्, उद्योष्, दीप्, उत्तिह्,
प्रबुध्, प्रबुध्, चुद्, प्रबुध्, संबुध्, चेद् in caus.
To ROUSE, *v. n.* प्रबुध् (c. 4. बुध्यते-बोद्धे), प्रतिबुध्, जागृ (c. 2. जागर्ति-

जागरितुं, उत्था (c. 1. -तिष्ठति -ते -पातुं, rt. स्वा), शयनाद् उत्था.
ROUSED, *p. p.* (From sleep) प्रबोधितः -ता -तं, प्रबुद्धः -ष्टा -ष्टं, जागरितः -ता -तं, भग्ननिद्रः -ष्टा -ष्टं.—(Excited) उत्तेजितः -ता -तं, प्रोत्साहितः &c., उत्थापितः &c., उद्धोषितः &c., उत्तापितः &c., उत्तमः -ता -तं, संरताः -स्ता -स्तं.

ROUT, *s.* (Mob) अपमलोकसंघः, जनमण्डलः. See MOB, RABBLE.—(Of an army) विद्रावः, विद्रवः, प्रद्रावः, उद्रावः, सन्द्रावः, द्रावः, द्रवः, सन्दावः, सैन्यभङ्गः, व्यूहभङ्गः, व्यूहभेदः, सैन्यव्यूहभङ्गः, भङ्गः, भेदः, पलायनं, विपलायनं, प्रपलायनं, पलायितं, पलव्यसनं, प्यसनं, डमरं, डमरः -रं; 'total rout,' सुपलायितं.—(Fashionable assembly) शिष्टलोकसभा, सम्मेलनसमाजः.

To ROUT, *v. a.* विद्रु (c. 10. -द्रावयति -यितुं), प्रद्रु, सन्द्रु, द्रु, विद्रुतीकृ, सैन्यव्यूहान् भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्गुं) or भिद्, विध्वंस (c. 10. -ध्वंसयति -यितुं).

ROUTE, *s.* मार्गः, पथः, पदवी, गतिः *f.* See ROAD.

ROUTED, *p. p.* विद्रुतः -ता -तं, विद्रावितः &c., भयद्रुतः &c., भयविभ्रुतः -ता -तं, पलायितः -ता -तं, विपलायितः &c., प्रपलायितः &c., पिन्नलः -ला -लं, उत्पिन्नलः &c. समुत्पिन्नः -ष्टा -ष्टं, समुत्पिन्नलः &c., भग्नव्यूहः -हा -हं, कान्दिशीकः -का -कं, कान्दिशीकः &c.

ROUTINE, *s.* नित्यकर्म *n.* (नृ), नित्यकृत्यं, नित्यक्रमः, पथीयः, नित्यपथीयः, नित्यपाठः, परिपाठः; 'daily routine,' दैनिकक्रमः, साहिकक्रमः, साहिकं.

To ROVE, *v. n.* भ्रम् (c. 4. भ्रम्यति, भ्रमितुं), परिभ्रम्, भ्रमणं कृ, परिभ्रमणं कृ, अद् (c. 1. अटति -टितुं), पर्यट्, अटनं कृ, पर्यटनं कृ, गाह् (c. 1. गाहते -हितुं), विचर् (c. 1. -चरति -रितुं), संचर्, विद्, व्रज्, प्रव्रज्.

ROVER, *s.* परिभ्रमकः, भ्रमणकारी *m.* (नृ), परिभ्रमणकारी *m.*, पर्यटनकृत् *m.*, विहारी *m.*, पथेष्टकारी *m.*, अवनिचरः.—(Robber) परिपन्थी *m.*, दस्युः *m.*

ROVING, *s.* भ्रमरं, परिभ्रमणं, अटनं, पर्यटनं, विहारः, विहरणं.

ROW, *s.* (Line, rank) पंक्तिः *f.*, श्रेणिः -खी *f.*, राजिः -त्री *f.*, आचलिः -ली *f.*, पदतिः -ती *f.*, राजिका, ततिः *f.*, वीपिः -पी *f.*, आलिः -ली *f.*, पालिः -ली *f.*, धारणी, रेखा, सरणिः -खी *f.*, माला, विम्राली; 'in a row,' पंक्तिरन्तरा; 'row of teeth,' दन्तपंक्तिः *f.*; 'two rows of teeth,' द्वे दन्तपंक्ती; 'row of trees,' तरुपंक्तिः *f.*, पादपश्रेणी, पादपवीपिः *f.*; 'of curls,' अलकसंहतिः *f.*; 'of swords,' खड्गश्रेणी, खड्गलेखा; 'row of houses,' वीपिः -पी, गृहपंक्तिः *f.*; 'of four houses,' चतुःशालं, सन्नयनं, संययनं.—(Riot, disturbance) कोलाहलः, तुमुलं, विप्रवः, डमरः -रा -रं, डमरः, टिक्कः; 'festive turbulence,' चमत्कारः, चर्चरी.

To row, *v. a.* (Impel a boat by means of an oar) नौकां द्रुसेन वद् (c. 10. वाहयति -यितुं) or संचल् (c. 10. -चालयति -यितुं) or चल् or नृ in caus.—(Scold) भातुं, तर्जु, उपालम्.

To row, *v. n.* पोतवाहनं कृ, नौकावाहनं कृ, नौदण्डसञ्चालनं कृ, क्षेपणिसञ्चालनं कृ, क्षिपणिसञ्चालनं कृ.

ROWEL, *s.* (Of a spur) शस्त्रतोदनचक्रकं, प्रतोदकशृङ्गकः, कशृङ्गकः.

ROWER, *s.* पोतवाहः -हकः, नौकावाहः -हकः, नौदण्डसञ्चालकः, नौदण्डचालकः, क्षेपणिसञ्चालकः, क्षेपणिवरः, नियामकः.

ROYAL, *a.* राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजार्हः -ह्यै -ह्यै, राजोचितः -ता -तं, नृपोचितः &c., ऐश्वर्यकः -की -कं, ऐश्वर्यः -री -रं, राज or नृप in comp., see KINGLY, PRINCELY, REGAL, MAJESTIC, &c.; 'royal attendant,' राजपुरुषः, राजसेवकः, राजपरिचरः; 'royal city,' राजधानं -नी, राजनगरी, राजपुरी, संस्थानं; 'royal

dignity,' राजतेजस् *n.*, राजमातापः; 'royal duty,' राजधर्मः, राजधुरा, राजकायं; 'royal dynasty,' राजवलिः -ली *f.*; 'royal family,' राजकुलं, राजवंशः; 'royal court,' राजसभा, ईश्वरसभा; 'royal edict,' राजाज्ञा, राजशासनं; 'letter,' राजलेखः, राजपत्रं; 'insignia,' राजलक्षणं, राजलह्सा *m.* (नृ), राजचिह्नं; 'mansion,' राजमन्दिरं, राजसदनं, राजपरतिः *f.*; 'seat,' राजशय्या; 'road,' राजमार्गः, राजपथं *n.* (नृ); 'elephant,' राजहस्ती *m.* (नृ), राजेभः, राजवासः; 'revenue,' राजस्वं, राजपत्रं; 'audience,' राजदर्शनं; 'audience-chamber,' राजदर्शनशाला; 'seal,' राजमुद्रा, राजचिह्नं; 'amusement,' राजविलासः, राजनर्म *n.* (नृ); 'circle or court,' राजमण्डली -लं; 'polity,' राजनीतिः *f.*, राजनयः; 'royal will,' राजेच्छा, नृपेच्छा; 'favourite,' राजवत्सलः, नृपवत्सलः; 'sacrifice,' राजसूयः; 'of royal race,' राजवंश्यः -श्या -श्यं, नृपात्मजः -जा -जं, राजवीजी -जिनी -जि (नृ).

ROYALIST, *s.* राजानुगतः, राजानुपङ्गवी *m.* (नृ), राजपक्षीयः, राजपक्षपाती.

ROYALLY, *adv.* राजवत्, नृपवत्, राजरूपेण, राजसदृशं, नृपसदृशं.

ROYALTY, *s.* राजत्वं -ता, राज्यं, नृपत्वं, राजभूयं, राजसायुज्यं, राजाधिकारः, भूपता -त्वं, नरेन्द्रत्वं -ता, ऐश्वर्यं, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, प्रजेश्वर्यं, महीपत्यं; 'requisites of royalty,' प्रकृतयः *f. pl.*; 'ensigns of royalty,' राजलक्षणानि *n. pl.*, सूत्रचामरं.

To RUB, *v. a.* घृप् (c. 1. घर्षति -र्षितुं), आपृप्, निर्घृप्, मृद् (c. 9. मृद्वति मर्दिनुं), परिमृद्, पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), प्रतिपिप्, निष्पिप्, पर्वणं कृ, मर्दनं कृ.—(The body) संवाह् (c. 1. -वाहति, c. 10. -वाहयति -यितुं); 'they both rubbed his feet with their hands,' कराभ्यां तस्य पादौ संवाहयतुः; 'I will rub your feet,' तव चरणी संवाहयामि.—(Rub, so as to clean) मृज् (c. 2. मर्ष्टि -ष्टुं), प्रमृज्, परिमृज्, सम्मृज्, अवमृज्, आमृज्, परिष्कृ, प्रमृल् (c. 10. -मृालयति -यितुं), द्रष्टुतीकृ.—(Grind in a mortar, &c.) चूर्ण्, चूर्णीकृ, पिप्, मृद्, क्षुद्, क्षोदीकृ.—(Polish by friction) घर्षणेन तिज् (c. 10. तेजयति -यितुं) or तिष्टप् or मृज् or परिष्कृ.—(Rub one against the other) परस्परं घृप्, परस्परपर्वणं कृ; 'to rub the hands together,' करं करेण घृप् or निष्पिप् or प्रतिपिप्, पार्श्वं पार्श्वे विनिष्पिप्; 'the teeth together,' दन्तान् दन्तैर् घृप् or निष्पिप्, दन्तपर्वणं कृ.—(Rub in, spread over, smear with, as unguents, &c.) लिप् (c. 6. लिम्पति, लेष्टुं), अनुलिप्, आलिप्, अज्, अभ्रज्, मृद्.—(Rub down, as a horse) अज्जलीनं मृज्.—(Rub off) अपमृज्, अवमृज्.—(Rub out) अपमृज्, आमृज्, प्रमृज्, अवमृज्, व्यामृश् (c. 6. -मृशति -चष्टुं), अवमृश्, व्यामर्षं कृ, अवमर्षणं कृ, लोपं कृ.—(Rub up) मृज्, परिष्कृ. To RUB, *v. n.* घृप् (c. 1. घर्षति -र्षितुं), संघृप्, संघट् (c. 1. -घटते -टितुं), संघर्षणं कृ, संघर्षं कृ, परस्परसंघर्षं कृ.—(Wear away by friction) घर्षणेन प्छि in pass.—(Pass through with difficulty) दुःसेन or कुदुष्टेन नृ.

RUB, *s.* घर्षणं, आपर्षः -र्षणं, संघर्षः, गर्दणं, विमर्दनं, परिमर्दनं, मार्जनं.—(Collision, obstruction) संघट् -टनं, मन्नापातः, सम्मर्दनं, प्रतिपातः.—(Difficulty) दुःखं, कृच्छं, दुर्गं, कष्टं, शल्यं, वैमर्षं.

RUBBED, *p. p.* घर्षितः -ता -तं, आपर्षितः &c., संघर्षितः &c., अभिघर्षितः &c., मर्दितः -ता -तं, मृदितः &c., परिमृदितः &c., घृष्टः -ष्टा -ष्टं, मृष्टः &c., प्रमृष्टः &c., परिमृष्टः &c., मार्जितः -ता -तं, परिमार्जितः &c., प्रमार्जितः &c., सम्मार्जितः &c., प्रक्षालितः &c., आपट्टितः &c.—(Rubbed out) अपमृष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यामृष्टः &c., निर्मृष्टः &c.

RUBBER, *s.* (One that rubs) घर्षकः, मर्दकः, मार्जकः, घर्षणकारी *m.*

RUB

- (न), मर्दनकारी *m.*, निर्घर्षकः, चापटकः.—(Instrument for rubbing) माजैतो.
- RUBBING, *s.* घर्षणं, आघर्षः—घर्षणं, संघर्षः—घर्षणं, निर्घर्षणं, मर्दनं, परिमर्दनं, आघटनं; विघटनं, मार्जनं, परिमार्जनं.
- RUBBISH, *s.* उच्छिष्टं, अपस्करः, अपस्करः, मलं, तुच्छद्रव्यं, कुत्सितद्रव्यं.
- RUBBISH-HOLE, *s.* उच्छिष्टमक्षेपणार्थं गर्भः, मलापादः, अपस्करापादः.
- RUBICUND, *a.* ईषद्रक्तः—रक्त-रक्तं, आरक्तः &c., पाटलवर्णः—रौ-रौ.
- RUBRIC, *s.* रक्ताक्षरलिखितसूत्रं, प्राचीनापद्धतिसूत्रं, प्राचीनाग्रन्थसूत्रं.
- RUBY, *s.* पद्मरागः, माणिक्यं, लोहितकः, शोणरत्नं, शोणितोपलं—लः, पाटलोपलं—लः; अरुणोपलं—लः, अक्षौपलः, भास्करप्रियं, लक्ष्मीपुष्पः, कुरुपित्तः, पद्मरागमणिः *m.*, महामूल्यः.
- RUBY, *a.* (Of the color of the ruby) रक्तवर्णः—रौ रौ, लोहितवर्णः &c., शोणितवर्णः &c., पाटलवर्णः &c., पद्मरागवर्णः &c.; 'having ruby lips,' विद्योदः—रौ-रौ, (i. e. like the fruit of the vimba or bimba) विद्रुमोदः &c. (i. e. like coral).
- RUDDER, *s.* कर्णः, नौकणः, चरित्रं, केनिपातः—तक्तः, पोतरथः.
- RUDINESS, *s.* रक्तता, अरुणिता *m.* (न), रक्तता *m.* (न), अरुणता; 'of countenance,' मुखरागः, कपोलरागः, कपोलरक्तता, मुखारुणिता *m.* (न).
- RUDY, *a.* रक्तवर्णः—रौ-रौ, अरुणः—रौ-रौ, अरुणवर्णः &c.; 'ruddy-faced,' रक्तमुखः—रौ-रौ, अरुणमुखः &c., रक्तकपोलः—ल-लः; 'ruddy-geese, or Brahmany duck,' चक्रपाकः, चक्रः, रात्रिवि-क्षेपगानी *m.*
- RUDE, *a.* (Uncivilized, untaught) अशिष्टः—रौ-रौ, अशिष्टः—ता-तं, असभ्यः—भ्या-भ्यं, अनद्यः—रा-रं, निरद्यः &c., अविद्यः—द्या-द्यं, अपरिष्कारः—ता-तं, अकृतवृद्धिः—द्वि-द्वि, विद्याहीनः—ना-नं, विद्याशून्यः—न्या-न्यं, विद्याचारहीनः &c., दुराचारः—रा-रं, दुर्जनः—ना-नं, असभ्यवृत्तिः—त्ति-त्ति, दीर्घन्यवृत्तिः &c., ग्राम्यः—म्या-म्यं.—(Uncivil, impolite, rough in manner) अविनीतः—ता-तं, अविनयः—या-यं, नष्टविनयः &c., प्रणष्टविनयः &c., कुशीलः—ला-लं, वामशीलः &c., दुःशीलः &c., विशीलः &c., दुर्मन्योदः—दा-दं, निर्मन्योदः &c., अनन्योदः &c., धृष्टः—धा-धं, उद्धतः—ता-तं, समुद्धतः &c., असभ्यः &c., अनायः—या-यं.—(Coarsely executed) स्त्रुलः—ला-लं, असंस्कृतः—ता-तं, रुधः—धा-धं, रुधः &c.—(Clumsy) अदधः—धा-धं, अकुशलः—ला-लं, अनिपुणः—या-यं, स्त्रुलः &c.
- RUDELY, *adv.* अशिष्टं, अशिष्टवत्, असभ्यवत्, अविनीतवत्, अविनयेन, धृष्टवत्, सपाथं, कुशीलवत्, अनन्यवत्.—(Roughly) रुधं, रुधं, सरोधं, स्त्रुलं, असंस्कृतं.
- RUDENESS, *s.* (Absence of civilization) अशिष्टता—नं, असभ्यता, विद्याहीनता, अनद्यता—नं, निरद्यता—नं, विद्याशून्यता, विद्याचारहीनता, अपरिष्कारः.—(Incivility, impoliteness) अविनीतता—नं, अविनयः, कुशीलता, दुःशीलता, वामशीलता, अशीलता, अनन्योदता, दुर्मन्योदता, धृष्टता, पाथं, असभ्यता, दीर्घन्यं, चीद्वत्, अननुनयः, विनयाभायः, अनाय्यता, अदीधित्यं.—(Roughness, clumsiness) रुधता, रुधता, स्त्रुलता, अदधता.
- RUDIMENT, *s.* (First principle) मूलतत्त्वं, मूलं, आरम्भः, प्रारम्भः, मूलसूत्रं, प्रथमसूत्रं, प्रथमतत्त्वं, तत्त्वं, सूत्रं, आदिः *m.*, उपक्रमः, परिभाषा; 'the rudiments of learning,' विद्यारम्भः, विद्यातत्त्वानि *n. pl.*; 'of grammar,' व्याकरणारम्भः.—(Original or elemental part of any thing) मूलवस्तु *m.*, मूलावयवः, मूलार्द्रं, मूलद्रव्यं, मूलं, बीजं, मार्गः, मूलमार्गः, तन्मार्गः, वस्तु *n.*, भातुः *m.*
- RUDIMENTAL, RUDIMENTARY, *a.* मूलिकाः—का-कं, मौलः—ली-लं, मूल

RUI

- in comp., आरम्भकः—का-कं, प्रारम्भकः &c., प्राथमिकः—की-कं, आदि in comp., प्रथमः—ना-नं, मूलतत्त्वस्वरूपः—पा-पं, मूलतत्त्वसम्पत्ति-न्यनी &c., मूलतत्त्वविषयकः—का-कं.
- To RUE, *v. a.* पश्चात् शुच् or सिद् or विपद्, पश्चात्तापं कृ. See To 'REGRET'.
- RUE, *s.* (Sort of pot-herb) ब्राजी, ब्राजिका, ब्राजी.
- RUEFUL, *a.* शोकार्न्वितः—ता-तं, सशोकः—का-कं, विषयः—रौ-रौ; 'having a rueful countenance,' विषयवदनः—ना-नं, उद्विग्नवदनः &c., भ्रान्तवदनः &c.
- RUEFULLY, *adv.* सशोकं, सपेदं, सोद्वेगं, सविषयं, विषयमुत्तेन.
- RUFFIAN, *s.* दस्युः, साहसिकः, क्रूरकम्मी *m.* (न), कृष्णकम्मी *m.*, घोरकम्मी *m.*, अघोरकम्मी *m.*, चपेटाया *m.* (न), प्राणपातकः.
- RUFFLE, RUFF, *s.* (Frill) कर्मिर्मदंशुक्रमयो वस्त्राञ्जलः or वस्त्रानुपन्तः of वस्त्रालङ्कारः, पुटितदुकूलपर्यङ्कः, पुटितदुकूलं, ऊर्म्माकारदुकूलं.—(Plait, fold) कर्मिका, पुटः, चूणः.—(Discomposure) व्याकुलत्वं, अशान्तिः, अस्थिरता, सम्भ्रमः, अनिर्वृतिः *f.*
- To RUFFLE, *v. a.* (Pucker, plaid, fold) पुटीकृ, समुदीकृ, संकुच, सङ्कोचं कृ, चूण (c. 10. चूणयति—यितुं), पुट.—(Crumple) संकुच, सम्पृद्, रुघीकृ.—(Agitate) दुम् (c. 10. घोभयति—यितुं), विक्षुम्, see To AGITATE.—(Discompose) व्याकुलीकृ, चाकुलीकृ, व्याकुल (nom. व्याकुलयति—यितुं), अशान्तिं or सम्भ्रमं or अनिर्वृतिं जन्, चित्रवेगं जन्, कातरिकृ, अस्थिरिकृ.
- RUFFLED, *p. p.* or *a.* घुम्—मा-अं, घोभितः—ता-तं, चाकुलितः &c., व्याकुलितः &c., व्याकुलः—ला-लं, व्याकुलचेताः—ता-तः (स्), चाकुलचित्रः—ता-तं, व्यसः—या-यं, व्यस्यः—स्या-स्यं, अनिर्वृतिः—ता-तं, अस्थिरः—रा-रं, गतपृतिः—ति-ति, कातर-रा-रं, अनवस्थितः &c., व्यस्तः—स्ता-स्तं, सम्भ्रान्तः &c., अशान्तः—ना-नं, लुलितः—ता-तं, विलुलितः &c.; 'not to be ruffled,' अघोभ्यः—भ्या-भ्यं.
- RUG, *s.* आस्तरणं, आस्तरः, सारिमा *m.* (न), संस्तरः, स्तरः, तूलिका, तूला—ली, कसलः, रसकः, अर्धायुः *m.*
- RUGGED, *a.* रुधः—धा-धं, रुधः &c., परुषः—पा-पं, विषयः—ना-नं, असमः—ना-नं, कर्तृशः—शा-शं. See ROUGH.
- RUGGEDNESS, *s.* रुधता, रुधता, रौधं, परुषता, पारुष्यं, विषमता, वैषम्यं, असमता, कर्तृशता, कर्तृशयं. See ROUGHNESS, *s.*
- RUIN, *s.* (Destruction) नाशः, विनाशः, प्रणशः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, परिध्वंसः, परिध्वयः, अययः, व्यसनं, पातः, विपातः, लोपः, उच्छेदः.—(Defeat, overthrow) पराजयः, पराभवः, अभिभवः, सादः—दं, व्यसनं, भङ्गः; 'of an army,' परुषसन्.—(Mischief, bane) धतिः *f.*, परिधतिः *f.*, दूषणं, अनिष्टं, अयायः, जनर्षः, विषं.—(Of fortune, estate, &c.) सम्पत्तिनाशः, सम्पत्तिभङ्गः, लक्ष्मीभङ्गः, ऐश्वर्यभङ्गः, ऐश्वर्यनाशः, परिधौघता, परिधयः, सस्तः—स्तं; 'to go to ruin,' धि in pass. (धीयते), परिधि.—(Of a building) उत्सादनं, उत्सन्नता, गृहध्वंसः, जीर्णः *f.*; 'a building in ruins,' उत्सन्नगृहं, जीर्णगृहं, धौघगृहं, उत्सन्नवाटिका; 'a ruined temple,' जीर्णमन्दिरं—पं, जीर्णदेवायतनं, चिरननदेवतागारः—रं; 'in ruins,' उत्सन्नः—ता-तं, क्षीयः &c.
- To RUIN, *v. a.* (Destroy) नश् (c. 10. नाशयति—यितुं), विनश्, प्रणश्, धि (c. 5. धिषोति, धेतुं, c. 10. धययति, धययति—यितुं), ध्वंस (c. 10. ध्वंसयति—यितुं), विध्वंस, प्रध्वंस, दुप् (c. 10. दूषयति—यितुं), सद् (c. 10. सादयति—यितुं), हन् (c. 2. हन्ति—नुं, c. 10. पातयति—यितुं), उच्छिद् (c. 7. उच्छिनत्ति—चेदुं), लुप् (c. 6. लुम्पयति, लोपुं, c. 10. लोपयति—यितुं), विलुप्, धतिं कृ.—(Demolish, pull down) उत्सद्, चवसद्,

उद्यःपत् (c. 10. -पातयति -यितुं), उत्सादनं कृ, उद्, संह, ध्वंस्.—
(Deprive of fortune, bring to poverty) सम्पत्तिनाशं कृ, सम्प-
त्तिभङ्गं कृ, परिधीणीकृ, परिधायं जन् or कृ, नष्टश्रीकं -कां कृ, दारिद्र्यं
गम् in caus.—(By magical incantations) उच्चाटनं कृ.

To RUIN, v. n. (Fall into ruin) प्लि in pass. (घोयते), परिधि, see
To DECAY.

RUINED, p. p. (Destroyed) नष्टः -ष्टा -ष्टं, नाशितः -ता -तं, विनाशितः
&c., प्रणष्टः &c., ध्वंसितः -ता -तं, ध्वस्तः -स्ता -स्तं, विध्वस्तः &c., दूषितः
-ता -तं, सादितः &c., धोयः -रा -रं, विधोयः -रा -रं.—(Demo-
lished, decayed as a building, &c.) उत्सादितः -ता -तं, उत्तप्तः
-ता -तं, जोर्यः -रा -रं, उद्यःपातितः -ता -तं, उच्छिन्नः -ता -तं.—
(Deprived of fortune) नष्टश्रीकः -का -कं, गतश्रीकः &c., विगत-
श्रीकः &c., हतश्रीकः &c., धोयधनः -ना -नं, धोयार्थः -रा -रं, नष्टार्थः
&c., गतविभवः -या -वं, नष्टलक्ष्मीकः -का -कं, नष्टसम्पत्तिः -त्तिः -त्ति,
भग्नसम्पत्तिः &c., क्षतवृत्तिः -त्तिः -त्ति, परिधीयः -रा -रं, प्रचलि-
तविभवः &c., हतसंस्थः -स्था -स्थं, नष्टधर्म्यः -ध्या -ध्या.

RUINOUS, a. (Destructive, baneful) नाशी -शनी -शि (न्), नाशकः
-का -कं, विनाशकः &c., धंयकारः -री -रं, घातकः -का -कं, पाती
&c., विधातकः &c., साधयिकः -की -कं, दूषकः &c., विध्वंसकः &c.,
सम्पत्तिनाशकः &c., लक्ष्मीनाशकः &c., कल्याणहारः -रा -रं, कल्याण-
हारकः &c., कल्याणनाशकः &c., लक्ष्मीभञ्जकः &c., अनर्थकारः &c.
—(Fallen to ruins) उत्तप्तः -ता -तं, जोर्यः -रा -रं.

RUINOUSLY, adv. सनाशं, सधयं, विनाशेन, सदूषणं, सध्वंसं.

RULE, s. (Government, authority) अधिकारः, अधीकारः, आधिपत्यं,
प्रभुत्वं, ईशत्वं, स्वामित्वं, स्वाम्यं, ऐश्वर्यं, शासनं, शास्तिः f., अनुशासनं,
कर्मत्वं.—(Regulation, law) विधिः m., विधानं, नियमः, सूत्रं, व्यवस्था,
स्थितिः f., धर्मः, मर्यादा, व्रतः.—(Precept) नियमः, निदेशः, निर्देशः,
आदेशः, सूत्रं, कल्पः, शासनं, प्रयोदनं, चोदना.—(Principle, rule
of science) सूत्रं, तत्त्वं, नियमः, न्यायः, उक्त्यायनं.—(Rule of action,
course of procedure) क्रियाविधिः m., कर्मविधिः m., क्रियाप्रसङ्गः,
मर्यादा, कार्य्याकार्यनियमः.—(Rule of jurisprudence) व्यवहार-
विधिः m., व्यवहारः, व्यवहारमार्गः.—(Of grammar) शब्दशासनं.—
(General rule) साधारणविधिः m., साधारणं, सामान्यविधिः m.—
(Standard measure) प्रमाणं, परिमाणं, मानं.—(According to
rule) यथाविधि, विधिपूर्व, नियमतः, यथानियमं, विधिपूर्वकं—ईकं,
यथान्यायं.—(Instrument for ruling lines), see RULER.—(Rule
of three in arithmetic) त्रैराशिकः -कं -का. It is of three
kinds, 1. Direct, व्रतत्रैराशिकः -कं -का. 2. Inverse, विलोमत्रैराशिकः
-कं -का, व्यस्तत्रैराशिकं. 3. Double, पञ्चराशिकं. The first term or
supposition is called त्रैराशिकं; the second or rate प्रमाणं;
the third or demand, इच्छा; the fourth or answer, इच्छाफलं.

To RULE, v. a. (Govern) शास् (c. 2. शास्ति -सितुं), अनुशास्, प्रशास्,
समनुशास्, ईश (c. 2. ईष्टे, ईशितुं), यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), नियन्,
विनियम्, सन्तियम्, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), परिपाल्, विनी,
प्रणी, वशीकृ, विधा, अधिष्ठा, अध्यास्, अधिकृतः -ता -तं भू, गुप्.—
(Mark with lines) रेखाभिर् चङ्क (c. 10. चङ्कयति -यितुं), वक्ष्यमाण-
शलाकया रेखाङ्कितं -तां कृ, सरलरेखाभिर् चङ्क, यन्त्रिभिर् चङ्क.

To RULE, v. n. राज्यं कृ, राज्यपालनं कृ, राज्यशासनं कृ, राज्याधिकारं
कृ, प्रभुत्वं कृ, स्वाम्यं कृ, अधिकारं कृ, आधिपत्यं कृ, राजकार्यं कृ.

RULED, p. p. शासितः -ता -तं, अनुशासितः &c., प्रशासितः &c., पालितः
-ता -तं, नियमितः &c.; 'ruled over,' अधिष्ठितः -ता -तं.—(With

lines) रेखाङ्कितः -ता -तं; 'a ruled line,' रेखा, यन्त्रिः f., चङ्कः, लेखा.
RULER, s. (Governor) शासिता m. (तृ), प्रशासिता m., शास्ता m., शासकः,
अनुशासकः, अधिपतिः m., अधिष्ठाता m. (तृ), स्वामी m. (तृ), अधिपः,
अध्यक्षः, अधिकृतः, ईश्वरः, ईशः, प्रभुः m., पालकः, पालयिता m. (तृ),
नियन्ता m., नियामकः, अधिकारी m. (तृ), प in comp.; 'under
one ruler,' एकस्वामिकः -का -कं; 'under two,' उभयस्वामिकः
&c.—(For ruling lines) शलाका, चङ्कनी, लेखनी, रेखणी.

RULING, part. or a. पालयन् -यन्ती -यत् (तृ), शासन् -सती -सत्, शासिता
-ती -तृ, नियामकः -का -कं.—(Predominant) प्रचलः -ला -लं, प्रभविष्णुः
-ष्णुः -ष्णु, प्रधानः -ना -नं, प्रभवः -या -वं; 'ruling deity,' अधिदेव.

RUM, s. (The spirit) मीडी -डिकं, गुडलं, शीपुः -धु m. n. आसवः,
हीलुकं, मेरेयं.

RUM, a. (Odd) विलक्षणः -खा -खं, असङ्गतः -ता -तं, अपरुपः -पा -पं.

To RUMBLE, v. n. गर्ज् (c. 1. गर्जति -जितुं), परिगर्जे, नर्दं (c. 1. नर्दति
दितुं), विनर्दं, गम्भीरशब्दं कृ, गम्भीरध्वनिं कृ, गम्भीरघोषं कृ, गम्भी-
रगादं कृ, दीर्घनिर्घोषं कृ, घनशब्दं कृ.

RUMBLING, s. (Low continued sound) गर्जनं -ना, परिगर्जनं, नर्दनं,
गम्भीरशब्दः, गम्भीरध्वनिः m., गम्भीरनिर्घोषः, गम्भीरघोषः, दीर्घनि-
र्घोषः, दीर्घशब्दः, दीर्घध्वनिः m., निर्घोषः, घोषः.—(Of the clouds)
मेघनिर्घोषः, घनशब्दः, घनध्वनिः m., मेघनादः, घनस्वनः, मेघगर्जनं,
स्तनितं; 'of wheels,' नेमिशब्दः, नेमिनिर्घोषः.

RUMINANT, RUMINATING, a. रोमन्धकारी -रिणी -रि (तृ), रोमन्धकारः -रा -रं.

To RUMINATE, v. n. (Chew the cud) रोमन्ध (nom. रोमन्धायते) रोमन्धं
कृ.—(Muse) पुनः पुनश्च चिन्त or ध्ये or मनसा विचर्.

RUMINATION, s. (Chewing the cud) रोमन्धः -न्धं, रोमन्धनं.—(Musing)
पीनः पुनिकल्पानं, पीनः पुनिकचिन्ता, पुनः पुनो मनसा विचारणं.

To RUMMAGE, v. a. अधरोत्तरीकृत्य or अस्तप्यस्तीकृत्य सूक्ष्मं अन्विम् or
निरूप्, सूक्ष्मान्वेषणार्थम् अधरोत्तरीकृ or अस्तप्यस्तीकृ.

RUMMAGE, RUMMAGING, s. सूक्ष्मान्वेषणार्थम् अधरोत्तरीकरणं or अस्तप्य-
स्तीकरणं.

RUMOR, s. लोकप्रवादः, जनप्रवादः, जनवादः, लोकवादः, प्रवादः, किंव-
दन्तिः -न्ती f., जनश्रुतिः f., लोकश्रुतिः f., जनरवः, वाक्ता, लोकवाक्ता,
जनवाक्ता. See REPORT.

To RUMOR, v. a. प्रवद् (c. 1. -वदति -दितुं) श्रु in caus. See To
REPORT.

RUMORED, p. p. लोकप्रवादेन आवितः -ता -तं, लोकप्रवादात् द्युतः &c.,
see REPORTED.

RUMP, s. नितम्बः, स्फिचो f. du. (स्फिच्), श्रोणिः -णी f., श्रोणिफलकं,
कटिगोचः.

To RUMPLE, v. a. संकुच् (c. 1. -कोचति -चितुं), सम्मुद् (c. 9. -मृग्राति
-मर्दितुं), पुट् (c. 10. पुटयति -यितुं), सम्मुट्, पुटोक्, सम्मुटोक्, चूण्
(c. 10. चूणयति -यितुं), रुधीकृ, रुधीकृ.

RUMPLE, s. सङ्कोचः -चनं, पुटः, सम्मर्दः, मर्दः, कुचनं, भङ्गः, चूणः.

RUMPLED, p. p. सङ्कोचितः -ता -तं, सम्मर्दितः &c., मर्दितः &c., पुटितः &c.

To RUN, v. n. (Move quickly) भाव् (c. 1. भावति -ते -वितुं), प्रधाव्,
दु (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), दु (c. 1. दवति, दोतुं), रंह (c. 1. रंहति -रहितुं),
शीघ्रं or द्रुतं चल (c. 1. चलति -लितुं), द्रुतपदेन चल, द्रुतक्रमेण सृ
(c. 1. सरति, सङ्घं) or चर् (c. 1. चरति -रितुं), द्रुतम् इ or गम्.—
(As a fluid) द्रु, सु (c. 1. सवति, सोतुं), प्रसु, स्पन्द (c. 1. स्पन्दते
-न्दितुं), धर् (c. 1. धरति -रितुं), गल् (c. 1. गलति -लितुं); 'rivers
run into the ocean,' नद्यः समुद्रं द्रवन्ति.—(Melt) विली, प्रली,

दु, विदु, द्रवोभू.—(Pass, proceed) प्रगम्, प्रचल, प्रचर, प्रवृत् (c. 1. वृत्ते -विहते), प्रम्.—(As time) अतिवृत्, अतिवृत्, अती, अती.—(As a sore) पूयं सु (c. 10. सावयति -विहते), पूयं (c. 1. पूयने -विहते), पूयं मुच or उतम्.—(Have a course, go in a particular direction) अमुकदिशि or अमुकदिशि गम्; 'the river runs in a different direction,' नदी भिन्नदिशि गच्छति.—(Flee for escape) पलाय (c. 1. पलायते -विहते, rt. ३), विपलाय, द्रु, विदु, प्रदु, दिशः or ककुभो भन्.—(Extend) प्रम्, प्रसृप्, जाया, जागम्, वितन् in pass., वित् in pass.—(Run about) परिभाय, द्रुतस्तो भाय, विपरिभाय.—(Run after) अनुभाय, पश्चाद् भाय, अनुद्रु, पश्चाद् द्र, रिभाय.—(Run against) अनुभाय, अनुद्रु.—(Run against) प्रतिभाय, अनुसृ, अनुगम्, अनुया, अनुवृत्, अनुवृत्.—(Run at) प्रतिद्रु, अभिभाय, अभिद्रु, प्रतिमुसं भाय or द्रु or जागम्.—(Run away) पलाय (c. 1. अभिभाय, प्रतिभाय, जागम्, अभिद्रु.—(Run away) पलाय (c. 1. पलायते -विहते), विपलाय, प्रपलाय, सम्पलाय, विदु, प्रदु, विप्रदु, माद्रु, द्रु, अपभाय, प्रभाय, अपगम्, अपगम्, अपक्रम्, अपसृप्, अपसृप्.—(Run in, enter) निविश, आविश, प्रविश, जागम्, अपगम्.—(Run in, incur) उपगम्, उपगम्, उपगम्, गम्; अभिगम्, जाया, चात्रि.—(Run into, incur) उपगम्, उपगम्, गम्; 'run into danger,' संशयम् उपगम्, भयम् उपगम्.—(Run off), see To RUN AWAY.—(Run on, continue on) प्रवृत्, वृत्, पर्वयस्या.—(Run on, prate) जल्य, प्रलप.—(Run over), see To OVERFLOW.—(Run out) विगम्, निवृत्, विनिवृत्, समाप् in pass., वि in pass.—(Run round) परिभाय, परितो भाय.—(Run to or towards) अभिद्रु, अभिभाय, जाद्रु, जाभाय, उपद्रु, समुद्र, समाद्रु, प्रतिद्रु, समुपभाय, उपभाय, प्रतिभाय.—(For refuge) चात्रि, संत्रि, उपात्रि, जात्रययं द्रु.—(Run hither and thither) द्रुतस्तो भाय, विपरिभाय.—(Run up, rise, swell) वृष् (c. 1. वृषते -विहते), उन्नरोन्नरं वृष्, प्रमृष्.—(Run, riot) मय्यादाम् अतिद्रुम् or अतिगम् or लंप्, मय्यादातिद्रुम् कृ.

To RUN, v. a. (Drive, push, cause to enter) प्रविश (c. 10. -वेश-यति -विहते), निविश.—(A horse) चयं चल in caus, or प्रे or प्रवृत्.—(Incur) उपगम्, उपगम्, गम्, चासद्, see RISK.—(Run down), see To CHASE.—(Run down), see To DECRY.—(Run over), see To RECOUNT.—(Run through), see To EXPEND, SQUANDER.

RUN, s. (Running) भावनं, द्रवयं, द्रावः.—(Flight) पलायनं, विपलायनं, प्रपलायनं, द्रावः, द्रवः, विद्रवः, प्रद्रावः.—(Course) गतिः f., चय्या, चलनं, क्रमः, प्रवृत्तिः f., मार्गः.—(Flow) सवः -चयं, सावः, प्रवाहः, प्रसावः.—(Prevalence) प्रचारः, प्रचलनं, प्रचरं, प्रचलनं, प्रसिद्धिः f.—(Extent) परिमाणं, पर्यन्तः -न्तं, विषयः, see REACH.—(Voyage) जलयात्रा, समुद्रयात्रा, यात्रा; 'in the long run,' अन्ते, दीर्घकालमपेक्षः; 'the run of mankind,' सामान्यलोकः, साधारणलोकः.

RUNAGATE, RUNAWAY, s. पलायी m. (नृ), विपलायी m., प्रपलायी m., युद्धवागी m., युद्धपरावृत्तः, युद्धविमुखः.

RUNDLE, s. (Of a ladder) सोपानं, सोपानशलाका, चारोहणशलाका.

RUNNER, s. भावकः, भावनकृत्.—(Courier) जंपाकारिकः, जापिकः, जंपालः, जपो m. (नृ), प्रनवी m., तरस्वी m., जवनः, जवः, वेगी m., सध्यगः, भावकः, वासोहारः.—(Branch running along the ground) प्ररोहः, पक्षपः, लतिका, भूमिप्ररोहः.

RUNNING, part. or a. (Moving quickly) भावन् -यन्ती -यत् (नृ), द्रवन् &c., भावमानः -ना -नं.—(Flowing) सवन् &c., सुतः -ता -तं, सवन्दी -वन्दी -वन्दी (नृ); 'running water,' सवज्जलं, प्रवहज्जलं.

—(Discharging matter) पूयसायी -विहो &c., सपूयः -या -यं.—(Running away) पलायमानः -ना -नं.—(In succession, without any intervening time) अत्यवहितकालेन, अत्यवधानेन, यपाक्रमं, पय्यायेण, अनुपूर्वशब्द.

RUNNET, s. दृषिसात्करणयोग्यो रसः, दृषिसात्करणयोग्यं वस्तु.

RUNNING, s. (Act of moving quickly) भावनं, द्रवयं, द्रावः, द्रुत-गमनं, द्रुतपदेन चलनं.—(Flowing) सवः -चयं, सावः, प्रसावः, परि-सावः, प्रसवयं, प्रवाहः.—(Discharge of matter) पूयसायः; 'run-ning of the nose,' नासासावः, नासापरिसावः.

RUNT, s. (Dwarfish animal) हस्रजन्तुः m., हस्रशरीरो जन्तुः, खर्चः.

RUPEE, s. रीषं, रीषमुद्रा, रुपमुद्रा, मुद्रा, मुद्रिका; 'half-rupee,' भागः, रीषभागः.

RUPTURE, RUPTION, s. भङ्गः, भेदः, भङ्गनं, भेदनं, छेदः -दनं, ध्वंसः, वि-ध्वंसः, खण्डनं, स्फोटः -टनं.—(Breach of friendship) चेहभङ्गः, चेहभेदः, नैत्रीभङ्गः, श्रीहृदभङ्गः.—(Hernia) अन्तर्वृद्धिः f.

To RUPTURE, v. a. भङ्गं, भिद्, खण्ड; 'a blood-vessel,' उरोधतं कृ.

RUPTURED, p. p. भङ्गः -गता -गनं; 'having hernia,' अन्तर्वृद्धिरोगी -गिणी &c.

RURAL, a. जाङ्गलः -लौ -लं, जङ्गलः -ला -लं, वन्यः -न्या -न्यं, जानपदः -दी -दं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामीयः -या -यं, जानुग्रामिकः -की -कं, अनागरः -री -रं, अनागरिकः -की -कं.

RUSE, s. व्यपदेशः, व्यपदेशः -उपायः. See ARTIFICE, STRATAGEM.

RUSH, s. (Kind of grass) दूर्वा; 'place full of rushes,' दूर्वावि-कीर्णभूमिः f.

RUSH, s. (Impetuous advance or onset) वेगः, आवेगः, महावेगेन भावनं or अभिभावनं, सवेगभावनं, अतिवेगेन गमनं, सवेगगमनं, महा-वेगेन आपतनं or आपातः or प्रपतनं, अतिवेगेन अवस्कन्दनं, संरम्भः, संरम्भेण or रम्भेन आक्रमणं; 'emulative onset,' अहम्भुविका.

To RUSH, v. n. (Move forward with impetuosity) महावेगेन भाव (c. 1. भावति -विहते) or अभिभाय, सवेगं भाय, अतिवेगेन गम् or चल, महावेगेन या or सृ or प्रया or प्रमृ.—(Rush upon) महावेगेन आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं) or अभिद्रुम् or आपत् or चासद्, महावेगपूर्वम् अभिभाय or प्रतिभाय, समहावेगम् अभिद्रु or प्रतिद्रु or चास्कन्द or अवलुप्.—(Rush into headlong) अवाधुखेन प्रविश, अतिवेगेन प्रविश, अतिसाहसेन प्रविश, अवाधु or अधोमुखेन पत्.—(Rush forth or out) निषेत्, प्रपत्, अतिवेगेन निर्गम् or वहिर्गम्; 'water rushed from his eyes,' जलं तस्य नेत्राभ्यां प्रापतत्.

RUSHING, s., see RUSH.—Part. महावेगः -गा -गं, see IMPETUOUS.

RUSHLIGHT, s. नृयमपदीपिका, नृयमपदीपिको दीपकः.

RUSHY, a. दूर्वामयः -यी -यं, दूर्वापूर्णः -र्या -र्यं, नृयमयः &c., नृयपूर्णः &c.

RUSSET, a. कपिशः -शा -शं, कपिशययः -र्या -र्यं, ताम्रययः &c., द्रवायः &c.

RUST, s. (Of iron) सिंहानं, सिंहारं, सिंघारं, सिंघारं, मलं, जयंगलं, मरुदुरं, किट्टं, किट्टालः, कलङ्कः, रीतिः f., लोष्टं, भूतं, पात्रटोर.

To RUST, v. n. सिंहानं or कलङ्कं चन् (c. 9. यप्ताति, चन्तुं), सकलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, कलङ्कावृत्तः -ता -तं, समलः -ला -लं, मलावृत्तः -ता -तं, मलावृत्तः -ता -तं, मलावृत्तः -ता -तं, कलङ्क (nom. कलङ्क-यति -विहते).

RUSTED, p. p. कलङ्कितः -ता -तं, मलावृत्तः -ता -तं, कलङ्कावृत्तः &c.

RUSTIC, a. (Pertaining to the country) ग्राम्यः -म्या -म्यं, जनपद-सन्न्यो &c., see RURAL.—(Boorish, homely) ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामीयः -या -यं, ग्रामिकः -की -कं, ग्रामीयः -या -यं, जानुग्रामिकः

&c., ग्रामजः -जा -जं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्राकृतः -तो -तं.
 RUSTIC, *s.* ग्राम्यजनः, ग्रामी *m.* (नृ), ग्रामवासी *m.*, ग्रामेवासी *m.*, वृषलः.
 RUSTICALLY, *adv.* ग्राम्यजनपत्, ग्रामिकपत्, असभ्यपत्, ग्रामीयप्रकारेण.
 TORUSTICATE, *v. a.* ग्रामे वस् in caus. (वासयति -यितुं) or विवस् or प्रवस्.
 TO RUSTICATE, *v. n.* ग्रामे वस् (c. 1. वसति, वस्तु) or निवस्, ग्रामं सेव्.
 RUSTICITY, *s.* ग्राम्यता -त्वं, ग्रामिकत्वं, ग्रामीयता, असभ्यता, अशिष्टता.
 RUSTINESS, *s.* सकलक्षता, समलता -त्वं, मालिन्यं, मलिनता, मलपत्वं.
 TO RUSTLE, *v. n.* शकशक (nom. शकशकायति -ते), शकशकशब्दं कृ, मर्मर (nom. मर्मरायति -ते), मर्मरं कृ, मर्मरशब्दं कृ, काहलं कृ, काहलशब्दं कृ.
 RUSTLING, *s.* शकशकशब्दः; 'of leaves,' मर्मरः, पत्रकाहलः -ला. पि-
 झोला, पर्णस्निनः; 'of clothes,' मर्मरः, वस्त्रस्निनः.
 RUSTLING, *part.* शकशकायन् -यन्ती -यत् (न्), मर्मरकारी -रिखी -रि(न्).
 RUSTY, *a.* कलक्षी -क्षिणी -क्षि (न्), कलक्षयः -यी -यं, सकलक्षः -क्षा
 -क्षं, कलक्षितः -ता -तं, कलक्षायतः -ता -तं, मलिनः -ना -नं, समलः
 -ला -लं, मली -लिनी &c., मलावृतः &c.
 RUT, *s.* (In animals) नदः, रतेच्छा, मेषुनेच्छा.—(Mark of a wheel)
 चक्रचिह्नं, नेमिचिह्नं, चक्राक्षः, चक्रमार्गः.
 RUTHLESS, *a.* निर्दयः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं. See PITILESS.
 RUTTISH, *a.* मत्तः -त्ता -त्तं, मदाविष्टः &c., मदोल्लटः &c., see LUSTFUL.
 RYOT, *s.* कृषकः, कृषिकः, कर्मकः, कृषिजीवी *m.* (नृ), भूस्वाम्यधीनः.

S.

SABBATARIAN, *s.* विश्रामदिनपालकः, विश्रामवारप्रतिपालकः, विश्रामदि-
 नसेवकः.
 SABBATH, *s.* विश्रामदिवसः, विश्रामदिनं, विरामदिवसः, विश्रामवारः.
 SABBATH-BREAKER, *s.* विश्रामवारभेदकः, विश्रामवारलंघी *m.* (नृ), विश्रा-
 मदिनभेदी *m.*
 SABBATICAL, *a.* विश्रामवारसप्तम्यी &c., पुण्यविश्रामसप्तम्यी &c.
 SABLE, *a.* श्यामः -मा -मं, कृष्णवर्णः -शी -शं, कृष्णः &c., कालः &c.
 SABLE, *s.* (Animal with long dark fur) लोमशङ्खुः *m.*, श्यामलोम-
 विशिष्टः घुङ्गुजः.—(Fish) जलतापिकः, जलतापी *m.* (नृ), जलतालः.
 SABOT, *s.* (Wooden shoe) काष्ठपादुका, काष्ठमयपादुका.
 SABRE, *s.* पद्मवज्रः, खड्गः, चन्द्रहासः, नगदलायः, निस्त्रिशः, कृपाणः.
 TO SABRE, *v. a.* चक्रेण हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं, c. 10. घातयति -यितुं).
 SABLUGUS, *a.* सिकतामयः -यी -यं, शार्करिकः -की -कं. See SANDY.
 SACCHARINE, *a.* (Pertaining to sugar) शर्करासप्तम्यी -न्विनी &c.,
 शार्करः -रो -रं, शार्करिकः -की -कं, रेक्षयः -वी -वं.—(Having the
 qualities of sugar, sweet) शर्करागुणकः -का -कं, शर्कराधर्मीकः
 &c., मिष्टः -ष्टा -ष्टं, मधुरः -रा -रं, सुमधुरः &c.
 SACERDOTAL, *a.* पौरोहितः -तो -तं, पौरोहितिकः -की -कं, याजकीयः
 -या -यं, याजकसप्तम्यी &c., see PRIESTLY; 'sacerdotal office,'
 पौरोहित्यं.
 SACHEL, *s.* घुङ्गुकोषः, पुस्तककोषः, लेख्यपत्राधारः, पत्रिकाधारः.
 SACHÍ, (The wife of Indra; daughter of the saint Puloman,
 destroyed by Indra, to prevent his curse for the violation
 of the daughter) शची, शचिः *f.*, इन्द्राणी, शक्राणी, मयोनी,
 इन्द्रशक्तिः *f.*, पुलोमजा, पौलोमी.
 SACK, *s.* (Coarse canvas bag) शाणकोषः, स्थूलकोषः, शाणमयकोषः,
 स्थूतः, स्थोतः, स्थूतिः *f.*, स्थूनः, स्थोनः, प्रसेवः, शाणपटः, धौतकटः,
 गोष्ठी.—(Pillage of a town, &c.) नगरलुण्ठनं, ग्रामलुण्ठनं, ग्रामघातः.

TO SACK, *v. a.* (A town) नगरं लुण्ठ् or लुण्ठ्, नगरलुण्ठनं कृ, see PILLAGE.
 SACK-CLOTH, SACKING, *s.* शाणं, शाणजं, शाणवसनं, शाणपटः, शाणवस्त्रं,
 शाणपटः, स्थूलशाणः *m.*, स्थूलशाणकः, स्थूलपटः, स्थूलपट्टः, चराशिः *m.*
 SACKED, *p. p.* लुण्ठितः -ता -तं, लुण्ठितः &c. See PLUNDERED, STORMED.
 SACRAMENT, *s.* संस्कारः, महायज्ञः. For the twelve sanskáras or
 sacred symbolical rites, see RIT. The following are the
 five mahá-yajnas, or great sacraments of the Hindús (as
 explained in Manu III. 70. *et. seq.*), appointed to be per-
 formed every day by the Grihastha, or house-keeper, for
 the sake of expiating the sin incurred by the involuntary
 destruction of minute living creatures. They refer re-
 spectively to what is due to five objects, viz. himself,
 the gods, his fore-fathers, spirits or ghosts, and men or
 guests. 1. Study of Scripture, with prayer and medita-
 tion, called ब्रह्मयज्ञः or ऋतुः. 2. Offering oblations to
 the gods in fire, called देवयज्ञः or हुतः. 3. Offering libations
 of water and cakes to the manes of deceased ancestors,
 called पितृयज्ञः or प्राशितं or आर्द्रं. 4. Casting the residue
 of oblations on the ground or in water, as an offering
 to spirits or goblins, called भूतयज्ञः or चलिपयः or प्रहुतः or
 आहुतः or चलिः *m.* 5. Receiving guests, and especially
 Brahmans, with hospitality, called नृत्ययज्ञः or मनुष्ययज्ञः or
 ब्राह्मयज्ञः or ब्राह्म्यं or ब्रह्महुतं. The Vishnu-Purána adds two
 other sacraments, viz. 'propagation of offspring,' व्रजापतियज्ञः,
 and 'observance of truth,' सत्ययज्ञः, but these are com-
 paratively modern additions. The Christian idea of a sa-
 crament may be expressed by संस्कारः or स्त्रीष्टमन्त्रवित्तसंस्कारः;
 as, 'the sacrament of baptism,' जलसंस्कारः or जलसेचनसंस्कारः
 or मज्जनसंस्कारः; 'of the Lord's Supper,' स्त्रीष्टभोजनसंस्कारः
 or स्त्रीष्टगृह्यनिरुपणार्थसंस्कारः.
 SACRAMENTAL, *a.* संस्कारसप्तम्यी -न्विनी &c., महायज्ञसप्तम्यी &c.,
 संस्कारविषयकः -का -कं, संस्कारप्राप्तः -क्ता -क्तं, संस्काररूपः -पा -पं.
 SACRED, *a.* (Holy, pertaining to God or his worship) पुण्यः
 -ख्या -ख्यं, पवित्रः -त्रा -त्रं, ईश्वरसप्तम्यी -न्विनी &c., देवसप्तम्यी &c.,
 ईश्वरपूजासप्तम्यी &c., ईश्वरभजनसप्तम्यी &c., अलौकिकः -की -कं,
 असांसारिकः -की -कं, धर्मविषयकः -का -कं, अप्रापञ्चिकः -की -कं,
 प्रपञ्चेतरः -रा -रं.—(Used for religious purposes) पुण्यकर्मोप-
 योगी-गिनी-गि(न्), पवित्रकर्मोपयोगी &c., पुण्यकर्मोपयोगी -का -कं &c.,
 ईश्वरपूजोपयोगी &c., ईश्वरपूजापथकः -का -कं.—(Consecrated)
 संस्कृतः -ता -तं, प्रतिष्ठितः &c., सुप्रतिष्ठितः &c., प्रणीतः &c.—(In-
 violable, approaching to a superior being) अलंघनीयः -या
 -यं, अनुलंघनीयः &c., अलंघ्यः -य्या -य्यं, अभेद्यः -द्या -द्यं, अनतिद्र-
 मणीयः -या -यं, राशपयः -या -यं, शिवस्वतुल्यः -त्या -त्यं, शिवस्वसदृशः
 -शी -शं, निपिष्टः -द्वा -द्वं.—(Venerable) पूज्यः -ज्या -ज्यं, पूजनीयः
 -या -यं, सुपूजनीयः &c., पूजार्हः -ही -हं.—(Relating to holy
 sages) सार्पिः -पी -पं, सार्पेयः -पी -यं, सृष्टिसप्तम्यी &c.; 'sacred
 spot,' पुण्यस्थानं, पुण्यस्थलं, पुण्यक्षेत्रं, पुण्यतीर्थं, क्षेत्रं; 'sacred
 grove,' पुण्यवनं, तपोवनं. 'sacred thing,' पुण्यवस्तु *m.*; 'thing
 not to be touched,' द्रव्यस्त्रं, देवस्त्रं, शिवस्त्रं, गोमांसं; 'sacred
 writing,' पुण्यशास्त्रं, शास्त्रं, वेदः; 'sacred and profane know-
 ledge,' ज्ञानविज्ञानं.

SACREDNESS, *s.* पुण्यता -त्वं, पवित्रता -त्वं, चलयनीयता, पूज्यता, सुपूज्यता.
 SACRIFICE, *s.* (Of an animal or any other thing to God) यज्ञः, यागः, मेघः, ऋतुः *m.*, अध्वरः, मखः, इज्या, इष्टिः *f.*, यज्ञकर्म *n.* (नृ), याज्ञिकं, यजनं, याजनं, बलिः *m.*, बलिर्कर्म *n.*, बलिदानं, प्रदागः, प्रोक्ष्यं, सत्तं, होमः, हवनं, आहवनं, भूतिः *f.*, दीक्षा, चयनं, मन्त्रतनुः *m.*, सवः, इष्टं, नारायण्यलिः *m.*; 'a sacrifice at which sixteen officiating priests are required,' ज्योतिष्टोमः; 'a royal sacrifice performed only by an universal monarch,' राजनूयं, ऋतुसमः, ऋतुराजः; 'relating to it,' राजनूयकः -का -कं; 'officiating priest at it,' राजनूययानी *m.* (नृ); 'sacrifice of a horse, which, performed a hundred times, raises the sacrificer to a level with Indra,' अश्वमेधः; 'horse fit for it,' अश्वमेधिकाः, अश्वमेधीयः; 'morning sacrifice,' प्रातर्यज्ञः, प्रातर्होतः; 'any part of a sacrifice,' यज्ञाङ्गः; 'a supplementary sacrifice performed to atone for any defects in the preceding one,' अश्वभूयः, यज्ञान्तः, दीक्षान्तः; 'bathing after any sacrifice,' अश्वभूयः, अश्वभूयस्नानं; 'accomplishment of a sacrifice,' यज्ञसिद्धिः *f.*; 'remnants of one,' यज्ञशेषः, यज्ञशिष्टः; 'animal for sacrifice, especially a horse,' यज्ञपशुः *m.*, ऋतुपशुः *m.*; 'goat for one,' यज्ञधामः; 'reward of one,' ऋतुफलः; 'a Brahman who sells the benefits of a sacrifice he has performed,' ऋतुविक्रयी *m.* (नृ); 'vessel for sacrifice,' यज्ञपात्रं; 'fit for sacrifice,' यज्ञियः -या -यं, याज्ञियः -यी -यं, मेघः -ध्या -ध्यं; 'human sacrifice,' नरयज्ञः, नरमेधः; 'ceremonies preliminary to a sacrifice,' दीक्षा; 'a sacrifice preceded by them,' दीक्षणीयेष्टिः *f.*; 'officiating at a sacrifice, or causing one to be performed,' यजनं; 'officiating priest at one,' याजकः, *see* SACRIFICER; 'place of sacrifice,' यज्ञभूमिः *f.*, यज्ञस्थानं, यज्ञियशाला, यज्ञशाला; 'ground or terrace leveled and squared, and prepared for a sacrifice,' स्थण्डिलं, चत्वरं, वेदिः -दी *f.*, यज्ञवाटः -टिका; 'altar in the middle of it,' स्थण्डिलसितिकः, वेदिः -दी *f.*, जायतनं; 'ascetic who sleeps on such ground,' स्थण्डिलशायी *m.*, स्थण्डिलेश्वरः; 'shed for a sacrifice,' यज्ञदपः, यज्ञमयदपः; 'fire for a sacrifice,' होमग्निः *m.*; 'pit for this fire,' कुण्डं, होमकुण्डं, यज्ञकुण्डं, हवनो, हवित्री; 'post for binding the victim,' यूपः -पं; 'the top of it,' यूपामः; 'ring at the top of it,' यूपकटकः; 'ceremony of erecting it,' यूपोच्छ्रयः.—(Thing offered to God) उपहारः, उत्तमैः, बलिः *m.*, हुतं, होमः, चरुः *m.*, नैवेद्यं, निवेदनं, कथं, कुण्डपायः, *see* OBLATION.—(Surrender or loss made for gaining some object, or for obliging another) त्यागः, उत्तमैः, परित्यागः, विनियोगः, व्ययः, समर्पणं, निवेदनं, अयसानं; 'of one's self,' आत्मपरित्यागः, आत्मनर्पणं, आत्मनिवेदनं; 'of one's person or life,' स्वदेहविनियोगः, स्वदेहपरित्यागः, स्वप्राणपरित्यागः, स्वजीवितव्ययः; 'at the sacrifice of one's own happiness,' आत्मनः सुखपरित्यागेन, आत्मनः सुखायसानेन.

To SACRIFICE, *v. a.* (Immolates on an altar, destroy or consume any thing as an atonement or offering) यज् (c. 1. यजति -ते, यष्टु), हु (c. 3. जुहोति, होतु), अभिहु, जाहु, चयुहु, उपहाराय हन् (c. 2. हन्ति -न्तु), उत्तमैर्प हन् or उपहृ (c. 1. -हरति -हन्तु) or छाह or उपहारीकृ, क्रीतौ हन्, उत्तमैर्प हन्, बलिं कृ, बलिदानं कृ, अध्वर (nom. अध्वरीयति), यजनं कृ, याजनं कृ, *see* To IMMOLATE. The

root यज् is often redundantly followed by यज्ञः or ऋतुः or by other substantives in the accus. or instr. c.; as, 'he sacrificed a sacrifice,' यज्ञं or यज्ञेन इयाज, इष्टिं or इष्ट्या अयजत्, ऋतुं or ऋतुना अयाधीत्; 'he sacrificed a horse,' अश्वं or अश्वेन or अश्वमेधेन ईजे; 'having sacrificed cattle,' पशुभिर् इष्टा; 'sacrificing a horse to the gods,' अश्वेन देवान् ईजानः.—(Surrender or suffer to be lost for the sake of gaining something) तज् (c. 1. तजति, तज्जु), परितज्, उत्तज् (c. 1. -सृजति -सृष्टु), उत्तमं कृ, हा (c. 3. जहाति, हातु), c. 10. हापयति -यितु), विहा, अपहा, नश् (c. 10. नाशयति -यितु), प्रणश्, विनश्.—(Devote) विनियुज्, समृ in caus., निविद् in caus., उत्तज्.

SACRIFICED, *p. p.* इष्टः -ष्टा -ष्टं, हुतः -ता -तं, उपहृतः &c., उपहारीकृतः &c., प्रोक्षितः &c.; 'to be sacrificed,' याज्यः -ज्या -ज्यं.—(Surrendered) त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., उत्तृष्टः -ष्टा -ष्टं.

SACRIFICER, *s.* यष्टा *m.* (ष्टृ), याजकः, याजो *m.* (नृ), यज्ञा *m.* (नृ), यज्ञकृत् *m.*, याज्ञिकः, होता *m.* (नृ), यजन्तः, याजिः *m.*, यजिः *m.*, यज्ञरक्षी *m.* (नृ), यज्ञकारी *m.* (नृ), यजमानः, अन्विकृ *m.* (नृ); 'one who frequently sacrifices,' इज्याशीलः, यागशीलः, यागजूकः; 'performer of the Vrihaspati sacrifice,' स्वपतिः *m.*

SACRIFICIAL, *a.* यज्ञियः -या -यं, याज्ञियः -यी -यं, रेष्टिकः -की -कं, यज्ञीयः -या -यं, यज्ञसत्तन्त्री -न्त्रिणी &c., यज्ञविषयकः -का -कं, हुतः -ता -तं, आहवनीयकः -का -कं, वैतानः -नो -नं, वैतानिकः -को -कं, योष्टिकः -की -कं, यज्ञ in comp.—(Fit for a sacrifice) मेधः -ध्या -ध्यं, यज्ञियः -या -यं, याज्ञियः &c., यज्ञ in comp.; 'sacrificial vessel,' यज्ञपात्रं, यज्ञभाननं, पूजाभाण्डं, पात्रीयः; 'sacrificial thread or cord worn over the left shoulder and under the right by the three principal classes,' यज्ञोपवीतं, उपवीतं, यज्ञसूत्रं, पवित्रं, सावित्रं, पञ्चवटः, पञ्चावटः, द्विजापनी; 'one invested with it,' यज्ञोपवीती *m.* (नृ), उपवीती *m.*; 'the same cord passed over the right shoulder,' प्राचीनावीतं; 'one so wearing it,' प्राचीनावीती *m.*; 'the same suspended over the neck,' निवीतं; 'one so wearing it,' निवीती *m.*; 'sacrificial fire,' होमग्निः *m.*, समूहः, परिचायः, उपचायः; 'grass,' कुशः -शं, पवित्रकं, पवित्रं, तमः, कुयः.

SACRILEGE, *s.* देवस्वापहरणं, देवस्वापहारः, देवस्वचीर्ष्यं, वज्रसहरणं, पुण्य-चतुहरणं, पुण्यवस्तुदूषणं, पुण्यद्रव्यदूषणं, विज्रवस्तुदूषणं, धर्मातिशयः, धर्मलोपः, धर्मलघनं.

SACRILEGIOUS, *a.* देवस्वापहारी -रिणी -रि (नृ), देवस्वापहारकः -का -कं, देवस्वचीर्ष्यसन्नो &c., पुण्यवस्तुहारी &c., पुण्यवस्तुदूषकः -का -कं, पवित्र-वस्तुदूषकः &c., पुण्यद्रव्यदूषकः &c., धर्मलोपकः &c., धर्मातिशयी &c.

SACRILEGIOUSLY, *adv.* देवस्वापहारेण, पुण्यवस्तुदूषणेन, सधर्मलोपं.

SAD, *a.* (Affected with sorrow or melancholy) विषयः -खा -खं, विषादो -दिनी -दि (नृ), अवसन्नः -न्ता -क्तं, उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी &c., खेदयुक्तः -क्ता -क्तं, खिन्नः -न्ता -क्तं, दुर्मनाः -नाः -नः (सृ), विमनाः &c., उद्विग्नमनाः &c., चनर्मनाः &c., सशोकः -का -कं, शोकात्तः -त्ता -क्तं, अवसन्नः -ता -तं, परिधूतः -ना -नं, सोत्तलः -रदा -रदं, *see* MELANCHOLY.—(Of a sad countenance) ज्ञानमुखः -खा -खं, ज्ञानवदनः -ना -नं, दीनमुखः -खी -खं, विषयमुखः &c.—(Causing sorrow) शोकजनकः -का -कं, शोकदः -दा -दं, शोचनीयः -या -यं, शोकावहः -हा -हं, दुःखावहः &c., दुःखकरः -री -रं, दुःखदः &c., खेदजनकः &c., क्लेशकः &c., क्लेशकरः &c.—

(Bad, worthless) निर्गुणः -खा -खं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं; 'to be sad,' विषदः, अयसदः, खिद in pass., दुर्मनस्, शुक्, व्यक्, *see* MELANCHOLY.
To SADDEN, v. a. शुक् (c. 10. शोचयति -यितुं), विषगोक्, उद्विग्ननीकृ, शोकाव्यति -तां कृ, शोकाव्यतीकृ, सजोक् -कां कृ. *See To GRIEVE, v. a.*
SADDLE, s. पर्याणं, पर्यायणं, पत्ययनं, पत्यानं, अश्वसज्जा, सज्जा.
To SADDLE, v. a. सपर्याणं -खां कृ, पर्याणं निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), or न्यस् or चारुह in caus., पर्याणयुक् -कां कृ, सज्जीकृ, सज्ज (c. 10. सज्जयति -यितुं).
SADDLER, SADDLE-MAKER, s. पर्याणकारि m. (न). अश्वसज्जाकारः -रकः.
SADDUCEE, s. पुनरुत्पानाभाववादी m. (न). परलोकाभाववादी m.
SADLY, adv. सजोक्, सविपादं, सरदेहं, सहसं, मोद्वेगं, सज्जं, शोचनीयं, शोचनीयप्रकारेण, यथा शोकः or ज्ञेयो जायते तयाप्रकारेण.
SADNESS, s. विपादः, विषण्णता, शोकः, सज्जोक्ता, उद्वेगः, उद्विग्नता, अयसदः, अयसन्नता, उदासीनता, औदासीन्यं, रोदः, उत्क्रांटा, आधिः m., मनःपोडा, मनोव्यथा, मनोविपादः. *See* MELANCHOLY, SORROW.
SAFE, a. (Free from danger) भयमुक्तः -क्ता -क्तं, भयातीतः -ता -तं, आपदतीतः -ता -तं, आपन्मुक्तः &c., विषदतीतः -ता -तं, विषन्मुक्तः &c., विषन्निमुक्तः &c., अकुतोभयः -या -यं, निर्भयः या -यं, अभयः -या -यं, धोमन्मामः -ता -तं, निर्भयत्वप्रामः &c., निःशङ्कः -क्ता -क्तं. —(Free from hurt or injury) सुखः -स्वा -स्यं, सुरक्षितः -ता -तं, सुपालितः &c., अद्यतः -ता -तं, अपरिद्यतः &c., द्यतिहीनः -ता -तं, अज्ञातद्यतिः -तिः -ति, अज्ञातनाशः -शा -शं, अज्ञातापायः -या -यं, अज्ञातापकारः -रा -रं, निर्वयः -खा -खं. —(Safe and sound) सुखः -स्वा -स्यं, सुखशरीरः -रा -रं, कत्यः -त्वा -त्वं, सुशरीरः -रा -रं, अनामयः -या -यं, निरामयः &c., कुशलः -ला -लं. —(Conferring or causing safety) अभयजनकः -का -कं, अभयकारकः &c., निर्भयत्वजनकः &c., निर्भयः -या -यं, धोमकरः -रा -रं, धोमजनकः &c., धोम्यः -म्या -म्यं, भयहीनः -ता -तं, भयरहितः -ता -तं; 'a safe place,' निर्भयस्थानं.
SAFE, s. (For stores &c.) कशोलः लकः, कोष्ठः -ष्टकं, लोहभारं.
SAFE-CONDUCT, s. अभयपत्रं, अभयवाक् f. (च), अभयदानं, अभयप्रदानं.
SAFE-GUARD, s. रक्षा -द्यं, गुप्तिः f. *See* PROTECTION. —(Passport) अभयपत्रं.
SAFELY, adv. धोमेण, सधोमं, अद्यतं, द्यतेन विना, अभयेन, निर्भयं, कुशलं, स्वस्तिधोमं, सुखशरीरेण, निरामयेण, निरामयं, अनामयेन.
SAFETY, s. (Freedom from danger) भयमुक्तिः f., अभयं, निर्भयं, आपन्मुक्तिः f., विषन्मुक्तिः f., निर्भयत्वं, अभयत्वं, भयाभावः, भयहीनता, भयशून्यता. —(State of freedom from hurt or injury) सुखता, शरीरसुखता, धोमः -मं, धोम्यता, अद्यतं, अद्यतता त्वं, सुरक्षितत्वं, अपरिद्यतता, द्यतिहीनता, कत्यता, कुशलता, कोशल्यं, अनामयं, निरामयत्वं -ता; 'in safety,' धोमेण, सधोमं, अद्यतं, *see* SAFELY; 'place of safety,' निर्भयस्थानं, आश्रयः. *See* SHELTER.
SAFETY-LAMP, s. आखनिकप्रपुक्ता अभयदीपिका, अभयप्रदीपः.
SAFETY-VALVE, s. अतिबाहुल्येनोपधमानवाष्पनिर्गमयोग्यं सपिधानचिह्नं.
SAFFLOWER, s. कुसुम्भं, अग्निशिखं, वह्निशिखं, वह्निदीपकः, कमलोन्नरं, रक्तसङ्कोचं, पीतः, रोहितं, महारजनं; 'dyed orange with safflower,' कौसुम्भः -म्भी -म्भं.
SAFFRON, s. कुकुमं, बाह्नीकं, बाह्नीकं, चरवाह्नीकं, अग्निशिखं, वह्निशिखं, वरः -रं, वरः -रं, काश्मीरजः, काश्मीरजन्म n. (न), पीतकं, पीतनं, पीतचन्दनं, पीतकावेरं, कावेरं, रक्तसंज्ञं, रक्तं, शोणितं, लोहितं, लोहितचन्दनं, गौरं, सूखसंज्ञं, हरिचन्दनं, घुमृणं, जागुडं, सङ्कोचं, पिशुनं, पीरं, कुचन्दनं.

SAFFRON, a. (Having the color or qualities of saffron) कौकुमः -मी -मं, कुकुमवर्णः -खा -खं, कुकुमरागः -गा -गं, कुकुमारुणः -खा -खं; 'dyed with it,' कुकुमाक्तः -क्ता -क्तं; 'marked with it,' कुकुमाङ्कः -ङ्का -ङ्कं.
SAGACIOUS, a. अर्घज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विदग्धबुद्धिः -र्द्धिः -र्द्धि. तीक्ष्णबुद्धिः &c., मेधावी -विनी -वि (न), प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, दूरदर्शी &c., दीर्घदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, चतुरः -रा -रं, चातुरः -री -रं, गम्भीरः -रा -रं. नयविद् m. f. n. *See* SHARP.
SAGACIOUSLY, adv. विदग्धयत्, सविदग्धं, दीर्घदृष्ट्या. *See* SHARPLY.
SAGACITY, s. विदग्धता, विदग्ध्यं, बुद्धितीक्ष्णता, अर्घविज्ञानं, दीर्घदृष्टिः f.
SAGE, s. (Wise man) परिश्रुतः, पुषः, प्राज्ञः, ज्ञानी m. (न), महाप्राज्ञः. प्राज्ञः, प्राज्ञी m. (न), विद्वः, सौमधिकः, *see* PHILOSOPHER. —(Holy sage or saint) मुनिः m., ऋषिः m., सिद्धः, सिद्धपुरुषः, परमाधिपिद् m., ब्रह्मज्ञः, ब्रह्मज्ञानी m. (न), ज्ञानी m., आत्मज्ञः, आत्मतत्त्वज्ञः, आत्मयात्री m. (न), मीनी m., वाचंयमः, यती m. (न), यतिः m., यमी m., मुमुक्षुः m., परमहंसः, दासः, वादिशः, मन्ता m. (नृ), केवली m., अद्यज्ञः m. (र), *see* SAINT for an account of the Rishis.
SAGE, a. प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, परिश्रुतः -ता -तं, ज्ञानी &c., वादिः &c., *see* WISE.
SAGELY, adv. परिश्रुतयत्, प्राज्ञयत्, सपादिशत्वं, सज्ञानं, विद्वज्जनयत्.
SAGENESS, s. पादिशत्वं, प्राज्ञता, वेदुष्यं, ज्ञानपत्वं, प्रज्ञता. *See* WISDOM.
SAGITTARIUS, s. (The sign or constellation) धनुः -नु m. n. तीक्ष्णकः.
SAGO, s. No equivalent. सागूः or सागुः may be used.
SAID, p. p. उक्तः -क्ता -क्तं, प्रोक्तः -क्ता -क्तं, भाषितः -ता -तं, भणितः -ता -तं, गदितः &c., निगदितः &c., उदितः &c., अभिहितः &c., उदाहृतः &c., उदीरितः &c., जल्पितः &c., लपितः &c., आख्यातः &c., व्याख्यातः &c.; 'well said,' साधुभिहितः -ता -तं; 'having said,' उक्ता.
SAIL, s. (Of a ship) वातयमनं, वायुवसनं, नौकावसनं, नौवसनं, नौवस्त्वं. वातयस्त्वं, वायुवस्त्वं, नौकापटः, वायुपटः. —(Ship) नौः f., नौका.
To sail, v. n. (Move in a ship or by water) नौकया वह् in pass. (उत्थते) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चल (c. 1. चलति -लितुं) or संचर (c. 1. -चरति -रितुं) or या (c. 2. याति -तुं) or भु (c. 1. प्रवते. प्रोतुं), समुद्रेण गम् or या, जलपथेन गम्; 'he sailed over the ocean in a ship,' नौकया समुद्रं पुमुवे; 'he sails in the Ganges,' गङ्गायाम् प्रवते; 'he sails on the ocean,' समुद्रेण गच्छति. —(Set sail, impel a ship) नौकां or नावं चल (c. 10. चालयति -यितुं) or संचल or वह (c. 10. वाहयति -यितुं), नौचालनं कृ. —(Pass over in a ship) नौकया तृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं) or समुद्रपारं गम्.
SAILING, s. समुद्रयानं, समुद्रगमनं, नौकाचालनं, नौकावाहनं.
SAILING, parl. समुद्रयायी -यिनी -यि (न), उद्यमानः -ता -तं, प्रवमानः &c.
SAILOR, s. नाविकः, समुद्रगः, समुद्रयायी m. (न), समुद्रगामी m., नियामः -मकः, पोतवाहः -हकः, नौकावाहकः, नौवाहकः, नौचालकः. *See* MARINER.
SAINT, s. सिद्धः, सिद्धजनः, सिद्धपुरुषः, पवित्रलोकः, पुण्यलोकः, पविचनतः, ऋषिः m., रिषिः m., मुनिः m., साधुः m., यतेन्द्रियः, नियतेन्द्रियः, जितेन्द्रियः, पूतात्मा m. (न), पुण्यात्मा m., परमार्थविद् m., आत्मज्ञः, परपुरुषः, महापुरुषः, मीनी m. (न), मुमुक्षुः m., यती m., महातपाः m. (स्), पायकः, सत्यचाः m. (स्), निर्ग्रन्थः; 'patron-saint,' इष्टदेवता; 'a company of saints,' सिद्धसंघः; 'a succession of saints,' सिद्धपरम्परा; 'the seven great saints forming the Great Bear constellation,' सप्तर्षयः m. pl. These are sometimes called Prajāpatis, and, as created by

Brahmá, Brahmarshis or Brahmálikas. Their names are मरीचिः, अत्रिः, अङ्गिरस्, पुलस्त्यः or पुलनिः, पुलहः, क्रतुः, वसिष्ठः. Some authorities add the names of भृगुः, दक्षः, कश्यपः, नारदः and प्रचेतस् to the list of Brahmarshis or Prajápatis. According to the Vishnu Purána there are three kinds of Rishis or saints. 1. Brahmarshis, ब्रह्मरषयः *m. pl.*, or saints who are the sons of Brahmá, or Brahmans, such as Maríchi, Atri, Vasiṣṭha, &c., dwelling in the sphere of Brahmá. 2. Devarshis, देवर्षयः *m. pl.*, or saints who are also demigods, as Náráda, Nara, Náráyana, Kardama, &c., dwelling in the region of the gods. 3. Rájarshis, राजर्षयः *m. pl.*, royal saints or holy personages who are also kings or men of the military class, and who have attained to the rank of Rájarshi from the practice of religious austerities. Such were Ikṣváku, Viśvámitra, son of Gadhi, Purúravas, Dushmanta, &c. Their sphere is the heaven of Indra. Four other classes of Rishis are enumerated in the Amara Kosha, viz. 1. Maharshis, महर्षयः *m. pl.*, or great saints, such as Vyása, the arranger of the Vedas, &c. 2. Paramarshis, परमर्षयः *m. pl.*, or most excellent saints, such as the Muni Bhela, the author of some medical works. 3. Kándarshis, काण्डर्षयः *m. pl.*, or saints and sages who teach a particular kánda or section of the Vedas, as Jaimini, founder of the Púrva Mímánsa system, &c. 4. Śrutarshis, श्रुतर्षयः *m. pl.*, or inspired saints, as the author of the medical work called suśruta, &c.

SAINT-ANTHONY'S FIRE, *s.* See ERYSIPELAS.

SAINTED, *p. p.* सिद्धलोकारोपितः -ता-तं, अतिपुण्यः -त्ता-त्तं, अतिपवित्रः &c.

SAINT-LIKE, SAINTLY, *a.* साधुसदृशः -शी-शं, सिद्धसदृशः &c., पुण्यात्मा -न्ता-न्तं (नं), पूणात्मा &c., अतिपुण्यः -त्ता-त्तं, अतिपवित्रः -त्ता-त्तं, अतिपात्मिकः -की-कं.

SAINTLINESS, *s.* अतिपुण्यात्ता, अतिपवित्रता, अतिपात्मिकत्वं, सिद्धसादृश्यं.

SAINT-VITUS'-DANCE, *s.* अङ्गस्मरणं, शरीरस्फुरणं, अङ्गस्फुरणरोगः.

SAKE, *s.* कारणं, हेतुः *m.*, निमित्तं, प्रयोजनं; 'for the sake of,' अर्थे or अर्थे in comp., हेतोः, हेतौ, कारणत्, कृते, निमित्ते with the gen. c. or crude form; 'for one's own sake,' आत्मार्थं; 'for my sake,' मदर्थे-थे; 'for his sake,' तदर्थं, तस्य हेतोः; 'for the sake of happiness,' सुखार्थं, सुखहेतोः.

SÁL, *s.* (A tree with a wood yielding resin) सालः, शालः, सज्जः -ज्जकः, कायः, काश्यः, श्लेष्मसंवरः, सस्यसंवरः, अश्वकर्णकः; 'its resinous juice,' सालरसः, शालनिषासः, सज्जरसः.

SALACIOUS, *s.* रतापी &c., सुरतापी &c., मैथुनापी &c., see LUSTFUL.

SALACIOUSNESS, *s.* रतापित्वं, कामुकत्वं, रतेच्छा. See LUSTFULNESS.

SALAD, *s.* शुक्लसर्पपादिना सह खादनीयम् अमृताकादि.

SÁLAGRÁM, *s.* (A species of ammonite stone found in the Gandhak river, and worshipped by the Vaishnavas as a type of Vishnu) सालग्रामः, पत्थेष्टी *m.* (नं).

SALAMANDER, *s.* ज्ञानेयगोपा-पिक्का, ज्ञानेयसरटः, अग्निवासी *m.* (नं).

SAL-AMMONIAC, *s.* नवसागरः may be used.

SALARIED, *a.* ध्येयतनः -ना-नं, धैर्यतनः -की-कं, कृतवेतनः -ना-नं.

SALARY, *s.* वेतनं, वर्यनं, भृतिः *f.*; 'annual,' वार्षिकं, वार्षिकवेतनं;

'monthly,' मासिकं; 'fixed,' निरूपितवेतनं, प्रकल्पितवेतनं; 'having a fixed salary,' प्रकल्पितवेतनः -ना-नं; 'one who has received his salary,' गृहीतवेतनः -ना-नं.

SALE, *s.* विक्रयः -यणं, विक्रीणनं, पणनं, विपणः -यणं; 'exposed for sale,' क्रयः -या-यं, क्रयः -या-यं, विक्रयः &c., क्रेतयः -या-यं, पण्यः -या-यं, क्रयार्थं प्रसारितः -ता-तं, पण्यशालायां प्रसारितः &c., क्रयाणकः -का-कं; 'an article for sale,' पण्यं, पण्यद्रव्यं; 're-scission of sale,' विक्रयानुशयः.

SALEABLE, *a.* विक्रयः -या-यं, विक्रेतयः -या-यं, विक्रययोगः &c., विक्रययोग्यः -या-यं, पण्यः -या-यं, पणितयः -या-यं, पण्यार्हः -हं -हं, क्रयः &c., क्रेतयः &c.

SALESMAN, *s.* विक्रयी *m.* (नं), विक्रेता *m.* (नं), विक्रयिकः, विक्रयकृत् *m.*

SALIENT, *a.* (Springing, darting) प्रवमानः -ना-नं, स्फूर्त् -रन्ती &c. —(Lively, witty) सरसः -मा-सं, रसिकः -का-कं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, ससद्भाः &c.

SALINE, *a.* लावणिकः -की-कं, लावणः -शी-शं, लवणः -शा-शं, लवणमयः -यी-यं, लवणगुणकः -का-कं, धारगुणकः &c. See SALT, *a.*

SALIVA, *s.* लाला, मुखस्रावः, मुखरसः, मुखस्रावः, वक्त्रास्रावः, वदनास्रावः, चास्त्रास्रावः. निद्रातं, निद्रातं, सृणिका, सृणीका, स्यन्दिनी, द्राविका, लसिका, मुखनिःसारितं जलं.

SALIVARY, SALIVAL, *a.* (Secreting or conveying saliva) लालोत्पादकः -का-कं, लालावाहकः &c. —(Pertaining to it) लालासन्धनी -न्धनी &c.

To SALIVATE, *v. a.* पारददानेन अतिशयलालाम् उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं) or सु (c. 10. सावयति -यितुं) or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), पारददानेन मुखव्रणत्वं वन् or मुखरोगं कृ, लालावृद्धिं कृ.

SALIVATION, *s.* अतिशयलालोत्पत्तिः *f.*, अतिशयलालास्रावः, पारदप्रयुक्तं मुखव्रणत्वं, पारदप्रयुक्तं मुखरोगः.

SALLOW, *a.* पाण्डुः -रुदुः -रुदुः, पाण्डुरः -रा-रं, पाण्डुरवर्णः -शी-शं, पीतवर्णः &c., विवर्णः &c.; 'in complexion,' पाण्डुमुखः -खी-खं.

SALLOWNESS, *s.* पाण्डुता, पाण्डुरता, पाण्डुवर्णः, पीतता, वैवर्ण्यं.

SALLY, *s.* (Issue, rushing out) निष्पतनं, अभिनिष्पतनं, निष्पत्तः, अभिनिष्पत्तः, निर्गमः, निःसरणं, अपसरणं, वहिर्गमनं, वहिर्धावनं, निष्क्रमणं. —(Spring, leap) स्फूर्णं, उत्पतनं, प्रवनं, उप्रवनं. —(Of wit or fancy) बुद्धिविलासः, मतिविलासः, मनोविलासः. —(Of levity or extravagance) बुद्धिचापल्यं, चापल्यं, चापलं, चञ्चलता, विलासः, विलासनं.

To SALLY, *v. n.* निष्पत् (c. 1. -पतति -तितुं), अभिनिष्पत्, निर्घत्, वहिर्धाव् (c. 1. धावति -यितुं), वहिर्गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), निर्गन्.

SALLY-PORT, *s.* अपसारः, अपसरणद्वारः, निःसरणद्वारः, निर्गमद्वारः.

SALMAGUNDI, *s.* व्यञ्जनादिना सह मिश्रितं चित्रमांसं or खडमांसं.

SALMON, *s.* सुललितमांसः प्रसिद्धमत्स्यभेदः.

SALOON, *s.* रङ्गशाला, महाशाला, नृत्यशाला, दर्शनशाला, शाला.

SALT, *s.* लवणं, रुचकं, धारः; 'sea salt,' सामुद्रं, लवणं, सागरोत्पन्नं, वशिर्, वसिर्, अक्षीव, अक्षिवं; 'rock-salt,' सिन्धुलवणं, सिन्धव, माणिमन्धं, माणिवन्धं, लवणोत्तमं, सितशिवं, शितशिवं, सितसिवं, शीतशिवं, शीतसिवं; 'lump of salt,' सिन्धवपनः; 'culinary salt,' उक्षिर्दं; 'mineral or metallic salt,' उपरसः, रसः; 'medicinal salt, impregnated with iron and sulphur called Bit Loben, or Bit Noben,' विटलवणं, विटलवणं, विटलवणं, कृष्णलवणं, पाकं, रोचकं, धारः, पिडं, विडगन्धं, विटः, कृतकं, पाकं; 'Sochal salt,'

SAL

सौवर्चलं, अर्धं, रूपकं; 'the same black,' तिलकं; 'Sambhar salt,' रोमकं, रोमं, रोमलपणं, वसुकं, वसूकं; 'native salt,' स्व-भूतम् ऊपरलपणं.

SALT, *a.* लपणः -या -यं, लापणः -णी -यं, लापणिकः -की -कं, लपण-रसयुक्तः -क्ता -क्तं, लपणमयः -यी -यं, लपणगुणकः -का -कं, लपणयुक्तः -क्ता -क्तं, लपणान्नः -क्ता -क्तं, धारयुक्तः &c., धारगुणकः &c., धार-धर्मकः &c., धारविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, लपणविशिष्टः &c., लपण in comp., धार in comp.; 'a salt mine,' लपणाकरः; 'salt flavor,' धाररसः, लपणरसः; 'salt sea,' लपणसमुद्रः, लपणार्णवः, लपणा-सुतांशः *m.*; 'salt soil,' ऊपः, धारमृत्तिका; 'having such soil,' ऊपरः -रा -रं, ऊपवान् -वती -वत् (र्).
To SALT, *v. a.* लपणीकृ, लपण (nom. लपणयति -यितुं), लपणाक्तं -क्तां कृ, सलपणं -यां कृ, लपणयुक्तं -क्तां कृ, लपणेन सिष्, सधारं -रां कृ.
 SALT-CELLAR, *s.* लापणिकं, लपणपात्रं, लपणभाननं, लपणापारः.
 SALTED, *p. p.* लपणितः -ता -तं, लपणाक्तः -क्ता -क्तं, लपणीकृतः -ता -तं, लापणिकः -की -कं, लापणः -णी -यं, उदलापणिकः &c., धारयुक्तः -क्ता -क्तं.
 SALTISH, *a.* ईपलपणः -या -यं, ईपलपणिकः -की -कं, ईपलपणयुक्तः &c.
 SALT-MINE, *s.* लपणाकरः, लपणखानिः -नी *m. f.*, लपणसनिः -नी *f.*
 SALTNESS, *s.* लपणत्वं -ता, लापण्यं, सलपणत्वं, लपणयुक्तता, लपणरसः, धारयुक्तता, धारता, धाररसः.
 SALT-PETRE, SALT-PETER, *s.* ययधारः, ययनः, ययाग्रनः, तर्क्षः, पायनः, तीक्ष्णरसः, तीक्ष्णः, ययलासः.
 SALT-WATER, *s.* लपणासु *m.* लपणजलं, लपणोदकं, लपणोदं, लपणाम्भस्.
 SALUBRIOUS, *a.* आरोग्यकरः -री -रं, आरोग्यजनकः -का -कं, आरोग्यप्रेकः &c., रोगप्रः -मो -मं, रोगहरः -रा -रं, रोगहारो -रिणी -रि (र्), स्वास्थ्यजनकः &c., आनामयकरः &c., यय्यः -य्या -य्यं, यय्यकरः &c., व्याधिप्रः -मो -मं, येम्यः -न्या -न्यं, आरोग्यः -न्या -न्यं, अगदः -दा -दं, शरीरहितकारी &c., शरीरहितायहः -हा -हं, योष्टिकः -की -कं, सार्थिकः &c., पुष्टिकरः &c., पुष्टिदः -दा -दं.
 SALUBRITY, *s.* आरोग्यत्वं, आरोग्यजनकता, यय्यता, येम्यता, हितता.
 SALUTARINESS, *s.* हितता -त्वं, हितकारिता -त्वं, उपकारकता, श्रेयस्कारित्वं.
 SALUTARY, *a.* (Beneficial) हितः -ता -तं, हितकरः -रा -रं, हितकारी -रिणी &c., हितायहः -हा -हं, हितकारकः -का -कं, हितप्रदः -दा -दं, हितवान् -वती -वत् (र्), श्रेयस्करः -री -रं, श्रेयस्कारी &c., श्रेयस्कारकः &c., उपकारी &c., उपकारकः &c., सार्थकरः &c.—(Wholesome), *see* SALUBRIOUS.
 SALUTATION, *s.* अभिवादनं, अभिवादः -दनं, वन्दनं, अभिनन्दा -न्दनं, कुशलपादः, कुशलप्रश्नः, आशीर्वादः, कौशलं -लो, धेमप्रश्नः, नमस्कारः, नमस्क्रिया, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, प्रणिपातः, उपसंगहः; 'salutation in return,' प्रत्यभिवादः -दनं. *See* OBEISANCE.
 SALUTE, *s.* अभिवादनं, वन्दनं. *See* SALUTATION.—(Kiss) चुम्बनं.
To SALUTE, *v. a.* अभिवन्द (c. 1. -वन्दते -न्दितुं), वन्द, संवन्द, अभिवद् (c. 10. -वादयते -ति -यितुं) अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), आनन्द, कुशलपादं कृ, कुशलप्रश्नं कृ, कुशलप्रश्नेन अभिवद or अभिभाष, आशिर्षं दू or वद् प्रयत्नं (c. 1. -खमति -खन्तुं), शिरसा प्रणम्, शिरसा अभिवद्, आनन्द (c. 10. -मन्त्रयति -ते -यितुं), सम्मान्, अर्पे, अर्पय, नमस्कृ, नमस्कारं कृ, सम्भाष, उपस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थातुं), सद्युष् in caus.; 'to salute in return,' प्रत्यभिवाद, प्रतिनन्द, प्रत्यर्थे.—(Kiss) चुम्ब.
 SALUTED, *p. p.* अभिवादितः -ता -तं, अभिवन्दितः &c., अभिनन्दितः &c., आनन्दितः &c., कुशलपादार्थं अभिवादितः -ता -तं, नमस्कृतः &c.,

SAM

नमसितः &c., नमस्यितः &c., सन्तुतः &c.; 'having saluted,' अभिवाद्य, प्रणम्य.
 SALUTER, *s.* अभिवादयिता *m.* (र्), अभिवादकः, अभिवन्दी *m.* (र्).
 SALVABILITY, *s.* तारयशक्वता, तारययोग्यता, रक्षययोग्यता, रक्षणीयता, निस्तार्थ्यता, निस्तारयोग्यता, मुक्तियोग्यता, उद्धरणीयत्वं.
 SALVABLE, *a.* तारयशक्वः -क्वा -क्वं, तारययोग्यः -न्या -न्यं, रक्षययोग्यः &c., रक्षणीयः -या -यं, चाययोग्यः &c., चायशक्वः &c., निस्तार्थ्यः -यौ -यौ, निस्तारयोग्यः &c., मुक्तियोग्यः &c., उद्धरणीयः &c., उद्धा-रयोग्यः &c.
 SALVAGE, *s.* नक्ष्माखनीनारक्षकाणां दत्तं पारितोषिकं.
 SALVATION, *s.* (Preservation) रक्षयं, रक्षा, संरक्षयं, चायं, परिचायं, तारयं, उद्धारः, उद्धरणं, धेमः -नं, *see* PRESERVATION.—(In the-ology) तारयं, उद्धारः, मुक्तिः *f.*, मोक्षः, उद्धारगतिः *f.*, पापमुक्तिः *f.* -क्ता, पापमोक्षः -ययं, ऊर्द्धगतिः *f.*, परमगतिः *f.*, निस्तारः; 'means of salvation,' तारणोपायः, रक्षणीपायः; 'way of salvation through devotion,' भक्तिमार्गः; 'through works,' कर्ममार्गः.
 SALVE, *s.* लेपः, प्रलेपः, अनुलेपः, उपदेहः, उपनारः, उपशमनं, शमनं.
To SALVE, *v. a.* लेपेन or अनुलेपेन श्म (c. 10. शमयति -यितुं) or उपशम्.
 SALVER, *s.* रूपपात्रं, रूपमयशरापः, रूपमयभाननं, पात्रं.
 SALVO, *s.* निर्गमः, निर्गमोपायः. निस्तारः, निस्तारणहारः, उद्धरणं.
 SAL-VOLATILE, *s.* अतिशीघ्रवायुपरिणामशीलं द्रवरूपलपणं.
 SAME, *a.* समः -ना -नं, समानः -ना -नं, समोयः -या -यं, स in comp., तुल्यः -त्या -त्यं, एक in comp., अभिन्नः -न्ना -न्नं, अनन्यः -न्या -न्यत्, अपरः -रा -रं, अवभिन्नः &c., निर्विशेषः -या -यं, अभेदः -दा -दं, *see* LIKE; 'of the same form,' समरूपः -पा -पी -यं, समानरूपः &c., समाकारः -रा -रं, एकरूपः &c., अभिन्नरूपः &c., अनन्यरूपः &c., तुल्य-रूपः &c., सरूपः &c.; 'of the same kind or species,' समजा-रूपः &c., समजातः &c.; 'of the same family,' समानजातीयः &c., समजातीयः &c.; 'of the same class,' समवर्गः -यौ -यौ, समानवर्गः &c., समवर्गः &c.; 'of the same age,' समवयस्कः -क्ता -क्तं, समवयः-रूपः &c.; 'of the same age,' समानवयस्कः -न्ना -न्न (र्), एकवयस्कः &c.; -या -यः (र्), सवयः &c., समानवयस्कः -न्ना -न्न (र्), एकवयस्कः &c.; 'occurring at the same time,' समानकालीनः -ना -नं, एकका-लीनः &c.; 'the same time,' समकालः -लः; 'at the same time,' समकाले -लं, एककाले, एकदा, युगपत्, योगपक्षेन, एकवारं; 'of the same size,' सममायः -यी -यं, समपारिमाणः -या -यं; 'the very same,' समप्रमाणः -ना -नं; 'following the same occu- pation,' समवृत्तिः -त्तिः -त्ति, तुल्यवृत्तिः &c.; 'he is the same as a father to me,' माम् प्रति पितृस्थाने or पितृभूमौ or पितृवत् or पितृनिर्दिशमो भवति; 'in the same manner,' तद्वत्, तथा, तथैव, इयं, स्वस्वरूपेण, तथाप्रकारेण, तथाविधेन, एवंविधेन, तथाविधं, एवंविधं, इयमेव, तथाहि, तद्वत्पेय, तत्प्रकारेण.—(That was mentioned before) पूर्वोक्तः -क्ता -क्तं.
 SAMENESS, *s.* समता -त्वं, समानता -त्वं, साम्यं, सामान्यं, साय्यता, तुल्यता -त्वं, सदृशता, सादृश्यं, अभिन्नता, अनन्यता, अभेदः, अवभिन्नः, अभि-पत्ता, समभाषः, एकता, ऐक्यं, अभिन्नभावः, एक in comp., स in comp.; 'sameness of form,' समरूपता, समानरूपता, एकरूपता, सरूपता, सारूप्यं; 'of kind or class,' समजातित्वं, समजातित्वं, सवर्गीयता, सापेक्षं.
 SAMI, *s.* (A thorny tree with a hard wood) शमी, समी, कान-नारि *m.*, वनारि *m.*, सङ्कुण्डला -लो, शिवा; 'a variety of it,' शमीरः, शमीरः *m.*, शमिरः.

SAMPLE, *s.* (Specimen) आदर्शः, निर्दोषः, प्रतिमा, उपमा, प्रमाणं.
 SAMPLER, *s.* सूचिकर्मप्रतिमा, चालरत्नीणां सूचिकर्मप्रतिमा.
 SANATIVE, SANATORY, *a.* रोगनाशकः -का -कं, रोगशमकः &c., रोगमः -प्रो -मं, रोगनिवारकः &c., गरमः &c., चारोग्यजनकः &c., चारोग्यकरः &c.
 SANAT-KUMARA, *s.* (One of the four mind-born sons of Brahmā, created by him before all other beings, and devoid of all human passion. Therefore called ever-young or ever-pure) सनत्कुमारः, वैपावः.
 SANCTIFICATION, *s.* (The act) पवित्रीकरणं, पुण्यीकरणं, जन्तुशोधनं, जन्तरात्मशोधनं, पुण्यकरणं, शुचीकरणं, पापहरणं, पापनाशनं, कल्पपहरणं, मलहरणं, *see* PURIFICATION.—(State) पवित्रता, पुण्यता, शुचिता, जन्तुशुद्धिः *f.* जन्तुशोधनं.
 SANCTIFIED, *p. p.* पवित्रीकृतः -ता -तं, पुण्यीकृतः &c., पवित्रितः &c., शुचीकृतः &c., नष्टपापः -पा -पं, हृतपापः &c., धृतपापः &c., धृतकल्मसः -पा -पं, पापशुद्धः -द्धा -द्धं, जन्तुशुद्धः &c., पवित्रकल्मसः &c.
 To SANCTIFY, *v. a.* पवित्रीकृतं, पुण्यीकृतं, जन्तुशुद्धीकृतं, पवित्र (nom. पवित्रयति -यितुं), जन्तरात्मानं शुद्धं (c. 10. शोधयति -यितुं), पापमलं हृत् (c. 1. हरति, हर्तुं) or नष्टं (c. 10. नाशयति -यितुं), शुचीकृतं, जन्तुशोधनं कृतं.
 SANCTIFYING, *a.* जन्तुशोधकः -का -कं, जन्तुशुद्धिकरः -रो -रं, पुण्यकरः &c.
 SANCTIMONIOUS, *a.* दाम्भिकः -की -कं, दम्भी -न्भिनी -न्भि (न्), जतिधार्मिकः -की -कं, धर्माभिमानिनी &c., कपटधर्मी &c., पुण्यवेशधारी &c., पवित्रवेशधारी &c., जतिपुण्यः -ख्या -ख्यं, जतिपवित्रः -त्रा -त्रं, पवित्रमन्यः &c., चकवृत्तिः -त्तिः -त्ति.
 SANCTIMONIOUSNESS, SANCTIMONY, *s.* दम्भीः, दाम्भिकत्वं -ता, जतिपुण्यता, जतिपवित्रत्वं, धर्माभिमानं, पुण्यवेशधारणं, पवित्रवेशधारणं, चकवृत्तानं, चकवृत्तिः *f.*
 SANCTION, *s.* प्रमाणं, प्रामाण्यं, आश्रयः, अनुग्रहः, उपग्रहः, संग्रहः, आग्रहः, आभारः, रक्षा, पालनं, उपकारः, सत्पादनं, दृढीकरणं, स्वीकरोकरणं.
 To SANCTION, *v. a.* सप्रमाणं -णं कृतं, सप्रमाणीकृतं, प्रमाणं दा. दृढीकृतं, स्वीकृतं, सत्पाद. सत्य (nom. in caus. सत्पापयति -यितुं), अनुग्रहं (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपग्रहं, अभिरक्ष. आश्रयो भू.
 SANCTIONED, *p. p.* सप्रमाणीकृतः -ता -तं, दृढीकृतः &c., अनुगृहीतः &c.
 SANCTIFY, *s.* जतिपुण्यता, जतिपवित्रता, जन्तुशुद्धिः *f.*, जन्तुशुद्धता, मनःशुद्धिः *f.*, जन्तरात्मशुद्धिः *f.*, जन्तुशोधनं, जन्तुशुचिता, जन्तुपवित्रता, जन्तुपवित्र्यं, पवित्रता, पुण्यता, पावित्र्यं, शुद्धिः *f.*, विजुद्धिः *f.*, परिशुद्धिः *f.*, साधुता -त्वं.
 SANCTUARY, *s.* (Inner part of a temple) गर्भागारः, गर्भगृहं, अगारगर्भः, नन्दिरगर्भः, गर्भः.—(Holy place) देवालयः, पवित्रालयः -यं, पुण्यालयः -यं, देवागारः -रं, पुण्यागारः -रं, शुद्धागारः -रं, महालयः, पवित्रस्थानं, पुण्यस्थानं, वीहारः, *see* TEMPLE.—(Place of refuge) आश्रयस्थानं, आश्रयस्थलं, शरणं, निर्भयस्थानं, शरणस्थानं, संश्रयस्थानं, महालयः.
 SAND, *s.* चालुका, सिकताः *f. pl.*, महामृत्ता, प्रवाही, कर्षराजः, इष्टान्यं.
 To SAND, *v. a.* चालुकाकीर्णं -णं कृतं, चालुकावृतं -तां कृतं, सवालुकं -कां कृतं.
 SANDAL, *s.* (Kind of shoe) कोष्ठी, कोपी, चरुदासी.—(The wood, produced chiefly in the Malaya mountains) चन्दनः -नं, श्रीसगदः -गदं, मारगन्धः, गन्धसारः, मलयजः -जं, भद्रश्रीः *f.*, भद्रश्रयं, तिलपण्यं, तिलपणी, वर्णकः, भद्रश्रयः, हरिचन्दनः -नं, भोगिवन्नं, शीतलप्रदः, पटोरं, गोगोर्धं, चन्दुकान्तः -नं, मलयगुरुः -रु *m. n.*; 'white sandal-wood,' तिलपण्यं; 'red,' रक्तचन्दनं, रत्नं, कुचन्दनं,

पचाङ्गं, तिलपणी, कुकुमागुरु *n.*; 'black,' कृष्णचन्दनं, कृष्णागुरु *n.*; 'unctuous preparation of sandal-wood used as a perfume or unguent,' चन्दनं; 'anointing or perfuming the person with it,' चर्चा, चर्चिका, चर्चिव्यं; 'anointed with it,' चर्चितः -ता -तं.
 SANDARAC, SANDARACH, *s.* मसीशोषणचूर्णं, मसिशीमकचूर्णं.
 SAND-BAG, *s.* चालुकाकोपः, चालुकाकोशः, चालुकाधारः.
 SAND-BANK, *s.* सिकतं, सिकतामयं, परेपः, परापः, पादचत्वरः, पुलिनं.
 SANDED, *p. p.* चालुकाकीर्णः -र्णा -र्णं, चालुकावृतः -ता -तं, चालुकावान् &c.
 SANDERS, *s.* (Red sanders wood) तिलपणी, पचाङ्गं, पत्राङ्गं, पत्राङ्गं, रत्नं, रक्तचन्दनं, कुचन्दनं.—(Yellow sanders) पीतदुः *m.*, कालेयकः -कं, कालीयकः -कं, हरिद्रव्यः, दापी, पचम्पचा, पचसचा, दाहुरिद्रा, पञ्जनी.
 SAND-GLASS, *s.* चालुकापन्नं, चालुकानाली.
 SANDS, *s. pl.* सिकताः *f. pl.*, सैकतभूमिः *f.*, परेपभूः *f.*, परापभूः *f.*, परेपभूमिः *f.*
 SANDY, *a.* सिकताः -ती -तं, सिकतामयः -यी -यं, सिकतावान् -वती -वत् (त्), चालुकामयः &c., सिकतितलः -ला -लं, चहुपालुकः -का -कं, चहुसिकतः -ता -तं, चालुकाप्रचुरः -रा -रं.
 SANE, *a.* प्रकृतित्वः -स्या -स्यं, स्वस्थः &c., सुस्थः &c., समन्तः -न्ता -न्तं, अनुमन्तः &c., अविविधः -भा -भं, अविकृतः -ता -तं, अवतुलः &c.
 SANGUIFEROUS, *a.* रक्तवाहकः -का -कं, रक्तवाही -हिनी -हि (न्), असृग्बहः &c.
 SANGUIFICATION, *s.* रक्तोपादनं, रक्तोत्पत्तिः *f.*, शोणितोत्पत्तिः *f.*, रक्तवर्धनं.
 SANGUINARY, *a.* (Bloody, attended with much blood) रक्तमयः -यी -यं, चरुक्तः -क्ता -क्तं, चरुक्तापातसहितः -ता -तं.—(Bloody minded) रक्तप्रियः -या -यं, मारात्मकः -का -कं, निपांसुः -सु -सु, क्रूरचेताः -ता -तः (न्), निरुः -रा -रं.
 SANGUINE, *a.* (Of ardent temperament) उत्प्रेरकृतिः -तिः -ति, उत्प्रेरकभावः -वा -यं, चरुप्रकृतिः &c., सानुरागः -गा -गं, सानुरागी &c., प्रचरुः -रुग -रुदं, उत्सुकः -का -कं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं.—(Confident, hopeful) जतिविश्वासी -सिनी -सि (न्), जतिविश्वासीलः -ला -लं, जत्वाशायान् -वती -वत् (त्), जत्वाशान्वितः -ता -तं, जत्वाकांक्षी &c., सुफलपेक्षी &c., सुखापेक्षी &c., सुखप्रतीक्षः -क्षा -क्षं, भाविलाभासंशयी &c., सुप्रत्याशी &c., आश्रयदः -द्धा -द्धं.
 SANGUINENESS, *s.* जतिविश्वासः, जत्वाशा, जत्वाकांक्षा, सुफलपेक्षा, सुखापेक्षा, सुखप्रतीक्षा, भाविलाभासंशयः, सुप्रत्याशा.
 SANIES, *s.* पूरकं, पूयशोणितं, पूयं, मलजं, धातनं. *See* Pus.
 SANIOUS, *a.* पूरकवान् -वती -वत् (त्), पूरकतावी -विणी -वि (न्).
 SANITY, *s.* साम्यं, स्वस्थता, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, समन्तता, अनुमन्तता.
 SANKHYA, *s.* (A system of philosophy ascribed to the Muni Kapila. It asserts duality द्वैतं, or the co-existence of two principles in the universe, viz. spirit and matter. Its doctrines being opposed to the oneness of the Vedas led to the formation of another school called the Vedānta or Uttara-Mīmāṃsā system, asserting the opposite idea of unity एकत्वं or सद्भैतं, and shewing that the end or aim of the Vedas was to inculcate the oneness of Spirit or God) सांख्यः, सांख्यदर्शनं; 'with the commentary,' सांख्यकारिका.
 SANSKRIT, *s.* (The classical and sacred language of the Hindūs, from which are formed all their modern dialects. 'The word means highly polished and artificially constructed') संस्कृतं, संस्कृतोक्तिः *f.*, संस्कृतभाषा, ज्ञानभाषा, देवभाषा, दैवभाषा, आदिभाषा.
 SAP, *s.* (Of plants) सारः, रसः, द्रव्यः, मज्जा, मज्जा *m.* (न्), निर्यासः, निकारः, सलं, वृक्षसारः, वृक्षरसः.

To SAP, v. a. (Undermine) अपसृ or अपस्तान् खन् (c. 1. खनति -निर्तु), अपोभागे गूढखातं कृ, अपो खात्वा पर्यसृ (c. 4. -अस्यति -सितु) or निपत् (c. 10. -पातयति -यितु) or नश् (c. 10. नाशयति -यितु).

SAPAN-WOOD, s. रक्तचन्दनं, पत्रार्द्रं, पत्रार्द्रं, रञ्जनं, कुचन्दनं, पत्रार्द्रं, पट्टरञ्जनं.
SAPID, a. सुरसः -सा -से, सरसः &c., मिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्वादुः -द्वो -द्वु, स्वादुरसः -सा -से, सरस्वान् -सतो -सत् (त्), रसवान् &c. See TASTEFUL.

SAPIDITY, SAPIDNESS, s. सुरसता, सरसता, सारस्यं, स्वादुता, मिष्टता.

SAPIENCE, s. प्राज्ञत्वं, प्रज्ञता, वेदुष्यं. See WISDOM.

SAPIENT, a. विद्वान् -द्वो -द्वत् (त्), प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं. See WISE.

SAPLESS, a. असारः -रा -रं, निःसारः &c., निःसारः &c., सारहीनः -ना -नं, सारयनिर्गतः -ता -तं, पिरसः -सा -सं, निरसः &c., नीरसः &c., रसहीनः -ना -नं, निःसह्यः -ह्या -ह्यं, सस्यहीनः &c., शृगुः -शृगुः -शृगु.

SAPLING, s. पालवृक्षः, कोमलवृक्षः, रसाद्रः पेलववृक्षः, पालद्रः m.

SAPONACEOUS a. मेदुरः -रा -रं, पिक्वुः -या -यं, चिक्वुः &c.

SAPOR, s. रुचिः f., रसः, स्वादुः, आस्वादः. See TASTE.

SAPPAN-WOOD, s. See SAPAN-WOOD.

SAPPER, s. खनकः, खादिकः, सुरङ्गाखनकः, सीरुद्रिकः. See MINER.

SAPPHIRE, s. नीलः, नीलकान्तः, नीलाश्या m. (न्), इन्द्रनीलः, नृण्यग्राही m. (न्), शितिरत्नं, शनिः m.

SAPPHIRINE, a. नीलमयः -यो -यं, नीलगुणकः -का -कं, नीलोपमः &c.

SAPPINESS, s. सरसता, रसपङ्क, रसालता, बहुसरसत्वं, पटुसारत्वं.

SAPPY, a. रसवान् -वतो -वत् (त्), सरसः -सा -सं, रसो -सितो -सि (न्), बहुसरसः &c., रसाद्रः -द्रा -द्रं, सारवान् &c., बहुसारवान् &c., पटुसारः -रा -रं, मज्जावान् &c., ससारः -रा -रं, ससह्यः -ह्या -ह्यं, सस्यवान् &c., आद्रः -द्रो -द्रं.

SARASWATĪ, s. (The wife of the god Brahmā, or, according to some, of Dharma. She is goddess of speech and eloquence; patroness of music and the arts, and inventress of the Sanskrit language and Devanāgarī letters) सरस्वती, पारदेवी, पागीश्वरी, पाणी, याक् f. (च्), ब्राह्मी, ब्रह्मकन्यका, वाङ्मयी, भारती, शारदा, लपिता, वाग्विलासिनी, वाग्वहनी, वाग्वहरी. The name Saraswatī, signifying 'flowing,' is applied to a celebrated river as well as to the goddess of speech. The river rises in the mountains N. E. of Delhi.

SARCASM, s. अवधेयः, आधेयः, धेयः, व्यञ्जना -नं, व्यंग्यः -यं, व्यंग्योक्तिः f., वक्रोक्तिः f., तीक्ष्णवाक्यं, तीक्ष्णवचनं, अरुनुदवाक् f. (च्), अरुनुदवाक्यं, वागसिः f., वागिषुः m. f.

SARCASTIC, SARCASTICAL, a. अरुनुदः -दा -दं, अवधेयकः -का -कं, सावधेयः -पा -पं, साधेयः &c., सव्यञ्जनः -ना -नं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्यं, तिग्मः -ग्मा -ग्मं, कटुः -दुः -दु.

SARCASTICALLY, adv. सावधेयं, साधेयं, सव्यञ्जनं, अरुनुदवापा.

SARCOMA, s. मांसवृद्धिः f., अर्बुदः, अधिमांसं. See TUMOR.

SARCOPHAGOUS, a. मांसभक्षकः -का -कं, मांसभोजी &c. See CARNIVOROUS.

SARCOPHAGUS, s. प्रस्तरमयः शवाघाटः, पाषाणमयी शवपेटिका.

SARDONIC, a. (Laugh) विकृतहासः, कर्कलस्मितं, पिशापस्मितं.

SARDONYX, s. (Gem) गोमेदकः -कं, शिवधातुः m., वैदूर्यं.

SARSAPARILLA, SARSA, s. गन्धवस्त्रलं, वल्लटं.

SASH, s. (Ornamental belt) शोभायुक्तं दुकूलमयमेखलां, कटिपन्थनी, कटिसूत्रं, कटिशूलला, परिकरः.—(Of a window) वातायनकाष्ठं, वातायनपरिगतं काष्ठादि.

SĀSTRA, s. (Sacred treatise) शास्त्रं, see ŚHĀSTRĀ.

SATAN, s. (The devil) पिशाचः, see DEMON. The Arabic word is शैतान्, from which a Sanskrit word शैतानः or सैतानः may perhaps be formed.

SATANICAL, a. शैतानसम्बन्धी -न्धिनी &c., वैशाचिकः &c. See DEMONICAL.

SATCHEL, s. पुस्तककोपः, लेख्यपत्रकोपः. See SACHEL.

To SATI, v. a. अत्यन्तं or अतिशयेन तृप् in caus., See To SATIATE.

SATID, p. p. अतितृप्तः -मा -मं, अतितृप्तिः -ता -तं, अतिपूरितः &c.

SATELLITE, s. (In astronomy) उपग्रहः, चन्द्रः.—(Obscure follower) अनुपङ्गी m. (न्), निवानुपङ्गी m., निवानुपारी m., पार्श्वपरिवर्ती m.

To SATIATE, v. a. अत्यन्तं or अतिशयेन तृप् (c. 10. तृपयति -यितु) or सन्तृप् or परितृप् or तृप् (c. 10. पूरयति -यितु) or परितृप् or तृप् (c. 10. तोषयति -यितु) or सन्तृप् or परितृप्, अतितृप्तिं or अतिशीहित्वं जन् (c. 10. मनयति -यितु) or कृ, अतितृप्तिं जन् or उत्तृप् (c. 10. -पादयति -यितु), सुहितं -तां कृ.

SATIATED, p. p. अतितृप्तः -मा -मं, अतितृप्तिः -ता -तं, अतिपूरितः &c., परितृप्तः -मा -मं, सन्तृप्तः &c., सन्तृप्तिः &c., तृप्तिः &c., सन्तोषितः &c., परितृप्तः -ष्टा -ष्टं, अतिपूर्यः -र्या -र्यं, परितृप्तः &c., पूर्यकामः -मा -मं, परितृप्तकामः &c., ज्ञानकामः &c., पर्याप्तकामः &c., प्रतिलब्धकामः &c., सुहितः -ता -तं, अतितृप्तः &c., अतितोषितः &c.

SATILTY, s. अतितृप्तिः f., परितृप्तिः f., तृप्तिः f., अतितृप्तिः, तृप्तिः, आतृप्तिः f., अतितृप्तता, अतिपूर्यः f., अतिपूर्यता, परितृप्तिः f., अतितृप्तिः f., अतितृप्तता, परितृप्तः, परितृप्तिः f., शीहित्वं, सुहितता, कामपर्याप्तः f., कामशान्तिः f., पूर्यकामत्वं, धृष्टाशान्तिः f., वितृप्तता, आशान्तिः.

SATIN, s. (The silk) अतिशोभनदुकूलं, अतिरुचिरदुकूलं, अक्षुण्णदुकूलं.

SATIRE, s. (Discourse or poem in which wickedness is satirized) दुराचारोपहासककविता -भाषणं, सावधेयकविता, दुष्टतावधेयककविता -भाषणं, दोषोपहासकभाषणं, अरुनुदकाव्यं, अवगीतं, अरुनुदभाषणं, निन्दोपाख्यानं.—(Keen remark or ridicule) अवधेयः, उपहासः, व्यञ्जना, अरुनुदवाक् f. (च्), विदूष्यं, वागसिः f., see SARCASM.

SATIRICAL, a. दुराचारोपहासकः -का -कं, दोषोपहासकः &c., दुष्टतावधेयकः &c., उपहासकः &c., उपहासकः &c., उपहासरूपः -पा -पं, अवधेयकः &c., सावधेयः -पा -पं, सोपहासः -सा -से, साधेयः &c., सव्यञ्जनः -ना -नं, अवधेयार्थकः &c., अवगीतरूपः -पा -पं, अरुनुदः &c. See SARCASTIC.

SATIRICALLY, adv. सोपहासं, सावधेयं, साधेयं, अरुनुदं, सव्यञ्जनं.

SATIRIST, s. दोषोपहासकः, दुराचारोपहासी m. (न्), दोषावधेयकः.

To SATIRIZE, v. a. अरुनुदवाक्यैर् उपहासं or अवधेयं or अवगीतं, सव्यञ्जनं or सावधेयं or सोपहासं निन्द, तीक्ष्णवाचा निन्द.

SATIRIZED, p. p. अरुनुदवाक्यैर् अवधेयः -मा -मं, अवगीतः -ता -तं.

SATISFACTION, s. (The state) तृप्तिः f., तृप्तिः f., तोषः, सन्तोषः, परितोषः, इच्छातृप्तिः f., कामतृप्तिः f., इच्छापूर्तिः f., इच्छाशान्तिः f., कामशान्तिः f., इच्छानिपूर्तिः f., शान्तिः f., तृप्तता, परितृप्तता, तृप्तता, शान्तता, पर्याप्तः f., इच्छापर्याप्तः f., पूर्तिः f., परितृप्तिः f., शीहित्वं, सुहितता, समाधानं.—(The act) तृप्तिः, सन्तृप्तिः, तोषणं, सन्तोषणं, परितोषणं, पूरणं, पारणं, आप्यायनं, अवनं, इच्छाशनं, इच्छाशान्तिः f., इच्छानिपूर्तिः f.; 'of hunger,' धृष्टाशान्तिः f.—(Gratification) प्रीयनं, तृप्तिः, अनुवर्जनं.—(Relief from doubt) सन्देहनिवृत्तिः f., संशयनिवृत्तिः f., सन्देहभञ्जनं, सन्देहहरणं.—(Compensation) पारितोषिकं.

see COMPENSATION.—(Payment) निस्तारः, शुद्धिः *f.*
SATISFACTORILY, *adv.* यथासुते, यथा तुष्टिर् जायते तथा, पर्याप्तं
SATISFACTORY, *a.* तुष्टिजनकः -का -कं, तुष्टिजननः -नी -नं, तुष्टिकरः -री
 -रं, तुष्टिदः -दा -दं, सन्तोषदः &c., सन्तोषदायकः -यिका -कं, तृप्तिजनकः
 -का -कं, तृप्तिदः &c., सन्तोषकः -का -कं, परितोषकः &c., मनोहर
 -रा -रं, मनोयोग्यः -ग्या -ग्यं, इच्छापूर्कः -का -कं, कामपूर्कः &c.,
 पर्याप्तः -मा -मं, सन्देशहारी &c., सन्देशभक्तः -का -कं, नैशयनियन्त्रकः &c.
SATISFIABLE, *a.* आतृप्यः -प्पा -प्यं, सन्तोषणीयः -या -यं, सन्तोषणीयः &c.
SATISFIED, *p. p.* (Having desires gratified) तुष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्तुष्टः &c.,
 परितुष्टः &c., सन्तोषितः -ता -तं, तृप्तः -मा -मं, सन्तोषितः -ता -तं, तर्पितः
 &c., तृप्तकामः -मा -मं, वितृप्तकामः &c., पूर्णकामः &c., ज्ञानकामः &c.,
 निवृत्तकामः &c., पर्याप्तकामः &c., पर्याप्तः -मा -मं, चाप्तापितः -ता -तं,
 आप्तकामः -मा -मं, सुहितः -ता -तं, चरितार्थः -चा -पं, कृतार्थः &c.,
 कृतकृत्यः -त्या -त्यं, प्रीतः -ता -तं, प्रसादितः &c., सजितः &c.—(Hav-
 ing doubt removed) निवृत्तसन्देहः -हा -हं, निवृत्तसंशयः -या -यं,
 हृतसन्देहः -हा -हं, गतसन्देहः &c.; 'to be satisfied,' तृप् (c. 4.
 तृप्ति, तर्पितुं), तृप् (c. 4. तृप्ति, तोष्टुं); 'fire cannot be satisfied
 with fuel,' अग्निर् न तृप्ति काशानां.
To SATISFY, *v. a.* (Gratify desires to the full) तृप् (c. 10. तोप-
 यति -यितुं), सन्तुप्, परि-तृप्, तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं), सन्तुप्, परि-
 तृप्, तृप् (c. 10. पूरयति -यितुं), परिपू, कानं पू, इच्छां पू or शम् (c. 10.
 शम्पयति -यितुं) or निवृत्त (c. 10. -वर्षयति -यितुं), तृप्ति or मोहितं जन्
 (c. 10. जनयति -यितुं), तुष्टि जन् or उपष्ट (c. 10. -पादयति -यितुं),
 चाप्यै in caus. (-प्पाययति -यितुं), सुप् (c. 10. नुरयति -यितुं), प्री
 (c. 9. प्रीयति, c. 10. प्रीययति -यितुं), हिंप् (c. 1. हिंयति -यितुं),
 प्रीतिं कृ, सुखं दा.—(Free from doubt) संशयं or सन्देहं हृ (c. 1.
 हरति, हर्तुं), संशयनिवृत्तिं कृ, संशयवेदं कृ, संशयखण्डनं कृ.
SATISFYING, *part. or a.* तुष्टिदः -दा -दं, तुष्टिजनकः -का -कं, तुष्टिकरः
 -री -रं, तृप्तिकरः -री -रं, तृप्तिजनकः &c., सन्तोषकः &c., सन्तोषकः
 &c., आप्यायनशीलः &c.
SATIVE, *s.* उद्याननः -जा -जं, उद्यानरोपितः -ता -तं, क्षेत्रनः -जा -जं.
SATLAJ, *s.* (River) शतद्रुः *f.*, शितद्रुः *f.*, शुतुद्रिः *f.*
SATRAP, *s.* चक्रपतिः, चक्रपतिः *m.*, महदलायधः, महदलाधिपतिः *m.*
To SATURATE, *v. a.* अतिशयेन or अत्यन्तं सिच् (c. 6. सिद्धति, सेक्तुं)
 or निषिच् or आसिच्, अतिशयेन or अत्यन्तं क्लिद् (c. 10. क्लेदयति -यितुं)
 or परिक्लिद्, अत्यन्तं पू (c. 10. पूरयति -यितुं) or परिपू.
SATURATED, *p. p.* अतिसिक्तः -क्ता -कं, अतिपूरितः -ता -तं, अतिपूर्णः -र्था -र्थं.
SATURATION, *s.* अतिशयसेकः, अतिसेचनं, अतिक्लेदनं, अतिपूर्णं.
SATURDAY, *s.* शनिवारः, शनिवासरः, मन्दवारः, मन्दवासरः, कृतानाः.
SATURN, *s.* (The planet, variously fabled as the son of Revati
 and Balarāma, or of Chhāyā and the sun. His influence
 is considered to be malignant and inauspicious) शनिः *m.*,
 शीर्षिः *m.*, सौरः, सौरिः *m.*, रेवतीभवः, छायासुतः, छायातनयः, छायात्मनः,
 द्रक्षण्यः, द्रक्षण्यः, पातङ्गिः *m.*—(The evil-eyed one) कूरकूक् *m.*
 (शु), कूरलोचनः—(The slow-goer) शनैश्चरः, मन्दः, पटुः *m.*—
 (Lord of the planets) ग्रहनायकः—(Lord of seven lights
 or satellites) सप्तशुभ्रवः, सप्तार्चः *m.* (स्), सप्तार्चः. Other
 names are क्रोडः, चारः.
SATURNALIA, *s. pl.* (Spring festival of the Hindús) होलिका,
 होली, होलाका, दोलायात्रा, दोलोत्सवः.
SATURNIAN, *a.* सप्तयुगसप्तम्यो -न्धिनो &c., सप्तयुगविषयकः -का -कं.

SATURNINE, *a.* मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दप्रकृतिः -तिः -ति, जडः -डा -डं,
 जडसभावः -वा -वं, शीतः -ता -तं, शीतप्रकृतिः -तिः -ति.
SATYR, *s.* वनेचरः, वनचारी *m.* (नृ), चरखचरः, वनदेवता, चरखदेवता.
SAUCE, *s.* व्यञ्जनं, उपस्कारः, सूपः, तेजनं, निष्टानं, निष्टानं, प्रहितं, प्रदिग्धः,
 लालसीकं, उपकरणं, पण्डः, पिच्छिलः; 'fish-sauce,' पाकमत्स्यः,
 मीनाम्रीकः.
SAUCE-PAN, *s.* पिठरः, उरता, पिष्टपचनं, पिष्टपाचकं, कन्दुः *m. f.*, कन्दूः *m. f.*,
 रोलकः, पाकः.
SAUCER, *s.* शालाजिरः -रं, घिदलं, पात्रापादः, शरावः, पुटकः, पात्रं.
SAUCILY, *adv.* अविनयेन, पृथक्, प्रगल्भं, सम्रागल्भं. See IMPUDENTLY.
SAUCINESS, *s.* अविनयः, अविनीतता, पृथक्ता, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, चापत्यं,
 चपलता, वाक्पातृष्यं, परुषवचनं, पारुष्यं, दुर्हृत्तिः *f.*, दुर्हृत्तरः, पृथक्ता,
 उत्तरदायकता.
SAUCY, *a.* अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, पृथः -ष्टा -ष्टं, प्रगल्भः -ल्भः
 -ल्भं, चपलः -ल्ला -ल्लं, उत्तरदायकः -यिका -कं, उत्तरदायी -यिनी -यि (नृ).
To SAUNTER, *v. n.* चलसवत् or चालस्येन मन्दं मन्दं परिक्रम् (c. 1.
 -क्रामति -क्रमितुं) or शनैः शनैः परिभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति -भ्रमितुं) or
 मन्दं मन्दं व्रन्.
SAUNTERING, *s.* चलसपरिक्रमः, चालस्येन परिक्रमणं, मन्दपरिक्रमणं.
SAUSAGE, *s.* छिन्नमांसव्यञ्जनादिभिर् जन्तुपुरीतम्.
SAVAGE, *a.* (Uncivilized) अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अशिष्टितः -ता -तं, विद्या-
 पारहीनः -ना -नं, दुराचारः -रा -रं, निराचारः &c., अनाचारो -रिणी
 -रि (नृ), विद्याचारज्ञः -ज्या -ज्यं, शिक्षार्हीनः &c., शिक्षारहितः -ता
 -तं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, आचारहीनः &c., आचारज्ञः &c.—(Cruel,
 ferocious) क्रूरः -रा -रं, क्रूरकर्मशाली &c., क्रूराचारः &c., निष्ठुर
 -रा -रं, निर्दयः -या -यं, दारुणः -या -यं, रौद्रः -द्रो -द्रं, रौरवः -वी
 -वं, see FEROCIOUS, INHUMAN.—(As a beast) शोवापदः -दो -दं,
 शोवापदः -दो -दं.—(Wild, pertaining to the forest) जारण्यः -र्यो
 -र्यं, चरखनः -जा -जं, जङ्गलः -ला -लं, जङ्गलः -लो -लं, वनपर-
 सप्तम्यो &c.—(Pertaining to barbarians) श्वेच्छीयः -या -यं, श्वेच्छ-
 मत्तव्यो &c., श्वेच्छ in comp.
SAVAGE, *s.* (Uncivilized person) अशिष्टजनः, अशिष्टितजनः, असभ्यजनः,
 पर्यारः—(A foreigner or one of a barbarous tribe, not
 speaking Sanskrit and not subject to Hindú institutions)
 श्वेच्छः, श्वेच्छजातिः *m.*, किरातः, पुलिन्दः, श्यारः, चपनः, भिन्नः, क्षुधुनः.
 —(Cruel person, brute) राक्षसः, दैत्यः, क्रूरजनः, क्रूरकर्मो *m.*
 (नृ), अपौरुष्यो *m.*, पुरुषपशुः *m.*
SAVAGELY, *adv.* अशिष्टवत्, किरातवत्, राक्षसवत्, अतिक्रूरं, अतिनिष्ठुरं.
SAVAGENESS, *s.* अशिष्टता, शिक्षाहीनता, विद्यापारहीनता, दुराचरता -त्वं,
 अनाचरता -त्वं, असभ्यता, शिक्षाभावः, क्रूरता, क्रौर्यं, निष्ठुरता, निर्दयता,
 दारुणता, दारुण्यं, रौद्रता, उग्रता, पारुष्यं.
SAVANT, *s.* गुणग्राहकः, गुणतः, पण्डितः, विद्वान् *m.* (स्), रसज्ञः, मन्त्रज्ञः,
 ज्ञानी *m.* (नृ), अभिज्ञः, विद्यासम्पन्नः
To SAVE, *v. a.* (Preserve from injury) रक्ष् (c. 1. रक्षति
 -यितुं), अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्, प्रतिरक्ष्, वै (c. 1. चापते -ति -चातुं),
 परिवै, सन्तै, पाल्, गुप्, तृ in caus., सन्तृ in caus., चक्, पवैप् in
 des., रक्षणे कृ, रक्षां कृ, see To PRESERVE; 'save me,' चाहि
 मां, चापस मां, मामव, चाहि चाहि.—(Deliver) उद्धृ (c. 1. उद्धरति,
 उद्धर्तुं, rt. हृ), सन्तुद्धृ, सुप्, मोक्ष्, निकृ in caus. (-तायति -यितुं),
 सन्तृ, वै, परिवै.—(In theology) वै, उद्धृ, तृ in caus., पापाद् मुच्.
 —(Not to lose or spend) न क्षि, न व्ययीकृ, व्यययीकृ, न नश्

in caus. यथा न क्षीयते or यथा न व्ययीकियते तथा कृ.—(Lay by) रक्ष्, निषा. संचि (c. 5. -चिनोति -चेत्), सञ्चयं कृ, संग्रहं कृ.—(Prevent) निवृ. वृ. रूपं, निवृत् in caus.

SAVE (Except) वर्जयित्वा, मुक्ता, अवशिष्ट, see EXCEPT, EXCEPTED.

SAVED, *p. p.* (Preserved) रक्षितः -ता -तं, वातः -ता -तं, चाणः -णा -णं, तारितः -ता -तं, सन्तारितः &c., अक्षितः &c.—(Delivered) मुक्तः -क्ता -क्तं, मोक्षितः -ता -तं, मोक्षितः &c., उद्धृतः &c., निन्तारितः &c.—(In theology) वातः -ता -तं, तारितः &c., द्यूतगिमृत्तः -ति -ति; 'not saved,' अकृतनिमृत्तः &c.—(Not spent laid by) अव्ययितः -ता -तं, अव्ययीकृतः &c., रक्षितः &c., संक्षितः &c.—(Prevented) निवारितः -ता -तं.—(Left) शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः &c.; 'those that were saved out of the slain,' हतशेषाः *m. pl.*, हतशेषाः *m. pl.*

SAVING, *s.* (The act) रक्षणं, अव्ययः, सम्पादनं, उपार्जनं -ना, रक्षणं, सञ्चयः, लब्धिः.—(Something saved) रक्षितांशः, अव्ययितांशः, रक्षितपदं, अव्ययितपदं, सञ्चितपदं, उपार्जितांशः.—(Desire of saving life) प्राणपरीक्षा.

SAVING, *part. or a.* (Frugal) अव्ययशीलः -ला -लं, अव्यययी -यिनी -यि (नृ), सञ्चय्ययः -या -यं, परिगतव्ययः &c.—(Securing everlasting salvation) चाणसाधकः -धिका -कं, मुक्तिसाधकः &c., मोक्षसाधकः &c., उद्धारसाधकः &c., परमगतिसाधकः &c., मातृसाधकः &c.—(Excepting) वर्जयित्वा.

SAVIOUR, *s.* वाता *m.* (नृ), परिवाता *m.*, उद्धारकः, उद्धारक *m.* (नृ), तारकः, तारककृता *m.*, निस्तारकः, चायकः, मुक्तिः *m.*; 'of the world,' जगदुद्धारकः, जगन्नाता *m.*

SAVOR, SAVOUR, *s.* (Odor) गन्धः वासः; 'sweet savor,' सुगन्धः, सुगन्धिः *m.*, सुवासः, सौरभ्यः; 'ill savor,' दुर्गन्धः, दुर्गन्धिः *m.*, कुस्तिगन्धः.—(Taste) रसः, स्वादः, रुचिः *f.*, लावण्यं, लवरावं.

TO SAVOR, *v. n.* (Have a smell or flavor) समन्वीभू, गन्धविशिष्टः -टा -टं भू, सरसोभू, रसयुक्तः -क्ता -क्तं भू.—(Appear a little like) ईषत्तदृशः -शी -शं भू, ईषत्तदृशगुणः -णा -णं भू or प्रतिभा (c. 2. -भाति -ति).

SAVORINESS, *s.* सुस्मता -त्वं, मीरस्यं, मरसता, स्वादुता, मिष्टता -त्वं.

SAVORY, *a.* (Pleasing to the taste) सुरसः -सा -सं, रसिकः -की -कं, गरसः &c., रसो -सिनी -सि (नृ), रसवान् -वती -वत् (नृ), स्वादुः -दो -दु, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, रुचिकरः -रा -रं; 'savory food,' मिष्टान्नं, स्वादन्नं.—(To the smell) सुगन्धी -न्धिनी &c., सुरभिः -भिः -भि.

SAW, *s.* (The instrument) करपत्रं, क्रकचः, क्रकरः, पत्रदारकः, शाणः, वातरायणः, तालाङ्कः, कर्तनी.

TO SAW, *v. a.* करपत्रेण or क्रकचेन पट् (c. 10. पाटयति -यितुं) or छिद् (c. 7. छिनन्ति, छेत्तुं) or भिद् or विभिद् or विद् (c. 10. दारयति -यितुं) or विदल् (c. 10. दलयति -यितुं) or द्विखण्डीकृ, शाण-पत्रेण विद्; 'he sawed the wood,' करपत्रेण काष्ठम् अपाटयत्.

SAW-DUST, *s.* विदीर्णकाष्ठचूर्णं, काष्ठविदलं, काष्ठपत्रेणजघोदः.

SAWED, *p. p.* करपत्रविदीर्णः -शी -शं, करपत्रच्छिन्नः -न्ना -न्नं, क्रकचभिन्नः -न्ना -न्नं, करपत्रविदार्यमाणः -णा -णं, करपत्रपाटितः -ता -तं, करपत्र-विदारितः -ता -तं, करपत्रवर्षितः &c.

SAWING, *s.* करपत्रेण विदारणं or विपाटनं or विच्छेदः, शाणपत्रेण.

SAW-PIT, *s.* काष्ठपाटनगर्भः, काष्ठविदारणगर्भः, काष्ठदारणयोगो गर्भः.

SAWYER, *s.* क्राकचिकः, काष्ठपाटनजीवी *m.* (नृ), काष्ठविदारकः.

TO SAY, *v. a.* (Speak, utter) वद् (c. 1. वदति -दितुं), ब्रू (c. 2. ब्रवीति,

वद् 2 pret. साह), वच् (c. 2. वक्ति -क्तुं), भाष् (c. 1. भाषते -यितुं), गद् (c. 1. गदति -दितुं), निगद्, भग् (c. 1. भणति -यितुं), उदाह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याह्, समुदाह्, उच्च् (c. 10. -चारयति -यितुं), उदीर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), समुदीर्, ईर्, चालप् (c. 1. -लपति -यितुं), जल्प् (c. 1. जल्पति -यितुं), मंजल्प्, उपजल्प्, मन्ल् (c. 10. मन्त्यति -यितुं), अभिषा, याज्यं वद्, याज्यं ब्रू; साह the irregular 2. pret. of ब्रू is used for 'he says' or 'he said.'—(Declare) जप् (c. 10. कपयति -यितुं), प्रवद्, समावद्, प्रवच्, आख्या.—(Re-hearse) अनुवद्, see TORRETE.—(That is to say) अव्ययितम्, वस्तुतम्.

SAVING, *say, s.* उक्ति *f.*, वाक्यं, उक्तं, वचनं, वाक् *f.* (नृ), भाषणं, भाषितं, लपितं, भणितं, वचस् *n.*, अभिषा, अभिषानं, आख्यानं, कथनं, वादः, प्रवादः, प्रवचनं; 'popular saying,' लोकप्रवादः, जनवादः, लोकवाक्यं, लोकोक्तिः *f.*

SAVING, *part.* वदन् -दन्ती -दन् (नृ), भाषन् &c., भाषमाणः -णा -णं. The particle इति, meaning 'so, thus,' is often placed at the end of a speech or quotation, either with or without the participle, which implies 'saying,' as इत्युक्ता. इत्यभिषाप or simply इति.

SCAB, *s.* कक्षुः *f.*, कक्षुः *f.*, शुष्कव्रणः, सिध् *n.* (नृ), सिध्मं, पामा *f.*, पाम *n.* (नृ), जगद् *f.*, कक्षुः, रज्जोः *f.*, रसः, पापिस् *n.*, किलासः, त्वक्षुष्यं-स्थिक्का, विचर्धिक्का.—(Low fellow) अपमानचारः, अपमवृत्तिः *m.*

SCABBAR, *s.* कोषः, कोशः, रज्जुकोषः, असिकोषः, गज्जुपिधानं, रज्जु-धारः, चम्पाधारः, टङ्कः, दुखहः, परिचारः, प्रसाकारः.

SCABBINESS, *s.* कक्षुरता, सिध्मलता -त्वं, पामनता, सिध्मव्यं.

SCABBY, *a.* कक्षुरः -रा -रं, सिध्मलः -ला -लं, सिध्मवान् -वती -वत् (नृ), पामनः -ना -नं, कक्षुलः -ला -लं, कक्षुरोगी -गिणी &c.

SCAFFOLD, SCAFFOLDING, *s.* मयः, मयकः, दन्तुकोषः, कर्णवृक्षः, ताराङ्गणं.—(For spectators) प्रेक्षामयः -यकः, प्रेक्षामारः, मयः.—(For the execution of a criminal) वधमयः, धातमयः, वध्यातमयः, वध-स्थानं, धातस्थानं.

TO SCALD, *v. a.* अतितामनलेन दह् (c. 1. दहति, दग्धुं), सुतमनलेन दह्, तमनलसम्पर्केण दह्, सुतमनलसम्पर्केण दह्.

SCALD, *s.* अतितामनलकृतं घातं, तमनलजघातं, तमनलसम्पर्कजो दाहः.

SCALDED, *p. p.* अतितामनलसम्पर्केण दग्धः -ग्धा -ग्धं, तमनलदग्धः &c., ततः -ता -तं, सन्तप्तः -प्ता -प्तं.

SCALDING, *part.* अतिदाहकः -का -कं, अतितापकः &c., चलन् -लनी -लत् (नृ).

SCALE, *s.* (Balance, pair of scales) तुला, तुलायन्त्रं, मापनयन्त्रं, मापनदण्डः, मापनः, धटः, पदार्थमापनायं तुलायन्त्रं; 'goldsmith's scales,' सपणी -णिक्का, नाराणी -चिक्का.—(The cup or dish of a balance) धटः, तुलाधटः.—(Sign of the balance), see LIBRA.—(Of a fish) शल्कं, शल्कलं, वल्कं, मत्स्यवल्कं, मोजवल्कं, वल्कलं, शकलं.—(Of an animal) क्वचः.—(Thin plate or crust) फलकः -कं, शल्कं, शकलं, वल्कं, पत्रं, पटलं.—(Ladder) सोपानं, सोपानपद्धतिः *f.*, निःश्रेणी.—(Regular gradation or series) श्रेणी -शिः *f.*, श्रेणी, क्रमः, पानुक्रमः, परिक्रमः *f.*, सावली, पर्यायः; 'on a small scale,' सत्यपरिमाणः -णा -णं.—(In music) ग्रामः, रागः, वर्यः, see GAMUT, MODE.

TO SCALE, *v. a.* (Climb) आरूह् (c. 1. -रोहति -रोहुं), अपिरूह्, अवस्कन्द् (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), अपिक्लम्.—(The walls of a fortress, &c.) लम् (c. 10. लम्पयति -यितुं), अभिलम्, उलम्, अपस्कन्द्, लम्पनं कृ,

दुर्गलपनं कृ.—(Strip of scales) चल्क (nom. चल्कपति-यितुं), चल्कं
OR चल्कलं दृ or निहं or निष्कृप्, निर्वेकलीकृ.
To SCALE, *v. n.* (Come off in scales) निर्वेकलीकृ, शकलीकृ.
ScaLED, *p. p.* लंघितः -ता -तं, उलंघितः &c., अवस्कन्तितः -ता -तं.
SCALENE, *a.* (Triangle) विषमत्रिभुजः, विषमत्रिकोणः, असमत्रिभुजः.
SCALL, *s.* कच्छः *f.*, सिध्य *n.* (नृ), शुष्कद्रव्यः. See SCAB.
SCALLOP, *v. a.* (Shell-fish) कच्छुः *m.*, कच्छुभेदः.
To SCALLOP, *v. a.* कच्छुरूपेण चेदाङ्कितं -तां कृ, कर्माकारचेदाङ्कितं -तां कृ,
खण्डमण्डलरूपचेदाङ्कितं -तां कृ, अर्द्धमण्डलरूपचिह्नैः वस्तानं परिच्छिद्.
SCALP, *s.* मस्तकाग्रत्वक् *f.* (च), मस्तकाग्रचर्म *n.* (नृ), शिरोग्रत्वक् *f.*,
शिरोग्रचर्म *n.*, शिरोस्थिचर्म *n.*, मस्तकास्थिचर्म *n.*
To SCALP, *v. a.* मस्तकाग्रत्वक् अवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -चेत्तुं), मस्तकाग्र-
चर्म अवकृत् OR उकृत् OR निष्कृत्, शिरोस्थिचर्म निष्कृत् OR निहं OR दृ.
SCALPED, *p. p.* हतमस्तकत्वक् *m. f. n.* (च), हतमस्तकचर्मा -म्मा -म्मे (नृ).
SCALY, *a.* सशल्कः -ल्का -ल्कं, सचल्कः &c., चल्कवान् -वती वत् (नृ),
चल्कमयः -यी -यं, चल्करूपः -पा -पं, चल्की -न्किनी -त्कि (नृ), चल्कली
&c., शल्की &c., शल्कली &c., शकली &c., चल्कावतः -ता -तं, शल्का-
वृत्तः &c.
SCAMP, *s.* अधमाचारः, दुराचारः, दुर्वृत्तः, दुष्टजनः, जात्नः, धूर्तः, खलः.
To SCAMPER, *v. n.* सत्वरं OR त्वरितं भाव् (c. 1. भावति -यितुं) OR द्रु OR चल.
To SCAN, *v. a.* (Scrutinize) सूक्ष्मं निरीक्ष् OR परीक्ष् OR वीक्ष्, सूक्ष्मं
दृश् OR निरूप्, सूक्ष्मं क्षा in des.—(Count the feet of verse)
छन्दोमात्रं गण् (c. 10. गणयति -यितुं), छन्दोमात्रगणनं कृ.
SCANDAL, *s.* (Reproachful aspersion or calumny) अपवादः, परि-
वादः, पिशुनवाक्यं, पिशुनवचनं, पिशुनकथा, पैगुमं, असूया, अभ्यसूया,
असूयककथा, अभ्यसूयककथा, पिगर्हकथा, दिगतां, वादोपः.—(Gos-
siping rumor) जनरवः, लोकप्रवादः, लोकरवः, लोकवादः.—(Cause
of reproach, disgrace) कलङ्कः, कलङ्ककारणं, अकौञ्चिकारणं, अप-
मानकारणं, अपमानहेतुः *m.*, वचनीयता.—(Cause of stumbling,
impediment) खलनहेतुः *m.*, खलितकारणं, बाधा, विमः, व्याघातः.
To SCANDALIZE, *v. a.* वीभत्सं OR अरुचिं OR असतोषं जन् OR कृ, वैकृतं
जन्, गर्हं जन्, कुत्सां जन्, व्यप् (c. 10. व्यपयति -यितुं), व्यपां जन्
OR कृ, क्षेपं दा, वाधां कृ, बाध्, विप्रियं कृ, व्यलोकं कृ.
SCANDALIZED, *p. p.* नातवीभत्सः -त्ता -त्तं, नातवाधः -पा -पं, व्यपितः &c.
SCANDALOUS, *a.* (Disgraceful) कलङ्ककरः -री -रं, अकौञ्चिकरः &c.,
कुक्कोञ्चिकरः &c., कुख्यातिजनकः &c., लज्जाकरः &c., गर्हः -ह्यौ -ह्यं,
गर्हणीयः -या -यं, गर्हितः -ता -तं, अपयशस्कुरः &c., अपयशोजनकः
&c., यशोनाशकः &c., यशोमः -मो -मं, अपमानजनकः &c.—(Offen-
sive, causing disgust, &c.) वीभत्सजनकः -का -कं, वीभत्सकरः
-री -रं, घृणोत्पादकः &c., कुत्सितः -ता -तं.—(Defamatory) अप-
वादकः -का -कं, असूयकः &c., असूकः &c., अभ्यसूयकः &c.
SCANDALOUSLY, *adv.* गर्हणीयं, गर्हं, कुत्सितं, गर्हप्रकारेण, कुत्सितप्रकारेण,
यथा वीभत्सो जायते तथाप्रकारेण.
SCANDALOUSNESS, *s.* गर्हता, गर्हणीयता, वीभत्सजनकता, घृणजनकता.
SCANNED, *p. p.* सूक्ष्मं निरूपितः -ता -तं OR निरीक्षितः &c. OR परीक्षितः &c.
SCANSION, *s.* छन्दोमात्रगणनं, श्लोकमात्रगणनं, छन्दोमात्रपरीक्षा.
SCANT, To SCANT, see SCANTY, To STINT, LIMIT.
SCANTILY, *adv.* अविस्तीर्णं, अविस्तारेण, अवाहुत्येन, अविपुलं, अप्रचुरं,
अप्राचुर्येण, अपर्याप्तं, विकलं, अचहु, अत्यमात्रं, खल्वं.
SCANTINESS, *s.* अविस्तीर्णता, अविस्तीर्णः, अवाहुत्यं, अविपुलता, अवैपुल्यं,
अप्रचुरता, अप्राचुर्यं, अचहुत्वं, अत्यता, खल्वता, अद्रुता, अपृथुता,
712

ससाधता, न्यूनता.
SCANTY, *a.* (Narrow) अविस्तीर्णः -र्या -र्यं, अविस्तीर्णः -ता -तं, सङ्कटः
-टा -टं, ससाध in comp., अप्रचुरः &c., तनुः &c.—(Small, not
full) अत्यः -त्या -त्यं, खल्वः &c., अद्रुः -द्रा -द्रं, अविपुलः -ला -लं,
अचहुलः &c., अप्रचुरः -रा -रं, अभूयिष्ठः -ष्टा -ष्टं, विकलः -ला -लं,
न्यूनः -ना -नं, अपर्याप्तः -प्ता -प्तं, लुप्तः -प्ता -प्तं.—(Niggardly) कृपणः -णा -णं.
SCAPULA, *s.* स्कन्धः, भुजशिरस् *n.*, अंशः, अंसः, वाहुमूलं, फलकः.
SCAPULAR, *a.* स्कन्धसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), स्कन्धविषयकः -का -कं.
SCAR, *s.* (Mark of a wound) घातचिह्नं, घातचिह्नं, घातः -घं, शुष्क-
घातं, शुष्कघातं, घातं, कियः -यं, खारी, घाताङ्कः, घाताङ्कः.—(Any
mark) चिह्नं, अङ्कः.
To SCAR, *v. a.* घातेन OR घातेन चिह् (c. 10. चिह्नयति -यितुं), घातचि-
ह्नितं -तां कृ.
SCARAMOUCH, *s.* भयः, वैहासिकः. See BUFFOON.
SCARE, *a.* (Rare) विरलः -ला -लं, विरलागतः -ता -तं, दुर्लभः -भा -भं,
दुर्लभ्यः -भ्या -भ्यं, दुष्प्रापः -पा -पं, दुष्प्राप्यः -प्या -प्यं, अप्राप्यः &c.,
असाधारणः -णा -णी -यं, see RARE.—(Small in quantity, de-
ficient) अचहुलः -ला -लं, अप्रचुरः -रा -रं, अपुष्कलः -ला -लं, अविपुलः
&c., अत्यः -त्या -त्यं, खल्वः &c.
SCARCELY, SCARCE, *adv.* कष्टेन, कृच्छ्रेण, सकृच्छं, दुःखेन, सदुःखं, कष्टं,
सकष्टं, आयासेन, कठिनं, काठिन्येन, सकाठिन्यं, दुर् OR दुःख prefixed;
'scarcely to be found,' दुर्लभ्यः &c., दुःखप्राप्यः &c.
SCARCITY, SCARCENESS, *s.* (Rariness) विरलता -त्वं, वैरल्यं, दुर्लभता,
दौर्लभ्यं, दुर्लभ्यता, दुष्प्राप्यत्वं, दुष्प्राप्यता, अप्रसिद्धता, असाधारणता,
असाधारण्यं, अविस्तीर्णता.—(Smallness of quantity, deficiency)
अचहुत्वं, अचहुल्यं, अप्राचुर्यं, अप्रचुरता, अपुष्कलता, अविपुलता,
अत्यता -त्वं, खल्वता, न्यूनता.—(Time of scarcity) दुर्भिक्षं, दुष्कालः,
अनाकालं, प्रयामः, नीवाकः, महार्थता.
To SCARE, *v. a.* चम् (c. 10. चासयति -यितुं), संचस्, विचस्, भो in caus.
(भाययति -यितुं, भोषयति -यितुं), उड्डिन् (c. 10. -वेजयति -यितुं), चासं
कृ, भयहेतुदर्शनेन विद्रु (c. 10. -द्रावयति -यितुं), भयप्रदर्शनेन द्रु.
SCARE-CROW, *s.* काकचासकमूर्तिः *f.*, काकादिचासकवस्तु *n.*, काकादिचा-
सनाथं घेचस्थापितं भयानकवस्तु OR भयङ्करवस्तु *n.*, पक्षिचासकमूर्तिः *f.*,
भयहेतुः *m.*, भयप्रदर्शनं.
SCARED, *p. p.* चासितः -ता -तं, विचस्तः -त्ता -त्तं, चस्तः &c., भीतः -ता -तं.
SCARI, *s.* चैलं, अद्रवस्तं, उपवस्तं, उन्नरीयं, सचयः, अधिकाङ्गं.
SCARI-SKIN, *s.* वाह्यत्वक् *f.* (च), वहिस्त्वक् *f.*, वाह्यचर्म *n.* (नृ), अधिभासिनी.
SCARIFICATION, *s.* त्वक्छेदः -दनं, त्वग्लिखनं, त्वगुल्लिखनं, लिखनं,
उल्लिखनं, प्रोलेखनं, रत्नोद्यणं त्वक्छेदनं OR चर्मछेदनं.
SCARIFICATOR, SCARIFIER, *s.* त्वक्छेदकः, त्वगुल्लेखकः, त्वक्छेदनयन्त्रं.
SCARIFIED, *p. p.* लिखितः -ता -तं, उल्लिखितः &c., चित्रत्वक् *m. f. n.*,
उल्लिखितत्वक्.
To SCARIFY, *v. a.* त्वचं OR चर्म लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) OR
उल्लिख् OR प्रोलेख् OR प्रलिख् OR विलिख्, त्वचं छिद् (c. 7. छिनत्ति,
छेत्तुं) OR विच्छिद्.
SCAR-LESS, *a.* निद्रणः -णा -यं, निद्रणः &c., व्रणहीनः -ना -नं, अग्रणः &c.
SCARLET, *a.* सुरक्तः -क्ता -क्तं, रक्तः &c., शोणितः &c., सिन्दूरवर्णः &c.
SCARLET-FEVER, SCARLATINA, *s.* उद्वेगः, उद्वेगः.
SCATE, *s.* (Fish) शङ्खुचिः *m.* -ची *f.*, शङ्खुचिः -ची, शङ्खुचिः *m.*, शङ्खोचः, सङ्खोचः.
To SCATH, *v. a.* घातं कृ, घातं कृ, घाण्, अर्द्धं, हिंस. See To HURT,
DAMAGE.

SCATHED, *p. p.* क्षतः -ता -तं, परिक्षतः &c., विक्षतः &c. चर्दितः &c.
 SCATHLESS, *a.* अक्षतः -ता -तं, अपरिक्षतः &c., क्षतहीनः -ना -नं, अविक्षतः
 &c., अक्षितः &c., अक्षितः &c., अज्ञातक्षतः -ता -तं, अज्ञातापकारः -रा -रं.
 To SCATTER, *v. a.* कृ (c. 6. किरति, किरितुं -रितुं), विवृ, प्रकृ, आकृ,
 अवकृ, इतस्ततो or बहुधा विवृ or विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षिपुं),
 बहुधा विक्षिप् or व्यस् (c. 4. -व्यस्यति -स्यितुं), विनिर्धू (c. 5. -धूतोति
 -धूवितुं), विधू, विद्रु (c. 10. -द्रावयति -वितुं), विध्मा. See To DIS-
 PERSE, DISSIPATE.
 To SCATTER, *v. n.* विवृ in pass. (-क्षीर्यते), कृ in pass., बहुधा गम्
 (c. 1. गच्छति, गच्छुं) or विगम्, विक्षिप् in pass. (-क्षिप्यते).
 SCATTERED, *a.* विक्षीर्यः -र्यो -र्यं, प्राक्षीर्यः &c., अवक्षीर्यः &c., प्रक्षीर्यः
 &c., क्षीर्यः &c., विक्षिप्तः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, सुव्यस्तः &c.,
 उदस्तः &c., बहुधा क्षिप्तः &c., बहुधागतः -ता -तं, प्रसृतः &c., प्रसा-
 रितः &c., विधूतः -ता -तं, विनिर्धूतः &c., ररिहतः &c., असंहतः -ता
 -तं; 'having scattered,' विक्षीर्यः; 'being scattered,' क्षीर्यमाणः
 -या -र्यं, अवक्षीर्यमाणः &c., विक्षीर्यमाणः &c.
 SCATTERING, *s.* किरणं, विक्षिणं, अवकिरणं, क्षीर्यः *f.*, विक्षीर्यः *f.*,
 विक्षिणः, विक्षेपः -पणं, विसारणं, बहुधा क्षेपः, बहुधागननं.
 SCATTERING, *part.* विक्षिणन् -रन्ती -रन्तुं, विक्षिणकारि -रिणी -रिन् (न्).
 SCAVENGER, *s.* अवस्करकः, मलपकषी *m.*, मलकर्षी *m.* (न्), खलपू *m.*,
 मार्गशोधकः, मार्गसम्मानकः.
 SCENE, *s.* (Stage) रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, रङ्गशाला; 'back of the scenes,'
 नेपथ्यः; 'behind the scenes,' नेपथ्ये.—(Curtain or hanging
 of a theatre) चपटी.—(Division of an act) प्रवेशः, पात्रप्रवेशः,
 अङ्कपरिच्छेदः; 'introductory scene,' प्रवेशकः.—(Place repre-
 sented) भूमिः *f.*, स्थलं -ली, स्थानाकारः, स्थानप्रतिरूपं, भूमिप्रतिरूपं.
 —(Place where any thing is represented) रङ्गः, भूमिः *f.*—
 (Painting representing scenery) चित्रगता गृहवृक्षादिरचना,
 वर्णगता दृक्पातविषयरचना.—(Assemblage of objects seen at
 one view) दृक्पातविषयः, दृक्पयगोचरविषयः *m. pl.*, दृष्टिपातविषयः.
 SCENERY, *s.* (Appearance of various natural objects as seen
 together) जलनृपवृक्षादिसंस्था, पथ्यनृपवृक्षादिसंस्था, जलपथ्यनृपवृक्षादि-
 रचना, दृष्टिपातविषयरचना, दृक्पातविषयसंस्था, दृक्पयगोचरजलपथ्य-
 नृपवृक्षादि.—(Of a theatre) रङ्गभूमौ or रङ्गशालायां गृहवृक्षादिरचना,
 चित्रगता or वर्णगता गृहवृक्षादिरचना.
 SCENIC, SCENICAL, *a.* नाटकीयः -या -यं, चामिनयविषयकः -का -कं.
 SCENT, *s.* (Odor, smell) गन्धः, वासः; 'sweet scent,' सुगन्धः,
 सुवासः, आमोदः, मोदः, वासः, परिमलः, धूपः, सौरभ्यं, सुरभिगन्धः,
 'a scent spreading far,' सनाकषी *m.* (न्), निर्हारी *m.*; 'made
 up scent,' कृत्रिमधूपः -पकः, वृक्षधूपः, वक्षधूपः.—(Power of smell-
 ing) प्राणशक्तिः *f.*, प्राणेश्चिद्रयं, प्राणं; 'having a quick scent,'
 शीघ्रप्राणः -खा -र्यं, तीक्ष्णप्राणः &c., शीघ्रचेतनः -ना -नं.
 To SCENT, *v. a.* (Smell) ग्रा, आग्रा, उपग्रा. उपग्रा.—(Perfume)
 वास् (c. 10. वासयति -वितुं), सुरभीकृ, भू in caus., धूप, सुगन्धीकृ,
 see To PERFUME.
 SCENTED, *p. p.* (Smelt) ग्रातः -ता -तं, आग्रातः &c., प्राणः -खा -र्यं.
 (Perfumed) वासितः -ता -तं, सुवासितः &c., अनुवासितः &c., सुर-
 भितः -ता -तं, सुरभीकृतः &c., सुरभिः -भिः -भिः, सुरभिगन्धिः -न्धिः
 -न्धि, सुगन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), गन्धी &c., सुगन्धवान् -वती -वत्
 (90) (न्), गन्धवान् &c., आमोदितः -ता -तं, भावितः &c., परिमलितः &c.,
 see PERFUMED.

SCENTLESS, *a.* निर्गन्धः -न्धा -न्धं, अगन्धः &c., गन्धहीनः -ना -नं.
 SCEPTIC, *s.* अविश्वासी *m.* (न्), हेतुकः, सन्दिग्धमतिः *m.*, संशयात्मा *m.*
 (न्), चार्वाकः, अग्रतययी *m.*, संशयकारी *m.*, युक्तिवलेन सर्वत्र संशय-
 कारी *m.*
 SCEPTICAL, *a.* अविश्वासी -सिनी -रि (न्), अग्रतययी &c., संशयालुः -लुः
 -लु, संशयात्मा -त्मा -न्म (न्), सन्दिग्धमतिः -तिः -ति, सन्दिग्धमानसः
 -सा -सं, संशयानः -ना -नं, संशयापन्नः -त्ता -तं, संशयापन्नमानसः -सा
 -सं. See INFIDEL.
 SCEPTICISM, *s.* अविश्वासः, संशयः, सन्दिग्धमतिवत्, see INFIDELITY.
 SCEPTRE, SCEPTER, *s.* राजदण्डः -खंडं, राजवेधं, राजयष्टिः *m.*, शास्तिः *f.*
 —(Royal authority or office) राजाधिकारः, चक्रसिंहासनं.
 SCEPTRED, SCEPTERED, *a.* राजदण्डधारी -रिणी -रि (न्), दण्डो-रिणी &c.
 SCHEDULE, *s.* (Paper, document) पत्रं, लेखः, लेख्यं.—(Paper an-
 nexed to a larger document) पत्रानुबन्धः, लेखानुबन्धः.—(List),
 see LIST, INVENTORY.
 SCHEME, *s.* कल्पना, उपायः, सङ्कल्पः, परिकल्पना. परिकल्पितं, व्यवसायः,
 अनुसन्धानं, अनुसन्धा, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, प्रयोगः, कल्पितं, उपायकल्पना.
 To SCHEME, *v. a.* मनसा क्लृप् or परिकल्प, उपायं क्लृप्. See To PLAN.
 SCHISMER, *s.* उपायकल्पकः, परिकल्पकः, कल्पनाकारी *m.* (न्), उपायी *m.*
 SCHEMING, *part.* or *a.* युक्तिमान् -मती -मत् (न्), अनुसन्धानी -निनी
 -नि (न्), अनुसन्धायी &c., उपायी &c., उपायचिन्तकः -का -कं, वि-
 दग्धः -ग्धा -ग्धं; 'a scheming woman,' खोटिः *f.*, खोरिः *f.*, वि-
 दग्धा स्त्री.
 SCHIRRHUS, *s.* See SCIRRHUS.
 SCHISM, *s.* शाखा, शाखाभेदः, धर्मभेदः, मतभेदः, मार्गभेदः, सम्प्रदायः,
 धर्मविभेदः, मतविभेदः, धर्मविच्छेदः.
 SCHISMATIC, SCHISMATICAL, *a.* धर्मभेदकः -का -कं, मतभेदकः &c., मार्ग-
 भेदकः &c., शाखाभेदसन्नधी -न्धनी -न्धि (न्), मार्गभेदसन्नधी &c.,
 मार्गभेदविषयकः -का -कं.
 SCHOLAR, *s.* (Learner, pupil) शिष्यः, विद्यार्थी *m.* (न्), अनेवासी *m.*,
 छात्रः, अनेवासिजनः, अध्यायी *m.*, अध्येता *m.* (न्), विद्याभ्यासी *m.*
 (न्), शिक्षिताधारः, अधीती *m.*, विद्याभ्यासकृत् *m.*, अक्षरमुखः, पाठाधी *m.*;
 'head scholar,' पट्टशिष्यः; 'scholar of a scholar,' प्रशिष्यः.—
 (Learned man) पण्डितः, पण्डितजनः, विद्वान् *m.* (स्), विद्वज्जनः,
 कृतविद्यः, सद्यैरसः, रसज्ञः, तान्त्रिकः, see LEARNED.
 SCHOLAR-LIKE, SCHOLARLY, *a.* पण्डितयोग्यः -ग्या -ग्यं, छात्रयोग्यः &c.
 SCHOLARSHIP, *s.* पण्डित्यं, पण्डितत्वं, विद्या, वैदुष्यं, see LEARNING.
 SCHOLASTIC, SCHOLASTICAL, *a.* पाठशालासन्नधी -न्धनी -न्धि (न्),
 शालासन्नधी &c., पण्डितसभासन्नधी &c., पण्डित्यविषयकः -का -कं.
 SCHOLIAST, *s.* भाष्यकारः, टीकाकारः, टीकालेखकः, see COMMENTATOR.
 SCHOLIUM, *s.* टीका, भाष्यं, टीकाग्रन्थः, आदर्शः, see COMMENTARY.
 SCHOOL, *s.* (Place of instruction) पाठशाला, विद्यालयः -यं, विद्या-
 वेष्ट *n.* (न्), विद्यागृहं, शिक्षालयः -यं, शिक्षागृहं, विद्याभ्यासगृहं, वि-
 द्याभ्यासशाला, अध्ययनशाला, अध्ययनगृहं, मठः, आश्रमः, अवसथः,
 अवसथ्यः, शाला.—(Body of scholars) शिष्यसमूहः, विद्याधिसमूहः,
 छात्रसमूहः, पाठशाला, शाला.—(Sect of philosophers) शाखा,
 पण्डितशाखा, शिक्षासम्प्रदायः, शालासम्प्रदायः; 'difference of school,'
 शाखाभेदः; 'of the same school,' एकशाखाः -खा -खं; 'of a
 good school,' शालाशुद्धः -द्धा -द्धं.—(School or system of phi-
 losophy) दर्शनः, तीर्थः. There are six schools or systems
 of philosophy recognised by the Hindús, viz. 1. Púrva Mí-

mānsā, पूर्वमीमांसा, founded by Jaimini, for the purpose of illustrating and explaining the karmakānda, or ritual part of the Vedas. It gives the rationale or meaning of the ritual enjoined in those sacred books, as distinct from the theological or spiritual part of them, and acknowledges the principle of एकत्वं, or oneness, which it was the object of the Vedānta system more fully to investigate. 2. Sāṅkhya, सांख्यः, ascribed to the Muni Kapila. This system is an attempt to account for the existence of the universe without the Deity, by asserting the principle of द्वैत or duality, or, in other words, the co-existence of Spirit and matter. 3. Vedānta, वेदान्तः, or Uttara Mīmāṃsā, उत्तरमीमांसा, said to have been founded by Vyāsa, and subsequently fully developed by its most celebrated teacher शङ्करः or शङ्कराचार्यः. This system is wholly concerned with the theological and philosophical part of the Vedas, or that part contained in the chapters called Upanishads, and its teaching is intended to oppose the duality of the Sāṅkhya system by shewing that the end or aim of the Vedas is एकत्वं, or the oneness of Spirit. It denies the co-existence of matter with Spirit, and hence the conclusion arrived at is the non-existence of any thing but God. 4. Nyāya, न्यायः, founded by the inspired sage Gautama, and the most popular of all the systems. It is neither so mystical as the Vedānta, nor so fanciful as the Sāṅkhya. Its title signifies 'the fitness of things,' and it may be described as an attempt to treat of almost all subjects, according to a philosophical method and logical arrangement. 5. Vaiśeṣika, वैशेषिकं, a branch of the Nyaya, founded by the sage जगद्गुरु, to supply what was incomplete in the aphorisms of Gautama. 6. Yoga, योगः or Pāṭanjala, पातञ्जलं, founded by the sage पतञ्जलिः *m.* Its object is to shew that, even in the body, there may be, to a great extent, union with the Supreme Being. These philosophical systems are contained in sacred writings called Śāstras. See the word.

To SCHOOL, *v. a.* शिक्ष, अनुशिक्ष, उपदिश, ज्ञान. See To TEACH, INSTRUCT.

SCHOOL-BOY, *s.* बालशिक्ष्यः, बालछात्रः, बालाध्यायी *m.* (नं), विद्याभ्यासाधे पाठशालाम् अभिगच्छति यः कुमारः or बालः or बालकः.

SCHOOL-FELLOW, *s.* सहध्यायी *m.* (नं), सहपाठकः, समाध्यायी *m.*, एक-पाठशालाभिगामी *m.*, एकगुरुः *m.*, एकोपाध्यायः.

SCHOOL-HOUSE, *s.* पाठशाला, पाठगृहं, शिक्षागृहं, शिक्षाशाला, शाला.

SCHOOLING, *s.* शिक्षा-धर्म, अध्यापनं, उपदेशः, पाठः, विद्यादानं.—(Compensation for instruction) शिक्षावेतनं, शिक्षामूल्यं.

SCHOOLMAN, *s.* तालिकः, नैयायिकः, न्यायविद् *m.*, तथैशास्त्रज्ञः.

SCHOOLMASTER, *s.* बालाध्यापकः, बालोपदेशी *m.* (नं), बालोपदेशकः, बालशिक्षकः, अभेकाध्यापकः, उपाध्यायः, शिक्षागुरुः *m.*, शिक्षादाता *m.* (नं), विद्यादाता *m.*, पाठशालानायकः, पाठशालाध्यक्षः, आचार्यः, गुरुः *m.*, उपाध्यायः, अध्यापकः.

SCHOOLMISTRESS, *s.* बालाध्यापिका, बालोपदेशिनी, उपाध्याया, आचार्या,

शिक्षादात्री, विद्यादात्री, पाठशालाध्याया, पाठशालानायिका.

SCHOOL-ROOM, *s.* पाठशाला, शिक्षाशाला. See SCHOOL-HOUSE.

SCHOONER, *s.* कृपकद्वयशिष्टा नौका, द्विकूपकनीः *f.*, द्विकूपकः.

SCIATICA, *s.* कटिजिरावेदना, कटिग्रामुवेदना, श्रोणिजिरावेदना.

SCIATICAL, *a.* कटिसंघन्यो-न्यनी-न्य (नं), श्रोणिसंघन्यो &c.

SCIENCE, *s.* विद्या, विज्ञानं, ज्ञानं, ज्ञानम्, ज्युतिः *f.*, see KNOWLEDGE; 'study of science,' विद्याभ्यासः; 'a science,' विद्या; 'book of science,' ज्ञानम्, see SHĀSTRĀ; 'sacred science,' ज्युतिः, ज्ञानं; 'profane,' विज्ञानं, उपविद्या; 'skilled in sacred science,' ज्ञान्यविद्, ज्ञानयोगिः -गिः -गि.

SCIENTIFIC, SCIENTIFICAL, *a.* (According to the principles of science) विद्याज्ञानानुसारी -रिणी -रि (नं), विद्याज्ञानानुसारी &c., विद्याज्ञानानुसारी &c., विद्याज्ञानानुयायी &c., ज्ञानानुसारी &c.—(Well versed in science) विद्यावान् -वती -वत् (त), ज्ञानी &c., विद्वान् -द्वयी -द्वद् (नं), ज्ञानवान् &c., कृतविद्यः -द्या -द्यं, कोविदः -दा -दं, ज्ञातमिद्वान्तः, तान्त्रिकः.

SCIENTIFICALLY, *adv.* विद्याज्ञानानुसारेण, विद्याज्ञानानुसारात्, विद्याज्ञानेन.

SCIMITAR, *s.* रज्जुः, यक्षगरुडः, युष्मन्तरुः, जसिः *m.*, निम्बिजः, यक्षनिम्बिजः, यक्षरुपागः, चन्द्रहासः, मन्दलायः, जसिर्दिष्टः *m.*, धाराविषः, विषुपन्नरः, करपालः, करपालः, कीर्षेयकः.

To SCINTILLATE, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति-स्ति), चमिनकजान् or चमिन-स्फुरिजान् उज्जिप् (c. 6. -धिपति-धेनुं), चलनकजान् मुप् or निःनृ in caus.

SCINTILLATION, *s.* स्फुरणं, चमिनकजान्स्फुरणं, स्फुरिजान्स्फुरणं, स्फुरिजान्चलनं, चमिनकजान्चलनं, स्फुरिजान्जोषः, जगोषः.

SCIOLOGY, *s.* रसदपानिदयं, रसदज्ञानं, रसिदज्ञानं, पानिदज्ञानम्, चर्द्ध-पानिदयं, विविज्ञानं, ज्ञानज्ञानं, पुत्रजता-नं.

SCIOLOGIST, *s.* रसदपानिदतः, रसदज्ञानी *m.* (नं), ज्ञानविद्यः, ज्ञानज्ञः, विविज्ञः, ज्ञानविद्यावान् *m.* (नं), पुत्रकः.

SCION, *s.* चतुरः, पत्रयः, नयपत्रयः, किसलयः, प्ररोहः, प्रवालः.

SCIRRHIOUS, *a.* ग्रन्थिमान् -मती -मत् (नं), ग्रन्थिलः -ला -लं, पनीनूः &c.

SCIRRHUS, SCIRRHOSITY, *s.* ग्रन्थिग्रन्थिः *m.*, ग्रन्थिग्रन्थिः, ग्रन्थिग्रन्थिः.

SCISSIBLE, SCISSILE, *a.* छेदनीयः -या -यं, छेद्यः -द्या -द्यं, कर्षनीयः -या -यं.

SCISSORS, *s. pl.* कर्षरी, कर्षनी, कृपाणी, कर्षी, छेदनी, रसदधारा, शरा-रोमुती.

To SCOFF, *v. n.* जयधिप् (c. 6. -धिपति-धेनुं), धिप्, जयज्ञा, तिरस्का, मुग्धरीकृ, जयहम्, उपहम्, जयहम्, विहम्, प्रहम्, जयहासमूर्तिं नृ, उपहासात्पदं कृ, जयहासात्पदं कृ, गहं, जयगहं, जयगुर्, जयगन्, जाधार्, भर्त्, परिभू, निन्द, तुच्छीकृ, जयज्ञां कृ. See To JEER, MOCK.

SCOFF, *s.* जयधेपः, धेपः, जयहासः, उपहासः, उपहासोक्तिः *f.*, जयज्ञा, जयज्ञावाचनं, जयमानोक्तिः *f.*, जयमानं, जयहेला, तिरस्कारोक्तिः *f.*, निन्दोक्तिः *f.*

SCOFFER, *s.* उपहासकः, जयहासकः, जयधेपकः, धेपकः. See MOCKER.

SCOFFING, *s.* जयहासः, उपहासः, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, जयधेपणं.

SCOFFINGLY, *adv.* सावधेपं, सावहासं, सतिरस्कारं, उपहासेन, सावहेलं.

To SCOLD, *v. a. or n.* निन्द (c. 1. निन्दति-निन्दुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द, उपालम् (c. 1. -लभते -लभुं), भर्त् (c. 10. भर्त्सयति -यितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), तर्ज् (c. 10. तर्जयति -यितुं), शाकुश, गहं, विगहं, गुप् in des., धिप्, जयधिप्, जयधिप्, वाग्दयं कृ, तिरस्का, परिबद्, परिभाप्. See To CHIDE, REPROVE.

SCOLD, *s.* (Foul-mouthed scolding woman) दुर्मुती, वाग्दुष्टा, कर्कशा,

पूतना, कैकेयी, दुर्गा, कृता, महामाया, सदावक्ता, चक्रशीला, पाथीरा.
SCOLDED, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, उपालम्भः -म्भा -म्भं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं,
 तर्जितः -ता -तं, सनाचितः &c., तिरस्कृतः &c., क्षयिष्ठः -म्भा -म्भं.
SCOLDER, *s.* निन्दकः, उपालम्भकारी *m.* (नृ.), प्रत्यादेशकः, उपक्रोश *m.* (पृ).
SCOLDING, *s.* निन्दा -न्दनं, उपालम्भः, तर्जनं, भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, पागदण्डः,
 वाक्पातुषं, परिवादः, परिभाषणं, पिष्टारः, पिष्टिषा, तिरस्कारः, तिरस्त्रिया.
SCOLLOP, *To scollop*, see **SCALLOP**, *To scallop*.
SCONCE, *s.* (Holder of the end of a candle) दीपायाधारः, पत्त्य-
 आधारः, दीपाग्रधारयोग्या लोहनलिका.—(Mulet) दण्डः, दण्डलेशः.
To sounce, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं). See *To mulct*, *fine*.
SCOOP, *s.* (Kind of ladle) दवी, दपिः, दावी, कक्षिः *f.*, कक्षी, खनिका;
 'butter-scoop,' कुल्लिका.—(Instrument for excavating)
 खननं, उत्खननं, खानं.
To scoop, *v. a.* (Lade out), see *To ladle*—(Make hollow, ex-
 cavate) खन् (c. 1. खनति -नितुं), उत्खन्, निखन्, प्रोत्खन्, खनित्रेण
 शूनीकृ or शुपिरीकृ or पुद् or पुट्टीकृ.
SCOOPED, *p. p.* उत्खानः -ता -तं, उत्खनितः -ता -तं, शुपिरीकृतः &c.
SCOPE, *s.* (End, aim) अभिप्रायः, अभिप्रेतं, तात्पर्यं, आशयः, अर्थः,
 उद्देशः, आह्वानं, अभिसन्धिः *m.*, अभिसन्धानं, तात्पर्यार्थः, आकांक्षा,
 विवर्धितं, see **MEANING**.—(Limit, compass) अन्तः, पर्यन्तः -न्तं,
 परिमाणं, विषयः.—(Room, space) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः.
SCORBUTIC, **SCORBUTICAL**, *a.* नाविकरक्तपित्तसन्ध्या -न्ध्यानी -न्ध्या (नृ.),
 नाविकरक्तपित्तरोगी -गिणी &c.; 'scorbutic affection of the
 gums,' शिवादः; 'diseased with it,' शिवादरोगी &c.
To scorch, *v. a.* वासतस् or वहिस् or वहिर्भागे दह् (c. 1. दहति, दग्धुं)
 or निदह् or परिदह् or तप् (c. 1. तपति, तप्तुं, c. 10. तपयति -यितुं).
To scorch, *v. n.* वासतस् or वहिर्भागे दह् in pass. or तप् in pass.
SCORCHED, *p. p.* वासतस् or वहिर्भागे दग्धः -ग्धा -ग्धं or परिदग्धः &c.
 or तप्तः -ता -तं or सन्तप्तः &c. or अभितप्तः &c. or उत्तप्तः &c.,
 भर्जितः -ता -तं, भृष्टः -ष्टा -ष्टं.
SCORCHING, *parl. or a.* दाहकः -का -कं, तापकः &c., उष्णः -ष्णा -ष्णं,
 अतुष्णः &c., प्रचण्डः -ण्डा -ण्डं, चण्डः &c., नैदायः -या -यं.
SCORCHING, *s.* वहिर्दाहः, वहिर्दहनं, वहिर्भागे दाहः, वासतस्तपः.
SCORE, *s.* (Twenty) विंशकं, विंशी *m.* (नृ.), विंशतिः *f.*—(Notch)
 चेदः, अचच्छेदः, विच्छेदः.—(Line) रेखा, अङ्कः, वक्षिः *f.*—(Account,
 reckoning) गणना, विगणना, विगणनपत्रं, विगणनलेखः, विगण-
 नापत्रं.—(Reason) हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं; 'on the score of,'
 हेतोः, हेतो, कारणान्, कृते, निमित्ते or expressed by the abl. c.,
 or by the affix तस्; 'on the score of relationship,' ज्ञाति-
 त्वहेतोः, ज्ञातित्वान्, ज्ञातिभावतस्.
To score, *v. a.* (Notch) छिद्, अचच्छिद्, चेदं कृ.—(Mark with lines)
 रेखाङ्कितं -तां कृ, रेखाभिद् अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं) or चिद्, अङ्कं
 कृ, अङ्कनं कृ.—(Set down a debt) चृणं लिख् or अभिलिख्, चृणा-
 मिलेखनं कृ, चृणं लेख्ये आरुह् in caus.—(Set down, take an
 account of) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), अभिलिख्, अङ्क.
SCORED, *p. p.* अङ्कितः -ता -तं, रेखाङ्कितः &c., लिखितः &c., अभिलि-
 खितः &c.
SCORIA, *s.* रीतिः *f.*, रीतिका, किट्टं, किट्टालः, लोहकिट्टं. See **DROSS**.
SCORN, *s.* अवज्ञा, अवज्ञानं, अवमानं, अवमतिः *f.*, अपमानं, अवहेला
 -लं -लनं, परिभवः, परिभावः, परिभूतिः *f.*, तिरस्कारः, तिरस्त्रिया,
 अवलेपः, घृणा, उन्माषः, see **CONTEMPT**; 'object of scorn,'

तिरस्कारविषयः, तिरस्कारास्पदं, तिरस्कारपात्रं, परिभवास्यदं, परिभवपदं.
To scorn, *v. a.* अवज्ञां (c. 9. -ज्ञानाति -नीते -ज्ञानं), अवमन् (c. 4.
 -नन्यते -मन्तुं), घृणाय मन्, अवधोर्, तिरस्कृ, परिभू, गर्ह, विगर्ह, तुच्छीकृ,
 न्यङ्क, कुन्त, उपेक्ष, कदपीकृ, पाप् in des., अवधे, निन्द, पिष्ट.
 See *To CONTEMN*, *DESPISE*.
SCORNED, *p. p.* अवज्ञातः -ता -तं, अवमतः &c., अवमानितः &c., अवधो-
 रितः &c., विमानितः &c., तिरस्कृतः -ता -तं, गर्हितः -ता -तं, विगर्हितः
 &c., परिभूतः &c., क्षतिनिन्दितः &c., निन्दितः &c.
SCORNER, *s.* अवज्ञाता *m.* (नृ.), निन्दकः, अवमन्ता *m.* (नृ.), अवमानकृत्,
 अवहेलकृत्, अवज्ञाकारी *m.* (नृ.), तिरस्कारी *m.*, तिरस्कृता *m.*, (घृ),
 घृणाकारः.
SCORNFUL, *a.* अवज्ञाकारी -रिणी -रि (नृ.), अवज्ञानी &c., अवमानो &c.,
 सावहेलः -ला -लं, सावज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, परिभवी &c., परिभावी &c.,
 परिभावकः -का -कं, अवमन्ता -न्ती -नृ (नृ), सावलेपः -पा -पं, सोन्माषः
 -या -यं, अवलिप्तः -ता -तं, दूषः -मा -मं, तिरस्कारी &c., अवहेलालकः
 -का -कं, निन्दात्मकः &c., अवज्ञारूपः -पा -पं, अवमानार्थकः &c.
SCORNFULLY, *adv.* सावज्ञानं, सावहेलं, सावमानं, सपरिभावं, परिभवेण,
 सावलेपं, सोन्माषं, सतिरस्कारं, दूषयत्, निन्दापूर्वम्, निन्दकयत्.
SCORNFULNESS, *s.* अवज्ञाशीलता, सावहेलत्वं, अवलिप्तता, सोन्माषत्वं.
SCORPIO, *s.* (The sign) वृश्चिकः, कौर्षः, चलिः *m.*
SCORPION, *s.* वृश्चिकः, चलिः *m.*, खली *m.* (नृ.), चालिः *m.*, ज्ञारी *m.*
 (नृ), दूषः, द्रोणः, दूषः, अलिपकः, अवशीनः, लूमविषः, वस्करा-
 टिका; 'its tail or sting,' लूमं -मः.
SCOR, *s.* (Portion of money assessed) करः, देयभागः, देयांशः, देयं.
To scorch, *v. a.* चेदं कृ, छेदं कृ, त्वच्छेदं कृ, ईप्द व्रथ् or चिद्.
SCOT-FREE, *a.* अदण्डितः -ता -तं, अघातः -ता -तं, निर्धेयः -या -यं.
SCOUNDREL, *s.* धूर्तः, दुर्जनः, दुष्टात्मा *m.* (नृ), दुर्वृत्तः, खलः, कृष्णकर्मो *m.*
 (नृ), अपमवृत्तिः *m.*, दुष्टजनः, अवमवृत्तिः *m.*, खरिडतपुतः. See
RASCAL.
To scour, *v. a.* (Scrub, cleanse by friction) मृन् (c. 1. मार्जति
 -जितुं, c. 2. मार्ष्टि -ष्टुं), सम्मृच्, प्रघाल् (c. 10. घालयति -यितुं), निखिन्
 (c. 3. -खेनेक्षि -खेक्षुं), धाव् (c. 10. धाययति -यितुं), पधेणेन शुष् (c. 10.
 शोषयति -यितुं), निधेणेन शुष् or परिष्कृ.—(Purge), see the
 word.—(Pass swiftly over) शीघ्रं or सत्वरं नृ or सतितृ or
 सतिरन्तृ.—(Run swiftly) शीघ्रं पाव्.
SCOURED, *p. p.* मार्जितः -ता -तं, सम्मार्जितः &c., मृष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्मृष्टः
 &c., प्रघालितः -ता -तं, निखिक्तः -क्ता -क्तं, पधेणेन धावितः -ता -तं or
 धीतः -ता -तं or जोधितः &c., निर्धितः &c., परिष्कृतः &c.
SCOURER, *s.* यन्त्रनिर्गोजकः वस्त्रसम्मार्जकः, वस्त्रप्रघालकः, वस्त्रधावकः,
 वस्त्रशोधकः, चेलनामकः, चेलधावः -वकः, निखेगकः, नेजकः.
SCOURGE, *s.* कजा, कषा, प्रतिष्ठाजः प्रतिष्ठाकः, बलिस्त्रः, चर्मदण्डः,
 रज्जुः *m. f.*, चर्मरज्जुः *m. f.*, लटनी, प्रतोदः.
To scourge, *v. a.* कषया तट् (c. 10. टाययति -यितुं), रज्जुना or रजा
 or चर्मरजा तट् or तट् (c. 1. -टयति -टुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति
 -न्तुं), कजापतं ह्, कषापतं ह्.
SCOURGED, *p. p.* कषाहतः -ता -तं, कषाताडितः &c. रज्जुताडितः -ता -तं
SCOURGING, *s.* कषायातः, कषायातनं, रजायातः, कषायाहारः; 'worthy
 of scourging,' कषाहः -हं -हं, कषयः -श्या -श्यं.
SCOURING, *s.* मार्जनं, सम्मार्जनं, मार्ष्टिः *f.*, परिमार्जनं, प्रघालनं, निखेकः,
 निखेजनं, धावनं, परिष्कारः, वस्त्रमार्जनं, गलापकर्मणं.
SCOUT, *s.* चारः, चरः, गुप्तचरः, गुप्तदूतः, गूढचारः -री *m.* (नृ), गुप्तगतिः *m.*

गूढदूतः, गूढनिरूपकः, शत्रुचेष्टानिरूपकः, प्रविधिः *m.* See Spy.
 To scout, *v. n.* (Act as scout) गूढचारयत् शत्रुचेष्टानिरूपणं कृ.
 To scout, *v. a.* गर् (c. 1. गर्ते - निर्तुं), सर्वोभावं निराकृ or निरम्.
 SCOWL, *s.* भ्रमङ्गः, भ्रुकुटिः *f.*, भ्रुवेपः, भ्रुगङ्गेपः, जटाघाः, चम्रसादभूषका कुट्टिः *f.*, मुरमाहिल्यः.

To scowl, *v. n.* भ्रमङ्गं कृ, भ्रुकुटिं कृ, जटाघोर or भ्रमङ्गेन दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), भ्रुवी संकुच्य (c. 1. -जंघति - चितुं), भ्रुवकोषं कृ.

SCOWLING, *part.* सम्भ्रमङ्गनुराः -रती -नं, मलिननुराः &c. See FROWNING.

SCOWLINGLY, *adv.* सम्भ्रमङ्गं, मलिनरतिं, भ्रमङ्गेन, सम्भ्रुवेपं, भ्रुमङ्गेपयं.

SCRAGGINESS, *s.* कृशाता, परिदृशता, कृशाङ्गता, घामता, घागता, कादयं.

SCRAGGY, 'CRAGGY, *a.* (Lean) कृशः -शा -डी, परिकृशः &c., कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, घानः -मा -नं, जिरालः -ला -लं.-(Rough) रूपः -घा -घं, रूढः &c., see RUGGED.

To SCRAMBLE, *v. n.* (Climb by seizing with the hands) हस्ताभ्यां धृत्ता or हस्ताभ्याम् चपलम्ब्य पारुह or पमिह.-(Catch with haste, preventive of another) परनिवारणयं or परनिस्तनयं महसा भू (c. 1. धरति, धनुं) or दृ (c. 1. हरति, हनुं) or मर्दति सार् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

SCRAMBLING, *s.* (Seizing with haste, &c.) दृष्टव्यवहारयं परनिवारणयं महसा हरत् or हरणेच्चा.-(Climbing with the hands) हस्ताभ्याम् चपलम्ब्य पारोहयं.

SCRAP, *s.* खरदः -खरकः, लयः, संज्ञा, भागः, विभागः, शकलः -लः, 'of food', पिष्टः, पिष्टशेषः *f.*, फेलकः, फेला, लरः. See CRUM.

SCRAP-HOOK, *s.* खरदकाप्यादिरघणुपुनकं, खरदकवितादिरघणुचयः, खरदकविताघनः.

To SCRAPE, *v. a.* (Rub the surface with something sharp) लिह्य (c. 6. लिहति, लेहति), उच्चिह्य, चिलिह्य, मलिह्य, निहिल्य, मोचिह्य, तद्य (c. 1. तद्यति - चितुं), त्वद्य, रन् (c. 1. रन्ति - चितुं), सूर (c. 6. सुरति, सोरितुं), घुर (c. 6. घुरति, घोरितुं), उच्चरन् कृ, तद्यत् कृ.-(Rub with a grating noise) घृम् (c. 1. घर्षति - चितुं), घर्षत् कृ, see To RUB.-(Clean by scraping) घर्षणेन मृन् or प्रयत् or निचिन्.-(Remove by scraping, scrape off) घर्षणेन चपनी or चिनी or मृन् or चपनीन् or चपनीन् or घर्षन् or ग्रुप in caus., निर्घर्षत् कृ.-(Scrape together) संचि (c. 5. -चिनीति - चेतुं), मनाचि, एकौच, एकच दृ.-(Scrape the feet) पादघर्षत् कृ.

To SCRAPE, *v. n.* (Make a harsh noise) परस्परसंघर्षनं कर्कशज्ञत् कृ, परस्परघर्षत् कृ.-(Make an awkward bow) कुप्रणामं कृ.-(Scrape acquaintance) भिन्नं कृ, चान्द्र्य भिन्नम् उपगम, चान्द्र्यमिन् प्रीतिं कृ.

SCRAPE, *s.* (Rubbing) घर्षणं, निर्घर्षणं, तद्यणं, घुरणं.-(Bow) कुप्रणामः.-(Difficulty) दुर्गं, दुर्गतिः *f.*, दुर्दशा, दुर्दयसा, दुःस्थितिः *f.*, दुःखं, कष्टं, साधिः *m.*

SCRAPED, *p. p.* उच्चिरितः -ता -तं, मोचिरितः &c., घर्षितः &c., see RUBBED.

SCRAPER, *s.* (Instrument for scraping) उच्चरनी -निका, निलेखनं -नी, लेखनी, घर्षणी, निर्घर्षणी, निर्घर्षणकः, घर्षणयन्त्रं.-(For the feet) पादोच्चरनी, पादनिलेखनी, पादघर्षणी, पादनिर्घर्षणकः.-(For the tongue) जिह्वोच्चरनी -निका, जिह्वानिलेखनं -नी.-(Kind of shovel) चमि *f.*, चमी, काष्ठकुहालः.

SCRAPING, *s.* (The act) उच्चरणं, मोचरणं, निलेखनं, लेखनं, घर्षणं, निर्घर्षणं, घुरणं, घुरणं, तद्यणं, राननं; 'the tongue', जिह्वोच्चरणं,

जिह्वानिलेखनं.-(That which is scraped off, scrapings) चप-स्करः, चपस्करः, चपकट, मलं, उच्चिष्टं, कल्लं, चिदलं.

To SCRATCH, *v. n.* (Tear or lacerate the skin or surface) त्वचम् उच्चिह्य (c. 6. -लिहति - लेहति) or मोचिह्य or चिलिह्य or निहिल्य 'or मलिह्य or लिह्य, त्वचं दृ (c. 10. दारयति - चितुं) or चिदृ or चनदृ, त्वचं चिदृ (c. 7. चिनीति, चेतुं) or भिदृ or निभिदृ, त्वचं कृत् or नि-दृत् or सूर (c. 6. सुरति, सोरितुं) or घुर, त्वचचेदं कृ.-(With the nail) नगेन त्वचं दृ or चिदृ, नगेन त्वचं लिह्य or उच्चिह्य or मलिह्य, नगेन चिदृ (c. 10. चिदयति - चितुं), नगेन त्वचचेदं कृ or त्वचचेदं कृ.-(Allay itching by scratching) कट्ट (nom. कट्टयति - ने), कट्टयन् कृ, कट्टयां कृ, कट्टयति कृ, नगेन त्वचं घृम् (c. 1. घर्षति - चितुं) or घिघृम्, त्वचघर्षत् कृ, त्वचघर्षणं कृ, माचघर्षणं कृ, माचघिघर्षणं कृ, 'he scratches his head with his nails,' नरः or चंगुल्यधिरं चाननः जिह्व or चाननः जिह्वोरानं कट्टयति.-(Scratch the ground, excavate with the claws, as birds, &c.) चिच्छ (c. 6. -चिच्छति - चिच्छितुं), चपच्छ, भूमिन् चालिह्य चिच्छि.-(Wound slightly) त्वचं घाह्य, ईषत् घाह्य or परिघाह्य, त्वचघाह्यं कृ, त्वचघाहं कृ, ईषघाह्यं कृ.-(Write roughly), see To SCRAWL.-(Scratch out), see To ERASE.

SCRATCH, *s.* (Laceration of the skin or surface) त्वचचेदः, त्वचभेदः, त्वचघेदनं, त्वचलेखनं, त्वचिह्यलेखः, त्वचदारणं, त्वचिह्यदारणं, त्वचिह्यभेदः, त्वचघातं, त्वचघाति *f.*, त्वचघातिह्य *f.*, परिघातिह्य *f.*-(With the nail) नगलेखा, नगविह्येखा, नगचेदः, नगघातः -घं, नगघातं, नगाद्धः, नग-चिह्यं, नगघर्षं, नगघाति *f.*, नगपरिघाति *f.*, चामननं -गकं, मुमुनं, श्यामुनकं.-(With a thorn) कट्टकघातं, कट्टकघातः.-(Slight wound) त्वचभेदः, त्वचघातं, त्वचघातः, ईषाघातं, ईषत्वचभेदः, ईषत्वचचेदः.-(Rudely drawn figure), see SCRAWL.

SCRATCHED, *p. p.* (Lacerated on the surface) लिहिरितः -ता -तं, उच्चिरितः &c., मोचिरितः &c., चिदिरितः &c., दारितः &c., चिच-त्वल् *m. f. n.* (च). भिन्नत्वल् *m. f. n.*, घातत्वल् *m. f. n.*, परिघातत्वल्, घातः -ता -तं, परिघातः &c.-(With the nail) नगलिहिरितः -ता -तं, नगोच्चिरितः &c., नगदारितः &c., नगविदारितः &c., नगचिह्यः -घा -घं, नगघातः -ता -तं, नगपरिघातः &c., नगाद्धितः &c.-(With a thorn) कट्टकघातः -ता -तं, कट्टकचिह्यः -ता -घं.-(Rubbed with the nail) घर्षितः -ता -तं, घिघर्षितः &c., नगघर्षितः &c., घृष्टः -घा -घं.

SCRATCHER, *s.* (One who scratches) त्वचभेदकः, त्वचचेदन, त्वचुच्चे-रकः, त्वचलेखकः, त्वचदारकः, त्वचिह्यदारकः, उच्चरकः, कट्टयनकः, कट्टयितकारी *m.* (च). कट्टययाकृत् *m.*-(Bird that scratches for food) चिच्छिह्यः, नगविच्छिह्यः, चपच्छरकारी *m.*

SCRATCHING, *s.* (The act of lacerating the surface) उच्चरणं, मोचरणं, विदारणं, त्वचुच्चरणं, त्वचलेखनं, त्वचदारणं, त्वचिह्यदारणं, त्वचचेदनं, त्वचभेदनं, see SCRATCH, *s.*-(Scratching to allay itching) कट्टयनं, कट्टयां, कट्टयति *f.*, कट्टयः *f.*

SCRATCHING, *part.* (Lacerating the surface) लिहयन् -रन्ती -रत् (च); उच्चिरयन् &c.-(To allay itching) कट्टयन् -यती -यत् (च), कट्टयमानः -ना -नं.

To SCRAWL, *v. a.* चस्पष्टं or त्रस्पष्टाधरे or चस्पष्टलेख लिह्य (c. 6. लिहति, लेहति) or चद्द (c. 10. चद्दयति - चितुं), चनचपानेन or प्रमादेन लिह्य, स्पूलाधरे or कदधरे or चस्पष्टाधरे लिह्य, स्पूलधरे or स्पूलक्रमेण लिह्य or त्रालिह्य, चतिशीमं लिह्य, चतिशीमं लिह्य.

SCRAWL, SCRAWLING, *s.* चस्पष्टलेखः, चस्पष्टलिखनं, स्पूललेखः, स्पूल-

लेख्यं, स्मृत्युल्लेख्यं, अस्मदधरलिखनं, स्मृताधरलिखनं, वदधरलिखनं.
 SCRAWLED, *p. p.* अस्मदधरलिखितः or स्मृताधरलिखितः -ता-तं or चक्रितः &c.
 To SCREAM, *v. n.* धिक्कुशं (c. 1. -क्रोशति -क्रोशते), क्रुशं. न (c. 2. रीति,
 रतिहं), विहं, नद् (c. 1. नदति -दिहं), रस् (c. 1. रसति -मिहं), वाशं
 (c. 1. वाशति -मिहं), उचिः or उचिःस्वरेण क्रुशं. चीन्नारं कृ, चित्नारं
 कृ, चीत् शब्दं कृ, चीत्कृ, उचिनादं कृ, महानादं कृ, उचस्वरं कृ, नादं
 कृ; 'with pain,' चात्तिनादं कृ, चात्तिस्वरं कृ.

SCREAM, SCREAMING, *s.* चिक्कुशं, चिक्कुशजं, चीन्नारः, चित्नारः, नादः,
 उचिनादः, महानादः, रायः, रुतं, क्रुशं, उचिनादः, उचस्वरं, रायः, स्वरः,
 उचस्वरः, कोलाहलः, चटुः -दुःम. *n.*; 'of pain,' चात्तिनादः, चात्ति-
 स्वरः, चात्तिरायः.

To SCREECH, SCREECH, SCREECHING, *see* To SCREAM, SCREAMING.

SCREECH-OWL, *s.* नरुपायौ कालपेषकः. चर्चरायौ पेषकभेदः.

SCREEN, *s.* (Partition) व्यवधानं, व्यवधा, निरुत्तरिणी, तिरोधानं, जन्तु-
 धानं, जन्तुधा, जयनिष्ठा, ययनिष्ठा, पटः -टं, ऊटः, प्रतिमोरा, छाया.
 —(Coarse sieve) मूलचालनी.

To SCREEN, *v. a.* (Shelter, protect) छद् (c. 10. छादयति -मिहं), प्रच्छद्,
 आच्छद्, सनाच्छद्. संच्छद्, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्ते), चमिगुप्, नंगुप्,
 व्यपधा (c. 3. -दधाति -धाते), तिरोधा. जन्तुधा, पिधा, चपिधा,
 वृ (c. 5. वृणोति -परितुं -रीतुं, c. 10. वाचयति -मिहं), संवृ, चावृ, जपवृ,
 निवृ, व्यवधानेन रण् or संदण्, गोपनं कृ, संगोपनं कृ, गुप्तिं कृ.—
 (Sift) शुप्. गालनं कृ, निर्गलनं कृ.

SCREENED, *p. p.* (Protected) छादितः -ता-तं. छयः -घा -घं, प्रच्छादितः
 &c., आच्छादितः &c., गुप्तः -भा -भं, गोपितः -ता-तं, संगोपितः &c.,
 गोपायितः &c., व्यपहितः &c., चावृतः &c., संवृतः &c., व्यावृतः &c.,
 जन्तुधितः -ता-तं, जन्तुधितः &c., तिरोधितः &c., व्यवधानरक्षितः &c.,
 व्यवधानगुप्तः -भा -भं.—(Sifted) शोधितः -ता-तं, निर्गलितः &c.

SCREENING, *part.* व्यवधायकः -का-कं, व्यवधायी -यिनी &c., जन्तुधायकः &c.

SCREW, *s.* (Spiral bolt or cylinder) व्याघर्जनकीलः -लकः, व्याघर्जन-
 कीलः -लकः, परिघर्जनकीलः, साघर्जनकीलः, विघर्जनकीलः, कीलः
 -लकः, मलमूर्त्रं; 'male screw,' नरः; 'female,' नारी.—(Stingy
 person) कृपणः, दृढमुष्टिः *m.*, गाढमुष्टिः *m.*

To SCREW, *v. a.* (Fasten with screws) व्याघर्जनकीलके or व्याघर्जन-
 कीलके चम् (c. 9. चामाति, चम्बु), कीलके चम्, मलमूर्त्रेण चम्.
 —(Twist) व्याघृत् (c. 10. व्यन्धयति -मिहं), व्याघृत्, परिघृत्.—(Press),
see the word.—(Oppress) पीड, चाप, *see* OPPRESS.—(Drive
 a screw) कीलं व्याघर्त्य प्रविशं in caus., कीलं परिघर्त्य प्राविशं.

SCREWED, *p. p.* साघर्जनकीलघट्टः -ट्टा -ट्टं, परिघर्जनकीलघट्टः &c.,
 चाधितः &c.

To SCRIBBLE, SCRIBBLED, SCRIBBLING, *see* To SCRAWL, SCRAWLED, &c.

SCRIBBLER, *s.* कुलेखकः, कदधरलेखकः, कुग्रन्थकारः, अस्मदलेखकः.

SCRIBE, *s.* लेखकः, लिपिकरः, लिपिकारः, लिपिनीवी *m.* (नं), कायस्थः,
 अक्षरनीयकः, अक्षरनीयी *m.* (नं), अक्षरपनः, अक्षरचणः, अक्षरचयः,
 अक्षरपुषु *m.*, मसिपणः, मसिनीवी *m.*, पथिकः, पार्थिकः, पथी *m.*
 (नं), किरकः, लिपिकरः, लिपिद्वयः, करणः.

SCRIP, *s.* (Small bag) क्षुद्रकोषः, वस्त्रसम्पुटकः.—(Writing, certi-
 ficate) लेखः, लेख्यं, पथिका, पत्रं, प्रमाणपत्रं.

SCRIPTURAL, *a.* शास्त्रीयः -या -यं, शास्त्रानुसारी -रिणी -रि (नं), यथा-
 शास्त्रः -स्ता -स्तं, शास्त्रविदः -दा -दं, श्रुतिविदः &c., शास्त्रोक्तः -क्ता
 -क्तं, शास्त्रोक्तः &c., वेदोक्तः &c., वेदोदितः -ता-तं, वैदिकः -की -कं,
 धुमुक्तः &c., श्रुतिविहितः -ता-तं, श्रुतिवर्णितः &c., धुमुदितः &c.,

यथाश्रुतिः -ति -ति, चीपनिपदः -दी -दं, शास्त्रानुयायी &c., धर्मग्र-
 न्थानुसारी &c., धर्मग्रन्थप्रोक्तः &c.

SCRIPTURALLY, *adv.* शास्त्रतः, यथाशास्त्रं, शास्त्रानुसारेण, शास्त्रतः.

SCRIPTURE, *s.* (Writing) लेखः -यनं, लिपिः *f.*, लिखनं, लेखनं, लिखितं,
 अक्षरचिन्तासः, अक्षरसंस्थानं.—(Sacred writing) श्रुतिः *f.*, श्रुतं,
 शास्त्रं, ब्रह्म *n.* (नं), कल्पः, सागमः, साम्नायः, ममाथं.—(The Bible)
 धर्मग्रन्थः, धर्मपुस्तकं. The sacred writings of the Hindús
 may be arranged under seven heads, viz. 1. Vedas, 2. Upani-
 shads, 3. Vedāngas, 4. Upavedas, 5. Śāstras, 6. Purāṇas
 and 7. Upapurāṇas. The Student is referred to each
 separate head for a fuller explanation than is here given
 of the subdivisions comprised under the several titles.
 1. The Vedas are four in number, viz. चतुर्वेदः, यजुर्वेदः, सामवेदः,
 सचतुर्वेदः. 2. The Upanishads, are the theological and
 philosophical chapters of the Vedas, either detached from,
 or comprehended in, the principal work, and collectively
 called वेदान्तः. 3. The Vedāngas are six sacred sciences
 subordinate to the Vedas, viz. Pronunciation, गीता. De-
 scription of religious ceremonies, कल्पः, Grammar, व्याकरणं,
 Prosody, छन्दस्, Astronomy, ज्योतिषं, Explanation of difficult
 and obscure phrases, निरुक्तं-रिक्तः. 4. The Upavedas, or Mi-
 nor vedas, are four, viz. Medicine, आयुर्वेदः, Archery and
 military art, यजुर्वेदः, Music, गान्धर्ववेदः or गान्धर्ववेदः, Mechanics
 and the use of tools, &c., शिल्पशास्त्रं or शस्त्रशास्त्रं. 5. Śāstra is
 a title of very general application, but it is properly re-
 stricted to six sacred and philosophical treatises, viz. मीमां-
 साशास्त्रं, सांख्यशास्त्रं, वेदान्तशास्त्रं, न्यायशास्त्रं containing the
 branch called धर्मोपनिषद्, योगशास्त्रं and धर्मशास्त्रं. The last
 contains the body of Hindú law; the others are the text-
 books of the six Hindú schools of philosophy, *see* SCHOOL.
 6. The Purāṇas are eighteen mythological poems, *see* PURĀṆA.
 7. The Upapurāṇas, or inferior Purāṇas, are
 also eighteen, *see* under PURĀṆA.—(One who is conversant
 with scripture) वेदविद्, वेदज्ञः, शास्त्रविद्, शास्त्रज्ञः, शास्त्रदर्शी *m.*
 (नं), बहुवेदार्थदर्शी *m.*, शास्त्राभिज्ञः, शास्त्री *m.*, शास्त्राचरणः, शास्त्र-
 मन्त्रवदः, ब्रह्मज्ञः, ब्रह्मविद्, ब्रह्मवेदी *m.*, ब्रह्मवेत्ता *m.* (नृ), वैदिकः,
 श्रुतिपटः, श्रुतिज्ञः, श्रोत्रियः, चान्दमः, स्मृत्युल्लेखः; 'conversancy
 with it,' ब्रह्मज्ञानं, वेदगुण्यभिः *f.*, शास्त्रगुण्यभिः *f.*, शास्त्रज्ञानं, ब्रह्म-
 वेदः, ब्रह्मविद्या; 'study of scripture,' ब्रह्मव्यासः, ब्रह्माधिगमः-मनं.
 वेदाधिगमः-मनं, ब्रह्ममन्त्रं, वेदाध्ययनं, शास्त्राध्ययनं; 'relating to
 the study of it,' ब्रह्माधिगमिकः-की-कं; 'teaching it,' वेदाध्यापनं.
 ब्रह्मोपदेशः; 'teacher of it,' चाचार्यः, उपाध्यायः, वेदाध्यापकः,
 ब्रह्मोपदेशकः; 'reading it aloud,' ब्रह्मघोषः; 'holiness derived
 from reading it,' ब्रह्मवर्मनं; 'savour or excellency of it,'
 ब्रह्मरसः; 'relating to scripture,' श्रोतः-ती-तं, वैदिकः-की-कं.
 शास्त्रीयः-या-यं; 'authority of it,' श्रुतिप्रामाण्यं, सागमप्रामाण्यं.

SCRIVENER, *s.* नियमपत्रलेखकः, पत्रलेखकः, लेखकः, लिपिकरः.

SCROFULA, *s.* गण्डमाला, कण्ठमाला, अपचरी, कण्ठगण्डः, गण्डगण्डः.

SCROFULOUS, *a.* गण्डमाली-लिनी-लि (नं), कण्ठमाली &c., गण्डमा-
 लारोगी &c.

SCROLL, *s.* लेख्यपत्रं-त्रकं, दीर्घपत्रं-त्रकं, पटः, दीर्घपटः, पटः, धर्मपुस्तकं

SCR

SCROTUM, *s.* अण्डकोशः, अण्डकोपः, मुष्कः, मुष्ककोपः, फलकोशः, फलकोमकः, घृणः, घृणकोमः, कोपः-मकः, कोशः, सोना *m.* (नं), सोना, अण्ड-अण्डकः, तीक्ष्ण-क्षणः; 'enlargement of it,' कोपवृद्धिः *f.*, वृद्धिः *f.*; 'septum of it,' महावीर्यं, विटपः.
To SCRUB, *v. a.* अतिशयेन or अत्यन्तं मृज् (c. 1. मार्जित-मृजितं, c. 2. मारि-मृज्), अतिपरिष्करणेन मृज्, चलेन मृज्, अतिमार्जनं कृ, अत्यन्तं मृजल् (c. 10. -द्यालयति -यितुं) or निर्विज् (c. 3. -येनेति -येज्) or याव् or घृम्. See *To* RUB.
SCRUB, s. होनवृत्तिः *m.*, अधमवृत्तिः *m.*, जयन्यवृत्तिः *m.*, नौचकर्मकारि *m.* (नं), नौचकर्मि *m.* (नं), कुत्तितकर्मि *m.*, अपकर्मकृत्, अधमकर्मि *m.*, पामरः, व्रातनीः.
SCRUBBED, p. p. अतिपरिष्करणं or अतिपरिष्करणेन मार्जितः -ता -तं or निर्विजः -क्ता -क्तं, अतिनिर्विजः &c., सुनिर्विजः &c., सुप्रद्यालितः &c., सुमृजः &c., सुपरिजः &c.
SCRUBBY, a. धुद्रुः-द्रु-द्रु-नीचः-चा-चं, तुच्छः-च्छा-च्छं. See *MEAN*.
SCRUPLE, s. (Hesitation) शङ्का, आशङ्का, विकल्पः, संशयः. See *DOUBT*.
To SCRUPLE, *v. n.* शङ्क् (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), आशङ्क्, अभिशङ्क्, विशङ्क्, विकृप् (c. 1. -कल्पते -त्सितुं, c. 10. -कल्पयति -यितुं), वस् (c. 4. वस्यति -सितुं), विलम्. See *To* HESITATE.
SCRUPULOUS, a. (Hesitating) शङ्कनी -ङ्कनी (नं), आशङ्कनी &c., शङ्कान्वितः -ता -तं, आशङ्कान्वितः &c., संशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, संशङ्की &c., सन्देही &c., शङ्काशीलः -ला -लं, आशङ्काशीलः &c.—(Exact, nice, precise) सूक्ष्मः-क्ष्मा-क्षं, अतिसूक्ष्मः &c., सूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः-ष्टि, सूक्ष्मदृष्टी -ष्टीनी &c., सूक्ष्माचारी &c., अतिसूक्ष्माचारी &c., अत्याचारी -री -रं, अत्याचारी &c.
SCRUPULOUSNESS, s. शङ्काशीलता, शङ्कान्विता, सूक्ष्मता, अतिसूक्ष्मता, सूक्ष्मदृष्टिः *f.*
SCRUTINER, s. सूक्ष्मपरीक्षकः, सूक्ष्मनिरूपकः, निरूपकः. See *SCRUTINIZER*.
To SCRUTINIZE, *v. a.* सूक्ष्मं or अतिसूक्ष्मं निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं) or परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -घितुं) or निरीक्ष् or दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं) or अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं) or ज्ञा in des. (निज्ञासते -सितुं) or अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -मुंक्ते-योङ्कुं) or मार्गं (c. 10. मार्गयति -यितुं), परिमार्गं.
SCRUTINIZED, p. p. अतिसूक्ष्मं निरूपितः -ता -तं or परीक्षितः &c. or निरीक्षितः &c.
SCRUTINIZER, s. सूक्ष्मनिरूपकः, सूक्ष्मपरीक्षकः, सूक्ष्मदर्शी *m.* (नं), सूक्ष्मानुसन्धायी *m.*, सूक्ष्मानुसन्धानी *m.*, सूक्ष्मनिज्ञासाकृत् *m.*, निरूपकः, परीक्षकः &c.
SCRUTINY, s. सूक्ष्मपरीक्षा, सूक्ष्मनिरूपणं, सूक्ष्मानुसन्धानं, सूक्ष्मदर्शनं, सूक्ष्मनिरीक्षा-क्षणं, सूक्ष्मनिज्ञासा, परीक्षा-क्षणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, निरीक्षणं, संवीक्षणं, निज्ञासा, अनुयोगः.
To SCUD, *v. n.* अतिवेगेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चल् (c. 1. चलति -लितुं), सहसा चल्; 'before the wind or a tempest,' अतिवेगेन अनुवातं चल्, वातावेगेन अतिशीघ्रं चल् or वह् in pass. (उक्षते), अतिवेगेन वाताप्रेरितः -ता -तं भू.
SCUD, s. वातप्रेरितशीकरः, वातप्रेरितनेयः, वातप्रेरितकुञ्जटिका.
SCUFFLE, s. विप्रवः, तुमुलं, चाहूवाहवि युद्धं, बाहूवाहवि कलहः, हस्त-हस्ति युद्धं, नियुद्धं, सङ्कलमुद्धं, रणसङ्कलं, शरीरसङ्कलः.
To SCUFFLE, *v. n.* बाहूवाहवि युप् (c. 4. युष्यते, योद्धुं) or नियुद्धं कृ.
To SCULK, *v. n.* निभृते स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or वृत् (c. 1. वर्तते -र्तितुं), निभृतस्याने or गूढस्याने वृत्, गुप्तः-ता-तं भू or वृत्, अन्तरितः -ता -तं भू, गुप् in pass. (गुप्यते); 'to skulk off,' व्यपसृप् (c. 1.

SCU

-सर्पित -सर्पित, पलाप् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाप्.
SCULKER, s. निभृतवर्त्ती *m.* (नं), निभृतस्यापी *m.* (नं), गुप्तवर्त्ती *m.*
SCULKING, s. निभृतवर्त्तनं, निभृतस्याने or गूढस्याने वर्त्तनं, व्यपसर्पणं.
SCULL, s. (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः.
 11 शिरोस्थि *n.*, मस्तकः -कं, शीर्षकं, करोटः -टिः-टी *f.*, मुखः -खं, भगालः; 'a chaplet or necklace of skulls,' कपालसृक् *f.* (जं), कपाली सृक्, कपालमाला, कपाली माला; 'pertaining to the skull,' कपालः -ली -लं, कपालिकः -की -कं.—(Short oar) धुद्रुधोपणिः, धुद्रुदण्डः, ह्रस्वदण्डः.
To SCULL, *v. a.* धुद्रुदण्डेन नौकां चल् (c. 10. चालयति -यितुं).
SCULL-CAP, s. शिरोवेष्टः -ष्टनं, शिरस्कं, शिरोवस्त्रं, मस्तकावरणं -यी.
SCULLER, s. धुद्रुदण्डेन नौकाचालकः, धुद्रुधोपणिचालकः. See *ROWER*.
SCULLERY, s. पिठरागारं -रः, भाण्डागारं -रः, पात्रागारं, स्वास्यागारं, कटाहागारं, कुण्डागारं, पिठरं.
SCULLION, s. पिठरादिप्रद्यालकः -का, भाण्डादिमार्जकः -का, कटाहादि-शोधकः -का, कुण्डकटाहादिपरिष्कारकः -का.
SCULPTOR, s. तद्यकः, तद्य *m.* (नं), तद्य *m.* (नं), तद्य *m.*, मूर्तिकारः -रकः, प्रतिमाकारः -रकः, मूर्तिप्रतद्यकः, प्रतिमाप्रतद्यकः, उपमाता *m.* (नं), उपमाकारः.
SCULPTURE, s. तद्यकं, तद्यककर्म *n.* (नं), तद्यकं, मूर्तिप्रतद्यकं, प्रतिमाप्रतद्यकं, मूर्तिप्रतद्यकं, प्रतिमाप्रतद्यकं, उपमाप्रतद्यकं, उपमाप्रतद्यकं.
To SCULPTURE, *v. a.* तद्य् (c. 1. तद्यति -द्यितुं, c. 5. तद्योति), तद्य् (c. 1. तद्यति -द्यितुं), प्रतिमाप्रतद्यकं कृ. मूर्तिप्रतद्यकं कृ, प्रतिमां कृ, मूर्तिं कृ.
SCULPTURED, p. p. तद्यः -द्या -द्यं, तद्यितः -ता -तं, तद्यः -द्या -द्यं.
SCUM, s. (Impure matter or froth which rises to the surface of liquors) मण्डः -खं, मूर्द्धरसः, रसाग्रं, फेनः, पराग्नः, कारुजः, उत्पीडः, उत्तररसः, उपरिस्वरसः; 'of boiled rice,' निषावः, पिषावः, मासरः, आचामः.—(Refuse, dirt) मलं, अवस्करः, अपस्करः, उच्छिष्टं, अपशिष्टं, कल्कं, उद्वर्तः, जुष्टं, असारद्रव्यं.
To SCUM, *v. a.* मण्डम् अपदृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or अपनी, निर्मण्डकृ.
SCURE, s. त्वक्क्षेहः, चर्मक्षेहः, शिरश्चर्मक्षेहः पिण्डितक्षेहः, मस्तकत्वक्क्षेहः, शिरोमज्जा, मस्तकमज्जा, मज्जा, शिरोमलं, चर्ममलं.
SCURFY, a. त्वक्क्षेहवान् -वती-वत् (नं), चर्ममलवान् &c., मलावृतः -ता -तं.
SCURRILITY, s. मोख्यं, मुखरत्नं, दुर्बलता, वाग्दुष्टता, वाक्पाहण्यं, पाहण्यं, परुषवचनं, परुषोक्तिः *f.*, दुर्वचनं, दुरुक्तिः *f.*, दुरुक्तं, दुर्भीषणं. अपभाषणं, दुर्वचस् *n.*, सलोक्तिः *f.*, परोक्षेनकभाषणं, अपशब्दः, न्यङ्गं.
SCURRILOUS, a. (Using abusive language) मुखरः -रा -रं, दुर्मुखः -खी -खं, वाग्दुष्टः -ष्टा -ष्टं, परुषवाक् *m. f. n.* (च) परुषोक्तिः -का -कं, परुषभाषी -षिणी -पि (नं), कटुभाषी &c., मुखशफाः -फा -फं, मुखशीलः -ला -लं, अवद्वमुखः &c., परोक्षेनकभाषी &c., छेपकः -का -कं.—(Containing low abuse) परुषः -पा -पं, परुषोक्तिमयः -यी -यं, दुरुक्तः -क्ता -क्तं, दुर्वच्यः -च्या -चं.
SCURVILY, adv. कुत्तितं, सकापीत्यं, तुच्छप्रकारेण, अविनयेन, परुषं.
SCURVINESS, s. कुत्तितत्वं, तुच्छता, कार्पण्यं, पामरता, जयन्यता, खलता.
SCURVY, s. (The disease) शीतादः, नाविकरक्तपित्तः -तं.
SCURVY, a. कुत्तितः -ता -तं, तुच्छः-च्छा-च्छं, पामरः-रा -रं, see *MEAN*.
SCUTCHEON, s. कुलचिह्नपत्रं, कुलनय्यादालक्षणपत्रं, कुलीनलक्षणपत्रं.
SCUTTLE, s. (Broad basket) विशालपेटकाः, पृथुकरादः.—(Hole in the side of a ship) नौपार्श्वचिह्नं.
To SCUTTLE, *v. a.* नौकापार्श्वे or नौकातले छिद्राणि कृ, नौपार्श्वं सच्छिद्रं कृ.
To SCUTTLE, *v. n.* (Run off affectedly) वैलस्येण अपभाष्.

SCYTHE, *s.* खड्गोक्तः, लविचं, लवाणकं, शस्त्रवेदनो, शस्त्रकर्तृनी.
 SEA, *s.* समुद्रः, अर्धवः, सागरः, जलधिः *m.*, उदधिः *m.*, पानिः *m.*, जल-
 निधिः *m.*, महोदधिः *m.*, धारिधिः *m.*, धारिनिधिः, मोनालयः, *see*
 OCEAN; 'a rough sea,' दुष्सागरः, दुष्प्रसमुद्रः, वानं; 'a sea of
 trouble,' दुःखसागरः; 'ablution or bathing in the sea,' समु-
 द्रस्नानं; 'the seven seas,' सप्तसमुद्राः *m. pl.*, *see* under OCEAN.
 SEA-BATHING, *s.* समुद्रस्नानं, समुद्रजलस्नानं.
 SEA-BEAT, *a.* तरङ्गाहतः -ता -तं, कल्लोलाहतः &c., उत्तरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.
 SEA-COAST, *s.* समुद्रतटं, समुद्रतीरं, जलधितोरं, जलधितोरं, जलधितटं.
 SEA-FARING, *a.* समुद्रयात्री -यिनी -यि (न्), समुद्रगामी &c., समुद्रगः -गा
 -गं, समुद्रगामेयं or समुद्रपथेन गमनागमनकारि &c., नौकायात्री &c.,
 सांयात्रिका -की -कं.
 SEA-FIGHT, *s.* समुद्रयुद्धं, जलधियुद्धं, नौकायुद्धं, नौयुद्धं.
 SEA-GIRT, SEA-ENCIRCLED, *a.* समुद्रमेखलः -ला -लं, धारोक्तेखलः &c.,
 जलधिमखलः &c., समुद्ररसनः -ना -नं, जलधिरसनः &c., समुद्रवेष्टितः
 -ता -तं, समुद्रवलयाङ्कितः &c., समुद्रानाः -न्ता -नं, सागरानाः &c.
 SEA-GREEN, *a.* समुद्रवर्णः -र्णा -रं, धारिवर्णः &c., प्रयामहरित् *m. f. n.*
 SEA-GULL, *s.* समुद्रकुक्षुटः -टो, समुद्रपरदः, जलकुक्षुटः -टो, पिष्टका,
 गङ्गाचिह्नी, देवटो, समुद्रप्रवाः.
 SEA-MAN, *s.* समुद्रयात्री *m.* (न्), समुद्रगः, नाविकः. *See* SAILOR.
 SEAMANSHIP, *s.* नाविकविद्या, नौचालनविद्या, नौकानयनविद्या.
 SEA-PORT, *s.* नौकाश्रयः, नौकाश्रयः, समुद्रतीरस्थनगरी.
 SEA-SALT, *s.* समुद्रलवणं, सामुद्रं, जलधियं, जलधियं, यन्तिरं, यन्तिरं.
 SEA-SHORE, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रतटं, समुद्रवेला, वेला, समुद्रानाः -नं, ति-
 न्तुतटं, जलधिरौपस् *m.*, वेलाभूमिः; 'on the sea-shore,' वेलायां,
 समुद्रतीरे.
 SEA-SICK, *a.* समुद्रामयग्रस्तः -स्ता -स्तं, समुद्ररोगपीडितः -ता -तं.
 SEA-SICKNESS, *s.* समुद्रामयः, समुद्ररोगः, जम्भिप्रलोटनजा वमनेच्छा.
 SEA-SIDE, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रवेला, समुद्रगामीभूमिः *f.*
 SEA-WATER, *s.* समुद्रजलं, समुद्रासु *m.*, सागरासु *m.*, समुद्रधारि *m.*, समुद्रोदकं.
 SEA-WEED, *s.* समुद्रजालः, समुद्रपुच्छं, समुद्रोद्गो शाकविशेषः.
 SEA-WORTHY, *a.* समुद्रगमनयोग्यः -ग्या -ग्यं, समुद्रयानयोग्यः &c., समुद्र-
 तरणयोग्यः &c.
 SEAL, *s.* (Stamp) मुद्रा.—(Signet) मुद्रा, प्रत्यक्षारिखी, दीनारः.—
 (Finger-ring seal) चक्रेलिमुद्रा.—(Seal or tie with a seal for
 fastening a letter) तालिकः.—(Impression of a seal) मुद्रा.
 —(Sea-calf) समुद्रवत्तः, मकरः.
 To SEAL, *v. a.* मुद्रं (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्राकृ, समुद्राकृ, मुद्रितं -तां
 कृ.—(Mark with a seal) मुद्राङ्कितं -तां कृ, मुद्रापिङ्कितं -तां कृ,
 मुद्रया चक्रे (c. 10. चक्रेयति -यितुं) or चिह् (c. 10. चिह्यति -यितुं),
 मुद्रालाञ्छितं -तां कृ.—(Fasten with a seal) मुद्रया चन् (c. 9.
 चन्ति, चन्तुं).
 SEALED, *p. p.* मुद्रितः -ता -तं, मुद्राकृतः &c., समुद्रः -द्रा -द्रं, समुद्राकृतः
 &c.—(Marked with a seal) मुद्राङ्कितः -ता -तं, मुद्रापिङ्कितः &c.,
 मुद्रालाञ्छितः &c., चङ्कितः &c., चिह्नितः &c.—(Fastened with a
 seal) मुद्रामुद्रः -द्रा -द्रं, तालिकबद्धः &c., 'sealed papers,' मुद्रिका.
 SEALING, *s.* मुद्राकरणं, समुद्राकरणं, मुद्राङ्कनं, मुद्राचन्तनं, चङ्कनं.
 SEALING-WAX, *s.* लाक्षा, जलजतं, जलजतं, लक्ष्मकं, राधा.
 SEAM, *s.* (Suture, joining) सन्धिः *m.*, सीवनं, सेवनी.—(Formed
 by sewing) सूचितेवनं, सीवनं.—(Of planks) मलकसन्धिः *m.*, काष्ठ-
 सन्धिः *m.*—(Cicatrix) शुष्कव्रणः, रुदधतं.

SEAPLESS, *a.* सन्धिहीनः -ना -नं, सन्धिरहितः -ता -तं, निःसन्धिः -न्धिः -न्धि.
 SEAMSTRESS, *s.* सूचिका, सूचिकामोपजीविनी, सूचीशिल्पोपजीविनी.
 To SEAR, *v. a.* वह्निभागं दह् (c. 1. दहति, दग्धुं, c. 10. दाहयति -यितुं),
 वह्निभागं दह्, दाहेन or दहनेन वह्निभागं दृढीकृ or घनीकृ or कठि-
 नीकृ or शुष्कीकृ.
 SEAR, *a.* शुष्कः -ष्का -ष्कं, शरीरः -री -रं, विशरीरः &c., घ्नानः -ना -नं.
 To SEARCH, *v. a.* चन्धिम् (c. 4. -इष्यति, c. 6. -इच्छति -रयितुं -रयुं),
 चन्धिम् (c. 1. -रयते -यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा
 (c. 3. -रूपयति -यितुं), परीक्ष् (c. 1. -इक्षते -यितुं), अवेष्ट्, निरीक्ष्,
 संवीक्ष्, मार्ग (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति -यितुं), मृग् (c. 10. मृगयते
 -ति -यितुं), विचि (c. 5. -चिनीति -चेतुं), श्रो in des. (निहासते -सितुं),
 चर्च (c. 1. चर्चति -चर्चितुं).
 SEARCH, SEARCHING, *s.* चन्धेयणं -खा, पथ्येयणं -खा, अनुसन्धानं, निहासा,
 चन्धिष्टः *f.*, परीष्टः *f.*, निरूपणं, परीक्षा -क्ष्यं, संवीक्षणं, निरीक्षा
 -क्ष्यं, समीक्षणं, अनुसरणं, मार्गः -र्गं, शोधनं, अनुयोगः, विचयः,
 चर्चा, उद्देशः, तत्तं; 'for wealth,' सर्पाचन्धेयणं, चर्चेहा.
 SEARCHED, *p. p.* चन्धिष्टः -ष्ट -ष्टं, चन्धेयितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं.
 SEARCHER, *s.* चन्धेष्टा *m.* (ष्ट), चन्धेयी *m.* (य), चन्धेयकः, निरूपकः,
 निरूपयिता *m.* (य), प्रवीक्षकः, निरीक्षकः, अनुसन्धाता, अनुसन्धायी *m.*,
 निहासाकृत्; 'of the heart,' चन्धेयानी *m.*
 SEARED, *p. p.* तमलोद्दग्धः -ग्धा -ग्यं, दाहेन कठिनीकृतः -ता -तं.
 SEASON, *s.* (Fit time or opportunity) चयसरः, चयकाशः, कालः,
 समयः, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, कालयोगः, कालसन्धिः *m.*, सन्धिः *m.*, सुयोगः;
 'season for action,' कार्यकालः, कार्योपसरः, कार्यसमयः; 'sea-
 son for ablution,' स्नानावसरः; 'wrong season' चकालः,
 अनवसरः; 'out of season,' चकालेन, अनवसरेण; 'born out
 of season,' चकालगः -गा -नं.—(Any time) कालः, समयः, वेला,
see TIME.—(Auspicious moment) शुभः -हं, लग्नः -ग्नं, शुभ-
 लग्नः -ग्नं, शुभमुहूर्तः -हं.—(One of the divisions of the year)
 षतुः *m.*, कालः, समयः; 'revolution of the seasons,' षतुष्योपायः,
see REVOLUTION; 'the interval or junction between two
 seasons,' षतुसन्धिः *m.*; 'the seasons collectively,' षतुगणः,
 षतुष्यगः; 'the six seasons,' षट्पत्रः *m. pl.* The year is di-
 vided into six seasons, according to the Hindus, viz.
 1. Spring, वसन्तः, वसन्तसमयः, comprising, according to the
 reckoning which refers to the Northern parts of India,
 the two months of चैत्रः and वैशाखः, i. e. from the middle
 of March to the middle of May, *see* SPRING. 2. The hot
 season or Summer, ग्रीष्मः, ग्रीष्मकालः, निदायकालः, compris-
 ing the two months of ज्येष्ठः and आषाढः, i. e. from the
 middle of May to the middle of July, *see* SUMMER. 3. The
 rainy season, the rains, वर्षाः *m. pl.*, वर्षाकालः, वृष्टिकालः, com-
 prising the two months आश्विनः and भाद्रपदः, i. e. from the
 middle of July to the middle of September, *see* under
 RAIN, RAINY. 4. The autumnal season, शरद्, शरत्कालः,
 शरदृतुः *m.*, comprising the two months आश्विनः and कार्तिकः,
 i. e. from the middle of September to the middle of No-
 vember, *see* AUTUMN. 5. The cold season, हेमन्तः, comprising
 the two months मार्गशीर्षः and पौषः, i. e. from the middle of
 November to the middle of January. 6. The dewy season
 or season of hoar frost, शिशिरः, शिशिरकालः, comprising the

two months माघः and फाल्गुनः, i.e. from the middle of January to the middle of March. According to more modern authorities the season of Spring begins with the month Phālguna, or the middle of February. This reckoning will place each of the succeeding seasons a month earlier. Sometimes the word ऋतुः is used in composition for 'the coming on of a season,' or for the season itself, as 'the rainy season,' वर्षाऋतुः, नैपाऋतुः; 'the hot season,' ग्रीष्माऋतुः, उष्णाऋतुः.

To SEASON, v. a. (Render palatable by the mixture of seasoning) वास् (c. 10. वासयति-यितुं), व्यञ्जनादिना संस्कृ or उपस्कृ, व्यञ्जनादि प्रक्षिप्य सुरसोक्तं or रुचिरं-रं कृ or स्वादुक्तं.—(Mature, prepare) पक्, पक्ते-क्षां कृ, पक्तेकृ, पक्तेतां or परिपाके कृ or जन्, सिद्धं-क्षां कृ, सिद्धीकृ, उपयुक्तं-क्षां कृ, योग्यं-ग्यां कृ; 'to season the body to heat,' शरीरं यन्मैसहनयोग्यं कृ.

To SEASON, v. n. (Become mature) पक्ते-क्षां-क्षं भू, परिपक्ते-क्षां-क्षं भू, योग्य-ग्या-ग्यं भू, उपयुक्त-क्ता-क्षं भू. See **To MATURE, v. n.**

SEASONABLE, a. (Opportune) समयोपयुक्तः-क्ता-क्षं, प्रसङ्गोपयुक्तः &c., कालोपयुक्तः &c., समयोचितः-ता-तं, कालोचितः &c., कालिकः-की-के, कालीनः-ना-नं, सामयिकः-की-के, युक्तकालिकः-की-के, उपयुक्तकालिकः &c., उचितकालिकः &c., कालानुरूपः-पा-पं, समयानुरूपः &c., प्रसङ्गानुरूपः &c., कालानुसारी-रिणी-रि (न्), समयानुसारी &c., कालानुकूलः-ला-लं, समयानुकूलः &c., कालप्राप्तः-ता-तं, समयप्राप्तः &c., अवसरप्राप्तः &c., प्रसङ्गप्राप्तः &c., प्राप्तकालः-ला-लं, प्राप्तसमयः-या-यं, प्राप्तवसरः-रा-रं, प्राप्तप्रसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, प्राप्तविकः-की-के, प्रस्तावसदृशः-शी-शं, जालसदृशः &c., प्रसङ्गसदृशः &c., प्राप्तद्विकः-की-के, कात्याः-स्या-स्यं, काकतालीयः-या-यं.—(Done in season) कालकृतः-ता-तं, समयकृतः &c.; 'seasonable exertion,' कालकृतोद्योगः.—(Produced in season) कालजः-जा-जं, कालोत्पादितः-ता-तं, कालोत्पन्नः-ता-तं, कालोद्भवः-वा-वं, कालजातः-ता-तं, चादौवः-वी-वं, चतुर्गः-जा-जं, चतुर्जातः-ता-तं, चतुर्भवः-वा-वं, चतुर्वीयः-या-यं, चतुर्व्यः-व्या-वं.

SEASONABLENESS, s. कालोपयुक्तता, समयोपयुक्तता, कालयोग्यता, प्रसङ्गयोग्यता, कालोचित्यं, समयोचित्यं, प्रसङ्गोचित्यं, कालोचित्यं, कालानुकूल्यं, कालानुरूप्यं, कालानुसारी, समयानुरूप्यं, कालसादृश्यं, प्रस्तावसादृश्यं, प्रसङ्गसादृश्यं, कालप्राप्तता, समयप्राप्तता, कालिकता-त्वं, कालजता, कालोत्पन्नता, सामयिकत्वं.

SEASONABLY, adv. काले, कालतः, यथाकालं, समये, समयतः, यथासमयं, समया, कालानुसारेण, समयानुसारेण, उपयुक्तकाले, उपयुक्तसमये, कालोपयुक्तं, यथावसरं, यथावकाशं, यथाप्रसङ्गं, कालानुरूपेण, प्रस्तावानुरूपेण, प्रस्तावसदृशं, स्थाने, योगतः, वेलायां.

SEASONED, p. p. or a. (Mixed with seasoning, &c.) वासितः-ता-तं, प्रपक्ते-क्ता-क्षं, सुसंस्कृतः-ता-तं, व्यञ्जनयुक्तः-क्ता-क्षं, व्यञ्जनादिसंस्कृतः &c., सव्यञ्जनः-ना-नं.—(Matured) पक्ते-क्षां-क्षं, सिद्धः-क्षां-क्षं.

SEASONING, s. (That which is added to give a relish) व्यञ्जनं, उपस्करं, उपकरणं, तेननं, प्रहितं, निशानं, सन्निधं नैसवारः, वेशवारः, वेपवारः, सूदः, मिश्रणं, मोदकं, अग्निवर्धनः-नं; acid seasoning, पुक्तः-क्षं, वृषाक्षं, तिन्निडीकं.—(Act of maturing) पचनं, पाकः, पक्तीकरणं, उपयुक्तकरणं.

SEAT, s. (That on which one sits, chair, &c.) आसनं, पीठः-ठं, पिष्टः-विस्तरः, आसितं, संवेशः, निपण्णकं.—(Thing spread to

sit on) आसतरणं, आसतरः, विष्टरः, विस्तरः.—(Seat of justice) धर्मासनं, न्यायासनं, विचारसनं.—(Mansion, place of abode or inherence) स्थानं, वासस्थानं, निवासस्थानं, वसतिः-f., निवसतिः-f., आश्रयः, आश्रयनं, आस्पदं, अपिष्टानं, अपिष्टितिः-f., निवेतनं, निवेशनं, 'वेशन n. (न्), निलयः-यनं, आलयः, आकरः, मठः; 'seat of consciousness,' सहज्ज्ञासास्पदं, सहज्ज्ञासाश्रयः; 'of diseases,' रोगायतनं, रोगाश्रयः; 'of enjoyment,' भोगायतनं, भोगास्पदं, सुखास्पदं; 'of joy,' हर्षास्पदं, आनन्दास्पदं; 'of pain,' दुःखायतनं, दुःखास्पदं; 'of sorrow,' शोकास्पदं; 'of avarice,' लोभास्पदं; 'of all happiness and prosperity,' सत्त्वसुखसम्पन्नवसतिः-f.; 'of the blood,' रक्ताश्रयः; 'of the bile,' पित्ताश्रयः; 'of science,' विद्याकरः; 'of one's ancestors,' जाग्रस्थानं, जादिपुरुषस्थानं.

To SEAT, v. a. (Cause to sit down) उपविश in caus. (-वेशयति-यितुं), समुपविश, आसनं ग्रह in caus. (ग्राहयति-यितुं), दत्तासनं ग्रह in caus., दत्तासने उपविश in caus. or स्या in caus., आसनस्थितं-तां कृ.—(Seat one's self) उपविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), आसनं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), आसनपरिग्रहं कृ.—(Install) प्रतिष्ठा in caus. (-स्थापयति-यितुं), अपिष्टकारं प्रविश (c. 10. -वेशयति-यितुं), अपिष्टकारादं-दां कृ, पदादं-दां कृ.—(Settle), see the word.

SEATED, p. p. (On a seat) उपविष्टः-ष्टा-ष्टं, समुपविष्टः &c., आसीनः-ना-नं, समासीनः &c., आसनोपविष्टः-ष्टा-ष्टं, आसनस्थः-स्था-स्थं, आसनस्थितः-ता-तं, आसनादः-दा-दं, आसनगतः-ता-तं, आसनाधिष्ठितः &c., आसननाधिष्ठितः &c., निपठः-था-थं, सन्निपठः &c., आस्थासीनः-ना-नं, पीठाध्यासीनः &c., पीठोपविष्टः-ष्टा-ष्टं, पीठस्थः-स्था-स्थं, कृतासनपरिग्रहः-हा-हं; 'seated at ease,' सुखासीनः-ना-नं, सुरोपविष्टः-ष्टा-ष्टं; 'Be seated,' आसनं गृह्यतां, क्रियताम् आसनपरिग्रहः.—(Settled, fixed) स्थितः-ता-तं in comp., स्थः-स्था-स्थं in comp., निष्ठः-ष्टा-ष्टं, निष्ठितः-ता-तं, प्रतिष्ठितः &c., गतः-ता-तं in comp., निविष्टः-ष्टा-ष्टं; 'seated in the soul,' आत्मनिष्ठः-ष्टा-ष्टं; 'in the heart,' हृदयस्थः-स्था-स्थं, हृदयः &c., 'in the mind,' मनोनिष्ठः &c., मनोगतः-ता-तं; 'in the body,' शरीरस्थः &c., देहस्थः &c.; 'in the throat,' कण्ठस्थः &c., कण्ठगतः-ता-तं; 'in the bones,' अस्थिस्थः &c., अस्थिगतः-ता-तं; 'deeply seated,' चट्टमूलः-ला-लं, दृढमूलः &c.

To SECEDE, v. n. अपया (c. 2. -याति-तुं), अपया, अपयम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अपयगम्, चापे (c. 2. -चपेति-तुं), अपये, अपसृ (c. 1. -सरति-सर्जुं), अपस्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), धर्मं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यज्) or उत्सृज्, भिन्नः-क्षा-क्षं भू, भिन्नमतः-ता-तं भू, विभक्तः-क्ता-क्षं भू, मतानरं ग्रह, मतानरम् अवलम्ब.

SECEDE, s. भिन्नमतग्राही m. (न्), मतानरग्राही m., साधारणधर्मात्यागी m. **SECESSION, s.** अपगमः, अपगमः, अपयानं, अपसरणं, अपक्रमः-मणं, त्यागः, उत्त्यागः, धर्मात्यागः, साधारणधर्मात्यागः, मतानरग्रहणं.

To SECLUDE, v. a. (Cause to keep apart from society, &c.) विविच् (c. 7. -विनक्ति-वेक्तुं, c. 10. -वेचयति-यितुं), विविक्तं-क्षां कृ, जनसंसर्गविविक्तं-क्षां कृ, पृथक्स्थितं-तां कृ, सभाविविक्तं-क्षां कृ, सभापृथक्स्थितं-तां कृ, विविक्तं वस् in caus.—(Shut up, hide) निरुप् (c. 7. -रुद्धि-रोद्धुं), रुप्, गुप्, गोपनं कृ.—(Seclude one's self) विविक्तं वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), विविक्तवासं कृ, एकान्तं or एकान्ततो वस्, जनसंसर्गवर्जनं कृ, सङ्गवर्जनं कृ, सङ्गत्यागं कृ, सभावर्जनं कृ, सत्यासं कृ, सत्यसनं कृ.

SECLUDED, p. p. (Separated from society, &c.) विविक्तः-क्ता-क्षं,

जनसंसर्गविविक्तः &c., सभाविविक्तः &c., पृथक्स्थितः -ता -तं, तत्कमजः -ज्ञा -ज्ञं.—(Living in retirement) विविक्तवासी -मिनी -नि (न्), एकान्तवासी &c., एकान्तस्थितः -ता -तं, विविक्तवृत्तिः -त्रिः -त्रि; 'a secluded spot,' विविक्तस्थानं, प्रान्तरं, प्रान्तराश्रयं, see RETIRED.

SECLUSION, s. विविक्तता -त्वं, विविक्तं, विविक्तदशा, विविक्तावस्था, विविक्तवृत्तिः f., पृथक्स्थितिः f., पृथक्स्थितत्वं, विविक्तस्थितिः f., एकान्तस्थितिः f., एकान्तत्वं, विविक्तवासः, एकान्तवासः. See PRIVACY.

SECOND, a. द्वितीयः -या -यं, द्वितीयकः -का -कं, द्वितीयोक्तः -का -कं; 'second in rank,' द्वितीयपदस्यः -स्या -स्यं; 'in quality,' द्वितीयगुणकः -का -कं; 'second in value, inferior,' अनुत्तमः -मा -मं, उत्तरः -रा -रं, अनुत्तमः &c., see SECONDARY; 'second to none,' अद्वितीयः -या -यं, अनुत्तरः -रा -रं.

SECOND, s. (Helper) साहाय्यकारी m. (न्), सहकारी m., उपकारी m., सहायः, उत्तरमापकः, द्वितीयः; 'the state or office of a second,' द्वितीयत्वं -ता.—(Measure of time, a simple breathing) प्राणपादः, क्षुण्णपादः, विपलं; 'in three seconds,' त्रिपलपादेषु.—(Any minute measure of time) विपलं, विकला, पलं, पणः, वृद्धिः f., निमेषः, निमिषः. A vipala is equal to 1/10th of a pala or minute, a vikalā to 1/10th of a kalā or minute of a degree. See MOMENT, INSTANT, and the measures of time under MEASURE.

To SECOND, v. a. (Help, back) उपकृ, उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, सहायत्वं कृ, उपग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अनुग्रहं, पञ्चपातं कृ, पञ्चोद्गाहं कृ, पञ्चोपग्रहं कृ, पञ्चानुग्रहं कृ.

SECONDARILY, adv. अप्रधानतः, अप्रधान्येन, अनुसृत्य, गौणतः, गौणिकता, अनुपपन्नतः, द्वितीयतः, द्वितीयक्रमानुसारेण.

SECONDARINESS, s. अप्रधानता, अप्रधान्यं, अनुसृत्यता, गौणता, गौणिकता.

SECONDARY, a. (Not primary) अप्रधानः -ना -नं, अनुसृत्यः -स्या -स्यं, अप्रथमः -मा -मं, अप्रथम्यः -म्या -म्यं, अनुपपन्नी -ज्जिणी &c., अनुपपन्निकः -की -कं, गौणः -णी -णं, गौणिकः -की -कं, उपसृष्टः -ष्टा -ष्टं, गुणभूतः -ता -तं; 'secondary rank,' अप्रधानता, अप्रधानपदं; 'any thing secondary,' अप्रधानं, उपसर्जनं.—(Not first rate) माधमः -मा -मं, माधमीयः -या -यं, माधमगुणकः -का -कं, विगुणः -गा -यं. The prepositions उप and अनु often give the sense of 'secondary,' as, 'a secondary planet,' उपग्रहः; 'a secondary passion or flavour,' उपरसः, अनुसृत्यः; 'symptom,' अनुसृत्यः.

SECONDED, p. p. अनुगृहीतः -ता -तं, उपगृहीतः &c., उपकृतः -ता -तं.

SECONDER, s. अनुग्राही m. (न्), उपकारी m., पञ्चपाती m., पञ्चोद्गाही m.

SECOND-HAND, a. (Not new, used by another) अन्योपभुक्तः -क्ता -क्तं, अन्यभुक्तः &c., अन्योपयोजितः -ता -तं, अन्यव्यवहारितः &c., अन्यपृष्ठः -ष्ठा -ष्टं, उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Not original) अन्यकल्पितः -ता -तं, अन्यसिद्धः -द्धा -द्धं, अन्यकृतः -ता -तं, अन्योक्तः -क्ता -क्तं.

SECONDLY, adv. द्वितीयतः, द्वितीयं, द्वितीयपदे, द्वितीयवारे.

SECOND-RATE, a. माधमः -मा -मं, माधमगुणकः &c., see SECONDARY.

SECOND-SIGHT, s. दिव्यदृष्टिः f., दिव्यचक्षुस् n., अतिमानुषदृष्टिः f.

SECOND-SIGHTED, a. दिव्यदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, दिव्यचक्षुः -क्षुः -क्षुः (स्).

SECRECY, s. (Concealment, state of being hid or unknown)

गुप्तता -त्वं, गुह्यता -त्वं, गुप्तिः f., गोपनं, गोप्यता, गोपनीयता, गूढता, प्रच्छन्ना, रहस्यता -त्वं, संवृत्तिः f., संवृता -त्वं, अन्याज्ञातता -त्वं, गुप्तभावः.

(91) —(Keeping a secret, forbearance of disclosure) रहस्यगुप्तिः f., रहस्यगोपनं, गुह्यगोपनं, गुह्यरक्षणः f., गुप्तिः f., संवृत्तिः f., संवृत्तिः f.,

रहस्यपालनं, रहस्याभेदः, रहस्याविधेयः, रहस्याकथनं, रहस्याभाषणं, निह्वयः, निह्वतिः f., अभायणं, मोहनं, अनुद्गाहनं; 'profound secrecy,' सुगुप्तिः f., सुसंवृत्तिः f., घनसंवृत्तिः f., घनसंवृत्तिः f.—(Privacy) विविक्तता -त्वं, विविक्तभावः, एकान्तता, रहस् n., रहोभावः रहोवासः, निभूतत्वं, see SECLUSION.

SECRET, a. (Concealed, not known to others) गुप्तः -मा -मं, गूढः -दा -दं, गुह्यः -स्या -स्यं, रहस्यः -स्या -स्यं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, छन्नः &c., उपच्छन्नः &c., संवृत्तः -ता -तं, निभूतः -ता -तं, निगूढः &c., अनर्हितः -ता -तं, अत्यक्तः -क्ता -क्तं, अप्रकाशः -शा -शं, अन्याज्ञातः -ता -तं, अन्याविदितः &c.; 'very secret,' सुगुप्तः -मा -मं, सुरहस्यः &c., सुरक्षितः &c.; 'secret sin,' गूढपातकं, प्रच्छन्नपातकं; 'secret intelligence,' गूढवाक्ता, गूढभाषितं; 'secret door,' गूढद्वारं, अन्तर्द्वारं; 'secret purpose,' गूढार्थः, संवृत्तिः f.; 'secret emissary,' गूढचारः, गूढपुरुषः, गुप्तगतिः m.—(To be kept secret) गोप्यः -प्या -प्यं, गोपनीयः -या -यं, गुह्यः -स्या -स्यं, गोह्यः &c., संवरणीयः &c.—(Keeping a secret) गुह्याभेदी -दिनी &c., गुह्याभेदकः -का -कं, गुह्याभाषी &c., गुह्याकथकः &c., रहस्याभेदी, रहस्याकथकः &c., रहस्यानिवेदी &c.—(Sequestered, retired) विविक्तः -क्ता -क्तं, निभूतः -ता -तं, विजनः -ना -नं, छन्दः -न्दा -न्दं, see PRIVATE, RETIRED.—(Occult) गूढः -दा -दं, निगूढः &c., अस्वष्टः -ष्टा -ष्टं, अत्यक्तः -क्ता -क्तं; 'secret in operation,' निगूढकार्यः -र्या -र्यं, गूढकार्यः &c., अत्यक्तकार्यः &c.

SECRET, s. (Something concealed or to be kept secret) रहस्यं, गुह्यं, गोप्यं, गोपनीयं, गूढभाषितं, गुह्यभाषितं, गुप्तभाषितं, गुह्यार्थः, गोपनीयार्थः, गुह्यविषयः, गोपनीयविषयः, मर्म n. (न्), अप्रदृष्टीयः, तृतीययोगोचरं, निह्वयः; 'secret counsel,' मन्त्रः. गूढमन्त्रः; 'a well kept secret,' सुगुप्तसहस्यं, सुगुप्तमन्त्रः, सुरक्षितमन्त्रः; 'one who can keep a secret,' रहस्यपालकः, रहस्यरक्षकः, रहस्यगोपनचतुरः, गोपनीयार्थरक्षकचतुरः; 'keeping a secret,' रहस्यगोपनं &c., see SECRECY; 'divulging a secret,' रहस्यभेदः, रहस्यविधेयः, गुह्यभेदः, रहस्यकथनं, रहस्यप्रकाशनं, अन्तर्भेदः; 'to divulge a secret,' रहस्यं भिद् or प्रकाश or कथ or विधिष्य; 'one who knows secrets,' रहस्यविद्, रहस्यज्ञः, मर्मविद्, मर्मज्ञः, माम्मिकः, मर्मवेदी m. (न्), मन्त्रज्ञः, मन्त्रविद्, अन्तर्वेदी m.; 'diving into the secrets of others,' मर्मभेदः, मर्मान्वेषणं; 'one who does so,' मर्मभेदी m. (न्), मर्मान्वेषी m.—(In secret) रहसि, रहस्, मिचस्, see PRIVATELY.

SECRETARY, s. लेखकः, लिपिकरः, लिपिकारः -रकः, पर्थिकः, कायस्यः; 'chief secretary,' लेखाधिकारी m. (न्).—(Minister), see the word.

To SECRETE, v. a. (Hide) गुप् (c. 1. गोपायति, गोपुं, c. 10. गोपयति -यितुं), गुह् (c. 1. गृह्णाति -हितुं), संवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं, c. 10. -वारयति -यितुं), अपवृ, निह्व, गोपनं कृ, अपहारं कृ.—(As saliva, bile, &c.) उपवृ (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् in caus., उद्भिच्.

SECRETED, p. p. गुप्तः -मा -मं, संवृत्तः -ता -तं, अपवारितः &c., उत्पादितः &c.

SECRETION, s. (Act of producing) उत्पादनं.—(Matter secreted)

मलं, धातुः m., उत्पादितमलं, शरीरमलं, शरीरोत्पादितमलं, शरीररसः; 'of the nose,' नासोत्पादितमलं, नासामलं; 'of the throat,' कफादिमलं, श्लेष्मादिमलं, कफः, श्लेष्मा m. (न्); 'of the bowels,' मलं; अन्तमलं, उदरमलं, पुरीषं; 'promoting the animal secretions,' धातुभृत्, धातुवधकः -का -कं.

SECRETLY, *adv.* रहसि, रहस्, रहस्यं, गुप्तं, सुगुप्तं, निभूतं-ते, सुनिभूतं-ते, प्रच्छन्ने-चे, उपांशु, गुप्तं, गुप्त or गूढ in comp.; as, 'going secretly,' गुप्तगतिः-तिः-ति, गूढचारी &c., see PRIVATELY.

SECRETNESS, *s.* गुप्तता-त्वं, गूढता, प्रच्छन्ता, रहस्यता, see SECRECY.

SECRETOR, *a.* उत्पादकः-का-कं, मलोत्पादकः &c., मलजनकः &c.

SECT, *s.* शाखा, मार्गः, भिन्नमार्गः, पन्थाः *m.* (पविन्), पथः, सम्प्रदायः, मतं, पक्षः, गणः, तोषः; 'difference of sect,' शाखाभेदः, मतभेदः, मार्गभेदः; 'mark of a sect,' तिलकः-कं.

SECTARIAN, *a.* शाखासत्तन्त्री-न्त्री-न्त्री, शास्त्री &c., शास्त्रिकः-क्री-कं.

SECTARIAN, SECTARY, *s.* शाखी *m.* (न्), शाखानुयायी &c., शाखापलक्षी *m.*

शाखाधर्या *m.*, शाखाधितः, शाखासेवी, शाखामार्गानुयायी *m.*, भिन्न-मार्गानुयायी *m.*

SECTARIANISM, *s.* शाखासेवनं, शाखानुगमनं, शाखाधरणं, भिन्नमार्गगमनं.

SECTION, *s.* (Division) परिच्छेदः, छेदः, विच्छेदः, भेदः-दन्, चिन्नांशः.—(Of a book) अध्यायः, अध्यायः, सर्गः, पर्व *n.* (न्), काण्डः-खटं, खण्डः-खटं, परिच्छेदः, विच्छेदः, स्कन्धः, प्रकरणं, प्रलापः, पादः, पर्वः, शारा, उक्तासः, उच्छासः, आश्वासः, उद्यतः, लक्षकः; 'story divided into sections,' खण्डकथा.—(In geometry) मार्गः.

SECTOR, *s.* विच्छेदकः.—(Of a circle) कर्कटद्वयान्तर्गतो वृत्तभागः.

SECULAR, *a.* (Pertaining to this present world, or to things not spiritual) लौकिकः-क्री-कं, ऐहलौकिकः &c., ऐहिकः-क्री-कं, इहलोकविषयकः-का-कं, इहलोकसत्तन्त्री-न्त्री-न्त्री, प्रापञ्चिकः-क्री-कं, सांसारिकः &c., संसारविषयकः &c., संसारसत्तन्त्री &c., संसारी &c., व्यवहारिकः &c., लोकव्यवहारसत्तन्त्री &c., विषयसत्तन्त्री &c., प्रपञ्च &c., इहलोकसाधनः-धा-धं, इहलोकसाधकः &c., दृष्टार्थः-धी-धं; 'secular learning,' विज्ञानं, अधेशास्त्रं.—(Not subject to monastic rules) व्यवहारी &c., व्यवहारिकः &c.

SECULARITY, SECULARNESS, *s.* लौकिकता-त्वं, ऐहिकत्वं-ता, ऐहलौकिकत्वं, ऐहिकवृद्धिः, ऐहिकविषयासक्तिः, संसारासक्तिः *f.*, लोकासक्तिः *f.*, इहलोकासक्तिः *f.*, प्रपञ्चासक्तिः *f.*

SECUNDINES, *s.* गर्भवेष्टनं, गर्भकोशः, गर्भकोषः, गर्भाशयः, जरायुः *m.*, गर्भ-वरणं चर्म *n.* (न्), गर्भावेष्टनचर्म *n.*

SECURE, *a.* (Free from danger) निर्भयः-या-यं, भयातीतः-ता-तं, अतीतभयः-या-यं, वीतभयः &c., गतभयः &c., चकृतोभयः &c., असम्भाव्यभयः &c., असम्भाव्यापकारः-रा-रं, भयसम्भवातीतः &c., अहाय्यः-य्या-य्यं, अनाशयः-य्या-य्यं, निरुपद्रवः-पा-पं, see SAFE.—(Free from fear of danger) निर्भयः-या-यं, अभयः &c., भयहीनः-ना-नं, निःशङ्कः-का-कं, अशङ्कः &c., विशङ्कः &c., निरातङ्कः &c., निरपेक्षः-धा-धं; 'rendering secure,' विधायकः-का-कं.

To SECURE, *v. a.* (Guard from danger) निर्भयं-यां कृ, निर्भयोक्तु, भयं निवृ (c. 10. -वारयति-यितुं) or निरस् or निवृत् in caus., भय-नियारणं कृ, भयनिवृत्तिं कृ, भयनिरासं कृ, भयनिरसनं कृ, रक्ष (c. 1. रक्षति-यितुं), अभिरक्ष, सुरक्षितं-तां कृ, रक्षणं कृ.—(Make certain or sure) स्थिरीकृ, दृढीकृ, सत्याकृ, सनिश्चयं-यां कृ, सुनिश्चितं-तां कृ, अहाय्यत्वं जन्, अनाशयत्वं जन्.—(Make fast or firm) दृढं यन् (c. 9. पामाति, चन्हुं), दृढीकृ, संस्तम्भ्; 'with a bar,' अगलिन चन्.

SECURED, *p. p.* (Guarded from danger) रक्षितः-ता-तं, सुरक्षितः &c., निवृत्तभयः-या-यं, निवारितभयः &c.—(Made sure) स्थिरीकृतः-ता-तं, दृढीकृतः &c.—(Made fast) दृढयज्ञः-धा-धं, सुचन्धः-न्धा-न्धं, पगिलपडः &c., संस्तम्भः-न्धा-न्धं.

SECURELY, *adv.* निर्भये, भयं पिना, अभयेन, सद्योतं, see SAFELY.

SECURITY, *s.* (Protection) रक्षा, रक्षणं, संरक्षणं, अभिरक्षणं, मुक्तिः *f.*, गोपनं, चाणं, परिचाणं, भयनिवारणं, भयनिरासः, भयनिरसनं.—(That which protects) रक्षणं, रक्षकः, चाणं, चाण्यः, शरणं.—(Freedom from fear or danger) अभयं, निर्भयता-त्वं, भयाभावः, भय-हीनता, निःशङ्कता, शङ्काभावः, अहाय्यता-त्वं, अनाशयता-त्वं, निर्वि-प्रता, निरुपद्रवत्वं, निश्चैतिः *f.*, see SAFETY.—(Assurance of safety) अभयवाक् *f.* (च्), see SAFETY.—(Securing, rendering firm) दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संस्तम्भनं, द्योमकरणं, विधायकत्वं.—(Certainty) निश्चयः, निःसंशयत्वं, संशयाभावः, सन्देहाभावः.—(Any thing given or deposited as a security) लग्नकः, चन्धकाः, प्रातिभार्य, पारिभार्य, आधिः *m.*, न्यासः, निक्षेपः, see PLEDGE; 'for the payment of a debt,' दानप्रातिभार्य, ऋणमार्गणः; 'for appearance,' दर्शनप्रातिभार्य, दर्शनपारिभार्य, दर्शनप्रातिभूः *m.*—(A person who stands security) प्रतिभूः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*

SEDAN, *s.* स्कन्धवाहपोटः, स्कन्धवाहनयोग्यो पीठः, शिपिका.

SEDATE, *a.* धीरः-रा-रं, गम्भीरः-रा-रं, गम्भीरवृत्तिः-तिः-ति, गम्भीर-वृत्तिः &c., गुरुवृत्तिः &c., गौरववृत्तिः &c., शान्तः-ना-नं, अनन्येन-हीनः-ना-नं, निरुद्धिग्नः-ग्ना-ग्नं, निराकुलः-ला-लं, अय्याकुलः &c., अचञ्चलः-ला-लं.

SEDATELY, *adv.* गम्भीरं, सगम्भीर्यं, धीरवत्, सधैर्यं, अय्याकुलं, निरा-कुलं, समीरवं, गौरवेण, अचञ्चलं.

SEDATENESS, *s.* धीरता, गम्भीरता-त्वं, गम्भीर्यं, गम्भीरवृत्तित्वं, गम्भीरता, गम्भीरवृत्तित्वं, धैर्यं, गौरवं, शान्ता, निराकुलता, अय्याकुलता, स्थिरता, स्थैर्यं, अचञ्चलता, अचञ्चल्यं.

SEDATIVE, *a.* शान्तिकः-क्री-कं, शान्तिदः-दा-दं, शान्तिकरः-रा-रं, शान्तिकर्ता-धी-धं (वृ), शमकः-का-कं, उपशमकः-का-कं, उपशमायी-यिनी-यि (न्).

SEDATIVE, *s.* (Medicine) शमनं, उपशमनं, ग्राही *m.* (न्).

SEDENTARINESS, *s.* अनुद्योगशीलता, अय्यायामशीलता, गतिहीनता, चल-नाभावः.

SEDENTARY, *a.* अनुद्योगशीलः-ला-लं, अय्यायामशीलः &c., अय्यायामी-मिनी-मि (न्), निरुद्योगी &c., गतिहीनः-ना-नं, गतिरहितः-ता-तं, चलनरहितः &c.

SEDIMENT, *s.* मलं, किट्टं, उच्छिष्टं, कल्कं, खलं, शेषं, विनोयः, see DREGS; 'having sediment,' खली-लिनी-लि (न्), कल्को &c.

SEDITION, *s.* प्रकृतिकलहः, प्रजाकलहः, कलहः, भेदः, प्रकृतिदोषः, प्रजा-दोषः, राजमुद्दं, राजद्रोहः, राज्यभेदः; 'fomenting sedition,' उपनायः; 'one who does so,' उपजापकः; 'to do so,' उपजप् (c. 1. -जपति-यितुं).

SEDITIONOUS, *a.* कलहकारी-रिणी-रि (न्), प्रजादोषकरः-री-रं, प्रकृति-दोषकरः &c., राज्यभेदकरः &c., भेदकरः &c., राजद्रोही &c., राज-विरुद्धकारी &c., उपजापकः-का-कं.

SEDITIONOUSLY, *adv.* उपजापेन, सोपजापं, यथा प्रजाकलहो जायते तथा.

To SEDUCE, *v. a.* (Entice from the path of rectitude) प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति-यितुं), विलुभ्, परिलुभ्, लुभ्, सत्यपाह् or सन्मार्गाद् भञ्ज (c. 10. भञ्जयति-यितुं) or च्यु in caus. (चापयति-यितुं) or जाकृप् (c. 1. -कर्षति-क्रष्टुं), मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), विमुह्, प्रलुभ् (c. 1. -लभते-लभुं), लल् (c. 10. लालयति-यितुं), दुष्टकर्मणि प्रवृत् in caus., विरुप् (c. 10. -रुपयति-यितुं), सन्मार्गाभेदं-डां कृ, सन्मार्गाच्युतं-तां कृ.—(A woman) छलेन कन्यां दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), सतीत्वाद् भञ्ज in caus., सतीत्वनाशं कृ, छलेन कन्याम् अभिगम.

SEDUCED, *p. p.* (Enticed) प्रलोभितः -ता -तं, विलोभितः &c., सम्मार्ग-
भंशितः &c., सम्मार्गभटः -ष्टा -ष्टं, आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, मोहितः -ता -तं,
विमोहितः &c., लालितः &c., प्रोत्साहितः -ता -तं, प्रवर्तितः &c.—
(As a woman) सतीत्वभंशिता, सतीत्वभष्टा, भष्टा, छलेन नष्टसतीत्वा.
SEDUCER, *s.* प्रलोभकः, विलोभकः, आकर्षकः, मोहकः, विमोहकः, विमो-
ही *m.* (नृ), लाली *m.*, लालनकारी *m.*, प्रतारकः.—(Of a woman)
छलेन कन्यादूषकः or कन्याभिगन्ता *m.* (नृ), कापट्येन सतीत्वनाशकः.
SEDUCIBLE, *a.* प्रलोभनीयः -या -यं, आकर्षणीयः &c., प्रतारणीयः &c.,
विलोभनीयः &c., हास्यः -य्या -य्यं, भेषः -ष्टा -ष्टं.
SEDUCTION, *s.* प्रलोभनं, विलोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, सम्मार्गभंशनं,
सम्मार्गभष्टनं, मोहनं, विमोहनं, लालनं, लोभदर्शनं, प्रतारणं, चयनं,
प्रलम्भः.—(Of a woman) कन्याछलं, कन्याचलं, छलेन कन्यादूषणं
or कन्याभिगमनं or स्वीसंग्रहणं, कपटपृथः सतीत्वनाशः.
SEDUCTIVE, *a.* प्रलोभकः -का -कं, विलोभकः &c., आकर्षकः &c., आकषी
-षिणी -षि (नृ), मोही &c., विमोहनः -ना -नी -नं, लाली &c.,
भान्तिजनकः &c.
SEDULITY, **SEDULOUSNESS**, *s.* चासक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, व्यासङ्गः, उद्योगासक्तिः *f.*,
व्यवसायः, उद्योगशीलता. *See* DILIGENCE, INDUSTRY.
SEDULOUS, *a.* उद्योगासक्तः -क्ता -क्ते, कर्मासक्तः &c., उद्यमासक्तः &c.,
उद्योगशीलः -ला -लं, व्यासङ्गी -ङ्गिनी &c., चासक्तः &c., तत्परः &c.
See INDUSTRIOUS.
SEDULOUSLY, *adv.* चासक्तिपूर्व, यत्नतः, सर्भिनिवेशं. *See* INDUSTRIOUSLY.
SEE, *s.* धर्माध्यक्षाधिकारः, धर्माध्यक्षाधीनमदलं, धर्माध्यक्षाधीनदेशः,
धर्माध्यक्षाधीनः प्रदेशः, धर्माध्यक्षाधिपत्यं.
To SEE, *v. a. or n.* (Perceive by the eye) दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं),
अभिदृश्, प्रतिदृश्, परिदृश्, अनुदृश्, प्रदृश्, सन्दृश्, विदृश्, ईद्
(c. 1. ईदते -दितुं), समीद्, वीद्, प्रेद्, निरीद्, अभिवीद्, अभिप्रेद्,
सम्प्रेद्, चवेद्, प्रत्यवेद्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते
-कितुं), समालोक्, अवलोक्, विलोक्, लद् (c. 10. लक्षयति -यितुं),
पालद्, समालद्, उपलद्, समुपलद्, संलद्, आलोच् (c. 10. -लोच-
यति -यितुं, c. 1. -लोचते -चितुं), निर्वण् (c. 10. -वर्णयति -यितुं), सभाज्
(c. 10. सभाजयति -यितुं), दृष्टिं कृ, दर्शनं कृ, अवलोकनं कृ, विलोकनं
कृ.—(Perceive, understand) ज्ञा (c. 9. जानाति -नीते, ज्ञातुं),
परिज्ञा, अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), चवे (c. 2. अवति -तुं, rt. इ),
पुष्, अवपुष्, उपलभ्, निश्चम्.—(Experience) अनुभू, भुज्, दृश्.—
(Beware) सावधानः -ना -नं भू, अवहितः -ता -तं भू, अवधा.—(See
into, examine) निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), निरीद्, *see* **To**
EXAMINE, **INQUIRE**—(See after) पाल्, रद्, अवेद्; 'see! see!'
पश्य, पश्यत.
SEED, *s.* (Of plants, &c.) बीजं -जकं, रोहिः *m.*, इरुः *m.*; 'good
seed,' सुबीजं, बीजोत्कृष्टं; 'sowing seed,' बीजारोपः -पणं, वपः
-पनं, वापः, उमिः *f.*; 'to sow seed,' बीजारोपणं कृ, बीजानि
चारुद् in caus.; 'full of seed,' बीजपूर्णः -र्णा -र्णं; 'having
it,' बीजवान् -वती &c., बीजिनी -जिनी &c.; 'growing from it,'
बीजप्ररोहः -हा -हं, बीजप्ररोही -हिणी &c., बीजरुहः -हा -हं, बीज्यः
-ज्या -ज्यं; 'sown with seed,' बीजितः -ता -तं; 'yielding seed,'
बीजप्रदः -दा -दं, बीजसूः -सूः -सु; 'from seed,' बीजतः.—(Of
stone fruits) अङ्गिः *f.*, अङ्गीला -लिका.—(Of animals, seminal
fluid) शुक्रं, रेतस् *n.*, धातुः *m.*, तेजस् *n.*, बीजं, वीर्यं, इन्द्रियं, धातुराजकः,
आनन्दप्रभवः.—(Origin, source) बीजं, योनिः *m.*, मूलं, चादिः *m.*
प्रभवः, वद्भवः.—(Offspring) सन्तानं, अपत्यं, प्रजा, कुलं, वंशः, बीजं.

To SEED, *v. n.* (Produce seed) बीजं दा or प्रदा or उत्पद्, बीज
(nom. बीजायते).
To SEED, *v. a.* (Sow seed) बीजारोपं कृ, बीज (nom. बीजयति -यितुं).
SEEDED, *p. p.* बीजितः -ता -तं, बीजवान् -वती -वत् (नृ), बीजिनी -जिनी
-जि (नृ).
SEEDLESS, *a.* निर्वीनः -जा -जं, बीजहीनः -ना -नं, बीजरहितः -ता -तं.
SEEDLING, *s.* बीजारोहः, बीजप्ररोही *m.* (नृ), बीजरुहः, बीजरोही *m.*
SEEDSMAN, *s.* बीजपिक्करी *m.* (नृ), बीजपिक्कता *m.* (नृ), बीजव्यापारी *m.*
SEED-TIME, *s.* बीजकालः, बीजारोपणकालः, उमिकालः, वापकालः.
SEED-VISIBILITY, *s.* बीजकोशः, बीजकोषः -पी, बीजगुतिः *f.*; 'of the
lotus,' बीजनाटकः, कर्णिका, कर्णिकारः.
SEEDY, *a.* बीजिनी -जिनी -जि (नृ), बीजिकः -का -कं, बीजवान् -वती -वत्
(नृ), बीजपूर्णः -र्णा -र्णं, सवीनः -जा -जं, पदुबीजः -जा -जं, बीज-
मयः -यी -यं.
SEEING, **SEEING THAT**, *s.* यस्मात्, येन, यत्. *See* SINCE.
SEEING, *part.* पश्यन् -श्यन्ती -श्यत् (नृ), ईक्षमाणः -णा -खं, प्रेक्षमाणः &c.
SEEING, *s.* दृष्टिः *f.*, दर्शनं, ईक्षणं, प्रेक्षणं, सन्दर्शनं. *See* SIGHT.
To SEEK, *v. a.* (Look for, search for, inquire for) अन्विप् (c. 4.
-द्वयति, c. 6. -इच्छति -द्वयितुं -द्वयुं), अन्वेप् (c. 1. -एपते -पितुं), मृन्
(c. 10. मृगयते -ति -यितुं), मार्गं (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति -यितुं),
परिमार्गं, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं),
ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), विचि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), गवेप् (c. 10.
गवेपयति -यितुं), अनुयुज् (c. 7. -युजति -युक्ते -योजुं), इप् (c. 6. इच्छति,
द्वयितुं), आकांक्ष् (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), भज् (c. 1. भजते, भज्), केद्
(c. 1. चेष्टते -ष्टितुं), चर्च् (c. 1. चर्चति -चितुं), अन्वेपणं कृ, जिज्ञासां
कृ, अनुयोगं कृ, इतस्ततो गत्वा or इतस्ततः परिक्रम्य अन्वेपणं कृ.—
(Solicit, beg for) प्रार्थ् (c. 10. -रार्थयते -ति -यितुं), अर्थ्, सम्पर्थ्,
सम्पार्थ्, याच् (c. 1. याचति -चितुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रायाच्, भिज्
(c. 1. भिद्यते -द्वयितुं).
To SEEK, *v. n.* (Make search) अन्वेपणं कृ, जिज्ञासां कृ, अनुसन्धानं कृ.
SEEKER, *s.* अन्वेष्टा *m.* (पृ), अन्वेपी *m.* (नृ), अन्वेपणकृत् *m.*, जिज्ञासा-
कृत्, अनुसन्धाता *m.* (नृ), अनुवर्त्ती *m.*, प्रार्थकः, अर्थी *m.*
SEEKING, *s.* अन्वेपणं -णा, जिज्ञासा, मार्गः -र्गणं. *See* SEARCH.
SEEKING, *part.* अन्विषन् -षन्ती -षत् (नृ), अन्वेपी -पिणी -पि (नृ),
अन्वेपमाणः -णा -खं, इच्छन् &c.
To SEEM, *v. n.* दृश् in pass. (दृश्यते), लद् in pass. (लक्ष्यते), प्रतिभा
(c. 2. -भाति -तुं), सम्प्रभा, निर्भा, आभा, आभास् (c. 1. -भासते -सितुं);
'you seem astonished,' विस्मित इव प्रतिभाति.
SEEMING, *s.* आभासः, आभा, छाया, वाच्यरूपं, आकारः, आकृतिः *f.*
SEEMINGLY, *adv.* आभासेन, आकारेण, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, वासतस्.
SEEMLINESS, *s.* (Comeliness) सुदृश्यता, सुरूपता.—(Propriety)
योग्यता -न्वं, युक्ता, उपयुक्ता, साचित्यं. *See* FITNESS.
SEEMLY, *a.* युक्तः -क्ता -क्ते, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः &c., उचितः -ता
-तं, यथोचितः &c., उपपन्नः -न्ना -न्नं, समन्वितः -सा -सं, सद्गतः -ता -तं.
SEIN, *p. p.* दृष्टः -ष्टा -ष्टं, ईक्षितः -ता -तं, प्रेक्षितः &c., आलोक्षितः &c.,
अवलोकितः &c., आलोचितः &c., लोक्षितः &c., आलक्षितः -ता -तं,
लक्षितः &c.; 'seen and unseen,' दृष्टादृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'not seen
or heard before,' अदृष्टाद्युतपूर्वः -ष्टा -ष्टं; 'is seen,' दृश्यते,
लक्ष्यते; 'to be seen, visible,' दृश्यः -श्या -श्यं, दर्शनीयः -या -यं,
प्रेक्षणीयः &c., प्रेक्ष्यः &c., वीक्ष्यः &c., लक्ष्यः &c.; 'having seen,'
दृष्ट्वा, प्रेक्ष्य, वीक्ष्य.

SEE

SEER, s. (One who sees) दृष्टा *m.* (पृ), दर्शी *m.* (नृ), चक्षुष्मान् *m.* (नृ); 'far-seer,' दूरदर्शी *m.*—(Prophet) भाविदर्शी *m.*, भाविदर्शकः, भविष्यदर्शी *m.*, सिद्धः, सिद्धपुरुषः, सोमेधिकः, *see* SAGE.

SEE-SAW, s. उन्नतानतं, निसीजनं, उचावचं, पातोत्पातं, चान्दोलनं, झल्लस्तो विचलनं or चलनं, गतागतं, प्रतिगतागतं.

To SEETH, v. a. कृष्ण (c. 1. कृष्णति -चिन्तुं), चूनीये or स्वात्सां पच्.

SEETHED, p. p. कृष्णितः -ता -तं, स्वालीपकः -क्षा -क्षं, चूनीयपकः &c.

SEETHER, s. चूनीयं, चूनीयं, पिष्टपचनं, स्वाली, पिटरः -रं, उरा.

SEGMENT, s. चैदः, परिच्छेदः, विच्छेदः.—(Of a circle) वृत्तखण्डः -खण्डं, चर्चुलखण्डः, राखडमखण्डं, पनुषं.

SEGREGARIOUS, a. एकचरः -रा -रं, एकचारी -रिणी -रि (नृ), विविक्तचारी &c.

To SEGREGATE, v. a. विभुन्, विविक्त्वि in cans. *See* To SEPARATE, v. a.

SEGREGATION, s. वियोगः, विभेयः, पृथक्करणं. *See* SEPARATION.

SEIGNIOR, s. स्वामी *m.* (नृ), प्रभुः *m.*, पतिः *m.* *See* LORD.

SEIZABLE, a. हाव्यः -व्या -व्यं, हरणीयः -या -यं, अपहाव्यः &c., ग्रास्यः -सा -सं, ग्रहणीयः &c., भाव्यः &c., धरणीयः &c.

To SEIZE, v. a. (Take by force) दृ (c. 1. हरति, हर्षुं), अपहृ, चलेन दृ, चलात्कारेण ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or अभिग्रहं or परिग्रहं or प्रतिग्रहं or धृ (c. 1. धरति, धर्षुं) or क्लृ (c. 10. कालयति -यितुं), प्रकलृ, हरणं कृ.—(Grasp, clutch) ग्रहं, संग्रहं, परिग्रहं, उपसंग्रहं, धृ, ग्रसं (c. 1. ग्रसते -सितुं), परामृशं (c. 6. -मृशति -मृषुं), संदृ, आकलं (-कलयति -यितुं), संग्राहं कृ.—(Attack suddenly, take hold of, as a fever, &c.) आक्रमं (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), आविष्टं (c. 6. -विशति -वेष्टुं), आक्रमणं कृ, ग्रसं, ग्रस्तः -स्ता -स्तं भू.—(Try to seize) ग्रहं in des. (निपृष्यति -ने -पृष्यतुं), दृ in des. (निहीयति -यितुं).

SEIZED, p. p. (Taken by force) दृतः -ता -तं, अपदृतः &c., चलेन दृतः &c., चलात्कारेण दृतः &c. or प्रदृतः &c. or गृहीतः -ता -तं or धृतः &c. or ग्रासः -मा -मं, सम्ग्रासः &c.—(Grasped, clutched) गृहीतः -ता -तं, संगृहीतः &c., धृतः &c., ग्रस्तः -स्ता -स्तं, आकलितः &c.—(Attacked suddenly) आक्रमनः -ना -नं, आविष्टः -ष्टा -ष्टं, ग्रस्तः &c.; 'by fever,' ज्वरग्रस्तः &c.

SEIZER, s. हर्षी *m.* (पृ), हारी *m.* (नृ), हारकः, हरः, धर्ता *m.*, ग्रही *m.*, ग्राहकः, ग्रहीता *m.* (पृ), अपहर्षी *m.*

SEIZURE, s. (Taking by force) हरणं, अपहरणं, हारः, अपहारः, गलात्कारेण हरणं or ग्रहणं or ग्रहः or अभिग्रहः -हणं or प्रतिग्रहः -हणं or धरणं.—(Laying hold) ग्रहणं, ग्रहः, संग्रहः, संग्रहणं, परिग्रहणं, धरणं, धृतिः *f.*, ग्रसनं, आकलनं.—(Sudden attack, as of a disease) आक्रमणं, आविष्टः, अपहारः, अपहरणं, लंघनं; 'first seizure,' पृष्ठापतरः.

SELDOM, adv. विरलं, वैरल्येन, क्वचित्, कदाचित्, कर्हिचित्, दुर् in comp.; 'seldom to be found,' दुर्लभः -भा -भं, दुष्प्रापः &c.; 'seldom to be seen,' दुर्दृश्यः -श्या -श्यं, दुर्लक्षः -क्षा -क्ष्यं.

To SELECT, v. a. उद्बु (c. 1. उद्हरति, उद्बुं, rt. दृ), उद्बृ (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), वृ (c. 5. वृणोति -णुते, c. 10. परयति -यितुं, c. 1. वरति -रितुं -रीतुं), प्रावृ, प्रवृ, वावृ (c. 4. वावृत्ते), वृत्, परिगृ (c. 10. -गृह्यति -यितुं), परिगृणं कृ, उद्हरणं कृ, उद्धारं कृ. *See* To CHOOSE.

SELECT, a. उद्बृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं, विशिष्टः &c., *see* CHOICE.

SELECTED, p. p. उद्बृतः -ता -तं, वृतः -ता -तं, वृत्तः -ता -तं, वावृतः &c., परिगृहितः -ता -तं, गृहीतः &c., उद्गृहीतः &c., मनोनीतः &c.

SELECTION, s. (Act of choosing) उद्हरणं, उद्धारः, उद्बृहणं, ग्रहणं,

SEL

चरणं, वृत्तिः *f.*, चरः.—(Thing selected) उद्बृतं.—(Number of things selected) संग्रहः, संहिता, सारः; 'selection of parallel passages,' चूर्णः *m.*

SELF, a. or pron. (As united to a pronoun, &c. reciprocally, or in composition with an adverb or noun) आत्मा *m.* (नृ), आत्म in comp.; 'I will kill myself,' आत्मानं हनिष्यामि; 'blame thyself,' आत्मानं निन्द; 'he shows himself,' आत्मानं दर्शयति; 'for one's self,' आत्मायै; 'like one's self,' आत्मवत्; 'comparison with one's self,' गत्तोपम्यं.—(As united to a pronoun, &c. emphatically) स्वयं, स्वतः; 'I myself will decide,' स्वयं निष्पन्नं करिष्यामि. The pronoun सः is sometimes joined with the personal pronouns emphatically; as, 'I myself,' सोऽहं.—(As the first member of a compound word) आत्म or स्व or स्वयं or स्वतः prefixed; 'self done,' आत्मकृतः -ता -तं, स्वयंकृतः &c.; 'self-given,' स्वयन्दत्तः -त्ता -तं, आत्मदत्तः &c.; 'self-sufficient,' स्वस्वः -स्वा -स्वः; 'self-actuating,' स्वयंवहः -हा -हं.—(Of one's self, of one's own accord) स्वयं, स्वतः; 'derayed of itself,' स्वयंशीलः -शी -शं.

SELF-ABASEMENT, s. आत्मापकर्षः, अहङ्कारत्यागः, स्वाभिमानत्यागः.

SELF-ABHORRENCY, s. आत्मद्वेषः, आत्मगर्हा -हर्षं, आत्मवीभक्तः.

SELF-ABUSE, s. आत्मनिन्दा, आत्मगर्हा, आत्मक्रोशः, आत्मकुत्सा.

SELF-ACCOMPLISHED, a. आत्मसिद्धः -द्धा -द्धं, स्वतःसिद्धः &c., स्वयंसिद्धः &c.

SELF-ACQUIRED, a. आत्मोपाजितः -ता -तं, स्वोपाजितः &c., आत्माजितः &c.

SELF-ADVANTAGE, s. आत्महितं, स्वहितं, आत्मोदयः, आत्मलाभः, स्वलाभः, आत्मसिद्धिः *f.*, आत्मवृद्धिः *f.*, आत्मविवृद्धिः, स्वार्थः.

SELF-AFFAIRS, s. pl. आत्मकार्यं, स्वकार्यं, आत्मकर्म *n.* (नृ), स्वकर्म *n.*

SELF-AGGRANDIZEMENT, s. आत्मविवृद्धिः *f.*, आत्मवृद्धिः *f.*, स्ववृद्धिः *f.*, स्वमहत्त्ववृद्धिः *f.*, आत्मपदवृद्धिः *f.*, स्वपदवृद्धिः *f.*, आत्मोदयः.

SELF-APPLAUSE, s. आत्मप्रशंसा, आत्मश्लाघा, आत्मलुतिः *f.*

SELF-BEGUILED, a. आत्मवञ्चितः -ता -तं, आत्ममोहितः &c., स्वमोहितः &c.

SELF-BORN, SELF-BEGOTTEN, a. आत्मभूतः -ता -तं, स्वजाः -जा -जं, आत्मजः &c., आत्मजातः -ता -तं, स्वजातः &c., आत्मजनितः &c., आत्मोत्पन्नः &c., स्वोत्पन्नः &c.

SELF-COMMAND, s. आत्मसंयमः, आत्मयमनं, अन्तर्धमनं, प्रतिसन्धानं, दान्तिः *f.*, दमः, दमयः. *See* SELF-CONTROL.

SELF-CONCEIT, s. अहङ्कारः, अहम्प्रतिः *f.*, अहम्मानं, आत्माभिमानं, स्वाभिमानं, ममता, अहमहमिका, अभिमानं, अन्तर्हीनः.

SELF-CONCITED, a. अहङ्कारी -रिणी -रि (नृ), अहम्मानो -निनी &c., आत्माभिमानो &c., स्वाभिमानो &c., साहङ्कारः -रा -रं, साभिमानः -ता -नं, स्वाभिमानः &c., अभिमानो &c., ममतायुक्तः -क्ता -क्तं. *See* CONCEITED.

SELF-CONFIDENCE, s. आत्मनिष्ठा, आत्मविश्वासः, स्वमतनिष्ठा, स्वबुद्धिनिष्ठा.

SELF-CONFIDENT, a. आत्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, स्वमतनिष्ठः &c., स्वबुद्धिनिष्ठः &c.

SELF-CONTROL, s. आत्मसंयमः, आत्मनियमः, आत्मनियमः, आत्मयमनं, आत्मवशः, अन्तर्धमः -मनं, अन्तःसंयमः, संयमः.

SELF-CONVICTED, a. स्वनिर्णीतापरदायः -या -यं, स्वनिश्चितदोषः -पा -यं.

SELF-CREATED, a. स्वयङ्कृतः -ता -तं, आत्मकृतः &c., स्वजनितः -ता -तं.

SELF-DECEIT, SELF-DECEPTION, s. आत्मवञ्चना, आत्मदुर्लं, आत्मप्रतारणा.

SELF-DECEIVED, a. आत्मवञ्चितः -ता -तं, स्ववञ्चितः &c., स्वप्रतारितः -ता -तं.

SELF-DECEIVING, a. आत्मवञ्चकः -का -कं, आत्मप्रतारकः &c., स्वप्रतारकः &c.

SELF-DEDICATION, s. आत्मनिवेदनं, आत्मसमर्पणं, स्वदेहविनियोगः.

- SELF-DEFENCE, *s.* आत्मरक्षणं, आत्मरक्षा, आत्मचायं, स्वरक्षणं, स्वचायं. आत्मपरिचायं, परिचायं; 'in self-defence,' आत्मरक्षायं.
- SELF-DELUSION, *s.* आत्मवश्रनं -ना, आत्ममोहः -हन्, आत्मप्रतारणा.
- SELF-DENIAL, *s.* आत्मपरित्यागः, आत्मसंयमः, आत्मनिरोधः, संयमः.
- SELF-DENYING, *a.* आत्मपरित्यागी -गिनी -गि (न्), आत्मनियामकः -का -कं, आत्मसंयमी &c., आत्मनिरोधी &c., आत्मत्यागी &c.
- SELF-DEPENDENCE, *s.* आत्मनिष्ठा, आत्माश्रयः, स्वतन्त्रता, स्वातन्त्र्यं, आत्मतन्त्रता, आत्मसंश्रयः, आत्माधीनता, आत्माधारः.
- SELF-DEPENDENT, *a.* आत्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, आत्माश्रयी -यिणी -यि (न्), आत्माश्रयः -या -यं, आत्माश्रितः -ता -तं, आत्मसंश्रितः &c., स्वतन्त्रः -न्ता -न्तं, आत्मतन्त्रः &c.
- SELF-DESTRUCTION, *s.* आत्मनाशः, आत्मपातः, आत्महननं, आत्महत्या, आत्मव्यापादनं, स्वनाशः, स्वापातः.
- SELF-DEvised, *a.* आत्मकल्पितः -ता -तं, आत्मपटितः &c., स्वयोजितः -ता -तं.
- SELF-DEVOTION, *s.* आत्मसमर्पणं, आत्मापणं, स्वदेहविविनियोगः.
- SELF-DISPARAGEMENT, *s.* निर्वेदः, निर्विषयता, आत्मावमानं, आत्मावज्ञा -ज्ञानं.
- SELF-EDUCATED, *a.* आत्मशिक्षितः -ता -तं, स्वशिक्षितः &c., आत्माप्यापितः &c.
- SELF-ENJOYMENT, *s.* आत्मसुखं, आत्मसीस्यं, आत्मसन्तोषः, अन्तःसुखं.
- SELF-ESTEEM, *s.* अहम्मानं, अहम्मतिः *f.*, आत्ममानं, आत्मसम्मानं, अहङ्कारः.
- SELF-EVIDENT, *a.* स्वतःप्रमाणः -णा -णं, स्वतःस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्वतःसिद्धः -द्धा -द्धं, स्वतःप्रकाशः -शा -शं, स्वतःप्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, प्रत्यक्षः &c.
- SELF-EXAMINATION, *s.* आत्मपरीक्षा -क्षायं, आत्मविचारः -रयं -या, आत्म-पृच्छा -च्छनं, आत्मनिज्ञासा, आत्मविभाजनं.
- SELF-EXISTENCE, *s.* स्वयम्भवः, स्वयम्भावः, स्वयंपूर्तिः *f.*, स्वतं.
- SELF-EXISTENT, *a.* स्वयम्भूः -भूः -भू, आत्मभूः -भूः -भू, आत्महेतुः -तुः -तु, आत्ममूलः -ल्ला -ल्लं, स्वतःसिद्धः -द्धा -द्धं, अकृत्रिमः -ना -नं.
- SELF-GAINED, SELF-GOTTEN, *a.* आत्मोपाजितः -ता -तं, स्वोपाजितः &c., आत्माजितः &c., सहस्त्राजितः &c., स्वभुजोपाजितः &c., स्वसम्पादितः &c.
- SELF-GOVERNMENT, *s.* आत्मशासनं, आत्मशास्तिः *f.*, स्वशासनं, आत्मनियमनं.
- SELF-IGNORANCE, *s.* आत्माज्ञानं, आत्मावोधः, आत्माज्ञता, स्वाज्ञानं.
- SELF-IMMOLATION, *s.* आत्मपातः, आत्महननं, आत्मोत्सर्गः; 'of a widow after her husband,' अनुगमनं, अग्निप्रवेशः.
- SELF-INTEREST, *s.* आत्महितं, स्वहितं, स्वार्थः, *see* SELF-ADVANTAGE.
- SELF-INTERESTED, *a.* स्वार्थबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्वार्थी -र्थिनी -र्थि (न्), स्वार्थार्थी &c., स्वार्थनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, स्वार्थपरः -रा -रं. *See* under INTERESTED.
- SELF-INVITED, *a.* आत्माहूतः -ता -तं, आत्मनिमन्त्रितः &c., स्वाहूतः &c.
- SELF-KNOWING, *a.* आत्मज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, आत्मज्ञानी -निनी -नि (न्), आत्म-तत्त्वज्ञः &c.
- SELF-KNOWLEDGE, *s.* आत्मज्ञानं, आत्मविद्या, आत्मबोधः, आत्मबुद्धिः *f.*, आत्मवेदनं, आत्मदर्शनं, आत्मतत्त्वज्ञानं, आत्मानुभवः.
- SELF-LOVE, *s.* आत्मानुरागः, कामालता, आत्मकामः, आत्मचेष्टः, ममता, अहम्मानं, अहम्मतिः *f.*, आत्ममानं, आत्मसम्मानं.
- SELF-MOVED, *a.* स्वचालितः -ता -तं, आत्मचालितः &c., स्वयंचालः -हा -हं, स्वचोदितः -ता -तं, आत्मचोदितः &c., अनन्यचोदितः &c., स्वैरी -रिणी -रि (न्).
- SELF-MURDER, *s.* आत्मपातः, आत्महत्या, आत्मवधः. *See* SUICIDE.
- SELF-MURDERER, *s.* आत्मपातकः, आत्मपाती *m.*, आत्महा *m.* *See* SUICIDE.
- SELF-OPINIONATED, *a.* स्वमताग्रही &c., स्वमताभिमानी &c. *See* OPINIATED.
- SELF-POSSESSED, *a.* आत्मवान् -वती -वत् (न्), धृतात्मा -त्मा -त्मा (न्), स्थिरात्मा &c., स्वस्यः -स्या -स्यं, स्वस्वचित्तः -त्ता -तं, आत्मस्यः &c.,

- आत्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, सच्चिदात्मी -लिनी -लि (न्), अय्यग्रः -या -यं, अय्य-ग्रचित्तः -त्ता -तं. *See* COLLECTED.
- SELF-POSSESSION, *s.* आत्मनिष्ठा, स्वस्थता, स्वनिष्ठा, स्वास्थ्यं, चित्तस्वास्थ्यं, धृतिः *f.*, धृतात्मा, स्थिरात्मा, सत्त्वं, चित्तसत्त्वं, अय्यग्रता. *See* PRESENCE OF MIND.
- SELF-PRAISE, *s.* आत्मप्रशंसा, आत्मस्तुतिः *f.*, आत्मश्लाघा.
- SELF-PRESERVATION, *s.* आत्मरक्षा-क्षणं, आत्मचायं, आत्मपरिचायं, स्वचायं.
- SELF-PRESERVING, *a.* आत्मरक्षकः -का -कं, स्वचः -चा -चं, आत्मचः -चा -चं.
- SELF-PRODUCED, *a.* आत्मोद्भवः -वा -वं, आत्मसम्भवः &c., आत्मभूतः -ता -तं.
- SELF-RELIANCE, *s.* आत्मनिष्ठा, आत्माश्रयः, आत्मविश्वासः, स्वमतनिष्ठा.
- SELF-RESPECT, *s.* आत्ममानं -निता, आत्मसम्मानं, अहम्मानं.
- SELF-RESTRAINED, *a.* आत्मसंयतः -ता -तं, आत्मनियन्त्रितः &c., आत्मनि-यमितः &c.
- SELF-RESTRAINT, *s.* आत्मसंयमः, आत्मनियमः, आत्मयमनं, आत्मनियमनं, आत्मनिरोधः, अन्तर्यमनं, आत्मवशः, यमः, संयमः, यतिः *f.*, नियतिः *f.*, दमः, दान्तिः *f.*
- SELF-RIGHTEOUS, *a.* साधुमन्यः -न्या -न्यं, धर्माभिमानो -गिनी -नि (न्).
- SELF-RIGHTEOUNESS, *s.* साधुमन्यता, धर्माभिमानं, मित्याधर्मत्वं.
- SELF-SAME, *a.* समसमानः -ना -नं, अनन्यः &c. *See* SAME, IDENTICAL.
- SELF-SATISFIED, *a.* आत्मसन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, आत्मतुष्टः &c., स्वसन्तुष्टः &c., स्वलाभपूर्णे -णो -णं, निजलाभपूर्णे &c., कृतकृत्यः -त्या -त्यं, कृतार्थः -धा -धं.
- SELF-SUFFICIENCY, *s.* स्वस्थता, स्वास्थ्यं, आत्मनिष्ठा, स्वाभिमानं, स्वनिष्ठता.
- SELF-SUFFICIENT, *a.* स्वस्यः -स्या -स्यं, स्वनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, स्वाभिमानो -निनी &c.
- SELF-TORMENT, *s.* आत्मद्वेष्टः, आत्मविडम्बना, आत्मसन्तापः, आत्मवैशंसं.
- SELF-TORMENTING, SELF-TORMENTOR, *a. or s.* आत्मद्वेष्टी -हिणी -हि (न्), आत्मविडम्बनाकारी -रिणी &c., आत्मविडम्बनाकर्ता -त्री -त्रै (त्रै), आत्मसन्तापकः -का -कं.
- SELF-WILL, *s.* स्वेच्छा, सैरिता, सैरता, स्वाच्छन्धं, स्वच्छन्दता, स्वातन्त्र्यं.
- SELF-WILLED, *a.* सैरी -रिणी -रि (न्), सैरः -री -रं, स्वच्छन्दः -न्दा -न्दं, स्वेच्छाचारी -रिणी &c., कामचारी &c., कामचारः -री -रं, सैरगतिः -तिः -ति, स्वरुचिः -चिः -चि, स्वतन्त्रः -न्ता -न्तं, यष्टेचारी &c.
- SELFISH, *a.* स्वार्थपरः -रा -रं, स्वार्थदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, स्वार्थबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्वार्थनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, स्वार्थपरायणः -णा -णं, स्वार्थलिप्साः -प्सा -प्सु, स्वार्थी -र्थिनी -र्थि (न्), स्वार्थार्थी &c., स्वहितैषी -पिणी &c., स्वहितपरः -रा -रं, स्वहितपरायणः -णा -णं, स्वहितदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, स्वार्थलोभी &c., स्वलाभपरः -रा -रं, स्वलाभपरायणः -णा -णं, स्वलाभनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, स्वलाभदृष्टिः &c., स्वार्थबुद्धिः &c., आत्मबुद्धिः &c., ममतायुक्तः -त्ता -कं, मामकः -का -कं, आत्मग्राही -हिणी &c., आत्मभरिः -रिः -रि, अहं-क्रियावान् -वती -वत् (न्), केवलः -ला -लं.
- SELFISHLY, *adv.* स्वार्थबुद्ध्या, स्वार्थलिप्साया, स्वहितैषया, स्वार्थपरायात्, स्वहितपरायात्, स्वार्थतः, अर्थतः.
- SELFISHNESS, *s.* स्वार्थदृष्टिः *f.*, स्वार्थपराता, स्वार्थनिष्ठा, स्वार्थलिप्सा, स्वलो-भनिष्ठा, स्वार्थबुद्धिः *f.*, स्वहितनिष्ठा, स्वहितपराता, ममता -त्वं, अहंक्रिया.
- To SELL, *v. a.* विक्री (c. 9. -क्रोशाति -शीते -क्रेतुं), विक्रयं कृ, विक्रयणं कृ, विक्रीयन् कृ, पण् (c. 1. पणते -सितुं, पणायति, c. 10. पणयति -यितुं).
- To SELL, *v. n.* (Be sold) विक्री in pass. (-क्रोयते); 'it sells at a low price,' अल्पमूल्येन विक्रीयते.
- SELLER, *s.* विक्रेता *m.* (तृ), विक्रयी *m.* (न्), विक्रयिकः, विक्रयकारी *m.* (न्), विक्रयकर्ता *m.* (त्रै), पणयिता *m.*; 'buyer and seller,' क्रय-विक्रयिकः.

SELLING, *s.* विक्रयः, विक्रयणं, विक्रीणनं, पणनं.

SELVAGE, SELVEDGE, *s.* पटप्रान्तः, वस्त्रप्रान्तः, वस्तिः *m.*, तरो, दशा.

SEMBLANCE, *s.* (Likeness) आभासः -सत्ता -सत्त्वं, सादृश्यं, सदृशता, औपम्यं, उपमा, प्रतिमा, प्रतिमानं, आभा.—(Form, appearance) आकारः, रूपं, मूर्तिः *f.*, विग्रहः.

SEMEN, *s.* शुक्रं, रेतस् *m.*, धातुः *m.*, तेजस् *m.*, बीजं, बीज्यं, इन्द्रियं, रेतनं, रेतं, धातुराजकः, हीलं, जानन्दप्रभवः.

SEMI. This prefix may usually be expressed by अर्ध, see HALF.

SEMI-BREVE, *s.* (In music) द्विषेस्वरः.

SEMICIRCLE, *s.* अर्धमण्डलं, अर्धवृत्तं, वृत्तार्धं, मण्डलार्धं, अर्धचन्द्रः, चन्द्रार्धः; 'used as an hieroglyphick,' नादः.

SEMICIRCULAR, *a.* अर्धमण्डलाकारः -रा -रं, अर्धवृत्ताकारः &c., अर्धवृत्ताकृतिः -तिः -ति, अर्धचन्द्राकारः -रा -रं, अर्धचन्द्राकृतिः -तिः -ति.

SEMI-DIAMETER, *s.* अर्धव्यासः, व्यासार्धं, अर्धविष्कम्भः.

SEMI-LUNAR, *a.* अर्धचन्द्राकारः -रा -रं, अर्धचन्द्राकृतिः -तिः -ति.

SEMI-METAL, *s.* उपधातुः *m.*, अर्धधातुः *m.*

SEMINAL, *a.* वैजिकः -की -कं, बीज्यः -ज्या -ज्यं, बीजसन्धो -न्धो -न्धो (नं), बीजविषयकः -क्षा -क्षं; 'seminal fluid,' रेतस् *m.*, शुक्रं, see SEMEN; 'seminal effusion,' रेतःपातः, सेक्कः.

SEMINARY, *s.* (Ground where seed is sown) बीजारोपस्थलं -ली, बीजारोहस्थलं.—(Place of education) शिक्षास्थानं, शिक्षालयः, विद्याभ्यासस्थानं.

SEMITONE, *s.* (In music) श्वरांशः, मूर्त्तनं -ना.

SEMIVOWEL, *s.* अन्तस्थः, अर्धस्वरः, अर्धव्यञ्जनं.

SEMPITERNAL, *a.* नित्यः -त्वा -त्वं, नित्यस्थायी -यिनी -यि (नं). See ETERNAL.

SEMPSTRESS, *s.* सूचिका, सूचीशिक्षोपनीविनी, सूचिकम्पनीविनी.

SENATE, *s.* वृद्धसभा, राजमन्त्रिभवा, वृद्धसंघः, वृद्धसदस् *m.*, राजागाम्यसभा, श्रेष्ठसभा, शिष्टसभा, महासभा, प्रधानसभा, महासभागाः.

SENATE-HOUSE, *s.* महासभास्थानं, प्रधानसभास्थानं, वृद्धसभास्थानं.

SENATOR, *s.* वृद्धसभासदस् *m.*, प्रधानसभासदस्, महासभाभ्यन्तारः.

SENATORIAL, *a.* वृद्धसभासन्धो -न्धो -न्धो (नं), महासभासन्धो &c.

To SEND, *v.* *a.* प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं, rt. ईर्), प्रेष (c. 10. प्रेषयति -यितुं, rt. इप्), सम्प्रेष, अनुप्रेष, परिप्रेष, प्रति (c. 5. -दिशति -हेतुं), प्राप् in caus. (प्रापयति -यितुं, rt. चाप्) संचर (c. 10. -चारयति -यितुं), नुद् (c. 6. नुदति, नोद्), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) all with 2. acc.; as, 'he sent them to the city,' तान् नगरं प्रेरयामास; 'I will send a letter to the king,' लेखं राज्ञे हस्तं प्रापयिष्यामि; or with acc. and dat., as, 'he sent a weapon to the king,' अस्त्रं राज्ञे प्रादिशोत्.—(Send away, despatch) प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपसृ in caus. (-सारयति -यितुं), प्रया in caus. (-यापयति -यितुं), प्रिषृज्, प्रहृद्, अपास् सम्प्रेष, see DISMISS.—(Send before or in advance) अग्रे प्रस्था in caus. or प्रया in caus., पुरस्कृ.—(Send for, summon, request or cause to be brought) आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), आनी in caus. (-नाययति -यितुं), उपानी in caus., आगन् in caus., आह्व in caus.; 'he sent for them from the village,' तान् ग्रामाद् आनाययामास or आह्वतवान्.—(Send forth, emit, produce) विस्तृन्, निःसृ in caus., वदीर्, समुदीर्, निरस्, उत्तिष्प, उत्पद् in caus.—(Cause to fall, as a missile, &c.) पत् in caus., पतिष्प, प्रधिष्प.

SENDER, *s.* प्रेरकः, प्रेरयिता *m.* (नं), प्रेषकः, सम्प्रेषकः, प्रेषयिता *m.*, प्रेरणकृत्, प्रेरणकर्त्ता *m.*, प्रयोनकः.

SENDING, *s.* प्रेरणं -णा, प्रेषणं, प्रेषः, प्रस्थापनं, प्रयापणं, प्रेषणं.

SENILE, *a.* वृद्धतासन्धो -न्धो -न्धो (नं), वार्धक्यसन्धो &c.

SENILITY, *s.* वृद्धता -त्वं, वार्धक्यं, वृद्धावस्था, वृद्धभावाः. See OLD AGE.

SENIOR, *a.* ज्येष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, वयोज्येष्ठः &c., कालज्येष्ठः &c., ज्ययान् -यसी -यः (नं), अग्रजः -जा -जं, वरियान् &c., वरिष्ठः &c., श्रेष्ठः &c., see ELDER; 'senior in office,' अधिकांशज्येष्ठः -ष्ठा -ष्ठं.

SENIOR, *s.* (One who is older) ज्येष्ठः, वयोज्येष्ठः, see the last.—(Elderly person) गुरुजनः, वृद्धजनः, आर्यजनः.

SENIORITY, *s.* ज्येष्ठता -त्वं, ज्येष्ठ्यं, वयोज्येष्ठता, वयोज्येष्ठ्यं, कालज्येष्ठता, कालज्येष्ठ्यं, अधिकांशव्यवस्था; 'in office,' अधिकांशज्येष्ठता, अधिकांशज्येष्ठ्यं; 'according to seniority,' अनुज्येष्ठं.

SENNIGHT, *s.* (Week) सप्ताहं, सप्तरात्रं, see WEEK.

SENSATION, *s.* (Feeling) वेदनं -ना, संवेदः, चेतना, चैतन्यं, चित् *f.*, इन्द्रियज्ञानं, इन्द्रियबोधः, इन्द्रियग्रहः -हणं.—(State of excited interest) लोकानुरागः, जनानुरागः.

SENSE, *s.* (Organ of perception or sense) इन्द्रियं, ज्ञानेन्द्रियं, ज्ञानसाधनं, इन्द्रियबुद्धिः *f.*, इन्द्रियज्ञानं, करणं, हृषीकं, अक्षं, अज्यात्म *n.* (नं), विषयि *n.* (नं); 'the five senses or organs collectively,' पञ्चेन्द्रियं, इन्द्रियग्रामः. इन्द्रियवर्गः, इन्द्रियगणः, श्रोत्रादि *n.* These are the eye चक्षुस्, the ear श्रोत्रं, the nose घ्राणं, the tongue जिह्वा, the skin त्वक्, and are called ज्ञानेन्द्रियाणि to distinguish them from the five कर्मेन्द्रियाणि or organs of action; see ORGAN. To these ten an eleventh, the mind मनस्, is sometimes added. 'Subjugation or restraint of the senses,' इन्द्रियजयः, इन्द्रियदमनं, इन्द्रियनिग्रहः, इन्द्रिययमनं, इन्द्रियनियमनं; 'one who has subdued his senses,' जितेन्द्रियः -या -यं, यतेन्द्रियः &c., यती *m.* (नं); 'perceptible by the senses,' इन्द्रियग्राह्यः -स्या -सं, इन्द्रियगोचरः -रा -रं; 'by two senses,' द्वीन्द्रियग्राह्यः &c.; 'evident to the senses,' प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, प्रत्यक्षगिह्यः -क्षा -क्षं; 'deadness of the senses,' इन्द्रिय-स्वापः; 'pleasure of sense,' इन्द्रियमूर्त्तं, विषयसुखं; 'perversion of the senses,' इन्द्रियविप्रतिष्ठतिः *f.*; 'disorder of them,' इन्द्रियविकल्पाः; 'acuteness of them,' इन्द्रियपाटवः; 'wanting a sense,' विकलेन्द्रियः -या -यं, निरिन्द्रियः &c.—(Object of sense) विषयः, इन्द्रियविषयः, इन्द्रियार्थः, अर्थः, गोचरः. These are five, corresponding to the five senses or organs of perception, viz. 'form' रूपं, 'sound' शब्दः, 'odour' गन्धः, 'flavour' रसः, 'touch' स्पर्शः.—(Perception by the senses, sensation) वेदनं -ना, संवेदः -दनं, बोधः -यनं, इन्द्रियज्ञानं, इन्द्रियबोधः -यनं, इन्द्रियग्रहः -हणं, ग्रहणं, चेतना.—(Perception by the mind, &c.) बोधः, वेदनं, ज्ञानं, अनुबोधः, उपलब्धिः *f.*, ग्रहः -हणं, see PERCEPTION.—(Understanding) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, धीः *f.*, नेषा, चित्.—(Consciousness) चैतन्यं, चैतना, वेदनं, ज्ञानं, संज्ञा; 'internal sense,' अन्तर्ज्ञानं, अन्तःसंज्ञा; 'sense of pleasure,' सुखवेदनं, सुखानुभवः, सुखबोधः; 'to recover one's senses,' संज्ञां or चैतन्यं लभ्; 'one who has done so,' लभस्वतः -ज्ञा -ज्ञं, लभचैतन्यः -न्या -नं, लभचेताः -ताः -तः (स्); 'to lose one's senses,' हतबुद्धिः -द्धिः -द्धि भू, नष्टज्ञानः -ता -तं भू, हतज्ञानः -ता -तं भू, नष्टेन्द्रियः -या -द्धिः -द्धि भू, नष्टज्ञानः -ता -तं भू, हतज्ञानः -ता -तं भू, नष्टेन्द्रियः -या

-यं भू.—(Opinion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*—(Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, आकांक्षा, आशयः, उद्देशः, विवक्षितं, विवक्षा, विषयः, चन्द्रः; 'sense of words,' शब्दानुशासनं, पदार्थः, भावार्थः, शक्तिः *f.*, विग्रहः; 'second sense,' अर्थान्तरं; 'tenor of the sense,' अर्थानुसन्धानं; 'according to the sense,' अर्थेत्तत्; 'apprehension of the literal sense,' शब्दबोधः.—(Common sense) सामान्यबुद्धिः *f.*, साधारणबुद्धिः *f.*, साधारणधीः *f.*—(Good sense) सद्युक्तिः *f.*, सुसंज्ञं, सुसंज्ञवाक्यं, सुबुद्धिः *f.*, सुधीः *f.*, see INTELLIGENCE.

SENSELESS, *a.* (Wanting the faculty of perception) अचेतनः -ना -नं, चैतन्यहीनः -ना -नं, विषयग्रहणाशक्तः -क्ता -क्तं, विषयग्रहणाद्यमः -मा -मं, इन्द्रियविषयाग्राही -हिणी -हि (न्), इन्द्रियार्थाग्राही &c.—(Without feeling or consciousness) अचेतनः -ना -नं, विचेतनः &c., चैतन्यहीनः -ना -नं, विसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, निःसंज्ञः &c., संज्ञाहीनः -ना -नं, नष्टचेतनः -ना -नं, गतचेतनः &c., गतचेताः -ताः -तः (म्), नष्टचेताः &c., नष्टचेष्टः -ष्टा -ष्टं, सुप्तः -प्ता -प्तं, सुप्रबुद्धिः -द्धिः -द्धि.—(Foolish, said of persons) निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, निर्बोधः -धा -धं, अवुद्धिमान् -मती -मत् (न्), मतिहीनः -ना -नं, अयुधः -धा -धं, अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, नूढः -ढा -ढं, मुग्धः -ग्धा -ग्धं, प्रमुग्धः &c.—(Unreasonable, said of things) अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयुक्तिकः -का -कं, असमन्वितः -सा -सं, अनुपपन्नः -न्ना -न्नं.—(Unmeaning) अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः &c., असंसदः -द्धा -द्धं, अवष्टः &c.

SENSELESSLY, *adv.* अज्ञयत्, अविज्ञयत्, मूर्खयत्, अव्यवृद्ध्या, असंसदं.

SENSELESSNESS, *s.* निर्बुद्धित्वं, अज्ञता, अविज्ञता, बुद्धिहीनता, अयुक्तता.

SENSIBILITY, *s.* (Capability of receiving impressions) विषयग्रहणशक्तिः *f.*, विषयग्रहणक्षमता, इन्द्रियविषयग्रहणं, इन्द्रियार्थग्रहणं.—(Acuteness of sensation) शीघ्रग्राहकत्वं, सूक्ष्मग्राहकता, शीघ्रचैतन्यं, शीघ्रचेतनत्वं, सूक्ष्मचैतन्यं, चैतन्यसूक्ष्मता, चलेन्द्रियत्वं, सूक्ष्मेन्द्रियत्वं, see SENSITIVENESS.—(Sensation, feeling) चेतना, चैतन्यं, वेदनं -ना, संवेदः, बोधः, ज्ञानं, चित् *f.*, चिच्छक्तिः *f.*—(Consciousness) चैतन्यं, संज्ञा, समंज्ञता.

SENSIBLE, *a.* (Capable of receiving impressions) विषयग्रहणशक्तः -क्ता -क्तं, विषयग्रहणक्षमः -मा -मं, विषयग्राही -हिणी -हि (न्), इन्द्रियार्थाग्राही &c.—(Perceptible by the senses) इन्द्रियग्राह्यः -या -यं, इन्द्रियोत्तरः -रा -रं, इन्द्रियवेद्यः -द्या -द्यं, इन्द्रियगम्यः -म्या -म्यं, ऐन्द्रियकः -को -कं, प्रत्यक्षः -द्या -द्यं, see PERCEPTIBLE.—(Having perception of, conscious of) ग्राहकः -का -कं, ग्राही -हिणी &c., वेदनक्षमः -मा -मं, ग्रहणक्षमः -मा -मं, ग्रहणशक्तः -क्ता -क्तं, चेतनः -ना -नं, सचेतनः &c., चेतनावान् -वती -वत् (न्), प्रज्ञानन् -नन्ती -नत् (न्), चेत्यमानः -ना -नं.—(Possessing consciousness) सचेतनः -ना -नं, सचैतन्यः -न्या -न्यं, चैतन्यवान् &c., संज्ञावान् &c., संसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, लभ्यसंज्ञः &c., प्राप्तसंज्ञः &c., प्राप्तचैतन्यः &c., लभ्यचैतन्यः &c., आपन्नचेतनः -ना -नं, प्रतिपन्नचेतनः &c., प्राप्तबोधः -धा -धं, लभ्यबोधः &c., सज्ञानः -ना -नं, लभ्यज्ञानः &c.—(Having acute feeling) शीघ्रग्राहकः -का -कं, शीघ्रचेतनः -ना -नं, सहृदयः -या -यं, अभिज्ञ or ज्ञ in comp.; as, 'sensible of kindness,' उपकाराभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपकारज्ञः &c., see SENSITIVE.—(Intelligent, having good sense, said of persons) बुद्धिमान् -मती -मत्, मतिमान् &c., धीमान् &c., मनस्वी -स्विनी &c., विचक्षणः -शा -शं, प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रज्ञः &c., ज्ञानी &c., ज्ञानशाली &c., सुधीः -धीः -धि, सुमेधाः -धा -धः (स्), प्रज्ञानन् &c.; 'a sensible man,' सुधीः *m.*, बुद्धिमान्, बुधनः; 'a sensible woman,' मनस्विनी,

प्रज्ञाननी.—(Reasonable, said of things) युक्तः -क्ता -क्तं, सुयुक्तः &c., समुक्तिकः -का -कं, उपपन्नः -न्ना -न्नं, सद्गतः -ता -तं, समन्वितः -सा -सं.

SENSIBLY, *adv.* (Perceptibly) प्रत्यक्षतः.—(With good sense) सुबुद्ध्या, विचक्षणयत्, प्राज्ञयत्, सुबुद्धिपूर्व, विज्ञयत्.

SENSITIVE, *a.* (Capable of perceiving, having sense) चेतनः -ना -नं, चेतकः -का -को -कं, सचेतनः -ना -नं, चेतनावान् -वती -वत् (न्), इन्द्रियविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, ज्ञानेन्द्रियविशिष्टः &c., इन्द्रिययुक्तः -क्ता -क्तं, विषयग्रहणशक्तः -क्ता -क्तं, विषयग्रहणक्षमः -मा -मं, विषयग्राही -हिणी &c.—(Having quick or acute sensibility) शीघ्रग्राहकः -का -कं, शीघ्रचेतनः -ना -नं, शीघ्रचैतन्यवान् &c., सूक्ष्मचेतनः &c., सूक्ष्मग्राहकः -का -कं, सूक्ष्मचैतन्यवान् &c., चलेन्द्रियः -या -यं, सूक्ष्मेन्द्रियः &c., स्वेन्द्रियः &c., सहृदयः -या -यं, हृदयवान् -वती -वत् (न्), कोमलहृदयः &c., करुणाद्रिः -द्रि -द्रि, स्वधः -धा -धी -धं.—(Of shame) लज्जावान् &c., लज्जालुः -लुः -लु, see MODEST.—(Having taste) रसास्वादी &c.—(Pertaining to the senses) इन्द्रियसम्बन्धी &c., इन्द्रियविषयकः -का -कं.

SENSITIVELY, *adv.* शीघ्रचेतनयत्, सूक्ष्मचैतन्येन, सूक्ष्मेन्द्रियत्वात्, चलेन्द्रियत्वात्.

SENSITIVENESS, *s.* इन्द्रियसूक्ष्मता, सूक्ष्मेन्द्रियत्वं, चैतन्यसूक्ष्मता, सूक्ष्मचैतन्यं, शीघ्रचेतनत्वं, शीघ्रचैतन्यं, शीघ्रग्राहकता, करुणाद्रिता. See SENSIBILITY.

SENSITIVE-PLANT, *s.* स्पर्शलज्जा, लज्जालुः *m.*, लज्जाकारिका, लज्जाकारिका, महाभीता, गडकारि, गडकाली, नमस्कारी, समझा, खदिरा, एलापर्णी, सुवहा, युक्तरसा, राज्ञा.

SENSORIUM, *s.* चेतनाशयः, चेतनास्पदं, चैतन्यास्पदं, ज्ञानाशयः.

SENSUAL, *a.* (Devoted to the gratification of the senses) विषयासक्तः -क्ता -क्तं, विषयपरः -रा -रं, विषयपरायणः -णा -शं, विषयप्रवणः -णा -शं, विषयी -यिणी -यि (न्), वैषयिकः -को -कं, विषयसेवी -विनी &c., विषयोपसेवी &c., विषयरतः -ता -तं, विषयाधीनः -ना -नं, विषयवशः -शा -शं, विषयाभिमुखः -खा -खं, विषयतत्परः -रा -रं, विषयलुब्धः -द्धा -द्धं, विषयसुखसेवी &c., विषयसुखासक्तः &c., विषयोपभोगव्यग्रः -ग्र -ग्रं, शिघ्रोदरपरायणः -णा -शं, वनितोपभोगतत्परः &c., सम्भोगी &c., भोगासक्तः &c., कामासक्तः &c., इन्द्रियसुखासक्तः &c., इन्द्रियसुखसेवी &c., इन्द्रियाधीनः -ना -नं, इन्द्रियवशः -शा -शं, देहभरः -री -रं, दुष्टभावः -वा -वं, विप्रदुष्टभावः &c.—(Pertaining to the senses) वैषयिकः -को -कं, विषयसम्बन्धी &c., ऐन्द्रियकः -को -कं.

SENSUALIST, *s.* विषयी *m.* (न्), विषयासक्तः, विषयसेवी *m.*, विषयायी *m.* (न्), भोगासक्तः, इन्द्रियाधीनः, केलिनागरः. See the last.

SENSUALITY, SENSUALNESS, *s.* विषयासक्तिः *f.*, विषयासक्तता, विषयसेवा, विषयोपसेवा, विषयसुखासक्तिः *f.*, इन्द्रियसुखासक्तिः *f.*, इन्द्रियाधीनता, विषयाधीनता, विषयवशता, विषयसङ्गः, विषयव्यासङ्गः, विषयपरता, शारीरिकसुखासक्तिः *f.*, शारीरिकसुखसेवा, शारीरिकविषयानुरागः, भोगासक्तिः *f.*, कामासक्तिः *f.*, वनितोपभोगः.

SENT, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रेषितः -ता -तं, सम्प्रेषितः &c., अनुप्रेषितः &c., ग्रहितः -ता -तं, ईरितः &c., गमितः &c., नुव्रः -न्ना -न्नं, नुव्रः -न्ना -न्नं.—(Sent away, despatched) प्रस्थापितः -ता -तं, प्रयापितः &c., सम्प्रेषितः &c., दूतः -ता -तं, प्रनुव्रः -न्ना -न्नं.—(Sent for) आहूतः -ता -तं; 'having sent for,' आनाय्य.

SENTENCE, *s.* (Judgment pronounced, judicial decision) निर्णयपादः, निर्णयः, दण्डनिर्णयः, दण्डकथनं, दण्डज्ञा, दण्डाभिधानं, दण्डनियोगः, दण्डकल्पनं, दण्डनिवेदनं, दण्डस्थापनं, आधर्षणं, विचारः, तीरथः 'of death,' प्राणदण्डज्ञा, प्राणदण्डनिर्णयः, वधदण्डज्ञा.—(Determination, decision) निश्चयः, निश्चितं, निर्णयः, विचारः, संकल्पः, नि-

सन्तिः *f.*, निर्धारणं.—(Opinion) मतं, नतिः *f.*, दुष्टिः *f.*, घोषः, संकल्पः, निवेदनं.—(Paragraph, period) वाक्यं, वचनं, उक्तं, प्रकृतिः, पदं, वाक्यसङ्घः, वाक्यपरिच्छेदः, वक्तव्यं: 'a complete sentence,' निरुद्धः, 'construction of sentences,' वाक्यरचना, वाक्ययोजना; 'rule of constructing sentences,' वाक्यपद्धतिः *f.*—(Maxim) सूत्रं.

To SENTENCE, *v. a.* निर्णयं कृ, दण्डनिर्णयं कृ, दण्डाज्ञां कृ, दण्डकरणं कृ, दण्डनिवेदनं कृ, दण्डाभिधानं कृ, अपराधकथनपूर्वकं दण्डाभिधानं कृ, दण्डं निधी (c. 1. -उपयति -तेतु) or प्रणी; 'to death,' दण्डदण्डां कृ.

SENTENCED, *p. p.* निर्णीतः -ता -तं, निर्णीतदण्डः -दण्डा -दण्डं, प्रणीतः -ता -तं, प्रणीतदण्डः &c., निश्चितः -ता -तं, तीरितः &c., आपणितः &c.

SENTENTIOUS, *a.* (Abounding with sentences or maxims) सूत्र-मयः -यो -यं, सूत्रप्रायः -या -यं, वाक्यमयः -यो -यं.—(Using short sentences) सूत्रभाषी -पिणी -पि (न्), सूत्रप्रायभाषी &c.

SENTENTIOUSLY, *adv.* सूत्रसादृश्येन, सूत्रतन्, सूत्रवत्.

SENTENTIOUSNESS, *s.* सूत्रभाषणं, सूत्रप्रायभाषणं, सूत्रसादृश्यं.

SENTIENT, *a.* चेतनः -ना -नं, सचेतनः -ना -नं, चेतनावान् -वती -वत् (न्), चैतन्यवान् &c., चैतन्ययुक्तः -क्ता -क्ते, चैतन्यविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, चेतकः -का -के, चेतयमानः -ना -नं, चेतयः -या -यं, विषयग्रहणशक्तिः -का -के, विषयग्रहणयुक्तः -ना -नं, इन्द्रिययुक्तः -क्ता -क्ते, इन्द्रियवान् &c., इन्द्रियविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, इन्द्रियज्ञानविशिष्टः &c., सचेतः -ष्टा -ष्टं; 'a sentient being,' प्राणी *m.* (न्), चेतनः, प्राणभूत *m.*, शरीरी *m.*, देही *m.*, see LIVING, part.

SENTIMENT, *s.* (Thought, opinion, notion) मतं, नतिः *f.*, दुष्टिः *f.*, कल्पना, मनःकल्पना, बोधः, सङ्कल्पः.—(Sense contained in words) अर्थः, अभिप्रायः, see SENSE.—(Feeling, passion) भावः, रसः, रागः, पादवः, रुचिः *f.*, see PASSION. Eight sentiments or rasas are usually enumerated: 1. Love, प्रीतिः. 2. Mirth, हास्यः -स्यं. 3. Tenderness, कर्तृया or काहस्यं. 4. Anger or rage, रोद्रः -द्रं or क्रोधः. 5. Heroism, वीरः -रं. 6. Terror, भयानकः -कं or भयं. 7. Disgust, दोषितः -त्तं. 8. Surprise, अद्भुतः -तं or विस्मयः. Sometimes a ninth is added, 'tranquillity,' —शान्तिः; or even a tenth, 'paternal tenderness,' वात्सल्यं.

SENTIMENTAL, *a.* (Abounding with sentiment or feeling) रसिकः -का -का -के, रसनयः -यो -यं, रसतः -सा -सं, रसी -सिनी &c., रसवान् -वती &c., रसरूपः -पा -पं, रसालकः -का -के, भाविकः -का -के, सरागः -गा -गं, रागवान् &c., रागान्वितः -ता -तं, शृङ्गारी -रिणी &c., सरस्वान् &c.—(Affected) रसानुकारी &c., भावानुकारी &c., विलसः -दा -द्यं, तथैलसः -दसा -दस्यं.

SENTIMENTALITY, *s.* रसानुकारिता, भावानुकारिता, वैलस्यं, रसिकत्वं.

SENTINEL, SENTRY, *s.* सेनारथः -थकः, सैनिकः, रथकः, रथी *m.* (न्), उपरथकः, रथिता *m.* (न्), सैन्यः, उपरथकं, परिधिस्थः, घनीकृत्यः, सज्जनं.

SENTRY-BOX, *s.* रथकगृहं, सैनिकगृहं, सैनिकागारा.

SEPARABLE, *a.* भेद्यः -द्या -द्यं, विभेद्यः -द्या -द्यं, विभेद्यनीयः -या -यं.

To SEPARATE, *v. a.* विभुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते), c. 10. -योजयति -यितुं, विसंयुज्, विभुज्, विभिद् (c. 7. -भिनाति -भेदुं), भिद्, विभिप् (c. 10. -श्लेषयति -यितुं), विचिद् (c. 7. -चिनाति -चेदुं), विगन् in caus. (-गनयति -यितुं), पृथक्, विभज्, विविच्.

To SEPARATE, *v. n.* विभुज् in pass. (-युज्यते), विभुक् -क्ता -क्ते भू, विभिद् in pass. (-भिद्यते), भिद्, विभिन्नः -क्ता -क्ते भू, विभिप् (c. 4. -द्वि-यति -येष्टुं), विचिद् in pass., विगन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विभक्त -क्ता -क्ते भू.

SEPARATE, *a.* (Distinct, disconnected) विभिन्नः -क्ता -क्ते, भिन्नः &c., व्यतिरिक्तः -क्ता -क्ते, पृथक्स्थितः -ता -तं, पृथक् indec., विविक्तः -का -के, विसंयुक्तः &c., असम्बद्धः -द्धा -द्धं, असंसृष्टः -ष्टा -ष्टं, असंलग्नः -ग्ना -ग्नं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, अव्यतिर्कारी -री -रं, विगतः -ता -तं, विरलः -ला -लं, प्रविरलः &c., अक्षत्पारणः -पा -पी -पं, प्रगतः &c.

SEPARATED, *p. p.* विभुक्तः -क्ता -क्ते, विभोजितः -ता -तं, विसंयुक्तः -क्ता -क्ते, विभुक्तः &c., पृथक्कृतः -ता -तं, विचिद्यः -द्या -ष्टं, विभेद्यितः -ता -तं, परिचिन्नः -न्ना -न्ने, विचिन्नः &c., विभिन्नः &c., भिन्नः &c., विगतः -ता -तं, विभक्त -क्ता -क्ते, विविक्तः &c., द्वैधीकृतः &c., व्यासक्तः &c., असंलग्नः -ग्ना -ग्नं, विसंलग्नः &c., विसम्बद्धः -द्धा -द्धं, सान्तरलः -ला -लं, व्यावृत्तः &c.; 'from a lover,' विभुज् -रा -रं, विरही -हिणी &c.

SEPARATELY, *adv.* पृथक्, विरलं, विभिन्नं, विभेदेन, विभागज्ञानं.

SEPARATENESS, *s.* पृथक्त्वं, पार्थक्यं, भिन्नता, विभिन्नता, पृथग्भावः.

SEPARATOR, *s.* विभेदकः, विच्छेदकः, विभेदकारी *m.* (न्), पृथक्कारी *m.*

SEPARATION, *s.* (The act) वियोगः, विप्रयोगः, विभेदनं, विभेदः -दत्तं, विभेद्यः -यत्तं, प्रविभेद्यः, विच्छेदः -दत्तं, पृथक्करणं, द्वैधीकरणं, परिच्छेदः, भेदः -दत्तं, अवच्छेदः, विभागः, प्रविभागः, विगतः, विसंयोगः, व्यासङ्गः, असन्धानं, असंयोगः, सद्भावव्युत्तिः *f.*—(The state) भिन्नता, विभिन्नता, विभेदः, भेदः, वियोगः, विप्रयोगः, पृथक्त्वं, पार्थक्यं, पृथग्भावः, विभेद्यः, विविधता, विभक्तता, विभक्तभावः, विरहः, व्यतिरेकः, व्यावृत्तिः *f.*—(Of the sexes) द्वन्द्वभेदः, द्वन्द्वभिन्नं, स्त्रीपुरुषभेदः.—(Especially of lovers) विरहः, विभेद्यः, प्रविभेद्यः, विप्रयोगः, वियोगः, विप्रलम्भः, विभुज्, विभुता, विगनः; 'anguish of separation,' विरहचक्रः, विरहानलः; 'a woman who suffers separation from her lover,' विरहिणी, विरहोत्तरिदता, उत्तरिदता.

SEPOY, *s.* सैन्यः, सैनिकः. See SOLDIER.

SEPTANGULAR, *a.* सप्तकोणः -पा -पं, सप्तकः -का -का -के.

SEPTEMBER, *s.* भाद्रपदमासः, चाश्विनपूर्वार्द्धं, भाद्रपदः, भाद्रपदः, मोक्षपदः, नभस्तः, चाश्विनः, चाश्वयुजाः, इयः.

SEPTENARY, *a.* सप्तसंख्यकः -का -के, सप्तहयः -पा -पं.

SEPTENARY, *s.* (Aggregate of seven) सप्तकं.

SEPTENNIAL, *a.* सप्तवार्षिकः -की -के, सप्तवार्षिकः &c., सप्तान्दिकः &c.

SEPTIC, SEPTICAL, *a.* गलनकारी -रिणी -रि (न्), विगलनकारी &c., विलयनकारी &c., विगलनकृत् *m. f.* n., विलयनकृत् *m. f.* n.

SEPTILATERAL, *a.* सप्तपार्श्वकः -का -के, सप्तभुजः -जा -जं, सप्तबाहुः -हुः -हु.

SEPTUAGENARIAN, *s.* सप्तविकः -का, सप्तविकस्यः -स्यः -स्यं.

SEPTUM, *s.* (Of the scrotum) महावोन्मं, विटपः, see SCROTUM.

SEPTUPLE, *a.* सप्तगुणः -पा -पं, सप्तविधः -धा -धं, सप्तकः -का -के.

SEPULCHRE, SEPULCHER, *s.* समाधिः *m.*, इनाशनं, सन्धिः *m.*, शवस्थानं, शवनान्दरं, प्रेतनान्दरं, प्रेतस्थानं, प्रेतवास्तः, शववास्तः, मृतशरीरस्थानं, शवगर्भः, शवगः, शवकः.

SEPULCHRAL, *a.* इनाशनसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), इनाशान्तिकः -की -के, इनाशन in comp., इनाशनविषयकः -का -के; 'sepulchral blossom,' पितृवनसुमनस् *n.*

SEPULTURE, *s.* भूमिक्षननं, निक्षननं, स्ननं, भूमौ निक्षननं, इनाशने स्थापनं, see BURIAL—(Rites of sepulture) प्रेतकर्म *n.* (न्), कर्तव्यः *f.*, मृतककर्म *n.*, कर्तव्यकर्म *n.* See FUNERAL.

SEQUEL, *s.* (That which follows, succeeding part) उत्तरभागः, उत्तरः, शेषभागः, उत्तरार्द्धं, शेषः.—(Consequence) परिणामः, चलाः, शेषः, चन्त्यः, see RESULT; 'in the sequel,' शेषे, अन्ते, अन्ते.

SEQUENCE, *s.* चन्त्यः, सन्त्यः, अनुक्रमः, चानुपूर्व्यः. See SUCCESSION.

SEQ

To SEQUESTER, SEQUESTRATE, v. a. (A benefice, &c.) चुराजोषणं यावद् धर्माध्यापकवृत्तिं परहन्ते ननु in caus. (-चर्यायति-विभुं) or नि-
जिप्त or परप्रयोजनायां दा, श्रृगापावरणं यावद् धर्माध्यापकवृत्तिं वृष्टु
or विसृज् (c. 10. -योजनायति-विभुं).

SEQUESTERED. *p. p.* (As a benefice, &c.) जूगाजोपनं यावत् परान्त-
रन्निर्दिष्टः -ता -तं or मृचकृतः &c. or निवर्तितः &c.—(Retired)
विधिः -ज्ञा -ज्ञं, *see* SECLUDED.

SEQUESTRATION, & अग्रगोपनं यावत् परदन्तनर्तपणं or प्रपक्षरणं.

SIRAGLIO, s. (Women's apartments) चक्रापुरं, चक्रोपः-पथं, चक्रो-
पगृहं, चक्रोपपथं, स्त्रीमृहं, शुद्धान्तः, विद्याभवनं, सुविद्वत्, see
HAREM.—(Palace) राजपथानि, राजभवनं, उपजानि-विद्या.

SEAR, a. शृङ्गाः -प्लुता -प्लुता, नशृङ्गाः &c., जीर्णः -रुता -रुता. See SEAR.

SERENADE, s. ज्योतिषिकाले or मुराचिकाले ज्ञानिजननृणां प्रेममूलजं गीत-
पादनं or सद्गीतपदं.

To SERENADE, r. a. or n. ज्योत्स्नीकाले प्रेममयनारी गीतपादनं व.

SERENE, *n.* (Clear, as sky, &c.) प्रसन्नः -न्ना -न्तं, विरहितः -रा -रं, चतुर्भः -भा -भं, निरुद्धः &c., व्यस्यः &c., गततोषदः -दा -दं. — (Bright) प्रसन्नः -न्ना -न्तं, स्वच्छः -च्चा -च्चं, चिमलः -ला -लं, निर्मलः &c., समलः &c., विशदः -दा -दं, शुद्धः -द्धा -द्धं. — (Calm, unruffled) शान्तः -न्ता -न्तं, प्रशान्तः &c., प्रसन्नः -न्ना -न्तं, स्थिरः -रा -रं, सद्बुद्धः -ब्धा -ब्धं, निर्वेगः -गा -गं, वेगहीनः -न्ना -न्तं, सन्तुष्टिग्नः -ग्ना -ग्नं, निरुद्धेगः -गा -गं, सद्बुद्धकुलः -कुला -कुलं, निराकुलः &c.; 'in mind.' प्रसन्नचिन्ताः -न्ताः -न्तः (न्), शान्तचिन्ताः &c., शान्तमनस्यः -न्ता -न्तं, शान्तचिन्तः -न्ता -न्तं, प्रसन्नचिन्तः &c., शान्तात्मा -न्मा -न्म (न), समनरुहः &c.

SERENELY, *adv.* प्रसन्नं, प्रसादेन, सप्रसादं, शान्तं, शान्त्या, प्रसन्नचेतना.

SERENITY, SERENENESS, *s.* (Clearness) प्रसन्नता, प्रसादः, प्रसन्निः *f.*
 स्पष्टता, निर्मलता, विमलता, निरभता.—(Calmness) शान्तिः *f.*
 शान्तता, प्रसादः, प्रसन्नता, स्थिरता, स्थैर्यं, लघोमनः, लघुमनता, वेगहीनता,
 निराकुलता.—(Of mind) चित्तशान्तिः *f.*, मनःशान्तिः *f.*, चित्तप्रसादः,
 चित्तप्रसन्नता.

SERF, & दृष्टिगर्भं निर्योजितो दारः, भुवि त्वर्प्यतामः.

SERGEANT, & (Non-commissioned officer) सानधिप्यारयान् नैन-
काध्ययः.

SERIATIM, ४. क्रमशः, अनपेक्षित, अनपेक्षित, अपेक्षित, अनपेक्षित.

SERIES, *s.* (Continued succession or line) श्रेणी *f.*, श्रेणि: *m. f.*,
श्रेणी, श्रेणि: *f.*, सावलि: -ली *f.*, माला, शृङ्खला, परम्परा; 'of causes,'
कारणश्रेणी, कारणमाला; 'of inflections,' रूपावलि: -ली.—
(Arithmetical) श्रेणी, अन्तुपातः, चय; 'last term in the series,'
अन्त्यपदं, अन्त्यपदनं; 'sum of the series,' सङ्घपनं.—(Regular
succession) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, आनुपूर्व्यं, आनुपूर्वी, पारम्पर्यं,
यादः, परिपाटि: -टी *f.*

SERIOUS, a. (Grave in manner) गम्भीरवृत्तिः -तिः -त्ति, गम्भीरवृत्तिः &c., गम्भीरस्वभावः -वा -वं, गम्भीरशीलः -ला -लं, गम्भीरमनस्कः -स्का -स्कं, गम्भीरः -रा -रं, गुरुवृत्तिः &c., गुरुस्वभावः &c., मन्दवृत्तिः &c., मन्दस्वभावः &c., धीरः -रा -रं, धीरवृत्तिः &c.—(In earnest, not jesting) अपरिहास्यी -सिनी -सि (न्), अविनोदी &c., विनोदरहितः -ता -तं, परिहासहीन -ना -नं, वास्तविकः -की -कं, सद्गुणः -पा -पं.— (Important) गुरुः -धी -रु, गर्वर्धनः -धी -रं, अलघुः -घी -य.

SERIOUSLY, *adv.* (Gravely) सगौरवं, गौरवेण, सगाम्भीर्यं, गम्भीरं, सधैर्यं,
धीरं, धीरवत्, अलपु, अलापवेत्, मन्द.—(In earnest) अपरिहासेन,
अविमोदेन, अलापवेत्.

SER

SERIOUSNESS, s. (Gravity of manner, &c.) गम्भीरता, गंभीर्यं, गौरवं, गुरुता, गौरता, रमभावगम्भीर्यं, रमभावनुरुता, रमभावमन्दता. रमभावमान्द्र्यं.—(Earnestness) सपरिहासः, सविनोदः, विनोदाभावः, पतिहानाभावः, वास्तविकता.—(Importance) गुरुता, गौरवं, अलघुता, अलघुपत्वं, गर्व्यत्वं.

SIMMON, S. धर्म्मविषयवाचनं, धर्म्मविषयभाषणं, धर्म्मीपदेशविषयवाचनं, धर्म्मी-
पदेशकवाचनं, धर्म्मीपदेशः, धर्म्मकथनं, वाचनं.

SINOUS, *a.* मेदुरः -रा -रं, मेदस्यी -शियनी -स्यि (न्), रक्तद्रवगतन्धी &c., चर्मोदकगतन्धी &c., चर्मगतारसगतन्धी &c., चर्माम्भोमयः -यी -यं.

SERPENT, *s.* सर्पः, भुजङ्गः, भुजङ्गमः, भुजगः, डरगः, डरसरः, उरङ्गः, उरङ्गमः, सरीसृपः, पद्मगः, व्यालः, अहिः *m.*, नागः, घनवजः, आश्वी-
विषः, तपजः, तृष्टः *m.* : 'female serpent,' सर्पि, भुजगो, *see*
SNAKE.

SERPENTINE, *a.* (Pertaining to a serpent) सर्पसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), सार्धः -र्धी -र्धं, शर्पिः -र्षी -र्षं, जाहेयः -यी -यं, शीरगः -गी -गं.
—(Winding like a serpent) सर्पगतिः -तिः -ति, सर्पी -र्षिणी &c.,
चिसर्पी &c, चक्रः -क्रा -क्रं, चक्रगतिः &c., चक्रगामी &c., सर्पगतिचक्रः
'serpentine motion,' सर्पगतिः *f.*, चिसर्पणं.

SERPICO, s. See RING-WORM.

SERRATE, SERRATED, *a.* धनुःकक्ष्यः -धा -धं, कक्ष्यधारः -रा -रं, दगुरः -रा -रं, छिन्नधारः &c., मल्लेदः -दा -दं, सायल्लेदः -दा -दं, छेदयन्त्रः -क्ता -क्तं.

SERIED, a. संहृतः -ता -तं, समंहृतः &c., संघ्नितः &c., सत्तापः &c.

SERUM, s. मेदस् n., घरा, पपा, चर्मीम्भस् n., त्वग्भस् n., चर्मीदृक्, त्वग्दृक्, चर्मीनारः, त्वक्नारः, सीग्यः, रक्तद्रवः, रक्ताम्भस् n., घासृक्षरः, उदकपातः m.

SERVANT, *स.* नेचकः, प्रेष्यः, चेदकः, चेदः, किङ्करः, दासः, दासः, भूत्वः, भूतकः, कर्मकरः, कर्मकारः, कर्मकारी *m.* (नृ), अनुचरः, परिचरः, परिचारकः, परिजनः, वेतनोपजीवी *m.* (नृ), वेतनजीवी *m.*, सेनोपजीवी *m.*, मेवाजीवी *m.*, भूतिभूक्त *m.* (नृ), भूतिजीवी *m.*, अनुजीवी *m.*, नियोज्यः, प्रेष्यः, भरतीयः, वेतनिकः, शुश्रूषकः, चेदः, चेदकः, पार्श्विकः, पार्श्वानुचरः, सैरिन्धः, सार्थी *m.*, भुजिष्यः, दासेरः, दासेगः, गोष्यः -ष्यकः; 'old servant,' मूलभूत्वः; 'servant who waits at table,' परिचेष्टा *m.* (पृ), परिवेषकः; 'attentive servant who watches a master's countenance,' लालाटिकः; 'servants, a set of servants,' दासपरीः, भूत्वपरीः, सेवकपरीः; 'relation between master and servant,' सेव्यसेवकभावः.

SERVANT-MAID, s. प्रेम्मा, चेटी, चेटीका, चेडी-डिक्का, सेवकी, दासी, दाम्नीकरी, किकरी, पोटा, परिचारिका, सेरन्नी, सेरन्नी, प्राणीहारी.

To *SERV*, v. a. (Attend upon, act as servant to) सेव् (c. 1. सेवते-विभुं, c. 10. सेवयति-विभुं), उपसेव्, उपास् (c. 2. -आस्ते-विभुं), पर्युपास्, अनुपास्, यु in des. (अनुपश्यते-विभुं), आश्रु, प्रतिश्रु, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-ते-स्वाहुं), उपचर (c. 1. -चरति-रिभुं), पर्युपस्था, उपाचर, परिचर, सभाज् (c. 10. सभाजयति-विभुं), उपचारं कृ, उपा-सनां कृ.—(At table) परिचिप् (c. 10. -नेषयति-विभुं), परिषेपयं कृ.—(Obey, be subject to, worship) सेद् यु in des., अनुवृत्, अनुविधा in pass., उपजीव् (c. 1. -जीवति-विभुं), आराध्, उपाराध्.—(Help, assist) उपकृ, उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, उपचर, उपग्रह्, अनुग्रह्.—(Promote one's purpose) सधं प्रवृत् (c. 10. -वर्जयति-विभुं) or प्रयुज् (c. 10. -योजयति-विभुं) or सम्पद् (c. 10. -वादयति-विभुं) or साध् (c. 10. साधयति-विभुं), इधं सम्पद् or साध्.—(Be sufficient for) पर्याप्तः-प्ता-प्तं भू, उपयक्तः-क्ता-क्तं भू, उचितः ता

-ने भू, पर्याप्तं कृ, निर्वाहं कृ, कृप्, उपकृप्.—(Supply) उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपकृप् (c. 10. -कृत्ययति -यितुं), परिकृप्.—(Be in the place of) स्थाने or स्थले or भूमौ वृत् or भू or उपयुक्त-ज्ञा -क्तं भू or प्रयुक्त-ज्ञा -क्तं भू.—(Use, manage) प्रयुज्, उपयुज्, विधा.—(Treat) चाचर, विधा.—(Serve out, distribute) पृचक् पृचग् विभन् or दा or परिकृप्.—(Serve up, place on the table) परापिक् (c. 10. -वेद्ययति -यितुं), परापिक् (c. 10. -वेद्ययति -यितुं), परिवेषणं कृ, परिवेशनं कृ, चत्नानि परिविष् or परिकृप् or कृप् or उपस्था in caus. or उपहृ; 'one who serves up,' परिवेषकः, उपहृता m. (वृं).

To SERVE, v. n. (Be in servitude) सेवां कृ, दास्यं कृ, दास (nom. दासायति), सेवको भू, दासो भू.—(Perform duties) कर्म कृ or विधा, कार्यं कृ or चतुष्टा, नियोगिकर्म कृ.—(Be of use, be sufficient for) उपयुक्त-ज्ञा -क्तं भू, उपितः -ता -तं or पर्याप्तः -ता -तं भू.—(Accomplish the end) चयं सन्त्यद् in caus. or साप् in caus.

SERVED, p. p. (Attended upon, obeyed, worshipped) सेवितः -ता -तं, उपासितः -ता -तं, ग्रुह्ययितः &c., उपचारितः &c., परिवसितः &c., वरिवसितः &c., चारुयितः &c.—(Assisted) उपकृतः -ता -तं.—(Supplied) उपकृतः -ता -तं.—(Served up, prepared, presented, as food, &c.) परिवेषितः -ता -तं, परिवेषितः &c., कलितः &c., परिकलितः &c., उपहृतः &c.

SERVICE, s. (Attendance upon, waiting upon) सेवा -यनं, उपसेवा, नियेयनं, ग्रुह्यपा, उपासनं -ना, उपचारः, उपचारकर्म n. (नं), उपचर्या, परिचर्यं, परिचर्या, वरिवस्था, चतुगमनं, उपस्थानं.—(State of service) दास्यं-दासत्वं, सेवा, सेवकदशा, प्रेष्यत्वं, भूयत्वं, कैङ्कर्यं; 'he lives in our service,' चत्नान्तेववा जीवति.—(Waiting at table) परिवेषणं, परिवेशनं.—(Obedience or subjection to) आज्ञासेपनं, आज्ञानुवृत्तिः f., आज्ञाकरत्वं, अनुवृत्तिः f., अनुवर्त्तनं, वशता, ग्रुह्यपा -परं, अनुरोधः, भक्तिः f., भजनं, उपासनं -ना, उपासा, चारापनं -ना; 'the service of princes,' नृपसंनयः; 'diligent in service,' ग्रुह्यपापर -रा -रं.—(Benefit, advantage) उपकारः, उपकृतं, उपक्रिया, उपकृतिः f., सुकृतं, हितं, चयं, उपयोगः.—(Use) उपयोगः -गित्वं, प्रयोगः, प्रयोजनं, व्यवहारः.—(Employment, business) व्यापारः, कार्यं, कर्म n. (नं), व्यवसायः, वृत्तिः f., प्रवृत्तिः f., व्यवहारः, नियोगः; 'out of service,' निर्वापार -रा -रं, निर्धृतिः -तिः -ति; 'military service,' सैन्यकर्म n. (नं), सैनिकवृत्तिः f.—(Worship) पूजा, पूजोपचारः, उपचारः, उपचर्या, भक्तिः f.; 'public worship,' साधारणपूजा; 'course of rites,' अनुष्ठानं, see Rite; 'conductor of a service,' अनुष्ठाना m.—(Set of dishes served up at once) चायन्ति भोजनपात्राणि युगपत् परिवेष्यन्ते, भोजनपात्रसमूहः, भोजनपात्राण्यः, भोजनपात्रजातं.

SERVICEABLE, a. (Useful) उपयोगी -गिनो -गि (नं), उपयुक्त-ज्ञा -क्तं, उपकारकः -का -कं, उपकारी &c., उपकारकारी -रिणी &c., सोपकारः -रा -रं, प्रयोगी &c., प्रयोज्यः -ज्या -ज्यं, प्रायोज्यः &c., व्यवहायी -यी -यं.—(Fit for duty) कार्यक्षमः -ना -नं, कर्मेक्षमः &c., कर्मीपयुक्तः -क्त -क्तं, चलदुर्मीयः -जा -यं.

SERVICEABLENESS, s. उपयोगिता, उपयुक्तता, उपयोगः, सोपकारता -तं. SERVICEABLY, adv. उपयुक्तं, उपयोगेन, सोपयोगं, सोपकारं.

SERVILE, a. (Pertaining to servants or slaves) दाससत्त्वो -न्विनी -न्वि (नं), दास्यसत्त्वो &c., दासेयः -यो -यं, दासेय -री -रं, सेवकः

-का -कं, सेवासत्त्वो &c., शीदः -द्री -द्री, सप्लुः, शिकः -को -कं, दास्य in comp.; 'servile-work,' (Cringing) चतिसान्वकारी &c., चतिसादुकारी &c., चतिलालनकारी &c., चतनुकूलः -ला -लं, चतनुरे SERVILELY, adv. चतिलालनपूर्व, चतनुकूलं, च SERVILITY, SERVILENESS, s. (Mean obsequiousness) चतनुकूलता, चतानुकूल्यं, चतिसान्वकारः, चतनुरोपः, चतनुरोपः, चतनुरोपः f.—(Slavery) SERVITOR, s. सेवकः, see SERVANT.

SERVITUDE, s. दास्यं, दासत्वं, सेवा, सेवकदशा, दास्ययोगः, भूयत्वं, प्रेष्यत्वं, परप्रेष्यत्वं, कैङ्कर्यं, परा परवशता, परवशता, श्रुतिः f.

SESAME, SESAMUM, s. (The plant or seed) तिलः, दलादकः, वृत्तपानं, हीन्यपानं; 'its blossom,' sesamum, bearing no blossom, &c., 'til' 'sown with sesamum, as a field, &c.,' तिल्यः -नो -नं; 'oil of sesamum,' तिलतैलं, तिलरस 'ground sesamum,' तिलचूरं, तिलककं, 'after the oil is expressed,' तिलकिट्टं; 'bu sesamum,' तिलहोने; 'sesamum made up a cow,' तिलपेनुः f.; 'sesamum seeds with 'with milk and rice,' तिलोदनं; 'made of नमः -यो -यं.

SESHA, s. (King of the serpents), see SNAKE.

SESSION, s. (Sitting) उपवेशः -शनं.—(Of a court) सभा.—(Time or term during which an transacts business) सभा, सभाकालः, सभायाः सभाकालः.

To SET, v. a. (Place, put, lay) या (c. 3. दधाति, स्वा in caus. (स्थापयति -यितुं), न्य (c. 4. -caus. (चययति -यितुं), रुह in caus. (रोपयति -यितुं), पदं (c. 10. -वेद्ययति -यितुं), पृ (c. 1. परति, पं foot, 'पदं न्य or च in caus., पादापेणं कृ. प्रतिष्ठा, चयस्था, रुह in caus., चयन्.—(Estab caus., प्रतिष्ठा, व्यवस्था, प्रकृप् (c. 10. -च्छययति (Fit, adjust, adapt) युज् (c. 10. योजयति -यितुं) समाधा, योग्यं-ग्यं कृ.—(Regulate) विधा, in caus., निरुह, रोपणं कृ, निपन्.—(Fix jew प्रतिष्ठा, निधा, खच्, युज्; 'is set,' प्रतिष्ठापिते word.—(Sharpen, whet) तित् (c. 10. तेजयति -यितुं) ह्यु, शीघ्रपारीकृ, तीक्ष्णपारीकृ.—(Set a limb संयुज्.—(Set about), see To BEGIN.—(Set OPPOSE.—(Set apart) पृषद्, उद्, 'Set' निधा, see To REJECT, ANNUL, OMIT.—(Set caus., उपहृ, चाहृ; 'as food,' भुज् in ca परिविश् in caus.—(Set by), see To EST.—(Set down, lay down) न्य, उपन्य, —(Set down in writing), see To REGIST ING.—(Set down), see To DEGRADE, REBU दा, see To KINDLE.—(Set forth) SHOW, DISPLAY, DESCRIBE.—(Set forth

SET

ADVANCE, PROMOTE.—(Set free) मुक्ति दा, मुक्, see To FREE.—
(Set in order), see To DISPOSE, ARRANGE.—(Set at naught),
see To DISMISS, CONFUSE.—(Set off, show to advantage)
शोभा दा, अपिकशोभा दा, गुप् in caus., प्रकाश in caus., see To
EMBELLISH, ADORN.—(Set off against) प्रतिगम्, प्रतिगम्नां कृ,
समाननृत्त्यं -कां डा, तुल्यमूल्यं -त्वां डा.—(Set off with fine
words) उपदिष्ट, see To EULOGIZE, RECOMMEND.—(Set on), see
To INCITE, INSTIGATE.—(Set the mind or heart on) मनो नि-
विष्ट or पा or समापा or प्रविष्टा or युन्, मनो यन्; 'he set his
heart upon such an object as this,' एवंविधे अभिलाषे मनो यन्.
—(Set on foot) प्रयत् in caus., चारम्, समारम्.—(Set over)
अधिक, प्रकृ, नियुक्, विनियुक्, सविपुक्, अपयथं कृ.—(Set to rights)
मुल्यं -त्वां कृ, पुनः मुल्यं कृ, मुल्य (nom. मुल्ययति -यितुं), प्रतिसमापा,
चतुस्तथा, प्रतिसमापनं कृ, see To CORRECT, REPAIR.—(Set to
music) स्वरपट्टं -डां कृ.—(Set in motion) संचर् in caus., संचर्
in caus.—(Set the teeth on edge) दन्तहर्षं कृ or जन्.—(Set
a trap) पाशं युन् (c. 10. जोगयति -यितुं), बालं पिन्.—(Set sail)
नावं or नीकां चल् (c. 10. चालयति -यितुं), समुद्रयानां च तोरद् अपगम्,
नौकायां तोरद् अपगम् or अपगम्.—(Set up) स्था in caus., प्रतिष्ठा,
संस्था, उपस्था, उपा, see To ERECT, ESTABLISH.

To SET, v. n. (Go down, as a heavenly body) सञ्चर् इ (c. 2. रति
गुं), सत्तं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), चलन् or सञ्चालन् अपलुच
(c. 1. -लुचते -यितुं), निवारणम् इ or गम्, चलनयनं कृ, सञ्चालयन्
कृ, निवृत् (c. 1. -वृत्ति -यितुं), अभिनियुक्; 'western mountain
behind which the heavenly bodies set,' जलः, सञ्चालयन्,
सञ्चालयति: m., see Mot. v. n.—(Be fixed hard, congenial) यतीम्,
दृढीन्, यन् in pass. (ययते), संहन् in pass. (-हन्ते), संहन्तीन्.—
(Flow in a fixed direction) एकदिशं or एकदिशि गम् or सु or
ट्ट.—(Set forward) अग्रे गम्, पुरो गम्, प्रगम्, प्रया.—(Set in)
उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), यन्वपस्था, see To BEGIN, v. n.—(Set
off) यात्रां कृ, प्रस्थानं कृ, प्रगम्, प्रचल्, चल्, यात्राम् चारम्.—(Set
out) प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), विप्रस्था, सन्प्रस्था, प्रसभिप्रस्था,
प्रया (c. 2. -याति -यितुं), या, प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), चल् (c. 1.
चलति -यितुं), प्रन् (c. 1. -प्रनति -प्रनितुं), प्रस्थानं कृ, प्रयापं कृ; 'he
set out for Kashmir,' काश्मीरं or काश्मीरं प्रति चलितः or प्रस्थितः.
—(Set to) यत्नेन कृ, बलतः कृ, मनो निविष्ट in caus. or युन्.—
(Set up, begin business) युजिन् चारम्, युज्यारम्भं कृ, यथायाम्
चारम्.—(Set up for), see To PRETEND.—(Set upon), see To
ASSAULT, ATTACK.

SET, s. (Number of things of the same kind) गणः, समूहः, वर्गः,
संघः, त्रेयी, पंक्तिः f.; 'a set of dishes,' भोजनपात्रसमूहः; 'a
set of numbers,' संख्याश्रेणी.—(Number of persons) जनसमूहः,
पंक्तिः f., गणः, वर्गः.

SET, p. p. (Placed, put) स्थापितः -ता -तं, अर्पितः &c., मलः -ला
-लं, विमलः &c., रोपितः -ता -तं, निवेष्टितः &c., आहितः &c.,
निहितः &c., see PLACED.—(Inlaid, studded) रचितः -ता -तं,
अनुविष्टः -डा -डं, प्रविष्टितः -ता -तं, प्रतिनष्टः &c., चुटितः -ता -तं,
पिनष्टः -डा -डं, विमलः -ला -लं, वदितः &c., धुम्नः -ता -तं, प्रमुम्नः
&c., अरुपितः &c.; 'with gems,' नखिरचितः -ता -तं, रत्नरचितः
&c.; 'with pearls,' मोक्तिकरचितः &c.; 'is set,' प्रविधीयते.
'—(Gone down, as the sun, a planet, &c.) अस्तः -ला -लं.

SET

असमितः &c., असंगतः &c., असङ्गतः &c., निवारः -पा -पं.—
(Set apart) वृषङ्गाः -ता -तं, उद्गताः &c.—(Set aside) निरपकृतः
-ता -तं, निरस्तः -ला -लं, प्रत्याख्यातः -ता -तं.—(Intent on) आसक्तः
-का -कं, निष्ठः -पा -पं, निष्ठितः -ता -तं, निविष्टः -डा -डं, अभिनिविष्टः
&c., आहितः -ता -तं, आयुक्तः -का -कं.—(Set on foot) प्रपञ्चितः
-ता -तं, प्रयुक्तः -ता -तं, विस्तरितः -ता -तं, चारम् -आ -अ, समारम्भः
&c.—(Set forth) अभिहितः -ता -तं, विहितः &c., पुरस्कृतः &c.—
(Set in order) विन्यस्तः -ला -लं, विहितः &c., व्यपस्थापितः &c.,
विरचितः &c.—(Set off, adorned) शोभितः -ता -तं, प्रकाशितः &c.,
—(Set to rights) सुस्यौकृतः -ता -तं, प्रतिसमाहितः &c.—(Set to
music) स्वरपट्टः -डा -डं.—(Set in motion) सञ्चालितः -ता -तं,
सञ्चालितः &c.—(Set over) अधिकृतः -ता -तं, नियुक्तः -का -कं,
विनियुक्तः &c., व्यापृतः -ता -तं.—(Set up) स्थापितः -ता -तं,
प्रतिष्ठापितः &c., see ESTABLISHED.—(Regular, prescribed, uni-
form) नियमितः -ता -तं, नियतः &c., एकरूपः -पा -पं, समरूपः &c.,
निश्चितः &c., निरतः -ता -तं.—(Fixed in opinion) दृढनिश्चयः -पा
-पं, स्थिरनिश्चयः &c.

SETACIOUS, a. शुकमुक्तः -का -कं, चतुर्गुणः -का -कं. See BRISTLY.

SET-DOWN, s. अभिमानपरवर्जनं, दण्डितवर्जनं, अपकर्षणं, पाददण्डः.

SET-OFF, s. सममुखकपयन्तु m., निस्तारः, परिवर्तनः, तुल्यपलु m.

SETON, s. मृषिद्वारा लग्ननिवेशितं सूत्रं or चर्मनिवेशितं सूत्रं.

SETOS, s. शुकविशिष्टः -डा -डं, शुकनयः -यो -यं. See BRISTLY.

SETTER, s. (Dog) वनपाशनिर्देशको मृगपाकुलुङ्ग, वनपाशनिर्देशने शिथिलो

मृगपाश m.—(Of precious stones, &c.) योजयिता m. (तृ).

SETTING, s. (Placing) स्थापनं -ता, अर्पणं, रोपणं, आरोपः -पणं, स्थापनं,

निधानं.—(Of the heavenly bodies) चलनं, चलनयनं, अस्तनयः,

अस्तनयनं, चलननयनं, सञ्चालयन्, आरोपणं.

To SETTLE, v. a. (Fix, establish) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं),

प्रतिष्ठा, संस्था, अवस्था, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतिनिधा, रुद्धं

in caus., आरुहं, निरुद्धं.—(Establish in life) प्रतिष्ठा in caus.,

प्रतिष्ठितं -तां कृ, प्रतिष्ठां कृ.—(Determine, decide) निर्णयं (c. 1.

-उपयति -येतुं), निर्णयं (c. 3. -चिनोति -चेतुं), साध (c. 10. साधयति -यितुं),

निश्चिन्तं, निष्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), निष्पन्नं कृ, निर्णयं कृ, नि-

श्चिन्तयं कृ, परिष्कृप् (c. 10. -जस्ययति -यितुं), व्यसो (c. 1. -स्वति -सातुं),

व्यवस्था in caus., निर्वृ (c. 10. -धारयति -यितुं), अवधू, सम्प्रभू, तोरं

(c. 10. तोरयति -यितुं), निर्धारणं कृ, अवधारणं कृ, सन्धारणं कृ,

तोरणं कृ.—(Settle an affair) कार्यनिर्णयं कृ, कार्यनिष्पत्तिं कृ.—

(Compose, quint) स्विटीक, स्वस्व-स्वां कृ, शम् in caus.—(Settle

a difference or dispute) सन्धा, समापा, सन्धानं कृ, सन्धिं कृ, शम्

in caus., प्रगम्.—(Adjust, arrange) विधा, संविधा, सन्धा, समापा,

रच, विरच, विन्यस्.—(Settle a debt, &c.) ऋणं श्रुप् (c. 10. श्रोप-

यति -यितुं) or साध, चण्डिचिं कृ, चण्डशोषनं कृ, see To LIQUIDATE.

—(Cause to sink to the bottom) अपो गम् in caus. (गमयति

-यितुं), अपः यद् in caus. (पातयति -यितुं), अवसद् in caus.—

(Colonize) यस् in caus., अधिवस्.

To SETTLE, v. n. (Fall to the bottom) अपो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं),

अपः यद् (c. 1. पतति -यितुं), तले or तले यद्.—(Sink) सद् (c. 1.

सीदति, सन्तुं), निषद्, अवसद्.—(Deposit a sediment) मलम् अपः-

यद् in caus., मलाधःपातनं कृ.—(Become fixed) अपस्था (c. 1.

-तिष्ठति -स्थातुं), प्रतिष्ठा in caus. pass. (-धायते), प्रतिष्ठितः -ता -तं

भू, स्थिरीभू.—(Settle in life, marry) प्रतिष्ठितः -ता -तं भू, प्रतिष्ठा

प्राप्, विवाहं कृ.—(Become calm, still) शम् (c. 4. शाम्यति, शान्ति),
विश्राम्, प्रसद्.—(Become compact) संहतोभू, यतोभू.
SETTLED, *p. p.* (Fixed, established) स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः
&c., प्रतिष्ठितः &c., संस्थापितः &c., रोपितः &c.—(Settled in life,
married) प्रतिष्ठितः -ता -तं.—(Determined, decided) निर्णयितः
-ता -तं, निश्चितः &c., सिद्धः -द्धा -द्धं, निष्पन्नः -न्ना -न्नं, नियतः -ता
-तं, नियमितः &c., व्यवस्थापितः &c., परिकल्पितः &c., व्यवसितः &c.,
साधितः &c., तोरितः &c., निर्धारितः &c.—(As a debt) सिद्धः -द्धा
-द्धं, शोधितः -ता -तं, see LIQUIDATED.—(Adjusted, arranged)
विरहितः -ता -तं, समाहितः &c.—(Composed) शमितः &c., स्थिरी-
कृतः &c.
SETTLEMENT, SETTLING, *s.* (Act of fixing) स्थापनं -ना, प्रतिष्ठापनं,
चवस्थापनं, प्रतिष्ठा, रोपणं.—(Settlement in life) प्रतिष्ठा, प्रति-
ष्ठितः *f.*, विवाहः.—(Marriage settlement) शुल्कः -ल्लं, स्वीपनं,
स्वीवृत्तिः *f.*—(Determining, deciding) निर्णयः -यनं, निश्चयः,
निष्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*, निर्धारणं -या, अवधारणं, तोरणं; 'of affairs,'
कार्यनिर्णयः.—(Of a debt) सिद्धिः *f.*, चरणसिद्धिः *f.*, शुद्धिः *f.*, शोधनं,
च्युतशुद्धिः *f.*, च्युतशोधनं, see LIQUIDATION.—(Adjustment, as of
differences, &c.) समाधानं, सन्धानं, समाधिः *m.*, सन्धिः *m.*, सन्धि-
करणं, सन्धानकरणं, वैरशमनं.—(Colonization) देशान्तराधिवासनं.
—(Place colonized, colony) अधिवासितदेशः, प्रदेशः, देशशाखा,
राज्यशाखा.
SETTLER, *s.* अधिवासी *m.* (नं), प्रदेशाधिवासी *m.*, देशशाखास्यः.
SEVEN, *a.* सप्त *m. f. n. pl.* (नं). सप्तसंख्यकः -का -कं, सप्तकः -का -को
-कं; 'aggregate of seven,' सप्तकं.
SEVEN-FOLD, *a.* सप्तगुणः -शा -शं, सप्तविधः -धा -धं, सप्तगुणितः &c.
SEVEN-FOLD, *adv.* सप्तधा, सप्तविधेन, सप्तगुणितं.
SEVENTEEN, *a.* सप्तदश *m. f. n. pl.* (नं), सप्तदशसंख्यकः -का -कं.
SEVENTEENTH, *a.* सप्तदशः -शी -शं.
SEVENTH, *a.* सप्तमः -मी -मं, साप्तमिकः -को -कं.
SEVENTHLY, *adv.* सप्तमत्, सप्तमत्, सप्तमस्थाने, सप्तमपदे.
SEVENTHTEEN, *a.* सप्ततः -ती -तं, सप्ततिसप्तमः -मी -मं.
SEVENTY, *s.* सप्ततिः *f. sing.*, सप्ततिसंख्यकः -का -कं; 'they reigned
seventy years,' सप्ततिम् चन्दान् राज्यं चक्रुः; 'with seventy
arrows,' सप्तत्वा शरैः; 'seventy-one,' एकसप्ततिः *f. sing.*;
'seventy-two,' द्वासप्ततिः *f.*; 'seventy-three,' त्रयःसप्ततिः;
'seventy-four,' चतुःसप्ततिः *f.*; 'seventy-five,' पञ्चसप्ततिः *f.*;
'seventy-six,' षट्सप्ततिः *f.*; 'seventy-seven,' सप्तसप्ततिः *f.*;
'seventy-eight,' अष्टासप्ततिः *f.*; 'seventy-nine,' नवसप्ततिः *f.*
or ऊनाशोतिः *f.* or एकोनाशोतिः *f.*
TO SEVER, *v. a.* (Part, disjoin) विपुञ्, विच्छिप् in caus., भिद्,
विभिद्, छिद्, विच्छिद्, अघाच्छिद्, पृथक्, विभञ्.
SEVERAL, *a.* (Consisting of a number, many) बहुः -हुः -हो -हु,
अनेकः -का -कं, कतिपय in comp., कतिचित् in comp., see MANY,
NUMEROUS, FEW.—(Separate, distinct) भिन्नः -न्ना -न्नं, व्यक्तः -क्ता
-क्तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, पृथगात्मकः -का -कं, पृथग्व्यक्तिकः &c., अन्व्यापकः
&c., असाधारणः -शा -शी -शं, प्रत्येकः -का -कं.—(Peculiar) स्व
in comp., आम्र in comp., प्रातिस्निकः -को -कं.—(Respective)
स्व repeated, इतरेतरः -रा -रं, see RESPECTIVE.
SEVERALLY, *adv.* पृथक्, पृथक् पृथक्, प्रत्येकं, अनुपूर्वशः, अनुक्रमशः,
यथाक्रमं, अवयवशः, व्यक्तिशः, प्रति or अनु prefixed.

SEVERALTY, *s.* पृथक्, पार्थक्यं, व्यक्तिता, व्यस्तता, व्यासः, भिन्नता.
SEVERANCE, *s.* वियोगः, विभेदः, विप्रयोगः, विभेदः, पृथक्करणं.
SEVERE, *a.* (Said of persons) निष्ठुरः -रा -रं, कठोरः -रा -रं, उग्रः
-ग्रा -ग्रं, उग्रदण्डः -ण्डा -ण्डं, उग्रशासनः -ना -नं, तीक्ष्णदण्डः &c.,
'तीक्ष्णदण्डः &c., दण्डनशीलः -ला -लं, दण्डबुद्धिः -द्धिः -द्धि, भैरवशासनः
&c., तीव्रशक्तिः -क्तिः -क्ति, प्रखरः -रा -रं, कठिनः -ना -नं, क्रूरः -रा
-रं, परुषः -पा -पं, कटुः -टुः -टु, उद्यतदण्डः -ण्डा -ण्डं, उद्यतपादः -दुः
-दु, see RIGOROUS.—(Said of things) तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः
-न्ना -न्नं, उग्रः -ग्रा -ग्रं, रौद्रः -द्री -द्री, प्रखरः -रा -रं, दुःसहः -हा -हं,
दुःसह्यः -ह्या -ह्यं, कष्टसयः &c.—(Intense, excessive) अत्यन्तः
-न्ता -न्नं, अतिशय in comp., अतिशयान्नः -ना -नं, भृशः -शा -शं,
अति prefixed; 'severe pain,' तीव्रवेदना; 'penance,' उग्रतपस् *n.*
SEVERED, *p. p.* विपुञ्कः -क्ता -क्तं, विप्रपुञ्कः &c., विच्छिद्यः -द्या -द्यं, विभिन्नः
-न्ना -न्नं, विच्छिन्नः &c., अवच्छिन्नः &c., छिन्नः &c., प्रभिन्नः &c.,
विगतः -ता -तं.
SEVERELY, *adv.* निष्ठुरं, नैष्ठुर्येण, कठोरं, उग्रं, तीक्ष्णं, तीव्रं.
SEVERITY, *s.* (Said of persons) नैष्ठुर्यं, निष्ठुरता, कठोरता, उग्रता,
उग्रदण्डता, तीक्ष्णदण्डता, कठिनता, कठिन्यं, क्रूरता, परुषता, पारुष्यं,
कटुता, दीराम्यं, निर्वृतिः *f.*, तेजस् *n.*, see RIGOR.—(Said of
things) उग्रता, तीक्ष्णता -त्वं, तीव्रता, रौद्रता, प्रखरता, दुःसहता,
दुःसह्यता.—(Excessive punishment) अतिदण्डः -ण्डनं, दण्डनाधिक्यं.
TO SEW, *v. a.* सिक् (c. 4. सोयति, सेविषुं), निषिक्, परिषिक्, विषिक्,
सोचनं कृ, सेवनं कृ, स्मृतिं कृ, वे, प्रवे.
SEWED, SEWN, *p. p.* स्यूतः -ता -तं, निष्यूतः &c., स्यूतः &c., स्यूतः -ता
-तं, उतः &c., प्रोतः &c., पुटितः -ता -तं.
SEWER, *s.* कर्दमाटकः, सङ्करः, नाली, प्रणाली, प्रणालः, नलनिर्गमः,
मलवाहिनी, मलनालः, मलपथः. See DRAIN; 'village sewer,'
ग्रामसङ्करः.
SEWING, *s.* सोचनं, सेवनं, स्मृतिः *f.*, स्यूतिः *f.*, स्यूतिः *f.*, निष्यूतिः.
SEX, *s.* (Distinction between male and female) स्त्रीपुरुषभेदः,
स्त्रीपुरुषव्यभिचयः, स्त्रीपुरुषलिङ्गं, लिङ्गभेदः.—(Gender) लिङ्गं,
जातिः *f.*; 'male sex,' पुरुषजातिः *f.*, पुंजातिः *f.*, पुंलिङ्गं, नरजातिः *f.*;
'female sex,' स्त्रीजातिः *f.*, स्त्रीलिङ्गं; 'separation of the
sexes,' स्त्रीपुरुषवियोगः, द्वन्द्वभेदः.
SEXAGENARIAN, SEXAGENARY, *a.* पष्टिकः -का -कं, पष्टिकवयस्कः -क्ता -क्तं.
SEXANGULAR, *a.* षट्कोणः -शा -शं, षट्सः -ता -तं, षट्भुजः &c.
SEXENNIAL, *a.* षट्द्विकः -का -कं, षट्षट्षिकः &c., षट्षट्षीयः -शा -शं.
SIXTANT, *s.* (Sixth part of a circle) षट्षट्षांशः, षट्षट्षभागः.
SIXTON, *s.* शवगर्भनयनकः, शवकुण्डकारकः, शमशानाध्यक्षः, मृतपाः.
SEXUAL, *a.* स्त्रीपुरुषधर्मसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), स्त्रीपुरुषभेदसम्बन्धी
&c., स्त्रीपुरुषभेदविषयकः -का -कं, स्त्रीपुरुषविशेषणः -शा -शं, स्त्रीपु-
रुषत्वसम्बन्धी &c., नैष्ठुरसम्बन्धी &c., लिङ्गसम्बन्धी &c.; 'sexual
intercourse,' नैष्ठुरं, मिषुनं, रतिः *f.*, सुरतं, अङ्गसङ्गः, अवायः,
सम्भोगः, सङ्गः, रतिक्रिया, स्त्रीपुरुषसङ्गः, see COPULATION.
SHABBILY, *adv.* (Raggedly) लाटवस्त्रेण, कर्षटवस्त्रेः, जर्जरवस्त्रेः,
कर्षटिकवत्.—(Meanly) कुत्सितं, कृपणं, सकार्षणं, नुद्धं.
SHABBINESS, *s.* (Raggedness) लाटता, जर्जरता, जर्जरता, सूत्रदारिद्र्यं.
—(Meanness) कृपणता, कार्षणं, कुत्सितत्वं, नुद्धता, अनुदारता.
SHABBY, *a.* (As clothes, &c.) लाटः -टा -टं, जर्जरः -रा -रं, जर्जरीकः
-का -कं, जीर्णः -णी -णं, सूत्रदारिद्र्यः -द्रा -द्रं, पाश in comp.; as,
'a shabby umbrella,' छत्रपाशः.—(Mean) कृपणः -शा -शं,

कुक्षितः -ता -तं, तुच्छः -छा -छं, जपनः -न्वा -न्वं, रक्ष्यः -र्या -र्यं, अपकृष्टः &c., अनुहारः &c.

To SHACKLE, *v. a.* निगडने चम्प. See To FITTER, HAMPER.

SHACKLE, *s.* निगडः, चम्पनं, मृत्तला, पाजः, संरोपः. See FITTER.

SHACKLED, *p. p.* निगडितः -ता -तं, मृत्तलितः &c., मंरुडः -छा -छं.

SHAD, *s.* (Sort of fish) पाटीनः, मत्स्यः, शृङ्गेरी *f.*, सहस्रदंष्ट्रः.

SHADDOCK, *s.* (Citrus decumana, a fruit) गिरिजा.

SHADE, *s.* (Obscurity caused by interruption of light) छाया, अनातपः, छातपभायः, अन्तेजम् *n.*, न्यूनप्रकाशाभायः, चम्पलाशः, श्यामा.—(Obscurity) चम्पन्कारः, तिमिरं, तमम् *n.*, चम्पन्कारः.—(Screen) चम्पन्, चम्पन्तं, चित्तानं, तिरस्करिणी, *see* SCREEN; 'for a lamp,' चम्पन्तं.—(Degree, gradation) घञः, भागः, ऋमः.—(Minute difference) चम्पन्तान्तरं, स्वत्वान्तरं, चम्पन्तान्तरं, चम्पन्तं.—(Ghost) चम्पन्ताया, प्रेतः.

To SHAD, *v. a.* (Shelter from light and heat) छातपं निवृ (c. 10. -चारयति -यितुं) or चृ, न्यूनतेजो निवृ, उष्णं निवृ, छातपचारं कृ, उष्णनिवारणं कृ, उष्णप्रतिवन्धं कृ, छायां कृ.—(Overspread, cover) छद् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रच्छद्, आच्छद्, अपतन्, चितन्, चित्तानीकृ.

SHADED, *p. p.* छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः &c., चित्तानीकृतः -ता -तं.

SHADINESS, *s.* छायायुक्तता, संचायत्वं, छायायाहुत्वं, छातपराहितं.

SHADOW, *s.* (Shade representing the form of the body which intercepts the light) छाया, प्रतिच्छाया, प्रतिविम्बः; 'middle or mean shadow,' मध्यच्छाया.—(Reflection, image reflected) प्रतिविम्बः, प्रतिच्छाया, छायात्मा *m.* (नृ), छाया, प्रतिभासः, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिरूपं, प्रतिना; 'shadow of the moon,' प्रतिमेन्दुः *m.*; 'relation of a shadow with its substance,' विसप्रतिविम्बभावः; 'casting a shadow,' छायाकरः -रा -रो -रं.—(Obscurity), *see* SHADE.—(Shelter) छात्रयः, श्रारखं, संश्रयः.—(Faint resemblance) छाभासः, पाण्डुरूपं, ईपतदृग्गुणं.

To SHADOW, *v. a.* (Overspread, &c.), *see* To SHADE.—(Represent faintly) छाभासं दृग् in caus., छायाभासं प्रदृग्, ईपतदृग्गुणं प्रदृग्, छायाप्रदृग्गं कृ, प्रतिच्छायां कृ, विस (nom. विरयति -यितुं), प्रतिविम्बं.

SHADOWED, *p. p.* विदितः -ता -तं, प्रतिविदितः &c., विसागतः &c.

SHADOWLESS, *a.* छायाहीनः -ना -नं, अपच्छायः -या -यं, छायारहितः -ता -तं.

SHADOWY, *a.* (Not bright) मन्दच्छायः -या -यं, न्यूनकान्तिः -न्तिः -न्ति, न्यूनतेजस्कः -स्का -स्तं, मन्दतेजस्कः &c., न्यूनप्रभः -भा -भं, *see* DIM.—(Unsubstantial) छायाकूपः -पा -पं, छायालकः -का -कं, छायाकारः -रा -रं, छायाकृतिः -तिः -ति, अवास्तविकः -की -कं.

SHADY, *a.* (Abounding with shade, having shade) सच्छायः -या -यं, छायामयः -यी -यं, छायाचहुलः -ला -लं, छायायुक्तः -क्ता -क्तं, छायावृतः -ता -तं, छायाच्छादितः &c., छायाच्छन्नः -न्ना -न्नं.—(Sheltered from the heat) छातपपरहितः -ता -तं, छातपशून्यः -न्वा -न्वं, छातपहीनः -ना -नं, निरातपः -पा -पं.

SHAFT, *s.* (Arrow) शरः, वाणः, काण्डः -खंडं; 'shaft of an arrow,' शरकाण्डः.—(Pole of a carriage) पू *f.* (पूर), पुरा, कूवरः; 'of a plough,' ईषा, ईषा, खलदण्डः, *see* POLE.—(Handle) दाण्डः.—(Of a mine) खनिगर्भः, खनिकूपः, खनिकुण्डः, कूपः, अघटः.—(Of a column) शङ्कुः *m.*

SHAG, *s.* (Rough hair) विपमलोमं *n.* (नृ), स्थूललोम *n.*, दृढलोम.—(Kind of bird) मत्स्यवेपथी, मनुः *m.*

SHAGGINESS, *s.* विपमलोमत्वं, लोमप्राचुर्यं, लोमशत्वं, प्रचुरलोमत्वं.

SHAGGY, *a.* विपमलोमा -मा -म (नृ), दृढलोमा &c., स्थूललोमा &c., प्रचुरलोमा &c., अपरिच्छिन्नलोमा &c., लोमशः -शा -शं, रोमशः &c.

To SHAKE, *v. a.* क्षुब्धम् (c. 10. क्षोभयति -यितुं), विक्षुब्धम्, व्याक्षुब्धम्, संचल (c. 10. -चालयति -यितुं), विचल, चल, कम्प (c. 10. कम्पयति -यितुं), प्रकम्प, प्रतिकम्प, धू (c. 5. धूनीति, धुनीति, c. 9. धुनाति, धवितुं, धोतुं), चाप, झल (c. 10. झलयति, झालयति -यितुं), आस्फल् (c. 10. -स्फालयति -यितुं), आन्दोलनं कृ; 'he shakes his head,' तिथ्यङ् मूर्ध्नि चालयति.—(One's confidence) शङ्कान्ति -तां कृ, विश्वासव्यनतां कृ or जन्.—(Shake off) चम्प, निधू, विधू, उद्धू, अपास, निरस, निराकृ, मुच.—(Shake hands) परस्परं पाणिं ग्रह, अन्योन्यं हस्तं or हस्तौ स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं); 'they shake hands,' अन्योन्यं हस्तौ स्पृशतः.

To SHAKE, *v. n.* क्षुब्धम् (c. 4. क्षुभयति, क्षोभितुं), प्रक्षुब्धम्, संक्षुब्धम्, कम्प (c. 1. कम्पते -म्पितुं), विकम्प, प्रकम्प, अभिकम्प, संकम्प, चम्प (c. 1. वेपते -पितुं), प्रवेप, झल (c. 1. झलति -लितुं), विझल, प्रझल, स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), चल (c. 1. चलति -लितुं), विचल, वेच (c. 1. चेन्नति -न्नितुं), रञ् (c. 1. रञ्जते -जितुं), दोल (nom. दोलायते), क्षाप् (c. 1. क्षापते -यितुं), आन्दोलितः -ता -तं भू.

SHAKE, *s.* क्षोभः, विक्षोभः, संक्षोभः, कम्पः, विकम्पः. See SHAKING.

SHAKEN, *p. p.* क्षुब्धः -धा -धं, विक्षुब्धः &c., संक्षुब्धः &c., व्याक्षुब्धः &c., क्षोभितः -ता -तं, क्षुभितः &c., धूतः -ता -तं, चाधूतः &c., धूनः -ना -नं, चाधूनः &c., विधूतः -ता -तं, चलितः &c., प्रचलितः &c., कम्पितः &c., आकम्पितः &c., वेन्नितः &c., प्रेरितः &c., आन्फालितः -ता -तं, आन्दोलितः -ता -तं, स्फुरितः &c., क्षापितः &c., लाडितः &c.; 'by the wind,' अनिलधूतः -ता -तं, अनिलक्षुब्धः -धा -धं, अनिलोद्धतः -ता -तं, पयनाहतः &c., चायुना धूयमानः -ना -नं or विधूयमानः &c.—(Shaken off) निधूतः -ता -तं, उद्धूतः &c., विधूतः &c., विधूनः &c., निरसः -स्ता -स्तं; 'one who has shaken off his sins,' उद्धूतपापः -पा -पं, मुक्तपापः &c., पापमक्तः -क्ता -क्तं; 'having shaken off,' अपास्य, विधूय.

SHAKING, *s.* क्षोभः -भगं, विक्षोभः, संक्षोभः, कम्पः -म्पनं, विकम्पः, वेपनं, चलनं, विचलनं, आस्फालनं, आन्दोलनं, वेन्ननं, प्रेरितनं, धूननं, विधूननं, धूनः *f.*, विधूननं, विधूतिः *f.*, विधूतिः, विधूयनं, रञ्जनं, स्फुरणं.

SHAKING, *part.* (Moving about, trembling) चलनः -ना -नं, कम्पनः -ना -नं, गकम्पः -म्पा -म्पं, वेपमानः -ना -नं, चलः -ला -लं, चवलः &c., लोलः &c., कम्पः -म्पा -म्पं, तरलः -ला -लं, दोलायमानः -ना -नं, चलाचलः &c., पारिजयः -यी -यं, परिप्रवः &c., क्षापिता -ची -तृ (तृ), रञ्जिता &c.—(Causing to shake) क्षोभकः -का -कं, क्षोभकारी -रिणी &c., धुन्यन् -न्वती -न्वत् (तृ), विधुन्यन् &c., धुन्यानः -ना -नं, रञ्जयन् &c., रञ्जकः -का -कं.

SHAKY, *a.* अस्मिर -रा -रं, झलितः -ता -तं, खलजतिः -तिः -ति.

SHALLOW, *a.* (Not deep, having little water) गाथः -धा -धं, उन्नानः -ना -नं, गाथजलः -ला -लं, उन्नानजलः &c., ईपजलः &c., अत्यजलः &c., अगम्भीरः -रा -रं, अगभीरः &c.; 'a shallow stream,' गाथसरित् *f.*, अत्यसरित्, कुसरित्; 'to become shallow,' चुणद् (c. 1. चुणदति -यितुं), चुणद्, चुद, चुद्ध.—(Not intellectually deep) अत्यवुद्धिः -द्धिः -द्धि, अत्यमतिः -तिः -ति, अत्यविद्यः -द्या -द्यं, अत्यज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, किञ्चिज्ज्ञः &c., अगम्भीरवुद्धिः &c.

SHALLOW, *s.* (A shoal) सैकातं, पुलिनं, गाथभूमिः *f.*, उन्नानभूमिः.

SHALLOWNESS, *s.* गाथता, उन्नानता, अगम्भीरता, अगम्भीर्यं.

SHAM, *s.* छलं, छद्म *n.* (नं), कैतवं, व्याजः, अपदेशः, व्यपदेशः, कपटः
-ट, उपपा, लघुयं, कूटः -ट, मिपं.

SHAM, *a.* द्योमिकः -की -कं, सव्याजः -जा -जं, छद्म or कूट or कपट or मिथ्या in comp., see PRETENDED; 'sham fight,' क्रीडाकलहः.

To SHAM, *v. a. or n.* छद्म कृ, कूटं कृ, व्याजं कृ, कपटं कृ. See To PRETEND; 'one who shams sleep' मिथ्याप्रसुप्तः, प्रसुप्तलघुयः.

SHAMBLE, *s.* शूना, सूना, शौनविक्रमस्थानं, शौनिकस्थानं, सौनस्थानं.

SHAMBLING, *a.* विपमः -मा -मं, विरूपः -पा -पं, स्थूलः -ला -लं.

SHAME, *s.* (Sensation of conscious guilt) लज्जा.—(Sense of shame, modesty) लज्जा, ह्रीः *f.* प्रीडा, त्रपा, मन्दाद्यं, हृषिया, ह्रिणीया, ह्रीका, ह्रीका, see MODESTY; 'one who has cast off all shame,' त्रस्तलज्जः, निरस्तलज्जः.—(Reproach, disgrace) अपमानं, अप्रतिष्ठा, कलङ्कः.—(Cause of shame) लज्जाहेतुः *m.*, लज्जाकारणं, लज्जास्वदं.—(To feel shame), see To BLUSH, *v. n.*—(To put to shame) लज्ज् in caus., ह्री in caus., तज्ज् (c. 10. तज्जयति -यितुं); 'putting to shame,' तज्जं, हेपयं, see To SHAME.—(Shame for shame!) धिक्, शानं.

To SHAME, *v. a.* (Make ashamed) लज्ज् (c. 10. लज्जयति -यितुं), ह्री in caus. (हेपयति -यितुं), तज्ज् (c. 10. तज्जयति -यितुं), लज्जितं-तां कृ, लज्जान्वितं-तां कृ, सलज्जं-ज्जां कृ.—(Disgrace) अपमानं कृ, कलङ्कं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), लज्जां कृ.—(Mock at) अवज्ञा, अवमनं, मुखरीकृ, लघूकृ.

SHAMED, *p. p.* हेपितः -ता -तं, तज्जितः &c., लज्जितः -ता -तं.

SHAMEFACED, *a.* लज्जावान् -वती -वत् (नं), लज्जाशीलः -ला -लं, ह्रीमान् &c., त्रपितः -ता -तं, प्रीडितः &c. See BASHFUL, MODEST.

SHAMEFUL, *a.* लज्जाकरः -रा -री -रं, अपमानकरः &c., अकीर्तिकरः &c., कीर्तिनाशकः -का -कं, गरीः -ह्री -ह्रीं, गरीणीयः -या -यं.

SHAMELESS, *a.* (Destitute of shame) निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं, अलज्जः &c., विलज्जः &c., लज्जाहीनः -ना -नं, निस्त्वयः -पा -पं, त्रपाहीनः -ना -नं, निरपत्रयः -पा -पं, अनपत्रयः &c., त्रस्तलज्जः &c., निरस्तत्रयः &c., त्रपानिरस्तः -स्ता -स्तं, लज्जोन्मिक्तः -ता -तं, वियातः -ता -तं, धृष्टः -घा -घं.—(Indicating want of shame) अलज्जामूचकः -का -कं, चैयात्सूचकः &c.

SHAMELESSLY, *adv.* लज्जया विना, लज्जां विना, निर्लज्जं, शवेयात्.

SHAMELESSNESS, *s.* निर्लज्जता -त्वं, लज्जाहीनता, त्रपाहीनता, चैयात्.

SHAMMING, *s.* छद्मकरणं, छलनं -ना, व्याजकरणं. See SHAM, *s.*

To SHAMPOO, *v. a.* हस्ताभ्याम् अङ्गानि संवाह् (c. 10. -वाहयति -यितुं, c. 1. -वाहति -हितुं) or मृद् (c. 9. मृद्नाति, नदिनुं, c. 10. मदीयति -यितुं) or सम्पीड्, अङ्गसंवाहनं कृ.

SHAMPOOED, *p. p.* हस्ताभ्यां संवाहितः -ता -तं or मदीतः -ता -तं.

SHAMPOOER, *s.* संवाहकः, अङ्गसंवाहकः, अङ्गमर्दकः.

SHAMPOOING, *s.* संवाहनं, अङ्गसंवाहनं, अङ्गमर्दनं, उत्सादनं, उद्धर्जनं.

SHANK, *s.* (Bone of the leg) जङ्गाम्य *n.*, पादास्य *n.*, अपमास्य *n.*—(The leg) जङ्गा.—(The long part of any thing) दीर्घाङ्गः, दीर्घभागः; 'having long shanks,' जङ्गानुः -नुः -नु, जङ्गुः &c., दीर्घजङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

To SHAPE, *v. a.* रूपं (c. 10. रूपयति -यितुं), सारूपं-पां कृ, कूपं (c. 10. कल्पयति -यितुं), आकारं कृ or दा, संस्कारं कृ, संस्कृ, रच्, विरच्, पट्.

SHAPE, *s.* आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, मूर्तिः *f.*, संस्कारः, संस्थानं, विग्रहः, विपानं, वपुम् *n.*, संहननं, कायः, शरीरं. See FIGURE.

SHAPED, *p. p.* रूपी -पिणी -पि (नं), साकारः -रा -रं, सारूपः -पा -पं,

रूपवान् -वती -वत् (नं), आकार or आकृति or रूप in comp.; 'moon-shaped,' चन्द्राकारः -रा -रं, चन्द्राकृतिः -तिः -ति, चन्द्ररूपः -पी -पं; 'well shaped,' सुरूपः -पी -पं, रूपवान् &c., सिंहसंहननः -ना -नं.

SHAPELESS, *a.* अनाकारः -रा -रं, निराकारः -रा -रं, निराकृतिः -तिः -ति, अरूपी -पिणी -पि (नं), अरूपः -पी -पं, नीरूपः -पा -पं, रूपहीनः -ना -नं, आकारहीनः &c., जमूर्तिः -र्त्ति -र्त्ति, विरूपः &c., अरूपवान् &c.

SHAPELESSNESS, *s.* निराकारता, आकारहीनता, अरूपता, अमूर्तिः *f.*

SHAPELY, *a.* सुरूपः -पा -पी -पं, रूपवान् -वती &c., आकारशुद्धः -द्धा -द्धं.

SHARD, *s.* मृत्तयभास्वकलं, नृत्तयपात्रखण्डः, काचखण्डः.

SHARE, *s.* (Part, portion) भागः, अंशः, विभागः, उद्धारः, वट्टः -खण्डः, भाज्यं, भाजितं, अंसः; 'equal share,' समभागः; 'share by share,' अंशांशः.—(Of an estate) चक्षुष्यभागः, चक्षुष्यांशः, रिक्य-भागः, उद्धारः, औदारिकं.—(Of a plough) फालः, पोर्नं, फलं, जित्वा, कुशी, कूटकं.

To SHARE, *v. a.* (Distribute, divide) विभज् (c. 1. -भजति -भजुं), प्रविभज्, संविभज्, अंज् (c. 10. अंजयति -यितुं), वट्ट् (c. 10. वट्टयति -यितुं), पृषक् पृषय् विभज्, अंशांशि दा or परिकृप्, see To DISTRIBUTE.—(Partake) अंज् or भागं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or भुज्, अन्वेन सह भुज् (c. 7. भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्ते), अन्वेन सह भज्.

To SHARE, *v. n.* सहभागी -गिनी -गि (नं) भू, अंशी &c. भू, भागी &c. भू, अन्वेन सह भोगं कृ or सहोपभोगं कृ, अंशं or भागं प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति -प्राप्नु) or लभ् (c. 1. लभते, लभुं), अंशं ग्रह् or आदा, सहभोगी &c. भू.

SHARE-HOLDER, *s.* अंशधारी *m.* (नं), भागधारी *m.*, विभागधारी *m.*, अंशभागी *m.*, अंशी *m.*, अंशग्राही *m.* (नं).

SHARED, *p. p.* विभक्तः -क्ता -क्तं, संविभक्तः &c., प्रविभक्तः &c., अंशितः -ता -तं, परिकल्पितः &c., अन्वेन सह भुक्तः -क्ता -क्तं or सहोपभुक्तः &c.

SHARER, *s.* भागी *m.* (नं), अंशी *m.*, अंशधारी *m.* See PARTAKER.

SHARK, *s.* ग्राहः, तनुः *m.*, तनुखः, तनुनागः, नमराजः, नगरः, दूतदंशकः, जलकिराटः, समुद्राहः *m.*, चयहारः, हाङ्गरः.

SHARP, *a.* (Having a keen edge) तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं, तीक्ष्णधारः -रा -रं, शितधारः &c., धाराधारः -रा -रं, शितः -ता -तं, निशितः &c., तीव्रः -त्रा -त्रं, तिग्मः -ग्मा -ग्मं, खरः -रा -रं, शान्तः -ता -तं, निशान्तः &c., प्रखरः -रा -रं, तेजोवान् -वती -वत् (नं), लघिः -विः -वि; 'a sharp sword,' तीक्ष्णखड्गः, निशितनिस्त्रिशः; 'sharp as a razor,' घुरधारभः -भा -भं.—(Having a sharp point) तीक्ष्णायः -या -यं, शितायः &c., तीक्ष्णशिखः -खा -खं, शान्तशिखः &c., सूचयः &c., तीक्ष्णः &c.—(Acute of mind, quick, ready) तीक्ष्णबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., शीघ्रबुद्धिः &c., तीव्रबुद्धिः &c., विदग्धः -ग्धा -ग्धं, निपुणमतिः -तिः -ति, कुशलबुद्धिः &c., उद्यममतिः &c., कुशायीमतिः &c., कुशायबुद्धिः &c., प्रखरबुद्धिः &c., निपुणः -खा -खं, पटुः -टुः -टु, चतुरः -रा -रं.—(Quick in perception) शीघ्रग्राही -हिणी &c., सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, सूक्ष्मग्राही &c., तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं; 'a sharp sight,' सूक्ष्मदृष्टिः *f.*, तीक्ष्णदृष्टिः *f.*—(Quick in action, smart) तीक्ष्णकर्मि -मी -मी (नं), शीघ्रकर्मि &c., आशुकारी &c., शीघ्रकारी &c., धिप्रकारी &c.—(Witty) रत्तिकः -का -कं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं.—(Sour, acid) अम्रः -म्रा -म्रं, अम्ररसः -सा -सं, शुक्तः -क्ता -क्तं, शौक्तिकः -क्की -कं, अरुनुदः -दा -दं.—(Pungent) कटुः -टुः -टु, उग्रः -या -यं, रुचकः -का -कं, see PUNGENT.—(Severe, cutting)

तीक्ष्णः -क्ष्णः, तीव्रः -त्रा -त्रं, उग्रः -ग्रा -ग्रं, कटुः -टु -टु, प्रसरः -रा -रं, सरः &c., चरुनुदः -दा -दं, मर्मस्पृक्ष् *m. f. n.* (श्रु), मर्मवेधी &c., मर्मभेदी -दिनी &c.; 'sharp language,' दगन्ति *f.*, चाग्निः *m.*, कटुपात्रं, चरुनुदपात्र *f.* (च); 'sharp pain,' तीव्रवेदना, शूलः -लं. —(Piercing) वेपथुः -क्ता -क्तं, जेति &c.—(As sound) उदासः -ज्ञा -ज्ञं, कर्कशः -ज्ञा -ज्ञं.

SHARP, *s.* (Note) उदासः, उदासन्तरः, उच्चन्तरः.

SHARP-EDGED, *a.* तीक्ष्णधारः -रा -रं, जितधारः &c., निजितधारः &c.

TO SHARPEN, *v. a.* तिज् (c. 10. तेजयति -यितुं), निजो (c. 4. -जयति -ज्ञातुं), शो, निशि (c. 5. -जिनोति -जेतुं), ह्यु (c. 2. रगीति, रगयितुं), प्रह्यु, संह्यु, तीक्ष्णीकृ, तीक्ष्णधारीकृ, जितधारीकृ, तीक्ष्णायीकृ; 'the appetite,' रुच् in caus.—(Sharpen up) उजिज्.

SHARPENED, *p. p.* तेजितः -ता -तं, निजितः -ता -तं, शितः &c., शातः &c., निशातः &c., निजितः &c., ह्युतः &c.; 'as the appetite,' रुचितः &c.

SHARPER, *s.* क्लिप्तः, पञ्चकः, धूर्तः, दृढकः, प्रतारकः, दुर्दृक्.

SHARPLY, *adv.* तीक्ष्णं, तीव्रं, तीक्ष्णं, तिग्मं, प्रसरं, चरुनुदं, निपुणं.

SHARPNESS, *s.* (Keeness of edge) तीक्ष्णता, तीक्ष्णं, धारतीक्ष्णता, तेजस् *n.*, तीव्रता, तिग्मता, तिग्म्यं.—(Of point) तीक्ष्णायता -त्वं, शिताग्रता.—(Of mind) बुद्धितीक्ष्णता, बुद्धितीक्ष्णं, तीक्ष्णबुद्धित्वं, बुद्धि-सूक्ष्मता, विदग्धता, वेदग्धं, निपुणता, निपुणं, बुद्धिकौशल्यं, पटुता, पाटवं, चतुरता, चातुर्यं, मतिप्रकर्षः.—(Sourness) अमृता, शुक्रता.—(Pungency) कटुता, प्रसरता, प्रसर्यं, उग्रता, तीक्ष्णता.—(Severity) तीक्ष्णता, तीक्ष्णं, तीव्रता, तिग्मता.—(Of sound) कर्कशता, कर्कश्यं, उदासत्वं.

SHARP-NOSED, *a.* सरखाः -खाः -खं (न्), सरखतः -मा -मं, तीक्ष्णनासः &c.

SHARP-POINTED, *a.* तीक्ष्णायः -ग्रा -ग्रं, शिताग्रः &c., भूचग्रः &c.

SHARP-SET, *a.* तीक्ष्णधुपाय्यः -ग्रा -ग्रं, दुभुपाय्यः &c., तीक्ष्णधुपाक्षः &c.

SHARP-SHOOTER, *s.* शीघ्रवेधी *m.*, लक्ष्यवेधी *m.* (न्), लक्ष्यवेधनकुशलः.

SHARP-SIGHTED, *a.* सूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, नृक्षदृष्टी -र्शिनो -र्शि (न्), तीक्ष्णदृष्टिः &c., तीव्रदृष्टिः &c., काकदृष्टिः &c.

SHARP-WITTED, *a.* तीक्ष्णबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., शीघ्रबुद्धिः &c.

SHĀSTRĀ, SHĀSTRĀ, *s.* A term applied to scientific or philosophical treatises and books of law. There are properly only six Shāstras, comprising the five philosophical systems (see School), and the code of legal institutes; viz. 1. मीमांसाशास्त्रं or पृथ्वीमीमांसाशास्त्रं, 2. सांख्यशास्त्रं, 3. वेदान्तशास्त्रं, 4. न्यायशास्त्रं, including under it the वैशेषिकशास्त्रं, 5. योगशास्त्रं, 6. धर्मशास्त्रं. The last includes the celebrated code of Manu or मानवधर्मशास्त्रं. The term Shāstra is also applied to less important branches of literature, and when used in the singular number denotes the body of all that has been written on each subject; as, 'Treatises on rhetoric,' अलङ्कारशास्त्रं; 'poetical works,' काव्यशास्त्रं; 'Treatises on the mechanical arts,' शिल्पशास्त्रं.

TO SHATTER, *v. a.* (Break into many pieces) शतखण्डशः कृ or भिद् or भञ्ज, सहस्रखण्डशः कृ, चतुस्रखण्डशः कृ or भञ्ज, शतखण्डीकृ, शतचूर्णीकृ, खण्डविखण्डीकृ, चतुस्रखण्डीकृ, खण्डं खण्डं कृ, छिन्नभिन्नीकृ, छेदविच्छेदं कृ, खण्ड, मृद, निष्पिम्, परिभञ्ज, प्रभञ्ज, विद्, चूर्ण.

TO SHATTER, *v. n.* शतखण्डशो भू or भिद् in pass., शतचूर्णीभू.

SHATTERED, *p. p.* शतखण्डशो भिन्नः -न्ना -न्नं or भग्नः -ग्ना -ग्नं, शत-

चूर्णीकृतः -ता -तं, सहस्रखण्डशो भग्नः -ग्ना -ग्नं, छिन्नभिन्नः -न्ना -न्नं.

SHATTERING, *s.* परिभञ्जः, शतखण्डीकरणं, शतचूर्णीकरणं, छेदविच्छेदः.

TO SHAVE, *v. a.* (With a razor) क्षीरं कृ, क्षुर् (c. 6. क्षुरति, क्षोरितुं), क्षुर् (c. 6. क्षुरति, क्षोरितुं) मुण्ड (c. 1. मुण्डति -खितुं, c. 10. मुण्डयति -यितुं), मुण्डनं कृ, आपप् (c. 10. -चापयति -यितुं, c. 1. -चपति -चप्तुं), परिवप्, वप्, वपनं कृ, वापं कृ, क्षुरेण or क्षुरेण छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or लृ (c. 9. लुनाति, लवितुं), भट्टाकरणं कृ; 'to shave the head,' शिरोमुण्डनं कृ.—(Pare) तथ् (c. 1. तपति -धितुं), तथणं कृ, त्वप्, छिद्, अपचिद्, अपकृत्, कृप्.

SHAVED, SHAVEN, *p. p.* मुण्डितः -ता -तं, चापितः &c., परिचापितः &c., कृतक्षीरः -रा -रं, कृतवापनः -ना -नं, क्षुरितः -ता -तं, मुण्डः -खडा -खदं, क्लृप्तः -न्ना -न्नं; 'a number of shaved heads,' मुण्डमण्डली.

SHAVELING, *s.* मुण्डितशिरः *m.* (न्), चापितशिरः *m.*, मुण्डितः, मुण्डः.

SHAVER, *s.* (One who shaves) मुण्डकः, मुण्डो *m.* (न्), क्षुरी *m.*, मुण्डनकृत् *m.*, क्षीरकारी *m.* (न्), चर्पनकृत्.—(Boy) माणवकः.

SHAVING, *s.* (Act of cutting with a razor) क्षीरं, क्षीरकरणं, मुण्डनं, वपनं, वपः, वापः, परिचापः, चापनं, चापवपनं.—(That which is pared off) तथं, विदलं, शकलं, खण्डः, छेदः, तनुच्छेदः, सूक्ष्मच्छेदः.

SHAWL, *s.* उत्तरीयं, प्राचरणं, प्रावारः, स्नान्यावरणं, स्नान्यवस्त्रं.

SHE, *pron.* सा (तद्), एषा (एतद्), इयं (इदं), अस्मी (अस्मद्).

SHEAR, *s.* शस्यस्तत्रः, शस्यमन्वकः, शस्यमुच्छः -च्छकः, शस्यमुष्टिः -ष्टी *f.*, शस्यभारः, स्तत्रः, स्तवकः, ताडः.

TO SHEAR, *v. a.* लृ (c. 9. लुनाति, लवितुं), कृत् (c. 6. कृन्ति, कर्त्तितुं), छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), चावप् (c. 10. -चापयति -यितुं), परिवप्, वप्, मुण्ड (c. 1. मुण्डति -खितुं, c. 10. मुण्डयति -यितुं), कृप्, वपनं कृ क्षीरं कृ; 'sheep,' मेणलोम छिद् or अपचिद् or लृ.

SHEARED, *p. p.* लृतः -ना -नं, छिन्नलोमा -मा -म (न्), क्लृप्तलोमा &c.

SHEARER, *s.* छेदकः, छिद् in comp., लोमच्छिद्, लोमछेदकः, लवकः, लोमछेत्ता *m.* (न्); 'of sheep,' मेणलोमच्छिद्.

SHEARING, *s.* छेदनं, लृतिः *f.*, लवनं, लवः, लुः *m.*, कर्त्तनं, कल्पनं, क्लृप्तिः *f.*, क्षीरं, वपनं, वापः, परिचापः, मुण्डनं; 'of wool,' लोमछेदनं, लोमकर्त्तनं, मेणलोमछेदः.

SHEARS, *s. pl.*, कर्त्तनी, कर्त्तरी, कल्पनी, कृपाणी, खण्डधारा.

SHEAT-FISH, *s.* चोदालः, चदालः, सहस्रदंष्ट्रः, सहस्रदंष्ट्री *m.* (न्).

SHEATH, *s.* (Case, covering) कोपः, कोशः, पिधानं, तिरोपानं, आवेष्टनं, परिवेष्टनं, वेष्टनं, आवरणं, आच्छादनं, पुटः, पेशी.—(Of a sword) खड्गकोपः, खड्गपिधानं, खड्गाधारः, कोपः, दलं, पेशी, see SCABARD.—(In botany) शुक्रा, दलं.

TO SHEATH, SHEATH, *v. a.* (Put into a case) कोपे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), कोपं प्रविश, कोपस्वं -स्यां कृ.—(Envelop with a covering) आवेष्ट, परिवेष्ट, आच्छद्, परिच्छद्, पिधा, आवृ, परिवृ, कोशेन परिवेष्ट.

SHEATHED, *p. p.* कोपम्यः -स्या -स्यं, कोशम्यः &c., कोपनिवेशितः -ता -तं.

TO SHED, *v. a.* (Let fall, cast) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), मुच् (c. 6. मुञ्जति, c. 10. मोचयति -यितुं), निमुच्, गल् in caus., गलनं कृ, विगलनं कृ; 'the feathers,' पद्मगलनं कृ.—(Let flow, spill) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), सु (c. 10. सावयति -यितुं, c. 1. स्रवति, स्रोतुं), मुच्, प्रमुच्, सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं), उन्सृज्, वृत् in caus., आवृत्, स्कन्द (c. 10. स्कन्दयति -यितुं), धृत् (c. 1. धारति -रितुं); 'to shed tears,' सञ्चूणि पत् in caus., वाप्यं सृज्, सञ्चूणि नेत्राभ्याम् आवृत् in caus.; 'to shed blood,' रक्तं सु in caus. or मुच् or मोक्ष.

SHED, *p. p.* गलितः -ता -तं, विगलितः &c., पातितः &c., सावितः -ता -तं.
SHED, *s.* (Slight building) मरुपः, मरुपिका, मरुपिका, ग्रामः,
 वितर्दिः -ई *f.*, विहारः; 'for cattle,' गोष्ठं, गोगोष्ठं, गोस्थानकं,
 गोमृहं, गोशाला.
SHEDDER, *s.* (Of blood) रक्तसावकः, रक्तसावी *m.* (नं), रक्तमोचकः,
 रक्तपातकः, रक्तोत्पादकः, शोणितोत्पादकः, असृक्सायी *m.*
SHEEP, *s.* मेघः, अविः *m.*, अविः, उरभः, उरयः, उडकः, भेडः, रोमशः,
 लोमशः, बहुरोमा *m.* (नं) ऊर्णायुः *m.*, अनः, *see* RAM; 'female,'
 मेघी -पिका, उडका, भेडी, उरणी, अविः, जालकिनी; 'flock of
 sheep,' औरभकं, अविः.
SHEEP-COT, SHEEP-FOLD, *s.* मेघस्थानं -नकं, मेघशाला, मेघघनः, मेघालयः -यं.
SHEEPISH, *a.* अतिलज्जाशीलः -ला -लं, अतिलज्जावान् -वती -वत् (नं),
 मेघस्वभावः -चा -वं, मेघशीलः -ला -लं, जनभीतः -ता -तं, सभाभीतः &c.
SHEEPISHNESS, *s.* अतिलज्जा, मेघशीलता, जनभीतिः *f.*, सभाभीतिः *f.*
SHEEP-SHEARER, SHEEP-SHEARING. *See* SHEARER, SHEARING.
SHEEP-SKIN, *s.* मेघचर्म *n.* (नं), मेघलोम *n.* (नं), मेघानिनः, अविचर्म.
SHEEP-STEALER, *s.* मेघहन्ता *m.* (नं), मेघहारी *m.* (नं), मेघापहारकः.
SHEEP-STEALING, *s.* मेघहरणं, मेघापहारः, मेघापहरणं, मेघचौरं.
SHEER, *a.* (Mere, unmixed) मात्र in comp., मात्रकः -का -कं,
 केवलः -ला -ली -लं, केवली -लिनी -लि (नं), शुद्धः -द्धा -द्धं, *see* MERE.
TO SHEER OFF, *v. n.* अपसृ, अपसृप्, अपसृप्, पलाय, *see* TO DECAP.
 —(Move off on one side) पार्श्वे or पार्श्वतो गम् or चल्.
SHEET, *s.* (Of a bed, &c.) प्रच्छदपटः, प्रच्छदवस्त्रं, उन्नरप्रच्छदः, उन्नरच्छदः,
 शय्याच्छादनं, निचोलः—(Of paper) पत्रं -त्रकं, पत्रिका, फलकः—
 (Of metal) पत्रं, फलकः—(Of water) वारिराशिः *m.*, वारिचत्वरः.
 —(Winding sheet) शववस्त्रं.
SHEET-ANCHOR, *s.* वृहत्तङ्कुरः, महालङ्कुरः, वृहदङ्कुरः. There is no
 Sanskrit equivalent for the modern anchor: लङ्कुरः is
 borrowed from the Persian.
SHEET-IRON, *s.* लोहपत्रं -त्रकं, लोहपत्रिका, लोहफलकः.
SHE-GOAT, *s.* अज्ञा, छागी. *See* GOAT.
SHELF, *s.* (Board or bracket in a wall) नागदन्तः -नकः, नाग-
 निर्व्यूहः, निर्व्यूहः, नागः, सालारं, भित्तिवहिःस्य फलकः, भित्तिवहिःस्य
 दीर्घकाष्ठः; 'set of shelves,' कपाटः -टं.—(Sand-bank) सैकतं.
SHELL, *s.* (Hard covering of an animal) कसुः -सु *m. n.*, कवचः
 -वं; 'conch-shell,' शङ्खः, शङ्खकः -कं, शङ्खकः, जलकं, शुक्तिः *f.*,
 सूचिकामुखं, कसुः -सुकः; 'bivalve-shell,' कसुः *m.*, शङ्खः *m.*,
 शङ्खकः, शङ्खकः, जलशुक्तिः *f.*; 'oyster-shell,' शुक्तिः *f.*,
 शुक्तिपुटं, शुक्तिपेशी; 'small shell,' द्युद्रशङ्खः, शुक्तिः *f.*, शङ्खनखः;
 'used as a coin,' कपदः, कपदकः, *see* COWRIE; 'worker or
 dealer in shells,' शङ्खकारः, शङ्खी *m.* (नं), शङ्खिकः, कासविकः;
 'contained in a shell,' शुक्लनगैतः -ता -तं.—(Of an egg)
 अण्डकवचः -वं, पेशी -शिः *f.*, अण्डपुटः -टं, अण्डपेशी.—(Of a nut,
 &c.) कवचः -वं.—(Of a pea, &c.) बीजकोशः, सिद्धा.—(Husk)
 त्वक् *f.* (च), तुपः, कवचः, कोशः, पुटः—(Envelope) पुटः, कोशः,
 कोषः, आवरणं, परिवेष्टनं, पेशी -शिः *f.*—(Outer part) वहिर्भागः,
 बाह्यभागः, वहिर्भागमात्रं.—(Bomb), *see* the word.
TO SHELL, *v. a.* निस्त्वचीकृ, निस्त्वच (nom. निस्त्वचयति -यितुं), त्वच
 (nom. त्वचयति -यितुं), निस्त्वचीकृ, निस्त्वचीकृ, त्वच or पुटं दृ or निहृ.
SHELL-CUTTER, *s.* शङ्खिकः, शङ्खी *m.* (नं), शङ्खच्छेदकः, कासविकः.
SHELLED, *p. p.* निस्त्वचः -चा -वं, निस्त्वचीकृतः -ता -तं, निस्त्वचितः &c.

SHELL-FISH, *s.* कसुस्यः, कसुवासी *m.* (नं), शङ्खस्यः, शुक्तिस्यः, कोशस्यः,
 कोशवासी *m.*, कसुमुक्तननुः *m.*, कसुस्यमत्स्यः.
SHELLY, *a.* शङ्खी -ङ्खिनी -ङ्खि (नं), शङ्खिकः -की -कं, कासवः -वी -वं,
 कसुनयः -यी -यं, शङ्खमयः &c., कसुपूरुः -रुी -रुं, शङ्खामयः &c.
SHELTER, *s.* आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, आश्रयणं, शरणं, आश्रयः, प्रायः,
 छत्रं, अवस्थानं, निवासस्थानं, अवकाशः; 'to take shelter,' आश्रि,
 समाश्रि, शरणार्थं गम्, *see* under SHELTER; 'being in shelter,'
 आश्रयस्यः -स्या -स्यं; 'having taken shelter,' आश्रित.
TO SHELTER, *v. a.* (Give shelter) आश्रयं दा, आश्रयः or शरणं भू.
 —(Protect, cover) रक्ष्, गुप्, पाल्, छद्, प्रच्छद्, गुप्ति कृ, गोपनं
 कृ.—(Shelter one's self) आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), समाश्रि.
SHELTERED, *p. p.* or *a.* आश्रितः -ता -तं, समाश्रितः &c., संश्रितः &c.,
 साश्रयः -या -यं.—(From the wind) निवृत्तः -ता -तं.
SHELTERING, *part.* आश्रयभूतः -ता -तं, आश्रयदाता -त्री -तृ (नृ).
SHELTERLESS, *a.* निराश्रयः -या -यं, अनाश्रयः &c., आश्रयहीनः -ता -तं.
TO SHELVE, *v. n.* प्रवणः -णा -यं भू, प्रवणीभू, पातुकः -का -कं भू,
 क्रमशः प्रवणीभू or अधोगम् or पत्.
SHELVING, *part.* or *a.* प्रवणः -णा -यं, पातुकः -का -कं, क्रमशः प्रवणः
 -णा -यं or अधोगामी -मिनी &c.; 'shelving ground,' जयः,
 प्रवणभूमिः.
SHEPHERD, *s.* मेघपालः -लकः, पशुपालः -लकः, अविपालः, पशुरक्षी *m.*
 (नं), मेघरक्षी *m.*, मेघरक्षकः, मेघपोषकः, औरभिकः, उरभपालः;
 'his business,' मेघपालनं, पशुपालनं, पशुपाल्यः; 'shepherd's
 boy,' पालदारकः.
SHEPHERDESS, *s.* मेघपाली, मेघपालिका, पशुपाली, मेघरक्षिणी.
SHERBET, *s.* शर्बतसंज्ञकं रसिकपानीयं, शर्करादिमिश्रतं मद्यनवीरादिर-
 समयं पानीयं.
SHERIFF, *s.* न्यायसभाध्यक्षः, धर्मसभाध्यक्षः, निययपादप्रवर्तनाधिकारी *m.*
 (नं), निययप्रवर्तकः, राज्यनियमप्रवर्तकः.
SHERRY, *s.* स्पेनाख्यदेशजः प्रसिद्धमद्यविशेषः.
SHREW, *To* SHREW, SHAWN, *see* SHOW, *To* SHOW, &c.
SHIELD, *s.* (Buckler) फलकः -कं, फलं, फरं, चर्म *n.* (नं), पर्जन्यं,
 आवरणं, चर्मवस्त्रं, आवरकः -कं, स्फुरः, खड्गराटः, खेटिका, ढालं,
 अश्वलं; 'armed with a shield or bearing one,' फलकी *m.*
 (नं), फलकपाणिः *m.*, चर्मी *m.*, ढाली *m.* (नं), फलकभृत् *m.*—
 (Defence) रक्षणं, गुप्तिः *f.*, त्राणं.
TO SHIELD, *v. a.* रक्ष्, चै, गुप्, पाल्, छद्. *See* TO PROTECT, COVER.
SHIELDED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, द्योतितः &c., आवृतः &c., जनरितः &c.
TO SHIFT, *v. n.* (Change) परिवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), विवृत्, विपरि-
 वृत्, सम्परिवृत्.—(Move, change place) चल् (c. 1. चलति -लितुं),
 विचल्, स्थानान्तरं गम् (गच्छति, गन्तुं) or चल् or या, स्थानान्तरं गम्.
 —(Change clothes) वस्त्रान्तरं परिधा, निवस्.—(Shift for a live-
 lihood) दिननिर्वाहं कृ, अगतिकर्तुं कृ.
TO SHIFT, *v. a.* (Change) परिवृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), विपरिवृत्,
 विवृत् (c. 8. -करोति -कृतुं), विहृ; 'he shifts his course,' स्वमार्गं
 विकरोति.—(Cause to change place) विचल् (c. 10. -चालयति
 -यितुं), चल्, स्थानान्तरं गम् in caus., स्थानान्तरकृ, स्थानान्तरकृ,
 अन्यत्र कृ.—(Shift off), *see* TO PUT OFF.
SHIFT, *s.* (Expedient) उपायः, गतिः *f.*, युक्तिः *f.*, अमुपायः.—(Eva-
 sion, trick) छद् *n.* (नं), छलं, अपदेशः, व्यपदेशः.—(Under gar-
 ment) अन्तरीयं, अधोवस्त्रं, अधोवसनं, अधोशुकं.

SHILLY-SHALLY, *s.* विकल्पः, अस्थिरता, चापल्यं. See IRRESOLUTION.

SHIN, *s.* जङ्घाग्रभागः, जङ्घायाः पृष्ठमिदं *n.*, चयनङ्गा.

To SHINE, *v. n.* प्रकाश (c. 1. -काशते -शितुं, c. 4. -काशयते), काश, शुत् (c. 1. शोते -शितुं), विद्युत्, रज्ज् (c. 1. रज्जति -ते -शितुं), अभिराज्, अभिविराज्, दीप् (c. 4. दीपते -पितुं), स्फूर्त् (c. 6. स्फुरति -रितुं), शुभ् (c. 1. शोभते -भितुं), विशुभ्, भान् (c. 1. भासते -भितुं), जामास्, प्रभास्, चयभास्, भा (c. 2. भाति -तुं), प्रभा, जामा, विभा, उद्भा, चक्रास् (c. 2. चक्रास्ति -सितुं), रूप् (c. 1. रोचते -चितुं), चल् (c. 1. चलति -लितुं), उज्जल्, वयस् (nom. वर्णयते), चोन्नन् (nom. चोच्चायते); 'to shine very brightly,' दीप् in freq. (दीपयते), चल् in freq. (चाञ्चल्यते), शुभ् in freq. (शोभयते), चतितेजसा प्रकाशः; 'the fixed stars shine by their own light,' नक्षत्राणि स्वप्रकाशानि भवन्ति; 'planets shine by reflected light,' ग्रहाः परावृत्तविररीर प्रकाशयन्ते.

SHINE, *s.* प्रभा, प्रकाशः, युतिः *f.*, तेजन् *n.* See SUN-SHINE.

SHINGLE, *s.* (Gravel, pebble) शकरा, शिलागण्डः, चर्चुलशिला, पेलह-हलशिला, वेलाहलशकरा.—(Thin plank) फलकः.

SHINING, *part. or a.* प्रकाशमानः -ना -नं, दीप्तिमान् -मती -मत् (त्), युतिमान् &c., शोती -तिनी -ति (न्), शोतमानः -ना -नं, पिशोतमानः &c., शोभमानः &c., रेदीप्तिमानः &c., विराजमानः &c., प्रभावान् &c., कान्तिमान् &c., तेजस्वी &c., भासमान् &c., भास्वरः -री -रं, भास्वरः -रा -रं, प्रकाशान् -शान्ती -शत् (त्), स्फुरन् &c., भासयन् &c., प्रकाशः -शा -जं, प्रकाशी &c., काशी &c., काशिणः -णुः -णुः. See BRIGHT.

SHINY, *a.* दीप्तिमान् -मती -मत् (त्), तेजोमयः -यी -यं. See BRIGHT.

SHIP, *s.* वृहद्वीका, वृहद्वीः *f.*, वृहद्वरणी, नीः *f.*, नीका, वृहदपोतः, पोतः, तरणिः -खी *f.*, चरणयानं, गलयानं, चरयपोतः, पोहियं, मनुः *m.*, जवः; 'to take ship,' नौकाम् आरुह् (c. 1. -रोहति -रोहं); 'ship of war,' युद्धनीः *f.*, युद्धनौका.

SHIP, an affix denoting abstract state or office is rendered by ता or त्वं; as, 'a judge,' धर्माध्यक्षः; 'judgeship,' धर्माध्यक्षता -त्वं; 'a son,' पुत्रः; 'sonship,' पुत्रता -त्वं.

To SHIP, *v. a.* (Put on board ship) नौकाम् आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं) or प्रविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), नौकायां निविश् or समु in caus.—(Fix in its place) स्वस्थाने धा or रुह् in caus., स्वस्थानीकृ.

SHIP-MASTER, *s.* नौकापतिः *m.*, नौकायामी *m.* (न्), नौकास्थामी *m.*, नौकाधिपतिः.

SHIPMENT, *a.* नौकारोपणं, नौकाप्रवेशनं, नौकासमर्पणं.

SHIPPING, *s.* नौकासमूहः, नौकादिसमूहः, नौकासमवायः, नाविकं.

SHIP-WRECK, *s.* नौमङ्गः, नौकाभङ्गः, नौभेदः, नौकानाशः, नौव्यसनं, नौकाव्यसनं, नौकामञ्जनं.—(Destruction) नाशः, विनाशः.

To SHIP-WRECK, *v. a.* नौकां भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्गुं) or भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेज्) or नश् (c. 10. नाशयति -यितुं) or विनश्, नौमङ्गं कृ, नौभेदं कृ, नौव्यसनं कृ or जन्, उन्मूल् (c. 10. -कूलयति -यितुं), कूलोपरि क्षिप्.

SHIP-WRECKED, *p. p.* भिन्ननौकः -का -कं, भग्ननौकः &c., उन्मूलितः -ता -तं, कूलोपरि क्षिप्तः -प्ता -प्तं, शिकतोपरि क्षिप्तः &c.

To SHIRK, *v. a. or n.* छलेन कर्तव्यतां त्यज् or परिहृ or हा, छलेन पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ) or व्यपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), छलं कृ, छस कृ, व्यपदेशं कृ, अपदेशं कृ, अपसृप्, व्यपसृप्, अपक्रम् अपपाव्.

SHIRK, SHIRKER, *s.* कर्तव्यत्यागी *m.* (न्), कर्तव्यतात्यागी *m.*, छसकारी *m.*
SHIRT, *s.* अनारीयं, अपोवस्त्रं, अपोवसनं, अपोशुकं, अनवस्त्रं, अनवसनं,

शीमवस्त्रं, शीमवसनं, शीमाधरं.

To SHIVER, *v. a.* शतरसदृशः कृ or भिद्, सूक्ष्मरसदृशो भिद्, शतरसदृशकृ, सहरसदृशो भङ्ग, शतचूर्णीकृ, चूर्णीकृ, चूर्णं, निष्पिप्. See To SHATTER, *v. a.*

To SHIVER, *v. n.* (Fall or be broken into many small pieces) सहस्ररसदृशो भिद् in pass. or पत्, शतरसदृशो भिद् in pass., शतचूर्णीभू.—(Quake or shake with cold, &c.) शीतान्तेत्वात् कम्प् (c. 1. वक्ष्यते -म्पितुं) or विकम्प् or प्रकम्प्, हिमास्तेत्वाद् वेप् (c. 1. वेपते -पितुं) or प्रवेप्, सीत्कारं कृ, शीत्कारं कृ.

SHIVER, *s.* (Small fragment) सूक्ष्मखण्डः -खण्डः, भिन्नः *f.*, शकलः -लं, छेदः, दलं, छिन्नं, भिन्नं; 'into shivers,' सहस्ररसदृशः, सूक्ष्म-रसदृशः.—(Shaking) कम्पः, सीत्कारः, see SHIVERING, *s.*

SHIVERED, *p. p.* सहस्ररसदृशो भिन्नः -न्ता -न्तं, सूक्ष्मरसदृशो भिन्नः &c., शतरसदृशकृतः -न्ता -न्तं, छिन्नभिन्नः &c., चूर्णितः &c., जर्जरः -रा -रं.

SHIVERING, *s.* (The act of shattering) सहस्ररसदृशो भेदः -दनं, शतरसदृशकरणं, शतचूर्णीकरणं, चूर्णीकरणं, निष्पेयः -पयं.—(Quaking, trembling with cold, &c.) शीतान्तेत्वात् or शीतविद्यत्वात् कम्पः or कम्पनं, विकम्पः -म्पनं, शरीरकम्पः, देहकम्पः, अङ्गकम्पः, वेपनं, वेपयुः *m.*, सीत्कारः, शीत्कारः, सीत्कृतं.

SHIVERING, *part.* (As with cold) कम्पमानः -न्ता -न्तं, विकम्पमानः &c., कम्पनः -न्ता -न्तं, कम्पान्वितः -न्ता -न्तं, वेपमानः -न्ता -न्तं, कम्पितः -न्ता -न्तं.

SHOAL, *s.* (A shallow) सैकतं, पुलिनं, कूलं, गाभृमिः *f.*, उन्नतभृमिः *f.*—(Crowd) सङ्घः, सङ्घातः, समूहः; 'of fish,' मत्स्यसङ्घातः, मत्स्यसङ्घः, पोताधानं.

SHOCK, *s.* (Concussion) क्षोभः, विक्षोभः, संक्षोभः, संपट्टः -ट्टनं, आकस्मिकक्षोभः, आघातः, व्यापातः.—(Impression of terror or disgust) चामावेशः, वीभत्तावेशः.—(Pile of sheaves) शस्यस्तस्रोत्तरः, शस्यस्तपक्वचितः *f.* -राशिः *m.*

To SHOCK, *v. a.* (Shake by sudden collision) क्षुभ् (c. 10. क्षोभयति -यितुं), विद्युभ्, संक्षुभ्, अकस्मात् क्षुभ्, संपट्ट (c. 10. -पट्टयति -यितुं), आकस्मिकक्षोभं कृ.—(Strike with sudden terror or disgust) आकस्मिकत्रासं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), आकस्मिकसाध्यसं कृ or जन्, वीभत्तं कृ or जन्, दाह्यसं कृ or जन् or उपद् in caus., भैरवं जन्.—(Pile sheaves) शस्यस्तस्रान् राशीकृ.

SHOCKED, *p. p.* (Struck with sudden horror) आकस्मिकत्रासोपहतः -न्ता -न्तं, साध्यसोपहतः &c., अकस्मात् साध्यसोपहतः &c. or वीभत्तोपहतः &c.

SHOCKING, *a.* आकस्मिकत्रासदः -दा -दं, आकस्मिकत्रासदरः -रा -रं, साध्यसकारी -रिणी -रि (न्), त्रासजनकः -का -कं, वीभत्तकरः -रा -रं.

SHOD, *p. p.* मपादुकः -का -कं, उपपादुकः -की -कं, पादुकायुक्तः -क्ता -क्तं, सपादुकः -त्रा -त्रं, उपानयुक्तः -क्ता -क्तं, उपानयुक्तः -प्ता -प्तं, उपातदूतः &c.

SHOE, *s.* पादुका, पादत्रं, उपान *f.* (ह), पादः *f.*, पादपा, पादत्राणं, पादरणा, चरणत्राणं, प्राणिहिता, त्रायं, पादवन्धनं; 'of a horse,' सुरत्रं, सुरत्राणं.

To SHOE, *v. a.* पादुकामुक्तं -क्तां कृ, मपादुकं कां कृ, उपानयुक्तं -क्तां कृ, पादुकावन्धनं कृ, पादुकां चन्प् (c. 9. चमपति, चन्नुं).

SHOE-BLACK, SHOE-CLEANER, *s.* पादुकामार्जनः, पादुकासम्मार्जनः, पादुका-मार्जनः.

SHOELESS, *a.* पादुकाहीनः -ना -नं, अपपादकः -त्रा -त्रं, निष्पादुकः -का -कं.

SHOE-MAKER, *s.* पादुकाकारः, पादुकाकृत् *m.*, पादूकृत् *m.*, पादूकृत् *m.*, चर्मकारः -रकः, चर्मकृत् *m.*, चर्मकारी *m.* (न्), चर्मारः; 'shoe-maker's knife,' चर्मप्रभेदिका, चारा.

SHOE-STRING, *s.* पादकायन्धनं-नी, पादकायन्धः, पादकायोक्त्रं, उपानधन्धनं, पादकायन्धनमूत्रं, पादकायन्धनरज्जुः *m. f.*

To shoot, *v. a.* (Let fly, discharge) छिप् (c. 6. छिपति, छेप्), प्रक्षिप्, मुच (c. 6. मुचति, मोक्ष), प्रमुच, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं), अस् (c. 4. अस्ति-सितुं), प्रास्, मृज् (c. 6. मृजति, मृष्टुं), पत् (c. 10. पातयति-यितुं), ईर् (c. 10. ईरयति-यितुं), उदीर्, त्वज्; 'to shoot an arrow,' शरं प्रक्षिप्; 'a dart,' अस्त्रं छिप्; 'a bullet from a gun,' आनेयनाडेर लोहगुलिकां प्रक्षिप् or निःसृ in caus.—(Strike with any thing, kill) प्रह् (c. 1. -हरति-हर्तुं), चाहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), हन्, अभ्राहन्, यप् (c. 4. विधति, व्यडुं), आयप्; 'with an arrow,' शरेण चाहन्.—(Emit) उत्तृज्, विसृज्, निरस्, निःसृ in caus.—(Thrust forward) प्रसृ in caus.

To shoot, *v. n.* (With an arrow) शरप्रक्षेपं कृ, शरासनं कृ.—(With a gun) गुलिकाप्रक्षेपं कृ.—(Germinate) स्फुट्, उद्भिद् in pass., मोद्भिद्, प्ररुह्, विकस्, अक्षुर (nom. अक्षुरयति-यितुं), फुज्.—(As pain) मर्मं यप् (c. 4. विधति, व्यडुं), मर्मवेधनं कृ, शूल (c. 1. शूलति-लितुं), शूलोपहतः-ता-तं भू, तीक्ष्णवेदनाम् अनुभू, तीव्रवेदनोपहतः-ता-तं भू.

SHOOT, *s.* (Sprout) अक्षुरः, पद्मवः, किसलयः, किशलयः, किसलः-लं, नवपद्मवः, प्ररोहः, प्रवालः, उद्भिजाः, उद्भिद् *f.*, विसलं, नवविटपः, बालविटपः.

SHOOTER, *s.* क्षेमा *m.* (मृ), प्रक्षेमा *m.*, शरप्रक्षेपकः, गुलिकाप्रक्षेपकः; 'a good or sharp shooter,' शीघ्रवेपी *m.* (न).

SHOOTING, *part.* (Sprouting) उद्भिजाः-जा-जं, उद्भिद् *m. f. n.*, प्ररोही &c.

SHOOTING, *s.* (Act of shooting arrows) शरप्रक्षेपः-पणं, शरासनं, चाणासनं, बाणमोक्षणं, शरमोक्षणं.—(Bullets, &c., with a gun) गुलिकाप्रक्षेपः, गुलिकासनं, गोलासनं.—(Sharp pain) शूलः-लं, तदः-दं, वेदना, तीक्ष्णवेदना, तीव्रवेदना.

SHOP, *s.* पण्यशाला, विक्रयशाला, विक्रयगृहं, विक्रयस्थानं, पण्यवोपी-विः *f.*, पण्यवोपिका, वोपिः-पी *f.*, विपणिः-खी *m. f.*, आपणः, आसनी, पाणिः *f.*, आवारिः *m.*; 'work-shop,' शिल्पशाला, शिल्पगृहं.

To SHOP, *v. n.* द्रव्यक्रयार्थं विक्रयशालाम् अभिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).

SHOP-KEEPER, *s.* आपणिकः, विपणी *m.* (न), पण्याजीवः, पण्यशाला-धिकारी *m.* (न), व्यापारी *m.*, क्रयविक्रयोपजीवी *m.*, क्रयविक्रयिकः, गुलाधारः.

SHOP-LIFTER, *s.* चित्ताभः, विक्रयशालास्यद्रव्यापहन्ता *m.* (वृ).

SHOP-LIFTING, *s.* विक्रयशालास्यद्रव्यहरणं, पण्यशालास्यद्रव्यापहरणं.

SHOP-MAN, *s.* विक्रयशालायां सेवकः or कर्मकरः, आपणिकः.

SHOPPING, *s.* पण्यशालाभिगमनं, विक्रयशालाभिगमनं, पण्यशालासेवनं.

SHORE, *s.* तीरं, कूलं, तटं, प्रतीरं, रोपस्, वेला, कूलभूः *f.*, मर्यादा, अमुगान् *m.* (न), यमः, आयोगः, पाटकः; 'of the sea,' समुद्रतीरं, समुद्रतटं, समुद्रान्तः-न्तः; 'brought to shore,' उत्कूलितः-ता-तं.—(Prop) उपस्तम्भः, उपागः.

To SHORE, *v. a.* (Prop) दीर्घकाष्ठेन उपस्तम्भ् or संस्तम्भ्.

SHORN, *p. p.* (Cut off) चित्तः-चा-चं, अवचित्तः &c., लूनः-ना-नं.—(Having the hair or wool cut off) चित्रकेशः-शा-शं, चित्रलोमा-मा-नं (न), क्लृप्तकेशः &c., क्लृप्तलोमा &c., मुण्डितः-ता-तं, कृतमुण्डनः-ना-नं, कृतपापः-पा-यं, परिवापितः-ता-तं, कृतचूडः-डा-दं.—(Deprived) दूतः-ता-तं, अपहतः &c., हीनः-ना-नं.

SHORT, *a.* (Not long, not having great extension) ह्रस्वः-स्वा-सं,

अल्पः-त्वा-त्वं, क्षुद्रः-द्रा-द्रं, स्वल्पः-त्वा-त्वं, अल्पकः-का-कं, अदीर्घः-यी-यं; 'very short,' ह्रस्विष्ठः-ष्ठा-ष्ठं; 'a short plank,' क्षुद्रफलकः, ह्रस्वफलकः; 'a short distance,' कियहूरं, ईपहूरं, कियत्यर्थं.—(Not long in time) अल्पकालिकः-की-कं, अल्पकालीनः-ना-नं, अदीर्घकालिकः &c., अदीर्घकालीनः &c., अल्पकालस्यापी-यिनी-यि (न), अचिरस्यापी &c.; 'in a short time,' see SHORTLY; 'for a short time,' अल्पकालं, अल्पकालमात्रं, अल्पमात्रं, कियत्कालं, ईपत्कालं; 'a short delay,' द्यष्टक्षेपः.—(Short in size or measure) ह्रस्वपरिमाणः-खा-खं, अल्पपरिमाणः &c., क्षुद्रपरिमाणः &c., अल्पप्रमाणः &c., अल्पप्रमाणकः-का-कं.—(In stature) ह्रस्वः-स्वा-सं, ह्रस्वशरीरः-रा-रं, ह्रस्वाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, अल्पशरीरः &c., अल्पतनुः-नुः-नु, वामनतनुः &c., क्षुद्रतनुः &c., अल्पमूर्तिः-र्ति-र्ति, ह्रस्वमूर्तिः-र्ति-र्ति, स्तोककायः-या-यं, वामनः-ना-नं, रथी-थी-थी, अतुङ्गः-ङ्गा-ङ्ग, नीचः-चा-चं, नीचकः-का-कं, पृथ्निः-थि-थि, न्यङ् नीची न्यङ्.—(Brief) अविस्तीर्यः-यी-यं, संक्षिप्तः-प्ता-तं, परिमितशब्दकः-का-कं, अल्पशब्दकः &c.—(Insufficient) न्यूनः-ना-नं, हीनः-ना-नं, अपर्याप्तः-प्ता-तं, अनुपयुक्तः &c.—(Deficient in) हीनः-ना-नं, न्यूनः-ना-नं, विकलः-ला-लं, रहितः-ता-तं, ह्रस्विष्ठः &c.—(Not of adequate extent) न्यूनपरिमाणः-खा-खं, न्यूनः-ना-नं; 'short of one's expectations,' आशाभ्रान्तः-ना-नं; or expressed by च्युते, विना, चानरेण, वर्चयित्वा &c.; as, 'I shall be satisfied with nothing short of Rāma's exile,' नान्येन तुष्येयं च्युते रामविवासनात्, see EXCEPT.—(As a vowel, &c.) लघुः-युः-घी-यु, ह्रस्वः-स्वा-सं; 'a short vowel,' ह्रस्वस्वरः, माया.—(Friable) सुचूर्णनीयः-या-यं, आशुचूर्णनीयः &c., चूर्णगुणकः-का-कं, चूर्णनशीलः-ला-लं, भ्रन्जनशीलः &c., भिदुरः-रा-रं.—(To be short, come short), see To RAIL, *v. n.*—(To cut short), see To CURTAIL, LESSEN.—(To fall short), see To FAIL, *v. n.*—(To stop short) अकस्मात् स्या or जयस्या, गार्ग्ये स्या, अर्द्धमार्गे स्या or निवृत्तः.—(In short) संक्षेपतः, समासतः, अल्पशब्दतः, सङ्क्षेपतः, वस्तुतः.

SHORT-BREAD, SHORT-CAKE, *s.* सुमेघपिष्टकः, सुचूर्णनीयपिष्टकः.

SHORT-COMING, *s.* दोषः, अपराधः, न्यूनता, अतिपातः, अवक्रिया, उपादयः, परित्रागः, चिद्रं, वैकल्यं. See FAULT.

To SHORTEN, *v. a.* (Make short) ह्रस् (c. 10. हातयति-यितुं), ह्रस्वीकृ, अल्पीकृ, न्यूनीकृ, वामनीकृ.—(Contract) संक्षिप्, संहृ, संलुच.

To SHORTEN, *v. n.* अल्पीभू, न्यूनीभू, ह्रस् (c. 1. ह्रसते-सितुं), ह्रस्वीभू.

SHORTENED, *p. p.* ह्रस्वितः-ता-तं, न्यूनीकृतः-ता-तं, न्यूनीभूतः &c., अल्पीकृतः &c., अल्पीभूतः &c., संक्षिप्तः-प्ता-तं, संलुचितः-ता-तं.

SHORT-HAND, *s.* संक्षिप्ताक्षरलिखनं, संक्षिप्ताक्षरलिपिः *f.*, संक्षिप्ताक्षरः; 'the art,' संक्षिप्ताक्षरलेखनविद्या.

SHORT-LIVED, *a.* अल्पायुः-युः-यु or अल्पायूः-यू-युः (स्), ह्रस्वितायुः &c., अल्पवयाः-या-यः (म्), अल्पकालिकः-का-कं, अचिरस्यापी-यिनी-यि (न), अचिरजीवी &c., अदीर्घजीवी &c., द्यष्टजीवी &c.

SHORTLY, *adv.* (Quickly, in a little time) अचिरं, अचिरात्, न चिरं, न चिरात्, शीघ्रं, सद्यः, कटिदि.—(In a few words) अल्पशब्दतः, संक्षेपतः, समासतः, अविस्तरं, अविस्तरशः.

SHORTNESS, *s.* ह्रस्वता-त्वं, ह्रस्विता *m.* (न), अल्पाता-त्वं, क्षुद्रता, अदीर्घता.—(Of time) अल्पकालिकत्वं, कालाव्यता.—(Of life) आयुर-व्यता-त्वं.—(Of size or stature) ह्रस्वता, ह्रस्वशरीरता, अल्पशरीरता,

पामनता, खर्चता, नीचता, जतुलता.—(Briefness) अपिलीयता, अपि-
स्तारः, अपिस्तारः, संक्षेपः, संक्षिप्ता, संक्षिप्तिः *f.*, उपसंक्षेपः, समरता, विरता-
राभावः, अल्पविक्षारः.—(Insufficiency, deficiency) नूनता -न्,
हीनता, अपर्याप्तिः *f.*, अल्पत्वं, वैकल्यं, परिमितता.

SHORT-SIGHTED, *a.* अल्पदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, अल्पदृष्टः *m. f. n.* (श्रु), खल-
दृष्टः, अल्पदृष्टिः &c., अदीर्घदृष्टिः &c., अल्पदृष्टी -ष्टीनी &c., अदीर्घ-
दृष्टी &c.

SHORT-SIGHTEDNESS, *s.* अदीर्घदृष्टिः *f.*, अल्पदृष्टिः *f.*, अल्पदृष्टिः *f.*

SHORT-WINDED, *a.* दुःस्मृती -स्मृती -स्मि (नृ), अल्पदृष्टिः -स्मृता -स्मृता.

SHOT, *p. p.* (Discharged, as an arrow, &c.) द्युतः -ता -मं, प्रक्षिप्तः
&c., क्षतः -स्ता -स्तं, निरस्तः &c., मुक्तः -स्ता -स्तं, प्रक्षुब्धः &c.; 'as a
bullet, &c.', 'आग्नेययन्त्रमुक्तः &c.', यन्त्रमुक्तः &c.; 'is shot forth,'
प्रक्षिप्यते, निःसार्यते.—(Struck with an arrow) शराहतः -ता -तं,
वाणाहतः &c., शरविद्धः -शरा -शं; 'with a bullet,' गुलिकाहतः -ता -तं.

SHOT, *s.* (Shooting, discharge of any missile) क्षेपः -पत्तं, प्रक्षेपः
क्षसनं, पातः -तनं, प्रहारः; 'of an arrow,' see SHOOTING, *s.*—
(Missile, weapon) जस्तं, मुक्तं.—(Bullet) गुलिका, गुटिका, लोह-
गुलिका, गुलिः -ली *f.*, शीरुकगुलिः *f.*, दूरवेधिनी गुलिका, पाणेयास्तं.
—(Flight of an arrow) शरायणं, पातरायणं, शरपातः.—(Of a
bullet) गुलिकायनं, गुटिकायनं.—(A good shot, a good marks-
man) शीघ्रवेधी *m.* (नृ), लक्षवेधी, लक्षवेधनकुशलः.

To SHOT, *v. a.* गुलिकां निविशत in caus., गुलिकागर्भं -भं कृ.

SHOTTED, *p. p.* गुलिकागर्भः -भं -भं, पाणेयगुलिकागर्भः &c., लोहगुलिकागर्भः &c.

SHOULD. When this auxiliary expresses obligation, it is ren-
dered in Sanskrit by the fut. past. part., see OUGHT. When
it expresses present or future time conditionally, it may
be rendered by the present tense, or not unfrequently
by the conditional tense.

SHOULDER, *s.* स्कन्धः, शंशः, शंसः, भुजशिरस् *n.*, भुजशिरसः, दोःशि-
खरं, बाहुमूलं; 'having wide shoulders,' पृष्ठस्कन्धः -न्धा -न्धं,
विपुलस्कन्धः &c., विपुलांशः -शा -शं; 'shoulder-joint,' स्कन्ध-
सन्धिः *m.*, चिरु *n.*; 'upon the shoulder,' स्कन्धे, स्कन्धेन, प्रति-
स्कन्धं; 'he bears faggots on his shoulder,' इत्यनेन स्कन्धेन
वहति; 'the dog is borne on the shoulder,' कुङ्कुरः स्कन्धेन
वसति; 'he places the goat on his shoulder,' श्यामं स्कन्धे
करोति; 'resting on the shoulder,' स्कन्धस्थः -स्था -स्थं.

To SHOULDER, *v. a.* (Take or place on the shoulder, carry on
the shoulder) स्कन्धे कृ or स्था in caus., स्कन्धस्थं -स्थां कृ,
स्कन्धे चारुह in caus., स्कन्धेन वह्.—(Push with the shoulder)
स्कन्धेन तद् (c. 10. ताडयति -यितुं).

SHOULDER-BLADE, *s.* फलकः, स्कन्धफलकः, शंशः, शंसः, भुजशिरस् *n.*,
स्कन्धः, कात्तवरं.

To SHOUT, *v. n.* (Utter a loud cry) उक्कुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं),
उच्चैःस्वरेण क्रुश or प्रक्रुश or विक्रुश, उच्चैः or उच्चैःस्वरेण नद् (c. 1.
नदति -दितुं) or प्रणद् or पुप् (c. 10. पोषयति -यितुं) or उहुप्,
मुक्तकण्ठं क्रुश, महानादं कृ, महापोषं कृ, महाध्वनिं कृ, प्रणादं कृ,
उक्क्रोशं कृ, कोलाहलं कृ, चित्कारं कृ, चोत्कृ.—(For joy) हर्षनादं कृ,
हर्षपोषं कृ, जयपोषं कृ, जयशब्दं कृ, जयकोलाहलं कृ, किलकिल
(nom. किलकिलायति), जयजयतिशब्दं कृ.

SHOUT, *s.* (Loud cry) उक्क्रोशः, उक्कुष्टः, विक्रुष्टः, प्रणादः, महानादः,
निनादः, महापोषः, पोषणं -शा, उद्घोषणं, कोलाहलः, उच्चैःपुष्टः, उच्चैःस्वरः,

चित्कारः, चोत्कारः, महाध्वनिः *m.*, संहृतिः *f.*, बहुभिः कृता संहृतिः.—
(Of joy or triumph) जयपोषः, जयकोलाहलः, जयशब्दः, जयध्व-
निः *m.*, जयरवः, जयारवः, हर्षनादः, हर्षस्वनः, जयजयतिशब्दः.

To SHOULDER, *v. a.* प्रतृ (c. 10. स्तारयति -यितुं), संचल् in caus. See
To PUSH.

SHOULDER, *s.* प्रसारणं, अपसारणं, सञ्चालनं, प्रहारः. See PUSH, *s.*

SHOVEL, *s.* अभिः *f.*, खुदालः, कुदालः, काष्ठकुदालः.

To SHOW, *v. a.* (Exhibit) दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), प्रदृश्, अभिदृश्,
निदृश्, प्रतिदृश्, सन्दृश्, विदृश्, दर्शनं कृ, प्रदर्शनं कृ; 'to show
cause of fear,' भयहेतुप्रदर्शनं कृ.—(Point out, indicate) निर्दिश
(c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिश, आदिश, विनिर्दिश, उद्दिश, आदिश in
caus. (-देशयति -यितुं), सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), संसूच; 'show
the way,' मार्गम् आदेशय.—(Inform, make known) ज्ञा in
caus., सुप् in caus., प्रसुप्, निविद् in caus., आस्था, स्था, क्य.—
(Manifest) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), व्यष्ट, व्यक्तोक्त, आविष्कृ,
प्रादुम्बू, प्रकटीकृ.—(Show a kindness, favor, &c.) उपकृ,
उपकारं कृ, अनुग्रहं कृ, अनुग्रह.—(Show forth), see To MANIFEST.
—(Show off) दम्भापं दृश् in caus.—(Show one's self) चान्तानं
दृश् in caus., दृश् in pass. (दृश्यते); 'he shows himself as
if dead,' चान्तानं मृतपद् दर्शयति.—(Show up), see To EXPOSE.
To SHOW, *v. n.* दृश् in pass. (दृश्यते), लक्ष् in pass. (लक्ष्यते),
प्रतिभा (c. 2. -भाति -तुं).

SHOW, *s.* (Appearance, semblance) आभासः, भासः, आकारः, आभा,
दर्शनं.—(Ostentatious parade) दम्भः, आडम्बरः -रं, दम्भापं
प्रकाशनं, कीतुकं.—(Pretence) छस *n.* (नृ), व्यपदेशः.—(Spectacle)
प्रेक्षा -घणं, कीतुकं, चमत्कारः.

SHOWER, *s.* (One who shows) दर्शकः, प्रदर्शकः, दर्शनकृत्, दर्शयिता *m.* (नृ).

SHOWER, *s.* (Of rain) धारासारः, धारासम्पातः, धारा, आसारः, वर्षः,
वृष्टिः *f.*, आवृष्टिः *f.*, च्छदरं, तरजः.—(Of arrows) शरवर्षः, शरवृष्टिः *f.*,
शरधारा, पचपूगः.—(Of tears) जमुधारा.

To SHOWER, *v. a.* or *n.* वृष् (c. 1. वर्षति -ते -मितुं), धारासारं वृष्;
'to shower down water,' नलपणेष or नलपणं वृष्, वारिणा
अभिवृष्; 'to shower blood,' रक्तं वृष्; 'to shower arrows,'
शरान् वृष्. See To RAIN.

SHOWER-BATH, *s.* धारायन्तगृहं, धारायन्तमन्दिरं, धारायन्तं, शिरोभिषेच-
नयनं, शिरोभिषेचनी, शिरोभिषेकः, शिरःस्नानं.

SHOWERY, *a.* वर्षुकः -का -कं, बहुवृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, वृष्टिमान् -नतो -मत
(नृ), बहुधारा -रा -रं, वर्षिकः -ली -कं. See RAINY.

SHOWING, *s.* दर्शनं, प्रदर्शनं, सन्दर्शनं, निर्देशः, प्रकाशनं, सूचनं.

SHOW-MAN, *s.* दर्शकः, प्रदर्शकः, दर्शयिता *m.* (नृ), कीतुकदर्शकः.

SHOWN, *p. p.* दर्शितः -ता -तं, प्रदर्शितः &c., सन्दर्शितः &c., निर्दिष्टः
-ष्टा -ष्टं, प्रदिष्टः &c., सूचितः -ता -तं, ज्ञापितः &c., प्रकाशितः &c.

SHOWY, *a.* (Make a fine show) उत्तिशोभनः -ना -नं, एकान्तशोभनः
-ना -नं, उत्तिदर्शनीयः -या -यं, उत्तिप्रकाशः -शा -शं, आडम्बरी -रिणी
-रि (नृ); 'showy learning,' न्भाषारिदम्बं.

SHRED, *s.* खण्डः -खण्डः, पटखण्डः, पत्रखण्डः, दीर्घखण्डः -खण्डः.

To SHRED, *v. a.* दीर्घखण्डोक्त, दीर्घखण्डशः कृ or छिद् or व्यच्छिद्.

SHREW, *s.* (Scold) कक्कशा, कुशीला, वामशीला, वक्रशीला, दुःशीला,
वयशीला, कटुशीला.—(Mouse) वेश्मनकुलः, see SHREW-MOUSE.

SHREWD, *a.* (Cunning, knowing) विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विचक्षणः -शा
-शं, चतुरः -रा -रं, चातुरः -री -रं, पक्षुष्टिः -ष्टिः -ष्टि, परिपक्वुष्टिः

SHR

&c., पक्षः -क्षा -क्षे, परिपक्षः &c., सूक्ष्मबुद्धिः &c., कुबुद्धिः &c., दीर्घ-
दृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, निपुणः -णा -णं, कुशलः -ला -लं, नागरः -रा -रं.—
(Proceeding from cunning) विदग्ध in comp., वैदग्ध्यप्रयुक्तः-क्षा-क्षे.
SHREWDLY, *adv.* विदग्धयत्, वैदग्ध्येन, सवैदग्ध्यं, विचक्षणयत्.
SHREWDNESS, *s.* वैदग्ध्यं, वैदग्ध्यं, विदग्धता, विचक्षणता, वैचक्षण्यं, चतुरता,
चातुर्यं, बुद्धिपक्षता, पक्षता, परिपक्षता, परिपाकाः, नैपुण्यं, परिवेदना.
SHREWISH, *a.* कर्कशः -शा -शं, कर्कशस्वभावः -वा -वं, कर्कशशीलः -ला
-लं, चामशीलः &c., चक्रशीलः &c., कटुशीलः &c., कुप्रकृतिः -तिः -ति.
SHREW-MOUSE, *s.* देशमनकुलः, लिङ्गालिका, दीना, चिह्ना.
To SHRIEK, *v. n.* उरुगुश् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टु), कर्कशस्वरेण कुश् or रु
or क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं), चित्कारं कृ, चीत्कारं कृ. See To
SCREAM.
SHRIEK, *s.* रावः, कर्कशरावः, चित्कारः, चीत्कारः, उरुक्रोशः, उरुक्रुष्टं, चिक्रुष्टं,
नादः, क्रन्दनं, क्रन्दितं, कोलाहलं, डमरुध्वनिः *m.*
SHRIKE, *s.* (Fork tailed butcher-bird) कलिङ्गः, फिङ्गकः, भृङ्गः,
भृङ्गकः, भूम्याटः, भूयाटः.
SHRILL, *a.* कर्कशः -शा -शं, पटुः -टुः -टु, कर्णवेधकः -का -कं, कर्णवेधो-
-पिनी -पि (न), कर्णकटुः -टुः -टु, कलोत्तालः -ला -लं, उन्नालः -ला
-लं; 'shrill-voiced,' कर्कशस्वरः -रा -रं, उच्चैःस्वरः &c.
SHRILLNESS, *s.* कर्कशता -त्वं, कर्कश्यं, कटुता, कर्णवेधकत्वं.
SHRILLY, *a.* कर्कशं, कर्कशस्वरेण, उच्चैःस्वरेण, पटुस्वरेण.
SHRIMP, *s.* जलवृश्चिकः, इच्छाकः, गङ्गादेयः, चिद्गटः, गलाविलः, गला-
निलः, गलानिकाः.
SHRIVE, *s.* क्षायतनं, देवतायतनं, देवायतनं, पुस्त्यतीर्थं, तीर्थं, पुण्यद्रव्यायतनं,
पुण्यद्रव्याधारः, पवित्रद्रव्याधारः.
To SHRINK, *v. n.* संकुच्य in pass. (-कुच्यते), सङ्कोचम् इ (c. 2. रति -तुं),
सङ्कोचं या, कुञ्चनम् इ, कुञ्च in pass. (-कुच्यते), आकुञ्च, संक्षिप् in
pass. (-क्षिप्यते), संह in pass. (-ह्रियते), सद् (c. 1. सोदति, सज्जु);
'as in fear, terror, &c.,' विकम्प्य (c. 1. -कम्पते -म्पितुं), विवस्
(c. 4. -वस्यति -सितुं), उद्विज्; 'with shame,' लज्ज (c. 1. लज्जते
-ज्जितुं), विलज्ज.
To SHRINK, *v. a.* (Cause to contract) संकुच्य (c. 1. -कोचति -चितुं),
कुञ्च (c. 1. -कुञ्चति -चितुं, c. 10. -कुञ्चयति -यितुं), सङ्कोचं गम् in caus.,
सङ्कोचं कृ.
SHRINKING, *s.* सङ्कोचः, आकुञ्चनं, कुञ्चनं, संक्षेपः, see CONTRACTION.
To SHRIVEL, *v. n.* संकुच्य in pass. (-कुच्यते), आकुञ्च in pass. (-कुच्यते),
कुञ्च, शृ in pass. (-शीर्यते), विशृ, संशयानः -ना -नं भू, वलिपूषः -शी
-शं भू, वलिरूपः -पा -पं भू.
To SHRIVEL, *v. a.* (Cause to shrink) संकुच्य (c. 1. -कोचति -चितुं),
शृ in caus. (शारयति -यितुं), शीरीणीकृ, विशीरीणीकृ, संशयानीकृ.
SHRIVELED, *p. p.* सङ्कुचितः -ता -तं, कुञ्चितः &c., आकुञ्चितः &c., शीरीः
-शी -शं, विशीरीः &c., संशयानः -ना -नं, विक्रान्तः -न्ना -न्तं; 'into
wrinkles,' घलिनः -ना -नं, वलिभः -भा -भं, वलिमान् -मती -मत् (न).
SHROFF, *s.* धनव्यापारी *m.* (न), मुद्राव्यापारी *m.*, कलोपजीवी *m.*
SHROUD, *s.* (For a corpse) शववस्त्रं, शववसनं, शवपरिधानं, प्रेतवस्त्रं,
शवाच्छादनं.—(Cover) आच्छादनं.
To SHROUD, *v. a.* छद् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रच्छद्. See To SHELTER.
SHROUDED, *p. p.* प्रच्छन्नः -न्ना -न्तं, प्रच्छादितः &c., गूढः -ढा -ढं, उपगूढः &c.
SHRUB, *s.* (Woody plant, dwarf tree) गुल्मः, स्रक्षः, मृगुष्टः, धूपः,
धुपः, चमप्राकः, चित्कारः, धुद्रवृक्षः, अल्पवृक्षः.—(Drink), see PUNCH.

SHU

SHRUBBY, *a.* गुल्मावृतः -ता -तं, तरुगुल्मावृतः &c., गुल्ममयः -यो -यं.
To SHRUG, *v. a. or n.* (The shoulders) असन्तोषसूचनार्थं स्कन्धसङ्कोचं
कृ or स्कन्धाकुञ्चनं कृ or स्कन्धोत्कर्षणं कृ or स्कन्धचेष्टनं कृ.
SHRUG, *s.* स्कन्धसङ्कोचः, स्कन्धाकुञ्चनं, स्कन्धोत्कर्षणं, स्कन्धचेष्टा.
SHRUNK, *s.* सङ्कुचितः -ता -तं, कुञ्चितः -ता -तं, आकुञ्चितः &c., संवृतः
-ता -तं, शीरीः -शी -शं, संशयानः -ना -नं, संहतः -ता -तं, संक्षिप्तः -न्ना
-न्तं, हसितः -ता -तं, सन्नः -न्ना -न्तं, सङ्कोचः -शी -शं.
To SHUDDER, *v. n.* कम्प्य (c. 1. कम्पते -म्पितुं), विकम्प्य, स्फुर् (c. 6.
स्फुरति -रितुं), विस्फुर्, प्रस्फुर्, वेप् (c. 1. वेपते -पितुं), प्रवेप्, हल्
(c. 1. हलति -लितुं), सौत्कारं कृ, शोत्कारोपहतः -ता -तं भू, सौत्कार-
यस्तः -त्ता -स्तं भू.
SHUDDER, SHUDDERING, *s.* अङ्गकम्पः, शरीरकम्पः, अङ्गस्फुरणं, शरीर-
स्फुरणं, विस्फुरणं, अङ्गचेष्टनं, कम्पः -म्पनं, विकम्पः -म्पनं, सौत्कारः,
सौत्कृतं, शोत्कारः.
To SHUFFLE, *v. a.* (Shove one way and the other) इतस्ततः संचल्
(c. 10. -चालयति -यितुं) or चल्, इतस्ततः सृ (c. 10. सारयति -यितुं)
or विधिप्, बहुधा चल्; 'to shuffle the feet,' पादास्फालनं कृ,
पादचापत्वं कृ.—(Mix together) सम्मिश्रोक्, सल्लयस्तीकृ, अपरो-
चरीकृ, संकुलीकृ, सङ्करीकृ, विधिप्, सम्मिश्र; 'cards,' घृतपचस-
मिश्रणं कृ.
To SHUFFLE, *v. n.* (Practice evasions) छद् कृ, छलं कृ, व्यपदेशं कृ,
अपदेशं कृ, व्यपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), कपटं कृ, चक्रवृत्तिः -त्तिः
-त्ति भू, चपलः -ला -लं भू.
SHUFFLE, SHUFFLING, *s.* (Mixing, pushing together) सम्मिश्रणं,
सल्लयस्तीकरणं, इतस्ततः सञ्चालनं or सारणं or विधेयः; 'of the
feet,' पादास्फालनं, पादचापत्वं.—(Evasion) छद् *n.* (न), छलं,
व्यपदेशः, अपदेशः, चक्रता, चपलता, चापत्वं.
SHUFFLER, *s.* चक्रवृत्तिः *m.*, चपलवृत्तिः *m.*, छद्मवृत्तिः *m.*, छलो *m.* (न).
To SHUN, *v. a.* वृज् (c. 10. वजयति -यितुं), परिवृज्, विवृज्, परिहृ (c. 1.
-हरति -हर्तुं), प्रोम् (c. 6. प्रोम्नति -म्नितुं, *rt.* उम्), उम्, हा
(c. 3. जहाति, हातुं), तज् (c. 1. तजति, तज्), परित्यज्, वज्जीकृ.
SHUNNED, *p. p.* वज्जितः -ता -तं, विवज्जितः &c., परिहृतः -ता -तं, प्रोम्नितः
-ता -तं, वज्जीकृतः -ता -तं, त्यक्तः -न्ना -न्तं, परित्यक्तः &c.
SHÚDRA, *s.* See SÚDRA.
To SHUT, *v. a.* (Close, fasten up) पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं), अपिपा,
रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), निरुप्, अवरुप्, संवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं
-रीतुं), वन् (c. 9. वप्नोति, वण्डुं), संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), संहन् (c. 2.
-हन्ति -न्तुं); 'shut the door,' द्वारं पिपेहि or रुद्धि; 'they shut
the doors,' द्वाराणि पिदधुः or रुरुधुः; 'to shut the mouth,'
मुखं संवृ or पिपा; 'the hands,' हस्तौ वन् or संहन्; 'a book,'
पुस्तकं वन्; 'the lips,' ओष्ठौ संवृ; 'the eyes,' मोल्, निमोल्,
निमिप्, see To CLOSE, *v. a.*—(Contract, compress) संवृ, संह,
संकुच्य, संहन्, सम्पीड्.—(Bar) अगैलेन वन्.—(Obstruct) रुप्,
निरुप्, स्रम्, प्रतिवन्.—(Shut in), see To CONFINE, INCLOSE.
—(Shut out) वहिष्कृ, निवृ, निराकृ, निमिप्, see To EXCLUDE,
PRECLUDE.—(Shut up) निरुप्, अवरुप्; 'in a prison,' कारायां
निरुप्; 'in a box,' सम्पुटीकृ.
SHUT, *p. p.* रुद्धः -द्धा -द्धं, पिहितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, वद्धः -द्धा -द्धं,
पिधानवान् -वती -वत् (न), सपिधानः -ना -नं; 'as a bud,' अवि-
कचः -चा -चं, मुकुलीकृतः -ता -तं; 'as the eye,' निमोलितः -ता

SHUTTER, *s.* अयरोपकं, प्रतिपन्थकं, आच्छादनं, कपाटः; 'of a window,' जालकायरोपकं, जालकाच्छादनं, पातायनायरोपकं.

SHUTTLE, *s.* (Of a weaver) त्रसरः, सूत्रवेष्टनं, सूत्रयन्त्रं, त्रसरः, मलिकः, नाटिपीरं.

SHUTTLE-COCK, *s.* लघुगुलिकायिशेषो यो पिनोदापिं दृष्टाहन्ते भूत्वा इतस्ततः प्रक्षिप्यते.

SHY, *a.* सभाभीतः -ता -तं, सभाभीरुः -रुः -रुः, जनभीतः -ता -तं, लोकभीतः &c., भाषणयिमुखः -रा -रौ -रं, चक्षुभाषी -पिणी -पि (न्), आलापयिरुः -रुः -रुः, कातरः -रा -रं, चागमनभीरुः -रुः -रुः, भीरुः -रुः -रुः.

SHYNESS, *s.* सभाभीतिः *f.*, सभाभीरुता, जनभीतिः *f.*, लोकभीतिः *f.*, सभाकम्पः, भाषणयिमुखता, आलापयिरुता, भीरुता, कातरता.

SIBILANT, *s.* (Letter) कप्पः. See HISSING.

SICK, *a.* (Inclined to vomit) यमनेच्छुः -च्छुः -च्छुः, विषमिषुः -षुः -षुः, यमनोन्मुरः -रा -रं, यमी -मिनी -मि (न्), उच्चारो -रिणी &c., छद्नेच्छुः -च्छुः -च्छुः—(III) रोगी -गिणी -गि (न्), रोगार्तः -रुः -रुः, रोगानुरः -रा -रं, रोगान्वितः -ता -तं, रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, अस्वस्थः -स्था -स्थं, क्षामयः -या -यं, व्याधितः -ता -तं, व्याधियुक्तः -क्ता -क्तं, यमी &c., पि-कारो &c., क्षामयायी &c., उपतायी &c., अस्मानः -न्ता -न्तं, रुग्णः -ग्ना -ग्नं, see ILL, *a.*—(Disgusted) ज्ञातयोभस्तः -स्ता -स्तं, द्वेषी -पिणी &c., विकृतः -ता -तं, निषिः -या -यं; 'sick of the world,' भयरोगी -गिणी &c., भयार्तः -रुः -रुः; 'sick-room,' वि-शिरा.—(To be sick, vomit) यम् (c. 1. यमति -मिहं), छद्ं (c. 10. छद्दयति -यिहं).

To SICKEN, *v. a.* (Disgust) योभस्तं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यिहं), धेकृतं जन्.—(Make sick) यमनेच्छां जन्, छद्नेच्छां जन्, रोगार्तकृ, सरोगीकृ.

To SICKEN, *v. n.* (Fall sick) रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, रोगार्तः -रुः -रुः भू, चर् (c. 1. चरति -रिहं), सरोगीभू, see To LANGUISH.—(Feel disgust) योभस्तोपहतः -ता -तं भू, ज्ञातयोभस्तः -स्ता -स्तं भू.

SICKENING, *a.* योभस्तजनकः -का -कं, विरक्तिजनकः &c., see DISGUSTING.

SICKISH, *a.* ईषद्वनेच्छुः -च्छुः -च्छुः, ईषद्वोगी -गिणी -गि (न्).

SICKLE, *s.* लपिचं, दाचं, लपायकं, लपाकः, शस्यकर्षणी, शस्यछेदनी, फर्षणी, स्रघ्नः, स्रघ्ननं -नी, स्रघ्नपनः, रघ्नीकः.

SICKLINESS, *s.* सरोगता, रोगिता, रोगार्थीनता, रोगशीलता, जन्मरोगिता.

SICKLY, *a.* (Unwell), see SICK.—(Habitually ill) सदारोगी -गिणी -गि (न्), निररोगी &c., रोगार्थीनः -ना -नं, रोगशीलः -ला -लं; 'by birth or nature,' जन्मरोगी &c., ज्ञातिरोगी &c., प्रकृतिरोगी &c., स्रघ्नरोगी &c.; 'having a sickly countenance,' रुग्णपदनः -ना -नं, रुग्णमुखः &c.

SICKNESS, *s.* (Inclination to vomit, nausea) यमनेच्छा, छद्नेच्छा, विषमिषा, यमनोन्मसता, यमः -मनं, यमिः *f.*, यान्तिः *f.*, उल्लेखः, उल्लेखः, उल्लेखः, उल्लेखः, छद्नेनं, छद्नेनं, छद्नेनं, छद्नेनं *f.*, छद्नेनं *f.*, प्रच्छेदिका.—(Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, क्षामयः, रुक् *f.* (न्), अस्वस्थ्ये, अस्वस्थता, पिकारः, असमाधानं, रुग्णपस्था, रोगिता, रोगग्रस्तता, रोग-व्याधिः *f.*, see DISEASE, ILLNESS.

SIDE, *s.* (Of a man or any animal) पार्श्वः, पार्श्वभागः, पक्षः -क्षकः, पक्षभागः, कुक्षिः *m.*, कक्षः, पार्श्वशूलः, अक्षः, कोलः; 'pain in the side,' पार्श्वशूलः -लं, कुक्षिशूलः -लं; 'left side,' वामपार्श्वः, वामाक्षः; 'turning upon the side,' पार्श्वपरिवर्त्तनं, अक्षपरिवर्त्तनं; 'removed from the side of a parent,' पितुर् अक्षान् परिवर्त्तनः.

पितृपार्श्वपरिवर्त्तनः -दा -दं; 'at one's side,' पार्श्वे, पार्श्वतः; 'staying close at the side,' पार्श्वस्थः -स्था -स्थं, पार्श्वगतः -ता -तं, पार्श्व-परिदृशी -दृशिनी &c., उपानस्थः -स्था -स्थं; 'sleeping at the side of,' पार्श्वस्थः -या -यं.—(Edge, border) प्रान्तः, उपान्तः -न्तं, पन्तः, सीमा, पारा; 'of a wood,' वनान्तः -न्तं, वनपारा; 'of a river,' नदीतीरं, नदीकूलं, नदीतटं; 'of a roof,' पटलप्रान्तः; 'of a mountain,' पर्वतपारा, पर्वतदङ्गा.—(Declivity or slope of a mountain) उत्तङ्गः, नितम्बः, कटकः.—(Part considered in respect to its direction) दिक् *f.* (श्), दिशा, पार्श्वः or more usually expressed by the affixes तद्, च &c.; as, 'on all sides,' सर्वतः, समन्ततः, समन्तात्, विश्वतः, परितः, अभितः, सर्वत्र, सर्वदिक्षु, पतुर्दिक्षु; 'on both sides,' उभयतः, उभयत्र, उभय-पार्श्वयोः; 'on the other side,' अपरतः, परतः; 'on the opposite side,' अभिमुखतः, विपरीतभागे; 'side by side,' पार्श्वो-पार्श्वि.—(Any part being in opposition to another) पक्षः; 'side of an argument,' पक्षः; 'both sides of an argument,' पक्षद्वयं; 'taking up a side,' पक्षता; 'another side of the argument,' पक्षान्तरं.—(Party faction) पक्षः; 'one's own side,' आत्मपक्षः, स्वपक्षः; 'having a side,' पक्षवान् &c.; 'one of the opposite side,' विपक्षः, प्रतिपक्षः; 'one of the same side,' सपक्षः, स्वपक्षपल्लवी *m.* (न्), स्वपक्षकः; 'to take a side,' पक्ष-पातं कृ, see To SIDE; 'one who takes a side,' पक्षपाती *m.* (न्), पक्षोद्गाही *m.*—(Any part of a thing) भागः; 'the outer side,' बाह्यभागः; 'black on the two sides,' द्वयोर् भागयोः श्यामः -मा -मं.—(Branch of a family, separate line) पक्षः; 'relations on the father's side,' पितृपक्षा ज्ञातयः; 'on the mother's side,' मातृपक्षा पान्थयः; 'noble on both sides,' मातृतःपितृतथा-भिजनवान् -पतो &c.—(Side of a geometrical figure) भुजः, पादुः *m.*, दोस् *m.*

SIDE, *a.* पार्श्विकः -क्षी -क्षं, पार्श्वः -शी -क्षं, पार्श्वीयः -या -यं, पार्श्वस्थः -स्था -स्थं, पार्श्विकः -क्षी -क्षं, पार्श्वः -क्षी -क्षं, पार्श्वे or पक्ष in comp.; 'a side door,' पक्षद्वारं.

To SIDE, *v. n.* (Embrace or adopt a side) पक्षपातं कृ, पक्षोद्गाहं कृ, पक्षं ग्रह् or उद्ग्रह् or अनुग्रह्.

SIDE-BOARD, *s.* पक्षफलकः -कं, पार्श्वफलकः, पार्श्वस्थफलकः.

SIDE-LONG, *a.* अनुपार्श्वः -शी -क्षं, पार्श्विकः -का -कं, आनुपार्श्विकः -क्षी -क्षं, यक्ष -क्षी -क्षं, तिरछीनः -ना -नं, तिर्यक् -रक्षी -क्ष्यक् (च्); 'side-long glance,' तिर्यक्दृष्टिः *f.*, अपाङ्गदृष्टिः.

SIDE-LONG, *adv.* अनुपार्श्वे, पार्श्वतः, तिर्यक्, तिरस्, पार्श्वदिशि.

SIDE-LOOK, *s.* कटाक्षः, नेत्रकटाक्षः, अपाङ्गदृष्टिः *f.*, अपाङ्गदर्शनं, दृष्टिविधेयः.

SIDER, *s.* पक्षकः, पक्षपरः, पक्षोद्गाही *m.* (न्), पक्षपाती *m.*, पक्षी *m.*

SIDEREAL, SIDERAL, *a.* तारासम्बन्धी -न्धीनी -न्धि (न्), नाक्षत्रिकः -क्षी -क्षं, नाक्षत्रः -क्षी -क्षं, नक्षत्रसम्बन्धी &c., तारापिपयकः -का -कं, ग्रहस-म्बन्धी &c., तारामयः -यी -यं, नक्षत्रमयः &c., तारापूर्यः -शी -क्षी.

SIDE-SADDLE, *s.* पक्षपर्यायं, पक्षपर्यायं, स्त्रीपर्यायं, स्त्रीपर्यायं.

SIDEMAN, *s.* पक्षकः, पक्षपाती *m.* (न्), पक्षोद्गाही *m.*, पक्षी *m.*, पार्श्विकः, पक्षपारी *m.* See PARTISAN.

SIDE-TABLE, *s.* पक्षफलकः -कं, पार्श्वफलकः, पार्श्वस्थफलकः.

SIDE-WAYS, SIDE-WISE, *adv.* तिर्यक्, तिरस्, तिरछीनं, अनुपार्श्वे, पार्श्वतः; 'moving side ways,' तिर्यक् -रक्षी -क्ष्यक् (च्), तिर्य-ग्गामी -निनी &c., तिरछीनः -ना -नं.

SIDING, *s.* (Taking a side) पक्षपातः, पक्षोद्गाहः, पक्षता.

To SIDLE, *v. n.* तिर्यग् गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), तिर्यक् चल or या.

SIDLING, *s.* तिर्यक्चलनं, तिर्यग्गमानं, तिर्यग्गमनं, तिर्यग्गतिः *f.*—(One of a horse's paces) उन्नेजितः.

SIEGE, *s.* अवरोधः -धनं, प्रतिरोधः, रोधः -धनं, चिरारोधः, रुद्धा, नगर-वेष्टनं, नगरपरिवेष्टनं, सैन्यवेष्टनं.

SIEVE, *s.* चालनी -नं, धान्यचालनी, शोधनी, धान्यशोधनी, प्रस्कोटनं -नी, तितउः *m.*, तितउ *n.*, निर्गेलनयन्त्रं, पाटीरः, शतपोनः.

To SIFT, *v. a.* (Separate by a sieve) शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), तितउना चल् (c. 10. चालयति -यितुं), चालनयन्त्रेण शुष् or शोधनं

कृ, निर्गेलनं कृ, प्रस्फुट in caus.—(Investigate minutely) सूक्ष्मपरीक्षां कृ, सूक्ष्मं परीक्ष, सूक्ष्मनिष्ठासां कृ, मन्यनं कृ, मयनं कृ.

SIFTED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, निर्गेलितः &c, चालितः &c., मयितः &c.

SIFTING, *s.* शोधनं, धान्यशोधनं, धान्यचालनं, निर्गेलनं, प्रस्कोटनं, धान्य-प्रस्कोटनं, मयनं.

To SIGH, *v. n.* दीर्घनिश्वासां कृ, दीर्घनिःश्वासां कृ, दीर्घं निश्वास or निःश्वास (c. 2. -श्वासितं -तुं), दीर्घम् उच्छ्वस् or विनिश्वास or विनिःश्वास or समुच्छ्वस्, स्तन (c. 1. स्तनति -नितुं), निस्तन्, स्रोतारं कृ.

SIGH, *s.* दीर्घनिश्वासाः, दीर्घनिःश्वासाः, दीर्घश्वासाः, निःश्वासाः, निश्वासाः, निःश्वासनं, दीर्घनिःश्वासनं, निश्वासनं, निश्वासनं, उच्छ्वासः, दीर्घोच्छ्वासः, उच्छ्वसितं, दीर्घोच्छ्वसितं, दीर्घश्वासितं, दीर्घश्वासनं, समुच्छ्वासः, समुच्छ्वसितं, विनिश्वासाः, स्तननं, स्तनितं.

SIGHING, *part.* दीर्घनिश्वासी -सिनी -सि (न्), निःश्वासी &c., उच्छ्वासी &c., दीर्घोच्छ्वासी &c., दीर्घनिश्वास indec., निश्वासन् -सनी -सन् (न्), विनिश्वासन् &c.

SIGHT, *s.* (Vision, view, act of seeing) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, ईक्षणं, वीक्षणं, वीक्षा, प्रेक्षणं, प्रेक्षा, आलोकः, आलोकनं, अवलोकनं, लोकाः -कनं, लक्षणं, आलोचनं -ता, निशामनं, निर्वर्णनं, निध्यानं, निष्कालनं, निष्कालनं, सूचना; 'being within sight,' दृष्टि-मोचरः -रा -रं, दृष्टिविषयः -या -यं, दृग्मोचरः &c., दृश्यः -श्या -श्यं, दृश्यमाणः &c., चयुर्ग्राहः -सा -सं, see VISIBLE; 'in sight,' दृष्टिमोचरेण; 'in sight of, in presence of,' साध्यात्, समक्षं, प्रत्यक्षेण, पश्यतस्, दृष्टितस्; 'in sight of many persons,' बहुजनसमक्षं; 'out of sight,' अदृश्यः -श्या -श्यं, see INVISIBLE; 'out of one's sight,' परोक्षे, अगोचरेण; 'out of my sight,' गमागोचरेण; 'at sight of,' दर्शनात्, दर्शनेन; 'at sight of the token,' अभिज्ञानदर्शनात्; 'first sight of,' प्रथमदर्शने, अपूर्वदर्शने; 'at the very first sight,' प्रथमदर्शनात् -ने, प्रथमदर्शनघण्टात्, प्रथमदर्शनात्, सकृद्दर्शनात्; 'at sight, in commerce,' पददर्शनात्.—(Faculty or sense of sight) दृष्टिः *f.*, दृक् *f.* (श), पञ्चुरिन्द्रियं, नेत्रेन्द्रियं, चक्षुस् *n.*, दृक्शक्तिः *f.*, दृष्टिशक्तिः *f.*, दर्शनशक्तिः *f.*, आलोचकः; 'charming or bewitching the sight,' दृष्टिवन्धः -न्धनं.—(Eye) चक्षुस् *n.*, नेत्रं, नयनं, लोचनं, दृष्टिः *f.*—(Spectacle, show, any thing seen) प्रेक्षा, प्रेक्षणं, कौतुकं; 'fond of sight-seeing,' कौतुकामकः -ता -कं.

SIGHTLESS, *a.* दृष्टिहीनः -ना -नं, नेत्रहीनः &c., काणः -णा -णं.

SIGHTLY, *a.* दर्शनीयः -या -यं, सुदर्शनः -ना -नं, सुदृश्यः -श्या -श्यं.

SIGN, *s.* (Token, mark) लक्षणं, चिह्नं, लान्छनं, ध्वजः, अभिज्ञानं, प्रमाणं, लिङ्गं, लक्ष्यं, चपन्नकः -कं, सूचना, सूचकः; 'good sign,' सुचिह्नं, सुलक्षणं; 'bad sign,' दुलक्षणं, अवलक्षणं, अवचिह्नं, दुलक्षणं.—(Motion or action indicating something) संज्ञा,

संज्ञेतः, इङ्गितं, इङ्गः, आकारः; 'with the fingers,' चक्षुर्लघुसंज्ञेतः; 'with the head,' शिरःसंज्ञेतः, मस्तकसंज्ञेतः, मस्तकसंज्ञेतः; under-

standing signs,' इङ्गितशः -ज्ञा -चं; 'to make signs,' संज्ञेतं कृ, इङ्गितं कृ.—(Portent, prodigy) उपातः, उपातः, उपसर्गः, दुर्लक्षणं.

11 दुश्चिह्नं.—(Of the zodiac) राशिः *m.*, see ZODIAC; 'rising of a sign,' लग्नं.—(Arithmetical sign) चङ्कः.—(Sign manual)

हस्ताक्षरं, स्वाक्षरं, स्वहस्ताक्षरं.—(Of an inn, &c.) ध्वजः, नुराध्वजः.

To SIGN, *v. a.* स्वहस्ताक्षरं or हस्ताक्षरं or नामाक्षरं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), स्वाक्षरेण or हस्ताक्षरेण चङ्क (c. 10. चङ्कयति -यितुं).

SIGNAL, *s.* संज्ञेतः, संज्ञा, इङ्गितं, ध्वजः, चिह्नं, प्रकाशचिह्नं.

SIGNAL, *a.* प्रसिद्धः -ज्ञा -दं, स्मरणीयः -या -यं, स्मरणीयः -ही -हं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशेष in comp., विचित्रः &c. See REMARKABLE.

To SIGNALIZE, *v. a.* प्रसिद्धीकृ, विशिष्टीकृ, प्रसिद्धं -ज्ञां कृ, स्मरणीयं -यां कृ, विद्युतीकृ, विचित्रीकृ; 'to signalize one's self,' कीर्तितं or यशः प्राप् (c. 5. -जानोति -जानुं), विशिष्ट् in pass. (-विश्रुते), नाम or प्रतिष्ठां लभ् or प्राप्.

SIGNATURE, *s.* हस्ताक्षरं, सहस्ताक्षरं, स्वाक्षरं, नामाक्षरं, हस्तलिखनं.

SIGNED, *p. p.* हस्ताक्षराङ्कितः -ता -तं, स्वाक्षराङ्कितः &c., मुद्राङ्कितः &c.; 'a paper signed and sealed,' मुद्रिका, मुद्राङ्कितपत्रं.

SIGNET, *s.* मुद्रा, मुद्रिका, प्रत्ययकारिणी, नामाक्षरं; 'signet-ring,' अङ्गुलिमुद्रा; 'royal-signet,' राजमुद्रा.

SIGNIFICANCE, *s.* (Meaning) चर्चः, चर्चवत्त्वं, चर्चवत्ता, अभिप्रायः, आकृतं, वाचकता.—(Importance) मोरवं, भारः.—(Force) शक्तिः *f.*

SIGNIFICANT, SIGNIFICATIVE, *a.* (Having a meaning) चर्चवान्, -वती -वत् (त्), चर्चान्वितः -ता -तं, चर्चयुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, साधः -धा -धं, साधकः -का -कं, आर्पितः -की -कं, साक्षतः -ता -तं, पूर्णार्थः -धा -धं.—(Expressive, indicative) उद्घोषकः -का -कं, बोधकः &c., सूचकः -का -कं, वाचकः &c., चर्चसूचकः &c., चर्चबोधकः &c., अभिप्रायिकः -का -कं, लाक्षणिकः -की -कं, चर्चप्रकाशकः &c., दर्शकः &c., प्रदर्शकः &c., साङ्केतिकः -की -कं, हेतुगर्भः -भौ -भं; 'sig-

nificant word,' अभिप्रेयं, अभिव्याहारः.

SIGNIFICANTLY, *adv.* साधं, साक्षतं, पूर्णार्थं, पूर्णार्थतः, चर्चवत्.

SIGNIFICATION, *s.* (Meaning) चर्चः, विवक्षा, विवक्षितं, आकांक्षा, अभिप्रायः, आकृतं; 'etymological signification,' अवयवार्थः.—(Force of words) शक्तिः *f.*, शब्दशक्तिः *f.*, शब्दसामर्थ्यं, निरुदः.—(Act of making known) सूचनं -ना, ज्ञापनं.

SIGNIFIED, *p. p.* सूचितः -ता -तं, ज्ञापितः &c., संज्ञासूचितः &c.

To SIGNIFY, *v. a.* (Make known) सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), संकृष्, ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति -यितुं), विज्ञा, युप् in caus.—(By signs) संज्ञेताद्विहारेण सूच्.—(Mean, convey meaning, imply) उद्घुप् (c. 10. -बोधयति -यितुं), वच् in des. (विवक्षति -यितुं), चर्चं सूच् or उद्घुष् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), चर्चवान् -वती -वत् भू, see To MEAN.—(Have consequence or importance) गुर्वर्थः -धा -धं भू, पूर्णार्थः -धा -धं भू, महार्थः &c. भू, बह्वर्थः &c. भू; 'to signify little,' सत्सार्थः -धा -धं भू, लघ्वर्थः -धा -धं भू. Sometimes ex-

pressible by the instr. case after किं; as, 'what signify the splendors of a court?' किं सभाप्रतापेन; 'what does this signify?' किम् ज्ञानेन.

SIGN-MANUAL, *s.* हस्ताक्षरं, सहस्ताक्षरं; 'of a king,' राजहस्ताक्षरं.

SIGN-POST, *s.* ध्वजस्तम्भः, ध्वजोपस्तम्भः, मार्गसूचनस्तम्भः, मार्गस्तम्भः.

SILENCE, *s.* (Forbearance of speech) मौनं, मौनभावः, मौनित्वं,

समापय, अनालापः, तूष्णीम्भावः, तूष्णीम्भूतत्वं, निःशब्दता, वाग्यता, निस्वनः, भाषणाभावः; 'suppression of speech, dogged silence,' वाक्कलम्भः, पात्रोपः, वाग्यन्तनं, मुग्धपन्थनं, मुत्तलम्भः, मुखरोधः, वाग्यन्तनः 'vow of silence,' मौनव्रतं, पादनिषमः; 'condition of a fish,' गीनता; 'to keep silence,' पाचं यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं) or नियम्, पाचं रूप (c. 7. हृष्टि, रोद्धुं), मुरं रूप. पात्रोपं दृ, तूष्णीम् भू, मौनं कृ, मौनीभू; 'Silence!' मौनं कृ, तूष्णीम्भव.—(Stillness), see the word.

To SILENCE, v. a. पात्रोपं कृ, वाग्यन्तनं दृ, पादनिषमं दृ, मुखरोधं दृ, निरुद्धरोद्धुं, अनुद्धरोद्धुं, निरुद्धरं-रां कृ, पादरोद्धुं.—(Cause to cease) विरम् (c. 10. -रमयति-यितुं), निरुद्धं (c. 10. -यच्छति-यितुं).

SILENCED, p. p. निरुद्धः-रा-रं, निरुद्धरोद्धुतः-ता-तं, दृतोद्धरं-रा-रं, अनुद्धरः &c., अनुद्धरोद्धुतः &c., रुद्धमुग्धः-रा-रं, यद्धमुग्धः &c.

SILENT, a. (Not speaking) मौनी-निर्ना-नि (न), तूष्णीन्-का-कं, अभाषो-विमो &c., अनालापः-या-यं, अनालापो &c., निःशब्दः-च्छा-च्छं, निर्यपनः-ना-नं, तूष्णीम्भूतः-ता-तं, मूकः-वा-वं.—(Habitually silent, speaking little) अत्यभाषो &c., अत्यवादी &c., तूष्णींशीलः-ला-लं, वाग्यतः-ता-तं, वाग्यः-ग्या-ग्यं, पाचंयमः-मा-मं, see **TACITURN**.—(Having the mouth stopped, doggedly silent) रुद्धमुग्धः-रा-रं, मुद्रितमुग्धः &c., यद्धमुग्धः &c.—(Having no answer to return) निरुद्धरः-रा-रं, अनुद्धरः-रा-रं.—(Still) निःशब्दः-च्छा-च्छं, निःशब्दः &c., नीरयः-या-यं.—(To be silent) तूष्णीम् भू, मौनीभू, मौनं कृ, पाचं यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), यचनं विरम् (c. 1. -रमयति-रन्तुं).

SILENTLY, adv. तूष्णीं, तूष्णीकां, रमोर्नं, मौनीभूय, वाग्यतम्, जोषं, निःशब्दं.

SILK, s. (Fine thread, &c., produced by caterpillars) कीटजं, कृमिजं, कीटजसूयं, कीटजसूयं, कृमिजसूयं, कीटजतनुः *m.*, कीटकोपः, कीटकोपः, कीटकोपजं, कृमिकोपजं, कीटोपं, कीटोपं.—(Wove silk) दुकूलं, दुगूलं, कीशासरं, कीपासरं, कीजोपं, कीपेयं, कीजोपयम्, कीजि-कयत्तं, कीशिवं, कीटकोपजं, पट्टः, पोनांगुलं, पाहिरं, तनुमन्तं, जीमः 'bleached silk,' धीतकीशोपं, पत्रोपं.

SILK, SILKEN, a. कीशः-शी-शं, कीशिकः-की-कं, कीजोपः-यी-यं, कीपेयः &c., कीपिकः &c., कीटकोपजः-जा-जं, कीजोपः &c., कोश-मयः-या-यं, कृमिकोपजोपः-ग्या-ग्यं, कोपोद्रयः &c., कृमिकोपोद्रयः &c., दीकूलः-ली-लं, दुकूलमयः-यी-यं; 'a silk garment,' कीशासरं.—(Soft) मृदुः-दुः-दु, कोमलः &c.

SILK-COTTON TREE, s. शास्त्रलिः-ली *m. f.*, शास्त्रलितरुः *m.*, शास्त्रलः, शास्त्रलिनी, स्फिरायुः *m.*, पिच्छिला, पूरणी, मोचा; 'its gum,' पिच्छा, शास्त्रलीपेष्टः; 'another sort of silk-cotton tree,' कूट-शास्त्रलिः *m. f.*, रोचनः.

SILK-WEAVER, s. कीटतनुवापः, दुकूलकारः, कीशिकपटकारः.

SILK-WORM, s. कोपकारः-रकः, कीशकारः-रकः, तनुकीटः, तनुकृमिः *m.*, कोशवासी *m.* (न), कोशस्थः, पुण्डरीकः, पटकूलं.

SILKY, a. कीशोपः-यी-यं, कीशगुणकः-का-कं. See **SILKEN**.

SILL, s. (Of a door) शिला-ली, देहली.—(Of a window) वातायनशिला.

SILLILY, adv. मूर्खवत्, मूढवत्, अज्ञवत्, अत्युद्धा, निषेधवत्.

SILLINESS, s. मूर्खता, अत्युद्धितं, निषेधितं, अज्ञता, मुद्धिहीनता.

SILLY, a. अत्युद्धिः-द्धिः-द्धि, अत्यधीः-धीः-धि, अत्यमेधाः-धा-धः (य), दुर्वुद्धिः &c., मन्दबुद्धिः &c., मन्दमतिः-तिः-ति, दुर्मतिः &c., निषेधः-धा-धं, मूढसहः-ह्या-ह्यं, दुर्मेधाः &c., मूर्खः-खा-खं, मूढः-दा-दं, मुग्धः-ग्या-ग्यं, अनीतिहः-हा-हं. See **FOOLISH**.

SILVER, a. चारव्यः-खी-खं, चारव्यकः-की-कं, चारव्यनः-जा-जं, चव्यः-व्या-वं, चव्यनः-जा-जं, चानः-नी-नं, चानेयः-यी-यं, चनस्यः-व्या-वं, चनेपरः-रा-रं, चन in comp.

SILVER, s. (The metal) रूपं, रीपं, रजतं, श्वेतं-तकं, सितं, धीतं, शुभं, महाशुभं, राक्षरं, राक्षरं, दुर्पथं, चन्द्रलीहं, चन्द्रहासं, राक्षरं, इन्दुलोहकं, तारं, चाक्षपिन्ना, अक्षयं.—(Coin made of silver) रूपमुद्रा, रीपमुद्रा.

SILVER, a. (Made of silver) रूपमयः-यी-यं, रीपयः-धी-धं, रूप-निर्मितः-ता-तं, रजतः-ती-तं, रजतमयः &c., रजतनिर्मितः &c., रजतकृतः-ता-तं.—(White, like silver) रूपवर्णी-शी-शं, श्वेतः-ता-तं, see **SILVERY**.

To SILVER, v. a. रजतं (nom. रजतयति-यितुं), रजतोपेतं-तां कृ, रज-तान्निहं-तां कृ, रूपवर्णीकृ, श्वेतवर्णीकृ.

SILVERED, p. p. रजतान्वितः-ता-तं, रजतान्वितः &c., धीतः-ता-तं, रसितः-ता-तं, रूपोपेतः &c., रूपवर्णीकृतः &c. See **PLATED**.

SILVER-SMITH, s. रूपकारः-रकः, रीपकारः-रकः, नादिधमः.

SILVERY, a. रूपवर्णी-शी-शं, रीपवर्णी-धी-धं, रूपसदृशः-शी-शं, रजतोपमः-मा-मं, श्वेतवर्णी-शी-शं, शुक्लवर्णी-शी-शं; 'having a silvery beard,' सितश्मश्रुः-श्रुः-श्रु.

SIMILAR, a. तुल्यः-त्या-वं, सदृशः-शी-शं, समः-मा-मं, समानः-ता-तं, साधारणः-शी-शं, अनुगुणः-या-यं, समगुणः &c., समगुणः &c., तुल्यगुणः &c., सधर्मी-मी-मी (न), सधर्मी-र्मिणी &c., अभ्यु-पगतः &c. See **LIKE**.

SIMILARITY, s. तुल्यता, सदृशता-तं, सादृश्यं, समता, समानता, साम्यं, औपम्यं; 'of form,' सारूप्यं, सरूपता, समरूपता; 'of character,' स्वभावसमता, प्रतिभाषः. See **LIKENESS**.

SIMILARLY, adv. तद्वत्, तद्वत्, तथा, तुल्यप्रकारेण, एवं, सादृश्येन, एवम्-कारेण, तथाप्रकारेण, तथाविधेन, एवंविधेन.

SIMILE, s. उपमा, दृष्टान्तः, उदाहरणं, निदर्शनं, उल्लेखः.

SIMILITUDE, s. (Resemblance, form) औपम्यं, उपमा, प्रतिमा-मानं, साकारः, रूपं, मूर्तिः *f.*—(Likeness), see **SIMILARITY, SIMILE**.

To SIMMER, v. n. शनः शनः शीशाश्चेन कृ in pass. (क्षयते) or पच in pass. (पचते) or आ in pass. (आयते).

SIMMERING, s. शनः शनः क्षपनं, शनकः क्षपनं or श्रपणं.

To SIMPER, v. n. अनर्पकहासं कृ, अनर्पकस्मितं कृ, अनर्पकहासं कृ, अनर्पकनिःशब्दहासं कृ, कुल्लि (c. 1. -स्मयते-स्मेतुं), कुल्लिं कृ.

SIMPER, s. अनर्पकस्मितं, अनर्पकहासं, अनर्पकनिःशब्दहासं.

SIMPLE, a. (Not compound) निरवयवः-या-यं, अमिश्रितः-ता-तं, अमिश्रः-आ-अं, शुद्धः-द्धा-द्धं, केवलः-ला-लं, केवली-लिनी-लि (न), अकृत्रियः-मा-मं, अत्याकृतः-ता-तं, असद्वीर्यः-शी-शं, असमस्तः-सा-सं; 'simple word,' व्यसपदं.—(Artless, plain) सरलः-ला-लं, मायाहीनः-ना-नं, अमायिकः-की-कं, अमायः-या-यं, शुद्धमतिः-तिः-ति, निष्कपटः-टा-टं, अकपटः &c., निर्व्यानः-जा-जं, छल-हीनः-ना-नं, अपन्नः-ता-तं, अनियतः-धा-धं, अनुः-नुः-नु.—(Neat) विनीतः-ता-तं, निर्भ्रमणः-या-यं.—(Not abstruse, not complex) एकार्यः-धी-धं, अगूढार्थः &c., स्पष्टार्थः &c., स्पष्टः-धा-धं, सुगम्यः-ग्या-ग्यं, यत्नः-का-कं, भिद्यार्थः &c., see **PLAIN**.—(Foolish, childish) अत्युद्धिः-द्धिः-द्धि, दुर्मेतिः-तिः-ति, पालिशः-शा-शं, see **SILLY**.

SIMPLE, s. (Herb) औषधिः-धी-धं, औषधं, तृणं.

SIMPLE-MINDED, a. शुद्धबुद्धिः-द्धिः-द्धि, सरलबुद्धिः &c., सरलमतिः &c.

SIM

SIMPLITON, *s.* सत्त्वबुद्धिः *m.*, सत्त्वपीः *m.*, मन्दबुद्धिः &c., मूर्खः, मूढः.
SIMPLICITY, **SIMPLENESS**, *s.* (State of being uncompounded) नि-
 रवयवत्वं, समिश्रता, समिश्रितत्वं, शुद्धता, केवलत्वं, समिश्रभावः—
 (Artlessness, plainness) सरलता, सारत्वं, अमाया, मायाहीनता,
 अमायिकत्वं, अकापट्यं, निष्कापट्यं, कपटाभावः, अप्याजः, छलहीनता,
 अवक्रता, चतुता, अनन्यभावः, आनीद्वयः, 'of mind,' मत्तिसारत्वं,
 बुद्धिसारत्वं, मत्तिशुद्धता.—(Freedom from ornament) विनीतत्वं
 -ता, अभूषितत्वं, भूषणाभावः, भूषणहीनता.—(Freedom from ab-
 struseness) एकार्यता, स्पष्टार्थता, स्पष्टता, सुगम्यता, पक्वता, सुज्ञेयता.
 —(Childishness) चालिश्यं, *see* SILLINESS.

SIMPLIFIED, *p. p.* लघूकृतः -ता -तं, सुगमीकृतः &c., पक्कीकृतः -ता -तं.
To SIMPLIFY, *v. a.* लघूकृ, सुगमीकृ, पक्कीकृ, स्पष्टीकृ, अर्थमृदतां दृ,
 एकार्यीकृ; 'to simplify the subject,' प्रस्तुतलाघवार्थं.

SIMPLY, *adv.* (Merely, solely) केवलं, मात्रं -त्रेण -त्रात्, *see* PLAINLY.

To SIMULATE, *v. a.* छद्म कृ, प्याजं कृ, छद्मवेशं धृ. *See* To PRETEND.

SIMULATION, *s.* छद्म *n.* (नृ), प्याजः, अपदेशः, व्यपदेशः. *See* PRETENCE.

SIMULTANEOUS, *a.* समकालिकः -को -कं, समकालीनः -ना -नं, समान-
 कालिकः &c., एककालिकः &c., एककालीनः -ना -नं, एकसमयः -या
 -यं, योगपदिकः -को -कं.

SIMULTANEOUSLY, *adv.* युगपत्, एकदा, एककाले, समकाले, योगपद्येन.

SIMULTANEOUSNESS, *s.* समकालिकता, एककालिकता, योगपद्यं, कालेयं,
 एककालता, समकालता, समानकालत्वं, युगपद्भावः.

SIN, *s.* पापं, कल्मषं, कित्तिपं, पातकं, पाप्मा *m.* (नृ), पापं, दुरितं,
 एनस् *n.*, कलुषं, अभद्रं, अशुभं, वृजन्, वृजिनं, दोषः, अपराधः, दुष्कृतं,
 कल्म, अहम् *n.*, अपम् *n.*, मनुः *m.*, कुल्लं, कलङ्कः, प्रत्यपायः, कित्ति,
 अमीयं, पङ्कः -ङ्कं, जङ्गपूगं; 'bad action,' दुष्कर्म *n.* (नृ), कुकर्म *n.*,
 पापकर्म *n.*, अपकर्म *n.*, अकर्म *n.*, दुष्कृतं, दुष्कृतिः *f.*, असकर्म *n.*,
 कुकर्म; 'heinous sin,' महापातकं, महापापं, अतिपातकं, अनुपातकं;
 'the five heinous sins,' पञ्चमहापातकानि *m. pl.*; these are,
 1. Killing a Brahman, वज्रहत्या, ब्राह्मणघ्नः. 2. Stealing
 gold, सुवर्णस्तेयं. 3. Drinking spirituous liquors, सुरापानं.
 4. Intercourse with the wife of a Guru, गुरुतत्सगमनं. 5. As-
 sociating with any one guilty of these crimes, तत्संसर्गः;
 'secret sins,' प्रच्छन्नपातकानि *n. pl.*, गुह्यपातकानि *n. pl.*; 'aw-
 ful sin,' अपरोपातकं, अपरोपापं, योरोपापं; 'freed from sin,'
 पापमुक्तः -क्ता -क्तं; 'restraining sin,' पापविनिग्रहः; 'involved
 in the consequences of sin,' पापगोचरः -रा -रं; 'equal in
 sin,' पापतस्मितः -ता -तं; 'a personification of the five hei-
 nous sins, or a male whose head is Brahmanicide, whose
 arms are theft, whose heart is wine-drinking, &c.,'
 पापपुरुषः.

To SIN, *v. n.* पापं कृ, पातकं कृ, पापकर्म कृ, अपराधं कृ, दोषं कृ,
 अपराध (c. 4. -राध्यति, c. 5. रामोति -राहुं), दुष् (c. 4. दुष्पति, दोष्टुं),
 दुष्कृतं कृ, मनु (nom. मनुयते).

SINCE, *prep. or adv.* (After, from the time that) expressed
 by the abl. c., either alone or followed by प्रभृति or चारभ्य
 or अयपि or sometimes preceded by सा; as, 'since child-
 hood,' पात्यात् or चात्यात्; or पात्यात् प्रभृति or आयात्यात्, शैश-
 वात्प्रभृति; 'ever since one's birth,' जन्मतः प्रभृति or जन्मत
 चारभ्य or आजन्मतः; 'ever since I saw him,' प्रथमदर्शनद्यक्षात्
 प्रभृति, or यतः प्रभृति स मे दर्शनपद्यं गतः (followed by ततः प्रभृति);
 744

SIN

'since the time of Vena,' वेणुकालात्प्रभृति. The crude form
 may sometimes be used with the above words in this
 sense; as, 'since birth,' जन्मप्रभृति or जन्मारभ्य or जन्मावधि.
 —(Ago, in past time) पुरा, पूर्वं, गतकाले, अतीतकाले, पूर्वकाले,
 " पुरस्तात्.—(Because that, seeing that) यस्मात्, येन, यतस्, यत्.
 हि, often expressed by the abl. c. of the abstract affix त्वं,
 or the instr. c. of the affix ता; as, 'since it was founded
 on observation,' प्रत्यक्षमूलत्वात्, प्रत्यक्षमूलतया.

SINCERE, *a.* (Said of things or persons) सरलः -ला -लं, सात्विकः
 -को -कं, तात्त्विकः &c., मयः -त्या -तं, दधिधः -या -यं, निर्वीजः -जा
 -जं, निर्वीलीकः -का -कं, अमायिकः -को -कं, अमायी -पिनी -पि (नृ),
 अमायः -या -यं, मायाहीनः -ना -नं, निष्कपटः -टा -टं, अकपटः -टा
 -टं, अकृत्रिमः -मा -मं, अकल्पितः -ता -तं, दम्बरहितः -ता -तं, चतुः
 -जुः -जु, अजिह्वः -घ्रा -घं, अवक्रः -क्रा -क्रं, शुद्धः -द्धा -द्धं, पूतः -ता
 -तं, वास्तविकः -को -कं, वास्तवः -ची -चं, यथार्थः -धा -धं, निष्प्रपञ्चः
 -घ्रा -घं.—(Said of persons only) सत्यवादी -दिनी -दि (नृ), सत्य-
 वाक् *m. f. n.* (च), सत्यशीलः -ला -लं, शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धभावः
 -वा -वं, विमलान्ता -न्ता -न्त (नृ), अज्ञातधीः -धीः -धि, उदारः -रा -रं,
 सत्यव्रतः -ता -तं, शुचिः -चिः -चि, निश्रुतः -ठा -ठं.

SINCERELY, *adv.* सरलं, सारत्येन, दाधिष्येन, निर्वीलीकं, निर्वीजं,
 अमायया, सत्यं, मनःपूर्व, हृदयपूर्व.

SINCERITY, **SINCERENESS**, *s.* सरलता, सारत्यं, दाधिष्यं, सत्यता, निर्वी-
 लीकता, अमाया, अमायिकत्वं, मायाहीनता, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं,
 निष्कपटत्वं, अकापट्यं, निष्कापट्यं, चतुता, आर्जवं, शुद्धता, वास्तवि-
 कता, यथार्थता, सत्यवादित्वं, सत्यशीलता, मत्तिशुद्धता, उदारता, विमलता,
 शुचिता, अनन्यभावः.

SINCIPUT, *s.* (Front of the head) मस्तकाग्रभागः, शिरोनिभागः.

SIN-DESTROYING, *a.* पापनाशि -शिनी -शि (नृ), पापनाशकः -का -कं,
 पापघ्नः -घ्नी -घ्नी, अपघ्नः &c., अपघ्नलापहः -हा -हं, अपघ्नवेशः -घ्रा -घं,
 पापघ्नमनः &c.

SINE, *s.* (Of an arc in geometry) ज्या, द्विज्या; 'versed sine,'
 झुः *m. f.*, शरः.

SINECURE, *s.* वेतनयुक्तो निष्कर्मकाधिकारः or कर्मशून्याधिकारः.

SINEW, *s.* छाया *m. f.*, जसा, छावः, सिरा, शिरा, सन्धिचन्धनं, ग्रन्थि-
 चन्धनं, छायाप्रेतशः, चहीरुः *m.*, रसालसा.—(Sinews, strength)
 चलं, शक्तिः *f.*, मुख्यसाधनं.

SINETY, *a.* सायुमयः -यी -यं, शिरालः -ला -लं. *See* NERVOUS.

SINFUL, *a.* (Said of persons) पापी -पिनी -पि (नृ), पापकर्म -कर्म
 -कर्म (नृ), कर्मका &c., दुष्कर्मका &c., दुष्कृती &c., पापकारी -रिणी
 &c., पापकर्ता -त्री -त्री (नृ), पापकरः -रो -रं, पापकृत् *m. f. n.*, कुल-
 मीकृत्, कुकर्मकारी &c., दुष्कृतकर्मका &c., पापकर्म -कर्मिणी &c.,
 अपराधी &c., एनस्त्री &c., कित्तिपि &c., पातकी &c., कल्मपी &c.,
 कृष्णकर्मका &c., पापाशयः -या -यं, पापपरायणः -घ्रा -घं, पापनिरतः
 -ता -तं, पापात्मकः -का -कं, पापात्मा -त्मा -न्त (नृ), पापबुद्धिः -द्धिः
 -द्धि, पापमतिः -तिः -ति, मन्दकारी &c., दुष्टकारी &c., व्यसनी -निनी
 &c., अघर्मकारी &c., दुरितः -ता -तं, *see* WICKED; 'very sin-
 ful,' पापिष्ठः -घ्रा -घं, पापीयान् -यसी -यः (नृ), अतिपापी &c.—
 (Containing sin, said of things) पाप in comp., पापी &c.,
 पापवान् -वती -वत् (नृ), दुष्टः -घ्रा -घं, धर्मेविरुद्धः -द्धा -द्धं, अपवान्
 &c., अपमयः -यी -यं, कलुषः -पा -वं, कल्मीकः &c., कल्मः -क्ता -क्तं,
 प्रत्यपापी &c.; 'sinful actions,' पापकर्मिणी *n. pl.*

SINFULLY, *adv.* पापवत्, सपापं, दुष्टवत्, दुर्जनवत्, सपातयं.

SINFULNESS, *s.* पापं, पापिष्ठता, पापयुक्तिः *f.*, सपापता, पापनिरतिः *f.*, पापवत्त्वं, दुष्टता, शूद्रता, शूद्रत्वं, धर्मविरुद्धता, प्रत्यवायः. See WICKEDNESS.

To SING, *v. n.* गी (c. 1. गायति, गातुं), अनुगी, अभिगी, प्रगी, निगी, परिगी, उगी, गायनं कृ, गानं कृ.—(As birds, &c.) रु (c. 2. रीति, रचिर्तुं), कल् (c. 10. कलयति-यितुं), कलं रु, चार् (c. 4. चाप्रपते-यितुं), चाशितं कृ.—(Make a humming sound) रररररररररर कृ.

To SING, *v. a.* गी (c. 1. गायति, गातुं); 'to sing an air,' कलं गी: 'a song,' गीतं गी: 'a poem,' काव्यं गी.—(Celebrate in song) उपगी, परिगी, अभिगी, गानेन कृ, see CELEBRATE, CELEBRATED.

To SINGE, *v. a.* पायतो दह् (c. 1. दहति, दग्धुं), परिभागे दह्, ईप् दह्, अग्निना स्पृज्, अग्निस्पृष्टं-घां कृ. See To SCORCH.

SINGED, *p. p.* पायतो दग्धः-ग्धा-ग्यं, परिदग्धः &c., अग्निस्पृष्टः-घा-घं.

SINGER, *s.* गायकः, गाता *m.* (नृ), गायनः, गातुः *m.*, गायिका, गायिका, गायिकाकारः, गेष्ठाः *m.*, गेष्ठाः, उगाता *m.*; 'female singer,' गात्री, गायत्री, गायत्री.

SINGING, *s.* गायनं, गानं, गीतिः *f.*, गीतं, स्वरयुक्तावयवोच्चारणं.—(Of birds, &c.) रुतं, पछिरुतं, रायः, पछिरायः, चाशितं, चाशनं, मधुररुतं, कलः, कलकलः, कलरयः, कलनं. See MURMUR.

SINGING, *part.* गायन्-यन्ती-यन् (नृ), प्रगायन् &c.

SINGING-MASTER, *s.* गानशिद्यकः, गानविद्याशिद्यकः, गीतोपदेशकः.

SINGLE, *a.* (One, consisting of one only) एकः-का-कं, अद्वितीयः-या-यं, केवलः-ला-ली-लं, एककः-का-कं; 'a single inflection,' एकपदः.—(Sole, alone) एकाकी-किनी-कि (नृ), केवलः-ला-ली-लं, केवली &c., एकः-का-कं, अद्वितीयः-या-यं, असहायः-या-यं.—(Not double) अद्वैतः-धी-धं, अद्विकः-का-कं, अद्विगुणः-खा-खं, अद्वितीयः-या-यं.—(Distinct, individual) भिन्नः-न्ना-न्नं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, अव्यापकः-का-कं, अविभक्तः &c., see PARTICULAR.—(Pure, simple) शुद्धः-द्धा-द्धं, see SIMPLE.—(Unmarried) अविवाहितः-ता, अनूटः-टा, निःसङ्गः-ङ्गा.

To SINGLE, *v. a.* उट् (c. 1. हरति-हर्तुं, rt. हृ), उट्, उट्ट्, see To SELECT.

SINGLE-BODIED, *a.* एकदेहः-हा-हं, एकशरीरः-रा-रं, एकाङ्गः &c.

SINGLE-COMBAT, *s.* द्वन्द्वयुद्धं, द्वयोर्युद्धं, द्वन्द्वं, नियुद्धं.

SINGLE-EYED, *a.* एकाक्षः-क्षी-क्षं, एकलोचनः-ना-नं, एकलक्ष्मी-क्षिणी &c.

SINGLE-HANDED, *a.* असहायः-या-यं, स्वबाहुसहायः &c., एकाकी &c.

SINGLE-HEARTED, *a.* एकचित्तः-न्ना-न्नं, अनन्यवृत्तिः-त्ति-त्ति.

SINGLE-HOOVED, *a.* एकशफः-फा-फं, एकसुरः-रा-रं, एकसुरी-रिणी &c.

SINGLE-MINDED, *a.* शुद्धमतिः-ति-ति. See SIMPLE, SIMPLE-MINDED.

SINGLENES, *s.* (State of being one, or distinct from all others) एकता. ऐक्यं, केवलत्वं, कैवल्यं, अद्वितीयता, अद्वैतता, भिन्नता.—(Simplicity, sincerity) शुद्धता, अनन्यता, अनन्यभावः; 'of heart,' मतिशुद्धता.

SINGLE-STICK, *s.* (Cudgel) यष्टिः *m.*, दण्डः, वेचं, द्विदण्ड indec.; 'fighting with single-stick,' द्विदण्डप्रहरणं, द्विमुपलिप्रहरणं.

SINGLY, *adv.* (Individually, one by one) प्रत्येकं, एकशस्, एकैकशस्, एकतस्, एकैकं, पृथक्, पृथक् पृथक्.—(Alone, without companions) असहायतस्, अद्वितीयतस्, एकतस्.

SINGULAR, *a.* (Single) एकः-का-कं, see SINGLE.—(Existing by itself, unexampled) अद्वितीयः-या-यं, अनुपमः-मा-मं, अप्रतिमः-

-मा-मं, अपूर्वः-र्वा-र्वं, असदृशः-शी-शं, अनन्यसाधारणः-शा-शी-शं, अनन्यसामान्यः-न्या-न्यं, अपूर्वप्रतिमः-मा-मं, अपूर्वप्रमाणः-शा-शं, एकमात्रः-त्रा-त्रं.—(Not common, odd) असामान्यः-शा-शी-शं, असामान्यः-न्या-न्यं, असङ्गतः-ता-तं, विलक्षणः-खा-खं, अप्रसिद्धः-द्धा-द्धं, अपरूपः-पा-पं, अनुतः-ता-तं, लोकवाहः-ह्या-हं, अलौकिकः-की-कं, लोकोत्तरः-रा-रं.—(The singular number) एकवचनं.

SINGULARITY, *s.* असामान्यता, अद्वितीयता, अप्रतिमता, अनुपमता, असदृशता, असदृश्यं, अपूर्वता, असामान्यता, अनन्यसाधारणता, विलक्षणता, विलक्षण्यं, असङ्गतत्वं, असङ्गतिः *f.*, अपरूपता, अनुतता, एकता.

SINGULARLY, *adv.* अपूर्ववत्, अपूर्व्यं, असङ्गतं, विलक्षणं, सविलक्षण्यं, असामान्येन, असामान्येन, अनुतं, विशेषतस्.

SINISTER, *a.* (Not honest, crooked) असरलः-ला-लं, वक्रः-क्ता-क्तं, अनृचः-चु-चु, कुटिलः-ला-लं, वामः-मा-मं, वृजिनः-ना-नं.—(Inauspicious) अमङ्गलः-ला-लं, अकल्याणः-खा-खं, अमङ्गलसूचकः-का-कं.—(Left), see the word.

SINISTRALLY, *adv.* वामत्वेन, सव्यत्वेन, वामदिशि, वामदिशं प्रति.

SINISTROUS, *a.* वामस्थः-स्या-स्यं, सव्यस्थः &c., वामवर्ती-र्त्तिनी &c.

To SINK, *v. n.* सट् (c. 6. सीदति, सनुं), अवसट्, विपट्, व्यसट्, उत्सट्, संसट्, अपोगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), अपो या (c. 2. याति-नुं), अथःपत् (c. 1. पतति-तिनुं), अवपत्, पत्.—(In water) मज्ज् (c. 6. मज्जति, मंज्), निमज्ज्, जलमग्नः-ग्ना-ग्नं भू.—(In the mud) पक्के सट् or पत्.—(In difficulties) कृच्छे सट्, आपदि सट्.—(With fear) भयात् सट् or विपट्.—(Decline) अस्तं गम्, षि in pass. (क्षीयते), खंस्, see To FAIL.

To SINK, *v. a.* (Cause to sink) अवसट् (c. 10. सादयति-यितुं), व्यसट्, सट्, मज्ज् (c. 10. मज्जयति-यितुं), अपोगम् in caus. (गमयति-यितुं).

SINK, *s.* (Drain) जलनिर्गमः, जलसारणी, गुमनाली, गुप्तिः *f.*

SINKING, *part.* सोदन्-दनी-दन् (नृ), अवसोदन् &c., मज्जन्-जानी-ज्जती-ज्जत् (नृ), निमज्जन् &c., निमग्नः-ग्ना-ग्नं.

SINLESS, *a.* निष्पापः-पा-पं, अपापः-पा-पं, पापहीनः-ना-नं, पाप-रहितः-ता-तं, अकल्मसः-पा-पं, निष्कल्मसः &c., अनपः-या-यं, अकिल्मिषः-पा-पं, वीतकल्मसः &c., अनेनाः-नाः-नः (स्), निरागाः &c., अकल्म-ल्ला-ल्लं, निर्दोषः-पा-पं, निरपराधः-पा-पं, निष्कलङ्कः-क्ता-क्तं, अनमोदः-वा-वं.

SINLESSNESS, *s.* निष्पापता, अपापता, पापहीनता, पापाभावः.

SINNER, *s.* पापी *m.* (नृ), पापजनः, पापकारी, पापकृत् *m.*, पापात्मा *m.* (नृ), पापकर्मा *m.* (नृ), एनस्त्री *m.* (नृ), व्यसनी *m.*, अपुण्यकर्ता *m.* (नृ), अपुण्यकृत् *m.*, अपोनि, see SINFUL; 'an atrocious sinner,' महापातकी *m.* (नृ), अतिपातकी *m.*, महापापी *m.*, अतिपापी *m.*, पापमूर्तिः *m.*, पापनिधिः *m.*, पापस्वरूपः, पापराशिः *m.*, पापपुरुषः.

SIN-OFFERING, *s.* पापशमनं, पापनाशकप्रायश्चित्तं, पापशमकवलिः *m.*

SINUOSITY, *s.* वक्रता, वक्रिमा *m.* (नृ), कुटिलता, निजता, कौटिल्यं.

SINUOUS, *a.* वक्रः-क्ता-क्तं, कुटिलः-ला-लं. See WINDING, *a.*

SINUS, *s.* (In surgery) नाडिः-डी *f.*, नाडीग्रन्थः-खः. नाडिः-ली, नालीग्रन्थः-खः, नालीघतं, गतिः *f.*, अवटः-टि *m.*

To SIP, *v. a.* (Drink in small quantities) अत्याल्पशस् or अत्याल्पं या (c. 1. पिबति, पातुं) or आपा, अत्यशो निपा or चम् (c. 1. चमति-मितुं), ईपायानं कृ, आचम् (c. 1. चामति-मितुं), उपस्पृश् (c. 6.

SIP

-स्पृशति-स्पृष्टं). The last two words are used especially with reference to sipping water before meals and religious ceremonies from the palm of the hand, and ejecting it again.

SIP, SIPPING, *s.* ईपपानं, चटपशः पानं, चटपशो निपानं, ईपनिपानं, चाचमनं, उपस्पृशः, शुचिप्रणीः *f.* ओष्ठनिपानं, ओष्ठपानं.

SIPHON, *s.* कुङ्कुटनादीयन्तं, नाडीयन्तं, नालीयन्तं, यक्रनाडी.

SIPPED, *p. p.* चट्याचपशः पीतः -ता -तां, चटपशो निपीतः -ता -तं.

SIR, *s.* चार्थः, महाशयः, महानुभावः, महोदयः, महाननः, सुननः, श्री prefixed; 'O sir,' चार्थः. As an address of respect, 'Sir' may often be expressed in Sanskrit by भवान् with the 3d pers. of the verb; as, 'enter, Sir,' प्रविशतु भवान्.

SIRE, *s.* (Word of address to a king) देव voc. c., श्रीमहेव, महाराज, राजन्, आयुस्मन्.—(Father) जनकः, जननः, जनिता *m.* (नृ).

SIREN, *s.* मोहिनी, मोहकारिणी, मायिनी, मायाकारिणी, विमोहिनी.

SIRIUS, *s.* (Dog-star) लुम्बकः.

SIRLOIN, *s.* (Of beef) गोपार्श्वमांसं, गोपार्श्वः.

SIRNAME, *s.* उपनाम *n.* (नृ), पद्वतिः -ती *f.* See SURNAME.

SIRRAH, *s.* (Reproachful address) खरे, खरेरे, रे, रे, खरे.

SIRUP, *s.* इक्षुरसः, खादुरसः, मधुरसः, मधुररसः, मधुरं, लेखं.

SIRUPY, *a.* इक्षुरसमयः -यी -यं, खादुरसमयः &c., मधुरः -रा -रं.

SISTER, *s.* स्वसा *f.* (सु *nom. pl.* स्वसारः), भगिनी, भगिनीका, भगनी, स्वयोनिः *f.*, जामिः -मी, यामिः -मी; 'elder sister,' ज्यजा; 'younger sister,' चवरजा; 'sister's husband,' भगिनीपतिः *m.*, स्वसृपतिः; 'sister's son,' भगिनेयः, स्वस्रीयः, स्वस्रियः, स्वसेयः; 'sister's daughter,' भगिनेया, स्वस्रीय, स्वस्रिया, स्वसेयी.—(Woman of the same faith) धर्मभगिनी.

SISTER-IN-LAW, *s.* (Husband's sister) ननान्दा *f.* (नृ), ननन्दा *f.* (नृ), नन्दा, पतिस्वसा *f.* (सु), पत्युः स्वसा *f.*—(Wife's sister) श्याली, श्यालकी, श्यालिका, जायाभगिनी, पत्नीस्वसा *f.*—(Brother's wife) भ्रातृजाया, भ्रातृपत्नी, भ्रातृभाय्या, प्रजायती.

SISTERHOOD, *s.* (State of a sister) भगिनीत्वं, स्वसृत्वं.—(Community of sisters or women) स्वसृगणः, भगिनीगणः, स्वसृमण्डली, स्वसृसमूहः, स्त्रीगणः.

SISTERLY, *a.* स्वसृयोग्यः -ग्या -ग्यं, भगिनीयोग्यः &c., स्वस्रीयः -या -यं.

To SIT, *v. n.* उपविश (c. 6. -विशति -वेष्टं), समुपविश, उपोपविश, उपवेश कृ, उपवेशनं कृ, आस (c. 2. आस्ते -सितुं), अध्यास, समास, सट् (c. 1. सोदति, सत्तुं), निपट् with loc. or acc. c.; as, 'he sits down on a chair,' पीठे or पीठम् उपविशति; 'on a seat offered,' दत्तासनम् उपविशति.—(Sit by the side of) उपास, आन्यास.—(Sit idle) उदास.—(Incubate) नोदं निली (c. 4. -लीयते -लेष्टुं), नोदनिलायं कृ, अक्षरोपरि उपविश.—(Press on, bear on) उपस्था, समुपस्था, आक्रम, पीड.—(As an assembly) कार्यनिर्वाहं कृ.

SITA, *s.* (The wife of Ramachandra, and daughter of Janaka, the king of Mithila. She is called 'earth-born,' as having been turned up from the soil by a plough, as Janaka was ploughing a spot to prepare for a sacrifice) सीता, धरणीसुता, भूमिसम्भवा, भूमिजा, भूपुत्री, जनकालम्बना, जनकसुता, जनकतनया.

SITE, *s.* स्थानं, स्थलं, पदं, आस्यदं, स्थितिः *f.*, भूमिः *f.*, पदविः -ची *f.*, प्रतिष्ठा -शानं, शान्ति, विन्यासः, गापः.—(Of a house) वास्तुः *m.*, 746

SIV

वास्तु *n.*, गृहभूमिः *f.*, वेदमभूः *f.*, गृहपोतकः, गृहपोदः, पोदः, पोतः -तकः, कुट्टिमं, चाटिका; 'ceremony of purification, &c., of a site,' स्थलशुद्धिः *f.*, वास्तुसंशमनं, वास्तुसंशमनीयं.

SITTING, *s.* (The act) उपवेशः -शनं, आसना -नं, अध्यासः -सनं -ना, सीत्सा.—(A seat) आसनं.

SITTING, *part.* आसीनः -ना -नं, अध्यासीनः &c., उपविष्टः -ष्टा -ष्टं, निपीदन् -दन्ती -दत् (नृ); 'on a seat,' आसनोपविष्टः &c.

SITUATED, SITUATE, *a.* (Placed or standing with regard to any other object) स्थः स्या स्वं, स्थितः -ता -तं, अवस्थितः &c., संस्थः -स्या -स्वं, संस्थितः -ता -तं, दिश्यः -य्या -य्यं; 'situated near,' समीपस्थः &c., समीपस्थितः &c.; 'situated to the south,' दक्षिणस्थः -स्या -स्वं, दक्षिणदिश्यः &c.; 'towards the east,' पूर्वस्थः &c., पूर्वदिश्यः &c.; 'well situated,' सुस्थितः -ता -तं, सुसंस्थितः &c.; 'pleasantly situated,' सीवास्त्यः -ची -चं.—(With regard to men or things) स्थः स्या स्वं, स्थितः -ता -तं, अवस्थ in comp., अवस्थाप्राप्तः -ता -तं, अवस्थापन्नः -ता -तं; 'well situated,' सुस्थः &c., सुस्थितः &c.; 'so situated,' तदवस्थः -स्या -स्वं; 'how situated?' किमवस्थः -स्या -स्वं; 'badly situated,' दुःस्थितः -ता -तं, दुःस्थः &c.

SITUATION, *s.* (Place, position) स्थानं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, अवस्थानं, आस्यदं, पदं, पदविः -ची *f.*—(State, circumstances) अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, आस्यदं, पदं; 'disgraceful situation,' परिभवास्त्यदं, परिभवपदं.—(Office, post) पदं, पदविः -ची, अधिकाः, स्थानं, स्थलं, नियोगः, व्यापारः.

SIVA, *s.* A celebrated Hindú God, the Destroyer of Creation, and therefore the most formidable of the Hindú Triad. He also personifies reproduction, since the Hindú philosophy excludes the idea of total annihilation without subsequent regeneration. Hence he is sometimes confounded with Brahmá, the Creator, or first person of the Triad. He is the particular god of the Tántrikas, or followers of the books called Tantras. His worshippers are termed Śaivas, and although not so numerous as the Vaishnavas, exalt their god to the highest place in the heavens, and combine in him many of the attributes which properly belong to the other deities. According to them Siva is Time, Justice, Fire, Water, the Sun, the Destroyer and Creator. As presiding over generation, his type is the Linga, or Phallus, the origin probably of the Phallic emblem of Egypt and Greece. As the god of generation and of justice, which latter character he shares with the god Yama, he is represented riding a white bull. His own colour, as well as that of the bull, is generally white, referring probably to the unsullied purity of Justice. His throat is dark blue; his hair of a light reddish colour, and thickly matted together, and gathered above his head like the hair of an ascetic. He is sometimes seen with two hands, sometimes with four, eight, or ten, and with five faces. He has three eyes, one being in the centre of his forehead, pointing up and down. These are said to denote his view of the

three divisions of time, past, present, and future. He holds a trident in his hand to denote, as some say, his relationship to water, or according to others, to show that the three great attributes of Creator, Destroyer, and Regenerator are combined in him. His loins are enveloped in a tiger's skin. In his character of Time, he not only presides over its extinction, but also its astronomical regulation. A crescent or half-moon on his forehead indicates the measure of time by the phases of the moon; a serpent forms one of his necklaces to denote the measure of time by years, and a second necklace of human skulls marks the lapse and revolution of ages, and the extinction and succession of the generations of mankind. He is often represented as entirely covered with serpents, which are the emblems of immortality. They are bound in his hair, round his neck, wrists, waist, arms, and legs; they serve as rings for his fingers, and earrings for his ears, and are his constant companions. Śiva has more than a thousand names, which are detailed at length in the sixty-ninth chapter of the Śiva Purāṇa. The following list of the principal of these will give the best idea of his character and attributes. (The Auspicious one) शिवः, शम्भुः *m.*, शङ्करः, सदाशिवः, श्रीमान् *m.* (नं), भद्रः, भगः.—(The great god or lord) महादेवः, ईश्वरः, महेश्वरः, महेशः, ईशः, ईशानः, नाथः, देवः.—(Lord of the universe, as worshipped at Benares) विश्वेश्वरः, विश्वेशः, विश्वनाथः, सर्वेश्वरः.—(Lord of the earth) परमेश्वरः.—(The seizer) हरः, हरकः, हरिः *m.*—(The Destroyer, a personification of Time that destroys all things) कालः, महाकालः, जगद्धात्री *m.* (नं), जगद्वधकः, कालघ्नः.—(The Reproducer, the Conqueror of Death and cause of life and being) भवः, मृत्युञ्जयः, मृत्युवधनः, जगदीशः *m.*, भूताना *m.* (नं), जः, भक्तः *m.*—(Disperser of the tears of mortals) रुद्रः.—(The terrific or tremendous one) भैरवः, घोरः, भोषणः, भीष्मः, भीमः.—(The fierce one) उग्रः, चरुदः.—(Blue-throat, having a dark blue and beautiful throat, so stained by the ceremony of the poison, which he swallowed on its production at the churning of the ocean; see OCEAN) नीलकण्ठः, श्यामकण्ठः, नीलग्रीवः, शिखिकण्ठः, कालकण्ठः, श्रीकण्ठः, नीललोहितः.—(Tri-ocular, having three eyes) त्रिलोचनः, त्रिनेत्रः, त्रिदृक्ष *m.* (ज्ञं), त्रिनयनः, त्र्यक्षः.—(Having deformed or unnatural eyes) विरूपाक्षः.—(Moon-crested, having a crescent on his brow) चन्द्रमौलिः *m.*, चन्द्रशेखरः, शशिशेखरः, इन्दुमृत्, चन्द्रापीडः, शशीशः, चन्द्रिलः, सोमः.—(Borne on, or accompanied by the Bull which personifies Justice) वृषवाहनः, वृषभाहनः, वृषध्वजः, वृषभध्वजः, धर्मीवाहनः, वृषपतिः *m.*, वृषभगतिः *m.*, वृषपक्षी *m.* (नं), वृषाक्षः, वृषाधनः, वृषाधकः.—(Having matted or braided hair) भूर्जितः *m.*, जटाधरः, जटाधारी *m.* (नं), जटिलः, जटादण्डः, जटाटीरः, कपदी *m.* (नं), कपदीः.—(Having sky-coloured hair) व्योमकेशी *m.* (नं), व्योमकेशः.—(Trident-bearer) शूली *m.* (नं), त्रिशूली *m.*, शूलधरः, पिनाकी *m.*—(Lord of animals or

cattle) पशुपतिः *m.*, गोपतिः, गोरक्षः, गोपालकः.—(Lord of spirits) भूतेशः, भूतनाथः, भूतः.—(Bearer of the Ganges, this river having on its descent from heaven alighted on his head, and thence descended upon earth, through a chasm in the Himalāya mountains called Gomukha) गङ्गाधरः.—(Clothed with a tiger's skin) कृत्तिवासाः *m.* (स्), कृत्तिवातः.—(Bound or covered with snakes) सर्पिणः.—(Having a necklace of human skulls) कपालभृत्, कपाली *m.* (नं), अस्मिमाली *m.*, पुरुषास्मिमाली *m.*, सखिपण्या *m.* (नं), भगाली *m.*—(The white one or yellowish white) शुचिः, गौरः, हरिः.—(Conqueror and Destroyer of the district and king of Tripura) त्रिपुराणिह, त्रिपुरसूदनः, त्रिपुरदहनः, त्रिपुरानाकः.—(Presiding over the three Vedas, or the three letters of the mystical syllable om) त्र्यक्षकः.—(He of whom one form is water) नल-नृक्षिः *m.*—(The Steadfast) स्थायुः *m.*—(The Universal) सर्वः.—(The Omnipresent) सर्वगः.—(The Omniscient) सर्वज्ञः.—(The Imperishable) अक्षयः.—(The Five-faced) पञ्चमुखः, पञ्चाननः, पञ्चवक्त्रः, सर्वतोमुखः.—(Scorching of Cupid, see KAMA-DEVA) सारहरः, कामध्वंसी *m.* (नं), जनकसुदृढः, भर्गः.—(Restorer of his body) पराङ्गदः.—(Lord of Kailāsa, in the Himalāyas, the favourite haunt of both Śiva and Kuvera) गिरिशः, गिरिधरः, कैलासीशः *m.* (स्), कैलासनिकेतनः.—(Lord of Benares) काशीनाथः, जाशीशः; hence one of the names of Benares is रुद्रावासः, शिवपुरी.—(Having three residences) त्रिषाम *m.*—(Destroyer of Daksha's sacrifice. That sage having on one occasion made a sacrifice, to which he invited all the gods, excepting his son-in-law Śiva and his daughter Durgā, the latter went unbid, and being received coldly, threw herself into the fire, whence emanated a form of Śiva, who decapitated the sage) दक्षध्वंसकृत्, दक्षध्वनिनाशी *m.* (नं), क्लृप्तध्वंसी *m.*—(He of whom the seed was cast into Fire) वह्निरेतः *m.* (स्), कृष्णानुरेताः *m.*—(Teacher of the gr̥ihya, or book of domestic rites) गृह्यगुरुः.—(Possessor of the head of Brahmā, having in a dispute cut off one of the heads of that deity) ब्रह्महृन्मृत्.—(Enemy of the demon Pura) पुरारिः *m.*, पुरासुदृढः.—(Enemy of the demon Andhaka) अन्धकरिपुः *m.*—(He who cuts to pieces with his axe) खड्गधरः *m.*, खड्गधरः *m.*—(Armed with the Khatwānga or Pāṇsūla) खट्वाङ्गी *m.*, खट्वाङ्गभृत् *m.*, पांशुली *m.*—(Armed with a rope) पाश्री *m.*—(Lord of devotion or devotees) योगेशः.—(Lord of gold) हेमकेशः.—(Fond of dancing) नाट्यमिषः.—(The naked one) दिगम्बरः, दिग्वासाः *m.* (स्), नग्नः.—(Covered with sandal powder) पांशुपन्नः, पांशुलः.—(Mounted on a dog in his terrific form) श्वारः.—(The perverse) वामः, वामदेवः.—(Husband of Pārvatī) पार्वतीनाथः.—(Of Durgā) दुर्गापतिः, दक्षिणापतिः.—(Of Gaurī) गौरीपतिः.—(Of Umā) उमापतिः.—(Of Bhavānī) भवानीपतिः.—(Lord of the Pramathas, his attendants) प्रमथापिपः.—(Lord of Nandi, one of his chief attendants) नन्दीशः, नन्दीधरः, नन्दिवर्धनः.—(Lord of Bhṛngi, one of his chamberlains) भृङ्गीशः.—(Loved of Vishnu) हरिमिषः.—(Having Vishnu as his dart,

that deity having served him for a shaft which set the city of Tripura on fire) हरिश्चरः. Some of his other names, the derivation of which is not very apparent, are the following: नकुलः, सयूढः, शिर्षपिष्टः, शिर्विष्टः, श्रीरङ्गः, नावः, मूढः, कुम्भारः, वारः, उः *m.*—(Under the emblem of the Phallus) लिङ्गः; 'a worshipper of him under that type,' लिङ्गिनी *m.*—(A form of Śiva, half male and half female) सदैवनारीशः, सदैवनारीनदेष्टारः—(Inferior manifestations of him, called Bhairavas) असिताङ्गः, रुद्रः *m.*, चण्डः, क्रोधः, उन्मत्तः, कुपतिः, भीषणः, संहारः, नकुलः—(His wife) पार्वती, दुर्गा, गौरी, उमा, सती, भद्राती, *see* PÁRVATĪ; as the symbol of created nature his wife is called प्रकृतिः—(His sons) कार्तिकेयः, गणेशः, *see* KÁRTIKEYA, GANESHA—(His attendants) प्रमथः, शिवकीर्त्तनः—(Some of the names of his attendants are) नन्दी *m.*, नन्दिः *m.*, भृङ्गी *m.*, नाडीदेहः, नाडीविग्रहः, नाडीसेहः, भृङ्गरिदः, तगडुः, पशुः—(His vehicle or bull) वृषः, नन्दी *m.*—(Temple consecrated to his bull) गोपुरिकाः—(His trident) त्रिशूलः, पिनाकः, महितं, पाशुपतास्त्रं—(His bow) पिनाकः, अजगर्व—(One of his weapons, a staff with transverse pieces, representing the breast-bone and ribs, surmounted by a skull) खट्वाङ्गः, पांशुलः—(His rope for binding incorrigible offenders) पाशः—(His musical instrument, a kind of rattle, shaped like an hour-glass, and held in one hand) डमरुः *m.*—(His serpent earrings) नागकुण्डलं—(His necklace of skulls) अस्त्रिमाला, मुखमाला—(His matted hair) जटा, जटा-जूटः, कपर्देः—(His superhuman power) विभूतिः *f.*, भूतिः *f.*, *see* SUPERHUMAN, *a.*—(Daitya flayed by him) रुद्रः—(Worshipper of Śiva) शैवः, शैव्यः, शिवशः, पाश्चात्तिकाः. Many plants are sacred to Śiva, as the *asoka*, *vilva*, *mango*, &c.

SIX, *a.* षट् *m. f. n. pl.* (षट्), षट्संख्यकः -का -कं, षट् -ट्टा -ट्टं; 'six months,' षण्मासाः *m. pl.*, षण्मासं; 'the six seasons,' षट्पदवत् *m. pl.*; 'of six months standing,' षण्मासिकः -को -कं, षण्मास्यः -स्या -स्यं; 'six-fingered,' षडङ्गुलिः -लि -लि; 'six-angled,' षट्कोणः -खा -खं; 'six-limbed,' षडङ्गः -ङ्गा -ङ्गं; 'six-armed,' षडभुजः -जा -जं; 'six-faced,' षण्मुखः -खा -खं; 'a yoke of six oxen,' षट्पदं; 'having six feet,' षट्पदः -दा -दं; 'in six ways,' षड्धा; 'the aggregate of six,' षट्.

SIX-FOLD, *a.* षट्पुणः -णा -णं, षड्विधः -धा -धं, षट् -ट्टा -ट्टं.

SIXTEEN, *a.* षोडश *m. f. n. pl.* (न्) षोडशकः -का -कं.

SIXTEENTH, *a.* षोडशः -शी -शं; 'a sixteenth part,' षोडशांशः.

SIXTH, *a.* षष्ठः -ष्टी -ष्टं, षष्ठकः -का -कं; 'a sixth part,' षष्ठभागः, षष्ठंशः; 'a sixth meal,' षष्ठान्नं; 'being or having a sixth,' षष्ठी -ष्टिनी -ष्टि (न्).

SIXTHLY, *adv.* षष्ठतः, षष्ठस्थाने, षष्ठपदे.

SIXTIETH, *a.* षष्टितमः -मी -मं, षष्ठः -ष्टी -ष्टं.

SIXTY, *a.* षष्टिः *f.*, षष्टिसंख्यकः -का -कं; 'he reigned sixty years,' षष्टिम् अस्मान् राज्यं चकार; 'sixty-one,' एकषष्टिः; 'sixty-two,' द्व्यषष्टिः; 'sixty-three,' त्र्यषष्टिः; 'sixty-four,' चतुषष्टिः; 'sixty-five,' पञ्चषष्टिः; 'sixty-six,' षट्षष्टिः; 'sixty-seven,' सप्तषष्टिः; 'sixty-eight,' अष्टषष्टिः; 'sixty-nine,' नवषष्टिः, एको-नसप्ततिः, कनसप्ततिः; 'aggregate of sixty,' षष्टिकं; 'bought

with sixty,' षष्टिकः -का -कं.

SIZE, *s.* (Bulk) परिमाणं, मानं, परिमितिः *f.*, प्रमाणं, मात्रं, आकारः, आकारमानं, आकृतिः *f.*, आकृतिमानं, महत्त्वमानं, महत्त्वपरिमाणं, आकारपरिमाणं, आकृतिपरिमाणं; 'of the same size,' समपरिमाणः -णा -णं, सममात्रः -त्रा -त्रं; 'of the size of an egg,' अण्डपरिमाणः -णा -णं; 'of the size of a grain of mustard,' सपेपपरिमाणः -णा -णं; 'of unequal size,' विषमपरिमाणः &c., असमपरिमाणः &c.; of all sizes,' उन्ननापमनमध्याः *m. pl.*; 'having ascertained the size and distance of the moon,' चन्द्रस्य मानं दूरत्वं च ज्ञात्वा.

SKAIN, SKEIN, *s.* पद्मिका, पिद्मिका, पद्मिः -झी *f.*, पिद्मिः -झी *f.*; 'of silk,' कौशिकसूत्रपद्मी, कौशिकसूत्रयन्त्रिः *m.*

SKATE, *s.* (For moving on the ice) हिमसंहतजलोपरि विसर्पणयोग्या लोहयुक्तपादुका or स्खलनयोग्यपादुका, स्खलनपादुका—(The fish), *see* SCATE.

To SKATE, *v. n.* पृथ्वीरुक्तपादुकाद्वारेण हिमोपरि or हिमसंहतजलोपरि विसर्प (c. 1. -सर्पति -सर्पे) or संसृप् or स्खल् (c. 1. स्खलति -लितुं).

SKATER, *s.* पृथ्वीरुक्तपादुकाद्वारा हिमोपरि विसर्पि *m.* (न्) or संसर्पि *m.*

SKATING, *s.* लोहयुक्तपादुकाद्वारेण हिमोपरि विसर्पणं or संसर्पणं or स्खलनं or रिक्डणं.

SKEIN, *s.* पद्मिका, पिद्मिका, पद्मिः *f.* *See* SKAIN.

SKELETON, *s.* कङ्कालः, अस्थिपञ्जरः, अस्थिपिञ्जरः, पञ्जरः, संयः, शरी-रास्थिमात्रं, देहास्थिमात्रं; 'reduced to a mere skeleton,' त्वगस्थि-मात्रशेषः -पा -पं—(Frame, compages) संस्थानं, ब्यूहः, आकारः—(Of any subject) वस्तुमात्रं, वस्तु *n.*

SKEPTIC, SKEPTICAL, SKEPTICISM. *See* SCEPTIC, INFIDEL, &c.

SKETCH, *s.* (Of a figure, &c.) आलेख्यं, पाण्डुलेख्यं, पाण्डुलेख्यमात्रं, लघ्वालेख्यं, वहिलेख्यं, ईपदालेख्यं, किञ्चिदालेख्यं, ईपदङ्कनं, किञ्चिदङ्कनं, ईपदर्थनं, स्फूलाेख्यं; 'of a painting,' चित्रारम्भः, पाण्डुचित्रं, चित्रं—(Of a subject) वस्तुमात्रं, ईपदर्थनं, किञ्चिदर्थनं, वस्तु *n.*

To SKETCH, *v. a.* वास्तवरेखामात्रं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or आलिख् or विलिख्, पाण्डुलेख्यम् ऋद् (c. 10. अङ्कयति -यितुं) पाण्डु-लेख्यं कृ, लघ्वालेख्यं कृ, स्फूलाेख्यं कृ, किञ्चिदालेख्यं कृ, किञ्चि-दर्थनं कृ, ईपदर्थनं कृ, ईपद वर्थं (c. 10. वर्थयति -यितुं) or अनुवर्थं or उपवर्थं or संवर्थं, चित्रारम्भं कृ, पाण्डुचित्रं कृ.

SKETCHED, *p. p.* आलिखितः -ता -तं, किञ्चिदालिखितः &c., चित्रार्थि-तारम्भः -म्मा -म्भं, किञ्चिदर्थितः -ता -तं, वहिरङ्कितः &c.

SKEWER, *s.* शलाका, कौलः -लकः, शङ्कुः *m.*, मांसवन्धनशलाका.

To SKEWER, *v. a.* शलाकया वन्ध् (c. 9. चम्राति, चन्द्रुं), शलाकावधं-ढां कृ.

SKIFF, *s.* (Light boat) लघुनौका, क्षुद्रनौका, सुवहनौका.

SKILFUL, *a.* कुशलः -ला -लं, निपुणः -णा -णं, प्रवीणः -या -यं, षट् -ट्टा -ट्टं, द्वी -ट्टा, विचक्षणः -खा -खं, विशारदः -दा -दं, चतुर -रा -रं, अभिरः -ज्ञा -ज्ञं, विज्ञः &c., विदग्धः -ग्धा -ग्धं, पेशलः -ला -लं, वैज्ञानिकः -की -कं, कृतो -तिनी -ति (न्), युक्तिमान् -मती -मतं (न्), निष्णातः -ता -तं, इ in comp.; 'skilful in arms,' अस्त्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, शस्त्रकुशलः &c.; 'skilful in expedients,' उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

SKILFULLY, *adv.* कुशलवत्, कौशल्येन, सकौशल्यं, निपुणवत्, सपाठवं, विचक्षणवत्, चतुरवत्, सचातुर्यं, विदग्धवत्, सवैदग्ध्यं, युक्ता, निपुणं.

SKILFULNESS, *s.* कुशलता, कौशल्यं, निपुणता, नैपुण्यं, प्रवीणता, प्रावीण्यं, पटुता, पाठवं, विचक्षणता, विचक्षण्यं, चतुरता, चातुर्यं, युक्तिः *f.*, युक्तिमत्त्वं, विज्ञता, अभिज्ञता, विदग्धता, वैदग्ध्यं, विचित्रता, व्यवसायः, गुणः.

SKILL, *s.* कुशलता, पाठवं, युक्ति *f.*, पटुता. *See* SKILFULNESS.

SKILLED, *a.* कुशलः -ला -लं, शिक्षितः -ता -तं, *in comp.*, अभिन्न *in comp.*, विद् *in comp.*, कृतमुखः &c., *see* SKILFUL; 'skilled in the śāstras,' शास्त्रतः -ता -तं, शास्त्राभिन्नः &c., शास्त्रविद् *m.f.n.*, शास्त्रतत्त्वज्ञः &c., शास्त्रकुशलः -ला -लं; 'in music,' गान्युद्यतस्वतः -ता -तं. SKIM, *s.* (Matter that forms on the surface) मसृष्टः, फेनः, उत्तरं, उत्तरमलं, *see* SCUM.—(Of milk) दुग्धफेनः -नं, दुग्धतालीयं, शाकैकः, शाकैरः.

To SKIM, *v. a.* (Clear off the thick matter from the surface) मसृष्टं or फेनम् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपदृ.—(Skim milk) दुग्धफेनम् अपनी or दृ, दुग्धतालीयम् अपनी or अपदृ.

To SKIM, *v. n.* (Glide along the surface, brush) चिमृष (c. 1. -सर्पति -सर्पुं -सर्पुं), लघुगत्या वहिर्भागं घृष (c. 1. घर्षति -घर्षुं).

SKIMMED, *p. p.* दूतमसृष्टः -खट -खटं, दूतफेनः -ना -नं; 'milk,' पचलं.

SKIN, *s.* त्वक् *f.* (च), त्वचा, त्वचं, चर्म *n.* (न), असृग्धरा, रक्षाधारा, असृग्धरा, तनुः -नूः *f.*, शरीरचर्म *n.*, शरीरावरणं, देहावरणं, देह-कोपः, रोमभूमिः *f.*, मांसहासा, शिपिः *f.*, शिपिः *f.*, वेदनी, नटपथं, सायवेल्लसं.—(Hide) चर्म *n.* (न), कृत्रिः *f.*, दूतिः *f.*, चजिनं, लोम *n.* (न); 'of a tiger,' व्याघ्रचर्म *n.*; 'deer's skin,' मृगचर्म *n.*, एकाजिनं; 'hare or rabbit's skin,' शशचर्म *n.*, शश-लोम *n.* (न), शशकाजिनं, शशोर्यः.—(Of a snake) ककुब्जः, निमोकाः. (Bark, rind) त्वक् *f.* (च), वस्त्रलः -लं, शस्त्रलं, शकलं, छद्यो.—(Reduced to mere skin and bone) त्वगस्त्वमात्रशेषः -पा -पं, त्वगस्त्वभूतः -ता -तं.

To SKIN, *v. a.* त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), निस्त्वचोक्, निस्त्वचं (nom. निस्त्वचयति -यितुं), त्वक्परिपुटनं कृ, त्वच्. *See* To PEEL, FLAY.

SKIN-FLINT, *s.* जतिकृष्णः, दृढमुष्टिः *m.*, गाढमुष्टिः *m.* *See* MISER.

SKINNED, *p. p.* निस्त्वचोक्ताः -ता -तं, निस्त्वचः -पा -पं, दूतत्वक् *m.f.n.* (च).

SKINNINESS, *s.* शिरालता, त्वगस्त्वमात्रभावः, चर्ममात्रभावः, जरुषं.

SKINNY, *a.* शिरालः -ला -लं, त्वगस्त्वमात्रमयः -यो -यं, चर्ममात्रमयः &c., त्वगस्त्वमात्रभूतः -ता -तं, त्वद्युत्रमयः &c., त्वद्युत्रः &c. *See* LEAN.

To SKIP, *v. n.* सु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल्, नृत्. *See* To LEAP.

SKIP, SKIPPING, *s.* सुतं, प्रवः -वनं, उल्लसुतं, सुतिः *f.*, सुतगमनं, सुतगतिः *f.*, मसृष्टसुतं -तिः *f.*, मसृष्टगतिः *f.* *See* LEAP.

SKIPPING, *part.* सुतगतिः -तिः -ति, सुतगामी -मिनी &c., प्रवकारी &c.

SKIRMISH, SKIRMISHING, *s.* डिस्, डिसाहयः, डमरः, डिस्सुद्धं, सेनामुखयुद्धं, ईषयुद्धं, लघुयुद्धं, उपयुद्धं.

To SKIRMISH, *v. n.* डिस्सुद्धं कृ, डिसाहयं कृ, सेनामुखयुद्धं कृ.

SKIRT, *s.* (Of a garment) वस्त्राच्छलः -लं, वस्त्रान्तः, वसनान्तः, वस्त्र-सीमा, वसनदशा, वस्त्रदशा, पटान्तः, अच्छलः, दशा, वस्तिः *m.*, तरो, तरिः *f.*—(Edge, border) प्रान्तः, प्रान्तभागः, अन्तभागः, अन्तः -न्तं, उपान्तः -न्तं, पर्यन्तभागः, पर्यन्तः -न्तं, परिसरः, सीमा, थारः -रा; 'of a wood,' वनान्तः -न्तं, वनधारा, अयेवनं; 'of a mountain,' पर्यन्तभूः *f.*

To SKIRT, *v. a.* प्रान्त (nom. प्रान्तयति -यितुं), समन्त, प्रत्यन्त, पर्यन्तं कृ.

SKIRTING, *part.* प्रत्यन्तः -न्ता -न्तं, पार्यन्तिकः -की -कं, प्रान्तकः -का -कं.

SKITTISH, *a.* खेलाशीलः -ला -लं, खेलापरः -रा -रं, लीलाशीलः -ला -लं, चञ्चलः -ला -लं, चपलः &c., तरलः &c., क्रीडाशीलः &c.

SKITTISHNESS, *s.* खेलाशीलता, चञ्चलता, चपलता, चापल्यं, तरलता.

To SKULK, *v. n.* निभूते स्या or घृत्. *See* To SCUL, LURK.

SKULL, *s.* कपालः, भगलः, शिरोस्थि *n.* *See* SCULL.

SKY, *s.* आकाशः, व्योम *n.* (न), गगणं, अनरीक्षं, अनरीक्षं, नभस् *n.*, गं, रौः *f.* (दिच्), धी *f.* (द्यो), असरं, दिगन्तरं, दिगन्तरालं, अनरालं, जम्भं, विपत् *n.*, मेघवर्त्म *n.* (न), मेघवेश्म *n.* (न), तारापथः, महत्पथः, गरुडनी *n.*, नाकः, घनपदवी, विष्णुपदं, पुष्करं, अनन्तं, सुरवर्त्म *n.*

SKY-COLOURED, *a.* आकाशवर्णः -रौ -रौ, व्योमवर्णः &c., नीलवर्णः &c.

SKY-LARK, *s.* व्याघ्राटः, भरद्वाजः. *See* LARK.

SKY-LIGHT, *s.* पटलगवाद्यः, पटलजालिका, पटलकाचः.

SKY-ROCKET, *s.* आकाशवायुः, आग्नेयवायुः. *See* ROCKET.

SKY-TOUCHING, *a.* व्योमस्पर्क *m.f.n.* (श), अभिलिङ्गः -हा -हं, नभो-लिङ्ग *m.f.n.* (ह), गगणचुसी -सिनी -सि (न), गगणचुचितः -ता -तं.

SLAB, *s.* शिला, शिलापट्टः, शिलापटः, शिलाफलकः. फलकः.

To SLABBER, *v. n.* लालं मुखात् सु *in caus.* *See* To DRIVEL.

SLACK, *a.* शिथिलः -ला -लं, अयः &c. *See* LOOSE, REMISS.

To SLACKEN, *v. a.* शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथिलयति -यितुं), मुच्, *see* To LOOSE. *v. a.* 'to slacken one's speed,' वेगं or रयं शृम् *in caus.*

To SLACKEN, *v. n.* शिथिलीभू, मन्दीभू. *See* To LOOSE. *v. n.*

SLACKENED, *p. p.* शिथिलितः -ता -तं, शिथिलीकृतः &c., शिथिलीभूतः &c., विगलितः &c., मन्दीभूतः &c., शान्तवेगः -गा -गं, शान्तरयः -या -यं.

SLACKLY, *adv.* शिथिलं, शैथिल्येन. *See* LOOSILY, REMISSLY.

SLACKNESS, *s.* शैथिल्यं, शिथिलता, अथता, *see* LOOSENESS, REMISSNESS.

SLAIN, *p. p.* हतः -ता -तं, निहतः &c., व्यापादितः -ता -तं, पातितः -ता -तं, मारितः &c., सूदितः &c., निपूदितः -ता -तं. *See* KILLED.

To SLAKE, *v. a.* (Quench) शृम् *in caus.*, उपशाम्, प्रशाम्, छिद्, *see* To QUENCH.—(Mix with water) जलेन सह मिश्र, जलसंसृष्टं -ष्टं कृ. To SLAM, *v. a.* (A door) यथा आकस्मिकशब्दो जायते तथा लघ्यापातेन द्वारं पिथा or चलवदापातेन द्वारं बद्धं कृ.

SLAM, *s.* आकस्मिकशब्दः, आकस्मिकध्वनिः *m.*, द्वारक्षयितं.

SLANDER, *s.* अपवादः, परिवादः, पिशुन्यं, पिशुनवाक्यं, असूया, अभिसूया, गुणनिन्दा, गुणापवादः, कलङ्कः. *See* CALUMNY, DEFAMATION.

To SLANDER, *v. a.* अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), परिवद्, गुणापवादं कृ, पिशुनवाक्यं वद्, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं). *See* To DEFAME, CALUMNIATE.

SLANDERED, *p. p.* अपवादितः -ता -तं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं, अभिशापितः &c.

SLANDERER, *s.* अपवादी *m.* (न), परिवादी *m.*, अपवादकः. *See* DEFAMER.

SLANDEROUS, *a.* अपवादकः -का -कं, पिशुनः -ना -नं, अपवादात्मकः -का -कं, कलङ्कमयः -यो -यं, असूयकः &c. *See* DEFAMATORY.

SLANDEROUSLY, *adv.* सापवादं, सपरिवादं, सामूयं, पिशुनवाक्यपूर्णं.

SLANG, *s.* (Low language) गल्लोक्तिः *f.*, अश्लीलं, अश्लीलाद्येषः.

SLANT, SLANTING, *a.* यक्रः -क्रा -क्रं, कुटिलः -ला -लं, तिर्यक् -रश्चरी -र्यक् (ख), घृजिनः -ना -नं, अननुः -नुः -नु, विपमः -मा -मं, प्रवणः -खा -खं.

To SLANT, *v. a.* आवृज् (c. 10. वर्जयति -यितुं), यक्रोक्, तिर्यक्, प्रवणोक्.

To SLANT, *v. n.* जानम् (c. 10. -नमति -ननुं), प्रवणोभू, यक्रोभू, तिर्यक्भू.

SLANTINGLY, *adv.* तिर्यक्, तिरस्, यक्रं, प्रवणं, प्राचल्येन, आवर्ज्य.

SLAP, *s.* चपेटिका, चपेटापातः, चपेटप्रहारः, तलप्रहारः, तलापातः, करा-पातः, आस्कोटः -टनं, आस्कोटनशब्दः, तलं.

To SLAP, *v. a.* चपेटेन चाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or प्रहृ, चपेटापातं कृ, आस्फुट् (c. 10. -स्फोटयति -यितुं), आस्फोटनं कृ.

SLAP, *adv.* आकस्मिकापातेन, आकस्मिकप्रहारेण, आस्फोटनशब्देन.

SLASH, *s.* दीर्घच्छेदः -दनं, दीर्घवेधः, दीर्घधतं -तिः *f.*, छेदविच्छेदः.

To SLASH, v. a. दीर्घच्छेदं कृ, दीर्घघातं कृ, छेदविच्छेदं कृ, व्यवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), विनिर्कृत्, चित्तमिच्छीकृ, घातविघातीकृ.
SLASHING, part. छेदविच्छेदकारी -रिखी -रि (न्), दीर्घछेदकारी &c.
SLATE, s. श्लक्ष्णशिला, तनुशिला, श्वेदसंज्ञकः श्लक्ष्णशिलाफलकः.
To SLATE, v. a. श्लक्ष्णशिलाफलकैर् धातु or आच्छ or चावृ.
SLATTERN, s. वेशप्रमत्ता, वेशप्रमादितो, अचिनीतवेशिनी.
SLAUGHTER, s. बधः, घातः -तनं, हननं, निहननं, मारणं, व्यापादनं, नि-
 मूदनं, मूदनं, संहारः, विशसनं, वेशसनं, प्रतिघातनं, घातनं, प्रमयः,
 चालम्भः, विमर्दनं, निवर्हणं, निर्वर्हणं, प्रमापणं, निकारणं, निशारणं,
 विशारः, विशारणं, प्रवासनं, निवृत्तनं, परासनं, निर्विहनं, निवृत्तनं,
 संज्ञपनं, निर्गन्धनं, निर्गन्धनं, जपासनं, निवृत्तनं, परिचर्जनं, निवृत्तनं,
 उद्घासनं, उद्घासः, प्रमचनं, क्रपनं, मचनं, उज्जासनं, पिघ्नः, उन्मन्यः,
 निशुम्भः -म्भनं.
To SLAUGHTER, v. a. हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), विशस् (c. 1. -शसति -सितुं),
 see *To KILL*.
SLAUGHTERED, p. p. हतः -ता -तं, विशसितः -ता -तं. See *KILLED*.
SLAUGHTER-HOUSE, s. घातस्थानं, चायातस्थानं, चापातः -तनं, शूना,
 सूना, चप्यस्थानं, हिंसास्थानं, पशुमारणस्थानं, पशुघपस्थानं, प्राणिघपस्थानं.
SLAVE, s. दासः, दाशः, दासेयः, दासेरः, सेयकः, चेठकः, चेठः, किङ्करः,
 प्रेयः, प्रेयः, प्रेयः, भूयः, गोपः -पकः, नियोज्यः, परजितः, भुजियः,
 परिचारकः, चेठः -ठकः, कर्मकरः, कर्मकारः, see *SERVANT*; 'fe-
 male slave,' दासी, दासिका, दाशी, चेटी, चेटी, चेटीका, चेटीका;
 'domestic slave,' गृहदासः; 'female slave of a slave,' दास-
 दासी; 'multitude of female slaves,' दासीसभः; 'son of a
 slave,' दासोपुत्रः; 'dealer in slave-girls,' कन्यापालः; 'born
 of a slave,' दासेयः -यी, दासेरः; 'to be a slave,' दास (nom.
 दासायति).
To SLAVE, v. n. चायस् (c. 4. -यस्यति -सितुं). See *To DRUDGE, TOIL*.
SLAVERY, s. दास्यं, दासत्वं, दासभावः, दासावस्था, दासदशा, प्रेयत्वं, परमे-
 यत्वं, भूयत्वं. See *SERVITUDE, DRUDGERY*.
SLAVISH, SLAVISHNESS, SLAVISHLY. See *SERVILE, SERVILITY, &c.*
To SLAY, v. a. हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), व्यापद् in caus. See *To KILL*.
SLAYER, s. हन्ता m. (न्तु), घातकः, घाती m. (न्तु). See *KILLER*.
SLEDGE, s. निश्चक्रपानं, निश्चक्रवाहनं, अचक्रपानं, चक्रशून्यवाहनं.
SLEDGE-HAMMER, s. घनः, बृहन्नः, मुहुरः, बृहन्मुहुरः.
SLEEK, a. सुखस्पर्शः -शी -शं, श्लक्ष्णः -क्षणा -क्षं, स्निग्धः -ग्ना -गं.
SLEEKNESS, s. सुखस्पर्शता, श्लक्ष्णता -त्वं, स्निग्धता -त्वं, अमरुपता.
To SLEEP, v. n. स्वप् (c. 2. स्वपिति, स्वप्नुते), प्रस्वप्, सम्प्रस्वप्, संस्वप्,
 अस्वप्, निद्रा (c. 2. -द्राति -न्ते), शी (c. 2. शीते, शीयते), निद्रां कृ,
 स्वप् कृ, स्वपनं कृ, सुप्तिं कृ, शयनं कृ, निमील (c. 1. -मीलति -लितुं),
 संविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं); 'he sleeps comfortably,' सुप्तेन or
 सुस्थः स्वपिति; 'to desire to sleep,' स्वप् in des. (सुप्स्यति -स्यितुं),
 शी in des. (शीययिष्यते).
SLEEP, s. निद्रा, स्वप्नः, स्वपनं, सुप्तिः f., सुप्ति, शयनं, शयितं, शीः f.,
 शायिका, संवेशः, सर्वोन्मिद्राव्यापारः; 'state of sleep,' निद्रावस्था,
 स्वप्नावस्था; 'a deep or sound sleep,' सुनिद्रा, सुसुप्तिः f., निर्भ-
 रनिद्रा, गाढनिद्रा, सुषुप्तवस्था, साधिका; 'very deep or dead
 sleep,' घोरनिद्रा, अघोरनिद्रा; 'fallen into a deep sleep,' सुनि-
 द्रामग्नः -ग्ना -ग्नं; 'in a sound sleep,' सुषुप्तः -प्ता -प्तं, शेषितः
 -ता -तं शी शययितुं &c.; 'arousing from sleep,' निद्राभङ्गः;
 'aroused from sleep,' भग्ननिद्रा -द्वा -द्वं; 'to go to sleep,'

स्वप्, निद्रा, शी, शयनं कृ, निद्रां गम्; 'he went to sleep,' नि-
 द्वा, सुषुप्ताप.
SLEEPER, s. शायी m. (न्तु), शयनकृत्, निद्राणः, स्वप्नावस्था.
SLEEPINESS, s. निद्रालुता, निद्राशीलता, शयालुता, शिशयिमा, सुषुप्ता,
 " निद्रेच्छा, स्वप्नेच्छा, शयनेच्छा, स्वापः, तन्द्रा, तन्दिद्रा.
SLEEPING, s. स्वपनं, स्वापः, शयनं, शायिका. See *SLEEP*.
SLEEPING, part. शयानः -ना -नं, स्वपन् -पन्ती -पत् (न्तु), निद्रान् -द्रान्ती
 -द्रान् (न्तु), निद्रायमाणः -या -यं, निद्रायः -या -यं, शयितः -ता -तं,
 शयितवान् -वती -वत् (न्तु), सुप्तः -प्ता -प्तं, स्वप्नम् m. f. n. (न्तु);
 'soundly,' शेषितः -ता -तं, शेषितवान् &c.
SLEEPING-ROOM, s. शयनगृहं, स्वप्नगृहं, निद्राशाला. See *BEDROOM*.
SLEEPLESS, a. निनिद्रः -द्रा -द्रं, विनिद्रः &c., अनिद्रः &c., उच्चिद्रः
 &c., निद्राहीनः -ना -नं, निद्रारहितः -ता -तं, अनागतनिद्रः &c.,
 विगतनिद्रः &c.
SLEEPLESSNESS, s. निनिद्रता, विनिद्रता -त्वं, अनिद्रता -त्वं, उच्चिद्रता,
 निद्राहीनता, निद्रारहित्यं, निद्राभावः.
SLEEPY, a. (Habitually sleepy) निद्रालुः -लुः -लुः, शयालुः &c.,
 तन्द्रालुः &c., निद्राशीलः -ला -लं, स्वप्नशीलः &c., नैद्रः -द्रो -द्रं,
 निद्रायः -या -यं. (Desirous of sleeping) शिशयिपुः -पुः -पुः,
 सुषुप्तिः -पुः -पुः. (Overcome by sleep) निद्राकुलः -ला -लं,
 निद्राक्रान्तः -न्ता -न्तं, निद्राप्रस्तः -स्ता -स्तं, निद्रातुरः -रा -रं.
SLEET, s. शीकरः, शीकरवर्षः, शीभवः, शीकरः, तुषारवर्षः.
To SLEET, v. n. शीक् (c. 1. शीकते -जितुं), शीकर (nom. शीकरायते).
SLEEVE, s. पिम्पलः, पाहुवस्तं, पाहुवसनं, दोवेस्तं, दोराच्छादनं; 'to laugh
 in one's sleeve,' चनहीसं कृ, उवर्धनं कृ, उच्चपनं कृ.
SLEIGHT, s. (Of hand) हस्तलापयं, लघुहस्तत्वं, हस्तचापत्वं, कुसृतिः f.,
 माया, कुहकः, इन्द्रजालं, see *JUGGLERY, LIGERDEMAIN*.
SLENDER, a. (Thin skin) तनुः -नुः -न्वी -नु, प्रतनुः &c., वितनुः &c.,
 धीणः -णा -यं, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, धामः -मा -मं, कृशः -शा -शं, शीणः
 -णी -यं, कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, अविपुलः -ला -लं; 'slender in the
 waist,' धीणमध्यः -ध्या -यं, तनुमध्यः &c., तनुमध्यः -मा -मं, हरिमध्यः
 &c., सिंहमध्यः &c., सिंहकटिः -टिः -टि, मृगकटिः &c., मृगमध्यः &c.,
 तनुशरीरः -रा -रं, धामाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, कृशोदरः -रा -रं; 'a slender-
 waisted woman,' सुमध्यमा, तनुमध्यमा, मध्यद्वीणा; 'having a
 slender stem,' शीणनालः -ला -लं. (Small, inconsiderable)
 अल्यः -ल्यः -ल्यं, लघुः -द्रा -द्रं, धीणः -णा -यं, लघुः -पुः -पु, लघुः
 &c., निर्वैलः -ला -लं; 'of slender means,' धीणाधः -धा -धं.
SLENDERNES, s. तनुता, धीणता, धामता, शीणता, सूक्ष्मता, कृशता,
 काश्यं, अल्यता; 'of waist,' मध्यद्वीणता.
To SLICE, v. a. तक्ष (c. 1. तक्षति -क्षितुं), छेदं कृ, परिच्छेदं कृ, चिद्
 (c. 7. चिनत्ति, छेत्तुं), परिच्छिद्, खट्, खट्तीकृ, पृषुच्छेदं कृ.
SLICE, s. छेदः, परिच्छेदः, खट्, शकलं; 'of bread,' पूषखट्.
To SLIDE, v. n. (Move along the surface of snow, ice, &c.)
 हिनेपरि खल (c. 1. खलति -लितुं) or रिद् (c. 1. रिदति -दितुं)
 or रिस् (c. 1. रिस्ति -स्ति) or विसृप् (c. 1. -स्वयति -स्वितुं) or
 संसृप्. (Slip) चु (c. 1. चवते, चोतुं), खल.
SLIDE, SLIDING, s. खलनं, रिदणं, रिदणं, रिद्, चवतं.
SLIGHT, a. (Thin, slim) तनुः -नुः -न्वी -नु, सुतनुः -नुः -नु, धीणः -णा -यं;
 'a slight woman,' लघ्वी, see *SLENDER*. (Trifling, incon-
 siderable) अल्यः -ल्यः -ल्यं, खल्यः &c., लघुः -पुः -पु, लोकाः -का
 -कं, लघुः -द्रा -द्रं, ईषत् prefixed; 'a slight inspection,'

ईपदृशेन; 'a slight blow,' ईपदापातः, उपपातः; 'a slight obstacle,' अल्पविघ्नः; 'in a slight degree,' ईपद्, किञ्चित्, किञ्चिद्, स्तोके; 'not in the slightest,' न मनागपि, न किञ्चिदपि, न किमपि, न किपदपि, न नूतनमपि, न स्तोकेमपि, न लेशमपि; 'there is not the slightest movement of the tongue or lips,' जिह्वोऽं मनागपि न चलति.

SLIGHT, *s.* (Neglect) अनादरः, उपेक्षा, अवमानं, अवज्ञा, अवधीरणं, ईपदवज्ञा, ईपदुपेक्षा, ईपदवमानं, ईपदनादरः, अनपेक्षा, प्रणिपातलंघनं, अमाननं, अवगणनं -ना.

To SLIGHT, *v. a.* उपेष्टु (c. 1. -ईष्टते -द्यितुं), ईपद् धावता (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं) or अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं) or अवधीरु (c. 10. -धीर-यति -यितुं), अवगणु (c. 10. -गणयति -यितुं), अनादरं कृ, ईपदवज्ञां कृ.

SLIGHTED, *p. p.* उपेक्षितः -ता -तं, ईपदवज्ञातः &c., अवगणितः &c., अवधीरितः -ता -तं, ईपदवधीरितः &c., ईपदवमानितः &c.

SLIGHTER, *s.* उपेक्षकः, उपेक्षाकारी *m.* (न्), मन्दादरः, अनादरकृत्.

SLIGHTLY, *adv.* उपेक्षया, अनपेक्षया, अनादरेण, ईपदवज्ञापूर्थे.

SLIGHTLY, *adv.* ईपद्, किञ्चित्, स्तोके, मनाक्, अल्पमात्रं, चपटु, चामूयः; 'slightly warm,' ईपदुष्णः -ष्णा -ष्णं; 'slightly red,' ईपद्रक्तः -क्ता -क्तं.

SLIGHTNESS, *s.* तनुता, सूक्ष्मता, क्षीणता, अल्पता, लघुता, क्षुद्रता.

SLILY, *adv.* छलेन, सत्यानं, सकपटं, सवेदग्यं, छद्मना, अल्पते; 'going slily,' अल्पगतिः -तिः -ति, गूढगतिः &c.

SLIM, *a.* तनुः -नुः -न्नी -नु, क्षीणः -खा -खं, क्षामः &c. See SLENDER.

SLIME, *a.* शिलाजल *n.*, शैलनिर्वासः, सान्द्रपद्वः, श्यानपद्वः, चिक्कणपद्वः.

SLIMINESS, *s.* सान्द्रता, श्यानता, चिक्कणता, पटिलता -त्वं.

SLIMNESS, *s.* तनुता -त्वं, तानवं, क्षीणता, क्षामता. See SLENDERNESS.

SLIMY, *a.* सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, श्यानः -न्ना -नं, चिक्कणः -खा -खं, चिक्कणः &c., पटिलः -ला -लं, सान्द्रपद्वमयः -यी -यं, सान्द्रपद्वगुणकः &c.

SLING, *s.* (Instrument for throwing stones) गोक्षणा, प्रस्तरधोषणी, पाषाणधोषणी, प्रस्तरधोषणी, प्रधोषणी, भिन्दपालः.—(Pole with ropes for carrying burdens) भारवष्टिः *m. f.*, काचः.

To SLING, *v. a.* (Throw with a sling) गोक्षण्या धिप् (c. 6. धिपति, धोतुं) or प्रधिप्.—(Hang so as to swing) वट्टन्, कट्टुं चन्, चान्दोल (nom. चान्दोलयति -यितुं), काच (nom. काचयति -यितुं).

To SLINK, *v. n.* अपसृप् (c. 1. -सर्पति -सर्तुं), अपसृप्, पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय्, अपपाय् (c. 1. -धावति -यितुं), अपसृप्, अपपाय, निष्पत्.

To SLIP, *v. n.* (Slide) खल्ल (c. 1. खल्लति -ल्लितुं), चल्, रिङ्, रिङ्ग.—(Glide) विसृप्, संसृप्.—(Stumble, fall) च्यु (c. 1. च्यवते, च्योतुं), भंज् (c. 4. भंजयति, c. 1. भंजते -शितुं), संस् (c. 1. संसते -सितुं), विचस्, चासंस्, पत् (c. 1. पतति -तितुं), गल्, विगल्.—(Err) विच्यु, विचल्, भंज्.—(Slip away), see To SLINK.—(Slip off) संस्, विचस्, विगल्.—(Slip down) प्रच्यु, प्रभंज्, लस्, अवपत्, अवगल्.—(Slip in) छलेन or निभृते प्रविष् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

To SLIP, *v. a.* (Let slip) शिथिल (nom. शिथिलयति -ते -यितुं), शिथिलीकृ, मुच्य (c. 6. मुचति, मोक्तुं), संस् (c. 10. संसयति -यितुं), च्यु (c. 10. च्यावयति -यितुं), हा in caus. (हापयति -यितुं), see To LOOSE, *v. a.*; 'I will not let slip the occasion,' अवकाशं न शिथिलिये.—(Neglect, omit), see the words.—(Slip in) छलेन or निभृते प्रविष् in caus. or निविष् in caus.

SLIP, *s.* (Sliding) खल्लनं, रिङ्गणं, रिङ्गणं, रिङ्गं, च्यवनं.—(Stumble, fall) खल्लनं, खल्लितं, च्युतिः *f.*; भंशः, प्रभंशः, पातः, पतनं, संसनं,

विचंसा.—(Error) दोषः, भ्रमः, प्रमादः, खल्लनं, अपराधः; 'of the hand,' हस्तदोषः; 'of the tongue,' जिह्वादोषः.—(Twig) शाखिका, प्रजाखिका, पल्लवः, काखः.—(Long, narrow piece) खरदः, दीर्घ-खरदः -खरदः; 'of cloth,' वस्त्रखरदः.

SLIPPED, *p. p.* च्युतः -ता -तं, खल्लितः &c., भ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रभ्रष्टः &c.; 'from its place,' स्थानच्युतः -ता -तं, पदच्युतः &c.—(Slipped off) सक्तः -क्ता -क्तं, विगलितः -ता -तं.

SLIPPER, *s.* (Light shoe) लघुपादुका, लघुपादचं, लघुपादपा, पादुका, पादपा, उपानत *f.* (ह्), चाम्य; 'magical slipper,' योगपादुका, सिद्धिः *f.*

SLIPPERINESS, *s.* चिक्कणता -त्वं, चिक्कणता, क्षौर्धं, क्षुण्णता, अस्थिरता.

SLIPPERY, *a.* चिक्कणः -खा -खं, चिक्कणः &c., चिक्कणः -ग्या -ग्यं, मेदुरः -रा -रं, जेहो -हिनी -हि (न्), क्षुण्णः -क्षणा -क्षणं; 'slippery ground,' निपत्या.—(Unstable, uncertain) अस्थिरः -रा -रं, अनव-स्थितः -ता -तं, चखलः -ला -लं, चपलः &c., तरलः &c., लोलः &c., विचलः -ला -लं.

SLIPPING, *s.* खल्लनं, च्युतिः *f.*, च्यवनं, रिङ्गणं, रिङ्गणं. See SLIP.

To SLIT, *v. a.* दीर्घचेदं कृ, दीर्घचेदनं कृ, दीर्घेच्छिद्रं कृ, दीर्घेवेधनं कृ.

SLIT, *p. p.* छिन्नः -त्ता -तं, दीर्घेच्छान्वितः -ता -तं, विद्धः -द्धा -द्धं.

SLIT, *s.* दीर्घेच्छेदः -दनं, दीर्घेच्छिद्रं, चेदः, छिद्रं, दीर्घेभेदः.

To SLOBBER, *v. n.* लालं सु in caus. See To SLABBER.

SLOP, *s.* (Soiled water, &c.) मलिनजलं, मलिनजलादि *n.*, समलजलं, अमेध्यजलादि, अमेध्यजलं.—(Water, &c., carelessly thrown about) प्रमाद्याद् इतस्ततः धामं or पातितं जलादि.—(Mess) कंदैसः.

To SLOP, *v. a.* प्रमाद्याद् इतस्ततो जलादि पत् in caus. or धिप्.

SLOPE, *s.* प्रावख्यं, प्रवणभूमिः *f.*, निम्नभूमिः, निम्नता, क्रमप्रवणभूमिः *f.*, क्रमनिम्नभूभागः, क्रमशो निम्नो भूभागः, स्थानं क्रमशः प्रवणं, स्थानं क्रमशो धोगम्यं; 'of a mountain,' उत्तङ्गः, कटकः, शैलकटकः.

To SLOPE, *v. a.* आवृज् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), प्रवणीकृ, निस्तीकृ.

To SLOPE, *v. n.* क्रमशः प्रवणः -खा -खं भू, क्रमप्रवणः -खा -खं भू, प्रव-णीभू, क्रमशो निम्नः -न्ना -नं भू, निम्नीभू.

SLOPPY, *a.* पटिलः -ला -लं, जलपद्वमयः -यी -यं, अनूपः -पा -पं.

SLOP-SELLER, *s.* तुच्छवस्त्रविक्रेता *m.* (तु), सिद्धवस्त्रविक्रेता *m.* (न्).

SLOP-SHOP, *s.* तुच्छवस्त्रादिविक्रयस्थानं, प्रस्तुतवस्त्रविक्रयगृहं.

SLOTH, *s.* तन्द्रा, तन्द्रिः -न्द्री *f.*, तन्द्रिका, चालस्यं, तुन्दपरिमाजिनं,

मिडं, गुडाका, see LAZINESS.—(The animal) पथैमृगः.

SLOTHFUL, *a.* तन्द्रालुः -लुः -लु, अलसः -सा -सं. See LAZY.

SLOTHFULNESS, *s.* तन्द्रालुता, चालस्यं, अलसता. See LAZINESS.

To SLOUCH, *v. n.* निम्नगता चल्, अलसगता चल्, ग्रामिकवत् चर्.

SLOUCHING, *a.* निम्नः -न्ना -नं, प्रलुप्तः -सा -सं, निम्नगतिः -तिः -ति.

SLOUGH, *s.* (Muddy place) पद्वः, महापद्वः, कुपद्वः, पद्वारूपस्थानं.—(Of a snake) कञ्जुकः, निमीकः, गरुकाः, भुजङ्गनिमीकः, भुजङ्गत्वक् *f.* (च्), अहित्वक् *f.*, अहित्वर्म् *n.* (न्), तीक्ष्णः, निर्वैयनी.—(From a wound) घातगलितमांसं.

SLOVENLINESS, *s.* अविनीतवेषात्वं, वेशप्रमत्तता, अविनीतता -त्वं, अपरि-ष्कारः, अव्यवस्था, प्रमत्तता, प्रमाद्यं.

SLOVENLY, SLOVEN, *a.* वेशप्रमत्तः -न्ना -नं, वेशप्रमादी -दिनी -दि (न्).

अविनीतवेषी -शिनी &c., अविनीतपरिच्छेदः -दा -दं, अपरिच्छेदवेषः

SLO

- शा -शं, अपरिष्कृतपरिच्छदः -दा -दं, अविनीतः -ता -तं, अपरिष्कृतः &c., प्रामादिकः -की -कं.
- SLOW, a.** (Not swift, moving slowly) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्धरः -रा -रं, मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगमनः -ना -नं, मन्दगामी -मिनी -मि (न्), अद्भुतः -ता -तं, अशीमः -मा -मं, विलसितः -ता -तं, विलसी -सिनी &c.; 'slow fire,' मन्दाग्निः *m.*—(Not ready, not prompt) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्धरः &c., अधिमः -मा -मं, अत्वरितः -ता -तं, मनाह्वरः -रा -रं; 'slow in recognising,' प्रमथिज्ञानमन्धरः -रा -रं.—(Behind in time) विलसितः -ता -तं, कालातीतः -ता -तं, मन्दः &c., see **LATE, a.**—(Slow in intellect) मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मन्दमतिः -तिः -ति, मन्दः -न्दा -न्दं, स्थूलबुद्धिः &c., see **DULL.**—(Tedious) दीर्घकालीनः -ना -नं, दीर्घसूत्रः -त्रा -त्रं, दीर्घसूत्री &c., see **DILATORY.**—(In music) विलसितः -ता -तं; 'slow time,' विलसितवृत्तिः *f.*, तद्धं.—(Slow fever) जीर्णज्वरः.
- SLOW-GOING, adv.** मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगामी -मिनी -मि (न्), मन्दगमनः -ना -नं, मन्दगतः -ता -तं, शनैश्चरः -रा -रं, शनैर्गामी &c.
- SLOWLY, SLOW, adv.** मन्दं, शनैस्, मन्दं मन्दं, शनैः शनैः, मन्द in comp., मान्येन, समान्यं, मनाक्, मन्धरं, अद्भुतं, अशीमं, अधिमं, अत्वरितं, विलसितं, विलसेन.
- SLOWNESS, s.** मान्यं, मन्दता -त्वं, मन्धरता, विलसः -सन्, विलसितत्वं, अद्भुतत्वं, अशीमता, अधिमता, दीर्घसूत्रता; 'of intellect,' बुद्धिमान्यं, मन्दबुद्धित्वं, मन्दता. See **DULLNESS.**
- SLUG, s.** (Kind of snail) शृङ्गकहीनः कृमिविशेषः.
- SLUGGARD, s.** अलसः, आलस्यशीलः, तुन्दपरिमाजः, तुन्दपरिमृजः.
- SLUGGISH, a.** तन्द्रालुः -लुः -लु, अलसः -सा -सं, आलस्यशीलः -ला -लं, निद्रालुः -लुः -लु, मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दगतिः -तिः -ति, मनाह्वरः -रा -रं, शयालुः &c.
- SLUGGISHLY, adv.** आलस्येन, अलसवत्, मन्दं, समान्यं, सतन्द्रं, तन्द्रया.
- SLUGGISHNESS, s.** तन्द्रालुता, तन्द्रा -न्द्री, तन्द्रिका, आलस्यं, अलसता -त्वं, मन्दता, मान्यं, जडता, जाड्यं. See **LAZINESS, INDOLENCE.**
- SLUICE, s.** (Flood-gate) जलद्वारं, जलनिर्गमः, जलवर्त्म *n.* (न्), जल-पन्थनद्वारं.—(Stream of water) जलप्रवाहः, जलप्रपातः.
- To SLUMBER, v. n.** (Sleep lightly) लघुनिद्रां कृ, अल्पनिद्रां कृ, ईष-त्रिद्रां कृ.—(Sleep) स्वप् (c. 2. स्वपिति, स्वप्नुं), प्रस्वप्, निद्रा &c., see **To SLEEP.**
- SLUMBER, s.** निद्रा, लघुनिद्रा, अल्पनिद्रा, श्राननिद्रा, स्वप्नः, see **SLEEP.**
- To SLUR, v. a.** (Soil, sully) मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलिनोक्तं, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), दुष् in caus.—(Do hurriedly) अतिधिमं कृ, अतिशीमं कृ or अनुषा, सहसा कृ, त्वरितं कृ, अनवधानेन or अनवेक्षया कृ.—(Pass over lightly, overlook) उपेक्ष, समुपेक्ष.—(Pronounce imperfectly) लुप्तवर्णपदेन व्याह or उदाह or उचर.—(Sing in a gliding way) अविलसितपदेन or अविलम्ब-स्वरेण गे or उचर.
- SLUR, s.** (Mark, stigma) कलङ्कः, लान्छनं, अपकलङ्कः, अकीर्तिचिह्नं, अपमानचिह्नं.—(In music) स्वराविच्छेदचिह्नं.
- SLURRED, p. p.** (Soiled) कलङ्कितः -ता -तं, मलिनोक्तः -ता -तं, दूषितः &c.—(Done hurriedly) सहसा कृतः -ता -तं, त्वरितकृतः &c.—(Pronounced imperfectly) लुप्तवर्णपदः -दा -दं, लुप्तवर्णः -णी -णं, यस्तः -स्ता -स्तं, यस्तवर्णः -णी -णं.—(Pronounced glidingly or rapidly) अविलम्बस्वरेणोच्चारितः -ता -तं, त्वरितोदितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं;

SMA

- SLUSH, s.** पङ्कजवदः, मृदुपङ्कः, सजलपङ्कः, कदम्बः.
- SLUT, s.** अविनीतवेशिनी, अपरिष्कृतवेशिनी, अविनीता, चन्दकी.
- SLUTTISH, a.** अविनीतवेशी -शिनी &c., अविनीतः -ता &c. See **SLOVENLY.**
- SLY, a.** विदग्धः -ग्धा -ग्धं, कापटिकः -की -कं, चापिकः -की -कं, छद्म-कुशलः -ला -लं, दाग्भिकः -की -कं, सत्यानः -जा -जं, मायान्वितः -ता -तं, बहुमायः -या -यं, भूरिमयः -या -यं, भूतैः -ज्ञा -ज्ञं, व्याजिकः -की -कं, चतुरः -रा -रं; 'sly laugh,' अन्तर्हासः, उद्वर्धनं, उच्चपनं.
- SLYNESS, s.** विदग्धता, वेदग्ध्यं, व्यानः, कपटः, कापट्यं, सत्यान्तत्वं, भूतैः, छलं, छद्म *n.* (न्), चापिकत्वं, चतुरता, मद्यः, भ्रष्टः.
- To SMACK, v. a.** (Kiss with a noise) सशब्दं चुप्, आस्फोटनशब्देन चुप्, सशब्दचुचनं कृ.—(The lips) जोषास्फोटनं कृ, जोषविष्यणनं कृ, जोषसंयारानन्तरम् आस्फोटनशब्दं कृ.—(The face), see **To SLAP.**—(Crack) आस्फोटनं कृ, आस्फोटनशब्दं कृ; 'a whip,' आस्फोटन-शब्देन कशापातं कृ.
- To SMACK, v. n.** (Have a taste) स्वादनं कृ, see **To SAVOR, v. n.**
- SMACK, s.** (Loud kiss) सशब्दचुचनं. आस्फोटनचुचनं.—(Of the lips) जोषास्फोटनं, जोषविष्यणनं.—(Crack, slap) आस्फोटनं, आस्फोटनशब्दः, आकस्मिकशब्दः, स्फुटकारः, कृषितं, ध्वनितं.—(Taste) आस्वादः, रसः, see **SAVOR.**
- SMACK, adv.** आस्फोटनशब्देन, आकस्मिकशब्देन, आकस्मिकापातेन.
- SMALL, a.** अल्पः -त्वा -त्वं, छुद्रः -द्रा -द्रं, see **LITTLE, a.**—(In stature) अल्पतनुः -नुः -नु, अल्पशरीरः -रा -रं, see **LITTLE, a.**—(Small quantity) अल्पभागः, see **LITTLE, s.**—(In a small degree) ईप्सं, see **LITTLE, adv.**
- SMALLAGE, s.** अजमोदा, अजमोदानातीयः शाकभेदः.
- SMALLEST, a.** अल्पिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, कनिष्ठः &c. See **LEAST, a.**
- SMALLNESS, s.** अल्पता -त्वं, छुद्रता, तनुता, सूक्ष्मता, स्तोकता, धोदिमा *m.* (न्), अणिमा *m.* See **LITTENESS.**
- SMALL-POX, s.** शीतला -ली, रक्तवटी, रक्तवरटी, वसनः, वसनरोगः, मसूरी -रिका, गुली, विस्फोटः, पाषरोगः.
- SMART, a.** (Sharp) तीक्ष्णः -ष्ण -ष्णं, तीव्रः -त्रा -त्रं, पटुः &c., see **SHARP.**—(Quick, brisk) शीमः -मा -मं, लघुः -पुः -पु, द्रुतः -ता -तं, तीक्ष्णकम्पी -म्पी -म्पी (न्), आशुकारी -रिणी &c., शीमकारी &c., see **QUICK, SHARP.**—(Witty) रसिकः -का -कं, मार्मिकः &c.—(Fine, well-dressed, showy) सुवेशी -शिनी -शि (न्), सुवेशः -शा -शं, शोभनः -ना -नं, शोभनवेशी &c., छेकः -का -कं.
- SMART, s.** (Sharp pain) तीव्रवेदना, तीक्ष्णवेदना, वेदना, तीक्ष्णव्यापा, शूलः -लं, तोदः, तीव्रदुःखं.
- To SMART, v. n.** व्यप् (c. 1. व्यपते -यितुं), तीक्ष्णवेदनां or तीक्ष्णव्यापाम् अनुभू, दुःखोष्णः -ष्णा -ष्णं भू, व्यपोष्णः &c. भू, तप् in pass. (तप्यते).
- SMARTLY, adv.** (Sharply), see **SHARPLY.**—(Briskly) द्रुतं, धिमं, शीमं, लापवेन.—(Finely) सु prefixed; as, 'smartly dressed,' सुवेशी &c.
- SMARTNESS, s.** (Sharpness), see **SHARPNESS.**—(Quickness) शीमता, द्रुतता, धिमता, लघुता, लापवं; 'of hand,' हस्तलापवं, लघुहस्तत्वं, हस्तचापत्यं.—(Wittiness, cleverness) रसिकत्वं, सरसत्वं, मार्मिकता, पटुता, पाटवं.—(Fineness) शोभा, शोभनत्वं, सुवेशिता.
- To SMASH, v. a.** भञ्ज, चूर्ण, see **To BREAK, DASH, SHATTER.**
- SMASH, SMASHED.** See **SHATTERING, SHATTERED, BROKEN.**
- SMATTERER, s.** चुचकः, किविचरः, सखडशानी *m.* (न्), सखडविद्यावान् *m.* (न्).

SMATTERING, *s.* किञ्चित्, अल्पमानं, अल्पिका, अल्पभागः; 'of knowledge,' किञ्चिद्विज्ञानं, खण्डज्ञानं, खण्डपाठित्वं, खण्डितपाठित्वं, खण्डविद्या.

To SMEAR, *v. a.* लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं), खालिप्, उपलिप्, विलिप्, समालिप्, अञ्ज (c. 7. अन्तति, अञ्जुं, c. 10. अञ्जयति -यितुं), अञ्ज, दिह् (c. 2. देयिष्य -यिषुं), प्रदिह्, लेपनं कृ, लेपं कृ, उपलेपं कृ, विलेपनं कृ.

SMEARED, *p. p.* लिप्तः -ता -तं, विलिप्तः &c., उपलिप्तः &c., अवलिप्तः &c., अञ्जितः -ता -तं, अञ्ज in comp., दिग्धः -ग्धा -ग्धं, निदिग्धः &c.; 'with blood,' रक्ताक्तः -क्ता -क्तं, शोणितारक्त &c., रक्तावलिप्तः &c.

SMEARING, *s.* लेपः -पनं, विलेपः -पनं, अवलेपः -पनं, उपलेपः -पनं, लिपिः *f.*, अञ्जनं, अञ्जयनं, अञ्जयः, समाञ्जयः.

SMELL, *s.* (Faculty or sense of smell) ग्राह्यं, ग्राह्येन्द्रियं, ग्राह्यशक्तिः *f.*, आग्राह्यशक्तिः *f.*, गन्धग्रहणशक्तिः *f.*—(Perception of odour) गन्धग्रहणं, ग्राह्यं, आग्राह्यं, अवग्राह्यं, प्राप्तिः *f.*—(Odour) गन्धः, वासः; 'bad smell,' दुर्गन्धः, see under ODOUR; 'good smell,' सुगन्धः, सुवासः, see ODOUR, FRAGRANCE.

To SMELL, *v. a.* (Perceive by the nose) ग्रा (c. 1. निगमति, ग्रातुं), आग्रा, उपग्रा, उपाग्रा, अवग्रा, शिद् (c. 1. शिदति -दितुं), उपशिद्, ग्राहं कृ, आग्राहं कृ, अवग्राहं कृ, ग्राह्येन्द्रियेण ग्रह् or ज्ञा or चुप् or अनुभू, नासाद्वारेण ग्रह् or गन्धग्रहणं कृ.

To SMELL, *v. n.* (Have an odour) गन्धी -न्धिनी -न्धि भू or अस्, सगन्धः -न्धा -न्धं भू or अस्, गन्धवान् -यती -यद् भू, गन्धविशिष्टः -ष्टा -ष्टं भू, सवासः -सा -सं भू; 'have a bad smell,' दुर्गन्धी &c. भू, see To STINK, *v. n.*—(Have the same smell) सगन्धः -न्धा -न्धं भू, समगन्धः -न्धा -न्धं भू, तुल्यगन्धः &c. भू; 'to smell of smoke,' धूमसगन्धः -न्धा -न्धं भू.

SMELLED, SMELT, *p. p.* ग्रातः -ता -तं, ग्राहः -ग्हा -ग्धं, आग्रातः &c., अवग्रातः &c., उपग्रातः &c., शिदितः -ता -तं.

SMELL-PEAST, *s.* परावर्तनः *m.*, परावर्तनः *m.* See PARASITE.

SMELLING, *part.* (Perceiving by the nose) ग्राह्यकारी -रिणी -रि (न्), आग्राह्यकारी &c., गन्धग्राही &c.—(Having a smell) गन्धवान् -यती -यत् (न्), गन्धी &c., गन्धयुक्तः -क्ता -क्तं, सगन्धः -न्धा -न्धं, वासयुक्तः -क्ता -क्तं.

To SMELT, *v. a.* लोहादि पिली in caus. or विह् in caus. or द्रवीकृ.

SMELTER, *s.* लोहादिपिद्रावकः, लोहादिविलयनकृत्, लोहकारः.

SMELTING, *s.* लोहादिविलयनं, लोहादिपिद्रावणं, लोहादिकरणं.

To SMILE, *v. n.* स्मि (c. 1. स्मयते, स्मेतुं), वस्मि, स्मितं कृ, मन्दस्मितं कृ, मन्दहासं कृ, ईपद्वासं कृ, उपहासं कृ, विहस् (c. 1. -हसति -सितुं), उपहस्, विहासं कृ; 'to smile at,' अभिस्मि, अभ्युस्मि; 'to cause to smile,' स्मि in caus. (स्माययति -यितुं); 'to smile on, be propitious,' कृपादृष्टिं कृ, प्रसन्नः -त्ता -तं भू, प्रसन्नमुखः -खी -रं भू, कृपायलोकनं कृ.

SMILE, *s.* स्मितं, मन्दस्मितं, स्मयः, उत्स्मयः, विहासः, विहसितं, विहसनं, उपहासः, ईपद्वासः, मन्दहासः, मन्दहासः, वक्रोष्ठिका, वक्रोष्ठिः *f.*; 'with a smile,' स्मितं; 'with a bitter smile,' सामवेहासः.

SMILING, *part. or a.* स्मितः -ता -तं, सस्मितः -ता -तं, स्मेरः -रा -रं, विहासी -सिनी -सि (न्), प्रमुक्तः -त्ता -तं, विहस्य indec.; 'smiling sweetly,' चारुहासी &c., शुचिस्मितः -ता -तं; 'smiling words,' सस्मितार्ति वचनानि; 'a smiling countenance,' स्मेरमुखं, हास्यमुखं, हास्यवदनं; 'having a smiling countenance,' स्मेरमुखः -खी -रं, सुहृत्साननः -ना -नं, प्रसन्नमुखः &c., प्रमुक्तवदनः &c.

SMILINGLY, *adv.* स्मितं, विहस्य, सविहसितं, सहास्यं.

To SMIRK, *v. n.* विलक्षयस्मितं कृ, कुस्मितं कृ, अपहसितं कृ, विलक्षहासं कृ.

SMIRK, *s.* विलक्षयस्मितं, विलक्षस्मितं, विलक्षहासं, अपहसितं, अपहास्यं, कुस्मितं, निक्षहसितं, निक्षहास्यं.

To SMITE, *v. a.* (Strike) हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), अभिहन्, निहन्, तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), व्यध्, प्रतिव्यध्, प्रह्, तुद्, see To STRIKE—(Kill) हन्, मृ in caus., सूद्, शस् &c., see To KILL.

SMITER, *s.* हन्ता *m.* (न्), ताडयिता *m.* (न्), प्रहन्ता *m.*, घातकः, पाती *m.*

SMITH, *s.* शिल्पी *m.* (न्), अयोधनेन तमलोहादिताडकः—(Blacksmith) लोहकारः, अयस्कारः, आकारः, धमकः.

SMITHERY, SMITHY, *s.* लोहकारशाला, अयस्कारशाला, धमकशाला.

SMITHING, *s.* हननं, ताडनं, मारणं; 'of the breast,' पक्षस्ताडनं.

SMITTEN, *s.* हतः -ता -तं, निहतः &c., समाहतः &c., उपहतः &c.—(With love) कामोपहतः -ता -तं, काममोहितः &c., कामाक्षिः -क्षी -क्षं.

SMOCK, SMOCK-FROCK, *s.* स्थूलशूटकः -टी, ग्राम्यननभृतं शिथिलोत्तरीयं.

SMOKE, *s.* धूमः, धूमिका, धूपः -पिका, दहनकेतनं, मरुद्वाहः, कर्मालः, खतमालः, प्यामः; 'quantity of smoke,' धूम्या; 'volume of it,' धूमावलिः -ली, धूममाला; 'cloud of it,' धूममेघः, धूमोयः, धूमपटलः -लः; 'absence of it,' विधूमः, धूमाभावः.

To SMOKE, *v. n.* (Emit smoke) धूम (nom. धूमायति -ने), धूमन् उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or उत्सृज् (c. 6. -क्षिपति -क्षेष्टुं) or निःसृ in caus. or निगम in caus., धूम (nom. धूमायति -ने), धूप (nom. धूपायति -ने)—(Inhale tobacco through a pipe) नालद्वारेण तावकुट्टधूमिकां निषा, धूमनिषानं कृ—(Cause to emit smoke) धूम in caus. (धूमाययति -यितुं).

To SMOKE, *v. a.* (Apply smoke, affect by smoke) धूमस्वं -स्यां कृ, धूमोपहतं -तां कृ, धूमीकृ, धूम (nom. धूमायति -यितुं), धूनेन शुप् in caus., धूम (nom. धूमयति -यितुं), धूप (c. 1. धूपायति -यितुं, धूपितुं), अवधूप, सधूपीकृ—(A pipe), see under To SMOKE, *v. n.*

SMOKED, *p. p.* धूपितः -ता -तं, अवधूपितः &c., धूमीकृतः &c., सधूपीकृतः -ता -तं, धूमशोषितः -ता -तं.

SMOKELSS, *a.* निर्धूमः -मा -मं, विधूमः &c., धूमहीनः -ना -नं.

SMOKER, *s.* धूमपायी *m.* (न्), धूमनिपाता *m.* (न्), तावकुट्टधूमपायी.

SMOKING, *s.* (Act of emitting smoke) धूमोत्थेपः -पथं, धूमोत्सर्जनं.—(Inhaling tobacco-smoke) धूमनिषानं, धूमपानं, तावकुट्टधूमपानं.

SMOKING, *part.* धूमायमानः -ना -नं, धूमोत्थेपी -पिणी -पि (न्).

SMOKY, *a.* धूयः -धा -धं, धूमलः -ला -लं, सधूपः -मा -मं, धूमयः -यी -यं, धोमीयः -यी -यं, सधूपः -पा -पं; 'smoky coloured,' धूसवर्णः -वर्णी -वर्णं—(Having the appearance of smoke) धूमाकारः -रा -रं.

SMOOTH, *a.* (Not rough, having an even surface, glossy) दृक्क्षः -क्ष्णं, स्त्रिग्धः -ग्धा -ग्धं, स्नेही -हिनी -हि (न्), चिक्क्षः -खा -खं, मृणः -या -यं, समः -मा -मं, मेशलः -ला -लं, अरुद्यः -द्या -धं, अरुद्यः &c., अरुद्यः -शा -शं, अरुद्यः -रा -रं, अपरुद्यः -या -यं, सुखस्पर्शी -शी -शं—(Level) समः -मा -मं, समानः -ना -नं—(Bland, soft) मृदुः -दुः -दु, मेदुदु -रा -रं, स्त्रिग्धः &c.—(Gently flowing, moving equally) विमृन्तः -रा -रं, विसारी -रिणी &c., धारावाही &c., समानगतिः -तिः -ति—(Unruffled, calm) अद्युग्धः -आ -अं, शान्तः -न्ता -तं, निर्वेगः -गा -गं, निस्तर्ङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, प्रसन्नः -त्ता -तं.

To SMOOTH, *v. a.* दृक्क्ष (nom. दृक्क्षयति -यितुं), दृक्क्षणीकृ, स्त्रिग्धीकृ, समीकृ, समानीकृ—(Free from obstruction) निर्विघ्नीकृ, see To EASE.

SMOOTHLY, *adv.* सुखेन, अद्युक्तेन, निर्विघ्नं, अद्युक्तेन. See EASILY.

SMO

SNA

or व्यपह् or चपकृप् or विलुप्: 'to snatch out,' अकस्माद् उद्धृतं or निर्हं or उद्धृतम्.

SNATCH, SNATCHING, *s.* (Hasty seizing) अकस्माद् हरणं or ग्रहणं or थरणं, आकस्मिकहरणं. अकस्मादाकलनं, आकस्मिकचिपृष्टा.—(Short interval) अन्त्यान्तरं, अन्त्यान्तराजः, अन्त्यान्तराजः.—(Short fit of action) क्षणप्रवृत्तिः *f.*

SNATCHED, *p. p.* अकस्माद् गृहीतः -ता -तं or दत्तः -ता -तं or धृतः -ता -तं or अभिदत्तः &c., अकस्मादाकलितः -ता -तं: 'snatched away,' अकस्माद् अपहृतः -ता -तं or विलुप्तः -ता -तं: 'snatched out,' उद्धृतः &c.

To SNEAK, *v. n.* कुत्सितजनपदं छलेन अपनय् (c. 1. -सर्पति -गर्ध्) or अपक्रम्, आपुरूपपदं निभृतस्वानम् चास्या (c. 1. -तिष्ठति -स्यातुं) or निभृतस्याने आत्मानं गुह् or गुप्, कुत्सितजनपदं चाचर, कुत्सितवृत्तिः -तिष्ठति -तिष्ठ भू.—(Behave with meanness and servility) कृपण-यत् or कुत्सितप्रकारेण अतिलाहनं कृ or अतिसान्वनं कृ.

SNEAKING, *part. or a.* कुत्सितवृत्तिः -तिष्ठति -तिष्ठ, कुत्सिताचारः -रा -रं, कुत्सितप्रकारेण अतिलाहनकारी -रिखी -रि(न्) or अतिसान्वनकारी &c.

To SNEER, *v. n.* विकृतमुखेन or मुखविकारेण अवज्ञां सूच्य (c. 10. सूचयति -यितुं), विकृतहासेन अवमानं सूच्य, अवज्ञाहासं कृ, अवज्ञामुचनार्थं विकृतस्मितं कृ or विकृतहासं कृ; 'to sneer at,' अवहस्य, see To DERIDE.

SNEER, *s.* अवज्ञामुचनार्थं विकृतस्मितं or विकृतहासः, अवज्ञाहासः, अवज्ञा-सूचकहासः, अवज्ञाहासः, अवज्ञासूचका मुखविकृतिः *f.*, अवज्ञाहासः. See SARCASM.

SNEERINGLY, *adv.* सावज्ञाहासं, सामर्गहासं, सावहारां, अवज्ञासेन.

To SNEEZE, *v. n.* घृ (c. 2. घृति, घृति, घृतं कृ, घवत् कृ, चिक्रं कृ, चिक्रं कृ, चिक्रं (nom. चिक्रति -चिक्रुं, चिक्रयते); 'to sneeze upon,' अवघृ.

SNEEZE, SNEEZING, *s.* घृतं, घवः, घवपुः *m.*, घृत् *f.*, घृता, चिक्रा, चिक्रं, काशः, प्राणकी, हस्तिः *m.*, प्राणदुःखदा.

SNEEZED, *p. p.* घृतः -ता -तं; 'sneezed upon,' अवघृतः -ता -तं.

SNEEZING, *part.* घवकृत् *m. f. n.* घवकारी -रिखी &c., घृतवान् -वती &c.

To SNIGGER, *v. n.* अन्तर्हासं कृ, उच्चपनं कृ, उद्धर्षनं कृ, गूढहासं कृ.

To SNIFF, *v. a.* नासाद्वारेण श्वासं (c. 2. -श्वासति -तुं) or निश्वासं or श्वासं कृ.

To SNIP, *v. a.* कर्त्रेणा मूर्ध्मच्छेदं कृ or अक्षयच्छेदं कृ or छिद्.

SNIP, *s.* दीर्घचक्षुः, दीर्घमुखः, दीर्घचक्षुर्विशिष्टः पक्षिभेदः.

To SNIVEL, *v. n.* नासिकामलं सु in caus. (सावयति -यितुं), नासिका-सावोपहतः -ता -तं भू.—(Whimper) चालकवेत् परिदेव्.

SNIVEL, *s.* नासामलं, नासिकामलं, सिंहानं, सिंहाणं, सिंहाणं.

SNIVELING, *s.* नासिकासावः, नासासावः, नासापरिसावः.

SNOB, *s.* अभ्युन्नयः, कुलीनलोकव्यवहारानुकारी प्राकृतजनः.

SNOOZE, To SNOOZE, see NAP, To NAP.

To SNORE, *v. n.* स्वप्नमध्ये कर्कशश्वासेन नासाद्वारेण श्वासं कृ or नासया श्वासप्रश्वासे कृ, स्वप्नमध्ये कर्कशश्वासेन नासिकां ध्या (c. 1. धमति, ध्यातुं) or नासया श्वासं (c. 2. श्वासति -तुं), निद्रामध्ये कर्कशश्वासे कृ or कर्कशस्वरं कृ, उच्छ्वसनं कृ, क्रयनं कृ.

SNORE, SNORING, *s.* स्वप्नमध्ये कर्कशश्वासे or सशब्दश्वासे or नासया श्वासे, निद्रामध्ये कर्कशश्वासे श्वासे, निद्रावस्थायाम् उच्छ्वसनं or क्रयनं, स्वरः.

To SNORT, *v. n.* नासाद्वारेण उग्रश्वासे कृ, नासिकाद्वारेण मूक्तं or मूक्तारं कृ or मूक्तशब्दं कृ, सूक्तारं कृ, सूक्तं, सूक्तशब्दं कृ.

SNORTING, *s.* नासाद्वारेण उग्रश्वासे or उग्रशब्दसहितश्वासे, सूक्तारः.

SNOUT, *s.* नासामलं, नासिकामलं, सिंहानं, सिंहाणं. See Mucus.

SNOUT, *s.* पोत्रं, प्रोथः -थं, नस्तः, नस्या, नासा, नासिका, मुखः.

SNOW, *s.* हिमं, तुषारः, हिमानो, नीहारः, तुहिनं, तीमारं, हिमसंहतिः *f.*, हिमिका, खवाप्यः, भस्मतूलं, कारः; 'a fall of snow,' तुषारपातः, तुषारवर्षः; 'a particle of snow,' हिमकणः, तुषारकणः.

To SNOW, *v. n.* तुषारं वृष् (c. 1. वर्षति -वर्षितुं), हिमं वृष्, तुषारकणान् वृष्, हिमकणान् वृष्.

SNOW-BALL, *s.* हिमपिण्डः, तुषारपिण्डः, हिममण्डलं.

SNOW-CAPPED, *a.* हिमशेखरः -रा -रं, हिमशिखरः &c., हिमावृतशिखरः.

SNOW-DRIFT, *s.* हिमसंहतिः *f.*, तुषारसंहतिः, हिमराशिः *m.*, हिमौघः.

SNOW-STORM, *s.* तुषारवर्षः, तुषारपातः, हिमपातः, हिमसम्पातः.

SNOWY, *a.* (Abounding with snow, covered with it) हिमवान् -वती -वत् (त्), हिममयः -यी -यं, हिम्यः -म्या -म्यं, हैमः -मी -मं, हिम in comp., तुषारमयः &c., हिमाद्यः -द्वा -द्वं, तीमारः -री -रं, हिमावृतः -ता -तं; 'snowy mountain,' हिमाद्रिः *m.*, तुषाराद्रिः, तुहिनाद्रिः, हिमपर्वतः, शीताद्रिः *m.*—(White, like snow) हिमामः -भा -भं, हिमवर्णः -वर्णो -वर्णं.

To SNUB, *v. a.* प्रत्यादिश, याग्रीधं कृ, अपकृप्, दर्पभङ्गं कृ, पराभू.

SNUB-NOSED, *a.* नतनासिकः -का -कं, खुरणसः -सा -सं, खुरणाः -णाः -णः (स्), चिपिटः -टा -टं, चिपिटकः -का -कं, चिपुटः -टा -टं, चिकितः -ना -नं, अवनाटः -टा -टं, अवटोटः &c., अवभटः &c.

SNUFF, *s.* (Burnt or charred wick) दग्धतूला -ली, तप्ततूला -ली, दग्धपिण्डलं.—(Pulverized tobacco) नस्यं, नस्तं, नासिकाचूर्णं, नासा-चूर्णं, अवपीडः, धुत्करी; 'to take snuff,' नस्यं पा or निपा.

To SNUFF, *v. a.* (Inhale by the nose) नासाद्वारेण निश्वासं, उच्छ्वसनं कृ, see To SNUFF, SMELL.—(Crop the snuff of a candle) दग्ध-तूलाम् अवच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं) or छिद् or लू, प्रदीपतूलं छिद् or ह, दीपिकातूलं अवच्छिद्.

SNUFF-BOX, *s.* नस्यपाथः, नासिकाचूर्णापाथः, नस्यपात्रं, नस्यभाजनं.

SNUFFERS, *s.* तूलाकर्त्रीनी, तूलाच्छेदनी, प्रदीपतूलाकर्त्रीनी, कर्त्रीनी.

To SNUFFLE, *v. n.* नासाद्वारेण मूर्ध्मशब्दं कृ. See To SNORT, SMIT.

SNUFF-TAKER, *s.* नस्यपाथी *m.* (न्), नासिकाचूर्णनिपाता *m.* (त्).

SNUFFY, *a.* नस्यदूषितः -ता -तं, नासिकाचूर्णमलिनः -ता -नं.

SUG, *a.* (Close, compact, covered up) संहतः -ता -तं, सुसंहतः &c.

संवृतः -ता -तं, आवृतः &c., सुप्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, गुप्तः -ता -तं, गूढः -टा -टं, उपगूढः &c.—(Comfortable) सुस्थः -स्था -स्थं, सुस्थितः -ता -तं, स्वस्थः -स्था -स्थं, सुखी -खिनी -खि (न्), सुखः -खा -खं, यथामुखः &c.—(Lying close) निकटशायी &c., पार्श्वोपाश्रि-शायी &c.

To SUGGLI, *v. n.* निकटे or अङ्गे or पार्श्वतः or पार्श्वोपाश्रि शी.

SUGGLY, *adv.* सुलेन, यथामुखं. See CLOSELY, COMFORTABLY.

SUGNESS, *s.* सुसंहतता, सुप्रच्छन्नता, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, सौख्यं.

So, *adv.* (Thus) एवं, तथा, इति, इत्थं; 'and so forth,' इत्यादि, इत्यादिप्रकारेण; 'be it so,' एवं भवतु, एवमस्तु, तथास्तु, अस्तु; 'is it so?' कञ्चित्.—(In this manner, in such a manner) एवं, तथा, एवंविधं -यैव; 'I must so contrive that my master awake,' यथा स्वामी जागर्ति तथा मया कर्तव्यं.—(In like manner, after the same manner) तद्वत्, एवं, तथा, एवमकारेण, तथाविधेन, तथाप्रकारेण, एवंविधेन, एवंविधानेन, एतादृशं.—(To such a degree) एतावत्, ईदृक्, एतादृक्, ईदृशं, एतादृशं, तादृक्. एतत्पर्यन्तं, तथा,

इत्थं, इत्थन्, इत्थत्पथ्यन्तं; 'so far,' तावत्, एतावत्, तदन्तं, तत्पथ्यन्तं; 'so many, so much,' तावन् indec., तावान् -वती -वत् (न्), तावत्संख्यकः -का -कं, तत्संख्यकः &c.; 'so great, so large,' एतावान् &c., एतावन्महान् &c., ईदृशः -शी -शं, ईदृशमहान् &c.; 'so long,' तावत्; 'so long a time,' तावत्कालः; 'there is no body so small but that it may be divided in half,' न तादृ-
गव्यः परिमाणं यस्मै अर्द्धं कल्पयितुम् अशक्यं; 'he is not so sagacious as to discriminate,' न तस्य ईदृग् विज्ञानम् अस्ति परि-
च्छेदः; 'am I so weak that the goods in my house are to be carried off by the sea?' किम् अहं दुर्बलो मन गृहस्वभागादिनि
समुद्रेण अपहरन्त्यानि; 'let it be ascertained whether he is
worthy to receive so large a salary,' ज्ञायतां किम् उपयुक्त
एतावद् धनं गृह्णाति; 'so true is it,' यत्तत्तम् अस्ति.—(There-
fore) ततस्, तस्मात्, तेन.—(So so, in indifferent) तावन्मात्रं, याव-
त्तावत्.—(So and so) expressed by अमुक in comp.; as, 'Mr.
So and so,' अमुकनामा m. (न्), अमुकजनः.

To SOAK, v. a. चिरेण जलसिक्तं -क्तां कृ, चिरकालं जलेन सिच् (c. 6.
सिञ्चति, सेचते), चिरेण जलस्य -स्यां कृ, चिरकालं जलेन समाप्ते (c. 10.
-जाययति -यितुं) or जलसमाप्तिं -तां कृ or आर्द्रीकृ or शिद् (c. 10.
-ज्ञेयति -यितुं) or समुष् (c. 1. -उद्यति -यितुं) or अभ्युष्.

SOAKED, p. p. चिरेण सिक्तः -क्ता -क्ते, चिरसिक्तः &c., चिरकालेन -ता -ते,
चिरजलस्यः -स्या -स्यं, चिरजलस्थितः -ता -ते, प्रक्षिप्तः -त्रा -त्रं, आर्द्रः
-र्द्रा -र्द्रे, समुषितः -ता -ते.

SOAP, s. सर्जिका, सार्जिका, धारः, सार्जिका, सार्जिका, सार्जिका, मार्ज-
नतेल, मार्जनलेपः, मेदस् n., प्रदेहः, चेहः.

To SOAP, v. a. सर्जिकया सार्ज् or सार्ज् or लिप्, सर्जिकालिप्तं कृ.
SOAP-BERRY-PLANT, s. सरिष्टः, रिष्टः, केनिलः.

SOAPY, a. मेदुरः -रा -रं, चिक्कणः -खा -खं, सर्जिकालिप्तः -प्ता -पं.

To SOAR, v. n. ऊर्ध्वं or ऊर्ध्वं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छन्), ऊर्ध्वं उी (c. 4.
उपयते, c. 1. उपते -यितुं), उड्डी, प्रोड्डी, उड्डीनं कृ, उड्डीनं कृ, ऊर्ध्वं वि-
हायसा गम् or नभसा गम् or विपति विमृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं), ऊर्ध्व-
गमनं कृ, ऊर्ध्वारोहणं कृ, नभोगमनं कृ, उत्क्रमणं कृ.

SOARER, s. ऊर्ध्वगामी m. (न्), आकाशगामी m., उड्डीनकारी m., उड्डीनकृत्.
SOARING, s. उड्डीनं, उड्डीनं, ऊर्ध्वगमनं, ऊर्ध्वगतिः f., नभोगमनं, नभोगतिः f.,
उपरिगमनं, उत्क्रमणं, ऊर्ध्वारोहणं.

SOARING, part. उड्डीयमानः -ना -नं, आकाशगामी -मिनी -मि (न्).

To SOB, v. n. (Make a convulsive sound in crying) गदगद (nom.
गदगदति), गदगदं कृ, क्रन्दनमध्ये गदगदध्वनिं कृ, गदगदध्वनेन क्रन्दं (c. 1.
क्रन्दति -न्दितुं) or रुद् (c. 2. रोदति -तुं) or प्ररुद्, गदगदध्वनेन क्रन्दनं
कृ, रुच्छन् (nom. रुच्छन्नायते), रुच्छन्शब्दं कृ.

SOB, SONING, s. गदगदः, गदगदध्वनिः m., गदगदशब्दः, गदगदशब्दसहितक्रन्दनं,
क्रन्दनं, रोदनं, रुच्छन्शब्दः, भूत्कारः, फुत्कारः.

SOBER, a. (Not drunk) अमत्तः -त्रा -त्रं, निर्मदः -दा -दं, अशोचः -या
-यं, अनागतमदः -दा -दं.—(Temperate in drink) पानाप्रसक्तः -क्ता
-क्ते, परिमितपानो -निनी -नि (न्), मितपानो &c., वतपानो &c.,
पानसंयमो &c.—(Not wild or extravagant, serious) धीरः -रा
-रं, स्थिरः -रा -रं, नियतः -ता -तं, नियमो &c., विनीतः -ता -तं,
नियतवृत्तिः -त्रिः -त्रि, विचारवृत्तिः -द्विः -द्वि, विचारशीलः -ला -लं,
विचारो &c., अमत्तः -त्रा -त्रं, स्थिरमतिः -तिः -ति, स्थिरवृत्तिः -द्विः
-द्वि, गम्भीरवृत्तिः &c.

To SOBER, v. a. निर्मदीकृ, मदहीनं -नां कृ, नियतो कृ, स्थिरकृ, धीरीकृ.
756.

SOBERED, p. p. निर्मदीकृतः -ता -तं, विगतमदः -दा -दं, धीरधीव्यः -व्या -व्यं.
SOBERLY, adv. धीरवत्, विनीतवत्, सविनयं, नियतवत्, विचारपूर्णं.

SOBER-MINDED, a. धीरमनस्कः -स्का -स्के, गम्भीरमनस्कः &c., स्थिरवृत्तिः &c.

SOBERNESS, SOBRIETY, s. (Freedom from intoxication) अमत्तता,

॥ अशोचता, निर्मदत्वं, मदहीनता, मदाभावः, धैर्याभावः.—(Temperance
in drink) पानसंयमः, पानाप्रसक्तिः f., पानाप्रसक्तता, परिमितपानं, मित-
पानं.—(Seriousness) धीरता, गम्भीरता, गम्भीर्यं, स्थिरता, स्थैर्यं,
विनीतता, विनयः, विचारशीलता, नियतवृत्तिः f., अमत्तता.

SOCIABLE, a. जनसङ्गप्रियः -या -यं, सङ्गप्रियः &c., जनसङ्गासक्तः -क्ता -क्ते,
संलापप्रियः -या -यं, सम्भाषणप्रियः &c., सङ्गशीलः -ला -लं, संलाप-
शीलः &c., केहवृत्तिः -द्विः -द्वि, मुशीलः -ला -लं.

SOCIABILITY, SOCIABLENESS, s. सङ्गप्रियता, सङ्गप्रिती f., सङ्गासक्तिः f.,
जनसङ्गप्रिती f., जनसङ्गप्रियता, संलापप्रियता, संलापासक्तिः f., संलाप-
शीलता, केहवृत्तिः f., मुशीलता.

SOCIABLY, adv. सङ्गासक्तत्वात्, जनसङ्गासक्तत्वात्, केहवृत्त्या, मुशीलवत्.

SOCIAL, a. (Pertaining to society) सांसारिकः -को -के, साङ्गतिकः

-को -के, जनसंसर्गसन्नधी -न्धनी -न्धि (न्), साङ्गतिकः &c., महवा-
ससन्नधी &c., महवासविषयकः -का -के, सहभावसन्नधी &c.; 'social
duty,' जनाचारः.—(Ready to unite in friendly converse)

सङ्गप्रियः -या -यं, सङ्गमशीलः -ला -लं, संसर्गशीलः &c., संवासशीलः
&c., समागमशीलः &c., अनेकचरः -रा -रं, सन्तुष्टचरः &c., see So-
ciable.—(Consisting in mutual converse) संसर्गरूपः -पा -पं,
सङ्गरूपः &c., प्रतिभाषयान् -वती -वत् (न्).

SOCIETY, s. (Association, consociation) संसर्गः, सङ्गः, सङ्गमः, सङ्ग-
तिः f., समागमः, सहवासः, संवागः, सहभावः, सायं, साहचर्यं, साहित्यं,
सहायता, साहाय्यं, लोकयात्रा, उपपत्तिः f.—(Community, body of
people) जनसमूहः, लोकसमूहः, लोकसङ्गः, पंक्तिः f., तमा, समाजः,
मण्डली; 'good society,' सभा; 'fit for it,' सम्यः -भ्या -भ्यं;
'not fit for it,' असम्यः -भ्या -भ्यं, अपाक्तेयः -या -यं, अपाक्तेयः -त्वा
-त्वां, अपाक्तेयः &c.—(Corporate body) श्रेणी -णिः m. f., ग्रामसङ्घः.

SOCK, s. पादवस्त्रं, पादरक्षा -छणं, पादत्राणं, पादपरिधानं.

SOCKET, s. पानं, आधाराः, आपानं, गर्भः, कूपः, गर्भः, भाजनं.

SOD, s. नृणां वृत्तभूमिसङ्घः, पासावृत्तभूमिसङ्घः, सत्त्वभूमिसङ्घः.

SOD, a. सर्जिका, सर्जिका, सर्जिकाधारः, धारः, मृजिकाधारः, कापेतः.
सोवचैलं, रुचकं, वज्रधारः -रं, सुखवचकः, धुमिका, काचमलं.

To SODER, v. a. See To SOLDER.

SODOMITE, s. गुदमैषुनकर्त्ता m. (न्), गुदमैषुनकारी m., पुंमैषुनकृत्.

SODOMY, s. गुदमैषुनं, पुंमैषुनं, पायुमैषुनं.

SOEVER. Expressed by prefixing the relative to the interro-
gative, with the affixes चित्, अपि or चन; thus, 'whosoever,'
यः कश्चित्; 'whatsoever,' यत् किञ्चित्; 'wheresoever,' यत्र
कुत्रचित्; 'whensoever,' यदा कदाचित्, or by doubling the
relative, thus यो यः, यद् यत्, यत्र यत्र, यदा यदा; 'any soever,'
कश्चित्, काचित्, किञ्चित्; 'at any time whatsoever,' कदाचित्.

SOFA, s. केलिशयनं, केलिशय्या, पर्यङ्कः, शय्या, शयनं, शयनीयं.

SOFT, a. (Not hard or rough) मृदुः -द्वी -द्वे, मृदुलः -ला -लं, कोमलः
&c., मसृणः -खा -खं, क्षिणः -ग्या -ग्यं, मृदुस्पर्शः -शी -शं, सुखस्पर्शः
-शी -शं, अक्षणः -छणा -छणं, मेदुरः -रा -रं, सुकुमारः &c., चालेयः -या
-यं, मरालः -ला -लं, अखरः -रा -रं, अमखरः &c., अककेशः -शा -शं,
अपरुपः -पा -पं, अनुयः -या -यं, अकठिनः -ना -नं, अकठोरः -रा -रं.
—(Wanting firmness, flaccid) शिथिलः -ला -लं, अदृढः -दा

-दं, क्षयनः -ना -नं.—(Mild, gentle) नौम्यः -न्या -न्यं. मृदुः &c., मृदुस्त्वभावः -या -यं.—(Weak in mind) क्षयबुद्धिः -द्विः -द्वि, चालि-
शुद्धिः &c., सुवचनीयः -या -यं.—(Having a soft voice) मृदुस्वरः
-रा -रं, मधुरस्वरः &c.

SOFT, *interj.* नौचैस्, नौचकैस्, तूष्णीं, तूष्णीम्भव, शान्तं.

To SOFTEN, *v. a.* मृद्व्, कोमलीकृ, नद (nom. नदयति -यितुं), शन् in
caus., सान्त् or शान्तं, दम् in caus., क्षिप्रधीकृ, कर्तुणाद्रीकृ. See
To MOLLIFY, MELT, *v. a.*

To SOFTEN, *v. n.* मृद्व्, कोमलीभू, क्षिप्रधीभू, जन् (c. 1. शान्ति, शान्ति),
प्रशन्, शान्तः -न्ता -न्तं भू, दयाद्रीभू. See To MELT, *v. n.*

SOFTENED, *p. p.* मृद्व्कृतः -ता -तं, शान्तः &c., क्षिप्रधीभूतः -ता -तं.

SOFTENING, *part. of a.* शान्तिदः -दा-दं, शान्तिकः -को-कं, शान्तिकारः -री-रं.

SOFTLY, *adv.* शनैस्, शनैः शनैस्, शनकैस्, मन्दं, मृदु, सनादिवं.

SOFTNESS, *s.* मृदुता, मार्दवं, मृद्विमा *m.* (नं), कोमलता, क्षिप्रधता -त्वं, मृदु-
स्वर्शता -त्वं, सुवचनीयता -त्वं, सुकुमारता -त्वं, रौकुमार्यं, चरारता,
'चककशता -त्वं, चकडिनता, अकाडिनं, शिपिलता, शिपिल्यं; 'of
voice,' स्वरमधुरता -माधुर्यं.

To SOIL, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलनीकृ, कलङ्क (nom.
कलङ्कयति -यितुं), दुष् (c. 10 दूषयति -यितुं), लिप्. See To STAIN.

SOIL, *s.* (Dirt, stain) मलं, परिमलं, कलुषं, कलङ्कः, कल्कं, ज्ञानिः *f.*,
परिज्ञानं.—(Mould, earth) मृत्तिका, मृद् *f.*, मृदा, भूमिः *f.*, भू *f.*,
स्वलं -लौ, पांशुः *m.*, खलं; 'good soil,' मृत्ता, मृत्ता, मृत्तनी;
'fertile soil,' उर्वरा, ऊर्वरा; 'dry or barren soil,' मरुः *m.*,
मरुस्वलं -लौ, ईरिणं -णा, ईरिणं; 'salt soil,' ऊपरः, ऊपरः, उपः,
धारमृत्तिका; 'having salt soil,' ऊपरः -रा -रं, ऊपरान् -यती -यत्
(नं); 'untilled or waste soil,' खिलः, अप्रहतभूमिः *f.*; 'stony,'
शकैरा; 'a black soil,' नीलमृत्तिका, कृष्णमृद् *f.*, कृष्णमृत्तिका, कृष्ण-
भूमिः *f.*; 'pale soil,' पाण्डुमृत्तिका; 'native soil,' जन्मभूमिः *f.*,
जन्मवन्धुपा; 'mountain-soil,' गिरिमृद्; 'soil fertile with every
crop,' सर्वशस्यायभूमिः *f.*

SOILED, *p. p.* मलिनितः -ता -तं, मलनीकृतः &c., कलङ्कितः &c., परि-
मलितः &c., दूषितः -ता -तं, लिप्तः -मा -मं, अवलिप्तः &c., विलिप्तः
&c., कलुषितः &c., मलिनः -ना -नं, कल्की -क्किनी &c.; 'having
soiled hands,' लिप्तहस्तः -स्ता -स्तं.

To SOJOURN, *v. n.* (Dwell for a time) कियत्कालं or अत्यकालपर्यन्तं
वस् (c. 1. वसति, वस्तु) or निवस्, प्रवस्, प्रवासं कृ, कियत्कालं स्वा
or वृत् or आत् or अध्यास्, देशान्तरे or परदेशे वस्, देशान्तरम् अधि-
वस् or आवस्, see To LODGE, *v. n.*

SOJOURN, SOJOURNING, *s.* प्रवासः -सनं, प्रवसनं, कियत्कालपर्यन्तवासः,
अत्यकालनिवासः, अदीर्घवासः, देशान्तरवासः, देशान्तराधिवासः, परदे-
शवासः, देशान्तरसेवनं, परदेशसेवनं, देशान्तरावलसनं.

SOJOURNER, *s.* प्रवासी *m.* (नं), प्रवसन् *m.* (नं), प्रोपितः, देशान्तरवासी *m.*
(नं), देशान्तराधिवासी *m.*, परदेशवासी, देशान्तरसेवी *m.*, परदेशसेवी.

To SOLACE, *v. a.* सान्त् or शान्त्, आश्वस् in caus., विनुद् (c. 10.
-नोदयति -यितुं), see To COMFORT, CONSOLE; 'to solace one's
self,' आत्मानं विनुद्.

SOLACE, *s.* सान्त्वनं -ना, परिसान्त्वनं, आश्वसनं, विनोदः -दनं, आपत्त-
तीकारः, क्लेशापहरणं, शोकापनोदः -दनं, क्लेशशान्तिः *f.*, शोकशान्तिः *f.*,
दुःखशान्तिः *f.*, शोकापहरणं.

SOLAR, SOLARY, *a.* सौरः -री -रं, सवित्रियः -या -यं, सविह्वलः -ला -लं,
सावनः -नी -नं, सूर्यसन्ध्या -न्ध्यानी -न्धि (नं), सूर्यचिपयकः -का -कं,

रर्त् in comp., सूर्य in comp.; 'solar dynasty,' सूर्यवंशः;
'solar day,' सौरसावनदिनं, सावनदिनं, सौरदिनं; 'solar month,'
सौरमासः, सावनमासः; 'solar year,' सौरवर्षः, सूर्यवर्षः.

SOLD, *p. p.* विक्रीतः -ता -तं, पणितः &c.; 'having sold,' विक्रीय.

To SOLDER, *v. a.* द्रुतधातुमयलेपेन संलग्नीकृ, द्रुतसीसकादिना सन्धा.

SOLDER, *s.* द्रुतधातुमयलेपः, द्रुतसीसकादिमयलेपः, धातुमयलेपः.

SOLDIER, *s.* सैन्यः, सैनिकः, चायुधिकः, आयुधीयः, योद्धा *m.* (नं), योधः,
शस्त्रजीवी *m.* (नं), शस्त्राजीवः, शस्त्रपरः, शस्त्रभृत् *m.*, शस्त्रधारी *m.*
(नं), शस्त्रोपजीवी *m.*, युद्धोपजीवी *m.*, युद्धजीवी *m.*, अस्त्रधरः,
अस्त्रधारी *m.*, अस्त्रभृत् *m.*, अस्त्रजीवः, युधानः, चमूचरः, सेनाचरः,
तन्त्री *m.*, काखस्मृष्टः, काखपृष्टः; 'man of the military class,'
यन्त्रियः, यन्त्रः, यन्त्री *m.*, राजन्यः, राजपुत्रः, विराट् *m.* (नं).

SOLDIER-LIKE, SOLDIERLY, *a.* सैन्ययोग्यः -ग्या -ग्यं, सैन्योपयुक्तः -क्ता -क्तं,
सैनिकः -क्की -कं, चायुधीयः -या -यं, योधसन्ध्या &c., सैन्यसन्ध्या &c.

SOLDIERY, *s.* सैन्यसमूहः, सैनिकवर्गः, योधसमूहः, राजन्यकं, योद्धवं.

SOLE, *s.* (Of the foot) तलं, पादतलं; 'from the sole of the
foot to the head,' आपादतलमस्तकात्, आपादमस्तकात्.—(Of a
shoe) तलः, पादुकातलः, पादुकाधोभागः.

SOLE, *a.* एकः -का -कं, एकाकी -किनी -कि (नं), केवलः -ला -लं,
केवली &c., केवल्यः -ल्यी -ल्यं, अद्वितीयः -या -यं. See SINGLE.

SOLICISM, *s.* अपशब्दः, अपभ्रंशः, अशुद्धशब्दः, अशुद्धप्रयोगः, भ्रैच्छितं,
अप्रयोगः, अप्रयोगः, अवचनीयता.

SOLELY, *adv.* केवलं, मात्रं -त्रेण -त्रात्, एकान्तात्, एकतस्.

SOLEMN, *a.* (Attended with religious rites) विधिपूर्वः -ध्वा -ध्वं,
देवकर्मसहितः -ता -तं, संस्कारसहितः &c., पुण्यविधिसहितः &c.,
पुण्यसंस्कारसहितः &c., धर्मसंस्कारपूर्वः -ध्वा -ध्वं, धर्मसंस्कारसहितः -ता
-तं, धर्मनियमासहितः &c.—(Serious, grave) गुरुः -वी -रु, गुरुधैः
-धी -धं, गम्भीरः -रा -रं, गभीरः &c., गम्भीरार्थः &c., धीरः -रा -रं,
जलपुः -युः -ध्वी -ध्वं.—(Attended with a serious promise,
consisting of a solemn asseveration) दृढप्रतिज्ञापूर्वः -ध्वा -ध्वं,
दृढप्रतिज्ञारूपः -पा -पं, गुरुप्रतिज्ञापूर्वः &c., दृढनिश्चयपूर्वः &c.,
दृढनिश्चयरूपः &c., दृढनिश्चयात्मकः -का -कं; 'a solemn pledge,'
दृढप्रतिज्ञा, अलघुप्रतिज्ञा.

SOLEMNITY, SOLEMNNESS, *s.* (Seriousness, gravity) गुरुता -त्वं,
गौरवं, गम्भीरता, गाम्भीर्यं, अलघुता, धीरता.—(Religious cere-
mony) धर्मक्रिया, पुण्यक्रिया, देवक्रिया, संस्कारः, उत्सवः. See RITE.

To SOLEMNIZE, *v. a.* (Perform according to ritual forms) यथा-
विधि or यथाशास्त्रं कृ or अनुष्ठा (c. 1. -निष्ठति -ष्ठानुं), विधिवत् कृ or
अनुष्ठा or निर्दह् (c. 10. -वाहयति -यितुं), विधिपूर्वम् कृ or अनुष्ठा.—
(Make grave or serious) गम्भीरीकृ, धीरत्वं कृ or जन्, गुरुत्वं
or गौरवं कृ or जन्; 'the mind,' चित्तधीरत्वं जन्, चित्तगौरवं कृ.
SOLEMNLY, *adv.* (According to ritual form) यथाविधि, यथाशास्त्रं,
विधिवत्, विधिपूर्वम्, पुण्यनिधिपूर्वम्.—(Seriously) सगौरवं, गौरवेण,
गम्भीरं, सगाम्भीर्यं, अलघु, अलघुपदेन.—(With solemn asseve-
ration) दृढप्रतिज्ञापूर्वम्, दृढनिश्चयपूर्वम्, गुरुप्रतिज्ञापूर्वम्, 'solemnly
pledged,' अलघुप्रतिज्ञा -ज्ञा -ज्ञं.

To SOLICIT, *v. a.* प्रार्थ् (c. 10. -अर्थयते -ति -यितुं), अभ्यर्थ्, अर्थ्, विनयेन
प्रार्थ् or याच्. See To IMPLOR, EXTREAT, BEG.

SOLICITATION, *s.* प्रार्थनं -ना, अभ्यर्थना, अर्थः, याचना, सतिः -नी *m. f.*,
अभ्येषणः; 'affectionate solicitation,' प्रणयः, प्रवयः, प्रसरः.

SOLICITED, *p. p.* प्रार्थितः -ता -तं, अभ्यर्थितः &c., विनयेन याचितः -ता -तं

SOL

or उपयाचितः -ता -तं or प्रयाचितः &c. See IMPLORER.

SOLICITOR, *s.* प्रापेयिता *m.* (नृ), प्रापकः, याचकः, उपयाचकः.—(Attorney) प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुङ्गवः.

SOLICITOUS, *a.* (Eagerly anxious about) उत्सुकः -का -कं, व्यग्रः -या -यं, उत्कः -त्का -त्कं, उत्कृष्टः -ता -तं, सोल्लुहः -रा -रं.—(Careful, anxious) उद्विग्नः -गता -गं, चिन्तायुक्तः -क्ता -कं, चिन्ताग्रस्तः -स्ता -स्तं, चिन्ताक्रान्तः -न्ता -न्तं, विधुरः -रा -रं, चिन्तितः -ता -तं, भावितः &c.

SOLICITUDE, *s.* औत्सुक्यं, उत्सुकता -त्वं, व्यग्रता -त्वं, उत्कृष्टा, उद्विग्नता, उद्वेगः, चिन्ता, चिन्तवेदना, हृदयवेदना, अशुभ्यान्.

SOLID, *a.* (Hard, firm, compact) घनः -ना -नं, दृढः -टा -टं, सुदृढः &c., संहतः -ता -तं, सुसंहतः &c., दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि, जरटः -टा -टं, ग्राया -वा -व (नृ), कक्षरटः -टा -टं, see HARD.—(Not hollow) सगर्भः -भो -भं, गर्भपूर्णः -र्णा -र्णं, चगून्धः -न्धा -न्धं.—(Not liquid) अद्रव्यः -या -यं, द्रवेतरः -रा -रं, अद्रुतः -ता -तं, घनः -ना -नं, अप्रवाही -हिणी -हि (नृ); 'solids,' अद्रवद्रव्याणि *n. pl.*, अद्रवपदार्थाः *m. pl.*—(Substantial) वाल्यः -वी -वं, सारयान् -यती -यत् (नृ), घनः -ना -नं; 'solid food,' चर्व्यं; 'solid hoofed,' एकशृङ्गः -क्का -कं.

SOLID, *s.* (In geometry) घनः; 'its contents,' घनफलं.—(Something not liquid) अद्रवद्रव्यं, अद्रवपदार्थः, घनद्रव्यं, घनपदार्थः.

SOLIDITY, SOLIDNESS, *s.* घनता -त्वं, दृढता -त्वं, संहतत्वं, अद्रवता -त्वं, कठिनाता, काठिन्यं, अद्रुतता, अप्रवाहिता.

SOLIDUNGULATE, SOLIDUNGULOUS, *a.* एकशृङ्गः -क्का -कं, एकशृङ्गः -रा -रं.

SOLILOQUY, *s.* आत्मगतभाषणं, आत्मभाषणं, स्वगतभाषणं, स्वगतवाच्यं.

SOLITARILY, *adv.* विविक्रं, एकान्तस्य, निभूते, रहस्, रहसि, उपांजु.

SOLITARINESS, *s.* विविक्रता, एकाग्रता, एकाकित्वं. See SOLITUDE.

SOLITARY, SOLITAIRE, *s.* विविक्रवासी *m.* (नृ), वनवासी *m.* See RECLUSE.

SOLITARY, *a.* (Living alone, going alone) विविक्रवासी -सिनी -सि (नृ), एकान्तवासी &c., विविक्रसेवी &c., एकान्तसेवी &c., विविक्रप्रियः या -यं, विजनस्थः -स्था -स्थं, विजनसेवी &c., निर्जनस्थः &c., विविक्रचरः -रा -रं, एकचरः &c., एकान्तचरः &c., असंसर्गः -गो -गं, असङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, जनसंसर्गहीनः -ता -तं, जनसंसर्गशून्यः -न्धा -न्धं.—(Retired, said of places) निर्जनः -ता -तं, विजनः &c., निर्मनुजः -जा -जं, निर्मनुष्यः -प्या -प्यं, विविक्रः -क्का -कं, निभूतः -ता -तं, एकान्तः -न्ता -न्तं, निःशलाकः -का -कं, छत्रः -त्रा -त्रं, वन्दः -न्दा -न्तं, see LONELY.—(Single) एकः -का -कं, एकाकी -किनी &c., असहायः -या -यं.

SOLITUDE, *s.* (Lonely state) विविक्रता, विविक्रता, विविक्रवृत्तिः *f.*, विविक्रवासित्वं, एकान्तता, एकान्तवृत्तिः *f.*, एकाकित्वं, जनसंसर्गहीनता, संसर्गभावः, जनसंसर्गभावः, असहायता.—(Loneliness, said of places) विविक्रता, निर्जनता, विजनता, निर्मनुष्यता, see LONELINESS.—(Lonely place, desert) विविक्रस्थानं, विविक्रस्थलं, अरव्यं, वनं, चक्रुरं, चक्रुरं.

SOLO, *s.* एकाकिगानं, एकाकिगीतं, एकावाद्यस्वरः, एकाकिस्वरः.

SOLSTICE, *s.* अयनं, अयनान्तः, अयनकालः, अयनसन्धिः *m.*, अयनसन्धिकालः, क्रान्तिः *f.*, क्रान्तिकालः; 'summer solstice,' उत्तरायणं, उत्तरक्रान्तिः; 'winter,' दक्षिणायनं, दक्षिणक्रान्तिः *f.*, याम्यायनं.

SOLSTITIAL, *a.* अयनान्तसन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), अयनसन्धी &c., क्रान्तिसन्धी &c., अयनान्तकालिकः -क्का -कं; 'solstitial point,' अयनं, अयनसन्धिः *m.*, अयनान्तः.

SOLUBILITY, SOLUBLENESS, *s.* द्राव्यता -त्वं, विद्राव्यता -त्वं, द्रावणीयता, गलनीयता, याव्यता -त्वं, विलयनीयता, द्रावणशक्ता.

SOM

SOLUBLE, *a.* द्राव्यः -व्या -यं, द्रावणीयः -या -यं, विद्राव्यः &c., याव्यः -व्या -यं, विलयनीयः -या -यं, द्रावणशक्तः -क्का -कं, गलनीयः -या -यं, द्रवाहीः -ही -है. See DISSOLVABLE.

SOLUTION, *s.* (The act) द्रावणं, विद्रावणं, विलयनं, गलनं, विगलनं.—(The state) द्रवत्वं, द्रुतत्वं, विद्रुतता, विलीनता, समाधानं, संयोगः.—(Chemical union) द्रवमूलकसारूपसंयोगः, द्रवमूलकसंयोगः, संयोगः, योगः.—(Explanation) लापनं, लापनिका, व्याख्या-व्याख्यानं, विख्यापनं, शोधनं, परिशोधनं; 'of a difficult verse,' श्रोकलापनं; 'of a riddle,' श्रुतिः *f.*—(Of doubt) संशयनिवृत्तिः *f.*

TO SOLVE, *v. a.* (Dissolve) द्रवीकृ, विद्रु in caus., विली in caus.—(Explain, resolve) व्याख्या (c. 2. -व्याख्यति -हुं), ली in caus. (लापयति -यिषुं), लापनं कृ, गुप् (c. 10. शोधयति -यिषुं), परिगुप्; 'a problem,' साप् (c. 10. साधयति -यिषुं), निद्वीकृ; 'a doubt,' संशयं चिद् (c. 7. चिन्तति, चेनुं) or उच्छिद्, संशयम् अपनी or अपहृ.

SOLVED, *p. p.* व्याख्यातः -ता -तं, लापितः &c., चिन्नः -न्ना -न्नं; 'as a problem,' सिद्धः -द्वा -द्वं; 'is solved,' सिध्यति.

SOLVENCY, *s.* चणशोधनक्षमता, चणशोधनशक्तिः *f.*, चणापिकथनवत्यं, चणापिकथनता, चणापिकथनसम्पत्तिः *f.*, चणापिकथनक्षमता.

SOLVENT, *a.* (Having the power of dissolving) द्रावकः -क्का -कं, विद्रावकः &c., द्रावकः -रा -रं, द्रवकः &c., सावकः -क्का -कं.—(Able to pay) चणशोधनक्षमः -मा -मं, चणपरिशोधनक्षमः &c., चणापिकथनक्षमः &c., चणापिकथनः -ना -नं, चणापिकथनसम्पन्नः -न्ना -न्नं.

SOLVENT, *s.* (Menstruum) द्रावकरसः, योगवाही *m.* (नृ), द्रावणं.

SOLVER, *s.* व्याख्याता *m.* (नृ), विख्यापकः, चेन्ना *m.*, उच्छेदी *m.* (नृ).

SOMBER, SOMBRE, *a.* मूढप्रभः -भो -भं, मूढतेजाः -जाः -जः (स्), अस्वतेजाः &c., मन्दप्रभः -भा -भं, मलिनप्रभः &c., भूदरः -रो -रं, रयामः -मा -मं.

SOME, *a.* (A certain quantity of a thing, a small quantity) कश्चित्, कियत्, ईषत्, अल्पभागः, अल्पांशः, अंशः, अल्पिका, अल्पं; 'some water,' कश्चिज्जलं, कियज्जलं, ईषज्जलं, जलान्शः; 'some seed,' कियन्ति बीजानि; 'some bread,' अपूपान्शः, कियान् अपूपः, अपूपाल्पभागः, अपूपस्य अल्पांशः; 'some meat,' कश्चिन्मांसं, मांसाल्पभागः, मांसाल्पिका; 'for some distance,' कियदूरं, कियपर्यन्तं; 'for some time,' कियकालं, कश्चिक्कालं, कतिचित्कालं; 'some time afterwards,' कियक्कालापरं; 'to some extent,' कश्चित्, ईषत्.—(A certain number, a few, said of things) अल्पः -त्वा -त्वं, कतिपयः -या -यं, कतिचित्, अनेकः -का -कं; 'some days,' कतिपयदिनानि *n. pl.*; 'some paces,' कतिचित्पदानि *n. pl.*, कतिपयपदानि; 'some trees,' कतिपयवृक्षाः *m. pl.*, कतिचित्वृक्षाः *m. pl.*, कतयश्चिद् वृक्षाः; 'in some trees,' कतिचित्वृक्षेषु, कतिपयिद् वृक्षेषु.—(A certain number, few, said of persons) कश्चित् *m. sing.*, काचित् *f.*, कश्चन *m. sing.*, काचन *f.*, को नपि *m. sing.*, कापि *f.*, कतिपय in comp., कतिचित्, कतयश्चिद् *m. pl.*; 'some persons,' केचित्, केपि, कतिपयजनाः *m. pl.*, कतिपयजनाः *m. pl.*, केपिजनाः, कतिपयलोकाः *m. pl.*; 'of some persons,' केपाचित्, केपामपि.—(Denoting a person or thing not definite) अमुकः -का -कं, or expressed by the affixes चित्, अपि or चन after the interrogative; as, 'some person,' अमुकजनः, कश्चित्, कश्चिजनः; 'having some name or other,' अमुकनामा *m.* (नृ); 'some place or other,' अमुकस्थानं, कश्चित्स्थानं; 'some day,' कदाचित्, कदापि; 'by some means or other,' see the next.

SOMEHOW, *adv.* कथञ्चित्, कथञ्चन, कथमपि, कथं कथमपि, यथाकथञ्चित्.

SOME-ONE, SOME-BODY, *s.* कश्चित् *m.*, काचित् *f.*, को-पि *m.*, कापि *f.*, कश्चन *m.*, काचन *f.*, कश्चिन्नः, को-पि ननः, प्रमुक्तः *m.*, प्रमुक्ता, प्रमुक्कननः, यः कश्चित्, यः कश्चन; 'of some one,' कस्यचित्, कस्यापि; 'by some one,' केनचित्, केनापि; 'to some one,' कस्मैचित्.

SOMER-SAULT, SOMERSIT, *s.* ऊर्ध्वपादनगतिः, उर्ध्वपरिवर्तनः.

SOMETHING, *s.* किञ्चित्, किमपि, किञ्चन, यत्किञ्चित्, चत्थं, सत्थं.

SOMETIME, *adv.* (Formerly) पुरा, पूर्वं, पूर्वकाले, पुरस्तात्, प्राक्.—
(At some future time) परकाले, अनन्तरं, *see* HEREFTER.

SOMETIMES, *adv.* कदाचित्, कदापि, कदाचन, कतिचित्, कदा.

SOMEWHAT, *s.* किञ्चित्, किमपि, किञ्चन, यत्किञ्चित्. *See* LITTLE, *s.*

SOMEWHAT, *adv.* किञ्चित्, ईषत्, कियत्, *see* prefixed, कस्य or देश्य or देशीय affixed; 'somewhat less,' किञ्चित्-ना-नं, ईषद्-नः &c.; 'somewhat eloquent,' पटुकस्य-स्या-न्यं, पटुदेव्यः-दया-इयं, पटुदेशीयः-या-यं; 'somewhat blue,' आनीलः-ला-लं; 'somewhat ruddy,' चातावः-वा-यं.

SOMEWHERE, *adv.* क्वचित्, क्वपि, कुत्रचित्, कुत्रापि, कुत्रचन, यत्रकुत्रचित्, यत्रकुत्रापि; 'from somewhere,' कुतश्चित्, कुतश्चन.

SOMNAMBULISM, *s.* निद्राचारः, निद्रापरिक्रमः, निद्राभ्रमणं, स्वप्नचारः.

SOMNAMBULIST, *s.* निद्राचारी *m.* (नृ), निद्रापरिक्रमो *m.*, स्वप्नचारी *m.*

SOMNIFEROUS, SOMNIFIC, *a.* निद्राकारः-रौ-रं, स्वप्नकारी-रिणी-रि (नृ), स्वप्नकृ-*m.f.*, निद्राजनकः-का-कं, स्वप्नजनकः &c., सुप्ति-जनकः &c., सुप्तिकारकः &c., सोप्तिः-को-कं, नैद्रः-द्रौ-द्रं.

SOMNILOQUIST, *s.* निद्राभाषी *m.* (नृ), निद्रालापी *m.*, स्वप्नभाषी *m.*

SOMNILOQUISM, *s.* निद्राभाषणं, निद्रालापः, स्वप्नभाषणं, स्वप्नप्रलापः.

SOMNOLENCY, SOMNOLENT, *see* SLEEPINESS, SLEEPY.

SON, *s.* पुत्रः, पुत्रकः, सुतः, सन्तः *m.*, तनयः, नन्दनः, आत्मनः, रत्नः, आत्मसम्भवः, अङ्गनः, शरीरनः, तनुजः, तनूजः, तनूजनिः *m.*, प्रसूतः, दारकः, कुमारः, वधूः; 'legitimate son,' पौरसः, पौरस्यः, जरस्यः; 'son of a rival wife,' सायलः; 'of an auspicious mother,' सुभगासुतः; 'of an unmarried woman,' कन्यकासुतः, कानीनः; 'by another's wife,' पारस्त्रीयेयः; 'dutiful and affectionate son,' रामुजः, सुपुत्रः; 'having a son,' पुत्री *m.*-त्रिणी *f.* (नृ), पुत्रपान् *m.*-पती (नृ), सपुत्रः-त्रा; 'rejoicing on the birth of a son,' पुत्रोत्सवः, पुत्रानन्दः; 'son and daughter,' पुत्री *m.* *du.*

SON-IN-LAW, *s.* नामाता *m.* (नृ), दुहितुःपतिः *m.*, दुहितुर्भर्ता *m.* (पृ), पुत्रिकाभर्ता *m.*, पिदपतिः *m.*, विवासः.

SONG, *s.* गीतं, गानं, गीतिः *f.*, गायनं, गेयं, गाथा, गा, गं, रेलिः *f.*, काकली; 'song with music,' सङ्गीतं, सङ्गीतिः *f.*; 'holy song,' सतीतं; 'sweet song,' मधुरगीतं; 'song of victory,' जयशब्दः.

SONGSTER, *s.* गायकः, गायकः, गायिका, गीतकुशलः, *see* SINGER.—
(Bird) गायकपक्षी *m.* (नृ).

SONLESS, *a.* निष्पुत्रः-त्रा-त्रं, अपुत्रः &c., पुत्रहीनः-ना-नं, अपुत्रकः-का-कं, अपुत्री-त्रिणी-त्रि (नृ), अपुत्रीकः-का-कं, पुत्ररहितः-ता-तं.

SONNET, *s.* गीतकं, गीतिका, लघुगीतकं, लघुकविता, काव्यबन्धः.

SONOROUS, SONORIFIC, *a.* शब्दतः-ना-नं, शब्दकारः-रौ-रं, शब्दकरः-रा-रं, ध्वनिकरः &c., ध्वनिकारकः-का-कं, शब्दजनकः-का-कं, नादनकः &c., शब्दः-न्दी-न्दं, मुखरः-रा-रं, महाशब्दः-न्दा-न्दं, नादो-दिनी &c., रवणः-या-यं.

SONOROUSLY, *adv.* महाशब्देन, महानादेन, महाशब्दपूर्वैः, महाध्वनिपूर्वैः.

SONOROUSNESS, *s.* शब्दतत्वं, महाशब्दत्वं, शब्दजनकत्वं, मुखरता.

SONSHIP, *s.* पुत्रत्वं, पुत्रभावः, पुत्रावस्था, पुत्रदशा, पुत्रधर्मः.

SOON, *adv.* (In a short time) अचिरं, अचिरात्, आशु, सद्यः, अनन्तरं, शीघ्रं, अर्धमि, सपदि, अक्षणा, द्रुक्, न चिरं, न चिरात्, मार्गिरं, हठात्, अदृष्टात्.—(Without delay) अचिरलप्तेन, अचिरलपितं, अयाहृद्येण; 'as soon as,' यावत्, followed by 'so soon,' तावत्, or expressed by च, repeated thus, 'as soon as water was asked, so soon a shower fell into his mouth,' यावद् अद्य याचितं तावद् धारा मुने तस्य निपतिता or अद्य च याचितं धारा च मुने तस्य निपतिता; or expressed by मात्रात्, *see* IMMEDIATELY.—(Readily, willingly) कामं, प्रकामं.

SOONER, *adv.* (Rather) यदे, *see* RATHER; 'sooner or later,' अदिपश्चात्.

SOOT, *s.* कज्जलं, कज्जलं, दीपकज्जलं, दीपकद्वं, दीपध्वजं, मयी.

SOOTH, *s.* (Truth) सत्यं, सत्यता; 'in sooth,' सत्यं, सत्यमेव.

To SOOTH, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति-यितुं), उपशम्, प्रशम्, सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), उपसान्त्, अभिशान्त्, साम् (c. 10. सामयति-यितुं), लल् (c. 10. लालयति-यितुं), पनुनी (c. 1. -नयति-नेतुं), परिमृश्, परामृश्, प्रसद् (c. 10. -सादयति-यितुं), अभिप्रसद्, पिनुद् in caus., आशम् in caus., चप् (c. 1. चयति-यितुं).

SOOTHED, *p. p.* शमितः-ता-तं, शानः-ना-नं, उपशान्तः &c., वृत्त-शान्तिः-न्ति-न्ति, वृत्तरान्तवः-ना-नं, लालितः-ता-तं, अनुनीतः &c., विनोदितः &c.

SOOTHER, *s.* शमकः, उपशमकः, सान्त्वनकृत्, सान्त्वयिता *m.* (नृ), लालकः.

SOOTHING, *s.* शमनं, शमः, प्रशमनं, उपशमः-मनं, सान्त्वनं-ना, शान्तिः *f.*, सान्त्वः, लालनं, विनोदः-दनं, तापहरणं, प्रसादनं, आश्वासनं.

SOOTHING, *part. or a.* शमकः-का-कं, उपशमकः &c., शान्तिकः-की-कं, शमी-मिनी-मि (नृ), शमकारी-रिणी &c., शान्तिकरः-रा-रं, सान्त्वनकरः-रा-रं, लाली &c., आश्वासनशीलः-ला-लं, तापहृत्-रा-रं, तापहारी &c.

SOOTHISAYER, *s.* देशज्ञः, सांपातरिकः, सायितृकः. *See* DIVINER.

SOOTHISAYING, *s.* शकुनपरीक्षणं, गणना, देशज्ञानं. *See* DIVINATION.

SOOTY, *a.* कज्जली-लिनी-लि (नृ), कज्जलदूषितः-ता-तं, मयीमयः-यी-यं.

SOP, *s.* नृपादिमित्रः पिष्टकरणः, नृपादिमित्रः पूषखण्डः or अपूपखण्डः, नृपसिक्तपिष्टकः, जलादिमिक्तपूषखण्डः, निरूपिष्टकः, आर्द्रपिष्टकः.

To sop, *v. a.* अपूपखण्डं or पिष्टकखण्डं नृपादिना सिक् or चाट्टीकृ.

SOPHIST, SOPHISTER, *s.* सामानवादी *m.* (नृ), सिद्धान्ताभासवादी *m.*, सत्याभासवादी *m.*, हेत्वाभासवादी *m.*, हेतुकः, तार्किकः, बल्यकः, चार्वाकः, मिथ्याहेतुवादी *m.*

SOPHISTIC, SOPHISTICAL, *a.* सामानासकः-का-कं, सत्याभासकः-का-कं, सिद्धान्ताभासकः &c., सत्याभासो-सिनी-सि (नृ), सत्यप्रतिभासकः &c., हेत्वाभासरूपः-पा-पं, हेतुकः-को-कं.

SOPHISTRY, SOPHISM, *s.* सामानः, हेत्वाभासः, सिद्धान्ताभासः, सत्याभासः, पद्याभासः, प्रतिभासः, सिद्धान्तप्रतिभासः, मिथ्याहेतुः *m.*, पाक्चलं, फ्रिक्का.

To SOPHISTICATE, *v. a.* अशुद्धव्यसनं गेन दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), हीन-द्रव्यमिश्रणेन दुष्, दुष्टद्रव्यसम्पर्केण भावीकृ.

SOPHISTICATED, *a.* हीनसंसर्गदूषितः-ता-तं, अशुद्धसम्पर्कदूषितः &c., दूषितः &c.

SOPORIFIC, SOPORIFEROUS, *a.* निद्राकारकः-का-कं, निद्राकारी-रिणी-रि (नृ), निद्राजनकः-का-कं, उपशायी &c., स्थापनः-ना-नं. *See* SOMNIFEROUS.

SOPPED, *p. p.* नृपादिमित्रः-का-कं, नृपादिमित्रः &c., जलादिमित्रः &c.

SOR

SORCERER, *s.* अभिचारविद् *m.*, अभिचारी *m.* (नं), मायाकारः. See MAGICIAN.

SORCERESS, *s.* मायिनी, मायाकारिणी, माया, पूतना, अभिचारिणी.

SORCERY, *s.* अभिचारः, अभिचारविद्या, मायाविद्या, माया, मायाक्रिया, यशक्रिया, कुविद्या, कुमृतिः *f.*, संवदनं, योगः. See MAGIC.

SORDID, *a.* (Filthy) मलिनः -ना -नं, मलयान् -यती -यत् (नं), मली-मसः -सा -सं.—(Mean, vile) कुत्सितः -ता -तं, जपन्यः -न्या -न्यं, जप-न्यवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, जपन्यः -ना -नं, see MEAN, *a.*

SORDIDNESS, *s.* मलिनत्वं, कुत्सितत्वं, जपन्यता, पामरता, अपकृष्टता.

SORE, *s.* घातं, व्रणः, त्वक्घातः, त्वक्व्रणः, चरुत् *n.*, ईर्ष्यं, त्वक्कगदुरः, विपादिका; 'pain of a sore,' व्रणवेदना; 'cleansing or cicatrizing of one,' व्रणशोधनं; 'having one,' व्रणी -वृणी &c.; 'causing one,' व्रणकृत्.

SORE, *a.* (Tender to the touch) स्पर्शासहः -हा -हं, स्पर्शासहनः -ना -नं, स्पर्शासहः -हो -हं, स्पर्शासहः -ता -तं; 'a sore eye,' चुन्नः, चिन्नः, पिन्नः; 'having sore eyes,' चुन्नः -वृन् -वृन्, चिन्नः -वृन् -वृन्, पिन्नः -वृन् -वृन्, क्षिन्नायः -द्या -द्यं.—(Painful, easily pained) वेदनायुक्तः -क्ता -क्तं, सवेदनः -ना -नं, सुलभवेदनः -ना -नं, सुलभमयः -या -यं.—(In mind) मनोदुःखी -खिनी -यि (नं), सुलभदुःखः -या -यं, सुलभतापः -या -यं.—(Grievous) उग्रः -ग्रा -ग्रं, उग्रकेशदः -दा -दं, गुरुकेशदः &c., केशदः &c., गुरुः -वी -रं.

SORE, SORELY, *adv.* सखनं, सखिशयेन, सखिशय in comp., उग्रं, भृगं, see INTENSELY; 'sorely-grieved,' उग्रशोकः -ता -कं.

SORENESS, *s.* स्पर्शासहत्वं, स्पर्शासहनत्वं, स्पर्शासहनं, सखनत्वं, घातत्वं.

SORREL, *s.* असुवेतसः, चुक्रः, चुक्रिका, दलाहं, शुक्ल, शतपेपी *m.*, सहस्रपेपी *m.* (नं), लोलिका.

SORROW, *s.* शोकः, रोदः, दुःखं, मनोदुःखं, शुक् *f.* (च), केशः, मनुः *m.*, शोचनं, मनस्तापः, साधिः *m.*, see GRIEF; 'freed from all sorrow,' शोकमुक्तः -क्ता -क्तं, साधिव्याधिनिर्मुक्तः &c.

To SORROW, *v. n.* शुच् (c. 1. शोचति -चिन्ते), शोचनं कृ, रिच् (c. 4. खिद्यते, रोच्ते), see To GRIEVE, *v. n.*; 'to sorrow much,' शुच् in freq. (शोशुच्यते).

SORROWFUL, *a.* शोकासहः -हो -हं, शोकान्वितः -ता -तं, शोकी -किनी -कि (नं), शोकोपेतः -ता -तं, सशोकः -का -कं, दुःखी &c., दुःखा-न्वितः -ता -तं, दुःखासहः &c., दुःखोपेतः -ता -तं, शोचनः -ना -नं, शोचितः -ता -तं, शोकयुक्तः -क्ता -क्तं, उद्विग्नः -गना -गनं, उद्विग्नमनाः -ना -नं (स्), दुर्मनाः &c., विमनाः &c., उद्विग्नचित्तः -ता -तं, उदासीनः -ना -नं, उदासी &c., विपादी &c., विषयः -या -यं, समनुः -नुः -नु, प्रमनुः &c., परिधूनः -ना -नं, see SAD.—(Causing sorrow) शोकजनकः -का -कं, शोकादः -दा -दं, दुःखावहः &c., see MOURNFUL.

SORROWFULLY, *adv.* सशोकं, सखेदं, सदुःखं, सोद्वेगं, शोकेन, शोकपूर्व.

SORROW-STRICKEN, *a.* शोकासहः -हो -हं, शोकातुरः -रा -रं, शोकोपहतः -ता -तं.

SORRY, *a.* (Grieved) दुःखी -खिनी -यि (नं), दुःखितः -ता -तं, see GRIEVED.—(Sorry for one's own conduct, pained) अनुतापी &c., यथाज्ञापी &c., अनुतापः -ता -तं, अनुशोचकः -का -कं, अनुशोचनी &c., सानुशयः -या -यं, 'जातानुशोकः -का -कं, जातानुतापः -पा -पं, जातानुशयः -या -यं, जातखेदः -दा -दं, खेदयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुतापयुक्तः &c.; 'to be sorry,' see To REPENT.—(Poor, wretched) तुच्छः -च्चा -च्चं, कृपणः -णा -यं, कुत्सितः -ता -तं or expressed by the affixes तद्, रः, क्, क्त्य, पाश, देशीय, or by the prefixes

SOU

दुः, कु, कद् &c.; as, 'a sorry horse,' सय्यतरः, सय्यकः; 'a sorry ox,' सय्यभतरः; 'a sorry poet,' कविकल्पः, कुकविः; 'sorry fare,' कदरं; 'a sorry wench,' पापीयसी.

SORT, *s.* प्रकारः, जातिः *f.*, भेदः, विधः, व्यक्तिः *f.*, see KIND, MANNER.

To SORT, *v. a.* जातिक्रमेण or वर्गक्रमेण or यथावर्गं विरच् (c. 10. -रचयति -वितुं), यथावर्णं or वर्णक्रमेण विन्यस् (c. 4. -चयति -सितुं) or व्यस्.

To SORT, *v. n.* युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. (-पद्यते). See To SUIT.

SOT, SOTTISH, *s.* or *a.* पानासक्तः -क्ता -क्तं, मद्यासक्तः &c., पानरतः -ता -तं, सदापायी -यिनी -यि (नं), पानजडः -डा -डं, मद्यपानजडः &c., पानमूढः &c.

SOTTISHNESS, *s.* पानासक्तिः *f.*, मद्यासक्तिः *f.*, पानजडता, पानमूढता.

SOUGHT, *p. p.* चिन्तितः -ष्टा -ष्टं, अन्वेयितः -ता -तं, मार्गितः -ता -तं, मृगितः &c., इष्टः -ष्टा -ष्टं, गवेयितः -ता -तं; 'long sought for,' चिरचेष्टितः -ता -तं; 'is sought,' अन्विष्यते, इष्यते.

SOUL, *s.* (The immortal essence viewed as an emanation from the Deity) आत्मा *m.* (नं), परमात्मा *m.*, जनमात्मा *m.*, चिदात्मा *m.*, सन्निवेशः, चित्कला, चिदाभासः; 'of the universe,' ब्रह्म *n.* (नं), परमात्मा *m.*—(The spirit, vital or intellectual principle) आत्मा *m.* (नं), जीवात्मा *m.*, मनस् *n.*, चेतस्, चित् *f.*, चैतन्यं, चेतनः -ना, प्राणः, जीवः, प्राणमात्मा *m.*, शरीरी *m.* (नं), देहवान् *m.* (नं), देही *m.*, शरीरं, मूर्तः, चेतन्यकारणं, जीवनकला, परमेश्वरः, धियाम्यतिः *m.*, स्वयोजः, पुद्गलः; 'union of soul and body,' चित्शरीरसंयोगः; 'seated in the soul,' आत्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'oneness of soul,' आत्मैक्यं, ऐक्यभावः, तादात्म्यं; 'knowledge of soul,' आत्मज्ञानं, आत्मविद्या; 'the whole soul,' सद्मात्मा *m.*, सद्भावः; 'with one's whole soul,' सद्भावेन.—(Self) आत्मा *m.* (नं) स्वः.—(Essence, chief part) सारः, सारांशः, सारता, सारभागः, तत्त्वांशः, सत्त्वांशः, सत्त्वं, तन्मात्रं.—(Fire, spirit, life) तेजस् *n.*, सत्त्वं, योयं.—(Departed soul) प्रेतः, परेतः, प्रेतनरः, नारकः.—(Person), see the word.

SOUND, *a.* (Entire, undecayed) अविकलः -ला -लं, अद्यतः -ता -तं, अभिन्नः -चा -चं, अराशयः -शदा -शदं, अमूलः -ना -नं.—(Not diseased, hale) निरामयः -या -यं, अनामयः &c., कस्य -त्या -त्यं, नीरोगः -गा -गं, नीरुजः -जा -जं, अरोगी -गिणी -यि (नं), अरुग्नः -गना -गनं, सुखः -स्या -स्यं, चङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.—(Not hurt) अद्यतः -ता -तं, अप-रिद्यतः &c., अनाद्यतः &c., अद्यहीनः -ना -नं, निर्व्रणः -खा -खं, व्रणहीनः -ना -नं, अद्ययः &c., अद्युषः -या -यं.—(In good condition, safe and sound) सुखः -स्या -स्यं, सुस्थितः -ता -तं, अना-मयः -या -यं, सुरक्षितः -ता -तं.—(Without flaw) निर्दोषः -पा -पं, दोषहीनः -ना -नं, अनयः -या -यं, निषिद्धः -द्वा -द्वं, विषुद्धः -द्वा -द्वं.—(Correct in views) सत्यचक्षुः &c., सत्यपानुसारी &c., सत्यमत-पारी &c., see ORTHODOX.—(Valid, not to be refuted) अस-शङ्कोयः -या -यं, असख्यः -खद्या -खद्यं, सुप्रमाणः -णा -यं, सुप्रमाणवान् -वती &c., सप्रमाणः &c., प्रमाणोपेतः -ता -तं, दृढप्रमाणः &c., धन्यः -न्या -न्यं, युक्तिसिद्धः -द्वा -द्वं.—(Fast, deep, heavy) गाढः -दा -दं, निर्भरः -रा -रं, अतिशय or सु or अति prefixed; 'a sound sleep,' सुनिद्रा &c., see under SLEEP; 'a sound beating,' अतिताडनं, अतिशयताडनं.

SOUND, *s.* (Noise) शब्दः, ध्वनिः *m.*, स्वनः, निस्वनः, निस्वानः, स्वनः, नादः, निनादः, निनदः, नादितं, अनुनादः, निहादः, सहादः, निधोपः,

धोपः, निपुष्टं, रवः, रावः, आरावः, विरावः, संरावः, जारावः, खरः, ध्वनः, ध्वनः, निध्वनः, खनिः *m.*, खनिनः, छनः, रणः, दुर्गन्धः, घुः *m.*, see NOISE; 'a mere sound,' शब्दमात्रं; 'musical sound,' छनः, छाणः, छणनं, निछणः, निछाणः, वादः-दनं; 'of a lute,' प्रछाणः, प्रछाणः; 'tinkling sound,' शिञ्जितं; 'rustling sound,' मन्नीरः; 'confused sound,' लोलाहलः, कलकलः; 'auspicious,' जयध्वनिः *m.*; 'deep or hollow,' गम्भीरशब्दः, गम्भीरनादः; 'prolonged,' दीर्घनादः, दीर्घरावः.

To sound, v. a. (Cause to make a noise) ध्वन् (c. 10. ध्वनयति -यि), खन् (c. 10. खनयति -यि), नद् (c. 10. नादयति -यि), विनद्, चनुनद्, सन् (c. 10. स्तनयति -यि), शब्दं नृ, ध्वनं नृ; 'a musical instrument,' वद् (c. 10. वादयति -यि), संपद्, वादनं नृ; 'they sounded the conchs and drums,' शङ्खान् पटहांश्च समवा-दयन्.—(Spread by report), see **To NOISE**.—(Try, examine) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यि), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सि), निरूप्, see **To TRY**.—(The depth of water) लक्षसूत्रेण जलवेषं or जलं परिमा (c. 2. -माति -तुं, c. 10. -मापयति -यि), लघेन जलगाम्भीर्यं परिमा, सूत्रेण or रज्जुना जलपरिमापणं नृ or जलवेषपरीक्षां नृ.

To sound, v. n. ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नि), खन् (c. 1. खनति -नि), छण् (c. 1. छणति -यि), सन् (c. 1. स्तनति -नि), नद् (c. 1. नदति -दि), प्रणद्, विनद्, शब्द् (c. 10. शब्दयति -यि), रस् (c. 1. रसति -सि), हाद् (c. 1. हादते -दि), रु (c. 2. रूति, रयि), पिरु, रेम् (c. 1. रेभते -भितुं), शब्दं नृ, नादं नृ, ध्वनिं नृ.

SOUNDED, p. p. (Caused to sound) ध्वनितः -ता -तं, खनितः &c., शब्दितः &c., छणितः &c., नादितः &c., खानाः -न्ता -तं, आखानाः &c., खरितः -ता -तं, विरेभितः &c.; 'as a musical instrument,' वादितः -ता -तं.—(Tried) परीक्षितः -ता -तं, जिज्ञासितः &c., निरूपितः &c.—(As water) लक्षसूत्रपरिमापितः -ता -तं, लक्षपरिमापितः &c.

SOUNDING, part. or a. (Making a noise) शब्दनः -ना -नं, शब्दकारः -ग -रं, नादी -दिनी -दि (नृ), निहादी &c., नंहादी &c., स्वनवान् -घती -वत् (नृ), सनादः -दा -दं, शब्दायमानः -ना -नं, see **SONOROUS**.—(Causing to sound) वादकः -का -कं, वादनकारी &c.

SOUNDING, s. (Causing to sound) शब्दनं, ध्वननं, वादनं, संवादनं.—(Of the depth of water) जलपरिमाणं, जलवेषपरिमाणं; 'soundings,' गणः, गणस्थलं; 'mean soundings,' समरज्जुः *f.*

SOUNDING-LEAD, s. लक्षः, लक्षकः, लक्षसीसकं. See **PLUMMET**.

SOUNDLY, adv. गाढं, अत्यन्तं, निर्भरं, दृढं, सुखेन, सु or अति or अतिशय prefixed; 'soundly asleep,' सुपुनः &c., see under **SLEEP**.

SOUNDNESS, s. (Entireness) अद्यतत्वं, अभिन्नता, अखण्डत्वं, अविकलता, अवैकल्यं.—(State of being healthy or without hurt) कल्पत्वं -ता, निरामयत्वं, अनामयत्वं, स्वास्थ्यं, सुखता, सुस्थितिः *f.*, अरोगिता, आरोग्यं, रोगाभावः, अद्यतत्वं, द्यताभावः, व्रणाभावः, धतहीनता, निर्वैयत्वं.—(Validity) अखण्डनीयता, सप्रमाणत्वं.—(Correctness in views) सत्यपानुसरणं, सत्यपः, सत्यधर्मः, see **ORTHODOXY**.—(State of being without flaw) निर्दोषत्वं, दोषहीनता, छिद्रहीनता.

SOUP, s. जूपं, यूपः -वं, सूपः, मांसजूपं, निष्कृपायः, पिच्छिलः.

SOUR, a. (Acid) अम्लः -झा -झं, अम्लरसः -सा -सं, शुक्रः -क्ता -क्तं, शौक्तः -क्ती -क्ते, शौक्तिकः -क्ती -कं, शटः -टा -टं, अरुनुदः -दा -दं.—(In temper) कर्कशः -शा -शं, कर्कशस्वभावः -वा -वं, वक्रस्वभावः &c., सदावक्रः -क्ता -क्तं, अरुनुदः &c.

To -OUR, v. a. (Make acid) अम्लीकृ, शुक्लीकृ, शटीकृ, अम्लरसीकृ. (Make cross) कर्कशीकृ, वक्रीकृ.

To sour, v. n. अम्लीभू, शुक्लीभू, अम्लरसीभू, कर्कशीभू, अरुनुदीभू.

SOURCE, s. (Origin, spring) मूलं, योनिः *m. f.*, उद्भवः, सम्भवः, प्रभवः, हेतुः *m.*, बीजं, गर्भः, आदिः *m.*, उद्गमः, उद्गमस्थानं, उत्पत्तिस्थानं; 'of a river,' सरिन्मुखं; 'the source of the Ganges is in the Himalayas,' गङ्गा हिमवत्प्रभवा or हिमवान् गङ्गायाः प्रभवः.

Soured, p. p. अम्लीभूतः -ता -तं, शुक्लीभूतः &c., कर्कशीभूतः -ता -तं.

SOURISH, a. ईषदम्लः -झा -झं, ईषदम्लरसोपेतः -ता -तं, किञ्चिदम्लः &c.

SOURNESS, s. अम्लता -त्वं, अम्लभावः, अम्लः, शुक्रता -त्वं, शटता, चुक्रः.—(Of temper) कर्कशत्वं, कर्कश्यं, भाववक्रता, सदावक्रता.

To SOUSE, v. a. (Plunge suddenly) अकस्मान् मज्ज् (c. 10. मज्जयति -यि) or निमज्ज् or सु in caus. or जलेन सिच्, see **To IMMERSE**.

To SOUSE, v. n. (As a hawk) वेगेन पतित्वा नखैर् ग्रह्, see **To POUNCE**.

SOUTH, s. दक्षिणा, दक्षिणाशा, दक्षिणदिशा, दक्षिणदिक् *f.* (श), दक्षिणपथः, दक्षिणपथः, अवाची, अपाची, याम्या; 'lying or pointing towards the south,' दक्षिणस्थः -स्था -स्थं, दक्षिणाभिमुखः -खी -खं, दक्षिणामुखः &c., दक्षिणप्रवणः -णा -णं, दक्षिणायः -या -यं, दक्षिणदिश्यः -श्या -श्यं, दक्षिणदिक्स्थः &c.; 'lying to the north and south,' दक्षिणोत्तरस्थः &c., दक्षिणोत्तरः -रा -रं. According to the Hindús, Yama is the Regent of the south.

SOUTH, SOUTHERN, SOUTHERLY, a. (Lying towards the south), see the last.—(Belonging to the south) दक्षिणः -खी -खं, दक्षिणः -खी -खं, अवाच् -वाची -वाक् (च्), अवाचीनः -ना -नं, अवाच्यः -च्या -च्यं, दक्षिणायः -त्या -तं, दक्षिणिकः -क्ती -क्तं, सच्यः -च्या -च्यं, अपाच् -पाची -पाक् (च्), अपाचीनः &c., अपाच्यः &c., दक्षिणदेशीयः -या -यं; 'the southern mountain,' दक्षिणाचलः; 'in a southerly direction,' दक्षिणदिशि.

SOUTH-EAST, s. दक्षिणपूर्वी, प्रागवाची, दक्षिणप्राची, प्राग्दक्षिणा, आग्नेयो. Agni is the Regent of the S. E. quarter.

SOUTH-EAST, SOUTH-EASTERN, SOUTH-EASTERLY, a. दक्षिणपूर्वः -धी -धं, प्रागवाच् -वाची -वाक् (च्), प्रागवाचीनः -ना -नं, दक्षिणपूर्वस्थः -स्था -स्थं, आग्नेयः -यी -यं.

SOUTH-WARD, adv. दक्षिणतः, दक्षिणात्, दक्षिणेन, दक्षिणदिशि.

SOUTH-WEST, s. नैर्ऋतिः *f.*, निर्ऋतिः *f.*, दक्षिणपश्चिमा, दक्षिणपश्चिमी, पश्चादवाची. The demon Nairriti or Nirriti is the Regent of the S. W. quarter.

SOUTH-WEST, SOUTH-WESTERN, SOUTH-WESTERLY, a. दक्षिणपश्चिमः -मा -मं, दक्षिणपश्चिमीनः -ना -नं, दक्षिणपश्चायः -त्या -तं, नैर्ऋतिस्थः -स्था -स्थं.

SOUTHERN-WOOD, s. (Artemisia) दमनः, दमनकः.

SOUVENIR, s. स्मरणार्थकदानं, स्मारकदानं. See **MEMENTO, MEMORIAL**.

SOVEREIGN, s. राजा *m.* (नृ), महाराजः, अधिराजः, अधिपतिः *m.*, अधीश्वरः, परमराजः, सर्वोधिपतिः *m.* (नृ), नर्द्धेश्वरः, अधीशः. See **KING**.

SOVEREIGN, a. परमः -ना -नं, मुख्यः -स्या -स्यं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्ठं, सर्वश्रेष्ठः &c., प्रमुखः -सा -सं, प्रधान in comp., see **PARAMOUNT, SUPREME**; 'a sovereign remedy,' महौषधं, परमौषधं, सर्वरोगौषधं.

SOVEREIGNTY, s. राज्यं, राजत्वं, आधिपत्यं, अधिराज्यं, मुख्याधिकारः, श्रेष्ठाधिकारः, प्रधानाधिकारः, सर्वोधिपत्यं, प्रभुत्वं, स्वाम्यं, ईशत्वं, साम्राज्यं, राजभूयं, भूमिपतित्वं, पार्थिवेन्द्रता; 'over the beasts,' मृगेन्द्रता.

Sow, s. शूकरी, सूकरी, वराही, जोली, पङ्कजोडा.

To sow, v. a. or n. (As seed) वप् (c. 1. वपति, वप्), आवप्, निवप्, प्रवप्, संवप्, बीजानि धेत्वे विकृ (c. 6. -किरति -किति -रौतु) or प्रकृ or कृ or रुह् in caus. (रोपयति -यितुं) or आरुह्, बीजारोपं कृ, बीजारोपणं कृ, बीजविकिरणं कृ, बीजप्रकिरणं कृ, वपनं कृ, वारं कृ; 'as you sow so shall you reap,' यथा वपनं तथा फलसिद्धिः, यथानुष्ठानं तथा सिद्धिः, श्रमानुसारी लाभः.—(To sow discord) भेदं कृ or जन्.

SOWER, s. वप्ता *m.* (मृ), बीजवप्ता, वापी *m.* (नृ), प्रवापी *m.*, वापकः, वपनकृत् *m.*, वपनकज्ञी *m.* (नृ), उमिकज्ञी *m.*, बीजारोपकः, बीजारोपणकृत्.

SOWING, s. वपनं, वापः, उमिः *f.*, बीजारोपः -पणं, बीजविकिरणं.

SOWING-TIME, s. वपनकालः, उमिकालः, वापकालः, बीजारोपकालः.

SOWN, SOWED, p. p. उमः -मा -मं, वापितः -ता -तं, पशुमः &c., बीज-विकीर्णः -शं -शं, बीजप्रकीर्णः &c., बीजाकीर्णः &c., बीजितः -ता -तं, उप्मानः -ना -नं, उमिनः -गा -मं; 'is sown,' उप्पते, रोप्यते.

SPACE, s. (In the abstract, mere extension or vacuity) आकाशः -शं, शून्यं, शून्यत्वं -ता, रिक्तं, रिक्तता -त्वं, दिगन्तरं, दिगन्तरालं, व्योम *n.* (नृ), गगणं, अनन्तराद्यं, विपत् *n.*; 'infinite space,' महाकाशः -शं, अनन्तः; 'finite,' घटाकाशं, मटाकाशं; 'empty space,' शून्यं, रिक्तं.—(Region, quarter, direction) दिक् *f.* (शृ), देशः, प्रदेशः, काशः, ककुम् *f.*, आशा, हरित् *f.*; 'extending through all space,' दिव्यापो -पिनी -पि, अभिव्यामः -ना -मं, चतुर्दिव्यापो &c.; 'in the first second the stone falls through a space not exceeding 17 feet,' प्रथमे स्तुपादे नैकादशहस्तमितदेशम् अतिक्रामति प्रसरः; 'the space traversed,' अतिक्रान्तप्रदेशः, अनन्तरं.—(Included or intervening space, space between) अन्तरं, अन्तरालं -लकं, अनन्तरं, मध्यं, व्यवधानं, व्यवयः, माचं.—(Room) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः, आकाशः, विषयः; 'want of space,' अनवकाशः.—(Place, spot) स्थानं, स्थलं -लो, भूमिः *f.*; 'open space near a village,' परीहारः, परिहारः, ग्रामान्तं, ग्रामान्तोयं.—(Space of time) अवधिः *m.*, कालान्तरं, कालावधिः *m.*, अनन्तरं.

SPACIOUS, a. विस्तीर्णः -शी -शं, विस्तृतः -ता -तं, विपुलः -ला -लं, असत्परः -पा -पं, विशालः -ला -लं, सावकाशः -शा -शं, लघः -चा -चं.

SPACIOUSNESS, s. विस्तीर्णता, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विशालता, विपुलता, असत्तापता -त्वं, सावकाशता -त्वं, लघता.

SPADE, s. खनित्रं, खात्रं, आखनिकः, आखनः, आखानं, आखः, अवदारणं, गोदारणं, सत्तमः, टङ्कः, टङ्कः, विशिखा. See Hoe.

SPAN, s. (From tip of the thumb to that of the little finger) यितस्तिः *m. f.*, पादकः, किष्कुः *m.*—(From tip of the thumb to that of the fore-finger) प्रादेशः, प्रदेशः.—(To tip of the middle finger) तालः, तलः.—(To tip of the ring-finger) गोकर्णः.

To SPAN, v. a. हस्ततलेन or तालेन or प्रतलेन परिमा (c. 2. माति -तुं, c. 10. -मापयति -यितुं) or मा, अङ्गुष्ठकनिष्ठान्यां परिमा or प्रमा or मा.

SPANGLE, s. धातुतारा, धातुकणः, चपुकणिका, स्फुरद्धातुकणः, तेजःकणः.

To SPANGLE, v. a. स्फुरद्धातुकणिकाभिर् or धातुतारिकाभिर् अलङ्कृ.

To SPANK, v. a. चपेटेन आहन्, चपेटायामं कृ. See To SLAP.

To SPANK, v. n. (Move along impetuously) वेगेन चल्, महावेगेन चल्.

SPAR, s. (Long piece of wood) दीर्घकाष्ठं, दीर्घदारुः *m.*, काष्ठखण्डः, दारुखण्डः.—(Mineral) धातुखण्डः, स्फुरद्धातुः *m.*, स्फुरद्धातुखण्डः.

To SPAR, v. n. क्रोडापुटं कृ, परिहासेन or क्रोडाचर्मं अन्योयप्रहारं कृ or परस्परयापतं कृ, यिनोदायं मुष्टियुद्धं कृ or मुष्टोमुष्टि युष्.

To SPARE, v. a. (Not to spend, apply frugally) न व्ययोक्, न व्यय

(c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), न विधिप्, न विनियुज्, परिमितव्ययं कृ, परिमितप्रयोगं कृ, अल्पप्रयोगं कृ, अल्पविनियोगं कृ, अवहुप्रयोगं कृ, परिमितं प्रयुज् or विनियुज्, अवाहुत्वेन विनियुज्; 'to spare one's money,' न धनदोषं कृ; 'one's time,' न कालदोषं कृ.—(Part with without inconvenience) अकृच्छेय or अकष्टेन त्वज् (c. 1. त्वजति, त्वज्), अदुःखेन or अक्षेणेन विसृज् (c. 6. -मृजति -सृष्टुं, c. 10. सज्जयति -यितुं) or उत्सृज् or हा or विहा or प्रहा, सुखेन त्वज्.—(Omit, forbear) त्वज्, परित्वज्, हा, विहा, विसृज्, उत्सृज्, अवभृज्.—(Leave remaining) शिप् (c. 10. शेषयति -यितुं), अवशिप्, अवशिष्टोक्.—(Not to destroy), see To SAVE; 'one's life,' जीव् in caus.

SPARE, a. (That can be dispensed with, superfluous) सपिकः -का -कं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अवशिष्टः -ष्टा -ष्टं, शिष्टः &c., उच्छिष्टः &c., उद्धृज् -ता -तं.—(Scanty) अल्पः -ल्पा -ल्पं, परिमितः -ता -तं, अवहुलः -ला -लं, अवहुः -हुः -हु, see SCANTY.—(Lean) कृशः -शं, see LEAN, MEAGRE.

SPARED, p. p. न व्ययितः -ता -तं, न व्ययोक्तः &c., विसर्जितः &c., विसृष्टः -ष्टा -ष्टं, त्वक्तः -क्ता -क्तं, अवशेषितः &c. See SAVED.

SPARENESS, s. कृशता, काश्यं, कृशान्नता, क्षीणता. See LEANNESS.

SPARING, a. परिमितव्ययो -यिनी -पि (नृ), अल्पव्ययो &c., परिमितः -ता -तं, अल्पः -ल्पा -ल्पं, अवहुलः -ला -लं. See SAVING.

SPARINGLY, adv. परिमितं, अल्पशस्, स्तोकशस्; 'eating sparingly,' परिमिताहारः -रा -रं, मितशानः -ना -नं, मितभुक् *m. f. n.* (नृ).

SPARK, s. (Of fire) अग्निक्णः, वह्निकणः, अग्निक्णिका, ज्वलनक्णः, कणः -णिका, स्फुरिलङ्गः -ङ्गा -ङ्गं -ङ्गकः, विस्फुरिलङ्गः, उल्ला, अग्निज्वलः.—(Gay fellow) लेकः, see FOR.—(Small particle) कणः, कणिका, लेशः, लवः, अणुः *m.*

SPARKLE, s. see SPARK.—(Luminous particle) तेजःकणः, स्फुरत्कणः. *To SPARKLE, v. n.* स्फुर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), विस्फुर्, स्फुरिलङ्गान् उन्निधप् (c. 6. -निधयति -धेत्तुं) or विधिप् or विकृ, तेजःकणान् विकृ or विधिप्, स्फुल् (c. 6. स्फुलति -लितुं), विस्फुल्. See To GLITTER.

SPARKLING, part. or a. स्फुरन् -रन्तो -रन् (नृ), स्फुरितप्रभः -भा -भं, स्फुरिलङ्गविद्योपी -पिणी -पि (नृ), दीप्तिमान् &c. See GLITTERING.

SPARRING, s. मोष्टा, क्रोडामोष्टा, मुष्टोमुष्टि, क्रोडापुटं. See BOXING.

SPARROW, s. चटकः, चटकपक्षी *m.* (नृ), कलविद्धः -द्धकः, कलाविकलः, गृहनीडः, वृषायणः, गृहचलिभुक् *m.* (नृ).

SPASM, s. अङ्गग्रहः, ग्रहः, ग्रहामयः, आकषः, अङ्गाकषः, शूलं, अङ्गशूलं, अङ्गसङ्कोचः, सङ्कोचः, आक्षेपकः, अङ्गाक्षेपकः, अपतन्त्रकः, अपतानकः; 'in the side,' पार्श्वशूलं, पार्श्वग्रहः.

SPASMODIC, a. अङ्गाकषकः -का -कं, अङ्गाकषी -पिणी -पि (नृ), अङ्गाक्षेपकः &c., अङ्गसङ्कोचकः -का -कं, अङ्गसङ्कोचनः -ना -नं, अङ्गग्रही -हिणी &c.; 'spasmodic contraction,' आकषः, अपतानकः, अपतन्त्रकः.

To SPATTER, v. a. पट्कादिना सिच्, पट्क् अवसिच् or अवक्. See To BESPATTER.

SPATULA, SPATTLE, s. लेपनयन्त्रं, लेपनी, प्रलेपनी, प्रलेपकः.

SPAVIN, s. अश्वानां सन्धिशोथः or सन्धिगुल्मः or सन्धिवृद्धिः *f.*

SPAVINED, a. सन्धिशोथरोगी -गिणी -गि (नृ), सन्धिगुल्मरोगी &c.

SPAWL, s. निष्ठूतं, मुखनिःसारितं जलं, मुखनिःसारितजला.

SPAWN, s. (Of fish) मत्स्याण्डं, मीनारण्डं, जलाशयकः, मत्स्यडिचः, मत्स्यडिचादि *n.*—(Of frogs) भेकाण्डं, मण्डूकाण्डं.

To SPAWN, v. n. मत्स्यायुजानि प्रभु, मोनायुजानि प्रभु or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), भेकायुजानि प्रभु, अशोत्पत्तिं कृ, अशुद्रप्रसवं कृ.

To SPEAK, v. n. वद् (c. 1. वदति -दितुं), प्रवद्, समावद्, वच् (c. 2. वक्ति -क्तुं), प्रवच्, वृ (c. 2. व्रवीति, व्रते, वक्तुं), भाप् (c. 1. भाषते -षितुं), प्रभाप्, सम्प्रभाप्, गद् (c. 1. गदति -दितुं), निगद्, भण् (c. 1. भणति -णितुं), आलप् (c. 1. -लपति -पितुं), जल् (c. 1. जल्पति -त्पितुं), उप-जल्, संजल्, वाक्यम् ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं) or उदीर्, आह् (used only in the 2d pret. आह). जल् (c. 10. जल्पयति -यितुं), अभिप्रण्, संज्ञल्.—(Speak of) कप् (c. 10. कथयति -यितुं), संकप्, अभिपा (c. 3. -दधाति -धातुं), see *To MENTION*.

To SPEAK, v. a. (Utter, pronounce) उच्च् (c. 10. -चारयति -यितुं), उदाह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याह्, उदीर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), समु-दीर्, प्रवद् (c. 1. -वदति -दितुं), गद् (c. 1. गदति -दितुं).

SPEAKER, SPEAKING, s. or part. वक्ता *m.* (कृ), वक्त्री *f.*, वादी *m.* -दिनी (नृ), भाषी *m.* -षिणी (नृ), वाचकः, वदः, अभिषायी *m.*, वदावदः; 'speaking little,' अल्पभाषी -षिणी -षि (नृ), नितभाषी &c.; 'speaking much,' बहुभाषी &c.; 'speaking the truth,' सत्य-भाषी &c.; 'pleasant speaker,' प्रियवादी &c., प्रियवदः -वा -दं.

SPEAKING, s. भाषणं, वादः, आलापः -पणं, गदः -दनं, निगदः, उक्तिः *f.*, भक्तिः *f.*, उदीरणं, वाक्योदीरणं, उदाहरणं, अभिधानं, उच्चारणं, व्या-हरणं, व्याहारः, वचनं.

SPEAR, s. शूलः -लं, शक्तिः *f.*, शस्त्रं, प्रागः, कुन्तः -न्ती, शलाका, कीलः, तीमरः; 'head of one,' शूलार्थं, फलं.

To SPEAR, v. a. शूलेन व्य् (c. 4. विव्यति, चतुं). See *To LANCE*.

SPEARMAN, s. शूली *m.* (नृ), शूलधरः, शक्तिधरः, शक्तिग्रहः, शाक्तीकः, शक्तिहेतुकः, प्रासिकः, कौन्तिकः, शलाकी *m.*, शूलपाणिः *m.*

SPECIAL, a. (Designating or belonging to a species) जातिवाचकः -त्वा -कं, जातिविषयकः -का -कं, जातिससन्धी &c., जातीयः -या -यं, जाति in comp.; 'special property or characteristic,' जातित्वं, जातिधर्मः, जातिलक्षणं.—(Particular, peculiar) विशेष in comp., विशेषकः -का -कं, सविशेषः -या -यं, असाधारणः -या -यं, असामान्यः -न्या -न्यं, अज्यापी -पिनी &c., अज्यापकः -का -कं, अज्याप्यः -या -यं, अवच्छेदकः -का -कं, सोपाधिकः -की -कं, see *PARTICULAR*; 'special rule,' विशेषविधिः *m.*; 'special text,' विशेषवचनं; 'special duty,' विशेषधर्मः; 'special occasion,' समयविशेषः; 'provided for by special mention,' प्रतिपदोक्तः -क्ता -कं.—(Extraordinary, uncommon) अप्राकृतः -त्ती -तं, लोकोत्तरः -रा -रं, अप्रसिद्धः &c.—(Designed for this particular purpose) तदुद्देशकः -का -कं, तदुद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, तद्विमिश्रितः -का -कं, तद्वेतुकः -का -कं.—(Special plea in law) प्राङ्गन्यायः.

SPECIALLY, adv. विशेषतस्, विशेषेण, सविशेषं, असाधारणतस्, मुख्यशस्.

SPECIALTY, s. विशेषता, विशेष्यं, विशेषः, असाधारणत्वं, असाधारण्यं, असा-मान्यं, अज्यापकत्वं, अज्यापित्वं.

SPECIE, s. मुद्राङ्कितसुवर्णरूप्यादि *m.*, मुद्रितसुवर्णादि, मुद्रा, see *COIN*.

SPECIES, s. जातिः *f.*, प्रकारः, विशेषः, भेदः, प्रभेदः, जातं, जातिमात्रं, लूनकः, परापरः; 'the human species,' मनुष्यजातिः *f.*; 'the dog species,' श्वजातिः *f.*

SPECIFIC, SPECIFIC, a. विशिष्टजातीयः -या -यं, जातीयः &c., विशेष-जातिविषयकः -का -कं; विशेषजातिससन्धी -न्धिनी &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, विशेष in comp., विशेषकः -का -कं, विशेषणः -या -यं, असा-धारणः -या -यं, असामान्यः -न्या -न्यं, जाति in comp.; 'specific

gravity,' जातीयगुरुत्वं; 'specific character,' जानिस्वभावः, जाति-धर्मः, जातिलक्षणं, जातित्वं, साधारण्यं, सामान्यलक्षणं, सामान्यं.

SPEICHC, s. (Remedy) विशेषोपपद्यं, सविशेषोपपद्यं, असाधारणोपपद्यं.

SPECIFICALLY, adv. जातितस्, जातित्वेन, स्वभावतस्, निसर्गतस्, विशेषतस्.

SPECIFICATION, s. विशेषनिर्देशः, विशेषाभिधानं, विशेषकथनं, विशेषोद्देशः -दानं, विशेषोपदेशः, विशेषपरिसंख्या, विशेषवर्णनं -ना, प्रत्ययवचनं -ना, परिसंख्या -स्यानं, व्यवच्छेदः -दनं, अवच्छेदः -दनं, निर्देशः, उपदेशः, अभिधानं, भेदनं.

SPECIFIED, p. p. निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपदिष्टः &c., उद्दिष्टः &c., परि-संख्यातः -ता -तं, उक्तलक्षणः -या -यं, निर्दिष्टलक्षणः &c., व्यवच्छिन्नः -न्ना -न्नं, अवच्छिन्नः &c., विशेषितः -ता -तं, भेदितः -ता -तं, वाच-निकः -की -कं; 'about to be specified,' चक्ष्यमाणः -या -यं; 'it will be specified,' वक्ष्यते.

To SPECIFY, v. a. विशेषतस् or प्रत्ययवचनं or प्रत्ययवचनं कप् (c. 10. कथयति -यितुं) or अभिपा (c. 3. -दधाति -धातुं), एकैकशो निर्दिष्ट् (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or उद्दिष्ट् or समुद्दिष्ट्, एकैकशो दृष्ट् (c. 10. दर्शयति -यितुं), विशेषनिर्देशं कृ, विशेषकथनं कृ, विशेषवचनं कृ, विशेष (nom. विशेषयति -यितुं), विशिप् (c. 7. -शिनष्टि -जेष्टुं).

SPECIMEN, s. आदर्शः, निर्दर्शनं, प्रतिरूपं, प्रतिमानं, प्रतिमा, उपमा.

SPECIOUS, a. सत्याभासी -सिनी -सि (नृ), सत्याभासकः -का -कं, प्रमाणा-भासी &c., सत्याभासामकः -का -कं, आभासी &c., सत्यसदृशः -शी -शं, सत्यसन्निभः -भा -भं, सत्यसदृशः -शा -शं, अविचाररमणीयः -या -यं, आपातरमणीयः &c., अविचारमुन्दरः -री -रं, अविचारदर्शनीयः -या -यं, वहिर्दर्शनीयः &c., वास्तवो दर्शनीयः &c., सुदृश्यः -श्या -श्यं; 'using specious arguments,' आभासवादी *m.* (नृ).

SPECIOUSLY, adv. सत्याभासेन, सत्याभासपूर्वम्, सत्यसदृशं, सत्याजं.

SPECIOUSNESS, s. सत्याभासः -सत्तं, सत्यसादृश्यं. See *PLAUSIBILITY*.

SPECK, SPECKLE, s. (Spot, mark, stain) चिह्नं, बिन्दुः *m.*, बिन्दुर् *f.* (पृ), बिन्दुर् *f.*, चङ्कः, कलङ्कः, तिलकः -कं; 'of mud,' पङ्कचिह्नः *m.*, पङ्कचिह्नः; 'speck or flaw in gold,' स्कारः; 'in the eye,' पुष्पं, तिलपुष्पं.—(Minute particle) कणः, कणिका, लवः, चक्षुः *m.*, सूक्ष्मबिन्दुः *m.*

To SPECKLE, v. a. चित्र (c. 10. चित्रयति -यितुं), चित्रीकृ, बिन्दुचित्रितं -तां कृ, बिन्दुचिह्नितं -तां कृ, चित्रविचित्रीकृ, शबलीकृ, कर्पूरीकृ.

SPECKLED, p. p. or a. चित्रितः -ता -तं, बिन्दुचित्रितः &c., बिन्दुचित्रकः -का -कं, चित्रः -चा -चं, चित्री -चित्रणी -चि (नृ), चित्राङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, चित्रविचित्रः -त्रा -त्रं, बिन्दुचिह्नितः &c., कर्पूरितः &c., शबलीकृतः &c., तिलकी -किनी &c.; 'a speckled snake,' चित्रसर्पः.

SPECTACLE, s. (Show, something wonderful exhibited) प्रेक्षा -क्षयं, कीर्तुकं, चमत्कारः.—(Anything seen) प्रेक्षा-क्षणं, दृष्टिविषयः.

SPECTACLES, s. pl. उपनेत्रं -त्रे *n. du.*, मुलीचनं -ने *n. du.*, द्रव्यच-द्युपी *n. du.*, दृष्टिसहायी *m. du.*, दृष्टिसहायककाची *m. du.*, दृग्गुप-कारकी *m. du.*, दृग्गुपकारकाची *m. du.*, काचद्वयनिर्मितम् अधिक-किरणयन्त्रकारकं यन्त्रं.

SPECTATOR, s. प्रेक्षकः, प्रेक्षकः, प्रेक्षणी *m.* (नृ), प्रेक्षालोकः, दृष्टा *m.* (पृ), दर्शी *m.* (नृ), प्रेक्षमाणः, पारिषदः, पारिषद्यः, पारिषद्यः, पारिषदः, सामाजिकः.

SPECTRE, s. छाया, माया, भूतं, प्रेतछाया, प्रेतः, वेतालः, see *GHOST*; 'to raise a spectre,' छायाय् उद् (c. 10. -भावयति -यितुं).

SPECULAR, a. दर्पणगुणकः -का -कं, आदर्शगुणकः &c., आदर्शधर्मकः &c. *To SPECULATE, v. n.* (Meditate) मनसा विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं),

वितर्क (c. 10. -तर्कयति -यितुं), विमृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), मनसा परिकल्प (c. 10. -कल्पयति -यितुं), कल्पनां कृ, परिकल्पनां कृ.— (In commerce) व्यापारं कृ, धनव्यापारं कृ.

SPECULATION, *s.* (Meditation) मानसविचारः, मनसा विचारः -रुं, चिन्तकः, परिकल्पना, विमर्शः.—(Scheme) कल्पना, उपायः, युक्तिः *f.*; 'good speculation,' सुकल्पना; 'bad,' कुकल्पना.—(In commerce) व्यापारः, धनव्यापारः.

SPECULATIVE, *a.* (Contemplative) ध्यानशीलः -ला -लं, *see* MEDITATIVE.—(Theoretical, not practical) कात्पनिकः -को -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, मानसिकः -की -कं, मनसिजः -जा -जं, मनोभवः -चा -चं, अव्यावहारिकः -की -कं, अव्यवहार्यः -यी -यं, व्यवहारयोग्यः -ग्या -ग्यं.

SPECULATOR, *s.* परिकल्पकः, कल्पनाकृतः.—(In commerce) धनव्यापारी *m.* (नं).

SPECULUM, *s.* दर्पणः -खं, छादर्शः, धातुमयदर्पणं, धातुदर्पणं.

SPEECH, *s.* (Faculty of speech, speaking) वाक् *f.* (चं), वाणी, वाचा, गीः *f.* (गिरं), गिरा, उक्तिः *f.*, वाक्शक्तिः *f.*, वदन्तिः *f.*, निगदः, निगादः, व्याहारः, व्याहृतिः *f.*, भाषणं, भाषा, वचनं, प्रवचनं, वादः, लापः, अभिलापः, लपितं, लपनं, वाग्व्यापारः, शब्दव्यापारः, भणितिः *f.*, निदेशः, भारती, सरस्वती, राधना, कासूः *f.*, शब्दजालं.— (Words, that which is spoken) वाक्यं, वचनं, वचस् *n.*, उक्तिः *f.*, उक्तं, भाषणं, भाषा, भाषितं, लपितं.—(Harangue) वाक्यं, सालङ्कारवाक्यं, अलङ्कारवद्वाक्यं.—(Language) भाषा, उक्तिः *f.*; 'cleverness of speech,' वाक्चातुर्यं, वाक्कौशल्यं, वाक्पटुता; 'liberty of speech,' वागप्रतिपत्त्यः, वाक्पुक्तिः *f.*; 'control of it,' वाङ्मनिरोधः, वाददण्डः, वाङ्मनियमः -मनं; 'softness of speech,' वाङ्माधुर्यं; 'stopping one's speech,' वागचम्पनं; 'elegance of speech,' शब्दलालित्यं; 'covert speech,' व्याजोक्तिः *f.*; 'bad speech,' दुर्वचनं, दुर्मुक्तिः *f.*, दुर्भाषणं, दुर्वच्यं; 'mere speech,' वाङ्मात्रं; 'opening of speech,' वाङ्मुख्यं; 'of measured speech,' मितवाक् *m. f. n.* (चं), मितभाषी -पिणी &c.; 'Part of speech in grammar,' शब्दः; 'goddess of speech,' सरस्वती, भारती, वादेवी, *see* SARASWATI.

TO SPEECHIFY, *v. n.* वाक्यं वद्, सालङ्कारवाक्यं वद्. *See* TO HARANGUE. SPEECHLESS, *a.* वाग्रहितः -ता -तं, वाचाहीनः -ना -नं, स्तम्भितवाक्. *See* MUTE.

SPEED, *s.* वेगः, शीघ्रता, जयः, प्रजयः, जूतिः *f.*, जवनं, सत्वरता, त्वरा, जूतिः *f.*, जूतिः *m.*, रयः, रभसः, तरसो, तरस् *n.*, रंहतिः *f.*, रंहस् *n.*, आशुगमनं, त्वरितगतिः *f.*, स्पर्दः. *See* QUICKNESS.

SPEEDILY, *adv.* शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, ऋटिति, सद्यस्, सपदि, आशु, क्षिप्रं, सरभसे, अपिरातं, न चिरेण. *See* QUICKLY.

SPEEDY, *a.* त्वरितः -ता -तं, शीघ्रः -ग्रा -ग्रं, द्रुतः -ता -तं, महावेगः -गा -गं, वेगवान् -वती -वत् (नं), त्वरितगतिः -तिः -ति, शीघ्रगतिः &c., प्रजयी -विणी -वि (नं), जूतिः -यी -यं, क्षिप्रः -ग्रा -ग्रं. *See* QUICK, SWIFT.

SPELL, *s.* (Charm) मन्त्रः, अभिचारमन्त्रः, *see* CHARM; 'book of spells,' मन्त्रशास्त्रं; 'reciter of spells,' मन्त्रवादी *m.* (नं), मन्त्री *m.*—(Turn) चारः, पथीयः, वासरः.

SPELL-BOUND, *a.* अभिमन्त्रितः -ता -तं, अनुमन्त्रितः &c., मन्त्रितः &c.

TO SPELL, *v. a. or n.* सद्यराणि गण (c. 10. गणयति -यितुं) or संख्या (c. 2. -स्याति -तुं), सद्यराणि रच (c. 10. रचयति -यितुं) or विरच or विन्यम (c. 4. -अम्यति -मितुं), यपाद्यरं or यपाययं शब्दान् संख्या,

अक्षरविरचनं कृ, अक्षरविन्यासं कृ, वर्णविन्यासं कृ, अक्षररचनां कृ, वर्णरचनां कृ, वर्णयोजनां कृ, अक्षरयोजनां कृ.

SPELLED, SPELT, *p. p.* गणिताक्षरः -रा -रं; 'in two ways,' द्विरूपः -पा -पं.

SPELLING, *s.* अक्षरगणना, अक्षरविन्यासः, अक्षरविन्यसनं, अक्षररचना, "अक्षरविरचनं, वर्णविन्यासः, वर्णरचना, वर्णयोजना, शुद्धाक्षररचना; 'variation in spelling,' पाठान्तरं, पाठः; 'spelling-book,' अक्षरविन्यासशिक्षापुस्तकं.

SPENCER, *s.* कप्टुकः, कञ्जुलिका, अङ्गिका, हस्त्रकञ्जुकः, *see* JACKET.

TO SPEND, *v. a.* (Expend) व्ययीकृ, व्यप् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), उपयुज्, विनियुज्, *see* TO EXPEND.—(Consume, exhaust) क्षि, क्षीणीकृ, विधिष्, नश् in caus., सद् in caus., *see* EXHAUST.—(Time, &c.) कालं गम् (c. 10. गमयति -यितुं) or वृत् (c. 10. वृत्तयति -यितुं) or नी (c. 1. नयति, नेतुं) or वह or या in caus., *see* TO PASS, *v. a.*

SPENDING, *s.* व्ययः, व्ययीकरणं, विनियोगः, *see* EXPENDITURE.

SPENDTHRIFT, *s.* व्ययशीलः, अर्धेनाशी *m.*, अतिव्ययी *m.*, अर्थमः, *see* PRODIGAL.

SPENT, *p. p.* व्ययीकृतः -ता -तं, व्ययीभूतः -ता -तं, व्ययितः &c., व्ययितः &c., विनियुक्तः -क्ता -क्तं, *see* EXPENDED, EXHAUSTED; 'well-spent time,' सत्कालक्षेपः.

SERM, *s.* शुक्रं, वीर्यं, धातुः *m.*, धातुराजः -जक, वीर्यं. *See* SEMEN.

SERMACE, *s.* तिमिमेद्स् *n.*, तिमिवसा, तिमिमेहः, तिमिमेहः.

SERMATIC, *a.* (Consisting of sperm), *see* SEMINAL.—(Conveying it) शुक्रवाही -हिनी -हि (नं), वीर्यवाही &c.—(Producing it) शुक्रकरः -री -रं.

TO SPEW, *v. a.* वम् (c. 1. वमति -मितुं), उडम्, छद्. *See* TO VOMIT.

SPHERE, *s.* (Globe, orb) मण्डलं, गोलः -लं -लकः, विषः -चं, चतुर्लोकं, भुवनं, *see* ORB; 'celestial sphere,' आकाशमण्डलं.—(Circuit of action, department, province) विषयः, प्रकरणं, धर्मः, अपि-कारः, नियोगः, निचन्धनं, देशः; 'one's own sphere of action,' स्वधर्मः, स्वकर्म *n.* (नं).

SPHERICAL, *a.* गोलाकारः -रा -रं, चतुर्लोकः &c., चतुर्लोकः -ला -लं, मण्डली -लिनी -लि (नं), मण्डलाकारः -रा -रं. *See* ORBED.

SPHERICALNESS, *s.* चतुर्लोक्यं, चतुर्लोककार्यं, गोलाकारता, गोलत्वं.

SPHERICS, *s.* गोलाध्यायः, गोलविद्या, गोलशास्त्रं, मण्डलविद्या.

SPHEROID, *s.* (Oblate) चपटगोलः.—(Prolate) अक्षकाण्डगोलः.

SPHEROIDAL, *a.* गोलकल्पः -त्पा -त्वं, गोलप्रायः &c., गोलसदृशः -शी -शं.

SPHERULE, *s.* लघुगोलः, सूक्ष्मगोलः, क्षुद्रगोलः, सूक्ष्मचतुर्लोकं.

SPICE, *s.* व्यञ्जनं, उपस्करः, तेमनं, मिष्टान्नं. *See* SEASONING.

TO SPICE, *v. a.* व्यञ्जनादिना वास् (c. 10. वासयति -यितुं). *See* TO SEASON.

SPICED, *p. p.* वासितः -ता -तं, उपस्कृतः &c. *See* SEASONED.

SPICY, *a.* मिष्टः -ष्टा -ष्टं, तिक्तः -क्ता -क्तं, सरसः -सा -सं, सुरसः &c., व्यञ्जनमयः -यी -यं, रसिकः -का -कं, मिष्टः -ष्टा -ष्टं.

SPIDER, *s.* ऊर्ध्वनाभः, ऊर्ध्वनाभिः *m.*, लूता, लूतिका, तनुवायः, तन्तवायः, मकैटः -टकाः, मकैकः, अष्टापदः, अष्टपादः, जालकारकः, जालिकः, जालासावः, कृशाद्यः, किन्नरः *m.*, शलकः, कोशकारः, कोमकारः; 'spider's web,' ऊर्ध्वनाभजालः, मकैटवासः, आशान्वयः.

SPIKE, *s.* (Large nail) शङ्कुः *m.*, शलाका, शल्यं, कीलः, शूलः -लं, कण्टकः, लोहकीलः, शिली, *see* NAIL.—(Of corn) कण्ठिणं -शः, कण्ठिणं, धान्यशीर्षकं, शस्यमन्त्ररी.

TO SPIKE, *v. a.* कील् (c. 10. कीलयति -यितुं), शूलं (c. 1. शूलति -लितुं).

SPIKED, a. (Having spikes) शङ्खयुक्त -का -क, शङ्खुनान -मती -मत् (न्), शिख्यः -स्या -स्य.—(Fastened with spikes) नोलितः -ना -न, शङ्खयुक्तः -डा -ड.

SPIKENARD, s. नडिला, जटाभांसी, जटाला, नडा, जटावती, भांसी, मिमी -सिः *f.*, मिशिः *f.*, मिमिः *f.*, मिमी, तपस्विनी, लोमशा, केजिनी, पेग्री, पिशिता, शिफा, नलदं.

SPIKY, a. तीक्ष्णः -या -य, जैर्यः &c. *See* POINTED.

To SPILL, v. a. पत् (c. 10. पातयति -यितुं), सु in caus. *See* To SHED.

To SPILL, v. n. सु (c. 1. स्वति, सोतुं), पत् in caus. pass. (पात्यते).

To SPIN, v. a. (Form threads) तर्कुद्वारेण तनून् न् or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or तनुवायं कृ or तनुवायं कृ or तानां कृ, तर्कुद्वारेण सूत्रतानवं कृ, तर्कुद्वारेण सूत्राणि तन् (c. 9. तनोति -यितुं) or वितन्, सूत्रतानवं कृ, तन्वाणि कृ, *see* To WEAVE.—(Draw out), *see* To PROTRACT, DRAW OUT.—(Cause to whirl) भ्रम् in caus. (भ्रमयति -यितुं), परिवृत् in caus., *see* To REVOLVE, *v. a.*

To SPIN, v. n. (Practice spinning) तर्कुद्वारेण तनुवायं कृ or तनुवायं कृ or तानां कृ, सूत्रतानवं कृ, तर्कुद्वारेण कृ.—(Whirl) भ्रम् (c. 4. भ्रमयति, c. 1. भ्रमति -यितुं), परिवृत्, *see* To REVOLVE, *v. n.*

SPINACH, SPINAGE, s. चामुकः or चसुकः may perhaps be used.

SPINAL, a. पृष्ठवंशमसन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), पृष्ठवंशस्यः -स्या -स्य.

SPINDLE, s. तर्कुः *f.*, तर्कुटी, तर्कुटं, सूत्रतर्कुटी, सम्पाटः, मेरुयन्त्रं, ज्ञापि-सनासिका.

SPINDLE-SHANKED, a. धामनयः -या -य, तनुनयः &c., दीर्घनयः &c.

SPINE, s. पृष्ठवंशः, धंशः, कशेरुः -रु *m. n.*, कशेरुका, रोटकः, पृष्ठास्त्र *n.*

SPINNER, s. तनुवायः, तनुवायः, तनुकारी *m.* (न्), तानयकारी *m.*

SPINNING, s. तानयं, तनुवायः, तनुवायः, तन्वायः, सूत्रतानवं, सूत्रतननं, तनुकरणं, धायः, धायः.

SPINNING-WHEEL, s. तानयपत्रं, तनुवायपत्रं, तनुवायपत्रं.

SPINOUS, SPINY, a. कण्टकी -किनी &c., मकण्टकः -का -क. *See* THORNY.

SPINSTER, s. निवरा, अवर, अन्दा, अविवाहिता, अपरिणीता.

SPIRACLE, s. वायुपयः, वायुमार्गः, उच्छ्वासः, जलोच्छ्वासः, सूक्ष्मरन्ध्रं, वायु-रन्ध्रं, यातायनं, स्वेदमार्गः. *See* PORE, *s.*

SPIRAL, a. आवर्ती -हिनी -हि (न्), परिवर्तकः -का -क, व्यापर्ती &c., पात्रिकः -की -क, अलकाकाट -रा -र, चक्रकाट -रा -र, मलसूत्रा-कारः &c.

SPIRALLY, adv. अलकाकारेण, अलकरूपेण, व्यापर्तकप्रकारेण.

SPIRE, s. (Winding line) अलकरूप व्यापर्तकरेखा, आवर्ती.—(Steeple, pinnacle) शिखरं, शृङ्गं, शृङ्गः *m.*, शिखः; 'of a house or temple,' गृहशिखरं, प्रासादशिखरं, प्रासादशृङ्गं; *see* PINNACLE; 'of flame,' अग्निशिखः.

SPIRIT, s. (Breath) प्राणः, आत्मा *m.* (न्), असुः *m.*—(Soul) आत्मा *m.* (न्), देही *m.* (न्), शरीरी *m.*, क्षेत्रज्ञः, चैत्यः, *see* SOUL.—(Temper, disposition of mind) प्रकृतिः *f.*, भावः, स्वभावः, प्रकृतिभावः, घुडिः *f.*, चित्तं, मनस् *n.*, वृत्तिः *f.*; 'proudness of spirit,' चित्तसमुन्नतिः *f.*; 'having a noble spirit,' उदारप्रकृतिः -ति -ति; 'conquest of one's own spirit,' मनोजयः; 'in good spirits,' हृष्टचित्तः -ता -त, हृष्टमनाः -नाः -न (स्), हर्षवृत्तिः -ति -ति, खस्यः -स्या -स्य; 'high spirits,' प्रहर्षः, हृष्टचित्तव्यवस्था; 'lowness of spirits,' विषादः, *see* LOWNESS; 'in low spirits,' विषयः -या -य, वदासीनः -ना -न, *see* LOW.—(Life, mettle) तेजस् *n.*, पीथी, सत्त्वं, खोन्स् *n.*, प्रभावः, उत्साहः, प्रोत्साहः, धैर्यं, रसः.—(Life, essence, essential

qualities) सारः, सारंशः, सत्त्वं, सत्त्वांशः, तत्त्वं; 'in spirit and in letter,' अर्चतो ग्रन्थतश्च.—(Spirituos liquor) सुरा, मद्यं, मदिरा, *see* SPIRITS.—(Ghost, disembodied spirit) प्रेतः, परेतः, नागकः, छाया, अपचाया.—(Goblin) वेतालः, भूतं, पिशाचः; 'evil spirit,' अपदेवता.—(The supreme spirit) ब्रह्म *n.* (न्), परमात्मा *m.*, आत्मा, पुरुषः, नरः, तत्त्वं, सदागतिः *m.*, सच्चिदानन्दं, निष्कल्पः; 'knowledge of it,' ब्रह्मज्ञानं, ब्रह्मज्ञानं. In modern translations of the Bible the Holy Spirit is rendered by पवित्रात्मा or पवित्र आत्मा.

To SPIRIT, v. a. साध्यस् in caus. *See* To INSPIRE, ANIMATE.

SPIRITED, a. (Fall of life or animation) तेजोवान् -वती -वत् (न्), तेजस्वी -स्विनी -स्वि (न्), वीर्यवान् &c., खोन्स्वी &c., ससत्त्वं -स्त्वा -स्य, सत्त्वपूर्णः -यौ -यौ, उत्साही &c., प्रोत्साहः -हा -ह, प्रोत्साही &c., मानी &c.—(As style, &c.) रसिकः -का -क, सरसः -सा -स; 'spirited style in poetry,' गौडी.—(In composition denoting state of the mind) प्रकृतिः -ति -ति in comp., स्वभावः -वा -व in comp., मनस्कः -स्का -स्क in comp., *see* LOW-SPIRITED, HIGH-SPIRITED, &c.

SPIRITLESS, a. निस्तेजाः -जाः -ज (स्), तेजोहीनः -ना -न, निर्वीर्यः -यौ -यौ, वीर्यहीनः -ना -न, निर्वीर्यः -रा -र, निःसत्त्वं -स्त्वा -स्य, सत्त्वहीनः -ना -न, नीरसः -सा -स, विरसः &c., अरतिहः -ता -त.

SPIRITS, s. pl. (Spirituos liquor) सुरा -री, मद्यं, मदिरा, मदः, हाला, चारुणी, शीघुः -धुः *m. n.*, सीधुः -धुः *m. n.*, शुग्दा, आसयः -यं, परुणात्मना, हलिप्रिया, परिसुत *f.*, परिसुता, कल्प-त्या, कश्यपः; 'spirit-drinking,' सुरापानं, मद्यपानं; 'spirit-drinker,' सुरापः -पी *f.*

SPIRITUAL, a. (Not material) अमूर्तिकः -का -क, अमूर्तः -ह्यौ -ह्यौ, अमूर्तिमान् -मती -मत् (न्), निराकारः -रा -र, निरययः -वा -व, आत्मीयः -या -य, आत्मिकः -की -क, आत्मसन्धी -न्धिनी &c., आत्मस्वरूपः -पा -प, चिद्रूपः &c., आध्यात्मिकः -की -क, आध्यात्मिकः &c., अधिदैविकः &c., *see* INCORPOREAL.—(Not gross, pertaining to spirit) पारमार्थिकः -की -क, परमार्थविषयकः -का -क, परमार्थसन्धी -न्धिनी &c., ज्ञानमार्गसन्धी &c., निवृत्तिमार्ग-सन्धी &c., मानसिकः -की -क, अदृष्टार्थः -यौ -यौ, नारिकः -की -क, नारः -री -र, पारत्रिकः -की -क.—(Not lay, relating to sacred things) धर्मविषयकः -का -क, धर्मप्रकरणः -या -य, धर्मप्रकरणसन्धी &c., अय्यहारिकः -की -क, असंसारिकः &c.; 'spiritual knowledge,' परमार्थः; 'spiritual father,' ब्रह्मदाता *m.* (न्), *see* PRECEPTOR.

SPIRITUALISM, s. ज्ञानमार्गः, ज्ञानाभ्यासः, ब्रह्मयादः, निवृत्तिमार्गः.

SPIRITUALIST, s. ब्रह्मयादी *m.* (न्), ज्ञानमार्गी *m.*, ज्ञानाभ्यासी, निवृत्तिमार्गी.

SPIRITUALITY, s. (Immateriality), *see* the word.—(Spiritual nature) पारमार्थिकता -त्वं, परमार्थसन्धिता, परमार्थनिष्ठा.

To SPIRITUALIZE, v. a. परमार्थनिष्ठं -ष्टं कृ, परमार्थसत्त्वं -त्त्वं कृ.

SPIRITUALLY, adv. परमार्थतः, अदृष्टार्थतः, परमार्थानुसारतः.

SPIRITUALLY-MINDED, a. परमार्थबुद्धिः -द्धिः -द्धि, परमार्थनिष्ठः -ष्टा -ष्ट, परमार्थसत्त्वं -त्त्वं -त्त्वं, परमार्थतत्परः -रा -र, परमार्थपरायणः -या -य.

SPIRITUOUS, a. सौरिकः -की -क, शीघ्रमादकः -का -क, मादकगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्ट; 'liquor,' सुरा, *see* SPIRITS, *s. pl.*

SPIRIT, s. (For roasting meat, &c.) शूलः -लं; 'roasted on one,'

शूलाकृतः &c., *see* ROASTED.—(Spittle) निवृत्तं, *see* SPITTLE.

To SPIT, v. a. (Put upon a spit) शूलाकृ, शूल (c. 1. शूलति -लितुं),

SPI

शूलोक्तं, शूले समारुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or आरुह, शूला-
रोपय कृ, शूल्यं -त्वां कृ.—(Eject from the mouth) मुखाद् निःसृ
in caus. (-सारयति -यितुं), निष्ठीव, see the next.

To SPIT, *v. n.* घीव or छि्व (c. 1. घीवति, c. 4. घीयति, छेवितुं), निष्ठीव,
घीव or छि्व or छेव (c. 1. घीयति, छेवति, c. 4. घीयति,
छेवितुं), छेप्पनिरसनं कृ, छेप्पायं निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), लालां
मुखाद् निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), निरसनं कृ, घीवनं कृ,
निष्ठीवनं कृ, सुषु शब्दं कृ; 'to spit upon,' अवनिष्ठीव, अवनिष्ठीवनं कृ.

SPIT, *p. p.* घयतः -ता -तं, निष्पूतः &c., मुखनिःसारितः &c.; 'having
spit,' घीवित्वा.

SPITE, *s.* द्वेषः, असूया, ईर्ष्या, मात्सर्यं, दंशः, द्रोहः, द्रोहयुद्धिः *f.*, अपकारेच्छा,
दुष्टभावः, कालकूटं, see MALICE; 'in spite of,' अनिच्छया, see
DESPITE.

To SPITE, *v. a.* द्विप् (c. 2. द्वेष्टि, द्विष्टे, द्वेष्टुं), विद्विप्, प्रद्विप्, द्रुह्
(c. 4. द्रुषति, द्रोहयितुं), अभिद्रुह, ईर्ष्य (c. 1. ईर्ष्यति -र्ष्यितुं). See
To RESENT.

SPITEFUL, *a.* द्रोहयुद्धिः -द्विः -द्वि, ईर्ष्यी -र्ष्यिणी -र्ष्यि (न्), दंशी &c.,
द्रोही &c., ईर्ष्यालुः -लुः -लु, विपहृदयः -या -यं, सासूयः -या -यं,
मात्सरी &c., दुष्टभावः -वा -व. See MALICIOUS, RESENTFUL.

SPITEFULLY, *adv.* द्रोहयुद्ध्या, द्रोहयुद्ध्यं, सासूयं, सद्देषं, समात्सर्यं.

SPITEFULNESS, *s.* द्रोहयुद्धित्वं, दंशरता, दंशकत्वं, मात्सर्यं. See SPITE.

SPITTING, *s.* घीवनं, निष्ठीवः -वनं, निष्ठेवः -वनं, निष्ठेया, निष्पूतिः *f.*,
निष्पूतिः *f.*, निरसनं, निरासनं, उद्विष्यति; 'spitting upon,' अवनिष्ठीवनं.

SPITTING-POT, SPITTOON, *s.* पतद्गृहः, प्रतियग्राहः, प्रतियग्रहः, चर्वितपात्रं,
चर्वितापात्रः, प्रोशदः.

SPITTLE, *s.* लाला. निष्पूतं, घयतं, घीवनं, निष्ठीवनं, निष्पूतं, मुखसावः,
मुखासवः, आस्यासवः, द्राविका. See SALIVA.

To SPLASH, *v. a. or n.* जलम् इतस्ततो विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं)
or क्षिप् or विकृ or अवकृ, जलविक्षेपं कृ, जलम् अवसिच, करपत्रं
कृ. See To SLOP.

SPLASH, SPLASHING, *s.* जलविक्षेपः, जलक्षेपः, जलावसेकः, जलावकिरणः;
'in spdr,' करपत्रं -विका, करपात्रं; 'noise of it,' कर्करं.

SPLASHED, *p. p.* पद्मजलादिदूषितः -ता -तं, पद्मादिलितः -ता -तं.

SPLEEN, *s.* (The organ or the disease) शीहा *m.* (-हन्), श्रिहा *m.*
(न्), शीहा *f.*, श्रिहा *f.*, उदरग्रन्थिः *m.*, शीहागुल्मः, डिस्.—(Anger,
spite, melancholy), see the words.

SPLEENWORT, *s.* (Plant removing the disease) शीहप्रः, शीहशुभुः *m.*,
शीहारिः *m.*

SPLENDID, *a.* (Very brilliant) तेजोमयः -यी -यं, अतिशोभनः -ना -नं,
अतिदीप्तिमान् -मती -मत् (न्), अतिदानिमान् &c., अतिप्रभावान् &c.,
सुप्रभः -भा -भं, तेजिष्ठः -शा -ष्टं, तेजीयान् -यसी -यः (स्), अतितेजसः
-सी -सं, अतितेजसी -सिनी &c., महातेजाः -जौः -जः (स्), महाप्रभः
-भा -भं, उज्ज्वलः -ला -लं, शोभमानः -ना -नं, शुभः -भा -भं, भास्वान्
&c., भासकः -ना -नं, भानुमान् &c., भासुरः -रा -रं, see BRILLIANT,
BRIGHT.—(Magnificent) महाप्रतापः -पा -पं, प्रतापवान् &c., प्रतापी
&c., see MAGNIFICENT.

SPLENDIDLY, *adv.* सुप्रभं, अतिशोभया, अतितेजसा, महाप्रतापेन, अतिप्र-
तापेन, महातेजसा; 'splendidly dressed,' उज्ज्वलवेषधारी -रिणी &c.

SPLENDOR, *s.* महातेजस् *n.*, तेजस् *n.*, अतिशोभा, शोभा, अतिदीप्तिः *f.*,
प्रतापः, उज्ज्वलता, वृहद्वसूतिः *f.*, योजयिता, प्रभा, प्रतिभा, श्रीः *f.*, उर्विः *f.*,
विभूतिः *f.*, सुतिः *f.*, see MAGNIFICENCE.

SPO

SPLENETIC, *a.* चक्रभावः -वा -यं, कर्कशशीलः -ला -लं. See PEEVISH,
FRETFUL.

SPLENIC, *a.* शीहसप्तन्वी -न्विनी -न्वि (न्), शीहासप्तन्वी &c.

To SPLICE, *v. a.* ग्रन्थिम् अकृत्वा संयुज् or ससन्ध् or सन्धा.

SPLINTER, *s.* काष्ठखण्डः -खण्डः, शकलः -लं, भिन्नं, भिन्निः *f.*, भिन्नं,
चिदलं; 'as entered into the flesh,' शल्यं, शलाका, शकैरा.

To SPLINTER, *v. a. or n.* बहुखण्डशो भिद् or चिद्. See To SPLIT,
SHIVER.

To SPLIT, *v. a.* भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेज्), विभिद्, निर्भिद्, चिद् (c. 10.
-दारयति -यितुं, c. 9. -दृशाति -दरितुं -रौतुं), अवद्, दृ, विदल् (c. 10.
-दलयति -यितुं), दल्, विदलीकृ, खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), पट्
(c. 10. पाटयति -यितुं), विपट्, छिद्, विच्छिद्, द्राड्, शकलीकृ, चिले-
खनं कृ; 'into many pieces,' see To SHIVER, *v. a.*

To SPLIT, *v. n.* विभिद् in pass. (-भिद्यते), भिद् in pass., चिद् in pass.
(-चीयते), विदल् (c. 1. -दलति -लितुं), दल्, फल् (c. 1. फलति -लितुं),
वुट् (c. 6. वुटति, c. 4. वुट्यति -दितुं), विच्छिद् in pass., पट् in caus.
pass. (पाटयति). शकलीकृ; 'into many pieces,' see To SHIVER, *v. n.*

SPLIT, *s.* भेदः, विभेदः, भिन्निः *f.*, विदारणं, भङ्गः, खण्डनं. See CRACK.

SPLIT, *p. p.* भिन्नः -न्ना -न्नं, विभिन्नः &c., भेदितः -ता -तं, विदीर्षः -र्षी
-र्षं, विदारितः -ता -तं, विदलितः -ता -तं, दलितः &c., विदलः -ला
-लं, विदलीकृतः -ता -तं, जर्जरः -रा -रं.

SPLITTING, *s.* भेदः -दनं, विदारणं, पाटनं, विपाटनं, विदलीकरणं.

To SPOIL, *v. a.* (Plunder) लुण्ठ, लुण्ठ, अपहृ, अभिहृ, see To PLUN-
DER.—(Injure, corrupt) दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), नष् (c. 10.
नाशयति -यितुं), दूष्यं कृ, नाशं कृ, धातिं कृ.—(Indulge too much)
अतिशयेन चन्दो नुवृत्, अत्यन्तं लल, see To INDULGE.

To SPOIL, *v. n.* दुष् (c. 4. दुष्पति, दोष्टुं), नष् (c. 4. नश्यति, नष्टुं).

SPOIL, *s.* (That which is taken in war, plunder) लोभं, लोभं,
लोटः -तं, युद्धोपाजितद्रव्यं, युद्धजितद्रव्यं, युद्धजितपथं, युद्धसम्पादितपथं,
युद्धसम्पादितद्रव्यं, see PLUNDER.—(In cattle) गोयग्रहः.

SPOILED, SPOILT, *p. p.* (Plundered) लुण्ठितः -ता -तं.—(Injured)
दूषितः -ता -तं, नाशितः &c., नष्टः -ष्टा -ष्टं, विनाशितः &c., लोटः -टा
-टं.—(Too much indulged) अतिलाहितः -ता -तं, see INDULGED.

SPOILER, *s.* (Plunderer) अपहारकः, अपहारकृत्.—(Injurer) दूषकः.

SPOILING, *s.* (Plundering) अपहारः -रणं, लुण्ठनं.—(Injuring) दूषणं.

SPOKE, *s.* (Of a wheel) चरं, चारा, चक्रसंख्य *n.*; 'a row of spokes,'
चरावलिः -ली *f.*; 'a long-spoked wheel,' दीर्घसंख्य चक्रं.

SPOKEN, *p. p.* उक्तः -क्ता -क्तं, भाषितः -ता -तं, उदितः &c., भणितः &c.,
निगदितः &c., अभिहितः &c., कथितः &c., उदाहृतः -ता -तं, समुदाहृतः
&c., अभिव्याहृतः &c., समुदीरितः &c., see SAID; 'spoken fast,'
त्वरितोदितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं.

SPOKESMAN, *s.* चक्रा *m.* (कृ), प्रतिनिधिवक्ता *m.*, प्रतिनिधिवक्ता *m.* (न्).

SPOILIATION, *s.* अपहारः, अपहरणं, हरणं, लुण्ठनं, लुण्ठनं. See PILLAGE.

SPONDEE, *s.* कण्ठः, गगः, गुर्वध्वरद्वयं.

SPONGE, *s.* जलशोषणी or स्पर्शः or स्पन्नः may perhaps be used.

To SPONGE, *v. a.* इस्पन्नादिना मृज् (c. 1. मार्जति, c. 2. मार्धि -धुं).

SPONGER, *s.* पराश्रोतुकः, आगनुकः. See PARASITE.

SPONGINESS, *s.* शिथिलावयवत्वं, विरलावयवत्वं; 'of the gums,' परिदूरः.

SPONGY, *a.* शिथिलावयवः -वा -यं, विरलावयवः &c., कोमलावयवः &c.

SPONSOR, *s.* प्रतिभूः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*, धर्मप्रतिभू *m.*, धर्मप्रतिनिधिः.

SPONTANEOUS, *a.* स्वयङ्कृतः -ता -तं, सेच्छापूष्टकः -का -कं, सेच्छामूलकः

&c., स्वेच्छाहेतुकः &c., यदुच्चाभूलकः &c., सततःसिद्धः -ता -तं, स्वय-
ज्ज्ञातः -ता -तं, स्वच्छन्दः -न्ता -न्दं, स्वैरः -रो -रं, कामहेतुकः -ता -तं,
स्वभाविकः -को -कं, सात्त्विकः &c., सांसिद्धिकः &c., अयानकृतः -ता
-तं, अयानभूतः -ता -तं, रेच्छिकः -की -कं.

SPONTANEOUSLY, *adv.* स्वयं, सततं, स्वच्छन्दं, स्वभावान्, नेच्छापूर्थं,
इच्छान्, स्वेच्छान्, कामं. See VOLUNTARILY.

SPONTANEOUSNESS, SPONTANEITY, *s.* स्वेच्छा, यदुच्चा, स्वतन्त्रता.

SPOON, *s.* चमत्तः -तं, दही, दधि *f.*, दधिकः. दही, दधि *f.*, दधिकः,
दाही, कविः *f.*, रत्नः, रत्नाकः -का, रत्निका, पाणिना, मुष् *f.* (नं).
मुयः -वा; 'wooden-spoon,' तर्दुः *m. f.*, दाह्यन्तः.

SPOONFUL, *s.* चमत्तपूरणं, दधियूरणं, कसियूरणं, कविपूरणं.

SPORT, *s.* क्रीडा -इतं, खेला, खेलः -ली *m. f.*, लोला, विलासः, वि-
हारः, देवः -चनं, कूहेनं, नर्म *n.* (नं), कैलं, रानेरनः, द्रवः, see PLAY,
PASTIME.—(Mockery) उपहासः, see MOCKERY.—(Diversion
of the field) मृगया, see HUNTING.—(In sport) परिहासेन, लोलया.
To SPORT, *v. n.* क्रीड (c. 1. क्रीडति -ते -दितुं), रन् (c. 1. रन्ते, रन्तुं),
विलस् (c. 1. -लस्ति -सितुं), दिव्, विह, कुदं, कूदं &c. See To
PLAY, *v. n.*

SPORTING, *s.* (Hunting, &c.) मृगया, मृग्यः; 'fond of it,' मृगयाशीलः.

SPORTIVE, *a.* क्रीडाशीलः -ला -लं, विलासी -निनी &c., विहारी &c.,
विलासवान् -वती -वत् (नं), वल्लसः -ला -लं, सविलासः &c., नलीलः
-ला -लं, सहलः &c., समुल्लसितः &c., see PLAYFUL, FROLICsome.

SPORTIVELY, SPORTIVENESS, see PLAYFULLY, PLAYFULNESS.

SPORTSMAN, *s.* मृगयाकारो *m.* (नं), मृग्यकारो *m.*, मृगयाजीलः, मृगया-
विहारी *m.*, मृग्युः *m.*, चाखेटकः, व्याधः.

SPOT, *s.* (Mark) चिह्नं, लक्षणं, अङ्कः -ङ्कं, लान्चनं, पदं, see MARK.
—(Stain) कलङ्कः, see STAIN.—(Dot, speck) बिन्दुः *m.*, बिन्दु *f.*
(पं), चिमुट *f.*, चिह्नं, अङ्कः, शून्यं; 'on the body,' तिलः -लङ्कः -कं,
see under MARK; 'in the moon,' शशः.—(Place, site) स्थानं,
स्थलं -ली, देशः, प्रदेशः, पदं, आस्पदं, भूमिः *f.*, क्षेत्रं, भवनं; 'in a
certain spot,' एकदेशे; 'on the spot,' तत्रैव.

To SPOT, *v. a.* चिह्नं (c. 10. चिह्नयति -यितुं), कलङ्कं (nom. कलङ्कयति
-यितुं), मलिनं (nom. मलिनयति -यितुं), सकलङ्कं -ङ्कं कृ, शवलीकृ.
See To STREAK.

SPOTLESS, *a.* निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, कलङ्कहीनः -चा -नं, निर्मलः -ला -लं,
निष्कल्लवः -वा -वं, चकल्लवः &c., पतपः &c. See SINLESS,
BLAMELESS.

SPOTTED, *a.* चिह्नितः -ता -तं, बिन्दुचिह्नितः &c., चित्रः -चा -त्रं, तिलकी
&c., see SPECKLED.—(Stained) कलङ्की -ङ्किनी &c., कलङ्कितः &c.

SPOUSAL, SPOUSALS, see NUPTIAL, MARRIAGE.

SPOUSE, *s.* (Husband) पतिः, भर्ता *m.*—(Wife) भार्या, स्त्री.

SPOUT, *s.* प्रणाली, नालः -ली, नलः; 'vessel with a spout,' नल-
विशिष्टं पात्रं.

To SPOUT, *v. a.* प्रणालीद्वारेण ऊर्ध्वं उन्मिष्य (c. 6. -मिष्यति -मिष्येत्), नल-
द्वारा ऊर्ध्वं उन्मिष्य or चलवद् उन्मिष्य or उद्गृह्य (c. 10. -गृह्यति -गृह्येत्)
or निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं) or निरस् (c. 4. -अस्सति -सितुं).
To SPOUT, *v. n.* प्रणालीद्वारेण or नलद्वारेण चलवत् सु (c. 1. सवति -स्रोतुं)
or प्रसु or निःसु or निगमः; 'to spout up or over,' उत्तेजनं कृ,
उत्तेजं कृ.—(Mouth), see the word.

SPOUTED, *p. p.* चलवद् उन्मिष्यः -मा -मं or निःसारितः -ता -तं, उत्तिष्ठः &c.

To SPRAIN, *v. a.* अतिशयेन चायुतननं कृ or चायुतिननं कृ, अतिथल-

प्रतुल्य अस्थिप्रायुवितानं कृ, अतिथलपूर्यम् अस्थिप्रायुन् वितन् (c. 8.
-तनोति -नितुं) or सन्धिवन्धनानि वितन्, अतिथलपूर्यं सन्धिप्रायुन्
वितानं गमनशक्तिं दृ; 'one's ankle,' अतिशयथलपूर्यं पादसन्धिवितानं कृ.

SPRAIN, *s.* सन्धिवितानः, चायुवितानः, सन्धिवितननं, अतिथलपूर्यः चायु-
तानः, अतिथानः, अतिवितानः, अतिथलः.

SPRAT, *s.* नलमीनः, तलमीनः, नडमीनः, चिलिचिमः, चिलोचिमः, चि-
लोचिमिः, चिलिचीनः.

To SPRAWL, *v. n.* हस्तपादादि प्रसार्य भूमौ शी (c. 2. शेते, शयितुं), चाह
चरणी च इतन्ताः प्रसार्य भूमौ शी, इतस्ततो विक्षिप्तपादाद्भूमौ शी, इत-
स्ततः प्रसारिताद्भूमौ शी, इतस्ततो विक्षिप्तहस्तपादाद्भूमौ शी.

SPRAWLING, *part.* इतस्ततः प्रसारिताद्भूमौ शायी -यिनी -यि (नं).

SPRAY, *s.* (Sprig), see the word.—(Small particles of rain,
&c.) शीकरः, सीकरः, तुषारः; 'abounding with it,' शीकरीयः -पा-पं.

To SPREAD, *v. a.* (As a carpet, mat, &c.) आसृ (c. 9. -सृणाति,
c. 5. -सृणोति -सृणितुं -रितुं), विसृ, परिसृ, संसृ, आस्तरणं कृ; 'to
spread a carpet,' पादपटास्तरणं कृ; 'a net,' जालं विसृ.—(Scat-
ter) कृ (c. 6. किरति, किरितुं -रितुं), विकृ, विकिरणं कृ.—(Extend,
expand) विसृ in caus. (-सारयति -यितुं), प्रसृ in caus. (-सारयति
-यितुं), विसृ, अतिवृ, वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), व्यातन्, प्रतन्,
पतितन्, तन्, विततीकृ, प्रसारणं कृ, विसारणं कृ; 'spreading the
wings,' पक्षी प्रसार्य.—(Propagate, publish), see the words.

To SPREAD, *v. n.* प्रसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), विसृ, प्रसृप् (c. 1. -सर्पति
-सर्तुं), विसृप्, प्रचर् (c. 1. -चरति -रितुं), प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोदुं),
विसृ in pass. (-स्तीर्यते), वितन् in pass. (-तन्यते), विततीभू, व्याप्,
विसृम्, विप्रस्था.—(As disease, contagion, &c.) विसृप्.

SPREAD, *p. p.* आस्तीर्यः -र्या -र्यं, आसृतः -ता -तं, विसृर्यः &c., विसृतः
-ता -तं, विस्तारितः &c., प्रसारितः &c., प्रसृतः &c., विसृतः &c.,
विकीर्यः -र्या -र्यं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, व्याप्तः -प्ता -प्तं, प्ररुद्धः -द्धा -द्धं, विततः
-ता -तं, प्रविततः &c., सन्ततः &c., जाततः &c., अयततः &c., ततः &c.

SPREAD, *s.* आस्तरणं, प्रसारः -रणं, विस्तारः, प्रसरः, व्याप्तिः *f.*, प्रतानः.

SPREADING, *part.* विसर्पि -पिषी -पि (नं), विसारी -रिणी &c., विसर्पन्
-पिनी -पिन् (नं), प्रसर्पन् &c., प्रसर्पि &c., प्रतानी -निनी &c., प्रसरः
-रा -रं, प्रसरन् &c., प्ररोही -हिणी &c., सान्नातनिकः -की -कं; 'a
spreading creeper,' लता प्रतानिनी.

SPREADING, *s.* विसर्पणं, प्रसर्पणं, प्रसारः -रणं, प्रसरः, विसरः, विसारः
-रणं, प्रतानः, प्रततिः *f.*, सन्ततिः *f.*, विततिः *f.*, वितानः, प्रवर्धनं; 'of
a carpet, &c.,' आस्तरणं, आस्तरः.

SPRIG, *s.* उपशारा, शारिका, प्रशाशिका, पञ्चवः, दलं. See SHOOT.

SPRIGTLINESS, *s.* प्रहृषता, प्रफुल्लता, उल्लसता. See LIVELINESS.

SPRIGHTLY, *a.* उच्चासवृत्तिः -त्तिः -त्ति, प्रफुल्लः -ल्ला -ल्लं. See LIVELY.

To SPRING, *v. n.* (Begin to grow) उद्भिद् (c. 7. -भिनति -भेत्तुं),
प्रोद्भिद्, प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोदुं), चक्षुर (nom. अक्षुरयति -यितुं),
स्फुद्, उद्गृह्य, see To SHOOT, SPROUT.—(Proceed, arise, issue)
उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पयुं), समुत्पद्, जन् (c. 4. जायते, जनिनुं), प्रभू,
उद्गृह्य, समुद्गृह्य, निःसृ, प्रवृत्, उद्दि, चाभुदि, प्ररुह.—(Leap) सु
(c. 1. प्रवते, प्रोत्तुं), वल् (c. 1. नलगति -लितुं), आवल्, see To
LEAP; 'to spring up,' उत्पु, उत्पत्, प्रोत्पत्; 'down,' अवपु;
'over,' लङ्; 'forth,' प्ररुह; 'upon,' महावेगेन आपत् or आक्रम
or आरुह, see To RUSH UPON.—(Crack) स्फुद्.—(Start) स्फुद्
(c. 6. स्फुरति -रितुं), प्रस्फुर.

To SPRING, *v. a.* (Produce quickly) अकस्माद् उत्पद् (c. 10. -पाद-

यति -यितुं) or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or संजन्.—(Cause to rise) उत्था in caus. (उत्थापयति -यितुं, rt. स्था), समुत्था, उद्ग in caus.—(Cause to explode) जल in caus., स्फुट in caus.—(Crack, burst), see the words.

SPRING, s. (Vernal season) वसन्तः, वसन्तकालः, वसन्तसमयः, पुष्प-समयः, पुष्पमासः, सुरभिः *m.*, चतुराजः, मधुः *m.*, मधुसमयः, मधुमासः, कामसखः, कामयज्ञः, पिकानन्दः, इष्यः; 'spring-festival,' वसन्तोत्सवः.—(Leap, bound) प्रवः, सुतं, वलितं, कम्पः, उत्पुतं, उत्तमः; 'as of a wolf,' अधलुम्पनं.—(Elasticity) स्थितिस्थापकत्वं -ता.—(Fountain) जलकूपः -पी, कूपः, जलाकरः, स्रोतस् *n.*, निर्गारः, मरः -रा -री, देवकुण्ड, उत्सः; 'spring-water,' कूपोदकं.—(Source of a river) सविस्मृत्.—(Origin, source) योनिः *m. f.*, मूलं, चादिः *m.*, see SOURCE, RISE.—(Prime) प्रोदिः *f.*, प्रोदता.—(Spring-tide) उच्चवेला.

SPRINGE, s. पाशः, कटपाशः, जालं, उन्नायः, वागुरा, कूटयत्नं.

SPRINGINESS, s. स्थितिस्थापकत्वं -ता, स्थितिस्थापकगुणः, वेतसगुणकता.

SPRINGING, s. (Leaping), see the word.—(Of plants) उद्भेदः, उद्भवेनं.

SPRINGY, a. स्थितिस्थापकविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, वेतसगुणकः -का -कं.

To SPRINKLE, v. a. सिच (c. 6. सिञ्चति, सेञ्जे), अयसिच, निपिच, संसिच, अयकृ (c. 6. -किरति -किरितुं -रीतुं), अभयकृ, पथेयकृ, सनयकृ, प्रकृ, विकृ, कृ, उद्य (c. 1. उद्यति -द्यितुं), अभ्युद्य, प्रोद्य, समुद्य, सेकं कृ, सेचनं कृ, अयसेकं कृ, अयसेचनं कृ, मोद्यथं कृ.

To SPRINKLE, v. n. शीकृ (c. 1. शीकते -कृतुं), च्युत्. See To DRIZZLE.

SPRINKLED, p. p. सिञ्जः -ञ्जा -ञ्जं, अभिमिञ्जः &c., कृताभिमेकः -का -कं, प्रोद्यतः -ता -तं, समुद्यतः &c., अभ्युद्यतः &c., कौथं -थी -थं, आकौथं &c., विकौथं &c.; 'with water,' जलसिञ्जः -ञ्जा -कं; 'with blood,' शोणितोद्यतः -ता -तं; 'having sprinkled,' सिञ्जा, अभ्युद्य.

SPRINKLER, s. सेञ्जा *m.* (कृ), सेचकः, प्रोद्यकः, प्रोद्यककारी *m.* (नृ).

SPRINKLING, s. सेकः, सेचनं, अयसेकः, अयसेचनं, अभिमिचः, अभिमिचनं, प्रोद्यथं, अभ्युद्यथं, अभिप्रोद्यथं, प्रापारः, सिञ्जा.

SPRIT, s. ज्ञाया, अपञ्चाया. See SPIRIT, SPECTRE, GHOST.

To SPROUT, v. n. अद्गुर (nom. अद्गुरयति -यितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति -टितुं), फुत् (c. 1. फुत्ति -त्तितुं), उद्भिद् (c. 7. -भिनत्ति -भेत्तुं), प्रोद्भिद्, प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोदुं), धिकस् (c. 1. -कतति -सितुं). See To SHOOT, v. n.

SPROUT, s. अद्गुरः, प्ररोहः, पल्लवः -वं, नवपल्लवः -वं, किसलयः -यं, किसलयः -यं, किसलः -लं, किसलः -लं, नवविटपः, विटपः, अभिनवोद्भिद् *m.*, उद्भिद् *m.*, उद्भिञ्जा, जालकं, विसलं, पत्रिणी, पत्रयौवनं.

SPROUTED, p. p. उद्भिन्नः -ञ्जा -ञ्जं, अद्गुरितः -ता -तं, पल्लवितः -ता -तं.

SPROUTING, part. उद्भिद् *m. f. n.*, उद्भिञ्जाः -ञ्जा -ञ्जं, उद्भिद् -दा -दं, प्ररोही -हिणी -हि (नृ), अद्गुरितः -ता -तं, पल्लवी -विनी &c., पल्लवितः &c.

SPROUTING, s. उद्भेदः, प्रोद्भेदः, प्ररोहः, उद्भवेनं, स्फुटनं, स्फुटता.

SPRUCE, s. विनीतः -ता -तं, विनीतपरिच्छेदः -दा -दं, परिमृष्टपरिच्छेदः &c., विनीतवेशी -शिनी &c., सुवेशी &c. सुपरिच्छेदी &c.

SPRUCELY, adv. विनीतं, विनीतपरिच्छेदेन, विनीत in comp. See NEATLY.

SPRUCENESS, s. विनीतता, विनीतपेशित्वं, सुपरिच्छेदः. See NEATNESS.

SPRUNG, p. p. उत्पन्नः -जा -जं, उद्भूतः -ता -तं, सम्भूतः &c., जातः &c., न in comp., सम्भव in comp., उद्भव in comp., भव in comp.; sprung from a noble family,' महाकुलजः -जा -जं, सत्कुलजातः -ता -तं, सत्कुलसम्भवः -वा -वं, महाकुलभवः &c., महाकुलप्रभूतः -ता

-तं; 'from a royal family,' राजवंशजः -जा -जं, राजवंश्यः -श्या -श्यं.

SPUME, SPUMOUS, SPUMY. See FROTH, FROTHY.

SPUN, p. p. तानयः -वी -वं, तन्वी -न्विणी -न्वि (नृ), तान्वेयः -वी -वं.

SPUNGE, To SPUNGE, SPUNGY. See SPONGE, &c.

SPUR, s. (For pricking a horse) प्रतोदः, तोदनं, अश्वतोदनं, कण्टकः.

—(Of a cock) नखः.—(Incitement), see the word.

To SPUR, v. a. प्रतुद् (c. 6. -तुदति -तोदुं), प्रतोदेन तुद् or वितुद् or चातुद्, प्रतोदेन व्यप्.—(Incite), see the word.

SPURIOUS, a. कृत्रिमः -मा -मं, कल्पितः -ता -तं, कात्थनिकः -की -कं, मिथ्या in comp., कपट or कूट in comp. See COUNTERFEIT, FALSE.

SPURIOUSNESS, s. कृत्रिमता -त्वं, कल्पितत्वं, कात्थनिकता, कूटता.

To SPURN, v. a. (Kick) पादेन तद्, पादापातं कृ, चरणापातं कृ.—(Reject with disdain) गद् (c. 1. गहते -ह्दितुं), कुम् (c. 10. कुत्सयति -यितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमनं (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), तुच्छीकृ, निराकृ, पराकृ, परिभू, कदयीकृ, कदप्यं, लङ्, गुप् in des., तिरस्कृ, धिक्, see To SCORN.

SPURNED, p. p. पादाहतः -ता -तं, चरणाहतः &c., गहितः &c., निराकृतः &c.

To SPURT, v. a. नलिकामुखाद् जलं चलेन निःसृ in caus.—(सारयति -यितुं).

To SPURT, v. n. सूक्ष्मनालीमुखाद् चलेन or अतिवेगेन निःसृ (c. 1. -सरति -सृत्).

SPURT, s. सूक्ष्मनालीमुखाद् अतिवेगपूर्वो जलप्रसावः or जलप्रपातः.

To SPUTTER, v. n. (Speak spittingly) सनिष्ठीवं or सणीयनं वद् (c. 1. वदति -दितुं), सपुत्कारं वद्, सपूत्कारं वद्, असूकृ.—(Throw out small particles) पुपुगन्दपूर्णं or पुत्कारपूर्णं सूक्ष्मकणान् विकृ.

SPUTTERED, p. p. असूकृतः -ता -तं, सनिष्ठीवम् or सपुत्कारम् उक्तः -क्तः -क्तं.

SPY, s. प्राणिधिः *m.*, चारः, गूढचारः, गूढचारी *m.* (नृ), गूढपुरुषः, गूढ-गतिः *m.*, गुप्तचरः, गुप्तगतिः *m.*, गुप्तदूतः, गूढदूतः, मन्त्रगूढः, चरः, सूचकः, देशपेक्षः, रहस्याख्यायी *m.* (नृ), पिशुनः, यपाहेवयः, चारा-नरितः, कापटिकः, अवसथैः, अपसथैः, प्रतिष्कः -ष्कशः -ष्कसः, स्पशः, उदास्थितः, हेरिकः, अनिरुद्धः, वनगुप्तः.

To SPY, v. a. (Desery) दृश्, ईश्, प्रेक्ष, समीक्ष, see To ESPY.—(Explore, inspect) निरोद्य, परोद्य, अवद्य, वोद्य, समीक्ष, प्रसमीक्ष, निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), अन्विष्, अनुसन्धा, परिरुद्गः; 'to spy out a country,' देशनिरूपणं कृ, देशावेक्षणं कृ, देशपेक्षां कृ.

SQUAB, a. ह्रस्वसूलः -ला -लं, सूलः &c., पनः -ना -नं. See DUMPY.

To SQUABBLE, v. n. कलहं कृ, विवद्, व्यक्रुश. See To QUARREL.

SQUABBLE, s. कलहः, विवादः, कलिः *m.*, कलकलः, अपवादः, see QUARREL.

SQUAD, s. शस्त्राभ्यासकारी नवसैन्यगुल्लः, नवसैन्यदलं.

SQUADRON, s. सैन्यगुल्लः, सैन्यगुल्लः, सैन्यदलं, सैन्यसमूहः, सैन्यगणः.

SQUALID, a. कुत्सितः -ता -तं, मलिनः -ना -नं, अमेध्यः &c. See FOUL.

SQUALIDITY, SQUALIDNESS, s. कुत्सितत्वं, अमेध्यता -त्वं, मालिन्यं, समलता.

To SQUALL, v. n. विक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), रु, नद्, वाश्, see To SCREAM.

SQUALL, s. (Cry) विक्रुष्टं, उन्मोशः, नादः, रावः, चित्कारः, see SCREAM.

—(Of wind, &c) मन्त्रापातः, मन्त्रानिलः, मन्त्रा, see GUST.

SQUALLY, a. मन्त्रापातमयः -यी -यं, मन्त्रानिलमयः &c. See GUSTY.

To SQUANDER, v. a. व्ययीकृ, व्यय् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), अपरिमितव्ययं कृ, अतिव्ययं कृ, अतिशयव्ययं कृ. See To LAVISH.

SQUANDERED, p. p. व्ययीकृतः -ता -तं, अतिव्ययितः &c. See LAVISHED.

SQUANDERER, s. अतिव्ययी *m.* (नृ), अपरिमितव्ययी *m.* See PRODIGAL, a.

SQUANDERING, s. (The act) अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः, अतिमोद्यथं, see PRODIGALITY, s.—Pres. part. व्ययमानः -ना -नं.

SQUARE, *a.* (Having four equal sides and angles) चतुरस्रः -सामं, चतुष्कोणः -खा -रं, समचतुर्भुजः -ता -जं, समचतुष्कोणः &c., समचतुरस्रः &c.—(Just), see JUST, *a.*

SQUARE, *s.* (The figure) चतुष्कोणः, समचतुष्कोणः, चतुरस्रं, समचतुरस्रं, चतुर्भुजः, समचतुर्भुजः, चतुष्टयं.—(In arithmetic or algebra) वर्गः, द्विघातः, कृतिः *f.*; 'of a fraction,' भिन्नवर्गः; 'of a cube,' घनवर्गः.—(Open place, court, &c., in a town) चतुरस्रं, अङ्गनं, प्राङ्गणं, निकर्षणं, सन्निवेशः, स्थानं; 'formed by four houses,' चतुःशालं -ला -लकं.

To SQUARE, *v. a.* (In arithmetic, &c.) द्विघातं कृ, द्विगुणं कृ, समगुणं कृ, वर्गं (nom.) वर्गयति -यितुं, वर्गं कृ.—(Regulate), see the word.

To SQUARE, *v. n.* युज् in pass. (युज्यते). See To SUIT, FIT, AGREE. SQUARED, *p. p.* वर्गितः -ता -तं, जायोजितः &c. See REGULATED, ADJUSTED.

SQUARENESS, *s.* चतुष्कोण्यत्वं, चतुरस्रत्वं, चतुर्भुज्यत्वं, समचतुर्भुज्यत्वं.

SQUARE-ROOT, *s.* वर्गमूलं, द्विघातमूलं, मूलं, पदं, वर्गपदं.

To SQUASH, *v. a.* मृत् (c. 9. मृदाति, मर्दिनुं), सम्मृद्, सम्पीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं).

SQUASH, *s.* सम्मर्दः, अवमर्दः, मर्दनं, सम्पीडनं, चूरीनं.

SQUASHED, *p. p.* सम्मर्दितः -ता -तं, मर्दितः &c., सम्पीडितः &c., कृतिः &c.

To SQUAT, *v. n.* डम्बुकासनं कृ, मन्दिरासनं कृ, अवसत्किपकासनं कृ; 'one who squats,' कृतावसत्किपकः -का -कं.

SQUAT, *s. or a.* (The posture) डम्बुकासनं.—(Dumpy), see the word.

To SQUEAK, SQUEAL, *v. n.* कर्कशस्वरेण रु (c. 2. रीति, रयितुं) or नद् (c. 1. नदति -दितुं) or रस् (c. 1. रसति -सितुं), कर्कशशब्दं कृ.

SQUEAK, SQUEAL, *s.* कर्कशस्वरावः, कर्कशनादः, चित्कारः. See SHRIEK.

SQUEAKING, SQUEALING, *par.* कर्कशस्वरावी-विणी-वि (न्), कर्कशनादी &c.

SQUEAMISH, *a.* घमनेच्छुः -च्छुः -च्छु, घनोन्मुखः -ता -तं, विवमिषुः &c.

SQUEAMISHNESS, *s.* घमनेच्छा, घनोन्मुखता, चान्द्यन्मुरता, विवमिषा.

To SQUEEZE, *v. a.* सम्पीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), पीड्, सम्मृद् (c. 9. -मृदाति -मर्दिनुं), चूरी, see To PRESS, CRUSH; 'with the hand,' मुष्टिसंघ्राहेण पीड्.

SQUEEZE, *s.* सम्मर्दः -र्दनं, मर्दनं, सम्पीडनं, पीडनं, निपीडनं.

SQUEEZED, *p. p.* सम्पीडितः -ता -तं, पीडितः &c., निपीडितः &c., सम्मर्दितः -ता -तं, मर्दितः &c., see CRUSHED; 'with the hand,' मुष्टिसंघ्राहपीडितः &c.

SQUIB, *s.* चाग्नेयचूर्णगर्भा धुद्रनाली या वह्निमम्पकं आकस्मिकशब्देन स्फुटति.—(Sarcastic writing) सव्यम्रनलेखः, see LAMPOON.

To SQUINT, *v. n.* तिर्यग् दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), चक्रं दृश्, जिह्वं दृश्, तिर्यक् प्रेक्ष (c. 1. -ईक्षते -यितुं), तिर्यग्दृष्टिः -ष्टिः -ष्टि भू, चक्रदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि भू or अम्.

SQUINT, *s.* तिर्यग्दृष्टिः *f.* -ष्टित्वं, चक्रदृष्टिः *f.*, तिर्यक्प्रेक्षणं, दृष्टिचक्रता.

SQUINT-EYED, *a.* तिर्यग्दृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, चक्रदृष्टिः &c., बलिरोधः -रा -रं, केकरः &c., केकराद्यः -क्षी -क्षं, बलिरोधः &c., केदरः -रा -रं, दूरे-रितेद्यः -शा -शं, कुशिकः -का -कं, डेरकः &c., डगरः -रा -रं, चिद-दृष्टिः &c.

SQUIRE, *s.* (Attendant on a warrior) सान्नहनिकः.—(Gentleman)

महाशयः, महानुभावः, आर्यः, श्री prefixed, see SIR, GENTLEMAN.

(97) SQUIRREL, *s.* वृक्षशायिका, वृक्षमकैटका, घरीनृगः, चमरपुच्छः.

To SQUIRT, *v. a.* सूक्ष्मनालीमुखाद् जलं वलेन निःसृ in caus. (-सारयति

-यितुं), नलिकामुखाद् जलम् अतिवेगेन निःसृ in caus. or निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), वस्तिमुखाद् जलादि निःसृ in caus. or वहिःसृ in caus., धारायन्तमुखाद् जलादि बलवद् निःसृ in caus.

SQUIRT, *s.* धारायन्तं, नलिका, वस्तिः *m. f.*, धारानाली.

To STAB, *v. a.* कटारैश्च व्यप् (c. 4. विधाति, व्यडुं) or छुर (c. 6. छुरति -रितुं), त्वक्छेदं कृ, त्वग्भेदं कृ, त्वग्पेधनं कृ, त्वग्व्यधनं कृ. See To WOUND.

STAB, *s.* त्वग्भेदः, त्वक्छेदः, वेधः, वेधनं, छुरणं, कटाराघातः.

STABBED, *p. p.* छुरितः -ता -तं, विधः -धा -धं, वेधितः -ता -तं, कटार-विधः &c., कटारभितः -ता -तं; 'in the belly,' छुरितोदरः -रा -रं.

STABBER, *s.* त्वग्भेदकः, त्वक्छेदकः, त्वग्पेधकः, कटारपाणिः *m.*

STABILITY, *s.* स्थैर्यं, स्थिरता -त्वं, स्थायित्वं, स्थायुता -त्वं, धृतिः *f.*, धैर्यं, स्थावरत्वं, दृढता, दार्ढ्यं, दृढिमा *m.*, सत्प्रता, दिधिः *f.*

STABLE, *a.* स्थिरः -रा -रं, स्थायुः -युः -यु, स्थावरः -रा -रं, स्थायुः -युः -यु, सत्यः -मा -मं, धीरः &c. See FIRM.

STABLE, STABLING, *s.* (For horses) अष्टशाला, चानिशाला, मन्दुरा, मन्दिरा, अष्टस्थानं, अष्टगोष्ठं, प्रग्रीवः -वं —(For elephants) चारी, गजवन्धनी.

STABLE-BOY, *s.* अष्टपालः -लकः, सायी *m.* (न्). See GROOM.

STACK, *s.* राशिः *m.*, ढक्करः, चयः, चितिः *f.* See HAY-STACK, PILE.

To STACK, *v. a.* राशीकृ, साचि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), संचि. See To HEAP.

STACKED, *p. p.* चितः -ता -तं, राशीकृतः &c., साचितः &c. See HEAPED.

STAFF, *s.* (Stick, mace) दण्डः, वेधं, यष्टिः *m. f.*, वेधयष्टिः, लघुदः; 'of an ascetic or student,' चापाटः, अपाटः, राम्भः.—(Body of officers) नियोगिगणः, नियोगिसमूहः, अधिकांरिसमूहः, अधिकांरिणं गणः; 'one who belongs to the staff,' नियोगिगणान्वन्तरः.

STAFF-BEARER, *s.* दण्डपाणिः *m.*, दण्डधरः, वेधधरः. See MACE-BEARER.

STAG, *s.* नृगः, हरिणः, एणः, कुरङ्गः -ङ्गमः. See DEER.

STAGE, *s.* (For acting) रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, रङ्गशाला, नेपथ्यं, भूमिका, नाट्यशाला, चानर्तः; 'speaking off the stage,' चाकाशभाषणं, चाकाशभाषितं.—(Theatre, drama), see the words.—(Raised platform) मञ्चः, मञ्चकः.—(Place of rest on a journey) मार्गे or अर्धनि विश्रामस्थानं or अर्धपरिपचैनस्थानं, अवस्थानं.—(Single step or degree, station) पदं, अवस्था, स्थानं, जासपदं, पदविः -ची *f.*, वृत्तिः *f.*, पर्यायः; 'last stage,' चरमावस्था; 'first stage,' प्रथमारम्भः, प्रसुत्तमः, प्रथमचरणः; 'four stages of life,' अवस्थाचतुष्टयं.

STAGE-COACH, *s.* अर्धगवाहनं, मार्गगवाहनं, पथिकयानं, साधारणयानं.

STAGE-MANAGER, *s.* सूत्रधारः, स्थापकः, मारिपः. See MANAGER.

STAGE-PLAYER, *s.* नटः, नाटकः, रङ्गावतरणजीवी *m.* (न्). See PLAYER.

STAGER, *s.* (Old) ज्ञानवृद्धः, व्यवहारवृद्धः, see EXPERIENCED.

To STAGGER, *v. n.* विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), संचल्, चल्, इतस्ततो विचल्, भम् (c. 4. भाम्यति, भमितुं), टोल (nom. दोलायते), आन्दोल. see To VACILLATE, OSCILLATE, HESITATE.

To STAGGER, *v. a.* विचल् in caus. (-चालयति -यितुं), संचल्, इतस्ततो विचल्, भम् in caus., आन्दोलनं कृ, विकल्पं जन्, शङ्कां जन्, साशङ्कं -ङ्कां कृ.

STAGNANT, *a.* गतिरहितः -ता -तं, गतिहीनः -ना -नं, प्रवाहरहितः &c., प्रवाहहीनः &c., अमवाही -हिणी &c., स्थिरः -रा -रं, वेलाहीनः &c., अचलः -ला -लं, निश्चलः &c., निश्चेष्टः -ष्टा -ष्टं. See MOTIONLESS.

To STAGNATE, *v. n.* गतिहीनः -ना -नं भू, प्रवाहहीनः -ना -नं भू, स्थिर-भी, अचलः -ला -लं भू, निश्चलीभू, निश्चेष्टः -ष्टा -ष्टं भू.

STAGNATION, STAGNANCY, *s.* गतिहीनता, 'गणभाव', वेलाहीनता, प्रवाह-हीनता, प्रवाहाभावः, अप्रवाहः, स्थिरता, संचलन, निश्चलता.
 STALD, *a.* स्थिरः -रा -रं, स्थिरवृद्धिः -द्धिः -द्धि, गम्भीरः &c., धीरः &c.
 STALDNESS, *s.* धीरता, स्थिरता, गम्भीरता, गाम्भीर्य, स्थिरवृद्धि.
 To STAIN, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), मलिन (nom. मलिन-यति -यितुं) कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), लिप् (c. 6. -लिम्पति, लेप्) दुष् (c. 10. दुष्पयति -यितुं), लाञ्छ (c. 1. लाञ्छति -ञ्छितुं), सकलङ्क- -ङ्क, सलङ्क, समलङ्क, निर्वर्णक.-(Dye) रञ्ज (c. 10. रञ्जयति -यितुं).
 STAIN, *s.* कलङ्कः, लाञ्छनं, चिह्नं, कलुषं, दूषणं, मालिन्यं, मलं, परिमलं, धेवर्ण्यं, विवर्णनं, वर्णविकारः, वर्णविकृतिः *f.*
 STAINED, *p. p.* कलङ्कितः -ता -तं, मलिनितः &c., कलुषितः &c., लिप्तः -ता -तं, लाञ्छितः -ता -तं, कलङ्कितः -ङ्कित (न्), विवर्णयणः -यण -यणं, दूषितः -ता -तं; 'with blood,' रक्तविलिनः &c., रक्तमलिनः -ता -तं, see BLOOD-STAINED; 'with stained hands,' लिप्तहस्तः -स्ता -स्तं.
 STAINLESS, *a.* निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, कलङ्कहीनः -ता -तं, निर्मलः -ला -लं.
 STAIR, *s.* सोपानं; 'flight of stairs,' सोपानपद्धतिः *f.*, see the next.
 STAIR-CASE, STAIRS, *s.* सोपानपद्धतिः *f.*, सोपानश्रेणिः -श्रेणि *f.*, सोपानपङ्क्तिः *f.*, सोपानं, अधिरोहिणी, आरोहणं, निःश्रेणी, निःश्रेयणी -यणी, शालारं, चन्दिः -न्दी *f.*, पङ्कारः.
 STAKE, *s.* (Of wood, &c.) शङ्कुः *m.*, कोलः -लकः, शूलः -लं, स्वायुः *m.*, स्तूपा, शस्त्रं, शलाका, निमः, मुषः; 'fastened by a stake,' कोलितः -ता -तं, कोलपदः -दा -दं; 'stake for empaling criminals,' शूलः -लं; 'burning at the stake,' तुमानलः, नृणाग्निः *m.*—(Any thing pledged or warged) पणः, प्रतिपाणं, आधिक्यपणः, आधिक्यं, नीचिः -चो *f.*, दण्डः, आधिः *m.*, द्रव्यं, विषयः; 'to be at stake,' see JEOPARDY.
 To STAKE, *v. a.* (Set or fasten with stakes) कोल् (c. 10. कोल्-यति -यितुं), कोलकैर पण्यं or परिवेष्ट.-(Wager, pledge) पण् (c. 1. पण्यते -यितुं), परिपण्य, पणं कृ, पणनं कृ, नास् (c. 4. -पण्यति -सितुं), निधिष्प (c. 6. -धिषेति -धेत्तुं).
 STALE, *a.* उपितः -ता -तं, पुर्युषितः &c., विरसः -सा -सं, नीरसः &c., चसारः -रा -रं, निःसारः &c., रास्यनरितः -ता -तं; 'stale food,' पुर्युषितभोजनं.-(Worn out, trite) जोर्णः -र्णा -र्णं, वृद्धः -द्धा -द्धं, पुराणः -णा -णं, उच्छिष्टः -ष्टि -ष्टं, 'stale device,' उच्छिष्टकल्पना.
 To STALE, *v. n.* मिह (c. 1. मेहति, मेहुं), मूत्रं (c. 10. मूत्रयति -यितुं), मूत्रं कृ, मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्रव्यामं कृ, प्रसारं कृ.
 STALENESS, *s.* पुर्युषितत्वं, उपितत्वं, विरसता, उच्छिष्टता, जोर्णता.
 STALK, *s.* (Of a plant) मन्त्ररिः -री, नाली -ला -लं -लः, नालिका, नाडी -दिः *f.* -डं, नाडिका, काण्डः, वृत्तं, पत्रयः -वं. स्तम्भः, कदम्बः, चित्रं, चोढः; 'of sugar-cane,' अङ्गारिका.-(Stately walk) हंसगतिः *f.*, गजगतिः *f.*, साटोपगतिः *f.*
 To STALK, *v. n.* गजवत् or हंसवत् क्रम् or चर् or गम्, साटोपं क्रम् or गम् or चल्, गजगतिः -तिः -ति भू, हंसगाम्नी &c. भू. See STALELY.
 STALKED, *a.* (Having a stalk) मन्त्ररितः -ता -तं, काण्डवान् -वतो &c.
 STALL, *s.* (For a horse) अश्वस्थानं, अश्वगोष्ठं.-(For an ox) गोष्ठं, गोस्थानं.-(Shop) बीधिः -चो, ज्ञापणः, साधुतं, see SHOP, *a.*
 STALLION, *s.* घोडाश्वः, मयूषणो श्वः, 'अच्छिन्नमुक्तो श्वः'.
 STAMEN, *s.* (Of a flower) पुंकेसरः, पौरुषकेसरः, केसरः.
 STAMINA, *s. pl.* पलसापनं, पलहेतुः *m.*, सारसापनं, साराङ्गं.
 To STAMMER, *v. n.* स्खलद्वाचनेन वद् (c. 1. वदति -दिते), स्खलितं वद्,

स्खलितस्वरेण वद्, गदगद (nom. गदगदति), गदगदावा वद्, अस्फुटस्वरेण वद्, अस्पन्नाधरेण वद्, अस्पन्नाधारेण वद्, वाग्वैकल्येन वद्, अस्फुटं वद्, अस्पष्टं वद्, झेच्छ (c. 1. झेच्छति, c. 10. झेच्छयति -यितुं).
 STAMMERER, *s.* स्खलद्वाचकः, स्खलितवाचकः, स्खलितस्वरः, वाग्विकलः, स्खलनीः *m.*, अस्पष्टवादी *m.* (न्), अस्पष्टवादी *m.*, अस्फुटवादी *m.*, गदकलवादी *m.*
 STAMMERING, *s.* वाग्वैकल्यं, अस्पष्टवाचनं, अस्पष्टवाचनं, अस्पष्टवाचनं.
 To STAMP, *v. a.* (Strike with the bottom of the foot) पादतलेन प्रह (c. 1. -हरति -रत्तुं) or साहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), पादविष्टम्भं कृ, पादापातं कृ, पादप्रहारं कृ; 'he stamps on the ground,' भूमौ पादप्रहारं करोति.-(Impress, imprint) चकृ (c. 10. चकृयति -यितुं), चिह् (c. 10. चिहयति -यितुं), मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रोक् (Form) कृप्, संकृप्, रच्, यद्.-(Pound with the feet) पादायातेन पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टु) or निम्पिप् or मृद् or चूर्ण, पादसम्मर्दं कृ.
 STAMP, *s.* (Instrument for impressing) मुद्रा, मुद्रिका, मुद्राङ्गनयन्त्रं.-(Impression or mark made) मुद्रा, मुद्रिका, चङ्कः, चिह्नं, न्यासः.-(With the foot) पादापातः, पादप्रहारः, पादव्यासः, पाद-विष्टम्भः.-(Character, form) रूपं, स्वरूपं, जाकारः, जाकृतिः *f.*, संस्कारः, संस्थानं, सभायः, प्रकृतिः *f.*, व्यूहनं.-(Stamped paper) मुद्रितपत्रं, मुद्राङ्कितपत्रं.
 STAMPED, *p. p.* मुद्रितः -ता -तं, मुद्राङ्कितः &c., मुद्रोक्तः &c., अङ्कितः -ता -तं, चिह्नितः &c., समुद्रः -द्रा -द्रं. See IMPRESSED.
 STAMPING, *s.* अङ्कनं, मुद्राङ्कनं; 'with the feet,' पादविष्टम्भः, see STAMP.
 To STANCH, *v. a.* प्रवाहरोपं कृ, प्रसाररोपं कृ, प्रसारं रूप (c. 7. रूपति, रोद्धुं) or स्तम्भ (c. 10. स्तम्भयति -यितुं), प्रवाहं रूप, शुष् (c. 10. शोषयति -यितुं).
 To STANCH, *v. n.* रुद्धप्रवाहः -हा -हं भू, रुद्धप्रसारः -चा -चं भू, शुष् (c. 4. शुष्पति), रुद्धः -द्धा -द्धं भू, स्तम्भितः -ता -तं भू.
 STANCH, *a.* धीरः -रा -रं, दृढः -द्धा -द्धं, see FIRM; 'a stanch friend,' दृढसुहृद्; 'a stanch partisan,' वृद्धपक्षपातः, दृढभक्तिः *m.*
 STANCHIED, *p. p.* रुद्धः -द्धा -द्धं, रुद्धप्रवाहः -हा -हं, स्तम्भितप्रवाहः &c.
 STANCHION, *s.* छुद्रस्तम्भः, उपस्तम्भः, अवष्टम्भः, स्वायुः *m.*, स्तूपा.
 STANCHINESS, *s.* दृढता, दार्ढ्यं, धीरता, धैर्यं, दृढभक्तिः, दृढसुहृद्.
 To STAND, *v. n.* (Be erect on the feet) दृष्ट (nom. दृष्टयते), स्वा (c. 2. तिष्ठति, स्थातुं), पादाभ्यां स्वा.-(Be stationary) स्वा, जवस्वा, प्रतिष्ठा, सम्प्रतिष्ठा.-(Be placed) स्वा, वृत्.-(Remain) स्वा, जवस्वा, पयंवस्वा, वृत् (c. 1. वसते -वसितुं), see To REMAIN.-(Stop, not to proceed) स्वा, संस्था, जवस्वा, स्तम्भ (c. 1. स्तम्भते -म्भितुं), निवृत्, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), रुद्धगतिः -तिः -ति भू, स्थिरः -रा -रं भू.-(Be in any state) भू (c. 1. भवति -वितुं), वृत्, जस्.-(Stand by or near) उपस्था, सास्था, अनुष्ठा, समीपं स्वा.-(Stand by, support), see To DEFEND, HELP, SIDE WITH.-(Stand for, in the place of) भूमौ or स्वाने वृत्; 'she stands in the place of a friend,' सखीभूमौ वसति, see To REPRESENT.-(Stand for, be a candidate for any office) अनुकपदं प्राप् in d-s. (प्रैक्षति -प्सितुं, rt. ज्ञाप) or ज्ञाप्य in des. (अभ्यर्षति), पदमेधुः -धुः -धु भू, पदाभिलाषो -पिषो &c. भू, पदकामुकः -का -कं भू.-(Stand off) दूरे or दूरतः स्वा, दूरतो वृत्.-(Stand out), see To PROJECT, PER-SIST.-(Stand over) जधिष्ठा.-(Stand round) परिष्ठा, पुरिषस्था, परितः स्वा, सम्भितः स्वा.-(Stand up) उत्था (c. 1. उत्तिष्ठति -यातुं, rt. स्वा), समुत्था.-(Stand against), see To OPPOSE, RESIST.

TO STAND, v. n. (Endure) सह् (c. 1. सहते. सोढुं), विपद्, *see To BEAR*.
STAND, s. (Station) स्थानं, पदं. अवस्थानं.—(Stop, halt) स्तम्भः, गतिस्तम्भः, गतिरोधः, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, यतिः *f.*; 'to bring to a stand,' स्तम्भ् (c. 10. स्तम्भवति-यितुं), विष्टम्, गतिरोधं कृ. गतिं रूपं; 'brought to a stand,' स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भः-या-यं, लङ्गतिः-तिः-ति, गतिहीनः-ना-नं.—(Platform) मञ्चः, मञ्चः; 'for spectators,' प्रेक्षामार्गः.—(Frame, support, receptacle) मञ्चः, तलः; उपस्तम्भः, पुष्पः, चापारः, पादः; 'of a lamp or candle,' दीपाधारः, दीपपादः, दीपपुष्पः, जिगामृताः, जिगामृतः *m.*, दीपपादः, 'of a water-jar,' पुनः.

STANDARD, s. (Ensign) ध्वजः, पताका, चेतनं, चेतुः *m.*, वेगयन्त्री-निक्षिप्तः. *see FLAG*.—(Rule, measure) प्रमाणं, परिमाणं, मानं, मूढं 'of gold,' वर्णिका.

STANDARD-BEARER, s. ध्वजवाहकः *m.* (तं), पताका *m.* (तं), ध्वजो *m.*, ध्वजवाहकः *m.*, पताकावाहकः *m.*, पताकावाही *m.*, 'नियमितः'

STANDING, part. or a. (In a standing posture) दण्डायमानः-ना-नं.—(Being placed, remaining) स्थ in comp., स्थित or अवस्थित in comp., स्थायी-यिनी-यि (नं), स्थाता-चो-नृ (नृ), 'on the road,' मार्गस्थः-स्था-स्थं; 'at a window,' पातायनस्थः &c., पातायनाश्रितः-ता-तं.—(Standing up or erect) उचितः-ता-तं, उत्थः-त्था-त्थं.—(Standing on end, as the hair) उच्यते-ता-तं, पुल्लितः &c., उन्नतः &c., दृष्टः-ष्ट-ष्टं.—(Lasting) चिरस्थायी &c., स्थायी &c., कालिकः-का-कं, *see LASTING*.—(Stagnant), *see the word*.

STANDING, s. (Continuance) स्थायित्वं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, मरिच-तिः *f.*; 'of long standing,' चिरस्थायी &c., *see LASTING*.—(Station) स्थानं, पदं. पदवी, चास्यदं; 'high standing,' उच्चपदं. *see RANK*.

STANZA, a. श्लोकः, गाथा, हृदिः *m.*, ग्रन्थः, तोरणः; 'foot or line of a stanza,' पदं, पादः, पदः; 'stanza by stanza,' पद्यम्.

STAPLE, s. (Mart, emporium) वाणिज्यनगरी, प्रवाजनन्तर्मार्गस्या नगरी.—(Loop of iron) लोहपुटकं, लोहपट्टकं-य.

STAPLE, a. मुख्यः-स्या-यं, प्रधानः-ना-नं, वाणिज्यप्रधानः &c.

STAR, s. तारा, तारका, तारिका. नक्षत्रं. ताराः उद्गः *f.*, उद्ग *n.*, उद्गी, ज्योतिस् *n.*, ज्योतिषी, भानन्तः, रात्रिजं, भं. 'fixed stars,' नक्षत्राणि *n. pl.*; 'the stars collectively,' नक्षत्रगणः, नक्षत्रमण्डलं, उद्गणः, भगणः; 'falling star,' उल्का, अग्न्यापातः; 'falling of a star,' तारापातः, उल्कापातः; 'polar star,' ध्रुवः, *see POLAR*; 'star under which one is born,' जन्मनक्षत्रं, नाडीनक्षत्रं.

STARBOARD, s. (Right side of a ship) नावो दक्षिणपार्श्वः.

STARCH, s. चाहरः, मण्डः-शर्द, गोधूमादिमण्डः, सखीकरणगुणकः श्यान-लेपः or सान्द्रलेपः, सार्पमैत्रके श्यानद्रव्यं.

STARCH, a. मजः-या-यं, दृढः-ढा-ढं, कठिनः-ना-नं.

TO STARCH, v. a. पूरुषोत्तमानद्रव्येण लिप् or सखीकृत or दृढीकृत.

STARCHED, p. p. सखीकृतः-ता-तं, दृढीकृतः &c., श्यानद्रव्यालितः &c.

TO STARE, v. n. अनिमेषदृष्ट्या or अनिमिषदृष्ट्या आलोकं (c. 10. -लोक-यति-यितुं, c. 1. -लोकते-किन्तु), अनिमिषनयनाभ्यां दृष्टुं (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं) or निरीक्षुं (c. 1. ईक्षते-यितुं), विवृतनयनाभ्यां or उन्मूलनयनाभ्यां दृष्टुं, स्थिरदृष्ट्या or पद्मदृष्ट्या or शून्यदृष्ट्या निरीक्षुं or आलोकं, अन-न्यदृष्ट्या निरीक्षुं, उन्मूलितनयनाभ्यां दृष्टुं, पृच्छलोपनाभ्यां दृष्टुं, उन्मूल (c. 1. -मूलति-यितुं).

STAR, s. अनिमेषदृष्टिः *f.*, अनिमिषदृष्टिः *f.*, अनिमेषावलोकनं, स्थिरदृष्टिः *f.*, अनिमिषदृष्टिः *f.*, शून्यदृष्टिः *f.*, शून्या दृष्टिः, पद्मदृष्टिः *f.*

STARIS, part. or a. अनिमेषदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, अनिमिषदृष्टिः &c., अनिमेषावलोकनं-किन्तु-कि (नं), विवृतनयनः-ना-नं, उन्मूलनयनः &c., पुननयनः &c., पृच्छलोपनः-ना-नं, प्रच्छलोपनः &c., शून्यदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, उन्मूलितः-ता-तं, उन्मूलिताद्यः-द्या-यं, विवृताद्यः &c., उन्मिषन-यन्ती-यत (तं); 'with astonishment,' विस्मयोन्मूलनयनः &c.

STARKE, a. (More, entire) केवलः-ला-लं, चतुः-ता-तं, साधनः &c.

STARKE, adv. केवलं, चतुः, अग्रिमतः. *See ENTIRELY, WHOLLY.*

STARLESS, a. ताराहीनः-ना-नं, नक्षत्रहीनः &c., हतज्योतीः-ती-तिः (सं)

STARLIGHT, s. ताराप्रकाशः, नक्षत्रप्रकाशः, नक्षत्रप्रभा, ज्योत्स्ना

STARLING, s. (Kind of bird) तारिका, सारिका.

STARRY, a. (Belonging to the stars) तारामयः-न्यनी-न्य (नं), नाशनः-चो-चं, सार्धः-सो-सं (Abounding with stars, consisting of them) तारकी-दिनी &c., तारकितः-ता-तं, तारामयः-चो-चं, नक्षत्रमयः &c., नक्षत्रकीर्णः-शा-शं, तारकीर्णः &c., नक्षत्र-यान्-यती-यत (तं), नक्षत्रपारः-ता-तं, घटुनक्षत्रः-चा-चं, प्रचुर-तारः-रा-रं; 'starry firmament,' नक्षत्रमण्डलं, भवकं, मणोलः; 'starry host,' नक्षत्रगणः, भगणः.

TO START, v. n. (Move suddenly, as if by a twitch) स्फूर्त् (c. 6. स्फुरति-रितुं), प्रस्फूर्त्, अकस्मात् कम्प (c. 1. कम्पते स्मितुं) or विकम्प or स्फुट (c. 1. स्फुटते-रितुं), आकस्मिकस्फुरणं कृ—(From fear) साध्विमात् or साध्विमात्साध्विमात् कम्प, *see To QUIVER*—(Commence a journey) प्रस्था (c. 1. तिष्ठते-धितुं), प्रस्थानं कृ, *see To SET OUT*.—(Start aside) अकस्मात् स्वस्थानाद् विचलं or भंगं or विच्यु.—(Start up) अकस्मात् or सहसा उत्था (c. 1. उत्तिष्ठति-त्थातुं) or समुत्था, अकस्माद् उत्थ (c. 1. पथते-पथुं) or उज्ज.

TO START, v. a. (Alarm, rouse) 'रस in caus (वासयति-यितुं), उच्चम. भी in caus, कम्प in caus, उत्था in caus, (उत्थाययति-यितुं, रत्था), स्फुट in caus, —Put in motion) चल्त् (c. 10. चालयति-यितुं), मंचल्त्—(Produce suddenly) अकस्मात् उत्पद् in caus, —(Propose), *see the word*

START, s. (Sudden motion) स्फूर्णं, कम्पः, स्फुटनं, आकस्मिकस्फुरणं 'from fear,' मध्यमकम्पः, साध्विमात्साध्विमात्.—(Sudden spring) आकस्मिकस्फूर्त्.—(Sudden effort followed by intermission) मरिचदृष्ट्या, आकस्मिकप्रातः—(First setting out) गमनारम्भः, प्रस्थानारम्भः.

STARTED, p. p. (Suddenly frightened) अकस्मात् वागितः-ता-तं or भीयितः &c.—Put in motion) संचालितः &c.—(Set out) प्रस्थितः-ता-तं.

STARTING, s. स्फूर्णं, *see START*.—Of tears) पाप्योत्सवः

STARTING, part. स्फुटन्-रन्ती-रत्-रत्, 'with fear,' साध्विमात्साध्विमात्-स्मितुं &c., वासदिकम्पे &c., —the eyes) निर्धारितः-ता-तं

TO STARTLE, v. a. आकस्मिकप्रमाणेन कम्प in caus (कम्पयति-यितुं) or विकम्प, आकस्मिकप्रमाणेन कम्प (c. 10. उन्नयति-यितुं), आकस्मिकसाध्विमात् जन, अकस्मात् नय in caus, or कम्प in caus.

TO STARTLE, v. n. आकस्मिकप्रमाणेन कम्प (c. 1. कम्पते स्मितुं) or विकम्प, आकस्मिकप्रमाणेन स्फुट (c. 6. स्फुरति-रितुं).

STARTLED, p. p. अकस्मात् वागितः-ता-तं or भीयितः-ता-तं or अस्मितः &c.; 'in a very startled manner,' चकितः-चित्तं.

STARVATION, s. अनाहारः-रत्नं, निराहार्यं, निराहार्य-त्वं, अनाहारव-

मादः, क्षुधावसन्नता, अषुष्टता; 'death by starvation,' अनाहार-मृत्युः *m.*, अनाहारनाशः.

To STARVE, v. n. अनाहारेण मृ (c. 6. म्रियते, म्रिये), निराहारत्वाद् or आहाराभावाद् मृ or नश् (c. 4. नश्यति-शितुं) or अवसद् (c. 1. -सो-दति-सद्), क्षुधावसन्नत्वाद् मृ, क्षुधया मृ.

To STARVE, v. a. अनाहारेण हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं) or मृ (c. 10. मारयति-यितुं), निराहारत्वेन नश् (c. 10. नाशयति-यितुं); 'one's self,' अनाहारेण or आहारविरहेण आत्मानं हन्.

STARVED, p. p. अनाहारवसन्नः-न्ना-न्ने, क्षुधावसन्नः &c., अनाहारमृतः-न्ता-न्ते, निराहारः-रा-रं, निरन्नः-न्ना-न्ने, क्षुधापीडितः-न्ता-न्ते, क्षुधादितः &c.

STARVELING, s. अनाहारकृशः &c., अषुष्टः &c., विषुष्टः &c., *see LEAN.*

STARVING, a. निराहारः-रा-रं, आहाररहितः-न्ता-न्ते, अन्नरहितः &c., निरन्नः-न्ना-न्ने, क्षुधार्तः-न्ता-न्ते. *See STARVED.*

STATE, s. (Condition) अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, भावः, गतिः *f.*, ता or त्वं affixed, *see* CONDITION; 'former state,' पूर्वस्थितिः *f.*; 'good state,' सुस्थितिः *f.*; 'bad state,' दुःस्थितिः *f.*, दुर्दशा; 'natural state,' स्वभावः; 'state of mind,' चित्तवृत्तिः *f.*; 'the two states of life, viz. happiness and misery,' अवस्थाद्वयं; 'the four states, viz. childhood, youth, manhood, and old age,' अवस्थाचतुष्टयं.—(Grandeur, pomp) ऐश्वर्यं, प्रतापः, श्रीः *f.*, ऐश्वर्यप्रतापः, राज्यप्रतापः, *see* POMP, MAJESTY.—(Ruling power, government) परमाधिकारः, राज्याधिकारः, राज्यं, राज in comp., *see* GOVERNMENT; 'state affairs,' राजकार्यं; 'state elephant,' राजहस्ती *m.*, राजनेमः; 'state maxim or rule,' राजधर्मः; 'state secret,' राजगुप्तं; 'eight offices of state,' अष्टाधिकाराः *m. pl.*—(Whole body of people united under one government) राज्यं, राष्ट्रं, प्रजागणः, प्रजासमूहः.

To STAT, v. a. निविद् (c. 10. -वेदयति-यितुं), आविद्, विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), व्यक्तं कप् (c. 10. कषयति-यितुं) or निगद् (c. 1. -गदति-दितुं), उपन्यस् (c. 4. -अस्यति-सितुं), उपपद् (c. 10. -पादयति-यितुं), वृत्तान्तविवरणं कृ, वृत्तान्तविज्ञापनं कृ, वृत्तान्तव्याख्यां कृ.

STATED, p. p. (Told, represented) आवेदितः-न्ता-न्ते, निवेदितः &c., व्यक्तं कषितः-न्ता-न्ते or निगदितः &c., उपन्यस्तः-न्ता-न्ते, उपपादितः-न्ता-न्ते.—(Settled, regular) नियतः-न्ता-न्ते, नियमितः &c., नियतः-न्ता-न्ते.

STATELINESS, s. गौरवं, जाटोपः, साटोपत्वं, प्रौढता, प्रौढिः *f.*, उद्दतिः *f.*, ऐश्वर्यं, प्रतापः, विभूतिः *f.* *See* MAJESTY.

STATELY, a. साटोपः-पा-पं, प्रौढः-दा-दं, गौरववृत्तिः-न्ति-न्ति, ज्ञाप-तिमान्-मती &c., उद्दतः-न्ता-न्ते, *see* MAJESTIC, DIGNIFIED; 'in gait,' साटोपगामी-मिती-न्ति (नृ), गजगतिः-न्ति-न्ति, हंसगामी &c., खेलगामी &c., खेलगतिः-न्ति-न्ति.

STATEMENT, s. आवेदनं, निवेदनं, विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, उपन्यासः, उप-पादनं, वृत्तान्तविवरणं, वृत्तान्तविज्ञापनं, वृत्तान्तव्याख्या, पद्यः.

STATESMAN, s. राज्यनीतिज्ञः, राज्यनीतिकुशलः, राज्यकर्मकुशलः, राज-धर्मविद *m.*, राजनीतिविशारदः, नीतिज्ञः, नीतिकुशलः, राजकार्यधु-रन्धरः, राजकार्यभारी *m.* (न), राजमन्त्री *m.*, चारेक्षणः.

STATESMANSHIP, s. नीतिः *f.*, राज्यनीतिः *f.*, नीतिविद्या, राज्यन्यायः.

STATION, s. (Place, post) स्थानं, पदं, पदविः-ची *f.*, आम्पदं, स्थलं, अवस्थानं, अवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*; 'for cattle,' गोस्थानं, गोश्रमः, गोव्रजः; 'for soldiers,' सैन्यस्थानं, गुन्सस्थानं.—(Resting-place) विश्रामस्थानं.—(Office) नियोगः, अधिकारः, पदं, पदवी.—

(Rank) पदं, पदविः-ची *f.*, वृत्तिः *f.*, *see* RANK; 'high station,' उच्चपदं, परमपदं; 'to take one's station,' स्वस्थानम् आश्रितुं.

To STATION, v. n. स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), प्रतिष्ठा, अवस्था; 'in any post,' पदे or अधिकारे नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं).

STATIONARY, a. (Fixed) स्थावरः-रा-रं, स्थायुः-रु-रु, स्थायुक्तः-की-के, स्थिरः-रा-रं, अचरः &c., अचलः-ला-लं, निश्चलः &c., अजङ्गमः-मा-मं, अचलितः-पु-पु, अचरिण्युः &c., गतिहीनः-ना-नं, वर्तिष्णुः &c., वर्त्तनः-ना-नं, सन्निपत्युः-खा-खं.—(Not advancing) अवर्धमानः-ना-नं.

STATIONED, p. p. स्थापितः-न्ता-न्ते, प्रतिष्ठापितः &c., पदनियुक्तः-न्ता-न्ते.

STATIONER, s. लेखसाधनविक्रेता *m.* (नृ), लेखसामग्र्यविक्रेता *m.*, लिपि-सज्जाविक्रेता *m.* (नृ), लेखनपत्रविक्रेता *m.*, लेख्यपत्रादिविक्रेता *m.*

STATIONERY, s. लेखसाधनादि *n.*, लेखसाधनं, लिपिसज्जा, लेखसामग्र्यः.

STATISTIC, STATISTICAL, a. देशस्थितिसूचनी-न्यनी &c., देशस्थिति-वि-पयकः-का-कं, देशव्यवस्थाविषयकः &c., देशरीतिविषयकः &c.

STATISTICS, s. pl. देशस्थितिविद्या, देशस्थितिरितिमकरणं.

STATUARY, s. (Image-carving) मूर्तिकरणं, मूर्तिप्रणयणं, प्रतिमाकरणं.—(Image-carver) प्रतिमाकारः, उपमाता *m.* (नृ), तथकः.

STATUE, s. प्रतिमा, मूर्तिः *f.*, प्रतिच्छाया, प्रतिच्छन्दकं, *see* IMAGE.

STATURE, s. मूर्तिः *f.*, शरीरोच्चता, शरीरपरिमाणं; 'short in stature,' ह्रस्वमूर्तिः-न्ति-न्ति, *see* SHORT; 'tall,' उच्चमूर्तिः &c., दीर्घमूर्तिः &c.

STATUTE, s. व्यवस्था, नियमः, राजव्यवस्था, विधानं. *See* LAW.

STATUTORY, a. व्यवस्थाप्रीकृतः-न्ता-न्ते, नियमस्थापितः &c., विधिस्थापितः &c.

STAVE, s. (Of wood) काष्ठफलकः.—(Part of a psalm) गीतखण्डः.

To STAVE, v. a. (Make a hole) दण्डपातेन छिद्रं (c. 10. छिद्रयति-यितुं) or छिद्रं कृ.—(Stave off) विलच् (c. 10. -लचयति-यितुं), *see* To DELAY, v. a.

To STAY, v. n. स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), अवस्था, वृत् (c. 1. वर्तते-न्ति-न्ति), आस् (c. 2. आस्ते), वस् (c. 1. वसति-न्तुं). *See* To RE-MAIN, RESIDE.

To STAY, v. a. (Stop, hinder) रूप् (c. 7. रूप्यति, रोद्धुं), स्तम् (c. 10. साम्भयति-यितुं), स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), निवृ (c. 10. -वारयति-यितुं), धृ (c. 10. धारयति-यितुं), सन्ध्, विलच् (c. 10. -लचयति-यितुं), *see* To STOP, HINDER.—(Prop), *see* To PROP.

STAY, STAYING, s. (Continuance, act of remaining) स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्था, अवस्थानं, वृत्तिः *f.*, वर्त्तनं, वासः, आसना, आस्था, *see* RESIDENCE.—(Stop, hinderance) रोपः, गतिरोधः, स्तम्भः.—(Prop, support) उपस्तम्भः, अवष्टम्भः, आधारः, *see* SUPPORT.

STAYING, part. स्थायी-यिनी-यि (नृ), अवस्थायी &c., स्थ in comp., संस्थ in comp., स्थितः-न्ता-न्ते. *See* RESIDENT, a.

STAY-LACE, s. अङ्गिकामूर्त्रं, चेलिकामूर्त्रं, कूर्पासकमूर्त्रं.

STAYS, s. pl. अङ्गिका, चेलिका, चोलः-लो, कञ्चुलिका, कूर्पासकः-कं.

STEAD, s. स्थानं, स्थलं, भूमिः *f.*; 'in my stead,' मास्थानं, मास्थले.

STEADFAST, a. स्थिरः-रा-रं, धीरः-रा-रं, स्थिरमनस्कः-स्का-स्कं, स्थिरवृद्धिः-द्धि-द्धि, स्थिरवृत्तिः-न्ति-न्ति, धृतिमान्-मती-मत् (नृ), अचपलः-ला-लं, अचञ्चलः &c., अचपलवृत्तिः &c., अचञ्चलवृत्तिः &c., अव्यभिचारि-रिणी-रि (नृ), अव्यभिचारवृत्तिः &c., दृढकारी &c., दृढः-दा-दं; 'in faith,' दृढभक्तिः. *See* FIRM, CONSTANT, RESOLUTE.

STEADFASTLY, adv. स्थिरं, दृढं, चैष्येण, स्थैष्येण, दृढेन, धीरं.

STEADFASTNESS, *s.* स्थिरता, स्थैर्यं, धीरता, धृतिः *f.* दृढता, दार्ढ्यं.
STEADILY, *adv.* स्थिरं, स्थैर्येण, धीरं, धैर्येण, निश्चं, चान्वरतं, निचतं.
STEADINESS, *s.* स्थिरता, स्थैर्यं, धृतिः *f.* धैर्यं, निश्चलता, अचापत्यं.
अचञ्चलता, अचाञ्चल्यं; 'of conduct,' अच्यभिचारः, नम्यता, धारणा, संस्था. *see* FIRMNESS, CONSTANCY.

STEADY, *a.* स्थिरः -रा -रं, धीरः -रा -रं, निश्चलः -ला -लं, अचलः &c., अस्थलितः -ता -तं, धैर्यवान् -वती -वत् (तं), धृतिमान् &c., नियमी &c., *see* FIRM, CONSTANT, RESOLUTE; 'steady in conduct,' अच्यभिचारी &c., नम्यदावान् &c., सम्यग्दृष्टः -ता -दं, सम्यग्गमनः &c., सत्यचामो &c., सम्यग्वृत्तिः -त्तिः -त्ति, सम्यगवर्तमानः -ता -नं; 'steady-minded,' स्थिरमतिः -मतिः -मति, निश्चलमतिः &c.

TO STEADY, *v. a.* स्थिरीकृ, निश्चलीकृ, अचलीकृ, स्थिरतां कृ, स्थैर्यं कृ.
STEAK, *s.* मांसखण्डः, मांसच्छेदः—(Of beef) गोमांसखण्डः.

TO STEAL, *v. a.* चुर (c. 10. चोरयति -यितुं), छपट (c. 1. हरति -हर्तुं) ट. मुप् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), परिमुप्, प्रमुप्, स्तेन (c. 10. स्तेनयति -यितुं), चौर्यं कृ, स्तेयं कृ.

TO STEAL, *v. n.* (Practise theft) चौर्यं कृ, चौरं कृ, स्तेयं कृ, चौर्य-कर्म कृ, स्तेयकर्म कृ.—(Move silently) अच्यक्ते चल, निःशब्दं चल, छलेन गम्.

STEALER, *s.* चोरः, स्तेयो *m.* (नृ), स्तेनः, स्तेयकृत् *m.*, हारी *m.*, हर्ता *m.* (ई), छपटहर्ता *m.*, हारकः, मोषकः, मोष्ण *m.*; 'of gold,' स्वर्गहानी *m.*; 'of horses,' वाजिहर्ता *m.*; 'of hearts,' हृदयचोरः, *see* THIEF.

STEALING, *s.* चौर्यं, चौरं -री -रिका, स्तेयं, चपहारः, *see* THEFT.

STEALTH, *s.* (Stealing), *see* above.—(Secret act) छलं, निभूत-कर्म *n.* (नृ), गूढकर्म, प्रच्छन्नकर्म, निह्वयः; 'by stealth,' छलेन, निभूतं, रहसि, निह्वयेन, *see* CLANDESTINELY, SECRETLY.

STEALTHILY, *adv.* छलेन, निभूतं, निह्वयेन, रहसि, प्रच्छन्ने, रहस्यं.

STEALTHY, *a.* निभूतः -ता -तं, गुप्तः -मा -मं, गूढः -टा -टं, रहस्यः -स्या -स्यं, छलान्वितः -ता -तं, छलेन कृतः -ता -तं, अच्यक्ते -क्ता -क्ते, अस्पष्टः &c.

STEAM, *s.* वाष्पः, उष्णवाष्पः, तप्तोष्णवाष्पः, उष्णोदकवाष्पः, स्वेदः.

TO STEAM, *v. n.* वाष्प (nom. वाष्पायते), वाष्पम् उत्सृज् or उत्सृज् or मुच्, वाष्पम् उद्गृ, वाष्पोत्सर्गं कृ, वाष्पोद्गारं कृ, वाष्पोद्गमं कृ.

TO STEAM, *v. a.* (Expose to steam) वाष्पवापनं -नां कृ, वाष्पवापयं प्नां कृ, वाष्पान्नः स्या in caus. (स्वापयति -यितुं), स्निद् (c. 10. स्वेदयति -यितुं).

STEAM-BOAT, STEAM-VESSEL, *s.* वाष्पीयनीः *f.*, वाष्पीयनीका, वाष्पी-यतरी, वाष्पसञ्चालितनीका, आग्नेयनीः *f.*, आग्नेयनीका.

STEAMED, *p. p.* स्वेदितः -ता -तं, वाष्पान्नः स्थापितः &c., वाष्पायितः &c.

STEAM-ENGINE, *s.* वाष्पीयनत्वं, वाष्पसञ्चालितयन्त्रं.

STEAMER, *s.* वाष्पीयनीः *f.*, वाष्पीयनीका. *See* STEAM-BOAT.

STEED, *s.* तुलङ्गः, तुलङ्गमः, तुलङ्गः, वाजी *m.* (नृ), अश्वः. *See* HORSE.

STEEL, *s.* सारलोहः -हं, तीक्ष्णायसं, पिशङ्गायसं, चित्रायसं, शस्त्रकं, शस्त्रं, लोहः, सारः, चीनजं.—(Weapon) शस्त्रं -स्त्रकं.

STEEL, *a.* सारलोहमयः -यी -यं, तीक्ष्णायसः -सी -सं.

TO STEEL, *v. a.* (Make hard) कठिनीकृ, दृढीकृ, निर्दयीकृ.

STEEL-YARD, *s.* मापनदण्डः, तौलदण्डः, तुलादण्डः.

STEEP, *a.* दुरारोहः -हा -हं, प्रवणः -णा -णं, पातुकः -का -कं.

STEEP, *s.* पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः *f.*, प्रपातः, प्रवः.

TO STEEP, *v. a.* चिरकालं जले or जलान्नः स्या in caus. (स्वापयति -यितुं) or जलस्थं -स्थां कृ or जलस्थितं -तां कृ, चिरकालं जलेन समाप्नु (c. 10. प्रावयति -यितुं) or जलसमाप्नुतं -तां कृ, चिरकालं जलेन

निप् (c. 7. सिञ्चति, सेञ्जु) or जलमिक्तं -क्तां कृ or स्वा in caus. (रूपयति -यितुं), वाम् (c. 10. वामयति -यितुं); 'to steep indigo,' नीलपाचनं कृ, नीलसन्धानं कृ, *see* TO SOAK, MACERATE.

STILLIED, *p. p.* चिरकालं जलान्नः स्थापितः -ता -तं or जलसिक्तः -क्ता -क्ते, नासितः -ता -तं, भावितः &c., *see* SOAKED; 'having her lips steeped in smiles,' स्मितचपिताधरा.

STEEPLE, *s.* शिखरं, शृङ्गं, प्रासादशिखरं, प्रासादशृङ्गं. *See* SPIRE.

STEEPNESS, *s.* दुरारोहत्वं -ता, प्रवणता -त्वं, पातुकता -त्वं, प्रावण्यं.

STEER, *s.* नववलीवदेः, यत्सतरः, यत्सः, दम्पः, गडिः *m.*

TO STEER, *v. a. or n.* (A ship) नौकामार्गं निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), नौकाम् or नावम् आनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or वह् (c. 10. वाहयति -यितुं), नौकां चल (c. 10. चालयति -यितुं), नौपचं or नौमार्गं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), नौकानयनं कृ, नौकाचालनं कृ.—(Direct one's own course) स्वमार्गं निश्चि or निश्ची.

STEERER, STEERSMAN, *s.* कर्णधारः, कर्णग्राहः, कर्णिकः, कर्णो *m.* (नृ), नौकावाहकः, पोतवाहः -हकः, नौकाचालकः.

STELLAR, *a.* तारकी -किणी &c., नाक्षत्रः -त्री -त्रं, सार्धः &c. *See* STARRY.

STEM, *s.* काण्डः -खंडं, प्रकाण्डः -खंडं, स्तम्भः, नालः, दण्डः, वोण्डः, वृत्तं;

'having a slender stem,' शीर्षकाण्डः -खण्ड-शीर्षनालः -ला-लं.

TO STEM, *v. a.* प्रतिरूप (c. 7. -रुहति -रोडुं), रूपं, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -त्तितां), प्रत्यवस्था, स्तम्भ (c. 10. स्तम्भयति -यितुं), प्रतिरुम्भ, प्रतिवन्ध.

STENCH, *s.* दुर्गन्धः, पूतिगन्धः, कुस्तिगन्धः, पूतिः *f.* *See* STINK.

STENOGRAPHY, *s.* संक्षिप्ताक्षरलिपिः *f.*, संक्षिप्ताक्षरलेखनविद्या.

STENTORIAN, *a.* उच्चस्वरः -रा -रं, उच्चस्वरवान् -वती &c., उरुस्वनः -ना -नं.

TO STEP, *v. n.* (Tread, place the feet) पदव्यासं कृ, पादव्यासं कृ, पदपातं कृ, पादपातं कृ, पदक्रमं कृ, पदविद्योषं कृ, पादनिद्योषं कृ, पदविष्टम्भं कृ, पादविष्टम्भं कृ, चरणपातं कृ.—(Walk a little way, go) क्रम् (c. 1. क्रामति, क्रामितुं), संक्रमं, क्रमे क्रमे चल (c. 1. चलति -लितुं) or व्रज् or चर् or गम्.

STEP, *s.* (Of the foot) पदं, क्रमः.—(Placing of the foot in moving) पदव्यासः, पादव्यासः, पदक्रमः, पदपातः, पादपातः, पदविष्टम्भः, पदविद्योषः, पादविद्योषः, पादनिद्योषः, पादप्रद्योषः, चरणपातः, चरणक्रमः; 'wide step or stride,' विक्रमः; 'at every step, step by step,' प्रतिपदं, अनुपदं, पदे पदे, पदापदं, पदशस्, क्रमशस्, क्रमे क्रमे; 'a quick step,' द्रुतपदं.—(Space measured by a step) पदं, क्रमः, पदान्तरं.—(Stage, degree) पदं, पर्यायः, क्रमः; 'the first step towards an object,' प्रथमारम्भः, प्रत्युत्क्रमः, प्रथमचरणः.—(Proceeding, action) उपायः, उपचारः, कर्म *n.* (नृ), क्रिया, पदव्यासः, *see* MEASURE.—(Of a ladder, &c.) सोपानं; 'flight of steps,' सोपानश्रेणी, निःश्रेयो, चारोहणं, अधिरोहिणी, *see* STAIR, STAIR-CASE.

STEP-BROTHER, *s.* वैमात्रः, वैमात्रेयः, विमातृजः, अन्वोदर्यः. *See* HALF-BROTHER.

STEP-DAUGHTER, *s.* (Husband's daughter) भर्तृमुता, सप्तलुमुता.—(Wife's daughter) पत्नीमुता.—(Son's wife) सुतसुत्री, पुत्रवधूः *f.*, सुपु.

STEP-FATHER, *s.* श्वशुरः, धर्मोपता *m.* (नृ). *See* FATHER-IN-LAW.

STEP-MOTHER, *s.* विमाता *f.* (नृ), सप्तली जाता, रापलमाता.

STEP-SISTER, *s.* वैमात्री, वैमात्रेयी, अन्वोदर्या. *See* HALF-SISTER.

STEP-SON, s. (Husband's son) भर्तृपुत्रः, सपत्नीपुत्रः.—(Wife's son) पत्नीपुत्रः.—(Daughter's husband) जामाता *m.*, *see* SON-IN-LAW.

STEPPING-STONE, s. सोपानप्रसरः, सोपानशिला. सोपानं.

STERILE, a. वन्ध्यः—न्या—न्यं, निष्कलः—ला—लं. अफ्रुटः &c., अनपत्यः—ता—तं, अनपत्यकः—का—कं, अग्रभूतः—ता—तं. *See* BARREN.

STERILITY, s. वन्ध्यता—त्वं, निष्कलता, अफलता—त्वं. *See* BARRENNESS.

STERLING, a. चक्रवर्तिनः—मा—मं, सारः—रा—रं.—(Money) सारपनं.

STERN, a. (Severe) निष्ठुरः—रा—रं, कठोरः &c., कर्कशः—ज्ञा—ज्ञं, कठिनः—ना—नं, उग्रः—या—यं, निर्दयः—या—यं, दयाहीनः—ना—नं, 'in countenance,' निष्ठुरवदनः—ना—नं, उग्रवदनः &c., निष्ठुरमुखः—खी—खं; 'of stern still,' अभेद्यसारः—रा—रं.

STERN, s. नावः पञ्चाङ्गमः, नावः पश्चिमभागः or पाश्चात्यभागः.

STERNLY, adv. निष्ठुरं, कठोरं, निष्ठुर्येण, सनेष्टुर्यं. *See* SEVERELY.

STERNNESS, s. निष्ठुरता, निष्ठुर्यं, कठोरता, कठिनता, कठिन्यं, उग्रता, *see* SEVERITY; 'of countenance,' मुखनिष्ठुर्यं, वदननिष्ठुर्यं.

STERNUM, s. (Breast-bone) उरोस्थि *n.*, पक्षोस्थि *n.*

STERNUTATION, s. क्षुत्—ता, क्षुत् *f.* धयः, चिह्नः, चिह्ननं. *See* SNEEZING.

STERNUTATIVE, STERNUTATORY, a. क्षुत्करः—री—रं, चिह्नकः—का—कं.

STERNUTATORY, s. नसं, नस्यं, अघषोडः, क्षुत्करी. *See* SNUFF.

To STEW, v. a. शनैः शनैः कृष् (c. 1. कृषति—यितुं). *See* To SEETH, BOIL.

STEW, s. (Meat stewed) व्यन्ननादिना सह कृषितं मांसादि, कृषितमांसादि, रसकः.—(Confusion, fright) व्यग्रता व्याकुलत्वं, कातरता, चासः, दुर्दशा.—(Brothel), *see* the word.

STEWARD, s. कार्याधीशः, अधीपकारि *m.* (नं), भाग्यगाराधिपतिः *m.*, कार्याधिपतिः, कर्मनिर्वाहकः, कर्मसम्पादकः.

STEWARDSHIP, s. कार्याधीशत्वं, अधीपकारः, भाग्यगाराधिकारः.

STEWED, p. p. कृषितः—ता—तं; 'stewed meat,' कृषितमांसं, रसकः.

STIBIUM, s. सोतोन्ननं, सीधोरे. कापोतान्ननं, यामुनं, लोचकः.

To STICK, v. a. (Cause to adhere) अनुलग्नोक्, संलग्नोक्, अनुचन् (c. 9. -वभाति—वन्तुं), अनुवद्भोक्, सञ्ज (c. 10. सञ्जयति—यितुं), आसञ्ज, अनुचञ्ज, संसञ्जोक्, आसञ्जोक्.—(Thrust) प्रस् (c. 10. -सारयति—यितुं), प्रसारणं कृ.—(Stab), *see* To STAB.

To STICK, v. n. (Adhere) अनुचन् (c. 9. -वभाति—वन्तुं, c. 4. -पथ्यते), सञ्ज in pass. (सञ्जते, सञ्जते), अनुसञ्ज, आसञ्ज, संसञ्ज, लम् (c. 1. लगति—गितुं), अनुलग्नः—गना—गन् भू, अनुलग्नोभू, संलग्नोभू, अनुवद्भोभू, आसञ्जोभू, संसञ्जोभू.—(Stop, be arrested) सत्तम्, रुद्धगतिः—ति—ति भू, सत्तमितगतिः—ति—ति भू.—(Hesitate), *see* the word.—(Stick out), *see* To PROJECT.—(Stick in the mud) पद्मे मज्ज (c. 6. मज्जति, मज्जं).

STICK, s. (Long piece of wood) यष्टिः *m. f.*, यष्टिका, दण्डः, काष्ठं, काष्ठखण्डः, वेवं, लघुदण्डः, शम्बा, *see* STAFF; 'for churning,' मन्पाः *m.* (मपिन्), दधिचारः, मन्पदण्डकः.—(Thrust, stab), *see* the words.

STICKINESS, s. श्यानता, सान्द्रता, चिह्नणता, अनुलग्नशीलता, संलग्नशीलता.

To STICKLE, v. n. दुराग्रहेण or अतिनिर्वन्धेन पक्षपातं कृ or पक्षोद्गाहं कृ.

STICKLER, s. दुराग्रहेण or अतिनिर्वन्धेन पक्षपाती or पक्षोद्गाही *m.* (नं).

STICKY, a. श्यानः—ना—नं, सान्द्रः—न्द्रा—न्द्रं, चिह्नणः—या—यं, चिह्नणः &c., अनुलग्नशीलः—ला—लं, संलग्नशीलः &c., क्षिप्रः—ग्या—ग्यं.

STIFF, a. (Not flexible) सख्यः—या—यं, कठिनः—ना—नं, दृढः—ढा—ढं, यनः—ना—नं, अशिथिलः—ला—लं, *see* RIGID, FORMAL.

To STIFFEN, v. a. सखीकृ, कठिनीकृ, दृढीकृ, यनीकृ, सत्तम्.

To STIFFEN, v. n. सखीभू, कठिनीभू, दृढीभू, यनीभू.

STIFFENED, p. p. सखीकृतः—ता—तं, सखीभूतः &c., यनीभूतः &c.

STIFFLY, adv. सख्यं, सख्येन, कठिनं, दृढं, अशिथिलं.

STIFF-NECKED, STIFF-HEARTED, a. सख्यमतिः—ति—ति. *See* STUBBORN.

STIFFNESS, s. सख्यत्वं—ता, कठिनत्वं, कठिन्यं, दृढत्वं—ता, दार्यं, यनता—त्वं, अशिथिलता, अशिथिल्यं. *See* RIGIDITY, FORMALITY.

To SUFFLE, v. a. (Suffocate) आसरोषं कृ, आसावरोषं कृ, आन रूप (c. 7. रुद्धि, रोद्धुं) or अवरूप, *see* To SMOOTH.—(Suppress) सत्तम् (c. 10. सत्तमयति—यितुं), नियन्, निग्रह, *see* To SUPPRESS.

SUFFLED, p. p. (Suffocated) रुद्धआनः—ना—नं, अवरुद्धआनः &c.—(Suppressed) सत्तमितः—ता—तं, उपमृदः—ढा—ढं; 'with stifled utterance,' भिन्नस्वरः—रा—रं, रुद्धस्वरः &c., सत्तमितवाक् *m. f. n.* (चं).

SUFFLING, part. आसावरोषी—यिनी—यि (नं), आसरोषी &c.

STIGMA, s. कलङ्कः, लान्छनं, अपमानचिह्नं, अभिशप्ताङ्कः, अङ्कः.

To STIGMATIZE, v. a. अपमानचिह्नेन अङ्क (c. 10. अङ्कयति—यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति—यितुं), कलङ्कं कृ, अभिशप्ताङ्केन चिह्नं (c. 10. चिह्नयति—यितुं).

STILETTO, s. धुद्रकटारः, धुद्रकुरिका. *See* DAGGER.

To STILL, v. a. (Quiet, calm) शम (c. 10. शमयति—यितुं), प्रशान्, उपशम.—(Make silent) निःशब्दोक्, *see* To SILENCE.—(Stop) निवृत् (c. 10. -वर्धयति—यितुं), निवृ (c. 10. -वारयति—यितुं), स्थिरोक्.

STILL, s. (For distillation) अधोयन्त्रं, चक्रं, चक्रयन्त्रं, काचयन्त्रयन्त्रं.

STILL, a. (Silent) निःशब्दः—न्दा—न्दं, निःशब्दः &c., नीरवः—वा—वं, *see* SILENT.—(Motionless) अचलः—ला—लं, निश्चलः &c., स्थिरः—रा—रं, सन्नः—न्ना—नं, *see* MOTIONLESS, QUIET.—(Calm) शान्तः—न्ता—नं, प्रशान्तः &c., उपशान्तः &c., निर्वातः—ता—तं, *see* QUIET.

STILL, adv. (Until now, even now) अद्यापि, अद्यपि, अद्यावधि.—(Nevertheless) तथापि.—(Quietly, silently) शान्तं, नृणां, निःशब्दं.

STILL-BORN, a. मृतजातः—ता—तं; 'a still-born child,' मृदगर्भः, मृतगर्भः; 'bearing a still-born child,' नश्यममूर्तिका.

STILLNESS, s. (Freedom from noise) निःशब्दता, नीरवता, शब्दाभावः, *see* SILENCE.—(Freedom from motion) निश्चलता, अचलता, स्थिरता.—(Calmness) शान्तिः *f.*, शान्तता. निर्वृतिः *f.*, अक्षोभः, निर्वातत्वं, पाताभावः, *see* QUIETNESS.

STILT, s. पादोत्थापनकाष्ठं, पादोत्थापनकाष्ठं, पादोन्नयनकाष्ठं.

STIMULANT, a. तेजोवर्धकः—का—कं, दीपकः &c., दीपनः—ना—नं, उद्दीपकः &c., उत्तेजकः &c., प्ररोचकः—का—कं, रोचकः &c., रुचकः &c., प्रोत्साहकः &c., प्रवर्धकः &c., उद्दीपकः &c., अग्निवर्धकः—का—कं, चेतनावर्धकः &c., चेतनाप्रदः—दा—दं, चेतनोत्तेजकः &c.

STIMULANT, s. तेजोवर्धनं, अग्निवर्धनं, प्ररोचनं, दीपनं, उद्दीपनं, रुचकं, रोचकं, चेतनावर्धनं.

To STIMULATE, v. a. उद्दीप (c. 10. -दीपयति—यितुं), दीप्, उत्तिज् (c. 10. -तेजयति—यितुं), प्ररुच् (c. 10. -रोचयति—यितुं), प्रोत्सह (c. 10. -साहयति—यितुं), प्रवृत् (c. 10. -वर्धयति—यितुं), *see* To EXCITE, ROUSE.—(In medicine) तेजोवर्धनं कृ, चेतनावर्धनं कृ, तेजो वृप् (c. 10. वर्धयति—यितुं), पात्रीकृ.

STIMULATED, p. p. उद्दीपितः—ता—तं, दीपितः &c., प्रदीप्तः—न्ना—नं, उत्तेजितः—ता—तं, तेजितः &c., रुचितः—ता—तं, प्रदीप्तः, प्रोत्साहितः—ता—तं, प्रवर्धितः &c., चोदितः &c. *See* EXCITED, ROUSED.

STIMULATING, part. or *a.* उद्दीपकः—का—कं, उद्दीपनः—ना—नं, उत्तेजकः—का—कं, रञ्जकः &c., प्रोत्साहनः—ना—नं, पात्रीकरः—रा—रं. *See* STIMULANT, *a.*

STIMULATION, *s.* उद्दीपनं, दीपनं, प्रदीपनं, उन्नेजनं, प्रदीपनं, प्रोत्साहनं.
प्रवर्तनं, संवर्धनं, वधेनं, रघ्ननं, पात्रीकरणं.

STIMULUS, *s.* प्रोत्साहः -हनं, प्रवर्धः -र्धनं, उद्दीपनं, उन्नेजनं, रघ्नकः.
इन्द्रियोपपन्नं. See STIMULANT, *s.*

To STING, *v. a.* दंष्ट्र (c. 1. दंष्ट्रति, दंष्टुं), पिदंष्ट्र, दंष्टनं कृ, दंष्टं कृ.

STING, *s.* (Of animals) शङ्खः *m.*, दंष्ट्राः, कसदकः; 'of a scorpion,'
खलं; 'having a sting in the tail,' शङ्खुपुच्छः -च्छा -च्छं.—
(Thrust of a sting into the flesh) दंष्ट्रः -शनं.—(Point, wit)
मर्म *n.* (नृ).

STINGILY, *adv.* सकाशित्वं, कृपायत्, कृपां, स्वल्पयेन. See MANLY.

STINGINESS, *s.* कृपणता. कार्यत्वं, व्यपशङ्का. See NIGGARDLINESS.

STINGING, *part. or a.* दंष्ट्रकः -का -कं, दंष्ट्रनः -ना -नं, मर्मस्पर्क *m. f. n.* (ज्ञ).

STINGY, *a.* कृपणः -या -रं, दानविमुखः -रता -रं. See MISERIAL.

To STINK, *v. n.* दुर्गन्धी -न्धनी -न्धि भू, पूतिगन्धी &c. भू, दुस्सिक्तगन्धी
&c. भू, कृप (c. 1. कृपते -यितुं). See To SMELL, *v. n.*

STINK, *s.* दुर्गन्धः, नेर्गन्धिः *m.*, दुस्सिक्तगन्धिः, पूतिगन्धिः, पूतिः *f.*, कुणपः.

STINKING, *a.* दुर्गन्धी -न्धनी -न्धि (न), दुर्गन्धः -न्धा -न्धं, दीर्गन्धिकः
-की -कं, दुस्सिक्तगन्धिकः &c., पूतिगन्धिकः &c., पूतः -ता -तं, कुणपः
-पी -पं, असुरभिः -भिः -भि, दुषिता -ची -नृ (तृ).

To STINT, *v. a.* निषण्ण (c. 9. -प्राति -पन्तुं), निषण्ण (c. 1. -यच्छति
-यन्तुं), संयन्, भृष्ट (c. 1. -हरति -हन्तुं), निघट्ट (c. 9. -मृच्छति -ग्रहीतुं),
परिमितं -तां कृ, सपरिमार्गं -तां कृ, परिच्छेदं कृ.

STINT, *s.* परिमितत्वं, परिमितिः *f.*, परिमार्गं, निषण्णः. See RESTRICTION.

STINTED, *p. p.* सपरिमार्गः -रा -रं, परिमार्गः &c., निषण्णः &c., see LIMITED.

STIPEND, *s.* वेतनं, पत्रं, भूतिः *f.*, निरूपितवेतनं. See SALARY.

STIPENDIARY, *a.* वेतनिकः -की -कं, सवेतनः -ना -नं, वेतनयाही -हन्ती &c.

STIPTIC, *a.* रक्तप्राप्त्यक्तः -का -कं. See STYPTIC, *a.*

To STIPULATE, *v. n.* पण्ण (c. 1. पण्णते -यितुं), पण्ण कृ, पण्णं कृ, नियमं
कृ, नियमीकृ, प्रतिष्ठा (c. 9. -जानीते -जान्ते), समयं कृ, संविदं कृ,
सङ्केतं कृ, संघट्टं.

STIPULATED, *p. p.* नियमितः -ता -तं, नियमिकः -की -कं, नियतः -ता -तं,
परिगतः -ता -तं, सामयिकः -की -कं, संविदितः -ता -तं, सङ्केतितः -ता
-तं, प्रतिष्ठातः -ता -तं, निरूपितः &c.; 'stipulated interest,' नियम-
वित्तपण्डितः *f.*, कारितापण्डितः *f.*, कारिता.

STIPULATION, *s.* पण्णः, नियमः, सङ्केतः, समयः, संविद *f.*, प्रतिष्ठा, उद्देशः.

To STIR, *v. a.* (Move) चल (c. 10. चालयति -यितुं), संचल, see To
MOVE, *v. a.*—(Agitate, move about) घू (c. 5. घूनीति, घूतुं), घाघू,
मन् (c. 1. मन्वति -न्वितुं, c. 9. मन्वति -न्वितुं), उन्मन्,
निर्मन्, प्रमन्, सम्प्रमन्, लुड् (c. 1. लोडति -डितुं, c. 10. लोडयति
-यितुं), घालुड्, समालुड्, परिलुड्, विलुड्.—(Stir up) उड्, उडित्
(c. 10. -नेत्रयति -यितुं), प्रवृत्त in caus., प्रणुड्, चुड्. See To IN-
CITE, INSTIGATE.

To STIR, *v. n.* (Be in motion) चल (c. 1. चलति -लितुं). See To
MOVE, *v. n.*

STIR, *s.* सम्ममः, विप्रवः, वैतयं, तमुलं, कोलाहलः, कलहः.

STIRRED, *p. p.* (Agitated) धृतः -ता -तं, मचितः -ता -तं, प्रमचितः &c.,
आलोडितः &c., चालितः -ता -तं, चलितः &c., व्यापटितः -ता -तं.
—(Stirred up) उडितः -ता -तं, उन्नेजितः &c., वेधितः &c. see
INSTIGATED.

STIRRING, *part.* चलन् -लन्ती -लन् (तृ), चेष्टमानः -ना -नं. See
MOVING, *part. and a.*

MOVING, *part. and a.*

STIRRUP, *s.* सञ्चारोद्दिष्टां पादग्रहणी or पादधारणी or पादधरणी, सञ्चार-
छदानां पादधारणार्थं लोहवलयः -यं.

To STITCH, *v. a.* सिक् (c. 4. सीयति, सेवितुं), निषिक्, संसिक्. See
To SEW.

STITCH, *s.* (Pass of the needle) मृच्यङ्कः, मृचिमार्गः, मृचिपादः.
मृचिप्रहारः, सीयनं.—(In the side) पाश्वेगुलः -लं.

STITCHED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STITCHING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायडः -गडं, प्रकाशः -गडं, see TRUNK.
—(Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तसः *m.*, मूलार्थः.—(Lineage,
family) वंशः, कुलं, आदिः.—(Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

STOCKED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STOCKING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायडः -गडं, प्रकाशः -गडं, see TRUNK.
—(Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तसः *m.*, मूलार्थः.—(Lineage,
family) वंशः, कुलं, आदिः.—(Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

STOCKED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STOCKING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायडः -गडं, प्रकाशः -गडं, see TRUNK.
—(Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तसः *m.*, मूलार्थः.—(Lineage,
family) वंशः, कुलं, आदिः.—(Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

STOCKED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STOCKING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायडः -गडं, प्रकाशः -गडं, see TRUNK.
—(Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तसः *m.*, मूलार्थः.—(Lineage,
family) वंशः, कुलं, आदिः.—(Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

STOCKED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STOCKING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायडः -गडं, प्रकाशः -गडं, see TRUNK.
—(Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तसः *m.*, मूलार्थः.—(Lineage,
family) वंशः, कुलं, आदिः.—(Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

STOCKED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STOCKING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायडः -गडं, प्रकाशः -गडं, see TRUNK.
—(Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तसः *m.*, मूलार्थः.—(Lineage,
family) वंशः, कुलं, आदिः.—(Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

STOCKED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STOCKING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायडः -गडं, प्रकाशः -गडं, see TRUNK.
—(Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तसः *m.*, मूलार्थः.—(Lineage,
family) वंशः, कुलं, आदिः.—(Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

STOCKED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STOCKING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायडः -गडं, प्रकाशः -गडं, see TRUNK.
—(Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तसः *m.*, मूलार्थः.—(Lineage,
family) वंशः, कुलं, आदिः.—(Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

STOCKED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STOCKING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायडः -गडं, प्रकाशः -गडं, see TRUNK.
—(Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तसः *m.*, मूलार्थः.—(Lineage,
family) वंशः, कुलं, आदिः.—(Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

STOCKED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STOCKING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायडः -गडं, प्रकाशः -गडं, see TRUNK.
—(Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तसः *m.*, मूलार्थः.—(Lineage,
family) वंशः, कुलं, आदिः.—(Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

STOCKED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STOCKING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायडः -गडं, प्रकाशः -गडं, see TRUNK.
—(Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तसः *m.*, मूलार्थः.—(Lineage,
family) वंशः, कुलं, आदिः.—(Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

STOCKED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STOCKING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायडः -गडं, प्रकाशः -गडं, see TRUNK.
—(Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तसः *m.*, मूलार्थः.—(Lineage,
family) वंशः, कुलं, आदिः.—(Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

STOCKED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -तः -तं. See SEWN, SEWED.

STOCKING, *s.* सीयनं, सेवनं, मृचिः *f.* See SEWING, *s.*

दृढदृ. शर्करा, पर्वतफलं; 'precious stone,' रत्नं, मणिः *m.*; 'flat stone for grinding condiments, &c.,' शिलापट्टः, शिला; 'philosopher's stone,' स्वर्णमणिः *m.*, रसेन्द्रः; 'throwing stones,' प्रस्तरप्रक्षेपः, उपलप्रक्षेपः; 'bruised by a stone,' अश्मकुट्टः-ट्टा-ट्टं.—(Of fruit) क्षिप्रः *f.*, अक्षीला-लिका.—(In the bladder) मूत्र-खण्डः, मूत्राश्रया *m.* (नृ), अश्मरी, अश्मोर-रं, शर्करा, सिकता.—(Testicle) चण्डः.

STONE, *a.* (Made of stone) प्रस्तरमयः-यो-यं, पाषाणमयः &c., अश्म-मयः &c., आश्मनः-नी-नं, आश्मिकः-क्री-कं, पाषाण in comp., प्रस्तर in comp.; 'stone-war,' अश्ममयभारदं.

TO STONE, *v. a.* (Kill or pelt with stones) प्रस्तरापातेन हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं) or आपाद् in caus., प्रस्तरप्रक्षेपं कृ, पाषाणप्रक्षेपं कृ.

STONE-BLIND, *a.* यनान्यः-न्या-न्यं, यनान्यकः-का-कं, दृढान्यः &c.

STONE-CUTTER, STONE-MASON, *s.* पाषाणदारकः, अश्मदारकः, शैलभेदकः, पाषाणभेदकः; 'his chisel,' टङ्कः, पाषाणदारकः.

STONE-CUTTING, *s.* पाषाणदारणं, अश्मदारणं, शैलभेदनं, शैलभेदः.

STONE-HEARTED, *a.* पाषाणहृदयः-या-यं, प्रस्तरहृदयः &c., निर्दयः-या-यं.

STONE-HORSE, *s.* योजिताः, सवृषणो-ध्वः, अस्त्रिचक्रको-ध्वः.

STONE-PIT, *s.* प्रस्तरखानिः *f.*, पाषाणखन्दः, प्रस्तरौत्पत्तिकूपः.

STONE'S-THROW, *s.* प्रस्तरपातः, पाषाणपातः, प्रस्तरायथं, शिलापातस्थानं.

STONINESS, *s.* प्रस्तरवाहृत्वं, पाषाणपुण्यता, शिलेयता, शार्करीयता.

STONY, *a.* पाषाणमयः-यो-यं, प्रस्तरमयः &c., अश्ममयः &c., शिलामयः &c., आश्मनः-नी-नं, आश्मः-शमी-शमं, आश्मिकः-क्री-कं, अश्मरः-रा-रं, पाषाणी-णिनी-णि (नृ), शार्करीयः-यो-यं, शार्करः-री-रं, शार्करिकः-क्री-कं, शार्करिकः-क्री-कं, शार्करकः &c., शार्करिलः &c., शार्करयान्-वन्ती-वन्त (त), शिलेयः-यी-यं, शौषलः-लौ-लं, दापेदः-दौ-दं.

STOOL, *s.* (Seat) पीठं, पादपः, आमनं-नी, संवेगः, विस्तरः, पिष्टिका; 'for the feet,' पादपीठं, चरणपीठं, पादासनं, पदासनं, पादपः.—(Evacuation) उच्चारः, उचारितं, मलोच्चारः, रेकः; 'to go to stool,' उ गृ, गृ, पुरीषोत्सर्गं कृ.

TO STROOP, *v. n.* नम् (c. 1. नगति, नन्तुं), अवनम्, प्रणम्, अभिप्रणम्, वि-नम्, सन्नम, नद्योभू, नतकायः-या-यं भू, अवनतकायः-या-यं भू, प्रहोभू, प्रहः-डा-डं भू.—(Condescend, submit, yield), see the words.

TO STROOP, *v. a.* नम् in caus. (नयति-यितुं), नद्योभू, प्रहोभू, अवनतोभू.

STROP, STROPPING, *s.* नतिः *f.*, प्रगतिः *f.*, आनतिः *f.*, अवनतिः *f.*, अद्य-नामः, नद्यती, प्रहता. 'of the body,' अङ्गनतिः, अङ्गावनतिः, जा-गावनतिः *f.*

STROPPING, *pari. or a.* नताङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अवनताङ्गः &c., अवनतकायः-या-यं, नसाङ्गः &c., नतः-ता-तं, आनतः &c., अवनतः &c., प्रगतः &c., नद्यः-या-यं, नद्यमूर्तिः-तिः-तिं, नतिः-तिं, प्रगतशिराः-राः-रं (स्), अवगम्यः-या-यं.

TO STOP, *v. a.* (Close, obstruct) रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोधुं), प्रतिरुप्, संरुप्, निरुप्, प्रतिचन्प् (c. 9. चामति-चन्तुं), सन्प् (c. 10. सन्भयति-यितुं, c. 9. सन्भ्रति, सन्भ्रितुं), विष्टम्, पिषा (c. 3. -द्याति-पाहुं), सपिषानं-नां कृ, रोषं कृ, अवरोधं कृ; 'he stops one end of the pipe with his finger,' नादेर् एकमुखम् अङ्गुल्या रुणद्धि; 'he stops his ears with his fingers,' अङ्गुलीभिः कर्णौ पिद्धानि, अङ्गुलीः कर्णयोर् निदधानि.—(Arrest progress, make to stand) गतिं रुप्, गतिरोधं कृ, गतिसन्भं कृ, गतिसन्भनं कृ, सन्म्, विष्टम्, जयस्या in caus. (स्यायति-यितुं), संस्था, नतिभङ्गं कृ.—(Cause to cease)

निवृत् (c. 10. -यति-यितुं), विनिवृत्, विरम् (c. 10. -रयति-यितुं), उपरम्, शम् in caus.—(Hinder) निवृ (c. 10. -चारयति-यितुं), वृ, रूप, वाप्.

TO STOP, *v. n.* (Stand still) जयस्या (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), संस्था, स्वा, निष्ठलः-ला-लं स्वा, रुद्धगतिः-तिः-तिं स्वा or भू, सन्भि-तगतिः-तिः-तिं स्वा or भू, सन्म् (c. 1. सन्भते-भ्रितुं), स्थिरः-रा-रं भू.—(Cease, pause, give over) निवृत् (c. 1. -वत्ते-वितुं), विनि-वृत्, विरम् (c. 1. -रयति-रन्तुं), उपरम्, see TO CEASE, END, *v. n.*—(Stay, tarry) स्वा, जयस्या.

STOP, STOPPING, *s.* (Hindrance of progress, obstruction) रोषः, अवरोधः, गतिरोधः, गतिसन्भः-भनं, गत्यवरोधः, गतिभङ्गः, सन्भः-भनं, विष्टम्, अवरोधनं, see HINDERANCE.—(Closing, shutting) प्रतिचन्प्, रोषः, पिषानं.—(Cessation of motion) सन्भः, जयानं, गतिसन्भः, यानसन्भः, जयस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, यान-विरतिः *f.*, गतिविरामः, याननिवृत्तिः *f.*, विष्टामः, यतिः *f.*—(Cessation) निवृत्तिः *f.*, विनिवृत्तिः *f.*, जयसानं, जयसायः, विरतिः *f.*, विरामः, उप-रामः, अवरोधः *f.*, अवरोधः *f.*, विरामः, विरामः.—(Rest, in music, &c.) यतिः *f.*, जयसानं, विरामः.—(In punctuation) विष्टामचिह्नं, विरामचिह्नं, जयसानचिह्नं.

STOPPAGE, *s.* सन्भः, विष्टम्, प्रतिष्टम्, जयष्टम्, रोषः, प्रतिरोधः, प्रति-चन्प्, अनुचन्प्, see STOP, *s.*; 'in any organ,' नाहः, खानाहः.

STOPPED, *p. p.* (Hindered from proceeding) रुद्धः-डा-डं, रुद्धगतिः-तिः-तिं, जयरुद्धः &c., जयरुद्धगतिः &c., सन्भितः-ता-तं, सन्भित-गतिः-तिः-तिं, सन्भगतिः &c., सन्भः-या-यं, नद्यगतिः &c.—(Closed) रुद्धः-डा-डं, सपिषानः-ना-नं, सन्भितः-ता-तं; see SHUT; 'by the hand,' कररुद्धः-डा-डं.—(Ceased, caused to cease) निवृत्तः-त्ता-तं, निवृत्तः &c.

STOPPED, STOPPLE, *s.* पिषानं, प्रतिचन्प्कः, प्रतिचन्प्कनी, रोषकः, जय-रोषकः, अवरोधनी, रोधनी, सन्भनी.

STORAX, *s.* शिलाकुसुमं, शिलापुष्पं, शिलोद्वयः, शीतलं. See BENZOIN.

STORE, *s.* सद्यः, सचितः, संग्रहः, सम्भारः, निचयः, प्रपयः, जयः, संग्रहः, समाहारः, पय्याहारः, सानय्यं-यो, संयोगः, संपातः, सद्यः, निधिः *m.*, निधानं, कोपः; 'store of grain,' धान्यसंग्रहः, धान्यसद्यः; 'of virtue,' धर्मकोपः, धर्मनिधिः *m.*; 'hidden store,' गूढसद्यः.

TO STORE, *v. a.* संचि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), सद्यं कृ, सम्भृ (c. 1. -भरति-भृत्तुं), सम्भारं कृ, पृ (c. 10. पूरयति-यितुं), संग्रहं कृ, समाहारं कृ, पय्याहारं कृ, पूर्णं-यौ कृ, सम्पूर्णं-यौ कृ, सम्भ्रं-नां कृ, निधिं कृ. See TO FURNISH, LAY UP.

STORED, *p. p.* सम्भृतः-ता-तं, पूरितः &c., कोपभूतः &c., पूर्णः-यौ-यौ, सम्पूर्णः &c., सम्भ्रः-ना-नं, उपाजितः &c., वसितः &c., चावसितः &c., जयमितः &c.; 'stored grain,' कुशूलधान्यं, चूडं.

STORE-HOUSE, *s.* कोपागारः, कोपः, कोषागारः, कोषः-घकं.

STORE-KEEPER, *s.* कोपाध्यक्षः, कोपागाराध्यक्षः, कोषपालः-लकः.

STORE-ROOM, STORE-CLOSET, *s.* कसोलः-लकः, कुशूलः, see STORE-HOUSE.

STORK, *s.* षकः, सारसः, क्रोडः, दीर्घपाद् *m.* See CRANE, HERON.

STORM, *s.* (Of wind, &c.) वाय्वा, क्षतिवातः, चण्डवातः, प्रचण्डवातः, कम्पवातः, कम्पानिलः, जवानिलः, वातरूपः, वातावेगः, पवनपातः, वातुलः, वातूलः, दुर्दिनं.—(Assault on a fort, &c.) दुर्गलङ्घनं, अवस्तुदः-न्दनं, दुर्गोपस्तुदः.

TO STORM, *v. a.* (Assault a fort) दुर्गं लङ् (c. 10. लङ्गति-यितुं) or

चपटान् (c. 1. -स्तुति -स्तुति) or आस्तान् or समस्तान् or सम्य-
न्तान्, दुर्गलक्षनं च, दुर्गोपस्थानं च.

To STORM, v. n. भृश (nom. भृशायते), उग्रतः -रा -रं भृ. see To RAGE.

STORMY, a. पातलः -ला -लं, पातयन् -यती -यत् (नं), पातयः -रा -रं,
पातिका -की -कं, पातनयः -यी -यं, पातिपातनयः &c., गृहिपातनयः &c.,
गृहिपातपिशिः -रा -रं, पातिपातपिशिः &c., पातधूमः -मा -मं,
पवनधूमः -मा -मं, पाताहतः -ता -तं; 'stormy sea,' धुम्राहंयः.

STORY, s. (Narration, tale) कथा, कथानकं, परिकथा, उपकथा,
उपाख्यानं, धारख्यानं, जायखानिका, उपामाख्यानं, उपानुपन्यासः, पारता,
पृथक्ता, चरितं, इतिहासः; 'an old story,' पुरातनकथा; 'idle
story,' लोकाकथा; 'remaining only in story,' स्वागोपः -मा
-मं.-(Fictitious story), see FICTION.-(Floor) भूमिः f., जोहः,
मल्लः, तलः; 'upper story,' उपरिभूमिः f., see FLOOR.

STORY-TELLER, s. कथकः, कथोपकथकः, कथाप्रवक्तृः, कथावागविद्.

STOUT, a. स्थूलः -ला -लं, स्थूलगरीरः -रा -रं, गांसलः -ला -लं, गल-
यान् -यती -यत् (नं), महापलः -ला -लं, महापायः -या -यं, घांगलः
-ला -लं, घांसलः &c., बृहच्छरीरः -रा -रं, बृहदन्नः -ता -तं, नेदस्त्री
-सिनी -सि (नं).

STOUTNESS, s. स्थूलता, शरीरस्थूलता, अन्नस्थूलता, अन्नबृहत्ता, गरीरबृ-
हत्ता, गांसलता, घांगलता, नेदसिता.

STOVE, s. पुष्पी, अग्नारखी, अग्नारगुप्तिः f., अग्निपुष्टं, see FIREPLACE.

To STOW, v. a. चोपे or चोपे निविज् (c. 10. -वेद्ययति -यितुं) or निधा-
(c. 3. -स्थाति -धातुं) or स्था in caus., कोशोक्तु, भाग्योक्तु, रामनीक्तु.

To STRADDLE, v. n. पादौ पृथक् कृत्वा स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), प्रगत-
नदः -दा -दं स्था, पिगतनदः -दा -दं स्था.

To STRAGGLE, v. n. व्यभिचर् (c. 1. -परति -रितुं), असंहतं चल (c. 1.
चलति -लितुं), असंहतः -ता -तं भ्रम् (c. 1. भ्रमति -भितुं) or चर्,
भ्रमन् or पयाद् विचल्, विस्तृयः -री -रं भू, प्रवितातः -ता -तं भू.

STRAGGLER, s. असंहतपादो m. (नं), असंहतगामी m., व्यभिचारी m.

STRAGGLING, part. of a. असंहतः -ता -तं, विस्तरीयः -री -रं, प्रवितातः &c.

STRAIGHT, a. सरलः -ला -लं, चतुः -चु -चु, चतुष्कः -का -कं, चयक्र-
-का -कं, चनिजः -जा -जं, अकुटिलः -ला -लं, अभुग्नः -ग्ना -ग्नं,
उन्नतः -ना -नं, रतः -मा -मं, समरेतः -रा -रं, समानः -ना -नं,
प्रगुणः -गा -गं; 'a straight line,' सरलरेखा; 'moving in a
straight line,' सरलयायी -यिनी &c., चनिजः -गा -गं; 'to be
straight,' चतुर्भू, चतुर् (c. 1. चनते -नितुं).

STRAIGHT, STRAIGHTWAY, adv. मद्यन्, तत्काले. See FORTHWITH,
IMMEDIATELY.

To STRAIGHTEN, v. a. चतुर्भू, सरलीकृ, समीकृ, समरेखीकृ, चयक्रोक्तु.

STRAIGHTENED, p.p. चतुर्भूतः -ता -तं, सरलीकृतः &c., समीकृतः -ता -तं.

STRAIGHT-FORWARD, a. सरलः -ला -लं, चतुः -चु -चु, अयक्रः -का -कं,
अकुटिलः -ला -लं, चनिजः -जा -जं, प्रगुणः -गा -गं. See HONEST.

STRAIGHT-FORWARDNESS, s. चतुर्भूता, चानैवं, अयक्रता. See HONESTY.

STRAIGHTLY, adv. सरलं, चतुर्, अयक्रं, चनिजं, सरल or चनिज in comp.

STRAIGHTNESS, s. चतुर्भूता, सरलता, सारस्यं, चतुर्भूता -त्वं, चानैवं, चनि-
मा m. (नं), अयक्रता, अयक्रमा m., अकुटिलता, चनिजता.

To STRAIN, v. a. (Stretch) अत्यन्तं तन् (c. 8. तनोति -नितुं), अति-
शयेन तन् or विततीकृ.-(Injure by stretching), see To
SPRAIN.-(Force beyond propriety) अत्यन्तं or अतिशयेन कृप्
(98) (c. 1. कर्षति, ऋधु) or आकृप् or समाकृप्.-(Make great effort),
see To STRAIN, v. n.-(Filter liquids, &c.) शुष् (c. 10. शोधयति

-नितुं), अत्ययनं कृ, गालनं कृ, गल् in caus. (गलयति, गालयति -यितुं),
समन्तं, see To FILTER, v. a.

To STRAIN, v. n. (Make violent efforts) अतिशयेन यत् (c. 1.
यति -नितुं) or प्रयत्, अतिवर्तनं कृ, अत्यन्तं उद्यत् (c. 1. -यत्ति -यन्तुं)
or चेष्ट or व्यसो, अतिशक्ति or अतिसामर्थ्यं यत्नं कृ.-(Filter),
see the word.

STRAIN, s. (Over-exertion) अतिव्यायः, अतिशयव्ययः, अत्युद्यमः.-(
Injury by over-exertion), see SPRAIN.-(Stretching, ten-
sion) कर्षणं, कर्षः, कृष्टिः f., आकर्षः, आकृष्टिः f., संकर्षणं, विकर्षणं,
विततिः f., वितननं.-(Tenor) चन्मयः, सधौन्यमयः, ऋमः, प्रसङ्गः.-(
Style) पृष्टिः f., पागृष्टिः f., पाग्यापादः.-(Song, sound), see
the words.

STRAINED, p.p. (Stretched) विततः -ता -तं, कृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकृष्टः
&c., आकर्षितः -ता -तं.-(Forced) झुलः -ष्टा -ष्टं, अतिवर्तयितुं कृष्टः
-ष्टा -ष्टं or आकृष्टः &c., अतिवर्तयितुं -ष्टा -ष्टं.-(Filtered) शोधितः
-ता -तं, निर्गलितः &c., नमृष्टः -ष्टा -ष्टं.

STRAINER, s. शोधनी, शोधनयन्त्रं, चालनं -नी, सम्माननयन्त्रं.

STRAIT, a. सङ्कटः -टा -टं, ससाध in comp. See NARROW, a.

STRAIT, s. (Narrow passage) समुद्रसङ्कटं, समुद्रपुनी, सामुद्रपुनी, सङ्कटं.
-(Difficulty) सङ्कटं, कृष्टं, कष्टं; 'one who is in straits,' अतु-
पायः -या -यं, उपायहीनः -ना -नं, कृष्टगताः -ता -तं.

To STRAITEN, v. a. पाप् (c. 1. पापते -पितुं), ससाध, संकुच् (c. 1.
-कोपति -चितुं), घोट् (c. 10. घोटयति -यितुं), सङ्कटोक्तु.

STRAITENED, p.p. संकुचितः -ता -तं, संकोचिताः &c., साधितः &c.,
ससाधितः -ता -तं; 'for food,' भोजनव्ययः -या -यं.

STRAIT-ACED, a. मृष्टदशी &c. See STRICT, STIFF.

STRAITNESS, s. सङ्कटत्वं, ससाधता, सङ्कोचः, सङ्कुचितत्वं.

STRAND, s. तटं, तीरं, कूलं, पुलिनं, समुद्रतीरं. See SHORE.

To STRAND, v. a. उल्लु (nom. उल्लुयति -यितुं), उल्लोर (nom. उल्लोरयति).

STRANDED, p.p. उल्लुलितः -ता -तं, उल्लोरितः -ता -तं, उल्लोर indec.

STRANGER, a. (Foreign) विदेशीयः -या -यं, विदेशिकः -की -कं, see FOREIGN.

-(Belonging to others, alien) परकीयः -या -यं, पारयनः -या
-यं, पर in comp., अन्य in comp., भिन्नः -सा -सं.-(Wonderful)
चतुतः -ता -तं, चित्रः -चा -चं, विचित्रः &c., आश्चर्यः -या -यं,
आश्चर्यकरः &c., see WONDERFUL.-(Novel) अपूर्वः -ष्टा -ष्टं,
अभूतपूर्वः -ष्टा -ष्टं, see NOVEL.-(Odd, unusual) विलक्षणः -या
-यं, असङ्गतः -ता -तं, अपरम्पः -या -यं, अलौकिकः -की -कं; 'strange
story,' असम्भवकथा.-(Unacquainted) अपरिचितः -ता -तं.

STRANGE, exclam. आश्चर्यं, चित्रं, चित्रं चित्रं, चतुतं.

STRANGELY, adv. चतुतं, चतुतप्रकारेण, आश्चर्यप्रकारेण, विचित्रं.

STRANGENESS, s. (Foreignness) विदेशीयता -त्वं.-(Novelty) अपूर्वता.

-(Oddness) विलक्षणत्वं.-(Wonderfulness) अद्भुतता -त्वं, आश्च-
र्यता, विचित्रता, वैचित्र्यं.

STRANGER, s. (Foreigner) विदेशी m. (नं), विदेशीयः, विदेशिकः,
विदेश्यः, अन्यदेशीयः, पारयनः, मोनितः -तयान् m. (नं), चरित्रज्ञः,
see FOREIGNER.-(One not of the same family, &c., an un-
known person) परपुरुषः, परः, पारयनः, परलोकः, अन्यजनः,
अन्यः, अपरिचितः, उदासीनः.-(One unknowing) अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं,
अनभ्यस्तः -स्ता -स्तं, अपरिचितः -ता -तं, अनामः -मा -मं, see INEXPE-
RIENCED.-(Accidental visitor) आगन्तुकः, आगन्तुः m., आगमनः.
To STRANGLE, v. a. गलहस्त (nom. गलहस्तयति -यितुं), गलग्रहं कृ,

घासरोपं कृ, घासावरोपं कृ. See To SUFFOCATE, CHOKED.
 STRANGLING, *p. p.* हृदघातः -सा -सं, चपरुदघातः &c. See CHOKED.
 STRANGULATION, *s.* घासरोपः, घासावरोपः, गलहस्तः, गलघटः, गलपीडनं, कण्ठपीडनं, घाससम्पीडनं. See SUFFOCATION.
 STRANGURY, *s.* मूत्रकृच्छ्रं, मूत्ररोपः, मूत्रावरोपः, मूत्राघटम्भः, मूत्रानुपन्मः, चामरी.
 STRAP, *s.* चर्मबन्धः, चर्मपट्टः -ट्टा -ट्टी, परवा. See STROP.
 To STRAP, *v. a.* (Beat with a strap) चर्मरज्जुनां तद् or आहन्.
 STRATAGEM, *s.* उपायः, छपदेशः, छपदेशः, उपक्रमः, छलं, छत्र *n.* (नृ), कृतिः *f.*, कल्पना, खलितं.
 STRATEGY, *s.* व्यूहरचनाविद्या, सैन्यरचनाविद्या, See GENERALSHIP.
 STRATIFIED, *p. p.* मलकरूपः -पा -पं, जामृतः -ता -तं, स्तररूपः &c.
 STRATUM, *s.* स्तरः, मलकः -कं, छातरणं, छास्तरः, पार्थिवशंखपटः, पार्थिवशस्त्रः; 'of rock,' शिलाफलकः -कं.
 STRAW, *s.* पलालः -लं -ली, पलः, नालः -लं, शुष्कनालः, नलः, नृणं, धानकल्कं, तुच्छधान्यकं, कडकूरः, कडकूरः; 'of wheat,' गोधूनालः; 'of barley,' यवनालः; 'fit to be fed with straw,' कडकूरीयः -या -यं, कडकूर्यः -य्यो -य्यं; 'hardly worth a straw,' नृणप्रायः -या -यं; 'not to care a straw for,' नृणाय मन्.
 To STRAY, *v. n.* भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु), व्यभिचर (c. 1. -चरति -रितुं). विचल (c. 1. -चलति -लितुं), भ्रंश (c. 4. भ्रम्यति, भ्रंशितुं), प्रभंश, व्यु (c. 1. व्यपते, व्योतुं), प्रमद् (c. 4. -माद्यति -मदितुं), मार्गाद् भंश, पपाद् भंश, see To ERR.—(As a sheep, &c., from the flock) यूचात् पारभंश or भंश.
 STRAY, STRAYED, *a.* प्रभटः -ष्टा -ष्टं, परिभटः &c., भटः &c., चुतः -ता -तं, प्रचुतः &c., विचलितः &c., भ्रान्तः -न्ता -न्तं, दिग्भ्रान्तः &c., दिग्भ्रमी -मिषी &c., पपभटः &c., मार्गभटः &c., मार्गप्रभटः &c., यामभटः &c., नृष्टः &c., तत्प्रमार्गः मी -मीं; 'as a sheep, &c.,' यूचभटः छा -ष्टं; 'a stray animal,' सम्यूचात् परिभटः पशुः.
 STREAK, *s.* रेखा, लेखा, छेदः, राजिः -जो *f.* पट्टतिः *f.*, जङ्गः, शिरा.
 To STREAK, *v. a.* रेखाभिर् चकृ (c. 10. खण्डयति -यितुं), रेखाङ्कितं -तां, रेखापिचिन्तं -तां कृ, श्वलीकृ, पिचिन्तु, लिख.
 STREAKED, STREAKY, *p. p.* रेखाङ्कितः -ता -तं, रेखापिचिन्तः &c., रेखा-विचित्रः -चा -चं, रेखापिचिन्तः -ता -तं, पिचिन्तः &c., चित्रः -चा -चं, विचित्रः &c., पिचिन्तः -न्ता -न्तं, श्वलः -ला -लं.
 STREAM, *s.* (Running water) स्रोतस् *n.*, सरित् *f.*, नदी.—(Current, flow) स्रोतस् *n.*, प्रवाहः, उदकप्रवाहः, जलप्रवाहः, चोपः -चं, पलीपः, वेला, रयः, धारा -राः, वेगः, जलवेगः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवय -वयं, प्रवायः, समुत्तिः *f.*, कूलद्वयः, जलसलं, see CURRENT; 'against the stream,' प्रतिरोतस्; 'floating with the stream,' प्रवाहपतिन्तः -ता -तं.—(As of rain) धारा; 'continued stream,' सन्ततधारा.
 To STREAM, *v. n.* सन्ततप्रवाहेण सु (c. 1. उपति, स्रोतुं) or प्रभु, निरन्तरप्रवाहेण सु or परिसु. See To FLOW.
 STREAMER, *s.* पताका, दीर्घपताका, केतुवसनः, दीर्घकेतुः *m.* See FLAG.
 STREAMING, *part.* सन्ततसायी -यिणी -वि (नृ), निरन्तरप्रवाही &c.
 STREAMLET, *s.* सल्यस्रोतस् *n.*, सल्यसरित् *f.*, कुसरित्. See RIVULET.
 STREET, *s.* मार्गः, नगरमार्गः, प्रतोली, रथ्या, घोषिः -घो *f.*, पिशिरा, संसारणं, उपनिष्करः, उपनिष्क्रमणं.
 STREET-WALKER, *s.* हट्टविलासिनी. See PROSTITUTE, HARLOT.
 STRENGTH, *s.* पलं, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, समर्थता, प्रापत्यं, प्रयत्ना, कर्तुः, पराक्रमः, पिङ्गलः, तेजस् *n.*, प्रभावः, सङ्घं, सारता, द्यमता, तरस् *n.*, 778

विभवः, वैभवं, see POWER; 'of arm,' भुजपलं; 'of mind,' बुद्धि-विभवः, बुद्धिवैभवं, मनःशक्तिः *f.*, धीशक्तिः *f.*; 'with all one's strength,' यथापलं, यथाशक्ति, see under POWER; 'loss of strength,' चलहानिः *f.*, चलक्षयः, मल्लहानिः *f.*; 'on the strength of,' see under SCORE.
 To STRENGTHEN, *v. a.* (Make strong) सपलं -लां कृ, सपलीकृ, चल-यनां -यतौ -यत् कृ, चलं दा or वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), पलवृद्धिं कृ, चलवर्धनं कृ, प्रपलीकृ, पलवचरं -रां कृ.—(Confirm, establish), see the words.
 STRENGTHENED, *p. p.* सपलीकृतः -ता -तं, सपलः -ला -लं, वर्धितवल् &c.
 STRENGTHENING, *part. or a.* चलवर्धनी -धनी -धि (नृ), पलवर्धकः -का -कं, चलवर्धनः -ना -नं, पलवृद्धिकरः -रा -रं, पुष्टिकारकः -का -कं.
 STRENUOUS, *a.* उद्योगी -गिनी -गि (नृ), महोत्साहः -हा -हं, महोद्यमः -ना -नं, महामयत्नः -न्ता -न्तं, सोत्साहः &c., सोद्योगः &c. See ENERGETIC.
 STRENUOUSLY, *adv.* सोत्साहं, प्रयत्नतस्, यत्नतस्. See ENERGETICALLY.
 STRENUOUSNESS, *s.* उत्साहः, उद्योगः, उद्यमः, सोद्योगत्वं. See ENERGY.
 STRESS, *s.* प्रभावः, भारः, पलं, प्रणिधानं, गौरवं, गुरुत्वं.
 To STRETCH, *v. a.* (Extend, draw out) तन् (c. 8. तनोति -नितुं), पितन्, प्यातन्, प्रतन्, प्रचितन्, चतितन्, पिततोक्, चायम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), विस् (c. 10. -स्तारयति -यितुं), दीर्घीकृ, see To DRAW OUT; 'to stretch one's limbs,' स्वाङ्गम् चायम्.—(Stretch out, as the hand, &c.) प्रम् in caus. (-सारयति -यितुं), प्रयह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), प्रसारणं कृ.—(Strain, force), see the words.
 To STRETCH, *v. n.* तन् in pass. (तन्यते), पितन्, प्यातन्, प्रतन्, पित-तोभू, प्रततोभू, विस् in pass. (-स्तोच्यते), प्रम् (c. 1. -सरति -सन्तुं), चायम् (c. 1. -यच्छते -यन्तुं), विप्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), द्राप् (c. 1. द्रापते -पितुं).
 STRETCH, *s.* (Extension) पिततिः *f.*, प्रततिः *f.*, प्यापतिः *f.*, चायामः, विस्तारः, विस्तिः *f.*—(Effort) यत्नः, प्रयत्नः, उद्यमः.—(Reach, extent) पर्यन्तः -न्तं, परिस्तरं, प्रसरः, विषयः.
 STRETCHED, *p. p.* चिततः -ता -तं, प्रचिततः &c., प्याततः &c., पिततोक्तः &c., प्यापतः &c., विस्तीर्णः -यो -यं, विस्तिः -ता -तं, प्रसृतः &c., जृम्भितः &c., विजृम्भितः &c., उज्जृम्भितः &c.; 'stretched forth,' प्रसारितः -ता -तं.
 STRETCHING, *part.* चितन्वन् -न्वती -न्वत् (नृ), तन्वन् &c., चायच्छमानः -ना -नं; 'one's limbs,' स्वाङ्गम् चायच्छमानः &c.
 To STREW, *v. a.* कृ (c. 6. किरति, किरितुं -रीतुं), विकृ, प्रकृ, अपकृ, समयकृ, जामृ (c. 9. -सृणाति, c. 5. -सृणोति -स्तरितुं -रीतुं), विस्, परिसृ, संसृ, छास्तरणं कृ, चाच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), see To SCATTER, *v. a.*
 STREWED, *p. p.* जाकीर्णः -खा -खं, विकीर्णः &c., प्रकीर्णः &c., जयकीर्णः &c., कीर्णः &c., कीर्ण्यमाणः -या -यं, जयकीर्ण्यमाणः &c.
 STRICKEN, *p. p.* हतः -ता -तं, उपहतः &c., निहतः &c., see STRUCK; 'in years,' वयोवृद्धः -द्धा -द्धं, see OLD.
 STRICT, *a.* (Said of persons) सूक्ष्मदर्शी -शीनी -शि (नृ), सूक्ष्मः -क्षा -खं, कठोरः -रा -रं, कठिनः -ना -नं, निष्ठुरः -रा -रं.—(Of things) समञ्जसः -सा -सं, सूक्ष्मः -क्षा -खं, नियतः -ता -तं, सम्यक् -मोषी -म्यक् (क्), दृढः -ढा -ढं, स्थिरः -रा -रं; 'in regimen,' पय्याशी -शीनी &c.
 STRICTLY, *adv.* निष्ठुरं, कठोरं, कठिनं, सूक्ष्मं, सौक्ष्म्येण, दृढं.
 STRICTNESS, *s.* कठोरता, निष्ठुरता, निष्ठुर्यं, कठिनता, कठिन्यं, सूक्ष्मता,

सीधन्, सामन्त्रस्यं, सम्पत्तं, दृढता, स्थिरता, उद्यता.

STRICTURE, *s.* (Of the urethra) प्रसवरोधः, निरुद्धप्रवाहः.—(Critical remark) गुणदोषप्रकाशनं, गुणदोषप्रकाशना, चर्चा.

STRIDE, *s.* चिह्नः, दीर्घक्रमः, दीर्घचिह्नः, लङ्घनं, विलङ्घनं.

To STRIDE, *v. n.* चिह्नम् (c. 1. -क्रमते -मिह्नु), लङ्घ (c. 10. लङ्घयति -मिह्नु).

STRIFE, *s.* कलहः -हं, कलिः *m.*, द्वन्द्वं, विरोधः, विप्रतिपत्तिः *f.*

STRIFEFUL, *a.* कलहकारी -रिह्यो -रि (न्), कलिप्रियः &c. See CONTENTIOUS.

To STRIKE, *v. a.* (Hit) तद् (c. 10. ताडयति -मिह्नु), चित्तं, हन् (c. 2. हन्ति -न्नु), अभिहन्, विहन्, आहन्, मगाहन्. प्रह (c. 1. -हरति -हन्नु), तुद्, आतुद्, विहन्, अय, प्रतिप्य, आपातं कृ, प्रहारं कृ, हननं कृ, see To HIT, SMITE.—(Cause to sound) वद् (c. 10. वादयति -मिह्नु), नद् in caus., वादनं कृ.—(Lower a sail) पातय-मन् चपयन् in caus. or चपयद् in caus. or चपन् in caus. or चपयः कृ.—(Affect with any feeling) उपहन्, उपहन् -तां कृ, see To ASTONISH, SURPRISE, &c.—(Strike down) पत् in caus. (पातयति -मिह्नु) निपत्, चपयत्, शद् in caus. (शातयति -मिह्नु), संशद्, आपातनं or प्रहारेण भूमौ पत् in caus.—(Strike out), see To EFFACE, ERASE, PRINT, CONTRIVE.

To STRIKE, *v. n.* (Make a blow) ताडनं कृ, आपातं कृ, प्रहारं कृ, see To KNOCK, *v. n.*—(Submit), see To YIELD.—(Strike against) लग् (c. 1. लगति -मिह्नु), प्रतिपातं कृ, परस्परस्पर्शापातं कृ, संघट्.—(Strike out, as in swimming, &c.) पादुप्रसारणं कृ, पादुप्रसारं कृ.—(Combine to quit work) वेतनासन्तुष्टत्वात् रज्ज्वा-गापं कुसाह्वयं कृ.

STRIKE, *s.* वेतनासन्तुष्टत्वात् कर्मत्यागार्थं कर्मकारिणां कुसाह्वयं.

STRIKER, *s.* ताडयिता *m.* (न्), प्रहन्ता *m.* (न्), आपाता *m.* (न्), पाता *m.*

STRIKING, *a.* चिह्नोत्पादकः -का -कं, चिह्नोत्पादकः &c. See IMPRESSIVE.

STRING, *s.* (Slender cord, line or rope) सूत्रं, गुणः, तन्तुः *m.*, तन्त्री, तन्त्रं, रज्जुः *m. f.*, दाम *n.* (न्), दामनी, दामा, रसना, शुभं, शुल्बः -स्व, दोरकः, वटः -टो -टं, वराटः -टकः, सुप्तं, पवित्रकः; 'hempen string,' शृण्मूत्रं, शृण्मन्तुः *m.*; 'string of a musical instrument,' तन्त्री, तारः; 'of a bow,' ज्या, गुणः, धनुर्गुणः, शिघ्रा -घ्ननी, मोयी.—(Tie) चन्त्रः, चन्त्रनं.—(Line, series) आवलिः -ली *f.*, माला, पंक्तिः *f.*, पद्धतिः -ती *f.*, श्रेणी -णिः *f.*, गालं in comp.; 'string of pearls,' मुक्तावली -लिः *f.*, मुक्तागालः; 'of beads,' अक्षमाला; 'of words or epithets,' शब्दमाला, शब्दगालं, माला; 'of causes,' कारणमाला.

To STRING, *v. a.* (Furnish with strings) तन्तुयुक्तं -क्तां कृ, तन्तुवि-शिष्टं -ष्टं कृ.—(String a garland, &c., arrange on a string, as beads, &c.) ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति -मिह्नु), ग्रन्थनं कृ, गुम्फ् (c. 1. गुम्फति -मिह्नु), गुम्फ् (c. 1. गुम्फति -मिह्नु), गुम्फनं कृ, गुम्फं कृ, रच् (c. 10. रचयति -मिह्नु), विरच्, रचतां कृ, दृम् (c. 6. दृमति, c. 10. दर्मयति, c. 1. दर्भति -मिह्नु), सन्दर्भं कृ, ग्रन्थ्, ग्रन्थनं कृ, सूत्र (nom. सूत्रयति -मिह्नु), वट (nom. वटयति -मिह्नु), सूत्रणं कृ.—(String a bow) धनुर्गुणं or धनुर्ज्याम् आरुह् in caus. (-रोपयति -मिह्नु), धनुर्गुणारोपणं कृ, धनुः सज्यं कृ, मोयीं धनुषि आतन् (c. 8. -तनोति -मिह्नु).

STRINGED, *a.* तन्त्री -न्त्रिणी -न्त्रि (न्), तान्त्रः -न्त्री -न्त्रं, तन्तुयुक्तः -क्ता -कं, तन्तुमान् -मती -मत् (न्), तन्तुविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, वटी -टिनी &c.; 'many-stringed,' बहुतन्त्रीकः -का -कं; 'one-stringed,' एकत-

तन्त्रः -का -कं, एकतारः -रा -रं; 'stringed-instrument,' तन्त्रं.

SPRINGENT, *a.* दृढवन्धी -न्धनी -न्धि (न्), दृढवन्धकः -का -कं, दृढः -दा -दं.

STRINGLESS, *a.* निर्गुणः -णा -यं, गुणहीनः -ना -नं, तन्तुहीनः -ना -नं.

STRINGY, *a.* (Consisting of strings or fibres) सूत्रमयः -यी -यं, तन्तुमयः &c., सूत्री -त्रिणी &c., see FIBROUS.—(Ropy, viscid) श्यानः -ना -नं.

To STRIP, *v. a.* (Deprive of clothes) विपत्य (nom. विपत्यति -मिह्नु), नग्नोक्तं, विपस्त्रीकृ, निर्वस्त्रीकृ, वस्त्रहीनं -नां कृ, see To DIVEST.—(Deprive of) छ् (c. 1. हरति, हन्नु), छपद्, छपनी, see To DEPRIVE, FLEECE, PLUNDER; 'to strip a tree of its leaves,' वृक्षस्य पत्राणि ह् or निर्ह, वृक्षं निष्पत्रीकृ or निष्पत्र (Nom. निष्पत्रयति -मिह्नु).

STRIP, *s.* रज्जुः -रज्जुः, मूस्सरज्जुः, दीर्घरज्जुः; 'of cloth,' वस्त्ररज्जुः.

STRIP, *s.* (Line) रेखा, दीर्घरेखा, see LINE.—(Long narrow piece) दीर्घरज्जुः -रज्जुः.—(Lash, stroke) कपापातः, कपापातचिह्नं.

To STRIPE, *v. a.* (Make lines), see To STRIAE.—(Lash) कपापातं कृ.

STRIPED, *p. p.* नानावर्णरेखाङ्कितः -ता -तं, चिह्नितः &c. See STREAKED.

STRIPING, *s.* माणवकः, चटुः *m.*, कुमारः, चालः, किशोरः, see LAD.

STRIPPED, *p. p.* (Of clothes) विपत्यः -स्त्रा -स्त्रं, विपस्त्रीकृतः -ता -तं, नग्नोक्तः &c., हतवस्त्रः &c., हतवेशः -शा -शं, अवधूतवेशः &c.—(Deprived, robbed) दूतः -ता -तं, अपहृतः &c., लुण्ठितः &c.; 'of one's money,' दूतधनः -ना -नं; 'of one's sail,' दूतसद्यः -स्त्रा -स्त्रं.

To STRIVE, *v. n.* (Make efforts) यत् (c. 1. यतते -मिह्नु), प्रयत्, यत्नं कृ, प्रयत्नं कृ, व्ययसो (c. 4. -स्यति -साह्नु), चेष्ट (c. 1. चेष्टते -मिह्नु), विचेष्ट, आत्मानं चेष्ट, उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यन्नु), व्यायम्, व्यायस् (c. 4. -यस्यति -मिह्नु), पट् (c. 1. पटते -मिह्नु, c. 10. पटयति -मिह्नु) उद्योगं कृ, उद्यमं कृ, उत्साहं कृ, व्ययसायं कृ, आयासं कृ, प्रयासं कृ, चेष्टां कृ.—(Contend) कलहं कृ, कलह (nom. कलहापते), युष्, वि-रुप्, see To CONTEND, CONTEST.—(Vie with) स्पर्ध्, see To EMULATE.

STRIVING, *s.* उद्योगकरणं, यत्नकरणं, see EXERTION, CONTENTION.

STROKE, *s.* (Blow) आपातः, अभिपातः, पातः, आहतिः *f.*, हतिः *f.*, प्रहारः, ताडनं, पातः -तनं; 'of a stick,' वेद्यापातः; 'of a sword,' खट्वापातः; 'of a weapon,' शस्त्रपातः; 'of an oar,' नौकादश-पातः, नौकादशदनिपातः.—(Sudden attack, as of disease, &c.) आक्रमः, अचतारः, अचतरणं, आवेशः, लङ्घनं.—(Sudden or bold effort) आक्रमिकयत्नः, साहसिकयत्नः, प्रयासः.—(Line drawn) रेखा, लेखा, चट्टः -ट्टनं; 'of a pen,' कलमलेखा, कलमरेखा.

To STROKE, *v. a.* (With the hand) पाणिना or हस्तेन शनैर् मृज् (c. 2. मर्दि -र्दि) or मृज् or विमृज्, पाणिना समालम् (c. 1. -लभते -लभ्यु) or चालम्, हस्तेन परामृश (c. 6. -मृशति -मृष्टु) or परिमृश् or विमृश्, हस्तेन परिस्मृज् (c. 6. -स्मृजति -स्मृष्टु) or संस्मृश् or परि-संस्मृश्, हस्तेन लल् (c. 10. लालयति -मिह्नु); 'in one direction, with the hair,' अनुलोमं मृज्, अनुलोम (nom. अनुलोमयति -मिह्नु).

To STROLL, *v. n.* चालस्येन विह् or परिभ्रम् or परिक्रम्. See To RAMBLE.

STROLL, STROLLING, *s.* चालस्येन परिक्रमणं or विहारः or इतस्ततः परि-क्रमः, यथेष्टपरिक्रमः, यथेष्टविहारः, यथेष्टचारः. See RAMBLE, RAMBLING.

STROLLER, *s.* यथेष्टविहारी *m.* (न्), यथेष्टचारी *m.* See RAMBLER.

STRONG, *a.* (Having power) बलवान् -यती -यत् (न्), बली -लिनो -लि (न्), प्रबलः -ला -लं, महाबलः &c., सबलः &c., see POWERFUL; 'very strong,' अतिबलवान् &c., बलीयान् -यसी -यः (न्), बलिष्ठः -ष्टा -ष्टं.—(Firm) दृढः -दा -दं, सुदृढः &c.—(As smell, &c.)

उग्रः -वा-ग्रं; 'a strong smell,' उग्रगन्धः, उग्रगन्धः.—(As wind, &c.) चरुः -रु-ग्रं, प्रचरुः &c., तीक्ष्णः -क्ष्ण-ग्रं, तीक्ष्णः -वा-ग्रं, चति prefixed; 'a strong wind,' प्रचरुवातः, चतिवातः.—(As medicine, &c.) प्रतापो -पिनी &c., प्रभावी &c., प्रबलः -ला-लं, तेजस्वी &c., गुणवान् &c., गुणकारी &c.—(Pungent) कटुः -टुः-टुः, उग्रः &c.; 'to be strong,' प्रबलीभू, बलवान् &c. भू, मुष्टं (c. 1. मूर्च्छति -र्च्छितुं), जोनम् (nom. जोनयते); 'an army a thousand strong,' साहसः, सहस्रौ m. (नं).

STRONG-BUILT, STRONG-MADE, a. दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि, दृढाङ्गः -ङ्गा-ङ्गं.

STRONG-HOLD, s. दुर्गं, क्रीडाः f., क्रीडा, क्रीडारः, शिरसरी m. (नं).

STRONGLY, adv. बलपूर्व, बलपूर्व, दृढं, मुदृढं, प्रापत्येन.

STRONG-MINDED, a. दृढमतिः -तिः -ति, दृढबुद्धिः &c., स्थिरबुद्धिः &c.

STRONG-SMELLING, a. उग्रगन्धः -न्धः -न्ध, उग्रगन्धी -न्धीनी -न्धीनी (नं).

STROP, s. (For razors) घुरतेजनी, घुरतेजनी, घुरतेजनीचर्म n. (नं).

STRUCK, p.p. हतः -ता-तं, चाहतः &c., समाहतः &c., अभिहतः &c., प्रहतः &c., उपहतः &c., व्याहतः &c., प्रतिहतः &c., ताडितः -ता-तं, आस्त्रालितः -ता-तं; 'with astonishment,' विस्मयोपहतः -ता-तं. The use of हत in the first member of a compound is very common; as, 'struck with poverty,' हतसम्पदः -दा-दं, i. e. 'one whose fortunes are struck or blasted.'

STRUCTURE, s. (A building) भवनं, हर्म्यं, मन्दिरं, see EDIFICE.—(Organization) व्यूहः -हन्, व्यूहः f., संव्यूहः -हन्, संव्यूहः, संस्थानं, संस्थितिः f., विधानं, निर्माणं, निर्मितिः f.; 'of the body,' चद्रव्यूहनं.

To STRUGGLE, v. n. (Make great effort) क्षतयत्, महायत्नं कृ, तीव्रयत्नं कृ, क्षतियत्नं कृ, क्षतयत्नं चेष्ट, विचेष्ट, see To STRIVE.—(Contend) युष् (c. 4. युष्यते, योद्धुं), see To FIGHT.

STRUGGLE, s. (Great effort) महायत्नः, क्षतियत्नः, तीव्रयत्नः, विचेष्टितं.—(Contest) युद्धं, निपुद्धं, कलहः -हं, see CONTENTION.

STRUGGLING, part. यत्नमानः -ना-नं, महायत्नकारी -रिणी &c., विचेष्टमानः -ना-नं.

STRUMPET, s. वेष्ट्या, गणिका, पुंछली. See HARLOT, PROSTITUTE.

STRUNG, p.p. ग्रन्थितः -ता-तं, ग्रन्थितः &c., गुम्फितः -ता-तं, गुम्फितः &c., ग्रन्थितः -ता-तं, रचितः &c., दृढः -मा-मं, सन्धितः -ता-तं, 'सूत्रितः -ता-तं.—(As a bow) सन्नयः -ज्या-ज्यं, क्षिप्तः &c., क्षारे-पितज्यः &c.; 'bow-string strung tight on a bow,' मीथी धनुषि क्षातता.

To STRUT, v. n. साटोप or सटप or सगीरवं चल् (c. 1. चलति -लितुं).

STRUT, s. साटोपगतिः f., सटपगतिः f., सगीरगतिः f., प्रोटगतिः f.

STRUTTING, part. साटोपगामी-मिनी &c., प्रोटगतिः -ति-ति. See STately.

STUBBLE, s. भूमिस्थो यवगोधूमादिनालः, भूमिस्था शुष्कनाली, भूमिस्थनालः -ली-लं, क्षिन्नशस्यनालः -लो, लुप्तशस्यनालः.

STUBBORN, a. स्तब्धः -मा-मं, प्रतोपः -पा-पं, दृढः -दा-दं, क्षिनेयः -या-यं, अवश्यः -श्या-श्यं, दुराग्रही &c. See OBSTINATE.

STUBBORNNESS, s. स्तब्धता, प्रतोपता, धैर्यं, क्षिनेयता. See OBSTINACY.

STUCCO, s. सुधा, धवलसुधा, शुक्रसुधा, चूर्णलेपः. See PLASTER.

STUCCOED, a. सुधाधवलितः -ता-तं, सुधालिप्तः -मा-मं, सुधामयः -यी-यं; 'a stuccoed house,' सुधामयनं, सुधामयगृहं.

STRUCK, p.p. लग्नः -ग्ना-ग्नं, परिलग्नः &c., संलग्नः &c., आसक्तः -क्ता-क्तं.

STUD, s. (Ornamental knob) गण्डः -खट्वा, गण्डालङ्कारः.—(Of horses) गाडपं, छात्रं, क्षत्रीयं, क्षत्रसमूहः, क्षत्रवृन्दं, क्षत्रगणः.

STUDDEN, p.p. सचिन्तः -ता-तं, प्रतिपद्यः -द्या-दं, see SET, INLAID.

STUDENT, s. शिष्यः, विद्यार्थी m. (नं), छात्रः, छात्रेवासी m., छात्रेता m., (नं), छात्रेयानः, छात्रेयी m., see SCHOLAR; 'in theology,' द्रष्टा-चारी m. (नं), लिङ्गी m., व्रती m., see under ORDER.

STUDENTSHIP, s. द्रष्टव्यं, द्रष्टव्यारित्यं, छात्रेवासित्वं.

STUDIED, p.p. (Read) शिषितः -ता-तं, छापीतः &c., अधिगतः &c., छात्रासितः &c., छात्रस्तः -स्ता-स्तं, पठितः -ता-तं, निपठितः &c.—(Premeditated) पूर्वकल्पितः -ता-तं, पूर्वकल्पितः &c.

STUDIOUS, a. अध्ययनशीलः -ला-लं, विद्याभ्यासशीलः &c., अध्ययनपरः -रा-रं, अध्ययनपरायणः -णा-णं, अध्ययनासक्तः -क्ता-क्तं, विद्यार्थी -र्थिनी -धि(नं), विद्येच्छुः -च्छुः-च्छु, अध्ययनेच्छुः &c., विद्याभ्यासी &c., व्ययसायी &c., अध्ययसायी &c., विद्याप्रसितः -ता-तं, विद्यानिविष्टः -ष्टा-ष्टं, विद्याभ्यासशीलः &c., अध्ययनाभिमुखः -खा-खं, निश्चामुः -मुः-मु, पाठेच्छुः &c., पठनेच्छुः &c.

STUDIOUSLY, adv. अध्ययनासक्तिपूर्व, विद्याभ्यासेन, विद्याभ्यासनेन.

STUDIOUSNESS, s. अध्ययनशीलता, विद्याभ्यासशीलता, अध्ययनासक्ति f., विद्यासक्ति f., विद्येच्छा, विद्याभ्यासः, अध्ययनपरता, पाठेच्छा.

STUDY, s. (Reading, application to books, &c.) अध्ययनं, पाठः, निपाठः, पठनं, अधिगमः -मनं, प्राध्ययनं, छात्रासः, विद्याभ्यासः, विद्याभ्यासः, छापीतिः f., निपठितिः f., निपठः, छात्रेयनं, see STUDIOUSNESS; 'study of the Vedas,' वेदाध्ययनं, वेदाभ्यासः, उपसंहारं, उपाकर्म n. (नं), उपाकरणं; 'close study,' सन्नताध्ययनं, सन्नताभ्यासः, अनुशीलनं, परिशीलनं; 'desultory study,' शाखाचक्रमणं, चक्रमणं; 'a Brahman who has finished his study,' प्रापीतः, आपीतवेदः, छापीती m.—(Subject of study, particular study) अध्ययनं, पाठः, अध्ययनविषयः.—(Apartment for study) अध्ययनमठः, अध्ययनागारं, पाठागारं, ज्ञानमठः, ग्रन्थकुटी.—(Meditation, contrivance) ध्यानं, विचारः, चिन्ता, चर्चा, कल्पना.

To STUDY, v. a. (Read, turn over in the mind) पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), सम्यक्, छापी (c. 2. छापीते, छात्रेयं, rt. ३), अधिगन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), छात्रन् (c. 4. -क्षस्यति -सितुं), छात्र् (c. 10. -यक्ष्यति -यितुं), अध्ययनं कृ.—(Attend to) सेत् (c. 1. सेवते -वितुं), उपसेत् निपेत्, आसेत्, समासेत्.—(Ponder, consider, premeditate), see the words.

To STUDY, v. n. (Apply the mind to reading, &c.) विद्याभ्यासं कृ, विद्याभ्यासं कृ, अध्ययनं कृ, विद्याभ्यासं कृ, पाठं कृ.—(Endeavour diligently), see To STRIVE.

STUFF, s. (Matter, material) वस्तु n., द्रव्यं, प्रकृतिः f., विषयः, पदार्थः, परिणामिद्रव्यं.—(Cloth) पटः, वस्त्रं, वसनं, see CLOTH.—(Household furniture) गृहोपस्करादि n., गृहभासदानि n. pl., गृहद्रव्याणि n. pl.—(Rubbish) तुच्छद्रव्यं, see RUBBISH, NONSENSE.

To STUFF, v. a. (Fill to excess) क्षतयत्नं पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), क्षति-शयेन वृष् in caus.—(Crowd together) सञ्चाप, see To CROWD, v. a.

To STUFF, v. n. क्षतिशयेन or क्षतिवृत्ति पृ in pass. (पूर्यते) or क्षात्मानं पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), क्षतिवृत्ति भुज्. See To CRAM, v. n.

STUFFED, p.p. क्षतिपूरितः -ता-तं, क्षतिपूर्णः -यौ-यौ. See CRAMMED.

STUFFING, s. (That which fills up) पूरणं, पूरकः -कं, भरणं, भरकः -कं.—(Seasoning) मांसानर्गत्तं यन्त्रनादि, see SEASONING.

To STULTIFY, v. a. मूर्खं कृ, मूढीकृ, मूर्खीकृ, निवोधीकृ.

To STUMBLE, v. n. खल्ल (c. 1. खलति -लितुं), प्रखल्ल, खल्लेन कृ, पादखल्लं कृ, खल्लितं कृ, च्यु (c. 1. च्यवते, च्योतुं), प्रच्यु, पन्, विचल्, संचल्.

STU

To STUMBLE, v. a. खल्लयति -यितुं, खल्लनं जन् in caus.
STUMBLE, STUMBLING, s. खल्लनं, खल्लितं, पादखल्लनं, पतनं, चपटोदः.
STUMBLING-BLOCK, s. व्याघातजनकपायाः, खल्लनजनकप्रसङ्गः.
STUMP, s. (Of a tree) स्पायः *m.* -सु *n.*, मुवः, शृङ्गः *m.*, चित्रवृक्षस्य भूमिः, काष्ठधोभागः.—(Of a limb) चित्राङ्गस्य उच्छिष्टभागः.
STUMPY, a. ह्रस्वस्थूलः -ला -लं, स्थूलपथिः -ध्या -धं, ह्रस्वः -सा -सं.
To STUN, v. a. (With a blow) व्याघातेन मूर्च्छितं -तां कृ, व्याघातमूर्च्छितं -तां कृ, प्रहारेण मूर्च्छां जन् (c. 10. जनयति -यितुं), व्याघातेन संज्ञां or चेतन्यं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), प्रहारादुलं -लां कृ, व्याघातेन जडीकृतं or मूढीकृतं or आकुलीकृतं or मूढसंज्ञं -ज्ञां कृ, स्तम्भोदः.—(Deafen) वधिरोक, अवयवशक्तिं दृ, अवयवेन्द्रियं जडीकृतं.—(Confound) मुह (c. 10. मोहयति -यितुं).
STUNG, p. p. दंशितः -ता -तं, दष्टः -ष्टा -ष्टं, तोदितः -ता -तं, प्रतोदितः &c., प्रतुनः -न्ना -न्नं, व्यथितः -ता -तं, तीक्ष्णव्यथोपहतः &c.
STUNNED, p. p. (By a blow) व्याघातमूर्च्छितः -ता -तं, प्रहारमूर्च्छितः &c., प्रहाराकुलः -ला -लं, प्रहारमोहितः -ता -तं, व्याघातमूढः -डा -दं, प्रमूढ-संज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मूढसंज्ञः &c., प्रहारजडः -डा -डं, जडीकृतः -ता -तं, जडपीः -पीः -पि.—(Deafened) वधिरीकृतः -ता -तं, उपहतकर्णः -र्णा -र्यं.
STUNNING, a. कण्ठोपघाती -तिनी -ति (न्), अवयवशक्तिहारी -रिणी &c.
To STUNT, v. a. वृद्धिरोधं कृ, वृद्धिविरोधं कृ, वृद्धिव्याघातं कृ, वामनीकृ.
STUNTED, p. p. or *a.* रुद्धवृद्धिः -द्धिः -द्धि, वामनाकृतिः -तिः -ति.
STUPEFACTION, s. मोहः, सम्मोहः, व्यामोहः, जडता. See STUPOR.
STUPEFIELD, p. p. मोहितः -ता -तं, जडीकृतः &c., जडीभूतः &c., मूढसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रमूढसंज्ञः &c., स्तम्भितः -ता -तं, स्तम्भितेन्द्रियः -या -यं, मोहितेन्द्रियः &c., स्तम्भः -ञ्जा -ञ्जं, दूतसंज्ञः &c.
To STUPERY, v. a. मुह (c. 10. मोहयति -यितुं), सम्मुह, व्यामुह, जडीकृ, इन्द्रियस्तम्भं कृ, इन्द्रियस्तम्भनं कृ, इन्द्रियाणि स्तम्भं (c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं, c. 10. स्तम्भयति -यितुं), विष्टम्भ, संस्तम्भ, स्तम्भीकृ.
STUPIFYING, a. मोहकः -का -कं, मोहजनकः -का -कं, स्तम्भकः -का -कं, इन्द्रियमोहकः &c., इन्द्रियस्तम्भकः &c., मोहकारी -रिणी &c., मोहकारकः &c.
STUPENDOUS, a. विस्मयजनकः -का -कं, विस्मयोत्पादकः &c., विस्मयकारकः &c., अद्भुतः -ता -तं, आश्चर्य्यः &c., आश्चर्य्यकरः &c. See WONDERFUL.
STUPENDOUSNESS, s. अद्भुतता -त्वं, आश्चर्य्यत्वं, विस्मयजनकता.
STUPID, a. मूढः -डा -दं, मूर्खः -र्खा -र्यं, प्रमूढः &c., नन्दवृद्धिः -द्धिः -द्धि, जडः -डा -डं, जडवृद्धिः &c., जडनतिः -तिः -ति, मूढनतिः &c., मन्दः -न्दा -न्दं, निर्वृद्धिः -द्धिः -द्धि, निर्वोधः -धा -धं, स्थूलः -ला -लं, स्थूलचुद्धिः &c., स्थूलधीः -धीः -धि, दुर्मेतिः -तिः -ति, दुर्वृद्धिः &c., दुर्मेधाः -धाः -धः (स्), मतिहीनः -ना -नं, बुद्धिहीनः &c., अवुधः -धा -धं, अवुद्धिमान् -मती -मत् (न्), अवुद्धिः &c., अविविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अज्ञः &c., मन्दरः -रा -रं, मन्दरः -रा -रं, कुशलः -रला -रलं, कुशलकः -का -कं, कुशलतः -ता -तं, अज्ञानः -ना -नं, अज्ञानी &c., कुधीः &c., वर्धरः -रा -रं.
STUPIDITY, STUPIDNESS, s. मूढता, मूर्खता, स्थूलता, मन्दता, बुद्धिमन्दता, मन्दबुद्धित्वं, जडता, जडिमा *m.* (न्), बुद्धिजडता, मौख्यं, स्थोत्यं, जाड्यं, मान्यं, बुद्धिजाड्यं, निर्वृद्धित्वं, बुद्धिहीनत्वं -ता, अविविज्ञता, अज्ञता, अज्ञानं, कुशलता.
STUPIDLY, adv. मूर्खवत्, मूढवत्, अविविज्ञवत्, सजाड्यं, समान्यं.
STUPOR, s. मोहः, इन्द्रियस्वापः, इन्द्रियमुग्धिः *f.*, इन्द्रियमोहः, इन्द्रियस्तम्भः, स्तम्भः, व्यामोहः, जडता, जाड्यं, जडिमा *m.* (न्).
STURDINESS, s. दृढाङ्गता, शरीरदृढता, दृढता. See ROBUSTNESS.
STURDY, a. दृढाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, दृढदेहः -हा -हं, see STOUT, ROBUST.

SUB

To TUTTER, v. n. खल्लद्वाक्येन वद्, अस्पष्टं वद्. See *To STAMMER*.
STUTTERER, s. खल्लद्वाक्यः, खल्लितवाक् *m.* (न्), वाग्विकलः, मदकलवाक्.
STUTTERING, s. वाक्खल्लनं, वाग्वैकल्यं, अस्पष्टोच्चारणं, see STAMMERING.
STY, s. (For pigs) शूकरस्थानं, see *Pig-sty*.—(In the eye) कुम्भिका.
STYLE, s. (Manner) वृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*, see *MODE*.—(Of speaking or writing) वाग्वृत्तिः *f.*, शब्दवृत्तिः *f.*, शब्दरीतिः *f.*, वाग्व्यापारः, शब्दरचना, वाकसरणिः -रिणी *f.*; 'elegance of style in rhetoric,' मुखः; 'figurative style,' व्यञ्जनावृत्तिः *f.*—(Style of living) वृत्तिः *f.*—(Title) संज्ञा, स्थातिः *f.*, प्रतिष्ठानाम *n.*—(For writing) लेखनी, कीलः, see *Pen*.—(Pointed iron graver) शलाका, तक्षणी, कीलः.—(Of a dial) शृङ्गः *m.*, कीलः.
To STYLE, v. a. संज्ञां कृ or दा, अभिधा, कृत्, See *To NAME, CALL*.
STYLED, p. p. संज्ञितः -ता -तं, संज्ञ in comp. See *NAMED, CALLED*.
STYLISH, a. सम्भरीत्यनुसारी -रिणी -रि (न्), सम्भवृत्त्यनुरूपः -पा -पं, सव्यवहारसिद्धः -द्धा -द्धं, सम्भलोकमतः -ता -तं, अतिशोभनः -ना -नं.
STYPTIC, a. रक्तावरोधकः -का -कं, रक्तस्तम्भकः &c., रक्तावावरोधी -धिनी &c., रक्तवावस्तम्भकः &c., रक्तनिरोधकः &c., स्तम्भकः &c., रक्तस्तम्भनः -ना -नं, कपायो -यिणी &c., कपायान्वितः -ता -तं, कपायः -या -यं.
STYPTIC, s. रक्तावरोधकं, रक्तस्तम्भनं, स्तम्भनं. See the last.
STYRAX, s. कपिशः, अश्मपुष्पं, शीतशिवं. See *BENZOIN*.
STYX, s. (River of Hell) वैतरिणी, परलोकनदी, प्रेतनदी.
SUAVITY, s. मधुरता, माधुर्य्यं, वाङ्माधुर्य्यं, मधुरोक्तिः, स्वादुता.
SUBACID, a. ईषद्वहः -ह्वा -ह्वं, काष्ठः -ह्वा -ह्वं, किञ्चिद्वहः &c.
To SUBDIVIDE, v. a. अंशांशान् कृ, अंशांशीकृ, अवयवीकृ, प्रतिभागीकृ.
SUBDIVISION, s. अंशांशः, अवयवः, शाखा, उपशाखा, प्रतिभागः, भाग-प्रतिभागः, प्रभागः, प्रत्यङ्गं, उपाङ्गं, अङ्गस्तम्भः, उपप्रकरणं, विशेषः; 'having subdivisions,' अवयवी -विनी -वि (न्), शाखी &c.
To SUBDUE, v. a. वशीकृ, पराजि (c. 1. -जयति -ते -जेतुं), विजि (atm. only) संजि, जि, दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, अभिभू, पराभू, स्ववशीकृ, आत्मवशीकृ, आत्मवशं नो (c. 1. नयति, नेतुं), स्वाधीनीकृ, आत्माधीनीकृ, स्ववशे स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), आत्मायज्ञं -ज्ञां कृ, आत्मायज्ञीकृ, स्वायज्ञीकृ, भञ्जनं कृ, भञ्ज. See *To CONQUER, OVERCOME, SOFTEN*.
SUBDUED, p. p. वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः &c. दमितः -ता -तं, पराजितः &c., रजितः &c., अभिभूतः -ता -तं, पराभूतः &c., दान्तः -न्ता -नं, स्ववशीकृतः &c., आत्मवशः -शा -शं, वशी -शिनी -शि (न्), वशः &c., वशङ्गतः -ता -तं, स्ववशनीतः &c., हस्तङ्गतः &c., हस्तगतः &c., दूर्वरहितः &c., निवृत्तः -न्ता -न्तं. See *OVERCOME, MORTIFIED, SOFTENED, HUMBLER*.
SUBDUER, s. दमकः, दमी *m.* (न्), दमनकारी *m.* (न्), जेता *m.* (न्).
SUBDUING, s. वशीकरणं, दमनं, दमः, भङ्गः. See *SUBJUGATION*.
SUBJACENT, a. अधःस्थः -स्था -स्थं, अधःस्थितः -ता -तं, अधोवर्त्ती &c.
SUBJECT, a. (Under the power of) यज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, वशी -शिनी -शि (न्), अधीनः -ना -नं, आगतः -ह्वा -ह्वं, अधधीनः -ना -नं, भक्तः -ह्वा -ह्वं, तन्त्रः -न्ता -न्तं, उपकीर्त्तनी -विनी -वि (न्), विवशः &c., अनुवशः &c., निम्नः -न्ना -न्मं; 'to another,' परवशः -ज्ञा -ज्ञं, पराधीनः -ना -नं, परायतः &c., परतन्त्रः &c., परलब्धः -न्दा -न्दं, परवान् &c., परोपजीवी &c., नाथवान् &c.—(Liable to) अधीनः -ना -नं, योग्यः -ग्या -ग्यं, वशः -ज्ञा -ज्ञं, अर्ह in comp., नित्य in comp., आस्पद in comp., पान in comp., see *OBNOXIOUS*; 'subject to disease,' रोगाधीनः -ना -नं, नित्यरोगी &c., सदा-

SUB

रोगी &c., रोगासदं; 'subject to melancholy,' निरविषादी &c., सदाविषादी &c.—(To be subject) वशीभू, अधीनीभू, आय-ज्ञीभू, उपजीव्य (c. 1. -जीवति -यितुं).

SUBJECT, *s.* (One that owes allegiance) प्रजा, भक्तः, वश्यः, उपजीवी *m.* (न्); 'subjects, collectively,' प्रजालोकः, प्रजा, प्रजाः *f. pl.*; 'beloved by one's subjects,' प्रजानुरक्तः -क्ता -क्तं, अनुरक्तप्रजः -जा -जं; 'the protection of one's subjects,' प्रजापालनं.—(That which is treated of, a topic, head) विषयः, प्रकरणं, प्रसङ्गः, प्रस्तावः, प्रसक्तिः *f.*, अर्थः, वृत्तान्तः, स्थानं, स्थलं, पदं, अधिप्रकरणं, मार्गः; 'subject in hand,' प्रस्तुतं; 'on such a subject,' एवंविषयः -या -यं; 'this chapter is on the subject of the heavenly bodies, &c.,' अयं समी ग्रहादिविषयकः.—(That in which any thing inheres or exists) अधिप्रकरणं, आधारः, आश्रयः, आश्रयः, आस्यदं, स्थानं, अधिष्ठानं, आधार्यः; 'of an inference,' आधार्यः; 'of any operation or act,' आश्रयः, अधिप्रकरणं, पात्रं, स्थानं, अधिष्ठानं, भूमिः *f.*—(Of a verb, in grammar) कर्त्ता *m.*—(Of a predicate) अनुवाच्यं.—(Of a proposition) साध्यं.

To SUBJECT, *v. a.* (Bring under the power of) वशीकृ, अधीनीकृ, आयत्नीकृ.—(Subjugate), *see* To SUBDUCE.—(Make liable) अधीनं -नां कृ, अधीनीकृ, वशीकृ, योग्यं -ग्यां कृ, आस्यदं कृ, आस्यदोक्तं; 'to subject one to ridicule,' उपहासास्यदं कृ, उपहासास्यदोक्तं; 'to subject to diseases,' रोगाधीनीकृ, रोगाधीनं -नां कृ; 'to a legal process,' विवादास्यदोक्तं; 'to trial,' अनुभवार्हदं -दां कृ.

SUBJECTED, *p. p.* वशीकृतः -ता -तं, अधीनीकृतः -ता -तं. *See* SUBJECT, *a.*

SUBJECTION, *s.* (The act) वशीकरणं, अधीनीकरणं.—(The state) वशता -त्वं, वशिता -त्वं, वशं, वश्यता -त्वं, भक्तिः *f.*, निग्रहा, आश्रयणीनता; 'to another,' पराधीनता, परवशता, परवशित्वं, परवशता, परतन्त्रत्वं, पारतन्त्र्यं, पराश्रितत्वं.

SUBJECTIVE, *a.* अधिप्रकरणसम्बन्धी -न्धिनो -न्धि (न्), अधिष्ठानसम्बन्धी &c., अधिष्ठाननिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अधिप्रकरणनिष्ठः &c.

SUBJECT-MATTER, *s.* विषयः, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, प्रकरणं. *See* under SUBJECT, *s.*

To SUBJOIN, *v. a.* अनुयन् (c. 9. -यमाति -यन्तुं), आयुज्, रानायुज्, संयुज्.

To SUBJUGATE, *v. a.* वशीकृ, करदीकृ, पराजि. *See* To SUBDUCE, *v. a.*

SUBJUGATED, *p. p.* वशीकृतः -ता -तं, करदीकृतः &c. *See* SUBDUED

SUBJUGATION, *s.* वशीकरणं, दमनं, दमः, जयः -यनं, विजयः -यनं, पराजयः, अभिभवः, परिग्रहः, निग्रहः -हणं, भञ्जनं, भङ्गः, दण्डः -धनं; 'of one's enemies,' शत्रुदमनं; 'of foreign countries,' दिग्विजयः; 'of one's passions,' इन्द्रियदमः -मनं, इन्द्रियजयः, इन्द्रियनिग्रहः.

SUBJUNCTIVE, *s.* (Mode in grammar) संशयार्थः.

SUBLIMATE, *s.* (Of mercury) रसकर्म्युप, रसपुष्पं.

To SUBLIMATE, *v. a.* ऊर्ध्वपातनं कृ, ऊर्ध्वं पठ् in caus. (पातयति -यितुं).

SUBLIMATION, *s.* ऊर्ध्वपातनं, ऊर्ध्वकरणं, उच्चोकरणं, पुटपाकः.

SUBLIME, *a.* असुचः -चा -चं, असुच्छितः -ता -तं, असुकृष्टः -ष्टा -ष्टं, असु-चतः -ता -तं, असुद्धतः -ता -तं, अतिमीढः -ढा -ढं. *See* LOFTY.

SUBLIMITY, SUBLIMENESS, *s.* असुचता, असुकृष्टता, असुत्तुषः, असुद्धतिः *f.*, असुचतिः *f.*, मीढता, असुद्धता. *See* LOFTINESS.

SUBLUNARY, *a.* रेहलौकिकः -को -कं, रेहिकः -को -कं. *See* MUNDANE.

SUBMARINE, *a.* समुद्राधःस्थः -स्था -स्थं, समुद्रतलस्थः &c., समुद्रस्थः &c.; submarine fire, 'समुद्रवह्निः *m.*, चडवारिनः *m.*, चाडवारिनः *m.*, पाडवानलः, पाडवः, सौवः, सञ्चयिनः *m.*, सलिलेन्धनः.

SUB

To SUBMERGE, *v. a.* निमज्ज् (c. 10. -मज्जयति -यितुं), जलान्तर् मज्ज्, जलान्तः कृ, जलान्तः स्या in caus. *See* To PLUNGE, INUNDATE.

To SUBMERGE, *v. n.* नमज्ज् (c. 6. मज्जाति -ज्जितुं), निमज्ज्. *See* To PLUNGE, *v. n.*

SUBMERGED, *p. p.* मज्जितः -ता -तं, निमज्जितः &c., निमग्नः -ग्नता -ग्नं, ॥ आभ्रमवितः -ता -तं, *see* PLUNGED, IMMERSED; 'is submerged,' प्राप्यते.

SUBMERSION, *s.* निमज्जनं, मज्जनं, आभ्रमवः -चनं. *See* IMMERSION.

SUBMISSION, *s.* (To the power of another) वशता -त्वं, वशित्वं, वशं, वश्यता, अधीनता, पराधीनता, अनुवर्त्तनं, अनुवर्त्तिः *f.*, वशवर्त्तनं, वशी-भूतता, *see* SUBJECTION, OBEDIENCE.—(Resignation) क्षमा, ध्यानिः *f.*, *see* RESIGNATION.

SUBMISSIVE, *a.* वशवर्त्ती -क्षिनी -क्षि (न्), वश्यः -श्या -श्यं, वशगः -गा -गं, वशानुगः &c., वश्यात्मा -त्मा -त्न (न्), विषेयः -या -यं, विनतः -ता -तं, धानतः &c., दीनः -ना -नं, सविनयः -या -यं, धानतः &c., अनुविषायी &c. *See* OBEDIENT, DOCILE, RESIGNED.

SUBMISSIVELY, *adv.* सानुवर्त्तनं, क्षमापूर्व्यं, ध्यानिपूर्व्यं, सविनयं.

SUBMISSIVENESS, *s.* वशवर्त्तित्वं, आश्रानुवर्त्तित्वं, वश्यता, विनतिः *f.*

To SUBMIT, *r. a. or n.* (One's self) वशीभू, वशं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or उपगम् or अभ्युपे (अभ्युपेति -तुं, rt. ३), वशत्वस्वीकारं कृ, *see* To OBEY.—(Submit to, bear with) सह् (c. 1. सहते, सोढुं), विषद्, धम् (c. 1. धनते, धन्तुं), संदाय्.—(Submit for another's consideration) परविचारं प्राप्ये (c. 10. प्राप्यति -ते -यितुं), परविचारं प्राप्यमित्ता विज्ञा in caus., *see* To REFER, DEFER.

SUBMITTED, *p. p.* (Referred) प्राप्यनापूर्व्यं परविचारार्थं समर्पितः -ता -तं.—(Submitted to) सोदः -दा -दं; 'to be submitted to,' धनयः -या -यं.

SUBORDINATE, *a.* गौरः -रगी -र्यं, अनुस्यः -स्या -स्यं, चप्राप्यः -प्या -प्यं, चप्रापान in comp.; 'any thing or person subordinate,' चप्रा-धानं, उपसज्जनं.

SUBORDINATELY, *adv.* गौरतस्, चप्रापानतस्, चप्रापान्येन, अनुस्यतस्.

SUBORDINATION, *s.* (State of being under control) वशता, वश्यता, *see* SUBJECTION.—(Inferiority) चप्रापानता, चप्रापान्यं, अनुस्यता, गौरता; 'principle of subordination,' गौरमुख्यन्यायः.

To SUBORN, *v. a.* कुकर्मसम्पादने छलेन नियुज् (c. 7. -युगति -योजुं, c. 10. -योजयति -यितुं) or प्रयुज्, कूटसाध्यकरणे नियुज्.

SUBORNATION, *s.* कुकर्मसम्पादने नियोजनं, कूटसाध्यसाधनं.

SUBORNED, *p. p.* कुकर्मसाधने or कूटसाध्यकरणे नियुक्तः -क्ता -क्तं.

To SUBSCRIBE, *v. a. or n.* (Sign with one's own hand) हस्ताक्षरं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), सहस्ताक्षरं लिख् or चक्ष् (c. 10. चक्ष-यति -यितुं), नामलिखनं कृ, नामाङ्कनं कृ, स्वनामाङ्कितं -तां कृ, नामा-ङ्कितं कृ, *see* To SIGN.—(Promise to pay by signing one's name) हस्ताक्षरम् अभिलिख्य or नामाङ्कनं कृत्वा क्विचिद् दातुं प्रतिज्ञा (c. 9. -ज्ञानीते -ज्ञातुं) or स्वांशं दातुं प्रतिज्ञा or धनांशं दातुं प्रतिज्ञा or चंशं दा in des. (दित्तति -त्तितुं).

SUBSCRIBER, *s.* (One who enters his name) नामाभिलेखकः, हस्ता-क्षराभिलेखकः.—(Contributor) चंशदाता *m.* (न्), चंशदायी *m.*, चंशदित्तः *m.*

SUBSCRIPTION, *s.* (Act of signing) नामाभिलेखनं, स्वनामलिखनं, नामाङ्कनं, हस्ताक्षरलिखनं.—(Signature), *see* the word.—(Con-tribution) चंशदानं, धनांशदानं, अनेकसाध्यकार्यसाहाय्यरूपधनदानं.—(Sum contributed) अनेकदक्षधनं, चंशदानुसमर्पितधनं.

SUBSEQUENCE, *s.* अनुगमनं, अनुयानं, पश्चाद्यानं, अनुयायिता.

SUBSEQUENT, a. पश्चात्कालिकः -का -कं, पश्चात्कालीनः -ना -नं, पश्चात्तः -ता -तं, परः -रा -रं, पराधीनः -ना -नं, उचरः -रा -रं, उचरः &c.. कालान्तरीयः -या -यं, पश्चात् in comp.; 'subsequent period,' पश्चात्कालः; 'subsequent rite,' अनुष्ठानं n.; 'subsequent mention,' पक्ष्यनाश्रयं.

SUBSEQUENTLY, adv. पश्चात्, परं, परतस्, परस्तात्, उत्तरं, उत्तरतस्, उत्तरत्र; 'subsequently to the marriage,' विवाहात् परं or परतस्.

To SUBSERVE, v. a. उपकृ, साहाय्यं कृ. *See To PROMOTE, SERVE.*

SUBSERVIENT, SUBSERVIENCY, s. उपयोगः -गिता, उपयुक्तता, उपकार-रिता, अनुयुक्तिः f., अनुयुक्तनं, महत्कारिता, तन्त्रता, पारतन्त्र्यं.

SUBSERVIENT, a. उपयोगी -गिनी -गि (न्), उपकारी -रिणी &c., उपकार-रकः -का -कं, सहकृता -ता -त (न्), अधीनः -ना -नं, तन्त्रः -न्ता -न्तं, पशः -शा -जं, निम्नः &c. *See SUBJECT, DEPENDANT.*

To SUBSIDE, v. n. (Sink) नद् (c. 1. सीदति, मर्त्यु), प्रयोगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), प्रयोगा, प्रयः पद्, *see To SETTLE, v. n.*—(Become calm, cease) शान् (c. 4. शान्यति, शान्ति), प्रशान्, उपशान्, प्रसद्, सम्प्रसद्, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), निवृद्, विनिवृत्, दिग्म्, शानः -ना -नं भू, *see To CEASE, v. n.*; 'as the wind,' निवी (c. 2. -याति -न्तुं), निवीतीभू.

SUBSIDED, p. p. शान्तः -ना -नं, प्रशान्तः &c., विरतः -ता -तं.

SUBSIDENCE, SUBSIDENCY, s. (Sinking) प्रयःपतनं, प्रयोगतिः f., प्रयोगमनं.

SUBSIDIARY, s. उपकारी -रिणी &c., उपयोगी -गिनी &c., उपकारकः -का -कं, सहकारी &c., साहाय्यकारी &c.; 'something subsidiary,' उपसर्जनं, उपपदं, *see SUBSERVIENT, SUBORDINATE, a.*

SUBSIDY, s. धनरूपसाहाय्यं, धनरूपोपकारः, धनरूपसाहिनं.

To SUBSIST, v. n. (Be, exist) वृत् (c. 1. वर्धते -वर्धुं), भू, अस्, विद् in pass.—(Live, be maintained) जीव (c. 1. जीवति -जितुं), उपजीव्य, उपजीवनं कृ, निर्वाहं कृ, निर्वाह (c. 1. -पहति -पोढुं), जीवनिर्वाहं कृ, प्राणनिर्वाहं कृ, उदरनिर्वाहं कृ, प्राणयात्रां कृ, शरीरयात्रां कृ, उदर-पोषणं कृ.—(Continue) स्था.

SUBSISTENT, s. (Existence), *see the word.*—(Means of subsisting, livelihood) उपजीविका, जीविका, उपजीवनं, उपजीव्यं, जीवनं, जीवनीयायः, वृत्तुपायः, प्राणयात्रा, शरीरयात्रा, जीवोपकरणं, जीवनापनं, निर्वाहः, प्राणनिर्वाहः, जीवनिर्वाहः, प्राणधारणं, *see LIVELIHOOD, LIVING, s.*; 'bare subsistence,' दिननिर्वाहः, रात्राच्छादनं.

SUBSISTENT, a. सत्त्वान् -वती -वत् (न्), जीवी -विनी &c., उपजीवी &c.

SUBSTANCE, s. (A real being) वस्तु n., पदार्थः, द्रव्यं, सत्त्वं, अर्थः, भावः, *see THING.*—(Material form, matter) मूर्तिः f., मूर्तवस्तु n., मूर्तद्रव्यं, वस्तु n., द्रव्यं.—(Material or essential part) सारः, सारता, सारांशः, गभीः, सत्त्वं, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, मूलं, अर्थः, वस्तु n., वस्तुता; 'in substance,' अर्थतस्, वस्तुतस्.—(Property, possessions) वस्त्वं n., धनं, अर्थः, द्रव्यं, वित्तं, विभवः, वैभवं, रित्यं; 'one's whole substance,' सत्त्वैस्.

SUBSTANTIAL, a. (Real) वास्तवः -वी -वं, वास्तविकः -की -कं, वस्तु-तकः -का -कं, सात्त्विकः -की -कं, *see REAL.*—(Material) मूर्तिमान् -गती &c.; मूर्तिः -न्ता -न्तं, *see MATERIAL.*—(Having substance or solidity) सारवान् -वती -वत् (न्), सार -रा -रं, धनः -न्ता -नं, *see SOLID.*—(Possessed of property) वस्तुमान् &c., वित्तवान् &c., गृहधनः -ना -नं, धनी &c., *see RICH.*

SUBSTANTIALITY, adv. वस्तुतस्, अर्थतस्, सारतस्, तत्त्वतस्.

SUBSTANTIALNESS, s. वास्तव्यं, वास्तविकत्वं, सत्त्वं, सारता, सत्ता.

To SUBSTANTIATE, v. a. भू in caus., साध्, प्रमाणीकृ. *See To PROVE.*

SUBSTANTIATED, p. p. भावितः -ता -तं, विभावितः &c. *See PROVED.*

SUBSTANTIATION, s. उपपादनं, साधनं, सिद्धिः f., विभावनं, भावनं.

SUBSTANTIVE, s. (In grammar) विशेष्यं, सत्त्ववाचकः, द्रव्यवाचकः, सत्त्वं; 'proper substantive,' नामवाचकः, संज्ञावाचकः, संज्ञा.

SUBSTANTIVE, a. सात्त्विकः -की -कं, सत्त्ववाचकः -का -कं, वास्तविकः &c.

To SUBSTITUTE, v. a. उपकृप् (c. 10. -कृत्यति -यितुं), उपसृज् (c. 6. -मृजति -मृज्, c. 10. -सज्जयति -यितुं) उपसर्जनं कृ, उपकृत्यनं कृ, कृत्यनं कृ, परस्थाने कृप्, परस्थाने कृ, प्रतिनिधिं कृ.

SUBSTITUTE, s. प्रतिनिधिः m., उपसर्जनं, अनुकल्पः, प्रतिपुरुषः, प्रति-हस्तकः, प्रतिकृतिः f., प्रतिच्छन्दः, गौणकल्पः, आदेशः.

SUBSTITUTED, p. p. उपकल्पितः -ता -तं, उपसर्जितः &c., परस्थाने कल्पितः -ता -तं, प्रतिनिधिभूतः &c., अतिदिष्टः -ष्टा -ष्टं, अधस्तः -स्ता -स्तं; 'to be substituted,' कल्पनीयः -या -यं, कल्प्यः -त्वा -त्वं.

SUBSTITUTION, s. उपकल्पनं, उपसर्जनं, प्रत्याहारः, आदेशः, अतिदेशः.

SUBSTRATUM, s. (Layer), *see STRATUM.*—(In metaphysics) अधि-करणं, आधारः, आध्रयः, स्थानं, पात्रं, *see BASIS.*

To SUTEND, v. a. अभिमुरी or प्रतिमुखं or अधो चित् in pass.

SUTERRUGL, s. चलं, घस n. (न्), अपदेशः, व्यपदेशः, चिद्.

SUTERRANEAN, SUBTERRANEAN, a. अन्तर्भूमिः -भी -भं, भूम्यन्तर्गतः -ता -तं, गूढः -ढा -ढं; 'a subterranean place,' अन्तर्भूमिः f.; 'pas-sage,' गूढमार्गः, सुरङ्गा.

SUTILE, SUTILE, a. (Fine, thin) सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, अतिसूक्ष्मः &c., अतिलघुः -घुः -घु, निरवयवः -या -यं, अशुक्लः -का -कं.—(In intellect, piercing) सूक्ष्मबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्मदर्शी -शीनी &c., कुशाग्रयमतिः -तिः -ति, कुशाग्रबुद्धिः &c., कुशाग्रयः -या -यं, मार्मिकः -की -कं, मार्मिकः &c., मार्मिद्, मार्मवेदी &c.—(Sly), *see SLY.*

SUTILELY, adv. सूक्ष्मं, सूक्ष्मेण, सूक्ष्मबुद्ध्या, ससीध्म्यं.

SUTILITY, SUTILENESS, SUTILITY, s. सूक्ष्मता, सूक्ष्म्यं, निरवयवतं, अशुक्ला m. (न्), अतिलाघवं; 'of intellect,' बुद्धिसूक्ष्मता, कुशाग्रय-यता, मतिप्रकर्षः.—(Cunning, slyness), *see the words.*

To SUTILIZE, v. a. सूक्ष्मीकृ, अतिसूक्ष्मीकृ, सूक्ष्मतां कृ or जन्.

To SUBTRACT, v. a. उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उद्धरणं कृ.—(In arith-metic) शुष्प (c. 10. शोषयति -यितुं), व्यकल् (c. 10. -कलयति -यितुं), शोषनं कृ, व्यकलनं कृ, अन्तरं कृ.—(In algebra) च्युतं कृ, अन्तरं कृ.

SUBTRACTED, p. p. उद्धृतः -ता -तं.—(In arithmetic, &c.) शोषितः -ता -तं, व्यकलितः &c.; 'to be subtracted,' शोष्यः -या -यं, शोषनीयः -या -यं.

SUBTRACTION, s. उद्धारः, उद्धरणं.—(In arithmetic) शोषनं, शुद्धिः f., व्यकलनं, व्यकलितं, अन्तरं, चर्जनं, चिपरं, पतनं.

SUBTRAHEND, s. (Sum to be subtracted) शोषकः, च्युतं.

SUBURB, SUBURBS, s. शाखानगरं, जागन्नापुरं, उपनगरं, उपपुरं, नगरोपानः -नं, नगरपरिसरः, नगरप्रान्तः -न्तं, गृह्या, अभिष्यन्दिरमणं.

SUBURBAN, a. शाखानगरस्यः -स्या -स्यं, उपनगरस्यः &c., शाखापुरस्यः &c., नगरोपानस्यः -स्या -स्यं, नगरोपानिकः -की -कं.

SUBVERSION, s. ध्वंसः, विध्वंसः, परिध्वंसः, भङ्गः. *See OVERTHROW.*

SUBVERSIVE, a. ध्वंसकरः -रा -रं, ध्वंसकारी -रिणी &c., परिध्वंसी &c., विनाशकः &c.; *see DISTRUCTIVE*; 'of happiness,' सुखान्तरकः &c.

To SUBVERT, v. a. ध्वंस (c. 10. ध्वंसयति -यितुं), परिध्वंस्, विध्वंस्, नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), विनश्, पत् in caus., निर्भिद्. *See To OVERTHROW.*

SUBVERTED, *p.p.* विध्वंसितः -ता -तं, पातितः &c., विनाशितः -ता -तं, निर्भिन्नः -ता -तं, *see* OVERTHROWN; 'is subverted,' निर्भिद्यते.
SUCCEDANEOUS, *a.* गौणः -शी -शं, गौणभूतः -ता -तं, उपसर्जनः -ता -तं, आनुकल्पिकः -की -कं; 'a succedaneous rule,' अनुकल्पः.
SUCCEDANEUM, *s.* उपसर्जनं, अनुकल्पः, गौणकल्पः. *See* SUBSTITUTE.
To SUCCEED, *v. n.* (Follow, be subsequent to) पश्चाद् आया (c. 2. -याति -तुं), अनुया, अनुक्रम, पश्चाद् वृत् (c. 1. वसते -तिर्नुं), अनुवृत्, परतो वृत्, परस्ताद् वृत्, उत्तरतो वृत्, उत्तरः -रा -रं वृत् or भू, उत्तरः -रा -रं वृत् or भू.—(Be successful) सिप् (c. 4. सिध्यति, सेधुं), संसिप्, सिद्धापीभू, कृतापीभू, सिद्धिं गम् or इ, सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), क्रम् (c. 1. क्रमते -तिर्नुं), *see* To PROSPER, *v. n.*
SUCCEEDED, *p.p.* अनुगतः -ता -तं, अनुयातः &c.; 'by fear,' भयोत्तरः -रा -रं.
SUCCESSING, *part. or a.* अनुयायी -यिनी -यि (न्), अनुगः -गा -गं, क्रमानुयायी &c., क्रमानुगः -गा -गं, उत्तरः -रा -रं, उत्तरः &c. *See* SUBSEQUENT, *a.*
Success, *s.* सिद्धिः *f.*, सफलसिद्धिः *f.*, फलसिद्धिः *f.*, साध्यसिद्धिः *f.*, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद् *f.*, उदयः, सफलता, सिद्धार्थता -तं, कृतार्थता, चरितार्थता, कृत-कृत्यता, श्री *f.*, लक्ष्मी *f.*—(Result) निर्गमः, निर्गतिः *f.*, परिणामः.
SUCCESSFUL, *a.* (Of persons) कृतार्थः -चा -चं, सिद्धार्थः &c., चरितार्थः &c., प्राप्तार्थः &c., कृतकृत्यः -ता -तं, सफलः -चा -चं, कृतकामः -मा -मं, प्राप्तकामः &c., प्राप्तशः -शा -शं, प्राप्तप्राप्तः -ता -तं, कृतार्थीभूतः -ता -तं, श्रीमान् &c., *see* PROSPEROUS.—(Of things) सिद्धः -द्धा -द्धं, सिद्धिमान् -मती -मत् (त्), सफलः -ला -लं, फलवान् &c., फलितः -ता -तं, सुफलः &c.
SUCCESSFULLY, *adv.* सफलं, सिद्धार्थतः, कृतार्थतः, सफलतः, सिद्धा.
SUCCESSION, *s.* (Following of things in order) आनुपूर्व्यं, आनुपूर्व-वी, अनुक्रमः, पथ्यायः, विषय्यः, परम्परा, पारम्पर्यं, चन्वयः, सन्-न्वयः, सन्नतिः *f.*, श्रेणी, योषा, अनुयायित्वं, अनुयायनं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुवर्तनं, अनुपक्रमः, क्रमः; 'of office,' कर्मविषय्यः; 'in suc-cession,' अनुपूर्वशस्, *see* SUCCESSIVELY.—(Line, series) श्रेणी, सावलिः -ली *f.*, माला; 'of kings,' राजावलिः -ली *f.*, *see* SERIES.—(Right of succeeding to another) उत्तराधिकारः -रिता, अधि-कारपथ्यायः, दायः -यत्वं, दायाधिकारः.
SUCCESSIVE, *a.* अनुपूर्वः -चा -चं, आनुक्रमिकः -की -कं, यथाक्रमः -मा -मं, यथानुक्रमः &c., पारम्परिकः -की -कं, परम्परः -रा -रं, क्रमानुसारी -रिणी -रि (न्), क्रमानुयायी &c., क्रमकः -का -कं, क्रमागतः -ता -तं, क्रमायातः &c., परम्परागतः -ता -तं, परम्परायातः &c., सन्नतः -ता -तं.
SUCCESSIVELY, *adv.* अनुपूर्वशस्, अनुक्रमशस्, यथापूर्व, यथाक्रम, परम्परं, पारम्पर्येण, पथ्यायेण, विषय्येण, क्रमशस्, क्रमतस्, क्रमेण, क्रमात्, क्रमानुसारेण.
SUCCESSOR, *s.* उत्तराधिकारी *m.* (न्), उत्तराधिकारी *m.*, क्रमानुयायी *m.*
SUCCINCT, *a.* संक्षिप्तः -मा -मं, अचिह्नोक्तः -शी -शं. *See* CONCISE.
SUCCINCTLY, *adv.* *see* CONCISELY, CONCISENESS.
SUCCORY, *s.* (Plant, wild endive) कासनी.
SUCCOUR, *To succour*, &c. *See* HELP, *To help*, &c.
SUCCULENCE, *s.* सरसता, बहुसरत्वं, सद्रवता, सजलता. *See* JUICINESS.
SUCCULENT, *s.* सरसः -सा -सं, बहुसरः &c., सद्रवः -वा -वं, सजलः -ला -लं, रसमयः -यी -यं, जलमयः &c., आर्द्रः -र्द्रा -र्द्रं. *See* JUICY.
To SUCCEUMB, *v. n.* वशीभू, वशं गम्, सद् (c. 1. सोदति, सनुं), *see* To YIELD.
SUCH, *a.* (Of this kind) ईदृशः -शी -शं, ईदृक् *m.f. n.* (श्), ईदृद्यः -या -द्यं, समूदृशः -शी -शं, समूदृद्यः &c.; 'such is the law,'

ईदृशी मर्यादा.—(Of that kind, of such a kind) तादृशः -शी -शं, तादृक् *m.f. n.* (श्), तादृद्यः -या -द्यं, एतादृशः &c., एतादृक् &c., एतादृद्यः &c., एवंविधः -धा -धं, तथाविधः -धा -धं, एवम्भूतः -ता -तं, एवं in comp.; 'such as me,' मादृशः &c., मादृक् &c., मादृद्यः &c., मदीयः -धा -धं; 'such as thee,' त्वादृशः &c., त्वादृक् &c., भवादृशः &c.; 'what has such power to burn as fire?' किम् एतद् अनलात् प्रभवति दग्धुं.—(Such and such an one) समुक्तः -क्ता -कं.
To SUCK, *v. a.* (Draw in with the mouth) चूम् (c. 1. चूमति -पितुं), चाचूम्, चूपां कृ, चूपयं कृ, चोषं कृ, चोषयं कृ.—(Draw in milk from the breast, as a child) स्तनं पा (c. 1. पिबति, पातुं) or पे (c. 1. पयति, पातुं), स्तनभिसन्धे, स्तनात् धीरं पा or निपा स्तनपानं कृ; 'a child that sucks the breast,' स्तनच्यवः -या -यी -यं.—(The finger or hand) चट्टुलिं पे or अभिसन्धे or पा, मुष्टिं पे, चट्टुलिपानं कृ; 'a child that sucks its hand,' मुष्टिच्यवः.—(Imbibe, absorb, suck up) निपा, शुप् in caus., उच्युप्, रसादानं कृ.
SUCK, *s.* (Act of sucking), *see* SUCTION.—(Milk, &c., sucked) सत्त्वं, दुग्धं, चूपं; 'one who gives suck,' सत्त्वावी, सत्त्वायिनी.
SUCKED, *p.p.* चूमितः -ता -तं, चोषितः &c., पीतः -ता -तं, पीतः &c., निपीतः &c.; 'that can be sucked,' चूप्यः -चा -चं.
SUCKER, *s.* चोषकः, चूपणकारी *m.* (न्), पाता *m.* (न्). *See* SUCKLING.
SUCKING, *s.* चूपयं, चूपा, चोषः -पयं; 'the breast,' स्तनपानं, सत्त्वा-पानं, धीरपानं; 'the fingers,' चट्टुलिपानं.
To SUCKLE, *v. a.* स्तनं पे in caus. (पाययति -पितुं) or उपपे in caus. or पा in caus. (पाययति -पितुं), सत्त्वं दा, स्तनपानं दा, सत्त्वादानेन पुप् (c. 10. पोषयति -पितुं).
SUCKLED, *p.p.* सत्त्वापोषितः -ता -तं, स्तनच्यवः &c.; 'by a bitch,' शुनिच्यवः -या -यं.
SUCKLING, *s.* (The act) सत्त्वादानं, सत्त्वादानेन पोषयं.—(Young child) स्तनच्यवः -या -यो -यं, स्तनपायी -यिनी &c., पाता -त्री (न्), पयः -या.
SUCTION, *s.* चाचूपयं, चूपयं, चोषः -पयं, रसादानं. *See* SUCKING, *s.*
SUDDEN, *a.* आकस्मिकः -की -कं, साद्यस्कः -स्की -स्कं, सद्यस्कः -स्की -स्कं, अकाशः -यदा -यदं, अकस्मादुत्पन्नः -ता -तं, अकस्माद्भूतः -ता -तं, एकपातः -ता -तं, अलक्षितः -ता -तं, अचिन्तितः &c., अकस्मिकः -ता -तं, अका-शनिपाती -तिनी -ति (न्), अकस्माज्जातः -ता -तं, अकाशज्जातः &c.; 'sudden death,' अघमृत्युः *m.*, अघामृत्युः *m.*, अलक्षितमृत्युः, अलक्षि-तानां, अघपातः; 'on a sudden,' अकस्मात्.
SUDDENLY, *adv.* अकस्मात्, सद्यस्, सहसा, एकपदे, एकदा, अकाशं, हठात्, आकस्मात्कालीयवत्; 'suddenly born,' अकाशज्जातः -ता -तं, अकस्माज्जातः &c.
SUDDENNESS, *s.* आकस्मिकत्वं -ता, साद्यस्कत्वं, अकाशज्जत्वं, अकस्मिकत्वं.
SUDORIFIC, *a.* स्वेदनः -ना -नं, स्वेदकरः -रा -रं, स्वेदोत्पादकः -क्ता -कं, स्वेदजनकः &c., प्रस्वेदितः -ता -तं, प्रस्वेदितवान् -वती &c.
SÚDRA, *s.* (Man of the fourth or servile class) शूद्रः, अथर्ववर्गः जपन्तः, घृपलः.
SUDS, *s.* सर्जिकासंमृष्टजलं, मार्जनीतलसंमृष्टजलं, सर्जियात्रजलं.
To SUE, *v. a.* (In law) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), अभियोगं कृ, व्यवहाराभियोगं कृ, व्यवहारं कृ, व्यद, वादं कृ, अभिशंस. *See* To PROSECUTE.
To SUL, *v. a.* प्राचै, याच, प्राचैनापूर्वम् अन्विप्. *See* To PETITION.
SULT, *s.* मेदस् *n.*, वसा, नासवेहः, वृक्षादिपरिगतं तेदस्.

SUF

To SUFFER, v. a. (Feel, undergo) अनुभू, उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागन्, भुज् (c. 7. भुजन्ति, भुंक्ते, भोक्ते), उपभुज्, प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति -जान्ते), ज्ञा, विद्, मप्, धम्, दृग्; 'one who suffers pain,' दुःखभागी -गिनी &c.—(Endure, bear) सह् (c. 1. सहते. सोट्), विमह्, धान् (c. 1. धमते, धन्तुं), मंथन्, मप्, तिञ् in des., उपास्.—(Permit, allow) अनुज्ञा, अनुमन्, अनुमतिं दा, *see To PERMIT.*

To SUFFER, v. n. (Undergo pain) दुःखम् अनुभू, दुःखभागी -गिनी -गि भू. दुःखी &c. भू, तप् in pass. (तप्यते). रक्तप्, व्यप् (c. 1. व्यपते -पितुं), मिद् (c. 4. मिदपते).

SUFFERABLE, a. सहनीयः -या -यं, सजः -ज्ञा -जं, सोट्प्राः -प्या -यं.

SUFFERANCE, s. सहनं, धना, सहत्वं, सहता, सहनं. *See ENDURANCE.*

SUFFERED, p. p. (Undergone) अनुभूतः -ता -तं, उपागतः -ता -तं, उपगतः &c., भुज् -ज्ञा -जं, उपभुज् &c.—(Endured) सोट् -टा -टं, विसोट् &c.—(Permitted) अनुज्ञातः -ता -तं, अनिमिद्धः -द्धा -द्धं, अप्रतिपदः &c.

SUFFERER, s. दुःखभागी *m.* -गिनी *f.* (नृ), दुःखानुभवो *m.*, दुःखभोगी *m.*, दुःखभोक्ता *m.* (कृ), दुःखी *m.*, दुःखितः, दुःखोपेतः.

SUFFERING, c. (Bearing of pain) दुःखानुभवः, दुःखभोगः, दुःखोपभोगः, दुःखोपगमः, दुःखोपागमः, दुःखयोगः, दुःखवेदनं.—(Pain endured) दुःखं, व्यथा, क्लेशः, तापः, परितापः, वेदना, पीडा, कृष्टं, चार्त्तिः *f.*

SUFFERING, a. दुःखी -खिनी -खि (नृ). *See SUFFERER, AFFLICTED.*

To SUFFICE, v. n. कृप् (c. 1. कल्पते -त्वितुं, कल्पन्तुं), उपकृप्, पर्याप्तः -ता -तं भू, उपयुक्तः -ज्ञा -जं भू, यथेष्टः -ष्टा -ष्टं भू, उपचितः -ता -तं भू; 'as much food as will suffice for a year,' संयत्तरनिर्वाह-पर्याप्तम् चक्षं.

To SUFFICE, v. a. तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं), तृप्. *See To SATISFY.*

SUFFICIENCY, s. पर्याप्तः *f.*, पर्याप्तत्वं -ता, उपयुक्तता -त्वं, यथेष्टता -त्वं, सामर्थ्यं, क्षीयित्वं, योग्यता. -त्वं, उचितत्वं, निर्वाहः. *See COMPETENCE.*

SUFFICIENT, a. पर्याप्तः -ता -तं, उपयुक्तः -ज्ञा -जं, यथेष्टः -ष्टा -ष्टं, उचितः -ता -तं, समर्थः -ची -चं, योग्यः -ग्या -ग्यं; 'food sufficient for a month,' मासपूर्युचितम् चक्षं, *see ENOUGH, a.*; 'to be sufficient for,' कृप् (c. 1. कल्पते -त्वितुं).

SUFFICIENTLY, adv. पर्याप्तं, सत्, यथेष्टं, उपयुक्तं. *See ENOUGH, adv.*

To SUFFOCATE, v. a. श्वासरोधं कृ, श्वासावरोधं कृ, श्वासं रुप् (c. 7. रुचद्भि, रोहुं) or ज्वरुप्, प्राणं रुप् or ज्वरुप्, कण्ठं रुप्. *See To CHOKE, STIFLE.*

SUFFOCATED, p. p. रुद्धश्वासः -शा -सं, रुद्धप्राणः -शा -खं, निरुद्धकण्ठः &c.

SUFFOCATING, a. श्वासरोधकः -का -कं, श्वासावरोधकः &c., प्राणरोधकः &c.

SUFFOCATION, s. श्वासरोधः -धनं, श्वासावरोधः, श्वासप्रतिरोधः, प्राणरोधः -धनं, प्राणावरोधः, कण्ठरोधः -धनं, श्वासप्रतिवन्धः, उद्धन्धनं.

SUFFRAGE, s. सम्मतं, सम्मतिः *f.*, सम्मतिख्यापनं, स्वीकारः. *See VOTE.*

To SUFFUSE, v. a. समाप्नु (c. 10. -प्रावयति -यितुं), व्याप्, जाकृ.

SUFFUSED, p. p. समाप्नुतः -ता -तं, व्याप्तः -ता -तं, परिगतः -ता -तं, *see OVERSPREAD*; 'eyes suffused with tears,' नेत्राणि समाप्नुतानि चारिणा, वाष्पोपसृताक्षः -क्षी -क्षं, वाष्पाविलेखणः -खा -खं; 'face suffused with blushes,' द्वीपरिगतमुखः.

SUFFUSION, s. व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापता, समाश्रावनं, आच्छादनं.

SUGAR, s. शर्करा, गुडशर्करा, गुडोद्भवा, सिता, मिष्टं, इक्षुसारः, बालुका-
(99) त्तिका; 'coarse sugar,' गुडः; 'raw sugar,' मत्स्यखडी, प्राणितं; 'sugar-mill,' इक्षुयन्तं, इक्षुचक्रं.

SUL

To SUGAR, v. a. शर्करान्वितं -तां कृ, शर्करीकृ, सशर्करं -रां कृ, निष्टीकृ. *SUGAR-CANDY, s.* खरडमोदकः, खरडः, मादिकशर्करा, उपला, शुक्लोपला, शर्करा, सिताखरडः, दृढगाविका.

SUGAR-CANE, s. इक्षुः *m.*, इक्षुरः, इक्षुकायडं, इक्षुदण्डः, मधुपर्णः *f.*, मधुतृणं, गुडदण्डः, गुडहारः *m.*, गुडतृणं, रसालः, महाधीरः, विपुलरसः, असि-पत्रः, पयोधरः, मृदुपुष्पः; 'varieties of it,' पुस्रः, पौस्रः, कान्तारकः, खरडः; 'root of it,' मोरटं, ऐक्ष्वमूलं.

SUGARED, SUGARY, a. शर्करान्वितः -ता -तं, शर्करायुक्तः -ज्ञा -जं, सशर्करं -रा -रं, शर्करः -री -रं, ऐक्ष्वः -ची -वं, मिष्टः -ष्टा -ष्टं.

To SUGGEST, v. a. उपन्यस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), समुपन्यस्, सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), सूचनं कृ, मन्त् (c. 10. मन्तयते -ति -यितुं), मन्तव्यं कृ, प्रवृप् (c. 10. -वोधयति -यितुं), उद्दिष् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), आदिष्, उपदिष्, चित् (c. 10. चेतयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), समुपस्था in caus.

SUGGESTED, p. p. उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, सूचितः -ता -तं, मन्तितः &c.

SUGGESTION, s. उपन्यासः, सूचना -नं, प्रवोधः, मन्तव्यं, युद्धिः *f.*

SUGGESTIVE, a. सूचकः -का -कं, प्रवोधकः &c., चेतकः -का -कं.

SUICIDAL, a. आत्मघातकः -का -कं, आत्मघाती -तिनी -ति (नृ).

SUICIDE, s. (Self-murder) आत्मघातः, आत्महत्या, आत्मवधः, आत्महननं, आत्मव्यापादनं, प्राणत्यागः, देहत्यागः, जीवितत्यागः, जीवोत्सर्गः, प्राण-परित्यागः, काम्यमरणं, आत्मद्रोहः, स्वप्राणहिंसा.—(Self-murderer) आत्मघाती *m.* (नृ), आत्मघातकः, आत्महा *m.* (नृ), आत्मत्यागी *m.*, आत्मघातक *m.* (-द्रुह), आत्मद्रोही *m.*, कृतजीवितत्यागः.

SUI-GENESIS, एकप्रकारः -रा -रं, स्वसदृशः -शी -शं, स्वप्रत्ययः -ख्या -ख्यं.

SUIT, s. (Set) गणः, समूहः, *see SET*; 'as of clothes, &c.,' युग्मं, युग्मं, युगलं, युतकं, यमकं, यमलं; 'a suit of clothes,' वस्त्रयुग्मं, वस्त्रयुग्मं, वासीयुग्मं, आच्छादः.—(Petition) जर्षः, प्रार्थनं -ना, अभ्यर्थना, प्रणयः.—(In law) जर्षः, वादः, जर्षः, व्यवहारः.—(Retinue), *see SUITE.*

To SUIT, v. n. युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. *See To FIT, v. n.*

To SUIT, v. a. युज् (c. 10. योजयति -यितुं). *See To FIT, ADAPT, v. a.*

SUITABLE, a. योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -ज्ञा -जं, उपयुक्तः &c., यथायोग्यः &c., उपयोगी -गिनी &c., उचितः -ता -तं, सदृशः -शी -शं, प्रयोक्तव्यः -या -यं, *see FIT, FITTING, a.*; 'suitable to the occasion,' प्रस्तापसदृशः &c., *see OPPORTUNE.*

SUITABLENESS, s. योग्यता, युक्तता, उपयुक्तता, उपयोगिता -त्वं, उपयोगः, यथायोग्यता, उपपत्तिः *f.*, याचातथ्यं. *See FITNESS.*

SUITABLY, adv. युक्तं, योग्यं, यथायोग्यं, यथोचितं, *see FITLY.*—(Agreeably to) अनुसारेण -रतम्, अनुकूपेण.

SUITE, s. परिवारः, अनुचरवर्गः, पोष्यवर्गः. *See RETINUE.*

SUITED, p. p. उपयुक्तः -ज्ञा -जं, युक्तः &c., पर्याप्तः &c. *See SUITABLE.*

SUITOR, s. प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (नृ), जर्षी *m.* (नृ), आवेदकः, *see PETITIONER, PROSECUTOR.*—(Wooer) विवाहार्थी *m.*, पाणिग्रहार्थी *m.*, प्रणयी *m.*

SULKILY, SULLENLY, adv. उदासीनं, उदासीनवत्, अन्तःक्रोधेन, अन्तःक्रोधेन.

SULKINESS, SULLENNESS, s. उदासीनता, अन्तःक्रोधत्वं, अन्तःक्रोधा, अन्तःक्रोपिता, अन्तःक्रोपः, मलिनमुखत्वं, मुसमालिखं, प्रतीपता. *See MOROSINESS.*

SULKY, SULLEN, a. उदासीनः -ना -नं, अन्तःक्रोधी -धिनी -धि (नृ), अन्तःक्रोधी &c., उदासवृत्तिः -त्तिः -त्ति, प्रतीपः &c. *See MOROSE.*

SULLIED, p. p. दूषितः -ता -तं, मलिनः &c., कलङ्कितः &c., *see SOILED.*

SUL

To SULLY, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), हुन् in caus. See To SOIL.

SULLY, *s.* कलङ्कः, मालिन्यं, दूषणं, ग्रानिः *f.* See SOIL, STAIN.

SULPHATE, *s.* (Of copper) ताम्रगर्भं, ताम्रं.—(Of iron) कासीसं, का-
शीशं, हंसलोमशं, पातुशेखरः, नयनीपथं; 'green sulphate,' see
under IRON, *s.*

SULPHUR, *s.* गन्धकः, गन्धिकः, गन्धाश्मा *m.* (नं), सौगन्धिकः, सुगन्धिकः,
गन्धमोदनं, धातिगन्धः, झुरगन्धः, गन्धपाषाणः, खरीरिः *m.*, पातुपैरी *m.*
(नं), शुल्वारिः *m.*, पामारिः *m.*, पामाः, कीटमः, शुक्पुच्छः.

SULPHUREOUS, *a.* गन्धकमयः -यी -यं, गन्धकयुक्तः -क्ता -क्तं, गन्धकगुणकः
-का -कं, गन्धकगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, गन्धकधर्मकः -का -कं.

SULPHURET, *s.* (Of iron) पांगुकासीसं, ताम्रं, पातुनादिकं.—(Of mer-
cury) कज्जाली.

SULTRINESS, *s.* निर्वातत्वं -ता, अत्युष्णता, पातहीनता, वायुहीनता.

SULTRY, *a.* निर्वातः -ता -तं, अत्युष्णः -ष्णा -ष्णं, पातहीनः -ना -नं,
वायुहीनः &c., अत्युष्णावाष्पविशिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'sultry vapour,'
उष्णावाष्पः, मरीचिका, मृगनुष्णा.

SUM, *s.* (Aggregate, total) संख्या, साकल्यं, समुदायः, समाहारः, सन-
पायः, गणनं.—(Substance, amount) सारः, सार्धः, सारांशः, गर्भः,
तात्पर्यं.—(Compendium), see SUMMARY, *s.*—(Sum of money)
धनभागः, धनांशः, क्रियद्वयं, क्विपिद्वयं; 'small sum of money,'
धनलेशः, धनाल्पिका, क्विपिद्वयं, अल्पधनं; 'large sum,' धनचातुल्यं,
वहुधनं; 'any very large sum,' पराद्वयं.—(In arithmetic, figures
set for an arithmetical operation) राशिः *m. f.*, विरहः.—(In
sum) संक्षेपतस्, see SUMMARILY.

To SUM, *v. a.* (Add together) राशीकृ, संख्या, परिसंख्या, परिगण्य,
संकल् (c. 10. -कलयति -यितुं), सङ्कलनं कृ, समाहृ, समाहरणं कृ, समीकृ.
—(Sum up, condense) उक्तोपसंहारं कृ, उक्तसमाहारं कृ, उक्तप्रत्या-
हारं कृ, उक्तोपसंक्षेपं कृ, उक्तसारं पदं.

SUMMARILY, *adv.* संक्षेपतस्, संक्षेपात् -पेय, समासतस्, see CONCISELY;
'to declare summarily,' संक्षेपतो पदं, सम्प्रवच्.

SUMMARY, *a.* संक्षेपिकः -को -कं, सामासिकः -को -कं. See CONCISE, *a.*

SUMMARY, *s.* संक्षेपः, संग्रहः, सारः, संक्षिप्तग्रन्थः, ग्रन्थस्यविषयानुक्रमिका.

See COMPENDIUM.

SUMMED, *p. p.* राशिगतः -ता -तं.—(Summed up) उपसंहृतः -ता -तं.
SUMMER, *s.* शीमा, शीमकालः, शीमसमयः, निदापकालः, निदापः,
उष्णकालः, उष्णसमयः, उष्णः, उष्णकः, उष्मा, उष्मा *m.* (नं), उष्ण-
गमः, उष्मागमः, उष्मोपगमः, तपः, तपाः *m.* (स्).

SUMMER-HOUSE, *s.* विलासमन्दिरं, केलिगृहं; 'with water-works,'
जलमन्दिरं, जलयन्त्रगृहं, जलयन्त्रमन्दिरं, जलयन्त्रनिकेतनं, जलहं, पा-
रागृहं, भारायन्त्रगृहं, समुद्रगृहं.

SUMMIT, *s.* श्य्रे, शिखरा, शिखरं, श्रेखरं, शृङ्गं, चूडा, कूटः -टं, पृष्ठं,
उच्छ्रयः, उच्छ्रयः. See Top.

To SUMMON, *v. a.* आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानं कृ, आह्वानं (nom.
आह्वानयति -यितुं), आह्व in caus. -कारयति -यितुं), आकारणं कृ.

SUMMONED, *p. p.* आहृतः -ता -तं, कृताह्वानः -ना -नं, आकारितः &c.,
-आवाहितः &c.; 'one who does not appear when summoned,'
आहृतमपलायी *m.*

SUMMONER, *s.* आह्वता *m.* (नं), आह्वयकः, आह्वानकारी *m.* (नं).

SUMMONS, *s.* आह्वानं, आह्वतिः *f.*, ह्वतिः *f.*, आह्वायः, आकारणं, आवाहनं.
SUMMUM-BONUM, *s.* परमाधैः, पराधैः, उन्नमाधैः.

SUN

SUMPTER, SUMPTER-HORSE, *s.* स्यूरी *m.* (नं), स्यूरी. See PACK-HORSE.

SUMPTUARY, *a.* व्ययविषयकः -का -कं, व्ययसत्त्वन्ती -न्विन्ती -न्वि (नं).

SUMPTUOUS, *a.* महामूल्यः -त्वा -त्वं, पटुमूल्यः &c. See COSTLY.

SUMPTUOUSLY, *adv.* धातिव्ययपूर्वम्, महामूल्यपूर्वम्, धातिव्ययेन.

SUMPTUOUSNESS, *s.* महामूल्यता, पटुमूल्यता, महार्थता, धातिव्ययः.

SUN, *s.* सूर्यः, रविः *m.*, भानुः *m.*, चक्रः, आदित्यः, भास्करः, सविता *m.*

(नं), सूर्यना *m.* (नं), विवस्वान् *m.* (नं), दिवाकरः, सूरः. The sun
has innumerable names in Sanskrit, many of which are
more properly epithets than names. Some of them are
here collected with their meanings.—(As begetter and
nourisher of all things, he is called) सविता *m.* (नं), सावित्रः,
पूषा *m.* (नं), विष्टपाः *m.*—(As causing day-light) दिनकरः,
दिवसकरः, दिवाकरः, दिनकृत् *m.*, प्रभाकरः, विभाकरः, पहस्करः,
भास्करः.—(As lord of the day) चहर्षितः *m.*, दिनपतिः, धुपतिः *m.*,
दिनप्रगीः *m.*—(As gem of the day) दिनमणिः *m.*, दिवामणिः *m.*
—(As gem of the sky) नभोमणिः *m.*, रामणिः *m.*, वियन्मणिः *m.*
—(Enemy of darkness) तिमिरिहृषिः *m.*, ध्यानारातिः *m.*, तमोनुदः,
तमोपहः.—(Receptacle of light) भाकोपः, तेजःपुष्पः.—(Circle of
light) भानेभिः *m.*—(Meteor of the sky) रासोहः.—(The illu-
minator of the sky) राद्योतनः, प्रद्योतनः, यिरोचनः.—(Eye of
the sky) नभश्चक्षुः *m.*—(Eye of the world) जगच्चक्षुः *m.* (स्),
लोकचक्षुः *m.*—(Beholder of the deeds of the world) कर्म-
साक्षी *m.* (नं), जगत्साक्षी *m.*—(Lord of the constellations)
ग्रहरानः, ग्रहपतिः *m.*, तपताम्वरितः *m.*, त्विषाम्वरितः *m.*—(Having
a thousand rays) सहस्रकिरणः, सहस्रांगुः *m.*—(Garlanded with
rays) किरणमाली *m.* (नं), चंगुमाली *m.*, मरीचिमाली *m.*—(Pos-
sessed of rays) चंगुमान् *m.* (नं), गमस्तिमान् *m.*, चंगुपरः, किरणः,
गर्भितः *m.*—(Lord of the rays) चंगुमर्ता *m.*—(Wielding rays)
चंगुहस्तः, गमस्तिहस्तः, चंगुवायः.—(Having hot rays) चरस्रांगुः *m.*,
चरस्रकिरणः, चर्मस्रांगुः *m.*, तीक्ष्णस्रांगुः *m.*, रस्रांगुः *m.*, चरस्र-
रश्मिः *m.*, चरस्रमरीचिः *m.*, चर्मरश्मिः *m.*, चरस्रदीपितः *m.*, चरस्रित-
मरीचिः *m.*, चरस्रितकरः.—(Having bright rays) शुभ्ररश्मिः *m.*—
(Possessed of light) प्रतिभायान् *m.* (नं), भास्वान् *m.*, विभायान् *m.*,
ज्योतिष्मान् *m.*, विभावसुः *m.*—(The inflamer, or warmer) तपनः,
तापनः.—(The Ripener) पचतः, पचेलिनः.—(The scorcher)
शुष्कः.—(Burner of the forehead) ललाटनपः.—(The surpris-
ing light) चित्रभानुः *m.*—(Sporting or roaming in the sky)
गगणविहारी *m.*, गगणध्वजः, रगः, रगरः.—(Symbol in the sky)
गगणध्वजः.—(Friend of the lotuses) पद्मपन्थुः *m.*, पद्मनीकान्तः,
पद्मनीवज्रभः.—(Sprung from the lotus) पद्मगर्भः.—(Seated on
a lotus) पद्मासनः.—(Holding a lotus in his hand) पद्मपाणिः *m.*,
पद्मकरः.—(Drawn by seven horses) सप्ताश्वः.—(Drawn by
green horses) हरिदश्वः.—(Ever-moving) सदागतिः *m.*—(Lord
of life) जीवितेशः.—(Possessed of jewels) मणिमान् *m.*—(Best
of deities) सुरोन्नमः.—(As son of Kasyapa) काश्यपेयः, काश्य-
पिः *m.*—(As descended from Mritanda) मातृहृदः, मृतावधः,
मृतवधः.—(As having been shorn of his beams by Visva-
karma, the architect of the gods) विकर्त्तनः.—(As identified
with the 12 ādityas) द्वादशान्ता *m.* (नं), द्वादशामकः. The 12
ādityas are the offspring of Aditi, and are the emblems
of the sun in each month of the year. Hence they are

SUN

identified with the sun itself. Their names are सूर्यः, चरुणः, वेदाङ्गः, भानुः *m.*, इन्द्रः, रविः *m.*, गर्भस्तिः *m.*, यमः, सार्व-रेताः *m.*, दिवाकरः, मित्रः, विष्णुः *m.* Other names for the sun, of less obvious derivation, are the following: पतङ्गः, पपीः *m.* (स्), हंसः, हेलिः *m.*, मिहिरः, भगः, तरणिः *m.*, मित्रः, भट्टारकः, द्रमः, चरुणः, विश्वकर्मा *m.*, चरुणः, विष्णुः, कृष्णः. The following are the names of some of the sun's wives: छाया, अश्विनी, प्रभा, संज्ञा, विश्वकर्मासुता, त्वाष्ट्री, सवर्णा, शनिप्रसूः *f.*, तपती, चसरेणुः *m.*, वरी, सौरी, सूर्या. His sons are यमः or वैवश्वतः, शनिः *m.*, अश्विनी *m. du.* or अश्विनीकुमारी *m. du.*, कर्णः, सावर्णिः *m.*, सुग्रीवः, रेवन्तः, रैवन्तः; 'his daughter, or the personified Tapti river,' तपती, तपनतनया, अकैतनया; 'his charioteer,' चरुणः, अनुरुः *m.*, काश्यपिः *m.*, गरुडग्रन्थः, सूरसूतः, सूर्यसारथिः *m.*; 'three of his attendants,' माटरः, पिङ्गलः, दग्धः; 'a worshipper of the sun,' सौरः; 'the sun's disk,' सूर्यमण्डलं, see Disk; 'early morning sun,' चालार्कः, चालातपः, चालमिवः; 'figure of the sun as drawn for worship,' सूर्ययन्त्रं; 'half-yearly passage of the sun,' स्यनं, see SOLSTICE; 'mansion of the sun,' सूर्यनक्षत्रं, महानक्षत्रं; 'region of the sun,' सूर्य-लोकः.—(Sun and moon) सूर्यचन्द्रमसी *m. du.*, चन्द्राङ्की *m. du.*, दिवाकरनिशाकरी *m. du.*, पुष्पवन्ती *m. du.*, पुष्पदन्ती *m. du.*

SUN-BEAM, *s.* सूर्यरश्मिः *m.*, सूर्यकिरणः, सूर्यमयूखः, सूर्यकरः, सूर्यांशुः *m.*, तपनांशुः *m.*, तपनकरः, भानुकरः. See RAY, *s.*

SUN-BURNT, *a.* सूर्यतप्तः -ता -तं, रविप्रतप्तः &c., सूर्यव्याप्तः &c.

SUNDAY, *s.* भानुवारः, रविवारः, अकैवारः, आदित्यवारः, भट्टारकवारः, रविवारः, भानुवारः, अकैदिनं, अकैः.

To SUNDER, *v. a.* विभुज्, विभुज्, पृथक्. See To PART, SEPARATE. SUNDERED, *p. p.* (Divided in sunder) पृथक्कृतः -ता -तं, द्वैधीभूतः -ता -तं, द्वैधीकृतः -ता -तं, विच्छिद्यः -ष्टा -ष्टं, विच्छेदितः -ता -तं, विभुज्कृतः -ता -तं.

SUN-DIAL, *s.* छायायन्त्रं, छायामण्डलं, प्रतोदः, सूर्यघटी.

SUN-DRIED, *p. p.* आतपशुष्कः -ष्का -ष्कं, आतपशोषितः -तो -तं.

SUNDRY, *a.* नाना *indecl.*, विविधः -धा -धं, नानाविधः &c., पृथग्विधः &c., see DIVERS; 'sundries,' नानाद्रव्याणि *n. pl.*, नानाविधवस्तूनि *n. pl.*

SUN-FLOWER, *s.* सूर्यकमलः, श्रीहस्तिनी, वेशदानः, भामकः, दिवाकरः, जामाता *m.* (तृ), विधावायुः *m.*, वनलिका; 'the flower,' सूर्यकमलं.

SUNG, *p. p.* गीतः -ता -तं, परिगीतः &c.; 'by bards,' उपगीतः &c.

SUNK, *p. p.* मग्नः -ग्ना -ग्नं, निमग्नः &c., अवसन्नः -न्ना -न्नं, सन्नः &c., अवगाढः -ढा -ढं, निष्णातः -ता -तं; 'in mud,' पङ्कमग्नः &c.

SUNKEN, *a.* जलतलस्थः -स्था -स्थं, जलोपगूढः -ढा -ढं.

SUNLESS, *a.* असूर्यः -र्या -र्यं, अनादित्यः -त्या -तं, सूर्यहीनः &c.

SUNNY, *a.* सूर्यतप्तः -ता -तं, रवितप्तः &c., सूर्यव्याप्तः &c., सूर्यातपव्याप्तः &c., सातपः -पा -पं, सार्कः -का -कं.

SUN-RISE, *s.* सूर्योदयः, सूर्योदयकालः, चरुणोदयः, उदयः, उदयकालः, अभ्युत्थानं; 'before sun-rise,' सूर्ये अनुदिते.

SUN-SET, *s.* सूर्यास्तं -स्तः, सूर्यास्तकालः अस्तः -स्तं, दिनान्तः, दिवावसानं, तिष्ठतु *n.*, उत्तरः; 'at sun-set,' अस्तङ्गते सूर्ये.

SUN-SHINE, *s.* सूर्यातपः, सातपः, सूर्यप्रकाशः, प्रकाशः, सूर्यातपः, सूर्यका-निः *f.*, सूर्यतेजस् *n.*, सूर्यद्युतिः *f.*, सूर्यालोकः, द्योतः, सूर्यकिरणः, कला. To SUP, *v. n.* or *a.* रात्रिभोजनं कृ, नक्तभोजनं कृ.—(Sip), see To SIP.

SUPER. A prefix rendered by अति, अधिक, अतिशय &c.; in comp.

SUP

To SUPER-ABOUND, *v. n.* अतिवहुलीभू, अतिविपुलीभू, अतिप्रचुरीभू.

SUPER-ABUNDANCE, *s.* अतिबाहुल्यं, अतिविपुल्यं, अतिप्रचुर्यं, आधिक्यं, अतिरिक्ता, अतिरेक्यं, उपचयः. See EXUBERANCE.

SUPER-ABUNDANT, *a.* अतिवहुलः -ला -लं, अतिविपुलः &c., अतिप्रचुरः &c., अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अतिशयो -यिनी -यि (न्), अधिकः &c.

See EXUBERANT.

To SUPER-ADD, *v. a.* अधिकं समायुज् or संयुज्, अधिकसंयोगं कृ.

SUPER-ANNUATED, *a.* अतिवयस्कः -क्ता -क्तं, वयोधिकः -का -कं, वयो-तीतः -ता -तं, वार्धक्याद्यमः -मा -मं, वार्धक्याशक्तः -क्ता -क्तं.

SUPER-ANNUATION, *s.* अतिवयस्कता, वयोतीतता, वार्धक्याद्यमता.

SUPERB, *a.* अतिशोभनः -ना -नं, स्वर्धी &c. See MAGNIFICENT.

SUPERCILIOUS, *a.* ऊर्ध्वदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, दर्पादुपेक्षकः -का -कं, see LOFTY.

SUPERCILIOUSNESS, *s.* दर्पादुपेक्षा, दर्पात् परोपेक्षा. See HAUGHTINESS.

SUPEREROGATION, *s.* अत्याचारः, अतिरिक्ताचारः, अत्याचरणं, अतिरिक्ता-चरणं, क्षियमातिरेकः, विध्यतिरेकः, कर्तव्याधिक्यं, काम्यत्वं.

SUPEREROGATORY, *a.* नियमातिरिक्तः -क्ता -क्तं, कर्तव्यातिरिक्तः &c., विध्यतिरिक्तः &c., अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, काम्यः -म्या -म्यं.

SUPEREXCELLENCE, *s.* अत्युत्कृष्टता, अत्युत्तमता, सर्वश्रेष्ठता.

SUPEREXCELLENT, *a.* अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अत्युत्तमः -मा -मं, सर्वोत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, सर्वश्रेष्ठः &c., सर्वोत्तमः -मा -मं, श्रेष्ठः &c.

SUPERFICIAL, *a.* (Pertaining to, or being on the surface) बाह्यः -ला -लं, बाह्यिकः -का -कं, वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिर्भागस्थः &c., वहिलेग्नः -ग्ना -ग्नं, पृष्ठस्थः &c., वहिस् or पृष्ठ in comp.; 'superficial view,' बाह्यदृष्टिः *f.*; 'superficial contents,' पृष्ठफलं. —(Shallow, not deep) अनिष्टः -न्ना -न्नं, अल्पः -ल्पा -ल्पं, see SLIGHT; 'superficial scholar,' क्षिप्रज्ञः, अल्पज्ञः, सुक्षलः, शास्त्रगर्हं, see SMATTERER.

SUPERFICIALLY, *adv.* बाह्यतस्, वहिर्भागे, वहिस्. See SLIGHTLY.

SUPERFICIES, *s.* तलं, पृष्ठं, विस्तारः, वहिर्भागः, उपरिस्थभागः.

SUPERFINE, *a.* अत्युत्तमः -मा -मं, अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिसूक्ष्मः &c.

SUPERFLUITY, *s.* अतिरेकः, आतिरेक्यं, अतिरिक्ता, आधिक्यं, अतिशय्यं, प्रयोजनातिरेकः, प्रयोजनातिरिक्ता, वैयर्थ्यं.

SUPERFLUOUS, *a.* अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अधिकः -का -कं, प्रयोजनातिरिक्तः &c., अवश्यक्यातिरिक्तः &c., अनर्थकः -का -कं, विमूलः -ला -लं.

SUPERHUMAN, *a.* अतिमानुषः -पा -पं, अतिमानुषः -प्पा -प्यं, अतिमर्त्यः -र्या -र्यं, मानुषातिगः -गा -गं, जनातिगः &c., पुरुषातिगः &c., अपो-रुपः -पो -पं; 'having superhuman intellect,' अतिमानुषबुद्धिः -द्धिः -द्धि; 'superhuman power,' विभूतिः *f.*, भूतिः *f.*, प्रभावः; 'possessed of it,' विभूतिमान् -मती -मन् (न्).

SUPERINCUMBENT, *a.* उपरिस्थः -स्था -स्थं, उपरिस्थी -स्थिनी -स्थि (न्). To SUPERINDUCE, *v. a.* अध्ययानि (c. l. -नयति -नेतुं), अनुनी, अध्यारुह in caus.

To SUPERINTEND, *v. n.* अविष्टा (c. l. -तिष्ठति -ष्ठानुं), अध्यक्षः -क्षा -क्षं भू, अध्यक्षतां कृ, अवेद्य, उपदृष्ट, कार्यवेक्षणं कृ. See To OVERSEE. SUPERINTENDENCE, *s.* अध्यक्षता -त्वं, अधिकारः, अधीकारः, अधिष्ठितिः *f.*, अधिष्ठानत्वं, अधिष्ठानं, अधिकर्म *n.* (न्), अधीशता, अवेद्यं, कार्या-वेक्षणं, कार्यदर्शनं, कार्येक्षणं, कार्याधीशता.

SUPERINTENDENT, *s.* अध्यक्षः, अधीशः, अधिकारी *m.* See OVERSEER.

SUPERIOR, *a.* (Upper) उपरिस्थः -स्था -स्थं, ऊर्ध्वस्थः &c., ऊर्ध्वः -र्ध्वा -र्ध्वं. —(In rank or excellence) श्रेयान् -यसी -यः (स्), श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, गरीयान् &c., चरीयान् &c., वरिष्ठः -ष्टा -ष्टं, ज्यायान् &c., ज्येष्ठः &c.,

788

which upholds) साधारः, धारणं, आलसः -सर्तं, अवलसर्तं, उपसर्तः, अवलसर्तः, उपसर्तः, साधयः, उपलस्यः; 'contiguous support,' सन्नि-
कायः.—(Help), see HELP.

SUPPORTABLE, *a.* सह्यः -ह्य -सं, सहनीयः -या -यं. See TOLERABLE.

SUPPORTED, *p. p.* (Upheld) आलसितः -ता -तं, अवलसितः &c., उन्न-
म्भितः -ता -तं, उपसम्भितः &c., अवलम्भितः &c., उपग्रहः -ग्रह -यं,
अवग्रहः &c., आपृतः -ता -तं, धारितः &c., साधारितः &c., साधारः
-रा -रं; 'with the hand,' करालसितः &c., दृढहस्तः -स्त -सं.—
(Maintained) भूतः -ता -तं, सम्भूतः &c., पोषितः &c., see MAINTAINED.

SUPPORTER, *s.* (Upholder) आलसी *m.* (नं), धारकः, धारी *m.* (नं),
धरः, उपसम्भकः, अवलम्भकः, आलसकारी *m.*, उपसम्भकारी *m.*,
उद्धारः.—(Maintainer) भूता *m.* (ई), पोषकः, see MAINTAINER;
'of a family,' कुलालसी *m.* -सिनी *f.*, कुलहिरः, उपाधिः *m.*

SUPPOSABLE, *a.* मन्व्यः -व्य -यं, भावनीयः -या -यं, कल्पनीयः &c.

To SUPPOSE, *v. a.* (Conceive to be, assume) कृप् (c. 10. कल्पयति
-यितुं), मनसा कृप्, सम्भू (c. 10. -भावयति -यितुं), विभू, भू, उपन्यस्,
अप्रमाद्यपूर्थम् उपन्यस्, आहायारोपं कृ.—(Imagine, infer) मन् (c. 4.
मन्यते, मन्तुं), विभू, तर्क, अयगम्, अनुमा, आशङ्क, see To THINK,
INFER.—(Required to exist, presuppose) पूर्णं or अग्रे कृप् or
भू in caus., अस्तित्वदर्शनं कृ, अस्तित्वप्रदर्शनं कृ.

SUPPOSED, *p. p.* कल्पितः -ता -तं, भावितः &c., मतः &c., अनुमितः &c.;
'for various reasons it is supposed,' अनेकहेतुभिर् अनुमीयते.

SUPPOSITION, SUPPOSAL, *s.* कल्पना, भावना, अनुमानं, अनुमितिः *f.*,
तर्कः, वितर्कः, युक्तिः *f.*, उपन्यासः, पद्यः. See HYPOTHESIS.

SUPPOSITIOUS, *a.* कृत्रिमः -मा -मं, कल्पितः -ता -तं, छलेन सदसुस्थाने
स्थापितः -ता -तं; 'child,' पुत्रप्रतिनिधिः *m.*

To SUPPRESS, *v. a.* (Conceal) उपगृह् (c. 1. -गृह्ति -हितुं), निगृह्, गृह्-
—(Restrain, obstruct) नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), विनियम्, निरुप्
(c. 7. -रुद्धि -रोद्धुं), अवरुप्, संरुप्, रुप्, नियम् (c. 9. -गृह्णाति
-ग्रहीतुं), स्तम्भ् (c. 9. स्तम्भाति, c. 10. स्तम्भयति -यितुं), निवृ (c. 10.
-वारयति -यितुं), पृ in caus., विपृ, यन्त् (c. 10. यन्त्यति -यितुं), जि
(c. 1. जयति, जेतुं), निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं); 'to suppress
one's passions,' इन्द्रियाणि नि or नियम् or दम्; 'one who
suppresses his passions,' चित्तेन्द्रियः; 'to suppress anger,'
क्रोधं नि or नियम्; or expressed by अन्तर in comp.; as, 'one
who suppresses his anger,' अन्तःक्रोधी *m.* (नं), चित्तक्रोधी; 'his
tears,' अन्तर्वीर्यः; 'to suppress disturbances,' कण्ठकमर्दनं कृ;
'the voice,' वाक्स्तम्भं कृ, वाग्योपं कृ; 'the breath,' श्वासावरोधं कृ.

SUPPRESSED, *p. p.* (Concealed) उपगृह् -गृह् -दं, निगृह् &c.—(Re-
strained, obstructed) स्तम्भितः -ता -तं, रुद्धः -द्ध -दं, निगृहीतः
-ता -तं, यतः &c., समुपेदः &c., see RESTRAINED; or expressed
by अन्तर in comp.; as, 'suppressed anger,' अन्तःक्रोधी; 'sup-
pressed fever,' अन्तर्दहः.

SUPPRESSION, *s.* (Restraint, stoppage) नियमनं, निगृहीतिः *f.*, नियम्:
-हयं, यन्त्रणं, संयमः -मनं, रोधः, अवरोधः, स्तम्भः -म्भनं, अवग्रहः,
आयामः, निवारः -रयं; 'of the breath,' श्वासरोधः, श्वासावरोधः;
'of the voice,' वाक्स्तम्भः; 'of the urine,' मूत्रावरोधः, मूत्रावग्रहः;
'of the passions,' इन्द्रियनयः, इन्द्रियनियम्, कामावसायः; 'of
feeling,' प्रतिस्नयनं.—(Concealment) गोपनं, अपवारणं, संवरणं,
अप्रकाशनं, अपलापः.

To SUPPURATE, *v. n.* पूप् (c. 1. पूयते -यितुं), सपूयः -या -यं भू, पक्वः -क्ता

-क्तं भू, पक्वीभू, परिपक्वीभू. See To MATURATE, *v. n.*

SUPPURATION, *s.* पाकः, परिपाकः, पूयत्वं, संसायः, see MATURATION.

SUPPURATIVE, *a.* पाचकः -का -कं, पाचनः &c. See MATURATIVE.

SUPREMACY, *s.* साधिपत्यं, प्रभुत्वं -ता, प्रधानता -त्वं, प्राधान्यं, प्रधानाधि-
कारः, ईशिता -त्वं, प्रभविष्णुता -त्वं, ऐश्वर्यं, मुख्यता -त्वं, मुख्याधिकारः,
स्थान्यं, सामित्यं, श्रेष्ठत्वं.

SUPREMACY, *a.* (Highest in authority) प्रधानः -ना -नं, सर्वप्रधानः &c.,
ऐशिकः -की -कं, ऐश्वरः -री -रं, सधोपरिस्थः &c., प्रभुः -भू -भु, प्रभ-
विष्णुः -ष्णुः -ष्णु, साधिकारिकः -की -कं, see PRE-EMINENT.—
(Highest) परमः -मा -मं, पारमिकः -की -कं, परः -रा -रं, see CHIEF;
'supreme monarch,' परमराजः; 'supreme authority,' परमा-
धिकारः, प्रधानाधिकारः, ऐकपत्यं; 'supreme Being,' प्रधानं, पर-
ममय *n.* (नं), परमय *n.*, ब्रह्म *n.*, जगदात्मा *m.* (नं), चिद्रूपं, निर्गुणः,
अखिलात्मा *m.*

SUPREMACY, *adv.* परं, परं, अत्यन्तं, अतिशय or अति prefixed.

SURAT, *s.* (Country on the western side of India) सुराष्ट्रः.

SURD, *s.* (In algebra) करणीगतराशिः *m.*, करणीगतरसंख्या, करणीगतः.

SURE, *a.* (Fixed, certain) स्थिरः -रा -रं, आवश्यकः -की -कं, अव-
श्यकः -का -कं, भुवः -वा -वं, निश्चितः -ता -तं, सुनिश्चितः -ता -तं,
पसन्दिग्यः -ग्या -ग्यं, निःसंशयः -या -यं, निःसन्देहः -हा -हं, अवश्य-
म्भावी -विनी &c.—(Having full confidence, certainly know-
ing) कृतनिश्चयः -या -यं, सनिश्चयः &c., ज्ञातनिश्चयः &c., दृढनिश्चयः
&c., निश्चितमनस्कः -स्क -स्कं, निश्चितमनाः -नाः -नः (स्), संशयहीनः
-ना -नं, सन्देहहीनः &c., निश्चयी &c.—(Secure) निर्भयः -या -यं;
'I am sure,' मम दृढनिश्चयो विद्यते, मम दृढज्ञानं जायते, मम स्थिर-
ज्ञानं जायते, मम दृढप्रत्याशा विद्यते; 'to be sure,' अवश्यं, see
CERTAINLY.

SURE, SURELY, *adv.* अवश्यं, नूनं, भुवं, निश्चितं. See CERTAINLY.

SURETY, *s.* प्रतिभूः *m.*, प्रातिभाष्यं, पारिभाष्यं, प्रतिनिधिः *m.*, लग्नकः,
प्रात्ययिकः, वन्धकः, नासः. See SECURITY.

SURF, *s.* भङ्गिः -ङ्गी *f.*, भङ्गः, लहरिः -री *f.*, कलोलः, तरलापितः.

SURFACE, *s.* पृष्ठं, पृष्ठभागः, तलं -लः, वहिर्भागः, उपरिभागः, उपरिस्थ-
भागः, विस्तारः, तलपर्यन्तः, दृग्प्राङ्गं, दर्शनाङ्गं, मुखः; 'of the earth,'
भूतलं, भूपृष्ठं, पृथिवीतलं, धितितलं, क्षीणितलं, धितिपीठं, भूमखं,
कुण्डलं, परोपस्थः; 'of a rock,' शिलातलं.

To SURFEIT, *v. a.* चात्यन्तभोजनदानेन वमनेच्छां जन् (c. 10. जनयति -यितुं).
अत्यन्तं तृप् in caus., अतिसीहितं जन्. See To GLUT, *v. a.*

To SURFEIT, *v. n.* अतिभोजनेन वमनेच्छुः -च्छुः -च्छु भू.

SURFEIT, *s.* अतितृप्तिः *f.*, अतिसीहितं, अतिभोजनप्रपुष्का वमनेच्छा.

SURFEITED, *p. p.* अतितृप्तः -ता -मं, अतिभोजनेन वमनेच्छुः -च्छुः -च्छु.

SURGE, *s.* कलोलः, उद्योलः, महोर्म्मिः *m. f.*, कर्म्मिः *m. f.*, भङ्गः, भङ्गिः
-ङ्गी *f.*, तरङ्गः, अर्गलः. See BILLOW.

SURGEON, *s.* शस्त्रवेद्यः, अस्त्रचिकित्सकः, शालाकी *m.* (नं), कायशल्या-
दिभिषक् *m.* (जं), शल्यशास्त्रज्ञः; 'veterinary,' अश्ववेद्यः.

SURGERY, *s.* अस्त्रचिकित्सा, कायचिकित्सा, शस्त्रवेद्यकं, शस्त्रवेद्यकर्म *n.*
(नं), शल्यशास्त्रं, राक्षसं, आसुरी.

SURGICAL, *a.* अस्त्रचिकित्सासम्बन्धी &c., शस्त्रवेद्यकर्मसम्बन्धी &c.

SURLINESS, *s.* कर्कशता, कर्कश्यं, वक्रशीलता, see MOROSNESS.

SURLY, *a.* कर्कशः -शा -शं, वक्रशीलः -ला -लं. See MOROSE.

To SURMISE, *v. a.* शङ्क, आशङ्क, तर्क, सम्भू in caus. See To SUSPECT.

SURMISE, *s.* चितर्कः, शङ्का, आशङ्का, संशयः. See SUSPICION.

To SURMOUNT, v. a. अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अधिगम्य, अभ्यसित-
क्रम, अधिरूढ (c. 1. -रोहति -रोह्युं), आरूढ, तोर्य (c. 10. तोरयति -वितुं),
पार्य (c. 10. पारयति -वितुं), तू. See *To OVERCOME*.
SURMOUNTABLE, a. अतिक्रमणीयः -या -यं, अतिक्रम्यः &c., अधिगम्यः &c.
SURMOUNTED, p. p. अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, उन्नीयः -न्ता -न्तं, तीर्यः &c.
SURNAME, s. पद्विनि -नी f., कुलनाम n. (नृ), उपनाम n., उपपदं, रुढिः f.
Examples of surnames in Sanskrit are शर्म्मन् in विष्णुशर्म्मन्,
and दासः in कालिदासः.

To SURNAME, v. a. उपनाम दा or कृ, पद्विनि दा, कुलनाम दा.
SURNAMED, p. p. उपनामकः -का -कं, उपनामविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
To SURPASS, v. a. अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिशो (c. 2. -शेते
-शयितुं), अतिचर्य (c. 1. -चरति -रितुं), अतिरिच्य in pass. (-रिच्यते),
विशिष्ट in pass., श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं भू. See *To EXCEED, EXCEL*.

SURPASSABLE, a. अतिक्रमणीयः -या -यं, अतिक्रम्यः -म्या -म्यं.
SURPASSED, p. p. अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, जितः -ता -तं, विजितः &c., उत्क्रान्तः
-न्ता -न्तं, प्रक्रान्तः &c., अतीतः &c., अनारितः &c. See *EXCEEDED*.
SURPASSING, part. or a. अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अतिक्रामकः &c., see *EX-
CEEDING, a.*; often expressed by अति; as, 'surpassing the
wind,' अत्यन्तिलः.

SURPLUS, s. उद्भूतः, उद्भूतं, उच्छिष्टं, अधिकभागः, परभागः, सम्भितहारः.
SURPLUS, a. अधिकः -का -कं, उद्भूतः -न्ता -न्तं, उद्भूतः -न्ता -न्तं.

To SURPRISE, v. a. (Strike with wonder) विस्मि in caus. (-स्माय-
यति -स्माययति -ने -नितुं), विस्मयं जन् (c. 10. जनयति -नितुं), विस्मयं
कृ, विस्मापनं कृ, आश्चर्य्यत्वं जन्, चमत्कारं जन्, चमत्कृ.—(Come
upon unawares) अकस्माद् or अचिन्तितम् आक्रम्य or उपक्रम्य or
उपस्या or आगम्य or आसद् or अवस्कन्द.

SURPRISE, SURPRISAL, s. (Wonder) विस्मयः, आश्चर्य्यत्वं, आश्चर्य्यं,
चमत्कारः, चमत्कृतिः f., चमत्क्रिया, चिचं, अद्भुतरसः, वीर्यं -र्यं, चोद्यं.
—(Coming upon unawares) अकस्माद् आक्रमणं or अवस्कन्दः -न्दनं.

SURPRISED, p. p. (Struck with wonder) विस्मितः -ता -तं, विस्मया-
न्वितः &c., विस्मयापन्नः -न्ता -न्तं, आगतविस्मयः -या -यं, जातविस्मयः
&c., सविस्मयः &c., विस्मयाकुलः -ला -लं, चमत्कृतः -ता -तं, जातचम-
त्कारः -रा -रं; 'to be surprised,' विस्मितः -ता -तं भू or अस्य, विस्मि
(c. 1. -स्मयते -स्मेतुं), विस्मयं गन्.—(Come upon unawares) अक-
स्माद् आक्रान्तः -न्ता -न्तं or अवस्कन्दितः -ता -तं.

SURPRISING, part. or a. विस्मयजनकः -का -कं, विस्मयकारकः &c.,
विस्मापकः &c., विस्मापनः -न्ता -न्तं, आश्चर्य्यः -र्य्या -र्य्यं, आश्चर्य्यकरः
-रा -रं, आश्चर्य्यकारकः -का -कं, चमत्कारी -रिणी -रि (नृ), चमत्का-
रकः &c., अद्भुतः -ता -तं, चित्रः -न्ता -न्तं, विचित्रः &c.; 'a very
surprising thing,' महदाश्चर्य्यं.

To SURRENDER, v. a. (Resign, give up) त्यज्, परित्यज्, उत्सृज्, वि-
सृज्, अवसृज्, उत्सर्गं कृ, उत्सर्जनं कृ, ह्य, विहा, प्रोक्ष्, सव्यस्, प्रत्या-
दिश, परादा.—(Commit) सप् in caus. (-अर्पयति -यितुं), च्च in
caus., न्यस्, निधिष्, प्रतिपद् in caus., प्रदा, परिदा, दा, प्रयम् (c. 1.
-यच्छति -यन्तुं).

To SURRENDER, v. n. वशं गम् or उपगम् or अभ्युपे, वशीभू.
SURRENDER, s. त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, उत्सर्जनं. See *SUBMISSION*.
SURRENDERED, p. p. त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं.
SURREPTITIOUS, a. (Done by stealth) छलेन कृतः -ता -तं, see *CLAN-
DESTINE*.—(Introduced fraudulently) छलेन निवेशितः, see
FRAUDULENT.

SURREPTITIOUSLY, adv. छलेन, सक्तपटं. See *CLANDESTINELY, FRAU-
DULENTLY*.

SURROGATE, s. धर्म्माध्यक्षप्रतिनिधिः m., धर्म्माधिपतिप्रतिनिधिः.

To SURROUND, v. a. परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं),
संवेष्ट्, उपवेष्ट्, प्रवेष्ट्, परिचृ, आवृ, परिष्ठा, उपस्था, परिगम्य, परिचृ,
परिचर्य, परो, अभिपरो, परिष्ठा, संवल, प्रदक्षिणीकृ. See *To EN-
COMPASS, INCLOSE*.

SURROUNDED, p. p. परिवेष्टितः -ता -तं, वेष्टितः &c., परिवृतः -ता -तं,
आवृतः &c., वृतः &c., परिगतः -ता -तं, परिवीतः -ता -तं, संवीतः
&c., परोतः &c., वलयितः &c., परिधितः -न्ता -न्तं, पर्यवेष्टयः -न्ता
-न्तं, अभिचरुः -ष्टा -ष्टं. See *ENCOMPASSED*.

SURROUNDING, s. (The act) परिवेष्टनं. See *ENCOMPASSMENT*.

SURROUNDING, part. परिवेष्टकः -का -कं, परिवेष्टनकारी -रिणी &c.,
परिगतः -ता -तं, आवरकः -का -कं, परिवरकः &c.—(Neighbour-
ing), see the word; 'surrounding place,' परिष्टलं.

SURTOUT, s. उत्तरीयं, प्रावारः -रकः, निचोलः -ली, चलिः m.

SURVEILLANCE, s. अध्यक्षता, निरूपणं, अवस्था. See *INSPECTION*.

To SURVEY, v. a. आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), अवलोक्, समव-
लोक्, समालोक्, विलोक्, निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अवेष्,
समवेष्, परोक्ष्, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), दृश्, अनुदृश्, सन्दृश्,
see *To INSPECT, EXAMINE, SCRUTINIZE*.—(Land) भूमापनं कृ, भूमि-
नापनं कृ, भूमिं परिमा.

SURVEY, s. निरीक्षा -क्ष्यं, अवलोकनं, निरूपणं, see *INSPECTION*.—
(Of land) भूमापनं, भूमिमापनं.

SURVEYED, p. p. निरीक्षितः -ता -तं, आलोकितः &c. See *INSPECTED*.

SURVEYOR, s. (Of land, &c.) भूमापकः, भूमापनकृ.

To SURVIVE, v. a. (Outlive another) अन्योत्तरं or परोत्तरं जीव् (c. 1.
जीवति -यितुं), अन्यमरणोत्तरं जीव्, उत्तरं जीव्, उत्तरजीवी -विनी
&c. भू, अधिककालं जीव्, see *To OUTLIVE*.

To SURVIVE, v. n. पृ (c. 6. म्रियते), म्रियमाणः -न्ता -न्तं भू, अवस्था.

SURVIVOR, SURVIVING, s. or part. म्रियमाणः -न्ता -न्तं, उत्तरजीवी -विनी
-वि (नृ), परोत्तरजीवी &c., अन्योत्तरजीवी &c., परमरणोत्तरजीवी &c.,
अवस्थितः -ता -तं, अनुगतः &c.—(Left alive on the field of
battle) हतशेषः -पा -पं, हतशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

SUSCEPTIBILITY, s. ग्रहणशीलता, ग्रहणक्षमता, ग्रहणशक्तिः f., ग्राहकत्वं,
वेदनक्षमता, वेदनग्राहकत्वं, ग्रहणोपयुक्तता, वेदनशीलता, वेदनपात्रता,
ग्रहणपात्रता.

SUSCEPTIBLE, a. ग्राहकः -का -कं, ग्राही -हिणी -हि (नृ), ग्रहणशीलः
-ला -लं, ग्रहणक्षमः -मा -मं, ग्रहणशक्तः -क्ता -क्तं, वेदनक्षमः &c., वेदन-
ग्राहकः -का -कं, गमनीयः -या -यं; 'of pain,' सुलभदुःखः -खा -खं,
शीघ्रदुःखी &c.; 'of disease,' सुलभरोगः -गा -गं, शीघ्ररोगी -गिणी
&c.; 'of anger,' सुलभक्रोधः -पा -पं, शीघ्रक्रोधी &c.; 'of warm
passions,' शीघ्रमनोविकारी &c.

To SUSPECT, v. a. (Mistrust, doubt) शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), आशङ्क,
परिशङ्क, संशङ्क, न विश्वस् (c. 2. -श्वसति -तुं), रेक् (c. 1. रेकते
-कितुं), शारेक्, संशयं कृ, संशी, संशयारोपं कृ, भी (c. 3. बिभेति,
भेतुं); 'to suspect a fault,' दोषं or अपराधं शङ्क; 'he sus-
pects me of the crime,' मां दोषिणं परिशङ्कते or मां दोषेण परि-
शङ्कते; 'why do you suspect me?' किं मां शङ्कसे; 'I suspect
the truth of what he says,' तथ्यं वचस् तस्य परिशङ्कसे; 'I
suspect the sincerity of your repentance,' दक्षिणस्य ते कृतप-

• श्रान्तापस्य विवेचि.—(Imagine, conjecture) तर्क, सन्नद्ध, मन्, शङ्क, see To SUPPOSE.

SUSPECTED, *p. p.* शङ्कितदोषः -पा -यं, शङ्कितपरायः -पा -यं, शङ्कितः -ता -तं, आशङ्कितः &c., तर्कितः &c., अविश्रान्तः -स्ता -स्तं; 'to be suspected,' शङ्कनीयः -या -यं, शङ्क्यः -क्या -क्यं.

To SUSPEND, *v. a.* (Hang up) उद्धन्य (c. 9. -चामाति -चन्दुं), चन्यु, उद्धन्यनं कृ, प्रलम् in caus., see To HANG.—(Make to depend) अवलम् in caus. (-लम्बयति -यितुं), समवलम्, समालम्.—(Debar) निषिध, निवृ in caus., वृ in caus.—(Cause to stop for a time) कियत्कालपर्यन्तं निवृत् (c. 10. -चर्त्तयति -यितुं), see To STAY, DELAY, *v. a.*

SUSPENDED, *p. p.* (Hung up, made to hang) उद्धतः -द्धा -द्धं, प्रलसितः -ता -तं, लसितः &c., चालसितः &c., चान्दोलितः &c.; 'in a swing or loop,' शिथिलतः -ता -तं, काचितः &c.; 'suspended round the throat,' कण्ठलग्नः -ग्ना -ग्नं.—(Caused to cease for a time) कियत्कालपर्यन्तं निवर्तितः -ता -तं.

SUSPENSE, *s.* अनिश्चयः, अनिश्चयः, सन्देहः, संशयः, विकल्पः, अनिर्धारः -रथं, भावसन्धिः *m.*, कृताकृतः; 'in suspense,' दोलायमानः -ना -नं, चान्दोलितमनाः -नाः -नः (स), सन्देहदोलस्यः -स्या -स्यं, संशयस्यः &c.

SUSPENSION, *s.* (Hanging up) उद्धन्यनं.—(Delaying) विलम्बः -सन्.—(Suspension of work, cessation) कर्मनिवृत्तिः *f.*, कर्मविक्षेपः, निवृत्तिः *f.*, कर्मान्तरं, अवसानं.—(Interruption or intermission for a time) कियत्कालपर्यन्तं विच्छेदः or निवृत्तिः *f.* or रोधः or निरोधः.—(Causing to depend) अवलम्बनं.

SUSPICION, *s.* शङ्का, आशङ्का, संशयः, चिन्तकः, तर्कः, विकल्पः, निरुधः, अविश्रान्तः, अग्रतयः, कुतर्कः; 'on suspicion,' शङ्कया; 'the suspicion arose,' इति शङ्कितं, इति तर्कितं.

SUSPICIOUS, *a.* (Inclined to suspect) शङ्काशीलः -ला -लं, शङ्कायुद्धिः -द्धिः -द्धि, संशयशीलः -ला -लं, संशययुद्धिः &c., सन्देहशीलः &c., सन्देहयुद्धिः &c., सन्देहचिन्तः -न्ता -न्तं, सन्देहधर्मातिः -तिः -ति, संशयालुः -लुः -लु, शङ्कनी -ङ्कनी &c., अविश्रान्तो &c., कुतर्कशीलः -ला -लं, कुतर्कलभावः -वा -यं, अग्रतयी &c., कुतर्कचिन्तः -ता -तं.—(Giving rise to suspicion) शङ्कनीयः -या -यं, आशङ्कनीयः &c., शङ्काजनकः -कनी -कं, शङ्कापहः -हा -हं, शङ्काविषादकः &c., संशयजनकः &c., सन्देहजनकः &c., चिन्तयः -यनी -यं, चिन्तकणीयः -या -यं, शङ्कास्वदं, संशयास्वदं.—(Doubtful) सशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, साशङ्कः &c., शङ्कितः -ता -तं, आशङ्कितः &c., see DOUBTFUL.

To SUSTAIN, *v. a.* धृ (c. 1. धरति, धृञ्, c. 10. धारयति -यितुं), सन्धृ, अभिधृ, चालस्, धृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्त्ति, भर्त्तुं), सह. See To SUPPORT, BEAR.

SUSTAINED, *p. p.* धृतः -ता -तं, धृतः &c., चालसितः &c. See SUPPORTED.

SUSTENANCE, *s.* आहारः, अन्नं, जीविका, उपजीविका. See SUPPORT.

SUTLEY, *s.* (The River) सुच्छवी.

SUTLER, *s.* सेनाचरः, सनानुचरः, सेनानुचारी *m.* (न).

SUTTEE, *s.* (Widow who burns herself) सती, अनुमृता.

SUTURE, *s.* सन्धिः *m.*, सेवनी, सीवनं; 'of the skull,' कपालसन्धिः *m.*, कपालसेवनी, तुलसेवनी.

To SWADDLE, *v. a.* दीर्घपट्टकैः परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं) or वेष्ट.

SWADDLING-CLOTHES, *s.* चालपरिवेष्टनं, शिशुपरिवेष्टनं, चालकवेष्टनं.

SWAG-BELLIED, *a.* लसोदरः -रा -रं. See POT-BELLIED.

To SWAGGER, *v. n.* See To BLUSTER, BULLY, BRAG, STRUT.

SWAIN, *s.* ग्राम्यजनः, घोची *m.* (न), मेघपालकः. See COUNTRYMAN.

To SWALLOW, *v. a.* गृ (c. 6. गिरति, गिरितुं -रोतुं), निगृ, अवगृ, ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), गरथं कृ, गिरथं कृ, निगरथं कृ, निगारं कृ, ग्रसनं कृ, ग्रासं कृ, गिलनं कृ.

SWALLOW, *s.* निगरथः, अन्नमाहीः, अन्नवाहिधोतस् *n.*

SWALLOWED, *p. p.* निगोथः -थी -थि, गोथः &c., गिरितः -ता -तं, निगिरितः &c., गिलितः -ता -तं, ग्रस्तः -स्ता -स्तं, ग्रसितः -ता -तं.

SWALLOWING, *s.* (The act) गिरथं, गरथं, निगरथं, निगारथं, निगरः, गोथिः *f.*, गिरि *f.*, गरा, गिलनं, गिलिः *f.*, ग्रसनं, ग्रासः.

SWALLOW-WORT, *s.* (Plant) चकैः, चकैपत्रः, सूयैः, मन्दारः, गणरूपः, चकैपुष्पिका, आदित्यपुष्पिका, चकैपर्णः, चमूकः, आस्फोतः, चिकिरणः.

SWAMP, *s.* जलभूमिः *f.*, कच्छभूमिः *f.*, जलभूमिः *f.*, कच्छः. See MARSH.

To SWAMP, *v. a.* See To SINK, PLUNGE, OVERWHELM.

SWAMPY, *a.* जलभूः -पा -यं, कच्छः -च्छा -च्छं. See MARSHY.

SWAN, *s.* राजहंसः, हंसः. गृध्रगमना.

SWARD, *s.* सतृणभूमितलं, वृक्षभूमितलं, सतृणभूमिपृष्ठं.

SWARM, *s.* गणः, सङ्घः, पुन्दं, मूषं, कुलं, समूहः, मण्डलं, see MULTITUDE; 'of bees,' अलिपुन्दं, अलिकुलं, भ्रमरमण्डलं.

To SWARM, *v. n.* (Collect in crowds) समूहोभू, सङ्घोभू, समे, सङ्घोभू, गम् or या or द्वा, वृदीभू.—(Be crowded with) सङ्घोभू -थी -थि भू, आकोथिः &c. भू, see the next.

SWARMING WITH, *a.* आकोथिः -थी -थि, सङ्घोभूः &c., व्यामः -मा -मं, जुष्टः -ष्टा -ष्टं, उपद्रुतः -ता -तं. See CROWDED.

SWARTHINESS, *s.* श्यामता -त्वं, श्यावता, कृष्णपथिता, कृष्णता.

SWARTHY, *a.* श्यामः -मा -मं, श्यावः -वा -यं, कृष्णवर्णः -थी -थि.

To SWATHE, *v. a.* दीर्घपट्टकैः or दीर्घपट्टस्त्रस्रैः परिवेष्ट.

SWATHE, *s.* दीर्घपट्टः -ट्टकः, परिवेष्टनं, दीर्घपट्टस्त्रस्रः.

SWATHED, *p. p.* परिवेष्टितः -ता -तं, दीर्घपट्टपरिवेष्टितः -ता -तं.

To SWAY, *v. a.* See To BIAS, INFLUENCE, RULE, WIELD.

To SWAY, *v. n.* नम्, चानम्, प्रलम्. See To LEAN, INCLINE, *v. n.*

SWAY, *s.* See INFLUENCE, POWER, AUTHORITY, RULE.

To SWEAR, *v. n.* शप् (c. 1. शपति -ते, c. 4. शप्स्यति -ते, शप्सु), अभिशप्, परिशप्, शपचं कृ, दिव्यं कृ, शपचं शप्; 'he swore by the king,' नृपेण or नृपे शपचं शपे; 'to swear by heaven,' स्वर्गेण शप्; 'he swore to return,' पुनरागमनाय शपचं चकार; 'made to swear,' शपयितः -ता -तं.

To SWEAR, *v. a.* (Cause to take an oath) शप् in caus. (शपयति -यितुं), शपचं or दिव्यं कृ in caus.—(Swear an oath) शपचं शप्.

SWEARER, *s.* शपचकृत्, शपचकर्त्ता *m.* (नृ), दिव्यकर्त्ता *m.*

SWEARING, *s.* शपचकरणं, दिव्यकरणं, शपनं, शपयः, अभिशपयः.

SWEAT, *s.* स्वेदः, घर्मः, निदापः, स्पन्दं, प्रसोदः. See PERSPIRATION.

To SWEAT, *v. n.* सिद् (c. 4. सिद्यति -ते, स्वेतुं). See To PERSPIRE, *v. n.*

SWEATY, SWEATING, *a.* स्वेदितः -ता -तं, सस्वेदः -दा -दं, स्वेदवान् -वती &c., स्वेदामृतः -ता -तं, घर्मामृतः &c., स्वेदविन्मृदितः &c. See PERSPIRING.

To SWEEP, *v. a.* मृज् (c. 2. मार्ष्टि -ष्टुं, c. 1. मार्जति -र्जितुं), सम्मृज्, परिमृज्, प्रमृज्, चामृज्, मार्जनं कृ, सम्मार्जनं कृ, मार्जन्त्या or मार्जनयन्त्येण शप् (c. 10. शोषयति -यितुं); 'to sweep off or away,' अपमृज्, अवमृज्, see To CARRY OFF.

To SWEEP, *v. a.* (Pass with force) महावेगेन चल् or सृ or सतिक्लं

SWEEP, *s.* प्रसरः, प्रचरः. See COMPASS, RANGE, REACH.

SWE

SWEETEN, *s.* सम्मार्जकः, मार्जकः, अवस्करकः, मलाकधी *m.* (नं), खलपू *m.*, बहुकरः -रा -री, हड्डकः, हडिकः, अवकृष्टः. *See* SCAVENGER.
SWEETING, *s.* मार्जनं -ना, सम्मार्जनं, परिमार्गः, मलापकर्षणं.
SWEETENING, *s. pl.* अवस्करः, अवकरः, सद्गारः, सद्गरः, अपस्करः, मलं.
SWEET, *a.* (To the taste) स्वादुः -दुः -द्वी -दु, मधुरः -रा -रं, सुरसः -सा -सं, मधुः -ध्वी -धु, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, वसुः -सुः -सु, मधुमान् -मती -मत् (नं), मधुमयः -यी -यं.—(Pleasing), *see* PLEASING, PLEASANT; 'a sweet song,' मधुरगीतं, कोमलगीतं -तकं.
SWEET, *s.* मधु *n.*, मधुरं, मिष्टं, स्वादुं, आस्वादः.—(Any thing pleasant) मुखं; 'the sweets of royalty,' राज्यमुखं.
To SWEETEN, *v. a.* स्वादुं, मधुरीकृतं, मधुसात्कृतं, मिष्टीकृतं.
To SWEETEN, *v. n.* मधुरीभू, मिष्टीभू, मधुर (nom. मधुरायते).
SWEETENED, *p. p.* मिष्टीकृतः -ता -तं, मधुरीकृतः &c., मधुसादृतः &c.
SWEETHEART, *s.* प्रियः -या, दयितः -ता, नायकः -यिका, कान्तः -न्ता.
SWEETISH, *a.* ईपन्मधुरः -रा -रं, ईपस्वादुः -दुः -द्वी -दु.
SWEETLY, *adv.* मधुरं, स्वादु, मधुर in comp. *See* PLEASINGLY.
SWEETMEAT, *s.* मोदकः -कं, मिष्टं, मिष्टानं, स्वादुन्नं, मधुमसकं, लडुकं, लडुकं, मखडलं, चायनं, गुल्फः, प्रहेलकं.
SWEETNESS, *s.* मधुरता, माधुर्यं, स्वादुता, स्वाद्यं, सुरसता, मिष्टता, स्वादुः *m.*, मधुरसः, कोमलता. *See* PLEASANTNESS.
SWEET-SMELLING, *a.* सुगन्धः -न्ता -न्तं, सुरभिः &c. *See* FRAGRANT.
SWEET-VOICED, **SWEET-TONED**, **SWEET-SPEAKING**, *a.* चारुस्वनः -ना -नं, मञ्जुस्वनः &c., सुखस्वरः -रा -रं, मधुरस्वरः &c., मधुरभाषी -पिणी -पि (नं), मिष्टभाषी &c., प्रियवादी &c., प्रियवदः -दा -दं.
To SWELL, *v. n.* श्वि (c. 1. श्रयति -यितुं or pass. श्रूयते), उच्चि, स्फाप् (c. 1. स्फायते -यितुं), आस्फाय, शूनीभू, स्फीतोभू, उच्चूनीभू, उच्चूनः -ना -नं भू, पुटवद् भू, वृष्, प्रवृष्, उत्तृष्, *see* To INCREASE, DILATE, HEAVE, *v. n.*; 'with air,' *see* To PUFF, *v. n.*
To SWELL, *v. a.* श्वि in caus. (श्राययति -यितुं), उच्चि in caus., स्फाप् in caus. (स्फाययति -यितुं), वृष् (c. 10. वषयति -यितुं), *see* To INCREASE, DILATE, *v. a.*
SWELLED, *p. p.* शूनः -ना -नं, उच्चूनः &c., स्फीतः &c. *See* SWOLLEN.
SWELLING, **SWELL**, *s.* (Tumour) शोचः, शोफः, श्रयपुः *m.*, आध्मानं, मांसवृद्धिः *f.*; 'white swelling,' पूयालसः; 'of the glands of the neck,' गण्डमाला, *see* TUMOUR.—(Intumescence), *see* the word.—(Extension, increase, expansion) विस्तारः, वृद्धिः *f.*, जम्भः &c.—(Of the sea) ऊर्मिमलोटनं, ऊर्मिविभ्रमः, वानं, वारिराशिः *m.*
SWELLING, *part.* श्रूयमानः -ना -नं, उत्सर्पी -पिणी &c., प्रलोठितः -ता -तं.
SWEPT, *p. p.* मार्जितः -ता -तं, सम्मार्जितः -ता -तं, सम्मृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'off,' अपमार्जितः -ता -तं; 'away,' अपहृतः -ता -तं.
To SWERVE, *v. n.* विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), चल्, परावृत्तः -त्ता -त्तं भू, *see* To DEVIATE; 'he swerves from his duty,' स्वप-
स्माद्विचलति.
SWIFT, *a.* त्वरितः -ता -तं, शीघ्रः -घ्रा -घ्नं, शीघ्रगामी -मिनी -मि (नं), शीघ्रगतिः -तिः -ति, त्वरितगतिः &c., महावेगः -गा -गं, वेगवान् -वती -वत् (नं), द्रुतः -ता -तं, द्रुतगतिः -तिः -ति, त्वरान्वितः -ता -तं, लघु-
गामी &c., जयवान् &c., जयी &c., तरस्वी &c., तूष्णीः -शी -शं, प्रतूष्णीः &c., वेगवाही &c., क्षिप्रगतिः &c., *see* QUICK, RAPID; 'as the wind,' वायुवेगसमः -मा -मं, वायुगतिः -तिः -ति.
SWIFTLY, *adv.* शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं. *See* QUICKLY, RAPIDLY.
SWIFTNESS, *s.* शीघ्रता, वेगः, जयः, सौष्ठवं. *See* RAPIDITY.

SWO

To SWIG, **SWILL**, *v. a.* क्षतिपानं कृ, क्षतिशयपानं कृ, चहुशः पा.
To SWIM, *v. a.* (Pass a river, &c., by moving the arms in water) बाहुभ्यां नदीं नृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं) or नदीतरणं कृ.
To SWIM, *v. n.* (Move along in water by means of the arms) बाहुभ्यां तरणं कृ, बाहुभ्यां जले सृ (c. 1. सरति, सञ्चि) or विसृ; 'as a fish,' मत्स्यवद् जले विसृ; 'unable to swim,' तरणविधायाम् अकुशलः, अश्रवशः.—(Float) सु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), *see* To FLOAT.
SWIMMER, *s.* तरणकज्ञा *m.* (नं), तरणकृत्, प्रवनकृत्.
SWIMMING, *s.* तरणं, प्रवनं, जलविसरणं, बाहुभ्यां तरणं, बाहुतरणं; 'swimming across a river,' बाहुभ्यां नदीतरणं; 'swimming against the stream,' स्रोतःप्रतोपतरणं, स्रोतःप्रतिकूलतरणं.
SWIMMING, *part.* जलविसारी -रिणी -रि (नं), प्रयमानः -ना -नं.
To SWINDLE, *v. a.* or *n.* प्रतृ, वच्, परिवच्, चलेन ह or अपहृ.
SWINDLER, *s.* प्रतारकः, परस्वापहारी *m.* (नं), चाटः, पाश्र्वकः.
SWINE, *s.* शूकरः, सूकरः, शूकराः *m. pl.* *See* Hog.
To SWING, *v. a.* इतस्ततो विचल् (c. 10. -चालयति -यितुं) or सचल् or चल्, प्रेक्ष (c. 10. प्रेक्षयति -यितुं), आन्दोलनं कृ, आन्दोल (nom. आन्दोलयति -यितुं), प्रेक्षोल (nom. प्रेक्षोलयति -यितुं), प्रेक्षोलनं कृ.
To SWING, *v. n.* इतस्ततो विचल् (c. 1. -चलति -लितुं) or सचल् or चल्, दोल (nom. दोलायते -यितुं). *See* To OSCILLATE.
SWING, *s.* (Oscillation) आन्दोलनं, प्रेक्षोलनं, प्रेक्षणं, इतस्ततो विचलनं.—(Seat, line and other apparatus for swinging) दोला -ली -लं, दोलिका, प्रेक्षा, प्रेक्षोलनं, हिन्दोलः -लकाः, खट्वा, आन्दोलनं, काचः; 'suspended in a swing,' काचितः -ता -तं, शिपितः &c.—(Impetus) वेगः.
SWINGING, *part.* दोलायमानः -ना -नं, दोदुल्यमानः -ना -नं, प्रेक्षन् -हन्ती -हन् (नं), प्रेक्षितः -ता -तं, प्रेक्षोलितः &c., विचलमानः -ना -नं, विचलन् &c., प्रचलितः -ता -तं, काचितः -ता -तं, शिपितः &c.
SWINISH, *a.* सौकरः -री -रं, शौकरः &c., सूकरवृत्तिः -त्तिः -त्ति, शूकर-
सदृशः -शी -शं, शूकरशीलः -ला -लं, शूकरवृद्धिः -द्धिः -द्धि.
SWITCH, *s.* पित्रा, शिपिलदण्डः, कोमलदण्डः, मृदुपल्लवः.
SWIVEL, *s.* परिवर्त्तनचक्रः, जङ्गमचक्रः, परिवर्त्तननाडिः *f.*
SWOLLEN, *p. p.* शूनः -ना -नं, उच्चूनः &c., प्रोच्चूनः &c., संशूनः &c., शोचपुक्तः -क्ता -क्तं, शोफपुक्तः &c., स्फीतः -ता -तं, स्फातः &c., प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, प्रस्फुरितः -ता -तं. *See* INCREASED, DILATED.
To SWOON, *v. n.* मुर्च्छे (c. 1. मूर्च्छति -च्छितुं). *See* To FAINT.
SWOON, *s.* मूर्च्छा, मूर्च्छनं -ना, मोहः. *See* FAINTING, *s.*
SWOONED, *p. p.* मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छापन्नः -न्ता -न्तं. *See* FAINTED.
SWOONING, *part.* मूर्च्छितः -ता -तं, गतचेतनः &c., *see* FAINTING, *part.*
SWOOP, *s.* आक्रमिकावपातपूर्व्यं नखैर् ग्रहणं, अकस्माद् ग्रहणं, अकस्माद् अग्रपातः, अकस्माद् आक्रमणं; 'of a hawk,' श्येनावपातः.
SWORD, *s.* खड्गः, अस्त्रिः *m.*, कृपाणः, निस्तिशः. शिरिः *m.*, रिष्टिः *m.*, चुरिः *m.*, पारेरकः; 'sword in hand,' खड्गपाणिः *m.*, कृपाण-
पाणिः *m.*, खड्गहस्तः; 'having a drawn sword in the hand,'
आकृष्टकृपाणपाणिः; 'armed with a sword,' *see* SWORD-MAN;
'edge of a sword,' अस्त्रिधारा; 'blade of a sword,' अस्त्रिपत्रं;
'hilt of a sword,' त्तरुः *m.*; 'sword-exercise,' खड्गमार्गः,
त्तरुमार्गः; 'sword-cut,' खड्गप्रहारः, खड्गपातः; 'sword-bearer,
खड्गधारी *m.* (नं); 'sword-belt, or sword-knot,' मेखला, त्तरुनि-
वन्धनं; 'sword-stick,' कूटः -टं, कूटास्त्रं.
SWORD-MAN, *s.* खड्गी *m.* (नं), खड्गधरः, खड्गधारी *m.* (नं), सखड्गः,

TAB

लिखनफलकं, लिपिफलकं, लिपिसज्जाधारः, लेखसाधनाधारः.—(Persons eating at the same table) सहभोजिनां पंक्तिः *f.*; 'unworthy of eating at the same table with the good,' सद्भिः सह एकपंक्तिभोजनार्हः—है-है.—(Of stone, metal, &c., for writing) पट्टः, प्रस्तरः, पत्रं—चित्रा.—(Tabular view) पत्रकं, सारणी, प्रस्तरः, चक्रं. *see* SYNOPSIS; 'table of numbers, figures, &c.,' अङ्कनालं, सारणी, कोष्ठकं.—(Table of contents) अनुक्रमणिका, सूचीपत्रं, सूची—चित्रा, पत्रपत्रा.

TABLE-CLOTH, *s.* फलकाच्छादनं, फलकावरणं, फलकाच्छादनपटः.

TABLE-LAND, *s.* सानुः—नु *m. n.*, जपित्यका, प्रस्थाः, सनस्थलं, पर्वत-भूमिका, भूगुः *m.*, बटकः, सुः *m.*, सु *n.*

TABLET, *s.* पत्रं, पत्रिका, पत्रकं, पट्टः, फलकः—छं, प्रस्तरः.

TO TABOO, *v. a.* उपभोगासेधं कृ, भोगासेधं कृ. *See* TO INTERDICT.

TABOR, *s.* मृदङ्गः, पटहः, पण्यः, प्रण्यः, चाँजी. *See* DRUM.

TABULAR, *a.* पत्रस्थाः—स्था—स्थं, पत्रकाखटः—टा—टं, फलकस्थाः &c.

TACIT, *a.* विवर्धितः—ता—तं, संवेदिता—दा—दं, ध्वनिता &c., अनिवेध-रूपः &c., मानसः—सी—सं; 'tacit consent,' नानसानुज्ञा, मानसं.

TACITLY, *adv.* विवर्धया, अनिवेधेन, मनसा, ध्वनितापेक्षया, तूष्णीं.

TACITURN, *a.* अनालापशीलः—ला—लं, अत्यवादी—दिनी &c., तूष्णीशीलः—ला—लं, कथाविरक्तः—ज्ञा—ज्ञं, आलापविमुक्तः—रा—रं, भाषणविरक्तः &c., परिनितकयः &c., मोनी &c., अनालापः—पा—पं, तूष्णीकः—का—कं. *See* RESERVED.

TACITURNITY, *s.* आलापविरक्तिः *f.*, अनालापशीलता, अनालापः—पिता, मोनितं, मोनं, कथाविरक्तिः *f.*, वाग्यामः. *See* RESERVE.

TO TACK, *v. a.* (Fasten, attach) अनुचपन् (c. 9. -चपति—चन्दुं), चापन्, पिन्ह, आनह, *see* TO FASTEN, STITCH.

TO TACK, *v. n.* नौमार्गे परिवृत् in caus., नौमार्गेपरिवर्त्तनं कृ.

TACK, *s.* (Small nail) छुट्कोलः, कोलकः, छुट्कोलः *m.*

TACKING, *s.* नौमार्गेपरिवर्त्तनं, नौमार्गेपरिवृत्तिः *f.*, नौपपपरिवृत्तिः.

TACKLE, TACKLING, *s.* नौकासज्जा, नौसज्जा, सज्जा. *See* RIGGING.

TO TACKLE, *v. a.* *See* TO HARNESS, RIG, SEIZE, LAY HOLD.

TACT, *s.* युक्तिः *f.*, कुशलता, कौशल्यं, विज्ञता, अभिज्ञता. *See* SKILL.

TACTICIAN, *s.* व्यूहचक्रकुशलः, व्यूहरचनाभिज्ञः, व्यूहपरिज्ञः.

TACTICS, *s.* व्यूहरचनाविद्या, बलविन्यासविद्या, सैन्यविन्यासविद्या, व्यूहरचना, सैन्यरचना, व्यूहनं.

TACTILE, *a.* स्पर्शनीयः या—यं, स्पर्शः—इया—इयं. *See* TANGIBLE.

TADPOLE, *s.* मेकशावकः, मयूकशावकः, पालमयूकः.

TAIL, *s.* पुच्छः—च्छं, लाङ्गलं, लाङ्गलं, लङ्गलं, पालः—ला, चालिपः *m.*, चालहस्तः, लूमं, लोमः, पिच्छः, लम्नः; 'peacock's tail,' वहैः—है, पिच्छं, दालावः, नयूपुच्छं, प्रचलाकः; 'to lift up the tail,' उत्पुच्छ (Nom. उत्पुच्छयते).

TAILED, *a.* पुच्छी—च्छिनी—छि (न्), पुच्छवान्—यती—यत् (न्), पिच्छवान् &c., पुच्छान्वितः—ता—तं, लाङ्गली &c., पिच्छलः—ला—लं.

TAIL-LESS, *a.* अपुच्छः—च्छा—च्छं, पुच्छहीनः—ना—नं, पुच्छरहितः &c.

TAILOR, *s.* शीचिकः, सूचिकः, सीचिः *m.*, तुन्नवायः, वस्त्रभेदी *m.* (न्), वस्त्रभेदकः, सूचिकस्मृविद् *m.*

TO TAINT, *v. a.* दुप् (c. 10. दुपयति—यितुं), लिप् (c. 6. लिम्यति, लेभुं), दोषयुक्तं—क्तं कृ, दुषणं कृ. *See* TO CORRUPT, INSPECT, STAIN.

TAINT, *s.* दुषणं, दोषः, फलदुः, मलं, लेपः—पनं. *See* STAIN.

TAINTED, *p. p.* दुषितः—ता—तं, लिप्तः—ता—तं, कलङ्कितः—ता—तं, सकलदुः—हा—हं; 'as meat,' पृतिगन्धितः—जा—जं, दुर्गन्धी—न्धनी &c.

TAK

TO TAKE, *v. a.* ग्रह (c. 9. गृह्णाति—ह्नाते, ग्रहीते), प्रतिग्रह, अभिग्रह, परिग्रह, सम्प्रग्रह, उपसम्प्रग्रह, आदा (c. 3. -ददाति—ददे—दातुं), उपादा, लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, या (c. 3. यते, यातुं), प्रतीप् (c. 6. -इच्छति—इच्छितुं), ग्रहणं कृ, आदानं कृ.—(Seize) दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), पृ (c. 1. घरति, घर्तुं), हरणं कृ.—(Captivate), *see* the word. —(Apprehend) ग्रह, उपलभ्, अवगम्.—(Feel, experience, be affected by) उपहताः—ता—तं भू, अनुभू, उपगम्, उपागम्, विद्.—(Swallow) गृ, निगृ, ग्रस्, खाद्, पा.—(Admit) ग्रह, स्वीकृ, अङ्गीकृ.—(Gain possession of) आप्, प्राप्, चर्ज, उपार्ज, लभ्, प्राप्तद्, अपिगन्, *see* TO GAIN.—(Take possession of) आक्रन् (c. 1. -क्रामति—क्रामितुं), आदिश, समादिश.—(Require) आक्रांश्च, *see* TO REQUIRE.—(Take away) अपनी (c. 1. -नयति—नेतुं), नी, अपह, ह, *see* TO REMOVE, *v. a.*—(Take back) प्रत्यादा; 'lead back,' प्रतिनी.—(Take down), *see* TO PULL DOWN, DEPRESS, WRITE.—(Take in), *see* TO COMPREHEND, CHEAT.—(Take off) अपनी, चयत् or उच्य in caus., उच्यप्, *see* TO STRIP, DIVEST, IMITATE.—(Take up), *see* TO LIFT, UNDERTAKE, OCCUPY, ENGROSS, COMPRISE.—(Take upon one's self) स्वीकृ, *see* TO UNDERTAKE. Obs. The word 'take' in English has often no equivalent in Sanskrit, but must be rendered by some other form of expression. It may often be expressed by the roots कृ or भू in conjunction with a noun, and is not unfrequently inherent in the verb without being expressed at all, as in the following examples.—(Take aim) चटानुशयः—या—यं भू, लक्ष्यीकृ, अनुसन्ना.—(Take an airing) वायुहेतोः परि-क्रन् or विद्.—(Take breath), *see* TO PAUSE, REST.—(Take care, take heed), *see* TO HEED.—(Take care of) रक्ष, *see* under CARE.—(Take a course), *see* TO RESORT.—(Take effect) प्रभू, सम्भावः—या—यं भू, प्रपलीभू, सकलीभू, *see* EFFICACIOUS.—(Take hold), *see* TO SEIZE, HOLD.—(Take in hand), *see* TO UNDERTAKE.—(Take leave) आगन्, आनन्दरं कृ, *see* FAREWELL.—(Take notice), *see* TO OBSERVE, NOTICE.—(Take pains), *see* under PAIN.—(Take part), *see* TO SHARE.—(Take place), *see* TO HAPPEN.—(Take root), *see* TO ROOT, *v. n.*—(Take to task) निर्भर्त्तु, *see* TO REPROVE.—(Take the name) नान ग्रह.

TO TAKE, *v. n.* (Betake one's self) आदि, *see* RECOURSE, RESORT.—(Gain reception, succeed) सिप् (c. 4. सिध्यति, सेधुं), सन्पद् (c. 4. -पद्यते—पद्युं), प्रसिद्धिं प्राप्, प्रसिद्धीभू, लोकप्रसिद्धः—द्धा—द्धं भू.—(Have effect) प्रभू.—(Take after) अनुकृ.

TAKEN, *p. p.* गृहीतः—ता—तं, जादतः—ता—तं, प्राप्तः &c., उपातः &c.—(Gained) प्राप्तः—ता—तं, प्राप्तः &c., लभः—द्धा—द्धं.—(Taken away) अपनीतः—ता—तं, अपहतः—ता—तं, हतः &c., *see* REMOVED.—(Taken down) अवपातितः—ता—तं, पातितः—ता—तं, *see* LOWERED, HUMBLD.—(Taken off, as clothes, &c.) अवतारितः—ता—तं, *see* STRIPPED.—(Captivated) मोहितः—ता—तं, हतचित्तः—ता—तं, चर्जीकृतः &c.; 'let it be taken,' गृह्णातः; 'proper to be taken,' ग्रहणीयः—या—यं, आदेयः—या—यं; 'having taken,' गृहीता, आदायः; 'having taken his bow and arrow,' गृहीतेष्वस्त्रैकः, आत्रैष्वस्त्रैकः.

TAKER, *s.* ग्राही *m.*—हिणी *f.* (न्), ग्राहकः—हिका, ग्रहीता *m.*—ची *f.* (न्), आदायी *m.*—यिनी *f.*, प्रतिग्रहीता *m.*, हर्ता *m.*, हारी *m.*

TAK

- TAKING, s.** (The act) ग्रहणं, ग्रहः, ग्रहः, प्रतिग्रहणं, प्रतिग्रहः, पादानं, उपादानं, स्वीकरणं, स्वीकारः; 'taking away,' उपवननं, हरणं, अपहरणं, *see* REMOVAL.
- TAKING, a.** मनोहारी -रिणी &c., हृदयग्राही &c. *See* CAPTIVATING.
- TALC, s.** अभ्रं, अभ्रं, अभ्रं, निर्मलं, गिरिजं, गिरिजामलं, मेघमालं, मेघमालं, शुभं, स्वच्छपत्रं, चरुं, चन्द्रोद्यं, भृङ्गः; 'calx of it,' अभ्र-कमल *m.* (नं).
- TALE, s.** कथा, उपाख्यानं, पाख्यानं, परिक्था, उदन्तः. *See* STORY.
- TALE-BEARER, s.** कथोक्तः, कथोक्तः, उपजापकः, पिशुनः, भेदजनकः.
- TALE-BEARING, s.** पेशुन्यं, पिशुनता, उपजापः, कथोक्तः, दोषानुपादः.
- TALENT, s.** (Endowment) गुणः—(Great abilities) वृद्धिपथं, वृद्धि-कौशलं, धीशक्ति *f.*, बुद्धिमत्ता, दाक्षिण्यं, *see* GENIUS.
- TALENTED, a.** गुणी -विनी -रि (नं), गुरुपान् &c. *See* under GENIUS.
- TALISMAN, s.** त्र्यम्बकः, संवदनं -ना, यन्त्रं. *See* AMULIT.
- To TALK, v. n.** भाष् (c. 1. भाषते -यितुं), सम्भाष्, वद् (c. 1. वदति -दितुं), संवद्, चालष्, मन्द्, कथोपकथनं कृ. *See* To CONVERSE.
- TALK, s.** कथोपकथनं, संवादः, सम्भाषा -पणं, चालापः, वक्ता, वक्ताप्रसङ्गः, *see* CONVERSATION; 'small talk,' लघुभाषणं; 'fine talk,' जन्व-पाण्डित्यं; 'mere talk,' वाङ्मयं.—(Report) वदतिः -नी *f.*
- TALKATIVE, a.** वाचकः -का -कं, कथनः &c. *See* LOQUACIOUS.
- TALKATIVENESS, s.** वाचकता, वाचालता. *See* LOQUACIOUSNESS.
- TALKER, s.** वक्ता *m.* (कृ), कथकः, भाषी *m.* (नं), चालापी *m.* वादी *m.*
- TALL, a.** तुल्यः -ज्ज -ज्जं, उच्चः &c., प्रांगुः -शुः -शु, उजः -जा -जं, *see* HIGH; 'in stature,' उच्चदेहः -हा -हं, उच्चमूर्तिः -तिः -ति, दीर्घदेहः -हा -हं, दीर्घमूर्तिः &c., दीर्घतनुः -नु -नु.
- TALLNESS, s.** उच्यता, तुल्यता, प्रांगुता. उच्यति *f.*; 'of stature,' देहदी-र्घता, दीर्घदेह्यं, शरीरदीर्घता, शरीरोजता.
- TALLOW, s.** गोमयपा, गोमयसा, गोपसा, गोपसा, गोमेदस् *n.*
- TALLOW-CANDLE, s.** गोमयपामयदीपकः, गोमयानिर्मितदीपिका.
- TALLOW-CHANDLER, s.** गोमयपामयदीपक *m.* (नं), गोमयपामयपापारी *m.*
- TALLY, To TALLY. See** MATCH, To MATCH, *v. n.*
- TALON, s.** नखः, नखः, करहः, करणः. *See* CLAW.
- TAMARIND, s.** (The tree) अम्रिका, अम्रीका, आम्रिका, आम्रीका, अम्र-फलः, तिन्त्रिदी, तिन्त्रिदी, तिन्त्रिदीकः -का -कं, तिन्त्रिदीका, पिचा, चुम्मा -म्री, गुरुपत्रा, पारिचा, परिचा, गुरुपत्रा, चरुः.—(The fruit) अम्रफलं.
- TAMARISK, TAMARIX, s.** (Tree) विपुलः, पिचिलः, क्यबुः *m.*, क्यबुकः, चहुयन्त्रिः *m.*, यमदूतका.
- TAMBOUR, TAMBOURINE, s.** मृदङ्गः, पटहः. *See* DRUM.
- TAME, a.** (Not wild) गृह्यः -या -यं, गृह्यकः -का -कं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, गृह्युष्टः -रा -रं, लेकः -का -कं, अहिंसः -सा -सं, गृह or ग्राम in comp.; 'a tame pigeon,' गृहकपोतकः; 'tame hog,' ग्राम्य-शूकरः, ग्रामशूकरः, विदुराहः.—(Subdued, trained) दान्तः -न्ता -नं, दमितः -ता -तं, यशः -शा -शं, अधीनः -ना -नं, शिक्षितः -ता -तं, उप-ज्ञानः &c.—(Flat, spiritless), *see* the words.
- To TAME, v. a.** दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, क्रूरतां शम् (c. 10. शम-यति -यितुं), क्रूरताशान्तिं कृ, क्रूरतानाशं कृ, क्रूरताभङ्गं कृ, यशीकृ, नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सन्निग्रह्.
- TAMEABLE, a.** दमनीयः -या -यं, दम्यः -म्या -म्यं, सुदमः -ना -नं.
- TAMED, p. p.** दमितः -ता -तं, दान्तः -न्ता -नं, यशीकृतः -ता -तं, यशीभूतः &c., यशङ्गतः &c., शान्तः &c., शान्तक्रीयः -या -यं.

TAR

- TAMELY, adv.** क्षाणुरूपवत्, क्षीयवत्, क्षाणवत्, सकातयं.
- TAMENESS, s.** ज्यता, यशता, यशयता, चोद्विज्ञता, यशीभूतता.
- TAMING, s.** दमनः, दमी *m.* (नं), दमनकारी *m.* *See* SUNDUER.
- TAMING, s.** दमनः, दमनः, दमपः -चं, दमपुः *m.* *See* SUNDUGATION.
- To TAMPER, v. a.** (Meddle), *see* To MEDDLE.—(Practise secretly) कुकर्मसम्पादनार्थं गूढव्यवहारं कृ or गूढव्यापारं कृ or गूढसंसर्गं कृ, छेदेन व्याप्तं in pass. or व्यपह्.
- To TAN, v. a.** (Leather) चर्मसन्धानं कृ, चर्मपाचनं कृ, दृढिसन्धानं कृ.—(Imbrown) तायीकृ, तादयगीकृ, श्यामीकृ.
- TAN-PI, s.** चर्मसन्धानभाण्डं, चर्मपाचनभाण्डं, चर्मपाचनकुण्डं.
- TANGENT, s.** (In geometry) स्पर्शरेखा, सम्पातरेखा.
- TANGIBILITY, s.** स्पर्शनीयता, स्पर्शयता, स्पर्शवेद्यता.
- TANGIBLE, a.** स्पर्शनीयः -या -यं, स्पर्शयः -या -यं, संस्पृश्यः &c., स्पर्श्यः -या -यं, स्पर्शयोग्यः &c., स्पर्शाहः -ही -हं, स्पर्शवेद्यः &c., संस्पृक्षीयः &c.
- To TANGLE, TANGLE, &c. See** To ENTANGLE, ENTANGLEMENT, &c.
- TANJORE, s.** (The country) चोलः, चोलाः *m. pl.*
- TANK, s.** तट्टागः, जलाधारः, नरोवरः, वेश्मः. *See* RESERVOIR.
- TANNER, s.** चर्मकारः -री *m.* (नं), चर्मारः, चर्मसन्धानी *m.*
- To TANTALISE, v. a.** दृष्टवस्तु दर्शयित्वा मनोरथान् जनयित्वा राखद् (c. 10. राखयति -यितुं), छाशाः or मनोरथान् जनयित्वा राखद्, स्मृहणीयवस्तु दर्शयित्वा न दा or भग्नाशं -शां कृ or पक् (c. 10. पक्कयति -यितुं).
- TANTALIZED, p. p.** पचितः -ता -तं, राखितः &c., नाताशः -शा -शं.
- TANTALIZING, a.** छाशजनकः -जा -कं, स्मृहजनकः &c., पक्कः &c.
- TANTAMOUNT, a.** समानार्थकः -जा -कं, सममूल्यः &c. *See* EQUIVALENT.
- TANTRA, s.** (A religious treatise, generally in the form of a dialogue between Siva and Durga, teaching peculiar and mystical formulae for the worship of the deities, or the attainment of superhuman power. These works are very numerous, and their authority in many parts of India seems, in a great measure, to have superseded that of the Vedas) तन्त्रः; 'a follower of the doctrine taught in the Tantras,' तान्त्रिकः.
- To TAP, v. a.** (Strike a gentle blow) लघुप्रहारं कृ, लघ्वापातं कृ, लघु प्रह् or घाहन्.—(A cask, &c.) मुरादिभाजनं छिद्रं कृ, मुरादि-सायणपिं भागं छिद्रं (c. 10. छिद्रयति -यितुं).
- TAP, s.** लघुप्रहारः, लघ्वापातः, ईषदापातः, ईषदाहारः.
- TAPE, s.** पट्टः, दीर्घपट्टः, पन्थनी, दीर्घपन्थनी, तनुपट्टः.
- TAPER, s.** छुद्रदीपः -पणः, छुद्रदीपिका, मूषदीपिका.
- TAPER, a.** शुरुद्रावृत्तिः -तिः -ति, शुरुद्राकारः -रा -रं, शुरुद्रारूपः &c.
- TAPESTRY, s.** चित्रचयनिका, चयनिका, चित्रचयनिका, अपटी.
- TAPE-WORM, s.** उदरापेष्टः, नादीलीनः, नादीननुः *m.*, मोपा.
- TAPTĪ, s.** (A river in India) तापी.
- TAR, s.** मरलद्रव्यः, मरलरसा, सक्करोमः, चरालः, रालः.
- TARDINESS, s.** मन्दता, मान्यं, विलम्बः -चनं. *See* SLOWNESS.
- TARDY, a.** मन्दः -न्दा -न्दं. *See* SLOW, DILATORY.
- TARE, s.** कथः, शस्यक्षेत्ररुः कथभेदः, वन्यपातः.
- TARGET, s.** चाललक्ष्यं, शरलक्ष्यं, लक्ष्यं, लक्ष्यं, शरव्यं, *see* BUTT.
- TARIFT, s.** सूचिः -ची *f.*, सूचिपत्रं, अनुक्रमणिका. *See* LIST.
- To TARNISH, v. a.** कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), दुष् in caus., *see* To SOIL.
- To TARNISH, v. n.** मलिननीभू, सकलङ्कीभू, दुष् (c. 4. दुष्पति, दोष्टु).

TAR

- TARNISHED**, *p. p.* गलितः -ता -तं, कलङ्कितः &c., दूषितः -ता -तं.
To TARRY, *v. n.* स्वा, जवस्था, विलम्ब, वस्. See *To STAY*, *DELAY*.
TART, *a.* चमः -ता -तं, शुक्र -ता -तं. See *SOUR*, *SHARP*.
TART, *s.* (Kind of pie) शम्बुली, पिष्टकं.
TARTAR, *s.* (Of the teeth) दन्तमलं, दन्तशर्करा, पुष्पिका, पिप्पिका, री-निचं.
TASK, *s.* कार्यं, ज्ञेयं, व्रतं, कर्म *n.* (नं), भारः; 'to take to task,' निर्भर्त्स (c. 10. -भर्त्सयति -यितुं), निन्द, see *To REPROVE*.
To TASK, *v. a.* भारं न्यस्य (c. 4. -न्यस्यति -यितुं), कार्यं निपुनं.
TASK-MASTER, *s.* कार्यशासकः, कार्यकारिणः *m.* (नं), कर्मशासकः.
TASSEL, *s.* शिपिलसूत्रस्य प्रलम्बभावर्यं, प्रलम्बः -पकः -कं.
TASTABLE, *a.* प्राशनीयः -या -यं, प्राप्यः &c., खाद्यादनीयः &c.
To TASTE, *v. a.* प्राश (c. 9. -चश्नाति -शितुं), खाद्याद् (c. 1. -खादति -दितुं), स्वाद्, लिह् (c. 2. लेदि -दुं), चवलिह्, रसम् प्रास्वाद्, खा-खादनं कृ, रसाखादनं कृ, रस् (c. 10. रसयति -यितुं), रसवेदनं कृ, रसपोषं कृ, रसज्ञानं कृ, रसनं कृ.—(Perceive by the taste) खादज्ञानं कृ, खादपोषनं कृ, खादवेदनं कृ.
To TASTE, *v. n.* (Have a taste or flavor) खद् (c. 1. खादते, खादते), सरसः -ता -तं भू or चस्, खादयुक्तः -ता -तं भू or चस्.
TASTE, *s.* (The sensation excited by applying any thing to the tongue or palate) स्वादः, खाद्यादः, रसज्ञानं, रसपोषः, रसवेदनं.—(The sense) रसनेन्द्रियं, खाद्यादनशक्तिः *f.*, रसनशक्तिः *f.*, रसनं, रुचिः *f.*—(Flavor) रसः, खाद्यादः, रुचिः *f.*; 'the six tastes,' षड्रसाः *m. pl.*; these are, 1. sweet, मधुरः; 2. salt, लवणः; 3. pungent, कटुः; 4. bitter, तिक्तः; 5. sour, चमः; 6. astringent, कषायः.—(Relish, liking for) रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, सन्नोपः; 'that husband was not to her taste,' स पतिः सन्नोपाय तस्या नाभवत्; 'according to taste,' यथारुचि; 'loss of taste,' चरुचिः *f.*, चरोषकं; 'of similar tastes,' समानशीलः -ला -लं.—(Nice perception, faculty of discerning beauty) रसः, रसिकता, रसज्ञता, रसज्ञानं; 'devoid of taste,' चरुचकः -का -कं, चरुचकः -ता -तं; 'having taste,' रसज्ञः &c., रसिकः &c., सरसः -ता -तं, रसी -सिनी &c.
TASTED, *p. p.* खाद्यादिताः -ता -तं, खादिताः &c., प्राशिताः &c., ज्ञातरसः -ता -तं, गृहीतरसः &c., रसिताः &c., अनुभवरसिकः &c.
TASTELESS, *a.* विरसः -ता -तं, नीरसः &c. See *INSIPID*.
TASTE, *s.* खाद्यादी *m.* (नं), रसाखादी *m.*, प्राशनी *m.*, रसी *m.*
TASTING, *s.* खाद्यादः -दनं, खादनं, प्राशनं, रसनं, लेहनं.
TASTINESS, *TASTEFULNESS*, *s.* रसिकता, सरसत्वं, सौरस्यं, रोषकता.
TASTY, *TASTEFUL*, *a.* रसिकः -का -कं, सरसः -ता -तं, सुरसः &c., रसवान् -यतो -यत् (नं), रसी -सिनी -सि (नं), रोषकः -का -कं, रुचिरः -रा -रं, रुच्यः -व्या -यं, रुचिकरः -रा -रं, रसितः -ता -तं. See *SAVORY*.
TATTER, *TATTERED*. See *RAG*, *RAGGED*, *RAGAMUFFIN*.
To TATTLE, *TATTLE*, *TATTTLER*. See *To PRATE*, *BLAB*, &c.
TAUGHT, *p. p.* शिक्षितः -ता -तं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, अध्यापितः -ता -तं, पठितः -ता -तं, ज्ञापितः &c., विज्ञापितः &c., लब्धविद्यः -द्या -यं.
To TAUNT, *v. a.* उपालम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बुं), अवधिप् (c. 6. -विधयति -धितुं), आधिप्, अधिधिप्, परिधिप्, तज्ञै, see *To REVILE*.
TAUNT, *s.* आलोचनं, प्रपञ्चः, धेयः, उपालम्बः. See *SARCASM*.
TAUNTED, *p. p.* आलोचिताः -ता -तं, अवधिक्ताः &c., उपालम्बः -ता -तं.

TEA

- TAUNTING**, **TAUNTINGLY**. See *SARCASTIC*, *SARCASTICALLY*.
TAURUS, *s.* (The sign or constellation) वृषः, वृषभः, तावुदि *m.*
TAUTOLOGY, *s.* पुनरुक्तिः *f.*, पुनरुक्त्यं, चतुवादः. See *REPETITION*.
TAVERN, *s.* गङ्गा, मदिरागृहं, मद्यविक्रयस्थानं, see *PUBLIC-HOUSE*.
TAVERN-KEEPER, **TAVERNER**, *s.* शीखिदकः, मद्यविक्रयपी *m.* See *VINTNER*.
TAWDRY, *a.* कुशोभनः -ता -तं, मिथ्याशोभायुक्तः &c., मिथ्याशोभनः &c.
TAWNINESS, *s.* पिङ्गलता, कपिलता, पिङ्गलता, ताम्रवर्णता.
TAWNY, *a.* पिङ्गलः -ला -लं, पिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, कपिलः -ला -लं, पिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, पिङ्गलः -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), पिङ्गरः -रा -रं, ताम्रवर्णः -वर्ण -वर्णं, चरुणः -णा -णं, कपिलः -ला -लं, कटूः -टू -टू, छाकः -कः -कः, शायः -पी -पं.
TAX, *s.* करः, शुल्क -ल्लं, राजकर -रं, कारः, राजसं, see *IMPOST*; 'exempt from it,' चकरः -रा -रं.—(Burthen) भारः.
To TAX, *v. a.* करान् दा in caus. (दापयति -यितुं), करं न्यस्य (c. 4. -न्यस्यति -यितुं), सवरीकृ.—(Impose a burthen) भारं न्यस्य.—(Charge, accuse), see the words.
TAXABLE, *a.* करापीनः -ता -तं, शुल्कापीनः -ता -तं, करयोग्यः -ग्या -ग्यं, करदः -दा -दं; 'taxable article,' शुल्कस्थानं.
TAXATION, *s.* करादिन्यासः, करादिव्यवस्थापनं, शुल्कादिस्थापना.
TAXED, *p. p.* सकरः -रा -रं, सशुल्क -ल्लं -ल्लं, करदः -दा -दं.
TAX-GATHERER, *s.* करग्रहः, करग्राही *m.* (नं), शुल्कग्राही *m.*
TEA, *s.* No Sanskrit equivalent, पहा may be used.
TEA-POT, *s.* पहापात्रं, पहापात्रः, पहाभाजनं.
To TEACH, *v. a.* उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं), अनुशिक्ष, अभिज्ञिष्य, अपी in caus. (अध्यापयति -यितुं, rt. इ), पद् in caus., शास् &c., see *To INSTRUCT*. Sometimes the causal expresses the sense of 'teach'; as, 'he teaches to dance,' नर्तयति; 'he teaches to read,' पाठयति.
TEACHABLE, *a.* शिक्षणीयः -या -यं, शिक्ष्यः -व्या -व्यं. See *DOCILE*.
TEACHABLENESS, *s.* शिक्षणीयता, शिक्ष्यता, सुशिक्ष्यता.
TEACHER, *s.* उपदेशकः, शिक्षकः, अध्यापकः, पोषकः, ज्ञपयोपकः, see *INSTRUCTOR*; 'of children,' चालाध्यापकः, see *PEDAGOGUE*.
TEACHING, *s.* उपदेशः, शिक्षा, अध्यापनं. See *INSTRUCTION*.
TEAK, *s.* (Tree) चर्यः, शाकः, शाकाख्यः, करच्छदः, सरपत्रः, जर्जुनो-पनः, हलीनः.
TEAL, *s.* (Kind of duck) कलहंसः, कादवं.
TEAM, *s.* (Of horses) रथसंयोजिता स्रष्ट्रेणी; 'of oxen,' गोश्रेणी.
TEAR, *s.* (Of the eye) स्रष्टु *n.*, स्रष्टु *n.*, स्रष्टं, स्रष्टं, वाप्यः, नेत्रासु *n.*, नेत्रजलं, नेत्रोदकं, नेत्रजं, नयनासु *n.*, नयनजलं, नयनवारि *n.*, नयन-सलिलं, विलोचनासु *n.*, लोचनासु *n.*, रोदनं; 'tear-drop,' वाप्य-पिन्दु *m.*, स्रष्टुपिन्दु *m.*, स्रष्टुपिन्दु *m.*, स्रष्टुकला; 'starting of tears,' वाप्योद्भवः; 'flood of tears,' स्रष्टुपारा, धारास्रष्टु *n.*; 'flowing of tears,' स्रष्टुपातः, स्रष्टुसावः; 'tears of affection,' प्रेमास्रष्टु; 'of joy,' हर्षास्रष्टु *n.*; 'to shed tears,' स्रष्टुयि पत् (c. 10. पातयति -यितुं) or सु in caus. (सावयति -यितुं) or वृत् in caus., वाप्य (nom. वाप्यायते), स्रष्टु (nom. स्रष्टायते), प्ररुद्, रुद्, रोदनं कृ; 'he shed tears of joy,' हर्षाद् स्रष्टुयि स्रष्टुपातयत्; 'in tears, having the eyes filled with tears,' जातास्रष्टुः -स्रष्टुः -स्रष्टु, स्रष्टुलोचनः -ना -नं, स्रष्टुनयनः &c., स्रष्टुमुखः -स्रष्टु -स्रष्टु, वाप्योपस्रष्टुताद्यः -स्रष्टु -स्रष्टु, वाप्या-विलेक्षणः &c., पर्यस्रष्टुः -स्रष्टुः -स्रष्टु; 'interrupted by tears,' वाप्या-कुलः -ला -लं.—(Rent), see *RENT*.

TEA

To TEAR, v. a. दृ (c. 10. दारयति-यितुं, c. 9. दृषाति, ददितुं-रीतुं), विद्, चवद्, दारयं कृ, विदारयं कृ, विभिद्, *see To REND, LACERATE, PULL.*—(Tear down, off, out, up), *see under To FULL.*—(The hair) लुच् &c., *see To PLUCK.*

To TEAR, v. n. (Rush along) महावेगेन पल्.—(Be torn or rent) विद् in pass., विभिद् in pass., *see To CLEAVE, DIVIDE, v. n.*

TEARFUL, a. साधुः-धुः-धु, साधुः &c., साध्रः-ध्रा-ध्रं, सास्रः &c., सवाध्रः-ध्या-ध्रं, सध्रुपूयैः-धौ-धै, पायपूयैः &c., सध्रुमयः-यी-यं.

TEARFULLY, adv. सवाध्रं, साध्रं, सास्रं, पायपूयया, साध्रुपातं.

TEARING, s. दारयं, विदारयं, विदार, विभेदः-दनं, पाटनं.

To TEASE, v. a. चाष् (c. 1. पाषते-यितुं). *See To ANNOY, TORMENT.*

TEASED, p. p. पाषितः-ता-तं, पीषितः &c., च्याः-या-यं.

TEAT, s. स्तनारं, स्तनः, *see NIPPLE*; 'having two teats,' द्विस्तनी.

TECHNICAL, a. लाक्षणिकः-की-कं, पारिभाषिकः &c., साङ्केतिकः-की-कं, परिभाषितः-ता-तं, विशेषविद्यासम्बन्धी-न्धनी &c.

TECHNICALLY, adv. परिभाषानुसारेण, विशेषकलानुसारेण.

TECHNICALITY, s. लाक्षणिकत्वं, पारिभाषिकत्वं, साङ्केतिकत्वं.—(A technical term) परिभाषा, लाक्षणिकः.

TEDIOUS, a. दीर्घसूचः-चा-चं, अतिदीर्घः-यौ-यै, सेदजनकः-का-कं, अमजनकः &c. *See LONG, PROLIX, IRKSOME.*

TEDIOUSLY, adv. अतिदीर्घं, दीर्घसूचत्वं, सुदीर्घं.

TEDIOUSNESS, s. दीर्घसूचता, अतिदीर्घता. *See IRKSOMENESS.*

To TEEM, v. n. पूर्यगर्भः-भौ-भै भू, अतिपूर्यः-यौ-यै भू.—(Bring forth abundantly) पाहुत्येन उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं) or जन्.

TEEMING, part. पूर्यगर्भः-भौ-भै, परिपूर्यः-यौ-यै, सम्पूर्यः &c., पूर्यः &c., साकुल in comp., जाद्व in comp. *See PROLIFIC.*

TEETH, s. pl., दन्ताः m. pl., see TOOTH; 'having teeth,' दन्तौ-निनी-नि (न्), सदनः-ना-नं, जातदन्ताः &c.; 'having good teeth,' सुदन्-दन्तौ-दन् (न्); 'woman having fine teeth,' शुभदन्ती; 'having discolored teeth,' अरोकदन्ताः &c.; 'row of teeth,' दन्तपंक्तिः f.; 'sensitiveness of the teeth,' दन्तहर्षः.

To TEETH, v. n. जातदन्तः-न्ता-न्तं भू, उल्लिखदन्तः-न्ता-न्तं भू.

TEETHING, s. दन्तोद्देशः, दन्तोद्भवः, दन्तस्थेदः, दन्तोत्पत्तिः f., दन्तजननं; 'time of teething,' दन्तोद्देशकालः.

TEGUMENT, s. आवेष्टनं, कवचः-चं, पुटः-टी. *See INTEGUMENT.*

TELESCOPE, s. दूरदर्शकयन्त्रं, महादूरदर्शकयन्त्रं, दूरदर्शनयन्त्रं, चाक्षुषयन्त्रं, दृष्टिसाधकयन्त्रं.

TELINGANA, s. (The country) जन्मः, आन्ध्रः.

To TELL, v. a. कप् (c. 10. कथयति-यितुं). *See To RELATE, NARRATE.*

To TELL, v. n. (Take effect) सफलभू, सफलभू, सप्रभावः-चा-चं भू, सिप्.—(Hit the mark), *see under MARK.*—(Tell of) सूप्.

TELLER, s. कथकः, कथिकः, साक्ष्यायकः. *See RELATER.*

TELLING, s. कथनं, उपकथनं, साक्ष्यानं, *see RELATION, NARRATION.*

TELL-TALE, s. सूचकः, सूची m. *See TALE-BEARER, INFORMER.*

TEMERITY, s. साहसं, दुःसाहसं, विषमसाहसं. *See RASHNESS.*

To TEMPER, v. a. जम् (c. 10. जमयति-यितुं). *See To MODERATE.*

TEMPER, s. (Of mind) शीलः, प्रकृतिः f., भावः, स्वभावः, संवेदनः; 'good temper,' सद्भावः, *see GOOD-HUMOUR*; 'bad temper,' प्रसङ्गायः.—(Calmness, moderation) शान्तिः f., शान्ता, समता, संयमः, रोषभावः.—(Anger) रोषः.

TEMPERAMENT, s. प्रकृतिः f., स्वभावः, भावः, देहप्रकृतिः f., देहस्वभावः,

TEM

शरीरप्रकृतिः f., जन्मप्रकृतिः f.; 'bilious,' पित्तप्रकृतिः f.

TEMPERANCE, s. (Moderation) संयमः, यमः, परिमिता, अप्रसक्तः f.—(In eating) मिताशनं, अत्याशनं, मिताहार-रित्वं, मिताभोजनं, अत्याहार-रित्वं, परिमिताहार, परिमितभोजनं-निबं.—(In drinking) परिमितपानं, मितापानं, अत्यपानं, मात्रापानं.

TEMPERATE, a. (Moderate) संयमी-मिनी &c., संयतः-ता-तं, संयत-वृत्तिः-वृत्तिः-वृत्ति, संयमशीलः-ला-लं, *see MODERATE.*—(In desires) अत्याकांक्षी-क्षिणी &c., अप्रसक्तः-क्ता-क्तं, नितेन्द्रियः-या-यं.—(In eating) मिताशनः-ना-नं, परिमिताहार-रा-रं, मिताहार &c., मिताहारी-रिणी &c., यताहारः &c., अत्याहार &c., अत्याहारी &c., अत्याहार &c., मिताभोजी &c., नियताहारी &c., लब्धाहार-रा-रं, लब्धाहारी &c., अत्याशी &c., मिताशी &c.—(In drinking) मितापायी &c., परिमितपायी &c., अत्यपायी &c., मितापानी &c., गानाप्रसक्तः-क्ता-क्तं.—(Not excessive) परिमितः-ता-तं, अतीव्रः-मा-मं.—(Moderately warm) ईषदुष्णः-ष्णा-ष्णं, मन्दोष्णः &c., अचरुदः-रुद-रुदं, अशीष्णः-ष्मा-ष्मं.—(Calm, not violent) शान्तः-न्ता-न्तं, अरोषः-या-यं, शान्तिप्रयुक्तः-क्ता-क्तं, अचरुदः-रुद-रुदं, जीरः-रा-रं, शैथिल्यशील &c.

TEMPERATELY, adv. अरोषेण, अशीष्णेन, अतीव्रं, अचरुदं, शान्त्या.

TEMPERATURE, s. उष्णानुष्णमानं, उष्णानुष्णप्रमाणं, उष्णशीतमानं, उष्णानुष्णता, उष्णमानं, उष्णप्रमाणं, शीष्माशीष्मता.

TEMPERED, p. p. शमितः-ता-तं, उपशमितः &c., नियमितः-ता-तं.

TEMPEST, TEMPESTUOUS. See STORM, STORMY, HURRICANE.

TEMPEST-TOST, TEMPEST-BLATEN, a. पवनाहतः-ता-तं, पवनक्षिप्तः-ता-तं, पवनाघातप्रेरितः &c., वातावेगप्रेरितः &c., अनिलसंक्षुब्धः &c.

TEMPLE, s. (Building dedicated to a deity) मन्दिरं, प्रासादः, देवमन्दिरं, देवालयं, देवगृहं, देवमठं, मण्डपः-यं, देवागारः-रं, देववेश्म n. (न्), देवतामन्दिरं, भगनालयं, देवतागारः-रं, देवतायतनं, देवावासः, महालयः-यं, सुरस्थानं, सुरमन्दिरं, सुरगृहं, देवकुलं, यक्षिणशाला, पीठारः, चयुर्न, चिच्छन्दकः, चिच्छन्दकः, स्वस्तिकः, सर्वतोभद्रः, तन्त्रापङ्कः, रुचकः; 'temple dedicated to Siva,' शिवालयं, शिवमन्दिरं; 'open temple,' मण्डपः; 'endowments of a temple,' देवस्थं; 'worship at the entrance of a temple,' द्वारपूजा.—(Of the head) कपोलः, केदारः, शङ्खः, शङ्खकः-कं.

TEMPORAL, a. रेहिकः-की-कं, रेहलीकिकः-की-कं, लौकिकः &c., सांसारिकः &c., दृष्टार्थः-यौ-यै. *See SECULAR.*

TEMPORARILY, adv. अत्यकालमात्रं, क्षणमात्रं, अचिरं, अशान्तं.

TEMPORARINESS, s. अनित्यता, अचिरस्थायिता, क्षणिकता.

TEMPORARY, a. अचिरस्थायी-यिनी-यि (न्), अचिरकालिकः-का-कं, अचिरः-रा-रं, अनित्यः-त्या-तं, अशान्तः-ती-तं, क्षणिकः-का-कं.

To TEMPORIZE, v. n. समयानुरोधं कृ, समयानुवर्त्तनं कृ, कालानुरोधं कृ.

TEMPORIZER, s. समयानुरोपी m. (न्), कालानुरोपी m., कालानुवर्त्ती m.

To TEMPT, v. a. (Entice to evil) प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति-यितुं), परि-लुभ्, लुभ्, आकृप् (c. 1. -कर्षति-कृ), मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), प्रलोभनं कृ, विमोहनं कृ.—(Try, prove) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-यितुं), परीक्षां कृ.

TEMPTATION, s. (Enticement to evil) प्रलोभनं, विलोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः f., मोहः-हनं, विमोहनं.—(Trial) परीक्षा.

TEMPTED, p. p. प्रलोभितः-ता-तं, आकृष्टः-ष्टा-ष्टं, मोहितः &c.: 'by avarice,' लोभाकृष्टः &c.—(Tried) परीक्षितः-ता-तं.

TEMPTER, s. प्रलोभकः, विलोभकः, मोहकः, परीक्षकः, परीक्षाकृत्.

TEM

- TEMPTING**, *a.* साधार्मिकः -का -कं, विमोहनः -ना -नं. *See* ENTICING.
- TEN**, *a.* दश *m. f. n. pl.* (नं), दशकः -का -कं, दशसंख्यकः -का -कं; 'aggregate of ten,' दशकं; 'ten days,' दशाहं; 'in ten ways,' दशपा.
- TENABLE**, *a.* रक्षणीयः -या -यं, प्रतिपादनीयः &c., स्थापनीयः &c.
- TENACIOUS**, *a.* (Holding fast) संलग्नशीलः -ला -लं, *see* RETENTIVE.
—(Persistent in a course) चभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, आग्रही -हिणी &c., दृढः -टा -टं, दृढसङ्कल्पः -ल्पा -लं.—(Of opinions) समता-ग्रही &c.—(Of life) दुर्गमः -रा -रं.
- TENACITY**, *s.* चभिनिवेशः, आग्रहः, यद्दृढता, पृतिः *f.*, धारणा.
- TENANT**, *s.* अधिवासी *m.* (नं), परस्वामिकधेनाधिवासी *m.*, परस्वामिकगृ-
हाधिवासी *m.*, परस्वत्वगुह्यभूमाधिवासी *m.*
- To TENANT**, *v. a.* परस्वामिकभूमिम् अधिवास्य (c. 1. -वसति -वसुं).
- TENANTED**, *p. p.* चक्षुषितः -ता -तं, अधिष्ठितः &c. *See* OCCUPIED.
- TENANTRY**, *s.* परस्वामिकधेनाधिवासिनां गणः, अधिवासिगणः.
- To TEND**, *v. a.* पाल्, रक्ष *see* under *To KEEP*; 'cattle,' गोपालनं कृ.
- To TEND**, *v. n.* (Aim at, be directed or incline towards) चभि-
सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), चभिमेति (c. 2. -चभिमेति -तुं, *rt.* इ), प्रवयः -या -यं भू; 'act which tends to a main object,' प्रसुक्कान्तिः *f.*, प्रयोगार्थः.—(Conduce, contribute), *see* the words.
- TENDENCY**, *s.* प्रावृत्त्यं, प्रवृत्तता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता or चालुता
in comp., *see* INCLINATION; 'to descend,' क्षीणगतिशीलता.
- TENDER**, *a.* (Soft) कोमलः -ला -लं, मृदुः -ह्री -दु, चार्द्रः -द्रौ -द्रं.—
(Sensible of pain) सुलभदुःखः -खा -खं, सुदुःखितः -ता -तं, *see*
SORE—(Delicate) मुकुमारः -रा -रं, कोमारः -री -रं, पेलवः -वा -वं,
मृदुः &c.; 'having a tender frame,' प्रकृतिपेलवः -वा -वं, मृदुङ्गः
-ङ्गौ -ङ्गं.—(Young) चालः -ला -लं, कोमारः -री -रं.—(Compassionate) दयालुः -लुः -लु, कारुणिकः -को -कं, चार्द्रः -द्रौ -द्रं, दयार्द्रः
&c., सहायः &c., *see* PITIFUL.
- TENDER**, *To TENDER*. *See* OFFER, *To OFFER*.
- TENDER-HEARTED**, *a.* करुणागमकः -का -कं, कोमलचित्तः -त्ता -तं, कोम-
लान्तःकरणः -खा -खं, कोमलहृदयः -या -यं, सद्यहृदयः &c., दयार्द्र-
भावः -वा -वं, दयार्द्रचित्तः &c., क्षिन्नहृदयः &c., क्षिन्नहृद्, भावार्द्रः &c.
- TENDERLY**, *adv.* सज्जरुपं, सकारुण्यं, करुणं, सद्यं, सानुकरम्यं.
- TENDERNESS**, *s.* (Softness) कोमलता -त्वं, मृदुता, मार्दवं, सौकुमार्यं,
कोमारं, चार्द्रता.—(Compassion, kindness) कारुण्यं, करुणा, कृपा,
दया, अनुकम्पा, दयालुता, पातत्यं, *see* PITY.
- TENDINOUS**, *a.* क्षिरालः -ला -लं, क्षिरामयः -यो -यं, क्षामुमयः &c.
- TENDON**, *s.* चायुः *m.*, चसा, क्षिरा, सिरा, जायः, सन्धिपन्थनं, यन्त्रि-
पन्थनं, नाडी, *see* MUSCLE; 'of the neck,' मन्था.
- TENDRIL**, *s.* (Of a vine or creeper) लतातन्तुः *m.*, तन्तुः *m.*
- TENEMENT**, *s.* आवातनं, भवनं, *see* DWELLING; 'earthly,' देहः.
- TENER**, *s.* गतं, सम्मतं, तत्त्वं, स्थितिः *f.* *See* OPINION, DOGMA.
- TENFOLD**, *a.* दशगुणः -खा -खं, दशविधः -धा -धं, दशपा indec.
- TENOR**, *s.* (Course, drift) क्रमः, चन्वयः, प्रसङ्गः, प्रवाहः, चभिप्रायः,
तावय्यं, निदर्शनं.—(Voice) गद्यस्वरः.
- TENSE**, *a.* जाततः -ता -तं, ततः &c. *See* STRETCHED, TIGHT.
- TENSE**, *s.* (In grammar) कालः; 'Present,' वर्तमानकालः; 'Pre-
terite,' चतुर्थाकालः; 'Imperfect,' अद्यतनभूतकालः.
- TENSION**, *s.* चाततिः *f.*, चातन्यं, तणाः *f.*, अशैथिल्यं. *See* TIGHTNESS.

TER

- TENT**, *s.* हृष्यं, हृष्यं, पटमखण्डः, पटगृहं, पटवेश्म *n.* (नं), पटवासः, पट-
कुटिः *f.*, यस्तगृहं, शिपिरं, स्फुलं, पोताच्छादनं, गुल्ली, केणिका, कुटुर *n.*,
गुणलपनिष्ठा; 'tent-maker,' हृष्यनिर्माणाजीवी *m.*; 'outer tent,
or screen surrounding a tent,' जपनिका, यवनिका.
- TENTH**, *a.* दशमः -मी -मं; 'tenth day of the month,' दशमी.
- TENUITY**, *s.* तनुता, तानयं, सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, घोरता.
- TENUOUS**, *a.* तनुः -नुः -न्वी -नु, सूक्ष्मः -स्त्रा -स्त्रं. *See* THIN.
- TERPID**, *a.* ईपहुष्णः -ष्णा -ष्णं, कोष्णः &c., कपोष्णः &c., मन्दोष्णः &c.,
क्षुत्तपः -पा -पं, अनुष्णाजीतः -ता -तं. *See* LUKEWARM.
- TERPIDNESS**, *s.* कोष्णता, कपोष्णता, मन्दोष्णता. *See* LUKEWARMNESS.
- TERGIVERSATION**, *s.* चपदेशः, पलायनं, अपक्रमः, परावृत्तता, चलं.
- TERM**, *s.* (Limit, end) सन्तः, पर्यन्तः -न्तं. *see* LIMIT.—(Period)
चयधिः *m.*, कालावधिः *m.*, *see* PERIOD; 'of days,' चार्द्रगणः;
'utmost term,' परमावधिः *m.*; 'of life,' आयुर्मर्यादा.—(Word,
expression, appellation) संज्ञा, पदं, वाक्यं, शब्दः, वचनं, चभि-
धानं, आख्या, नाम *n.* (नं), पद्धतिः *f.*—(Conditions) सङ्केतः, प्रतिज्ञा,
नियमः, नियमवाक्यं.—(State of intercourse) व्यवहारः, वृत्तिः *f.*,
परिस्पर्धामयः, परिस्पर्धः; 'good terms,' मोतिः *f.*, मैत्र्यं, संविधिः *f.*;
'ill terms,' विद्वेषः, चतुष्टिः *f.*, क्षमोक्तिः *f.*—(Time of business)
व्यवहारकालः, कार्यनिर्वाहकालः, *see* SESSION.—(Of a syllogism)
चययः.—(Of an arithmetical series) पदं; 'first term,'
आदिपदं, नुरं; 'last term,' चन्वयपदं.
- To TERM**, *v. a.* चभिषा, आख्या. *See* To NAME, CALL, STYLE.
- TERMIAGANT**, *s.* कर्कशा, परडी, दुष्टा. *See* SCOLD, SHREW.
- TERMED**, *p. p.* चभिहितः -ता -तं, स्मृतः &c. *See* NAMED, CALLED.
- TERMINABLE**, *a.* समर्थादः -दा -दं, परिच्छेदनीयः &c., *see* LIMITABLE.
- TERMINAL**, *a.* सन्तस्यः -स्या -स्यं, पर्यन्तः -न्ती -नं, सान्तः -न्ती -नं.
- To TERMINATE**, *v. a.* or *n.* चयसो. *See* To END, CLOSE, LIMIT.
- TERMINATION**, *s.* चयसानं, सन्तः, चयधिः *m.*, परिणामः, निष्ठा, *see*
END, CONCLUSION.—(In grammar) सन्तः, चन्वयवर्गः.
- TERMLESS**, *a.* निरवधिः -धिः -धि, सान्तः -न्ता -नं. *See* ENDLESS.
- TERRACE**, *s.* (Before a house) चालिन्दः, चलिन्दः, प्रपातः, प्रपातः,
गृहट्टी, पीपिः -पी *f.*, देहली -लि *f.*—(On the roof of a house)
प्रासादपृष्ठं, चट्टालः -लिङ्का, तमङ्गजः, पृष्ठं.—(Covered terrace in
the yard) वितर्दिः *f.*, वेदिङ्का.
- TERRAQUEOUS**, *a.* जलस्पलमयः -यो -यं, जलस्पलान्तकः -का -कं.
- TERRESTRIAL**, **TERRENE**, *a.* (Sublunary) लौकिकः -को -कं, देहली-
किकः &c., *see* MUNDANE—(Earthen, earthly) भौमः -मी -मं,
भौमिकः -को -कं, *see* EARTHLY, EARTHEN.—(Going or existing
on the earth) भूपरः -री -रं, स्वलपरः &c., भूमिजः -जा -जं, स्वलगः
&c., भूलोकस्थः -स्था -स्थं; 'terrestrial globe,' भूगोलः -लकं.
- TERRIBLE**, **TERRIFIC**, *a.* भयानकः -का -कं, घोरः -रा -रं, दारुणः -रा
-रं, भीमः -मा -मं. *See* FRIGHTFUL, FEARFUL, HORRIBLE.
- TERRIBLY**, **TERRIFIED**, &c. *See* FRIGHTFULLY, FRIGHTENED, &c.
- To TERRIFY**, *v. a.* चस् in caus., भी in caus., *see* To FRIGHTEN.
- TERRITORIAL**, *a.* राष्ट्रीयः -या -यं, राष्ट्रसत्तवी &c., दैक्षिकः -को -कं.
- TERRITORY**, *s.* राष्ट्रं, देशः, प्रदेशः, भूमिः *f.*, राज्यं, अधिब्यारः.
- TERROR**, *s.* चान्तः, सन्ताप्तः, साध्वसं, भयं. *See* FEAR, FRIGHT.
- TENSE**, *a.* शुद्धः -द्धा -द्धं, संस्कृतः -ता -तं, संक्षिप्तः -ता -तं.
- TERSENESS**, *s.* शुद्धता, शुद्धिः *f.*, संक्षिप्तता, संक्षेपः, संस्कृतत्वं.
- TERTIAN**, *s.* त्र्याहिकञ्चरः, त्र्याहिकः, तृतीयकञ्चरः, तृतीयकः.

TESSLATED, *a.* चक्षुषदानुकारेण नानावर्णप्रस्तररचितः -ता-तं.
TEST, *s.* (Trial) परीक्षा, -क्षणं, कष्टः *f.*, उपधा, कपः -पणं, पाजपः, निकपः, प्रतीतिः *f.*, परीक्षितं; 'this may be put to the test,' एतत्परीक्षा करणीया, एतत्प्रतीतिर् उत्पाद्या.—(Means of trial) परीक्षासाधनं.

TO TEST, *v. a.* परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं), ज्ञा in des. See TO TRY.

TESTACEOUS, *a.* शङ्खवासी -सिनी &c., जसुविशिष्टः -ष्टा -ष्टे, कसुस्यः &c.

TESTAMENT, *s.* (Will) मृतपत्रं, मरुपत्रं, मृत्युपत्रं, मृतलेखः; 'Old Testament,' पुरातननियमः; 'New Testament,' नूतननियमः.

TESTAMENTARY, *a.* (Pertaining to a will) मृतपत्रसम्बन्धी &c.

-विषयकः -का -कं.—(Given by a will) मृतपत्रदत्तः -ता -तं.

TESTATOR, *s.* मृतलेखकश्चि *m.* (वृत्), मरुलेखकश्चि *m.*

TESTATRIX, *s.* मृतलेखकश्चि, मृत्युलेखकश्चि, मरुलेखकश्चि.

TESTED, *p. p.* परीक्षितः -ता -तं, कृतपरीक्षाः -क्षा -क्षं. See TRIED.

TESTICLE, *s.* चरदं, मुष्कः, वृषणः, कोषः -यकः, कोशः, मलः, मुषकः, तोहः; 'testicles,' चरद्वयं, मुष्कद्वयं, चरद्वयम्, वृषणद्वयं, वृषणी *m. du.*; 'enlargement of them,' चरद्वृद्धिः *f.*, चरद्वृद्धिः; 'having them,' सवृषणः -खा -खं, चरद्वीरः -रा -रं, चरद्वीलः &c.

TO TESTIFY, *v. a. or n.* साक्षं दा or कृ, प्रमाणं दा, प्रमाण (nom. प्रमाणयति -यितुं). See TO DECLARE, CERTIFY, PUBLISH.

TESTIMONIAL, *s.* प्रमाणपत्रं, प्रमाणलेखः, प्रमाणपत्रलेखः.

TESTIMONY, *s.* साक्ष्यं, साक्षिणा, प्रमाणं, प्रमाण्यं. See EVIDENCE.

TESTINESS, *s.* कर्कशता, कान्दर्यं, वक्रता, कटुता. See PEVISHNESS.

TESTY, *a.* कर्कशः -ज्ञा -ज्ञं, कटुः -टुः -टुः. See PEVISH, FRITFUL.

TETE-A-TETE, *s.* रहःसंलापः, रहःसम्भाषा, रहःप्रत्यक्षता *f.*

TETHER, *s.* बन्धनरज्जुः *m. f.*, बन्धनसूत्रं, पारश्वरज्जुः *m. f.*

TO TETHER, *v. a.* दीर्घरज्जुना बद्धा च् (c. 10. पारयति -यितुं).

TETRAD, *s.* (Aggregate of four) चतुष्टयं, चतुष्टयः.

TETRAGON, *s.* चतुरस्रं, चतुष्कोणः, चतुर्भुजः.

TETRAGONAL, *a.* चतुष्कोणः -खा -खं, चतुरस्रः -स्र -सं, चतुर्भुजः -ज्ञा -ज्ञं.

TEXT, *s.* (Subject of a comment) मूलं, मूलग्रन्थः, पांशुग्रन्थः, प्रतीकं, निदर्शनं, अभिहितं, प्रयोगः.—(Verse or passage of Scripture) वचनं, वाक्यं, सूत्रं, चक्र *f.* (च), विधिः *m.*, प्रतीकं, धृतिः *f.*; 'of the Vedas,' वेदवचनं, वेदवाक्यं.

TEXTILE, *a.* तानयः -ची -चं, तन्त्री -न्त्रिणी -न्त्रि (न्).

TEXTUAL, *a.* वाचनिकः -को -कं, मौलिकः -को -कं.

TEXTURE, *s.* (Weaving) कृतिः *f.*, वायः, व्यूतिः.—(Web, that which is woven) तानयं, वस्त्रं.—(Quality of the threads) तन्तुगुणः, सूत्रगुणः.

THAN, *adv. or conj.* Usually expressed in Sanskrit by the abl. c.; as, 'a store of grain is better than all stores,' धान्य-संग्रहः श्रेयान् सद्यसंग्रहात्; 'worthier than I,' पश्यातो परीयान्. Or by न च; as, 'silence is better than speaking untruth,' वरं मौनं न च वचनम् अनृतं [i. e. better silence and not speaking untruth]. In modern Sanskrit 'than' is often expressed by अपेक्षया, or अपेक्ष्य; as, 'some of the organs of animals are stronger than those of men,' जन्तूनां कानिचिद् इन्द्रियाणि मनुष्यापेक्षया प्रचलानि; 'acid has a stronger attraction for iron than copper,' अम्लरसं तावत् अपेक्ष्य लोहम् अपिक्मं चाकर्षति; 'placing the cup on some place higher than one's head,' खमस्तकम् अपेक्ष्य उच्चतरे स्थाने पात्रं विन्यस्य; 'than him,' तदपेक्षया; 'than me,' मदपेक्षया.

TO THANK, *v. a.* धनं दद् (c. 1. वदति -दितुं), कृतज्ञताकथनं कृ, कृतज्ञताप्रकाशनं कृ, कृतज्ञतादर्शनं कृ, उपकारस्मृतिं कृ, प्रामोषकारस्मृतिं कृ, उपकारस्वीकारं कृ, धन्यवादं कृ; 'to give thanks to God,' ईश्वरं धन्यं दद्, ईश्वरमुखान् दद्, ईश्वरस्य धन्यवादं कृ; 'I thank thee,' तां धन्यं वदामि.

THANK, THANKS, *s. pl.* धन्यवादः, कृतज्ञतादर्शनं, कृतज्ञताकथनं, कृतज्ञताप्रकाशनं, उपकारस्मृतिः *f.*, उपकाराभिवादः, उपकारस्वीकारः; 'many thanks to you for your kindness,' अनुगृहीतोऽस्मि तवोपकारेण; 'thanks to thee for the breakfast,' कुशलं ते प्रातराशस्य.

THANKFUL, *a.* कृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपकारज्ञः &c., कृतज्ञतादर्शकः -का -कं, कृतज्ञताकथकः &c., कृतज्ञताप्रकाशकः &c., उपकाराभिवादकः &c., धन्यवादी -दिनी -दि (न्).

THANKFULLY, *adv.* कृतज्ञतापूर्व, सधन्यवादं, कृतज्ञवत्, उपकारज्ञवत्

THANKFULNESS, *s.* कृतज्ञता, उपकारज्ञता, उपकृतज्ञता.

THANKLESS, *a.* पाकृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, कृतज्ञः &c. See UNGRATEFUL.

THANKSGIVING, *s.* धन्यवादः, कृतज्ञताकथनं, कृतज्ञतादर्शनं.

THAT, *pron.* (Demonstrative) सः सा तत् (न्), सपः स्या एतत् (एतत्) असौ *m. f.* (अदस्); 'that man,' स नरः; 'at that time,' तस्मिन् काले, see THEN.—(Relative) यः या यत् (यत्) or expressed by a compound; as, 'the man that has great wealth,' महा-पनो नरः, see WHO, WHICH.—(That is to say) सर्थात्, सर्थतः. पस्तुतस्.—(So that) तथा यथा, see the next.

THAT, *conj.* Expressed by तथा यथा, यथा, यत्, इति or by the accusative case, as in the following examples; 'do you contrive that I may be liberated from my bonds,' यथा मुच्ये बन्धनान् तथा संदिधातुम् चाहंसि; 'I did not expect that I should see you again,' न म यासीत् आशंस यथा पुनरपि त्वं प्रेक्ष्यसे; 'do you not know that I keep watch in the house?' त्वं न जानासि यथा गृहरक्षं करोमि; 'know that it is impossible to stand before him,' सचेहि यद् अज्ञनं तस्याये स्यातुं; 'this is a new doctrine, that having killed an enemy remorse should be felt,' सचं नूतनो न्यायो यद् शरणां हत्वा सन्नापः क्रियते; 'the pupils said that they had done their task,' कृतकृत्या पयम् इति शिष्या जनुः; 'having ascertained that it was a monkey who rang the bell,' मदीदो यखं चादयति इति परिश्रयः; 'his idea was that an increase of wealth ought to be made,' सर्थवृद्धिः करणीया इति मतिर् चमूष; 'reflecting in his mind that I am happy in possessing such a wife,' यन्यो हं यस्य एतादृशी भार्या इति मनसि निधाय; 'I will inform the Guru that the hour of sacrifice has arrived,' उपस्थितं होमवेलां गुरवे निवेदयामि; 'they related that a golden shower had fallen from the clouds,' तिरस्वनयं वृष्टिं नभस्तः पतितं शशंसुः; 'thou sayest that my beloved is pining away,' पर्युत्सुकां प्रियां मे कथयसि.—(In order that) expressed by सचं in comp. or by the dative case; as, 'what must I do in order that I may get money?' धनप्रापण्यार्थं or धनप्रापण्याय किं मया कर्तव्यं.

THATCH, *s.* चदिः *f.*, वृक्षचदिः *f.*, छादं, पटलं, वृक्षपटलं, कटनं, कुटलं. कुटलः, गृहाच्छादनी.

TO THATCH, *v. a.* शुष्कवृक्षादिना or वृक्षपटलेन गृहाच्छादनं कृ.

THATCHED, *p. p.* वृक्षाच्छादितः -ता -तं, शुष्कवृक्षाच्छादितः -ता -तं.

THATCHER, *s.* गृहाच्छादनकृत् *m.*, वृक्षपटलकारः, कोटकः.

To THAW, v. a. द्रवीकृतं, विद्रु in caus., विद्रावणं कृ. *See To MELT, v. a.*
To THAW, v. n. द्रवीभू, दृ (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), विद्रु. *See To MELT, v. n.*
THAW, s. हिमद्रवः, हिमद्रावः, हिमगलनं, हिमघरणं.

THE. This definite article may be either expressed by the pronoun सः सा तत्, or is more usually omitted altogether; as, 'the man,' स पुरुषः or पुरुषः; 'the woman,' सा स्त्री or स्त्री; 'the lion,' स सिंहः or सिंहः.

THEATRE, s. रङ्गः, रङ्गशाला, नाटकशाला, नाट्यशाला, नाटकमन्दिरं, नृत्यशाला, रङ्गभूमिः *f.*, समानसन्निवेशः, चानर्हः.

THEATRICAL, a. नाटकीयः -या -यं, नाट्यसंघन्यी -न्यनी &c., नाट्यविषयकः -का -कं, नाटकसंघन्यी &c., नाट्यशालासंघन्यी &c.

THEE, pron. त्वां acc. c.; 'by thee,' त्वया; 'to thee,' तुभ्यं, ते; 'of thee,' त्व, ते.

THEFT, s. स्तेयं, चौर्यं, चौरः, चौरिका, स्तेन्यं, स्तेनं, चुरा, तात्कृत्यं, तस्क-रता, मुष्टं, मुष्टिः *f.*, अपहरः, परद्रव्यापहारः, चौर्यकर्म *n.* (नृ). *See STEALING.*

THEIR, pron. तेषां *gen. pl. m.*, तासां *f.*, एतेषां *gen. pl. m.*, एतासां *f.*, एषां *gen. pl. m.*, एतासां *gen. pl. f.*

THEISM, s. सात्त्विकं, जातिव्यवहारः, जातिव्यवहारः, ईश्वरवादः.

THEIST, s. सात्त्विकः, जातिव्यवहारी *m.* (नृ), ईश्वरवादी *m.*

THEM, pron. तान् or एतान् *acc. pl.*; 'by them,' ते; 'of them,' तेषां.

THEME, s. (Topic) प्रकरणं, विषयः, *see SUBJECT*—(Short dissertation) अल्पप्रवचनः, अल्पलेखः, अल्पप्रवचनः.

THEMSELVES, pron. Expressed by ज्ञान्ना *m.* (नृ). *See MYSELF.*

THEN, adv. (At that time) तदा, तदानीं, तर्हि, एतर्हि, तस्मिन् काले, तत्काले.—(After that) ततः, अप, तदनन्तरं, तदुपरि; 'now and then,' कदाचित्, कदापि, *see under Now.*

THENCE, adv. (From that place) ततस्, तस्मात् स्थानात्, तस्माद् देशात्.—(For that reason) तस्मात्, *see THEREFORE.*

THENCEFORTH, THENCEFORWARD, adv. ततःप्रभृति, तदानींप्रभृति, तत्काला-दरभ्य, तत आरभ्य, तदारभ्य, तदवधि, तत्कालावधि.

THEOCRACY, s. ईश्वरकर्तृकराज्यं, ईश्वरकर्तृकशासनं, ईश्वरप्रभुत्वं.

THEOGONY, s. देवोत्पत्तिः *f.*, देवजन्म *n.* (नृ), देववंशः -वंशावली.

THEOLOGIAN, s. परमार्थविद् *m.*, परमार्थज्ञानी *m.* (नृ), ब्रह्मज्ञानी *m.*, ब्रह्मविद्याज्ञः, अध्यात्मज्ञानी *m.*, अध्यात्मदृक् *m.* (ज्ञ), धर्मविदः, धृताध्य-यनसम्पन्नः, धर्मशास्त्रज्ञः, वेदान्ति *m.*

THEOLOGICAL, a. परमार्थविद्याविषयकः -का -कं, परमार्थविद्यासंघन्यी -न्यनी &c., अध्यात्मज्ञानविषयकः &c., धर्मनिपदः -दो -दं.

THEOLOGY, s. परमार्थविद्या, परमार्थज्ञानं, धर्मविद्या, धर्मज्ञानं, ब्रह्मज्ञानं, ब्रह्मविद्या, तत्त्वज्ञानं, तत्त्वविद्या, अध्यात्मज्ञानं, अध्यात्मविद्या, धर्मविद्या, परार्थप्रकरणं.

THEOREM, s. (Proposition to be proved) प्रमेयं, प्रमेयोपपादः.

THEORETIC, THEORETICAL, a. मानसिकः -की -कं, काल्पनिकः &c., अव्यवहारिकः -की -कं, व्यवहारागम्यः -न्या -न्यं, मनोगम्यः &c. *See SPECULATIVE.*

THEORETICALLY, adv. मनःकल्पनानुसारेण, मनःकल्पनया, कल्पनापूर्व.

THEORY, s. (Speculation, scheme) कल्पना, मनःकल्पना, मानसक-ल्पना, मानससृष्टिः *f.*, तर्कः, कल्पितं, मनःकल्पितं, संधर्षासक्तिः *f.*; 'anxious to establish one's own theory,' स्वकल्पनासाधनेच्छुः -च्छुः -च्छु.
 —(Exposition of principles) धीननिर्देशः, उपपत्तिः *f.*

THERAPEUTIC, a. रोगशमकः -का -कं, रोगप्रतिकारकः &c., *see CURATIVE.*

THERE, adv. तत्र, तत्स्थाने, तस्मिन् स्थाने, तस्मिन् देशे; 'here and there,' इतस्ततस्; 'produced there, or relating to that place,' तत्रतः -त्वा -त्वं, तत्रस्यः -स्या -स्यं; 'the people residing there,' तत्रस्थजनाः *m. f.*, तत्रस्थजनाः.

THEREABOUTS, adv. (Near that place) तत्रोपाने, तत्स्थानसमीपे-निर्दरे, तत्रसमीपे, आदिपश्चात्.—(Nearly), *see NEARLY, adv.*

THEREAT, adv. तेन, तस्मात्, तदुपरि, ततस्, चतस्.

THEREBY, adv. तेन, तेनोपायेन, तद्वारा, तद्वारेण, चनेनोपायेन.

THEREFORE, adv. तेन, तस्मात्, चनेन हेतुना, तेन हेतुना, तस्य हेतोः, तेन कारणेन, तत्कारणात्, चतस्, ततस्, चतःकारणात्, चतोहेतोः, तस्मिन्नात्, तत्, इति, इति हेतोः.

THEREIN, adv. तत्र, तस्मिन्, एतस्मिन्, अस्मिन्, अस्मिन् विषये.

THEREOF, adv. तस्य, एतस्य, तदीयः -या -यं; 'belonging to that place,' तत्रतः -त्वा -त्वं, तत्स्थानिकः -की -कं, तत्स्थानीयः -या -यं, तत्रस्यः &c.

THEREUPON, adv. ततस्, चतस्, तदुपरि, तदनन्तरं, अचान्तरे.

THERMOMETER, s. उष्णानुमानापनयनं, शीतोष्णमापनयनं.

THESE, pron. एते *m.* एताः *f.* एतानि *n. pl.* (एतत्), इमे *m.*, इमाः *f.*, इमानि *n. pl.* (इद्), चमी *m. pl.* (चद्); 'these two,' एते *m. du.*, एते *f. du.*

THESES, s. (Proposition) पद्यः, पृष्ठपद्यः, प्रतिज्ञा.

THEY, pron. ते *m.*, ताः *f.*, तानि *n. pl.* (तद्), एते &c., इमे &c. (इद्), चमी *m. pl.* (चद्); 'they two,' ते *m. du.*, ते *f. du.*

THICK, a. घनः -ता -नं, स्थूलः -ला -लं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, निविडः -डा -डं, अविरलः -ला -लं, नीरन्ध्रः -न्ध्रा -न्ध्रं, श्यानः &c., स्यानः &c., *see DENSE*—(As water, &c., turbid) दलुपः -या -यं, घनच्छः -च्छा -च्छं, चादिलः -ला -लं.

THICK, adv. (In quick succession) निरन्तरं, अविरतं, *see FREQUENTLY*—(Closely) निरन्तरं, अविरतं, निविडं.

To THICKEN, v. a. घनीकृतं, सान्द्रीकृतं, स्थूलीकृतं, श्यानीकृतं, निविडीकृतं.

To THICKEN, v. n. घनीभू, सान्द्रोभू, स्थूलोभू, श्यानीभू, निविडीभू.

THICKENED, p. p. घनीभूतः -ता -तं, घनीकृतः -ता -तं, स्थूलोभूतः &c.,

THICKENING, s. घनीकरणं, घनता. *See INSPICISSATION.*

THICKET, s. गहनं, वृक्षगहनं, तस्मिन् गहनं, घनगहनं, छातः -टं, गुहिनं, विपिनं, गह्वरं, सान्द्रं, प्रसारः.

THICK-HEADED, a. स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलधोः &c. *See STUPID.*

THICKLY, adv. निरन्तरं, अविरतं, निविडं, अविरतं, सुसंहतं.

THICKNESS, s. घनता -त्वं, स्थूलता, स्वीत्वं, सान्द्रता, नैपिड्यं, श्यानता, पोषणत्वं, संहतत्वं, *see DENSITY*. 'Thickness,' as a property of matter, is expressed by पिण्डत्वं.

THICK-SET, a. संहतः -ता -तं, सुसंहतः &c., निरन्तरः -रा -रं.

THIEF, s. स्तेनः, चौरः, स्तेयी *m.* (नृ), चोरः, तस्कृ, स्तेयकृत् *m.*, मोपकः, सामोपी *m.* (नृ), मोष्टा *m.* (पृ), परस्वापहारी *m.*, चद्रता-दायी *m.*, परद्रव्यपहारेणः, चौर्यकृत् *m.*, ऐकागारिकः, मलिमुषः. *See ROBBER, STEALER.*

THIEF-TAKER, THIEF-CATCHER, s. चौरघाही *m.* (नृ), स्तेनघाही *m.*

To THIEVE, v. n. चौर्यं कृ, स्तेयं कृ, तस्कृत्यं कृ, परद्रव्यहरणं कृ.

THIEVISH, a. चौर्यासक्तः -क्ता -क्तं, स्तेयासक्तः &c., चौर्यशीलः -ला -लं, स्तेयकारी -रिणी -रि (नृ), चद्रव्यपहर्णापहारप्रसक्तः -क्ता -क्तं.

THIEVISHNESS, s. चौर्यासक्तिः *f.*, स्तेयासक्तिः *f.*, चौर्यशीलता, तस्कृता.

THIGH, s. ऊरुः *m.*, सक्पि *n.*, जङ्घा, जाङ्घनी, भग्न *m.*; 'fore part of

thethigh,' प्रतिजङ्घा; 'having long thighs,' दीर्घसङ्घ-कथा-दयं.

THIMBLE, *s.* अङ्गुल्यग्रचक्रं, अङ्गुलिमुखनं, अग्राङ्गुलिनं-त्राणं, सूचिचालनी, सूचिप्रणोदनी, सूचिचालनयोग्ययन्त्रं.

THIN, *a.* (Not thick) तनुः-नुः-न्वी-नु, प्रतनुः &c., वितनुः &c., सूक्ष्मः-क्ष्मा-क्षं, अस्थूलः-ला-लं.—(Slender, lean) तनुः-न्वी-नु, क्षीणः-या-यं, शीर्षः-र्या-र्यं, कृशः-शा-शं, कृशाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, जैवातृकः-का-कं, पृथ्वाः-प्रिः-प्रि, शातः-ता-तं, जमांसः-सा-सं; 'having a thin waist,' तनुमध्यः-मा-मं, अत्यमध्यः &c., क्षीणमध्यः-ध्या-ध्यं, शातोदरी.—(Rare, subtil, fine) सूक्ष्मः-क्ष्मा-क्षं, अक्षयः-क्ष्मा-क्षं, दहरः-रा-रं.—(Not close) विरलः-ला-लं; 'a thin plank,' सूक्ष्मफलकः, सूक्ष्मदारुः *m.*

To THIN, *v. a.* तनूकृ, सूक्ष्मीकृ, अक्षीकृ, अक्षय (nom. अक्षयति. -यितुं), लेखनं कृ, तद्ययं कृ.—(Make less, close, &c.) विरलीकृ.

THINE, *a.* तव gen. c., ते gen. c., त्वदीयः-या-यं, तवकः-का-कं, तावकः-को-कं, तावकीनः-ना-नं, त्वक्-त्वा-त्वं, भवदीयः-या-यं, त्वत् in comp.

THING, *s.* द्रव्यं, वस्तु *n.*, अर्थः, विषयः, पदार्थः, द्रविणं, वस्तु *n.*, विज्ञं, विभवः, see SUBSTANCE; 'things,' द्रव्याणि *n. pl.*, वस्तूनि *n. pl.*

To THINK, *v. a. or n.* (Reflect) चिन्तु (c. 10. चिन्तयति-यितुं), संचिन्तु, विचिन्तु, परिचिन्तु, प्रविचिन्तु, तर्कं (c. 10. तर्कयति-यितुं), चिन्तकं, ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्ये, उपध्ये, अभिध्ये, प्रध्ये, संध्ये, विमृश, अनुमृश, परिमृश, मनसा विचर, भू in caus., सम्भू in caus., आलोच, आलोच, निरूप, see To REFLECT.—(Suppose) मन्तु (c. 4. मन्यते, मन्तुं), see To IMAGINE; 'to think of,' अनुस्मृ, see To RECOLLECT; 'to think to one's self,' स्वगतं चिन्तु; 'one who thinks that it is night,' रात्रिन्मन्यः.

THINKER, *s.* चिन्तकः, चिन्तयिता *m.* (तृ), चिन्तनकृत्, मनन *m.*

THINLY, *adv.* विरलं, चैरत्येन, असंहतं, अस्थूलं, तनु, तानवेन.

THINNED, *p. p.* तनूकृतः-ता-तं, सूक्ष्मीकृतः &c., तष्टः-ष्टा-ष्टं, त्वष्टः &c.

THINNESS, *s.* तनुता, तानवं, सूक्ष्मता, क्षीणता, शीर्षता, कृशता, कृशाङ्गता, सौक्ष्म्यं, अस्थूलता.—(Rareness) विरलता, चैरत्यं.

THIRD, *a.* तृतीयः-या-यं, त्रितयः &c., तृतीयो-यिनी-यि (नृ).

THIRD, *s.* (Third part) तृतीयांशः, तृतीयभागः; 'two thirds,' द्वौ तृतीयांशौ, द्वौ तृतीयभागौ; 'having a third,' तृतीयो-यिनी &c.

THIRDLY, *adv.* तृतीयतः, तृतीयं, तृतीयपदे, तृतीयस्थाने.

THIRST, *s.* तृष्णा, तृषा, तृष्ट *f.* (पृ), पिपासा, तपः-र्षयः, अनुतपः, तृपितं, पानेच्छा, उदकेच्छा, उदम्या, अपलापिका, उपलापिका, धीतिः *f.*; 'excessive thirst,' अतितृष्णा; 'of wealth,' धनतृष्णा, धनाशा; 'eating to excite thirst,' खदंशः.

To THIRST, *v. n.* तृप् (c. 4. तृपति, तृपितुं), वितृप्, पा in des. (पिपासति-सितुं), तृपायः-र्या-र्यं, तृपायिभू, उदन (nom. उदन्यति).

THIRSTING, *part.* तृपन्-यन्तो-यन्तु (तृ), पिपासन्-सन्तो-सन्तु (तृ). See the next.

THIRSTY, *a.* तृपायः-र्या-र्यं, पिपासुः-सुः-सु, तृपितः-ता-तं, तृपितः &c., तृष्णा *m. f. n.* (तृ), तृपातुः-रा-रं, तृष्णातुः-रा-रं, पानेच्छुः-च्छुः-च्छु, उदकेच्छुः &c., उदकाधी-धिनी-धि (नृ), पानाधी &c., पिपासितः-ता-तं, सतृष्णाः-ण्या-ण्यं, सतृष्ट-*m. f. n.* (पृ), तृष्टपरीतः-ता-तं, सतृपः-पा-पं, तृषान्वितः-ता-तं, तृषावान्-वतो &c., तृषाकुलः-ला-लं, तृषाविष्टः-ष्टा-ष्टं, तृषाक्रान्तः-न्ता-न्तं.

10) THIRTEEN, *a.* त्रयोदश *m. f. n. pl.* (नृ), त्रिदश *m. f. n. pl.* (नृ).

THIRTEENTH, *a.* त्रयोदशः-शी-शं, त्रिदशः-शी-शं.

THIRTIETH, *a.* त्रिंशः-शी-शं, त्रिंशत्तमः-मो-मं.

THIRTY, *a.* त्रिंशत् *sing. f.*, त्रिंशकः-का-कं; 'the aggregate of thirty,' त्रिंशकः; 'he reigned thirty years,' त्रिंशत्तमं स्रव्दान् राज्ञं चकार; 'with thirty arrows,' त्रिंशता शरिः; 'thirty-one,' एकत्रिंशत्; 'two,' द्वित्रिंशत्; 'three,' त्रयस्त्रिंशत्; 'four,' चतुस्त्रिंशत्; 'five,' पञ्चत्रिंशत्; 'six,' षट्त्रिंशत्, see SEVENTY; 'thirty-fold,' त्रिंशदुक्तः-खा-यं.

THIS, *pron.* एषः एषा एतद् (एतद्), अयं इयं इदं (इदं), असौ *m. f.* (अदस्).

THISTLE, *s.* गोशूरः-रक्तः, गोशूरः, गोशुरिः *m.*, शूरः.

THITHER, *adv.* तच्च, तत्स्थानं प्रति, तद्देशं प्रति, तं देशं प्रति.

THONG, *s.* बरत्रा, चर्मरज्जुः *m. f.*, चर्मबन्धः, चमी, बद्धी, वमी, बाद्धी, चार्दं-द्धी, नद्धी, पलिसङ्गः, चर्मनिर्मितो रज्जुः, चर्मपट्टी.

THORAX, *s.* उरस् *n.*, वक्षस् *n.*, वक्षःस्थलं, उरःस्थलं, वक्षस्थलं, उरस्थलं, पार्श्वः.

THORN, *s.* (Tree) कण्टकवृक्षः.—(Prickle) कण्टकः-कं, द्रुमखः, द्रुमनखः, तरुनखः, पत्रसूचिः *m.*, दलसूचिः *m.*, शस्त्रं, शिताग्रः, शिताग्रः, राक्षलः, वल्किलः, वल्किलः, पनसः, द्रुमरः; 'extraction of thorns,' कण्टकोद्धरणं, शस्त्रोद्धरणं; 'eater of thorns,' कण्टकभुक् *m.*—(Any thing troublesome) कण्टकः, शस्त्रं.

THORN-APPLE, *s.* धनूरः, धुस्तूरः, धुस्तूरः, धुस्तूरः, कनकः, कितयः, उन्नमः, धूर्जः, मातुलः, मदनः, मारः, हेमतरुः *m.*, पुरीमोहः, खरदूषणः, काहलापुष्पः, तीक्ष्णकण्टकः; 'its fruit,' मातुलपुत्रकः.

THORNLESS, *a.* निष्कण्टकः-क्य-कं, अकण्टकः &c., कण्टकहीनः-ना-नं.

THORNY, *a.* कण्टकितः-ता-तं, कण्टकी-किनी-किं (नृ), सकण्टकः-का-कं, बहुकण्टकः &c., प्रचुरकण्टकः &c., कण्टकयुक्तः-क्ता-क्तं.

THOROUGH, *a.* साधनः-न्ता-न्तं, पर्याप्तः-प्ता-प्तं. See COMPLETE.

THOROUGH-BRED, *a.* (Horse) आनानेयः, कुलीनः, see under HORSE.

THOROUGHFARE, *s.* सर्वसाधारणमार्गः, सर्वसामान्यपथः, सर्वमग्न्यमार्गः, लोकमग्न्यपथः, चप्रतिरोधपथः; 'a great thoroughfare,' लोकयात्रा, सर्वलोकयात्रा, जनकोर्ममार्गः, जनकोर्म.

THOROUGHLY, *adv.* साधनं, पर्याप्तं, साकत्येन. See COMPLETELY.

THOSE, *pron.* ते *m.*, ताः *f.*, तानि *n. pl.* (तद्), अस्मी *m. pl.* See THESE.

THOU, *pron.* त्वं (सुयत्); 'to thou and thee,' त्वद्व.

THOUGH, *conj.* यद्यपि, अपि, तथापि, यदि. See ALTHOUGH.

THOUGHT, *s.* (Operation of the mind, act of thinking) चिन्ता-नानं, विचारणं-खा, विचारः, ध्यानं, अभिध्यानं, आध्यानं, भावना, पचा, मननं, मनोव्यापारः, अन्तःकरणव्यापारः, चित्तव्यापारः, चित्तचेष्टा, मनचेष्टा, चन्तःकरणचेष्टा, see REFLECTION, MEDITATION.—(That which is formed in the mind) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मतं, मनस *n.*, बोधः, मनोगतं, कल्पना, मनःकल्पना, मनःकल्पितं, सङ्कल्पः, मनोगुप्तं, मनसिजं, मनोवृत्तिः *f.*, चित्तवृत्तिः *f.*, हृदयं, भावना, तर्कः; 'inmost thoughts,' अन्तर्गतं मनसः; 'evil thoughts,' लुककल्पना, कुतर्कः, अपधानं; 'speed of thought,' मनोवेगः, मनोजदं; 'swift as thought,' मनोजयः-जा-यं, मनोवायो-यिनी &c.; 'beyond thought,' अपचिन्तः-न्ता-न्तं, अपचिन्तनीयः-या-यं; 'in thought, word, or deed,' मनोवचनकर्मभिः *inst. pl.*

THOUGHT, *p. p.* चिन्तितः-ता-तं, मतः &c., भावितः &c., कल्पितः &c.

THOUGHTFUL, *a.* (Contemplative) चिन्तापरः-रा-रं, see MEDITATIVE.—(Considerate, attentive) विचारशीलः-ला-लं, विचारवान्-वतो &c., सविचारः-रा-रं, सचिन्तः-न्ता-न्तं, चिन्तावान् &c., चिन्तायुक्तः-क्ता-क्तं.

THOUGHTFULNESS, *s.* विचारशीलता, सविचारता, सचिन्तता, मानमत्वं.

THOUGHTLESS, *a.* निश्चिन्तः -न्ता -न्तं, विवेकहीनः -न्ता -न्तं, विचारहीनः &c., अविचारशीलः -ला -लं, अनूहः -हा -हं. See HEEDLESS, NEGLIGENT.

THOUGHTLESSLY, *adv.* अचिन्तया, निश्चिन्तं, अविचारेण, अविवेकेन; 'thoughtlessly done,' अविचारकृतः -न्ता -न्तं, अविवेककृतः &c.

THOUGHTLESSNESS, *s.* अविचारः -रता, अविवेकता, अविवेकः, विचारहीनता, विवेकहीनता, प्रमादः. See HEEDLESSNESS.

THOUSAND, *a.* सहस्रं *n. sing.* दशशतं. The word सहस्रं may be used with the nom. pl. or gen. pl.; as, 'a thousand ancestors,' सहस्रं पितरः or सहस्रं पितृणां; 'ten thousand,' अयुतः -तैः; 'one hundred thousand,' लक्षं -क्षा; 'a thousand times,' सहस्रकृत्वश्च; 'in a thousand ways,' सहस्रधा; 'thousand eyed,' सहस्रनयनः -न्ता -न्तं; 'a regiment of a thousand men,' सहस्री *m.* (नं), साहस्रः; 'the aggregate of a thousand,' साहस्रं; 'thousand-fold,' सहस्रगुणः -शा -शं; 'by thousands,' सहस्रशः.

THOUSANDTH, *a.* सहस्रतमः -मी -मं, साहस्रः -शो -शं.

THRALLDOM, *s.* दास्यं, वशता, पारतन्त्र्यं, see SERVITUDE, SLAVERY.

TO THRASH, *v. a.* निस्तुपीकृ, कण्डनं कृ, पू, तद्. See TO THRESH.

THREAD, *s.* सूत्रं, तन्तुः *m.*, तन्त्रं, गुणः, सूत्रतन्तुः *m.*, सरत् *n.*, सरित् *f.*, कुत्रं, चीनः, खर्वः; 'point of a thread,' पक्ष *n.* (नं), सूत्रार्थः; 'thread of a story or subject,' प्रवचार्थः, अर्थप्रवचनः, सन्धयः, अर्थान्वयः, अर्थसन्दर्भः, कथासन्दर्भः, कथाप्रवचनः, सन्धानं, अनुसन्धानं; 'thread of hope,' आशातन्तुः *m.*; 'sacrificial thread,' see under SACRIFICIAL.

TO THREAD, *v. a.* सूत्रं (Nom. सूत्रयति -यितुं), गुम्फ्, see TO STRING.

THREADBARE, *a.* जर्जरकः -का -कं, जर्जरः -रा -रं, सूत्रदरिद्रः &c.

THREADED, *p. p.* सूत्रितः -ता -तं, गुम्फितः &c., ग्रन्थितः &c., ग्रथितः &c.

THREAT, *s.* भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, तर्जनं, दण्डसूचनं. See MENACE.

TO THREATEN, *v. a.* भर्त्सं (c. 10. भर्त्सयति -ते -यितुं), निर्भर्त्सं, तर्जं, see TO MENACE—(Declare purpose of punishing) दण्डसूचनं कृ, दण्डप्रदर्शनं कृ, दण्डसङ्कल्पप्रदर्शनं कृ,—(Exhibit the appearance of something evil approaching) अनिष्टसूचनं कृ, अनिष्टावेदनं कृ, see TO PREBODE.

THREATENED, *p. p.* भर्त्सितः -ता -तं, निर्भर्त्सितः &c., तर्जितः -ता -तं.

THREATENING, *part.* भर्त्सनकारी -रिणी &c., अनिष्टावेदी -दिनी &c.

THREE, *a.* त्रयः *m. pl.*, तिस्रः *f. pl.*, त्रीणि *n. pl.* (त्रि); 'the three worlds,' त्रिभुवनं; 'the aggregate of three,' त्रयं, त्रयी, त्रिकं, त्रितयं. The word त्रयं is often used at the end of a compound to express 'three'; as, 'three months,' मासत्रयं; 'three years,' वर्षत्रयं; 'three steps,' पदत्रयं; 'the three properties,' गुणत्रयं; 'he was seen by three rogues,' स पूर्वे-त्रयेण पुरः; 'two or three,' द्वित्राः -त्राः -त्राणि (त्र being here put for त्रि); 'two or three or any number,' द्वित्रादिसंख्या, द्वित्राद्याः *m. pl.*; 'three or four,' त्रिचतुराः -राः -राणि; 'rule of three,' त्रैराशिकगणितं, see under RULE, *s.*

THREE-FOLD, *a.* त्रिगुणः -शा -शं, त्रिविधः -धा -धं, त्रिवृत् *m. f. n.*

THREE-FOURTHS, *s. pl.* त्रयशो चतुर्थांशः *m. pl.*, त्रिपादाः, च्यंशः.

THRENODY, *s.* यमगाथा, यमगीतं, यमगानं.

TO THRESH, *v. a.* (Corn) धान्यादि मृद् (c. 9. मृदाति, मर्दितुं) or पू or परिपू or निस्तुपीकृ, धान्यादिमर्दनं कृ, धान्यादिकण्डनं कृ, अजपातं कृ. —(Beat) तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), ताडनं कृ.

THRESHED, *p. p.* मर्दितः -ता -तं, मृदितः &c., निस्तुमितः &c., निस्तुपीकृतः &c., पूतः &c., परिपूतः &c., अजपातः &c., चहुलीकृतः &c.

THRESHING, *s.* धान्यादिमर्दनं, धान्यादिकण्डनं, कण्डनं, निस्तुपीकरणं, अजपातः, पावनं, ताडनं.

THRESHING-FLOOR, *s.* धान्यादिमर्दनस्थानं, धान्यादिकण्डनस्थानं, धान्यमर्दनभूमिः *f.*, खलः, शस्यमर्दनस्थानं.

THRESHOLD, *s.* देहली, गृहावग्रहणी, गृहतटी, शिला -ली, द्वारपिण्डी, रुखिका, असुरः, वदुसरः.

THRICE, *adv.* त्रिवारं, चारत्रयं, त्रि, त्रिकृत्वस्, त्रिगुणः -शा -शी -शं, त्रि in comp.; 'thrice ploughed,' त्रिसोतः -त्ता -त्वं, त्रिहस्तः -त्त्या -त्वं, त्रिगुणाकृतः -ता -तं.

THRIFT, THRIFTINESS, THRIFTY, &c. See FRUGALITY, FRUGAL, &c.

THRILL, *s.* स्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, स्फुरितं, हर्षः; 'of joy,' रोमहर्षः -पैणं, रोमोद्धर्षणं, रोमोद्धमः, रोमोद्धदः, रोमाञ्चः, पुलकः, पुलकोद्धमः.

TO THRILL, *v. n.* स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), हृप् (c. 4. हृषति, हर्षितुं).

THRILLING, *part.* स्फुरन् -रन्ती -रन् (नं), स्फुरितः -ता -तं; 'with joy,' हृष्टः -ष्टा -ष्टं, हर्षी -र्षिणी -र्षि (नं), पुलकितः -ता -तं, रोमाञ्चितः &c.

TO THRIVE, *v. n.* See TO FLOURISH, PROSPER, *v. n.*

THRIVING, *v. n.* समृद्धः -द्धा -द्धं. See PROSPEROUS, FLOURISHING.

THROAT, *s.* कण्ठः, गलः, ग्रीवा, कन्धः -रा, कुहरं, कृकः, निगरणः, see NECK; 'relating to it,' कण्ठ्यः -रद्धा -रद्धं; 'seated in it,' कण्ठस्थः -स्था -स्थं, कण्ठगतः -ता -तं; 'up to the throat,' आकण्ठाद्, 'dryness of it,' कण्ठशोषः.

TO THROB, *v. n.* स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), विस्फुर, स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), प्रतिस्पन्द, परिस्पन्द, कम्प, विकम्प, वेप्. See TO PALPITATE, BEAT.

THROB, THROBBING, *s.* स्फुरणं -शा, स्फुरितं, स्पन्दनं, स्पन्दितं, विष्यन्दः, स्पन्दः, कम्पः, स्फोरणं, स्फुरः, स्फरणं, स्फारणं, स्फुलनं; 'of the eye,' चक्षुःस्पन्दः.

THROE, *s.* (Of child-birth) प्रसववेदना, गर्भवेदना, वेधना.

THRONE, *s.* सिंहासनं, नृपासनं, राजासनं, उच्चासनं, भद्रासनं. राजशय्या, महाशय्या, मद्यः, राजासनमद्यः.

THRONG, TO THRONG. See CROWD, TO CROWD.

THRONGED, *p. p.* सङ्कोचः -शो -शं, समाकोचः &c., वाधितः -ता -तं.

TO THROTTLE, *v. a.* गलग्रहं कृ, गलहस्त. See TO CHOKER, SUFFOCATE.

THROUGH, *prep.* (From one end or side to the other) पारं, आपार्श्वान्नराह्, पार्श्वान्तरपर्यन्तं, पार्श्वान्तरं यावत्, तीरान्तरं.—(Denoting passage) मध्येन, अन्तरेण or expressed by the inflection of the noun; 'he goes through a fissure in the rock,' गिरिरन्ध्रमध्वेन गच्छति; 'through the branches,' पिटपान्तरेण.—(By means of, through the agency or influence of) expressed by the abl. or instr. case; as, 'through ambition,' लोभाद्, लोभेन; 'through anger,' क्रोधाद्, रोषणतया; 'through him,' तेन, see under BY, *prep.*

THROUGH, *adv.* (From the beginning to the end) साद्यन्तं, साद्यन्तं.—(To the end) शेषपर्यन्तं, शेषं यावत्, समाप्तिपर्यन्तं, अवसानपर्यन्तं, आसमाप्तेः, आशेषात्, see THROUGHOUT; 'to carry through,' हुत through, 'पारं' (c. 10. पारयति -यितुं), तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), see TO FINISH, *v. a.*

THROUGHOUT, *adv.* (From the beginning to the end) साद्यन्तं,

साद्यन्तं, शेषपर्यन्तं.—(Of time) expressed by पर्यन्तं, यावत् or चा in comp.; thus, 'throughout the month,' मासपर्यन्तं; 'throughout the year,' वर्षपर्यन्तं; 'throughout the whole year,' आवधानात् or वधानं यावत् (i. e. to the end of the year); 'throughout life,' यावज्जीवं, जीवनपर्यन्तं, आजीवनान्तात्. To THROW, v. a. धिप् (c. 6. धिपति, धोतुं), प्रधिप्, चस् (c. 4. चस्मति -सितुं), प्रास्, मुप् (c. 6. मुषति, मोक्तुं), प्रमुप्, ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं), समीर्, उदीर्, पत् (c. 10. पातयति -यितुं), सृज्, प्रद, प्रेप् in caus.—(Throw away) अयास्, व्युदस्, अपयप्, तज्, अपहा, विहा, नज् in caus., see To LOSE, REJECT; 'one's time,' कालं धिप्, कालक्षेपं कृ.—(Throw about) विधिप्, इतस्ततः धिप्.—(Throw behind one's back) पृष्ठतः कृ or धिप्.—(Throw down) पत् in caus., अवपत्, अपपत्, अपः धिप्, अपः कृ, भंश् in caus., प्रमंश्, चु in caus., प्रचु.—(Throw into disorder) व्युहान् भञ् or भिद्, पिञ्जलीकृ.—(Throw off) अवपू, निर्पू, पिपू, निरस्, निराकृ, अपयप्.—(Throw out) निरस्, निराकृ; 'as hints, &c.,' सूप्, सूचनां कृ.—(Throw up) उन्धिप्, उल्लेपं कृ, see To VOMIT.—(Throw up), see To RESIGN.—(Throw one's self down) स्वदेहावपातं कृ; 'from a cliff,' गिरिशिखराद् अवपातं कृ or प्रपतनं कृ.

THROW, s. धेपः-पणं, प्रधेपः, आधेपः, असनं, पातः-तनं, धितिः f. THROWER, s. धेपकः, प्रधेपकः, धोमा m. (नृ), प्रास्तकः, धेपणकृत्. THROWN, p. p. धिमः-मा-मं, प्रधितः &c., अस्तः-स्ता-स्तं, प्रास्तः &c., ईरितः-ता-तं, पातितः-ता-तं; 'away,' अयास्तः &c., व्युदस्तः &c., अपविद्धः-द्धा-द्धं, अपसारितः-ता-तं, तल्लः-ल्ला-ल्लं, नष्टः-ष्टा-ष्टं; 'a kindness is thrown away on bad men,' सुकृतम् असत्तु नष्टं; 'thrown down,' पातितः-ता-तं, निपातितः &c., अपःपातितः &c., अपःधिमः-मा-मं, अपःकृतः-ता-तं, भंशितः-ता-तं; 'thrown into disorder,' भग्नव्यूहः-हा-हं, भितव्यूहः &c., पिञ्जलः-ल्ला-ल्लं, समुत्पिञ्जलः &c.; 'thrown off,' निर्धूतः-ता-तं, अवपूतः &c., अपविद्धः &c.; 'as from a horse, &c.,' निरस्तः-स्ता-स्तं. THRU, s. (Ends of threads) दशाः f. pl., वस्तयः f. pl. (पस्ति). THRUSH, s. (Bird) सारिका, शारिका, मदनसारिका, शलाका, शरारिः f., शरालिः f., सरारिः f., आरिः f., अरिः f., पातिः f. To THRUST, v. a. तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रमृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसारणं कृ; 'aside,' अपम्, see To PUSH. THRUST, s. ताडनं, आघातः, अभिघातः, प्रसारणं, प्रहारः, see PUSH. THUMB, s. अङ्गुष्ठः, अङ्गुलः, वृद्धाङ्गुलिः f.; 'thumb and forefinger,' सतोपः.

To THUMB, v. a. अङ्गुलीभिर् अङ्गु (c. 10. अङ्गयति -यितुं) or परामृश् or स्पर्श, अङ्गुल्यङ्कितं-तां कृ. See To FINGER, v. a.

THUMP, s. आघातः, प्रहारः, करपातः, मुष्टिपातः. See BLOW.

To THUMP, v. a. तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रहृ, आहन्. See To BEAT.

THUNDER, s. गर्जनं-ना, गर्जितं, मेघगर्जितं, मेघनादः, मेघशब्दः, मेघनिधेयः, स्फूर्जः, स्फूर्जनं, स्फूर्जयुः m., विस्फूर्जयुः m., विस्फूर्जितं, मेघविस्फूर्जितं, स्तनितं, मेघस्तनितं, स्तननं, मेघस्तननं, स्तनयितुः m., घनशब्दः, घनस्वनः, घनरसः, मेघध्वनिः m., परिधेयः, गम्भीरनादः, गर्जिः m., गर्जं, रसितः.

To THUNDER, v. n. गर्ज् (c. 1. गर्जति-जितुं), परिगर्ज्, स्फूर्ज् (c. 1. स्फूर्जति-जितुं), विस्फूर्ज्, स्तन् (c. 1. स्तनति-नितुं), गर्जनं कृ, स्फूर्जनं कृ.

THUNDERBOLT, s. वज्रः-ञ्जं, वज्राघातः, कुलिशः-शं, भिदुरं, भिदिः m.,

भिदिरं, भिदुः m., चशनिः m. f., वज्राशनिः m., छिदकं, मृदाकरः, शतधारं, शतारं, घटुधारः, शतकोटिः m., पट्टोष्णं, अमोत्यं, त्रिदशाक्षुशं, गिरिचरः, गिरिध्वजः, गिरिकण्ठकः, इन्द्रमहरणं, स्वरुः m., दम्भोलिः m., ह्यदिनी, पविः m., शसः, शम्भः, पेक्षिः m., जसुरिः m., व्याधामः, मेघभूतिः f., दृम्भूः m., दधीच्यसि n., वैद्युतो-ग्निः; 'fall of a thunderbolt,' वज्रपातः; 'like a thunderbolt,' वज्रमायः-या-यं.

THUNDER-CLAP, s. स्फूर्जयुः m., वज्रनिधेयः, वज्रनिधेयः, वज्राघातः, वज्रज्वाला, वज्रपातशब्दः, वज्रस्तनितं, वज्रनिस्वनः.

THUNDER-CLOUD, s. घनः, वज्रघनः, मेघः, वज्रमेघः, वज्राभं.

THUNDERER, s. वज्री m. (नृ), वज्रपाणिः m., वज्रधरः, कुलिशभृत्.

THUNDERING, s. स्फूर्जनं, गर्जनं, मेघगर्जनं. See THUNDER.

THUNDERING, part. गर्जन्-र्जनो-र्जत् (नृ), स्फूर्जवान्-वती-वत् (नृ)

THUNDER-STORM, s. वज्रवधैः, अशानिवधैः, कुलिशवधैः.

THUNDERSTRUCK, a. वज्राहतः-ता-तं, वज्रहतः &c., वज्रप्रहतः &c., वज्रताडितः-ता-तं, विद्युद्धतः &c. See ASTOUNDED.

THURSDAY, s. बृहस्पतिवारः, गुरुवारः, गुरुवासरः, लक्ष्मीवारः.

Thus, adv. (In this manner) एवं, इत्थं, एनेन प्रकारेण, एवम्प्रकारेण, उक्तेन प्रकारेण, उक्तप्रकारेण. अनया रीत्या, अनयत्वा, एतएव.—(So) तथा, तथाहि, इति, एतादृशं.—(Thus much) इयान्-यती-यत् (नृ), एतावान् &c.

To THWART, v. a. रसद्, प्रतिहन्, प्रतिरुप्, see To FRUSTRATE, HINDER.

THWARTED, p. p. संरुद्धपेष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रतिवद्धः &c. See FRUSTRATED.

THY, pron. तव gen. c. (पुस्तत), त्वदीयः-या-यं.

THYSELF, pron. स त्वं, ज्ञात्मा m. (नृ). See MYSELF.

TIARA, s. मुकुटं, किरीटः, मौलिः m. f., अचतंसः, ललाटपट्टं, चूडा.

TIBIA, s. जङ्घायाः पृष्ठास्थि n. or अस्यास्थि n.

TICK, s. (Credit), see CREDIT.—(Louse) मूकः, लोमकीटः.

To TICK, v. n. (As a clock) कालमापन्नवत् किटकिटशब्दं कृ or पटपटशब्दं कृ, पटपट (nom. पटपटायते-ति).

TICKET, s. पत्रकं, पत्रं, सूचकपत्रं, निदर्शनपत्रं, अङ्कपत्रं.

To TICKET, v. a. अङ्कपत्रमुक्तं-क्तां कृ, अङ्कपत्रविशिष्टं-ष्टां कृ.

To TICKLE, v. a. कण्डू (nom. कण्डूयति), कण्डूयनं कृ, कण्डूयां कृ.

TICKLER, s. कण्डूयनकः, कण्डूयिकाारी m. (नृ), कण्डूयाकृत्.

TICKLISH, a. कण्डूयनासहनः-ना-नं, कण्डूयासहः-हा-हं, कण्डूयसहः &c.

TID-BIT, s. सुग्रासः, विशिष्टग्रासः, आहारविशेषः, भोजनविशेषः.

TIDE, s. वेला, स्रोतस् m., प्रवाहः, रसः; 'of the sea,' समुद्रवेला; 'against the tide,' प्रतिस्रोतस्.

TIDINGS, s. चाक्षी, सन्देशः, समाचारः. See NEWS, INTELLIGENCE.

TIDY, TIDINESS, TIDILY. See NEAT, NEATNESS, NEATLY.

To TIE, v. a. बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), नियन्, पिनह्; 'together,' ससन्ध्, योक्त्र (nom. योक्त्रयति-यितुं), संयुज्, संधिप् in caus., सन्धा, संलग्नीकृ, संह, ग्रन्ध्, गुम्फ्, see To FASTEN, KNIT, &c.; 'with a fether,' पाश्रीकृ, पाश (nom. पाशयति-यितुं); 'to tie up a young deer,' मृगपोतकं संयोजयितुं; 'to tie up in a bag,' वस्त्रपट्टं-द्धां कृ.

TIE, s. (A fastening, knot) घन्यः-न्धनं-नी, ग्रन्थिः m., घन्यग्रन्थिः m., 'of a yoke,' आधन्यः, योक्त्र, योवः; 'of a letter or parcel,' नालिकः.—(A fether) पाशः, घन्यनं.—(String) गुणः, दाम-मा, see STRING.—(Attachment, tie of affection, &c.) सङ्गः; 'free from ties,' निःसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, सङ्गवर्जितः-ता-तं, असंजितताला-न्ना-न्त (नृ).

TIE

Tied, *p. p.* बद्धः -डा -ई, नियतः &c., सन्निबद्धः &c., निबन्धितः -ता -तं, चापद्धः &c., पिनद्धः -डा -ई, आनद्धः &c., दृढः &c., गुणवान् -वती &c.; 'together,' ससद्धः -डा -ई, आपद्धः &c., संयोजितः -ता -तं, संसद्धः -डा -ई, संलग्नीकृतः -ता -तं, सन्धानितः &c., सन्धितः &c., सन्धितः &c.; 'tied with a fetter,' पाशितः -ता -तं, पाशीकृतः &c.; 'tied up in,' निपद्धः -डा -ई; 'a quantity of money tied up in a bag,' यक्षयक्षो मुद्रासचयः; 'a man with his arms tied behind him,' पश्चाद्बद्धबाहुः पुरुषः.

Tier, *s.* पंक्तिः *f.*, श्रेणिः -णी *f.*, राशिः -नी *f.* See ROW, LINE.

Tiger, *s.* व्याघ्रः, शार्ङ्गः, शीपी *m.* (नृ), विषिघातः, मुहास्यः, मृगारिः *m.*, मुगार् *m.*, हिंसाहः *m.*, भयानकः; 'state of one,' व्याघ्रता; 'relating to one,' व्याघ्रः &c.; 'its skin,' व्याघ्रचर्म *n.*

Tight, *a.* (Close, firm) दृढः -डा -ई, घनः -ता -तं, संहतः -ता -तं, चक्षिपिलः -ला -लं, गाढः -डा -ई, प्रगाढः &c.—(Tied tight) दृढ-यद्धः -डा -ई, सन्निबद्धः &c., दृढसन्धिः -न्धिः -न्धिः—(Tight-drawn) आततः -ता -तं, दृढः &c., see STRETCHED.—(Pinching) सञ्चपकः -का -कं, सञ्चपः -धा -धं, सञ्चपकः &c.

To tighten, *v. a.* दृढीकृतुं, दृढ (nom. दृढयति -यति), दृढतरौक.

Tightly, *adv.* दृढं, गाढं, प्रगाढं; 'tied tightly,' दृढयद्धः -डा -ई.

Tightness, *s.* दृढता, दायी, घनता, संहतता, सञ्चपता -थकता.

Tigress, *s.* व्याघ्री, शार्ङ्गी, शीपिनी, विषिघातनी.

Tigrine, tigrish, *a.* व्याघ्रः -ग्री -ग्री, व्याघ्रोपमः -ग्री -ग्री.

Tile, *s.* पक्षेष्वा, पक्षेष्वा, पक्षुत्तिकापलकः.

To tile, *v. a.* पक्षेष्वाभिर् प्रापद्, पक्षेष्वाच्छादनं कृ.

Till, *s.* (Money-box) मुद्राभाण्डः, मुद्रापात्रं, मुद्रापात्र.

Till, *prep. or adv.* यावत्, यत्नतः, अथि, आ. The last is pre-fixed, and governs the abl. c.; 'till now,' अद्य यावत्, इदानीं, यावत्, अद्ययत्नतः, एतत्कालयत्नतः, अद्यावधि, आपत्तमानकालाह्; 'till then,' तदानीं यावत्, तत्कालं यावत्, तत्कालयत्नतः; 'till satisfied,' आतृप्तः; 'till death,' आमृतोः, आमृत्याह्; 'till the whole was mixed together,' आसमिश्रयत्नतः, समिश्रयत्नयत्नतः; 'abide ye there till you have to go to another place,' स्थानान्तरागमनयत्नतः तत्र तिष्ठतः; 'he kept him in prison till he should pay the debt,' यावद् ऋणं न परिशोधयति तावद् तं कारायां पश्यान्. **To till**, *v. a.* कृषुं (c. l. कर्षति, कृषु), कर्षयं कृ, कृषिं कृ, see **To plough**.

Tillage, tilling, *s.* कृषिः *f.*, कृषिकर्म *n.* (नृ), प्रगृहं. See **Ploughing**.

Tilled, *p. p.* दृष्टः -डा -ई, कर्षितः -ता -तं. See **Ploughed**.

Tiller, *s.* कृषयः, कर्षकः, क्षेत्रकर्षकः, कृषीपलः, कृषिनीची *m.*

Tilt, *s.* (Kind of awning) पितानं-नकं, आच्छादनं, उद्योपः—(Tour-nament) चम्पारोहियां क्रोडायुधं.

To tilt, *v. a.* (Incline) आधुन्व (c. 10. -वर्जयति -यति).

To tilt, *v. n.* (Lean) नम्, अपनम्—(Fight) जोडायुधं कृ.

Tilted, *p. p.* (Inclined) आधुन्वितः -ता -तं.—(Covered) सवितानः -ता -तं.

Timber, *s.* दारुः *m.* -रु *n.*, काष्ठं, दलिकः, विसारः; 'of a door,' नासा.

Timbral, *s.* मृदङ्गः, पटङ्गः, पणपः. See **Tabar, Drum**.

Time, *s.* (In general) कालः, समयः, वेला, दिवः, रत्नेहा *m.* (स), हरिता *m.* (नृ), सर्वभूषकः, भक्तः, अमरः, अहङ्कः; 'lapse of time,' कालगतिः *f.*, कालपथः, कालावृत्तिः *f.*, कालपथीयः; 'in the course of time,' कालगता, पाले गच्छति, दिनेषु गच्छातु, कालपथीयेषु; 'through the influence of time,' कालप्रसाहः; 'measurement

TIM

of time,' कालमानं, कालमापनं, कालसाधनं; 'spirit of the time,' कालधर्मः; 'to waste one's time,' कालं विष्, कालधेयं कृ, see **To spend**; 'to make good use of one's time,' सत्कालधेयं कृ; 'without loss of time,' सत्कालधेयं -येषु; 'one whose time is come,' प्राक्कालः—(Space of time) कालः, समयः, अवधिः *m.*, कालमयीदा, see **SPACE**; 'for a long time,' चिरं, चिरकालं, चिरान्, see **LONG**; 'for a short time,' क्षिप्रकालं, क्षिप्रकालं, see **SHORT**; 'for the time being,' आपाततः; 'at this time,' इदानीं, अधुना, एतद्दि, see **Now**; 'at that time,' तदानीं, तत्काले, see **THEN**; 'at a certain time,' एकदा; 'at any time,' यदा कदाचित्, कदापि; 'at times,' see **SOMETIMES**; 'at all times,' सर्वदा, सदा; 'at the same time,' युगपत्, एकपदे; 'for such a time,' तावत्कालं; 'former time,' पूर्वकालः; 'in former time,' see **FORMERLY**; 'past time,' गतकालः; 'specific time,' निमित्तकालः; 'during all time,' सर्वकालं; 'the three times, or present, past, and future,' त्रिकालः—(Season) कालः, समयः, प्रसङ्गः; 'in time, out of time,' see **SEASONABLY, UNSEASONABLY**—(Particular time, occasion) समयः, कालः, समयविशेषः, विशेषकालः, घाटः, वासरः; 'according to the time,' समयानुसारेण; 'auspicious time,' सुवेला, शुभवेला; 'hard times,' आपत्कालः; 'dark times,' कलिकालः; 'from time to time,' वारं वारं, काले काले, अनुवेले—(A time, with reference to repetition) कृत्वस् or वारं in comp., गुण in comp., आपत्ति in comp.; as, 'five times,' पञ्चकृत्वस्; 'three times,' त्रिवारः चारुवर्षः; 'a hundred times,' शतकृत्वस्, शतगुणः; 'for a thousand times,' सहस्रकृत्वस्, सहस्रावृत्तिः; 'often times,' बहुवारः; 'how many times?' कति कृत्वस्; 'the repetition of texts is a hundred times better than sacrifices,' जपो यन्माद् दशगुणैर् विज्ञियते; 'the second number is contained in the first as many times as the fourth in the third,' द्वितीया संख्या प्रथमायां तावद्द्वारं चरते यावद्द्वारं चतुर्थी तृतीयायां; 'gold is nineteen times as heavy as water,' सुवर्णगुरुत्वं जलगुरुत्वमवेष्य दशोनविंशतिगुणं—(In music) तालः, लयः; 'beating time,' तालः, कुलङ्कः; 'quick time,' दुर्ग, जोषः; 'slow time,' विलम्बितं, विलम्बितवृत्तिः *f.*, तल्लः; 'mean time,' मध्यं, यमः; 'out of time,' पैतालिकः -की -कं—(Measures of time), see under **MEASURE**—(Time personified) कालः; उच्यते.

To time, *v. a.* (Adapt to the time) कालयोग्यं -यां कृ, कालोपयुक्तं -कृतं कृ, समयोपयुक्तं -कृतं कृ, कालानुसृतं कृ, कालसदृशं -शीं कृ—(Regulate the time) कालं परिकल्प or निर्णी.

Timely, *a.* कालिकः -की -कं, कालीनः &c. See **SEASONABLE**.

Time-piece, *s.* कालमापनयन्त्रं, कालयन्त्रं. See **CLOCK**.

Time-server, *s.* कालानुवर्त्ती *m.* (नृ), कालानुरोपी *m.*, समयानुरोपी *m.*

Time-serving, *s.* कालानुवर्त्तनं, समयानुवर्त्तनं, कालानुरोधः.

Timid, timorous, *a.* भीरुः -रु -रु, भीरुहृदयः -या -यं, भयशीलः -ला -लं, हरिणहृदयः &c., कातर -रा -रं, चक्षुः -क्षु -क्षु, दीनचेतनः -ना -नं, दीनः -ना -नं, असाहसिकः -की -कं, अग्रगन्तः -न्ता -न्तं, पक्षितः -ता -तं. See **FEARFUL**.

Timidity, timorousness, *s.* भीरुता -नं, भयशीलता, कातरता, कातयं, अग्रगन्तं, पक्षितं, चक्षुता, दीनता, विरूपाता, सन्नामनं.

Timidly, timorously, *adv.* अग्रं, अघोरं, अचिन्तितं, अज्ञातयं.

- TIN**, *s.* त्रपु *n.*, त्रपुस *n.*, त्रपुलं, वङ्गं, रङ्गं, पिचटं, खर्चं, नागं, कुरुप, कस्तूरं, सुरेभं, चापुपं, तोरं, चालीनकं, कुटिलं, चाष्टरीरं; 'culx of it,' वङ्गभस्म *n.* (नृ); 'made of tin,' त्रपुपः -यी -यं, त्रपुमयः -यी -यं.
- To TIN**, *v. a.* त्रपुपत्रावृत्तं -तां कृ, वङ्गाच्छादितं -तां कृ, त्रपुल्लोकं.
- TINCTURE**, *s.* (Slight admixture) ईपत्राद्येषः, ईपत्रसर्गः, ईपत्रसम्पकः, ईपत्रसमिश्रणं.—(Infusion, extract) निर्यासः, निष्कर्षः.
- To TINCTURE**, *v. a.* ईपत् प्रथिप् (c. 6. -द्यापति -द्योमुं), ईपत्राद्येषं कृ, ईपत् सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), ईपत्रसमिश्रणं कृ, ईपत्राद्येषं -मां कृ.
- TINDER**, *s.* शीप्रदास्यवस्तु *n.*, शीप्रज्वलनीयवस्तु *n.*, शीप्रदास्यं.
- TINGE**, *s.* रागः, रङ्गः, ईपद्रागः, ईपद्रङ्गः, छाया.
- To TINGE**, *v. a.* रङ्ग (c. 10. -रङ्गयति -यितुं), अभिरङ्ग, *see To TINCTURE*.
- TINGED**, *p. p.* रङ्गितः -ता -तं, अभिरङ्गितः &c., सरागः -गा -गं.
- To TINGLE**, *v. n.* तीक्ष्णवेदनोपहतात्वात् स्फुर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), तोद-वेदनोपहतात्वात् स्फुर् or हृप्, सशूलस्फुरणम् अनुभू or सूचः 'a speech that makes the ears tingle,' श्रवणविदारणं वचः.
- TINGLING**, *s.* सशूलस्फुरणं, शूलसहितस्फुरणं, तीक्ष्णवेदनासहितस्फुरणं, तोद-सहितस्फुरणं, हर्षः; 'of the feet,' पादहर्षः.
- TINKER**, *s.* जीर्णभारदसन्धाता *m.* (नृ), जीर्णोपट्टरसन्धानजीवी *m.* (नृ).
- To TINKLE**, *v. n.* शिञ्ज्, विशिञ्ज्, छण् (c. 1. छणति -गितुं), विरु, मल्लमल्ल (nom. मल्लमल्लापते), खलखल (nom. खलखलपते). *See To JINGLE*.
- PINKLING**, *s.* शिञ्जितं, छणितं. *See JINGLE, JINGLING, CLINK.*
- TIN-MAN**, *s.* त्रपुमयभारदकारकः, त्रपुमयभारदपिच्छेता *m.* (नृ).
- TINSEL**, *s.* मिथ्याशोभनवस्तु *n.*, मिथ्याशोभायुक्तद्रव्यं, दुर्गोभनवस्तु.
- TINSEL**, *a.* मिथ्याशोभनः -ता -तं, मिथ्याशोभायुक्तः -ता -तं.
- TINT**, *s.* रागः, रङ्गः, छाया, ईपद्रागः, ईपद्रङ्गः, ईपद्रवीः.
- To TINT**, **TINTED**, &c. *See To TINGE, TINGED.*
- TINY**, *a.* अतिशुद्धः -द्रा -द्रं, अत्यल्पः -त्वा -त्वं, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं.
- TIP**, *s.* अग्रं, मुखं, चक्रः, अग्रिः *m.*, शिखरं, अग्रभागः; 'of the finger,' अङ्गुल्यग्रं, अङ्गुल्यग्रभागः, अङ्गुलिमुखं; 'on the tip of the fingers,' अङ्गुलीनाम् अग्रे; 'of the tongue,' जिह्वाग्रं; 'of the foot,' पादाग्रं, प्रपदं; 'of the hand,' हस्ताग्रं, अग्रपाणिः *m.*, हस्ताग्रभागः; 'of hair,' केशानां, केशाग्रं; 'of the fingers as sacred to the gods,' देवैः; 'of an elephant's trunk,' पुष्करं, कर्णिका.
- To TIP**, *v. a.* (Strike lightly), *see To TAP*.—(Cover the end) अग्राच्छादनं कृ, अग्रपिधानं कृ, अग्रावरणं कृ; 'with iron,' लोहाग्रं -जं कृ. *See TIPPED.*
- TIPPED**, *p. p.* अग्र in comp., मुख in comp.; 'with iron,' लोहाग्रः -या -यं, अयोग्रः &c., अयोमुखः -खा -खं.
- TIPPER**, *s.* ग्रीवाच्छादनं, ग्रीवापरिधानं, कण्ठाच्छादनं, कण्ठवस्त्रं.
- To TIPPLE**, *v. n.* वारं वारं मद्यपानं कृ, मुहुर्मुहुः सुरापानं कृ, नित्यपानं कृ, सदापानं कृ, नित्यशो मद्यपानं कृ, पानव्यसनं कृ.
- TIPPLER**, *s.* सुरापः, मद्यपः, नित्यपायी *m.* (नृ). *See DRUNKARD, SOT.*
- TIPPLING**, *s.* सुरापानं, मद्यपानं, अतिशयमद्यपानं, नित्यपानं, पानव्यसनं, मधुवारः, मधुक्रमः, मध्वलं.
- TIPSY**, *a.* मद्यविह्वलः -ला -लं, मद्यवशः -शा -शं. *See DRUNK.*
- TIPTOE**, *s.* पादाग्रं, पदाग्रं, पादाङ्गुल्यग्रं, पादाङ्गुल्यग्रं, अग्रपादः, प्रपदं; 'on tip toe,' पादाग्रेण, पदाग्रेण, पादाङ्गुल्यग्रेः, प्रपदेन, पादाङ्गुल्य-स्थितावनिः -निः -नि.
- TIPTOP**, *s.* अग्राग्रं, अग्रतमभागः, अग्रशिखरं, अग्रशिखरा.
- TIRADE**, *s.* भर्त्सनावकाशप्रवचनः, निन्दावाक्प्रवचनः, उपालम्भवाक्यं.

TIRE, *s.* (Of a wheel) चक्रनेमिपरिगतो लोहवलयः.

To TIRE, TIRED. *See To FATIGUE, FATIGUED, To BE FATIGUED.*

TIRISOME, *a.* अमञ्जनकः -का -कं, कष्टकरः -रा -रं. *See WEARISOME.*

TIRHUT, *s.* (The country) मिथिला, तोरभुक्तिः *f.*, निच्यविः *f.*

TIRING-ROOM, *s.* (In a theatre) नेपथ्यं, शाली.

TISSUE, *s.* (Brocade), *see BROCADE*.—(Connected string) ग्रन्थः -न्थनं, प्रवचनः, रचना, क्रमः, व्यूहनं, संयूहः, विधानं.

TITAN, *s.* दानवः, दैत्यः, दितिजः, राक्षसः. *See GIANT.*

TITHI, *s.* दशमांशः, दशमभागः, दशमांशरूपो करः.

To TITILLATE, TILILLATION. *See To TICKLE, &c.*

TITLE, *s.* (Head) स्थानं, पदं, विषयः, अधिहरणं, मार्गः.—(Inscription in the beginning of a book, &c.) नामपत्रं -त्रकं, अभिधानपत्रं, मुखपत्रं, नामलेखः.—(Name, appellation) नाम *n.* (नृ), संज्ञा, अभिधा, अभिधानं, उपाधिः *m.*, आख्या, ख्यातिः *f.*, पद्वतिः *f.*, उक्तिः *f.*, लक्षणं; 'title of honour,' ख्यातिः *f.*, कीर्तिः *f.*, उपपदं; 'one who by his prowess has acquired the title of hero,' स्वहस्ताजितवीरख्यातिः *m.*, स्वहस्ताजितवीरशब्दः.—(Right) अधिकाः -रित्वं, स्वतः, स्वाम्यं, आधिपत्यं; 'written title,' आगमः, आगमपत्रं, *see TITLE-DEED*; 'without it,' आगमरहितः -ता -तं.

TITLE-DEED, *s.* आगमः, कूमकीला, पट्टोलिका, पांशुकूलं.

TITLE-PAGE, *s.* मुखपत्रं, मुखपत्रं, नामपत्रं, अभिधापत्रं.

To TITTER, TITTER, TITTLING. *See To GIGGLE, &c.*

TITTLE, *s.* (Jot) लेङ्गः, लवः, अणुः *m.*, *see JOT, IOTA.*

TITTLE-TATTLE, *s.* चालस्यवचनं, प्रलापः, बलाः. *See PRATING, s.*

TITULAR, *a.* नामधारी -रिखी -रि (नृ). *See NOMINAL.*

To, prep. Many of the meanings of 'to' are expressed by prepositions or affixes, or by the infin. mood, or are inherent in the inflections of the Sanskrit noun; thus, (Motion to or toward any place) expressed by the acc. case alone, or with प्रति &c. added; as, 'he went to the city,' नगरं or नगरं प्रति जगाम, or by the gen. c., with सन्निभं &c.; as, 'he sent me to you,' मां त्वयन्निभं or तव सकाशम् अग्रैषीत्.—(Motion to any state) by the acc. c.; as, 'he attains to fame,' ख्यातिं याति.—(Adaptation) by the dat. c. or crude form; as, 'that husband was not to her taste,' स पतिन् तस्याः सन्तोषाय नाभवत्; 'suited to royalty,' राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजाहः &c.; 'that is pleasing to me,' तन् मयं रोचते.—(Address, declaration, compellation) by the acc. c. or dat. c.; as, 'he addressed a speech to the king,' राजानं वचनम् अजयौत्; 'speak to me,' मां वृहि; 'I will declare this to my pupils,' शिष्येभ्यः प्रवक्ष्यामि तत्; 'he made it known to the king,' तद् राज्ञे विज्ञापयति.—(Giving) by the dat., gen., or loc. c.; 'he gives sweetmeats to his son,' पुत्राय or पुत्रस्य मोदकान् ददाति.—(Up to, as far as, denoting extent, degree, &c.) आ prefixed to the abl. or acc. c., पर्यन्त or सन्त in comp.; as, 'to the ocean,' आनमुद्रात् or समुद्रपर्यन्तं; 'to the throat,' आकण्ठात्; 'to the knee,' आङ्गुली; 'the numbers from one up to ten thousand,' एकाद्ययुक्तानसंख्याः.—(Possession, appertinment) by the gen. c.; as, 'money belongs to me,' मम धनं भवति.—(Purpose, intention, object) by the dat. c. or infin. mood, or by चर्चं &c. affixed; as, 'they

TOA

TOAD, s. स्थलमण्डपाः, स्थलभेदाः, वर्षाभूः m.

To TOAST, v. a. उपाग्नि धृत्वा शुष्कीकृतं, अग्निशुष्कं -ष्कां कृतं, अग्निना तप्तं (c. 10. तापयति -यितुं), भक्ष, भज्ज. See *To FRY, v. a.*

TOASTED, *p. p.* भटः -ष्टा -ष्टं, भर्जितः -ता -तं, सग्निशब्दः -

TOBACCONIST, *s.* ताम्रकट्टविक्रयो *m.* (न), ताम्रकट्टक्यापारी *m.*

To-day, *s.* or *adv.* अद्य; 'of to-day,' अद्यतन; -नी -नं.

TODDY, *s.* (Of the palm) ताली, तालची, तादी -*f.*—(Of the cocoa-nut) नारिकेलासवः, नारिकेरासवः.

TOGETHER, *adv.* (In company) सह in comp., समं, सहितं, एक in

To TOIL, v. n. खायरा, प्रयत्न, श्रिष्टि. *See To LABOUR, DRUDGE, FAG.*

TON

TOILET, s. (Act or mode of dressing) वस्त्रमाह्व्यादिविन्यासः, वस्त्र-
माह्व्यादिरचना, अङ्गसंस्कारः, मग्ननं, नेपथ्यं, भूषणं; 'he makes his
toilet,' नेपथ्यं धारयति, वस्त्रविन्यासं करोति; 'one who has finished
his toilet,' ज्वसितमग्नना; 'toilet-table,' भूषणापाटः; 'cover,'
भूषणापाटव्यादनं.

TOKEN, *s.* लक्षणं, चिह्नं, अभिज्ञानं, सङ्केतः, *see* SIGN, MEMENTO.

TOLD, *p. p.* कृपितः -ता -तं, सास्यातः &c., समास्यातः &c., वक्तुः -त्वा

TOLERABLE, a. (Bearable) सहनीयः -या -यं, सक्षः -या -यं, शोध्यः

TOLERANLY, *adv.* पियुगुं, यावन्नायत्, कस्य or देशीय or देश्य in comp.; 'tolerably clever,' पढकस्यः -त्वा -त्वं, पढदेशीयः &c.

TOLERANT, *a.* सहनः -ना -नं, सहिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, क्षनिषेधकारी -रिखी -रि (न), क्षप्रतिषन्धकारी &c. See PATIENT, INDULGENT.

To TOLERATE, v. a. सह, विपह, धाम्, मृष्, तिन् in des, उपेष्, अनिपेष् कृ, क्षप्रतिन्यन् कृ, अनिवारणं कृ. See To SUFFER, PERMIT.

TOLERATED, *p. p.* अनिमिद्धः -द्धा -द्धं, अनिवारितः -ता -तं, उपेक्षितः &c.

TOLERATION, ३. घमा, घान्तिः *f.* तितित्या, सहिष्णुता, अनियेधः, अनियारणं, अप्रतिषन्धः, उपेक्षा, अप्रतिरोधः, अनिरोधः.

TOLL, ४. शुल्कः -लं, तारिकं, तार्यं, घट्टादिदेयं, करः. See TAX.

To TOLL, v. a. (A bell) शनैः शनैः or वारं वारं घटां घट in caus.

To TOLL, v. n. (As a bell) शनैः शनैः or वारं वारं छणितं क.

TOLL-BOOTH, TOLL-HOUSE, *s.* शाल्लस्थानं, शाल्लग्रहस्थानं.

TOLL-GATHERER, s. शीर्षिकः, शङ्खग्राही m. (ज), बरग्राही m.

TOMATO, *s.* हिण्डोहः, हिमाली, वटहनः. See EGG-PLANT.

TOMB, *s.* समाधि: *m.*, श्रमशानं, स्तूपः, श्रेतल्लसं. See GRAVE-

TOMB-STONE, *s.* चित्तं, चैत्तं, पिताचट्टकं. *See* GRAVE-STONE.

To-morrow, *s.* or *adv.* अस्, परेद्यस्, परदिनं, *see* MORROW: 'day

after,' पराश्रयः; 'belonging to to-morrow,' अश्रयः-नी-नं.

प्रत्ययः &c.,

TOM-TOM, *s.* मदरुः, पटहः, वन्दभिः *m.*, डिगिडसः. *Sec* DRUM.

Ton, *s.* सम्भाचारः, सम्परोक्तिः, सम्पत्सम्पदायः, जिघासायः.

TONE, *s.* (Sound, note) स्रग्, नादः, ध्वनिः *m.*, विरागः, विरिगः, *see* SOUND; 'having a good tone,' सुस्वरः -रा -रं.—(Musical sound) स्रग्, क्षणः, क्षणः, क्षणनं, निक्षणः, निक्षणः; 'of a lute,' प्रक्षणः, प्रक्षणः.—(Seventh part of a scale) मूर्च्छनं -ना; 'half tone,' स्वरांशः; 'quarter tone,' द्युतिः *f.*—(In medicine) सुभा-
वना, सद्भावनता, सद्भावः, तेजस *n.*, चरितः *m.*

TONGS, *s. pl.* सन्दंशः, सन्दंशकं -का, कक्षमुखः.

TONGUE, ३. जिह्वा, रसना, रसज्ञा, रसज्ञाना, रसिका, रसाला, रसनं, ललना, लोला, जिह्वः, पिपासा, मुखचोरी; 'root of the tongue,' जिह्वामूलं; 'tip of it,' जिह्वार्ष; 'that is on the tip of it,' जिह्वाब्द-टा-टं; 'hold your tongue,' वाचं नियच्छ, हृणीम्यपः 'tongue-scraper,' see SCRAPER; 'one of the seven tongues of fire,' स्कलजिह्वी; 'tongue of a bell,' लोला; 'of a bolt,'

TON

कण्ठकः.—(Speech) भाषा; 'mother-tongue,' जन्मभाषा.

TONGUE-LESS, *a.* अजिह्वः—ह्वा -ह्वं, जिह्वाहीनः—ना -नं, निजिह्वः &c.

TONGUE-TIED, *a.* पञ्चजिह्वः—ह्वा -ह्वं, संयन्त्रितजिह्वः &c., पातजिह्वः &c.

TONIC, *a.* रुचकः—का -कं, रोचकः &c., तेजस्करः—रा -रं, दीपकः &c.,

अग्निवर्धकः &c., अग्निदः—दा -दं, पाचकः—का -कं, दीपनः—ना -नं.

TONIC, *s.* रुचकं, रोचकः, अग्निवर्धनः—नं, पाचकं, दीपनं.

TO-NIGHT, *adv.* अद्य रात्री, अद्य निशि, अद्य नक्तं.

TONSIL, *s.* चरुगानावर्धनी स्वेप्माशायी मृदुमांसपिण्डः; 'enlargement of them,' अधिमांसकः, शतम्री, गण्डमाला.

TONSURE, *s.* (Shaving the head) क्षीरं, क्षोरकर्म *n.* (नृ), केशवपनं, शिरोवपनं, मुखनं, शिरोमुखनं, केशछेदः.—(As a sacred rite) चूडाकर्म *n.* (नृ), चूडाकरणं, चूडा, चीटं, चीलं, चीलकर्म *n.*, चूडालं छणं.

Too, *adv.* (Over much) अति or तु prefixed, अतीव, अत्यन्तं, एकान्तत्वं, एकान्त in comp., see EXCESSIVELY; 'too great a load,' अतिभारः; 'he approaches too near the fire,' अग्नेर् अतिसमीपम् उपसर्पति; 'too compassionate,' अतिकरुणः—खा -खं, एकान्तकरुणः &c.; 'too early,' अतिप्रगे, अतिकल्पं; 'too late in the evening,' अतिसायं—ये; 'too long,' सूदीर्घः—घा -घं.—(Also) चैव, च, अपि, तथा.

TOOL, *s.* उपकरणं, यन्त्रं, साधनं, शस्त्रं, see INSTRUMENT; 'a mere tool,' निमित्तमात्रं, कारणमात्रं, उपकरणमात्रं.

TOOTH, *s.* दन्तः, दशनः—नं, रदः, रदनः, दंशः, दंष्ट्रा, रूदनः, दाढा, द्विजः, द्विजन्मा *m.* (नृ), मुखजः, चद्वरः, दन्दशः, जम्भः, ह्यलुः *m.*, खरुः *m.*, यक्ष्णुरः, रूपकः, मल्लकः, फटः; 'a row of teeth,' दन्त-परिक्रि *f.*, दन्तावली, see TEETH; 'two middle fore teeth,' रान-दन्ती *m. du.*; 'double tooth,' माटि *f.*; 'decay of a tooth,' द्विजव्रणः.—(Of a saw, comb, wheel, &c.) दन्तः.

TOOTH-ACHE, *s.* दन्तवेदना, दन्तव्यापा, दन्तशूलः, दालनं.

TOOTH-BRUSH, *s.* दन्तपाचनं, दन्तकाष्ठं, कूर्चकं.

TOOTHED, *a.* दन्ती—निनानी—नि (नृ), रदी &c., दन्तजातः—ता -तं, दन्त or दन् &c. in comp.; as, 'handsome-toothed,' सुदन्—दन्ती—दन् (नृ); 'iron-toothed,' अयोदन्तः—न्ता -नं, अयोदन् &c.

TOOTHLESS, *a.* अदन्तः—न्ता -नं, निर्दन्तः &c., दन्तहीनः—ना -नं, निर्देशनः—ना -नं, गतदन्तः—न्ता -नं, गलितदन्तः &c., नीरदः—दा -दं, अदंष्ट्री—द्विणी—द्वि (नृ), भग्नदंष्ट्रः—द्वी -द्वं, उद्धतदंष्ट्रः &c., दशनोच्छिष्टः—छा -घं.

TOOTH-PICK, *s.* दन्तशोधनी, शलाका, दन्तनिर्घणकः.

TOOTH-POWDER, *s.* दन्तपवनं, दन्तशाणं, निष्ठुद्रणं. See DENTIFRICE.

TOP, *s.* (Highest part, upper end) अग्रं, शिखा, शिखरं, अग्रभागः, पृष्ठं, शृङ्गं, चूडा, शिरस् *n.*, उपरिभागः, शीर्षकं, मस्तकं, तुङ्गः, नीचकी *m.* (नृ); 'of a tree,' वृक्षाग्रं, वृक्षशिरस् *n.*; 'fallen from the top of a tree,' वृक्षाग्रात् पतितः; 'of a palace or house,' प्रासाद-पृष्ठं, गृहपृष्ठं; 'of a mountain,' गिरिशृङ्गं, गिरिपृष्ठं, प्राग्भाषः.—(Lid) पिधानं.—(Highest or chief place) मुख्यस्थानं.—(Spinning top) भ्रमरं, भ्रमरक्रीडनकं.

TOP, *a.* (in comp.) उपरिस्थः—स्था -स्थं, अग्रस्थः—स्था -स्थं.

TOPAZ, *s.* पीताम्बुजा *m.* (नृ), पीतस्फटिकः, पीतमणिः *m.*, पीतसारः, पीतरत्नं, पीतः, पुष्परागः, पद्मरागः, गुरुरत्नं.

TOPE, *s.* (Mound of earth) सूपः.

TOP-HEAVY, *a.* भाराधिकशिरस्कः—स्त्रा -स्त्रं, ऊर्ध्वगुरुः—रुः—रु.

TOPIC, *s.* विषयः, प्रकरणं, प्रसङ्गः, प्रसक्ति *f.*, वृत्तान्तः, पदं. See SUBJECT.

TOPIC, TOPICAL, *a.* प्राकरणिकः—क्री -कं, विशेषस्थानिकः—क्री -कं.

TOR

TOP-KNOT, *s.* चूडा, शिखा, शिखरः—खडकः, शिखरः—रं, शेखरः.

TOPMOST, *a.* सद्योपरिस्थः—स्था -स्थं, सद्योग्रस्थः &c., अग्रतमः—मा -मं.

TOPOGRAPHY, *s.* विषेयस्थानवर्णनं, विशेषस्थलविवरणं, स्थानवर्णनं.

To TOPPLE, *v. n.* ऊर्ध्वगुरुत्वाद् अग्रतः पत (c. 1. पतति—पितुं).

TORSY-TURVY, *a. or adv.* अपरोक्षतः—रा -रं, ऊर्ध्वोपरः—रा -रं.

TORCH, *s.* उल्का, झलनकाष्ठं, अग्निकाष्ठं, उल्मुकं, चङ्गावरं, झलानं, अग्नि-जुष्टः, करवनीलकाः.

TORCH-BEARER, *s.* उल्काधारी *m.* (नृ), उल्कावाही *m.*—वाहकः.

To TORMENT, *v. a.* अत्यन्तं पीड् (c. 10. पीडयति—यितुं) or तप् (c. 10. तापयति—यितुं) or सन्तप् 'or परितप्, यत् (c. 10. यातयति—यितुं), अतीव व्यप् (c. 10. व्यययति—यितुं), अतिशयेन पाप् (c. 1. यापते—यितुं) or क्लिप्, अतियातनां कृ or दा, अतिवेदनां कृ or दा, तीव्रवेदनां कृ or दा, अतिव्यथां कृ or दा, परमदुःखं कृ, विदस् (c. 10. -डसयति—यितुं). See To HARASS, VEX, ANNOY.

TORMENT, *s.* (Extreme pain) यातना, अतियातना, अतिवेदना, अति-व्यथा, अतिदुःखं, अतिपीडा, तीव्रवेदना, तिग्मवेदना, तिग्मयातना, अतिक्लेशः, परमदुःखं, दारुणदुःखं, दारुणयातना, यमयातना, तापः, परि-तापः. यन्त्रणं—खा, विडम्बनं—ना, क्लेशः, दुःखं.—(That which gives annoyance) कण्डकाः.

TORMENTED, *p. p.* अतिपीडितः—ता -तं, अतिव्यथितः &c., अतियापितः &c., विडम्बितः—ता -तं, क्लिप्तः—ता -तं, तुष्टः—चा -चं, दुःखदग्धः—ग्धा -ग्धं.

TORMENTING, TORMENTER, *a. and s.* अतिपीडकः—का -कं, अतिपी-डाजनकः &c., अतिक्लेशकरः—री -रं, अतिदुःखकरः &c., अरुणदुः-दा—दं, प्रमापी—यिनी &c., आयासकारी &c., परिक्लेशा—घी—घृ (घृ).

TORN, *p. p.* विदारितः—ता -तं, विदीर्षः—शी -थं, दारितः—ता -तं, प्रवि-दारितः &c., दीर्षः—शी -थं, दलितः—ता -तं, विदलितः &c., पाटितः—ता -तं, भित्तः—घा -घं; 'with the nails,' नखभित्तः—घा -घं; 'being torn,' विदीर्ष्यमाणः—खा -खं; 'having torn,' विदार्यः; 'is torn,' विदीर्ष्यते.

TORNADO, *s.* घूर्णवातः, घूर्णवायुः *m.*, प्रभञ्जनः. See TEMPEST.

TORPID, *a.* जडः—डा -डं, विचेतनः—ना -नं, सुप्तः &c., see NUMB.

TORPOR, TORPIDITY, *s.* जडता, चाञ्चल्यं, जडिमा *m.* (नृ), चैतन्यसम्भः, चैतन्यनाशः, सुप्ति *f.*, स्वापः, मान्द्यं, कुणवता, तन्द्रा. See NUMBNESS.

TORRENT, *s.* निर्गमः—री -रं, म्हरः, झलप्रवाहः, झलप्रपातः, झलधारा, घोषः, जलौघः, प्रसवणं, स्रोतस् *n.*, म्हा; 'of rain,' वृष्टिधारा, धारा-सारः, धारासन्ध्यातः, तरन्तः; 'a mountain torrent,' गिरिसिन्धु, गिरिसिन्धु.

TORRID, *a.* उष्णदग्धः—ग्धा -ग्धं, ग्रीष्मदग्धः &c.; 'zone,' उष्णकटिपट्टः.

TORTOISE, *s.* कूर्मीः, कच्छपः, कमठः, कामठः, गूढाङ्गः, पञ्चाङ्गुलः, पञ्चगुणः, कटिनपृष्ठं, चतुर्गतिः *m.*, क्रोडपादः, उल्लटः, स्मरणापत्यतर्पकः; 'female,' कूर्मी, कच्छपी, कमठी, दुलिः—ली *f.*, दुलिः *f.*; 're-lating to a tortoise,' कौर्मीः—मी -मीं, कामठः—ठी -ठीं.

TORTOISE-SHELL, *s.* कूर्मीकवचः—चं, कूर्मीकसु—सु *m. n.*, कूर्मीपृष्ठं, कौर्मी.

TORTUOSITY, *s.* वक्रता, यक्रिमा *m.* (नृ), कुटिलत्वं, निक्षता, तिर्य्यचं.

TORTUOUS, *a.* वक्रः—क्रा -क्रं, कुटिलः—ला -लं, तिर्य्यङ्—रश्ची -र्य्यक् (ञ्); 'moving tortuously,' तिर्य्यगामी—मिनी &c., कुटिलगामी &c., दन्द्मणः—शा -खं; 'movement,' चक्रता—मणं, दन्द्मं—मणं.

To TORTURE, *v. a.* यत् (c. 10. यातयति—यितुं), यातनयन्ते व्यप् or प्रमप् (c. 10. -माचयति—यितुं), यातनां कृ, अत्यन्तं पीड् &c. See To TORMENT.

TORTURE, *s.* यातना, अतिव्यथा, व्यथा, प्रमापः, व्याधिः *m.*, अतिव्याधिः *m.*

TOR

तिग्मव्यया, तिग्मवेदना, सन्धीडः, उद्वेजनं. See TORMENT.
 TORTURED, *p. p.* व्यथितः -ता -तं, सन्नतः -ता -तं, प्रमथितः -ता -तं.
 TORTURER, *s.* यातनाकारी *m.* (नं), यातनकृत् *m.*, व्याकर्तः, प्रमापी *m.*
 (नं), उद्वेजनकर्तः, सन्नापकः, परिक्षेप्य *m.* (पुं). See TORMENTING.
 To TOSS, *v. a.* धिप् (c. 6. धिपति, धेत्तुं), विधिप्, उन्धिप्, समुन्धिप्,
 धुम् (c. 10. धोमयति -यितुं), विधुम्, संधुम्, उद्ध (c. 5. -धूनीति
 -धूतुं), विधू.
 To TOSS, *v. n.* विधिप् in pass. (-धिप्यते), इतस्ततो विधिप् or विचल्
 (c. 1. -चलति -लितुं) or प्रचल्, इतस्ततो लुट् (c. 6. लुडति -लितुं)
 or प्रलुट् or लुल्, पूर्ये (c. 1. पूर्यति -ते -यितुं), विधूर्ये, व्यापूर्ये,
 परिपूर्ये, उद्धू in pass. (-धूयते), विधू, इतस्ततः मु (c. 1. प्रवते, ओतुं).
 TOSS, *s.* धोपः -पथं, उद्धोपः -पथं, समुद्धोपः, धोमः, व्याधोमः.
 TOSSED, *p. p.* धिप्तः -ता -तं, उन्धिप्तः &c., धुप्तः -ता -तं, संधुप्तः &c.,
 उद्धूतः -ता -तं, विधूतः &c., व्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रलोठितः -ता -तं, उद्धानः
 -ता -तं, विधिप्तः &c., विकीर्यमाणः -था -थं, कात्यमानः &c.
 TOSsing, *s.* धोपणं, उद्धोपणं, हल्लनं. See ROLLING, *s.* and part.
 TOTAL, *a.* सम्पूर्णः -र्या -र्यं, पूर्यः &c., समग्रः -या -यं, चात्यन्तिकः -को
 -कं, see ENTIRE, COMPLETE; 'total rout.' सुपलायितं.
 TOTAL, TOTALITY, *s.* साकत्यं, समुदायः, समस्तिः *f.*, सनातः, सामय्यं,
 ऐक्यं, पारायणं, कास्ति, समाधायः. See WHOLE, *s.*
 TOTALLY, *adv.* सद्यैतत्, सद्यैशत्, सम्पूक्, साकत्येन. See ENTIRELY.
 To TOTTER, *v. n.* स्खल् (c. 1. स्खलति -लितुं), प्रखल्, विचल् (c. 1.
 -चलति -लितुं), संचल्, चल्, विहल् (c. 1. -हलति -लितुं), प्रहल्, हल्.
 TOTTERING, *part.* स्खलितः -ता -तं, विचलन् -लन्ता -लन् (नं), स्खलित-
 तगतिः -ति -ति, विहलतगतिः &c., स्खलतगतिः &c., चलविचलः -ला -लं.
 To TOUCH, *v. a.* स्पृश् (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं), संस्पृश्, परिस्पृश्, हस्तेन
 परामृश् or छालम्, स्पर्श कृ. See To HANDLE, MOVE.
 To TOUCH, *v. n.* (Come in contact) सन्त्यक्तेम् इ or गम्, संसर्गम् इ
 or गम्, परस्परस्पर्शं कृ; 'as a vessel,' लग् (c. 1. लगति -गितुं).
 TOUCH, *s.* (The sense) स्पर्शः, स्पृष्टिः *f.*, स्पर्शेन्द्रियं.—(The percep-
 tion, the act of touching) स्पर्शः -र्शनं, संस्पर्शः, परिमर्शः, परि-
 मार्गः, स्पर्शयोपः, स्पर्शज्ञानं, त्वग्ज्ञानं.—(Contact) सम्पर्कः, पृष्ठिः *f.*,
 संस्पर्शः, संसर्गः, see CONTACT.—(Touch as a test of gold) बर्णका.
 TOUCHED, *p. p.* स्पृष्टः -ता -तं, संस्पृष्टः &c., see MOVED; 'my heart
 is touched with grief,' उक्कण्डया संस्पृष्टं हृदयं; 'to be touched,'
 स्पर्धयः -या -यं, स्पृश्यः -या -यं, स्पर्शनीयः -या -यं.
 TOUCHING, *a.* हृदयङ्गमः -ता -तं. See MOVING, PATHETIC, *a.*
 TOUCH-STONE, *s.* निकषः, कषः, निकषपापाणः, कषपापाणः, निक्षप-
 यावा *m.* (नं), छाकषः, निकषः, कषः, शाणः, ज्ञानः, हेमलः.
 TOUCHY, *a.* शीघ्रक्रोधी -पितुं &c. See IRRITABLE, PEEVISH.
 TOUGH, *a.* दृढः -दा -दं, दुःखमेघः -था -थं, दुर्मेघः &c., दुःखच्छेद्यः &c.,
 दुश्छेद्यः &c., दुःखक्षिप्तः -ता -तं, कठिनः -ता -तं, शिथिलदृढः &c.
 TOUGHNESS, *s.* दृढता, दुर्मेघता, दुःखच्छेद्यता, कठिनता, काठिन्यं.
 TOUR, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, पथैटनं, विहारः, विहरणं.
 TOURIST, *s.* परिभ्रमकः, भ्रमणकारी *m.* (नं), भ्रमणकृत्, विहारो *m.*
 TOURNAMENT, TOURNEY, *s.* अय्यारोहिणं क्रीडायुद्धं.
 Tow, *s.* स्थूलशणं, शणसूत्रं, स्थूलभङ्गा, शणस्थूलं.
 To tow, *v. a.* रञ्जुना or रञ्जा कृप्, रञ्जुना चाकृप् चल् in caus.
 TOWARD, TOWARDS, *adv.* (In the direction of) प्रति, अनु, अभिसृतं,
 उद्दिश्य; 'towards the city,' नगरं प्रति, नगराभिसृतं; 'he set
 out towards the north,' उत्तरां दिशमुद्दिश्य प्रस्थितः.—(With

TRA

respect, to) उपरि, उद्दिश्य, उद्देशेन, प्रति affixed; 'towards me,'
 मनोपरि, मामुद्दिश्य, मां प्रति; 'want of courtesy towards you,'
 तवोपरि अदाक्षिण्यं; 'not behaving properly towards his
 father,' पितरुपरि असदृशव्यवहारी.—(Nearly) प्रायस्; 'towards
 evening,' अभिसायं.
 TOWARD, TOWARDLY, &c. See APT, FORWARD, SHARP, &c.
 TOWEL, *s.* गात्रमार्जनी, अङ्गमार्जनी, गात्रमार्जनवस्त्रं, वरकं.
 TOWER, *s.* प्रासादशिखरं -शृङ्गं, मन्त्रः *f.*, दुर्गं. See TURRET.
 TOWERING, *a.* प्रोन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं. See ELEVATED.
 TOWN, *s.* नगरं -री, पुरी, see CITY; 'town and country,' पुरजनपदं.
 TOWN-FOLK, TOWNS-MAN, *s.* नगरजनः, नगरनिवासिजनः. See CITIZEN.
 TOWN-HALL, *s.* नगरकार्यनिर्वाहयोग्या महाशाला.
 TOY, *s.* क्रीडनकं, क्रीडाद्रव्यं, क्रीडावस्तु *n.*, खेल्नी, क्रीडामृगः.
 To TOY, *v. n.* See To PLAY, SPORT, DALLY, TRIFLE.
 TOY-SHOP, *s.* क्रीडाद्रव्यविक्रयस्थानं, क्रीडावस्तुविक्रयगृहं.
 TRACE, *s.* अभिज्ञानं, चिह्नं, लक्षणं, चङ्कः, पदवी, तस्त्रं, see MARK,
 FOOTSTEP.—(Of a carriage, &c.) प्रग्रहः, प्रग्रहः, चर्मबन्धः.
 To TRACE, *v. a.* (Follow by some mark) अनुसृ, मार्गानुसरणं कृ,
 चर्मानुसरणं कृ, मृगं, मार्गं, see To TRACK.—(Mark out) बाह्यरे-
 खाम् चङ्क (c. 10. चङ्कयति -यितुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).
 TRACHEA, *s.* श्वासमार्गः, श्वासप्रश्वासमार्गः, प्राणमार्गः.
 TRACK, *s.* पदवी -विः *f.*, मार्गः, पथः, पन्थाः *m.*, see ROAD, TRACE.
 To TRACK, *v. a.* पादानुसरणं कृ, पदानुसरणं कृ, मार्गानुसरणं कृ, अनुसृ
 या (c. 2. याति -तुं) or गम्, अनुसृ, see To PURSUE.
 TRACKLESS, *a.* पादास्पृष्टः -ष्टा -ष्टं, पादाह्वरहितः &c., पदविहीनः &c.
 TRACT, *s.* देशः, प्रदेशः, see REGION, COUNTRY.—(Short treatise)
 लेखः, पत्रिका, अल्पप्रबन्धः, स्वल्पप्रबन्धः.
 TRACTABILITY, *s.* विधेयता, विनेयता, वश्यता, सविनयता.
 TRACTABLE, *a.* विधेयः -या -यं, वश्यः &c., see DOBILE, MANAGEABLE.
 TRADE, *s.* (Commerce) वाणिज्यं -न्या, वणिज्यं, वणिज्कर्म्म *n.* (नं),
 वणिज्कृया, अर्थप्रयोगः, क्रयविक्रयः, व्यापारः, नीचरः, जोशातको *m.*
 (नं), see COMMERCE.—(Occupation of a man of the third
 class) वैश्यक्रिया, वैश्यवृत्तिः *f.*—(Occupation) व्यापारः, व्यवसायः,
 व्यवहारः.
 To TRADE, *v. n.* वाणिज्यं कृ, क्रयविक्रयं कृ, व्यापारं कृ, उपक्रो.
 TRADER, *s.* वणिक् *m.* (नं), वाणिजिकः &c. See MERCHANT.
 TRADESMAN, *s.* पन्नपणिक् *m.* (नं), नगरवणिक्, see SHOP-KEEPER.
 TRADITION, *s.* लोकाकथा, इतिहासः, परम्परागतकथा, परम्परागतवाक्यं,
 पारम्पर्यं, परम्परागताचारः, पारम्पर्योपदेशः, पारम्पर्यकथा, ऐतिह्यं,
 इतिह्यं ind., तन्म्रदायः, आन्नायः, पुराणं, पृष्टं, भोरणिः *f.*, प्रवादः,
 आख्यायिका, गुरुक्रमः, शोषः.
 TRADITIONAL, TRADITIONARY, *a.* परम्परागतः -ता -तं, परम्परायातः &c.,
 परम्परीयः -था -थं, पारम्परीयः -यी -यं, परम्पराप्राप्तः -ता -तं, ऐति-
 हासिकः -को -कं, पौराणिकः -की -कं, पुराणीकः -ता -तं, साम्प्रदायिकः
 -को -कं, क्रमागतः -ता -तं, क्रमायातः &c., क्रमप्राप्तः &c., शोचप्राप्तः
 &c., रुढः -दा -दं, instruction, पारम्पर्योपदेशः; 'practice,'
 वंशानुचरितं.
 TRADITIONALLY, *adv.* पारम्पर्येण, परम्पराक्रमेण, सन्प्रदायतः,
 To TRADUCE, TRADUCED. See To CALUMNIATE, MALIGN, &c.
 TRADUCER, *s.* अपवादकः, अभिशंसी *m.* (नं), see CALUMNIATOR.
 TRAFFIC, *s.* वाणिज्यं, लोकाव्यवहारः, लोकायाचा, see COMMERCE.

To TRAFFIC, *v. n.* वाणिज्यं कृ, पण्. *See To* COMMERCE, TRADE.

TRAGEDIAN, *s.* कर्तृशालाभिनेयकुशलः, कर्तृशालाभिनेता *m.* (तृ).

TRAGEDY, *s.* दुःस्पर्शिरामकनाटकं, कर्तृशालाप्रधाननाटकं.

TRAGIC, TRAGICAL, *a.* (Pertaining to tragedy) दुःस्पर्शिरामनाटक-सम्बन्धी &c., कर्तृशालाप्रधानः -ना -नं, कर्तृशालाप्रधानकः -का -कं.—(Ending tragically) दुःस्पर्शिरामकः -का -कं, दुःस्पर्शिरामि -मिनी &c., दुःस्पर्शः -ता -तं.

To TRAIL, *v. a.* चिह्नं (c. 1. -कर्षति -कृते), चार्त्तम्, नमाकर्ष, कृप्.

To TRAIL, *v. n.* चिह्नं in pass. (-कृष्यते), चार्त्तम्, कृप्, कृष्टः -रा -रं भू.

TRAIL, *s.* (Track) पदविः -वी *f.*—(Scant left) गन्तः.

To TRAIN, *v. a.* चिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), शिष्ट (c. 10. शिष्टयति -यितुं), अनुशिष्ट, शास्, अनुशास्, अनुशासनं कृ, नियमनं कृ. *See To* DISCIPLINE.

TRAIN, *s.* (End of a robe) पसनान्तः, मानयन्ताकः, पसनभारः.—(Retinue) परिवारः, परिवहः, सामर्थ्यं, *see* RETINUE.—(Concatenation) श्रेणी, प्रवन्धः, *see* SERIES, SUCCESSION; 'train of fraud,' कपटप्रवन्धः; 'of reasoning,' तर्कप्रवन्धः, अनुमानप्रवन्धः.—(Regular course) क्रमः, अनुक्रमः.—(Of gunpowder) चान्नेयचूर्णश्रेणी.—(Of a peacock) वह्निः, वह्निभारः.

TRAINED, *p. p.* शिक्षितः -ता -तं, चिनीतः -ता -तं, अनुनीतः &c., कृता-भ्यासः -सा -सं, दमितः -ता -तं, दान्तः -ता -तं. *See* DISCIPLINED, EDUCATED.

TRAINING, *s.* शिक्षा, *see* EDUCATION; 'of a horse,' सज्जिज्ञा.

TRAIT, *s.* लक्षणं; 'bad trait,' कुलक्षणं, दुर्लक्षणं; 'good,' सुलक्षणं.

TRAITOR, *s.* (One guilty of treason) राजद्रोही *m.* (नृ), शत्रुमर्त्यो *m.*, द्विद्वेषी *m.*, राजशत्रुः, देशद्रोही *m.*, भेसा *m.* (नृ), भेदकः, उपनायकः.—(One who betrays his trust) विश्वासपातो *m.* (नृ), विश्वास-पातकः, पञ्चकः, विसंवादी *m.*, मिथ्याप्रतिज्ञा, विश्रम्भपातो *m.*

TRAITOROUS, *a.* राजापक्षकारी &c., राजद्रोही &c., *see* TREASONABLE.

TRAMMEL, *To* TRAMMEL *See* SHACKLE, CLOY, *To* CLOY.

To TRAMP, *v. n.* चरणपातं कृ, पदव्यानं कृ, पदविश्रम्भं कृ.

To TRAMPLE, *v. a.* पादाभ्यां मृद (c. 9. मृद्वति. मर्दिनुं) or समृद or प्रमृद or उपमृद or अयमृद, पादापातेन मृद or घुद (c. 7. घुगति, घोदुं), मर्दिनं कृ, उपमर्दिनं कृ, अयमर्दिनं कृ, पादाभ्याम् पाद्वत् or समाक्रमम्.

TRAMPLED, *p. p.* पादाभ्यां मर्दिनः -ता -तं or सम्मर्दिनः &c. or उपमर्दिनः &c. or अयमर्दिनः &c., पादाहतः -ता -तं, पादमर्दिनः &c., पादव्यासमर्दिनः &c., पादघुलः -रा -रं, प्रमर्दिनः -ता -तं.

TRAMPLING, *s.* मर्दिनं, उपमर्दिनं, अयमर्दिनं, सम्मर्दिनं, पादा-हतिः *f.*, पादापातः, पदपातः, चरणपातः, पादास्फालनं, पादाभ्यामः, चरणस्फालनं, प्रमर्दिनं.

TRANCE, *s.* देहातीतवृत्तिः *f.*, मोहापस्था, समाधिः *m.*, तन्मयावस्था, मूर्च्छना, चापेशः, मोहः, लोकान्तरचिन्तवृत्तिः *f.*

TRANQUIL, *a.* शान्तः -ता -तं, प्रशान्तः &c., स्थिरः -रा -रं, स्वस्थः -स्वा -स्वं, शान्तात्मा -त्मा -तम (नृ), स्वस्थचितः -ता -तं, अद्युक्तः -मा -मं. *See* CALM.

To TRANQUILIZE, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति -यितुं), *see To* CALM, COMPOSE.

TRANQUILLITY, *s.* शान्तिः *f.*, श्रमः, शान्ता, निर्वृतिः *f.*, स्थिरता, अद्यु-मता, अद्योभः, स्वस्थता, स्वस्थ्यं, निरुपद्रवता. *See* CALMNESS, COMPOSURE.

To TRANSACT, *v. a.* निवेह (c. 10. -वाहयति -यितुं), व्यवह (c. 1. -हरति -हर्तुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रणी, अभ्यणी, प्रवृत् in caus.,

सार, समाचर, अनुष्ठा, तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), पार (c. 10. पारयति -यितुं), पण् (c. 10. पणयति -यितुं), कृ; 'business,' कर्म-निर्वाहं कृ.

TRANSCIED, *p. p.* निर्वाहितः -ता -तं, पणयितः -ता -तं, पणितः -ता -तं, साचरितः -ता -तं.

TRANSACTION, *s.* (The act of doing) निर्वाहः -हणं, प्रवर्धनं, विधानं, साचरणं, प्रणयनं, अनुष्ठानं; 'of business,' कर्मनिर्वाहः.—(Affair) कर्म *n.* (नृ), कार्यं, व्यापारः, व्यवहारः, वृत्तान्तः, पणया.

To TRANSCEND, *v. a.* *See To* EXCEED, SURPASS, EXCEL.

TRANSCENDENTAL, *a.* चानुक्रमः -ता -तं. *See* SURPASSING, SUPERIOR.

TRANSCENDENTLY, *adv.* अत्युत्तमं, चतुर्त्तमं, अधिकं, जम्भधिकं, परतः.

To TRANSCRIBE, TRANSCRIPT. *See To* COPY, COPY.

TRANSCRIBER, *s.* लिपिकारः, प्रतिलिपिकारकः, चाद्रीकारकः.

To TRANSFER, *v. a.* (Make over, cause to pass) संक्रम in caus. (-क्रामयति -यितुं), उपसंक्रम, संचर in caus. (-चारयति -यितुं), सन् in caus. (-सर्षयति -यितुं), लप्साह in caus. (-रोपयति -यितुं), अपवृत् (c. 10. -वर्धयति -यितुं); 'to another,' परस्मिन् or परस्मि or परहमे नम् in caus. or संक्रम in caus.—(Convey from one place to another) स्थानान्तरिक, स्थलान्तरिक.

TRANSFERABLE, *a.* सङ्क्रामणीयः -या -यं, सञ्चारणीयः &c., परममर्षणीयः &c.

TRANSFERRED, *p. p.* सङ्क्रामितः -ता -तं, सङ्क्रान्तः -ता -तं, उपसङ्क्रान्तः &c., सञ्चारितः &c., परहस्तमर्षितः &c., अय्यतः -ता -तं.

TRANSFIGURATION, *s.* रूपान्तरग्रहणं, मूर्त्त्यन्तरग्रहणं, रूपपरिवर्धनं.

To TRANSFIGURE, *v. a.* रूपान्तरिक, मूर्त्त्यन्तरं कृ, *see To* TRANSFORM.

TRANSFIGURED, *p. p.* रूपान्तरिकृतः -ता -तं. *See* TRANSFORMED.

To TRANSIX, *v. a.* व्यप् (c. 4. विधायति, यधुं), प्रतिव्यप्, भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेदुं), श्ल (c. 1. श्लति -लितुं), कील् (c. 10. कीलयति -यितुं), निरान् (c. 1. -रानति -नितुं), कुर (c. 6. कुरति -रितुं). *See To* PHRICE.

TRANSFIXED, *p. p.* विद्धः -दा -दं, अतिविद्धः &c., कीलितः -ता -तं, कुरितः &c.; 'through the belly,' कुरितोदरः -रा -रं.

To TRANSFORM, *v. a.* रूपं परिवृत् in caus., रूपपरिवर्धनं कृ, रूपा-न्तरिक, विद्ध (c. 10. -उद्ययति -यितुं). *See To* METAMORPHOSE.

TRANSFORMATION, *s.* रूपान्तरिकरणं, रूपान्तरं, मूर्त्तिपरिवर्धनं, विद्धनं, व्याकृतिः *f.*, परिवर्तनः. *See* METAMORPHOSIS.

TRANSFORMED, *p. p.* व्याकृतः -ता -तं, विद्धितः &c. *See* META-MORPHOSED.

To TRANSFUSE, *v. a.* एकव्याचामनरान् सावयित्वा अन्यपात्रे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निविश, पात्रान्तरिक. *See To* TRANSFER.

TRANSFUSION, *s.* सङ्क्रामणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, सञ्चारणं, पात्रान्तरिकरणं.

To TRANSGRESS, *v. a.* लङ् (c. 10. लङ्गति -यितुं), उलङ्ग, अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), समतिक्रम्, व्यतिक्रम्, अभ्यतिक्रम्, अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), व्यभिचर, उलङ्गनं कृ, लङ्गनं कृ, अतिक्रमणं कृ, व्यतिक्रमं कृ, अतिक्रम्. *See To* SURPASS.

To TRANSGRESS, *v. n.* अपराध, अपराधं कृ. *See To* OFFEND, *v. n.*

TRANSGRESSED, *p. p.* उलङ्गितः -ता -तं, लङ्गितः &c., विलङ्गितः &c., अतिक्रान्तः -ता -तं, व्यतिक्रान्तः &c., समतिक्रान्तः &c., उलङ्गान्तः &c., अतीतः &c.

TRANSGRESSION, *s.* (The act of transgressing) लङ्गनं, उलङ्गनं, वलङ्गनं, अतिक्रमः -मणं, व्यतिक्रमः, समतिक्रमः, उलङ्गनः -मणं, अति-पातः, अत्याचारः, उपात्ययः, अत्ययः, भङ्गः, लोपः -पनं, अमर्यादा.—

TRA

- (Offence) अपराधः, पापं, पातकं, *see* OFFENCE.
- TRANSGRESSOR, *s.* (One who goes beyond) अतिक्रामकः, अतिक्रामी *m.* (नं), उल्लङ्घनी *m.*, अत्याचारी *m.*—(Sinner) अपराधी *m.*, *see* OFFENDER.
- TRANSIENT, *a.* अचिरस्थायी -यिनी &c., अस्थायी &c., क्षणिकः -का -कं, क्षणविध्वंसो &c., भङ्गुरः -रा -रं, क्षणभङ्गुरः &c., चञ्चलः -ला -लं, अनित्यः -ला -लं, अचिरविनश्यदः -रा -रं, नश्यदः &c., अशायतः -ती -तं. *See* MOMENTARY, TEMPORARY.
- TRANSIENTNESS, *s.* अचिरस्थायित्वं, अस्थायित्वा, अनित्यता.
- TRANSIT, *s.* सङ्क्रमणः -मणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, सङ्क्रामः, क्रान्तिः *f.*, अतिक्रमः -मणं, गतिः *f.*; 'of a star,' तारासङ्क्रमः.
- TRANSITION, *s.* सङ्क्रमः -मणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, विकासः, सञ्चारः, अवस्थान्तरं, स्थित्यन्तरं, अभिलम्भनं, स्थानान्तरं.
- TRANSITIVE, *a.* (Verb) सकर्मकः, सकर्मकक्रिया; 'transitive voice,' परस्मैपदं.
- TRANSITORY, *a.* अस्थायी &c., जगन् -गती -गत्. *See* TRANSIENT.
- TO TRANSLATE, *v. a.* (Remove), *see* TO REMOVE, TRANSFER; 'to heaven,' सशरीरं स्वर्गम् आहूह in caus.—(Into another language) भाषान्तरीकृतं, अवतृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), अवतरणं कृ, विवृ, भाषान्तरे निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).
- TRANSLATED, *p. p.* (Removed), *see* REMOVED; 'to heaven,' सशरीरस्वर्गारोपितः -ता -तं, सशरीरमुक्तः -ता -तं.—(Into another language) भाषान्तरीकृतः -ता -तं, अवतीर्थः -शी -थं, विवृतः -ता -तं, भाषान्तरे निरूपितः -ता -तं; 'Prakrit translated into Sanskrit,' प्राकृतः संस्कृते निरूपितः.
- TRANSLATION, *s.* (Removal), *see* REMOVAL; 'to heaven,' सशरीरस्वर्गारोपणं, सशरीरमुक्तिः *f.*—(Into another language) भाषान्तरं, भाषान्तरीकरणं, अवतरणं, अवतारः, विवरणं, भाषान्तरे निरूपणं; 'loose translation,' श्रयानुहरणं.
- TRANSLATOR, *s.* भाषान्तरकारी *m.* (नं), अवतरणकर्तृ, व्याख्याता *m.* (नं), अर्थव्याख्याता *m.*, अर्थनिरूपकः. *See* INTERPRETER.
- TO TRANSMIGRATE, *v. n.* देहान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), शरीरान्तरं गम्, जन्मान्तरं or पुनर्जन्म प्राप्, योनिभ्रमणं कृ.
- TRANSMIGRATION, *s.* देहान्तरप्राप्तिः *f.*, देहान्तरगतिः *f.* -गमनं, शरीरान्तरप्राप्तिः *f.*, पुनर्जन्म *n.* (नं), जन्मान्तरं, जन्ममरणं, योनिभ्रमणं, पुनरावृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'exemption from it,' अपुनरावृत्तिः *f.*
- TRANSMISSION, TRANSMITTAL, *s.* सञ्चारः -रणं, सङ्क्रामणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, सञ्चालनं, प्रेरणं, प्रापणं, अभिवाहनं.
- TO TRANSMIT, *v. a.* संपर् in caus. (-चारयति -यितुं), संक्रम in caus. (-क्रामयति -यितुं), उपसंक्रम, प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं), प्राप् in caus.
- TRANSMITTED, *p. p.* सञ्चारितः -ता -तं, सङ्क्रामितः &c., प्रेरितः &c.
- TRANSMUTATION, *s.* परिणामः, परिणामान्तरं, द्रव्यान्तरं.
- TO TRANSMUTE, *v. a.* द्रव्यान्तरीकृतं, परिणामभेदं कृ, ज्ञानान्तरं कृ.
- TRANSPARENCY, *s.* स्वच्छता -त्वं, अख्यता, प्रसन्नता, प्रसन्तिः *f.*, निर्मलता, प्रकाशभेद्यता, किरणभेद्यता, प्रकाशारोपकता.
- TRANSPARENT, *a.* (Clear) स्वच्छः -च्छा -च्छं, अख्यः &c., प्रसन्नः -न्ता -न्तं, निर्मलः -ला -लं, अमलः &c., स्फटिकप्रभः -भा -भं.—(Transmitting light, not opaque) प्रकाशभेद्यः -द्या -द्यं, किरणभेद्यः &c., प्रकाशारोपकः -का -कं, प्रकाशाप्रतिबन्धकः &c., दृश्यरोपकः &c., पारदर्शकः &c., मध्यस्थः -स्था -न्तं.
- TO TRANSPIRE, *v. n.* प्रसिद्धः -द्वा -इं भू, प्रसिद्धीभू, प्रकाशः -शा -शं भू, प्रकाशीभू, प्रपलीभू, लोकप्रसिद्धः -ता -तं भू.

TRE

- TO TRANSPLANT, *v. a.* स्थानान्तरे रूह in caus. (रोपयति -यितुं) or रोपणं कृ, उन्मूल्य स्थानान्तरे रूह in caus., उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं).
- TRANSPLANTED, *p. p.* स्थानान्तरे रोपितः -ता -तं, उन्मूलितः -ता -तं.
- TO TRANSPORT, *v. a.* (Convey, carry) तृ (c. 10. तारयति -यितुं), सन्तृ, वह्, आवह्, संवह्, स्थानान्तरीकृतं, आनी, *see* TO CONVEY.—(As a criminal) विवस् (c. 10. -वासयति -यितुं), प्रवस्, निर्वस्, प्रवज् (c. 10. -व्राजयति -यितुं), देशान्तरीकृतं, सागरपारे दूरीकृतं, स्वदेशाद् दूरीकृतं.—(Ravish), *see* the word.
- TRANSPORT, *s.* (Conveyance) तारणं, सन्तारणं, चाहनं, आनयनं.—(Of passion) क्रोधावेशः, क्रोधावेशः.—(Rapture), *see* RAPTURE.
- TRANSPORTATION, *s.* विवासः -सनं, प्रवासः -सनं, निर्वसनं, विवासकरणं, प्रवाजनं, सागरपारे दूरीकरणं, सन्तारणं, सन्तारकत्वं.
- TRANSPORTED, *p. p.* (Conveyed) सन्तारितः -ता -तं, तारितः &c., आनीतः &c.—(Exiled) विवासितः &c.—(Enraptured), *see* the word.
- TO TRANSPOSE, *v. a.* स्थानपरिवर्तनं कृ, स्थानविनिमयं कृ, स्थानविपर्ययं कृ, स्थानं परिवृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), विपर्ययं.
- TRANSPosed, *p. p.* परिवर्तितः -ता -तं, विपर्ययः &c., व्यस्तः &c.
- TRANSPosition, *s.* स्थानपरिवर्तनं, स्थानविनिमयः, स्थानविपर्ययः, व्यस्तः, व्यत्ययः, विपर्ययः, विपर्ययोः.—(In arithmetic) तुल्यशक्तिः *f.*
- TRANSVERSE, *a.* तिर्यङ् -घ्नी -र्यङ् (ज्), व्यस्तः -स्ता -स्तं, विपरीतः &c.
- TRANSVERSCLY, *adv.* तिर्यङ्, व्यस्तं, कोणाकोणि, विपरीतं.
- TRAP, *s.* उन्माधः, कूटपदं, कूटः, पाशः, चागुरा, जालं, पद्मराखेटः, नाहः, पातिली. *See* SNARE.
- TRAPEZIUM, *s.* विषमचतुर्भुजं, विषमचतुर्भुजः, विषमचतुर्भुजः.
- TRAPPINGS, *s. pl.* परिच्छदः, भूषणं, परिक्रमं *n.*, *see* FINERY.—(Of a horse or elephant) परिक्रमः, वर्यः, आदानं, आस्तरः -रणं, प्रवेष्टिः -शी *f.*, कुपः.
- TRASH, *s.* असारद्रव्यं, तुच्छद्रव्यं, कुत्तितद्रव्यं. *See* RUBBISH.
- TRAVAIL, TO TRAVAIL, *See* under LABOR, TO LABOR, *v. n.*
- TO TRAVEL, *v. n.* व्रज्, प्रवज्, देशभ्रमणं कृ, देशपर्यटनं कृ, देशाटनं कृ, अध्वना गम्, यात्रां कृ, चर्, विचर्. *See* TO JOURNEY.
- TRAVEL, TRAVELING, *s.* अध्वगमनं, मार्गगमनं, देशभ्रमणं, भ्रमणं, परिक्रमणं, पर्यटनं, देशपर्यटनं, अटनं, यात्रा, संयात्रा, व्रज्या, अटाट्या, मार्गक्रमणं, प्रवासः; 'to return from travel,' प्रवासाद् आगम्; 'traveling-carriage,' पारिषानिकः; 'companion,' सहचरः.
- TRAVELLER, *s.* पथिकः, पान्यः, अध्वगः -गामी *m.* (नं), अध्वनः, अध्वनीनः, यात्रिकः, पादविकः, सारणिः, मार्गस्थः, पथिलः, गन्तुः *m.*, गमयः, यायी *m.* (नं), देशिकः, इतरः, प्रोषः, देशिकः, अध्वनि वसैमानः, परदेशसेवी *m.*; 'a great traveller,' बहुदेशदर्शी *m.*
- TO TRAVERSE, *v. a.* तृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं), अतितृ, सन्तृ, अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), परिक्रम, पारं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), or ट्.
- TRAVERSED, *p. p.* अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, तीर्थः &c., पारगतः &c., पारमितः &c.
- TRAVESTY, *s.* हास्यजनकविडम्बनं, हास्यसम्प्रधानानुकरणकाव्यं, हास्यजनकानुकरणकविता, आकारोपनं.
- TRAY, *s.* पात्रं, भाजनं, शरावः, द्रोणिः -णी *f.*, आधारा.
- TRACHEROUS, *a.* विश्वासघाती &c., मिथ्याप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विसंवादी &c., असत्यसन्धः -न्धा -न्धं, अविश्वास्यः &c., *see* PERFIDIOUS, FAITHLESS.
- TRACHEROUSLY, TRACHEROUSNESS. *See* PERFIDIOUSLY, &c.
- TRACHERY, *s.* विश्वासघातः, विश्वासभङ्गः, विसंवादः, प्रतिज्ञाभङ्गः, उपजापः, उपनयः, भूषिता, अभिमर्दः. *See* PERFDY.

TREACLE, *s.* इधुसारः, इधुरसक्रापः, शकैराघारः. See MORAPPA.
To TREAD, *v. n.* चरणपातं कृ, पदपातं कृ, पादपातं कृ, पदव्यासं कृ, पादा-
 र्थं कृ, पदविष्टम्भं कृ, क्रम् (c. 1. क्रामति, क्रमते -मिह).
To TREAD, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमते), समाक्रम्, पादाभ्याम्
 आक्रम् or पीड्, पदव्यासं कृ, पादव्यासं कृ, पादाभ्यां कृ; 'to tread
 on one's steps,' पदाक्रमणं कृ; 'one who does so,' पदाक्रान्तः.
 —(Crush with the feet) पादाभ्यां मृद् or चपमृद्, see **To TRAMPLE**, **STAMP**, **STEP**.
TREAD, *s.* पदव्यासः, पादव्यासः, पदपातः, पादपातः, चरणपातः, क्रमः,
 विक्रमः, पादाभ्यासः, पादापातः. See **STEP**, **PAVE**.
TREASON, *s.* राजद्रोहः, राजाभिद्रोहः, राजशरीराभिद्रोहः, राजापहारः,
 राजापव्यकारित्वं, राजविरोधः.
TREASONABLE, *a.* राजद्रोही -हिणी -हि (न्), राजाभिद्रोही &c., राजा-
 पकारी &c., राजद्रोहसम्बन्धी &c., राजविरोधी &c.
TREASURE, *s.* (Store of valuables) निधिः *m.*, निधानं, त्रेयः.—
 (Accumulation of money, &c.) धनसङ्ग्रहः, द्रव्यसङ्ग्रहः, निवृत्ति-
 पयः, धनराशिः *m.*, धनसङ्ग्रहः, सचिदधनं.—(Money, &c.) धनं,
 धनं, यत् *n.*—(A treasure) निधिः *m.*, कुलाभिः *m.*—(Divine
 treasure) निधिः *m.*, सेवयिः *m.*, see under **GUVERA**.
To TREASURE, *v. a.* निधिं कृ, निधा, संचि, कोपीकृ. See **To HOARD**.
TREASURED, *p. p.* सचिदः -ता -तं, कोपीकृतः &c., कोपभूतः -ता -तं.
TREASURER, *s.* कोपाध्यक्षः, कोशाध्यक्षः, कोशाधीशः, कोशनायकः, धना-
 धिकारी *m.* (न्), भागदागाराध्यक्षः, धनाध्यक्षः, सर्वाधिकारी *m.*, कन-
 काध्यक्षः, कोषपालः, गन्नाधिकारी *m.*, गन्नाधिपः, धनाधिपः, भाग-
 दारी *m.*, भौरिकः.
TREASURERSHIP, *s.* कोपाधिकारः, सर्वाधिकारः, गन्नाधिकारित्वं.
TREASURY, *s.* कोपः, कोशः, धनागारः, भागदागारः, धनशाला, धनगृहं,
 कोषः -घटकः, गन्नाः -घ्नः, सर्वाधिकारः, निधिः *m.*
To TREAT, *v. a.* (Act or behave towards) साधर् (c. 1. -चरति
 -रिहति), समाधर्, व्यवहृ (c. 1. -हरति -हृति), मेष् (c. 1. सेवते -यिहति),
 विधा (c. 3. -दधाति -धाति), प्रणी (c. 1. -ययति -येति), धिनी; 'one
 should treat one's son like a friend,' पुत्रं मित्रवद् साधरेत्;
 'to treat ill,' अपक्, कुप्यवहारं कृ; 'to treat with respect,'
 पूज्, सत्कु, see **To HONOUR**; 'with hospitality,' सत्कु, मत्तारं कृ,
 जातिव्यं कृ.—(Give food, &c.) उद्यमत्तेन नृप् (c. 10. तपयति -यिहति)
 or सन्तृप्.—(A disease) उपचारं कृ, प्रयोगं कृ, चिकित्सां कृ.
To TREAT, *v. n.* (Treat of any subject) विषयप्रसङ्गं कृ, प्रसङ्गं कृ,
 प्रस्तावं कृ, प्रस्तुतं -तां कृ, मप् (c. 1. मयति -यिहति), मपनं कृ, विचर्
 (c. 10. -चारयति -यिहति), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यिहति); 'to treat
 at length,' प्रपञ्चनं कृ.—(Negotiate) पण्, see the word.
TREAT, *s.* उद्यमजतयेवं, परमाचमोजनं, see **FEAST**, **ENTERTAINMENT**.
TREATED, *p. p.* आ-रितः -ता -तं, व्यवहृतः &c., व्यवहारितः &c., सेवितः
 &c.; 'ill-treated,' अपनृतः &c., कुप्यवहारितः -ता -तं; 'well-
 treated,' सत्कुतः -ता -तं, सुप्यवहारितः &c., सेवितः &c., सेव्यमानः
 -ना -नं.—(Treated of) प्रस्तुतः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, मयितः
 &c., निरूपितः &c.; 'at length,' प्रपञ्चितः -ता -तं.
TREATISE, *s.* निबन्धः, प्रपञ्चः, ग्रन्थः, लेखः, शास्त्रं, पुस्तकं.
TREATMENT, *s.* प्रणयनं, प्रणीतिः *f.*, नयः, आचरणं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*,
 उपायप्रयोगः; 'of disease,' उपचारः, चिकित्सा.
TREVELL, *s.* नियमः, समूहः, संधि *f.* See **COMPACT**, **LEAGUE**.
TREBLE, *a.* त्रिगुणः -या -यं, त्रिविधः -या -यं, त्रिगतः -ता -तं.

TRIUMPH, *s.* (In music) उच्चस्वनः, उच्चस्वरः, तीक्ष्णस्वरः.
To TRIUMPH, *v. a.* त्रिगुणोक्तं, त्रिगुणं (nom. त्रिगुणयति -यिहति).
TRIUMPH, *adv.* त्रिगुणं, त्रिधा, त्रैधा, त्रिविधं, पारत्रयं.
TRITE, *s.* तृणः, तरुः *m.*, दुमः, पादपः, दुः *m.*, वनस्पतिः *m.*, वनराशिः *m.*,
 पितृन्तरः, महोरुहः, भूरुहः, फलप्राही *m.* (न्), फलदः, पक्ष्म *m.*
 (न्), रोहिः *m.*, चरनिरुद् *m.* (ह्), उपनिरुद्, स्तम्भी *m.* (न्), पि-
 टपी *m.*, गारगी *m.*, संहिषः, गच्छः, पत्री *m.*, कुठः, कुटः, जगमः,
 पलाजी *m.*, गालः, गालः, जनोक्तः, वानस्पत्यः; 'a village tree,
 held in veneration,' धैयः; 'relating to a tree,' पार्श्वः -धी -धी.
TRITEON, *s.* त्रिपदः -री -री, त्रिपदः -वा -वै, त्रिदला.
TRILLIS, **TRILLIS-WORK**, *s.* त्रालं -लकं, त्रालिका, गणायनालं.
To TREMBLE, *v. n.* कम्प् (c. 1. कम्पते -मिहति), वेप् (c. 1. वेपते -यिहति),
 स्फुर् (c. 6. स्फुरति -रिहति), चपल (nom. चपलयते). See **To QUIVER**,
SHAKE, *v. n.*
TRIMBLING, *part.* उन्मत्तः -ना -नं, वेपमानः &c., जातकम्पः -म्पा -म्यं,
 जातवेपथुः -पुः -पु, उन्मलः -ला -लं, उन्मलन् -लन्ती &c. See **QUIVERING**.
TRIMBLING, *s.* कम्पः -म्यनं, प्रलम्पः, उन्मत्तः, वेपनं, प्रवेपथं, स्फुरणं,
 विपुवनं, उन्मलः; 'of voice,' खरभङ्गः, see **QUIVERING**, *s.*
TREMBLOUS, *a.* चतित्दाह्यः -रा -रं, चतित्थानकः, see **FEARFUL**.
TRIMOR, *s.* वेपपुः *m.*, कम्पः, वेपनं, स्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, चलनं, विपुतिः *f.*,
 विपुतिः *f.*, विपुननं, गात्रकम्पः. See **TRIMBLING**, *s.*
TRENCLOUS, *a.* लोलः -ला -लं, चञ्चलः &c., चपलः &c., कम्पनः -ना
 -नं, कम्पः -म्पा -म्यं, सकम्पः -म्पा -म्यं, कम्पान्वितः -ता -तं, तोलम्पः
 &c., तरलः -ला -लं, तरलितः -ता -तं, लुलितः &c., आलोलः -ला
 -लं, चटुलः &c., स्फूर्तिमान् -मती &c.
TRIMPHOFUL, *adv.* त्रकम्पं, मवेपनं, मस्फुरां, चञ्चलं, तरलं.
TRIMPHOFULNESS, *s.* लोलता, चञ्चलता, चपलता, सकम्पता -म्यं.
TRENCH, *s.* परिगा, रातं, कुत्सा, उपकुत्सा, परिकटं, सन्नः, see **DITCH**;
 'trench at the foot of a tree,' शालवालं, म्यानकं.
To TRENCH, *v. a. or n.* See **To INTRENCH**, **ENCROACH**.
TRENCHER, *s.* काष्ठनयपात्रं, वानस्पत्यजननं, काष्ठनयपात्रं.
TREPIDATION, *s.* कम्पः, भयकम्पः, विभ्रमः. See **TRIMBLING**, **TERROR**.
To TRISPASS, *v. a.* (Pass beyond, exceed propriety) अतिक्रम्
 (c. 1. -क्रामति -क्रमते), उन्मत्त. मर्यादातिक्रमं कृ, मर्यादादल्लनं कृ,
 मोमातिक्रमनं कृ, सीमोदल्लनं कृ, see **To TRANSGRESS**, **OFFEND**.—
 (Intrude, encroach) अनधिकारप्रयत्नं आक्रम् or आक्रमणं कृ, see
To INTRUDE, &c.
TRISPASS, *s.* अतिक्रमः, उन्मत्तः, आक्रमणं, मर्यादातिक्रमः, अनधिकार-
 प्रवेशः, अतिचारः, अगम्यता, अपराधः, द्रोहः.
TRISPASSER, *s.* मर्यादातिगामी (न्), अनधिकारप्रवेशकः.
TRESS, *s.* चटुलः, खरः -ती -तं त्रैवेगाः, त्रैगर्भकः. See **CURL**.
TRIAD, *s.* त्रिकं, त्रयं -वी; 'the Hindu triad,' त्रिमूर्तिः *f.*
TRIAL, *s.* (Testing, proving) परीक्षा -दणं, अनुभवः, see **TEST**;
 'under trial,' अनुभूयमानः -ना -नं, 'subjected to trial,' अनुभ-
 वाहृतः -दा -दं.—(Experience) अनुभवः, अनुभूतिः *f.*, प्रतीतिः *f.*—
 (Attempt) यत्नः, प्रयत्नः, उद्योगः.—(Judicial trial) विचारः,
 व्यवहारदर्शनं, धर्मविशेषनं; 'day of trial,' विचारदिनं, आह्वान-
 दर्शनं.—(Affliction, calamity), see the words.
TRIANGLE, *s.* त्रिकोणः -यं, त्रिभुजः, त्र्यसं, त्रिशुङ्गः -ङ्गं, त्रिपुटकः, सूचिः *f.*,
 त्रिकोणाकृतिः *f.*, त्रिकोणमूर्तिः *f.*; 'acute angled,' अन्तर्लक्षः;
 'equilateral,' समत्रिभुजः; 'isosceles,' द्विसमत्रिभुजः; 'scalene,'

TRI

विषमत्रिभुजः; 'base of a triangle,' भुजः; 'segment of the base,' सदापा; 'verticle arm,' कोटिः *f.*; 'area,' त्रिकोणक्षेत्रं.
TRIANGULAR, *a.* त्रिकोणाकृतिः -तिः -ति, त्रिकोणाकारः -रा -रं, त्रिभुजाकारः &c., त्र्यंशकारः &c., त्र्यसः -सा -सं.
TRIBE, *s.* जातिः *f.*, वर्गः, कुलं, वंशः, गणः, गोत्रं; 'the four tribes or classes,' चतुर्वर्णं; these are, 1. the sacerdotal, *see* BRAHMIN; 2. the military, *see* under MILITARY, *a.*; 3. the agricultural or mercantile, *see* AGRICULTURIST; 4. the servile, *see* SHÚDRA.
TRIDRACH, *s.* (Foot of three short syllables) त्राद्वयः.
TRIBULATION, *s.* क्लेशः, दुःखं, सङ्कटं. *See* DISTRESS, TROUBLE.
TRIBUNAL, *s.* (Court of justice) धर्मसभा, न्यायसभा, धर्मशाला.—(Seat of a judge) धर्मासनं, न्यायासनं.
TRIBUTARY, *a.* or *s.* करदः -दा -दं, शुल्कदः -दा -दं, नैगनः -नी -नं; 'made so,' करदोक्तः -ता -तं.—(Paid in tribute) कररूपः &c.
TRIBUTE, *s.* करः, शुल्कः -त्वं, करभारः, उपहारः. *See* TAX.
TRICE, *s.* त्रिनेमः, पलं, दण्डः, त्रुटिः *f.*; 'in a trice,' त्रिनेमप्रायेण.
TRICK, *s.* (Artifice to deceive) छलं, छद्म *n.* (नृ), व्यपदेशः, माया, कपटः, व्याजः, कृतवर्मयोगः, *see* FRAUD.—(Bad or strange habit) व्यसनं, दुर्गुणं, दुर्लक्षणं, अचलक्षणं, चेष्टा, कुचेष्टा, छेलितं; 'monkey trick,' मकैटचेष्टा, *see* PRANK.
To TRICK, TRICKERY. *See* To DECEIVE, DECEPTION, DECEIT.
TRICKED, *p.p.* चञ्चितः -ता -तं, व्यपदिष्टः -ष्टा -ष्टं. *See* DECEIVED.
To TRICKLE, *v. n.* शनैः शनैः स्रवन् (c. 1. स्रवन्ते -न्दितुं) or सु (c. 1. स्रवति, सोतुं) or धृ or री. *See* To OOZE, FLOW.
TRICKLING, *part.* शनैः शनैः स्रवन्मानः -ना -नं. *See* Oozing, *part.*
TRICKLING, *s.* स्रवन्, निस्पन्दः, धरणं, स्रवः, स्रवः. *See* Oozing, *s.*
TRIDENT, *s.* त्रिशूलः -लं, त्रिशूलः, त्रिशूलिकाः -कं, पिनाकः -कं; 'of Śiva,' *see* under ŚIVA; 'bearer of one,' त्रिशूलपाणिः *m.*
TRIDUAN, *a.* त्र्याहिकः -की -कं, त्र्याहान्तरितः -ता -तं.
TRIED, *p. p.* परीक्षितः -ता -तं, अनुभूतः &c.; 'person,' उपपाशुचिः.
TRIENNIAL, *a.* त्रैवार्षिकः -की -कं, त्र्याहिकः &c., त्रिवर्षात्मकः &c.
TRIFLE, *s.* स्वल्पविषयः, अल्पविषयः, लघुविषयः, स्त्रीकल्पवर्जः.
To TRIFLE, *v. n.* चालकवद साचर्, चालकवृत्तिं सेव् or सास्वा, लघुविषयव्यापृतः -ता -तं भू, खेला (nom. खेलायति), कुब् (c. 6. कुडति -डितुं); 'trifle away,' क्षिप्.
TRIFLER, *s.* लघुविषयव्यापृतः -व्यापारी *m.*, चालक्षेपकः.
TRIFLING, *a.* लघुः -युः -यु, स्वल्पः -त्वा -त्वं, अल्पप्रभावः -वा -वं, लघुप्रभावः &c., अगणनीयः -या -यं, लुब्धकः -का -कं, तृणप्रायः -या -यं, तनोयान् -यसो -यः (स्). *See* INCONSIDERABLE.
TRIVOLIATE, *a.* त्रिपर्णः -र्णा -र्णं, त्रिपत्रः -त्रा -त्रं, त्रिदलः -ला -लं.
TRIGONOMETRICAL, *a.* त्रिकोणमितिविषयकः -का -कं -सप्तन्त्री -न्यन्त्री &c.
TRIGONOMETRY, *s.* त्रिकोणमितिः *f.*, त्रिकोणमापनविद्या.
TRILOCAL, *a.* त्रिभुजः -जा -जं, त्रिभुजात्मकः -का -कं.
TRILITERAL, *a.* त्र्यक्षरकः -का -कं, त्र्यक्षररूपः &c., त्रिवर्णः &c.
TRILL, *To TRILL.* *See* QUAYER, *To* QUAYER.
TRILLION, *s.* प्रयुतपनः, पुनः; 'hundred trillion,' अष्टौहिणी.
TRIM, *a.* चिनीतः -ता -तं, मुरेखः -खा -खं. *See* NEAT.
TRIM, *s.* (Condition) अवस्था, स्थितिः *f.*—(Gear) सज्जा.
To TRIM, *v. a.* विरच् (c. 10. रचयति -यितुं), कूप (c. 10. कल्पयति -यितुं), सुष्यं -स्यां कृ, सुस्त्रीकृ. *See* To ARRANGE, DRESS, CLIP.

TRO

TRIMMING, *s.* विरचनं -ना; 'of a garment,' परिग्रहः.
TRINITARIAN, *s.* व्यक्तित्रयेकत्ववादी *m.* (नृ), व्यक्तित्रयात्मकदेवताग्रयो *m.*, त्रयेकत्ववादी *m.*, त्रयेकत्वमतावलम्बी *m.*
TRINITY, *s.* व्यक्तित्रयेकत्वं, त्रयेकत्वं, व्यक्तित्रयात्मकदेवता.
TRINKET, *s.* कङ्कणः -खं, मण्डनं, *see* ORNAMENT; 'for the hair,' चालपाश्या, पारितय्या; 'for the forehead,' ललाटिका, पचपाश्या.
TRINOMIAL, *a.* (In mathematics) त्रिपदः -दा -दी -दं.
TRIO, *s.* त्रयं -यी, त्रिकं, त्रितयं, त्रिकूटं. *See* TRIAD.
TRI-OCULAR, *a.* त्रिनयनः -नी -नं, त्रिनेत्रः -त्रा -त्रं, त्रिलोचनः -ना -नं.
To TRIP, *v. a.* (Trip up) स्रल in caus. (स्रलयति -यितुं), परपादम् चाहत्य पत् (c. 10. पातयति -यितुं), उद्घातं कृ, *see* To SUPPLANT.
To TRIP, *v. n.* स्रल् (c. 1. स्रलति -लितुं), प्रस्रल्, स्रलनं कृ, *see* To STUMBLE—(Walk lightly) लघुगत्या कृ or चर् or चल्.
TRIP, *s.* (Stumble) स्रलनं, उद्घातः.—(Excursion) भ्रमणं, ईपद्रमणं.
TRIPARTITE, *a.* त्रिभागः -गा -गं, त्रिखण्डः -खण्डा -खण्डं, त्र्यंशः -शा -शं.
TRIPLE, *s.* त्रयं, उदरं, पञ्चदं. *See* ENTRAILS.
TRIPETALOUS, *a.* त्रिदलः -ला -लं, त्रिदलविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
TRIPLE, TRIPLED, *a.* त्रिगुणः -णा -खं, त्रिविधः -धा -धं, त्रिरूपः -पा -पं, त्रिगतः -ता -तं, त्रिवृत् *m. f. n.*, त्रिपा ind., त्रैधा ind.
To TRIPLE, TRIPLET. *See* To TREBLE, TRIAD, TRIO.
TRIPPLICITY, *s.* त्रैविध्यं, त्रिविधत्वं, त्रैगुण्यं, त्रिरूपता.
TRIPOD, TRIPPOS, *s.* (Any thing with three feet) त्रिपदं, त्रिपादः.
TRISYLLABIC, *a.* त्र्यक्षरः -रा -रं, त्र्यक्षरी -रिणी &c., त्र्यंशकः -क्षा -च्छं.
TRISYLLABLE, *s.* त्र्यक्षरशब्दः, त्र्यक्षरविशिष्टशब्दः.
TRITE, *a.* उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, लोकोच्छिष्टः &c., नीर्घः -र्णा -र्णं.
TRITENESS, *s.* उच्छिष्टता, लोकोच्छिष्टता, प्रसिद्धता, जीर्णता.
TRITHEISM, *s.* देवत्रयवादः, देवत्रयमतं, त्रिदेववादः.
To TRITURATE, *v. a.* चूर्णं, पिप्, संघृप्, संघर्षं कृ. *See* To GRIND.
TRITURATION, *s.* सङ्घर्षः -घर्षं, विमर्दः -दंनं, परिमलः, *see* GRINDING.
TRIUMPH, *s.* (Pomp of a victory) जययात्रा, विजययात्रा, जयोत्सवः.—(Victory) विजयः, जयः, जयघोषः *f.*—(Joy for victory) जयानन्दः, जयहर्षः, जयोत्सासः, जयगर्वः.
To TRIUMPH, *v. n.* (Celebrate victory with pomp) जययात्रां कृ, विजययात्रां कृ, जयोत्सवं कृ.—(Obtain victory) विजि (c. 1. -जयते -जेतुं), जि, विजयी भू.—(Exult) जयजयशब्दं कृ, जयानन्दं कृ.
TRIUMPHAL, *a.* जय or विजय in comp.; 'triumphal arch,' जयतोरणः.
TRIUMPHANT, *a.* विजयी -यिनी -यि (नृ), जयी &c., जयवान् -वती -वत् (नृ), विजयवान् &c., विजयमानः -ना -नं, जयशाली &c., जयपुङ्गवः -क्ता -क्तं, प्राप्तजयः -या -यं, लब्धजयः &c., जिष्णुः -युः -यु, जेता -त्री -तृ (नृ), जैत्रः -त्री -त्रं, जयानन्दरी &c., जितशत्रुः -त्रुः -त्रु, द्युतादिः -दिः -दि.
TRIUMPHANTLY, *adv.* सविजयं, सजयानन्दं, सजयदर्पं, जयदर्पेण.
TRIUMVIRATE, *s.* पुरुषत्रयप्रभुत्वं, व्यक्तित्रयप्रभुत्वं.
TRIUNE, *a.* त्र्येकः -का -कं, त्रयात्मकैकः -का -कं.
TRIVIAL, *a.* लघुः -युः -यु, क्षुद्रः -द्रा -द्रं. *See* TRIFLING.
TRIVIALNESS, *s.* लघुता, लापयं, क्षुद्रता, क्षतिक्षुद्रता, स्वल्पता.
TROCHEE, *s.* (Foot of two syllables) तालः, गलः, गलपदं.
TRODDEN, *p. p.* पादनदिनः -ता -तं, पादमृदिनः &c., पादाहतः &c., चरणाहतः &c., चरखानमिनः -ता -तं, पादस्यूटः -ष्टा -ष्टं, पदस्यूटः &c.
TROOP, *s.* (Band, collection) गणः, वृन्दं, भूषं, सङ्घः, समूहः, *see* MULTITUDE; 'in troops,' भूषशब्दः.—(Of cavalry) अश्वारूढसैनिकगुलः.—(Troops) सैन्याः *m. pl.*, सैनिकाः *m. pl.*, *see* FORCES.

TRO

- TROOPER, *s.* सशस्त्रसैनिकः, सशस्त्रसैन्यः, *see* HORSEMAN.
- TROPE, *s.* रूपकं, यन्त्रनं. *See* METAPHOR, FIGURE.
- TROPHY, *s.* (Triumphal column) जयस्तम्भः, रणस्तम्भः, दूषः -वं.—(Memorial of victory) जयचिह्नं, जयस्मारकं.
- TROPIC, *s.* (The line) अयनसीमा, क्रान्तिसीमा, दक्षिणोत्तरायणसीमा, अयनान्तः.—(Tropics) क्रान्तिवलयः, क्रान्तिवृत्तं, अयनवृत्तं, क्रान्तिमण्डलं.
- TROPICAL, *a.* क्रान्तिवलयसम्बन्धी &c., क्रान्तिवृत्तसम्बन्धी &c., क्रान्तिवलयान्तर्गतः -ता -तं.—(Metaphorical), *see* the word.
- TROT, *s.* धोरितं -तकं, धोरितकं, धोरणं, धारितं -तकं, धीर्यं, धारा.
- To TROT, *v. n.* धोर् (c. 1. धोरति -रिनुं), धोरणं कृ, धोरितं कृ.
- TROTH, *s.* भक्तिः *f.*, प्रत्ययः, विश्वासः. *See* FAITH, TRUTH, FIDELITY.
- To TROUBLE, *v. a.* आयास्य (c. 10. -यासयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), उपरुध् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), क्लिश्, तप्, व्याकुलीकृ, चर्द्, व्यप्, व्यग्रं -यां कृ, कष्टं कृ, क्लेशं कृ or दा, कष्टं दा, *see* To HARASS; 'dont trouble yourself,' अलम् आयासेन.
- TROUBLE, *s.* क्लेशः, कष्टं, आयासः, प्रयासः, दुःखं, बाधः -धा, उपरोधः, पीडा; व्यथा, तापः, सन्नापः, आपद् *f.*, आपत्तिः *f.*, विषद्, विषतिः *f.*, दुर्दशा, दुःस्थितिः *f.*, कष्टावस्था, व्यसनं, उपद्रवः, सङ्कटं, *see* CALAMITY, PERPLEXITY; 'a sea of trouble,' विपत्तागरः.—(Pains) यत्नः, *see* PAINS.—(That which gives annoyance) कष्टकः -कं, शत्र्यं, दुःखं.
- TROUBLED, *p. p.* बाधितः -ता -तं, क्लेशितः &c., क्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपरुद्धः -द्धा -द्धं, दुःखितः -ता -तं, सन्नापितः &c., कातरः -रा -रं, व्यग्रः -या -यं, उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, विह्वलः -ला -लं, आर्त्त in comp.; as, 'troubled with thirst,' तृषार्त्तः -र्त्ता -र्त्तं; 'with hunger,' घृषार्त्तः &c.
- TROUBLESOME, *a.* कष्टकरः -रा -रं, कष्टकारकः -का -कं, कष्टावहः -हा -हं, क्लेशकारी -रिणी -रि (न्), क्लेशावहः -हा -हं, दुःखावहः &c., प्रमा-यहः &c., आयासहेतुकः -का -कं, कष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टः &c., विषमः -मा -मं, दुर्निवहः -हा -हं, सकष्टकः -का -कं; 'a troublesome fellow,' कष्टकः.
- TROUBLOUS, *a.* सोपद्रवः -वां -वं, सोपप्रवः &c. *See* CALAMITOUS.
- TROUGH, *s.* द्रोणिः -णी *f.*, दृणिः -णी *f.*; 'for watering cattle,' निपानं, प्रपा, आहावः, पुष्पं.
- TROWEL, *s.* (Of masons) कण्टी, लेपनयन्त्रं.
- TROWSERS, *s. pl.* जङ्गावस्त्रं, कटिवस्त्रं, जङ्गापरिधानं, कञ्जुकः.
- TRUANT, *a.* कर्मविमुखः -खा -खं, कर्मपराङ्मुखः &c., विलम्बो -विनी -सि (न्), अलसः -सा -सं; 'to play truant,' कर्मविमुखः -खा -खं भू, विलम्ब (c. 1. -लसते -सितुं), अलसवद् आचर्.
- TRUCE, *s.* अवहारः, सापथिकसन्धिः *m.*, निरुपितकालपर्यन्ता युद्धनिवृत्तिः *f.*; 'a truce to jesting,' विरमणु परिहासः.
- TRUCK, *s.* घुट्टचक्रः शकटः, नीचचक्रं द्रव्यवाहनं, नीचशकटः.
- To TRUCKLE, *v. n.* अत्यनुरोधं कृ, अन्दोनुरोधं कृ, अन्दोनुरतिं कृ.
- TRUCULENT, *a.* क्रूरः -रा -रं, निष्ठुरः &c. *See* SAVAGE.
- To TRUDGE, *v. n.* पादाभ्यां व्रज् or चर्, आयासेन व्रज्.
- TRUE, *a.* (Not false) सत्यः -त्वा -त्वं, तथ्यः -य्या -य्यं, यथार्थः -थी -थं, सम्यक् -मीची -म्यक् (क्), समीचीनः -ना -नं, चतः -ता -तं, सत्यवान् -वतो &c., उपपन्नः -न्ना -वं, सिद्धः -द्धा -द्धं, *see* GENUINE, REAL, EXACT; 'true and false,' सदसत्; 'it is very true,' युक्ते, युज्यते, उपपन्नं.—(True to obligations, keeping faith) सत्य-प्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सत्यसन्धः -न्धा -न्धं, सत्यशीलः -ला -लं, सत्यव्रतः -ता -तं, *see* HONEST, FAITHFUL.

TRY

- TRUENESS, *s.* सत्यता, तथ्यता, यथार्थता, सम्यक्तं. *See* TRUTH.
- TRUISM, *s.* स्वतःस्पष्टवाक्यं, स्वतःप्रमाणकवचनं, स्वतःसिद्धवाक्यं.
- TRULY, *adv.* सत्यं, यथार्थं -र्थतस्, अर्थतस्, तत्त्वतस्, वस्तुतस्, सम्यक्, परमार्थतस्, अन्नसा, एवं. *See* REALLY, CERTAINLY.
- TRUMPERY, *s.* असारद्रव्यं, तुच्छद्रव्यं, उच्छिष्टं. *See* TRASH.
- TRUMPET, *s.* (Instrument) तूरी, रणतूरी.—(Flower) पाटलिः *m. f.*, पाटला, फलेरुहा, कृष्णवृन्ता, कुबेराधी, अमोघा, मोघा, काचखाली, काली, खाली, तोयपुष्पी, तोयप्रणा, तोयाधिवसिनी.
- To TRUMPET, *v. a.* तूरीवादनपूर्वं प्रकाश. *See* To PUBLISH.
- TRUMPETER, *s.* तूरीवादकः, रणतूरीवादकः, तूरीन्मः.
- TRUNCHEON, *s.* गदा, यष्टिः *m.*, दण्डः. *See* CLUB, CUDGEL.
- To TRUNDLE, *v. a. and n.* *See* To ROLL, *v. a. and n.*
- TRUNK, *s.* (Of a tree) स्तम्भः, प्रकाशः -शङ्, काशः -शङ्, गरिष्ठः *m.*; 'of a lopped tree,' स्वागुः *m.* -गु *n.*, ध्रुवः, शङ्कुः *m.*—(Of the body) शरीरकाशः -शङ्; 'headless trunk,' कवचः, अपमूर्द्धक-लेपर.—(Main body) मुख्यभागः.—(Of an elephant) शुरदा, शुरदाशङ्कः, हस्तः, करः, भुजः.—(Chest, box) भाण्डं.
- TRUSS, *s.* (Of hay, &c.) तृणकूर्चः, तृणभारः, तृणमुच्छः.—(Bandage) पट्टः -ट्टकः, कपलिका, आभारः, पन्थनं.
- To TRUSS, *v. a.* ससन्ध्, कूर्चीकृ, कील् (c. 10. कीलपति -यितुं).
- TRUST, *s.* (Confidence) विश्वासः, प्रत्ययः, विश्वासः, निष्ठा, समाश्वासः, सम्प्रसादः, *see* CONFIDENCE, RELIANCE; 'breach of trust,' विश्वासभङ्गः, विश्वासघातः, प्रत्ययभङ्गः, प्रत्ययभङ्गः.—(Charge) न्यासः, निक्षेपः.—(Credit) कालिका, उच्चारः; 'to buy on trust,' उच्चारं कृ.
- To TRUST, *v. a.* (Confide in) विश्वास् (c. 2. -श्वासति -तुं), समाश्वास्, *see* To CONFIDE, *v. n.*—(Commit in confidence) समृ in caus., *see* To INTRUST.—(Sell on credit) उच्चारं दा.
- To TRUST, *v. n.* (Be confident) प्रत्याशां कृ, दृढप्रत्याशां कृ, निश्चयं कृ, दृढप्रत्ययं कृ, आशां कृ, विश्वासं कृ, निःसन्देहः -हा -हं भू.—(Rely on) विश्वास्, *see* To RELY, CONFIDE, *v. n.*
- TRUSTED, *p. p.* विश्वस्तः -स्ता -स्तं, विश्वसितः &c. *See* CONFIDED.
- TRUSTEE, *s.* न्यासपारी *m.* (न्), निक्षेपपारी *m.*
- TRUSTING, *part.* विश्वासी -सिनी &c., विश्वस्तः &c., *see* CONFIDING; 'trusting to the strength of one's own arm,' स्वपाहुवलमा-श्रितः -ता -तं.
- TRUSTWORTHINESS, *s.* विश्वास्त्यता, विश्वासाहर्त्तं, आश्रयता, विश्वव्यता.
- TRUSTWORTHY, TRUSTY, *a.* विश्वासाहर्तः -हर्ता -हर्तं, विश्वासायोग्यः -ग्या -ग्यं, विश्वास्त्यः -स्या -स्यं, आश्रयः -ता -तं, विश्वास्त्यान्त्रं, विश्वासभूमिः *f.*, विश्वस्त्यः -त्ता -तं, विश्वस्त्याहर्तः -हर्ता -हर्तं, श्रद्धाहर्तः &c., अहाय्यः -य्यो -य्यं, अभेद्यः &c.
- TRUTH, *s.* सत्यं, तथ्यं, चतुतं, गम्यक्, अचितपं, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, यथार्थवचनं, यथार्थ्यं, सत्यं, सत्ता, परमार्थः, पतं.—(Trueness) सत्यता -त्वं, तथ्यता, यथार्थता, यथार्थ्यं, सम्यक्तं, दानवतत्वं, यथातथ्यं; 'one who speaks the truth,' सत्यवादी *m.*, *see* VERACIOUS; 'speaking the truth,' *see* VERACITY; 'one who knows the truth,' तत्त्वविद्, सत्य-विद्; 'investigation of truth,' गीर्मासा; 'true state of the case,' सत्यवृत्तिः, सत्यवृत्तान्तः.—(In truth) सत्यमेव, वस्तुतस्, *see* TRULY.
- TRUTHFUL, TRUTHFULNESS. *See* TRUE, VERACIOUS, VERACITY.
- To TRY, *v. a.* (Test) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं), परीक्षां कृ, अनुभू-ज्ञा in des., *see* To TEST, PROVE, EXAMINE, INVESTIGATE.
- To TRY, *v. n.* (Endeavour) यत् (c. 1. यतते -यितुं), प्रयत्नं, यत्नं कृ.

TRY

- प्रयत्नं कृ, चेष्ट, व्यसतो, उद्यम, पट, उपक्रम, उद्यमं कृ, उद्योगं कृ; 'they tried to kill me,' ते, मां हन्तुम् उद्यताः or व्यसिताः; 'he tries to drink the water,' नलं पातुं व्यस्यति. Sometimes expressed by the desid. form; as, 'he tries to recollect,' सुस्मर्धेते.
- TRYING, *part. or a.* परीक्षकः -का -कं, परीक्षाकारी -रिणी -रि (न्).
- TUB, *s.* द्रोणी -णिः *f.*, दूणी -णिः *f.*; 'bathing tub,' स्नानद्रोणी -णिः *f.*
- TUBE, *s.* नलिका, नालः -ली -लिः -ला -लं, नाडी -टिः *f.*, प्रणालः -ली -लिका, नलः, सुपिः *f.*, सुपिरं; 'glass tube,' काचनलः.
- TUBER, *s.* (Bulbous root) कन्दः -न्द.
- TUBERCLE, *s.* सूक्ष्मग्रन्थिः, सूक्ष्मगुल्फः, ग्रन्थिः *m.* See PIMPLE.
- TUBEROUS, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, कन्दी -न्दिनी &c. See KNOBBY.
- TUBULAR, *a.* नलिकाकारः -रा -रं, नालाकृतिः -तिः -ति, नलिकाकृतिः &c.; 'vessel of the body,' नालः -ली, नाडिः -डी *f.*, तन्त्री, धमनी.
- TO TUCK, TUCK. See TO FOLD, FOLD, COMPRESS, GRAM.
- TUESDAY, *s.* मङ्गलवारः, भीमवारः, कुलवारः, भीमवारः.
- TUFT, *s.* शिखा, शिखरः -रं, चूडा, शेरः, स्रवकः, पत्रयः, स्रवतंसः, see CLUMP, CLUSTER, BUNCH; 'of mangoes,' चात्रपत्रयः; 'of hair,' चूडा, केशपिण्डः, लोमपिण्डः, लोमगुच्छकः.
- TUFTED, *a.* चूडावान् -वती -वत् (न्), चूडालः -ला -लं, शिखरी -रिनी -रि (न्), शिखरी -रिणी &c., शेररितः -ता -तं.
- TO TUG, *v. a.* कृष् (c. 1. कर्षति, ऋषु), ज़ाकृष्, दृ. See TO PULL.
- TUITION, *s.* उपदेशः, शिक्षा, अध्यापनं, शिष्योपाध्यायिका.
- TO TUMBLE, *v. n.* पत (c. 1. पतति -तिर्नु), see TO FALL, ROLL, *v. n.*
- TO TUMBLE, *v. a.* See TO RUMPLE, DISORDER, THROW DOWN.
- TUMBLE, *s.* पतनः, अवपतनः, प्रपतः, पतनं. See FALL.
- TUMBLER, *s.* (Mountebank) प्रवकः, कृशाश्वी *m.* (न्), कलापनः, केलकः, see DANCER.—(Glass vessel) काचपात्रं, कटराटकः.
- TUMID, TUMIDITY. See SWELLED, SWOLLEN, SWELLING.
- TUMLOOK, *s.* (Country) तमालिका, तमोलिमी, तमालिमं -मी.
- TUMOUR, *s.* स्फोटः -टका, विस्फोटः, गुल्फः, शोफः, शयपुः *m.*, ग्रन्थः -यं, अर्धुदः -दं, मांसवृद्धिः *f.*, ग्रन्थिः *m.*; 'on the tongue,' अधिनिहः; 'on the eye, &c.,' अधिमांसः -सकः; 'fatty tumour,' मेदोर्धुदं, मेदोग्रन्थिः *m.*
- TUMULT, *s.* तुमुलं, कोलाहलः, पटहः. See RIOT, UPROAR.
- TUMULTUOUS, *a.* अनवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थः -त्वा -स्यं, द्रुमः -मा -मं, तुमुली &c. See DISORDERLY.
- TUN, *s.* (Large cask) बृहदाखण्डं, बृहदाननं.
- TUNE, *s.* (Combination of notes) तानः, तालः, कलः, स्वरः, रागिणी, रागभेदः; 'time and tune,' तानमानं.—(Harmony of sound) तालैक्यं, स्वरैक्यं, see HARMONY; 'out of tune,' अपस्वरः -रा -रं, कुस्वरः &c., वैतालिकः -की -कं; 'in tune,' सुस्वरः &c., युक्तस्वरः &c., एकस्वरः &c., तुल्यस्वरः &c.
- TO TUNE, *v. a.* तानीकृ, युक्तस्वरिकृ, स्वरैक्यं कृ.
- TUNEFUL, *a.* सुस्वरः -रा -रं. See HARMONIOUS, MELODIOUS.
- TUNNEL, *s.* गूढमार्गः, गुप्तमार्गः, विषमार्गः, अन्तर्भूमिमार्गः.
- TO TUNNEL, *v. a.* गूढमार्गं कृ, श्रुपिरीकृ, उत्खन (c. 1. -खनति -तिर्नु).
- TURBAN, *s.* उष्णीषः -मं, वेष्टकं, घेष्टनं, शिरोवेष्टनं, पटः.
- TURBID, *a.* कलुषः -मा -मं, आविलः -ला -लं, अनच्छः -च्छा -च्छं, मलिनः &c., अनिमलः &c., see MUDDY; 'becomes so,' कलुषायते.
- TURBIDNESS, *s.* कलुषता, कलुष्यं, आविलत्वं. See MUDDINESS.

TUR

- TURBULENCE, *s.* कलहकारिण्यं, तुमुलकारिण्यं, अव्यवस्थितत्वं, अनवस्थितत्वं, घोमः. See DISORDER, DISTURBANCE.
- TURBULENT, *a.* कलहकारी -रिणी -रि (न्), तुमुलकारी -रिणी &c., कलहकारः -री -रं, अव्यवस्थितः &c. See TUMULTUOUS.
- TURF, *s.* सतृणभूमिः *f.*, सतृणभूमितलं, क्षसः. See SWARD.
- TURGID, TURGIDITY. See SWILLED, SWOLLEN, SWELLING.
- TURKISTAN, *s.* (The country) तुर्कस्तानः, तुर्कदेशः.
- TURMERIC, *s.* हरिद्रा, हज्जनी, पीता, गौरी, निशाह्वा, निशा, शर्वरी, चरविर्णिनी, पण्डिता *m.* (न्), मङ्गलप्रदा, हेमरागिणी, पद्मिनी, शनेष्टा, कृमिघ्नी, लमा.
- TURMOIL, *s.* सन्तापः, जयता, ज्ञेयः, तुमुलं in caus. See DISQUIET.
- TO TURN, *v. a.* (Cause to revolve) जावृत् (c. 10. -वर्धयति -वर्धुं), परिवृत्, विवृत्, वृत् &c., see TO REVOLVE, *v. a.*, ROLL, *v. a.*—(Change) परिवृत् in caus.—(Bend) साचीकृ, see TO BEND, *v. a.*—(Make acid) अम्लीकृ.—(Form on a lathe) भवेष्ट or चक्रपलेष्ट निर्मा or पट् or रप्.—(Make giddy) भ्रम्, see TO INFATUATE.—(In the mind), see TO REVOLVE.—(Dissuade) निवृत् in caus.—(Turn away the face) मुत् परिवृत् in caus.—(Turn away, turn off) अपाम्; 'to turn away an old servant,' मूलभूतम् अपाम्, see TO DISMISS, REJECT, AVERT.—(Turn back) परावृत् in caus.—(Turn down), see TO FOLD.—(Turn off) see TO DIVERT.—(Turn out) चरिष्ट, see TO OUST.—(Turn over) परिवृत् in caus., see TO OVERTURN.—(Turn the back) पलाय, परावृत्तः -रा -रं भू, विमुत्तः &c. भू.—(Turn the mind to) मनः कृ, मतिं कृ or प्रकृ.—(Turn to), see TO RESORT. 'To turn' may often be expressed by कृ in comp.; as, 'to turn a thing black,' कृष् कृष्णीकृ.
- TO TURN, *v. n.* (Move round) परिवृत् (c. 1. -वर्धते -वर्धुं), विवृत्, विपरिवृत्, सम्परिवृत्, जावृत्, वृत्, see TO REVOLVE, *v. n.*, ROLL, *v. n.*—(Change) परिवृत्, see TO SHIRT, *v. n.*—(Become sour) अम्लीकृ, अम्लीभव or अम्लीतां गम् or इ.—(Depend on) अवलम्ब, समालम्ब.—(Turn against) प्रतिवृत्तम्, विरुद्धः -द्धा -द्धं भू.—(Turn away) परावृत्तम्, परावृत्तः -रा -रं भू, विमुत्तम्, विमुत्तः -ता -रं भू.—(Turn back) परिवृत्, परावृत्, निवृत्.—(Turn out), see TO PROVE, *v. n.*—(Turn round) परिवृत्.—(Turn up) प्रावृत्, चावृत्, सम्भू, उत्पद्, उपत्सा. 'To turn' may often be expressed by भू in comp.; as, 'to turn black,' कृष्णीकृ; 'to turn to ashes,' भस्मनाकृ.
- TURN, TURNING, *s.* (Revolution) परिवर्तनं, जावृत्तं -र्तनं, परिवर्तः, परिवृत्तिः *f.*—(Bend, winding) वद्धः, पक्रता; 'of a river,' नदीपद्धः.—(Change) परिवर्तनं, विदारः, जावृत्तिः *f.*—(Recurring season, alternation) पञ्चायः, विषय्यः, परिवृत्तिः *f.*, जावृत्तिः *f.*, चारः, चासरः; 'by turns, in turn,' पर्यायेष्ट, क्रमेष्ट, विषय्येष्ट; 'to do by turns, take turns,' पर्यायेष्ट कृ, विद्.—(Occasion) कालः, समयः, अवसरः, चारः.—(Form, cast) साकारः, साकृतिः *f.*, शीलः -लता, भावः, साभावः; 'of mind,' मन्तः साभावः, चित्तवृत्तिः *f.*—(Walk to and fro) विहारः, ईपदिहारः, ईपत्परिक्रमः, इतस्ततः परिक्रमः.—(A good turn) उपकारः.—(An ill turn) अपकारः.
- TURN-COAT, *s.* See RENEGADE, TIME-SERVER.
- TURNED, *p. p.* (Made to go round) परिवर्तितः -ता -तं, जावृत्तः &c.—(Bent) साचीकृतः -ता -तं.—(Made acid) अम्लीकृतः -ता -तं,

अमृतः &c.; 'a sweet thing turned acid,' मधुरम् अमृतं गतं.
—(Turned adrift) विसर्जितः -ता -तं.—(Turned away) अपातः
-स्त-स्तं, प्रतिक्षिप्तः -ता -तं, see DISMISSED, REJECTED; 'having
the face turned away,' परावृत्तः -खी -खं, विमुखः &c., पराचीनः
-ना -नं.—(Turned back) परावृत्तः -ता -तं, परिवृत्तः &c., निवृत्तः
&c.—(Turned out) वहिष्कृतः -ता -तं, वहिःकृतः &c., निष्कासितः
&c.; 'out of office,' च्युताधिकारः -रा -रं, हताधिकारः &c.—
(Turned loose) मोचितः -ता -तं.—(Having the eyes turned
up) उत्तारलोचनः -ता -तं.—(Turned of ninety) दशमीत्यः -स्या
-स्यं, दशमीकृतः -ता -तं.

TURNER, s. भ्रमाजीवी m. (नं), चक्रजीवी m., चक्री m., कुन्दी m.

TURNING, s. भ्रमद्वारेण काष्ठद्रव्यपटनं or काष्ठद्रव्यरचनं -ना.

TURNIP, s. शिखामूलं, मृध्ननं.

TURPENTINE, s. श्रीवासः, श्रीवासम् n., श्रीरसः, वृक्षधूपः, यद्यधूपः,
धूपाङ्गः, पायसः, सरलद्रव्यः, रसाङ्गः, घृताङ्गः, तिलपण्यः, श्रीवेष्टः, श्री-
पिष्टः, सज्जरसः, सालवेष्टः, दधि n.

TURPITUDE, s. दुष्टता, भावदुष्टता. See BASENESS, WICKEDNESS.

TURQUOISE, TURKOIS, s. वैदुष्यं, हरिताम्रमा m. (नं), पेरोनं.

TURRET, s. प्रासादशृङ्गं, प्रासादशिखरं, गृहशिखरं, शिरोगृहं, वडभिः f.,
वलभी -भिः m. f., तल्यः, लासकः.

TURTLE, s. कूर्मीः, कच्छपः कमठः, कामठः. See TORTOISE.

TURTLE-DOVE, s. कलरवः कलध्वनिः m., कपोतः. See PIGEON.

TUSK, s. दंष्ट्रा, रदः, रदनः दाडकः, दाढा, विपाणं, राक्षसी.

TUSKED, p. p. दंष्ट्री -दंष्ट्री -दंष्ट्री (नं), दन्ती &c., विपाणी &c.

TUTELARY, a. रक्षकः -का -कं, पालकः &c., रक्षणकारी -रिणी &c.;

'a tutelary deity,' लोकपालः -लकः, इष्टदेवता, अधिदेवता.

TUTENAG, s. (Metal) तुत्पं, तुत्पकं, हुत्पाञ्जनं.

TUTOR, s. उपाध्यायः, गुरुः, धीसखः, धीसचिवः, see PRECEPTOR.

TUTORSHIP, s. उपाध्यायत्वं, अध्यापकता, आचार्यत्वं, उपदेशकत्वं.

To TWADDLE, TWADDLING, &c. See To PRATE, PRATING, &c.

TWANG, s. (Of a bow, &c.) विस्कारः, विष्कारः, स्फारः, ज्वाघोषः,
ज्वाघर्षितं, टङ्कारः, टः.—(Sharp sound) भ्रनत्कारः, झणितं.

To TWANG, v. a. झण् (c. 10. झणयति -यितुं), रण् (c. 10. रणयति -यितुं),
'he twangs his lute,' वीणां रणयति; 'his bow,' धनुर् विस्कारयति.

To TWANG, v. n. झण् (c. 1. झणति -यितुं), भ्रनत्कारं कृ, टङ्कारं कृ.

TWANGED, p. p. विस्कारितः -ता -तं, झणितः &c., रणितः &c.

To TWEAK, v. a. अकस्माद् अकुल्ययैर् गृहीत्वा पीड् or सम्पीड्.

TWEZERS, s. pl. सन्दंशः -शकं -शका, कङ्कसुखं.

TWELFTH, s. द्वादशः -शी -शं.

TWELVE, a. द्वादश m. f. n. pl. (नं), द्वादशकः -का -कं.

TWELVEMONTH, s. द्वादशमासं, परिवत्सरः, वत्सरः, चर्षः.

TWENTIETH, a. विंशः -शी -शं, विंशतितमः -नी -मं.

TWENTY, a. विंशतिः f. sing., द्विदशः m. pl.; 'he reigned twenty
years,' विंशतिम् अस्मान् राज्यं चकार; 'with twenty arrows,'
विंशत्या शरैः; 'twenty-one,' एकविंशतिः f. sing.; 'two,' द्वविं-
शतिः; 'three,' त्रयोविंशतिः; 'four,' चतुर्विंशतिः; 'five,' पञ्चविं-
शतिः; 'six,' षड्विंशतिः; 'seven,' सप्तविंशतिः; 'eight,' अष्ट-
विंशतिः; 'nine,' नवविंशतिः, जनविंशत् f., एकोनविंशत्; 'twenty-
first,' एकविंशः -शी -शं, एकविंशतितमः -नी -मं; 'aggregate of
twenty,' विंशी m. (नं).

TWICE, adv. द्विः, द्विवारं, बारद्वयं, द्विकृत्वम्, द्विगुणः -या -यं, द्विकः

-का -कं; 'said twice,' द्विरुक्तः -क्ता -क्तं; 'twice-married,'
द्विरुतः -दा -दं, पुनरुपोढः &c.; 'twice ploughed,' द्विगुणाकृतः
-ता -तं; 'twice-born,' द्विजः -जा -जं; 'ten is twice five,'
दश पञ्चम्यो द्विगुणा भवन्ति.

TWIG, s. उपशाखा, प्रशाखिका, अग्रशाखा, शाखिका, पञ्चवः.

TWILIGHT, s. सन्ध्या, सन्ध्याकालः, सन्ध्यासमयः, सन्धिप्रकाशः, विकालः
-लकः, सन्ध्यांशः, उत्सूरः, सवलिः m., सध्वानं, निशादिः m. Twilight
is personified as the daughter of Brahmā, and hence
called पितृप्रसूः f., पितृसूः f., व्रजभूतिः f.; 'the morning twilight,'
पूर्वसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, सन्ध्या, दिनादिः m.; 'the two twilights,'
सन्ध्ये f. du.

TWIN, a. or s. यमः -मा -मं, यमकः -का -कं, यमलः -ला -लं, यमजः
-जा -जं; 'twins,' यमौ m. du., यमकौ m. du., यमं, यमलं, द्वन्द्वं,
युगलं, युग्मं; 'one of twins,' यमः, यमकः, नारङ्गः; 'we are
twin brothers,' भ्रातराव् जावं यमजौ.

To TWINE, v. a. or n. परिवेष्ट, आवेष्ट, वेष्ट, समावृत्, व्यावृत्.

TWINE, s. शृङ्गमूलं, शृङ्गमूलं, शृङ्गतनुः m. See THREAD.

TWINGE, s. शूलः -लं, तीव्रवेदना, तीक्ष्णवेदना, तोदः.

To TWINGE, v. n. शूल् (c. 1. शूलति -लितुं), शूलोपहतः -ता -तं भू.

TWINING, s. परिवेष्टनं, आवेष्टनं, वेष्टनं; 'of a creeper,' लतावेष्टनं;
'a twining plant,' लता, लतिका.

TWINKLE, TWINKLING, s. (Of the eye) निमेषः -पलः, निमिषः, उन्मेषः,
निमीलनं, उन्मीलनं, व्यामीलनं, मीलनं, निमेषोन्मेषौ m. du., निमी-
लनोन्मीलने n. du., अक्षिपस्तरणः सद्गोचः, अक्षिपस्तरणं.—(Tremulous,
sparkling) स्फुरणं, स्फुरितं.—(In a twinkling) निमेषमात्रेण.

To TWINKLE, v. n. (As the eye) निमेषोन्मेषे कृ, निमीलनोन्मीलनं कृ.
निमील् (c. 1. -नीलति -लितुं), उन्मील्, निमिप् (c. 6. -निमिपति -मेपितुं),
उन्मिप्, लोचने निमील् (c. 10. -नीलयति -यितुं) or उन्मील्.—(Sparkle
tremulously) स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), स्फुरणं कृ.

To TWIRL, v. a. त्वरितं भ्रम् in caus. or परिवृत् in caus.

To TWIRL, v. n. द्रुतं परिवृत् or भ्रम् or घूर्णं. See To REVOLVE, v. n.

TWIRL, s. त्वरितावृत्तिः f., द्रुतपरिवर्त्तनं, द्रुतपरिवृत्तिः f.

To TWIST, v. a. व्यावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), आवृत्, समावृत्, आबुञ्
(c. 1. -कुञ्चति -चितुं, c. 10. -कुञ्चयति -यितुं).

To TWIST, v. n. व्यावृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), आवृत्, आबुञ् in pass.

Twist, s. व्यावर्त्तनं, आवर्त्तः -र्त्तका -र्त्तनं, आबुञ्जनं, कुञ्चनं.

To TWIT, v. a. निन्द, उपालम्, तिरस्कु, परिवद्. See To REPROACH.

To TWITCH, v. a. अकस्माद् आकृम् (c. 1. -कर्षयति -कर्षितुं) or आक्षिप्.

To TWITCH, v. n. स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), विस्फूर्, कम्प, स्पन्द.

Twitch, s. स्फुरणं, स्फुरितं, विस्फुरणं, प्रस्फुरणं, स्फूर्तिः f., स्पन्दनं, कम्पनं,
आकस्मिकाकर्षः, आकस्मिकाक्षेपः.

To TWITTER, TWITTER. See To CHATTER, CHATTERING.

Two, a. द्वौ m. f. du., द्वे n. du. (द्वि), द्वयं affixed, द्वि prefixed;
'two men,' द्वौ पुरुषौ or पुरुषद्वयं or expressed simply by
the dual, पुरुषौ; 'of two men,' द्वयोः पुरुषयोः, or simply
पुरुषयोः; 'two months,' द्विमासं, मासद्वयं; 'two hundred,' द्वे
शते n. du., शतद्वयं, or simply शते; 'two thousand,' द्वे सहस्रे,
सहस्रद्वयं, or simply सहस्रे. The crude form द्वि is chiefly
used in Bahuvrīhi compounds; as, 'two-armed,' द्विभुजः
-जा -जं; 'two-footed,' द्विपादः -दा -दं, द्विपदः &c.; 'two-
handed,' द्विहस्तः -स्ता -स्तं; 'two-headed,' द्विमूर्धः -र्द्धा -र्द्धं; 'two-

TWO

formed, द्विहयः -या -यं; 'two-edged,' द्विधारः -रा -रं, उभयत-
स्तीक्ष्णः -क्ष्ण -रं; 'consisting of two,' द्विनयः -यी -यं; 'two-
year-old,' द्विवायिकः -की -कं; 'in two ways,' द्विधा, द्विधः;
'two or three,' द्वित्राः -त्राः -त्राणि (त्र).
TWO-FOLD, *a.* द्विगुणः -णा -रं, द्विगुणितः -ता -तं, द्विगुणीकृतः &c.,
द्विकः -का -कं, द्विविधः -धा -धं, द्विधः -धी -धं, द्विप्रकारः -रा -रं.
TYPANITES, *s.* चलसकः, गुल्मोदरं, गुल्मः. See FLATULENCE.
TYPE, *s.* (Emblem) लक्षणं, चिह्नं, चिह्नकः, चिह्नं, see SYMBOL, SIGN,
MARK; 'of birth,' उत्पत्तिचिह्नकः—(Figure of something to
come) प्रतिरूपं -पकं, प्रतिविधं, दृशीकचिह्नं—(Printing letter)
मुद्राक्षरं—(In medicine) भावना, स्वरूपं.
TYPICAL, *a.* लाक्षणिकः -की -कं, उद्दीपकः -का -कं, चोपकः &c., प्रति-
रूपकः &c., प्रतिविधकः &c. See PREFIGURATIVE.
To TYPEFY, TYPEFIED. See To PREFIGURE, PREFIGURED.
TYPOGRAPHICAL, *s.* मुद्राङ्गनसञ्चयी &c., मुद्राक्षरसञ्चयी &c.
TYPOGRAPHY, *s.* मुद्राङ्गनं, मुद्राक्षरप्रयोगः. See PRINTING.
TYRANNIC, TYRANNICAL, *a.* प्रजापीडकः -का -कं, प्रजापट्टयः -विणी &c.,
प्रजावापकः -का -कं, प्रजापट्टयः &c. See OPPRESSIVE.
TYRANNICALLY, *adv.* सनैषुयं, सन्नैषुयं, प्रजापीडकयत्.
TYRANNICIDE, *s.* (The act) प्रजापीडकहत्या—(The agent) प्रजापीड-
कहन्ता *m.* (नृ).
To TYRANNIZE, *v. n.* कुशासनं कृ, जनीतिशासनं कृ, असम्यक्शासनं कृ,
असम्यक्पालनं कृ, प्रजापीडनं कृ, प्रजापट्टयं कृ, प्रजापट्टयः कृ, अत्या-
शासनं कृ; 'tyrannized over,' उपद्रुतः -ता -तं.
TYRANNY, *s.* (Absolute monarchy) स्वतन्त्रराज्यं, अनिवन्धराज्यं—
(Oppressive rule) कुशासनं, प्रजापीडनं, प्रजापट्टयः, प्रजापट्टयः,
निहुरता, नैषुयं, परिजवा; see OPPRESSION, To TYRANNIZE.
TYRANT, *s.* प्रजापीडकः, उपद्रुयी *m.*, निहुरः. see OPPRESSOR.
TYRO, *s.* नवद्यवः, छात्रः, नवशिष्यः, नूतनशिष्यः, नूतनाभ्यासी *m.* (नृ).
विद्यारम्भकः, क्रियाकारः, किञ्चिज्ज्ञः.

U.

UBIQUITOUS, UBIQUITY. See OMNIPRESENT, OMNIPRESENCE.
UDDER, *s.* ऊपस् *n.*, उषस् *n.*, चोषस् *n.*, चोषः, ऊपसं, उषसं, चोषीनं,
चाणः, वामः; 'of a cow,' गोस्तनः; 'of a bitch,' शुनीस्तनः,
सुनारः. Obs. ऊपस् becomes ऊपन् in comp.; as, 'a cow
with a full udder,' पीनोम्री, पीवरस्तनी; 'with an udder like
a well,' कुण्डोमी.
UGLINESS, *s.* कुरूपता, विरूपता, वैरूप्यं, अपरूपता, असौन्दर्यं, आलावर्ण्यं,
असौम्यता, कुत्सिताकारता, असौष्टवं.
UGLY, *a.* कुरूपः -पा -पी -पं, अपरूपः &c., विरूपः &c., रूपहीनः -ता
-तं, कदाकारः -रा -रं, कुत्सिताकारः &c., कुत्सितः -ता -तं, कुत्सि-
ताकृतिः -तिः -ति, असुन्दरः -रा -री -रं, असौम्यः -म्या -म्यं, दुर्दृशीनः
-ता -तं, विकृताकारः &c.; 'an ugly woman,' कुस्ती.
ULCER, *s.* व्रणः, घातं, नाडीव्रणः, सपूयघातं, पूतिव्रणः, रक्तविद्रुषः *m.*,
उत्सङ्गी *m.* (नृ); 'bottom of one,' उत्सङ्गः.
To ULCERATE, *v. n.* सव्रणीभू, सघातोभू, व्रणितः -ता -तं भू, व्रणं घन्तु.
To ULCERATE, *v. a.* व्रणं कृ, सव्रणीकृ, घातं कृ, व्रणम् उत्पद् in caus.
ULCERATED, ULCEROUS, *a.* व्रणी -विनी -णि (नृ), व्रणितः -ता -तं,
सव्रणः -शा -शं, सघातः -ता -तं, जातिव्रणः -शा -शं, व्रणमयः -यी -यं.
ULCERATION, *s.* व्रणित्वं -ता-सव्रणभावः, सघातभावः, व्रणवपन्नं.

UNA

ULTERIOR, *a.* उत्तरः -रा -रं, उपरः &c., पाश्चात्यः -त्या -तं.
ULTIMATE, *a.* अन्तिमः -मा -मं, चरमः &c. See LAST, FINAL.
ULTIMATELY, *adv.* अन्ततस्, अन्ते, शेये, शेयतस्. See LASTLY.
ULTIMATUM, *s.* अन्त्यप्रतिज्ञा, अन्त्यवाक्यं, निदानवाक्यं.
ULTRA, *s.* अत्यन्तः -न्ता -तं, एकान्तः &c. See EXCESSIVE.
UMĀ, *s.* (Wife of Śiva) उमा, सती, see DURGA.
UMBILICAL, *a.* नाभ्यः -भ्या -भ्यं, नाभिसञ्चयी &c.; 'umbilical cord,'
नाभिः *f.*, नालः, नाभिनाडी, नाभिनाला, गर्भनाडी; 'section of it,'
नाभिच्छेदनं; 'region,' नाभिमण्डलं.
UMBRAGE, *s.* असन्नोपः, अनुष्टिः *f.*, अमोतिः *f.*; 'to take umbrage,'
असन्नोपः -रा -रं भू, प्रकुप् (c. 4. -कुपति).
UMBRELLA, *s.* छत्रं, नलत्रा, चारित्रा, छातपत्रं, छातपवारणं, वस्त्रकुट्टिमं,
कावारी; 'state-umbrella,' छत्रं; 'bearer of it,' छत्रधारी *m.* (नृ).
UMPIRE, *s.* मध्यस्थः, स्थेयः, प्रमाणपुरूपः, शठः.
UN. This prefix is expressed in Sanskrit by अ, अन्, निर्,
वि, अप, दुर् &c., prefixed, or by हीन, रहित, शून्य &c., affixed.
In cases where the English word formed with 'un' is
not given in this Dictionary, the student must take the
simple noun and use one of the above prefixes or affixes.
UNABLE, *a.* अशक्तः -क्ता -कं, असमर्थः -था -थं, अधमः -मा -मं, अनीशः
-शा -शं, अकलाः -ल्या -ल्यं, अपारकः -का -कं.
UNACCENTED, *a.* अनुदात्रः -त्रा -तं, अक्षरितः -ता -तं.
UNACCEPTABLE, *a.* अप्रतिग्राह्यः -ह्या -हं, अग्राह्यः &c., अग्रहणीयः &c.,
अनादेयः -या -यं, अस्वीकार्यः -व्या -व्यं, अलीकः -का -कं.
UNACCOMPANIED, *a.* असहायः -या -यं, असहायवान् -वती -वत् (नृ),
असहायी -यिनी -यि (नृ), असङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, एकाकी &c.
UNACCOMPLISHED, *a.* असाधितः -ता -तं, असिद्धः -द्धा -द्धं, असंसिद्धः &c.,
असम्पन्नः -न्ता -तं, अनिष्पन्नः &c., अनुपपन्नः &c., असमाप्तः -ता -तं,
अनुधिगतः -ता -तं, अकृतः &c., अनागतवान् &c., असम्पूयः &c.
UNACCOUNTABLE. See INEXPLICABLE, IRRESPONSIBLE.
UNACUSTOMED, *a.* अनभ्यस्तः -स्ता -तं, अनभ्यासी &c., अकृताभ्यासः
-सा -सं; 'to ornament,' अननुभूतभूषणः -णा -णं.
UNACKNOWLEDGED, *a.* अननुज्ञातः -ता -तं, अनङ्गीकृतः -ता -तं.
UNACQUAINTED, *a.* अनभिज्ञः -ज्ञा -तं, अपरिचितः &c., see IGNORANT.
UNACTIONABLE, *a.* अप्रवहाय्यः -व्या -व्यं, अप्रवहाविषयः -या -यं.
UNADORNED, *a.* अनलङ्कृतः -ता -तं, अभूषितः &c., अलङ्कारहीनः &c.
UNADULTERATED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अमिश्रितः &c., असंमृष्टः &c.
UNAFFECTED, *a.* (Not acted upon) अनुपहतः -ता -तं, अप्रतिहतः &c.,
निर्विकारः -रा -रं, अविकृतः -ता -तं—(Unfeigned) अकृत्रिमः -मा
-मं, see SINCERE, SIMPLE—(Unmoved) अजातद्रव्यः -या -यं.
UNAFFECTEDLY, *adv.* अवैलक्ष्येण, अविलक्षण्येन, सारल्येन, अमायाया.
UNAIDED, *a.* अनुपकृतः -ता -तं, असहायः -या -यं, निःसहायः &c.
UNALIENABLE, *a.* अन्यादेयः -या -यं, स्थावरः &c., see INALIENABLE.
UNALLOYED, *a.* अविमिश्रः -मिश्र -मं, निर्विमिश्रः &c., अनिमिश्रः &c.
UNALTERABLE, *a.* अविचार्यः -व्या -व्यं. See IMMUTABLE.
UNALTERED, *a.* अविचारः -रा -रं, निर्विकारः &c., अविकृतः -ता -तं.
UNAMIALE, *a.* अप्रियः -या -यं, अप्रीतिजनकः -का -कं.
UNANIMITY, *s.* ऐकमत्यं, चित्तैक्यं, मतेक्यं, एकचित्तता.
UNANIMOUS, *a.* एकचित्तः -न्ता -तं, एकमतः -ता -तं, सर्वसम्मतः &c.
UNANIMOUSLY, *adv.* एकचित्तीभूय, एकमतीभूय, मतेक्येन.
UNANSWERABLE, *a.* अनुत्तरः -रा -रं, दुरुत्तरः &c., अखण्डनीयः &c.

UNAPPROACHABLE, *a.* अगम्यः -न्या -म्यं, अनागम्यः &c., अनभिगमनीयः &c., अगमनीयः &c., दुर्गमः -मा -मं, दुरुपस्थानः -ना -नं, अनुपस्थायः -या -यं, दुर्गमः -या -यं, अगः -गा -गं. *See* INACCESSIBLE.

UNAPT, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनाप्तः -प्ता -प्तं, अकुशलः -ला -लं.

UNARMED, *a.* अशस्त्रः -स्ता -स्तं, विशस्त्रः &c., निःशस्त्रः &c., शस्त्रहीनः -ना -नं, शस्त्ररहितः -ता -तं, अस्त्रहीनः &c., निरायुधः -धा -धं, अनायुधः &c., अनायुधः -द्धा -द्धं, असज्जः -ज्जा -ज्जं, असज्जितः -ता -तं, असज्जः &c., निर्हतिः -ति -ति; 'unarmed state,' वैशस्त्रं.

UNASKED, *a.* अपृष्टः -ष्टा -ष्टं, अयाचितः -ता -तं, अप्रचोदितः &c.

UNASPIRATED, *a.* अत्यप्राणः -णा -णं, अत्यप्राणोच्चारितः &c.

UNASSAILABLE, *a.* अनाक्रमणीयः -या -यं, अनाक्रम्यः -न्या -म्यं.

UNASSISTED, *a.* अनुपकृतः -ता -तं, असहायः -या -यं, निःसहायः &c.

UNASSOCIATED, *a.* असाहितः -ता -तं, अनङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निःसङ्गः &c.

UNASSUMING, *a.* अप्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, अनभिमानि -निनी &c., निर्गर्वः -र्वी -र्वं, अविकल्पनः -ना -नं, अकल्पनः &c., विनीतः -ता -तं, निर्भूतः &c.

UNATTAINABLE, *a.* अप्राप्यः -प्या -प्यं, अलभ्यः -भ्या -भ्यं, अगम्यः -न्या -म्यं, अनभिगम्यः &c., अनासाद्यः -द्या -द्यं, दुष्प्रापः -पा -पं, कष्टप्राप्यः &c., दुरासदः -दा -दं, असाध्यः -ध्या -धं, दुर्गमः -मा -मं, अगमः &c.

UNATTENDED, *a.* असहायो -यिनी -यि (न्), असहायवान् -वती -वत् (त्), निरनुचरः -रा -रं, अननुचरः &c., अनुचररहितः -ता -तं, अनुचरहीनः -ना -नं, निरनुचरः -गा -गं, असहितः -ता -तं, विपालः -ला -लं, निर्यन्त्रकः &c.

UNATTISTED, *a.* असाधिकः -की -कं, साध्यहीनः -ना -नं, अप्रमाणः &c.

UNAUTHENTIC, *a.* अप्रामाणिकः -की -कं, अप्रमाणयुक्तः -क्ता -क्तं.

UNAUTHORITATIVE, *a.* निष्प्रमाणः -णा -णं, अनाप्तः -प्ता -प्तं.

UNAUTHORIZED, *a.* अप्रामाणिकः -की -कं, विधिहीनः -ना -नं.

UNAVAILING, *a.* अर्थः -र्था -र्थं, निष्फलः &c. *See* INEFFECTUAL.

UNAVOIDABLE, *a.* अपरिहार्यः -र्या -र्यं, अनतिरामणीयः -ना -नं, अनिवार्यः &c., अशक्नोतिवारः -रा -रं; 'decree,' अहर्षयोगः.

UNAWARES, *adv.* अकस्मात्, अप्रतिज्ञितं, अतर्कितं. *See* SUDDENLY.

UNBAKED, *a.* अपक्वः -क्ता -क्तं, आमः -मा -मं, अकान्द्यः &c.

To UNBAR, *v. a.* निरगलीकृत, अनगलीकृत, अगलीकृत अपनी or द.

UNBEARABLE, *a.* असह्यः -या -यं, असहनीयः &c., *see* INTOLERABLE.

UNBEATEN, *a.* अद्युष्टः -ष्टा -ष्टं; 'path,' अद्युष्टमार्गः.

UNBECOMING, *a.* असूयः -क्ता -क्तं, असूयः &c. *See* INDICOROUS.

UNBELIEF, *s.* अविश्वासः, अश्रद्धा, अभिज्ञः *f.* *See* INFIDELITY.

UNBELIEVER, UNBELIEVING. *See* INFIDEL, *s.* and *a.*

To UNBEND, UNBENDING. *See* To RELAX, FIRM, OBSTINATE.

UNBENT, *p. p.* अनतः -ता -तं, उन्नतः &c., अभुङ्गः &c., *see* RELAXED.

UNBIASSED, *a.* समदृष्टिः -ष्टि -ष्टि, सद्गहीनः &c. *See* IMPARTIAL.

UNBIDDEN, *a.* अनिमन्त्रितः -ता -तं, अप्रचोदितः &c., अनाज्ञातः &c.

To UNBIND, *v. a.* उद्गन्ध, शिथिलीकृत. *See* To LOOSE, *v. a.*

UNBLAMABLE, *a.* अनवद्यः -द्या -द्यं, अनिन्दनीयः -या -यं, अनिन्द्यः &c., अवाच्यः -व्या -व्यं, निरपराधः -धा -धं, अनुपस्कृतः &c. *See* INNOCENT.

UNBLEACHED, *a.* निष्प्रवाणः -णा -णं, निष्प्रवाणः -णि -णि, अनाहतः &c., तन्त्रकः -का -कं; 'cloth,' निष्प्रवाणं, अनाहतं, तन्त्रकं, नवासरं.

UNBLEMISHED, *a.* निर्दोषः -षा -षं, अकल्पनः -पा -पं, अद्यतः -ता -तं, अपरिद्यतः &c., निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निर्मलः &c. *See* PURE.

UNBLIST, *a.* निराशीः -शी -शि (म्), निराशिपः -पा -पं, अनाशिपः &c.

(109) UNBLOWN, *a.* अफुल्लः -क्ता -क्तं, अस्युटः -टा -टं, मुद्रितः -ता -तं, अविकसितः &c.; 'flower,' कलिका, कलिः -ली, कोरकः -कं.

To UNBOLT, *v. a.* निरगलीकृत, अनगलीकृत, निरगलं -लां कृत.

UNBORN, *a.* अजातः -ता -तं, अजः -जा -जं, अप्राप्तजन्मा &c.

To UNBOSOM, *v. a.* (One's self) मनोगतचित्तां प्रकाश in caus.

UNBORED, *a.* अवदः -द्धा -द्धं, अवदः &c., उद्दामः &c., अवन्मनः &c.

UNBOUNDED, *a.* अनन्तः -न्ता -न्तं, अवन्तः &c. *See* INFINITE.

UNBRIBABLE, *a.* धनदानेन अभेद्यः -द्या -द्यं, अहोय्यः -र्या -र्यं.

UNBRIDLED, *a.* उच्छृङ्खलः -ला -लं, विशृङ्खलः &c., अशृङ्खलः -ख्या -ख्यं, निर्मय्यादः -दा -दं, उद्दामः -मा -मं, अनगलः &c. *See* LICENTIOUS.

UNBREACHED, *a.* कटीपटहीनः -ना -नं, अपाकृतकटीपटः -टा -टं.

UNBROKEN, *a.* अभिन्नः -ना -नं, अभग्नः -ग्ना -ग्नं, असंश्लिष्टः -ता -तं, अद्यतः &c. (As a horse) अदमितः &c., अशिथिलः &c.

To UNBURDEN, *v. a.* भाराद् मुक्त, मुक्तभारं -रां कृत, भारमुक्तं कृत.

UNBURNT, *a.* अपक्वः -क्ता -क्तं, अदग्धः &c.; 'brick,' अग्नेष्टका.

To UNBUTTON, *v. a.* शिथिलीकृत, शिथिल (noun. शिथिलयति -यितुं).

UNCAGED, *a.* उत्पिन्नरः -रा -रं, पन्नरमुक्तः -क्ता -क्तं.

UNCALLED, *a.* अनाहूतः -ता -तं, अहूतः &c.; 'for,' *see* NEEDLESS.

UNCEASING, *a.* अविरतः -ता -तं, निरन्तरः &c. *See* CONTINUAL.

UNCEREMONIOUS, *a.* मन्दादरः -रा -रं, निरादरः &c., अनादरः &c.

UNCEREMONIOUSLY, *adv.* अनादरेण, आदरेण विना, मन्दादरं.

UNCERTAIN, *a.* सन्देहः -ग्धा -ग्धं, अनिश्चितः &c., अयुवः -वा -वं, अस्थिरः -रा -रं, *see* DOUBTFUL. (Not confident) संशयो -यिनी &c., सांशयिकः -की -कं, अज्ञातनिश्चयः -या -यं, जातसंशयः &c.

UNCERTAINTY, *s.* अनिश्चयः, अनिश्चयः, सन्देहः, संशयः. *See* DOUBT.

UNCHANGABLE, *a.* निर्विकारः -रा -रं, अच्ययः &c., *see* IMMUTABLE.

UNCHANGED, *a.* अविकृतः -ता -तं, निर्विकारः -रा -रं, अविकारः &c.

UNCHARITABLE, *a.* दोषदृष्टिः -ष्टि -ष्टि, दोषदर्शी -र्शिनी &c., छिद्रान्तेपी &c., असूयकः -का -कं, अकृपादृष्टिः &c. *See* CENSORIOUS.

UNCHARITABLY, *adv.* अकृपादृष्ट्या, दोषदर्शनशीलत्वात्.

UNCHASTE, *a.* अविनीतः -ता -तं, असाधुवृत्तः -ता -तं, पांगुलः -ला -लं, असाधुः -ध्वी -ध्वि, अभिचारी &c., अचकीर्णी *m.* (न्) *see* INCONTINENT, PROFLIGATE; 'woman,' अस्त्री, असाध्वी, वन्धकी, पुंश्चली, अविनीता, अभिसारिका, भृष्टा, धर्मिणी, अभिचारिणी, कुलटा, कुलपांसुला, कामगा, इन्दरी, खेरिणी, पांगुला, पांसला.

UNCHECKED, *a.* अयतः -ता -तं, अनियतः &c., अनिवारितः &c., निरपग्रहः -हा -हं, निरगलः -ला -लं, विशृङ्खलः &c., अनिराकृतः -ता -तं.

UNCIRCUMCISED, *a.* अपरिक्लिप्तः -ता -तं, अपरिच्छिन्नः -न्ता -न्तं.

UNCIRCUMCISION, *a.* अपरिक्लिप्तं, अपरिच्छेदः, त्वगच्छेदः.

UNCIVIL, *a.* असभ्यः -भ्या -भ्यं, अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, परुषभाषी -षणी &c., दुर्मय्यादः -दा -दं. *See* RUDE, IMPOLITE.

UNCIVILIZED, *a.* अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, &c. *See* RUDE, SAYAGE.

UNCLAIMED, *a.* अज्ञानिकः -की -कं, अनधिकृतः -ता -तं, अदायिकः &c.

UNCLE, *s.* (Paternal) पित्र्यः, पित्रभाता *m.* (तृ), तातनुत्यः, तातगुः *m.* (Maternal) मातुलः, मातृभाता *m.* (तृ).

UNCLEAN, *a.* अशुचिः -चि -चि, अपविचः -त्ता -त्तं. *See* IMPURE.

UNCLEANNESS, *s.* अशुचि, अशुचित्वं, अस्पृश्यत्वं. *See* IMPURITY.

To UNCLOSE, *v. a.* विवृ, अपायु, उद्गद. *See* To OPEN, OPENED.

UNCLOTHED, *a.* विवस्त्रः -स्ता -स्तं, अप्रावृत्तः -ता -तं. *See* NAKED.

UNCLOUDED, *a.* निरभः -भा -भं, अतमः &c., अशः &c., निर्नेयः &c.

UNCLOVEN, *a.* (As a hoof) एकशफः -फा -फं, एकसुरः -रा -रं.

UNCOMFORTABLE, *a.* असह्यः -या -यं, असुखः &c., असुखी -खिनी &c.

UNCOMFORTABLENESS, *s.* असह्यता, असुखता, असाध्य, असुखं.

UNC

UNCOMFORTABLY, *adv.* असुखेन, असीख्येन, असुखं, अस्वास्थ्येन.
 UNCOMMON, *a.* असाधारणः -या -न्यं, असाधारणः -णी -यं, अप्रसिद्धः -द्वा -हं, अप्रकृतः &c., विरलः &c. *See* RARE, STRANGE.
 UNCOMMONLY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, अति, सु. *See* EXCESSIVELY.
 UNCOMPOUNDED, *a.* निरवयवः -वा -व्यं, असङ्कीर्णः -णी -यं, अनिश्रितः &c., अपृक्तः -द्वा -हं, केवलमुद्गः &c. *See* SIMPLE, *a.*
 UNCONCEALED, *a.* अगुप्तः -मा -मं, अगूढः -द्वा -हं, असदुप्तः &c.
 UNCONCERN, UNCONCERNED. *See* INDIFFERENCE, INDIFFERENT.
 UNCONCERNEDLY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्षं -धया, उदासीनवत्.
 UNCONDITIONAL, *a.* अप्रतिषेधः -न्या -न्यं, अप्रतिषेधः -द्वा -हं, अनि-
 पक्षः &c., अनियमितः -ता -तं, असादेतिकः -को -कं, निष्प्रतिषेधः &c.
 UNCONFINED, *a.* अवर्द्धः -द्वा -हं, असंज्ञातः &c., उच्छृङ्खलः -ला -लं.
 UNCONGENIAL, *a.* अनुगुणः -या -यं, अनुगुणः -ला -लं, प्रतिगुणः &c.
 UNCONNECTED, *a.* असंयुक्तः -द्वा -हं, असंयुक्तः -न्या -न्यं, निःसंयुक्तः
 &c., अपृक्तः &c., निर्युक्तः -को -कं, निरन्यः -या -यं, अनन्वितः -ता -तं,
 असंयुक्तः &c., अनुपेतः &c., असम्बन्धीयः -वा -व्यं. *See* INCOHERENT.
 UNCONQUERABLE, *a.* अजेयः -या -यं, अजय्यः &c., अनापृष्यः &c.
 UNCONQUERED, *p. p.* अजितः -ता -तं, अपराजितः &c., अनभिभूतः &c.
 UNCONSCIONABLE, *a.* *See* UNREASONABLE.
 UNCONSCIOUS, *a.* अचेतनः -ता -तं, विरहः &c., *see* INSENSIBLE; 'he
 is unconscious of his own existence,' आत्मानं न विभावयते.
 UNCONSCIOUSNESS, *s.* अचेतन्यं &c. *See* INSENSIBILITY.
 UNCONSECRATED, *a.* अप्रतिष्ठितः -ता -तं, अप्रणीतः &c., असंस्कृतः &c.,
 अनातसंस्कारः -रा -रं, अनभिमानितः -ता -तं, अनाहितः &c.
 UNCONSTRAINED, *a.* अप्रतिषेधः &c. *See* FREE, VOLUNTARY.
 UNCONTAMINATED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अलिप्तः -मा -मं, निर्लिप्तः &c.
 UNCONTROLLABLE, *a.* अदम्यः -न्या -न्यं. *See* IRRESTRAINABLE.
 UNCONTROLLED, *a.* निरवयवः -हा -हं, नियन्त्रणः -खा -यं, निरगलः -ला
 -लं, अनगलः &c., अप्रतिषेधः -न्या -न्यं. *See* UNRESTRAINED.
 INCOURTEOUS, *a.* असम्यः -न्या -न्यं, निर्ममस्कारः &c. *See* RUDE.
 UNCOUTH, *a.* अपरुह्यः -या -यं, विरुह्यः &c. *See* ODD, STRANGE.
 To UNCOVER, *v. a.* अपवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), अवापृ, विवृ,
 उच्छद (c. 10. -च्छादयति -यितुं). *See* To STRIP, DIVEST.
 UNCOVERED, *p. p.* अपवृत्तः -ता -तं, अनावृतः &c., विवृतः &c., अना-
 छादितः -ता -तं, अनाच्छन्नः -मा -मं, अछादितः &c. *See* STRIPPED.
 UNCREATED, *a.* अनृष्टः -द्वा -हं, अनुत्पन्नः &c. *See* INCREASE.
 UNCTION, *s.* अम्यजनं, चर्जनं, अम्यजनः, प्रदेहः, चालेपनं, विलेपनं, सि-
 र्गता, स्रग्धं, सेहः.
 UNCTUOUS, *a.* सिग्धः -ग्या -ग्यं, सेही -हिनी -हि (न), मेदुरः -रा -रं,
 चिक्चिक् &c., सान्द्रः &c., प्रलेपितः &c. *See* OILY, GREASY.
 UNDAUNTED, *a.* अप्रहतः -ता -तं, अकृतः &c., पिलः -ला -लं.
 UNDAUNTED, *a.* अभीतः -ता -तं, अभिज्ञात्मा &c. *See* FEARLESS.
 UNDECEIVED, *a.* अशोषः -या -यं, अशोषी &c., अज्ञातधयः -या -यं.
 UNDECEIVING, *a.* अशयः -या -यं, अशय्यः &c., *see* IMPELUSIBLE.
 To UNDECIDE, *v. a.* अर्थं or भ्रान्तिं ह or अपनी, निर्भेमीकृ.
 UNDECIDED, *a.* अनिश्रितः -ता -तं, अनिर्णीतः &c., अकृतनिश्चयः -या -यं,
 अकृतमङ्गलः &c.—(Irresolute) सन्देग्धमानसः &c., *see* the word.
 UNDEFILED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अलिप्तः -मा -मं, निर्मलः -ला -लं.
 UNDEFINABLE, *a.* अलक्ष्यः -ध्या -ध्यं, अप्रतयः &c., अनिवचनीयः &c.
 UNDEFINED, *a.* अलक्षितः &c. *See* INDEFINITE, INDETERMINATE.
 UNDENIABLE, *a.* अप्रत्याख्येयः -या -यं. *See* INDISPUTABLE.

UND

UNDER, *prep.* (Below, beneath) अधस्, अधस्तात्, तले, अध in comp.;
see UNDERNEATH; 'under the tree,' वृक्षस्याधस्तात्, वृक्षतले;
 'under water,' जलस्याधस्; 'under the bed,' सदातले, रात्र्याधस्;
 'under the hand,' हस्ततलगतः -ता -तं.—(In subjection to)
 अधीनः -ना -नं, *see* SUBJECT.—(Less than) कन or यून् in comp.,
 अधौद्, अधत् -रा -रं; 'a child under two years old,' कनदि-
 वयी or कनद्विवायिको पालः, अग्रामद्वितीयवयी पालः; 'under six-
 teen years of age,' जनयोदशवयः -यौ -यौ; 'under the time,'
 अग्रामकालः -ला -लं; 'under a fortnight,' अधौद् चतुर्दशाद्
 अहः.—(Under pretext of) व्यपदेशेन, *see* COLOUR.—(In the
 time of) काले, समये, मध्ये.
 UNDER, *a.* अधःस्थः -स्था -स्थं, अधोभवः -वा -व्यं, अधस् in comp., अनर्
 in comp., *see* INFERIOR; 'under-current,' अधःप्रवाहः.—(Sub-
 ordinate) अध in comp.; 'under-master,' उपशिक्षकः, उपगुरुः.
 UNDER-AGE, *a.* अग्रामव्यवहारः, अग्रामकालः. *See* MINOR.
 UNDER-DONE, *a.* अधकृतः -द्वा -हं, अधकृतः &c., आनः -मा -मं.
 UNDERGARMENT, *s.* अधोवसनं, अधोशूकं, अन्तरीयं, अन्तर्वीसस् *n.*
 To UNDERGO, *v. a.* उपगन्, उपागन्, अनुभू. *See* To SUFFER.
 UNDERGONE, *p. p.* उपगतः -ता -तं, उपागतः &c., अनुभूतः -ता -तं.
 UNDERGROUND, *adv.* भूम्यधस्, भूम्यधस्तात्, भूतलाधस्तात्.
 UNDERGROUND, *a.* अन्तर्भूमिः -मी -मं, भूम्यधःस्थः -स्था -स्थं, भूम्यधोगतः
 -ता -तं, अन्तर्भूमिः &c. *See* SUBTERRANEAN.
 UNDERHAND, *a.* छलेन कृतः -ता -तं, तिरस् ind. *See* CLANDESTINE.
 To UNDERLINE, *v. a.* अधोरेखाङ्कितं -तां कृ, अधोरेखया अङ्क.
 UNDERLING, *s.* अधरः, अधरपदस्थः, अनुनीची *m.* (न).
 To UNDERMINE, *v. a.* अधस्तात् सन् (c. 1. खनति -निर्णु) or उखनन् or
 गूढकारं -तां कृ, अधः or अधस्तात् खाना नश्च in caus. or पर्यस्.
 UNDERMOST, *a.* सदीपःस्थः -स्था -स्थं, सदीपपरः &c., सदीपयत् &c.
 UNDERNEATH, *adv.* अधस्तात्, अधस्, अधस्तात्, अधरेण -रात्, अधस्तस्,
 अधोभागे, अधस्तनः -नी -नं, नीचे.
 To UNDERRATE, *v. a.* लघूकृ, लघु मन्, अधस्तीकृ, न्यूनमूलीकृ.
 To UNDERSTAND, *v. a.* अवगन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपलभ् (c. 1.
 -लभते -लभ्यं), ज्ञा (c. 2. जानाति, ज्ञातुं), विज्ञा, परित्ता, पुष् (c. 1.
 योषति -यितुं), अवबुध्, समवबुध्, अह् (c. 2. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अवे
 (c. 2. अवैति -तुं), विद्, ऊह्, अधस् in caus., मन्, विभू in caus.,
 अनुभू, अवगमं कृ, अधपारणं कृ.
 UNDERSTANDING, *s.* (Intellectual faculty) बुद्धिः *f.*, योः *f.*, नतिः *f.*,
 नेषा, नेषस् *n.*, ज्ञानं, ज्ञानशक्तिः *f.*, प्रज्ञा, चित् *f.*, चेतना, आकलन-
 शक्तिः *f.*, ज्ञेयुषी; 'eye of the understanding,' ज्ञानचक्षुस् *n.*,
 ज्ञानदृष्टिः *f.*; 'object of understanding,' बुद्धिषिष्यः; 'of little
 understanding,' अल्पबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अल्पधीः -धी -धि, अल्पमेधाः
 -धा -धः (स्); 'slow of understanding,' मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि,
 मन्दमतिः -तिः -ति.—(Terms of intercourse) सेहभाषः, सेहः,
 संवित्तिः *f.*
 UNDERSTOOD, *p. p.* अवगतः -ता -तं, उपलभ्यः -न्या -न्यं, ज्ञातः -ता -तं,
 विज्ञातः &c., बुद्धः -द्वा -हं, पुषितः -ता -तं, मतः &c., आगमितः &c.,
 विदितः &c., आकलितः &c., ज्ञानारूढः -द्वा -हं, बुद्धारूढः &c.,
 अनुभूतः &c., प्रतिपन्नः -ता -तं.—(Implied) उपलक्षितः -ता -तं,
 अर्थसङ्गः &c.
 To UNDERTAKE, *v. a.* अवसो (c. 4. -स्यति -स्यतुं), अधवसो, चारम्
 (c. 1. -रभते -रभ्यं), समारम्, उपक्रम् (c. 1. -क्रमते -मितुं), अनुष्टा,

आस्था, स्त्रीकृ, अङ्गीकृ, कृ, प्रवृत्.

UNDERTAKEN, *p. p.* आरम्भः -आ -अं, समारम्भः &c., व्यवसितः -ता -तं, व्यवसायितः &c., स्वीकृतः &c., अङ्गीकृतः &c.

UNDERTAKER, *s.* अनुष्ठाना *m.* (तु), व्यवसायी *m.* (नृ), चारम्भकः, प्रवर्तकः, निधीहकः.—(Of funerals) अन्त्यकर्मनिधीहकः.

UNDERTAKING, *s.* कर्म *n.* (नृ), कार्यं, प्रारम्भं, चारम्भं, प्रारम्भः *f.*, चारम्भः, प्रारम्भः, व्यवसायः, व्यवसायः, प्रवृत्तिः *f.*; 'bold,' माह-सकर्म *n.*, see ENTERPRISE; 'to accomplish one's undertakings,' प्रारम्भानि सम्पद्.

TO UNDERVALUE, *v. a.* लघुकृ, लघु मन्, तुच्छीकृ, लघुमूल्यीकृ.

UNDESERVED, *a.* अयोग्यः -या -यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अयुक्तः &c., अयुक्ताः -ह्यै -ह्यै, अगुणसम्पादितः -ता -तं, अकर्मसम्पादितः &c.

UNDESERVEDLY, *adv.* अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अयुक्तं, निरपराधं.

UNDESERVING, *a.* अनर्हः -ह्यै -ह्यै, निर्गुणः -शा -शं, अगुणः &c., गुणहीनः -ता -तं, अद्यायः -या -यं, अयोग्यः &c. See UNWORTHY.

UNDESIGNED, *a.* अप्रवृत्तः -ष्टा -ष्टं, अवोपपन्नः &c., अमतिपुष्टः -क्ता -क्तं, असङ्कल्पपुष्टः &c., अज्ञानपुष्टः &c., अनङ्कल्पकृतः -ता -तं, अप्रवृत्तः &c., असाङ्कल्पिकः -की -कं, असङ्कल्पितः &c., अनुद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनभिप्रेतः &c.

UNDESIGNEDLY, *adv.* अप्रवृत्तं -ष्टकं, अवोपपन्नं, अमतिपुष्टं, अप्रवृत्त-पुष्टं, अज्ञानतः, अप्रवृत्तः, अकामतः, अमत्या, अनिच्छातः.

UNDESIGNING, *a.* निष्कपटः -टा -टं. See SINCERE, ARTLESS.

UNDESIRABLE, *a.* अमूल्यः -या -यं, असूहणीयः -या -यं, अनिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनाकाङ्क्षणीयः &c., अनाकाङ्क्षः &c., अप्राप्तनीयः &c.

UNDESIRABLE, *a.* अनिष्टः -ष्टः -ष्टं, अनाकाङ्क्षी &c., अनभिलाषी &c.

UNDEVIATING, *a.* अव्यभिचारी -रिणी -रि (नृ), अविच्युतः -ता -तं, अविच्युतः &c., अक्षरलिप्तः &c., अभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, अविच्युतगामी &c.

UNDIGESTED, *a.* अनीरुतः -शा -शं, अपक्वः -क्ता -क्तं, अजातपात्रः -का -कं, विद्रव्यः -या -यं, असमः -मा -मं, कलः -ला -लं; 'undigested food,' अमांशः.—(Not methodized) अव्यवस्थितः -ता -तं, अकृत-व्यवस्थाः -स्या -स्यं.

UNDIMINISHED, *a.* अद्योयः -शा -शं, अद्यतः -ता -तं, अविद्यतः &c., अमूनीभूतः &c., अमूनीकृतः &c., अलुप्तः -मा -मं, अनपायः -या -यं, अनपायी -यिनी &c., अजातहासः -सा -सं; 'of undiminished glory,' अलुप्तमहिमा &c.

UNDISCIPLINED, *a.* अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अज्ञासितः -ता -तं, अशिष्टितः &c.

UNDISGUISED, *a.* निर्वीजः -ना -नं, निष्कपटः -टा -टं, अकृत्रिमः &c.

UNDISPUTED, *a.* निर्विवादः -दा -दं, अविप्रतिपन्नः &c., अस्थाहितः &c.

UNDISTURBED, *a.* निरुपद्रव्यः -या -यं, उपद्रवहीनः -ता -तं.—(Not per-
turbed) अद्युक्तः -आ -अं, अविद्योभितः &c., अव्ययः &c., निराकुलः &c.

UNDIVIDED, *a.* अभिन्नः -न्ना -न्नं, अद्वयः -द्वया -द्वयं, अखण्डितः -ता -तं, अविभक्तः -क्ता -क्तं, अविभाजितः &c., अनभिन्नः &c.

TO UNDO, *v. a.* उद्गन्धू, शिथिलीकृ, विह्वल. See TO LOOSE, RUIN.

UNDONE, *p. p.* (Not done) अकृतः -ता -तं, अननुष्ठितः &c., अनाचरितः &c., निष्कृतः &c., असाधितः &c., असम्पादितः &c.; 'left undone,' अनारितः -ता -तं, see OMITTED.—(Ruined) हतः -ता -तं, नष्टः &c., see RUINED; 'I am undone,' हतो स्मि.

UNDOUBTED, *a.* असंदिग्धः -या -यं, सुनिश्चितः &c. See INDUBITABLE.

UNDOUBTEDLY, *adv.* सुनिश्चितं, असंशयं, अवश्यं, असंदिग्धं, अप्रति-
कं.

TO UNDESS, *v. a.* वस्त्रम् अवच्छेद (c. 10. -तारयति -यितुं) or उच्छेद or उच्छेद
or अपनद्ध, विवस्त्रीकृ, विवस्त्रीकृ, तृणीकृ. See TO DIVEST, STRIP.

UNDRESSED, *p. p.* or *a.* विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, विवस्त्रः -ना -नं, वस्त्रहीनः -ता -तं, उनीरुतः &c., तृणीकृतः &c.—(Not cooked) अपक्वः -क्ता -क्तं, अजः &c., see RAW; 'undressed rice, &c.,' चानान्नं.

UNDRESSABLE, *a.* अपेयः -या -यं, अपानयोग्यः &c., दुष्यतः -ता -तं.

UNDUE, *a.* अयोग्यः -या -यं. See IMPROPER, INORDINATE.

TO UNDUPLICATE, *v. n.* उद्गतानतीकृ, उच्चावचनीकृ, उच्छेद, विच्छेद.

UNDULATION, *s.* उर्मिमत्ता -स्तं, उच्चनीचत्वं, उच्चतः -धृत्.

UNDULATING, UNDULATORY, *a.* ऊर्मिमान् -मती -मत् (नृ), उच्चतानतः -ता -तं, उच्चनीचः -चा -चं, उच्चावचः &c., वन्द्यः -रा -रं, भृष्टः &c., उच्चतः -धृत् &c., उच्चतः -ता -तं, विसर्पः &c., तरलधितः -ता -तं, तरङ्गितः &c.

UNDUTIFUL, *a.* अमत्तः -क्ता -क्तं, अवशः &c., स्वधर्मविगुरः -या -यं.

UNEASINESS, *s.* अमूर्तः, अनिर्वृतिः *f.*, क्लेशः, कष्टः, व्यथा, वाथा.

UNEASY, *a.* अनुगरी -गिनी -रि (नृ), अमृत्तः -स्या -स्यं, असम्यः &c., अनिर्वृतः -ता -तं, मत्तः -चा -चं, उद्दिग्धः &c., जातजङ्गः &c.

UNEATABLE, *a.* अस्राद्यः -द्या -द्यं, अनाद्यः &c., अमत्तः &c.

UNEDUCATED, *a.* अज्ञितः -ता -तं, निरक्षरः &c. See ILLITERATE.

UNEMPLOYED, *a.* निर्यापारः -रा -रं, निष्कर्मः &c. See IDLE.

UNEXCULCATED, *a.* सङ्गहीनः -ना -नं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निःसङ्गः &c.

UNEQUIVOCAL, *a.* अनमयः -या -यं, अयकः -का -कं, निःस्पृहः -हा -हं.

UNEQUAL, *a.* अनमः -मा -मं, अनमानः -ना -नं, विषमः -मा -मं, अन्या-
धिकः -का -कं; 'unequal division,' विषमविभागः, see INADEQUATE.

UNEQUALLED, *a.* अनुपमः -मा -मं, अग्रतमः &c. See INCOMPARABLE.

UNEQUALLY, *adv.* असमं, विषमं, असमानं, विषम्येण, अन्याधिकं.

UNEQUIVOCAL, *a.* सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, वीतसन्देहः &c. See CLEAR.

UNERRING, *a.* अमोघः -या -यं, अमानः -न्ता -न्तं, अनोपपातः -ता -तं, अव्ययपातः &c., 'of unerring sight,' अनोपपत्तिः -तिः -ति.

UNEVEN, *a.* (Not level) असमः -मा -मं, विषमः &c., एकपात्रीविषमः &c., साधिस्यतः -ता -तं, उच्चतानतः &c., see UNULATING, ODD.

UNEVENLY, UNEVENNESS. See UNEQUALLY, INEQUALITY.

UNEXAMPLED, *a.* अपूर्वः -ष्टा -ष्टं, अपूर्वप्रतिमः -मा -मं, अद्वितीयः &c.

UNEXCEPTIONABLE, *a.* अनपराधः -द्या -द्यं, निरपराधः &c., अप्रायः &c.

UNEXPECTED, *a.* अकस्मिकः -की -कं, अनपेक्षितः -ता -तं, अलक्षितः &c., अतर्कितः &c., अप्रतिज्ञः &c., अकाम्यः -ष्टा -ष्टं, अप्रतिज्ञ-
हितः &c., काव्यतालीयः -या -यं.

UNEXPECTEDLY, *adv.* अकस्मात्, अनपेक्षं, अतर्कितं, अप्रतिज्ञं, अक-
तालीयवत्.

UNFAIRING, *a.* अमानि -निनी &c., अमानि -नि -नि, अद्ययः -या -यं.

UNFAIRING, *a.* अतमः -या -यं, अद्ययी -यिनी &c. See LASTING.

UNFAIR, *v.* विषमः -मा -मं, असमः &c., अन्यायः -या -यं, अनुजः -नुः
-नु, दूत in comp.—(Of persons) असरलः &c., see DISHONEST.

UNFAIRLY, *adv.* विषमं, असमं, अन्यायेन, अनुजः, अन्यायेन

UNFAIRNESS, *s.* विषम्यं, असमता, अन्यायः. See DISHONESTY.

UNFAITHFUL, *a.* अमत्तः -क्ता -क्तं, see FAITHLESS, FALSE; 'to en-
gagements,' विमोचनः &c., असममन्यः -न्या -न्यं; 'wife,' अपतिव्रता.

UNFAITHFULLY, UNFAITHFULNESS. See FAITHLESSLY, FAITHLESSNESS.

UNFASHIONABLE, *a.* सम्यक्प्रहारविह्वलः -द्वया -द्वयं, असम्यः -आ -अं.

TO UNFASTEN, *v. a.* उद्गन्धू, शिथिलीकृ. See TO LOOSE, *v. a.*

UNFATHOMABLE, *a.* अगाधः -धा -धं, अतलस्यः &c., अनन्यायः &c.

UNFAVORABLE, *a.* अमानः -न्ता -न्तं, अननुकूलः -ला -लं, विरक्तः -क्ता -क्तं, विमुखः -खी -खं, निरनुरोपः -था -थं, अहितः -ता -तं, विषमः &c.

UNF

UNFAVORABLY, *adv.* अप्रसन्नं, अननुकूलं, अहितं, विपरीतं, अप्रियं.
 UNFEELING, *a.* निर्दयः -या -यं, निष्करुणः -शा -शं, कठिनः &c., जडः
 -डा -डं, निःश्रेयः -हा -हं, अरुचिकः &c. See PITILESS.
 UNFEIGNED, *a.* अकृत्रिमः -मा -मं, निर्वीजः &c. See GENUINE.
 UNFILTERED, *a.* अनयलः -ला -लं, विषाशः -शा -शं, विशुद्धः &c.
 UNFINISHED, *a.* असमाप्तः -ता -तं, अनिष्पन्नः -त्रा -त्रं, असिद्धः -द्वा -द्वं.
 UNFIT, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुचितः -ता -तं, see
 IMPROPER; 'for food,' अभोज्यः -भ्या -भ्यं, अभोज्यः &c.
 TO UNFIT, *v. a.* अयोग्यं -ग्यां कृ. See To DISQUALIFY, DISABLE.
 UNFITLY, UNFITNESS. See IMPROPERLY, IMPROPRIETY.
 UNFLEDGED, *a.* अजातपथः -द्या -द्यं, अनागतपथः &c., see CALLOW.
 UNFLINCHING, *a.* अविकम्पितः -ता -तं, अविकम्प्यः &c., सुधीरः -रा -रं.
 To UNFOLD, *v. a.* विसृ in caus. (-स्तारयति -यितुं). See To EXPAND.
 UNFOLDED, *a.* विसृतिरहितः -ता -तं, दलितः &c. See EXPANDED.
 UNFORSEEN, *a.* अदृष्टः -ष्टा -ष्टं, अप्रदृष्टः &c., अनपेक्षितः -ता -तं.
 UNFORGIVING, *a.* दीर्घदेयी -पिणी -पि (न्), अक्षमावान् -वती -वत् (त्).
 UNFORMED, *a.* अकृतः -ता -तं, असंस्कृतः &c., अनाकारः -रा -रं.
 UNFORTUNATE, *a.* दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, अधन्यः -न्या -न्यं, दुर्दैवः -वा -वं,
 मन्दभाग्यः -ग्या -ग्यं, हतभाग्यः &c., हतदैवः -वा -वं, दैवोपहतः -ता
 -तं, अश्रीमान् -मती -मत् (त्), विपन्नः -त्रा -त्रं, आपन्नः &c., विपद्युक्तः
 -क्ता -क्तं, विपद्गुस्तः -स्ता -स्तं, आपद्गुस्तः &c., आपद्गुप्ताः -मा -मं, अल-
 क्षीकः -का -कं, अलक्ष्मीगुप्तः &c., दुर्भागः -गा -गं, विकलारम्भः -म्भा
 -म्भं, तपस्वी -स्तिनी &c., अनिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनङ्गलः -ला -लं, अक-
 त्यायः &c., अकुशलः &c., अभद्रः &c.
 UNFORTUNATELY, *adv.* दुर्दैववशात्, दुर्भागवशात्, दुर्भाग्येन.
 UNFOUNDED, *a.* अमूलकः -क्ता -क्तं, निर्मूलः -ला -लं, अवास्तवः -वी -वं,
 मिथ्या in comp.; 'unfounded accusation,' मिथ्याभिज्ञानं.
 UNFREQUENT, *a.* विरलः -ला -लं, विरलागतः &c. See INFREQUENT.
 UNFREQUENTED, *a.* निर्जनः -न्ता -न्तं, विजनः &c., अलोकसेवितः &c.
 UNFRIENDLINESS, *s.* असमित्रता, अप्रियता, अप्रीतिः *f.*, अननुकूलता.
 UNFRIENDLY, *a.* अप्रियः -या -यं, विप्रियः &c., अहितः &c., अहितेच्छुः
 -च्छुः -च्छु, अश्वेही -हिनी &c., गतसौहृदः -दा -दं, असमिधः &c.
 UNFRUITFUL, *a.* अफलः -ला -लं, निष्फलः &c., विफलः &c., अफलदः
 -दा -दं, फलहीनः -ना -नं, वन्यः -न्या -न्यं.
 UNFRUITFULNESS, *s.* अफलत्वं, निष्फलता, वेफल्यं, फलहीनता.
 UNFULFILLED, *a.* अपूर्णः -र्था -र्थं, असम्पूर्णः &c., अपरिपूर्णः &c.
 To UNFURL, *v. a.* शिथिलीकृ, मुष्, समुन्निष्प. See To LOOSE, *v. a.*
 UNFURNISHED, *a.* असज्जः -ज्जा -ज्जं, असज्जितः -ता -तं, रिक्तः -क्ता -क्तं.
 UNGAINLY, *a.* अदृढः -द्या -द्यं, असुन्दरः -री -रं. See CLUMSY.
 UNGENEROUS, *a.* अनुदारः -रा -रं, अत्यमनस्कः -क्ता -क्तं.
 UNGENTLEMANLY, UNGENTLE, *a.* असभ्यः -भ्या -भ्यं, असभ्यवृत्तिः -न्तिः
 -न्ति, अशिष्टवृत्तिः &c., सभ्यव्यवहारविरुद्धः -द्वा -द्वं.
 UNGODLINESS, *s.* अधर्मः -र्मता, अधार्मिकत्वं, ईश्वरामिक्तिः *f.*
 UNGODLY, *a.* अधर्मचारी &c., अनीश्वरः -रा -रं. See IRRELIGIOUS.
 UNGOVERNABLE, *a.* अशासनीयः -या -यं, अशास्यः &c., दुःशासनः -ता
 -तं, दुर्निग्रहः -हा -हं, अदम्यः -म्या -म्यं, अवश्यः &c., उच्छृङ्खलः &c.,
 दुर्निवारः -रा -रं, अनिवाय्यः &c., दुर्निवाय्यः &c., अनायत्नः &c.
 UNGRACIOUS, *a.* अननुग्राही-हिणी &c., निरुपकारी &c., अनुपकारी &c.
 UNGRAMMATICAL, *a.* व्याकरणविरुद्धः -द्वा -द्वं, व्याकरणानुसारी &c.,
 शब्दशान्तिविरुद्धः &c.; 'expression,' अपशब्दः, अपभ्रंशः.
 UNGRATEFUL, *a.* अनुकूलः -क्ता -क्तं, कृतज्ञः -मो -मं, उपकृतज्ञः &c., अकृ-

UNG

तवेदी &c., उपकारानभिन्नः -ज्ञा -ज्ञं, अप्रत्युपकारी &c., विस्मृतोपकारीः
 -रा -रं, अनुपकारी &c. See INGRATE.
 UNGUARDED, *a.* अरक्षितः -ता -तं, अगुप्तः -मा -मं, विपालः -ला -लं.
 UNGUENT, *s.* विलेपनं, अनुलेपनं, अभ्यङ्गनं, उपदेहः, see OINTMENT.
 UNHALLOWED, *a.* असंस्कृतः -ता -तं, अपुण्यः -रथा -रथं, अपवित्रः -त्रा -त्रं.
 UNHAPPILY, *adv.* असुखेन, दुःखेन, असौख्येन, अस्वास्थ्येन, अतिदुःखितवत्.
 UNHAPPINESS, *s.* असुखं, असौख्यं, दुःखं, अकल्याणं, अकुशलं, अशान्तिः.
 अनिर्वृतिः *f.*, अद्योः, अभद्रं, निरानन्दता, अस्वास्थ्यं. See MISERY.
 UNHAPPY, *a.* असुखी -खिनी -खि (न्), दुःखी &c., दुःखितः -ता -तं,
 निरानन्दः -न्दा -न्दं, अहर्षः -र्षा -र्षं, अहर्षितः -ता -तं, अशान्तिः -म्मा
 -म्मं (न्), अनिर्वृतः -ता -तं, अधन्यः -न्या -न्यं, मन्दभाग्यः &c.
 UNHARMED, *a.* अघातः -ता -तं, अपरिघातः &c. See UNHURT.
 UNHATCHED, *a.* अखटस्यः -स्या -स्यं, अखटस्यापी -पिनी -पि (न्).
 UNHEALTHY, *a.* असुख्यः -स्या -स्यं, अस्वस्थः &c., सदरोगी -गिणी &c.,
 रोगी -गिणी &c., सारोगः -गा -गं. See SICKLY, INSALUBRIOUS.
 UNHEARD, *a.* अश्रुतः -ता -तं, अनाकर्णितः &c., अश्रुतमूर्च्छः &c.
 UNHEEDED, *a.* अनपेक्षितः -ता -तं, उपेक्षितः &c., अवधीरितः &c.
 UNHINGED, *a.* विसन्धितः -ता -तं, विसन्धीकृतः &c., विसन्धीभूतः &c.
 UNHOLY, *a.* अपुण्यः -रथा -रथं, अपवित्रः -त्रा -त्रं, अपूतः -ता -तं.
 UNHURT, *a.* अघातः -ता -तं, अपरिघातः &c., अहतः &c., अनाहतः &c.,
 अजातापकारः -रा -रं, अप्राप्तापकारः &c., निर्घणः -शा -शं.
 UNICORN, *s.* एकशृङ्गः, खड्गः. See RHINOCEROS.
 UNIFORM, *a.* एकरूपः -पा -पं, समरूपः &c., समानरूपः &c., समानः
 -ना -नं, समः -मा -मं, सरूपः &c., एकाकारः -रा -रं, समाकारः &c.,
 एकाकृतिः -तिः -ति, समाकृतिः &c., एकप्रकारः -रा -रं, एकभावः -वा
 -वं, निर्विकारः &c., अविशेषः -पा -पं, कूटस्थः -स्या -स्यं; 'of
 uniform thickness,' समानस्थोत्यविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 UNIFORM, *s.* सैन्यवेशः, सैन्यवेशः, सैन्यदलविशेषको वेशः.
 UNIFORMITY, *s.* एकरूपता, समरूपता, सारूप्यं, समानरूपता, समता,
 समानता, साम्यं, समभावः, अविशेषः.
 UNIFORMLY, *adv.* समरूपेण, समानरूपेण, सदा, सर्वदा.
 UNILATERAL, *a.* एकवर्णी -र्णी -र्णी, एकाधरकः -का -कं.
 UNIMPAIRED, *a.* अघातः -ता -तं, अविकलः -ला -लं, अलुप्तः -मा -मं,
 अन्नूतः -ना -नं, अन्नूतः &c., अद्युक्तः -द्या -द्यं, अनपायः -या -यं, अनुन्नितः
 -ता -तं, अहतः &c., अघोषः &c., अश्रीयः &c., अट्टसितः &c.
 UNIMPEACHABLE, *a.* अनिन्द्यः -न्दा -न्दं, अदूषणीयः &c., अदूष्यः &c.
 UNIMPEDED, *a.* अविघ्नितः -ता -तं, अविघ्नः &c., अविरोधितः -ता -तं,
 निष्प्रसूहः -हा -हं, अनन्तरायः -या -यं, अविहतः -ता -तं, अनुद्वातः -ता
 -तं, अविघातगतिः -तिः -ति, निर्निरोधः -धा -धं, अरुद्धः -द्वा -द्वं.
 UNIMPORTANT, *a.* लघुः -युः -घ्वी -यु. See LIGHT, TRIFLING.
 UNINHABITABLE, *a.* अवास्तव्यः -प्या -प्यं, अवस्तव्यः &c., अवासयोग्यः &c.
 UNINHABITED, *a.* निर्जनः -ना -नं, निर्मनुयः -प्या -प्यं, निर्मनुयः -पा
 -पं, निष्पुरुषः &c., पुरुषशून्यः -न्या -न्यं, पुरुषवर्जितः -ता -तं, निष्पन्नः
 -न्ना -न्नं, अप्रजः &c., प्रजाहीनः -ना -नं, वसतिहीनः &c.
 UNINJURED, *a.* अघातः -ता -तं, अहिंसितः &c. See UNHURT.
 UNINTELLIGIBLE, *a.* अवोधः -ध्या -ध्यं, अवोधनीयः &c., see OBSCURE.
 UNINTENTIONAL, UNINTENTIONALLY. See UNDESIGNED, &c.
 UNINTERESTING, *a.* अनमोदकः -का -कं, अहृदयद्रव्यः -मा -मं.
 UNINTERRUPTED, *a.* अखण्डितः -ता -तं, निरन्तरः -रा -रं, निरन्तरायः &c.,
 अग्नः -ग्ना -ग्नं, अविच्छिन्नः -त्रा -त्रं, अपरिच्छिन्नः &c., अविरतः &c.
 UNINTERRUPTEDLY, *adv.* निरन्तरं, अविच्छिन्नं, अविरतं, अविरलं.

UNI

UNINVITED, *a.* अनाहूतः -ना -ने, अहूतः &c. अनिम्नितः &c.
 UNION, *s.* संयोगः, योगः, सन्धिः *m.*, सङ्गः, सम्भूतिः *f.*, see JUNCTION.
 UNIPAROUS, *a.* एकप्रसूः *f.*, एकसूः *f.*, एकौपादिका.
 UNIQUE, *a.* एकः -का -के, एकमात्रः &c. See SINGULAR.
 UNISON, *s.* सूर्यः, नदिकः, ऐक्यः, एकता -न्. See CONCORD.
 UNIT, *s.* एकः, एकाङ्कः, अङ्गः.
 UNITARIAN, *s.* अद्वैतवादी *m.* (नं), अद्वयवादी *m.* See UNITY.
 To UNITE, *v. a.* युज्, संयुज्, सन्धा, एककु, see To JOIN, *v. a.*
 To UNITE, *v. n.* संयुज् in pass., एकभू, एकचिन्ताभू, see To JOIN, *v. n.*
 UNITED, *p. p.* संयुक्तः -का -के, संयोजितः &c. See JOINED.
 UNITEDLY, *a.* एकचिन्ताभूय, सम्भूय, एकभूय, योगतः.
 UNITY, *s.* एकता -न्, ऐक्यं, अद्वैतं, अद्वयं; 'the doctrine of unity,' अद्वैतमतं, अद्वैतवादः, अभेदः, अभेदमतं, अभेदवादः, ऐक्यं, निर्वन्दः; 'holding it,' अद्वैतवादः, अद्वैतदृष्टिः *f.*, अभेददृष्टिः *f.*; 'holder of it,' अद्वैतवादी *m.*, ऐक्यवादी *m.*, अभेदवादी *m.*, निर्वन्दः, निर्विकल्पाः.
 As opposed to this is the doctrine of duality, or the assertion of two principles, viz. God and matter. It is termed द्वैतं, द्वैतमतं, द्वैतवादः, भेदमतं, &c.
 UNIVERSAL, *a.* (Of place) सार्वत्रिकः -की -के, सार्व्यापी -पिनी &c., सार्वत्र्यापी &c., सार्वगतः -ता -ते. (Of persons, &c.) सर्वः -घ्ना -घ्नी, सार्वः -घ्नी -घ्नी, सार्वलोकिकः -की -के, सार्वसाधारणः -णा -णी -चं, सार्वसत्त्वः &c. & GENERAL; 'spirit,' सार्वलाला *m.*
 UNIVERSALITY, *s.* सार्वत्रिकत्वं, सार्वसाधारण्यं, सार्व्यापिता.
 UNIVERSALLY, *adv.* सर्वत्र, सर्वतः, विश्वतः, विश्वम्.
 UNIVERSE, *s.* जगत्संघः, जगत्सूत्रं, जगत्समयः, जगत् *m.*, सर्वजगत् *m.*, जगती, सर्वजगती, विश्वं, विश्वजगत्, परापरं, विश्वपरापरं, संसारः, लोकः, विश्वलोकः, ब्रह्माण्डं, ब्रह्मण्डलः, सृष्टिः *f.*, भूतसृष्टिः *f.*, ब्रह्मसृष्टिः *f.*, प्रत्यक्षसृष्टिः *f.*, विभूयनं, त्रिलोक्यं, अष्टकटाक्षः, विराट्देहः; 'soul of it,' जगदात्मा *m.* (नं), लोकाला *m.*, विश्वात्मा *m.*, परमात्मा *m.*, ब्रह्म *m.* (नं), सूक्ष्मः; 'lord of it,' अपिलोकनाथः.
 UNIVERSITY, *s.* विद्यालयमण्डलं, विद्यालयगणः, शालामण्डलं, महाविद्यालयः, राजविद्यालयः, अनेकपाठशालासमूहः.
 UNJUST, *a.* (Of persons) अपात्रिकः -की -के, अपात्री -मित्री &c., निर्धर्मः -मी -मी, अपात्रपारी &c., अत्यापात्री &c., अत्याशीलः -ला -लं, अत्यायानुवर्ती &c., नीतिहीनः -ना -नं, धर्मविगुणः -णा -लं, अत्यायानुवर्ती &c. नीतिहीनः -ना -नं, धर्मविगुणः -णा -लं. (Of actions, &c.) अनायः -या -यं, अपात्रः -चा -चं, अपात्राधिकः -की -के, अत्यधिकः -दा -दं, विषमः -मा -मं, असमन्वयः -सा -सं, निर्या or मृपा in comp.; 'unjust accusation,' निर्याभिशंसनं.
 UNJUSTIFIABLE, *a.* अनिरसनीयदोषः -मा -मं, अपात्रायाः -या -यं.
 UNJUSTLY, *adv.* अत्यायतम्, अपात्रतः, अपात्रेण, अपात्रेण.
 UNKIND, *a.* अक्रियः -या -यं, अक्रियः -या -यं, विम्रियः -या -यं, अप्रीतः -ता -ते, कृपाहीनः -ना -नं, अक्रुपः -या -यं, निम्नः &c., निर्दयः -या -यं, दयाहीनः &c., अक्रुही &c., अक्रुहीनः &c., अक्रियद्वयः -रा -रं, अननुयाही &c., अनुपकारशीलः -ला -लं, गतवीर्यदः -दा -दं.
 UNKINDLY, *adv.* अक्रियं, अप्रीत्या, अक्रुहेन, अक्रुपया, अक्रियं.
 UNKINDNESS, *s.* अप्रीतिः *f.*, अप्रीतता, अक्रियता, अक्रुहः, अदया, अक्रुपा, अक्रियता. (Unkind act) अपकारः, अपकृतं, अहितं.
 UNKNOWN, *a.* अज्ञातः -ता -ते, अविदितः &c., अननुभूतः &c., अपरिचितः &c., अगोचरः -रा -रं; 'unknown quantity,' अज्ञातमात्रः *m.*
 UNLAWFUL, *a.* अपर्यायः -मी -मी, विधिपरिहृतः -दा -दं, स्मृतिपरिहृतः &c.,

UNM

राजनियमपरिहृतः &c., व्यवस्थापरिहृतः &c., धर्मपरिहृतः &c., धर्मोपेक्षी -पिनी &c., धर्मशास्त्रपरिहृतः &c., शास्त्रपरिहृतः &c., धर्मज्ञः -मी -मी, अस्वाधेः -ही -ही. See ILLEGAL.
 UNLAWFULLY, *adv.* अपर्यायेण, अपर्यायतः, विधिपरिहरेण, स्मृतिपरिहरेण, धर्मशास्त्रपरिहृतं, व्यवस्थापरिहरेण. See ILLEGALLY.
 UNLAWFULNESS, *s.* विधिपरिहृता, स्मृतिपरिहृता, see ILLEGALITY.
 UNLEAVENED, *a.* अक्रियः -या -यं; 'bread,' अक्रियपूयः.
 UNLEARNED, *a.* अविद्वान् -दुषी -दुषी (स्), अकृतार्थपयनः -ना -नं, अनपीतः &c., अज्ञानी &c., अज्ञः &c., अवेद्यः &c., see ILLITERATE.
 UNLESS, *conj.* यदि न, चेन् न, न चेन्, अन्यथा, यदेयं, see EXCEPT, *prep.*; 'unless you do that,' यदि तन् न करोपि or expressed by the indec. part., with अ prefixed, तद् अकृता.
 UNLIKE, *a.* असदृशः -शी -शी, असमः -मा -मं, असमानः -ना -नं, अनौदृशः -शी -शी, अनुस्यः -त्या -त्यं, भिन्नः -ना -नं, अन्यः -न्या -न्यत्.
 UNLIKELY, *a.* असम्भवः -या -यं, दुःसम्भाव्यः &c. See IMPROBABLE.
 UNLIMITED, *a.* निरवधिः -धि -धि, अनन्तः -ना -नं, अक्षयः &c., अति-वेत्तः -ला -लं, अपारः -रा -रं, अतिज्ञानः &c. See INFINITE.
 To UNLOAD, *v. a.* भारम् उज् (c. 10. -नारयति -यितुं) or अयत् or अव-हृ in caus. (-रोपयति -यितुं), निर्भारीकृ, रिक्तकारीकृ, 'a ship,' नौकाभारम् उज्, नौकास्यद्रव्याणि उज् or अवहृ in caus.
 UNLOADED, *p. p.* उज्जोर्भारः -रा -रं, निर्भारः &c., रिक्तः -का -के.
 To UNLOCK, *v. a.* उद्घट् (c. 10. -पाटयति -यितुं), विमुद्रणीकृ, उन्मुद्रणीकृ, विमुद्र (nom. -मुद्रयति -यितुं), उन्मुद्र, उद्घट् (c. 10. -यद्घटयति -यितुं).
 UNLOCKED, *p. p.* उद्घटितः -ता -ते, उद्घटितः &c., उन्मुद्रः -दा -दं.
 UNLOOKED FOR, *a.* अनपेक्षितः -ता -ते, अदृष्टः -दा -दं, अतर्कितः &c.
 To UNLOOSE, *v. a.* शिथिलीकृ, उन्मुप्. See To LOOSE, LOOSEN, *v. a.*
 UNLUCKY, *a.* निर्भाग्यः -या -यं, अमङ्गलः &c. See UNFORTUNATE.
 To UNMAN, *v. a.* पौरुषमर्द्धं कृ, पौरुषं द, पौरुषहीनं -नां कृ.
 UNMANAGEABLE, *a.* असाध्यः -या -यं, अविधेयः -या -यं, दुरुपचार -रा -रं, दुरासदः -दा -दं, विषमः -ना -नं, दुर्विनेयः &c.
 UNMANLY, *a.* पौरुषहीनः -ना -नं, पुरुषानर्हः -ही -ही, पुरुषायोग्यः -या -यं, अपुरुषः -या -यं, अमनुष्यः &c., क्रौर्यः -या -यं.
 UNMANNERLY, *a.* अशिष्टः -दा -दं, असम्पुष्टः -दि -दि, see RUDE.
 UNMARKED, *a.* निर्लक्षणः -या -यं, अलक्षितः -ता -ते, अविज्ञितः &c.
 UNMARRIED, *a.* अप्रियाहितः -ता -ते, अनूदः -दा -दं, अनुवाहितः &c., निरुदः &c., अकृतप्रियाहः -दा -दं, अनातप्रियाहः &c., अकृतोद्वाहः &c., अकृतदारसंग्रहः, यदः; 'woman,' अनूदा, अपरिणीता, अप्रता, अद्वजा, निवरा, अपरा, अपतिः *f.*, अपतिका, अभर्तृका; 'elder brother unmarried,' परिविधः, परिविधः *m.*
 To UNMASK, *v. a.* स्रष्टवेषं द, कपटवेषं or विडम्बनम् अपनी.
 UNMATCHED, *a.* अप्रतिमः -ना -नं, अनुपमः &c. See MATCHLESS.
 UNMEANING, *a.* अनर्थकः -का -के, निरर्थकः &c., अपार्थः -चा -चं, असंसङ्गः -दा -दं, अर्थः &c., असङ्गतः &c. See NONSENSICAL.
 UNMENTIONABLE, *a.* अपात्र्यः -या -यं, अकथनीयः &c., अपद्यः &c.
 UNMERCIFUL, UNMERCIFULLY. See PITILESS, PITILESSLY.
 UNMERITED, *a.* अवोग्यः -या -यं, अनर्हः &c., नष्टसंभूतिः &c.
 UNMINDFUL, *a.* निरपेक्षः -या -यं, अनवहितः &c., नष्टसंभूतिः &c.
 UNMIXED, *a.* अमिश्रितः -ता -ते, असङ्गोष्ठीः -शी -शी, अत्यतिकीर्तिः &c.
 UNMOLESTED, *a.* निरुपद्रवः -या -यं, निरुपद्रवः &c., अप्रियतः -ता -ते.
 UNMOVED, *a.* स्थिर -रा -रं, अप्रचलितः -ता -ते, अचलितः &c., अलोलः -ला -लं, निर्विकार -रा -रं, अनापिदः -दा -दं; 'in mind,' स्थिर-

UNM

- मतिः-ति-ति, स्थिरात्मा-त्मा-ल (न).
 UNMUSICAL, *a.* विस्तरः-रा-रं, अपसरः &c., खरश्रवः &c.
 UNNATURAL, *a.* (Contrary to natural feelings) मनुष्यधर्मविरुद्धः
 -द्वा-द्धं, मनुष्यधर्मप्रतिकूलः-ला-लं, स्वधर्मविरुद्धः &c., स्वाभाविक-
 -रुद्धः &c.—(Contrary to the course of nature) मृष्टिक्रमविरुद्धः
 &c., मृष्टिक्रमवाचः-खा-खं, निसर्गविरुद्धः &c., विलक्षणः-या-यं,
 विलोमः-मा-मं, विरुद्धः-पा-पं.—(Forced) प्रतिपत्तपूर्वः-घा-घं,
 see FORCED; 'unnatural state,' अनिसर्गः.
 UNNECESSARILY, *adv.* निष्प्रयोजनं, हेतुना विना, वृथा in comp., see
 NEEDLESSLY; 'produced unnecessarily,' वृथोत्पन्नः-त्ता-तं.
 UNNECESSARY, *a.* निष्प्रयोजनः-ना-नं, निष्कारणः &c., अहेतुकः &c., वृथा
 in comp., see NEEDLESS; 'unnecessary slaughter,' वृथाघातः.
 To UNNERVE, *v. a.* चर्लं or धैर्यं or यौत्सर्ग्यं ह or अपहृ.
 UNNUMBERED, *a.* अगणितः-ता-तं, अमंख्यातः &c., see INNUMERABLE.
 UNOBSERVED, *a.* अलक्षितः-ता-तं, अनभिलक्षितः &c., अनुपलब्धः &c.;
 'the body wastes unobserved,' कायः क्षीयमानो न लक्ष्यते.
 UNOBSTRUCTED, *a.* अविरुद्धः-द्वा-द्धं, अनिरुद्धः &c., अवाधितः-ता-तं,
 अबाधः-धा-धं, अप्रतिबन्धः &c., अरुद्धमार्गः-गा-गं, अहतमार्गः &c.,
 निर्विघ्नः-मा-मं, निरर्गलः &c. See UNIMPEDED.
 UNOCCUPIED, *a.* निर्योपायः-रा-रं, निष्क्रियः-या-यं.
 UNOFFENDING, *a.* अनपराधी-धीनी &c., निरपराधी &c. See INOFFENSIVE.
 UNOWNED, *a.* अस्वामिकः-की-कं, अस्वकीयः-या-यं, अनुधिकृतः &c.
 To UNPACK, *v. a.* निष्क्रोषिक, भास्वरद्रव्यान् उद्घ or निर्ह.
 UNPAID, *a.* अशोधितः-ता-तं, असाधितः &c., अविगणितः &c.
 UNPALATABLE, *a.* अरुच्यः-या-यं, अरुचिरः-रा-रं, अरुचिकरः &c.
 UNPARALLELED, *a.* अनुत्तमः-त्या-त्यं, अपूर्वः-घा-घं, अदृष्टपूर्वः &c.,
 अनुपमः &c., अनूद्यः &c. See MATCHLESS.
 UNPARDONABLE, *a.* अक्षमः-या-यं, अक्षमार्हः &c., अक्षमणीयः &c.
 UNPERCEIVED, *a.* अलक्षितः-ता-तं, अव्यक्तः &c. See UNOBSERVED.
 UNPLEASANT, *a.* अप्रियः-या-यं, विप्रियः &c. See DISAGREEABLE.
 UNPLOUGHED, *a.* अकृष्टः-धा-धं, अहलः-ला-लं, अहल्यः-त्या-त्यं.
 UNPOLISHED, *a.* अपरिष्कृतः-ता-तं, असंस्कृतः &c., अनुपस्कृतः &c.
 UNPOPULAR, *a.* लोकाप्रियः-या-यं, जनप्रियः &c., अलौकिकः-की-कं.
 UNPOPULARITY, *s.* लोकाप्रियता, जनप्रियता, लोकाप्राप्तता, अलौकिकत्वं.
 UNPRACTISED, *a.* अनभ्यस्तः-स्ता-स्तं; 'in arms,' अकृतास्त्रः-स्ता-स्तं.
 UNPRECEDENTED, *a.* अपूर्वः-घा-घं, अपूर्वप्रतिमः-मा-मं, अदृष्टपूर्वः &c.,
 अज्ञातपूर्वः &c., अयथापूर्वः &c.—(In law) प्रकीर्णकं.
 UNPREMEDITATED, *a.* अपूर्वचिन्तितः-ता-तं, अपूर्वकल्पितः &c., अचि-
 न्तापूर्वः-घा-घं, प्रसुत्पन्नः-त्ता-तं. See EXTEMPORANEOUS.
 UNPRETENDING, *a.* अनभिमानो-निनी &c., अविकल्पनः &c. See
 UNASSUMING.
 UNPRINCIPLED, *a.* अधर्मेनिष्ठः-धा-धं, दुराचारी-रिणी &c., दुर्वृत्तः-त्ता-
 -तं, सदसद्विचारहीनः-ना-नं, सदसदुपेक्षकः-का-कं.
 UNPRODUCTIVE, *a.* निष्फलः-ला-लं, अजनकः &c. See BARREN.
 UNPROFITABLE, *a.* अनर्थकरः-रा-रं, अनर्थकः-का-कं, अलाभकरः
 &c., अफलदः &c., फलाजनकः &c. See USELESS, PROFITLESS.
 UNPROFITABLY, *a.* अर्थतः, निष्फलं, विफलं, मुधा.
 UNPROMISING, *a.* अनाशाजनकः-का-कं, अनाशाकारी-रिणी &c.
 UNPROFITOUS, *a.* अनुपकुलः-ला-लं, अनुशूलः &c., अमङ्गलः &c.
 UNPROTECTED, *a.* अरक्षितः-ता-तं, अशरणः-या-यं, निष्पालकः-का-कं.

UNS

- UNPUNISHED, *a.* अदण्डितः-ता-तं, अदण्डः-खा-खं, अशसितः &c.
 UNQUESTIONABLE, UNQUESTIONABLY. See INDURITABLE, &c.
 UNQUIET, *a.* अशान्तः-ता-तं, अनिर्वृतः-ता-तं, निरासदः &c.
 To UNRAVEL, *v. a.* उद्घट्टय, व्याकृ, परिगुह्य, see To RAVEL, DISENTANGLE.
 UNREAL, *a.* अवास्तवः-वा-वं, असन्-सतो-सत् (न), आभासात्मकः-का-
 -कं, असारः-रा-रं, अतथ्यः-या-यं, असत्यः &c., अविद्यमानः-ना-
 -नं, अतात्त्विकः-की-कं, अप्रकृतः-ता-तं. See ILLUSORY.
 UNREASONABLE, *a.* अन्यायः-या-यं, असोम्यः &c., अनुपपन्नः &c.
 UNREGENERATE, *a.* अपुनर्जातः-ता-तं, अपरिवृत्तमनस्कः-त्ता-स्तं.
 UNRELENTING, *a.* अयोद्धयः-या-यं, पापायुद्धयः &c., अकरुणः &c.
 UNREMITTING, *a.* अपरितः-ता-तं, सन्ततसमानः &c. See INCESANT.
 UNRESERVED, *a.* निःशेषः-पा-पं, निरवशेषः &c., पूर्णः-रा-रं.
 UNRESERVEDLY, *adv.* अशेषतः, निरवशेषतः, अशेषेण, अपावृतं.
 UNRESISTING, *a.* अप्रतिकारः-रा-रं, अप्रतिकारकः &c., अनिवारकः &c.
 UNRESTRAINED, *a.* अप्रयत्नितः-ता-तं, अयतः-ता-तं, निर्धेयः-खा-खं,
 अनियतः &c., अनियन्त्रितः &c., उच्छृङ्खलः-ला-लं, विशृङ्खलः &c.,
 निरवग्रहः-हा-हं, अवशः-शा-शं, उद्गमः-मा-मं, अनर्गलः-ला-लं,
 निरर्गलः &c., निरङ्कुशः-शा-शं, समुहिः-धि-धि, अगृहिः &c.,
 अपावृतः-ता-तं, अनावृतः &c., स्वतन्त्रः &c.
 UNREVEALED, *a.* अप्रकाशितः-ता-तं, अप्रकटः &c., अप्रतिष्ठः &c.
 UNREVEALED, *a.* अप्रकाशितः-ता-तं, अप्रकटः &c., अप्रतिष्ठः &c.
 UNRIGHTEOUSNESS, *s.* अधर्मः-मी-मी, अधर्मिकत्वं, अन्यायः, असाधुता.
 UNRIPE, *a.* अपक्वः-क्षा-क्षं, अपरिपक्वः &c., आमः-मा-मं, अमिश्रः-द्वा-
 -द्धं, अपरिणतः &c., अपरिपूतः &c., शलाघुः-दु-दु, कणः &c.
 UNRIPESS, *s.* अपक्वता, अपरिपक्वता, आमतः, असिद्धता.
 UNRIVALLED, *a.* अनुपमः-मा-मं, निःसपत्नः &c. See PEERLESS.
 UNRUFFLED, *a.* अनुपमः-मा-मं, निर्विकारः &c., शान्तः-ता-तं.
 UNRULY, *a.* दुःशासनः-ना-नं, अवशः &c., वामशीलः-ला-लं.
 UNSAFE, *a.* समयः-या-यं, भययुक्तः-त्ता-तं, अनिर्भयः &c.
 UNSALEABLE, *a.* अविक्रयः-या-यं, अपण्यः &c., अप्रतिष्ठयः &c.
 UNSATISFACTORY, *a.* असन्तोषकः-का-कं, अनुपमनकः &c., अनिर्वाच्यः.
 UNSAVORY, *a.* विरसः-सा-सं, असादुः &c. See INSIPID.
 UNSCATHED, *a.* अघतः-ता-तं, अपरिघतः &c. See UNHURT.
 UNSCRIPTURAL, *a.* अशास्त्रीयः-या-यं, शास्त्रविरुद्धः-द्वा-द्धं, अयथा-
 शास्त्रः &c., अशास्त्रः &c., अशास्त्रोक्तः-त्ता-तं, अविदोक्तः &c., निर्वेदः &c.
 UNSCRUPULOUS, *a.* अशुद्धी &c., निःशुद्धः-क्षा-क्षं, शङ्काहीनः &c.
 To UNSEAL, *v. a.* विमुद्र (nom. विमुद्रयति-यति), उन्मुद्र, उन्मुद्रक.
 UNSEALED, *a.* उन्मुद्रः-द्रा-द्रं, विमुद्रः &c., मुद्रारहितः-ता-तं.
 UNSEARCHABLE, *a.* अतर्क्यः-की-कं, दुर्ज्ञेयः &c., अलक्ष्यः &c., दुर्लक्ष्यः
 &c.; 'whose ways are unsearchable,' अनुपलक्ष्यवर्त्ता m.
 UNSEASONABLE, *a.* अकालिकः-की-कं, अकालजः-जा-जं, अकाल
 in comp., see INOPPORTUNE; 'rising of clouds,' अकालमेघोदयः.
 UNSEASONABLENESS, UNSEASONABLY. See INOPPORTUNE, &c.
 UNSEEMLY, *a.* असोम्यः-ग्या-ग्यं, अयुक्तः-त्ता-तं, अनुपयुक्तः &c.
 UNSEEN, *a.* अदृष्टः-धा-धं, अलक्षितः-ता-तं, अलोकितः &c., अनव-
 लोकिता &c., अनालोचिता &c., अगोचरः-रा-रं. See INVISIBLE.
 UNSELFISH, *a.* अस्वाधेदुष्टिः-धि-धि, अनात्मनीनः-ना-नं, निर्वैमः &c.
 UNSERVICEABLE, *a.* अनुपयुक्तः-त्ता-तं, निष्प्रयोजनः &c., व्यर्थः &c.
 To UNSETTLE, *v. a.* अस्थिरकृ, अनवस्थितकृ, अव्यवस्थितं-तां कृ.
 UNSETTLED, *a.* अस्थिरः-रो-रं, अनवस्थितः-ता-तं, अव्यवस्थितः &c.
 UNSHACKLED, *a.* विशृङ्खलः-ला-लं, उच्छृङ्खलः &c., अशृङ्खलितः &c.

UNSHAKEN, *a.* अच्युतः -या -यं, निश्चलः -ला -लं, अक्षय्यः &c.
To UNSHEATH, v. a. पिक्वोप (nom. पिक्वोपयति -यितुं), दिक्वोपोक्.
 UNSHEATHED, *a.* पिक्वोपः -या -यं, पिक्वोपोक्वतः &c., उत्तसितः &c.
 UNSHORN, *a.* अकृतक्षीरः -रा -रं, अकृतचूडः &c., अलूनः -ना -नं.
 UNSIGHTLY, *a.* कुदृश्यः -श्या -श्यं, दुर्दर्शनः &c., अदर्शनीयः &c.
 UNSKILFUL, *a.* अदक्षः -क्षा -क्षं, अकुशलः -ला -लं, अनिपुणः -खा -खं, अप्रवीणः &c., अनभिन्नः &c., अदक्षिणः &c. *See* AWKWARD.
 UNSKILFULNESS, *s.* अकौशल्यं, अदक्षता, अप्रवीणता, अनैपुण्यं.
 UNSOCIABLE, *a.* जनसंसर्गविमुखः -खी -खं, जनसङ्गविमुखः &c., संलापविमुखः &c., असंसर्गाशीलः &c., अपरिचयः &c.
 UNSOLICITOUS, *a.* निश्चिन्तः -न्ता -नं, अप्रयत्नः &c., प्रयत्नशून्यः &c.
 UNSOPHISTICATED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अकृत्रिमः &c., शुद्धः -द्धा -द्धं.
 UNSOUND, *a.* असुख्यः -स्या -स्यं, असारः -रा -रं, क्षीणसारः &c., सक्षोपः &c., *see* HOLLOW.—(As doctrine) युक्तिविरुद्धः &c.
 UNSPEAKABLE, *a.* अकथनीयः -या -यं, शब्दातिगः &c., *see* INEFFABLE.
 UNSTABLE, *a.* अस्थिर -रा -रं, अथीरः &c., अग्रवः -वा -वं, अनवस्थितः -ता -तं, अस्थिरः &c., अचलः &c. *See* INCONSTANT.
 UNSTEADINESS, *s.* अस्थिरता, अस्थिर्यं, अचलता, अचल्यं, अनवस्थितिः, अभिचारः, अपलता, आपलं, अशील्यं.
 UNSTEADY, *a.* अस्थिर -रा -रं, अथीरः &c., अनवस्थितः -ता -तं, अचल-भावः -वा -वं, अचलः -ला -लं, अभिप्रायी &c. *See* FICKLE.
 UNSTRUNG, *p. p.* उद्गन्धितः -ता -तं, उद्गन्धितः &c., उलूचः -वा -वं, शिथिलितः &c.; 'as a bow,' शिथिलज्यः -ज्या -ज्यं.
 UNSUBSTANTIAL, *a.* अवास्तवः -यी -यं, अमारः &c. *See* UNREAL.
 UNSUCCESSFUL, *a.* (Of persons) अकृतार्थः -धा -धं, अमार्थः &c.—(Of things) मोघः -या -यं, विफलारम्भः &c., निष्फलः -ला -लं.
 UNSUCCESSFULLY, *adv.* अकृतार्थतः, निष्फलं, मोघं, असफलं.
 UNSUITABLE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः &c., अनुचितः -ता -तं, अस्थानः -ना -नं, अयथातथः &c. *See* IMPROPER.
 UNSUITABLENESS, UNSUITABLY. *See* IMPROPRIETY, &c.
 UNSUITED, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः &c., विहितः -ता -तं.
 UNSULLIED, *a.* निष्कलङ्कः -द्धा -द्धं, निर्मलः -ला -लं, अदूषितः &c.
 UNSUPPORTED, *a.* अनालसः -सा -सं, अनवलसः &c., निराधारः &c.
 UNSURMOUNTABLE, *a.* अलंघ्यः -घ्या -घ्यं, अनतिक्रमणीयः &c., दुरतिक्रमः &c.
 UNSURPASSED, *a.* अनतिक्रान्तः -न्ता -नं, अजितः &c., अनभिभूतः &c.
 UNSUSPECTED, *a.* अशङ्कितः -ता -तं, अतर्कितः &c., असन्दिग्धः -ग्धा -ग्यं.
 UNSUSPECTING, *a.* अनाशङ्की &c., अशङ्की &c., अशङ्काशीलः -ला -लं.
 UNTAINTED, *a.* अगन्धयुक्तः -क्ता -क्तं, पूतिगन्धरहितः &c., अचिकृतः &c.
 UNTAMABLE, *a.* अदम्यः -म्या -म्यं, दुर्दमः -मा -मं, अशृण्वः &c.
 UNTENABLE, *a.* अप्रतिपाद्यः -द्या -धं, अप्रतिपादनीयः &c., अस्थापनीयः &c.
 UNTHANKFUL, UNTHANKFULNESS. *See* UNGRATEFUL, &c.
 UNTIDY, UNTIDINESS. *See* SLOVENLY, SLOVENLINESS.
To UNTIE, v. a. उद्गन्ध्, उन्मुक्, प्रमुक्, शिथिलीकृ, उक्क (c. 4. -नसति -नहुं), उत्सूत्रीकृ, उच्छसनं कृ, विसन्धीकृ. *See To LOOSE, v. a.*
 UNTIED, *p. p.* उद्गन्धितः -ता -तं, उद्गन्धितः &c., उक्क -द्धा -द्धं, विगलितः &c., उत्सूत्रः &c., उच्छसितः &c., विषट्ठितः &c. *See* LOOSED.
 UNTIL, *prep.* यावत्, पर्यन्तं, आ prefixed to the abl. *See* TILL.
 UNTILLED, *a.* अकृतः -रा -रं, अप्रहतः &c. *See* UNCULTIVATED.
 UNTIMELY, *a.* अकालिकः -की -कं, अकार्यः -ख्या -खं, अकालभयः -या -वं, *see* INOPPORTUNE; 'death,' अपमृत्युः *m.*, अपपातः.
 UNTO, *prep.* पर्यन्तं or अन्त in comp., आ prefixed, अनतिक. *See To.*

UNTOLD, *a.* अकथितः -ता -तं, अनुक्तः -क्ता -क्तं, अनाख्यातः &c., असन्दिग्धः -द्या -धं, अगणितः &c., असंख्यातः &c.
 UNTOUCHED, *a.* अस्पृष्टः -ष्टा -ष्टं, अस्पर्शितः &c., अपृक्तः -क्ता -क्तं.
 UNTOWARD, *a.* विपनः -मा -मं, प्रतयायः -या -यं. *See* PERVERSE.
 UNTRACTABLE, *a.* अवश्यः -श्या -श्यं, दुर्विधेयः &c. *See* INTRACTABLE.
 UNTRIED, *a.* अपरीक्षितः -ता -तं, अप्रतीतः &c., अकृतपरीक्षः -क्षा -क्षं.
 UNTRIPPED, *a.* अपादाहिनः -ता -तं, पादास्पृष्टः &c., पादाङ्गहीनः &c.
 UNTRUE, *a.* असत्यः -त्या -तं, अतात्त्विकः -की -कं. *See* FALSE, &c.
 UNTRUTH, *s.* असत्यं, अनृतं, वितथं, अलीकं. *See* FALSEHOOD.
To UNTWIST, UNTWINE, v. a. उद्गन्ध्, समुद्गन्ध्. *See To UNRAVEL.*
 UNUSED, *a.* अनयत्नः -न्ता -नं, अनासादितः &c. *See* UNACUSTOMED.
 UNUSUAL, *a.* अप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, अवायवहारिकः -की -कं, अपूर्वः -र्वी -र्वं, अजातपूर्वः &c., अदृष्टपूर्वः &c., लोकोपनिविरुद्धः -द्धा -द्धं, जनरोपनिविरुद्धः &c., अनापारिकः &c., असाम्यदायिकः &c., नानुष्ठेयः -या -यं; 'unusual occurrence,' संविधानकं, *see* RARE.
 UNUTTERABLE, *a.* वाग्विभगातिवृत्तः -न्ता -नं. *See* INEXPRESSIBLE.
 UNWARY, *a.* अनवधानः -ना -नं, निरपेक्षः -द्या -धं, प्रमादी -दिनी &c.
 UNWAVERING, *a.* अविचलः -ला -लं, निश्चलः &c. *See* FIRM, CONSTANT.
 UNWEARIED, *a.* अथान्तः -न्ता -नं, अविपादः &c., *See* INDEFATIGABLE.
 UNWELCOME, *a.* अनिष्टः -ष्टा -ष्टं, अग्रियः -या -यं, दुरागतः &c.
 UNWELL, *a.* असुख्यः -स्या -स्यं असुख्यः &c. *See* under ILL, *a.*
 UNWHOLESOME, *a.* अपथ्यः -थ्या -थ्यं, कुपथ्यः &c., अपथ्यकारकः -का -कं, असान्यः -न्या -न्यं, रुजाकरः -रा -रं, गरदः -दा -दं, विपनः -मा -मं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, *see* INSALUBRIOUS; 'food,' अपथ्यं; 'eater of it,' अपथ्याशी *m.* (न).
 UNWHOLESOMENESS, *s.* अपथ्यता, असान्यं. *See* INSALUBRITY.
 UNWIELDY, *a.* स्थूलः -ला -लं, अतिस्थूलः &c., अतिभारी -रिणी &c.
 UNWILLING, *a.* अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अनिच्छन् -च्छन्नी -च्छन् (न), निष्क्रामः -मा -मं, विमुखः -खा -खं, परावृत्तः &c. *See* RELUCTANT.
 UNWILLINGLY, UNWILLINGNESS. *See* RELUCTANTLY, RELUCTANCE.
To UNWIND, v. a. उद्गन्ध्, समुद्गन्ध्. *See To UNRAVEL.*
 UNWISE, *a.* निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, अविद्वान् &c. *See* FOOLISH.
 UNWORTHILY, *adv.* अयथाहं -हंतस्, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अयुक्तं.
 UNWORTHINESS, *s.* अनर्हत्वं -ता, अयोग्यता, अनायता -नं, अपाचता -नं, अनुपयुक्तता, निर्गुणत्वं, अगुणता, गुणाभावः, गुणहीनता.
 UNWORTHY, *a.* अनर्हः -र्हा -र्हं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनायः -या -यं, अनुचितः -ता -तं, निर्गुणः -णा -खं, गुणहीनः -ना -नं, अगुणी &c.; 'an unworthy object,' अपाचः; 'an unworthy act,' अकार्यः; 'unworthy of eating with the good,' साधुभिः सह एकत्र भोजनाद्यनर्हः -र्हा -र्हं.
 UNWRITTEN, *a.* अलिखितः -ता -तं, मुराकपितः &c. *See* ORAL.
 UNWROUGHT, *a.* अकृतः -ता -तं, अरंजितः &c.; 'silver,' अकृतकथं.
 UNYIELDING, *a.* अनायम्यः -म्या -म्यं, अशिथिलः -ला -लं. *See* FIRM.
To UNYOKE, v. a. पियुक् (c. 7. -युनक्ति -योक्ते, c. 10. -योनयति -यितुं).
 Ur, *prep. or adv.* उद् prefixed, ऊर्ध्वं, उच्ये, उच्ये; 'looking up,' उन्मुखः -खा -खं, ऊर्ध्वदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि; 'to look up,' ऊर्ध्वं दृष्ट्वा; 'to rise up,' उक्ता; 'to go up,' उक्ता; 'to lift up,' उक्ता; 'having the feet up,' ऊर्ध्वपादः -दा -दं, ऊर्ध्वचरणः &c.—(Up and down) उक्तातनतः -ता -तं, निक्षोन्नतः &c., उक्ताचयः -चा -चं; 'ups and downs,' पातोत्पाताः *m. pl.*; 'moving up and down,' समुद्गन्ध् -हन्ती &c., *see* UNDULATING.—(Up to) पर्यन्तं, यावत्. आ.

UPA

see under To.—(To an equal height with) दमः-ग्री-मं, द्वयसः-म्री-सं, मात्रः-त्री-वं; 'water up to the knees,' जानु-दमं जलं.

UPANISHAD, *s.* उपनिषद् *f.* See under SCRIPTURE.

UPAPURĀNA, *s.* उपपुराणं. See under PURĀNA, SCRIPTURE.

UPAS-TREE, *s.* (Poison tree) विषवृक्षः, विषपादपः.

To UPBraid, *v. a.* निन्द्, उपालम्. See To REPROACH.

UPHELD, *p. p.* उत्तम्भितः-ता-तं, आलक्षितः &c., समुद्धतः &c.

UPHILL, *a.* उन्नम्यः-म्या-म्यं, उन्नतनीयः &c., आरोहणीयः &c.

To UPHOLD, *v. a.* उत्तम्भ्, आलम्, पृ, सन्तृ. See To SUPPORT.

UPHOLSTERER, *s.* गृहसज्जाधिकृता *m.* (नृ), गृहोपस्कारकर्त्ता *m.*

UPLAND, *s.* अधिपतिका, उच्चभूमिः *f.*, उच्चदेशः, उच्चभूः *f.*

To UPLIFT, *v. a.* उत्था in caus., उत्तम्, उत्थम्. See To RAISE.

UPLIFTED, *a.* उद्यतः-ता-तं, उच्छ्रितः &c., अभ्युच्छ्रितः &c., ऊर्ध्व or उत् in comp., see RAISED; 'with uplifted arm,' उद्गाहुः-हुः-हु, ऊर्ध्वबाहुः &c.; 'with uplifted sword,' उत्तमितखट्गः, see RAISED.

UPON, *prep. or adv.* उपरि, अधि, नि, उप, प्रति. See ON.

UPPER, *a.* ऊर्ध्वः-र्ध्वा-र्ध्वं, ऊर्ध्वस्थः-स्था-स्थं, उपरिस्थः &c., ऊर्ध्वस्थितः-ता-तं, उत्तरः-रा-रं, उत्तरीयः-या-यं, उपरितनः-नी-नं, उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं; 'the upper part of the body,' ऊर्ध्वकायः; 'upper line,' ऊर्ध्वपंक्तिः *f.*; 'upper chamber,' उपरिस्थानकोष्ठः, चट्टः, छट्टालः; 'upper garment,' उत्तरीयं, उत्तरासङ्गः, चरुचं, वृहत्तिका; 'upper half,' पृथ्वीर्ध्वं.

UPPERMOST, *a.* सद्योपरिस्थः-स्था-स्थं, सद्योर्ध्वस्थः &c., उत्तमः-मा-मं, सद्योत्तमः &c.; 'with the end uppermost,' ऊर्ध्वग्रः-ग्रा-ग्रं.

UPRAISED, *a.* उत्तमितः-ता-तं, उत्ततः &c., उद्धतः &c., उच्छ्रितः &c., समुद्धतः &c., see RAISED; 'as the eyelid,' उत्पल्लवः-ला-लं.

UPRIGHT, *a.* (Erect) उत्ततः-ता-तं, च्युतः-च्युः-च्यु, च्युतः &c., see ERECT; 'standing upright,' दण्डः, दण्डवत् स्थायी-यिनी &c., दण्डायमानः-ना-नं.—(In character) सरलः-ला-लं, सचरितः-ता-तं, शुद्धमतिः &c., सत्यात्मा &c., see JUST, HONEST.

UPRIGHTLY, *adv.* (Erectly) दण्डवत्, च्युतु, आज्ञेन, see JUSTLY.

UPRIGHTNESS, *s.* च्युतता, आज्ञेयं, दाक्षिण्यं. See INTEGRITY.

UPROAR, *s.* कोलाहलः, तुमुलं, हाहाकारः, हलहलशब्दः, दमरः, दामरः, जनरयः, रासः, कलहः, सम्भगः. See RIOT.

To UPROOT, *v. a.* उन्मूल्, समुन्मूल्. See To ROOT UP.

To UPSET, *v. a.* पथेन्, परावृत्, परिवृत्. See To OVERTURN.

UPSET, *s.* पथेसः, परिवर्त्तनं, see OVERTURN; 'of a boat,' नीमज्जनं.

UPSHOT, *s.* गतिः *f.* See RESULT, CONSEQUENCE.

UPSIDE-DOWN, *a.* अधोमुखः-खो-खं, अधोत्तरः &c., ऊर्ध्वपरः &c.

UPSTART, *s.* जागनुकः, जागनुः *m.*, नवश्रीमान् *m.* (नृ).

UPWARD, UPWARDS, *adv.* ऊर्ध्वं, उच्चैः, उच्चकैः, उपरि, उपर्युपरि; 'with feet upwards,' ऊर्ध्वपादः-दा-दं.—(More than) अधिकं, परं; 'upwards of a thousand,' परःसहस्रः-सा-सं.

URBANITY, *s.* सुजनता, सौजन्यं, सुशीलता. See POLITENESS.

URCHIN, *s.* दुष्टपालकः, कुरूपपालकः, अर्भकः, शिशुः *m.*

URETHRA, *s.* (In anatomy) मूत्रमार्गः, मूत्रपथः, मूत्रद्वारं.

To URGE, *v. a.* प्रेर, प्रवृद्, चृद्, प्रचृद्, संचृद्, वाप्, प्रवाप्, आक्रम्, उन्निज्, निर्वन्धं कृ. See To PRESS, INSTIGATE.

URGED, *p. p.* प्रेरितः-ता-तं, चोदितः &c., प्रचोदितः &c., वापितः &c.

URGENCY, *s.* (Importunacy) निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, आग्रहः.—(Pres-

USE

sure) प्रेरणा, वापः-धनं, प्रणोदः, भारः.

URGENT, *a.* वापकः-का-कं, प्रवापकः &c., निर्वन्धी-न्धनी &c.

URGENTLY, *adv.* निर्वन्धेन, अतिनिर्वन्धेन, आग्रहेण, सवाधं.

URINAL, *s.* मूत्रपात्रं, मूत्राधारः, मूत्रभाजनं.

URINARY, *a.* मूत्रलः-ला-लं, मेही-हिनी-हि (नृ), मूत्रसन्धी &c., मूत्र in comp.; 'urinary affection,' मूत्रदोषः, मूत्रकृच्छ्रं.

URINE, *s.* मूत्रं, प्रदावः, मेहः-हनं, वल्लितलं, गुच्छनिष्यन्दः; 'milky urine,' मूत्रशुक्रं; 'passing blood in urine,' रक्तप्रमेहः; 'passing mucus,' लालामेहः; 'suppression of urine,' मूत्ररोधः, मूत्राय-रोधः, मूत्रस्तम्भः, मूत्रापातः; 'affection of the urine,' मेहः, प्रमेहः, मेहनमूलः-लं. Of these, twenty-one varieties are enumerated, see DIABETES, GONORRHOEA, &c.; 'one suffering from this affection,' मेही *m.*, प्रमेही *m.*

To URINE, *v. n.* मूत्र् (c. 10. मूत्रयति-यितुं), मिह्. See To PISS.

URN, *s.* जलकुम्भः, जलपात्रं, जलभाजनं, कुम्भः.

UROSCOPY, *s.* मूत्रपरीक्षा-क्षणं, मेहपरीक्षा-क्षणं.

URSA MAJOR, *s.* समवेयः *m. pl.* (विं), चित्रशिखण्डिनः *m. pl.*

USAGE, *s.* (Treatment) व्यापारः, व्यवहारः.—(Custom, practice) व्यवहारः, आचारः, रीतिः *f.*, धारा, चर्यं-चर्या, प्रचारः, मार्गः, अनु-सारः-सरणं; 'family usage,' कुलआचारः, वंशसमाचारः.

USE, *s.* (Employment, application of any thing) प्रयोगः, उपयोगः, प्रयोजनं, प्रयुक्तिः *f.*, व्यापारः, व्यवहारः, सेवनं, उपभोगः, भोगः, योगः; 'use of any article,' द्रव्यप्रयोजनं; 'in general use,' रूढः-ढा-ढं, प्रचलः-ला-लं, सद्यप्रयुक्तः &c.; 'out of use,' चयस्तनः-ना-नं; 'to make use of,' see To USE.—(Utility) उपयोगः-गित्वं, उपकारः, अर्थः, फलं, प्रयोजनं; 'what's the use of that to me?' को-ची मे तेन; 'this instrument is of great use in giving warning of a storm,' इदं यत्नं कृच्छ्रावातागमज्ञापकम् अनुपकारकं; 'of what use?' किमर्थं.—(Occasion for) प्रयोजनं, see NEED.—(Practice) व्यवहारः, अभ्यासः, अभ्यासनं, प्रचारः.—(For pious uses) धर्मार्थं.

To USE, *v. a.* (Employ, apply to any purpose) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्ते, c. 10. -योजयति-यितुं), उपयुज्, युज्, सेव् (c. 1. सेवते-वितुं), उपसेव्, विषा, उपभुज्, अभ्यस्, व्यवह् in caus., व्याप् in caus., भू in caus., see To EMPLOY.—(Make use of, enjoy) प्रयुज्, भुज् (c. 7. भुक्ते, भोक्ते), उपभुज्.—(Practise) अभ्यस् (c. 4. -अस्यति-सितुं), अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठानुं), आस्था, नमास्था, आश्रि (c. 1. -अश्रयति-यितुं), see To PRACTISE.—(Habituate) अभ्यस्तं-स्तां कृ, अभ्यस्तौकृ, अभ्यासं कृ.—(To be used), see USED.

To USE, *v. n.* (Be accustomed) अभ्यस्तः-स्ता-स्तं भू. This verb must often be idiomatically rendered by इति with a noun, and the adverb पूर्वं; as, 'it used to be so,' इति पूर्वं व्यवहारो वर्तते or अवर्तते.

USED, *p. p.* (Employed, made use of) प्रयुक्तः-क्ता-क्तं, प्रयोजितः-ता-तं, उपयोजितः &c., व्यवहृतः &c., व्यवहारितः &c., सेवितः &c., उपसेवितः &c., भुक्तः-क्ता-क्तं, उपभुक्तः &c., कृतोपभोगः-गा-गं, धृतः-ता-तं, अभ्यस्तः-स्ता-स्तं; 'clothes used by another,' अन्येन प्रयुक्तं or उपभुक्तं or धृतं वस्त्रं; 'to be used,' प्रयुज् in pass. (-युज्यते), विषा in pass. (-धीयते), सेव् in pass. (सेव्यते), सेव्यतां गन् or या.—(Accustomed) अभ्यस्तः-स्ता-स्तं, कृताभ्यासः-सा-सं, शि-क्षितः-ता-तं, अनुभूतः &c.; 'to pain,' अनुभूतवेदनः-ना-नं.

USEFUL, *a.* उपकारकः -का -कं, उपकारी -रिखी -रि (न्), सोपकारः -रा -रं, महोपकारः &c., उपयोगी -गिनी &c., प्रयोगी &c., सार्धकः -का -कं, सार्धः -पा -पं, उपकारकरः -रा -रं, उपकारकारी &c., हितवरः &c., हितकारकः &c., हितः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, सार्धकरः &c., सार्धकः -दा -दं, सार्धवान् &c. See PROFITABLE.

USEFULLY, *adv.* सोपकारं, सार्धं, सहितं, समलं, समुपा, समुपा.

USEFULNESS, *s.* उपयोगः -गिता, उपकारकता -त्वं, सोपकारत्वं, उपकारित्वं, सार्धत्वं, सार्धकत्वं, हितता, उपयुक्तता, समलता.

USELESS, *a.* निरर्थकः -का -कं, व्यर्थः -पा -पं, चर्यः &c., चर्यकः &c., अनुपयोगी -गिनी &c., निष्प्रयोजनः -ना -नं, निरुपयोगः -गा -गं, सप्रयोजकः -का -कं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, चर्यकः -पा -पं, सपाथः &c., कर्धकः &c., किमर्थः &c., निष्कारणः -रा -रं, उपयोगहीनः -ना -नं, विफलः -ला -लं, निष्फलः &c., चयोग्यः &c., अनुपयनः -ना -नं, वृथा in comp.; as, 'useless expense,' वृथाप्यनः.

USELESSLY, *adv.* निरर्थकं, व्यर्थतः, अनुपयोगेन, वृथा, मुषा.

USELESSNESS, *s.* अनुपयोगः -गिता, व्यर्थता, वैयर्थ्यं, निरर्थकत्वं -ता, चर्यकत्वं, चर्यकत्वम्, उपयोगहीनता, उपयोगाभावात्.

USER, *s.* प्रयोक्ता *m.* (कृ), भोक्ता *m.*, उपभोक्ता *m.*, खादकः -का.

USHER, *s.* (Introducer) प्रवेशकः—(Under-master) उपप्रमुखः.

TO USHER, *v. a.* प्रविष्टुं (c. 10. -वेशयति -यितुं). See **TO INTRODUCE**.

USUAL, *a.* व्यवहारिकः -की -कं, व्यवहारिकः &c., प्रायिकः -की -कं, प्रसिद्धः -दा -दं, लोकप्रसिद्धः &c., लौकिकः -की -कं, यथाव्यवहारः -रा -रं, साधारणः &c., सामान्यधिकः &c., यथारोतिः -तिः -ति, यथासम्प्रदायः -पा -पं, यौगिकः &c. See **CUSTOMARY**, **COMMON**.

USUALLY, *adv.* प्रायशः, प्रायः, प्रायेण, सामान्यतः, साधारणतः, यथारोति, यथाव्यवहारं, वाहुत्येन, बहुशः.

USURFUCT, *s.* भोगः, उपभोगः, फलभोगः, फलभुक्तिः *f.*, भुक्तिः.

USURER, *s.* कुसीदिकः, कौसीदिकः, चार्हुपिकः, चार्हुपो *m.* -पिः *m.*, जलोपजीवी *m.*, वृद्धिजीवी *m.*, बीचकः, हेगुणिकः, see **MONEY-LENDER**.

USURIOUS, *a.* सूर्युद्धिकः -का -कं, चार्हुपिकः -की -कं, कौसीदः -दी -दं.

TO USURP, *v. a.* (Seize without right) अनधिकारपूर्वं ग्रहं, अनधिकारेण द्व or धृ or चारुम्, चलेन or चलात्कारेण ग्रहं; 'the throne,' अनधिकारपूर्वं राज्यापहारं कृ or राजं ग्रहं or चत्वाप.

USURPATION, *s.* अनधिकारपूर्वं ग्रहणं or चारुमणं, अनधिकारेण or चलात्कारेण चत्वापिः *f.*; 'of the throne,' राज्यापहारः -हरणं.

USURPER, *s.* राज्यापहारी *m.* (न्), राजकृत्ता *m.* (न्), चारुन्दः.

USURY, *s.* कुसीदं, कौसीदं, चार्हुप्यं, वृद्धिः *f.*, कुसीदपणः, कुसीदगोचनं, सार्धप्रयोगः, वृद्धिजीविका, प्रयोगः, प्रतिपिद्धवृद्धुपजीवित्वं.

USUS LOQUENDI, *s.* रुटिः *f.*, वृत्तिः *f.*, रुटवृत्तिः *f.*, चार्हुवृत्तिः *f.*

UTENSIL, *s.* भाखण्डं, उपकरणं, उपस्करः, पात्रं, भाजनं, यन्त्रं, जगत्रं; 'domestic,' गृहोपकरणं, गृहोपस्करः; 'culinary,' पाकभाखण्डं, पाकपात्रं, स्थालं -ली.

UTERINE, *a.* (Pertaining to the womb) गर्भाशयः -की -कं, गर्भः -भी -भि, योनिः -नी -नं, गर्भाशयसन्ध्या &c.—(Of the same womb) सहोदरः -रा -रं, एकयोनिः -निः -नि, समयोनिः -वा -वं, सोदरः -रा -रं, एकोदरः &c., समानोदरः &c., सनाभिः -भिः -भि.

UTERUS, *s.* योनिः *m. f.*, गर्भकोशः, गर्भाशयः. See **WOMB**.

UTILITY, *s.* उपयोगः -गिता, सधिः. See **USEFULNESS**, **USE**.

UTMOST, *a.* उत्तमः -मा -मं, परमः &c., परः -रा -रं, see **EXTREME**; 'the utmost limit,' परमसमीक्षा, परमावधिः *m.*, परमसीमा, परावधिः *m.*; 'to the utmost,' परमं, अत्यन्तं; 'to the utmost of

one's power,' यावच्छक्त्यं, यथाशक्ति, यथाफलं; 'to do one's utmost,' यावच्छक्त्यं यत्.

UTOPIAN, *a.* see **CHIMERICAL**; 'scheme,' कल्पनामृतिः *f.*

UTTER, *a.* सम्पूर्णः -ग्ना -गं, परिपूर्णः &c. See **COMPLETE**.

TO UTTER, *v. a.* उच्चारं (c. 10. -चारयति -यितुं), उदीरं (c. 10. -ईरयति -यितुं), नमुदीरं, ईरं, उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याहृ, समुदाहृ.

UTTERABLE, *a.* उच्चारणीयः -या -यं, उच्चार्यः &c., उदीर्यः &c.

UTTERANCE, *s.* उच्चारः -रणं, उदीरणं, उदाहरणं, व्याहरणं, व्याहारः, उच्चेरः -रानं, उच्चारः; 'easy of utterance,' सुस्रोचार्थः -या -यं, सुस्रोचः -द्या -यं.

UTTERED, *p. p.* उच्चारितः -ता -तं, उदीरितः &c., उदाहृतः &c., समुदाहृतः &c., व्याहृतः &c., निगदितः &c., उदितः &c., निरस्तः -स्ता -स्तं, उक्तः -क्ता -क्तं; 'being uttered,' उदीर्यमाणः -या -यं.

UTTERLY, *adv.* निरुपशेषं, सशेषतः, सर्वथा. See **WHOLLY**.

UTTERMOST, *a.* परमः -मा -मं, उत्तमः &c. See **UTMOST**.

UVULA, *s.* प्रतिजिह्वा, उपजिह्वा -जिह्वा, अधोजिह्वा, अलिजिह्वा -जिह्वा, तालुजिह्वा, परितिका, शुभ्रजिह्वा, गलगुण्डिका, लोला, ललितिका, शून्ता, सूना, पुला.

UXORIOUS, *a.* भार्य्यासक्तः, स्त्रीबुद्धिः *m.*, जायासक्तः, स्त्रीविषयः, दयिताधीनः, सदारनिरतः, कामी *m.* (न्), यस्मिन्.

UXORIOUSNESS, *s.* भार्य्यासक्तिः *f.*, जायासक्तता, दयिताधीनता.

V.

VACANCY, *s.* शून्यता -त्वं, रिक्तता -त्वं, शून्यं, रिक्तं.—(Of a throne, &c.) शराजकत्वं, चनायकत्वं, सत्सामिकत्वं.

VACANT, *a.* (Empty) शून्यः -न्या -न्यं, रिक्तः -क्ता -क्तं, विगतः -ना -नं, रिक्तः -ला -लं.—(Unoccupied) सत्सामिकः -का -कं, चनायकः &c.; 'as a throne,' शराजकः -का -कं.—(Empty of thought,' विचा-रलक्षणशून्यः -न्ता -न्यं; 'vacant gaze,' शून्येक्षणं.

TO VACATE, *v. a.* उत्सृजं (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), तनृ, शून्यीकृ.

VACATION, *s.* अवकाशः, अध्ययनविरामः, अध्ययननिवृत्तिः *f.*, चनध्यायः.

TO VACCINATE, *v. a.* रक्तवरटीनिवारणार्थं or वसनरोगनिवारणार्थं गोस्फोटपूलवं चार्हुमांसे निविष्टुं (c. 10. -वेशयति -यितुं).

VACCINATION, *s.* चार्हुमांसे गोस्फोटपूलवनिवेशनं.

VACCINE, *a.* गव्यः -व्या -यं, गोसत्सन्धी &c., गोविषयकः -का -कं.

TO VACILLATE, *v. n.* दोल (nom. दोलायते), विचलं. See **TO WAVER**.

VACILLATION, *s.* चञ्चलनं -ता, चाञ्चल्यं, विचलनं, चान्दोलनं.

VACUITY, *s.* शून्यता, रिक्तता, शून्यं, रिक्तं, शुषिरं, खं, see **HOLE**.

VACUUM, *s.* शून्यं, रिक्तं, शून्यता, रिक्तता -त्वं, निर्वाणं.

VAGABOND, *a. or s.* सध्वगः -गा -गं, चक्राटः -टा -टं, सवनिचरः &c., भमी -मिणी -मि (न्), परिभमी &c., भ्रमणकारी &c., देशाटनकारी *m.*

VAGARY, *s.* मनोलौट्यं, बुद्धिविलामः. बुद्धिचापत्यं, उन्मार्गः.

VAGRANCY, *s.* सध्वमणं, सध्वपथनं, मार्गपरिभमणं.

VAGRANT, *s.* मार्गपरिभमी *m.* (न्), समुद्रनामकः. See **VAGABOND**.

VAGUE, *a.* अनियतः -ता -तं, सविधायितः &c. See **INDETERMINATE**.

VAGUENESS, *s.* अनियतत्वं, अनिर्णयः, सविधायिता, सविधायित्वं.

VAIN, *a.* (Empty, worthless) शून्यः -न्या -न्यं, रिक्तः -क्ता -क्तं, असारः -रा -रं, निःसारः &c., निरर्थकः &c., see **EMPTY**.—(Fruitless, un-availing) निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः &c., व्यर्थः -या -यं, मोघः -या -यं, निष्फलः -ला -लं, कर्धकः &c., शून्यः -या -यं, वृथा in comp.; 'indulging vain hopes,' मोघाशः -शा -शं.—(Conceited) अभिमानी -निनी -नि (न्), आलाभिमानी &c., मानी &c., अहङ्कारी &c.,

VAI

- सामिनाः -ना -नं, साहृद्धारः -रा -रं, जहन्मानो &c., गर्वितः -ता -तं, see CONCEITED; 'of one's appearance,' दर्शनीयमानो &c.—(In vain) वृषा, मुषा, see VAINLY; 'laboring in vain,' वृषोद्यमः -ना -मं, भग्नोद्यमः &c.
- VAIN-GLORIOUS, *a.* See BOASTFUL, BOASTER, PROUD.
- VAINLY, *adv.* वृषा, मुषा, मोषं, व्यर्थतम्, व्यर्थं, निष्फलं.
- VAISYA, *s.* (Man of the third tribe, or of the class of merchants and husbandmen, fabled as sprung from the thigh of Brahmā) वैश्यः, विद् *m.* (श्र.), जहन्, जरव्यः, जय्यः, भूमि-सृक् *m.* (श्र.).
- VALE, *s.* दरी -रा, ईपक्षिभूमिः *f.* See VALLEY.
- VALEDICTION, *s.* चामन्त्रणं, चाप्रच्छनं, चाशीर्वादः, प्रास्थानिकाशीर्वचनं, प्रस्थानकाले स्वस्तिवचनं, प्रास्थानिकस्वस्तिवचनं.
- VALEDICTORY, *a.* चामन्त्रयिता -त्री -तृ (नृ), चाशीर्वादी -दिनी &c., स्वस्ति-वाचनिकः -की -कं, चाशीर्वादानकः -का -कं, स्वस्तिवचनरूपः &c.
- VALERIAN, *s.* (Plant) जननी, गिपिः -पी *f.*, प्रमगिता.
- VALET, *s.* पार्श्विकः, चरुपरिकल्पकः, पार्श्वानुचरः, सैरिन्धः.
- VALETUDINARIAN, *s.* स्वास्थ्यार्थी *m.* (नृ), चारोग्यार्थी *m.*, सदरोगी *m.*
- VALIANT, *a.* विज्जानः -ता -तं, वीरः -रा -रं, उरुविरुहः -ना -मं, भटः -टा -टं, जर्जितः &c., see HEROIC; 'is valiant,' विज्जानते -ति, पराक्रमति.
- VALID, *a.* (Sound, just, that can be supported) सप्रमाणः -खा -खं, सुप्रमाणकः -का -कं, सिद्धप्रमाणः &c., सुप्रमाणिकः -की -कं, वज्रप्रमाणकः -का -कं, प्रपलः -ला -लं, सवलः &c., चरसुदनीयः -या -यं, सिद्धः -द्धा -द्धं, धर्म्यः -र्म्या -र्म्यं, जविशुद्धः -द्धा -द्धं, निष्पन्नः -त्ता -त्तं, वलवान् -वती &c., साभावः -वा -वं, दृढः -टा -टं.—(Having legal force) व्यवहारोपयोगी -गिनी &c., व्यवहारसमर्थः -था -थं, व्यवहारसाधकः -थिका -कं.
- VALIDITY, *s.* सप्रमाणाता -तं, सगलता, प्रपलता, प्रापत्यं, प्रभावः, सा-भावत्वं, चरसुदनीयता, सिद्धिः *f.*, सिद्धता, निष्पत्तिः *f.*, धर्म्यता.—(In law) व्यवहारोपयोगिता, व्यवहारसामर्थ्यं.
- VALLEY, *s.* दरी -रा, कन्दुरः -री, दरीभूः *f.*, दरीभूमिः *f.*, उपत्यका, द्रोणी, पर्वतद्रोणी, चाद्रिद्रोणी, निजभूः *f.*, निजभूमिः *f.*, मानरं, शैलो-पशाल्यं, पर्वतद्वयमध्यभूमिः *f.*
- VALOUR, *s.* वीर्यं, शौर्यं, विक्रमः, पराक्रमः. See HEROISM.
- VALOROUS, *a.* विज्जानः -ता -तं, शूरः -रा -रं. See VALIANT.
- VALUABLE, *a.* महामूल्यः -त्या -त्यं, बहुमूल्यः &c., महार्थः -था -थं, धर्म्यः -र्म्या -र्म्यं, धर्मार्थः -र्था -र्थं, महार्थः &c., बहुमानयितव्यः -त्या -त्यं, महो-पकारकः &c., गुणवान् -वती -वती (नृ). See PRECIOUS.
- VALUATION, *s.* मूल्यनिरूपणं, मूल्यस्थापनं -ना, चर्चस्थापनं -ना, मूल्यप्रमा-णस्थापनं, चर्चपरिमाणनिरूपणं, मूल्यनिरूपणं.
- VALUE, *s.* (Price) मूल्यं, चर्चः, see PRICE.—(Degree of price) मूल्यप्रमाणं, चर्चप्रमाणं, मूल्यपरिमाणं, चर्चमितिः *f.*, मितिः *f.*, see RATE.—(High rate or estimation) महामूल्यं, बहुमूल्यं, महार्थः, बहु-मानं, बहुमतिः *f.*—(Real worth) सारता.
- To VALUE, *v. a.* मूल्यं निरूप or स्था in CAUS., see To RATE.—(Esteem) मन् (c. 10.) मानयति -यितुं, see To ESTEEM; 'highly,' बहु मन्.
- VALUED, *p. p.* or *a.* बहुमतः -ता -तं, बहुमानितः &c., सम्मानितः &c.
- VALVE, *s.* कपाटः, कपाटयुक्कारं, पिपानं, संपिपानद्वारं.
- VAMPIRE, *s.* राक्षसः, पिशाचः. See DEMON.

VAR

- VAN, *s.* (Of an army, &c.) सेनामुखं, ध्वजिनीमुखं, सेनाग्रं, रणमूर्द्धा *m.* (नृ), रणमूर्द्धा *m.*, नागोरं, धारः, शिरसु *n.*; 'in the van,' सेना-मुखं, चक्रतम्, अग्रं, पुरस्तात्, पुरतस्.
- VAN-GUARD, *s.* सेनापुरःसरं, अग्रसरसेन्याः *m. pl.*, अग्रगसेन्याः.
- VANE, *s.* वायवीदिशालघणं, वायुलघणं, वायुध्वजः.
- To VANISH, *v. n.* चक्षुषी in PASS., तिरोभूः. See To DISAPPEAR.
- VANISHED, *p. p.* चक्षुषितः -ता -तं, नष्टः -ष्टा -ष्टं. See DISAPPEARED.
- VANITY, *s.* (Emptiness, fruitlessness) शून्यता, रिक्ता, निःशरता, व्यर्षता, निरर्षकता, वेद्यमं, मोघता; 'music, dancing, and such-like vanity,' नृत्यनाट्यनृत्यादि असक्तार्थं.—(Conceit) साहृद्धारः, चात्माभिमानं, जभिमानं, जहम्मानं, जहम्मानिः *f.*, मानं, गर्हीः, see CONCEIT.
- To VANQUISH, *v. a.* नि (c. 1.) जयति, जेतुं. See To CONQUER.
- VANTAGE, VANTAGE-GROUND. See SUPERIORITY.
- VAPID, *a.* विरसः -या -यं, नीरसः &c., निस्तारः &c. See FLAT.
- VAPOROUS, VAPORY, *a.* वाष्परूपः -या -यं, वाष्पमयः -यी -यं.
- VAPOUR, *s.* वाष्पः, स्तेदः, धूमः -मिका, फेनः -नता, रवाष्पः; 'hot vapour,' उष्णवाष्पः; 'sultry vapour,' मृगनृणां, see MIRAGE; 'vapour-bath,' उष्णस्तेदः, उष्णस्तेदः.
- To VAPOUR, *v. n.* विकृत्य (c. 1.) -कायते -न्यितुं. See To BOAST, BULLY.
- VARIABLE, *a.* चस्विरः -रा -रं, अनवस्थः -स्या -स्यं, चञ्चलः -ला -लं, विपन्नः -मा -मं, चानित्यः &c., अनवस्थानः &c. See INCONSTANT.
- VARIABLENESS, *s.* चस्विरता, वैपम्यं, विपन्नता, चाञ्चल्यं, वैरुष्यं.
- VARIANCE, *s.* भेदः, द्वेषः, विरोधः, वैमनस्यं, see DIFFERENCE, *s.*; 'at variance,' परस्परविरुद्धः -द्धा -द्धं, विप्रतिपत्तः -त्ता -तं, विनाशः &c.
- VARIATION, *s.* भेदः, परिपुत्रिः *f.*, विचारः, ज्ञानधातां. See CHANGE.
- To VARIEGATE, *v. a.* चित्र (c. 10.) चित्रयति -यितुं, चित्रोक्, शगलोक्, कर्पूर (nom.) कर्पूरयति -यितुं, कर्पूरीकृ. See To DIVERSIFY.
- VARIEGATED, *a.* चित्रः -त्रा -त्रं, चित्रविचित्रः &c., चित्रितः -ता -तं, वि-चित्रः -त्रा -त्रं, कर्पूरः -रा -रं, कर्पूरितः -ता -तं, शगलः -ला -लं, शगलीकृतः -ता -तं, नानावर्णः -र्णा -र्णं, नानावर्णः -द्धा -द्धं, शारः -री -रं, शारितः -ता -तं, सारः -त्रा -त्रं, चतुर्विधः -द्धा -द्धं, कटाः -रा -रं, किन्नीरः -रा -रं, कम्मीरः &c., कल्लापः -पा -पी -यं, एतः -ता -तं -तं.
- VARIETY, *s.* (Diversity) वैविध्यं, विविचिता, भिन्नता &c.—(Differ-ence in kind) भेदः, प्रभेदः, विभेदः.—(In colour, &c.) विचिता, नानावर्णता, कर्पूरता, शगलता, शारता.
- VARIOUS, *a.* विविधः -या -यं, जनेकः -का -कं, नानाविधः &c., व्याविधः &c., पृथग्विधः &c., नानारूपः -पी -पं, नानाप्रकारः -रा -रं, नाना-जातीयः -या -यं, नाना prefixed, नैकः -का -कं, नैकभेदः -दा -दं, वचावपः -पा -पं, see SUNDRY, MANIFOLD; 'in various ways,' जनेकधा, नानारूपेण, see VARIOUSLY; 'various reading,' साठ-नरं. The prep. वि sometimes expresses the sense of 'various;' as, 'various employment,' विकल्पी *n.* (नृ).
- VARIOUSLY, *adv.* जनेकधा, बहुधा, नानारूपेण, नानाप्रकारेण, नानावि-धेन, पृथग्विधेन, बहुविधेन, नाना, विविधं.
- VARNISH, *s.* कुङ्कुमः -भक्ता, तेजोदायकतैलं, शोभादायकतैलं.
- To VARNISH, *v. a.* कुङ्कुमेन खिम्बोक् or तेजो दा, वासशोभां दा.
- VARUNA, *s.* (God of the waters, the Hindū Neptune, Regent of the West. He is also Lord of punishment, in which capacity he resembles Yama and Śiva) वरुणः, प्रचेताः *m.* (स्), वास्तवीवज्रभः.—(As lord of the waters) सपाम्यतिः *m.*, सम्पतिः *m.*, जलपतिः *m.*, लेशः, लेशगर्भः.—(As lord of aquatic animals)

VAR

यादसाम्पत्तिः *m.*, यादःपतिः *m.*, यादसाम्राज्यः.—(As holding the cord, with which he binds incorrigible offenders under the water) पाशो *m.* (जू). पाशभृत् *m.*, पाशपाणिः *m.* His consort is called वरुणानी, वरुणी. His son जगन्निः *m.*, जगत्स्यः, पारुणिः *m.* His *vāhana* or vehicle is a fish.

To VARY, r. a. अन्व्यपोकृ, भिन्नपोकृ, अन्वया कृ, विषयन्, परिपूतृ
in caus., विद्, भेदं कृ, भिन्नोक्तृ, *see To CHANGE.*

To VARY, v. n. अन्यपाभू, अन्यन्पाभू, भिन्नपाभू, भिन्नोभू, भिन्नः-त्ता
-त्तं भू, पटिष्टत् (c. 1. -यन्ति -न्ति), *see To CHANGE, DIFFER.*

VASCULAR, a. नाडीसम्बन्धी &c., नाडीमयः -यी -यं. नाडीपिण्डः &c.

VASE, *s.* पात्रं, भागनं, कुम्भः, कलशः -*गी*; 'golden vase,' गुरुः
-*द्व*कः, गुरुकः, भृङ्गारः, जमजालुका, कनजालुः *f.*

VASSAL, VASSALAGE. *See* DEPENDANT, DEPENDANCE.

VAST, a. सुमहान् -हता -रन् (नं), अतिमहान् &c., अतिपृष्टन् -हता &c.,
अपरिमितः -ता -तं, पुलः -ला -लं. See HRA, IMPENSE.

VASUDEVA, s. (Father of Krishna, and son of Śūra, called Ānakadundubhi, because at his birth the gods sounded with joy the drums of heaven, as foreseeing that Vishnu would take a human form in one of his family) वसुदेवः, आनकदुन्दुभिः ॥, द्रुमः.

Vat, s. महाभारतं, पृथ्व्यातं; 'indigo vat,' नीलभातं.

VAULT, s. (Arched roof) गोंदकूपि, *see* ARCH; 'vault of heaven,' खगोलः, नभोमण्डलं.—(Cellar) गुप्ति: *f.*—(Leap) धनितं.

To VAULT, v. n. or n. यत्न, लङ्. मु. See To LEAP, JUMP.

To VAUNT, VAUNTER, VAUNTING. See To HOAST, BRAG, &c.

VEAL, s. गोवत्समांसं, वत्समांसं, वत्तामियं.

VEDA, s. वेदः. This is the name given to the four most ancient sacred books of the Hindús, viz. the Rich or *Rig-veda* ऋग्वेदः, the Yajus or *Yajurveda* यजुर्वेदः, the Sáman or *Samaveda*, and the Atharvan or *Atharva-veda* अथर्ववेदः. Of these the *Rig-veda* is the most celebrated. It consists of metrical hymns or prayers termed *suktas* or *mantras*, each stanza of which is called a *rich*, addressed chiefly to the gods of the elements, Fire, Air, the Sun, &c., and ascribed to different holy authors or *Rishis*. The *Yajurveda* consists principally of prayers and invocations applicable to the consecration of the utensils and materials of sacrificial worship. It is divided into two parts, the white and black, the former of which is attributed to the saint *Yājñavalkya*, and the latter to *Tittiri*. The *Sáma-veda* is little else than a recast of the *Rig-veda*, being made up of many of the same hymns, broken into parts and arranged anew for the purpose of being chanted during various expiatory ceremonies. The *Atharva-veda* has little in common with the other three in its character or style. Its language indicates a different and later era, and it may therefore be regarded as a supplement to the three others. Hence it is that many passages are found in Sanskrit writings which limit the number of Vedas to three. Each of the Vedas consists of two distinct component parts, viz. the *Mantra*

VEI

portion, and the Bráhmāna portion. The Mantra portion is a collection or Sanhita of sūktas, or hymns as above described, the composition of which is supposed to have taken place about twelve or thirteen centuries B. C.; the Bráhmāna portion is a collection of rules for the repetition of the Mantras at certain particular ceremonies, with directions for the performance of such ceremonies, and illustrative remarks explanatory of their origin. This portion of the Vedas is supposed to have been composed about seven or eight centuries B. C. The Vedas were collected and arranged into books and chapters by the sage Krishnadwaipáyana, surnamed Vyása, who is supposed to have lived in the eleventh century after Christ; see under Puráṇa. The Vedas collectively are often called *सुतिः* *s.* or *साम्रायः*, and a Bráhman conversant with them *त्रोत्रियः* or *सुतिः*.—(The three Vedas) *देवदत्तं-यो, त्रयो*; ‘duty enjoined by them,’ *त्रयोपनीतः*.—(The four Vedas) *चतुर्वेदः*; ‘one who is conversant with them,’ *चतुर्विदः, चतुर्वेदः, चतुर्विद्यः*. The *Āyur-veda*, or code of medicine, is regarded by some as a part of the *Atharva-veda*, by others as an *Upa-veda*, see under *Scripture*.

Vedāṅga, s. वेदाङ्गः, वेदोपलङ्गः. *See* under **Scripture**.

VEDĀNTA, s. (System of Philosophy), *see* under **SCHOOL**, **SCHU-**
TUNE. 'Follower of the Vedānta system,' वेदान्ती *m.* (ग).

To वृत्त, र. न. परिपृत् (र. १. -वर्गो -विर्गो), विपरिपृत्, परिपृत् भिद्यदिशं
गम् or द्, अन्यदिशं गम् or द्.

Veget. *m. s.* (Plant, any thing germinating) उद्भिद् *m. f. n.*,
 उद्भिज्जं, उद्भिदं, लोपयिः -यी *f.*, कृत्वाः 'the vegetable kingdom,'
 हृगनादिः *f.* -तं.—(Edible plant) आकः, शदः; 'abounding
 with vegetables,' आकिनः -नी -नं.

VISITABLE. a. उद्भिद् m.f.n., उद्भिज्जः -जा -जां, शाकेससन्धी &c.

To VEGETATE, *v. n.* उद्भिद् in pass., म्फुट. See *To* GERMINATE.

VEGETATION, *v.* (Germination), *see* the word.—(Plants in general) वृक्षमणिः *f.* -नी, वृक्षादिभूमिः *f.*, तरुगुल्मादि *n.*; 'wild vegetation,' जङ्गलं.

विशुद्धिः, अ. निश्चयः, तीक्ष्णता, पक्वता, प्रचक्षता, तीव्रता, संरम्भः,
येगः, प्रापत्यं, वृत्तलं, कर्तारलं, रश्मिः, उग्रता.

VIJAYANANT, a. तोग्ग- -हन्ता -हन्ति, चरतः -चरन्तः, प्रचरतः &c, उचरतः &c, तोतः -ता -तन्ति, प्रतहः -हन्ता -हन्ति, उग्रः -ग्रा -ग्रन्ति, कुतूहली -लिनो -लि (न्), ज्ञातह्लाङितः -ज्ञा -ज्ञन्ति, गलपान -पानो -पन्ति (न्).

Very respectfully, *adhr.* सतीहृष्यं, उज्जरष्टं, प्रजगदं, तीव्रं, प्रपल्लं.

VHICUL, s. (Carrriage) याहनं, यानं, वातः, वाद्यः, रथः, विमानं
दृश्यात्, पत्रं, भारणं, *see* **CARRIAGE**: 'a mediate one, as a
horse dragging a carriage,' धनोक्तः -**रु**.—(**Medium**) धारं.
—(**Fluid in which medicine is taken**) अनुपातं.

विज्ञ, ६. तिरुवृत्तिः, जयगुण्डनं, जयगुण्डिका, यज्ञपटः, पटः, नेत्रवस्त्रं
नियोतः-ता-तं, प्रागृताः-ता-तं, निवृत्तः-ता-तं, निषोः-त्तो-लं,
मिथानं, आयरकः, आयरकं. तिरुपानं, ज्ञानं-नी, श्वनिना, निरि-
ङ्गिनी, पीडि f.

To VIII, v. a. सवगरुह (c. 10. -गरुहयति -यितुं), गरुह, रुह (c. 10.

VEI

-छादयति-यिन्, आच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, संच्छद्, ऊर्णु (c. 2. ऊर्णीति, ऊर्णीति, ऊर्णीते, ऊर्णीयते), मोर्णु, निच्ये. See To cover.

VEILED, *p. p.* आवगुह्यतः -ता -तं, अवगुह्यतवान् -वती -वत् (न्), छा-
दितः -ता -तं, निरक्षतः &c., संवृतः &c., व्यपहितः &c., निचोली
-लिनी -लि (न्), ऊर्णुतः -ता -तं.

VEIN, *s.* (In anatomy) शिरा, सिरा, नाडिः -डी *f.*, नाडिः -ली *f.*,
धनानिः -नी, तनुक्ती, हिंसा.—(Of a leaf) पत्रशिरा, पत्रनाडिः -डिका,
दलस्रसा.—(Temper, mood) वृत्तिः *f.*, चित्तवृत्तिः *f.*, भावः.

VEINED, VEINY, *a.* शिरालः -ला -लं, पत्रगोलः -ला -लं.

VELOCITY, *s.* वेगः, जयः, तूर्यः *m.*, तरस् *n.*, रभसः, रक्षस् *n.*, घोषिता *m.*
(न्), तूर्यता. See SPEED, SWIFTNESS.

VENAL, *a.* ययः -या -यं, पणितयः &c., क्रयः &c., क्रय्यः &c.

VENALITY, *s.* ययता -त्वं, पणितयता, क्रयता -त्वं.

VENDIBLE, *a.* विक्रेयः -या -यं, पय्यः &c. See SALEABLE.

VENERABLE, *a.* आर्यः -र्या -र्यं, पूजनीयः -या -यं, पूजार्हः -र्हा -र्हं,
भगवान् -वती -वत् (न्), गुरुः -वी -रु, आदर्यः -र्या -र्यं, आदृत्यः
&c. See REVEREND, RESPECTABLE.

To VENERATE, *v. a.* पूज्, चर्च, मन्, सभान्. See To REVERE.

VENERATION, *s.* पूजा, चर्चा, आदरः. See RESPECT, REVERENCE.

VENEREAL, *a.* मैथुनसम्बन्धी &c., रतिसम्बन्धी &c., मैथुनविषयकः -का -कः;
'disease,' उपदंशः.—(Aphrodisiac), see the word.

VENERY, *s.* मैथुनं, रतिः *f.*, रतिक्रीडा, रतिसुरं, सम्भोगः, see SEXUAL;
'provocative to it,' वाजीकरणं.

VENESSECTION, *s.* शिराच्छेदः, शिरावेधः -यधः. See PHLEBOTOMY.

VENGEANCE, *s.* प्रतीकारः, प्रतिहिंसा, प्रतिक्रिया, प्रतिकूलं, वैरशुद्धिः *f.*,
see REVENGE; 'to take vengeance,' see To REVENGE.

VENIAL, *a.* उपेक्षणीयः -या -यं, क्षमाहं -हं -हं, लघुः -घी -घु, अत्यः
-त्या -त्यं, उप prep.; 'venial offence,' लघुदोषः, अत्यदोषः, सत्य-
दोषः, अत्यापराधः, उपदोषः, उपपातकं.

VENISON, *s.* मृगमांसं, हरिणमांसं, हारिणमांसं, हारिणं मांसं, पापितं, ऐषं,
रौरयं; 'haunch of venison,' मृगजपनं.

VENOM, *a.* विषं, गरलं, गरं, कालकूटं. See POISON.

VENOMOUS, *a.* सविषः -या -यं, विषपूर्णः -र्णा -र्यं, दंशकः -रा -रं, दन्तशूकः
-का -कं, see POISONOUS; 'snake,' विषभुजङ्गः.

VENT, *s.* द्वारं, छिद्रं, रन्ध्रं, मुखं, पथः, मार्गः, उच्छ्वासः.

To VENT, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), विमृज्, उद् (c. 6. -गिरति
-गिरितुं -रौतुं), उदीर्, उच्च् in caus. See To EMIT.

To VENTILATE, *v. a.* (Fan) चीन्, उपवीन्, see To FAN.—(Cause
the air to pass through) वायुव्यापं -प्यां कृ, वायुव्याप्तं -प्तां कृ.

VENTILATED, *p. p.* वायुव्याप्तः -ता -तं, उपवीजितः &c., अनुवीजितः &c.

VENTILATOR, *s.* वायुयन्त्रं, पञ्जनं, दुधवायुक्षेपकयन्त्रं.

VENTRAL, *a.* शीर्षिकः -की -कं, उदरकः -का -कं, कौशः -घी -घं.

VENTRICLE, *s.* रन्ध्रं, द्वारं, कोष्ठः, कोपः, कोशः, रक्कोपः.

VENTRILOQUISM, *s.* गारुडवाणी, ऐन्द्रजालिकवाणी, उदरवादः.

VENTRILOQUIST, *s.* उदरवादी *m.* (न्), गारुडवाणीयुक्तः.

VENTURE, *s.* see HAZARD, RISK; 'at a venture,' देवान्.

To VENTURE, *v. n.* or *a.* See To DARE, HAZARD, RISK.

VENTURESOME, *a.* साहसिकः -की -कं, साहसयुद्धिः &c. See DARING, *a.*

VENUS, *s.* (In mythology) रतिः *f.*, see RATI.—(The planet) शुक्रः,
उग्रनाः *m.* (स्), भृगुः *m.*, भार्गवः, कविः *m.*, काव्यः, श्वेतः, श्वेतरयः,
मोदशिशुः *m.*, मयामयः, शास्कुजित् *m.*, दैत्यगुरुः *m.* Sukra, the

VER

regent of the planet Venus, is fabled as the son of Bhṛigu,
and preceptor of the Daityas or demons.

VERACIOUS, *a.* सत्यवादी -दिनी -दि (न्), सत्यवाक् *m. f. n.* (च्), सत्य-
यक्ता -क्ता -कृ (कृ), सत्यभाषी &c., श्रुतवाक् *m. f. n.*, सत्यवचाः -चाः
-चः (स्), सत्यवदनशीलः -ला -लं, सत्यशीलः -ला -लं, सत्याभिधायी
&c., अचित्तव्यादी &c., पूतवाक् *m. f. n.*, सत्यगोः -गोः -गिः (र्),
सत्यसन्धः -न्धा -न्धं.

VERACITY, *s.* सत्यवादित्वं, सत्यवक्तृत्वं, सत्याभिधानं, सत्यभाषणं, सत्यं, सत्य-
शीलता, सत्यता, सत्यवचं, सत्या.

VERANDA, *s.* वरण्डः -रन्दकः, निष्काशः, आवरणकः. See PORTICO.

VERB, *s.* क्रिया, क्रियापदं; 'form of a verb,' क्रियारूपं, धातुरूपं,
चारव्याप्तं; 'root of a verb,' धातुः *m.*; 'subject of one,' क्रि-
याश्रयः; 'table or list of verbs,' धातुपाठः.

VERBAL, *a.* (Expressed in words) वाचिकः -की -कं, वाचनिकः -की
-कं, वाचकः -का -कं, शब्दहारकः &c.—(Consisting in words,
relating to words) शब्दः -ब्दी -ब्दं, शब्दिकः -की -कं, शब्दरूपः
-पा -पं, शब्दसम्बन्धी &c.—(Literal) पदानुपदिकः -की -कं, समपदः
-दा -दं, शब्दरूपः -पा -पं, see LITERAL.—(In grammar) क्रिया-
वाचकः -का -कं, धातुसाधितः -ता -तं.

VERBALLY, *adv.* शब्दद्वारा -रेख, शब्दतः, यथाशब्दं.

VERBATIM, *adv.* शब्दशब्द, शब्दतः, अक्षरशब्द, यथाशब्दं.

VERBENA, *s.* (Kind of grass) दर्भः.

VERBOSA, *a.* बहुशब्दकः -का -कं, बहुवाच्यः -वचा -च्यं, अतिशयोक्तिवि-
शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिविस्तीर्णः &c., see PROLIX.

VERBOSITY, VERBIAGE, *s.* शब्दविस्तारः, बहुशब्दत्वं, अतिशयोक्तिः *f.*, शब्द-
वाहुत्वं, बहुभाषिता, शब्दाधिक्यं.

VERDANT, *a.* हरितः -ता -रिणी -तं, शादहरितः &c., शादुलः -ला -लं,
अम्लानः &c.; 'to become so,' हरित (nom. हरितायते).

VERDICT, *s.* निर्णयपादः, निर्णयः, दण्डनिर्णयः. See SENTENCE.

VERDIGRIS, *s.* कलङ्कः, ताम्रकलङ्कः, ताम्रमलं, ताम्रकटुं.

VERDURE, *s.* शादः, नवशादः, हरितशादः, हरितत्वं, अम्लानः *f.*

VERGE, *s.* (Rod) दण्डः.—(Brink) प्रान्तः, धारा, see BRINK.

To VERGE, *v. n.* See To TEND, INCLINE, APPROACH.

VERGER, *s.* दण्डो *m.* (न्), दण्डधरः. See MACE-BEARER.

VERIFICATION, *s.* सत्याकृतिः *f.*, सत्याकरणं, सत्यकृतिः *f.*, सत्यद्वारा, सत्या-
पनं, सत्यद्वरणं, निर्येतृत्वं, निर्ययनं.

To VERIFY, *v. a.* सत्याकृ, सत्यकृ, सत्यीकृ, सत्य (nom. caus. सत्याप-
यति -यितुं), निखी, निश्चि, निर्ययं कृ.

VERILY, *adv.* सत्यं, अवश्यं, नूनं. See TRULY, CERTAINLY.

VERITABLE, VERITY. See TRUE, TRUTH.

VERMICULAR, *a.* कृमिसदृशः -शी -शं, कृमिगतिसदृशः -शी -शं.

VERMIFUGE, *a.* कृमिहरः -रा -रं, कृमिघ्नः -घ्नो -घ्नं, कृमिहारो -रिणी &c.

VERMILION, *s.* सिन्दूरं, सिन्दूरिका, हिङ्गुलः, रक्तं, चूर्णपारदः, सुरङ्गं,
चित्राङ्गं, रसगर्भः, हंसपादं, हंसग्रीवः *m.*, कपिश्रीपिकं.

VERMIN, *s.* कृमयः *m. pl.*, गतैश्वरिताः *m. pl.*, विलेपासिनः *m. pl.*, वि-
लेशयाः *m. pl.*, मूषिकादिषुद्रजन्तवः *m. pl.*, गृहोत्पातः.

VERNACULAR, *a.* जन्मदेशीयः -या -यं, स्वदेशीयः &c., प्राकृतः -तो -तं;
'language,' जन्मभाषा, प्राकृतभाषा.

VERNAL, *a.* वासनः -न्ती -न्तं, वासनिकः -की -कं, वसनजः -जा -जं,
वसनोद्भवः -या -यं, वसन in comp.

VERSATILE, *a.* चपलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, चपलमतिः -तिः -ति, चञ्चलबुद्धिः

&c., अनेकबुद्धिः &c., चपलः -ला -लं, चञ्चलः &c., अन्यमानसः -सो -सं, अन्यमनस्कः -स्का -स्कं, चपलमनस्कः &c.

VERSATILITY, *s.* बुद्धिचापल्यं, चपलबुद्धित्वं, चपलता.

VERSE, *s.* (Metrical composition) पद्यं, कविता, काव्यं, छन्दस् *m.*, गा; 'measured by time,' ज्ञातिः *f.*; 'syllabic,' वृत्तं; 'blank,' मुक्तप्रासः; 'prose and verse,' गद्यपद्यं.—(Stanza) श्लोकः, गद्या, रूपं.—(Line of a stanza) पादः, चरणः -र्यं, पदं; 'verse by verse,' पादश्रमः.

VERSED, *a.* समिद्धः -ज्ञा -ज्ञं, निपुणः -खा -खं, कुशलः -ला -लं, विशारदः -दा -दं, निष्ठितः -ता -तं, परिनिष्ठितः &c., *see* SKILLED, CONVERSANT; 'in all subjects,' सर्वविषयज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

VERSIFICATION, *s.* श्लोकरचना, पदरचना, काव्यरचना, पद्ययोजना, कविताकरणं, काव्यकरणं, श्लोकत्वं.

VERSIFIER, *s.* श्लोकरचकः, कविताकर्ता *m.* (नृ), भविनः.

TO VERSIFY, *v. n.* श्लोकरचनां कृ, पदरचनां कृ, कवितां कृ.

VERSION, *s.* भाषान्तरं, *see* TRANSLATION.—(Variation in reading) पाठान्तरं, पाठभेदः, पाठः.

VERTEBRA, *s.* पृष्ठवंशशस्त्रिः *m.*, पृष्ठवंशसन्धिः *m.*, वंशसन्धिः.

VERTEBRAL, *a.* वंशशस्त्रिसन्धिसन्धी &c., वंशसन्धिसन्धिसन्धी &c.

VERTEBRATED, *a.* पृष्ठास्थिमान् -मती -मत्, पृष्ठवंशविशिष्टः &c.

VERTEX, *s.* शिखरं, शिखरा, शिखरं, शिखरं *m.*, तुङ्गः.

VERTICAL, *a.* ऊर्ध्वधरः -रा -रं, *see* PERPENDICULAR.—(In the zenith) खनयस्वः -स्वा -स्वं.—(Vertical circle, in astronomy) दृक्पृष्ठदलः; 'passing through nonagesimal point,' दृक्पृष्ठपृष्ठः; 'prime vertical,' सममण्डलं, पृष्ठीपरवृत्तं.

VERTICALLY, *adv.* ऊर्ध्वपरं, ऊर्ध्वपररूपेण, *see* PERPENDICULARLY; 'he places the tube vertically in the vessel,' तलम् उपरि-विधाय नालं पात्रे स्थापयति.

VERTIGO, *s.* भ्रमरं. *See* GIDDINESS, DIZZINESS.

VERY, *a.* (Real) सत्यः -त्वा -त्वं, पास्तवः -वी -वं; 'in very deed,' सत्यमेव; 'the very one,' सत्यं विशेषः; 'I, that very person,' सोऽहम्.—(Mere) शुद्धः -द्धा -द्धं, मात्र in comp.; 'the very birth of a Bráhmaṇ,' ब्राह्मणजन्ममात्रं.—(Emphatic) expressed by एव; as, 'from that very moment,' तत्क्षणदेव; 'this very day,' अद्यैव.

VERY, *adv.* अति or सु or अतिशय prefixed, अतीव, अतिशयेन, अत्यन्तं, भूरि, सुहु, *see* EXTREMELY, EXCEEDINGLY; 'very angry,' अत्यमयी -पिणी &c., अतिक्रोधी &c.; 'very many,' सुपहुः -हुः -हुः; 'very far,' सुदूरः -रा -रं; 'very glorious,' समिततेजाः -जाः -जः (स्); 'very deceitful,' अनन्तमायी &c.; 'love is very suspicious,' खेहः परम् आशङ्कते; 'very well,' परम्, वादं; 'very true,' एवमेव, परम्.

VESICLE, *s.* छुद्रस्फोटः, त्वक्स्फोटकः, चर्मस्फोटः.

VISPER, *s.* सायन्मूजा, सायम्भजनं, सन्ध्यापूजा, सन्ध्याभजनं.

VISPERTINE, *a.* सायङ्कालिकः -की -कं, सायन्तनः &c. *See* EVENING, *a.*

VESSEL, *s.* (Utensil for holding, as a pot, cup, &c.) पात्रं, भाजनं, भाखंडं, घमचं, आधारः, धारकः; 'drinking vessel,' पानपात्रं; 'for holding water,' उदकपात्रं, जलपात्रं, घटः, कलशः.—(Vessel of the body, as a vein, &c.) शिरा, नाडिः -टी *f.*, नालिः -ली, भमनी, वाहिनी, *see* TUBE.—(Boat, ship) नौः *f.*, नौका, पोतः, वहिनी, वहिचं, तरणी, जलयानं, वीहियं.

VIST, *s.* चस्त्रं, वेशः, वसनं, उत्तरीयं, प्रावारः. *See* GARMENT.

TO VIST, *v. a.* (Clothe) वेष्ट, परिधा.—(Invest), *see* the word.

VISTED IN, *p. p.* चपीनः -ना -नं, प्रायसः -त्ता -तं, वशः -शा -शं.

VISTIBULE, *s.* देहली -लिः *f.*, निष्काशः. *See* PORCH.

VISTIGL, *s.* चित्रं, लक्षणं, पदपी, पदाङ्कः. *See* TRACE.

VISTMENT, VISTURI, *s.* *See* DRESS, CLOTHES, GARMENT.

VITCH, *s.* (Kind of plant) द्विदलं, द्विपत्रं.

VETERAN, *s.* of *a.* अभ्यासवृद्धः -द्धा -द्धं, व्यवहारवृद्धः &c., ज्ञानवृद्धः &c., *see* PRACTISED; 'in arms,' शस्त्राभ्यासवृद्धः, युद्धाभ्यासवृद्धः.

VETERINARY, *a.* पशुचिकित्ताससन्धी &c., पशुचिकित्ताससन्धी &c.; 'veterinary art,' पशुचिकित्सा, पश्यादिकित्सा; 'surgeon,' पशुवैद्यः, पशुवैद्यः.

VETO, *s.* निषेधः, प्रतिषेधः, अनुमोहनं. *See* PROHIBITION.

TO VEX, *v. a.* वाप् (c. 1. वापते -पितुं), क्रिज्, प्रलुप् (c. 10. -क्रोषयति -यितुं), पीड्, तुद्, व्यप्, तप् in caus., चर्द्. *See* TO HARASS.

VEXATION, *s.* शिष्टः, व्यथा, वाधा, दुःखं, विद्वेषना, ज्ञापना, मसुः *m.*, सन्तापः; 'cause of trouble,' शत्रुत्वं, कष्टकः.

VEXATIOUS, *a.* शिष्टकः -का -कं, दुःखकरः -री -रं. *See* DISTRESSING.

VEXED, *p. p.* दुःखितः -ता -तं. *See* HARASSED, IRRITATED.

VIAND, VIANDS, *s.* पक्ष्यान्, सिद्धान्, खानं, राष्ट्रद्रव्याणि *n. pl.*

VIATICUM, *s.* पापेयं, यात्रिकं, शसलं, मसलं -लः.

TO VIBRATE, *v. n.* दोल (nom. दोलायते), स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), कम्प्, भम्. *See* TO OSCILLATE.

TO VIBRATE, *v. a.* भम् (c. 10. भमयति -यितुं), स्फुर् in caus. (स्फारयति -यितुं), विस्फुर्, विष्. *See* TO BRANDISH.

VIBRATING, *part.* दोलायमानः -ना -नं, स्पन्दमानः &c. *See* OSCILLATING.

VIBRATION, *s.* जान्दोलनं, स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, स्फुरणं, स्फारणं, विस्फारः -रणं, स्फूर्तिः *f.*, कम्पः -म्पनं, भमणं, भानिः *f.*

VICAR, *s.* प्रतिनिधिः *m.* *See* SUBSTITUTE, DEPUTY.

VICARIOUS, *a.* प्रतिनिधिरूपः -पा -पं, प्रतिनिधिकः &c., *see* SUBSTITUTED.

VICARIOUSLY, *adv.* प्रतिनिधिरूपेण, उपसर्जनरूपेण, प्रतिनिधितम्.

VICE, *s.* (Moral evil, depravity) दुष्टता, अपर्मः, पापं, व्यभिचारः, *see* WICKEDNESS.—(An habitual fault) व्यसनं, दुर्गुणः, चयगुणः, दुर्लक्षणं, दोषः, दूषणं; 'in a horse,' दुर्गुणं, दुर्लक्षणं; 'in an elephant,' व्यालनं.—(Iron press) सन्दृशः -शका.

VICE-GERENCY, *s.* प्रतिनिधित्वं, प्रातिनिध्यं. *See* LIEUTENANCY.

VICE-GERENT, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.* *See* DEPUTY.

VICE-ROY, *s.* राजप्रतिनिधिः *m.*, राजप्रतिभूः *m.*, भोगपतिः *m.*

VICE-ROYALTY, *s.* राजप्रतिनिधित्वं, राजप्रातिनिध्यं.

VICINITY, *s.* सविधानं, सात्त्विकं. *See* NEIGHBORHOOD.

VICIOUS, *a.* व्यसनी -निनी -नि (न्), चयनीयः -या -यं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुर्वृत्तः -त्ता -तं, दुष्टरिचः -चा -चं, धोमगुणः -ख्या -खं, *see* DEPRAVED.—(Having vices or bad tricks) सव्यसनः -ना -नं, व्यसनी &c., दुर्गुणी &c., दुर्लक्षणी &c.

VICIOUSLY, *adv.* दुष्टपत्, दुर्वृत्तपत्, व्यसनित्वात्, दुष्टभावेन.

VICIOUSNESS, *s.* दुष्टता, व्यसनिता -तं, दुर्वृत्तता, दुर्गुणत्वं.

VICISSITUDE, *s.* आवृत्तिः *f.*, परिवृत्तिः *f.*, अनुवृत्तिः, अनुक्रमः.

VICTIM, *s.* वहिः *m.*, यज्ञपशुः *m.*, देवपशुः *m.*, बध्यः, बध्यपशुः *m.*, उपहारः, उपाकृतः, सत्पशुः *m.*

TO VICTIMIZE, *v. a.* उपहारीकृ. *See* TO SACRIFICE, IMMOLATE.

VICTOR, *s.* जेता *m.* (नृ), विजेता *m.*, जयी *m.* (नृ), विजयी *m.*, जैत्रः, जिन् *m.*

VICTORIOUS, *a.* जयी -विनी -वि (न्), विजयी &c., नेता -त्री -तृ (तृ), जैत्रः -त्री -त्रं, जिष्णुः -णुः -णु, जित्वरः -री -रं, जितादिः -रिः -रि, जितशत्रुः -त्रुः -त्रु, जययुक्तः -क्ता -क्तं, जयवान् -वती -वत् (तृ), विजयमानः -ना -नं, विजितवान् &c., प्राप्तजयः -या -यं, लब्धजयः &c., विपुत्रयः &c., अरिन्दमः -मा -मं, जः जा जं, जिः जिः जिः—(Conferring victory) जयावहः -हा -हं, जयप्रदः -दा -दं.

VICTORIOUSLY, *adv.* विजयेन, सविजये, विजयपूर्व, जयपूर्व.

VICTORY, *s.* जयः, विजयः, जयनं, विजयसिद्धिः *f.*, जयश्रीः *f.*; 'proclamation of victory,' जयघोषः; 'record of it,' जयपत्रं; 'march to it,' जयप्रस्थानं; 'glory of it,' जयश्रीः *f.*; 'flag of victory,' जयपताका; 'shout of victory,' जयध्वनिः *m.*, जयशब्दः, जयारवः.

To VICTUAL, *v. a.* खाद्यद्रव्यैः समायुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or युज्, खाद्यद्रव्याणि परिकृप् or सम्भृ. See **To PURVEY**.

VICTUALLER, *s.* अन्नादिविक्रेता *m.* (तृ), खाद्यद्रव्यविक्रेता *m.*, शीखिडकः.

VICTUALLING-HOUSE, *s.* अन्नविक्रयस्थानं, अन्नविक्रयगृहं, शुभदा.

VICTUALS, *s. pl.* अन्नं, भोजनं, खाद्यद्रव्यं, जाहारः. See **FOOD**.

VIDELICET, *s.* अर्थात्, अर्थात्, वस्तुतस्, यथा, नाम.

To VIE, *v. n.* स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते -र्षितुं), जि in des., see **To RIVAL**.

To VIEW, *v. a.* अवलोक (c. 10. -लोकयति -यितुं), आलोक्, प्रेक्ष (c. 1. प्रेक्षते -यितुं, rt. ईक्ष), वीक्ष, समीक्ष, निरीक्ष, निर्वर्ण. See **To SURVEY**.

VIEW, *s.* (Act of viewing) अवलोकनं, आलोकनं, दर्शनं, सन्दर्शनं, वीक्षणं, दृष्टिः *f.*—(Reach of the eye) दृष्टिपातः, दृक्पातः, दृष्टिः *f.*; 'in view,' दृष्टिगोचरः -रा -रं, दृग्गोचरः &c.—(That which is presented to the view), see **PROSPECT**.—(Intention) उद्देशः, आशयः, बुद्धिः *f.*; 'with the view of,' बुद्ध्या, उद्दिश्य; 'with what view?' किमुद्दिश्य.—(Opinion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, दृष्टिः *f.*; 'of high views,' ऊर्ध्वदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि; 'of narrow views,' अस्वदृष्टिः &c., नित्यबुद्धिः &c., कृपणबुद्धिः &c.; 'a point of view,' पक्षः; 'under one point of view,' एकपक्षे.

VIGIL, *s.* जागरणं, रात्रिजागरणं, जागरः, रात्रिजागरः.

VIGILANCE, *s.* (Wakefulness) जागरा, जागर्था, जागर्तिः *f.*, प्रयोधः.—(Wariness) सावधानता, अवधानं, समीक्षकारित्वं.

VIGILANT, *a.* (Wakeful) जागरी -रिणी -रि (न्), see **WAKEFUL**.—(Wary) सावधानः -ना -नं, स्ववहितः &c., अग्रमत्तः &c. See **CIRCUMSPECT**.

VIGOR, *s.* वीर्यं, तेजस् *n.*, सत्वं, शीजस् *n.*, प्रभावः, चलं, पीरुपं, सारः -रता, अजीर्णः; 'in full vigor,' प्रौढयलः -ला -लं.

VIGOROUS, *a.* महावीर्यः -वीर्यं -वीर्यं, वीर्यवान् -वती -वत्, तेजोवान् &c., सारवान् &c., प्रौढसत्त्वः -त्त्वा -त्त्वं, महासत्त्वः &c., प्रौढसामर्थ्यः -र्थ्यं -र्थ्यं, रागी -गिणी &c., मुखवान् &c. See **ENERGETIC**.

VIGOROUSLY, *adv.* सवीर्यं, महायत्नेन, प्रयत्नतस्, वीर्यतस्, सारतस्.

VILE, *a.* अपमः -मा -मं, कुत्सितः -ता -तं, खलः -ला -लं, तुच्छः -त्त्वा -त्त्वं, जपन्यः &c., दुष्टः &c., निगुणः &c., निकृष्टः &c. See **LOW**, **MEAN**.

VILINESS, *s.* दुष्टता, खलता, जपन्यता, कीत्सित्वं, निर्गुण्यत्वं, अनाव्यता.

To VILIFY, *v. a.* See **To DEFAME**, **TRADUCE**, **REVILE**.

VILLA, *s.* नगरोपान्ते खेतिगृहं or विनोदगृहं.

VILLAGE, *s.* ग्रामः, निवसयः, अवसयः, उपवसयः, संवसयः, प्रतिवसयः, सहसयः, पत्तिः -त्ती *f.*, कटकाः, खेटकाः, पट्टाः, ग्रामस्थः; 'number of villages,' ग्रामता, ग्रामसङ्घः; 'a hundred villages,' ग्रामशतं; 'chief or head-man of a village,' ग्रामाधिकारी *m.*, ग्रामाध्यक्षः, ग्रामाधिकृतः, ग्रामेशः, ग्रामनायकः, ग्रामणी *m.*; 'space near a village,' ग्रामार्त, उपशत्य.

VILLAGE, *a.* ग्राम्यः -ग्राम्यं -ग्राम्यं, ग्रामीयः -या -यं, ग्रामीयः -खा -खं, ग्रामिकः -की -के, ग्राम in comp.; 'village divinity,' ग्रामदेवता; 'village officer,' ग्रामाधिकारी *m.*; 'village priest,' ग्रामयाजकः.

VILLAGER, *s.* ग्रामवासी *m.* (न्), ग्रामेवासी *m.*, ग्रामेवासः, ग्रामस्थः, ग्रामिकजनः, ग्रामी *m.*, ग्रामीणः, ग्राम्यजनः, ग्रामचारी *m.*

VILLAIN, **VILLAINOUS**, **VILLAINY**. See **RASCAL**, **RASCALLY**, &c.

To VINDICATE, *v. a.* शुप् (c. 10. शोधयति -यितुं), दोषात् शुप् or परिशुप्, निदोषीकृ, प्रतिपद (c. 10. -पादयति -यितुं), स्या in caus. (स्वापयति -यितुं), प्रतिपादनं कृ, प्रतिपालनं कृ. See **To JUSTIFY**, **SUPPORT**.

VINDICATION, *s.* शोधनं, परिशोधनं, परिशुद्धिः *f.*, प्रतिपादनं, स्वापनं, प्रतिपालनं, दोषमुक्तिः *f.* See **JUSTIFICATION**, **SUPPORT**.

VINDICTIVE, **VINDICTIVENESS**. See **REVENGEFUL**, &c.

VINE, *s.* द्राक्षा, द्राक्षालता, गुच्छफला, द्राक्षावहरी, द्राक्षाव्रतती.

VINEGAR, *s.* अमुरसः, शुक्रं, शुक्ररसः, शोक्तिकं, चुक्रं.

VINEYARD, *s.* द्राक्षावाटिका, द्राक्षावाटी, द्राक्षोद्यानं, द्राक्षाधेनं.

VINOUS, *a.* द्राक्षामद्यगुणकः -का -कं, सीत्किः -की -कं.

VINTAGE, *s.* (Produce of the vine) द्राक्षोत्पन्नफलं, एकसमये द्राक्षोत्पादितफलं.—(Season of gathering it) द्राक्षाफलसंग्रहकालः.

VINTNER, *s.* मद्यविक्रयजीवी *m.* (न्), मद्यविक्रेता *m.* (तृ), द्राक्षारसविक्रेता *m.*, सुराजीवी *m.*, शीखिडकः, शुभदारः, ध्वजवान् *m.*

To VIOLATE, *v. a.* लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं), अतिक्रम्, अतिचर, लुप्, see **To TRANSGRESS**, **INFRINGE**.—(Ravish) भृप् (c. 10. -पर्ययति -यितुं).

VIOLATION, *s.* लङ्घनं, लोपः -पनं, अतिक्रमः, अतिक्रमः; 'of a vow,' व्रतलोपनं; 'of a law,' see **INFRINGEMENT**.—(Rape), see **RAPE**.

VIOLATOR, *s.* अतिक्रमी *m.*, दस्युः. See **INFRINGER**, **RAVISH**.

VIOLENCE, *s.* (Force) चलं, वेगः, प्राचल्यं.—(Unjust force) चलत्कारः, प्रसभं, प्रनाथः, साहसं, हठः, महासाहसं, द्रोहः, सहोचलं; 'personal violence,' दण्डपारुष्यं, पारुष्यं, उपपातः.—(Vehemence, impetuosity), see the words.

VIOLENT, *a.* (Forcible, impetuous) प्रचलः -ला -लं, वेगवान् -वती &c., महावेगः -गा -गं.—(Vehement) चखः -खदा -खं, उच्चखः &c., तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं, तीव्रः -त्रा -त्रं, उग्रः &c., रोषणः -णा -णं, रौद्रः -द्री -द्रीं, गाढः -ढा -ढं, सोत्प्रासः -सा -सं; violent wrath, गुरुकोपः, see **SEVERE**.—(Acting by violence) साहसी -सिनी -सि (न्), साहसिकः -की -कं, साहसकम्भी -म्भी -म्भी (न्), प्रमापी &c., द्रोही &c.—(Violent death) अपमृत्युः *m.*, अपपातः, दुर्मेरुः.

VIOLENTLY, *adv.* (Forcibly, impetuously) प्रसभं, प्रसभं, चलत्कारेण, चलवत्, प्रचलं, महावेगेन, महाजयेन, see **FORCIBLY**.—(Vehemently) तीव्रं, गाढं, उग्रं, अति prefixed, अतिशयेन; 'violently in love,' अतनुरागवान् -वती &c.

VIOLIN, *s.* सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी.

VIPER, *s.* सर्पः, सहिः *m.*, भुजङ्गः, भुजगः, उरगः. See **SNAKE**.

VIRAGO, *s.* पुरुषस्वभावा, पुरुषवृत्तिः *f.*, चपभी, कर्कशा.

VIRGIN, *s.* कुमारी -रिका, कन्या, तरुणी, चद्यता, गौरी -रिका, चद्यतयोनिः *f.*, अविद्वयोनिः *f.*, अनन्यपूर्वा, पुरुषास्पृष्टा, निवरा, see **MAID**; 'defiler of one,' कन्यादूषकः.

VIRGIN, *a.* कौमारः -री -रं, कानीनः &c., see **MAIDEN**, **MAIDENLY**.

VIRGINITY, *s.* कौमार्यं, कुमारीत्वं, कन्यात्वं, चद्यतयोनित्वं, अविद्वयोनित्वं, अज्ञातपुरुषता, पुरुषास्पृष्टता. See **MAIDENHEAD**.

VIRGO, *s.* (The Zodiacal sign) कन्या, पाषेयं.

VIRILE, *a.* पौरुषः -पी -पं, पौरुषेयः -यी -यं, पुरुषसत्तन्वी &c.

VIRILITY, s. पौरुषं, पुरुषत्वं, पौरुषता, पुंस्त्वं, पुंस्ता, पुंशक्तिः *f.*, जनन-शक्तिः *f.*, पुरुषशक्तिः *f.*, जोजस् *n.*

VIRTUAL, a. वस्तुसदृशः -शी -शं, वस्तुसद्भाशः -शा -शं, वास्तवः -वी -वं, वास्तविकः -की -कं, गुणसिद्धः -द्वा -द्वं, अर्च्यसदृशः -शी -शं.

VIRTUALLY, adv. वस्तुसदृश्येन, वस्तुतस्, अर्च्यतस्, सारतस्.

VIRTUE, s. (Moral goodness) धर्म्मः, पुण्यं, श्रेयस् *n.*, धर्म्माचरणं, धर्म्माचारः, साधुत्वं, साधुवृत्तिः *f.*, साधुवृत्तं, साधुशीलता, सदाचारः, सुकृतं, सुचरितं -त्रं, सचरितं, दर्शनं, नीतिः *f.*; 'personified,' वृषः.—(Strength, power) प्रभावः, शक्तिः *f.*, बलं, प्राबल्यं; 'latent virtue,' मर्म्म *n.*—(Good quality, excellence) गुणः, सद्गुणः, सुगुणः, सुलक्षणं; 'virtue and vices,' गुणगुणाः *m. pl.*, गुणदोषाः *m. pl.*

VIRTUOUS, a. धार्म्मिकः -की -कं, धर्म्मी -र्म्मिणी -र्म्मि (न्), पुण्यशीलः -ला -लं, साधुशीलः &c., साधुवृत्तः -त्ता -तं, साध्याचारः -रा -रं, साधुः -धी -धु, धर्म्माचारी -रिणी &c., सुकृती &c., कृती &c., सुकृत् *m. f. n.*, पुण्यभाक् *m. f. n.* (ञ्), सात्त्विकः -की -कं, सत्त्वशीलः -ला -लं, न्यायाचारः &c., गुणवान् -वती -वत् (न्), गुणी &c., गुणाश्रयः -या चारुचरित्रः -चा -चं, अपकल्पयः -या -यं, *see* Good; 'a virtuous wife,' सती, साध्वी, महासती; 'a virtuous person,' सज्जनः; 'a virtuous young girl,' सद्युवती.

VIRTUOUSLY, adv. धर्म्मतस्, धर्म्मेण, धर्म्मानुसारेण, पुण्यवत्.

VIRULENCE, s. उग्रता, कटुता, तीक्ष्णता, ज्वाला. *See* MALIGNITY.

VIRULENT, a. उग्रः -या -यं, अतितीक्ष्णः &c. *See* MALIGNANT.

VISAGE, s. मुखं, चाननं, वदनं, आस्यं, वक्त्रं. *See* FACE.

VISCERA, s. pl. अन्ताग्नि *n. pl.*, उदरं. *See* BOWELS, ENTRAILS.

VISCERAL, a. आन्तिकः -की -कं, औदरिकः -की -कं.

VISCID, VISCÖUS, a. सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, श्यानः -ना -नं, शीनः &c., यनः ना -नं, अवलेहः -ह्ला -ह्लं, स्निग्धः &c. *See* GLUTINOUS, STICKY.

VISHNU, s. विष्णुः. The second person of the Hindú triad, and the most celebrated and popular of all the Indian deities. He is the personification of the preserving power, and became incarnate in nine different forms, for the preservation of mankind in various emergencies. Before the creation of the universe, and after its temporary annihilation, he is supposed to sleep on the waters, floating on the serpent Śeṣha, and is then identified with Nārāyaṇa. Brahmā, the creator, is fabled to spring at that time from a lotus which grows from his navel, whilst thus asleep. Vishnu's wife is called Lakshmi, and the vehicle on which he rides, Garuḍa. *See* LAKSHMI, GARUḌA. His ten avatārs or incarnations are: 1. The Matsya, or Fish. In this avatār Vishnu descended in the form of a fish to save the pious king Satyavrata, who with the seven Rishis and their wives had taken refuge in the ark to escape the deluge which then destroyed the earth. 2. The Kūrma, or Tortoise. In this he descended in the form of a tortoise, for the purpose of restoring to man some of the comforts lost during the flood. To this end he stationed himself at the bottom of the ocean, and allowed the point of the great mountain Mandara to be placed upon his back, which served as a hard axis, whereon the gods and demons,

with the serpent Vāsuki twisted round the mountain for a rope, churned the waters for the recovery of the amṛita or nectar, and fourteen other sacred things, *see* OCEAN. 3. The Vardāha, or Boar. In this he descended in the form of a boar to rescue the earth from the power of a demon called 'golden-eyed,' Hiranyāksha. This demon had seized on the earth and carried it with him into the depths of the ocean. Vishnu dived into the abyss, and, after a contest of a thousand years, slew the monster. 4. The Narasinha, or Man-lion. In this monstrous shape of a creature half-man, half-lion, Vishnu delivered the earth from the tyranny of an insolent demon called Hiranyakaśipu. 5. Vāmana, or Dwarf. This avatār happened in the second age of the Hindús or Tretā yug, the four preceding are said to have occurred in the first or Satya yug; the object of this avatār was to trick Bali out of the dominion of the three worlds. Assuming the form of a wretched dwarf he appeared before the king, and asked, as a boon, as much land as he could pace in three steps. This was granted; and Vishnu, immediately expanding himself till he filled the world, deprived Bali at two steps of heaven and earth, but in consideration of some merit, left Pátāla still in his dominion. 6. Paraśurāma. 7. Rāmachandra; for an account of both these, *see* RĀMA. 8. Kṛishna, or, according to some, Balarāma, *see* KRISHNA, RĀMA. 9. Buddha. In this avatār Vishnu descended in the form of a sage, for the purpose of making some reform in the religion of the Brahmins, and especially to reclaim them from their proneness to animal sacrifice. Many of the Hindús will not allow this to have been an incarnation of their favourite god. 10. Kalki, or White Horse. This is yet to come. Vishnu, mounted on a white horse, with a drawn scimitar, blazing like a comet, will, according to prophecy, end this present age, viz. the fourth or Kali yug, by destroying the world, and then renovating creation by an era of purity. Many of the names of Vishnu correspond with those of Kṛishna, who is by many identified with Vishnu, *see* KRISHNA. Some of his other names are here given.—(Supporter of the universe) विष्वम्भरः.—(Mover on the waters) नारायणः.—(From whose navel comes the lotus from which Brahmā springs) पद्मनाभः, पद्मनाभिः *m.*—(Sleeper on a lotus) पद्मेश्वरः, नलिनेश्वरः.—(The best male) पुरुषोत्तमः.—(The four-armed) चतुर्भुजः.—(Holder of the conch-shell) शङ्खी *m.*—(Discus-handed) चक्रपाणिः *m.*—(Holding a bow made of horn) शङ्खी *m.*—(The seizer) हरिः *m.*—(Foe of the demons) दैत्यारिः *m.*—(Having ten incarnations) दशवतारः.—(Taker of three strides, under the 5th or Dwarf avatār) त्रिविक्रमः, त्रिपाद्.—(Destroyer of Bali) बलिध्वंसो *m.*—(Husband of Lakshmi, or attended by her as the goddess of fortune) लक्ष्मीपतिः *m.*

लक्ष्मीशः, श्रीपतिः *m.*, श्रीपतिः, श्रीनिकेतनः, श्रीनिवासः, श्रीकान्तः.
 —(Possessing the paradise called Vaikuntha) वैकुण्ठः.—
 (Having Garuda as a vehicle) गरुडवहनः, तारुक्ष्यजः, तारुक्ष्य-
 नायकः.—(Decapitator of Rāhu) राहुमूर्द्धभिद् *m.*, राहुभेदी *m.*, see
 RĀHU.—(Having spreading ears) विहरन्त्रवाः *m.*—(Destroyer
 of the demon Kaitabha) कैटभजित्.—(Supporting the earth)
 कुस्तुभः.—(Present to such as have brought under their
 passions) स्रोतुजः.—(Lotus-eyed) पुण्डरीकाक्षः.—(Self-born)
 स्वभूः *m.*—(Whose armies are everywhere) विष्णुक्तेनः.
 Other names are हरित्, जन्मकालः, मालः, वासुः *m.*, शीरिः *m.*,
 विष्णुः *m.* A worshipper of Vishnu is called वैष्णवः.
VISIBILITY, *s.* दृश्यता, दर्शनीयता, प्रत्यक्षता, प्रेक्षणीयता -त्वं.
VISIBLE, *a.* दृश्यः -श्या -श्यं, दर्शनीयः -या -यं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, प्रत्यक्ष-
 भूतः -ता -तं, दृग्गोचरः -रा -रं, दृष्टिगोचरः &c., दृष्टिग्राह्यः -ह्या -ह्यं,
 चक्षुर्ग्राह्यः &c., प्रेक्षणीयः -या -यं, प्रेक्ष्यः &c., वीक्ष्यः &c., लक्ष्यः &c.,
 लोकनीयः -या -यं, दृष्टिविषयः -या -यं, दृष्टिविषयः &c., दृग्गम्यः &c.,
 दृष्टिगम्यः &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, अभिव्यक्तः &c., प्रादुर्भूतः -ता -तं, चावि-
 र्भूतः &c., प्रकाशः -शा -शं, प्रकाशितः -ता -तं, उद्भूतः &c., समग्रः
 -घ्नी -घ्नं, चाद्युपः -पी -पं, चक्षुष्मान् -पत्नी &c.; 'visible object,'
 वीक्ष्यं -क्ष्यं.
VISIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतः -क्षेय, पश्यतः, समग्रं, साक्षात्.
VISION, *s.* (Faculty or act of seeing) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, आलोचनं,
 सन्दर्शनं, दृश्यत्वं, चक्षुरिन्द्रियं.—(Supernatural dream) स्वप्नः,
 स्वप्नदर्शनं, दर्शनं, सन्दर्शनं.—(Spectre) छाया, अप्रत्यक्षा, साभासः.
VISIONARY, *a.* मानसिकः -की -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, अवास्तवः -पी
 -वं, अवास्तविकः -की -कं. See FANCIFUL, IMAGINARY.
VISIT, *s.* अभ्यागमः -मनं, अभिगमः, दर्शनयात्रा, समायः.
To visit, *v. a.* अभ्यागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अभिगम्, दर्शनापेक्षं
 चागम् or जाया or उपया; 'a lover,' अभिस् (c. 10. -सारयति -यितुं).
VISITATION, *s.* अभ्यागमनं, अभिगमनं, अभिसारणं, परीक्षणं.
VISITOR, *s.* अभ्यागतः, गृह्भ्यागतः, गृहागतः. See GUEST.
VISTA, *s.* (Of trees) वृक्षपरिच्छिन्नः *f.*, वृक्षश्रेणी. See AVENUE.
VISUAL, *a.* दृष्टिसम्बन्धी -न्धनी &c., चाद्युपः -पी -पं, चक्षुरिन्द्रियसम्बन्धी
 &c.; 'visual organ,' चक्षुरिन्द्रियं, नेत्रेन्द्रियं.
VISWAKARMA, *s.* (Architect or artist of the gods) विश्वकर्मा *m.*
 (नृ), देवत्वष्टा *m.* (पृ), देवपट्टिजः *m.*, त्वष्टा *m.*, देवशिल्पी *m.*
VITAL, *a.* (Pertaining to life) प्राणसम्बन्धी &c., जीवसम्बन्धी &c.,
 आयुष्यः -व्या -व्यं, प्राण in comp., जीव in comp.; 'vital action,'
 प्राणकर्म *n.* (नृ); 'vital air,' प्राणवायुः *m.*; 'vital principle,'
 जीवात्मा *m.*—(Necessary to life) जीवसाधकः -का -कं, जीव-
 नसाधकः &c., प्राणरक्षकः &c., जीवनरक्षकः &c.—(Vital part or
 spot) मर्म *n.* (नृ), मर्मस्थानं, मर्मस्थलं, प्राणस्थानं; 'piercing a
 vital part,' मर्मभेदः.—(Essential), see the word.
VITALITY, *s.* जीवशक्तिः *f.*, जीवनशक्तिः *f.*, प्राणशक्तिः *f.*, जीवः, प्राणः,
 योजनं *n.*, चेतना, चैतन्यं, सजीवत्वं, प्राणकर्म *n.*
VITALS, *s. pl.* मर्मोष्णि *n. pl.*, मर्मस्थानं, मर्मस्थलं.
To vitiate, *v. a.* दुष् (c. 10. दुषयति -यितुं). See To CORRUPT.
VITIATION, *s.* दुषणं, पातनं, दूषता. See CORRUPTION.
VITREOUS, *a.* काचमयः -पी -पं, काचगुणकः -का -कं, काचसगुणः &c.
To vitrefy, *v. a.* काचसात्, काचयन्, काचपरिणामं कृ.
VITRIOL, *s.* (Blue) नृत्यं -त्यकं, नृत्यान्नं, तावगर्भः, मृपातुषं, नृतकं,
 832

शिशिरग्रीवं, मयूरकं, नीलाश्रनं, नीलं, वितुवकं, हेमतारं.—(Green)
 कासीसं, काशीशं, मलीमसः -सं, पातुशेषरः, विषदं.
To vituperate, **VITUPERATION**. See To BLAME, CENSURE, &c.
VIVACIOUS, *a.* तेजोवान् -यती -यत् (नृ). वृक्षासी &c. See LIVELY.
VIVACITY, *s.* तेजस् *n.*, वृक्षसता, वृक्षासः. See LIVELINESS.
VIVA-VOCE, मुखतः, मुखद्वारा, मुखद्वारेण.
VIVID, *a.* सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्फुरन् -रन्ती &c., स्फुरद्भूषः -पा -पं.
To vivify, *v. a.* जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), संजीव्. See To ANIMATE.
VIVIPAROUS, *a.* सचेतनप्रसूः *f.*, सचेतनप्रज्ञा.—(Born from the womb)
 जरायुजः -जा -जं.
VIXEN, *s.* कर्कशा, चरदी, क्रोधना. See SCOLD.
VIZIER, *s.* मन्त्री *m.* (नृ), सम्राट्. See MINISTER.
VOCABLE, *s.* शब्दः, वाक्यं, वचनं, वाचकः. See WORD.
VOCABULARY, *s.* शब्दकोषः, शब्दसंग्रहः, कोषः. See LEXICON.
VOCAL, *a.* (Having a voice) वाग्युक्तः -क्ता -क्तं, वाणीयुक्तः &c.,
 सवाक् *m. f. n.* (च), वाणीविशिष्टः &c.—(Uttered by the voice)
 वाचिकः -का -कं, वाणीजातः -ता -तं, वाग्जातः &c.
VOCATION, *s.* वृत्तिः *f.*, व्यापारः, व्यवसायः, कर्म *n.* See BUSINESS.
VOCATIVE, *s.* (Case in grammar) सत्तोपनं, समुद्रिः *f.*, आमन्त्रणं,
 अग्रमी विभक्तिः.
To vociferate, *v. n.* उच्चैर् पुष् or उक्तुम्. See To CLAMOUR, CRY.
VOCIFERATION, *s.* पोषणं -खा, उक्तोक्तः. See EXCLAMATION.
VOCIFEROUS, *a.* महापोषः -पा -पं, उक्तोक्तः &c. See CLAMOROUS.
VOGUE, *s.* प्रचारः, लोकप्रचारः, व्यवहारः, प्रचरः, रीतिः *f.*
VOICE, *s.* स्वरः, वाणी, गीः *f.* (गिर), गिरा, शब्दः, रवः, वाक् *f.* (च),
 कण्ठस्वरः, वचनं, वचस् *n.*, उक्तिः *f.*, व्याहारः, व्याहृतिः *f.*, भाषितं,
 लपितं, कण्ठस्वरः *m.*; 'having a sweet voice,' मधुरस्वरः -रा
 -रं; 'having an unpleasant voice,' असौम्यस्वरः -रा -रं, चत्वरः
 &c.; 'having the voice of a lion,' सिंहनादः -दा -दं; 'having
 a cracked voice,' भग्नस्वरः &c.; 'change of voice,' स्वरभेदः,
 स्वरविकारः.—(In grammar) वाच्यं, पदं; 'active voice,' कर्तृवाच्यं
 परस्मैपदं; 'middle,' आत्मनेपदं; 'passive,' कर्मणिवाच्यं, भाववाच्यं.
VOID, *a.* (Empty) शून्यः -व्या -व्यं, रिक्तः -क्ता -क्तं, शून्याकारः -रा -रं,
 see EMPTY.—(Null) निरपेक्षः -का -कं, see NULL.—(Devoid)
 होनः -ता -तं, शून्यः &c., see DEVOID, DESTITUTE.
VOID, *s.* शून्यं, रिक्तं, शून्यता. See VACUUM.
To void, *v. a.* उच्चर, उत्सृज्, उत्सर्गं कृ, हृ (c. 1. हृति -दितुं), गु
 (c. 6. गुयति -यितुं). See To EVACUATE, EXCREMENT, &c.
VOIDED, *p. p.* उच्चरितः -ता -तं, गूनः -ता -तं, हवः -ता -तं.
VOLATILE, *a.* (Passing quickly into the aeriform state) अति-
 शीघ्रवायुपरिणामशीलः -ला -लं, वायुपरिणामशीलः &c., वायुपरिणामी
 -मिनी &c.—(Fickle) चपलः -ला -लं, चञ्चलः &c.
VOLATILITY, *s.* चञ्चलता, चावर्त्यं, चपलता, चापत्यं, अस्थिरता.
VOLCANIC, *a.* ज्वालामुखीसम्बन्धी -न्धनी &c., अद्रिबहिःसम्बन्धी &c.
VOLCANO, *s.* ज्वालामुखी, अद्रिबहिः *m.*, जलनपर्वतः, आग्नेयपर्वतः.
VOLITION, *s.* (Act of will) सद्बलः.—(Will), see WILL.
VOLLEY, *s.* वर्षः, वृष्टिः *f.*, पातः; 'of stones,' शिलावर्षः, अश्मवर्षः.
VOLUBILITY, *s.* वाक्चापत्यं, वाक्चपलता. See FLUENCY.
VOLUBLE, *a.* वाक्चपलः -ला -लं, चपलजिह्वः &c., see FLUENT, GLIB.
VOLUME, *s.* (Book) पुस्तकं.—(Of smoke) धूमावलिः -ली, धूमसंहतिः *f.*
 —(Of dust) रेणुसंहतिः *f.*, रजोमेषः, धूलोपदलः -लं.

VOLUMINOUS, *a.* विस्तीर्णः -शी -छे, विस्तारमयः -यी -यं, बहुपुलकः -का -कं; 'a voluminous work,' ग्रन्थविस्तारः.

VOLUNTARILY, *adv.* कामतम्, इच्छातम्, बुद्धिपूर्वम्, इच्छापूर्वकम्, इच्छापुरःसरं, सङ्कल्पपूर्वम्, स्वेच्छापूर्वकम्, कामं, प्रकामं, निकामं, यथेष्टं, यथेष्मिन्, आत्मसन्तोषेण, इष्टं.

VOLUNTARY, *a.* (Intentional) बुद्धिपूर्वः -द्या -द्यं, ऐच्छिकः -की -कं, see INTENTIONAL.—(Spontaneous) ऐच्छिकः &c., कामिकः -की -कं, अभिकामिकः &c., काम्यः -म्या -म्यं, see SPONTANEOUS.

VOLUNTEER, *s.* स्वेच्छापूर्वकसैन्यः, स्वेच्छापूर्वकयोद्धा *m.* (दृ).
To VOLUNTEER, *v. a.* अयाचितं कृ in des. (चिकीर्षति -पितुं).

VOLUPTUARY, *s.* विषयी *m.* (नृ), व्यसनो *m.*, विषयासक्तः, भोगी *m.*, सम्भोगी *m.*, उग्ररागः, पामरः. See SENSUALIST.

VOLUPTUOUS, *a.* विषयी -विषयी &c. See SENSUAL, LUXURIOUS.

VOLUTE, *s.* व्यावर्त्तनं, आवर्त्तः -वर्त्तनं, व्यावर्त्तकालङ्कारः.

To VOMIT, *v. a. or n.* वम (c. 1. वमति -मितुं), चर्द् (c. 10. चर्दयति -यितुं), वमनं कृ, चर्दनं कृ.—(Vomit up) उर्दिष्प (c. 6. -विष्पति -क्षेपुं), उद्गृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रोतुं), उक्तम् (c. 10. -गमयति -यितुं), उचृ (c. 10. -तारयति -यितुं).

VOMIT, *s.* (Matter vomited) वान्तः, वान्तिः *f.*—(Emetic), see EMETIC.

VOMITED, *p. p.* वान्तः -न्ता -न्तं, उद्धान्तः &c., उर्दिष्पतः -ता -तं, विचर्दिष्टः -ता -तं, उक्ततः &c., उक्तीर्यः -शी -छे, उक्तीर्यः &c., समुक्तीर्यः &c., उचृतः -ता -तं, उद्धान्तः -न्ता -न्तं.

VOMITING, *s.* वमनं, वमः, वमपुः *m.*, वान्तिः *f.*, चर्दनं, प्रचर्दिष्टा, उत्क्षेपः -पणं, उत्तारः, उक्तनः, उक्तीर्योपनं. See SICKNESS.

VOMITIVE, *a.* वान्तिकृत, वान्तिदः -दा -दं. See EMTIC, *a.*

VORACIOUS, *a.* यस्मरः -री -रं. See GLUTTONOUS, GREEDY, &c.

VORTEX, *s.* चावर्धः -वर्धिका, भ्रमः. See EDDY, WHIRLPOOL.

VOTARY, *s.* भक्तः, भक्तिगन् *m.* (नृ), भक्तिलः, सेवकः, उपासकः, आराधकः, परायणः, आश्रितः; 'of Krishna,' कृष्णाश्रितः, कृष्णाश्रितः.

VOTE, *s.* सम्मतिः *f.*, सम्मतं, सम्मतासम्मतप्रकाशनं, स्वीकारास्वीकारप्रकाशः, सम्मतिव्यापनं. See SUFFRAGE.

To VOTE, *v. n.* सम्मतासम्मतं प्रकाशं (c. 10. -काशयति -यितुं) or स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), सम्मतिप्रकाशनं कृ, सम्मतिं प्रकाशं.

To VOTE, *v. a.* (Elect by vote) सम्मतिपूर्वम् वृ or नियुज्.—(Give by vote) सम्मतिपूर्वम् दा or प्रदा or प्रतिपद्.

VOTER, *s.* सम्मतिप्रकाशकः, सम्मतासम्मतप्रकाशकः.

VOTIVE, *a.* व्रतपूर्वम् समर्पितः -ता -तं, व्रतानुसारेण समर्पितः &c.

To VOUCH, *v. a.* सास्त्रेण प्रमाणीकृ or दृढीकृ, प्रमाणं दा.

VOUCHER, *s.* प्रमाणपत्रं, प्रमाणलेखः, साधनपत्रं, साधनलेखः, निर्णयपत्रं, निर्णेतृ *m.* (नृ), प्रत्ययकारिणी, आगमः.

To VOUCHSAFE, *v. a.* अनुदा, प्रदा, दातुम् चर्द् (c. 1. चर्दति -र्दितुं).

To VOUCHSAFE, *v. n.* चर्द्. See To DEIGN, CONDESCEND, *v. n.*

Vow, *s.* व्रतः -तं, सङ्कल्पः, प्रतिज्ञा, नियमः; 'taking a vow on one's self,' व्रतसंग्रहः; 'faithful to one,' संश्लिष्टव्रतः -ता -तं, यतव्रतः &c.; 'violation of one,' धनव्रतः; 'under a vow,' व्रतवद्धः -द्धा -द्धं, सङ्कल्पवद्धः &c., धृतव्रतः -ता -तं.

To VOW, *v. a.* व्रतपूर्वम् or सङ्कल्पपूर्वम् प्रतिज्ञा or दातुं प्रतिज्ञा or समृ in caus. (-अर्पयति -यितुं). See To PROMISE.

To VOW, *v. n.* (Make a vow) व्रतं कृ, सङ्कल्पं कृ, प्रतिज्ञां कृ, प्रतिज्ञां

(105) समारुहं (c. 1. -रोहति -रोहं), प्रतिज्ञारोहणं कृ.

VOWEL, *s.* मातृका, स्वरः, वयोः, अक्षरवर्णः, अक्षरद्वयः; 'short vowel,'

इसस्वरः, मात्रा; 'ending in one,' अजानः -न्ता -न्तं; 'long vowel,' दीर्घस्वरः, दीर्घवर्णः; 'ending in one,' दीर्घवर्णान्तः &c.

VOYAGE, *s.* समुद्रयानं, जलयानं, जलयात्रा, संयात्रा.

To VOYAGE, *v. n.* समुद्रयानं कृ, समुद्रेण or जलेन या or गन्.

VOYAGER, *s.* समुद्रयात्री *m.* (नृ), जलयात्रिकः, वारिषधोपजीवी.

VRIHASPATI, *s.* (Preceptor of the gods, and regent of the planet Jupiter. He is the son of Angiras) बृहस्पतिः *m.*, गुरुः *m.*, सुराचार्यः, सुरप्रियः, सुरेज्यः, गोप्यतिः *m.*, वाचस्पतिः *m.*, धिपणः, ज्ञीयः, आङ्गिरसः, चित्रशिक्षिज्ञः. His son is called भरद्वाजः.

VULCAN, *s.* विष्णुकर्मो *m.* (नृ), देवशिल्पी *m.* See VISWAKARMA.

VULGAR, *a.* प्राकृतः -तो -तं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, लौकिकः -की -कं, साम्यः -म्या -म्यं, अष्टोक्तः &c., जघन्यः &c. See COMMON, LOW.

VULGARISM, *s.* (In language) अपशब्दः, कुशब्दः.

VULGARITY, *s.* असभ्यता, अशिष्टता, जघन्यता. See LOWNESS.

VULNERABLE, *a.* भेद्यः -द्या -द्यं, भेदनीयः &c., वेद्यः &c., वेधनीयः -या -यं; 'vulnerable point,' छिद्रं, गर्भो *n.* (नृ), गर्भस्थानं.

VULTURE, *s.* गृध्रः, दाह्यायः, भासः, दूरदर्शी *m.*, दीर्घदर्शी *m.*

VYĀSA, *s.* (The arranger of the Vedas and Purānas, supposed to have lived about the 11th century after Christ. He is called 'island-born,' from having been born on an island in the Ganges) व्यासः, द्वैपायनः, कृष्णद्वैपायनः, कृष्णः.

W.

WAD, WADDING, *s.* आग्नेयचूर्णरोधनवस्तु *n.*, चूर्णरोधनी, चूर्णस्तम्भनं.

To WADDLE, *v. n.* हंसवत् चर् or क्रम्, हंसगतिः -तिः -ति भू.

WADDLE, WADDLING, *s.* हंसगतिः *f.*, हंसपद् गतिः *f.*, विपत्तगतिः.

To WADE, *v. n.* दुःखेन पादाभ्यां जले चर् or क्रम्, कटेन पादाभ्यां गाधजले क्रम्, दुःखेन पादाभ्यां जलपारं गम्.

WAFER, *s.* (Thin cake) तनुपिष्टकः, सूक्ष्मपिष्टकः, शकुफलकः.—(For letters) वेफर् or वैफर् must be used.

To WAFT, *v. a.* शनैः शनैर् वायौ or वायुना वह् (c. 10. वाहयति -यितुं) or चान्ती, वायुना प्रेर or प्रपुद् or उपपुद्.

To WAFT, *v. n.* शनैः शनैर् वायौ or वायुना वह् in pass. (उक्षते).

WAFTED, *p. p.* शनैर् वायुप्रेरितः -ता -तं or उपपुद्तः -त्ता -त्तं.

To WAG, *v. a.* इतस्ततः संचल् (c. 10. -चालयति -यितुं) or चट्.

To WAG, *v. n.* इतस्ततः संचल् (c. 10. -चलति -लितुं) or विचल् or चल्.

WAG, *s.* परिहासवेदी *m.* (नृ), रसज्ञः, विदूषकः, धन्वी *m.* (नृ).

To WAGE, *v. a.* (War) विग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विग्रहं कृ.

WAGER, *s.* पणः, आधिक्यपणः, नीतिः -नी *f.*, प्रतिज्ञा.

To WAGER, *v. a.* पणं (c. 1. पणते -णितुं), विपणं. See To BET.

WAGES, *s.* वेतनं, भृतिः *f.*, भाटिः *f.*, भाटकाः, वहीनं. See HIRE.

WAGGERY, WAGGISH. See DROLLERY, WIT, WITTY.

WAGON, *s.* शकटः -टी -टं, गन्तो, गन्तीरथः, वाहनं, चातुरं.

WAGONER, *s.* शकटिकः, शकटवाहकः, गन्तीरथारोहः, चातुरिकः.

WAG-TAIL, *s.* खञ्जनः -निका, खञ्जरीटः, खञ्जरेलः, खञ्जरेटः, कणाटीरः -रकः, कणाटीरः, भरदकः, गूढनीरः, हापुनी, काकचर्द्, काकचर्दिः *m.*

To WAIL, *v. n.* परिदेव्, अक्रन्द्, विलप्. See To LAMENT, MOAN.

WAILING, *s.* परिदेवनं, आक्रन्दनं. See LAMENTATION.

WAIN, *s.* शकटः -टी -टं, अष्टागवं. See WAGON.

WAINSCOT, *s.* भित्तिवहिःस्थं काष्ठफलकमयं पटलं, भित्तिपटलं.

WAI

WAIST, *s.* मध्यः -ध्यं, मध्यनः -मं, मध्यस्थलं, जवलगनः -गनं, विलगनः -गनं, उद्गानं, कटिदेशः, कटिपट्टं, कटिः -टी *m. f.*
WAIST-COAT, *s.* कटिवस्त्रं, मध्यपस्त्रं, मध्यमवस्त्रं, जन्तरीयं.
To WAIT, *v. n.* (Stay) स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), *see To STAY, STOP.*
 —(Wait for) प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेक्ष्, प्रतिपाह् (c. 10. -पालयति -यितुं), *see To AWAIT, EXPECT*; 'one's arrival,' जगमनं प्रतीक्ष्; 'wait a moment,' क्षणं तिष्ठ, क्षणम् अपेक्षस्.—(Wait upon) उपास् (c. 2. -आस्ते -सितुं), उपचर्, परिचर्, रोन्, उपस्था, *du in des., see To ATTEND*; 'at table,' परिविम् (c. 10. -वेपयति -यितुं), परिवेषणं कृ.
WAIT, *s.* (To lie in wait) पराक्रमणार्थं निभूते स्था.
WAITER, *s.* परिवेषकः, परिवेषा *m.* (घृ), परिवर्, सेवकः.
To WAIVE, *v. a.* त्यज्, परित्यज्. *See To WAIVE.*
To WAKE, *v. a.* जागृ in caus., प्रयुष् in caus., *see To AWAKE.*
To WAKE, *v. n.* जागृ (c. 2. जागर्हि -गरितुं) *See To AWAKE, v. n.*
WAKEFUL, *a.* जागरणशीलः -ला -लं, जागरुकः -जा -कं, जागरः -रा -रं, जागरी -रिणी &c., जागरिता -ची -वृ (तृ), निद्राविमुखः -रा -रं, अनिद्राशीलः -ला -लं, अनिद्रः -द्रा -द्रं, विनिद्रः &c., उविद्रः &c., रात्रिजागरः &c.
WAKEFULNESS, *s.* जागरणशीलता, जागरणं, रात्रिजागरणं, जागर्मा, जागृतिः *f.*, जागरः, जाग्रदवस्था, जागरुकता, निद्राविमुखता, निद्राभावः, अनिद्रा, अस्माः, अस्मापः, उविद्रता, औचिद्रं, विनिद्रतं, योगिनिद्रा, प्रयोधः.
WAKING, *s.* जागरणं, प्रजागरः, जागरः, प्रयोधः -धनं.
To WALK, *v. n.* (Go on the feet) पादभ्यां गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति -तुं), पादभ्यां क्रम् (c. 1. क्रमति, c. 4. क्रमयति, क्रमितुं), पादभ्यां चल or चर्; 'backwards and forwards,' गमनागमनं कृ.—(Walk about, as for pleasure, &c.) परिक्रम्, विहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), परिक्रनं कृ.—(Walk off), *see To DEPART.*
WALK, WALKING, *s.* पादगमनं, पादचारः, पादप्रजनं, पादक्रमणं, क्रमणं, पादभ्यां गमनं; 'walking about,' परिक्रमः; 'for pleasure,' विहारः, विहरणं.—(Place for walking) विहारस्थानं, गमनागमनमार्गः, पदगमार्गः.
WALKER, *s.* पादचारी *m.* (नृ), पादयात्री *m.*, पादगः, पदगः.
WALL, *s.* (Of a house, &c.) भित्तिः *f.*, भित्तिका, कुड्मं, कुड्मकं.—(A surrounding or inclosing wall) प्राकारः, प्राचीरं, परितरः, सालः.—(Wall of bones, rubbish, &c.) रडुकं, रेडुकं.
WALLED, *a.* प्राकारोयः -या -यं, प्राकारावृतः &c., प्राचीरावृतः &c.
WALLET, *s.* सोपकारद्रव्यकोषः, सोपकारद्रव्यापायः, शुद्रकोषः.
To WALLOW, *v. n.* पश्वे लुड् (c. 6. लुठति -ठितुं) or प्रलुड् or क्रौड् (c. 1. क्रौडति -ठितुं); 'a pig that wallows in mire,' पश्वक्रौडः.
WALNUT, *s.* (Tree) चाघोटः, चाघोटः, चघोटः, पीलुः *m.*, कन्दरालः -लकः, कर्षरालः.
WALTZ, *s.* विचर्चननृत्यं, विचर्चननृत्यं, परिवर्तननृत्यं.
WAN, *a.* पाशुः -शुः शुः, विवर्यः -शी -शं, पाशुवर्यः &c.
WAND, *s.* दहः, वेधं, यष्टिः *m. f.*, वेधयष्टिः; 'of death,' कालदण्डः.
To WANDER, *v. n.* भ्रम् (c. 4. भ्रामयति, भ्रमितुं), परिभ्रम्, चर् (c. 1. चरति -ते -ठितुं), पर्वद्, विहृ, विचर्, परिक्रम्, प्रवर्ज्, परिगम्, भ्रमणं कृ, *see To ROVE, RAMBLE*; 'to wander from,' *see To STRAY.*
WANDERER, *s.* भ्रमणकारी *m.* (नृ), भ्रमी *m.*, परिभ्रमी *m.*, विहारी *m.*
WANDERING, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, प्रवर्ज्या. *See ROAMING.*

WAR

To WANE, *v. n.* क्षि in pass. (क्षीयते), परिक्षि, प्रक्षि, संक्षि, हम्.
WANE, *s.* क्षयः, क्षितिः *f.*, परिक्षयः, क्षपक्षयः, ह्रासः, तेजःक्षयः, तेजो-ह्रासः; 'of the moon,' इन्दुक्षयः, कृष्णपक्षः, क्षपक्षयः.
WANED, *p. p.* क्षीयः -या -यं, क्षीयकलः -ला -लं, कलाक्षीयः &c., क्षपक्षीयः &c., निष्कलः -ला -लं, प्रामक्षयः -या -यं, जातक्षयः &c., जातह्रासः -सा -सं; 'a waned moon,' कलाक्षेयः.
WANNESS, *s.* पाशुता, विचर्चिता, विवर्यं, कालिमा *m.* (नृ).
To WANT, *v. a or n.* (Be without) हीनः -ना -नं भू or सम्, *see To LACK*; 'he wants wisdom,' बुद्धिहीनः or निर्बुद्धिर् अस्ति.
 —(Have need of) चाकांक्ष् (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), अपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), *see To NEED.*—(Desire, wish) इप् (c. 6. इच्छति, एषितुं), चाकांक्ष्, कांक्ष्, *see To DESIRE.*—(Be deficient) न्यूनोभू.—(Be in poverty) दरिद्रा (c. 2. दरिद्राति -ठितुं).
WANT, *s.* (Absence of any thing) अभावः, असम्भयः, अविषयः, विरहः, अग्रान्तिः *f.*, राहितं, रहितं, शून्यत्वं, चर्दशीनं; 'from want of rain,' वृष्टेरभावात्; 'from want of food,' साहारविरहात्; 'want of money,' धनाभावः.—(Occasion for) प्रयोजनं, *see NEED.*—(Deficiency) न्यूनता.—(Indigence) दारिद्र्यं, धनाभावः, द्रव्याभावः.
WANTING, *a.* न्यूनः -ना -नं, अविषयमानः &c. *See DEFICIENT.*
WANTON, *a.* (Frolicsome) विलासनी -सिनी -सि (नृ), विलासवान् -वती -वत् (नृ), *see PLAYFUL.*—(Lascivious) कामुकः -का -कं, कानी &c., लाली &c., *see LUSTFUL*; 'a wanton woman,' पुंथली, पन्थकी, लालिनी.—(Self-willed, unrestrained) सैरः -री -रं, सैरी &c., कामचारी &c., सेचः -चा -चं.
To WANTON, *v. n.* विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), क्रौड्. *See To PLAY.*
WANTONLY, *adv.* कामुकयत्, विलासेन, सेच्छया, यपेचं, यपेष्टं.
WANTONNESS, *s.* कामुकत्वं, लीला, विलासः, लालित्वं, खेरिता.
WAR, *s.* विग्रहः, युद्धं, प्रयुद्धं, सङ्ग्रामः, रथं, संयुगः, सम्परायः -यद्धं, भीमरः, राटिः *f.*, *see BATTLE*; 'one skilled in it,' सांयुगीनः.
To WAR, *v. n.* (Make war) विग्रहं कृ, विग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), युद्धं कृ, युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), संग्राम् (c. 10. -ग्रायते -ग्रितुं), संग्रामं कृ; 'wishing to make war,' सिस्रयानविषुः -धुः -धुः; 'war-chariot,' स्पन्दनः; 'war-ery,' सिंहनादः; 'war-horse,' योधहरः, *see CHARGER*; 'war-dance,' वीरजयन्तिका.
To WARBLE, WARBLING. *See To QUAVEN, SING, SINGING.*
To WARD, *v. a.* (Off) प्रतिवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), निवृ, प्रतिवृ (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रतिवृ, निरुप्, अपसिप्, प्रतिपिप्, यपोह्; 'a blow,' प्रतिपातं कृ, परिवरणं कृ, हस्तधारणं कृ, हस्तधारणं कृ, पथीति कृ.
WARD, *s.* (Of a town) पुरार्द्धविस्तरः.—(Custody) रक्षा.—(One under a guardian) नायापीनः, चालः, शिशुः *m.*, किशोरः.
WARDEN, *s.* रक्षकः, नायः, अध्यक्षः, अधिकाारी *m.* (नृ), पालः.
WARDER, *s.* दीवारिकः, द्वाराध्यक्षः, रक्षकः, दक्षकः, *see DOOR-KEEPER.*
WARD-ROBE, *s.* वस्त्रापायः, वस्त्रभाण्डं.—(Clothes) वस्त्रसमूहः.
WARE, WARES, *s.* पण्यं, विद्रव्यं, द्रव्यं. *See COMMODITY.*
WAREHOUSE, *s.* पण्यशाला, पण्यद्रव्यशाला, विद्रव्यद्रव्यशाला.
WARFARE, *s.* युद्धं, सङ्ग्रामः, विग्रहः. *See WAR, BATTLE.*
WARILY, WARINESS. *See CAUTIOUSLY, CAUTION, &c.*
WARLIKE, *a.* (Pertaining to war) साङ्ग्रामिकः -की -कं, सामरिकः &c., साम्यरायिकः &c.—(Disposed for war) रणप्रियः -या -यं, रणक्षामी -मिनी &c., रणसक्तः -क्ता -क्तं, रणोत्सुकः -का -कं, रणशूरः -रा -रं, रणवीरः &c., युयुतुः -सुः -सुः.

WAR

- WARM**, *a.* उष्णः -ष्ण -ष्णं, ईषदुष्णः &c., चरुः -रु -रुं, उच्चरुः &c., ईषच्चरुः &c., तप्तः -प्त -प्तं, ईषत्तप्तः &c., घर्मे in comp., see **HOT**; 'water,' घर्मेपयस् *n.*—(Suffering from heat) घर्मेपयः -पय -पयं.
To WARM, *v. a.* ईषत् तप् (c. 10. तापयति -यितुं) or सन्तप् or प्रतप्, किञ्चित् तप्, ईषदुष्णीकृ; 'the feet,' पादौ प्रतप्; 'to warm one's self at the fire,' अग्नितापं सेव्.
WARMED, *p. p.* ईषत्तप्तः -प्त -प्तं, किञ्चित्तप्तः &c., ईषदुष्णीकृतः &c.
WARM-HEARTED, *a.* हृदयो -यिणी &c., हृदयालुः -लु -लु, चेही &c.
WARMLY, *adv.* उष्णं, तोष्णं, चरुं, प्रचरुं, सन्नेहं, सेहेन.
WARMTH, **WARMNESS**, *s.* उष्णता, उष्णः, चरुता, उष्मः, कोष्णता, कोष्णं, तापः, ईषत्तापः, उष्तापः, रौद्रः -द्रं. See **HEAT**, **HOTNESS**.
To WARN, *v. a.* (Caution, admonish) प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), सन्दिश, प्रदिश, उपदिश, पूर्वे प्रनुप् in caus., चित् in caus. (चेतयति -यितुं), see **To CAUTION**, &c.—(Apprise) विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), सूच्.
WARNED, *p. p.* प्रत्यादिष्टः -ष्ट -ष्टं, प्रवोधितः &c., विज्ञापितः &c.
WARNING, *s.* प्रत्यादेशः, प्रवोधः -धनं, पूर्वेवोधः -धनं, सन्देशः.
To WARP, *v. a.* साचीकृ, वक्रोक्, कुञ्च (c. 10. कुञ्चयति -यितुं), आकुञ्च, संकुञ्च (c. 1. -कोचति -चितुं), आकृप्, संदृ.
To WARP, *v. n.* संकुञ्च or कुञ्च in pass., तूय्. See **To SHRINK**, *v. n.*
To WARRANT, *v. a.* प्रमाणं दा, अधिकारं or अधिकारित्वं दा, सप्रमाणं -णं कृ, सप्रमाणीकृ, प्रमाणीकृ. See **To SANCTION**, **AUTHORISE**.
WARRANT, *s.* (Authority, sanction) अधिकारित्वं, प्रमाणं, अनुज्ञा, आश्रयः—(Writ) आज्ञापत्रं, शासनपत्रं, अनुज्ञापत्रं, अधिकारपत्रं.
WARRANTED, *p. p.* सप्रमाणः -ण -णं, साश्रयः -य -यं, साधारः &c.
WARRANTY, *s.* निर्दोषपत्रं, निश्चिद्रूपत्रं, प्रमाणपत्रं.
WARREN, *s.* शशकालयः, शशकस्थानं, शशकाश्रयः.
WARRIOR, *s.* (Soldier) योद्धा *m.* (द्ध), योषः, युयुधानः, महारी *m.*, see **SOLDIER**—(Hero) भटः, सुभटः, वीरः, रघी *m.*, स्पन्दनारोहः, रथपण्डितः, विक्रान्तः, जानी *m.*, वज्रः, see **HERO**.
WART, *s.* चर्मकीलः -लं, किणः, मांसाद्भुतः, अधिमांसं.
WARY, *a.* सावधानः -ना -नं, विचक्षणः -ण -णं. See **CAUTIOUS**.
To WASH, *v. a.* जलेन धाव् (c. 10. धावयति -यितुं) or प्रधाव्, जलेन नृञ् (c. 1. मार्जति, c. 2. मर्ष्टि-ष्टुं) or सम्मृञ् or प्रधल् (c. 10. धालयति -यितुं) or धल्, जलेन शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं) or निरिञ्ज (c. 3. -ञ्जेत्ति -जेत्तुं) or पू, स्ना in caus. (स्नापयति, क्षपयति -यितुं); 'to wash the face,' मुखमार्जनं कृ, मुखप्रधालनं कृ; 'the feet,' पादौ प्रधल्; 'the hands,' हस्तौ प्रधल्; 'to wash out the mouth,' आचम्, उपरम्पृञ्, see **To RINSE**.
To WASH, *v. n.* स्नानं कृ, अभिषेकं कृ, स्ना (c. 2. स्नाति -तुं), जलाभिषेकं कृ.
WASH, *s.* (Act of washing) धावनं, प्रधालनं, धालनं, मार्जनं, स्नानं, अभिषेकः, see **WASHING**—(Sloppy food for pigs, &c.) अनेध-जलादिमिश्रितम् उच्छिष्टांशं or भुक्तोच्छिष्टं or भुक्तसमुत्क्रितं—(Materials to smear over) लेपः, विलेपः, प्रलेपः, लेपनं.
WASHED, *p. p.* धालितः -ता -तं, प्रधालितः &c., मार्जितः -ता -तं, जलमार्जितः &c., धावितः -ता -तं, धौतः &c., निर्धौतः &c., त्रिर्धौतः -ह्ता -हं, स्नापितः &c., क्षपितः &c., स्नातः -ता -तं; 'by waves,' उच्चरुः -रु -रुं.
WASHERMAN, *s.* वस्त्रधावकः, वस्त्ररजकः, रजकः, वस्त्रनिर्धौतकः, निर्धौतकः, वस्त्रनेजकः, वस्त्रमार्जकः, मार्जः, वस्त्रप्रधालकः, भस्मकारः, कर्मकीलकः.
WASHERWOMAN, *s.* वस्त्रधावकी, वस्त्रनिर्धौतकी, वस्त्ररजकी, रजकी.

WAT

- WASHING**, *s.* प्रधालनं, धालनं, धावनं, मार्जनं, निर्धौतः, निर्धौतनं, क्षप-नेजनं, स्नानं, अभिषेकः, क्षवसेचनं; 'of clothes,' वस्त्रधालनं, वस्त्र-प्रधालनं, वस्त्रमार्जनं; 'of the feet,' पादप्रधालनं, पादयोः धालनं, पादधावनं, पादावसेचनं, पादावनेजनं.
WASHY, *a.* जलगुणकः -का -कं, सतिद्रवगुणकः &c., सतिद्रवरूपः &c.
WASP, *s.* चरटा -टी, चरटः, गन्धोली, गन्धाली, भद्रक्रीडः, चरलः, चरोलः, चरेणः, चारला, भृङ्गः, भृङ्गरोलः, विमशूकः, विमशूङ्गी, ब्राह्मणी, तिलाटी, तृणपट्टपदः, पेशस्कृत् *m.*, इडाचिका.
WASPISH, *a.* कर्कशः -शा -शं, शोभकोपी -पिनी &c., चरटशीलः &c.
To WASTE, *v. a.* व्ययीकृ, व्यस् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), धि (c. 1. व्ययति, c. 5. धिगति, c. 10. व्यययति, व्यययति -यितुं), उपधि, धयं कृ, क्षीणीकृ, विधिष् (c. 6. -धिपति -धेष्टुं), निःधिष्, धिष्, नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), नाशं कृ; 'to waste time,' कालक्षेपं कृ, कालहरणं कृ, कालधयं कृ, कालं धिष्.
To WASTE, *v. n.* धि in pass. (धीयते), परिधि, अपधि in pass. (-धीयते), सद (c. 1. सीदति, सत्तुं), हस् (c. 1. हसते -सितुं), परिहा in pass. (-हीयते), प्रहा in pass., धै (c. 1. धायति, धातुं), क्षीणीभू, नश् (c. 1. नश्यति).
WASTE, **WASTED**, *a. or p. p.* (Expended uselessly) अपचितः -ता -तं, व्यथितः &c., व्ययीकृतः &c., व्ययीभूतः &c.—(Diminished) मीणः -ण -णं, परिधीणः &c., धयितः -ता -तं, धामः -मा -मं, विशीर्यः &c.; 'wasted with hunger,' क्षुब्धामः -मा -मं.—(Refuse) उच्छिष्टः -ष्ट -ष्टं, निःसारः -रा -रं.—(As land) स्थलः -ला -लं, वज्रलः -ला -लं, जङ्गलः -ली -लं, शून्यः -न्या -न्यं, अप्रवृत्तः -ता -तं.—(To lay waste) उपद्रु, उपप्रवृत्तं कृ, वाष्, पीड्, see **To RAVAGE**.
WASTE, *s.* धयः, परिधयः, उपधयः, क्षवधयः, धिया, धितिः *f.*, क्षपधयः, व्ययः, क्षपव्ययः, नाशः, क्षेपः, विधेयः; 'of time,' कालक्षेपः, काल-धयः, कालनाशः, कालहरणं, कालयापः -पनं, कालव्ययः; 'of breath,' वाग्व्ययः, वाक्क्षेपः, वाक्धयः.—(Desert ground) वज्रलं, वज्रल-भूमिः *f.*, शून्यं, see **DESERT**.
WASTEFUL, *a.* व्ययशीलः -ला -लं, सधैर्मः -मो -मं. See **PRODIGAL**.
WASTE-PIPE, *s.* परोवाहः, परिवाहः, उच्छिष्टजलमार्गः.
WASTING, *part.* क्षीयमाणः -ण -णं, क्षपचीयमानः &c., क्षयी -यिणी &c.
WATCH, *s.* (Guard) रक्षा, रक्षणं.—(Person watching) रक्षकः, रक्षी *m.* (न्), रक्षिता *m.* (तृ); 'body of watchmen,' रक्षकज-नाः *m. pl.*, रक्षकगणः, रक्षिगणः.—(Eighth part of the day, or three hours) प्रहरः, यामः; 'last watch of the night,' क्षपर-रात्रः.—(Small time-piece) कालमापनी, कालमापनयन्त्रं.
To WATCH, *v. n.* (Keep awake) जागृ (c. 2. जागर्ति, जागरितुं), जागरणं कृ.—(Keep guard) रक्षां कृ, रक्षार्थं जागृ.—(Watch for) क्षपेष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं), प्रतीक्ष्.—(Be vigilant) सावधानः -ना -नं भू or स्या, सचेतनः -ना -नं स्या.
To WATCH, *v. a.* (Guard) रक्ष् (c. 1. रक्षति -यितुं), पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), परिपाल्.—(Observe) निरूप्, निरीक्ष्, वीक्ष्, क्षपेक्ष.—(Watch over) सधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ग्रातुं).
WATCHED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, सधिरक्षितः &c., निरूपितः &c.
WATCHFUL, *a.* जागरः -रा -रं, प्रजागरः &c., जागरी -रिणी &c., जागरु-कः -का -कं, प्रवृद्धः -द्ध -द्धं, सावधानः -ना -नं, अप्रमादी -दिनी &c., क्षपेक्षी -यिणी &c. See **VIGILANT**.
WATCH-HOUSE, **WATCH-BOX**, *s.* उद्घाटः, पिठरः. See **GUARD-ROOM**.
WATCHING, *s.* जागरणं, जागर्था, जागर्तिः *f.*, जाग्रिया, निरूपणं;

'alternate watching and sleeping,' उपज्ञायः, विज्ञायः.
 WATCHMAKER, *s.* कालमापनकारः, कालमापनविक्रयी *m.* (नं).
 WATCHMAN, *s.* रक्षकः, गृहगमिपाली *m.* (नं), गृहपालकः, घोरक्षकः, प्रहरी *m.* (नं), चरिषः; 'who announces the hours,' वैचोपिकः, वैनालिकः.
 WATCHWORD, *s.* सम्भाषा -वचं, रणसम्भाषा, संविद् *f.*, रणसंविद्.
 WATER, *s.* जलं, पारि *n.*, अचु *n.*, चम्पस् *n.*, सलिलं, उदकं, उदं, यवस् *n.*, तोयं, पानीयं, आपः *f. pl.* (अप्), नीरं, वार् *f. n.*, पापस् *n.*, कौलालं, पुष्करं, सखिस् *n.*, पेयं, सलं, संवरं, शंवरं, सचं -सरं, सयं -यरः, क्षीरं, पायं, यूरं, कर्मलं, कोमलं, पोषा, अमृतं, जीवनं, जीवनीयं, भुषनं, वनं, कवचं, कं, अन्यं, सवैतोमुखं, मेघपुष्पं, घनरसः, वह्निमारकं, दहनारातिः *m.*, नीचगं, कुलीनसं, कृत्स्नं, कृपोटं, पावनं, शरलकं, नृपाहं; 'warm water,' यणोदकं, यन्मोदकं, यन्मोसु *n.*; 'cold water,' शीतोदकं; 'boiling water,' पक्ष्वादि *n.*, तम्रजलं, तमोदकं, हरणं; 'land and water,' स्थलजलं; 'place where water is distributed,' प्रपा; 'holy water for the feet,' पाद्यं, पादोदकं, चरणोदकं; 'bread and water,' अन्नोदकं; 'growing in water,' जलोद्भवः -पा -वं, जलभूः -भूः -भुः; 'living on water,' अन्नघः -घा -घं; 'living in water,' जलचरः -रा -रं, जलचारी -रिणी &c.; 'water-animal,' जलजन्तुः *m.*; 'having much water,' बहुदकः -का -कं; 'having clean water,' अक्षोदः -दा -दं, *see* OCEAN.
 To WATER, *v. a.* (Irrigate) सिच, उच्च, *see* To IRRIGATE.—(Supply with water) जलं दा, जलं पा in caus. (पाययति -यितुं), जलदानं कृ.
 To WATER, *v. n.* (As the mouth, eyes, &c.) जलं सु (c. 10. साययति -यितुं) or पत् in caus., 'the mouth waters,' उत्सृकायते.
 WATER-CARRIER, *s.* उदकवाहः, उदगाहः, अचुवाहः, दूतिहारः -री *m.* (नं).
 WATER-CLOSET, *s.* पायुषालनवेशम *n.* (नं), शौचकूपः.
 WATER-COURSE, *s.* जलमार्गः, जलवाहनी, उदकमार्गः. *See* DRAIN.
 WATERED, *p. p.* सिक्तः -क्ता -क्तं, जलसिक्तः &c., सलिलसिक्तः &c.; 'well watered,' जलप्रायः -या -यं; 'by rivers,' नदीमातृकः -का -कं; 'by rain,' देवमातृकः &c.
 WATERFALL, *s.* निकैरः, झरः, वारिप्रवाहः, सारः -री, क्ला, जलनिर्गमः.
 WATER-FOWL, *s.* जलकुमुदः, जलविहङ्गमः, गोरक्षः *m.*, राजभट्टिका.
 WATERING, *s.* सेकः, सेचनं, सिञ्चनं, निपेकः, अयसेकः -सेचनं.
 WATERING-PLACE, *s.* जलपानस्थानं, उदकपानस्थानं, प्रपा.
 WATERING-POT, *s.* सेकपात्रं, सेचनपात्रं, सेचनपटः, कलसः.
 WATER-LILY, *s.* उत्पलं, पद्मः, जलकमलं. *See* LOTUS.
 WATER-MAN, *s.* पोतवाहः, नाविकः, पोतपणिकं *m.* (नं), घटिकः.
 WATER-MELON, *s.* तरसुर्ब, वृहतीलं.
 WATER-MILL, *s.* जलयन्त्रं, जलचक्रं, उदकयन्त्रं.
 WATER-POT, *s.* घटः, कलशः, कलसः, जलकलशः, जलाधारकलशः, उदकपात्रं, उदपात्रं, उदकुम्भः, निपः, कुटः, अलुः *f.*, चालुः *f.*; 'of a religious student,' कमखडलुः -लु *m. n.*, कुखडी -खडिका.
 WATERPROOF, *a.* जलामेघः -घा -घं, जलाप्रायः &c., उदकामेघः &c.
 WATER-SNAKE, *s.* जलयालः, जलभुजङ्गः, जलसर्पः.
 WATER-SPOUT, *s.* जलवज्रः, उदवज्रः, उदकवज्रः.
 WATER-WHEEL, *s.* (For raising water) घटीयन्त्रं, विलोमं.
 WATER-WORK, *s.* जलयन्त्रं, उदयन्त्रं, उदकयन्त्रं.
 WATERY, *a.* (Pertaining to water) जलसम्बन्धी &c., सौदकः -की -कं, आपः -प्या -यं, जलसः -सा -सं, उदकलः -ला -लं.—(Con-

sisting of it) जलमयः -यी -यं, जलरूपः -पा -पं, सन्नयः &c.—
 (Abounding with it) जलाट्यः -ट्या -ट्यं, सजलः &c., जलप्रायः -या -यं, अचुमान् -मती -मत् (त्), बहुदकः -का -कं, बहुजलः -ला -लं, ससलिलः &c., साम्ना &c., *see* MARSHY; 'watery wave,' जलोन्मिः *m. f.*
 WATTLE, *s.* काष्ठशलाकाग्रपितम् अवरोपकं, काष्ठशलाकाग्रपितस्तम्भः.
 To WATTLE, *v. a.* काष्ठशलाकाः परस्परं ग्रन्थ्. *See* To INTERWEAVE.
 WAVE, *s.* कर्मिः *m. f.*, कर्मिका, जलोन्मिः *f.*, तरङ्गः, जलतरङ्गः, वीचिः *m. f.*, भङ्गः, भङ्गिः -ङ्गी *f.*, भङ्गिः *f.*, कर्त्रीलः, उन्नोलः, जल-लता, पयोराशिः *f.*; 'wave-crowned,' कर्मिमाली -लिनी -लि (नं), चलोन्मिमाली &c.
 To WAVE, *v. a.* (Move this way and that way) इतस्ततः संचल् in caus. (-चालयति -यितुं) or चल् or आसक्त् in caus., भ्रम् (c. 10. भ्रमयति -यितुं), इतस्ततो विष्.—(Put aside, give up) त्वम् (c. 1. त्वजति, त्वहुं), विमृज् (c. 6. -सृजति -सृहुं), हा, विहा.
 To WAVE, *v. n.* इतस्ततश् चल् (c. 1. चलति -लिहति) or विचल्.
 WAVELESS, *a.* अवोचिः -चिः -चि, निस्तरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं. *See* UNRUFFLED.
 To WAVER, *v. n.* दोल (nom. दोलायते), विचल् (c. 1. -चलति -लिहति).
 WAVY, *a.* कर्मिमान् -मती -मत् (त्), भङ्गुरः -रा -रं, वन्धुरः &c., तरङ्गितः -ता -तं, उन्नतानतः &c., चलः -ला -लं. *See* UNBULATING.
 WAX, *s.* (Of bees) सिकचं -कचकं, मधूच्छिदं, मधुनं, शिक्चं, उच्छिदमोदनं, द्रापकं, काचं.—(For sealing) लाद्या, चलकः.—(Of the ear) कर्णमलं.
 To WAX, *v. a.* सिकचकेन लिप् or पाञ्च, सिकचकाक्तं -क्तां कृ.
 To WAX, *v. n.* (Increase) वृष्; 'as the moon,' कलावृद्धो भू.
 WAXEN, WAXY, *a.* सिकचकमयः -यी -यं, सैक्चिकः &c., सिकचसगुणः &c.
 WAY, *s.* (Road, path) मार्गः, पयः, पन्थाः *m.* (पयित्), अघ्वा *m.* (नं), चर्त्त *n.* (नं), अयनं, *see* ROAD; 'one who has lost his way,' मार्गभट्टः, चर्त्तवर्जितः, दिग्भान्तः; 'to give way,' मार्गं दा, पन्थानं त्वज्; 'make way! make way!' अपसर, अपसरत, अवसर, अनरम् अनरं.—(Space, distance) अनरं, मार्चं, पय्यनं, दूरं; 'for a little way,' कियत्पय्यनं, कियदूरं, ईषदूरं; 'a great way,' अतिदूरं.—(Direction) दिक् *f.* (श्), मार्गः; 'to point out the way,' दिक्प्रदर्शनं कृ, मार्गं दृश् in caus., मार्गप्रदर्शनं कृ; 'this way, this way!' इत इतस्; 'which way?' कुच, कां दिशं; 'in both ways,' उभयत्र.—(Manner, method, course) प्रकारः, रीतिः *f.*, विधिः *m.*, विधानं, क्रमः, मार्गः; 'way to act,' क्रियाविधिः *m.*, कृतविधिः *m.*, *see* MANNER. Often expressed by the affix था; as, 'in one way,' एकथा; 'in two ways,' द्विधा; 'in three,' त्रिधा; 'in a hundred,' शतथा; 'in many,' बहुधा, अनेकथा; 'in how many?' कतिथा; 'that may be written in two ways,' द्विधालेख्यः -ख्या -ख्यं. Or by the affixes पा, तस्, &c.; as, 'in both ways,' उभयथा, उभयतस्.
 WAYFARER, *s.* पथिकः, अथ्यगः, मार्गिकः, अथ्यन्तः. *See* TRAVELLER.
 To WAYLAY, *v. a.* पराक्रमणार्थं मार्गं निभृतं स्या.
 WAYWARD, &c. *See* FROWARD, PERVERSE, WILFUL.
 WAY-WORN, *a.* अथ्यथान्तः -न्ता -न्तं, मार्गथान्तः &c., यानथान्तः &c.
 WE, *pron.* वयं *nom. pl.* (अस्मद्); 'we two,' चावो *nom. du.*
 WEAK, *a.* दुर्बलः -ला -लं, निर्वलः &c., अवलः &c., अत्यवलः &c., अत्यशक्तिः -क्तिः -क्ति, अकत्यः -त्या -त्यं, निःसत्त्वः -ह्वा -ह्वं, निःसेनाः -नाः -नः (स्), *see* FEBBLE, INFIRM.—(In mind) अत्यपुष्टिः -ष्टिः -ष्टि, अत्यधीः -धीः -धि, विकल्पुष्टिः &c., विकलान्तःकरणः -था -थं.—

(Weak point or side) चिह्नं, मर्मस्थानं.
To WEAKEN, v. a. दुर्बलीकृतं, चलं कृ (c. 1. हरति, हर्षुं), चलक्षयं कृ, शक्तिक्षयं कृ, शक्तिभङ्गं कृ, शक्तिहासं कृ. See **To DEBILITATE**.
WEAKENED, p. p. क्षीणचलः -ला -लं, हतचलः &c., दुर्बलीकृतः -ता -तं, हतौजाः -जाः -जः (स्), क्षीणसत्त्वः -त्वा -त्वं. See **ENFEEBLED**.
WEAKENING, a. चलक्षयकारी -रिणी -रि (न्), सत्त्वक्षयकारी &c.
WEAKNESS, s. दुर्बलता, दीर्घत्वं, निर्बलता, क्षयलं, अशक्तिः f., चलहीनता, चलक्षयः, शक्तिक्षयः, चलक्षीणता, चलहानिः f., शक्तिभङ्गः, see **DEBILITY**.—(Foible) चिह्नं.
WEAL, s. धोमं, कल्याणं, शुभं, प्रेयस्, भद्रं, कुशलं, see **WELFARE**; 'weal and woe,' शुभाशुभं, भद्राभद्रं.
WEALTH, s. धनं, पशु *n.*, विज्ञं, विभवः, वैभवं, सम्पत्तिः f., द्रव्यं, द्रव्यं, राः *m.* (रे), रिक्यं, चक्रयं, हिरण्यं, धुसं, स्वापतेयं, भोग्यं, see **RICHES**; 'in grain,' धान्यधनं, धान्यार्थः; 'in cattle,' गोधनं, चर्मधनं.
WEALTHINESS, s. महाधनता, सधनत्वं. See **RICHNESS, OPULENCE**.
WEALTHY, a. धनी -निनी -नि (न्). See **RICH, OPULENT**.
To WEAN, v. a. तत्त्वस्तनं -न्तां कृ. स्तनविमुक्तं -क्तां कृ, स्तनं त्यज् in caus. (त्याजयति -यितुं), स्तनत्यागं कृ.—(From the world) मङ्ग-विमुखं -खां कृ, विपर्ययिमुखं -खां कृ, तत्त्वस्तनं -न्तां कृ, विरक्तं -क्तां कृ.
WEANED, p. p. त्यक्तस्तनः -न्या -न्यं, त्यक्तस्तनः -ना -नं. See **To WEAN**.
WEANING, WEANEDNESS, s. स्तनत्यागः; 'from the world,' सङ्गत्यागः, वैराग्यं, विपर्ययः, इन्द्रियासङ्गः, विपर्ययिमुखता, प्रत्याहारः.
WEAPON, s. शस्त्रं, ज्ञायुधं, जस्तं, प्रहरणं, हेतिः f., परिपातः, चपत्रं, शस्त्रास्त्रं.
To WEAR, v. a. (Impair, consume by attrition, &c.) क्षि in caus. (क्षययति, क्षययति -यितुं), क्षयं कृ, घृप् (c. 1. घर्षति -यितुं), घर्षणेन नञ्.—(Carry on the body, as clothes, &c.) धृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति, धर्षुं), भृ (c. 3. विभर्षति, c. 1. भरति, भर्षुं), धा (c. 3. धत्ते, धातुं), परिधा, धाच्छद् (c. 10. -द्वाद्यति -यितुं), वस् (c. 2. वस्ते -सितुं); 'he wears clothes,' वासांसि विभर्षति.—(Wear out by use, &c.) जीर्णं -र्णां कृ, जीर्णीकृतं, जर्जरीकृतं, जर्जरं -रां कृ.—(Wear out, consume by fatigue, &c.) सद् (c. 10. सादयति -यितुं), क्षवसद्, खिद् (c. 10. खेदयति -यितुं), क्षि in caus. (क्षययति -यितुं), see **To FATIGUE**.
o WEAR, v. n. (Waste away) क्षि in pass. (क्षीयते), सद्. see **To WASTE, v. n.**—(Wear out by use) जृ (c. 4. जीर्णयति), परिजृ, जीर्णं -र्णां कृ, जीर्णीकृतं, जर्जरं -रां कृ, जर्जरीकृतं.—(Wear off), see **To PASS AWAY**.
WEAR, s. (Waste through use) क्षयः, परिक्षयः, क्षयक्षयः, उपभोगः, भोगः.—(Friction) घर्षणं, चापघर्षणं.—(Dam in a river) सेतुः *m.*, जलप्रवाहवन्धः.
WEARER, s. धारी *m.* (न्), धरः, वसिता *m.* (न्), भृत् *m.*
WEARIED, p. p. आन्तः -न्ता -नं, ज्ञान्तः &c. See **FATIGUED**.
WEARINESS, s. श्रमः, आन्तिः f., ज्ञान्तिः f., खेदः. See **FATIGUE**.
WEARING, part. or a. (Carrying) धारी -रिणी -रि (न्), धरः -रा -रं, उद्वहन् -हन्ती &c.—(Consuming) क्षयकारी &c.—(Fit to wear) परिधानोपयोगी -गिनी &c., परिधानयोग्यः -ग्या -ग्यं.
WEARISOME, a. श्रमजनकः -का -कं, खेदजनकः &c., आयासजनकः &c., आन्तिकारः -री -रं, श्रमकारः &c., श्रमकारकः -का -कं, आयासजनकः &c., कष्टजनकः &c., कष्टप्रदः -दा -दं. See **TEDIOUS**.
To WEARY, v. a. क्षायस् (c. 10. -यासयति -यितुं). See **To FATIGUE**.
To WEARY, v. n. खिद् (c. 4. खिद्यते), श्रम् (c. 4. श्राम्यति), क्षायस् (c. 4. -यस्यति).

WEARY, a. आन्तः -न्ता -नं, ज्ञान्तः &c., खिन्नः -न्ना -नं, ज्ञानः -ना -नं, ज्ञानः &c., तन्द्रालुः -लु -लु, जातखेदः -दा -दं. See **FATIGUED**.
WEASEL, s. नकुलः, अङ्गुपः, चभुः *m.*, सूचिवदनः.
WEATHER, s. कालः, समयः, दिनः; 'fine weather,' सुदिनं, सुदिनाहः -हं, उत्तमाहः; 'bad weather,' दुर्दिनं, वाहलं.
To WEATHER, v. a. दुःखेन पार् (c. 10. पारयति -यितुं) or तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), कष्टेन तीरं or पारं गम्, दुःखेन तृ.
WEATHER-BEATEN, a. वाताहतः -ता -तं, वातवृष्टाहतः ता -तं, अभावका-शिकः -का -कं.
WEATHER-COCK, s. प्रासादशृङ्गाग्रो स्थापितं कुक्कुटाकारं वायुलक्ष्यं.
WEATHER-GLASS, s. वायुमापकयन्त्रं, वायुगुस्तन्त्रमापकयन्त्रं.
WEATHER-PROOF, a. वातवृष्ट्यभेद्यः -द्या -द्यं, वृष्ट्यभेद्यः &c.
WEATHER-WISE, a. कालदर्शनकुशलः -ला -लं, कालविद् *m. f. n.*
To WEAVE, v. a. वे (c. 1. वयति, वातुं), वप् (c. 1. वपति -यितुं), ऊप् (c. 1. ऊपते -यितुं), गुम्प् (c. 6. गुम्पति -यितुं), गुप्, रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्.
To WEAVE, v. n. (Practise weaving) वापं कृ, वृत्तुवापं कृ, वापं कृ, तनुवापं कृ, सूत्रवापं कृ, तनुवृत्तिं कृ, सूत्रवेष्टनं कृ.
WEAVER, s. तनुवायः, तनुवापः, तन्त्रवायः, तन्त्रवापः, तन्त्रवायः, कुपिन्दः, कुपिन्दः, पटकारः, सूचीशिल्पोपजीवी *m.* (न्).
WEAVING, s. वायः, वापः, तनुवायः, तनुवापः, सूत्रवायः, जतिः f., वृत्तिः f., व्युतिः f., तानत्रं, वाणिः f., वेणिः f., सूत्रवेष्टनं, पटनिम्नीयं, विरचना, वसरः; 'Room for weaving,' तनुशाला.
WEB, s. तनुसन्ततं -तिः f., सूत्रसन्ततिः f., तन्त्रं, जालं.—(Of the eye) पटलं.—(Of a spider) ऊर्णनाभजालः, see **SPIDER**.
WEB-FOOTED, a. जालपादः -दा -दं, जालपाद्, जालाकारपादः &c.
To WED, v. a. विवह्, परिणी, पाणिग्रहणं कृ. See **To MARRY**.
WEDDED, p. p. or a. विवाहितः -ता -तं, परिणीतः &c., कृतकरग्रहः -हा -हं, see **MARRIED**; 'wedded woman,' जटा; 'wedded couple,' दम्पती *m. du.*—(Strongly attached) आसक्तः -क्ता -क्ते, रतः -ता -तं; 'to one's own opinion,' स्वमतरदृष्टी -दृष्टिणी &c.
WEDDING, s. विवाहोत्सवः, विवाहपथं *n.* (न्), विवाहः, उद्वाहकर्म *n.* (न्), विवाहसंस्कारः, विवाहक्रिया; 'wedding dress,' विवाहनेपथ्यं, वैवाहिकनेपथ्यं.
WEDGE, s. कीलः, कीलकः, शङ्खः *m.*
To WEDGE, v. a. संहन्, सम्पीड्, ससाप्, बाध्, सम्पृद्.
WEDLOCK, s. विवाहसम्बन्धः, विवाहितावस्था, दारकर्म *n.* (न्).
WEDNESDAY, s. बुधवारः, सोम्यवारः -वासरः, कुलाकुलवारः.
WEED, s. कर्षः, सत्तः, तृणं, कण्टकः -कं; 'instrument for destroying weeds,' सत्तमः.—(Widow's weeds) चीरं, चीवरं.
To WEED, v. a. कर्षम् उदृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), तृणानि उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or उच्छिद्, विहृणोक्.
WEEDING, s. कर्षोद्धरणं, कर्षोच्छेदः, तृणोद्धरणं, कण्टकोद्धरणं.
WEEDY, a. कर्षपूर्णः -र्णा -र्णं, कर्षवहुलः -ला -लं, तृणपूर्णः &c.
WEEK, s. सप्ताहं, पारसप्तकं, दिनसप्तकं; 'week-day,' वारः.
WEEKLY, a. सप्ताहिकः -की -कं, सप्ताहिकः &c., सप्तदिनिकः &c.
WEEKLY, adv. सप्ताहे सप्ताहं, प्रतिसप्ताहं.
To WEEP, v. n. रुद् (c. 10. रोदति -यितुं), क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति -यितुं), अश्रूणि पत् in caus., see **To CRY**; 'weep not,' मा श्रौतौः.
WEeping, s. क्रन्दनं, रोदनं, अश्रुपातः. See **LAMENTATION**.
WEeping, part. रुदन् -दती &c., अश्रुलोचनः -न्ती -नं, उपश्रुताक्षः &c.

WEI

To WEIGH, v. a. (In a balance) तुल्य (c. 10. तुल्यति-यितुं), तुल्य (c. 10. तुल्यति-यितुं), तोलनं कृ. तुलनां कृ.—(Raise, as an anchor, &c.) उच्यते.—(Ponder) विगण् (c. 10. -गणयति-यितुं), मनसा विचर्, see *To PONDER*; 'to weigh alternatives,' विकल्प (c. 10. -कल्पयति-यितुं). 'Weighs upon,' विदत्तयति; 'weighs down,' see *To OUTWEIGH*.

To WEIGH, v. n. (Have weight) भारी-रिणो-रि भू or चस्, भार-यान्-यती-नद् चस् or भू. भारान्वितः-ता-ताम् चस् or भू; 'what does this weigh?' एतत् किम्भारम् चन्ति or एतस्य किं भारपरिमाणं.—(Be important) गुरुः-धी-रु भू.

WEIGHED, p. p. (In a balance) तुलितः-ता-तं, तुलयापृतः &c., उन्मितः &c., तुलामितः &c.—(Pondered) सुविचारितः-ता-तं.

WEIGHER, s. तोलनकारी *m.* (नं), तुलापारखविद्, तुलनाकृत्.

WEIGHING, s. तोलनं, तुलापारखं.—(Pondering) विगणनं-ता.

WEIGHT, s. (Weight or quantity ascertained by balance) भारः, भारपरिमाणं, उन्मानं, निमित्तः *f.*, परिमाणं, भारनिमित्तः *f.*, तोलः, तुला, गुरुत्वं-ता, गौरवं, गरिमा *m.* (नं), भरः; 'of deficient weight,' न्यूनतोः-ला-लं.—(Mass to weigh with) तोलं, उन्मानं. For the different weights, see under *MEASURE*; 'measure by weight,' तुलामानं.—(Ponderous load, burden) भारः, भुरा, भूः *f.* (पुर), see *BURDEN*—(Importance, influence) गौरवं, गुरुत्वं-ता, प्रभावः, भारः, प्रमाणं; 'of little weight,' अल्पप्रभावः-या-यं, अल्पप्रमाणः-या-यं, लघुप्रभावः &c.

WEIGHTY, a. (Having weight) भारी-रिणो-रि (नं), गुरुः-धी-रु, see *HEAVY*, *PONDEROUS*—(Important, influential) गुरुः &c., सम्प्रमाणः-या-यं, see *IMPORTANT*.

WEIR, s. जलप्रवाहवन्धकः, जलयन्धकः, जलप्रतिवन्धकः.

WELCOME, s. स्वागतं, अभिनन्दनं, चानन्दनं, सभाजनं, सभाजनं, चामन्त्रणं, चामन्त्रनं; 'word of welcome,' स्वागतवचनं, see *SALUTATION*; 'of a guest,' ज्ञातस्वागतं.

WELCOME, a. स्वागतः-ता-तं.—(Grateful) सुखदः-दा-दं.

To WELCOME, v. a. स्वागतम् इति वद् (c. 1. वदति-दितुं), स्वागतवचनेन पूज् (c. 10. पूजयति-यितुं), खल्लि or खल्लिवचनं वद्, चामन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयति-यितुं), प्रज्ञस् (c. 1. -ज्ञसति-सितं); 'a new-comer,' ज्ञातस्वागतं कृ, ज्ञातस्वागतं कृ.

WELCOMED, p. p. स्वागतपूजितः-ता-तं, सङ्गृह्यः &c., समुपवेदिनः &c.

To WELD, v. a. अयोधनापातेन तमलोहं तमलोहेन संयुज्.

WELFARE, s. कुशलं, कौशलं, कौशल्यं, कुशलता, कल्याणं, धेयं, धेय-कुशलं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, सुखं, शुभं, भद्रं, हितं, धेयम् *n.*, धःधेयसं, भूतिः *f.*, सुस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, अभीष्टं, अभीष्टितं, भविकं, भावुकं, भयं, शिषं.

WELL, a. (In health) स्वास्थ्यः-स्वा-स्थं, सुस्थः &c., निरामयः-या-यं, नीरोगः-गा-गं, see *HEALTHY*—(Fortunate, happy) कुशलः-ला-लं, धेयः-मा-मं, हितः-ता-तं, सुखी-खिनी-खि (नं); 'Is it well?' किं धेयम् चक्षि.

WELL, s. (For water) कूपः, कूपकः, प्रहिः *m.*, चानुः *m.*, जलकूपी, कूपी, निपानं, उदपानं, उदकापादः, जलापादः, जलानिका, चापीनः, वृडकः, कोट्टारः; 'wooden frame or upper part of a well,' नर्मिः *f.*, त्रिका; 'cover or facing,' यीनाहः; 'reservoir near a well,' चाहायः, निपानं, उदकूपनलाशयः; 'well-water,' कूपोदकं, कौपं; 'well-digger,' कूपखनिता *m.* (नं)—(Of a ship) गुप्तिः *f.*

WET

WELL, adv. सु or चति prefixed, सुहु, साधु, सम्पद्, युक्तं, यथायोग्यं, भद्रं, उत्तमवेष्य; 'well off,' सुस्थितः-ता-तं, नुस्यः-स्वा-स्थं; 'well said,' अभिहितः-ता-तं, सूक्तः-क्ता-क्तं, साध्यभिहितः-ता-तं, उपपूजः &c., भद्रमुक्तं &c.

WELL, exclam. भद्रं, चादं, साधु, चस्तु, भवतु, तपेति; 'very well,' चादं, कामं; 'well then,' तद्भद्रं; 'well done!' साधु.

WELL-AFFECTED, a. सुरक्तः-क्ता-क्तं, हितवृद्धिः-द्धिः-द्धि, सुशीलः &c.

WELL-BALANCED, a. समतोः-ला-लं, समानतोः-ला-लं.

WELL-BEHAVED, a. विनीतः-ता-तं, साधुवृत्तिः-त्तिः-त्ति, नाध्याचारः-रा-रं, सुचरितः-ता-तं, सदाचार &c., सुनीतः-ता-तं.

WELL-BEING, s. कुशलं, धेयं, सुस्थता, सुस्थितिः *f.* See *WELFARE*.

WELL-BORN, a. कुलोत्तमः-ना-नं, सत्कुलोत्तमः &c., सुनन्मा-न्मा-न्य (नं), सुजातः-ता-तं, अभिजातः &c., साधुजातः &c. See *NOBLE*.

WELL-BRED, a. सुविनीतः-ता-तं, सुश्रितः-था-थं, सुशीलः-ला-लं.

WELL-DISPOSED, a. हितवृद्धिः-द्धिः-द्धि, सुशीलः &c. See *WELL-WISHER*.

WELL-DOER, s. सुकर्मी *m.* (नं), सुकृती *m.* (नं). See *VIRTUOUS*.

WELL-DONE, a. सुकृतः-ता-तं, सुचरितः &c. Exclam. साधु.

WELL-DRESSED, a. सुवेशः-शा-शं, सुवेषी-पिणी &c., सुवेष्टितः-ता-तं.

WELL-FORMED, a. सुरूपः-पी-पं, सुरूपी-पिणी &c., सुव्याकृतः-रा-रं.

WELL-INFORMED, a. बहुज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सुज्ञः &c., बहुवृत्तः-ता-तं.

WELL-KNIT, a. समंहतः-ता-तं, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि.

WELL-KNOWN, a. सुज्ञातः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं. See *NOTORIOUS*.

WELL-MADE, a. सुरूपः-पी-पं, सुरूपी-पिणी &c., सुचरितः-ता-तं.

WELL-MEANING, a. सदभिप्रायः-या-यं, सदाशयः &c., सुशीलः &c.

WELL-NIGH, adv. प्रायस्, प्रायशम्. See *NEARLY*.

WELL-READ, a. स्वधीतः-ता-तं, स्वधीतो-तिनी-ति (नं), अधीतो &c., सद्यशास्त्रपारगः-गा-गं, ग्रन्थी-न्यनी &c., बहुज्ञः &c.

WELL-SPENT, a. सुययितः-ता-तं; 'time,' सत्कालधेयः.

WELL-WISHER, s. हितेपी-पिणी *m. f.*, प्रियेपी-पिणी *m. f.*, हितेष्णुः *m. f.*, हितमेष्णुः *m. f.*, प्रेयोपी-पिणी, हितकामः-मा.

To WELTER, v. n. लुट् (c. G. लुटति-यितुं), प्रलुट्. See *To WALLOW*.

WELTERING, part. लुटन्-लुटन्-लुटन् (नं). See *ROLLING, part.*

WEN, s. मानवृद्धिः *f.*, मेदोपुद्गं, गलगण्डः. See *TUMOUR*.

WENCH, s. जोपा, योपिता, तरुणी, जम्बा, पन्थकी, गण्डिका.

To WENCH, WENCHING. See *To FORNIFICATE, FORNICATION*.

To WEND, v. n. गम्, या, इ, सु, जावृत्, अभिवृत्, see *To GO*; 'hither he wends his way,' इत एवाभिवर्तते.

WEST, s. (The quarter of the sky) पश्चिमा, पश्चिमदिशा, पश्चिमदिक् *f.* (शं), पश्चिमाशा, प्रतीची, अपरा, चरमा, चारुणी, मध्यः-ध्यं. The god Varuna is fabled as the Regent of the West.

WEST, WESTERLY, WESTERN, a. पश्चिमः-मा-मं, प्रतद्व-तीची-त्यन् (क्षं), प्रतीच्यः-च्यत-च्यं, प्रतीचीनः-ना-नं, चरनः-मा-मं, अपरः-रा-रं, पाश्चात्यः-त्या-त्यं. 'Madyadesha is west of Prayāga,' मध्यदेशः प्रयागात् पश्चिमः; 'as far as the western ocean,' ज्ञाप-श्चिमसमुद्रात्.—(Facing the west) प्रतद्व्युपः-रती-रं, पश्चिमभि-मुखः &c.

WESTWARD, adv. पश्चात्, प्रतद्व, पश्चिमदिशि, पश्चिमतस्.

WET, a. चार्द्रः-द्रा-द्रं, जलार्द्रः &c., ह्रिदः-त्ता-तं, सिक्तः-क्ता-क्तं, जलसिक्तः &c., समुच्चितः-ता-तं, चनूपः-पा-पं. See *MOIST*.

WET, s. चार्द्रता, जेदः-दं, तेमः, स्तेम, जलं. See *MOISTURE*.

To WET, v. a. सिद् (c. 10. जेदयति-यितुं). See *To MOISTEN*.

WETHER, *s.* चित्तवृषणो नेपः, मुष्कशून्यो नेपः.

WITNESS, *s.* आर्द्रता, झिल्ला, जलाद्रिता, सिक्ता -त्वं.

WET-NURSE, *s.* धात्रेयी, उपमात्री, पयःप्रसविणी, स्तन्यदानेन पोषयित्री or पालयित्री.

To WHACK, WHACK. See To STRIKE, BEAT, BLOW.

WHALE, *s.* तिमिः *m.*, तिमिज्जिलः, तिमिज्जिलगिलः, मोनरः, समुद्राहः *m.*, नकरः, रापयः, वृहन्मीनः.

WHARE, *s.* यष्टः, उमः, तरस्यानं, तरस्यानं, गुलः.

WHAT, *pron. rel.* (That which) यद्.—(What kind, what like, which) यादृशः -शी -शं, यादृषः -षा -षं, यः या यद्.

WHAT, *pron. inter.* कः का किं, कौ *m. du.*, के *f. n. du.*, के *m. pl.*, काः *f. pl.*, कानि *n. pl.*; 'what?' किं, किन्तु, किमु, किंस्त्रिन्; 'what kind?' कोदृशः -शी -शं, कोदृषः -षा -षं, कोदृक् *m. f. n.* (श्), किम्भूतः -ता -तं; 'on what account?' किमर्थं; 'what then?' किं तर्हि, किम्; 'what else?' अथ किं; 'what do you wish to say?' किम् असि वक्तुं नामः; 'what is he doing?' किं व्यापारः सः; 'what is his name?' किं नामधेयः सः; 'to what degree?' किम्पर्यन्तं; 'what is that to me?' किं मम तेन; 'what though?' यद्यपि.

WHAT, *interj.* कथं, किं, किमुत, उत, उन्, नेनु, स्त्रिन्.

WHATEVER, WHATSOEVER, *pron.* यत्किञ्चित्, यद्यद्, यद्, यावत्; 'whatever wealth is in the world,' यत्किञ्चिद् or यावद् जगद्वर्ति धनमस्ति.

WHEAT, *s.* गोधूमः, सुगनाः *m.* (स्), सुमनः, धान्यं, प्रवटः, रसालः, अपूपः, गन्धविहलः, भूजस् *f.*, गोरक्षनमू *f.*, शितसूकः, द्वेच्छभोजनः, सितशि-
सिकाः, निस्तुपधारीः, पटुदुग्धः.

WHEATEN, *a.* गोधूममयः -यी -यं, गोधूमात्मकः -का -कं, गोधूम in comp.

To WHEEL, WHEELER, WHEELING. See To COAX, FLATTER, &c.

WHEEL, *s.* चक्रं, रपाङ्गं, रपपादः, रथ्यं, मखलं, उपधिः *m.*, चोपधेयं, नभिः *m.*, दृम्भुः *f.*; 'its circumference,' नेभिः -मी, ग्रधिः *m.*, चक्रपरिधिः *m.*; 'potter's wheel,' कुलालचक्रं.

To WHEEL, *v. a.* परिवृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), विवृत्, आवृत्, व्यावृत्.

To WHEEL, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), विवृत्, व्यावृत्, सम्परिवृत्.

WHEELBARROW, *s.* हस्तसञ्चालितम् एकचक्रपुङ्खं वाहनं.

WHEELED, *a.* चक्रवान् -वती -वत् (न्), चक्री -क्रिणी -क्रि (न्), चक्रपुङ्खः -ज्ञ -ज्ञः; 'two-wheeled carriage,' द्विचक्रपुङ्खो रथः.

WHEEL-WRIGHT, *s.* रथकारः, रथकृत्, रथकरः, चक्रकारः.

To WHEEZE, *v. n.* दासश्वासं कृ, कृच्छ्रेण श्वासं कृ, प्रतिधृतं कृ.

WHELP, *s.* शायः -चक्रः, शिशुः *m.*, वल्लः; 'of a lion,' सिंहशावकः.

WHEN, *adv.* (At the time that) यदा, यर्हि; or expressed by काले, समये, &c. in comp.; as, 'when he was dying,' मरणकाले.—(At what time?) कदा, कर्हि.

WHENCE, *adv.* (Interrog.) युतस्, कस्माद् देशात् &c., कस्मात् स्थानात् &c.; 'whence have you come?' कुतः समागतोऽसि.—(Indef.) यतस्, यस्माद् देशात् &c.; 'to return whence one came,' प्रतिगन्तुं यथागतं.

WHENEVER, WHENSOEVER, *adv.* यदा यदा, यर्हि यर्हि, यदाकदापि.

WHERE, *adv.* (In which place) यत्र.—(In what place?) कुत्र, क्व.

WHEREAS, *adv.* यस्मात्, येन, यतस्. यन्. See SINCE.

WHEREBY, *adv.* (By which) येन.—(By what?) केन.

WHEREFORE, *adv.* (For which reason) यतस्, येन, यत्, यदर्थं, तथात्वे.—(For what reason?) किमर्थं, किम्, केन हेतुना, कस्य हेतोः, किञ्चिमितं, केन निमित्तेन.

WHEREIN, *adv.* (In which) यस्मिन्, यत्र.—(In what?) कस्मिन्, कुत्र.

WHEREOF, *adv.* (Of which) यस्य.—(Of what?) कस्य.

WHEREVER, WHERESOEVER, *adv.* यत्र कुत्रचित्, यत्र कुत्रापि, यत्र यत्र, कुत्रापि, कुत्रचित्, यत्र क्वचित्.

WHEREUPON, *adv.* यदनन्तरं, यत्रानन्तरं, तदनन्तरं, अत्रानन्तरं.

WHERRY, *s.* दण्डसञ्चालिता or छेपणिसञ्चालिता लघुनौका.

To WHET, *v. a.* निशी, निशि, क्षु, तिञ्. See To SHARPEN.

WHETHER, *adv.* किं, किंवा, वा, उत. The particle वा, either with or without किं, usually expresses the sense of 'whether,' as in the following examples; 'whether you kill me or whether you release me,' मां मारयत वा मुञ्चत वा; 'do you know whether he is virtuous or not?' वेत्सि किं धार्मिको न वा; 'whether or not he does that,' तत् करोतु न करोतु वा.—(Whether of twain, which of two) कतरः -रा -रन्.

WHET-STONE, *s.* शाणः -खी, शानः, शाणाश्म *n.* (न्), भ्रमः, क्लामरः, वागरः, सामकः.

WHET, *s.* मस्तु *n.*, दधिमखः -खं, दुग्धमखः, दधुत्तरः.

WHICH, *pron.* (Relat.) यः या, यद्, यौ *m. du.*, ये *f. n. du.*, ये *m. pl.*, याः *f. pl.*, यानि *n. pl.*, see WHO.—(Interrog.) कः का किं, कौ *m. du.*, के *f. n. du.*, के *m. pl.*, काः *f. pl.*, कानि *n. pl.*

WHICHEVER, *pron.* Expressed by doubling the relative, thus यद् यद् &c.

WHIFF, *s.* फुल्लान्, फुल्लारः, फूलान्, फूल indec. See PUFF.

WHILE, WHILST, *adv.* यावत्, यावत्कालं, यत्कालं, यस्मिन् काले, यत्पर्यन्तं, यदा; 'whilst he thought on this the messenger arrived,' यावत् तच्च चिन्तयति दूतः समागच्छति. The sense of whilst may sometimes be expressed by मध्ये, see DURING, or by the locative absolute, or some similar form of expression; as, रा तदेव चिन्तयति दूतश्च समागच्छति.

WHILE, *s.* कालः, समयः; 'a long while,' बहुकालः; 'for a long while,' बहुकालं, चिरकालं, चिरं; 'after a long while,' चिरात्; 'a little while,' अल्पकालः; 'for a little while,' अल्पकालं, किञ्चित्कालं; 'in a little while,' अचिरेण -रात्, क्षणान्तरे, कियता कालेन; 'for a while,' कियत्कालं, आपाततस्; 'a long while ago,' पुरा, पूर्वकाले; 'one while,' कदाचित्.—(Worth while) समकलः -ला -लं, फलवान् -वती -वत् (न्), उपयोगी -गिनी &c.

To WHILE, *v. a.* विनोदेन कालं गन् (c. 10. गमयति -यितुं) or नी (c. 1. नयति, नेतुं), विनुद् in caus. (नोदयति -यितुं).

WHIM, *s.* मनोलील्यं, चापलं, चापल्यं. See FREAK, CAPRICE.

To WHIMPER, *v. a.* बालकया क्रन्द or रुद् or रु or कूज्.

WHIMSICAL, *a.* चपलः -ला -लं, लोलः &c., see CAPRICIOUS, FREAKISH.

To WHINE, *v. n.* कूज् (c. 1. कूजति -गितुं), अनुकूज्. See To MURMUR.

WHINE, *s.* कूजनं, कूजितं, विलपनं, कलरुतं, काकुः *f.*, काकूक्तिः *f.*

To WHIP, *v. a.* कपया or चर्मोरज्जा or रज्जा तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or दण्ड or शास्त्रं (c. 2. शास्ति -सितुं). See To LASH.

WHIP, *s.* कक्षा, कपा, चर्मयष्टिः *f.*, प्रतिष्क्रपः, भीमा. See SCOURGE.

WHIPPED, *p. p.* कक्षाहतः -ता -तं, दण्डितः &c.; 'whipped horse,' प्रतिकक्षाष्टः.

WHIPPING, *s.* कक्षाघातः, कपाघातः, कक्षाताडनं, ताडनं; 'worthy of it,' कश्चः -श्या -श्यं, कक्षाहः -ह्यं -ह्यं.

To WHIRL, *v. a.* भ्रम् (c. 10. भ्रमयति -यितुं). See To TURN, TWIRL.

To WHIRL, v. n. भ्रम् (c. 4. भास्यति, c. 1. भ्रमति -मिह), अतिशीघ्रं परिवृत् (c. 1. -चर्त्ते -चिर्त्ते) or घूर्ण. See *To REVOLVE, v. n.*
WHIRLED, p. p. भ्रान्तः -न्ता -न्तः, उद्भ्रान्तः &c., शीघ्रं परिवर्त्तितः &c.
WHIRL, WHIRLING, s. भ्रमः -मणः, भ्रान्तिः *f.*, भ्रमिः *f.*, विभ्रमः, आघृष्टिः *f.*
WHIRLPOOL, s. जलावर्तः, जलभ्रमः, जलगुल्फः, आवर्तः -वर्तिका, आवर्त्तिनी, भूमिः *m.*, भ्रमः, भ्रमरक्तः, अवधूतः. See *Eddy.*
WHIRLWIND, s. चक्रवातः, वातावर्तः, वातमण्डली, वायुगुल्फः, वाया, भूमिः *m.*, वातभ्रमः, आवर्तः, निर्घातः, भाजिः *f.*, कुनाभिः *m.*, पवाका.
To WHISK, v. a. अतिशीघ्रं चल (c. 10. चालयति -यितुं), अतिलापवेन चल; 'he whisks his tail,' परिपुच्छयति.
WHISK, s. लघुक्षेपः, आकस्मिकक्षेपः—(For flies, &c.) चामरं.
WHISKER, s. पल्ल *n.* (नृ), गुम्मा; गण्डलोम *n.* (नृ), मुखजलोम *n.*
To WHISPER, v. n. जप् (c. 1. जपति -यितुं), प्रजप्, नीचस्वरेण or नीचवाचा वद् (c. 1. वदति -दितुं), नीचैर् वद्, उपांशु वद्; 'to whisper into the ear,' कर्णम् उपजप्, कर्णे कप्, कर्णे जप् or वद्; 'to whisper to one's neighbour,' जनान्तिक् वद्.
WHISPER, WHISPERING, s. जपः -पनः, जापः, कर्णेजपनं, कर्णेकपनं, कर्णेवादः, उपांशुवादः, उपांशुकपनं, नीचैर्वादः; 'in a whisper,' उपांशु, जनान्तिक्.
WHISPERER, s. कर्णेजपः, कर्णेजपः, कर्णेकपकः, कर्णेपजापकः.
To WHISTLE, v. n. ओषाधरसद्वेषपूर्व श्वासोत्थेयं कृत्वा शीघ्रशब्दं कृ or सीसशब्दं कृ or कोचकयत् पटुशब्दं कृ, वेणुपत् क्रकशशब्दं कृ, ओषशब्दं कृ.
WHISTLE, s. (The sound) शीघ्रशब्दः, सीसशब्दः, ओषशब्दः, कोचकशब्दः—(Instrument for whistling) वंशः -शी, ध्वनिनालः.
WHIT, s. लेशः, लवः, लवलेशः; 'not a whit,' न मनामपि.
WHITE, a. शुक्लः -ज्ञा -ज्ञः, श्वेतः -ता -तः, धवलः -ला -लं, सितः -ता -तं, श्वेतः -ता -नी -तं, शुभः -भा -भं, शुचिः -चि -चि, अवदातः -ता -तं, विशदः -दा -दं, गौरः -रो -रं, धीतः -ता -तं, पाखुरः -रा -रं, समलः -ला -लं, विमलः &c., रजतः -ता -तं, कर्कः -का -कं, खलः -लः -रु, खजुनः -नी -नं, शितिः -ती -ति, खजुनखविः -वि -वि, वलघः -घा -घं; 'yellowish white,' हरिणः -या -यं.
WHITE, s. (The colour) शुक्लः, धवलः, श्वेतः, सितः, वलघः—(Of the eye) शुक्लमण्डलं, विभ्रमरं.
To WHITEN, v. a. शुक्ल (nom. शुक्लयति -यितुं), धवल (nom. धवलयति -यितुं), शुक्लीकृ, धवलीकृ, आदीप् (c. 10. दीपयति -यितुं).
To WHITEN, v. n. शुक्लीभू, धवलीभू, श्वेतीभू, विशदीभू.
WHITENED, p. p. धवलितः -ता -तं, धवलीकृतः &c., शुक्लीकृतः -ता -तं.
WHITENESS, s. शुक्लता -त्वं, शुक्लिमा *m.* (नृ), शौद्ध्यं, धवलत्वं -ता, धावत्वं, शुभता, श्वेतता, सितत्वं, सितिमा *m.* (नृ), वैशद्यं.
WHITES, s. (Fluor albus) प्रदरः, प्रदरामयः.
WHITENESS, s. सुधा, शुक्ललेपः, धवललेपः, धवलसुधा.
To WHITENESS, v. a. सुधया लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ते) or खालिप्, सुधया धवलीकृ or धवल (nom. धवलयति -यितुं).
WHITENESS, p. p. सुधाधवलितः -ता -तं, सुधालिप्तः &c.; 'house,' सुधामवनं.
WHITHER, adv. (Interrog.) कुत्र, कः; 'whither shall I go?' क गच्छामि—(Relat.) यत्र.
WHITHERSOEVER, adv. यत्र कुत्रचित्, यत्र कुत्रापि.
WHITISH, a. ईषच्छुक्लः -ज्ञा -ज्ञः, ईषत्पाखुरः -खु -खु, धूसरः -रा -रं.
WHITLOW, s. नखस्यन्धः, पिण्डः, कुण्डिः *m.*, नखशूलः -लं, नखग्रन्थः.
To WHIZZ, v. n. शीघ्रशब्दं कृ, सीसशब्दं कृ, खणखणशब्दं कृ.

Who, pron. (Relat.) यः या यद्, सी *m. du.*, ये *f. n. du.*, ये *m. pl.*, यः *f. pl.*, यानि *n. pl.* The relative pronoun is not much used in Sanskrit excepting at the beginning of a sentence; as, 'he who desires great riches is not wise,' यो महत्तुष्टम् आकांक्षति स पुद्गहीनः. In other cases it is more usually expressed by स च or is inherent in a compound word or indecl. part.; thus, 'in that city there dwelt a king who was beloved by his subjects,' तस्मिन् नगरे वसति राजा स च प्रजावल्लभः; 'a saint who has subdued his organs of sense,' जितेन्द्रियो मुनिः; 'by all the birds who had assembled,' सर्वैः पक्षिभिर् मिलित्वा—(Interrog.) कः का किं, की *m. du.*, के *f. n. du.*, के *m. pl.*, काः *f. pl.*, कानि *n. pl.*; 'who are you?' कस् त्वं; 'who's there,' को च.
WHOEVER, WHOSOEVER, WHOSO, pron. यः कश्चित् *m.*, या काचित् *f.*, यत्किञ्चित् *n.*, यः कोपि *m.*, या कापि *f.*, यत्किमपि *m.*, यो यः *m.*, या या *f.*, यच्च *n.*
WHOLE, a. सर्वः -धा -धं, सकलः -ला -लं, समग्रः -या -यं, विप्रः -घा -घं, कृत्स्नः -त्वा -त्वं; 'the whole earth,' सर्वमही; 'the whole world,' सर्वलोकः; 'the whole night,' सर्वरात्रः; 'the whole day,' सर्वोदयः; 'the whole business from beginning to end,' साद्यन्तं कर्म, आगमनिर्गमो *m. du.*; 'for the whole month,' मासपर्यन्तं; 'whole number,' अभिन्नसंख्या.
WHOLE, s. साकल्यं, समुदायः, कात्थ्यं, कात्थं, सामर्थ्यं, साहित्यं, मात्रं, समासः, समस्तः -स्ति *f.*, च्यति *f.*
WHOLENESS, s. सामर्थ्यं, सम्पूर्णता, अभिन्नता. See *ENTIRENESS.*
WHOLESALE, s. or a. समस्तविक्रयः, महाविक्रयः, प्रसारविक्रयः.
WHOLEFOME, a. पयः -ध्या -यं, हितः -ता -तं. See *SALUBRIOUS.*
WHOLLY, adv. सर्वतस्त, सर्वशस्, सर्वथा, साकल्येन, सम्यक्, ज्ञेयतस्त, अत्यन्तं, सर्वभावेन, सर्वतोभावेन. See *ENTIRELY.*
WHOOP, s. (The cry) हूप्; 'war-whoop,' सिंहनादः, छेडा -दितं.
To WHOOP, v. n. हूप्शब्दं कृ, उच्चैःस्वरेण हूश्. See *To SHOUT.*
WHORE, s. वेश्या, गणिका, पुंछली, चन्दकी. See *HARLOT.*
WHOREDOM, WHOREMONGER. See FORNICATION, HARLOTRY, &c.
WHORISON, s. वेश्यापुत्रः, गणिकापुत्रः, पुंछलीजः.
WHOSE, pron. (Relat.) यस्य *m.*, यस्याः *f.* The relative 'whose' is not often expressed in Sanskrit, but is frequently inherent in a compound, or rendered by तस्य च &c., see *Who*; as, 'a wife whose husband is abroad,' प्रोपितभर्तृका स्त्री—(Interrog.) कस्य *m.*, कस्याः *f.*
WHY, adv. किमर्थं, किं, केन हेतुना, किन्तिमित्, कस्य हेतोः, see *WHEREFORE*; 'why inquire into my story?' किं ते मन वृत्तानामग्रेन; 'why conceal it?' संवरणे किं कारणं; 'why do you do this?' किमर्थं तत् करोषि.
WICK, s. (Of a lamp, &c.) तूला -ली, वस्तिः *f.*, वस्तिका, तैलिनो, तैलमाली, दशा, दशाकर्षः, पिण्डलं, दीपकूपी, दीपखोरी.
WICKED, a. (Said of persons) दुष्टः -घा -धं, पापी -पिनी -पि (नृ), दुर्वृत्तः -ता -तं, दुरात्मा -त्मा -त्वं (नृ), पापात्मा &c., चपुलः -ख्या -ख्यं, शठः -ठा -ठं, पामरः -रा -रं, खलः -ला -लं, नैकृतिकः -की -कं, नैष्कृतिकः &c., अधार्मिकः -की -कं, दुष्टमानसः -सा -सं, दुष्टचिन्तः -ता -तं, विकर्मिकः &c., see *SINFUL*; 'a wicked man,' दुर्जनः, असज्जनः—(Of actions) दुष्टः -घा -धं, पाप in comp., see *SINFUL*;

WIC

'a wicked act,' पापकर्म *n.* (नं); 'very wicked,' पापिष्ठ; -ष्टा -ष्ट, दुरिष्ठ; &c.

WICKEDLY, *adv.* दुष्टं, दुष्टपत्, सापारं, दुर्जनपत्, दुर्वृत्तपत्, सलपत्.

WICKEDNESS, *s.* पापं, दुष्कृतं, दुष्कृतिः *f.*, कुकर्म *n.* (नं), दुष्कर्म *n.*, कुकृतं, कुसृतिः *f.*, निकृतिः *f.*, निकारः, दुष्टता, दीष्टवं, दीरान्त्यं, दीनेत्यं, दुर्जनत्वं, जसाधुता, विप्रकारः, कौकृत्यं, जसत्कर्म *n.*, see SIN-FULNESS; 'great wickedness,' पापिष्ठता, पापीयस्त्वं, दुरिष्ठं.

WICKER, *a.* वेदलः -लो -लं, वेरापः -यी -यं, वैलुकेयः -यी -यं, वैचकः -की -कं, वंशादिदलनिर्मितः -ता -तं; 'wicker-work,' वेदलं.

WICKET, *s.* छद्मद्वारं, उपद्वारं, द्वारद्वं, सडक्लिन्ता.

WIDE, *a.* विशालः -ला -लं, वृषुः -पुः -पु, विलीरिः -शी -रि, विपुलः -ला -लं, विप्रकृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'wide-spread,' बहुविस्तीरिः -शी -रि, सन्ततः -ता -तं, बहुमतानी &c.; 'wide-awake,' प्रबुद्धः -द्धा -द्धं; 'wide-mouthed,' गुहामुखाः -खा -रं; 'wide-open,' उद्गुहः -द्धा -द्धं.

WIDE, WIDELY, *adv.* विलीरि, विस्तरं, विपुलं, प्रचुरं, जत्यन्तं, बहु or जति or नु prefixed, see EXTENSIVELY.

To WIDEN, *v. a.* प्रप (c. 10. प्रपयति -यितुं), प्रपृक्, विशालीकृ.

WIDENESS, *s.* विशालता, वृषुता, विलीरिः *f.* See BROADNESS.

WIDOW, *s.* विधवा, रज्ज्वा, विधवा, विधवा, गतभर्तृका, मृतपतिका, जतभर्तृका, निर्वाया, जनाया, जयौरा, यतिनी, वृषभी, कात्यायनी, विधवा *f.*; 'widow before puberty,' बालविधवा, बालरज्ज्वा; 'widow that burns with the body of her husband,' सती; 'the act of doing so,' जतिनामिष्टः, सहगरजं, सहगमनं, जनुगमनं, जन्मरोहणं; 'stone by which she ascends the pyre,' धर्मशिला.

WIDOWED, *a.* दूतभर्तृका, दूतपतिका.—(Stripped) दूतः -ता -तं.

WIDOWER, *s.* मृतभार्या, मृतपत्नीकः, विपुः, जयोगः.

WIDOWHOOD, *s.* वैधव्यं, वैधव्यदशा, विधवात्वं, निर्वायता, रज्ज्वावस्था, जतभर्तृका.

WIDTH, *s.* विशालता, परिच्छाः, व्यासः, परिसरः. See BREADTH.

To WIELD, *v. a.* हस्तेन धृ (c. 1. धरति, c. 10. धारयति -यितुं) or धा (c. 3. दधाति, धातुं) or विधा, हस्तेन धृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), हस्तेन प्रयुज् or उपयुज् or गृही.

WIFE, *s.* भार्या, स्त्री, पत्नी, नाया, दाराः *m. pl.*, दारा, वधूः *f.*, वधूः *f.*, कल्यं, गृहिणी, गेहिनी, पाणिगृहिणी, सहपत्नी, सपत्नी, दयिता, जानता, वसन्ता, प्रिया, प्रियता, रसपी, नायिका, प्राणेशा, प्राणसना, प्रेयसी, प्रेया, यतिता, द्वितीया, महिला, धेनू, परिग्रहः, गृहं, गृहाः *m. pl.*, भूता, जदोर्ग, वामाङ्ग, दम् indec.; 'virtuous and faithful wife,' पतिव्रता, सती, साध्वी, सुव्रता, धर्मदाराः *m. pl.*, पतिमाया, मुचरिवा; 'one who has a family,' कुटुम्बिनी, पुरन्धिः -न्त्री; 'a super-seded wife,' जयूदा, जयिविता, कृतमापनिका -न्तीका, कृतसापली, कृतसापलिका, कृतसापलिका; 'wife of one husband,' सक्रमवृत्ता; 'rival wife,' सपत्नी; 'one's own wife,' स्वकीया, स्त्रीया; 'wife of another,' परकीया, परस्त्री, परदाराः *m. pl.*; 'well-born wife,' कुलस्त्री; 'wife of one's bosom,' यद्यःसम्पत्तिनी; 'unfaithful wife,' जपतिव्रता, जसती; 'taking a wife,' दारपरिग्रहः, दारसंग्रहः, दारक्रिया; 'along with one's wife, or having a wife,' सवधूकः, सपत्नीकः, सभार्या; 'condition of a wife,' भार्यात्वं, पत्नीत्वं; 'one whose husband is abroad,' प्रोपितभर्तृका; 'wife's property,' स्त्रीधनं.

Wig, *s.* उपकेशः, कृत्रिमकेशः, केशमयमलकाभरणं.

WIGHT, *s.* जनः, माणवकः, नागरः; 'unlucky wight,' तपस्वी *m.* (नं).

WILD, *a.* (Pertaining to or inhabiting a forest or wilderness,

WIL

not tame) जारखः -खी -खं, जारखकः -का -कं, जयः -न्या -न्यं, जारखनः -जा -जं, जयनः &c., जारखीयः -या -यं, जङ्गलः -ला -लं, जङ्गलः -ली -लं, जनेपरः -रा -रं, जयपारी -रिणी -रि (नं), जय in comp., जारख in comp., see DESERT, *a.*; 'wild-animal, wild-beast,' जारखपशुः *m.*, जयपशुः *m.*, जारखपशुः *m.*; 'wild hog,' जारखशूकरः, जारखशूकरः, जयशूकरः; 'wild goat,' जयजगः; 'wild elephant,' जयजगः; 'wild fowl,' जयकुङ्कुडः, वृद्धकुङ्कुडः, रज्जुदा-लका; 'wild duck,' कामिकः; 'wild stag,' जारखमृगः, व्यालमृगः.—(Growing without culture) जारख in comp., जय in comp.; 'wild flower,' जयपुष्पं; 'wild fruit,' जयफलं; 'wild rice,' जारखधान्यं, वृषधान्यं, नीहारः.—(Irregular, disorderly) विषमः -मा -मं, उच्छृङ्खलः -ला -लं, प्रकीर्यः -शी -रि, see IRREGULAR.—(Absurd) जयुक्तिकः -का -कं, जयचकः -का -कं.—(Mad) उन्मत्तः -त्ता -तं.—(Savage, desert), see the words.

WILDERNESS, WILD, *s.* जारखं, जयं, जङ्गलं, जयारण्यं, महदेशः, महस्पर्लं, महः *m.*, जङ्गलभूमिः *f.*, जगन्तरं. See DESERT, *s.*

WILD-GOOSE-CHASE, *s.* मृगवृषा, हेममृगानुगमनं, हेममृगानुधापनं.

WILDLY, *adv.* विषमं, उच्छृङ्खलं, उन्मत्तपत्, सोन्मदं, व्याकुलं.

WILDNESS, *s.* (Uncultivated state) जयता, जारखता, जङ्गलत्वं.—(Savageness) रीदृता, दाह्यता, जडिष्टता.—(Irregularity) विषमता, उच्छृङ्खलता.—(Madness) उन्मत्तता, विविधता.

WILE, *s.* नाया, छलं, जय *n.* (नं), जयः -रं, उपायः, जयदेशः.

WILFUL, *a.* खेरी -रिणी -रि (नं). See WILLFUL.

WILL, *s.* (Faculty which is exercised in deciding) इच्छा, सङ्कल्प-शक्तिः *f.*, निश्चयशक्तिः *f.*—(Inclination, choice, liking) इच्छा, सङ्कल्पः, जयः -रं, जयिमायः, जयिलापः, जाकांछा, जयिष्टं, जयिमतं, इष्टं, जयन्तु *n.*; 'the will of God,' परमेश्वरेच्छा; 'of one's own will, at will,' इच्छातस्, सेच्छातस्, सेच्छानुसारेण, यपाकामं, कामतस्; 'ill-will,' दुष्टभावः, दुष्टवृद्धिः *f.*; 'good will,' हितेच्छा, हितकाम्या; 'subject to the will of another,' परपशः -शा -शं; 'following one's own will,' सेच्छापारी -रिणी -रि (नं), see WILFUL; 'against the will of,' जयिच्छया, जयिच्छातस्, जयिष्टेन.—(Testament) मृतपत्रं, मृतपत्रं, मृतलेखः, मृतुलेखः.—(Will-with-a-wisp), see IGNIS FATUUS.

To WILL, *v. a.* (Determine, decide in the mind) सङ्कल्पं कृ, निश्चयं कृ, निश्चि, निर्णी, संकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), मनसा निश्चि or निर्णयं कृ.—(Wish, desire) इप् (c. 6. इच्छति, यमिर्तुं), जयिलस्, जाकांछ.—(Command), see To COMMAND.—(Dispose of by testament) मृतपत्रेण दा or प्रदा or च्च in caus.

WILLED, *p. p.* सङ्कल्पितः -ता -तं, साङ्कल्पिकः -की -कं, इष्टः -ष्टा -ष्टं.

WILLFUL, *a.* खेरी -रिणी -रि (नं), यष्टेष्टपारी &c., यपाकामी &c., खेरः -री -रं, खेरवृत्तः -त्ता -तं, खेरगतिः -ति, खेरगामी -मिनी &c., जादृच्छिकः -की -कं, जयन्तः -सी -सं. See SELF-WILLED.

WILFULLY, *adv.* यपाकामं, यष्टेष्टं, खेरवत्, यदृच्छया, इच्छातस्, कामं.

WILFULNESS, *s.* खेरिता, खेरता, खेरं, सेच्छा, सेच्छापारः, यष्टेष्टपारः, जयतन्त्र्यं, जयन्तता, यदृच्छा, प्राकाम्यं. See SELF-WILL.

WILLING, *a.* (Not averse, ready) इच्छुः -च्छुः -च्छु, इच्छुकः -का -कं, सकामः -मा -मं, सानुरागः -गा -गं.—(Received of choice, as-

sent to) इष्टः -ष्टा -ष्टं, यष्टेष्टः &c., जयीष्टः &c., जनुमतः -ता -तं, सम्मतः &c., यष्टेष्टितः &c.

WILLINGLY, *adv.* कामं, प्रकामं, कामतस्, इच्छातस्, यष्टेष्टितं, तथेति.

WIL

WILLINGNESS, *s.* सखामत्वं, इच्छुता, इच्छुत्वं, ज्ञानुरागता, सम्मतिः *f.*
 WILY, *a.* नायी -विनी -वि (न्), बहुमायः -या -यं. See CUNNING.
 To WIN, *v. a.* (Gain by conquest) वि (c. 1. जयति, जेतुं), निर्जि, प्रतिजि.—(Gain, obtain) जग्, प्राप्, लभ्, see To OBTAIN.—(Win over) चाराप् (c. 10. -राधयति -यितुं), जनुर्ज्, प्रमाप्, संग्रह्, see To CONCILIATE.
 To WINCE, *v. n.* विकम्प (c. 1. -कम्पते -म्पितुं), विस्फुर् (c. 6. -स्फुरति -रितुं).
 WIND, *s.* (Air in motion) वायुः *m.*, अनिलः, वातः, पवनः, मरुत् *m.*, मरुतः, मासुतः, घातिः *f.*, सनीरखः, समीरः, मगिरः, सदागतिः *m.*, जततागतिः *m.*, वायुगः, पवगानः, प्रभन्नः, गन्धवहः, गन्धवाहः, प्रभा-पनः, धवायकः, जगन्नायः, जगद्धलः, घमनः, स्मर्जनः, मातरिधा *m.* (न्), घृपदधः, घृपताधः, घृपताम्यतिः *m.*, प्रवीनः, जतसः, तागदनः, लघटिः *m.*, विधुयुः *m.*, यः.—(Air) वायुः *m.*, स्पर्शः; 'against the wind,' प्रतिघातः; 'cold wind,' हिमनिलः; 'swift as the wind,' वायुवेगसमः -ना -मं, वायुगतिः -ति -ति; 'like the wind,' वायुसमः -ना -मं, वायुभूतः -ता -तं.—(Flatulence) वायुः *m.*, वातः. see FLATULENCE; 'to break wind,' धई (c. 1. धईति -ईतुं), धृप् (c. 10. धृपयति -यितुं).
 To WIND, *v. a.* (Blow a horn, &c.) शङ्खं घ्ना.—(Cause to turn or twist) घातृत् (c. 10. -घर्षयति -यितुं), घटिपृत्, see To TWIST, *v. a.*—(Wind up, as a discourse, &c.) उपसंहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रसाद, उपसंहारं कृ, प्रसाहार् कृ.
 To WIND, *v. n.* (Proceed in a winding direction) विमृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पितुं), पक्ष or कुटिलं गम्.—(Turn, twine), see the words.
 WIND-BOUND, *a.* वातरुद्धः -द्धा -द्धं, वायुप्रतिबद्धः &c., वातबद्धः &c.
 WIND-FALL, *s.* जगन्नुकलाभः, जाकसिकलाभः, जलमलाभः.
 WINDING, *s.* बद्धता, पक्ष, वक्रिता *m.* (न्), पृष्ठः, जगृतिः *f.*, व्यावर्जनं; 'of a river,' रोपवक्रता, पक्ष, वद्धः, पृष्ठभटः.
 WINDING, *part.* विस्सर्पी -विस्सर्पी -वि (न्), बद्धगामी &c.
 WINDING-SHEET, *s.* शवपट्टं, शवपसने. See SHROUD.
 WIND-MILL, *s.* वायुसञ्चालितचक्रं, वायुचक्रं, वातचक्रं.
 WINDOW, *s.* वातायनं, जालं -लकः -लिका, गवाद्यः -द्यकः, गृहाद्यः, प्रसीयः, मुखं, गृहमुखं; 'at the window,' वातायनगतः, वाताय-गस्यः, वातायनस्थितः; 'having a window,' जाली -लिनी &c.
 WINDY, *a.* वातलः -ला -लं, वातवान् -यती -यत् (त्), वायवः -वी -वं, वायव्यः -व्या -वं, वातमयः -यी -यं. See STORMY.
 WINE, *s.* मद्यं, द्राघारसः, द्राघामद्यं, द्राघामयः, द्राघामुरा, मदिरा, मधु *m.*, नव्यासयः, नाश्वी -श्वीकं, माध्वजं, मधुमाध्वीकं, माध्वकः, माध्वीकं, मुरा -री, हाल्, कश्यपं, रसितः, महानन्दा, कादचरी, पक्षरसः; 'wine personified,' मुरा -री; 'wine-drinker, wine-bibber,' मद्यपः, मुरापः, मद्यपायी *m.*; 'wine-drinking,' मद्यपानं.
 WINE-GLASS, *s.* मद्यपात्रं, मुराभाजनं, चमकः. see DRINKING-VESSIL.
 WINE-MERCHANT, *s.* द्राघारमविश्रेता *m.* (न्), मद्यविक्रयी *m.*
 WINE-PRESS, *s.* द्राघाघेषपण्यनं, द्राघाघेषणी.
 WING, *s.* (Of a bird, &c.) पद्यः, पद्य *n.* (न्), गरुत् *m.*, देहपिः *m.*, पर्व, पतवं, उदः -दनं, तनुरुहः, तनूरुहः, वाजः, पाहुकुल्यः; 'spreading its wings,' पद्यं प्रमायै; 'under the wing,' पद्याधस्; 'root of a wing,' पद्यमूलं, पद्यतिः *f.*—(Of an army) पद्यः, सनापद्यः, सैन्यपद्यः, पद्येस्वरलं, पद्यं.—(Of a house) गृहपद्यः, गृहपार्श्वभागः.
 WINGED, *a.* पद्यी -द्ययी -द्यि (न्), पद्यवान् -यती &c., सपद्यः -द्या -द्यं, पद्ययुक् -क्त -क्तं, पातपद्यः &c., पद्यी &c., पतयी &c.,

WIS

WINK, *s.* (Of the eye) निमेषः -पकाः, निनिपः, निनीलनं, मोलनं, श्मीलनं, श्मीलितं, चिक्चनं, कर्कराटः, चक्षिपक्षपः सङ्कोचः.—(Sign, or hint made by the eye) नेचसङ्केतः, चक्षिसंज्ञा, चक्षिमङ्कोचसंज्ञा, भूसंज्ञितं, जपाङ्गदरीनं, इङ्गितं.
 To WINK, *v. n.* (Close the eyelids quickly) निमिप् (c. 6. -निपति -नेपितुं), निप्, निनील (c. 1. -नीलति -लितुं), मोल, श्मील, चक्षिपक्ष-सङ्कुच् (c. 1. -कोचति -चितुं), कृप् (c. 10. कणयति -यितुं), चक्षुः, चक्षिसङ्कोचं कृ.—(Make a sign with the eye) चक्षिपक्षसङ्कोचने सङ्केतं कृ or संज्ञां कृ, नेचसङ्केतं कृ.—(Winkat) उपेक्ष्, see To CONNIVE.
 WINKING, *part.* निमिपन् -पन्ती -पत् (त्), निनीलन् &c., सङ्कोचयः -द्या -द्यं, सङ्कुचितायः &c.—(Winking at) उपेक्षी -क्षयी &c.
 WINNER, *s.* जेता *m.* (न्), जयी *m.* (न्), विजेता *m.*, विजयी *m.*
 WINNING, *a.* जानुरन्त्रकः -द्या -द्यं, ननीहृत् &c., निचयुः -यु -यु.
 To WINNOW, *v. a.* जृप् (c. 10. जृपयति -यितुं), निम्यावं कृ, पृ, परिपृ, मस्तुर् (c. 10. -स्तुटयति -यितुं), प्रस्तेटनं कृ. See To THRESH.
 WINNOWER, *p. p.* पूतः -ता -तं, परिपूतः &c., बहुलीकृतः -ता -तं.
 WINNOWER, *s.* पायकः, निम्यायकः, प्रस्तेटनकारी *m.* (न्).
 WINNOWING, *s.* निम्यावः, पवनं, पयः, प्रस्तेटनं, बहुलीकरणं, उह्वारः, निकारः; 'winnowing-fan or basket,' नृष्यः-ष्य, शृष्यः-ष्य, प्रस्तेटनं.
 WINTER, *s.* हेमन्तः -न्तं, हेमन्तं, हेमन्तकालः, हिमकालः, शीतकालः, शिशिरः -रं, हिमन्तः *m.*, शीतन्तः, हिमामगः, हिमलं.
 To WINTER, *v. n.* हेमन्तकालं गम् (c. 10. गमयति -यितुं) or नी.
 WINTERY, *a.* हेमन्तः -न्ती -न्तं, हेमन्तिकः -की -कं, हेमः -नी -नं, हेमनः -नी -नं, हिमकालसम्बन्धी &c.; 'weather,' हिमदुर्दिनं.
 To WIPE, *v. a.* मृज् (c. 2. माष्टि -ष्टुं, c. 1. मार्जति -र्जितुं), प्रमृज्, जामृज्, परिमृज्, सम्मृज्, प्रघाल् (c. 10. -घालयति -यितुं), मृट्, see To RUB; 'the mouth,' मुखं प्रमृज्; 'the eyes,' नेत्रे परिमृज्; 'tears from the eyes,' नेत्राम्यान् चक्षुषि प्रमृज्.—(Wipe away, wipe off) जपमृज्, जपमृज्, निःक्षिप्; 'dirt or defilement,' मलन् जपमृज्, निलिपं कृ.
 WIPE, *s.* मार्जः -र्जनं, प्रघालनं.—(Blow) प्रहारः, जापातः.
 WIPED, *p. p.* मार्जितः -ता -तं, प्रमार्जितः &c.; 'with the hand,' समुद्धस्तः &c.
 WIPER, *s.* मार्जनी, मार्जनयन्त्रं, प्रघालनी, चरकं.
 WIRE, *s.* तार -रा, लोहताप, लोहतनुः *m.*, लोहमूचं, लोहतनरी, रालाया, धातुमूचं, तनुः *m.*, सूत्रं, तन्त्री -न्त्री.
 To WIREDRAW, *v. a.* लोहोद्धर्जनं कृ, लोहतापोद्धर्जनं कृ.
 WIRY, *a.* तनुमयः -यी -यं, तनुसमुष्णः -द्या -द्यं, तनुप्रायः &c.
 WISDOM, *s.* ज्ञानं, विज्ञानं, प्रज्ञा, बुद्धिः *f.*, प्राज्ञता, विज्ञता, नेषा, वैदुष्यं, विद्वत्ता, पादित्तं, मनोमा, मतिः *f.*, विवेकः, हिताहितविवेकः, विः *f.*; 'god of wisdom,' गणेशः.
 WISE, *a.* (Having wisdom) विद्वान् -द्वयी -द्वत् (न्), ज्ञानी -निनी -नि (न्), ज्ञानवान् -यती -यत् (त्), प्राज्ञः -ज्ञा -द्यं, प्रज्ञः &c., बुद्धिमान् -मती &c., मतिमान् &c., धीमान् &c., प्रज्ञवान् &c., परितः -ज्ञा -तं, विज्ञः -ज्ञा -तं, विवेकी -विकन्ती &c., प्रज्ञी &c., नेषावी -विनी &c., सविवेकः -द्या -कं, कोविदः -दा -दं, सुधीः -धीः -धि, सुपोषः -पा -यं, कृतपीः &c., धीरः -रा -रं, विशेषज्ञः -ज्ञा -द्यं, कृतज्ञः &c., निपुण-दृक् *m. f. n.* (श्), प्रेक्षावान् &c., मन्मथः &c.; 'a wise man,' विद्वज्जनः, बुधः, see LEARNED.—(Dictated by wisdom) ज्ञा-प्रयुक्तः -ज्ञा -क्तं, बुद्धिमयुक्तः &c., ज्ञानमूलकः -द्या -कं, बुद्धिमूलकः &c.
 WISE, *s.* See MANNER, WAY; 'in no wise,' न कपचन.

WISAGE, *s.* पवित्रतन्मयः, तन्मयः, अत्यगुह्यः *m.*

WISELY, *adv.* विद्वज्जनपत्, प्राज्ञपत्, विद्वज्जन, सगिरेकं, विवेक-पूर्व, सम्यक्, सु, युक्तं.

To WISH, *v. n.* इप् (c. 6. इच्छति, एषितुं), चाभिलष (c. 1. -लपति -पितुं), चाभृ (c. 1. चाभृति -न्ति), कांश्च (c. 1. कांश्चति -न्ति), चाकांश्च. *see To DESIRE.* Often expressed by the desid. form of a root; as, 'to wish to obtain,' चाप् in des. (इच्छति -न्ति), लभ् in des. (लिप्सते -न्ति); 'to wish to go,' गम् in des. (निगमिषति -न्ति).

To WISH, *v. a.* (Well to one) इष्टं or मङ्गलम् or रत्नाण्य् च. अङ्गम् (c. 1. -शंसते -न्ति) or आशास (c. 2. आशास्ते -न्ति) or प्राप्. (Wish one ill) अनिष्टं or समङ्गलम् आशंस or प्राप्.

WISH, *s.* इच्छा, अभिलाषः, आकांक्षा, इष्टं, स्नेहा, मनोरथः, ईप्सितं, *see DESIRE*; 'according to one's wish,' यथाभिमतं; 'earnest wish,' चोत्तुहलं, कुतूहलं, *see LONGING.*

WISHED, *p. p.* इष्टः -ष्टा -ः, चाकोष्टः -ष्टा -ष्टं. *See DESIRED.*

WISHING, *part. or a.* इच्छुः -च्छुः -च्छुः, आकांक्षी &c. *See DESIROUS.*

WISP, *s.* (Of straw) शुष्कतृणखण्डकः, शुष्कनालमुच्छकः.

WISTFULL, WISTFULLY. *See EARNEST, EAGER, EAGERLY.*

WIT, *s.* (Understanding) बुद्धिः *f.*, गतिः *f.*, योः *f.*; 'one who has lost his wits,' नष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धिः. (Quickness of fancy) बुद्धिपादवं, बुद्धिपातुर्ध्वं, बुद्धिचिलासः, बुद्धिचोश्लं, बुद्धिचोश्लता, विदग्धः, विदग्धता. (Humour) रसः, रसिकवाच्यं, रसिकोक्तिः *f.*, नर्मोक्तिः *f.*, नर्म *n.* (नृ), नर्म *n.*—(A wit, man of wit) रसज्ञः, नर्मज्ञः, नर्म-वेदी *m.* (नृ), परिहासवेदी *m.*, नर्मभाषी *m.*—(To wit) वस्तुतस्, अवगतस्.

WITCH, *s.* नायिनी, पतना, हाकिनी. *See SORCERESS.*

WITCHCRAFT, *s.* नाया, अभिचारः, पतनान्नं. *See SORCERY.*

With, *prep.* (Denoting cause, means, instrument) usually expressed by the instrumental case; as, 'with a sword,' खड्गेन; 'with grief,' शोचनेन.—(In opposition to, against) instr. c., with or without सह; as, 'to fight with one's enemies,' शत्रुभिः or शत्रुभिः सह युष् or expressed by उपरि or by the dat. or gen. c., in such phrases as, 'he is angry with his son,' पुत्रस्योपरि or पुत्राय or पुत्रस्य क्रुध्यति.—(In company, together with, along with) सह, सहितं, समं, साकं, सहितं, सह -त्रा, अना all with the instrum. c.; 'along with me,' नया सह; 'along with him,' तेन सह. The preposition सम्, prefixed to roots, gives this sense of 'with;' as, 'to live in company with,' संवत्.—(Associated, attended, connected with) सहितः -ता -तं in comp. or expressed by the instr. c., with or without सह, or by युष् or पुरःसर in comp.; as, 'associated with enemies,' शत्रुसहितः -ता -तं or शत्रुभिः सहितः &c.—(Denoting manner) expressed by instr. c., or by स in comp. with the accus. n., or by युष् or युष्कं or पुरःसर affixed; as, 'with anger,' कोपेन, सक्रोधं, कोपयुष्, कोपयुष्कं, कोपपुरःसरं; 'with respect,' सादरं; 'with affection,' प्रीतिपूर्वम्.—(Among) मध्ये. To express a person with any thing in his possession, or a thing in connection with something else, a compound adjective may often be used; thus, 'a man with a stick in his hand,' दण्डहस्तः पुरुषः; 'a man with riches,' संपन्नः or धनवान् पुरुषः; 'a ship with two

masts,' द्विकूपता नौः or कूपकद्वययुक्ता नौः.

Withal, *adv.* समं, तथैव. अपिच, अपरञ्च. *See LIKEWISE.*

To WITHDRAW, *v. a.* अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), विनी, व्यपनी, अप-दृप् (c. 1. -कर्षति -कर्षुं), अपाकृप्, अपहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), व्यपहृ, उपमंद, प्रतिबंध, संह.

To WITHDRAW, *v. n.* अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अपमृ (c. 1. -सरति -नर्षुं), परावृत्, रपस्या, पलाय्, चल्. *See To RETIRE.*

WITHDRAWAL, *s.* (Taking back) अपनयः -यनं, अपहरणं, उपसंहारः -हरणं.—(Retiring) अपक्रमः, अपायः, *see RETIREMENT.*

WITHDRAWN, *p. p.* अपनीतः -ता -तं, उपसंहृतः &c., परावृत्तः -त्ता -त्तं.

To WITHER, *v. n.* विशृ in pass. (-शीथ्यते), शृ (c. 1. श्यायति, श्यातुं), नश् (c. 4. नश्यति), सद्, धि. *See To FADE v. n.*

To WITHER, *v. a.* नश् (c. 10. नाशयति -यितुं). *See To FADE v. a.*

WITHERED, *p. p.* विशीथः -शा -थी, शोनः -ना -नं, शुष्कः -ष्का -ष्कं, गतरसः -सा -सं, *see FADING*; 'a withered leaf,' जीर्णपत्रं; 'having a withered arm or hand,' विकलपाशिकः -का -कं, कुकरः -रा -रं, दुग्धिः *m.*, कृषिः, कोषिः.

WITHERS, *s.* (Of an elephant, &c.) खन्धदेशः, खन्धः, घासनं.

WITHHELD, *p. p.* उपसंहृतः -ता -तं, प्रत्याहृतः &c., अपहृतः &c., विपृतः &c., विधारितः &c., निगृहीतः &c., उच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

To WITHHOLD, *v. a.* उपसंहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), प्रत्याहृ, संहृ, विपृ (c. 10. -धारयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं), नियद्, विनियद्. नियम्, निरुप्. *See To RESTRAIN, RETAIN.*

Within, *prep.* (In the inner part) अन्तर, जम्बनरे, अन्तरे; 'within the house,' गृहाम्बनरे; 'being within the house,' गृहान्तर्बन्ती -न्तिनी &c., गृहान्तर्गतः -ता -तं, गृहान्तःस्थः -स्था -स्थं.—(Not later than) मध्ये, अद्योत्, *see UNDER*; 'within a year,' संवत्सरमध्ये; 'within ten days,' दशाहमध्ये.—(In the limits or compass of) गोचरः -रा -रं, विषय in comp., गम्य or ग्राह्य &c. in comp.; 'within hearing,' दर्शगोचरः -रा -रं; 'within sight,' दृष्टि-गोचरः -रा -रं, दृग्गोचर &c., दृष्टिगम्यः -म्या -म्यं, दृष्टिविषयः -या -यं; 'within arrow-shot,' बाणगोचरः -रा -रं; 'within reach of the hand,' हस्तगम्यः -मा -मं, हस्तग्राह्यः &c., हस्तवन्ती -न्तिनी &c.

Within, *adv.* अन्तरं, जम्बनरे, *see INWARDLY*; 'gone within,' अन्तर्गतः -ता -तं; 'being within,' अन्तर्भवः -या -यं, अन्तर्बन्ती &c.

Without, *prep.* (Not with) विना with instr. or acc. c., अन्ते with abl. or acc. c., अन्तरेण with abl. or acc. or gen., अन्तरा, व्यतिरेकेण in comp., व्यतिरिक्तं, पृथक्, अ prefixed; 'without ornament,' भूषणं विना or भूषणं विना; 'without feeling,' रसाद् अन्ते; 'without punishment,' दण्डव्यतिरेकेण, दण्डमन्तरेण; 'without delay,' आथेलगेन; 'without beginning or end,' अनाद्यन्तः -न्ता -न्तं; 'without doubt,' असंशयः; 'without reason,' असम्भावनीयः; 'without cause,' प्रयोजनं विना, पक्षस्मात् or expressed by the loc. abs., अगति प्रयोजने.—(Destitute of) हीनः -ना -नं, विहीनः &c., रहितः -ता -तं, विरहितः &c. or expressed by अ, निर्, वि &c. prefixed; 'without money,' धनहीनः -न्ता -न्तं, धनरहितः &c., अपन्नः -ना -नं, निर्धनः &c.; 'how can I go without you?' कथं त्विहानी यास्यामि.—(Unless, if not, except) यदि न, अन्तरेण with acc., or expressed by the indec. part. with अ or न prefixed; 'without you do that,' यदि न तत् करोमि or तद् अकृत्या; 'without drinking

any water,' पानीयम् चापीत्वा; 'it cannot be seen without a telescope,' दूरदर्शकपन्थान्तरेण न दृश्यते; 'this cannot be ascertained without algebra,' बीजगणितम् चान्तरेण न ज्ञायते नन्.—(On the outside of) वहिम्, वहिर्भागे, चान्तरेण; 'without the fort,' दुर्गवहिर्, दुर्गवहिरभागे, दुर्गादन्तरेण.

WITHOUT, *adv.* (Not within) वहिम्, स्वयम्.—(Externally) वाह्यतः. To WITHSTAND, *v. a.* परोक्षत्वा (c. 1. -तिष्ठति -स्यात्), प्रतिक्लृ (nom. प्रतिक्लृयति -यितुं), विरुप्. See To RESIST, OPPOSE.

WITNESS, *s.* (Testimony) साक्ष्यं, साक्षिणः, प्रमाणं; 'false witness,' कूटसाक्ष्यं, गम्यासाक्ष्यं, चान्यसाक्ष्यं.—(Person who gives testimony) साक्षी *m.* (नृ.), प्रमाता *m.* (नृ.), साक्ष्यदाता *m.*, साक्ष्यकारी *m.*; 'false witness,' कूटसाक्षी *m.*, कूटसाक्षी *m.*, कूटकारः -रकः; 'having witnesses,' साक्षिणान् -गतां -मात् (नृ.); 'proved by them,' साक्षिभाविताः -ता -तं; 'absence of them,' साक्ष्यभावः; 'examination of a witness,' साक्षिपरीक्षा.—(One who is personally present) प्रत्यक्षदर्शी *m.*, साक्षाद्दर्शी *m.*, see EYE-WITNESS.

To WITNESS, *v. a.* (See by personal presence) प्रत्यक्षं or प्रत्यक्षतः or स्वचक्षुषा दृष्टुं (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), साक्षाद् दृष्टुं, प्रत्यक्षदर्शनं कृ.—(Attest) साक्ष्यं दा, साक्ष्येण प्रमाणीकृ, see To ATTEST.

To WITNESS, *v. n.* साक्ष्यं दा, साक्ष्यं कृ, साक्षिणं दा, साक्षी भू, प्रमाणीकृ, प्रमाणीभू. See To TESTIFY.

WITNESSED, *p. p.* (Seen in person) प्रत्यक्षदृष्टः -ष्टा -ष्टं, साक्षाद्दृष्टः &c., स्वचक्षुषा दृष्टः &c.—(Attested) प्रमाणीकृतः -ता -तं, साक्षिकः -की -के, ससाक्षिकः &c.

WITNESSING, *s.* रसिकवाचनं, रसिकोक्तिः *f.*, सरसोक्तिः *f.*, सरसवाचनं, नमोक्तिः *f.*, नमोभाषणं, विनोदवाचनं.

WITILY, *adv.* सरसं, रसिकोक्त्या, बुद्धिपिलामेन, नमोक्त्या.

WITTINGLY, *adv.* ज्ञानतः, बुद्धिपूर्वकं, कामतः. See KNOWINGLY.

WITTY, *a.* (Of persons) रम्यः -रमा -रमं, नर्म्यः &c., रसवेदी -दिनी -दि (नृ.), नर्मवेदी &c., नर्मभाषी -विणी &c., नर्मयुक्ता -क्ता -क्ता (नृ.), विरूपकः -का -कं, विदुषः -था -थं.—(Of sayings, &c.) रसिकः -का -कं, सरसः -सा -से, रसी -रसिनी &c., रमयान् -यती -यत् (नृ.).

WIZARD, *s.* जन्मिचारविद् *m.*, मायाकारः. See MAGICIAN.

Woe, *s.* दुःखं, शोकः, दुर्गतिः *f.*, see MISERY, SORROW, CALAMITY.—(Exclam.) हा, यत, पिन्.

WOEFUL, WOEFULLY, &c. See SORROWFUL, CALAMITOUS, &c.

WOLF, *s.* वृकः, कोकः, शरव्यन्त्रा *m.* (नृ.), ईशमृगः, ईशवृकः, शगभोजी *m.* (नृ.), जनाशनः.

WOMAN, *s.* स्त्री, नारी, सङ्गना, वनिता, योषित् *f.*, योषिता, योषा, जोषित् *f.*, जोषिता, जोषा, नारी, मानपी, महिला, चपला, मनुषी, मानुषी, कामिनी, वामा, विलासिनी, प्रमदा, मानिनी, वधूः *f.*, महिला -लिङ्का, महिला, ललना, ललिता, रमणी, राना, प्रकृतिः *f.*, सोम -निनी, प्रातोपदर्शिनी, भरसा, परिगृह्या; 'a young woman,' तरुणी, बन्धा, बाला, युवती, यूनो, नवयौवना; 'assembly of young women,' यौवतं, यौवनं; 'an old woman,' वृद्धा, वृद्धस्त्री, जरती, पल्लिता, पल्लिता; 'a woman of good family,' कुलस्त्री, कुल -नारी, कुलद्वजा; 'a beautiful woman,' सुन्दरी, प्रमदा, कान्ता, सुभगा, नित्यिनी, वामलोचना; 'an excellent woman,' वराङ्गना, वराहोहा, उज्जमा, वरवर्णिनी, मत्तकाशिनी, मत्तकाशिनी, स्त्रीरत्नं; 'a passionate woman,' कोपना, भासिनी; 'virtuous woman,' सती, साध्वी, सुचरित्रा, कुलस्त्री, कुलपालिका; 'clever woman,'

नरस्त्री; 'woman who has borne a child,' प्रसूता -तिका; 'married woman,' सम्भूक्ता, सनाया; 'woman-killer,' स्त्रीपा -तकः; 'woman-hater,' स्त्रीद्वेषी *m.* The Hindus divide women into four classes, corresponding to the four classes of men. These are, 1. पद्मिनी, comprising the most excellent women; 2. चिचिणी or हरिणी or मृगी, comprising well-educated, accomplished, and beautiful women; 3. शङ्खि -नी, comprising women who are tall, neither stout nor thin, with long hair, irascible, and with strong passions; 4. हस्तिनी, comprising women who are short, stout, with curly hair and furious passions.

WOMAN-HOOD, *s.* स्त्रीता, स्त्रीत्वं, नारीत्वं, स्त्रीत्वं, स्त्रीपद्मः.

WOMANISH, WOMANLY, *a.* स्त्रीयः -रणी -रणी. See FEMININE.

WOMANKIND, *s.* स्त्रीजातिः *f.*, स्त्रीप्रकृतिः *f.*, स्त्रीजनाः *m. pl.*

WOMB, *s.* गर्भाशयः, गर्भस्थानं, योनिः *m. f.*, योनी, गर्भकोशः, जरायुः *m.*, गर्भः, कोपः, उदरः, जठरः -रं, मातृकुटिः *m.*, वस्त्रं, कलहः -लं, चत्वालः, परा.

WON, *p. p.* जितः -ता -तं, निर्जितः &c., उपार्जितः -ता -तं.

WONDER, *s.* (The emotion) विस्मयः, आश्चर्यं -र्यत्वं, चमत्कारः, चित्रं, विचित्रकं.—(A wonder, cause of wonder) आश्चर्यं, चमत्कारः, चमत्कारः *m.*, कौतुकं, चमत्कारः, चमत्कृतिः *f.*, चित्रं, विचित्रता, see MARVEL; 'a great wonder,' महदाश्चर्यं; 'wonder of the world,' भुवनाद्भुतं.

To WONDER, *v. n.* विस्मि (c. 1. -स्मयते -स्मेतुं), विस्मयापन्नः -न्ना -न्तं भू, विस्मितः -ता -तं भू, सविस्मयः -या -यं भू, विस्मयान्वितः -ता -तं भू, कुहुकुह (nom. कुहुकुहायते). See To MARVEL.

WONDERFUL, WONDROUS, *a.* आश्चर्यः -र्या -र्यं, चमत्कारः -ता -तं, चित्रः -न्ना -न्तं, विचित्रकः &c., चित्रो -विचित्रो &c., विस्मयापन्नः &c. See MARVELLOUS.

WONDER-STUCK, *a.* विस्मितः -ता -तं, विस्मयाकुलः -ला -लं.

WONDER-WORKING, *a.* आश्चर्यकर्मो -मो -मं (नृ.), चमत्कारकर्मो &c., विचित्रकर्मो &c., विचित्रकर्मो &c.

WONT, To BE WONT. See USED, HABITUATED, To USE.

WONTED, *a.* आभ्यासिकः -की -के, आचर्यकारिकः &c. See CUSTOMARY.

To WOO, *v. a.* विवाहापि याप् (c. 1. याचति -यितुं) or प्रार्थ् (c. 10. -प्रार्थयति -ते -यितुं), विवाहापि चाराप् or चित्रारपनं कृ.

WOOD, *s.* (Forest) वनं, शरव्यं, विपिनं, काननं, see FOREST.—(Substance of trees, timber) काष्ठं, दारुः *m.* -रु *n.*

WOOD-APPLE, *s.* (The tree) कपित्थः.—(The fruit) कपित्थं.

WOOD-COCK, *s.* वनकुङ्कुटः, शरव्यकुङ्कुटः, वृषकुङ्कुटः.

WOOD-CUTTER, *s.* वृक्षच्छिद् *m.*, वनच्छिद्, चेत्ता *m.* (नृ.), स्वायुधेदः.

WOODED, *a.* वृक्षावृतः -ता -तं, तरुगुल्मावृतः &c., सवृक्षः -ष्टा -ष्टं.

WOODEN, *a.* काष्ठमयः -यो -यं, दारुमयः &c., काष्ठी -ष्ठिनी -ष्ठि (नृ.), काष्ठपटितः -ता -तं, दारुपटितः &c., दारुवः -वी -वं, दारुजः -जा -जं, चपिदावी -वी -वं, काष्ठ in comp., दारु in comp.

WOOD-HOUSE, *s.* काष्ठरक्षणस्थानं, इम्भस्थानं, दारुकाष्ठस्थानं.

WOOD-LAND, *s.* वृक्षावृतभूमिः *f.*, तरुगुल्मावृतभूमिः *f.* -भूः *f.*

WOODMAN, *s.* वनचारी *m.*, वनजीवी *m.*, चारविकः. See FORESTER.

WOOD-NYMPH, *s.* वनदेवता, वनदेवी, शरव्यदेवता -देवी.

WOOD-PECKER, *s.* दारुपाटः, दारुपातः, काष्ठकुट्टः, शतपत्रकः, शतच्छदः, भद्रनामा *m.* (नृ.), कुठारुः *m.*, कुठारुः *m.*

- WOOD-PIGEON, *s.* हारितः, हारीतः, वनपारावतः, वनकपोतः.
- WOOD-SORREL, *s.* पाद्रेरी, कुपाद्रेरी, चुक्रिका, दन्तशला, घट्टी, चमेलो-
शिका, चमेलोलिका, चसष्टा, चलस् *n.*
- WOODY, *a.* (Abounding with wood) बहुवृक्षावृतः -ता -तं, वृक्षाकोरीः
-छी -छं, प्रचुरवृक्षः -छा -छं, वाद्यः -छी -छं.—(Ligneous) काष्ठमयः
-यी -यं.—(Silvan) चारखकः &c., see SILVAN.
- WOOF, *s.* विवाहार्थप्रार्थकः, विवाहार्थयाचकः, स्तुपासकः.
- WOOF, *s.* (In weaving) वारिः -छी *f.*
- WOOLING, *s.* विवाहार्थं प्रार्थनं, विवाहार्थं चित्ताराधनं.
- WOOL, *s.* ऊली, मेपलोन *n.* (नं), अविमलोन *n.*, मेपरोम *n.*, मेपाद्रुहं, पद्रुहं.
- WOOLLEN, *a.* चीर्यः -छी -छं, चीर्यकः -की -कं, ऊलीमयः -यी -यं, मेप-
लोममयः -यी -यं, मेपलोमनिर्मितः -ता -तं, मेपलोमनः -जा -जं, जाविकः
-की -कं, राक्षयः -वी -वं, मृगरोमनः &c.; 'woollen cloth,' चीर्य-
वस्त्रं, चीर्यपटः, अविपटः, जाविकः, चीर्यं, जालिका; 'garment,'
चीर्यवासस् *n.*, वालवासस् *n.*
- WOOLLY, *a.* लोमशः -शा -शं, रोमशः &c., रोमवान् -वती -वत् (नं),
लोमवान् &c., ऊलीसदृशः -शी -शं; 'woolly hair,' चर्यः, चर्य-
रीकः, चर्यरी.
- WORD, *s.* (Single component part of a sentence) शब्दः, पदं,
वाचकः, वरीता *m.* (नं), वाच्यं; 'word for word,' यथाशब्दं;
'force of a word,' शब्दशक्तिः *f.*, निरुद्धः; 'sense,' शब्दार्थः;
'acceptation,' शब्दानुशासनं; 'low word,' अपशब्दः, अवाधरं;
'radical form of a word,' प्रकृतिः *f.*—(Discourse, language)
वक्तिः *f.*, वाच्यं, वचनं, वाक् *f.* (चं), वचस् *n.*; 'mere words,'
वाद्मानं; 'bad words,' दुर्वक्तिः *f.*, दुर्वच्यं, दुर्वचनं; 'waste of
words,' वाग्व्ययः; 'war of words,' वाग्युद्धं; 'a word in sea-
son,' प्राक्कालवचनं; 'a man of few words,' अल्पभाषी *m.* (नं),
मितभाषी *m.*, मितवाक् *m.*, वादद्विद्धः.—(Promise) वचनं, प्रतिज्ञा;
'to break one's word,' विसंवद्, see PROMISE.—(Tidings)
समाचारः, संवादः, सन्देशः.—(In a word) समासतस्.
- TO WORD, *v. a.* शब्दद्वारा व्याख्या (c. 2. -र्याति -तुं), शब्दतो व्याख्या,
शब्दरचनां कृ, शब्दयोजनां कृ, शब्दविन्यासं कृ.
- WORDINESS, *s.* शब्दविस्तारः, शब्दवाहुल्यं, बहुशब्दत्वं.
- WORDY, *a.* बहुशब्दकः -दा -कं, शाब्दिकः -की -कं, शाब्दः -व्दी -व्दं,
बहुवाच्यः -यी -यं, वाग्मी -गिमी -गिमी (नं).
- TO WORK, *v. n.* (Labor, make exertion) अम् (c. 4. ग्राम्यति, ग्रन्थितुं),
परिश्रम्, अम् कृ, उद्योगं कृ, उद्यमं कृ, उत्साहं कृ, यत्नं कृ, व्यवसायं कृ,
कर्म कृ, आयास् (c. 4. -यसति -सितुं), आयासं कृ, यात्, चेष्ट, व्यवसायः,
उद्यमः.—(Operate, act) कृ, चेष्ट, फलम् उत्पद्, प्रभू, see TO OPERATE.
- TO WORK, *v. a.* (Move, cause to move) चल् (c. 10. चालयति -यितुं),
संचल्, संचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), सू in caus.—(Form by
labour) कृ, यद् (c. 10. यदयति -यितुं), निर्मा, रच्, विधा, कृप्, see
TO MAKE, MANUFACTURE.—(Produce, bring about) उत्पद् (c. 10.
-पादयति -यितुं), सम्पद्, जन (c. 10. जनयति -यितुं), साप्, कृ.—(Cause
to labour) आयास् (c. 10. -यासयति -यितुं), क्लिप् (c. 10. क्लेशयति
-यितुं), अम् (c. 10. अमयति -यितुं), सद् (c. 10. सादयति -यितुं), खव-
सद्.—(Manage) प्रणी, नी, नियम्, वह in caus., निर्वह.—(Em-
broider), see the word.
- WORK, *s.* (Employment) कर्म *n.* (नं), व्यापारः, कार्यं, व्यवसायः,
see OCCUPATION; 'a laborious work,' अमकर्म *n.*—(Labour,
exertion) अमः, आयासः, क्लेशः, उद्योगः, उत्साहः, उद्यमः, यत्नः,

- करं.—(That which is done or made) कर्म *n.* (नं), कार्यं,
क्रिया, कृतिः *f.*, कृत्यं.—(Composition, work of an author)
ग्रन्थः, क्रिया, कृतिः *f.*—(Religious act) कर्म *n.* (नं), क्रिया, अनु-
ष्ठानं; 'good works,' सत्कर्म *n.*, सत्क्रिया, सुकर्म *n.*, पुण्यकर्म *n.*,
धर्मकार्यं, धर्मकृत्यं, पुण्यं, साधनं; 'way of salvation by works,'
कर्ममार्गः; 'one who seeks salvation by works,' कर्ममार्गी
(नं), धूमपयः, धूमपी *m.*; 'rich in good works,' पुण्यपुत्रः;
'reward of them,' पुण्यफलं; 'abandonment of them,' कर्म-
त्यागः.—(Needle-work), see EMBROIDERY, NEEDLE-WORK.
- WORK-HOUSE, *s.* कर्मशाला, कर्मगृहं, दरिद्रालयः.
- WORK-MAN, *s.* कर्मकरः, कर्मकारः, कर्मरः, कारुः *m.*, शिल्पकारः.
- WORKMANSHIP, *s.* पटना, निर्माणा, रचना, विरचना, साकृतिः *f.*
- WORKSHOP, *s.* शिल्पशाला, शिल्पगृहं, आवेशनं, प्रावेशनं.
- WORKING, *s.* (Act of labouring) उद्योगकरणं, उत्साहकरणं, कर्म-
करणं, आयासकरणं, अमकरणं.—(Operation) चेष्ट.
- WORK-WOMAN, *s.* कर्मकारी -रिणी, कर्मकरी, शिल्पकारी.
- WORLD, *s.* (Universe) जगत् *n.*, जगती, लोकः, चराचरं, see UNIVERSE.
—(The earth) लोकः, भुवनं, पृथिवी, भूः *f.*, भवः, भूलोकः, भूगोलः,
जगत् *n.*, जीवाधारः, जीवाजीवाधारः, विष्टपं, पिष्टपं; 'creator of
the world,' जगत्पति *m.* (पुं); 'destruction of the world,'
जगत्क्षयः, जगद्विनाशः; 'destroyer of it,' जगद्विनाश *m.*; 'end
of the world,' जगदन्तः, क्त्यः, भववर्तिः *f.*; 'to the end of
the world,' साकृत्यात्; 'ends of the world,' दिगन्ताः *m. pl.*;
'the three worlds,' त्रिभुवनं, त्रिलोक्यं, लोकत्रयं, भुवनत्रयं, जगत्त्रयं;
'soul of the world,' जगदात्मा *m.*, लोकात्मा *m.*—(Mundane
existence) संसारः, संसार्यः, संसृतिः *f.*, इहलोकवासः, भूलोकवासः,
जगत्निवासः, प्रपन्नः, कष्टकारकः, संसारमार्गः, संसारचक्रं, संसारवर्तः,
मोहास्त्रं, मायाचक्रं, मायाजालं, विषयजालं, लोकयात्रा, प्रवृत्तिमार्गः;
'this world,' इहलोकः; 'the next world,' परलोकः, लोकान्तरं,
प्रेतलोकः; 'the world above,' ऊर्ध्वलोकः; 'belonging to this
world,' ऐहलौकिकः -की -कं, ऐहिकः &c.; 'belonging to the
next world,' पारलौकिकः -की -कं, पारत्रिकः &c., आमुष्मिकः &c.;
'in this world,' इह, इहलोके; 'in the next world,' परत्र,
अमुत्र, जेत्य; 'renunciation of the world,' संन्यसनं, सन्न्यसन्नपरि-
त्यागः; 'one who renounces it,' सन्न्यासी *m.* (नं); 'deadness
to the world,' वैराग्यं, विषयविरक्तिः *f.*; 'sick of the world,'
भवरोगी -गिणी &c., भवार्तः -क्षी -क्षं; 'snares of the world,'
मोहजालं, मायाजालं, मोहपादः.—(Mankind) लोकः, लोकाः *m. pl.*,
जीवलोकः, जनाः *m. pl.*; 'fear of the world,' लोकलज्जा.—
(Customs of men) लोकमार्गः, लोकरीतिः *f.*, लोकप्रचारः, जनरी-
तिः *f.*, जनप्रचारः; 'one who has seen the world,' बहुदृष्टः.
- WORLDLINESS, *s.* लौकिकता, विषयाम्बुः *f.*, प्रपन्नासक्तिः, देहाभिमानं.
- WORLDLING, विषयी *m.* (नं), प्रपन्नासक्तः. See WORLDLY.
- WORLDLY, *a.* (Pertaining to this world) लौकिकः -की -कं, सांसा-
रिकः -की -कं, ऐहिकः &c., ऐहलौकिकः &c., प्रापञ्चिकः &c., दृष्टार्थः
-धी -धं, संसारी -रिणी -रि (नं), लोभ्यः -न्या -न्यं.—(Devoted to
it) विषयासक्तः -क्ता -कं, विषयाधीनः -ना -नं, प्रपन्नासक्तः -क्ता -कं,
इहलोकनिष्ठः -ष्टा -ष्ठं, इहलोकासक्तः &c., संसारनिष्ठः &c., संसारे-
कनिष्ठः &c.
- WORLDLY-MINDED, *a.* ऐहिकबुद्धिः -द्धिः -द्धि, ऐहिकदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि,
इहलोकदृष्टिः &c., प्रपन्नबुद्धिः &c., संसारैकलक्ष्यः -क्ष्य -क्ष्यं.

WORLDLY-WISE, *a.* संसारज्ञानी -निनी -नि (न्), व्यवहारज्ञानी &c.
 WORLDLY-WISDOM, *s.* संसारिकज्ञानं, संसारज्ञानं, व्यवहारज्ञानं.
 WORM, *s.* कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*, कीटः -टकाः, मगदूदः -दो, किचुलुकाः, मंहीलता, शिली, भूलता, सज्जी *f.*, कीकसः, तारुदोषः, कृपणः—
 (In the inside of the body) कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*, मीवा, चन्दादः, लेलिहः; 'the disease,' कृमिरोगः; 'affected by it,' कृमी -निनी -नि (न्); 'destroying worms,' कृमिघ्नः -घ्नी -घ्नं, कृमिहृत् -रा -रं; 'having them,' कृमिलः -ला -लं.
 WORM-EATEN, *a.* कृमिखादितः -ता -तं, कृमिभक्षितः &c., कृमिनिष्कृषितः &c.
 WORMY, *a.* कृमिलः -ला -लं, कृमी -निनी &c., कृमिमयः -यी -यं.
 WORN, *p. p.* धृतः -ता -तं, धातितः &c., भूतः -ता -तं, परिहितः &c.; 'is worn,' धार्यते, म्रियते.—(Worn away) धृतिः -ता -तं, मृष्टः -य -यं, उन्मृष्टः &c., क्षायद्वितः &c.—(Worn out, decayed) जोरिः -रौ -रं, जर्जरः -रा -रं, जर्जरीकः -का -कं, जरदः -रा -रं.—(Worn out, fatigued) घान्तः -ना -नं, see FATIGUED.
 To WORRY, *v. a.* पाप्, क्लिप्, पप्, चायस्. See To TEASE.
 WORSE, *a.* दुष्टतरः -रा -रं, कष्टतरः &c., खलतरः &c., अधिकदुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापीयान् -यसी -यस् (न्), विशेषदुष्टः &c., गरीयान् &c., अनुत्तमः -ना -नं; 'better and worse,' परापरः -रा -रं.—(More sick) अधिकरोगी -निनी &c.
 WORSE, *adv.* दुष्टतरं, कष्टतरं, खलतरं, अधिकदुष्टं, पापीयस्.
 WORSHIP, *s.* पूजा, पूजनं, भजनं, भक्तिः *f.*, अर्चा, अर्चनं -ना, अर्चय -चनं, समर्पणं, उपासना, उपासा, उपासितः *f.*, उपचर्यो, सेवा, चारापनं -ना, नमस्का, सपथ्यो, अर्हणं -णा, इत्या, नमस्कारः, अपचरितः *f.*; 'of the gods,' देवपूजा, देवभक्तिः *f.*, देवताचनं.—(Your worship) भगवान् *m.* (न्), भवान् *m.*
 To WORSHIP, *v. a.* पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), अभिपूज्, सन्पूज्, अर्च (c. 1. अर्चति -र्चितुं, c. 10. अर्चयति -यितुं), अर्चय्, समर्च, समर्पय्, भज् (c. 1. भजते, भज्), उपास् (c. 2. उपास्ते -सितुं), चाराप (c. 10. -रापयति -यितुं), सेव् (c. 1. सेवते -वितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), नमस् (nom. नमस्त्यति), उभाज् (c. 10. उभाजयति -यितुं) मह, शु in des., अर्ह; 'by sacrifice,' यज् (c. 1. यजति, यज्, ईजितुं).
 WORSHIPFUL, *a.* पूजार्हः -र्हा -र्हं, पूजनीयः -या -यं, अर्चनीयः &c., भट्टारः -रा -रं, भट्टारकः &c., नमस्तः -स्त्या -स्तं, उपासः -सा -स्यं, अर्चोक्तः &c., भावमिश्रः -घ्रा -घ्नं, चर्योः &c. See HONOURABLE.
 WORSHIPPED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, अर्चितः &c., समर्पितः &c., अर्चितः &c., नमस्त्यतः &c., नमस्तितः &c., उपासितः &c. See HONoured.
 WORSHIPPER, *s.* पूजकः, अर्चकः, उपासकः, उपासिता *m.* (तृ), सेवकः, सेविता *m.* (तृ), चारापकः, भजकः, पूजाकारो *m.* (न्).
 WORST, *a.* दुष्टतमः -मा -मं, कष्टतमः -मा -मं, पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वपापिष्ठः &c., खलतमः -मा -मं, गरिष्ठः -ष्टा -ष्टं.
 WORST, *s.* (Most evil state) दुष्टतमदशा, कष्टतमदशा.
 To WORST, *v. a.* अभिभू, पराभू, पराजि (c. 1. -जयति -जेतुं), जि.
 WORSTED, *s.* और्ध्वतूचं, और्ध्वतानुः *m.*, ऊर्ध्वतन्तुः.
 WORTH, *s.* (Value) अर्थः, मूल्यं, सारता, चर्यः, see VALUE; 'of little worth,' अल्पमूल्यः -स्त्या -स्तं, अल्पार्थः -थो -थं, अर्थायः -थो -थं.—(Excellence) सारथ्यं, गुणः, गुणता, मान्यता.
 WORTH, *a.* मूल्य in comp., अर्थ in comp., अर्हः -र्हा -र्हं, उपयुक्त -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं; 'worth much,' बहुमूल्यः -स्त्या -स्तं; 'worth little,' अल्पमूल्यः &c.; 'how much is this worth?' किमूल्यम् एतत्; 'worth while,' अनाहं -हो -हं, अर्थयोग्यः -ग्या -ग्यं, see WHILE.

WORTHILY, *adv.* योग्यं, युक्तं, उपयुक्तं. See PROPERLY, RIGHTLY.
 WORTHINESS, *s.* योग्यता, उपयुक्तता, युक्तता, अर्हता, पात्रता, समुपलब्धं.
 WORTHLESS, *a.* निर्गुणः -णा -णं, गुणहीनः -ना -नं, गुणरहितः -ता -तं, निर्गुणो -णिनी -णि (न्), विगुणः -णा -णं, असारः -रा -रं, निःसारः &c., सारहीनः -ना -नं, दृष्टप्रापः -या -यं, अथमः -मा -मं, अथमस्त्यः -स्त्या -स्तं, अथमस्त्यः -स्त्या -स्तं; 'of worthless character,' अगुणः -णी -णी, 'a worthless object,' निःसारद्रव्यं, अद्रव्यं, अपात्रं.
 WORTHLESSNESS, *s.* निर्गुण्यं, गुणहीनता, वैगुण्यं, असारता, निःसारता.
 WORTHY, *a.* (Deserving) अर्हः -र्हा -र्हं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्त -क्ता -क्तं, उचितः -ता -तं, समुचितः &c., सदृशः -शी -शं, अनुरूपः -पा -पं, or expressed by the fut. pass. part.; 'worthy of death,' मरणाहं -र्हा -र्हं, मरणाधिकृतः -ता -तं, अर्थाहं &c., पथः -प्रा -धं; 'worthy of honour,' मानार्हः &c., मान्यः -न्या -न्यं; 'of praise,' धाम्यः -ध्या -ध्यं; 'worthy to be called,' स्यातव्यः -व्या -व्यं; 'possessing a husband worthy of her,' अनुरूपभर्तृभा -गिनी; 'to be worthy,' अर्ह (c. 1. अर्हति -र्हितुं), see To DESERVE; 'a worthy object or person,' पात्रं, सत्पात्रं, भाजनं, गुणपात्रं, गुणभाजनं.—(Possessing worth or excellence) सारथ्यः -थो -थं, गुणी -णिनी -णि (न्), गुणवान् -वती -वत् (न्), मान्यः -न्या -न्यं, अर्थागुणः -णा -णं, भद्रकः -का -कं.
 WORTHY, *s.* (Man of worth) सारथ्यजनः, सज्जनः, मानपात्रं.
 WOUND, *s.* (Injury to the flesh) व्रणः -खा -खं, घातं, घातिः *f.*, परिघातं, चर्तु *n.*, ईर्मं, वेधः -धनं, प्रहारः, आघातः, उद्घातः, अस्त्राघातः, लूनकाः; 'flesh-wound,' त्वग्भेदः, त्वक्छेदः.
 To WOUND, *v. a.* घाज् (c. 8. घातेति -यितुं), परिघाज्, व्रज् (c. 10. -व्रजयति -यितुं), व्रज् कृ, घातं कृ, व्यप् (c. 4. विधायति, यज्), परि -व्यप्, प्रतिव्यप्, व्रज् (c. 6. व्रजति, व्रजितुं), प्रव्रज्, भिद्, छिद्, विद्, रिप्, धि, चद्, जञ्जरीकृ. See To HURT.
 WOUND, *p. p.* वेधितः -ता -तं, परिवेधितः &c.; 'wound up,' उपसंहृतः &c.
 WOUNDED, *p. p.* घातः -ता -तं, परिघातः &c., व्रजितः &c., कृतव्रणः -खा -खं, विद्धः -द्धा -द्धं, भिन्नः -न्ता -नं, भिन्नदेहः -हा -हं, अस्ताहन्तः -ता -तं, रिष्टः -ष्टा -ष्टं, जञ्जरीतः -ता -तं, जञ्जरीकृतः &c., जञ्जरः -रा -रं; 'mortally,' भिन्नमनो -मनो -मनं (न्).
 WOVE, WOVEN, *p. p.* जतः -ता -तं, उतः &c., चूतः -ता -तं, चुतः &c., जोतः -ता -तं, स्यूतः &c., तन्वी -न्विनी -न्ति (न्), तन्नुनिमित्तः -ता -तं, तान्तयः -वी -वं, निर्मितः -ता -तं; 'wove cloth,' तान्तयवस्त्रं, तन्नुसन्ततः; 'wove silk,' दुकूलं, धौमं, धौनं.
 To WRANGLE, WRANGLING. See To QUARREL, QUARRELING, DISPUTE.
 To WRAP, *v. a.* आवेष्ट् (c. 1. -वेष्टे -यितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), परिवेष्ट्, आवृष्ट् (c. 10. -वृष्टयति -यितुं), परिवृष्ट्, अवगुह्यत् (c. 10. -गुह्ययति -यितुं), कोशस्थं -स्थां कृ, वासनीकृ; 'I wrap myself up,' आत्मानम् अवगुहयामि.
 WRAPPED, *p. p.* वेष्टितः -ता -तं, आवेष्टितः &c., अवगुह्यितः -ता -तं; 'in an envelope,' वाननस्यः -स्त्या -स्तं, कोशस्थः &c.
 WRAPPER, *s.* वेष्टनं, आवेष्टनं, प्रच्छदपटः, प्राधारः. निचोलः, निवीतं, वासनं, पुटः, पिधानं, पलिः *m.*, संयुक्तः, निवृत्तः, वृहतिदा.
 WRATH, *s.* क्रोधः, कोपः, रोषः, रुद् *f.* (प्), रुष्टिः *f.* See ANGER.
 WRATHFUL, *a.* कोपी -पिनी &c., चरुदः -रुदा -रुदं. See ANGRY.
 To WREAR, *v. a.* कृ, प्रणी, विधा. See To EXECUTE.
 WREATH, *s.* माला, माल्यं, स्रग् *f.* (स्रग्), हारः, दाम *n.* (न्), चावलिः -लो, see GARLAND; 'of smoke,' धूमावली -लिः *f.*

WRE

To WREATH, *v. a.* ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति -न्यत्, c. 10. ग्रन्थयति -यितुं), गुम्भ् (c. 1. गुम्भति -न्यत्), गुम् (c. 1. गुम्भति -न्यत्), गुम्भनं कृ, दृम् (c. 10. दम्भयति -यितुं), जन्तृम्, नालया पेद्.
WRECK, *s.* (Shipwreck) नौभङ्गः, नौव्यसनं.—(Wrecked ship) भग्ननीका, भिन्ननीका, भिन्ननीः *f.*, नष्टनीका, नष्टनीः *f.*, उलूखितनीः *f.*
To WRECK, *v. a.* नौभङ्गं कृ, नौव्यसनं कृ, नौकानाशं कृ, नावं भङ्ग or भिद् or नष्ट् (c. 10. नाशयति -यितुं), उलूख् (c. 10. उलूखयति -यितुं).
WRECKED, *p. p.* भिन्ननीका -का -कं, भग्ननीकाः &c., नष्टनीकाः &c., उलूखितः &c.
To WRENCH, *v. a.* साहसिकाकुञ्चनं or तीव्राकुञ्चनं कृत्वा चाकृप् (c. 1. -कृषति -कृषुं), चलयदाकुञ्चनपूर्वम् चाकृप् चपद् (c. 1. -हरति -हर्षुं), 'चलयद् चाकृप् उद्, पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं).
WRENCH, *s.* साहसिकाकुञ्चनपूर्वम् चाकृषणं or चाकृषः.
To WRIST, *v. a.* पलपद् or साहसेन चपद्. See **To WRENCH**.
To WHISTLE, *v. n.* पाहुयुधं कृ, पाहुप्रहरणं कृ, मलयुधं कृ.
WRESTLER, *s.* पाहुयोधी *m.* (नृ), पाहुप्रहरी *m.* (नृ), मत्तः, कस्तः, रङ्गा-पतारी *m.* (नृ); 'king's wrestler,' उस्तिकः, उस्तः.
WRESTLING, *s.* पाहुयुधं, मलयुधं, मलयुधो, मलयुधो, मलयुधो.
WRETH, *s.* (Bad man) हताशः, नालः, पापः, पापीयान् *m.* (नृ), पापिष्ठः, दुष्टाना *m.* (नृ), नराधमः, रलः, चण्डालः, लट्ठः, लट्ठः.—(Poor creature) मन्दभाग्यः, तपस्वी *m.* (नृ), हताशः, कृपणः.
WRETCHED, *a.* अतिदुःखी -दुःखी -दुःखी (नृ), अतिदुःखान्वितः -ता -तं, अतिदुःखः -ता -तं, दीनः &c., चण्डः -न्या -नं. See MISERABLE.
WRETCHEDNESS, WRETCHEDLY. See MISERY, MISERABLY.
To WRIGGLE, *v. n.* देहन् इतस्ततः धिम् संचल्. (c. 10. -चालयति -यितुं).
To WRING, *v. a.* (Twist or press violently) चलयद् or साहसेन चाकुञ्च (c. 1. -कुञ्चति -कुञ्चुं, c. 10. कुञ्चयति -यितुं) or पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) or सन्वीड्.—(Wring off) चलयदाकुञ्चनं कृत्वा or चलयद् चाकृप् उद् or निह् or उलूख्.—(Wring out water, &c.) चलयद् पीडयित्वा जले निर्गम् in caus., or निःसृ in caus.
WRINKLE, *s.* पलिः -ली *f.*, चर्मरेखा, ज्वरेखा, रेखा, चर्मरेखा, चर्म-भङ्गः, तट्टः, जर्मिः *m. f.*, जर्मिः, जर्मिः *m. f.*, भङ्गः, चर्मभङ्गः, त्वक्पिष्टः, त्वक्पिष्टोचः, चर्मसङ्कोचः; 'on the brow,' ललाटेरेखा, ललाटेरेखा.
To WRINKLE, *v. a.* त्वचं or चर्मं संकुच (c. 1. -कोचति -चिनुं) or कुच (c. 1. कुचति -चिनुं) or चाकुच. See **To CONTRACT**.
WRINKLED, WRINKLY, a. पलितः -ता -तं, पलितान् -मती -मत् (नृ), पलितः -भा -भं, जर्मिमान् &c., रेखाङ्कितः -ता -तं, चरेखः -खा -खं.
WRIST, *s.* मणिवन्धः -नानं, कट्युधं, प्रकोष्ठः, प्रवेष्टः, चोलकी *m.* (नृ), मणिः *m. f.*
WRIT, *s.* लेखः, लेखः, लेखपत्रं; 'Holy writ,' धृतिः *f.*, धृतिः.
To WRITE, *v. a. or n.* (With a pen) लिख् (c. 6. लिखति, लिखितुं), अभिलिख्, लेखनं कृ, लिखनं कृ, लिपिं कृ; 'to write down,' अभिलिख्, लेखाकृतं -दा कृ, पचाकृतं -दा कृ.—(Compose) ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति -न्यत्), ग्रन्थनं कृ, रप् (c. 10. रपयति -यितुं), कृप् (c. 10. कृतयति -यितुं), निरपन्.
WRITER, *s.* (One who writes) लेखकः, लिख् in comp. (ख), लि-पिकः, लेखनकारी *m.* (नृ), लिपिकः.—(Clerk) कायस्थः, see SCRIBE.—(Composer) ग्रन्थकारः, ग्रन्थकरी *m.* (नृ), रचकः.
To WRITHE, *v. a. or n.* तीव्रपेदनीपहतत्वाद् अङ्गानि इतस्ततः संचल् (c. 10. -चालयति -यितुं) or चाकृप् or अङ्गाकुञ्चनं, कृ.
WRITHING, *s.* अङ्गाकुञ्चनं, अङ्गाकर्मः, इतस्ततो अङ्गसंचालनं.

YAM

WRITING, *s.* (The act) लेखनं, लिखनं, लेखः -सा, अभिलेखनं, लि-पिः *f.*, लिपिका, लिपिः -वी *f.*—(Composition) रचना, ग्रन्थनं, ग्रन्थकरणं.—(Written letters or characters) अक्षरविन्यासः, अक्षररचना.—(Any thing written) लिखितं, लेखः, लेख्यं, लेख्य-पत्रं, पत्रं -त्रकं; 'committed to writing,' लेखाकृतः -दा -कं, पचाकृतः &c.; 'writing materials,' लिपिसज्जा, लेखनसामग्री.
WRITING-MASTER, *s.* लेखशिक्षकः, लेखनशिक्षकः, लेखोपदेशकः.
WRITING-PAPER, *s.* लेखनपत्रं, लिखनपत्रं, लेख्यपत्रं.
WRITTEN, *p. p.* लिखितः -ता -तं, लेखितः &c.; 'document,' लेख्यं.
WRONG, *a.* (Not fit or right) अयुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, अनुपयुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, see IMPROPER.—(Erroneous) अयुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, अनृतः -ता -तं, विवक्ष्यः -या -यं, असत्यः &c., असत्यद् -नोचि -न्यद् (नृ), अयुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, दोषी -पिणी -पि (नृ), सद्यः -या -यं, अपराधी &c., असन् -सती -सत्, see FALSE, IN-CORRECT.—(Unjust, acting improperly) अन्यायः -न्या -न्यं, अन्यायी -यिनी &c., न्यायविरुद्धः -ज्ञा -ज्ञं, अयुक्तान्यायः -या -यं, see UNJUST.—(Reverse) विपरीतः -ता -तं; 'wrong road,' उन्मार्गः, विमार्गः.
WRONG, *s.* (Injury, injustice) अपकारः, अपकृतं, अपराधः, अन्यायः.—(Error) भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, दोषः, अपराधः, अयुक्तार्थः, अयुक्तं, अयुक्त-यातयः; 'in the wrong,' अयुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, भ्रान्तिपुक्तः &c., भ्रान्ति-मिथ्या &c., सद्यः -या -यं, दोषी &c., अपराधी &c.
WRONG, WRONGLY, adv. अयुक्तं, अन्यायं, अयुक्तान्यायं, अयुक्त-पार्थं, अन्यायतः, अयुक्तान्यायं, वृथा, मिथ्या.
To WRONG, *v. a.* अपक्व अन्यायं कृ, अपराधं. See **To INJURE**.
WRONGED, *p. p.* अपकृतः -ता -तं, अपराधकार -रा -रं, वृथापकार &c.
WRONGFUL, WRONGFULLY. See UNJUST, UNJUSTLY.
WRONG-HEADED, WRONG-HEADEDNESS. See PERVERSE, &c.
WROTH, *a.* कोपाविष्टः -ज्ञा -ज्ञं, रोषाविष्टः &c. See ANGRY.
WROUGHT, *p. p.* (Done) कृतः -ता -तं, see PERFORMED.—(Worked, elaborated) संकृतः -ता -तं, संस्कारितः &c., कृतः -ता -तं, कोसितः &c., विष्टः -ज्ञा -ज्ञं; 'wrought iron,' कुशी; 'wrought gold,' कोयः, कृतहेमं.—(Stirred) उन्नेतः -ता -तं.
WRY, *a.* यलः -ज्ञा -ज्ञं, विकृतः -ता -तं; 'wry-faced,' विकृताननः &c.
WRY-NECKED, *a.* चक्रवीर्यः -या -यं; विकृतवीर्यः &c., चक्रबन्धु &c.
WRYNE, *s.* यलता, यलता *m.* (नृ), विकृतिः *f.*, विकृता, वेकृषं.

X

XANTIPPE, *s.* कर्कशा, कैकेयी, वक्रशीला, दुर्मुखी, पूतना.
XENODOCHY, *s.* अतिथिपूजनं, अतिथिसेवा, अतिथिसत्कारः.

Y

YACHT, *s.* क्रोडानीका, क्रोडानीः *f.*, केलिनीका, केलिनीः *f.*
YAM, *s.* चालुः -लु *m. n.*, चालुकं, मधुमूलं, मध्यालुकं, सुकन्दः. सख-चालुः -लुकं, सखचर्यः.
YAMA, *s.* (God of Naraka or Hell, Regent of the South, or lower world, and judge of departed souls, corresponding to the grecian god Pluto, or to the judge of hell. Minos. His abode is in the infernal city of Yamapur. whither the Hindús believe that a departed soul immediately repairs, and receiving a just sentences from Yama,

ascends to Swarga, the first heaven, or descends to Naraka, the snaky hell, or assumes on earth the form of some animal, unless its offences have been such as deserve condemnation to a vegetable or even to a mineral prison. As god of justice and lord of punishment, Yama corresponds with Śiva and Varuna, and in this character is represented as bearing a cord or noose. Yama is often identified with Death and Time. He is the son of Śūrya or the Sun, and brother of the personified Yamunā or Jumná river) यमः, यमराजः, यमराट् *m.* (यं, यमनः, शमनः.—(As Death or Time or the Destroyer) कृतान्तः, मृत्युः *m.*, कालः, कालान्तकः, यमकः, कालकुरवः.—(Regent of the South) दक्षिणाश्रपतिः *m.*—(Lord of the dead) प्रेतपतिः *m.*, प्रेतराजः, प्रेतराट् *m.* (यं, प्रेतराजः.—(Lord of deceased ancestors) पितृपतिः *m.*—(God of the śráddha) ऋद्धदेवः, ऋद्धदेवता.—(God of justice) धर्मराजः, धर्मी.—(The impartial judge) समवहनी *m.*—(God of punishment) दण्डधरः, दण्डी *m.* (यं, दण्डधरः, अधिदण्डनेता *m.* (यं, दण्डः.—(Bearer of the cord or noose) पाशो *m.* (यं, पाशभृत् *m.*, पाशपातिः *m.*—(Son of the sun) वैवस्वतः, सूर्यपुत्रः, सूर्यतनयः, चर्कतनयः, चर्कनन्दनः.—(Brother of Yamunā) यमुनाभाता *m.*—(The variegated one) चित्रः. The pain or punishment inflicted by Yama is called यातना. 'One of his attendants,' कालपुरुषः.

YAMUNÁ, *s.* (A river, commonly called Jumná, which rises on the south side of the Himálayas, and after a course of 378 miles, falls into the Ganges at Prayága or Allahabad. The personified river is considered to be the daughter of Śūrya or the Sun, and sister of Yama) यमुना, सूर्यतनया, सूर्यपुत्री, चर्कतनया, यमसत्ता *f.* (यं, शमनसत्ता *f.*, कालिन्दी.

YARD, *s.* सङ्गमनं, प्राङ्गणं, चतरं, चरित्रं, *see* COURT-YARD.—(The measure) गजः.—(Of a ship) नौवसनकार्प, नौवसनदण्डः.

YARN, *s.* (Woollen thread) कृशीसूत्रं, जीर्णसूत्रं, जीर्णतन्तुः *m.*, कृशीमयसूत्रं.—(Long yarn) दीर्घसूत्रं.

To YAWN, *v. n.* जम् (c. 1. जम्भते -मिहं), विजम्, प्रजम्, जम् or जम् (c. 1. जम्भते, जम्भते -मिहं), जम्भयं कृ, जम्भं कृ, विजम्भयं कृ, द्वे (c. 1. झ्यायति, झ्यातुं). *See* To GAPE.

YAWN, YAWNING, *s.* जम्भः -मिहं, जम्भा -मिहता, विजम्भयं, जम्भितं, विजम्भितं, हासिका, हन्ति *n.* (यं), उपपुम्पिका.

YAWNER, *s.* जम्भका, जम्भी *m.* (यं), विजम्भका, जम्भयकारो *m.*

YE, *pron.* सूर्य (nom. pl. युजद्).

YEA, *adv.* यादं, जाम्, सत्यं, हुम्, तपेति, अपरयः; 'yea and nay,' स्त्रीकारास्त्रीकारौ *m. du.*, स्त्रीकृतास्त्रीकृतं.

YEAR, *s.* वत्सरः, वर्षः, संवत्सरः, परिपत्सरः, चव्दः, समा, सनाः *m.* (यं), संवद् ind., हायनः, वरिषं, कालग्रन्थिः *m.*, क्षत्रुवृत्तिः *f.*, सधैर्भुपरिवर्तः, मासमानः, युगांशकः, शरद् *f.*, शरदा; 'half-year,' वर्षार्धं, अर्धवर्षं, यस्मात्, अयत्नं; 'last year,' गतवर्षः, परतु indec.; 'belonging to it,' परतु -ल्लो -लं; 'the present year,' वर्तमानवर्षः, सेयमस्; 'year before last,' परारि indec.; 'belonging to it,' परारि -ल्लो -लं; 'next year,' परवर्षः, आगामिवत्सरः, उन्नवत्सरः; 'events of the year,' वर्षफलं; 'throughout the year, to the end of it,' आवधौतातः; 'for a year,' वर्षपर्यन्तं; 'year after year,' वर्षे वर्षे, वत्सरे वत्सरे, प्रतिवत्सरं; 'solar year,' सौरवर्षः;

'sidereal year,' जार्क्षीवर्षः.

YEARLY, *a.* वार्षिकः -को -कं, प्रतिवार्षिकः &c., सांवत्सरिकः -को -कं, सांवत्सरः -रो -रं, आन्विकः -को -कं, प्रतिसांवत्सरिकः &c., दीर्घकः -का -कं, समीनः -ना -नं; 'half-yearly,' पार्व्वासिकः -को -कं.

YEARLY, *adv.* प्रतिवर्षं, प्रतिवत्सरं, प्रत्यब्दं, अनुवत्सरं, वत्सरे वत्सरे, वर्षे वर्षे, अयत्ने अयत्ने.

To YEARN, *v. n.* वत्सल (nom. वत्सलायते), वात्सल्यं सूत्र (c. 10. सूत्रयति -यितुं), वात्सल्यमा भू, वात्सलोभू, स्निह् (c. 4. स्निहति, स्नेहितुं), उत्सुक (nom. उत्सुकायते).

YEARNING, *s.* वत्सलता, वात्सल्यं, उत्सुकता, जीत्सुक्यं, जेहः.

YEAST, *s.* सुरानखः, नद्यमखः, ययमखः, कारोक्षनः, कारोक्षरः, किरणः -यनं, नयनदूः-दु *m. n.*, अभिषयः, कादसरीवीजं, सुराभागाः. In some parts of India ताडी or ताही, i. e. toddy or the fermented juice of the tād or palm tree is much used as yeast.

To YELL, *v. n.* रु (c. 2. रौति, रचितुं), रुन्, रुद्. *See* To SCREAM.

YELL, *s.* रुतं, रायः, दीर्घरुतं, दीर्घरायः, चित्कारः. *See* SCREAM.

YELLING, *part.* दीर्घरायः -वी -वं, दीर्घनादी -दिनी -दि (यं).

YELLOW, *a.* पीतः -ता -तं, गौरः -रो -रं, पीतलः -ला -लं, हरिद्राभः -भा -भं, पीतवर्णः -वर्ण -वर्णं, गौरवर्णः &c.

YELLOW-BIRD, YELLOW-HAMMER, *s.* हरिद्राङ्गः.

YELLOWISH, *a.* ईषत्पीतः -ता -तं, ईषत्पीतवर्णः -वर्ण -वर्णं; 'yellowish white,' हरिणः -खा -खं, पारुः -खुः -खुः, पारुखुः -रा -रं.

YELLOWNESS, *s.* पीतता, गौरता -त्वं, पीतवर्णः, हरिद्रावर्णः.

To YELP, *v. a.* भय्, रे, रु, रुस्. *See* To BARK, YELL.

YEOMAN, *s.* गृहस्थः, गृहाधिकारी *m.* (यं), धेवपतिः *m.*

YES, *adv.* यादं, जाम्, हुम्, सत्यं, तपेति, परमं, एवं, जोग्, अपाई, स्त्रीकृतं.

YESTER, *a.* हस्तनः -नी -नं, हस्तः -स्या -सत्वं, पर्युपितः -ता -तं.

YESTERDAY, *s.* स्यस्, पृष्ठेद्युस्, गतदिवसः, गतदिनं, कृत्यं; 'relating to yesterday,' हस्तनः -नी -नं, हस्तः -स्या -सत्वं.

YESTERNIGHT, *s.* गतरात्रिः *f.*, गता रात्रिः, गता यामिनी.

YET, *conj.* तथापि, परन्तु, अपि, किन्तु. *See* NEVERTHELESS.

YET, *adv.* (Over and above) अधिकं, परं.—(Hitherto) अद्य यावत्, अद्यपर्यन्तं, अद्यापि, *see* HITHERTO, STILL.

To YIELD, *v. a.* (Produce, bear) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), प्रदा; 'fruit,' फलं वा or प्रदा, फल्.—(Give, grant, concede) अनुदा, प्रदा, दा, वितु (c. 1. -तरति -रितुं -रौतुं), अनुज्ञा, प्रोत्सु in caus., *see* To CONCEDE.—(Deliver up, surrender) उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), विसृज्, अवसृज्, लज् (c. 1. लजति, लज्जुं), हा, विहा.

To YIELD, *v. n.* वशीभू, वशं गम् or उपगम्. *See* To SUBMIT.

YIELDING, *a.* (Bearing fruit) फलदः -दा -दं, फलप्रदः &c., फलवान्, -वती -वत् (यं), फलन् -लन्तो &c., फलोत्पादकः -का -कं.—(Compliant) अनुकूलः -ला -लं, अनुरोपी -पिनी &c., *see* COMPLIANT.

YOJANA, *s.* (A measure of distance, equal to five miles, or, according to some, to nine miles) योजनं.

YOKE, *s.* (For the necks of oxen) युगः -यं, प्रासङ्गः, आपङ्गः; 'of a plough,' कुशः; 'pin of the yoke,' युगकीलः -लकः; 'tie of it,' योक्त्रं, योचं, आपन्वः.—(Yoke or pair of oxen) गोगुग्, गोमिपुनं.—(Fit for the yoke) युग्यः -ग्यद् -ग्यं, प्रासङ्ग्यः &c.

To YORE, *v. a.* युज् (c. 7. युनक्ति, c. 10. योजयति -यितुं), नियुज्.

YOKED, *p. p.* युक्तः -क्ता -क्तं, नियुक्तः &c., संसङ्गयुगः -गा -गं; 'is yoked,' युज्यते; 'a yoked animal,' युग्यः, प्रासङ्ग्यः, शाकटः;

'having yoked the steeds,' युक्तुरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

Yoke-fellow, *s.* सहचरः, सहपत्नी *m.* (नं), सहभावी *m.*

Yolk, *s.* (Of an egg) अण्डमध्यं, अण्डमध्यभागः, अण्डद्वयं, अण्डकुसुमं, अण्डमध्यस्थः पोतभागः.

Yon, yonder, *a.* नातिदूरस्थः -स्या -स्यं, ईषदूरस्थः -स्या -स्यं.

Yon, yonder, *adv.* नातिदूरे -रतस्, ईषदूरे -रतस्.

Yore, *adv.* (Of yore) पुरा, प्राकाले, प्राक्, पुरस्तात्.

You, *pron.* (For thou, in the sing.) त्वं *nom. sing.*—(In the plur.) यूयं *nom. pl.* (युष्मद्); 'of you,' युष्माकं; 'you two,' युवां. The honorific pron. भवान् *m.* (तं), is often used for 'you,' with the 3d pers. sing. of the verb.

Young, *a.* बालः -ला -लं, युवा *m.*, युवतिः -ती *f.*, युवो *f.*, युव *n.* (नं). तर्ह्यः -शा -यं, अत्यवयाः -या. -यः (स्), अत्यवयस्कः -स्का -स्कं, अभिनववयस्कः &c., चालिशः -शा -शं, कौमारः -री -रं, किशोरः -रा -रं, अभिनवः -वा -वं, प्रतिनवः &c., वयस्यः -स्या -स्यं, वयस्यः &c.; 'a young man,' कुमारः, युवजनः, बालजनः, तर्ह्यः, रुदवयाः *m.* (स्); 'young woman,' तर्ह्यो, कुमारी, कन्या, युवती, बाला, नवयौवना; 'a young bird,' *see* Young, *s.*

Young, *s.* (Young one of any animal) शायकः, शिशुः *m.*, पोतः -तकः, अपतं, पाकः -का, अभ्रकः, डिम्बः, मृषुकः, प्रपुकः, परकरः -री, कुणकः; 'a young bird,' पक्षिशायकः; 'a young mouse,' मृषिकशायकः; 'a young elephant,' गजशिशुः *m.*; 'a young deer,' मृगपोतकः.

Younger, *a.* कनीयान् -यसी -यः (स्), कनिष्ठः -छा -धं, ययीयान् &c., ययिष्ठः &c., अनुजः -जा -जं, अनुजातः -ता -तं, अनुजन्मा -न्मा -न्म (नं), नयन्यजः -जा -जं, अवरजः &c., अवरवयस्कः -स्का -स्कं, अवरः -रा -रं.

Youngster, *s.* कुमारकः, बालजनः, किशोरः, वटुः. *See* Lad.

Your, your's, *pron.* त्वं *gen. sing.*, युष्माकं *gen. pl.* (युष्मद्), भवतः *gen. sing.*, भवतां *gen. pl.* (भवत्), त्वदीयः -या -यं, भवदीयः &c., भावकः -क्ता -क्तं, योष्माकः -को -कं, योष्माकीनः -ना -नं.

YOURSELF, *pron.* (Reciprocally) आत्मा *m.* (नं); as, 'blame yourself,' आत्मानं निन्द; 'for yourself,' आत्मायं.—(Emphatically) स्वयं, स्वतस्; 'you/yourself,' स त्वं, *see* SELF.

Youth, *s.* (Early part of life) यौवनं, यौवनावस्था, यौवनकालः, यौवनदशा, कौमारं, तारुण्यं, तारुण्यदशा, तारुण्यकालः, सौकुमार्यं, शैशवं, प्रथमवयस् *n.*, मध्यवयस् *n.*, प्रत्यग्रवयस् *n.*, केशोरं; 'prime or heyday of youth,' नवयौवनं, यौवनप्रौढिः *f.*; 'pride of youth,' यौवनदर्यः.—(A young man) तर्ह्यः, कुमारः -रकः, युवजनः, युवा *m.* (नं), बालजनः, अवालः, किशोरः, वटुः *m.*, वटुकः, वेकटः.—(Young persons) तर्ह्यजनाः *m. pl.*, युवजनाः *m. pl.*, बालजनता.—(State of being young) तारुण्यं, बालत्वं -ता.

YOUTHFUL, *a.* यौवनवान् -वती -वत् (तं), बालः -ला -लं, यौवनेयकः -को -कं, अत्यवयाः -याः -यः (स्). *See* Young.

YOUTHFULNESS, *s.* तारुण्यं, बालता -त्वं, सौकुमार्यं, बालश्रयं.

Z.

Zany, *s.* भण्डः, वैहासिकः, विटूपकः. *See* Buffoon.

ZEAL, *s.* उत्साहः, चरुता, उद्योगता, उष्णता, उष्मः, तीक्ष्णं, तीक्ष्णता, यत्नता, उद्योगः, अत्युद्योगः, प्रीतिः *f.*, औत्सुक्यं, अत्युद्योगः, अत्युद्योगः *f.*, अत्युत्कण्ठा, उत्सुकता, आस्था. *See* Earnestness.

ZEALOT, *s.* अत्युद्योगः, अतिव्यग्रः, अत्यसक्तः, अतितीक्ष्णः.

ZEALOUS, *a.* व्यग्रः -या -यं, अतिव्यग्रः &c., उत्तमः -मा -मं, चरुः -रुता -रुतं, उद्योगः &c., तीक्ष्णः -क्षणा -क्षं, अत्युद्योगः -क्षा -कं, अत्युद्योगी -गिनी -गि (नं), अत्युद्योगः -का -कं, उत्सुकः &c., अत्युद्योगी -गिनी &c., उत्तोगी &c., उत्तुकः -क्ता -क्तं, इष्टापोद्युक्तः &c., समुद्यतः -ता -तं, अत्युद्योगी &c., अत्यसक्तः -क्ता -क्तं, उष्णः -ष्णा -ष्णं, तीक्ष्णकर्मा -र्मा -र्मं (नं), प्रयत्नवान् -वती -वत् (तं).

ZEALOUSLY, *adv.* अतिव्यग्रं, अत्युद्योगेन, अत्युद्योगेण.

ZEBRA, *s.* चनगर्दभः, चरखगर्दभः, चनरासभः.

ZEDOARY, *s.* (A plant) सटिः -टो *f.*, कर्पूरकः, कर्पूरकः, वेपमुख्यकः, द्वाविष्टकः, कात्यः -त्यकः, सुम्पलुखः.

ZENITH, *s.* रामध्यं, ऊर्ध्वस्थितिकः -कं, ऊर्ध्वदिशा, रासस्थितिकं, शिरोविन्दुः *m.*, ऊर्ध्वः; 'zenith distance,' नतं, नतांशः, नतभागः; 'pointing to zenith and nadir,' ऊर्ध्वधरः -रा -रं.

ZEPHYR, *s.* वसन्तवायुः *m.*, मन्दवायुः *m.*, मन्दानिलः, मृदुवातः, सुखस्पर्श-वायुः *m.*, सुगन्धवायुः *m.*, चारवायुः *m.*, मन्दमारुतः, वासन्तः.

ZERO, *s.* (Cipher, naught) शून्यं, विन्दुः, वटः.

ZEST, *s.* रुचिः *f.*, स्वादः, आस्वादः, अभिरुचिः *f.* *See* Relish.

ZIGZAG, *a.* चक्रः -क्रा -क्रं, कुटिलः -ला -लं, निचः -द्या -दं, चक्राकारः -रा -रं, कुटिलगतिः -तिः -ति, पुष्पाधारः -रा -रं; 'zig-zag lightning,' विद्युच्चता, असिलता.

ZINC, *s.* (Kind of metal) वज्रं, दस्ता.

ZODIAC, *s.* राशिक्रमं, ज्योतिष्यक्रमं, राशिमण्डलं, भचक्रं, भगण्डलं, भागनं. रिम्फं; 'a sign of the zodiac,' राशिः *m.*, लग्नं, भं; 'the twelve signs collectively,' राशिगणः, भगणः, राशिकुण्डली, मेघ-पुषादयः *m. pl.* These are, 1. Aries, मेघः; 2. Taurus, वृषः, वृषभः; 3. Gemini, मिथुनः, द्वन्द्वः, निचमः; 4. Cancer, कर्कटः, कर्कः, कर्कटराशिः *m.*; 5. Leo, सिंहः, चारखराशिः *m.*; 6. Virgo, कन्या; 7. Libra, तुला, तुलाधारः, धरः; 8. Scorpio, वृश्चिकः, कीर्षः, चलिः *m.*; 9. Sagittarius, धनुः -नु *m. n.*, तीक्ष्णिकः; 10. Capricornus, मकरः, मकरराशिः *m.*; 11. Aquarius, कुम्भः, कुम्भराशिः *m.*; 12. Pisces, मीनः, मीनराशिः *m.*, मीनलग्नं, ऋषः. Of the twelve signs there are two divisions, one called उत्तरगोलः, consisting of the six signs, from Aries to Virgo, the other called दक्षिणगोलः, comprising the remaining six signs. 'The rising of a sign,' लग्नं, उदयः; 'setting,' अस्तः; 'rising sign,' उदयलग्नं; 'setting sign,' अस्तलग्नं; 'circuit of the sun through the zodiac,' भागनं, भगणः; 'passage of the sun through a sign,' सूर्यसङ्क्रान्तिः *f.*, रविसङ्क्रान्तिः *f.*, सूर्य-सङ्क्रमणं; 'of a planet,' राशिभोगः; 'passage of the sun or a planet from one sign into another,' सङ्क्रान्तिः *f.*, सङ्क्रमः.

ZODIACAL, *a.* राशिक्रमसन्धी -न्धनी &c., भचक्रसन्धी &c.

ZONE, *s.* (Girdle) मेरुला, रमना, कलापः, *see* Girdle.—(Of the earth) भूमेरुला, भूचलयः -यं, भूकटिवन्धः; 'torrid zone,' क्लान्ति-चलयः, मध्यदेशः.

ZOOGRAPHER, *s.* प्राणिवर्णनकृत्, पञ्चादिविवरणकृत्.

ZOOGRAPHY, *s.* प्राणिवर्णनं, पञ्चादिविवरणं, प्राणिवर्णना.

ZOOLOGICAL, *a.* प्राणिविद्यासन्धी -न्धनी &c., प्राणिज्ञानसन्धी &c.

ZOOLOGY, *s.* प्राणिविद्या, प्राणिविषयका विद्या, प्राणिविषयकं ज्ञानं, जीव-जन्तुविद्या, पञ्चादिविद्या, पञ्चादिविज्ञानं.

ZOOTOMY, *s.* प्राणिव्यवच्छेदः, प्राणिव्यवच्छेदविद्या, पञ्चादिव्यवच्छेदः, पञ्चादिव्यवच्छेदविद्या, प्राणिशरीरव्यवच्छेदः.

APPENDIX

A.

To ABASE, v. a. अभिमानखण्डनं कृ, लघूकृ, लायवं कृ.
ABASED, p. p. खण्डिताभिमानः -ना -नं, तत्ताभिमानः &c., नष्टाभिमानः &c., हतगर्वः -वा -वं, हताहङ्कारः -रा -रं, हतदम्भः -म्भा -म्भं.
ABASEMENT, s. (The act) अभिमानखण्डनं.—(State) मानभङ्गः, अभिमानभङ्गः, मानहानिः *f.*, मानविध्वंसः, नष्टता, लायवस्वीकारः.
ABATEMENT, s. (The act) न्यूनीकरणं.—(State) न्यूनता, घटयः, हासः, शान्तिः *f.*, see DIMINUTION, MITIGATION.
ABBEY, s. योगिगृहं, योग्यालयः. *ABBOT, s.* मठाधिपतिः *m.*
ABBREVIATION, s. संक्षेपः, संक्षिप्तता; 'mark of,' संक्षेपचिह्नं.
To ABDICATE, v. a. (A throne) सिंहासनत्यागं कृ, चक्रपागमत्यागं कृ.
To ABHOR, v. a. अत्यन्तं द्विष, अत्यन्तद्वेषं कृ, अतिद्वेषं कृ.
ABHORRENCE, s. अतिद्वेषः, अत्यन्तद्वेषः, परमद्वेषः, विकृतं.
ABILITY, s. (Mental) बुद्धिबलः, बुद्धिवैभवः, बुद्धिपाठवं.
To ADJURE, v. a. शपथपुष्टं तज्, शपथपं or शपथं कृता तज्.
ABLE, As a termination expressing 'admitting of,' 'susceptible of,' rendered in Sanskrit by the future pass. part.; thus, 'eatable,' खाद्यः -द्या -द्यं, खादनीयः &c., खादितव्यः &c.
To BE ABLE, v. n. पृ (c. 10. पारयति -यितुं). शक् must take the 5th conj., unless used to give a pass. sense to the infin.
ABLUTION, s. (Of the body) अङ्गस्नानं; 'of the feet,' पादप्रक्षालनं; 'of the head,' शिरःस्नानं; 'of the mouth,' मुखमार्जनं, मुखधावनं, मुखशुद्धिः *f.*, आचमनं; 'morning a.,' प्रातःस्नानं; 'by rubbing earth on the body,' मृत्त्रिकास्नानं; 'by rubbing cowdung,' गोमयस्नानं; 'by rubbing ashes,' भस्मस्नानं; 'servant who assists at a,' स्नापकः; 'rules of a.,' शौचविधिः *m.*; 'one who performs a.,' स्नायी *m.* (न्); 'cloth put on after a.,' स्नानवस्त्रं.
ABLY, adv. ससामर्थ्यं, शक्तिस्, सविभवं, सकौशल्यं, सपाटवं.
To ABOLISH, v. a. खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), खण्डनं कृ, निवृत् in caus.
ABOLITION, s. खण्डनं, भङ्गः, अयरोपणं, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*
ABOMINATION, s. (Object of) अतिद्वेषपात्रं, वीभत्सविषयः.
ABORIGINES, s. pl. प्रथमस्थितलोकाः *m. pl.*, प्राचीनलोकाः *m. pl.*
ABOUT, (On the point of) उन्मुख &c., see under POINT.
ADREAST, adv. समपार्श्वतः, पार्श्वपङ्क्तिः.
ABSENCE, s. अवर्त्तमानता, अविद्यमानता, विप्रकर्षः, शरीर्यता.—(Of mind) अनवधानं -नता, अप्रसुतलक्ष्यता.
ABSENT, a. (In mind) अनवहितः -ता -तं, अन्यद्दयः -या -यं, भ्रान्तद्दयः &c., अज्ञाननक्षः -स्ता -स्तं, अप्रसुतलक्ष्यः, अन्यासकचित्तः -त्ता -तं.
ABSOLUTE, a. (Despotic) स्वाधीनः -ना -नं, स्वायत्तः -त्ता -तं, अपराधीनः &c.—(Unconditional) प्रतिबन्धहीनः -ना -नं, निष्प्रतियन्धः &c.
ABSORPTION, s. (Into the Deity) मुक्तिः *f.*, मोक्षः, निवैलं.
ABSTINENCE, s. अत्याहारः, अत्याभोजनं, आहारनियमः, संयमः.
To ABUT, v. n. सीमासंयोगं कृ, सीमासन्धिं कृ, स्पृश्, लग्.

ACACIA, s. (Kind of tree) शमी.
ACADEMICAL, a. विद्यालयसम्बन्धी -न्धनी &c., गठसम्बन्धी &c.
ACCELERATED, p. p. वर्धितवेगः -गा -गं, वर्धितगतिः -तिः -ति, त्वरितः &c.
ACCELERATION, s. वेगवर्धनं, वेगवृद्धिः *f.*, गतिवर्धनं, गतिवृद्धिः *f.*
To ACCENTUATE, v. a. स्वरपुक्ते -क्तां कृ, सस्वरोच्चारणं कृ, सस्वरपठनं कृ.
ACCENTUATED, p. p. स्वरितः -ता -तं, स्वरपुक्ते -क्ता -क्ते, सस्वरः &c.
ACCENTUATION, s. सस्वरोच्चारः -रणं, स्तोत्रोच्चारणं, स्वरपालनं.
ACCIDENTAL, a. (Non-essential) असहजः -जा -जं, आगन्तुकः -का -कं आहार्यः -र्या -र्यं, अस्वाभाविकः -की -कं.—(Happening by chance) दैवजातः -ता -तं, दैवागतः &c., दैवोपस्थितः &c., दैवपटितः &c., दैवहेतुकः -का -कं, दैवयोगिकः &c., अकारणजातः &c., अकारणगतः &c., अकारणोत्पन्नः -त्ता -तं, अकारणभूतः &c., अकारणोद्भवः -वा -वं, अकस्माज्जातः &c., अकस्मादुत्पन्नः -त्ता -तं, अकस्माद्भूतः -ता -तं, यदुच्चाभूतः &c., अनिमित्तभूतः &c., आगन्तुकः -का -कं.
ACCIDENTALLY, adv. दैववशात्, अदृष्टवशात्, यदुच्छया.
To ACCOST, v. a. समुष् (c. 10. -चोषयति), प्राग्भाषणं कृ, आदिभाषणं कृ.
ACCOUCHEUR, s. प्रसवकारी वैद्यः, प्रसववैद्यः, सूतिवैद्यः.
ACCOUSTED, p. p. सायुषः -या -यं, सशस्त्रः &c., उपात्तशस्त्रः &c.
To ACCREDIT, v. a. सत्य (nom. caus. सत्यापयति -यितुं), सत्यापनं कृ.
ACCRETION, s. अन्यसंयोगवर्धनं, अन्यसंयोगवृद्धिः *f.*, समुत्पानं.
ACCURATE, a. सम्यक् -नीची -न्यक् (च्), शुद्धः -द्धा -द्धं, सूक्ष्मः &c.
ACCUSATION, s. दोषारोपः -पणं, अपराधारोपः -पणं.—(False) मिथ्याभियोगः, निर्याभिशंसनं.
ACONITE, s. (A poison) वत्तनाभः, प्राणहारकं.
ACOUSTIC, a. श्रवणसम्बन्धी -न्धनी &c., श्रुतिविषयकः -का -कं.
ACOUSTICS, s. pl. ध्वनिविद्या, श्रवणविषयका विद्या.
ACROSTIC, s. आद्याधरवन्धः, प्रथमाधरवन्धः, पृष्ठाधरवन्धः.
To ACTUATE, v. a. प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं).
ACTUATED, p. p. प्रवर्त्तितः -त्ता -तं, प्रेरितः &c. See INFLUENCED.
ACUTE-ANGLE, s. अक्षुब्धकोणः, न्यूनकोणः, लघुकोणः; 'acute-angled,' अक्षुब्धः -त्ता -तं.
ADAGIO, s. (Slow time in music) विलम्बितं.
ADAMANTINE, a. वज्रसदृशः -शी -शं, वज्रप्रायः &c., वज्रः -जा -जं.
ADDITION, s. (In arithmetic) योगः, सङ्कलनं.
To ADJOURN, v. a. आकालान्तरात् तज्, कालान्तरपर्यन्तं तज्.
To ADJUST, v. a. व्यवस्था in caus. ADJUSTMENT, *s.* व्यवस्थापनं.
ADRIFT, a. or adv. प्रवाहाधीनः -ना -नं, चोषाधीनः -ना -नं.
ADULT, a. वयःस्थः -स्था -स्थं, वयस्यः &c., प्राप्नयौवनः -ना -नं.
ADULTERATED, p. p. हीनद्रव्यसंमिश्रितः -ता -तं, हीनमिश्रणदूषितः &c., हीनसम्पर्कदूषितः; 'with water,' जलसंमृष्टः -द्या -द्यं.
ADULTERY, s. (In a male) परभार्यागमनं, परतत्प्रागमनं.—(In a female) परगमनं, परपुरुषगमनं, अन्यगमनं.
To ADUMBRATE, v. a. छायां दृश् in caus., आभासं दृश् in caus.
ADUMBRATION, s. छायाप्रदर्शनं, छायाभासः, आभासः, छाया.

ADVANCEMENT, *s.* पदवर्धनं, पदवृद्धिः *f.*, संवर्धनं, वृद्धिः, पुरस्कारः.
 ADVANTAGEOUS, *a.* हितावहः -हा -हं, हितकारः &c., हितजनकः &c.
 ADVERBIAL, *a.* अव्ययरूपः -या -यं, अव्ययात्मकः &c., अव्ययसम्बन्धी &c.
 ADVOCATE, *s.* परार्थविवादी *m.*, परपक्षविवादी *m.*, परार्थवादी *m.*
 AERIFORM, *a.* वायुरूपः -या -यं, वायुमयः -यी -यं, वातरूपः &c.
 AEROSTRATION, *s.* आकाशगमनं, आकाशयानं, आकाशसञ्चारः.
 AFFECTION, *s.* (Fondness) प्रीतिः *f.*; 'object of affection,' प्रीति-
 पान्नं; 'paternal affection,' सुतस्नेहः, पुत्रस्नेहः.—(Of the mind)
 मनोधर्मः, मनोविकारः, मनोविकृतिः *f.*, मनोवृत्तिः *f.*, वृत्तिः *f.*, विकारः,
 विकृतिः *f.*; 'the affection of love,' कामविकारः; 'of anger,'
 क्रोधविकारः.—(Of the body) विकारः, भावः, वृत्तिः *f.*, आकारः,
 अनुभावः; 'of the eyes,' नेत्रविकारः.—(Of the mind or body)
 भावः. Of these there are three classes: 1. Fixed or
 regular passions, स्वादिभावाः *m. pl.*, eight in number, viz.
 रतिः *f.*, हासः, शोकः, क्रोधः, उत्साहः, भयं, जुगुप्सा, विस्मयः. 2. Irre-
 gular passions, व्यभिचारिभावाः *m. pl.* or सञ्चारिभावाः *m. pl.*,
 thirty-two in number, viz. निर्वेदः, ज्ञानिः *f.*, शङ्का, असूया, मदः,
 श्रमः, आलस्यं, द्वेषः, चिन्ता, मोहः, स्मृतिः *f.*, धृतिः *f.*, व्रीडा, चपलता,
 हर्षः, आवेगः, जडता, गर्वः, विषादः, औत्सुक्यं, निद्रा, अपस्मारः, शयः,
 विचोषः, समर्पः, अवहित्या, उग्रता, मतिः *f.*, उपालम्भः, व्याधिः *m.*,
 उन्मादः, मरणं. Sometimes चासः and वितर्कः are added.
 3. Honest and spontaneous emotions, सास्त्रिकभावाः *m. pl.*,
 eight in number, viz. स्तम्भः, स्नेहः, रोमाञ्चः, वैखर्यं, वेपथुः *m.*,
 वैवर्त्यं, अश्रुः, प्रलयः.
 AFFIRMATIVE, *s.* अस्तिपक्षः. *Adj.* अस्तिपक्षी -द्विषी &c., अस्तिपक्ष-
 स्थापकः -का -के. AFFIRMATIVELY, अस्तिपक्षस्थापनपूर्वः.
 AFFIX, *s.* प्रत्ययः. *To AFFIX*, आरुह् in caus., विधा.
 AFTERTHOUGHT, *s.* पश्चाद्बुद्धिः *f.*, पश्चात्कल्पना, पश्चिमबुद्धिः *f.*
 AGE, *s.* (Of the world) युगं; 'beginning of an age,' युगादिः *m.*;
 'end of one,' युगान्तः. The four ages of the Hindús, cor-
 responding in some degree with the golden age, silver
 age, brazen age, and iron age, are, 1. कृतं or सत्यं, 2. त्रेता,
 3. द्वापरः, 4. कलिः *m.*
To AGGRAVATE, *v. a.* उद्दीप् in caus. AGGRAVATION, *s.* उद्दीपनं.
 AGITATED, *a.* वेगवान् -वती &c. AGITATION, *s.* वेगः, चित्तवेगः.
 AGUE, *s.* हिमज्वरः, शीतज्वरः; 'hot fit of ague,' ज्वराग्निः *m.*
 AIM, *s.* अभिसन्धानं, अभिसन्धिः *m.*, उद्देशः, अर्थः.
 AIR-PUMP, *s.* वाताकर्षकयन्त्रं, वायुकर्षकयन्त्रं, वायुशोषकयन्त्रं.
 AJAR, *a.* or *adv.* अर्द्धोद्घाटितः -ता -तं, ईषदुद्घाटितः -ता -तं.
 AKIN, *a.* समधर्मकः -का -कं, समगुणः &c., समजातीयः -या -यं.
 ALARM, *s.* (Notice of danger) आसन्नभयसूचना, आसन्नभयज्ञापना,
 आसन्नभयनिमित्तघोषणा, सज्जाताकरणसूचना.
 ALARMIST, *s.* भयभाषी *m.* (नं), भयाशंसी *m.*, भयमाचभाषी *m.*
 ALGEBRA, *s.* वैजं, वीजं, अव्यक्तगणितं, अव्यक्तक्रिया.
 ALIBI, *s.* स्थानान्तरं, स्थलान्तरं, अन्यस्थानं, अन्यस्थलं.
 ALIENATED, *p. p.* परहस्तगतः -ता -तं.—(In mind) अन्यधीः -धीः -धि.
To ALIGHT, *v. n.* अवरोह (c. 1. -रोहति -रोहं), अवरोहं कृ
 ALIGHTED, *p. p.* अवरोहः -दा -दं, कृतावरोहः -हा -हं.
 ALMANAC, *s.* पञ्चाङ्गः; 'maker of one,' पञ्चाङ्गकर्त्ता *m.* (नं).
 ALMONER, *s.* दानाध्यक्षः, दानाधिकारी *m.* (नं), दानाधिकृतः.
 ALOE, *s.* (The plant) घृतकुमारी -रिक्ता, अजरा.

ALPHABET, *s.* अक्षरमाला, अक्षरसमाहारः, वर्णमाला, वर्णानुक्रमः.
 ALTERNATE, *a.* परस्परानुवर्त्ती -र्विनी &c., अन्योन्यानुगामी -मिनी &c.
 ALTERNATION, *s.* परस्परानुवर्त्तनं, अन्योन्यानुवर्त्तनं, अन्योन्यानुगमनं.
 ALVINE, *a.* सौंदर्यिकः -की -कं, उदरसन्धी &c., कोष्ठ in comp.
 AMALGAM, *s.* पारदमिश्रितधातुः *m.*, पारदसंसृष्टधातुः *m.*
 AMBER, *s.* तैलस्फटिकः. AMBERGRIS, *s.* भोमः, अस्रं.
 AMBITION, *s.* यशोलिप्सा, प्रतिष्ठालिप्सा, यशोलोभः, प्रभुत्वलिप्सा.
 AMBUSCADE, *s.* संघिनिः *f.* AMENABLE, *a.* अभियोक्तव्यः -या -यं.
 AMNESTY, *s.* सर्वदण्डमुक्तिः *f.* -मोचनं, सकलापराधमुक्तिः *f.*
 AMULET, *s.* संवदनं. ANACHRONISM, *s.* कालगणनायत्ययः.
 ANAGRAM, *s.* शब्दाक्षरविपर्ययासकव्यतिनाम *n.* (नं).
 ANALOGY, *s.* उपमानं, अभ्युपगमः. ANALYSIS, *s.* मूलतत्त्वशोधनं.
To ANALYZE, *v. a.* मूलतत्त्वशोधनं कृ. ANAPYEST, *s.* हस्तः.
 ANCESTRAL, *a.* पैतामहः -ही -हं, पित्रापातः -ता -तं, पित्रागतः &c.
 ANCESTORS, *s. pl.* कुलपरम्परा, वृद्धपरम्परा, पित्रावलिः -ली *f.*
 ANCHOR, *s.* अद्भुताकारदन्तद्वययुक्तं नौवन्धनं. There is no Sanskr.
 equivalent; लङ्गरः from the Persian is often used.
 ANGLE, *s.* (Obtuse) अधिककोणः, विशालकोणः, see OBTUSE, &c.
 ANIMAL, *s.* सत्त्वं. Animals are divided by the Hindús into
 four classes, viz. 1. 'Egg-born,' अण्डजाः *m. pl.*; 2. 'Womb-
 born,' जरायुजाः *m. pl.*; 3. 'Generated by heat and damp,'
 स्वेदजाः *m. pl.*; 4. 'Vegetable-born,' उद्भिज्जाः *m. pl.*
 ANIMATE, *a.* सजीवः -वा -वं, सम्राणः -णा -णं, सन्नेष्टः -ष्टा -ष्टं; 'animate
 and inanimate,' चेतनाचेतनः -ना -नं, चराचरः -रा -रं.
 ANNIVERSARY, *s.* प्रतिवार्षिकदिवसः; 'of a birth,' जन्मदिवसः, जन्म-
 तिथिः *m. f.*; 'of a death,' मृतदिवसः, मृततिथिः.
 ANNUAL, *a.* प्रतिवार्षिकः -की -कं, सांवत्सरिकः &c., नित्यवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्तिः.
To ANOINT, *v. a.* दिह् (c. 2. देधि -गुं), अभ्यञ्जनं कृ, अभ्यङ्गं कृ.
 ANOMALY, *s.* व्यभिचारः; 'of a planet,' केन्द्रं; 'true anomaly,'
 सप्तकेन्द्रं; 'mean anomaly,' मध्यकेन्द्रं.
To ANTICIPATE, *v. a.* नियमितकालात् पूर्वं ग्रहं, पृथ्वीभोगं कृ.
 ANTICLIMAX, *s.* सारालङ्कारविपक्षः, सारालङ्कारप्रतिलोमः.
 ANTIPODES, *s.* अनुपातः, परस्परसंमुखपादजनाः *m. pl.*
 ANTIQUARY, *s.* प्राकृतिकद्रव्यसंग्रही *m.*, प्राकृतिकद्रव्यान्वेषी *m.*
 ANTIQUATED, *a.* गतकालिकः -की -कं, प्राकृतिकः &c. See OBSOLETE.
 ANTITYPE, *s.* प्रतिविस्मूलं, प्रतिमूर्तिमूलं, दर्शकविपक्षः.
 AORIST, *s.* अनियमितकालः. APART, *a.* व्याप्तः -प्ता -प्तं.
 APARTMENT, *s.* कक्षः; 'inner,' कक्षान्तरं, अन्तर्भवनं.
 APERIENT, *s.* विसंसर्गः. APEX, *s.* उच्चः, भस्मकः -कं.
 APOCOPE, *s.* अन्त्याक्षरलोपः, अन्त्याक्षरलोपालङ्कारः.
 APOGEE, *s.* उच्चं. APOLOGIC, *a.* दोषमूलतादर्शकः -का -कं.
To APOLOGISE, *v. n.* क्षमां प्रार्थ् or याच्, क्षमाप्रार्थनं कृ.
 APOLOGY, *s.* क्षमकाभाषणं, दोषनिवारकभाषणं, क्षमाप्रार्थनं.
 APOPLEXY, *s.* सन्ध्यासः, शरीरविभ्रंशः, अङ्गविभ्रंशः.
 APOSTROPHIL, *s.* समोपधितान्यसंशोधनं, प्रसक्तानुप्रसक्तान्यसंशोधनं.
 APPARENT, *a.* प्रकाशः -शा -शं, आविर्भूतः -ता -तं, प्रादुर्भूतः &c.
 APPENDIX, *s.* उत्तरखण्डः, परिवृंहणः, ग्रन्थशेषः, शेषसङ्ग्रहः.
 APPLICANT, *s.* अर्धी *m.* (नं), प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (नं), याचकः.
 APPLICATION, *s.* आरोपः -पणं. APPLIED, *p. p.* आरोपितः -ता -तं
To APPLY, *v. a.* आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), आधा.
 APPRENTICE, *s.* अनेवासी *m.* (नं), अन्नवासी *m.*, छात्रः, शिष्यः, सङ्केतः.

पत्रवद्धलावः, नियमपत्रवद्धविद्याधी *m.*, सभ्युपगमितः.
 APPRENTICESHIP, *s.* अनेवासित्वं, अनेवासित्वकालः.
 APPROVAL, APPROBATION, *s.* अनुमोदनं, आनुमत्तं, प्रतियहः.
 To APPROVE, *v. a.* अनुमद्, अभिमन्. APPROVED, अनुमोदितः -ता -तं.
 APRON, *s.* मलनिवारकयस्त्रं, मलवस्त्रं, उत्तरोपयस्त्रं.
 APROPOS, *adv.* प्रास्ताविकः -को -कं, प्रस्तावसदृशः -शी -शं.
 AQUARIUS, *s.* (Sign) कुम्भः. See ZODIAC.
 AQUILINE NOSE, *s.* गरुडनासा -सिका, शुक्रनाशिका.
 ARABIC, *s.* (Language) यवनभाषा, यावनभाषा.
 ARABLE, *a.* हस्त्यः -त्वा -त्वं, सौम्यः &c., हलहतियोग्यः &c.
 ARC, *s.* (Segment of circle) धनुस् *n.*, धनुष्यं, चापः.
 ARCADE, *s.* (Covered walk) छत्रपथः, छत्रमार्गः, मण्डपः.
 AREA, *s.* (In geometry) फलं, क्षेत्रफलं, गर्भः, अभ्यन्तरः, 'precise area,' स्फुटफलं.—(Any open surface) अङ्गनं, अङ्गणं, क्षेत्रं.
 ARGUMENT, *s.* (Apposite argument) उदाहरणं, उदाहारः, उपोद्घातः, साधनं, साधकः, 'to bring forward another argument,' अर्थान्-रोपन्यासं कृ.—(Contents, heads) उपोद्घातः, ग्रन्थस्य विषयानुक्रमशिका.
 ARGUMENTATIVE, *a.* वादविवादरूपः -पा -यं, विवादात्मकः -का -कं.
 ARIES, *s.* (The Sign) मेषः, see ZODIAC.
 ARITHMETIC, *s.* षट्के, व्यङ्गगणितं, संख्याविद्या; 'the eight rules of arithmetic,' परिकर्माष्टकं. These are, 1. Addition, सङ्कलनं; 2. Subtraction, व्यवकलनं; 3. Multiplication, गुणनं; 4. Division, भजनं; 5. Raising to the square, वर्गः; 6. Extracting the square-root, वर्गपदं; 7. Raising to the cube, घनः; 8. Extracting the cube-root, घनपदं.
 ARJUNA, *s.* (The third and most celebrated of the five sons of Pándu. He was the son of Pándu only by courtesy, being in fact the child of his wife Prithá or Kuntí by the god Indra) अर्जुनः.—(As son of Prithá) पार्थः, कौन्तेयः, कृत्तिमुनः.—(As son of Indra) रेन्द्ः, पाकशासनिः.—(The crested one) किराटी *m.*—(The Conqueror) जिष्णुः.—(Wealth-acquiring) धनधन्यः.—(Drawing the bow with the left hand) सव्यसाची *m.*—(Having hair like the Euphorbia) गुडाकेशः.—(Son of Pándu) पाण्डुपुत्रः; his bow is called गाराडीवः -वं or गरिडिवः -वं.
 ARM-PIT, *s.* खडिङ्गः. ARRACK, *s.* तारिः -डी, ताली.
 ARRAY, *s.* (Of an army) सेनारचना. The following are different forms of array; 'In a circle,' मण्डलव्यूहः, चक्रव्यूहः; 'in a square,' सर्वतोभद्रः; 'in line,' दण्डव्यूहः; 'in column,' भोगव्यूहः; 'in mixed order,' असंहतव्यूहः; 'like a wain,' शकव्यूहः; 'like a shark or crocodile,' मकरव्यूहः; 'like a banner, पताकाव्यूहः; 'like a shoulder,' स्कन्धः.
 To ARRAY, *v. u.* यूङ् (c. l. -ऊहते -हितुं), प्रतिविधानं कृ.
 ARREST, *s.* (Stop) स्तम्भः -म्भनं, गतिस्तम्भः, गतिरोधः.
 ARTH : *s.* (Item) प्रकरणं.—(Condition) सङ्केतः.
 ASEARAGUS, *s.* चरी, चरी. ASSEMBLAGE, *s.* मण्डलं.
 ASSEMBLY, *s.* मण्डलं -ली; 'member of an assembly,' सभासद *f.*, सभाः, सामाजिकः; 'dismissal of one,' सभाविसर्जनं.
 To ASSEVERATE, *v. a.* अङ्गीकृ, सत्यवचनं वद्, सत्यवाक्यं वद्.
 To ASSIMILATE, *v. a.* सदृशीकृ, अनुगुणीकृ, अनुगुणं -णां कृ, साधर्म्यकं -कां कृ, सादृश्यं कृ, आनुगुण्यं कृ.

To ASSIMILATE, *v. n.* सदृशीभू, अनुगुणीभू, समधर्मकः -का -कं भू.
 ASSIMILATION, *s.* (Of food) पाकः. ASSISTANCE, *s.* सहायत्वं.
 ASSOCIATION, *s.* (Company) गणः; 'member of one,' गणाम्यन्तरः.
 " —(Of ideas) उद्बुद्धसंस्कारः, स्मृतिहेतुः *m.*
 ASSUMPTION, *s.* प्रमाणव्यतिरिक्तग्रहणं, प्रमाणव्यतिरिक्तगृहीतपक्षः.
 ASTHMA, *s.* श्वासावरोधः, श्वासकृच्छ्रं, प्राणकृच्छ्रं, श्वासकासः.
 ASTHMATIC, *a.* श्वासकृच्छ्रग्रस्तः -स्ता -स्तं, प्राणकृच्छ्रग्रस्तः -स्ता -स्तं.
 ASTRONOMY, *s.* ज्योतिषं, नक्षत्रविद्या. The astronomical divisions of time called Karana करण are eleven in number : some of them are, कौलवः, तैत्तिलः, चणिक, भट्टी or विष्टिः *f.*, शकुनिः *f.*, चतुरङ्गिः, नागः, किन्तुमः &c. The divisions called Yoga योग are twenty-seven in number, viz. विष्कम्भः, प्रीतिः, आगुप्मान्, सौभाग्यं, शोभनः, अतिगण्डः, सुकम्भा, धृतिः, शूलः, गण्डः, वृद्धिः, भुवः, व्याघातः, हर्षणः, वज्रः, सिद्धिः *f.*, व्यतीपातः, वरीयान्, परिणः, शिवः, सिद्धः, साध्यः, शुभः, शुक्लः, व्रद्धा, रेन्द्ः, वैपृतिः.
 ATHEIST, *s.* अनीश्वरः, नास्तिकमतानुयायी, दुर्दुष्टः.
 ATLAS, *s.* देशालेख्यमाला, देशसमुद्राद्यालेख्यमाला.
 ATMOSPHERE, *s.* सामान्यवायुः *m.*, सामान्यवातः, वायुचक्रं, वातावरणं, घनाश्रयः, मेघमण्डलं, वातास्पदं, वायुस्पदं.
 ATOM, *s.* कान्तिशिका. ATOMISM, *s.* परमाणुवादः, सूक्ष्मवादः.
 ATOMIST, *s.* परमाणुवादी *m.* (न), सूक्ष्मवादी.
 ATTACK, *s.* अधिक्रमः -मणः; 'of any disease,' अचवारः, अचवरणं, आवेशः; 'of fever,' आतपलघनं; 'first attack of disease,' पूर्वोचवारः.
 To ATTEMPT, *v. n.* यत्नं कृ, प्रयत्नं कृ, उद्योगं कृ, प्रवृत्तः, 'he attempted to raise the stick,' दण्डम् उत्तमयितुं प्रवृत्तः.
 ATTORNEY, *s.* प्रतिनिधिः *m.* ATTRACTION, *s.* अनुकर्षः, आश्लेषः.
 ATTRIBUTE, *s.* उपाधिः *m.*, धर्मः. The eight divine attributes, or the attributes of Śiva as the deity, are: 1. Minuteness, अखिना *m.*; 2. Greatness, महिमा *m.*; 3. Heaviness, गरिमा *m.*; 4. Lightness, लघिमा *m.*; 5. The power of reaching every thing, प्राप्तिः *f.*; 6. Supremacy, ईशिता; 7. Holding in subjection, वशिता; 8. Irresistible will, प्राक्तायं.
 ATTRITION, *s.* संघर्षः, सङ्घर्षः.
 AUDIENCE, *s.* (Assembly of hearers) श्रोतृमण्डलं, श्रोतृसमूहः, श्रोतृ-जनाः *m. pl.*, श्रोतृगणः, श्रोतृसमाजः.
 AUGMENT, *s.* आगमः. AUTHORISS, *s.* ग्रन्थकत्री, ग्रन्थकारिणी.
 AUTHORITATIVE, *a.* ज्ञातः -ज्ञा -ज्ञं, सप्रमाणः -णा -णं, प्रमाणयुक्तः &c.
 AUTOCRAT, *s.* स्वायत्ताधिपतिः *m.*, अनन्याधीनाधिकारी *m.*
 AUTOMATON, *s.* स्वचलितयन्त्रं, स्वयंचलितं, ज्ञातचालितयन्त्रं.

B.

BACK, *s.* पृष्ठभागः.—(Of the hand) अवहस्तः.
 BACKBITER, *s.* परोक्षपिशुनः, परोक्षनिन्दकः, परोक्षपवादकः.
 BACKBITING, *s.* परोक्षपिशुन्यं, परोक्षनिन्दा, परोक्षपवादः.
 BAG, *s.* पुटः -टं -टी, पुटकः; 'leather bag,' दूतिः *f.*
 BALARÁMA. This god is not often regarded as an avatár of Vishnu, but rather as an incarnation of the great serpent Ananta; hence he is sometimes called शेषः or अनन्तः. He was the son of Vasudeva by Devakí, but was transferred from the latter to the womb of Rohiní, the other wife of Vasudeva, and hence his name, सङ्कषेयः. Other

BAL

- names for him are—(Fond of wine) प्रियनयुः *m.*—(Killer of the boxer Mushtika) मुष्टिकान्तकः—(Secret in motion) गुप्तचरः—(Strong and good) चलभद्रः.
- BALLET, *s.* हस्तोप-पके. BALUSTRADE, *s.* प्रदीपः.
- BANKER, *s.* धनव्यवहारी *m.*, धनव्यापारी *m.* BANKING, *s.* धनव्यवहारः.
- BARLEY, *s.* सातुकः, सक्तुः *m.* BARLEY-WATER, *s.* यवोदकं.
- BAROMETER, *s.* सामान्यवायुमापकयन्त्रं, वायुमापकयन्त्रं, वायुमापकनालः, वायुगुरुत्वसूचकयन्त्रं, वातोन्मानः.
- BARRED, *p. p.* सार्गलः -ला -लं, सर्गलयुक्तः -ला -लं.
- BARREN, *a.* (As a woman) अनपत्या, अनपत्यका, अनपत्यापत्या, अप्रजाता. The Hindús divide barren women into three classes, viz. 1. 'She who has no offspring,' यन्त्या; 2. 'She who bears only one child,' क्वाकयन्त्या; 3. 'She whose offspring die,' मृतयन्त्या.
- BASE, *s.* (In geom.) भूः *f.* मही, उपस्तम्भः.
- BEAD, *s.* अक्षः, मणिः -नी *m. f.*; 'necklace of beads,' मणिमाला.
- BEAR, *s.* (Great) सप्तर्षयः *m. pl.* See URSA MAJOR, SAINT.
- BEARD, *s.* दाढिका, कूचः. BEARDLESS, *a.* तूवरः.
- BEAST, *s.* (Of burden) पृथवाहः, पृथवाद् *m.* (हं).
- BEATITUDE, *s.* The Hindús divide final beatitude into four kinds, viz. 1. 'absorption into the essence of the deity,' त्रयसमुत्पन्नं; 2. 'residence with him,' सलोकात्; 3. 'nearness to him,' समीपता; 4. 'conformedness to his image,' सरूपता.
- BEE, *s.* पक्षिः *m.*, मधुलेहः; 'humble-bee,' भृङ्गः, भमरः, अलिः.
- BEGINNER, *s.* नूतनाभ्यासी *m.* (नं), नवशिष्यः, प्रारम्भ *m.* (नृ).
- BEHIND, *adv.* पश्चाद्भागे, पाश्चात्यभागे; पृष्ठभागे, पश्चिमभागे, परतस्, उत्तरतस्; 'behind the mirror,' दर्पणपश्चात्तभागे
- TO BELIEVE, *v. a.* समिति मन्. BELIEF, *s.* आस्तिकता.
- BELONGING, *a.* अप्थीनः -ना -नं; 'to another,' पराप्थीनः -ना -नं.
- BELOVED, *a.* कान्तः -ना -नं, सुभगः -गा -गं; 'by all,' सर्वप्रियः -या -यं.
- BELWETHER, *s.* गधुरिका. BENEDICTION, *s.* कल्याणवचनं, प्रेयोवादः.
- BENGAL, *s.* अङ्गः. BÉRBY, *s.* अक्षः.
- BESIDES, *prep.* Often expressed by अन्य or इतर with abl. c., or crude form.; as, 'besides the above marks there are others,' पृष्टोक्तचिह्नेभ्यो न्यानि भवन्ति.
- BIGAMY, *s.* द्विभार्याकरणं, द्विभार्यापारणं, भार्याद्वयसंसर्गः.
- BIGOTED, *a.* समताग्रही -हिणी -हि (नं), एकमार्गपुष्टिः -दिः -दि.
- BIGOTRY, *s.* समताग्रहः, अज्ञानाद्ग्रहः, एकमार्गपुष्टिः *f.*, एकमार्गदृष्टिः *f.*
- BILL, *s.* पत्रद्वयः. BILE-DUCT, *s.* पित्तवाहिनी.
- BILL, *s.* (Account of thing sold) ग्रहीतव्यद्रव्यलेखः, ग्रहणीयद्रव्यपत्रं, लेखः—(Account of a crime) अपराधपत्रं, अपराधलेखः—(Bill of exchange) हुण्डिकापत्रं, हुण्डीपत्रं, हुण्डी.
- BILLET-DOUX, *s.* अनङ्गलेखः, मदनलेखः, अनङ्गपत्रं, प्रेमपत्रं.
- BILLION, *s.* महापद्मः -सं, निखट्टं, अचनं; 'ten billions,' शतम्, शतम् *m.*; 'hundred billions,' चलधिः *m.*, शतम्; 'thousand billions,' अचनं; 'ten thousand billions,' मध्यं; 'hundred thousand billions,' पराचनं.
- BIOGRAPHY, *s.* चरित्रवर्णनं. BIOGRAPHER, *s.* चरित्रवर्णकः.
- BIRTH, *s.* प्रभवः; 'former b.,' पूर्वजन्म *n.* (नं), प्राग्जन्म *n.*; 'another b., past or future,' जन्मानन्तरं, अन्यजन्म *n.*; 'by birth,' जन्मतः; 'from b.,' जन्मप्रभृति, जन्मारम्भ, जन्मतः; 'sickly from b.,'

BRE

- जन्मरोगी *m.*; 'poor from b.,' जन्मदरिद्रः; 'blind from b.,' गर्भान्धः; 'fortunate from b.,' गर्भश्रीमान्; 'high birth,' अभिजातं, अभिजातता, अभिननं; 'acquired in some preceding b.,' पूर्वजन्मान्नितः -ता -नं; 'untimely b.,' अकालजन्म *m.*; 'star of one's b.,' जन्मनक्षत्रं, जन्मभं.
- BIRTH-RIGHT, *s.* जन्ममूलकाधिकारः, जन्महेतुकाधिकारः.
- BIT, *s.* (Morsel) लवः, लेशः—(Of a bridle) कपिणी.
- BIT-LOREN, BIT-NOBEN, *s.* विदलवर्ण, काललवर्ण. See under SALT, *s.*
- BLACK, *a.* सितेतरः -रा -रं. BLACK-LEAD, *s.* मृत्तसीसकं.
- BLACK-WOOD-TREE, *s.* शिंशपा. BLACKSMITH, *s.* धनकः.
- BLESSING, *s.* (Of God) ईश्वरप्रसादः, ईश्वरकृपा, अनुग्रहः.
- BLIND, *a.* दृष्टिहीनः -ना -नं, नेत्रहीनः &c., चक्षुर्हीनः &c., व्यष्टः -द्या -द्यं; 'by night,' निशान्यः -न्या -न्यं, रात्र्यन्तः &c.; 'by day,' दिवान्यः &c., दिनान्यः &c.; 'nearly b.,' अन्धकल्यः -त्या -त्यं; 'b. of one eye,' एकाक्षः -द्या -द्यं, एकनेत्रः &c., काणः &c.—(In mind) अन्धबुद्धिः -दिः -दि, अन्धयोः -योः -यि.
- BLINDEN, *p. p.* रुद्धदृष्टिः -दिः -दि, दाधितदृक् *m. f. n.* (श्), रुद्धदृक्.
- BLINDNESS, *s.* ज्ञान्यं, अन्धावस्था, अदृष्टिः *f.*, दृष्टभावाः.
- BLOOM, *s.* यौवनावस्था, तारुण्यावस्था, धिकसनावस्था, स्फोटः.
- BOA-CONSTRUCTOR, *s.* शयः, शयालुः *m.*, शीया *m.* (नं).
- BODY, *s.* भूतात्मा *m.* (नं), धाम *n.* (नं), पद्मरः, पिद्मरः, भोगायतनं, रोगभूः *f.*, इन्द्रियायतनं, अन्नमयः, भूतमानः, सहकाराशयः, सहकारात्मदं; 'celestial b.,' दिव्यदेहः; 'external or material b.,' स्थूलदेहः, स्थूलशरीरं, अन्नमयकोषः; 'lower extremities of the b.,' अपरकायः, अधोदेहः; 'relation of the b. and its members,' अङ्गान्त्रिभावः, अवयवावयविभावः; 'symmetry of the b.,' अङ्गमीष्टवं, अङ्गसंहतिः *f.*; 'whole b. with its limbs,' सङ्गीष्टं, अङ्गमात्रं; 'every body,' सर्वलोकः *m. pl.*
- BORDER, *s.* क्रीटिः *f.*; 'of a garment,' पस्त्रिः *m.*, तरी, दशा.
- BOUNDARY, BOUND, *s.* अवच्छेदः, वेला, काष्ठः 'overstepping the bounds,' सीमोत्तङ्गनं, सीमातिगमनं.
- BOUNDED, *p. p.* सावधिकः -का -कं, अवच्छिन्नः -चा -चं, परिच्छिन्नः &c.
- BOWSHOT, *s.* चातरायणः, शरपातः, शरपातस्थानं.
- BOX, *s.* पासनं. BOXING-MATCH, *s.* माघवी, मुष्टीमुष्टि.
- BRACKET, *s.* नियुहः, सालारं. BRAHMI. As having the swan for his vahana or vehicle, he is called हंसवाहनः, हंसरथः.
- BRAHMAN, *s.* उत्तमजातिः *m.*, प्रथमवर्णः, वर्णोत्तमः. यज्ञोपवीतधारी *m.*; 'B. from thread-investiture to marriage,' व्रतचारी *m.*, वर्णी *m.*; 'B. from thread-investiture to maturity,' वटुः, वटुकः; 'B. who continues with his spiritual preceptor and always remains a religious student,' नैषिकः, नैषिकव्रतचारी *m.*; 'property of B.,' ब्रह्मसं; 'company of B.,' ब्रह्मवृत्तः; 'sanctity or glory of a B.,' ब्रह्मवर्चसं, ब्रह्मवर्चस् *m.*; 'imprecation of a B.,' ब्रह्माक्षं; 'endowments of villages or lands conferred on a B.,' अग्रहारः; 'outcast B.,' ब्राह्मचारहालः.
- BREAD, *s.* उपनीष्यं; 'bread and water,' अन्नजलं, अन्नोदकं.
- To BREAK, *v. a.* (A horse) अर्थं शिष्टं or दम्, अर्थशिष्टां कृ, अर्थदमनं कृ.—(Break a fast) पारणं कृ, पारणं कृ.
- BREATH, BRUATHING, *s.* वदनमरुतः, मुखमरुत-रुतः; 'to hold the b.,' प्राणसंयमं कृ; 'to waste the b.,' वाय्वयं कृ; 'sweetening the b.,' मुखशोधनं; 'any thing which does so,' मुखवासनं; 'peculiar

BRE

breathing practised in devotion,' प्राणायामः. It is of three kinds, 1. 'closing the right nostril and inhaling through the left,' पूरकः; 2. 'stopping the breath by closing both nostrils,' कुम्भकः; 3. 'closing the left nostril and exhaling through the right,' रेपकः.

BRIBE, *s.* अथदानं, योगदानं, क्षामिदं. BRIDGE, *s.* (Of mus. inst.) ककुभः. BROAD-BLADE, *a.* उपलपनः &c. BROKEN-WINDED, *a.* भग्नश्वासः &c. TO BROOD-OVER, *v. a.* दुर्ननस् (nom. दुर्ननवायेते). BRUISE, *s.* नीली-लिका. TO BRUISE, *v. a.* धुद् (c. 7. धुयति, धोतु). BRUISED, *p. p.* धुयः-खा-यं. BUBO, *s.* विदारो-रिका. BUG, *s.* रक्षपायी *m.*, रक्षपः. BUMP, *s.* गुल्मः. BUNDLE, *s.* वासनं. BURDEN, *s.* (Of a song) मुपदं, मुवा, अनुपदं. BUTTER-TEETH, *s.* रानदन्ती *m. du.* BY-END, *s.* ३ ताभिप्रायः.

C.

CADAVEROUS, *a.* प्रेतसदृशः-शी-शै, श्रावः-वी-वं, श्रावकः &c. TO CALCINE, *v. a.* जारयं कृ. CALCINATION, *s.* जारयं. CALIX, *s.* पुरं. CALONEL, *s.* रसभस्म *n.*, पारदभस्म *n.*. CAMEL, *s.* रवणः. CAMELEON, *s.* चतुर्भुजः. CANCER, *a.* (Of breast) स्तनविद्रुपि *m.* CANDAHAR, *s.* उशीनरः. CANDIDATE, *s.* पदमेष्टु *m.*, पदामिलामी *m.*, पदयाचकः. TO CAP, *v. a.* (Verses) अन्नाद्यरो कृ, आद्याद्यरो कृ. CAP-A-PIE, *adv.* आपादनस्तकात्, नक्षत्रिखानं. CAPACIOUS, *a.* बहुग्रहः-हा-हं, बहुग्राही &c., सायकाशः &c. CAPE, *s.* (Of land) भूखलाका. CAPITAL, *s.* (Stock) परिणतं. CAPITAL, *s.* (City) राजनगरं-री, मुख्यनगरं, प्रधाननगरी. CAPTIVE, *s. or a.* युद्धदासः, युद्धगृहीतः-ता-तं, युद्धभूतः &c. CAST, *p. p.* (In law) नष्टपथः-द्या-यं, हीनपथः &c., हतपादः &c. CASTE, *s.* The four original Hindū castes are, 1. ब्राह्मणः, 2. क्षत्रियः, 3. वैश्यः, 4. शूद्रः. see TRIBE; 'confusion of c.,' चले-सङ्घट्टः; 'distinction of c.,' जातिभेदः; 'extinction of c.,' जातिलोपः, चलेलोपः; 'ejection from c.,' चहिष्कारः; 'pride of c.,' क्षात्रभिमानः; 'duties of c.,' नातिधर्मः. CASUIST, *s.* दोषादोषविषेकी *m.* CASUISTRY, *s.* दोषादोषविषेचना. CATAMITE, *s.* विटः, पल्लवः-चकः, यटः, भुजङ्गः, प्राकपिकः, विद्रुपकः, पल्लवः, नारङ्गः, वेण्याचायकः. CATASTROPHE, *s.* (Bad issue) दुर्गतः, दुष्परिणामः, दुःखपरिणामः. CATCHING, *a.* स्पर्शानुगामी &c., सांसर्गिकः-की-कं, स्पर्शोपक्रमकः &c. CATECHISM, *s.* प्रश्नोत्तरमाला, प्रश्नोत्तरावली, प्रश्नोत्तरपुस्तकं. CAUSE, *s.* सादि *m.*; 'efficient c.,' कारकहेतुः *m.*; 'generative c.,' प्रभवः; 'instrumental c.,' निमित्तकारणं; 'primary c.,' दीन-भूतकारणं, निदानं, मूलं, आद्यवीर्यं, कारणकारणं; 'proximate or immediate c.,' उपादानं, उपादानकारणं, साध्याकारणं, प्रत्यक्षकारणं; 'relation of c. and effect,' कार्यकारणभावः, जन्यजनकभावः, प्रयो-ज्यप्रयोजनकभावः, साध्यसाधकभावः.—(In law) व्यवहारविषयः, यादः, प्रत्यक्षः. TO CAUSE, *v. a.* Often expressed by the causal form of a verb; as, 'he causes to eat,' भोजयति; 'he causes to stand,' स्थापयति. CAUSER, *s.* विषायी *m.*-यिनी *f.* CAVE, *s.* कुहरं. CENTAUR, *s.* नराश्वः, हयग्रीवः. CENTENARIAN, *s.* शतवयस्कः.

COL

CENTRE, *s.* (Of gravity) गुरुत्वकेन्द्रं.—(Of a circle) वृत्तमध्यं, नाभिः *m. f.*, विन्दुः *m.*, मध्यविन्दुः *m.*. CENTRIFUGAL, *a.* मध्योत्सारी-रिणी &c., मध्यहागो-गिनी &c., केन्द्रोत्सारी &c.; 'force,' केन्द्रोत्सृतयलं. CENTRIPETAL, *a.* मध्यभिगामी &c., मध्योत्सारी &c., केन्द्राभिसरणीयलः-ला-लं; 'force,' केन्द्राकर्षणयलं. CEREMONIOUS, *a.* आदरोपचारशीलः-ला-लं, आदरोपचारनिष्ठः-शा-श. CEREMONY, *s.* (Form of civility) आदरः, आदरोपचारः, आदरसत्कारः; 'do not stand upon ceremony,' कृतम् आदरेण, अलम् आदरेण; 'master of the ceremony,' सभानायकः, सभापतिः *m.* CERTAIN, *a.* आशय्यकः-की-कं, अवश्यम्भावी &c., अवश्यम्भायः &c. CERTIFICATE, *s.* प्रमाणलेखः; 'of purification,' शुद्धिपत्रं; 'of good character,' गुणवर्णनपत्रं. CESSATION, *s.* विधानः. CHALK, *s.* कर्करः, सितधातुः *m.* CHAMBERMAID, *s.* अन्नपुरवरा. BY CHANCE अदृष्टवशात्, यदुच्छया. CHANCE, *a.* देवागतः-ता-तं. CHANCEL, *s.* मुगहना. CHAOS, *s.* अथवीकृतभूतस्थितिः *f.*, भूतसङ्घट्टः, भूतायवस्था; 'reduction of chaos,' पञ्चीकरणं. CHARACTER, *s.* (Manner of writing) लिपिः *f.*; 'Arabic or Persian character,' ययनलिपिः *f.*—(In a play) कपटरूपः; 'having an assumed character,' कपटरूपी. CHART, *s.* समुद्रालेख्यपत्रकं, तोरस्थालेख्यपत्रकं-चकं. CHEVAUX-DE-FRIS, *s.* शतग्री, नागदन्तः. CHILBLAIN, *s.* विपादिका. CHIMERA, *s.* असत्यदार्थः, असद्वस्तु *n.*, असत्कल्पना. The following are significant terms for a chimera: 'flower in the sky,' आकाशपुष्पं, खपुष्पं; 'oil of sand,' सिकतातिलं, चालुकातिलं; 'horn of a rabbit,' शशशृङ्गः; 'armour of the hair of a tortoise,' कूर्मलोमत्रनुचयं; 'ashes of camphor,' कर्पूरभस्म *n.*; 'son of a barren woman,' वन्ध्यापुत्रः. CHIMNEY, *s.* धूमनलिका. CHIROMANCY, *s.* सामुद्रिकं. CHOICE, *s.* (Act) उच्चारः, उद्धारणं. CHOIR, *s.* गायकगणः. TO CHOOSE, *v. a.* उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), परिगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), परिगणनं कृ, यञ् (c. 2. वटि-शितुं, 3d *p. l.* उञ्जति); 'doing what one chooses,' कामचारः. CHORD, *s.* तार-रा; 'of arc,' नौवी, गुरुः, पूर्णज्या. CHORISTER, *s.* सहायकः. CHORUS, *s.* (Of song) भुक्का, मुवा. CHOSEN, *p. p.* उद्भूतः-ता-तं, परिगणितः-ता-तं. CIPHER, *s.* (Occult writing) गूढलिपिः *f.*, साक्षैतिकलिपिः *f.* CIRCLE, *s.* वृत्तलं; 'great c.,' महद्वृत्तं; 'small c.,' लघुवृत्तं. TO CIRCUMSCRIBE, *v. a.* परिच्छिद्. CIRCUMSCRIBED, परिच्छिन्नः-ता-तं. CIRCUMSTANCE, *s.* अवयवः; 'by the force of c.,' प्रसङ्गवशात्; 'easy c.,' द्रव्यानुकूल्यं; 'straitness of c.,' द्रव्यप्रातिकूल्यं. CLANG, CLANGOUR, *s.* म्लनल्लाटः. CLASP, *s.* सन्धिः *m.* CLIMATE, *s.* देशप्रकृतिः *f.* CLIMAX, *s.* उच्चरोहरोक्त्यैः. TO CLIP, *v. a.* कृप्. CLIPPER, *s.* कलकः. CLIPPING, *s.* कलपनं. CLUMSILY, *adv.* असम्यक्. CLUSTER, *s.* (Of houses) समविधिः *f.* COAL, *s.* खनिमाद्गाढः, आकरोहवाद्गाढः. TO CO-INCIDE, *v. n.* (In geometry) एकत्र स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं). COLD, *a.* नष्टः-हा-हं, सुपीनः &c. COLDNESS, *s.* शब्दा, जादं. COLLATERAL, *a.* अन्योन्यपार्श्वस्थः-स्या-स्यं, अन्योन्यपार्श्वसंलग्नः-गना-गनं.—(Of relationship) शास्त्रासन्धौ-नियनौ &c.

COLLECTION, *s.* जातं, कलापः; 'miscellaneous c.' सर्वप्रभृद्.
COLLUSION, *s.* प्रतारणसङ्केतः, कपटनन्दः. **COLOCYNTH**, मृगादनी.
COLONY, *s.* (The people) देशशाखास्यजनाः *m. pl.*—(Country colonized) देशशाखा, राज्यशाखा, देशान्तरस्वरान्यशाखा.
COLUMN, *s.* (Pillar) गोलस्तम्भः—(Of troops) दलः.
COMBUSTIBLE, *a.* शीघ्रदहन्यः -या -यं, शीघ्रज्वलनीयः &c., सहजज्वलनीयः &c., शीघ्रज्वालाग्रही &c., चाशुज्वलनीयः &c., सुज्वलनीयः &c.
COMFORT, *s.* (Ground of c.) सुखहेतुः *m.*, सुखकारणं, सुखास्पदं.
COMMENSALITY, *s.* पंक्तिभोजनं, एकपंक्तिभोजनं, पंक्तिव्यवहारः.
COMMENSURATE, *a.* समपरिमाणः -या -यं, समनादः &c., समानः -ना -नं.
COMMITTEE, *s.* नियुक्तसभा. **COMMITMENT**, *s.* कारागृहप्रेषणं.
COMMON, *s.* (Ground) गोमचारः, गोचारः, चतुरं, चतूरं.
COMPARATIVE, *a.* चन्नापेक्षः -द्या -यं, सापेक्षः &c., चन्नासापेक्षः &c.
COMPARATIVELY, *adv.* चन्नापेक्ष्य, चन्नाद्वयमपेक्ष्य, सापेक्षं.
COMPARED, *p. p.* Expressed by चपेक्ष्य; as, 'chalk is heavy when compared with wood,' कर्करु काष्ठमपेक्ष्य गुरु भवति.
COMPASS, *s.* परिसरः—(Point of the c.) दिग्बिभागः, दिक् *f.* (श), दिशा, *see* POINT, QUARTER; 'the eight points,' अष्टदिशाः *f. pl.*; 'collectively,' दिग्पक्षः; 'determining the points of c.,' दिक्सापनं; 'to box the c.,' दिक्क्षणं कृ; 'building open to all the points of c.,' सर्वतोभद्रं.
To COMPETE, *v. n.* स्पर्धे. *See* To RIVAL, VIE, COPE.
COMPETENCY, *s.* द्रव्यानुकूल्यं, योगक्षेमपर्याप्तधनं, द्रव्यानुकूलता.
To COMPLETE, *v. a.* तीरं (c. 10. तीरयति-यितुं), पारं (c. 10. पारयति-यितुं).
CONCAVE, *a.* गन्धनिसः -सा -सं, गगणाकारः -रा -रं, गगणाकृतिः -तिः -ति, अष्टकटाहाकृतिः &c., कटाहाकाशाकृतिः &c.
To CONCEAL, *v. a.* संवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं). **CONCEALMENT**, *s.* संवरणं.
To CONCEIVE, (In womb) गर्भवती भू, गर्भान्तरं धृ, गर्भधारणं कृ.
CONCLUSION, *s.* (In Logic) निगमनं; 'illogical,' अपसिद्धान्तः.
To CONDEMN, *v. a.* अपराधकथनपूर्वं दण्डाभियानं कृ or दण्डनियोजनं कृ or पथं निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं).
CONDITION, *s.* (Stipulation) सङ्केतः, सन्धिः *m.*, प्रतिवचनः; 'on one condition I will restore (it),' एकेन सन्धिना प्रत्यर्पयामि.
CONDITIONAL, *a.* साङ्केतिकः -को -कं, सम्प्रतिपन्थः &c., सापेक्षः &c.
To CONDOLE, *v. n.* समदुःखी भू, सहशोकं कृ. **CONDOLENCE**, सहशोकः.
CONE, *s.* शङ्कुः *m.*, सूचिखतः, गोपुच्छाकृतिः *f.*
CONFESSOR, *s.* दोषघ्नोक्तगुरुः *m.*, दोषप्रवणगुरुः *m.*
CONFIDANT, **CONFIDANTE**, *s.* एकान्तसखा (खि), एकान्तमित्रं, रहस्यमित्रं, रहस्यास्पदं, रहस्यपानं, सखीची *f.*, सखीजनः.
To CONGRATULATE, *v. a.* अभिनन्द, अभिवन्द, अनुमुद्, सहानन्दं कृ, सहानन्दोक्तिं कृ, सहानन्दकथनं कृ, सहानन्दप्रकाशनं कृ, अनुमोदनं कृ.
CONGRATULATED, *p. p.* अभिनन्दितः -ता -तं, अभिवन्दितः &c., अनुमोदितः &c.
CONGRATULATION, *s.* अभिनन्दनं, अभिवन्दनं, सहानन्दोक्तिः -कथनं.
CONGRATULATORY, *a.* सहानन्दसूचकः -का -कं, सहानन्दप्रकाशकः &c.
CONIC SECTION, *s.* शङ्कुखिन्नं. **CONJUGATION**, *s.* चास्थानं, रूपास्थानं.
CONJUNCTION, *s.* (In astron.) योगः, संयोगः; 'auspicious c.,' सुयोगः.
This is applied to seven conjunctions, viz. to the occurrence upon Sunday of the nakshatra हस्तः, and thence in order respectively of श्रवणः, अश्विनी, अनुराधा, पुष्यः, रेवती and रोहिणी; 'inauspicious c.,' कुयोगः, पापग्रहः.
CONJUNCTLY, **CONJOINTLY**, *adv.* सम्भूय, संयोगतस्, योगपथेन.

CONSIDERATION, *s.* (Of pros and cons) कार्याकार्यविचारः, कर्तव्यं, जन्यविचारः, सदृष्टविचारः; 'minute c.,' सूक्ष्मविचारः, गुरुलघुविचारः; 'in c. of,' अपेक्ष्य.
CONSTRUCTION, *s.* (Of words) पदान्वयः, वाक्यपद्धतिः *f.*, पदयोजना.
To CONSTRUE, *v. a.* अन्वयलापनं कृ, अन्वयलापनिकां कृ, लापनं कृ.
CONTOUR, *s.* रूपरेखा, आकाररेखा, वाहरेखा, शरीररेखा.
CONTRIVANCE, *s.* प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.* **To CONTRIVE**, संविधा.
CONVEX, *a.* मध्येततः -ता -तं, अधोमुखदुनुभ्याकारः -रा -रं.
CONVICTION, *s.* सापराधीकरणं, अपराधस्थापनं, सदोपीकरणं.
COPPER, *s.* मकैदासं; 'calx of c.,' तावभस्म *n.*; 'sulphate,' तावगर्भः.
COPULATIVE, *a.* (In conjunction) उभयान्वयी -यिनी -यि (न).
CORRELATIVE, *a.* अन्योन्यान्वयी &c., अन्योन्याश्रितः -ता -तं, परस्परश्रितः &c.
COURSE, *s.* प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः; 'of course,' सहजगत्या, सहजरीत्या.
COURT-MARTIAL, *s.* सैनिकन्यायसभा, सैनिकधर्मसभा.
COVERED, *p. p.* आक्रीणः -श्री -श्रे, व्याप्तः -ता -तं; 'is c.,' आनिष्यते.
COVEY, *s.* (Of partridges) तैत्तिरं. **Cow-fox**, *s.* गोस्तनशीतला.
CRANIOLOGY, *s.* कपालसामुद्रिकं, कपालविद्या, कपालशास्त्रं.
CREATION, *s.* उदयः, भूतसृष्टिः *f.*, प्रत्यक्षसृष्टिः *f.*
CREED, *s.* विश्वसनीयविषयसूत्रसङ्ग्रहः, विश्वसनीयविषयमालिका.
CRISIS, *s.* (Of a disease) परिणामदर्शकभेदः, परिणामसूचकभेदः, रूपभेदः, अवस्थान्तरं, स्थितान्तरं, भावान्तरं, परिणामज्ञानावसरः—(Critical juncture) सन्धिः *m.*, प्रसङ्गः.
CRITICAL, *a.* (In judging) सूक्ष्मदर्शी -शीनी &c., सूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि.
—(Relating to a crisis) परिणामदर्शकभेदसंघर्षी &c.
To CROSS, (The feet) चेरनं कृ. **CROSS-LEGGED**, *a.* प्रौढपादः -दा -दं.
CURIOSITY, *s.* अपूर्वदर्शनीयता, श्रवणदर्शनीयता, अन्वेषणासक्तिः *f.*, गवेषणासक्तिः *f.*—(A rarity) कौतुकं.
CURIOS, *a.* अपूर्वदर्शनीयताकः -का -कं, अन्वेषणासक्तः -क्ता -क्तं.
CURSED, *p. p.* आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, शापग्रस्तः &c., सतिद्वेष्यः &c.
CURVED, *a.* अङ्कुशाकारः -रा -रं. **Cut**, *s.* (Of the flesh) त्वक्छेदः.
CUTTING, *a.* मर्मवेधकः -का -कं, मर्मभेदी &c., मर्मस्पर्क *m. f. n.* (श), मर्मोविधः; 'language,' वागसिः *f.*
CYLINDER, *s.* समसातः, लघ्वर्तुलं, वर्तुलसम्भः.
CYLINDRICAL, *a.* लघ्वर्तुलाकारः -रा -रं, वर्तुलसम्भाकारः &c.

D.

DAILY, *a.* दैनन्दिनः -नी -नं; 'daily bread,' नित्यान्नं, नित्यभोजनं.
DARKENED, *p. p.* कलुपीकृतः -ता -तं. **DARKNESS**, (Great) तामिस्रं.
DEAD, *p. p.* निर्वीणः -या -यं, प्राणविपुक्तः -क्ता -क्तं, लोकान्तरगतः -ता -तं, लोकान्तरगतः &c., परलोकगतः &c. If the dead person was a worshipper of Vishnu, he may be called in covert language, वैकुण्ठवासी, if of Śiva, कैलासवासी.
DEATH, *s.* निर्वीण्यं, निवृत्तिः *f.*, महापथः, महापथगमनं, महाप्रस्थानं, देहयात्रा, देहान्तः, परलोकगमनं, देहावसानं; 'violent d.,' दुर्घैरयः; 'snare of d.,' यमपाशः, कालपाशः, मृत्युपाशः; exempt from decay and d., 'अजरामर' -रा -रं; 'fear of d.,' जीवितरंश्यः.
DECIMAL, *s.* दशांशः, दशभागः. **DECEIVER**, अपदेष्टा *m.*
DECOMPOSITION, *s.* पञ्चताप्राप्तिः *f.*, पञ्चताप्राप्तिः *f.*, तत्त्वपृथक्करणं.
To DEFACE, *v. a.* आकारभङ्गं कृ, स्वरूपभङ्गं कृ, रूपभङ्गं कृ.
DEGENERACY, *s.* मूलगुणधीनता, मूलसत्त्वहानिः *f.*, मूलधर्मभङ्गता.
DEGENERATE, *a.* मूलगुणधीनः -या -यं, मूलगुणभङ्गः -ष्टा -ष्टं, मूलसत्त्वभङ्गः

&c., मूलसत्त्वपतितः &c., द्योणधर्मा -मी -र्म (न्).
 DEISM, *s.* केवलेश्वरमतं. DEIST, *s.* केवलेश्वरवादी *m.* (न्).
 To DELIBERATE, *v. n.* समर्थं (८. 10. समर्थयति -यितुं), समर्थनं कृ.
 DELIBERATION, *s.* कर्त्तव्यांकर्त्तव्यविचारः, कार्याकार्यविचारः, पृथ्वापरविचारः, समर्थनं -ना.
 DELICACY, *s.* (Food) उन्नतान्नं, परमान्नं. DELICATE, *a.* प्रकृतिपेलवः &c.
 DEMOCRACY, *s.* लोकप्रभुत्वं, सामान्यजनकर्त्तृकराज्यं, लोकाधिपत्यं.
 DENOMINATOR, *s.* (Of a fraction) छेदः -दकः.
 DESIGN, *s.* मनोगतं, मनोरथः, कल्पना, इन्द्रितं, निश्चितं.
 DESPOT, *s.* स्वाधीनराजा *m.*, स्वायत्तराजा *m.*, स्वतन्त्रराजा.
 DESPOTISM, *s.* स्वतन्त्रता, स्वातन्त्र्यं, अनिर्बन्धशासनं.
 DESSERT, *s.* भोजनोत्तरफलाहारः, मुखशुद्धिः *f.*, मुखवासः.
 To DESTINE, *v. a.* पूर्वेनियोगं कृ, पूर्वेनयामनं कृ, पूर्वेकल्पनां कृ.
 DESTINATION, *s.* नियोजितविषयः, नियुक्तविषयः, नियुक्तस्थानं.
 DESTINED, *p. p.* पूर्वेनियोजितः -ता -तं, पूर्वेनियुक्तः &c., देवकृतः &c.
 DESTINY, *s.* दैवयोगः, कर्मफलं, कर्मयोगः, दैवदशा, भवितव्यं, ब्रह्मलक्षितं; 'fulfilment of destiny,' कर्मभोगः.
 DEVOTEE, *s.* वैरागी *m.* (न्), वैरागिकः. DEVOTION, *s.* भक्तियोगः.
 DIAGONAL, *s.* कर्णरेखा. DIAGONAL, *a.* कर्णाकृतिः -तिः -ति, कर्णरेखाकृतिः &c., कोणस्थः -स्था -स्थं, कोणगामी &c.
 DIAL, *s.* शङ्खुयन्त्रं, कोलयन्त्रं. DIAL-PLATE, *s.* शङ्खुयन्त्रं.
 DIAMETER, *s.* मध्यरेखा, मध्यसूत्रं, गर्भसूत्रं, वृत्ताक्षरेखा.
 DIARRHŒA, *s.* सङ्गृहणी. DIARTHROSIS, *s.* चलसन्धिः *m.*
 DIARY, *s.* दिनवृत्तपत्रं, दिनवृत्तलेखः, दिनचरित्रलेखः, आह्निकपत्रं.
 DIFFERENTIAL CALCULUS, *s.* वेलक्षणगणितं.
 DIFFICULT, *a.* दुःखी -खिनी -खि (न्), कष्टसाध्यः -ध्या -ध्यं, ग्रमसाध्यः &c., आयाससाध्यः &c., प्रयाससाध्यः &c., दुर्गमः -मा -मं, दुष्टरः &c., सुदुष्टरः &c.
 To DIG UP, *v. a.* उद्घातय. DIGGING, *s.* उद्घातनं.
 DIGRESSION, *s.* अवाप्तारकथा, शाखा. DILIGENTLY, *adv.* अतन्द्रितम्.
 DIMPLE, *s.* हनुकूपिका. DIPHTHONG, *s.* सन्धिस्वरः.
 DIRECTION, *s.* (Line or course in which a body moves) दिक् *f.* (श्); 'in the direction,' दिशि; 'a line is straight which goes in one direction, and curved which goes continually in a different direction,' या रेखा एकां दिशं गच्छेत् सा सरला या च प्रतिपदं भिन्नदिशं गच्छेत् सा वक्रा.
 DIRECTORY, *s.* पद्धतिग्रन्थः, पद्धतिः *f.* DIRGE, *s.* शोकगीतं.
 DISCHARGE, *s.* (Of matter) पूषसावः, पूषः; 'to discharge matter,' पूषं सु in caus., पूष्य (८. 1. पूषते -यितुं).
 DISCOMPOSED, *a.* गतधृतिः -तिः -ति, गतधैर्यः -धैर्यो -धैर्यं, गतगाम्भीर्यः &c.
 DISCOMPOSURE, *s.* अस्वस्थ्यं, असमाधानं, अज्ञानिः *f.*, ज्ञानिभङ्गः.
 DISCORD, *s.* वैस्वर्ग्यं, विस्तरता, स्वरमेलनाभावः.
 To DISENTANGLE, *v. a.* उद्गन्धू. DISENTANGLED, *adv.* उद्गन्धितः -ता -तं.
 To DISINHERIT, *v. a.* अंशहीनं -नां कृ, अन्तर्हीनं कृ, वृत्तिहेदनं कृ.
 DISPENSATION, *s.* (Divine) ईश्वरकर्त्तृकसुखदुःखनियोगः. —(License) विधिनेषनं, विधिसुक्तिः *f.*, नियमसुक्तिः *f.*
 DISPROPORTION, *s.* प्रमाणवैषम्यं, परिमाणवैषम्यं, प्रमाणवैकल्यं.
 DISPROPORTIONATE, *a.* विषमपरिमाणकः -का -कं, न्यूनाधिकः -का -कं.
 DISPUTED, *p. p.* विप्रतिपन्नः -न्ना -न्नं, विप्रतिपद्यमानः &c., वादास्पर्दं.
 To DISSUADE, *v. a.* निवारणोपदेशं कृ, परावर्त्तनोपदेशं कृ, परावृत्तं in caus., परावर्त्तनं कृ, निवृत्तिं कृ, निवारणं कृ.
 DISTILLATION, *s.* सन्धिका, अन्तर्दहनं, मद्यनिस्सारणं.

To DIVIDE, *v. a.* (In Arith.) भञ्, ह, भाजनं कृ, भजनं कृ.
 DIVIDED, *participle* भक्ता -क्ता -क्तं, भाजितः -ता -तं; 'the product is divided by the first number,' वधः प्रथमेन ह्रियते.
 DIVISIBILITY, *s.* (As a property of matter) सावयवत्वं.
 DIVISION, *s.* (In Arith.) भजनं, भाजनं, लब्धं. DIVISOR, *s.* वियोजक.
 DIVORCE, *s.* विवाहसन्न्यस्तुक्तिः *f.* -मोचनं, दाम्पत्यमुक्तिः *f.*
 DOGMA, *s.* मूलतत्त्वं, मूलवाच्यं. DOG-LATIN, *s.* पिशाचभाषा.
 DONE, *p. p.* विहितः -ता -तं. DOSE, *s.* औषधपरिमाणं.
 DRAMATIS-PERSONÆ, *s.* पात्रं, पात्रवर्गः.
 DREAM, *s.* (Bad) दुष्टस्वप्नः; 'creation of d.,' स्वप्नसृष्टिः *f.*; 'interpretation of d.,' स्वप्नविचारः; 'interpreter,' स्वप्नविचारी *m.*
 DRIVING, *s.* सारथ्यं. DRONE, *s.* मधुमधिकारः.
 DROPSY, *s.* आध्मानं. DROUGHT, *s.* अर्बुदः *f.*
 To DROWN, *v. n.* जलमृत्युं प्राप. DRUGGIST, *s.* योगविद्.
 DULNESS, *s.* जडता, जाड्यं. DURATION, *s.* दीर्घत्वं, दीर्घ्यं.
 DUTY, *s.* आवश्यककार्यः; 'general d.,' साधारणधर्मः; 'peculiar d.,' स्वधर्मः, विशेषधर्मः; 'minor d.,' उपधर्मः, गौणधर्मः; 'neglect of one's d.,' स्वधर्मत्यागः.
 DYSPERSIA, *s.* अग्निमान्द्यं, मन्दपाकः. DYNAMICS, *s.* गतिविद्या.

E.

ECLIPSE, *s.* ग्रहः; 'day of e.,' ग्रहपक्षं *n.* (न्), राहुपक्षं *n.*; 'duration of e.,' स्थितिः *f.*; 'total e.,' मोलनं.
 EFFECT, (To take) प्रभू. EFFACED, *p. p.* वितोषः -ष्ठा -ष्ठीः.
 EFFLUVIUM, *s.* गन्धपरमाणुः *m.* EFFRONTERY, *s.* औद्धत्यं.
 EITHER, *pron.* (One of two) एकतरः -रा -रं. —(Of many) एकतमः &c.
 ELASTIC, *a.* पूर्वेस्वित्तिगामी -मिनी &c., पूर्वेस्वित्तिप्रापकः -का -कं, स्थितिस्थापकविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, वेतसवृत्तिः -त्तिः -त्ति.
 ELEMENT, *s.* (As earth, air, &c.) भूतं, महाभूतं; 'the five e., or earth, air, fire, water and ākāśha,' पञ्चभूतानि, पञ्चमहाभूतानि, पञ्चता -त्वं, पातुज्ञानं; 'reduction to order of the five e.,' पञ्चीकरणं; 'relation of an e. with its combinations,' प्रकृतिविकृतिभावः; 'the five subtile rudiments of the five e.,' पञ्चतन्मात्राणि. —(Seven elements of the body) सप्तपातवः *m. pl.* (न्). These are, 1. chyle, रसः; 2. blood, रक्तं; 3. flesh, मांसं; 4. fat, मेदस्; 5. marrow, मज्जा; 6. bone, अस्थि; 7. semen, शुक्रं.
 ELLIPSE, *s.* अधिककलचिह्नं, कथः.
 ELLIPSIS, *s.* पदव्यूनता, पदाकांक्षा, पदापेक्षा, वाक्यव्यूनता, वाक्याकांक्षा; 'supplying an e.,' आकांक्षापूर्वः; 'word required to supply an e.,' अध्याहार्यपदः; 'word brought to supply an e.,' अध्याहृतपदं -वाक्यं.
 EMIGRANT, *s.* स्वदेशत्यागी *m.*, देशान्तराधिवासी, अन्यदेशवासी.
 ENDOWED, *p. p.* यौतकयुक्तः -क्ता -क्तं, यौतकसम्पन्नः &c., वृत्तिपुक्तः &c.
 ENTHUSIASM, *s.* आवेशः, अत्युत्साहः, परमोत्साहः, अत्यासक्तिः *f.*
 EQUATOR, *s.* (Terrestrial) विषुववृत्तं, विषुवरेखा, विषुववृत्तं, विषुवमण्डलं, विषुववृत्तं, भूमध्यरेखा; 'radius of equator,' भूकरणः. —(Celestial) नाडीवृत्तं.
 EQUILIBRIUM, *s.* तुल्यसाम्यं, तुल्यसमता, समानगुरुत्वं.
 EQUINOCTIAL, (Point) गोलसन्धिः *m.*, विषुवं, क्रांतिपातः.
 ESCAPE, *s.* उद्धारः. ESCAPED, (In battle) हाशेषः -पा -पं.
 ESOTERIC, *a.* गुप्तोक्तः -क्ता -क्तं, एकान्तोपदिष्टः &c., रहःकथितः &c.

- ESPIONAGE, *s.* चेष्टानिरूपणं, चारद्वारापलोकनं, चारद्वारादर्शनं.
 ESPRIT, *s.* अभिमानं; 'de corps,' स्वगुणाभिमानं; 'de pays,' देशाभिमानं.
 ESSENTIAL, *s.* आवश्यकविषयः, आवश्यकवस्तु *n.*, सादः.
 ETIQUETTE, *s.* सम्भाषाररौतिः *f.*, शिष्टाचाररौतिः *f.*, आदरोपचाररौतिः *f.*;
 'royal etiquette,' राजोपचारः, राजोपचाररौतिः *f.*
 EVERGREEN, *a.* सदाहरितपत्रः -रा -रा, सदाहरेयकः -का -के.
 EVIDENCE, *s.* प्रमाणं; 'of sense,' प्रत्यक्षप्रमाणं; 'of inference,' अनु-
 मानप्रमाणं; 'of analogy,' उपमानप्रमाणं; 'of ordeal,' दिव्यप्रमाणं;
 'of profession,' भोगप्रमाणं; 'documentary evidence,' लेख-
 प्रमाणं; 'ocular,' दृश्यप्रमाणः.
 EXACT, *a.* सत्यदृ -मीची -म्यदृ (च). EXACTION, *s.* चलात्कारः.
 EXCLUDED, *p. p.* वृद्धमेजः -शा -शी, अपवृद्धमेजः &c., प्रतिपद्धमेजः.
 EXCLUSIVE, *a.* एतन्मयाद्यः -या -यं, अन्यमयाद्यः &c., द्वितीयमयाद्यः &c.
 EXCRESCENCE, *s.* चतुष्ट, कोटः; 'on a goat's neck,' मग्निः *m.*
 EXECUTIVE, *a.* राज्यनियमप्रवर्तकः -का -कं, राज्यनियमप्रवर्तनाधिकारी,
 राज्यविधिप्रवर्तकः &c.
 EXECUTOR, *s.* मृत्युलेखप्रवर्तकः, मृतलेखप्रवर्तकः.
 To EXPECTORATE, *v. n.* कफोत्तिरणं कृ, श्वेतोत्तिरणं कृ.
 ETEMPORARY, *a.* समयकालितः -ता -तं, समयोपस्थितः &c., पूर्वविचार-
 हीनः -ना -नं, पूर्वविचाररहितः -ता -तं, पूर्वचिन्ताहीनः &c.
 EYE, *s.* अक्षकं; 'of favour,' कृपादृष्टिः *f.*, कृपापरीक्षणं.

F.

- FALLIBLE, *a.* भ्रमपात्रं, सम्भावितभ्रमः -ना -नं, भ्रमाहं &c.
 FAR-GONE, (In love) दूरारुढप्रणयः -या -यं.
 To FATHER, *v. n.* पित्रुत्तारोपणं कृ, पित्रुत्तारोपणं कृ.
 FAULTLESS, *a.* (In form) अनवच्छादः -द्रो -द्रं.
 FEAR, *s.* चान्द्रः. FEATURE, *s.* मुखलक्षणं, मुखचिह्नं.
 FETTER, *s.* संरोधः. To FETTER, *v. n.* मंरुध्.
 FEVER, *s.* (Arising from vitiation of the humours bile) पित्त-
 ज्वरः.—(Of the humour phlegm) कफज्वरः.—(Of the humour
 wind) वातज्वरः.—(Of the three humours) त्रिदोषात्मकज्वरः.—
 (Of the bile and wind) पित्तवातज्वरः.—(Of the bile and
 phlegm) पित्तकफज्वरः.—(With ague) शीतज्वरः; 'illusions of
 f.,' ज्वरमृष्टिः *f.*; 'inflammatory f.,' दाहज्वरः; 'slow f.,' नीरज्वरः.
 FIGURE, *s.* (In geometry) क्षेत्रं.—(In arithmetic) अङ्कः; 'figures,'
 अङ्कविद्या.—(Emblem) प्रतिरूपं, प्रतिविम्बं.—(In rhetoric) अल-
 ङ्कारः. The following are some of the common figures
 in rhetoric: 'Simile,' उपमा; 'Breaking the natural order
 of words in a sentence,' अनुव्ययः; 'Identification of the
 objects of a comparison,' रूपकं; 'Irony,' आक्षेपः; 'Allite-
 ration,' अनुप्रासः; 'Comparison,' उल्लेखः; 'Hyperbole,' अति-
 शयोक्तिः *f.*; 'Explanation of any peculiar condition,' by
 coupling cause with effect, 'विशेषोक्तिः *f.*;' 'Dilating upon
 an idea, or accumulating expressions to throw light on
 an idea,' दीपकः; 'Dissimilitude of things compared in
 some respect to each other,' अतिरेकः; 'Describing the
 past or future as present,' भाविकः; 'Inverse comparison,
 or comparing new objects with some known object, as
 the moon, &c.,' प्रतीपः; 'Identity of objects compared to
 one another,' समः; 'Connexion of different objects by

- common properties,' सामान्यः; 'Punning on words,' श्लेषः;
 'Climax,' सारः; 'Rhetorical use of the word without,' वि-
 चोक्तिः *f.*; 'Rhetorical use of the word with or along with,'
 सहोक्तिः *f.*; 'Change,' परिणामः; 'Recollection,' स्मृतिः *f.*;
 'Mistake,' भ्रान्तिः *f.*; 'Doubt,' सन्देहः; 'Applying a simile
 to other than its obvious application,' अपहृतिः *f.* And the
 following, the meaning of which is doubtful, ग्रासः, उल्लेखः,
 तुल्ययोगिता, चर्षणा.
 FINE, *s.* साहसं; 'to be paid to the king,' राजदण्डः.
 FINGER, *s.* (Fore) प्रदेशिनी, तज्जैनी.—(Middle) मध्यमा.—(Third
 or ring finger) अनामिका.—(Little) कनिष्ठा.
 FIRE, *s.* (Sacred or sacrificial) होमाग्निः *m.*, गृध्राग्निः, हुतः; 'hole
 or enclosed space for preserving it,' अग्निकुण्डं, कुण्डं, होम-
 कुण्डं, होमशाला; 'maintainer of it,' अग्निहोत्री *m.* (नृ), अग्नि-
 होता *m.* (नृ); 'maintenance of it,' अग्निहोत्रं; 'particular
 wood for kindling it,' अरविः -शी, राखिकारी -रिक्ता, पलाशः,
 रादिरः; 'widower's sacred fire,' विधुराग्निः.
 FISH, *s.* वस्त्वान् *m.* (नृ). FISHERMAN, *s.* मत्स्यग्राहकः.
 FLAMINGO, *s.* मरालः. FLIGHT, (Of arrow) शरपथं, वातपथं.
 To FLOAT, *v. n.* (As a boat) नृ.—(In the air) घायी वह्.
 FLOUR, *s.* धान्यचूर्णं. To FLOW, *v.* (c. l. द्रवति, द्रोतुं).
 FOCUS, *s.* किरणसमुद्गमस्थलं, किरणसमुद्गमचिह्नः *m.*, किरणसमाहारस्थलं.
 FONTANELLE, *s.* (In anatomy) आग्रास्यं चक्रं.
 FOOD, *s.* अन्नवहादः, अन्नवहायै, जेननं; 'heavy f.,' जडाहं; 'savoury
 f.,' मिष्टान्नं; 'wholesome f.,' सस्नाहं; 'loathing of f.,' अन्नद्वेषः;
 'non-observant of the distinction of f.,' सर्वभक्षः, सर्वान्नभोनी &c.
 FOOT, *s.* (Hollow of) तलहृदयं; 'fallen at the feet of,' चरणगतः
 -ता -तं, चरणपतितः &c., पादलग्नः -गता -गनं; 'water presented
 to wash the feet,' पादाय्यं.—(Of a verse) पदं, चरणं, पादः.
 FORCEPS, *s.* कट्कुलं. FORE-LOCK, *s.* भ्रमरकः, भ्रमरालकः.
 FORE-SKIN, *s.* शोभाग्रचर्म *n.* (नृ), लिङ्गाग्रचर्म *n.*, अग्रचर्म.
 FORMAL, *a.* यथामार्गः -मार्ग -मै, यथाविधिः -धिः -धि, यथापद्धतिः &c.
 FORMALIST, *s.* कर्मनिष्ठः, क्रियानिष्ठः, वास्तव्यनिष्ठः, वास्तव्यनिष्ठः *pl.*
 पाशोपचारी -रिक्ता &c.
 FORTIFICATION, *s.* (Science) दुर्गप्रकारादिरक्षणविद्या.
 FOSTER-MOTHER, *s.* उपमाता *f.* (नृ), पालकमाता.
 FRACTION, *s.* अपूर्णाङ्कः; 'vulgar f.,' शुद्धापूर्णाङ्कः; 'common mea-
 sure of a f.,' अपवर्तः -वर्तकः; 'reduction of a fraction to a
 common denominator,' सवर्तेन, अंशसवर्तेन.
 FREELY, *adv.* यदृच्छया. FREQUENT, *a.* पीनः पुनिकः -की -के.
 FRICTION, *s.* व्याघटनं, सङ्घटनं, संघर्षः.
 FRIEND, *s.* एकदुःखसुरः; 'acquired f.,' कृत्रिममित्रं; 'false f.,' कप-
 टमित्रं, असन्मित्रं, दुर्मित्रं; 'friends and relations,' सुहृत्सहचरिनः *m. pl.*
 FROM, *prep.* अप, वि. FRONT, *s.* पुरोभागः.
 FRONTISPIECE, *s.* ग्रन्थाग्रपट्टिचित्रं, ग्रन्थाग्रस्थचित्रं.
 FROST-BITTEN, *a.* हिमदग्धः -ग्धा -ग्ध, हिमग्रस्तः -स्ता -स्तं.
 FROZEN, *p. p.* हिमस्तम्भः -म्भा -म्भ, हिमस्तम्भितः &c., हिमग्रस्तः &c.
 FUNCTION, *s.* (In alg.) कर्म *n.* FUR, *s.* सलोमचर्म *n.*

G.

GANDHARVA. Their chief is called पित्ररथः.

GAN

- GANESHA, *s.* (As having a rat for his vehicle, or attended by this animal as an emblem of sagacity) मूषिकाक्षः, मूषिकाचनः, मूषिकवाहनः.
- GANGES, *s.* (As mother of Kārtikeya) कुमारसूः. 'The Ganges of heaven,' स्वर्गद्वारा, आकाशगङ्गा; 'of the infernal regions,' भोगवती.
- GARLIC, *s.* कन्दः. GENTLEMAN, *s.* सम्पन्नः, सम्पुङ्गवः.
- GEOLOGICAL, *s.* भूस्तरविद्यासम्बन्धी - धिनी &c. - विषयकः - का - के.
- GEOLOGIST, *s.* भूस्तरविद्याज्ञः, भूस्तरनिरूपकः, धितिरचनाविद्.
- GEOLOGY, *s.* भूस्तरविद्या, भूस्तरनिरूपणविद्या, धितिरचनाविद्या, धितिरचनाशास्त्रं, भूकवचशास्त्रं.
- GEOMETRY, *s.* धेत्रमितिः *f.*, धेत्रतत्त्वविद्या, भूमितिविद्या.
- GOD, *s.* (Of gods) देवाधिदेवः; 'inferior *g.*,' उपदेवः, उपदेवता; 'local *g.*,' स्थलदेवता; 'presiding *g.*,' अधिदेवः, अधिदेवता; 'tutelary *g.*,' इष्टदेवः, इष्टदेवता; 'recitation of the names of *g.*,' नामोच्चारणं; 'mother of the *g.*,' सदिदिः *f.*; 'of the Daityas or demons,' दितिः *f.*
- GONG, *s.* घटी, घण्टा. GOON-BY, स्वन्ति. See ADIEU.
- GRAIN, *s.* (Awned or bearded) शूकधान्यं; 'inferior *g.*,' उपधान्यः; 'lending *g.* at interest,' धान्यवर्धनं; 'against the *g.*,' विलोमः.
- GRAMMAR, *s.* (Rules of) शब्दशासनं, शब्दशास्त्रः.
- TO GRATIFY, *v. a.* विनुद् in caus. GRATIFICATION, विनोदः.
- GR. VITY, *s.* (Centre of) गुरुत्वकेन्द्रं.
- TO GROW, *v. n.* सम्पृ, प्रचुरीभू, अधिकाभू.
- GROEL, *s.* मन्थः. GULF, *s.* (Bay) खासातं.

H.

- HABITUALLY, *adv.* सदा or शील or नित्य in comp.; 'habitually dejected,' सदाविपादी - दिनी &c., नित्यविपादी &c.; 'silent,' हृणीशीलः - ला - लं.
- HAIR, *s.* (Falling off of the h.) इन्द्रलुप्तः - न - प्रकः; 'dressed or tufted h.,' केशपाशः; 'parting of the h.,' सीमन्तः; 'ceremony of adjusting the parting during gestation,' सीमन्तोन्नयनं; 'line of h.,' रोमावलिः - ली; 'against the h.,' प्रतिलोमः &c., विलोमः &c.; 'with the h.,' अनुलोमः &c.
- HALF, (With numerals); 'Thirteen and a half,' सार्धत्रयोदश.
- HANDKERCHIEF, *s.* (Pocket) नासामार्जनी.
- HARANGUE, *s.* वाक्प्रवचनः, भाषणं, सालङ्कारभाषणं.
- HAVING, *part.* Often expressed by a Bahuvrihi compound; thus, 'speech, having joy for its subject,' वाच्यम् ज्ञानन्दविषयकं; 'a man having his father alive,' जीवन्निपतृकः पुरुषः.
- HEART, *s.* (Purity of) चन्तःशीलः; 'knowledge of the h.,' चन्तज्ञानं; 'singleness of h.,' अनन्यभावः; 'the h. and the life,' चन्त-वैद्यं; in heart and deed, or with all one's heart, 'सचाह्वाभ्यन्तरं, सद्योत्तमा.
- HEATHEN, *s.* मूर्तिपूजकः. HEATHENISM, *s.* मूर्तिपूजा.
- HEAVEN, *s.* (Seat of the blessed) उन्नतलोकः, दिव्यलोकः, ऊर्ध्वलोकः. The heaven of Brahmā is ब्रह्मलोकः, सत्त्वलोकः, देवलोकः; 'of Vishnu,' वैकुण्ठं, विष्णुलोकः; 'of Śiva,' कैलासः, शिवलोकः; 'of Indra,' स्वर्गः, स्वर्गलोकः, इन्द्रलोकः, देवलोकः, मुरलोकः, सुरालयः.—(State of final beatitude) मुक्तिः *f.*, मोक्षाः, अपवर्गेः, कैवल्यं, उद्धारः, सिद्धिः *f.*, ब्रह्मसुखं, ब्रह्मसायुज्यं, निर्वाणं, ब्रह्मप्राप्तिः *f.*

HUM

- ध्रेयस् *n.*, निःध्रेयस्, महोदयः, निर्धूतः *f.*, अपुनरावृत्तिः *f.*, अपुनर्भवः, परमगतिः *f.*, उन्नतगतिः *f.*, परमपदं, सत्त्वैदुःखदयः; 'The four states of heavenly bliss,' चतुर्विधानुक्तिः *f.* These are, 1. 'Residence in heaven with the Deity,' सलोकता, सालोक्यं; 2. 'Bearing the likeness of the Deity in heaven,' सारूपता, सारूप्यं; 3. 'Being ever near or in the presence of the Deity,' समीपता, समीप्यं; 4. 'Absorption into the essence of the Deity,' सामुज्यं.
- HEAVENLY-MINDED, *a.* परमार्थबुद्धिः - द्धिः - द्धि, परमार्थसक्तः - क्त - क्तं.
- HEEL, *s.* पृष्ठाः *f.* HEIR-APPARENT, *s.* (State of) यौवराज्यं.
- HELIOGRAPH, *s.* ग्रन्थिचान् *m.* (ज्ञ), हस्तिशुशुकी, सत्यसंहरः.
- HELL, *s.* (Region under the earth, or residence of the Nāgas, Asuras, Daityas, &c., and not to be confounded with Naraka or the place of punishment) पातालं, अधोभुवनं, नागलोकः. There are seven of these Pātālas or lower regions. समपातालं. These are, 1. चतलं, 2. वितलं, 3. पातालं, 4. रसातलं, 5. महातलं, 6. सुतलं, 7. तलातलं.—(Place of punishment after death) नरकः, निरयः, नारकः. The Naraka, or Tartarus of the Hindús, is divided into numerous different places of torture; such as, 'the place paved with swords,' असिपत्रं; 'the place where the leaves of the trees are swords,' असिपत्रवनं; 'the place of great darkness,' सन्ध्यामिश्रं; 'a place in which the wicked are baked like pots,' तप्तकुम्भः, कुम्भीपाकः; 'the place of burning sand,' तप्तवालुकः &c., see under HELL, p. 340; 'abiding in h.,' नरकवासः; 'descending to h.,' अधःपतनं, अधोगतिः *f.*, नरकपतनं; 'judge of h.,' यमः; 'his messenger,' यमदूतः; 'road to h.,' नरकमार्गः, अधःपथः, धूमनार्गः; 'punishment of h.,' यमदण्डः; 'pit of h.,' नरककुण्डं. Eighty-six of these pits are enumerated.
- HELLEBORE, *s.* कटुरोहिणी, कटुकी. HEMORRHAGE, रक्तप्रवाहः.
- HEMP, *s.* विजया. HERCULEAN, *a.* महाप्रयत्नसाध्यः - ध्या - ध्यं.
- HEREDITARY, *a.* पितृप्राप्तः - मा - मं, पितृक्रमप्राप्तः &c., दायलभः &c.
- HERO, *s.* महारथः, युधिष्ठिरः, भोष्मः; 'drink of hero in battle, to elevate courage,' वीरपानं; 'post of danger wished for by heroes,' वीराश्रितनं.
- HERPES, *s.* विसर्पः, विसर्पिका, दद्रुः *m.*, यमः - मा (नृ).
- HILLOCK, *s.* उपपर्वतः. HINDER, (Part) बाध्यात्मभागः.
- HONEY, *s.* (Of flowers) सुधा. HOOD, (Of snake) दर्वी, स्फटा.
- HORIZON, *s.* धितिनं, कुञ्जं; 'sensible or visible horizon,' दृष्टि-मर्यादा, चक्रवालः; 'glow of the horizon,' दिग्वाहः.
- HORIZONTAL, *a.* धितिनैकसूत्रः - त्र - त्रं; धितिनसमसूत्रः &c.
- HORSE-BACK, (Mounted on) सञ्चारुढः - दा, सञ्चारोहः &c.
- HORSE-RADISH, *s.* शोभाघ्ननः. HOSPITAL, *s.* रोगिशाला.
- HOSTILE, *a.* शत्रुमित्रः - त्र - त्रं. HOSTILITY, शत्रुमित्रता.
- HUMOUR, *s.* The three humours of the body are, 1. 'phlegm,' कफः; 2. 'bile,' पित्तं; 3. 'air or wind,' वायुः *m.*, वातः; 'disorder of any h.,' धातुनाशः; 'vitiation of three h.,' त्रिदोषं, सन्निपातः; 'excess of any of the three h.,' प्रकोपः, उत्थयं; 'disorder resulting from vitiation of the phlegm,' कफविकारः, कफरोगः; 'of the bile,' पित्तविकारः; 'of the wind,' वातविकारः, वायुविकारः.

HUN

HUNGRY, *a.* दम्पोदरः -रा -रं, गुणानलापिदम्भः -ग्वा -ग्यं.
 HYDRAULICS, *s.* उदकगतिविद्या, गलगतिविद्या -शास्त्रं.
 HYDROGEN, *s.* गलगनकपायुः *m.*, उदकगनकपायुः *m.* -वायुः.
 HYDROSTATIC, *s.* उदकस्थितिविद्या, उदकस्थितिशास्त्रं.
 HYPERBOLA, *s.* ऊनकलचित्रं; 'opposite, असंगुलचित्रं.

I.

IMPRISONED, *p. p.* संकृतः -रा -रं, गुगतिद्विजः &c., गुगयुद्धः &c.
 INCULCATED, *p. p.* चकृतः -ता -तं, चकृतपाती &c., प्रतिष्ठितः -ता -तं.
 INCONGRUENT, (Speech) प्रत्याघः; 'one who talks so,' प्रत्यापी.
 INDRA, *s.* (As lord of the Eastern quarter) प्राचीपतिः *m.*, प्राची
 नपतिः *m.* (नृ). His vehicle is the elephant नैरायतः.
 To INJECT, *v. a.* उपरन्. INJECTION, *p. p.* उपरतः -ता -तं.
 INFERIOR, *a.* अधोभयः -ता -तं. INTERIA, (Region) अन्तरी.

K. L. M. N. O. P. R.

KAMADENA, *s.* (As having an odd number of arrows) विषमेणः.

REC

—(As having blossoms for arrows) पद्मपास्तः. His vehicle
 is a parrot, शुक्रः. Hence he is called शुक्रपाहः -हनः.
 KAR. KEYA, *s.* (As god of war) महाशक्ति *m.*, सिद्धसेनः.
 LAY, *a.* व्यवहारिकः -की -कं. LAYMAN, व्यवहारी *m.*
 LITIGATION, (Under litigation) विप्रतिपद्यमानः -ना -नं.
 LONGER, (For a longer time) अधिककालं.
 MANU, *s.* The names of the seven Manus are, 1. स्वयम्भुवः,
 2. सारोचिषः, 3. उत्तमः, 4. तामसः, 5. रैपतः, 6. चाक्षुषः, 7. विपश्मतः.
 The last is the Manu of the present period.
 NAR, (A well) उपकूपं. NEXT, *a.* उत्तरः -रा -रं.
 OUTSIDE-ANGLED, *a.* अधिककोणः -गा -गं, पिशाङ्गकोणः &c.
 PASSOVER, *s.* निस्तारोत्सवः. PASTURAGE, *s.* चरणस्थानं.
 PATTERN, *s.* दृष्टान्तः. PAYMENT, *s.* प्रत्यर्पणं.
 PERPLEXED, *a.* उपायहीनः -ना -नं. PERSECUTION, *s.* दीरताम्.
 To RECOL, *v. n.* (As in fear) विकम्प (c. l. -कम्पते -म्पितुं).

FINIS.

ERRATA.

AGREEABLE, l. 3. *for* comfortable, *read* conformable.

l. 4. *for* योग्याः, *read* योग्यः.

ALOFT, *for* उर्ध्वं, *read* ऊर्ध्वं.

ANGRILY, *adv. for* कोपेण, *read* कोपेन.

TO APPRAISE, l. 2. *for* मूल्यं, *read* मूल्यं.

ARMOUR-BEARER, f broken, *read* सार्वजनिकः.

ATONEMENT, l. 1. *for* प्रायश्चित्तः, *read* प्रायश्चित्तं.

TO AUGMENT, v. n. l. 3. *transpose* वृत् in caus., to c. u.

TO BARTER, v. a. l. 3. *for* भावर्तं प्रति, *read* भावर्तान् प्रति.

BASHFUL, l. 2. *for* श्रोत्रितः, *read* श्रोत्रितः.

BEFORE, l. 14. *for* पूर्वकाले, *read* पूर्वकाले.

BEING, l. 1. *for* सत्त्वं, *read* सत्त्वं.

BEQUEST, *for* वासन्ते, *read* वासन्ते.

TO BESTIR, l. 3. *for* व्यसो c. 1., *read* व्यसो c. 1.

BICIPITAL, *for* द्विमुखः, *read* द्विमुखः.

BIT, l. 5. *for* किञ्चित्पुलतरं, *read* किञ्चित्पुलतरं.

BLAZING, l. 1. *for* ज्वालन्, *read* ज्वालन्.

TO BLOW, v. a. l. 7. *for* नासिकं, *read* नासिकां.

BROTHERLY, *adv. for* भ्रातृकप्रकारेण, *read* भ्रातृकप्रकारेण.

CARAWAY, l. 1. *for* अजसादा, *read* अजसादा.

CHASE, s. l. 2. *for* भृगयाये, *read* भृगयाये.

TO CHECK, v. a. l. 3. *for* c. 9., *read* c. 7.

TO CHECKER, v. a. *for* चित्रयति, *read* चित्रयति.

CIPHER, s. l. 1. *for* अङ्कः, *read* अङ्कः.

TO CONCLUDE, v. a. *for* निर्वृत्, *read* निर्वृत्.

TO CONDEMN, v. a. l. 5. *for* c. 1., *read* c. 9.

COOK, s. l. 1. *for* खट्वा, *read* खट्वा.

COUPLE, s. l. 5. *for* शुद्धला, *read* शुद्धला.

COURSE, s. l. 15. *for* भोजनपत्राणि, *read* -पात्राणि.

TO COURT, v. a. l. 6. *for* c. 1., *read* c. 2.

TO CRACK, v. n. l. 2. *for* विद्, *read* विद्.

TO DASH, v. a. l. 5. *for* प्रह, *read* प्रह.

DEBAUCH, l. 3. *for* व्यासनावेशः, *read* व्यसनावेशः.

DECISION, l. 1. *for* -यत्, *read* -यत्.

DECREASE, l. 2. *for* व्यनीभावः, *read* व्यनीभावः.

TO DELIGHT, v. n. l. 1. *for* तोषति, *read* तुषति.

TO DESIGN, v. a. l. 4. *for* abl. case, *read* dat. case.

DETRACTION, l. 3. *for* चम्पसया, *read* चम्पसूया.

l. 4. *for* गणापवादः, *read* गुणापवादः.

DEVOTED, l. 4. *for* यत्किमान्, *read* यत्किमान्.

DISCREETLY, *adv. for* सुविचार्यं, *read* सुविचार्यं.

DOG, s. l. 2. *for* मृगदंशकः, *read* मृगदंशकः.

TO ELUCIDATE, l. 3. *for* दशनेन, *read* दृष्टानेन.

ENTANGLEMENT, s. l. 2. *for* सङ्गर्भः, *read* साङ्गर्भः.

ESSENTIAL, a. l. 4. *for* मूर्धन्यः, *read* मूर्धन्यः.

EUROPEAN, s. *for* यूरोपीयः, *read* यूरोपीयः.

TO EVADE, v. a. l. 1. *for* पलायित्वा, *read* पलायमानः.

TO EXCEL, l. 3. *for* अनेति, *read* अनेति.

EXTENUATION, l. 2. *for* पापापेक्षा, *read* पापापेक्षा.

EYE, s. l. 18. *for* book, *read* hook.

TO FABRICATE, v. a. *for* -मायते, *read* -मायते.

TO FEAST, v. n. *for* मनुष्यं, *read* मनुष्यं.

FIRE, l. 8. *for* अपान्मिहः, *read* अपान्मिहः.

GAOL, s. *for* पम्पनगृहं, *read* पम्पनगृहं.

IMMATURENESS, l. 4. *for* अपुष्कलता, *read* अपुष्कलता.

INTO, l. 16. *for* चलसाङ्गतः, *read* चलसाङ्गतः.

KINDLY, l. 2. *for* सेहं, *read* सेहं.

KRISHNA, l. 9. *for* sister, *read* brother.

LOUSY, l. 1. *for* युक्ताः, *read* युक्ताः.

LYING, *part.* l. 4. *for* अपमूर्द्धशयः, *read* अपमूर्द्धशयः.

MEDICINE, l. 5. *for* साम्योपचारः, *read* साम्योपचारः.

TO MOVE, v. a. l. 6. *for* समानकम्, *read* समानकम्.

PERCEPTIBLE, l. 5. *for* दृष्टिमासः, *read* दृष्टिमासः.

PIT, l. 2. *for* मृत्पुटं, *read* मृत्पुटं.

PORTION, l. 4. *for* च्चुक्पांशः, *read* च्चुक्पांशः.

TO POSTPONE, l. 3. *for* विलम्ब, *read* विलम्ब.

PRACTICE, l. 4. *for* वृत्तिः, *read* वृत्तिः.

TO PROJECT, v. a. l. 5. *for* plain, *read* plan.

TURKISH, *for* वेदुय्यं, *read* वेदुय्यं.